

N O V U M
T E S T A M E N T U M
G R A E C U M

CUM VARIIS LECTIONIBUS

E T

C O M M E N T A R I O

D U O B U S T O M I S.

N O V U M
T E S T A M E N T U M
G R A E C U M

CUM VARIIS LECTIONIBUS

E T

C O M M E N T A R I O

D U O B U S T O M I S.

Ἡ ΚΑΙΝΈ ΔΙΑΘΗΚΗ
NOVUM TESTAMENTUM
G R A E C U M

EDITIONIS RECEPTAE

CUM LECTIIONIBUS VARIANTIBUS

CODICUM MSS., EDITIONUM ALIARUM,

VERSIONUM ET PATRUM

NEC NON COMMENTARIO PLENIORE

EX SCRIPTORIBUS VETERIBUS HEBRAEIS, GRAECIS ET LATINIS

HISTORIAM ET VIM VERBORUM ILLUSTRANTE

OPERA ET STUDIO

JOANNIS JACOBI WETSTENII.

T O M U S I.

CONTINENS QUATUOR EVANGELIA.

J. E. D. B. del.

P. Tanje. Sculp.

A M S T E L A E D A M I,

EX OFFICINA DOMMERIANA.

M D C C L I

PROLEGOMENA.

Um duo praecipue a bono Interprete requirantur, primo ut verba Scriptoris, quem sibi sumit, veteris, deinde ut verborum significationem pro virili eruat; in utroque se multi eorum, qui in Novum Foedus annotationes scribere sunt aggressi, ita gesserunt, ut expectationi Lectorum parum satisfecerint. Quod enim attinet ad Lectionem veram inter tot & tantas librorum variationes inveniendam, tam parum de ea fuerunt solliciti, ut vel de fide typothetarum securi, eaque, quam fors obtulerat, editione contenti, statim interpretationi sese accingerent, vel longe maximam Variarum Lectionum, quas prae manibus habebant, partem supprimerent; quorum illud vix a negligentiae culpa absolvi potest, istud vero suspicionem praebet, acsi vel partium studio vel invidia merces suas nude atque aperte spectandas proponere veriti fuissent: Ad Sensum vero scriptorum exponendum omnes omnium conjecturas atque opiniones in medium contulerunt, idque vel tanta brevitate, ut obscuri fierent, vel tanta rerum & verborum copia, ut lectoris animum obruerent, multoque redderent incertiore, quam fuerat dudum. Utrunque igitur vitaturus vitium, & accuratius, quam haecenus factum est, undique conquisitis Lectionum varietatibus, meam de illis sententiam ita decrevi dicere, ut tamen cuivis de ea re integrum liberumque relinquerem iudicium, & illam tantum ex omnibus seligere interpretationem, quae mihi aut unice vera aut verosimillima videbatur. Prius autem quam operi me accingam, quaedam praefari necesse est.

DE CODICIBUS GRAECIS MANUSCRIPTIS NOVI TESTAMENTI, EORUMQUE CUM EDITIS COLLATIONE.

I. **C**odices partim sunt *membranacei*, partim *chartacei*. Membrana vel est purpura infecta, vel sui coloris; eademque vel tenuior vel crassior. Charta item vel est bombycina vel communis, eaque rursus vel laevigata atque expolita, vel notae deterioris.

Codicis in membrana purpurea descripti duo tantum supersunt fragmenta; Londini unum, Viennae alterum, de quibus infra accuratius agetur, quae sine dubio sunt antiquissima, & descriptioni Hieronymianae exacte respondent, qui praef. in Job. „habeant, inquit, qui volunt, veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos, vel uncialibus, ut vulgo ajunt, „literis onera magis exarata quam Codices, dummodo mihi meisque permit- „tant, pauperes habere schedulas, & non tam pulchros Codices, quam emendatos”. Hujusmodi quoque membranae purpureae vel chartae puniceae sive violaceae inscriptum vidi Psalterium Graecum, & aliud Latinum, quorum illud Tiguri in Bibliotheca Civica, hoc vero Parisiis in Coenobio S. Germani asservatur.

In membrana tenuissima scriptus est Codex, quem Beza Claromontanum vocavit, & liber Prophetarum, qui Renati Marechalli fuit; tenuitatem vero membranarum aequae atque elegantiam literarum in pretio fuisse testatur Chrysostomus Hom. 32. in Joannem, ubi mentionem facit σπουδῆς περὶ τὴν τῶν ὑμῶν λεπτότητα, καὶ τὸ τῶν γραμμάτων κάλλος. Chartacei omnes sunt sequioris aevi, & si charta sit vulgaris, majorem partem seculo XV. & XVI. in Italia scripti.

2. Membranac istae in *quaterniones* distinguuntur, quorum singuli plerumque octo sunt foliorum, numeris in priore cujusque vel summa vel ima pagina notatis distincti, sicut etiam nunc Typographis distinguere mos est, nisi quod in paucis demum posteriori pagina notantur. Ista notae in quibusdam Codicibus vetustate obsoletae sunt. Ita notatos quaterniones etiam reperi in Codice Octateuchi vetustissimo, qui Saravii fuit. Ex quibus numeris comperire licet, quantum hinc inde in Codicibus desideretur. Ita descripti erant Codices illi quinquaginta, quos Eusebius Caesariensis jussu Constantini M. curavit describendos, ἐν πολυτελεῶς ἡσκημένοις τεύχεσιν τρισσὰ καὶ τετρασσὰ, in *voluminibus magnifice exornatis terniones & quaterniones* de vita Const. IV. 37. quae Valesius ita explicat: „ recte interpret terniones & quaterniones vertit. Codices „ enim membranacei fere per quaterniones digerebantur, h. e. quatuor folia „ simul compacta, ut terniones tria folia sint simul compacta, & quaterniones „ quidem sedecim habebant paginas, terniones vero duodenas. Porro in ul- „ tima quaternionis pagina notabatur numerus quaternionis, puta 1. 2. 3. & „ sic deinceps, quemadmodum observavi in vetustissimis Codicibus tum Graecis „ tum Latinis. In antiquissimo Codice Gregorii Turonensis, qui ante non- „ gentos annos scriptus est, in ultima pagina quaternionis hanc notam reperi „ q. 1. id est quaternio primus.

3. „ Paginae singulae in plerisque omnibus Graecis manuscriptis ad circi- „ num & normam paribus spatii dividuntur, ut *lineae* aequali intercapedine „ dirimantur, parque ipsarum numerus sit in singulis paginis”. *Palaeograph.* p. 27. Puncta quoque ipsa circino satis alte impressa fuerunt, ductaeque ab uno ad alterum lineae etiam nunc in Codicibus vetustissimis conspiciuntur, ita quidem ut in parte averfa quoque ejusdem operae vestigia appareant, quae descriptores in exarandis literis sequerentur. Lineae transversae omnes pari intervallo ductae sunt, directis singulis utrinque inclusae atque terminatae; nisi quod in his Codicibus, quorum singulae paginae binis columnis constant, duplices hae Lineae, quae columnas utrinque finiunt, necessario ductae fuerunt. Quae licet omnibus nota ac pervulgata sint, ideo tamen hic adnotanda judicavi, quia saepe accidit, ut librarii, intermedia illa distinctione neglecta, textum perturbarent, quod in Genealogia Christi Luc. III. magnam confusionem peperit, cum παραλλήλως posita nomina pro eis, quae perpendiculariter subiacebant, scriberentur.

4. *Litterae* sunt vel majores vel minores, illae tempore Hieronymi, ut §. 1 vidimus, vocabantur unciales, rursus in duo genera distinguendae. Litterae veteres primi generis figura sunt inornata ac simplici, acquabili ductu exaratae, ita ut, si ξ excipias, vel uno duntaxat, ut σῆγμα, ο τὸ μικρόν & ἰῶτα, vel duobus, aut summum tribus constent ductibus. Litterae veteres secundi generis sunt multo pinguiorae, inaequali ductu atque angulosae, aliae velut basi quadam fultae, aliae variis apicibus ornatae aut oneratae potius. Quum vero prior illa plane eadem scriptura sit, quae in antiquioribus monumentis Graecorum compareret: posterior picturam semibarbarorum temporum sapiat, apparet utique, priorem characterem recte assignari seculo VI., posteriorem IX. Hoc & brevitatis causa facio, aliis Codices prout figura magis ad hanc vel illam accedit medio tempori dividendos relinquens; tum etiam vitandae extremitatis ergo, video enim possessores Codicum, nescio quo amore antiquitatis abreptos, plerumque ma-
jo-

ALPHABETUM GRÆCUM EX CODICIBUS.

α α α α	Δ Λ λ	α α α
β β β	Β Β β β β	β β β υ (<i>υ in medio</i>)
γ γ γ	Γ Γ	γ γ
Δ Δ Δ	Δ Δ Δ Δ Δ	Δ Δ
ε	Ε Ε Ε	ε ε ε ε
ζ ζ ζ	Ζ ζ ζ ζ ζ ζ	ζ ζ ζ
η η	Η	η η η
θ	Θ θ θ	θ θ θ
ι	Ι ι	ι
κ κ κ	Κ Κ Κ Κ	κ
λ λ λ	Λ λ λ λ	λ λ
μ μ μ μ	Μ Η Μ Μ Η Η Η Μ Μ	μ μ
ν ν	Ν Ν Ν	ν ν
ξ ξ ξ	Ξ Ξ Ξ Ξ Ξ	Ξ Ξ
ο ο ο	Ο Ο Ο	ο
π π	Π Π Π Η	ω ω π π
ρ ρ ρ ρ	Ρ Ρ Ρ	ρ ρ
ς ς ς	ς ς ς	ς (ς ς)
τ τ τ	Τ Τ Τ	τ τ
υ υ υ	Υ Υ Υ Υ Υ Υ Υ Υ	υ
φ	Φ Φ Φ	φ φ φ
χ χ	Χ Χ Χ Χ	χ
ψ ψ	Ψ Ψ Ψ	ψ
ω ω	Ω Ω Ω Ω Ω Ω Ω	ω ω ω

jorem, quam veritas liquido postulabat, aetatem illis assignare, quod Βιβλιοκαπῆλοις pulchrius quam eruditae mercis aestimatoribus convenit. Literae seculioris aevi minores illae sunt, quibus jam vulgo Typographi utuntur. Est praeterea aliud Alphabetum Graecum, quo Latini post Caroli M. tempora usi sunt, cujus literae non ita regulares sunt; inprimis vero *a* & *e* & *y* ad formam Latinam inflectuntur.

5. In libris, priori scriptura exaratis, *Accentus* & *Spiritus* ut & *distinctiones vocum* plerumque desunt. Nosram non facimus de aetate Accentuum & Spirituum controversiam, de vulgari saltem eorum usu in MSS. loquimur: unum vidimus fragmentum Cap. sequenti describendum, & Prophetarum Codicem Marechalianum ex vetustioribus, cui hae notae adpersae fuerunt; in ceteris omnibus, quos tractavimus, vix uni aut alteri voci similes notae apponuntur: at mediae antiquitatis Codices omnes, licet imperite satis haud raro, appositas easdem notas exhibent.

6. *Orthographiae* ratio in veteribus fere eadem est, ab hodierna autem non-nihil recedit, scribunt enim τέσσαρα, τεσσαράκοντα, ὀλεθρεύειν, διαβένναι, φθάνναι, ἀποκλεινόντων, λημφθῆναι, λημφθῆσομαι, ἐραυνᾶτε, ἠδύναντο, ἠυλόγησεν, ἦυρεν, ἔχθες, ἐπροφήτευσεν, συνκαταμίγνυμι, ἐνπνέον, συνπροπέμψαι, ἐνκαλοῦμαι. οὕτως & ἐγέννησεν non οὕτω & ἐγέννησε, etiam ubi sequitur Consona. „ Literae *i*. & *u*. quando al-
„ teri vocali non junguntur, nec diphthongum efficiunt, punctis superne no-
„ tantur *i* ü. Palaeogr. 3”. Γνοι & παγαδοι pro γνῶ & παγαδῶ scribitur, ut in ve-
teri columna ἐν τοι πολέμοι, antequam ὦ μέγα advectum esset, quatuor ante
Christum seculis. Palaeogr. p. 138.

7. Etiam vetustissimi quasdam voces in *Compendio* scribunt, ita ut primam tantum atque ultimam, interdum & mediam literam, pro integra voce ponant, lineaque superducta tegant, ut θς, κς, ις, χς, υς, σης, ιηλ vel ισλ, ιλημ, πςα, μςα, Δαδ, pro Θεός, Κύριος, Ἰησοῦς, Χριστός, υἱός, Σωτήρ, Ἰσραήλ, Ἱερουσαλήμ, πατέρα, μητέρα, Δαυίδ. Quod ex Judaeorum scribendi consuetudine vel a LXX. Interpretibus vel ab Origene in Codices V. atque inde etiam N. T. & scripta Patrum derivatum esse puto. Ideo autem notari debet, ut pateat, quam facile acciderit, ut vocabula Θεός, Χριστός, & Κύριος, cum aliis permutarentur, quod Virum eruditissimum J. Pearsonium miror latuisse, quandoquidem in explicatione Symboli Apostolorum de loco 1 Tim. III. 16. contra Hincmarum excipit; „ unius literae mutatione ex ὅς non posse fieri Θεός”: imo vero nonnisi tenuissima lineola requiritur ut ex oc fiat θς id est Θεός. Ex hoc fonte manavit, quod Genes. XLIV. 3. in Aldina Editione legitur, οἱ ἀνθρώποι αὐτῶν pro οἱ ὄνοι αὐτῶν, nimirum prompta erat aberratio, ut α pro ο librarius scriberet, unde pro ὄνοι factum est ἄνοι i. e. ἀνθρώποι. Hinc etiam est, quod Luc. II. 38. pro Ἱερουσαλήμ legitur Ἰσραήλ i. e. ιηλ pro ιλημ. & Actor. XIII. 23. σωτήριαν pro σωτήρα Ἰησοῦν h. e. σριαν pro σρα ιν. Sed & alia causa est, quae me movebat, ut haec scripturae Compendia notarem, ne quis cum Beza & Gomaro aliisque, quoties difficultas aliqua occurrit, ad nescio quae commentitia compendia confugere licere existimet, ut quum Ιριου pro Ἱερεμίου, Ζριου pro Ζαχαρίου, καὶ pro καιρῶ, απολοις pro ἀποστόλοις, Μαν pro Μανασσή scriptum fuisse conjiciunt; quod quid aliud est, quam ex scriptura nasum cereum facere? Illud enim testari possum, talia compendia ne quidem in junioris aevi Codice ullo, nedum in Vetustioribus, repertum iri.

8. Ad Compendia scriptionis refero, quod Codices Veteres, quos imitatur Coptica & Gothica Versio, *numeros* literarum notis perpetuo fere exprimere soleant. „ Discedit quidem in alia omnia Millius, quando de his numeris agens. „ Compendia, inquit, scriptionis in genere quod spectat, non est quod Apostolis ea tribuamus, quorum erat Codices sacros aperte, clare, accuratissime de-
A 2 „ scrip-

„ scriptos tradere, imo nec Apostolicis temporibus, in Exemplarium descripti-
 „ one procul dubio summe curiosis: sed omnino scribis posterioribus quibusdam,
 „ qui sacra haec sine Religione tractantes id sibi juris sumebant, ut integras vo-
 „ ces subinde notulis, subinde una vel altera litera adumbrarent, in Jo. XIX. 14.
 „ & in Marc. XV. 25. Cum credi omnino par sit, Apostolorum autographa quo-
 „ ad singulas quasque vocum literas integre, clare, accuratissime fuisse scripta;
 „ quod idem de Apographis sub id aevum exaratis dictum velim: necdum enim,
 „ imo ne quidem nisi post alterum, tertium itemque quartum fortasse seculum
 „ contractiones ac Compendia scriptionis isthaec induxerat scribarum inertia ac
 „ festinatio.

Sed profecto non temere cuiquam persuaserit, Apostolos, qui ἰδιώται τῷ λόγῳ fuerunt, καλλιγραφίας fuisse studiosissimos; quidni enim multo maiorem curam Orationi suae impendissent, ut quam emendatissime & inprimis aperte ac perspicue loquerentur? Sed satis constat, locutos fuisse ac scripsisse, ut tum vulgo usus ferebat, neque jam nostrum est, de ipsorum consuetudine multum disputare. Praeterquam quod nemo facile iverit inficias, stilum Petri inprimis & Pauli esse impeditum.

Quod vero Millius a necessitate τῆς ὀρθογραφίας in Apostolorum scriptis argumentum petit, cur per notas nulla vocabula, ac ne numeralia quidem, scriperint, id ejusmodi est, ut non debuisset scribere omnino eadem ratione probare ipsi liceat; siquidem quocunque modo scriberent, praestare non potuerunt, ne descriptores minus diligentes ab ipsorum scribendi ratione mox discederent, & haud raro etiam aberrarent.

„ Ipsorum fuit, aperte, clare, accuratissime descriptos Codices tradere, ergo
 „ non per notas”. Quid ita? Cum scriptio per notas aliquando sit apertior
 „ clarior & accuratior altera; Cujus rei exemplum insigne habemus Act. X. 30.
 „ ubi pro eo quod nos legimus ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας Codex Cantabrigiensis legit
 „ ἀπὸ τῆς τρίτης, cujus variationis alia non videtur fuisse ratio, quam similitudo
 „ literarum τῆς τρίτης & τετάρτης, qua descriptor deceptus est, qui non ita facile
 „ in literis Γ & Δ aberrare potuisset. In eodem Codice Matth. XX. 5. ἐνδεκά-
 „ την legebatur pro ἐννάτην, quae voces sibi valde affines sunt, cum inter numeros
 „ ια. & θ. nulla similitudo intercedat. Ex hoc fonte Lutherus Act. XIII. 20. pro
 „ τετρακοσίς voluit legendum esse τριακοσίς, & Musculus in 1 Cor. X. 8. pro
 „ ἑικοσι τρεῖς legit ἑικοσι τέσσαρες. „ Suspicio, inquit, per abbreviationem sive ab
 „ ipso Apostolo sive ab antiquario aliquo scriptum fuisse ἑικοσι τρεῖς pro ἑικοσι
 „ τέσσαρες, eamque postea abbreviationem per negligentiores mutata esse in
 „ numerum istum ἑικοσι τρεῖς, ac versum a Latino Interprete viginti tria. Non
 „ affirmo, sed quod suspicio, cum pace aliorum simpliciter annoto.

Discussis jam iis, quas contra antiquitatem horum Compendiorum Millius proposuit, rationibus, auctoritati ipsius auctoritates veterum opponimus, qui sine dubio optime norant seculi sui i. e. II. III. IV. V. ac paulo superioris aetatis scribendi consuetudinem, & omnes expressis verbis testantur, compendia ista in usu fuisse. Primus sit *Irenaeus*, qui Lib. V. 30. de numero 666. ita loquitur:
 „ His autem sic se habentibus, & in omnibus antiquis & probatissimis & vete-
 „ ribus scripturis numero hoc posito secundum Graecorum computationem *per*
 „ *Literas*, ignoro quomodo erraverunt quidam, sequentes idiotismum, & me-
 „ dium frustrantes numerum nominis, 50. numeros deducentes, pro sex deca-
 „ dis unam decadem volentes esse. Hoc autem arbitror scriptorum peccatum
 „ fuisse, ut solet fieri, quoniam & *per Literas* numeri ponuntur, facile literam
 „ Graccam, quae 60. enunciat numerum, in jota Graecorum literam expan-
 „ sam.

Secundum testem producimus *Eusebium Caesariensem*, vel potius, ut re accuratius considerata postea didici, *Severum Antiochenum*, qui apparentem Evan-
 gelista-

gelistarum dissensum circa horam crucifixionis ita tollit : καὶ Φησι γραφικὸν εἶναι τοῦτο σφάλμα, παροραθὲν παρὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἀπογραφεμένων τὰ εὐαγγέλια. τοῦ μὲν γὰρ Γάμμα φοιχείου τὴν τρίτην ὥραν σημαίνοντος, τοῦ δὲ ἐπισήμου τὴν ἑκτὴν, καὶ πολλὴν ἐμφέρειαν ἔχονταν πρὸς ἀλλήλους τούτων τῶν χαρακλήρων, κατὰ πλάνην τὸ Γ. φοιχείον τὸ τῆς τρίτης ὥρας δηλωτικόν, κυρτωθείσης τῆς ἀποτεταμένης εἰς μῆκος εὐθείας, εἰς τὴν τοῦ ἐπισήμου μεταχωρῆσαι σημασίαν, τοῦ τῆς ἑκτῆς ὥρας δηλωτικοῦ. „ Librariorum, ait, hunc errorem esse, ex negligentia eorum, qui initio Evangelia descripserunt, ortum. Cum enim litera gamma tertiam horam, episcemum vero sextam significet, & duae istae literae sibi invicem valde sint similes, litteram Γ. tertiam horam significantem, recta in altum producta incurvata, ista aberratione figuram episcemi sextam horam significantis induisse”. Cui sententiae subscribunt ex Graecis *Ammonius Alexandrinus* & *Theophylactus*, & ex recentioribus Criticis plurimi. Similia habent *Hieronymus*, eumque secutus *Lutherus*, eo tamen discrimine, quod non in *Joanne* τ pro γ. sed in *Marco* γ pro τ. a librario aberrante scriptum fuisse putant. Quid quod *Methodius* in hac consuetudine mysterium quaerit? apud Photium Bibl. 237. τὸ λεγόμενον ὁμοιωσθᾶν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἰ. πᾶρθένοις σημαίνειν βούλεται, τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πᾶσας ἐπανηρημένας, διὰ τὴν ἐμφασιν τοῦ ἰῶτα φοιχείου : „ quod dicitur regnum Coelorum simile esse decem Virginibus, significat omnes eandem instituti viam suscepisse, id enim figura literae *iota* innuit”. Quomodo enim potuisset τοῦ ἰῶτα denarium experimentis numerum mentionem facere, si non in Textu fuisset? Nec *Erasmus* dissentit, quum Apolog. ad Stunicam in Matth. XVIII. 24. inquit : „ Ego suspicor, apud Veteres numeros, notulis signari solitos.

Qui hoc in dubium vocat, doceat nos denique, unde factum sit, quod Matth. XIX. 28. & Apocal. XXI. 12. & 16. alii Codices legant δώδεκα alii δεκαδύο, quod item Act. XXV. 6. pro eo quod vulgo editum est ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, Veteres legerint ἡμέρας οὐ πλείους ὁκτώ ἢ δέκα, si hoc non ex compendio τοῦ ἰβ. pro δώδεκα & η. pro ὁκτώ ortum est?

Ex hoc fonte in editiones *Clementis Alexandrini* turpis error profluxit, cum enim ille Strom. 1. p. 387. in serie Regum Judae Ἀσά μα. ἔτη, h. e. „ Regi Asae XLI. annos” tribueret, editores numeralium notarum ignari Regem ignotum Asama in scenam produxerunt, cujus regni annos adhuc quaerunt.

Ex eodem fonte manavit error Editoris Epistolarum *Photii*, qui ad Epist. 241. & 5. & alibi passim pugnat pro vocibus Ἀνοταρίῳ & Ἀσπαθαρίῳ, quae nihil significant, cum sit legendum πρωτονοταρίῳ & πρωτοσπαθαρίῳ: sicut quod in *Codice Oxoniensi* MS. teste Patricio Junio Exod. VII. & VIII. scribitur βρυγας & Fx. XII. ἀτόκου certissime legi debet διάρυγας & πρωτοτόκου.

His addo clarissima *Galenii* loca L. I. in Epid. Hippocrat. VI. καὶ φασιν ἐν πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων εὐρίσκεσθαι, καὶ μάλιστα τῶν παλαιολόγων, τὸ φοιχείον τὸ Η. καὶ πάλιν τὸ Ι. φοιχείον, Η. μὲν ἀντὶ τῶν ὁκτώ γεγραμμένων, Ι. δὲ ἀντὶ τοῦ δέκα. & de Antidotis I. Τὰ δὲ δὴ βιβλία τὰ κατὰ τὰς βιβλιοθήκας ἀποκείμενα, τὰ τῶν ἀριθμῶν ἔχοντα σημεῖα, ραδίως διασρέφεται, τὸ μὲν πέντε ποιοῦντων ἐννέα, καθάπερ καὶ τὸ Ο. τὸ δὲ Ι. Γ. προσθέσει μίαν γραμμῆς, ὥσπερ γε καὶ ἀφαιρέσει μίαν ἑλέας. Διὰ τοῦτο ἐγὼ, καθάπερ ὁ Μενεκράτης ἔγραφε βιβλίον ἐπιγράψας ὀλογράμματα Ἀυτοκράτορος, καθότι τὰ μὲν Ζ. διὰ δυοῖν γέγραπται συλλαβῶν, οὐ διὰ τοῦ Ζ. μόνον. τὰ δὲ Κ. διὰ τριῶν, οὐ διὰ τοῦ Κ. μόνον, τὰ δὲ Λ. διὰ τετάρων, οὐ διὰ τοῦ Λ. μόνον, καὶ τ' ἄλλα ὁμοίως, οὕτω ποιήσω καὶ αὐτός. ἐπαινῶ δὲ καὶ τὸν Ἀνδρόμαχον ἐμμέτρως γράψαντα τὴν Θησιακὴν αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινες. Ὁ δὲ Δημοκράτης καὶ τὰλλα πάντα διὰ μέτρων ἔγραψεν καλῶς ποιήσας, ἥκις γὰρ οἱ πανοῦργοι δύνανται διασρέφειν αὐτὰ. & de Composit. Medicamentor. per genera VII. Ἐπιγέγραπται δὲ τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ γέγραπται τὸ Φάρμακον, αὐτοκράτως ὀλογράμματος—Αὐτοκράτως μὲν, ἐπειδὴ τοῦτ' ὡς πεφάνηται ὀλογράμματος δὲ, διότι χωρὶς χαρακτῆρων ὅλαις ταῖς συλ-

λαβαῖς γέγραπται. β. καὶ γ. καὶ δ. καὶ ε. καὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἕκαστος—τοῦτο δὲ ἔπραξεν Μενεκράτης, ἐπειδὴ πολλάκις οὐ μόνον ἀκόντων ἀμαρτάνεσθαι συμβαίνει κατὰ τὰς γραφάς, ἀλλὰ καὶ διὰ φθόνον ἐκόντων ἐνίαν τὸ μὲν Ο. γράμμα Θ ποιοῦντων, διὰ μέσης τῆς τρογγύλης γραμμῆς ἐλκυσθείσης ἐτέρας ἐγκαρσίας τὸ δὲ ἰῶτα γάμμα, προσθεθείσης ἐτέρας ὁμοίως ἐγκαρσίας, ὥσπερ καὶ ἀποξυσθείσης μιᾶς γραμμῆς ἐκ τοῦ γάμμα καὶ ρῶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἰῶτα καβαλείπεσθαι συμβαίνει. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐκ πολλῶν γραμμάτων, τῶν μὲν προσθέσει, τῶν δὲ συνθέσει, τῶν δὲ ἀφαιρέσει, συμβαίνει τὴν ἀλλοίωσιν γενέσθαι τῶν δηλούντων αὐτὰ χαρακτήρων. ἀλλ' οὐδὲν πλεῖον εἰργάσατο πρὸς τὸν ἐξῆς χρόνον ὁ Μενεκράτης, τῶν ἐγγραφομένων αὐτοῦ τὴν βίβλον οὐχ' ὁλογραμμάτους τὰς προσηγορίας τῶν ἀριθμῶν γραφόντων, ἀλλὰ διὰ τῶν δηλούντων αὐτὰ χαρακτήρων. Ἐκόντως οὖν ἠδοκίμισε τὰ τοῦ Δημοκράτους βιβλία τῶν Φαρμάκων εἰς μέτρα γραφέντα. Καὶ εἶπερ ἅπασι τὸν τρόπον τοῦτον ἐγγράψιο, κάλλιστον. ἂν ᾖ.

Haec ideo observavi, tum quia Editores librorum sacrorum non satis sibi constant, qui numeros modo per verba integra, quod plerumque faciunt, modo per notas literarum exprimunt, ut Apoc. XIII. 18. VII. 3-7. tum quia posterior haec scribendi ratio non uni librariorum aberrationi aut Criticorum conjecturae occasionem praebuit.

9. Ubi novus liber incipit, quod semper fit in summa pagina, priores tres vel quatuor vel quinque lineae *minio* exaratae sunt. Frontispicia librorum minio fuisse inscripta Ovidius Trist. I. 1. 7. testatur, dum ait:

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur;

Ad hunc morem Augustinus respicit c. Julianum 3: 13. scribens „ ipsum libri tui argumentum erubescendo convertetur in minium“. Eusebius etiam numeros Canonum suorum in Margine Evangelii notavit διὰ κινναβάρως, ut docet Epistola ad Carpianum.

10. Libri in plurimas Periodos, duos, tres aut plures Versus, in quos nostri Codices jam distributi sunt, comprehendentes, dividuntur.

Hae saepe incipiunt in eadem linea, ubi desuit prior periodus, unius vocabuli relicto intervallo, sequentis vero lineae litera prima paulum in margine excurrente & reliquis majore. In aliis autem, ubi minus parci chartae fuerunt librarii, post finitum *paragraphum* relinquitur vacuum spatium, & sequens paragraphus novam lineam incipit. In Codicibus secundi generis singuli paragraphi plerumque incipiunt, ubi Lectio Ecclesiastica incipiebat, primaque illa litera prominens non atramento sed caeruleo vel viridi vel alio mixto colore appicta est; unde saepe vel omissa omnino, vel in ejus locum alia ac debuit pictoris errore apposita est.

11. Omnes etiam vetustissimi Codices habent κεφάλαια & τίτλους *Eusebianos*, a prima manu, excepto Vaticano & Cantabrigiensi. Eosdem habet & Versio Coptica, uti in MSS. vidi, quod editor de industria suppressisse videtur, ne scilicet paulum „dubitarem, versionem N. T. in Linguam Aegyptiam primis, a Christo seculis scil. vel secundo vel tertii initio factam esse“, ut ipse in praefatione pag. V. asseruit; Eusebii enim tempora nos ad quartum seculum deducerent.

12. Paucissimi Codices sunt, qui *totum* N. T. complectuntur. Major pars IV. duntaxat Evangelia continet, quorum Lectio in Ecclesia fuerat frequentior: alii Acta tantum Apostolorum & Catholicas Epistolas, alii cum istis Paulinas etiam: paucissimi denique Apocalypsin continent. Hoc ideo dico, quoniam vidi vulgo in scholis Theologorum longe aberrasse eos, qui XVI illos Codices, quibus R. Stephanus in sua Editione usum se proficitur, prototidem integris totius N. T. Codicibus habuerunt. Unum etiam Codicem vidi, in quo in Evangeliiis eadem Lectio expressa est, quae in Vetustissimis, in Actis vero & Epistolis longe diversa: cujus rei alia ratio vix reddi potest, quam quod prior pars ex Codice antiquo, posterior vero ex recentiore descripta fuerit.

13. Ex omnibus fere codicibus praesertim vetustioribus folia quaedam, imo & quaternio unus alterve vel temporum injuria vel hominum culpa *perierunt*. In Alexandrino Codice v. gr. defunt XXIV. priora Matthaei Capita; miror igitur, quid J. *Friccio*, viro alias in hoc studiorum genere cum laude versato, in mentem venerit, ut nuper publico scripto non vereretur asseverare, *δοξολογίαι* Orationis Dominicae etiam in isto Codice extare; nisi forte, quum in Millii Collectione Var. Lect. testimonium Codicis Alexandrini in loco Matth. VI. 13. desideraret, ex eo statim intulit, necessario cum Textu convenire. Et sane memini in Belgio audire Gallum quendam pro Concione dicentem, locum 1. Jo. V. 7. in Codice Cantabrigiensi, qui Bezae fuit, extare, qui tamen folia IV. Evangelia cum Actis comprehendit.

14. Etiam vetustissimi Codices plurimas habent *Correctiones*. Delebant autem, quae sublata cupiebant, vel puncto cuilibet literae vocive delendae superposito, vel obelo tenui illas transfigente a dextra ad sinistram, vel, quod pessimum aequae atque frequentissimum est, scalpello. Hinc est, quod prioribus literis erasis, substitutae novae apparent; ita tamen ut prior scriptura in aliis sub rasura adhuc legi possit, in aliis vero dispareat. Cassiodorus, *Divinar. Lect. C. XV.* integro, praecepta Emendationis scripturae tradit, quorum istud non postremum est: „Precor etiam vos, qui tamen emendare praesumitis, ut su-
„peradjectas literas ita pulcherrimas facere studeatis, ut potius ab Antiquariis
„scriptae fuisse judicentur.

Ceterum utut extra dubium sit, *Correctiones* & lituras esse posteriores, incertum tamen an semper sint priori scriptura meliores, multo minus certum, an ad fidem aliorum Codicum eorumque antiquiorum, utrum item ab eadem an juniore manu profectae sint? Nobis enim non contigit esse tam acutis, ut divinare queamus, quanam manus hanc vel illam syllabam eraserit.

15. Solebant etiam Librarii veterem scripturam *spongia* delere, & alia superscribere. Hoc non uni tantum literae aut voci contigit, cujus rei vestigia in Codice Cantabrigiensi extant, sed integris etiam libris. Cautum quidem erat Canone 68. Concilii Quini Sexti *περὶ τοῦ μὴ ἐξίεναι τίνι τῶν πάντων βιβλίων τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης διαφθεῖσθαι*. „ne cui liceret, ex universis libris V. & „N. T. quicquam corrumpere”. Hoc tamen non obstante Balsamōn querelam eandem repetit: *Τίνας δὲ αἰχροκέρδειαν βιβλίων τῶν θείων γραφῶν ἐμπορεύμενος ἀπ᾿ήλειφον* p. p. *Σημείωσαι ταῦτα διὰ τοὺς βιβλιοκαπήλους τοὺς ἀπαλείφοντας τῶν θείων γραφῶν*. „Quidam turpis lucri gratia libros Scripturae S. mercati deleverunt---
„Nota haec propter Caupones librorum, qui membranas S. S. delent”. *Palaeographia* p. 186. talium librorum mentionem facit; Tales sunt in Bibliotheca Regia Codices 1905. & 2245. infra describendi.

16. Aliquando integra folia in *Supplementum* deperditorum a juniore manu adscripta inferuntur. Quod notandum est, ne lector specie majoris vetustatis decipiatur, quod a Beza atque Simonio factum est, qui talia assumenta ex Codice Cantabrigiensi & S. Germani pro genuinis venditarunt.

17. Notandum etiam est, ubi a prima vel ab alia manu, hujus vel illus *festi*, quo certa Evangelii aut Epistolae *περιεχομένη* legenda est, fit mentio; item ubi varia Nomina Urbium, Cœnobiorum, hominumque occurrunt: haec enim nos possunt deducere in notitiam vel temporis, quo scriptus fuit liber, vel loci, ubi usibus publicis inservit; in qua indagatione multum nos juvaret accuratior notitia tum institutionis festorum Ecclesiasticorum, tum annorum, quibus hic vel ille, cujus mentio fit, Magistratum gessit.

18. Inprimis notandum, quis sit *possessor* alicujus Codicis & quis fuerit? ne, quod saepius accidit, eundem testem pro tribus aut quatuor citemus. Qua in re Simonius de *Version. N. T. c. 32.* Amelottium false ridet, qui *Stephani* Codicem *primum*, & *Complutensem*, & *Cardinalis Ximenii*, & *Cisnerii*, &
Al-

Alcalanum pro totidem diversis MSS. citaverit, cum non sit nisi unica, eaque typis vulgata, Editio.

19. Scriptores Graeci interdum apponunt, quo *Anno* scriptus Codex fuerit: numerant autem a Mundi Ortu ad Christi nativitatem annos 5508. & ita porro. Suspicio tamen, alicubi numeros aut male positos, aut male excerptos esse, ut Codex antiquior videretur.

20. Denique de iis qui *Varietates* Codicem scriptorum annotarunt, considerandum est, utrum codices suos accurate contulerint, et eo quidem consilio, ut omnia, quae in schedis collecta habebant, cum publico communicarent, & utrum omnia à Typothetis sine aberratione fuerint expressa. De *Erasmio*, *Stephano* & *Beza* certum est, eos minimam varietatum, quas in codicibus repererant, partem edidisse; quin & *Stephanum*, praeter eas quas in Editione anni 1550. exhibuerat, multo plures, ex *Octavo* imprimis codice suo, cum *Beza* communicasse: *Bengelius* vero Selectum Varietatum a se factum esse ultro fatetur. Plerique omnes ante *Bentlejum* rarissime annotarunt, ubi ordo verborum alius erat in scriptis atque in editis. Praeterea, ubi varietas lectionis sive additio erat prolixior, eamque plures codices exhibebant, ita tamen ut & ipsi in verbulo aut ordine verborum variarent, *Stephanum* brevitatis causa, unius codicis lectione exposita, reliquorum codicum, neglecta levi illa inter se varietate, numeros apponere consuevissent: eum vero qui operis Typographicis praefuit saepissime in numero codicum, aliquando etiam in notis obelorum, aberravisse deprehendi.

Unum addo, quantumcunque quis omnia & accurate notare & edere sibi proposuerit, non tamen existimandum est fieri posse, ut nunquam labatur atque erret. Qui in his se exercuit, eundemque codicem bis contulit, experientia edoctus ita esse fatebitur. Quin etiam testor, me, cum codices plures contulissem, multos *Stephani*, *Bezae* & *Millii*; qui eosdem prius contulerant, errores animadvertisse: meos etiam alii, sed fortasse pauciores, ostendent. Summam enim ἀντίθεσις praestare imbecillitas humana non permittit. Si cui testimonium meum suspectum est, adeat editionem *L. Annaei Flori* à *Cl. Dukero* nuper procuratam, inveniet in tam brevi libello viros summos *I. Gruterum* & *Cl. Salmasium*, plus centies ex Codicibus Palatinis, & imprimis ex Codice *D. Nazarii*, quos uterque suis oculis usurpaverat, diversas & inter se dissidentes unius ejusdemque loci lectiones afferre. Si quis ergo putaret, ubi duo viri docti duas ejusdem loci diversas lectiones afferunt, eos non uno eodemque Codice usos fuisse, saepius & falleretur et falleret. Potuit enim id accidere vel ejus qui contulit vel Typographi errore.

Haec ideo observo, quia & vera sunt, & si ignorentur, non solum in errores conjiciunt, verum etiam studium omne errores tum suos tum aliorum emendandi extingunt.

DE CODICIBUS EVANGELIORUM GRAECIS VETERIBUS.

A. Gmen ducat Codex ALEXANDRINUS dictus, quem, a Cyrillo Lucari Patriarcha Constantinopolitano dono datum Carolo I. Regi Angliae, Thomas Roe ex legatione Turcica redux Londinum attulit sub annum 1628. in Bibliotheca regia ad hunc usque diem custoditum N°. 111. b. Codex est Veteris Novique Testamenti Graecus membranaceus in folio; singulae paginae duas exhibent Columnas, quarum singulae quinquagenis circiter constant lineis. Innotuit iste Codex primo per Patricium Junium Bibliothecarium Usserio, Grotio, Hammondo, & per hos Pricaeo atque Curcellaco; deinde ex eodem Alexander Huissus diligentius Variantes Lectiones collegit, & in Polyglottis Londinensibus edidit; novissime etiam a Millio, & post hunc, a me ipso & R. Bentlejo studiose cum editis collatus est.

Temporum injuria accidit, ut iste codex capite truncaretur usque ad Matth. Cap.

Cap. XXIV. 6. ὁ νυμφίος ἔρχεται. Deinde mutilatus est a Jo. VI. 50. ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ ad VIII. 52. οἱ προφηταὶ καὶ σὺ, denique & a 2. Cor. V. 13. ἐπίστευσα ad XII. 7. Praefert hic codex in V. T. Eusebii Hypotheses in Psalmos, in Evangeliiis vero ejusdem Τίτλους & Κεφάλαια. Psalmis praefixa est una eademque manu Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολὴ πρὸς Μαρκελλῖνον: sequuntur porro Κανόνες ἡμερινοὶ καὶ νυχτερινοὶ τῶν Ψαλμῶν, item ὁρθρινοὶ & λυχνικοὶ, praescribentes, quoniam Psalmi singulis diei noctisque horis, item mane & vesp̄ri sint in Officiis divinis decantandi: in fine vero legitur Προσευχὴ Μαρίας τῆς Θεοτόκου. In Cantico Canticorum personae colloquentes Sponsi & Sponsae minio distinguuntur, quod etiam in quibusdam Codicibus Latinis scriptis editisque observavi. Denique habet Epistolarum subscriptiones, ut πρὸς Κολασσαεῖς ἀπὸ Ράμης, πρὸς Θεσσαλονικεῖς α. ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν, πρὸς Θεσσαλονικεῖς β. ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν, πρὸς Τιμόθεον α. ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, πρὸς Τιμόθεον β. ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, πρὸς Τίτον ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως.

Si P. Junium, B. Waltonum, J. E. Grabium; J. Millium, R. Bentleyum, G. Whistonum & plerosque Anglos audimus, Codex iste omnibus numeris ita absolutus est, ut ad hanc normam omnes aliorum Lectiones sint exigendae atque emendandae. Millius prol. 1341. „Textum, inquit, ipsum, quod spectat, ut est exemplaris N. T. omnium toto orbe longe vetustissimi, ita certe jam ab ipsis fere Canonis incunabulis vix extitisse censeo, qui Archiep̄, typum Evangelistarum & Apostolorum ipso fidelius expresserit --- Textus Alexandrinus mirifice accuratus videtur, & ad ipsam Apostolorum, ut ita dicam, amussim compositus”. Hoc Anglorum aestu abreptus, fateor, in eandem inclinabam sententiam, cum A°. 1729. Prolegomena scriberem; dum vero praelum exercerent, variae mihi natae sunt suspiciones, quibus permotus, ut nimiae hujus Codicis laudes refecarentur, curavi. Suspiciones quidem meas ante hos decem annos, rogatu V. Cl. Jacobi Porteri, Regis Angliae ad Imperatorem Turcarum hoc tempore Legati, cum eruditis quibusdam Anglis, & cum ipso Archiep̄scopo Cantuariensi communicavi: nunc autem rem totam retractare constitui, inquisiturus à quo, ubi, quando, & quomodo hic Codex fuerit exaratus.

1. Codex noster, post recensitum Librorum Sacrorum indicem, Verba Arabica recentiore manu scripta exhibet, quorum hic est sensus „Memorant hunc librum scriptum esse calamo Theclae martyris”. Quod est absurdum, cum Thecla Pauli Apostoli discipula protomartyr ante esset mortua, quam libri N. T. in unum volumen colligerentur: Epistolam certe Athanasii & Canones Eusebii describere non potuerit. Hunc anachronismum ut vitaret Cyrillus Lucaris, rem ita narravit „Liber iste Scripturae Sacrae N. & V. Testamenti, prout ex traditione habemus, est scriptus manu Theclae nobilis feminae Ægyptiae, ante mille & trecentos annos circiter, paulo post Concilium Nicenum”. At hoc non erat Traditiones retinere, sed novas & veteribus contrarias fingere. Thecla enim protomartyr non fuit nobilis femina Ægyptia, sed Iconii nata, & Seleucia in Pisidia martyrium passa fuisse dicitur. Nec melius se expedit Grabius, qui commenticiam Cyrilli Theclam diu anxie quaerens eam sibi invenisse visus est apud Gregorium Nazianzenum, scribentem de Virginibus Seleucia in monasterio S. Theclae dicato viventibus; cui conjecturae locus esse non potest, nisi & Theclam promartyrem seculi primi cum monasterio circa finem seculi quarti eidem dicato confundamus, & pro nobili muliere Ægyptia substituamus Virgines Seleucia degentes, denique Theclam, ex calculo Grabii centum annos natam, a Nazianzeno potuisse vocari κόριν i. e. tenerae aetatis puellam admittamus. Caeterum cum is, qui hunc codicem exaravit, verborum ordinem claritatis causa saepe mutare ausus sit, fatente Millio prol. 1341., cumque contextum varie interpolaverit, praeterea etiam Latinae linguae, ut infra

probabimus, non imperitus fuerit, multo est verosimilius, illud non a virgine sive Seleuciensi sive Alexandrina, sed a viro fuisse profectum. Accedo igitur sententiae *Casimiri Oudini*, qui ex Canonibus diurnis nocturnisque in hoc Codice annotatis iudicavit, codicem hunc in usum monasterii Acoemitarum, adeoque a monacho Acoemita exaratum fuisse.

2. Postquam *Patricius Junius* in praefatione Epistolae Clementis praefixa primus indicasset, „Cyrillum ex Aegypto, cum sedem Alexandrinam relinqueret, magnam librorum suppellectilem, & inter eos Codicem Theclae secum „Constantinopolin advexisse” vulgo creditum est, hunc Codicem *Alexandriae* & repertum & exaratum fuisse. Incidi tamen in narrationem haud paulo diversam, dignam meo iudicio, quae ex literis MSS. *Jo. Rodolphi Wetstenii* avunculi mei magni ad Martinum Bogdanum, Doctorem Medicum Bernensem, in lucem protrahatur. Ita autem ei scripsit d. 14. Jan. 1664. „--- De Codice MS Graeco Bibliorum in regia Londini Bibliotheca mihi quidem narravit Patricius „Junius Bibliothecarius regius, eum dono datum Regi Carolo I. à Cyrillo Patriarcha Constantinopolitano. Praeceptorem in Graecis hic habui *Matthaeum Muttis* ex Cypro, ejusdem Patriarchae Diaconum, qui retulit, Codicem „illum inventum in monte Atho, in cujus ambitu sint monasteria XXII (totidem castella Monachorum) nunquam a Turcis expugnata, sed tributo penso „haectenus conservata.” Item d. 11. Martii ejusdem anni „Caroli Regis Britanniae Bibliotheca nobis (A°. 1638. mense Julio) ante bellum ferale ostensa „per Cl. Patricium Junium Bibliothecarium regium: apud quem visa volumina illa Biblica quadratis per omnia literis in pergamento scripta, manu Theclae: de qua ipse in editione Clementis Romani. Tandiu desideratae illae „epistolae propemodum periissent in portu: ecce enim dum Cl. Junius earum „parat editionem, volumen incendio Musei, quo jacebat, ambum lacunas „accepit, & vix flammis ereptum perque fenestram projectum, haectenus servatum est. Mirabar, Editores Bibliorum πολυγλώτων nuperos non exhibuisse Graecam Versionem illorum Codicum regionum, a Cyrillo Patriarcha „Constantinopolitano donatorum, quod Junius promiserat jam olim, Comenio quodam (me vidente) adhibito & conducto, ut transcriberet pro Typothesis forma literarum vulgari & accentibus desuper notatis. Monachi, apud quos inventa sunt illa volumina, retulit *Matthaeus Muttis* Cyprius, Diaconus praedicti Patriarchae, habitant in monte Atho altissimo, in cujus ambitu viginti monasteria, quasi totidem castella, videre sit, tributo penso hucusque secuta. Nosti locis sacris parci a Turcis magis quam a nostris.” Ego quidem nullam video causam testimonium M. Muttis in dubium vocandi, eoque minus quod cum naratione P. Junii facillime conciliari possit: cum enim constet Cyrillum Lucarem primum in monte Atho, postea Alexandriae, denique Constantinopoli degisse, quid obstat, quin statuamus, Codicem nostrum, in monte Atho inventum, primo Alexandriam & inde Constantinopolin allatum fuisse? Nondum tamen habemus, quod quaerimus; licet enim evicissemus Codicem a Cyrillo in monte Atho inventum fuisse, minime tamen ex eo consequeretur, in eodem monte & scriptum fuisse, & per XI. secula continua latuisse. Posset aliquis suspicari Constantinopolitanum potius esse Codicem quam Alexandrinum, tum quod multi alii codices Constantinopoli in montem Atho fuerunt delati, tum quod inde multo facilius citiusque eo perveniri potest quam Alexandria. Porro si codex vel Theclae vel Acoemitarum fuit, nec templum Theclae nec monasterium Acoemitarum in Aegypto repertum est, Constantinopoli vero, Liberato teste in Breviario c. 18., Flavitas presbyter qui fuit a S. Thecla in locum Acacii ordinatus est Archiepiscopus A°. 488., & eodem Seculo, teste Evagrío, minimum quatuor Acoemitarum coenobia Constantinopoli fuerunt. Nihilominus a sententia vulgo recepta nondum discedo, non una conjectura, ubi

ubi certa testimonia defunt, ductus. Primo figura literarum est elegans & Alexandrina. Licet autem negare nolim, juniores etiam alibi characterem veterem & Alexandrinum imitari potuisse, ubi tamen in dubio res est, probabilius semper erit, veterem esse & Alexandrinum, quam imitatum & nuper effectum. De eo characterē loquuntur patres Synodi Constantinop. VIII. dictae, ubi de Photio Patriarcha agunt: Σύγγραμμα καταρτισάμενος ἐπὶ παλαιότητων ἁγίων γράμμασιν Ἀλεξανδρινοῖς τὴν ἀρχαίαν μάλιστα χειροθεσίαν μιμησάμενος γράφει. Eadem literarum figura congruit cum Copticis id est Ægyptiacis. Porro orthographiam iste codex negligit, ut alii ex Ægypto allati omnes. Deinde easdem Lectiones habet, quae reperiuntur tum apud Cyrillum Alexandrinum, tum in Versione Coptica in Ægypto adornata, in Evangelistario Arabico-Graeco, quod nobis sextum est, & in margine Versionis Syriacae posterioris, cum MS. Graeco Alexandriae A°. 615. collatae.

3. Si Codex noster ab *Acemita* scriptus est, uti diximus, non potest *seculo quinto* esse vetustior; Acemitarum enim institutum autorem habuit Marcellum Episcopum Apamiensem, vel potius Alexandrum ejus successorem, qui floruit anno Christi 420., teste *du Cange* in Glossario. Porro appellatio τῆς Θεοτόκου & Archiepiscopi, quae in nostro Codice invenitur, seculo demum quinto occasione Nestorii atque Cyrilli fuit usitata. Existimo igitur, tempus, quo Codex iste scriptus est, incidere in finem Seculi quinti, quae etiam Millii est sententia prol. 1338. Non nescio *Grabium* tempus scripti hujus Codicis ad finem Seculi IV. referre, atque objicere, si post annum 396, quo Episcopus aliquis Epistolas Paulinas in Capita divisit, & post annum 458. quo *Euthalius* Diaconus idem praestitit in Actis & Epistolis Catholicis, noster Codex fuisset exaratus, habiturum etiam titulos Capitulorum in Actis & Epistolis, sicut habet Titulos & Capita Eusebii in Evangeliiis. Id vero non consequitur; Canones enim Eusebii & magno artificio sunt concinnati, & magnam utilitatem praestant: contra Sectionibus Epistolarum in Capita sine ullo incommodo facile caremus. Praeterea Euthalius non Sectiones solum & Capita, sed etiam numerum Versuum, & Indicem locorum ex V. T. ad testimonium citatorum, & Subscriptiones & Prologos habet, quae supervacanea & nimia diligentia potuit librarios abstergere, unde etiam factum, ut Codices rarissimi totam illam farraginem exhiberent; neque causa erat, cur reliquis omnibus neglectis solam Divisionem Capitulum Codex noster retineret. Illud etiam observo, verosimile videri, Codicis nostri Scriptorem opera Euthalii usum fuisse, & ex ipso notasse, ubi Paulus Epistolas ad Colossenses, Thessalonicenses, Timotheum & Titum scripserit: de Euthalii porro consilio Epistolam ad Hebraeos, quae apud nos inter Paulinas postremum locum obtinet, ante Epistolas ad Timotheum, Titum & Philemonem collocasse; quin & Lectiones Euthalii (quales L. A. *Zacagnius* edidit) saepissime secutum fuisse.

At multo longius a vera aetate hujus codicis assignanda aberravit *Oudin*, non ante seculum X. illum exarari potuisse contendens, quia Epistola, quam codex exhibet, Athanasii ad Marcellinum tum demum, ut perperam putabat, supposita atque conficta fuerit. Nam Seculo X. solebant voces relicto inter singulas spatio a se invicem distinguere, & accentus apponere, quorum neutrum in nostro Codice factum est. Neutiquam etiam est verosimile, hunc Codicem, qui ex Versione Itala interpolatus est, aut post receptam Hieronymi editionem aut post schisma Graecorum scriptum fuisse. Porro si Codex iste post seculum VI. & post exortum Muhammedem fuisset exaratus, sine dubio nomen Saracenorum sive Agarenorum librum nostrum non latuisset: de quo tamen nihil quicquam audivisse videtur, cum 1. Paral. V. 20. Ἀγαῶνι, vel juxta alios codices οἱ Ἀγαρηνοὶ in nostro codice οἱ ἀγοῶνι ab ipso appellentur. Denique aut vehementer fallor, aut non solum vir doctus, qui versionem Syram posteriorem A. 615. Alexandriae cum codicibus Graecis contulit, & variantes Lectiones in margine

annotavit; sed etiam alius antiquior, qui varias Lectiones obelis atque asteriscis signatas in Contextum recepit, hoc ipso Codice Alexandrino, qui Lectiones singulares & proprias habet, fuit usus.

4. Superest praecipui momenti quaestio de *autoritate & fide* hujus codicis. Nihil quidem aut antiquitati ejus, aut elegantiae characterum, quibus exaratus est, detractum volo: sunt tamen non pauca, quae pretium ejus valde imminuunt. Ea nunc, pace virorum aliter sentientium, sola veritatis sive per certa indicia sive per conjecturas probabiles inquirendae studio proponam. Primo plurimos errores in scribendo commisit librarius, talesque qui vel supinam negligentiam vel ingenium potius luxurians & in re seria ludens produunt. e. gr. 1. Reg. XXI. 1. Ἰσραὴλ pro Δαυίδ. XXII. 18. ἀπεστράφη, pro ἐπεστράφη. XXVIII. 14. ὄρθριον pro ὄρθιον. 2. Reg. I. 18. Ἰσδα pro Ἰσραήλ. II. 30. ἀπέστρεψεν pro ἀνέστρεψεν V. ult. γάζης pro γης. XIII. 7. ἄδδ pro αὐτοῦ. XXI. 2. αἵματος pro ἐλλείμματος. XXIII. 9. ἀνεβόησεν pro ἀνέβησεν. 4. Reg. XIV. 2. Ἰσραὴλ pro Ἱερουσαλήμ. XVIII. 21. τρυγήσει pro τρήσει. XXV. 14. ἱμάτια pro ἱαμίν. 1. Par. IX. 37. Μακεδῶν pro Μακελῶθ. VIII. 13. Ἀδὰμ pro Αἰλάμ. XVI. 3. ἀρτοκοπιακὸν pro ἀρτοκοπι-
κόν, κ. λ. quae aberrationes ex inflexione vocis in aliam, cujus literae quidem sunt similes, mens autem est diversissima, in hominem libros sacros, uti decet, religiose tractantem vix cadere posse videntur. Porro librarius noster Codicem, quem tam negligenter scripserat, non, ut debebat, cum αὐτογράφῳ collatum emendavit, sed studio potius tum a prima manu, tum priori scriptura vel scalp pro rasa vel spongia deleta passim interpolavit. Exemplo sit error in numeris Psalmorum commissus, cum enim ad Psalmum LXXVI. retulisset numerum, qui ad LXXVII. pertinebat, & errorem per sequentes Psalmos usque ad XCIII. continuasset, tum demum errore deprehenso cum nollet numeros scriptos delere vel corrigere, Psalmis duobus eundem numerum adscripsit, ut in ordinem aliquo modo rediret.

Verum aliud est quod me diu torfit, nimirum istius codicis mirus cum Versione Latina consensus. Si enim, ut omnes Eruditi, omnesque, excepta Ecclesia Latina, Christianorum Societates credunt, libri sacri ex Graeco in Latinum sermonem negligenter & imperite sunt conversi, fieri aliter nequit, quin eadem Censura notetur Codex Graecus, qui ab omnibus aut plerisque Graecis dissentiens cum Latina versione consentire deprehenditur. Cum igitur & otium & codicem editum, qui variantes Alexandrini lectiones, a P. Junio cum H. Grotio olim communicatas, habebat adscriptas, fuisset nactus, rem paulo accuratiori examini subicere statui. Obstupui autem cum viderem summam perpetuanique Codicis Alexandrini cum Versione Italiana convenientiam; eam intelligo versionem, quae in Codice Cantabrigiensi sive Bezae, & in Oxoniensi Laudiano dicto reperitur, quamque Hieronymus, temporibus servire coactus, magnam partem retinuit. Vix una est ex centum Codicis Alexandrini Variationibus, quae non cum Italiana faciat: cujus si plura & integriora haberemus exemplaria, omnes forte aut plerasque saltem ex iis in Codicem nostrum defluxisse videremus. Codicis Alexandrini lectiones ab editis diversas ex Italiana versione ut plurimum fluxisse ut statuam, non una me movet ratio. Aut enim Italiana versio Codicem Alexandrinum, aut Codex Alexandrinus versionem Italianam sequitur: illud qui affirmat, dicat mihi, quomodo fieri potuerit, ut non hodie solum in plerisque, saepe in omnibus Codicibus Graecis aliter legeretur, verum etiam ut earum lectionum, quas Codex Alexandrinus exhibet, apud Patres Graecos nec vola nec vestigium appareret? Si codex Alexandrinus verus fons est, quis illum ab omnibus Graecis avertit, & ad solos Latinos derivavit? Dicat porro, cum Latino interpreti solemne sit nomina propria Virorum & Urbium variis modis immutare atque corrumpere, qui factum, ut Alexandrinus codex neglecta veritate cum Latino conspiraverit, & *Lystra* v. gr. ex Lycaonia in Lyciam & ad mare detraxerit? Dicat denique, ubi interpres Latinus verba, quae emendatione egere putabat, nimia

mia sine dubio licentia & non una via, emendare tentavit, aut ubi vocem a se non intellectam omisit, aut ubi, cum esset vox πολύσημος, eam voce Latina, qua non oportebat, reddidit, aut ubi unam vocem Graecam duabus Latinis expressit, aut ubi constructionem atque ordinem verborum genio & rhythmo linguae suae adaptavit, qui factum, ut Codex Alexandrinus contra plerosque omnes alios Codices Graecos, & contra scriptorum sacrorum Graecaeque linguae consuetudinem, cum Versione Latina conveniret, si non ex ipsa hac versione esset interpolatus? quis casus aut quae necessitas tantum consensum efficere potuisset? Exemplis res fiet clarior.

A C T O R U M C A P.

- I. 19. Ἀκελδαμά] Ακελδαιμαχ Aceldemach. *Cant.* Ἀκελδαμαχ *Laud.* Acheldemach, tres codices Latini & Augustinus. Ἀκελδαμαχ ALEX.
 25. κλῆρον] τόπον *Cant.* *Vulg.* ALEX.
 26. ἔδωκαν κλήρας αὐτῶν] ἔδωκαν κλήρας αὐτοῖς *Vulg.* ALEX.
 II. 1. ὁμοθυμαδὸν] Simul *Laud.* *Cant.* Augustinus. Pariter *Vulg.* ὁμοῦ ALEX.
 42. καὶ secundo loco] — *Cant.* *Vulg.* ALEX.
 43.] + ἐν Ἱερουσαλήμ *Laud.* *Vulg.* ALEX. Ibidem + φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας. *Vulg.* ALEX.
 47. τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος] ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Πέτρος *Cant.* ἐπὶ τὸ αὐτὸ. Πέτρος δὲ *Vulg.* ALEX.
 III. 22. Πρὸς τὰς πατέρας] — *Vulg.* ALEX. + ἡμῶν *Cant.* + ὑμῶν *Laud.*
 IV. 6. συναχθῆναι-τὸς ἄρχοντας-καὶ Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα, καὶ Καϊάφαν, καὶ Ἰωάννην, καὶ Ἀλέξανδρον] ut congregarentur-principes- & Annas princeps sacerdotum &c. *Cant.* *Vulg.* omnia in casu recto. συναχθῆναι-τὸς ἄρχοντας-καὶ Ἄννας, καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἀλέξανδρος, ALEX. contra regulas Grammaticas.
 11. οἰκοδομῶντων] οἰκοδόμων *Cant.* ALEX.
 26. ὃ διὰ στόματος Δαυὶδ τοῦ παιδὸς σου ἐπὶ αὐτῶν] ὃς διὰ πνεύματος ἁγίου διὰ τῶ στόματος λαλήσας Δαυὶδ παιδὸς σου *Cant.* ὃ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυὶδ παιδὸς σου ἐπὶ αὐτῶν. *Laud.* qui spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti *Vulg.* per os patris nostri David sancti pueri tui *Hilarius*, per spiritum sanctum & os patris nostri David, *Lucifer*. διὰ τῶ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυὶδ τοῦ παιδὸς σου ALEX.
 27. ἀληθείας] + ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. *Cant.* *Laud.* *Vulg.* ἐν τῇ πόλει σου ταύτῃ ALEX.
 V. 5. ταῦτα] — *Cant.* *Vulg.* *Lucifer.* ALEX.
 16. συνήρχετο-τὸ πλῆθος-εἰς Ἱερουσαλήμ] Concurrebat-multitudo-Jerusalem. *Vulg.* συνήρχετο-τὸ πλῆθος-Ἱερουσαλήμ. ALEX.
 28. οὐ] — *Cant.* *Vulg.* ALEX.
 34. ἀποστόλους] ἀνθρώπους *Vulg.* ALEX.
 39. αὐτὸ] αὐτὸς *Cant.* *Laud.* tres Codices Latini. ALEX.
 41. αὐτῷ] Domini Jesu *Laud.* Jesu *Vulg.* — *Cant.* ALEX.
 VI. 8. πίστεως] χάριτος *Cant.* *Laud.* *Vulg.* ALEX.
 9. καὶ Ἀσίας] — *Cant.* ALEX.
 13. βλάβος] — *Cant.* *Vulg.* ALEX.
 VII. 16. τῷ Συχέμ] τοῦ ἐν Συχέμ *Laud.* ALEX.
 17. ὁμοσεν] ἐπηγγείλατο *Cant.* ὁμολόγησεν *Laud.* *Vulg.* ALEX.
 18. ἕτερος] + in Ægypto *Vulg.* + εἰς Αἴγυπτον ALEX.
 21. ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν] exposito autem illo *Vulg.* ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ *Cant.* ALEX.
 30. ἐν πυρὶ φλογὸς] ἐν φλογὶ πυρὸς *Laud.* *Vulg.* ALEX.
 31. πρὸς αὐτὸν] — Codex Latinus & ALEX.

35. ἐν χειρὶ] σὺν χειρὶ *Cant. Vulg. ALEX.* μετὰ τοῦ *Laud.*
 43. Ρεμφάν] Ρεφάν *Laud. ALEX.*
 48. ναοῖς] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 58. ἐκβαλόντες] + αὐτὸν *Cant. Vulg. ALEX.*
 VIII. 10. ἡ μεγάλη] ἡ καλυμένη μεγάλη *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 16. οὐπῶ] οὐδέπω *Cant. Laud. ALEX.*
 33. αὐτοῦ primo loco] — *Vulg. ALEX.*
 39. κυρίον] + ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν εὐνῆχον, ἄγγελος δὲ Κυρίου *Augustinus, Rabanus, ALEX.*
 IX. 20. χριστὸν] Ἰησοῦν *Laud. Vulg. ALEX.*
 24. παρητήρην τε τὰς πόδας] παρητήρηντο δὲ καὶ τὰς πόδας *Laud. Vulg. ALEX.*
 25. αὐτὸν οἱ μαθηταὶ] οἱ μαθηταὶ αὐτῷ *Hieronymus, Correctorium Bibliorum, ALEX.*
 29. ἑλλημιστὰς] gentibus & Graecis *Vulg. ἑλληνας ALEX.*
 31. αἱ ἐκκλησίαι κλ] *Vulg. & ALEX.* omnia numero singulari.
 38. ὀκνήσαι] ὀκνήσης *Laud. Vulg. Codex Latinus. ALEX.*
 X. 6. οὗτος λαλήσει σοι, τί σε δεῖ ποιεῖν] — *Cant. Laud. ALEX.*
 11. ἐπ' αὐτὸν] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 δεδεμένον καὶ] — *Laud. Vulg. ALEX.*
 12. καὶ τὰ θηρία] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 14. ἡ] καὶ *Cant. Vulg. ALEX.*
 16. πάλιν] εὐθὺς πάλιν *Cant. εὐθὺς Laud. Vulg. ALEX.*
 23. ὁ Πέτρος] ἀναστὰς *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 32. ὅς παραγενόμενος λαλήσει σοι] — *Vulg. Beda, Correctorium Bibliorum, ALEX.*
 36. ὄν] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 37. ἀρξάμενον] ἀρξάμενος γὰρ *Cant. Laud. ALEX.* ex ambiguitate vocis Latinae: incipiens.
 XI. 13. ἄνδρας] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 17. δέ] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 20. ἑλλημιστὰς] ἑλληνας *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 22. διελθεῖν] — *Vulg. ALEX.*
 26. αὐτὸς] αὐτοῖς *Cant. Laud. ALEX.*
 XIII. 6. τινα] + ἄνδρα *Laud. Vulg. ἄνδρα τινα Cant. ALEX.*
 20. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι υ. καὶ ν.] ὡς ἔτεσιν υ. καὶ ν. καὶ μετὰ ταῦτα *Vulg. ALEX.*
 23. ἡγαγε] ἡγάγε *Laud. Vulg. ALEX.*
 26. ὑμῖν bis] ἡμῖν *Cant. ALEX.*
 32. τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν] τοῖς τέκνοις ὑμῶν *Cant. Vulg. Beda. ALEX.*
 43. ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων] αὐτῶν *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 τὰ ἔθνη] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 44. ἐρχομένῳ] sequenti *Vulg. ἐρχομένῳ Laud. ALEX.*
 45. ἀντιλέγοντες καὶ] ἐναντιωμένοι *Laud. — Vulg. ALEX.*
 XIV. 13. αὐτῶν] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 XV. 4. ἀπεδέχθησαν] παρεδέχθησαν *Cant. ALEX.*
 14. ἐπὶ] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*
 17. πάντα] — *Cant. Vulg. ALEX.*
 18. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος ἐστὶ τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτῷ] nota a seculo est Deo omnia opera sua *Laud. γνωστὸν ἀπ' αἰῶνος ἐστὶ τῷ κυρίῳ τὸ ἔργον αὐτῷ Cant. Vulg. γνωστὸν ἀπ' αἰῶνος τῷ κυρίῳ τὸ ἔργον αὐτῷ ALEX.*
 33. τὰ δέ] — *Vulg. ALEX.*
 οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί] οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοί *Cant. Vulg. ALEX.*

24. λέγοντες. περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον] — *Cant. Vulg. Beda, ALEX.*

33. πρὸς τὰς ἀποδόλεις] πρὸς τὰς ἀποτείλαντας αὐτὰς *Vulg. Beda, ALEX.*

34. ἔδοξε δὲ τῷ Σίλα δέωμειναι αὐτοῦ] — *quatuor Codices & ALEX.*

37. συμπαραλαβεῖν] + καὶ *Laud. Vulg. ALEX.*

XVI. 3. ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλληνας ὑπῆρχεν] ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες, ὅτι Ἕλληνας ὁ πατήρ αὐτῷ ὑπῆρχεν *Vulg. ALEX.*

7. κατὰ τὴν Βιθυνίαν] εἰς τὴν Βιθυνίαν *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

τὸ πνεῦμα] + Ἰησοῦ *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

13. τῇ τε ἡμέρᾳ] τῇ δὲ ἡμέρᾳ *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

16. Πύθωνος] Πύθωνα *Cant. Vulg. ALEX.*

24. εἰληφώς] λαβὼν *Cant. Laud. ALEX.*

33. οἱ αὐτῷ] domus ejus *Vulg. οἱ οἰκέιοι αὐτῷ ALEX.*

39. ἐξελθεῖν τῆς πόλεως] ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἐξέλθατε *Cant. ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως Laud. ut egrederentur de urbe Vulg. ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως ALEX.*

XVII. 4. σεβομένων Ἑλλήνων] σεβομένων καὶ Ἑλλήνων *Cant. Vulg. ALEX.*

5. ἀπειθῆντες] — *Laud. Vulg. ALEX.*

ἀγαγεῖν] ἐξαγαγεῖν *Cant. προσαγαγεῖν Laud. producere Vulg. προσαγαγεῖν ALEX.*

13. σαλεύοντες] + καὶ ταρασσόντες *Cant. Vulg. ALEX.*

14. ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν] ἐπὶ τὴν θάλασσαν *Cant. ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν Laud. Vulg. ALEX.*

18. τινες δὲ] + καὶ *Cant. ALEX.*

26. αἵματος] — *Vulg. Beda, ALEX.*

27. καὶ εὐροῖεν] ἢ εὐροῖεν *Cant. Vulg. ALEX.*

29. χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ] χρυσίῳ ἢ ἀργυρίῳ *Laud. ALEX.*

30. πᾶσι] πάντας *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

XVIII. 2. ἐκ τῆς Ρώμης] ἀπὸ τῆς Ρώμης *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

5. πνεύματι] λόγῳ *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

12. ἀνθυπατεύοντος] ἀνθυπάτου ὄντος *Cant. Vulg. ALEX.*

17. οἱ Ἕλληνες] — *Vulg. Beda, ALEX.*

19. κατήντησε] κατήντησαν *Cant. Laud. ALEX.*

αὐτῷ] ἐκεῖ *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

21. ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰπὼν] ἀποταξάμενος αὐτοῖς καὶ εἰπὼν *Laud. ἀποταξάμενος καὶ εἰπὼν Cant. Vulg. ALEX.*

δεῖ με πάντως τὴν ἐορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερσόλυμα] — *Laud. Vulg. ALEX.*

δὲ] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

καὶ] — *Cant. Vulg. ALEX.*

25. κυρίου] Ἰησοῦ *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

XIX. 1. εὐρὼν] εὐρεῖν *Vulg. ALEX.*

2. εἶπε] + τε *Vulg. ALEX.*

εἶπον] — *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

3. εἶπε τε] εἶπεν δὲ *Cant. ὁ δὲ εἶπεν Laud. Vulg. ALEX.*

9. τινος] — *Codex vetus, ALEX.*

12. ἐκφέρεισθαι] ἀποφέρεισθαι *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν] ἐκπορεύεσθαι *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

13. ἀπὸ] καὶ *Laud. Vulg. ALEX.*

ὀρκίζομεν] ὀρκίζω *Cant. Laud. Vulg. ALEX.*

16. αὐτῶν] ἀμφοτέρων *Cant. Vulg. Codex antiquus, ALEX.*

21. διελθὼν] διελθεῖν *Cant. Laud. ALEX.*

26. ἀλλὰ] + καὶ *Cant. ALEX.*

27. λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότην] λογισθήσεται, ἀλλὰ καθαιρεῖσθαι μέλλει *Cant.* λογισθήσεται, μέλλειν τε καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος *Laud.* reputabitur, sed & destrui incipiet majestas. *Vulg.* λογισθήσεται, μέλλει τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος. *ALEX.*

29. ὅλη] — *Vulg.* *ALEX.*

33. [προεβίβασαν] κατέβιβασαν *Cant.* *Vulg.* συνεβίβασαν. *Laud.* *ALEX.*

35. ἀνθρώπος] ἀνθρώπων *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

δε] οὖν *Codices Latini*, *ALEX.*

XX. 1. μαθητὰς] + καὶ πολλὰ παρακαλέσας. *Cant.* καὶ παρακαλέσας *Laud.* *Vulg.* παρακαλέσας *Codices Latini*, & *ALEX.*

3. γνώμη] γνώμης *Laud.* *ALEX.*

4. Σώπατρος] + Πύρρου *Cant.* *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

7. τῶν μαθητῶν] ἡμῶν *Cant.* *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

15. καὶ μέιναντες ἐν Τρώγυλλίῳ τῇ ἐχομένῃ ἦλθομεν] & sequenti die venimus *Vulg.* τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθομεν *Laud.* *ALEX.*

16. εἰ δυνατὸν ἦν] si possibile sibi esset *Vulg.* εἰ δυνατὸν εἴη *Laud.* *ALEX.*

18. πρὸς αὐτὸν] + & simul essent *Vulg.* + ὅμως ἐόντων αὐτῶν *Cant.* + ὁμοθυμαδὸν *Laud.* ὁμοῦ ὄντων αὐτῶν *ALEX.*

23. διαμαρτύρεται] διεμαρτύρατο μοι *Laud.* διεμαρτύρετο *ALEX.*

24. οὐδενὸς λόγον ποιῆσαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν με τιμίαν] ἕδενὸς λόγον ἔχω μοι, ἕδὲ ποιῆσαι τὴν ψυχὴν με τιμίαν. *Cant.* nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiores, *Vulg.* ἕδενὸς λόγον ἔχω, ἕδὲ ποιῆσαι τὴν ψυχὴν με τιμίαν. *ALEX.*

μετὰ χαρὰς] — *Cant.* *Vulg.* *ALEX.*

25. τοῦ θεῷ] τῷ Ἰησοῦ *Cant.* — *ALEX.*

28. ἔν] — *Cant.* *Vulg.* *ALEX.*

32. ἀδελφοί] — *Cant.* *Vulg.* *ALEX.*

XXI. 3. κατήχησεν] κατήλθομεν *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

4. ἐπεμείναμεν αὐτοῖς] mansimus apud eos *Cant.* ἐπεμείναμεν αὐτοῖς *Laud.* *ALEX.*

ἀναβαίνειν] ingredi *Cant.* ἐπιβαίνειν *ALEX.*

5. προσευξάμεθα καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐπέβημεν] προσευξάμενοι ἀπὸ σπασάμεθα ἀλλήλους καὶ ἐπέβημεν. *Laud.* oravimus & cum valedicissemus invicem ascendimus *Vulg.* προσευξάμενοι ἀπὸ σπασάμεθα ἀλλήλους καὶ ἀνέβημεν. *ALEX.*

7. κατήνησamen] venimus *Cant.* κατέβημεν *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

Ἱερουσαλὴμ] Ἱεροσόλυμα *Cant.* *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

13. ἀπεκρίθη δὲ] τότε ἀπεκρίθη *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

17. ἐδέξαντο] ὑπέδεξαν τε *Cant.* ἀπεδέξαντο *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

20. Ἰουδαίῳ] ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. *Cant.* ἐν τοῖς Ἰουδαίοις *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

21. πάντας] — *Cant.* *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

25. μηδὲν τούτων τηρεῖν αὐτοῖς, εἰ μὴ] — *Vulg.* *ALEX.*

31. συγκέχυται] συγχύνεται *Cant.* *Vulg.* *ALEX.*

34. ἐβόων] ἐπεφώνον *Cant.* *Laud.* *ALEX.*

μὴ δυναμένους δὲ] καὶ μὴ δυναμένους αὐτοῖς. *Cant.* *Vulg.* μὴ δυναμένους δὲ αὐτοῖς *Laud.* *ALEX.*

XXII. 2. προσεφώνει αὐτοῖς] loqueretur ad illos *Vulg.* προσεφώνει αὐτοῖς *ALEX.*

9. καὶ ἔμφοδοι ἐγένοντο] — *Vulg.* *Beda*, *ALEX.*

12. εὐσεβῇ] — *Vulg.* *ALEX.*

20. τῇ ἀναιρέσει αὐτοῖς] — *Cant.* *Vulg.* *ALEX.*

30. παρὰ] ὑπὸ *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

ἀπὸ τῶν δεσμῶν] — *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

ἐλθεῖν] συνελθεῖν *Laud.* *Vulg.* *ALEX.*

30. ὅλον] ὅαν *Laud. Vulg. ALEX.*

XXIII. 6. Φαρισαῖς] Φαρισαίων *Vulg. ALEX.*

9. οἱ γραμματεῖς τῇ μέρῃ τῶν Φαρισαίων] *tines τῶν Φαρισαίων Laud. Vulg. μη θεομαχῶμεν] — Laud. Vulg. ALEX. (ALEX.*

10. εὐλαβηθεῖς] Φοβηθεῖς *Laud. ALEX.*

12. *tines τῶν Ἰουδαίων συτροφήν] συτροφήν οἱ Ἰουδαῖοι Laud. ALEX.*

15. κατάγει πρὸς ὑμᾶς] καταγάγει εἰς ὑμᾶς *Laud. ALEX.*

30. ἐπιβελῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξ αὐτῆς] *de infidiis quas paraverant illi. Vulg. ἐπιβελῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξ αὐτῶν Laud. ALEX.*

τὰ πρὸς αὐτὸν] — *Vulg. ALEX.*

ἔγρωσο] — *quinque Codices & ALEX.*

XXIV. 1. μετὰ τῶν πρεσβυτέρων] μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν *Laud. Vulg. ALEX.*

2. κατορθωμάτων] διορθωμάτων *Laud. Vulg. ALEX.*

6. καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τὴν κατηγόρην ἔρχεσθαι ἐπὶ σε] — *tres Codices & ALEX.*

9. συνέθεντο] συνεπέθεντο *Laud. Vulg. ALEX.*

10. εὐθυμότερον] εὐθύμως *Laud. Vulg. ALEX.*

12. ἐπισύστασιν] ἐπίστασιν *Laud. ALEX.*

13. δύνανται] + *οἱ Laud. Vulg. ALEX.*

15. νεκρῶν] — *Vulg. ALEX.*

16. δέ] καὶ *Laud. Vulg. ALEX.*

17. παρεγενόμην] *Laud. & Vulg. ponit post μς. ALEX. vero in fine commatis.*

20. εἰ] — *Laud. ALEX.*

23. καὶ προσέρχεσθαι] — *Laud. Vulg. ALEX.*

25. ἔσεσθαι] — *Laud. Vulg. ALEX.*

26. ὅπως λύσῃ αὐτὸν] — *Laud. Vulg. ALEX.*

XXV. πλείους] οὐ πλείους ὁκτὼ *Laud. Vulg. ALEX.*

Καيسάρειαν] + καὶ *Vulg. ALEX.*

7. περιέστησαν] + αὐτῷ *Laud. + eum Vulg. αὐτὸν ALEX.*

Φέροντες κατὰ τῆς Παύλου] ἐπιφέροντες τῷ Παύλῳ *Laud. objicientes Vulg. καταφέροντες ALEX.*

αἰτιάματα] αἰτιώματα *Laud. ALEX.*

8. ἀπολογυμένων αὐτῇ] τῇ δὲ Παύλῳ ἀπολογυμένῳ *Laud. τῇ Παύλῳ ἀπολογυμένῳ Vulg. ALEX.*

9. τοῖς Ἰουδαίοις θέλω] θέλω τοῖς Ἰουδαίοις *Laud. quatuor Codices & ALEX.*

11. γὰρ] οὖν *Laud. ALEX.*

15. δίκην] καταδίκην *Vulg. ALEX.*

16. εἰς ἀπώλειαν] — *Laud. Vulg. ALEX.*

18. ἐπέφερόν] ἔφερον *Laud. ALEX.*

ὧν ὑπενόουν ἐγὼ] + *πονηρῶν Laud. malum Vulg. πονηρῶν Codices quatuor (& ALEX.*

21. πέμψω] ἀναπέμψω *Laud. ALEX.*

23. ἔσι] — *Vulg. ALEX.*

25. καταλαβόμενος] κατελαβόμεν *Laud. Vulg. ALEX.*

26. προήγαγον] προσήγαγον *Laud. ἐπήγαγον ALEX.*

XXVI. 1. ὑπὲρ σεαυτῆ] περὶ σεαυτῆ *Laud. ALEX.*

6. πρὸς] εἰς *Laud. ALEX.*

7. Ἀγρίππα] — *Laud. Vulg. ALEX.*

12. τῆς παρὰ] — *Laud. Vulg. ALEX.*

14. λαλῶσαν πρὸς με καὶ λέγουσαν] *loquentem mihi Vulg. λεγούσης πρὸς με Laud. λέγουσαν πρὸς με ALEX.*

15. ὁ δέ] + κύριος *Laud. Vulg. ALEX.*

18. ἐπιστρέψαι] convertantur *Vulg.* ἀποστρέψαι *ALEX.*

22. παρὰ] ἀπὸ *Laud.* *ALEX.*

25. ὁ δὲ] + Παῦλος *Laud. Vulg.* *ALEX.*

28. χριστιανὸν γενέσθαι] Christianum fieri. *Vulg.* χριστιανὸν ποιῆσαι *ALEX.*

29. πολλῶ] μεγάλῳ *Vulg.* *ALEX.*

XXVII. 5. Μύρα] Λύτρα *Vulg.* Hieronymus, Beda, *ALEX.*

8. Λασαία] Thalassa *Vulg.* ἄλασσα *ALEX.*

14. Ἑυροκλύδων] Euroaquilo *Vulg.* Ἑυρακύλων *ALEX.*

19. ἐρείψαμεν] ἔρριψαν *Vulg.* *ALEX.*

34. ἐκ] ἀπὸ *Vulg.* *ALEX.*

41. κυμάτων] maris *Vulg.* — *ALEX.*

XXVIII. 3. πλῆθος] τι πλῆθος *Vulg.* *ALEX.*

ἐκ] ἀπὸ *Vulg.* *ALEX.*

14. ἐπ' αὐτοῖς] παρ' αὐτοῖς *Vulg.* *ALEX.*

16. ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκε τὴν δεσμίαν τῷ στρατοπεδάρχῃ] — *Vulg.* *ALEX.*
δε] — *Vulg.* *ALEX.*

17. τὸν Παῦλον] αὐτὸν *Vulg.* *ALEX.*

28. τὸ σωτήριον] hoc salutare *Vulg.* τῷ τὸ σωτήριον *ALEX.*

29. καὶ ταῦτα αὐτῷ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς
συζητησίαν] — *Codices duo, Correctorium Bibliorum, ALEX.*

Similia comperiet, qui in aliis N. T. libris Codicem hunc cum Latinis contendere voluerit, nos pauca sed insigniora proponere erimus contenti. *Luc.* II. 14. *ALEX.* cum *Cant.* & *Vulg.* legit εὐδοκίας, licet idem Codex in Hymnis, qui libro Psalmorum annexi sunt, recte habeat εὐδοκία. 1. *Cor.* VII. 31. pro οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τῷ τῷ *ALEX. Clar. & Boern.* scribunt οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον τῷ τῷ, & in Versione Latina: qui utuntur hunc mundum; quomodo etiam I. Paulus I. C. c. III. Tit. VI. §. 27. „perinde, inquit, omnia se usurum, ac si optimus „paterfamilias uteretur”. XI. 3. ἵνα καυθήσωμαι] *ALEX.* ἵνα καυχῶμαι, quomodo etiam Codices Latini legebant, Hieronymo teste. XV. 51. πάντες μὲν οὐ κοιμηθῶμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα] *ALEX.* a prima manu πάντες μὲν κοιμηθῶμεθα, οἱ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ex emendatione vero, πάντες μὲν ἢ κοιμηθῶμεθα, ὅς πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, cujus varietatis apud Latinos mentionem faciunt Augustinus & Hieronymus. 2. *Cor.* III. 13. εἰς τὸ τέλος] *ALEX.* εἰς τὸ πρόσωπον, quia vera Lectio Versionis *Vulgatae*, in finem mutata erat in faciem, Philipp. II. 30. παραβουλεύσάμενος] *Clar. Boern. ALEX.* παραβουλευσάμενος, quibus Versio *Vulgata* consentit. Philem. 2. ἀγαπητῇ] *ALEX. Clar. Boern. Vulg.* ἀδελφῇ. Unum adjiciam exemplum ex 2. Jo. 9. ubi cum omnes Codices Graeci legant, ὁ παραβαίων, MSS. Latini habent, qui praecedat, & *ALEX.* ὁ προάγων. Manifestum autem est, facillime quidem errore librarii Latini verbum recedit transiisse in vicinum praecedat, sed ὁ προάγων & ὁ παραβαίων vix permutari posse, nisi si quis ex Latina mala Lectione Graecam faciat non bonam.

Idem vidit Jo. Harduinus, quod ex Commentario ejus in N. T. A. 1741. edito postea deprehendi: ita enim in Jud. 5. „In Graeco vulgato, inquit, pro „Jesu Κύριος Dominus. In MS. tamen ALEXANDRINO Ἰησὺς, quoniam ex „Vulgata fere concinnatum istud exemplar est”. Et alibi saepe. Si intra hos terminos se continuisset vir doctus, & a paradoxa & temeraria conjectura abstinisset, qua omnes N. T. libros ab Apostolis & Evangelistis Latine primum scriptos, postea vero nec feliciter nec fideliter Graece conversos fuisse contendit, non venia solum, verum etiam laude dignus videri potuisset. Quid quod ante istum etiam R. Simonio aliquid suboluit, qui Hist. Crit. N. T. c. XXXII. „non ausim, inquit, asseverare, Codicem MS. Alexandrinum, quin „& ipsum Vaticanum, non esse in numero Codicum Veterum à librariis Latini- „nis scriptorum?

Quid

Quid igitur? quemquam *Acoemitarum* Constantinopoli, vel librariorum Alexandriae tam fuisse Linguae Latinae peritum, ut libros sacros ex hac lingua in Graecam convertere potuerit, & tam ineptum atque impudentem, ut id facere voluerit? Ἄν τοι μὲν ἱερῶν χωρῶσι παγὰ; Etiam si non esset, quod ad hanc quaestionem responderemus, inde tamen minime consequeretur, non demonstrari posse, quod & jam, ni fallor, demonstratum est, & postea ex aliis Codicibus demonstrabitur. Si tamen Historiam Ecclesiasticam velimus consulere, patebit, jam inde a seculo quarto, cum ortis controversiis Ecclesiae Graecae Doctores in duas partes scinderentur, ingenio, eloquentia & numero tantum non aequales, eam partem, quae vincere cupiebat, Romam confugisse, majestatemque Pontificis comiter coluisse, eoque pacto oppressis per Pontificem & Episcopos Latinos adversarius praevaluisse, atque orthodoxiam in Conciliis stabilivisse. Nam ob causam *Athanasius* non sine comitatu Romam petiit, pluresque annos ibi haesit; Romam adiit etiam *Petrus* ejus successor, & seculo quinto *Joannes* itidem Episcopus Alexandrinus, quo tempore etiam Simeones monachus *Acemitenfis* Constantinopoli Romam missus est, teste *Evagrius* H. E. III. 19. 21. Cum ergo & Alexandrini & Constantinopolitani tunc temporis frequenter Romam adirent, ibique diutius commorarentur, facile intelligimus, illos & aliquam sermonis Latini notitiam & unum alterumve exemplar Versionis Italicae sibi comparare potuisse, & domum reduces, vel ut Latinis, quorum auxilio indigebant, gratum facerent, vel ut tempus fallerent, (quid enim tam ineptum est, quod Monacho otioso in mentem venire non potuerit?) Codices Graecos ex Latinis emendare vel corrumpere potius fuisse aggressos. Athanasium certe linguae Latinae non fuisse imperitum docet Historia apud *Sozomenum* H. E. IV. 10. Ne jam dicam ex Versione Itala & Athanasium locum *Lucae* XXIV. 42. attulisse, & *Cyrrillum* allato loco 1. Jo. IV. 3. contra Nestorium pugnasse, *Socratem* vero H. E. VII. 32. Codices Graecos hoc loco corruptos & ex Latinis emendandos esse contendisse.

Addam de hoc Codice judicia duorum Anglorum, alterum *Thomae Gatakeri*, qui *Adversar.* p. 25. „Codex ille, inquit, tot in Novi Instrumenti locis mendosus, mutilatus, implicatus, interpolatus deprehenditur, ut adversus receptam vel istic vel alibi Lectionem exilis admodum aut nullius omnino ponderis esse videatur. & p. 58. Manuscripti illius non est tanta ἀσθένεια, quae tot Graecorum τῶν πάντων καὶ παραχλαίων etiam repugnantium Testimoniis differtissimis objiciatur. Certe enim habet exemplar illud vitiosa haud pauca, glossmata vero interjecta passim quam plurima”. Alterum *Thomae Brunonis*, Mariae, Guilielmi III. M. Britanniae regis matri, a sacris, Canonici postea Windesoriensis Epistola ad Isaacum Vossium 3 Decemb. 1660. scripta, quae cum multis aliis Amstelodami in Bibliotheca Remonstrantium asservatur: „Codicem illum *Alexandrinum*, de quo nos saepius inter nos, & habeo jam apud me, Serenissimi mei Regis indultu, & per duos pene menses habui. Sed frequentibus occupatus negotiis illo uti non potui. Hoc tantum in aurem tibi, me non habere illum adeo vetustum, prout vulgo fertur. Verum est, omnes literas esse unciales & continuas, adeo ut molestiam lectori non exercitato fatis abunde praestent. Sed uno vel altero seculo post Athanasium librum fuisse exaratum amplissime constat. Tomo quippe Psalmorum praefigitur Epistola Athanasii ad Marcellinum, ipsissimo caractere”.

5. Non possum tamen Codicem *Alexandrinum* e manibus dimittere, quin prius de Lectione loci celebris 1. Tim. III. 16. aliquid moneam. Occasionem quaestioni praebuit *J. Millius*, qui ad verba Θεὸς ἐφανερώθη haec habet: „Inventa igitur in locum verae Lectionis, ista ὁς vel ὁ---ab incuriosis librariis. Nempe cum Θεὸς jam olim fere contractim scripserint ΘΣ, & vero virgula per litteram *Theta* ducta tenuissima plerumque fuerit, adeoque & aciem forte fuge-

„ rit scribarum, praesertim festinantium, hinc facillimo errore natum $\Theta\Sigma$. Cer-
 „ te quidem in exemplari *Alexandrino* nostro, linea ista transversa quam lo-
 „ quor adeo exilis ac plane evanida est, ut primo intuitu haud dubitarim ipse,
 „ scriptum $\Theta\Sigma$, quod proinde & in variantes Lectiones conieceram, (maxime
 „ quod audaculi nescio cujus atque orthodoxi si placet manum offenderam, qui
 „ quod lineolam istam tenuem haud observasset, pinguiori alia in medio literae
 „ ducta, virgulaque superna atramento aliquantulum incrassata, curavit ut e-
 „ mendate legeretur in posterum $\Theta\bar{c}$.) verum postea perlustrato attentius loco,
 „ lineolae, quae primam aciem fugerat, ductus quosdam ac vestigia satis certa
 „ deprehendi, praesertim ad partem sinistram, qua peripheriam literae pertingit,
 „ luculentiora multo habiturus, nisi obstaret litura quam diximus hodierna, li-
 „ neolae isti superinducta”.

Postquam vero & ipse, jam ante hos triginta duos annos, Codicem *Alexan-
 drinum* inspexissem, et inter amicos rogatus, me, quod Millius se secundis curis
 vidisse dixit, videre non potuisse indicassem, inventus est tandem nonnemo, qui
 libello Germanice edito me dente maledico carperet his verbis: *An certus est
 Codicem Alexandrinum ita legisse? Episcopus Waltonus atque Millius in Ale-
 xandrino legerunt $\Theta\epsilon\delta\varsigma$, & Millius quidem, postquam locum repetitis vicibus
 & accuratissime inspexit: hic autem dicit, se id non ita comperisse. Utris
 credemus, an doctis illis Anglis an novo huic Editori? Si de doctrina agere-
 tur, facile expediri posset, utri esset credendum: Sed agitur unice de testimo-
 nio oculorum atque fide, & inde quidem stant duo viri accuratissimi, qui, quo-
 ties volebant, librum inspicere & considerare potuerunt; hinc vero unus ju-
 venis audax, qui codicem, ut ita dicam, non nisi in transitu vidit. Demus
 autem rem ita se habere uti dicit, & tenuem illam lineolam omnino non con-
 spici (in eo enim unice versatur cardo controversae, utrum sub nova lineola
 aliquid veteris lineolae promineat, quod contendit Millius) unde scire potest,
 ubi nova lineola conspicitur, prius aliam & nunc oblitteratam non extitisse, cu-
 jus nihil amplius appareat, quia nova linea superinducta est? unde, inquam,
 scire potest, hic non scriptum fuisse $\Theta\epsilon\delta\varsigma$ sed $\delta\varsigma$; Si res ita se haberet ut ait,
 i. e. si nihil amplius veteris lineae conspiceretur, ideo tamen non legendum esset
 $\delta\varsigma$, sed codex Alexandrinus omnino seponendus, & in eo nec lectio recepta nec
 alia esset quaerenda, siquidem sciri non posset, utrum sub illa lineola aliquid
 scriptum fuerit, an non? Qui aliter judicaret, aut profundam critices igno-
 rantiam, quam ipse nunquam fatebitur, aut, quod unum superest, singularem
 ad opiniones peregrinas Socinianas atque Libertinas proderet propensionem.*

Haec est elaborata & decantata illa Crisis, in qua tot pene reperiuntur erro-
 res quot verba. Primo nihil causae fuit, *Waltonum*, qui Biblia Polyglotta an-
 te edidit, quam ad Episcopalem dignitatem eveheretur, appellare *Episcopum*,
 nisi ut me Censor petulantiae insimularet, qui Episcopo contradicere non sim
 veritus. Haec vero accusatio in caput ipsius recidit. Nam me ab errante,
 etiam ab Episcopo, dissentire fas & jura sinunt: at non licet ulli homini, nedum
 Episcopo, opinionem, inprimis erroneam, affingere, quod Censor facit. Aut
 proferat, si potest, testimonium Waltoni, ad quem in hac causa tam audacter
 provocat. Si dicat in editis a Waltonio variis lectionibus nullam conspici ad
 hunc locum ex Codice Alexandrino adnotatam; quid hoc ad *Waltonum*, qui
 in apparatu ultro ipse fatetur, non se aut Episcoporum aliquem, sed „*Alexan-
 drum Huissum* S. T. B. Ecclesiae Cathedralis Wellensis praebendarium, e-
 „ xemplar MS. Alexandrinum cum R. Stephani N. T. editione contulisse, va-
 „ riantesque lectiones, quae singulis paginis apponuntur, diligenter collegisse”.
 Neque tamen ex silentio *Huissi* consequitur, Codicem Alexandrinum a prima
 manu exhibuisse lectionem, quae nunc recepta est. Cum enim isto Codice fu-
 erit usus, postquam *P. Junii* manum emendatricem esset passus, deprehendit

Lecti-

Lectionem receptam à secunda manu adscriptam, neque curavit indagare aut annotare, quid a prima manu fuisset, quod nec alibi unquam fecit. Ipsius vero *Millii* testimonium duplex est, in priori & mecum & cum veritate consensit, in posteriore a se ipso & a veritate discessit. Aut probet Censor; *Millii* oculos, cum locum prima vice inspiceret, hebetiores, secunda vero acutiores fuisse. Mihi quidem observatio secunda *Millii* semper & anxie quaesita & nimis subtilis visa est: auxerunt suspicionem haec ejus verba, quibus confidenter affirmat, se *luculentiora multo lineolae exitis & evanidae vestigia habiturum, nisi obstaret litura lineolae illi superinducta*, quod non esse testimonium dicere, sed temere conjecturam facere, vel ipse Censor meus, si sibi constat, fateri cogetur. Quod sequitur de *eruditione* eorum, qui hunc Codicem inspexerunt, non solum est ἀποδιόνυσον, quod Censor pro sua singulari eruditione agnoscit, sed etiam sophisticum. Nisi si probet, Episcopo aut Doctore Theologo, praesertim si libros ediderit, semper palmam eruditionis esse tribuendam, cumque, qui nec Episcopus nec Doctor nec librorum Autor sit, etiam inauditum contemnendum atque condemnandum esse. Addit: *Duo isti viri potuerunt Codicem inspicere & accuratissime considerare*. Annon & ego POTUI? Sed non quaeritur quid potuerit quis facere, sed quid fecerit, & uter Codicem accuratius examinaverit. Pergit: *contra eos stat juvenis audax &c.* Si crimen est, nihil veri non dicere *audere*, & nihil falsi dicere *audere*, habebit me confitentem: illud porro sciat me, quae *Juvenis* in Codice Alexandrino vidi, eadem iterum vidisse, & pervidisse, cum annum aetatis quinquagesimum quartum agerem.

Quod deinde fingit de *lineola veteri, cui nova ita superinducta sit, ut veteris nihil amplius appareat*, & secum pugnat, & testimonium *Millii*, ad quod ipse provocavit, elevat. Si enim omnino nihil videri potest, quid vidit *Millius*? aut quam fidem meretur, ubi se aliquid vidisse affirmat? Hoc figmentum de lineola vetere per novam abscondita insignem prodit Censoris tum imperitiam tum audaciam, qui codicem *Alex.* quem nunquam vidit (quippe qui nec Angliam vidit) contra omnium oculatorum testium fidem describit, qualem vult, non qualis est, atque ita cum umbra sua colluctatus argutatur non aliter quam si cæcus de coloribus loqueretur. Quoties enim in hoc codice litera Θ a prima manu scribitur, semper repraesentat circulum, diametro utrumque ejus latus dextrum & sinistrum tangente, & per centrum ducta, in duas partes aequales divisum, quod ex speciminibus apud *Waltonum, Grabium, Montfauconium & Millium* exhibitis cuivis patet: P. vero *Junius*, cum locum corrigeret, inscripsit circulo lineolam, quae nec latera circuli tangit (ut nunc *Theta* typis editur, quoties nominis proprii est litera prima) nec per centrum transit, sed vel casu vel studio supra centrum paulo altius est evecta. Ex quo manifestum est, hanc novam lineam non obstare, quo minus antiqua diametros integra & in centro & ad latus dextrum & ad sinistrum conspici posset, si omnino olim fuisset scripta. Ego quidem, qui cum venia Censoris oculis meis credo, veteris lineae nec volam nec vestigium deprehendi: quid *Millius* viderit, mox dicam.

In fine censor vitio creatus, ut aculeum infingeret, conjunxit suspicionem *Socinianismi & Libertinismi*, quae sunt ἀσέβητα, quis enim unquam audivit, aut Socinianos studium virtutis extinguere & flagitiose vivere, aut Libertinos pro divina Scripturae autoritate asserenda & pro Religione martyrium pati? Imo si fateri licet, mihi haud paulo justior suspicio est, *Libertinos* potius in legionibus eorum, qui pro receptis vel Opinionibus vel Lectionibus pugnant, militare. His enim, & quidem solis, licet impune adhibere sophismata, conviciis eos quos oderunt proscindere, audacter calumniari, & affectibus impotenter indulgere: quod certe Libertinorum est, nec Veritati nec Virtuti studentium. Quid dico impune? annon

* Nota. Fac, ut per chartam pellucidam litera Ε, τῷ Ο., hic postremo posito, in averfa pag. 22. respondens, tibi appareat, & habebis repraesentationem Scripturae Codicis Alexandrini. * Ο

non inveniunt, qui eos laudant, atque immodestiam eorum fiduciam bonae causae & zelum pro causa Dei appellare non verentur? Deinde Censor aperte *mutat statum Quaestionis*, quae erat, quid hic in Codice *Alexandrino* a prima manu scriptum legatur, a qua, meo saltem iudicio, diversissima est Quaestio: utrum Lectio Codicis *Alexandrini* sit vera Lectio? Denique haud obscure significat Censor, omnes, quotquot hoc loco non legunt $\Theta\delta\varsigma \epsilon\varphi\alpha\nu\epsilon\rho\acute{\omega}\theta\eta$, *Socinianismi & Libertinismi* suspectos esse; quae suspicio est & falsissima & iniquissima. Si ratione agere vult, demonstret, vel per Lectionem $\Theta\delta\varsigma$ opinionem Socini, vel per lectionem δ & ς sententiam orthodoxam everti: ego interim testimoniis pugnabo, & quaeram ex eo, quid iudicandum sit de tota Ecclesia *Latina*, *Syra* & *Aegyptiaca*, de *M. Luthero*, cum primam Editionem N. T. Germanici procuraret, de Viris Illustribus *H. Grotio* & *J. Newtono* multisque aliis, qui non $\Theta\delta\varsigma$ sed vel δ vel ς legerunt? Sed piget ineptiarum. Verissime Cicero: *Qui semel verecundiae limites transferit, eum bene & naviter oportet esse impudentem.* Redeamus ad rem. *Millio* adstipulantur tum *Henricus Waltonus*, in notis ad *Clementis Romani* epistolas A°. 1718. editis p. 27. „ In hoc Manuscripto (scil. *ALEX.*) dubio procul semper legebatur $\Theta C \epsilon\varphi\alpha\nu\epsilon\rho\acute{\omega}\theta\eta$, quod, si quis „ eum accuratioribus oculis inspexerit, ei facile constabit, licet illo in loco, nec „ non in aliis haud paucis, Junius, diligentia minime probanda, recentiore „ calamo utrinque lineam duxerit”: tum *Jo. Berriman* Dissertat. in 1. Tim. III. 16. Anglice A°. 1741. scripta p. 155. „ Omnibus his testimonius addo, „ me ipsum etiam saepius, idque accurate hunc Manuscriptum Codicem examina- „ minasse, & licet nudis oculis nunquam potuerim deprehendere ullam partem „ veteris lineae transversae, nec alii qui me erant perspicaciores, vitro tamen „ adjutum, & radiis solis librum illustrantis, partem veteris lineae ad sinistram „ novae intra circulum videre potuisse; idem mecum viderunt eodem tempore „ duo alii, quorum alter non ad sinistram partem solum verum etiam ad dextram „ veteris lineae vestigia invenire potuit”. Haec cum legissem, & ante biennium Angliam repetissem, rogavi amicum veterem, ut me in Bibliothecam Regiam deduceret; quod cum fecisset, & hunc Codicis *Alexandrini* locum attento oculo, non nudo solum, verum etiam vitris haud unius generis armato, perlustrasset, pronunciavit, a prima manu nunquam aliter hic scriptum fuisse quam ΘC : ego vero lineolam illam *Millii* & *Berrimanni* quaerens ad sinistram, inveni quidem, sed cum eam amico demonstrare vellem, non potui, quia evanuerat. Cumque alternis illa lineola modo appareret, modo dispareret, et ego hoc phasmate non parum percellerer, Amicus meus, qua erat sagacitate, causam statim indagavit, ostenditque illam lineolam non in ea pagina ubi legitur $\delta\varsigma \epsilon\varphi\alpha\nu\epsilon\rho\acute{\omega}\theta\eta$, sed in averſa pagina ubi legitur $\kappa\alpha\tau' \epsilon\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\iota\alpha\nu$ 1. Tim. VI. 3 esse scriptam, & constituere partem literae primae & vocis $\epsilon\upsilon\sigma\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\iota\alpha\nu$. Quoties enim libro in mensa posito folium, quod considerabamus, foliis sequentibus ita impositum erat, ut totum folium proximum contingeret atque regeret, lineola illa conspici non poterat, quia membrana erat opaca: quam primum vero folium illud ita erigebatur, & a sequentibus separabatur, ut utraque pagina luce illustraretur, non haec tantum paginae averſae lineola, verum integrae literae & voces per membranam pellucidam conspiciebantur. Porro, si arcus literae ϵ , quae extat in averſa pagina, accurate incideret in circulum nostri Θ , tunc linea transversa repraesentaret diametrum nostro Θ inscriptam, sicque Θ efficeret: cum vero arcus ille literae ϵ incidat in centrum nostri Θ , linea illa tantum conspici potest in parte *sinistra*, licet ultra circulum aliquantum protendatur.* Haec est illa Helena, pro qua digladiabantur *Phrygii*. Perpende haec mecum, Lector benevole, & mirare, tantos fluctus in simpulo excitari potuisse.

B. Co-

* ϵ * Vide notam paginae 21. subjectam.

B. Codex VATICANUS Veteris Novique Testamenti. *Vetus Testamentum* ex hoc Codice editum est Romae 1587. auctoritate Sixti V. Pontif. Max. de eo Codice *Antonius Caraffa* Cardinalis, Bibliothecarius & Editor, *Epistola Sixto inscripta*: „Intelleximus, inquit, *Vaticanum* Codicem non solum vetu-
 „state verum etiam bonitate caeteris anteire ----. Curavi-hujus libri editionem
 „ad *Vaticanum* exemplar emendandam, vel potius exemplar ipsum, quod e-
 „jus valde probaretur autoritas, de verbo ad verbum repraesentandum”. Et
Praefat. ad Lectorem. „Intellectum est, Codicem *Vaticanae* Bibliothecae om-
 „nium, qui extant, longe optimum esse, & operae pretium fore, si ad ejus
 „fidem nova haec Editio pararetur ----. Nunc erit inprimis *Vaticanus* Co-
 „dex describendus, ad cujus praescriptum Editio haec expolita est. Codex is,
 „quantum ex forma characterum conjici potest, cum sit majoribus literis, quas
 „vere antiquas vocant, exaratus, ante millesimum ducentesium annum, h. e.
 „ante tempora B. Hieronymi, & non infra, scriptus videtur. ---- Recte ad
 „hujus libri normam, qui longe omnium antiquissimus, solus juxta Septuaginta
 „inscribitur, perpolita est, vel potius rectissime liber ipse ad literam, quo ad
 „fieri potuit per antiquam orthographiam aut per librarii lapsus, est expressus.
 „Nam vetus illa & jam obsoleta ejus aetatis scriptura aliquibus locos repraesen-
 „tata non est; cum tamen in aliis omnibus, nisi ubi manifestus apparuit libra-
 „rii lapsus, ne latum quidem unguem, ut ajunt, ab hujus libri auctoritate dis-
 „cessum sit. ---- Ordo autem librorum in *Vaticano* exemplari --- a vulgatis
 „editionibus variat in hoc, quod primo habet duodecim Prophetas, & hos ip-
 „sos aliter dispositos: deinde reliquos quatuor. ---- Et cum toto exemplari
 „nulla capitum divisio sit ---- in libro tamen quatuor Prophetarum distinctio
 „quaedam apparet subobscura, illi pene similis, quam describit S. Dorotheus
 „martyr, qui vixit sub Magno Constantino. Maccabaeorum libri absunt ab
 „hoc exemplari, atque item liber Genesis fere totus; nam longo aevo consum-
 „tis membranis mutilatus est ab initio libri usque ad caput XLVII. & liber i-
 „tem Psalmorum, qui a Psalmo CV. usque ad CXXXVIII. nimia vetustate
 „mancus est. Sed haec ex aliorum Codicum collatione emendata sunt”.

Volumen vero posterius h. e. *Novum Testamentum* ita describit L. A. *Za-*
cagnius, *Vaticanae* Bibliothecae praefectus, in *Praefat. ad Collect. Monum.* p.
 56. „Evangelia nec titulos habent nec Capita Eusebianis Canonibus accom-
 „modata, sed tantum rubras numerorum notas, divisionem quandam Textus in
 „ejus margine indicantes. Matthaeus enim habet numeros CL. Marcus LXII.
 „Lucas CLII. Joannes LXXX. Acta Apostolorum LXIX. Epistolae Jacobi
 „IX. Petri prima VIII. Joannis prima XI. Judae II. Pauli autem Epistolae,
 „licet una seorsim ab altera in isto Codice scriptae fuerint, propria tamen nu-
 „meratione carent, quippe quae non interrupta serie in earum marginibus nu-
 „merorum notas habeant, perinde ac si unum librum Paulinae omnes Episto-
 „lae conficerent; sunt autem numeri XCIII. eo tamen ordine dispositi, ut in
 „fine Epistolae ad Galatas numerus LIX. collocetur, deinde numerus LXX.
 „succedat initio Epistolae ad Ephesios, omissis decem numeris, qui Epistolae
 „ad Hebraeos, post secundam ad Thessalonicenses Epistolam in eo Codice
 „positae, marginibus adscribuntur. Deest tamen in eodem Codice pars po-
 „strema Epistolae ad Hebraeos a verbis scilicet ἀμωμον τῷ θεῷ Capitis IX.
 „vers. 14. ad finem, cum aliis Pauli ad Timotheum, Titum, & Philemonem
 „literis, totaque Apocalypsi, nonnullis scilicet quaternionibus prae Codicis ve-
 „tustate deperditis: unde quot praecise exiterint istae Paulinarum Epistolarum
 „Sectiones, & an Apocalypsis, si tamen in eo Codice olim habebatur, in par-
 „tes similiter dissecta fuerit, scire non licet”.

Eundem Codicem descripserunt *Paulus Bombasius*, Bibliothecae *Vaticanae*
 Praefectus, *Epistola ad Erasmus A. 1521. scripta*, quae est in editis DLXXIX.

„Epi-

Epistolam; inquit, Joannis primam vetustissimis characteribus scriptam in
 Vaticana Bibliotheca tandem reperi, cujus versus [1 ad 4.] Capituli quar-
 ti sunt &c. item ex quinto (7 ad 11.) Haec in quibus ab impressis codi-
 cibus dissideant, non est quod a me docearis. Si quid erit, in quo judici-
 um meum exquires, non tam in his quam in plerisque aliis, super quibus
 doctorum altercatio est, nihil tecum dissimulanter vel mussitabunde agam, sed,
 ut me nosti, parrhesiastes ero". Et *Jo. Genesius de Sepulveda* Epistola 3.
 libri 1. ad Erasmum A°. 1533. scripta: „Est, inquit, Graecum exemplar an-
 tiquissimum in Bibliotheca Vaticana, in quo diligentissime & accuratissime
 literis majusculis conscriptum utrumque Testamentum continetur, longe diver-
 sum a vulgatis exemplaribus. ---- Hoc autem exemplar omnium esse emen-
 datissimum cum ejus antiquitas declarat & librarii diligentia, tum quod mul-
 tum convenit cum veteri nostra translatione, quae dubitari non debet, quin
 ex emendatissimo quoque exemplari conversa atque tradita nobis sit a majori-
 bus. Cum igitur ad illius exemplaris fidem atque normam caeteri libri sint
 emendandi ac dirigendi, quid opus facto sit, ipse considerabis". Ea autem
 erat Codicis istius fama, ut *Theodorus Bibliander* Thomae Blaurero scriberet:
 „promisi pecuniam quantamlibet pro exemplari Graeco ex Vaticana Bibliothe-
 ca evidentissimo; cujus mihi spem quidam optimi viri injecerunt". *Hottin-
 ger. Bibliothecar.* p. 97. Istum Codicem *Wernerus Noviomagus*, Atreba-
 tensis Collegii praefes, cum edito contulit, quo se in Evangeliiis usum, mirum-
 que in modum adjutum fatetur *Lucas Brugenfis*. Eundem etiam *Antonius A-
 gellius* notis in Cyrillum & *Jo. Maldonatus* in Commentariis citat. Idem Agel-
 lius in suo ad Psalmos commentario testatur, in Codice illo antiquissimo a re-
 centiore manu multa fuisse depravata ad libros recentiores; quod confirmatur
 duobus aliis testibus oculatis E. R. (*Eusebium Renaudotium* intelligo) quem
 citat *J. le Long* Bibliotheca Sacra, & V. Cl. mihi quae amicissimo JO. DANIELE
 SCHOEPPFLINO, Professore Historiarum & Eloquentiae in Academia Argen-
 tinenfi. Denique *R. Bentlejus* hunc Codicem cum editis accurate conferri cu-
 ravit, cujus collationis copiam mihi fieri frustra desideravi, quia possessor sche-
 darum illarum, & a Cantabrigia, ubi schedae custodiebantur, & a Londino,
 ubi per tempus breve commorabar, ultra CL. M. P. aberat. Desideravi au-
 tem, non quod multa ad veram lectionem N. T. stabiliendam inde peti posse
 sperabam, sed ut vel hoc constaret, Codicem nullius esse autoritatis; deinde ut
 inter pugnantes doctorum de hoc codice sententias vera dijudicari atque demon-
 strari posset.

Haecenus enim vulgo creditum est, Editores *Complutenses* hoc ipso Codice
Vaticano usos fuisse, quod ipsimet significare videbantur tum in Prologo V. T.
 „Quod autem ad Graecam scripturam attinet, illud te non latere volumus, non
 „vulgaria seu temere oblata exemplaria fuisse huic nostrae editioni archetypa,
 „sed vetustissima simul & emendatissima, quae Sanctiss. D. N. Leo X. Pont.
 „Max. coeptis nostris aspirans ex ipsa Apostolica Bibliotheca ad nos misit,
 „tantae integritatis, ut, nisi eis plena fides adhiberetur, reliqui nulli esse vi-
 „deantur, quibus merito sit adhibenda". Tum in praefatiuncula ad Lectorem
 N. T. praefixa: „Et ut praefatiunculae tandem huic modus imponatur, illud
 „lectorem non lateat, non quaevis exemplaria impressioni huic archetypa fuis-
 „se, sed antiquissima & emendatissima, ac tantae praeterea vetustatis, ut fidem
 „eis abrogare nefas videatur. Quae sanctissimus in Christo pater & Dominus
 „noster Leo decimus Pontifex maximus, huic instituto favere cupiens, ex Apo-
 „stolica Bibliothecaeducta misit ad Reverendissimum Dominum Cardinalem
 „Hispaniae; tum inprimis in prologo ad Leonem X. Francisci Simenii „Grae-
 „ca Sanctitati tuae debemus, qui ex ista Apostolica Bibliotheca antiquissimos
 „tum V. tum N. T. libros perquam humane ad nos misisti: qui nobis in hoc
 „negocio maximo fuerunt adjumento. Haec

Haec verba *Erasmus* de nostro Codice intelligenda esse modo affirmasse modo negasse videtur. Cum enim *Stunica* ipsi objiceret, cur locum 170. V. 7. 8. aliter edidisset quam Complutenses? auctoritate nostri Codicis se defendit: „Codex, inquit, vetustissimus in Vaticana bibliotheca summi Pontificis non habet testimonium triplex in cœlo, nimirum nobiscum faciens; nam Paulus Bombasius, consulto libro, locum mihi descripsit ad verbum”. Et clarius, licet falso, Epistola DCCCLXXXII. A^o. 1527. scripta: de loco 70. VII. 39. „Quod a me factum est in Novo Testamento ex auctoritate Romani Pontificis, idem factum est apud Hispanos, impendio curaue Francisco Cardinalis Toletani in veteri Testamento, ex ejusdem Pontificis autoritate: quibus cum esset exemplar eximiae vetustatis, spectataeque fidei, exhibitum e Bibliotheca Vaticana, a quo jussi sunt non recedere, idem habebat ille codex probatus, quod omnes mei, quos non paucos habebam in consilio, quum illa scriberem. Eligat nunc iste calumniator, utrum velit Romanum Pontificem in jus trahere, an mihi dicam scribere, quod bona fide reddiderim quod habent incredibili consensu codices Graecorum omnes.

Cum vero postea auctoritate hujus ipsius codicis, cum versione Latina consentientis & ab Erasmo & Complutensibus dissentientis, a *Sepulveda* premeretur, negavit hunc codicem vel Hispanis unquam missum vel ulla auctoritate dignum esse. In *Capitibus argumentorum* editioni quintae A. 1535. prae-fixis. „Hic, inquit, obiter illud incidit admonendum, esse Graecorum quosdam novi Testamenti Codices ad Latinorum exemplaria emendatos. Id factum est in fœdere Graecorum cum Romana ecclesia. quod fœdus testatur Bulla, quae dicitur aurea. Visum est enim & hoc ad firmandam concordiam pertinere. Et nos olim in hujusmodi codicem incidimus, & talis adhuc DICITUR asseruari in Bibliotheca Pontificia. Verum ex his corrigere nostros, est Lesbiam, ut ajunt, admoveere regulam. Illud potius spectandum, quid legerint veteres Graeci, Origenes, Athanasius, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Chrysostomus, Cyrillus ac Theophylactus. Hoc eo visum est admonere, quod jam nunc quidam jactitant se trecenta loca notasse ex Codice pontificiae bibliothecae, in quibus ille consonat cum nostra vulgata editione Latina, cum mea dissonat. Quod si nos urgent auctoritate Vaticanae bibliothecae, Codex quem secutus est in novo Testamento Franciscus, Cardinalis quondam Toletanus, non modo fuit ejusdem Bibliothecae, verum etiam a Leone X. missus est, ut hoc veluti bonae fidei exemplar imitaretur. Atqui is pene per omnia consentit cum mea editione, dissentiens ab eo, quem nunc quidam nobis objiciunt majusculis descriptum literis. Ab illo enim dissentiat oportet, si consentit cum Vulgata Latinorum editione”. Si quis vero existimet, Erasmus ab initio duos codices Varicanos distinxisse, nostrum quem Complutenses secuti non sint, & alium, quem sint secuti; fateatur tamen necesse est, Erasmus, prout ipsi commodum erat, modo auctoritate nostri codicis contra Editionem Complutensem, modo auctoritate Editionis Complutensis contra Vaticanum nostrum pugnassee.

Si Erasmus excusari potest, qui, ut importunos accusatores evaderet, & diversis temporibus pugnantia scripsit, & ad fabulam confugit; eandem tamen etiam *I. Millio* ita placuisse, ut novis fictionibus adornaret, atque Complutensibus utrumque Codicem, & hunc de quo agimus, & alterum, quem confinxit Erasmus, ad manus fuisse contenderet, est quod mirer. De altero quidem Codice Vaticano, ad quem Editio Complutensis expressa esse dicitur, videbimus ubi ad illius Editionis descriptionem ventum fuerit: nostro vero Vaticano eos fuisse usos quo argumento aut qua ratione probat? Audiamus ipsum prol. 1090. „Caeteri Codices omnes (ab Editionis Complutensis curatoribus) e bibliotheca Vaticana conquisiti sunt: iste CERTE inprimis, qui extat jam ad finem Bi-

„ briorum Graecorum κατὰ τὴν O. a Sixto quinto editorum, grandis ille, literisque quadratis seu uncialibus, quos vocant, ante annos jam mille & ducentos, uti perhibent, exaratus. Hujus enim HAUD DUBIUM EST, quin rationem habuerint Editores illi”. Si confidentia pro ratione est, utique credendum est asseveranti: at omnem admirationem superat, Millium, qui plures quingentis Lectionibus ex Codice Vaticano *falso*, & nunquam a quoquam conspecto, in editionem Complutensem derivatas sibi visus est deprehendisse, ne unam quidem Lectionem, quae ex *vero* Codice Vaticano in illam profluxerit, nobis indicare potuisse.

Ut rem totam, quantum quidem a nobis fieri potest, in clariore luce collocemus, probabimus, tum Editionem *Complutensem* non ex hoc codice derivatam esse, tum Codicem *Vaticanum* N. T. ex versione *Itala* interpolatum, & in aliis etiam *Alexandrino* esse similem, atque adeo ex eadem officina exiisse. In Veteri quidem Testamento Codex Vaticanus & ab Alexandrino & a Complutensi toto caelo distat: Vaticanus plerumque exhibet puram Septuaginta Interpretum Versionem; Alexandrinus vero Hexaplaem Origenis, neglectis tamen obelis & asteriscis, interdum etiam, ut in libris Josuae & Judicum, versionem Theodotionis; Complutenses denique, ubi a Vaticano & Alexandrino dissentiunt (dissentiunt autem locis pene infinitis, praecipue in Jeremia) lectiones quas exhibent, non ex aliquo Codice Graeco sumisse, sed sive ex Hebraeo, sive potius ex Hieronymi versione Latina, imperite saepius in sermonem Graecum transfuisse videntur. Sed de V. T. nunc non agitur. In N. T. Editores Complutenses vix tria quatuorve loca ad Codices Latinos formarunt, Βεελζεβυβ, idque semel tantum Matth. X. 25. δόξολογίαν Orationis Dominicae Matth. VI. 13. ἰδὲ 2. Cor. V. 10. & βελιάλ VI. 15. denique 1. Jo. V. 7. 8.: at Vaticanus Codex ultra trecenta, si testibus ab Erasmo citatis credimus. Neque vero ratio ulla excogitari potest, cur eorum testimonium in dubium vocari debeat; cum confirmetur & per R. *Bentlejum*, qui saepe inter amicos narrare solebat, Vaticanum Codicem in omnibus fere cum Alexandrino (adeoque etiam, ut supra demonstravimus, cum Versione *Itala*) convenire: & re ipsa, nam Matth. V. 22. non habet εἰκὴ, 1. Jo. IV. 3. non habet χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα; ut alia, passim in V. L. nostris annotata, nunc taceam. Praeterea Sectiones N. T. in capita, quas Zacagnius in hoc codice invenit, multo proprius accedunt ad Codicum Latinorum veterum quam ad Graecorum divisionem. Denique Codex hic, aequae atque Alexandrinus, non habet historiam adulterae Jo. VIII. & Epistolam ad Hebraeos ponit ante epistolas ad Timotheum, Titum, atque Philemonem.

Codicem *Vaticanum* ex Versione *Itala* interpolatum esse, vidit etiam H. *Grotius* in *Marc.* XV. 8. „ Quod Vaticanus Codex habet ἀναλῶς, accedit ad ea „ argumenta, quibus moveor ut credam, quaedam Marci exemplaria Graeca ad „ Latinam versionem mutata”. Quod vero Th. *Mareschallus* qui Gothicam versionem edidit, obijcere videtur, sententiam Grotii nostramque non frangit, sed firmat potius. „ Quod si verum est, inquit, necessario consequetur, & „ Exemplar quo usus est Interp. Gothicus primaevus, & exemplar illud Bezae, „ ob vetustatem raram adeo celebratum, passa quoque fuisse hanc mutationem: „ quoniam utrumque hac in lectione consentiunt cum Vulgata Versione Latina. „ His insuper adjungi potest translatio Aegyptiaca”. Idem suspicatus est R. *Simonius* ut p. 18. diximus. Quin & ipse Millius tandem in eandem sententiam manibus pedibusque concessit *Prol.* 1479. „ Inter Codices a quibus Matth. V. „ 22. abesse notavimus vocem εἰκὴ, occurrebat Codex celebris *Vaticanus*, a Lu- „ ca Brugensi crebro notatus. De eo autem necesse est hic pauca dicere. Codex „ ille ipse est, qui Bibliorum τῶν O. Sixtinorum volumen postremum conficit, „ scriptus literis quadratis sive uncialibus. Et certe cum in Occidentalium gra- „ tiam a Latino scriba quopiam exaratus fuerit (vide *Simon.* Hist. Crit. N. T.

„ Part.

„ Part. I. c. 32.) tum ex citatis ex eo constat, eum infecutum esse Textum,
 „ cum *Italica* Versione mirifice congruentem. Hinc incunctanter ipsum inter
 „ Codices, qui ad Exemplar Latinum seu confecti, seu saltem castigati fuissent,
 „ reponendum censebam, ideoque nec dignum esse, cujus variationes multa cum
 „ difficultate comparandae essent.

C. Codex in Bibliotheca *Regis Galliarum* numero 1905. olim Nicolai Rodulfi Cardinalis, ad quem aliquot Sadoleti exstant Epistolae, continet S. EPHREM Syri varia Opuscula Graeca, sub quibus in eadem membrana atramento flavescente aut potius spongia deleta latent insignia fragmenta V. & N. T. a *P. Allixio*, ut ex ipso didici, primum detecta, postea a Cel. *Boivinio* Bibliothecario R. cum editis hinc inde collata, ac Bernardo Lamy auctori Harmoniae Evangelicae, ut & Kustero, cum editionem N. T. Millianam iterum praelo subjiceret, communicata, a me vero semel atque iterum multo accuratius collata. Singulae paginae singulas exhibent columnas; habet *τίτλους & κεφάλαια* Eusebii a prima manu. Plurimas etiam recepit Correctiones super voces erasas in textu, & principia *Ἀναγνωσμάτων* in margine; sed alia manu ita imperita, ut facile a priori discerni possit. Negligentiae Descriptoris exempla sunt rariora, occurrit tamen notabile Apoc. X. 10. ubi, cum post voces *καὶ ὅτε* sequentia essent addenda, librarius aberrante oculo rediit ad Cap. VIII. 1. *καὶ ὅτε ἤνοιξε* &c. ac post quatuor demum versus descriptos errorem suum deprehendit, inde perrexit versu 3. Capitis XI., perperam vero scripta corrigere neglexit, haud dubie ne litura apparens vitium Codicis proderet. Folia habet 209. ex quibus 62. nullo ordine quidem debito sese excipientia, sed temere composita, continent fragmenta ex Jobo, Proverbiis, Ecclesiaste, Cantico, Sapientia & Siracide *στιχάρως* scripta. Reliqua pari modo confusa exhibent partem N. T. quorum laterculus licet aliquot locis vitiosus in ipsius Codicis frontispicio extat.

Deficit iste Codex in

Matth.	V. 15.	ad	VII. 5.	XVI. 36.	ad	XX. 10.
	XVII. 27.	—	XVIII. 28.	XXI. 31.	—	XXII. 20.
	XXII. 21.	—	XXIII. 17.	XXIII. 18.	—	XXIV. 14.
	XXIV. 10.	—	— 45.	XXVI. 20.	—	XXVII. 16.
	XXV. 30.	—	XXVI. 22.	XXVIII. 5.	—	fin.
	XXVII. 11.	—	— 46.	Jac. IV. 3.	—	fin.
	XXVIII. 15.	—	Marc. I. 17.	I. Pet. IV. 5.	—	fin.
Marc.	VI. 32.	—	VIII. 15.	I. Jo. IV. 3.	—	II. Jo.
	XII. 30.	—	XIII. 18.	Rom. II. 5.	—	III. 21.
Luc.	II. 6.	—	— 42.	IX. 6.	—	X. 14.
	III. 21.	—	IV. 25.	XI. 31.	—	XIII. 10.
	VI. 4.	—	— 36.	I. Cor. VII. 18.	—	IX. 6.
	VII. 17.	—	VIII. 28.	XIII. 8.	—	XV. 40.
	XII. 4.	—	XIX. 42.	II. Cor. X. 9.	—	Gal. I. 20.
	XX. 28.	—	XXI. 20.	Eph. I.	—	II. 18.
	XXII. 20.	—	XXIII. 25.	IV. 17.	—	Phil. I. 22.
	XXIV. 7.	—	— 45.	Philip. III. 5.	—	fin.
Joann.	I. 42.	—	III. 32.	I. Thess. II. 9.	—	Hebr. II. 4.
	V. 17.	—	VI. 37.	Hebr. VII. 26.	—	IX. 15.
	VII. 3.	—	VIII. 34.	X. 24.	—	XI. 15.
	IX. 11.	—	XI. 7.	I. Tim. I.	—	III. 9.
	XI. 47.	—	XIII. 8.	V. 20.	—	fin.
	XIV. 8.	—	XVI. 21.	Apoc. III. 20.	—	V. 14.
	XVIII. 36.	—	XX. 25.	VII. 14.	—	IX. 16.
Actor.	IV. 3.	—	V. 34.	XVI. 14.	—	XVIII. 2.
	X. 43.	—	XIII. 1.	XIX. 10.	—	fin.

Quae ideo adnotavi, tum ne quis frustra in illo Codice quaereret, quae ibi non inveniuntur: tum ut perspicaciores plura detegerent; saepe enim ob summam rei difficultatem voces obsoletas eruere atque assequi legendo non potui.

Ad *Hebraeos* VII. 7. in margine a manu correctoris legitur: *εις την υπαπαντην τ8 αυ ημων ιω χυ*; unde consequi puto, Codicem ipsum a prima manu ante scriptum fuisse, quam *Festum Purificationis Mariae* esset institutum; id autem factum est A°. 542. Quod porro confirmatur ex convenientia tum characterum tum lectionum inter istum Codicem & Alexandrinum, quae tanta est, ut nullus dubitem, utrumque ejusdem aetatis atque originis esse, hoc est, utrumque ex *Versione Itala* fuisse interpolatum. In eo etiam convenit iste Codex cum Alexandrino & Vaticano, quod & *Historia Adulterae* caret, & ordinem *Epistolarum Pauli* eundem servat.

D. Codex CANTABRIGIENSIS. Hoc Codice usum fuisse existimo *Thomam Charkel* sive *Heracliensem*, cum A°. 615. Alexandriae *Versionem Syriacam* alteram, auspiciis Philoxeni adornatam, cum Codicibus Graecis conferret, & Variantes Lectiones in margine annotaret. In eo enim margine plurimae valde longae, addo etiam valde absurdae lectiones reperiuntur, quas frustra alibi quam in Cantabrigiensi codice quaeras, vid. *Act.* VI. 10. VII. 21. VIII. 28. X. 17. (in editione Oxoniensi Millii) XVI. 35. 39. XVIII. 11. XIX. 5. 9. 28. XX. 23. Usus autem est Thomas Codice hoc integro, unde factum, ut in postremis *Actorum* Capitibus, ubi Codex nunc est mutilus, non paucas exhibeat Lectiones ejusdem h. e. *πονηρὸν κόμματος*. Probabilius mihi saltem videtur, Codicem Thomae & Cantabrigiensem esse unum eundemque: quid enim necesse est, alium similem atque gemellum creare, eumque statim ad nihilum redigere? licet, utrum eligas, res eodem fere recidat.

Ex *Aegypto* codex iste vel rediit vel primum allatus est in Galliam, quod discimus ex *Christiani Druthmari* expositione in Matthaeum, qui „ Vidi, inquit, librum Evangelii Graece scriptum, qui dicebatur Sancti Hilarii fuisse, „ in quo primo erant Matthaeus & Johannes, & post alii duo. Interrogavi „ enim Euphemium Monachum Graecum, cur hoc ita esset? dixit mihi: in similitudinem boni agricolae, qui, quos fortiores habet boves, primo jungit”. Fuit autem Druthmarus iste natione Aquitanus, monachus postea Corbejensis, vixitque circa annum 840. Utrum vero Codicem in urbe Pictavorum, quae Aquitaniae pars erat, an in Claro Monte, an Corbejae viderit, non dicit: vidit tamen, nisi admodum fallor, hunc ipsum Codicem Cantabrigiensem, qui unus & solus omnium Codicum Graece scriptorum hunc ordinem servat.

Postquam diu latuisset Codex noster, iterum in lucem productus est circa tempora Concilii Tridentini, quod conjicio ex *Mariani Victorii* notis in Hieronymum, in quibus citatur „ antiquissimus Graecus Codex, quem Tridentum attulerat *Claromontanus Episcopus* A°. 1546”. is erat, ut ex *Actis Synodicis* constat, Guilielmus a Prato, qui, ad locum Joann. XXI. 22. prout in Latinis exemplaribus legitur confirmandum, istius Codicis Graeca protulit, *εάν αὐτὸν θέλω μένειν οὕτως, ἕως ἔρχομαι*, si eum volo sic manere, usque dum venio. Hae enim lectio haecenus in solo Cantabrigiensi reperta est.

Paulo post Robertus Stephanus amplam ejus fecit mentionem in editione N. T. A°. 1550. est enim ipsius Codex secundus, quem ita describit in praefatione Graeca: τὸ β. ἐστὶν τὸ ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τινων ἡμετέρων ἀντιβληθὲν φίλων, in Latina vero & vetustissimum vocat *exemplar in Italia ab amicis collatum*. Potuit enim jure suo Codicem Italicum vocare, sive quod a filio ipsius Henrico tunc temporis Italiam perlustranti in ipsa Italia repertus, atque Episcopo Claromontano traditus, sive quod Tridenti in finitima Italiae urbe aliquandiu asservatus fuisset. Esse autem unum atque eundem Codicem Stephani secundum & hunc Cantabrigiensem elucet ex collatione Lectionum, quae tanquam ex duobus diversis Codici-

dicibus hætenus prolatae fuerunt; non enim singulares modo Lectiones & huic Codici propriae utrobique comparent, sed & inferuntur subinde sat multa, quae nullus alius Codex agnoscit, ut sexcentis ex locis vix unus occurrat, ubi vel in uno apice inter se discrepant, ubi scilicet vel typosetam vel correctorem dormitasse apparet. Et quod in primis notandum, cum in Cantabrigiensi Codice hinc inde folia quaedam in Matthaeo atque Joanne, cum sex postremis Capitibus Actorum Apostolicorum, desiderentur, etiam Stephanianus secundus, qui alias utramque paginam occupat, in omnibus illis locis nusquam comparet, neque ulla ex eodem lectionis varietas affertur; quae omnia sane in duobus simul Codicibus ita casu fortuito conspirare haud potuerunt.

Denique hunc Codicem praeconio suo nobilitavit *Theodorus Beza*, cum N. T. suum ederet, cujus verba audire lubet: „quid sit a nobis, inquit, in hac „tertia hujus Voluminis Editione praestitum, sic paucis cognosce --- Multa --- „in priore quidem horum librorum parte i. e. in quatuor Evangeliiis & Actis „Apostolicis ex Manuscripto Graeco-Latino, ex D. Irenaei Coenobio Lugdu- „nensi eruto, & majusculis utrinque literis descripto, tantaeque vetustatis Co- „dice, ut ipsius pene Irenaei temporibus extitisse videri possit, nisi ex Graecia „fuisse ante aliquot secula importatum ex aliis indiciis constaret. In posteriore „vero, i. e. Pauli Epistolis ex alio paris vetustatis exemplari, in Claromonta- „no apud Bellovacos Coenobio reperto, plurima non parvi momenti observavi- „mus. Genevae xx. Febr. c1510LXXXII”. In hac primum Editione frequen- „ter ad istum Codicem verbis ejusmodi provocat: „in meo venerandae impri- „mis antiquitatis Codice, vetustissimum illud meum exemplar &c”. Eundem tamen Codicem jam anno superiore Academiae Cantabrigiensi donaverat, cu- „jus donationis sequens Epistola fidem facit a me ex Autographo descripta:

„Inclytæ modisque omnibus celebratissimæ Academiae Cantabrigiensi Gra- „tiam & Pacem a Deo Patre ac Domino nostro Jesu Christo. Quatuor Evan- „geliorum & Actorum Apostolicorum Graeco-Latinum Exemplar ex S. Irenaei „Coenobio Lugdunensi ante aliquot annos nactus, mutilum quidem illud, & „neque satis emendate ab initio ubique descriptum, neque ita ut oportuit ha- „bitum, sicut ex paginis quibusdam diverso charactere insertis, & indocti cu- „juspiam Graeci Calogeri barbaris alicubi notis apparet, Vestrae potissimum „Academiae, ut inter vere Christianas vetustissimæ, plurimisque nominibus ce- „leberrimæ, dicandum existimavi, Reverendi Domini & Patres, in cujus Sa- „crario tantum hoc venerandæ, ni forte fallor, vetustatis monumentum collo- „cetur. Etsi vero nulli melius quam vos ipsi, quæ sit huic exemplari fides ha- „benda, aestimarint, hac de re tamen vos admonendos duxi, tantam a me in „Lucae præsertim Evangelio repertam esse inter hunc Codicem & caeteros „quantumvis veteres discrepantiam, ut vitandæ quorundam offensionis asser- „vandam potius quam publicandum existimem. In hac tamen non sententia- „rum sed vocum diversitate nihil profecto comperi, unde suspicari potuerim, „a veteribus illis hæreticis fuisse depravatum. Imo multa mihi videor deprehen- „disse magna observatione digna: quaedam etiam sic a recepta scriptura discre- „pantia, ut tamen cum veterum quorundam & Graecorum & Latinorum Patrum „scriptis consentiant; non pauca denique, quibus vetusta Latina Editio corro- „boratur: quæ omnia pro ingenii mei modulo inter se comparata, & cum Sy- „ra & Arabica editione collata, in majores meas Annotationes a me nuper „emendatas, & brevi, Deo favente, prodituras congeffi. Sed age res hæc „tota vestri, sicuti par est, judicii esto: Tantum a vobis peto, Reverendi Do- „mini & Patres, ut hoc quaecunque summae in vestram Amplitudinem Obser- „vantiae meae veluti monumentum, ab homine vestri studiosissimo profectum, „aequi bonique consulatis. D. Jesus Servator noster, & universe omnibus & „privatim singulis, totique adeo Christianissimæ Anglorum Genti magis ac

„ magis pro bonitate singulari sua benedicat. Genevae VIII. Idus Decembris „ Anno CIO DCLXXXI”. In principio ejusdem Codicis manu Bezae haec scripta sunt: „ Est hoc exemplar venerandae vetustatis ex Graecia, ut apparet ex „ barbaris Graecis quibusdam ad marginem adscriptis, olim exportatum, & in „ Sancti Irenaei Monasterio Lugduni ita ut hic cernitur mutilatum, postquam „ ibi in pulvere diu jacuisset, repertum, oriente ibi civili bello anno Domini „ 1562”.

Aut vero omnia me fallunt, aut Beza permutavit ac confudit nomina suorum Codicum, vocando Lugdunensem, qui Claromontanus erat, & vicissim; si enim statuamus Evangeliorum Codicem fuisse Claromontanum, egregie illustratur, quod supra ex Victorio attulimus, dummodo *Clarum montem* non obscurum apud *Bellovacos* coenobium, ut Beza putavit, sed antiquissimam Episcopi sedem apud *Arvernates* intelligamus: sin autem verum est, eum Lugduni in pulvere jacuisse ad annum 1562. difficultas inexplicabilis existit, unde Stephanus secundi sui h. e. ejusdem Codicis lectiones A. 1550. hauserit?

Quid quod Beza ipse hunc Codicem in Corpore Annotationum nusquam, quod sciam, Lugdunensem, in ultima vero Editione sua diserte Claromontanum appellat? in Luc. XIX. 26. „ Malim, inquit, cum illo vetustissimo Claromontano Codice servata particula γὰρ versiculum 25. expungere”. & Actor. XX. 3. „ Caeterum codex ille noster Claromontanus totum hunc locum sic „ legit. &c”.

Dixi supra, Cantabrigiensensem hunc & Stephani secundum esse unum eundemque Codicem; non quin sciam, Bezam tanquam duos sejunctos Codices adducere consueisse Matth. VI. 1. 6. X. 23. Marc. I. 2. 5. 11. 12. 38. Luc. IV. 8. V. 7. VI. 5. XVI. 19. Act. XV. 20. XVI. 38. „ ab hoc loco usque ad „ extremum Capitis comperitur mira in meo vetustissimo & alio praeterea „ nusc. Codice varietas”: at non ejusmodi assertione moveor, ut a sententia discedam, praesertim cum ipse Beza hac in re parum sibi constet, & in tertia Editione omissa mentione secundi exemplaris, quod in prioribus ad partes vocaverat, iisdem locis vetustissimi tantum sui Exemplaris mentionem faciat, vid. in Matth. V. 30. XXVIII. 12. Marc. V. 31. quae sane nominum permutatio suspicionem nostram confirmat, ipsum Bezam compertum habuisse, diversos Codices non esse Stephani & suum, sed unum eundemque.

Constat iste Codex 413. foliis in quarto majori, singulis paginis lineas 33. continentibus, complectiturque Evangelia & Acta Apostolorum Graece & Latine; nisi quod desiderantur duo folia a Matth. I. ad 20. item a Matth. VI. 20. ---IX. 2. octo folia. XXVII. 1. ---12. Joann. I. 16. ---II. 26. Actor. VIII. 29. ---X. 14. ---XXI. 2. ---10. XXII. 10. ---20. denique a vers. 29. hujus Capitis omnia usque ad calcem. *Patricius Junius* cum Textu vulgato Graeco illum exacte contulit, varietatesque omnes cum Usserio & cum fratribus Puteanis communicavit, quae per illos Morino & Curcellaeo, per istum autem Waltonem in Polyglottis edendae innotuerunt. Hujus Codicis apographum confeci A°. 1716.

Scriptum fuisse neque in Graecia neque a Graeco (ut Beza putarat) sed in Occidente ab homine, καλλιγραφίας quam vel Graecae vel Latinae linguae peritiori, Latino tamen apparet; quod & adjecta Latina interpretatio docet, quam nemo Graecus unquam adjungere patriae lingua scripto Codici curaverit; & planius ipsius Codicis inspectio declarat, cui enim Graeco nato venisset in mentem, ut ad Latinam scribendi rationem Graeca refingeret? qualia in hoc Codice obvia sunt passim ridiculae diligentiae specimina, cum σαμαριτάνων, δανήλου, λεπρώσου, φλαγγελλώσας, πέτερος exhibet: idem γενώσγει, ἐκθρὸς, διανύκθητι, ζέσει, ζέεννται, ζμύρναν; porro κατεγέλων αὐτὸν, δέηθητε τὸν κύριον, ἠκούσαμεν αὐτὸν, παιδάριον ὅς, ἄλλαι πλῆθι πολλαὶ & sexcenta similia. Sed quid quod nec Latina faniora sunt? „ calicem quod, te nocui, sanguis quod effunditur, ut „ se-

„ seducantur & electos, agrum quod dedit, ut dedit, opera testimonium dat, „ adprehendit tenebra, audierit verborum, manifestaretur opera”. Qualia & in veteri Itala versione non pauca reperiuntur.

Rursus ex aliis indiciis apparet, descriptorem hujus Codicis, quisquis ille fuerit, in Graecis & Latinis non plane nihil intellexisse, ut quando pro *θελόντων* scribit *τελωνων*, *αμαρτάνουσαι* pro *αἱ μαρτυροῦσαι*, *εργαζόμενοι* pro *οἰκιστοὶ*, *ἔτι* *ἀρα* pro *ἐπάραι*, *πείσει* pro *μισῶ*, *ἀποκαλύψει* pro *ἀποκλύσει*, *ἀγίας* pro *ἀπειλὰς*, *μέσον* pro *μένον*, *δῶξη* pro *δεξιὰ*, *τὸ πρόσωπον* pro *τὸν τόπον*; & cum *ἀγαυοῦντες* vertit per *cantantes*; alibi *nolite timere pusillum gregem*. Nonnunquam unicam vocem Graecam duabus Latinis vertit, ut *perfecti consummati*; alias ipsi textui Graeco superflua quaedam adfuit, ut cum *εἰς μένος*, item *εἶτα μετὰ τοῦτο*, & *ἀνάγαιον οἶκον* exhibet. Nonnullis locis etiam Graecas literas Latinis, & aliis Latinas Graecis admiscuit; ut *τυβλοῖ*, *ἀπέταλκεν*; & *dicentec*. Characteris quidem forma atque Orthographia similis est atque in vetustissimis Codicibus, nisi quod contra morem Graecorum librariorum vocales *η* & *ε*, & consonas *τ* & *θ* confundat; in Latino scribit *temptatio*, *quotiens*, *thensaurus*, *intellegitis*, *calciamenta*, *mercennarii*, *anticus*, *locuntur*, *inicus*, *secuntur*, frequentissime etiam confundit *u* consonans & *b*. *μερίμναις* vertit *soniis*, quod Gallicum est *soins*, *κατάλυμα* *refectio*, *κυλλοὺς sideratos*, *κλέψῃ inuolet*, *διατρίβων*, *demorari*, *κολυμβήθρα nataatoria piscina*, *κηδεμονεῖν taediari*, *ρήσσει applontat*, *διιχυρίζετο certabatur*, *ἐοῤῥητα λαμπρὰν opertorium candidum*, *ἀργυρίου μυριάδας πέντε*, *sestercia ducenta*; pro Graeco *δηνάριον* in Latino habet signum *✕*, & quod inprimis notandum, *τοὺς σεβομένους coelicolas* vertit in *Actis*; unde lux affulget verbis Constitutionis Honorii, quam Gothofredus operosa Dissertatione explicare non potuit: intelliguntur autem illi, qui Judaeis olim Profelyti portae, in Anglia autem, antequam vocabulum istud in longe aliam significationem degeneraret, vocati sunt Deistae.

Plurimae etiam in hoc Codice adsunt *Correctiones*; quaedam a prima manu, ubi videtur spongia deletae Scripturae altera superinducta, nulla siquidem rursus vestigia apparent: aliae a manu aliena, eadem nempe, quae Canones Eusebianos margini adscripsit, & *ἀρχὴν* & *τέλος* Lectionum, Characterē satis adhuc Graeco. Denique Latinus aliquis circa Seculum X. ut videtur, lacunas quasdam explevit, nimirum a Marci XVI. 15. ad finem. Jo. XVIII. 13.---XX. 13. Matth. III. 8.---16. hic & *γ* & *e* Latinarum fere literarum forma repraesentat.

Denique in margine occurrit manus, ut Beza putavit, Calogeri Graeci, ut nos vero existimamus Monachi Latini, qui contra omnes Orthographiae regulas varia allevit, ita tamen ut haud obscure proderet cujus esset, v. gr. *παραυγμα* pro *πρᾶγμα*, *πένψον*, *παρασκευῇ* & *Δαυιδ* pro *πέμψον*, *παρασκευῇ* & *Δαυιδ*. Similiter in MS. Bodlejano Symboli vetusti literis Latinis legi *pisteugo*, pro *πιστεύω*, & *igito* pro *ἦτω*, ubi Hicetius praef. p. 20. ita commentatur: „ In „ nostro Symbolo *πιστεύω* scribitur *pisteugo*, quemadmodum & in specimine „ Franco Gallici Codicis, qui olim fuit Dionysiani prope Parisios Monasterii, „ quod exhibet D. Jo. Mabillon Lib. V. de re diplom. p. 366. sic quoque in „ nostro Symbolo *ἐκπορευόμενον* scribitur *ekporeugomenon*, ubi *g* non habet valo- „ rem τοῦ *γ*. tertii Graecorum & Moeso-Gothorum elementi, sed τοῦ *G* sep- „ timi Moeso-Gothorum, quod eodem olim modo sonabat, ut *i*. quomodo & „ ipsum *g*. ante *e*. vel *i*. pronunciant Franco-Galli”. Hic porro observo, etiam Codicem *Alexandrinum*, quod Millius annotare neglexit, 1. Tim. I. 19. legere *ἐναυγάγησαι*; quod suspicionem praebet, a librario Latino fuisse scriptum, nisi si quis illud *γ*. interpositum esse Digamma Aëolicum malit.

„ Hujus certe, de quo jam agimus, Graeca quod attinet, vix dici potest, „ quam supra omnem modum in iis digerendis licenter se gesserit ac plane lasci- „ vieri interpolator quisquis ille. In animo ipsi fuisse credideris, non quidem „ Tex-

„ Textum ipsum exhibere, quem ediderant ipsi Evangelistae, sed, observato
 „ duntaxat S. Textus ordine & historia, singula Evangelia absolutiora reddere.
 „ Huc enim faciunt intromissae in cujusque Evangelii textum particulae variae
 „ integraeque Periodi reliquorum: huc traductae ex Evangeliiis Apocryphis *ω-
 „ σικοπαί*”; quibus *Millii Prol. 1274.* verbis, quae nostra fecimus, addimus
 „ & omissiones quamplurimas & mutationes occurrere, praecipue ubi authenticam
 „ lectionem repugnare existimabat vel historiae veritati, vel gloriae Christi, vel aliis
 „ Scripturae locis, exigui admodum iudicii Confarcinator: sed multo saepius defle-
 „ xit idem, quoties ex Latinis sive Versione Itala fecit Graeca, ita ut Vocabulo-
 „ rum & Phrasium violenta detorsio cuivis appareat; quod etiam observavit *Lucas
 „ Brugenfis* ad Coronidem orationis Dominicae ita scribens”: Ad Latina castiga-
 „ gatum vehemens mihi suscipio est, cum ex hoc loco, tum ex aliis pluribus”;
 „ & ante ipsum *T. Beza* consensum sui Codicis cum Versione Vulgata & vidit
 „ & miratus est, ad *Luc. VIII. 54.* *ἐβαλὼν ἔξω πάντας*, „Vetus interpres, in-
 „ quit, haec non legit: reperimus tamen in omnibus vetustis Codicibus, si se-
 „ cundum & octavum excipias, quorum mirificus est cum vulgata editione con-
 „ sensus”; quo magis miror, eum consensum istius causam videre non potuisse.

Hinc patet quam perverse *Morinus*, praecedente ex parte *Beza* & sequente
Simonio, ex talibus Codicibus Graecis Versionem Latinam confirmari posse ju-
 dicaverit, Exercitationum Biblicarum secunda libri primi Cap. 3 & 4. vere
 quidem praefatus „praecedente occupatis nihil esse tam sincerum, quod adulte-
 „ rinum non videatur”. Quod scite in ipsum retorsit *Millius*: „ istiusmodi
 „ hominibus, inquit, nihil esse tam adulterinum, quod non videatur sine-
 „ rum”. *Morino* scilicet *Matth. IX. 42.* *ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ* pro *ποτήριον
 „ ψυχροῦ*, sincerum & genuinum videbatur. *XIII. 3.* *ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπείρειν*,
 „ omisso articulo, pro eo quod nos legimus, *ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν*. *XIV.
 „ 24.* *τὸ δὲ πλοῖον ἦν εἰς μέσον τῆς θαλάσσης*, pro *τὸ δὲ πλοῖον ἦδη μέσον τῆς θαλάσσης
 „ ἦν*. *XV. 8.* *ὁ ῥῶν ἐστὶν ἀπ’ ἐμοῦ*, pro *ὁ ῥῶν ἀπέχει ἀπ’ ἐμοῦ*. *Jo. XI. 19.* *πρὸς
 „ Μάρθαν καὶ Μαρίαν*, pro *πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν*. *XX. 15.* *εἰ σὺ ἦρες
 „ αὐτόν*, non *εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν*. *XXI. 23.* *ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὰς ἀ-
 „ δελφούς* addit, *καὶ ἑδοξάν*. *Luc. XVII. 18.* *ἐξ αὐτῶν ἑδὲς εὐρέθη ὑποστρέφαν ὅς δώ-
 „ σει δόξαν τῷ Θεῷ* ipsi sincerius est, quam *ἐχ’ εὐρέθησαν ὑποστρέφαντες δύναι δόξαν τῷ
 „ Θεῷ*. *XXIII. 28.* *ἐξ ἱκανῶν χρόνων* sincerius, quam *ἐξ ἱκανῶν*. *Marc. VI. 30.* *εἰς
 „ τὰς ἑγγίς αἰγρὰς* pro *εἰς τὰς κύκλῳ αἰγρὰς*. *VIII. 25.* *ἤρξατο ἀναβλέψαι ὥστε ἀνα-
 „ βλέψαι*, pro *ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι καὶ ἐβλέψε*. *Act. VIII. 24.* addit: *ὅς πολ-
 „ λὰ κλαίων ἐ διελίμπανε*, quae verba plane sunt ἀπροσδιόνυσα. *XVI. 13.* *ἔ’ ἐδόκει
 „ pro ἔ’ ἐνομίζετο*. *XVIII. 14.* *ἐντιθεὶς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου* vers. 21. *ἀποταξάμενος
 „ καὶ ἐπὶ τῶν* pro *ἀπετάξατο αὐτοῖς ἐπὶ τῶν*. *XX. 16.* *μήποτε γεννηθῇ αὐτῷ κατάχρεϊς*
 „ *τις* pro *ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι*. Obtestor hic omnes sano iudicio praed-
 „ ditos, ac literarum Graecarum peritos, iudicent utra Lectio sit sincerior, illa ne
 „ quam nostri Codices exhibent, an quam *Morinus* ex Codice *Bezae* Graeco-
 „ Latino protulit? ita omnes istae *Morinianae* interpolationem indocti Latini sa-
 „ piunt, ut non nisi literarum Graecarum omnino rudi cuipiam pro Graecis arri-
 „ dere possint. Et sane Linguae Graecae ignorantiam *Morinus* non in his tan-
 „ tum, sed & alias prodidit: „ Contigit enim, ut narrat Scriptor vitae ejus *R.
 „ Simonius*, ut in familiari colloquio oborta fuerit quaestio aliqua de iis, quae
 „ tunc a Theologis, jussu & auctoritate Pontificis Maximi Romae congregatis,
 „ disputabantur, cujus quaestionis explicandae causa librum manuscriptum
 „ scriptoris cujusdam e junioribus Graecis consulere necesse fuerit, statim Co-
 „ dex MS. *Morino* legendus offertur rogaturque, ut suam de scriptoris illius
 „ mente sententiam diceret: verum *Holstenio* & *Allatio* minime satisfecit, iis-
 „ que visus est linguae Graecae parum peritus”.

Diu ante Morinum ejusdem sententiae fuit J. G. Sepulvedas, qui Epistola ad Erasmum 23. Maji 1534. Roma scripta, & in *Append. Epist. Erasmi* n. CCCLXXVI. edita. „ Quod pertinet, inquit, ad librum Pontificium, „ (Codicem *Vaticanum* intelligit, de quo egimus supra p. 23.) Graecos codices Novi Testamenti, Graecorum quorundam vel malitia vel levitate, fuisse depravatos, id ipsum, quod scribis, fides esse debet indubitata, quod Graecorum ad sanitatem redeuntium foedere inito cum Ecclesia Romana cautum fuerit, ut Graeci Codices ad Romanam lectionem emendarentur; nam quomodo poterant clarius utrique contestari, exemplaria Romana lectionem veram & germanam retinere, Graecorum esse vitiosa? Nam quod ais, Graecam lectionem a Graecis autoribus esse petendam, diceres aliquid, si rationem Graeci sermonis affirmares a Graecis commodius quam a Latinis explicari: At libros archetypos, fundamenta nostrae religionis continentes, qui Graece fuerunt a suis autoribus scripti, cur non credamus sanctius, gravius & incorruptius asservatos esse in scriniis ac in bibliothecis Ecclesiae Romanae, quae caput est Christianorum, & semper fuit norma Catholicae pietatis, quam in Graecia, quae semper fuit haereticorum & levissimorum hominum fraudibus & motu rerum novarum agitata? quod accidisse certum est in LXX. Decreta Concilii Nicaeni, quae cum integra in scriniis ecclesiae Romanae asservarentur, tamen ad Orientem in quibusdam ecclesiis ab haereticis incensa sunt, in aliis ad minorem numerum redacta, sublatis videlicet, quae ipsorum consiliis aut conatibus obstitura videbantur; ut Athanasius & caeteri Episcopi ex Alexandrina Synodo in Epistola ad Marcum Papam conqueruntur, a quo exemplum decretorum ipsorum, quod petebant, receperunt. Adde quod libri tutiores ab injuriis esse solent, & minus a sciolis, Scholia saepe cum Scripturis confundentibus, vitari, ubi a paucioribus vel leguntur vel intelliguntur; nisi forte hoc dicis placuisse in foedere, ut dictio Graeca emendaretur ad Latinam, quod nec est probabile, praeterquam in certo aliquo loco, & nunquam factum fuisse certum habeo: nam articulum, quem citas ex Aurea Bulla, licet duas aureas Bullas in libro Conciliorum perlegerim, invenire non potui; quam igitur dicas, & unde a nobis petenda sit, obsecro te, ne graves ad nos perferbere. Vale”.

Quid Erasmus responderit, non scio: sed hoc scio, argumenta Sepulvedae facili negotio dissolvi posse. Quod enim primo affert *Testimonium* ipsius Ecclesiae Romanae & Graecorum, qui ad illam defecerunt, nihil probat, cum nullus idoneus testis in re sua intelligatur. Fateor, Ecclesiam Romanam omnibus aliis, quas sibi adjunxit, vel subjecit potius, imperasse, ut Codices suos ad editionem Latinam conformarent: sed non quaeritur, quid factum fuerit, sed utrum recte factum sit, quod factum est. Ne jam dicam, extare etiam Codices a Latino scriptos, & a Graeco correctos, cujus rei exemplum est Codex Claromontanus. Quod porro praedicat Ecclesiae Romanae *orthodoxiam*, nihil ad rem facit: nam in tot Codicibus ex Graecia allatis ne una quidem haecenus reperta est Lectio, quae haeretico dogmati faveat; ne jam dicam, de codicibus Graecis Latinorum, imprimis de nostro Cantabrigiensi, ejusque lectione Luc. VI. 5. viros doctos aliter judicare. Cum igitur omnes varietates partim negligentiae, partim studio emendandi, adeoque Scriptorum sacrorum honori consulendi, originem debeant, nec κριτήριον relinquitur, quo librarius orthodoxus ab haeretico distinguatur, nec rationi demonstrari potest, in solos haereticos cadere aut negligentiam aut studium emendandi. Quod denique confugit ad *ignorantiam* Latinorum Graecos Codices asservantium, quae Codices illos ab injuriis & corruptione tutos praestiterit, verum non est; cum apud Latinos multo plures reperiantur Codices Graeci, literis veteribus deletis & novis superinductis interpolati, quam apud Graecos. Et

si verum esset, probaret quidem, illos Latinorum Codices veteres mansisse, ut erant scripti ab initio; inde tamen minime consequeretur, eos ab initio incorrupte atque fideliter descriptos fuisse.

Quod si porro Criticorum audacia, qui indoctum Graecum Latini hominis nobis pro sincero Evangeliorum Textu venditant, excusari vix potest, longe minus excusandus videtur alter ille error, quo nobis unicum testem, adeoque unicam Codicis non optimaе notae auctoritatem, pro duobus testibus gravissimis, auctoritateque omni exceptione majori produxerunt, dum ad Stephani secundum & ad Cantabrigiensem, item ad Claromontanum & San-Germanensem identidem iisdem locis provocant. Cujusmodi supina negligentia si in Morino atque Simonio aliisque toleranda est, vereor tamen, ut Beza ipse omni culpa careat, neque reperio, quomodo ipsum crimine minus sincera fide administratae rei liberare queam. Sine dubio enim scire potuit, suum Codicem Evangeliorum prius a familiari suo Stephano adhibitum fuisse, & nihilominus ad utrumque saepius, tanquam diversi Codices sint, provocat. Utcunque sit, (neque enim quenquam in re paulum modo dubia ejus audaciae insimulabo) qui ejusmodi impia verius, quam, ut vulgo appellant, pia fraude grassantur, rei Christianae pessime consulunt, suamque causam suspectam potius reddunt.

Non tali auxilio, nec defensoribus istis

Tempus eget.

Caeterum cum sit omnibus Indiciis vetustatis insignis hic Codex, & fortassis omnium, qui nunc supersunt, antiquissimus; cum saepissime vulgo editis consentiat, licet in multis discrepet, ubi tamen cum Patribus & Versionibus & veteribus aliis Codicibus facit: non plane spernendum & abolendum, ut *A. Arnaldo* placuit, sed sedulo evolvendum, & juxta alios veteres ponderandum censeo. Quae etiam Bezae fuit sententia, qui tamen huic Codici plusculum, quam par erat, tribuit, cum saepe hujus unius ab auctoritate pependerit, ejusque Lectiones, contradicentibus omnibus aliis Codicibus, Patribus, Versionibusque, lectori obtruserit. Quantum sane nulli unquam Codici singulari, nisi res ipsa id postulet,tribuendum existimo.

Cum meam de *Stephani Secundo*, eodemque *Bezae* sive *Cantabrigiensi* Codice conjecturam A° 1730. in Prolegomenis primum proposuissem, editum est anno sequenti *Specimen Animadversionum in Prolegomena*, ea immodestia, acerbitate atque malitia scriptum, ut illud statim seponerem, consiliumque libelli refellendi abjicerem. Postquam vero audiui, hominis ferociam atque confidentiam incautos quosdam lectores decepisse (nam cum magna malae superest audacia causae, Creditur a multis fiducia) in eorum gratiam oblata nunc occasione uti, &, quae mihi objecit, examinare statui.

Scommata quidem ejus & convicia non moror, quae auctori suo potius quam mihi nocere possunt; quin etiam fateor, risum mihi magis quam stomachum movisse, quod in fine, tanquam aculeum relicturus: *Unum, inquit, verbum duntaxat addo; si Anonymum hunc convenire liceret, ei suaderem, ut nomen suum ederet, ne a tenebris aut a nebula ipsi nomen adhaerescat*; haec enim dicteria me non pungunt, nam licet nomen meum Prolegomenis tunc non fuerit praefixum, nemo tamen, ex quo edita sunt, aut ignoravit aut dubitavit, quis eorum esset Auctor: tu vero, *Anonyme Belga* (ita enim vocaris in *Miscellan. Duisburgens. p. 493.*) & latuisti, & adhuc lates, &, ut lateres, libellum tuum non Amstelodami sed *Londini* edi curasti; idne alteri crimini dabis, ut cum Cicerone loquar, quod eodem tempore in eadem provincia tu ipse fecisti? Auderis ita accusare alterum, ut, quo minus tute condemnare, recusare non possis? Hae tamen acutae & ingeniosae elegantiae meruerunt, ut *Anonymus iste, quisquis ille sit, judicio instructus prudentissimo* diceretur ab alio anonymo, felicitis quidem memoriae, sed nullius judicii homine, in iisdem *Miscell. Duisburg. p. 507. 508.*

Codicem *Stephani Secundum*, atque *Cantabrigiensem* dictum, esse unum eundemque probavi tum ex miro utriusque consensu, tum inprimis ex perpetuo Stephani silentio, quoties Codex Cantabrigiensis est mutilus. Ad prius argumentum observat Anonymus: *mirum esse horum Codicum in plerisque lectionibus consensum nemo negaverit; at hinc necessario sequi nego, pro uno & eodem agnoscendos esse.* Nec ego dixi, id necessario sequi, sed conjectura admodum verosimili, ad quam firmandam attuli, nisi fallor, quidquid afferri poterat, adeo ut injustum foret, majorem a me exigere evidentiam, quam rei ipsius fert natura: at videamus etiam, quomodo partes suas peregerit Anonymus, & an aliquid attulerit, unde necessario sequatur, duos esse codices diversos. Si aut per idoneos testes probasset, ubi, quando, & quo casu Stephani codex secundus perierit; aut si codicem superstitem & latentem e tenebris in lucem protraxisset, huic demonstrationi lubens cessissem, & deposita suspicione mea manus victas dedissem. Et tamen ne sic quidem omni ex parte absolveretur *Beza*; cum enim Anonymus ultro concedat, utrumque *forte* codicem *ex eadem officina prodiisse*, perperam utique fecit *Beza*, qui illos tanquam duplicem autoritatem & tanquam duos testes sese mutuo confirmantes produxit; nisi si statuamus, quo plura ejusdem libri exemplaria Typographus eadem editione excudat, eo lectionem esse certiore: quo pauciora, eo incertiore.

Posteriori autem argumento opponit: *Imo si Anonymi ratio valeret, contra ipsum facit haec observatio &c.* Hoc ratiocinium, ut clarius intelligatur, forma Syllogistica induemus:

Codex Stephani fuit mutilus, quoties Stephanus in margine editionis suae de eo Atqui Codex Cantabrigiensis non est mutilus, quoties Stephanus silet. (silet. Ergo Codex Cantabrigiensis non est Stephani Secundus.

Hoc argumentum vocat *demonstrationem*, majorem autem argumenti propositionem vocat *meam regulam*. Falsissime utrumque; dixeram quidem, Stephanum silere, quoties Codex Cantabrigiensis esset mutilus: at numquam dixi, Codicem Cantabrigiensem esse mutilum, quoties Stephanus sileret. Ex quanam ergo Logica Anonymus propositiones ita convertere, & a positione consequentis ad positionem antecedentis procedere didicit? aut qua fronte puerile Sophisma pro ratione & observatione Critica venditare fuit ausus?

Cum igitur, pergit Anonymus, *nullo idoneo argumento hosce Codices esse unum & eundem constet, propositionem negativam probandi laborem, ut super-vacuum & ad me non spectantem, detrectare liceret; mihi vero grave non erit certissimis quibusdam indiciis & argumentis diversos esse Codices probare. Et primo quidem ex fide duorum testium omni exceptione majorum, scilicet R. Stephani & Theodori Bezae.* Atqui ex iis, quae supra dicta sunt, constat, Stephani testimonium mihi non tantum non contradicere, sed a me ad conjecturam meam confirmandam afferri; Bezae vero testimonium hac in causa non esse omni exceptione majus, cum sibi ipse contradixerit. Unde sequitur, nisi quis Bezam prius cum Beza conciliaverit, nihilo plus valiturum ejus testimonium contra me quam pro me. Haec tamen omnia Anonymus prudenter dicam an impudenter & mala fide dissimulavit.

Neque *argumenta* Anonymi firmiora sunt testibus productis; ubique enim pro certo & concessio sumit, & Stephanum Codices suos accuratissime contulisse, idque eo consilio, ut omnes, quas annotaverat, Varietates ederet, & omnes accuratissime edidisse, ita ut typothetae nec in verbo nec in numero codicum per literas exprimendo unquam aberraverint. Quae falsissima esse & in priori Prolegomenorum editione, ubi Stephani editio tertia describitur, demonstravi, & L. Brugensis atque J. Millius ante me viderunt, & quilibet intelliget qui Varietates Codicis *a.* Stephani, in margine editionis tertiae positas, cum illis quas Millius ex eodem Codice, hoc est ex editione Complutensi, assert, comparave-

rit; deprehendēt enim manifeste, non raro apud Stephanum Codici 2. Lēctionem tribui, quae in Complutensi non reperitur, & saepissime apud Stephanum Varietatem non notari, quae tamen in Complutensi extat. Adde aliud invictum argumentum, quo probetur, Stephanum non omnes varias Lēctiones quas ex Codicibus suis notaverat, editioni suae apposuisse. Petitur illud est ex prima Editione Th. Bezae, qui ad Marc. IX. 38. X. 50. Luc. VII. 35. ex ipso hoc Stephani secundo codice affert Lēctiones, quae in Cantabrigiensi quidem Codice conspiciuntur, a Stephano tamen editae non sunt.

Unum tamen anonymi argumentum aliquam videtur habere speciem: *in multis*, inquit, *lēctionibus a se invicem discedunt isti codices--plures* (i. e. viginti) *quae rem satis demonstrant, collegi, quas in calce harum observationum exhibeo. Hāsce lēctiones inter se contendat, cui haec curae sunt, & de tota causa sententiam ferat. Eat nunc obscurus iste editor, & a malae fidei suspitione se ipse vindicato; quod nunquam facere potest. Quis ferret hominis audaciam, qui convitiis & maledictis in viros omni laude majores grassatur?* &c. Etiam si vero darem, Stephanum viginti lēctiones variantes ex Codice suo secundo annotasse, quae in Codice Cantabrigiensi non reperiantur, nondum tamen video satis demonstratum esse, quod erat demonstrandum; multo minus existimo, ex ista Tabella, XX. Variantes Lēctiones exhibente, de tota causa sententiam ferri posse: sed aequi judicis esse puto, rem cum re contendere, i. e. consensum Codicis Stephani & Cantabrigiensis in CCCCL. Variationes singulares, in quibus sunt frequentes Additiones non decem solum vel viginti, sed triginta; imo septuaginta vocum, cum dissensu saepe unius literae aut syllabae, & quidem in locis non amplius XX.; & considerare, utrum dissensus ille levis fortius probet, diversos esse Codices, quam consensus magnus & mirus probat, unum esse atque eundem Codicem. Praesertim cum Consensus alia excogitari ratio vix possit, dissensus autem causa in promptu sit, si dicamus, Stephano, infinitam Lēctionum farraginem ad praelum paranti, in opere longo & molesto aliquando somnum obrepisse, & inde factum esse, ut verbum pro verbo, aut numerum Codicis unius pro altero scriberet: mirum enim est, si, qui ter millies scopum contingit, non nisi vicies aberret. Ut jam de vitiis Typothetarum nihil dicam. Confer quae supra p. 8. n. 20. monuimus.

At nihil nos aut ad conjecturas confugere, aut anonymo, cujus mala fides jam perspecta est, affirmanti temere credere cogit. Age igitur, inspiciamus accuratius exempla ab eo allata. Affert 1. loca *quatuor*, in quibus *omnes* codices Stephani, ipso teste, aliam Lēctionem exhibent, quam quae in Codice Cantabrigiensi reperitur. Debebat autem scire Anonymus, quod facillime ex Millio discere potuisset, Stephanum, ut se molestia singulorum codicum numeros exprimendi liberaret, *ω.* vel *ἐν ωῶσι* scripsisse, ubi plerosque omnes in unam lēctionem consensisse deprehendit, licet unus aut alter dissentiret. Vide in Matth. VIII. 13. X. 28. XIII. 33. XVIII. 6. ubi si interpretationem Anonymi admittas, sequetur in Stephani primo Codice aliter fuisse lēctum quam in Stephani primo, quod est *ἀνύστατον*; si nos audias, sensus erit: ita legi in Codicibus Stephani plerisque omnibus, licet aliter legatur in Codice primo, i. e. in editione Complutensi. 2. *duo* loca ex Act. III. 1. & XV. 20. ubi Codex Stephani secundus non per omnia consentit cum Cantabrigiensi. Et hic aut simulavit anonymus, se ignorare morem Stephani, aut illum potius ignoravit. Res ita se habet. Quando plures Codices ab editione recepta discedunt, accidit, ut & ipsi leviter inter se dissentiant, inprimis ubi variatio plurium est verborum. Hunc levem dissensum Stephanus negligere, & postquam Lēctionem unius Codicis exposuit integram, numeros reliquorum Codicum, qui in summa rei conveniunt, adjicere solet; vide supra pag. 8. Ita ad priorem locum consilium Stephano non fuit, singulas minutias enotare, sed indicare tantum, verba *ἐπὶ τὸ αὐτὸ*

αὐτὸ in codice β. & ε. jungi cum iis, quae praecedunt: posterior locus continet insignem decem vocum additionem; in octo Vocibus consentiunt codices Stephani α. & β. id est editio Complutensis & Codex Cantabrigiensis, prior tamen addit initio particulam expletivam αὐ & in fine ποιεῖν mutat in ποιεῖτε, eodem manente sensu. 3. *unum* locum Luc. IV. 35 ubi Stephani secundus addit: καὶ ἀνακραυγάζειν: Cantabrigiensis vero habet ἀνακραυγάζειν τε. Iterum respondeo, Consensum esse magnum in vocem quinque syllabarum, dissensum vero levissimum inter τε & καὶ, non ex diverso Codice, sed a Stephano ipso minus attento ortum. 4. *Septem* loca, in quibus Stephanus codici β tribuit Lectiones, quae in Cantabrigiensi non reperiuntur. Respondeo: cum Stephanus codices suos per numeros literis Graecis expressos compendii causa designaverit, frequentissime vel ab ipso, vel a Typographo certe, aberratum, & alterum numerum pro altero editum fuisse. Hoc Millius saepe observavit: idem observabit, cui editio Complutensis ad manum est ad Matth. VI. 24. XXVI. 60. XXVIII. 10. &c. in quibus locis Codici α. in margine editionis Stephani adscribitur, quod in Editione Complutensi non reperitur. Ut vero pressius agam cum anonymo, ei indicabo, ex quo Stephani Codice pleraeque Lectiones, quas aberratione typothetae deceptus secundo tribuit, excerptae fuerint. Matth. X. 25. est lectio Codicis α. i. e. Editionis Complutensis, quae sola & nonnisi semel contra omnes Codices Graecos ex emendatione Hieronymi legit Βελλεβέ. Matth. IX. 20. & XXVII. 3. est Codicis η. quem ipse contuli; quod etiam Beza de altero loco in Editione prima testatur. Act. IX. 31. est Codicis δ. quod patet ex re ipsa: quin & Millius vidit, in numeris hic ab Editore esse peccatum, licet δ. perperam in β. mutandum esse judicaverit. Eidem codici ex conjectura probabili tribuo lectiones Matth. XII. 32. & Luc. VIII. 18.

5. Act. VIII. 6. aliam Lectionem habet Stephanus ex Codice ε, aliam Millius ex Cantabrigiensi: utramque autem in eodem Codice vidi, hanc a manu prima, illam a manu correctoris. Ipse etiam Millius se duplex lectionis vestigium hic observasse significat. 6. Denique affert *quinque* loca Luc. II. 3. VIII. 32. 54. Act. X. 26. XI. 17, & ita quidem affert, ut speciem praebeant dissensus magni inter Codicem Stephani secundum & Cantabrigiensem. Satis autem mirari non potui, cum viderem, ne Vocem quidem aut Syllabam omnibus istis locis in margine Editionis Stephani ex Codice β. afferri, quae non reperitur in Cantabrigiensi. Tribus quidem prioribus locis in manifesto mendacio deprehenditur anonymus, quod cuilibet Millium consulenti constare potest: in posterioribus vero duobus recurrit ad artes veteratorias, &, quod Sophistae atque vitiligatores facere solent, magno strepitu probavit id quod non erat in quaestione. Cum enim probandum esset, in margine editionis Stephani aliquid afferri ex Codice β, quod non reperiretur in Cantabrigiensi; anonymus statum quaestionis invertendo iterum probat, aliquid in Codice Cantabrigiensi reperiri, quod in margine editionis Stephani non fuerit notatum. Hoc vero nemo unquam negavit.

En viginti illa loca excussa; quorum examen me diutius detinuit, quam volebam. En anonymi fidem, & peritiam! Simplicioribus quidem, qui aut libris non sunt instructi, aut contra Sophistas non satis muniti, fucum fecisse non miror; sed miror, doleoque, libellum famosum ita placere potuisse duobus Theologis, ut alter *Duisburgi*, *Groningae* alter illum typis recudi curaret, & studiosis inprimis adolescentibus commendaret. Aut enim sciverunt, auctorem libelli esse ineptum Sophistam & hominem mendacem, aut non sciverunt. Si sciverunt, & tamen scientes volentes veritatem mendacio, mendacium veritate commutarunt, & calumniam disseminarunt, ut innocenti aegre facerent eumque opprimerent, gravissimo se devinxerunt scelere, quo ad hunc diem devincti haerent: Sin autem id non sciverunt, haud sane periculum est, ne se stupori

ris excusatione defendant; sed quam alia excusatione utentur? quis illos causa non cognita & sine praevio examine sententiam injustam & falsam approbare coëgit, cum tam facile, momento unius horulae, viginti illis locis in Millio inspectis, verum non videre non potuissent?

Antequam finem faciam, scrupulus eximendus est *J. A. Bengelio*, qui *Introduct. in Crisn N. T. p. 445. Nos quidem*, inquit, *praeter caeteras differentia impedit, quae memoratur in var. Aët. XVI. 35. sed eos minus impedit, qui ipsum Codicem Cant. inspexerint.* Res ita se habet: & Editor Oxoniensis & Millius varietatem eandem & satis quidem magnam tum ex Stephani Codice β . tum ex Cantabrigiensi attulerunt; postea vero Millius, in Appendice se ipsum perperam corrigens, addidit, Cantabrigiensem Codicem omittere verba ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ἀγορὰν, quae in Stephani β . reperiuntur, Stephani vero β . habere λέγοντες, ubi in Cantabrigiensi sit λέγοντας. Utrumque falso; nam & illa sex verba eodem modo disertissime in Codice Cantabrigiensi extant; & ex silentio Stephani, qui ad vocem λέγοντες nihil ex secundo suo Codice annotaverat, non consequitur, Codicem β . cum editis consentire.

Hac etiam occasione paulo distinctius explicanda sunt, quae p. 31. de *Cœlicolis* dixi, scilicet fuisse homines nullam religionem revelatam sive veram sive falsam admittentes, sed solam naturalem, quam Ratio dicat, colentes. Contra quam interpretationem vir doctus objecit, tales homines ab aevo condito semper extitisse, *Honorium* vero atque *Augustinum* de *Coelicolis* loqui, tanquam de Secta nova. At non difficile est haec in concordiam redigere: Homines quidem singulares, ita de religione sentientes, a priscis temporibus fuerunt; sed Secta fuit nova, i. e. Seculo demum tertio *Cœlicolae* se ipsos a Gentibus, *Judaeis* & *Christianis* segregare, & in Societatem coire coeperunt, electo *Majore* seu Patriarcha, & ritu Baptismi instituto, quo in Ecclesiam istam novam admitterentur. In his, quos Graeci Ὑψιταρίους vocarunt, nomen suum professus erat in juventute *Gregorius*, Pater *Gregorii Nazianzeni*.

E. Si jure querimur, Codices Vetustissimos ex *Versione Italica* fuisse ita interpolatos, ut inde ad stabiliendam veram *Lectionem* parum auxilii peti possit, multo magis dolendum est, non tantum nullos aequales, sed ne quidem intervallo unius, duorum, imo trium *Seculorum* proximos, ex quibus hoc damnum sarciretur, haecenus repertos fuisse. Cum enim codices quatuor primae *Classis*, quos descripsi, sint quarti & quinti seculi, Codicum secundae *Classis*, qui sequuntur, ne unum quidem seculo nono antiquiorem esse pronunciare ausim.

Primum inter istos locum concedo Codici *BASILIENSI* Num. B. VI. 21. Hunc *Joannes de Ragusio*, auctoritate Concilii *Basilienensis* ad *Graecos* legatus missus, postea a *Felice Papa* creatus *Cardinalis S. Sixti*, cum multis aliis *Bibliothecae Cœnobii Praedicatorum Basileae* testamento legavit, unde A°. 1559. in *Bibliothecam publicam* transiit. Eodem usus est *Polanus* in adornanda *Versione Germanica*. Constat 40. quaternionibus in octavo majori; *Luc. I. 69. ad II. 4.* iterum insertum est folium aliena manu scriptum in locum veteris deperditi, a *Cap. III. 4. ad 15.* deficit, a *XII. 58. ad XIII. 12.* insertum est folium alia manu scriptum, itemque a *XV. 8. ad 20.* ac rursus deficit a *XXIV. 47.* folio uno abscisso. In fine τίτλων *Marci* & *Joannis*, manu recenti adscripta est pericope ex *III. & IV. Capite Apocalypseos*. Scriptus est in usum *Ecclesiae* alicujus, cui etiam inservit, ut ex variis indicibus constat, habet ἀναγνώσεις margini annotatas εἰς ἐκάστην παννυχίδα τῆς ἀγίας Θεοτόκου, εἰς τὸ γενέσιον τῆς ἀγίας Θεοτόκου, εἰς ὑψωσιν τοῦ ἀγίου τσαυροῦ, εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς τῆ προδρομοῦ τῆ Κυρίου, τῆ ἀγίου Διονυσίου. item τῶν ἀγίων πάντων & εἰς τὴν μνήμην Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, quae duo postrema festa alia manu indicantur. Videntur autem a *Constantino Porphyrogenneta* & *Hekena* uxore fuisse instituta, quod conjicio ex ceremoniali ipsius,

ipſius, cujus capita a J. A. Fabricio Cap. V. Lib. V. Bibliothecae Graecae ex Bibliotheca Uffenbachiana edita ſunt, ibi enim, poſtquam feſta antiqua & ſolen-
nia libro primo enarrata fuiſſent, libro demum ſecundo alieno loco notatur ὅσα
δεῖ παραφυλάττειν, ὡς τῶν ἐπιτελεῖται ἡ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνſταντίνου ἐτήσιος
μνήμη, cui jungitur, ὅσα δεῖ παραφυλάττειν τῇ ἐορτῇ τῶν ἁγίων πάντων. Quod ad
Orthographiam attinet confundit frequentiffime ε & αι. item ει, ι, η. ω & ο.
αι & υ. κλαῦμος, ſcribit pro κλαυῦμος; itaque pedibus concedo in ſententiam
J. R. Wetſtenii, cujus ejusmodi de hoc Codice judicium eſt de L. Gr. pronun-
ciat. p. 170. „ Inſigne σφάλμα (Jo. XX. 26.) in voce κακλῆσμένων pro κα-
„ κλεισμένων occurrit, quae turpiſſimae hallucinationes mihi perſuadent, ſcripto-
„ ri ignariſſimo & nil niſi literas formare edocto textum dictatum fuiſſe; itaque
„ ſonum tantum, non Orthographiam attendentem tam ſaepe & ridicule aber-
„ raſſe”. Hanc imperitiam librarii etiam oſtendit, quod locis Matth. XVI.
2. 3. Luc. XXII. 43. 44. Jo. VIII. 1---11. olim ſuſpectis, minio aſteriscos
praepoſuit, aſterisci ſignum cum obelo manifeſte confundens.

De eo J. Millius prol. 117. „ Iſtius, inquit, Codicis Lectiones Cl. Joannis
„ Battierii Graecarum literarum in inclyta urbe Baſileae profeſſoris beneficio
„ jam ante annos quatuordecim naſtus ſum”; quod reperit Prol. 1507.; ubi in
nomine quidem aberratum fuiſſe ſtatim vidi, cumque *Joannes Jacobus Battierius*
ſpecimine A°. 1687. edito varias ex hoc Codice Lectiones primus propoſuiſſet,
putavi alterum ejus nomen a Millio fuiſſe omiſſum; poſtea vero quam didiciſſem
hunc codicem a *Samuele Battierio*, in eadem Academia Graecae linguae Pro-
feſſore, viro mihi, dum viveret, amiciſſimo collatum & cum Millio communica-
tum fuiſſe, errorem tum Millii tum meum, quantumvis levem, non corrigere
religio mihi eſt.

Pergit Millius: „ *Erasmus* in Evangeliiſ hoc unum fere ſecutus eſt exem-
„ plar. ---- Ex lectionibus variantibus aliſque quibusdam indiciis SATIS
„ CERTO comperi, ipſiſſimum illud exemplar fuiſſe ---- Hunc expreſſit Eras-
„ mus in plurimis” &c. &c. Verum quidem eſt, Codicem alium Baſilienſem,
qui nobis 2. eſt, quemque *Erasmus* in ſua editione expreſſit, eaſdem fere lectio-
nes habere, quas habet iſ de quo agimus; inde tamen minime conſequitur, hunc
Codicem E. ab *Erasmio* vel conſultum vel viſum fuiſſe, ſiquidem nullum ejus
rei apparet veſtigium, & in recenſione Codicum, quibus *Erasmus* uſus eſt, ma-
nifeſte omittitur atque excluditur, uti ſuo loco in deſcriptione Editionis *Erasmi*
oſtendemus.

„ Ante decem ſecula exaratum cenſet Battierius. Characteres ejus ſunt gran-
„ diores & quadrati, & quod ex ſpecimine characterum una cum variis Lectio-
„ nibus ad nos miſſo apparet, Alexandrini Codicis noſtri literis plane ſimiles,
„ ut proinde probabile ſit librum ad iſtam aetatem aſſurgere. Codex, ut ex Va-
„ riationibus ejus aſſequor, probatae fidei eſt & bonae notae”. Tantum vero
ab eſt, ut Characteres hujus Codicis ſint literis Alexandrini Codicis plane ſimi-
les, ut vix duas literas ſimiles reperire liceat; noſter ubique habet accentus &
ſpiritus a prima manu, diſtinctiones item majores & minores, & in hiſ ſignum
Crucis, quibus Alexandrinus caret, quod jam per ſe ſolum ingens inducit aeta-
tis utriusque intervallum. Obiter hic obſervo, me operarum incuria factum eſſe
exiſtimare, ut in diſſertatione *Jo. Rodolphi Wetſtenii*, cognati & praeceptoris
quondam mei cariſſimi, de *Accentibus Graecorum* p. 89. ubi Codex noſter de-
ſcribitur, V conſonans pro U vocali ederetur, in illis verbis: *Circumflexus V*
inverſi formam ubique refert: in noſtro enim Codice, ut in omnibus aliis, ac-
centus circumflexus non habet angulum, ſed formam ſemicirculi vel parabolae
repraeſentat. Alexandrinus porro Codex totus ſcriptus eſt Characterē rotundo
& aequabili, iſte vero potius picturae ſapit argutias, ſiquidem ſingulae literae
apices ſuos habeant, & quaſi baſi cuidam inſiſtant, id quod praecipue in litera
δ de-

δ deprehendes, ut & in istis β. γ. ε. ζ. ξ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. Literae vero ε. θ. & ο. non ut in Alexandrino rotundae, sed formae oblongae fere apparent. Porro hunc Codicem Alexandrino juniorem esse patet etiam ex adscripta κυριακή τῆς Τυροφάγας, quod festum seculo demum septimo ab Heraclio Imperatore fuit institutum: his addo, quod supra monui, festa *Constantini & Helenae*, item *omnium Sanctorum*, seculo decimo instituta, in hoc Codice non a prima sed alia manu notari, unde consequi existimo, prius illum scriptum fuisse quam haec Festa instituerentur. Hic codex jam ante seculum fere ad mille annorum vetustatem assurgere creditus est Jo. Jacobo Buxtorfio, Bibliothecae Basiliensis tunc praefecto, quod judicium refert *Mabillonius* Itin. Germ. p. 18., sequiturque tum *Battierius* tum *Millius*: ego tamen seculo nono eum tribuere malim: contuli mense Martio A°. 1714.

F. Codex quatuor Evangeliorum, olim JOANNIS BOREELI Equitis, tribus ad Jacobum magnae Britanniae regem legationibus, & amplissimis in patria Zeelandia muneribus gestis, post editum in Danielelem commentarium, aetatis quinquagesimo primo vita defuncti, A°. 1629. Paulo post mortem *Boreeli* vir quidam doctus contulit cum editis Matthaeum, Marcum, & Lucae capita X. priora; quam collationem mecum communicavit A. 1730. *Isaacus Verburgius*, Gymnasii Amstelodamensis Rector, amicus meus, dum viveret, singularis. Codex incipit à Matth. VII. 6. Deest folium unum à Matth. XIII. 25. ad finem capitis, & alterum a Marci X. 6. ad 16. Qua pagina Capita Evangelii Joannis enumerantur, inferius scriptum est: Χριστῶ τελείω Χάρις. Ubi Codex iste nunc lateat, rescire nondum potui.

G. Codex IV. Evangeliorum, ex Oriente ab *Andrea Erasmo Seidelio* in Germaniam allatus, pervenit ad JO. CHRISTOPHORUM WOLFIUM, pastorem Hamburgensem, qui & Codicem descripsit, & Variantes ex eo Lectiones edidit *Anecdotor. Graec.* Tomo. III. ipsumque tandem Codicem *R. Bentlejo* in Angliam transmisit. Singulae paginae in duas columnas distinguuntur. Incipit a Matth. VI. 6. passim etiam folia quaedam sunt deperdita, a Matth. VII. 25. ad VIII. 9. ab VIII. 23. ad IX. 2. a XXVIII. 18. ad Marci I. 13. a Marci I. 32. ad II. 4. à XIV. 19. ad 25. a Luc. I. 1. ad 13. a V. 4. ad VII. 3. ab VIII. 46. ad IX. 5. ab XI. 27. ad 41. a XXIV. 41. ad finem. a Joan. XVII. 5. ad 19. a XIX. 4. ad 27.

H. Codex IV. Evangeliorum, ab eodem *Seidelio* in Oriente repertus, fuit postea J. C. WOLFII, qui eum descripsit eodem *Anecdotorum Tomo.* Prorsus similis est Codici G. nisi quod literae sunt paulo minores, & paginae in columnas non distinguuntur. Incipit a Matth. XV. 30. Abscissa sunt folia a Matth. XXV. 3. ad XXVI. 3. a Marc. XV. 44. ad XVI. 14. a Luc. V. 18. ad 33. a VI. 8. ad 23. a X. 2. ad 19. a Joan. IX. 30. ad X. 25. a XVIII. 2. ad 25. a XX. 12. ad 25. Specimen istius Codicis a possessore mihi missum vidi Amstelodami mense Januario A°. 1734.

I. Codex Bibliothecae COTTONIANAE notatus Tit. C. 15. continet quatuor tantum fragmenta seu folia Matth. XXVI. 57. ad 65. a XXVII. 26. ad 34. a Joann. XIV. 2. ad 10. a XV. 15. ad 22. in charta Aegyptiaca purpurei coloris, literae videntur primo flavae fuisse, postea de novo atramento illitae; margini adscripti sunt Canonum Eusebianorum numeri, in textu vero hinc inde Correctiones occurrunt. Contuli A°. 1715.

K. Codex CYPRIUS, ex Cypro insula advectus A°. 1673. inter *Colbertinos* N. 5149. Complectitur IV. Evangelia; pro aede S. Eutychii descriptum fuisse haec docet nota in Palaeogr. observata: Ἐγράφη δὲ ἡ δέλτος αὕτη χαίρειν α.... ζου.... καὶ ἐκεφαλῶθη.... προσδέξη ταύτην ἡ ἁγία Θεοτόκος καὶ ὁ ἅγιος Εὐτύχιος. Illum Seculo X. adscribit *Simonius*, qui etiam V. L. excerptis, quae Editioni Millianae insertae sunt. Variantes ejus Lectiones plerumque conveniunt

niunt cum Codicibus A. B. C. D. quare & hunc Codicem ex versione Latina interpolatum fuisse existimo, vide Matth. XXVII. 34.

L. Codex R. STEPHANI OCTAVUS, Bibliothecae Regiae 2861. Singulae paginae in duas Columnas sunt divisae. Deficit in Matth. IV. 21. ad V. 14. in XXVIII. 17. ad finem, in Marci X. 17. ad 30. in XV. 2. ad 20. in Joann. XXI. 15. ad finem: aliquoties etiam foliorum ordo a bibliopego perturbatus est. In fine haec nota librarii vel possessoris reperitur: ἀφῆκαν ὁ Γεωργίος τοῦ Διακόνου. Festinanter contuli Parisiis anno 1715. sed multo tamen accuratius Stephano. Notandum vero, ex hoc ipso Codice Th. Beza ultra XL. lectiones, inque iis insignem illam Marc. XVI. 9. produxisse, quae in margine Editionis Stephani non conspiciuntur; unde manifesto probatur, quod diximus, Stephanum praeter eas, quas ipse edidit, multo plures Varietates & collegisse & cum amicis communicasse.

„Dicendum omnino, inquit Millius Prol. 1168., de hoc Codice, eum esse „πληρὲς κόμματος”: at non propter rationem ab ipso allatam, sed quia in scriptura nominum propriorum & Hebraicorum, & alibi passim, ingenium luxurians prodit librarius, & quia ubique fere ad Versionem Italam est interpolatus; quod & Lucas Brugensis vidit, qui in V. L. Graec. ad Marc. VII. 31. „Parisiensium, inquit, Codices 2. & 8 ----- multum vereor, ne ex Latina editio, ne mutuati sint: libenter enim illi consonant contra alios omnes, id quod „haecenus saepe vidimus”, & T. Beza, cujus testimonium attulimus supra p. 32.

Hunc Codicem omnium, quotquot sunt in bibliotheca regia, Evangeliorum Graecorum antiquissimum judicavit Simonius Hist. Crit. N. T. c. XI. Unum addo, in margine *Versionis Syrae posterioris* multas Variantes Lectiones ex Codice Graeco adscriptas esse, quae in hoc uno & solo reperiuntur, v. gr. longam illam triginta trium vocum additionem Marci XVI. 9., cujus modo feci mentionem. Si quis existimaverit, inde consequi, hunc Codicem aliquot seculis esse antiquiorem, quam vulgo putatur, & jam initio seculi VII. Alexandriae fuisse inspectum; nec Simonium nec me valde habebit repugnantem; eoque minus, quod haec conjectura firmari videtur similitudine literarum, quibus tum iste tum Codex Actorum Apostolicorum, qui venerabilis Bedae fuit, exaratus est.

M. Codex Bibl. Reg. 2243. quem FRANCISCUS DES CHAMPS Abbas de Signi obtulit. Continet IV. Evangelia. Conspiciuntur hinc inde in isto Codice inscriptiones Moscoviticae & Arabicae, teste Palaeogr. p. 260. Varias ex eo Lectiones edidit Kusterus. Lubenter subscribimus iudicio Montfalconii, qui Codicem hunc ad seculum X. refert.

N. Codex VINDOBONENSIS, Bibliothecae Caesareae, membranaceus, purpureus aureis & argenteis literis majusculis absque accentibus exaratus, constat foliis 26. quorum 24. prioribus continentur fragmenta Geneseos exornata 48. picturis, ex quibus etiam de Antiquitate Codicis iudicium ferri potest: posteriora duo folia melius conservata magisque legibilia sunt, quam praecedentia, carent autem picturis, & unaquaeque pagina in duas columnas divisa est. Primo continetur Lucae XXIV. 13. — 21. Secundo — — 39. — 49. vers 13. pro τῶν ἐξήκοντα scriptum est ἐκατὸν ἐξήκοντα, quem manifestum errorem etiam ille ipse, cujus manu codex ille olim exaratus est, agnovit, ideoque singulis vocis ἐκατὸν literis singula superne imposuit argentea puncta, ut hac ratione significaret simul ac moneret, totam illam vocem delendam esse tanquam superfluum. Lambecius de Bibl. Caes. I. 3.

O. „Fragmenrum alicunde divulsum & a D. ANSELMO BANDURIO „Viro Docto mihi oblatum” continet historiam Pharisei & Publicani, describente Montfalconio Palaeogr. p. 235.

DE CODICIBUS GRAECIS EVANGELIORUM JUNIORIBUS.

EGimus de Codicibus, qui literis majoribus, & priores quidem quatuor sine Accentibus, scripti sunt, nunc sequuntur Codices Literis minoribus & Accentibus appositis exarati.

Codex Bibliothecae *Basilienfis* B. *VI.* 27. membranaceus in *Octavo* foliis 303. seculi *X.* continens *Novum Testamentum* integrum praeter *Apocalypsin*. *Bibliopegus* imprudens praemisit *Evangeliiis Acta* & *Epistolas*, quibus praefiguntur singulis prologi ὑποθέσεις & κεφάλαια *Euthalii Diaconi*, in fine est δῶσις τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀφειλόντων λέγεσθαι Ἀποστολοευαγγελίων, in prima litera *Actorum Epistolarumque* imagines *Lucae*, *Jacobi*, *Judae* vel *Pauli* depictae sunt, *Textus* autem ubique fere congruit cum *MSS.* ex quibus *Editiones* typis vulgatae curatae sunt: longe aliter se res habet in *Textu Evangeliorum*; *Vid. p. 6. n. 12.*

Singulis *Evangeliiis* praefixae fuerant olim picturae, sed quae a tribus prioribus *Evangeliiis* jam una cum quatuor aliis foliis recisae sunt: in fronte *Evangelii Joannis* vero depictus conspicitur *Christus*, sinistra tenens *Crucem* duplicem, dextram vero porrigens *Lazaro*, qui veste caerulea indutus, barbaque candida insignis, capite obvelato conspicitur; & *Mariae*, quae vultum praefert juniorem, vesteque purpurei coloris induta est; ad pedes *Christi* jacet *Clavis*: ad sinistram ejus stant duae personae, quarum altera, amplectens crucem, coronam auream gestat in capite, indutaque pallio est caerulei coloris auro distincto, barba crinibusque canis; altera junior videtur veste purpurascens coronaque aurea insignis, cum hac epigraphe adjecta, † ἡ ἀνάστασις † duobusque *Jambis*

Ἀλλῃς φέρων μίμημα καὶ κράτους Λέων

Ἀνακτα Χριστὸν πανοῦθεν ὑποδεικνύει.

Similes occurrunt versus inter *Opera Theodori Studitae* a *Sirmondo* edita, p. 170. Λέων σὺν υἱῷ τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ Item pag. 199. Οἱ τὸ κράτος λαβόντες ἐκ Θεοῦ μόνον, Λέοντε Κωνσταντῖνος, οἱ τε φηφόροι &c. Unde consequitur, duas istas figuras exhibere *Leonem Sapientem* cum filio *Constantino Porphyrogenneto*; alluditur quippe ad nomen *Leonis*, quod & *Imperatorem* & *Animal fortissimum* & ipsam fortitudinem denotat, teste *Clemente Alex. Strom. V. p. 671.* ubi de signis *Aegyptiorum hieroglyphicis* scribens eadem fere verba habet: ἀλλῃς μὲν καὶ ῥώμης σύμβολον αὐτοῖς ὁ Λέων: simul etiam alluditur ad *Resuscitationem Lazari*, *Joann. Cap. XI.* expositam, & ad templum memoriae hujus resuscitationis ab ipso *Imperatore Leone* dicatum, cujus rei testis est *Codinus de Officiis Cap. 16. de Origin. Cp. p. 63.* κατὰ τὴν Ἀνάστασιν τῷ ἁγίου Λαζάρου, εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τιμωμένην σεβασμίαν μονήν, & *Leo Grammaticus p. 481.* nec non *Glycas Animal. IV. 298.* ἐκτίσεν ὁ Λέων εἰς τοὺς λεγομένους τόπους τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων, ἐνθα καὶ τῷ ἁγίῳ Λαζάρου σῶμα καὶ *Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς* ἀνακομίσας ἀπέθετο, ποιήσας καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. *Zonaras L. XVI. p. 178.* Ἡ μονὴ τῷ ἁγίου Λαζάρου παρὰ Λέοντος Σοφῆ ἐκτίσθη --- ἔφερε καὶ τὰ λείψανα ἀπὸ Κύπρου καὶ Βιδυνίας τῆς τε μυροφόρου *Μαρίας* καὶ *Λαζάρου*. *Vita Leonis §. 16.* Ἐκτίσεν τε καὶ τὴν τῷ ἁγίῳ Λαζάρου ἐκκλησίαν τὴν λεγομένην τόπον, καὶ μονὴν ἀνθρώπων εὐνούχων ἐν αὐτῇ κατεσκεύασεν, ἐνθα καὶ τὸ τῷ ἁγίῳ Λαζάρου σῶμα καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ *Μαγδαληνῆς* ἀνακομίσας ἀπέθετο. *Simeon Logotheta p. 463. §. 9.* Τῷ *II.* αὐτοῦ ἔτει κίλζει ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς λεγομένους τόπους ναὸν ἅγιον Λάζαρον, καὶ κατασκευάζει μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων, ἐν ᾗ καὶ τὸ τῷ ἁγίῳ Λαζάρου σῶμα καὶ *Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς* ἀπέθετο. *Georgius Monach §. 26.* Ὡσαύτως ἐκτίσεν ἐκκλησίαν εἰς τὰς λεγομένους τόπους τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτὴν μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων ἐνθα καὶ τὸ τῷ ἁγίῳ Λαζάρου σῶμα ἐκ Κύπρου, καὶ *Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς* ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας ἀπέθετο, ποιήσας καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. *Antiquitat. Constantinop. p. 24.* Ο δὲ ἅγιος Λάζαρος ἐκτίσθη μὲν παρὰ τῷ *Μα-*

κεδνός, ὕτερον δὲ παρὰ Λέοντος τῆ υἱὲ αὐτῆ ἐπλατύνθη, ἀποχαρισαμένῃ ἐν τῷ τοιούτῳ
 πρὸ καὶ κτήματα πολλὰ, εἰς ἐνέχων μονήν ταύτην ἀποκαταστήσας. Ἐφερέ δὲ ἀπὸ
 Κύπρου καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῆ ἁγίης Λαζάρου, καὶ ἀπὸ Βιδυνίας τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς
 μυροφόρου, καὶ ἀπέθετο ἐπέσει ταῦτα. Quare Imperatoris fuisse Codicem fortassis
 inde etiam conjici potest, quod & τίτλοι Eusebiani omnes aureis literis scripti,
 & primae singulorum librorum paginae Distinctiones aureis punctis notatae sunt,
 instar Codicis 14. infra describendi. Concessit postea in usus alicujus Ecclesiae,
 ut videtur, quo tempore manus imperitior & junior principium & finem Ἀνα-
 γνώσεων margini adscripsit, una cum hac precatiuncula: κύριε συγχώρησον τὴν ψυχὴν
 τοῦ δούλου σου Μαλαχίου ἱερομονάχου τὸ τοῦτο γράφοντος.

Fuit hic Codex denique Cardinalis *Ragusini*, qui illum testamento legavit
 fratribus Praedicatoribus Conventus Basiliensis, a quibus REUCHLINUS mu-
 tuo acceptum ultra 30. annos detinuit, donec post mortem ipsius redderetur:
 sicut in ipso hoc Codice notatum reperi; cujus rei sequens Epistola, in Codice
 MS. E. III. 15. religata, pleniorē fidem facit: „M. Joannes Reuchlin Phor-
 „ censis Doctōri Jacobo Louber Carthusiae Basiliensis Patri. Recte felicem ju-
 „ dicavi proxime quartum Kl. Junias tuam dignationem, cum aderam in aede
 „ tua—Hoc audi & tecum habeto: esse in Bibliotheca Praedicatorum Basili-
 „ ensium quendam minutissimo stilo repositum libellum, ita ut fertilior sit &
 „ maxime portatilis, quo eleganter, quas Apostoli Graecas conscripserunt lite-
 „ ras, insunt; — ita gracilis & ita manualis paret, ut se non injuria enchiridion no-
 „ minares; idcirco nisi eum habuero, vitam efflabo.—— Praedicatoribus af-
 „ fentiaris, easdem, rem & propriam & suam, & quam alias multipliciter ha-
 „ bent, mihi ex bono & aequo tradituris. —— Legavit ut nosti bonae me-
 „ moriae Jo. Rhagusaecus S. Sixti Cardinalis libros hujusmodi Graeculos Jaco-
 „ bitis Basiliensibus, quos si alienare praesumant, poena extat adjuncta, ut in
 „ commissum tibi cadant—. Gratificari te mihi posse omnes intelligunt— for-
 „ tassissimae aie, legatum est, sacrum est.— Quem penes Commissoria est, eam il-
 „ lum abdicare aliquando posse, cum lubet, amicisque gratificari, Divi Severus &
 „ Antoninus perscripserant.— Pace tua dixerim, profecto, qui ejusmodi li-
 „ bris annos quinquaginta praeteritos unquam usus fuerit, est nisi ego ipse
 „ alius nemo. Ita ut dedecori quandoque a plerisque habiti sint; cur? quoni-
 „ am, quae inessent, ignorabant omnes—. Certum est itaque, mi Jacobe, neque
 „ qualitatis Graecae linguae Praedicatorēs hactenus capaces, neque legatariis
 „ ipsis tali relicto valde consultum esse — ex Stutgard XI. Kl. Aug. 1488”.

Eodem Codice etiam *Polanus* in adornanda N. T. versione Germanica u-
 sum se fatetur; nos vero bis atque accurate contulimus. Postea etiam cum *I.*
A. Bengelio, paucorum tantummodo, quae selegerat, locorum excerpta pe-
 tente, quaedam Matthaei, primorumque Marci capitum Lectiones communica-
 tae sunt; quod fatetur. *Var. Matth.* p. 450. Codex est plane singularis, qui
 in Evangeliiis plures habet Lectiones variantes, quam omnes fere reliqui Codi-
 ces simul sumti. Eo Codice usus etiam est *Erasmus*, vel, ut ipse ait, ii qui
 Editionem primam N. T. Erasmi curaverunt. *Apologia Erasmi Roterodami*
 — *qua respondet duabus invektivis Eduardi Lei — Antverpiae 1520. in*
quarto pagg. 56. (quam Erasmus postea nescio quo consilio suppressit, uti nos docet
 in Catalogo Operum. „Leo respondimus tribus libellis, tametsi secunda edi-
 „ tione primum omisimus” unde nec in Operibus Erasmi haec Apologia recu-
 „ sa est) „Porro quod posterior Editio mea minus consentit cum priore, partim
 „ & illud fuit in causa: Praefecti erant castigandis, ut vocant, formis duo Jo-
 „ annes Oecolampadius Theologus & Nicolaus Grebelius Juris utriusque Do-
 „ ctor, & habebant Exemplar *Capnionis* (i. e. *Reuchlini*) eleganter sane de-
 „ pictum; sed non protinus liber elegans idem est & castigatus. Ad hunc mul-
 „ ta mutarant ex exemplari meo, priusquam sentirem. Ubi sensi, jussi cos se-

„ qui Codicem minus quidem nitidum, sed emendatiorem”. Et A°. 1522. *Apologia ad Stunicam* in Jo. I. 47. „ Quum haec excuderentur Basileae, suppetebant nobis exemplaria tria [Evangeliorum] unum quod nobis praebuerat eximius vir Jo. Reuchlinus, duo, quae praebuerat monasterium Praedicatorum Basileae, in quorum altero aderant Commentarii Graeci Theophylacti, quem nos toties adduximus nomine Vulgarii, quod Theophylacti vocabulum ob literas detritas vix legi posset”. & A°. 1528. *Respons. ad Object.* 16. *Hispanorum* de loco Lucae I. 35. „ Johannes Reuchlinus suppeditarat Codicem N. T. bellum verius quam emendatum, is hic relictus est a Cardinali quodam, Synodi tempore. Qui praeerant Castigationi, cum haberent Theophylacti vetustissimum Codicem, maluerunt illum bellum sequi. Ita factum est, ut aliquando contextui non congrueret mea emendatio. Hoc simul atque comperi, iussi, ne quid ad illum corrigerent, qui videretur ad Vulgatam Latinorum ac recentem Lectionem emendatus”.

Ab hac Erasmi sententia discessi, fateor, in prima Prolegomenorum meorum Editione. Cum enim eo tempore alios ad Versionem Italam interpolatos Codices non nosssem nisi Graeco-Latinos, id est a librariis Latinis, nec Graeci nec Latini sermonis satis peritis, exaratos: hunc vero Codicem ab homine Graeco & erudito scriptum deprehendissem, qui & Orthographiae regulas accurate observasset, & ἱερωτά, quod alias subscribi solet, ubique adscripsisset, & in Patribus Graecis fuisset versatissimus, quod praeter alia multa indicia patet ex annotatione ejus ad Historiam adulterae, Jo. VIII. & ad Marc. XVI. 9.; non potui a me impetrare, ut illum & Codices Graeco-Latinos in eandem classem referrem. At suspicione mihi tunc oborta de Codicibus A. C. & L., & re postea accuratius examinata, non dubito Erasmo assentiri atque dicere, hunc Evangeliorum Codicem tum ex Versione Itala, sive ex Codicibus Graecis ad hanc Versionem effictis, tum ex aliis etiam Versionibus, tum ex Patribus, euphoniae atque elegantiae studiosioribus, interpolatum fuisse; quod innumeris exemplis mihi constitit.

2. Codex *Basiliensis* B. VI. 25. membranaceus Seculi XV. Basileae a FR. PRAEDICATORIBUS emptus pretio duorum florenorum Renensium. Continet quatuor Evangelia, imperita plane manu scripta, quae η & ι & ει, ω & ο, αι & ε, β & υ fere confundit, multa etiam ob ὁμοιοτέλευτα omittit. Martinus *Crusius* eodem usus est Tubingae A°. 1577. & ante illum praecipue *Erasmus*, qui A°. 1515. hunc ipsum Codicem in officinam Frobenianam, ut typis ederetur, tradidit, unde etiam signa Typothetarum & quaterniones & paginas signatas Editionis primae Erasimianae adhuc retinet; ante tamen Erasmus hunc Codicem ad fidem Theophylacti aliorumque Patrum, & ex Versione Latina, aut aliis Codicibus Graecis, interdum etiam ex conjectura correxit: uti & ex inspectione Codicis discere licet, & ipse Epistola CCLI. ad Budaëum hoc ultro fatetur. En Exempla, ex margine hujus Codicis petita, ubi eum Erasmus sua manu perperam correxit.

Matth. II. 11. εἶδον] εὖρον ex Versione *Vulgata*. (adimplere.

V. 17. ἀλλὰ πληρῶσαι] ἀλλ' ἀναπληρῶσαι, quia in *Vulgata* legit: sed

29. γένναν] + τῇ πυρὸς ex Versione *Vulgata*. Duas tamen Correctiones istas Erasmus in Editione ipsa non est secutus.

XIII. 14. ἀναπληρῶται + ἐπ' ex *Vulgata*.

XXI. 7. καὶ ἐπεκάθισαν ἐπάνω αὐτῶν] Haec, quae in Codice ipso omissa erant, Erasmus ex Versione *Vulgata* non intellecta vertit: καὶ ἐκάθισαν ἐπάνω αὐτῆς: In ipsa vero editione Typothetarum vitio expressum est: καὶ ἐτάθισαι ἐπάνω αὐτῆς.

XXIII. 13. 14. Erasmus ordinem commatum invertit ex Versione *Vulgata*.

XXVII. 35. addidit: ἵνα πληρωθῇ κ. λ. ex Versione *Vulgata*.

52. addidit, quae aberant: καὶ τὰ μνημεῖα ἠνέωχθησαν.

Marc.

Marc. IV. 4. addidit τῷ θρανῷ ex *Versione Vulgata*.

VI. 31. ἀναπαύσαθε] ἀναπαύσαοθε.

VII. 2. addidit: ἐμέμφαντο ex *Versione Vulgata*.

Luc. II. 43. ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ] ἔγνωσαν οἱ γονεῖς ex *Versione Vulgata* & *Codice primo*.

Joann. I. 28. Βηθανία] Βηθαβαρᾶ ex *Codice primo*.

Ex hoc etiam Codice, paucas quasdam lectiones secum communicatas exhibet *J. A. Bengelius*.

3. Codex membranaceus in quarto continet quatuor Evangelia, Actus Apostolorum, Epistolas Catholicas & Paulinas. Fuit olim Collegii CORSENDONCENSIS in Quempinia. Eo usus est *Erasmus*, qui haec in prima pagina scripsit: „Hoc exemplari sum usus in Editione secunda Novi Testamenti, sed „cum aliis multis Nam hoc quidem, ut belle scriptum, ita comperi parum esse „castigatum, quod apparet illo neminem usum. Erasmus Roterodamus hoc „meapte manu conscripsi. A°. M. D. 19. 15. Cal. Julii”. Et ad finem Evangelii secundum Lucam: „καὶ τῷ βιβλίῳ ἐχρησάμην ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τῆς „καινῆς διαθήκης πρὸς δόξαν Ἰησοῦ χριστοῦ. Φυλαχθήτω γὰρ. Ὁ Ἐρᾶσμος ὁ Ροτεροδαμὸς „ἐμαυτῇ χειρὶ ἔγραψα τῷτο, ἔτει M. D. 19.” & Tomo IX. p. 56. Apologia ad Jac. Fabrum A°. 1517. ad 2. Cor. VIII. 4. „δέξασθαι ἡμᾶς. ἐν πολλοῖς τῶν „ἀντιγράφων ἔυρομεν ἕτως. In bellissimo quodam exemplari sic comperi scriptum, „viz. verbis ex marginali spatio in medium contextum translatis ab illiterato scriba”. Et clarius in locum: „Hoc loco ridiculum quiddam accidit in exemplari Corsendoncensi, codice alioqui perquam eleganti, sed pulchro verius „quam emendato. Scriptor, ut facile licet conjicere, cum repperisset a studio- „so quopiam annotatum quippiam in spacio marginali, credens a scriba praetermissum, transtulit in medium versum ad hunc modum: δέξασθαι ἡμᾶς, ἐν „πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων ἕτως ἔρηται, καὶ ὡς καθὼς ἠλπίζαμεν. Siquidem is indicans ἡμᾶς [δέξασθαι] in plerisque non addi, in aliis rursus addi, ascripserat haec. In plerisque exemplaribus sic invenitur. Ea verba scriptor indoctus medio Pauli sermoni admisit. --- Atque haec cum ab eruditis multa deprehenduntur in libris, qui cum autoritate leguntur, quid futurum arbitramur, „si quicquid quocunque modo libris illitum fuerit, citra iudicium citraque censuram velimus recipere? Atque hac occasione comperimus innumeros locos esse „depravatos”. Similiter ad 1. Thess. IV. 3. addit in ipso contextu ex Theodoro, διὰ τὸ πολλὰ εἶναι τῆς ἀκολασίας τὰ εἶδη. Si vero aberratio librarii nostri Erasmo jure visa est ridicula, dubito quo nomine appellem vel factum vel excusationem Erasmi ipsius; cum enim secundae editionis N. T. p. 98. & 99. loco alieno imago Trinitatis, i. e. columba capiti Christi, gremio Dei Patris impositi, insidens fuisset ex hoc codice expressa, una cum confessione Graeca fidei Christianae; Eduardus vero Leus hanc confessionem obscuram & heterodoxiae suspectam pronuntiasset, Erasmus in Apologiae contra Leum libello primo (quem supra ad codicem 1. citavi) haec respondit: „In exemplari, quod nobis „commodavit honorabile Collegium Corsendoncense, inter varias picturas habebatur & haec divina τριάς cum ambientibus angelorum choris. Sub hac aureis literis habebantur distincta, quae sic tribuuntur personis divinis, ut eadem sint omnium: rursus quae numero multitudinis illis attribuuntur. Deinde „fidei Symbolum, sub quo pictus erat homo, nonnihil sublatus a terra, jamque ceu fidei alis paullatim tendens in coelum. Hac pictura delectatus Frobenius, ut opinor, absente atque inscio me, quod illic viderat, addidit suo volumini. Ejus facti invidiam Leus impingit mihi. --- Quod si quis eum Codicem hujus picturae gratia suspectum habeat, sciat me nulli exemplari minus „fisum quam illi, quanquam eo nullum erat elegantius”.

Iste codex nunc adservatur in bibliotheca conventus *Bruxellensis* Fratrum Praedicatorum seu Dominicanorum, ubi eum Cl. *Jo. Walker* Anglus cum editione Genevae A°. 1620. curata contulit, postea vero Collationem humanissime mecum communicavit. Ipso iudice codex est seculi XII. Addo, scriptus forte a Monacho Latino, qui hinc inde, sed rarius, Graeca ad Versionem Vulgatam correxit, vid. Marc. VI. 2. Act. XX. 28. XXVIII. 8. 1. Cor. X. 16. XVI. 19. Phil. IV. 19. Heb. VII. 27. 1. Pet. IV. 14.

4. Codex R. STEPHANI γ. hodie Bibliothecae Regis Galliarum n. 2867. Codex est membranaceus in quarto, continens quatuor Evangelia.

5. Codex *Stephani* δ. Reg. 2871. Universum N. T. complectitur excepta Apocalypsi. De eo J. *Millius* prol. 1164. „ In quibusdam”, inquit, (potuisset dicere, in plurimis) „ Codici huius consentit versio *Vulgata*. --- Ex hac „ *Vulgatae* Versionis cum Codice δ. consonantia, ductum puto *Estium* comm. „ in 1. *Pet.* V. 10. in eam sententiam, Exemplar hoc non fuisse probatae „ fidei.

6. Codex *Stephani* ε. Reg. 3425. Est exemplar N. T. integrum excepta Apocalypsi, in octavo litera minori exaratus.

7. Codex *Stephani* ζ. Reg. 2866. Quatuor Evangelia continet.

8. Codex *Stephani* ζ. Reg. 2242. Evangelia continet.

9. „ Codex *Stephani* ιβ. Reg. 2862. complectitur IV. Evangelia : prae-
mittitur prologus in Evangelia, qui sic incipit: ὁ τῶν ἀπάντων τεχνίτης : se-
quitur Eusebii Epistola ad Carpianum cum ejusdem Eusebii Canonibus. In
fine vero haec nota habetur, quam non praetermittendam duximus: ἐκ τῆ
κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγελίῃς ἐγράφη Ἑβραϊστὶ ἐν Παλαιστίνῃ μετὰ ἔτη η. τῆς ἀναλή-
ψεως τῆ κυρίου, ἔχει δὲ ῥήματα βρββ. ἔχει δὲ στίχους βφξ. ἐκ τῆ κατὰ Μάρκον ἐ-
γράφη Ῥωμαῖστὶ ἐν Ῥώμῃ μετὰ ἔτη ιβ. τῆς ἀναλήψεως τῆ κυρίου, ἔχει δὲ ῥήματα
αχοε. στίχους αχιστ. ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν Ἐυαγγελίῃς, ἐγράφη Ἑλληνιστὶ μετὰ ἔτη
ιε. τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν μεγάλην, ἔχει δὲ ῥήματα γωγ.
ἔχει δὲ στίχους ββν. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Ἐυαγγελίῃς, ἐγράφη Ἑλληνιστὶ εἰς Ἐφεσον
μετὰ ἔτη λ. τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. ἔχει δὲ ῥήματα ἀλη. ἔχει δὲ στίχους βκδ.
Agmen claudit Salomonis notarii subscriptio plerisque in locis erasa, & ad-
modum singularis, quam non sine labore legimus. Τέλος ἔλαβε τὸ παρὸν ἅγιον
τετραευαγγέλιον, ὑπὸ χειρὸς ἐμῆς τῆ πολυτλήμονος καὶ εὐτελεῆς Νοταρίῳ Σολομῶντος
ἀπὸ Νοταρίων ---- ἐτελειώθη δὲ ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου σϛοϛ. ινδ. α. (i. e.
Christi. 1168.) ---- βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντίνῃ πόλει Μαννὴλ τῆ πορφυρογεννήτου
καὶ ἐνδοξοτάτου βασιλέως, καὶ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀμαρρὴ τῆ κραταιᾷ ρίζῃ, ἐν δὲ τῇ
νῆσῳ Σικελίας Γελλιέλμυ τῆ δευτέρῃ ρηγῶς”. ita describitur in Palaeograph. p.
305. Codex fuit Petri Stellae, postea in Tellerianam Bibliothecam transiit:
Kustero est *Parif.* 3. cujus V. L. conferendo didici hunc ipsum Codicem
fuisse, qui a Stephano ιβ. notatus est.

10. Codex Reg. 2865. quatuor Evangeliorum: prius Augustini Justiniani, qui eum dono dedit Jo. Mariae Catanaeo, postea Bibliothecae Telleriano-Rhemensis, *Kustero* vocatur *Parif.* 1.

11. Codex Reg. 3424. duobus voluminibus constans, scriptus seculo XI. si iudicio standum Cel. Boivinii. Continet IV. Evangelia ex Bibliotheca Telleriana; *Kustero* est *Parif.* 4.

12. Codex *Stephani* ιδ. continet quatuor Evangelia. Primum fuit Bibliothecae D. *Victoris* ad urbem, citatus a *Budaeo* ad Pandectas p. 151. in octavo, ex Luc. I. 1. & a *Beza* in Matth. VI. 34. & Jo. III. 22. Eodem Codice *Colinaeus* usus est, cum N. T. ederet, & is qui N. T. Graeco, a Jac. Bogardo A°. 1543. edito, ad calcem Varias Lectiones adnotavit. Postea fuit Bibliothecae Tellerianae, nunc vero Reg. 2865. *Kustero* est *Parif.* 5. Collationem hujus codicis ac-
cura-

curatiorem ante hos tres annos inveni in Bibliotheca V. R. *Caesaris de Missy*, Pastoris Ecclesiae Gallicanae Londini, adscriptam editioni typis excusae in folio, cum hac annotatione praefixa: „Victorianus MS. Codex. qui est S. Victoris
 „ad muros Parisiorum; notatur hic Codex a Roberto nota δ, quantum
 „ex collatione deprehendere potui; & certe notatio illa seu asteriscus, qui est
 „ad I. Cap. Matthaei τὸν Ἰακώβου &c. manifesto indicio est. Interea tamen R.
 „Stephanus Lectiones hujus codicis quasdam omisit non praetereundas, quas
 „notamus. Videtur exemplar hoc non omnino optimae notae.

„Hos Codices inter se collatos diligentissime a quodam viro bono, a Clarissimo viro Domino *Scaligero* habuimus *A. Thyssus*.

13. Codex *Reg.* 2244. IV. Evangeliorum ex Bibliotheca Telleriana. Hic Codex unus pene plures V. L. suppeditavit, quam reliqui Parisienses omnes, docente *Kustero* in praefatione N. T. Milliani, cui *Parif.* 6. vocatur. Simillimus est nostro *primo & sexagesimo nono*.

14. Codex *Reg.* 3424. in Octavo elegantissime exaratus IV. Evangelia complectitur. Praemittitur index Capitum Matthaei aureo Characterē, sequitur Icon Matthaei Evangelistae in fundo aureo depicta. Deinde Eusebiani Canones. Literae majusculae & notae marginales omnes auro distinctae sunt. Singula Evangelia pari ornatu decorata sunt. Ante Evangelium Lucae in vacuis foliis describitur recentiore manu Canon Paschalis ab anno Mundi 6670. ad 7712. hoc est, ab anno Christi 1162. ad 1204. in fine a prima manu legitur ἐγράφη Νικηφόρος βασιλεύοντος ιηδ. Ζ. quem aliquis putavit esse Nicephorum seculi IX., D. de Montfaucon seculi X. ego vero non dubito esse *Nicephorum* Botoniaten, qui exeunte seculo XI. regnavit, & cujus Codex simili splendore extat in Bibliotheca Coisliniana N°. 79. vide *Palaeogr.* p. 280. *Kustero* est *Parif.* 7.

15. Codex *Reg.* 2868. In quo IV. Evangelia minori Characterē scripta cum elegantioribus picturis, *Kustero* *Parif.* 8.

16. Codex *Reg.* 1881. continens IV. Evangelia Graece & Latine ex Versione Vulgata, binis columnis in singulis paginis, cujus Graeca videntur esse scripta a Graeco, Latina autem a Latino Librario seculi XIV. Codex est membranaceus in folio.

17. Codex *Reg.* 2244. Membranaceus seculo XV. manu Georgii *Hermomy-mi* Spartani, qui Lutetiae Literarum Professor & Capnionis Budaeique praeceptor fuit, eleganter scriptus atque pictus. Fuit ante hac Cardinalis *Borbonii*, cujus insignia in prima pagina depicta sunt, cum Symbolo *n'espoir ne peur*. Continet quatuor Evangelia Graece cum adjuncta Latina Vulgata versione.

In eo etiam isti Versus reperiuntur:

- „ Nil mirere meos pictura divite luxus,
- „ Splendida nec quaeras quid pia signa velint.
- „ Charolus Antistes proles Borbonia gemmis
- „ Retulit haec Graecis facta characteribus
- „ Cardineus Pastor &c. Duos istos Codices contuli A°. 1715.

18. Codex *Reg.* 2241. IV. Evangelia continens.

19. Codex *Reg.* 1869. IV. Evangelia continens.

20. Codex *Reg.* 1883. IV. Evangelia continens.

21. Codex *Reg.* 2860. IV. Evangelia continens. quatuor isti Codices a R. *Simonio* producuntur ad Joannis Cap. VIII.

22. Codex *Colb.* 2467. continet IV. Evangelia in folio.

23. Codex *Colb.* 3947. Quatuor Evangelia; adjecta est Evangelii Matthaei & Marci Versio Latina.

24. Codex *Colb.* 4112. in Quarto, IV. Evangelia cum Commentariis.

25. Codex *Colb.* 2259. IV. Evangelia.

26. Co

26. Codex *Colb.* 4078. IV. Evangelia cum Commentariis seculi XI. in Quarto membranaceus, describitur in Palaeograph. p. 51.

Quinque istos Codices contulit R. *Simonius*, & in Critica sua hinc inde ad eosdem provocavit, unde *Millius* Variantes suas Lectiones excerptit: ego vero integram Collationem manu ipsius Simonii margini N. T. a Curcellaeo editi adscriptam beneficio Reverendi *Petri Allixii* accepi, atque in meas schedas transcripsi; quae tamen Collatio hoc habet incommodum, quod non singulos Codices suo nomine appellet, sed ex istis quinque modo unum, modo duos, tres, quatuor, vel quinque conjunctim simpliciter memorer.

27. Codex *Colb.* 6043. Quatuor Evangelia, ad quorum marginem eleganter depictae sunt imagines rerum in Evangelii Textu descriptarum. Liber bene antiquus, sed plurimum passus ab Emendatore aliquo, qui in Evangeliiis tribus posterioribus textum misere violavit, Lectionibus haud paucis seu penitus erasis seu etiam in ipsarum locum substitutis aliis. *Millio*, qui eum ita describit, est *Colb.* 1.

28. Codex *Colb.* 4705. septingentis plus minus annis abhinc exaratus, si rite judicat D. Larroquius. Codex iste Evangeliorum mutilus indiciis fatis luculentis, scriptura pessima, totoque certe contextu se unum ex iis esse prodit, quos scribae Latini literarum Graecarum rudes in Occidentalium studiosorum gratiam ex Graecis exemplaribus; qualia apud ipsos fere extabant, misere corruptis & vitiatis, pro modulo exscribere. Scatet ubique Lectionibus peculiaribus; mirifice interpolatus est ceterorum Evangeliorum Lectionibus. Ita *Millius* de suo Codice *Colb.* 2. quae tamen ex Lectionibus ab ipso notatis equidem haecenus deprehendere non potui.

29. Codex *Colb.* 6066. Quatuor Evangeliorum truncatus XV. primis Matthaei Capitibus. Abundat Scholiis e margine traductis, & adpersus est hic illic particulis initialibus Lectionariorum: Peculiares Lectiones habet haud paucas; & in plurimis, ubi diversus incedit a plerisque aliis, convenit tamen cum Exemplari Ephesio; ita describit *Millius* Codicem suum *Colb.* 3.

30. Codex *Colb.* 4444. continet XVI. priora Matthaei Capita in quarto. *Millio Colb.* 4.

31. Codex *Colb.* 6083. continet Lectiones e reliquo Matthaeo & Marci Capp. sex primis & septimi parte. Codex iste recentioris scripturae est, & accedunt characteres ejus ad formam typorum vulgarium. *Millius* praecedenti jungit & vocat *Colb.* 4.

32. „ Codex *Colb.* 6511. fragmentum continet a Matth. X. 22. ad finem „ Capitis XXV. *Millio Colb.* 5.

33. „ Codex *Colb.* 2844. Novum Testamentum excepta Apocalypsi in „ grandi folio, *Allixii* judicio sexcentorum annorum & amplius. Ordo non i- „ dem est in Epistolis, qui in vulgatis MSS., incipit cum Epistola prima ad Co- „ rinthios & post Johannis tertiam sequitur Epistola ad Romanos. Manifestum „ est, Codicem hunc ex iis fuisse, quos in usum Occidentalium ex interpolatis „ ac mirifice corruptis Graecis suis scribae linguae istius rudes exscriperant”. Quod *Millii* judicium, donec plenius de eo nobis constet, in medio relin- „ quimus. *Millio* est *Colb.* 6. 7. 8.

Variantes Lectiones istorum septem Codicum *Millius*, Collectore D. Larroquo, procurante vero P. *Allixio*, quem promotorem sui Operis summum vocat, edidit: quo miror magis, cur idem *Millio* lectiones quinque illorum Codicum, a *Simonio* collatorum & paulo supra recensitorum, non item communicaverit.

34. Codex *Coislin.* 195. eleganter scriptus foliorum 468. continet IV. Evangelia cum scholiis variorum Patrum, item Titi Bostrensis, Victoris Antioche- „ ni,

ni, Thalassii Monachi & presbyteri, Anastasii, Ammonii. In fine Matthaei haec habentur: ἐμνηα τῷ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγελίῳ ἐν ἐπιτόμῳ, ἐγράφη δὲ τὸ Ἐυαγγέλιον ἐκεῖνο εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἐπὶ Σεργίῳ Πατριάρχῃ; quid sit πατριαρχεῖον explicat Balsamon ad Can. 9. Concil. Oecum. VII. ἐπισκοπεῖον, inquit, τῆς Κωνσταντίνης πόλεως τὸ πατριαρχεῖον ἐστίν. Cum autem Sergius seculo demum XI. Constantinopolitanam sedem tenuerit, isteque Codex sit ex alio descriptus, patet non ad seculum X., ut in Bibliotheca Coisliniana collocatur, sed summum ad XI. referendum esse. Fuit olim Monasterii S. Nicolai cognomento Stauro-nicetae in monte Atho, ut in fine Libri adnotatum est.

35. Codex Coisl. 199. foliorum 325. quem XI. seculo adscribit Catalogus, continet totum Novum Testamentum; singulis Libris numerus τῶν στίχων sive versuum ad calcem subiectus est; Epistolis praefiguntur ὑποθέσεις Euthalii: frequenter satis erasis prioribus vocabulis alia superscripta sunt; ante Apocalypsin duo folia vacua relicta sunt: ipsius Apocalypseos margini plurimae notulae adspersae. Ad calcem manu aliena haec habentur: ἀφιερόσεν τὸ ἱερόν τῷτο Ἐυαγγέλιον ὁ εὐλαβέστατος ἐν Ἱερὺ πᾶσα κυρ Διμήτριος ἔτης ζρλε. † ἀνεκένισθη παρ' ἐμῶ τῷ ἐλαχίστῳ χρῶ. . . . quae temporis notatio Annum C. 1627. indicat.

36. Codex Coisl. 20. eleganter scriptus seculo XI. Continet quatuor Evangelia, cum Commentariis Variorum, ut notatur ad calcem his verbis: πάντες οἱ φιλοπόνως ἐντυγχάνοντες τῇ τῷδε τοῦ ἐυαγγελίου συγγραφῇ, καὶ πολλὴν τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς τῶν πονηθέντων ἡμῖν ἀπὸ διαφορῶν Ἐμνηνείων συναγωγῆς ἀρυσάμενοι, εὐχεσθε ὑπὲρ τοῦ φιλοπόνως ἀπὸ πολλῶν βιβλίων ταῦτα συναγαγόντος, καὶ συγγεγραφότος, καὶ συναρμύσαντος. καὶ γὰρ ἐκ πολλῶν καὶ διαφορῶν ἐ μόνον ἀγίων πατέρων, ἀλλὰ καὶ ἀδοκίμων Αἰρετικῶν αὕτη ἡ βίβλος ἐξεδιάσται. Fuit olim magnae Laurae S. Athanasii in monte Atho, quod testatur haec nota in fine libri recenti manu scripta p. 508. αὕτη ἡ ἱερὰ καὶ θεία βίβλος ἀφιερώθη εἰς τὴν σεβασμίαν καὶ βασιλικὴν Ἀθωνικὴν Λαύραν τοῦ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου. καὶ εἰ βουληθεῖη τις ἡ ἱερομόναχος ἡ ἰδιώτης ἡ ἄλλο πρόσωπον ἀλλοτριῶσαι καὶ μεταβῆναι εἰς ἕτερον μοναστήριον, ἢ χάριν φιλίας φιλοδωρήσασθαι τινος, ὥστε ἀποξενῶσαι πανηλῶς τοῦ μοναστηρίου, ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τῆ. Θεοφόρων πατέρων, καὶ ἔστω ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεῷ παντοκράτορος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

37. Codex Coisl. 21. XI. seculi, continens quatuor Evangelia cum scholiis brevioribus; duo priora folia partem Epistolae Origenis ad Africanum exhibent alia manu scriptam.

38. Codex Coisl. 200. XIII. seculi, continet totum Novum Testamentum praeter Apocalypsin. (nam in Catalogo hujus Bibliothecae Apocalypsis per errorem pro Epistolis Paulinis ponitur) Desunt hinc inde folia quaedam, ut Matth. XIV. 15. ad XV. 30. XX. 14. ad XXI. 27. Marc. XII. 3. ad XIII. 4. Hic Codex dono missus fuit Ludovico IX. Galliarum Regi, ut fidem faciunt sequentia verba in principio apposita: „ Μιχαὴλ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πῖς τὸς βασι-
„ λεύς καὶ αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων Δῆκας Ἀγγελὸς Κομνηνὸς ὁ Παλαιόλογος, Mi-
„ chael in Christo Deo fidelis Imperator & Moderator Romanorum Ducas
„ Angelus Comninus Paleologus & nobis Constantinus semper Augustus, Se-
„ renissimo Domino Lodowico illustrissimo Regi Franciae salutem. Eltham
„ Alahu Imperator Tartarorum, ejus filius Eltham Apagan, qui duxit filiam
„ Mikaelis & baptizatus est, a la Curia Romana 1269. itaque in estate istius
„ anni fuerant ad Dominum Regem, & in hieme sequente venit alius nuncius
„ ab eodem Mikaele ad eundem Regem”. In isto Codice frequentes omis-
siones occasione ejusdem vocis, quae in duabus deinceps periodis occurrebat, invenimus: in margine sunt hinc inde notae Latinae, quibus Textus Graecus cum versione Latina comparatur: plures item correctiones in Graecis. Nescio quo modo pervenit in manus D. D. Prez Savigni, indeque in Bibliothecam Patrum Cadomensium societatis Jesu A°. 1640. transiit. Et quod praecipue commemorandum est, hoc eodem Codice R. Stephanus usus est, in cujus editione sub

nota θ. occurrit, id quod cum totum conferendo comperi, tum praecipue ex eo, quod Stephani idem ille Codex nullas Variationes habet, ubicunque in isto Codice aliquid desideratur, quodque fere Lectiones singulares utrobique caedem sunt.

De eo *Millii* istuc iudicium est: „ Codex, inquit, unus e praestantioribus, „ cuius proinde Textum pene universum in editionem suam admisit Stephanus; „ exhibet Editionis Stephanicae margo variationes Codicis hujus circiter 366. „ multo plures ostensurus, ut videtur, si accuratius paulo instituta fuisset collatio”. Ubi quod de praestantia Codicis ait, & nos habet assentientes; quod item de pluribus aliis a Stephano non observatis variationibus addit, id quoque haud secus ex inspectione & collatione cognovimus: quod vero adjecit, Stephanum ad eum potissimum suum conformasse Textum, id & ab iis, quae deinceps subjungit, aperte dissidet, & nullo plane indicio constare ipsi poruit.

39. Codex *Coisl.* 23. seculi XII. Continet IV. Evangelia cum Scholiis Variorum. Monasterio S. Athanasii in monte Atho illatus est per monachum Macarium A. C. 1218. Ceterum ita exacte per omnia congruit cum Codice 34. ut pro ipsius Apographo habendus sit.

40. Codex *Coisl.* 22. Continet IV. Evangelia cum Scholiis. A Joann. XX. 25. ad finem omnia desiderantur: ita autem negligenter scriptus est, & ita congruit cum aliis Codicibus sequioris aevi, ut vix ausim eum cum Catalogo Bibl. *Coisl.* seculo XI. adscribere. Fuit autem Codex Constantinopolitanus, quod ex istis notis in fine ab alia manu adjectis conjicio: Ἀυγούστῳ καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀδριανῆ καὶ Ναταλίας ὥρα γ. τῆς νυκτὸς ἐγένετο σεισμὸς φρικτῆς μέγας ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει Κωνσταντίνου; item Νοεμβρίῳ καὶ ινδ. η. ἐν σαββάτῳ ὥρα η. τοῦ ἡλίου λάμποντος καθαροῦ, ἐγένετο σεισμὸς φρικτῆς μέγας εἰς τὴν ἀθλίαν Κωνσταντίνου πόλιν. τὸν ὅρον τούτων Κύριος οἶδεν. quae mihi non ut in Catalogo dicunter Graeco-barbara, sed satis Graeca videntur; postea in montem Atho delatus est, quod testatur nota a manu recentiore ultimae paginae 309. adscripta: ἡ βίβλος αὕτη ὑπάρχει τῆς θείας καὶ ἱερᾶς μονῆς τοῦ μεγάλου Νικολάου τῆς ἐπιτεκλημένης τοῦ Σταυρονικήλα.

41. Codex *Coisl.* 24. XI. seculi, in quo Variorum Patrum Commentarii in Matthaeum, & Victoris in Marcum, multa etiam Photii continentur scholia.

Istos octo Codices, facta mihi singulari humanitate a R. P. *Carolo de la Ruë* Ord. S. Benedicti inspiciendi copia, qua potui diligentia contuli.

42. Codex Evangeliorum *Medicaeus* dictus, cuius V. L. Petrus Pythoeus ad marginem N. T. a Stephano A°. 1550. curati notaverat: Pythoei Codicem Eduardus Bernardus sibi acquisivit in Anglia, atque cum Millio communicavit: Medicaeus autem, referente Amelottio, qui eo usus est, jam in Trecenti Collegio adservatur.

43. Codex *San-Maglorianus* constat duobus Voluminibus continetque totum Novum Testamentum excepta Apocalypsi. Seculo IX. adscribit qui eo usus est *Dionysius Amelotte*, at Rich. Simonius non ultra quadringentos aut quingentos annos illi tribuit.

44. Codex membranaceus quatuor Evangeliorum, ex monte *Atho* in Angliam delatus, ubi eum sibi comparavit supra laudatus CAESAR DE MISSY, mihiq; ostendit A°. 1746. denique pro singulari suo in has literas studio accuratissimam Collationem cum editione *J. Millii* instituit, mecumque humanissime communicavit.

45. „ Codex *Bodlejanus* 1. Quatuor Evangeliorum, in Octavo nitidissime descriptus, sed haud ita vetustus. Ad Lucam etiam ponitur numerus στίχων, ex quo constabat.

46. „ Codex *Bodl.* 2. Quatuor Evangeliorum, annis abhinc 300. descriptus „ caractere nitidissimo. Et hic habet numerum στίχων.

47. „ Co.

47. „ Codex *Bodl.* 6. Quatuor Evangeliorum in Duodecimo quod vocant
„ crassiusculo, recenti atque pessima manu scriptus. In principio Codicis occur-
„ rit literis majusculis vox *σεβαστουλος*, nomen, ut opinor, Librarii; certe e-
„ jusdem omnino characteris cum hisce nostris esse censeo Chrysostomi Homi-
„ lias quasdam in Bibliotheca Collegii Corporis Christi Oxon. repositas, quas
„ conscripsit Graeculus quidam Redingae A°. 1499. neque vero ultra aetatem
„ istam assurgere videtur hoc exemplar. Iste Codex cura *Usserii* collatus est,
„ qui etiam Varias ejus Lectiones in *Polyglottis* Anglicanis N°. 13. editas
„ exhibuit.

48. „ Codex *Bodl.* 7. complectitur IV. Evangelia Quarto majori cum Scho-
„ liis marginalibus. Textus ipse characterē satis eleganti, verum non ita vetu-
„ sto, exaratus est, *χρόλια* sunt manus paulo recentioris. Notatur etiam, quot
„ *ῥήματα* & *τίχους* singuli Evangelistae contineant.

49. Codex *Roe* 1. quatuor Evangeliorum membranaceus forma minori.

50. Codex *Laud.* 1. continet Evangelia cum Commentariis, est membrana-
ceus in Quarto majori, plurimum mutilatus, incipit Matth. IX. 36. a Matth.
XII. 3. ad 24. deest folium, item aliud a XXV. 20. ad 32. a Cap. V. Joan-
nis vers. 18. defunt omnia. Codicem annorum circiter septingentorum esse
conjecimus.

51. Codex *Laud.* 2. Universum N. T. complectitur excepta Apocalypsi.
Codex membranaceus est in Quarto grandiori. Partium ordinem turbavit bi-
bliopegus, Evangelia ultimo loco ponens; habet prologos Euthalii, scriptus vi-
detur annis abhinc 400.

52. Codex *Laud.* 5. Evangeliorum membranaceus Octavo minutiori, ele-
ganti descriptus characterē. Ad calcem Joannis indicat scriba nomen sibi fuisse
Nicetae, & a se scriptum fuisse hoc exemplar anno 6794. seu Christi 1286.

53. Codex *Seldeni* 1. IV. Evangeliorum membranaceus in Octavo, chara-
ctere nitidissimo. Liber est minus vetustus, neque enim ultra annos quadrin-
gentos assurgere videtur.

54. Codex *Seldeni* 2. Scriptus ut constat ex calce *ἔτι σωμτ*, sive Christi
1338. Complectitur IV. Evangelia satis pulchre exarata.

55. Codex *Seldeni* 3. Evangeliorum manu pulcherrima scriptus, sed recen-
tiorē, ad finem Evangeliorum notatur numerus *τίχων*.

56. Codex *Lincolniensis* Collegii Oxonii: continet IV. Evangelia: eum do-
navit Edmundus Audley Episcopus Sarisburiensis, cujus tempore sub annum
1502. & in ejus quidem gratiam a Graeculo quodam tum apud Anglos commo-
rante descriptum fuisse credibile est.

57. Codex *Magdalenensis* Collegii, continet Novum Testamentum integrum
excepta Apocalypsi; initio Marci deest folium: characterē admodum minuto,
manu tamen perita scriptus est; alicubi a juniore manu adscriptum est *ἰσχωτάθην
ὁ πανφυλάκιος ἀνδένης ἡμῶν Πάλας ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν ἐθνῶν, μηνὶ Σεπτεμβ. ιη.
ἡμέρα β. ἔτους σωGδ· τῆς ἐνδιελίανος τῆς ι. ι. e. Christi 1386.* *Hammondus* in
Annotationibus in N. T. saepe ad illum provocat, testaturque in praefatione,
se illum bis cum editis contulisse. Hunc Codicem vidi A°. 1715.

58. Codex *Novi Collegii* Oxon. Continet IV. Evangelia, Acta Apostolo-
rum & Epistolas Pauli, ineleganti admodum characterē. Convenit in multis
cum Codice Montfortii, in quibus seorsim abeunt hi duo a reliquis plerisque
omnibus: Evangelio Joannis praefixum est Argumentum Theophylacti; Codex
iste geminus plane videtur alterius illius supra memorati 56. ejusdem characteris
ejusdemque forte librarii. A Latino scriptum esse inde patet, quia habet ean-
dem divisionem Capitum ac Latini, quae in Codicibus ex Graecia allatis nun-
quam reperitur. Vidi A°. 1715.

Horum trium Codicum V. L. cura *Usserii* in *Polyglottis* editae sunt.

59. Codex Collegii *Gonvilli & Caii* apud Cantabrigienses membranaceus IV. Evangeliorum, quondam Communitatis fratrum Minorum Oxoniae, negligenter scriptus est, dum Librarius sive inertia sive etiam operis nimia festinatione non modo pauca subinde verba, sed & integros haud raro versiculos, ubi ab eodem verbo incipiunt, aut iisdem vocibus concluduntur, omisit. Variantes ejus Lectiones primum in Polyglottis editae sunt. Vidi A°. 1716.

60 Codex Joannis *Mori* Episcopi Norvicensis, post ejus mortem beneficio Georgii I. Regis cum reliqua suppellectili ejus libraria in Bibliothecam publicam Cantabrigiensem translatus, continet Evangelia anno, ut expressum est ad calcem voluminis, 6805. i. e. Christi 1297. eleganter descripta. Subnectitur eidem liber Apocalypseos a manu multo recentiore.

61. Codex *Montfortii* seculi XVI. continet Novum Testamentum recentiori & minus diligenti manu descriptum in octavo: fuit olim Fratris Froyht Franciscani, postea Thomae Clementis, deinde Guiliemi Charci ac demum Thomae *Montfortii* S. T. D. Cantabrig. Novissime in manus *Usserii* pervenit, nunc vero asservatur *Dublinii* in Collegio Trinitatis notaturque G. 97. In Evangelio habet Caputum Divisionem *Ordinariam* (hoc est, ut puto eam, quae in Latinis servatur,) teste *Usserio*, qui Evangelia & Acta Apostolorum contulit, & eorum V. L. in Polyglottis edi curavit. Habet etiam Prologos *Theophylacti*. Circa hunc Codicem non unum errorem commisit D. *Martin*, illum inprimis valde ridiculum; quod cum in hoc Codice in fine Evangelii Marci adderetur, Marcum Evangelium suum edidisse μετὰ δέκα χρόνους *decem annis* post ascensionem Christi, Martinus annos in *secula* convertendo, & *Marcum* in *Librarium*, qui hunc Codicem exaravit, Codicem hunc attribuit seculo undecimo. Hoc ipso Codice, quem *Britannicum* vocavit, usus etiam est *Erasmus* tum passim in Annotationibus tum praecipue in 1. Jo. V. 7. 8. qua occasione recte pronunciavit & recentiorem esse & ad Latinorum Lectionem immutatum. Vide supra de Codice 56. & 58. & Luc. II. 22. Jo. XIII. 33.

62. Codex *Henrici Googe* S. T. D. & Coll. Trin. apud Cantabr. socii, continet IV. Evangelia, de eo sic *Usserius*; „habet hic liber distinctionem or-, dinariorum κεφαλῶν... quid sibi ista velint nescio“, ait *Millius* Mihi autem videtur sensus verborum planissimus, habet nimirum iste Codex Caputum eandem distinctionem ac superior. Variantes ejus Lectiones in Polyglottis extant. Quorsum iste Codex pervenerit, silentio *Millius* involvit, suspicor autem eundem esse ac sequentem.

63. Codex *Usserii* 1. in folio complectitur Evangelia quatuor cum Commentariis ex Patribus; eum & sequentem in Bibliotheca Dubliniensi contulit H. Dodwellus, atque *Editori Oxoniensi* transmisit, qui, quoniam serius ad manus ejus pervenerat ista Collatio, V. L. tantum ex Luca ac Joanne exhibuit. Postea *Richardus Bulkeley* nobilis Hibernus iterum cum editis contulit, *Millioque* obtulit.

64. Codex *Usseri*. 2. Continet quatuor Evangelia nitide descripta forma minori. Hic liber, ut ex Collationibus constat, is ipse est, cui titulum *Em.* dedit *Waltonus* in Polyglottis; erat quondam, uti notavit *Usserius*, D. *Thomae Good* S. T. P. estque fortasse prima pars N. T. Collegii Emanuelis qui Epistolas continet. Codex iste nitide magis quam accurate exaratus plurimis in locis deficit ob ὁμοιοτέλευτα.

65. Codex *Jo. Covelli* S. T. P. Cantabrigiensis ex Oriente ab ipso advectus, continet Evangelia; haud sane vetustus.

66. Codex *Thomae Gale* Londini Evangeliorum in Octavo.

67. Codex *Huntingdon*. 2. membranaceus vetustus sed lacerus Evangeliorum, in Evangelio Joannis desunt omnia a Cap. VI. 64. ad finem libri.

68. Co-

68. Codex *Georgii Wheeler* Ecclesiae Dunelmensis Gancnici, ex Oriente allatus, complectitur Evangelia in Octavo.

69. Codex *Leicestrensis*, totum N. T. complectens, quem *Thomas Hayne*, Magister Artium, natus Thruslingtoni vico Comitatus Leicestriensis, dedit A°. 1669. Bibliothecae urbis Leicestriae. Est seculi XIV. in foliis tum membranaceis tum chartaceis temere permixtis scriptus. Incipit a Matth. XVIII. 5. deficit ab Act. X. 45. ad XIV. 17. a Judae 7. ad finem, ab Apoc. XXI. 1. ad finem libri. Ejus Collationem edidit *Jo. Millius*, sed ita ut & plurima omiserit, & multa perperam notaverit, &, uti suspicor, frequenter *Lincolniensem* pro *Leicestriensi* posuerit. Epistolae ad Hebraeos praefigit partem Prologi Euthaliani, qui est apud Millium Anonymus ex Oecumenio. In hoc Codice Historia adulterae non reperitur suo loco Jo. VIII. (quod Millius affirmat Prol. 1506.) sed ad finem Capitis Lucae XXI. Historia vero de sudore sanguineo Christi ex Luc. XXII. 43. 44. transposita est post Matthaei XXVI. 39. Post Evangelia sequuntur Epistolae Paulinae deinde Acta &c. Titulum Evangeliorum habet singularem ἐκ τῆς κατὰ Μάρκον Ἐυαγγελίῃς, ἐκ τῆς κατὰ Λουκᾶν Ἐυαγγελίῃς, ἐκ τῆς κατὰ Ἰωάννην Ἐυαγγελίῃς. Multo autem accuratius hunc Codicem contulerunt *Jo. Jakson* & *Guilielmus Tiffin*, cujus Variantes Lectiones margini editionis Oxoniensis in octavo adscripsit Rev. *Gee* pastor apud Leicestrienses, quod exemplar cum Rev. *Caesar de Missy* sibi comparasset, cum liberaliter communicavit A°. 1748. Huic codici gemellus ac similis est Paris. 6. quem supra descripsi n. 13. Alterutro etiam aut utroque usus est Erasmus, qui inde lectiones singulares in Annotationibus producit, vid. in Marc. III. 14 & 16. IV. 21. 30. 40. V. 33. VI. 3. VIII. 11. 26. IX. 11. XIV. 36. 41. Luc. XVIII. 7. Jo. VII. 26. XI. 47. Act. XIV. 19.

Praecipue vero notandum, hunc codicem ex Versione Latina interpolatum fuisse, inscriptiones Epistolarum Pauli Latinos sequuntur; ordo verborum idem est ac in Latinis. Consensum cum Codice Cantabrigiensi etiam Millius observavit. Vide Marc. II. 14. Luc. XVI. 21. XIX. 37. XX. 47. XXIII. 29. Jo. IV. 43. V. 9. 19. VI. 23. 24. VII. 31. VIII. 24. XI. 4. XIII. 5. XIV. 17. XVI. 18. quod & *Bengelius* fassus est, in *Introd.* p. 415. scribens, „ in Evangelistis Latinizare Leicestriensem”. Idem poterat affirmare de Epistolis. Vid. Rom. V. 18. VIII. 38. XIV. 22. XV. 23. XVI. 9. 1. Cor. I. 15. 2. Cor. VI. 15. XII. 19. κατέναντι Θεῶ. 1. Tim. VI. 19.

70. Codex D. *Bunckle* Londinensis IV. Evangeliorum, scriptus post inventionem artis typographicae, non, ut Millius judicat, ante hanc, a *Georgio Spartiata*, qui A°. 1476. a Sixto IV. Papa in Angliam missus est, (teste Alatio de Georgiis) qui etiam Codicem Gallicanum 17. & alium Actorum atque Epistolarum exaravit.

71. Codex *Ephesus* Evangeliorum scriptus anno, quem notula ad calcem subiecta libri indicat, 1166. Pertinebat olim ad Episcopum quendam Ephesiorum, advexit autem secum ex Oriente *Thomas Trahermius*, ejusque V. L. Syllogem una cum libro ipso in Bibliotheca Lambethana reposuit: & Codicem & Collationem nitidissime scriptam vidi A°. 1746.

Horum XXVI. Codicum V. L. exhibet Millius, qui eos etiam describit.

72. Codex membranaceus quatuor Evangeliorum. Habet inscriptionem Arabicam, & in fronte hanc Graecam: τὸ παρὸν βιβλίον τῆς μονῆς τῆς οὐκ καὶ Θεοφιλεστάτης πρὸς ἡμᾶς Συμεῶν τῆς ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει, (vide Caveum Hist. Lit. de *Symeone Stylite* juniore A°. 527.) ἐν ἡμέραις τῆς οὐσιωτάτης καθηγούμενης καὶ ἀρχιμανδρίτης κυρίου Πέτρου. Et in fine a manu juniore ἐγγραφέτην τὸ παρὸν τετραεγγέλιον ἀπὸ τῆς ταπεινῆς εἰρήνης μοναχῆς . . . λόγου τῆς μονῆς τῆς ἁγίας μεγάλης μάργου Θεοδώρας, εἰς συγχώρησιν ἁμαρτιῶν αὐτῆς, καὶ εἰς ἀφεσιν πλεμμελημάτων αὐτῆς Νε. . . . ἐξοδισι. . . . ταῦτ. . . . Habet in margine Catenam, sive

scholia Chrysostomi, Basilii, Athanasii & Anonymi in Matthaeum: ad Cap. IV. 2. facit mentionem mensium Ægyptiorum, Ἀδύς β. ἐξαπτίσθῃ - secundum alios τῆς δεκάτης τῆς Τυβί, ad XIV. 2. τελειῖται ὁ βαπτιστῆς Θωθ μηνί α. XXVII. 38. ταυρῆται ὁ κύριος αὐτῇ τῇ ἑκτῇ ὥρα φαμενῶθ. in Marc. ult. Χριστὸς ἀνελήφθῃ μηνί κατ' Ἀιγυπτίως Παχῶν I. In Lucam habet Variantes Lectiones ab eadem manu, qua Codex exaratus est, margini adscriptas. Non habet Historiam Adulterae, & in Joanne habet, Christum hora *tertia* cruci fuisse affixum. Habet porro tum Lectiones tum Annotationes singulares. Vid. in Matth. XXVII. 49. Hunc Codicem, antequam in Angliam mitteretur, A°. 1731. mense Julio a *T. Johnson* Bibliopola mecum communicatum contuli.

73. Codex membranaceus in quarto penes *G. Wake* Archiepiscopum Cantuariensem, quem A°. 1724. nactus est ex dono *Mauri Cordati* Principis Hungaro Walachiae, continet IV. Evangelia, quibus in initio praemittitur Canon Evangeliorum, & singulis Capitulorum summaria. Omittit saepius aliquot verba propter ὁμοιοτέλευτα. Continet Historiam Adulterae, sed varie difformatam. Frequens est confusio vocalium. Codex ipse videtur habere ultra 700 annos. In Luca habet lectiones singulares.

74. Codex membranaceus in quarto eleganter scriptus continet IV. Evangelia, quibus Canones Eusebii praemittuntur, & singulis Evangeliiis τὰ κεφάλαια; rarissimae sunt ex Evangelistariis interpolationes. Confusio Vocalium non frequens, quamquam η pro ει, & ει pro η, αι pro ε, & ω pro ο. aliquoties occurrunt. In initio & fine ab alia manu additur πῖναξ ex Evangeliiis de circulo anni, cui etiam debemus correctiones & interlineationes, quas ex isto codice notavi. Ex monasterio Παντοκράτορος in monte *Atho* delatus in Angliam A°. 1727. emtus a *D. Guil. Wake* Archiepiscopo Cantuariensi, & ab ipso Collegio *Ædis Christi* Oxon. destinatus, notandus ibidem num. I. Incipit a Matth. I. 14. deficit a V. 30. ad VI. 1. In fine haec habet: γέγραφα ταπεινὸς Θεόδωρος ὁ ἀγιοπετρίτης, hoc est, ut ex Codice meo infra n. 90. describendo didici, scriptus est A°. 1293.

Duorum istorum Codicum cum editione Genevensi anni 1620. collatorum Variantes Lectiones mecum communicavit *Rev. Jo. Walker*.

75. Codex Genevensis 2. Quatuor Evangeliorum Constantinopoli allatus, quem vidi A°. 1714.

76. Codex *Caes.* 28. in Folio, constat foliis 358. & quondam fuerat *Andree Conterarii* Veneti, cujus insignia gentilitia in primo folio depicta sunt. Continetur eo N. T. excepta Apocalypsi, scriptum minutioribus literis Graecis (nequaquam vero Uncialibus, ut ait *Millius*) quomodo fere scriptura est impressi Codicis Complutensis. Contulit eum cum editis *Gerhardus a Mastricht*, Syndicus Bremensis ad Imperatorem Legatus A°. 1690. unde apographum nactus *Millius* appendici suae inseruit sub titulo *Viennensis*: in Editione vero *Wetsteniana* anni 1711. vocatur *Caesareus*. Postea *G. a Mastricht* accuratiorem hujus Codicis collationem communicavit cum *H. Wetstenio*, qui eam margini editionis suae adscripsit, unde & multos Typographi in exprimendis hujus codicis lectionibus errores correxi, & non paucas in editione vel studio vel incuria omittas varias Lectiones descripsi. Ibidem etiam istud *G. a Mastricht* monuisse deprehendi: „Non adnotavimus transpositiones varias scriptoris, cujus „ oscitantiae eas adscribimus, cum caeterum nullius sint momenti.

77. Codex *Caes.* 22. in Quarto, constat foliis 300. & ex celeberrima Regis Hungariae *Matthiae Corvini* Bibliotheca Budensi petitus est. Continentur eo IV. Evangelia cum Scholiis; adest Hippolyti Thebani seculi XI. scriptoris tractatus de Genealogia Christi.

78. Codex *Jo. Gottlieb Carpozovii Lipsiensis*, continet IV. Evangelia in Quarto cum figuris, cum scripsit in membrana Γεώργιος Δεσμοφύλαξ Ναυπλίου, con-

contulit vero, qui 600. annorum esse judicavit, Bornerus, a quo *Kusterus* V. L. acceptas suae editioni inseruit.

79. Codex Evangeliorum Graeco-Latinus a Georgio *Douza* Constantino-
poli allatus, & *Gomaro* Leidae visus; cujus iste mentionem facit in. locum
Jo. VIII.

80. Codex quatuor Evangeliorum membranaceus, seculi XI. integer. Habet
hypotheses Evangelio praefixas. De Evangelio Matthaei addit: Ἐγράφη ἐν Ἱε-
ρυσσαλήμ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ. Habet etiam Τίτλος & Κεφάλαια, quin. & Capitum
distinctionem eam, qua hodie Ecclesia Latina utitur, Seculo XV. hujus Codicis
marginibus adjectam. Fuit olim Jo. Georgii Graevii, nunc Rev. & Cl. Jo.
van der Hagen, qui cum mihi benevole demonstravit A°. 1739. 27. Julii
Ultrajecti. Eundem Codicem jam A°. 1691. cum editis contulit A. Bynaeus.

81. Codices Graeci, quorum sit mentio in *Correctorio* Bibliorum Latinorum
seculo XIII. scripto, de quo infra. Correctores istos fuisse usos Codice nostro
12. colligo ex V. L. ad Matt. XII. 36.

82. Codices, quibus *Laurentius Valla* in concinnandis Annotationibus in
Latinam N. T. editionem ex collatione Graecorum exemplarium usus est. Qui
& quales fuerint, & ubi terrarum nunc lateant, incertum est; in Matth. XXVII.
12. ait „tres Codices Latinos & totidem Graecos habeo, cum haec compono,
„ & nonnunquam alios Codices consulo”. At in Joann. VII. 29. „septem,
„ inquit, Graeca exemplaria legi, in quorum singulis ita scriptum est. --- Cae-
„ tera verba absunt; neque a Graecis tantum exemplaribus sed etiam a pleris-
„ que Latinorum”: ubi existimo in numero Codicum errasse Vallam, nam si
conferas annotationem in Jo. XVIII. 28. deprehendes, illum septem. Latinos
habuisse Codices. Istud tamen observavi, Lectiones Vallae a veteribus Codici-
bus dissentire, cum novis autem nuperisque congruere. Usus autem sum Editio-
ne prima Annotationum Vallae, curata ab Erasmo A°. 1505.

83. Codex *Augustanus* 1. membranaceus habet IV. Evangelia.

84. Codex *Augustanus* 2. membranaceus, continet Matthaeum & Marci
partem.

85. Codex *Augustanus* 3. membranaceus, dissutae sunt plagulae IV. Evan-
gelistarum.

86. Codex *Byzantinus*, qui hodie *Posonii* asservatur, concessu inclyti Con-
ventus Ecclesiastici Augustanae Confessionis; cum misit *Matthias Marthius*, mi-
nister Evangelii probatissimus. Codex est membranaceus, & continet IV. Evan-
gelistas: fuitque quondam Bibliothecae *Budensis* portio; sub calcem autem haec
extat notula: αὕτη ἡ βίβλος ἐγράφη μὲν, ὅτε δὴ ἐγράφη. ἔξωνήθη δὲ παρὰ Μιχαὴλ ἱε-
ρέως τῆ πεπραγμένης ἐν ἔτει 787 α ἐπὶ τῆς βασιλείας τῆ εὐσεβεστάτης πορφυρογενήτης
κυρίας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνῆ κατὰ μῆνα Ἀυγύστον, διδασκόμενῃ αὐτῇ τὰ ἱερὰ γράμματα
παρὰ Ἀντωνίου εὐτελῆς μοναχοῦ καὶ ἱερέως τῆ 787 καὶ κατὰ θεὸν πατὴρ αὐτῆς. Ita-
que venit liber A. C. 1183., nescio an jam tum aliqua vetustatis specie com-
mendabilis: emtus autem fuit in usum *Alexii Comneni* II., & ornamenta illo
possessore non indigna, aurum literis initialibus & picturis haud parce illitum,
foliaque serica coerulea, Eusebianis Canonibus & quatuor Evangelistis adjecta,
hodiernum retinet, praeter marginem amplissimum, quem ante ligaturam itera-
tam habuisse noscitur. vide ad Luc. VIII. 15.

87. Codex *Moscuensis* continet quatuor Evangelistas in membrana; & ex
literarum pictura, Niconisque patriarchae documentis, plus mille annorum ae-
stimatur, quamquam a Jo. VII. & manus recentior est, & cura librarii minor.
In extremo scriptionis notatur annus M. C. 6508. (aerae nostrae millesimus) in-
dict. 13. Facultatem hujus Codicis evolvendi a Theophane Archiepiscopo No-
vogorodensi, & a Synodo Moscuensi impetravit vir S. R. G. B. *Bulfingerus*:
excerpta vero magno labore & studio ad Leusdenianam editionem adornavit V.
C.

C. *Frid. Christ. Grossius*, P. P. Unus hic ex recluso noviter climate exortus Codex vel hoc nomine instar multorum est, quod quum & antiquissima illa & minus antiqua ejus portio ex alio & alio exemplari deducta sit, neutra tamen cum ullo de codicibus adhuc collatis singulariter congruit: caeterisque adeo codicibus, quippe abs quibus in nullam notabilem varietatem discedit, hoc suo consensu pondus addit.

His quinque Codicibus usus est in editione N. T. *J. A. Bengelius*; unde eorum, quas affert, varias lectiones excerpti.

88. Codex *Joachimi Camerarii*, quem ut veterem librum diligenter exaratum laudat, & ad editionem Erasmi collatum saepius citat in annotationibus ad quatuor Evangelistas, cum N. T. & notis Bezae recensis Cantabrigiae A°. 1642. Similis est iste Codex iis, quos n. 63. 72. & 80. descripsi. Vide etiam Marci IX. 49.

89. Codex *Gehlianus* Evangelistas complectitur, scriptus A. M. 6514. in dictione quarta, i. e. A°. 1106. cujus cum editione Rechenbergiana collationem *Augustinus Gabriel Gehlius* (huic enim Codicem donarat *Damianus Sinopeus*) A°. 1729. seorsum edidit. Hanc cum non reperirem, usus sum excerptis *Bengelii*.

90. Codex chartaceus scriptus manu *Jacobi Fabri Daventriensis* Seculo XVI. continet duobus in quarto Voluminibus Novum Testamentum integrum excepta Apocalypsi, & eo quidem ordine, ut praecedat Joannes, sequantur Lucas, Matthaeus, Marcus, Epistolae Paulinae, Acta & Epistolae Catholicae. Epistola Judae bis extat, sed non ex uno eodemque exemplari descripta. In capite Libri haec notantur: „ Quatuor Evangelia non semel collata magno labore „ cum antiquissimo exemplari membranaceo, quod fuit *Magistri Wesseli Groningen- „ nensis*, cujus jam possessores Fratres Regulares in monte divae *Agnetis „ apud Swollis*. Non facile dixerim, quantum laborem mihi pepererit collatio, „ non occurrente & ad manus existente, qui auscultaret, & ego recognoscerem”. Et in fine Evangeliorum post *Συναξάριον: ἐπληρώθη τὸ παρὸν Τετρευαγγέλιον διὰ χειρὸς καμῆ τῆ ταπεινῆς γραφῆς Θεοδώρου Ἀναγνώστη τῆ Ἀγιοπετρίτου, καὶ ἀναγιώσκοντες εὐ- χεσθε ὑπὲρ τῆ πόλεως πολλῶν κτησαμένων, καμῆ δὲ τῆ γράφαντος λύσιν πολλῶν ἀμαρτημάτων Θεὸν ἰλεόμενοι. ὦ Δημήτρίε, Θεόδωρε μέμνησο τῆ καλλιγράφου, ἕως τῶ α. Δόξα τῷ Θεῷ ἀμήν.* Ad has inscriptiones observo, tum Wesselum, qui A°. 1489. diem obiit, Codicem suum Evangeliorum accepisse ex Bibliotheca Vaticana dono Sixti IV. Pontificis, tum Codicem Graecum, unde suum descripsit *Ja. Faber*, fuisse scriptum A°. 1293. ab eodem librario, qui Codicem 74., cujus supra facta est mentio, exaravit. Quae ratio est cur in eandem Lectionem conspirent duo isti codices, vide Matth. V. 29. XIX. 15. 16. XXIV. 32. XXVI. 40. Marc. IV. 32. V. 13. VII. 20. XIV. 72. XV. 19. Porro de exemplari altero Epistolae Judae haec habet „ sequitur Epistola Judae; quam „ habet *Guardianus Collicarum Conventi* (sic lego) de *Zirchze* in suo exemplari”. Habet Caput divisionem in Ecclesia Latina receptam; confundit τ & θ, item ζ. & σ. Aliquando etiam Latinam versionem sequitur, vid. 2. Cor. IX. 6. XI. 23. Gal. V. 8. Eph. IV. 6. Phil. II. 23. Col. 1. 28. Habet etiam prologos Euthalii.

Cum rari ante Reformationem fuerint in Belgio Viri docti & literarum studiosi, dignus est *Jacobus Fabri*, qui in clariore luce collocetur. Natus is est A°. 1472. Daventriae. Praeceptorem ibi habuit eundem ac *Erasmus Alexandrum Hegium*. A°. 1499. edidit carmen heroicum. Post Lector secundae Classis Daventriensis edidit opera Praeceptoris sui Hegii, quorum partem Erasmo dedicavit A°. 1503. A°. 1511. edidit Catonis Disticha cum aliis Gnomologicis e Graeco versis. *Jacobus Faber Stapulensis* eum donavit Psalterio quintuplici, quod A°. 1509. ediderat. Quin etiam varia nostri *Jacobi* extant MSS. in Bibliotheca

theca Daventriensi, Isaaci Argyropuli & D. Matthaei Graecorum Canones & menologia sua manu Graece descripsit, in Latinum vertit, ac notas adjecit. In vestibulo cujusdam Codicis scriptum est „ Fuit aliquando in possessione Magistri Jacobi Fabri, viri tam Graece quam Latine undique docti, & interanei Daventriensis lectoris secundae Classis, in scholis laude dignissimi”. Adhuc erat in vivis A°. 1515. Denique J. C. Wolfius, ex cujus Bibliotheca hunc Codicem mihi comparavi, in prima pagina adnotavit: „ Possideo Genesim & Exodum Hebraice in quarto MS. in cujus limine & calce Jac. Fabri hujus nomen comparet, ibique Daventriensis vocatur, liber autem ab eo legatus dicitur Fratribus montis Agnetae”.

91. Codex Evangeliorum olim Cardinalis Perronii; pertinebat, antequam in manus ejus devenerat, ad S. Taurini monasterium Ebroidense, optimae notae & plus quam octingentorum annorum, judice Bernardo Montfauconio, a quo diversas ejus Lectiones accepisse se Millius fatetur.

92. Codex membranaceus ex museo Andreae Faeschii I. V. C., Reipublicae Basiliensis ab Epistolis, nunc Comitatus Varnspergensis Praefecti, qui hunc & multos alios cum MSS. tum typis editos raros Codices, pro veteris amicitiae jure, mecum libentissime communicavit; continet Marcum & in eum Victoris Antiocheni Commentarios foliis 5. mutilos. Item Scholia in Epistolas Catholicas (non Victoris, quod existimavit G. Caveus in Hist. Lit. eumque secutus J. A. Fabricius Biblioth. Gr. Vol. 7. p. 769. deceptus titulo praecedentis libri) sed Variorum illo posteriorum, Severi, Ammonii, Maximi &c.

93. Codex Gravii, quatuor Evangeliorum. Aut est idem Codex atque 63. aut ei simillimus. Citatur ab J. Vossio ad Luc. III. de Genealogia Christi.

94. Codex Faeschianus chartaceus, continens Victorem in Evang. Marci, in Evangelium vero Lucae Titi Bostrensis, nec non Chrysostomi, Severi, Theophylacti, aliorumque Scholia. Item Dionysii Alexandrini Epistolam ad Basilidem.

95. Codex Wheeler. 2. membranaceus in Quarto cum Scholiis, continet Evangeliorum partem, nempe Lucae omnia ab initio orationis Dominicae Cap. XI. 2. ad finem, & Joannem exceptis duobus aut tribus foliis integrum.

96. Codex Evangelii S. Joannis in Duodecimo scriptus elegantissima manu Jo. Tritheimii Abbatis Spanhemienensis, seculo XV. exeunte: Bibliothecae Bodl. dono dedit Georgius Hackwell, qui & ipse illud acceperat ab Abrahamo Sculteto Theologo Palatino Jan. 26. 1607. Variantes ejus Lectiones Usserius in Polyglottis edendas curavit.

97. „ Codex Hirsaugiensis continet Evangelium secundum Johannem, scriptumque se fatetur per Nicolaum (cognomine, ut arbitror, Basellium) monachum Hirsaugiensem. convenit autem singulariter cum Cod. Tritheimii (i. e. 96.) apud Millium. Illum inperitit nobis vir inclytus Z. C. ab Uffenbach. Scriptus est A°. 1500”. Ita codicem, qui eo usus est, describit J. A. Bengelius.

98. Fragmentum Tubingense.

99. Codex Evangeliorum Rutgersii, quo usus est in Exercitationibus sacris Daniel Heinsius, qui eum antiquissimum vocat.

100. Codex Pauli Eubesswaldii Baronis; Codex vetus quatuor Evangelistarum, quo se olim in Hungaria usum fuisse narrat J. C. Wagenfeilius in Sota p. 33., allato unico loco Jo. VIII. 6.

101. „ Codex Uffenbachianus 3. habet Evangelium Johannis, sed plane recens, & cum editionibus praevis Basileensibus ita congruit, ut ex earum aliqua descriptus existimari debeat, quapropter vix unquam citavi”. Verba sunt J. A. Bengelii.

102. Variantes Lectiones ex Codice Bibliothecae *Mediceae*, margini editionis N. T. Plantiniani A°. 1591. excusi, adscriptae à Matth. XXIV. ad Marc. VIII. 1., mihi comparavi Amstelodami ex Bibliotheca Jacobi le Long.

103. Ex Manuscripto Codice *Constantinopolitano* plus quam octingentorum annorum, qui tunc erat in Bibliotheca Cardinalis *Mazarini*, paucas quasdam Variantes Lectiones cum *S. Curcellaeo* communicavit *Emericus Bigotius*, filius praefidis Parlamenti Rothomagensis.

104. Ex alio codice Evangeliorum adhuc vetustiore, qui fuerat *Hieronymi Vignerii*, presbyteri Oratorii, idem Bigotius quaedam excerpfit; quae cum omnibus schedis a *M. Falcario* Amstelodamum ad *D. Blondellum* & *S. Curcellaeum* missis, A°. 1744. d. 18. Septemb. mihi tradidit conjunctissimus quondam Collega *Joannes Driebergius*.

105. Codex membranaceus *Hieronymi Guilielmi Ebner ab Eschenbach*, continet totum N. T. praeter Apocalypsin, constat foliis 425. Praefixum est menologium ab alia manu crassiori membranae inscriptum, cum his versibus additis:

Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ Ἰωσαφάτ ὄνομος. ἔτις τῷ Gθ Ἰνδικτῆς ιδ. μηνὶ Ἰανίε καὶ ἡμέραι.

Χριστὲ δίδε πονέοντι τὴν πολυύληθον ἀρωγὴν. Ad finem Evangelistarum ab eadem manu adpositus est numerus τίχων; historiam adulterae, quae in hoc codice ab Jo. VIII. 3. ad 12. aberat, idem Joasaphatus ad calcem Evangelii subjecit A°. 1319. in coenobio τῶν ὁδηγῶν Constantinopoli. Initio Evangelii Joannis pictura reperitur similis ei, quam ex Codice 1. descripsi supra. Ordo is servatur, ut primo sint Evangelia, postea Acta & Epistolae Catholicae, denique Paulinae. Ita hunc Codicem descripsit *M. Conradus Schoenleben* in dissertatione Noribergae A°. 1738. edita.

106. Codex membranaceus quatuor Evangeliorum, seculi decimi, in bibliotheca Ill. Comitis de *Winchelsea*; quem accurate cum editis contulit *J. Jakson*, collationem vero mecum communicavit supra laudatus *C. de Missy* A°. 1748. Saepissime iste Codex sequitur Versionem Syriacam posteriorem. Habet etiam Interpretationem Arabicam vocis παρασκευὴ ad Matth. XXVII. 62.

107. Codex membranaceus N. T. excepta Apocalypsi, Bibliothecae D. Marci seu Dominicanorum Florentiae, seculo XIV. scriptus, quod notatur in fine Epistolae ad Hebraeos: ἐτελειώθη μὴνὶ Ὀκτωβρίῳ ζ. Ἰνδικτίωνος ια. ἔτις τῷ ξζ. μεθ' οὗ χεῖρ τῆ πρωτορακενδύτης. Praemittuntur Evangelia, sequuntur Acta, Epistolae Catholicae & Paulinae. Hunc Codicem describit *Jo. Lami* libro de *Eruditione Apostolorum* Florentiae A°. 1738. edito p. 218.

108. Codex quatuor Evangeliorum; membranaceus ex bibliotheca *Jani Parrhasii*, nunc in Coenobio *S. Joannis de Carbonaria* Neapoli. Initio legitur Epistola Eusebii ad Carpianum. Describitur a *Montfalconio*, Diarii Italici p. 308.

109. Codex quatuor Evangeliorum, quem mihi humanissime in bibliotheca sua ostendit *Richardus Meade* Londini A°. 1746. Evangeliiis praefixos habet prologos *Cosmae* Indicopleustae; singuli porro versus de Historia adulterae Jo. VIII. asteriscis sunt notati.

110. Codex *Joannis Ravii*, Professoris Upsaliensis, totius Novi Testamenti, membranaceus, literis uncialibus absque accentuum notis exaratus, quem ille, uti fama est, ducentis imperialibus emptum ex Oriente attulit, & Seren. Electoris *Brandenburgici* Bibliothecae consecravit, referente *Jo. Sauberto* p. 61. Prolegom. in Matthaeum, qui etiam istius Codicis Variantes Lectiones ad Matthaeum edidit; M. V. vero de la Croze Regis Borussiae Bibliothecarius, & in isto studiorum genere multo versatissimus; Codice hoc diligentius excusso deprehendit, vix centum annorum esse, & ab impostore quopiam ex editione Complutensi descriptum, adeo ut qui Codicem Complutensem vidit, etiam MS. istum Codicem viderit, ne demtis quidem mendis Typographorum. Sane non in Oriente scriptum esse ex ipso Sauberto apparet, qui notavit, in hoc

hoc Codice scribi *ωβηλ*, *Caλωκ*, *απολως*, pro *ωβηδ*, *σαδωκ*, *αποδως*, & literam Δ lineola inferiori transversa saepe destitui; quod Graeco homini accidere non poruit. Hoc mihi perepistolam rogatus confirmavit Cl. *la Croze* A°. 1731. 3. Martii, simulque significavit se ad objectiones *D. Martini* non respondisse, quod senem venerandum offendere aut ipsi aegre facere noluisse.

III. Codices *Velefiani*. De iis *Jo. Mariana* praefat. Scholior. in N. T. „ Graecum Testamentum, inquit, nescio qua sorte nactus eram, quod *Petrus Fagiardus Marchio Velefius* ad fidem *Sexdecim Graecorum exemplarium* castigavit, quae magna diligentia undique congesti, neque impensae parcens, neque labori, *vir Graece doctus*. . . Illud certe desideratur, ut variis Lectionibus, quas ad marginem minio adjecit, designaret, ex quibus Codicibus singulas sumsisset”. Et Praefat. in Schol. ad Bellarmin. „ Vix est locus in quo non consonent margines cum nostra Editione *Latina*. Verum ex tanta concordia rursus oriebatur suspicio, eum in aliquem Graecum Codicem incidisse ex eorum numero, qui post Concilium Florentinum ad fidem Latino- rum multi sunt castigati, & penitus consentiunt. Eam ob causam eo Codice parce & caute usi sumus, nec tamen porfus rejecimus”. Hanc Velefii collationem Mariana videtur primum communicasse cum sodali suo *Ludovico ab Alcasar* Hispalensi, qui Comment. in Apocalypsin Antverpiae 1614. edito pag. 422. ad V. 8. „ Ipse tamen, inquit, *Graecum* aliquem librum vidi, qui hoc in loco non legit *ὅτε ἐλαβε* sed *ὅτε ἤνοιξε*”, deinde cum alio sodali *Ludovico de la Cerda*, qui eas edidit in Adversariis sacris Lugduni 1626. in folio, haec praefatus: „ Dono reverentissimi Joannis Marianae e societate nostra habeo exemplar Novi Testamenti, in quo variae lectiones sunt manu transcriptae, quas item manu propria adnotarat Illustrissimus Marchio Velefius Petrus Faxardus, facta collatione *Sedecim* exemplarium, in quibus erant *Octo ex Bibliotheca Regia* beati Laurentii—Testamentum id Graecum est & excusum, notae omnes Graecae item & manuscriptae. Et eo magis adduco has Notas, quod plurimae illarum faveant impense interpretationi Vulgatae nostrae”. Et in fine capitis: „ Marchionis Velefii explicationes inutiles nescientibus Graece, atque qui scientibus utilissimae sunt. Magno labore comparatae sunt a viro sapientissimo, & *emendatus Textus Graecus ad normam vulgati interpretis*. Porro multa sunt, quae nolui transcribere, sed haec parvi momenti”.

Ab eo tempore Lectiones istae Velefianae in Polyglottis Anglicanis, in N. T. Gallico Amelotti, in N. T. Graeco Oxoniensi, denique in Appendice Milliana locum suum obtinuerunt. De iis hoc est *Millii* iudicium Prol. 1312. „ Haud diffidendum quidem, in exemplaribus apud Latinos exaratis paucas quasdam ad Latinum textum à Latinis fuisse fictas & formatas. Hujusmodi subinde unam, alteram, tertiam videas in hac *Velefiana συλλογῇ*, non item multas, quod primo intuitu suspicareris.

Dubito autem, utrum *Mariana* malae fidei an imperitiae potius postulandus sit. Quod si enim vel tantillum animum attendisset, facile perspexisset, Velefium non contulisse Codices Graecos sed Latinos, quorum Varias Lectiones ipse saepius infelicitur in Graecum convertit, forte ne S. Inquisitio, quid moliretur, intelligeret, ipsumque tanquam haereseos suspectum capitali iudicio implicaret. Quod autem non Graecos sed Latinos Codices consuluerit, primo inde patet, quia Lectiones profert, quae neque Graecae sunt, neque in ullo unquam codice Graeco extiterunt. v. gr. Matth. XIV. 7. *ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι, ὃ ἐὰν αἰτήσῃται ἀφ' αὐτῶν*. XX. 25. *προσκαλεσάμενος αὐτὴς πρὸς ἑαυτὸν καὶ εἶπε*. XXII. 40. *οἱ προφῆται κρίματα*. XXIII. 2. *Μωυσεῖ*. XXVII. 40. *βαί*. 65. *μετὰ ταῖς κερσωδαῖς*. Marc. II. 15. *καὶ οἱ καὶ ἠκολούθουν*. III. 13. *προσεκλήθη*. IV. 35. *διέλθωμεν εἰς τὸ ἐναντίον*. VI. 23. *πιστεύσει ὅτι, ἃ λέγει, γενήσῃτω*. XV. 35. *τινες τῶν περισηκότων* (& Luc. XII. 1.) 47. *πῶς τισθῇται*. Luc. II. 34. *σημείον ἀντιλεζόμενον*. V. 17. *καὶ αὐτὸς ἦτο διδάσκων*. 25. *τὴν κλίνην, ἐφ' ᾧ κατέκειτο*, VIII. 47. *προσ-*

πισῶσα ἐπὶ τῆς πόδας αὐτῆς (& Act. XVI. 29.) XI. 7. καὶ εἰ μεμνήκη αὐτὸς κρέων. XVI. 6. κάθισε Jo. XX. 6. θεώρησε. Act. VII. 51. ἀντεπέσετε. VIII. 6. ἀποκαθίστησιν. XII. 20. διὰ τὸ τρέφειν αὐτῶν αἱ χῶραι. XV. 21. ὅπως κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγιγνωσκόμενα. XVII. 17. πρὸς τῆς παρηκέναντας. XIX. 35. τῆς Διοπετῆς. XXI. 12. ὃ δὲ ἀκέναντες Rom. X. 16. ὑπάκουσαν. 1. Cor. X. 13. εἰληφέντω. XIII. 5. οὐκ φιλοτιμεῖ. XVI. 19. παρὰ τοῖς καὶ ξενίζομαι. 2. Cor. I. 13. ἀνάγνωτε καὶ ἐπέγνωτε. 2. Pet. I. 4. δειδωθήσεται.

Secundum argumentum, quo probatur Lectiones Velefianae ex Codicibus Latinis profluxisse, hoc est, quod multae manifesto produnt originem ex verbis versionis Latinae ambiguis & perperam intellectis. Matth. XXV. 1. εἰς ἀπάντησιν τῆ νυμφὸς καὶ τῇ νύμφῃ, quia *sponsae* potest esse vel secundi vel tertii casus. Rom. VIII. 22. οὐ μόνον δὲ ἐκεῖνα, quia *illa* potest esse vel femininum singulare vel neutrum plurale. Heb. XI. 25. πρὸς καιρὸς, quia *temporalis* primi & secundi casus est.

Tertium argumentum. Ubi Variatio in Latina Versione unius literulae aberratione orta est, in Graeco Velefii alia vox notatur, quae a voce, quam habet Textus Graecus, toto coelo abit, manifesto indicio, Variationes non ex Graecis sed ex Latinis Codicibus descriptas ab ipso fuisse, v. gr.

- Marci VIII. 38. ἐπαισχυνθῇ, *confusus fuerit*] ὁμολογήσῃ, *confessus fuerit*.
 X. 30. ὑπολαβὼν, *suscipiens*] ἀναδλέπων, *suspiciens*.
 Luc. XXIII. 35. Θεωρῶν, *spectans*] προσδεχόμενος; *expectans*.
 Act. III. 12. εὐσεβεία, *pietate*] ἐξουσία, *potestate*.
 XVI. 1. Ἰδαίας, *Judaeae*] χήρας, *Viduae*.
 XVII. 6. τὴν οἰκωμένην, *orbem*] τὴν πόλιν, *urbem*.
 XXI. 16. Μνάσωνι, *Mnasonem*] Ἰάσωνι, *Jassonem*.
 Rom. XIII. 2. αἱ δὲ ἔσται ὑπὸ τῆς Θεοῦ τεταγμέναι εἰσιν, *quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt*] τὰ δὲ ἔσται, ὑπὸ τῆς Θεοῦ τεταγμένα εἰσιν, *quae autem sunt, a Deo ordinata sunt*.
 Heb. XII. 18. κεκαυμένῳ, *accessibilem*] προσίτω, *accessibilem*.
 ἔλαθον, *latuerunt*] ἤρεσαν, *placuerunt*.
 Jac. V. 6. κατεδικάσατε, *addixistis*] ἠγάγετε, *adduxistis*.
 1. Pet. I. 6. λυπηθέντες, *contristati*] λυπεῖσθαι, *contristari*.
 III. 8. τὸ δὲ τέλος, *in fide*] ἐν τῇ πίστει, *in fide*.
 2. Pet. I. 6. σεσοφισμένοις, *doctis*] ἀδιδάκτοις, *indoctis*.
 Apoc. XVIII. 17. ἐπὶ τόπον, *in locum*] ἐπὶ λίμνης, *in lacum*.
 XIX. 1. ἡ σωτηρία, *salus*] ὁ αἶνος, *laus*.
 6. ὄχλος, *turbae*] σάλπιγγος, *tubae*.
 XXI. 12. ἀγγέλους, *angelos*] γωνίας, *angulos*.

Ut jam sexcentas alias Variationes omittam, quae in sola Versione Latina & apud Velefium reperiuntur; ex quibus omnibus planum fit, perperam a *Marianae* atque ipso quoque *Millio* istas Lectiones pro adstruendo Latinae Conversionis cum genuino Graeco Textu consensu adduci, cum ex ipsa eadem Conversione petitae sint, adeoque sibi ipsis testimonium dare non possint; quod etiam *Simonius* vidit Praefatione in N. T. Gallicum, & in Lucae VIII. 36. XIV. 19. & *J. Clericus* Art. Crit. P. III. §. I. c. XVII. 35. p. 292. & *G. de Mastricht* Prol. 97. & in 1. Cor. XV. 47. 1. Pet. III. 2. Apoc. XVIII. 17. suspicati sunt.

Unum addo, Velefium suas Variationes adscripsisse Editioni R. Stephani tertiae, quod didici ex loco „1. Pet. III. 11. καὶ ποιησάτω εἰρήνην καὶ διαξάτω „αὐτὴν] *legit* καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διαξάτω αὐτὴν”; nam verba ἀγαθὸν ζητησάτω in sola tertia Stephani editione operarum incuria omissa sunt. Cum autem Stephanus in praefatione ejus editionis moneat, se usum fuisse *sedecim* codicibus, quorum *οἷστο* fuerint ex Bibliotheca *Regia*; patet utique quid *Marianam* & *la Cerdam* deceperit, ut nobis pro *οἷστο* codicibus Bibliothecae

cae regis Galliae, totidem Regis Hispaniae codices, & pro Editione Stephani ex sedecim codicibus ab eo curata, sedecim codices quos marchio Velefius inspexerit, substituerent. Casu enim fortuito fieri vix potuit, ut numerus duplex Codicum Stephanicorum & Velefianorum esset idem, Codices autem essent diversi.

112. Codices Romani XXII. Ex illis X. exhibere dicuntur Evangelia, alii VIII. Acta & Epistolas, denique IV. Apocalypsin, contulisse eos jussu Urbani VIII. Papae Romae conquestis MSS. codicibus venerandae antiquitatis e Vaticana potissimum & primariis in Urbe Bibliothecis Joannem Matthaeum Caryophilum, Cretensem eo fine, ut inserviret editioni Graecae Novi Testamenti, circa annum 1625. Cum vero consilium istud ad exitum perductum non fuisset, Collatio Caryophili, mortui A°. 1635., in Bibliotheca Francisci Cardinalis Barberini, Urbani Papae nepotis, reposita atque ibi circa annum 1642. ab Isaaco Vossio conspecta, tandem A°. 1673. a P. Possino ad calcem Catenae Graecae in Marcum, Romae editae, subjuncta est; quae cum sero in Angliam advecta esset, Editor Oxoniensis A°. 1675. non nisi a Capite XXV. demum Actorum Apostolicorum ea uti potuit: Millius vero totam in suam editionem transtulit: Haec ideo prolixius exequenda mihi duxi, ne quis, ut a multis factum est, confunderet ipsos Codices MSS. cum eorundem Collatione a Caryophilo ad Editionem Antwerpensem anni 1572. instituta & ex Bibliotheca Barberini edita.

Diu autem & merito mihi suspecti fuerunt isti Codices Romani, primo & praecipue quod singularem deprehendi historiae Codicum istorum & Velefianorum (quos spurios esse, ni fallor, demonstravi) convenientiam, adeo ut eadem aut similis fabula mihi narrari videatur. Velefiani codices editi sunt A°. 1626: Romanos eodem tempore contulisse dicitur Caryophilus. Velefianarum Lectio-num editio dedicata est Francisco Cardinali Barberino, Urbani P. P. Fratris filio: Caryophili opus jussu, ut ait, Sanctissimi domini nostri Urbani VIII. coeptum, & in Bibliotheca Barberiniana repositum est. Velefianae Lectiones editae sunt eo consilio, ut autoritas Versionis Latinae confirmaretur: idem fuit Caryophili consilium, quod testatur Praefat. ad Lectorem. „ Summo namque „ Dei beneficio ex hac collatione perspectum illud est, Vulgatam editionem La- „ tinam, testimonio Graecorum vetustissimorum Codicum & Authorum, esse „ fidelissimam, & Graeco illi, ut S. Hieronymus vocat, fonti ---- non immeri- „ to aequiparandam”. Velefianae Lectiones, ut vidimus, productae sunt a Ma- „ riana, Alcasare, & de la Cerda, è Societate Jesu: Romanae vero a P. Possino ex eadem Societate. Cum vero constanti fama feratur, ex illa societate prodierunt nonnullos, qui a piis fraudibus non valde abhorrerent, idque de tribus prioribus, qui Velefianas Lectiones tractaverunt, modo probatum sit, non immerito de quarti etiam fide dubitari posse existimamus; eoque magis, quod numerus Codicum Romanorum, uti & Velefianorum, cum numero Codicum Stephanicorum congruit; nam & Stephanus in Editione tertia ad marginem citat decem Codices MSS. Evangeliorum, octo Actorum & Epistolarum, & quatuor Apocalypseos: (licet enim non nisi duos Apocalypseos codices haberet 12. & 17. tamen errore Typographi semel etiam tertius 12. & quartus 1. citantur) & totidem Romae, nec plures nec pauciores & Evangeliorum & Epistolarum & Apocalypseos codices reperti fuisse dicuntur, quot Stephanus habuit; quod ab omni veri similitudine abhorret, nisi si quis probet, tres illos Stephani numeros 10. 8. 4. aut sua natura sacros, aut ab Urbano VIII. Pontifice Romano, ut honorem R. Stephano tribueret, consecratos fuisse.

Porro negligentiam indicat, tum quod ad 1. Cor. XIII. 5. novem codicum, & Apocal. IV. 8. & VII. 3. quinque codicum testimonium affert, cum tamen ipse in praefatione dixisset, se Epistolarum nonnisi 8. & Apocalypseos nonnisi 4. Codices habuisse: tum etiam illud, quod nec codices eorum-

que aetatem & characterem descripsit, nec singulos citavit, sed modo quatuor, modo octo, modo septem. Quo factum ut nec codices reperiri, neque error aut fraus detegi possint: qua de re etiam conquestus est *Simonius*. Ad Ephes. III. 1. dicit in *octo* hoc est in omnibus codicibus reperiri τῶν πινῶν, quae tamen lectio nusquam reperitur, sed τῶν ἐθνῶν. Denique aut vehementer fallor, aut pleraeque omnes istae Romanae lectiones ex editione Stephani tertia sunt translatae, pauciores autem quae hinc inde occurrunt ex annotationibus Erasmi, T. Bezae & Lucae Brugensis, forte etiam ex Patrum scriptis sunt petitae, vid. ad 1. Cor. XIII. 5. Testimonium contrarium Graeculi esurientis nihil moror, qui postquam Pontifici fumos vendidisset, Archiepiscopatu Iconiensi in partibus, digno operae suae praemio, donatus est. Porro si *Urbanus* Pontifex plenam fidem habuit *Caryophilo*, cur collationem ejus non curavit edi, cur illa totos quinquaginta annos seposita & neglecta delituit, donec ab homine Gallo (de cuius fide consule Caveum Hist. Lit. in *Methodio* & *Amphilochio*) inveniretur, & carbo pro thesauro ostentaretur? Dissentit hic a nobis J. A. *Bengelius*, ratione tamen non satis firma usus: „Unum, inquit *Introd. in Crisin N. T.* p. 440., „dabimus exemplum: Jo. I. 42. citantur *Barberiniani decem*, ubi differentia „articuli Vulgatum non tangit, & Stephani margo plane vacat“. Fateor Stephani marginem vacare, at hoc ipso argumento *Caryophilus* ductus putasse videtur, inde consequi, Stephani Codices *decem* i. e. omnes legisse ὁ χριστὸς cum articulo, uti in Textu editum est: contra editionem Complutensem & Erasmi, quae legunt χριστὸς sine articulo. Lis haec non aliter quam ipsis libris Romae inventis & productis, quod nunquam credo fiet, solvi potest.

DE EVANGELISTARIIS GRAECIS MSS.

CUm primum multa Evangelistaria A^o. 1715. in Bibliothecae Colbertina vidissem, avide ad illa cum editis conferenda me accinxi, sperans me inventurum constantem & publice receptam in Ecclesia Graeca Lectionem: at eventus expectationi meae non respondit, nam & ipsos inter se, atque a nostris Editionibus non raro dissentire deprehendi. Ejus rei conspectum Tibi, B. L., exhibiturus Codices primum describam, quorum sex quidem priores literis majoribus, reliqui autem omnes literis minoribus scripti sunt.

1. Codex COLBERTINUS 700. continens Evangelistarium; prima pagina literis aureis scripta est, versusque quosdam, ut vocant, politicos praefixos exhibet, confusae sunt literae non tantum οἱ & υ. εἰ & ι. sed etiam η. & ι. Ab octavo esse seculo existimat Cl. Auctor Palaeogr. Gr. p. 228. quinetiam alibi p. 4. ad septimum promovet; mihi vero non videtur seculo nono prior; arguta enim illa & affectata literarum pictura clamat fane, ea aetate fuisse scriptum, qua literarum simplicium notae in desuetudinem venerant: Accedit, quod & mentio fiat in eodem Codice festorum, quae seculo VIII. nondum instituta ac sancita fuisse videntur, ut κυριακὴ τῶν ἁγίων πάντων, εἰς μνήμην τῆς ἁγίου Καρτερισίου, εἰς τὰ μεταθέσια τῆς σοροῦ Βλαχερνῶν Julii 2. εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐν ἁγίοις βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατριαρχῶν Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου τοῦ νέου, εἰς τὴν ἔυρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς. Nescio etiam quid mysterii lateat in literis Βξηνν, quae in frontispicio hujus Codicis extant.

2. Codex COLBERT. 2215. continens Evangelistarium mutilum & sequioris aevi superscriptionibus foedatum. In indice festorum habet Aug. 15. εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου Sept. 8. εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου (festum exeunte seculo VII. institutum) 9. τῆς ἁγίου Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Octob. 27. τὰ καταθέσια τῆς τιμίας κάρας. Nov. 21. τὰ εἰσόδια τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. 12. Ἰωάννου τοῦ ἐλεήμονος. Dec. 12. ἐπινίκια Χοσρόου καὶ Πέρσου. (A^o. 627.) May 21. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Junii 12. Νικηφόρου Πατριάρχου. Octob. 8. τῆς ἁγίας Πελαγίας τῆς πόρνης ζῆτει εἰς

εἰς τὸ τέλος τῆ βιβλίου. Plurima in isto Codice occurrunt juniori manu a possessoribus notata, ut μνήσῃτι κύριε τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου Πάπα κυριακοῦ καὶ ἔρεος καὶ πνευματικοῦ καὶ Τισιίου, item τοῦ δούλου σου παναγιῶτι ἀναγνώστου υἱοῦ τοῦ Νικολάου. item τοῦ δούλου σου Γεοργίου ἱεράρχου. item Catechismus lingua Graeca vulgari inscriptus διδασκαλία χριστιανικῇ. mentio etiam fit Annorum Christi 1524. 1537. 1529. Occurrunt denique instrumenta donationum, aedi cuidam Sacrae factarum, quarum prior ita incipit: κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ἥτις ἐστὶν ἡμέρα κυριακῇ, πέπτα καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐγούστου μηνός, ἔτει τοῦ Χριστοῦ αὐξδ. ὁ τρισέντιμος καὶ μανούφικος ἀφθέντης καδάλλαρις μῆσηρ γαλιατζῶς βαιραλαους ἠθεχισεν-εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς πολληλεω πασσας. subscribitur μητρα.... ραμοσκατελλαν aliud instrumentum est anni 1466. ἔμπροσθεν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς πολι.... ἐγὼ Μαρῖος Πετρενα-ἐγὼ Λοζετος κιζιλος. Ex istis omnibus, nisi mea me conjectura fallit, conficitur, Codicem esse Cyprium.

3. WHEEL. 3. „, Lctionarium Evangelicum in quarto grandiore literis quadratis & majusculis paulo pinguioribus (quales Russicae) descriptum circa Annum Christi millesimum, quod e partibus Orientis allatum libere in usum nostros tradidit Vir Cl. D. Georgius Wheeler, Ecclesiae jam Dunelmensis Canonicus, inquit Millius.

4. MOR. 2. „, Evangelistarium pervetustum grandioribus literis circa Annum Christi millesimum exaratum Joannis Mori Episcopi Norvicensis „, cujus Lctiones Millius in appendice exhibet.

5. „, Lctionarium Evangelicum mutilum pervetustum, scriptum literis quadratis pinguioribus paulo ante annum Christi millesimum. Id enim colligo ex Lctionario ejusdem omnino cum hoc nostro Characteris, quod ostendebat mihi, cum olim Cantabrigiae agerem, Amicus e paucis D. Joann. Covellus, S. T. P. ad cujus quidem calcem indicatum est exemplar illud scriptum fuisse Anno 797. h. e. Christi 995 „. ita Millius suum Codicem BODLEJAN. 3. describit, quem nos deprehendimus in ista Bibliotheca notatum esse Baroc. 202. & ex parte contulimus. Guilielmus Laud Archiep. Cantuariensis illum cum aliis A°. 1628. per Comitem Pembrockiae inter libros Francisci Baroccii Patricii Veneti emit, atque in Angliam transportavit.

6. Codex SCALIGERI. In Catalogo Bibliothecae Lugduno Batavae ita describitur: „, Series Lctionum Festalium ex Evangeliiis & Psalmis Graece & Arabice; ex caractere Graeco colligebat illustis Scaliger suo tempore, 800. retro annis scriptum fuisse hoc exemplar. Et in Epistolis Scaligeri: Lctionarium vetustissimum Arabum Christianorum. Arabica sunt sine punctis diacriticis, Graecus Textus e regione appositus ex Prophetis & N. T. litera quadrata, quam capitalem vulgo vocant, quod est argumentum vetustatis non infimae. Codicem vidi & contuli Leidae in Bibliotheca A°. 1731. Cum sit papyraceus, de aetate ejus pronunciare non audeo. Scriptus est autem literis majusculis, similibus codici Prophetarum, qui olim Cardinalis Rupefocaldii fuit; accentus ubique habet appositos, confundit η & ει, item υ. & οι, ω & ο. Distinctio major minio scripta exprimit figuram crucis. in fine legitur. τῷ δῶλῳ Πέτρου ἀμαρτωλῷ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἀμήν. Continet fragmenta pauca ex Psalmis, Evangeliiis, Actis, & Epistolis, sive Pericopas legendas τῇ κυριακῇ τῶν ἁγίων βαΐων, κατὰ τὴν σύνταξιν, εἰς τὸν νικτῆρα, εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὥρα α. τῆς νυκτός, ὥρα γ. 7. θ. ια., τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ πρῶτῃ ὥρα α. τῆς ἡμέρας, ὥρα γ. 7. θ., τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ, κυριακῇ τῆς ἁγίας βαΐας. Habet Lctiones singulares, & consentit cum Versione Aegyptiaca: Seculo XV. fuit in potestate hominis ecclesiae Latinae addicti, qui 1. Pet. II. 23. vocem δικαίως imperite mutavit, ut legeretur σε ἀδίκως, atque ita, si placet, exprimeretur Versio Vulgata: *judicanti se injuste*. Tunc etiam versus sequentes de Ludovico XII. Rege Galliarum huic Codici sunt inserti:

Dum

Dum trepidant *Itali*, movet & *Germania* bellum,
 Et scelerum inventrix *Hispania* tota Megaeram
 Concitat in *Gallos*, simul aggrediente *Britanno*:
 Has omnes furias vicit *Ludovicus*, una
 Gallorum princeps & regum maximus idem.
 Attramen his scelerum in sese surgentibus armis
 Misit ad *Aegypti* saevum *Syriaeque* tyrannum, ut
 Christicolis vetiti referaret claustra sepulchri.
 Sic hostes pariter vicit, nobisque sepulchrum
 Restituit, placans precibus, quem vincere ferro
 Mallet, & a vano mundum defendere cultu.
 Et faccret tandem: impediunt sed talia Parcae,
 Invidiaeque modo Regum, quibus omnia letho
 Ante suos ortus. . . .

Caetera defunt.

7. Codex *Colbertin.* 614. Continet Evangelistarium seculi XIII. ut ex nota in fine apposita colligo, ἐτελέσθη τὸ τοῦ ἱεροῦ. . . διὰ χειρὸς Γεωργίου ἱερέως τῆ Ροδῆς, διὰ συνδρομῆς καὶ πολλῆς πόθου. . . διὰ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ ἐτέθη εἰς τὸν πάνσεπτον ναὸν τῆ μεγάλης Ἐπιφανίης ἡγουμένης τῆς ἐκκλησίας. . . . εἰ δὲ τις βεβλήθῃ ἄρα τῷ κρυφίῳ ἢ καὶ φανερῶς, ἔξῃ τὰς ἀρὰς τῶν ἱβ. Ἀποστόλων, καὶ ἀρὰν εὐρὴ κακίαν πάντων μοναχῶν. Idem *Georgius* simile Evangelistarium scripsit A°. 1205. quod in Bibliotheca Regia extat, & in Palaeographia describitur.

8. Codex *Colb.* 648. Evangelistarium seculi XIV. in fine habet, ἐγγράφη χειρὶ Κοσμᾶ μοναχοῦ τῆ παναρέτης; cui haec aetas assignatur in Palaeographia.

9. Codex *Colb.* 681. Evangelistarium mutilum, defunt enim Lectiones festorum.

10. Codex *Colb.* 721. Evangelistarium, in quo plura defunt, quam in praecedenti.

11. Codex *Colb.* 1265. Evangelistarium de Sanctis a feria 2. post novam Dominicam ad XI. Junii; videtur esse pars altera Codicis 10.

12. Codex *Colb.* 824. Evangelistarium a feria 2. post Dominicam Thomae, deest initium; videtur scriptus esse in usum Ecclesiae Constantinopolitanae, praeterquam enim quod frequens fit mentio Archiepiscoporum Cp., exhibetur etiam Lectio in σύναξιν τὴν ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς χαλκοπρατείοις, quae regio Urbis Constantini fuit.

13. Codex *Colb.* 1241. Evangelistarium, in quo defunt quaedam hinc inde folia.

14. Codex *Colb.* 1282. Evangelistarium. Charta laevigata est & binae Columnae in singulis paginis eleganter scriptae sunt: in fine haec nota a Librario adjecta est: Χρῆς ἐδίδου πονέοντι τὴν πολυλόβον ἀρωγὴν (vide supra pa. 58. n. 105.) ἐγὼ Ἰωάννης Θεοφύλακτος.

15. Codex *Colb.* 1824. Evangelistarium ejusdem aetatis & commatis, cujus est Codex 13.

16. Codex *Colb.* 2465. Evangelistarium, in quo multa defunt; mentio ibi fit cujusdam Philippi, ἐγὼ Φίλιππος τῆ Καλαίρῃ; notantur anni τῆς χριστογονίας 1393. 1413. 1466.

17. Codex *Colb.* Evangelistarium.

Undecim istos Codices Colbertinos contuli A°. 1715.

18. „ Codex *Bodl.* 4. Evangelistarium mancum annorum circiter 500.

19. „ Codex *Bodl.* 5. Evangelistarium nitidissime descriptum, sed manu recentiore, advectum e Turcia & ab Eduardo Hyde, Comite Clarendoniae „ Cancellario Academiae, in Bibliotheca Bodlejana repositum. Fuit primo Pa-

„ triar-

„ triarchae Constantinopolitani, qui illud dono dedit Heneagio Finch Comiti de Winchelsey ad Turcarum Imperatorem Legato A°. 1661.

20. „ Codex *Laud.* 4. continet Evangelistarium scriptum, ut apparet in fine ejus, a quodam Onesimo, mense Aprili, Indictione 17. anni 796, h. e. Christi 1047.

21. „ Codex *Seldeni* 4. Evangelistarium vetustum, sed mutilum.

22. „ Codex *Seldeni* 5. Evangelistarium vetustum, sed lacerum. Ita *Millius*.

23. Evangelistarium, quod vidi apud Cl. *R. Mead*.

24. Codex *Augustanus* 4. est Evangelistarium, scriptum literis grandioribus: ita eum describit *J. A. Bengelius*; qui etiam V. ex eo L. produxit.

Haftenus de Codicibus *Evangeliorum* egimus: Codices, qui seorsim *Acta*, *Epistolas* aut *Apocalypsin* continent, describemus suo loco.

DE SCRIPTORIBUS GRAECIS, QUI NOVO TESTAMENTO USI SUNT,
USQUE AD TEMPORA CONSTANTINI M.

Evangelium Nazaraeorum, sive Ebionitarum, sive duodecim Apostolorum, sive κατὰ Ἑβραίους, tot enim nominibus idem appellatur, citarunt Irenaeus, Clemens Alexand. Origenes, Epiphanius atque Hieronymus. Ναζαρηνοί, ait Epiphan. Hae. 28. ἔχουσι τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον πληρέστατον ἑβραϊστὶ, quod explicat Hae. 30. ἐν τῷ γοῦν παρ' αὐτοῖς εὐαγγελίῳ κατὰ Ματθαῖον, ὀνομαζομένῳ, οὐχ ὅλῳ [lege οὐκ ὄντι] δὲ, πληρέστατῳ, ἀλλὰ νενοθευμένῳ καὶ ἡκρωτηριασμένῳ, Ἑβραϊκὸν δὲ τοῦτο καλοῦσιν. Fragmenta collegit J. A. Fabricius in Codice Apocrypho N. T. Hamburgi 1719. edito, quem fefellisse conjecturam in eo video, quod dictum quoque illud μυστήριον ἐμὸν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς τῆ ὀικοῦ μου, a Clemente Alex. allatum, ex eodem Evangelio petitum suspicatus est, cum sit ex Esaiæ XXIV. 17.

Hermae Pastor, ex eadem Editione Fabricii.

Barnabae Epistola, ex Editione Cotelerii A°. 1698. in Folio.

Clementis Romani Epistolae duae ex Codice Alexandrino per Patricium Junium erutae, qui, dum lacunas ex ingenio complere conatur, haud raro videtur impigisse, ut cum, literis quibusdam statim in limine obsoletis, legit vocem Scriporibus Ecclesiasticis inusitatam δυσόζομεν, ubi alii νομίζομεν, alii δοκῶμεν conjecerunt. Sed procul dubio substituendum erat verbum a Paulo in Epistolis frequenter usurpatum γνωρίζομεν, quod sensum reddit simplicem planumque.

Hanc qualemcunque emendationem meam, quam jam A°. 1730. in publico proposueram, & biennio ante cum nupero *Epistolarum Clementis editore* communicaveram, Editor iste non solum A°. 1742. sibi tribuit, scribens: p. 119. „ quid si [γνωρ]ίζομεν legamus? &c". sed etiam in publico specimine A°. 1744. in eadem urbe, ex eadem officina, eademque forma (ut cum Epistolis Apostolicis & Annotationibus in eodem volumine compingeretur) edito publice se laudari passus est his verbis: „ Multo tamen aptior h. l. est *Novissima Viri summi* „ *conjectura*, qui sagaciter vidit γνωρίζομεν esse verbum illud, quod vetustate „ codicis deletum fuit &c". Quod hac occasione notandum esse judicavi, ne quis, tempora non satis distinguens, me illi Editori aliquid tacitum sublegisse, & plagium, quod vocant, literarium fecisse suspicaretur.

Clementi multa quondam falso adscripta fuerunt, de quibus Eusebius Hist. Eccl. 3, 38. ἤδη δὲ καὶ ἕτερα πολυεπὴ καὶ μακρὰ συγγράμματα, ὡς τοῦ αὐτοῦ, χθές καὶ πρῶτον τινὲς προήγαγον, Πέτρου δὲ καὶ Ἀπίωνος ἀσφαλτοῦς περιέχοντα, ὧν οὐδ' ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιῶς φέρεται, οὐδὲ γὰρ καθαρὸν τῆς Ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσάζει τὸν χαρακτῆρα. In quibus verbis praecipue illa χθές καὶ πρῶτον notari velim. Pseudo-Clementis sunt 1. *Constitutiones Apostolicae*, quarum Auctor Hexaplati Origenis Editione usus est, & locis Veteris Testamenti multa Aquilae, Symmachi, atque Theodotionis intermiscuit, uti diligenti investi-

gatione primus quod sciam deprehendi: in Evangelistis vero citandis videtur ad manus habuisse Tatiani Diatessaron, plerumque enim Textum ex pluribus composuit. 2. *Recognitiones*, quae Latine circumferuntur, quas seculi tertii initio adscribendas esse probavit H. Dodwellus. Homiliae, ex quibus eadem Recognitiones videntur in Latinum sermonem conversae esse, auctorem habent imbutum multis opinionibus a fide Christianorum alienis. Edit. Coteler.

Ignatii Epistolae genuinae septem, interpolatae atque spuriae duodecim, quae mihi ab eadem manu, ac Constitutiones Apostolicae, videntur corruptae. Edit. Coteler.

Polycarpi Epistola ad Philipenses. Ed. Coteler.

Papias, Polycarpi sodalis, Episcopus Hierapolitanus, de quo Eusebius H. E. 3, 39.

Valentinus & *Valentiniani*, quorum fit mentio apud Irenaeum & Epiphanium. De auctore istius Sectae haec habet Hieronymus in Osee XI. 1. „Nul-
lus enim, inquit, potest haeresin struere, nisi qui ardentis ingenii est, &
habet dona naturae, quae a Deo artifice sunt creata. Talis fuit Valentinus,
talis Marcion, quos doctissimos legimus”. Scripturis pepercit, teste Ter-
tulliano de Praescript. C. 38. qui tamen ipse libro de Carne Christi ipsi adul-
terationem Capituli Joannis X. 13. objicit, quod confirmat Origenes c. Cel-
sum I. 2. μεταχαράζαντας δὲ τὸ εὐαγγέλιον ἄλλους οὐκ οἶδα, ἢ τοὺς ἀπὸ Μαρκίου, καὶ τοὺς ἀπὸ Ὀυαλεντίνου, οἵμαι δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ Λουκιανῆ---οὐ τοῦ ἀληθινῆ Χριστιανο-
μῆ ἐγκλημα εἰσὶν οἱ μεταχαράζοντες τὰ εὐαγγέλια, καὶ αἱρέσεις ξένας ἐπεισάγοντες τῷ
βουλήματι τῆς Ἰησοῦ διδασκαλίας. In ista Secta celebres fuerunt Heracleon, qui,
referente Origene, in Evangelium Joannis Commentarios scripsit, & Ptole-
maeus. Valentinus traditionem Apostolicam jaetavit, teste Clemente Strom.
VII. p. 898. Ὀυαλεντίνον Θεοδάδι ἀκηκοέναι Φασίν, γινώσκων δ' οὗτος ἐγεγονέη Παύλου.

Montanus auctor Sectae κατὰ Φρύγας, ejusque asseda Theodotus Byzantinus coriarius, qui circa tempora Valentini scripsit librum ἀνατολικὴ διδασκαλία vocatum, cujus fragmentum extat in libris Ὑπόσπουσεων Clementis Alex.

Lucianus Samosatensis, Amstelæd. A°. 1743. tribus in Quarto volumini-
bus editus. Ei perperam tribuitur Dialogus *Philopatris*, quem seculo IV. scrip-
tum fuisse erudite probavit Cl. J. M. Gesnerus.

Celsus, cujus verba frequentur citantur ab Origene.

Oracula Sibyllina,

Phocylidis Sententiae multa continent ex oraculis Sibyllinis translata, a Fa-
bricio utrumque opus Christiano adscribitur.

Protevangelium Jacobi in Codice Apocrypho N. T. a Fabricio edit.

Justinus Martyr, editus a Roberto Stephano Paris. 1551. in Folio. In
Dialogo cum Tryphone utitur vocibus ac phrasibus ex Actis Apostolorum, &
Epistolis Jacobi & ad Hebraeos petitis, φρίσσειν, παθητὸς Χριστός, & quae le-
guntur de Melchisedeco. Ego vero cuperem mihi eximi scrupulum de hujus
Dialogi auctore, ex diligenti ejus Lectione injectum, nimirum quod non uta-
tur in V. T. locis citandis versione τῶν ὀ, sed magis accedat ad Origenis Edi-
tionem hexaplarem, cum, quae Origenes obelis jugulavit, omittat, quibusque
asteriscos apposuit, addat etiam; cum idem in Daniele alia Versione, nescio an
Symmachi, utatur. Si Justinus mortuus est, antequam Symmachi atque Theodo-
tionis Versio ederetur, & si integro seculo praecessit Origenem, quomodo potuit
istius opere uti? aut si non usus est, quomodo potuit accidere ut prorsus eadem ver-
ba iisdem in locis adderet vel demeret, ubi ille vel asteriscis quid vel obelis signa-
verat? Quare de hoc auctore quid statuendum sit, doctiores viderint, mihi rem
compertam proposuisse sat est. Pseudo-Justini est Expositio Fidei, item Quae-
stiones & Responsiones ad Orthodoxos, in quibus Manichaeorum, qui exeunte
seculo tertio exorti sunt, extincti item Ethnicismi, ut & Irenaei atque Orige-
nis diserte mentio fit.

Irenaeus Lugdunensis Episcopus & Martyr. Editus a *Massueto* Parisiis 1710. Graeca ejus Fragmenta sunt apud Epiphanium, Theodoretum & in Catenis MSS. De eo ita *Millius*: „ Epiphanius, inquit, aliique, quibus Graeca Irenaei debemus, haud semper citarunt loca N. T. ad Textum Irenaeum; „ sed nonnunquam ad Codices suos posteriores: ---- in Latinis autem interpre- „ ti id unum curae erat, ut Scripturae testimonia ---- exprimeret verbis Inter- „ pretationis Italicae. Unde factum, ut paucis in locis, nec nisi ex contextu „ orationis, fatis assequi possis, quatenam fuerit Codicis Irenaei Lectio.

Tatianus Syrus, Justinus Martyris Discipulus, scripsit adversus Gentes. Editus a Frisio Tiguri 1546. idem etiam Catenam nescio quam & Collectionem Evangeliorum contexuit, teste Eusebio H. E. 4, 29. ὁ Τατιανὸς συνάγειά τινά καὶ συναγωγὴν οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν Ἐυαγγελίων συνθεῖς, τὸ 24^{ον} τεσσάρων τοῦτο προσ- ἀνέμασεν τοῦ δὲ Ἀποστόλου φασὶ τολμῆσαι τινὰς αὐτὸν μεταφράσαι φωνὰς, ὡς ἐπιδιορθῆμε- νον αὐτῶν τὴν τῆς φράσεως σύνταξιν. Theodoretus testatur, se plusquam ducen- tos tales Evangeliorum Codices deprehendisse atque seposuisse; hodie nec unus superest. In Codice tamen 72. ejus fit mentio ad Matth. XXVII. 49.

Theophilus Antiochiae Episcopus, tres libros ad Autolycum scripsit, a Fri- sio editos Tiguri 1546.

Athenagoras Atheniensis, scholae Alexandrinae Doctor, scripsit Legationem pro Christianis & de Resurrectione mortuorum, in quibus passim ad loca N. T. alludit, citat etiam *Baruch*. III. ult. quem locum Editor fatetur, se in suo Jeremia invenire non potuisse. Ed. Oxonii 1706. in Octavo.

Clemens Alexandrinus, Ed. Jo. Potteri Oxonii 1715. Editores priores frequentissime aberraverunt in adnotandis locis Scripturae, quae in textu Cle- mentem respicere existimabant, atque etiam Millium secum in errorem abduxe- runt, ut cum Paedag. 3, 11. Clemens dictum 2. Cor. VIII. 21. proferret, ad marginem notarunt Rom. XII. 17. ex quo Millius insignem Variationem eo- dem loco falso exsculpsit. Scripsit idem Clemens VIII. libros ὑποτυπώσεων, qui, si integri extarent, maximo nobis usui essent, αἱ μὲν οὖν ὑποτυπώσεις ait Photius Bibl. 109. λαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τινῶν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης, praeci- pue τοῦ Παύλου τῶν Ἐπιστολῶν καὶ τῶν καθολικῶν. Habemus tamen Fragmenta quaedam in Eclogis Editioni Clementis annexis, & in MSS. Scholiis hinc in- de, tum Latina Cassiodoro interprete, Fello editore.

Hippolytus, Irenaei discipulus, Episcopus Portus Romani in Arabia, ex editione J. A. Fabricii A°. 1718. Folio & Collatione MS. Basiliensis membra- nacei Scholiorum in historiam Susannae, item de Antichristo.

Origenes ex Editione Latina Lugduni 1536. & Graeco-Latina *Huetii*, & *Spenceri* collata cum MS. Basiliensi chartaceo, & *Wetstenii* collata Epistola ad Africanum cum MS. Basiliensi membranaceo, denique *Caroli de la Rue*, 3. Volum. Licet autem Origenes apud posteriores Graecos atque Latinos ma- le audierit, illud tamen certum est, neminem Patrum fuisse ipso κριτικώτερον & in Scripturis exercitiosem, qua laude etiam sua aetate in Aegypto praeci- pue ac Palaestina apud Monachos βιβλιογράφους floruit. Unde factum, ut non modo ipsius N. T. ἑκδόσις tantum non sola pro Authentico Codice ha- beretur, ac passim omnium frequentissime describeretur; verum etiam ut inter- pretes atque enarratores N. T. pene universi temere non alias atque Orige- nis explicationes adoptarent. Illud ergo affirmare non dubitem, quod, si vel Origenis Codex extaret, vel scripta ejus integra superessent, ad editionem No- vi Testamenti accuratissimam plus inde quam ex omnibus aliis Patribus ac Codi- cibus, qui nunc quidem supersunt, subsidii sperare liceret. Quod tamen non ita intelligi velim, acsi omnes Origenis lectiones probarem; non enim nescio, il- lum virum ex conjectura, sed nisi fallor (ut plerumque fit) infelici & non ne- cessaria in N. T. non pauca immutasse; quae emendationes tum a librariis, tum ab Hieronymo in Versione Latina, partim receptae partim neglectae sunt.

De quibusdam ipse Origenes nos docet, in commentariis qui supersunt: nullus autem debito, si commentarios haberemus integros, longe plura deprehensum iri, vid. Matth. I. 23. VIII. 28. XIX. 17. 19. XXVII. 7. Jo. I. 28. 1. Cor. X. 28. XVI. 51. Ceterum dolendum, Interpretes Origenis Latinos tanta licentia grassatos esse, ut jam difficulter discernere liceat, quid ab Origene aut Rufino profectum sit. Nec minus dolemus acerbam viri nobis quondam amicissimi *Caroli de la Rue* mortem, qui pridie Non. Oct. 1739. extinctus telam coeptam ad finem perducere non potuit: quod ut tandem perficiat, cui hoc negotium moriens demandavit, *Carolus Vincentius de la Rue* fratris filius, utque non solum Commentarios Origenis in Johannem, verum etiam Scholia ejus, in Catenis editis ineditisque passim sparsa, nobiscum propediem communicet, ardentem cupimus & optamus.

Ammonius Alexandrinus concinnavit Harmoniam Evangelistarum, quae Millio iudice adhuc Latine extat a Victore Capuano reperta & a Memlerio primum typis edita: nos vero longe aliter iudicamus. En descriptionem hujus operis ab Eusebio factam: Ἀμμώνιος μὲν ὁ Ἀλεξανδρεὺς, πολλὴν ὡς εἰκὸς φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσαγοχὼς, τὸ Ἀφ' τεσσάρων ἡμῖν καταλέλοιπεν εὐαγγέλιον, τῷ κατὰ Ματθαῖον τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικτοπὰς παραθεῖς, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβῆναι τὸν τῆς ἀκολουθίας ἑρμὸν τῶν τριῶν Ἀφ.φ.θ.αῖναι ὅσον ἐπὶ τὸ ὕφει τῆς ἀναγνώσεως; ex quo liquet omnino foetum spurium esse eum, qui Latine extat. Nam 1. Latinus Ammonius habet historiam adulterae Jo. VIII. Graecis, Ammonio aequae ac Eusebio, nunquam lectam. 2. Codex Latinus exhibet quatuor Evangelistas in unum corpus conflatos: Ammonius autem quaternis columnis quatuor Evangelistas distincte descripserat, haec enim est vis verbi παραθεῖς, i. e. juxta Matthaeum reliquos apposuit. 3. Latinus Ammonius numeris tantum apposis paral-lela ceterorum Evangelistarum loca indicat: istud autem non utique Ammonii, sed Eusebii, ut ipse diserte testatur, inventum est. 4. Latinus Ammonius eandem historiam semel tantum narrat, nihilque repetit: Ammonius quod apud diversos Evangelistas bis terve quaterve iisdem verbis occurrebat, iisdem verbis bis terve quaterve posuit, etiam τὰς ὁμοφώνους τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικτοπὰς παραθεῖς: id quod etiam Millius vidit; „Eusebius dicit, Ammonium Matthaei Evangelio adje-„ cisse in hoc Opere ceterorum Evangelistarum loca ὁμόφωνα seu concordantia; „ cum autem ex Harmonia ipsa [Latina scil.] constet, eum haud adjecisse lo-„ corum istorum concordantium ipsa verba &c”. Pro eo autem, quod neces-sario inde debebat concludere Millius, Latinam Harmoniam non Ammonii esse, in alia potius omnia abijt, atque sibi aperte contradicit. 5. Si Ammonius vo-luisset omnes Evangelistas permiscere atque confundere, quid ad ejus scopum fecisset accurata illa singulorum distinctio in τίτλους & κεφάλαια, quam Millius ipsi adscribit? aut si eadem distinctio ex veriori sententia Eusebii est, quid la-bor Ammonii potuit juvare Eusebium, qui fatetur ἐκ τοῦ προειρημένου πονήματος τοῦ ἀνδρὸς εἰληφέναι ἀφορμὰς, cum confusio Evangelistarum utique ordinem & di-stinctionem non juvet, sed potius turbet atque difficiliorem reddat? 6. Euse-bius testatur, in Ammonii opere Matthaeum pro basi esse, & integrum eo or-dine, quo scriptus est, exhiberi, reliquorum autem Evangelistarum textum non exhiberi eodem ordine, quo scripserunt: at in Latino Ammonio non trium tan-rum Evangelistarum reliquorum, sed etiam Matthaei textus perturbatus est in-termixtis ceterorum verbis. Ex quibus omnibus conficitur, id quod sub Am-monii nomine nunc Latine circumfertur, scriptum esse Auctoris Eusebio non prioris sed posterioris.

Julius Africanus, cujus Fragmenta hinc inde extant, praecipue apud Euseb. H. E. 1, 7. & in Catena MS. in Prophetas.

Porphyrius, Origenis condiscipulus, scripsit contra Christianos, & a multis confutatus est, qui etiam ipsius verba & objectiones ex verbis Scripturae forma-tas proferunt.

Gre-

Gregorius Thaumaturgus, Episcopus Neo-Caesariensis in Ponto, Origenis Discipulus. Ejus Canones extant apud Beveredgium: Paraphrasis vero in Ecclesiasten inter opera G. Nazianzeni. Ejus opera edidit G. *Vossius*. Paris. 1622.

Methodius, Episcopus Tyri, sub Decio Martyr; citatur ab Epiphanio & Photio: in Convivium decem Virginum edidit Allatius, contulit J. Clericus & editioni N. T. Kusteri praeiixit. Ejus opera, sed spuria pleraque, edidit *Combeffius* Paris. 1644.

Dionysius Episcopus Alexandrinus, Origenis Discipulus, cujus Epistola ad Basilidem edita est a Beveredgio, collata a me cum Codice MS. 34. & 94. contra Sabellium Fragmentum extat apud Euseb. Praepar. 7, 19. aliud de *Natura* apud eundem libro 14. c. 23. & *seqq.*

Petrus Episcopus Alexandrinus & Martyr, ejus Canones habet Beveredgium: ejus etiam fit mentio in Actis Synodi Ephesinae.

Pierius Martyr, Pamphili Martyris Praeceptor. Ejus Codex N. T. laudatur ab Hieronymo in Matth. XXIV. 36. tanquam emendatissimus.

Pamphilus, presbyter Caesariensis & Martyr, scripsit Apologiam pro Origene a Rufino Latine conversam. Codices Origenis & Pierii in Bibliotheca, quam extruxerat, Caesariensi reposuit, ad quos Euthalius Diaconus suam Editionem Actorum & Epistolarum Apostolicarum contulit atque emendavit.

Hesychius Episcopus in Aegypto & Martyr. Ei editionem V. T. Alexandriae & in Aegypto receptam adscribit *Hieronymus* praef. in libr. Paralipom. & in IV. Evangelistas, nec non Apolog. adv. Rufin. Alius est & aliquot seculis posterior *Hesychius Alexandrinus* Lexici scriptor, cujus partem priorem jam A°. 1746. edidit, posteriorem vero nunc cum maxime procurat Vir. pl. Reverendus & multis nominibus mihi colendus JOANNES ALBERTI, qui mira diligentia & sagacitate invenit, loca, quae ex N. T. in hoc Lexico passim citantur, non esse ab ipso Lexicographo, sed ab alio, ordinis Alphabetici nullam habente rationem, addita; eamque ingeniosissimam conjecturam postea schedis J. *Pearsonii* & R. *Bentleyi* confirmatam vidit. Ex his autem Hesychiani, ut vocatur, Lexici additamentis non paucas lectiones deprehendi a receptis quidem diversas, sed cum Alexandrinorum lectionibus consentientes: quin etiam aliquoties voci alicui ex N. T. allatae non ejus interpretationem, sed variam Lectionem appositam fuisse observavi.

Lucianus Antiochenus presbyter & Martyr. Edidit versionem τῶν Ὁ. teste Hieronymo ll. cc. „Constantinopolis usque Antiochiam Luciani Martyris „exemplaria probat“. & alibi: „praetermitto eos Codices, quos a Luciano „& Hesychio nuncupatos paucorum hominem asserit perversa contentio“. Eiusdem Confessio Fidei extat apud Socratem H. E. 2, 10. & alibi.

DE SCRIPTORIBUS GRAECIS, QUI N. T. USI SUNT SEculo IV.

Eusebius Caesariensis Episcopus, ab eo est scripta 1. Praeparatio Evangelica edita Parisiis a Vigerio 1628. 2. Demonstratio Evangelica contra Hieroclem, contra Marcellum Ancyranum, & de Ecclesiastica Theologia adversus eundem, Paris. 1628. 3. Historia Ecclesiastica & de Vita Constantini, ex editione H. Valesii Moguntiae 1672. 4. Explicatio variorum scripturae locorum in Catenis MSS. hinc inde. Scripsit etiam 5. Commentarios in Psalmos & Esajam à B. de Montfaucon Parisiis A°. 1707. editos. Praecipue vero hic observandum, quod inventis Canonibus, sive tabellis X. artificiose dispositis; in compendio ostenderit tum Harmoniam Evangelistarum, tum etiam quid singuli seorsim a reliquis scripserint. In hoc negotio adjutus est labore Ammonii, cujus Evangelium αὐτῶν τερσάων Eusebius cum suo IV. Evangeliorum Codice contulit, ita quidem, ut primo singula Matthaei Segmenta, sicut ordi-

ne sese invicem apud Ammonium excipiebant, in suo Matthaeo numeris 1. 2. 3. usque ad ultimum 355. notaret; postea Segmenta Marci 233. Lucae 342. denique Joannis 232. verum non eo ordine, quo in Evangelio διὰ τεσσάρων Ammonii occurrebant, sed quo ipsi Evangelistae scripserant, pariter numeris suis distingueret. Quo labore peracto indicem sive Canones confecit. Postea idem Eusebius Ammonii Τίτλους sive brevitaria Capitum singulis Evangelistis praefixit, aut margini apposuit, saepe in quatuor Evangeliiis repetito eodem Τίτλω iisdem verbis, qui in Ammonii Harmonia sine dubio semel tantum erat positus, cujusmodi in Matthaeo sunt 68. in Marco 48. in Luca 83. in Joanne 18. Reliqua ex inspectione ipsorum Canonum Evangeliiis praefixorum & numerorum marginalium, quos Erasmus & Stephanus expresserunt, melius quam ex proluxa descriptione intelligi poterunt. Hanc explicationem laboris Ammoniani atque Eusebiani attento lectori haud paulo pleniorē ea, quam alii adhuc proposuerunt, addere lubuit; unde inter alia jam patet, cur ista κεφάλαια non aequalia, sed modo longiora modo breviora sint, prout nimirum vel in pluribus vel in paucioribus Evangelistas inter se convenientes vel discrepantes deprehenderant. Ceterum Eusebius Codices sacros Pamphili, Pamphilus autem lectionem Codicum Origenis secutus est, qui tantae auctoritatis erant, ut ipse Constantinus M. jussit quinquaginta Codices sacros cura Eusebii eleganter atque accurate describi: ὅπως ἀν' ὧν σώματα, inquit, ἐν διφθέραις ἐγκατασκευαίσις εὐανάγνωστά τε καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν εὐμετακόμιτα, ὑπὸ τεχνιτῶν καλλιγράφων καὶ ἀκριβῶς τὴν τέχνην ἐπισταμένων, γραφῆναι κελεύσεις, τῶν θεῶν δηλαδὴ γραφῶν, de Vita Constant. 4, 36. 37. Quo mandato accepto Eusebius quinquaginta illos Codices magnifice exornatos duobus vehiculis publicis Constantinopolin misit, ἐν πολυτελεῶς, inquit, ἡσκημένοις τέχεσιν τρισσὰ καὶ τετρασσὰ διαπεμφάντων ἡμῶν. Sed & eadem occasione accidisse puto, ut libri illi pauci veteres, qui ex incendio Diocletiani manibusque Traditorum salvi evaserant, prae novis istis & pretiosis regisque Codicibus forderent atque vilescerent, passimque seponerentur, sicque paulatim neglecti interirent.

Athanasius Episcopus Alexandrinus ex Editione Comelini Heidelbergae 1601. collata cum MS. Codice Basilienfi chartaceo Nicolai Doxopatri Constantinopolitani.

Petrus, Athanasii in Episcopatu Alex. successor, cujus Epistola Encyclica extat apud Theodoretum.

Marcus Diadochus, ut vocatur, scripsit sermonem contra Arianos a J. R. Wetstenio patre S. T. P. ad praelum paratum, & post ejus obitum A°. 1694. Basileae editum. Nomine ipsius existimem significari aliquem ex Episcopis Alexandrinis, Marci Evangelistae successoribus; eodem sensu, quo de Athanasio in Encomio ejus legitur, ἐπὶ τὸν Μάρκου θρόνον ἀνάγεται, οὐχ' ἥττον τῆς εὐσεβείας ἢ προεδρίας ἐκείνου Διάδοχος. Nisi sit ὁ μακάριος Διάδοχος ὁ Φωτικῆς Maximo citatus.

Macarius, Monachus Aegyptius; Ejus Homilias L. & Opuscula VII. Afcetica edidit J. G. Pritius Lipsiae 1698. & 1699. in Octavo. Loca S. S. videntur ad Codices typis editos, interdum etiam ad Vulgatam Latinam conformata vel potius detorta esse; neque enim Graecus quisquam unquam legit Μαμβεῖς 2. Tim. III. 8. neque verus & antiquus Macarius cum novis Typographorum editionibus constanter ubique conspiraret: sunt tamen loca quaedam, quae manus corruptrices evaserunt, ubi ignorabat forsā, verba Scripturae esse, quisquis Codicem, ita ut editus est, recensuit.

Ephrem Syrus, plurima Syriace scripsit, alia in Graecum conversa & A°. 1709. Oxonii edita sunt. Omnia vero Romae A°. 1738. --- 1743. V. Vol. in folio: expectatur sextum & ultimum volumen.

Marcellus, Ancyrae Episcopus Sabellianus, ab Eusebio Caesariensi refutatus.

Eustathius Antiochenus Confessor, scripsit adversus Origenem de Engastrimytho Disputationem, Tomo VIII. Criticorum Sacrorum editam, ejus etiam mentio fit in Actis Synodi Nicaenae a Gelasio Cyziceno conscriptis.

Julianus Imperator Anagnosten egit inter Christianos, postea contra ipsos scripsit. Ed. Ez. Spanhemii Lipsiae 1696.

Eunomius, Episcopus Cyzici, auctor Sectae Anomaeorum. Ejus Confessio & Apologeticus extant in Fabricii Biblioth. Gr. Vol. VIII. & Canisio Basnagii.

Amphilochius Cappadox, Basilio M. & Gregorio Naz. laudatus, e Monacho Episcopus Iconii. Ejus Opera, sed spuria pleraque omnia, quaedam forte Amphilochio Cyzici episcopo, Photii aequali, tribuenda, edidit F. Combefis Parisiis 1644. sed ita ut aliquando loca ex N. T., contra fidem Codicis MS, ad Latinam Versionem corrigenda esse judicaret, & corrigeret, vid. in Luc. VII. 45.

Basilus Magnus, familiaris Greg. Naz., Episcopus Caesariensis, cujus Epistola ad Amphilochium edita est a Beveredgio. Opera reliqua Venetiis 1535. & Basileae 1551. denique III. in folio Voluminibus a *Juliano Garnier* Parisiis 1721. -- 1730. Contulimus aliquot ejus Homilias cum MS. Faeschiano membranaceo. Libri de Baptismo videntur ex Codice recentiore editi, nisi fortassis loca Scripturae ab Editore ad Codices jam typis vulgatos consueto conformata fuerunt. Dubitatur an quartus & quintus contra Eunomium liber (quem etiam Th. Beza edidit) ipsius sint.

Gregorius Nyssenus, Basilii frater. Edidit Beveredgius Epistolam Canonicam ad Letoium, Basnagius in Lectt. Antt. Canisii librum ad Theophilum, denique Venetiis A°. 1536. tractatus de homine prodiit. Homilia in ὑποπαντήν, quae tamen suspecta mihi est, extat cum aliis Homiliis in MS. Faeschiano membranaceo, Homiliae autem in octo Beatitudines, in Ecclesiasten & Canticum, in MS. Basiliensi chartaceo. Opera ejus II. in folio Voll. edita sunt Parisiis 1615. accessit Appendix A°. 1618.

Gregorius Nazianzenus in Palaestina Rhetoricam didicit, Constantinopolitanus Episcopus (unde in MSS. plerumque Constantinopolitanus cognominatur, non vero Nazianzenus) vulgo κατ' ἐξοχήν Theologus dictus, vir in Scripturis apprime eruditus, Hieronymo teste in Eph. c. V. Epistolae ejus extant in Operibus Basilii; Vita Athanasii ab ipso conscripta operibus Athanasii praefigitur; 16. Tractatus ab Aldo editos A°. 1516. item Opera ejus Basileae 1550. edita contuli cum duobus MSS. Basiliensibus Codicibus chartaceis, quorum prior continet LII. i. e. omnes ipsius Tractatus a quodam Choniata scriptos: posterior vero 18. ipsius Tractatus, cum Scholiis Eliae Cretensis. Opera ejus edita sunt Parisiis A°. 1609.

Caesarius, frater Gregorii Naz., scripsit quaestiones & Responsiones 195. Photio Cod. 210 laudatas, quae Graece & Latine extant in Bibliotheca Patrum.

Asterius, Amaseae metropolis Pontii Episcopus, Homiliam scripsit, cujus argumentum servavit Photius Cod. 271.

Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus scripsit Catecheses editas Parisiis 1720.

Didymus Alexandrinus caecus; quaedam ejus Scholia in Catenis reperiuntur: libri tres de Spiritu S. ab Hieronymo conversi sunt; extant etiam ejus Scholia in Epistolas Catholicas Latine, & Fragmentum contra Manichaeos apud Canisium.

Serapio, Catecheta Alexandrinus, Thmuitanus in Aegypto Episcopus ab Athanasio ordinatus; ejus extat Scriptum contra Manichaeos in Canisio Basnagii editum, a Photio Bibl 85. citatum.

Theodorus Heraclensis in Thracia Episcopus, Arianismi fautor, teste Theodoreto, Commentarios scripsit in Matthaeum, Joannem, & Pauli Epistolas, quo-

quorum mentionem facit Hieronymus; in Catenis vero Fragmenta ex iisdem occurrunt.

Epiphanius Palaestinus Eleutheropolitanus, Constantiae in Cypro Episcopus Linguarum peritus, ex Editione Petavii Paris. 1622. De eo ita scribit Consalus Poncius: „ si quis est inter Sanctos Patres, quorum, vel temporum injuria „ vel Librariorum oscitantia, mutila, corrupta depravataque ad nos scripta perve- „ nere — is quidem unus iudicio meo S. est Epiphanius”.

Apollinaris Laodiceae in Syria natus est Episcopus, Libanii atque Epiphanii amicus, cujus Commentariorum in Catenis Graecorum frequens est mentio.

Diodorus Tarsensis, Praeceptor Mopsuesteni; mentio ejus quoque fit in Catenis passim, & in Codice 72. ad Matth. XXVII. 49.

Theodorus Mopsuestenus, ταῖς γραφικαῖς ἀρίστα πλουτῶν μαρτυρίαις, teste Photio Bibl. 4., plurima scripsit, quorum Fragmenta in Catenis MSS. & editis reperiuntur.

Joannes Chrysostomus dictus, quae appellatio, aliquot seculis ipso recentior, a tempore VI. Synodi A°. 680. habitae communiter innotuit, presbyter fuit Antiochiae, post Patriarcha CP. amicus Theodori Mopsuest. Textu etiam N. T. usus est eodem atque Origenes. Frequens ejus est mentio in Catenis MSS. Editione usus sum Savillii Etonae A°. 1612. & postea B. de Montfaucon Paris. 1718. Homilias in Matthaeum ex Codice vetustissimo sed lacero Academiae Juliae cum Textu Matthaei vulgato contulit, atque V. L. edidit J. Saubertus.

Titus, Bostrorum in Arabia Episcopus, scripsit contra Manichaeos, a Photio Bibl. 85. citatus, & in Canisio Basnagii editus: scripsit item in Lucae Evangelium Commentarios, qui in catenis MSS. cum aliorum Patrum Commentariis permisti & a Possino Romae A°. 1673. editi sunt.

Polychronius, frater Theodori Mopsuesteni, scripsit in Proverbia, Ecclesiastem & Canticum.

Timotheus, Alexandriae Episcopus, cujus Canones edidit Beveredgius.

Pseudo-Dionysius Areopagita in hoc seculo collatur a Pearsonio. Qui cum frequenter a Monachis describeretur, & Commentariis explicaretur, inde factum existimo, ut non repraesentet textum N. T., qualis fuit seculo IV., sed qualis fuit librariorum aut Scholiastarum temporibus. Editus est Florentiae A°. 1516.

S E C U L O V.

Synesius Episcopus Ptolemaidis, Libyae Cyrenaicae, ex editione Turnebi Paris. 1612.

Proclus, Chrysostomi amanuensis, scripsit varias Homilias, quae Latine exstant in Bibliotheca Patrum.

Theodoretus, Discipulus Theodori Mopsuesteni & Chrysostomi, Episcopus Cyri in Syria, ex editione Sirmondi Paris. 1642. collata cum MSS. Basilien-sibus.

Cyrillus Alexandrinus, de quo ita Millius „ quantum, inquit, ex locis N. „ T. per opera ejus sparsis colligimus, exemplar nactus est notae probatoris & „ admodum emendatum, qualia haud pauca Seculo III. in usum Praesulum & „ Doctorum a scribis Alexandrinis exarata fuisse supra notavimus”. Hoc est, ut verba Viri Cl. interpretamur, secutus est editionem Origenis atque Eusebii. Edit. Parisiis 1638. quae tamen non ubique ad fidem MSS. curata est, ut ex Scholiis MSS. & MS. Basilienfi Glaphyrorum & de XII. Anathematismis vidimus. Non raro etiam sequitur Lectiones Ecclesiae Latinae

Theophilus, praedecessor Cyrilli in Episcopatu Alexandrino, scripsit Epistolas Paschales contra Origenistas, Hieronymo interprete Latine editas.

Eutherii Nestoriani Episcopi Tyanensis secundae Cappadociae libelli 18. inter Athanasii Opera.

Isidorus Pelusiota, cujus Epistolae in Catenis MSS. passim memorantur; earum libros IV. edidit Rittershusius A°. 1605.

Nonnus Panopolitanus, Agathiae tanquam novus Poëta memoratus, scripsit Paraphrasim Evangelii Joannis Carmine heroico, mutilam; quam edidit Sylburgius Heidelbergae. 1596.

Dioscorus successor Cyrilli in Episcopatu Alexandrino.

Philostorgii Eunomiani ex Cappadocia *Historiae Ecclesiasticae* excerpta, *Socrates* CP.,

Sozomenus,

Evagrius Epiphaniensis Syrus, Historiam Ecclesiasticam scripserunt, edidit *Valesius*.

Nilus ex Eparcho CP. Monachus & Asceta. Ejus *παραιήσεις* extant in Orthodoxographis.

Basilus, *Selenciae* in Isauria Episcopus, scripsit Homilias, edente Commelino 1596. item Demonstrationem contra Judaeos, in Canisii Antt. Lectt. a Basnagio recufis.

Victor, Presbyter Antiochenus, scripsit in Marcum, frequenter citat Origenem, Apollinarium & Theod. Mopsuest. Extat in Bibliotheca Patrum Latine, in Catenis vero MSS. Graece.

Severianus Gabalorum in Syria Episcopus in Catenis citatur.

Theodotus Ancyranus Synodo Ephesinae interfuit, in cujus Actis aliquot ejus Homiliae extant contra Nestorium.

Hadrianus scripsit *Isagogen* S. S. Tomo VII. Criticorum Sacrorum editam.

Gelasius Cyzicenus scripsit Acta Synodi Nicenae, post annum C. 475. a Commelino A°. 1604. in Folio editus.

Euthalius Diaconus, qui cum Athanasio presbytero Alexandrino interfuit Concilio Chalcedonenfi A°. 451. Vid. Concil. Act. III. prope fin. Episcopus postea Sulcensis, edidit Epistolas Paulinas, Acta Apostolorum & Epistolas Catholicas. Ubi sequentia observamus, 1. Paulinas Epistolas edidit jussu alicujus Episcopi, quem Patrem vocat; postea vero Acta & Epistolas Catholicas rogatu Athanasii presbyteri, quem fratrem vocat. 2. Istis libris primus accentus & spiritus apposuit, τὴν τε τῶν πρᾶξεων βίβλον ἅμα καὶ καθολικῶν ἐπιστολῶν ἀναγνῶναι κατὰ προσωδίαν---προσέταξας, ἀδελφε Ἀθανάσιε προσφιλέστατε. In hoc forte imitatus labores Origenis, qui, cum in Octaplis Hebraica Graecis literis exprimeret, accentus videtur necessario apposuisse, ne ab ignaro lectore vocabula perperam pronunciarentur; accentus isti conspiciuntur in vetustissimis Codicibus, uno prophetarum Marechalli, altero fragmentum hujus Editionis Euthalianae continente, qui est 202. Bibliothecae Coislinianae. 3. Libros istos etiam στιχιδὸν scripsit, id est, ita ut singulae lineae singulas sententias absolverent, eaque distinctione observata lectores scire possent, quae continuo spiritu legerent, & ubi paulum intermitterent. Πρῶτον δὴ οὖν ἔγωγε τὴν Ἀποστολικὴν βίβλον στιχιδὸν ἀναγνούς τε καὶ γράψας, πρῶτην διεπεμψάμην πρὸς τινὰ τῶν ἐν Χριστῷ πατέρων ἡμῶν, μετρίως πεπονημένην ἑμοί, οἷά τε πῶλος ἀβασθῆς ἢ νέος ἀμαθὴς ἐρήμῃ οὐδὸν καὶ ἀτριβῇ ἵεναι προστεταγμένος. Οὐδένα γάρ πω τῶν ὅσοι τὸν Θεῖον ἐπρεσβέυσαντο λόγον εἰς δεῦρο διέγνω, περὶ τοῦτο τῆς γραφῆς ταύτης εἰς σπουδὴν πεποινημένον τὸ χῆμα. οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ἀβασθῆς οὕτως οὐδὲ τολμηρὸς, ὥστε τῆς ἐτέρας εὖ μάλα πεπονημένης πόνους αὐτὸς ἀφειδῶς καθυβρίζειν ταῖς τῆς ὀλιγομαθοῦς ἡμῶν ἀναγνώσεως τομαῖς. Ἐναγχος τῶνινυ, ὡς ἔφην, τὴν Παύλου βίβλον ἀνεγνώκως, αὐτίκα δὴτα καὶ τὴν δὲ τὴν τῶν Ἀποστολικῶν πρᾶξεων, ἅμα τῇ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν ἐβδομάδι, πονέσας ἀρτίως σοι πώπομφα;— jussus enim erat διελεῖν τούτων [τῶν βιβλῶν] ἐκάστης τὸν ἰοῦν λεπτομερῶς, — καὶ τοῦτο ἀόκνως ἐγὼ καὶ προθύμως πεποινηκῶς, στιχιδὸν τε συνθεῖς τούτων τὸ ὕφος κατὰ τὴν αὐτοῦ συμμετρίαν πρὸς ἑυσημοὶ ἀνάγνωσιν. Numerus στιχιδῶν

five versuum istorum in multis Codicibus MSS. singulis libris cum aliqua variatione subjectus legitur, reperiturque in versione Coptica & Syra posteriore, & a R. Stephano ex parte typis editus est.

Acta Apostolorum habent versus 2524.

Epistola Jacobi	242.	ad Galatas	293. al. 320. al. 392.
I. Petri	236.	ad Ephesios.	282. al. 312.
II. Petri	160.	ad Philipenses	208.
I. Joannis	274.	ad Colossenses	208.
II. Joannis	30.	I. ad Thessalonicenses	193. al. 206.
III. Joannis	32.	II. ad Thessalonicenses	106.
Judae	71.	ad Hebraeos	703.
ad Romanos	920.	I. ad Timotheum	213. al. 230.
I. ad Corinthios	870.	II. ad Timotheum	172. al. 179.
II. ad Corinthios	590.	ad Titum	97.
		ad Philemonem.	37.

Hoc modo Codex Coislin. 202. exaratus conspicitur; ad imitationem Origenis, qui Jobum, Psalmos, Proverbia, Ecclesiasten, Canticum, Sapientiam & Ecclesiasticum *σιχηῶς* conscribi curavit; post Euthalium vero etiam Hesychius Hierosolymitanus eodem modo XII. Prophetas minores distinxit. 4. Non tantum *σίχης* i. e. minores distinctiones apposuit, atque numeris signavit, verum etiam majores, quae κεφάλαια vocant, & quorum ἑκθεσιν singulis libris praemissit. Epistolas quidem Paulinas jam A°. 396. alius, quem exscripsit, in Capita distinxerat, καθ' ἐκάστην ἐπιστολὴν προτάζομεν τὴν τῶν κεφαλαίων ἑκθεσιν, ἐν τῶν σωφοτάτων τινὶ καὶ φιλοχρίστων πατέρων ἡμῶν πεπονημένην; in Actis vero & Catholicis, rogatu Arthanasii ipse, ad imitationem praecedentis, Capitum distinctionem & recensionem invenit; ἐκ πατέρων ἡμεῖς καὶ διδασκάλων τὸν τρόπον καὶ τὸν τόπον ὠφελημένοι, ἐγχειροῦμεν μετρίως τῇδε τῶν κεφαλαίων ἑκθεσεῖ, αἰτοῦντες συγγνώμην προπετείας ἡμεῖς οἱ νέοι χρόνων τε καὶ μαθημάτων, id in prologo Actis praefixo repetit, τὰ ἑκαστα κατ' ἀκολουθίαν ἐκθέμενος ὀλιγοστῇ ἀνακεφαλαώσει, & ante Catholicas τὴν τῶν κεφαλαίων ἑκθεσιν ---- μετρίως ποιούμενος: nisi enim ipse horum κεφαλαίων auctor fuisset, suae μετριότητος nullam fecisset mentionem. Ipsa etiam Capita in aliquot partes subdividit vel potius 1. 2. 3. 4. vel 5. Appendices illis adjunxit, αἱ μὲν τοῦ Ἀλφα καὶ Βῆτα αὐτοτελεῖ τὰ κεφάλαια, αἱ δὲ τοῦ ἀτερίσκου τὰς ἐν μέρει τούτων ὑποδιαίρεσεις ἐσημειώσαμεθα: in Actis κεφάλαια μὲν ὅλα μ. τὰ δὲ τούτοις ἐπόμενα, ἅτινα τὰς σημειώσεις ἔχουσι αἱ δὲ τοῦ ἀτερίσκου μὴ. Habent ergo

Acta Apostolorum Capita	40.	ad Galatas	12.
Epistola Jacobi	6.	ad Ephesios	10.
I. Petri	8.	ad Philipenses	7.
II. Petri	4.	ad Colossenses	10.
I. Joannis	7.	I. ad Thessalonicenses	7.
II. Joannis	1.	II. ad Thessalonicenses	6.
III. Joannis	1.	ad Hebraeos	22.
Judae	4.	I. ad Timotheum	18.
ad Romanos	19.	II. ad Timotheum	9.
I. ad Corinthios	9.	ad Titum	6.
II. ad Corinthios	11.	ad Philemonem	2.

Ista κεφάλαια in Fragmento illo vetustissimo, de quo supra, comparent, & a R. Stephano edita sunt. Extant etiam in Codice Versionis Syriacae posterioris, 5. Idem etiam notavit ἀναγνώστis, h. e. indicavit, ad quem finem ipso judice

dice legendo cuiquam pergendum esset, τὴν τῶν ἀναγνώσεων ἀκριβεστάτην τομήν---
 ἡμεῖς τεχνολογήσαντες ἀνεκεφαλαιώσαμεθα.

In Actis notavit Lectiones	16.	ad Galatas	2.
In Epistola Jacobi	2.	ad Ephesios	2.
in priore Petri	2.	ad Philippenſes	2.
in posteriore Petri	1.	ad Colossenses	2.
in prima Joannis	2.	I. ad Theſſalonicenses	1.
in ſecunda Joannis	1.	II. ad Theſſalonicenses	1.
in tertia Joannis	1.	ad Hebræos	3.
in Epistola Judæ	1.	I. ad Timotheum	1.
ad Romanos	5.	II. ad Timotheum	1.
I. ad Corinthios	5.	ad Titum	1.
II. ad Corinthios	4.	ad Philemonem	1.

Lectiones hæc eas fuiſſe cenſet Zacagnius, quæ Euthalii tempore in Alexandria Eccleſia ſervabantur: contrarium docet ipſe Euthalius, qui ſe inventorem diviſionis iſtius auctoremque fatetur. Quod vero adjecit Zacagnius, ſingulis diebus Dominicis per annum unam iſtarum Lectionum publice in Eccleſiis lectam aut legendam fuiſſe, id conſuetudini Eccleſiaſticae repugnat, qua librum Actorum interjecto tantum inter Paſcha & Pentecoſten L. dierum tempore lectum, per omne vero reliquum anni tempus ſepoſitum fuiſſe conſtat. 6. Dicta ex Veteri Teſtamento in Actis vel Epistoſis citata a reliquo textu uncinulis ac numeris appoſitis diſtinxit, libris etiam, unde deſumta eſſent, margini adſcriptis, τὴν τῶν θείων μαρτυριῶν εὐαποδείκτον ἔννεσιν ἡμεῖς τεχνολογήσαντες & alibi ἔκθεσιν — θείων μαρτυριῶν μετρίως — ποιούμενοι. Epistoſis vero ad Philippenſes & Colossenses hanc Obſervationem præmiſit, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιſτολῇ οὐδ' ὅποθεν ἐμνημόνευσε ῥητὴ Παῦλος ὁ ἀπίſτολος. 7. Actis Apoſtolorum Epistoſisque Catholicis & Paulinis ſingulos prologos præmiſit, ac ſingulis libris ὑπόθεσιν ſive Argumentum eorum, quod προοίμιον vocat, præfixit. Hoc eſt, προοίμιον primum præfigitur Actis, ſecundum Epistoſis Catholicis, tertium Paulinis uniſerſis: nam quæ ſingulis epistoſis Pauli præfiguntur ὑποθέσεις, alium habent Auctorem, qui ab Euthalio noſtro in loco, ubi ſcripta ſit prima ad Corinthios, poſterior ad Theſſalonicenses, & prima ad Timotheum, aperte diſſidet. 8. Quod præcipuum eſt, Editionem ſuam cum exemplari Pamphili martyris, in Bibliotheca Caſarienſi aſſervato, contulit; cujus rei fidem facit tum ſubſcriptio Epistoſar. Pauli in Codice Coiſlin. 202. ἀντεβλήθη δὲ ἡ βίβλος πρὸς τὸ ἐν Καίſαρειᾳ ἀντίγραφον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἁγίου Παμφίλου, χειρὶ γεγραμμένον αὐτῷ; tum ſubſcriptio Actorum & Epistoſ. Cathol. apud Zacagn. p. 513. Ἀντεβλήθη δὲ τῶν Πράξεων καὶ καθολικῶν ἐπιſτολῶν τὸ βιβλίον πρὸς τὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐν Καίſαρειᾳ βιβλιοθήκης Ἐυσεβίου τοῦ Παμφίλου. Inde error Librariorum ortus eſt, qui cum legerent, ab Euthalio Codicem Pamphili conſultum fuiſſe, totum laborem Euthalii Pamphilo tanquam notiori adſcripſerunt. vide Codicem Coiſlin. 25. At longius a vero aberravit Millius, qui cum in exemplari aliquo paucorum ſeculorum Euthalii prologum conſpexiſſet, illud protinus ipſius Euthalii αὐτόγραφον vel certe accuratiſſimum exemplar eſſe putavit, innumerasque V. L., quinque paginas in Folio complentes, ad Euthalium auctorem retulit, quæ temporibus Euthalii nondum natae erant, & a quibus Euthalius ipſe in Prologis, Argumentis & Capitibus, & in Fragmento MS. antiquiſſimo, manifeſte recedit: quod perinde eſt, ac ſi Millius omnes N. T. Variantes Lectiones ipſis auctoribus ſacris adſcribere voluiſſet. 9. Subſcriptiones, quibus notatur, ubi Epistoſae ſcriptae eſſent, ad calcem ſingularum appoſuit. 10. In fine prologi Epistoſarum Paulinarum notatur A°. D. 458. ſcriptus & quidem in Ægypto, τῆς παρῆς τῆς αὐτῆς

ὑπάτης πρώτης Λέοντος Ἀυγέστου, Ἰνδικτιώνος Ἰβ. ἐπιφί ε. Διοκλητιανῆ ἑοδ. Æra enim Diocletiani & appellatio mensis Ægyptiis usitata fuit.

Athanasius Cyrilli Patriarchæ Alex. ex sorore Diodora nepos, a Dioscoro per octo annos continuos vexatus, & presbyterio privatus, ut ex libello Patribus Chalcedonensibus oblato Act. III. constat; scripsit Synopsin Sacrae Scripturae, Operibus S. Athanasii Episcopi insertam: in illa plerumque ad verbum eadem repetit, quæ Euthalius exposuerat, quæ causa est, cur eum pro eodem ipso presbytero, cui Euthalius prologos suos inscripsit, indubitanter habeamus. Utrum vero idem ad annum usque 500. vixerit, & Episcopatum Alexandrinum adeptus fuerit, incertum est; eoquæ magis, quod Nicephorus hunc Episcopum vocat αἰρετικόν.

Ammonius Alexandrinus Presbyter, A°. 458. subscripsit pro defensione Synodi Chalced. contra Eutychen & Dioscorum, ejus fit mentio in Catenis.

Nestorius & Nestoriani; Fragmenta quaedam ex ipsorum scriptis reperiuntur in Actis Synodi Ephesinae, a Commelino A°. 1591. editis & in Scholiis MSS.

Hesychius, Presbyter Hierosolymorum, scripsit στιχηρὸν τῶν ιβ. προφητῶν Tomo VIII. Criticorum Sacrorum editum: vidit ille editionem Euthalianam Epistolarum Pauli, adeoque tempore a Theophane assignato junior est, cujus rei ipsius præfatio fidem facit: ἔστι μὲν ἀρχαῖον τοῦτο τοῖς Θεοφόροις τὸ σπούδασμα, στιχηρὸν ὡς τὰ πολλὰ πρὸς τὴν τῶν μελετωμένων σαφένειαν τὰς προφητείας ἐκλίθεσθαι οὕτω τοιγαροῦν ὅψι μὲν τὸν Δαυὶδ καθαρίζουσα, τὸν παρομοιασθῆναι δὲ τὰς παραβολὰς, καὶ τὸν ἐκκλησιάσθην τὰς προφητείας ἐκθέμενον· οὕτω συγγραφῆσαν τὴν ἐπὶ τῷ Ἰακώβ βίβλον, οὕτω μεριθύνει τοῖς στίχοις τὰ τῶν ἀσμάτων ἀσμαῖα, πλὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποστολικὴν βίβλον οὕτω τινὶ συγγραφῆσαν εὐρὼν, ἢ μάλλον ἐν τοῖς ιβ. βίβλοις τῶν προφητῶν αὐτὸς ἠκολούθησα. Neque tamen multo est recentior, cum Cyrillus Scythopolitanus ejus faciat mentionem. Citatur etiam in Catenis Evangeliorum & apud Photium Bibl.

S E C U L O VI.

Theodorus Constantinopolitanus Anagnostes, Historiæ Ecclesiasticæ scriptor ex Editione Valesii.

Severus Antiochenus Episcopus, auctor Sectæ. In Catenis.

Joannes Climacus vel Scholasticus, scripsit scalam Paradisi.

Anastasius Antiochenus Episcopus.

Procopius Gazæus sophista, scripsit scholia in libros Regum & Paralipom. quæ edidit Jo. Meursius Lugd. Bat. 1620. & Commentarium in Esajam editum a J. Curterio Paris. 1580.

Cosmas Indicopleustes, quem Nestorianum fuisse probavit M. V. de la Croze, scripsit Topographiam Christianam, editam a Montfauconio Paris. 1706. tum prologos ineditos in quatuor Evangelistas, quos reperi partim Græce in Codice 109. partim Syriace in Codice Versionis Syrae posterioris.

Andreas, Episcopus *Caesariensis* in Cappadocia, scripsit Commentarium in Apocalypsin.

S E C U L O VII.

Antiochus, monachus Palæstinus, scripsit Homilias CXXX. in B. P. editas.

Leontius Byzantinus Scholasticus, scripsit librum de Sectis, Basileæ 1578. in octavo editum.

Sophronius, Hierosolymitanus Episcopus, cujus mentionem facit Photius Bibl.

Maximus scripsit Dialogos a Beza A°. 1570. editos & Athanasio adscriptos, in Orationem Dominicam MS. Faeschian. chartaceum, εκατοντάδας 5. quarum quatuor priores a Contr. Gesnero ex Codice Diegi Hurtadi editae sunt, duae vero posteriores in MS. Faeschiano extant; ad Joannem Cubicularium contra Severum in eodem MS., denique Locos Communes Aureliae Allobrogum A°. 1609. in folio editos. Maximi Opera edidit Combefisius Paris. 1675.

Thalassius, Presbyter & Abbas in desertis Libyae, scripsit sententiarum Centurias quatuor, in Orthodoxographis Basileae A°. 1569. editas.

Joannes Alexandrinus Philoponus, ab aliis Grammaticus cognomine dictus, scripsit in Hexaëmeron contra Theodorum Mopsuest. apud Photium Cod. 240.

Chronicon Alexandrinum sive Fasti Siculi ad A. C. 628.

Olympiodorus scripsit in Jobum, extat MS. in Bibliotheca Basiliensi.

Andreas, Monachus primum Hierosolymitanus, postea Archiepiscopus Cretensis, scripsit varias Homilias, quarum aliquot extant in Codice MS. Faeschiano membranaceo. Eas edidit Combefisius Paris. 1644.

Theodorus Raithusensis, in Palaestina presbyter, scripsit de Incarnatione, quod scriptum Beza edidit.

Eulogius Episcopus Alexandrinus, scripsit contra Timotheum & Severum, Acephalos, & alia apud Photium Bibl. recensita.

S E C U L O VIII.

Joannes Damascenus; Opera ejus edidit R. Michael le Quien, Parisiis A°. 1712. Praecipue ejus Parallela sacra & excerpta ex Chrysostomi Commentariis in Epistolas Paulinas plurimum nos adjuverunt; is quem supra laudavimus editor de MS. Codice, quo usus est, ita judicat: „Epirôme Commentariorum Jo. „Chrysostomi, Theodoret, & Cyrilli in Epistolas Pauli in Codice Regio 2331. „qui 900. circiter amorum praefert aetatem. Quod ad scripturae Textum, „qui Commentario interjectus est, attinet --- a doctissimis praestantissimisque „Critici, quibuscum eum communicavi, magni fuit aestimatus”. Quod si vero is, qui correctioni apud Typographum praefuit, non ad vulgatos Codices Epistolarum Pauli Graecos & Latinos, sed unice ad MS. Codicis Lectionem attendisset, non suppressisset 1. Thess. I. 1. vocem ἡμῶν. Cap. II. 8. exhibuisset cum antiquioribus ὁμειρόμενοι. vers. 16. ἔφθασεν δὲ. 1. Tim. V. 4. μανθανέτωσαν. VI. 17. ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. 2. Tim. II. 26. ἐκ τῆς διαβέβησ παγίδος. IV. 18. καὶ ῥύσεται με ὁ Κύριος. Ita enim habere MS. Codicem a fratre meo *Petro Wetsteno*, A. L. M. nunc in agro Basiliensi V. D. Ministro, qui ipsum inspexit, didici. Sine dubio etiam ad Hebraeos VII. 9. non legendum erat, ὁ δὲ καταλαμβάνων, qui autem accepit; sed ὁ δεκάτας λαμβάνων, qui decimas accipiebat. In Bibliotheca Basiliensi extat Codex chartaceus MS. contra Nestorianos.

Theodorus Studites, Abbas Constantinopolitanus, ex editione Sirmondi Paris. 1696.

Germanus 1. Patriarcha Constantinop. citatur Photio Bibl.

Tharasius, Patriarcha Constantinop. scripsit Epistolam ad Hadrianum Papam apud Beveredgium extantem.

Georgius Syncellus Tharassii Patriarchae, scripsit Chronicon.

Elias Cretensis Metropolitae, circa A. C. 787. clarus, teste Fabricio, scripsit in exilio Commentarios in 18. Orationes Gregorii Nazianzeni, in MS. Codice Basiliensi asservatos, a Leunclavio vero in Latinum conversos editosque Basileae 1571. Scopus ejus praecipue fuit, dicta S. S., ad quae Nazianzenus alludit, indicare, τῶν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς χρήσεων, ὧν τὰ μὲν παραδόν, τὰ δὲ προσκολλῶν, τὰ δ' ἄλλοιῶν καὶ πολυτρόπως καταποικίλλων ὁ μέγας οὗτος συνήφαινε. Citat Maximum & Joannem Damascenum; Titulus operis hic est: Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς

τοὺς λόγους Γρηγορίου τῆ Θεολόγου, ποιηθεῖσα τῷ ἐντελεῖ μητροπολίτῃ Κρήτης Ἠλίας, ὑπεγράφη τυγχάνοντι.

S E C U L O IX.

Nicephorus Patriarcha CP. scripsit Confessionem Fidei ad Leonem Papam, editam in fine Actorum Synodi Ephesinae.

Photius Patriarcha CP. scripsit Nomocanonem, Beveredgio edente, Bibliothecam edente Hoeschelio A° 1601. Epistolas edente Montacutio Londini 1651. ejus etiam fit mentio in Catenis; item Amphilochia inedita tribus Tomis, quorum nonnisi secundum vidi.

Theodorus Abucara, Damasceni Discipulus, scripsit Arabice, convertit Michael Syncellus.

S E C U L O X.

Arethas, Caesareae Cappadocum Episcopus, scripsit Orationem funebrem Euthymii A°. 911. Ejus fit mentio in Palaeographia Graeca. p. 275. ad A. C. 914. Scripsit etiam Commentarium in Apocalypsin, A°. 1631. Parisiis editum.

Constantinus Porphyrogenetus Imp. scripsit Ceremoniale, ex quo Excerpta edidit Fabricius e Codice MS. Amplissimi V. D. Zachariae Conradi ab Uffenbach, Consulis Francofortensis; qui Codex nunc est Bibliothecae Lipsiensis.

Michaël Psellus, Photii Discipulus.

Joannes Geometra, ejus fit mentio in Catenis in Lucam &c.

Theodorus Daphnopata, praeceptor Constantini Porph. Aliquot ejus Homiliae, quarum una est de inventione Capitis Jo. Baptistae, extant in MS. Codice Faeschiano membranaceo.

Oecumenius scripsit in Acta & Epistolas Apostolorum, Parisiis 1631. editus. Textus autem sacer ad Editiones potius N. T. Erasimiani, quam ad fidem Codicum MSS. expressus est.

S E C U L O XI.

Theophylactus, Bulgariae Archiepiscopus, Chrysostomum redegit in compendium, scripsit in Evangelia Commentarios, quos in Bibliothecae Basilienfis Codice chartaceo jam extantes Erasmus inspexit, Oecolampadius vero in Latinum conversos edidit: Graece autem editi sunt Romae A°. 1542. Scripsit etiam in Epistolas Pauli Commentarios, Londini A°. 1636. editos.

Michaël Psellus, Michaëlis Ducae Imperatoris praeceptor.

Suidae Lexicon, Cantabrigiae 1705. a L. Kuftero editum.

S E C U L O XII.

Antonius Melissa scripsit Locos Communes A°. 1609. cum Maximi Locis editos; aetas ejus ignoratur, citat autem Photium atque Damascenum.

Euthymius Zygabenus, Monachus Constantinopolitanus scripsit *πανοπλίαν δογματικὴν* A°. 1710. Tergesti typis editam; scripsit etiam in Evangelia & Epistolas Commentarios Millio visos: item in Psalmos & Hymnos Commentarium ineditum, cujus exemplar manu *Patricii Junii* descriptum extat in Bibliotheca Remonstrantium Amstelodami.

Theodorus Prodromus scripsit Epitomen Commentariorum in Psalmos, in Bibliothecae Basilienfis MS. Codice extantem.

Theophanes Cerameus, Episcopus Tauromenitanus in Sicilia, scripsit multas Homilias.

Joannes Zonaras Constantinopolitanus, scripsit Chronicon, & in Jus Canonicum notas a Beveredgio editas.

Alexius

Alexius Aristenus scripsit in Jus Canonicum, & a Balsamone citatur.

Constantinus Harmenopolus judex Thessalonicensis, scripsit de Sectis librum, qui extat in B. P.

S E C U L O XIII.

Nicetas Choniates varia scripsit partim edita partim inedita, praecipuum opus est Thesaurus Orthodoxae Fidei.

Eustathius Homeri Interpres.

S E C U L O XIV.

Macarius Chrysocephalus, Philadelphiae Metropolita, conscripsit Catenam in Matthaeum ex variis Patribus A°. 1345. MS. Baroc. 166. *Millio* inspectam, & ad seculum X. relata.

Balthasar *Corderius* Antwerpiae edidit Catenam Patrum Graecorum in *Lucam* ex bibliotheca Card. Bessarionis A°. 1628., & A°. 1630. in *Joannem* ex Codice membranaceo Cardinalis Cusani, qui Treveris adservatur; item in *Psalmos* A°. 1643. Videtur autem in textu exhibendo magis secutus Codices typis editos, quam Lectionem MS. sui Codicis. Porro *Patricius Junius* edidit Londini A°. 1637. *Nicetae* Heracl. Metrop. Catenam in *Jobum*. Denique P. *Possinus* edidit Tolosae A°. 1646. catenam in Matthaeum, & A°. 1673. Romae in *Marcum*.

DE VERSIONE LATINA.

Primis quidem Ecclesiae Romanae temporibus, cum majorem partem ex Graecis atque exteris constaret, cumque adhuc Graeca lingua fere omnibus gentibus per orbem terrarum familiaris esset, Latine conversis Codicibus Sacris opus non fuit, quum Graece legi & intelligi possent ab omnibus. Circa medium demum seculi II., Pio Pontifice Italo existente, videtur lectitari Scriptura Sacra in lingua vernacula, hoc est Latina, coepisse. Cujusmodi autem fuerit haec conversio, multo ante correctionem Hieronymi confecta, ex scriptis eorum, qui eadem usi fuerunt, conjecturam facere licebit, quamquam varie tentata ac descripta fuerit.

Occurrit primo loco *Marcion* & *Marcionitae*, qui corruperunt libros N. T. resectis omnibus iis, quae Judaicae Religioni favere putabant, & contracto toto N. T. in duos Codices, quorum priorem vocabant *Evangelium*, ex Luca maximam partem conflatum, ac subinde ex reliquis Evangelistis integratum: posteriorem *Apostolicum*, continentem Epistolas ad Galatas, ad Corinthios, ad Romanos, ad Thessalonicensis, ad Laodiceos, ad Colossenses, ad Philemonem, & ad Philipenses.

Instituti nostri non est Marcionem refutando actum agere, ac de illis locis disputare, quae sustulerat, sed potius de iis agemus, quae retinuerat.

Ac principio, quod a nemine adhuc animadversum puto, (nisi J. *Millio* prol. 378. suboluisse putemus) comperimus, Marcionis Codices N. T. non ex Graecis exemplaribus, sed ex Versione Latina veteri sive Italica conflatos fuisse. Nimirum ex tribus tantum monumentis, quid Marcion legerit, & Romae primum ediderit, constare potest, ex *Epiphanio*, ex *Tertulliano* & ex *Dialogo contra Marcionitas*, quem Basilius cum Gregorio Philocaliae capite 24. Origeni; Photius Bibl. 236. Methodio, Eusebius autem antiquissimus testis Hist. Eccl. 5, 27. & Praeparat. Evang. 7, 24. *Maximo* cuidam, cujus aetatem ignorasse videtur, adscripsit: ex curiosa vero Dialogi ipsius lectione patet non solum, quod & Huetius vidit, illum seculo IV. sub Constantino M., sed etiam Latine primum, a Maximo forte Treverensi, scriptum fuisse, & postea in Grae-

Graecam Linguam converſum. Frequentiſſime enim loca Scripturae ita citat, ut plane conſtet, Graeca ex Latinis converſa eſſe, cum paſſim a Codicum omnium Graecorum, qui quidem ad notitiam noſtram pervenerunt, lectione recedat, & cum Latinis ubique conſentiat, quod paucis exemplis palam fiet: v. gr. Coloſſ. IV. 11. habet, οὗτοι μόνοι μου εἰσι συνεργοί, ubi verba μου εἰσι ex Latina verſione addita ſunt: porro Lucae XI. non LXX. cum Graecis, ſed LXXII. diſcipulos Chriſti cum Latinis bis numerat; 1. Cor. I. 11. ἡκουσαι μοι pro ἐδηλώθη μοι. Exod. XXIII. 5, ῥεμβόμενον pro πλανώμενον, ὄνον pro ὑποζύγιον, ἀνάξας pro ἀποστρέψας, & μὴ ἀντιπαρελθῆς pro & παρελεύσῃ, ἐπάρας pro ἐγείρεις: Matth. V. 39. *Maxillae* ſimpliciter mentionem facit, omiſſo epitheto *dextrae*, quae Latinorum Codicum eſt Lectione, teſte Auguſtino. Genef. XXVII. 1. vocat ὑποχυθέντα τὸν Ἰσαὰκ pro ἡμεβλύθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶ. 1. Theſſ. IV. 16. ἐγερθήσονται pro ἀναστήσονται. Matth. XXIV. 27. ἐκβαίνει pro ἐξέρχεται. ib. ἡ ἔλευσις pro ἡ παρουσία. Luc. VI. 43. ἐνεγκεῖν & ἐνεγκαι pro φέρειν. Gal. VI. 7. ἀ γὰρ ἀν σπείρη ἄνθρωπος, ταῦτα, pro ὃ & τῷτο; conferatur etiam parabola Lazari & Divitis, ubi illud ἐτάφη ἐν τῷ ἄδῃ, ex Latinorum eſt diſtinctione. 2. Pet. III. 15. τὴν δεδομένην pro τὴν δοθεῖσαν. Luc. X. 18. εἶδον pro ἐθεώρην. Luc. XXIV. 39. ὁράτε pro θεωρεῖτε. Luc. VIII. 46. ἡ δὲ ἡθὴν γὰρ δύναμιν ἐξεληθῶσαν ἐξ ἐμῶ pro ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληθῶσαν ἀπ' ἐμῶ. Ephes. I. 6. addit cum Latinis ὑψὺ αὐτῶ. Matth. XXII. 45. addit cum Latinis ἐν πνεύματι. Luc. XVIII. 35. quinque Variationes ab Editis cum Cantabrigienſi Codice communes habet, Galat. VI. 17. τῶν ἄλλων pro τῶ λοιπῶ. 1. Reg. XVII. 36. ἦσαν pro ἀφείλον. Porro Tertullianus quoque tales Marcionis lectiones proferat, quae in Latino tantum locum habere poſſunt. Ut Lucae XX. 35. *quos autem dignatus eſt Deus ſaeculi illius poſſeſſione*, item quando ad Ephes. III. 9. „rapuit, inquit, Haereticus *in praepoſitionem*, „ & ita legi fecit, *occulti ab aevi Deo, qui omnia condidit*”; cum in Graecum Textum tales aequivocationes non cadant. Denique, Epiphanio teſte, Marcion Gal. V. 9. legit δολοῖ pro ζυμοῖ, nimirum Italicam converſionem ſecutus, quae habet, *corruptit*.

Irenaei Interpres Latinus.

Tertullianus, ex Editione B. Rhenani Baſileae 1521., & Pamelii Pariſ. 1608.

Cyprianus, Editionis Oxoniensis 1682.

Novatianus, ſcripſit librum de Regula Fidei & Epistolam de Cibis Judaicis.

Minutius Felix, ſcripſit Octavium.

Arnobius in Psalmos & adverſus Gentes, Baſileae 1560. in Octavo.

Lactantius, Cantabrigiae 1685. in Octavo editus.

Optatus Milevitanus, Pariſ. 1679.

Lucifer Calaritanus.

Juvencus.

Hilarius, Pictaviensis Episcopus, ex Origene multa depromſit, teſte Hieronymo ad Marcell. Editus eſt Baſileae 1550.

Maximinus, Arianorum Episcopus, apud Auguſtinum.

Sermo Arianorum, apud Auguſtinum.

Candidus Arianus ad Victorinum, editus a Mabillonio Analect. Vett. T. 4.

Marius Victorinus, Afer adverſus Arium.

(p. 175.)

Faustinus Presbyter contra Arianos.

Phæbadius Agenſis Galliarum Episcopus, cujus ſcriptum contra Arianos a Beza editum eſt.

Hilarius, Diaconus Romanus, Luciferitanae Sectae, ſcripſit in omnes Epistolae Pauli, excepta Ep. ad Hebraeos, Commentarium, qui vulgo Ambrosio tribuitur, & in ejus operibus extat; eidem etiam, Simonio iudice, adſcribendae ſunt Quaestiones in V. & N. T., Auguſtino haecenus adſcriptae.

Tichonius, ſcripſit in Apocalypſin, & Regulas undecim.

Julius Firmicus Maternus de errore Profanarum Religionum.

Ambrosius, Mediolanensis Episcopus, Parisiis 1603. editus.

Prudentius, Basileae 1564. in 4. editus.

Chromatius.

Pacianus.

Rufinus multa Origenis convertit, ut *πνεῦμα ἀρχαῖον*, in Octateuchum, in Psalmos aliquot & in Epistolam ad Romanos.

Philastrius Brixienſis de Haeresibus.

Gaudentius, Philastrii successor.

Hieronymus, Edit. Paris. 1609.

Pelagius scripsit in Epistolas Pauli, sub nomine Hieronymi inter ejus opera editus.

Julianus Pelagianus, ab Augustino refutatus.

Faustus Manichaeus, ab Augustino refutatus.

Augustinus, Edit. Basileae 1569. cujus de se ipso testimonium lib. 2. c. 33. contra Petilianum hoc est: „Et ego quidem Graecae Linguae perparum assuetus sum, & prope nihil”. Duo Supplementorum Tomi editi sunt Parisiis

Marius Mercator, editus a J. Garnerio 1673.

(1655.

Salvianus, Rittershufii Bremae 1688.

Sulpitius Severus.

Rusticus Diaconus scripsit contra Acephalos.

Alcimus edidit carmine Historiam Apostolorum.

Christianus Druthmarus scripsit in Evangelium Matthaei.

Joannes Cassianus, edit. Basileae 1575.

Vincentius Lirinensis, Baluzii. Bremae 1688.

Caelestinus, Papa Romanus, cujus Epistolae quaedam de Latino in Graecum conversae extant in Actis Synodi Ephesinae.

Leo Magnus.

Claudianus Mamertus de Statu Animae 1520. in Quarto.

Cassiodorus.

Fulgentius Ruspenſis in Africa, editus Basileae. 1587.

Petrus Diaconus ad Fulgentium, in Orthodoxographis.

Libertus, *Archi-Diaconus* Carthaginienſis, scripsit Breviarium. Paris. 1675.

Vigilius Tapsensis scripsit Disputationem & alia Athanasii nomine, item adversus Varimadum libros tres sub nomine Idacii Clari. Edidit F. Chiffletius Divione 1664.

Victor Tununenſis Chronicon scripsit, editum a Scaligero.

Gregorius Magnus editus Parisiis 1705.

Isidorus Hispalensis Basileae 1577. in Folio editus.

Sedulius, Hibernus Poëta; scripsit opus Paschale B. P.

Paulinus scripsit Epistolas, quae extant in Orthodoxographis.

Faustus Regiensis de Gratia Dei, in Orthodoxographis.

Joannes Maxentius Horsmidæ Papae Epistolae, a Gesnero spuriae judicatae, respondit; Binius Eutychianum illum fuisse existimat: Editus est in Orthodoxographis. Basileae A°. 1569. editis.

Gildas, scripsit Castigationem in Ecclesiasticum Ordinem, in Orthodoxographis.

Opus imperfectum in Matthaeum, in Editionibus Chrysostomi Latinis; continet Homilias 54. in Capita priora XIII. & in XIX. ad XXV. Auctor fuit Episcopus, Ho. 8., forte Eunomianus, multa enim habet contra Theodosium Imperatorem, multa de rebaptizandis Haereticis, & de Inaequalitate Dei Patris & Filii; Ceterum Latinus fuit, qui Epistolam ad Hebraeos non recepit.

Beda Venerabilis dictus, scripsit Commentarios ex aliis excerptos, multa etiam Flori Diaconi sub nomine Bedae leguntur, teste Mabillonio Analect. Vett. T. I. Editus est Basileae A°. 1536. in Folio.

Rabanus Maurus.

Walefridus Strabus, Discipulus Rabani Mauri, creditur esse auctor Glossae
Hincmarus Rhemensis. (ordinariae.

Fulbertus Carnotensis.

Honorius Augustodunensis de Imagine Mundi.

His annumeramus omnes Codices Graeco-Latinos, illos item ex quibus J. Martianaus Evangelium Matthaei & Epistolam Jacobi Parisiis A°. 1695. edidit; & illum, qui Matthaeum continet in Collegio Ludovici Magni apud Patres Societ. Je. quem & Simonius vidit, & nos, humanissime facta nobis a R. Harduino Bibliothecario ejus rei potestate, cum Editis contulimus. Tales hinc inde multi latent in Bibliothecis, quibus tamen Correctiones Hieronymianae, abasis vetustioribus literis, inscriptae sunt, qualem Codicem possidet Bibliotheca Basiliensis, qui prius fuerat Conradi Clemhre Summisarii Ecclesiae Argentinae, postea Fratrum Carthusiensium prope Argentinam. Ex ista Versione Itala etiam Versio *Anglo-Saxonica* adornata est, quam Th. Mareschallus edidit; porro etiam *Gothicam* inde prodiisse existimo, de qua infra agetur.

Licet autem exemplaria veteris Latinae Versionis inter se varient, & magis quidem quam Graeca, ita ut hyperbolico Hieronymi stylo, praefatione in Evangelistas ad Damasum, tot sint exemplaria pene quot Codices: plerumque tamen tantus est consensus in absurdis etiam Lectionibus, ut satis appareat omnia ex uno fonte manasse, ex eademque Editione descriptos omnes prodiisse. Neque sane fieri aliter potuit, quam ut ea saltem, quae publice legebantur, atque a Tractatoribus explicabantur, dum unus alterum exscribit, iisdem verbis repeterentur. Millius tamen, cum observasset easdem voces *νυμφῶν, κόπης παρέχων, λάθρα, νάγδος πιστική, φυτεύει, κατάλυμα* aliter apud Matthaeum, aliter apud Marcum, aliter denique apud Lucam & Joannem conversas, inde inferebat, singulorum Evangeliorum alios fuisse Interpretes. Quod Argumentum validius, quam illud Martianaei, qui ex deprehensa varietate in numeris Sectionum ejusdem libri id ipsum inferebat, plures nempe fuisse Interpretes librorum N. T. haec enim variatio a Tractatoribus vel etiam a librariis potius quam ab ipsis interpretibus profecta est, teste Hieronymo de Scriptor. Ecclesiast. „Fortunatianus, inquit, natione Afer, Aquilejensis Episcopus, imperante Constantino, in Evangelia titulis ordinatis brevi & rustico sermone scripsit Commentarios”. En vero Indicem Caputum:

Matthaeus	Capitula 73. 74. 76. 80. 81. 82. 88. 117.	versus 2700.
Marcus	45. 46. 47.	1700.
Lucas	62. 73. 76. 79.	3800.
Joannes	35. 36.	1800.
Actus	70.	3600.
ad Romanos	30. 36. 50. 51.	911.
I. ad Corinthios	25. 28. 72. 73.	870. 980. 1000.
II. ad Corinthios	20. 28.	391. 590.
ad Galatas	12. 37.	292. 293.
ad Ephesios	31.	213. 343.
ad Philippenfes	6. 8. 19.	250. 316. 318.
ad Colossenses	5. 10. 29. 31.	213. 296.
I. ad Thessalonicenses	10. 25.	193. 213.
II. ad Thessalonicenses	6. 9.	109.
ad Hebraeos	18. 23. 39.	700.
I. ad Timotheum	6. 12. 29. 30.	230.
II. ad Timotheum	5. 7. 25.	155. 172. 230.
ad Titum	3. 6. 10.	69. 99.
ad Philemonem	2. 4.	34. 45.
Jacobi	4. 11. 20.	I. Petri

I. Petri	13. 20. 21.
II. Petri	10. 11.
I. Joannis	12. 20.
II. Joannis	2. 5.
III. Joannis	2. 5.
Judae	4. 7.

Apocalypsis 41. 43. & secundum Antiquos 22. 23. 25. Versus 1800.

Accidit autem isti Versioni, quod & aliis, ut subinde Interpres neque Graecam neque Latinam linguam satis intelligeret, & vocibus ὁμοιοφώνοις invicem confusis turpiter hallucinaretur. Hinc est quod, Matth. VI. 24. vertit, *unum patietur*, ac si ἀνέζεται non vero ἀνδέζεται scriptum esset. Marci IX. 10. *conturbavit eum*, i. e. ἐτάραξεν pro ἐσπάραξεν. Act. II. 22. *approbatum* i. e. ἀποδεγμένον pro ἀποδεδειγμένον. Rom. III. 25. *propositum* i. e. πρόθεσιν pro πάρεσιν. Ephes. IV. 9. *desperantes*, h. e. ἀπηλπικότες pro ἀπηλγηκότες. Coloss. II. 5. *quod drest necessitatibus*, h. e. τὸ ὑτέρημα τῆς χρείας pro τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν. 2. Thess. II. 16. *loco*, i. e. τόπῳ pro τρόπῳ. 1. Tim. VI. 20. *vocum novitates*, i. e. κηνοφωνίας pro κενοφωνίας. Philem. 6. *evidens vel manifesta*, i. e. ἐνάργης pro ἐνεργής. ib. vers. 16. *pro servo*, i. e. ὑπὲρ δούλου, pro ὑπὲρ δούλου. Philip. III. 10. *coonerati*, i. e. συμφορτιζόμενοι pro συμμορφιζόμενοι. Gal. V. 7. *nemini consenseritis*, i. e. μὴ πείθεσθε, pro μὴ πείθεσθαι. Multa ob convertendi difficultatem plane omisit, ut Lucae VI. 1. δευτεροπρώτῳ. Rom. I. 31. ἀσπόνδους. XV. 20. φιλοτιμέμενον. 1. Cor. VII. 35. εὐπάρεδρον ἀπερισπάτως, teste Hieronymo, lib. 1. adv. Jovinian. Heb. IV. 1. mandato, i. e. ἀπαγγελία pro ἐπαγγελία. Multa perperam vertit, ut Heb. VI. 1. *fundamentum diruentes*, ubi in Graeco est θεμέλιον καταβαλλόμενοι sensu plane contrario &c.

Neque existimandum, plerumque librariorum minus sibi sumsisse aut potius indulsisse, quam Interpretes. Quare eadem Versio, ut omnium erat antiquissima, ita etiam mendosissima habebatur, ut correctione indigere nemo negaret, quam cum, jubente Papa Damaso, Hieronymus suscepisset, omnes certatim operam ejus amplexi sunt. Ipse Augustinus frequenter in Retractionibus & alibi de mendositate Codicis sui conqueritur, & scripturam Graecam h. e. Hieronymi correctiones praefert.

Quid vero jam Hieronymus praestiterit, quidque correxerit vel reliquerit, nemo melius ipso docere potest. 1. Consuluit Graecos Codices Origenis, Pierii atque Eusebii, in Bibliotheca Caesariensi reconditos, ad quos aliquando nominatim provocat, in praefatione vero ad Damasum pollicetur, *Evangelia Codicum Graecorum emendata collatione, sed veterum*. 2. Rigorem Criticum cauta quadam Oeconomia ita temperavit, ut offensionem imperitorum metuens multa inemendata relinqueret: „ Quae, inquit, Evangelia, ne multum a lectionis Latinae consuetudine discrepant, ita calamo temperavimus, ut his tantum, quae sensum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateremur, ut fuerant. ----- Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volu- men assumserit, & a saliva, quam semel imbibit, viderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem; me falsarium, me clamitans esse Sacilegum, qui aliquid audeam in veteribus libris addere, mutare, corrigere?” Hinc factum, ut Hieronymus interpres ab Hieronymo tractatore non raro dissideret, non in verbis tantum, sed & in sensu, ut Ephes. IV. 19. Versio habet, *desperantes*, Commentarius: „ ἀπηλγηκότες multo aliud in Graeco significat, quam in Latino, *desperantes* quippe ἀπηλπικότες nominantur, ἀπηλγηκότες autem hi sunt, qui postquam peccarint, non dolent”. Philem. 6. versio habet: *evidens*, Commentarius: „ sive, ut in Graeco melius habetur, *efficax*; ἐνεργής enim proprie transferri potest *efficax* seu *operatrix*”. Ephes. III. 14. Versio: *ad Patrem Domini nostri Jesu Christi*, Commentarius: „ non ut in

„ Latinis Codicibus additum est, *ad patrem Domini nostri Jesu Christi*. sed „ simpliciter *ad Patrem* legendum”. Ephes. I. 6. Versio: *in dilecto filio suo*, Commentarius: „ nec putandum est, quod in Latinis Codicibus habetur, scrip- „ tum esse, *in dilecto filio suo*, sed simpliciter *in dilecto*”. Gal. V. 9. „ male „ in nostris Codicibus habetur, *modicum fermentum totam massam corrumpit*, „ sensum potius interpres suum, quam verba Apostoli transtulit”. Haec cum in finem observo, ne quis existimet, Hieronymum omnia, quae non emenda- vit, pro emendatis habuisse; cum enim omnibus placere omnesque placare stu- deret, coactus est id aliquando facere cum praejudicio veritatis. Hinc submis- sae ad Augustinum preces: ----- „ neque mihi imperitorum plebeculam concii- „ tes, qui te venerantur ut Episcopum, & in Ecclesia declamantem sacerdotii „ honore suscipiunt”. 3. Conjecturis vel suis, vel Origenis potius, nimium videtur hinc inde tribuisse, non in Commentariis tantum, sed in ipsa etiam Conversione.

Extiterunt post Hieronymum correctores alii, quorum praecipuus fuisse vide- tur *Alcuinus*, Caroli Magni praeceptor, qui novis libris ex Graecia acceptis, & quaestionibus Scholasticis contra Felicem atque Elipandum penitus immerfus atque implicitus, haud scio an inseruerit Latino textui pluscula, Hieronymo at- que veteribus prorsus ignorata; ordinem certe Epistolarum invertit. Hoc, cum prius Epistola Petri Catholicis, Catholicae vero Paulinis praefixae essent, his versiculis, qui in MS. Codice Tigurino & in alio, quem vidi Amstelodami d. 1. Sept. 1730. reperiuntur, testatum reliquit:

*Quattuor hi rutilant uno de fonte fluentes,
Matthaei & Marci Lucae liber atque Johannis,
Sanctus Apostolicos Lucas conscripserat Actus,
Bis septem docti per Cartas Dogmata Pauli,
Jacobi, Petri, Judae & pia dicta Johannis,
Scribitur extremo Johannis in ordine Thomas,
Jusserat hos omnes Christi deductus amore
Alcuinus Ecclesiae famulus conscribere libros.*

Item in Codice P. P. Oratorii Romae, teste Mabillonio Itin. Ital. p. 67.

*Codicis istius quot sunt in Corpore Sancto
Depictae formis litterulae variis:
Mercedes habeat Christo donante per aevum
Tot Carolus Rex, qui scribere jussit eum.
Pro me quisque legens versus orare memento,
Alcuinus dicor: tu sine fine vale.*

Quin & idem Alcuinus in Epist. ad Gislam lib VI. Comment. in Joannem praefixa: „ totius, inquit, forsitan Evangelii expositionem direxi vobis, si me „ non occupasset Domini regis praeceptum in emendatione Veteris Novique „ Testamenti”; Est & Caroli Magni praefatio in Homiliarium Pauli Diaconi, apud Mabillon. Vett. Analect. T. I. p. m. 25. in qua sibi Imperator ejusmodi operam adscribit: „ Karolus Dei fretus auxilio, Rex Francorum & Longobar- „ dorum ac Patricius Romanorum, religiosis lectoribus nostrae ditioni subje- „ ctis. Cum nos divina semper domi forisque clementia sive bellorum eventibus, sive in pacis tranquillitate custodiat, etsi quicquam rependere ejus bene- „ ficiis tenuitas humana non praevalet, tamen quia est inaeestimabilis misericor- „ diae Deus noster, devotas suae servituti benigne approbat voluntates: Igitur „ quia curae nobis est, ut Ecclesiarum ad meliora semper proficiat status, oblitera- „ tam poene malorum nostrorum desidia reparare vigilantia studio literarum sata- „ gimus officinam, & ad pernoscentia sacrorum librorum studia nostro etiam, „ quos possumus, invitamus exemplo; Inter quae jampridem universos V. ac „ N. T. libros librariorum imperitia depravatos, Deo nos in omnibus adjuvan-

„ te,

„te, examuffum correximus &c”. Idem confirmat Theganus p. 277. Tom. II. Script. Hist. Franc. ab Andr. du Chesne editorum: „Dominus Imperator nihil aliud coepit agere, nisi in orationibus & eleemosynis vacare & libros corrigere. Nam quatuor Evangelia Christi in ultimo anno ante obitus fui diem cum Graecis & Syris optime correxerat.

Quin etiam *Lanfranco*, Episcopo Cantuariensi, in Vita ejus a L. Dacherio edita, ejusmodi correctio tribuitur: „Lectioi erat assiduus & ante Episcopatum & post Episcopatum, quantum poterat. Et quia Scripturae scriptorum vitio erant nimium corruptae, omnes tam V. quam N. T. libros, nec non etiam Scripta SS. Patrum secundum orthodoxam fidem studuit corrigere. Et etiam multa de his, quibus utimur, nocte & die in servitio Ecclesiae ad unguem emendavit. Et hoc non tantum per se, sed etiam per discipulos suos fecit, qua de causa merito illum latinitas cum honore & amore veneratur magistrum. Hujus Emendationis claritate omnis Occidui orbis Ecclesia tam Gallicana quam Anglica gaudet se esse illuminatam”. Haec auctor vitae ejus, qui utinam paulo planius orthodoxam fidem Seculi XI. explicuisset, & Correctionum earum specimina edidisset!

Seculo XII. *Nicolaus S. Damasi* Cardinalis, & Ecclesiae Romanae Bibliothecarius creatus A°. 1144. a Lucio Papa, alias de Romanis dictus, a Bessarione & ex eo a Lindano citatus, emendationem Scripturae tentavit, „Lustrans armaria, inquit, nequibam hoc adipisci, veracia scilicet Bibliorum Latinorum Exemplaria invenire, quia & quae a doctissimis viris dicebantur correctae, unoquoque in suo sensu abundante, adeo discrepabant, ut pene quot Codices tot exemplaria reperirem”. Addit: „hoc fui esse studii, quoad potuit, superflua resicare, transformata reformare, & ea addere rursus, quae a praesentibus tanquam superflua fuerant amputata”. Vide Baronium ad Annum 1145. n. 1.

Eodem tempore *Stephanus Langton*, Episcopus Cantuariensis, Libros V. & N. T. in Capita distinxit, quae distinctio, quam paulo post *Hugo Carenfis* Cardinalis in Concordantia Biblica conscribenda secutus fuit, in Ecclesia Latina passim, & postea etiam ab omnibus Typographis recepta est.

Seculo XIII. Magna fuit auctoritas *Cisterciensium* in emendando Textu Codicis Sacri; quod si tamen ex Actis Capituli Generalis ejus ordinis judicium faciendum est, non magna eorum fuit peritia: „ad petitionem Domini quondam Lugdunensis Archiepiscopi, qua petiit emendari Lectionem Evangelicam de Passione Domini, quae juxta Matthaeum in ramis palmarum legitur, injungitur Abbati de Firmitate, ut in Cluniacensi & Lugdunensi Ecclesia, quid inde sentiant, diligenter inquirat, & in sequenti Capitulo studeat indicare A°. 1200. --- Scribatur in Textu Matthaei Evangelistae ubi deest: *diviserunt sibi vestimenta*, referente R. Simonio Dissert. Crit. de MSS. N. T. p. 75. „*Joachimus Abbas* in Calabria scripsit Commentarium in Apocalypsin, in quo non raro ab Editione Vulgata discedit.

Paulo post prodierunt *Correctiones Bibliae*. Cum enim ingens studioforum multitudo in Academia Parisiensi literis daret operam, ibidem etiam plurimi Bibliopolae officinas suas extruxerunt, atque inprimis libros S. S. describi curaverunt; cumque librarii negligenter & parum emendate Codices exararent, Academiae Proceres & qui cum illis faciebat, Archiepiscopus *Senonensis* statuerunt, quodnam exemplar pro aliorum norma esset habendum, & quomodo Codices alii ex eo essent corrigendi. Hoc videtur gestum A°. 1230. & 1256. Unde duplicis *Correctorii Parisini* sive *Senonensis* fit mentio; quibus usum se fatetur R. *Stephanus* (licet in N. T. nullum eorum vestigium deprehenderim) & R. *Simonius* Histor. Critic. Version. cap. IX. At cum eodem tempore Monachi Mendicantes tum *Dominicani* tum *Franciscani* in munus Episcoporum, Pa-

florum, atque Doctorum se ingererent, non solum ad plebem Sermones in templis habere, & Confessiones audire, verum etiam Scholas Theologicas aperire, &, ne non in omnibus Doctores Academiae aemularentur iisque contradicerent, correctiones Bibliae edere coeperunt, & quidem primo post annum 1230. jussu Hugonis de S. Caro, Prioris provincialis in Gallia, deinde A°. 1256. sub quinto ordinis Generali Humberto, habito Parisiis Capitulo generali, quo correctionibus Academiae Parisiensis fidem abrogarunt, suas autem denuo sanxerunt „ correctiones, inquit, Bibliae Senonensis non approbamus, nec volumus, quod Fratres innitantur illi correctioni”. Cumque Pontifices Romani Dominicanis faverent, & eorum monasteria maximo numero per totam Ecclesiam Latinam essent exstructa, factum est, ut multo plura exemplaria Correctionis Dominicanorum reperirentur quam Doctorum Parisiensium. Licet enim Parisiensis correctio ab Archiepiscopo Senonensi esset approbata, praevalere tamen non potuit, quod Archiepiscopi autoritas extra limites Dioecesis suae nulla esset. Dominicanorum correctionibus usus est Lucas Brugenis: extat eorum exemplum tum apud Dominicanos vici Jacobaei Parisiis, quod describit Simonius Nov. Observ. P. II. c. 1. tum in Bibliotheca Lipsiensi & Basiliensi. De totius Operis ratione constabit ex hac adjecta praefatione: „ Quoniam super omnes scripturas verba sacri eloquii „ necesse est ut fundamento veritatis firmiter innitantur; quatenus super Textum literae certioris sanctorum studiorum aedificia securius componantur; „ quantum invenire potuimus, ex Glossis B. Jeronimi, & aliorum Doctorum, „ ut ex libris Hebraeorum, & antiquissimis exemplaribus, quae etiam ante tempora Karoli magni scripta fuerunt, hic in brevissima notula scripsimus ea, „ quae ex novis & diversis Bibliis propter varias literas magis dubia vel superflua credebamus. Neque enim, ut dicit Jeronimus, sic nova cudimus, ut „ vetera destruamus, sed magis vetera statuentes, quaedam nova vitio scriptorum in Textu de glosis & postillis inserta, vel etiam per quorundam imperitiam depravata, non nostra sed aliorum majorum auctoritate ressecanda monstramus. ----- In toto N. T. punctum minio super aliquam dictionem positum notat auctoritatem Graecorum”. Post in Marci XII. 35. haec habent: „ multa de Evangeliiis incorrecta relinquimus, sicut erant, quia pro brevitate „ temporis corrigendi & inopia expositorum ad plenum discuti non potuerunt”. Et ex R. Simonio l. c. p. 132. „ Eo, inquit, procedit eorum diligentia, ut „ etiam notent, quomodo literae quaedam sint pronunciandae, ita Josuae XV. „ 28., ubi Textus eorum habet *Hiim*, observant in nota, Hebraicum exemplar legere quidem *Hiim*, sed pronunciandum esse *Higim*. Forte voluerunt „ scribere *Giim*, pronunciantes literam *Ain*, quae in hac voce reperitur, cum „ septuaginta Interpretibus ut *g*”. Quam tamen Simonii conjecturam, siue correctionis correctionem non probo, quin potius existimo, Dominicanos significare voluisse, posterius *Jod* habere *Dages* inscriptum, adeoque legendum esse ut *j* consonans ante *i* vocalem, quod Galli & Germani eodem fere modo pronunciant, quo *g*. Vide supra p. 31.

Quod antiqua exemplaria & Hieronymum consuluerunt, recte atque ordine factum est: at vero cum ad Glossam ordinariam & Rabanum provocant, cumque Graecis Codicibus non vetustis, sed seculi XIII. ac varie interpolatis (ut lectiones ab ipsis allatae fidem faciunt) usi sint, imo cum lectionem sola Thomae auctoritate nixam Codicibus praetulerint (quod ad locum 1. Jo. V. 8. fecerunt,) pallio purpureo videntur centonem nullius pretii affuisse. Cum vero emendationes in ipso Bibliorum Codice punctis infra vel supra vocem positae notarentur, nominaque eorum, ex quorum scriptis petita sunt, literis tantum initialibus per compendium scriberentur, fieri non potuit, quin librarii frequentissime aberrarent, multaque omitterent, & saepe unum pro altero ponerent; quae etiam

etiam causâ est, cur ista Correctio paucos descriptores inveniret, cum ipsa operis lectio injucunda atque arida videretur, nedum scriptio. Accesit ad hoc, quod ipsi fratres Dominicani, abjecto studio Scripturae Sacrae, ab ore Doctoris Angelici toti pendere, & secundum formulas Scholae loqui maluerunt.

Istam temporum suorum infelicitatem deploravit *Rogerus Baconus* Minorita, Doctor Oxoniensis, qui Tractatibus aliquot missis ad Clementem P. A°. 1267. oclusos fuisse dicit fontes Theologiae ob ignorationem linguarum, imo ne quidem aditos rivulos a novis, quos vocant, Theologis, his enim pro vulgatis Bibliis fuisse librum Sententiarum. Ex hac autem ignorantia ac neglectu Scripturarum evenisse, ut per annos jam quadraginta haud extiterit quidem apud Occidentales sanum aliquod Bibliorum exemplar. Ipsum enim Parisiense, unde jam sumta reliqua, pro majori parte horribiliter fuisse corruptum, quaeque exinde evulgaverunt Stationarii Parisienses, partim a Scribis partim a Lectoribus adeo misere fuisse vitiata, ut vix relictum esset in Textu sani quidpiam, ac cui fidenter inniti liceret. Seduloque id agit apud Clementem, ut auspiciis ejus nova demum eaque ad optimorum Codicum fidem castigata prodeat Biblorum editio: Extare scilicet apud Latinos suos probata hujus versionis exemplaria non pauca, & quidem in hisce tenebris superesse viros linguarum praesidiis instructos, qui hujusmodi Editionem adornare poterunt: praecipue vero sapientissimum τὸν δεινὰ (nomen enim ejus premit Rogerus, donec de Papae hac de re consilio certior fiat) virum in S. literis supra omnes mortales eruditum, qui posuit ferme annos quadraginta in litera Textus corrigenda & exponendo sensu literaliter; uti apud *Millium* verba ejus referuntur.

Seculo XV. *Laurentius Valla* Codices Latinos vulgatos non tantum ex Graecis (ut n. 82. vidimus) verum etiam ex vetustioribus Latinis corrigere aggressus est. In Matth. XXVII. 22. „Tres Codices, inquit, Latinos habeo, cum haec compono, & nonnunquam alios Codices consulo”. Et in Jo. XVIII. 28. „Reddam debitam laudem iis, qui Codices invenerunt; etsi ob „mirificum studium literarum antiquarum viri laudati sunt, Cyriacus Anconitanus quinque Mediolani & aliis circa urbibus, quibus Augustinus diversatus „est, duos Romae Joannes Tiburs praedicatoriae professionis ad aedem Chrysogoni & Servatoris, quos ego inspexi, mirifica & vetusta litera invenit, ut „alios complures esse verisimile sit.

Magno autem suo labore magnam sibi apud Theologos comparavit invidiam, ut Erasmus, Vallae Annotationes Anno 1504. in coenobio Parcensi, prope Bruxellas, repertas, typis Badianis A°. 1505. Parisiis in folio editurus, necesse haberet, praefatione illas munire, & ad varias objectiones respondere: „Num „etiam, inquit, nostros errores ad Spiritum auctorem referemus? Esto bene „verterint Interpretes, sed bene versa pervertuntur; Emendavit Hieronymus: „at rursus depravantur emendata. Nisi forte nunc aut minor audacia semido- „ctorum, aut peritia linguarum major, aut non facillima depravatio propter ar- „tem chalcographicam, quae unicuique mendum repente in mille propagat exem- „plaria. At fas non est, inquiunt, in Sacris Scripturis quicquam immutare, „quod illic ne apiculi quidem mysterio vacant: imo tanto magis nefas est de- „pravare, tantoque attentius corrigendum a doctis, quod per inscitiam est a- „dulteratum, ea tamen cautione temperantiaque, quae quum omnibus libris, „tum sacris imprimis debetur. Verum non recte, ajunt, sibi sumit Laurentius, „quod Hieronymus mandante Damaso suscepit: ne propositum quidem simile, „Hieronymus veterem Editionem nova sustulit, Laurentius, quod annotavit, in „privatos Commentarios refert, neque postulat, ut hinc quicquam in tuo Co- „dice demutes. Quanquam ipsa nostrorum exemplarium varietas satis arguit, „ea non carere mendis. Porro ut veterum librorum fides de Hebraeis volumi-

„ nibus examinanda est, ita novorum veritas Graeci sermonis normam desiderat, auctore Augustino, cujus verba referuntur in Decretis Dist. IX.

A°. 1514. prodit Editio *Complutensis*, non Graeci tantum Textus, verum etiam Latinae Versionis ad veteres Codices emendatae; id jactant Editores prologo ad Leonem X. „ Qua in re id aperte Beatitudini tuae testari possumus, „ Pater Sanctissime, maximam laboris nostri partem in eo potissimum fuisse versatam, ut & virorum in linguarum cognitione eminentissimorum opera uteremur, & castigatissima omni ex parte vetustissimaque exemplaria pro Archetypis haberemus: quorum quidem tam Hebraicorum, quam Graecorum ac Latinorum multiplicem copiam variis ex locis non sine summo labore conquiescimus.

Et ad Lectorem: „ Latinam B. Hieronymi translationem contulimus cum „ quamplurimis exemplaribus venerandae vetustatis, sed his maxime, quae in „ publica Complutensis nostrae universitatis Bibliotheca reconduntur, quae supra octingentesimum abhinc annum literis Gothicis conscripta ea sunt sinceritate, ut nec apicis lapsus possit in eis deprehendi”.

Paulo post *Martinus Dorpius* oratione Lovanii habita, & Basileae A°. 1520. typis edita, judicium suum de emendanda versione Latina interposuit, ubi subscripsit his verbis ex Petro de Alliaco Cardinali Cameracensi prolatis: „Propter „ exempla corruptionis, quae in Biblia inveniuntur, & alia multa hujusmodi, „ expediret exemplaria Sacri Canonis examinari diligenter & corrigi. Ad quam „ Correctionem non sunt omnes indifferenter admittendi, sed solum Theologi „ multum in Grammatica & linguis Hebraica & Graeca eruditi”. Subjungit Dorpius: „ proinde conferendae sunt variae translationes, primaria lingua inspicenda est, rimandum quid veteres legerint, quid quadret & quid discrepet, & ita tandem cunctanter pronunciandum. Nam Augustinus cum tot essent interpretationes, non est ausus unam quampiam affirmare omni ex parte integram, etsi Italiam ceteris praetulerit. Mirum vero est, virum oculatissimum non vidisse, quod videlicet nos vidimus, hanc Vulgatam eam esse, contra quam nemini liceat hiscere, nam, ut diximus, jam inde a seculo Augustini extitit. Caeterum quod a multis affertur, hanc esse a Synodo comprobata, accedam sane, si vel una proferatur Synodus, quae ullam de hoc mentionem fecerit; denique si ullum exemplar proferatur, quod fuerit comprobatum, nam quod fuisset illud? meumne an tuum? hujus vel illius Ecclesiae? Comprobat Ecclesia Sacros Codices, sed emendatos, sed puros ac sinceros; mendosos vult castigari.

A°. 1516. *Erasmus* edidit Novum Testamentum omne Graeco Latino, „ diligenter (ut titulus praefert) recognitum & emendatum, non solum ad Graecam Veritatem, verum etiam ad multorum utriusque Linguae Codicum, eorumque veterum simul & emendatorum fidem, postremo ad probatissimorum auctorum citationem, emendationem & interpretationem: praecipue Origenis, Chrysostomi, Cyrilli, Vulgarii, Hieronymi, Cypriani, Ambrosii, Hilarii, Augustini, una cum Annotationibus, quae Lectorem doceant, quid „ qua ratione mutatum sit. Quisquis igitur amat veram Theologiam, lege, cognosce, ac deinde judica. Neque statim offendere, si quid mutatum offenderis, sed expende, num in melius mutatum sit. Nam (ut in secunda Editione addidit) morbus est, non judicium, damnare quod non inspexeris”.

Praevидit Vir prudentissimus opus novum variis censuris expositum iri, unde non tantum privilegio se Caesareo munivit, librumque Leoni X. Papae dedicavit, verum etiam Apologiam praemisit; cujus (quoniam eadem quotidie fabula luditur) meliorem partem lubet hic in gratiam Lectoris descriptam exhibere.

D. Erasmi Roterodami Apologia.

Jam ut occurram Apologia reclamaturis, Paulus Apostolus, referente Luca, fortunatum sese praedicat, quod apud Agrippam pro se causam dicturus esset, cui propter diutinam cum Judaeis consuetudinem, res omnes, in quibus vertebatur quaestio, maxime cognitae compertaeque essent. Atque utinam eodem nomine mihi quoque gratulari possim, cui plane diversum quiddam usu venit atque Paulo. Nam ne opus est quidem nobis Apologia, nisi apud istos, qui totum hoc negotium, de quo controversia est, non intelligunt, nec prorsum aliam ob causam calumniantur, nisi quod non intelligant. Siquidem apud eos, qui Latinas, Graecas & Hebraicas literas vel ad mediocritatem degustarunt, qui serio in vestigandis divinae Scripturae mysteriis, qui feliciter ac diligenter in vetustis illis, ac non minus veris quam vetustis, Theologis versati sunt, nihil addubito, quin magnam initurus sim gratiam, etiamsi quod conatus sum parum assecutus fuero. Proinde mire fiet, ut quibus hac opera nostra non magnopere est opus, quique soli damnare quaedam possent, quod ob bonarum peritiani literarum valeant judicare, ii non solum comprobent suo suffragio nostram industriam, verum etiam gratiam haud vulgarem habeant: Contra qui hisce de rebus nullo modo possunt ferre sententiam, & hoc magis egent hujus laboris subsidio, quo longius absunt a bonis literis, ii non solum non amplectuntur opus ipsorum paratum usui, verum etiam obstrepent, calumniabuntur, damnabunt; quorum alterum extremae cujusdam ingratitude esse videtur, alterum insignis impudentiae. Quid enim fingi potest impudentius, quam damnare librum, quem ne legeris quidem, tum ejusmodi, ut, si maxime legas, tamen absque linguarum peritia pronuntiare de eo non possis? Quid autem ingratius, quam pro tam immensis sudoribus vigiliisque, quas tantum juvandi animo susceperis, & quibus nulla par gratia referri queat, rependi calumniam, idque potissimum ab iis, ad quos potissimum operis utilitas sit reditura? Quum ubique foeda est ingratitude, tum in nullos aequae par est gratos esse atque in eos, qui dispendio rei pecuniariae, jactura voluptatum, nonnullo etiam valetudinis ac vitae suae detrimento in hoc totis viribus incumbunt, ut ingenii sui monumentis orbi consulant. Verum haud scio, an usquam ingratius reperies mortalium ingenium, nec alias esse verius arbitror, quod non minus eleganter quam graviter dictum est a Seneca: *Tutius esse quosdam offendisse, quam demeruisse. Nihil aequae perit*, ait ille, *atque id quod confertur in ingratos*. At magis perit officium, mea quidem sententia, quod in eos collocatur, qui non intelligunt officium: & minus gratiae reddit ab iis, qui non cognoscunt meritum, quam qui non agnoscunt. Nam ii tametsi dissimulant, tamen apud se sunt obnoxii, nonnunquam pudore coguntur agnoscere; denique spes est fore ut aliquando resipiscant: Illi, quod est beneficium, injuriam interpretantur, & officio adjuti in jus vocant bene merentem. Theologorum inprimis est, non solum gratitudinem praestare, verum etiam candorem & mansuetudinem. Et Theologis potissimum hic meus defudavit labor, atque his Theologis, quibus aut non contigit eas discere literas, sine quibus Divina Scriptura non potest ad plenum intelligi aut officiose tractari. Horum adjuvandis studiis nostrum impendimus studium, ut quod illis sua fortuna negavit, id nostra suppeditaret industria. Et tamen si qui reclamaturi sunt, ex hoc grege prodituros auguror. Amplectuntur Medici, non aspernantur Jurisconsulti, recipiunt Philosophi, si quid ad illorum professionem instaurandam conducit: Soli Theologi pertinaciter reclamamus, & ipsi nostris invidemus bonis. Sane permolestum est pro benigne collato beneficio nullam recipere gratiam. Molestius ab iis, de quibus bene mereri studeas, calumniam praemii loco reportare, & a quibus tuo jure poteras exigere debitam gratiam, his actoribus injuriae causam dicere: Seneca summum liberalitatis genus esse putat, ac divinae beneficentiae proximum, si quis non tantum gratuito profit, verum etiam sciens

perdat beneficium. At mihi videor hoc quoque superaturus, si de his quoque pergam bene mereri, qui beneficium injuria retolant. Et quemadmodum fidi medici, reclamantibus etiam & conviciantibus aegrotis, tamen pergunt subvenire, ita nos hoc quoque velut auctario beneficium nostrum cumulabimus, ut beneficium, quod accipiunt, intelligant. Primum igitur etiam atque etiam adhortor omnes Theologos, ut quibus per aetatem aut occupationes vacat, Graecas degustent literas & item Hebraeas, si liceat. In ipsis arcae Scripturae fontibus diligenter philosophentur, veteres Theologos, quos & eruditio commendat, & vitae sanctimonia, jugiter evolvant. Deinde nostra, si volent, conferant & expendant, atque ita demum probent, si quid recte monuimus; emendent amice, si quid ut homines aberravimus a vero, & minus affecuti sumus, quod sedulo sumus secuti. Quod si impetro, causam vici, pro accusatoribus habiturus patronos. Cacterum a quibus hoc non impetro, saltem illud mihi vel precario donent, ut credant, me simplici pioque juvandi studio, quicquid hoc laboris est, suscepisse. Quod si parum alicubi successit, error est, non scelus; & corrigi mereor, incesse non mereor. Nihil enim magis agnosco, quam me nihil scire. Profitentur alii quantumlibet ingentia: ego pro mea tenuitate nihil profitens, praesto tamen quod licet, paratissimus ad palinodiam, sicubi more hominum lapsus sim; ipse quoque mihi censor futurus, simulatque deprehendero. Caeterum Divus Hieronymus non fert reprehensorem, qui damnare possit, docere non possit. Quorum illud tyrannicum est, hoc amicum & eruditum.

Jam vero si qui verentur, ne Sacrarum Literarum auctoritas vocetur in dubium, si quid usquam variaverit: hi sciant oportet, jam annos plus mille neque Latinorum neque Graecorum exemplaria per omnia consensisse. Id quod ne fieri quidem possit, nimirum in tanta librariorum non solum turba, sed inscitia, oscitantia, temeritate. Ut ne commemorem, quam multa mutata sint ab eruditulis, aut certe a parum attentis. Comperio quaedam erasa aut inducta a factionibus, quarum tumultu quondam sursum ac deorsum miscebantur omnia, praesertim Orientis Ecclesiae, dum quisque pro suarum partium patrocinio Scripturam variat. Id certe factum non obscure compluribus in locis declarat Hieronymus. Quid autem accidit Religioni Christianae, quod tot jam seculis aliud legit Hieronymus, aliud Cyprianus, aliud Hilarius, aliud Ambrosius, aliud Augustinus? apud hos alicubi non modo diversa comperies, sed & pugnantia, cum in summa Christianae fidei consentiant. Quid facias, postquam nec ipsa horum temporum editio per omnia sibi consentit? qua de re si quis dubitet, huic fidem fecerint codices typis etiam excusi, cum annotamentis marginalibus, &, si id parum est, ex Commentariis Bedae, Rabani, Thomae, ex Commentariis Lyrani, ex Commentariis Hugonis Carenensis intelliget. Origenes jam tum querebatur inexplicabilem in Evangelicis libris varietatem. Et publicitus aliud legit Graecia, aliud Occidentis Ecclesia. Et circa aetatem Hieronymi quaedam Ecclesiae sequebantur interpretationem Septuaginta, quaedam novam amplectebantur ex Hebraeorum fontibus traditam. Atque etiam post hanc aetatem aliud legebant Gallicanae Ecclesiae, aliud Romana. Denique si excutias vetustos Codices manu descriptos, quibus in publico culto tunc utebantur, duos vix reperies inter se consentientes. Certe constat Augustinum Codicibus usum, qui non vacabant mendis. Et tamen tot jam seculis constitit sua Scripturis auctoritas. Si Codicum varietas in totum fidem abrogat Scripturis, & apud Hebraeos & apud Graecos & apud Latinos variant. Quaeso quid periculi consecutum est, quod Sanctus Hieronymus Vetus & Novum Instrumentum mundo jam senescenti ad Hebraeam & Graecam veritatem instauravit? Reclamatum est tum a nonnullis, quibus ipse suis libris abunde satisfacit, nec ob aliud opinor reclamatum, nisi quod nescirent eas literas. At num hinc vel tantulum incommodi natum est Christianae Religioni? Augustinus fatetur, ipsa Codicum discordia se non medio-

diocriter adjutum fuisse, dum quod hic parum apte dixerat, alter clarius ac rectius efferret, id quod vel fortuito fieri necesse est.

Proinde si nihil offendit nisi novitas, & illa jam vetus editio olim nova fuit, & haec nova, si patiamur, olim vetus fuerit. Nimis imperiti est hominis libros annorum aestimare numero, ac non potius ipsarum rerum judicio. Optarim & ipse in Sacris literis nihil esse depravatum, nihil dissidere. Atque id ut optare est in proclivi, ita nec fuit unquam, nec, opinor, futurum est unquam. Qui praedicant inviolabilem divinarum Scripturarum auctoritatem, his utroque favemus pollice. Qui has sciens depravat, contumeliam facit Spiritui Sancto. Fatemur. Verum haec majestas in ipsis est fontibus. Non erravit Esajas, neque quisquam mutare nititur, quod ille scripsit. Non lapsus est Matthaeus, nemo corrigit, quod ille tradidit. Cum interpretibus, cum scribis, cum depravatoribus nobis res est. Quod si tota labascit auctoritas ob aliquot loca corrupta, oportuit Spiritum Sanctum non minus assidere Bibliographis, quam Prophetis & Evangelistis. Nusquam non adest Spiritus Sanctus, sed ita vim exerit suam, ut nobis portionem laboris relinquat. --- Is vero subservit Spiritui Sancto, qui, quod per homines depravatum est, pro viribus pristinae restituit integritati. Nunquam defuturi sunt qui depravent, proinde nunquam cessandum est a studio castigandi. Aliud est igitur Sacra Scriptura, aliud quod incommode verterunt Interpretes, aut Scribae corruerunt. Rursus aliud est mutare publicam Lectionem, aliud privata publicam vel emendare vel illustrare. Atqui haec mire confundunt quidam, qui sibi videntur admodum Dialectici. --- Jam quid attinet istos refellere, qui non minus indocte quam impudenter solent vociferari, facinus esse non ferendum, ut quisquam corrigit Evangelia! O vocem vix auriga dignam, nedum Theologo! Fas est nebuloni cuivis Evangelii Codices depravare, & nefas erit quod depravatum est restituere? praesertim homini, ne quid dicam insolentius, in hoc genere literarum nec indiligenti nec inexercitato, idque tot Graecis ac Latinis voluminibus, tot clarissimis auctoribus in consilium adscitis?

Idem argumentum paulo ante Epistola ad *Martinum Dorpium* scripta ita tractavit, ut ipsum in sententiam suam pertraheret: Jam vero quod tertio loco scribis de Novo Testamento, sane demiror, quid tibi acciderit, aut quonam interim perspicacissimos ingenii tui oculos averteris. Nolis quicquam a me mutari, nisi si quid forte sit apud Graecos significantius; & negas in hac, qua vulgo utimur, Editione quicquam esse vitii. Nefas esse putas, rem tot seculorum consensu, tot Synodis approbatam, ullo pacto convellere. Obsecro te, si vera scribis, eruditissime Dorpi, cur frequenter aliter citat Hieronymus, aliter Augustinus, aliter Ambrosius; quam nos legimus? Cur Hieronymus multa reprehendit & corrigit, quae tamen in hac habentur Editione? quid facies, cum tam multa consentiunt, hoc est, cum secus habent Graecorum Codices, cum ad horum exemplar citat Hieronymus, cum idem habent vetustissima Latina exemplaria, cum ipse sensus multo rectius quadrat? num his omnibus contemptis tuum sequeris Codicem, fortassis a scriba depravatum? Neque vero quisquam asseverat, in divinis Literis ullum esse mendacium, quandoquidem & hoc adductum est abs te; at illud res ipsa clamat, & vel caeco, quod ajunt, potest esse perspicuum, saepe vel ob imperitiam interpretis vel ob oscitantiam Graeca male reddita esse; saepe germanam ac veram lectionem ab indoctis librariis fuisse depravatam, id quod cotidie videmus accidere, aliquoties mutatam a semidoctis parum attentis. Uter magis favet mendacio, qui haec corrigit ac restituit, an qui citius ferat addi mendam quam tolli? Quandoquidem ea depravatorum natura est, ut menda mendam gignat; Et sunt fere ejusmodi, quae mutamus, ut ad emphasin pertineant magis, quam ad sensum ipsum, quanquam saepenumero magna sensus pars est emphasis.

Porro quod scribis ab hac editione non esse recedendum, tot videlicet Conciliis approbata: more vulgarium Theologorum facis, qui quicquid ullo modo in publicum usum irrepsit, Ecclesiasticae tribuere solent auctoritati. At mihi vel unam profer Synodum, in qua sit haec editio comprobata. Sed esto comprobabit Synodus aliqua, num ita comprobavit, ut nihil omnino liceat ex Graecorum fontibus emendare? Num mendas etiam omnes comprobavit, quae variis modis potuerunt irrepere? num hujusmodi verbis conceptum fuit decretum a Patribus: Haec editio cujus sit auctoris nescimus, sed tamen eam approbamus; nec obstare volumus, si quid secus habent Graeci Codices, quantumvis emendati, si quid secus legit Chrysostomus, aut Basilius, aut Athanasius, aut Hieronymus, etiamsi illud magis quadraverit ad sensum Evangelicum: & tamen hos ipsos autores magnopere comprobamus; Quin etiam quicquid in posterum quocunque modo vel a semidoctis & audaculis, vel ab imperitis, ebriis, oscitantibus librariis fuerit vitiatum, depravatum, additum, omissum, eadem probamus auctoritate; neque cuiquam volumus licere mutare scripturam semel indutam. Ridiculum decretum, inquis. At hujusmodi necesse est fuisse, si nos auctoritate Synodi deterres ab hac industria.

Postremo quid dicturi sumus, ubi viderimus nec hujus Editionis exemplaria consentire? num & hanc pugnantiam approbavit Synodus, praescia videlicet, quid quisque mutaturus esset? Atque utinam, mi Dorpi, tantum esset otii Romanis Pontificibus, ut hisce de rebus salutes ederent Constitutiones, quibus caveretur de restituendis bonorum auctorum monumentis, de parandis & repouendis emendatis exemplaribus. Verum in eo consilio sedere nolim istos falsissimo nomine Theologos, qui huc tantum spectant, ut quod ipsi didicerunt, id solum habeatur in pretio; quid autem isti didicerunt, quod non sit ineptissimum & idem confusissimum? Quibus si contingat tyrannis, futurum est, ut, antiquatis optimis auctoribus, insulsissimas istorum naenias pro oraculis habere cogatur mundus, quae usque adeo nihil habent bonae eruditionis, ut ego sane malim vel mediocris esse cerdo, quam istius generis optimus, si nihil melioris accesserit doctrinae. Isti sunt qui nolint quicquam restitui, ne quicquam ignorasse videantur. Hi nobis fictam Synodorum auctoritatem objiciunt; hi magnum Christianae fidei discrimen exaggerant, hi periculum Ecclesiae, quam isti scilicet humeris suppositis fulciunt, rectius plaustrum fulturi; & hujusmodi fumos spargunt apud vulgus indoctum ac superstitiosum, apud quod cum pro Theologis habeantur, nolint ullam opinionis suae jacturam facere. Verentur, ne, cum perperam divinas citant literas, id quod saepenumero faciunt, Graecae aut Hebraicae veritatis auctoritas in os jaciatur, & mox appareat esse somnium, quod velut oraculum adducebatur. Divus Augustinus, vir tantus, adhaec Episcopus, non gravatur vel ab anniculo Episcopo discere. Isti tales malunt omnia sursum ac deorsum miscere, quam committere, ut quicquam videantur ignorare, quod ad absolutam pertineat eruditionem. Quanquam nihil hic video, quod magnopere pertineat ad fidei Christianae sinceritatem: quod si maxime pertineret, hoc magis certe esset elaborandum. Neque vero periculum est, ne protinus omnia desciscant a Christo, si fors auditum fuerit, repertum esse in Sacris libris, quod vel Scriba depravarit indoctus aut dormitans, vel Interpres; nescio quis, parum apte vertit. Aliis ex rebus hoc periculum est, quas hoc loco prudens subiteo. Quanto Christianius fuerit, semotis contentionibus, quod quisque possit, in communem usum libenter conferre, idque candide amplecti, simulque & citra fastum discere, quod nescias, & citra invidiam docere, quod scias. Quod si qui sunt illiteriores, quam ut quicquam recte docere possint, elatiores, quam ut quicquam discere velint, hos, quoniam pauculi sunt, valere sinamus, & bonarum aut certe bonae spei mentium potius habeamus rationem. --- Placabis homines, quoad fieri potest, & persuadebis, me, quod facio, non in

eorum facere contumeliam, qui hasce literas nesciunt, sed in publicam omnium utilitatem, quae nemini non patebit, si velit uti, neminem urgebit, si nialit carere: tum eo esse animo, ut, si quis exoriatur, qui rectiora docere possit aut velit, ipse primus futurus sim, qui nostra rescindam & abrogem, & illius subscribam sententiae. Antwerpiae 1515.

De eodem negotio egit *Epistola ad Henricum Bovillum*: Fas esse negant, inquit, tentare quicquam ejusmodi, nisi ex autoritate Concilii generalis. At isthoc quid iniquius? Ipsi quotidie depravant Sacros Codices, sola inscitia ac temeritate in consilium adhibita: nobis non licebit ex veterum sententia restituere, quod corruptum est, nisi totius orbis Christiani convocato Concilio? adeo pejorem volunt esse conditionem mendum submoventis, quam invehentis, bene merentis sua industria, quam male merentis sua incogitantia. Verum illud mihi respondeant velim, haec ipsa quae illis tantopere placet editio, utrum ab interprete suscepta fuerit ex autoritate Concilii generalis, an. prius edita, ac deinde judicio patrum comprobata? Prius scriptam opinor, postea comprobata: Atqui idem potest in hac mea evenire, quod ipse tamen nec ambio nec postulo. Tametsi ne id quidem concesserim. Mihi magis videtur usu irrepsisse, ac paulatim progressu temporis collegisse robur. Alioqui si publico Concilii judicio fuisset approbata traditaque, omnes ea communiter usi fuissent. Nunc aliud citat Ambrosius, aliud Augustinus, aliud Hilarius, aliud Hieronymus. Imo nec hujus aetatis exemplaria consentiunt. Quod si protinus actum putant de Religione Christiana, si quid usquam variet, etiamsi nos dormissemus, jam illi periculo eramus obnoxii. --- Postremo quamobrem magis trepidamus, si quid secus lectum fuerit in divinis libris, quam si quid secus enarratum? Certe utrobique par discrimen. Atqui videmus interpretes non modo diversa, verum etiam pugnantia dicere saepenumero. Quin & illud dilemma si possint explicent: utrum permittunt aliquid novari in Sacris libris, an omnino nihil? si quicquam permittunt, cur non excutiunt potius, recte mutatum sit nec ne? sin minus, quid facient illis locis, in quibus mendum inesse manifestius est, quam ut negari dissimularive possit? an hic Sacrificum illum malunt imitari, qui suum *mumpsimus*, quo fuerit viginti usus annos, mutare noluit, admonitus a quopiam *sumpsimus* esse legendum. Vociferantur καὶ χετλιάζουσιν: O Coelum, o terra! Corrigit hic Evangelia. At quanto justius exclamandum erat in Corruptorem: O Sacrilegum! depravat hic Evangelia. Neque enim nos novam prodimus Editionem, sed veterem pro virili restituimus, at ita ut hanc novam non labefactemus. Qui pro hac nova tanquam pro aris ac focis dimicant, nihil illis perit, aliquid de lucro accessit. Hanc quam adamant, emendatius legent posthac; & rectius intelligent. Quid si libros divinos omneis Paraphrasi explanassem, quo possent incolumi sententia & legi inoffensus, & percipi facilius, num isti dicam mihi scriberent? Laudem etiam promeruit Juvenecus, qui Evangelicam Historiam ausus est versibus includere. Canuntur in templis quotidie juxta veterem Editionem Psalmi: Et tamen extat divi Hieronymi recognitio, extat ejusdem juxta veritatem Hebraicam interpretatio. Illa leguntur in Choris: haec in Scholis aut Domi. Neutra alteris officiunt. Atque adeo nuper Felix Pratensis Psalterii rotius novam edidit interpretationem, ab omnibus superioribus admodum dissidentem. Quis huic unquam movit tragœdias? Jacobus Faber Stapulensis, amicus noster, dudum id fecit in Paulum, quod ego in totum Novum Instrumentum. Cur hic demum tanquam ad rem novam commoventur quidam? An aliis omnibus istud licere volunt, mihi uni non volunt? Atqui Stapulensis non paulo plus ausus est, quam ego. Ille suam interpretationem veteri opposuit, idque in Academiarum omnium regina Lutetia: ego recognitionem modo professus, locos aliquot aut corrogo aut explico. Nec hoc dixerim, quod Fabrum

in communem invidiam vocem, nam vir ille jam pridem gloria superavit invidiam; sed ut palam faciam, quam inique faciant quidam, qui quod jam diu est a multis factitatum, citra calumniam, in me velut subitum ac novum calumniantur, &c. Rossae prid. Cal. Sept. 1516.

Item ad Martinum Lyppsum: Quod si noster censor, inquit, nihil omnino vult edi, quod dissonet a vulgata Lectione, non erit fas Novum Testamentum Graece, ut a Graecis legitur, edere, nisi prius ad hanc editionem castigatum, ne quis forte deprehendat Lectionis dissonantiam. Quis autem adeo demens sit, ut isthuc dicat? Jam vero abolenda est Divi Ambrosii vel translatio vel Lectio in Epistolis Pauli, quae plurimum ab hac nostra dissonat. Abolenda & Hieronymi, quae non paucis locis ab hac dissentit. Denique nostrorum Codicum plerique sunt abolendi, quod inter se fere dissentiant. Et vide, quam ab isto dissentiat Augustinus, quem is sibi videtur solus legisse. Nam ille testatur, se adjutum etiam exemplariorum varietate, dum, quod alius obscurius vertit, alius transtulit explanatius, ut non omnia possumus omnes. Hic actum purat de fide Sacrorum Voluminum, si varia Lectio proferatur. Et mavult vel manifestarias mendas in libris Sacris relinqui, quam offendi duos aut treis ineptos ac morosos feniculos. At nihil deterruit ab hoc studio Hieronymum, quod ob voculam nescio quam mutatam in Propheta Jona totus ferme populus desciverit a suo Episcopo, ridetque cucurbitarios illos Deos, quos tantula res commoverit; etiamsi Augustinus hanc fabulam ceu seriam scripserit Hieronymo. Age vel illud mihi respondeat severus iste monitor, utrum optandum est Ecclesiae Dei, ut sacrae Scripturae libros habeat quam emendatissimos an non? Si fateatur optandum, respondeat, an fateatur, quotidie varias mendas in eos invehi, vel inscitia castigatorum, vel negligentia Scribarum? Quod si non potest inficiari, cur non amplectitur hoc meum studium, quod omnium maxime ad eam rem conducit, live ut emendentur depravata, live ne depraventur quae recta sunt? Quandoquidem negari non potest, esse quaedam in nostris, imo in omnibus fere depravata Codicibus.

46. Negat Ecclesiam errare posse. Continuone errat Ecclesia, si tuus Codex depravatus est? & tamen quaedam accedere possunt Ecclesiae, quae antehac nescierit; neque nos affirmamus in hac esse translatione quod fidem subvertat orthodoxam, esse tamen quod operae pretium sit admonuisse. 47. Scandalo es, inquit, orbi, dum novas recepta. Imo maximi & optimi quique mihi gratias agunt, & qui prius oblatrabant, opere lecto desinunt oblatrare, sed offendunt pauci superciliosi, qui nolunt quicquam videri nescisse. 48. Ut demus, inquit, inesse errores, non oportebat in vulgus proferre. Imo maxime in vulgus effendum est, quod oportet ab omnibus sciri. 49. Non potest, inquit, privata persona non autorizata novam translationem cudere, veterem corrigere. Primum opinor & mihi licere, si quid in Sacris literis profeci, in medium afferre, posteaquam in Theologorum ordinem sum cooptatus. Deinde nec novam cudo, sed Graeca verto, & vetus editio omnibus, ut erat, per me manet. Postremo ut nulla sim autoritate praeditus, cum indoctis liceat sacros libros corrumpere, mihi non licebit emendare nisi Synodo convocata? sed fingat me Episcopum aut Cardinalem esse, quid hoc ad praesens negotium, quod non mitra aut galero sed linguarum peritia constat? 50. Quin & illud ridiculum, quod ait, per hanc translationem convictos Hieronymum Hus & Wiclef, cum alter exustus fuerit, non revictus, alterius libri non nisi post mortem damnati: quod si maxime verum esset, non licebit igitur e Sacris libris, si quid erroris irrepsit, tollere? 51. Si quid erroris est, inquit, secundum Patrum antiqua testimonia fuerat emendandum. Atqui id, quod monet, maxime factum est a me: verum hoc istum fugit, quia librum non inspexit. 52. Lepra, inquit, Sacerdoti indi-

dicanda, cujus est judicare. Recte, & ob id Leoni decimo misi opus, cujus hortatu susceperam. Atque is per duos Cardinales studium meum comprobavit: cum illi visum fuerit, delegabit cui volet, ut nostri Codices ab eruditis emendantur. Eam provinciam mihi non sumo, licet ad id viam struxerim. 64. Post hæc sic agit, quasi sentirem, falsitatem aut ineptiam inesse Sacris literis, in quibus obscuritatem inesse fateor. Verum si quid in Codicibus falsi aut inepti, id non Apostolis, sed istius Sycophantæ sodalibus ascribendum. Caeterum nihil ego muto, quod ad fidei firmitatem attinet. 65. Monet igitur, librum summo Pontifici mittendum fuisse, ut illius arbitrio premeretur aut ederetur. Ad istam rationem omnes libri mittendi essent summo Pontifici, quod in omnibus esse possit, quod aliquos queat offendere. Verum id nec Thomas fecit, nec Scotus, nec Augustinus, nec Hieronymus. Prius evulgarunt, comprobatio consecuta est, non quaesita. Porro cum non convellam veterem Editionem, sed prodita recognitione faciam, ut illam & emendatiorem habere possimus, & rectius intelligere, qui suspicari potui fore similes isti Sycophantas, qui opere nulli non frugifero offenderentur? Si metuendum erat offendiculum, ab infirmis erat mutuendum. Atqui ab his nullum est ortum offendiculum. Tantum unus aut alter hoc mali concitaverunt, qui inter perfectos habentur, opere nondum edito passim inficientes simplicium animos, atque id damnantes, quod nondum erat cognitum; ac prius opus in invidiam vocantes, quam operis sentiretur utilitas. His igitur imputandum, non mihi, si quis offensus est. 67. Quid est autem, quod iste vocat autorizare? sic probare, ut nihil insit erroris? Ad istam legem praeter Canonicas Scripturas nihil habemus autorizatum: nec hoc a Leone flagitavi. Tantum admoneo, judicium relinquens eruditis, si quid forte rectius invenerint. --- A°. 1518. Nonis Maii.

Neque hæc sufficere ratus, *secundae Editioni N. T. sui, ut & sequentibus, Capita Argumentorum contra morosos quosdam ac indoctos praefixit*: Omnibus, inquit, omnium cavillationibus respondere, lector optime, praeterquam quod infiniti sit negotii, nec admodum ex hujus operis dignitate fore video, nec operae pretium ullum intelligo: propterea quod qui studium hoc nostrum suggillant ac traducunt, fere non legunt, aut certe non intelligunt nostras Apologias. Et jam satis illis responsum est duabus Apologiis, quas primae quoque Editioni, ceu clypeos, adversus istorum tela praefiximus: praeterea in Epistola, qua Martino Dorpio respondemus, postremo in Epistola ad insignem Theologum Henricum Bovillum. Proinde hic Capita duntaxat Argumentorum annotabimus lectori vel occupato vel crassiori.

Primum illud testamur, & ubique testatum esse volumus, nos nusquam a judicio Ecclesiae Catholicae, vel unguem aut digitum latum velle discedere: Quod si quid usquam ejusmodi deprehendatur, non data opera dictum sed elapsum, ut sumus homines, id jam nunc pro recantato volumus haberi.

Nec praeimus eruditorum judicio, nec publicarum Scholarum auctoritati praedicamus. Manet incolume suum cuique judicium. Annotationes scribimus, non leges: & expendenda proponimus, non protinus habenda pro compertis.

Nos in sermone Apostolorum, quod crebro jam diximus, ne syllabam quidem mutamus, imo sermonem illorum, vicio librariorum, aut alioqui depravatum restituimus. Proinde ne quis clamet, hic corrigit Evangelium; hic emendat precationem Dominicam: sed hic Codices Evangeliorum a mendis repurgat; Nec magis objurgandus sum, quam qui scopis everrit sordes e templo. Non enim, quicquid in templo est, continuo sanctum est.

Neque quicquid receptum est in usum Ecclesiasticum, continuo receptum est judicio. Quaedam casu irrepunt, ad quae connivet Ecclesia, praesertim si non videantur ad fidei morumque periculum pertinere. Imo fieri potest, ut in hoc genere quaedam ad tempus ignoret Ecclesia.

Non ideo vacillat autoritas Scripturae, si mendae tollantur e Codicibus; imo potius vacillaret, si constet, nos uti depravatis exemplaribus; atque id sane negari non potest. Cui incommodo si nullus admoveret remedium, ut est rerum humanarum natura, semper in deterius prolabi, tum vere confusis exemplaribus vacillaret Scripturarum autoritas.

Optandum, ut nullum mendum insit Sacris libris, & id quoad fieri potest enitendum est: verum id non contigit post annos mille trecentos, nec fortassis unquam continget ad plenum. Bene nobiscum agetur, si quam minimum insit mendarum.

Proinde ne nos quidem profitemur, omneis mendas a nobis sublatas, plurimas certe sublatas audebimus profiteri: & nos rem eo deduxisse, ut posthac Codicibus quam minime mendosis uti liceat, si quis hoc filum secutus emendare velit.

Scio res sacras reverenter ac religiose tractandas. Et idcirco, licet in infima functione versantes, tamen omni qua licuit circumspectione sumus usi. Contulimus utriusque linguae vetustissimos Codices, nec eos sane paucos. Excussimus veterum ac recentiorum Commentarios, tum Graecos, tum Latinos. Observavimus, quid diversi legant. Pensitavimus ipsius loci sententiam; atque ita demum pronuntiavimus, quid sentiremus: Imo ne pronuntiavimus quidem, sed lectorem admonuimus, suum cuique iudicium liberum relinquentes.

Thomas, Lyrensis, & Carensis, aliique his obscuriores, satis habent annotasse: alia litera sic habet; quod sic in Codice quopiam scriptum, aut fortasse depravatum offenderint, & videntur rem utilem praestare: Et nobis obstrepitur, qui tot argumentis, ac summorum virorum autoritate veram Lectionem restituis.

Si varietas abrogat fidem libris, jam olim variabant Codices aetate Origenis, aetate Hieronymi, aetate Bedae, aetate Thomae, denique nostris etiam temporibus hodieque variant, & tamen adhuc sacris libris sua constat autoritas.

Si loca quaedam depravata fidem elevant arcanis voluminibus, jam olim id usu venisset temporibus Origenis, qui Homilia in Matthaeum octava queritur hac de re his verbis: *Multam enim differentiam inter exemplaria reperimus, sive per negligentiam Scribentium, sive ex temeritate quorundam, sive propter eos, qui negligunt emendare Scripturas, vel propter eos, qui quod ipsis videtur in emendationibus vel adjiciunt vel subducunt.* Audis Lector, jam tum variasse libros? audis fuisse depravatos? audis quaedam adjecta aut subtracta?

Sed audio quosdam ita loqui: Rem amplectimur, sed offendiculum datur multitudini, si senserit, in libris, quos haecenus secuti sumus, inesse quicquam vel vitiatum, vel non intellectum. Primum non ista scribuntur multitudini, sed eruditis, & praecipue Theologiae Candidatis. Hos offendi non oportet. Neque nos correctionem appellamus laborem nostrum, sed annotationes. Neque cuiquam molesti sumus aliter citanti, aut veterem aut etiam depravatam Editionem sequenti. Ab ipsis potius nascitur offendiculum, qui in publicis concionibus, qui in computationibus, qui in vehiculis ac navibus apud idiotas ac mulierculas vociferantur, esse qui sacros libros & precationem Dominicam emendet.

Non vociferantur in eos, a quibus palam est sacros Codices vitiari quotidie, quum sint illiteratissimi, qui hoc audent: In me clamitant, hominem in hoc certe genere studii, quod a linguarum peritia pendet, nec omnino indoctum, opinor, nec inexercitatum. Illis temere licet pro suo arbitratu depravare, mihi non licebit ex fide veterum Codicum, ex probatissimorum Interpretum autoritate restituere?

In illis non requirunt autoritatem, satis est illitum esse chartis: in me requirunt pene miracula. Cur, inquiunt, credamus Erasmo? Imo si Erasmo diffi-

dunt,

dunt, fidant Theologo; Nam si mihi tradita est autoritas interpretandi sacras literas, mirantur si ausim de lectione quicquam hircere.

Quanquam non postulo, ut mihi credant. Credant vetustis & emendatis Exemplaribus, credant Graecae veritati, praesertim ubi horum Lectio cum Orthodoxorum interpretatione congruit. Postremo nec his credant, sed rem secum expendant, non mordeant admonitorem. A nobis enim nulli praeclusa est via meliora quaerendi, imo potius aperta est.

Nihil, inquiunt, tentandum absque Synodi autoritate. Quid magis ridiculum dici possit? Ut mihi liceat admonere, quid vel a Scriba videatur corruptum vel ab Interprete melius reddi potuerit, praesertim ex veterum sententia, tota Synodus erit convocanda? Quotidie novi scribuntur Commentarii in sacras literas, proponuntur oracula de rebus gravissimis, tot conduntur articuli, nec ulla Synodus requiritur.

Si novitas offendit, nos vetera instauramus, & novitatem excludimus. Nam posterior est editio depravatio: si qui sunt, qui non possunt mutare salivam, quam a pueris imbiberunt, manet istis sua vetus editio, si volunt, tum dilucidior tum emendatior: si nolunt, eadem & sui similis: Si glandes istos obstinate delectant, saltem ne invidiant iis, qui tritico vesci malunt.

Utrum quaeso fas est post veteres aliquid inquirere, an non? Si fas non est, cur ausi sunt Alexander ac Thomas, & post hos alii complures, totam Theologiae faciem immutare? Si fas, cur nostris obstrepunt studiis, praesertim cum & nullius iudicio praescribant, & veterum autoritate nitantur? Etenim si fas est inducere nova, multo magis fas est revocare vetera.

Quidam hic nobis tradunt Lesbiam Regulam, ut id habeatur pro recto, quod vulgo receptum est. Verum nunquam tam bene fuit actum cum rebus humanis, ut, quod optimum esset, a vulgo peteretur. Certissima regula est, linguarum, translationum, expositorum, exemplariorum inter ipsa Collatio, adhibito sobrio iudicio, exclusa contentione.

Jam quod a quibusdam studium hoc nostrum contemnitur, ut humile ac puerile, qui circa syllabas ac voculas laborem, non ita valde me movet. Ego magnum arbitror, quicquid ad rem Theologicam pertinet. Et cum non ignorarem, quantum reverentiae sacris libris debeatur, mihi conscius sumpsi, quod in eo munere videretur infimum.

Sit hoc grammaticum, sit puerile, sit triviale, modo fateantur esse necessarium. Ut nihil aliud doceam quam rectam Lectionem, nimirum turpe est hoc ipsum nescire magnos Theologos. Et tamen hoc manifestius est, quam ut negari possit: posteaquam hic lapsus deprehenditur Augustinus, lapsus Thomas, lapsus Lyrensis & Carrensis.

Scrupi sunt quamlibet minuti, sed ad hos impingunt frequenter οἱ τὸν ἥλιον ὑπερφοροῦντες. Si juxta Chrysostomum & Augustinum articulus ὁ, hoc est minutissimum elementum additum aut omissum, sensum facit orthodoxum aut haereticum, si idem efficit hypostigme non suo posita loco, quid est, cur haec ut minuta negligamus, quae tantum habent momenti? Nonne ridentur μετέωροι, qui sublati in coelum oculis, sic contemplantur astra, ut tibias impingant in saxum? Apelles non contemnebat rationem terendi miscendive colores, nec ductum simplicium linearum, quae in arte, qua praececluit, infima sunt. Nec peritus Architectus, circa tectum & Colophonem occupatus, negligit in fundamentum comportare rudera. Haec qui nescit, Architectus non est; qui negligit, opus collapsurum erigit.

Quanquam haec minus negligenda videbuntur; si quis periculum fecerit, quantis haec minuta consent sudoribus: Aut si quis aggrediatur tractare Scripturam divinam, & in ea, sicut oportet, rimari curiosè singula. Ufu sentitur utilitas, non tumultuaria lectione. Postremo desinet contemnere, qui non unam

aut alteram annotationem, sed universum opus expenderit. Tu mihi otiosus ac supinus hunc aut illum locum expendis, & videris tibi copiosius ac doctius tractare potuisse. Poteram & ipse, si decem modo fuissent excutiendi. In tot millibus hanc praestare diligentiam difficillimum est; mihi sane fuit, feliciori non invidemus.

Nullus igitur reprehendat, si argumento suscepto respondeo. Mihi abunde satis est, si nullus ante me plus praestitit in hoc scripti genere. Quid alii possint aut praestituri sint, nescio; Certe optarim existere permultos, qui me prorsus obscurarent. Imo vel reprehendi gaudebo, si quis industria sua rem tam facram, a nobis utcumque tentatam, adjuverit. Absit modo procacitas, quam foedam & indecoram sibi ducunt & Ethnici versantes in re literaria.

Meminerit is, qui reprehensionem parat, se quoque hominem esse, neque minus labi posse reprehendendo, quam potuerit autor operis scribendo. Quamquam longe plus veniae debetur ei, qui prodesse studens in ingenti opere dormitavit alicubi, non assecutus quod voluit, quam ei, qui in alieno libro cupiens ingeniosus videri, venatur quod carpat, & tamen hoc ipsum perperam facit: dumque falsos aliorum errores exagitat, ipse suos veros prodit. Porro nullus est error foedior, quam animus spirans invidiam & vel rectissima carpendi libidinem.

Sic oportet ad librum legendum accedere lectorem, ut solet ad Convivium conviva civilis. Convivator annitur omnibus satisfacere: & tamen si quid apponitur, quod hujus aut illius palato non respondeat, urbane vel dissimulant vel probant etiam, ne quid contristent convivatorem. Quis enim cum convivam ferat, qui tantum hoc animo veniat ad mensam, ut carpens quae apponuntur, nec vescatur ipse, nec alios vesci sinat?

Et tamen his quoque reperias inciviliores, qui palam, qui sine fine damnant ac lacerant opus, quod nunquam legerint. Atque hoc sane faciunt quidam, qui se Christianae pietatis doctores profitentur, & religionis antistites; cum sit plus quam sycophanticum, damnare quod nescias.

Nomen haereseos quo gravius est, & invisius Christianis auribus, hoc turpius est id temere cuiquam impingere. At isti nihil magis habent in promptu, nec dubitant haeresim inelamare, priusquam circumspiciant, qua de re loquantur. Et quemadmodum uno sue grunniente grunniunt omnes, ita ad hujus aut illius clamorem omnes ejusdem factionis sodales vociferantur haeresim. Ita valde Christiani videri volunt, si in Christianum sint fortiter contumeliosi. Idque quo possint impune, principum tyrannidi favent.

Porro quod obiter admonuimus quaedam, quae videntur dissonare cum his, quae publicitus recepta sunt in Scholis, nec sine causa fecimus, nec odiose tamen. Fortassis expediret reipublicae Christianae plura convelli, quae nunc velut oracula publice docentur: cum privatim fateantur, se diversum sentire.

Addit *Edit.* IV. Ut igitur Causam omnem in pauca contraham, adversus eos, qui totum hoc institutum damnant, docui, pium esse semperque futurum, sacris Codicibus vel adimere mendas, vel aliquid lucis addere, & Spiritui Sancto gratum esse, quicquid huc pro suo quisque modulo attulerit. Si quis animo meo calumniam struit, nihil aliud possum, quam Christum testem facere, me nihil aliud spectasse, quam ipsius gloriam, & Christiani populi fructum. Si quis causatur periclitari Scripturarum autoritatem, demonstravi, hac industria eam servari, non destrui. Si quis fingit tumultum ex novitate, nos publicam lectionem autoritate privata non mutamus, imo ne id fiat, toties admonemus: si quid tumultus fuit, non istuc peperit novitas, sed quorundam intempestivi clamores apud imperitam multitudinem, qui si de vulgi fece essent, impingi poterat, quod imprudenter ansam hanc praebuisset idiotis: nunc quoniam id factum est a sapientiae columinibus, accusari non debeo, si a talibus viris tale nihil oriturum suspicatus sum. Ad-

versus eos, qui requirunt auctoritatem publicam, docui nihil esse necesse in opere privatae lectioni parato. Satis est Ecclesiae iudicio submissum esse quod profero. Si quis in me desiderat justam eruditionem, arbitror, me superasse, quotquot haecenus in hoc argumento versati sunt. Si curam: si quid defuit, posterioribus, ut habet proverbium, melioribus sarcimus. Si quis hoc quoque culpat, dicam, homo sum, & probatissimorum virorum sequor exemplum. Si quis me negat esse Theologum, Grammatici partes egi. Si Grammaticum aspernantur, non aspernatur Caesar tonsoris aut nomenclatoris officium. Si clamant, hoc non nisi a Theologo praestari potuisse, Theologus infimam Theologiae functionem mihi sumpsi. Si Theologus non est, quo sit alius doctior, non habebit orbis nisi unum Theologum. Quanquam suae cuique dotes sunt. Si nullus adferet meliora, res ipsa loquetur, me non omnino luisse operam. Si quis adferet, gemina mihi debebitur gratia, primum quod exstimularim exemplo, deinde quod juverim praestructa via. Si quis clamat, haec esse leviora, quam ut operae pretium sit, Theologum huc flectere oculos, reclamant tot insignes lapsus magnorum alioqui Theologorum. Si quos pudet haec nescire, discant & abierit pudor; si pudet pigetve discere, venia dabitur pudori, dabitur & desidia, livori non dabitur, si junioribus haec discere cupientibus obstrepent: si quem illud habet male, quod Theologos quosdam liberius attingi, ita tum mihi visa est exigere causa, quamquam hoc quoque moderatus sum posterioribus editionibus. Nullum ordinem usquam incesso, in neminem strinxi calumum, nisi virulentissime lacesitus, semper tamen civilitate superior provocatore. Neque quisquam adhuc Theologus aut Monachus in me debacchatus est, etiamsi id fecere Rabbinii nonnulli palliati complures. Sed obsecro per Christum, si pergemus ad istum modum nos vicissim dentibus impetere, quid superest, nisi ut mutuis morsibus tandem conficiamur? Quanto consultius fuerit, ut si quis quid in meis scriptis desiderat, aut moneat privatim, quo medear ipse, aut publice coarguat, sed argumentis, non scurrilibus conviciis: ita nec inficietur lector amarulentiae veneno, & a me non vulgaris inibitur gratia. Seniores juniorum profectui comiter faveant, juniores contra senioribus ne insultent: ita majorum aequitas candorque, ac minorum modestia verecundiaque concordiam alit, tumultum excludet, invidiam minuet, professorum auctoritatem non laedet, professionis dignitatem tuebitur, utilitatem augebit. Agite quotquot vere Theologi, imo quotquot vere Christiani esse volumus, hoc consilium amplectamur, nec poenitebit obtemperasse. Ex hisce rabiosis contentionibus quid expectari potest, nisi talis exitus, qualia jam dudum videmus proemia? Haec opinor abunde satisficient, qui sibi fieri satis ullo modo patietur. Caeterum qui sibi obturant aures, ne cognoscant, qui occludunt oculos, ne cernant, frustra canitur haec fabula. Proinde sit haecenus huic negotio datum satis.

Omnibus istis tamen argumentis prolatis non potuit Erasmus ita satisfacere adversariis suis, quin variis undique accusationibus petitus iterum ac saepius causam dicere cogeretur; *contra Eduardum Leum* p. 108. Quis autem, inquit, tam sit insanus, ut arbitrato suo mutet, quod est in arcanis voluminibus? Si nobis compertum esset, quid esset scriptum ab Apostolis & Evangelistis, impius profecto foret, qui vel apicem conaretur immutare: nunc quum nec Graecorum Codices nec Latini satis inter se consentiant, quum cotidie depraventur a librariis, velimus nolimus, aliquid est immutandum nonnunquam. Neque consequitur, si quis ad hanc provinciam idoneus id tentet, continuo jus fore quibuslibet, etiam coriariis, id quod Leus ratiocinatur. Si nefas est mutare, quod legit Ecclesia, cur in utroque Testamento tam multa ausus est mutare Hieronymus? cur in Commentariis suis toties adfert vel ex Hebraeorum libris vel ex Graecorum exemplaribus, quod ab hac Lectione, quam Leus Ecclesiasticam vocat, diversum est, & sic adfert, ut quod Graeci legunt, praeferat nostrae editionis.

tioni? Id si cui dubium est, legat hujus enarrationem in Psalmos, in Prophetas, & in Epistolam ad Ephesios. His me tueri poteram, etiamsi quid mutassem, & sciens mutassem ex lectione recepta. Si nemo depravasset sacros libros, otiosus esset castigator, imo etiam impius esset. Si quis audebit dicere, in Codicibus, quibus nunc utitur Ecclesia, nihil esse diminutum, nihil additum; nihil depravatum, nihil male redditum, patiar rejici quantumvis eruditum castigatorem: sin res adeo manifesta est, ut negari non possit, non tollo quod legit usus Ecclesiasticus, certe liceat admonere studiosos.

Jam quod ratiocinatur, si quicquam mutetur, ingens imminere periculum; ac brevi vacillaturam auctoritatem Scripturae divinae, non mihi persuadeo Leum esse tam stupidum, ut haec scribat ex animi sui sententia. Suspicio illum hanc canere cantionem, vel in odium mei, vel in gratiam quorundam, & unius praecipue, de quo vel absque cribro facile divinabis lector. Quid fiet Graecis, qui ex Evangelico codice pronunciant sacras lectiones, & ea gratia nonnunquam addunt e superioribus repetitum nomen *Jesu*, aut vice pronomini ejus ponunt nomen ipsum? Quid nobis, quum in templo solemniter addimus, *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis*, quod aliquoties non habetur in Evangeliiis eo loco? Quid fiet divo Lucae, qui precationis dominicae partem omisit? quid interpreti Latino, qui coronidem, quae habetur in Graecis libris, omisit, non approbante Leo? sed ne joculari videamur in re seria, aetate Origenis variabant Graecorum exemplaria, temporibus Ambrosii & Augustini variabant exemplaria, variant & hodie non paucis in locis, nec vacillat tamen auctoritas divinae Scripturae.

Spiritus, inquit, Sanctus autor est divinae Scripturae, atque is non est autor dissensionis ac mendacii. Non est igitur a Spiritu quod variat, & quod cum illo non consentit, adversatur; proinde velut inimicum Spiritui Sancto rejiciendum. Hoc Syllogismo labefactat Leus auctoritatem omnium sacrorum voluminum. Si quicquid variat rejiciendum, & variant alicubi Hebraeorum tum Graecorum tum Latinorum Sacri Codices, nihil igitur non rejiciendum. Ostendat nobis suo digito Leus, quae sit illa lectio, quam dictavit Spiritus Sanctus, & hanc unam amplexi, quicquid ab hac variat, rejiciemus. Quod si ille non potest, ex collatione linguarum & exemplariorum, ex interpretatione celebrium autorum nobiscum scrutetur, quae lectio sit maxime probabilis.

Et p. 208. Ejusdem est farinae quod sequitur: Tu dum utrumque ex altero restituis, utrumque facis incertum, atque eo incertius, quod non omnes scio subscribent tuo judicio. Si ideo utrumque incertum est, quoniam neutrum omnino vacat mendis, nullus omnino liber non erit incertus, quum nullus omnino vacet mendis. At qui fiat, ut omnes meo subscribant judicio, quum ipse clamen, nolle quenquam fidere meo judicio? Hoc auctoritatis servatum est Leo, qui nusquam non videt verum, qui nusquam hallucinatur.

Sed audi virus Leicum: Ex innovatis, inquit, Codicibus, quid periculi sit; nihil dico in praesentia, sed nimis quam timeo, ne periculum ex ipso periculo discamus. Ita quidem Leus. Ego contra puto totum periculum esse metuendum e furiosis capitibus quorundam rabularum, qui turbari malunt totam Remp. Christianam, quam committere, ut ipsi non habeantur in aliquo pretio. Ex meo studio quid periculi sit, nescio; certe summi viri, doctrina absoluti, vitaeque sanctimonia praediti, ad haec dignitate praecellentes, ingenue fatentur se ex meis lucubrationibus permulta didicisse, quae prius non animadverterant. Plurimi fatentur sese ad studium divinarum literarum incitatos fuisse; atque horum quidam his dotibus praediti sunt, ut Leum vix dignum existimem, qui culinam eorum curet. Non quod Leum usque adeo contemnam, sed quod illi tantum excellant eximiis dotibus.

Sed audi virus etiam virulentius: Antiqua, inquit, Lectio, etiamsi non satis ubique Graeco respondens, nullam nobis peperit haeresim, nihil fovit schismatis, nullam haereticis ansam praebuit ad calumniam, semper exhibuit sensum Catholicum, id sedulo agentibus interpretibus, ut sensus quadraret fidei, etiamsi Graecae non respondeat Lectio. Non opinor Leum tam stupidum, quin intelligat, doctis haec visum iri prorsus sine mente dicta, quum sint odiosissime dicta. Sed fretus quorundam stultitia, vesanoque in bonas literas odio, ausus est hujusmodi scribere. Atque in his fluit illi, si superis placet, oratio. Dicas ad maledicentiam esse factum. Sed quid hoc est, quod ait Leus? Antequam prodiret Novum Testamentum a me recognitum, nullae existerant haereses, nulla schismata? Et unde hausit suum errorem Pelagius? Unde suam blasphemiam Julianus Augustus? Unde Bohemi? Unde Joannes Vuiclef, cumque his innumerabiles alii? Hi certe Graece nesciunt, nec aliam norunt interpretationem, quam veterem. Sed unde extiterunt Graecorum haereses? an ex lectionis varietate? nequaquam, sed ex diversa interpretatione. Atqui nihil vetat interpretationem esse diversam, quum eadem sit lectio. Nos, quod saepius iterandum est, Lectionem Ecclesiasticam non convellimus. Jam ostendat Leus unum locum, ex his quae nos annotavimus discrepare a nostra Lectione, unde nata sit haeresis, unde natum sit schisma, unde praebita sit haereticis ansa calumniandi fidem catholicam. Fingat me Leus alicubi miscere scholiis meis, quod dissonat a vero, an ideo incusanda est varia lectio, si ego labor alicubi? Hieronymus alicubi errat in his, quae sunt fidei catholicae. An hoc imputandum est ab illo variatae lectioni? Quas autem haereses, quae schismata mihi narrat Leus? An Capnionem taxat his verbis? Atqui eum alias, ni fallor, appellat parentem omnis virtutis? An Lutherum? quin in hunc igitur stringit eloquentiae suae mucronem? An lapsus sit alicubi Lutherus, nec est Lei nec est meum pronunciare: Vir is mihi videtur magnis dotibus praeditus, utinam utatur his ad Christi gloriam! Et tamen si quid errat, non hausit hoc ex varia lectione. An Fabrum notat? Illius viri tanta est apud omnes reverentia, vel ob caniciem vel ob vitae sanctimoniam, ob tot vigilias in publicam utilitatem defudatas, ut nullus adhuc illi impeerit haeresim. Superest igitur Erasmus, in quem ista jaci videantur. Verum quum toto hoc libro summis viribus Leus sit annixus, ut omnia verteret in haeresim, etiam quae sunt optime dicta, tamen nihil adhuc successit, imo dum me conatur haeretici dogmatis autorem facere, ipse qualem se declararit, non proloquar, tacitus apud se lector intelligit quid velim. An schisma putat esse Leus, quod quum tot egregii procures Ecclesiae magnis studiis complectantur laborem meum, quem exhausti in Novo Testamento restituendo, pauci quidam rabulae commoti sint? vel quod nolint videri quicquam nescire, vel quod ob stoliditatem animi putent esse haeticum, quicquid ipsi nesciunt, vel quod ob odium erga bonas literas auctoris odio damnent etiam quae recta sunt. Si quid hic est tumultus, his imputetur, qui seditiose vociferantur, apud populum indoctum, esse qui corrigat *Pater noster*, qui corrigat *Magnificat*, qui corrigat Evangelium Sancti Joannis, qui subvertat autoritatem sacrae Scripturae; qui haereses & Antichristos miscent ubique cum negotio bonarum literarum, qui haec decantant in conviviis, in plaustris, in navibus, in conciliabulis, qui haec insufurrant in secretis confessionibus, blaterantes adeo stolidi, ut rideantur etiam ab idiotis & mulierculis paulo cordatioribus. Isti quod quidem in ipsis est, concitant schismata. Qui tales scribunt libellos, qualis hic est Lei, seditionum autores sunt: non ego, qui quod possum communico, iudicium Ecclesiae deferens.

Denique adversus *Petrum Sutorem* p. 641. Si fuerit, inquit, auditum, in sacris libris esse aliquid vitii, semel corruit autoritas totius Scripturae divinae, Pontificum, Orthodoxorum, Conciliorum, Theologorum: breviter totius Ecclesiae.

clesiae. Haec quo vehementius exaggerat Sutor, hoc in majus periculum vocat Ecclesiam, quum negari non possit, in hac versione esse quaedam oscitanter red-
dita, quaedam relicta, quae Hieronymus negat esse germanae lectionis, quae-
dam publicitus cani legique in templis palam depravata; quemadmodum abunde
declaravimus. Proinde dum ista sedulo debacchatur Sutor, pugnat adversus au-
toritatem Scripturae & totius Ecclesiae. Veluti si quis asseveraret regem non esse
regem, cui quicquam inesset naevi in cute, quum constaret regium corpus non
vacare naevo, is non tueretur regiam dignitatem, sed eam in periculum voca-
ret. Etiam si naevi, de quibus nos agimus, magis sint in veste Scripturae divi-
nae, quam in corpore. Si Sutor id praestare posset, quod affirmat, recte consu-
leret, quum nobis, tum Scripturae sacrae. Nunc suo stulto patrocínio gravat
Scripturam arcanam, & in angustias detrudit, unde non potest eam eruere.
Porro quoties nobis res est cum haereticis aut allophylis, non multum est con-
troversiae de lectione, quae fere convenit, aut si quid discrepat, non multum
facit ad victoriam, qualis dissonantia comperitur & negligitur in diplomatis
Pontificum de rebus etiam arduis, caeterum de sensu tota est digladiatio. Quam
ingens vero inter enarratores varietas!

Quod si ob quamvis levem varietatem vacillat tota Ecclesia, quomodo tot
annis constitit, quum & Latinorum & Graecorum Ecclesia sequeretur Septua-
ginta translationem a primo statim Scriba vitiata? Quomodo deinde constitit,
quum hodie quoque variant Latini Codices, & ab aetate Hieronymi variasse
declarent interpretes, subinde citantes diversam lectionem, nonnunquam ejus-
dem loci triplicem aut quadruplicem?

An ita demum constabit autoritas Scripturae divinae, si fortiter negemus in
libris esse quicquam varium aut mendosum? Quid profuerit, si res ipsa mox re-
darguat nostram asseverationem? Quod si prodere varietatem aut depravationem
est subvertere Ecclesiam, faciunt hoc omnes interpretes usque ad Hugonem Car-
dinalem. Fecit hoc jam pridem Laurentius Valla, nec vacillavit Ecclesia; Fa-
ciunt hoc Commentarii veterum, Cyrilli, Chrysostomi, Theophylacti, Cy-
priani, Augustini, Ambrosii, qui diversam sequuntur lectionem: Faciunt idem
libri, qui magna cura servantur in publicis bibliothecis, ostendentes nobis tri-
plex Psalterium, & utramque translationem e Septuaginta & ex Hebraica veri-
tate. Haec omnia erant abolenda, ne quis posset dicere, quid mecum agis ex
autoritate Scripturae, quae vacillat nec sibi constat? Denique cur patitur Ecce-
sia Vetus Testamentum Hebraica Graecaque lingua excudi, Novum Graeca?
Haec enim non solum arguunt varietatem lectionis, verum etiam indicant in
N. T. duntaxat, esse apud nos Solocismos absurdissimos, ambigue, obscure,
ac perplexe reddita, aliaque incommoda, quae in literis Apostolicis non fuerant,
sed a nobis inducta sunt. Quin & M. Tullius erat abolendus, ne cui ex gustata
hujus dictione tam expolita sordescat incultus sermo vulgatae translationis. Et
haec est illa horrenda totius Ecclesiae calamitas, quam somniat Sutor exoritu-
ram ex nostra versione.

Si Sutor simili clamore posset efficere, ne quid esset corruptum aut submissi-
tium, aut pseudepigraphum in veterum orthodoxorum monumentis, oprarem
illi Stentoream vocem, hortarer, ut quam posset clarissime vociferaretur. Nunc
quum isti clamores nullam partem mali tollant, illud potius agendum, ut quam-
tum licet corrigantur depravata, & adhibeatur cautio, ne liceat in posterum de-
pravare quod rectum est.

Qua in re quum a nobis haecenus sudatum sit animo sincero, magno studio,
comprobantibus industriam nostram summis Pontificibus, gratulantibus eruditis,
applaudentibus & adjuvantibus Episcopis, collaudantibus & Theologis, idque
non absque fructu, nisi forte mentiuntur omnes, qui mihi per literas gratias
agunt, quod ex meis laboribus fructum haud mediocrem ceperint, quorsum at-
tinent

inent illa furiosa, quae Sutor quodam in loco detonat, in Fabrumne an in me incertum; sed omnino in causa pari: O temeritatem, inquit, plus quam diabolicam! Scisne miser, cur nullus praecedentium Patrum eam castigare attentavit post Hieronymum? nempe quod omnes in communi persuasum habuere, eam esse verissimam ac certissimam, nihilque penitus vel erroris vel falsitatis complecti; Eam ob rem non sunt ausi temerarias manus adhibere, & casto imo impio labore se fatigare, quemadmodum miserrime fecisti, qui ausus es promptuario Spiritus Sancti vim inferre, & superbia luciferiana succensus, Tabernaculum altissimi, Domum Dei, Thesaurum Christianismi, Columnam Ecclesiae ac denique Fundamentum totius veritatis ac bonitatis infamare. Quo denique modo id moliri ausus es, quod nec haereticorum nec insanorum hominum ullus praesumit? O miranda supra modum arrogantia! Audivimus Ajacis eloquentiam, quae verba, si dicerentur in Manichaeum aut Marcionem, satis habebant amarulentiae, nunc quum dicuntur in eum, qui pro sua virili sacros libros repurgat a mendis, illustrans obscura, explicans impedita, quid fingi potest infamius aut dementius? In eos haec erant detonanda, qui radunt, qui corradunt, qui depravant sacros Codices, qui perperam citant, qui perperam interpretantur sacras literas, quorum de numero Sutor est, qui quum nihil sciat, omnia pronunciat, omnia praescribit. Talibus debemus, quod habemus sacros libros adeo contaminatos.

Non subvertit templum Domini qui sarcit ac restituit, quod viciavit caries, quod arrosere mures, quod detraxit Sacrilegus. Imo in templis maxime venerandis semper est quod operentur artifices. Idem faciendum est, & semper factum est in libris sacris. An is injuriam facit limpidissimo fonti, qui repurgat aut sarcit canalem, qui tollit injecta cadavera? An is contaminat thesaurum Christianismi, qui sordes injectas conatur abstergere? Neque vero falsitas est Scripturae sed hominum; neque vitium est Scripturae sed nostrum: quod homines incurii invexere, fas est ab homine diligente tolli. Et p 634. Audi nunc bellum vaticinium; Si resecutum fuerit, esse in Vulgata translatione, quod corrigi mereatur, uno loco labefactato semel corrueat universa divinae Scripturae autoritas, extinguetur caritas & fides, inundabunt haereses & schismata, committeretur blasphemia in Spiritum Sanctum, qui parum diligenter adfuerit Hieronymo.-- Pontificibus, Episcopis, probatis Doctoribus, quibus contigit utriusque linguae peritia, crimen atrox impingeretur, qui tot seculis passi sint in sacris libris aliquid insidere mendarum. Vacillabit autoritas Theologorum, qui dicentur haecenus non intellexisse sacras literas; Denique sic futurum est, ut e fundamentis collabatur Ecclesia Catholica.

Si divinationem recipimus, audi nunc contra vaticinium longe probabilius: Si linguae & bonae literae viguerint, in omnibus autoribus erit minus mendarum, in omnibus disciplinis erit major puritas, erunt certiora judicia, non licebit posthac cuivis ebrius sciolve depravare sacros Codices. Nihil vero decedet autoritatis orthodoxis & scholasticis doctoribus, si, qui frequenter antehac perperam citabant sacras literas ex depravatis libris, ex corruptis ac falsis commentariis, nunc citent ad rem. Nec ulla nota impingeretur vetustis doctoribus, Cypriano, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, Bedae, qui pro viribus excluderunt eos, qui sacros libros vel corroderent vel amputarent, vel depravarent; Nec ulla infamia intentatur Pontificibus, Episcopis & Conciliis, qui frequenter hac de re tractarunt, sed gravioribus negotiis impediti sunt. --- Nihil autem esse periculi Ecclesiae vel ipsa res arguit. --- Jam plus decem, ni fallor, anni sunt, quod mea versio teritur manibus hominum, nec hinc ullum exortum est malum, nisi quod plures attentius legunt sacros libros. Tantum vociferari coeperunt ventres quidam, quibus nihil placet, nisi quod ipsi faciunt. Nec aliud profecerunt, nisi quod suam inscitiam cum infamia pari conjunctam pro-

diderunt orbi. Et si pergant, probabile est illis imminere supremum fatum. --- Mundus respuit, deludi fucis puerilibus diutius non potest. --- Quanto haec divinatio probabilior est ariolatione Sutoris?

Et p. 614. Sed variant & Graeci Codices, nec carent mendis. Nihil vetat ex diversis exemplaribus Graecorum, quae tamen non usquequaque careant mendis, restituere quaedam in nostris, quando videmus & Sutores ex pannis, quos excidunt ex vestibus non omni ex parte integris, consuere centonem integrum.

Multas hujus argumentationes praetereo prudens. Quoniam autem frequenter nobis obgannit vitium, falsitatem, maculas & rugas in divinis libris, nemo sic insanit, ut Spiritui Sancto aut Prophetis aut Evangelistis tribuat falsitatem; sed fieri potest, ut interpres, ut scriba labatur alicubi, sine detrimento gravi totius Ecclesiae. Et iste perpetuo sic loquitur, quasi quisquam divinitus datam Scripturam arguat falsitatis.

Caeterum quod toties exaggerat, omnia corruere, si quis dubitet de scribis aut interpretibus, auctoritatem Scripturarum, fidem, caritatem, ecclesiam, auctoritatem Synodorum, Pontificum, veterum Orthodoxorum, Theologorum; simile quiddam mihi facere videtur Sutor, quale fecit is, qui lusit batrachomyomachiam, qui ob ridiculum concursum ranarum ac murum fingit omnes deos & deas cogere concilium, ac discordibus studiis inter ipsos disceptare, neque unquam finem futurum fuisse, nisi Jupiter suo fulmine praelium diremisset. Jam tot annis teritur omnium manibus mea versio, ne musca quidem ulla movisset tumultus, nisi rabulae quidam indocti juxta ac stupidi seditiose clamassent apud populum, ad quem haec res nihil attinet.

Et si revera tantum esset periculi, quantum verbis exaggerat Sutor, non in eos saeviendum erat, qui pro sua virili consulunt sinceritati divinae Scripturae, sed in librarios potius & sciolos, qui depravant libros, quibus utitur ritus Ecclesiasticus. His erat ferenda lex, ne quis describeret sacros libros, nisi ad exemplar probatum, & quod scripsisset, religiosa diligentia conferret. Idem multo magis magis praescribendum erat typographis. Hanc decebat esse curam Episcoporum ac Principum.

Contra *Jac. Latomum*. p. 75. Quod si quis ideo nolit aliquid corrigi in divinis voluminibus, ne videatur usquam errasse Ecclesia, is mihi respondeat velim: Ecclesia habebat editionem N. T. antequam emendaret Hieronymus. Si in priore editione nihil erat erroris, cur Damasus jubet emendari? sin erat, consequitur Ecclesiam uti, quo possit esse melius, ne quid de errore loquar --- quid vetat hac etiam in parte veterum eruditioni nonnihil accedere? Nec enim quisquis hoc agit, quaelibet sequitur exemplaria, nec uni fidit Codici, sed in his habito delectu non tantum fidit collationi Codicum, sed circumspicit, quid apud Graecos ac Latinos probatissimus quisque interpres legerit, quid interpreteretur, & quomodo inter se consentiant; & tamen ne sic quidem adimit cuiquam judicandi jus.

Denique concedit hoc, utilem esse laborem eorum, qui conantur sacrae Scripturae libros quam purgatissimos tradi. Recipit Hieronymi & Augustini iudicium, ut ad Graecorum voluminum fidem conferantur emendandi, sed haecenus recipit, ut humanum esse dicat, quodque falli possit: quippe quod non demonstrationibus sed conjecturis innitatur. Fatemur hominum esse consilium, sed insignium hominum: fatemur rem conjecturis agi, sed in qua secus agi non possit. Atqui haec conjectura, quum tam multa concurrant, puta Graecorum Codicum consensus, veteres Interpretes, Latinorum vetusti Codices, Commentarii principum fidei nostrae, sensus ipse maxime congruens ei loco, jam plus quam probabilis redditur haec conjectura. Denique parum valeat haec regula, dummodo dent ipsi certiolem, eam cupidissime amplectemur".

Tandem Erasmus omnium doctorum & praecipue omnium Protestantium iudicio vicit causam suam, ita ut studium hoc, quod in colligendis atque examinandis variis lectionibus N. T. Latinis vel Graecis ponimus, certatim doctis commendaretur, neque quisquam, qui existimationi suae consultum cupiebat, per duo inde elapsa secula illud aperte oppugnare auderet.

A°. 1524. *Robertus Stephanus* Biblia Latina ex veteribus exemplaribus emendata edidit, quam editionem dein saepius revocavit sub praelum: annoque 1539. auxit variantibus Lectionibus, cum notatione Codicum MSS. margini adscriptis.

A°. 1537. *Sebastianus Munsterus* *Evangelium Matthaei Hebraicum* a se alicubi repertum edidit: illud autem ex incorrecto Latino conversum esse ex eo apparet, quod quoties eadem vox Graeca aliter in Latino redditur, etiam in Hebraico diversa occurrunt vocabula: contra ubi diversae voces Graecae eodem modo in Latino vertuntur, in Hebraico eadem vox recurrit; ut Matth. II. 7, 8. *diligenter didicit*; III. 2. *pœnitentiam agite*. XV. 32. *triduo*. XVII. 14. *saepe & crebro*. XVIII. 12. *eam quae erravit*. 24. *qui debebat ei*. XX. 13. *facio tibi injuriam*. XXII. 26. *usque ad septimum*. XXIV. 24. *ut in errorem inducantur, si fieri potest*. XXVII. 5. *laqueo se suspendit*. XX. 1. *primo mane*, ad verbum, Latinum sequens Codicem, convertit.

A°. 1546. *Synodus Tridentina* decrevit, ut posthac Sacra Scriptura, potissimum vero haec ipsa Vetus & Vulgata editio quam emendatissime imprimatur.

A°. 1547. *Joannes Hentenius* jussu, instructione ac iudicio Theologorum Lovaniensium ad Codices Stephani aliosque plus minus viginti MSS. Biblia edidit cum privilegio Caroli V. Imperatoris.

Iidem Theologi Lovanienses, praecipue vero *Franciscus Lucas Brugenfis* ex collatione aliorum exemplarium MSS. multa addiderunt A°. 1574. & 1580. quorum consilium his verbis aperit Praefatio ad Cardinalem Sirletum: Sed erunt sat scio, qui haec nostra ridebunt, atque ut frivola aspernabuntur, ii nempe, qui aut Scripturam ipsam Sacram, aut illius praecipue Vulgatam Latine Editionem, ob styli humilitatem atque incomptas ac nativas phrasas parvi pendunt, nec curae ipsis sunt, quae occurrunt subinde Codicum varietatulae. At eorum ego nihil movebor sententiis, qui & Scripturam ipsam Sacram, & Vulgatam illius Latinam Versionem, antiquissimam illam & SS. Tridentinae Synodi declaratione prae ceteris universis authenticam, eo prosequor honore, ut longe faciam pluris, unum hic etiam minimum suae integritati locum restituisse, quam Ciceronis, Sallustii, Virgilii, Horatii, aut cujuscunque alterius hujus ordinis, quinquaginta. Et si qui laudi sibi ducunt, horum Editiones a mendis vindicasse; longe ego majori dignum laude censeo, qui hic id operae collocavit. Non ita vero id operae hic desidero, quasi Scriptura sacra erroribus obnoxia sit, quae a prima Veritate profecta veritatis regula est, sed quod in Codices sive apographa, Graeca maxime & Latina, per frequentem exemplarium in exemplaria transfusionem, nunc librariorum nunc lectorum oscitantia, incuria, incitia, temeritate, labeculae, errata, depravationesque subinde irrepserint, quae aliorum Codicum sive apographorum collatione mutari, corrigi, auferri, debeant. Id cum in ipso Scripturae fonte acciderit (perspicuum est in N. Testamento Graeco: nam de veteri Hebraeo nihil dicere volumus) longe magis in translatione accidisse potuit.

Quare quod nobis objectant alii, cum vetus editio Latina a Tridentino Concilio probata, atque authentica pronunciata sit, nulla amplius opus esse castigatione, ridiculum prorsus est. Neque enim Concilium editionis hujus exemplaria erratorum expertia esse judicavit, neque etiam certum aliquod editionis exemplar sequendum omnibus proposuit: sed editionem ipsam caeteris, quaecunque

extant, Latinis Editionibus praetulit, & authenticam definivit. Hanc qui voluerit ex Hebraeo aut Graeco mutare, aut suo pro judicio corrigere, correctamque pro ipsa Veteri Editione emaculata proponere, is Synodi sententiae procul dubio adversatur: Non enim veterem servat, sed suam obtrudit editionem. Caeterum qui ex variis ipsius veteris editionis exemplaribus illi emendandae & primaevae lectioni germanaeque interpretis scripturae restituendae operam navat, tantum abest, ut menti Synodi adversetur, ut ipsa ad hoc Synodo horrante ex mente Synodi faciat. Statuit enim ut haec ipsa Vetust & Vulgata editio quam emendatissime imprimatur; emendate autem imprimi haud posse videtur, nisi, collatis variis illius exemplaribus, menda deprehensa eliminantur, sincera lectio admittatur. Qua in re ut Synodi desiderio satisfaceret Theologica Facultas, & D. Hentenio, & post nobis hoc operis demandavit &c. Criticorum S. To. 7. p. 917.

A°. 1555. *Tacitus Nicolaus Zegerus* ediderat Coloniae Epanorthoten sive Castigationes in N. T.; in prologo ad Julium III. conqueritur: Tanta est passim in N. T. Codicum varietas --- ut nonnisi perplexae fuerit difficultatis comprobare ac demonstrare, quae in ipsis haberi ac censeri debeant pro germanis, intemeratis, ac Apostolicis: Graeca exemplaria dissident a Latinis, Graeca pariter ac Latina moderna a veteribus, vetera a veteribus &c. In peroratione libri vero: Deprehendimus, inquit, eos ipsos Codices; quos nonnulli castigatores pro admodum antiquis habuere, vix ante annos CCC. vel CCCC. & plures etiam eorum longo intervallo citra descriptos fuisse. --- At vero quae nos passim citamus nominatim exemplaria, tam sunt vetusta, ut nonnulla descripta credantur ante annos DCCC. aut DCCCC. ne quid plus dicamus.

A°. 1556. *Theodorus Beza* edito N. T. de Versione Vulgata ita in praefatione judicat: --- eam ego maxima ex parte amplector, & caeteris omnibus antepono --- p. p. in Erasmus invehitur: Deinde, inquit quam immerito multis locis veterem interpretem reprehendit, tanquam a Graecis dissentientem! Dissentiebat, fateor, ab iis exemplaribus, quae ille nactus erat. Sed non uno loco comperimus aliorum Codicum, & quidem vetustissimorum, autoritate eam interpretationem niti, quam ille reprehendit: Quin etiam aliquot locis animadvertimus, veteris interpretis lectionem, quamvis cum nostris Graecis exemplaribus non conveniat interdum, tamen multo melius quadrare, nempe quod emendatius aliquod exemplar sequutus esse videatur. Hoc denique votum subjungit: „Si is esset omnium ac praesertim Regum ac Principum animus qui esse debebat, nihil haberent antiquius, quam ut primo quoque tempore doctissimos quosque homines undique cogerent, ex quorum consensione & autoritate utriusque Testamenti interpretatio semel ederetur, cujus quoad ejus fieri posset sacra & inviolata esset autoritas. Neque enim ab uno aliquo, quantumvis pio ac docto, tantum opus rite absolvi posse videtur”.

Quod salubre consilium Bezae, nemini praeterquam ei, quem minime autor ex principibus Orbis Christiani secum facturum aliquando exspectasset, Pontifici nimirum Romano sese probavit, sicut ex praefatione a Cardinale Bellarmino Bibliis praefixa cognoscere licet: Quamvis, inquit, insignium Academicarum Theologi in editione Vulgata pristino suo nitore restituenda magna cum laude laboraverint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia; & Codices MSS. complures & vetustiores summi Pontificis jussu conquisiti, atque in urbem advehi erant --- ideo Pius IV. P. M. --- lectissimis aliquot S. R. E. Cardinalibus, aliisque tum Sacrarum Literarum tum variarum linguarum peritissimis viris eam provinciam demandavit, ut vulgatam Editionem Latinam adhibitis antiquissimis Codicibus MSS., inspectis quoque Hebraicis Graecisque Bibliorum fontibus, consultis denique Veterum Patrum Commentariis accuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verum con-

ventum illum, --- jamdudum intermissum Sixtus V. ardentissimo studio revocavit, & opus tandem confectum (A°. 1590.) typis mandari jussit. Quod cum jam esset excusum, & ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in S. Biblia praeli vitio irrepsisse, quae iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id vero cum morte praeventus praestare non potuisset, Gregorius XIV. --- perficere aggressus est. Sed eo quoque de hac luce subtracto, tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. opus in quod Sixtus V. intenderat, perfectum est (A°. 1592.)

Accipe igitur, Christiane Lector --- veterem ac Vulgatam S. Scripturae Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita caeteris omnibus, quae ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem purioremque esse minime dubitandum. --- p. p. sicut nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quae mutanda videbantur, consulto immutata relicta sunt, tum quod ita faciendum esse ad offensionem populorum vitandam S. Hieronymus non semel admonuit &c. Idem Bellarminus reperit Epistola ad Lucam Brugensem A°. 1603: Scias velim, Vulgata non esse a nobis accuratissime castigata, multa enim de industria pertransivimus, quae correctione indigere videbantur. Quod etiam Card. Baronius confirmat: Fateor, inquit, nonnulla adhuc superesse, quae in melius mutari possent.

Sixtus V. methodum in sua Editione adhibitam ita planius explicat: In quacunque Lectione plures vetustiores atque emendatiores libri consentire reperti sunt, ea jure optimo quasi primigenii Textus verba aut his maxime finitima retinenda decrevimus. Id vero ad germanam editionem constabiliendam praesidium ubi desideratum est, tunc SS. Patrum veterumque expositorum enarrationes, quibus diversa Scripturarum loca & libros illustrarunt, subsidio fuere: in quibus quicquid e re nostra observatum fuit, id in hujus operis partem adscitum est. In iis tandem, quae neque Codicum neque doctorum magna consensione satis munita videbantur, ad --- Graecorum exemplaria duximus confugiendum, --- ut quod apud nos, variantibus Codicibus, inconstans diversum ac multiplex erat, id uniforme consonum uniusque modi ipsorum fontium veritate perspecta sanciretur.

Nescio sane, utrum diligentiam potissimum, an modestiam eorum, qui Romanae Editioni praefuerunt, admiretur. Illud vero cujusmodi sit adsequi nequeo, cur Itali, qui lectionem Librorum Sacrorum alias negligunt, & plebi Christianae invident, nullis sumtibus laboribusque pepercerint, ut Editionem istorum librorum haberent quam emendatissimam: cum interim Germani atque caeteri Protestantes, qui verbum Dei sub omnium oculis manibusque esse volunt, unum illum mendosum Codicem, qui forte fortuna primo Editori in manus venerat, quasi de coelo delapsum reliquis universis praeferant, & in hoc quasi caeco assensu perseverent, ut qui duobus seculis elapsis totque undique oblatis adjumentis, nihil omnino curarunt, ut Sacer-Textus emendatior prodiret? Unde quaeso isthaec partium permutatio, ut Pontificii scilicet partes Protestantium, & hi vicissim partes illorum sustineant?

Non tamen eidem Editioni Romanae utique plus tribuendum, quam ipsa sibi tribui postulat, aut de castigatione Editione desperandum est. Extant enim hinc inde Codices Latini, Graecis & aetate vetustiores & numero plures, quorum variae Lectiones partim ab Erasmo, Stephano, & Luca Brugensi publicatae sunt, partim vero adhuc in Bibliotheca Regia, Argentinenfi, Tigurina, Basiliensi, Genevensi &c. latent: ex quorum omnium collatione multa adhuc erui atque emendari possent. Praeter istos in Anglia reperiuntur Codices Evangeliorum, omnium vetustissimi, praecipue Londini in Bibliotheca Cottoniana, & Cantabrigiae in Collegio Benedicti, ex quibus utinam Editio Versio-

Hieronymi emendatissima, quam ante hos annos triginta una cum Novo Testamento Graeco ad praelum paraverat, & fratris filio edendam moriens reliquerat Vir sagacissimus *Richardus Bentlejus*, tandem aliquando in lucem prodiret!

Post haec omnia prodierunt *Romae* A°. 1740. in folio *Vindiciae Canoniarum scripturarum Vulgatae Latinae editionis*, seu *vetera sacrorum Bibliorum fragmenta juxta Latinam antiquam Italiam, duplicemque S. Hieronymi translationem*, Opera & studio JOSEPHI BLANCHINI Veronensis, presbyteri Congregationis Oratorii Romani, Tomus primus, qui nonnisi Prolegomena, dissertationes, & quorundum Codicum Characteres exhibet, & solus hactenus ad notitiam nostram pervenit. Editor promittit sex alios Tomos, quorum quartus, qui proprie huc pertinet, complectetur plures utriusque *læderis libros secundum Italiam Versionem*: quos si haberemus, certius judicare possemus, quid Hieronymus emendaverit, & quid inemendatum reliquerit. Ut autem intelligeremus, quibus subsidiis instructus Editor ad opus accesserit, describit primo Codices Versionis Italicae, Evangeliorum quinque, *Vercellensem* scriptum manu S. Eusebii Episcopi Seculo IV., *Perusinum* Seculo VI. adscriptum, *Brixianum* Sec. VIII. *Vindobonensem* Sec. VI. *Veronensem* Sec. V. quibus jungit unum *Epistolarum Pauli* Seculi VII. ex Bibliotheca *Vaticana*: qui praecipue notandus est, quod cum codices Evangeliorum, etiam veteres, sint satis obvi, reliquorum N. T. librorum exemplaria multo rarius reperiuntur. Ex brevibus a *Blanchino* productis speciminibus constat, autores Versionis Italicae & librarios tum ordinem verborum Graecorum non servasse, tum hinc inde quaedam omisisse vel addidisse, quae sine dispendio sensus vel abesse vel non abesse posse putabant, interdum pro voce obscura clariorem, ut *farinam* pro *tribus satis* substituisse, interdum etiam in vicinis vocibus aberrasse, ut quando pro *finibus* habent *regiones* Matth. II. 16. confundendo *ὄρια* & *χόρας*. vid. supra p. 83.

Secundo describit duos Codices Bibliorum, Caroli Magni jussu ab *Alcuino* emendatorum, quorum alter in Bibliotheca Vallicellana, alter in Bibliotheca S. Pauli extra Urbem servatur. Quod autem existimat, priorem Codicem esse ipsum Alcuini *αὐτοῦγραφον*, vereor ut multis probetur. Quis enim facile credat Alcuinum scripsisse Prologum Epistolarum Canoniarum, item ad *Corintheos*, ad *Galathas*, ad *Philipenses*, Epistolae ad *Colosenses* ad *Tesalonicenses*, *Thesalonicenses* & *Thessalonicenses*, neglectis omnibus Orthographiae regulis? aut Alcuino prologum Epistolis Catholicis nomine Hieronymi praefixum, fuisse cognitum, cum in libris de Trinitate loci 1. Jo. V. 7. nullam fecerit mentionem? Quin vehementer suspicor, autorem illius Prologi fuisse *Pacificum* Archidiaconum Veronensem, qui vixit sub *Lothario* imperatore, ex cujus Bibliotheca Ill. Marchio *Maffei* complexiones *Cassiodori* (sed, ut puto, a Pacifico hinc inde interpolatas) edidit Florentiae A°. 1721. Confirmatur, ni fallor haec conjectura tum ex ratione temporum tum ex Epitaphio Pacifici anno 846. mortui:

Archidiaconus quiescit hic vero *Pacificus*;

Sapientia praeclarus, & forma praeefulgida.

Nullus talis est inventus nostris in temporibus,

Quod nec ullum advenire unquam talem credimus.

Ecclesiarum fundator, renovator optimus.---

Nullus unquam sic peritus in tantis operibus.

Bis centenos terque senos Codicesque fecerat ---

En invenit argumentum, & primum fundaverat

Glossam Veteris & Novi Testamenti: &c.

Denique affert variantes Lectiones ex Codice *Toletano* Bibliorum, literis Gothicis scripto Seculo X. Ex eodem Autore p. xxx. etiam didici, Codicem *Vaticanum*, supra, p. 23. descriptum, habere Accentus a prima manu appositos, contra quam putaveram initio paginae 42.

DE VERSIONE SYRIACA.

NOVUM Testamentum Syriacum ex Editione Caroli Schaaf Lugduni Bavorum A°. 1708. Haec Versio, si certos homines audias, omnium est antiquissima, ab Apostolo aut Apostolico viro concinnata; haec mentem scriptorum, qui Syriacam. h. e. patriae suae linguam loquebantur & in mente habebant, felicius exprimit, quam ipse Textus Graecus &c. Quod quam a vero abeat iudicium, ex his, quae subjiciam, patebit. Nam observandum est, 1. Historiam adulterae Jo. VIII. & Apocalypsin, item posteriorem Petri, secundam & tertiam Joannis, & Judae Epistolam, a Syris publice non legi, & in MSS. plurimis & primis Editionibus non comparere, sed a novo quodam interprete satis imperite ex Graeco conversa adjecta esse: v. gr. Judae 6. *δεσμοῖς αἰδίοις*, *vinculis ignotis*, Apoc. VIII. 13. *ἐν μέσσοις ἀνήματι* in media cauda in sanguine. 2. Ipsum veterem Interpretem non, ut Coptus & Latinus fecerunt κατὰ ᾠδα, Textum Graecum sequi, sed magna licentia usum alia pro aliis substituere, & frequentius paraphrasten agere. Vid. Matth. XVII. 14. XX. 16. Luc. II. 1. XXI. 11. Col. IV. 16. 2. Tim. IV. 13. Heb. VI. 4. VII. 3. Act. I. 12. XVII. 19. 36. 3. Loca ex V. T. citata, non prout in Graeco Textu extant juxta Graecam τῶν O. Versionem, sed juxta Hebraicum Textum in Syro legi, qui etiam non *Beelzebul* sed *Beelzebub* scribit: quae ἀρχαία a temporum Apostolicorum ratione remota est, alicubi etiam vim argumenti Apostolici enervat. 4. Matth. XXVII. 9. nomen *Jeremiae* studio omisisse, quia judicabat alienum esse. 5. Cum nesciret quid esset *δευτέρου πνεύματος* Luc. VI. 1. & *πνεύματος* Jo. V. 2. omnino omisisse, & Act. XIX. 38. ἀγορεύει. 6. *Ptolemaida* vocare *Acco*, quod nomen ista urbs sub imperio demum Saracenorum h. e. post septimum seculum recuperasse videtur. 7. Jo. V. 27. *Quod ipse sit filius hominis*, jungit cum sequentibus, *ne miremini hoc*: non cum praecedentibus, quae distinctio videtur sapere argutias aevi posterioris. 8. Fabricium in Bibl. Gr. lib. V. c. 2. p. 321. testari, editam Syriacam Versionem N. T. distare ab illa, qua S. Ephrem usus est. 9. MSS. Codices Evangeliorum Syriacos habere Canones Eusebii, ejusque Epistolam ad Carpianum. 10. Eos qui typis curaverunt edi hanc Conversionem, magnam sibi sumsisse licentiam, non tantum ut ea omnia incautum lectorem celarent, quae nos hactenus proposuimus, sed ut de suo quoque quaedam subinde infererent, exemplo sit locus celebris 1. Jo. V. 7. de quo *Tremellius*, cum Syram Versionem Latine ederet, in margine ita scribit: „Totum septimum versiculum Syrum Testamentum omit-
tit, sicut etiam multi Codices Graeci, qui ita restitui posset.
sed quia non modo in impresso sed etiam in MS. Codice Heidelbergensi o-
mittebatur, nec in omnibus vetustis Graecis Codicibus legebatur, textui in-
serere non sum ausus”. *Schaafius* vero in Var. Lect. ad illum locum haec habet: „Versum septimum octo Editiones non habent; Tremellius eum ita de
suo in margine posuit; Gutbierius & ego ex Tremellii notis eum descripsimus,
& Textui inseruimus”. Quid tandem fiet de Textu Sacro, si Editoribus licet, ea quae alius *de suo* in margine posuit, quia Textui inferere religio ipsi fuit, postea nulla nota distinctionis apposita, reclamantibus omnibus Codicibus MSS. atque editis, Textui intrudere? 11. Neque hoc silentio praetereundum, *Millium* in enotandis Versionis Syriacae V. L. sexcentis locis, cum quod ignarus linguae Syriacae esset, ac verba tantum interpretis inspiceret, quod fatetur ipse prol. 1472., tum quod imprudens Editoris in punctis vocalibus aut literis mendose exprimendis fidem secutus sit, aberrasse.

Versio etiam Syriaca in Arabicum sermonem translata est, cum Saraceni Syriam occupassent, & linguae Syriacae usus sensim periret. Epistolas ad Corinthios & Acta Apostolorum ex isto Arabico Latine vertit, atque ex Bibliotheca

Palatina edidit Franciscus Junius A°. 1578. in Octavo, qua Editione Beza frequenter usus est.

Eadem Syriaca Versio in *Persicum* sermonem translata est, teste Renodotio. *Armeni* etiam suam Versionem contulerunt cum Syriaca, & huic singulis in locis congruentem fecerunt, teste Gregorio quodam Scholiaste Syro.

Translationem Syriacam in Latinum sermonem primus convertit *Emanuel Tremellius* A°. 1568. adjutus Editione Widmanstadii & MS. Palatino; qua vero ratione in isto negotio versatus fuerit, ipsius praefatio docet; ubi „Clarissimorum aliquot, inquit, mihiq; amicissimorum hominum crebris cohortationibus, meaque erga Ecclesiam Dei voluntate, rem ipsam Deo approbante, ante triennium tandem aggressus sum, & hoc modo, qua potui fide & diligentia, administravi. Prima nobis cura fuit Lectionis; quam si diversam invenimus, id diligenter notavimus, & quod pro nostra mediocritate optimum judicavimus, id potissimum secuti fuimus”. Quod in Syriaca Versione praestitit Tremellius, idem sine dubio praestitisset, si N. T. Graeci Editionem in se suscepisset.

Anno 1599. *Alexias Menesius* Lusitanus, Archiepiscopus Goae. apud Indos, in Synodo Diamperensi sanxit, ut Christiani in Taprobane & Malabarica codices Versionis suae Syriacae ad Vulgatam Latinam corrigerent; idque tam inepte, ut etiam manifestas librorum Latinorum aberrationes pro genuino Textu illis obtruderet, & Luc. VI. 35. legi juberet, *nihil inde sperantes* pro *nihil desperantes*, contra lectionem veterum Codicum Latinorum, quos vidi, Cantabrigiensis Bezae, Collegii Ludovici Magni, & duorum Basilienis, B. I. 1. & B. II. 2. notatorum, quibus consentit Codex Toletanus Blanchini, & contra textus Graeci constantem lectionem, ejusque interpretationem unice veram.

DE VERSIONE COPTICA.

NOVUM Testamentum *Copticum* primus edidit Oxonii A°. 1716. *D. Wilkins*; quam Versionem si quis laudibus extollat, me non habebit repugnantem: quo minus tamen cum Editore temporibus Origenis atque Eusebii antiquiorem statuam, sequentia obsunt.

1. Quod haec Conversio in omnibus exemplaribus Evangeliorum habet distinctionem Titulorum & Capitum Eusebii, numerosque illorum margini appositos; in Epistolis vero numerum versuum i. e. linearum sive *ἑξῆς* numerat: quae numerandi ratio vix ante quintum a Christo nato seculum obtinuit. 2. Quod Matth. VIII. Marc. V. & Lucae VIII. legit in Textu ex conjectura Origenis, *Gergesenorum*. Neque ab omnibus vitiis immunis est; nam Matth. I. legit *Ἰωάννης & ἀσὰφ* pro *ἰωάννης & ἀσὰ*, quia Monachis Aegypti, Psalmos decantare assuetis, *Asaph* Psalmista notior erat Rege *Asa*. Jo. V. 2. pro *Bethesda* legit *Bethsaida*. Varias Lectiones jam collegerat *Th. Marechallus* Evangeliiis Gothicis ex parte adpersas: postea *Ludovicus Pickius* cum Millio communicavit, tandem etiam Cl. Wilkins in praefatione exposuit. Sequitur haec Versio Lectiones *Origenis*, *Eusebii*, *Cyrilli*, & *Codicum Alexandrinorum*. Interdum etiam alias V. L. cum J. A. Bengelio communicavit *M. V. la Croze*, quam quas repraesentat *D. Wilkins*.

Versio Arabica Novi Testamenti, ad *Copticum* Textum in usum privatum Aegyptiorum adornata, eodem circiter tempore & ob easdem rationes, quas, cum de conversione Syriaca ageremus, exposuimus, partim a *Thoma Erpenio* A°. 1616. edita est, partim adhuc MS. latet.

Ex *Coptica*, teste Renodotio, prodiit etiam Versio *Aethiopica*.

DE VERSIONE ARMENA.

Versionem *Armenam* primus typis edidit Amstelodami A°. 1666. *Uscanus* Episcopus Armenus, qui illam ad Mesropum, Davidem, & Mosen Coronensem autores, seculo V. sub Theodosio juniore viventes, refert. Illam summis laudibus praedicarunt *L. Pikius* D. Sorbonicus, & *M. V. de la Croze*, quorum ille V. L. quasdam cum J. Millio, hic vero mecum & cum J. A. Bengelio communicavit. Ista versio sequitur emendationes & Lectiones Origenis; consentit etiam cum Versione Syriaca & Coptica, forte etiam cum Latina, ex quo Ecclesia Armena cum Latina concordiam iniit, quod contigit seculo XIII. Vid. in 1. Jo. V. 7. Habet Canones *Eusebii*, & inter Marci XVI. comma 8. & 9. notam distinctionis ponit, ut significet, ea quae sequuntur, a Marco non fuisse scripta, sed ab alio addita judicari.

DE VERSIONE ÆTHIOPICA.

Versio *Æthiopica* edita primum fuit Romae A°. 1548. & 1549. deinde recusa in Polyglottis Londinensibus. De ea in praefatione haec habent primi Editores: „ô Patres mei & fratres, nolite sinistre interpretari menda „ istius editionis; qui enim imprefferunt, nescierunt legere: nos autem nescimus „ imprimere. Itaque juvarunt nos, & nos juvimus illos, sicut cæcus cæcum „ juvat. Propterea ignoscite nobis & illis”. Et in fine Actorum: „ Ista *Acta* „ *Apostolorum* maxima sui parte versa sunt Romae e lingua Romana (i. e. La- „ tina) & Graeca in Æthiopicam propter defectum archetypi, id quod addi- „ dimus vel omisimus, condonate nobis, vos autem emendate illud”. De Actis vide XIV. 2. XV. 20. XIX. 24. XX. 28. XXVII. 17. idem vero etiam in aliis libris eos fecisse suspicio est, vid. 1. Jo. IV. 3., quam confirmat *J. Ludolfus* Praef. in Lex. Æthiop. „ Æthiops meus, inquit, in multis eos differre „ ajebat ab exemplaribus MSS. patriae suae”. Aliquando legit haec Versio, ut *Coptica*; nec mirum, quia Æthiopes Patriarchae Alexandrino subjacebant, vid. 1. Cor. VIII. 7. 2. Cor. II. 16. Eph. III. 14. V. 9, Aliquando duplicem habet Versionem 1. Jo. I. 7. Jo. XII. 28. Apoc. V. 4. XVIII. 2. Mirum ergo est, J. Millium, postquam *hanc versionem esse turbidam & confusam, & sensu nonnunquam toto coelo aberrantem agnovit*, a se tamen impetrare potuisse, ut plurimas, quae in hac sola versione reperiuntur lectiones, invitis omnibus Codicibus Graecis, versionibus aliis & Patribus, in genuinis numeraret prol. 1213---1218. quas tamen, cum *prae ignorantia* linguae haud aliter liceret, nonnisi *ex Latinis obversis* collegerat prol. 1472.

DE VERSIONE ARABICA.

DE *Versione Arabica*, quae in Polyglottis reperitur, illud unum monemus, eam non esse antiquam; nam non solum *Acco* ponit pro Ptolemaide Aët. XXI. 7. & ad XXVI. 13. notat esse Lectionem in festo Constantini & Helenae matris, quod seculo demum X. institutum est; verum etiam in Apoc. I. 2. 5. ex Scholiis *Andreae* & *Arethae*, seculi VI. & X. scriptorum, tum duplicem lectionem tum paraphrasin affert, denique *Beroeam* vocet *Aleppum* & *Aleppum Occidentalem* Aët. XVIII. 2. 13. XX. 4., quo nomine à Cedreno, Zonara, aliisque seculi XI. & XII. scriptoribus eam urbem appellari notavit V. Cl. *P. Wesselingius* ad *Antonini Itinerarium* p. 193.

DE VERSIONE SYRIACA POSTERIORE.

Postquam A°. 1738. ex Rev. *Kippax*, Ecclesiae Anglicanae Presbytero, intellexi, in Anglia reperiri Codicem MS. Novi Testamenti Syriaci, incipiente seculo sexto accuratius pressiusque conversi, & seculo septimo cum Codicibus Graecis collati; erectus fui in spem, uno intuitu videndi tres aut quatuor Codices Graecos, mille annorum aetatem superantes, atque genuinam Lectionem asserturos. Cum vero epistolis ultro citroque missis non satis intelligerem rationem asteriscorum, obelorum, atque lemniscorum, quibus iste Codex distinctus esse dicebatur, tandem, ut rem cognoscerem, A°. 1746. in Angliam trajiciendi consilium cepi. Quid invenerim, paucis exponam. Possessor Codicis est Vir Reverendus *Glocester Ridley* LL. B. qui eum ab amico in Mesopotamia vel in regione Mosulorum trans Tigrim acquisitum, & anno 1730. Amida missum in Angliam (quo tamen non nisi biennio post delatus est) ad dies quindecim, quos mihi dari petieram, humanissime mecum communicavit. Codex scriptus est in papyro, sed spissiori, cujus singula folia ex aliis conglutinatis videntur compacta, caractere duplici, utroque ab editione C. Schaaf diverso, ita quidem ut librarius inconstans in una eademque pagina modo hoc modo illo caractere alternis uteretur, quod molestiam legendi non parum auxit, cum praefertim caracteri *estrangelo* dicto i. e. *εσραήλ* (quem in N. T. Syriaci Lectionibus annotandis exhibet *Widmanstadius*, in Prodro-mo Coptico *A. Kircherus*, & in orbis eruditi literatura *E. Bernardus*) non essem assuetus.

Continet hic Codex totum N. T., si *Apocalypsin* & posteriorem Epistolae ad Hebraeos partem a Cap. XI. 27. excipias. Habet autem non solum Canones *Eusebii*, sed etiam Praefationem *Cosmae* Indicopleustae in Evangelium Joannis, una cum Prologis, Divisionibus & subnotationibus *Euthalii*. Habet porro Collationem Versionis Syriacae prioris cum posteriore, quam in ipso Contextu exprimit praeposendo obelum verbis, quae in priori abundant, & asteriscum iis, quae priori defunt: ubi tamen aliquoties in ponendis istis signis a librario aberratum fuisse videtur. Denique in margine exhibet, praeter nomina vel propria vel non vulgaria, Graecis literis caractere unciali secundae classis exarata, variantes lectiones Codicum Graecorum, lemnisco praenotatas, quarum non paucae in ipsum Textum adposito asterisco irrepsērunt. Dicit autem non potest, quam vehementer percussus atque ex magna spe deturbatus fuerim, cum viderem, plerasque omnes istas variantes Lectiones ex versione Itala, hoc est, ut puto, ex ipsis, quos supra descripsi, Codicibus A. C. D. & L. esse petitas.

De Autore sive tempore tum Conversionis istius, tum notarum, quibus obeli, asterisci & lemnisci praefixi sunt, haec habentur, in fine Evangeliorum Syriace scripta partim minio partim atramento: „Est autem liber hic „quatuor Evangelistarum Sanctorum, qui conversus fuit ex Lingua Grae- „ca in Syram [& literis Hebraicis] *Aramaeam* cum accuratione multa & ge- „statione oneris magni; primum quidem in Mabug urbe, A°. 819. Alexan- „dri Macedonis in diebus sancti Domini *Philoxeni*, Confessoris, ejus ur- „bis Episcopi: Collatus autem fuit postea multa cum diligentia a me *Thoma* „paupere cum *duobus* exemplaribus Graecis valde probatis & accuratis „in Antonia Alexandriae urbis magnae, in monasterio Antoniano; iterumque „scriptus & collatus est in loco dicto, Anno 927. ejusdem Alexandri, Indicti- „one quarta. Quantam autem molestiam & sollicitudinem in eo componen- „do habuerim, Dominus solus novit, qui retribuet unicuique secundum opera „sua in judicio suo justo & recto. Amen”. Post Acta vero & Epistolas Catholicas: „scriptus est autem liber ex accuratis exemplaribus, quae „con-

„ conversa sunt tempore piae memoriae Sancti *Philoxeni* Confessoris Episcopi
 „ in Mabug: collatus autem est multa cum sollicitudine a me *Thoma* paupere
 „ cum *exemplari* Graeco accurato & probato Antonii in Alexandria urbe magna,
 „ in monasterio Sancto Antoniano; sicut necesse est in quolibet libro compo-
 „ nendo”. Prologo denique Euthalii, Epistolis Paulinis praefixo, additur: „ A°. 927. Alexandri Macedonis scripsi ego ex Graeco in Syro sermone”. In margi-
 „ ne vero Epistolarum Paulinarum *duorum* codicum Graecorum facit mentionem.

Idem Rev. *Ridley* possidet alium Codicem N. T. membranaceum, qui continet tum Evangelia, demto Marco & Lucae initio ad IX. 8., Versionis posterioris, & Acta, cum tribus Catholicis & quatuordecim Pauli epistolis desinentibus in Heb. XII. 7. Versionis prioris. Post Evangelia de Matthaeo loquens notat „ cum reliquis trium Evangelistarum locis & cura fideli atque accurata
 „ Thomae Heracliensis ex quatuor exemplaribus probatis curatum, etiam per
 „ manus *Barsalibae* confirmatum & perfectum fuisse. Laus Deo qui dedit vires
 „ servis suis & sapientiam”. Item: „ Iterum scriptae sunt Lectiones collectae
 „ ex IV. Evangeliiis totius Hebdomadis sanctae Passionis juxta editionem Tho-
 „ mae Heracliensis”. Similia reperiit in aliis versionis Syriacae posterioris Codicibus MSS. *Joseph Simonius Assemanus* Bibliothecae Orientalis T. 2. eo discrimine, quod Evangelia non ut in nostro & Parisiensi codice cum *duobus*, sed cum *tribus* Codicibus Graecis collata fuisse dicunt; idque rectius, cum etiam in nostro, quo usi sumus, exemplari ad Matth. XXVIII. 5. tres Graeci Codices diserte citentur.

Haec ergo Versio posterior edita est A°. 506. jussu *Philoxeni* sive Xenajae episcopi Hierapoleos, & autore *Polycarpo* Philoxeni Chorepiscopo, cujus nomen ex *Mose Aghelaeo*, Scriptore seculi Sexti, diligentia Assemani eruit d. 1. p. 82. At de Autore Variantium Lectionum & signorum appositorum disputatur, utrum duo fuerint, an unus. Syri quidem scriptores, apud Assemanum, nostrum Thomam pauperem & Thomam Germaniciae episcopum manifesto confundunt, quod ratio temporum non patitur, cum noster vixerit A°. 615: hic vero Philoxeni Hierapoleos & Severi Antiocheni aequalis initio seculi Sexti claruerit. Unde alii conjiciunt, Versionem hanc Syriacam bis cum Codicibus Graecis fuisse collatam, semel a Thoma Germaniciae Episcopo, paulo postquam fuisset edita, & iterum centum annis postea a Thoma Heracliensi. Mihi secus videtur; cum enim, ut e Polyglottis constat, Thomas Heracliensis etiam Historiam Susannae ex Graeco Syriace converterit, cumque eodem anno Alexandri 927. i. e. Christi 615. quo N. T. iterum collatum est, etiam libri Josuae, Judicum, Regum, Paralipomenorum, Esrae, Estheris, Judithae, Tobiae, & Deuteronomii, Alexandriae cum obelis, asteriscis, & lemniscis Syriace fuerint descripti, quod testatur *A. Mafius* Epist. Dedicat. & praefat. in Josuam p. 123., vero similis est, ab uno Thoma Heracliensi omnia fuisse profecta. Quo admissio, ratio reddi potest, cur ipsa Versio eidem Thomae tribuatur, nimirum quia non solum ex Codicibus Graecis hinc inde voces & versus integros addidit, sed etiam in V. T. Historiam Susannae ipse primus convertit. Miror autem, tantum cuiquam otii fuisse, ut Alexandriae eodem anno, quo ab exercitu Cosrois Persarum Regis urbs capta est, V. & N. T. partim convertere, partim cum Codicibus Graecis Syriacisque operoso & molesto labore collatum recensere potuerit. Nisi si quis maluerit, Collationem quidem cum priori versione Syriaca & cum Codicibus Graecis tribuere *Thomae Heracliensi*; Graeca vero margini adscripta *Jacobo Episcopo Edesseno*, qui obiit anno 708., argumento ducto ex *Assemani* B. O. T. II. p. 499. ubi inter alios Codices Vaticanos notatur „ Jacobi Edes-
 „ seni recensio & punctatio vocum N. T. juxta Versionem Thomae Heracle-
 „ ensis—ubi in margine Graecis cubitalibus vocibus apposis difficiliora vocabu-
 „ la Syriaca elucidantur”.

DE VERSIONE GOTHICA.

Versionem Gothicam *Franciscus Junius* F. edidit Amstelaedami 1684. depromptam ex Codice literis argenteis in membrana violacei coloris scripto, & primo in Abbatia Werdensi prope Coloniam, jam vero in Bibliotheca Academiae Upsaliensis in Suecia asservato. Continet iste Codex IV. Evangelia sed mutila. Desunt enim omnia in Matth. ad Cap. V. 15. item a VI. 33. — VII. 11. a X. 1. ad 22. ab XI. 25. — XXVI. 71. a XXVII. 20. — 41. Cap. XXVIII. Marc. XII. 39. — XIII. 16. a vers. 30. — XIV. 4. a vers. 16. — 41. a Cap. XVI. 12. ad finem. Lucae X. 31. — XIV. 10. a XVI. 24. — XVII. 2. a XIX. 15. — 23. a XX. 38. — Jo. VI. 45. Jo. VIII. 1. — 15. XI. 48. — fin. XII. 5. — XIII. 11. XIX. 13. ad finem. Canones etiam Eusebii adscriptos habet.

Communis haecenus fuit eruditorum opinio, *Ulphilam* Gothorum in Moesia Episcopum quatuor Evangelia ex lingua Graeca immediate, ut loquuntur, in Gothicam convertisse. Hanc opinionem cum in prima Prolegomenorum editione vocassem in dubium, placuit *J. A. Bengelio* illius patrocinium suscipere, in *Apparatu N. T.* p. 408. & 409. „Immediatam, inquit, Versionem dicere, liceat, quae ex Graecis est facta Codicibus. — Immediata, si ulla alia, Gothica quoque est. — Nullus reperietur locus, ubi Gothus liquido lectionem, mere Latinam anteposuerit Graecae”. Operae igitur pretium fuerit, haec omnia paulo accuratius sub incudem nunc revocare.

Ac primo quidem nullo indicio constat, *Ulphilam*, ex Cappadocia oriundum, Linguae Latinae peritum fuisse: at interpretes quatuor Evangeliorum Gothicorum multas habet voces Latinas; partim ex versione Latina partim ex usu linguae Latinae depromptas; *fasciis, carcer, lucerna, senex, aes, acetum, oleum, annona, militantes, sol, arca, urceorum*; & nomina propria scribit, ut Latini: *Bethlehem, Johannes, Esajas, Moses, Cafarnaum, Naeman, Paracletus*. Alphabeto utitur, cujus decem litterae Graecis & Latinis sunt communes, *Sex* Latinorum propriae *d. F. G. h. R. & S.*, quatuor tantum Graecae *Γ. Α. Π. & Χ.* quarum primam Interpreter coactus est addere, ut pronunciationem duplicem litterae *G.*, ubi vel ut *g.* vel ut *j.* consonans effertur, distingueret: postrema autem etiam apud Latinos recepta est, qui in *N. T.* codicibus nomen Christi ita solent pingere *XS*. Quod vero praecipue notandum est, habet haec versio quatuor litteras novas *Θ Ψ Cι & Υ*, quae literis *wh, th, qu & w*, prout ab Anglis hodie pronunciantur, respondent. Has vero quatuor litteras non nisi exeunte seculo sexto a *Chilperico* Francorum rege inventas & Alphabeto adjectas fuisse ex *Gregorio Turonensi* Annal. Francor. l. v. §. 45. eruit vir sagacissimus *M. V. de la Croze*. Potiori igitur jure ista versio appellaretur Francica quam Gothica, quo posteriori nomine Galli hodie non certae nationis dialectum, sed qualemcunque characterem antiquum & lectu difficilem intelligunt: Saltem ab *Ulphila* proficisci non potuit.

Variis deinde argumentis probari potest, Versionem Gothicam esse mixtam, id est, Interpretem non purum fontem Graecum unice consuluisse, sed magnam etiam *Versionis Latinae* habuisse rationem. Titulus est ex formula Latinorum, non Graecorum: *Incipit Evangelium secundum Marcum, Incipit Evangelium secundum Lucam*. Frequenter, ubi una vox Graeca duabus Latinis redditur, duas etiam habet Gothus: ubi eandem vocem Graecam in diversis locis aliter vertit Latinus, idem facit & Gothus. Matth. V. 31. *libellum repudii*. VI. 7. *multum loqui* Luc. II. 8. *Custodientes vigiliis*. XIV. 19. *alter*. 20. *alius*. XIX. 31. *operam ejus desiderat*. 34. *eum necessarium habet*. Porro ubi

ubi Interpres Latinus Graeca aut parum accurate aut perperam vertit, eodem modo vertit etiam Gothus. Matth. VI. 11. *panem quotidianum*. 16. *tristes*. 27. *ad staturam*. IX. 38. *mittat*. Marc. I. 38. *vicos & civitates* VII. 3. *crebro*. XIV. 8. *sepulturam*. Luc. I. 3. *a principio*. Quae omnia toties congruere casu fortuito non potuisse videntur. Quod vero praecipuum est, Variarum Lectiones, in quibus Gothus a Textu Graeco recepto abit, pleraeque omnes cum Latinis consentiunt; unde consequi existimo, illas ex Versione Latina in Gothicam translatas fuisse. Matth. VIII. 18. *trans fretum praecepit discipulis suis*. IX. 8. *timebant mirantes*. X. 29. *sine voluntate patris vestri*. XI. 2. *mittens discipulos suos*. Marci I. 7. *Esaja propheta*. 10. *vidit caelos apertos*. III. 21. *& cum audiissent de eo Scribae & alii*. XV. 8. *cum adscendisset*. Luc. II. 14. *bonae voluntatis*. IX. 43. addit cum Codicibus Latinis teste Correctorio Bibliorum: Dixit Petrus: *Domine, quare nos non potuimus ejicere illud? Jesus autem dixit, Hoc genus non egreditur nisi orationibus & jejuniis*. XVII. 15. *mundatus*. Jo. X. 14. *cognoscunt me meae*. XII. 32. *omnia*. &c.

Hic Versionis Latinae atque Gothicae in plurimis Lectionibus consensus cum nimis sit manifestus, quam ut negari possit, noluerunt tamen viri docti admittere, quod meo judicio sponte inde consequitur, nimirum Versionem Gothicam ad Latinam fuisse reformatam sive deformatam potius. Verba *Th. Mare-schalli* produximus p. 26. His subjungit *R. Simonius* Hist. Vers. c. XIX. p. 222. „Sicut ridiculum foret accusare veteres Gothos & Coptos mutatae ad „vulgatam nostram Versionis N. T.; nihili facienda est objectio quorundam „nostri seculi Criticorum contendentium, Codices Graecos MSS., qui cum „veteri vulgata versione consentiunt, ad hanc ipsam Versionem mutatos fuisse”. Denique *J. Millius* prol. 1400. „Et licet, inquit, Versio Gothica in plu- „rimis consentiat cum Codice Cantabrigiensi, unde suspicio erat, ex interpo- „latis iis fuisse, quae in Occidente descripta fuerant, ex penitiori tamen in- „spectione patebat, diversi omnino generis fuisse hoc exemplar, & quidem no- „tae optimae”. At ista trium Virorum, Versioni Italicae nimium faventium, confidentia non moveor; quin contendo potius, quod illi ridiculum & absurdum vocant, mihi verum certumque, & nisi fallor, passim in his Prolegomenis satis probatum evictumque videri, Codices nimirum vetustissimos Graecos cum Versionibus hinc inde ad exemplaria Latina mutatos fuisse.

Unum adjiciam. Cum primum Versionem Gothicam, quam non cum exemplari Latino sed cum Graeco contuleram, examinarem, praecipue ante oculos versabantur Variantes ejus Lectiones, quod in examine Codicum plerumque fit, & vix aliter fieri potest; cum igitur plerasque omnes cum Latina versione consentire deprehenderem, statui Versionem Latinam esse harum Gothicarum lectionum originem atque fontem, adeoque illam non immediate, unice & κατὰ πῶδα Textum Graecum sequi. Hoc & omnes ante me negaverant, & ipse *Bengelius*, etiam lectis objectionibus meis, negavit, ut ex verbis Apparatus supra allatis vidimus: postea vero, statu quaestionis immutato, in *Defensione* Novi sui Testamenti operose probare instituit, Interpretem Gothicum frequenter sequi Codices Graecos, etiam contra Latinorum Lectionem. p. 27. „Interpres, inquit, „Gothus Graeca praecipue secutus est: sed cum idem Latine sciret, Latinam „translationem in locis arduis consuluit. Quae Graecae Latinaeque linguae „conjunctio & in translatione & in literatura Gothica idoneum praebet argumen- „tum, translationem coevam esse literaturae”. Ne tamen a me non dissentire videretur, addit p. 29. „Sive ubique Gothica ad Graeca, ut omnes ante hac „agnoverunt, sive aliquot duntaxat in locis conformata sit, legitima est op- „positio mea contra censorem”. At, o bone, si tibi licuit sententia mutata fateri, Latinae Versionis ab interprete Gotho rationem fuisse habitam, quod antea negaveras, cur non & mihi liceat, iis quae obiter in capite de Versione Latina

scripseram, nunc addere, Graecum etiam contextum ab Interprete Gotho consultum fuisse? aut cur non liceat nunc saltem mentem meam clarius explicare atque aperte fateri (sive id interpretationem sive retractationem appellare malis) me, re denuo considerata, Tecum sentire, atque existimare, Versionem Gothicam plerumque quidem Textum Graecum exprimere, saepe tamen relictis Graecis Versionem Italam sequi? *Haec non contentionis, sed veritatis amore dicta sunt*; ut verba tua ex *Apparat.* p. 409. mea faciam.

DE EDITIONE COMPLUTENSI.

CUM viderem, Commentarios Zwinglii, Bullingeri, Bucerii, Martyris, Calvinii aliorumque in N. T. vix posse intelligi, nisi sciamus, cujus Editionis lectionem, a nostra saepe diversam, singuli fuerint secuti: cumque porro existimarem tum ad Historiam Textus sacri, tum ad rectius de V. L. ferendum iudicium non parum facere notitiam Editionum, quae inde a Seculo XVI. ad nostra usque tempora, varie a variis commutatae, decurrerunt; Editiones principes accuratius conferre atque describere statui. Editiones principes eas voco, quae singulae inter se differunt, nec tamen aliam priorem sunt secutae, sed vel ex Codicibus MSS. vel ex pluribus editionibus, varie pro arbitrio editoris in unam conflatis, prodierunt. Sunt autem (neglectis iis editionibus, quae priorem aliquam *κατὰ πῶδα* exprimunt) in universum viginti aut novendecim.

Prima omnium Editio N. T. Graece prodiit *Alcalae* sive *Compluti* in Hispania „De mandato ac sumptibus Illustrissimi ac Reverendissimi in Christo Patris & Domini Domini Fratris Francisci Ximenez de Cisneros SS. Romanae „Ecclesiae Tit. Sanctae Balbinae Presbyteri Cardinalis, Archiepiscopi Tole- „tani, & Hispaniarum Primatis, ac Regnorum Castellae Archicancellarii „A. 1514.

Hanc Editionem Complutensem ejusque Editorem tantum non in coelum tollunt laudibus; hanc emendatissimam esse, hanc omnibus praeferendam, hanc solam in Textu retinendam pronunciant *Alvarus Gomecius* lib. 2. de gestis Fr. Ximenii, *Joach. Camerarius* praefatione in Siracidem, *R. Simonius* & ex eo *Millius* prol. 1115. Sed age expendamus rationes, quae ipsos in hanc sententiam perducere potuerunt.

„Duravit ab anno 1502. inquit Gomecius, annos continuos plus minus „quindecim de S. Bibliis edendis cura, ut pene cum Ximenii vita finem quod- „que Editio susceperit. Ubi si per partes narrandum esset, quantum laboris „exhaustum sit, quantum taedii & fastidii devoratum a viris illi operi praefec- „tis, in exemplaribus excutiendis --- nimium profecto in iis dicendis immo- „raremur. At illud unum, quod ad impensas a Ximenio in ea re absolvenda „factas pertinet, reticendum non est. Septem Hebraea exemplaria, quae nunc „Compluti habentur, quatuor milibus aureorum ex diversis regionibus sibi com- „parasse Alfonso Zamora Hebr. lit. professor saepenumero referebat. --- Jam „vero chalcographorum & scribarum salaria, doctorum hominum non vulgaria „praemia, mercedes internunciis propositas, quibus ad Codices vetustos adipi- „scendos utebatur, --- si bene quis ratione subducta numeret, quinquaginta „millium aureorum & amplius summam conficiet, quod & majores natu fre- „quenter dicere audivi. Hac tandem diligentia & auctoritate & liberalitate opus „illud absolutissimum prodiit &c.

Quibus quidem verbis munificentiam Cardinalis, & avaritiam ex altera parte eorum, quos libris coemendis atque evolvendis adhibuit, fidem ac peritiam eorundem nequaquam cognoscimus; praeterquam enim, quod fides atque peritia in ejusmodi opera ad numeratae mercedis modum aestimari nec possit nec debeat; quid si esurientes illi Graeculi ac Semijudaei spem locatoris fefellerunt,

neque pro accepta mercede operam promissam praestiterunt? Tantum ergo adest, ut ingentes illi sumtus Editionem hanc praecipue commendent, ut, qui eam curarunt, male administratae rei potius suspectos reddere possint.

Gloriantur porro Editores Complutenses de Codicibus *Vaticanis* V. & N. T. qui ipsis magno fuerint adjumento, uti p. 24. vidimus. Addunt in Praefatione ad Lectorem, quibus etiam adjunximus alia non pauca: quorum partem, ex Bessarionis castigatissimo Codice summa diligentia transcriptam illustris, Venetorum Senatus ad nos misit, partem ipsi magnis laboribus & expensis, undique conquisivimus, ut copia emendatorum codicum abunde superesset. Ubi notandum est, Codicem Bessarionis fuisse V. T. tantum, sicut testantur Editores Romani V. T. juxta LXX. Interpretes, adeoque ad subjectum negotium non pertinere. Quomodo autem Complutenses Vaticano Codice usi fuerint, in Veteri Testamento Graeco, quod intra annum 1515. & 1517. ediderunt, vidimus supra p. 27. Quod si vero tanta licentia a Vaticano Codice recesserunt in Veteri Testamento, quis eorum praestabit majorem fidem in Novo? Imo ut quod res est dicam, rationes sunt chronologicae, quae nos cogunt omnino dubitare, utrum Complutensibus, cum N. T. ederent, exemplar Vaticanum ullum ad manus fuerit? Novi Testamenti impressio absoluta fuit 10. Januarii 1514. Ultimo Februarii praecedentis anni electus est Leo X. tunc temporis aegrotus, 11. Aprilis coronatus est, ac postea demum cogitavit de instaurandis literis, & Philippum Beroaldum filium Bibliothecae Vaticanae praefecit, teste P. Jovio; quod cum Hispanis innotuisset, per Ferdinandum Nonnium Pincianum, Bononiae sub Philippo Beroaldo patre literis operatum, cum aliis, ut Thuanus lib. XI. extremo testatur, comparatis magno pretio exemplaribus Graecis, etiam Vaticani Codicis copiam (& quidem non ipsum *αὐτόγραφον*, sed *ἀπόγραφο* forte, sicut Veneti exemplaris) habuisse videntur. Perpendat jam mecum aequus lector tempus istis omnibus gerendis necessarium, locorum deinde distantiam: & judicet, an fieri potuerit, ut Codex Vaticanus in tempore, hoc est ante finitam, ne dicam coeptam, Editionem N. T. Complutum perveniret?

Quod si jam detracta hac autoritatis larva ipsam Editionem proprius inspicere licet, multa in ea occurrent, quibus fides, peritia, atque diligentia Editorum in dubium vocatur. Quid supinius illo, quod in Daniele commiserunt, ubi statim post editum Prologum Hieronymi affirmantis disertis verbis, *Danielem prophetam juxta LXX. Interpretes Domini Salvatoris Ecclesias non legere, utentes Theodotionis Editione*; de suo subjunxerunt: *translatio Graeca LXX?* illo item, quod ad Hebraeos VII. 3. partem Capituli Euthaliani in margine aut in summo codice scriptam ipsi textui inseruerunt: *ἐν ᾧ, ὅτι καὶ τῇ Ἀβραάμ προετιμήθη?* ejusdem fere commatis est, quod verbo *ἀπελπίζω* in Lexico suo duplicem eamque contradictoriam significationem tribuerunt, nimirum *spero aliquid ab aliquo*, & *despero*: cum tamen prioris apud Graecos nullum vestigium occurrat, ejusque origo ex vitiosis quibusdam Codicibus Latinis petenda sit, qui Lucae VI. 35. pro: *nihil desperantes*, scripserunt: *nihil inde sperantes*, quod supra monuimus p. 110.

Multitudinem errorum Typographicorum silentio obtexissem, nisi animadvertissem, errata interdum esse docta atque affectata, & quae nisi a Graecis proficisci non potuerunt; quae Millium induxerunt, ut crederet, non fortuito orta, sed ex exemplari MS. expressa fuisse; quando v. gr. Prologo in Epistolam ad Romanos legunt *ἐκ πίστεως δηλοῦται* pro *δικαίῃται* Prologo in Epistolam ad Corinthios *εἰς τὰ ἔθνη* pro *εἰς τὰ ἥθη*. Marc. I. 45. *ἔξωθεν* pro *ἔξω*. XIII. 28. *δὴ* pro *ἥδη*. Luc. XXIII. 8. *ἔτι* pro *τι*. Jo. V. 2. *ἔτη* pro *ἐτι*. Act. X. 22. *ὅχλος* pro *ὄλος*. 1. Pet. III. 22. *ἀποταγέντων* pro *ὑποταγέντων*. IV. 11. *ὡς χορηγῶ*

γῆ pro ἡς χορηγῆ. 2. Cor. X. 10. παρησία pro παρυσία. Gal. V. 3. ποιήσας pro ποιῆσαι. 18. ἀπὸ pro ὑπὸ. 21. ἄπες λέγω pro ἃ προλέγω. Hebr. XII. 1. ἀπερίστατον pro ἐυπερίστατον. (quod, ut ex Lexico ad calcem adjecto apparet, typothetae errore accidit, adeoque nec ab Aria Montano repetendum, neque a Stephano inter V. L. reponendum erat) Apoc. II. 17. κενόν pro καινόν.

Occasione ejusdem verbi recurrentis, vel prae nimia festinatione omiserunt omnia ista, Act. XIII. 17. ἐν τῇ παροιμία. XX. 38. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πῶλον. 1. Pet. V. 9. ἐπιτελεῖσθαι. 1. Jo. II. 14. ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. 2. Cor. VII. 10. ἡ δὲ τῷ κόσμῳ λύτη θάνατον κατεργάζεται. Apoc. VII. 7. καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκρή. Sed haec levia atque humanac imbecillitatis sunt.

Gravius illud est, quod, cum non nisi recentissimos Codices haberent, omnibus modis Lectori persuadere conati sunt, se vetustissimos secutos fuisse. De Vaticano Codice falso jactato jam vidimus. Eodem pertinet quod prooemia Theophylacti sub nomine Theodoretī, Euthaliani vero Prologi partem & Oecumenii Prologum in Epistolam ad Romanos sine nomine auctoris ediderunt: quod spiritus & accentus omiserunt, nimirum quo facilius persuaderent incautis, se ipsa exemplaria vetera expressisse. „Ne mireris aut vitio vertas, o studiose lector, ajunt in Prologo, quod in N. T. Graeca Editione literae sine ullis, aut spirituum aut tonorum notis impressae publicentur. Operae pretium visum est, hujus tibi rationes assignare. Ea enim hujusmodi est; antiquissimos Graecos absque hisce fastigiis literarum scriptitasse, notius est, quam ut sit multis argumentis comprobandum. Cum igitur N. T. Graece primum a Spiritu S. dictatum sit, visum est pristinam linguae illius vetustatem majestatem, que intactam retinere”. At vero qui accentus & spiritus omiserunt veteres Graeci, scripserunt literis quadratis & uncialibus, non charactere seculi decimi sexti, ut Complutenses, qui nescio qua κακοζηλία vetera novis permiscuerunt, & more solis Latinis librariis Graeca describentibus usitato, syllabis producendis accentum acutum apposuerunt. Quod vero dixi, habuisse eos Codices Graecos non quidem ullos veteres sed juniores: id instituta collatione liquido perspexi, Editionem nimirum Complutensem cum MSS. Codicibus seculi XIV. XV. & XVI. ubique contra omnes veteres, contra Patres & contra conversiones antiquas facere. Quod & Millii verbis confirmare licet, qui de Codice 51. quem ipse quadringentorum annorum judicat, loquens haec addit: „Hunc cum Textu Complutensi tam mirifice in peculiaribus quamplurimis etiam le-
viculis, etiam erroribus γραφικαῖς, aliisque Lectionibus, in quibus hi soli concordet, quod viderim, consentientem deprehendi, ut pro Vaticani (Complutensis dicendum fuit) istius gemello plane habuerim, nisi quod noster in nonnullis altero isto paulo purior sit & emendatior”. Neque dubito, quin, si accuratior inquisitio fieret, iidem illi Codices, quibus usi sunt Editores, adhuc hodie Compluti reperirentur, argumento ducto ex Melchioris de la Cerda Apparatu Latini sermonis, Bibliothecae Hispanicae p. 61.

Istud denique plane non ferendum, quod citra ullius Codicis Graeci auctoritatem subinde nonnulla mutarunt, atque Graecum Textum ad Latinam Versionem detorserunt, ne verbo quidem admonito lectore. Ac sane quo animo ad hanc Editionem curandam accesserint, prodiderunt haud obscure statim in limine ac Prologo ad Lectorem: „Mediam, inquiunt, Latinam B. Hieronymi translationem, velut inter Synagoram & Orientalem Ecclesiam posuimus, tanquam duos hinc inde latrones, medium autem Jesum h. e. Romanam sive Latinam Ecclesiam collocantes”. Quae Simonio, homini alias non religiosissimo, tam dure tamque irreverenter & absurde dicta videbantur, ut de autore dubitaret, Ximenio Cardinali tantam verborum licentiam tribuere veritus. Quo magis

magis miramur usque ad hanc diem Theologos etiam Protestantes ne paululum quidem addubitasse de hominum istorum fide, siquidem Textum ab illis adornatum pro fundo immobili & solo authentico Codice habendum esse non sunt veriti profiteri. Quid enim aliud expectari poterat ab iis, qui pro certo statuerunt, Graecum Textum esse Schismaticorum & Corruptorum, quam ut ab illis ad Catholicam Latinam Versionem corrigeretur? Id quod ab illis factum esse Masius, Fl. Nobilius, Morinus, Usserius, Waltonus obscure insinuarunt, Simonius autem atque Fabricius verbis explicitis elocuti sunt; quorum suspiciones haud vanas esse, primus, ni fallor, certis indiciis comperi: cum enim illa quae, Hieronymo teste, ab Origene sub asteriscis addita erant, ex Codice MS. Marechaliano descripta cum Editione Complutensi conferrem, vidi Graeca Complutensium alia plane esse a Graecis MS. Codicis, licet sensus haud discreparet; cuius rei hanc facile rationem affecutus sum, quod Graeca sua nimirum ex Latino Hieronymi utcunque effinxerunt, & pro genuinis venditarunt.

Neque hic fallit Canon juris, quo semel fide mala deprehensus semper talis praesumitur. Nam a N. T. non magis audaces manus abstinerunt, quam a Veteri: Matth. VI. 13. omiserunt *δοξολογίαν* contra stantibus ipsorum Codicibus, quod tamen cum ipsi in nota margini apposita fateantur, facile condonari ipsis potest. X. 25. habent *Βεελζεβοῦδ*, quae emendatio Hieronymi potius quam Lectio Graecorum Codd. est. Luc. II. 22. ediderunt *αὐτῆς*, quia in Latina Versione erat: *ejus*. ad 1. Cor. XIII. 3. & XVI. 51. ad exemplaria Graeca provocant, non quae ipsi viderunt, sed quorum Hieronymus mentionem facit. 2. Cor. V. 10. pro *αἰ* habent *ἰδία* ad Latinum: *propria*, accentu tamen male posito, quo facilius fraudem ipsorum deprehendere licuit. VI. 15. *Βελίαλ* iuxta emendationem Hieronymi. XIII. 5. *εἰ μή τι* addunt *ἄρα*, ut exprimerent Latinum: *nisi forte*. Gal. III. 19. *ὁ νόμος*—*ἀφ' αὐτοῦ*, quod, notante Millio, primum profectum est a Latino aliquo scriba, cui in animo fuerat *legis* vocabulum. 1. Jo. V. addiderunt integrum versiculum 7. non ex autoritate alicujus Codicis Graeci, sed Pseudo-Hieronymi & Thomae Aquinatis. Simili pia fraude locum Judae 4. ita ediderunt: *τὸν μόνον θεὸν καὶ δεσπότην, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν*.

Quod si cui haec levia fortasse videantur, per nos suo utatur iudicio, dum nobis interim permittat, uti oculis nostris fidem habeamus, interpolatoribus vero haud temere confidamus; quia *qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est: & qui in modico iniquus est, & in majori iniquus est*.

Denique si quis eā, quae hactenus proposuimus, ignorare malit, hoc saltem sciat, Editionem Complutensem V. T. Graecam omnium doctorum consensu depravatissimam judicari, unde consequitur utique, non modo non evidens esse, id quod multi contendunt, Editionem scil. Complutensem N. T. unam omnium quae supersunt correctissimam esse, ita ut nulla ex parte emendari ac restitui possit, sed ne verisimile quidem.

Illud quidem Millio l. c. ultro concedimus; „ Omnes Editiones postmodum „ adornatas in variis laborare, ac ab Apostolorum scriptura genuina haud raro „ abire”. Quod autem inde infert: „ Optandum omnino esse, ut Editio haec, „ sicut omnium prima erat, ita sola quidem fuisset, cujus Textus integer & il- „ libatus in Editiones posteriores quoque transiisset”. Item: „ Praestitisse om- „ nino, principi huic Editioni ceu immobili fundo ad marginem lectiones, quae „ meliores judicarentur, adjecisse, quam sublatis iis has in ipsarum locum in cor- „ pore Textus subrogasse”; sane imprudenti excidisse videtur; isto enim pacto lectio Textus semper vituperabitur & semper retinebitur. Aut dicat mihi quispiam, an hoc sit Critici Biblici officium, ut errores librariorum, de quibus ipse convictus est, & idoneis argumentis etiam alios convincere potest, nihilominus mordicus in ipso Textu retineat, aliisque obtrudat, genuina & Apostolica Le-
ctione

etione extrusa, & ad marginem aut ad calcem libri rejecta? Ego vero longe aliter sentio, atque statuo, hominis candidi ac sinceri officium esse, ut libris sacris emendandis aut prorsus manus abstineat, aut quantum in ipso est, ab omnibus librariorum erratis perpurgare summiopere studeat; utque inter duas pluresve mendosas Editiones, non eam, quae minus vitiosa, aut tempore prior typis excusa est, eligat atque pro fundamento ponat, sed quam instituta diligentissime collatione optimam & ad Apostolicam scripturam quam proxime accedentem judicat. Idque tamdiu credam, donec aliquis evicerit, profanorum tantum qui vocantur Autorum Editiones accurate atque diligenter emendatas esse debere, sacrorum autem Codicum qualemcumque Editionem sufficere posse, imo omne studium, quod his emendandis impenditur, supervacaneum esse, atque adeo noxium. In eadem atque ego sententia fuerunt omnes, quotquot secuti sunt, N. T. editores, quos mox recensebimus.

DE QUINQUE EDITIONIBUS ERASMI.

Licet Editio N. T. Complutensis *Erasmianam* integro biennio anteverterit, ejus tamen exemplaria non nisi multis annis postea publicari coeperunt, cum Cardinalis Ximenius ea distrahi nollet, priusquam totius operis Biblici impressio ad finem perducta esset, quod contigit A°. 1517. Ulteriore remoram dein iniecit ipse Papa Leo X. qui demum A°. 1520. permisit, ut exemplaria venderentur, cui accesserunt & alia, ita ut anno demum 1522. hoc est post tertiam Erasmanam Editionem ista Complutensis in manus Erasmi perveniret. Cum vero Erasmus non solum edito N. T. magnam sibi simul & laudem & invidiam pepererit, verum etiam cum ejus Editio diu pro norma tantum non unica genuini Textus habita fuerit, operae pretium esse puto, si paulo accuratius examinaverimus, quomodo sese in toto eo negotio vir ille magnus gesserit.

Codex ejus *primum* prodiit A°. 1516. Calendis Martii. Ad hanc Editionem adornandam adhibuit quinque Codices, Num. 1. 2. 3. 61. & 69. descriptos, praeter eos, qui, ubi ad Acta & Epistolas ventum fuerit, describentur. Operis Typographicis una cum ipso intendit animum *Joannes Oecolampadius*, cujus hoc ad calcem libri extat testimonium: „ Ego vero, cui hac hieme Theologiae alioquin apud Basilienses vacaturo felicissima magni Erasmi consuetudo contigit, non possum non testari infatigabilem hominis strenuitatem, vix credendam in tractando fidem. --- Admirabile enim spectaculum mihi erat--- dictantem recognoscentemque, quantum tria praela exciperent, videre, ac nihilo secius interim Graeca Latinaque exemplaria, eaque varia & vetustissima consulentem, Graecos Latinosque Interpretes conferentem, priscos ac recentiores primae simul ac infimae classis scriptores perpendentem. Hinc est quod non sensa modo aperuerit --- sed nec verba minima, articulosque ipsos, & apiculos minutissimos praeterierit. --- Suarum etiam laudum partem in alios rejicit, quale & illud exemplum, cum me, subsidiariam solum in castigandis formulis operam, accersitum a Frobenio chalcographorum omnium diligentissimo, perinde ac non asymbolum Thesae etiam suum vocare dignatus est ”.

Haec ipsa editio, ne exceptis quidem erroribus Typographicis, repetita est Venetiis ab Andrea Asulano, *Aldi* focero, A°. 1518. mense Febuario, atque Erasmo, ut par erat, inscripta. Millius tamen observavit, in centum circiter locis Textum Erasmicum in hac Editione emendatum fuisse, ac totidem fere locis vitiatum. Quod vero Asulanus, in Praefatione integro Biblicorum volumini a se edito praefixa: „ Ego, inquit, multis vetustissimis exemplaribus collatis, adhibita etiam quorundam eruditissimorum hominum cura, Biblia, ut vulgo appellant, Graece cuncta descripsi, atque in unum volumen reponen-

„ da

„da curavi”; id minima ex parte ad N. T. magis autem ad V. T. pertinere existimo.

Postquam Erasmus in Belgium, atque inde in Angliam iter fecisset, ex eo itinere redux secundam Editionem procuravit, quae ipso absente prodiit Basileae mense Martio 1519. ut Titulus praefert: „N. T. multo quam ante hac diligentius recognitum, emendatum ac translatum”. Inter Patres numerat Athanasium, Nazianzenum, Theophylactum, quem in superiori Editione Vulgarium vocaverat. De ea ita Frobenius ad Lectorem: „Quemadmodum hanc posteriorem Editionem accuratius multo recognovit & copiosius locupletavit Erasmus: sic & nos operam dedimus, ut castigatior & nitidior in lucem prodiret, ac quantum ad nos etiam attinet, priorem longe vinceret. Sed enim fuit illi soli quicquid laboris erat exhauriendum, inspiciendi veterum Interpretum Codices, exemplaria Graeca conferenda, annotanda multa, mutanda quaedam, adjicienda plurima”. A priori Editione recessit, Millio numerante, locis quadringentis. De hac secunda Editione ita scribit *Bilibaldo* Basileae A°. 1518. „N. T. rursus novatum exhibit brevi satis elaboratum, sed aliquanto minus etiam, quam vellem, ob valetudinis adversitatem. Ep. CCCLXXIV.

Tertia Editio est Anni 1522. In cujus margine, uti notavit Millius, extant Var. Lect. 19. ex Aldina potissimum desumptae: recedit, teste Millio, a praecedenti locis 118., quorum quarta pars ex Aldina, qua se nunc usum esse Erasmus in Apologia fatetur, emendata est: in hac primum Editione locum 1. Jo. V. 7. inseruit.

Quarta Editio apparuit A°. 1527. Titulus ex parte ita se habet: „Joannes Frobenius Candido Lectori S. D. En N. T. ex Erasmi Rot. recognitione, jam quartum damus, studiose lector. ---- In Annotationibus, praeterquam quod autor exactiora reddidit omnia, magnam accessionem adjunxit ex Graecorum Voluminibus, eque vetustissimis exemplaribus Latinis, quae nuper est nactus”. In hac quarta, ut ipse Erasmus in Apologia fatetur, praesto fuit & Hispaniensis editio Plus centies a praecedentibus Editionibus recedit, teste Millio, sequiturque Complutensem; in sola Apocalypsi nonagies.

Quinta eaque ultima Editio, observante Millio, nonnisi quatuor in locis a praecedenti recedit.

Summam sine dubio laudem meretur Erasmus, quod N. T. Graecum primum typis publicavit, quod plurima loca illustravit; quod mira sagacitate & improbo labore genuinam Lectionem investigavit; ne alia adjiciam, quae omnia prolixè praedicare superfluum esse puto, & fortassis otio lectoris abuti videar. Nihilominus haud pauca sunt, quae in ista Erasmi opera jure desideramus, nollemusque factum, ut Stephanus & Beza omnesque Editores, qui hos exceperunt, auctoritatem Erasmi omnibus Codicibus MSS. praeponerent.

Primum quod in Erasmo merito reprehendi posse putem, unde reliqua omnia profluxerunt, istud est, quod nimis festinanter tale ac tantum negotium susceptum gesserit. Id amicis ultro fassus est, sic enim scribit *Ulrico Zasio* Nono Cal. Octob. 1515. *Append. XI.* Huic pistrino sic sum affixus & obligatus, ut vix otium sit capiendi cibo. Adagiorum opus ita locupletatur, ut aliud videri possit. Apparatur mox excudendus Hieronymus cum annotamentis, & scholiis nostris. Adornatur Novum Testamentum nostris purgatum & illustratum scholiis. Editur a nobis recognita Copia; edetur & similium liber. Opera quae verteram ex Plutarcho jam formulis excusa sunt. Paratur & Seneca Annaeus a me summis laboribus emaculatus. Cum horum unumquodque hujusmodi sit, ut totum hominem, & quidem non Erasmus sed adamantinum aliquem desideret, facile potes conjecturam facere, quam mihi nihil sit vacui temporis.

Eidem. 1515. Ep. CCLXXXIX. Nos laboribus propemodum obruimur,

& gemina difficultate; nempe Hieronymi & N. T. sic distringimur, ut existimem, Herculi minus fuisse negotii cum excetra & cancro.

Petro Caraffae 10. Cal. Jan. 1515. Basileae *App.* XVI. Novum Testamentum jam propemodum absolutum est, & quidem satis feliciter, nisi quod ego laboribus enecor.

Bilibaldo Pirkheimero, Natali D. Galli 1515. *App.* CXLIV. Obruimur hic duplici sarcina, quarum utravis Herculem non Erasmus requirit. Praeter alia minutiora sustinemus Hieronymum & Novum Testamentum, quod nunc typis excuditur.

Eidem Non. Cal. Febr. 1516. *App.* XLVIII. Eduntur Adagiorum chiliae sic emendatae, sic locupletatae, ut novum opus videri possit. Eduntur universa D. Hieronymi monumenta, argumentis & scholiis a me illustrata, nec sine summis sudoribus emendata; notatis ac semotis, quae notha fuerant admixta. Emendavimus totum N. T. additis scholiis. Molimur obiter & alia. His laboribus sic obruimur sextum fere mensem, ut vix valetudinem tueri possimus.

Eidem. postrid. Pentecost. 1516. *App.* LXII. Novum Testamentum utcunque est absolutum.

Eidem. 1517. Lovanii pridie omnium Divorum *Ep.* CCLXXIV. Novum Testamentum, quod pridem Basileae praecipitatum fuit verius quam editum; retexo ac recudo, & ita recudo, ut aliud opus sit futurum.

Rimaclo Cal. Junii 1516. Antverpiae *Ep.* CCLII. Tandem effugi ex ergastulo Basiliensi, in quo sex annorum operas octo mensibus praestiti.

Joanni Sylvagio Cal. Jun. 1516. Antverpiae *Ep.* CLXXVI. Tandem explicui me e laboribus Basiliensibus, fortassis serius & meis votis & amicorum expectatione, sed tamen pro operis modo pene praepropere.

Wolfgangus Fabricius Capito Erasmo Basileae 2. Sept. 1516. *App.* LXXV. Caeterum gaudeo; te novam Instrumenti novi editionem parare; & nomine imperitae multitudinis gaudeo, cui videtur vel de tua esse castigatione, quicquid non expurgaverit properantior ista cura, vel si quando Scholia diversa sentiunt, protinus calumniantur, te non bene memorem pugnare tecum, illic positum hic rursus expungere, fluctuareque incertis velis.

Latimerò. Non. Jun. 1516. apud D. Audomarum *Ep.* CCLIV. Per literas obtestor, humanissime Latimere, ut in N. T. adjutes. Editum est pro temporis angustia satis accurate, verum mihi praeter expectationem bona temporis pars praecastigandis exemplaribus, ac formis corrigendis erat infumenda. Tametsi ad id muneris duo docti magno aere fuerant conducti: sic autem adjutabis, si admonueris per Literas, quid mutandum esse ducas. Nam alteram mox adornabo Editionem; Verum cave ne cui hoc suboleat, typographi gratia, cui domi manerent sua volumina, si sentirent emtores.

Budaeo. *Ep.* CCLI. Decreveram levi brachio rem peragere, ut in minutiis quibusdam versaturus, & locos duntaxat ceu digitulo indicare. Porro cum jam edendum esset opus, instigarunt quidam, ut Vulgatam Editionem mea vel Correctione vel interpretatione mutarem. Ejus sarcinulae accessionem cum oppido quam levem esse ducerem, longe gravissimam ipsa re comperi. Deinde perpellebant, ut annotationes adderem aliquanto locupletiores. Jam protinus ut scis retexenda omnia. Accessit & illud oneris, arbitrabar Basileae emendata haberi exemplaria. Ea spes quoniam fefellit, coactus sum praecastigare Codices, quibus usuri erant τυπώγραφοι. Ad haec conducti fuerant duo probe docti, alter Jure Consultus, alter Theologus etiam Hebraice peritus, qui formis castigandis praecessent. At hi quoniam hujus laboris erant rudes, quod susceperunt, praestare non poterant; proinde necesse fuit extremam formarum, quas vocant, recogni-

gnitionem in me recipere. Conficiebatur simul & excudebatur opus; absolvebatur singulis diebus ternio, sic enim nunc vocant. Nec interim tamen licebat, totum huic vacare negotio. Excudebatur eodem tempore Hieronymus, qui sibi bonam mei partem vendicabat; & stabat sententia aut immori laboribus, aut ante Pascha ex eo pistrino memet explicare. Postremo fefellit nos voluminis modus; excessit autem octoginta tres ni fallor. Itaque maxima temporis parte consumpta in his, quae vel ad me proprie non pertinebant, vel ante destinata non fuerant, delassatus jam ac pene fractus ad Adnotationes perveni. Pro temporis modo proque valetudine praestiti quod potui. Nonnulla prudens etiam praeterii, ad multa sciens connivebam, in quibus mox ab Editione a me ipso dissensi. Proinde τῇ δευτέρῃ παρασκευάζω ἔκδοσιν, in qua te magnopere rogo, ut conantem adjutes. A tui similibus etiam objurgari officii loco ducam. Illud unum Φυλάξεις, βέλτιστε Βουδαῖε, ne id suboleat τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ τὰ βιβλία οἴκοι μένωσι τῷ ἐντυπωτῇ.

Antonio Riccio Basileae 1518. 26. Aug. Ep. CCCCXXI. Editio prima mihi non per omnia satisfecit.

Haec omnia licet non ignoraret Millius, nescio quomodo ad turpem tamen contradictionem delapsus est, autoremque Bibliothecae S. post se traxit, affirmando „Erasum ad Editionem novi foederis se accinxisse circa Calendas „Octobres Anni MDXIII. — ad finem perductum esse opus *intra menses fer-* „*me quinque*, & in lucem prodiisse mense Februario Ann. MDXVI. prol. „1116”. Si enim numeri recte essent positi, sequeretur non quinque menses, sed biennium & quinque menses huic operi Erasimum insudasse. Non animadvertit nimirum Millius, in Epistola *Append. III. ad Ammonium* quam citat errorem typographi 1513. pro 1515. edentis. Mentio enim ibi fit praelii Helvetiorum cum Gallis apud Marignanum d. 13. Septemb. 1515. commissi, mentio fit Editionis Hieronymi, anno demum 1515. & 1516. procuratae; & Epistola data est Basileae, quo Erasmus non nisi post mediam partem exactam Anni 1514. primum appulerat.

Confirmatur hoc aliis epistolis. *Beatus Rhennanus* Erasmo 17. April 1515. *App. XXI.* Petit Frobenius, N. abs te Te habere, pro quo tantum se datum pollicetur, quantum alius quisquam.

Idem 30. April 1515. *App. XXIII.* Frobenius N. T. a te cupit habere.

N. Grebelius Argentinae 11. Sept. 1515. *App. XXXI* disputat de N. T. edendo, judicatque Latina seorsim & Graeca seorsim edenda esse, non ut columna columnae respondeat, sintque intermixta omnia Graeca Latinis, & rursus Latina Graecis.

Jo. Sapidus Selestadio 15. Sept. 1515. *App. XXXII.* Commendat Occolampadium Basilicam iturum, ut Erasmus videret.

Tanta festinatio ista plurimis erroribus causam praebuit. Ut jam nihil dicam de insignibus omissionibus & mendis typographicis, ut quando Apoc. II. 10. legitur παραῖτε pro πειραῖτε, & γῆς pro ζωῆς &c. (quod postremum tamen erratum in calce libri emendatur) quibus Millio teste prol. 1121. scatet Erasmi editio prima; hinc factum est, ut frequenter Versio Latina a Textu Graeco, & annotationes ab utrisque dissentirent, cujus generis octodecim exempla Erasmo objicit Edovardus Leus, „in quibus citat Graece sic esse, cum sic non sit in „exemplari suo: & citat sic non esse Graece, cum sic sit in exemplari suo”.

Quam festinanter omnia gesserit Erasmus, inprimis patet ex Theophylacto, quem ad manus habuit. Ille cum in fronte hunc titulum gerat: τοῦ Θεοφιλέστατου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας κυρίου Θεοφυλάκτου ἐξήγησις εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιον: Erasmus vocem Θεοφυλάκτου pro epitheto habuit; pro regione Bulgariae autem, & in praefatione Graeca Matthaeo praefixa, 2. 3. 4. & 5. Edi-

tionis Βουλγαρίον perperam legit, & in annotationibus primae ac secundae Editionis *Vulgarium* nescio quem substituit, manifesto paroramate. Pejori errore in Mar. I. 10. dicit: „*Sanctum* non additur in Graecis, praeterquam apud unum *Vulgarium*”: quod omnino falsum est, Theophylactus enim revera cum Graecis consentit, unde in posterioribus Editionibus ejus mentio ad istum locum omittitur. Gravissimum denique illud est quod in Lucae XI. 35. scripsit, & in omnibus Editionibus retinuit: „Quod si quis, inquit, mihi fortasse parum habet fidei, ipsius *Vulgarii* (i. e. Theophylacti) verba adscribam”: γίνεται γὰρ τὸ ἀπομιμνῆσαι ὅταν πλείονες ἐρωτῶσιν ἓνα περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων ὑποθέσεων, τότε γὰρ μὴ δυνάμενος ἀποκρίνεσθαι ἔμφρασιν δίδωσι τοῦ ἀνοήτου ἑξαπορηθῆναι, Versionem deinde subjungit, quam nos, quia tantum non impia videtur, consulto omittimus. In MS. autem Theophylacti, quo Erasmus usus est, manifestissime post δυνάμενος additur πᾶσιν & pro τοῦ ἀνοήτου ἑξαπορηθῆναι, quod ne quidem Graecum est, legitur τοῖς ἀνοήτοις τοῦ ἑξαπορηθῆναι, unde sensus oritur longe luculentior & ad scopum auctoris accommodatior. „Fit enim τὸ ἀπομιμνῆσαι, cum plures interrogant unum de aliis atque aliis rebus; tunc enim cum non possit omnibus respondere, speciem praebet simplicioribus quasi haerentis & impediti”

Illud denique in Erasmo minime ferendum est, quod saepe excusationibus parum idoneis nec satis honestis uti, quam erroris culpam simpliciter fateri maverit. Causatur festinationem. At quomodo ipsam festinationem excusabit, aut quis ipsum eo adegit, ut festinaret?

Alias causam conjicit in typothetas & correctores, ubi quid offensum est, ut, „In prima Editione verteram, inquit,— quanquam hoc ipsum librariis impunitari poterat, quandoquidem nullam ejus rei facio mentionem in Annotationibus, quod tamen in secunda Editione mutaram”. Contra Stunic. in Matth. V. 27. Et contra Leum p. 66. Luc. XVI. 25. „Compereram, inquit, in prior Editione negligentia operarum aut fortasse castigatorum ὡς positum pro ὅδε hoc est, adverbium vice pronominis. Nam id non esse factum meo vitio vel illud arguit, quod in Annotationibus hujus rei nullam facio mentionem. Id in posteriore mutatum est”. Male, nam exemplar MS. quo usus est, legit ὡς non ὅδε.

Alibi ad Codices provocat, qui nusquam extant, ut in Annot. Edit. 2. „Nonnulli Graeci codices habebant: *in hominibus bona voluntas* ἐν ἀνθρώποις, alii: *hominibus voluntas*, absque praepositione”. Et Epist. DCCCLII. Atque hoc quidem loco fateor praepositionem ἐν in nonnullis Graecorum Codicibus non addi, quum in emendationibus addatur. Atqui non poteram in versione nisi unicam lectionem retinere. E duabus igitur eam secutus sum, quae magis arridebat animo meo, quaeque Codicum emendationum & interpretum Graecorum enarratione commendabatur; quod supererat, in Annotationibus erat agendum. Contra Stunic. „Quod *Lucae* XIII. 34. verteram, inquit, *eos qui mittuntur*, nihil aliud fuit in causa, nisi quod tunc usus sum codice, qui habebat ἀποστέλλομένους: quum scriberem Annotationes, qui secus habebat. Nec enim res acta est eodem in loco. Quaedam annotaram in Britannia, pleraque Basileae, ac pro tempore diversis sum usus exemplaribus, nec unis tamen. Porro quum perventum esset ad Lucam, ita sum afflictus adversa valetudine, ut coactus sim totum laborem conferendi dies aliquot intermittere; nec tamen poterant cessare operae, quod futurum erat magno typographi dispendio. Et ob id pollicitus sum alteram Editionem, qua sarcirem quod in prior Editione cessatum, id quod & fecimus”. Et contra Leum *Luc.* XIV. 31. „Citarum, inquit, in Annotationibus ex Graeco Codice ἀπέρχεται συμβαλεῖν — quum in contextu sit πορευόμενος.— Quid aliud hic divinari potuit, quam mihi fuisse aliud exemplar, diversum ab eo, quod secuti sunt Castigatores? *Luc.*

„XVII.

„ XVII. 24. Objicit, quod in prima Editione in contextu --- feratur translatio --- *e regione supercoelesti*. --- Cum verterem, consentaneum est, Graecum cum codice habuisse ἐπ' ἄγαν, atque id tum verti, quod illic offenderam. „ fo. VIII. 48. Quum in aliis Codicibus reperissem ἡτιμάσατε, hoc magis libuit sequi, quod congrueret cum nostra Lectione. AET. IX. 5. Quum contextus & Graecus & Latinus sic haberet, ut probat Leus, quid obfuit, quod in Annot. admonui, particulam hanc in Graecis quibusdam Codicibus abesse? Quid aliud suspicari potest, quam me post alia nactum exemplaria? Rom. V. 19. ediderat κατετάθημεν, „ Id, inquit, sequebamur, quod habebatur in Graecis Codicibus. XII. 11. „ In prior Editione posueram κυρίῳ δαλεόντες, quemadmodum nos legimus, post ubi deprehendi V. L. non celavi lectorem. V. 12. ad γεροντοδιδάσκαλον. „ In prima, inquit, Editione, quum Basileae non haberem eos Codices, ad quos contuleram, is, quo tum utebantur castigatores, habebat δι' ἑνα ἄνθρωπον, quem secuti posuerunt: *propter unum hominem*. Neque enim ego castigo paginas excudendas; & si hoc quoque munus obissem, fieri non potest, quin aliquid suffugiat. p. p. suspicor id quod res est, in Codice, unde contuli in Anglia, fuisse scriptum ἡμάριζομεν pro ἡμαρτον, id postea relictum est incuria: cujusmodi lapsus vix ulla diligentia quis potest effugere. Id non esse vanum vel illud arguit, quod in annotatione nullam hujus rei fecerim mentionem, atque adeo legam: *pec- caverunt*. Quod sane miror a nemine Castigatorum hactenus animadversum, quum id muneris in prima Editione obierint Joannes Oecolampadius & Nicolaus Gerbellius, in quarta Sigismundus (Gelanium opinor intelligit) vir egregie doctus. Ut autem Annotationes in aliis quoque locis discreparent a contextu, hac occasione accidit, quod Collationis negotium peregeram in Anglia & in Brabantia, nihil minus habens in animo, quam addere novam Versionem, viz. perspicuens rem non ita magni fructus esse, plurimum tamen invidiae conflaturam. Sed amici quidam improbis instinctibus huc perpulere reclamantem, ut quum jam adornaretur Editio annotationum, novaretur & Contextus, quam ad rem quum alioqui plus satis occupato nec otium superesset, nec animus esset propensus, indiligenter peractum est negotium.

Paucorum suorum Codicum aetatem & fidem nimium extollit, alios autem omnes corruptionis immerito suspectos reddere conatur; ut *Jacobi* I. 22. „ Indicaram, inquit, *tantum* non addi in Graecis Codicibus. Stunica praedicat additum in Codice Rhodiensi. At ego jam dixi, mihi videri Codicem illum ad nostros fuisse castigatum. 2. *Pet.* II. 2. „ Hic Stunica perinde agit, quasi in multis vetustis Codicibus legerit ἀσελγείαις, quum in uno Rhodiensi legerit, si tamen legit; cujus apud me levior est autoritas, quod suspicer ad nostros Codices fuisse castigatum, quo congrueret cum Latina lectione. 1. fo. V. 20. „ Indicaram, in Graecis non addi *Deum*, sed habet Codex Rhodiensis: at non habent innumeri Codices notae melioris. in *Apoc.* III. „ Ne quis autem contemnat nostrum [exemplar] tantae vetustatis erat, ut Apostolorum aetate scriptum videri posset. Atqui habebat istud exemplar commentarios *Andreae* scriptoris Seculi VI., aut *Arethae*, scriptoris Seculi XI. si Millium audimus prol. 1120.

Cumque haec duo postrema accusationis capita ipsi ab adversariis objecta essent, simpliciter negando ac in illos retorquendo, sese magis oneravit quam liberavit; „ Leus, inquit, §. 23. in his ita loquitur, quasi in hoc negotio sim unicum secutus exemplar, quod ille vult videri fuisse depravatissimum, nihil magis favens Codici meo quam mihi. Ac subinde in suis Indicibus impingit mihi suspicionem, quasi finxerim esse in Codice meo, quod non fuerit, scilicet e suo ingenio meriens caeteros.

Errorem in *Theophylacti* appellatione commissum ita palliare conatur contra Stunic. in Jo. I. „Aderant, inquit, Commentarii Graeci Theophylacti, quem „nos toties adduximus nomine *Vulgarii*, quod *Theophylacti* vocabulum ob li- „teras detritas vix legi posset”. Cum tamen *Theophylacti* nomen in hoc MS. oculis legentium apertius pateat expressum quam *Vulgarii*.

Textum a se formatum autoritate Editionis Aldinae tueri solet, responsione ad notationes Eduardi Lei saepissime, cum minime ignoraret, hanc esse ex prima ipsius Editione, ut supra indicavimus, expressam. Ne jam dicam, quod autoritatem Editionis Complutensis nimis extulerit, & praestantiam atque actatē Codicum, ad quos expressa sit, ex ingenio confinxerit, quod causae ninivum suae favere videbat.

In Apocalypsi deerant quaedam Capite XXII. quae Erasmus ex Latinis male Graeca fecit. „Quamquam, inquit in Annot. Edit. 1. in calce hujus libri „nonnulla verba reperi apud nostros, quae aberant in Graecis exemplaribus, „ea tamen ex Latinis adjecimus”. Quae contra Leum §. 243. prolixius ita narrat: „Quoniam Graecis nunquam magnopere placuit liber Apocalypseos, „rarus habetur apud illos. Itaque quum cuperemus nihil abesse nostrae Editio- „ni, aegre extorsimus ab Inclito viro Joanne Capnione vetustissimum Codi- „cem, Commentarium habentem in hoc opus. Ex eo contextus verba descri- „benda curavimus. In calce vero scribarum incuria deerant haec: *Et si quis „diminuerit de verbis libri Prophetiae hujus, auferet Deus partem ejus de „libro Vitae & de Civitate sancta, & de his, quae scripta sunt in libro isto.* „Sensimus autem scribam per eam occasionem errasse, quod quum bis pona- „tur: *in libro isto*, ille ad posterius oculos deflexerit, relictis quae sunt in me- „dio. Siquidem ad nullum lapidem frequentius impingunt librarii. Dubium „non erat, quin essent omissa, & erant *perpauca*. Proinde nos, ne hiaret la- „cuna, ex nostris Latinis supplevimus Graeca. Quod ipsum tamen nolimus „latere lectorem, fassi in Annotationibus, quid a nobis esset factum, ut si quid „dissiderent verba nostra ab his, quae posuisset autor hujus operis, lector na- „ctus exemplar restitueret”. Et clarius in *Apologia ad Leum* (de qua egimus p. 43. & 45.) „In calce Apocalypsis in exemplari, quod tum nobis erat u- „nicum, nam is liber apud Graecos rarus est inventu, deerat *unus atque alter „versus*. Eos nos addidimus secuti Latinos codices. Et erat ejusmodi, ut ex his, „quae praecesserant, possent reponi. Cum igitur Basileam mitterem recogni- „tum exemplar, scripsi amicis, ut ex editione *Aldina* restituerent eum lo- „cum. Nam mihi nondum emtum erat hoc opus. Id ita, ut jussi, fa- „ctum est”.

Accuratius tamen omnia rimanti satis constat, non ut Erasmus scribit, *per- „pauca* fuisse, quae ipse ex Latinis utcumque & festinanter Graece reddidit, sed a vers. 16. ad finem libri sex integros versus. In istis enim omnibus Erasmi E- ditio ab ita Codicibus MSS., & ita quidem, ut Graeca ipsius non obscurum sit ex Latinis fuisse conversa. Hinc enim profecta est perpetua illa omissio articulo- rum vers. 16. ῥίζα pro ἡ ῥίζα, λαμπρὸς pro ὁ λαμπρὸς, vers 18. προφητείας βι- βλίου pro τῆς προφητείας τῆ βιβλίου, ἐν βιβλίῳ pro ἐν τῷ βιβλίῳ bis. vers. 19. βί- βλου pro τῆ βιβλίου, ζῶης pro τῆς ζωῆς, πόλεως ἁγίας pro τῆς πόλεως τῆς ἁγίας. Hinc est quod συμμαρτυρῆμαι inepte posuit pro μαρτυρῆμαι, quia in Latina Ver- sione legerat: *contestor*; quomodo iste interpret solet simplex μαρτυρῶ vertere Act. XX. 26. Heb. VII. 8. 17. X. 15. Hinc etiam est, quod ubi ipsi Latini Codices variant, eam Lectionem imprudens sequitur, quae ab omnibus Graecis dissidet; quod denique ὀρθεινός pro πρώινος, ἔλθε bis pro ἔρχου, εἰ bis pro ἐάν, & ἀφαιρήσει pro ἀφείλει. Uno verbo, haec interpretatio ex Latino in Graecum E- rasmo adeo infelicitur cessit, ut Graeca ipsius a Graecis Codicum in tam brevi peri-

pericopa minimum tricies aberrant. Quin etiam existimo, quod ex parte etiam suspicatus est *Bengelius*, alibi passim, in hoc Codice Erasmiano Commentariorum Andreae, verba sacri contextus, quae aut revera, ut fit, aut Erasmi saltem iudicio, non integra ab Andrea adscripta fuerant, ab Erasmo ex Latinae Versionis mendoso Codice fuisse addita. Ita cap. V. 14. post verbum προσεκύνησαν addit ζῶντι εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων, contra omnes Codices Graecos, & contra indolem Graeci sermonis, quae articulum τῷ ante ζῶντι requirebat: ex Versione Vulgata, quae habet *adoraverunt viventem in secula seculorum*; repugnantibus plurimis, iisque vetustissimis Codicibus Latinis. XVII. 4. μετὸν ἀκαθάρτητος, iterum contra omnes Codices Graecos vocem nihili ἀκαθάρτης confinxit, ad versionem Vulgatam quae legit: *plenum abominatione*, ubi tamen Codices magno consensu habent, ut Graeci & Beda, *plenum abominationum*. XXII. 11. ὁ ρυτῶν ρυτῶσάτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοῦνται ἔτι, ut versio Vulgata: *qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui justus est, justificetur adhuc*: contra scriptos omnes Codices Graecos, & plurimos Latinos.

Illud vero miror, cur Erasmus nactus Editionem Complutensem, cuius MSS. fidem alias tantopere praedicat, ista non, ut promiserat, restituerit, sed corruperit potius. Cum enim ipse in prioribus Editionibus Latinum *si* bis vertisset per *ei*, postea in Complutensi reperta conjunctione *ἐάν*, non istam illi substituit, sed in quarta & quinta Edit. absurde utrumque posuit *ἐάν ei*, reliqua vero retinuit, praecipue suum ἀφαιρήσει, quod in libris Sacris plane inusitatum est.

Quid quod Colinaeus, Stephanus, Haultinus, Beza & cum Elzevirio plerique omnes Typographi sequentes non Lectionem Codicum MSS. & verba auctoris, sed verba Erasmi ex Latino versa pro genuino Textu representaverint? quae sane supina est negligentia, & illis qui de Graecis fontibus adeo gloriantur, Versionemque Latinam contemnunt, minime condonanda.

Ut jam non repetam, quod Erasmus Lectionem eorum quos habebat Codicum Evangeliorum, Actorum & Epistolarum aliquoties temere mutaverit, cuius rei vestigia adhucdum in ipsis Codicibus manifesta conspiciuntur, praeter loca supra p. 44. allata. Act. IX. 5, 6. XV. 34. XVII. 5. XXIV. 6. quin neque ipse diffitetur, ultro ad amicos scribens, „se Codices suos praecastigasse”.

Triennio post quam haec de Editione Erasmi scripseram, prodiit Amstelodami *Anonymi Basileensis Vindicatio Erasmi ab accusatione gemina Auctoris prolegomenorum* in *Miscellaneis Duisburgensibus*, quorum supra feci mentionem p. 34. Agitur ibi de duplici errore, quem Erasmus commisit, tum in Lectione Inscriptionis Commentariorum *Theophylacti*, tum in lectione atque interpretatione ejusdem Commentarii in Luc. XI. 53. Mirabar primum, qui GEMINUM illud potissimum ei sub oculos venerit, reliquis omnibus, quae longe plura & graviora sunt, non secus ac si non scripta essent, neglectis. Si quis hominem multorum peccatorum accusaret, & his leviculum quodpiam obiter adderet, patronus vero accusati, illis omnibus profundo silentio praetermissis, hoc unum, idque non nisi ex parte excusaret, an reum ejusque causam defendisse, an prodidisse potius existimaretur? Hoc tamen fecit, qui personam patroni Erasmi sibi imposuit: cur autem fecerit, infra videbimus.

Videamus interim, quid afferat noster Anonymus, an contendit, Erasmus, quem ego bis aberrasse dixi, revera non errasse? Minime. *Dubium non est*, inquit, *quin ille verus titulus, quem ipse amanuensis Graecus pro veteri consuetudine minio exaravit, ita debeat legi, ut ejus verba profert Autor Prolegomenorum.* --- Unde hoc illi ultro damus, potuisse Erasmus utique jam tum sibi cavere ab illo errore, quemadmodum postea sane eum suoapte ingenio apprehendit & correxit. --- Venio ad alterum Errorem Erasmo exprobratum. --- Qui Codicem inspexere, non inficiantur, lapsum hic quoque in describendo vel
potius

potius in legendo Erasmus: primum voculam $\omega\alpha\omega$ omisit; -- Siglam, quae τοῖς notabat, arripiens pro τῷ, & mox verum & genuinum pronomen τῷ pro ultima syllaba vobis ἀνὸς habens, quod sine dubio facturum non erat, si non oculos ejus τ. illud versui superpositum effugisset. Erravit, fateor. Quid ergo mecum litigat? si ipsi licet fateri, Erasmus errasse, cur non & mihi idem dicere liceat?

Venio, inquit, ad errorem Erasmo exprobratum, quem gravissimum vocat Criticus, qui sane nihil, quod non valde sit leve & frivolum, in medium attulit. --- Primo sensum verborum Theophylacti in Luc. XI. 53. Erasmus e lectione sua satis commodum, planeque etiam verum -- eruit. --- Nam quod augendo & exaggerando crimini sensum inde emergentem, atque ab Erasmo ipsomet in Latina hujus loci perperam descripti versione repraesentatum, tantum non impium sibi noster dicit videri, plane calumniam sapit. &c. Importunitas & mala fides hominis me cogit ipsam Erasmi Versionem, qua verba non Phariseorum sed Theophylacti exprimere voluit, producere ex Edit. 2. „ Quod „ si quis mihi parum habet fidei, ipsius Vulgarii verba subscribam, quae nec „ transferre gravabor in gratiam eorum qui Graece nesciunt: --- Fit enim τὸ „ ἀποτομίζειν, cum plures interrogant unum de aliis atque aliis argumentis, „ tum enim, qui non potest respondere, speciem praebet stulti, quod haec „ reat”. Utere nunc tuis oculis, Lector, & expende utrum *pie* & *θεοσεπείως* Dominus noster in iis numeretur, qui respondere non possunt, quod Versio Erasmi, si verba, ut jacent, accipiantur, dicit? & utrum Censura hujus versionis sit *levis* & *frivola*? Praeterea *verum* non est, eum, qui respondere non potest, speciem praebere stulti. Speciem quidem praebet haerentis & ignorantis, & hanc quidem speciem non praebet nisi simplicioribus: nam si per naturam rerum omnino fieri nequit, ut simul & eodem momento ad plures quaestiones respondeat, prudentiores id nunquam cuiquam vitio vertent; at nec his nec illis speciem praebet stulti. Qui respondere non potest, non prodit stultitiam tacendo sed loquendo & respondendo: cujus rei exempla obvia sunt nec longe petenda.

Haecenus de erronea verborum Theophylacti interpretatione. Indicaveram porro Erasmus in Theophylacti uno versu bis, & in altero versu quater, non solum male legendo aberravisse, verum etiam errorem partim agnitum partim nec agnitum in omnes Editiones sequentes propagavisse. Fatetur hoc Censor meus, sed facile tamen, inquit, aequi & candidi alienorum ingeniorum iudices, libro diligenter inspecto, fatebuntur, dignum venia errorem admissum ab eo. An hoc mihi objicit, qui & erranti libentissime veniam dare, & erroris monstrati veniam vicissim petere semper fui paratus? aut ego ne Erasmus apud Senatum Basiliensem accusavi, utque mea gratia, inauditus & indicta causa, damnaretur poposci? Egone parentem ejus virum optimum, cognatos & amicos, homines liberos & nobiles, ut mancipia mihi obnoxia diceriis & opprobriis laceravi? ostia potentum, qui suffragiis suis mihi contra eum faverent, pulsavi? cerdones & pueros, ut contra eum de rebus, quarum nihil intelligebant, testimonium dicerent, subornavi? plebem & mulierculas & demagogos in eum concitavi? miseris clamoribus & libellis Ecclesias Helveticas & orbem terrarum, tanquam si Hannibal ante portas esset, turbavi terruique? ego denique non quievi, donec horum omnium sententiis Erasmus, quod Graecos codices scriptos nec recte legisset nec recte fuisset interpretatus, vel damnaretur vel damnatus esse saltem videretur?

— non hoc operum, mihi crede, meorum est.

Sed inquiramus etiam, quid personatus Erasmi patronus de suo cliente alibi senserit *Aet.* p. 58. „ Erasmus, inquit, sine ratione, initio saltem, plura loca „ N. T., quibus utimur contra hostes Deitatis Christi, ita explicuisse, ut illis „ magis

„ magis quam orthodoxis faverent; aliquando etiam de scriptoribus sacris non
 „ satis considerate scripsisse, quod postea vix excusare poterat, & alia hujus-
 „ modi, non possumus probare; quin etiam doctores reformati omnes, qui cae-
 „ teroquin ejus laborem maximis laudibus efferunt, ipsum in his descruerunt”.
 Judica nunc, Lector, uter atrocius & malignius Erasmus accuset, ego qui,
 in opere Critico, ejus errores aliquot Grammaticos notavi, quos errores
 esse nemo negat: an Censor meus qui, si placet, Erasmi vindicationem scrip-
 sit, simul autem, & quidem falso, ipsi errores Theologicos, qui haeresin, hoc est,
 crimen omnium invidiosissimum sapiunt, iniecit? Aut judicent pro nobis Eras-
 mi haeredes, qui certissime ejus fuerunt veri amici. Cum Critici, illis viventibus
 & superstitibus, eadem facerent, quae ego facio; cum S. Colinaeus, & R. Step-
 hanus ab editione N. T. Erasmi passim recederent; cum alii ejus interpretationes
 magna cum libertate rejicerent, nunquam crediderunt haeredes Erasmi, hoc fa-
 cto injuriam defuncto illatam fuisse: at cum A°. 1557. G. Farellus & T. Beza
 Wormatiam peturi Basileam transirent, & ea Erasmo objicerent, quae Theo-
 logi orthodoxi solent, nostro Censore approbante, gravissime & scripto sunt
 conquesti. Historiam ex schedis Bibliothecae *Faesbianae* exhibeo:

„ *Farellus*, Unusne, inquit, Erasmus condemnabit Lutherum, Zwinglium,
 „ Calvinum, Oecolampadium, qui fuit omnium mortalium deterrimus, im-
 „ probissimus, nequissimus, sceleratissimus, scelestissimus, perditissimus ac im-
 „ purissimus nebulo? *Th. Beza*, Arrianus, inquit, & qui omnem fidei Justi-
 „ ficationem sine Scriptura negavit, quod paratus sum coram omnibus Ecclesiis
 „ & Magistratibus testari atque palam facere.

„ Intelleximus haud ita dudum, *Farelle* & *Beza*, die vigesimo sept. proximi
 „ Septembr. hic in publico Sylvestris hominis diversorio, ante prandium, vos
 „ multis audientibus in *D. Erasmus Roterodamum* debacchatos: Et a Te no-
 „ minatim, *Farelle*, disertis verbis Erasmus omnium mortalium deterrimum,
 „ improbissimum, nequissimum, sceleratissimum ac impurissimum nebulonem: a
 „ te vero *Beza*, eundem Arrianum appellatum fuisse. Id si fecistis, sique san-
 „ ctæ memoriae defuncti existimationem tot pudendis atrocibusque conviciis
 „ consulto lacerastis, Nos subscripti factum vestrum improbum ac puram putam
 „ calumniam dicimus, ut qui confidamus, persuasissimumque habeamus, cum
 „ ipsum Erasmus, vere ac pro meritis, a quoquam probo, bono & integro vi-
 „ ro ejusmodi calumniis conviciisque laceßiri aut proscindi nec posse nec debe-
 „ re. Haec, pro integerrimi viri memoria existimationeque tuenda, ne dissimu-
 „ laremus, legibus etiam civilibus admonemur. Dat. *Basileae*

„ *Bonifacius Amerbachius*, mea manu.

„ *Hieronymus Frobenius*, mea manu.

„ *Nicolaus Episcopus*.

Pergit: Profecto SI ignorantiam vocare audeat Criticus, videat, ne ita
 ipsemet criminis multo gravioris incurrat notam. Facile enim plura alia ejus-
 dem Codicis loca proferri queunt, in quibus eandem siglam, in qua explican-
 da semel cespitavit, & quae ei sola hujus qualiscunque erroris causam vide-
 tur praebuisse, absque haesitatione ulla Erasmus rectissime legit τὸς. Deinde
 vero idem etiam aliis in locis non paucioribus eandem litterulam τ. supra ver-
 sum positam ultimae vocis syllabae initialem esse optime sese ostendit intellige-
 re, syllabamque hancce postremam, prout ubique res, vox, sententia poscebat,
 scite ac probe explicuit & legit. Plane totus hic Basil. Theophylacti Codex
 siglis atque breviaturis scatet, & charactere minuto ac difficili est exaratus;
 quae res minime tamen impedimento fuit Erasmo, quo minus obscurissima
 quaeque loca recte atque emendate legeret ac explanaret. Docent id tot sen-
 tentiae Theophylacti passim ex hoc eodem Codice ab Erasmo productae, quas
 qui in hujus Commentariis legerit, & cum Codicis Basil., ex quo ille hausit,
 R scri-

scriptura contulerit, in ista quoque parte litteraturae probe exercitatum fuisse Erasmus, ac, dum modo animum intenderet, quicquid illud est salebrarum, facillime pede inoffenso superare potuisse, nisi plane iniquissimus sit, ultro confitebitur. Haec si in me non dicuntur, extra oleas vagatur Censor: sin autem me petunt, manifestae calumniae reus est. Ego enim *ultro confiteor*, Erasmus non ignorantia fuisse lapsum, sed paroramate. Et qui potuissem id non confiteri, cum scirem, omnes Codices tum editos tum ineditos, quos Erasmus versavit, haec compendia, vel has siglas, ultimas vocum syllabas exprimentes, & vocibus superscriptas, in singulis pene versibus habere, ita ut, si eas legere nescivit, omnino legere nescierit? cum porro viderem, & has siglas & plures alias ab Erasmo ipso in prima editione passim (vid. p. 199.) fuisse expressas? Sed ita solent fraudulentis litigatores, dicta ejus, quem sibi adversarium sumunt, sicco pede praetereunt: ipsi vero affingunt, quae nec dixit nec cogitavit unquam, & quae, cum sint falsa & absurda, facile & magno tamen verborum strepitu refellunt, ut ita imperitis & incautis gloriosam Victoriā reportasse videantur. Quid quod ipse censor noster in turpem prolapsus contradictionem hunc errorem Erasmi, ut mox demonstrabimus, haud obscure *ignorantiam vocare est ausus?*

Sed age examinemus excusationes ipsas, quarum duae priores ab Erasmo, duae vero posteriores a Censore nostro sunt excogitatae. Primum causatur festinationem. De ea ita Censor: *quam iniquum, inquit, censeri debuerit, tot optimorum ac studiosissimorum hominum vota longo tempore frustrari & eludere, donec singulos apices Codicum suorum crebro & sollicitè excussisset, neque prius vel semel edere velle nativa sua lingua Novum Domini Nostri Testamentum, quam certum & exploratum haberet, sese ne in una quidem vocula Vett. Codd. legenda explicandaque aberravisse!* Si in una tantum vocula Erasmus aberravisset, excusationem ne quidem necessariam judicasset: aliter loquitur Erasmus ipse, & res ipsa. Porro festinatio illa aut errores necessario peperit, aut non. Si non fuit necessaria errorum causa, Erasmus excusatione nec vera nec idonea usus est: si fuit necessaria errorum, lapsum, sive peccatorum multorum causa, certe & ipsa festinatio error, lapsus, & peccatum fuit. Quale enim est effectum, talis etiam causa est; ut adeo frustra idem per idem excusetur.

Altera excusatio erat, *vocabulum ob literas detritas legi vix potuisse.* Quod porro, inquit Censor, *ad nomen attinet Theophylacti, Codicem Basil. inspicienti manifestissimum fit, litteras tres postremas plane siglis, & fugientibus quidem, ac vetustate, si non prorsus obsoletis, at confusis certe ac perturbatis, fuisse positas.* Si literae A°. 1515. prorsus detritae & obsoletae fuerunt, quomodo & ipse Erasmus A°. 1518. & ego atque Censor meus nuper illas legere potuimus? an, quod prius evanuerat, iterum clarius apparuit postea? Porro si *Theophylacti* nomen ita detritum fuit, an ideo debebat legi nomen *Vulgarii* pro *Bulgariae*? Invenit censor pro sua sagacitate medium terminum, ut hoc ex illo consequi doceret: *ultimam, inquit, syllabam τῆ Βουλγαρίας, cujus primam quoque litteram v Graeco fere similem esse a me supra annotatum est, sic prorsus efformatam invenimus, ut nonnisi ab exercitato lectore atque in id unum intento ab v distingui possit.* Id vero falsum est; cum βῆτα quando initio vocis vocali praepositur, differat ab v ψιλῶ, ut u Latinorum ab v Graecorum; siglae vero, quibus in fine vocum literae αs vel ου exprimuntur, non minus inter se distinctae sunt, quam sunt αs & ου. Sive autem vox Theophylacti, quae certe scripta est, clare sive minus clare oculis legentium appareat, negari non potest, eam *apertius patere expressam, quam Vulgarii*, quod nomen certissime nunquam ibi scriptum fuit, adeoque nec ita legi potuit. Obiter observo, Censorem nostrum, scilicet ut Erasmus vindicaret, illi novum errorem impingere, ac si primam litteram vocis Βουλγαρίας putasset esse τ, quod ego quidem non existimo; si enim
potuit

potuit Graece scribere Δαβιδ, & Latine David, si Veronica & Beronice promiscue scribuntur; potuit in voce, de qua agitur, V Latino exprimere B Graecorum, quod apud ipsos ejusdem soni est. Mirum etiam est, Iselio hic in mentem non venisse, quae ipse in Praefat. T. III. *Lexici Historici* p. 24. de vocabis Βεσπασιανός, Βήρος, Βίκτωρ, & Βαλέριος scripserat.

Cum videret Censor, hanc excusationem non recte procedere, confugit ad tertiam, difficultatem nimirum legendi ortam a compendiis scripturae. *Utriusque nominis*, inquit, *Bulgariae & Theophylacti extremae literae in Cod. Bas. non sunt expressae, verum siglis tantum, sive lineolis decurtatae scripturae indicibus supra versum positae, significantur.* --- *Clarae quidem literae septem priores Θεωφύλα, deinde vero intricati quidam nec satis cognoscibiles ductus supra versum extant; aliud autem praeterea nihil.* Quae contuentes in ipso Codice, post edita Prolegomena, viri Graece doctissimi, & cum verbis nostri Censoris componentes, non potuerunt non mirari audaciam Critici. ---- *Plane totus hic Basil. Theophylacti codex siglis atque breviaturis scatet, & caractere minuto ac difficili est exaratus.* Si siglae sunt confusae & perturbatae, intricati quidam nec satis cognoscibiles ductus, & character Codicis est difficilis, quae-ro cui? Num Censori, ejusque amicis Graece doctissimis, & studiosis, qui libros sine compendiis & siglis typis excusos terunt, & ad compendia & Codices scriptos stupent, non secus ac si characteres magicos viderent? at quid hoc ad Erasmus ejusque vindicationem? An Erasmo ipsi? at quid hoc aliud est quam dicere, ipsum nescivisse literas, & ignorantia Graecarum siglarum aberravisse?

Quarta excusatio haec est; *Nota, si placet, Codicem Basiliensem duobus plane locis, primum in tegmine ligneo, deinde in charta a compactore agglutinata, titulum praetulisse vetusta manu inscriptum: Vulgarius Archiepiscopus super Evangelia; ut adeo in ipso principio animi iniqui ac malevoli indicium Censor praebeat, qui hoc totum omittens plane ita loquitur, ut rerum ignari lectores omnem culpam erroris non possint non in solum Erasmus conjicere.* ---- *Qui paulum modo aequitatis ac moderationis ad Censuram Criticam attulerint, non gravate ignoscent Erasmo, qui in errorem hujuscemodi pertractus ab aliis fuerat potius, quam ut eum ipse primus erraret atque committeret.* At non ego dixi Erasmus primum & solum errasse, sed errasse: sive autem primus & solus, sive cum aliis & post alios erraverit, erravit tamen. Neque putavi ad meum officium pertinere; ut genealogias & origines errorum scriberem, & Erasmus a monacho Dominicano, hunc vero a Cardinali Ragusino, & hunc iterum ab alio in errorem pertractum fuisse docerem; quid si enim primum erroris fontem indagare non possem, ideo error aut non esset error, aut non esset notandus? Ego scapham appello scapham, ubicunque invenero; nec sollicite inquiri, aut quis illam primus fabricaverit, aut qui in illam postea, & longo temporis ordine, conscenderint. Cumque Erasmus nec hac nec illa, quae praecedat, excusatione unquam fuerit usus, valde dubito, utrum Vindicationem, si nunc illam audiret, calculo suo approbaturus, & auctori gratiis actis dicturus esset: „ Bene de me scripsisti. Falso & per calumniam erroris ex incuria „ orti accusatus fui: non fuit incuria sed ignorantia; siglarum ductus erant tam „ intricati & mihi non satis cognoscibiles, character tam difficilis, ut legere „ non potuerim. Item: non fuit incuria mea & parorama meum, sed deceptus a „ Monacho Dominicano; cui tuto me credere posse putavi, errantem ducem secu- „ tus sum”. Hocceine Erasmanum est? Ego sane qui multum me infra eruditionem & dignitatem Erasmi esse scio, ita tamen me excusare aut excusari nolim.

Nunc, quod promisi, indicabo, cur Erasmus vindicaturus duos tantum ejus errores excusare fuerit aggressus? causa haec est, quia non tam Erasmi quam suos errores voluit excusare; ideo Erasmus in reliquis omnibus, qui longe plures & graviores erant, & ad N. T. editionem proprie spectabant, erroribus

deferuit atque indefensum reliquit, & non nisi eos, quos cum Erasmo communes habebat, attigit, scilicet

Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδ' ἐκάτη.

Dicam apertius. *Anonymus Basiliensis autor Vindicationis Erasmi fuit Jacobus Christophorus Iselius, quondam Locorum Communium & Controversiarum Theologicarum Professor.* Cujus errorem cum deprehendissem, cumque Collegae ejus, qui tum forte aderat, &, quid agerem, quaerebat, indicassem, quamprimum id ex ipso rescivit (rescivit autem citissime) ita exarsit, aut potius, cum natura non adeo malus esset, ita in me instigatus est, ut & bellum mihi statim indiceret, &, quoad vixit, incredibili, & plerumque irritò, semper autem molesto, labore id praecipue ageret, ut mihi noceret, meque contumeliis & maledictis vexaret.

Res ita se habet. Vir Cl. *Jo. Jacobus Bretingerus*, nunc *Ling. Graec. apud Turicens. Prof. P.* Vetus Testamentum editurus ex Codice Alexandrino, (quod anno demum 1732. perfectum est) initio anni 1728. Descriptione operis praemissa, ejusque pretio indicato, hortatus est eruditos, ut nomen suum profiterentur, & circiter tertiam pretii partem Typographo propediem solverent: iis vicissim tum alia complura tum *Codicis MS. Basileensis X. Seculi in Octateuchum Var. LL.* pollicitus. Simul etiam consilium suum *J. C. Iselio*, ut ab ipso adjuvaretur, per Epistolam significavit scribens: „ Statutum nobis est, „ Vir venerande, ut ex conspectu operis hujus plenius cognoscas, novam hanc „ nostram LXX. Interp. Editionem *Variis MS. Codicum lectionibus vel prorsus non, vel minus integre haecenus editis* illustrare & locupletare. In illarum „ numerum adscripsi diversas lectiones in Pentateuchum Codicis MS. *Bibliothecae vestrae*, quem *X. seculi* aetatem attingere censuit vir literatissimus „ *Bern. de Montfaucon*. Qua vero ratione & quibus artibus pretiosissimi Codicis hujus usum impetrare mihi possim, Tu me, Vir Ven., *docebis*, & si „ minus in hoc genere, quod vereor, possis desiderio meo satisfacere, precibus „ tamen abs te impetrare me posse confido, ut mihi diversarum LL. copiam „ compares & indulgeas, quas vel ipse vel alius quidam Graecarum literarum „ peritus jam olim excerpserat. Suspicio enim olim a quodam vestratium cum „ eruditissimo de *Montfaucon* fuisse communicatas”. Paulo vero post, d. 23. Aprilis ejusdem anni novam operis descriptionem publicavit, qua praescriptos fines, intra quos foret integrum, quibus luberet, dare nomina, amplius & ad Calendas usque Sextileis prorogavit, scilicet, ut ait, *ne externi iniquis locorum spatiis exclusi laboris nostri fructu fraudari sibi viderentur*: pro Octateucho vero Basiliensi, cujus Varias lectiones promiserat, haec substituit: „ His uberrimi „ supplementi loco accedent diversae scripturae Variorum Codd. MSS., qui „ maximam partem cum editis haecenus collati non sunt: Sunt autem III. Bibliothecae Academiae Basileensis Codd. membranacei, quorum unus *Genesis* „ *sin* atque *Exodum* complectitur, secundus 4. *libros Regum* & 2. *Paralip.*, „ tertius denique *Jobum*, *Salomonis Proverbia*, *Ecclesiasten*, *Canticum*, „ *Sapientiam* & *Siracidem*; de quibus Vir. Venerandus & suis in rem litterariam meritis celeberrimus JAC. CHRISTOPH. ISELIUS S. TH. D. & „ PR. ita monet: Neque est fane quod existimes, ab ullo antehac esse cum editis collatos: nam quae paucae lectiones variae a Cel. Monfalconio allegantur, „ puto illas ego Mabillonium, vel si quis fuit alius, certis locis cursim inspectis, „ uti fere fit in peregrinatione ab hominibus eruditis, olim adnotasse”.

Cum haec legissem, miratus sum hominis temeritatem, negantis Codices Basilienses *ab ullo antehac fuisse collatos*, quod nulla ratione ipsi constare poterat: eoque magis mirabar, quod scirem, non solum illos a me ipso cum editis accurate collatos, verum etiam primum Codicem A°. 1576. mensibus Octobri & No-

vembri Tubingam ad *Martinum Crusium* Professore, qui illum *perlegit*, missum, tertii vero usum *Davidi Hoeschelio* petenti & editionem paranti A°. 1607. 1. Maji concessum fuisse ! Cumque porro observarem, in priore descriptione Bretingeriana sermonem esse de uno Codice Basiliensi Octateuchi, a Montfalconio collati: in secunda vero ejus loco substitui tres Codices Basilienses, quorum unus nonnisi Genesin & XIV. priora Exodi capita, duo vere reliqui alios scripturae libros extra Octateuchum continerent; continuo suspicari coepi, a veritate hic aberratum fuisse, & quidem *loco alienissimo*, ubi nimirum *fide*, ut ait, *vera & Helvetica*, aliquid promittitur praestandum, & pecunia statim a contrahentibus exigitur. Ut ergo rem cognoscerem, adii Bibliothecam publicam, & consultis *Montfalconii Hexaplis* statim vidi *Iselium*, ambiguitate deceptum, *Codicem Basiliensem*, quem idem Montfalconius apud PP. S. Basilii Romae viderat, cum Codicibus vel Codice *Dominicanorum Basiliensium*, nunc Bibliothecae publicae, permutasse. Hic error multos alios peperit, & speciem ridiculam contradictionis sive contentionis inter Montfalconium & Iselium praebuit, cum, quae ille de cepis locutus erat, hic de aliis intelligeret. Codex Basiliensis *Montfalconii* erat unus, seculo X. exaratus, continens Octateuchum, & a Montfalconio collatus est: haec a Bretingero didicerat Iselius. Addit porro Montfalconius, in illo Codice desiderari fere totum librum *Geneseos*, se vero ex illo Codice accurate collato supra mille varias Interpretationes Aquilae Symmachi atque Theodotionis excerptisse: Codices Basilienses *Iselii* sunt tres, diverso tempore seculo X. XI. & XIV. scripti, duo posteriores nihil ex Octateucho continent, primus autem habet Genesin; Montfalconius nec Basileam, nec aliquem Codicem MS. Basiliensem unquam vidit, sed Mabillonius, vel alius, illos cursim inspexit, & non nisi paucas quasdam Lectiones, in quibus Codices versionis τὸν O variabant, adnotavit. Quis credat, hanc duplicem descriptionem esse unius ejusdemque Codicis? id tamen putavit Iselius, & hanc opinionem suam in programme, in quo nihil, nisi quod certo verum esset, proponi debebat, typis edi & in publicum spargi passus est. Hic est ille Iselii error, quae mea fuit infelicitas, a me indicatus!

Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?

Cur imprudenti cognita culpa mihi?

Postquam *Iselius*, propter hoc vel suum vel meum peccatum, sex annos continuos vario obtentu me vexasset, & eo redegissem existimasset, ut contra eum hiscere non auderem, tandem A°. 1734. excogitavit *Depulsionem calumniarum sibi impactarum*, quam & Basileae edidit, & eodem anno tum in *Diario eruditorum* Parisino, tum per *Mercurium Helveticum* recenseri curavit. Ejus prima & potior pars est *Historia Codicis Basiliensis Montfalconii*.

Dico, *Iselium* temere asseverasse, Codices Basilienses a nemine antebac cum editis esse collatos. Quomodo id excusat? *Ecquis, obsecro*, inquit, *his ex verbis non intelligit, nulla me tum de re alia cogitasse, quam de collatione MSS. Codicum IN LUCEM PUBLICAM PROLATA?* At si hoc cogitavit, cur non disertis verbis expressit, cum verba contractus, ubi agitur de pecunia praesenti solvenda pro mercibus promissis, debeant esse clara & aperta? Deinde an omnino, cum epistolam scriberet, certo scivit, nihil ex Codicibus illis in lucem publicam prolatum esse? qui enim Hexapla Montfalconii non novit, non videtur multum studii ad Versionem V. T. Graecam ejusque varias editiones adhibuisse. De Martino Crusio respondet, *Crusius affirmat se eum Codicem διακρινῶναι? E- quidem non inficior, hoc vocis etiam de Collatione & Var. Lect. e libro aliquo excerptis posse accipi, quamvis ita usos esse Criticos recentiores haud facile accusator sit probaturus; Quapropter multo est similis vero, codicem ab illo collatum non fuisse; & hanc conjecturam firmat, quod Crusius ipse tantum*

scribat, se Codicem perlegisse. Quid audio? an ego affirmavi, Crusium & Hoeschelium codices illos contulisse, ut mihi incumbat onus probandi? annon simpliciter dixi, Iselium temere negasse, illos codices a quoquam fuisse collatos, quod probare non possit? Sit autem conjectura ejus verosimilis, multum tamen abest ab asseveratione rei certae, cui plenam fidem habere jubentur emtores pecuniam soluturi. Porro mihi tribuit, quod nunquam dixi aut scripsi; & lepidos errores imputat: *Ait, Ecclesiasticum hujus nostri Codicis a Davide Hoeschelio Viro Cl. olim collatum fuisse, cum illius usum ab hac Academia impetrasset, & varias inde lectiones in editione illius exhiberi. Ego contra hoc falsum esse dico.* Pergit, *sed, an Hoeschelius usus fuerit, ac vel mitti ad se curarit, haud satis constat.* An autem satis constat, non usum fuisse Codice, nec mitti ad se curavisse, nec contulisse; quod Epistola asseverat, & quod erat probandum?

Dixeram, tres istos Codices a me dudum fuisse collatos. Hanc meam affirmationem vocat splendidum mendacium. *Liquet igitur, inquit, si eorum, qui pariter mecum a Bibliotheca sunt, Ven. atque Cel. Virorum testimonio standum esset, quicquid isto loco jaecat, pro splendido mendacio habendum fore, & inter caeteras ejus vanitates Criticas referendum, quorum nimis multa tum in sermonibus quotidianis, tum vel maxime in famosis illis Prolegomenis suis pridem dedit specimina.* Deinde affert conjecturam, ut probet manifesto non esse verosimile, eos Codices integros a me collatos fuisse. Haec est illa comitas Gallica, quam Parisiis didicit Iselius: sed cum personam Theologi sibi imposuisset, putavit sibi cum gravitate i. e. cum summo contemptu adversarii loquendum esse; licet gravitas veri Theologi tantum distet ab effreni maledicentia, quantum rugitus veri leonis a ruditu asini, exuviis leonis tecti. Ego quidem primum Codicem Basiliensem contuli mense Februario 1718. & ex eo quasdam Variantes Lectiones & interpretationes excerptas postremae editioni *Commentariorum Jo. Clerici in Pentateuchum* praefixi A°. 1735. quin & eodem anno cum Viro Cel. J. Alberti communicavi, vid. *Glossarii Graeci* p. 212. Secundum Codicem contuli A°. 1719. mense Decembri, ejus mentionem feci in Prolegomenis, ubi de Theodoro egi. Tertium contuli mense Martio 1718. Omnes variantes istas lectiones, Editioni *L. Bos* a me adscriptas, cum collatione MS. *Cottoniani, Marechaliani, Coisliniani, & Sarraviani*, item cum *Hoeschelii Editione Siracidae* aliisque multis adhuc servo, unde Hexapla Montfalconii & in plurimis emendari, & altera forte parte augeri possent. Si Iselio credis, ego nec hos tres Codices, nec ullum eorum, quos in Prolegomenis descripsi passim, aut vidi aut contuli: haec si ex descriptis Codicibus non satis refutata sunt, prolata suo loco V. L. Sylva refutabuntur, ita eum, qui motum non dari contendebat, Diogenes ambulando refellit. Addo, me etiam quartum codicem Basiliensem, notatum A. VII. 3., continentem Psalterium Graeco-Latinum Seculi IX. & in prioribus Prolegomenis p. 36. descriptum, cum editis contulisse. Hujus Codicis collatio, qui & omnium antiquissimus est, & Psalterium Turicense illustrare poterat, *Bretingero* sine dubio fuisset acceptissima: illum tamen Iselius & A°. 1728., & A°. 1734., postquam a me A°. 1730. indicatus fuisset, omnino ignoravit, quia nimirum Bibliothecarius ex solo Bibliothecae catalogo sapiebat, in quo Codex inter Latinos non inter Graecos fuerat numeratus.

Dixi porro, errasse Iselium, tribuendo Codicibus Basileae in Bibliotheca publica, cui ipse praefectus erat, servatis, quae Montfalconius Codici Patrum S. Basilii Romae tribuerat. Id negat & pernegat *tenererrimae frontis homo*, acerbe conquestus, se *erroris literarii falso insimulari* --- *alienum latsum, & hunc momenti non valde magni, falso & inique sibi attribui atque imputari, --- errorem alienum sibi imputari.* Ego vero in ea sum haeresi, ut existimem,

& ducem atque autorem erroris, & quotquot eum sequuntur, pariter errare, imo aliquando eum, qui errantem sequitur, primò errante errare inexcusabilius: de hac re supra egimus p. 131. ad Excusationem Erasmi tertiam. Caeterum cum in posteriore Programmate fragmentum epistolae Iselii legerem, non sciebam, eum a Breitingero in errorem fuisse inductum, cum utique, quid iste illi in literis privatis scripsisset, scire nec possem nec deberem. Hoc de me confitetur Iselius: *scilicet ne ipsi quidem orta tum erat suspicio, falsum esse Cl. Breitingerum, in Codice illo Basiliensi agnoscendo.* Editurus dein Breitingeri. epistolam praefatur: *ne vero accusator, fingi hic a me quicquam, effutire audeat, istam ei nunc jam conditionem dico: Mittat ad me quando volet cunque idoneos cognitores, qui fragmenta epistolarum jamjam adjicienda cum exemplaribus apud me extantibus omni cura componant & examinent. Si quod verbum vel si aliquam sententiam, occultandi causa erroris, vel ad viam defensionis muniendam, additum, detractum inveniatur; ego protinus centum florenos in usum egenorum pendere sum paratus.* Credo illi, nec pecuniam deponenti nec jurato. Sed quid hoc ad rem? Nimirum, quia non potuit probare, quod erat probandum, nunc probat, quod non erat probandum.

Perpende, quae sequuntur p. 3. *Ego, inquit, rem certam atque exploratam ad me afferri PUTABAM, p. 4. quis jam non videt, de hac quidem re seriam adseverationem Cl. Breitingeri ante oculos habenti AMBIGERE NON LICUISSE?* p. 8. *quivis vel obiter illa intuens epistolarum fragmenta intelligit, haudquaquam a me quicquid illud est παραβλῆτας admissum esse, sed cum ego quidem τὸ ἀπρὸς, sive ipsam rei veritatem, absque culpa mea ignorarem, tantum ei Viro Cl., quem certa & explorata ad me CREDEBAM referre, fidem adhibuisse.* p. 11. *Denique cum non possem tamen fidem abrogare Cel. Breitingero semel iterumque adseveranti, Codicem nostrae hujus Bibliothecae a viro Cel. Montfalconio laudari, & varias ex eo Lectiones exhiberi.* &c. Haecenus credidi, nec ulla inevitabili necessitate quenquam ad errandum impelli, nec amici officium postulare, ut amicum errantem sequatur. Sed agamus pressius. Fuerunt qui amicos plus oculis suis amarent: sed, qui amico magis quam oculis suis crederet, praeter Iselium, quantum sciam, repertus est nemo; quid enim? annon aperte videbat tres Codices non esse unum Codicem, & Genesin non esse Octateuchum? Porro cum asseveratio Breitingeri esset bipartita, tum Codicem Basiliensem Octateuchi a Montfalconio descriptum fuisse, quod & verum est, & ex ipso Montfalconio se didicisse in Epistola scribit, tum Codicem illum extare Basileae, quod falsum est: Iselius amico in iis, quae vere scripsit, fidem abrogavit: in iis autem, quae a veritate aberrans scripsit, fidem adhibuit, imo quod duo ejus amici, Montfalconius & Breitingerus, de Octateucho scripserant, verum non esse judicavit: quod vero unus, altero tacente, (imo contradicente) scripserat, credidit; & quidem Breitingero potius credidit, juveni tam parum in his literis accurato, ut eundem codicem eodem tempore in Programmate Octateuchum, & in Epistola Pentateuchum appellaret. Verum sic erat in fatis, ut Venerandus Doctor a juvene, epistola submissa scripta doceri cupiente, in errorem abriperetur, ne non hac etiam in parte Erasmus referret.

Pergit p. 4. *Ita mihi omnino persuadere debui --- in alia profecto omnia iturus, quod nemo jam non videt, si paginas illas Hexaplorum, in quibus Basiliensis codex supra millies, & continua propemodum serie citatur, vel per somnium vidissem.* p. 9. *Obsecro te, mi lector, an ille ita scripsisset, an hujusmodi sibi finxisset conjecturas, cui lectae essent ALIQUANDO AUT SALTEM OBITER INSPECTAE Hexaplorum Montfalconianorum illae paginae?* p. 8. *Clarissime apparet, me loca illa Cel. Montfalconii, in quibus Basiliensem Codicem nominat, neque inspexisse tum, neque in mente habuisse.* p. 10. *re-*
spon-

spondeo, si culpa haec sit, eam a me libenter agnosci. Non trivisse multum, neque etiam in supellectile libraria sua adservare Volumen ejusmodi, quod certis tantum studiis operanti, ac in singulari quadam parte sacrae Critices versanti consuli debeat, magnam haecenus vituperationem non habuit. Haec ignorantiae confessio non potuit non magno constare viro eruditionis laude celebri, qui nunquam ad illam confugisset, si aliam elabendi rimam reperisset. Annon mirum est Bibliothecario, Bibliothecae viventi, cujus divina memoria ab adulato-ribus unice & speciose quidem laudabatur, τῷ πάντ' ἐπαγγελλομένῳ εἶδέναι, Mont-falconio porro familiari & amico, nec nota fuisse Hexapla, nec, ubi de Codicibus Graecis V. T. a Montfalconio descriptis agitur, in mentem venisse, ut Hexapla consuleret? imo si saltem *Diarii Italici* notitiam habuisset, potuisset p. 212. invenire, quod & ipsum & Breitingerum in viam reduxisset. Sed nec hoc noverat: *operum*, inquit, *Doctissimi Montfalconii ad Criticem pertinentium nullum domi habebam, ac ne nunc quidem habeo.* p. 3.

Unum addit: p. 5. *minime suspicabar, verba mea ab amico in vulgus editum iri -- Me inscio ac minime praemonito fecisse Breitingerum, p. 7. materiam criminationi suae petit ex literis a me ad Cl. Breitingerum scriptis, quarum hic fragmentum aliquod, mente quidem optima, sed tamen me inscio atque inconsulto, in lucem edidit.* Mens Breitingeri fuit, multis novorum Codicum lectionibus promissis, & fide atque autoritate *Iselii*, literis majoribus in programme scripti, interposita, multos emtores allicere; cur ergo Iselius, simulatque de errore commissio monitus est, quod paulo post programma secundum contigit, non curavit statim, ut tertium programma ederetur, in quo errores corrigerentur, promissis, quae praestari non poterant, & asseverationibus, quae probari non poterant, refectis? Hoc pacto & honestius cum emtoribus egisset, & veritatis amorem ostendisset, & omnem exprobrationis ansam in perpetuum praecidisset: Sed monstranti errorem succensere potius atque nocere, quam errorem in tempore emendare maluit. Haec enim vera atque unica odii Vatiniani causa fuit, ---- Hinc hostis mi Iselius, hinc inimicus.

Satis diu me detinuit *historia Codicis Basiliensis*;

Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem

Delassare queunt Fabium; ne te morer, audi:

Consilium est, *Iselium* paucis, quae memoria mihi suggerit, simpliciter allatis argumentis χαρακτηρίσειν, (non ut illi aegre faciam, cui aegre facere nec possum nec volo, sed ut me defendam intra moderamen necessariae & inculatae tutelae, simulque animum vel tuum vel meum nunc defatigatum relaxem) tum ne porro Viri autoritate atque titulis invidiose premar, tum ne temere p. 34. *hominem nullius judicii* vocasse videar. Quo peracto objectiones ejus innumerabiles κατὰ πόδα refutandi molestia me liberavero.

„ A°. 1701. d. 14. Junii, edidit *Iselius* singularis doctrinae specimen, „ quod contra sententiam Jacobi Benigni Bossueti Episcopi Meldensis de Baby- „ lone Bestiisque & Meretrice Apocalypseos Johannis conscripserat”. Cum non ignoraret, Calvinum acerrimi Virum judicii laudari, quod cum totam fere scripturam sacram commentariis illustrasset, ab Apocalypsi tamen interpretanda abstinuit: noster de decem bestiae cornibus disputando tirocinium posuit.

„ A°. 1704. d. 7. Augusti edidit specimen Observationum atque Conjectura- „ rum ad Orientalem Philologiam pertinentium, ac maximam partem ex vetustis „ Veteris Testamenti Versionibus depromptarum”; ut indicat libri Titulus: versa „ pagina habet hoc ad Lectorem monitum: „ Cum haec dissertatio jam esset „ maximam partem excusa, incidi in Edmundi Castelli V. Cl. *Varias lectiones „ Syriacas* & in ejusdem *Animadversiones Samaritanas*, atque ibi deprehendi, „ idem ipsi circa tria vel quatuor loca Versionum Syriacarum, & circa paulo „ plures lectiones Samaritanae Versionis visum esse, quod ego conjectaveram,

„ relicta

relicta tamen plerumque exigua quadam inter utriusque emendationem diff-
rentia. In ea re quemadmodum habeo, quod mihi gratuler, quod idem mi-
hi circa ea loca ac tali viro in mentem venerit, ita cuperem tamen, ut id
paulo maturius ad notitiam meam pervenisset, quo potuisssem earum loco,
quas ille praecepit, alias in medium proponere, aut saltem pauculas illas,
quae mihi cum eo communes sunt, prorsus omittere". Hunc locum mihi
monstravit Vir Cl. Jo. Ludovicus Frey, Iselii tunc aemulus, postea Collega,
meus autem in Hebraicis & Syriacis praeceptor; simulque observavit, neminem
Polyglottis Anglicanis uti posse, quin simul Castelli Lexico utatur.

In eodem specimine cap. I. 19. haec leguntur: „ Exemplum expositionis
nugacis atque fabulosae afferam *Rabbi David Kimchi* ex praecipuis Judaeo-
rum commentatoribus, is enim Notis in Haphtharoth in *Haphtharath Va-*
jera desumptam ex 2. Reg. IV. ut rationem reddat, unde mulier Sunamitis
cognoverit, Elisaeum esse Prophetam (nam hoc siletur in Textu) non con-
tentus est dixisse, ipsum in Israele communiter fuisse habitum pro Viro Dei
& pro viro sancto, ut addit in commentario suo, qui extat in *Bibliis Bux-*
torfianis; sed ex nugacissimis Commentis Rabbinorum suorum addit:
„ *Rabbini nostri beatæ memoriae dicunt, quod tum demum sciverit illum esse*
virum Dei sanctum, & non antea (vel Latinius, *cum id antea nescivisset*)
„ *quoniam non viderit muscam in mensa ejus, & LECTUM in Syndone ejus,*
„ *id est, potuit hoc legi in Syndone ejus, eum esse prophetam.* At quis hoc
„ istos nebulones docuit"? Ut nihil dicam de *Syndone* bis pro *sindone* scripta,
postrema Rabbini verba vertit: *ET potuit hoc legi*, ac si essent affirmantis,
cum sint negantis, ita ut illud & pro *nec* positum sit, quod clare patet ex ejus-
dem Kimchii commentario in 2. Reg. IV. 9. nisi si dicat Rabbinum secum ip-
so pugnantem scripssisse, ab eadem muliere eandem rem & eodem tempore simul
& visam & non visam fuisse. Ex eodem Commentario videre poterat, vocem
קָרָא, quam *lectum* interpretatur, non esse, ut putabat, primi, sed quarti casus.
Denique non cogitavit Interpres & Censor noster de alia, eaque loco Rabbini
multo convenientiore, ejusdem vocis קָרָא significatione, quae si ipsi venisset in
mentem, credo, *exemplum turpiculum non attulisset.*

„ A°. 1709. d. 21. Maji edidit dissertationis *Academicae, qua aeternitas*
„ *mundi argumentis Historicis confutatur, Partem 1.*" Ubi, postquam docuisset
„ *apud Babylonios 480000. annorum observationes siderum coëtilibus latercu-*
„ *lis esse inscriptas, teste Plinio, & Cicerone qui eos 470000. annorum monu-*
„ *mentis comprehensa continere scribit;* ita pergit: „ Si quis tamen a nobis po-
„ stulat ut has nugas serio refutemus, ille paucis ita habeat: Primum ipsos sibi
„ hac in re turpiter contradixisse Babylonios, quando *Diod. Sic.* teste l. 11.
„ p. edit. H. Steph. 81. *majori adhuc hiatu quadraginta septem myriades*
„ *& tria millia annorum* suis observationibus arrogant, id est, si quis hunc im-
„ manem numerum latine expressum cupit, *annorum quater millies & septin-*
„ *genties millena triaque item millia*". Tunc ego sedecim annorum puer, qui
Arithmeticae & Geometriae elementa discebam a Celeberrimo Viro *Joanne Ber-*
neullio, provocatus, ut mos est in Academia, ad opponendum, fassus sum, me
nec hanc Latinitatem intelligere, quae 473000. annos exprimat per 4703000,
nec contradictionem turpem & immanem inter Ciceronem, Pliniumque, &
Diodorum Siculum videre posse. Caeterum Autor hujus dissertationis tam pa-
rum tum aliis tum sibi ipsi satisfecit, ut partem primam aliae partes nullae fue-
rint secutae.

A°. 1711. pro vacante Cathedra Theologica Dissertationes edere coëpit de *Ca-*
none Novi Testamenti, ubi postquam κατ' ἀρχαίαν docuisset, quis Canonem *non*
concinnaverit, & contra Pontificios Dissertationibus quatuor per omnia secula
eundo evicisset, nos illum nec a Conciliis, nec a Pontificibus, nec a Patribus ha-
bere;

bere: ubi ad rem ipsam ventum est, aqua ipsi haesit & obmutuit, ita ut operosa Autoris nostra cruditione non facti simus doctiores quam eramus dudum.

A°. 1712. a. d. X. Cal. Maji recitavit Orationem funebrem consecrandae memoriae viri plurimum Venerandi atque excellentissimi Johannis Rudolphi Wetstenii SS. Th. D. & Nov. Test. in Acad. Bas. Prof. Celeberrimi. Post orationem dictam prolixas preces attexuit, quarum hoc est initium p. 49.
 „ Jam te oramus SACROSANCTA TRINITAS, Tuum sunt beneficium
 „ faventis amantisque viri egregii, & pietate praestantes. Sed & EADEM TU,
 „ vitiis nostris irritata, adimere illos rursus, &, quam inter homines incassum
 „ accenderant, virtutis doctrinaeque facem, tollere consuevisti”: Finis autem
 p. 53. „ Denique sic nos vivere his in terris doce; ita Legi tuae illi divinae
 „ jube auscultare, ita sanctissimum Salvatoris nostri, FILII autem TUI, da se-
 „ qui & exprimere exemplum, ut post obitum quisque suum rursus cum Wet-
 „ stenio nostro jungamur in coelis, & inter innumerabiles beatorum animo-
 „ rum choros Tibi laudes hymnosque aeternum concinamus. Audi DOMINE,
 „ DOMINE juva PER JESUM CHRISTUM DOMINUM! Amen”. Pre-
 ces istis similes prius non audiveram (& utinam nec postea audivissem!) nec
 legeram nisi apud SYNESIUM in *Hymnis*:

σὺ πατὴρ, σὺ δ' ἑσσί μάτηρ,
 σὺ δ' ἄγρευ, σὺ δὲ θῆλυς ----
 σὺ τὸ τίκτον ἔφους,
 σὺ τὸ τικτόμενον ----
 ἀμερίτως ἐμερίσθῃ ----
 πάτερ αὐτοπάτωρ,
 παρπάτωρ, ἀπάτωρ,
 υἱὲ σεαυτῆ ----
 αὐτὰ μάτηρ,
 αὐτὰ γνωτὰ,
 αὐτὰ θυγάτηρ, ----

A°. 1716. a. d. 10. 13. 17. & 20. Martii publice disputavit *Dissertationem Theologicam primam de Controversiis Ecclesiae Anglicanae, ejus Episcopatum, atque adeo distinctionem Episcoporum atque Presbyterorum expendentem*. Postquam centum paginas complevisset, ut probaret voces ἐπισκόπος & πρεσβύτερος in scriptis Apostolicis esse ἰσοδυναμίας, tandem vidit Hammondum in eadem esse sententia in *Aët.* XIV. 30. qui etiam in *Disert.* IV. c. VII. 12. scripserat: ex concessa vocabulorum ἰσοδυναμία nihil Presbyteranorum causae accrescere posse. Peccavit ergo ignorance elenchi Iselius, cum Angli uno ore dicant, non de vocibus sed de re esse controversiam. Ne vero peccasse videretur, Hammondum accusavit scribens p. 100. „ mutasse ipsum sententiam, li-
 „ cet, aliter se antea sensisse, minime sibi declarandum duxerit”. Si vero J. Fello, scriptori vitae Hammondi, operibus ejus praefixae, credimus, antea de annotationibus in N. T. cogitavit, quam de dissertationibus; utrumque vero opus simul & eodem tempore tractavit; licet istud brevius biennio citius illo prolixiore in lucem publicam prodierit. Nec hanc telam, quam exorsus erat, continuavit Iselius.

A°. 1717. venit Parisios, ad quam urbem eodem fere tempore ex Anglia redieram. Accidit aliquando, cum museum Abbatiae S. Genovefae lustraremus, ut Reverendus Petrus Franciscus Courayerius Bibliothecarius nummum Graecum monstraret, quaereretque ex Iselio, utrum cum genuinum an adulterinum judicaret? Is sine haesitatione respondit genuinum esse, & habere omnia signa γνησιότητος, characterem literarum, rubiginem & rimas. Cum vero idem nummus in manus Andreae Faeschii, quem aliquoties laudavimus, fuisset traditus, fla-

statim is pronunciavit esse adulterinum. Perculso *Courrayerio* & interrogante: quomodo de nummo iudicium ferre posset, quem nondum inspexisset? Respondit, se ex levitate nummi, quam manu sentiret, certo scire, nummum non esse cursum sed fustum. Postea ostendit, & literas imperite exaratas, & fissuram lima factam, & rubiginem arte atque fraude inductam esse.

Solebat porro *Ifelius* marginibus librorum tum manuscriptorum tum typis excusorum, quos ex Bibliotheca vel publica vel amicorum acceperat utendos, suas emendationes atque interpretationes adscribere, nec ullis possessorum querelis moveri poterat, ut manum ab alienis libris abstinere, licet parum eleganter literas pingeret. Vidi A°. 1745. *Urstisi Chronici Basiliensis exemplar* Bibliothecae publicae, ita ab eo, ut loquebatur, *ornatum atque illustratum*. Prius etiam, cum pro more tractasset librum C. *Patini de re numismatica*, ex eadem Bibliotheca, Bibliothecarius vero librum ceu deformatum atque foedatum recipere nolisset, coactus est Ifelius aliud libri exemplar a V. Consult. *Andrea Faeschio*, cujus pater Patini haeres scriptus fuerat, petere. Haec res pessime ipsi cessit in duobus MSS. voluminibus *Joannis Cardinalis de Segovia*, continentibus *Historiam Concilii Basiliensis*; horum margini *variantes Lectiones ex collatione optimarum Editionum*, ut & suas conjecturas adscribi curavit, donec, re ad Senatum Ducentumvirorum delata, notata sua non in margine codicis, sed scorsim in schedis scribere juberetur. Multas valde ridiculas notas & vidi apud Rev. Abbatem *Jordanum*, qui Parisiis, ut hos codices describeret, missus erat, & ex eo audiui. Unam recorder: cum in historia de quodam Papa diceretur, illum *mortuum esse asellando*; Ifelius de significatione vocis disputans annotavit *intelligi operis obsecoeni patrationem*. Quid intellexerit, divinare nec possum nec volo: sed perperam intellexisse doceor ex *Glossario du Cangii*, „*Asellare* est „ opus naturae facere, ut dicitur: dum asellaret, emisit intestina. Est pro *ad-* „ *sellare*, *ad sellam ire*, ut apud Gallos *aller à la selle*”. Nec meis libris magis pepercit Ifelius, cum esset amicus, quam mihi, postquam factus est hostis. Habebam exemplar aliquot Epistolarum scriptum ante hos annos ducentos, in quibus dantur Consilia Theologica Reformationum, de ineunda concordia inter Ecclesiam Gallicanam & Ecclesias Protestantes Germaniae & Helvetiae, ad *Guilielmum Bellajum* legatum regis, quas *H. Grotium* typis excusas habuisse disco ex Oper. ejus Theol. Tom. IV. p. 634. Eas cum Ifelio communicaveram: cum vero reddidisset (reddebat enim, quae mutuo acceperat) deprehendi varias ejus annotationes margini libelli mei adscriptas, quas nunc hac occasione producere decrevi.

Ex Epistola *Caspari Hedionis* Argentorato 28. Aug. 1534. scripta: „Chry- „ sostomus in Commentariis ad Timotheum: Nulla creatura communis & im- „ munda. Si * *communis* sit, medicamentum est in promptu, signum crucis „ illi impone, Gratias age Deo, Deo gloriam refer] * Videtur legendum *com-* „ *mune*”: Chrysostomus quidem scripsit *κοινὸν* sc. *κτίσμα*; sed Latine dici non potest *creatura commune*.

p. p. „ Ego optarim Collegia & Monasteria * *Semnia* esse, hoc est, loca „ honestorum, ut Eusebius inquit.] * puto leg. *heterias* ex Graeco *ἐταίριαι*, li- „ cet in Euseb. quaerere nunc non vacet”.

p. p. „ Haec, mi *Ulriche*, intra paucas horas, quemadmodum nosti, ut „ Dominus donavit, qui spiritum consilii dat, * *cuique* ad mensuram, huc con- „ gessi] l. *cujus*”. Vide *Rom.* XII. 3. *Ephes.* IV. 7.

Ex Epistola *Conradi Pellicani* scripta Tiguri 17. Januar. 1535. „Monachi „ sunt docendi ex Verbo Dei, non secundum traditiones humanas, si * contra- „ riae deprehenduntur scripturis Canonicis.] * deest puto, *non*”. Ego non pu- to; id enim si scripsisset Pellicanus, omnem concordiae redintegrandae spem praecidisset.

Ex Epistola *Heinrichi Bullingeri* scripta 17. Januar. 1535. „Consulemus, ergo omni modo, sic esse faciendam concordiam, ut ipse Dominus faciri, voluit verbo veritatis, & ut omnia nostra ad * *vivum quoque* secundum scripturas & exempla Apostolorum, five veteris Ecclesiae, exigantur, componanturque] * forte haec & sequens vox legenda *unum quodque*”.

Ex Epistola *Oswaldi Myconii* scripta Basileae 29. Januar. 1535. „Praeter haec, quae viri pariter docti & pii in praesentia scripserunt, non aliam vi deo habere rationem, quam pro communi Concordia sic olim posse disputari. Nihil definiunt enim in mediis. Ad Synodum aliquam intendunt igitur. Quamvis autem in speciem quaedam dissentiant, animi tamen illorum non dissentiunt, scimus. Tam * *locis* inter se dissident, ut constet ex tam mirabili consonantia, quis spiritus mentes eorum possederit] * forte scripsit Myconius *toti*, pro omnes, quod sane ab ejus stylo non abhorret; vel forte etiam: *leviter*”. Quid Myconius scripserit, ego quidem clare video intelligoque: emendationem Iselii me non capere fateor.

Denique A°. 1731. ab Iselio cum praefatione paginarum 37. curata est „SEBASTIANI CASTELLIONIS Dialogorum sacrorum nova editio, notis quibusdam aucta, quae ex Collatione diversarum editionum ab ipso Castellione curatarum cunctas simul Castellionaeas hujus libri editiones exhibeant”. p. 254. hanc habet notam: „*Duo senatores, concio, Susanna, Daniel puer.*] Medinensis [editio] hoc loco inter personas colloquentes refert quoque *Senat*, ut Senatum ipsum indicet. Recte. Nam postea in Dialogo distinctionis gratia, cum accusatores Susannae, Senatores illi nequam, designantur, in cunctis edd. constanter voces DUO SEN. praefiguntur, Senatuique contra vicissim suae dantur partes praemisso SEN. Qua propter, quod obiter noto, hoc fere uno in loco ex Med. exemplo Oporinianam atque adeo hanc notam edit. emendavimus”. Primo vocem *Senat*, si Gallice scripta intelligatur, Latinis *Senatum* significare, est extra controversiam: at inter notam Latinam *Sen.* & *Senat.* eam esse differentiam, ut illa *senatores*, haec *senatum* necessario significet, quomodo probari possit, non video. Deinde Senatus hic nullae sunt partes; quod historiam Susannae legenti manifestum est. In colloquio Castellionis bis quidem loquuntur *Duo Sen.* de quibus nulla est quaestio: ter autem vel loquitur vel loquuntur SE. Secundo quidem loco certissimum est loqui *Senatorem* unum, & tertio loco alterum, postquam alter ab altero jussu Danielis sejunctus fuisset, neutiquam vero *Senatum*; nisi si dicas, Senatum non iudicis sed testis partes egisse, & sibi ipsi turpiter contradixisse, & Daniele ad Senatum bis dixisse: *Probe in caput tuum mentitus es*. Primo autem loco, ubi verba commatis 50. repetuntur, loquuntur Duo illi senatores, sed ironice. Nullum saltem indicium est, aut scriptorem Historiae Susannae aut Castellionem de Senatu aut Senatoribus aliis praeter duos illos cogitasse. Castalio, cujus *αὐτόγραφον* Versionem Dialogorum Gallicam nunc ante oculos habeo, primo loco habet LES A. secundo vero & tertio L'AN. quorum illud *senatores*, hoc *senatorem* unum denotat. Cum Iselio Dialogum manu Castalionis scriptum ostendissem, exemplari Dialogorum editorum ab eo donatus ita discessi, ut nec me ab illo, nec illum a me intelligi non obscure agnoscerem. An illius an mea culpa id factum fuerit, lectoris esto iudicium.

Postquam A°. 1726. & 1727. quatuor in folio voluminibus Basileae recudisset Germanice *Lexicon Historicum & Geographicum*, & in praefatione p. 26. monuisset, in prioribus editionibus *Articulos macros* reperiri; *Fritschius* Bibliopola, in suam possessionem involari conquestus, reposuit, *Iselum* ex macris fecisse *Articulos Hydropicos*. Hoc dictorio irritatus Iselius, praefixit Tomo tertio praefationem alteram quadraginta paginis constantem, scilicet ut verbositatem obiectam excusaret; in fine addens „NB. Nuntius mortis Biblio-

„ polae

„ polae Lipsiensis publicationem hujus praefationis jam scriptae impedire non potuit, quia uti ante, ita etiam nunc, interest & veram rei gestae narrationem „ in publico proponi, & Lipsiensium atrocem criminationem repelli”. Eadem excusatione & ego nunc uti possem, sed est & alia potior ratio; licet enim *Ise- lius* vivere desierit, vivit tamen adhuc ejus socius, belli Theologico-Critici mihi indiēti, imo non indiēti sed illati, dux & concitor, qui unus & solus, non coetu facto & inconditis clamoribus, nec per cuniculos & homines subornatos agere, sed ratione, quae scripsi & quae mox adjiciam, si potest refellere, etiam debet.

DE EDITIONE COLINAE.

S *Imon Colinaeus*, Roberti Stephani vitricus, edidit Parisiis A°. 1534. Novum Testamentum Graecum in octavo; cujus hic est titulus: Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. Ἐν Λευκεῖα τῶν Παρησίων, παρὰ Σίμωνι τῷ Κολιναίῳ, δεκεμβρίῳ μηνὸς δευτέρῳ φθίνοντος, ἔτει ἀπὸ τῆς Θεογονίας α. φ. λ. δ. Cum praefationem nullam dederit, qua doceremur, quomodo in hoc negotio fuerit versatus, ad conjecturas ex consideratione Textus ipsius petitas confugere cogimur. Ut plurimum expressit Editionem *Erasmi*, interdum tamen deflexit ad *Complutensem*, ut in titulis trium Evangelistarum & alibi: at multo saepius MSS. est secutus, *Stephani* in primis *id.* qui nobis est *duodecimus* in Evangeliiis, in Actis vero & Epistolis ejusdem *Stephani* Codicem *ia*, quod & Millius vidit prol. 1146. & 1171. Forte etiam Kusteri Parisiensibus 1. & 6. qui nobis sunt Evangeliorum *decimus* & *decimus tertius*, est usus, quod ex lectionibus horum Codicum singularibus, quas & Colinaeus habet, constat.

Venit autem Colinaeus in suspicionem duplicem Textus N. T. mutati, non ex fide Codicum Graecorum, sed vel ex Versione Latina vel ex conjectura. Altera suspicio fuit *Pauli Colomesii* qui Bibl. sel. p. 207. notat „ conformatam „ esse hanc editionem ad Vulgatam Versionem locis compluribus, etiam ubi „ Vulgata vitiosa est” nimirum quia Codex, Stephano *ia*. dictus, quem Colinaeus saepe secutus est, consonat cum versione Latina, & ad illam est compositus, quod & *Castalio* & *Estius* in 1. Pet. III. 19. agnoverunt, & tum res ipsa tum inprimis ordo verborum testantur. Altera fuit *T. Bezae*, qui adversus *S. Castalionem*: „ Citas, inquit, *Colinaei* exemplar, quod non magni facio, nisi aliorum Codicum consensu adjuvetur; quoniam resevi, multa fuisse in eo a quodam, alioqui linguae Graecae doctissimo, ex folis conjecturis „ emendata”. Huic tamen rumori vago praefero sententiam J. Milli affirmantis, id a Colinaeo aut nunquam aut rarissime, (certe non saepius, quam vel antea ab Erasmo vel postea ab ipso Beza) factum fuisse; in hac sententia multum fui confirmatus, cum ex *decem locis*, quorum nullum in Codicibus apparere vestigium Millius, sed timide, suspicatus est, *sex* in Codicibus Stephani *ia*. & *id.* legi deprehendissem.

Denique Millius Colinaeo objicit „ quod, *Exemplaris unius aut alterius* praesidio fretus, facile nimis a recepta priorum Editionum & quidem MSS. librorum „ complurium lectione recesserit; idque subinde frivole, temere, & reclamante omni saniori judicio: quale enim illud quod παρὰ summo librorum consensu „ munitum *unius & alterius* Codicis fide mutarit in περὶ? Quid hoc, quod „ λεγόμενον, quod omnium Editionum & Codicum fere est, fecerit καλέμενον, „ ex uno forte & altero Codice? Mihi certe καλέμενον illud nusquam occurrit, „ nisi in duobus codicibus MS. Quam intolerabile autem hoc, sollicitare stabilitam „ & citra omne dubium germanam lectionem?” Haec Millii declamatio locum quidem haberet, si nostro seculo Colinaeus N. T. edidisset - sed quo jure ipsi

vitio dari possit, quod usus est potius Codicibus, quos habebat, paucis, quam Codicibus multis, quos nec habuit, nec habere potuit, non video.

Ea autem fuit Colinaei modestia, ut locum 1. Jo. V. 7. 8., ab Erasmo jam in duabus Editionibus receptum, invitis Codicibus Textui suo inferere non auderet.

DE EDITIONE BOGARDI.

Titulus huic editioni praefixus ita habet „Novum Testamentum Graece & „Latine, juxta veterum, cum Graecorum tum Latinorum, emendatissima exemplaria, accuratissima cura & diligentia D. Erasmi Roterod. jam de- „nuo & collatum, & postrema manu castigatum. Accesserunt in fine operis „lectionum varietates ex diversis exemplaribus, (quibus usi fuimus in hac editio- „ne) vetustiss. collectae. Parisiis Veneunt apud *Jacobum Bogardum* sub insigni „divi Christophori, e regione Gymnasii Cameracensis. 1543.” In fine haec adduntur: „Variarum Lectionum tum dictionum tum sententiarum annotationes „ex diversorum exemplarium alibi excusorum atque adeo manuscriptorum collatio- „ne deprehensae” paginis septem. Postremo: „Parisiis excudebat *Carola Guil- „lard*, via ad divum Jacobum, sub sole aureo”. Quibus verbis libraria quidem taberna & Typographia indicantur, nomen vero viri docti, qui editionem curavit, tacetur, neque aliud quid promitti videtur quam editio postrema Erasmi repetita. Revera tamen in hac editione ab Erasmi quinta in sola Apocalypsi circiter centies, in reliquis vero libris plus centies discessum est; plerumque autoritate editionis *Colinaei*, aliquando etiam *priorum Erasmiarum*, rarius *Complutensis*. Denique ex variis lectionibus constat, editorem nostrum, quisquis ille fuerit, usum etiam fuisse post Colinaeum Codice, qui *Stephano* postea dictus est id. Vid. ad *Matth.* VII. 25. X. 11. XIII. 43. XX. 21. XXVII. 42. Marc. XV. 11. Jo. IV. 54. Caeterum rationibus praecipue Grammaticis videtur inductus fuisse, ut Textum Erasmi vel ex aliis editionibus vel ex conjectura sua hinc inde immutaret.

DE QUATUOR STEPHANI EDITIONIBUS.

Robertus Stephanus N. T. Graece edidit, 16°. A°. 1546. 7. Id. Novemb. „Quo quidem in opere excudendo, inquit ipse in Praefatione, eandem qua „in cacteris uti solemus diligentiam, majorem etiam ut par erat religionem „praestitimus. Siquidem Codices nacti aliquot ipsa vetustatis specie pene ad- „randos, quorum copiam nobis Bibliotheca Regia facile suppeditavit, ex iis „ita hunc nostrum recensuimus, ut nullam omnino literam secus esse patere- „mur, quam plures iique meliores libri tanquam testes comprobarent. Adjuti „praeterae sumus cum aliis tum Complutensi Editione.

Hanc Editionem expressit etiam *Benedictus Prevotius* Bibliopola in vico Jacobaeo, per *Petrum Haultinum* typographum in vico Frementello, ad clausum Brunellum, sub insigni Stellae aureae, eadem forma Lutetiae Paris. Idibus Martiis A°. 1549; ita tamen ut, numerante Millio prol. 1219., quinquaginta locis illam defereret, & Erasmicam sequeretur.

Secunda Stephani Editio est A°. 1549. IV. Id. Octobr. eadem forma, iisdem typis, eadem praefatione, imo eodem numero paginarum ac linearum.

Tertia eaque elegantissima Stephani Editio est in folio A°. 1550. 17. Kal. Jul. qua quid praestitum sit, praefationis sequens principium docet: „Superio- „ribus diebus, Christiane Lector, N. Domini J. C. Testamentum — cum „vetustissimis XVI. scriptis exemplaribus quanta maxima potuimus cura ac di- „li-

„ ligentia collatum minori forma, minutioribusque regiis characteribus tibi ex-
 „ cudimus; Idem nunc iterum & tertio, cum iisdem collatum, majoribus vero
 „ etiam regiis typis excusum tibi offerimus. --- primo Complutensem Editio-
 „ nem intelligas, quae olim ad antiquissima exemplaria fuit excusa, cui certe
 „ cum nostris mirus erat in plurimis consensus. Graece: τὸ δὲ α. βιβλίον ἐστὶ τὸ
 „ ἐν Σπανίᾳ ποτε τυπωθὲν, κατὰ τινὰ ἀντίγραφα τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἀκριβεστάτων.
 secundo &c.

Quarta denique Stephani Editio prodiit Genevae 1551. in Octavo. Textus
 idem est ac praecedens; nisi quod singula Capita in certos versiculos nunc
 demum divisa fuerint: cujus inventi his verbis meminit filius H. Stephanus praefatione praefixa Concordantiis Graecis N. T. „ Ultimū, quod in literas Sa-
 „ cras, vel potius earum lectores, parens meus Robertus contulit beneficium,
 „ minus aliis non fuisse, qui judicant, non insagaci esse iudicio videntur ---
 „ Lutetia Lugdunum petens hanc, de qua agitur, Capitis cujusque catacopen con-
 „ fecit, & quidem magnam ejus inter equitandum partem. --- inventum illud
 „ simul in lucem simul in omnium gratiam venit, simulque in tantam authorita-
 „ tem, ut quasi exauctorarentur aliae T. N. sive Graecae sive Latinae sive Gal-
 „ licae sive Germanicae sive in alia vernacula lingua Editiones, quae inventum
 „ id secutae non essent.

His explicandis sequentia addimus, 1. Codices MSS. non a Roberto Step-
 hano, sed ab ejus filio, tunc temporis octodecim annorum puero, aut inspe-
 ctos, aut cum editis collatos fuisse; id quod tum ipse praefatione N. T. 1587.
 editi innuit „ plusquam triginta veteres Scripturae libros VIDI, partim in re-
 „ gis Galliae Bibliotheca, (quorum auctoritatem & fidem pater meus in illa edi-
 „ tione grandi secutus est,) partim in Italicis; tum etiam Th. Beza mani-
 „ festius ab ipso didicit, & in dedicatione N. T. Elisabethae Angliae Reginae A°. 1564. his verbis exposuit: „ Ad haec omnia accessit exemplar ex Stephani no-
 „ stri Bibliotheca cum XXV. plus minus vetustis Codicibus & omnibus pene
 „ impressis ab Henrico Stephano ejus filio, & paternae sedulitatis haerede,
 „ quam diligentissime collatum”. Eo facilius spero fidem mihi habebit lector
 affirmanti, quae Beza de diligentia Stephani praedicat tam esse hyperbolica,
 quam ea quae de XXV. plus minus Codicibus MSS. tantum non vero dupli-
 cato numero paulo ante dixerat; Testor autem, me Stephani primum, secun-
 dum, octavum, nonum, decimum quintum iterum conferendo, & V. L. a Ku-
 stero ex decimo tertio & decimo quarto editas cum Stephanicis comparando,
 in his vix decimam illarum partem deprehendisse. Utrum igitur H. Stephanus
 negligenter an studiose in hoc negotio versatus sit, Lectori dijudicandum relin-
 quo. Idem circa primum Stephani Codicem jam observavit Millius prol. 1226.
 „ In uno, inquit, certe exemplari Complutensi Lectiones plus DCC. omissas
 „ in hac Editione deprehendimus, hoc est longe plures quam quae in ea no-
 „ tatae sunt, neque enim adscriptas videre est ultra DXCVIII. Neque certe
 „ credibile est majorem habitam fuisse caeterorum librorum rationem quam
 „ Hispanici”.

Cum haec in priori Prolegomenorum editione attulissem, Anonymus quidam,
 cum quo nobis supra res fuit p. 34, ut honori H. Stephani & T. Bezae scilicet
 consuleret, utriusque testimonio apertissime & confidentissime contradixit: *Fal-
 sum est*, inquit p. 8. *Henricum Stephanum puerum varias lectiones 15. Codi-
 cum collegisse, ut in margine an. 1550. ponerentur --- Constat Henricum Ste-
 phanum post Editionem an. 1550. cod. MSS. undique conquistos contulisse.*
 Juvat igitur, aliis ex abundanti allatis H. Stephani testimoniis id quod diximus
 confirmare. In *Thesauro Linguae Graecae* passim disertè testatur, se Codices Te-
 stamenti Novi contulisse, patrem vero istam collationem adhibuisse, cum N. T.
 excuderet. „ T. 1. p. 888. 2. Pet. II. 14. πλεονεξίας. Hanc enim lectionem,
 „ non

„ non alteram *πλεονεξίαις*, *invenimus* in plurimis Vet. Cod. quos *regia biblio-*
theca nobis suppeditaverat. T. 2. p. 267. E. *κλυδῶν*, *κλυδῶνος*, scriptum
 „ etiam invenitur: sed magis recepta est altera scriptura *κλύδων*, *κλύδωνος*, de
 „ qua etiam *omnia* Testamenti novi vetera exemplaria consentire comperi
 „ (*quum ea inter se conferrem*) *Lucae* cap. 8. & p. 463. G. *Eph.* V. 12.
 „ Invenitur & *κρυφῇ*, cum *η* habente, subscriptum; sed in nullo nostrorum ve-
 „ terum exemplarium *memini* me hanc scripturam observasse: nec vero quem
 „ locum hic habere possit intelligo. p. 890. F. in quibusdam N. T. locis, in
 „ quibus hoc vocabulum notatur, ex veteribus exemplaribus manuscriptis, quae
 „ pater meus in consilium *adhibuit*, dum illud ederet, alia conjunctim, alia
 „ disjunctim scriptum habebant *Marci* VI. 31. *ἀνὰ μέσον*. p. 1029. D. *Act.*
 „ XXIII. 3. *παρανομῶν*. Possit autem cuipiam videri aptius *πὸρὰ νόμον*, quum
 „ praecedat *κατὰ νόμον*. Sed *memini* in collatione Vett. exemplarium lectio-
 „ nem hanc omnium testimonio fuisse comprobata: ac certe plus vehementiae
 „ habet *παρανομῶν*, quam *παρα νόμον*, meo quidem iudicio. p. 1666. F. Hic
 „ autem non tacebo, quantam in Vett. Exemplar. T. N. varietatem scripturae
 „ *repererim* in hujus arboris nomine *Luc.* XIX. 4. (loquor autem de iis
 „ exemplaribus, ex quorum collatione editum fuit a patre meo Testamentum il-
 „ lud novum grandibus literis.) T. 4. p. 598. C. expositionem istam ex vete-
 „ ribus quibusdam exemplaribus affero, quorum *collationem* pater meus in con-
 „ silium *adhibuit*, quum N. T. excudit. Eorum enim nonnulla adscripta mar-
 „ gini habebant haec verba: *Μενάνδρῃ τῇ Κωμικῇ γνώμῃ ἐν Θαδίᾳ* (pro quo *Θαδίᾳ*
 „ fortassis reponendum fuerit *Θάιδι*) Item *χρηστὰ ἀντὶ τῇ κῆφα*. *Indicis* I. p.
 „ 255. B. legitur *Marci* 2. *ράκκς ἀκνάφς* in Codice etiam MS. II. p. 33. E.
 „ ex iis autem exemplaribus antiquis, quae ad T. N. editionem undique con-
 „ quisiverat pater meus, unum haec margini adscripta de vocabulis illis habebat
 „ [*Act.* XIX. 12.] *ἀμφότερα λινοειδῆ εἰσι, πλὴν τὰ μὲν συδάρια ἐπὶ τῆς κεφαλῇ*
 „ *ἐπιβάλλεται τὰ δὲ σιμικίνθια ἐν ταῖς χερσὶ κατέχουσι, πρὸς τὸ ἀπομάττεσθαι τὰς*
 „ *ὕγρότητας τῇ προσώπῃ, ὅσον ἰδρῶτα, δάκρυον, πτύελον καὶ τὰ ὅμοια*”. Addam
 „ unicum ejusdem testimonium, sed luce meridiana clarius, ex praefatione *Cate-*
 „ *nae Augustini Marlorati in Genesin* praefixa: „Robertus Stephanus, inquit,
 „ pater meus --- quum N. T. Graecum cum multis vetustis exemplaribus
 „ OPERA MEA COLLATUM, primo quidem minutioribus typis & parvo
 „ volumine, --- mox autem grandibus characteribus & magno volumine, ad-
 „ hibita quanta potuit Typographiae Magnificentia excudisset &c.”. Si *Hen-*
 „ *ricus Stephanus* Codices Bibliothecae Regis Galliae & Italicos contulit, & si
 „ pater ejus *Robertus* ea collatione usus est, cum N. T. Graecum & parvo &
 „ magno volume excuderet, manifestissime consequitur, illam collationem non
 „ post annum 1550, sed ante annum 1546. fuisse factam; nisi si dicas *Ro. Ste-*
 „ *phanum*, per nescio quam prolepsin, jam anno 1550. collatione usum esse,
 „ quae demum postea fuerit instituta: aut *Henricum* ejus filium post illud tempus
 „ Bibliothecas Regis Galliae & Italicas vel frequentasse vel omnino frequentare
 „ sine periculo posuisse. Haec cum partim sciret, partim facillime scire posset
 „ *J. A. Bengelius*, nescio qua de causa ad veterem Cantilenam rediens „ XVI.
 „ inquit, *Codices contulerat* Robertus: igitur IX. plus minus Henricus. Ad-
 „ dito hoc epiphonemate: *Vere haec & modeste atque utiliter esse dicta, om-*
 „ *nes, ut spero, agnoscent. Introduct. in Crisn* N. T. p. 446.

Hac occasione duae difficultates, quae me diu torserant, sunt expediendae.
 Altera est de *numero Codicum Stephanicorum*; cum enim Ro. Stephanus, in
 praefatione & in margine Editionis in folio, nonnisi XVI. Codicum faciat
 mentionem, inter quos Editio Complutensis primum occupat locum; cumque
 T. Beza in annotationibus non plures Stephani Codices ad testimonium citet:
 qui factum, ut Henr. Stephanus scriberet se *plus quam XXX. Codices vidisse*,

& Beza testaretur, exemplar Henrici Stephani ab eo cum XXV. plus minus Codicibus diligentissime collatum fuisse? Respondeo: facile haec & secum & cum veritate conciliari posse, si dicamus, Henr. Stephanum ultra XXX. quidem codices *vidisse*, sed nonnisi XVI. a capite ad calcem cum editis *contulisse*; verba vero hyperbolica Bezae esse commoda interpretatione mollienda. Altera difficultas est de numero Lectionum variantium. Cum enim Beza editione Ro. Stephani in folio fuerit usus, & Lectiones variantes ex ejus margine saepe attulerit, etiam ubi Typothetarum vitio in numero codicis aberratum est; quaeritur, unde idem Beza lectiones Stephanicas hauserit, quae in margine editionis Roberti non reperiuntur, ex codice secundo *sex*, ex octavo *quadraginta tres*, ex omnibus Stephanicis in solis Evangeliiis minimum *centum & duodecim*? Respondeo: Bezam praeter editionem Roberti accepisse etiam ipsum Henrici ἀντίγραφοι, ex quo Robertus, multis neglectis, quaedam pro arbitrio excerpta in marginem suae editionis conjecerat. Quod etiam observavit *J. Morinus Exerc. Bibl.* p. 41. „ Quis, inquit, varias omnes Lectiones tanto numero non crederet Robertum Stephanum esse complexum? Sed longe aliter se res habet: Theodorus enim Beza eosdem Codices [i. e. eorundem Codicum collationes] a sodali mutuatus, ut eorum ope textum Graecum N. T. recenseret, & commentaretur, nonnullas ab eo praeteritas adnotavit; & ante ipsum, vel saltem, ante quam Exercitationes prodissent, eodem tempore, *Stephanus Curcellaeus* praefat. N. T. Stephanicae, inquit, editiones magna cum diligentia ad XVI. Graeca exemplaria collatae fuerunt, & in majore ---- plurimae in istis exemplaribus inventae Variantes lectiones ad marginem sunt descriptae: sed tamen non omnes, quae illic habebantur; ut constare potest ex Bezae annotationibus, qui iisdem cum Roberto Stephano codicibus usus, quasdam in ejus editione praetermissas recenset”.

2. Quicquid Stephanus in prima & secunda Editione jactet, nempe ad Regios Codices recensitas esse, revera tamen nonnisi rarissime, & ubi omnes aut plerique codices contra Erasmianam conspirabant, in Textu emendando illos adhibuit, cujus consilii ipsum in tertia Editione ita poenituit, ut ubique fere ad Textum Erasmi exprimendum rediret, & Millio supputante, vix vices ab eo recederet, etiam contra plerosque, imo interdum contra omnes Codices MSS. quod jam *Curcellaeus* in praefatione N. T. observavit, atque suo jure miratus est. Quod autem Millius prol. 1159. post R. *Simonium* affirmat, deciesque repetit: „ Complutensis Editionis Textum illum ipsum fuisse, quem ex MSS. suis recensuerit Robertus, & ad cujus oram, antequam Editionem suam primam adornasset, Variantes istorum librorum lectiones conjecerat. & 1177. Editione Complutensi ceu fundo innixura erat haec Stephanica. ---- Complutensi ceu basi insistere eam manifestum est in Evangeliiis, Actis & Epistolis, 1187. 1226. Hispanici libri ἐδάφει insistebat haec editio”. In hoc & a se ipso & a veritate dissentit; cum ipse, supputatione inita, fateatur, Editionem primam Stephani sexcentis circiter locis a Complutensi recedere, & Erasmianam sequi, & quidem ducentis in locis perperam & contra omnes vel plerosque Codices. (in quibus etiam occurrit illud καὶ ὡς Rom. XII. 11. & ἐὰν εἰ & ἀπαρχή Apoc. XXII. 19. alique errores typographici) „ In Apocalypseos Textu, conficiendo luculenter satis prodit libri hujus contextus, Editorem suorum Codicum ipsiusque adeo Complutensis adeo exiguum seu potius nullam habuisse in Textu suo statuminando rationem, ut rejecto locis plus CCCCXL. Codice Complutensi ---- universum Apocalypseos Textum conformatum dederit ad Editionem quintam Frobenianam, h. e. Erasmianam”. Idem pr. 1229. de tertia Editione asserit Millius conquestus, „ de Stephani, cum Editionem hanc adornaret, nimio in quintam Frobenianam studio”. Supra autem dixerat,

Stephani tertiam a Complutensi mille trecentis locis variare: licet in Apocalypsi, deserta Erasiana & suis prioribus, Complutensem editionem fere secutus sit.

3. Jure etiam conqueruntur viri docti, quod Stephanus vagam admodum MSS., quibus usus est, Codicum descriptionem dederit, dum omnibus promiscue commentitium titulum vetustissimorum tribuit, & ipsi Editioni Complutensi locum inter MSS. concedit; praecipue vero dum non exprimit, utrum Codices illi integrum N. T. an particulam ejus duntaxat hanc vel illam continerent, unde ingens confusio, quae plurimis erroribus causam praebuit, exorta est. Cui malo nos in recensione MSS. medelam attulimus, ostendimusque Codices Stephani, excepto Secundo & Octavo, non admodum esse vetustos: praeter Complutensem Editionem habuisse exemplaria Evangeliorum decem, Actorum & Epistolarum octo, Apocalypseos vero non nisi duo.

4. In V. L. signis Textui inferendis, & numeris Codicum margini apponendis frequentissime a typothesis aberratum est. Confunduntur Codices *α.* & *ια.* & in Evangeliiis non raro citatur Codex non nisi Epistolas continens & vicissim; quod etiam Lucas Brugenſis in 1. Jo. V. 7. & Millius suspicati sunt. Vide etiam supra p. 37.

5. Levitatis ejus hoc est indicium, quod, nullo novo testimonio accedente, intra quadriennium tantopere a se ipso disſenſit Stephanus, ut a priori Editione in secunda sexagies septies recederet, in tertia vero ab utraque praecedente, juxta Millii calculum, ducenties octuagies quater; utque in Apocalypsi semel atque iterum Erasianam, tertio denique etiam Complutensem Editionem, nunquam vero MSS., quos habebat, & quos sequi unice debebat, Codicum Lectionem sequeretur.

6. Distinctionem Capitum in versus non miror illi placuisse, qui Concordantias parabat, utpote huic operi necessariam atque utilem; neque miror placuisse Typographis, quibus ex majori, aucto vacuo spacio, libri volumine majus accrevit lucrum; aut illis Doctoribus, qui, neglecta connexione Contextus sacri, singulas pericopas tanquam singulas sententias & quasi totidem Aphorismos considerant; ut ita liberius suae phantasiae indulgere, atque quidlibet ex quolibet efficere possint. At miror, universalem adeo applausum obtinuisse istam distinctionem, quae saepissime imperite facta est, & semper sensum implicat magis; jungenda separat, aut separanda conjungit; & Epistolas v. gr. continuo filoratiocinii scriptas instar scoparum dissolutarum exhibet; quo nihil fingi possit absurdius, atque a sensu communi & mente scriptorum sacrorum alienius. Sed bonum factum, quod & olim cordati viri & nuper extiterunt, qui ab hac Stephani sterili ac minuta diligentia palam abhorrere se prae se tulerunt.

DE QUINQUE EDITIONIBUS BEZAE.

Prima editio est A°. 1556. exhibens Latinam tantum Versionem cum Annotationibus; quae A°. 1559. Tiguri fuit repetita, Textu Graeco editionis Stephanicae quartae addito: Reliquae omnes secunda A°. 1565., tertia A°. 1582., quarta A°. 1589. quinta denique A°. 1598. exhibent etiam Textum Graecum, ab ipſomet Beza formatum.

In prima & secunda Editione adjutum se fatetur *Vallae*, *Stapulensis*, & *Erasmi* Annotationibus, praecipue vero *R. Stephani* Codice A°. 1550. cum V. L. edito. In tertia adhibuisse etiam duos Codices MSS. suos testatur, *Claramontanum* nempe & *Cantabrigiensem*, una cum Versione *Syra* N. T. & *Arabica* Actorum Apostolicorum, & utriusque ad Corinthios Epistolae; in quarta & quinta accessisse praedicat consilia amicorum, *Drusii* & *Piscatoris*. In duabus iisdem postremis Editionibus mentionem etiam facit vetustissimi MS. *Codicis*,

cis, quem nuper nactus sit; quo ipsum tamen bis tantum, in extremo nimirum Matthaeo & Luca, ad explicandam subnotationam usum deprehendo.

Dissentit Beza ab Editione Stephanica, in Versione & notis, locis circiter ducentis, quorum quinquaginta in ipsum Textum Graecum recepit: Sexcentis vero minimum locis lectionem receptam dubiam facit, eique alias aut singulas aut subinde plures aequiparat. Accentus spiritusque, commata etiam & distinctiones, pro lubitu immutavit, quoties ita planiorem sensum effici existimabat. Neque raro etiam sententia mutata secundis curis priora resingit atque retractat. Et, quod animadversione dignum est, haec omnia Beza sibi permisit, cum adhuc Laufannae commoraretur, & antequam ad Hierarchiam Genevensensem evehctus esset; ne quis putet, aliis non item licere id quod Bezae licuit.

„ Satisfecit Stephani & Bezae industria Ecclesiis Reformatis haftenus omnibus. Quotquot enim vel in Belgio vel Germania vel Gallia N. T. novas procurarunt editiones, magnorum illorum virorum Codices religiose sunt secuti; Casaubonus etiam & Heinsius, quorum tamen in Crisi & antiquitatis studiis magnum est nomen, in illis acquieverunt”, inquit Hottingerus in Bibliothecar. p. 130.

Hodie tamen, nisi me fallit opinio, communi eruditorum consensu Bezae auctoritati multum detractum est. Neque id immerito sane: nam quod vel ex sua conjectura, vel ex uno Syro aut Latino Interprete, sive potius ex mendoſo eorum Apographo, vel ex uno aliquo Graeco novo Codice, vel denique ex Complutensi, contra consensum Codicum vetustissimorum, Patrum, atque Conversionum antiquiorum, lectionem receptam loco suo movere toties tentavit, in eo haud paulo certe plus sibi sumsit, quam aequis iudicibus adprobare posset. Neque illud non cordatis displicet, quod, *ex Veteribus Origenem, ex recentioribus vero Castalionem*, viros ipso longe in tractandis sacris majori usu atque fide versatos, ubique *acerbius reprehendat*; sicut ipse in Praefatione gloriatur, tum quod etiam Erasmo illud ipsum vitio vertit, quod ipse in suis laudibus commemoravit, quando de illo in prima Praefatione „ Fa-
„ teor, inquit, me videre non posse, cur, quod uno loco comprobavit, in
„ alio rejiciat: quod alibi mutavit, alibi retineat”. De se vero in Praefatione ultima, „ Ita, inquit, factum, ut quater istud a me fuerit editum, no-
„ vis semper accessionibus valde locupletatum; dum paucula quaedam in ip-
„ so contextu facere meliora studeo: in annotationibus quaedam partim ab
„ amicis admonitus, partim iudicio ipse meo emendo: quaedam prorsus tollo:
„ multa prius a me non animadversa adjicio; quod a me factum, si quis levi-
„ tati vel inconstantiae tribuerit, non dubito, certe bona conscientia fretus,
„ ad omnes aequos lectores provocare. Imo tantum absun ab eo, ut toties
„ innovatae istius rei me poenituerit, ut in hac quinta hujus operis Editione
„ eandem, imo etiam pene majorem, quam unquam ante, operam, diligentiam,
„ fidem adhibuisse me minime pudeat: imo nunc quoque libens agnoscam ac
„ profitear, a me neque tanti suscepti operis magnitudini, neque meo ipsius
„ summo desiderio, quamvis non paucorum vere amicorum opera adjuto, esse
„ satisfactum”. Quod posterius Bezae de se ipso iudicium, Hottingeri quod
supra proposuimus iudicio, est sane cur multum anteponas; neque quisquam opinor nos in contumeliam Bezae id dixisse interpretabitur, si ingenue, ipso Beza praeunte, fateamur, Editione ipsius *neque nostro summo desiderio esse satisfactum*.

Illud autem in eodem viro vix ferendum videtur, quod posteaquam censorem aliorum egisset, multo frequentissime in iisdem offendit, in quibus alios reprehenderat. Audiamus ipsum in Praefatione: „ Ut in genere, inquit, de om-
„ nibus loquar, quum in ipsis Graecis Codicibus maxima sit interdum varietas,

„ videntur omnes vel satis multis exemplaribus non fuisse instructi, vel non satis de hac annotanda Varietate solliciti, quum caeteris neglectis ea plerumque „ annotarint, quae ipsi probarunt, quum singula potius annotare oportuerit, „ ut suum cuique iudicium relinqueretur; id ergo ab illis factum fuisse vehementer cuperem”. Quod si serio scripsit Beza, cur quaeso in Epistola ad Academiam Cantabrigiensem, cum ei Codicem suum donaret, contrarium scribit his verbis: „ Hac de re tamen vos admonendos duxi, tantam a me in Lucae praesertim Evangelio repertam esse inter hunc Codicem & caeteros quantumvis veteres discrepantiam, ut vitandae quorundam offensioni asservandum „ potius quam publicandum existimem?” Cur ipse minimam partem Variationum, quas in suis Codicibus Cantabrigiensi & Claromontano viderat, promulgavit, longe plura vero & praecipua non suppressit tantum, verum etiam omnino negavit interdum, ad notitiam suam pervenisse? Accipe, quid docti priorem conquesti sint: „ Quod ipse Beza, ait Morinus in Exercitatt. p. 46., in aliis „ reprehendit, semper praestitit: varietates quas aliquomodo probavit, eas tantum retulit, caeteras prope innumeras silentio praetermisit, — p. 56. aut maligne „ dissimulavit. Beza nescio quo consilio plurima, quae prae manibus habebat, publico invidit”, Curcellaeo teste. Idem omnibus, quibus grave non erit Bezae annotationes cum Millii V. L. contendere, in oculos incurret.

Foedissimum denique illud est, quod circa V. L. a R. Stephano A^o. 1550. editas commisit. 1. Cum enim ex praefatione Stephani sciret, XV. tantum MSS. Codices ab eo consultos, & cum editis collatos fuisse, non veritus est eorum numerum augere, de viginti quinque plus minus manuscriptis Stephani Codicibus in Praefatione locutus; quem numerum in tertia demum Editione ad septendecim, in quarta vero & quinta additis suis Cantabrigiensi & Claromontano ad novendecim reduxit, ne scilicet non a vero numero iterum recederet. 2. Inter hos Manuscriptos eosque vetustos Stephani Codices Editionem Complutensem numerat. 3. Cum in prima Editione ad Stephani Codices provocaret, insequentibus mentionem Stephani plerumque omisit, & MSS. illos tanquam suos citavit, quod incauto lectori fucum facit, ac si nempe ipse Beza non Editionem Stephani A. 1550., sed ipsos MSS. Codices inspexisset. 4. De Codicibus Stephani loquitur, ac si singuli N. T. integrum continerent. 5. Ubi Stephanus ex incuria nullam variationem annotaverat, Beza serio atque graviter testatur, omnes vel XVII. Codices MSS. legere, ut in editis expressum est. Vid. in *Matth.* XX. 7. *Luc.* XX. 28. 6. Suum Cantabrigiensem & Stephani secundum pro duobus testibus sese invicem confirmantibus producit, cum revera duo tantum sint nomina ejusdem singularis Codicis, uti probavimus. p. 28. 7. Denique nec illud probo, quod Codices, quos ante ipsum Ro. Stephanus ad marginem editionis suae clare & distincte expresserat, Beza postea obscure & confuse significare maluit; de qua re lectorem monuit Typographus Edit. 1. f. 335. „ Sed & quod ad vetera N. T. exemplaria attinet, quorum „ fides & autoritas in his annotationibus saepissime citatur (sunt autem cum alia, tum ea omnia, quae in Regis Galliarum bibliotheca extant) de hoc te „ commonefaciendum per me putavit illarum *author*, se nimirum, quum initio „ ea citare nominatim soleret, vocando, hoc, primum, illud, secundum, & „ ita deinceps: postea, ob suum ea in re cum nulla tua utilitate conjunctum tadium, illorum denominatione supersedisse, enumeratione contentum. Vale” (vide supra p. 48. & 62.)

Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem

Cogitat.

Quod si quis igitur haec omnia cum bona, quae in isto negotio requiritur, fide conciliare poterit, gratissimum nobis faciet, si errantes deducat in viam.

Quo

Quo minus autem hoc facile sperem a quoquam praestitum iri, facit historia illorum temporum, qua constat Bezam autorem esse libri, quo supplicio capitali τὸς ἑτεροδόξους afficiendos esse contendit: Castalionem vero innocentissimum atque optimum virum, Linguae Graecae in Academia Basiliensi Professorem meritissimum, indignis modis ab eodem oppugnatum fuisse. Cur igitur ab omni pia fraude abstineret Beza, qui a vi aperta temperare sibi vix potuit? quique tantum non sola autoritate sua secum dissentientes opprimere poterat, cur superfluum diligentiam in convincendis iis adhibuisset potius?

Huc facit etiam, quod Beza Editionem alteram N. T. sui nonum in annum prefferit, donec scilicet mortem *Castalionis* antagonistae sui, ex aegritudine animi ob gravissimas non unius generis apud Magistratum Basiliensem ipsi ab eodem Beza intentatas falsas licet criminationes consecutam, comperisset. Quae omnia hominem potius vafrum ac diffisum causae suae, quam fideliter diligenterque ac pie susceptum negotium gerentem produnt. Ingenium Bezae cognoscere haud obscure licebit ex Epistola, quam nunc primum ex ἀπογράφῃ edimus integram.

Sebastianus Castalio Theodoro Bezae S.

„ Cognovi a quodam amico augere te tuas in Novum Testamentum annota-
 „ tiones, & optare responsionem meam ad ea, quae in prioribus adversus trans-
 „ lationem meam scripsisti, paratumque esse eam curare excudendam. An in
 „ eadem sententia perseveres, scire ex te velim; quod si perseveras, rescribe
 „ mihi tua manu, sicut ego tibi mea, & ego tibi deinde mittam responsionem
 „ meam his conditionibus: Primum ut totam fideliter cures excudendam, ne-
 „ que quicquam addas, aut detrahas, aut immutes. Deinde ne eam diutius
 „ supprimas, neve quicquam adversus eam, aut cujus scribendi ex ea sumseris
 „ occasionem, emittas in publicum, quin ipsa vel jam prodierit, vel una pro-
 „ deat. Postremo ut bona fide mecum agas, neve cum huiusmodi aliqua con-
 „ ditione excudendam suscipias, ut dicas: *quantum in me erit*, aut: *per me*
 „ *non stabit*: sed, an tibi per alios liceat excudere, certo scias, antequam eam
 „ tibi mitti jubeas. Illud etiam addo, si a nomine meo usque adeo abhorres,
 „ permitto tibi, ut eam sine meo nomine emittas, & me pro Castalione quen-
 „ dam appelles, quemadmodum hactenus fecisti, idque facias in titulo meae
 „ responsionis. His ego tibi conditionibus (quas aequas esse confido) mittam,
 „ volente Deo, responsionem meam, tu deinde contra eam scribito & excudito,
 „ quae voles, sive seorsum sive in eodem cum ea voluminis corpore. Hactenus de
 „ conditionibus. Jam extra conditiones, dabo tibi consilium, Beza, quo nullus
 „ unquam amicus dabit sanius. Consulo tibi ut abstineas a maledictis; idque
 „ non mea causa facio; nam maledicta vestra causam meam non tam laedunt,
 „ quam juvant: & si vos odissem, optarem, ut in eadem maledicentia persevera-
 „ retis, quo magis elucesceret, cujusnam Spiritus arma adversum me adhibeatis:
 „ sed hoc tua causa consulo. Primum quia maledicendo peccas in Deum, cujus
 „ iudicium vel vivus vel mortuus non effugies. Deinde quia te ipsum reddis mode-
 „ stissimo cuique maxime invisum. Postremo quia causam tuam reddis suspe-
 „ ctam, dum rationibus quasi parum firmis admisceas maledicta. Praestaret, &
 „ magis ingenuum esset, sine odio aut acerbitate contradicere. Ita enim appa-
 „ reret studium veritatis. Sed ut id facias, impera tibi, & mentem quaere me-
 „ liorem. Alioqui si, eundem animum retinens, verbis modestiam simulares aut
 „ scriptis, simulatio esset nihilo melior quam maledicentia. Haec ego tibi quo-
 „ animo scribam, novit Deus & ego; quam vere & salutariter scribam, tu ip-
 „ se cognosces, si in te ipsum descenderis. Non odi te, quamvis a te in qui-
 „ busdam dissentiam, & cupio erga te, sicut & erga omnes alios, officio fun-
 „ gi hominis Christiani. Contende mecum charitate: nullum unquam habuisti
 „ amicum fideliozem. Reprehende in mea translatione, quae poteris, rem fa-

„cies mihi non ingratam: liceat modo ad ea respondere, quae non bene reprehendisse visus fueris; in veris reprehensionibus habebis me facilem confes-
 „sorem atque correctorem. Vale, Basileae die 16. Junii, Anno 1558. Mis-
 „sa fuit haec Epistola”.

DE EDITIONIBUS ARIAE MONTANI.

Benedictus Arias Montanus, Hispalensis, Doctor Theologus, jussu & studio Philippi II. Hispaniarum Regis edidit octo Voluminibus in folio *Biblia Polyglotta*, & in iis Novum Testamentum Graece, quod postea minimum duodecies, non sine aliqua varietate, fuit recusum. „Editiones Plantiniana” inquit S. Curcellaeus in praefatione N. T., „Complutensem, quae fuit omnium prima, κατὰ τὸν αἰῶνα secutae sunt, nisi quod accentuum & spirituum notas, in ea omissas, adscripserint”. Et J. Millius prol. 1115. „Optandum, inquit, omnino esset, ut editionis *Complutensis* textus, demto uno & altero vitio, quae in *iterata* proinde Bibliorum istorum *editione* sustulit *Arias Montanus*, integer & illibatus in Editiones posteriores quasque transisset.” In alia omnia discedit J. A. Bengelius qui in *Apparatu* p. 435. „In Bibliis, inquit, Regiis Antverpiae A°. 1571. excusis *Ben. Arias Montanus*, vel quisquis sub ejus ductu textum Graecum recognovit, is *Erasmii Stephani* exemplar ad Complutensem Editionem conformavit, & Plantini praelo accommodavit: unde multa Erasmica non tam consilio quam casu remanserunt.” Utrunque a vero aberraverunt, sed multo propius Curcellaeus atque Millius. Certum enim est, non editionem Erasmicam ad Complutensem, sed vicissim Complutensem ad Erasmicam conformatam fuisse, ita tamen ut τὸ ἑκάστω ἐσθὲν editio Complutensis, rarius autem ex Erasmi, & rarissime ex Stephani editione, vel orthographia vel ordo verborum vel Syntaxis mutaretur, vel articulus aliquando adderetur, aliquando demeretur; plerumque perperam & contra plurimorum Codicum fidem, aut saltem ubi nihil erat necesse. Id & αὐτοψία docet, & *Theologi Parisienses* ex parte testantur: „Nos infrascripti Doctores sacra Biblia opera Ariae Montani in lucem emissa, & a Plantino typis Hebraice, Syriace, Graece & Latine expressa *ad formam Complutensium* Bibliorum, olim in Hispania impressorum, vidimus”: & ipse Arias „ex Philippi regis Catholici mandato legatus, ait se cum *Complutensi* & correctissimis aliis exemplaribus collatum recensuisse & probavisse. Antverpiae Kal. Febr. 1571”. Nec non Guido Fabricius Boderianus „in ipso etiam Graeco illud diligentur est observandum, ut ubicunque aliquid *additum* est ex antiquis Codicibus Graecis, quod in *Complutensi* editione non inveniebatur, quodque alioqui cum *Vulgata* editione consentiebat, obeliscus praefigeretur”. Plerumque tamen Arias Montaniis sine *signis* — i. e. obeli vel + i. e. asterisci appositis, sustulit aut addidit, quae voluit. Verum ergo non est, quod Bengelius unus & solus, sed sine rationibus allatis, asserit, multa Erasmica non tam consilio quam casu remansisse: contra verum est, pauca Erasmi, non casu sed consilio, huic Editioni inserta fuisse. Tam infeliciter autem Ariae Montano cessit illa ratio corrigendi editionem unam ex altera, ut, praeter ea, quae jam dixi, & vitia typographica editionis Complutensis retineret, & vera lectione expulsa lectionem mendosam editionis Erasmi, aliquando typosetae culpa unice ortam, substitueret; unde consequitur, illud consilium *medullam praestantissimarum editionum* pro Textu sacro exhibendi, quod Bengelius secutus est, multis & magnis difficultatibus esse oblitum.

Ufus autem sum tum editione Plantiniana prima anni 1572. quam ex bibliotheca sua mecum libentissime communicaverat Vir Vener. Hieron. Sim. van Alphen Theologiae in Academia Ultrajectina Professor A°. 1731.: tum altera Plantiniana

tiniana cum *interpretatione interlineari Latina* 1584. in folio, cum qua etiam editionem *Raphelengii* Leidae A°. 1591. in 24. congruere deprehendi, licet utraque a prima in Evangeliiis, Actis & Epistolis minimum centies discedat, ad Erasmi & Stephani editionem desllectens: tum denique editione *Petri de la Roviere* Genevae A°. 1620. curata cum notis *Josephi Scaligeri*. Hac editione ut plurimum hodie utuntur, qui sub dominatione Turcarum vivunt, Graeci: sequitur autem Plantinianam alteram, exceptis quadraginta circiter Evangeliorum Actorum & Epistolarum locis, quibus Erasmi editionem praetulit, quisquis ille fuit, Editor. In Apocalypsi vero Arias Montanus pressius Complutensi adhaesit, ita tamen ut etiam hic quadragies, si recte numeravi, ea editione deserta Erasmicam sequeretur.

DE EDITIONE HODIE RECEPTA.

JAm *novendecim*, h. e., plures quam initio putaveram, Editiones principes descripsi, nondum tamen, quod mireris, de *Editione hodie recepta* egi. Haec enim demum prodiit A°. 1624. ex officina *Elzeviriana*: ab eo vero tempore, certatim & ab *Elzeviriis*, & ab omnibus in Belgio typographis, & a *S. Curcellaeo*, *J. Feilo*, *J. Leusdeno* (qui versionem Latinam Ariae Montani, cum hoc Textu Graeco parum consentientem, apposuit) denique *G. a Mastricht* fuit repetita; ita ut nullius recensiois plura in manibus hominum versentur exemplaria, haecque adeo Editio nunc regnum obrinere videri possit. De quo etiam gloriantur Typographi in praefatione Editionibus, quas post primam excuderunt (prima enim praefationem nullam habet) praefixa „*Typographi* Lectoribus de hac Editione. Anni jam sunt aliquot, ex quo Foedus „novum ex *Regiis & caeteris Editionibus*, quae maxime ac prae caeteris „NUNC OMNIBUS PROBANTUR ----- dedimus expressimusque. ----- „Textum ergo habes NUNC AB OMNIBUS RECEPTUM, in quo nihil „immutatum aut corruptum damus“. Operae igitur pretium fuerit, tum quo modo, tum a quo haec Editio fuerit curata, inquirere.

Quomodo sit curata, indicat Titulus „Novum Testamentum ex Regiis aliis, „que optimis Editionibus cum cura expressum“. (Ubi per Editiones *Regias* non intelligitur Antwerpiensis Philippi II., ut in Bibliotheca Sacra affirmatur; sed *Stephani tertia*, ex Bibliotheca regia, typis regiis, a typographo Regis excusa, & Henrico II. Galliarum Regi dedicata: per Editiones autem *alias* intelligitur editio postrema *T. Bezae*.) De hac editione *J. Millius* prol. 1707. „Textus ipse, *inquit*, ad unum Stephanianum tertium totus expressus videtur, „praeterquam duodecim in locis, in quibus solis, quantum video, a Stepha- „nico recessere *Marc.* IX. 38. *Luc.* VII. 12. XV. 26. *Act.* IX. 35. XXI. „2. 1. *Cor.* VII. 29. 2. *Cor.* XI. 10. 1. *Pet.* II. 21. 2. *Jo.* 5. *Apoc.* II. 5. „XX. 4.“; Aliter judicat *Bengelius Introduct.* p. 436. „Et tamen, *in-* „quit, Beza demum, si quaeris, parens est lectionis hodie receptae: *Be-* „zae enim textum, „quin etiam annotationes Bezae, & *Henricus Stepha-* „nus, & *Elzevirii*, magis quam ullum alium antecessorem sunt secuti“. Propius vero Millius; licet enim editio *Elzeviriana* ex *Stephani, tertia sola* non sit concinnata, saepius tamen Stephanum quam Bezam sequitur. Non autem, ut Millius putavit, Elzevirius, ubi a Stephano discessit, secutus est aut Codices MSS, aut Editiones Complutensem, Erasmicas, Aldi, Colinaei, & Stephani priores, sed unice Editionem Bezae, quam diximus; exceptis Varietatibus. 1. *Pet.* II. 21. quae ex nulla editionum praecedentium, sed vel ex aberratione Typographi vel ex emendatione Editorum sunt ortae. Reperi tamen (praeter ea quae Millius attulit) paulo plura loca, in quibus editio *Elzevi-*

zevirii, Stephano relicto, Bezam sequitur, v. gr. *Matth.* XXIII. 13. 14. *Marc.* VI. 9. XVI. ult. *Luc.* XVII. 1. *Jo.* VIII. 25. XIII. 31. XVIII. 24. *Act.* XVI. 17. XXIV. 14. *Rom.* VII. 6. VIII. 11. 1. *Cor.* XIII. 3. 2. *Cor.* VI. 15. XIII. 4. *Phil.* I. 23. *Col.* I. 2. *Heb.* X. 2. & 10. *Jac.* IV. 13. V. 12. 2. *Pet.* II. 12. & 18. 2. *Jo.* 3. *Jud.* 19. Quid quod etiam, sed rarissime, & a Stephano & a Beza recessit *Luc.* XII. 20. 1. *Pet.* II. 21. (uti diximus) *Apoc.* XIX. 6. XXII. 8.

Altera quaestio, a quo & qua autoritate prima Elzeviriorum editio sit curata, multo est difficilior; cum Elzevirii ipsi alto silentio id involverint. Quod enim *Millius* l. c. „ in editione, inquit, biennio post ad hujus amussim adornata, „ *Beza* notat, editioni Elzevirianae praefuisse viros haud paucos eruditione & „ pietate praestantes”, non uno laborat vitio. Nam editio secunda non *biennio*, sed integro novennio post primam fuit adornata A°. 1633.; neque Praefatio a *Beza*, qui jam A°. 1605. diem obierat, scribi potuit: denique in hac Praefatione sermo non est de iis, qui primae editioni, sed qui secundae praefuerunt, & non de iis, qui Textum editionis primae concinnarunt, sed de iis, qui Textum editionis secundae a mendis typothetarum purgarunt, & ad primam recognoverunt. Consului de hac re viros doctos in Belgio: at frustra; nihil enim habuerunt, quod responderent, praeter conjecturas. Suspicabar, cum Editio prima Elzevirii prodierit eodem tempore, quo N. T. autoritate publica Belgice fuit conversum, forte eosdem fuisse *Interpretes Belgas* & Editores textus hujus Graeci: sed instituta comparatione statim rem aliter se habere deprehendi. Licet enim etiam Versio Belgica non ex una Graeca editione sit facta, sed itidem modo textum Editionis Stephani, modo Bezae exprimat, tamen aliquoties ab editione Elzevirii discedit, Stephanum praefereus, ubi Elzevirii Bezam sequuntur, aut vicissim Bezam sequens, ubi iidem Stephanum praefereunt. Vide, si placet, *Matth.* I. 23. II. 23. III. 9. & 12. XI. 21. XXII. 23. XXV. 2. *Marc.* VIII. 34. XI. 32. XVI. 2. *Luc.* V. 7. VI. 9. VII. 12. *Act.* XVI. 17. XXVI. 3. *Rom.* VII. 6. 1. *Cor.* V. 11. *Tit.* II. 7. *Heb.* IX. 1. & 28. *Jac.* IV. 2. 1. *Pet.* I. 4. II. 21. 2. *Pet.* II. 4. & 12. *Apoc.* II. 17. IX. 19. Putarunt alii, *Danielem Heinsium* huic editioni praefuisse: at illi ex ejusdem V. Cl. *Exercitat.* ad 1. *Cor.* VII. 29. refelluntur, ubi distinctionem verborum, ut *multo meliorem*, sequitur diversam ab ea, quam Editio Elzevirii exhibet. Cogitavi denique de *Antonio Thysio*, argumento ducto ex iis, quae in descriptione Codicis 12. p. 47. leguntur; praecipue cum viderem, Thysium in editione illa in folio plurimas Variantes Lectiones ex Codicibus & Editionibus multis collectas annotasse: sed & hoc incertum est. Quoquo autem modo se res habet, illud certum est, Editionem nunc receptam autoritate publica nec adornatam nec aliis praelatam esse.

Ex his omnibus consequitur: cum consilium, ex pluribus editionibus unam conflandi, tum editiones tres Aeriae Montani, tum Elzevirii, tum Bengelii, longe lateque inter se dissentientes, pepererit, illud nullum evidens habere *κρίτηριον*, adeoque *nec paci nec infirmorum conscientiae eo consuli*; sed ut veritas eruatur, Codicum scriptorum, Patrum, & Versionum testimonia, unde omnium editionum autoritas unice pendet, esse producenda atque examinanda.

DE EDITIONE SCHMIDII.

NOVUM Testamentum Graecum, cum Versione nova Latina & notis *Erasmii Schmidii*, Graecae linguae & Matheseos in Academia Wittebergensi Professoris, editum est Noribergae A°. 1658., vicesimo primo post mortem auctoris anno. Praefixum est testimonium *Jacobi Welleri*, quo Schmidius his ver-

ver-

verbis commendatur: „ Etsi enim professione & officio Theologum non egerit quidem Schmidius noster, pietate tanta tamen erat, ut eruditione illa profunda sua in Graecis literis non ad invehenda Schismata, aut in praejudicium Theologicarum rerum uteretur, qui male sanus ingeniorum quorundam mos est: sed vero ut talentum unice ac perpetuo ad Dei referret honorem, ansamque praeberet subinde cogitandi ac inquirendi ulterius in sensum diversorum sacrorum locorum”. Expreslit Textum *Bezae*, ita ut vix vices ab eo recederet, editionem Stephani aut annotationes Bezae secutus, interdum tamen etiam conjectura inductus; ut *Matth.* XXIII. 11. *Marc.* XVI. 1. *Luc.* VI. 23. *Jo.* VII. 29. *Rom.* XIII. 11. *Apoc.* I. 18. II. 5. nullis vero Codicibus scriptis adjutus. Quod ultimo loco dixi, confirmatur etiam ex nota ejus in *Gal.* V. 7. „ Codex quidam impressus”, inquit, „ τὸ μὴ non habet. Et videtur sane omitti posse. Nam sicut dicimus ἀνακόπτω σε τῆς ὁρμῆς: ita dici posset τίς ἀνέκοπεν ὑμᾶς [τοῦ] πείθεσθαι, quis inhibuit vos in credendo? In hoc tamen & similibus *Codices vetusti Manuscripti essent utiles*”.

DE EDITIONE PROPOSITA BENTLEJI.

Cum initio anni 1716. virum Cl. *Richardum Bentlejum* Cantabrigiae primum in Collegio Trinitatis, deinde Londini in Bibliotheca Regia, qua erat, erga externos praecipue, humanitate, familiariter viderem, per occasionem illi exposui, quos in Gallia N. T. Codices cum editis contulisssem. Quo audito suavit, ut, quae in Schedis collecta haberem, ipso juvante, in lucem publicam emitterem. Cum vero & aetatis juvenilis & temporis peregrinanti parum commodi & nimis angusti excusatione uterem, rogaremque, ut ipse hunc laborem in se susciperet, meisque collectaneis uteretur, permovi tandem virum *κρίτικώτατον*, ut edendi N. T., de quo prius nunquam cogitasse videbatur, consilium caperet. Communicavi igitur cum illo excerpta mea ex Codice C., quae orae editionis Oxoniensis in octavo ipse adscripsit, & cum voluptate observavit, hunc codicem cum Alexandrino plerumque convenire; porro in Editionis Cantabrigiensis parvae margine descripsi, quae ex Codicibus Coislinianis aliisque deprehenderam; postea in ejus gratiam rediit Lutetiam Parisiorum, Codicem C. iterum & quantum fieri posset accuratissime collaturus, quod & feci; denique Codicem Graeco Latinum epistolarum Pauli, quem A°. 1717. in itinere Heidelbergae inspexeram, ei & indicavi, &, ut eum nancisceretur, curavi. Cujus rei fidem facit sequens epistola:

Clarissimo viro & jucundissimo Amico suo Jo. Jacobo Wetstenio S. P. D.
Richardus Bentlejus.

Literas tuas accepi, Basileae datas VII Jan. 1718., pro quibus gratias tibi ago quam maximas. Eodem die quo eas acceperam scripsi ad Cognatos tuos Wetstenios Amstelodami, ut Codicem illum Paulinarum Epistolarum Graeco-Latinum mihi venundarent, quo vellent pretio aestimandum. Illi statim rescripserunt, sibi librum illum constitisse 250. florenis Hollandicis, sed ob beneficia a me partim accepta partim adhuc sperata se eodem pretio sine ullo lucro mihi vendituros. Misi igitur illis eam nummorum summam Amstelodamum, & librum intra paucos dies expecto. Beasti ergo me, ut vides, cum illo tuo nuntio: & si quid ejusmodi veterrimae notae in aliis regionibus Tibi innotuerit, quaeso ut me facias certiore. Gratissimum est, quod Correctiones Bibliae descripsisti: vix tamen crediderim eundem esse auctorem cum Lucae Brugenensis illo, quem Epanorthoten vocat. Magno sane emerim, ipsum illum Lucae librum nancisci: nam & longe optimus est, &, ut nosti, Lucas in notandis

dis Lectionibus ultra 4. Evangelia non procedit. Opus est mihi igitur Lectionibus quae supersunt, ad Acta & Epistolas. Quod in Reuchlini codice jam occupatus sis, gaudeo: etsi aetatem ejus non memoraveris. --- Jam autem illud unice expeto, ut si quos Latinos veteris notae Actuum, Epistolarum & Apocalypseos Codices apud vos repereris, eos accuratissime tam ad verba quam ad verborum ordinem cum Papæ editione conferas: hujusmodi Latinos veterrimos vel Graecis ipsis praetulerim: In Evangeliiis autem tam uberem MSS. copiam penes me habeo, ut nihil amplius optem. Vale & me ama. Dabam Cantabrigiae X. Julii 1718.

Wetstenius Bentlejo.

Gratissimum est quod intellexi ex litteris tuis, gaudere Te admodum invento Codice illo Epistolarum Paulinarum, Graeco-Latino. Confido autem, Te, qui soles ea detegere, quae omnes alios latent, plura de illo Codice observaturum, quae oculos meos fugerant, atque ita ex inspectione deprehensurum, nulla me usum esse exaggeratione. Nihil ab eo tempore audiui, utrum Liber ille in manus tuas pervenerit, aut quomodo procedat omnium votis desiderata editio tua Novi Testamenti; ad nos enim, qui in isto mundi angulo vivimus, nonnisi sero & incertis rumoribus omnia perferuntur. Patere interim, Vir clarissime, ut brevem status mei delineationem Tibi proponam. A quo tempore ad Diaconatum Communem Ecclesiarum nostrarum vocatus in patriam redii, vivo in domo patris mei; statio autem illa, licet pro mea aetate valde sit honorifica, tamen, ut verum fatear, neque studiis neque genio meo convenit, nam inde laboris plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus; inprimis postquam hoc anno Senatus noster decrevit, ut omnia officia publica non aliter nisi fortis jactu uni ex tribus Candidatis conferrentur, quo pacto expectatio promotionis infra trientem diminuta est. Officium praesens totum me detinet, ita ut parum sit otii ad aliud agendum: & si superesset, post ea quae jam feci, nihil tamen hic causam tuam juvare possem. Vides in quantas angustias me conjecerim: cum ergo hac non processerit, constitui alia rem aggredi via. Nosti, vir Cl., quid praestare possim in opere, quod moliris; cognosces facile, utrum e re tua sit nec ne, uti ministerio meo, & quomodo; velimque cognoscas me ad omnia fore paratissimum, dummodo inde aliquid non dico te dignum, sed saltem me non indignum sperare possem; durissimum enim foret, si post tot infumtos labores, & studium plurium annorum indefessum, quale in hoc genere literarum requiritur, in incertum movendo, nihil reportarem nisi oculos hebetes, animumque ad alia studia ineptum; istud, quae semper fuisti aequitate, sine dubio nolles. Verbum non addam, cum sciam, non unam tibi suppetere viam hanc difficultatem solvendi. Recordaberis, opinor, quid olim & quam liberaliter obtuleris, quantasque spes feceris. Quod si vero non consultum ducas opella mea porro uti, non aegre feres, si quocunque alio modo coner emergere, chartasque meas aut publici, ad quod multi me sollicitant, aut alieni juris faciam, aut plane caestus artemque reponam. Super his omnibus Te confidentius interrogatum volui, vir Celeb., agnoscens Te tuo quodam jure hic posse sententiam dicere, quam avidissime exspecto. Vale.

Interim 11. Januari 1717. prodierunt duae ad Bentlejum epistolae cum ejus responsis: annis vero 1720. & 1721. Prospectus totius operis, sive Specimen, postremum caput Apocalypseos Graece & Latine exhibens; nec non Observationes C. Middletoni & Vindiciae Bentleji; quibus consilium Autoris clarius pleniusque aperiabatur. Profitetur 1. se in editione N. T. Graeco-Latina praecipue usurum Codicibus Graecis & Latinis, mille annorum vetustatem superantibus. 2. ex Codicibus Latinis ordinem verborum in Graecis emendaturum & restitutum. 3. ex Graecis, qui cum Latinis consentirent, Latinorum Lectionem

nem, & vicissim ex Latinis Graeca confirmaturum, atque Textum alterum ex altero ita correcturum, ut per omnia consentiant. 4. eoque pacto ipsum *Origenis* exemplar, quo vetustius atque praestantius haberi non possit, quodque *Hieronymus κατὰ πῶδα* sit secutus, repraesentaturum, 5. emendationes ex conjectura in Prolegomenis propositurum.

Ab eo tempore nullae fuerunt meae in opere hoc promovendo partes, tum quod nullos ejus, quam desiderabat, aetatis Codices in Helvetia invenire poteram, tum quod Bentlejus significaverat, se Codicibus, quibus Erasmus fuerat usus, quorumque Collationem ei obtuleram, non egere, tum quod postea aliorum opera quam mea uti maluit, tum denique quod rationes ejus mihi non omnino probabantur. 1. Enim tam multa, ut vidimus, Codicibus vetustissimis Graecis & Latinis objici possunt, quae illorum testimonium infirmant atque elevant, ut ex illis solis vix quicquam certi confici possit. Taceri tamen non debet, si ex specimine judicandum sit, Bentlejum non vetustissimos tantum Codices, sed etiam multo juniores magno numero undique conquisitos, consulturum, atque adeo plus, quam promiserat, praestitutum fuisse. 2. Probo quidem emendationem Bentleji, verba *Hieronymi de optimo genere interpretandi* ita legentis: „Sed libera voce profiteor, me in interpretatione Graecorum, absque scripturis sanctis, *ubi & verborum ordo mysterium est*, non verbum e verbo, sed sensum exprimere de sensu”. Quae etiam confirmatur observatione *Augustini de Doctrina Christiana* l. IV. 20. in *Rom.* XIII. 14. „*& carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis*. Quod si quisquam ita diceret: „*& carnis providentiam ne in concupiscentiis feceritis*, sine dubio aures clausula numerosiore mulceret; sed gravior Interpres etiam ordinem maluit tenere „*verborum*”: Inde tamen minime consequitur, Hieronymum in conversione N. T. ordinem verborum Graecorum religiose servasse; cum ipse Hieronymus, cujus verba affert Middletonus, saepe & diserte se ordinem verborum neglexisse fateatur. 3. Si vera sunt, quae in his Prolegomenis disputavi, Codices illi Graeci, qui cum Latinis consentiunt, ex Latinis sunt immutati, adeoque omnem suam auctoritatem a Latinis mutuuntur: unde consequitur, illorum testimonio versionem Latinam confirmare velle, nihil aliud esse, quam idem per idem probare, &, quod Logici vocant, principium petere. Graecos autem Codices ex Latinis, & vicissim Latinos ex Graecis corrigere, atque ita consensum mutuum extorquere, quid aliud est quam Regulam Lesbiam facere; inprimis si quis ea non raro & caute sed passim utatur? 4. Hieronymus fatetur, se in versione Latina locorum *Matth.* XXIV. 36. & *Gal.* III. 1. Codices *Origenis* Caesareae servatos consuluisse atque expressisse; at inde non sequitur, eum unice & ubique eosdem exprimere decrevisse: Hodie vero, deperditis plerisque *Origenis* scriptis Graecis, aliis autem parum accurate parumque fideliter Latine conversis, sciri omnino non potest, quid plurimis in locis legerit. Adde, quod si vel maxime verum esset, Versionem Hieronymi ad normam Codicum *Origenis* directam fuisse, ne sic quidem, recte & bene eum fecisse, sequeretur; cum enim ex libris *Origenis*, qui supersunt, constat, illum saepius, invitis omnibus codicibus suis, & nomina propria audacter immutasse, & integras pericopas absque ulla idonea ratione ex mera conjectura delevisse, suspicio est, idem ab eo etiam in aliis scripturae locis tentatum fuisse. 5. Emendationes Bentlejanas, quas aut in publico proposuit, tum nomine Phileleutheri Lipsiensis, tum in sermone in 2. *Cor.* II. 16. aut cum amicis communicavit (quarum viginti & amplius, tacito tamen Autoris nomine, in prioribus Prolegomenis nostris attulimus) singulas suis locis exhibebimus. Vereor autem, ut sint tam certae, quam sunt ingeniosae.

Litem inter *Bentlejum & Middletonum*, summa animorum acerbitate agitam, (quod minime decebat de editione N. T. differentes) nostram non fa-

cinus. Verum ita fit: πολλὰ καὶ τῷ πολέμῳ. Postea cum Bentlejo a suprema Regni Curia petenti, ut chartam ad editionem N. T. necessariam ex Gallia sine portorio liceret importare, plurimi quidem, sed non plerique, procures essent suffragati, adeo aegre tulit hanc repulsam, ut consilium edendi N. T. abjiceret, curamque editionis ex fratre nepoti, Ecclesiae Anglicanae presbytero, A°. 1742. moriens delegaret. Quantis copiis fuerit instructus, & utrum operam susceptam ipse ad finem perduxerit, rescire non potui: Illud autem scio, habuisse Codices Evangeliorum Latinos vetustissimos, (ut dixi p. 107.) item collationem Codicis Vaticani a Thoma Bentlejo, fratris itidem filio, Romae factam, nec non collationem plurimorum Codicum Graecorum a Jo. Walkero in Gallia & Belgio institutam, quorum ope se *sex mille* circiter loca in Textu recepto Graeco & Latino emendaturum esse per Epistolam mihi significavit. Utinam nobis contingat esse tam felicibus, ut Editionem Bentleji, thesaurum desideratissimum, e tenebris in lucem productum conspiciamus!

DE EDITIONE BENGELII.

Joannes Albertus Bengelius, primum Deckendorfi in Coenobio Ducatus Wirtembergici hypodidasculus, nunc vero Praepositus Herbrechtingensis, Chrysostomi de sacerdotio libris, A°. 1725. editis, addidit *Prodromum Novi Testamenti Graeci recte cauteque adornandi*, in quo sibi varias leges fixit, inter quas hae sunt, de Textu praecipue atque vera Lectione: „ 1. Contextus „ modico Volumine cum Crisi edetur, ut in pera commode circumferri possit. „ 2. In Contextu medullam exhibeto editionum probatissimarum: nullam syllabam antehac non receptam recipito. Ecquid agnoscis Lector verecundiam „ & cautionem meam? Oro te, ut hanc legem, quotiescunque nescio quid „ sollicitudinis procedente sermone nostro tibi oborietur, recordere, ne syllabam quidem, inquam, etiamsi MS. mille, mille critici juberent, antehac „ non receptam, adducar ut recipiam. --- Primae autem partes R. Stephano „ quasi praescriptionis jure manebunt. --- Factum est id tacito longi temporis „ casu, non consilio: Stephanique aetate si vixisset Millius, & contextum talem, qualem longe abeuntia ejus prolegomena formant, edidisset, in eandem „ venisset, credo, possessionem: Stephanus si hodie eam, quam olim, editio- „ nem proferret, Millii difficultates experiretur. 3. Interpunctionibus, spiritibus „ & accentibus non mediocre curam impendito. --- Unius Pauli epistolae majori „ distinctionum varietate afficiuntur, quam in Hebraeo codice accentuum myriades, quibus oculum divinum, tanquam altioris originis apicibus, invigilasse, „ hoc ipso non contemnendo videtur discrimine posse convinci. --- Omnis „ Lectio contextus, cui varians in margine respondet, distinguetur Siglis: --- s „ denotabit *Signum* interpunctionis, spiritus accentusque varians. 4. Plurimum refert Christianae rei, unum quoddam institui *corpus*, vel cum contextu N. T. Graeci vel sine eo excusum, in quo notata sit --- omnis illa Lectionis varietas, --- sed enim editioni quotidianis usibus dicatae, qualem ego „ paro, potiora duntaxat adjici par est. 5. Potuit praeclara Lectio quaedam „ & a Complutensibus praeteriri, & ab Erasmo ignorari, & a Stephano post- „ haberi, & a Millio debilius confirmari, hic demum novorum Codicum sup- „ petiae non possunt non esse expectatissimae. Detur exemplum. Heb. II. 9. „ legitur *χαρίτι Θεοῦ* --- Millius: *editis congruit, quicquid uspiam hodie est* „ *librorum MSS* --- Imo vero *χαρὶς* clare habent (vide quid Codices juvent) „ perveteres membranae Uffenbachianae. --- Haec igitur lectio illam nobis re- „ ceptam, si non vincit, at certe aequiparat. Nam Christus mortem *χαρὶς Θεοῦ* „ *γευσάμενος*, idem est quod *μὴ ἴσα Θεῷ* Phil. II., idemque quod *Filius homi-* „ *nis, mortuus proinde, ac si is non esset Deus.* --- Hoc enim Psalmi VIII. 6. „ Apo-

„ Apostolus respicit, UTI τὸ γένηται EX ὧν DEDUCTUM indicat, hac
 „ lectione Ariani potenter sunt revicti: de qua plenius in Gnomone. 6. Pro-
 „ mittitur *Canon unicus* verae lectionis ab omni alia dignoscendae. Atque hic Ca-
 „ non jam fixus & quatuor verbis comprehensus est; sed proferre nondum ma-
 „ turum, quia sine iusta declaratione minus fidei inveniatur. complectitur autem
 „ omnem potestatem Canonum XLIII. Gerardi a Mastricht, & omnes lectio-
 „ num vel consilio vel casu variantium causas, verarum falsarumque criteria.

Idem *Bengelius* Prodrum alterum, a priori diversum, edidit A°. 1731. in
 quo promisit 1. Editionem majori volumine in quarto. 2. Textum non ex
 editione Stephani praecipue, sed ex omnibus editionibus promiscue formandum.
 3. Distinctionem commatum & verborum, uti ediderant Apostoli, suppressa ta-
 men sigla s. 4. Divisionem Codicum in classes, ut sciamus, quinam vel accu-
 rate fuerint collati, vel minus accurate. 5. Lectionem Heb. II. 9. *χωρίς θεοῦ*
 tuetur quidem, non vero Interpretationem, quam prius fecerat. 6. Monet,
 Canonem suum unicum verae lectionis dignoscendae, quem ne nunc quidem
 profert, ab aliis modeste in dubium fuisse vocatum.

Tandem A°. 1734. prodit ipsa editio, praemisso hoc titulo: „Novum Testa-
 „ mentum Graecum ita adornatum, ut Textus probatarum editionum medullam,
 „ margo variantium Lectionum in suas classes distributarum, locorumque paralle-
 „ lorum delectum: Apparatus subiectus criseos sacrae, Millianae praesertim,
 „ compendium, limam, supplementum ac fructum exhibeat, inserviente Jo.
 „ Alberto Bengelio Tubingae”. Hic demum *Canon unicus* proponitur p. 433.
 his verbis: PROCLIVI SCRIPTIONI PRAESTAT ARDUA; quae, cum
 interpretatione egere nemo non videat, ita explicat: „ Sane proclive est, ut li-
 „ brarius vel casu, vel consilio, vel casu & consilio, non mutanda mutet, sed
 „ proclive etiam est, ut Codices novi prae antiquis, & codices Graeci vel La-
 „ tini prae Graecis & Latinis, & codicis pauci prae multis, & Codices inter
 „ se propinqui prae Codicibus variorum climatum, idiomatum & seculorum,
 „ titubent”. & p. 384. „quaere tecum: utra lectio potius orta sit ex altera?”
 Editionem N. T. secutus est *Gnomon* A°. 1742. in quarto.

Abstineat, ut quenquam debita laude fraudare velim. Et sane, cum ipse hoc
 studium semper coluerim, non possum non vehementer probare consilium eo-
 rum, qui iisdem delectantur: inde tamen minime sequitur, me vel sine praevio
 examine Bengelii editionem per omnia laudare, vel post examen institutum etiam
 vitia a me deprehensa & errores manifestos defendere atque tegere debuisse.
 Quin imo, ut personam, quam mihi imposui, tuear, ad officium meum magis
 pertinet, vitia praecedentium Editionum indicare atque arguere, quam omnium
 praeconia peragere; alioquin jure mihi objiceretur: quid igitur moliris? vis ne
 aliquid addere ei quod perfectum omnibusque numeris absolutum est? quid a-
 gis, postquam nihil superest agendum? Ergo, cum alea iacta sit, veritas est
 dicenda, etiam si immerenti odium pariat.

1. Non maturi iudicii, sed inconstantiae & levitatis suspicionem praebet,
 quod Bengelius in altero *prodromo* a priori longe discessit; in *editione* vero ipsa
 Apocalypsin totam, non ut promiserat ex editionibus, sed ex MSS. potissimum
 Codicibus concinnavit, *magnas ab causis*, ut in praefatione loquitur; & p. 788.
 „ Hic demum, *inquit*, Liber exceptionem a lege haecenus nobis rigide observa-
 „ ta de Textu editionum presse sequendo vehementer postulavit”. Denique in
Gnomone saepius Lectiones, quas in editione probaverat atque adoptaverat, re-
 jecit, vel prius rejectas probavit.

2. Quod in Apocalypsi *Codices scriptos* secutus est, laudo: debebat autem
 eos etiam consulere in textu omnium N. T. librorum formando, non vero
 cum aliorum invidia gloriari, se *ne syllabam quidem, etiamsi MS. mille jube-
 rent*, ante hac non receptam, in Textum recepturum. Superstitiosus iste Ca-

non de Textu nonnisi ex Editionibus formando Criticum nostrum in errorem jocularum induxit, ita ut, (*inverecunde*, dicam, an *incaute*?) mendum Typographi, quod in paucas editiones propagatum fuerat, iterum in Textum sacrum, invitis omnibus Codicibus scriptis, & repugnante editione Complutensi, Colinaei, secunda Stephani, & Bezae, reciperet. Locus est *Apoc. II. 5.* quem ita in Textu exhibet: ἔρχομαί σοι τάχῃ: in Variis vero Lectionibus notat ad vocem τάχῃ *Er. Steph. Ed. 1. 3.* adeoque *Codd.* Editionem *Erasmi* & *Stephani* duas ita legere video; sed illam lectionem ex *Codicibus* profluxisse nego. Bengelius, qui id affirmat, quomodo probabit? cum utique non ignoret, & Stephanum frequenter omnibus suis Codicibus editionem Erasmi praetulisse, & Erasmus non plures Codices, sed unicum eundemque mutilum Apocalypseos Codicem habuisse. Cumque istud τάχῃ Graecum non sit, nec unquam vel in N. T. vel apud LXX. Interpp. vel apud ullum alium autorem hoc sensu reperitur, annon multo verosimilius est aberratione typographi τάχῃ pro ταχὺ expressum fuisse? quam conjecturam firmat testimonium *H. Stephani* qui *Thesauri L. G. T. 3. p. 1275.* „ τάχῃ, inquit, quod Vulg. Lex. afferunt ex *Apocal.* „ 2. itidem pro *statim*, *cito*, MENDOSUM EST; nec enim ibi τάχῃ legitur, sed ταχὺ, nimirum *1. 5.* ἔρχομαί σοι ταχὺ”. Ex quo testimonio etiam consequitur, patrem Henrici Robertum in nullo suorum Codicum τάχῃ reperisse.

3. Quod *partem* tantum *Variantium*, quas habebat aut habere poterat, lectionum in editione sua exhibuit, non probo. Ex Codice *Dionysiano Gagnejus* varietates quindecim produxerat, Bengelius nonnisi sex, nihilo caeteris meliores; ex *Codice Basilensi*, inquit *p. 450.* „ paucorum tantummodo, quae se-
„ legeram, locorum excerpta petenti (ne quis perpetuam collationem hic requi-
„ rat) eximias quasdam Matthaei primorumque Marci Capitum lectiones im-
„ pertiit Cel. Theologus, I. C. Iselius, plura paratus humanissime impertire,
„ nisi egomet justis de causis recusavissem, cujus me modestiae non poenitet”. & in prodromo primo, *editioni quotidianis usibus dicatae, qualem ego paro, potiora duntaxat adjici par est.* Quis in hac agendi ratione modestiae locus sit, me non videre fateor. Quin etiam valde dubito, utrum Collectio VV. LL. mutila quotidianis usibus sit aptior quam integra; & utrum omnia, quae adjecit, neglectis potiora, omnia vero, quae neglexit, minutiora fuerint. Neque poterit salva modestia postulare, ut hoc ipsi, affirmanti simpliciter & non probanti, credamus.

4. Sapientissimam Dei Providentiam majori cura invigilasse *Accentibus Hebraeorum* in V. T., quam distinctionibus Graecis in Novo — credat *Judaeus Apella*: Non ego; cum enim *doctrina Libris* novi Foederis comprehensa universo generi humano salutaris, atque perfectior meliorque sit, quam Religio Judaica, utique absurdum est dicere, id quod majore cura dignum erat, minus curatum, quod vero minori cura dignum erat, magis curatum fuisse.

5. *Versioni Latinae & Alexandrino Codici* nimium tribuit *Bengelius* *Introd. p. 390.* *Alex.* inquit „ Codicis & Latinae Versionis Collatio unam brevissimam, facillimam decidendi rationem partim per se ministrat, partim ad
„ eam deducit. --- Alexandrinus igitur Codex & Latinus interpres, par bene
„ compositum, --- nulla commodiore ratione, quam ex Codicis *Alex.* & *Latini* interpretis conflictu mutuo, --- elici potest, quae quaeritur, germana
„ lectio. *p. 394.* ut plurimum, cum genuina lectione Graeca, Latina congruit
„ lectio. *p. 400.* Consensus *Al. & Lat.* est perpetuum lectionis longe antiquissimae indicium. --- Lectio illa antiqua --- ut plurimum genuina est, &
„ pondus habet incomparabile. Et *Defens. p. 46.* Ubi Codex *Alex.* cum versionibus --- ac praecipue cum Latina congruit, pluris est quam vel triginta
„ codices Graeci gregarii”. Si enim vera sunt, quae supra disputavimus, Ver-

sio Latina consensui Codicum Graecorum, si non semper, plerumque tamen, cedere debet: Codex vero Alex. nullum pondus habet scorsum a Latinis, ad quos mutatus & interpolatus est. Neque me a sententia dimover, quod Bengelius confidenter pronunciat *Introd.* p. 400. *Codex Alexandrinus non est ad Latinos refectus*, & *Defens.* p. 46. „Omnium vero, inquit, minime illud ferendum est, quod censor Alexandrinum Codicem ---- repudiat. --- Injuriam „ in codicem Alexandrinum censor, nisi eam retractat, nullis in crisin sacram „ meritis compensaverit”. Hic enim non auctoritatem sequimur, verum argumentis agimus & rationibus. Age tamen, retractabo Codicem Alex. ut, quae p. 12. & seqq. scripsi, confirmem. Comparabo autem, brevitatis causa, Codicis Alexandrini variantes Lectiones in MATTHAEO ex Polyglottis Anglicanis cum Versione Latina.

XXV. 9. δὲ] — *Vulg.* & ALEX.

13. ἐν ἧ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἔρχεται] — *Vulg.* & ALEX.

14. τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ] — bona sua. *Vulg.* τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν

16. ἐποίησεν] ἐκέρδησεν *Vulg.* ALEX.

(ALEX.

17. ὡσαύτως] + δὲ *Codex Versionis Italicae*, ALEX.

21. & 23. εὖ] εὖγε *Vulg.* & a prima manu ALEX.

26. πονηρὲ δὴλε] δὴλε πονηρὲ *Vulg.* ALEX.

27. ἐλθὼν ἐγὼ] ἐγὼ ἐλθὼν *Codex Latinus*, ALEX.

XXVI. 3. καὶ οἱ γραμματεῖς] — *Vulg.* ALEX.

4. κρατήσωσι δόλω] δόλω κρατήσωσι *Vulg.* ALEX.

9. τὸ μύρον] — *Vulg.* ALEX.

20. δώδεκα] + discipulis suis *Vulg.* + μαθητῶν ALEX.

23. ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα] τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ *Vulg.* ALEX.

33. καὶ] — *Cant.* ALEX.

36. μαθηταῖς] + αὐτῷ *Vulg.* ALEX.

43. εὐρίσκει] invenit *Vulg.* εὗρεν ALEX.

44. ἐκ τρίτε] — *Cant.* ALEX.

59. αὐτὸν θανατώσουσι] θανατώσουσιν αὐτὸν *Cant.* ALEX.

XXVII. 3. αὐτῷ] — *Vulg.* ALEX.

24. τοῦ δικαίῃς τέτε] τούτε τῆ δικαίῃς *Vulg.* ALEX.

29. ἐπὶ τὴν δεξιὰν] ἐν τῇ δεξιᾷ *Vulg.* ALEX.

40. κατὰβηθι] καὶ κατὰβήθι *Cant.* ALEX.

41. δὲ] — *Vulg.* ALEX.

42. πρὸςεύσομεν] πρὸςεύομεν *Vulg.* ALEX.

60. τῇ θύρᾳ] ad ostium *Vulg.* ἐπὶ τῇ θύρᾳ ALEX. absurde.

61. ἡ ἄλλη] alia *Cant.* & alius *Codex.* ἄλλη ALEX.

His adde clariora exempla.

Heb. XI. 4. μαρτυρῆντος---τοῦ Θεῷ] testimonium perhibente --- Deo *Vulg.* μαρτυρῆντος---τῷ Θεῷ *Codex Claromontanus* & ALEX.

Jac. II. 6. καταδυναστεύουσιν ὑμῶν] per potentiam opprimunt vos *Vulg.* καταδυναστεύουσιν ὑμᾶς ALEX.

V. 4. αἱ βοαὶ — εἰσεληλύθασιν] clamor introivit *Vulg.* αἱ βοαὶ — εἰσελήλυθεν ALEX.

2. Pet. I. 5. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ] vos autem *Vulg.* καὶ αὐτοὶ δὲ τοῦτο *Editio Colinaei ex Codice Stephani* 1a. ad *Versionem Latinam refecto.* καὶ αὐτοὶ δὲ ALEX.

1. Jo. IV. 3. χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα] — *Vulg.* *Codex Vaticanus*, ALEX.

6. Perperam putavit Bengelius Codicem *Dionysianum Gagneji* & *Petavianum tertium* esse duos Codices, duosque testes, cum revera, quod ex comparatione Variarum Lectionum liquido patet, non sit nisi unus idemque Codex, qui prius

prius monachorum S. Dionysii, postea Petavii fuerat, nunc autem in Bibliotheca Vaticana servatur.

7. *Gerardus a Mastricht Caesareum Codicem ACCURATE legit*, inquit *Bengelius Introd.* p. 441. eundem tamen codicem ubique ponit, non in classe prima codicum accurate collatorum, sed in classe secunda, eorum nempe codicum, qui MINUS ACCURATE collati sunt; quo facto & sibi ipsi & Mastrichtio, qui in *Proleg.* 18. dixerat, se codicem illum *sedulo contulisse*, visus est contradicere, cum praesertim ne verbo quidem mentem suam de collatione simul & accurate & minus accurate interpretaretur. Postea vero cum ad locum *Marci XI. 3.* ex silentio editionis Mastrichtianae conjiceret, Codicem Vienneensem cum lectione recepta consentire; & conjectura aberravit, quod ex schedis G. a Mastricht didici, & contra regulam peccavit, quam ipse posuerat; *Introd.* p. 378. „ In priore, inquit, tantummodo classe licet etiam negative „ concludere plerumque, atque ita dicere: Hic liber vel hi libri non citantur „ pro lectione Variante; ergo stant a textu. In altera classe temerarium est ita „ ratiocinari, interdum etiam periculosum”. Quid ad haec respondet *Bengelius? Defens.* p. 19. „ Triplicem, inquit, errorem dum mihi tribuit Censor, „ triplicem injuriam mihi facit”. Putaveram haecenus, qui errantem comiter in viam reduceret, non injuriam illi facere, sed officium, imo beneficium, praestare: subscripseram *Epilogo Confessionis Basiliensis*: „ Pollicemur, si --- in „ melioribus instituamur, nos omni tempore Deo maxima cum gratiarum actio- „ ne obsecuturos esse”. Nisi si defensor dicat, me errores illi tribuere, quos non commiserit. Annon ergo repugnat, codicem ab eodem homine, eodem tempore, & accurate & minus accurate collatum esse? annon contra legem a se ipso positam peccavit? annon conjectura aberravit? Ut tamen videat, liberaliter secum agi, tollam illam apparentem contradictionem, distinguendo inter collationem accuratam, & editionem collationis accuratam: Cl. de Mastricht accurate quidem contulit Codicem Caesareum, sed collationem non accurate edidit, quin plurima suppressit, quod αὐτοψία me docuit. Idem antea de *H. Stephani* collationibus observavi p. 145.

8. *Rom. XII. 11.* in Codice *Claromontano* a prima manu erat scriptum χαρῶ. Postea emendator, abradis tribus literis mediis, fecit ut esset καὶ id est καρπῶ. Amici *S. Curcellaei* (quod ex schedis ipsius didici) & *J. Millii*; ut & *J. Morinus Exercit.* p. 38. lectionem a prima manu profectam notaverant: *R.* vero *Simonius* lectionem alteram ex emendatione ortam: ego utramque; omnes vere. At *Bengelius* nimis properanter existimavit, testimonium Simonii testimoniis reliquorum non solum repugnare, verum etiam praeferendum esse; atque lectioni a Simonio adductae argumentum superstruxit, quod non procedit, si a prima manu non est profecta. „ Citatur, inquit *Var.* p. 653., a Millio pro χαρῶ *Clar.* — Sed *Clar.* καρπῶ habere docet *Simonius* in notis Gallicis ad h. l. — atque hi „ Graeco-Latini valde infirmant illud καρπῶ — quibus sine dubio congruit *Boern.*; „ & *Append.* p. 860. καρπῶ legi in Cod. *Boerneriano* fautores Lipsienses mihi confirmarunt; καρπῶ, inquit *Millius*, legunt exemplaria *Clar. Ger. tam in Graecis „ quam Latinis, ut ex collationibus MSS. ad nos transmissis apparet.* Latine „ quidem tempori in his legi, assentimur Millio: Graece autem ΚΩ id est καρπῶ in iisdem haberi, firmior testis est *Simonius*”. At cur quaeſo unus testis firmior est duobus, imo tribus aut quatuor? cur testes, qui non ad Graecum solum textum, sed ad Latinam etiam versionem, ei e regione respondentem & consentientem, provocant, non firmiores & accuratiores censendi erant Simonio, qui solius Textus Graeci fecit mentionem, & qui, ubi de hoc ipso loco egit, bis vel ter a vero aberravit? Vid. ejusdem *Hist. Crit. N. T.* p. 389. cur denique, cum *Simonius* non expreſſerit, utrum lectionem a prima manu an a correctore

rectore ortam adduceret, rejectis & spretis reliquis testibus solus proferri potius, quam cum illis in gratiam redigi debuit? Quid ad haec *Defensor*? p. 18. „*Si-* „*monio*, inquit, me potius, quam Millio ejusve amicis hic duntaxat credidisse, „nemo mirabitur, qui utriusque verba inter se contulerit”. Ego eorum verba inter se contuli, sed, qui meus stupor est, cur Bengelius Simonio potius quam Millio crediderit, divinare non potui. Sic etiam *Apoc.* XIII. 13. lectionem ἴνα πῶρ lectioni *Textus aequalem* esse judicat, adducta autoritate unius Codicis *Leicestrensis*, quem tamen in parum accurate collatis ipse numerat. Ex accuratiori vero Collatione intellexi, hunc ipsum codicem, ut novem alii a Bengelio producti non legere ἴνα πῶρ, sed inverso ordine πῶρ ἴνα. Hoc parum firmo tibicine nixus Bengelius tanquam de re certa asseverat *Var.* p. 824. „Post „μεγάλα librarius ἴνα, voculam eadem vocali terminatam, omisit, deinde eandem reposuit, & constructionem mutavit”.

9. Codicem *Petavianum* 3. collocat in numero minus accurate collatorum classis secundae, neque ullam facti sui affert rationem Bengelius; cum tamen *L. A. Zacagnius* in *monumentis* p. 441. de eo diserte monuisset: „Actus „Apostolorum & Epistolae Catholice adeo religiose contulimus, ut nec minores varietates omiserimus, uti sunt articuli, transpositiones vocum, eorumque declinationes diversae, rati in hoc studii genere melius esse περιεργίας, quam incuriae notam subire. — Idem a nobis factum est in S. Pauli epistolis. — De his autem omnibus eruditum lectorem admonitum esse volumus, ut pro certo habere possit, nos in hac collatione curam omnem atque diligentiam pro viribus adhibuisse.

10. *Promiserat* Bengelius in utroque prodromo & in titulo N. T., se exhibiturum in contextu medullam editionum probatissimarum. Editio probatissima autem aut nihil hic significat, aut editionem, cujus lectio, de qua agitur, Bengelio probaretur. Hujus tamen regulae oblitus non semel lectionem editionum priorum, quam probabat, non in *contextu*, sed in *marginē* posuit; v. gr. lectionem postremae editionis Bezae *Matth.* VI. 1. primae Erasmi *Matth.* XII. 3. Colinaei *Matth.* XII. 28, primae Erasmi *Act.* X. 21. Haec ita excusat *Def.* p. 20. „Ubi editiones inter se differunt, *liberum mihi manebat*, genuinam lectionem, uti quolibet loco videbatur, vel in Textu vel in *marginē* anteferre. Editiones unde censor aliquot loca allegat, sunt desitae & in *Prodromo* *Lege* III. exceptae. Quae censor hic profert, ad perturbandam rem faciunt: ego autem, *methodo mea* innocenti & libera, tranquillitati animorum consului.

11. Versionem *Coptam* affirmat *1. Cor.* X. 9. non legere χριστὸν, sed κύριον, & *Apoc.* XXII. 19. non legere βίβλος sed ξύλος, quam lectionem, hac etiam autoritate motus, in Textum Graecum recepit Bengelius: at debebat etiam monere, in editione Wilkinsii legi in altero loco χριστὸν in altero βίβλος, & afferre rationes, cur lectio Copta, à Cl. *la Croze* ipsi indicata, lectioni Coptae diversae à *Wilkinsio* repraesentatae sit praeferenda.

12. *Apoc.* XV. 6. praepositionem περί e textu eliminavit, autoritate unius Codicis, (a quo omnes reliqui dissentiebant) Andreae, Editionis Erasmi 1. 2. 3. & *Stephani* 1. 2. Si tamen non Millium in appendice aberrantem fuisset secutus, sed ipsas editiones *Stephani* consulisset, deprehendisset, in omnibus exhiberi περί: & Variantem Editionum *Stephani* priorum lectionem non respicere praepositionem περί commatis sexti, sed praepositionem ἐκ commatis septimi.

13. Ad *1. Cor.* X. 28. dicit: Editionem *Complutensem* & *Codicem Thuanæum* apud *Curcellaeum* non habere verba, τὸ γὰρ κυρίως ἢ γῆ καὶ τὸ πλῆρωμα αὐτῆς. In his quidem secutus est Millium, sed perperam & inconsiderate, cum facillime errorem cavere potuisset. Si enim editionem *Complutensem* (cujus

usum ipsi concesserat *Jo. Frickius*; ut ait *Introd.* p. 434) inspexisset, haec verba sine ulla mutatione in hac editione expressa legisset: porro cum sciret, Curcellaeum nunquam adnotasse in editione sua, unde singulas lectiones Variantes hausisset, conjectura Millii debebat ipsi suspecta esse. Ex schedis autem Curcellaeo transmissis, quas ante oculos habeo, clarum est, non ex codice Thuanaco, sed ex codice fratrum Puteanorum i. e. Claromontano Variantem Lectionem hausitam fuisse: ex hoc fonte porro profluxit tertius error, nimirum quod Codicem Thuanaeum i. e. Theclae (ut infra ostendemus) & Codicem Alexandrinum tanquam duos testes produxit, cum non sint nisi duo unius ejusdemque merito suspecti codicis nomina. Nec hic tamen substitit Criticus noster; sed, a Millio, sua tamen culpa, in errorem raptus, addidit praeterea errorem multo graviolem, cum verba illa novem insignia, & integram sententiam continentia, temere e textu sacro expungeret contra fidem datam, qua se ne verbum quidem aut syllabam Textui vel additurum vel detracturum promiserat, nisi editiones praestantissimae addixissent. I nunc, Lector, & crede Bengelio modestiam suam praedicanti, & de audacia aliorum querelas injustas & suspiciones injustiores jacenti!

14. *Marci* IX. 6. Lectionem λαλῆσαι, quam in Textum receperat, firmat etiam auctoritate *quatuor Codicum Bezae*: cum tamen illi Bezae i. e. Stephani Codices, (quod tum Codex Stephani β. & θ., quos ipse contuli, tum imprimis Bezae editio prima testatur,) habeant λαλήσει; illud autem λαλῆσαι posteriorum Bezae editionum manifestae typhotetarum aberrationi debeat.

15. Redeamus ad commentarium in *Heb.* II. 9. ex prodromo priori supra p. 156. expositum. Fateor, me non cepisse, quomodo τὸ γεύσεται ex ὕμν deductum dici posset, nisi si quis, in voce Hebraica mysterium quaerens, per anagrammatismum ex ὕμν, quod *parum* significat, faciat ὄϋν i. e. γεύσεται: Si conjectura aberravi, potior culpa illius fuit, qui tam aenigmaticè scripsit, neque mentem suam clarius explicuit. Audi jam, quid obvertat Bengelius *Def.* p. 11. *Haec, inquit, expositio non potuit placere iis, quos etiam firmiora pro Deitate Jesu Christi argumenta urunt.* Novi quidem, fuisse, qui pro Deitate Jesu Christi, ut prae se ferebant, alios urerent, sed loris & flammis, non argumentis: quos vero argumenta firma pro Deitate Christi ufferint, novi nullos. Porro quomodo haec cohaerent: *quos etiam argumenta firmiora urunt, illis infirmiora placere non possunt?* Mihi quidem in omni re probanda placent argumenta firma, infirma atque imbecillia non placent: sed annon fieri posset, ut vicissim aliis infirma placerent, firma displicerent? Denique cum tua istius loci interpretatio nemini mortalium, imo ne tibi ipsi quidem, nunc placeat, quaenam fuit ratio, ex omni humano genere eos solos eligendi, quos etiam clariora de Deitate Christi argumenta urunt, nisi ut animum malum proderes, & immerenti invidiam conflares? — Hic nigrae succus loliginis, haec est Ærugo mera. Agnosce verba tua, quae illum Prologum galeatum sequuntur *Def.* p. 19. *Ego met autem in Apparatu scripsi: Interpretatio hujus lectionis, in Prodromo tentata, neque aliis neque mihi satisfecit.* Sive autem aliis placeat, sive non placeat, ego ingenue fateor; nec lectionem hujus loci, quam praefers, nec ejus interpretationem, quam attulisti; nec id quod inde consequi putas, mihi placere; quin lectionem & interpretationem tuam rejicio, tanquam falsam, & consequentiam tuam, ut ἀναλόγητον. Pergit p. 12. „Anagramma frigidissimum ὄϋν & ὕμν „mihi imputat, de quo nunquam cogitavi. nam ipsa noemata βραχὺ & γεύσεται, ut Chrysostomus, Sedulius, Haymo, Flacius judicant, per se respondent”; quibus verbis ita mentem suam interpretatur, ut jam non lusus ingenii, sed, quod gravius turpiusque est, ignorantia Hebraismi ipsi jure obijci possit. Sentit, opinor, verbum gustare idem esse atque leviter & in transcurso attingere. Ita interdum accipi fateor; ita dicto Tiberii: & tu aliquando degustabis imperium, fera ac brevis potentia significatur; at semper & ubique, &

hoc praecipue Apostoli loco, eam significationem obtinere nego. Jonathan, Saulis filius, v. gr. non dixisset: Gustavi parum mellis; nam si gustare per se significat parum gustare, illud טַיִם redundaret 1. Sam. XIV. 29. 43. Gustare mortem Hebraeis simpliciter significat esse mortuum, nullo habito respectu ad brevitatem vel longitudinem temporis, quo quis in morte manet; Abel, qui ante quinquaginta secula mortuus est, nec magis mortuus est, nec magis mortem gustare dici potest, quam qui ante horam efflavit animam: & vicissim qui unum momentum mortuus est, dummodo vere sit mortuus, non minus mortuus est, neque minus mortem gustavit, quam si statim post Adami lapsum mortuus fuisset. Res ipsa & usus loquendi non patiuntur, ut de duobus aeque mortuis dicatur, alterum parum, alterum multum esse mortuum.

16. Bengelius nomen *Jesu*, si recte calculum posui, minimum vices & quater contra plerosque codices scriptos, & contra plerasque Editiones receptas, vel ex contextu sacro ejecit, vel in margine tollendum esse pronuntiavit. Quid erat, quaeso, causae, cur nomen Jesu virum doctum atque pium tantopere offenderet? Si quis illi sua verba hic regeret: *Hoc non potuit placere iis, quos etiam firmiora pro Deitate Jesu Christi argumenta urunt*; nonne majori specie id faceret? Absit autem a me, ut convicium convicio rependam. Alia, si quid video, ejus erroris fuit occasio Vivit Bengelius inter eos, qui, quoties nomen Jesu vel proferunt vel proferri audiunt, caput aperire solent; hinc fit, ut Concionatores eam vocem raro pronuntient, ne aut frequenti repetitione aliquid emphasi detrahatur, aut caput alternis aperiendo & operiendo vel molestia actoribus creetur, vel attentio minuatur. Huic mori a teneris adfuetus cum videret, gesticulationem ecclesiasticam & contextum sacrum non convenire, imprudens contextum ex gestibus correxit, cum juxta regulas sanioris criticae gestus potius ad voces contextus sacri accommodare debuisset.

17. POSSEM hic Bengelium dimittere, nisi, *Defensionis* specie, aggressoris etiam partes in se suscepisset, & in me, cui recensionem Novi Testamenti ab ipso editi, factam in Diario, quod hic editur, Gallico tribuit, impetum fecisset; ne quis ergo putet, --- haec opprobria nobis & dici potuisse, & non potuisse refelli, age consideremus ejus objectiones. *Def. p. 3.* „ meam, inquit, editionem ita decoloravit, ut multi Lectores, qui & censorem & me nossent, „ vindicias mihi scribendas esse arbitrarentur”. Cl. Bengelius, quem non nisi ex scriptis ejus novi, vir videtur esse minime malus, si suo utatur ingenio, sed parum cautus adversus hominum malevolorum suggestiones, quibus mens ejus nimis facile ex sua sede ac statu dimovetur atque irritatur. Et quaenam tandem est illa decoloratio? En verba recensionis: „ In laudem Cl. Bengelii dicendum „ est, eum omnem, quam potuit, diligentiam adhibuisse, ita ut haec editio cun- „ ctis, quae praecefferunt, merito sit praeferenda”. Quid quaeso majus poterat dici ab eo, qui summis laudibus eum celebrare voluisset? Fallor, aut plures erunt, qui existimabunt, laudes has fuisse nimias potius quam *decolorationem*.

18. p. 7. „ Hic est, cujus diutinum Zelum adversus operam a me in N.T. „ Graeco positam multi norunt. --- Meum prodromum censor in prolegomenis passim pupugit. --- Editionem Gerardi a Mastricht ita recentavit, ut me „ non intactum dimitteret”. Ita solent agere, qui fictis causis innocentes opprimunt. Ego illi turbulentam feci aquam, qui nec in Prolegomenis meis, nec in notis ad proleg. Mastrichtii, nec in praefatione, vel verbo ejus mentionem feci, vel de eo, quantum quidem recordor, omnino cogitavi. Bengelius mihi tunc nec amicitia nec injuria cognitus erat: cumque probe nossem, quam incertae & fallaces essent conjecturae ex prodromis & prolegomenis ductae, non poteram de ejus opere judicare, nisi postquam editio lucem publicam vidisset.

19. p. 15. „ Non solum codices contuli duodecim, quos Censura memorat; sunt praeterea Basilienses tres, Bodlejanus unus apud Waltonum, Ca-

„ merarianus, Dionysianus apud Gagnejum, Gehlianus, Parisinus unus apud
 „ Simonium, Wolfiani duo, complures apud L. Vallam & J. Fabrum Stapu-
 „ lensem. --- Accessere Versionis Copticae & Armenae & multa alia Versio-
 „ num Patrumque supplementa”. Cum ipse Bengelius in utroque prodromo
 nonnisi XII. suorum Codicum mentionem fecerit, quo jure conqueritur, in re-
 censione nullam rationem fuisse habitam reliquorum Codicum, de quibus nec
 ipse verbum dixerat? Sed etiamsi Bengelius horum adminiculorum tunc men-
 tionem fecisset, quod postea in *Apparatu* fecit, nihil erat necesse, ut in recen-
 sione idem fieret. Ista enim adminicula omnia jam ante Bengelii editionem e-
 rant juris publici, & versabantur in omnium manibus. Si Bengelius illis uti ne-
 glexisset, jure hoc ipsi vitio verti poterat: quod autem illis usus est, non video,
 cur magnis laudibus sit praedicandum. Eodem jure potuisset a me exigere, ut
 Catalogum omnium librorum vel suorum vel amicorum suorum, quibus in edi-
 tione sua concinnanda est usus, conscriberem: quod & absurdum & iniquum
 esse nemo non videt.

20. p. 19. „ Mirum est tam ampla censores praefatione duo haec allegata
 „ ornasse, & in ea virum integerrimum G. a Mastricht pro infideli duce de-
 „ clarasse”. At magis mirum est, praefationem quinque versuum, quae non
 solum illa duo allegata, sed reliqua omnia, quae multis paginis postea dicun-
 tur, respicit, amplam appellari: omnem vero admirationem superat, quod Ben-
 gelius a mente Censoris plane deerravit; duo enim manifesto ponuntur lem-
 mata, alterum ubi Bengelius suarum regularum est oblitus, alterum ubi duces
 infideles est secutus; prioris exemplum est ex Collatione Codicis Viennensis a
 G. de Mastricht facta, de qua supra *Observ.* 7. posterioris ex Simonio, de
 quo *Obs.* 8.

21. p. 23. „ Quam Censori sententiam de lectione aliquot locorum N. T.
 „ adscripsi ea *tum certe*, quum specimen imprimeretur, Censoris sententia fuit.
 „ --- Veruntamen *veritatis causa*, non possum intercipere, quae vir insignis
 „ Basileae prid. Non. Febr. A°. 1735. rescripsit: Ille vero [*Wetstenius*]
 „ quod sancte omnes de Collegio affirmant, neque significavit aliquid cuiquam
 „ nostrum, de mutato a se instituto, ac in diversam a Schedis Magistratui tra-
 „ ditis formam deinceps reconcinnando. --- Sed vero post eas, quas dixi, Sche-
 „ das pro exemplari novae editionis ad Bibliopolas missas, denuo se novum a-
 „ liquod consilium cepisse, atque idcirco etiam illas Schedas, illud exemplar
 „ operis abjicere, & nullius pretii habere velle, neque dixit, neque dici cura-
 „ vit nostrum cuiquam. Haec tibi significanda esse putavimus, ut pro lubitu
 „ tuo uti, ac nomine atque autoritate ordinis nostri ad te perscripta, affirma-
 „ re posses”. Quis fuerit ille *vir insignis*, nec scio, nec scire laboro. Cum
 vero personam Theologi induerit in hac epistola, aut impudentissime mentitus est
 insignis impostor, aut odium Theologicum memoriam ejus omnem exstinxit. Non
 jam dicam, me initio anni 1730. longo multarum horarum colloquio rem to-
 tam, quantum poteram clarissime, Theologo vicino meo exposuisse, & ut cum
 Collegis communicaret, rogasse: cum vero is alia omnia fecisset, contigit tamen;
 idque non sine divina providentia, ut, indignitate rei permotus, ubi non om-
 nino erat necesse, praesentibus Consulibus, Curatoribus Academiae & Theo-
 logis, eadem repeterem; quod a scriba Curiae ex ore meo exceptum, a Theo-
 logis non auditum solum, verum etiam in libello, frustra vetante ordine Amplis-
 simo in lucem edito, typis expressum est; in illo Conventu d. 25. Martii 1730.
 Theologi quaesiverunt p. 459. „ Cur in sermonibus meis de dispositione pro-
 „ sitae Editionis Novi Testamenti Graeci toties variaverim?” Responsio repe-
 ritur p. 343. 344. ubi inter alia haec leguntur: „ Praeterea dixit; quod atti-
 „ net ad dispositionem Novi Testamenti a se edendi, se mense Junio (quo spe-
 „ cimen scripseram) in alia fuisse opinione, quam mense Septembr. (quo con-
 „ filium

„ filium meum Theologis exposueram) & sententiam priorem mutasse, atque
 „ ideo in Hollandiam scripsisse, ut prius illud specimen sibi remitteretur.”
 Cur Bengelius haec, quae prae manibus habebat, non inspexit, postquam fuisset
 monitus, ne facile illis crederet, qui putant sibi omnia licere in eos, quos
 Majestatem suam non satis comiter coluisse suspicantur? Si ita scribit *veritatis*
causa, an aliter scriberet *mendacii causa*? Hinc etiam consequitur, falsum esse,
 quod Bengelius dicit, sententiam, quam mihi affinxit, meam *certe* fuisse,
cum specimen imprimeretur; cum ex *Actis* clarum sit, me integrum annum
 ante specimen me invito editum sententiam mutasse. Sequitur etiam, parum
 honeste atque verecunde id Specimen 37. commatum priorum Matthaei vocari
Editionem Wetstenianam, & ea mihi objici, quae ipse diu ante correxeram.
 Nisi si dicat, mihi non licuisse delere, quae non edideram. Ne quis vero
 existimet, hac mea Variatione salutem Reipublicae & Ecclesiae in discrimen
 fuisse adductam, sciat me in illo specimine Oecolampadium, quem maximi
 semper feci, secutum Codici Evangeliorum Basiliensi (qui in nostra descriptione
primus est,) nimium tribuisse, re vero propius examinata ab illa sententia
 recessisse: si tamen in illa perstitissem, peccassem contra leges Criticas, non
 autem contra leges vel Reipublicae vel Ecclesiae. Quod Bengelius addit p. 23.
Quantum is deinde se mutavit, tantum mihi adsentitur; verum non est: Cum
 enim ego, mutata priori sententia, & Codicis illius Basiliensis & Alexandri-
 ni & aliorum, tanquam ex Versione Latina interpolatorum, autoritatem rejece-
 rim, manifestum est, me hoc pacto longe longeque a Bengelio, qui maximam
 illis autoritatem tribuit, recessisse. Aliud adhuc est in eadem *insignis viri* epi-
 stola, quod silentio praeterire non debeo p. 24. „ Schedas illas jam esse in
 „ manu cognatorum Bibliopolarum respondit, deinde retrahere serio jussus,
 „ post aliquod tempus, *non sine efflagitatione pretii cursoribus publicis vettu-*
 „ *rae nomine persoluti, quod & renumeratum ei de publico est*, exhibuit.”
 Desidero hic iudicium Bengelii: quid, quaeso, ista fabula ad rem & ad Criti-
 cam facit? iterumne *veritatis causa* & *αποδοῖναι* protulit, ut mendacium alte-
 rum propagaretur? Vel an Bengelius instructus est testimonio authentico Trium-
 virorum aerario praefectorum, quo fidem faciat, illam pecuniam tanquam mihi
 solutam in rationes expensorum relatam fuisse? Ego quidem & dixi & dico, me
 pretium illud, quod jure optimo petere poteram, (nisi si quis forte putat, Se-
 natum Basiliensem debuisse imitari iudices Geneyenses, qui olim decreverant,
 scripta Patrum Graecorum & Latinorum, ex quibus Servetus tunc in carcere
 detentus & a Calvino ad necem postulatus haereseos convinceretur, ipsius Ser-
 reti sumtibus esse coemenda) nec petiisse unquam, nec accepisse. Probet, me
 accepisse, si potest: aut agnoscat, se iterum ducem parum fidelem fuisse secutum.
 Me indignabundum haec scribere, fateor; nec tamen hic a risu mihi temperare
 potui, observata Bengelii calliditate, qui cum & Theologo Basiliensi placere cu-
 peret, & illi hominum generi, qui in Germania, quod austeram *pietatem* &
 singularem modestiam vel colunt vel simulant, nomen habent; Defensionem lin-
 gua Germanica scriptae atque editae inseruit. *Epistolam immodestissimam* La-
 tinam, sed illam Germanice non convertit; scilicet ut duobus Dominis ser-
 viret.

22. p. 41. „ De Bentlejo & Wetstenio sententiam dixi in *Appar.* p. 447.
 „ Perpauca, opinor, loca sunt, quorum receptiorem lectionem, a me muta-
 „ tam, illi non mutant: MULTA sunt, quorum receptiorem lectionem illi
 „ mutant; me non mutante: NON PAUCIORA sunt, quae & illis & mihi
 „ unanimi consensu mutanda censeantur, atque hic consensus, non ex compo-
 „ sito initus; magnum potest praebere veritatis argumentum.” Quomocunque
 ergo rem gesturi essent Bentlejus & Wetstenius, honore Bengelium augebunt;

si enim mutant, quae ipse mutaverat, consensus hic magnum praebebit veritatis argumentum: si mutabunt, quae ipse non mutavit, uti multa mutaturi sunt, Bengelio teste, haec ipforum audacia modestiam Bengelii commendabit. At unde Bengelius scivit, quoties aut ab ipso dissensuri aut cum ipso consensuri essent? imo quomodo, nisi spiritu prophetico se afflatum probet, id omnino scire potuit? Sin autem nescivit, annon iudicium temerarium protulit & contra regulam a se positam *Epilog.* p. 880. „Unum rogo, inquit, ne quis „certe editor quicquam vel mali commatis vel boni, quod non SCIAT meum „esse, pro meo habeat aut venditet; neve quicquam animi duntaxat causa „convellat, generatim querelas instituens, si placet, de libertate critica, qua „vel abusus vel non satis usus sim; SED JUSTIS OMNIA EXEMPLIS, SI „POTE, COMPROBET”? Haec cum ipsi fuissent objecta, ita se expedire conatur in *Defens.* p. 42. „Quousque Bentlejus in mutando Textu progrediatur ex Apoc. XXII., quod ille caput seorsim edidit, *patet, si ex specimine dudum emisso, inquam in Appar.* p. 443., adhuc licet iudicium facere”. Atqui non poterat ignorare Bengelius, ex uno capite edito de totius N. T. editione iudicium facere *non licere*; in primis ex uno capite Apocalypseos, in quo libro solo plures Codicum scriptorum ab editionibus receptis discrepantes lectiones reperiuntur, quam in omnibus fere reliquis N. T. libris simul sumtis. Ipse Bengelius an permetteret de sua editione N. T. iudicium fieri ex solo ultimo Apocalypseos capite? Pergit p. 43. „*Wetstenianae* criseos fundamenta, non dicam in specimine, & in Censura, sed in Prolegomenis, ubi omnes editiones multo prolixius reprehendit, quam ego, insignem mutationem intentabant. --- Nunc id negat: *itaque quae de eo tum vere dixi, nunc dicere desino*”. Quod semel verum fuit, semper verum est; acumen itaque hujus dicti me non capere fateor. At nunquam verum fuit, me perpauca loca, quae Bengelius mutat, non mutaturum; & multa, quae Bengelius non mutat, mutaturum: quod ipse Bengelius facile vidisset, si & Censuram meam, quam vocat, & praefationem editioni alteri Mastrichtianae praefixam oculo attento perlegere fuisset dignatus. Cum enim ego auctoritatem Versionis Latinae; & aliarum omnium Versionum, & Codicum etiam Graecorum cum Versione Latina consentientium, Lectioni reliquorum Codicum Graecorum ut plurimum postponam, fieri aliter non poterit: quin in plerisque majoris momenti locis, ubi Bengelius lectionem receptam mutat, ego illam retineam atque defendam.

23. Bengelius quaestione proposita: qua ratione adornanda sit editio N. T. Graeci, quae paucissimos offendere, plerisque autem sine studio partium iudicantibus placere possit? respondit: si ex omnibus receptis editionibus Lectiones, quas novus editor optimas iudicet, in Textu reponantur; ego contra putavi: si lectio plurium Codicum MSS. Graecorum praeferatur, & in Textum recipiatur; hanc regulam esse valde simplicem, nec quicquam habere quod a voluntate editoris pendeat; ita singulos Codices considerari ut totidem testes, & iudicari, plus valere testes duos uno, & multos paucis, quod manifestam aequitatis speciem habeat; & si quis unice hac regula uti velit, cum jure non posse cogi, ut lectionem cum hac regula pugnantem sibi obtrudi patitur. Notandum autem, licet existimaverim, Lectionem plurium Codicum in Textu esse reponendam, non tamen statuere, Lectionem illam semper esse genuinam; quin largior, aliquando Lectionem paucorum Codicum pluribus, imo Lectionem, quae in nullis Codicibus Graecis hodie reperitur, esse praeferendam: sed contendendo, tum illud nonnisi rarissime accidere, tum de ea re caute & accurate in notis esse disputandum. Bengelius, cum hanc regulam jugulum causae suae petere videret, in omnes formas se vertit, ut ictum declinaret. Age, quae avertit, pau-

paucis expendamus. Def. p. 43. „*Pluralitas MSS., ut a Censore promulgatur, labyrinthus est inexplicabilis*”. Hoc dicit quidem, sed non probat. p. 44. „*Regulam ille sibi in Proleg. posuerat hanc: Lectio plurium Codicum, caeteris paribus, est praeferenda: commodeque eam explicarat. Nunc & regulam & explicationem tollit*”. Regulam non tollo, sed partem explicationis, ubi Codicibus vetustissimis, quos ad versionem Latinam mutatos esse postea deprehendi, nimium tribueram. Imo si pluralitati MSS. tantum tribui debet, quantum Censura ei tribuit, omnes copiae, quas Prolegomena illa recensent, dimitti possunt. Haec non intelligo; si enim omnes copiae dimittuntur, quid supererit, quod numerari possit? quin certum est, ut sciamus, quanam sit plurium codicum lectio, omnes, quotquot conquiri possunt, producendos & conferendos esse. Nil vero aerumnosius, periculosius, & incertius excogitari potest, quam talis pluralitas, praesertim si Orthodoxi omnia fere exemplaria, quae ex Oriente apportantur, corruerunt, & manuscriptorum vel mediocris antiquitatis tanta est raritas. At quis illi dixit, Orthodoxos fere omnia exemplaria Graeca corripisse? Hoc dixi, omnes codices, quos habemus, a librariis Orthodoxis esse scriptos, adeoque omnes varietates ab illis fuisse profectas, pauca eos per incuriam omisisse, reliqua studio mutasse, ut lectionem vel ad orthographiam vel ad Syntaxeos, vel ad ἐμφάσεις regulas Grammaticas accommodarent, vel ut lectionem, quam impeditam esse judicabant, interpretarentur: quodnam hinc oriatur periculum, aut quae aerumna & incertitudo, non perspicio. Magnam quidem esse MSS. vel mediocris antiquitatis raritatem ne Bengelius quidem, puto, inficias iverit: difficultas vero, quae inde oritur, ipsum non minus urget, aliosque omnes, quam me. Ergo antiquissimus Latinus, antiqui Orientales interpretes, ac patres omni jure suffragii exuuntur? Ita, in textu Graeco concinnando, qui omnibus placere possit: in notis eorum ratio haberi potest; ubi tamen, instituto examine, apparebit, rarissime secundum istos contra consensum codicum Graecorum esse pronuntiandum. Nullum plane manuscriptorum deinceps discrimen valebit? de ea re agetur observatione sequenti. Accuratum eorum numerum quis quolibet inibit loco? Editor producet testes quos habet, non eos quos non habet. Duae unius loci lectiones, ubi altera prae altera unius subinde duorumve Codicum suffragio augetur, alternatim genuinae erunt? At non nunc agitur de Lectione genuina, sed de Textu edendo, qui ab omnibus recipi possit. Ubi aequalis aut prope aequalis pro utraque lectione produci potest numerus, quaestio non ex hac regula, sed aliunde determinari debet. Id autem, nisi me memoria fallit, contingit rarissime. Sed quam aliam regulam habet autor, quae omnem ubique dubitationem tollat, & lectiones omnes reddat certissimas?

24. Pergit: Sed bene est: Censor in Praefatione N. T. Graeci A°. 1735 editi, eam pluralitatem ipse improbat; atque ita, ut mirabili celeritate in alterum extremum incurrat. „Illud jam addo, inquit, quod, quamvis forte prima fronte novum videatur, iis tamen, qui receptae vulgataeque lectioni ab istis varietatibus metuebant, non poterit non esse gratissimum, nimirum Textus recepti auctoritatem ut plurimum nec consensu citatorum MSS. Codicum magis firmari, nec eorundem dissensu debilitari. Producentur fateor testium loco centum Codices; multis in locis a recepta Lectione dissentientes. Cave autem existimes, singulos religiosos, graves, idoneos, omnique exceptione majores esse, quin potius horum Testium Catalogum mecum attentis oculis perlustra, & leves, corruptos, imo fictos falsosque, ni vehementer fallor, deprehendes plurimos”. Temporis causa, ad censuram tantisper comendam, subito eam pluralitatem arripuisse videri Censor poterat, praesertim cum paulo post in illa praefatione N. T. in alia omnia iverit. Injuriam mihi facit Bengelius, quando

do me intra paucorum mensium spatium pugnantly scripsisse accusat. Dixi, singulos Codices Graecos tanquam totidem testes esse producendos: sed nunquam scripsi SINE DISCRIMINE, sine examine, promiscue omnes, etiam falsos & fictos, ad testimonium dicendum esse admittendos. An Bengelius aut ignoravit, aut me ignorare existimavit, quid leges civiles praescribant: *Testium fides diligenter examinanda est: & ideo testes, qui adversus fidem suam testationis vacillant, audiendi non sunt* ff. de Testibus? Ex Codicibus plus centum, in editione Oxoniensi parva & in editione Mastrichtiana adductis, intestabiles judicavi quinquaginta, quod vel nunquam in rerum natura extiterunt, vel, cum idem codex duo nomina haberet, aut alter codex alterius apographum esset, tanquam duo testes diversi sunt producti, vel ad versionem Latinam sunt interpolati. His quinquaginta possem nunc addere & alios supra descriptos, ex Versione Latina pariter immutatos, & variantes Lectiones S. Curcellaei, quae etiam alio atque alio nomine, tanquam diversorum Codicum, exhibentur.

25. Cum sentiret, hac via negotium non satis expediri, aliam ingressus est p. 50. *Pluralitati MSS. codicum favere me, absolute negat Censor. --- Quare spondeo, nullam typis adhuc excusam recensionem repertum iri, quae toto suo tenore cum majore numero codicum aequae conveniat, atque mea. Non est haec controversia tam levis, quam prima specie videatur.* Haec & temere & ambigue dicuntur. Cum enim Bengelius non ignoraret, quantam testium nubem produxissem, nec exspectavit tamen, donec fuissent auditi, neque petiit, ut testimonia cum illo communicarentur, sed, tertia testium parte neglecta, juxta paucos, qui ipsi aderant, pronunciavit, & pronunciat, suam editionem cum majori codicum numero convenire. Qui scit, quid testentur illi codices, quos nec vidit, nec videre voluit? Et quid si isti, quos non vidit, testes consentirent cum paucioribus eorum, quos vidit, annon fieri posset, ut tunc majorem suorum testium numerum numero vincerent; quo facto, quam ipse plurium Codicum vocat lectionem, revera non esset lectio plurium, sed pauciorum? Porro si per recensionem suam intelligit Contextum ex editionibus praestantissimis a se concinnatum, nihil habebit contextus iste, quod non in illis editionibus simul sumtis reperiatur: majorem vero plurium Codicum rationem eum habuisse, quam editionum praecedentium singulas, nondum probatum est; &, donec probetur, dubitare licet. Sin autem per recensionem suam intelligit judicium suum de veris lectionibus, i. e. non tam contextum solum, quam Lectiones, non in notis prolixis, ut Beza fecit, aut in prolegomenis, ut Millius, testius exhibitas & paucioribus lectas, sed margini ab eo appositas, eo consilio, ut & omnibus aequae essent conspicuae, & ipsi Textui vel praeferrentur, vel aequipararentur, *Spondeo nullam typis adhuc excusam recensionem repertum iri, quae toto suo tenore cum majore numero Codicum MINUS conveniat, quam Bengelianam.*

26. p. 52. *Quicquid Censor adhuc differuit, me petit; me igitur eundem petit in extremo:* „ Ex omnibus, quae haecenus dicta sunt, hanc inferamus „ conclusionem, viros probos debere tam miserari eorum, qui, re pro viribus „ examinata, infelicitate a vero alicubi aberraverunt, quam averfari eos, qui a „ gre ferentes, alios uti suis oculis, summa vi atque violentia exigunt, ut om „ nes eorum stent judicio, tanquam si ipsi omnino falli non possent”. Nego consequentiam. De Bengelio hic ne cogitaverat quidem censor, sed de me meisque adversariis, in quibus Bengelius tunc numerari non poterat. Et quomodo, quaeso, de uno eodemque homine dici potuisset, dignum esse, cujus viri probi simul *miserentur*, & quem *averfentur*? Et quis sanae mentis Bengelii fortunam tunc miseraretur, quem notum erat propter editum N. T. non tantum

tum a nemine vexatum fuisse, sed eo pacto sibi viam ad honores & ad rem lautam, in qua vivit, stravisse? aut quis illum describeret, tanquam hominem, qui rem vi gerat, aliis suas opiniones obtrudat, alios oculis suis uti aegre ferat &c., cum ejus rei nullum usquam indicium ostendisset? Cur ego denique de vi & violentia ejus conquerer, quem mihi aut nocere posse aut nocere velle, non erat metuendum? Adde his paria legi in fine Prolegomenorum priorum p. 201. quae certe Bengelium non petebant.

27. *ib. Censor, non tam male te ipsum de me existimare, firma sunt indicia: sed id laboras, ut alii quam pessime de me existiment.* Haec sunt ἀσφάλεια, neque unquam aut extitit, aut esset vir probus, cui haec descriptio tua convenire possit. Vellem *firma illa indicia*, quibus me non male de te existimare probas, edidisses; eo enim pacto posterius tui asserti lemma evertissem. Laudavi equidem & laudo diligentiam tuam, gratulor felicitati tuae, quod multa partim primus eruisti, partim primus edidisti. Est tamen quod in te desidero, tum quod in credendo parum cautus malevolorum suggestiones, convicia, & mendacia propagavisti, cujus generis nonnulla invitum me tibi objicere coegisti; haec a persona tua & a moribus tuis sunt aliena: tum quod in alterum extremum delapsus ea scribis, quae ab homine fanatico potius quam Critico profecta videri possint. *Def. p. 43. Censor in rationibus decidendae lectionum varietatis insufficientem admittit enumerationem partium, & id praeterit, quod unum omnium maxime ad decisionem conducere jam jamque videbimus.* Et p. 51. *Ab omnibus tamen ejusmodi adminiculis res tandem abit ad munus divinae GRATIAE. Hoc magisterio CHARACTER ille singularis, quem quaecvis genuina lectio, luce sua, suo sapore comitatum, gerere solet, INTERDUM CERNITUR, SAEPIUS GUSTATUR; hoc jubare, quicquid mortalium mos, sensus, voluntas, socordia, curiositas, olim vel nuper, in multis vel paucis libris, plerumque addidit, & interdum dempsit vel permutavit, tanquam fucus discutitur.* *Var. lect. p. 770. de loco 1. Jo. V. 7, 8. Et tamen etiam atque etiam sperare licet, si non autographum Johannaicum, at alios vetustissimos Codices Graecos, qui hanc periochem habeant, in oculis providentiae divinae forulis adhuc latentes, suo tempore productum iri.* & p. 688. in *Gal. IV. 28. Totum versum sic constituit Bentlejus; τὸ δὲ Ἄγαρ συστοιχεῖ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, θελέει γὰρ κλ., ut Σινᾶ ὅρος ἔστιν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ sit glossa.* *Approbat Millius, sed non intrepide, propter unanimem codicum in hoc inciso consensum. Minus trepide editor διγλωττος, qui communem sensum quovis Manuscripto antiquiorem causatus, pro illis verbis τὸ γὰρ-συστοιχεῖ δὲ, tantummodo legit ἡ συστοιχῆσα.* **ATQUI HAEC NON COMMUNI SED APOSTOLICO SENSU CONSTANT.** His similia legi in C. M. Pfaffii, civis tui, *Dissert. de variis N. T. lectionibus* p. 225. 2. *Cor. V. 3. Vulgaris habet lectio: εἶγε καὶ ἐνδυσάμενοι, & γυμνοὶ εὐρεθισόμεθα.* **SENSUS COMMUNIS utique docet, eum, qui veste indutus est, non esse nudum.** Non itaque probabile est, talia ipsum posuisse Apostolum. His addo, quae scripsisti in *Gnomone* p. 198. ad *Marc. XVI. 17. Γλώσσαις λαλήσοσι καινῶς novis*) **IIS, QUAS NULLA NATIO ANTEA HABUERAT.** 1. *Cor. XII. 10. Nam Act. II. 4. linguae Parthorum, Medorum &c. aliae dicuntur, non novae.*

28. p. 55. „ Si primum specimen ejus, ut & Prolegomena, deinde hanc „ ejus censuram, postremo ea quae ad Gerardum a Mastricht contulit, exami- „ nes; deprehendas, eum intra sex annos rationes suas, typographorum dun- „ taxat opera promulgatas, ter retexuisse, & quidem in iis partibus, quae ad „ interiora rei pertinent. Undecunque hoc proficiscitur, firmitudo cordis deest, „ & casus externi varios affectus, sincerum judicium obnubilantes, pepererunt.”

Non ter, ut jam ostensum est, sed semel sententiam mutavi, recedendo a sen-
Y
ten-

tentia tum Bentleji, tum Bengelii, existimantium, Versionis Latinae & Codicum Graecorum cum illa consentientium magnam esse contra codices Graecos auctoritatem; idque feci, non levitate aut *affectu* permotus, sed post acrem aliquot annorum meditationem, & post longum & laboriosum examen. Si prius cum plerisque viris doctis erravi, nil habet, quod mihi objiciat Bengelius, qui adhuc in eodem errore versatur: si vero errorem postea & agnovi, & alios de eo monui, judicet lector, an propterea Bengelio obstinatio potius, an mihi inconstantia debeat exprobrari. Ne jam repetam quae *Obs.* I. p. 157. dicta sunt. Quod porro scribit, *casus externos peperisse varios affectus, sincerum judicium obnubilantes*, non minus falsum quam inhumanum est. Me certe casus illos externos non permovisse, ut sententiam mutarem, ex iis quae dicta sunt, ut opinor, constat. Haec iterum *vir insignis* Bengelio suggessit; cui, si viveret, responderem: *Non adeo cecidi*; quid Bengelio regerere possem, malo ipse in se descendens intelligat, me tacente. Cum primum de consilio meo edendi N. T. varii rumores spargerentur, illud solebam ita interpretari: Nunc, id est anno 1729., Tigurinos edere V. T. ex codice Alexandrino, auctoritate veterum, *non sine adhibita κρίσει, castigatum ac suppletum*: me, quod illi faciant in V. T., facturum in N., nec videre, cum illorum factum laudetur, quo jure mihi idem facienti in crimen verti possit. Haec vera pariter & aperta & sufficiens erat descriptio; quam si quis parte mutilet, partem addat, & partem in alium sensum detorqueat, procudet designationem obscuram sane & ineptam, sed nec meam, nec mei operis. *Nihil est, Antipho, quin male narrando possit depravarier.*

DE V. L. COLLECTORIBUS ATQUE EDITORIBUS.

„ **E**ditiones, quae abhinc centum aut circiter annis factae sunt, aut adhuc
 „ fiunt, nihil melius aut accuratius primis illis habent. Sunt enim omnes
 „ vel ad Frobenianas vel ad Stephanicas vel ad Complutensem expressae, qua-
 „ rum accurationem & elegantiam assequi posse summa votorum est multis hu-
 „ jus aevi typographis”. Teste *ἄντροψία*, observante etiam *Curcellaeo* in Prae-
 „ fatione N. T. & post ipsum H. *Hottingero*, cujus verba adduximus. p. 147.

1. *Patricius Junius*, (de quo supra p. 8. 65. & 78.) Caroli I. Angliae Regis Bibliothecarius, non solum primus Codice Alexandrino est usus & ex eo epistolas Clementis ad Corinthios edidit A°. 1633., verum etiam Codicem integrum, ut & Cantabrigiensem Bezae, cum editione Elzeviriana secunda contulit, & Variantes Lectiones cum viris eruditis communicavit; quin etiam Novum Testamentum Graecum inde ab A°. 1634. plus centum quinquaginta locis, infeliciter, ut ego quidem judico, ex conjectura sua emendare tentavit. Eas emendationes, quarum partem etiam Hammondus vidisse videtur, ex Junii *ἀντογράφῳ* in Bibliotheca Remonstrantium Amstelodami cum schedis Vossianis servato, suis locis proferemus.

2. A°. 1641. *Hugo Grotius*, Interpretum N. T. longe praestantissimus, edidit Annotationes in IV. Evangelia, & A°. 1646. in Acta & Epistolas Apostolorum, in quibus Lectionem Codicis Alexandrini saepe receptae praefert, aliquando etiam ex conjecturis Textum emendare conatus, quae omnia a Piercio excerpta Polyglottis Londinensibus inserta sunt.

3. Non ita multo post Grotium *Henricus Hammondus* scripsit Annotationes Anglicas in N. T., in Monitis ad Lectorem ita praefatus: „ Multi viri docti, Lucas praecipue Brugensis & Robertus Stephanus, magna diligentia obser-
 „ varunt V. L. multorum Graecorum Codicum MSS. Quoniam vero Anglia
 „ nostra quibusdam monumentis antiquis ditata est, quae a Deo in usus hone-
 „ stio-

„ flores destinata sunt, quam ut in Archivis servantur, tanquam in sepulcris
 „ cadavera, & inter vermes in situ & pulvere jaceant, quosdam Codices con-
 „ sului, & ex illis quandoque V. L. selegi publico offerendam --- ut, qui
 „ judicio pollent, pro re nata illa utantur. Primum MS. ego bis contuli reper-
 „ tum in Bibliotheca Collegii Magdalenae Oxonii. Secundus est MS. Alexan-
 „ drinus, tertius Bezae Cantabrigiensis, quorum V. L. mecum communicare
 „ dignatus est Reverendissimus Archiepiscopus Armachanus. Quicquid ex ali-
 „ quo horum codicum cognitu utile visum est, in margine interiori hujus libri
 „ translatum & e regione Textui appositum conspicitur”. In ipsis Annotationi-
 bus frequenter Vulgato Textui aliam Lectionem praefert, aut saltem aequiparat:
 aliquando etiam Textum ex conjectura emendare non dubitavit.

4. A°. 1657. *Brianus Waltonus* in Polyglottis Londinensibus expressit Tex-
 tum N. T. juxta Editionem Stephani tertiam: in Tomo autem sexto adjecit
 V. L. non tantum Stephanicas, & Bezae ex Codd. Cantabrigiensi & Claro-
 montano, sed etiam ex variis MSS. Codd. Anglicanis, quos magno exhausto
 labore cum editis vel ipse contulit vel conferendos curavit *Jacobus Usserius*.
 Varia tamen hic desiderantur, nam primo ex omnibus istis Codicibus in Anglia
 repertis ne unus quidem satis vetustus aut alicujus autoritatis est, dein Codex 61.
Montfortii dictus, qui totum N. T. continet, non nisi in Evangeliiis & Actis
 cum editis collatus est, neglectis Epistolis cum Apocalypsi; denique *Velestii* V.
 L. tanquam ex Graecis Codicibus excerptae proponuntur, quas ad Latinos tan-
 tum Codd. pertinere supra p. 59. probavimus.

5. A°. 1658. *Stephanus Curcellaeus* edidit N. T. cum V. L. in 12, quae
 editio post ipsius mortem ter, annis nempe 1675, 1685, & 1699. praelo
 subjecta rursus fuit. Consilium suum & rationem operis in Praefatione ita pro-
 ponit: „ Cum animadverterem, inquit, cognitionem V. L. esse valde utilem,
 „ & propemodum necessariam, & tamen magnam partem earum, quas vetera
 „ MSS. continent, in hodiernis Editionibus desiderari, operae me pretium fa-
 „ cturum arbitratus sum, si colligerem omnes, quas in diversis exemplaribus
 „ invenire possem, & novae editioni adjicerem”.

Docet deinde in Textu se expressisse superioris temporis Elzevirianas editio-
 nes; in ima vero pagina exhibuisse V. L. non tantum quas ediderat Stephanus,
 aliasque ejus conjecturas, & ex Erasmica & Complutensi collectas editione,
 verum etiam ex quatuor Codicibus MSS., nimirum Bezae, quem Claromonta-
 num ille vocaverat, Epistolarum Paulinarum, Thuanæo totius N. T. si Mat-
 thaeum detraxeris, Mazariniano IV. Evangeliorum ante octingentos annos scri-
 pto & Constantinopoli allato, nec non ex alio MS. adhuc vetustiore.

Addit porro, ut vulgari objectioni occurreret: „ Fateor exemplarium nostro-
 „ rum scripturam plerumque meliorem esse ea, quam V. L. exhibent, sed non
 „ semper. Ideoque Textui sunt adjiciendae, ut unicuique intelligenti libera
 „ relinquatur facultas, quam volet, eligendi aut rejiciendi. Quod vero praeter-
 „ ea quidam afferunt, id esse noxium, utpote quod suspicionem ingerere pos-
 „ sir, scripturam Novi foederis ita esse corruptam, ut tutum non sit illi fidem
 „ adhibere, facile diluitur. Nam contra porius corruptionis suspecta esset ha-
 „ benda, si V. L. omissae forent, quia ignoraremus, an veram haberemus.
 „ Sed omnibus diligenter annotatis certi possumus esse, veram quoque inter
 „ illas repertum iri, & accurato solum examine opus esse, ut a falsis discerna-
 „ tur. Optandum quidem esset, ut nulla diversitas Lectionum in hoc libro in-
 „ veniretur, & ut omnes, qui eum descripserunt, tam fideliter & accurate in
 „ isto opere se gessissent, ut cuncti Codices ad unguem inter se consentirent;
 „ sed quandoquidem res aliter se habet, & jam ab antiquis seculis quaedam
 „ loca non eodem modo in omnibus exemplaribus lecta sunt, ut passim testan-

„ tur Interpretes, malum istud dissimulatione non sanabitur. Nullus enim,
 „ qui veterum aut recentiorum Commentarios vel obiter inspexerit, id ignorare
 „ potest. Sed laus sit Deo, quod nullum inde fidei Christianae periculum im-
 „ minet. Quantacunque enim Scripturae varietas in his libris occurrat, nihil
 „ tamen inde productum est haecenus, quod erroribus aut vitiis vel minimum
 „ faveat, sed omnia optime ad veritatis & pietatis defensionem in illis conspi-
 „ rant. Forte quidem Orthodoxis per V. L. aliquis eripietur locus, quo ad-
 „ versus Haereticos pugnare consueverunt. Sed ea, quae alicujus in fide Chri-
 „ stiana sunt momenti, tot Scripturae locis repetuntur, ut etiam si unus aut al-
 „ ter eorum nobis deesset, non propterea veritas periclitaretur. --- Si angustia
 „ Marginum permisisset, ubique libros nominassem, quos secutus fui, ut, qui
 „ vellent, consulere eos quirent. --- Vale & operi in communem Christiano-
 „ rum utilitatem suscepto gratus fave: &, sicubi nos in tot minutis forte lap-
 „ sos esse contigerit, benigne ignosce.

Multum debemus *Curcellaeo*, cujus consilio & industria factum est, ut stu-
 dium Criticum N. T., quod toto hoc seculo fere neglectum jacuerat, revivisce-
 ret, & paulo post *Jo. Fello* occasionem praeberet, tum parvam editionem Oxo-
 niensem curandi, tum de majore, a *Jo. Millio* demum perfecta, cogitandi.
 Plus autem eidem deberemus, si aut angustia marginum libros, quibus usus erat,
 ubique citare permisisset, aut vita ei superfuisset *ad editionem aliam quam me-
 ditabatur in majori forma perficiendam*. Licet autem *Curcellaeus*, quod pro-
 miserat, fideliter & diligenter praestiterit, malam tamen apud multos gratiam
 iniit. Suspiciones quorundam Theologorum non moror: cum hic non tam
 quaeratur, utrum *Lectio Varians*, & diversa a lectione vulgo recepta, huic vel
 illi Christianorum sectae faveat vel non; sed utrum revera in Codicibus scriptis
 aut alibi reperiatur, & bona fide inde sit excerpta; utinam vero aequiorem *Cur-
 cellaeo* se praebuisset *G. a Mastricht*, qui de Variantibus ex conjectura *Lectio-
 nibus* agens *proleg. 9.* „ suspectus, inquit, quoque est aliis *Curcellaeus* de
 „ insertis, inter reliquas, quibusdam EX SUO INGENIO lectionibus. Ipse
 „ in Praefatione fatetur, *se intermiscuisse nonnullas Stephani aliorumque emen-
 „ dationes ex conjectura*. AD QUAE VERBA Doctiss. *Saubertus* in Pro-
 „ legom. ad varias Lectiones Matth. p. 35. notat: *Hujusmodi merae conje-
 „ cturae, ab omni antiquitatis suffragio desertae, in sacrum Textum nullo
 „ admittendae modo; nisi heterodoxis quibusque campum velinus aperire gras-
 „ sandi pro lubitu, & scripturam velut sutor corium tractandi. & prol. 52.*
 „ *Curcellaeus* primus collegit ex editis & MSS. etiam ex conjecturis lectiones,
 „ easque in finem paginae conjecit, nulla facta mentione libri aut codicis, ex
 „ quo hausit, num ex manuscripto vel excuso, num lectio ex conjectura, qua-
 „ les immiscuisse eum supra observavimus”. Si enim *Mastrichtius* ipsam *Cur-
 cellaei* editionem accuratius inspexisset,prehendisset, illum, quoties conjectu-
 ram proponit, diserte praefari, ita H. Stephanum, I. Causaubonum, D. Hein-
 sium vel alios VV. DD. conjecisse; porro illas lectiones ex conjectura, in uni-
 versum circiter quadraginta, non in fine paginae sive ad marginem textus ex-
 hibuisse, sed ad calcem libri in appendicem rejecisse; denique *Saubertum* scrip-
 sisse contra eos, qui conjecturas suas in Textum sacrum recipiendas, & in lo-
 cum extrusae lectionis veteris substituendas esse contendunt, aut qui emenda-
 tionem ex conjectura factam calculo suo approbant, quorum neutrum *Curcel-
 laeus* fecit. Sive autem haec, sive alia *Sauberto* mens fuerit, cum tamen cer-
 tum sit, plerosque omnes interpretes N. T. emendationes ex conjectura pro-
 posuisse, idque suo jure se facere credidisse, cur vitio vertatur *Curcellaeo*, quod
 illas conjecturas adnotavit? imo annon accurati collectoris officio male fuisset
 defunctus, si id neglexisset?

At alia, eademque duplex, difficultas me diu impeditum tenuit atque vexavit : Cum enim observarem, & non paucas Curcellaeum afferre Lectiones variantes, quae in nulla editione & in nullis Codicibus scriptis reperiuntur, & longe maximam Lectionum, quas affert, Variantium partem in uno & solo Codice Alexandrino reperiri, quaerebam apud me, unde Curcellaeus hausisset lectiones, quae aut nusquam reperiuntur, aut nonnisi in Codice Alexandrino, quo se tamen non fuisse usum affirmaverat? „Insuper, *inquit*, Variarum lectionum Col-
 „ lectiones Lutetia fuerunt mihi ab animo communicatae, sed aliquanto serius,
 „ cum eas reliquis adungere non esset integrum ---- Altera ex Bibliorum Grae-
 „ corum Codice *Theclae* ---- Carolo I. Angliae regi a Cyrillo Constantinopo-
 „ leos Patriarcha dono missio, quem illustris vir Hugo Grotius in suis annota-
 „ tionibus in N. T. aliquoties sub Anglici codicis nomine citat. ---- Sed quia
 „ grandioris sunt molis, quam ut in Appendice exhiberi possent, alii editioni
 „ in majori forma a nobis reservantur, si Deus dederit, ut eam aliquando ador-
 „ nare vacet”. Cum haec cura me coqueret atque sollicitaret, eoque magis, quod de viri optimi fide non dubitabam, forte fortuna in ipsos fasciculos Lute-
 tia & Londino ad Curcellaeum missos, qui inter schedas viri Rev. *Philippi à Limborch* diu delituerant, incidi. Quid repererim, paucis exponam. Fasciculus pri-
 mus continet literas, ut Curcellaei manu notatum est, *E. Bigotii*, in quibus ex Codicibus supra n. 103. & 104. descriptis nonnisi septendecim Variantes lectiones ad Matthaeum & Marcum erant excerptae, nimirum *Matth.* II. 11. III. 7. IV. 10. 18. X. 8. XXIII. 25. XXIV. 49. XXVI. 71. 74. XXVII. 35. *Mar.* II. 18. IV. 8. VI. 15. 33. IX. 20. 40. XIV. 15. Secundus continet *απὸ γεαρτον* Collationis MS. Cantabrigiensis a P. Junio institutae, nec non collationem accuratam Codicis Alexandrini, partim Patricii Junii, partim Francisci Junii manu descriptam; quibus Curcellaeus in hac editione usus non est. Tertius manu *Michaelis Falcarii* scriptus, *Davidi* vero *Blondello* inscriptus (quorum ille A°. 1657. iste vero jam A°. 1655. diem obierat) exhibet Collationem duorum codicum, qui aliquando simul, aliquando alternis citantur; alter Codex constanter appellatur *Puteanus*, estque codex Claromontanus epistolarum Pauli: in alterius nomine variatum est; ter quidem in prima pagina vocatur Codex *Theclae*, bis codex *Anglicus*, deinde per plures paginas compendio *Th.*, tandem vero, & in ipsa inscriptione, venit nomine Codicis *Thuanaci*, quae sunt quatuor unius ejusdemque Codicis Alexandrini nomina. Facile jam intelligimus, quomodo Falcario homini Gallo & Ecclesiae Reformatae Ministro hic error obrepere, & Curcellaeo fucum facere potuerit. Accessit alius error haud paulo gravior; qui enim duos istos codices contulerunt cum editis, parum accurate rem gesserunt; nam in Evangeliiis ex codice Alexandrino non nisi tredecim Variantes lectiones notaverunt, &, quod multo pejus est, cum parum exercitati essent in legendis MSS. literis uncialibus sine distinctione vocum exaratis, frequenter in Puteano & Alexandrino codice imperite & perperam legerunt; quae in ipsis Codicibus non reperiuntur, quod minimum centies factum est; praeterea ubi in uno eodemque commate vox quaedam bis extabat, Collatores nonnisi comnia & vocem, cujus variantem lectionem exhibebant, annotarunt: unde factum est, ut Curcellaeus in loco varianti lectioni assignando passim aberraret. Ex hac postrema observatione consequitur, cum Curcellaeus (praeter septendecim illas Varietates ex Codicibus Mazariniano & Vigneriano) aliis codicibus MSS. usus non sit nisi Alexandrino & Claromontano; variantes lectiones in ejus editione exhibitae, quae nec in istis duobus Codicibus nec in editionum priorum aliqua reperiuntur, in erratis numerandas, & nullo loco habendas esse.

6. A°. 1660. *Joannes Pricaeus* Commentarios edidit in varios N. T. li-
 Y 3 bros,

broſ, in quibus vulgato Graeco textui non raro Latinam Verſionem, aut Codicis Alexandrini Lectionem, aut ſuas conjecturas praefert.

7. A°. 1672. *Johannes Saubertus* Helmſtadii edidit in quarto V. L. Textus Graeci Evangelii S. Matthaei, ex plurimis impreſſis ac MSS. Codicibus collectas, & cum Verſionibus nec non cum Patrum Graecorum Latinorumque Commentariis collatas. Hunc librum Simonius praeter ſuam conſuetudinem laudibus cumulat, unde a Millio ſummo ſtudio ſed fruſtra quaefitus fuit. Revera autem nihil continet praeter V. L. in Polyglottis & a Curcellaeo jam editas: addit quidem MS. Raviani, Editionis Brylingerii & Matthaei Hebraici, item Verſionis Lutheri atque Moscoviticae V. L., ſed iſtae omnes ad veram Lectionem aſſerendam vix ullius habendae ſunt ponderis: in extremo libro, quod praecipuum erat, adjecit V. L. ex MS. Codice Academiae Juliae nec non Editione Commeliniana Jo. Chryſoſtomi Homiliarum in Matthaeum: Codicem iſtum MS. dicit eſſe antiquiſſimum, literisque uncialibus ſine vocum diſtinctione ac ſine ſpirituum accentuumque notis in membrana deſcriptum, majori tamen parte mutilatum.

8. A°. 1675. *Joannes Fell* Decanus Aedis Chriſti Oxonii, & paulo poſt ad Episcopatum ejusdem urbis evectus, edidit *N. T. & V. L. ex plus 100. MSS. Codicibus & antiquis Verſionibus collectas*: ut titulus non appoſito Editoris nomine teſtatur. Praefatio ita incipit: „ Dicit vix poteſt, quantas tra-
 „ goedias excitaverint, hoc praefertim ſeculo, ſcriptores nonnulli perperam e-
 „ ruditi, & partium ſtudiis in tranſverſum acti, de V. ſubinde S. S. L. Nimirum
 „ criminantur, illis deberi, quod nihil certi aut ſinceri in Bibliis ſuperſit, ſi
 „ quidem temporis lapſu, haereticorum fraudibus, & librariorum injuria ita
 „ comparatum, ut notha & rejeſtitia irreperſerint, quae Textum ipſum mole
 „ exaequant, & jam novis oraculis divinitus miſſis opus videatur, ut, quae
 „ reapse fuerint divina oracula, cognoscamus. --- Cum vero attentius ea re-
 „ cognosceremus, plane comparebat --- adeo liberaliter a Deo O. M. cum hu-
 „ mano genere actum, ut neceſſaria quaeque, & ad ſalutis ſummam facientia in
 „ S. literis ſaepeius repeterentur; ita ut ſi forte quidpiam minus commode alicu-
 „ bi expreſſum, id damnum aliunde reparari poſſit. Quin imo providentia di-
 „ vina ita feliciter invigilatum, ut in tanta, quae praefertur, Lectionum va-
 „ rietate vix unus occurrat locus ſic luxatus, & male habitus, ut alicui Fidei
 „ articulo fraudi ſit futurus. Unde ſi forte Textuum leviſſimi momenti diſcre-
 „ pantiae ſcrupulum animis injecerint, qui interim contemnunt illos, qui extra
 „ omnem controverſiae aleam ſacraſſima Dei O. M. praecepta conſignant,
 „ manifeſto apparebit, hoc non a pendulae mentis incertitudine, ſed profani
 „ animi malignitate & obſtinatione provenire. --- Inſuper ſi quis ſecum penſi-
 „ taverit, N. T. prae omnibus fere libris ſaepeſſime deſcriptum fuiſſe, & men-
 „ das, quae in exemplar aliquod forte irreperſerant, religione quadam (quod a-
 „ libi non obtinet) retentas & propagatas; adeo longe aberit, ut cauſetur, tot
 „ ſphalmata, mille & ſeptingentorum annorum decurſu cumulata; ut potius mi-
 „ rari par ſit, tam pauca ſaltem alicujus momenti interveniſſe. Praefertim cum
 „ e vulgo quibusvis, calamo pariter & manu profanis, permiſſum fuerit ſacra
 „ iſta tractare. ———

„ Cum ergo Novi Foederis Editionem moliremur, atque in votis eſſet, ut
 „ legentium quorumcunque uſibus reſponderet, & ſpeciatim illorum, qui S.
 „ Textus autoritatem elevare nituntur, objectiunculis ſatiſfieret, ſtatuimus MSS.
 „ Codices, quotquot haberi poterant, diligenter recognoſcere, & amicorum ope
 „ aliunde accerſita, exemplarium alibi gentium reperiendorum fidem expoſce-
 „ re: porro Verſiones veteres Gothicam & Copticam in ſubſidium petere, & tan-
 „ dem omnia Lectoris oculis una cum Textu ipſo ſubjicere. Exhibemus ergo, quae
 „ „ Cur-

„ Curcellaeus ex Stephano inprimis & Wechelio desumpsit, insuper quae Biblia „ Polyglotta Anglicana addidit. Porro collationem de novo instituit, 12. „ MSS. Bodlejanae Bibliothecae, quorum plerique intacti prius, nec in Poly- „ glottis recensiti. Accedunt Collationes Codicum duorum Usserii, & trium „ Petavii, & S. Germanensis &c.

Haec editio Felliana, quod & iudicium fuit Simonii, omnes superiores facile superat; ubi praecipue in D. Editore laudamus, quod nihil dissimulandum premendumque sibi, sed aperte *omnia* indicanda iudicavit, ut tandem veritas in lucem protrahatur. Varia sunt tamen, quae in hac quoque Editione desiderare licet. Non enim errata tantum Stephani, & quae in Polyglottis remanserunt, hic reinventur omnia, verum etiam Curcellaeus pro altero teste subinde citatur, ubi Stephanum exscripsit. Gothica conversio tanquam a Latina distincta, & San-Germanensis Codex tanquam diversus a Claromontano producitur; in notatione numerorum cardinales pro ordinalibus & vicissim h. e. v. gr. 6., modo pro sexto, modo pro senis Codicibus sumuntur; inter Bodlejanos Codices nonnisi Evangelia comparent, Epistolis Apostolicis neglectis, in titulo centum Codicum mentio fit, qui, si accurate numeri supputentur, vix 70. deprehenduntur, iique non totius N. T. sed hujus vel illius tantum libri; festinante praelo major pars testium vel Codicum, quorum V. L. excerptas habuit Editor, in priore parte jam tum praelo subiecta omissa est, nec nisi circa medium vel extremo demum Codice adhibita fuit; denique SS. Patrum testimoniis locus omnino nullus conceditur. Neque sane Cl. Editor existimabat, omnibus numeris opus esse absolutum; hinc est quod veniam petit: „ Boni, inquit, con- „ sulat lector, & quae humanitus nobis exciderant, communis sortis memor „ candide atque benigne, saltem sine fastu & protervia redarguat”. Eodem tempore jam cogitavit „ de Editione secunda adornanda, quae Lectiones, quas „ collegerat, universas complecteretur grandiori volumine.

9. A°. 1685. *Paulus Colomesius* Epistola Gallica ad Christoph. Justellum scripta haec pollicitus est: „ Quod si Deus conservare mihi propitiam voluntatem suam voluerit, Romanam Editionem LXX. Interpretum typis iterum „ subijciam, una cum Novo Testamento Graeco multis in locis correcto”.

10. *Richardus Simonius* edidit A°. 1689. Historiam Criticam Textus, A°. 1690. Versionum, atque Commentatorum N. T., observationes novas in Textum & Versiones N. T. A°. 1695., atque A°. 1702. Versionem Gallicam N. T. juxta Editionem Latinam. Ex cujus viri scriptis, qui praecipua sagacitate fuit, & Bibliothecas Parisienses Regiam atque Colbertinam longo tempore frequentavit, multa peti possunt subsidia ad veram Lectionem subinde eruendam.

11. A°. 1707. *Joannes Millius* Oxonii edidit N. T. Graecum cum V. L. typis elegantissimis. Hic vir Cl. unus labore triginta annorum plus praestitit, quam omnes qui ipsum aetate praecesserunt. Codices MSS. Anglicanos plerosque ipse inspexit, & de novo contulit, Versiones consuluit, Patres Graecos & Latinos perlegit, & per amicos quoque, undecunque potuit, subsidia comparavit. Iudicium etiam suum, prout res ferebat, interposuit, atque ita tandem insigne istud ac praeclarum opus, hortante Eduardo Bernardo, & Joanne Episcopo Oxoniensi, ac jubente etiam Anna Regina, ad umbilicum perductum, in publicum exire passus est.

At ne istud quidem tale ac tantum opus suis caret naevis: Nam, ut taceam plurima in Codicibus, Patribus, Versionibusque, Millii diligentiam fugisse; Cl. item Editorem sibi non ubique constare, & saepius in Prolegomenis eam Editionem admittere, quae ab ipso in notis Textui subiectis rejecta fuerat, quod Lectori incommodum quidem, sed in Editore humanum est; non millies tantum sed decies millies Patrum aliquem vel MS. vel Versionem falso citat, sive erratis typothetarum sive aliter utcumque deceptus; uti inter legendum collatis Ori-

rigenis, Chrysoſtomi, Theodoret, Theophylaſti & Verſionis Syrae &c. verbis comperi. Illud etiam in testimoniis Patrum a Millio adductis deſideramus, quod libros indicare, ex quibus ſingula petiit, plerumque neglexit.

Illud vero nequaquam ab hujus Viri acri judicio exſpectandum erat, ut Italicae Verſioni h. c. indoctis, nescio quibus Interpretibus, certe Idiotis Afris plus tribueret, quam conſenſui omnium Graecorum & Codicum & Patrum, Verſionumque reliquarum; etiam iis in locis, ubi nova Hieronymi Verſio ab antiqua receſſit, & ubi tota Eccleſia Latina Veterem Interpretem deſeruit. Ejusdem commatis eſt, quod Lectiones unius alicujus ſingularis Codicis, qui neque antiquitate neque ulla alia ratione ſeſe commendabat, frequentiffime pro genuinis habere non dubitavit; quod etiam Codicibus Graecis, a Latinis librariis manifeſte interpolatis, nimium tribuit, & has ipſas interpolationes pro vero Textu habuit; quod denique in recenſione Editionis Complutensis & Eraſmianae, quae, quia ex his omnes ſequentes procuſae fuere, praecipue accuratam atque fidelem deſcriptionem merebantur, ſuo indulgens vivido ingenio omnia uſque ad minutiffimas res conſinxit, adeo ut in tota ea narratione vix vocula quidem vera ſit.

12. A°. 1709. *Ludovicus Kuſterus* Roterodami Editionem ſecundam N. T. Milliani curavit, & V. L. ex *duodecim MSS.* codicibus adjecit, itemque praefationem luculentam, unde ſequentia excerpimus: „ Neque enim, inquit, „ illos quicquam moror, qui omnem Criticam, tanquam non inutilem ſolum, „ ſed etiam periculi plenam a S. Script. removendam cenſent; qui quidem homines, quid ſibi velint, ipſi ignorare videntur, neque ſatis animadvertere, „ quam facile copiae illorum in anguſtum cogi poſſint. Quid enim, an negabunt dari Variantes Lectiones N. T. an vero affirmabunt primos Editores „ N. T. & inter eos praecipue Robertum Stephanum (cujus Editio prae aliis „ recepta eſt) divino afflatu & inſtinctu praeditos fuiſſe, ne in diſſenſione Codicum MSS., quos ad manum habebant, a vero Textu Apoſtolico unquam „ aberrarent? Equidem & verecundioris frontis & ſanioris judicii fore exiſtimo, „ quam ut vel illud negare, vel hoc affirmare auſint.

„ Si igitur dantur V. L. Novi Teſt. (quod concedere neceſſe eſt) num bonum factum putabunt, eas negligere aut ſuppreſſum ire? Atqui ſi hoc ipſis „ perſuaſum eſt, omnes cordatiores ſeorſum ab illis ſenſuros eſſe non dubito. „ Vel enim Variantes illae Lectiones ſunt alicujus momenti vel nullius. Si alicujus ſunt momenti, quae invidia, ne dicam impietas fuerit, pretioſas illas „ antiquitatis reliquias ſupprimere, ex quibus vera & Archetypa Textus Sacri „ lectio ſaepe erui poterit? ſi nullius ſunt momenti, quid cunctantur ea in lucem proferri, unde non ſolum cauſae Religionis Chriſtianae nullum imminet „ periculum, ſed etiam quae maximum ad ſtabiliendam ejus veritatem adju- „ mentum adferre poſſunt? Quid enim auctoritatem Textus ſacri magis confir- „ mare queat, quam mirificus tot Codicum MSS., Verſionum, Patrum, aliorumque ſcriptorum veterum conſenſus, qui (quod ad ipſum Textum attinet) „ leviter tantum & exiguo admodum diſcrimine inter ſe diſcrepent?

Hic tamen illud adnotandum videtur, quod non ſolum omnia Millii errata retinuit, ſed negligentia Typothetarum complura alia, eaque foediora, accedere paſſus eſt.

13. A°. 1710. *Daniel Whitby* S. T. P. edidit Londini in folio *Examen Variantium Lectionum Johannis Millii in N. T.*; in quo opere ſicut diligentiam & zelum Venerabilis iſtius ſenis depraedicamus, ita non poſſumus non fateri, illum, quantum judicio noſtro aſſequimur, in aliis argumentis feliciter verſatum fuiſſe. Quo animo ad iſtud examen ſe accinxerit, in ipſo Titulo ter prodidit, dum aſſerit: *Lectionem Textus hodierni in omnibus defendi poſſe.* Sine dubio

dubio omnia defendi possunt, si quis sibi hoc ante omnia proposuerit, & nihil non utcumque defendendum putet; at longe aliter iudicasset V. Cl., si scivisset, quam parum editores hodierni Textus olim ad istud opus parati instructique accesserint, & quantum sibi temere autoritatis sumserint; quod nos, ni fallor, jam in clarissima luce collocavimus.

Accidit autem Whitbyo, quod plerisque solet, ut ardore disputationis abreptus veri limites paulo longius excederet: dum integro libro primo probare conatur, neque ex scriptis Patrum, neque ex Codicibus Graecis a Latinis librariis exaratis, neque ex Versionibus certo colligi posse, quid vel olim in Codicibus vere Graecis lectum fuerit, vel nunc legendum sit? Nam 1. argumenta ab ipso allata aut nihil omnino aut nimium certe probant, nimirum hodie nos de vera Lectione omnino certos esse non posse. Nihil enim facilius est, quam eodem argumentandi modo, quo ipse autoritatem Patrum, Versionum & Codicum Occidentalium convellit, etiam ipsam Codicum a Graecis scriptorum fidem convellere, & varia graviora contra ipsorum testimonium dissentienti studio fingere dubia. Sed quid hoc tandem aliud est ac merum Pyrrhonismum introducere, id quod minime omnium V. Cl. intenderat? Quibus propter nodos quosdam atque difficultates, naturae harum rerum adhaerentes, protinus omnia in dubium vocare placet, laborant

Cum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant.

2. Assertionem libri primi non ita rigido sensu sumendam, sed benigna interpretatione molliendam esse ipse Autor docet, cum in praefatione, ubi, in regulis genuinam Lectionem cognoscendi, testimonium Patrum, Versionum & Scholiorum praecipue valere pronunciat: tum in toto libro secundo, ubi autoritate Patrum Graecorum Latinorumque, & Versionum, hodiernum Textum contra Millium tuetur; nunquam sane tam molestum laborem suscepturus, si serio credidisset, nihil *certi* ex istis fontibus hauriri posse. Nisi quis dicat, testimonium Patrum Versionumque valere quidem pro Textu Typographorum, contra eundem vero esse infirmum atque invalidum; quod nemini nisi praeconcepitis opinionibus occoecato in mentem venire potest.

14. A°. 1711. exiit Amstelædami ex Officina Wetsteniana N. T., ex Oxoniensi supra n. 7. descripto expressum. Accesserunt in hac Editione, praeter locorum parallelorum uberiores copiam, V. L. ex Codice Caesareo a D. *Georgio a Mastricht* Syndico Bremensi excerptae, & Canones Critici, quibus singulae Variantes earumque valor aut origo examinatur. Qui Canones, quantum ex usu eorum ab autore indicato constat, in eum finem facti videntur, ut Lectio Textus hodierni ubique locorum defenderetur: quod si vero recte quis eosdem adhibere novit, revera typis vulgatam Editionem frequentissime redarguere atque damnare intelliget.

Longe vero aliud prius intenderat doctissimus Editor *Henricus Wetstenius*, quod in praefatione ad Lectorem ita exponit: „Quum praestantissimi in N. T. operis Milliani primum mihi facta esset copia, qui tunc de recudendo in forma minori eodem Novi Foederis libro, eoque locis parallelis & V. L. instructo, cogitabam, incessit animum ardor, ex tam operosa collectione *praecipuas* seligendi, ut moli consulerem. Verum quum huic delectui instituendo si vel par essem, tempus mihi defuturum viderem, inter doctos quaesivi frustra, qui manum operi admovere veller, licet haud obscure indicarem, labori pretium me constituiſſe minime modicum.--- Illud mirari satis nequeo, inter tot myriades Variantium tot numerari nugas, sribligines, exscriptorum sphalmata non solum manifestissima, sed & portentosa, imo &, quod stupeo, crassissima, menda typographica: ita ut, explosis omnibus istis titivilitiis atque paleis, nec centesima quaeque supersit lectio *alicujus momenti*”. Nos igitur consilium τῇ μαχαρίτῃ amplexi, & quod ipsi superstiti dudum promiseramus, jam ante

hos viginti annos exsolvere conantes, praecipuas V. L. selegimus, & quascunque recepto Textui vel praeferendas, vel aequiparandas, vel accuratius doctis expendendas judicavimus, Lectoris oculis fideliter atque diligenter subecissemus, nisi, unde minime exspectari poterat, impedimentum fuisset illatum.

Cum ergo, editionis Mastrichtianae exemplaribus distractis, Bibliopolae A°. 1732. eandem recudere decrevisent, & operae ultra dimidiam partem jam processissent, ego A°. 1733. superveniens, & ut reliqua curarem rogatus, quod unum licebat in opere alieno, quaedam correxi, & A°. 1735. praefationem, qua, quid esset praestitum, doceretur, praefixi; eam hic iterum exhibeo:

Praefatio de hac Secunda Editione.

Quantopere Novum Testamentum Graecum, cum Variantibus MSS. Codicum Lectionibus ante hos sexaginta annos in Theatro Sheldoniano editum, eruditis piisque sese commendaverit, partim quod Editor fuerit Joannes Oxoniensis Episcopus, Vir ad Ecclesiae reique litterariae bonum natus, partim quod minori forma, quae neminem ab emendo aut legendo detertere potest, prodierit, omnibus notum atque manifestum esse opinor.

Illud unum desiderari videbatur, ut nimirum Codices, qui testium loco citati erant, accuratius describerentur, Lectionisque singulae Varietates ad certas regulas, quarum ope, quinam testes fide digni, quaeve Lectiones genuinae essent, tuto pronunciari posset, expendere. Hunc defectum supplere aggressus est Vir Illustris *Gerardus a Mastricht*, Syndicus Reipublicae Bremensis, edito primum specimine, cujus partem quidem Vir plur. Reverendus *Christoph. Matth. Pfaffius* Capite septimo Dissertationis Criticae de Genuinis Librorum Novi Testamenti Lectionibus Anno MDCCIX. exhibuit, integrum vero opus Anno MDCCXI, una cum Novo Testamento Graeco atque accessionibus ex Codice Vindobonensi, multo perfectius atque emendatius ex officina Wersterniana exit.

Haec Editio expectationi publicae ita satisfecit, ut a Theologis Belgis exterisque certatim laudata fuerit, utque, incredibili exemplarium multitudine intra breve tempus distracta, editio altera posceretur atque flagitaretur.

Ea nunc demum apparet, sed priori haud paullo melior atque correctior. Primo enim in *Prolegomenis* multa ex ipso Cl. Auctoris *αυτογράφῳ* hinc indetum immutata, tum addita, suisque locis inserta: quaedam etiam, quae, licet oculos ipsius fugerint, tamen, ne incautus Lector in errorem abriperetur, reprehendenda videbantur, in ima pagina merito, ni fallor, ac modeste notata exhibentur.

In corpore porro Libri non solum menda aliquot, quae in *Textum & Loca parallela* Typothetarum vitio irreperant, sublata: verum etiam sexcentae *Lectiones variae*, quae, nescio qua incuria, interdum perperam productae, plerumque autem non suis codicibus attributae erant, ex Br. Waltoni Bibliis Polyglottis, Novoque Jo. Millii Testamento correctae atque restitutae sunt. Prius enim tum signa Codicum, quae erant similia, ut Go. & G, M & m, Cp. & Co., (hoc est Versio Gothica & Codex MS. Collegii Gonvilli, Codex Montfortii & Codices Collegii Magdalenae, Editio Complutensis & Versio Coptica,) solenni quodam errore confundebantur, tum etiam Alexandrinus saepe cum Cantabrigiensi, & Lincolnienfis aliquando cum Velelianis permutabatur; quae res & ipsis Theologis ingentem molestiam creavit, cum legerent ad locum celebrem 1. Tim. III. 16., esse Codicem Graecum veterem, qui contra consensum reliquorum omnium pro verbis *θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ* haberet *ὃ ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ*; nunc vero ille nodus expeditus est, postquam deprehensa erroris origine constitit, literam L pro V, quae non Lectionem Codicis alicujus Graecifed Vulgatae Latinae conversionis designabat, positam fuisse.

In *Notis* denique ad calcem Libri rejectis praeter levia quaedam menda manifestus etiam atque magnus error in hac nova Editione, uti par erat, sublatus est. Cum enim Titulus Editionis Oxoniensis *Variantes Lectiones, ex plus centum MSS. Codicibus collectas*, promitteret, id Cl. Notarum Auctor non solum ita intellexit, ac si Editor totidem totius Novi Testamenti integra exemplaria in manibus habuisset, verum etiam pro certo posuit, Codicum Varietates omnes & singulas studiosissime atque diligentissime adnotatas fuisse; quo assumpto consequens erat, ut quoties *decem* v. gr. contra receptam Lectionem Codices citari videret, statim, subducto calculo, receptam Lectionem in *nonaginta* Codicibus reperiri, adeoque testium numero facile vincere, confidenter affirmaret. Atqui hoc consequens verum esse non potest, cum assumptum utrumque falsum sit; constat enim ex Laterculo & Descriptione Codicum MSS., ne unicum quidem omnes Novi Testamenti libros continere integros, plerosque vix partem tertiam; hoc est aut Evangelia, aut Acta cum Epistolis Catholicis, aut Epistolas Paulinas, rarissimos autem exhibere Apocalypsin: alterum vero, quod de eorum, qui Codices MSS. cum editis contulerunt, diligentia plusquam humana ab iis qui nec homines illos norunt, nec Codices ipsi inspexerunt, vulgo jaetur, eo minus meretur fidem, quod, qui in his cognoscendis atque tractandis diligenter versati sunt, uno ore id negent. Si quis vero suis oculis rem intueri quam ab aliorum testimonio pendere malit, hujus Editionis Variantes Lectiones, ex Stephani tertia descriptas, vel cum annotationibus Th. Bezae vel cum Editione Complutensi conferat, praeter eas quae a Stephano editae sunt, ex Complutensi ultra septingentas alias, ex reliquis Stephanianis in Evangeliiis ultra centum, & ex solo Octavo Stephani ultra quadraginta varietates statim comperiet; ut Millius, numerum Varietatum omissarum neglectarumque annotatis editisque longe majorem esse, suo jure pronunciaffe videatur.

Dixi modo, ex eo, quod nulla Codicis alicujus Varietas annotata reperitur, non recte inferri, omnes Codices legere, uti in Textu Editionis expressum est; cum ea res potius incuriam eorum qui MSS. cum editis contulerunt, quam consensum Librorum editorum atque scriptorum arguat: illud jam addo, quod, quamvis forte prima fronte novum videatur, iis tamen, qui receptae vulgataeque Lectioni ab istis varietatibus metuebant, non poterit non esse gratissimum, nimirum Textus recepti auctoritatem ut plurimum nec consensu citatorum MSS. Codicum magis firmari, nec eorundem dissensu debilitari. Producentur fateor testium loco *centum* Codices, multis in locis a recepta Lectione dissentientes. Cave autem existimes, singulos religiosos, graves, idoneos, omnique exceptione majores esse; quin potius horum Testium Catalogum mecum attentis oculis perlustra, & leves, corruptos, imo fictos falsosque, ni vehementer fallor, deprehendes plurimos.

1. Codicis v. gr. *Alexandrini*, tantis eruditorum praeconiis celebrati, scriptor Hebraismos frequentes ad Graeci sermonis proprietatem formavit, quae abesse posse putabat omisit, quae ipsi obscura atque impedita erant immutavit, priore scriptura vel deleta vel erasa novam substituit, omnia denique pro lubitu ita interpolavit, ut Metaphraetae potius quam librarii officio fungi voluisse videri possit.

2. 3. 4. 5. Inter *Bodlejanos* Codices ille qui Acta Apostolorum continet, item *Cantabrigiensis*, & *Claromontanus*, cujus Apographum est Codex S. *Germani*, a librario Latino scripti, & ad Versionem Italicam corruptam tam inepte atque imperite deformati atque depravati sunt, ut risum moveant, qui illis locum dignitatemque genuinorum Codicum Graecorum conciliare voluerunt.

6. Editio *Complutensis*, cum & mendis typothetarum scateat, & non ad fidem Graecorum MSS. sed modo ad Latinam Versionem, modo ad incertas D. Hierony-

ronymi & D. Thomae conjecturas expressa sit, immerito locum codicis MSS. Graeci occupavit.

7. 8. *Codex Montfortii*, & *Codex Evangeliorum Collegii Novi Oxon.*, habent distinctionem capitum, quae apud juniores Latinos recepta, Graecis vero ignota est; aliisque indiciis sese produnt, in Occidente a Latino Librario scriptos, & ad Versionem Vulgatam Latinam deflexos detortosque fuisse.

9-30. XXII. *Codices Romani* nusquam terrarum reperiuntur. Licebit igitur, donec proferantur, conjectura probabili & ex re ipsa petita suspicari, illas varietates non ex Codicibus MSS. Romanis, sed ex Editionibus atque adnotationibus Card. Ximenii, Des. Erasmi, R. Stephani, Theod. Bezae, Lucae Brugenfis, &c. fuisse excerptas, adeoque, nisi quis velit eundem testem mutato nomine saepius producere, hic iterum comparere non debuisset.

31. 32. *Stephani Codex primus* non differt a Complutensi editione nisi nomine, uti nec *Stephani secundus* a Codice Cantabrigiensi; qui, licet bis numerentur, ne semel quidem, ut supra vidimus, erant numerandi.

33-48. *Velepsi XVI. MSS.* non erant Graeci, sed Latini Codices, uti invictis argumentis non ita pridem demonstratum est. Huc ergo non pertinent.

49. 50. *Lectiones Wechelii* non sunt diversae ab illis Lectionibus, quarum partem R. *Stephanus*, ex Codicibus jam supra recensitis, ad marginem Novi Testamenti a se editi publicavit, partem cum Th. Beza communicavit.

Vides, B. L., ne sim prolixior, quam cito ingens ille testium exercitus, dimidia sui parte amissa, profligari possit. Plura dicerem, nisi, hoc praecipue Seculo, apud eos, quos omnium minime decebat, magno molestoque in colligendis atque examinandis N. T. variis Lectionibus infumto labore, non tantum nulla iniretur gratia, verum etiam maxima compararetur invidia. Non desunt enim qui nunc rectius nunc apertius totum istud studium vituperant, Codices Graecos MSS. N. T. tanquam characteres magicos horrent, eos vero qui illis utuntur, perinde quasi hoc facto haereticorum profanorumque hominum causam contra Orthodoxos, sive stolide, sive callide, agerent, contumeliose proscindunt; quo severo judicio & causae sanctissimae religionis plurimum nocent, & existimationi suae pessime consulunt. Dum enim ea, quae oculorum certissimo testimonio constant, abdita atque sepulta jacere volunt, dumque temerariis de animo aliorum suspicionibus & conviciis indulgent; quid aliud efficiunt, nisi ut credantur, non causam veritatis, quae nec piis fraudibus eget, nec aliter quam solidis rationibus nixa stare potest, sed errorem potius defendere; & innoxios criminando suae potius ignorantiae, desidia, ambitioni, atque tyrannidi, quae sola omnes peperit haereses, patrocinari?

Faxit Deus O. M. ut, pulsa errore nube, fraudumque nocte, veritas pacifica totum orbem terrarum, eorumque inprimis qui aliis viam monstrare debent animos, alma sua luce tandem collustret!

15. Jo. *Christophorus Wolfius*, Pastor & Scholarcha Hamburgensis, edidit tum Varias Lectiones duorum Codicum MSS., qui nobis sunt G. & H. supra p. 40. descripti: tum curas Philologicas & Criticas in N. T.; in quibus vir laboriosissimus cavere non potuit, quin incuria aliquot errores funderet: ut cum *Hieronymum Emserum* malae fidei accusat, quasi ex versione Lutheri loca allegasset, quae in ea non extant; nam illa quidem nunc non extant, sed in editionibus N. T. Lutheri ante Emseri mortem i. e. ante annum 1527. curatis reperiuntur, quod ex mea editione, quae anno 1522. prodiit, clare intellexi; porro Wolfius, sed dubitanter alicubi, significavit, me in Prolegomenis H. Hammond, H. Stephano, J. Piscatori, H. Grotio, L. Bos emendationes ex conjectura tribuere, quae eorum non sint: & sane nec eorum sunt, sed R. Bentley, nec dixi eorum esse, sed autorem nominare tunc nolui; Wolfius vero eas,

con-

contra mentem meam, illi cujus nomen antecedit, tribuit. Pejus est, quod ad 1. *Tim.* III. 16. scribit „Lectiōem ‘Os approbat autor Prolegomenorum ad novam Novi Testamenti editionem”. Cum tamen nec illo loco nec alibi illam Lectiōem approbaverim. Et ad *Judae* 7. „Vox, inquit, Θεός, a nonnullis codicibus abest. Alii itaque eam pia fraude additam existimant.--- „Illos sequitur Autor prolegomenorum ad accuratam Novi Testamenti editionem p. 190. --- Mediam sententiam *orthodoxi* tuentur”. Cum tamen illo loco non contra vocem Θεός, aut contra editionem receptam, sed contra *editionis Complutensis* lectiōem invitis omnibus codicibus admissam disputaverim. Haec viro optimo excidisse nollem! & correxisset sine dubio, postquam a me fuit monitus, nisi morte fuisset praeventus.

DE CLARIS INTERPRETIBUS MAGNAEQUE AUTORITATIS INTER
PROTESTANTES VIRIS, ET QUID ILLI DE V. L. SENSERINT.

Primum produco *Martinum Lutherum*, celeberrimum Bibliorum Interpretem; cujus Editionem N. T. hic recensēo, non quasi vera Lectio inde vel erui vel confirmari possit, sed ad molliendos quorundam animos, qui dum se hodie pro γνησίους ipsius discipulis venditant, ab ipsius animo tamen longissime recedunt; quippe qui vel cum ipso sentientes vel levius ipso certe errantes ne tolerare quidem velint, & Editionem hujus vel illius typographi, qua vulgo utuntur, tanquam de coelo delapsam ea superstitione venerantur, ut si quis in ea judicio critico adhibito vel verbum vel literam vel apicem immutare audeat, statim tanquam impium conviciis proscindant, & haereseos magna acerbitate infimulent. Tales qui sunt rogamus, ut serio perpendant, quid Lutherus, minime omnium ab eruditione aut Codicibus MSS. aut aliis subsidiis instructus, sibi in isto negotio permiserit; quod si in illo viro ferendum esse judicant, summa iniquitas est, nisi etiam de aliis in simili re mitius sentiant.

Lutherus igitur, 1. Inter libros sacros alios aliis longe praeposuit, quosdam vero non dubitavit omnino rejicere; „Ex his, inquit, poteris judicare, qui, nam ex istis libris sint praestantiores, nimirum Joannis Evangelium & Pauli Epistolae; hi sunt omnium quasi nucleus & medulla --- Joannis Evangelium „est unicum illud genuinum ac primum Evangelium, tribus reliquis longe „multumque praefendum atque plurimi faciendum: sicut etiam Pauli & Petri „Epistolae tria Evangelia Matthaei, Marci & Lucae longo intervallo post se „relinquunt. S. Jacobi Epistola respectu horum est vere straminea Epistola, „neque enim indolem Evangelicam arguit”. Epistolis ad Hebraeos, Jacobi, Judae & Apocalypsi, quos libros ad calcem rejecerat, sequentia praefatur: „Hucusque habuimus genuinos praecipuos Libros N. T., de quatuor sequentibus „autem Veteres longe aliter judicarunt. Et primo quidem quod Epistola ad „Hebraeos neque Pauli neque alius Apostoli sit, ex eo probatur &c. --- Meam „sententiam nemini obtrudam, tantum dicam, me Epistolam Jacobi non existimare esse scriptum Apostolicum, ob hanc rationem, primo quia directe contra Paulum & omnem Scripturam operibus justificationem tribuit; denique „Jacobus iste ita confundit omnia ac permiscet, ut mihi vir bonus aliquis ac „simplex fuisse videatur, qui arreptis quibusdam dictis discipulorum Apostolicorum ea in chartam conjecerit &c. Epistolam Judae nemo negare potest esse „compendium atque exemplar secundae Petri, cum fere omnia verba congruant, „ideoque non necesse est, ut libris praecipuis N. T. connumeretur. --- In libro Apocalypseos patior quemque uti judicio suo, neque meae sententiae „quenquam adstrictum volo, tantum dicam quod sentio, non una est ratio, „quae me coëgit, ut neque Apostolicum neque propheticum librum esse crederem”.

„ rem ”. Qui haec concoquere atque ferre possunt, videant, ne interim culices liquent, dum camelos deglutiunt. 2. Saepe auctoritatem Versionis Latinae, aut Erasmi, aut suam conjecturam Graeco Textui praeposuit. Rom. XII. 11. cum Erasmo legit *καὶ ὁ*. 1. Tim. III. 16. cum Latina Versione, *quod*. 2. Pet. II. 13. cum eadem *ἀγάπαις*. Jo. IX. 8. cum Vulgata & Erasmo legit *πρωχός*. Ex conjectura sua legit: *Maharam Motha, Bnehargem, Belial, Beelzebub*. Act. XIII. 6. *Bariehu*: notatque in margine: „ Quomodo autem *Bariehu* reddatur *Elimas*, adhuc latet: neque certum est, annon Textus hic corruptus sit? ” Vers 20. CCC. legit in editione Anni 1545., addita in margine nota: „ Quidam Textus habent CCCC. Sed historiae & supputatio annorum non patiuntur. Error est librarii, *quatuor* pro *tribus* scribentis, quod in Graeco facile fit”. Marc. XV. 25. in margine haec habet: „ Quidam vero putant Textum hic per librarios corruptum esse, ita ut loco literae *ς*., quae Graecis *sex* significat, posita fuerit litera *γ*., quae *tria* significat, quoniam sibi invicem non valde sint dissimiles”. 1. Tim. II. 15. legit: *si maneat*, cum Latino, hac nota addita: „ Sive legatur *maneat* sive *maneant* perinde est, sermo enim est de uxoribus non de liberis, ut quidam hic se frustra torqueant”. Jo. XVIII. 14. haec habet in margine: „ Hic debebat legi *versus* qui infra sequitur 24. Hoc a scriba folium vertente transpositum est; ut saepe fit”. Etiam Luc. XI. 53. & Jo. XIX. 34. Latinam Versionem contra Graecum Textum secutus est. 3. Porro inter duas Lectiones Graecas, lectione hodie Vulgata rejecta, alteram praetulit. Hinc est quod locum celebrem 1. Jo. V. 7. cum Erasmo omisit; & licet illum in Latina Versione videret, licet clamores contra Erasmus audiret, quibus ille territus hunc locum in tertia editione Textui inseruit, licet etiam Tigurini (qui Versionem Lutheri tum ad suum tum ad Graecum idioma deflexerunt) idem facerent: Lutherus tamen adduci non potuit, ut se vivo atque superstiti ille locus in Textum reciperetur: Et ne quis existimet, ipsum forte haec omnia latuisse, notandum quod verba: *in terra*, in Editione A°. 1545. in Textum ubi primo non comparebant admiserit; omisilis constanter verbis de triplici testimonio coelesti. In eadem Editione in Jo. IX. 8. ad marginem notat: „ Quidam Textus etiam hic habet, *quod coecus erat*”. 4. Si quis varias ejus Editiones consulat, videbit quod non in eadem sententia persistit, sed varie legendum esse judicaverit; cujus rei exemplum est additio, cujus modo mentionem fecimus, verborum *in terra*. Item 1. Tim. III. 16. in Textum recipit vocem *Deus* A°. 1545. in margine tamen notavit: „ Quidam non habent *Deus*”. Tit. III. 3. in prioribus Editionibus vocem *συνητοι* converterat, in posterioribus vero nescio qua de causa omisit: ita Matth. VIII. 12. & XXV. 30. prius habuerat: *tenebras exteriores*, postea *ἐπιθετον* *exteriores* omisit. 5. Variantes Lectiones Margini Editionis Germanicae 1545. adjecit, uti vidimus. 6. Hinc inde voces aliquas, imo, teste Polano, versus integros neglexit, aut aliter vertit, quam sensus postulabat; unde tamen concludendum non est, ipsum aliis usum fuisse exemplaribus; v. gr. cum Matth. XXV. 21. & 23. vocem *ἔτι* quae admirationem significat, habeat, non existimandum est, ipsum in Graeco legisse *βαβαί*, vel simile quid; sed cum videret Graecum *ἐν* a Latinis retineri, etiam ipse retinuit, licet sensum longe alium fundat. 7. Post Lutheri mortem Versio ejus in Vulgatis Editionibus seu studio seu incuria multas Variationes passa est; locus 1. Jo. V. 7. jam ubique extat, atque legitur, contra mentem Lutheri. Alias quinquaginta variationes enotarunt Hallenses, quibus plures addi possent.

II. *Joannes Oecolampadius*, in prima Editione N. T. Erasmi Correctorem egit; postea ipse A°. 1524. mense Augusto N. T. ad Erasmanam tertiam Editionem (quae ab hodiernis exemplaribus in plurimis recedit) conforma-

ro praefationem saepius recusam praefixit. Commentario in Joannem Cap. VIII. notat : „ Ea quae habentur de muliere adultera apud quosdam non „ haberi ”.

III. *Wolfgangus Fabricius Capito* Erasmi operam in N. T. edendo collocatam utroque pollice probavit. De quo Erasmus A°. 1516. nonis Junii Joanni Episcopo Roffensi ita scribit : „ Novum Testamentum cum tibi destinassem, „ cur mutato consilio summo Pontifici inscripserim, literis meis jam pridem ex- „ posui. Timebatur hoc opus antequam prodiret; caeterum editum mirum est, „ quam probetur omnibus etiam Theologis vel eruditis vel integris & candidis. „ Prior Friburgensis vir summae autoritatis apud suos ---- cum degustasset opus „ ait, se malle carere ducentis florenis aureis quam eo libro. Ludovicus Berus „ Theologus Parisiensis ---- exosculatur, adorat, ac deplorat tot annos in „ scholasticis illis conflictatiunculis consumptos Idem sentit Vuolphgangus „ Capito concionator publicus Basiliensis, vir Hebraice longe doctissimus: ad „ haec in theologica palæstra exercitatissimus, uterque Graecis literis sedulo „ dat operam”. Eadem repetit Epistola ad Henricum Bovillum Cal. Sept. ejusdem Anni scripta.

IV. *Martinus Bucer* Commentario in IV. Evangelia Variarum Lectionum mentionem facit, sed ita ut in dubio relinquat, quae potissimum praeferendae sint. In Matth. I. 8. „ Ecquis sciat, inquit, si forte negligenter adeo hujus „ generis pleraque non maximi momenti Sacri scriptores attigerint, ut ad ma- „ gis seria nos invitarent? ---- Ordo certe & numerus majorum Christi res ex- „ terna est, ad salutem per se nihil faciens, quare circa ea si Evangelista pa- „ rum curiosus fuit, id ab instituto Apostolico alienum non est”. Vers 11: „ Duos *Jechonias* fateamur oportet, aut quod scriptorum vitio pro *Jojacim* „ patre Jechoniae irrepperit *Jechonias*. Nam Faber Stapulensis, eruditione & „ pietate venerandus senex, meminit hoc loco ex veteri quodam Archetypo „ Graeco priore loco, ubi nos *Jechonias* habemus, legi *Jojacim*”. Matth. VI. 13. „ Haec coronis, sive addita a Domino, sive postea adjecta a quo- „ piam fuerit, pia & secundum Scripturam est”. ibid. „ Latina Lucae exem- „ plaria quaedam praetermittunt, quae in Matthaeo habentur, nempe, *noſter* „ *qui es in caelis, fiat voluntas tua in terra sicut in caelo, & libera nos a ma-* „ *lo, quia tuum est regnum &c.* Graeca exemplaria, sive ex Matthaeo haec „ postea adjecta sint, sive Lucas ita scripserit, & mutili sint codices Latini, „ omnia ut Matthaeus habent. Si tamen a Luca praetermissa illa essent, nihil „ tamen esset detractum sententiae”. In Joann. VIII. „ Haec historia non „ est attacta a Nonno, qui perpetuam tamen Paraphrasin in Evangelion hoc „ Joannis conscripsit, sed nec a Chrysostomo aut Vulgario, qui iidem perpe- „ tua enarratione ipsum explicarunt; id argumento est, quod eorum tempo- „ rum Ecclesiae non agnoverint parem aliis historiis, quas in hoc Evangelio „ legimus”.

V. *Conradus Pellicanus* Vulgatam Versionem Latinam pro Textu sumsit, in reliquis crisi Erasmi subscripsit, de *δοξολογία*, &c. Jo. VIII. „ Hucusque, „ inquit, Historia de adultera muliere, quae a plerisque creditur inserta.”

VI. *Henricus Bullingerus* Erasmus praecipue secutus est, ejusque severam Crisin in eos, qui *δοξολογίαν* in Textu Matthaei addiderunt, in suos Com- mentarios transcripsit.

VII. *Wolfgangus Musculus* in 1. Cor. VII. 34. duplicem lectionem expli- cat. In XII. 2. „ Quaedam, inquit, exemplaria Graeca non habent *ἔτι*. Sic „ Lectionis varietas varium sensum gignit. *Scitis*, inquit. Quid eos scire di- „ cit? Aut quod fuerint Ethnici Idololatrae, aut quod cum antea essent Ethni- „ ci ad simulacra muta fuerint abducti. Posterior & Lectio & sensus magis pro- „ batur. Haud enim tam magni momenti erat, in memoriam illis revocare, „ quod

„ quod fuerant Ethnici, priusquam Christiani fierent, quam quod, cum Ethnici essent, ad simulacra muta fuerint abducti”. XVI. 31. „ Chrysostomus legit ὑμέτερον; existimo tamen eam Lectionem non esse germanam”.

VIII. *Joannes Calvinus* in Matth. I. 8. „ Quod XIII. solum leguntur, inquit, librariorum vitio & incuria esse factum verisimile est”. Rom. XII. 11. legit καὶ ὧ. 1. Jo. V. 7. „ Hoc totum a quibusdam omissum fuit; Hieronymus existimat malitia potius quam errore id fuisse factum, & quidem a Latinis duntaxat: sed quum ne Graeci quidem Codices inter se consentiant, vix quicquam asserere audeo”. 2. Pct. I. 3. „ Receptor quidem Lectio est *per gloriam*: sed quia quidam Codices habent ἰδία δόξαν, hoc est, *propria gloria*: atque ita reddidit vetus Interpres, hanc Lectionem amplecti malui”. 1. Cor. X. 29. „ Alii Codices iterum habent sententiam illam: *Domini est terra*, sed verisimile est, quum apposita esset ad marginem a lectore, obrep- sisse in contextum, quanquam in eo non multum est momenti”. Heb. IX. 1. Quaedam exemplaria habent πρώτη σκηνή, *primum Tabernaculum*, sed mendum esse existimo in Tabernaculi nomine; nec dubito, quin aliquis indoctus lector, quum adjectivum sine substantivo legeret, pro sua inscitia ad Tabernaculum referens, quod de foedere dictum erat, σκηνήν perperam addiderit. Invaluisse vero errorem illum, ut magno consensu ita legatur apud Graecos, valde quidem miror; sed necessitas cogit vetustam Lectionem sequi”. Heb. XI. 37. „ Quod dicitur *fuisse tentatos*, videtur esse superfluum: nec dubito, quin similitudo duarum vocum ἐπίσθισαν & ἐπεισθισαν in causa fuerit, ut secunda male ab imperito quopiam lectore addita, paulatim obrepserit in Textum: sicuti etiam Erasmus divinatur”. Jacob. IV. 2. „ Ubi quidam Codices habent φονεύετε, non dubito, quin legendum sit φθονεῖτε quemadmodum transtuli. *Occidendi* enim verbum nullo modo aptari potest ad contextum”. V. 12. „ Varia est Lectio propter vocum affinitatem ὑπὸ κρίσιν, eis ὑποκρισιν, si legas *in iudicium* vel *in condemnationem*, sensus erit clarus, --- sed non male quadrabit *in simulationem*”. Matth. XXVI. 9. „ Quomodo *Hieremiae* nomen obrepserit, me nescire fateor, nec anxie laboro; certe *Hieremiae* nomen positum esse pro *Zacharia* res ipsa ostendit, quia nihil tale apud Hieremiam legitur, vel etiam quod accedat”.

IX. *Simon Grynaeus*, cujus manu propria illustratum N. T. Graecum, Editionis Argentorat. 1524. in 8°, extat in Bibliotheca Faeschiana; ibi locus 1. Jo. V. 7. non tantum omittitur, sed manu Grynaei ad versus octavi vocem πνεῦμα notatur: *Deus, quia Deus Spiritus est*, Augustin. 206. 522. ad vocem ὕδωρ: *Spiritus, aquae fluent de ventre, cujus signum aqua e latere*; ad vocem denique αἷμα: *Filius, & verbum caro factum est, cujus signum sanguis e latere*; Manifesto indicio, versum 7. a Grynaeo pro genuino non fuisse habitum.

X. *Sebastianus Castalio*, lectiones Colinaei editioni Erasimianae frequenter praeposuit.

XI. *Amandus Polanus* in titulo N. T. Germanice A°. 1603. editi testatur, se N. T. cum optimis impressis, & in membrana descriptis vetustis Graecis exemplaribus contulisse, atque summa fide recognovisse. In praefatione, praeter editiones Stephanorum, A. Montani & Bezae, citat etiam Evangelistarium MS., quod Joannes Lascaris Francisco I. Regi obtulerit, in obsidione vero Parisiensi in manus Leonis Curionis Basiliensis pervenerit, (hodie ni fallor in Bibliotheca Brunsvicensi extat) citat porro tres Codices MSS. Basilienses, quorum primum supra p. 42. descripsimus: secundus vero & tertius Acta & Epistolas continent, & in prioribus Prolegomenis descripti p. 59. n. IV. & V., & iterum, cum ad illas N. T. partes ventum fuerit, describendi. Unde factum, ut plurimis in locis non tantum a Lectione Germanica Lutheri, verum etiam a Graeco vulga-

to Textu recedat; licet, qua autoritate adductus quidque mutaverit, suis locis annotare neglexerit.

XII. *Joannes Piscator* eodem tempore integrum Bibliorum Codicem in Germanicam linguam convertit, atque in subjectis explicationibus mutatae lectionis causam reddidit; vide *Marth. I. 10. Luc. II. 14. Rom. XII. 11. 2. Pet. III. 15.* Prolixius vero haec eadem in Commentariis Latinis pertraxit.

XIII. *Richardus Baxterus*, acri judicio Theologus, in Casibus Conscientiae Anglice scriptis, P. III. p. 174. haec habet: „Non est, inquit, ad salutem necessarium, ut quis credat singulos libros aut versus Scripturae esse canonicos, aut scriptos per Spiritum Dei. --- Si liber aliquis periret, aut in dubium vocaretur v. gr. Epistola Judae &c. non inde sequeretur, una cum ipso omnem veram fidem spemque salutis perituram. Controvertitur, utrum locus 1. Jo. V. 7. alique quidam versus sint canonici nec ne, quoniam in quibusdam exemplaribus Graecis reperiuntur, in quibusdam omittuntur. Verum quicumque in hoc tantum errat, salvari poterit”. Et p. 187. „Qui dicunt Deum ita conservasse Scripturam, ut nullae in ea sint V. L. aut dubii Textus, utque nullum scriptum aut typis editum exemplar corruptum sit (cum tamen, narrante D. Heylino, Typographus Regius edidisset Praeceptum septimum: *Committes adulterium*,) isti modum excedunt in veneratione erga Codices Sacros”.

XIV. *Joannes Clericus* N. T. Gallice versum edidit Amstelodami A°. 1703. in praefatione profitetur: Si MS. Alexandrinum fuisset editum, se id ad litteram fuisse redditurum, cum sit omnium Codicum iste antiquissimus. Hinc inde autem, imprimis in Notis Commentario H. Hammondi in N. T. additis, & V. L. mentionem facit, & receptae Lectioni aliam in Textu substituit, ut jam non dicam, quod etiam ex ingenio subinde emendationes in medium protulerit.

XV. *Joannes Lockius*, edita in quinque priores Epistolas Paulinas Paraphrasi Anglica cum Scholiis, aliquoties a Lectione recepta, autoritate Codicis Alexandrini aut Clarom. aut alterius, interdum etiam conjectura fretus, recedit.

XVI. Vir Illustris *Isaacus Newtonus* scripsit Anglice duas Epistolas de Vera Lectione locorum 1. Jo. V. 7, 8. & 1. Tim. III. 16., eo judicio Critico, eaque diligentia, omnibus monumentis undique conquisitis, quibus res tum ex Codicibus, tum ex versionibus, tum ex Patribus Graecis Latinisque, denique ex tota Historia ecclesiastica illustrari poterat, ut eam (quod fieri vix posse videbatur, & minime omnium a viro in alio studiorum genere occupato) quam proxime ad evidentiam mathematicam deduceret. Has epistolas *Jo. Lockius*, sua manu descriptas, communicavit cum *Jo. Clerico*, qui earum mentionem fecit A°. 1708 in praefatione N. T. Millii a Kustero denuo editi, his verbis: „Est penes me elegans Dissertatio Anglica, quae a quo scripta sit nescio, sed est a Joanne Lockio, viro clarissimo, olim ad me transmissa, in qua defenditur lectio Vulgatae quod. Digna esset, quae lucem adspiceret, & forte jam adspexisset, nisi fuisset Latine vertenda”. Cum vero post mortem Cl. Possessoris cum fasciculo litterarum ad ipsum scriptarum etiam duae istae epistolae, sed altera initio altera in fine mutila, mihi essent traditae, ut bibliothecae Remonstrantium inferrentur, multis sed frustra egi, ut ab haeredibus Newtoni, apud quos illas integras tum Anglice tum ab *Hoptono Hayne* Latine conversas delitescere resciveram, quod nostro exemplari deerat, impetrarem. Harum epistolarum mentionem etiam fecerunt *G. Whistonus* & *J. Berriman*.

XVII. A°. 1720. Viri Rev. *Fridericus Battierius* & *Theodorus Gernlerus*, Pastores Basilienses, cum privilegio Civitatum Evangelicarum Helvetiae, & cum approbatione Facultatis Theologicae Basil. ediderunt Biblia Lutheri cum

Scholiis, in quibus non raro ad V. L. addita interdum Crisi provocant. v. gr. „ Jo. VIII. Dubitant aliqui, inquirunt, utrum 11. priores versus hujus capituli, „ & vers. 53. praecedentis, adeoque tota Historia mulieris adulterae ad Evan- „ gelium Joannis pertineat, quia in multis Graecis exemplaribus & in Versione „ Syra non reperitur, ejusque nulla mentio sit apud Origenem, Clementem „ Alex. & Nonnum, neque explicatur a Chrysostomo & Theophylacto, qui „ tamen in totum Evangelium Joannis scripserunt. Beza hanc Historiam pro „ valde suspecta habet, Annot. in Jo. VII. 53. Calvinus de ea judicium hoc „ est; Satis constat, historiam hanc olim Graecis fuisse ignotam: itaque non- „ nulli conjiciunt, aliunde assutam esse; sed quia semper a Latinis Ecclesiis re- „ cepta fuit, & in plurimis vetustis Graecorum Codicibus reperitur, & nihil „ Apostolico spiritu indignum continet, non est, cur eam in usum nostrum ac- „ commodare recusemus. vers. 9. in Graeco Textu additur: καὶ ὑπὸ τῆς συνει- „ δήσεως ἐλεγχόμενοι. ib. hic iterum in Graeco Textu additur: ἕως τῶν ἐσχάτων. „ Aët. IV. 36. *Joses*. in marg. quaedam exemplaria habent *Joseph*. VII. 16. „ *Abraham*; quidam conjiciunt per errorem nomen *Abrahae* pro *Jacobo* po- „ situm esse. XIII. 20. *annis* 350. in plerisque Graecis exemplaribus extant „ *anni* 450. quoniam vero hoc cum Chronologia non congruit, existimant ali- „ qui, a librario in numeris aberratum fuisse --- Bonum autem factum, quod „ ab hoc similibusque calculis nullus articulus fidei pendet. XX. 28. *Dei*. in „ variis veteribus Graecis exemplaribus extat: *Domini*: i. e. Jesu Christi, ut „ Rom. XVI. 16. Matth. XVI. 18. XXII. 20. *Martyris*, in quibusdam „ MSS. extat: *Protomartyris*. XXIII. 23. δεξιολάβους; in quibusdam MSS. „ extat δεξιοβόλους. Rom. XII. 11. *Servientes temporis*. Alii *Servite Domino*. „ 1. Cor. XI. 10. διὰ τοῦς ἀγγέλους. Alii vertunt: *propter Ecclesiam*, vel „ quamdiu prophetant, acsi scriptum esset διὰ τῆς ἀγγελίας. Gal. I. 6. *Christi*. „ Syra Versio habet *Christo* in ablativo, i. e. a Christo, qui vos vocavit. Heb. „ IX. 14. *per Spiritum Sanctum*. Graeci *per Spiritum aeternum* &c. vers. „ 1. *primum testamentum* vel *foedus*. Quaedam Graeca exemplaria addunt „ *tabernaculum*. 2. Pet. I. 4. *per quae*. Alii legunt: *per quem*, nimirum Chri- „ stum. Jac. V. 12. εἰς ὑπόκρισιν. Alii vero hic in Textu non legunt ὑπόκρισιν „ sed ὑπὸ κρίσει, ut significet; ne in *judicium* incidatis. Versio Syriaca, Vul- „ gata, Pagnini, Beza, Polanus, Piscator, Diodati, Genevenses &c. Ita „ vertit Cassiodorus Reinius in Hispanica translatione: *Porque no caygays en* „ *condemnation*. Judae 25. quaedam MSS. & versio Latina addunt: *per Je-* „ *sum Christum Dominum nostrum*. 1. Jo. I. 8. in quibusdam exemplaribus „ pro σκοτία extat σκιά. V. 7. Quamvis iste locus neque in omnibus vetustis „ exemplaribus Graecis, v. gr. ne in unico quidem exemplari Stephani, quo- „ rum septem Epistolam Joannis continebant, neque in Syra, Arabica, & „ Æthiopica versione extet, in multis etiam Latinis Codicibus omittatur, & a „ Cypriano tres testes terrestres de tribus divinis personis intelligantur, Facund. „ l. 1. Def. Tr. Cap., ideoque a multis non eorum tantum, qui S. Trinita- „ tem negant, verum eorum etiam, qui illam credunt, in dubium vocetur, a „ plerisque tamen doctis pro authentico habetur, quia in multis probatis exem- „ plaribus extat, & cum praecedentibus & sequentibus verbis congruit, ut vi- „ dere est apud Calvinum in h. l. Hoc certum est, rem ipsam in hoc loco con- „ tentam Scripturae S. consentaneam, & in ea tam firmiter fundatam esse, ut „ etiamsi hoc loco carceremus, justas nihilominus & sufficientes haberemus S. „ Trinitatem credendi causas”.

XVIII. Agmen claudat Vir Cl. *Jo. Ludovicus Frey* Theologiae in Acade- „ mia Basiliensi Professor. Hic vir, cum me in hoc stadio currentem & acerrime „ primo incitaverit, & postea inhibuerit, paulo accuratius est describendus. In- „ cipiam a testimonio, quod ipsi iter literarium paranti dedit Decanus Facultatis „ Theo-

Theologicae 3. Septemb. 1703. — „ Disputationem eruditam a se conscriptam *de Muhammedis sententia de Christo Jesu*, ex ipsis Alcorani & Scripturae S. penetralibus petitam, d. 25. Maji hujus anni strenue defendit: Unde cum expleto quadriennio ad examen pro S. Ministerio admitti peteret, facile id a nobis obtinuit; & auditis solidis & accuratis ejus responsis d. 26. Junii a Venerando D. SCHOLARCHARUM, Professorum & Pastorum confessu potestatem impetravit Verbum Dei annunciandi, sacramenta administrandi, omnesque actus obeundi, qui a V. D. Ministris legitime obiri solent. Cum deinde Parisiis in Bibliotheca P. P. Oratorii vidisset Commentarium Aaronis Ben Joseph Caritae in *Pentateuchum*, quaedam ex eo excerptis, atque cum Versione & notis edidit Amstelodami 1705. Horum excerptorum mentionem non fecissem, nisi autor Anglus *de fundamentis & rationibus Religionis Christianae* in illis aliquod praesidium malae causae se invenire posse existimasset: quem Episcopus Coventriensis productis ex Wolfio integris Aaronis testimoniis, quae in excerptis mutila exhibita erant, refutavit. *Vindic.* p. 349. In patriam reduci *Titulus Professoris extraordinarii*, quem petebat, denegatus est. Decreti verba haec sunt: „ Cum D. Mag. Joh. Ludovicus Frey paratus esset in Academia Theologicam Catechetica[m] profiteri gratis, atque Titulum Professoris extraordinarii desiderasset, quod hoc sibi in posterum utile fore credidit: Domini Scholarchae & Professores haud difficiles fuissent, si modo unus vel alter ex Dominis Politarchis difficultates non objecisset. Acquievit D. Frey, seque favori totius Senatus Academici humillime commendavit. A°. 1711. & sequentibus edidit Dissertationes quatuor *de officio Doctoris Christiani*, avide & magno studiosorum plausu exceptas; in his postquam & Regulam Cocceji statuentis: verba scripturae tantum significare, quantum significare possint, & ejus applicationem ad Typos & Prophetias rejecisset, subjungit: „ Illa quae ex Scriptura & ratione simul probantur, & in quibus Christiani plerique consentiunt, norma sunt reliquorum. Quod ipsum, ni fallor, illam tantopere a Theologis laudatam fidei analogiam constituit. Non enim ea voce intelligitur hujus illiusve Sectae opinio, hujus illiusve Theologi Systema (regula haec esset Lesbia.) ----- Illud addo; dictum illud Tertulliani in *lib. de Carne Christi*: *Non pudet, quia pudendum est; prorsum credibile est, quia ineptum est; certum est, quia impossibile est*, durissimo & audacissimis ludente figuris Patre dignum esse. Notatu etiam digna sunt adjecta *Corollaria* duo: „ *Illi qui a se dissentientes, tanquam haereticos, conviciis, persecutione aut morte afficiunt, non Christi sed Antichristi partes in se suscipiunt*. &: „ *Exercenda est disciplina ecclesiastica non modo in graves peccatores, sed & in errantes: maxime etiam in illos, qui nullos a se dissentientes ferre possunt*. Item in Thesis Theologicis de Perfectione & Integritate Scripturae Sacrae d. 20. Julii 1713. editis. XIV. Quo plures numerantur Lectiones in illa Variantes, eo minus laborat Scriptura S. Quod ex *Phileleuthero Lipsiensi* fuisse petatum existimo.

Cum A°. 1711. ad munus Professoris Historiarum Ordinarii, Theologiae vero *extraordinarii* i. e. ut nec Senator Academicus nec Senator Ecclesiasticus esset, fuisset electus, vel, ut ipse dicere solebat, cum ad docendum, non vero ad regendum vocatus esset; oratione inaugurali exhibuit compendium Historiae ecclesiasticae per omnia secula: ubi ad *Scholasticos* ventum erat, quaesivit, an illi in numero Doctorum Christianorum sint habendi? responditque, se valde dubitare, utrum in numero Christianorum haberi debeant. In praelectionibus publicis docuit Theologiam Naturalem, ita quidem ut *S. Clarkium*, *de existentia & attributis Dei*, per omnia sequeretur, atque ea fundamenta jaceret de idea entis necessarij, quibus Clarkius Systema suum de Trinitate superstruxit, &

quae cum alio Systemate vix consistere posse videntur. In lectionibus privatis tractavit *Ryssenium*, quem tamen saepissime refellit. De praedestinatione una lectione egit, & expositis Supralapsariorum, Infralapsariorum, Universalistarum & Remonstrantium sententiis, earumque tum commodis tum incommodis, liberam auditoribus eligendi dedit optionem: in loco autem alieno de Creatione Libertatem hominis veram, decretis absolutis manifesto repugnantem, multis asseruit. A°. 1722. *Formulam Consensus* ab avo suo scriptam seponendam atque abolendam esse suavit, consilio, cui omnes Pastores & Professores Theologiae (excepto ejus avunculo, qui ad Conventum non venerat) subscripserunt, Senatui Ducentum virorum petenti dato. Homines qui paulo post *Pietismi*, *Anabaptismi* & *Separatismi* infimulabantur, non vexandos aut urbe vel Ecclesia expellendos, sed tolerandos esse scripto itidem Magistratui exhibito cum majore Professorum & Pastorum parte statuit. Nec minus aperte & libere, quid sentiret, in *Articulis novis Lexico universalis Historico & Geographico* Germanice edito ab ipso insertis (Vid. *Praef.* p. 2.) manifestavit; v. gr.

„ ATHEI. Non raro etiam fit, ut scriptor iratus adversario suo, aut illi, „
 „cujus opiniones non placent, studio illum invisum reddendi, hoc nomen con- „
 „tumeliosum imponat, quod a multis H. Grotio, Jo. Lockio, &c. imposi- „
 „tum est. — Athei Systema suum variis modis concipiunt, id autem plerum- „
 „que fundamentum ponunt — *tollunt omnem VERAM LIBERTATEM* „
 „*actionum humanarum* & omnia fatali atque immutabili necessitate fieri con- „
 „tendunt.

„ BURNET (Gilbertus.) Brevi post trajecit in Belgium, atque Amstelo- „
 „dami a Rabbino linguam Hebraicam didicit; cumque ibi plurimi honesti at- „
 „que candidi viri diversarum religionum in notitiam ejus venissent, hanc sibi „
 „legem indixit, moderationem in causa religionis erga omnes homines esse „
 „servandam.

„ CASSANDER (Georgius.) Celebris Theologus Ecclesiae Catholicae — „
 „ubique tum solidam eruditionem tum singularem moderationem in controver- „
 „siis religionis ostendit; cumque in concordiam in religione esset propensissi- „
 „mus, edidit, tacito suo nomine, judicium de officio pii ac publicae tran- „
 „quillitatis vere amantis viri in hoc religionis dissidio, quod Jo. Calvinus, „
 „opinatus a Francisco Balduino celebri jureconsulto contra Reformatos scrip- „
 „tum esse, acerbissime refutavit. Ei Balduinus in commentario ad leges de „
 „famosis libellis & calumniatoribus, Parisiis 1562. edito, non minori acer- „
 „bitate respondit.

„ CHILLINGWORTH (Guilielmus.) Scripsit librum, quo singulari acu- „
 „mine, evidentia atque moderatione evicit; Religionem Protestantium esse „
 „viam tutam salutis. — Ideoque Tillotsonus capere non poterat, cur vir li- „
 „berque tam Christianus in suspensionem Socinianismi vel Libertinismi venerit. „
 „J. Lockius optimam esse logicam dicere solebat, suadebatque Lectionem hujus „
 „libri omnibus, qui artem bene ratiocinandi addiscere cuperent. — Cheynel „
 „minister popelli illius fanatici, cum morientem solari deberet, stultissimas illi „
 „quaestiones proposuit, & absurdissimas preces fudit — non poterat ferre, „
 „quod Chillingworthus ratione bene uteretur, & Christianam caritatem pau- „
 „lo latius quam ad suae sectae homines extenderet.

„ CLARK (Samuel.) Cum his tribus non est confundendus, qui adhuc „
 „vivit, vir ad miraculum doctus & accerrimi ingenii D. Samuel Clark Rector „
 „ad D. Jacob. & Majestati Regiae a sacris, scriptis praeclaris philosophicis at- „
 „que theologicis, nec non controversia de Trinitate celeberrimus: aut qui ve- „
 „stigia ejus premit Jo. Clark itidem Doctor Theologiae, & Regi a sacris.

„ CUDWORTH (Radulph.) a Burneto Episcopo etiam numeratur in prae- „
 „stantibus viris, qui in Anglia Latitudinarii appellantur.

„ CUR-

„ CURCELLAEUS Stephanus. — Mareſius cupiebat ei maculam Socinianismi inurere, praecipue poſtquam Curcellaeus quaternionem diſſertationum theologicarum, quarum prima agit de vocibus trinitatis, perſonae, hypochaſeos &c. ſecunda de peccato originis, tertia de neceſſitate cognitionis Chriſti ad ſalutem, quarta de hominis per fidem & opera Juſtificatione, contra Mareſium edidiſſet, & in prima contendidiſſet, litem cum Antitrinitariis non eſſe niſi de vocibus trinitatis, perſonae &c. idque de vocibus, quae in Scriptura non reperiuntur.

„ HALEſ (Joannes) Theologus Anglus, qui apud cives ſuos ob magnas doctes, mirabilem eruditionem, & ſingularem humanitatem ſemper in ſummo pretio fuit — A. 1618. Dudlejo Carltono Legato regis Angliae ad Belgas fuit a Sacris, illumque de ſtatu & decretis Synodi Dordracenae, cui intererat, quotidie fere per literas certiore fecit; nec de fide & candore ejus hic dubitari poteſt, quia tunc & Carltonus & Haleſius partes Contraremonſtrantium ſtudioſe ſectabantur. --- Fuerunt, qui ipſum Socinianismi & Libertiniſmi ſuſpectum habuerunt [vid. ſupra p. 20.] ſed injuria, cum illa ſuſpicio ratione non ſolum non probari, verum etiam refelli poſſit. Occaſio falſi hujus rumoris fuit ſtudio pacis, quo flagrabat; & quia ſummo judicio dogmata principalia & neceſſaria Chriſtianismi ab acceſſoriis diſtinguebat, quod quidam vacui capitis homines appellant Socinianiſmum. --- Illud certum eſt, eum adoleſcentem cum Calvino ſenſiſſe in dogmate de praedeſtinatione & annexis capitibus, & in eadem adhuc fuiſſe ſententia, cum Synodo Dordracenae intereſſet: cum vero Epiſcopius locum Jo. III. 16. acerrime adverſus Contraremonſtantes urſiſſet, Calvino (ut ipſe de ſe fatetur Haleſius) valedixiſſe, & Remonſtrantium ſententiae acceſſiſſe, ita tamen ut moderatiſſime ſe gereret, & omnia ad pacem & caritatem dirigeret. Celebris Epiſcopus Pearſonius ita eum, quem multos annos familiariſſime noverat, χαγατηγιζει: J. Haleſ, inquit, erat vir naturali acumine & vivido ingenio: diligentia in ſtudiis non minori, quam capacitate animi ſingulari, qua in omni doctrina tam perfectus evaſit, ut pauci eruditi cum illo comparari poſſint: judicium acre non minus ipſum commendabat quam aliae doctes, ita ut eſſet exemplar admirabile acuti ingenii, immenſae ſcientiae, & accerrimi judicii: quin etiam, etiamſi neelementa quidem doctrinae noviſſet, tot aliis virtutibus ornatus fuit, ut his ſolis ab omnibus amari & magni fieri meruiſſet; tam erat benignus, mitis & modeſtus, nemo Naturam doctrinae evangelicae melius ipſo intelligebat; utebatur quidem libertate de omnibus judicandi, ſed ſibi, non ut alios judicio ſuo ſubjectos eſſe contenderet: & ſane, ſi ulli licet de rebus ad religionem pertinentibus judicare, huic viro id concedi debet, qui tamdiu omnia prudentiſſime conſideraverat, quemque nullus affectus pravus de tramite rectae rationis flectere poterat: in vita non ſolum erat exemplar juſtitiae, veritatis & modeſtiae, verum etiam tam beneficus, ut omnia ſua in alios erogaret, nihilque ſibi praeter libros ſuos reſervaret; in nulla re durior erat quam in libris edendis, licet enim undiquaque ad id incitaretur, animus ejus, tam lenis & facilis, adverſus hoc erat obſtinatus”. Quo ſchemate Profeſſor Baſilienſis ſe ipſum exprimere atque defendere voluiſſe multis tunc viſus eſt.

„ LOCKE (Joannes) --- Tantus Philoſophus cum eſſet, non tamen erat contemtor aut deriſor Religionis; licet variis hypotheſibus ſuis myſteria fidei profanaſſe fuerit accuſatus; quod inde ortum eſt, quod plerumque cum Arminianis ſentiebat. Aliquoties ideo ſcriptis imperitus, ſtudioſe ſe defendit. Caeterum omnia ſigna dedit hominis, qui Deo ſervire ſerio cuperet.

„ MEDUS (Joſephus) in controverſiis de Praedeſtinatione erat moderatiſſimus: ita tamen ut abſolutam reprobationem non poſſet ferre. Caeterum erat vir pius & bonus.

„ MILTON (Johannes) in juventute addictus erat Puritanis, postea vero magis favebat Independentibus & Anabaptistis, donec tandem in senectute omnes Christianorum coetus defereret, Conventus publicos vitaret, nec domi suae ullius sectae caeremonias observaret, caeterum tamen omnibus suis factis pietatem coleret.

„ SANDERSON (Robertus) in juventute sequebatur sententiam receptam de absoluta praedestinatione & annexis Capitibus, quod prima sermonum ejus editio testatur: postea vero partim propria meditatione partim colloquio cum amico suo Hammondo permotus mutavit sententiam, & deflexit aliquatenus ad oppositam, quod multis aliis Theologis Anglis, J. Hale, J. Usserio, D. Whitby &c. contigit; unde in sequentibus Editionibus sermonum ejus, quicquid durius in Arminianos dictum erat, emendatum reperitur. Tota historia mutatae a Sandersono sententiae narratur in libro Hammondi, cui titulus est: Dissertatio pacifica de gratia Dei. Ex qua patet, Sandersonum non Twissi solum opinionem simpliciter rejecisse, sed etiam ab opinione receptiore Sublapsariorum discessisse, unde solebat dicere: Acta Synodalia Dor-dracena nullius in posterum usus ipsi esse in Bibliotheca, nisi ut locum vacuum oppleant.

„ TILLOTSON (Johannes) ab omnibus magni fiebat, exceptis Jacobitis, nec non illis, qui tum moderationem ejus erga dissentientes aegre ferebant, tum Arminianismum ejus culpabant.

„ WHICHCOT (Benjamin) magnus Theologus Anglus --- erat acri judicio, & profunda meditatione, simul etiam admodum miti, amabili & amoeni ingenio. Pugnat pro libertate conscientiae, unde a Burneto in Latitudinariis numeratur; cum ipsi forderet Systematica illorum temporum Theologiam docendi methodus, hortabatur suos, ut altius & nobilius facerent, & religionem ut semen divinatoris naturae considerarent.

„ WILKINS (Johannes) magni nominis Philosophus, Mathematicus & Episcopus Anglus --- erat mitis, fortis, pacificus & candidus; si res ipsius arbitrii fuisset, Ecclesia Episcopalis & Puritanorum dudum coaluissent. In Religionis negotio illis accessit, qui Cantabrigiae conveniebant & Latitudinarii vocabantur, i. e. qui rectius sentiebant, quam vulgo fit, & homines a studio partium, ab opinionibus sectarum arctis limitibus circumscriptarum, a superstitionibus & pertinacia revocabant. Quae omnia, nisi fallor, haud obscure docent, Historicum nostrum Theologos minus orthodoxos, sed moderatos, magis orthodoxis sed litigiosis multum praetulisse, & in illis quam in his numerari maluisse.

Hoc Viro praeceptore atque amico usus sum per annos septendecim; sub ejus praesidio A°. 1713. d. 17. Martii publice defendi Dissertationem Theologicam a me conscriptam *de Variis Lectionibus Novi Testamenti*, qua multis probavi, omnem istam lectionis varietatem non obstare, quo minus Textum integrum, certum, atque authenticum habeamus. Tum Praeses conatibus meis palam applaudere, currenti calcar privatim addere, denique ut in itinere literario, quod anno sequenti facere coepi, quot possem Codices MSS. N. T. Graeci, qui, ut aiebat, nondum satis excussi essent, accurate inspicerem & cum editis conferrem, inculcare non destitit. Quid de me meisque studiis tum senserit, ex sequente Epistola patet:

Reverende Literatissime atque Amicissime D. Cognate.

Non sine magna animi mei laetitia percepi, quam praeclare Iter tuum literarium conficias, quomodoque per singularem Eruditionem tuam & literarum elegantiorum studium in notitiam amoremque virorum clarorum, imprimis Cel. Bentley, cujus exquisita Eruditio jam dudum mihi ex scriptis partim Latinis partim Anglicis perspecta est, perveneris. Maeste hoc animo, Praest. Vir,
per-

perge in literarum decus succrescere, Patriam ornare, Tibique mansuram comparare gloriam. Jam diu est, quod per pl. Rev. D. Parentem tuum a Te petii &c. &c. Vale amicissime Wetsteni, & Excellentiss. Iselium reliquosque nostrates meo quaeso nomine saluta. 14. Jul. 1716. T. T. Joh. Ludov. Frey.

Postquam aestate A. 1717. in patriam vocatus rediissem, & A°. 1720. parenti meo p. m. JO. RODOLFO WETSTENIO Pastori Coetus, qui in templo D. Leonhardi colligitur, Collega atque Administer, quem Diaconum vocant, forte datus fuisssem, Auditorem publicum & satis assiduam habui Cl. Frey annis undecim: simul etiam domum ejus, ut cognati & vicini, frequenter atque familiariter invisi. Tunc me hortatus est, ut pro more juniorum Ministrorum studiosis Theologiae aliquem Auctorem praelegerem, ipsumque in aliis occupatum hoc onere sublevarem. Reponenti, me nunquam systema Theologiae perlegere potuisse, suavit ut N. T. tractarem, & ita quidem, ut praeteritis iis, quae studiosi ex Sermonibus & Systematibus satis nossent, indicarem, quid scriptores minus vulgares Grotius, Hammondus, Lightfootus, & alii Angli sentirent, & liberam ex variis variorum interpretationibus optionem eligendi & ingenium exercendi discipulis relinquerem. Quin etiam tum mihi studiosum Palatinum, nepotis ejus paedagogum, postea vero Correctorem gymnasii Manheimensis, tum me illi commendavit. Aliquando cum me non satis expedirem ex multis locis, quae ingenti numero pro Trinitate probanda vulgo afferuntur, & consilium ejus expeterem, fassus est plurima in medium proferri, quae parum ad rem facerent, hanc autem regulam indicavit; ut in examine singulorum locorum omnia tentarem, & primo alias aliorum interpretationes adhiberem, vel etiam ipse excogitarem; si postea deprehenderem, illas non procedere, nec iis quae praecedunt, nec iis quae sequuntur, cohaerere, tunc me in recepta interpretatione tuto acquiescere posse. Commendavit ea occasione S. Clarkii librum continentem doctrinam Scripturae de Trinitate, & laudata ejus evidentia optavit omnes locos Theologicos eadem methodo tractatos habere.

In his omnibus consilium V. Cl. secutus sum, non item in alio casu, cujus obiter hic mentionem faciam. Ediderat avunculus ejus sermonem a se habitum in Jo. VI. 29. ut probaret, fidem salvificam non esse actum hominis, sed Dei exequentis decretem absolutum de salute electorum, mediisque efficacibus ad illam salutem perducentibus. Haec res cum nepotem male haberet, incitavit me, ut istum sermonem, quod esset facillimum; tum scripto edito tum pro suggestu ad populum verba faciens, refellerem; addebat id ad officium meum pertinere, necesse enim esse, ut, ubi error objicitur, etiam veritas demonstretur; alias silentio meo deteriorem fore conditionem veritatis quam erroris. Ego vero me vel parentis mei amico veteri molestiam creare, vel litibus aeternis implicari velle negavi; praesertim cum omnia quae ab utraque parte dici possent, jam olim prolixè & a magnis ingeniis scripta sint: Avunculum ejus ita se gessisse, ut periculum non sit, ne magnum veritas detrimentum inde patiatur; quid concionatores in aliis coetibus praedicent, ad meam curam non pertinere: in nostro coetu talia nunquam audiri, cum nec Pater meus, idemque Coetus Pastor, nec avunculus meus unquam ex professio de iis quaestionibus agant: tertius vero administer, itidem Cl. Frey avunculus, qui olim, cum lectiones ejus Theologicas in Compendium Wollebii studiosus audirem, fervide Contraremonstrantium partes fuisset tuitus, nunc ex colloquiis cum Collega conjunctissimo & cum nepote immutatus & in sermonibus & in notis in S. S. (de quibus supra p. 185. n. XVII.) non obscure Remonstrantium sententiam sequatur. Caeterum cum omnes homines & liberi & libertatis suae conscii nascantur, vix unum ex millibus unquam sua sponte de praedestinatione cogitaturum;

rum; & inde, meo iudicio, consequi, non opus esse, ut quis illam opinionem refellat, cum solo silentio deleri possit. Alio vero tempore de eadem quaestione loquens dicebat, se non videre, quid impediat quo minus quis, & privatim & publice, a sententia Synodi Dordracenae discedat; cautius tamen & prudentius facturum, si tacito Arminianorum, Episcopi, Curcellaci, & Limborchii nomine, se cum H. Grotio aut cum praestantissimis Ecclesiae Anglicanae Theologis in hac re sentire profiteatur. Cum A°. 1727. senatus Hymnos festales conquiri atque edi iussisset, & Theologo extraordinario Hymni Pentecostales, ut aiebat, deligendi obtigissent, conquestus est mihi, se molesto negotio implicitum haerere, quod Poetas multa de Spiritu Sancto scribere comperiat, quae in libris sacris non reperiantur.

Plurimus vero nobis sermo fuit *de Variis Novi Testamenti Graeci Lectionibus*, idque non una oblata occasione. Cum enim Agnatus meus, cujus supra mentionem feci p. 177. literis d. 24. Martii 1719. ad me exaratis, rogasset, ut variantes quas haberem Lectiones &c. ipsi sine mora transmitterem, Novo Testamento a se edito, ceu Volumen alterum, jungendas; tandem inter nos convenit, ut distractis intra paucos annos editionis Mastrichtianae exemplaribus operam meam ad novam editionem conferrem. Haec vero consilia non clam a me agitata sunt, sed omnium conscio atque adiutore *J. L. Frey*; ille, quid ipsomet hortante in Gallia, Anglia atque Belgio egissem, noverat; ille litteras, quas super hoc negotio accipiebam, viderat; ille repetitis Colloquiis familiaribus hanc rem mecum in varias partes versaverat; ille inchoatas atque rudes, quas animo conceperam, formas subinde correxerat atque poliverat; est enim, ut verum fatear, Vir eruditione atque ingenio non vulgari. Ille idem, ut hoc unum referam, cum ad examen singularem locorum pervenissemus, rogavit aliquando, utrum locum 1. Jo. V. 7. in ullo unquam Codice Graeco vidissem? respondenti, in nullo, licet anxie ubique quaesivissem, regeffit, neque exstare apud Patres, ne quidem apud Cyprianum, si recte inspiciatur, neque in Manuscripto Sancto Gallensi aliisque veteribus codicibus Latinis, neque in Versione, quam haberet, Armena; cumque ego adderem, neque in Versione Coptica, quam nuper ex Anglia acceperissem, neque apud Patres Graecos, exclamavit: *Quid est demonstratio in isto genere, si haec non est? Bene nobiscum ageretur, si iisdem argumentis, quibus iste locus interpolatus atque subdititius esse probatur, probari posset, singulas Novi Testamenti editi atque vulgo recepti Lectiones, hac una excepta, genuinas & incorruptas esse: tunc sane multo essemus certiores quam nunc sumus.* Haec *xplōis*, a me simpliciter relata, post plures annos elapsos horribilem in modum distorta atque depravata, mihiq; imperite, si non impie, imputata legitur *Act* p. 305. idque a duobus, quibus officium humanitatis praestiteram, Theologiae studiosis, mihi tunc ignotis; alter tamen eorum D. Gerdesius fuisse dicitur.

Circa annum MDCCXXIV. petiit a me *J. L. Frey*, ut ex densa variantium Lectionum sylva eas exciperem, quae meo iudicio vulgatae Editioni paullo speciosius opponi possent, ab ipso accuratius expendendas: feci ut postulaverat, & in illa festinatione, quas tum praecipuas existimabam Varietates, margini N. Testamenti, quo adhuc utor, adscripsi; quibus diligenter perspectis saepius me hortatus est, ut eas, utpote quae haud pauca scitu non indigna, sed viris doctis praecipue Theologis fere ignorata, continerent, in publicum prodire paterer. Cumque excusationem afferrem, quod vererer, ne quis consilium meum male interpretaretur; respondit, moderationem Theologorum Basiliensium mihi notam esse, nihil proin vetare, quo minus libertate, post abrogatam nuper omnium suffragiis Formulam Consensus reddita, uti possim.

Haerebam dubitans, & modo mihi ipse modo aliis diffidens usque ad Annum MDCCXXVIII. quo cum frater meus *Petrus Wetstenius*, ex Gallia

Amstelaedamum venisset, & propositae olim N. T. editionis mentionem fecisset, serio rogarunt adgnati Bibliopolae, ut tum aliquot foliorum specimen tum totius operis Prolegomena componerem, ipsisque quam primum cum eruditissimis Belgis communicanda mitterem. Annui honestae petitioni, consiliique mei *J. L. Frey*, ut solebam, diligentissime certior feci, qui non ex sua solum Bibliotheca Clementem Alexandrinum, cui notulae quaedam avunculi mei magni *J. Rodolphi Wetstenii*, Theologiae Professoris adspersae erant, ut & Basilium Seleuciensem, verum etiam ex Bibliotheca publica Manuscriptos Codices Athanasii, Theodoretii, Theophylacti, Gregorii Nazianzeni & Nysseni eundem in finem libenter suppeditavit. Quibus inspectis, ne quidquam, quod alicui usui esse posset, negligerem, primo editionem Complutensem consului, post Editiones omnes Erasmi, Rob. Stephani & Th. Bezae mihi comparavi, tandem totum Variantium Lectionum exercitum lustravi atque ordinavi; eoque pacto multa, quae antea meos aliorumque oculos fugerant, non sine voluptate haud paullo clarius rectiusque vidi.

Haecenus conspeximus Cl. *Frey* magna moderatione & libertate utentem, contra tyrannidem decertantem, & nomen atque dignitatem Theologi Latitudinarii egregie tuentem. Audi vero miram & miseram hominis catastrophem:

Hei mihi, qualis erit! quantum mutatus ab illo
Hectore!

Nam simul atque intellexit me & sponte mea ac promissis meis hoc negotio ita implicatum irretitumque esse, ut sine jactura aliqua famae atque existimationis pedem inde referre non possem, subito aliam personam induit; ac primo quidem, cum mihi in Bibliotheca publica occurreret, velut in prolusione, praesente Cl. *J. Grynæo*, objectare coepit, Novam Editionem istam magni constitutam, Professorum autem stipendia esse modica. Respondi hanc curam nec me tangere, qui nihil venderem, neque ipsum, qui dives esset: caeterorum vero neminem ad emendum coactum iri. Quaesivit dein, utrum putarem, hanc Editionem ad promovendam gloriam Dei hominumque honestatem & pietatem multum collaturam? Sancte ipsi professus sum, me optimo animo omnia fecisse atque facere, eventum in Dei potestate esse, qui solus hominum mentes flectere possit: quomodo autem accuratior atque emendatior N. T. Graeci editio virtutibus obstet, me non videre. Eo denique prolapsus est, ut sustineret, totam Artem Criticam vanam atque fallacem esse; ea hominibus scrupulos atque dubitationes injici, nulla dari certa criteria, quibus aetas Codicum, unde eorum auctoritas pendeat, dignosci possit; Millius verbi causa, sic pergebat, nostrum Codicem Evangeliorum statuit Alexandrino aetate parem esse, tu vero quatuor aut quinque seculis juniorem, utri ego credam, Doctrinae Theologo an tibi? & quis litem istam dirimet? Reposui, esse regulas, quibus adhibitis ad veram Codicum aetatem quam proxime accedere queamus, credendum esse in hac arte illis, qui eam diu exercuerint, caeterum meis me oculis magis fidere, quam omnibus Doctoribus Theologiae contrarium affirmantibus; addidi nostrum codicem a Millio nunquam fuisse inspectum, me vero Alexandrinum atque Basiliensem vidisse, istum habere accentus a prima manu, qui ab illo absint, & figuram litterarum longe esse aliam; quin ad ipsum Codicem provocavi, & discrimen inter utrumque ex specimine Codicis Alexandrini, quod in manibus habebam a Grabio accurate aere descriptum atque editum, ostendi. Cum regeret, litteras utrobique esse similes; respondi sine dubio aliquam similitudinem intercedere, neque aliter fieri posse, nihilominus autem dissimilitudinem manifesto apparere, dummodo quis oculis intentis atque curiosis omnia contempletur, quod si negligat, facile errorem obrepere. Hoc ut probarem, monstravi in Basiliensi Codice accentum circumflexum constanter figura semicirculi, hoc est non duabus lineis sed unica, depictum esse, licet in *Dissertatione de Accentibus*

bus Graecorum (v. supra p. 39.) ex eodem codice figura angulari *sive V inversi formam ubique referente* descriptus sit. Recte descriptus est, aiebat *J. L. Frey*, video enim angulum. Cumque ego peterem, ut Cl. Grynaeus, qui utroque nostrum acutius cerneret, istam Controversiam tanquam arbiter dirimeret, ad Doctorem conversus sententiam his verbis dixit: Possum Excellentiae tuae confirmare, si circumflexi isti Accentus angulum habent, angulum esse valde convexum.

Discessi ab isto colloquio admodum sollicitus atque perturbatus; constitueram enim prius in edendo N. T. consiliis J. L. Frey uti, nihilque nisi ipso adjuvante atque approbante agere: quomodo autem nunc mea probarem homini, qui ea quae oculorum certissimo testimonio constabant, nullamque dubitationem habebant, in controversiam vocasset? quid is faceret omnibus iis locis quae apud incautos invidiose exponi possent? Nondum tamen plane desperabam, quin potius Virum Cl. animi tantum atque exercitii gratia, ut mos ejus est, in utramque partem de omnibus disputare, haec protulisse putabam; & fane, aut omnia me fallunt, aut haec eo tempore ejus mens erat, & mansisset, credo, nisi ab adulatoribus, forsan exaggerantibus, quod *Theologi Extraordinarii* Majestatem non satis comiter coluissim, eique ausu temerario aliquando contradixissem, in me concitatus irritatusque fuisset. Et haec, quantumcunque prima fronte levia atque ludicra videri possint, acerbo isti atque diuturno bello occasionem caussamque praebuerunt. Hae nugae seria ducunt

In mala, derisum semel, exceptumque sinistre.

Dissimulavi silentio curam, quae me tunc coquebat & versabat sub pectore fixa, verum non diu obscura spe suspensus haesi: cum enim octiduo post ad eundem locum, ut consueveram, rediissem, & Hexapla Montefalconii in manus sumissem, ecce iterum Cl. Frey ad me accedentem, & quid agerem? nunquid novi haberem? interrogantem. Eodem autem temporis puncto foedum illum atque ridiculum errorem, a Cl. Iselio in Codice Basiliensi de quo supra p. 132. commissum, deprehenderam. Quo audito visoque *J. L. Frey* severitate frontis remissa cachinnum sustulit; ex quo de animo ipsius mihi placato conjecturam sed vanam fallacemque feci. Vix enim dies aliquot praeterierant, cum consobrinus Iselii idemque meus, cum fasciculo litterarum Iselii atque Bretingeri ad aedes meas adveniens, nomine Iselii graviter conquereretur, quod errorem illum multis studiosis praesentibus acerbè exagitassim, Doctoremque mihi antea amicum in contemptum discipulorum adduxissem, addita comminatione fore ut me ejus rei poeniteret. Excusavi factum meum protestatus, me nemini nisi Cl. Frey eidemque quaerenti quicquam ea de re dixisse, neque tamen, si quis meos errores publice commissos mihi indicaverit, me aegre laturum, quin potius gratias acturum esse. Hinc intellexi, non solum *J. L. Frey* totum a me abalienatum esse, verum etiam, quotquot posset, suis artibus a me abalienare decrevisse.

Principio anni MDCCXXIX. inimicitiae *J. L. Frey*, quae prius occultae tectaeque fuerant, in apertum erupere. Tum quoties ego sacras conciones habebam abesse, tum sinistros de me rumores spargere, amicis meis, ut ex ipsis cognovi, me suspectum reddere, Bibliopola *Thurnisio* praesente contra propositam N. T. Graeci editionem, de qua ut aiebat in proximis Comitibus Helveticis agendum esset, multa dicere coepit: denique, quamvis ipse novum Ludovicum aureum, quem nunquam reddidit, ea conditione a me accepisset, ut mihi MSS. Bibliothecae porro uti liceret, contra fidem datam effecit, ut non solum Bibliothecarius, cujus singularem humanitatem integrum decennium expertus eram, verum etiam ipse Senatus Academicus usum Thucydidis manuscripti, quem in gratiam Cl. Dukeri cum edito me collaturum adgnatis petentibus urgentibusque promiseram, concedere cunctaretur. Tandem post longas ambages variis artibus effecit, ut res per consobrinum ejus ad Senatum deferretur,

d. 17. Septembris, cui denique d. 14. Decemb. scriptum obtulit, quod nunc paucis examinabimus.

Act. p. XVI. Summa iudicii nostri haec est: Laborem illum in N. T. edendo tum levem & non necessarium, tum periculosum esse. Quapropter ut supprimatur hoc opus, enixe efflagitamus urgemusque. Ex brevi illa Diaconi W. narratione colligimus, 1. Opus istud non solis Criticis, aut illis praecipue; sed omnibus & singulis, qui Testamento Graeco uti volunt, in usum communem vulgaremque scriptum esse. Unde Cenfor haec sciat, aut quid istis verbis sibi velit, fateor me ignorare. Schedas meas primum mihi in usus privatos scripsi, postea roganti Bibliopolae, ut publice ederet, tradere volui: Lectores mihi optavi doctos & veri amantes, in mea vero potestate non fuit impedire, quo minus etiam ab indoctis, malevolis & praejudicio occupatis viderentur. Quodnam in hoc est peccatum meum? Si in gratiam eruditorum laborem illum suscepisset, debuisset edere Codicem Alex. totum, sicut est scriptus, cum omnibus suis vitiis, cum omnibus lacunis, sine spiritibus & accentibus, sine distinctione verborum, eadem servata litterarum figura; tum demum Criticus artem suam in illo exercere, & observationes suas addere potuisset. Cur V. Cl. hoc consilium non dedit V. T. editori Tigurino? non poterat autem mihi vitio vertere, quod nova ista methodus, quae nulli unquam cujuscunque libri veteris editori in mentem venerat aut probata fuerat, nec mihi vel in mentem venisset vel probata fuisset, nisi si prius demonstraverit, me omnia non meo sed suo arbitratu facere debuisse.

2. *Hinc porro intelligimus laborem esse minimum levissimumque & nullius pretii, qui nullam eruditionem aut scientiam requirat, neque magna illa praeconia mereatur. Cognitio Elementorum Linguae Graecae, qua vel rudis discipulus, qui vix Novum Testamentum legit, imbutus est, oculi acuti, & levissima applicatio animi ad hoc praestandum quemlibet idoneum reddunt. Non nisi acutis oculis & intelligentia Alphabeti Graeci opus est, ut quis observet variationes MSS. Codicum; utque istas Variationes testimoniis confirmet, eorum quae ab aliis jam conservata atque collecta sunt arbitraria descriptione minimo labore effici potest. Hoc est novum illud atque inauditum crimen, cuius me apud Amplissimum ordinem reum fecit V. Cl. Meis oculis usus fui, & quae videram, aliis narrare volui, si per Theologum Extraordinarium licuisset. Quid vero metuebat? an periculum erat, ne sincera corrumperem, certaue incerta redderem, aut potius ne mysteria aperirem, & quaedam in clariore, quam vellet, luce collocarem? atqui veritas non odit lucem, & ego omni studio Lectionem certam emendatamque quaerebam. Caeterum non assequor causam cur, cum de orthodoxia mea unice ageretur, ignorantiam mihi objiciat, nisi si solos eruditos & ingeniosos orthodoxos esse statuit. Miror denique V. Cl. non praevidissem, me ad objecta vetera quorundam Monachorum malevolorum atque ineptorum, quorum verba sua facere non est veritus, eodem imo meliore jure verbis doctissimorum hominum, quae ipse suppressit, responsurum, causamque communem facillime tuiturum; Hieronymi v. gr. ex Epist. ad Suniam & Frete-lam. „ Quacritis a me rem magni operis ac majoris invidiae, in qua scriben-tis non ingenium sed eruditio comprobetur, ut, dum ipse cupio de caeteris, judicare, judicandum me omnibus praebeam, &c”. Erasmi, Vid. supra p. 97. & in Luc. I. 48. „ Rideat qui volet has Grammatistarum annotationes, modo fateatur, terque quaterque Theologos in his labi. Tolerabile si tantum laberentur, nisi lapsui jungerent impudentiam calumniandi. --- Quanto melius ageretur cum Theologia, si, qui Theologiam absolutam profitentur, a linguacibus & Grammatistis comiter acciperent, quod illi pro sua qualicunque portione conferunt in medium: & illis vicissim illa sublimiora mysteria fra-*

„terne communicarent, hoc majore modestia, quo penitius ingressi sunt in
 „ejus philosophiae penetralia, quae dedocet fastum omnem ac supercilium,
 „docetque summam tolerantiam erga imbecilles. Denique *Francisci Lucae*
 „*Brugensis*: Vid. supra p. 105”.

3. *Judicamus porro, sic pergit Censor meus, laborem illum non tantum le-*
vem, verum etiam non necessarium esse. Ut saepe sermones hominum de illo
audiuntur, putaret aliquis, integrum eumque incomparabilem, qui ad hunc
usque diem omnes latuerat, thesaurum erui, imo N. T. graecum nunc pri-
 mum edi: cum tamen nemo ignoret, Testamentum Graecum jam dudum ex
Veteribus optimisque Codicibus typis expressum, postea cum vetustissimis MSS.
cumque ipso Alex. Codice collatum, tantumque variantium lectionum acervum
congestum fuisse, ut ei vix quicquam consideratione dignum addi possit. Co-
dex Alex. jam sexies editus est; extat iste Codex, aut quod idem est, extant
Variationes illius ab editis, in Polyglottis Anglicanis, in Oxoniensi, in
Millii Wetstenique aliisque Testamentis. Quodnam igitur mysterium singulare
nobis in nova Editione aperitur? Dices: Alex. Lectiones, quae prius mar-
ginem occupabant, hic in ipso textu conspiciuntur. Quam vero utilitatem
hoc lectori afferet, annon poterat aequae facile Lectiones Alex. Codicis in
marginem legere atque in Textu? Sin autem putat, se aliquid novi hic obser-
vasse, aut Codicem Alex. hic & ibi accuratius descripsisse, nullo modo opus
est, ut lectorem emtione novae editionis N. T. torqueat, poterant enim no-
vae istae observationes sine magnis sumptibus intra paucas pagellas contentae edi.
Concludimus, suppressionem istius operis ne minimum quidem damnum studiosis af-
ferre posse. Ponamus, quod viro Cl. coram Senatu affirmanti facile credo, quos-
dam de meo proposito bene, forte etiam melius, quam oportebat, sperasse,
ideone ipse debebat, ut hoc vitium vitaret, in contrarium currere, me imme-
rentem invidia odioque prosequi, imo publice apud Senatum ecclesiasque vici-
nas, edito etiam libello, accusare? hoc sane & stultum erat, & Christianum pla-
ne dedecebat. Quid ego in MSS. quos evolveram Codicibus reperissem, vel
quid editurus, quibusve rationibus edenda essem firmaturus, & eos qui bene
de me sentiunt & eos qui male de me sentiunt omnino latebat: temerarium er-
go judicium erat vel omnia probare, vel omnia reprobare atque contemnere.
Codicem Alexandrinum, quem ad nauseam usque ingerit, ego, uti jam dixi,
non curo: argumenta vero quae affert commutabilia esse & majori specie ex con-
traria parte dici posse contendo. Annon poterant, inquit, lectiones Codicis
Alex. aequae facile in margine legi ac in Textu? Repono: annon poterant
aequae facile legi in Textu ac in margine? Nam si Variationes Codicis idem
sunt quod Codex ipse, tunc etiam Codex ipse idem est, quod Variationes ejus;
quid ergo tantopere in me debacchatur V. Cl.; cum ipsemet fateatur, quod va-
riatio in margine exposita perinde sit ac si in Textu edita fuisset? Alterum argu-
mentum longe est mirabilius: Codex Alexandrinus jam sexies editus est. Re-
cte. Poterat ergo sine periculo iterum edi. Novae in istum Codicem observa-
tiones poterant seorsim edi. Optime. quid inde conficere vult? Ergo nihil
impedit, quo minus Codicis Alexandrini cum novis observationibus editio pro-
hibeatur atque supprimatur. Cur non potius infert „nihil proin impedire quo-
„minus permittatur”. Si enim & Codicem Alex. & novas illas observationes
seorsim edere licet, licebit etiam edere Codicem cum additis observationibus:
nisi si probaverit, ex re licita, alii itidem licitae juncta, fieri totum illicitum. In-
transitu observo, quod V. C. eleganter atque emphatice scribit, me Lectorem
emtione novae editionis N. T. torquere atque vexare, desumptum esse ex Matth.
VIII. 29. ἡλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανισαί ἡμᾶς.

4. Porro non sine causa hoc opus suspectum, forte etiam periculosum esse,
 affirmamus. Vult Codicem Alex. ex aliis probatis Codicibus pro suo arbitratu
 corri-

corrigere atque supplere: in ipsius igitur potestate situm est, qualem nobis *Lectionem* formare velit; hic magnum habet campum, omnes suas conjecturas criticas, omnia sua somnia pro vera *Apostolorum lectione* supponendi. Si quis sibi hanc licentiam permittit, ut ex multis variisque Codicibus pro lubitu vel alternatim verba quaedam seligat, faciet de *Textu N. T.* quicquid ipsi libitum erit. Nec obstat, quod omnes istae *Lectiones* in aliquo Codice reperiantur, cum enim *Diaconus IV.* nullum certum Codicem sequatur, facile intelligitur, totam dispositionem ex ipsius unice levitate animique impetu pendere. Quod *V. Cl.*, nova criminatione, FORTE periculosum vocat, id forte periculosum non est: quod vero addit, me conjecturas & somnia venditare velle, manifesta calumnia est; cum disertissime semper sim protestatus, me ex meo ingenio, vel ex mea alteriusve conjectura ne litteram quidem in *Textu* immutaturum, sed omnia ad fidem Codicum exigenda esse judicare; imo tantum abest ut somniis conjecturisve faveam, ut potius, si verum scire vult, editionem receptam a conjecturis atque somniis juniorum, qui typographiis praefuerunt, Criticorum purgare omni opè annitar. Quod tandem de nimia licentia & periculo inde orituro addit, a *Leo* centies objectum, & ab *Erasmo* centies confutatum est. Res ita se habet. Si ipsa *Apostolorum* superessent *αὐτόγραφα*, aut si extaret alicubi unum aliquod accurate expressum *ἀπὸ γράφων*, aut editio primum exemplum sine aberratione minima referens, nullus scrupulo aut conjecturae aut licentiae locus relinqueretur: haec editio, vel istud *ἀπὸ γράφων* vel illa *αὐτόγραφα*, religiose sine omni dubitatione praelo essent subjiicienda. At vero nobis non contigit esse tam beatis, *αὐτόγραφα* injuria temporum dudum perierunt: *ἀπὸ γράφα* non sunt inter se similia; ipsae editiones typis expressae admodum variant, praeter editionem *Cardinalis Ximenii*, *Ariae Montani*, *Aldi* & *Colinaei*, habemus *Erasmi* editiones quinque, *Bezae* quatuor, & *Stephani* tres, hoc est minimum sedecim diversas atque discrepantes editiones. Non quaeritur, utra utri praeferenda sit, fateor enim editionem posteriorem priori, ut plurimum, meliorem esse. Sed quaeritur, quam editionem vel quem codicem omnibus aliis rejectis simpliciter sequi teneamur? Si certum habet *v. Cl.* edat nomen Codicis vel editionis, sententiam suam idoneis rationibus adstruat, & magnam non a me solum verum ab universa Ecclesia inibit gratiam. Sin autem non habet certum, dicat ipse quid facto opus sit? an forte ducta unam aliquam editionem vel unum Codicem seligemus? an tunc valebit non temeritas & casus sed consilium & ratio? vel an judicem alium novit falli nescium, qui hanc litem aut olim diremit aut propediem expediet, & ita quidem ut ejus judicio nos submittere debeamus? vel denique an de hac re, uti de omnibus aliis religionis capitibus, quilibet, ut potest, judicare debet? Ita videtur sentire ipse Censor, quando liberaliter concedit: *Textum Erasmi, Stephanorum &c. maximam sui partem haecenus vulgo receptum esse, non quod omnes ipsorum Lectiones necessariae, atque nulla excepta optimae sint; neque enim diffitemur, posse adhuc ad emendandum atque illustrandum Graecum N. T. textum aliquid adjici: quo facto tamen doctrinae nostrae, quod ad summam rei attinet, nihil decederet.* Haec si serio scribit, cur tantopere indignatur, me illam emendationem proponere? an *Lectio* mendosa mordicus semper erit retinenda? vel an alium novit, qui plus temporis in isto studio posuerit, atque ego posui, aut qui plures Codices ipse inspexerit, adeoque plures & fide digniores verae *Lectionis* testes collegerit?

Caeterum ut omne istud *periculum* sive verum sive imaginarium effugiamus, Editionem receptam non solum retinere & κατὰ πρόδα sequi, verum etiam, cum haecenus nonnisi in octavo & minori forma typis expressa haberetur, multo jam magnificentius, quam unquam antea factum erat, *Lectoris* oculis subji cere decrevi.

5. *Praecipua autem de N. hoc T. querela est, illud redolere Socinianismum.* Haec accusatio, si iudicio Theologi & Historici Latitudinarii stamus, non certe olet lucernam, sed forum potius piscarium, aut si quid deterius olet, quis unquam audivit aut Novum Testamentum, aut Codices Graecos, diu ante scriptos, quam Socinus natus esset, aut Patres Graecos, aut Ecclesiam Latinam, Coptam, Syriacam, a quibus Versiones N. T. habemus, Socinianismum redolere? aut qua fronte Censor Socinianismi suspicionem in me jacere potuit, quem sciebat nullum unquam Socini aut Socinianorum scriptum legisse, Theologiam ex patribus Graecis didicisse, &, quo longius absum ab haeresi Sabelliana & Synesiana, quam multi alii, qui praecipue in orthodoxis haberi volunt, eo etiam longius a Socini opinionibus recedere? Quid quod ipse Censor hanc suspicionem tollit: CERTISSIME *persuasi sumus*, ait *Act. p. XX., Lectiones singulares Codicis Alexandrini, imo omnes omnium Codicum varietates, ne quidem orthodoxam doctrinam, quam contra hostes verae Deitatis atque Sacrificii Christi defendimus, evertere, nedum ut universam religionem Christianam destruant.* Quae si vera sunt, ut sunt verissima, verum etiam erit, nihil reperiri quod *Socinianismum redoleat*: nisi si dicatur, Orthodoxam doctrinam & Socinianismum ἀντάτα non esse, sed bene convenire & in una sede morari posse.

Quod autem addit: *loca quaedam Divinitatem Christi confirmantia a me tolli*, ambigue dicitur. Qui verba quaedam ex quocunque Autoris veteris scripto tollit, tollendaque censet, eo ipso declarat, se ea non pro genuinis ipsius auctoris verbis habere, sed pro supposititiis, quibus proin ceu nullam auctoritatem habentibus nihil confirmari possit. Verba, quae secundum meam opinionem aliquid confirmant, mihi genuina sunt, & non tollenda: quae autem secundum meam sententiam ut non genuina tollenda sunt, nihil confirmant. Ergo qui hoc sensu loca confirmantia tolleret, sibi ipsi aperte repugnaret, eademque verba simul pro genuinis & pro supposititiis haberet, vide Proleg. prior. p. 190. Porro qui tollenda tollit, non magis culpandus est, quam qui relinquenda relinquit: qui vero vel relinquenda tollit, vel tollenda relinquit, peccat: quique sciens & prudens malo animo peccat, excusationem non habet. Posset v. gr. fieri, ut quis verba, quae ipsemet supposititia esse judicaret, relinqueret, iisque pia fraude ad confirmandam Christi divinitatem uteretur: posset etiam e contrario fieri, ut quis verba, quae ipse genuina esse existimaret, impia fraude tolleret, atque orthodoxis, quantum in ipso esset, argumentum divinitatis Christi eriperet. Verum, qui talia audent, idoneis testibus convincendi, non suspicionibus onerandi sunt. Imo si suspicionibus locus conceditur, potius suspicio cadet in illum priorem, cui fraus est utilis atque honorifica, quam in posteriorem, cui non potest non esse noxia. Videat ergo V. Cl. quomodo suspicionem illam a se dimoveat, quam habuit Erasmus, cum scriberet: *plura nunc velut oracula publice docentur in Scholis, cum privatim fateantur, se diversum sentire.* Ad me enim quod attinet, non existimo quenquam eo impudentiae progressurum, ut serio affirmet, me loca, quae ipsemet pro genuinis haberem, tollere decrevisse.

Afferit deinde *quinque voces, imo nonnisi quinque aut sex literas*, ex quinque *Actorum atque Epistolarum* locis, & conqueritur, me illas aliter legendo orthodoxis quinque argumenta, quibus Divinitatem Christi probare solent, eripere voluisse. Observa quorsum evadant immensi illi clamores. Ex *quatuor Evangeliiis*, quae principales sunt N. T. partes, nihil afferre potuit: ex Epistolis non nisi quinque locis allatis confidenter sed falso affirmat me desertam lectionem recepta Codicem Alexandrinum sequi, quem tamen, excepto loco unico, ubi Alexandrinus cum Codicibus tantum non omnibus contra lectionem receptam stat, nec nunc nec eo tempore, quo ista scribebat, sequi volui. Si serio credidit, me Codicem Alexandrinum exprimere velle, cur non etiam di-

dixit, me novum a nemine adhuc prolatum pro Divinitate Christi argumentum producturum ex eodem codice, & Jo. XIX. 40. lecturum; ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα ΤΟΥ ΘΕΟΥ, καὶ ἔδυσαν αὐτὸ ἐν ὀστέοις μετὰ τῶν ἀραμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίους ἐνταφιάζειν; A loci celebris 1. Tim. III. 16. lectione recepta discedit tota Ecclesia Latina, quae tantum abest ut Socinianismum redoleat, ut potius & Socinianos libros & autores librorum comburat: porro in plerisque istis locis a Lectione recepta etiam abit H. Grotius, nec tamen Vir Cl. ejus opera Socinianismum redolere clamavit, nec ut illa supprimerentur enixe petiit, quin potius ut Basileae nova illorum editio a Facultate Theologica permetteretur, ut a Tygographis Thurneisiis curaretur, & ut operis typographicis praecesset Vir Cl. Jo. Grynaeus, sua praecipue autoritate effecit, idque eodem ipso tempore, quo mihi fictum istud crimen imputavit. Post haec sequitur argumentum supra p. 20. expositum, quo se inprimis jactavit, & tum ignorantiam meam tum propensionem ad Socinianismum invicte demonstrasse putavit Vir Cl. Antequam ex hoc loco discedam, afferam judicium Remigii & Ecclesiae Lugdunensis, judicio V. Cl. oppositum: *Legamus ergo pacifice, & quantum Dominus donat legamus Dogmata Ecclesiasticorum virorum, nec pro aliis Doctoribus adversus alios litigemus, quia & ipsi inter se pacifici unusquisque in suo sensu abundaverunt; alius quidem sic, alius vero sic; expectantes fideliter & humiliter, quod Apostolus promisit dicens: Et si quid aliter sapitis, hoc quoque Deus vobis revelabit. Nam qui non tranquille & pacifice moderatur, quod sentit, sed statim paratus est ad contentiones; dissensiones & scandala, etiamsi non habeat haereticum sensum, certissime habet haereticum animum.*

Cum paulo post Prolegomenorum meorum exemplaria edita fuissent Basileam allata, Theologus tamen extraordinarius cum figmento suo pugnare, ex XII. prioribus Matthaei capitibus de toto opere conjecturam facere, & suspicionibus pravis indulgere, quam manum cominus conferere & aperte agere maluit. Ut ergo animum relaxaret, & in re seria facete luderet, novam accusationem apud Senatum instituit A°. 1730. mense Martio. „ Multas, inquit *Act.* p. 49., affert Lectiones „ novas, neque tamen existimandum est, totum N. T. per illas mutari. Duplicis „ sunt generis varietates, aliae nullius, aliae paulo majoris momenti. Varietates „ prioris generis constituunt partem longe maximam, ita ut nihil fere aliud occur- „ rat, & ex quinquaginta varietatibus minimum quadraginta novem sint hujus „ generis. Cum dicimus, nullius esse momenti, intelligimus iis non tantum „ nihil in religione, sed etiam nihil in sensu verborum mutari, imo nec in Lin- „ gua Graeca quicquam emendari, plerumque sunt merae minutiae grammatica- „ les, tam exigui momenti, ut Studiosum sensu communi praeditum puderet, „ illas observare, imo contumeliam sibi fieri judicaret, si talis labor illi expro- „ braretur, v. gr. legendum esse *Solomona*, non *Solomonta*; *Maria*, non *Ma- „ riam*; *David*, non *David*; ἐν, non ἐν; *Nazareth*, non *Nazaret*; „ *Rex Herodes*, non *Herodes Rex*; *Moyſes*, non *Moses*, & sexcentae ejus- „ modi nugae, quae magna pompa in theatrum producuntur, modo 50. modo „ 60. Codicibus Manuscriptis, Versione Syriaca, Coptica, Arabica, autoritate „ Origenis, Hieronymi, Cyrilli, Augustini confirmatae, quae tamen citatio- „ nes plerumque ex Millio, Whitbyo & similibus Collectoribus sunt petitae, „ ubi autores isti operae pretium judicarunt, ut talium minutiarum mentio- „ nem facerent; tanquam si non de inepta & insulsa orthographia, verum de „ totius religionis fundamentis ageretur. Miser iste lusus in literulis Graecis „ Germanice non bene potest exprimi, si quis tamen e. gr. in primum comma „ Bibliorum Germanicorum haec annotaret: &c. &c. Si quis, inquam, scrip- „ torem sacrum Germanice cum talibus Glossis ederet, annon nobile Christia- „ nae religioni esset praestiturus officium, pro labore singulari omnes valde sibi „ de-

„ devincturus? Talis est ubique fere labor W. in editione N. sui T., hoc est
 „ illud opus, in quod multa nummorum millia erogavit, & oculos hebetavit:
 „ Hoc est illud opus, ab ipso in Apologia laudatum, utile & necessarium, ad
 „ veritatem eruendam, & calumnias atque controversias tollendas. Non in-
 „ videmus ipsi gaudium illud solidum, & voluptatem, quam ex hujusmodi cu-
 „ pediis grammaticis capit; malleus tamen, ut oblectationem suam, siquidem
 „ in munere sacro tantum ipsi otii supererat, non in Sancto Dei verbo, sed in
 „ fabulis Æsopi, aut similis scriptoris quaesivisset. Sed reperiuntur etiam in
 „ proposita editione N. T. licet si cum prioribus comparentur paucissimae ali-
 „ quanto majoris momenti varietates; hujus generis paucissimae in quatuor
 „ foliis nobis exhibitis occurrunt; *facile tamen conjicimus, immodicam illum*
 „ *licentiam sibi permissurum* & majorem, quam qua editores praecedentes
 „ etiam audacissimi sunt usi. Doxologiam Orationis Dominicae omittit, &c.
 „ Nulla ergo ratio est, cur a priori nostro consilio recedamus: contra si tunc
 „ rationibus idoneis moti petimus, ut editio supprimeretur, viso isto speci-
 „ mine novis rationibus in ea sententia confirmamur, cum fere totus illius la-
 „ bor in variis, inutilibus & puerilibus *minutiis Grammaticis, & si quid vili-*
 „ *us istis, consistat*”. Eadem repetuntur *Act.* p. 230.

Hoc scilicet appellat *in timore Domini* Novum meum Testamentum exami-
 nare, & *non suam sed Dei causam agere*. Sed ponamus tantisper, rem ita se
 habere, uti dicit, quaero cujus criminis me apud Senatum accuset? cui nocuit
 hic labor meus? & contra quam legem civitatis peccavi? Videat autem Cl. Cen-
 sor, annon ipse manifesto in publica commoda peccaverit, dum longo aliquot
 mille foliorum sermone (nam reliquae omnes lites ex ista de N. T. controversia
 profeminatae sunt) tempora Senatus, ad quem istius rei cognitio omnino non
 spectabat, fuit moratus? Bene tamen est, quod fateri cogitur & Millium &
 Whitbyum eadem fecisse quae ego facio. Et revera velit, nolit, aliter haec
 sacra non constant. Idem fecerunt ante me Erasmus & Stephanus, postea etiam
 Bengelius & Bretingerus. Idem fecerunt & Grammatici, atque Scholiaetae ve-
 teres, & quotquot autores Classicos Graecos Latinosque ediderunt: quodnam
 ergo hic est singulare peccatum meum? Sit meus labor non valde utilis, an uti-
 lior honestior & laudabilior est opera quam Vir Cl. posuit in me accusando at-
 que deridendo? id credam, si probaverit aut *λητύνειν* esse melius quam *κλτα-
 ρωδῆν*, aut litem, quam mihi intentavit publice, fuisse, ut verbis Hieronymi
 utar, *aedificatorium Ecclesiae jurgium*. Si quis de accentibus punctisque ma-
 forethiis operose ageret, nosque doceret, Hebraeos legere *Mosche* pro *Mo-
 se*, *Iiob*, pro *Jobo*, & *Irmejahu* pro *Jeremia*, hae-*cupediae Judaicae* no-
 stro Theologo Hebraizanti placerent, hanc occupationem in Lingua Sancta
 sanctam pronunciaret, his tanquam altioris originis apicibus oculum divinum in-
 vigilasse & haec animadvertenda esse diceret: quae vero in N. T. ejus generis
 reperiuntur, tanquam minutias, & negligi posse & negligi debere. Nec tamen
 plane nullam has minutias utilitatem habere existimo, nam per nimiam istam
 diligentiam (si nimia esse potest) Lector redditur certior, codices accurate col-
 latos & nihil alicujus momenti omissum fuisse; porro ex variante verborum or-
 dine & scriptione indagari potest origo alicujus codicis, quo argumento supra
 aliquoties usus sum, ut probarem Codices quosdam ad Versionem Latinam
 fuisse immutatos; observatio autem de literis C & N, vocibus & verbis qui-
 busdam in fine addi solitis, etiam ubi vox sequens a consonante incipit, licet edi-
 tori N. T. non conducat, potest tamen Critico occasionem forte praebere,
 locum aliquem alterius auctoris emendandi, & has literas, vel earum similes O,
 E, H, Π, cum initio vocis sequentis jungendi, eo fere modo, quo locus *Ma-
 nethonis* l. IV. 397.

Ναυσιβάτας φαίνει καὶ ἐν ὕδασι ἡκτογας ἄνδρας.

a Celeberrimo Viro T. Hemsterhusio nuper felicissime emendatus est,

Ναυσιβάτας Φαίει καὶ ἐν ὕδασι νήπτορας ἄνδρας.

Denique sciendum est, me ad codices conferendos non cum trutina in manu accessisse, sed omnia cum pulvisculo corrasisse, nec tam in opere exstruendo, quam in materia colligenda occupatum fuisse: quid jam ex ista silva in publico proponerem? an delectum facerem, & abjectis reliquis ea tantum, quae alicujus momenti esse judicarem, ederem? At si vera sunt, quae Vir Cl. scripsit, si omnis iste labor sterilis & inutilis est, & omne, quod illi impenditur, tempus perditur, quo jure me in idem ergastulum denuo vult mittere ad opus, quod non unius hominis est? ne jam dicam, tunc illi semper paratam fore aliam, quam toties jam repetiit, accusationem: hoc modo totam rem mei fore arbitrii, multa nullius momenti me exponere, suspicionem proin esse, me non pauca majoris momenti in quisquiliis reliquisse & publico invidisse? Simplicissimum ergo est, omnia edere, & totam messē, frumenta cum zizaniis, oculis eruditi lectoris subjicere. Licet autem impedire non possim, quo minus otiosus & malignus spectator haec omnia rideat & in ludum jocumque vertat, cordatis tamen viris illum se non probaturum confido, praesertim cum nullo unquam documento ostenderit, se codices Graecos MSS. vel legisse vel legere posse. Πολλὰ μωμεῖσθαι ρᾶν ἐστὶν ἢ μιμεῖσθαι. (Vide etiam supra p. 65.).

Cum autem videret, ista crisi sua, de qua toto hoc labente anno, per clientes & ancillas etiam, in omnibus foris & circulis rumores sparserat, neminem valde percelli, quin contra à simplicioribus judicari, esse vitiligationem grammaticam, prudentioribus etiam indignantibus, quod simul & eodem tempore personas diversissimas, tum severi inquisitoris, periculum Ecclesiae ab editione Novi Testamenti Graeci imminens lamentabili & terrificā voce exponentis, tum, qua sibi magis placebat, ludionis atque derisoris, omnia in jocum vertentis, induisset, alia via rem aggressus est. Cum sciret, me ante complures annos repetitis vicibus N. T. studiosis circiter sexaginta praelegisse, & intelligeret, quosdam paucissima hinc inde, quae non dictaveram, sed ex tempore effuderam, partim domi meae partim in sua reversos, tum calamo & atramento tum stylo plumbeo, aut in chartis notasse, aut margini N. T. sui adscripsisse, novus iste Diocletianus inuitos, ademptionem stipendii & ignominiam illis comminatus, & tergiversantibus convicia ingerens, *Novum Testamentum tradere* coegit, quin etiam de mea in tradendo cunctatione acerbē conquestus est *Act.* p. 244. „Non sine dolore fateri, inquit, „cogimur; cum inprimis plena *Traditione Novi sui Testamenti* & se & suos „simul tranquillare potuisset, ipsum, si non nisi causas inferiores respiciamus, „unice idque studio causam suam perdidisse: licet revera aliquid altius hic conspiciatur & digitus Dei appareat p. 245. per *Traditionem* illam laboris sui in „N. T. cum contemtionē & irrisione nostra negatam totius negotii conclusio- „nem consulto moratus est.

Hic se invenisse non quod pueri in faba clamavit. Sed ne jam dicam, sapientissima atque acquirissima lege (qua etiam insignes Theologi Helvetii J. A. Turretinus & J. Frid. Osterwaldius usi sunt) in Belgio statutum esse, dictata studioforum Praeceptoribus imputari non debere; observo in prima accusatione non nisi *unicum* tessem *Act.* p. 451.; aut summum duos, sed non de eadem re restantes, productos fuisse, quod praecepto Apostoli 1. Tim. v. 19. manifesto repugnat; eoque magis, quia ille *unus* ipse factus est; cum aliquando schedam suam in auditorio reliquisset, a me postridie reddita scheda multis praesentibus admonitum fuisse, ut attente audiret potius quam scriberet, ex scripto enim apparere, illum mentem meam omnino non percepisse *Act.* p. 28. Illius notae ex universo Novo Testamento productae sunt circiter viginti quinque, pleraeque unius aut duorum, longissima undecim versuum: *alter*, cujus quinque vel sex notae exhibentur, ita impedito stylo scriptae, ut vix intelligi possit, erat puer

trium idearum, quem, cum per plures postea annos Theologiae dedisset operam, ipsi Theologi & Pastores ad literas & Ministerium S. non esse aptum pronunciarunt. Hi tamen idonei visi sunt Theologo extraordinario, in quibus meo periculo luderet. In secunda accusatione produxit notata quaedam aliorum quatuor studiosorum, in quibus, quod anxie quaesiverat, reperit, & in lectione & in interpretatione paucorum locorum me a recepta opinione discessisse. Sed ne sic quidem efficere potuit, ut accusatio prima culpa careat: qui enim primo accusat, & post menses demum argumenta, quibus accusationem probet atque fulciat, conquirat, saltem cum accusare inciperet, calumniator fuit, & suspicionem praebet sophistae, cujus argumenta non temere credi, sed accurate examinari debent.

Dicam apertius. Multae sunt opiniones, lectiones atque interpretationes, vulgo Theologorum & majori quidem Ministrorum parti probatae, sed nulla tamen lege in tota Ecclesia Reformata sancitae, neque ab omnibus semper receptae: quin ab his saepe recedunt magni nominis Theologi, & clarissimi interpretes, nunquam ideo damnati, & semper non solum tolerati sed in pretio habiti & laudati. Cum his passim contra illos me fecisse & facere ingenue fateor. Nec mirum, cum non ex systematibus aut Theologia scholastica, sed ex assidua lectione tum Scripturae sacrae, tum Patrum Graecorum, tum praestantissimorum Criticorum sapere didicissem.

Nullius addictus jurare in verba magistri.

Licet autem nulla lege vetitum sit vel novam alicujus loci interpretationem in medium proferre, vel veterem, in qua Theologi quidam argumentum ad aliquod dogma probandum sibi invenisse visi sunt, rejicere; consideratis tamen accuratius locis, quae ex notatis discipulorum meorum excerpta erant, deprehendi, si unicum excipias, omnia reliqua ex autoribus probatissimis petita esse; ex *Erasmio*, *Beza*, *Grotio*, *Sandersono*, *Hammondo*, *Blakhal*, *Lockio*, *Hoadleyo*, *Stressone*, *Bos*, *Infantio*, *Battierio* & *Gernlero*, &c., quod me demonstraturum esse cuicunque vellet promisi, & partim praestiti in colloquiis multarum horarum coram Delegatis e Senatu cum accusatore meo d. 24. & 28. Aprilis 1733. habitis, partim praestiturus eram, nisi vir Cl. causae suae metuens collationem, saepissime iteratis Amplissimi Ordinis Decretis frustra jussam, subterfugisset. Scilicet ejus, quem sibi debellandum sumsisit, congressum sollicito vitare, & triumphum canere, refutationes ineptas & impias interpretationum a nemine unquam prolatarum mihi adscribere, quam autores, quibus me usum esse noverat, & quibus & ipse usus fuerat, consulere, atque ex illis abrupta discipulorum meorum notata explicare maluit. Et quod omnium pessimum est, ut se genuinum Calvinii discipulum esse simularet, & a se ipso & ab omni moderatione quam longissime recederet, eos qui nullum dissensum ferre poterant, & dissentientes *B. Bekkerum*, *G. Whistonum*, *J. Peirce* & *Th. Emlynium* indignis modis, si vera sunt, quae narrat p. 252., vexaverant, laudavit; ex Epistola G. Wakii Archiepiscopi, ut Senatum incenderet, protulit haec verba *Act.* p. 278.: „contra Arianos & Socinianos eadem provisio: *etiam legibus nostris municipalibus contra omnem hujusmodi blasphemiam severissimis poenis cavetur*”; & alio Libello Magistratui exhibito non veritus est scribere p. 447.: „Quod vero ad poenam, quam meruit, attinet, &c., relinquimus Pietati Amplissimi ordinis, ea spe freti eum, ut Magistratum Christianum decet, studio & amore Christi ejusque doctrinae arsum”. Longe rectius sentiente J. A. Turretino in *Histor. Eccles.* „Quae quidem Haereticidii specimina haud alia melius ratione excusari videntur, quam si dicatur cum viris gravissimis, & Orthodoxiae addictissimis, *reliquias Papatus fuisse*”.

Augiae stabulum citius & minori molestia purgarem, quam vitiligatoris infinitas & centies repetitas objectiones, vel suspensiones potius & declamationes, affectibus unice concitandis & tenebris offundendis aptas, diluerem. Non possum

sum tamen quin hic interponam iudicium Viri Celeberrimi, qui tunc Logicam docebat, & saepe mihi fatebatur, „se in actionibus Theologorum, in me editis, „non solum omnium in *Arte cogitandi* recensitorum Sophismatum multa e- „xempla reperisse, verum etiam alia non pauciora, quae haecenus a Logicis re- „censita & observata non fuissent”. Et haec Sophismata profecta sunt ab eo, qui paulo ante Logicam i. e. bene ratiocinandi artem ex *Chillingwortho* addiscendam esse suaserat, vid. supra p. 188. Unum tamen accusationis caput hic silentio praeterire non debeo, quo vir Cl. se magnificentissime iactavit. Ex variis indiciis atque notatis studiosorum deprehendit, me loca quaedam quibus Theologi pro Divinitate Servatoris probanda utuntur, cum cura examinasse, & interdum aliam Lectionem aut interpretationem vel attulisse vel praetulisse, quaedam etiam ad illa observasse, quae vulgo ea occasione dici non solent. Id verum esse fateor: feci autem consilio ipsius V. Cl. mihi dato, de quo p. 191. Habui praeterea aliam rationem peculiarem, quam nunc, cogente importunitate hominis, aperte dicam. Observaveram, multos & personas SS. Trinitatis & naturas Servatoris confundere atque permutare. Avunculus Cl. Frey, in Sermonibus Catecheticis, quaestione proposita: cur filius Dei a patre, non vero pater a filio in mundum missus sit? haec habet p. 432. „Multo minus Pater debebat homo fieri; est enim persona „prima, cujus est mittere, non mitti: alioqui fuisset & *Creator* Domini nostri „Jesu Christi, scilicet ratione *naturae divinae* ejus, & tamen missus a Filio: „quod cum personali *ὁ πατήρ* Patris non consistit”. Addit nepos *Act.* p. 402. „Omnibus notum est, D. Pastorem ab opinionibus & formulis Arianorum „semper longe fuisse remotum”; & in Lexico Historico ipsum appellat *Theologum eximium*. Hunc Sermonem sero mihi indicavit agnatus meus SAMUEL WETSTENIUS verbi divini dum viveret, Minister.

Alterum Cl. Frey avunculum audiavi pro suggestu verba facientem de loco 1. Cor. VIII. 6. *nobis unus est Deus pater*, in explicatione tum primi Articuli in Symbolo Apostolico, tum praecepti primi in Decalogo (A°. 1722. d. 30. Aug. & 6. Dec., si bene memini): „Proprie loquendo tres sunt Deus pater. Prima „persona est Deus pater omnipotens: hoc probatione non eget, & diserte in „Textu dicitur. Secunda persona, Dominus noster Jesus-Christus, est etiam „Deus pater omnipotens: nam & Deus est *Jo. I. 1.* & omnia per ipsum facta „sunt *Jo. I. 3.* Tertia persona, Spiritus Sanctus, est etiam Deus pater omni- „potens: nam & incubavit aquis in prima Creatione, *Gen. I. 2.* & regeneratio, „quae est secunda Creatio, ipsi passim adscribitur”. Cumque multi his offenderentur, rogavi Cl. Frey, curaret ne talia in coetu amplius audirentur. Respondit, hoc in sua potestate non esse: caeterum in Cathedra Theologica accuratius de his loquendum esse; sed si quis concionatoribus eandem legem scribere vellet, multo maximam eorum partem ad perpetuum silentium redactum iri.

Alius Pastor cum articulum Symboli Apostolici octavum tractaret, Textum praelegit *Jo. IV. 24.* ut probaret: Spiritum Sanctum esse Deum.

Cum A°. 1722. Dec. 5. facinorosus ad locum supplicii extra Urbem duobus Ministris de more comitantibus esset ducendus, alter eorum tum Pastor Huninganus, qui verba precantia praeibat, modo Patrem, modo Filium, modo Spiritum S. invocabat, sed ita ut in fine perpetuo aberraret, & a *Patre* incipiens desineret in formula: *exaudi per passionem, per vulnera & mortem tuam; a filio vero & spiritu sancto* exorsus clausulam adderet: *exaudi per filium tuum unigenitum Jesum Christum*; Postea a me admonitus, errorem agnovit, mihiq; egit gratias. Eundem tamen errorem erravisse alios non in precibus extemporaneis, sed in meditati- & studio scriptis, & in templo, audiente maxima multitudine, recitatis, die Nativitatis domini, tota hebdomade, quae Paschatis festum praecedat, & festo Paschatis atque Pentecostis, quo tempore preces non ut alias ex Liturgia praelegi, sed a singulis ministris concipi solent, quotannis & frequentissime deprehendi.

Hoc etiam tempore Ministri juniores, praesertim qui ex schola *Iselii* (cujus preces ab ipso editas supra p. 138. descripsi) prodierant, formulas Liturgiae nostrae immutare coeperunt, ita ut initio precum praefarentur: „ Gratia Domini nostri, Jesu Christi, Dilectio Dei *patris*, & communio *Dei* Spiritus sancti sit *maneant*, „ *que vobiscum omnibus, Amen*”; (Ubi tamen saepe miratus sum, cur non etiam ex formula Ecclesiae Graecae adderent: Gratia *Domini Deique nostri* Jesu Christi) ut Articulum octavum Symboli Apostolici efferrent auctius: Credo in *Deum* Spiritum Sanctum; & ut Baptismum administrantes dicerent: Baptizo te in nomine *Dei* Patris, *Dei* filii, & *Dei* spiritus Sancti, utque & Symbolum & Baptismi institutionem ita immutatam catechumenos docerent; de qua re conquestus sum etiam in priore Prolegomenorum editione p. 192.

: Haec omnia mirifice placebant fanaticorum hominum nuper apud nos exortorum generi; quibus *credibile erat, quidquid ineptum est*, ut Tertulliani verbis iterum utar. Hi novum & antea inauditum amorem erga Dominum Jesum in ore perpetuo habebant, Jesumque ex animo non amari nisi ab illis, qui id suis verbis paradoxis & amatoriiis exprimerent, contendebant; his formula quaelibet loquendi, quo erat insolentior & absurdior, eo etiam erat gratior. Hi denique ut novum amorem erga Dominum Jesum non novis tantum verbis sed etiam novis factis testarentur, si penes ipsos fuisset, omnes, quotquot de Christo non nisi cum Scriptura & ex formulis receptis loquebantur, aut, ut haereticos, occidissent, aut ecclesia & urbe ejecissent.

Fanaticos homines, qui sunt insanabiles, non curo: at vehementer dolui, etiam Ministros verbi divini hoc furore corripere, & *cum velint esse legis doctores, nescire quid dicant, neque de quibus affirmant*: aut potius, ut populo placerent, & Ministros alios suspectos redderent, sibi vero viam ad munera Ecclesiastica sternerent, ita simulare. De hac re saepe & serio cum Cl. Frey egi, eumque enixis precibus per Deum immortalem obtestatus sum, ut ad Conventum nostrum veniret, & sua autoritate atque prudentia, ne quid porro innovaretur, suaderet. Respondit: Consilia Conventus esse lenta, & recta monentem plerumque nihil aliud efficere, nisi ut sibi invidiam & suspicionem conflet.

Paulo post valde celebrabatur Hymnus Poetae Germani, unctionem spiritua-lem, ut aiebant, redolens; in quo canitur, easdem, quae hominem crearunt, & in quibus Zion descripta est *Esai. XLIX. 16.*, manus clavis ferreis confixas, & cruci affixas fuisse.

- O Jesu Christe / Gottes Sohn /	du Schöpfer aller dinge /
- Wahr ist es / du hast selber mich	mit deiner hand bereitet /
- Aus mütter leib auch wunderbarlich	ans tagelicht geleitet.
- Ach schaue deine hände an /	durch welsch ich bin formieret;
- Dis sind die hände / die für mich	mit näglen haben lassen sich
- Uns holtz des Creitzes schlagen /	darinnen steht mit deinem blut
- Mein name angeschrieben.	

Idem, (nisi memoria me fallat, nam Libellus nunc ad manus non est) A°. 1727. Basileae typis excusus est, ut cum aliis hymnis in templis caneretur.

His ego loquendi formulis, si praevaleant, & sensum communem & doctrinam scripturae amitti judicavi; his naturalem atque insitam in animis omnium gentium morationem de supremo numine notionem deleri, ejusque loco cassum quid & inani vocis sono decoratum relinquere, adeoque & religionem naturalem, & quae ei tanquam fundamento superstruitur, revelatam tolli. His me opponere totis viribus officii mei esse credidi, & solliciti cavi, ut personas divinas distinguerem. Cumque ex Catechumenis praecipue discerem (multa me enim ab illis didicisse fateor, verumque esse deprehendi, quod Poeta observat: Nunquam aliud Natura, aliud Sapientia dixit) agnita *υπεροχη* Dei patris, & subordinatione filii

at-

atque spiritus sancti, personas divinas accurate semper ab omnibus distingui: illa vero non agnita semper confundi, illam ὑπεροχὴν diserte & aperte ubique inculcavi, non quod nescirem, multis Theologis eam non probari, sed quod scirem & Patribus Graecis Antenicaenis, Nicaenis & Postnicaenis, & Theologis praestantissimis, praecipue Anglis, & Remonstrantibus omnibus probatam, nec unquam in Ecclesia Reformata damnatam fuisse: cum & ipsi Professores Leiden-
ses, quorum *Censura in Confessionem Remonstrantium* acris extat, vi veritatis coacti, falsi fuerint p. 52. *Remonstrantes nobiscum credunt Jesum Christum esse natura verum & aeternum Deum.*

Cum non desinerem V. Cl. iterum ac saepius interpellare, A°. 1728. meam libertatem aegre ferens mihi dixit: omnia, de quibus conquerebar, recte & pie & convenienter dogmati orthodoxo dici, & neminem iis offendi posse, nisi Arianum. Cumque responso inexpectato percussus objicerem, ipsum aliter antea de his fuisse locutum, respondit, se nunc aliter sentire; prius autem venenum *subordinationis* non olfecisse. Denique uti dictum d. 14. Dec. Anno 1729. horrido & inculto scripto atrocissimam accusationem instituit, & unice ex notatis illius discipuli, qui, se mentem meam non fuisse assecutum, ingenue & sponte confessus erat, ea mihi imputavit, quae nemini unquam sano in mentem venerunt, quin & epistolam Pastoris cujusdam Lutherani ostentavit, in qua scriptum erat, me (quem non nisi ex narratione J. L. Frey noverat, nihil enim tunc edideram) hominem non leviter luxatae mentis videri. Cumque mense Januario 1730. illum convenissem, & rogassem, ut in secunda, quam moliebatur, accusatione Haeresin, quam mihi impingere vellet, clare describeret; mihiq; aut opinionem, quam sciret meam esse, aut Systema quaecunque, cohaerens saltem & unum, non vero deliria frontibus adversis pugnantiis tribueret, his precibus id effeci, ut postea rem majoribus tenebris involveret, mihiq; minimum decem personas diversissimas imponeret, ut illi essem & Socinianus, & Arianus, & Semiarianus, & homo ita callidus, ut ejus haeresin per integrum decennium nec ullus discipulorum, Theologiae studiosorum, nec Coetus, nec Pastor Coetus, nec Administri & Collegae mei, nec quisquam alius praeter unum Theologum extraordinarium, idque nuperrime, olfacere potuerit; quin etiam fateretur, me nemini nocuisse, cum castiores essent aures plebis quam os Sacerdotis, & auditores mei verba, quae ego sensu haeretico dixissem, sensu orthodoxo intellexissent. Ita portentosa vel dogmata vel dicta de Dei omnipotentis manibus cruci affixis & sanguinolentis, de vulneribus & sanguine Spiritus Sancti, de Filio Trinitatis, aut Jesu Christi, aut Spiritus Sancti, in Ecclesiam, in cultum Dei, in preces & hymnos nuperrime inuenta approbavit sanxitque: doctrinam vero, quae ab omni tempore in ecclesia recepta erat, & quae etiam a simplicissimis, dummodo ideas patris & filii distinguere norint, intelligitur, in monstrosam haeresin transformavit.

Quid mihi tum putas animi fuisse? Nempe dum adversarius meus precabatur:

Pulchra Laverna,

Da mihi fallere, da justum sanctumque videri,

Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Ego contra: ὦ πάτερ, ἀλλὰ σὺ ρῦσαι ὑπ' ἡέρος νῆας ἀχαιῶν

Ποίησον δ' αἶθρην, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι

Ἐν δὲ φάει χ' ὀλέσων, ἐπεὶ νῦ τοι εὐάδεν οὕτως.

Utrius vero preces tandem fuerint exauditae, tuum B. L. esto judicium. Hinc tamen etiam illud didici, quam facile fieri potuerit, ut seculo undecimo Dogma Transubstantiationis, quod dogmate, cui contradixi, non est monstrosius, in Ecclesia Latina praevaleret; & auctoritate plurium Synodorum sanciretur.

Interim cum die 15. Dec. 1729. in Curiam vocatus praesentibus Tredecimviris, Scholarchis, Professoribus Theologiae & Pastoribus interrogarer, Scriba

Senatus inter alia in acta retulit, & Senatui d. 17. praelegit „ cum Veneran-
 „ dus Ordo ex illo quaereret, cur loca sacrae Scripturae, pro Deitate Trini-
 „ tatis & Christi testantia, sexaginta aut prope septuaginta numero, *in notatis*
 „ *studioforum* non allegaverit? Respondit, se in illis duo integra Capita, E-
 „ vangeliis Joannis primum, & primum Epistolae ad Colossenses (Hebraeos de-
 „ bebat scribere vid. *Act.* p. 283.) allegata reperisse”. Ubi fateor, me nondum
 „ capere, quo sensu commodo *Deitas Trinitatis* aut *Deitas Trinitatis & Chri-*
 „ *sti* dici possit: sed quicquid contra me dicebatur aut scribebatur, ut rectum
 „ & orthodoxum & non emendandum approbatur. Paulo post produxit episto-
 „ lam Scaphusianorum d. 29. Dec. 1729. scriptam, ubi de me haec habent:
 „ Deum oramus, ut ipse hunc virum, qui *εἰς ἀδόκιμον νοῦν* est traditus, gu-
 „ bernet, ut illi detur pervidere, quam injurioso pede proculcaverit adoran-
 „ dam Trinitatem, & Christum Dominum gloriae, eundemque *αὐτόθεον* (quod
 „ Germanice *παραφράζει*, *qui Deitatem a se ipso & per se ipsum habet at-*
 „ *que possidet*, *Act.* p. 342) quo sic tandem in gremium Ecclesiae, a qua
 „ adeo turpiter discessit, colligatur postliminio, & abnegatis sententiis in Deum
 „ trium injuriis, in spiritu & veritate *Synesi* illud usurpare queat: *ὁμνῶ σὲ*
 „ *μονὰς*, *ὁμνῶ σὲ τριάς* *Μονὰς εἶ*, *τριάς ὧν* *τριάς εἶ*, *μονὰς ὧν*. Vestram vero Ec-
 „ clesiam florentissimam ardentissimis precibus nostris *provido Triunius Dei o-*
 „ *culo* commendamus”. Sequenti Aprili 1730. cum in Curia praesentibus Tre-
 „ decimviris & quatuor Scholarchis interrogatus respondissem: Jesum Christum, fi-
 „ lium Dei unicum, esse natura verum & aeternum Deum; Delegatus primarius, ut
 „ causam Theologi contra me defenderet, dixit: „ Christum non esse filium Dei
 „ nisi secundum naturam humanam; nam si secundum naturam divinam filius
 „ Dei diceretur, consecuturum necessario, filium patre esse juniorem, adeoque
 „ aeternum esse non posse”. Denique a. 1732. d. 14. Dec. cum Articulum secun-
 „ dum Symboli Apostolici pro suggestu tractassem, & post probatam Divinitatem
 „ Jesu Christi addidissem, personas tamen divinas non esse confundendas, quas
 „ tum scriptura S. sollicitè distinxisset nominibus Patris, Filii, & Spiritus Sancti,
 „ item mittentis & missorum, tum Patres orthodoxi imprimis Graeci, qui de Pa-
 „ tre & filio loquantur modo ut de Episcopo & Diacono, modo ut de hero & he-
 „ rili filio, & diserte doceant, Deum patrem solum esse originem & fontem Dei-
 „ tatis; octiduo postquam haec dixissem, *A. Zwingerus* ex eodem suggestu om-
 „ nia sibi refellenda sumsit, „ patrem solum originem & fontem Deitatis esse non
 „ nisi ab haereticis dici posse pronunciavit, addiditque proprie loquendo tres
 „ esse fontes & origines Deitatis, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum”.

Eo ergo tandem res deducta est opera & studio Theologi extraordinarii, ut ver-
 „ ba, *Trinitas est unitas, unus sunt tres, & tres est unus*, licet in Arithmetica &
 „ Grammatica sint falsa & absurda, in Theologia tamen sint vera, pia & ortho-
 „ doxa; & ut nemo, nisi cum *Synesi* pugnantia & ridicula loquatur, & cum *Sabel-*
 „ *lio* dicat filium esse a se ipso, cum *Socino* filium Dei non fuisse antequam nasce-
 „ retur ex Maria Virgine, cum *Tritheitis* tres esse Deitatis origines atque fontes,
 „ & cum *Theopaschitis*, Deum Patrem omnipotentem, coeli Terraeque creatorem,
 „ cruci fuisse affixum, &c. in gremio Ecclesiae manere possit.

Non possum, quin hic observem magnam Theologi extraordinarii cum *Syne-*
 „ *sio* similitudinem. *Synesi* opiniones a plebe Christiana tunc receptas publice
 „ quidem profirebatur, privatim vero ridebat; & quod pejus erat, his ipsis opi-
 „ nionibus abutebatur ad animos plebis contra eos, quos oderat & vexare cupiebat,
 „ incitandos. (vide *la Croze Historiam Christianismi in Ethiopia & Armenia*
 „ p. 10. &c.) Epist. 105. p. 247. *ἐπιγεγνήσκει μοι πρὸς ἅπασαν παιδίαν* — p. 140. B.
 „ *καὶ πολλὰ δὲ αὖτε τῇ πλῆθει ὑπολήψεις ὁμολογῆσαι* — *καὶ τὸ ψεῦδος ὄφελος εἶναι τίθεμαι*
 „ *δύμῳ*, *καὶ βλαβερὸν τὴν ἀλήθειαν τοῖς ἐκ ἰσχύσεως ἐνατείνσαι πρὸς τὴν τῶν ὄντων ἐνάγ-*
 „ *γειαν*. *Εἰ ταῦτα καὶ οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερουσύνης συγχωρῶσιν ἐμοὶ νόμοι, δυνάμην ἂν ἱε-*
 „ *ραῖσθαι*

ῥᾶσθαι, τὰ μὲν οἴκοι φιλοσοφῶν, τὰ δ' ἔξω φιλομυθῶν, εἰ μὴ διδάσκων, ἀλλ' ὑδὲ μέντοι μεταδιδάσκων, μένειν δὲ ἑῶν ἐπὶ τῆς προλήψεως. --- ἐν τῷτο μόνον ἔχ ὑποκρίνομαι, ὥπεί κ' φιλοπαίγμων ᾦν κλ. & p. 73. ὁ δῆμος--- τὸ ρᾶτον καταγελάσεται· δεῖται γ' τερατείας· πῶς δὲ ἔ' μέλλει, δῆμος γε ᾦν; Epist. 5. contra τὴς ἐκ τῆς ἀθεωτάτης αἰρέσεως εὐνομίαι--- μετέλθετε τὴς Φῶρας ρινηλατῶντες· ζηλωταὶ γίνεσθε τῆς εὐλογίας τῆς Μωσαϊκῆς, ἣν εὐλόγησε τὴς ἄνδρας, οἱ κατὰ τῶν ἡσεβηκότων ἐν τῇ παρεμβολῇ κ' γνώμην κ' χεῖρας ἐκίνησαν --- καλὸν παραβαίνεσιν ἐπάρασθαι --- καὶ δ' ἔ' τας ἀτιμοὶ τῶν Πτολεμαίδος ὄρων ἀπεληλάσθωσαν. & Ep. 128. τὸ γὰρ ἔθνος θεόμαχον ἀρχαῖον, κ' πατράσιν ἁγίοις πολέμιον. Ovum ovo non est similis quam J. L. Frey Synesio. Injuriam faceret iudicio V. C., si quis crederet, illum ex animo portentosas illas, de quibus conquerbar, loquendi formulas, quas, ut mihi noceret, se probare simulabat, probasse, aut Consilium meum de edendo Novo Testamento, ut periculosum, serio improbasse; id enim cum toto viri charactere, qualem initio descripsimus, e diametro pugnat. Quis porro sibi persuaserit illum qui *Remonstrantes* atque *Latitudinarios*, saepe quaesita occasione, laudavit, serio literas Tigurinorum atque Scaphusianorum, ut ὁμοδόξων, protulisse? „ *Act.* p. 326. Cum ex MSS. vestris clare pateat W. a longo tempore ex „ *Arminianismo*, Socinianismo, prout proclivissimus est & proximus ex uno in „ alterum lapsus, aliisque sectis, velut venenatis fontibus venenum suum hau- „ sisse”, & p. 337. Non negamus, nos haec talia legentes & audientes, vix „ oculis, vix auribus nostris habuisse fidem, an fieri potuit, ut haec inculcaren- „ tur ab homine Christiano, ab homine Theologo--- ut religioni sibi non duce- „ ret transire in infelicia castra--- *Latitudinarios*”? Quis in animum inducat credere, illum, qui dicere solitus erat, unicam in Theologia esse controversiam, quae si recte dijudicaretur, omnes alias tollat: utrum nimirum Christiani inter se dissidentes se mutuo tolerare debeant, annon? eundem, inquam, me non simulate sed candide apud Amplissimum ordinem accusasse, quod voces obscuras ἄδου & δαιμονιζομένων aliter, quam vulgo fit, fuisset interpretatus? Quis denique, ut alia taceam, facile credet, illum ex animi sui sententia doctrinam de *subordinatione* pronunciasse haereticam, qui, cum librum Episcopi Hiberni *The Religion of Man*, in quo disertè dicitur „ Filium Dei a patre pendere, „ & licet & pater & filius appelletur Deus, non tamen hanc appellationem, de „ utroque usurpatam, eandem per omnia habere significationem, sed majori em- „ phasi Patri quam Filio & Spiritui Sancto tribui”, Germanice paulo ante Basileae excudi, & ab amicis suis commendari, atque in omnium manibus versari nosset, vel ipse id curaverat vel suo saltem silentio approbaverat?

Unum superest, quo praecipue se jactat vir Cl., scilicet „ me non solum Ju- „ dicio Conventus Ecclesiastici Basiliensis damnatum, verum etiam illud judi- „ cium ab omnibus Ecclesiis Reformatis Helvetiae approbatum fuisse”. Non jam agitato quaestione *Juris*, nec dicam, quod Protestantes semper in ore habent, etiam Concilia errare posse, & nunquam tam bene agi cum genere humano, ut id semper verum & justum sit, quod multis placet; nec verba Erasmi duriora in eos, qui aliis nomen haereseos temere impingunt, supra p. 98. allata, mea faciam: sed agitato tantum quaestione *facti*; & primo quidem de approbatione reliquarum Helvetiae Ecclesiarum, ad quas, ut verum resciret, Pater meus p. m. Epistolam d. 7. April. 1733. exaratam, & eodem anno Amstelodami typis editam dederat. Rescripserunt primo *Mulhusini*, ex qua urbe duos discipulos, nunc ibidem Verbi divini Ministros, habueram, in *Actis* saepe citatos. Deinde *Neocomenses* atque *Genevenses*.

Vir Vener. atque Dignissime, Domine, fautor atque frater in Christo honoratiss. Dilectiss.

SUavissimas tuas, nonnisi fraternum erga nos affectum spirantes testantesque lac-

laetus accepi, atque confestim cum Symmystis meis conjunctiss. communicavi. Exponunt eadem, longa atque concinna serie, tum quae tu, Ven. Fr. cum familia spectatissima a multo jam tempore, perpeffus es, incommoda, tum famam, quae per Urbem, de Mylhusinae Ecclesiae Ministris, spargitur, fuisse nempe illos, Ven. D. D. Theol: non tantum Suafores & adprobatores, sed etiam Auctores, omnium illorum actorum, quae inter illos & Rev. D. Wettst. filium desideratissimum, intercessere. Quam mira, falsa, hocque ipso, insulsa, fama! Ecquis, cui non laeva mens est, fidem adhibebit? Multa quidem de bello hoc intestino Sacro, audivimus, merita vero causae, nec dignovimus unquam, nec dijudicavimus, integrum negotium, suis Auctoribus, suisque actoribus relinquere, satius ducentes; cum enim ipsa rei penetralia introspicere, nobis non contigerit, a nullo hominum, unquam ea edocti, vel eo adducti, qui sustineremus, judicium, Consilium, vel praesidium aliquod, adferre? Nullus nostrum unquam, ad ullum Ven. D. D. Theol: vel unicam, hac de re, literulam scripsit; Nullus horum Virorum Ven. propterea nos compellavit unquam, nostramque vel sententiam, vel Consilium, vel Auxilium, vel approbationem, postulavit. Ecquid ejusmodi quid, vel expectare, vel praesumere de nobis, auderemus? An sidera parva Lumen foenerabunt Soli, vel rivuli aquam suppeditabunt mari? Noluimus *εμβατεῦν α μη εωρακαμεν*, atque hoc ipsum, animo sedet etiamnum, sedebitque ad semper, imitaturum hac in re Schunnamitidem, quae Gechazi, puero Elisphae, omnia officia, nomine Domini sui, eidem offerenti, reposuit: In medio populi mei, ego habito. Confictam ergo hanc famam, divinare atque judicare, facile est, & quidem ab aliquo, qui nobis non usque quaque bene cupit, sed per cuniculos, nos nostraque petit. Atque hoc est, quod mascule & aperte, coram Deo, qui est *Καθ' ὁμοιωσιν* & *אל דעוה* ceu *παντεποπιτης και παντεπιστημων*, asserere, & audemus, & debemus. Interim credere volumus quemque cordatum & vere pium, Nos, nec curiosos Auditores, nec otiosos Spectatores, Tragoediae hujus feralis, fuisse: fecimus, quod Christianos, quod fratres, decet. Doluimus, ingemuimus, atque etiamnum ad communem Dominum nostrum Jesum Christum, ex intimis cordis recessibus, suspiramus, ut omnium corda ad talia flectat consilia, per quae Ejus gloria promoveri, Ecclesia aedificari, fideles in fide & pietate stabiliri, *ασηκτοι και απειθεις* restitui, singulique ad salutem perducere queant aeternam! Idem Deus Salutem, Ecclesiam Scholamque vestram patriam, universumque corpus Evangelicum, ceu peculium, pupillamque oculi sui, custodire, simulque omnes ejus Ministros, ceu stellas luciferas, in dextra sua tenere dignetur! Tibi vero, Vir Ven. atque frater honoratissime, spiritum gratiae atque roboris, concedere pergat, optimum firmissimumque Senectutis scipionem: familiae spectatissimae, quo in nestoreos usque annos, floreat, vigeatque, benedicat! Ita te, Ven. fr. officiosissime salutatum, valere volunt, optant, quotquot sunt Ecclesiae Mylhusinae Ministri, fratres mei, *Συνδελοι* atque symmystae reverendi conjunctissimi, horumque nomine, tuus, ad omnia amoris & honoris officia paratissimus, Nominisque tui celeberrimi cultor devotiss.

Mulh. d. 21. April. 1733.

JOH: CONR: GRYNÆUS.

*Viro Venerando, atque Doctissimo, Domino Johanni Rodolpho Wetstenio,
Pastori vigilantissimo, Fratri in Christo observando,*

Decanus & Pastores Ecclesiarum Neocomensium & Valendiniensium S. P. D.

Serius quidem, quam, aut Tu, Vir Venerande, expectabas, aut nos ipsi optassemus, ad Epistolam quam die 7^a. Aprilis ad nos dedisti rescribimus: At nulli dubitamus, quin, quae tua est acquitas, nos excusatos habeas, ubi intellexeris, id prius fieri non potuisse, quàm literae illae tuae in hodierno nostro

Con-

Conventu legerentur. Illis autem perlectis, non sine dolore percepimus, pacem Ecclesiae vestrae ab aliquo tempore turbari, Teque, Reverende Vir, hac occasione in aliqua animi aegritudine esse constitutum. Ut verò ad id, quod à nobis petis, respondeamus, idque aperte, praecise, prout Christi servos decet, & ipse mones, sic paucis habe. Neminem de his controversiis ad nos scripsisse, neminem sententiam nostram rogasse, de his nullam deliberationem in coetu nostro institutam fuisse, imo nullum sermonem habitum. Adeo ut quod de nostro iudicio Reverentiae tuae relatum est; quasi nobis Suaforibus, aut etiam Auctoribus, hoc quicquid est negotii actum fuisset, rumore fundamento destituito nitatur. Nec tantum nobis sumimus atque arrogamus, ut nos Iudices aut Suafores constituamus in causa, quam Illis examinandam atque decidendam relinquimus, ad Quos illius cognitio pertinet.

Et hoc quidem ad literas tuas, plurimum Venerande Vir, respondendum esse duximus, quarum proinde singula Capita persequi, non aggrediemur. De caetero, Deum Pacis & veritatis auctorem ex intimo animi affectu precamur, ut tranquillitatem apud Vos restituat, Ecclesiae vestrae, cui nostra omni tempore fuit conjunctissima, Dignissimisque Illius Rectoribus, det semper ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ, Te vero, Venerande Domine Frater, in hac tua Senectæ spiritu suo, regat, tueatur, soletur, confirmet. Vale in Domino. Dabamus Neocomi in Conventu nostro Generali, die sexta Maji 1733.

Reverentiae Tuae,

Addictissimi & ad officia paratissimi

Decanus & Pastores Ecclesiarum Neocomensium
& Valendinsium, eorumque omnium nomine

DSANDOZ Ecclesiae Neocomensis Pastor & pro tempore Decanus.

*Vir admodum Reverende, Doctissime, Clarissime, in Christo Frater
plurimum colende,*

Literas tuas VII. Aprilis ad nos scriptas accepimus, easque in Coetu nostro debita cum attentione legimus atque expendimus. Dolemus certe, & vehementer quidem dolemus, quod Ecclesia vestra, Respublica, Academia, tuaque speciatim Familia, piaque tua & meliori sorte digna senectus, tristissimo illo tamque diuturno dissidio commoveantur etiamnum atque adfligantur. Sed hoc miramur quod refers, esse apud Vos qui dicant, *totum hoc negotium nobis suadentibus atque approbantibus gestum esse*; cum nemo sit Vestratium, qui, inde ab initio hujus litis ad hodiernum usque diem, sive privato, sive publico nomine, quidquam nobis hac de re scripserit, nec sententiam nostram requisiverit, nec nos unquam in Coetu nostro hac de re deliberaverimus, vel quidquam egerimus aut scripserimus, quod ad hoc negotium pertineret. Nec enim nostrum esse existimavimus, alieno negotio nos immiscere, quod in manibus Virorum Prudentissimorum erat, ignoratis magnam partem utriusque partis rationibus, nullaque nisi ex vagis, sibi que mutuo contrariis, rumoribus notitia. Quae causa est etiam, Vir admodum Reverende, Eruditissime, Celeberrime, cur Te rogemus ut excusatos nos habeas, si ne nunc quidem, parte inaudita altera, multisque adhuc ignoratis quae sciri oporteret, iudicium nostrum interponamus. Hoc interim adfirmare possumus, nos mitissimorum & moderatissimorum consiliorum, salvis modo Veritatis juribus, quavis data occasione suafores fore. Liberet Deus Opt. Max. Ecclesias nostras, Respublicas, Academias, ab omnibus scandalis, dissidiis, vitiis, erroribus; Infundatque servorum suorum omnium animis sincerum Veritatis & Pacis studium, ut ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ in eo adolescamus qui caput est omnium Christo. Deum etiam oramus, Vir Admodum Reverende, Eruditissime, Celeberrime, in Christo Frater plurimum co-

lende , ut Tibi tuaeque Familiae Spiritu suo adsit , consilia vestra omnia dirigat , animos hactenus divisos atque exasperatos ad pacis consilia flectat , tandemque laetiora Vobis omnibus tempora reddat. Haec vovent

Celeberrimi Nominis tui

Dabamus *Genevae* XV. Maii
M. DCC. XXXIII.

Studiofissimi Cultores
Ecclesiae & Academiae Genevensis
Pastores & Professores,
omniumque nomine

JOH. ALPHONSUS TURETTINUS, PASTOR,
S. Theologiae & Historiae Ecclesiasticae
Professor Coetus P. T. Praefes.
AMAD. LULLIN, V. Coetus Scriba & Eccles. Pastor.

Hac occasione etiam subjiciam Epistolam Gallicam Viri Cel. *J. A. Turretini*, qui de toto negotio multa ex uno Discipulorum meorum tunc *Genevae* agente audiverat ; continet illa consilium datum petenti , utrum suadeat ut manerem in patria, an *Amstelædædam* concederem, quo a Rev. Societate Remonstrantium vocatus eram , ut vicem V. Cl. *Jo. Clerici* Philosophiae Professoris tum emeriti implem (*).

Paulo aliter se gesserunt *Tigurini*, *Bernenses*, & *Scaphusiani*, & ita quidem, ut significarent se accusatori fidem habere : at cum id fecerint , nec re cognita, nec altera parte audita , id mea certe culpa factum non est, adeoque mihi fraudi esse non debet. Diserte tamen & constanter protestati sunt , se in hac causa judices esse nolle. Praeterea cautionem quandam adhibuerunt, quam verbis ipso-
rum exprimam. „ *Act.* p. 332. *Re ita se habente*, quod nullo modo in du-
„ bio ponendum , cum *tanta fiducia* & sinceritate totum hoc negotium per-
„ scripseritis”. Et ex Epistola V. V. *J. R. Crameri* Theologi *Tigurini* ad Pa-
rentem meum d. 15. Jan. 1730 scripta. „ Notum est , quando Ministerium aut
„ Facultas Theologica a Ministerio alio aut ab Academia judicium aut consilium
„ petit , responderi ad id quod propositum & scriptum est , & licet saepe sit
„ res facti , non inquiri solere, utrum omnia ita gesta sint , sed *poni* eos, qui
„ quae-

(*) MONSIEUR,

L A réponse de notre Compagnie à la Lettre de Monsieur votre Pere, vient d'être envoyée à la pos-
te. J'y joins ces deux mots, pour répondre à la Lettre particulière que vous m'avez fait l'hon-
neur de m'écrire. Comme vous me demandez mon conseil, je vous le donnerai avec franchise. Vous
me marquez deux choses, Monsieur, auxquelles je fais une grande attention. L'une, que vous êtes
naturellement ennemi des querelles & des chicanes. L'autre que vous *pouvez vivre ailleurs beaucoup plus*
commodément qu'à Bâle. De ces deux principes je tire cette conséquence, que vous feriez bien, peut-
être d'accepter des établissemens honnêtes que vous pouvez trouver en d'autres Pais. Je sais bien que
vous étant *destiné à servir votre Patrie & Mr. votre Pere*, comme vous me le marquez, il est fâcheux
d'être obligé de changer de Plan : Mais que ne doit-on pas faire pour acheter la paix, & pour soi-même,
& pour sa famille, & pour sa patrie ? Or il est extrêmement à craindre que les troubles qui se sont
élevés ne puissent pas être apaisés d'une autre manière. A l'égard de vos Disciples, Mr. votre Pere
nous marque qu'ils ont tous été déclarez Orthodoxes : ainsi dès que vous ferez éloigné, on les laissera
en repos. Et pour ce qui concerne Monsieur votre Pere, il sera beaucoup plus tranquille, vous voyant
bien placé, que dans la continuation d'un Procès aussi désagréable que celui-ci. Oserois-je joindre à ce
conseil une petite plainte, sur la manière dont vous traitez plusieurs grands Hommes, entr'autres *Beze*,
dans vos *Prolegomenes*. Je conois bien des gens, que cela a mis de mauvaisé humeur ; & peut-être que
de semblables vivacitez ont été la grande cause du mal. Au reste, Monsieur, comme je n'ai parlé à
personne de la Lettre que vous m'avez écrite, je vous prie de ne parler à personne de celle-ci. Je suis
obligé de me ménager avec vos Messieurs, avec lesquels je n'ai d'ailleurs que très-peu de liaison, & dont
aucun ne m'a jamais rien écrit de votre affaire. Dieu vueille rendre votre condition plus tranquille, &
vous mettre en état de travailler utilement pour le bien de la Religion & des Sciences. Je suis avec
beaucoup de considération,

Monsieur,

Votre très-humble & très-obéissant serviteur.
TURRETTIN.

A Genève ce 15. Mai 1733.

„quaerunt, esse fide dignos“. ex alia eiusdem Epistola nomine Ecclesiae Tigurinae scripta 21. Maji 1733. „Doctiss. filium tuum in errorum suspensionem bene fundatam apud nos incidisse, quis mirabitur, si imprimis perpenderit, res has a Venerando ad causarum religiosarum cognitionem ordinato & tum quidem temporis, antequam discessio fuisset facta, integro Collegio, omni adhibita cura longaue temporis mora investigatas & nobiscum communicatas fuisse? Verum cum Iudices in causa hac atque Inquisitores neque simus, neque esse velimus, factam jam causae cognitionem nec revocare nec institutiae arguere nos dissiti possumus; quae causa quoque nobis semper fuit, ut a singularibus inde ortis agitatisque quaestionibus judicandis penitus nos abstinere, & rerum harum inquisitionem legitimis arbitris relinquere satius longe duxerimus“. Quae si bene intelligo, significant, non eo consilio eos ita scripsisse, ut me gravarent, sed potius ut sibi laborem in respondendo leverent; facilis enim & expedita est responsio, ubi prius ponitur id quod est in quaestione: at ridiculum & stultum esset, hac conditione posita vel quaestionem alicui proponere, vel consilium petere. Simul etiam clare patet, Eos fraude Theologi extraordinarii deceptos atque circumventos existimasse, tum causam meam a Conventu Ecclesiastico fuisse cognitam, tum illum Conventum esse omnium causarum Ecclesiasticarum sive religiosarum Iudicem legitimum & supremum, quorum utrumque est falsissimum.

Ante omnia sciendum, si Theologus extraordinarius voluisset morem & disciplinam, quam a majoribus accepimus, tenere, debuisset eum rem ad *Conventum omnium in urbe Ministrorum*, qui singulis mensibus celebrabatur, referre, & ibi me fraterne & saepius monere; hoc nunquam fecit, sed viam novam & ad consequendam victoriam faciliorem & certiore invenit, assumpto nomine Conventus Ecclesiastici.

Conventus Ecclesiasticus apud nos est Collegium Delegatorum quatuor a Senatu, (qui sunt etiam Curatores Academiae,) quatuor urbis Pastorum, & trium Theologiae Professorum, jam A°. 1529. constitutum, quorum est Ministros verbi divini creare sive ordinare; ubi pastor aliquis in agro aut mortuus aut ad aliam sedem translatus est, sex Candidatos Magistratui proponere, ut ex illis unum eligat; lites ministrorum sopire, ita tamen ut de omni re graviore ad Magistratum referrent, & ut, si qui sententia Conventus se laesos existimarent, ad Magistratum ceu iudicem superiorem appellare possent.

Hic est verus Conventus Ecclesiasticus. Audi jam, qualem finxerit *J. L. Frey*. Primo *quatuor Delegatos*, qui primi solebant sententiam rogari, & qui ad lites Ministro intentatas, qualis haec erat, componendas necessarii erant (nisi si dicas, Religionis Christianae interesse ut lites sint aeternae), Conventu & suffragio exclusit: & sexcentas paginas complevit ut probaret, „res mere Theologicas a solis Theologis esse dijudicandas, illos solos idoneos esse iudices, a quorum iudicio appellari non possit; Christum claves regni Coelorum illis solis tradidisse; & quem haereticum pronuncient, illum eo ipso de gradu Ecclesiastico non solum deici, sed munere etiam quod gerit orbari, imo & jus civitatis amittere. Laicos non posse ordinare Ministrum, cum non possint dare quod non habeant; scripturam & Canones Ecclesiae & conscientiam suam non permittere, ut cum Laicis de rebus Ecclesiasticis in uno Collegio consideant atque deliberent: ordinationem a tali Collegio mixto esse nullam, &c“. Quae omnia ego & sophistica, & antichristiana & seditiosa esse semper existimavi. Quis quaeso unquam audivit, Professoribus Theologiae Academicis vel a Christo vel ab Ecclesia ulla, Veteri, Pontificia, Protestante regnum fuisse concessum? & si alicubi id obtineret, minime omnium id locum habere potest Basileae, cujus confessio non, ut aliae omnes, a Clero, sed a Senatu edita est, initium habens: *Nos Adelberg Meyer Consul atque Senatus*

tus Basiliensis; Finem autem: *Actum in Senatu d. 21. Januar. 1534. Henricus Ryhiner, scriba Senatus Civitatis Basiliensis*? Quid quod ipsa Formula Consensus, quae certe res mere Theologicas continet, & nonnisi Ministros spectat, a Senatu fuit probata hoc Decreto: „ *Nos Jo. Rodolphus Burcardus, Consul & Senatus Civitatis Basiliensis*. Cum hodie Formula nomine omnium Theologorum nostrorum per Rev. & Doct. Johannem Zuingerum Th. D. & Professorem, Bonaventuram a Brunn, Petrum Werenfelsium & Matthaeum Merianum Pastores fuisset proposita, nos eam per omnia verbo Dei, nostrae Confessionis, & doctrinae publicae apud nos receptae consentaneam deprehendentes, potestate principali sancimus, & legem perpetuam statuimus, cui omnes, qui in ditione nostra aut in scholis aut in Templis docent & docturi sunt, subscribant, qui vero subscribere detrectaverit, muneri Ecclesiastico vel Scholastico inidoneus censeatur. Actum & Decretum d. 6. Martii 1675. Jo. Conradus Harderus, Archigrammateus Basiliensis scripsit”. Postea vero A^o. 1722. haec eadem formula auctoritate Senatus Ducentumvirorum solenniter fuit abrogata.

Adde, hanc V. Cl. hypothesein semet ipsam evertere; si enim ordinatio a Collegio mixto & suffragantibus etiam Laicis facta invalida est & nulla; sequitur in Ecclesia Basiliensi nullam ordinationem & nullum jus ordinandi esse. Nam qui ordinantur ad Ministerium, ordinantur, uti dictum, a Conventu Ecclesiastico, in quo sunt quatuor delegati Laici, nec tamen, qui ordinatus est Minister, simul etiam jus accipit alios ordinandi; Professores Theologiae eliguntur ab iisdem quatuor Delegatis Curatoribus & a Senatu Academico; Pastores in Urbe eliguntur a coetu, hoc est potissimum a Laicis. Si ergo nemo dare potest, quod non habet, quid habet Vir Cl. & unde accepit? & si nihil accepit, quid aliis dare potest? Vide supra p. 187. Ne longum faciam, & ne vitiligatori occasionem praebeam; si virum Cl. hujus hypotheseos nondum poenitet pudetque, edat bona fide omnia, tum quae ipse de hac re per totos triginta annos aut hinc inde edidit aut Magistratui exhibuit, tum quae Amplissimus ordo decrevit; & patebit manifesto, illum centies Decreta Magistratus, cui se obedientem fore quotannis jure jurando solenni interposito promiserat, contempsisse, & imperium in imperio, novique Papatus tyrannidem affectasse. Adjiciam unam Consultationem d. 28. Aprilis 1731. in Senatu lectam & approbatam. „ Tredecim viri & quatuor Delegati, ex Decreto d. 31. Martii, consultantes, quid Pastoribus aliquot & Professoribus Theologiae, qui d. 7. ejusdem mensis Libellum memorialem exhibuerant, sit indicandum, judicant, istis Viris per Delegatos in Conventu ecclesiastico, eam ab causam expresse indicendo, ad formam consultationis prioris exponendum esse, Amplissimo ordini duo praecipue insolentia & nullo fundamento nixa in illo Libello fuisse visa, primo quod ordinis Amplissimi jus supremum in rebus Ecclesiasticis, quod inde a tempore Reformationis habuit, in dubium vocent; aperte contententes, a suis Decretis ad ordinem Amplissimum provocari non posse; secundo quod se solos Candidatorum Ministerii esse judices contendunt: cum tamen nec hoc nec illud veritate fundatum reperiatur, quin contra Amplissimus ordo suum jus supremum in rebus ecclesiasticis, prout omnibus Rebus publicis Evangelicis in Helvetia & extra Helvetiam competit; ita fundatum sciat, ut exspectet, Pastores istos & Professores Theologiae illud amplius non infracturos, nec principia cum eo pugnancia & in Libello allata in posterum posituros esse. Porro cum Amplissimus ordo alium Conventum, Candidatis Ministerii praefectum, non norit, quam Conventum Ecclesiasticum, in quo sint etiam Delegati nomine ordinis Amplissimi, ut in posterum, juxta ordinationem bene constitutam, ad Receptionem & Censuram Candidatorum Ministerii Basiliensem, non nisi cum Delegatis procedatur.

Post exclusos quatuor delegatos exclusit etiam *Pastorem* suum eundemque meum, ad quem tamen de negotiis Dioeceseos suae cognitio causae proxime & primario pertinebat, vide Vitam Gregorii Nazianzeni; quid dico exclusit? imo per annos complures acerbissimis contumeliis affecit, & conviciis scurrilibus proscidit homo ingratusissimus; cumque Pastor ille idemque parens meus tandem epistola ad Ecclesias Helvetiae Reformatas de injuria & sibi & mihi illata fuisset conquestus, ita respondit J. L. Frey, ut verba non inveniam, quibus indignitatem rei exprimere possim. Adscribam finem responsi: „Si, inquit, quae propudiose & flagitiose hic Pastor commentus est, de origine hujus certaminis--- de sexcentis denique aliis, si probra, contumeliae, cavillationes, mendacia, *fraudes* a splendida *dictata* bile, & ita curate per totum hoc scriptum *sparsa*, ut nihil magis metuuisse videatur D. Pastor, quam ne forte aliqua periodus istis floribus & elegantis careat; si, inquam, haec & plura alia singulatim nobis essent excutienda, & justo lumine perfundenda, non Epistolae sed voluminis esset hic parum gratus labor. Denuo in Domino valete, Patres, Fratresque venerandi & conjunctissimi, proque fissuris Zionis curandis Deum O. M. una nobiscum orate, hancque nostram *παρησία* aequi bonique consulere ne gravemini”. Haec est *παρησία* Theologica, & curatio fissurarum Zionis! Si nuda facti inficiatio & negatio sufficit, omnes calumniatores, mendacio & impudentia instructi, effugient: at qua fronte ausus est negare, quae toti civitati notissima esse sciebat, & quae a me dudum coram Tredecimviris & quatuor Delegatis d. 24. Sept. & 9. Octob. 1731. demonstrata fuisse ignorare vix poterat? Age si causae suae confidit, petat e Curia Relationem illam ab Actuaria Reipublicae scriptam, qua non minus modeste quam evidenter (cum accusatores mei omnes adhuc essent superstites) ostendi: Notata studiosorum nullam vim probandi habere; Protocollum a falsario totum fuisse postea confectum; testes productos nihil dixisse, quo accusatio probari possit; Acta Theologica sibi ipsis contradicere, & non bona fide edita, sed multa, quae nunquam producta fuerant, inserta, & quae producta fuerant, omissa aut immutata fuisse. Haec velim examinet, & si potest, refellat *κατὰ πόδα*. Quam denique excusationem afferet, quod in eum cui multis nominibus honorem & reverentiam debebat, in Avi Aviaeque suae consobrinum, in Avi sui per annos triginta Collegam fidum, tandemque in munere Pastoris successorem, in senem vicinum, cujus catechumenus fuerat, a quo nulla unquam injuria laesus erat, tam impotenter atque petulanter invehi non est veritus? cum praesertim Canones veteris Ecclesiae *de Clericis maledicis maxime in Sacerdotes, & de his qui falso accusant fratres suos* & de honore Episcopis exhibendo semper in ore haberet, quos tamen non ipse solum non servavit, sed de obedientia Professoribus Theologiae (de quibus veteris Ecclesiae Episcopi ne per somnium quidem cogitaverunt) a studiosis debita, insigni vel ignorantia vel fraude, est interpretatus.

Exclusa ergo majori Senatorum Ecclesiasticorum parte, reliquum erat, ut ipse *Theologus extraordinarius*, qui tamen Senator Ecclesiasticus tunc non erat, quippe non ad regendum sed ad docendum vocatus (p. 187.), sese in Conventum intruderet, & non solum primo unicus delator, accusator & testis, verum etiam judex, praeco, dictator & carnifex & omnia esset, & per falsa supposita & narrata, tum avunculum suum, tum Cl. Iselium, ut diximus, tum alius duos Viros prope octogenarios, tum denique ipsum conventus Praesidem, qui tamen suffragium non habebat; quique de Jure quatuor Delegatorum ad eum usque diem aperte a Theologo extraordinario dissenserat, sibi socios adjungeret, ipse vero regnum obtineret ὁ ἀλλοτριεπισκόπος; ὃ φιλοπρωτεύων Διοτρεφῆς, λόγοις πονηροῖς Φλαυρῶν ἡμᾶς, ὃ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλων. Huic factioni me oppugnanti cum resisterem, causa non erat; cur nuperrime quidam me apud *Em. Cardinalem Quirinum*

accusaret, quod *etiam integros sacros ordines cavillari religioni mihi non duxerim*; cum & iste ordo sacer non esset *integer*, & dux ejus esset certe *extra ordinem*: nec dubito, quin ipse Vir Illustris, etiam altera parte audita causaque cognita, sit pronunciaturus, hanc societatem non ordinem sacrum aut conventum Ecclesiasticum, sed Conventiculum potius & Σύνοδον λεησρικὴν fuisse. Quid quod iste Conventus Ecclesiasticus ita dictus fuit regula Lesbia, se ipsa alternis longior & brevior, cum libelli supplices Magistratui ingenti numero exhibiti modo a sex, modo a quinque, modo a quatuor, modo a tribus, modo a duobus, modo ab uno, modo a nemine subscriberentur, & subscriptores aliquando graviter testarentur, etiam eos qui a Conventu abfuerant, & Libellum nec legerant nec viderant, illum tamen per omnia approbare?

Si qui adhuc falso Conventus Ecclesiastici nomine, & ingenti confidentia Theologi extraordinarii volentes decipiuntur, decipiantur; videant tamen, ne in illos quadret Apologus Jothami de rhamno *Judic. IX.* Hic vero tacere non debeo, plurimos auctoritatem illam adversariorum meorum & jus divinum, quod se habere jactant, contempsisse, & de me deque illis longe aliter & rectius sensitisse. Primum produco quadraginta tres patres familias ex coetu meo, inter quos erant quatuor Senatores, qui scriptum horribile in me triduo ante praelegi audiverant, sex ducentum viri, quin & ipse affinis Cl. Frey, fori judicialis affessor. Hi omnes officii sui esse existimarunt, ut affectum erga parentem atque me illico testarentur hoc libello supplici d. 17. Dec. 1729. exhibito. „ Non „ sine dolore intelleximus, Diaconum nostrum de Libro quodam Graeco, & „ quibusdam ante complures annos a studiosis exceptis interpretationibus apud „ Amplissimum ordinem graviter accusatum, adeoque ab officii sui administra- „ tione (salvo tamen honore suo) tantisper remotum fuisse: quae res paren- „ tem ejus, Pastorem nostrum, ita affecerit ut hoc rerum statu munere suo fun- „ gi non possit. Nulli quidem dubitamus, accusatum, quam primum se de- „ fendendi ipsi data fuerit facultas, innocentiam suam clare demonstraturum: sed „ gravissimum nobis est, interim nos & liberos nostros & aegrotos privari in- „ structione, admonitione, & solatio amborum verbi divini ministrorum nobis „ carissimorum, qui ita omnibus nobis satisfecerunt, ut nemo habeat, quod con- „ queratur. Ideoque suppliciter & humiliter petimus, velitis dictum nostrum Dia- „ conum ita restituere, ut munere suo iterum fungi possit, utque adeo nos festum „ instans laeti & concordēs celebrare, & annum in pace claudere possimus”.

2. Cum vero adversarii mei triumphassent (si omnino bella ejusmodi Theologica triumphos habere possunt,) effecissentque ut locum meum alius occuparet, discessi in Belgium invitatus a cognatis meis, in quorum bibliopolio cum forte incidissem in Pastorem Seniore Remonstrantium Amstelodamensium, isque audito, cujas essem, moderationem celebris Theologi Basilienensis praedicasset, me vero praeter expectationem non applausisse miratus fuisset, ut post meridiem ad ipsum convenirem, rogavit; quod & feci, &, qualem vir ille moderationem mihi exhibuisset, multis narravi; quae cum ipsi incredibilia viderentur, promisi me Acta ipsa, a Theologis illis propediem edenda, quam primum ex proximis nundinis Francofortensibus accepiissem, cum ipso communicaturum. Postquam vero illa Acta vidit, statim ea & cum Collegis communicavit, & Rotterodamum atque Ultrajectum misit, & de me, quod postea rescivi, ut in seminario Remonstrantium studiosos Philosophiae docerem, & virum Cl. JO. CLERICUM, labore & senio tum prope fractum atque debilitatum, sublevarem, serio cogitare coepit, effecitque tandem ut Cl. Clericus mense Junio 1731. honestam missionem peteret acciperetque, ego vero in ejus locum surrogarer. Simul autem mihi significarunt Delegati *Rev. Societatis Remonstrantium*, se consilium quidem meum in *Prolegomenis* expositum utroque pollice probare, sed legisse etiam *Acta Theologorum*; licet vero de innocentia mea & futilitate accusatio-

nis sint persuasi, judicare tamen interesse & existimationis meae & Societatis, ut vel scripto edito vel apud Senatum Basiliensem me prius purgem, quam munus demandatum auspicer. Rediit igitur Basileam, ingressus viam, quam putabam brevissimam, quae tamen artibus & tergiversationibus adversariorum facta est longissima. Tandem cum Societas Remonstrantium ex testimonio senatus Basiliensis intellexisset, me auditis querelis meis eatenus restitutum esse, ut omnes functiones sacras, quae verbi divini ministro competunt, iterum exercerem, literis manu tredecim Delegatorum subscriptis invitavit, ut reditum ad ipsos omni abjecta mora maturarem. Discessi ergo Basilea d. 26. Maji 1733. & ab eo tempore inter Remonstrantes ita vixi atque ita munere meo functus sum, ut omnium & singulorum propensam erga me voluntatem non uno testimonio fuerim expertus. Hoc Virorum optimorum & nullo affectu pravo praepeditorum judicio, quo causam victam sibi magis quam victricem placere significarunt, & a sententia Cl. Werenfelsii, cujus scripta magni faciebant, in hac re discedere non sunt veriti, saepe me sum solatus: simul autem summa cum voluptate & veneratione agnovi mirabilem atque sapientissimam Dei providentiam, qui, ut ex tenebris solet lucem elicere; me hominem obscurum, & nihil quo se commendaret habentem praeter Acta Theologorum, hac ipsa via, qua adversarii me perdere atque infamare volebant, me servavit & ad munus honorificum e-vexit.

3. Postquam autem Basileam, uti dixi, rediissem, & Libellum supplicem d. 22. Sept. 1731. *Senatui* exhibuissem delegati sunt Tredecimviri & Scholar-chae, ut querelas meas audirent, & ad Senatum referrent. Hi me d. 25. Sept. & 9. Octob. audiverunt, & quae dicerem vera esse & evidentibus probata testimoniis omnes intellexerunt, sed consultius judicarunt, ne Theologi magis irritarentur, duas illas (quas supra Cl. Frey expendendas commendavi p. 213.) prolixiores Relationes scripto consignatas in unam breviorē contrahere, quam ad Senatum retulerunt d. 5. Dec. 1731. addito consilio: me aliquo *solatio* esse levandum, sibi videri. Denique d. 22. & 24. Martii 1732. Senatus priori decreto rescisso me restituit, libertatemque omnes functiones sacras, quae Verbi divini Ministro competunt, exercendi reddidit, eamque sententiam d. 8. Octobr. & 6. Dec. denuo confirmavit. Hac libertate postea per annum integrum usus sexagies ex eodem praecipue suggestu, unde detrusus fueram, & in aliis etiam Templis, Sermones habui, & S. Coenam & Baptismum administravi. Idem Senatus me Ecclesiae Reformatae Argentoratensi literis d. 14. Febr. 1733. scriptis, ut me in locum defuncti Pastoris eligerent, commendavit. Licet autem adversarii mei illi Decreto Senatus vehementissime reclamarent, aliter tamen longe de eo sensit Ecclesia Tigurina, (ad quam roties provocarunt) d. 5. Julii 1732. „Judicamus, inquit, officii nostri esse, ut coram Deo & Ecclesia sine cere declaremus, nos nec novum examen, nec rescissionem aut immutationem Decreti Amplissimi ordinis & receptionis W., nec novas lites aut contradictiones quaerere”.

4. Quin etiam V. V. *Jo. Stoeclinus* Pastor ad D. Theodorum, qui prius & diu quidem partes Adversariorum meorum sectatus fuerat, post illud Amplissimi ordinis Decretum omni data occasione, quoad vixit, me ut Fratrem & Collegam suum agnovit, & testimonio duplici tum Ecclesiae Argentoratensi, ut me Pastorem suum eligeret, tum Ecclesiae Amstelodamensi, ut in numero Fratrum haberet, commendavit; quod posterius testimonium A°. 1733. cum pluribus aliis Pastorum, Administratorum, & Presbyterorum Laicorum Basiliensium testimoniis Consistorio Ecclesiae Reformatae Amstelodamensis petenti exhibui.

5. Cum modo Cl. *Werenfelsii* mentionem fecerim, de eo etiam pauca sunt dicenda. Is quidem nescio quomodo primum eo delapsus est, ut inter acerrimos ad-

adversarios meos nomen suum profiteretur, postea vero & subito ita discessit, & nec conventui ulli interesse, nec verbum de toto negotio amplius audire voluerit; cumque quatuor residui (qui se adhuc publice *Conventum* vocabant, licet privatim apud Werenfelsium in hac ipsa epistola agnoscerent, se non esse nisi *minorem Conventus partem*) literis aculeatis d. 12. April. 1733. scriptis ipsi exprobaurent, cur, si eadem sentiret, quae prius, non eandem agendi rationem teneret, & causam Dei, ut aiebant, propugnaret? Respondit d. 17. se non ideo discessisse, quod sententiam mutasset, sed quod expertus esset „ ingenia nostra senio non fieri capaciora, sed capacitatem multum imminui, & has lites „ incrementum Christianismi sui impedire, illis se saepius exarsisse atque irritatum fuisse, & mansuetudinis nobis tam necessariae naufragium fecisse”. Utinam clarius & citius mentem suam explicuisset! Cum tamen ipse fateatur, (quod omnibus Acta illa legentibus manifestissimum est,) Actores affectibus vehementer concitatos fuisse, minime id quidem probat, illos recte & vere iudicasse, nam impedit ira animum, ne possit cernere verum. Idem clarius dixit postea, cum enim Collegae illi renunciarent, suspicari se, eum splene laborare, qui vano metu familiam timeret, a qua nihil esset timendum; respondit, se nunquam lienosum fuisse, nec homines timere, sed Collegarum potius *praecordiis bilem inaestuasse*. Id & Collegis retulit & aliis etiam narravit, qui rei internuntius fuit, vir Rev. *Theodorus Falcisius* Basileae ad D. Martinum Administer.

6. Postea cum in Belgio rumor sinister de me sparsus esset, ut illum refellerem, nomen meum in Candidatis Professionis Rhetoricae in Academia Basiliensi tunc forte Vacantis sum professus, in quorum numerum nemo per Leges Civitatis recipi potest, nisi & Civis sit, & existimationis integrae. Quod vero petii, a Curatoribus & Senatu Academico me obtinuisse, fidem facit sequens Epistola, quam eo tempore etiam Consulibus Amstelodamensibus exhibueram:

Vir pl. Reverende & Clarissime, Amice Charissime!

POSTquam ex Reverendo Tuo fratre Petro cognovi, Te valere, & Tibi stare. sententiam, ut pro vacante apud nos Cathedra Rhetorica nomen Tuum inter candidatos dare velis, magnum inde percepi gaudium, sperans hoc modo nobis affulsuram occasionem, qua Tui iterum compotes fieri queamus: Qua propter licet Tu quidem per leges Academicas non possis pro eligibili haberi, nisi praesens publicum specimen edas, & tam disputando cum Tuis Competitoribus, quam legendo Te exerceas, tamen hoc in Amplissima Regentia die Veneris habita a nobis fuit effectum, ut siquidem praesentem te sistas, sine ulteriori controversia & ad specimina admittaris & pro eligibili habearis; Cum enim Literae Tuae ad Magnificum Dn. Rectorem datae in pleno consensu essent perlectae, quidam eo obnitebantur, ut ante adventum Tuum nihil statuatur, contententes, eam Tibi annunciandam sententiam, ut si praesens ad specimina admitti velis, tunc demum quaestio ventiletur, an admittendus sis nec ne? Alii verò demonstrarunt, nil impedire, quo minus haec quaestio Te absente decidatur; & haec ultima sententia locum obtinuit, adeo ut in controversiam veniret, an tibi concedendum, ut inter candidatos Professionis Rhetoricae nomen Tuum dare possis, & ad specimina admitti? Moverunt quidam, quorum nomina Te non latent, omnem lapidem, ut rei decisionem impedirent, & protraherent. Obtinuit tamen contraria sententia, & ab amplissimo Senatu Academico fuit conclusum, ut, si huc accedas, Tibi aditus ad edenda specimina publica non denegetur; cum igitur aequali jure cum reliquis candidatis uti queas, Tuum est videre, ea adhibere media, quae Tibi hanc occasionem utilem red-

dant:

dant : si Te praesente hic frui potero, maximo id mihi erit solatio ; tamen ubicunque eris, gaudebo, quando Te bene valere & res tuas tibi ex voto succedere, audierim : Vale & amare perge

Basileae d. 1. Decembris,
A. S. 1733.

Tuum addictissimum
FRANCISCUM CHRIST. J. U. D. Archigrammateum
Reipublicae Basileensis, & Scholarcham.

Cum A°. 1744. Cathedra linguae Graecae in Academia Basiliensi post mortem V. Cl. *Samuelis Battierii* vacaret, petii a Senatu Academico, ut mei absentis ratio haberetur. Ille, ne quid temere ageret, ex ordine Amplissimo d. 7. Julii quaesivit, utrum id liceret? eoque respondente d. 15. Julii, licere, a Curatoribus atque Senatu Acad. non solum speciminum edendorum mihi, ut Professori extra patriam degenti, gratia facta est, sed etiam d. 12. Octob. Professor Linguae Graecae electus, & d. 14. ejusd., ut mos est, ab ordine Amplissimo confirmatus fui. Licet autem postea, urgente Societate Remonstrantium, munus istud oblatum recusaverim, anno tamen sequenti 1745. Basileam petii, ut matrem meam, matronam optimam atque etiamnum per Dei gratiam superstitem, viderem, ibique non tantum amicos veteres, quales reliqueram, reperi, sed etiam ab aliis omnibus, a Senatoribus, Professoribus, etiam Theologis duobus, Ministris verbi divini, Civibusque honestissimis, tam comiter exceptus sum, acsi nulla unquam adversariorum meorum altercatio atque accusatio fuisset audita.

7. A°. 1746. trajeci in Angliam (uti dixi p. 22. 47. 50. 53. 58. 112.) ibique vidi Reverendiss. Archiepiscopum Cantuariensem, τὸν νῦν ἐν ἀγίοις, qui tricennio antea, cum esset Episcopus Oxoniensis, ad ejus urbis Bibliothecas & MSS. aditum mihi patefecerat, & post tam longum temporis intervallum non sine voluptate colloquiorum nostrorum recordatus est, quin & Bibliothecae Lambethanae codices & alia, quaecunque posset, auxilia liberalissime obtulit, mensae etiam honore me dignatus. Idem de meo consilio judicium fuit alterius Angliae Primatis, qui nunc est Eboracensis Archiepiscopus, quem & A°. 1717. Cantabrigiae noveram, & ante hoc decennium, cum Hanovera, ubi Regi a sacris fuerat, rediens Amstelodamum transiret, videram. Ut nunc V. Cl. *Nicolaum Mann*, Magistrum Hospitalis in Carthusia Londinensi, aliosque plurimos, Germanos, Belgas, etiam Theologos in Academia Lugdunensi, Ultrajectina, & Franequerana, Consilium meum & privatim & publice probantes, taceam. Quae non ideo afferro, ut vel favorem lectoris mei eliciam, vel scripta mea communi omnium librorum forti eximam, sed ne inauditus condemner; caeterum contentus, si quis re cognita judicaverit:

Sunt bona, sunt quaedam mediocria, sunt mala plura,

Quae legis hic: aliter non fit, Amice, liber.

Ut vela contraham, extremum nunc alloquar Cl. Frey: Si semper & inde ab initio rigide Orthodoxus & receptarum sententiarum omnium tenax fuisti, cur, quaeso, aliud simulasti, & discipulo tuo, annorum septendecim, cum te primum audiret, adolescenti, moderationem, tolerantiam, libertatem sentiendi & quae sentiret, dicendi praeceptis tuis omni cura instillasti? an ut haberes, quem ita a te formatum propter hoc ipsum deinde proderes, perderes, atque discerperes? Sin autem adhuc es, uti prius fuisti, Theologus Latitudinarius, qui fit, ut facta tua a verbis tuis ita dissentiant? ut animi tui conscientiam non cures? ut remoto affectuum velo non tandem, dum adhuc tempus est, consideres, quid hactenus egeris? Si denique animus tuus nunc immutatus est, ita ut priori errore abjecto aliter nunc sentias, non debebas tamen cum erroribus illis (si omnino errores fuerunt) etiam auream Servatoris Regulam abjicere, & alii facere, quod tibi fieri nolles: sed cum per annos viginti quinque tibi erranti nemo molestiam crea-

verit , cur non etiam alios errantes , & in errorem a te inductos , tolerare , leniter cum illis agere , & spatium ad poenitentiam concedere , potius quam nec monitos nec auditos accusare , horridam excitare tempestatem , ex obscuro sagittas venenatas in inermes & incautos emittere , mendacia mendacis tegere , & bella ex bellis ferere maluisti ?

Habes , Lector , brevem Historiam longae litis , quae editionem hanc Novi Testamenti per totos viginti annos est morata . Nunquam , fateor , illas in me scriptas Actiones aut illarum partem legere potui , quin me & Actorum & Spectatorum puderet , & Poetae dictum veniret in mentem :

Excidat illa dies aevo , nec postera credant

Secula : nos certe taceamus , & obruta multa

Nocte regi propriae patiamur crimina gentis .

Me interim mentis bonae conscientia tacitus consolabar , sperans fore , ut defervescente adversarii ira , pax aliquando componeretur , quam non solum silentio , sed etiam precibus submissioribus & humilioribus , quam ut multis forte , qui litibus nunquam impliciti sunt , probentur , eram redempturus . Cum vero viderem , odium Theologi extraordinarii indies intendi , & scriptum ejus posterius priori semper esse ferocius atque amarulentius ; porro novos subinde hostes , inque iis *D. Gerdesium* & nuperrime *J. J. Breitingerum* , qui cramben repeterent , mihi suscitari , alios vero diuturnum meum silentium male interpretari , non potui me continere , quin hac occasione rem totam aut summam rei aperirem .

Debeo hoc primum veritati ; quam , me tacente , alios in lucem protrahere aut velle aut posse , vix ulla spes erat . Debeo discipulis & auditoribus ex Coetu meo , qui contemptui & odio adversarii sunt expositi , quod per annos duodecim nullam meam haeresim olfecissent , aut contra me & contra semetipsos falsum testimonium dicere religioni duxissent . Debeo mihi ipsi & amicis meis , ut eorum de me judicium & existimationem meam tuear . Debeo Patri optimo *JO. RODOLPHO WETSTENIO* p. m. & fratri carissimo *PETRO WETSTENIO* , mala plurima passis , quod causam meam meliorem semper judicavissent . Debeo denique familiae meae , ne a virtute majorum degeneravisse , aut maculam illi inussisse , aut praecepta eorum & exempla non secutus fuisse , videri possim ; *JOANNI WETSTENIO* J. U. D. & Professori , in Literis & Philosophia Praeceptor , a quo , cum Bibliothecarius esset , jam ante hos quadraginta annos codices Graecos MSS. versare didici ; *JO. RODOLPHO WETSTENIO* S. Th. D. meo in Theologia Praeceptor , qui cum me ex sacro forte susceperet , titulo natalitii mei hoc distichon scripserat :

Aug eat hic natus felici gaudia nostra

Om ine , sit Patriae gloria magna suae ;

Ejusque Patri itidem *JO. RODOLPHO WETSTENIO* S. Th. Prof. , ex cujus praecipue scriptis & epistolis ineditis didici , tum quibus artibus *Formula Consensus* in Ecclesias Helveticas irrepsisset , tum quantum Theologi novi & systematici a doctrina non Patrum solum veteris Ecclesiae , verum etiam eorum , qui seculo decimo sexto Ecclesiam reformare fuerant aggressi , recessissent ; proavo meo *SEBASTIANO GUNTZERO* , qui plura nummorum millia Testamento legavit , ex quibus novo Professori Theologiae stipendium persolveretur , non certe eo consilio , ut in perniciem civium honor iste verteretur , nedum ut sua pecunia aleret hypocritam , qui otio suo abusus liberorum hominum capitibus insultaret , & ipsius testatoris posteros per calumniam accusaret , atque indignis modis vexaret ; & alteri proavo *JO. RODOLPHO WETSTENIO* Reipublicae Basiliensis Consuli , qui non solum domi furores Theologorum ita compescuit , ut , quoad vixit , non erumperent , & bella civilia inter pagos orta composuit , sed etiam , cum Monasterium legatus Helvetiorum missus esset , sua unice prudentia , suis consiliis & incredibili labore id effecit , ut ab omnibus paciscentibus , & ipso Im-

perio

perio Romano (quod nulli alii Reipublicae, quae prius Imperii Romano-Germanici pars fuerat, quantum novi, contigit) Reipublicae Helvetiorum libertas, *αὐτονομία* atque summum imperium agnosceretur, idque Instrumento Pacis Westphalicae disertis verbis infereretur. Cujus viri imaginem, elegantissime nuper in aes incisam, nactus cum ad finem Prolegomenorum pervenissem, non potui quin oculos, a foedo adversariorum spectaculo averfos, in eam defigerem, & animo in jucundiorum exemplorum domesticorum contemplationem exspatiarer; qua si me ad gloriam inflammari, & in antiquam virtutem animosque viriles excitari dicam, nihil dicam aliud, quam quod ipse sentio, & fidem, ut spero, facile inveniam. Quid jam in opere ipso praestiterim, judicabunt alii. Id autem, opinor, judicabunt aequi bonique omnes, ut vires mihi defuerint, quas scio & semper exiguas fuisse, & adversariorum in me impetu haud parum fractas atque hebetatas esse, voluntatem tamen, diligentiam, & studium veritatis atque virtutis, quantum humana imbecillitas patitur, Libertatis denique, & Pacis cum omnibus colendae, nunquam defuisse. Scripsi Amstelredami d. 27. Maji 1749.

Errata.

8	6 videretur	1. videretur	Pag.	12 a fine. quibus	1. add. aut non vacavit,
	7 Codicem	Codicum	95	10 rationem	rationem
	14 Selectum	Delectum	99	5 habet	habet
	27 ἀκριβειαν	ἀκριβειαν		11 fuit	fuit
10	16 a fine naratione	narratione	100	11 a fine clamen	clamen
11	29 sed	sed	101	9 maledicentiam	maledicentiam
12	7 sola	solo		7 a fine quod	quod
16	17 ὁμοθυμαδόν	ὁμοθυμαδόν	104	14 a fine legerit	legerit
20	13 triginta	triginta	118	9 λύτη	λύπη
22	15 Waltonus	Wottonus		10 Sed	Sed
	21 testimonius	testimoniis	119	31 ἰσοῦν	ἰσοῦν
23	18 locos	locis	123	12 τῆς	τῆς
32	10 observavit	observavit	124	1 Βελλυγερίας	Βελλυγερίας
33	6 a fine rationi	ratione	126	2 Thephylacti	Theophylacti
41	3 a fine Fragmentum	Fragmentum		32 apud	apud
42	10 a fine ἐκκλησιῶν	ἐκκλησιῶν	127	10 Graecos	Graecos
44	9 a fine. correctiores	correctiones		35 Prolegomenorum	adde,
46	12 huius	huic	128	3 vobis	vocis
	15 a fine transiit	transit	131	6 vocabis	vocabulis
50	26 dicuntur	dicuntur		11 cognoscibiles	cognoscibiles
	10 a fine membranaceus	membranaceus	133	3 !	!
52	8 a fine. qui	cujus secunda		25 nisi	nisi
55	8 ἐβραϊστὶ	ἐβραϊστὶ	141	10 COLINAE	COLINAEI
56	17 Hanc cum non reperirem usus sum excerptis Bengelii. dele		142	38 praeterae	praeterea
	18 a fine Faber	Fabri	144	12 πορὰ	πορὰ
57	4 a fine. Johannis	Johannis		27 κεφαλῇ	κεφαλῇς
	17 Varnspbergenfis	Varnspergenfis		11 a fine posuisse	posuisse
	n 98. Tubingense	Turicense five Tigurinum Canticorum Luc. I. & II Plalterio literis uncialibus scripto adjectorum	147	2 subnotationem	subnotationem
			150	3 correctorem adde : Cupio enim omnia recte & vere fieri. Deus adfit & tibi & mihi.	
59	3 potuit	potuit		3 a fine ex	ex
	18 potius	potius	151	8 a fine Stephani,	Stephani
60	33 fide	fine	154	28 angustias	angustias
61	ult Apocalypeos	Apocalypseos	157	21 codicis	codices
62	24 Bibliothecae	Bibliotheca	159	7 a fine σῶτο	τῶτο
67	14 προσωπομασσει	προσωπομασσει	161	13 repoluit	reposit
68	3 debiro	dubito	162	29 Deita	Deitate
69	15 a fine hominem	hominum	164	5 a fine profitae	propositae
72	29 collatur	collocatur	165	16 a fine Serreti	Serveti
	34 Parit. adde 1553. & Petavii 1612.		168	30 Editionibus	Editionibus
	5 a fine Latinae	adde.		9 a fine miserari	misereri
	penult. Cappadociae	Cappadociae		2 a fine miserentur	miserantur
74	29 ἀνακεφαλαιώσας	ἀνακεφαλαιώσας	171	43 corruptam	corruptam
77	14 Cambeffius	Combeffius	173	8 animo	amico
	19 a fine τῆς	adde τοῦ	178	3 subecissemus	subjecissemus
81	16 linguae	linguae		13 a fine autem	dele
	17 nihil	nihil		penult. constituit	constituit
	33 Libertus	Liberatus	180	39 errorem	errorum
	12 a fine Hornisidae	Hornisidae	191	20 a fine decretum	decretum
83	20 Retractionibus	Retractionibus	195	23 a fine concervata	coacervata
87	16 Bibliorum	Bibliorum	199	4 ἰσθμίου	ἰσθμίου
	35 Bruxellas	Lovanium		10 Tygraphis	Typographis
89	28 tum	tum	200	17 variis	vanis

Signa *m. i. c. a.* apposita indicant codicem aut mutilatum, aut interpolatum, aut cursim inspectum, aut alterius Codicis hic descripti apographum.

A. Alexandrinus <i>m. i.</i> p. 8. 31. 112. 159	34. Coislinianus 195.	48
B. Vaticanus <i>m. i.</i> 23. 108.	35. ——— 199.	49
C. Ephrem <i>m. i.</i> 27	36. ——— 20.	---
D. Cantabrigiensis <i>i.</i> 28	37. ——— 200.	---
E. Basilienfis 38	39. ——— 23. <i>a.</i>	50
F. Boreeli <i>m.</i> 40	40. ——— 22.	---
G. Wolfii <i>m.</i> ---	41. ——— 24. <i>m.</i>	---
H. ——— <i>m.</i> ---	42. Medicaeus <i>i.</i>	---
I. Cottonianum fragmentum <i>m.</i> 41	43. San - Maglorianus	---
K. Cyprius <i>i.</i> ---	44. Caesaris de Missy	---
L. Stephani <i>η i.</i> ---	45. Bodlejanus 1.	---
M. F. des Champs ---	46. ——— 2.	---
N. Fragmentum Vindobonense <i>m.</i> ---	47. ——— 6.	51
O. ——— Bandurii <i>m.</i> ---	48. ——— 7.	---
1. Reuchlini <i>i.</i> 42.	49. Roe 1.	---
2. Praedicatorum Basilienfium 44	50. Laudi 1.	---
3. Corfendoncensis <i>i.</i> 45	51. ——— 2.	---
4. Stephani <i>γ.</i> 46	52. ——— 5.	---
5. ——— <i>δ. i.</i> ---	53. Seldeni 1.	---
6. ——— <i>ε.</i> ---	54. ——— 2.	---
7. ——— <i>ς.</i> ---	55. ——— 3.	---
8. ——— <i>ζ.</i> ---	56. Lincolnienfis <i>i.</i>	---
9. ——— <i>ιβ.</i> ---	57. Magdalenensis	---
10. Kusteri Parif. 1. ---	58. Novi Collegii <i>i.</i>	---
11. ——— Parif. 4. ---	59. Gonvilli & Caji	52
12. Stephani <i>ιδ.</i> ---	60. Joannis Mori	---
13. Kusteri Parif. 6. <i>i.</i> 47	61. Montfortii <i>i.</i>	---
14. ——— Parif. 7. ---	62. Henrici Googe <i>a.</i>	---
15. ——— Parif. 8. ---	63. Ufferii 1.	---
16. Regius 1881. ---	64. ——— 2.	---
17. ——— 2244. ---	65. Jo. Covelli	---
18. ——— <i>c.</i> ---	66. Thomae Gale	---
19. ——— <i>c.</i> ---	67. Huntingdon 1.	---
20. ——— <i>c.</i> ---	68. Georgii Wheeler	53
21. ——— <i>c.</i> ---	69. Leicestrenfis <i>i.</i>	---
22. Colbertinus 2467. <i>i.</i> ---	70. Bunckle	---
23. ——— 3947. <i>i.</i> ---	71. Ephefius	---
24. ——— 4112. ---	72. T. Johnson. <i>i.</i>	---
25. ——— 2259. ---	73. G. Wake 1.	54
26. ——— 4078. 48	74. ——— 2.	---
27. ——— 6043. ---	75. Genevensis <i>c.</i>	---
28. ——— 4705. <i>c.</i> ---	76. Caesareus 1.	---
29. ——— 6066. <i>c.</i> ---	77. ——— 2. <i>c.</i>	---
30. ——— 4444. <i>c.</i> ---	78. J. G. Carpozvii	---
31. ——— 6083. <i>c.</i> ---	79. Douzae <i>c.</i>	---
32. ——— 6511. <i>c.</i> ---	80. J. G. Graevii	---
33. ——— 2844. <i>c.</i> ---	81. Correctorii Bibliorum <i>a.</i>	---

82. L. Vallae	---	98. Turicensis <i>m.</i>	---
83. Augustanus 1.	---	99. Rutgerfii <i>c.</i>	---
84. ——— 2.	---	100. Pauli Ebeswaldii <i>c.</i>	---
85. ——— 3.	---	101. Uffenbachianus <i>c.</i>	---
86. Byzantinus	---	102. Medicaei <i>c.</i>	58
87. Moscuenfis	---	103. Mazarini <i>c.</i>	173
88. Camerarii <i>c.</i>	56	104. H. Vignerii <i>c.</i>	---
89. Gehlianus <i>a.</i>	---	105. H. G. Ebneri <i>c.</i>	---
90. J. Fabri <i>a.</i>	---	106. Comitibus de Winchelsea <i>i.</i>	---
91. Perronii	57	107. Florentinus <i>c.</i>	---
92. A. Faeschii <i>m.</i>	---	108. Jani Parrhasii <i>c.</i>	---
93. Gravii <i>a.</i>	---	109. Richardi Mead <i>c.</i>	---
94. A. Faeschii <i>m.</i>	---	110. Joannis Ravii <i>i.</i>	---
95. Wheeler 2. <i>m.</i>	---	111. Codices Velefiani <i>i.</i>	59
96. Jo. Trithemii <i>m.</i>	---	112. Codices Romani <i>i.</i>	61
97. Hirsaugiensis <i>a.</i>	---		

Codices Evangelistariorum.

1. Colbertinus 700.	62	13. ——— 1241.	---
2. ——— 2215.	---	14. ——— 1282.	---
3. Wheeler 3.	63	15. ——— 1124.	---
4. Mori 2.	---	16. ——— 2465.	---
5. Bodlejanus 3.	---	17. ——— ...	---
6. Scaligeri	---	18. Bodlejanus 4.	---
7. Colbertinus 614.	64	19. ——— 5.	---
8. ——— 648.	---	20. Laud. 4.	65
9. ——— 681.	---	21. Seldeni 4.	---
10. ——— 721.	---	22. ——— 5.	---
11. ——— 1265.	---	23. R. Mead <i>c.</i>	---
12. ——— 824.	---	24. Augustanus 4.	---

Index Alphabeticus Codicum Graecorum.

Alexandrinus. pag.	1	Correctorii Bibliorum	81
Augustani IV.	55. 65	Corfendoncensis	45
Bandurii	41	Cottonianus	41
Barberiniani	61	Covelli	52
Basilienfes III.	38. 42. 44	Cyprius	41
Bezae	28	Douzae	54
Bodleiani VII.	50. 51. 63. 64	Ebeswaldii	57
Boreeli	40	Ebneri	58
Bunckle	53	Ephesius	53
Byzantinus	55	Ephrem	27
Caesarei III.	41	Erasmi V.	42. 46. 52
Camerarii	56	Fabri	56
Cantabrigiensis	28	Faeschii II.	57
Carpzovii	54	Florentinus	58
des Champs	41	Gale	52
Coisliniani VII.	48	Gehlianus	56
Colbertini XIII.	41. 47	Genevensis	54
—— alii XIII.	62. 64	Gonvilli & Caii	52

Googe	52	Regis Britanniae	8
Graevii	55	— Galliarum XX.	27. 41. 46. 47
Gravii	57	Reuchlini	42
Hirsaugienfis	57	Roe	51
Huntingdon	52	Romani X.	61
Johnson	53	Rutgersii	57
Kusteri X.	27. 41. 46. 54	Scaligeri	63
Laudi IV.	51. 65	Seldeni V.	51. 65
Leicestrensis	53	Stephani X.	28. 41. 46. 49
Lincolniensis	51	Theclae	8
Magdalenenfis	51	Trithemii	57
San Maglorianus	50	Turicensis	57
Mazarini	58	Vallae	55
Meadii II.	58. 65	Vaticanus	23
Medicaei	58	Velefiani XVI.	59
Medicaeus	50	Uffenbachianus	57
de Miffy	50	Victoris	46
Montfortii	52	Vignerii	58
Mori II.	52. 63	Vindobonenses III.	41. 54
Moscuenfis	55	Ufferii II.	52
Novi Collegii	51	Wake II.	54
Parrhasii	58	Wheeleri III.	53. 63. 57
Perronii	57	de Winchelsea	58
Praedicatorum Basil.	44	Wolfii III.	40. 56
Ravii	58		

Editiones Novi Testamenti Graeci.

Ariac Montani	150	Haultini	152
Bengelii	156	Hodie recepta	151
Bentleji	153	Kusteri	176
Bezae	146	a Mastricht	277
Bogardi	142	Millii	175
Colinaei	141	Oxonienfis Felli	174
Complutensis	116	Schmidii	152
Curcellaci	171	Stephani	142
Erasmi	120		

Versiones Novi Testamenti.

Æthiopica	111	Italica	79
Arabica	----	Syriaca prior	109
Armena	----	----- posterior	112
Coptica	110	Vulgata	83
Gothica	114		

Signa.

- ~ *in Textu* notat, Lectionem textui subjectam esse probatiorem.
 — *in Textu* notat, vocem vel voces sequentes esse delendas.
 + *in Textu* notat, vocem vel voces, Textui cum hoc signo subjectas, esse addendas.
 — *in V. L.* notat, voces, quibus appositum est, in Codd. citatis non legi.
 + *in V. L.* notat voces, quibus apponitur, in codicibus citatis addi.

Τ Ο Κ Α Τ Α Μ Α Τ Θ Α Ι Ο Ν Ε Τ Α Γ Γ Ε Λ Ι Ο Ν.

Ο' κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιον.] Ἐυαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον exhibent constanter Codices Graeci veteres. Ita versio Copta, ita Vulgatae atque Italicae Codices veteres, additis ex formula verbis incipit & explicit. Incipit *Evangelium secundum Matthaeum*, explicit *Evangelium secundum Matthaeum*. Ita Patres Graeci ad Theophylactum usque, et Latini. Tertullianus, Cyprianus, Augustinus, Hieronymus, Victorinus, *Evangelium Cata Matthaeon*, *Evangelium Cata Joannem* citant. Ita etiam edidit Erasmus, Colinaeus in Joanne, Stephanus prima & secunda Editione, Beza Editione prima, I. A. Bengelius. Haec inscriptio cum sua se brevitate commendat, atque tam simplicitati temporum Apostolicorum, quam praecepto ac exemplis saniorum hominum congruat, non erat ratio, cur Complutenses, eosque secutus Colinaeus initio trium Evangeliorum, et Stephanus Editione tertia, recentiorum Codicum scripturam praeferrent, & tituli loco, τὸ κατὰ Ματθαῖον ἄγιον Ἐυαγγέλιον praepo- nerent: nisi si velimus in istiusmodi epithetis & rebus & personis impertiendis liberaliores atque officiosiores esse, quam fuerunt Apostoli, in quorum scriptis cum Evangelii plus quam septuagies fiat mentio, sancti epithetum nusquam additum reperitur. Cumque T. Beza istam Stephani sui lectionem, sed mutilatam, in secunda quidem Editione sic exhiberet, τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιον, in tertia vero quarta & quinta Ἐυαγγέλιον τὸ κατὰ Ματθαῖον, rectissime qui postea in Belgio operis Typographicis praefuerunt, quod in postremis Bezae Editionibus legebatur, ceu vitiosum repudiarent (debebat enim, ut Graece scriberetur, Articulus non semel tan-

Patres Graeci, quando vetus Testamentum ejus- que varias Conversiones citant, solent dicere κατὰ τοὺς ἐβραϊκούς, κατὰ Ἀκύλιν, κατὰ Σύμμαχον. Ita Origenes Epistola ad Africanum: τὰ δὲ παρ' ἡμῶν ἀντίγραφα, ἂν καὶ τὰς λέξεις ἐξέβλην, τὸ μὲν ἔν κατὰ τοὺς Ὁ. τὸ δὲ ἕτερον κατὰ Θεοδοσίαν. Quod significat, Κατὰ ἐξέδωκεν Ἀκύλιν, κατὰ ἠρμήνευσεν Σύμμαχος. Ita etiam hic Ἐυαγγέλιον, κατὰ ἐυαγγελίστατο Ματθαῖος, prout edidit scripsitque Matthaeus. Unde patet ignorantia Linguae Graecae lapsum esse Faustum Manichaeum, qui ex isto Titulo putavit confici posse, Evangelia non ab ipsis, quorum nomina gerunt, Evangelistis, sed ab aliis, qui se secundum eos scripsisse profiterentur, conscripta fuisse. *Augustinus* c. Faustum L. xvii. 2. xxvii. 2. xxxiii. 3. Magno consensu perhibent Patres, Matthaeum, in gratiam credentium ex Judaeis in Palaestina, Evangelium suum scripsisse, & quidem, ut multi addunt, Hierosolymis, octavo post ascensionem Christi anno, qui Claudii Imperatoris primus fuit. Cur illorum testimonium in dubium vocetur, causam non video: quin ista hypothesi admissa pluri- ma non infelicitur existimo explicari posse, quo-

rum aliter ratio vix invenitur. Hinc enim intelli- gimus, cur Matthaeus primum in ordine Evange- listarum occupet locum, quia nimirum primus omnium scripsit; cur item tam multas de Judaeor- um superstitionibus referat disputationes, quibus apud alias nationes, vel templo jam everso vel paulo post evertendo, locus vix fuisset; cur denique, qui post ipsum scripserunt, multo apertius clarius- que Jesum filium Dei, & Deum ante secula geni- tum et universorum Dominum fuerint professi? Ideo scilicet, quoniam ita solet Providentia divina cum hominibus agere, ut non subito eos ex tene- bris in plenam lucem perducatur, sed sensim pede- tentimque: sic ipse Christus ita apparuit, ut prius quidem homo plebejus, dein Doctorem, dein Rex, tandem filius Dei haberetur; ne jam dicam, hoc ipsum filii Dei nomen, initio non illam, quam postea agnoverunt, dignitatem, majestatem atque eminentiam discipulis declarasse. Porro Matthaeum in gratiam credentium ex Judaeis, & inter Ju- daeos viventium, par erat eo scribere consilio, ut animos credentium obfirmaret, nondum creden- tium autem animos non irritaret magis, quin po- tius

tantum sed bis addi, τὸ Ἐυαγγέλιον τὸ κατὰ Ματθαῖον) at non recte, meo quidem iudicio neglecta veteri & magnis multisque testibus probata scriptura, eam, quae in secunda Bezae Editione extat, quali injuste a parente suo expulsam, receperunt, ita timide tamen atque inconstanter, ut non nisi semel initio singulorum Evangeliorum praefigerent, alteram vero, pro qua nos contendimus, in summis paginis per omnes Evangeliorum libros conspiciendam proponerent.

Haec quidem Disputatio Matthaeum non respicit. Licet enim Inscriptiones sive Indices et subscriptiones sint antiquissimae, constat tamen inter eruditos, non esse illas ab ipsis Evangelistis et Apostolis profectas: ad Titulos quidem Evangeliorum quod attinet, cum singula similes habeant, Ἐυαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, Ἐυαγγέλιον κατὰ Μάρκον, Ἐυαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, Ἐυαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, credibile est, non a quatuor diversis Auditoribus, sed ab uno eodemque adscriptos fuisse. Syrus quidem variat scribens: *Evangelium sanctum praedicationis Matthaei Apostoli, Evangelium sanctum Annunciationis Marci Evangelistae, Evangelium sanctum praedicationis Lucae, Evangelium sanctum praedicationis Joannis praeconis, quod locutus est & praedicavit Graece Ephesi*. Quae nemo facile genuina & aliis anteponenda esse judicaverit. Chistianus Druthmarus: *Hunc titulum, inquit, non fecit Evangelista*. Galenus de libris suis: *Φίλοις γὰρ ἡ μαθηταῖς ἐδίδδοτο χωρὶς ἐπιγραφῆς, ὡς ἂν οὐδὲ πρὸς ἑκδουσι, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκείνοις γεγονότα, διηδίδουν, ὧν ἔχουσιν, ἔχον ὑπομνήματα — ἰσὺ δὲ ἀπλῶς διδούς τοῖς μαθηταῖς αὐτὸν ἐπιγραψά.*

Ματθαῖον.] Glycas Annal. iv. p. 182. Νικήτας τις — χειροτονῆται Πατριάρχης· οὗτος ποτὶ τὸ Ἐυαγγέλιον ἀναγινώσκων ἐν τῷ κελίῳ αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον, ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἐξεφάνησι. Ἐφ' ᾧ καὶ τις τῶν παρισταμένων εἶπε, μὴ διαίρει τὴν Α.Ι. διφθογγον. Πρὸς ὃν ἐκείνος εἶπε μὲτα θυμοῦ· φλυαρεῖς, τὰ γὰρ διφθογγα καὶ τριφθογγα πολλὰ μισεῖ ἡ ψυχὴ μου. Ex quo testimonio consequitur, Graecos ei & αἱ non, ut nunc fit a quibusdam, eodem sono pronunciare consuevisse.

tius scrupulos ex Christi humilitate, paupertate & morte ignominiosa illis injectos evelleret, atque eam in rem multa ex Vet. Test. loca ad testimonium citaret: quod ipsum studiose fecisse in sequentibus demonstrabitur.

Neque vero tam facile assentimur sententiae eorundem Patrum statuentium, Matthaeum scripsisse Hebraice, hoc est Syriace sive Chaldaice, qua Lingua tunc temporis Judaei in Palaestina utebantur: Jacobum vero Fratrem Domini, ut quidam addunt, vel, ut alii, Joannem istud Evangelium in Graecam Linguam convertisse. Existimamus enim Patres hic jam non testimonium dicere, sed conjecturam suam in medium proferre, non admittendam si aut idoneis rationibus non sit fulta, aut verosimilibus argumentis refutari possit. Quod enim putant necesse fuisse, ut Hebraeis scribens Hebraice scriberet, verum non est: cum constet eo tempore Linguam Graecam per totum imperium Romanum et in Judaea praesertim in usu fuisse. Nec firmius est, quod addunt, Haereticos quosdam non solum in eadem fuisse sententia, sed etiam Matthaei Evangelium Hebraice scriptum habuisse. Audiamus Epiphanium Haer. 28: de Cerinthianis. *Χρόνται τῷ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιῳ ἀπὸ μέρους καὶ οὐχ ὅλῳ* H. 29. de Nazaraeis. *ἔχουσι δὲ τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιον πληρέστατον Ἑβραϊστὶ, παρ' αὐτοῖς γὰρ σαφὲς τοῦτο, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἐγράφη Ἑβραϊκαῖς γράμμασιν, ἵτι σὴζῆται.* H. 30. de Ebionitis *δέχονται μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἐυαγγέλιον, τοῦτο γὰρ καὶ αὐτοὶ ὡς καὶ οἱ κατὰ Κήρυκτον χρόνται μόνον· Καλοῦσι δὲ αὐτὸ κατὰ Ἑβραῖους. ἐν τῷ γούν παρ' αὐτοῖς Ἐυαγγέλιῳ κατὰ Ματθαῖον ἐνομαζομένην, οὐχ ὅλῳ [i. οὐκ ἔντε] δὲ, πληρέστατον, ἀλλὰ ἐκτενέστερον καὶ ἡρωτικωτέρον.* Ex quo Epiphanii testimonio manifestum est, Nazaraeos eorumque socios falso nomine scriptum fabulosum, ut imposturae auctoritatem conciliarent, Evangelium Matthaei appellasse. Constat praeterea istorum hominum placita iis quae verus Matthaeus cum reliquis Apostolis docuerat, contraria fuisse; quin etiam illa ipsa, quae ab Epiphania atque Hieronymo afferuntur ex isto Evangelio Hebraico, ita & Graecis sunt diversa, ut nemini sano possit factam

comparationem in mentem venire possit, istud ex illo derivatum fuisse. Videntur ergo vetustissimi Patres, & inter eos primus Papias homo simplex & credulus, re non explorata, inani Nazaraeorum iactantiae temere fidem habuisse, junioribus, ut solent, sequentibus. Nazaraei saltem non digni erant, quibus crederetur, cum, praeter istud Matthaei Hebraicum, etiam Apocrypha Jeremiae, teste Hieronymo in Matth. xxvii. 6. & Epiphanio teste, Pseudevangelia Jacobi & Joannis pro genuinis supponere atque venditare insigni impudentia fuerint ausi. Nullum certe in nostro Matthaeo reperitur indicium, unde colligi possit, ex alia in aliam linguam fuisse conversum: plurima vero alii suadent. Si enim Matthaeus Hebraice scripsit, qui factum ut tam cito scriptum periret, ut ne unus fide dignus testis, qui se illud vidisse affirmaret, ex tota antiquitate superesset? ut ipse Marcus Evangelista Matthaei verba Graeca in suum Evangelium transferret? ut interpretatio nominum Hebraicorum, qua Hebraice scribenti non opus erat, apponeretur? ut testimonia V. T. non ex Hebraico fonte sed ex versione Graeca, etiam ubi ab Hebraeo dissentit, citarentur? ut denique omnes quae extant Versiones, Latina, Syra, Copta, Armena, Aethiopica non ad authenticum, sed ad Versionem Graecam, si placet, adornarentur? Quorum omnium ratio in aperto est, si Matthaeum Graece scripsisse concedamus. Adde nullo modo credibile esse, Apostolos circa alterius Apostoli scripta in aliam linguam convertenda fuisse occupatos; quin potius videretur, easdem rationes, quibus Jacobus vel Joannes permoveri poterant, ut talem Versionem adornarent, debuisse etiam ipsum Matthaeum movere, ut primum non Hebraice sed Graece scriberet. Quoquo modo autem se res habeat, illud apud omnes in confesso est, ipsum Matthaei Autographum, sive Hebraice sive Graece exaratum fuerit, dudum intercidisse, nec aliud hodie extare veram inter tot varietates inveniendi lectionem medium, praeter diligentem exemplarium & monumentorum, quae supersunt, collationem & considerationem.

1 ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Ἀβραάμ, υἱοῦ Ἀβραάμ.
2 Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ.

Ἰσαάκ

~Δαυὶδ

1. Χριστοῦ] — *Versio Æthiop.* probante *J. Millio* prol. 1213. Praeterrationem; cum enim in eo esset Matthaeus, ut Jesu Christi dignitatem a contemptu Judaeorum vindicaret, consentaneum utique erat, ut statim in limine mentione ejus facta titulum honoris apponeret, nec nomine proprio Jesum solum, sed etiam Christum sive Messiam appellaret.

Δαβιδ] Haec vox in MSS. plerumque per compendium scribitur Δαδ̄ omīssa tertia & quarta litera: integre autem scribitur Δαυιδ̄ in Codicibus veteribus A C D L item *Claromontano* & *Boerneriano* Epistolarum Paulinarum, in editione *Complut.* & *Bengelii*, in *Psalterio* Paris. 1559. edito, in Edit. Romana τὸν O. & in *Psalterio* literis uncialibus exarato. Ita etiam scribunt *Origenes* contra Celsum, *Eusebius* in *Psalmos*, *Basilius* Seleuciensis, *Theophylactus* MS., *Elias* Cretensis, *Suidas*, probantibus G. *J. Vossio* de Art. Grammat. p. 24., *J. C. Suicero*, & *B. de Montfaucon*; denique Versiones omnes. Nec sane orthographiae ratio aliter postulat, adeo ut appareat neque *Erasmus*, neque, qui hunc potissimum secutus est, *Stephanum*, scripturae compendium asscutos fuisse, cum Δαδ̄ repraesentarent per Δαβιδ̄.

Ἀβραάμ] Ἀβραάμ Editio *Erasmi* 1. 2. *Stephani* 2. 3.

2. ἐγέννησε] ἐγέννησεν Codices veteres omnes & juniores plurimi, Editio *Complut.* & *Erasmi* 1., qui tamen Editione 2. & seqq. istud ὡ hic & ubique nimium scrupulosa diligentia resecurit, ejusque facti rationem reddidit in Annotationibus: „ Jam illud”, inquit, „ minutius videri poterat quam ut admoneretur, nisi nunc potissimum in eo negotio versaremur, variare Graecos codices; in quibusdam addi ἑφιλεκτικόν, in plerisque „ non addi — proinde non est quod ea res magnopere moveat lectorem, sive reperiat additum, sive secus.

1. Βίβλος γενέσεως Ἰησῆ] Gen. V. 1. habemus בְּרֵשִׁית הַלְוִיָּהּ הַזֶּה, quod οἱ O. vertunt: αὐτὴ ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. *Aquila* vero: τὰτο βίβλιον γεννημάτων Ἀδάμ. recensentur autem ordine, qui Adamo prognati sunt filii, & nati natorum, & qui ab istis nati sunt ad Noam usque; eodem sensu venit vox γενέσεως Gen. VI. 9. X. 1. XI. 27. XXV. 12. 19. XXXVI. 1. 9. Num. III. 1. 1. *Chron.* 1. 29. *Ruth.* IV. 18. Hic vero βίβλος γενέσεως non ab Abrahamo, a quo incipit, sed a Christo, in quo definit, denominatur: quo significatu etiam *Herodotus* usurpat l. 2. p. 165. γενεολογίασι δὲ αὐτῶν τὴν γενέσιν, & initio libelli de Homero: περὶ Ὀμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτής. *Bereischith* R. XII. „ pluvia habet generationes S. „ D. an pluvia habet patrem? *Job.* XXXVIII. 28. „ ros habet generationem S. D. ib. aut quis genuit stillas roris? ” Licetbit ergo interpretari seriem personarum generatarum, a quibus originem trahit Jesus; ut intelligatur titulus esse non totius Evangelii, sed tantum Genealogiae a commate 2. ad 16.

υἱοῦ] Haec vox latiori sensu apud Hebraeos accipitur, quibus non filium tantum proprie ita dictum, sed etiam nepotem, abnepotem, omnesque qui ab aliquo genus habent, denotare solet.

Χριστοῦ υἱὸς Δαυὶδ] In scriptis Judaeorum & veterum & juniorum frequentissime occurrit nomen *Messiae filii Davidis*, aut *filii Davidis κατ' ἐξοχὴν*, quin etiam ex libris N. T. patet, quam vulgata haec appellatio fuerit. *Thargum Jerem.* XXX. 9. & *Hose.* III. 5. & obedient *Messiae* filio Davidis & *Messiae* filio Ephraimi. *Avoda Sara* f. 5. 1. Dixit R. Jose: Filius Davidis non venit, donec consummatae fuerint animae. . . Tradiderunt Rabbini, *Messiam* filium Davidis revelandum esse cito. *Avoth* 34. R. Juda dicit: qua generatione veniet filius Davidis, domus conventus erit lupanar — R. Neharai dicit: qua generatione veniet filius Davidis, adolescentes pudescient faciem seminum. *Sota* f. 49. 2. R. Nehemias dicit: qua generatione veniet filius Davidis, impudentia

crescet. *Sanhedrin* f. 38. 1. Filius Davidis non venit, priusquam defecerint duae familiae patrum ex Israele. *ib.* hebdomas, qua filius Davidis veniet. *Joma* f. 10. 1. Dicit R. Juda, dixisse Rabbam: Filius Davidis non venit, donec regnum illud impium se extenderit in toto mundo — dixit R. Chama filius Chaninae: Non veniet filius Davidis, donec consummetur regnum vilissimum ex Israele. Dixit Zeiri, dixisse R. Chaninam: non veniet filius Davidis, donec penitus deficiat superbia ex Israele. *Schabbath* f. 139. 1. Dixit R. Malai, nomine R. Eliezeris filii R. Simeonis: non veniet filius Davidis, donec penitus deficiant omnes judices & moderatores ex Israele — dixit R. Joannes: filius Davidis non veniet nisi in generatione, quae aut tota plena est justis, aut tota plena peccatoribus. — Quaerentibus discipulis a praeceptore suo R. Jose filio Kisma; quando filius Davidis venturus esset, respondit: vehementer metuo, ne forte a me petatis signum. *Schemoth* R. XXV. Dixit R. Levi si custodierint Israelitae Sabbatum vel uno die, uti decet, filius Davidis veniet. *Schir* R. I. 13. R. Jochanan dixit: filius Davidis veniet: & Res Lakisch idem dixit. *Eccha* R. praef. Dixit R. Jose filius Chalaphthae: quicumque scit, quot annos Judaei idolis servierint, scit etiam, quando filius Davidis sit venturus.

υἱοῦ Ἀβραάμ.] Hoc de Davide dicitur; solet enim vox filii ad nomen proxime praecedens jungi, ut *Zach.* I. 1. *Luc.* III. Abrahami mentionem adjecit Matthaeus, tum ut genus ad primam stirpem referret, a qua commate sequenti incipit, tum ut primo intuitu ostenderet, Jesu natales fuisse illustres, qui & ad Davidem regem celeberrimum, Deoque dilectissimum, & ad Abrahamum, qui eximio modo amicus Dei appellatus est, genus suum referret. Caute autem nec ab Adamo communi omnium hominum parente inceptit, neque Esauum aut Ismaelem in Catalogo recensuit, ne Judaeos, quibus scribebat, offenderet. v. infra III. 9. *Jo.* VIII. 39. *Rom.* IX. 7.

Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.

Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρές καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμαρ.

3

Φα-

„Etiam si nos communem Graecorum linguam in hoc secuti sumus, addito ν, quoties sequitur vocalis, o-misso quoties sequitur consonans”. Schol. *Aristoph.* Nub. 741. Ἰσέον ὅτι οἱ Ἀττικοὶ πάντα τὰ ἐνικά τι καὶ πληθυντικὰ τρία πρόσωπα ῥημάτων, καὶ τὰς τῶν ὀνομάτων δόλικας τῶν πληθυντικῶν, συμφώνως καὶ φωνήεντος ἐπιφερο-mένους, μετὰ τῷ ν. γράφουσιν, ὡς ἐστὶ σαφῶς συμβαλεῖν ταῖς τοῖς πάντοσοφῶς πεπονημέναις ἐντυγχάνοντι βίβλοις. Οἱ δὲ Ἰωνες διχα τοῦ ν. τοῖσιν δὲ τι — καὶ ἐν τοῖς εἰς ν. καὶ εἰς σ. λήγουσιν ἐπιρρήμασι ποιεῖν ἐκτάσιν, ὡς τὸ πρόθεν, κερθεν, ἐπενερθεν, τὸ ἑτάς, αὐθίς, πολλὰκις, εὐθύς, ταχύς, ἄρρημας, καὶ τοῖς ὁμοίοις. Τοῦτο δὲ ἔτις ἔχει εὐρήσεις ἀκρι-βῶς σκοπῶν.

[Ἰούδαν] Ἰούδα Colbertinus.

2. Licet in genealogia nulla necessitas cogeret fratres intextere, tamen a Matthaeo & hic mentio fit *fratrum Judae*, & commate sequenti *Zara Phares*o fratri gemello jungitur, quin etiam commate 11. de *Jechonia & fratribus ejus* sermo est; idque sine dubio de industria & certo consilio. Nimirum ut objectioni Judaeorum responderet, quos offendebar, Jesum *Jacobo, Joseti, Simoni & Judae* *Matth.* XIII. 55. 57. praeferrī, cujus tamen rationem nullam videbant. Observat igitur Matthaeus, non folere Deum eos homines aliis aut aequare aut praeferre, quos fors nascendi aut aequasset aut praetulisset; sic *Judam* fuisse antepositum Rubeni primogenito *Gen.* XLIX. 8. *Zaram*, qui iudicio obstetricis primogenitus fore videbatur, mirabili divina providentia post Pharesum fuisse natum *Gen.* XXXVIII. 28. & ex filiis Jo-siae non primogenitum Joananum, sed secundum *Jojakimum* (qui hic *Jechonias* appellatur) patri in Regno successisse. *1. Chron.* III. 15.

3. Praeter morem etiam in genealogiis receptum *quatuor Mulierum* fit mentio; *Thamaris*, quae ex incesto cum Juda focero concubitu peperit; *Rachabae* scorti Jerichuntini Salmoni nuptae; *Ruthae* Moabitidis; quae variis artibus nuptias Boaz conciliaverat; tandem *Bathsabae* uxoris Uriae, cum qua David adulterium commiserat. Solent quidem alias Judaei sese efferre propter *quatuor Matres*, quas vocant. *Thargum Hieros.* *Gen.* XLIX. 26. *Num.* XXIII. 9. & *Deut.* XXXIII. 15. „propter meritum Patrum iustorum Abrahami, Isaaci & Jacobi, qui assimilantur montibus; & „propter meritum quatuor matrum, Sarae, Re-beccae, Rahelis & Leae, quae assimilantur colli-bus, populus seorsim habitat, neque com-miscetur consuetudinibus gentium. *Beres.* R. „XXXIX. 15. tres patres & quatuor matres.” Qui factum igitur, ut tribus Patribus Abrahamo, Isaaco & Jacobo non quatuor illae matres & uxores legitimae, sed quatuor non integrae famae mulieres a Matthaeo jungerentur? Respondeo, id iterum factum, ut tacitae Judaeorum objectioni occurreretur. Scipus enim, cum primum mysterium de Christi nativitate evulgaretur, multos re-pertos fuisse, qui contradicerent in primis inter Judaeos, ita ut *Ebionitae*, licet Jesum pro Messia haberent, illum tamen naturaliter ex Josepho geni-tum credere mallent, reliqui vero non juniores solum Judaei, verum etiam veteres, quod *Celsus* & libri Thalmodici testantur, ad iniquas suspiciones se conferrent, Jesumque ex adulterio natum palam dictarent, eoque praetextu & ipsum & totam doctrinam ejus rejicerent. His Matthaeus obviam ire decrevit, atque, uti accurate disputantium mos

est, demonstrare, tum suspiciones istas ab omni veri specie esse remotas, quod docet com. 17. & seqq., tum etiam illos, qui suspiciones istas depone-re nollent, causam non habere, cur ideo ipsi Jesu ejusque doctrinae minus faverent. Si enim posteris Judae, si Davidi & Salomoni nulla macula adhaesit, quod mulieribus peccatricibus prognati essent, si manifesta parentum peccata filiis ex-probrari non debent, quid iniquius, quam suspici-onibus indulgere, iisque etiam illum premere, ad quem omnino non spectant?

Quid quod Judaei quatuor istas mulieres non excusant solum, verum etiam summis laudibus ce-lebrant? *Nazir.* f. 23. 1. *Thamar* scortata est, ut exorirentur ex ea Reges & Prophetae — Dixit R. Samuel senex focer R. Samuelis filii R. Immi, significari his verbis: *justior est me*, cognovisse Judam, eam iustam fuisse, & consilio glori-ficandi nomen Dei id fecisse. *Megilla* f. 10. 2. scribitur, *Thamarem* texisse faciem suam — quia jam antea, cum esset in domo foceri sui, texerat faciem suam, ita ut Judas eam de facie non nosset: & ob hanc verecundiam meruit, ut ex ea prodirent Reges & Prophetae. *Sota* f. 10. 1. Dixit R. Zutra filius Tobiae, Dixisse Rabum verbis Rabi, alii autem dicunt R. Joannem id dixisse nomine R. Siméonis filii Jochai, praestare homini, ut projiciat se ipsum in fornacem, quam ut publice pudore afficiat faciem socii sui. Unde nobis hoc probatur? Exemplo *Thamaris*: Agnosce quae-so *Gen.* XXXVIII. 25. — Postquam Judas confessus est & dixit: *justior est me*, exivit filia vo-cis & dixit: Tu liberaisti *Thamarem* & duos filios ejus ex igne, ita vivas, sancte tibi promitto, me propter meritum tuum tres posterorum tuorum ex igne liberaturum. Quinam illi sunt? *Chanania*, *Mi-sael*, & *Azarias*. *Bereschith* R. LXXXV. 2. R. Samuel filius Nachma explicuit *Jerem.* XXIX. 11. *ego novi cogitationes, quas cogito de vobis, cogita-tiones pacis & non in malum*. Judas occupatus erat ut uxorem duceret: Deus autem sanctus Benedi-ctus, ut crearet lucem regis Messiae, qui natus est ex Juda & *Thamar*.

1. *Zevachim* f. 116. 1. & *Mechilta* in *Ex.* XVIII. 1. Dictum perhibetur, *Rahab* scortum habuisse annos decem, cum Israelitae exirent ex Aegypto, & scortatam fuisse annos quadraginta, quos ex-gerunt Israelitae in deserto, denique profelytam factam fuisse post quinquagesimum aetatis annum. Dixerat ea: condonet mihi Deus peccatum meum pro mercede funis, fenestrae & lini. *Megilla* f. 14. 1. Regessit R. Ima senex R. Nachmano: octo prophetae, iidemque sacerdotes orti sunt a *Rahab* meretrice, *Neria*, *Baruch*, *Seraja*, *Machafia*, *Je-*

Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἑσῶμ.

Ἑσῶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ.

4 Ἀράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμναδάβ.

Ἀμ-

3. τὸν secundo loco] — 87.

Ζαρά] Θάρα 57.

Ἑσῶμ] Ἀσράμ D. apud Lucam. Ἑσῶν Editio Ariae Montani 3.

4. Ἀμναδάβ] Ἀμναδάμ 1. (semel) 16. 53. 60. 72. 86. 89. 90. *Evang.* 3. 4. 21. 22. 23. 25. *Macarius Chrysosthalus*. Contra veritatem Hebraicam, libris Graecis aberrantibus, tum propter praecedens vocabulum Ἀράμ, tum quia longe plura nomina propria definunt in αμ, Roboam, Joram, Joatham, Abraam, tum quia Graecis infuctum est, ut nomen definat in litera β., tum denique quia literae μ & β in MSS. Codicibus sunt similes.

Jeremias, Hiskias, Chanameel & Sallum. R. Juda dicit: etiam Huldā ex posteris Rahab meretricis fuisse. f. 15. 1. Tradiderunt Rabbini: quatuor mulieres pulchrae fuerunt in mundo, Sara, Abigail, Rahab, & Esther. *Ruth*. R. 1. 2. R. Simon nomine R. Josuae filii Levi, & R. Chema pater R. Josuae nomine R. Non dati sunt libri Chronicorum nisi ad gloriam 1. *Chr.* IV. 21. *familiae domus texturae lini*: haec est Rahab meretrix, quae abscondidit exploratores in lino; in domo adjurationis: quia adjuraverant eam exploratores; & viri Cosba, quia mentita est regi Jerichuntis — & incolae Lechem, quia adhaesit Israeli — Dixerunt: X. Sacerdotes Prophetiae orti sunt ex Rahab meretrice, Jeremias, Helkias, Seraja, Mahasia, Hanamael, Sallum, Baruch; Neria, Ezechiel, Busi; sunt quid dicant, etiam Huldā Prophetissam ex filiis filiorum Rahab meretricis fuisse.

Berachoth f. 7. 2. Quare vocata est *Ruth*? Respondit R. Joannes: quia meruit, ut ex ea oriretur David, qui וְיִרְרָגִי irrigavit Deum O. M. canticis & hymnis. *Sota* f. 47. 1. ex mercede quadraginta duarum oblationum quas obtulit Balac rex Moab *Num.* XXIII. 1., meruit, ut oriretur ex eo Ruth, ex qua ortus est Salomo. *Thargum* in *Ruth*. II. 12. 13. & dictum est mihi in Prophetia, orituros esse ex te reges & prophetas — & partem tuam fore cum Sara & Rebecca & Rahele & Lea. 15. & *Sanhedrin* f. 93. 2. dictum est in Prophetia orituros ex illa sex justos mundi totius, quorum singuli benedicendi sint sex benedictionibus, David, & Daniel cum sociis suis, & Rex Messias. *Bereschith* R. L. 16. *Et duas filias ejus inventas*. Dixit R. Tobia R. Isaaco, duae inventae sunt, Ruth Moabitis, & Naeman Ammonitis. Dixit R. Isaac: *Inveni Davidem servum meum Psal.* LXXXIX. 21. Ubi? invenit ipsum in Sodoma. *Thargum* 1. *Chron.* IV. 23. Ruth mater regnorum. *Bereschith* R. LI. 10. & *Ruth*. R. IV. 14. 19. *virificemus patri nostro semen*. R. Tanchuma nomine R. Samuelis: non dictum est filium, sed semen, quod prodire debebat ex loco alio sive peregrino. Ecquodnam vero est illud? Rex Messias. *Bemidbar* R. VIII. f. 19. 1. ex filiabus ejus acceperunt ad sacerdotium, & genuerunt filios, qui stabant & ministrabant ad altare & intrabant in Sanctum, & benedicebant Israeli nomine Dei pronuntiato. Hi sunt Baruch filius Neriae, Seraja filius Mahasiae, Jeremias filius Hiskiae, Hananael filius Sallum. *Ruth*. R. I. 4. Traditio nomine R. Meir: non faciunt profelytos neque baptizant eos, neque traditio fuit renovata, neque multati sunt, propter eos scriptum est

Deut. XXIII. 4. *Ammonita*, non autem Ammonitis: *Moabita*: non autem Moabitis. I 21. Poas exposuit traditionem: *Ammonitam*, non Ammonitidem; *Moabitam*, non Moabitidem. & II 5. & IV. 1. 5. & *Jebamoth* f. 69. 1. *Ruth* R. II. 5. & III. 12. 15. Dixit R. Juda filius R. Simonis: steterunt ex illa sex justī, quorum singuli habent sex proprietates — Sextus est rex Messias, sicut dicitur *Esaī* XI. 2. *Medrasch Thehilim* I. & IX. 6. Ammonita & Moabita prohibiti sunt prohibitione aeterna: sed mulieres eorum permissae sunt statim. *Kobelet* R. X. 1. Doegus & Achitophel — contra Davidem loci sunt: familia ejus illegitima est; nonne ipse est ex Ruth Moabide? *Jebamoth* f. 67. 2. & *Samuel* R. XXII. Dixit Saul; si David venit de stirpe Perez, rex evadat, quirex rumpit sepimentum, nec est qui illum cohibeat. Dixit ei Doeg Edomaeus: quid quaeris, utrum sit ex familia, quae ipsum Regno reddat idoneum? quaere potius, an dignus sit, qui veniat in congregationem, nam ortus est de Ruth Moabide? Respondit Abner: Ammonitam excludi scimus, at non Ammonitidem: Moabitam, at non Moabitidem *Deut.* XXIII. 3. Regessit Doeg: sicut ibidem *Com.* 2. excluso spurio intelligitur etiam excludi spuria: ita etiam Ammonitis cum Ammonita. At, inquit Abner, ratio addita excludit non feminas sed viros solum, dicitur enim: *quoniam non occurrerunt vobis cum pane & aqua*; jam vero mos non est, ut feminae ita faciant. Reposuit Doeg: debuissent viri viris occurrere, & feminae feminis. Tacuit Abner & exivit, ut consuleret scholam.

Denique etiam *Bathsabam* ab adulterii crimine absolvent Judaei statuantes, sui juris eam fuisse, postquam ab Uria in bellum ituro, pro more gentis, libellum repudii accepisset.

Qui Thamarem, Rahab, Ruth & Bathsabam in genere Messiae numerari gloriantur, quid habent quod in Maria virgine cavillantur? quique aperta crimina excusant, cur jam ad inanes suspiciones tam sunt proclives, si non studio partium ducuntur? cur vitilitationibus suis Doegum & ipsum Samaelem imitari potius, quam a falsa criminatione abstinere maluerunt?

Phares.] *Beres.* R. XII. 5. R. Barachia, nomine R. Samuelis dixit: Licet res creatae sint in perfectione sua, tamen ex quo peccavit Adamus primus, everstae sunt; neque restituentur, donec veniat filius Perez i. e. Messias. *Schemoth* R. XXX. R. Afhu — Perez — quia Messias stabit ex illo, in cujus diebus Deus deglutiet mortem S. D. *Esaī.* XXV. 8.

Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασών·

Ναασών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών.

Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοόζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ·

Βοόζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὲδ ἐκ τῆς Ῥούθ·

Ὠβὲδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί.

Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα·

Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν ~Σολομῶντα· ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίεου.

Σολομών δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ·

Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά·

Ἀβιά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά.

8 Ἀσά

~Σολομῶνα

Ναασών] Ναασών L. Ev. 21. Versio Latin. Copt. Ἀασών 6. Theophylactus MS. a prima manu. Ἀασών 71. Ναασών Ev. 23. Suidas, Chrysocephalus, Theophylactus editus. Ναασών Editio Erasmi 1. 2.

Σαλμών, Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν] — 1.

5. Βοόζ] Βοός C D in Luca. Ev. 1. femel. Versio Copt.

ἐκ τῆς Ῥαχάβ] — 59. Santes Pagninus etiam haec verba in sua versione praetermisit.

τὸν Ὠβὲδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὠβὲδ δὲ ἐγέννησε] — 59.

Ἰεσσαί] Ἰαβὲδ C. Versio Copt. Epiphanius Ancorat. 59. Hieronymus de Nom. Hebr. forte quod librario Job notior esset quam Obed. ὠβὲδ 80. Chrysoceph. ὠβὲδ Ev. 20,

6. ὁ βασιλεὺς] — 1. 71. Versio Syr. Copt. Arab. Codex Latinus, Augustinus, Autor Operis Imperf. J. Milio iudice prol. 1245. 1471. irrepit ex praecedentibus verbis: nostra vero sententia Matthaeus utrumque scripsit certo consilio, quia ad honorem Jesu pertinebat, ut dignitatis majorum ejus, inter quos David praecipue numeratur, repetitam mentionem faceret. Confer 1. Reg. I. 1. 13. 28. 31. 32. 37. 38. 43. 47. unde manifestum est, repetitionem istam scriptoribus sacris non esse insolitam.

Σολομῶντα] Σολομῶνα ACDEGKLM 2. 10. 11. 12. 15. 27. 33. 37. 38. 39. 42. 44. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 70. 71. 72. 73. 76. 78. 89. 90. 91. 106. Ev. 1. 2. 3. 4. 8. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. Editio Complut. Erasmi. Colinaei, Steph. 1. & 2. Bengelii. Versiones omnes. Ut adeo Stephanus cum Beza nescio rursus quas rationes Grammaticorum potius, quam veterum Codicum fidem secutus videatur, cum postea ederet Σολομῶντα. Non nescio observationem Suidae, qui κλέται δὲ, inquit, Σολομῶν Σολομῶντος καὶ Σολομῶνος καὶ παραρξυτόνας Σολομῶνος. Ἡ δὲ παλαιὰ διαθήκη Σολομῶντα καλεῖται. At vero, praeterquam quod Suidas, dum affirmat, in V. T. codicibus legi Σολομῶντα, non obscure significat, in Novo non ita legi, ipsi τῶν Ὁ. Codices veteres Σαλωμών indeclinabile exhibent, quos Codex 1. qui & hic & commate sequenti Σαλωμών habet, imitatur. Debebat porro a Stephano, cum Σολομῶνα in Σολομῶντα mutaret, etiam in primo casu cum accentu circumflexo scribi Σολομῶν, non Σολομῶν. Nam κοιτῶν, νυμφῶν, ἀνδρῶν, ἀφροδῶν, ἄγων, αἶων, ἀυλῶν, Κεδρῶν, χειμῶν, βαυλῶν, Σιδῶν formant κοιτῶνα &c. sine T. At βοῶν, τιμῶν, κολοβῶν, Ξινοφῶν, Συλοσῶν & familia habent βοῶντος &c. Schol. ad Aristoph. Aves 884. πελικῶν μὲτος πελικῶνος κοινῶς. Πελικῶς δὲ Πελικῶντος Ἀττικῶς. & Servius in Aen. 1. 100. „Homerus”, inquit, „& Sarpedon, donis declinavit & Sarpedontis — Naturalis autem declinatio est Sarpedon, Sarpedonis — si autem genitivum in dontis miserit, a circumflexo venit, qui est in ultima syllaba nominativi”. Denique causa non erat, cur nomen Salomonis aliter atque aliter, modo Σαλωμών, ut hic apud Matthaeum, modo Σολομῶν ut Aet. VII. 47. ab omnibus editoribus exprimeretur.

7. Σολομῶν] Σολομῶν 72.

τὸν Ἀσά, Ἀσά δὲ ἐγέννησε] — 2.

4. Naasson frater Elisabethae uxoris Aaronis, Ex. VI. 23. Bemidbar R. XIII. & Medrasch Thebillim LXXVII. 2. Cum starent Israelitae juxta mare, disceptabant Tribus, singulis dicentibus: ego descendam primus; Naasson profuit primus in mare. Medras Aggada, Pirke Elieser 24. Mechilta in Ex. XIV. 22. f. 24. 2. Bemidbar R. XI. extr. Naasson rex tuit, & ipse obtulit primus — hic sanctificavit nomen Dei in Mari. XIII. f. 209. 3 filii sex orti ex Naassone fuerunt domini sex benedictionum. Hi sunt David, Messias, Daniel, Hania, Misael & Afaria — Messias S. D. Es. XI. R. Bibi nomine R. Rubenis dixit: propter sex res, quae ablatae sunt Adamo primo, & restituendae sunt per filium Naassonis, hic est Messias; splendor Jud. V. 31. vita S. D. Es. LXV. 22.

5. In libris V. T. nusquam legitur Rahab nupsisse Salmoni: Judaei autem veteres Josuam illam duxisse tradunt. Kobeleth R. VIII. 10. R. Bon dixit - Joseph ivit ad Assenath, Josua ad Rahab, Boas ad Ruth.

Boas] Thargum 1. Chron. IV. 22. Boas prima-

Ἀβιά] Ἀβιῶ Edit. Erasmi. Ἀβιῶδ D. apud Lucam.

rius sapientum Collegii Bethlehemitici.

8. Ex libris Regum & Chronicorum constat Forathum non patrem sed avum Osiae fuisse, ita enim sequuntur in serie genealogica, Forath, Ochozias, Joas, Amasias, Ozias; quos etiam Codex D. apud Lucam inseruit. Observandum porro, Lucam a Zorobabele ad Christum numerare personas XXI., Matthaeum vero nonnisi XI., item a Davide ad Salathielem Lucam habere XXII. Matthaeum vero nonnisi XVI., ubi quivis facile intelligit, fieri non potuisse, ut in duplici serie eodem communi stipite progenitorum & in eadem persona desinentium numerus accuratus adeo variaret. Huc etiam pertinet, quod apud Matthaeum unus tantum Jechonias reperiatur, cum in libris Regum & Chronicorum duos habeamus patrem & filium, Joacim & Jechoniam. Nimirum nulla necessitas Matthaeum cogebat, ut singulas personas enumeraret, neque id ejus fuisse consilium verbum ἐγέννησε evincit, quod, uti ad comma primum notavimus, etiam nepos ab avo, imo pronepos a proavo generatus dici possit juxta Canonem Hebraeorum Jechamoth f.

- 8 Ἀσά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ·
Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ·
Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν.
9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ·
Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ·
Ἀχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν.
10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ·
Μανασσῆ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμὼν·
Ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν.
11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

12 Μετὰ

Ἀσά] Ἀσάφ C D. apud Lucam, 1. Versio Copt. Arab. Armen. Æthiop. Syr. posterior in margine. Epiphanius; quia Asaph, praefectus musicorum, notior erat Asa rege. Ἀσά 49. 64. Ev. 16.

9. Ἰωαθάμ] Ἰωάθαν D. apud Lucam.

Ἀχαζ] Ἀχας D. apud Lucam.

10. Μανασσῆ] Μανασῆ 61. 64. Μανασσῆ 47. 49. 51. 54. 55. 56. 58. 59. 62. 76. 80. 83. 90. Ev. 22. Theophylactus.

Ἀμὼν] Ἀμώς C M D. apud Lucam. 1. 33. 42. 60. Versio Copt. Opus Imperf. Epiphanius Haer. 21. Iterum quia Amos propheta notior erat Amone rege.

11. ἐγέννησε] + τὸν Ἰωακείμ [Ἰακείμ 1. 12. 70. 71. Editio Schmidii] Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησε M N. 1. 11. 12. 16. 33. 47. 48. 54. 56. 59. 61. a prima manu 70. 71. 91. editio Colinaei, H. Stephani A. 1576. & 1587. Schmidii. Versio Syra posterior in margine cum asterisco, Latina Castalionis, Bezae 1. & 2. Ed., Flaccii Illyrici, Gallicae A. 1560. Hispanica, Germanica Polani & Piscatoris. + τὸν Ἰλιακείμ Ἰλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωακείμ, Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησε D. apud Lucam. Epiphanius etiam p. 22. vitia hic esse exemplaria statuit, existimatque antiquam Lectionem Ἰεχονίας δὲ ἐγέννησε Ἰεχονίαν in nimis diligentes librarios incidisse, qui, quod ταυτολογίαν esse putarent, omiserint; ὑπὸ τινῶν ἀμαθῶν — ὡς κατὰ διόρθωσιν ὡφανεσθὲν ῥητόν, eaque occasione provocat ad τὰ ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων. Hieronymus aliud vitium subesse suspicatur: „Sciamus”, inquit, „Jechoniam priorem ipsum esse quem & Joakim: secundum autem filium, non patrem: quorum prior per k & m, sequens per ch & n scribitur. Quod scriptorum vitio & longitudine temporum apud Graecos Latinosque confusum est. Eo scilicet confugerunt, cum alia ipsis non pateret via, qua objectioni antiquis jam temporibus factae occurrerent, ejus idem Hieronymus, initio in Daniele, mentionem facit his verbis: „In Evangelio secundum Matthaeum videtur deesse generatio — quod ignorans Porphyrius calumniam struit Ecclesiae”. Praestitisset autem, nihil respondere, quam temere respondendo, auctoritatemque veterum Codicum, Versionum & Patrum in dubium vocando, multo majoribus se difficultatibus impedire. Matthaeum quidem ab Abrahamo ad Christum nonnisi XLI. personas numerasse satis probatur tum consensu Codicum veterum plerorumque, & Versionum, tum objectionibus Porphyrii atque Manichaeorum. tum Confessione Chrysostomi Hom. 4. item scholii ἀνεπιγράψ. Cod. 34. ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ δεκά τρία πρόσωπα τίθειεν ὁ ἐναγγελιστής. porro c Latinis Hieronymi, uti vidimus, atque Augustini, qui de Consensu Evang. II. 4. „acute” inquit, „animadvertendum est Matthaeum excepto ipso Christo XL. homines in generationum serie numerasse — non tamen eas in summam duxit, ut diceret, fiunt omnes XLII. Unus quippe in illis progenitoribus bis numeratur, i. e. Jechonias. item c. Faust. III. 4. Quid sibi velit numerus generationum secundum Matthaeum, ut ter XIV. digerantur, quibus in summa computatis una minus appareat? & de Diversis 63. quibus Autorem Operis Imperfecti addimus.

11. & 17. μετοικεσίας] μετοικησίας. & 12. μετοικεσίαν] μετοικησίαν L. 1. bis. 40. 72. Ev. 1. 7. semel. 16. 17.

67. 2. 70. 1. Kidduschin f. 4. 1. כְּנִי בְנֵי הָרִי כְּנִי הָרִי. Cumque ipsi unice propositum fuisset, ostendere Jesum ex praenobili & regia Prosapia ortum, illud obtinere utique potuit etiam non omnibus personis enumeratis. Si quaeris, cur Matthaeus, qui omnes primae classis personas enumeravit, in secunda & tertia plures omiserit? mihi videtur, ipsam primae classis enumerationem id effecisse; cum enim videret, tum illam duplici septenario, qui Judaeis numerus sacer est, contineri; tum totam seriem in tres periodos notabiles commode distinguere posse, eorum qui ante regnum, in regno, & post regnum ex illa familia fuissent prognati; τῶν δεκατεσσάρων numerum per omnes classes retinere, eoque fine quosdam rescare statuisse. Si porro quaeris: cur istos potius quam alios praetermiserit? ejus rei rationem ex similitudine nominum petendam esse existimo; licet enim יְהוֹשִׁיָּה & יְהוֹנָדָב Hebraeis diversissime scribantur, pronunciatione erant tamen simili Ὀχεζίας & Ὀζίας, ita ut ista duo nomina, inprimis a Galilaeis non distinctissime pronunciantibus, sono confundi faci-

le potuerint: quae res Matthaeo occasionem prae-buisse videtur, ab uno Ozia ad alterum transiliendi. Eadem, ni fallor, causa Jojakimum & Jechoniam in unum confudit. Multi vero tertiae classis ideo praetermissi sunt, quia nihil ad propositum Matthaei faciebat etiam illos recensere, qui nulla re gesta inclaruissent.

11. Si quis vero quaerat, quem morem secutus Matthaeus rationes ita inierit, ut ex XIV. ter sumtis nonnisi XLI. conficeret, eundemque Jechoniam ultimum classis secundae, primumque tertiae poneret? Respondeo, secutum esse morem Medicorum in numerandis diebus criticis; quam in rem duplex Galeni testimonium afferam, primum reperitur in Hippocrat. de Praenot. 3. ἀριθμῶνται μὲν τὰς ἐβδομάδας τοιαῦτα τρόπῳ βέλτεται, δύο μὲν ἐφ' ἑξὲς ἀλλήλων τὰς πρώτας κατὰ διάζευξιν, ἔπειτα δὲ αὐταῖς τὴν τρίτην καὶ συνάφειαν. Διάζευξις μὲν ἐν ἑνὶ ὅταν, ἐφ' ἑτέραν ἡμέραν ληξάσης τῆς προτέρας ἐβδομάδος, ἢ μετὰ ταύτην ἀφ' ἐτέρας ἀρχῇται. Συνάφεια δ' ὅταν ἡμέρα μία καὶ τῶν ἐβδομάδων ἀμφοτέρων γένηται, τελευταίας μὲν εἰς αὐτὴν τῆς προτέρας, ἀρχομένης δὲ τῆς ἐτέρας ἀπ' αὐτῆς.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος, Ἰερχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ.

Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ.

Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ.

Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ.

Ἐλιακείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζῶρ.

Ἀζῶρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ.

Σαδώκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχίμ.

Ἀχίμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ.

15 Ἐλι-

12. Σαλαθιήλ] Σαλαθιήλ Ευ. 1.

13. Ἀβιούδ] Βιούδ 47. 53. 56. 64.

Ἀζῶρ] Ἀζῶρ 1. Ἐζῶρ 52. Ἐζῶν Ευ. 4.

14. Ἀχίμ] Ἀχί 1. Versio Copt. Syr. utraque in Textu. ἀχὴν Edit. Erasmi. Ἀχίῖν Editio Bogardi. Ἰαχίῖν D. apud Lucam.

τῆς, καὶ οὕτω τὴν κ. ἡμέραν ἰσχυρότερον εἶναι τῆς Γ. ἐβδομάδος, ὡς εἶνε αὕτη κατὰ διάζευξιν ἡμετέρου, τὴν κα. ἡμέραν ἔν τινι κ. ἰσχυρότερον ἐχρῆν εἶναι. i. e. Hebdomadas hoc modo numerari vult Hippocrates, duas quidem priores disjunctim, tertiam vero quae illas sequitur conjunctim. Disjunctio autem est; quando prima hebdomade in uno die desinente, secunda ab aliō die incipit: Conjunctio quando unus idemque dies communis est duarum hebdomadum, priori quidem in illo die desinente, posteriori vero ab eodem incipiente. Ideoque diem vicesimum tertiae hebdomadis ultimum esse, quum si disjunctim numeraretur, non vicesimo sed vicesimo primo desinare oporteret. Alterum extat in *Hipp. Arboris*. 2. πλὴν ὅτι ταύτην τὴν ἐβδομάδα [τὴν Γ.] συνάπτει τῇ Β, καίτοι τὴν Β. ἀποκαρῆσας τῆς α.; ἀρχὴν γὰρ αὐτῆς ἔφθον εἶναι τὴν η. ἡμέραν, ἢ μὴνγε τῆς γ. τὴν ιε, ὡς τινες τῶν μετ' αὐτὸν ὑπέλαβον, ὅτι μὴδὲ τὴν κα. τὸ πέρας. ἀλλ' ἀρχὴν μὲν τῆς γ. ἐβδομάδος τὴν ιδ. ἡμέραν, τελευταίαν δὲ καὶ πέρας τὴν κ. Διατί δε τὰς πρώτας μὲν ἐβδομάδας κατὰ διάζευξιν ἀλλήλων ἔταξε, τὴν γ. δὲ τῇ Β. κατὰ συνέχειαν, ἐν τῇ περὶ χριστιανῶν ἡμερῶν πραγματεία λέλεκται i. e. Veruntamen tertiam hebdomadem secundae connectit, licet secundam a prima separasset, dixit enim secundae initium esse diem octavum, tertiae vero nec initium esse diem XV. ut quidam post ipsum putarunt, nec terminum esse diem XXI. sed initium quidem tertiae hebdomadis esse diem decimum quartum, finem vero terminumque esse diem vicesimum. Cur autem priores quidem hebdomadas disjunctim ordinaverit, tertiam autem conjunctim secundae, in tractatione de diebus criticis dictum est.

Eodem fere modo Judaei numerant tempus dupplicis Nasiraeatus esse LIX. dies; quia dies XXX. ultimus dies primi Nasiraeatus & primus secundi habetur. *Nafir* III. 2.

R. *Bechai* ad *Gen.* XXXVIII. observat: a Davide ad Jechoniam omnes fuisse & Reges & Regum filios. Tali prosapia gloriatur Julius Caesar oratione funebri in obitu Juliae amitae apud *Sueton.* *Jul.* 6. Est ergo in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines pollent, & cerimonia Deorum, quorum ipsi in potestate sunt Reges.

μετοικεσίας] *Hypocratio*. μέτοικοι μὲν ἔσιν ὁ ἐξ ἐτέρων πόλεως μετοικῶν ἐν ἑτέρᾳ, καὶ μὴ πρὸς ὀλίγον, ὡς ἔτερος ἐπιδημῶν, ἀλλὰ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατασπασάμενος. *Isostrates Paneg.* τὸς δὲ μετοικῶν, καὶ φύσει πολιτὰς ὄντας νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστρεφῆσθαι. de *Fugo & Aegipet.* & *Epist.* 8. πλεὺ γὰρ ἀβλιώτερον, παρὰ τοῖς αὐτοῖς

τὸν Ἀζῶρ Ἀζῶρ δὲ ἐγέννησε] — 46.

πολίταις ἡττημένοι οἰκῶν, ἢ παρ' ἐτέροις μετοικῶν. *Arístoteles de Rep.* II. 1. ὁ δὲ πολίτης οὐ τῷ οἰκῶν πα πολίτης ἔστι. καὶ γὰρ μέτοικοι καὶ δῶλοι μετέχουσιν. καίνοισι τῆς οἰκείας. *Taos* apud *Stobaeum* XXXVIII. ὅτι μέτοικος, ὀνειδίζουσι δὲ πολλοὶ λέγοντες μέτοικε. *Joseph. Ant.* I. 1. 4. ὁ θεὸς μετοικίζει τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Ἑὼαν ἐκ τῆς κήτης εἰς ἕτερον τόπον. *Dio Cass.* p. 48. Ἐλεύτιοι — εἰς ἕτερον τινὰ καὶ πλείω καὶ βελτίονα χώραν μετοικισθῆσόμενοι. *M. Antioch.* X. 8. ὡς περ εἰς μακάραν τινὰς ἡσῆς μετακισμένους. *Lucianus Dial. Mori.* II. 1. εἰ φέρομεν, ὦ Πλάτων, Μένιππον τῆτον τὸν κύνα παροικῶντα, ὥς ἡ ἐκείνου ποῖ κατέσθον, ἢ ἡμεῖς μετοικῶμεν εἰς ἕτερον τόπον. *Justinus Hist.* VIII. 5. de Philippo Macedone. Ut pecora pastores nunc in hibernos nunc in aestivos saltus trajiciunt: sic ille populos & urbes, ut illi vel replenda vel derelinquenda quaeque loca videbantur, ad libidinem suam transfert. *Codic.* I. X. Tit. 4. super *metoecis* — qui jussu Principis in alium locum translationi sunt. *Panegyricus* Flavianus nomine Constantino dictus 4. Pater tuus civitatem Heduarum voluit jacentem erigere, perditamque recreare, non solum pecuniis ad Calendaria largiendis — sed & metoecis undique transferendis. *Μετοικεσίαν* εἰ Ὁ. vocare solent Judaici populi translationem ex patria in Babyloniam, quae Hebraeis *Captivitatis* nomine venit 4 *Reg.* XXIV. 16. &c. vid. *Act.* VII. 4. 43.

ἐπὶ] *Porphyrius* de *Abstinent.* IV. 17. Βαρδαῖος ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν γεγονώς.

16. *Druthmarus*. Cum audis virum — consuetudo Historiographorum est, historiam sic scribere, sicut eo tempore putatur, quando res agitur. *Μαρία*] Idem nomen fuit forori Aaronis & Moïsis. *Joseph Bell.* VI. 3. 4. γυνὴ τις τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοικούντων Μαρία τένομα. *Luc.* I. 48. XI. 27. *Ovid. Metam.* XV. Quam sua progenies: neque enim de Caesaris actis ulium majus opus, quam quod pater extitit hujus — quam tantum genuisse virum — qui nominis haeres impositum feret unus onus, caesique parentis Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.

Genus Christi non a Maria, sed Josepho ducitur, more scripturae, & juxta Canones Hebraeorum, qui non solent in generationibus ordinem mulierum texere, quod notatum Hieronymo, Augustino, Theophilo Antioch. Chryostomo H. 2., Damasceno de Fid. Orthod. IV. 14. *Quaest.* & *Resp.* ad Orthod. CXXXIII. inter opera *Justin.* *Bereschith R.* VII. 3. *Jebamoth* f. 54. 2. *Βαυα* Βα-

- 15 Ἐλίουδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ·
Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν·
Ματθάν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.
16 Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας,
ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.
17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 Τοῦ

15. Ἐλεάζαρ] Ἐλιάζαρ 48. Versio Syr. Armen.

Ματθάν] Ματθάν 68. Ματθάν Editio Complut. Ματθάν D. apud Lucam.

16. Ἰησοῦς] — 1. 64.

ὁ λεγόμενος] — 64.

17. αἱ] — 76.

ἕως] + τοῦ 67.

Bathra f. 110. 2. אב תחת משפחא genus paternum

קרית אנה אב תחת משפחא קרית אנה אב תחת משפחא

משפחא vocatur genus: genus maternum non vocatur

genus. Quem morem etiam Homerum tenuisse

observatur in Schol. parv. ad Il. λ. 749. ἀπὸ μητρός

γὰρ ὁμηρος ἔδειξα σημαίνει, & ad Odyss. ε. 134. τὰ ἀπὸ

μητέρων ὁ σχηματίζει ὁ ποιητής & Heraclit. Pontic. Allegor.

Hom. σύνθετος γὰρ ὁμηρος, τοῖς πατράσιν ἐπιθέτοις χρῆσθαι,

τὰ δ' ἐκ μητέρων ἔκ. ἂν εἴροι τις ὅλως παρ' αὐτῶν. Hinc

Herodotus 1. 36. tanquam singulare quid de Lyciis

narrat, eos non a patribus, sed a matribus denomi-

nari consuevisse. ἐν δὲ τῷδε ἰδιὸν νεομύκασι, καὶ

ἑτέροις ἄλλοις συμφέρονται ἀνθρώπων, καλέεσι ἀπὸ

τῶν μητέρων ἑαυτοὺς: καὶ ἐκὼν ἀπὸ τῶν πατέρων. Εἰσο-

μύνας δὲ ἑτέρου τοῦ πλησίον, τίς ἐκὼν καταλέξει ἑαυτὸν,

καὶ τῆς μητέρας ἀναγγέλλεται τὴν μητέρα.

Cum autem ex iis, quae mox a Matthaeo sub-

jiciuntur, constat, Jesum non fuisse filium Josephi

naturalem, consequens est, ut intelligamus, fu-

isse filium adoptivum. Filios enim adoptivos in fa-

miliam ejus, a quo adoptati erant, transisse,

eumque patrem appellasse, notum est; ita Galba Pi-

sonem adoptando gentis Sulpiciae & Lutatiae de-

cora nobilitati ipsius adjecisse dixit, a Pifone eti-

am patris nomine vocatus Tacit. Hist. 1. 15. 17.

& Ovidius Met. XV. Augustum natum Caesaris,

& Caesarem Augusti parentem bis appellat, quod

etiam in nummis legitur. Cum igitur Josephus Ma-

riam uxorem & Jesum filium & haeredem a Deo

datum accepisset, manifestum est, Jesum in ip-

sius familiam insertum fuisse. Quod nisi admitratur,

ad quam familiam referetur; cum maternum ge-

nus, uti diximus, in censum non veniat? imo

eum puer, matrimonio inter Josephum & Mariam

consummato. natus, certissime ex genere Josephi

fuisset, tantum aberat, ut per miraculum interve-

niens fieret deterioris conditionis & nullius fami-

liae, ut hoc ipso potius & multo magis nobilitatus

fuisset, & omnia jura, quae natura dedisset; sal-

va atque integra servasse, merito sit existiman-

dus.

ἐγενήθη] γενεῶν Graecis & de patre & de matre

dicitur. Plut. Sympos. II. 4. λέγουσι τίνας πολλοὺς

πρότερον, ἢ γενεῶντες, οἱ ἄνδρες. Jnsit. p. 3. C. δι' τῆς

μητέρας, ἢ γενεῶντων, αὐτὰς τιθέντων. Agelil. p.

497. A. τὸ γενεῶν ἐξ αὐτῆς πατρίδος. & εἰ προσέ. πό-

λιτ. p. 791. F. Μασανάσση δ' ἰσορεῖ Πολύβιος C.

ἐτῶν ἀποθανεῖν, τετραεὶς καταλιπόντι παιδίαν; ἐξ

αὐτῆς γενεῶντων. Antonin. Liberal. ἐν γενεῶν κέ-

ρην. Dryope γενεῶν παῖδα. Palaeph. 2. Palsphac

γενεῶν παῖδα. Jo. XVI. 21.

17. Genealogiam Christi a Matthaeo & Luca editam comparantes, deprehendimus a Luca quidem eosdem omnes iisdemque nominibus numerari, qui in prima classe inter Abrahamum ad Davidem apud Matthaeum extant, verum pro XIV. regibus quos Matthaeus in secunda classe exhibet, apud Lucam reperiri viginti diversos, aliisque nominibus appellatos, in tertia vero Classe nonnisi in duobus prioribus & duobus posterioribus convenire, pro reliquis vero IX. quos habet Matthaeus, a Luca iterum recenseri XVIII. alios. Quaeritur igitur, quo modo intelligi possit, utramque Genealogiam, in qua tam apprensus dissensus conspiciatur, veram esse? Ea res tum Judaeos hodie tum Manichaeos olim ita offendit, ut putarent se satis habere causae vel totam doctrinam Christi vel saltem genealogiam utramque ceu falsam rejiciendi. vid. Augustin. c. Faust. III. 1. Dissensum, qui videbatur esse circa numerum conciliavi ni fallor ad comma 8., restat ergo quaestio de nominibus. Tota in hoc quaestio est, ut verbis Augustini c. Faust. III. 3. utar, quomodo potuerit duos habere patres Joseph addo, & Salathiel? Licet autem duos patres naturales nemo habere possit, potest tamen habere unum jure naturae & alterum adoptionis sive ἐπιγαμ-ερίου jure. Unde nobis visum est, verbis iterum Augustini utor, Quaest. in Deut. XXV. 5. magis secundum adoptionis morem, solvere in Evangelio, quaestionem de duobus patribus Josephi, quorum, quod unum commemorat Matthaeus, cum scilicet quod, genuit Joseph, alterum Lucas, cujus filius erat, Joseph. Si enim qui ex fratre viri dudum mortui generatus est, Judaeis potuit filius & σπέρμα illius viri appellari Matth. XXI. 24. multo potiore jure ita vocari poterat, qui a superstite sciente & volente adoptabatur, his adde quae de adoptione Jesu modo dicta sunt. Existimo autem Lucam simpliciter seriem eorum exhibere, ex quibus Josephus & Zorobabel per generationem naturalem orti sunt, Matthaeum vero ab ea, quam natura dederat, serie, studio ad jus adoptionis bis deflexisse, ut ad Reges genus Christi referret: Sicut quosdam de industria praetermisit, ne numerus singularium Classium ultra XIV. ex cresceret.

Ea pars Genealogiae, quae ad tempora libris V. T. posteriora pertinet, peti potuit ex tabulis publicis, quas ad tempora Herodis Magni asservatas fuisse testis est Julius Africanus apud Euf. H. E.

1. 7. ἀναγράφων εἰς τότε ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὄντων τῶν Ἑβραίων

καὶ

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστεύσεως γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ 18
Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὗρεθ' ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος
ἁγίου.

18. Ἰησοῦ] — Versio Latin. Irenaeus III. 18. opus Imperfect. Cum quibus faciunt Erasmus, Millius & Bengelius. „*Suspicio*, inquit, Erasmus, *additum Jesu* vel a scriba vel ex consuetudine recitationis Ecclesiasticae. „ Nam — ad contextum sermonis non perinde congruit additum Jesu nomen. Sic enim habet: & a trans- „ migratione Babylonis usque ad Christum generationes quatuordecim, Christi autem generatio sic erat. Re- „ petitur vox Christi a proximo”. Vix autem, puto, aut aberrationi scribae lectionem suorum codicum tri- buisset, si exploratum habuisset, in omnibus Graecis Codicibus ita legi: aut consuetudini recitationis Ec- clesiasticae, cum ipsa, si titulo credimus, vocem Ἰησοῦ non habeat. Ex Irenaei Latina Versione, quam Millius urget, nondum conficitur ipsum Irenaeum ita legisse, cum ad ipsius propositum aequo faceret lectio edita. Bengelius alio pugnat argumento; etenim, inquit, Graece Ἰησοῦς ὁ Χριστός dicitur, ὁ Ἰησοῦς Χριστός nusquam dicitur; quod tamen firmum esse non potest, nisi prius ipsi licentia concedatur, sex alia Actorum, Epistolarum, & Apocalypseos loca, quae sibi ipse objicit, immutandi atque refingendi. Quod tandem Erasmus ait, cum fine commatis praecedentis non satis congruere additum Jesu nomen, facile solvitur, si dicamus, optime congruere cum commate primo: Illius Jesu Christi, cujus genus enumeravi haecenus, nativitas ita sese habet. Mihi quidem nec auctoritas Latini interpretis nec argutiolae Criticorum, cum omnium Graecorum codicum, caeterarumque Versionum consensu ullo modo comparari posse videntur.

χρῆς] — 74.
γέννησις] γένεσις C. 1. Euseb. Demonstr. VII. 1. Maximus Dial. 3. γένεσις εἶπεν, οὐ γέννησις — ἔν ν. οὐχὶ δύο, in Vita Syncreticae p. 84. ap. Coteler. Astrologi hac voce pro suis praedictionibus ex Genesi sive themate natalitio pugnabant, quibus Orthodoxus respondet, τὸ πρὸς ἀνθρώπου οικονομικῶς γενέσθαι γένεσις ὀνόμασαι. Ab hoc commate inchoabant Graeci Lectionem, cui titulus est, εἰς ὅρθρον τῆς Χριστοῦ γενέσεως. Nec tamen auctoritate Maximi moveor, ut cum H. Grotio suspicer, olim plerosque Codices habuisse γένεσις, quin potius illum

κῶν γυνῶν; imo ultra Herodis tempora, teste fide digniore Fl. Josepho qui in vita sua i. successionem generis sui in tabulis publicis scriptam reperisse proficitur, τὴν μὲν ἔν τῃ γένεσι ἡμῶν διαδοχὴν, ὡς ἐν ταῖς δημοσίαις δέλτοις ἀναγεγραμμένην εὑρον, ἕτως παρατίθεμαι, τοῖς διαβάλλειν ἡμᾶς περιωμένοις χαίρειν φράσας. Be- sephib. R. XCVIII. Hillel unde fuit? Dixit R. Levi: tabulas genealogicas invenerunt Hierosolymis, & scriptum fuit in illis: Hillel ex Davide &c.

Γενεαί] Γενεά aetatem significat. Nostra aetas v. gr. eo temporis spatio circumscribitur, quo nos & nostri aequales in hoc mundi theatro partes Actorum sustinemus, & muneribus publicis rebusque gerendis idonei sumus. Praecessit aetas parentum, succedit aetas filiorum. Licet vero aetas ipsa, si singulos consideremus, modo brevior sit modo longior, pro communi tamen mensura triginta circiter anni computari solent, ita ut seculo uno tres γενεαί sive aetates contineantur. Herod. II. 74. γενεαί γὰρ τρεῖς ἑκατὸν ἔτια ἔσι & I. 7. ἀρξάντες ἐπὶ β. καὶ κ. γενεάς ἀνδρῶν ἔτια πέντε τε καὶ πεντακόσια παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν & VI. 98. ἐπὶ γὰρ Δαρεῖς τοῦ Ἰσάσπεις καὶ Εἰρέω τῷ Δαρεῖς, καὶ Ἀρταξέρξω τῷ Εἰρέω, τριῶν τουτέων ἐπέξῃς γενεῶν ἐγένετο πλὴν κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἡ ἐπὶ κ. ἄλλας γενεάς τὰς πρὸ Δαρεῖς γενομένας & Porphyr. Quaest. Homer. 14. ad II. α. 250. Νέστωρ δὲ γέρον, ἐφ' οὗ δύο μὲν γενεαί μερόπων ἀνθρώπων ἐφθιάδ', οἱ οὖν πρὸς τὴν ἄμραν τράφεν ἡδ' ἐγένοντο μετὰ δὲ τριτάτοις ἀνασσεῖ δύο μὲν γὰρ γενεαί ἐφθάρησαν τῶν πρὸ αὐτῶ, ἡ τῶν πατέρων, ὅφ' ἂν γεννηθεῖς ἀνετρέφῃ, καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν — τρίτης δὲ ἀρχει τῆς τῶν παίδων γενεάς, οἱ σὺν αὐτῷ ἐσάτρευσαν. — εἰ δὲ γενεαί λέγεται ἡ τὴν τέκτειν καὶ γενεᾶν τελείωσις, ἥτις τὴν τριακοταετὴν περίοδον ἔχει, ὁ τὰ ἐξήκοντα ἔτη πληρώσας, δύο ἂν ἦι γενεάς βιώσας — ὅτε δύο γενεαί ἀνθρώπων ἐφθάρησαν' εἰς ὅτι καὶ ἀνθρώπος φησὶν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ δύο περιδικίας γε- νεάς τὰς καλεσμένας ἀνθρωπίας, ὥσπερ ἔλεγε δύο τριακοταετίας, αἱ καλῶνται γενεαί ἀνθρώπων. Etymol. M. γε- νεα — ἐπὶ διαστήματος χρόνος τῶν μὴ κατ' αὐτὸ βεβιω- κότων, τῷ δ' ἡδὴ δύο μὲν γενεαί — γενεά λέγεται καὶ τὰ κ.δ. ἔτη, ὡς τὸ Τῷ δ' ἡδὴ δύο μὲν γενεαί. Demosth. . . . ἐπὶ τῆς ἡμιτέρας γενεᾶς Isocrat. in Busrilde, Her-

cules Perseo τέτρασι γενεαῖς ἐώτερος. Jambl. Vit. Pythag. 36. ἐπτα γενεαῖς ἔγχεα πρὸ Πλάτωνος. Plut. . . μετὰ τρεῖς γενεάς. de Orac. def. p. 415. E. ἔση λ. ποιῶσι τὴν γενεάν κατ' Ἡράκλειτον, ἐν ᾧ χρόνῳ γινώ- νωντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτῶ γενησῶμενος ὁ γονήσας. Dionys. Halicarn. tot γενεάς numerat, quot erant successiones regum. Aristides in Romam p. 209. γονόμενοι δὲ ὅμως ἐπὶ καιρῶν, ὥσπερ ἐν κλήρῳ περιδῶν, ἀποσάται τῶν ἑλλήνων ἑκάτεροι, οὐδ' εἰς μίαν ὡς ἐπὶ τὴν γενεάν διεσάσαντο τὴν τάξιν. Elias in Mo- num. Cotelerii κατὰ τὴν γενεάν αὐτῶ καλὸς ἔστι. καὶ λέγουσιν αὐτῶ, κατὰ δὲ τὰς ἀρχαίας τῆς; Ho- rat. Epodon XVI. 1. Altera jam teritur bel- lis civilibus aetas. & Carm. III. 6. 46. Aetas parentum pejor avis Tulit nos nequiores, mox duros Progeniem vitiosiore. Hebraeis vocatur 777. Gen. VI. 9. ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῶ. VII. 3. ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. XV. 6. τετάρτῃ Deut. VII. 9. εἰς χιλίας γενεάς XXIII. 3. ἕως δεκάτης γενεᾶς Job XLII. 15. τετάρτῃ γενεᾷ. ψ. CIV. 8. εἰς χιλίας γε- νεάς Epist. Jerem. 3. ἕως γενεῶν ἐπτα & in N. T. saepius.

18. μνηστεύσεως] Plut. Amator. p. 734. D., ταῦτη ἐμνηστεύοντο νεανίαί λ. Dio Cass. LVI. p. 393. μνηστεύειν ὑμῶν ἀπαλὰς ἔτι κέρας καὶ μήπω γάμον ἄγας [I. ἀράϊας] ἐπέτρεψα, ἵνα τὸ ὄνομα τῶν μελλονυμφῶν ἔχοντες. Isocrat. Helen. Βουλῆδ' ὅντος αὐτῶ μνηστεύσαι κόρην. γὰρ] Narrationem orditur Evangelista à conjunctione γὰρ, quae non causae, ut in aliis linguis, sed explanandi significationem habet, & converti in Latinum potest nempe, scilicet, nimirum. Ita eleganter Graeci loquuntur. Xenoph. Cyrop. VIII. ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι στρατεύων πολὺ ἐκράτει, τῷτο νῦν διηγῆσομαι. Πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείσας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλεί- ον διενεγκε τῷ πλείσται ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. I. I. Μάθε δὲ μὲν, ὅ παῖ, καὶ τὰδε τὰ μέγιστα. Παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ διωγὰς μνητ' ἐν σαυτῷ μηδέποτε μνητ' ἐν τῇ στρατιᾷ κινδυνεύσης. Hist. Graec. IV. φράσω δὲ καὶ τὸ πλῆ-θος ἐκατέρων. Συνελέγησαν γὰρ ὅπλινται Λακεδαιμονίων μὲν εἰς ἑξακισχιλίους. Herodot. II. 5. ἔτι δ' ἕτερον τοῖσδε. αἰγύπτῃ γὰρ φύσις τῆς χώρας ἔστι ταυτὴ & VI. 14. τὸν δὲ περὶ αὐτῶ ἤκειο, λέξω. ἀρίστη γὰρ λέγουσι. & de Vi-

19 ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι,

scriptorem titulum Lectionis cum eo, quod Apostolus scripserat, temere confudisse, aut in Codicem vitiosum incidisse existimo. Et quamvis argutae atque anxiae novitiorum scholasticorum distinctioni inter γενῆτον & γεννητόν parum tribuam, sciamque Jesum in libris sacris dici γενόμενον Gal. IV. 4. Rom. I. 3. Jo. I. 4. Cum tamen Jesus & infra commate 20. & II. 1. diserte vocetur γεννηθείς, & vox γενέσεως commate primo aliud significet, magis consentaneum videtur, eam lectionem a Matthaeo profectam fuisse, quam plerique omnes Codices Graeci exhibent, nimirum γέννησις. Conf. Luc. I. 14. 35.

γάρ] — 1 Versio Latin. Syr. Corp. Epirhan. Haer. 51.
μητρός] μηῆρος Erasim. 1.
πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτὴς] — Omissum de industria, ut recte judicat J. Millius, quod ἀπειπαθείαν B. Virginis oppugnare videretur.

19. παραδειγματίσαι] δειγματίσαι Codex 1. Versio Latina tum in Cod. Cantabrig. ubi legitur praeparare, tum in Edit. Vulgata, traducere, ita enim vertit τὸ δειγματίσαι Col. II. 15. Origenes & Eusebius in x. Cod. 34. 39. 41. εὐ γὰρ μοι καὶ τὸ μὴ θέλειν αὐτὴν δειγματίσαι εἰρησθαι δοκεῖ ὑπὸ τοῦ Ἐυαγγελιστοῦ, ὃ γὰρ ἔφη μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἀλλὰ μὴ δειγματίσαι θέλων, πολλῆς ἔσσης ἐν τούτοις διαφορᾷς. Nimirum δειγματίζειν secundum Erasimum est simpliciter ostendere, παραδειγματίζειν in malam partem sonat, quod & Bezae placuit. Ex qua utriusque verbi differentia facile intelligimus, quid illos Criticos moverit, ut verba Matthaei mutarent, & pro παραδειγματίσαι scriberent δειγματίσαι. Cum enim, ut putabant, Iosephus jam tum temporis scivisset, Mariam ex spiritu sancto concepisse, viderentque non potuisse in laudibus ejus poni, quod virginem, cujus innocentiam posset, supplicio aut contumelia non affecisset, eo confugerunt, ut dicerent, sententiam loci esse: Iosephum non fuisse ausum, ea quae de mirabili hoc conceptu probe noverat, evulgare. Similia habent Basilus & Theophylactus: quae quam sint contorta nemo non videt.

ta Homeri I. Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεύς περὶ Ὀμήρου γένεσις καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἰσθῆκε, ζητήσας ἐπεξελεῖν εἰς τὸ ἀπρεκέαστον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Ἀσιολογία Κόμμη ἐκτίζετο. Matth. III. 3.

συνελθεῖν] Antequam ipsam solenni nuptiarum ritu domum deduxisset, (quod comm. 20. vocat παραλαβεῖν τὴν γυναῖκα σκ.) confortemque tori fecisset. Utrumque enim, ubi de matrimonio Sermo est, ex natura rei intelligitur. Eodem significatu venit 1. Cor. VII. 5. Xenophon Oeconom. ἐκὲν συνελθούσας, ἃ γυναῖκα, ὡς καὶ τῶν σωμάτων κοινωνήσαντες ἀλλήλων. Palaeph. 50. ἔδοξε τῇ γῇ Λάδανι τῷ ποταμῷ εἰς συνάντησιν ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ συνῆλθον ἀλλήλοισι. Aelianus Hist. Anim. III. 9. κορώναι ἀλλήλαις εἰσι πισέονται, καὶ ὅταν εἰς κοινωνίαν συνέλθωσι, πάντῃ σφόδρα ἀγαπῶσι σφᾶς. & IX. 13. μένουν ἄμφω τὴν νύκτα. ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι συνελθεῖν ὃ δύνανται, μὲν ἡμέραν δὲ ἐπὶ γῆς συμπλακῆναι ὀρώδῃσι· νυκτὸς δὲ ἐπιστάσης κατὰ πολλὴν τινα ὕδισι προσελθόντες ἀλλήλων ἀπολαύουσι. Stephanus in Lacedaem. διασπαρμένους εἰς ταυτὸ συνελθεῖν, καὶ μίαν οἰκῆσιν ποιήσασθαι.

ἐν γαστρὶ ἔχουσα] Thomas Mag. κύει κάλλιον, ἢ κατὰ γαστρός ἔχει. Herodotus III. 32. τὸν δὲ θυμωθέντα ἐμπόδησαι αὐτῇ ἐχέσθῃ ἐν γαστρὶ, καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. & de Vit. Hom. συνέβη τὴν παιδα μινεῖσαν ἀνδρὶ λαθραῖός ἐν γαστρὶ σκεῖν. Pausanias Messen. III. 3. Attic. VI. 1. Corinth. II. 26. ἐν γαστρὶ ἔχειν. Dio Cass. LIV. τέκνον τὸ μὲν τρίψασαν, τὸ δὲ ἐν γαστρὶ ἔχουσαν. Hippocrates apud Galenum de format. foetus bis habet, ἢν ἐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ. Aristae-netus I. 19. λαβεῖν ἐν γαστρὶ — ἐπειδὴν ἐν γαστρὶ γυνὴ λήψεται μέλλοι. Artemidorus I. 15. τὸ δὲ ἀποτεκεῖν ἐν γαστρὶ ἔχοντα. II. 18. ἢ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα. III. 32. γυναῖκα μὴ ἐχέσθῃ ἐν γαστρὶ. Anthol. I. 70. τῇ μὲν γαστρὶ λαβέσθαι Φιλαίνιον Ἠλιοδόρῳ Θήλειαν τίκτηται παῖδ'. Luc. I. 31. XXI. 23. Hinc jocus ex ambiguo apud Athenaeum VI. p. 226. B. τὸν ὑπὸ τῆς γαστρός τρεφόμενον παρὰ σίτοι Πανσύμαχον ἔλεγε τὸναντίον πᾶσιν ἐν τῇ γαστρὶ συνόντα, αὐτὸν γὰρ ἐν γαστρὶ λαμβάνειν αἰεὶ: & X. p. 453. A. καὶ πατωχῆς τινος τῆς γαστέρος ποσέσης, ἐπεὶ ὁ ἱατρὸς ἐπυνθάνετο, μὴ ἐν γαστρὶ ἔχῃ; πῶσιν, αἶψα, μὴ βεβρωκυῖα;

ἐκ πνεύματος ἁγίου] Solet scriptura sacra omnia miracula ad spiritum sanctum referre. Christus

spiritu Dei daemonas eiecit Matth. XII. 28.

Deprehendit quidem, Iosephus Mariam sponfam suam esse gravidam, at ex quo gravida esset, non apprehendit. Matthaeus hic adjicit illud fuisse ex Spiritu S. at Iosephus tunc aliter putabat.

19. Duo hic accurate sunt distinguenda, Consilium Iosephi de Maria repudianda, & consilium ejusdem de illa clam repudianda; volebat illam repudiare quam ex alio viro gravidam esse suspicabatur, idque sibi ipsi se debere judicabat, ut saluti atque existimationi suae consulere: quomodo enim, quam adulteram esse credebat, retinere potuisset, quin lenocinii crimen incurrisset? aut quae speserat matrimonii felicitis & concordis cum illa, quae, dum sponsa esset, fidem non servasset? Philo de Legg. Special. T. II. p. 311. 37. μεθόριον ὑπολαμβάνουσιν τινες ἀδίκημα εἶναι φθορᾶς καὶ μοιχείας ὑπογάμιον, ὅταν ὁμολογία μὲν ὑπερβύσῃ, μήπω δὲ τῶν γάμων ἐπιτελεισθέντων, ἔτιμος ἀπατήσεως ἢ καὶ βιασάμενος εἰς ὁμιλίαν ἔλθῃ. Παρ' ἐμοὶ δὲ κριτὴ μοιχείας καὶ τῶν ἑξῆς εἶδος, αἱ γὰρ ὁμολογίαι γάμοις ἰσοδυναμεῖσιν, αἷς ἀνδρὸς ὄνομα καὶ γυναῖκος, καὶ τ' ἄλλα τὰ ἐπὶ συνόδοις ἐνγράφεται, ὧν χάριν καταλείνῃ ὁ νόμος ἀμφοτέρους προσέταξεν, ἕαν ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γνώμης ἐπιθῶνται τοῖς ἀδικήμασι συμφρονήσαντες. ἐχ' οἷον τε γὰρ, μὴ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθέντας βεβρωμάτων νομίζονται συναδικεῖν οὐ συναδικεῖται. Prot. XVIII. 22. in vers. Graeca & Latina ὁ δὲ κατέχων μοιχαλίδά ἄφρων καὶ ἀσεβής. Terent. Hecyra III. 3. Te obsecramus ambae, si jus, si fas est, uti advores ejus per te recta tacitaque apud omnes fient, caeterum de reducenda id fac, quod in rem sit tuam. Parturire eam neque gravidam esse ex te solus conficius. — Pollicitus sum — Nam de reducenda id vero neutiquam honestum esse arbitror, Nec faciam. Lucian. Dial. Mar. XII. 1. de Damae ex Jove gravida, τὸτο ἀισθόμενος ὁ πατὴρ, ἀγρίως τις καὶ ζηλότυπος γέγον, ἠγανάκτησε καὶ ὑπὸ τινος μοιχεύσθαι ὀηθεῖς. Demosth. in Neaeram ἐπειδὴ ἔλοι τὸν μοιχόν, μὴ ἐξέσω τῷ ἐλόντι συνοικεῖν τῇ γυναίκα. Ἐὰν δὲ συνοικῇ, ἄτιμος ἔσθ. Sueton. in Jul. 74. sed & in ulciscendo natura lenissimus — in P. Clodium Pompejæ uxoris suae adulterum — testis citatus, negavit se quidquam comperisse — interrogatusque cur igitur repudiasset uxorem? quoniam, inquit,

σαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγ- 20
γελος

20. ἐνθυμηθέντος] ἐνθυμηθέντος 52.

κυρίῃ] — Evang. 21. Millio adjectum videtur ex comm. 24.

meos tam suspicione quam crimine judico carere oportere. *Plinius* Panegy. 43. Multis illustribus dedecori fuit aut inconsultius uxor assumpta, aut retenta patientius, ita foris claros domestica destruebat infamia: & ne maximi cives haberentur, hoc officiebat, quod mariti minores erant. & *Epist.* VI. 31. maritum non sine aliqua reprehensione patientiae amor uxoris retardabat: quam quidem etiam post delatum adulterium domi habuerat. *Dig.* XLVIII. 5. ad legem *Juliam de adulteriis coercendis* 2 Lenocinii quidem crimen lege Julia de adulteris praescriptum est: cum sit in eum maritum poena statuta — qui uxorem in adulterio deprehensam retinuerit. — Nam *Claudius Gorgias* vir clarissimus, cum detectus est, uxorem in adulterio deprehensam retinuisse, & sine accusatore lenocinio damnatus est a *Divo Severo*. 11. cum per legem *Juliam* uxorem adulterii ream habere prohibearis. 13. *Divi Severus* & *Antoninus* rescripserunt, etiam in sponsa hoc idem vindicandum: quia neque matrimonium quaecunque, nec spem matrimonii violare permittitur. 29. Mariti lenocinium Lex coërcuit, qui deprehensam uxorem in adulterio retinuit — debuit enim uxori quoque irasci, quae matrimonium ejus violavit. IV. 4. 37. Si in adulterio deprehensam uxorem non dimiserit — contra leges committit. *Cod.* IX. 9. 17. Is enim committit in poenam, quam lex *Julia* certo capite denunciat, qui vel publice adulterio damnatum habet, vel adulteram sciens, ut ignorantiam simulare non possit, retinet uxorem. & 9. Qui autem adulterii damnatam, si quocunque modo poenam capitalem evaserit, sciens duxerit uxorem vel reduxerit, eadem lege ex causa lenocinii puniatur. *Paulus* l. 1. Sentent. sub titulo de Adulteris. — Eum qui in adulterio deprehensam uxorem non statim dimiserit, reum lenocinii postulare placet.

Postquam vero *Josephus* consilium cepisset *Mariam* dimittendi, non poterat quidem id facere nisi libello repudii scripto, testibus adhibitis, & iisdem, quibus sponsalia contracta erant, solemnibus servatis: at in ipsius erat arbitrio, utrum vellet causas, quae ipsum, ut ita ageret, permoverant, exponere, an tacere Ita docent *Hebraeorum* magistri: *Maimonides* ap. *Buxtorf.* de Divort. p. 76. *Femina*, ex quo desponsata est, licet nondum vel aviro cognita vel in domum mariti sui sit ingressa, est uxor viri — & si maritus seu sponsus ejus velit eam repudiare, oportet ut id faciat libello repudii. & *Abarbanel* ib. p. 125, si vir aliquis ducat uxorem, & accadat, ut non inveniat gratiam in oculis ipsius, eo quod sit contraria naturae ipsius, aut quod inveniat in ea turpitudinem aliquam, quam tamen revelare nolit [ולא יראה לגלות] seu quod nullos ejus rei testes habeat, seu quod honori suo consultum velit; atque hujus rei causa scribat illi libellum repudii, *Gittin* f. 46. 1. *Cethuboth* f. 74. 2. 75. 1. *R. Meir* dicit: vult homo, ut uxor ejus ignominia afficiatur in domo Judicii: *R. Eliezer* dixit: non vult homo, ut ignominia afficiatur uxor ejus in domo judicii, שתתבזה et f. 97. 2. *R. Jochanan*. Omnibus igitur rite perpensis statuit *Jo-*

sephus *Mariam* clam repudiare, hoc est, non adjecta repudii causa. Si primum irae atque zelotypiae impetum secutus fuisset, aut si praeceptis Stoicorum, qui docebant sapientem non debere ignorare, auscultasset, denunciasset judici tanquam adulteram, & supplicium ejus flagitasset: aut si criminaliter agere noluisse, dotis saltem nomine actionem civilem instituisset: aut cum *Maria* graviter expositulasset: aut vel cuivis obvio vel amicis, vicinis, cognatisque suspiciones querelasque suas exposuisset; ab omnibus vero istis, quae existimationi *Mariae* nocere poterant, consulto abstinuit μή θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, nolens illam diffamare, dehonestare, traducere, ostentui habere, nolens illi detrudere, & malam famam conciliare. Haec enim est vis vocis παραδειγματίζειν, quod *Gallice* diceretur, *echaffauder*, *Belgique* ten toon stellen. *Heb.* VI. 6. *Ezech.* XXVIII. 17. ἔδωκα σε παραδειγματισθῆναι, dedi te ut dehonestareris, interprete *Hieronymo*. 3. *Maccab.* IV. 11. ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ — πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν ἑκαμφοτάτω καθέστωι πᾶσι τοῖς καταπερευομένοις εἰς τὴν πόλιν & VII. 14. κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκολάζοντο καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνέρου. *Psalter.* *Salmonis* II. 14. ἀπέναντι τοῦ ἡλίου παραδειγματίσιν ἀδικίας αὐτῶν. *Plut.* de Curiosit. p. 520. B. τῶν ὑπ' ἀρχιλόχου πρὸς τὰς γυναῖκας ἀπρεπῶς καὶ ἀκολάσως ἐφημέριον, εαυτὸν παραδειγματίζοντος. Ut ita statueret *Josephus* non una erat ratio. Id suadebat lenitas; licet enim judex ex officio crimina punire debeat, nulla tamen lege teneretur is, qui laesus est, injurias sibi illatas vindicare, quin potius illas devorare & de jure suo remittere plerumque satius est; id in *Pamphilo* apud *Terentium*, & in *Julio Caesare* apud *Suetonium*, ut vidimus, laudatur. Id suadebat *Josepho* cura existimationis propriae; nam per istiusmodi querelas finitris hominum judiciis occasio debet praebuisse, quasi vel inconsulte & leviter puellam non satis notam atque perspectam sibi desponsasset, vel suo quodam vitio animum illius a se alienasset; ita enim fieri solet, ut adulteria etiam parti laesae atque innocenti imputentur, ejusque famae haud parum detrahant. Suadebat cura tranquillitatis propriae; cum enim ejusmodi accusationes sint difficilis probationis, aliter fieri vix poterat, quin per eas litibus gravissimis atque diuturnis implicaretur: contra ex silentio nihil ipsi quicquam erat incommodi, cum per repudium securitati suae satis esset prospectum. Idem denique suadebat amor, qui veros amantes graviter tenere, nec tam cito extinguere solet.

ἐβελήθη] *Eustath.* in II. α 112. p. 45. 51. ἐχ ἀπλῶς θέλω, ἀλλὰ βέλομαι ὅπερ ἐπίτασις τῷ θέλω ἔστιν καὶ οὐ τυχόντως βέλομαι, ἀλλὰ κατὰ πολὺ. *Απομνηνίσ* βάλωμαι μὲν ἐπὶ μόνῃς λεκτέον τῷ λογικῷ· τὸ δὲ θέλω καὶ ἐπὶ ἀλόγου ζῶος.

20. ἐνθυμηθέντος] animo agitans atque volvens; cum haec cura ipsum coqueret sub pectore fixa. *Demosth.* in Mid. τί ἐν ἐκ τέτων ὑμᾶς ἐνθυμῶσθαι δεῖ; *Thucyd.* II. 40. καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομεν γὰρ ἢ ἐνθυμῶμεθα ὁρθῶς τὰ πράγματα. *Xenoph.* *Apomn.* I. ὅσα δὲ πάντες ἤδσαν, θαυμάσιον εἰ μὴ τέτων ἐνθυμήθησαν. *Jos. A.* XV. 5. 3. ταῦτα ἐνθυμηθῆναι.

γελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς πα-
ραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γάρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἔστιν
ἁγίου

Μαριάμ] Μαρίαν 1. Cyrill. in Aët. Conc. Ephes. 5. Editio Maximi.

κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ] ἐφάνη αὐτῷ κατ' ὄναρ 44.

ἐφάνη αὐτῷ] φαίνεται τῷ Ἰωσήφ 67. ἐφάνη τῷ Ἰωσήφ Evang. 21.

Σίντες & Aët. X. 19. *Aristoph.* in Ecclesiast. 138. Τὰ γυν βελεύματα αὐτῶν, ὅτ' ἂν πράξουσιν, ἐνδυμενέ-
οις.

idē] repentinum quid & improvifum denotat. *Virg. Aen.* II. 270 *Inſomnis ecce ante oculos moeſtiſſi-
mus Hector viſus aſeſſe mihi. Conſilium, quale
prudentiſſimus atque optimus quiſque caperet, Jo-
ſephus animo agitabat; id tamen ſi executus fuiſſet,
maximo damno ſanctam virginem affeciſſet eam
deſerendo, omniumque contumeliis exponendo.
Conſilium iſtud corde premebat tacitus, nemine
mortalium conſicio: at non latebat Deo O. M.
qui arcana omnia perſpicit, quique permittere non
poſteſt, ut quis ratione ſua rectiſſime utens, id fa-
ciat, quod cedat in damnum & injuriā innocen-
tis: inciderat ergo dignus vindice nodus, qui ex-
pediri non poterat aliter, niſi ſi Deus ἀπὸ μηχανῆς
interfeſſet. Ita ſolet divina Providentia rebus hu-
manis conſulere, & pro ſalute ſuorum etiam dor-
mientium vigilare.*

Heſychius καθ' ὄναρ, κατ' ὄναρ. *Jamblich.* de My-
ſter. S. III. 3. Διονύσιος κατ' ὄναρ ἐπιφανέντος. plurima
templis consecrata donaria habebant inſcriptionem
κατ' ὄναρ, teſte Montefalconio.

Hoc viſum per quietem Joſepho non minus fuit
honorificum quam neceſſarium. *Juvenal.* Sat. VI.
530. En animam & mentem, cum qua Di nocte
loquantur. Ergo hic praecipuum ſummumque me-
retur amorem. Multa ſimilia habentur & in libris
ſacris & apud ſcriptores profanos. Simillimum illud
eſt, quod *Joſephus* A. 11. 9. 3, 4. narrat de patre
Moſis: ἐκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γυναικίον — ὁ δὲ θεὸς ἐλεή-
ſας αὐτὸν — ἐφίſταται κατὰ τὰς ὕπνας αὐτῷ — νῦν
με τοῦ κοιῆς ſυμφέροντος ὑμῶν ἵτε προνοήμενοι, καὶ τῆς
οὔς ἐν κλίμας. ὁ παῖς γὰρ ἔτος — ſαῶς ἔſται — τρα-
φείς δὲ παραδόξως τὸ μὲν Ἑβραϊαν γένος τῆς παρ' Ἀιγυπ-
τιοῖς ἀνάγκης ἀπολύσει — ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένης σοί
τε καὶ τοῖς γεννηſομένοις. — Ταῦτα τῆς ὁφείας αὐτῷ πε-
ριηλωſτάτης περιεγεγνῆς ὁ ἀμαρτάνης ἐδήλα τῇ ἰωακβεῖλῃ,
γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. Viſa quaedam dormientibus a Deo
objici (καὶ γὰρ τ' ὄναρ ἐκ Διὸς ἔſτιν *Iliad.* a. 63.) tam
conſtanter ab omnibus creditum eſt, ut nec ipſe
Ariſtoteles in dubium revocare fuerit auſus. Περὶ
δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένης, καὶ λογομέ-
νης ſυμβαινῖν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, ἔτε καταφρονῆσαι ράδιον
ἔτε πειſθῆναι. Τὸ μὲν γὰρ πάντας καὶ πολλὰς ὑπολαμ-
βάνειν ἔχειν τὴν ſημεῖον τὰ ἐνυπνια, παρέχεται πῖς, ὡς ἐξ
ἐμπειρίας λογομένης. *Iſocrat.* ἐναγόρας γίνεται, περὶ ἧ
τας μὲν φήμας καὶ τὰς μαντίας καὶ τὰς ὁφείας τας ἐν
τοῖς ὕπνοις γενομένης, ἐξ ἂν μείζων ἂν φανείη γεγονῶς ἢ κα-
τὰ ἄνθρωπον, αἰρῆμαι καταλιπεῖν. *Sueton.* Auguſt. 94.
Non abs re erit ſubtexere, quae ei priuſquam nas-
ceretur, & ipſo natali die ac deinceps evenerint, quibus
futura magnitudo ejus & perpetua felicitas ſperari
animadvertique poſſet. — Auſtor eſt *Julius* Marathus,
ante paucos, quam naſceretur, menſes prodigium Romae
factum publice, quo denunciabatur, Regem populi Ro-
mani naturam parturire: Senatum exterritum cenſuiſſe, ne
quis illo anno genitus educaretur. — *Somniavit & Pa-*

ter Octavius utero *Atiae* jubar ſolis exortum. Quo
natus eſt die, cum de *Catilineae* conjuratione age-
retur in curia, & *Octavius* ob uxoris puerperium
ſerius adfuiſſet, nota ac vulgata res eſt, P. Nigi-
dium, comperta morae cauſſa, ut horam quoque
partus acceperit, affirmaviſſe, Dominum terrarum
orbi natum.

ἄγγελος] Angelus Mariae annuntiavit paritu-
ram Chriſtum; Angelus Joſephum pueri nati nutri-
cium conſtituit; Angeli poſt tentationem Chriſto
miniſtrarunt; Angelus in agonia ipſum confirmavit;
Angeli ut de nativitate, ita etiam de reſurrectione
& aſcenſione in Coelum ſunt teſtati. Conſentane-
um enim erat, ut peculiari cultu eum proſeque-
rentur, cui erant ſubjiciendi. *Eph.* I. 21. *Heb.*
1. 6. 1. *Pet.* III. 22.

Κυρίε] Hic reſpondet voci Hebraicae *יהוה*, quam
LXX. Interpretes per Κύριον ſolent reddere.

υἱός] pro υἱέ, ſolet autem caſus primus pro quin-
to poni XX. 30. 31. & alibi ſaepius, quod vix
operae pretium fuiſſet annotare, niſi librariis ſcrip-
turam υἱός in υἱέ & viciffim immutandi anſam prae-
buiſſet.

υἱὸς Δαυὶδ] Angelus Joſepho in memoriam re-
vocat nobilitatem ſtirpis, ex qua erat oriundus,
ut ſcilicet nihil humile cogitaret, animumque in
ſpem magnarum rerum erigeret. Qui *Davidem* pa-
ſtoris filium regem fecit, cur non poſſet etiam fabro
filium dare Regem? qui *Davidi* promiſit, Meſſiam
oriturum ex poſteritate ejus, ille certiffime pro-
miſſis ſtabit, & totum naturae ordinem mutabit
potius quam patiatur non impleri quod prae-
dixerat.

παρалаβεῖν] de viris qui uxorem ducunt proprie di-
citur; & reſertur ad feminas parentes vel ad eos,
qui parentum ſunt loco, a quibus viro in matri-
monium datur, *Xenoph.* Oecon. πάντων ἂν ἡδεως σε
πυθόμην, πότερα αὐτὸς σὺ ἐπαίδευſας τὴν γυναῖκα ὥſτε
εἶναι οἷαν δεῖ; ἢ ἐπιταμένην ἔλαβες παρὰ τῷ πατρί & καὶ
τῆς μητρός διοικεῖν τὰ προſήκοντα αὐτῇ; καὶ τί ἂν, ἔφη,
ἂν Σάκρατες, ἐπιταμένην αὐτὴν παρέλαβον, ἢ ἔτη μὲν ἔπω
πέντε καὶ δέκα γεγονῶς ἦλθε πρὸς ἐμὲ; *Arrian.* de Exp.
Alex. VII. 4. οἱ δὲ παραλαβόντες ἀπῆγον τὴν ἐαυτῶ
καſος. *Lucian.* Toxari 24. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία θυ-
γάτηρ αὐτῆς, ἐπίγαμος ἦδη καὶ ὠκτωκαίδεκάτις ἔſτα, ἢ
ἐδὲ μετὰ πάσης τῆς ἐſίας τῷ πατρί — ἡζῶſεν ἂν τις
τῶν γε ἀγενῶν καὶ πενήτων ράδιος παραλαβεῖν, ἔτω κα-
κοδαίμονα ἔſταν τὴν ὁφίν. *Timone* 17. γυναῖκα εἰς τὴν
οἶκίαν νόμον παραλαβεῖν. *Joſeph.* Ant. I. 19. 7. διελ-
θῶς ἄλλης ἐπταετίας τὴν *Ραχὴλ* ἀνὰ παρалаβειν.

τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθῆν] Vulgaris loquendi modus
de foetu nondum in lucem edito, cujus ratio ma-
niſteſta eſt, quia nimirum ignoratur, utrum ſit mas
an femina. *Jo.* III. 6. τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύμα-
τος. 1. *Jo.* V. 4. πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ νεφελ-
ματος. 35. τὸ γεννῶμενον ἐκ τοῦ νεφελματος. *Herodot.* I. 29. τὸ γεν-
νῶμενον ἐξ αὐτῆς διαφείρεται. & c. 30. τέτοκα γὰρ
ἐγὼ, τέτοκα δὲ θεοὶ, τῶτο μὲν φέρων πρόθεος. *Lucian.*
Dial. Prometh. & Jovis. ἢ γὰρ αὐτῇ κυφορήσῃ ἐκ
σῶ, τὸ τεχνῶν ἴσα ἐργάſεται σε, εἴα καὶ σὺ ἐρμαſας τὸν
κρῶνον.

ἀγίου. Τέζεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ· αὐτὸς γὰρ 21
σώσει

21. καλέσεις] καλέσῃσι 61. καλέσῃ Evang. 21.

κρόνον. Tim. 52. τὸ γεννηθὲν ἄρρεν γὰρ ἔσται, τί-
μωνα ἢ δὴ καλῶ XXX. 1. 63. D. si ancillas om-
nes & quod ex his natum fuerit testator legaverit.
82. si legatum mihi est, quod ex Pamphila na-
tum erit. XXXI. 1. 73. si quod ex Pamphila
nasceretur, legatum mihi fuerit. L. VII. 7. 1. D.
quod ex Arethusa natum erit. I. 5. 26. id
quod natum erit. bis. XXI. 1. 31. D. quod ex
ea — natum erit. XXV. 4. 1. D. quod natum
erit. quater. XXXV. 1. 1. 3. D. quod ex Are-
scusa natum fuerit. XXXVI. 2. 16. D. quod
ex Pamphila natum erit. 25. quod ex Arethusa
natum erit. XL. 4. 5. D. id quod natum est ex
Pamphila. bis. Aristot. Polit. I. 8. μέχρῃς ἢ ἂν δύ-
ηται αὐτῷ πορίζων τὸ γεννηθῆν. Plaut. Cistellar. I.
11. quod saepe mecum mentionem fecerit, *puerum
aut puellam* alicunde ut reperirem sibi, Recensna-
tum, eapse quod sibi supponeret. Terent. Andr.
I. 3. 14. quicquid peperisset, decreverunt tollere. Cic.
ad Attic. X. 19. Tullia mea peperit puerum ἐπαμνη-
σιαῖον. Quod εὐτόκησεν gaudebam: quod quidem est
natum, perimbecillum est. Lucianus D. Mer. 2.
οὐ γὰρ ἐκθήσω τὸ τεχθῆν, μάστιγας εἰ ἄρρεν γένοιτο.
Plut. Thef. p. 40. Ε. αὐτῷ γὰρ μελήσειν, ὅπως εὐθὺς
ἐκποδὸν ἔσται τὸ γεννηθῆν.

ἐκ πυμνάτος ἔσιν ἄγις] Postquam Matthaeus Je-
sum de genere regio ortum tradidisset: jam addit
illum multo augustiore conceptu profatum esse,
divinosque habere natales. Licet autem nullum
tam mirabilis nativitatise extaret exemplum, (παῖδιον
μὲν γὰρ εἰδεία ποτὲ γυνὴ λέγεται ποῖσαι δίχρα κοιναῖας
ἀνδρὸς, teste Plut. Nuptial. p. 145. D.) non temere
tamen a Judaeis, nisi a semet ipsis dissentire vellent,
debebat in dubium vocari. Cum enim magnifice
sentirent de Potentia Dei immensa; cum Abrahamo
ex Sara effoeta prolem natam esse, unde ipsi
genus ducerent, crederent; cum crederent Ada-
mum primum hominem sine patre & matre natum,
omnesque mortuos in vitam redituros esse; cum
Messiam; qui totus futurus esset mirabilis, & in
quem Deus omnia, quae in quocunque alium
unquam contulisset, favoris documenta cumula-
tissime esset congesturus, expectarent; cum denique
non ignorarent, Gentilium heroes, & principes
non sanguine humano sed stirpe divina fatos prae-
dicari, tanquam id necessarium esset ad auctoritatem
& fidem ipsis conciliandam: quatenam erat ratio,
cur putarent, Deum aut non posse aut non velle
in gratiam Messiae sui id facere, quod a diis falsis
in gratiam heroum factum fuisse falsa quidem sed
vulgata opinione existimabatur? Anthol. MS. III.
89. ἐσπερίοις μέγα χάριμα καὶ ἡώας κρατεροῖσι, καίσαρ,
ἀνικατῶν ἔκγονε βασιλευσάν. αἰθερὶν γένεσιν σιὸ μέλπο-
μεν, ἀμφὶ δὲ βαμύς γηδοσύνης λαιβάς σπένδονμε ἀθανάτοισι.
Plato Cratyl. οὐκ οἶδα οἱ ἡμίθεοι οἱ ἥρωες πάντες
δίησι γεγόνασιν ἐρασθέντες ἢ θεῶς θνητῆς ἢ θνητοῖ θεῶς
Dio O. XV. p. 238. ἢ οὐκ οἶδα τὰ τῶν ἡρώων λε-
γόμενα γένη εὐδὺς εἰς θεῶς οἱ ποιεῖται ἀναφέρουσιν. ὥστε μη-
κέτι ἐξετάζεσθαι τὸ πρόσωπον. καὶ τῶς γε πλείονας αὐτῶν
φασὶν ἐκ Διὸς γεγενῆσθαι, ἵνα μὴ αὐτοῖς οὔτε βασιλείς
καὶ οἱ οἰκισαὶ τῶν πόλεων καὶ ἐπάνυμοι εἰς τοιαῦτα ἐμ-
πίπτωσιν, ἃ δοκεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ εἶναι. Longus
est eorum Catalogus, qui ex mortali femina diis

geniti dicuntur, Inachus, Ancaeus, Minos, Æacus,
Perseus, Hercules, Alexander, Scipio Africanus
Jove; Ascalaphus, Jalmenus, Remus & Ro-
mulus, Marpesia & Lampedo, Marte; Pythagoras,
Seleucus, Dionysius Junior, Augustus, Galerius,
Plato, Apolline; Servius Tullius, Vulcano; Aratus
Æsculapio; Aristomenes & Aristodamas ex dae-
mone. De Aristobulo & Mariamne δέλλιος ἐπερατεύ-
ετο λέγων, ἐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλὰ τινὲς θεῶ
γενέσθαι τὸς παῖδας Jof. A. XV. 2. 6. Varro apud
Augustin. de Civit. Dei III. 4. utile esse civitati-
bus dicit, ut se viri fortes, etiam si falsum sit,
ex Diis genitos esse credant, ut eo modo animus
humanus, velut divinae stirpis fiduciam gerens,
res magnas aggrediendas praeferat audacius, agat
vehementius, & ob hoc impleat ipsa securitate fel-
licius. Justin. Hist. 1. 4. 13. Duae his reginae
fuerunt Marpesia & Lampedo, & ne successibus
deesset auctoritas, genitas se Marte praedicabant.
Jamblich. de Vit. Pythag. 2. λέγεται δὲ ἔν ἄρχαῖος
— γεγενῆσθαι μὲν ἀπὸ Διὸς· εἴτε δι' ἀρετὴν εἴτε διὰ ψυ-
χῆς τί μέγεθος ταύτην τὴν φήμην αὐτῷ ἀπενεκαμύνη, p.
de Pythag. ὥς ἐκ τῶν πολλῶν εἰκότως βεβαιεῖσθαι, τὸ
θεῶ παῖδα αὐτὸν εἶναι. Successor Imperatoris Ro-
mani vocabatur θεῶ παῖς, imo quivis praeclarus ho-
mo ἄλλοιμος θεῶ παῖς apud Liban. T. 1. p. 25. A.
Ælianus Tacit. praef. ad Hadrianum υἱὲ θεῶ. Plinius
paneg. necdum Imperator necdum Dei filius eras.
Cleomenes ap. Photium p. 1210. 23. Philo Leg.
ad Caj. T. II. p. 567. 39. πᾶσα ἡ οἰκουμενὴ τὰς ἰσολυμπίδας
αὐτῷ τιμὰς ἐψηφίσατο — δέχεται τὰς τιμὰς — τῷ με-
γέθει τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας ἐπόμενος, ἢ διὰ τῶν τοιούτων
πέφυκε σεμνοποιεῖσθαι. Justinus XV. 4. Seleucus —
hujus quoque & virtus clara & origo admirabilis
fuit: si quidem mater ejus Laudice, cum nupta
esset Antiocho — visa est sibi per quietem ex
concubitu Apollinis concepisse. Huc refero,
quae Origenes Celsō l. 1. pluribus respondet: ἄρα
γὰρ εὐλογον, τὸν τοσαῦτα ὑπὲρ τῶ γένος τῶν ἀνθρώπων
τολήσαντα, ἵνα, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, πάντες Ἕλληνας καὶ βάρ-
βαροι κρίνιν θεῶν προσδοκῆσαντες ἀποσῶσι μὲν τῆς κα-
κίας, πάντα δὲ πράττωσιν ἀρεσκόντως τῷ τῶν ὅλων δημιουργῷ,
παράδοξον μὲν μὴ ἰσχυρῆναι γέννησιν, πασῶν δὲ γενέ-
σεων παρανομωτάτην καὶ ἀσχηρῆν; &c. „ quomodo
„ probabile est, eum qui tanta sit ausus pro hu-
„ mano genere, ut omnes Graeci pariter & bar-
„ bari metu judicii divini absterent a vitiis, se-
„ que ad faciendam, quae Deo mundi fabricatori
„ placent, converterent, non mirandam habuisse
„ nativitatem, sed omnium iniquissimam ac tur-
„ pissimam?“

Quamvis autem scriptura Christum stirpe divi-
na factum, eoque Heroibus & praeclaris inter gen-
tiles viris non minorem fuisse praedicat, studiose
tamen cavit, ne haec generis claritas maculis
ullis obscuraretur; non hic legis turpes Dei amo-
res, non corporeas voluptates, non transformatio-
nes indecoras in taurum, cygnum, Amphitryo-
nem, draconem, pluviam auream: sed omnia re-
feruntur ad Spiritum Dei, ad spiritum illum fan-
ctissimum atque castissimum. Quantum vero illae
de Deorum furtis gentilium fabulae tum bonos
offenderint, tum malos ad peccandum incitaverint,

22 σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. (Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πλη-

αὐτῶν] αὐτοῦ 80. 90.

notum est: unde & veteres Aegyptii & juniores philosophi ad fensum mysticum confugerunt, Deumque eadem plane ratione & Heroum illorum & totius universi patrem vocari docuerunt. *Plut. Conviv. VIII. 1.* περὶ τῆς λεγομένης ἐκ θεῶν γενέσεως.

— Ὑπολαβὼν δὲ Τυνδάρεος ὁ Λακεδαιμόνιος, ἄξιον μὲν ἔστιν, ἔφη, περὶ Πλάτωνος ἄδειν καὶ λέγειν· οὐδὲ ἰσχυρὸς γὰρ θνητὴ πάσις ἔμμεναι ἀλλὰ θεοιο. Τῷ γὰρ θεῷ διὰ μὴ δόξῃ τῷ φθαρτῷ μάχεσθαι τὸ γενῶν οὐχ' ἥττον ἢ τὸ γενῶμεν — ἀναβαρῖν δὲ πάλιν, αὐτοῦ Πλάτωνος ἀκούων, πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦτε κόσμου καὶ τῶν ἄλλων γεννητῶν τὸν ἀγέννητον καὶ αἰδῶν θεὸν ὀνομαζόντος, & διὰ σπέρματος πρὸς γομῆς, ἀλλήλῃ δὲ δυνάμει τοῦ θεοῦ τῇ δλῇ γομῇ ἀρχῇ, ὡς ἥς ἐπαθε καὶ μετέβαλεν, ἐντεκνόντος. — καὶ εἶναι οἶομαι δεῖνόν, εἰ μὴ πλησιάζων ὁ θεὸς ὥσπερ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἐτέραις τισιν ἀφ᾽ αἷς δι' ἐτέρων καὶ ψαύσει· τρέψει, καὶ ὑποπύμπλησι· θεοτώρα γοῦς τὸ θνητὸν. καὶ ἐκ ἐμὸς ὁ μῦθος, εἶπε, ἀλλ' ἀνιγύπτει τόντε ἄπιν ἕτως λοχέυσθαι φασιν.

21. καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ] *Euripides Jon. 74.* ἵωνα δ' αὐτὸν κτίσθ' Ἀσιᾶδος χθόνος· ὄνομα κεκλησθαι θέσεται καθ' Ἑλλάδα.

Ἰησὺν] In lege & Prophetis Hebraice scribitur **יְהוֹשֻׁעַ**, in Hagiographis autem, hoc est in libris *Chronicorum*, *Esdrae* & *Nehemiae* contracte **יְשׁוּעַ**, quod Graeci interpretes, *Siracides*, *Iosephus*. & *Philo* vertunt Ἰησὺν. Eodem nomine appellabatur successor Moysis, quem nos Josuam vocamus: idque merito, cum nomini res conveniret, & de bellis Cananaeis, terra promissionis occupata, tribubusque & familiis singulis divisa, Servatorem se Judaeorum praestaret, eaque perficeret, quae Moyses non poterat. At multo potiore jure istud nomen Jesu nostro competebat, qui populum suum a multo majori periculo liberatum ad multo majorem vitae aeternae felicitatem perduxit.

Pirke R. Eliezer. 32. Sex hominum nomina dicta sunt antequam nascerentur: nempe Isaaci, Ismaelis, Moysis magistri nostri, Salomonis, Josiae, & nomen regis Messiae S. D. Pl. LXXII. 17. Cur vocatur nomen ejus jinnon? quia excitaturus est dormientes in pulvere. & *Bereschith R. XLV.*

τὸν λαὸν αὐτοῦ] *Iosephus* per populum non alium intelligere potuit quam nationem Judaicam: qui plerumque in N. T. ea voce significatur. . . . Neque eo tempore aut Angelorum aut Hominum cuiquam innotuerat, beneficium Christi aequae ad gentes & ad Judaeos spectare.

σώσει — ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν] τῷ σώζεσθαι opponitur τὸ ἀπολίσθαι, & τῇ σωτηρίᾳ ἢ ἀπώλειᾳ. Servare ergo proprie dicitur is, qui non qualemcunque lationem aut nocumentum avertit, sed qui ab interitu liberat: Salusque tanto major est, quo majus fuerat, quod imminerebat, periculum, quoque major diuturniorque securitas per depulsionem periculi obtinetur. *I. Macc. II. 44.* ἔφυγον σωθῆναι. *2. Macc. I. 11.* ἐκ μεγάλων κινδύνων σεσωσμένοι *Cic. de Divinat. I. 34.* Sacerdos dixisse dicitur: de salute Lacedaemoniis esse, non de victoria, cogitandum. *Arrian Hist. Alex. VI.* τὸν πολεμίων ὑπερασπίσαι κεμένους, καὶ ἐπὶ τῷδε Σαντῆρα ἐπικληθῆναι *Plut. Camillo p. 144.* C. τῆς ἀπολωλυίας σωτῆρα πατρίδος. *Lucull. p. 502.* E. ἔσπε καὶ διοσωτῆρα πολλῶν —

καθιεργμένων, οἷς πάλαι τεθνῶναι δοκῶσιν οὐ σωτηρίαν, ἀλλ' ἀναβίωσιν, καὶ δευτέραν τινα γενέσιν ἢ λευκῆς χάρις παρέσχω. *Act. II. 40.* σῶθητε ἀπὸ τῆς γενέας τῆς σκολιᾶς τούτης *Rom. V. 9.* σωθησόμεθα ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Peccata sunt res periculi plena, quia hominem poenis gravissimis reddunt obnoxium: ab hoc periculo eripit, liberat servatque Christus, redemptione facta per sanguinem suum, & venia per praedicationem Evangelii oblata.

Igitur per salutem hic intelligitur remissio peccatorum, non quae peccatori Spem impunitatis & licentiae faciat, sed quae seriam resipiscentiam, emendationem vitae, animique a prioribus vitiis purgationem requirat; cujus consequens est securitas perfecta, & spes certa aeternae felicitatis. Quae omnia, ut sua natura sunt concatenata, voce salutis seu liberationis a periculo non imperfectae brevisque, sed plenae & Deo dignae, significantur. Similia Judaei tradunt de Mose *Megilla 14 I. Mechilta in Ex. XV. 20.* *Midrasch Mischle XIV. I. XXXI. 17.* & in *Schemoth R. I.* Miriam prophetauit: futurum est ut mater mea gignat puerum, qui *salvabit Israel*: quando igitur natus est Moyses, impleta est domus tota lumine. Tunc pater stetit, & deosculatus est caput filiae, dixitque ei: Filia mea, confirmatum est vaticinium tuum. Quin etiam Messiam peccata obsignaturum, iniquitates expiatorum, & aeternam iustitiam reducturum Daniel praedixerat *Cap IX.* Et Judaei veteres per salutem, quam Jacob moriens expectabat, Messiam intelligunt, *Bereschith R. XCVIII. 19.* cum videret Jacob pater noster Danem, sperabat ipsum esse Regem Messiam: at cum eum videret mortuum, dixit: & hic mortuus est, salutem tuam exspecto, Domine. *20.* cum videret eum pater noster, sperabat, ipsum esse, in cujus diebus redemptio obtventura esset: cum autem eum vidit mortuum, statim dixit: Salutem tuam exspecto, Domine. *Gen. XLIX. 18.* *Sir. XLVI. 2.*

22. Haec scriptorum N. T. consuetudo, dicta V. T. ad testimonium citandi, multorum calumniis ab omni aevo fuit exposita; contententibus Celfo, Porphyrio, Judaeis, aliisque, Prophetas adduci testes pro Christo, de quo tamen nunquam cogitaverint, adeoque verba illorum in aliam mentem ab Apostolis deflecta atque detorta fuisse, ut simplicioribus fucum facerent, persuaderentque, prophetas se habere consentientes, & illorum auctoritate suam doctrinam confirmari. Accedat quis, ajunt, praejudicatis opinionibus vacuus ad lectionem V. T., utatur regulis bonae interpretationis, consideret vim & usum verborum, consilium scriptoris, verba quae praecedunt, & quae sequuntur, an credibile est, illum, his auxiliis adhibitis, in omnibus illis locis Christum inventurum, quae in N. T. ad Christum referuntur? annon contra de aliis plane rebus & personis, de Davide, de natione Judaica, de Salomone, Esajae filio &c. sermonem esse deprehendet? Qui ita sentiunt, tenentur demonstrare & Apostolos omnia ista loca pro totidem vaticiniis de Christo habuisse, & nullum istorum locorum vaticinium de Christo proprie dictum continere. Ad posterius quidem quod

πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰσὲν τοῦ προφήτου, λέγοντος Ἰδοὺ, ἡ παρ- 23
 θένος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἘΜΜΑ-
 ΝΟΥΗΛ· ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μετ' ἡμῶν ὁ Θεός.) Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ 24
 ἀπὸ

22. διὰ] + Ἡσαΐας D. Versio Armena.

τοῦ] prius. — C D 1. Videntur existimasse, si pronomēn bis repeteretur, ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, orationem non ita molliter fluere.

λέγοντος] — 56. Versio Syra Armena, Arab.

23. ἔξει] λήψεται. 61. ex Versione τῶν O Esaiæ VII. 14. ἔχει Hieron. ad Pammach. ad versionem A. Σ. Θ. καλέσουσιν] καλέσεις D. 2. a prima manu. Ev. 7. Euseb. ex Esaiæ l. c. Editiones Bezae, Versio Piscatoris & Belgica. Juvat ipsum audire Beza in Annotationibus Ed. 1. & 2. ita loquentem: Scio in plerisque exemplaribus legi καὶ καλέσει — sed — secutus sum hac in re iudicium meum. in Edd. vero 3. 4. 5. Scio in plerisque exemplaribus legi καὶ καλέσουσι, — sed praestat receptam Lectionem sequi. Ubi per receptam lectionem eam intelligit, quam ipse, suum iudicium secutus, invitis plerisque exemplaribus primus typis ediderat. Bonum tamen factum, quod nemo hujus & superioris seculi Editorum lectionem a Beza receptam secutus est.

attinet, nobis longe secius videtur, qui existimamus, oracula v. gr. Danielis de septuaginta hebdomadibus, & Haggæi de gloria templi posterioris non nisi in Jesu impleta fuisse; non tamen audemus, quaecunque loca ex V. T. in N. citantur, in numero vaticiniorum de Christo referre: cum sciamus, hujus sententiae patronos se in maximas difficultates induisse, & Judæis latissimum disputandi campum & innumerabiles latebras a Grammatica, ab accentibus & punctis, aperuisse; quin totam hanc tractationem tam subtilem & argutam esse, ut a paucissimis intelligatur, contra Judæos vero aliosque sine fructu adhibeatur. Et sane, licet consilium eorum, qui cuncta haec vaticinia Christo asserere conantur, non improbemus, illisque adeo demus id quod volunt, fateantur tamen necesse est, omne oraculum ita natura sua cum obscuritate esse conjunctum, ut ad illius mentem eruendam requiratur animus aut valde perspicax aut valde docilis, quorum nec illud in plebe Christiana, nec hoc in iis, qui Religionem Christianam oppugnant, invenitur. Videamus igitur an alio, eoque simpliciori & expeditiori modo istud adversariorum telum frangi possit, & disquiramus, utrum scriptores N. T. omnia, quae ex V. citant, loca pro totidem de Christo vaticiniis habuerint, atque pro testimonio citaverint? Ut hoc statuamus, nulla nos cogit necessitas. Cum enim & voces singulas & modos loquendi omnes ab aliis accipere teneamur, quid impedit, quo minus ego duos, tres, quatuor, alterius scriptoris versus meos taciā, iisdemque verbis, eodemque ordine positis, mei animi sensū exprimā, quibus ille alia occasione sui animi sensū expressit? annon pleni sunt omnes Philosophorum Rhetorumque libri translationibus Homericis, ad aliam significationem translatis? Eusebius in Od. T. p. 637. 52. τῷ ἐπὶ ἀμφιόνῳ ῥηθέντι — ἐπὶ κακὺργῳ ἀνδρὸς τις τῶν σοφῶν ἐχρήσατο ὕπερον, τὸ μὲν σῶμα φυλάξας τῆς γραφῆς, παραποιήσας δὲ τὸν νόον διζήσας, πρὸς ὅπερ ἐβόλετο. & cum simili plane modo, Judæorum scripta citationibus ex V. T. esse referta deprehendamus, quidni Pothaeo aliisque licuit eodem communi jure & consuetudine uti? Accessit ratio peculiaris, cum enim Messiam expectarent, qui ex familia Davidis nasciturus & maiestate sua omnem omnium regum gloriam longe superaturus esset, non poterant non, quicquid unquam de populo aut Rege Judæorum magnifice dictum erat, ad Messiam referre, tanquam ad illum proprie spectans, utpote qui non extraneus & alienus, verum ex illorum genere & posteritate

per continuam successionis seriem omnium majorum omnisque divini favoris haeres esset futurus.

Neque iis, quae haecenus diximus, obstat formula ἴνα πληρωθῇ, quae etiam μεταφορικῶς accipi solet. Greg. Nyssen. in Meletium, ἡγόσατε τῷ ἱερμὲ φωνάς τινὰς σκυθρωπὰς καὶ γοῶδεις — διδῶ τινὰ τῷ ἱερμὲ καὶ ἄλλην φωνήν — ἐμὴν ποιῆσαι τὴν ᾠδὴν ταύτην — ὅτε μοι μικρὸν ὑπαλλάξαι τὸ γεγραμμένον. ap. Asseman. Biblioth. Orient. T. 1. 36. Angelus S. Ephrem: Cave, inquit, ne in te impleatur, quod scriptum est: Ephraim, ut vitula, quae repellit jugum ab humeris suis Ose. X. 11. & in Testam. T. 2. f. 231. & Matth. XV. 7. καλῶς προσεφύτυσσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας. Luc. IV. 21. σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφή αὕτη ἐν τοῖς ὦσιν ὑμῶν. Jac. II. 23. καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἣ λέγουσα. quae oracula alio tempore impleta fuisse manifestum est, iterum vero per translationem impleta dicuntur, cum rei alibi narratae similis alia contigit. vid. 1. Reg. I. 14. Ita interpretatus est dicta ex Psal. XVI. XXI. LXVIII. citata Theodorus Mopsuestenus, patrum longe doctissimus, commentariis in Psalmos & XII. Prophetas. Qui, inquit, haec considerare nolunt, omnia verba ad Christum trahere conantur, ut, quae populo contigerunt, de Christo intelligant, Judæisque ludibrium praebeant, ostendentibus ex verborum consequentia, nihil eorum ad Christum pertinere. Synod. V. Cr. Coll. 4. testim. 20. 21. 22. 23. 24. — Et Evangelista quidem verba ex rebus assumens, eis usus est de Domino, sicut & in aliis diximus. Nam ad Dominum non pertinere in superioribus evidenter ostendimus. A. Scultetus exerc. LXII. Neque enim testimonia V. Pacti semper confirmandi, sed saepe illustrandi & concinnioris accommodationis gratia adhibentur in Novo. Quod qui non attendunt ii textus propheticos violentis illis applicationibus corrumpunt, reprehensives transmutant in consolationes, & narrationes facti praeteriti transformant in promissiones rei futurae; adeoque Judæis se ridendos proponunt. Eusebius H. E. II. 23. ex Hegesippo: καὶ ἐπληρώσαν τὴν γραφὴν τὴν ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ γεγραμμένην Esaj. III. 10. de morte Jacobi iusti. Cosmas Indicopl. V. p. 227. ὅσα δὲ ἔτερα ἐξέλαβον οἱ ἀπόστολοι ἐκ τῶν ψαλμῶν, ἕως ὥς εἰς χριστὸν κυρίως ἐρμηνεία ἐξέλαβον, ἀλλ' ὡς ἀρμόζοντα τῇ ὑποθέσει κ. τ. λ. Anthol. IV. 23. 5. τῆς ἀρετῆς τὸν ἰδρῶτα θεοὶ προτάραυνον ἔθνηκαν ἔννεπεν Ἀσκραῖος, δῶμα τόδε προλέγων. Plut. de fort. Alex. p. 331. D. ὥς ἐπὶ τὴν ὁμῆραν ὅτι τῷ αὐτῷ μέτρῳ τὴν μὲν ἀγαμέμνονος ἀνδραγαθίαν κεκόσμηκε τὴν δ' Ἀλέξανδρου μεμάντευται Ut finem faciam, iterum dico, facile me pati, ut quis vires suas

ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν
 25 γυναῖκα αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως ἃ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον,
 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.

ΤΟΥ

Procorius in *Esaï*. VII. 14. καλέσεις ἔχει, ἀλλ' οὐ καλέσασιν, ὡς ἐσφαλμένως ἐν εὐαγγελίοις ἐγράφη.

24. διεγερθεὶς] ἐγερθεὶς C. a prima manu. 1. *Ephraim*. Hier. 51. forte quia cap. sequentis com. 13. 14. 20. 21. ita scribitur. At praepositio δὲ intendit significationem verbi, III. διακαθαρίει. 14. διεκάλυεν. Non femisomnus, statim atque e lecto surrexit, sed postquam omnia iterum mature considerasset, seque ad negotium gerendum composuisset.

ὁ] — prius D. 72. Editiones Erasmi, secunda excepta.

25. ἐγίνωσκεν] ἐγνώ D. Codices Latini.

τὸν] — prius 1.

αὐτῆς] — L D ex emendatione, quia superfluum videbatur.

αὐτῆς τὸν πρωτότοκον] — 1. Versio *Coptica*. Codex *Latinius* Martianaei, *Hieron.* adv. Helvid. Omissum de industria, iudice J. Millio ad Comm. 18. ne cum Helvidio quis existimaret, Mariam, postquam Jesum in lucem edidisset, alios peperisset.

in hoc campo exerceat, multaque de Christo oracula inveniatur, & gladio adversarios aggrediatur, dummodo infirmioribus & minus exercitatus scuto uti concedat, ut vel hoc pacto periculum vitemus, dum juxta regulam Juris semper in obscuris, quod minimum est, sequimur. vid. *Sir*. XLVIII. 25.

προφήτου] vox Aegyptiis primum usurpata. *Diogenes* L. prooem. αἰγύπτιοι — φιλοσοφίας, ἧς τὰς προεσώτας ἱερέας εἶναι καὶ Προφῆτας. *Lucian*. Dial. Mort. XIII. 1. οὐδὲν ὑγιὲς οἱ τῶν ἀμμιωνίων προφῆται ἐλεγον. XIV. 1. χρησίμων ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθῶμενον ὑπὸ τῶν Προφῆτῶν. 5. ὁ ἀμμιων γόνος καὶ ψευδομάντις ἠλέγχετο, καὶ οἱ Προφῆται κόλακες. *Aelian*. Nat. An. XI. 10. ἀπαντῶσι γραμματεῖς ἱεροὶ καὶ Προφῆται de Aegyptiis. *Macrobius*. Saturn VII. 13. Adeo verum est, ita, ut dicis, Aegyptios opinari, ut ego sacerdotes eorum, quos Prophetas vocant, cum in templo vidissem. *Orig.* in Rom. II. ult. apud Aegyptios — sacerdos — aruspex aut quorumlibet Sacrorum minister, vel, ut illi appellant, Propheta omnis circumcisus est. *Plut.* Numa p. 66. A. ὁ δὲ μέγιστος τῶν Ποιητικῶν, οἷον ἐξηγητὴς καὶ Προφῆτα, μᾶλλον δὲ Ἱεροφάντης τάξιν ἐπέχει — καλύων παρεμβαίνειν τὰ νομοισμένον & de Def. Orac. p. 412. B. ἐχεκράτης προφητεύοντος ἀνέλε νίκην καὶ κράτος πολέμου τοῖς ἔλλησιν ὁ θεός. *Alex.* p. 680. D. ὁ μὲν Προφῆτης αὐτὸν ὁ ἀμμιωνος ἀπὸ τῆς θεῆς χαίρειν, ὡς ἀπὸ πατρὸς, προεῖπεν. *Pausan.* Phoc. c. 6. ὡλην δ' ὅς γένετο προὔτος φοῖβοιο προφάτας. *Festus*: prophetas in Adrasto Julius nominat Antistites sacrorum, oraculorumque interpretes. Quum capita viridi lauro velare imperant prophetae, sancta ita caste qui parant sacra. *Apu- lejus*. de Dogm. Plat. 1. Astrologiam ad usque Aegyptum ivit petitem, ut inde Prophetarum etiam ritus addisceret. de Mundo: Veluti prophetae quidam Deorum majestate completi effantur.

23. ὁ ἐστὶ μεθερμηνεύμενος] *Polyb.* VI. 24. ἱππῆες καὶ πεζεὺς ἐκλέγασιν, τὰς καλεμένους ἑξτραορδινάρις, ὁ μεθερμηνεύμενος ἐπιλέκτας δηλοῖ. & II. 15. τὸ γὰρ τραγὸς ἐρμηνεύμενον ἐστὶ πέραν, διὸ τὰς ἐπέκεινα τῶν ἄλλων τρανσαλλίνας καλέσιν. *Plut.* in Lat. μεθερμηνεύμενα κατὰ λέξιν. μετ' ἡμῶν ὁ θεός] II. ω. 258. Ἐκτορα τ' ὅς θεός ἔσκε μετ' ἀνδράσιν, ἐδὲ ἑκάκις ἀνδρὸς γε θνητῆς παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῦ, quod etiam ad Platonem refertur apud *Plutarchum*, ut vidimus ad comma 20. Cum vero a Matthaeo scriptum sit ὁ θεός, significat Christum esse eum, qui Deum nobis conciliat, nobisque divini favoris pignus est. Emanuel dicitur, ut Gabriel, Raphael, Ezechiel, Daniel. 2. Chron. XXXII. 8.

Nemo Judaeus haec Esajae verba de Messia intellexit, sed de filio ex puella, tum innupta, Esajae

nascituro, post ejus nativitatem terra a metu Syrorum esset liberanda. Judaeos sequuntur *Pellicanus* & *H. Grotius*.

24. προσέταξεν] ἐπίταγμα κάλλιον ἢ πρόσταγμα, καὶ ἐπιτάξιον ἢ προσάπτω. Thomas M.

25. ἐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν] *Isaeus* Orat. 2. πρὶν γινῶναι τὸν ἡμέτερον θεῖον αὐτήν, ἢ ὅσοι, ἐκείνου γινώσκοντος, ἐπλησίαζον. *Plut.* de Virt. Mulier. p. 259. C. γυναῖον-ἐγνώσμενον-ζῶντι τῇ Γαλάτῃ. *Pompejo* p. 638. C. ὅσαι δὲ τῶν Μιθριδάτου παλλακίδων ἀνήχθησαν, ἐδεμίαν ἐγνώ. *Eumene* p. 583. D. Βαρσίνην γὰρ τὴν ἀρταβάζου πρώτην ἐν ἀσία γνῶς ὁ ἀλέξανδρος, ἐξ ἧς υἱὸν ἔσχεν Ἡρακλέα. *Bruto* p. 986. A. ἐγνώκει τὴν Σεργιλίαν νεανίαν ὣν ἔτι. *Quaest.* Rom. p. 273. B. γνωρισθεῖσαν δὲ τῷ τῷ. *Romulo* p. 20. B. ἐγνώ τὴν Λαρεντίαν. *Alexandro* p. 676. D. ἔτε ἄλλην ἐγνώ γυναῖκα πρὸ γάμου πλὴν Βαρσίνης. *Catone* min. p. 762. E. μίαν, ἣν ἐγνώκειν ἐξ ἀρχῆς, γνῶς γυναῖκα. *Pompejo* p. 647. B. ἦτε σωφροσύνη τοῦ ἀνδρὸς μόνην γινώσκοντος τὴν γεγαυμένην. in *Monit. Polit.* p. 818. B. ἀπέσας τὴν ἀδελφὴν ἐγνώκειναι τινα τῶν καλῶν καὶ νέων. *Galb.* p. 1056. E. οὐκ ἔφευγε Γαίῳ καίσαρος υἱὸς λέγεσθαι — ἐγνώκει γὰρ ὁ Γαίος τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν. *Heliodorus*. I. p. 14. εἰ δὲ με γινώσεται τις ἀισχυρῶς. & II. p. 72. *Caesar* de B. G. VI. 21. intra annum vero vicefimum feminae notitiam habuisse in turpissimis habent rebus. *Ovid.* Epist. Hypsipyles 43. non ego sum furtim tibi cognita. & 133. Turpiter illa virum cognovit adultera virgo. *Claudian.* de R. P. 1. Impatiens nescire torum, nullasque mariti Illecebras, nec dulces patris cognoscere nomen. *Ovid.* *Metamorph.* IV. 594. Ille suae lambebat conjugis aris, inque sinus caros, veluti cognosceret, ibat. *Horat.* Epist. II. 1. 132. Castis cum pueris ignara puella mariti. *Silius* II. 68. Haec ignara viri, vacuoque affluta cubili. *Aelian.* A. N. VIII. 17. εἴτα ἐμπλήσας ἑκαστος τὴν σύννομον, τὸ ἐντεῦθεν ἐπὶ τέτοισι ἐκ οἶδεν αὐτήν. *Hermogenes* de Invent. IV. 8. ex Menandro. Ἐγνώ με, τὸ γὰρ διεφθάρθαι καὶ ὑβρίσθαι σιμνῶς ἐγνώ με εἰπὼν, ἐκόσμησε πρῶγμα αἰσχρὸν σιμνότερα λόγου συνθέσει. *Jamblich.* Vit. Pythag. 9. σπυδαίνει δὲ καὶ τοῦτο, ὅπως αὐτοῖτε μόνος ἐκείνας εἰδῶσιν.

ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον] *Primo-*genitus est, ante quem alius natus non est, five deinde alii secuti fuerint five non. *Silius* IV. 787. Prima domus atque unica proles. *Demonax* 29. vero apud *Lucianum* Sophistam agit, dum ei qui sibi πρῶτος καὶ μόνος τῶν Διαλεκτικῶν videbatur, objicit εἰ μὲν πρῶτος, εἰ μόνος, εἰ δὲ μόνος, εἰ πρῶτος.

Simile de Aristone memoriae proditum est. *Plut.* Conviv. VIII. 1. p. 715. E. ἄμα δὲ τῆς λεγομένης ἀρίωνι τῇ Πλάτωνος πατρὶ γινῶσθαι κατ' ὕπνον ὄψεως, ἀπαγο-

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ, μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱερουσόλυμα, λέγοντες·
2 Πού

1. δὲ] — 86. Ev. 24.

Ἰησοῦ] + Χριστοῦ 3. 9. 14. 73.

ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως] — 30. 49. 55. 62. Millio Prol. 1477. suspecta fere sunt παρεμβλήσεως, quis, inquit, verba tam insignia absque omni erroris occasione pratermisit? At facile est occasionem inveni-

ἀπαγορεύσεως μὴ συγγίνεσθαι τῇ γυναικί, μὴδὲ ἔλυσθαι δίκαια μνηστῆρ ἐμνημόνευσεν. Diog. L. III. 2. ἀθήνησιν ἡ λόγος, ὡραίαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν ἀρίσταν, καὶ μὴ τυγχάνειν πανύμνου διὰ τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ ἀπὸλλωνος ὄψιν. ὅθεν καθάρως γάμος φυλάττει, εἰς τῆς ἀποκνήσεως. & Hesych. Miles. φασὶ δὲ, ὡς ἔκτιστος θεὸς ὄψεως ἢ μήτηρ αὐτοῦ ἔγκυος γέγονε, ἐπιφανέντος αὐτῇ τῷ ἀπὸλλωνος. καί, ἡνίκα ἔτεκε τὸν Πλάτωνα, τότε αὐτῇ ὁ ἀνὴρ συνεγενέτο. & de Hercule Hygin. F. 29. fensit Amphitryon numen aliquod fuisse pro se, ex qua die cum ea non concubuit.

1. Bethlehem sex miliaria Romana aberat Hierosolymis austrum versus; Eusebius Βηθλεὲμ φησὶ Ἰσδα, αἰλίας ἀποθῆν σημείους 5. πρὸς τὰ νότια, quem sequuntur Hieronymus, Sulpicius Severus & Phocas. ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως] Hebraismus, tempore Regis Herodis. Notandum autem, historiam Evangelicam atque Apostolicam incipere ab Herode magno & desinere in Agrippa ultimo rege Judaeorum.

μάγοι] In Actis Apostolorum mentio fit Simonis & Elymae magorum. quatuor fere ista consensu veterum de Magis traduntur, fuisse Persas sive Parthos, Religionis Antistites, frequenter peregrinationes instituisse, & contemplationi astrorum vel potius Astrologiae operam dedisse. Xenoph. Cyr. Inst. IV. πρῶτον μὲν τὴν Μάγους καλέσας τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐξαίρεσθαι ἐκέλευσεν. Diog. L. proem. 1. τὸ τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἡνίοι φασιν ἀπὸ βαρβαρίων ἄρξαι γινέσθαι γὰρ παρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις καὶ Ἀσσυριοῖς Χαλδαίοις. Lucian. Longaevis. 4. οἱ καλέμενοι Μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον, παρὰ τε Πέρσαις Πάριοις καὶ Βακτρίοις — καὶ Μήδοις. Demonax. 23. μάγος τις οὖναι λέγοντος, καὶ ἐπιδόξας ἔχειν ἰσχυράς, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἅπαντας ἀναπεῖσθαι καὶ παρέχειν αὐτῷ, ὅποσα βέλτεται. — ἔλεγε Μάγος τε ἵναί, καὶ δύνασθαι αὐτῷ ἀναγαγεῖν τοῦ παιδὸς τὸ ἰδωλόν. Herodian. IV. 12. 8. Caracallam Μάγων τὴν ἀρίστην ζητήσαντα, νεκυῖα δὲ χρησάμενον μαθεῖν περὶ τῷ τέλει τοῦ βίου αὐτοῦ. Plut. Numa p. 70. D. καταγαγεῖν τὸν Δία μαγεύσας ἐκείνους. Porphy. de Abst. IV. 16. παρὰ γε μὴν τοῖς Πέρσαις οἱ περὶ τὸ εἶον σοφοὶ καὶ τῶν θεράποντες Μάγοι μὲν προσαγορεύονται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ κατὰ τὴν ἐπιχώριον διάλεκτον ὁ Μάγος. Οὗτοι δὲ μέγα καὶ σεβάσμιον γένος τοῦτο παρὰ Πέρσαις νομίζονται, ὥστε καὶ Δαρεῖον τὸν Ἰσάσπου ἐπιγράψαι τῷ μνήματι πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι καὶ μαγικῶν γένετο διδάσκαλος. Aeschines. ἐπεὶ Φρυγῶνδας, ἐπ' Εὐρύβατος, ἔδδ' ἄλλος τις πάποτε τῶν πάλαι πομπῶν τοιοῦτος Μάγος καὶ γόνος ἰγνέτο. Ammon. Μάγους τότε φαρμακὸν ὡς αἰσχρὸν ἐν τῷ κατὰ κτισσιῶντος. καὶ τὸν περὶ τὰς θεῶν ἱεουργίαν ὡς Ἡρόδοτος. [1. 140.] Hesych. μάγων — τὸν θεοσεβῆ καὶ θεόλογον καὶ ἱερεῖα οἱ Πέρσαις ἔπας λέγουσιν. Sophocles Oedipo Tyranno. οὐκ εἰς μάγον τοιοῦτον μηχανορῶφον δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν μόνον διδόρκει, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός. Plut. Alex p. 666. A. ὅσοι δὲ τῶν Μάγων ἐν Ἐφέσῳ διατρίβοντες ἵτυχον, templi Ephesini conflagrationem de na-

tivitate Alexandri M. interpretati sunt. — οἱ μάγοι ὀνείρας ἐξηγῶνται. Curtius VII. 4. 8. Magnae artis, si modo ars est, non vanissimi cujusque ludibrium, magis professione quam scientia celebrer. Diogenes L. Democrit. IX. 34. ἔτος μάγων τινῶν δῆκουσε καὶ χαλδαίων, εἶξεν τοῦ βασιλέως ἐπιστάτας τῷ πατρὶ αὐτοῦ καταλιπόντος — παρ' ὧν τότε περὶ θεολογίας καὶ ἀστρολογίας ἔμαθον ἔτι πᾶσι ὧν. Socrate II. 45. φησὶ δ' ἀριστοτέλης, Μάγοι τινὰ ἐλθόντα ἐκ Συρίας εἰς ἀθήνας, τότε ἄλλα καταγνῶναι τοῦ Σωκράτους, καὶ δὴ καὶ βίαιον εἶσθαι τὴν τελευτὴν αὐτοῦ. Catull. 91. Nascatur Magus ex gnati matrisque nefando Concubitu, & discat Persicum aruspicium. Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet, si vera est Persarum impia religio. Cic. de Divinat. I. 23. Quid ego, quae magi Cyro illi principi interpretati sunt, ex Dinonis Persicis libris proferam? nam cum dormienti ei sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus, cum se convolvens sol elaberetur & abiret: ei magos dixisse quod genus sapientum & doctorum habetur in Persis, ex triplici appetitione solis, XXX. annos Cyrum regnaturum esse, portendi — Qua nocte templum Ephesiae Dianae deflagravit, eadem constat ex Olympiade natum esse Alexandrum, atque ubi lucem coepisset, clamatasse magos, pestem ac perniciem Asiae proxima nocte natam. & 41. eaque Divinationum ratio ne in barbaris quidem gentibus neglecta est — in Persis augurantur & divinant Magi, qui congregantur in fano commentandi causa atque inter se colloquendi — nec quisquam rex Persarum potest esse, qui non ante magorum disciplinam scientiamque perceperit. Plin. H. N. XXIX. 3. ut est Magorum sollertia occultandis fraudibus sagax. Horat. Carm. I. 27. Quae saga, quis te solvere Theffalis Magus venenis, quis poterit Deus? Vellej. P. II. 24. Sulla — cum ad eum legati Parthorum venissent, & in iis quidam magi ex notis corporis respondissent, coelestem ejus vitam & memoriam futuram. Senec. Epist. 58. Hoc scis, puto, Platoni diligentiae suae beneficio contigisse, quod natali suo decessit, & annum unum atque octogesimum implevit sine ulla deductione. Ideo Magi, qui forte Athenis erant, immolaverunt defuncto, amplioris fuisse fortis quam humanae rati, quia consummasset perfectissimum numerum, quem novem novies multiplicata componunt. Justin. I. 1. primum artes magicas invenisse, & mundi principia siderumque motus diligentissime tractasse. Apulej. Apolog. 1. 147. Si, quod ego apud plurimos lego, Persarum lingua Magus est, qui nostra sacerdos — sin vero more vulgari eum isti proprie magum existimant, qui communione loquendi cum diis immortalibus, ad omnia, quae velit, incredibili quadam vi cantaminum polleat. Sabbath. f. 75. 1. Bavabafra. Dixit Raf: quicumque discit verbum unum a mago, reus est mortis. Philo,

2. Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ,

re, vel in oscitantia librarii, vel quod ipsum offendit Hebraismus ἐν ἡμέραις, vel quod ista verba parum necessaria judicavit. Iure ergo Millio regerimus, quis absque omni additionis occasione haec addidisset?

Ἱεροσόλυμα] Ἱερουσαλήμ C. L. 3. 4. 5. 9. 44. 45. 47. 63. 72. 73. 80. 106. Colb.

2. αὐτοῦ τὸν ἀστέρα] τὸν ἀστέρα αὐτοῦ Ed. Compl.

το; quod omnis probus liber T. II. p. 456, 44. ἐν Πέρσαις μὲν τὸ μάγῳν, οἱ τὰ φύσεως ἔργα διερευνῶμενοι πρὸς ἐπίγνῳσιν ἀληθείας, καὶ ἰσυχίας τὰς θείας ἀρετὰς τρανότηραις ἐμφάσειν ἱεροφαντοῦνται τε καὶ ἱεροφαντοῦσιν. *Sitabo* XV. p. 1106. A. παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις οἱ Μάγοι καὶ νεκυομάντις καὶ ἔτι οἱ λεγόμενοι λεκανομάντις καὶ ὑδρομάντις.

ἀπὸ ἀνατολῶν & 2. ἐν τῇ ἀνατολῇ] Significat plagam mundi orientalem; & quod hic praecipue notandum est, Regnum Parthicum Regnum orientis vocari solet. *Antholog.* Epigramm. M. S. ἀντιπάρη εἰς τὸν καίσαρα μέλλοντα ἀπαίρειν ἐπὶ τὰς Πάρθους, ἤδη ὑποσπόνδους. Στέλλειν ἐπ' Εὐφρήτην Ζήνους τέκος, εἰς σὲ γὰρ ἦδη Ἡῶσι Πάρθων αὐτομολῶσι πόδες. Στέλλειν ἀναξθεῖς δὲ φέβῳ κικλασμένα τῆξα, καίσαρ πατέρων ἄρξαις ἐπ' ἀντολίαν. ῥάμην δ' ἀκραιῶν περὶτέρμονα πάντοθεν αὐτὸς Πρῶτος ἀνερχομένην σφράγισαι ἡλὶν *Philo* de Leg. ad T. 2. p. 584. 9: οὐ παρήσται αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις, ἃς δίδειν ἔθνη τὰ ἰῶα, καὶ ἡγεμόνεις αὐτῶν Παρθυαῖοι. *Ovid.* *Metam.* 1. 61. Eurus ad auro-ram, Nabathaeaeque regna recessit, Persidaque, & radiis juga subdita matutinis. *Claudian.* de IV. Cos. Honorii: Si tibi Parthorum solum fortuna dedisset, carē puer, terrisque procul venerandus eoīs Barbarus Arsacio confurgeret oretiaras. *Justin.* H. IV. 1. 1. Parthi, penes quos, velut divisione orbis cum Romanis facta, nunc Orientis imperium est *Florus* II. 8. 2. Cum Persas & Orientem, Xerxem atque Dariūm cogitarent. *Jo. Malila* p. 185. Καὶ αὐτὸς βασιλεὺς βασιλευ-άντων, ἡλῖος ἀνατολῆς, φλαβίῳ Ἰστυριανῷ καίσαρι, σελήνῃ ὀνόμας. *Hieron.* in *Esaj.* XLII. 2. ab Oriente] quidam ad Cyrum regem Persarum referunt, quod suscitaverit eum adversus Babylonios de Oriente XLVI. 11. ut putant Hebraei. & in XLIX. 12. Persas intelligimus, qui ad Orientem siti sunt. His adde, quod etiam in Thalmude Babylonico Judaea regio occidentalis vocatur illis nimirum qui in Babylonia habitabant, unde consequitur, Babyloniā in Judaea viventibus recte ad Orientem dici sitam: quod etiam accuratiores tabulae geographicae demonstrant; quae & Babylonem, & Ctesiphontem & Seleuciam, & Persidem ad Orientem Judaeae exhibent.

βασιλείας] *Etymol.* M. βασιλεὺς, βασιλῖος, κοινῶς βασιλῖος ἀπτικῶς.

εἰς Ἱεροσόλυμα] Cum tota ipsorum ars conjecturalis esset, non putabant regem illustrem in vico ignobili nasciturum, sed illum quaerendum esse in urbe regia, in ipso palatio, atque in familia quae tum regnabat.

2. αὐτὸν τὸν ἀστέρα] Quomodo stellā nova conspecta potuit illis indicare, Regem in Judaea natum esse? an Deus, qui stellam ipsis ostendit, simul, quid significaret declaravit? silentium Matthaei aliud suadet, qui enim narrat, illos divino oraculo in itinere monitos fuisse, ne ad Herodem reverterentur, sine dubio etiam prioris oraculi, si quod fuisset, mentionem fecisset. An sagacitate quadam naturali & usu rationis vel longa experientia edocti ad

eā sciētiā pervenerant? nec hoc dici potest; si enim ad seriem causarum & effectorum vel ad naturam signorum attendimus, nihil in nova stella perspicimus, quod nativitatē Regis portendat. Superest igitur, ut illos ex regulis artis suae hoc habuisse existimemus: quae licet certissime inutilis, vana atque fallax esset, casu tamen aliquando in verum incidere potuit. Admirabilis hinc elucet sapientia Dei qui hominum erroribus & sceleribus usus Josephum per scelus fratrum in Aegyptum deduxit, regem Babelis per haruspicia & sortes Judaeis immisit *Ezech.* XXI. 11. 12. & Magos hic per Astrologiam ad Christum direxit.

Stella autem nova apparente magnos viros aut natos aut denatos fuisse, multis veterum observatum est. *Falkut Rubeni* f. 32. 3. Qua hora natus est Abrahamus pater noster, super quem sit pax, stetit quoddam sidus in oriente, & deglutivit quatuor astra, quae erant in quatuor Coeli plagis. Dixerunt sapientes Ninrodi: natus est Tharae filius hac ipsa hora, ex quo egressurus est populus, qui haereditabit praesens & futurum seculum: si tibi placuerit, detur patri ipsius domus argento auroque plena, & occidat ipsum. *Justinus* H. XXXVII. 2. Hujus [Mithridatis] futuram magnitudinem etiam coelestia ostenta praedixerant: Nam eo quo genitus est annio, & quo regnare primum coepit, stella cometes per utrumque tempus LXX. diebus ita luxit, ut coelum omne conflagrare videretur. *Seneca* Q. N. I. 1. Nos quoque vidimus non semel flammam ingentis pilae speciei, quae tamen in ipso cursu suo dissipata est. Vidimus circa D. Augusti excessum simile prodigium: vidimus, cum de Sejano actum est: nec Germanici mors sine denunciatione tali fuit. Dices mihi: ergo tu in tantis erroribus es, ut existimes Deos mortuorum signa praemittere? & VII. 17. qui post necem Divi Julii ludis Veneris genitricis circa undecimam horam diei emerfit. *Virgil.* *Ecl.* IX. 47. Ecce Dionaei processit Caesaris altrum. *Servius*: Cum Augustus Caesar patri ludos funebres celebraret, de medio stella apparuit — quam quidam ad illustrandam gloriam Caesaris juvenis pertinere existimabant — Vulcanius aruspex in concione dixit, cometen esse, qui significaret exitum noni seculi & ingressum decimi — Hoc etiam Augustus in libro II. de memoria vitae suae complexus est. *Plinius* H. N. II. 23. Cometes in uno totius orbis loco colitur in templo Romae, admodum faustus Divo Augusto iudicatus ab ipso, qui incipiente eo apparuit ludis, quos faciebat Veneri genitrici, non multo post obitum patris Caesaris, in collegio ab eo instituto. Namque his verbis id gaudium prodidit: Iis ipsis ludorum meorum diebus sidus crinitum per VII. dies in regione coeli, quae sub septentrionibus est conspectum. Id oriebatur circa XI. horam diei, clarumque & omnibus et terris conspicuum fuit. Eo sidere significari vulgus credidit, Caesaris animam inter Deorum immortalium numina receptam;

τολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆται αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, 3
καὶ

αὐτῷ] αὐτὸν 15. Ev. 21. Ed. *Erasmi* 1.

3. Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς] ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης. D. 1. Euf. D. 7. 2.

quo nomine id insigne simulacro capitis ejus, quod mox in foro consecravimus, adjectum est. Haec ille in publicum, interiore gaudio sibi illud natum, seque in eo nasci arbitratus est, & ut verum fateamur, salutare id terris fuit. *Lucan.* I. 529. crinemque timendi fideris, & terris mutantem Regna cometen. *Juvenal.* VI. 407. Instantem Regi Armenio Parthoque cometen prima videt. *Lampridius Alex. Sever.* 13. Fertur pridie natalis ejus tota die apud Arcam Caesaream stella primae magnitudinis visa. *Diodor. Sic.* 11. 30. ἔτι δὲ ὅτε κομήτων ἀστέρων ἐπιτολὰς — ὠφελίμους τε καὶ βλαβέρας, ἔμνοιον ἔινεσι καὶ τόποις, ἀλλὰ καὶ βασιλεύσι, καὶ τοῖς τυχεῶσιν ἰδύσταις. *Sueton.* Caes. 88. in eorum numerum relatus est, non ore modo decernentium, sed & persuasione vulgi. siquidem ludis, quos primo consecratos ei haeres Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exorients circa undecimam horam. Creditumque est, animam esse Caesaris in coelum recepti & hac de causâ simulacro ejus in vertice additur stella. *Claudio* 46. Praesagia mortis ipsius praecipua fuerunt; exortus crinitae stellae, quam cometen vocant. *Vespasiano* 23. Cum inter prodigia caetera — & stella crinita in coelo adparuisset — ad Parthorum regem, qui capillatus esset, pertinere dicebat. *Claudian.* de IV. Cos. Honorii — cum solita miles te voce levasset — visa etiam medio populis mirantibus audax stella die — apparet, quid signa ferant, ventura potestas claruit Afcanio, subita cum luce comarum innocuus flagraret apex, Phrygioque volutus vertice fatalis redimiret tempora candor. At tua coelestes illustrant omina flammæ. *Tacitus* A. XIV. 22. Sidus cometes effulsit, de quo vulgi opinio est, tanquam mutationem regis portendat. Igitur quasi jam depulso Nerone, quisnam deligeretur, inquirebant. Ut vero regem illum in Judaea natum crederent, fama impulsos fuisse puto; percubuerat enim Oriente toto vetus & constans opinio, esse in fatis, ut eo tempore Judaea profecti rerum potirentur. Id — Judaei ad se trahentes rebellaverunt, *Sueton.* Vespas. 4. similia habent *Tacitus Hist.* V. 13. *Iosephus*, & scriptores N. T. qui etiam narrant multos Pseudochristos ea occasione prodidiisse.

De Jesu nativitate & Magorum adventu ita scribit *Chalcidius* in Timaeum Platonis C. VII. 126. Est quoque alia sanctior & venerabilior historia, quae perhibet, ortu stellae cujusdam non morbos mortisque denunciatas, sed descensum Dei venerabilis ad humanae conversationis, rerumque mortalium gratiam. Quam stellam cum nocturno itinere suspexissent Chaldaeorum profecto sapientes viri, & consideratione rerum coelestium fatis exercitati, quæsiivisse dicunt recentem ortum Dei, repertaque illa majestate puerili veneratos esse, & vota Deo tanto convenientia nuncupasse.

Inexcusabiles erant Judaei, qui ad novam istam stellam, quae Magos excitaverat, animum adtenere neglexerunt; licet vaticinium Bileami Num. XXIV. 17. de stella ex Jacobo oritura ad Messiam referrent. *Thargum Onkelos*: Surget rex ex Jacobo

& Messias ungetur ex Israele, & occidet magnates Moab, & dominabitur omnibus filiis hominum. *Jonatban*: Regnabit Rex potens e domo Jacobi, ungetur Messias, & sceptrum potens ex Israele. *Hierosol.* Surget rex ex domo Jacobi & liberator ac dominator ex domo Israelis, & ad comma 7. surget rex eorum filiis eorum, & liberator eorum ex illis, & inter illos erit, & congregabit captivitatem eorum ab urbe adversariorum — & magnificabitur regnum Messiae Regis. *Maimonid.* Tract. Melakin. c. 11. 1. Sceptrum oriatur ex Israele. Hic est Rex Messias. Et percutiet angulos Moabi. Hic est David. & dominabitur filiis Seth. Hic est rex Messias, de quo scriptum est, *Ps.* LXXXVII. 8. dominabitur a mari ad mare, & a fluvio ad fines terrae. *Abenefra* in l. Multi hanc stellam interpretantur de Messia. Quid quod iidem Judaei, postquam vix CXXX. anni a Christo nato elapsi essent, quendam, *Barchochebam* cognominatum, magna animorum consensione pro vero Messia habuerunt, ea praesertim ratione ducti, quod nomen ejus *filius stellae* significaret, adeoque Prophetia Bileami ei conveniret, donec maximo suo damno alii edocti sero nimis se deceptos agnoscerent, & impostoris nomen in *Barchosbam*, quod filium mendacii denotat, immutarent. vid. *Buxt.* Lex. Thalm p. 1028.

Verbum προσκυνεῖν frequentius & quidem apud scriptores ἁπτικατέρους cum casu quarto junctum occurrit: non tamen desunt loca non solum N. T. & τῶν O. verum etiam apud profanos scriptores, in quibus cum casu tertio constructum reperitur. *Lucian.* Navig. 37. οἱ βάρβαροι προσκυνεῖ τωσαν ἡμῶν. *Ælian* H. A. X. 24. ταύτη τοι καὶ προσκυνούσιν. *Plut.* in Camill. 145. C. ὅτε λουκρήτιος ἔφη, προσκυνήσας τῷ θεῷ, προσέειπαι τὴν ἐαυτοῦ γνώμη. *Xiphilin.* de Deceballo: καὶ ἐς τὴν γῆν πεισὼν καὶ προσκυνήσας αὐτῷ. *Ælian.* V. H. 1. 21. Ἰσμηνίης αἰσχύνῃς χαρὶς πῶς Περσῶν βασιλεῖ προσκύνῃσιν. *Polyb.* V. 86. τῇ γὰρ οἰκίᾳ ταύτῃ μᾶλλον αἰεί πως οἱ κατὰ κοίλην Συρίαν ὄχλοι προσκυνούσι.

Προσκυνεῖν respondet voci Hebraicae הִתְחַנֵּף & significat, toto corpore in terram se prosterne honoris exhibendi causâ. Comm. 2. πισόντες προσκύνῃσαν. *Gen.* XLIII. 26. 1. *Cor.* XIV. 25. πεισὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει. *Schebuios* f. 16. 2. *Horajoth* f. 4. 1. inclinatio super faciem, incurvatio in genua, adoratio, extensio manuum pedumque. Ritus erat Persicus, *Herodot.* I. 134. οἱ συντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοις ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἕντις διαγνοῖσι εἰ ὁμοῖοι εἰσὶν οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαιγορεῖν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι σῶμασι. ἢ δὲ ἢ ἕτερος ὑποδέξερτος ὀλίγω, τὰς παρειὰς φιλέονται ἢ δὲ πολλῷ ἢ ἕτερος ἀγενέστερος, προσπίπτων προσκυνεῖ τὸν ἕτερον, quum in via sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat, an pares sint: nam salutationis loco mutuo ora osculantur: quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur: sin autem alter multo fuerit ignobilior, prostratus adorat alterum. *Polyaen.* p. 328. εἰς γόνυ κλάναντες ταῦν χειρὶν διατρέβει τὴν γῆν — οἱ δὲ Πέρσαι, σχῆμα προσκυνήσεως ἰδόν-

τες. & 622. οἱ Σατράπαι καταπῆδσαντες Δάρειον προσεκύνουν καὶ βασιλείᾳ Περσῶν ἐστῆσαντο. *Plut.* de Am. frat. p. 488. F. ἀποδιυγθέντος τοῦ Ξέρξ βασιλείως ὁ μὲν ἐρμίνης εὐδὺς — προσεκύνῃσιν τὸν ἀδελφόν. *Lucian.* Navigio 30. ὃ βασιλεῖ, ὑποκύψας ἐς τὸ Περσικὸν προσκυνῶν σπεριαναγῶν ἐς τὰ πῖσιν τὰ χεῖρ. *C. Neros Conon.* 3. necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te Regem, quod προσκυνεῖν illi vocant. *Liban.* O. XIX. p. 484. C. προσκυνῶσιν, ὥσπερ οἱ Πέρσαι τὸν δεσπότην. *Xenophon.* Rer. Graec. IV. τῷ δὲ ἔξῃ σοι μὲν ἡμῖν γενομένῳ, μηδὲνα προσκυνεῖντα, μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπύμενοι τὴν σαυτοῦ. *Seneca* Troad. 709. Dominique pedes supplice dextra stratus adora. *Joseph.* A. VI. 13. de Davide & Saule, ἐπιστραφέντος δὲ τοῦ βασιλέως προσκυνεῖται αὐτὸν πρὸς τὸν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς ἔθος. Par igitur est, ubi de Rege agitur, existimare, Magos eo honore Jesum prosecutos fuisse, quo Regem suum solebant. Notandum vero Graecos Romanosque nemini mortali hunc honorem exhibuisse, apud quos nonnisi in sacris prosterni mos erat. *Eurip.* Phoeniss. 300. γονυπετεῖς ἔδρας προσπιτνῶσ' ἄναξ, τὸν οἶκος θο νόμοι σέβασα & Orest. 1507. προσκυνῶ σ' ἄναξ νόμοισι βαρβάροισι προσπιτνῶν. O. οὐκ ἐν Ἰλίῳ τάδ' ἐστίν, ἀλλ' ἐν ἀργείᾳ χθονί. *Isocrat.* in Panegy. notantur Persae Σητηὸν μὲν ἄνδρα προσκυνῶντες, & apud *Curtium* VIII. 7. 13. Alexandro exprobatur Callisthenes: Tu Macedonas voluisti genera tibi ponere, venerarique te ut Deum. *Livius* XXX. 16. de Legatis Carthagini. more adulantium, accepto credo ritu ex ea regione, ex qua oriundi erant, procubuerunt. *Athenaeus* VI. p. 251. D. Δημόδωρον δὲ ἡ τάλαντοις ἐζημίωσαν ὅτι θεοῖς εἰσηγήσατο Ἀλέξανδρον καὶ Δημαγόραν δ' ἀπέκτειναν, ὅτι πρεσβύων ὡς βασιλεῖα προσεκύνουν αὐτὸν. Et *Libanius* conqueritur eos, quos Basilius M. ipsi miserat, nimium ipsi honorem habuisse *Epist.* 1594. μικροῦ δὲ με καὶ Καπιτάδωκην ἔθηκαν, αἳ μοι τὸ προσκυνῶν σε προσάδοντες. Δεῖ δὲ ὅμως ἀνέχισθαι Βασιλεῖα κελύοντες. *Eliaianus* V. H. 1. 21. laudat Ismeniae Thebani τὸ σαφὸν ἄμα καὶ ἐλληνικὸν, cum enim monitus fuisset, τὸν εἰς ὀφθαλμοῦς ἐλθόντα τοῦ βασιλέως μὴ πρότερον λόγῳ μεταλαγχάνειν, πρὶν ἢ προσκυνῆσαι αὐτὸν — περιελόμηνος τὸν δάκτυλον ἔρριψεν ἀδῆλως παρὰ τὰς πόδας — καὶ ταχέως ἐπικύψας, ὡς δὴ προσκυνῶν, πάλιν ἀνέλειτο αὐτὸν, καὶ εἶξεν μὲν ἀπέστειλε τῷ Πέρσῃ προσκυνήσας, ἢ μὴν ἔδρασαν ἔδον τῶν ἐν τοῖς ἔλλησιν αἰσχύνῃν φερότων. *Esther.* III. Cum igitur Matthaeus, qui ignorare non potuit, quo loco adoratio hominis mortalis apud Graecos haberetur, nihilominus Christum a Magis adoratum fuisse tanquam rem ipsi valde honorificam & gloriosam litteris consignarit, non obscure Graecis imprimis lectoribus significavit, Christo, qui, ut modo narraverat, non sanguine humano sed stirpe divina satus esset, adorationis honorem jure deberi, quod apertius alibi declaravit XXVIII. 9. Conf. *Luc.* XXIV. 52. *Heb.* I. 6.

3. ἐταράχθη] Si, quod prae se ferebant, verbis Prophetarum fidem habuissent, & spem in Messia jamjam adventuro posuissent, quid erat causae, cur illius nativitate audita turbarentur? Messias rex est coelestis & totius humani generis servator, cujus beneficium non solum ad Herodem ipsum omnesque ejus subditos, sed & ad omnes in universum homines spectabat: en ego, inquit angelus, ingentem vobis nuntio laetitia toti populo futuram: videlicet vobis hodie natum esse servatorem, qui est Christus Dominus in oppido Davidis. *Luc.* II. 10. 11. Non abs re igitur vetus Eccle-

sia in hymno quaesivit: Hostis Herodes impie, Christum venire quid times? Non eripit mortalia, qui regna dat coelestia. Fac porro, ipsos ex praedicio gentis cogitasse de Messia, qui imperium in Judaeam sibi destinatum, more aliorum principum, vi occupaturus, hostesque debellaturus esset, quid vel haec cogitatio habebat, quod aut Herodem Septuagenarium & aegrotum, & adulto isto infante non superstitem futurum, aut Hierosolymitanos tyrannidis Herodis pertaefos & qualemcunque potius Regem quam Herodem optantes jure perturbare poterat? Duas tamen deprehendimus istius conturbationis causas, animum sibi male conscium, & recordationem eorum, quae inter initia regni Herodis acciderant. Primo tyranni semper sunt suspicaces & meticulosi (*Tacit.* H. IV. 83. Ptolemaeus, ut sunt ingenia regum, pronus ad formidinem. *Silius* II. 499. &, quantum terrent, tantum metuentia regna. *Senec.* Oedip. 705. Qui sceptris duro saevus imperio regit, Time timentes, metus in auctorem redit. *Thyest.* 607. vos, quibus rector maris atque terrae jus dedit magnum necis atque vitae, Ponite inflatos tumidosque vultus: quicquid a vobis minor extimescit, Major hoc vobis dominus minatur. omne sub regno graviore regnum est.) Matthaeus, quod scriptoribus S. alias solemne est, unico verbo tanquam in transitu indolem & characterem morum Herodis accuratissime exprimit. Herodes imperium, vi & fraude quaesitum, iisdem artibus retinuerat; cumque ipse Hyrcano, Aristobulo atque Antigono legitimis haeredibus e medio sublatis regnum invassisset, metuebat ne eodem modo ipse deiceretur, suspitionibus, crescente imprimis aetate, indulgebat, hisque excruciabatur; hinc factum, ut hoc tempore filios Antipatrum, Aristobulum, & Alexandrum, regni affectati reos perageret, & laqueo necaret, quae Fl. Josephus prolixè narrat. Familia Regia, cum ditioribus & tota Sadducaeorum secta post hanc vitam nihil metuebat: quare sapientissima Dei providentia ita res disposuit, ut in hac ipsa vita conscientia malefactorum agitati metuerent, eoque pacto poenas darent. Cur denique Pharisei, quorum magna pars, ficta atque simulata pietatis specie, falebant, Messiae τῆ καρδιογνώστης adventu nunciato turbati fuerint, dicere non est necesse. Alteram anxietatis atque perturbationis causam diximus fuisse memoriam motuum inter initia regni Herodis excitatorum: tum enim Parthi, duce Pacoro regis filio, Hierosolymis & tota Judaea occupatis Antigonum regem constituerunt: Hyrcano rege auribus abscessis in captivitatem abducto, & Herode vix fuga sibi consulente. donec multis praeliis commissis, urbe direpta & incensa per Parthos, & paullo post per Romanos obfessa atque expugnata, & Antigono securi percussio, aegre finis bello imponeretur. Horum temporum pericula atque calamitates animo revolvantes, non secus ac si novae Parthorum incursionem a magis istis, ceu Parthorum legatis, denunciarentur, anxii cogitationibus agitabantur.

ἐταράχθη πᾶσα Ἰερσόλυμα] Ἰερσόλυμα pluralis est vox generis neutrius, πᾶσα vero est feminina singularis. Deest vox ἡ πόλις. Ita legitur *Esther.* III. 15. in editione Hexaplati, ἡ δὲ πόλις Σαυα ἐταράσσεται. IX. 18. ἐν Σάσαις τῇ πόλει *Xenoph.* Paed. 2. τὸ δὲ ἀκριβοῦς τις τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττεισθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταράχθῃ, ἐστὶν κατασῆναι.

καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. Καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ 4
Γραμ-

πᾶσα] — D.

4. πάντας τὰς ἀρχιερεῖς] Etiam vicarius Pontificis, & Pontifices exaudivati, & Pontifici sanguine proxime conjuncti, & stationum sacerdotium principes, Pontifices seu summi sacerdotes nuncupantur. Vicarium *Maimonides* Halach. 1. Abodath jom haccipurim c. 1. vocat אהרן גדל כהן Pontificem alium, & *Hordjioth* f. 17. col. 4. eodem die visi sunt bini ejus filii Pontifices. *Josf.* A. XVII. 4. 6. συμβαίνει δὲ καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν. & XX. 8. ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι χάρις πρὸς τὰς ἱερεῖς, καὶ τὰς πρῶτας τοῦ πλήθους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν — τοσαύτη δὲ τὰς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀνάδεια καὶ τόλμη. Capita familiarum sacerdotium appellantur הכהנים שרי 2. *Paralip.* XXXVI. 14. & 1. *Par.* XXIV. 6. ἀρχόντες τῶν πατρῶν τῶν Ἱερῶν. *Act.* IV. 4. Pontifici Annae junguntur Cajaphas, Joannes, Alexander, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ. *Josepho* sacerdotes exaudivati hoc nomine frequenter veniunt, de Vita §. 38. ἔπειθε τὰς ἀρχιερεῖς Ἀνανον καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλᾶ. B. II. 12. 6. τὰς ἀρχιερεῖς Ἰωνάθην καὶ Ἀναϊάν. IV. 3. 6. ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης υἱὸς ἀνάνα 7. ὁ γραΐτατος τῶν ἀρχιερέων ἀνάναος, & 9. οἷτε δοκιμάτατοι τῶν ἀρχιερέων Γαμαλᾶ μὲν υἱὸς Ἰησοῦς, Ἀνάνα δὲ ἀνάναος & 4. 3. ὁ μετὰ ἀνανον γραΐτατος τῶν ἀρχιερέων Ἰησοῦς & 5. 2. τὰς δ' ἀρχιερεῖς ἀνεζήτην καὶ — τὸν μὲν ἀνάναοι τῆς πρὸς τὸν δῆμον ἐνοίας, τὸν δὲ Ἰησοῦν τῶν ἀπὸ τοῦ τεύχεος λόγων ἐπισκόπων & VI. 2. 2. πρὸς τὰς ῥωμαίους κατέφυγον, αὐτὸν ἦσαν ἀρχιερεῖς μὲν Ἰωσήπος τε καὶ Ἰησοῦς — πολλοὶ δὲ τῶν ἄλλων εὐγενῶν τοῖς ἀρχιερεῦσι συμμεταβάλλοντο. A. XX. 9. 2. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀναΐας — εἶχε δὲ οἰκίαν πάντων μοχθηρῶν, οἱ — ἐπὶ τὰς ἄλλαντας πορεύμενοι τὰς τῶν ἱερῶν δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι — οἷτε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνῳ δόλοισι ἐπραΐον. Illud porro ex *Josepho* constat, Pontifices exaudivatos non solum apud plebem magna gratia floruisse, verum etiam a successore in consilium fuisse adhibitos, imo veste sacerdotali amictos fuisse B. IV. 3. 10. περιμήσους τὴν ἀρχιερατικὴν ἐσθῆτα ζῶν.

Γραμματεῖς τῷ λαῷ] 2. *Macc.* VI. 18. ἐλεάζαρος δὲ τις τῶν πραιποσίτων γραμματέων. *Josepho* *Macc.* 5. ἀνὴρ τις ὀνόματι ἐλεάζαρος, τὸ γένος Ἰερεὺς, τὴν ἐπιστήμην νομικός. Septem vero fratribus ὁ παιδευτὴς ἡμῶν vocatur. c. 9. A. XVI. 7. 3. συνεχὲς δὲ διαπιλοῦσιν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρχῆς, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ἠρώδη γεγεννημένους Καρμογραμματοῖς καταστήσειν ἀρμόσειεν γὰρ εἰς τοιαύτην χρεῖαν τὸ νῦν ἐπιμελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς παιδείαν ἐσπουδασμένον. & B. I. 24. 3. αὐτὰς δὲ καμῶν γραμματεῖς, ἐπισκόπων ὡς παιδευόμενες ἐπιμελῶς. A. XVII. 6. 2. τῶν πατρῶν ἐξηγηταὶ νόμων ἄνδρες καὶ δῆμα προσφιλεῖς, διὰ παιδείαν τοῦ κατέρυ. & B. I. 33. 2. δύο ἦσαν σοφισταὶ κατὰ τὴν πόλιν, μάλιστα δοκοῦντες ἀκριβοῦν τὰ πάτρια — τῆς οὐκ ἐκ ὀλίγου προήεσαν τὴν νῦν ἐξηγεμένους τὰς νόμους. B. VI. 5. 3. κατὰ νυκτὸς ἐνᾶντην ὅραν τοσοῦτοι Φῶς περιέλαμψεν τὸν βασιλὸν καὶ τὸν ναόν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν εἶναι λαμπράν, καὶ τοῦτο παρέτεινεν ἐφ' ἡμισίαν ὥραν. ὁ τοῖς μὲν ἀπείροις ἀγαθὸν ἔδοκεν, τοῖς δ' ἰσχυρογραμματοῦσι πρὸς τῶν ἀποβεβηκότων εὐθείας ἐκρίθη. *Matth.* XXIII. 2. 7. dicuntur federe in fede Mosis, & amare ab hominibus vocitari Rabbi. & comm. 34. enumerat Christus προφῆτας, καὶ σοφῆς, καὶ γραμμα-

τῶς. Quae differentia illustratur ex *Gem. Sota* Cap. 9. R. Eliezer magnus dicere solebat, inde ex quo templum vastatum est, Sapientes coeperunt similes esse scribis, scribae Hassani, Hassan denique ipsi plebi. *Chetuboth* f. 105. 1. כיתי כופרים sunt ludi literarii. R. Salomo explicat ללמוד הניירות ad institutionem puerorum, & ad cod. *Sabath* f. 31. Scribas interpretatur הלמודי הניירות. *Targum Hieros.* in *Gen.* XLIX. 7. dividam tribum Simeonis, ut sint scribae Doctores legis, in congregatione Jacob: Tribum autem Levi dividam in domibus disquisitionum מדרשיא 10. non deficient Scribae Doctores legis de filiis filiorum ejus. Similia *Tharg.* *Jonathanis.* *Shebath* f. 119. 2. Dixit R. Juda dixisse Rābū: quid est quod scriptum est 1. *Chron.* XVI. 22. ne attingatis unctos meos, & prophetis meis ne male faciatis. Ne attingatis unctos meos: hi sunt pueri ludi literarii, & prophetas meos ne laedatis: hi sunt discipuli sapientum. Dixit *Resch Lakisch* nomine R. Jehudae principis: Mundus non conficit nisi propter halitum puerorum domus magistri בית רבן. *Rab*h Papa ad *Abhaeum*, meus igitur, inquit, & tuus halitus quorsum? Halitus, inquit *Rab*h Papa, qui cum peccato conjunctus est, non est similis illi, in quo non est peccatum. Atque iterum *Resch Lakisch* dixit nomine R. Jehudae principis: Non cogunt pueros ludi literarii ferri, ne quidem extruendi sanctuarii gratia. Rursus *Resch Lakisch* ad R. Jehudam principem, ita, inquit, accepi a majoribus meis: Omnis urbs, in qua non sunt pueri, qui frequentant ludum litterarium, ea vastatur; *Rabina* dixit: eam anathemati devovent. γραμματεῖς ergo idem est quod praeceptor, magister, litterator, quod teste *Hieronymo* significantius Graece dicitur γραμματεὺς in *Matth.* VIII. 19. *Siracides* XXXVIII. 24. σοφία γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, ubi pluribus docet, nec aratorem, nec fabrum nec figulum muneri scribae idoneos esse. *Vajikra* R. IX. Hi sunt scribae qui docent pueros in veritate — aliquando transibam domum scribae & audiebam vocem puerorum dicentium: Legem nobis dedit *Moses Deut.* XXXIII. XXX. Scribae qui docent pueros *Thanchuma* p. 20. 1. *Eft*h. R. III. 9. Vidit *Mardocheus* tres pueros venientes e domo scribae. *Schemoth* R. XXVIII. Rex carnis & sanguinis non potest facere bellum, & esse scriba docens pueros. II. 5. Hi sunt scribae, qui non edunt nec bibunt nec dormiunt, sed scribunt *Thephillin* & *Mefufas* Pf. CVI. 3. *Midra*sch *Thehillin* XCII. 14. plantati in domo Domini. Dixit R. *Chanan* f. *Passi*: Hi sunt pueri in domo scribae. XVI. 11. ubi scriba? ubi docentes pueros?

ἐπυνθάνετο] *Ammon.* ἐρωτᾶν καὶ πυνθάνεσθαι διαφέρει — Πεύσις ἐστὶ λέξις, πρὸς ἣν ἐκ ἐστὶ συμβολικῶς ἀποκρίνεσθαι οἶον, πῶς οἰκεῖ ἀρίων; φησὶν γὰρ, ἐν τῷδε τῷ τόπῳ καὶ πῇ ἔβη ἀνδρομάχη; — ἔ γὰρ ἐνχαίρει ἐνταῦθα συμβολικῶς εἰπῶν, καὶ καὶ ἔ — Πεύσις μακρὰς πράξεως ἀπαγγελία — ἐρωτᾶν μὲν ἐστὶ τὸ θέλειν κεφαλαῖον λαβεῖν ἀπόφασιν ἢ ναὶ καὶ ἔ, πυνθάνεσθαι δὲ τὸ κατὰ διεξόδον ἀξίον πρῶτον, οἶον, πῶς ἐπολεμήσατε; *Donatus* in *Andr.* IV. 5. 6. Interrogatio est, cui ne-

5 Γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ·

4. παρ' αὐτῶν] — D. 47. 52. 56. Versio Saxon. f. Millius Prol. 1421. suspicans verba παρ' αὐτῶν ex c. 7. irrepressibile: nobis praetermissa videntur a librariis, quia putabant abesse posse.

neccessario responderetur aut etiam aut non: percontatio, cui nihil horum. Ut si quis dicat: ubi habitabat Chrysis, dicatur ecce hic: percontatio, ut si quis dicat, cur adulterium commisisti? *Isaëus* de Agniae haered. ταῦτα ἐν ἀξιώσει πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῶν. ὁ χριστὸς] *Diog. L.* Aristippo 11. 76. πρὸς χαράνδαν ἐπὶ πόντα, τις ὁ μεμυρισμένος; ἐγὼ, φησιν, ὁ κακοδαίμων, καμὶ κακοδαίμονέστερος ὁ Περσῶν βασιλεὺς. Haec appellatio ad regem Judaeis per Prophetas promissum translata est primum *Dan.* IX. 25. 26. & ab eo tempore Judaeis usurpata. *Targ. Jonath.* & Hieros. *Gen.* III. 15. in diebus regis Messiae. XXXV. 21. T. Jon. ultra turrim Eder, qui est locus, ex quo revelabitur rex Messias in fine dierum. XLIX. 1. T. Jon. finis, quo venturus est rex Messias, absconditus fuit ab eo. 10. T. Onkelos, donec veniat Messias, *Jon.* & *Hieros.* usque ad tempus quo veniet rex Messias. 11. Jon. & Hieros. quam pulcher est Rex Messias, qui exsurget de domo Juda. 12. quam pulchri sunt oculi regis Messiae! *Exod.* XII. 42. T. *Hieros.* Moses egreditur e deserto & Messias egreditur ex Roma. XVII. 16. T. *Jonath.* verbum Domini perdet Amalecitas in tres generationes; a generatione hujus seculi, & ab aetate Messiae, & ab aetate seculi futuri. XL. 9. T. *Jon.* & sanctificabis illud propter coronam regni domus Juda, & regem Messiam, qui liberaturus est Israel in fine dierum. *Num.* XI. 26. T. *Hieros.* & per manus regis Messiae ipsi corrumpunt (Gog & Magog.) XXIII. 21. T. *Jon.* & clangor regis Messiae clangit inter eos. XXIV. 7. T. Hier. & magnificabitur regnum Regis Messiae. 17. *Onkelos.* & ungetur rex Messias. T. *Jon.* & ungetur Messias. 20. T. *Jon.* & finis illorum in diebus regis Messiae. 24. finis vero horum & istorum erit, quod cadent per manus Regis Messiae. *Deut.* XXV. 19. T. *Jon.* etiam diebus regis Messiae non oblivisceris. XXX. 40. T. *Jon.* & inde adducet vos per manum regis Messiae. *Ruth.* I. 1. decem fames graves decretae sunt coelitus esse in mundo, a die quo creatus est mundus, usque dum veniat Rex Messias. III. 15. David, & Daniel cum fociis suis, & Rex Messias, 1. *Sam.* II. & exaltabit regnum Messiae sui. 2. *Sam.* XXIII. 3. Dixit, se velle mihi constituere Regem, qui est Messias, qui exurget, & dominabitur in timore Domini 1. *Reg.* IV. 33. & prophetavit de regibus domus Davidis, qui dominari debebant; in mundo hoc & in mundo futuro Messiae. *Psal.* II. 2. & ad certandum contra Messiam ejus. XVIII. 32. propter miracula & liberationem, quam praestabis Messiae tuo. XXI. 2. Domine in potentia tua liberabitur rex Messias. 8. propter ea quod rex Messias confidit in Domino. XLV. 3. Pulchritudo tua, rex Messias. LXL. 7. ad dies regis Messiae. 9. & in die quo ungetur rex Messias ut regnet. LXXII. 1. Sententias juris tui regi Messiae des. LXXX. 18. & propter regem Messiam, quem roborasti tibi. *Eccl.* I. 11. cum generationibus, quae erunt in diebus Messiae regis. VII. 25. & secretum diei, quando venturus est rex Messias, quis est, qui inveniat illud per sa-

pientiam? *Cantic.* 1. 8. usque ad tempus, quo mittam regem Messiam, & 17. dixit Salomo propheta, quam pulchra est domus Sanctuarii domini, quae aedificata est per manus meas, ex lignis cedrinis: sed pulchrior est domus sanctuarii, quae aedificanda est in diebus regis Messiae, cujus traves erunt ex cedris, quae sunt in Paradiso. IV. 5. duo liberatores tui, qui te liberaturi sunt, Messias filius David & Messias filius Ephraim. sic & VII. 3. 14. dicetur Regi Messiae. VIII. 1. isto tempore revelabitur rex Messias. 2. ducam te, rex Messias, 4. dicet rex Messias. *Esajae* IV. 2. In tempore isto erit Messias Domini gaudio & honori. IX. 6. Messias pacis. X. 27. & confringentur populi per Messiam. XI. & prodibit rex ex filiis Isai, & Messias ex filiis filiorum ejus ungetur. 6. in diebus Messiae Israelitarum multiplicabitur pax in terra. XIV. 29. ex filiis filiorum Isai egredietur Messias. XVI. 1. erunt afferentes tributa Messiae Israelis. 5. tunc Messias Israelis apparabitur in bono folium ejus. XXVIII. 5. in die isto erit Messias Domini exercituum in coronam gaudii. XLII. 2. ecce servus meus Messias. XLII. 10. & servus meus Messias, in quo acquievi. LII. 13. ecce prosperabitur servus meus Messias LIII. 10. videbunt regnum Messiae sui. *Jerem.* XXIII. 5. Et suscitabo Davidi Messiam iustum, & regnabit rex, & prosperabitur. XXX. 6. & servient coram Domino Deo suo, & obedient Messiae filio David regi suo, quem suscitabo eis. 21. & ungetur rex illorum ex ipsis, & Messias eorum ex ipsis revelabitur. XXX. 13. adhuc discet populus per Messiam 15. suscitabo David Messiam iustitiae. *Thren.* II. 2. proclamabis libertatem populo tuo domui Israel per Messiam IV. 22. & liberabimini per manus Messiae. *Hof.* III. 5. Et obedient Messiae filio Davidis regi ipsorum, XIV. 8. sedebunt in umbra Messiae sui. *Mich.* IV. 8. Tu autem, Messia Israel, qui absconditus es propter peccata Israel, tibi obventurum est regnum. V. 2. ex te coram me prodibit Messias, ut sit exercens dominatum in Israel. *Habac.* III. 13. revelatus es ad liberandum populum tuum ad liberandum Messiam tuum. 18. propter signa miraculosa & redemptionem, quam facies Messiae tuo. *Zach.* III. 8. ecce ego adduco servum meum Messiam, qui revelabitur. IV. 7. & revelabit Messiam, cujus nomen ab aeterno dictum est, & dominabitur in omnia regna VI. 12. ecce virum, Messias est nomen ejus, qui revelabitur & magnificabitur, & aedificabit templum Domini. X. 4. ab ipso rex ejus, ab ipso Messias ejus, *Midrascb Thehillin* XCIII. 2. Haec est una ex VII. rebus quae ascenderunt in cogitationem ante creationem mundi, nomen regis Messiae S. D. P. LXXII. 17. Et cur nomen ejus vocatur *jinnun*? quia excitaturus est dormientes in pulvere. *Bere-schith* R. VIII. 1. R. Simeon f. Lakisch; & movebatur Spiritus Dei super aquas: hic est spiritus regis Messiae S. D. & requiescet super eum spiritus Domini. LXIII. 10. adducam vobis primum, Hic est rex Messias S. D. dixit R. Chani nomine R. Isaac propter meritum: & facietis

αὐτῷ Ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου Καὶ σὺ 6
Βηθλέεμ, γῇ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἴ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύ-
σεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ. Τότε Ἡρώδης λάθρα 7
καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος. Καὶ 8
πέμψας

5. & 1. Ἰουδαίας] Verf. *Vulg.* Juda vel Judae, ex emendatione Hieronymi qui in hunc locum, *Librariorum*, inquit, „hic error est. Putamus enim ab Evangelista primum editum, sicut in ipso Hebraico legimus, *Judae* non „Judaeae. Quae est enim aliorum gentium Bethlehem, ut ad distinctionem ejus hic Judaeae poneretur? Ju- „dae autem idcirco scribitur; quia est & alia Bethlehem in Galilaea.” Proclivis quidem erat mutatio Judaeae in Judae: at non tam facilis erat librariorum Graecorum aberratio ut pro Ἰούδα bis omnes scriberent Ἰουδαίας. Legitur qui- „dem *Jud.* XVII. 7 XIX. 1. & *Rush.* I. 1. 2. in Graeca versione Βηθλέεμ Ἰουδαίας, nihil tamen obstat, quo mi- „nus eadem vox ad formam Graecam inflecteretur manente eodem significato Βηθλέεμ Ἰουδαίας, nec omnino „necesse erat, ut alia *Bethlehem gentium* quaereretur, cum tempore Matthaei non tota Palaestina sed ejus quarta „pars, a Samaria, Galilaea & Peraea distincta, nomine Judaeae veniret, vid. III. 5.

ἔτω] ἔτως legunt ubique veteres, & plerique recentiores, ut & editio *Complut.* *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*, „etiam sequente libera consona Nec ratio erat hanc scripturam immutandi. *Etymol.* M. ὅτε μὲν ἐπιφέρεται „σύμφωνον, ἐξέρχεται τὸ σ. ὅτε δὲ φωνῇ, φυλάττει τὸ σ. ἐστὶ δὲ τὸ οὕτως ἀναλογικώτερον τοῦ οὕτω. Ἐπειδὴ τὰ ἀπὸ τρι- „γενῶν ὀνομάτων γινόμενα μισόσθητος ἐπιρρήματα εἰς αὐτὴν ἀφίεται, ὅταν δὲ μὴ τριγενῇ ἢ, εἰς αὐτὴν ἀφίεται, κύκλος, κύ- „κλω. Ἰδωμεν ἂν εἰς τοῦτο τριγενῆς, ἔτος, ἔτοι, αὐται, ταῦτα, ἔτως ἄρα τὸ ἀνάλογον, τὸ δὲ οὕτω κατ' ἐλλειψιν. *Thomas* „M. τὸ οὕτως ἐπαγομένη μὲν φωνήεντος μετὰ τοῦ σ. ἐκφέρεται, οἷον οὕτως ἐχῶ δόξης ἐπαγομένου δὲ συμφώνου χωρὶς τοῦ σ. οἷον, „γεγονεν ἔτω ταῦτα. Ἐστὶ δὲ εἴρηται καὶ ἐπαγομένου συμφώνου μετὰ τοῦ σ. ἀλλὰ ἀμάρτημα τῶν γραφῶν ἐστὶ. Vide supra ad 1. 2. „γὰρ] — L.

6. γῇ Ἰούδα] τῆς Ἰουδαίας D. 61. Versio Syra. quod planius est, iudice Beza.
οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἴ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα] — E. a prima manu.

vobis die primo Num. XXIII. 40. primus ad Sion ecce ipsi Ef. XLI. 27. LXXXV. 10. Dixit R. Chona — baculum tuum. Hic est rex Messias S. D. & egredietur virga de stirpe Isai. *Esfai.* XI. 1. virgam fortitudinis tuae mittet Dominus e Zion Ps. CX. 2. XCVIII. 12. incurvatus excubavit. A Perez usque ad Zedeciam incurvatus excubavit, a Zedecia usque ad regem Messiam incurvatus jacuit. 13. donec veniat Schilo. Hic est rex Messias. 14. Dixit R. Chanin: non opus habent Israelitae doctrina regis Messiae tempore futuro. S. D. *ipsum gentes* requirunt, Ef. XI. non Israelitae. Si ita est cur venit rex Messias & cur venit ad congregandam captivitatem Israelis, & ad dandum ipsis triginta praecepta S. D. Zach. XI. 12. *Schir.* R. VIII. 10. octo principes Mich. V. 4. Isai, Saul, Samuel, Amos, Zephania, Elias & rex Messias. Unctio autem praecipue denotat potestatem regiam. R. *Salomo* in Ps. CV. 15. כָּל מְשִׁיחָהּ לְשׁוֹן שְׂרָרָהּ וְגִדּוּלָהּ omnis unctio significat principatum & magnitudinem. & XLV. 8. omni voci magnitudinis convenit dictio unctio- „nis, prout fieri solet in Regibus. *Greg. Nyss.* de perfectione p. 709. τῇ δὲ τῷ χριστῷ προσηγορίαι κυρίως καὶ πρῶτως τὸ βασιλικὸν διασημαίνεται κράτος. Lacant. IV. 7. Christus non proprium nomen est, sed nuncupatio potestatis & regni: sic enim Judaei reges suos appellabant. Sed exponenda hujus nominis ratio est propter ignorantium errorem, qui eum immutata littera Chrestum solent dicere. Erat Judaeis ante praecipuum, ut sacrum conficerent unguentum quo perungi pos- „sent ii, qui vocabantur ad sacerdotium vel ad regnum. Et sicut nunc Romanis indumentum purpurae insigne est regiae dignitatis adsumtae, sic „illis unctio sacri unguenti nomen ac potestatem regiam conferebat — In quibusdam Graecis „scripturis, quae male de Hebraeis interpretata sunt, „ἀλειμμένος id est unguento curatus scriptum legitur. „*Aquilae* versionem intelligit teste Origene in Jo. IV. 24.

ποιμανεῖ τὸν λαόν] Solent reges vocari pasto- „res II. πρ. 243. ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν. Vir-

gil. Ecl. V. 43. Daphnis ego in Sylvis, hinc usque ad sidera notus, Formosi pecoris custos formosior ipse. Servius: Si ad Caesarem referas, hoc dicit, Boni populi optimus imperator. *Sueton. Tiber.* 32. Praesidibus onerandas tributo provincias suadentibus rescripsit: Boni pastoris esse tondere pecus non deglubere. *Xenoph.* Paed. VIII. ὅτι παρα- „πλήσια ἔργα ἐστὶ νομῶς ἀγαθῆς καὶ βασιλείας ἀγαθῆς. *Dio Chrys.* Orat. IV. p. 66. A. αὐτὸ δὲ τῷτο ἔοικε δηλοῦν „[ἄμφορος] καὶ ὅταν ἐγκωμιάζων τινὰ λέγῃ τῶν βασιλέων „ποιμένα λαῶν. τῷ γὰρ ποιμένος ἢ ἄλλο τι ἔργον ἢ πρόοια „καὶ σωτηρία, καὶ φυλακὴ προβάτων, ὥστε κατοπτεῖν, ἢ „μὴ διὰ καὶ σφάττειν καὶ δέρεν. Eleganter David & ipse prius pastor & in loco pascuis abundantenatus 2. *Sam.* V. 2. VII. 7. & hic Christus Bethle- „hemi natus, ut populum pasceret, a Deo ordi- „nati dicuntur.

6. Magno consensu Judaei tradunt Messiam Bethlehemi nasciturum. Jo. VII. 42. *Targum* in l. ut vidimus ad comm. 4. vocem ὁ χριστός. *Pirke R. Eliezer* C. 3. Unde vero probabis, nomen Messiae fuisse ante mundum conditum? ex Ps. LXII. 17. Et alia Scriptura dicit: & tu Bethlehem Juda an parva es inter Principes Judae? & egressiones ejus sunt ab initio h. e. quum mundus nondum esset conditus. *Echa* R. 1. 13. quid significat tetendit rete pedibus meis: Traditio R. Simon f. Juchai: si videris equum Persicum alligatum in terra Israelis expecta pedes Messiae S. D. *Mich.* V. 4. & 1. 16. ex *Berachoth Hieros.* f. 5. 1. Accidit cuidam viro aranti, ut mugiret bos ejus; transiit Arabs, dixitque: liga bovem tuum & asellum tuum, quia natus est Rex Messias, redemptor Judaeorum. Dixit ei: quodnam ei nomen est? Respondit: *Menabem* est nomen ejus. Quod est nomen patri ejus? respondit: Hiskias. Ubi habitant? in birath malcha (arba) *Bethlehemi Judaeae*. Vendidit ille vir boves & aratrum, & factus est venditor fasciarum infantum. Intravit urbem, & exivit ad urbem, intravit provinciam, & exivit in provinciam, donec eo veniret. Venerunt omnes pagani (al. Mulieres) ut emerent ab eo; Mater vero illa Menahemi pueri non emit ab eo. Dixit: cur

πέμφας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ, εἶπε· Πορευθέντες, ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου·
9 ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ
ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ, ὁ ἄστηρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ,
10 προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἐστὶν ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. Ἰδόντες δὲ τὸν ἄστέρα,
ἐχά-

ἐδαμῶς] μὴ D. Codices Latini Tertull. Cyr. Versio Syra. Æthiop. Opus Imperf. Hilar. Ambros. probante
J. Millio. qui, pro μὴ, inquit, quod dilutius paullo videbatur, irrepit postea ex margine ἐδαμῶς. Prol. 392.
Quis vero ipsi temere affirmanti facile crediderit, eam, quae omnium Graecorum codicum est lectio, ex margi-
ne irrepisse? notis contra multo est vero similis, scripturam Matthaei veram & primam a Latinis, ut eam
cum loco Michae conciliarent, aliquantum dilutam atque emollitam fuisse.

γάρ] — Editio Erasmi I.

γάρ] + μοι. C. K. 2. 12, ex emendatione 34. 39. 67. Ev. 16. Edd. Erasmi Protev. Jacobi, Theodoret.
πρὸς πτ. 16. 17. ex Micha.

7. ἡκριβασε] ἡκριβασεν D.

8. εἰς] ἐν 2.

ἀκριβῶς ἐξετάσατε] ἐξετάσατε ἀκριβῶς C. a prima manu D. 1. 82. Versio Ital. Vulg. Copt. Protevang. Jacobi;
Eusebii Dem. IX. 1. mutarunt ordinem, ne cum praecedenti πορευθέντες jungeretur ἀκριβῶς.

ἰδὼν] ὅταν D.

9. ἐση] — 1. ἐσάθη C D. Orig. in Matth. IX. 13. Euf. D. l. c. Ad mentem Grammaticorum, Αἰτιο-
ρηται. Σταθῆναι καὶ εἶναι διαφέρει· σταθῆναι μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἰφ' ἑτέρῃ εἶναι δὲ, τὸ κατ' ἰδίαν ἰρῆν καὶ προαίρεσιν εἶναι
ἐσάθη ὁ ἀνδρείας, ἰφ' ἑτέρῃ, ἐσάθη ἡ νόσος. Ἐση δ' ὁ ἄνθρωπος δι' αὐτοῦ. & Thomas M. in v. σαδῆναι. Has tamen
formulas scriptores sacri non sequuntur, qui de morbo dicunt ἐση ἡ νόσος τοῦ αἵματος, & de hominibus σαδείς ὁ
ἰησοῦς, ὁ Ζακχαῖος, ὁ Πέτρος Luc. VIII. 44. XVIII. 11. 40. XIX. 8. Act. II. 14. XVII. 22. &c.

ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον] ἐπάνω τοῦ παιδίου. D.

cur non emis fascias puero tuo? Respondit ei:
quia genitura pueri mei mala est. Dixit: quare?
Respondit: quia e vestigio, cum venit, vastata
est domus sanctuarii. Dixit ei: confidimus nos in
Domino mundi, & ad pedes ejus reaedificatum iri.
Dixitque ei: accipe de illis fasciis, & post dies
ego veniens domum tuam accipiam mercedem tu-
am. Accepit illa & abiit. Post dies dixit vir iste:
Ibo & videbo illum puerum, quid agat. Venit ad
eam dixitque: Puer quid agit? Respondit: nonne
dixi tibi, genituram ejus gravem esse, & ad pedes
ejus omen ejus? quia ab illa hora venti & turbines
deportarunt eum & abierunt. Dixit R. Aban:
quid opus est, ut hoc discamus ex Arabe, annon
scriptura plena est. S. D. Esai. X. 34. & XI.
1. 2.

A verbis versionis τῶν ο, quae Hebraica satis
exprimunt, & quae alias sequi solet Matthaeus,
hic recessit, libertate sua usus, & dummodo men-
tem verborum retineret, de minutis parum tolli-
citus. Illud vero ipsum, quod Michae Bethlehem mi-
nima, Matthaeo vero nequaquam minima dicatur,
amicè conspirat. Bethlehem enim & vicus parvus
atque ignobilis erat: & nativitate Messiae futurus
erat clarissimus. Ita conciliat R. Salomo: digna
quidem eras ut esses parva in familiis Judae, prop-
ter vitium Ruthae Moabitidis, quod tibi adhaeret,
verum ex te prodibit mihi Messias filius David,
& ita ipse dicit: Lapidem quem reprobarunt aedi-
ficantes &c.

7. ἡκριβασε] perquisivit, & accurate cognovit
atque perdidicit, diligentissime pervestigavit. Vers.
Vulg. diligenter didicit. Syr. didicit. Ijorat. . .
οἱ τὰ ἐκείνων ἀκριβῶς Herodian. I. 2. 14. τοῖς τὰ
Ρωμαίων ἐκ ἀκριβῶς & 15. 4. συνῆσαν δὲ παιδεύοντες
αὐτὸν οἱ τοῦ ἐκείνου ἀκριβῶς. Xen. paed. 1. ὁ διδάσ-
καλός με, ὡς ἔδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλλως
καλίστην δικάζειν. Cic. de Orat. I. 33. etsi utile est
etiam subito saepe dicere tamen illud utilius, sum-
to spatio, ad cogitandum paratius atque accu-
ratius dicere. Aristides a M. Anton. ad subitam
declamationem vocatus, & γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμάντων,
inquit, ἀλλὰ τῶν ἀκριβῶνται, Philostratus V, Soph.

11. Eunap. Proaeres.

τὸν χρόνον] annum, mensem, diem, quo primum
apparuisse. Haec enim Astronomi studiose no-
tare solebant.

φαινόμενα] Non stellae solum fixae, verum etiam
Halones, Perihelia, & Cometae Aristoteli phae-
nomena vocantur.

8. πέμφας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ] misit eos cum man-
datis tanquam legatos, Act. X. 5. 32. XV. 22.
XX. 17.

ἀκριβῶς ἐξετάσατε] Herodian. VII. 6. 13. ἔθα-
μῶς τὰ ἀπόρρητα καὶ κρυπτὰ δοκοῦντα ὑπὲρ σωτηρίας τῆ
βασιλείας ἡρεῖνα τε καὶ ἐξέταξε. Ijor. in Bufir. ἀκρι-
βῆτερον ἐξετάζειν. Areop. λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζειν τὰ ἀ-
μαρτήματα. Lucian. de Conscrib. Histor. 10. ἀρ-
γυραμοιβικῶς δὲ τῶν λεγομένων ἑκάστα ἐξετάζοντας. Ro-
lyb. V. 81. διὰ τὸ μὴ καλῶς ἐξηταχέναι. Observa-
mus Mathaeo copiam verborum non defuisse, qui
elegantem modo ἐπιυθάνετο παρ' αὐτῶν, modo ἡκριβῶ-
σεν, modo ἀκριβῶς ἐξετάσατε scripsit.

ὅπως καὶ γὰρ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ] His verbis ite-
rum ingenium Herodis accurate depingitur; erat
enim homo callidus, astutus & vaser, qui aliud in
lingua, aliud in pectore gerebat, quique Aristobu-
lum in lacu natantem specie amicitiae mergi iussit,
& ingentem postea luctum simulaverat, nar-
rante Josepho A. XV. 3. 3, 4.

9. Polybius III. 4. λοιπὸν ἐστὶ Ρωμαίων ἀκέρει, καὶ
τούτοις πειθαρχεῖν ὑπὲρ τῶν παραγγελιομένων.

Ubi magi ad eum locum pervenerant, in quo
erat infans Jesus, stella desinit procedere, atque e-
vanuit. Servius in Aeneid. I. 367. Varro in se-
cundo Rerum divinarum dicit, ex quo de Troja
est egressus Aeneas, Veneris eum per diem quoti-
die stellam vidisse, donec ad agrum Laurentium
veniret: in quo eam non viat ulterius, qua re
cognovit, terras esse fatales. unde Virgilius hoc lo-
co: Matre Dea monstrante viam. Simili indicio
montem Moriam Abrahamo monstratum fuisse
narrant Judaei. σχ. MSS. in Gen. XXII. 14. Ἐβραῖοι
τις ἔλεγε, ὅτι δὴ ἑστέρα εἶδεν ἐκεῖ ἱεράμενον, ὃ προσέχων
ἄδουεν κατὰ τὸ γεγονός ἐπὶ τῶν μύγων ἐν τῇ τῆ Χριστοῦ
λόγου γυνήσιν τῇ ἐκ παρθένου. Conf. Berekibith R.
LVI:

ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον· τὸ παιδίον ἱ μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ προσκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν.

Καὶ

εἶδον

11. εὗρον] εἶδον CDEKLM. 1. 2. a prima manu 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 15. 16. Colb. duo 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 103. 104. 106. Ev. 1. 2. 3. 4. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Edit Compl. Plant. Colin. Steph. 1. 2. Bengelii. Versio Syra, Copta, Aethiop. Arab. Codices Latini, Opus Imperf. Juvenius, Leo Serm. IV. in Epiph. Origenes in Matth. XIX. 13. Euseb. D. VII. 2. & IX. 1. Chrysost. Theophylactus, Euthymius, Elias Cretensis in Nazianz. de filio 1. extr. Chryscephalus. prob. Millio prol. 673. Erasmus in codicem vitiosum Theophylacti incidens, qui pro εἶδον habebat εὗρον, codicem 2. quem typographis edendum dedit, sua manu correxit, cui Stephanus editione tertia, reclamantibus, ut fatetur, omnibus suis Codicibus temere adstipulari non dubitavit, τὸ παιδίον] τὸν παῖδα D. ut & comm. 13. 14. 20. 21. προσκύνησαν αὐτῷ] προσκύνησαν αὐτὸν 15.

LVI. 2. Aeneid. 11. 692. de coelo lapsa per umbram stella facem ducens multa cum luce cucurrit, illam summa super labentem culmina recti Cernimus Idea clarum se condere sylvā, Signantemque vias. Clemens Strom. 1. τῷ Θρασυβέλῳ νύκτωρ πῦρ ἰωρᾶτο προγύμνειον ὅπερ αὐτὸς ἀπαιτίας προτίμῳ κατὰ τὴν Μανιχίαν ἐξέλειπεν Apollon. Rhod. IV. 294. ὡς ἂν ἔφη τοῖσι δὲ θεῶ τέρως ἐγγυάλιζεν ἄσιον, καὶ πάντες ἐπευθόμενοι ἰδόντες ἐτέλλισθαι τὴν δ'οῖμον· ἐκπερὶ γὰρ ὁλόως ἐτύχθη Ὀυρανὴς ἀπτόως, ὅπῃ καὶ μόρσιμον ἦν. Sophocles Oedip. Tyr. 805. ἄστροις τὸ λοιπὸν ἐκμπετρώμενος χθόνα. σχ. παροιμία ἐπὶ τῶν μακρὰν ὁδὸν καὶ ἔρημον πορευομένων. Idem Timoleonti in Sciliam naviganti obfistis narrat Plut. & Diod. S. XVI. 66. δι' ὅλης τῆς νυκτὸς προηγύτο λαμπρὴν καιομένην κατὰ πόντον ἱράν, μέχρις οὗ συνέβη τὸν στόλον εἰς τὴν Ἰταλίαν καταπλεῦσαι. Justinus XII. 16. 5. Prodigia magnitudinis ejus in ipso ortu nonnulla apparuere. Nam ea die, qua natus est, duae aquilae tota die perpetes supra culmen domus patris ejus federunt.

10. ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα] Plat. in Philaebo. λίξαισι ἂν σὺ πρῶταρχε ζῆν τὸν βίον ἀπαντα ἡδόμενος ἡδονὰς τὰς μεγίστας. Plaut. Pers. V. 1. 24. bene ei, qui hoc gaudio gaudeat. Terent. Andria V. 5. 8. Hunc scio mea solide solum gavifurum gaudia. Caelius ad Ciceronem. Ep. VIII. 2. postridie Hortensius in theatrum introiit, puto, ut sum gaudium gauderemus 1. Reg. I. 40. εὐφραυνόμενοι εὐφροσύνην μεγάλην. 1. Chron. XXIX. 9. ὁ βασιλεὺς εὐφράνην εὐφροσύνην μεγάλην. Ed. Comp. Jo. III. 29. χαρὰ χαίρει. Esther. R. III. 2. ut hoc Mardochoi audivit, risit, & gavifus est gaudio magno. Masseket Derech Arex rabba 3. gavisi sunt gaudio maximo.

ἐχάρησαν] Grammatici forma passiva hujus verbi non utuntur. Thomas. χαρήσεις, οὐ χαρήση. ἀριστοφάνης ἐν Πλάτῳ· οὗτοι μὰ τὴν Δήμητραν χαρήσεις ἐτι. Moeris. χαρήσεις ἀττικῶς, χαρήση ἑλληνικῶς Aristoph. Pace 290. ὡς ἡδόμεαι, καὶ τέπομαι καὶ χαίρομαι. σχολ. Δάτις σατράπης Περσῶν βασιλεὺς — ἐξἑλληνίζεν βυλόμενος — χαίρομαι. καὶ ἱβαρβάρσι. Ἐδεῖ γὰρ εἰπὴν χαίρω. ἄμα δὲ ἔτος εἶπε πρὸς τὸ ὁμοιοκατάληκτον. Οὐκ εἴρηται δὲ τὸ χαίρομαι, αὐτὸ γὰρ τὸ χαίρω αὐτοπαθὴς ἐν προφῆρπασεν αὐτοῦ τὸ σημαίνω. λέγεται δὲ τὸ τοιοῦτο Δατιζμός. LXX. tamen interpretes & N. T. scriptores communem usum retinent, & Alex. in problem. bis habet οἱ χαίρομενοι. Eutyp. Oreste 1122. ὡς ἐκδακρῶσαι γ' ἐνδοθον κεχαρμένῃ. Hesych. κεχάραντο ἐχάρησαν. κεχαροῖντο χαρίειν.

11. Thesaurus hic non significat ipsum aurum & res pretiosas reconditas, sed conditorium, arcam, saccum, in quo reconduntur. Eurip. Ion. 923. οἶμοι μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνται κακῶν. Joseph. A. IX. 8. 2. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν — ὅπῃ ἐν αὐτῷ μίαν ἡνοίξῃ. ἔπειτα — ἐκέλευεν ἕκαστον ὅσον βέλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὁπῆς — κινούντες δὲ τὸν θησαυρὸν. & XVII. 10. 2. ἐκράτην τοῦ θησαυροῦ, καὶ δ' ἐν ἱερᾷ ἦν χρήματα. Philostrat. 47. ἀνοίξας τὰς θησαυρὸς εἰδείκνυ τῷ ἀνδρὶ τὰ χρήματα. Herodian. II. 6. 11. θησαυρὸς χρυσοῦ παπληραμένους. III. 13. 9. θησαυρὸς τε καὶ νῆος πάντα εἰδείκνυ χρημάτων πλήρη. Hesyh. θησαυρὸς εἰς ἀναθημάτων καὶ χρημάτων ἱερῶν ἀποθήκην εἶδος. Senec. Epist. 115. Colitur autem non taurorum opimis corporibus contrucidatis, nec auro argentoque suspenso, nec in thesauros stipe infusa, sed pia & recta voluntate. Servius ad Georg. IV. 228. servataque mella Thesauris. Thesauris id est repositionibus, quasi diceret apothecis. Curtius V. 2. incredibilem ex Thesauris summam pecuniae egeffit. Herodot. II. 121. οἰκοδομῶν τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως. 150. χρηματίζοντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίεσι. VI. 125. ἢ ἐς τὸν θησαυρὸν — ἐξήλθ' ἐκ τοῦ θησαυροῦ.

δῶρα] Reges cum donis adire & toti Orienti & Persis five Parthis praecipue in more positum fuit. Vid. Gen. XXXII. 13. XLIII. 11. 24. 1. Sam. X. 27. XXV. 18. 27. 1. Reg. X. 2. Ps. LXX. 10. 15. Esaj. LX. 6. Aelian. V. H. I. 31. Περσικὸς νόμος περὶ τοῦ δῶρα προσφέρειν τῷ βασιλεῖ. Νόμος ἔτος Περσικὸς ἐν τοῖς μέλαισι ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος, ὅταν εἰς Πέρσας ἐλάτῃ βασιλεὺς· πάντες αὐτῷ Πέρσαι κατὰ τὴν ἐαυτῷ δυνάμιν ἕκαστος προσκομίζῃ. — καὶ δομαζέται δῶρα. Seneca Epist. 17. Reges Parthos non potest quisquam salutare sine munere.

παιδίον] βρέφος, τὸ ἄρτι γεγενῆς· παιδίον τὸ τριετές ὑπὸ τηδῆς. παιδάριον τὸ περικατὲν, καὶ ἡδὴ λίξεως ἀντιλαμβάνομενον· παιδίσκος, ὁ τῆς ἐχομένης ἡλικίας παῖς ὁ δὲ ἐγκυκλιῶν ἡδὴ μυθεμάτων δυνάμενος εἶναι. Eustath. in Il. θ. p. 618. 51. N. 944. 18. & Od. O. 585, 13. ex Alexio.

λίβανον] Grammatici contendunt λίβανον arborum dici, λίβανωται vero thus. Phrynich. p. 18. λίβανος λίγη τὸ δίδρον· τὸ δὲ θυμιάμενον λίβανωτὸν. καὶ διὰ τὴν ποιητικὴν λίβανος καὶ τοῦτο Σοφοκλῆς λέγει. ἄλλοι γὰρ Μίνιαδρος ἐν τῇ Σαμιά φησὶ, φέρε τὴν λίβανωτὸν, σὺ δ' ἐπίβης τὸ πῦρ. Aristoph. in Plut. 703. σχολ. ἄλλο λίβανος, καὶ ἄλλο λίβανωτὸν. λίβανος μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ δίδρον, λίβανωτὸς δὲ ὁ καρπὸς τοῦ

- 12 Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀν-
 13 ἐχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου
 φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ, λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
 αὐτῆς,

τῆς Θεσκυρῆς] Eriphan. Expof. Cathol. ἠοῖσαν τὰς πύρας αὐτῶν, ἢ τῆς Θεσαυρῆς, ὡς ἔχει ἐν τῶν ἀντιγράφοι.

σμύρναν] ζμύρναν D.

12. χώραν αὐτῶν] αὐτῶν χώραν 1. Codices Latini.

13. ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν] αὐτῶν δὲ ἀναχωρησάντων D. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν μάγων 12. 16. 61. Evang. 1.
 8. 11. 12. 16. 17. propter initium Lectionis Ecclesiasticae.
 φαίνεται κατ' ὄναρ] κατ' ὄναρ φαίνεται C. Theophyl. ut comm. 19. & I. 20.

τοῦ λιβανῆ. Hefseb. Λιβανὸς τὸ δένδρον καὶ τὸ ὄρος· λι-
 βανωτὸς δὲ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, εἶδος θυμιάματος. Pollux
 VII. 196. λιβανοπῶλαι. Suidas λιβανωτὸν καὶ Λιβανω-
 τὸς ὁ καρπὸς τοῦ λιβάνου· λιβανὸς δὲ αὐτὸ τὸ δένδρον.
 Theophrast. H. Plant. IX. 1. ὁ λιβανὸς καὶ ἡ σμύρ-
 να, δάκρυα δὲ καὶ ταῦτα. 3. περὶ δὲ λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης
 καὶ βαλσάμου, καὶ εἰ τι τοιοῦτον ἔτρεον, ὅτι μὲν καὶ δι'
 ἀποτομῆς γίνεται καὶ αὐτομάτως, εἴρηται. 4. γίνεται ἐν ὁ
 λιβανὸς, καὶ ἡ κασσία, καὶ ἔτι τὸ κυάμωμον ἐν τῇ τῶν
 Ἀράβων χώρᾳ, ἡσὼν περὶ τῆς Σάβας. Thomas λιβανὸς καὶ
 τὸ δένδρον καὶ τὸ θυμιάμενον· λιβανωτὸς δὲ μόνον τὸ θυ-
 μιάμενον. Ammonius, λιβανὸς κοινῶς καὶ τὸ δένδρον καὶ
 τὸ θυμιάμενον. Jamblichus V. Pythag. p. 18. ἐπεὶ οὖν
 δὲ θεοὶς λιβανὸν, κέγχρυν, πόπανα, κήρια, καὶ τὰ ἄλλα
 θυμιάματα. Arrian. periplo maris Erythraei λιβανὸς ὁ
 περικτῆς. Dionys. περιηγ. ἡ δὴ δὴ, ἡ σμύρνης, ἡ ἐν δόμῳ καλὰ-
 μοιο, ἡ καὶ θεοπιστόιο πεπαιωμένη λιβανό. Diogenes
 L. VIII. 20. ἡ διὰ λιβανῆς μαντική. Eustathius II. ω.
 p. 148. λιβανωμένους οἱ διὰ τῶν ἐπιθυμιωμένων μαντεύ-
 οντες. Magi faciebant medicinam, & tus atque
 myrrham adhibebant, Plinius H.N. XXIV. 99. &c.
 Ita singulari divina providentia factum est, ut pau-
 peratui Iosephi subvenirent Magi, cumque ad fug-
 gam viatico instruerent. Nam praeter aurum,
 poterant tus & myrrha (quae scriptores plerum-
 que jungere solent) medicis caro vendi. Plut. de
 Sulla funeratione p. 475. τοιοῦτον πλῆθος ἀρωμάτων
 — ἔκτε λιβανωτοῦ πολυτελοῦς καὶ κινναμώμου. &
 Alexandr. p. 679. C. κατέπεμψε Λεανίδῃ τῷ παύ-
 δαμωνῷ τάλαντα τῶν λιβανωτῶ φ. καὶ σμύρνης 6. Arulej.
 Apol. 1. & si thus & casiam & murrham, cae-
 terosque id genus odores, funeri tantum emtos ar-
 bitreris, cum & medicamento parentur. Aristot.
 Probl. 12. 1. τῶν θυμιαμάτων, ὥσπερ ἡ σμύρνη τῶν
 Ἰατρῶν. Silius XIII. 474. Aegyptia tellus Claudii
 odorato post funus stantia faxo Corpora — Ex-
 hausto instituit Pontus vacuare cerebro Ora virum,
 & longum myrrhata reponit in aevum. Thus
 quidem & murrham nonnisi in Arabia nasci Hero-
 dotus III. 107. auctor est: & 97. ἀράβιοι δὲ
 χίλια τάλαντα ἀγνοῖον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν
 ἄνθρωποι παρέχοντες τοῦ Φέρου βασιλῆϊ ἐκόμιστον. Strabo tamen
 L. XVI. p. 1129. τῷ λιβανῶν βέλτερον τὸν πρὸς τῇ Περ-
 σίδι εἶναι affirmat. Ex eodem vero Strabone disci-
 mus merces istas juxta mare rubrum natas, per si-
 num Persicum deportatas, atque ita per Babyloniam,
 Mesopotamiam, Syriam in Palaestinam venisse.
 Φέρει δὲ λιβανωτὸν ἡ καταβαρία, σμύρναν δὲ ἡ χατρω-
 ματίτις, καὶ ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα ἀρώματα μεταβάλλονται
 τοῖς ἐμπόροις. Ἐρχονται δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξ Ἑλλάδων μὲν εἰς
 Μενναίαν ἐν Ο. ἡμέραις — Γαβαίον δ' εἰς τὴν Χατρωματί-
 τιν μ. ἡμέραις ἀφικνούμεναι XVI. p. 1113. & 1124.
 ἐκδοχόμενοι δ' εἰς σύνγωγους τὰ φορτία, τοῖς μετ' αὐτοὺς
 παραδιδόασιν μέχρι Συρίας καὶ Μεσσοποταμίας. Plin. H.
 N. XII. 40. His commercii Carras oppidum

aperuere, quod est illis nundinarium; inde Gabbam
 omnes petere solebant diem XX. itinere, & Pala-
 estinam Syriam. — Mihi ad Persas etiam prius
 ista portasse, quam in Syriam aut Aegyptum viden-
 tur, Herodoto teste, qui tradit singula millia talentum
 turis annua penitusse Arabas regibus Persarum.

12. χρηματισθέντες] moniti a Deo. Jof. A. XI.
 8. 4. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσιάν ἐχρημάτισεν αὐ-
 τῷ κατὰ τῆς ὑπνῆς ὁ θεὸς θαρρεῖν. 2. Maccab. II. 4.
 χρηματισμοῦ γεννηθέντος, & alibi passim apud LXX.
 Interpp. Hinc Aquilae χρηματισθῆναι locus ex quo
 oracula edi solebant, & Jofeph. A. XI. 3. 2. de
 Rege Persarum καθίσας ἐν τῷ χρηματίζῃ εἶπε τότε.
 Lucas etiam & Paulus septies per χρηματισμὸν
 & χρηματίζειν divinum responsum intelligunt. Diad.
 S. III. 6. τῆς γὰρ θεὸς αὐτοῖς ταῦτα κεχρηματίκεναι;
 & XV. 10. περὶ δὲ χρησμάτων ἔφησε μὴ χρηματίζειν
 τὸν θεὸν καθόλου.

κατ' ὄναρ] Ad artem Magorum non solum spe-
 ctabat Astrologia, verum etiam Oniroticis: atten-
 debant igitur & mutationibus in coelo ortis &
 somniis sive suis sive aliorum. Herodot. VII. 19.
 μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὥρῃ ἐν τῷ ὑπνῷ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι
 ἐκριναν ἀκρίβως φέροντες ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δαλεῦσεν τε οἱ
 πάντας ἀνθρώπους &c C. 37. ὁ ἥλιος ἐκλείπει τὴν ἐκ τοῦ
 ἡρανοῦ ἰδρὴν ἀφανῆς ἦν — ἀντὶ ἡμέρας τε νύξ ἐγένετο. ἰδόν-
 τι καὶ μυθεῖται τοῦτο τῷ Πέρσῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ ἔρετο
 τῆς μάγης, τὸ βλεῖν προφάνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφαναν,
 ὡς ἑλλῆσι προδεικνύσι ὁ θεὸς ἐκλείπειν τῶν πόλιων. λέγοντες
 ἥλιον εἶναι ἐλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφείων. Licet
 autem tunc in interpretatione somni Xerxis & de-
 flectionis solis conjectura ipsos turpiter fefellisset,
 hic tamen somnium a Deo immissum recte ag-
 novissent. Theodotio etiam in versione Danielis
 hanc ob causam conjectores somniorum μάγους
 vocavit.

ἀνεχώρησαν] Secesserunt, occulto itinere, & se
 receperunt in patriam. Cic. Attic. IX. 4. εἰ πολι-
 τικὸν τὸ ὑποχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι τῆς πατρίδος τυραν-
 νεμένης. Theophrast. de Iride 9. αὐτὴ δὲ ἀρίστη ἐν ἰλ-
 λυμοῖς, ἐκ ἐν τῇ πρὸς θάλασσαν χώρᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀναχωρη-
 κούσῃ Herodian. I. 12. 13. τοῦτε κομμοδὸς ἐν τοῖς ἀνα-
 κχωρηκείοις τόποις ἡδοναῖς σχολάζοντες.

13. κατ' ὄναρ] Cum securi dormirent Iosephus
 & Maria, donis Magorum ditati: Deus pro eo-
 rum salute vigilat, eosque de periculo imminente
 certiores reddit. Jubentur ergo fugere in Aegyptum,
 quae Bethlehemo fuit provincia proxima,
 ita ut illam intra paucos dies attingere possent.
 Aegyptus post Antonii & Cleopatrae mortem in
 provinciam Romanam redacta fuerat; plurimi au-
 tem Judaei sedes ibi fixerant, qui Graece loquentes
 versionem Graecam librorum sacrorum adornave-
 rant, quin etiam templum auctore Onia exstruxe-
 rant.

αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἀνείπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν
τὸ παιδίον, τῷ ἀπολέσαι αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτῶ 14
νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον· Καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ 15
τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῆς Κυρίης διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν
μου. Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαύχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν· καὶ ἀποστείλας 16
ἀνέειλε

εἰπω σοι] σοι εἶπω D.

ἀπολέσαι] ἀποκτείνει 7. *Evang.* 7.

14. ἐγερθεὶς] διεγερθεὶς D. 33, etiam comm. 21. ut I. 24.

15. τῷ prius] — C D. 1. 42. 63. vide Cap. I. 22.

λέγοντος] — *Versio Copt. Sax. Arab.* & infra comm. 17.

16. ἐν] posterius — 49.

διετῆς] διετούς *Edit. Erasmi* 1. διετίας D. a prima manu, quod Beza in suo codice non vidisse mirum est.

Etymol. M. τρίτης ὁ μὲν χρόνος παροξύνεται. τὸ δὲ μετισχηκὸς τὸ χρόνος ὀξύνεται. ὡς εἶναι τρίτης μὲν χρόνος, τριτῆς δὲ παύσις. *Herod.* II. 2. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγένετο. *Pollux* I. 54. 55. ἡμεῖς χρόνος, καὶ διετὴς ἕως δεκαετίας καὶ ἑβδόμητος περὶ πάντων, καὶ τρίτης καὶ μίχρι δεκαετίας ἐπὶ μὲν χρόνου παροξύνεται, ἐπὶ δὲ παιδίου καὶ οἴνου καὶ φυτοῦ καὶ τῶν τοιούτων ὀξύνεται, ὡς ἐπὶ τοῦ διετὴς μίχρι τοῦ δεκαετίας. & II. 8. βριφὸς ἔστιον, διέλις. *Etymol.* ἰσέον δὲ ἐστὶ τὰ παρὰ τὸ ἔτος παρ' ἡμῶν ὀξύτονα οἱ Ἀθηναῖοι βαρύνουσιν· οὐ μόνον γὰρ περὶ τὸν τόνον πλάουσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν κλίσιν. δωδεκαετίας γὰρ δωδεκαετίον κλίνειται, ὥσπερ οἰκέτης, οἰκέτου· καὶ τὸ πληθυντικὸν δωδεκαεταί, ὥσπερ οἰεῖται, δωδεκαετῆς ὀφέει καλίνεσθαι. *Hesiodus* *Oper.* II. 50. Τεσσαρακονταετὴς αἰζῆος. *Attonius*. τρίτης βαρυτόως, καὶ τριετὴς ὀξύτοως διαφέρει, Φισί Πτολεμαῖος ὁ Ἀσκαλωνίτης· εἰν μὲν γὰρ βαρυτονίσωμιν, ἔσαι ἐπὶ χρόνον· εἰν δὲ ὀξύτονίσωμιν, ἔσαι ἐπὶ ἡλικίας. *Rom.* IV. 19. *Ath.* VII. 23. *Ex.* XXX. 14.

κατωτέρω] κάτω D.

ἴσθι] esto; ἴσθι — τὸ ὑπαρχε. *Etymol.* M. *Plato* de Rep. 1. μὴ χαλπεὸς ἡμῶν ἴσθι. *Matth.* V. 25. 1. *Tim.* IV. 24.

14. *Schabath.* f. 104. 2. Dixit R. Eliezer sapientibus: & annon filius Stadae reduxit praestigias ex Aegypto, & incisionem in carne sua? Dixerunt: Fuit rebellis.

15. τελευτῆς] *Eusath.* in Od. a. p. 52. 49. τελευτὴ δὲ παρὰ τοῖς παλαιαῖς τὸ τέλος τοῦ ἔργου, καὶ τελευτῶν τὸ εἰς τέλος τι ἄγειν — οἱ δὲ γε μὲν ὁμοῦ πρώτῃ μὲν καὶ τὸν θάνατον τελευτὴν ζωῆς ἔλεγον, καὶ τελευτῶν τὸν βίον, καὶ τοιαῦτα τινα ὕστερον δὲ κατεκράτησε τελευτὴν ἀπλῶς τὸν θάνατον λέγεσθαι. & in II. ζ. p. 474. 40. τὸ μὲν τελευτήσῃ τῇ ζωῇ πλήρως ἔσθι, καὶ τὸ ἀπέψυξε βίον παρὰ Σοφοκλεῖ τὸ δὲ ψιλῶς εἰπεῖν, ὡς τελευτήσῃ τις, ἢ ἀπέψυξεν, ἐλλιπῶς ἔχει. & II. π. p. 787. ὅρα δὲ καὶ ὡς ἐκ εἰπὸν ὅδε νῦν ἀπλῶς τελευτὴν τὸν θάνατον, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης βιότοιο τελευτὴν. ἀπλῶς μὲν γὰρ τελευτὴ τέλος παντὸς πρῶγματος, καὶ τελευτῶν τὸ πληροῦν ἐπὶ τῇ θανάτῃ χρεία προσθήκης, οἷον τελευτὴ βίος, καὶ τελευτῶν ζωὴν, ὕστερον μάλιστα ταῦτα κατὰ τι ἰδιόζον διόχα προσθήκης ἐπὶ θανάτῃ κείται. *Xenoph.* *Paed.* VIII. ὅταν τελευτήσω. — Τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὃ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ — ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. *Lucian.* *Macrob.* 12. παρῶκε τῇ ἀρχῇ πρὸ δυοῦν ἔτειν τῆς τελευτῆς τῷ Πτολεμαίῳ. *Herodian.* VII. 10. 1. ὡς δὲ εἰς τὴν Ράμνην ἐδηλώθη ἡ τοῦ πρεσβύτερου τελευτὴ.

Locus *Hoseae* XI. 2. Ab interpretibus Graecis, cum quibus Chaldaeus consentit, ita conversus est: ἔξ αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτῶ, at Hebraea veritas habet, quod *Aquila*, *Symmachus*, *Theodotio*, & *Matthaeus* expresserunt τὸν υἱόν μου. *Hoseas* sine dubio loquitur de exitu Israelitarum ex Aegypto duce Mose, respicitque ad verba *Exod.* IV. 22. 23. Filius meus primogenitus est Israel, dixi autem tibi: dimitte filium meum, ut mihi serviat: sin autem illum dimittere nolueris, occidam primogenitum tuum. Quae verba Judaei veteres ad Christum traxerunt. *Midrasch Thillim* in Psal. II. 7. Enarrabo statutum) Haec enarrata sunt Verba in statuto Legis, Prophetarum & Hagiographorum. In *Leg.* *Exod.* IV. 22. filius meus primogenitus Israel. In *Prophetis* *Elsaj.* LII. 13. ecce sapienter aget

servus meus. In *Hagiographis* *Psal.* CX. 1. Dixit Dominus Domino meo. Etiam hac in parte fata Messiae similia fuerunt fatis majorum suorum; Idemque Dei amor, qui eum moverat, ut Judaeos ex servitute Aegyptiaca liberaret, effecit etiam, ut Christum in Aegypto non relinqueret, sed ad suos, quibus doctrinam coelestem traditurus esset, reduceret. Nec absurde quis conjectaverit, per Pharaonem designari ipsum Herodem. Ut enim iusto Dei iudicio & Pharaonis Judaeis infesti primogenitus & paullo post ipse Pharaon periit: ita etiam Herodes, non multo post nefarium illud sed irritum de Christo occidendo captum consilium, furis agitatus filium primogenitum necavit, & ipse gravissimis doloribus excruciatu interiiit.

16. ἐνεπαύχθη] Magi Herodem nulla injuria affecerant, nam & nullo jure tenebantur imperata Herodis facere, & ab ipso Deo ad Herodem redire verabantur, & consilio Herodis tum divino monitu tum postea eventu patefacto stultum fuisset, mala quae honeste vitari poterant sibi accersere, & os contumelias praebere. Herodes enim, qui adorationem regis nuper nati prae se ferebat, comm. 8., magos decipere, imo, si ex eo quod postea fecit de animo ipsius judicare licet, & regem & magos, qui eum adoraverant, occidere volebat. Et tamen se a magis illustum esse irascitur. Ita solent fraudulentis & vitiosis homines: Sibi omnia, aliis nihil licere existimant, & si non aliqua injuriam facere atque nocere possunt, injuriam atque contumeliam se pati acerbissime conqueruntur, quo nihil est & stultius & iniquius.

ἀνέειλε] σημαίνει καὶ τὸ ἐφάρυσεν *Etymol.* M.

ἀποστείλας ἀνέειλε] immisit percussores. *Ioseph.* B. I. 12. 7. ἀντόνιος ἐκτέμψας ὀπλίτας πολλὰς μὲν ἀπέκτεινε, πολλὰς δὲ ἔτρωσε. & I. 21. παραχρήμα πέμψας τοὺς δορυφόρους ἀπέκτεινε τὸν ἀντίπατρον. & A. XVII. 77. κελύει πέμψας τινας τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὁρέος κτείναντας αὐτόν. *Plut.* *Paedag.* c. XIV. §. 30. πέμψας ἀνέειλε τὸν Θεόκριτον. *Infra* XIV. 10. Ita quidem in bello agitur cum hostibus, at subditis ex praescripto legum jus dicens, nemo vero indicta causa atque inauditus occidendus erat. Horribile facinus erat interficere in-

ἀνείλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν ὅσῃ τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ
 17 διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. Τότε
 18 ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκού-
 σθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολλὸς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς.

ἠκρίβωσε] ἠκρίβασεν D. ut comm. 7.

17. ὑπὸ] διὰ CD. 71. 73. Vers. Syr., Saxon. Vulg. Chrys. Hieron. in l. Jeremiae

Ἱερεμίου] — 34. 37. 39: 73. MS. Lat.

ῥηθὲν] + ὑπὸ κυρίου D. Beza in Versione, & in Annot. probatur, inquit, haec lectio quam secutus sum manuscriptorum exemplaris auctoritate. Apud nos vero unius exemplaris idque manifesto interpolati autoritas nulla est.

+ ὑπὸ τοῦ κυρίου. 73.

λέγοντος] — 22. Versio Copt. Saxon. Arab. ut comm. 15.

18. ἐν Ῥαμᾷ] Ἱερεμίας l. in excelso Versio Saxon. auctoritatem Hieronymi secuta, qui in l. quid autem, inquit, dicitur in *rama*, non putemus loci nomen esse juxta Gabaa: sed Rama excelsum interpretatur, ut sit sensus: Vox in excelso audita est, id est longe lateque dispersa.

θρήνος καὶ] — K. 1. 22. Versio Syr. Copt. Armen. Aethiop. Arab. Saxon. Vulgat. Justinus c. Tryphon. Hieron. in l. Hieremiae. J. Millio Prol. 384 haec genuina videtur lectio, altera vero τῶν O. cui praeiverunt J. Drusius & R. Simonius. Mihi vero auctoritas interpretum, qui forte inopia verborum, quibus tria Synonyma Graeca redderent, laborabant, aut Codicum ad Versiones restitutorum, consensui plerorumque omnium Matthaei codicum Graecorum, veritate Hebraica & LXX. Interp. Versione firmato, nullo modo praeferenda esse videtur.

κλαυθμὸς] κλαυθμός E & alibi passim.

ραχὴλ] ραχὴλ 12.

infantes, qui neque nocere aliis, neque se ipsos tueri poterant, & quos rex tanquam Legum custos contra injurias latronum ex officio defendere debuisset. At ita solent immoderatae & graves esse irae principum. Ita Saul, cum David evāssisset, non Abimelechum solum cum octoginta quinque sacerdotibus, verum etiam totam civitatem cum uxoribus & infantibus lactentibus per Doegum occidi jussit i. Sam. XXII. Similia narrat Josephus A. II. 9. 2. de Pharaonis infidiis Mosi struētis: τῶν ἐφογραμμάτων τις, καὶ γὰρ εἰσι δυνάμεις τῶν μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, τιχθήσονται τινὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλitaῖς, ὅς ταπεινώσει μὲν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τὴν Ἰσραηλitaς κραδίαν, ἀρετὴ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν αἰώνιον κτήσεται. Διότι δὲ ὁ βασιλεὺς, κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνῃ κέλευε πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθεῖρειν. Istud Herodis factum non minus impium quam injustum erat; nam consilium Dei omnipotentis, prophetis, stellae apparitione, Doctorum & sacerdotum consensu manifestatum, velle irritum reddere, quid aliud erat, quam contra Deum pugnare; & contra stimulum calcitrare?

ὁρίοις] Plato μὴ κινεῖται γῆς ὅρια μηδὲς. Thucyd. I 1. 12. ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο. Xen. ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια Pollux IX. 8. ὅρια ἀνίσταται.

Cum Fl. Josephus, qui res ab Herode gestas pluribus libris scripsit, nullam tamen istius puerorum caedis mentionem fecisset, suspicionem quibusdam praebeuit, ut vel ejus, vel, quod multo pejus erat, Matthaei fidem in dubium vocarent. Nobis neutrum videtur; neque enim, quoties Historicus ab alio praetermissa narrat, aut ab alio narrata praetermittit, labefacere suam fidem esse existimandus: aliter enim, nisi si unus alterum exscribat, fieri vix potest. Ea praeterea habet Josephus, quae istis sunt similia, tamque illustria & tot exempla; ut pro supervacuo habere potuerit hoc adicere. Nam post tot crudelitatis exempla ab Herode Hierosolymis & tota passim Judaea edita (verbis utor Isaaci Vossii, hominis minime superstitiosi aut creduli Chronol. S. p. 159.) post sub-

latos diversis suppliciis tot filios, tot uxores, proximos & amicos, non magna res fuisse videtur, sustulisse quoque unius oppidi aut vici & adhaerentis territorii infantes, quorum strages in loco perexiguos non admodum magna esse potuit, cum non omnes, sed mares tantum, & qui intra bima-tum essent, fuerint caesi: Huc facit judicium Taciti Annal. VI. 7. Neque sum ignarus, a ple-risque scriptoribus omīssa multorum pericula & poenas, dum copia fatiscunt, aut quae ipsis nimia & moesta fuerant, ne pari taedio lecturos adficerent, verentur.

Hinc doctissimi Interpretes, post Origenem, Eusebium & Epiphanium colligunt, Christum fere biennium complexisse, cum Magi advenirent; si enim, ut alii putant, non nisi duarum hebdomadam aut duorum mensium infans erat, cur omnes bimulos Herodes occidit? & cur haec ratio a Matthaeo affertur: secundum tempus, quod accurate didicerat? Porro & Magi, qui cum in Judaeam appulissent, non in regem nasciturum sed in regem jam natum inquisiverunt, & Herodes, qui ab illis accurate omnia investigavit, credidisse videntur, quo die stella primum apparuisset, eo Christum natum fuisse; quae si vera est sententia, vix potuerunt intra unius aut duorum mensium spatium tam longinquum iter & suscipere & conficere. Cum denique Matthaeus diserte dicat, post adventum Magorum fugam in Aegyptum nocte festinatam fuisse, necesse est ut intelligamus omnia quae Lucas c. II. 22. de itinere Hierosolymitano, de purificatione, & Sacrificio (quod ante diem XL a nato puero offerri non potuit Levit. XII.) enarrat, ante magorum adventum contigisse, quod sine dubio multo est verosimilius, quam si post caedem infantium, Herode adhuc vivo atque superstite, Josephum cum matre & filio Hierosolymam petiisse, & templum, in quo neque latere neque sine praesentissimo periculo agnoscī poterat, intrasse statuatur.

Duas historias, alteram a Matthaeo narratam, a Josepho alteram, in unam confundit Macrobius Saturn. II. 4. Augusti de saevitia Herodis di-

καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ, 19
ἀγγε-

[ἰδοὺ] ἰδέσθαι. D. 51, Versio Vulg.

alum referens: Cum audisset, inquit, inter pue-
ros, quos in Syria Herodes rex Judaeorum intra
bimatum iussit interfici, filium quoque ejus occi-
sum, ait, Melius esse Herodis porcum esse quam
filium. Haec autem Graece acutius prolata fuisse
videntur, ea quippe lingua loquentibus inter ὡ
& ὠδὲ levissimum discrimen intercedit.

18. Θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς] eleganter jun-
guntur ad magnitudinem luctus indicandam. *Plat.*
de Rep. IX. ὀδυρμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς καὶ θρήνος καὶ
ἀλγηδὼνας οἷε ἐν τινὶ ἄλλῃ [πόλει] πλείους ἐρίσιν; ὕδα-
μῶς. *Themistius* X. 133. ἀλαλαγμῶ μὲν ἐκ ἀκήκοα βαρ-
βαρικῆ, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρμῶν καὶ δέσσεων καὶ φωνῆς αἰ-
χμηαλώτοις μᾶλλον ἢ σπασδομένους πρὸς πύλιν. & XX. 233.
Θρήνος μὲν δὴ ἄδεν καὶ ὀδυρμὸς ὅτι ἡμεῖς ἔαμεν φατε,
καὶ ὁ συγχωρεῖ φιλοσοφία.

κλαίοντα τὰ τέκνα] κλαίειν τινὰ Graeci dicunt. *Il. v.*
210. τῶν δὲ νῦν ἑτέροι γε φίλον παῖδα κλαύουσται. &
ω. 773. τῷ σὲ θ' ἄμα κλαίω καὶ ἐμὶ ἄμμορον, ἄχρυνμην
κῆρ. 619. — ἔπειτά κεν αὐτὲ φίλον παῖδα κλαίοισθα.
Od. a. 363. κλαίειν ἔπειτ' ὀδυσηῖα φίλον πόσιν. *Plut.*
Alcib. p. 210. A. τὰ μὲν αὐτῷ πάθη κλαύσας καὶ
ὀλοφύραμινος.

καὶ ἐκ ἡτέροι παρακληθῆναι] *Genes.* XXXVII. 35.
καὶ ἐκ ἡτέροι παρακαλεῖσθαι, λέγων ὅτι. Noluit de-
ponere luctum, dicens:

ὅτι ἐκ εἰσὶ] Graeci de mortuis vulgo dicunt,
ὅτι ἐκείτι εἰσί. *Inscriptio*: Νικομήδης ὅστις ἐκ ἡμῶν καὶ
ἰγνόμενος, ἐκ εἰμὶ, καὶ ἐκ λυτῆμαι. *Inscriptio*: ἰγνόμενος,
οὐκ εἰμὶ, οὐ μέλει μοι. Hanc vidi d. XXIII. Dec.
1739. *Jeremias* c. XXXI. 15. *Eurip.* *Phoeniss.* 45.
ὡς δ' ἐπέαρξεν Σφίγγ' ἀρπαγαῖσιν πόλιν, ἐμὸς δ' οὐκ ἦν
πόσις. *Plut.* *Apophth.* *Lacaen.* p. 241. F. ταύ-
την [τὴν ἀσπίδα] ὁ πατήρ σου αἰεὶ ἔσῳζε, καὶ σὺ ὅν
ταύτης σῶζε, ἢ μὴ ἔσο; *Thucyd.* II. 44. τῶν οὐκ
ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνώσκοντες τινοὶ ἔσονται; σχολ. τῶν τετιθη-
κότων. & 45. τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἄπας ἐῴδεν ἐπανεῖν. σχολ.
τῶν τετιθηκότων. *Philo* de *Iosepho* ad *Gen.* XXXVII.
30. T. 2. p. 44, 7. εἴπατε, ἦ ἡ τέθνηκεν, εἰ μὲν οὐκ ἐστὶ,
δείξατέ μοι τὸν νεκρὸν. *Cic.* ad *Attic.* XII. 19. Long-
um illud tempus, quum non ero, magis me mo-
vet, quam hoc exiguum, quod mihi tamen nimum
longum videtur. *Arrian.* in *Epicte.* IV. 1.
εἰ οἱ ὄντες ἦμεν ὀφελίμοι, οὐκ πολὺ μᾶλλον ἀποθανόντες
ἐν — ὀφελίσομεν ὠδράπτες; *Eurip.* *Alceste.* 1095.
θάνομι, ἐκείνην, καὶ περ οὐκ ἔσας, προδὸς, *Philostrat.*
epist. ad *Charitonem*: μεμνησθεσθαι τῶν λόγων οἱ τὰς
Ἑλλήνας, ἐπειδὴ τελευτήσεις; οἱ δὲ μνησθὲν ὄντες, ὅποτε εἰσὶ,
τίσις ὡς εἶω, ὅποτε οὐκ εἰσὶ; *Genes.* XLII. 13. 32.
36. XXXVII. 30. *Thren.* V. 7. *Act.* IX. 39.

Loquitur de Rama, urbe tribus Benjamin *Jos.* XVIII.
25. vicina Betheli *Jud.* IV. 5. & Gibeae 1. *Sam.*
XIX. 13. XXII. 9. *Hof.* V. 8. munita a Bae-
sa Rege Israel 1. *Reg.* XV. 17. 22. in confinis
regnorum Israel & Judae. *Jos.* A. VIII. 12. 3.
πολεῖ τινι τῶν οὐκ ἀφαιρῶν Γαμαδῶν τένονμα, ἐαδὶς ἀπὲ-
χέσθῃ Ἰεροσολύμοις τεσσαράκοντα. *Eus.* *ραμᾶ* φυλῆς Βεν-
ιαμὴν, πόλις Σαδὰ ἀπὸ 5. σημείων εἰς βορρᾶν ἀπέναντι
Βηθλ. *Hieron.* Rama in tribu Benjamin, civitas
Saulis, in sexto miliario ab Aelia ad Septentriona-
lem plagam contra Bethel, & in *Hoseae* V. In
hac urbe Nebusaradan dux copiarum Nebucad-
nezaris Judaeos captivos & catenas vinctos tenebat,

paullo post Babylonem deducendos *Jerem.* XL. 1.
Quo tempore, cum patriae fines & dulcia arvare-
linquere & in regionem remotissimam migrare eo-
gerentur, calamitatem suam, qua nulla ipsis un-
quam luctuosior acciderat, deplorabant. Cumque
Rama, uti dictum, urbs esset in tribu Benjamin
filii Rachelis, per elegantem prosopopoeiam Je-
remias istum luctum Racheli tribuit, non secus
acsi vivens atque superstes mala tanta videret. Ca-
eterum Judaei ex hoc loco, quoties magnam cala-
mitatem acceperant, Rachelem matrem suam &
patronam, pro ipsorum salute sollicitam, in luctu
esse proverbialiter dixisse videntur. *Medrasch Ag-
gada* cit. R. Salomone in l. *Jerem.* Patriarchae &
matres iverunt ad placandum Deum, cum Ma-
nasses simulacrum in templo collocasset — introi-
vit Rachel — respondit ei Deus: pulchre patro-
cinari didicisti. *Sohar Exod.* fol. 3. Col. 12. Et
Messias accedit ad illum locum, attollitque oculos,
& videt patres ad ruinas templi adscendentes, do-
nec vidit Rachelem lacrymantem. Et Deus S.B.
consolatus est illam, sed noluit consolationem ac-
cipere. *Hieron.* in l. *Hieremias*: quidam Ju-
daeorum, inquit, hunc locum sic interpretantur,
quod, capta Hierusalem sub Vespasiano, per hanc
viam Gazam & Alexandriam infinita millia capti-
vorum Romam directa sint. Alii vero, quod ult-
tima captivitate sub Adriano, quando & urbs Hie-
rusalem subversa est, innumerabilis populus di-
versae aetatis, & utriusque sexus in mercato tere-
binthi venundatus sit. Et idcirco execrabile esse
Judaeis mercatum celeberrimum visere. Dicant
illi, quod volunt: nos recte testimonium fuisse
dicemus Evangelistam Matthaeum pro loco in quo
Rachel condita est, ut vicinarum in circuitu villa-
rum filios quasi suos fleverit. *Bereschith R.* LXXII.
11. & mortua est Rachel & sepulta est in via
Ephrata &c. *Genes.* XXXV. 19. Quid vidit pater
noster Jacob, ut sepeliret Rachelem in via Ephrata?
sed speculatus est captivos ea via transituros, ideo
eam ibi sepelivit, ut pro illis misericordiam oraret
S. D. vox in Rama audita est &c.

19. Hic investigandum venit tempus mortis
Herodis, quae non contigit nisi primo aut se-
cundo Christi anno, adeoque anno Juliano 46. vel
47. si Aera Dionysiana accurata est. 1. Cajum
Caesarem Augusti filium mense Februario anno
Jul. 49. diem obiisse constat ex *Cenotaphio Pi-
sano*: Lucio fratre jam ante duo de viginti menses
mortuo, teste *Sueton.* Aug. 65. h. e. A. Jul. 47.
XIII. Sept. Ante utriusque obitum — P. Vini-
cio Consule, Tiberius Rhodo reversus est Vellej.
103. A. 47., duodecim annis ante mortem Augusti
Tacit. A. XI. 51. quae contigit die 19. Aug. A. 59.
Ao. 46. Cajus ab urbe absuit, cum Augustus
quartum ac sexagesimum natalem celebraret, *A.*
Gell. XV. 7. imo totum hunc consulatus sui an-
num ultra fines extremos P. R. bellum gerens per-
egit, *Cenotaph.* Tiberius vero anre quam Rhodo
rediret, deposita toga se ad pallium & crepidas rede-
git, atque in tali statu biennio fere permansit *Suet.*
Tib. 13. cum Samum ad Cajum in Orientem pro-
fecturum transmittens illum alieniorem sibi sensisset.

Ca-

20 ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε

19. κατ' ὄναρ φαίνεται] φαίνεται κατ' ὄναρ D. 1. Versio Vulg. vide comm. 13.

Cajus ergo expeditionem in Orientem non serius suscepit quam Ao. 45. neque ex illa vivus Romam rediit: igitur ante istam expeditionem sedit cum Augusto Romae inter Judices de testamento Herodis mortui *Josf. A. XVII. 9. 5. & B. II. 2, 4.* cui judicio Lucius Caji frater non adfuit, certissime adfuturus, si post A. 44. habitum fuisset, quo Augusto ipsum amplissimo praeditum Magistratu deduxit in forum *Suet. Aug. 26.* Ex quibus omnibus conficitur, Herodem non post annum demum 46. sed ante 44. fuisse mortuum. 2. Julia in insulam relegata fuit Ao. 44. Augusto consule, XXX. ante consulatum Vinicii annis, brevi ante quam Cajus in Syriam mitteretur *Vellei. Paterc. 100, 101.* tunc autem Julia attigerat annum 38. *Macrobi. Sat. XI. 5.* nata nimirum A. Jul. 7. *Coff. L. Marcio & C. Sabino Dio. l. XLVIII. p. 235.* Atqui Philippus tetrarcha, successor Herodis Magni Βηθσαιδαν — θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμῶνυμον ἐκάλεσεν, ante ejus exilium sine dubio. Unde iterum consequitur, Herodem ante A. J. 44. mortuum fuisse. 3. Herodes animam agens igni cremavit quosdam seditiosos, καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν *Josf. A. XVII. 6. 4.* trajicit Jordanem thermis usus, Hierichuntem revertitur, occidit Antipatrum, & quinto post die ipse moritur, septiduo lugetur 8, 4 instante tunc festo Paschatis 9, 3. Jam vero celeberrimi Astronomi *Keplerus, Petavius, Whistonus* ex tabulis Rodolphinis, quae omnium accuratissimae habentur, demonstrarunt, Ao 42. d. XIII. Martii plenam lunam aequinoctium vernum praecedentem passam esse defectionem digitorum quinque & dimidii, id quod pluribus annis praecedentibus vel sequentibus contingere non potuerit. Lunamque d. XXVII. Martii triduo post aequinoctium fuisse novam, plenam vero d. XI. Aprilis, in quem diem Pascha incidit. 4. Herodes a Senatu Rex creatus est A. J. 6. *Calvino & Pol-lione Coss. Josf. A. XIV. 14. 5.* Antigonum vicit A. J. 9. Agrippa & Gallo *Cof. Josf. A. XIV. 16. 4.* anno regni quarto. λέξαντος δὲ τοῦ χιμῶνος — ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἔρχεται — τρίτος δὲ αὐτὸ τῷτο ἔτος ἦν, ἐξ ὃ βασιλεὺς ἐν Βάμῃ ἀπεδέδεικτο. & B. I. 17. 8. συνήγето δὲ αὐτῷ τρίτον ἔτος, ἐξ ὃ βασιλεὺς ἐν Βάμῃ ἀπεδέδεικτο. A. J. 15. mense Septembri apud Actium pugnatur, qui Herodi a victo Antigono fuit septimus B. J. 19. 3. A. XV. 5. 2. A. J. 26. Augustus in Syriam venit. *Dio, LIV. p. 357.* anno Herodis, a victo Antigono, decimo octavo. A. XV. 10. 3. ἡδὴ δ' αὐτῷ τῆς βασιλείας ἡπακαίδεκάτε περιελθόντος ἔτος καίσαρ εἰς Συρίαν ἐφί-κτε. A. J. 27 templum aedificare incipit decimo nono regni anno, ὡκαίδεκάτε τῆς Ἡρώδης βασιλείας γεγονότος ἡναυτῷ. A. XV. 11. 1. at B. J. 21. 1. πεντεκαίδεκάτῃ ᾧν ἔτι τῆς βασιλείας αὐτὸν τε τὸν παῖν ἐπισκίασε. ubi pro 1E legendum 10. A. J. 36. Caesareae aedificatio absoluta & perfecta est. ἐκ-πυσῶσης τῆς προδοσιμίας εἰς ὄγδον καὶ εἰκοσὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνεηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατο. Ergo A. J. 42. vitam finivit βασιλεύ-σας μετ' ὃ μὲν ἀνὰ λει ἀντίγονοι ἔτη τίσσαρα καὶ τριάκοι-τα, μετ' ὃ δὲ ἐπὶ Ῥωμαίων ἀπεδέδεικτο ἑπτά καὶ τριά-

κοντα. & B. J. 33. 8. In hac ratione tempo- rum Herodis ineunda, manifestum est a Josepho annos nec ab Olympiade nec a die, quo primum regnum adeptus est, sed per Consules Romanos numerari. 5. Idem calculus confirmatur, si an- nos Archelai, Philippi & Herodis Antipae, inter quos regnum Herodis divisum est, computemus. Archelaus Viennam in exilium missus est A. J. 51. *Dio LV. p. 388. 36.* ἐπὶ τῇ αἰμυλίῳ Λεπίδου καὶ ἐπὶ Λουκίου ἀρουτίου ὑπάτων — ὅτε Ἡρώδης ὁ Πα- λαιστίνος αἰτίαν τινα ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν λαβὼν, ὑπὲρ τὰς ἄλλας ὑπερβύσθη, καὶ τὸ μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἰδη- μοσιώσθη. XXXVI. a pugna Actiaca expletis an- nis *Josf. A. XVIII. 2. 1.* κυρήσιος δὲ τὰ ἀρχελαῶν χρημάτα ἀποδόμνος ᾔδη, καὶ τῶν ἀποτιμησάντων πέρας ἐχ- σῶν, αἱ ἐγένοντο τριακοσὶ καὶ ἐβδόμῃ ἔτι μετὰ τὴν Ἀν- τανίου ἐν ἀκτίῳ νίκῃ. Postquam regnasset annos no- vem A. XVII. 13. 1. δεκάτῃ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀρχε- λαῶν. B. II. 7. 3. quod somnio ipsi significatum fuerat. ἔδοξεν ὅρῃν σάχους ἰνία πλήρεις — Σίμων τις φα- ρισαῖος τὸ γένος Ἰφθ, τὸς μὲν σάχους ἑνιαυτὸς νομίζει — ὥς βασιλεύσει μὲν αὐτὸν τὸν τῶν σάχων ἀριθμὸν. Incidit ergo mors Herodis Patris & initium regni Archelai in annum Jul. 42. 6. Philippus al- ter filiorum Herodis obiit A. J. 78. τότε δὲ καὶ Φίλιππος, Ἡρώδου δὲ ἡν ἀδελφός, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰ- κοσῷ μὲν ἡναυτῷ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐ- τὸς ἑπτὰ καὶ τριάκοντα τῆς Τραχαννίδος, καὶ Γαυλα- νίδος καὶ τοῦ Βαταϊνίου ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. Iterum igitur initium Principatus Philippi & mors He- rodis congruunt cum A. J. 42. 7. Tertio Caji anno i. e. Jul. 85. Agrippae regno Te- trarchia Herodis adjicitur. *Josf. A. XIX. 8. 2.* τιτταρῆς μὲν ἔν ἐπὶ Γαίῃ καίσαρος ἐβασίλευσε ἡναυ- τὸς, τῆς Φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἀρχας, τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ τὴν Ἡρώδης προσειληφῶς, τρεῖς δὲ ἐπιλα- βὼν ἐπὶ τῆς κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν τε προσημμένων ἐβασίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμαρείαν τε καὶ καισαρείαν. Extant autem nummi Cajo imperante percussī qui Herodi tribuunt an- nos principatus XLIII. imo XLIV; quorum pri- mus incidit in annum emortualem Herodis Jul. 42. 8. His adjicimus tempus caedis Anti- patri, cui Herodes pater quinque solum diebus superstes vixit: Antipater Romam abiit, quo tem- pore Saturninus adhuc praefes erat Syriae, *Josf. A. XVII. 3. 2.* absens per totos menses sep- tem apud Herodem accusatus 4. 3. redit Roma & Hierosolymis Q. Varum offendit, qui tum suc- cessurus Saturnino opportune advenerat, per Ju- daeam, ut videtur, in Syriam provinciam suam ten- dens (conf. *Suet. Aug. 93.*) ἐτύγχανε δ' ἐν Ἱεροσο- λύμοις κατὰ τῷτο τὸν καιρὸν ὀνόμας κυντίλιος, διάδοχος μὲν Σατηρνίου τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεισκαλμένος. *Jo- seph. A. XVII. 5. 2. & B. J. 31. 5.* διδάρι δὲ σοὶ δικασήριον, καὶ δικασὴν εὐκαίρας ἔχοντα ὀνόμας. Pau- cis interjectis mensibus Antipater necatur. Con- stat autem ex nummis Antiochenis, quorum ae- ra a pugna Actiaca, sive ab mense Augusto A. J. 15. incipit, Varum fuisse Syriae praefidem jam anno vicefimo septimo, saltem exeunte, qui con- gruit cum Juliano 42. Si igitur A. J. 42. Hero-

βε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ 21 ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώ- 22 δου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν.

εἰς

20. πορεύεσθαι] πορεύεσθαι 61.

γὰρ] + πάντες Versio Syr. posterior in margine, Codices Latini.

21. ἐγερθεὶς] διεγερθεὶς D. 33. ut I. 24.

ἦλθεν] εἰσῆλθεν C. Thomas. ἦλθε κοινὸν ἐλήλυθε δὲ ἀπ' ἑκόν.

22. ἐπὶ] — 1. 13. unus Colb. 41. 59. 67. 86. Euseb. H. 1. 26. D. VIII. initio.

ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας] — 23.

Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου C.

ἐκεῖ] ἐκεῖσε. 59. 62. quia ita Grammatici praecipunt, Ἀμμοῦν, ἐκεῖ δηλοῖ τὸ ἐν τόπῳ τὸ δὲ ἐκεῖσε εἰς τόπον. οὕτως ἐρῶμεν, ἐκεῖ κατέβηκεν αὐτόν, καὶ ἐκεῖσε πορεύομαι, ὡς ὁ γραμματικὸς Ἀριστοφάνης φησι. Thomas. ἴσιν δὲ ὡς οἱ δοκιμάτατοι τῶν παλαιῶν ἐπὶ τῆς αἰτίας τίθασιν τὸ ἐκεῖ, οἷον, ἐκεῖ τυγχάνω, καὶ, ἐκεῖ εὐρίσκωμαι. Τὸ δὲ ἐκεῖσε ἐπὶ κινήσεως, οἷον, ἐκεῖσε ἀπέρχομαι. Οἱ δὲ ἐκείσε ἀμφοτέρωθεν γράφοντες ἀμαρτάνουσι. Ὁμηρον γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους δοκίμους τῶν ποιητῶν, καὶ Θουκυδίδην, καὶ Πλάτωνα, καὶ Δημοσθένην, εἰ τις ἀκριβῶς ἐξετάσει, ὅπως, ὡς ἴφηναι, εὐρήσει χρωμαίνας. Ἐπὶ δὲ τις τὸν Ἑρμιόδω ἐν φοινισαῖς προφέρει, τὸ, λόγιον μὲν χαίρει, τὸν δὲ ἰοῦν ἐκεῖσε ἔχει, καὶ πάλιν τὸ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ δράματι τὸ τὸν ἰοῦν οὐκέτι πρὸς αὐτὸν ἔχον, ἐκεῖσε δὲ, οὐδὲν ταῦτα ἐναντίζεται τῷ λόγῳ. τὸ γὰρ ἐκεῖσε ἔχει τὸν ἰοῦν, ἀντὶ τῆς αἰτίας καὶ φέρεται, ὡς τὸ κἀνταῦθα ἐπὶ κινήσεως τῇ ἐνοίᾳ καὶ τῇ ὁρμῇ τὸ ἐκεῖσε εἰσι. Haec tamen praecepta alii non cu-

di emortualis fuerit, annum Christi natalem bien-
nio minimum integro praecessisse, ex iis quae di-
cta sunt, statuendum existimamus.

20. τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητῶντες τὴν ψυχὴν τῷ παιδίῳ] Utitur Matthaeus phrasi quae reperitur Exod. IV. 19. ubi Moyses admonetur ex Midianitide in Ægyptum redire, τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητῶντες τὴν ψυχὴν σ. 1. Reg. XI. 40. 42. etiam Jeroboam cum a Salomone ad necem quaereretur, in Ægyptum fugisse, Salomonis autem morte audita in patriam ad regnum Israelis occupandum rediisse legimus. Rom. XI. 3.

22. ἀντὶ Ἡρώδου] Herodot. I. 108. ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύειν ἀντὶ ἐκείνης. Ἀριστοφ. in Nub. 380. ὁ Ζεὺς ἐκ ὧν ἄλλ' ἀντ' αὐτοῦ Διὸς νυνὶ βασιλεύει. Xenoph. Expedit. 1. βασιλεύσῃ ἀντ' ἐκείνου. Appian. Syr. p. 204. ὁ δὲ Σέλευκος τὸν υἱὸν ἀντίοχου, περὶ ὧν ἔτι, τῆς αἰῶν ἡνὶς βασιλεύειν ἀπέφηνεν ἀντ' ἐαυτοῦ. & Mithridat p. 302. οὕτω Νικομήδης ἀντὶ Περσέως Βιθυνῶν ἐβασίλευε. 1. Macc. XIII. 32. ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. 2 Reg. XV. 7. ἐβασίλευσεν Ἰσαάκ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

ἐφοβήθη] Archelao cesserat Judaea, in qua erat Bethlehem, Samaria & Idumaea: Herodi Galilaea & Peraea: Philippo Trachonitis & Ituraea; consilium Iosephi erat sedes figere Bethlehemi, filiumque educare in eodem oppido, in quo David educatus fuerat; cum vero audivisset Bethlehemum in Archelai ditione atque potestate esse, timuit illo ire, nec immerito. Archelao enim patrem moribus referebat valde suspicax atque crudelis: quem animum, antequam Iosephus rediisset, multis indiciis prodiderat; contra Herodes ingenio mitis atque benignus, urbibus Juliadi & Tiberiadis exstruendis intentus, pollicitatione atque indultu immunitatum & leni imperio multos ex aliis provinciis incolas allicere studebat; neque erat metuendum, ne patris vestigia & consilia sequeretur, postquam ab eo primum quidem haeres regni scriptus, dein vero mutata voluntate Archelao postpositus fuisset. quae omnia apud Fl. Iosephum pluribus enarrantur. Quae in historia sacra de Herode Antipa leguntur, licet ipsi non valde sint honorifica, ea tamen confirmant, quae hactenus diximus: Serviebat voluptatibus, at tales non solent esse truculenti; Joannem Bapti-

stam occidi jussit, at non metuit aut odit.

23. Caeterum Nazaret aedificata erat super rupem Luc. IV. 29. e regione Legionis (quae hodie Legune vocatur) XV. miliaribus inde remota, prope montem Tabor, teste Eusebio; a Nazaret duabus leucis contra Orientem esse montem Tabor docent itineraria; regionem vero Nazarethae circumjacentem, ait Antoninus martyr, Paradiso similem, tritico & frugibus similem Ægypto; vinum, oleum, mel illic optima esse, & milium altum nimis & paleam grossam. Fuit autem vicus ignobilis, ita ut proverbio diceretur a Nazareth a potest aliquid bonum esse? Jo I. 47.

Ναζωραῖος] Nazarethanus, hoc nomine vulgo appellabatur, & quidem per contentum, quod etiam titulus cruci ejus affixus docet: cum autem Nazarethani omnes illo, quod modo commemoravimus, dictorio peterentur, videntur ex nomine Nazarethani in Nasiraeum leviter inflexo (quod Galilaei non distincte pronunciantes sibi facilius permittebant) nobilitatem suam adstruxisse & argumentum in adversarios retorxisse: multa enim in Lege & Prophetis habentur de Naziraeis, qui Graecis Ναζιραῖοι scribuntur Thren. IV. 7. Jud. XIII. 5. Ioseph, & Simfon, & qui peculiari voto sese Deo consecraverant, Naziraei vocantur, Graecis ἄγιοι, ἡγιασμένοι, ἁγιασμένοι. Istud autem, quod Nazarethani sono vocis ducti ad se traxerunt, Christo verissime & jure optimo tribui debet, qui omnium fuit sanctissimus Dan. IX. 24. Marc. I. 24. Luc. I. 35. IV. 34. Jo. XVII. 19. Act. III. 14. IV. 27. X. 38. Heb. VII. 19. Talem etiam Judaei exspectant, & Prophetae praedixerunt. Isocrates Ἐγινετ. κατοικησάμενος εἰς ἀγῶναν, habitatum concessit.

1. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις] ita solent scriptores V. & N. T. narrationem ordiri Gen. XXXVIII. 1. Esaj. XXXVIII. 1. illis diebus, cum Jesus Nazarethae in obscuro viveret. Æneid. II. 340. Mygdonides illis qui ad Trojam forte diebus venerat, Liv. XXVII. 15. Iisdem fere diebus. Heb. IX. 11. Act. XXIII. 16. Post historiam nativitatis & infantiae Christi sequitur jam, quid tricenario major gesserit.

κηρύσσων] alta voce clamans. De iis dicitur, qui in plateis, in campis, in aëre aperto, ut a mul-

tis

23 εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἔλθων κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

1 **Ε**Ν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, κηρύσσων ἐν τῇ
2 ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, Καὶ λέγων· Μετανοεῖτε ἥγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

rant. *Thucyd.* III. 71. τὸν ἐκεῖ καταπεφηνότα. *Dio Chrys.* XX. p. 166. Α. τὰς δὲ ἀμαθείας — κύνας εἰ — πο-
θεν προσπίπτει δὲ εἰς ὕλην κυνῶν εἴτε ἀνθρώπων φθιγγαμένων — εὐδὺς ἀνακυπτούσας ἐκ τοῦ ἵχνους κακῆς φερομένης.
Ælian. V. H. II. 13. ἐκεῖ κατῴκει. *Inf.* XVII. 20. *Marc.* VI. 33. *Luc.* XII. 18. XXI. 2. *Att.* XXII. 5.
XVII. 3. 70. XI. 8. XVIII. 3. *Rom.* XV. 24. *Herodot.* I. 121. ἔλθων δὲ ἐκεῖ, πατέρα τέ καὶ μητέρα ἐνρήσεις. *Ar-
rian.* *Epidict.* III. 24. εἰαν μὲν ἐκεῖ πύμπος *Plut.* de H. & Osir. ἐκεῖ βαδίζειν. *Cebet.* Tab. ἢ διασώδωσιν ἐκεῖ. *Lor-
gus* *Past.* III. ἔλθων δὲ ἐκεῖ.

23. ἔλθων] ἀπελθὼν 58.

Ναζαρέτ] *Ναζαρέ* *Euf.* D. VII. 2. E. 1. 7. *Ναζαράθ*. 1. *Ναζαρέθ* C E K. 1. 2. 42. 44. 48. 63. 72. 106.
Ev. 3. 20. 21. 22. 24. Editio *Erasmi*, *Bogardi*, *Bezae*, *Maximi*. Versio *Syru* utraque. *Æthiop.* *Arab.* *Copt.* *Saxon.*
Ing. *Castal.* *Anglican.* *Belg.* *Lutheri*, *Euseb.* D. IX. 18. *Cyrril.* in *Esaj.* p. 189. *Nicetas.* *Joannes* *Evangelista*
scribit cum S. per τ scribunt *Matthaeus*, *Marcus*, & *Lucas*, ut ἐλισσέσθαι, γεννησάσθαι.

1. δὲ] — D L M K. 2. 3. 9. 14. 15. a prima manu. unus *Colb.* 34. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 49.
53. 60. 64. 72. 84. 87. 106. *Codices Latini*, Versio *Copt.* *Theophyl.* Est initium *Lectionis*. probante *J. Millio*
prol. 1499.

tis audiantur, vocem tollunt: & quae auctoritate publica vel regia promulganda sunt, quaeque in mandatis habent ab alio, praedicant. *II.* β. 50. κη-
ρύκεσσι λιγυφθόγοις κέλευε Κηρύσσειν ἄγορην δὲ καρκο-
μόντας Ἀχαιοὺς & σ. 505. ἡροφάναν κηρύκεν *T.* 250.
ταλθύβιος τε θεῶν ἐναλίγκιος αὐδὴν. *Plut.* *Timol.* 1.
255. Α. Δημήτριος δὲ ἦν μεγαλοφρόντατος τῶν τότε κήρυ-
κων, γεγραμμένοι ἀνέπειε τὸ κήρυγμα τοῖς τοῖς. *Diodorus*
S. XI. 34. τῶν προαπέτελλαν ἔχοντες κήρυκα τὸν μεγαλο-
φρόντατον τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. τῷ δὲ προσετέτακτο μεγάλῃ
τῇ φωνῇ κηρύττειν. *Anthol.* II. 9. 6. τὴν δύσκαφον γραῖ-
αν, Ὁνήσιμω, πρὸς Διὸς ἔξω ἐκβαλε — ἀσχερὸν τῆς γραῖας
με χάριν κήρυκα γένεσθαι. *Quintilian.* VI. 4. Prae-
co plus debet voci suae, quam orator. *Sueton.*
Aug. 84. Infirmatis faucibus praeconis voce ad
populum concionatus est. *Augustin* in *Joann.* Tr.
4. nonne vobis videtur, praeconis esse dicere: ex-
ite; facite viam? — a iudice repellit praeco. 13.
per praeconem loquitur iudex, & in actis tamen
non scribitur: praeco dixit, sed iudex dixit. 45.
quando iudex loquitur per praeconem, exceptor
non facit: praeco dixit, sed iudex dixit. Hinc
elegans oppositio: quod in aurem auditis, praedi-
cate in testis *Matth.* X. 27. & qui praedicas non
esse furandum, furaris *Ro.* II. 21.

ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας] Solitudo Judaeae cujus
mentio fit *Jud.* I. 16. *Psal.* LXIII. 1. vocatur
campi tribus Juda, adjacentes lacui Asphaltilidi &
Jordani fluvio; licet autem, cum nomen ei impo-
neretur, deserta atque inhabitata esset, tempore ta-
men *Josuae* I. 61. 62. habuit sex urbes multosque
vicos. Thalmudici etiam pecudum, arborum,
frugum solitudinis mentionem faciunt. *Bava Ka-
ma Mifn.* 7. Pecudes minoris speciei non alunt in
terra Israelitica, verum in Syria & in desertis ter-
rae Israeliticae. *Menachoth.* c. 7. hal. I. Oblatio
pro gratiarum actione consistit e quinque seīs Hie-
rosolymitanis, quae valebant sex seas eremi.
Schir Hasschirim R. II. & . . . quo ducet
illos Messias? Sunt qui dicant ad solitudinem Jude-
ae *S. D.* Hof. XII. 10. alii vero ad solitudinem
Sichonis & Ogi. *Jof.* B.III. 10. 7. *Jordanes* δια-
τίμνει τὴν Γενήσαρ μέσην, ἔπειτα πολλὴν ἀναμετρήμενος
ἐρημίαν εἰς τὴν ἀσφαλτίτιν ἔξωσι λίμνην. Engaddi, ur-
bem in solitudine *Joseph.* A. IX. 1. 2. vocat πό-
λιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ τ. ἀπέχουσα σαδίας

τῶν Ἰεροσολύμων. γινῶται δ' ἐν αὐτῇ φοιτῆς ὁ κάλλιστος καὶ
ὀπωβάλας μου. Bethabara, alia Urbs adjacebat Jor-
dani *Jud.* VII. 24. *Jof.* B. IV. 8. 3. τὸ δὲ μέγιστον τῶν Ἰουδα-
ιων καὶ τῆς ἀσφαλτίτιδος χθαμαλότερον μὲν, ἐρημον δὲ ὁμοί-
ως καὶ ἔκαρπον. *Joannes* initium praedicationis fecit
in deserto, in quo educatus fuerat *Luc.* I. 80. si-
militer etiam *Jesus* in Galilaea, *Act.* X. 37. sive
amore patriae id fecisse, sive primam & proximam
evangelium promulgandi occasionem arripuisse di-
camus; id tamen discriminis intercedit, quod
Christus in Galilaea regione omnium populosissi-
ma, *Joannes* vero in Solitudine, hoc est in locis
minus habitatis atque cultis, praedicaverit: quorum
illud benignitati Servatoris, hoc austeritati Pro-
dromi ipsius conveniebat. *Joannes* denique qui in
Judaea praedicare coeperat, Macherunte in diuione
Herodis in custodiam traditus & decollatus est:
Christus contra, qui in Tetrarchia Herodis initium
fecerat, Hierosolymis in Judaea cruci fuit affixus.

ἐρημος χώρα, ἐρήμη δὲ δίκη. ἐρήμη δὲ χώρα παρὰ Ποιη-
ταῖς *Thomas.*

2. μετανοεῖτε] idem etiam Christus praedicavit
IV. 17. & Apostoli *Act.* II. 38. XVII. 30. &
Judaeis & gentibus: quid autem poenitentiae no-
mine intelligerent, edisseruit *Joannes*, *Luc.*
III. 10. — 14. & Apostoli aliis pluribus verbis
auditores suos monebant, & ut ex perverso hominum
genere evaderent, cohortantur *Act.* II. 40. Is vi-
tam emendar, qui ab omni malo abstineret, &
omnes officii partes explere decrevit. *A. Gell.*
XVII. 1. poenitere tum dicere solemus, cum quae
ipsi fecimus, aut quae de nostra voluntate nostro-
que consilio facta, ea nobis post incipiunt displicere,
sententiamque in eis nostram demutamus. *Opponuntur*
ergo προνοεῖν & μετανοεῖν. *Quintil.* Declam.
267. Illud videte, an si aliquem Reip. error
aut fortuna, si quem aut consilium aliquod aut te-
meritas immiserit, detis locum poenitentiae, permit-
tatis emendari, velitis meliores fieri cives. *Josephus*
A. XVIII. 5. 2. quem locum etiam *Origenes* c.
Celf. 1. citavit, vocat *Joannem* *Baptistam* ἀγαθὸν
ἄνθρωπον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκύνοντα, καὶ
τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ
χρωμένους, βαπτισμῷ συνεῖναι. ἔτω γὰρ καὶ τὴν βόπτισιν
ἀποδοκτὴν αὐτῷ φανέσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἀμαρτανῶν παραι-
τήσῃ, ἀλλ' ἐφ' ὧν γινώσκει τὸ σῶμα, ὅτι δὴ καὶ τῆς ψυχῆς
δι-

νῶν. Οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ἡσαίου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ βοᾶν- 3
τος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4 Αὐτὸς

3. αὐτός] αὐτὸς Evang. 5. 22.

γὰρ] — 1.

ὑπὸ] διὰ C D. Colb. 1. 13. Versio Syr. Vulg. Saxon. Æthiop. ut I. 22.

4. ὁ] — D. Edd. Erasmi 3. 4. 5.

αὐτῷ ἦν] ἢ αὐτῷ C. D. 1.

ἐκρίδεις] Eriphanus H. XXX. perperam credidit, Nazaraeos in suo Evangelio legisse ἐκρίδεις pro ἀκρι-

δικαιοσύνη προεικεκαθαρμένους. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομέ-
νων, καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλείστον τῇ ἀκρόασι τῶν λόγων,
δίσκας Ἡρώδης &c. Gorgias pro Palamede. ταῦτα γὰρ
προνοήσας, μὴ δυνατὰ, μετανοήσας δι' ἀνάγκη.

ἡ βασιλεία τῶν ὀρανῶν] Matthaeo tricesita vocatur,
aliquoties tamen βασιλεία θεῷ, quo nomine apud
reliquos Evangelistas & Paulum venit, rarius
regnum Christi, *Luc.* XXII. 29. 30. *Jo.* XVIII.
36. 37. 1. *Cor.* XV. 24. *Col.* I. 13. 2. *Tim.* IV. 1,
18. 2. *Petr.* I. 11. *Apoc.* I. 9. XI. 15. Ju-
daei multa etiam habent de מלכות שמי. Qui fa-
tetur Deum esse unum, recitando verba Deut. VI.
4. ille suscipit regnum coelorum *Berachoth* Cap. II.
2. & f. 10. 2. qui prius edit, & dein suscipit in se
jugum regni coelorum. f. 13. non vidimus unquam
Rabbi Judam sapientem susipientem in se regnum
coelorum. Respondit Bar Pahti, quo tempore
manus suas faciei applicuit, suscepit in se ju-
gum Regni Coelorum. 15. 1. phylacteria apponat,
ea recitet & precetur, & hoc est Regnum Coelo-
rum plenum. II. 5. R. Gamaliel recita-
vit: *Audi Israel* ipsa nocte nuptiarum. Cum-
que discipuli ei dicerent: nonne docuisti nos
sponsum ab illa recitatione liberum esse, re-
spondit: ego vobis non auscultabo, ut regnum
coelorum vel unam horam a me removeam. c.
9. f. 61. 2. ea hora qua R. Akibam ad mortem du-
xerunt, erat tempus orandi: *Audi*, cum igitur car-
nem ejus ungulis ferreis lacerarent, suscepit in se
regnum coelorum. *Tanchuma* f. 5. 1. quaestio est
an Israelita, quando in itinere est, regnum coelo-
rum suscipere possit? & responderetur, in eundo id
fieri non debere, sed ipsi standum esse in uno aliquo
loco, ut orationem *audi* recitet. *Hieros. Kiddush*,
cum servus audiret a monte Sinai: non erit tibi
Dominus alius, rupit ille a se jugum *regni coelorum*,
& suscepit in se jugum carnis & sanguinis. *Sche-
vuoth*. 35. 2. Regnum coelorum opponitur regno
terrae. *Medrasch Mischele* 1. 22. Stulti, hoc est
regnum impium, quod non suscipit in se jugum re-
gni coelorum, & jugum Legis. *Bamidbar*. R. 11.
Jacobus vocavit filios suos, & iisdem de viis
Dei praecepit, & susceperunt in se regnum coelo-
rum. *Tanchuma* f. 28. 2. Cum Israelitae starent
ante montem Sinai, omnes eodem animo fuerunt,
ut regnum coelorum cum gaudio susciperent. *Sohar*
Genes. fol. 103. col. 409. quando homo cubitum
it, primum omnium in se suscipere debet regnum
coelorum, deinde alias preces recitet. *Midrasch*
Schemuel II. 12. & filii Eli erant filii Belialis quia
excusserunt a se regnum coelorum & dixerunt:
non est Regnum in coelis. *Falkut Simoni* f. 43. 1.
Esaías regnum Dei lubens ac laetus in se susce-
pit S. D. VI. 8. D. *Bamidbar* R. X. f. 198. 4.
gaudium Salomonis de filia Pharaonis majus fuit
quam gaudium de templo. Propterea dicitur Le-
muel, quia jugum regni coelorum a se projecit.
Debarim R. II. f. 237. 2. quando quis inter

ambulandum orat, necesse est, ut regnum coelo-
rum stans suscipiat. Quodnam illud est regnum
coelorum? Dominus Deus noster Deus unus est.
Beres. R. IX. 15. Dixit R. Simeon f. Lakis ec-
ce valde bonum, hoc est regnum coelorum; &
ecce valde bonum, hoc est regnum terrae. *Ko-
kelesh* R. I. 18. filii Achai non acceperunt su-
per se jugum coelorum, non agnoverunt Domi-
num, quia dixerunt: non est regnum in coelo.

Cum vero Judaei Messiam expectarent, qui cum
nubibus coeli venturus, regni aeterni post IV.
Monarchias fundamenta jacturus, & praesertim
homines verum Dei cultum edocturus, Deoque
subjecturus esset: facile intelligimus, tum regnum
Dei & regnum Messiae, tum doctrinam Christi
amplecti, & regnum coelorum suscipere unum at-
que idem significasse. *Thargum Michae* IV. 7. &
revelabitur ipsis *regnum coelorum* in monte Zion &
nunc & usque in seculum. & *Esa.* XL. 9. dicite
civitibus domus Juda, revelatum est regnum
Dei vestri. *Luc.* XVII. 20. XIX. 11. XXII. 18.
XXIII. 51. *Matth.* XII. 28. Cumque Judaei
Messiam omnibus mortalibus praestantiorum & per
ipsum maxima bona expectarent, satis intelligere
poterant, eum non impunitatem peccatis concessu-
rum, sed singularem morum innocentiam a subditis
requiriturum, poenasque tanto graviore contuma-
cibus inflicturum esse, quanto & ipsius dignitas
amplior, & pollicitationes majores fuissent. Ha-
ctenus Deus servos suos prophetas ad eos misit, &
qui illos non audierunt, severe punivit: jam in-
stat adventus ipsius filii, cui major multo honor
atque reverentia debetur. Hoc argumentum Pau-
lus urget *Act.* XVII. 30. 31. & *Petrus* Ep. 2.
III. 11. — 15. Conf. *Matth.* XXIV. 43. — XXV.
13. *Terent.* Andr. 1. 2. 17. quod antehac fecit, nihil
ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit, sivi ani-
mum ut expleret suum: Nunc hic dies aliam vi-
tam adfert, alios mores postulat. *Joma* f. 86. 2.
Dixit R. Jochanan: res magna est poenitentia,
quia facit ut appropinquet redemptio, S. D. Es.
LIX. 20. quisnam est sensus: veniet redemptor
Sioni, ideo quia revertuntur a peccatis in Jacobo.

3. *Esaías* Cap. XL. loquitur de reditu ex cap-
tivitate Babylonica, quod ex capite praecedenti con-
stat: Haec autem ipsius verba Matthaeus eleganter
transfert ad Messiae adventum. Solent enim Im-
peratores, exercitum ad expeditionem aliquam edu-
cturi, metatores & munitores praemittere, qui
locum castris designent, campos montibus aggere
aequant, montiumque juga fossuris incredibili ce-
leritate complanent, *Sueton.* Calig. 37. *Jos. B.* III.
5. 1. τυχῆσαι στρατόπεδον. τὸ δ' ἐκ ἐκείων οὐδ' ἀνέμα-
λον ἐγίγνετο — ἀλλ' εἰ μὴν ἀνάματος ἐν τύχῳ χάρος
ἐξομαλίζεται. & 6. 2. ὁδοποιοὶ τότε σκολιὰ τῆς λεω-
φόρου κατευθύνει, καὶ χθαρμαλοῦν τὰ δύσβατα, καὶ τὰς
ἐμποδίας ὕλας προαινοῦσιν, ὥς μὴ ταλαιπωροῖτο δυσπο-
ροῦν τὸ στρατόν. V. 2. 1. ὁδοποιοὶ καὶ μετρηταὶ στρα-
το-

4. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματί-
νην

δης. Τὸ βρώμα αὐτοῦ μὲν ἄγριον, οὐ ἡ γεύσις ἦν τοῦ μάννα, ὡς ἐγκρίει ἐν ἐλάμῳ. ἵνα δὲ μὴ μεταστρέψασιν τὸν τῆς ἀληθείας λόγον εἰς ψεύδος, καὶ ἀντιἀκρίδων ποιήσασιν ἐγκρίδας ἐν μέλει· manifestum enim est sermonem non esse de locustis, sed de melle silvestri sive manna ex Exod. XVI. 31. Num. XI. 8. Interpretes quidam ad aliam emendationem confugerunt, pro ἀκρίδες legentes καρίδες, quae vox pretiosum piscem Apicii delicias significat, apud M. Bucerum; alii ἀκράδες apud H. Stephanum. Hieron. Montuus ἀκρεμόνες.

ταπίδων. V. 3. 5. τέσσαρσι δὲ ἡμέραις ἐξισθθέντος τοῦ μέχρι τῶν τριχῶν διασθήματος &c 2. τῇ δὲ ὅλῃ ἐνάρμει προσέταξεν ἐξομαλίζειν τὸ μέχρι τοῦ τοίχους διάστημα. καταβληθέντος δὲ παντὸς ἔργου καὶ περιφράγματος ὅσα κήπων προανέστησαντο καὶ δένδρα οἱ οἰκήτορες, ὕλης τε ἡμέρᾳ τῆς μεταξὺ πάσης ἐκκοπείσης, ἀνεπλήσθη μὲν τὰ κοῖλα καὶ χαρὰ δώδῃ τῷ τόπῳ, τὰς δὲ πετρώδεις ἐξοχὰς σιδήρῳ κατεργαζόμενοι, χθαρμὰν ἐποίησαν πάντα τὸν χῶρον, Justin. H. II. 10. de Xerxe: montes in planum deducebat, &c convexa vallium aequabat. Nec minor viarum cura erat C. Graccho tempore pacis, Plut. p. 837. F. ἐσπύδασι δὲ μόλις περὶ τὴν ὁδοποιίαν, τῆς τε χρείας ἅμα καὶ τῷ πρὸς χάριν καὶ ἀλλόλοις ἐπιμεληθείς. εὐθείαι γὰρ ἦγοντο διὰ τῶν χωρίων ἀτρυμνίς, καὶ τὸ μὲν ἐσόντο πέτρα ξεστῇ, τὸ δὲ ἄμμου χάρμασιν ἀκτοῖς ἐπυκνιούτο. πιμπλαμένοι δὲ τῶν κοίλων καὶ ζευγμένων θερύοντες, ὅσα χεῖμαρροι διέκοπτον ἢ φάραγγες, ὕψος δὲ ἐκατέρωθεν ἴσον καὶ παράλληλον λαμβανόντων, ἐμαλὼν καὶ καλὴν ὄψιν εἶχε δι' ὅλε το ἔργον — ἐπὶ τέτοις τῷ δήμῳ μεγαλύνοντας αὐτοὺν καὶ πᾶν ὅτιον ἐτοίμως ἔχοντας ἐδιδόκουντο πρὸς ἔννοιαν. Strabo. V. p. 364. ἐρωσαν καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδούς, προσθέντες ἐκκοπὰς τὸ λῶρον, καὶ ἐγγράσις καὶ ἀλάδων. Ovid. Amor. II. 16. 51. At vos, qua veniet, tumidi subside montes, Et faciles curvis vallibus estis viae. Quanto autem utiliore operam is praefat, qui non spinas evellit, aut asperitates montium viarumque complanat, sed qui animos hominum emendat, iisque vitia & errores eximit, ne quid porro studio veritatis & virtutis obstat!

τὰς τρίβους] Hebr. מַסְלָה quae vox non femitam sed aggerem vel viam stritam & munitam significat. Parare viam est viam munire, sternere, complanare, purgare, expedire, quae prius aspera, inepta, sentibus obsita, pulverulenta erat. Rectam viam facere, est, deserta via obliqua & per ambages ducente, viam brevem atque compendiariam invenire. Xenophon paed. IV. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διασχίζομενοι ὁδῶν τρίβων τινι ἐπλανώμενοι. Philo de Agricult. T. i. p. 316. 24. τρίβους ἐστὶν ἡ τετρίμμη πρὸς τὴν ἀνδράπων καὶ ὑποζυγίων ἐκπλάτος καὶ ἀμαξήλατος ὁδός. Bava Bathra f. 110. 2. via regia non habet mensuram, quia rex perumpit sepem, ut faciat sibi viam.

4. ἀπὸ τριχῶν καμήλου] Hirta vestis quae molli opponitur XI. 8. Primi mortalium pellibus animalium pro veste sunt usi, Eustath. II. τ. 1249. 52. μήκω ἐσθθάν ἐνερμένων, περιβλήμασιν ἐχρῶντο τοῖς ἐκ τριχῶν, ἢ καὶ πετροχωμέναις δομαῖς. Bereschith. R. XX. 29. R. Samuel bar Nachman dixit חֲמֹשׁ פִּלִּי camelorum & pili leporum fuerunt vestes pelliceae, quia illi veniunt e pelle. Elias propheta (quem Joannes & spiritu & habitu referebat) ovinam pellem gestabat i. Reg. XIX. 19. & alii etiam prophetae περιῶλθον ἐν μιλωταῖς, ἐν αἰγίσις δερμασιν Heb. XI. 37. ubi Clemens Rom. i. Cor. 17. addit: ἐν δερμασιν αἰγίσις καὶ μιλωταῖς, καὶ τριχῶν καμλῶν πλέγμενων περιεπάτησαν. imo etiam falsi prophetae veniebant in vestimentis ovium Matth. VII. 15. & ἰνδύονται δέριον τριχῶν Zach.

XIII. 4. Ut jam de Hercule veterumque Heroibus nil dicam. Successerunt vestes, pilis non arte comitis sed asperis hirsutae. Corn. Nep. Datame 14. 3. 2. agresti amiculo circumdatus, hirtaque tunica. Sil. Ital. I. 610. hirta toga. Lucan. II. 380. Hi mores haec duri immota Catonis secta fuit, servare modum, finemque tenere Naturamque sequi, patriaeque impendere vitam. Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo. Huic epulae vicisse famem: magnique penates, submovisse hyemem tecto: pretiosaue vestis, Hirtam membra super Romani more Quiritis Induxisse togam — Justitiae custos, rigidi servator honesti: In commune bonus: nullusque Catonis in actus subrepit, partemque tulit sibi nata voluptas. Veitis erat pauperum & lugentium: Max. Tyrtius XIII. 5. χλανίδια ἐφέμερα, καὶ ῥάκια ἀσθενῇ καὶ τρίχινά. Jos. B. I. 24. 3. πολλάκις δὲ αὐτοῦ διωδιδόντος τῶν Μαριάμης ἐσθθάντων τινὰ ταῖς μεταγνοσθεῖραις γυναιξὶν ἀπειλῶν, ὡς ἀντὶ τῶν βασίλικῶν ἐν τάξει περιθήσεσιν ἑαυταῖς ἐκ τριχῶν πεπονημίας. &c A. XVI. 7. 3. τὰς δὲ γυναῖκας, ἵπτοι καὶ ταύτας εἶδον τῷ μητρῶν κόσμῳ μετεπιληφῶτας, ἀντὶ τῆς παρόσης ἀβρότητας ἀπειλῶν, ὡς τριχῶν ἡμφισμῆναι καθεῖνται, μὴδὲ τὸν ἥλιον βλέψασαι. Τρίχιν Rufino interpreti sunt cilicia. Eysmol. M. κιλίκιοι πράγος λέγονται οἱ δασεῖς. Τοῖσδε γὰρ ἐν κιλίκίᾳ γίνονται τράγοι, ὅθεν καὶ τὰ ἐκ τριχῶν συντιθεμένα κιλίκια λέγονται. Alciphron. I. 36. τὰ δὲ ἀρχαῖα καὶ τρίχινά προβαλλομένη Ταρεντίδια αἰσχύνομαι τὰς φίλας. &c III. 42. ὁ γὰρ χθὲς εὐπάρφους, πναροῖς, ὡς ὄρας, καὶ τριχῶν ῥάκας καλὸς πτωχὸς τὴν αἰδῶ. Galen. ad Thrasylbul. ἰμάτιον δὲ τρίχινον ἐν χειμῶνι καὶ βαρὺ καὶ πνοιῶδες, ἐν τῷ θέρει βλάπτει μὲν ἐξ ἀνάγκης — τῷτε κρεῖται καὶ θάλασσει μωρεῖται. Hinc tanquam rem mirabilem memorat Apollonius mirab. c. 20. κτησίως δ' ἐν τῇ I. Περικῶν καμήλως τινὰς ἐν τῇ χώρᾳ γίνεσθαι, ὡς ἔχειν τρίχας πρὸς μιλίσια ἔρια τῇ μαλακότητι, ἐκ δὲ τῶν τριχῶν καὶ τὰς ἀλλὰς διτάσας τὰς ἐσθθῆτας φέρειν. & Cleomenes Paedag. II. 10. τὸ πολυτελὲς τῆς ἐσθθῆτος διελγχόμενι ἐπιλέγοντις, τρίχες ἐστὶν προβάτων, καὶ Μίλητος αὐτῇ, καὶ Ἰταλία δαξάζηται. Conf. Aros. VI. 12. ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας, ὡς σάκκος τρίχινος.

ζώνην δερματίνην] Ita cinctus erat Elias 2. Reg. I. 8. ἀνὴρ δασύς, καὶ ζώνην δερματίνην περιεζωσμένος τὴν ὀσφύν αὐτῆ. καὶ εἶπεν, Ἥλις ὁ Θεοβίτης ἐστὶς ἐστὶ. Laurent. ad Statii Thebaid. V. 62. Zonam Veneris debemus accipere, quae non rutilo auro gemmisque sit, sed pelle. Ditiores & cultus studiosiores Zonas auro variabant. Od. K. 544. περὶ δὲ ζώνην βάλλει ἑξυῖ καλὴν, χρυσίην. Himerius: ἥκει Ἀβάρης ἀβναῖζε, τόξα ἔχων, φάρετρα ἡμέρους εἰς ὧμον χλαμυδὶ σφινγόμενος, ζώνῃ ἡκατ' ἐξυῖ χερσὶν. Strabo XI. p. 81. A. de Massagetis ζῶναι δ' αὐτοῖς εἰσὶ χρυσαῖ. Anthol. MS. III. 18. ἀνάθημα τῇ ἀφροδίτῃ παρὰ Νικιάδος φιλήτα Σαμία — καὶ ζώνην πολύτιμον. Aros. I. 13. καὶ περιεζωσμένοι πρὸς τοῖς ματοῖς ζώνην χρυσήν. Zona S. Sacerdotis erat ex opere phrygionico ἔργον ποιητῶν Exod. XXVIII. 35. sacerdotum etiam eis τμήν καὶ δόξα com. 36. Joma. VII. 5. Balteus S. Sacerdotis erat aureus: Sacerdotum ex lino &c

νην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφή αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. Τότε ἐξε- 5
πορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περιχωρος τοῦ
Ἱερ-

5. αὐτὸν] + πᾶσα ἡ 1. Bodl. unus, *Evang.* 11. Versio *Aethiop.*
prius] — 84. *Evang.* 24. Edit. *Complut.*

6. ἐβαπτίζοντο] + πάντες C. 33. ex Marco.

lana mixtus *Aen.* V. 312. lato quam circumplec-
titur auro Balteus, & tereti subnectit fibula gem-
ma. *Servius*: Balteus dicitur non tantum quo cin-
gimur, sed etiam a quo arma dependent. *Persius*
IV. 44. Illa subter coecum vulnus habes, sed lato
balteus auro praetegit. Ex zona iudicium facie-
bant Judaei, utrum quis dives esset an pauper.
Chol. f. 108. 8. *Moed Katon.* 14. 1. צינור מוכיח
צילי Cingulum ejus arguit ipsum esse pauperem.

Locustae genus erat mundum & esui licitum
Levit. XI. 21. 22. *Therumoth* f. 28. 2. mentio
fit locustarum mundarum & immundarum. *Pirke*
R. Eliezer c. 9. Die Quinto produxit Deus ex a-
qua omnia genera locustarum, masculos & femel-
las, immundas & mundas. *Hierof. Nedarim.* f.
40. 2. qui voto se obligat ad Abstinentiam carni-
um, ei interdicitur carne piscium & locustarum.
de profanis III. fol. 65. 1. Locustae Nafiracis ad
comedendum licitae. *Berachoth. Targ. Jonathan.*
Exod. X. 19. VI. 3. pro locustis benedicunt: per
cujus verbum omnia. Cibus erat vilis *Aristoph.*
Acharnens. 1115. quaerit: πρότερον ἀκρίδες ἦδον
ἔσιν ἢ κίχλαι; σχολ. διασύρει τὸν Δάμαχον, ὡς ἀκρίδας
ἐσθιόντας ἢ ὅτι πρότερον εὐτελεῖ ἐχρήτο τῇ διαίτῃ. *Beda*
de locis S. c. 14. notissimas esse locustas in Pa-
laestina, quae corpusculis in modum digiti manus
exiguus & brevis in herbis facile captae, coctae-
que oleo, pauperem victum praebent. *N. Clenardus*
Ep. ultima ad Jacobum Latomum: Fesae vidisses
coelum opertum locustarum agminibus, quae hic
non solum saltant, sed avium ritu volant. Jam co-
ram video minas priorum prophetarum multis in lo-
cis: nocte una fata perdunt universa. Bellum strenue
cum iis gerunt rustici, nam plaustra plena locustis
advehunt Fesam: nam hos hostes vulgo hic come-
dunt. Ego tamen sum tam delicatus, ut malim
perdicem unam quam locustas viginti. Licet au-
tem quidam populi istum cibum aversarentur, mul-
ti tamen alii eo & olim vesciebantur & hodie ve-
scentur. *Agatharchides* V. 27. ὑπὸ δὲ τὴν ἑαρινὴν
ἰσημερινήν, ὅτε λίβες παρ' αὐτοῖς καὶ ζέφυροι πνέουσιν, παμ-
μεγεθῶν ἀκρίδων πλῆθος ἀμυδρότην ἐκ τῆς ἀνισορῆτος μετὰ
τὴν ἀνέμωσαν παραγίνεται χώρας, τῇ μὲν δυνάμει τῆς πτή-
σεως τῶν ὀρνέων μικρὸν ἀπαλλάττον, μακρὸν δὲ τῷ σώ-
ματι. ὑπὸ τῆς δὲ τῆς ζῶας τρέφονται πάντα τὸν χρόνον,
ἄλλως τε τέτοις καὶ τεταρχιγυμνοῖσι χρώμασι. & ex eo
Diod. S. III. 11. βραχὺ δὲ τέτων ἀτέχοντες ἀκριδοφάγοι κατ-
οικῶσι τὰ συνορίζοντα πρὸς τὴν ἔρημον. *Strabo* XVI. p.
1118. A. de *Aethiopia*. ζῶσι δ' ἀπὸ τῶν ἀκρίδων,
ὡς οἱ ἑαρινοὶ λίβες καὶ ζέφυροι πνέοντες μεγάλοι συνελαύ-
ρουν εἰς τὰς τόπους· ἐν ταῖς χειρόδραϊς δὲ ἐμβάλλοντες ὕλην
καπνιάδῃ, καὶ ἐφαψάντες μικρὰν, ὑπερτάμνους γὰρ τὸν
καπνὸν σκοτίζονται καὶ πύττεισι. Συγκόψαντες δ' αὐτάς
μὲν ἄλμυρῆδος μάζας ποίηται καὶ χρώνται. *Eustath.*
— in Od. θ. p. 303. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἐξ ἀκρίδων ζῶντες
— οἱ καὶ ἀκριδοφάγοι διὰ τὸτο ἐκαλεῖντο. *Diosco-*
rid. II. 57. 46. de locustis χρώνται δ' αὐτῇ κα-
τακόρας οἱ κατὰ Λέπτιν Λίβες. *Plin.* VI. 30. pars
quaedam *Aethiopum* locustis tantum vivit. &
XI. 29. Parthis & hae in cibo gratiae. *Soli-*
nus. . . . Confines Mauritaniae certo tempo-
re locustas terrestres legunt, duratasque salsugine

in praesidium vitae solas habent. *Porphy.* de Ab-
stinent. I. 25. στρατῷ πεινῶντι κατὰ τὴν λιβύην ἐπέπε-
νέφος ἀκρίδων. ἐν τοῖς Γαδείροις καὶ τότε συνέτυχον. *Plut.*
Συμπος. ζ. σοφῶν p. 147. D. γεωργεῖ γὰρ, ἀκρίδας
καὶ ὀρνίθιας ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθῶν συγκαμίζειν ἐθέλοντος,
ἐδὲν διαφέρει τύραννος, ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχειν ἢ ἀνδρῶν
βελόνητος. *Hieron.* adv. *Joinian.* II. 6. Apud Ori-
entales & Libyae populos, quia per desertum
& calidam eremi vastitatem locustarum nubes re-
periuntur, locustis vesci moris est: hoc verum
esse Joannes quoque Baptista probat. Compelle
Phrygem & Ponticum, ut locustas comedat, ne-
fas putabit. *Joannes Leo* in *Descript.* Africae I.
9. p. 461. Arabiae deserta & Libyae populi lo-
custarum adventum pro felici habent omine: nam
vel elixas vel ad solem deficcatas in farinam tun-
dunt atque edunt. *Hermolaus Barb.* in *Diosco-*
rid. Coroll. 256. Hodie quoque locustas come-
dunt Aegyptii.

μέλι ἄγριον] *Plinius* XI. 15. tertium genus mel-
lis minime probatum silvestre, quod ericaeum vo-
cant. *Diodor.* S. XIX. 104. de Nabataeis φέ-
ται — παρ' αὐτοῖς τὸ πῖπερι ἀπὸ τῶν δένδρων; καὶ μέ-
λι πολὺ τὸ καλέμενον ἄγριον, ὃ χρώνται ποτῶ μετ' ὕδα-
τος. *Hegeſias* qui de agricultura scripsit ἄγριομέ-
λισσα ἐπεκαλεῖτο. Villius fuit mellis genus, cum
tamen omne mel inter viles cibos reputaretur. *Eus-*
tath. in II. λ. Πυθαγόρας εὐτελέστατα διαβίης, πολλὰ
καὶ μέλιτι μόνῳ ἤρκειτο ex *Diog.* L. VIII. 19. *Jos.*
B. IV. 8. 3. circa fontem Hierichuntinum τῶν δὲ
Φοινίκων ἐπαρκομένων γένῃ πολλὰ, ταῖς γύεσσι καὶ ταῖς
παρηγορίαις διάφορα. τέτων οἱ πῶτεροι πατέμενοι καὶ
μέλι δαψιλὲς ἀνίστι, & πολλῶν τῶ λοιπῷ χείρον καὶ με-
λιτοτρόφος δὲ ἡ χώρα. Conf. *Cantic.* V. 1. 1. *Sam.*
XIV. 25. 26. *Berachoth* f. 38. 1. mel palmarum.
Cetuboth f. 111. 2. Dixit R. Jacob Dosthai, a
Lydda ad Ono sunt III. M. aliquando ante diluc-
ulum profectus ambulavi ad talos usque in melle
ficuum. *Schir Haschirim* R. III. 5. ad *Es.* XXXIX,
2. R. Juda dixit: mel silvestre, ut lapidem, osten-
dit illis. *Anthol.* I. 38. 3. ἔυκολος Ἑρμῆως, ὃ πο-
μῆνης, ἐν δὲ γαλάκτι χείρων καὶ δούνην σπαθόμηνος μέλιτι.

Joannes utebatur victu vestituque parabili, fa-
cili, ac vili; vinum non bibebat, & frequenter
jejunabat *Matth.* XI. 18. *Luc.* I. 15. VII. 33.
non paupertate coactus, erat enim sacerdotis filius
unicus: sed sua voluntate, tum ut severitas mo-
rum responderet doctrinae ipsius, quae discipulis
crebra jejunia imperabat IX. 14. tum etiam ut
hoc modo & corpus & animum firmaret, seque
ad subeunda intrepide pericula & ad mortem post
diuturnam custodiam oppetendam praepararet.

5. ἐξεπορεύετο — Ἱεροσόλυμα] *Longin.* XXIII.
XXIV. Φησὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς ἀριμύδας — ταῦτα
κοσμεῖν — καὶ τὰ ἐκ τῶν πλεθυντικῶν εἰς τὰ ἐνικά ἐπισυνα-
γόμενα ἐνίοτε ὑψηλοφανέστατα. Ἐπειδ' ἡ Πελοπόννησος ἄτα-
σα διεισέηκε ex *Demosth.* pro Cor. Cic. O. in Pison.
22. mihi ipsa Roma, sedibus suis convulsa, obvi-
am procedere visa est. Observamus hic discrimen
inter Joannem & Jesum; ut Joannem audirent,
debabant urbe exire, & ad illum in desertum ac-
cedere: Jesus vero auditores suos ultro adiit, infr.

6 Ἰορδάνου.

Καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρ-
τίας

Ἰορδάνῃ] + ποταμῷ CM. 1. 5. 6. 11. 51. 53. 59. 60. 71. 74. 76. 89. 90. 91. 106. ex emendatione. E^o vang. 3. 22. Versio Syra utraque, *Copta. Aethiop. Arab. Origenes in Jo. 1. 25. Basil. de Bapt. 1. Euthymius* ex Marco; nihil autem erat necesse, ut Matthaeus, ad homines in Palaestina viventes scribens, adderet Jordanem esse Fluvium.

IV. 23. *Act. X. 38.* Non una erat ratio, cur ex tota Judaea, Joannis audiendi gratia, concursus fieret. Inde ab incunabulis erat in ore hominum *Luc. I. 66. 67.* accessit singulare vitae genus, abstinentia, vestis prophetae, doctrina de Adventu Messiae & calamitatibus imminetibus, quibus addo turbatum eorum temporum statum, & conscientiam peccatorum, quae homines incertos reddebant, quo se vererent.

6. ἐβαπτίζοντο] βαπτίζειν est mergere, tingere, corpore vel parte corporis, quod baptizari dicitur, aquas subeunte. *Cic. N. D. II. 3.* cum cavea liberati pulli non pascerentur, mergi eos in aquam iussit, ut biberent, quoniam esse nollent. *Jos. A. XV. 2. 3.* de morte Aristobuli βαρύντες αὐτὴν, καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ, νηρόμενον ἐκ ἀνῆκαν, ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνίξαι. & IX. 10. 2. de Jona κινδυνεύοντος καταδύναι τῷ σκάφῃ, τελευταῖον δ' ὑπερβιάζομεν τῷ κακῷ, καὶ ὅσον ἔγω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τῷ σκάφῃ. *Dio XLl. p. 111.* ἀπώλοντο — ἐν αὐτοῖς τοῖς σκαφῇς ὑπὸ τῷ βάρει αὐτῶν βαπτισθέντες. Judaei quos baptizaturi erant, totos in aquam immergebant *Erubhim f. 4. b. l. 7. Succa f. 6. a. l. 13.* Omnis baptizandus necesse habet, totum immergat corpus, cum denudatum est, vice una: & si pilosus fuerit, omnem capitis comam immergat simul. Et Joannes baptizabat in Jordane fluvio, in Aenon, quia ibi erant aquae multae *Jos. III. 23.* & Christus, cum baptizaretur in aquam descendit inf. comm. 16. Et Christiani in Baptismo dicuntur exuere vestes *Gal. III. 27.* lavari *Tit. III. 5.* sepeliri sub aquis *Rom. VI. 4.* quae omnia non asperferunt sed merfionem significant.

Vetustissimi mortalium Baptismos sive ablutiones ad Religionem cultumque numinis pertinere iudicarunt, tum ut mundiciem & puritatem commendarent, tum ut ritu solemni caverent, ne quis irreverenter ac temere ad res sacras accederet. *Aeneid. II. 717.* Tu, genitor, cape Sacra manu, patriosque penates: me bello e tanto digressum & caede recenti Attrectare nefas, donec me flumine vivo ablvero. *Apulei. l. XI.* Confestim discussa pigra quiete alacer exurgo, meque protinus purificandi studio marino lavacro trado, septies submerso fluctibus capite — Deam sic apprecabar. *Juvenal. VI. 521.* Hibernum fracta glacie descendit in amnem, Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis vorticibus timidum caput abluet. *Perfius II. 15.* Haec sancte ut poscas, Tyberino in flumine mergis Mane caput bis terque, & noctem flumine purgas. *Horat. Serm. II. 3. 289.* Jupiter, ingentes qui das adimisque labores, Mater ait pueri menses jam quinque cubantis, Frigida si puerum quartana reliquerit, illo mane die, quo tu indicis jejunia, nudus in Tiberi stabit. . . . εἴτ' ἀνέ-
θεν τῆς νύκτος τὸ ἑλληνικὸν πλῆθος ἐπὶ τὴν συνήθη τοῖς ἀπὸ γα-
λαγγμένοισι ὁδὸν ἐτρέπετο· λέγω δὲ τὰς ὀνομαζομένους ἀποτρο-
πιασμούς τε καὶ καθαρμούς. *Eκτίρ. Alcest. 157.* ὕδασι ποταμίοις λευκὸν χροῖ Ἐλῶσατ', ἐκ δ' ἑλῶσα κεδρῖναν δάμωιν Ἑσθῆτα, χροῖμον τ' εὐπρεπῶς ἡσκήσατο· καὶ εἴσω πρὸς στήν ἐστίως κατηύξατο. *Plut. Aristide p. 331. D.* ἦκεν εἰς Δελ-

φῆς, ἀγνίσας δὲ τὸ σῶμα καὶ περιανάμενος. *Eurip. Jo-ne 94.* τὰς κασαλίας ἀργυροειδῆς βαίνετε δύναις. καθαρ-
ραῖς δὲ δρόσοις ἀφουδρανάμενοι σείχετε καὶ. *Macrob. Sat- III. 1.* Constat Diis superis sacra facturum cor-
poris abblutione purgari. *Herodot. II. 37.* λῦνται δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός. *Plaut. Aulular. III. 6. 43.* eo lavatum, ut sacrificem. *IV. 2. 5.* nunc lavabo, ut rem divinam faciam. *Porphyr. de Abstin. IV. 7.* Sacerdotes Aegyptii τρίς τῆς ἡμέρας ἀπελῶσαντο ψυχρῶ. Cum autem ablu-
tio ista sacra praeparatio esset ad preces & sacrificia & vota, quibus Deus propitius reddebatur, factum est, ut solo baptismo, qui reliquas cultus divini partes praecedebat, expiatio, & purificatio, & propitiatio perfici diceretur. *Eurip. Iphig. in Tau- ris 1193.* θάλασσα κλύει πάντα τ' ἀνδρῶπων κακὰ. *Ovid. Fast. II. 35.* Omne nefas omnemque mali purgamina caussam credebant nostri tollere posse fenes, Graecia principium moris fuit, illa nocentes Impia lustratos ponere facta putat. — Ah nimium faciles, qui tristitia crimina caedis Flumine tolli posse putetis aqua! Similia observabant Ju-
daeum tum ex praescripto legis tum etiam sua volun-
tate. *Judith XII. 7. 8.* prius lota ad preces fundendas accessit ἐβαπτίζετο ἐπὶ τῆς πηγῆς τῷ ὕδα-
τος. καὶ, ὡς ἀνέβη, ἰδέετο τῷ κυρίῳ θῷ Ἰσραὴλ. *XVI. 18.* ἠνίκα ἐκαθάρισθαι ὁ λαὸς ἀνέηκεν τὰ ὀλοκαυτώμα-
τα αὐτῶν. *Joma. III. 3.* quinque lotiones — la-
vabat Sacerdos Magnus die Expiationis. *Philo T. I. 273, 47.* Deum esse immutabilem. ἔνθεος εἰς μὲν τὰ ἱερά μὴ ἐξεῖναι βαρύνει, ὅς ἂν μὴ πρότερον λυσάμενος φαι-
δρύνεται τὸ σῶμα, εὐχεσθαι δὲ καὶ θύειν ἐπιχειρεῖν ἐπὶ κε-
κληιδωμένη καὶ πεφυρμένη διανοίᾳ. & de *Sacrificant. p. 251, 29.* τὸ γε μὴ σῶμα — λωτροῖς καὶ περιρραντη-
ρίοις καθάρει, καὶ ἐκ ἐξ περιρρανάμενον εἰσάπαξ ἢ ἀπολυ-
σάμενον εὐθύς εἰσω περιβόλῳ ἱερῶν παρέρχεσθαι. *Jos. B. II. 8. 5.* de Esseniis μέχρι πῆλπτης ἡμέρας ἐργασάμενοι συντόνας, ἔπειτα πάνιν εἰς ἑν ἄνδρῶντος χωρίον, ζωσά-
μενοι τε σκεπασμασι λινοῖς, ἕως ἀπολύνονται τὸ σῶμα ψυχροῖς ὕδασι, καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀγνείαν — παρα-
γίνονται εἰς τὸ διανητήριον & 7. τῷ δὲ ζηλῶντι τὴν αἵσιν αὐτῶν ἐκ εὐθύς ἡ πάροδος, ἀλλ' ἐπ' ἐν αὐτοῖς ἔξω μόνον τὴν αὐτὴν υποτίθεσθαι δύνανται — ἐπειδὴν δὲ τέτω τῷ χρό-
νῳ πῶρον ἐγκρατείας δῶ — καθαρατέρων τῶν πρὸς ἀγνεί-
αν ὕδατων μεταλαμβάνει. παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμ-
βιάσεις ἐδέτω. *Joma. III. 2. 3.* Nemo atrium ingreditur sacro functurus officio, quin prius aquae se immerferit — exeunte aliquo extra murum atrii, si, ut commoraretur aliquandiu, egressus fuerat, reversus debet se immergere. *Conf. 2. Reg. V. 10-14.* Ista igitur lustrationes sive purgationes toties erant iterandae, quoties nova labes contracta fuisset.

At hic agitur de uno solemni Baptismo, semel & in perpetuum administrando nec unquam postea repetendo. Hujus ritus vestigia inveniuntur in Baptismo Profelytorum. Nimirum magno consensu hodie a Judaeis traditur, si quis ex gentibus ad Religionem Judaicam accessisset, & ipsum cum uxore & liberis, etiam infantibus, fuisse baptizatum. Idem vero etiam veterum Judaeorum testimoniiis est comprobandum. Nihil quidem reperitur apud

Philonem, aut Iosephum, aut in Targum Onkelos, aut in Misna. Verum in *Targum Jonathanis* in Pentateuchum ejus fit mentio, ubi de Profelytis sermo est, *Exod. XII. 44.* circumcides eum & baptizabis eum. *Pesachim Misna VIII. 8.* Qui Profelytus factus est vespere Paschatis; domus Sameae dicit: Baptizetur & edat Pascha suum vesperi. *Semachoth Misna VII.* si non vult fieri profelyta: sed si vult profelyta fieri, baptizat eam, & libertatem illi donat, & statim est licita. *Cethuboth Misna I. 2. Jebamoth f. 60. 2. & Piccurim Hierof. I.* nomine R. Simeonis f. Jochai, *Kidduschin f. 78. I.* mentio fit Profelytarum, infra tertium aetatis annum ac diem primum in gremium Ecclesiae Judaicae receptarum. *Cethuboth f. 11. I.* — R. Chunna inquit: profelytum parvulum baptizant ad sententiam Senatus. unde hoc discimus? quia id ipsi prodest. In rebus autem homini profuturis non semper expectant ejus consensum. Nota est thesis Mischnica: absolunt hominem etiam nescium, sed non condemnant nisi conscium. — Sermo in eo est de profelyto, cujus filii filiaeque simul cum eo accedunt, qui in eo acquiescunt, quod fecit pater: quod si adoleverint, possunt ex sententia Rab Joseph abstergere. *Jebamoth Hierof. f. 8. 4.* R. Ezechia dicit: ecce invenit infanтем expositum, & baptizat eum in nomine servi. *Berachoth Hierof. f. 6. 3.* In diebus R. Josuae f. Levi conatisunt quidam extirpare hanc immersionem, feminarum Galilaeorum gratia, eo quod illae prae frigore sterilescerent. *Sota f. 12. 2. Megilla f. 13. I.* Quando *Exod. II. 5.* filia Pharaonis descendisse dicitur in flumen, ut lavaretur, R. Joannes inquit, descendisse eam, ut se ablueret ab idololatrico cultu domus patris sui. *Philo de vita Mosis T. II. p. 82, 47.* περιβραντήριος χρίσας μίλλυσαν. *Cherithoth f. 9. I.* Rab inquit: quomodo patres vestri non introierunt in foedus nisi per circumcisionem, baptismum & sanguinis asperersionem — sed baptismum unde probatur? ex *Exod. XXIV. 6.* non enim hoc est sine baptismo. *Avoda Sara f. 57. I.* R. Simi f. Chaja: qui sibi comparat servos e gentibus, qui circumcisi sed non baptizati sunt, aut filios ancillarum, qui circumcisi sed non baptizati sunt, sputum & vestigium eorum in platea est immundum. & Rabba R. Nachmani, faciunt vinum immundum: contra si circumcisi & baptizati sunt. R. Samuel dixit, dixisse R. Nachmanem: qui accipit servos a gentibus, etiam si circumcisi & baptizati fuerint, faciunt vinum libaminis. de *Repudiis . . .* Jethro profelytus factus est circumcisione & baptismo. . . profelyti non ingrediuntur in foedus nisi tribus hisce, circumcisione, baptismo, & sacrificio pacifico. *Kidduschin f. 62. 2. & Jebamoth f. 46. 2.* Profelytus tribus rebus opus habet. *Jebamoth f. 46. I.* R. Chia f. Abba cum apud Gablam divertisset, vidit filias Israelitarum impraegnatas a profelytis circumcisis quidem sed non baptizatis — Reversus ad R. Johannem, qui ei dixit. egredere ac proclama, filios eorum esse spurios. R. Jochanan (& *Avoda Sara f. 59. 5.*) nunquam enim in aeternum aliquis reputatur profelytus, donec circumcisis etiam baptizetur: nam antequam baptizatus fuerit, aestimatur alienigena, f. 46. 2. de baptizato, qui non circumcisis est, nemo in hoc mundo litem movet, quo minus sit legitimus, sed disputant de circumciso, qui non fuit baptizatus. Pro eo R. Elieser ad patres provocat: R. Josua

vero baptismum patrum etiam extitisse affirmat. Unde nam id habet? an *Exod. XIX. 10. & lavent vestes suas.* Si enim baptismus necessarius est, ubi nulla lotio vestium jubetur, quanto magis erit necessarius, ubi lotionis vestium expressa fit mentio? — Sapientes dicunt: baptizatus, qui non circumciditur, & circumcisis, qui non baptizatur, neuter est profelytus donec & circumcidatur & baptizetur. — R. Jose: si quis venerit dicens: circumcisis sum, at non baptizatus, curant eum baptizari. — R. Juda ait, baptismum esse principale. — R. Oshaja f. R. Chija accedenti profelyto, qui circumcisis quidem, sed non baptizatus erat, dixit: expecta hic usque in crastinum, & baptizari te curabimus. f. 47. 2. non nisi post sanatum circumcissionis dolorem baptizabantur, eo quod aquae vulnere essent noxiae. f. 71. I. profelytus, qui circumcisis est, sed non baptizatus? Dixit R. Ase: Traditur aperte, circumcisos fuisse & baptizatos & fecisse Pascha in munditie. 78. I. Ethnica si profelytissa facta sit, cum jam est gravida, filius non opus habet baptismum. — non baptizant profelytum noctu. *Berachoth f. 47. 2.* Non indicunt benedictionem alienigenae. Textus est de profelyto circumciso sed non baptizato. Dixit etiam R. Esra, dixisse Johannem: in aeternum profelytus non est, nisi sit & circumcisis & baptizatus. Non baptizatus, est alienigena. *Berechith R. XLIII.* R. Jodan dixit: viros & mulieres reduxit, parvulos non reduxit: steterunt & profelyti facti sunt, & collegerunt turpitudines patrum suorum. XLVI. qui emit foetum ancillae gentilis, R. Jochanan dixit: circumcidat die octavo. *Ruth R. I. 4.* Traditio nomine R. Meir: Non faciunt profelytum neque baptizant Ammonitam, sed Ammonitidem. *Tanchuma f. 180. I.* duxerunt uxores Moabitides, quas nec baptizaverant nec profelytas fecerant. *Mechilta f. 15. I.* ad *Ex. XII. 48.* R. Nathan dixit: non dixit Textus, *circumcidetur ei*, nisi ut adducat servum baptizatum ante dominum suum, & exeat liber. Factum in Beluria, ut baptizarent partem ancillarum ante dominam, & partem post eam. Delata est res ad Sapientes, qui responderunt: baptizatas ante eam effeliberas, post eam ancillas; & servierunt ei nihilominus ad diem mortis ejus.

ἔξομολογῆμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν] *Plut. Numā p. 71. A.* Ρομύλου μὴ βεληθέντος ἔξομολογήσασθαι — τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἁλλοτρίων p. 76. F. τὸ δυσκατήρτητον ἔξομολογῆμένη τῆς κοινῆς. *Coriolan. p. 215. C.* τὸτο δ' ἁμέλει καὶ τὸν ἱπαμνῶνδαν φασιν ἔξομολογήσασθαι τὸ πάθος. *Anton. 943. D.* καλῶς ἔφη πεποίηκας, ὦ Γερμῆς, τὴν ἀλήθειαν ἀνευ βασάνων ἔξομολογήσάμενος. *Heliodor. IX. 12.* τὴν πάλαι ἱκισίαν τῶν πετινέων αὐτῶς, καὶ εἰς τὸ παντελὲς ἔξομολογεῖσθαι ὀνηθεῖ. *Lucianus Hermot. 75.* ὀκῶσιν ἀναστρέφειν, αἰδοῦμενοι εἰς δέησαι τηλικούτους αὐτῶς ὄντας ἔξομολογήσασθαι ὅτι πράγματα παῖδων ἔχοντες οὐ συνίσταν. confessio autem erroris, professio est desinendi *Hilar. in Psalm. CXXXV. I. CXXXVII. I. Arrian. Alex. VII. 29.* ἀλλὰ μεταγνῶναί τε, ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησεν, μόνον εἶδαι τὸν πάλαι βασιλέων ἀλλεῖνδρον ὑπάρχει ὑπὸ γυναικότητος. Οἱ δὲ πολλοὶ, εἰ καὶ τι ἔγνωσαν πλημμελήσαντες, οἱ δὲ τῷ προηγούμενῳ αὐτῷ, ὡς καλῶς δὴ πράχθέντος, ἐπικρύψεν ὀνόντας τὴν ἁμαρτίαν, κακῶς γινώσκοντες. Μόνον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἵσσις ἁμαρτίας, ὁμολογεῖν τε ἁμαρτῶντα, καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγνῶσκοντα: ὡς τοῖς παλῶσι τι ἄχαρι ἢ παντὶ χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ δὲ δράσας αὐτὸ ζυγχαροῖ, ὅτι ἢ καλὰ ἔδρασεν. αὐτῷ τε τινι εἰς τὸ μίλ-

7. τίας αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ

7. ἐρχομένους] — 13.

μέλλον ταύτην ἐλπίδα ἀγαθὴν ὑπολειπομένην, μήποτε ἂν παραπλήσιον ἁμαρτεῖν, εἰ τοῖς πρόσθεν πλημμεληθεῖσιν ἀχθόμενος φαίνοιτο.

A peccatore requiritur, ut publice fateatur se peccasse *Psal.* XXXII. 3. 4. 5. *Prov.* XXVIII. 13. *1^a Cor.* XIX. 18. *Jac.* V. 16. Magis tamen generalem quam particularem culpae confessionem factam esse credimus, tum quia longo peccandi habitu & consuetudine obstrictis ad lingua enarranda memoria & tempus defecisset, tum quia circumstante diversi sexus, diversae aetatis, adde & hypocritarum, turba non consultum fuisset singularia facinora confiteri.

7. τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων] De istis Judaeorum sectis multa habent Josephus & Thalmudici. I. Origo earum videtur referenda ad tempora post Captivitatem Babylonicam, cum Judaea esset in potestate Regum Syriae & Aegypti, Alexandri M. successorum, tunc enim a Graecis Philosophia Platonica & Pythagorea imbutis multa de immortalitate animarum & de potentia spirituum audientes avide, ut se solarentur, arripuerunt. Sub Ptolemaeo primo Aegypti rege tribus ante Christum natum seculis vixit Antigonus Socho, successor Simonis Justi, praefes Synedrii Hierosolymitani. Is dicebat: Ne sitis tanquam servi, qui serviunt magistro ea conditione, ut recipiant mercedem. sed estote tanquam servi, qui serviunt magistro non ea conditione, ut accipiant mercedem, sitque timor coelorum super vos. *Aboth.* I. 3. addit R. Nathan. Per. 5. Erant hujus Antigoni discipuli duo, qui dictata ejus immutarunt, quorum discipuli immutantes pariter quae edocti erant suos instituerunt. Illi postea hoc modo docuerunt. Quid patribus nostris in mentem venit ut haec traderent? Num possibile est, operarium toto die laborare, & vespere mercedem non accipere? Si vero patres nostri vitam futuram cognovissent & resurrectionem mortuorum, hoc sane modo non docuissent. Hi a lege se separabant, a quibus binae postea emanarunt sectae, Sadducaei a Sadocho dicti, & Baithusaei a Baithuso. Eodem tempore viri Synagogae magnae Pharisaismi fundamenta jecerunt jubentes sepem facere legi. *Aboth.* I. 1. qui vero sepem legi faciebant, hoc est qui religione quadam ducti plura observabant quam Lege aut praeceptum erat aut vetitum, vocabantur *ασιδάοι* סידים *1. Macc.* II. 42. Eo sensu fumitur *Sota* III. 4. ubi mentio fit sancti tui, & f. 212. quisnam est pius insipiens? si femina in flumine periclitetur, & dicat, non extraham eam, ne alioquin nuditatem ejus conspiciam. in *Gem.* vero *Hierof.* Qui videt puerum pereuntem in flumine, & dicit: cum exuero phylacteria mea, educam illum. Dum ille exiit phylacteria, alter exiit animam. In fine *Jobi* apud LXX. Interpretes mentio fit resurrectionis mortuorum. καὶ ἐτελεύτησεν Ἰάωβ πρὸς βύττος καὶ πλήρης ἡμερῶν, γέγραπται δὲ αὐτὸν πάλιν ἀναστήσεσθαι, μεθ' ὧν ὁ κύριος ἀνέστησιν quae & Aristes apud *Euseb.* P. 9. citavit, & Theodotio in sua Versione servavit. Secundum vero *Maccabaeorum* liber clare ostendit, dogma de resurrectione mortuorum, deque praemiis ac poenis post hanc vitam, martyres ad alacritatem

& constantiam incitasse VI. 26. & c. VII. toto de septem fratribus. 9. 11. 14. 23. 29. 36. *Jof.* A. XIII. 5. 9. κατὰ δὲ τῆτον τὸν χρόνον τρεῖς αἵρέσεις τῶν Ἰουδαίων ἦσαν — ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλγέντες, ἡ δὲ Σαδδουκαίων, ἡ τρίτη δὲ ἰσσηνῶν. loquitur autem de temporibus Jonathanis Maccabaei. & XVIII. 1. 2. Ἰουδαίους φιλοσοφίας τρεῖς ἦσαν ἐκ τῆ πάλαι ἀρχαίαι τῶν πατέρων sub Archelao rege.

II. Duo autem erant praecipua capita dissensus Phariseorum & Sadducaeorum; prius versabatur circa varios ritus & ceremonias a Phariseis institutas traditasque, a Sadducaeis vero repudiatas. *Jof.* A. XIII. 10. 6. ἡμίμα πολλὰ τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ ἐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τῆτο ταῦτα τὸ Σαδδουκαίων γένος ἐμβάλλει, λέγον ἐκείνα δὲν ἡγεῖσθαι ἡμίμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ ταύτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς συνέβαινε γενέσθαι μεγάλας: posterius erat de immortalitate animarum; Phariseis statuentibus ψυχὴν πᾶσαν μὲν ἄφθαρτον, μεταβαίνειν δὲ εἰς ἕτερον σῶμα τὴν τῶν ἀγαθῶν μόνην, τὴν δὲ τῶν φαύλων εἰδὼν τιμωρίᾳ κολάζεσθαι. Σαδδουκαῖοι δὲ — ψυχῆστε τὴν διαμονήν, καὶ τὰς κατ' ἄδὲ τιμωρίας καὶ τιμὰς ἀναιρῶσι *Jof.* B. II. 8. 14. & A. XVIII. 1. 3. 4. Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι — ἂν τε ὁ λόγος κήρας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, περιμάχοντο ἡγουμένοι τὴν φυλακὴν αἱ προαγορεύοντες ἠθέλησι. τιμῆς γὰρ τοῖς ἡλικίαις προήκασιν παραχωρεῖσιν, ἐδὲν ἐπ' ἀντιλέξει τῶν εἰσηγηθέντων ταῦτα δράσει ἐπαυρόμενοι — ἀθανάτων τε ἰσχὺν ταῖς ψυχαῖς πιστεύουσιν εἶναι, καὶ ὑπὸ χθόνος δικαιοσύνης τε καὶ τιμῆς, οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ἐπιτιμῶντες ἐν τῷ βίῳ γέγονε, καὶ ταῖς μὲν εἰργμον αἰδίων προσβιβάζει, ταῖς δὲ ραδιῶν τῆ ἀναβιβῆν — Σαδδουκαῖοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ ἑδαμῶν τῶν μελαπείων ἢ τῶν νόμων. πρὸς γὰρ τὴν διδασκαλίαν βεβαίως, ἢ μετρίως, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριμύσσην. *Berachoth.* IX. 1. ad coronidem omnium orationum in templo dixerunt: *in seculum*; ortis vero Sadducaeis dicentibus non esse nisi unum seculum, institutum est ut diceretur: a seculo in seculum.

III. Sectae Phariseorum addita fuit plebs & mulierculae: cum Sadducaeis vero faciebant principes, nobiles atque divites. Unde satis patet, non rei evidentia permotos ad hanc vel illam sectam se contulisse: sed prout cuique commodum erat. Mulierculae meticulosae & superstitiosae delectabantur ceremoniis; plebs etiam quidlibet potius sibi imponi patiebatur, quam ut legem Dei naturalem & moralem servaret; putabatque id praestando, quod non debebat, a praestatione debiti redimere se posse. Divites contra & nobiles, ut eo securius in hac vita voluptatibus indulgerent & dominatione abuterentur, omni futurarum poenarum metu, qui ipsis molestus fuisset, cupide semet exsolvisse videntur. *Jof.* A. XIII. 10. 5. 6. Pharisei τοσάυτην δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν παρὰ τῷ πλῑθει, ὡς καὶ κατὰ βασιλείας τί λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, εὐδὺς πεισεύεσθαι. μαθητῆς δ' αὐτῶν ἦν καὶ Γραναὶς — καὶ δὴ καλέσας αὐτὸς ἐφ' ἐρίσιν καὶ φιλοφρονῶς ὑποδέξαμενος — postea vero ad Sadducaeos Rex Hyrcanum transtulit — αὐτὸν ἐπιπαράβουεν Ἰωνάδης, καὶ διέτηκεν ἕτως ὥς τῇ Σαδδουκαίων ποιῆσθαι προσβιβάζει μοῖρα, τῶν Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τότε ὑπ' αὐτῶν κατα-

τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Γενήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
Φυγεῖν

τὸ βάπτισμα] τῷ βαπτίσματι 53.

ὑπέδειξεν ὑμῖν] ὑμῖν ὑπέδειξε 80.

8. καρποὺς ἀξίους] καρπὸν ἀξίον CDEKLM. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 27. 34. 35. 36. 37. 38. a prima manu 39. 40. a prima manu 41. 42. 44. 45. 46. 47. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 68. 70. 72. 76. 80. 82. 84. 85. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 3. 11. 18. 19. 21. 22. 24. Edit. Complut. Colin. duae priores Stephani, Plantin. Beng. Verfio Copta, Latina, Lutheri Edd. Vett. Belgica vetus, Sy-

σαθίντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλύσαι καὶ τὰς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. ῥῆσος ἔνι πένθει αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς παρὰ τῷ πλήθει διεγίνετο. — τῶν μὲν Σαδδουκαίων τὰς εὐπρέπεις μόνον πειθόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμ- μαχον ἔχοντων. Adeo vero Pharisei valuerunt gratia apud plebem, ut Alexander Hyrcani filius moriens Reginae consilium daret, συνεβέλευσεν αὐτῇ — τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινα παρασχεῖν, τῆτες γὰρ ἐπανοῶν- τας αὐτὴν διὰ τῆς τιμῆς, εὖναι καταστήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος, δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ἰσθαίοις τέτρες ἔφασκε, βλάψαι τε μισθόντας, καὶ φίλους διακειμένους ἀφελῆσαι — μάστιγα γὰρ πεινέσθαι παρὰ τῷ πλήθει, περὶ ᾧ ἂν καὶ φθοῦντες τί χαλεποὶ λέγωσιν, αὐτὸν τε προσκρῆσαι τῷ ἔθνει διὰ τέτρες ἔλεγον ὑβρισθέντας παρ' αὐτοῦ. & 16. 1. 2. πάντα τοὺς Φαρισαίους ἐπιτρέτειν ποιῶν, οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐ- κέλευσε πειθαρχεῖν, καὶ εἴτε δὲ καὶ τῶν νομίμων Ἰσθαῖος ὁ πατὴρ αὐτῆς κατέλυσε, ᾧ ἐισήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι κατὰ τὴν πατρίαν παράδοσιν, τῷτο ὡλὸν ἀποκατίστησε. τὸ μὲν ἔνι ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. Hinc Aristobulus Alexandrae filius Ἰδίοις, μὴ ἀποθανόντος ἐπὶ τοῖς Φαρισαίοις τὸ πᾶν γένος αὐτῆς ὑπάρχειν. XVIII. 1. 3. 4. δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὅποσα δεῖα εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι παρὰ τὸν νόμον, οἷς τόσονδε ἀρετῆς αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν: at de Sadducaeis eis ὀλίγας τε ἄνδρας ἔτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τὰς μόνους πρῶτες τοῖς ἀξιώμασι — προσχωρῶσι δ' ἔνι οἷς ὁ Φαρισαῖος λέγει, διὰ τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὰς γινέσθαι τοῖς πλῆθεσι. XVII. 3. 4. ἦν γὰρ μόνος τι Ἰσθαῖκῶν ἀνδρῶν ἐπ' ἀκριβείᾳ μέγα φρονεῖν τῷ πατρίῳ νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσποικνόμενον ὑπῆκτο ἡ γυναικαῖντις, Φα- ρισαῖοι καλῶνται, βασιλεῖς δυνάμει μάστιγα ἀντιπράσ- σιν, πρᾶμνῆς, καὶ τὰ πρῶτα εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπικρίνοιν. Παντοῦ γὰρ τῷ Ἰσθαῖκῷ βεβαιώσαντος δι' ὅρκον ἢ μὴν εὐνοῆσαι καίσαρι καὶ τοῖς βασιλεῦσι πράγ- μασι, οἷδε οἱ ἄνδρες ἐκ ἄμμοσαν ὅτις ὑπὲρ 5. χιλίας, καὶ μὲν βασιλεῖς ζημιώσαντος χρήμασιν, ἢ φερόμεν γυμνὴν τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει. VI. 39. ἔδοξεν αὐτοῖς πέμ- πειν ἄνδρας κατὰ γένος μὲν διαφέροντας, τῇ παιδείᾳ δ' ὁμοίους ἦσαν δ' αὐτῶν δημοτικοὶ μὲν δύο Ἰωνάθας καὶ Ἀνα- νίας, Φαρισαῖοι τὴν αἵρεσιν. ὁ δὲ τρίτος Ἰόζαρος ἱερῶν τοῦ γένους, Φαρισαῖος καὶ αὐτός. Σίμων δ' ἐξ ἀρχιερέων νεώτατος ἐκείνων. B. I. 5. 2. παραφύονται δὲ αὐτῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν Φαρισαῖοι σύνταγμα τι Ἰσθαίων δοκῶν εὐσεβέστερον εἶναι τῶν ἄλλων, καὶ τὰς νόμους ἀκριβέστερον ἀφαινεῖσθαι. τούτοις περισσὸν δὲ τι προσεῖχεν ἡ ἀλέξανδρος, σεβομένη περὶ τὸ θεῖον. Οἱ δὲ τὴν ἀπλότητα τῆς ἀνδρείας κατὰ μικρὸν ὑπὶ- όντες ἡδὴ καὶ διοικηταὶ τῶν ὧν ἐγένοντο — ἐκράτει δὲ τῶν μὲν ἄλλων αὐτῇ, Φαρισαῖοι δ' αὐτῆς 29. 2. He- rodes Pherorae uxori objicit ὅτι Φαρισαῖος χορηγῶσαι μισθὸς κατ' αὐτῇ, & II. 8. 2. 14. τρία γὰρ παρὰ Ἰσ- θαίοις εἶδη φιλοσοφίται, καὶ τὰ μὲν αἰρετικὰ Φαρισαῖοι, τὰ δὲ Σαδδουκαῖοι, τρίτον δὲ — ἔσσηναι — δύο δὲ τῶν προτέρων Φαρισαῖοι μὲν οἱ δοκῶντες μετὰ ἀκριβείας ἐξηγεῖ- σθαι τὰ νόμιμα, καὶ τὴν πρώτην ἐπάγοντες αἵρεσιν — Σαδδουκαῖοι δὲ τὸ δεύτερον τάγμα.

Notamus autem Iosephum sectae Phariseorum sese addixisse, Vit. 2. περὶ ἡκαίδεκα δὲ ἔτη γηού-

ιος ἐβλήθη τῶν παρ' ἡμῖν αἵρεσεων ἐμπειρίαν λαβεῖν. τρεῖς δ' εἰσι αὐταί. Φαρισαίων μὲν ἡ πρώτη, καὶ Σαδδουκαίων ἡ δεύτερα. Τρίτη δὲ ἡ ἔσσην — ἐνεκακείδεκα δ' ἔτη ἡρ- ξάμην τε πολιτεύεσθαι τῇ Φαρισαίων αἵρεσει κατακολε- θῶν, ἡ παραπλήσιος ἐστὶ τῇ παρ' ἑλλήσι Στωικῇ λεγο- μένῃ Conf. de B. III. 8. 5. Unde iusta oritur fuspicio, ubi Phariseorum humanitatem & clem- entiam laudat, Sadduceorum vero asperitatem atque saevitiam vituperat, Sadducaeis iniquiorem fuisse. B. II. 8. 14. Φαρισαῖοι μὲν φιλάλληλοι τε καὶ τὴν εἰς τὸ κοινὸν ὁμοίαν ἀσκήντες. Σαδδουκαίων δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ ἔθνος ἀγριώτερον, αὐτοὶ ἐπιμυζία πρὸς τὰς ὁμοίας ἀπνεῖς ὡς πρὸς ἄλλοτρίους. & A. XIII. 14. 6. ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ἐπεικώς ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. Cum enim Sadducaei optimatibus, Pha- risei plebeis studerent, consequens erat, ut plebs a nobilitate contemneretur, nobilitas vero plebi esset exosa; quae res non magis optimatibus quam plebi vitio vertenda erat. Porro fieri poterat, ut diffensus Sadduceorum inter se iustas haberet ra- tiones: conspiratio vero plebis feditiosa & tumultuosa esset. Clementiam denique non alio exem- plo probat, quam quod reis Majestatis parcendum esse suaserunt, cui indulgentiae ceu Reipublicae no- xiae severitas necessaria recte à Sadducaeis praela- tae fuisse videtur. Caeterum non mirissimos fuisse Phariseos, inde etiam patet, quod Alexander rex moriens illos non alia via placari posse credidit, quam si regina cadaver ipsius Phariseis trade- ret, illisque potestatem faceret, illi, sepulturae ho- nore privato, illudendi, sive aliam quamcunque injuriam ex iracundia inferendi XIII. 15. 5. & 16. 2. αὐτοὶ τῶν ἑνῶ σφάττοις Διογένην, καὶ μετ' αὐ- τὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις. & quid humani expectari po- terat ab hominibus, qui, teste Iosepho, ad Stoicos quam proxime accedebant?

Contra Sadducaeos frequenter disputant Thalmu- dici. De sanctitate vero & hypocriti Phariseorum habent sequentia. *Sabbath*. f. 13. 1. Non comeder immundus ex Phariseis cum immundo ex ple- beis. *Chagiga* c. 2. §. 7. *Cholin* f. 38. 1. *Nidda*. f. 33. 2. Vestes plebeiorum sunt calcatio Phariseis, vestes Phariseorum calcatio edentibus Terumam, vestes edentium Terumam calcatio edentibus res sacras, vestes edentium sacra sunt calcatio respectu aquae lustrationis. (Calcatio intelligitur vestium, quae a polluto calcatae fuerunt, quarumque tactus ita ali- os polluit, ut merfatione opus habeant.) *Sota*. c. 3. §. 4. Mulier pharisea, & plagae Phariseorum mundo exitium ferunt. Per plagas autem intelligunt additiones ad legem. in *Gemara* f. 22. 2. *Aboth*. *Nat- han* 37. Tradunt magistri: septem sunt genera Pha- riseorum, Phariseus Sichemita, Phariseus allidens, Phariseus venae sector, Phariteus pistilli, Pharise- us quaerens quid teneatur, & se id facturum, Phariseus ex amore, Phariseus ex metu. Phari- faeus Sichemita est, qui imitatur factum Sichemi. (qui circumciscus est non amore Dei, sed ut Dina poti-

8 Φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποίσατε οὖν καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας.
καρπὸν ἄξιον

9 Καὶ

ra posterior, *Æthiop. Arab.* Origenes in Jo. I. 25. ἔρηται ἐνικῶς καρπὸν ἄξιον, *Irenaeus* 3. 9. *Petrus Alex. Can.* 3. *Didym. Alex. c.* Manicheos, *Nyssen* de Christi Baptismo bis, *Chrysost.* in Gen. H. 31. in Lazar. H. 6. *Juvencus*, *Lucifer* 11. bis. *Pacianus* Epist. 3. *Adriani* Isagoge extrema. *Beza* in Annotat. Edit. 1. & 2. H. *Grotius*, *Simonius*, *J. Millius* prol. 1373. Numero plurali habet *Lucas*.
τῆς — D.

potiretur) Phariseus allidens qui pedes allidit, Phariseus venæ sector, ex mente R. Nachmanis f. Isaac est qui sanguine parietes conspergit, Phariseus pistilli, censente Rabba f. Silo est qui capite demisso incedit instar pistilli. Phariseus quærens quid teneatur, & se id facturum pollicens, hoc utique bonum est, sed quidicet: ad quid porro teneor & faciam. Phariseus ex amore, Phariseus ex metu. Dixerunt Abai & Rabba ad Mischnae autorem: non huc referendi erant Phariseus ex amore & Phariseus ex metu. — Rex Jannai dixit uxori suae: Nec Phariseos, nec non Phariseos extimesce, sed illos fucatos qui similes sunt Phariseis: quorum opera cum sint paria operibus Simri, poscunt tamen mercedem, qualis obtigit Pineaso. f. 22. 1. Mulier Pharisea. Interpretatio. Tradunt Magistri: juvenula jugiter orans & vidua vagatrix — ecce istae orbem devastant. Itane? atqui dixit R. Jochanan: didicimus metum peccati a juvenula, & mercedis impetrationem a vidua. Metum peccati a juvenula. Quippe audivit R. Jochanan juvenulam quandam in faciem procidentem orantemque: Arbitrati universi, creasti paradysum, creasti etiam gehennam, impios creasti, creasti itidem justos: Ita velis obsecro, ne in me homines impingant. Mercedis impetrationem a vidua. Vidua enim quaedam in cujus vicinia erat Synagoga, quoque die tamen venit & preces in auditorio R. Jochananis peregit; quare is ad eam, Filia mea, inquit, annon Synagoga est in vicinia tua? Respondit illa, Magister, annon etiam itioni suum repositum est praemium? Supradicta in eam tantum quadrant, quae similis est Jochani filiae Retibi. Joma f. 19. 20. quamvis nos Sadducei fumus, timemus tamen a Phariseis Nidda. f. 33. 2.

ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτῶν] venientes ut ab eo baptizarentur. Conf. Comm. 11. & 13. & Luc. III. 7. Licet enim plerique Phariseorum baptismum Joannis, quem *omnis* populus & tota Judaea suscipiebat, non reciperent *Luc.* VII. 30. *Matth.* XXI. 25. nihil tamen impedit, quo minus statuamus, saltem quosdam imo *multos* illum suscepisse. Conf. *Jo.* VII. 48. XII. 42. inter initia praecipue praedicationis, antequam Sectae illi invisus esset. *Xenoph.* Cyropaed. 1. p. 23. ἦλθον ἐπ' ἀργύριον. *Oeconom.* p. 651. ἐπὶ πῦρ ἔλθοντος σου καὶ μὴ ὄντος παρ' ἐμοῦ, ἐὶ ἄλλοσε ἡγησάμενη, ὁπότεν σοι ἐν λαβείν. *Cyp.* 6. p. 106. ἐδόξωσιν ἐφ' ἃ ἦκαί p. 121. ἔδοξεν αὐτῶ ἐπιτιθείας εἶναι ἀράσπας ἐλθόντων ἐπὶ τῷτο. *Polyb.* X. 31. πάντας ἐπὶ παραπλήσιον ἔξεν. *Matth.* XXVI. 50.

γενήματα ἐχιδνῶν] Inf. XII. 34. XXIII. 33. *Sophocles* Trachin. 1106. δεινὴς ἐχιδνῆς θρέμμα. *Philo* de Leg. ad Cajum T. 11. p. 570, 24. τούτων ἦσαν οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι, πονηρὰ σπέρματα κροκοδείλων καὶ ἀσπίδων τῶν ἐγγυαρίων ἀναμεμαρμένους τὸν ἰὸν ὁμοῦ καὶ θυμὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς. *Donatus* in Ter. *Eunuch.* V. 1. 9. quid ais venefica) aptum convi-

cium — in ancillas, venefica, lupa, *vipera* & sacrilega. *Florus* IV. 12. Nihil illa caede per paludes perque silvas cruentius; nihil insultatione barbarorum intolerantius, praecipue tamen in caussarum patronos: aliis oculos, aliis manus amputabant, unius os sutum recisa prius lingua, quam in manu tenens barbarus, tandem, inquit, *vipera* sibilare desiste. Pallio pietatis & auctoritatis recti isti Judaeorum doctores, lingua sua animis simpliciorum falsa & superstitiosa dogmata instillando nocebant. *Demosth.* Aristogit. 1. ὅταν συκοφάντην καὶ ἔχιν τὴν φύσιν ἀνθρώπων ἰδῇτε.

τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν] Vehemens oratio, Conf. Gal. III. 1. *Virgil.* Georg. IV. 445. Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras Jussit adire domos? quidve hinc petis? inquit, at ille: Scis, Proteu, scis ipse: neque est te fallere cuiquam, — deum praecepta secuti Venimus huc, lapsis quaesitum oracula rebus. q. d. Mirum est, vos etiam hic conspici; quo monitore accessistis, vos qui aliorum Doctores estis? si vestra sponte, quis sperasset, aut Sadduceos Doctores severo, multa jejunia imperanti, in disciplinam se tradituros? aut Phariseos sanctitatis fama tam celebres praeconi respicientiae aures accommodaturos? Serione ista agitis? Si me viam vobis monstrantem sequi vultis, opere ipso ostendite.

ὑπέδειξεν] monstravit, docuit, monuit, indicavit. *δεικνύειν* dicitur is qui digitis rem monstrat quam oculis subjicit: *ὑποδεικνύειν* vero qui rationes causasque exponit, quibus aliquid faciendum suadet. *Polyb.* II. 22. παραυτίκα μὲν χρυσίς προτείαντες πλῆθος, εἰς τὸ μέλλον δὲ ὑποδεικνύοντες τὸ μέγεθος τῆς ῥωμαίων εὐδαμονίας, καὶ τὸ πλῆθος τῶν υπαρχάντων αὐτοῖς ἀγαθῶν, ἐὰν κρατήσωσι. 33. τῶν χιλιάρχων ὑποδείξαντων, ὡς δεῖ ποιεῖσθαι τὸν ἀγῶνα. 49. ὑποδεικνύειν τὴν αἰταλῶν καὶ κλειόμενης καινοπραγίας, τί δύναται καὶ ποῖ ταίει. 61. ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐδύλωσε, βεβλήμενος ὑποδεικνύειν τὴν κλειόμενης μεγαλοφυΐαν. III. 6. βεβλήμενος τὰς αἰτίας ὑποδεικνύειν ἡμῖν, δι' ὧς ῥωμαίοις καὶ καρχηδονίοις ὁ πόλεμος ἐγένετο. II. 67. ὑποδεικνύειν ἐπεβάλλετο τοῖς προεσῶσι τὸ συμβεβησόμενον. p. 533. ὑποδεικνύειν ἐλπίδα καθόδου. p. 1345. τὰ τῆς τύχης ἀδάλα πολλὰκις ὑποδείκνουν. p. 1277. τὰ μὲν ὑποδείξας, τὰ δὲ ἐντειλάμενος. II. 50. ἀληθινῶς καὶ πραγματικῶς ὑποδεικνύειν τὸν ἄρατον. p. 1112. τῷ δὲ βασιλεῶς συγκαταθεμένους τοῖς ὑποδεικνύουσιν.

φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς] Per iram venturam intelligo eversionem Reipubl. Judaicae, quae ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τέτρω vocatur *Luc.* XXI. 13. 1. *Maccab.* I. 64. ὀργὴ μεγάλη ἐπὶ Ἰσραὴλ σφόδρα. Sermo enim est de exitio instanti comm. 11. & 13, & quidem ad terrendos Sadduceos, apud quos comminationes suppliciorum vitae alterius vanae & irritae fuissent; Joannis etiam personae, Judaei, & praecognis ad Judaeos missi, magis conveniebat, ut de calamitate universae nationi Judaicae imminente, cui in hac tantum vita locus esse potest, loqueretur potius, quam de judicio in quod omnes & singuli homines post resurrectionem vocandi essent:

Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι 9
δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. Ἦδη δὲ καὶ ἡ 10
ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκ-
κό-

ἐαυτοῖς] + ὅτι 1. 11. Colb. ex emendatione. 45. 47. 48. 74. 89. 90. *Evangel.* 11. *Didymus*.

γὰρ] δὲ *Evangel.* 21.

Θεός] + καὶ 5. *Phoebus* Epist. 77. *Theophylact.* Beza in Editt. 3. 4. 5. & in annotatt. Coniunctionem καὶ, inquit, magnam hoc loco vim habere, & non incommode a nobis expressam esse, nemo, ut opinor, dubitabit. Eam autem addidimus vetustis exemplaribus quartam fidem secuti, & *Theophylacti* Romae excusi. *E. Schmidii*. Versio Belg. Apud nos vero auctoritas unius codicis tanta non est, ut omnium consensui praeferri mereatur; & coniunctio καὶ ejusque magna vis hic locum habere vix potest, quia verbum statim sequenti locum suum obtinet.

ab Ἀβραάμ ad Ἀβραάμ] — 64.

10. καὶ prius] — C D M 1. Versio *Copt. Syr. Vulgata*, Bezae Edit. 2, *Origenes* in Jo. I. 23. *Didymus*

sent: inprimis cum Sadducaeis persuasum esset, divinam providentiam singulos quidem homines non curare, sed integras tamen nationes regere, easque pro meritis vel poena afficere vel praemio.

8. Ποίσατε καρπὸν] *Aristot.* de Plant. I. 4. τῶν φυτῶν τινα μὲν ποιεῖσι καρπὸν, τίνα δὲ ἔχει — καὶ τινα μὲν ποιεῖσιν ἔλαιον, τίνα δὲ ἔχει. καὶ τινα μὲν ποιεῖσι φύλλα, τινα δὲ ὄ. & II. 10. δένδρα δὲ ὅσα γίνονται ἐν ὕδατι ὁξῶδες ποιεῖσι καρπὸν γλυκύν.

καρπὸν ἀξίον τῆς μετανοίας] Non folia, sed fructus, non speciem pietatis, fucatae atque simulatae. *Plut.* c. Colotem p. 1117. C. οὐ μόνον τὸ θεράπευμα τῷ τῷτο — ἔσχε καρπὸν ἄξιον, ὃ γὰρ ἀντιγορεύθη σοφός. *Schol. Aristoph.* Nub. 242. ἐστὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς νόσος ἵππου τρέφειν, διαπαντὸς γὰρ καὶ ἔκ ἔχον τὰς καρπὺς ἀξίους τῷ ἀναλώματός. *Periander* ap. *Stob.* 5. 3. σιμυτὸν ἄξιον παρασκευάζει τῶν γούων. *Curtius* IV. 15. ut me & Philippo patre dignum est, contempro sarcinarum damno fortiter dimicet. *Demosth.* Philipp. IV. ἀνάξιον ἡμῶν, καὶ τῶν πεπραγμένων τοῖς προγόνους. & pro Coron. ἀνάξιον τῆς τῶν προγόνων δόξης. *Plut.* mulier. virtut. p. 256. C. μωρὰ μὲν ἴσως καὶ γυναικῶν, θανάτου δὲ ἔκ ἄξια. *Act.* XXVI. 20. *Luc.* XXIII. 15. *Act.* XXV. 11. 25. *Polyb.* III. 44. ἀνδρας ἀγαθὺς καὶ τῶν προγεγενησθῶν ἔργων ἀξίους & 116. ἀνδρες ἀγαθοὶ καὶ τῆς Ρώμης ἄξιοι γενόμενοι. *Etymol.* M. ἄξιος — ἀπὸ μεταφοράς τῶν σαβημάτων, τῶν ἰσὺν ῥόπην ἔχοντων. *Jos.* B. 11. 10. 4. περιχυθέντες οἱ στραῖται ἀναίρειν αὐτὸν ἠπέλυν. εἰ μὴ βέλαιοι ζῆν ἀξίως. *Plut.* Timoleon p. 245. C. ὡς ἀνάξιός ἐφη, ὃ Διοδόσι, ζῆς.

9. μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς] *Chrysipp.* apud *Galen.* de Dogmat. Hippocr. & *Plat.* III. distinguit ἐν ἑαυτῷ λέγειν, ἢ φωνῇ διεξίναμι item τὸ λέγειν, καὶ τὸ ἐν ἑαυτῷ λέγειν. lib. 1. *Eporch.* ex *Cedreno* καὶ μὴ δόξητε ἔτι ζῆσαι ἐπὶ πλεονα ἔτη. ὃ γὰρ ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς πᾶσα ὁδὸς ἐκφυγῆς ἀπὸ τῆ τῶν διὰ τὴν ἀργίαν, ἢ ἀργισθῆ ἡμῶν ὁ βασιλεὺς πάντων τῶν αἰσίων. μνημονίσθε, ὅτι ἐκφυγῆσθε ταῦτα. Nolite ita existimare, ut dicatis apud vos. Ne animum inducite sic apud vosmet cogitare. *Esther.* IV. 13. **בְּנִינִי אֵלֹהִים** *Thalmud Hieros.* **בְּנִינִי אֵלֹהִים** Ne quaeso haec opinio vobis sedcat, potius vos contra omnem metum animum vestrum firmare dicendo &c.

πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ] Haec erat perpetua Judaeorum gloriatio *Jo.* VIII. 33. 39. 53. *Act.* XIII. 26. *Rom.* IX. 5. *Luc.* XIII. 16. I 73. *Matth.* XXII. 32. *Jac.* II. 21. 23. *Philo* de Execrat. T. 2. p. 436. 5. B. τριτὴ χρυσόμοροι παρακλήτοις τῶν πρὸς τὸν πατέρα καταλαγῶν — δευτέρω δὲ τῇ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἔθνους οὐσίτητι, ὅτι ταῖς ἀφαιμέναις σωματῶν ψυχαῖς ἀπλάσων καὶ γυμνῇ ἐπιδικνυμέναις πρὸς τὸν ἀρχόντα θεραπείαν, τὰς ὑπὲρ οὐδῶν καὶ θυγατρῶν ἱερείας καὶ ἀτελείας εὐθασί ποιεῖσθαι, γίρας αὐτοῖς παρέχοντος τῷ πατρὸς τὸ ἐπικαλεῖν ἐν εὐχαρί. *Jos.* A. III. 5. 3. Ἀβραάμ ὁ ἡμέτερος πρόγονος, IV. 11. λεγοντες

τὸν Θεόν — κοινῇ κηδόμενοι αὐτῶν τῶ ἔθνεσ διὰ τὰς προγόνους, ὡς ἐπετρόπευσεν, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πρότερον τι παρὰ σκεῖν τῇ ἐλευθερίαν. καὶ νῦν — ὡς παρίστανται σύμμαχοι. ὅλως τε συμφέρει αὐτοῖς αυτοκράτορας εἶναι, καὶ μὴ — Μωσῆ τύραννον ἀνέχεσθαι — ὡς ἐξ' ἀπάντων ἐκ τῆς Ἀβραάμ γυνεὸς ὄντων. B. V. 9. 4. Ἀβραάμ ὁ προπάτωρ ἡμέτερος. *Maccab.* 13. θανόντας ἡμῶς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ὑποδίζονται εἰς τὰς κόλπας αὐτῶν. & 15. τῆς θεοσεβῆς Ἀβραάμ καρτιρίας ἡ θυγάτηρ ἐμνήσθη. 16. ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ 17. ἐκήρυσεν ἐν ἑβραῖς, σὺν αὐτοῖς. ἦν γὰρ ἡ παιδοποιεῖα σὺν Ἀβραάμ τῷ πατρὶ — ὃ τῶν Ἀβραμίων σπερματῶν ἀπογονοὶ παῖδες Ἰσραὴλ ἦλθαι. 18. οἱ δὲ Ἀβραμῖται παῖδες — εἰς πατέρας χορὸν συναγελάζονται. *Bava kama* f. 91. 1. Dixit R. Akiba, etiam pauperes Israelitae sunt ut nobiles, qui exciderunt facultatibus suis, quia sunt filii Abrahami Isaaci & Jacobi. *Bava Mezia* c. VII. 1. Contigit aliquando ut R. Jochanan f. Matthiae dixerit filio suo, exito & conducito nobis operarios; ivit ille & contraxit cum illis de alimonia. Quando venit ad patrem suum, dixit ei: Mi fili, etsi illis instruas mensam Salomonis in tempore ejus, non satisfacies debito tuo, quia sunt filii Abrahami Isaaci & Jacobi. *Beres.* R. XLVIII. 7. dixit R. Levi; tempore futuro Abraham sedet juxta portas gehennae & non permittit ullum circumciscum Israelitam descendere eo: iis autem qui peccaverunt ultra modum quid facit? restituit illis praepitium — & descendunt in gehennam. XIX. 16. dixit R. Chanina: etiam naves in mari magno dispersae — servantur merito Abrahami. 19. pluviae propter meritum tuum, rores propter meritum tuum. XI. 2. Pater noster Abrahamus. Et antea saepius. *Megilla* f. 31. Col. 2. Dixit Abraham coram Deo S. B. Domine mundi, forte Israel, quod absit, peccabit coram te, & tu facies illis ut generationi diluvii & sicut generationi divisionis, Dixit ei: non. Dixit: Domine mundi qua re sciam? Dixit ei: sume tibi vitulum triennem. *Medrash Tillim* VI. 1. Dixit R. Meir. Dilecta est circumcisio, juravit enim S. B. Abrahamo, nullum circumciscum descensurum in Gehennam S. D. eo die ferit Deus foedus cum Abrahamo *Gen.* XV. 18. R. *Asaria Mippano* c. 15. libri Asara Maamaroth. Ignis gehennae ne peccatoribus quidem Israelis ita dominatur, ut eos consumat, sed descendunt ut tercantur & paululum ustulentur propter malas actiones suas, postea eo descendit Abraham, qui omnia praecepta servavit ac descendit in ignem Chaldaeorum, ut sanctificaret nomen Dei; & propter meritum suum adducit eos inde, ut stabiliat promissionem inter sectiones factam. Capitula R. *Eliezer* c. 29. Die expiationis circumciscus est Abraham, & singulis annis aspicit S. B. Sanguinem foederis Abra-

II κόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα

ματα

Alex. c. Manich. *Basilius* de Baptismo II. 6. Nec est otiosa conjunctio, *Erasmo* judice, indicat enim cum epitafi, proximum instare periculum. *Herod.* IX. 94. ἦδη δὲ καὶ τότε ἤκουσα, quin etiam illud audiui. *Arrian.* Alex. IV. 14. 3. ἦδη δὲ τινες καὶ τὰδε ἀνέγραψαν. & VI. 28. 1. *Plut.* Paedagog. 7. ἦδη δὲ τινες καὶ τῶν ἱερατικῶν ἄπτονται κακῶν. *Herodot.* I. 68. ἦδη δὲ σφί καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

βάλλεται] + καὶ καίεται *Evang.* 22. ex *Joann.* XV. 6.

11. μὲν] + οὖν 12. 70. Editio *Colin.*

βαπτίζω ὑμᾶς] ὑμᾶς βαπτίζω 1. *Justin.* c. Tryphon. *Origenes* in Jo. 1. 26. *Basilius* de Sp. S. 15. *Cyrillus* in Jo. p. 356. *Chrysostomus*, *Cyprianus* Tr. 14.

hami patris nostri, & expiat omnia delicta nostra S. D. *Levit.* XVI. 30.

ἐκ τῶν λίθων] adagendum nil ineptius est lapide, aut vita sensuque magis destitutum, *Euseb.* O. de laud. Constant. p. 614. A. ὅσα λίθων θανυμάζεται γένη, λίθους ἀληθῶς ὑπάρχειν ἀνωφελεῖς καὶ ἄχρηστον ὕλην. hinc frequens oppositio hominis & lapidis. *Lucianus* D. Mer. 12. τὸ δὲ μὴ ἐπιπλασθῆναι δακρυόσσης, λίθος οὐκ ἀνδρώπῳ ἐστὶ. *Terent.* Hecyr. II. 1. 17. tu, inquam, mulier, quae me lapidem non hominem putas. De homine stupidulo. *Heaut.* V. 1. 4. quid stas, lapis? *Arrian* in *Epicet.* 3. 22. ὡς αὐτὸν ἀναίσθητον εἶναι δοκεῖν τοῖς πολλοῖς καὶ λίθον. *Plaut.* Mil. II. 2. 81. neque habet plus sapientiae quam lapis. *Merc.* III. 4. 47. lapidi maximo mando. *Philo* de Vit. Mosf. T. 2. p. 165, 39. ὁ δὲ προσάττει καταλευσθῆσαι προσήκουσαν οἰκίαν δίκην ὑπολαβάν τὴν διὰ λίθων κατ' ἀνδρὸς λιθίνην καὶ ἀπεκροτον ψυχὴν ἄχρητος. *Plato* Alcibiad. I. citatus *Aristidi.* τῷ δὲ Περικλέει ὅτε λίθω ἐγνώθη. Res ergo omnem admirationem superans erat, ut ex lapidibus nascerentur homines auditu atque loquela instructi, *Luc.* XXI. 40. lapides clamabant. *Arrian.* in *Epicet.* III. 23.

Διάνος ἐδέχτο ἤκουσαν τασσέσθαι. πόθεν αὐτὸ; καὶ κοινῶς αἰσθάνονται λόγων. τὸ καλὸν κύριε, καὶ λίθον κοινῶσαι δύναται. *Horat.* A. P. 394. Dictus & Amphion, Thebanæ conditor urbis, Saxa movere sono testudinis, & prece blanda Ducere quo vellet. *Anthol.* I. 2. 9. φοῖβον ἀνηγαμένη ποτε δάφνη νῦν ἀνέτειλε καίσαρος ἐκ βαμῶ κλῶνα μελαμπέταλον, ῥίζαν δ' ἐκ ἀπὸ γῆς μητρος βάλειν ἀλλ' ἀπὸ πέτρης, καίσαρι μὴ τίκτειν ὅδε λίθος δύναται. *Hesiod.* Theogon 35. ἀλλὰ τί μοι ταῦτα περὶ θῶν ἢ περὶ πέτρην; II. X. 126. ἐ μὲν πως νῦν ἐστὶν ἀπὸ θρύος ἑὸ ἀπὸ πέτρης. *Euseb.* ὅτι δηλαδὴ νομάδα βίον — εἰλοντο οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὠρνούμενοι, καὶ δρυῶν καὶ λίθων κοιλότησιν ἐπίπτεον τάνεον, ἐκτινέμενοι διὰ πνίαν τὰ φιλάτα. ὅθεν καὶ φήμη μελαμπέτη ἐκ τῶν εὐρισκόντων τὰ ἔκδετα βρίσκειν, ὡς ἄρα ἐκ δρυῶν καὶ λίθων καὶ μελιῶν γινώσκονται ἄνθρωποι. — αὐτὸς ὁ Ποιητὴς ἐν Ὀδυσσεΐα. (T. 163.) περὶ Ὀδυσσεὺς εἰπὼν ἡ γὰρ ἀπὸ θρύος ἐσσι παλαιφάτες, ἑὸ ἀπὸ πέτρης — βέλεται νοῦν, ὅτι δεῖ σε εἰπεῖν τὸ σὺν γένος. ἡ γὰρ πάντως ἀγενεαλόγητος εἶ, ὡς μήτε πατρὸς προαχθεῖς, μήτε μητρὸς ἐκφύς, κατὰ τὸς πάλαι λεγόμενους ἐκ θρύος καὶ πέτρης εἶναι. ὅς ἐστις ἐμετό, τῶν κατ' ἀγορεύεται, ἐκ ἧν εἶχον τὸ γένος εἰπεῖν. & in I. Od. ὅτι τοῖσι οἱ τοῖσθι ἐκ εἶχον γονεῖς ἀνδρώπῳ λέγειν — ἐξέπεσε παροιμία ἐκείτῃ ἐπὶ τῶν ἀγενεαλόγητων. *Ovid.* Metam. I. 399. de Deucalione & Pyrrha — lapides sua post vestigia mittunt. Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?) Ponere duriorem coepere, suumque rigorem; Mollisque mora, mollitque ducere formam. Mox ubi creverunt, naturaque mitior illis contigit, ut quaedam sic non manifesta videri Forma potest hominis, sed uti de marmore coepto. Non exacta fatis, rudibusque simillima signis, Quae tamen ex illis aliquo pars humida succo. Et

terrena fuit, versa est in corporis usum. Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa: Quod modo vena fuit, sub eodem nomine mansit, Inque brevi spatio, superiorum munere, saxa Missa viri manibus faciem traxere virilem & de femineo reparata est femina jactu. *Pindar.* Olymp. IX. 65. αἰολοβρόντα Διὸς αἶσα Πύρρα Δευκαλίον τε Παριάσσεια καταβάντε δαίμοι ἐβεντο πῶτον ἄτερ δ' ἑνὸς ἡμῶν κτίσασθαι λίθινον γόνον λαοὶ δ' ἀνομάσθεν. σχολ. Δευκαλίον τε καὶ Πύρρα, χωρὶς κοίτης καὶ μιξείας, ὁμοῖον καὶ ἴσον γένος δῆμον ἐποίησαντο ἐκ λίθων βολῆς. οἱ γὰρ πεμπόμενοι εἰς τὰ ὅπισθεν λίθοι παρ' αὐτῶν, ἄνθρωποι ἐγένοντο. Διὰ τῆτο καὶ λαοὶ οἱ ὄχλοι ἀπὸ τῆ λάας — καὶ ὁ μὲν ἐπίχαρμος ἀπὸ τῶν λίθων λαὸς τὸς ὄχλους φησὶν ἀνομάσθαι — κατηκολύθησε τοῖς μυθογράφοις εἰρηκόσι, λαὸς τὸς ἀνθρώπους προσονομάσθαι διὰ τὸ ἐκ λίθων γνέσθαι ἐκ δὲ λίθων ἐγένοντο βορροί, λαοὶ δ' ἐκαλέοντο.

τάτων] in hac rapa jacentibus, quos Jordanes vel advexerat vel nudaverat. *Conf.* *Jos.* IV. 3.

ἐγγίρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ] *Genes.* XXXVIII. 8: ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. *Matth.* XXII. 24. Filii Abrahami illi intelliguntur, qui mores ipsius imitantur. *Jo.* VIII. 39. 40. *Rom.* IV. 16. IX. 7. *Gal.* IV. 2. Judaei quidem veteres, *Philo*, *Josephus* alique itidem a genuinis Abrahami filiis requirebant ut exemplum illius sibi proponerent: cum tamen docent, ipsam Abrahami pietatem posteris ipsius imputari, factum est, quod semper fieri solet, ut Judaei de parentum sanctitate spem impunitatis & superbiam conciperent, seque, propter vicariam ab Abrahamo praestitam operam, legibus solutos existimarent.

10. δένδρον] Solent homines boni malive, arboribus bonis aut malis comparari. *Psal.* 1. *Dan.* IV. 11. *Matth.* VII. 17 -- 20. *Jo.* XV. 1. -- 7. *Rom.* XI. 17. *Luc.* XIII. 6. -- 9. *Philo* de Agricult. T. 1. p. 302, 43. ad *Deut.* XX. 20. τὰ ἀφροσύνης δένδρα, καὶ ἀπολασίας τε καὶ δειλίας, πάντ' ἐκκλῶν. ἐκτεμῶ δὲ καὶ τὰ ὑδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ὀργῆς τε καὶ θυμῆ, καὶ τῶν παραπλησίω παθῶν, καὶ ἄχρις ἑραῆς μηχανῆς τὰ φυτὰ ἐπικαύσω καὶ τὰς ρίζας αὐτῶν, ἐφείσα ἄχρι τῶν ὑψάτων τῆς γῆς φλογὸς ρίπῃ, ὡς μηδὲν μέρους, ἀλλὰ μὴδ' ἴχνος ἢ σκιάς ὑπολειφθῆναι τὸ παράπαν. ἀνελεῖ μὲν δὴ ταῦτα. *Polyb.* X. 27. ἐκκαπᾶς δένδρα ἐπεποιόντο.

11. οὐκ εἰμὶ ἱκανός] *Herodot.* VIII. 36. ὁ δὲ θεὸς σφας ἐκεία κτεῖν, φας, αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἐμῶν προκατῆσθαι. *Plaut.* Mil. IV. 4. 4. quid agis, nofter Architecte? egone architectus — qui non sum dignus, ut figam palum in parietem. *Dionys.* Hal. A. 11. 65. ἐχ' ἱκανὸς ἐρόμενος, εἴην τῶν θνητῶν εὐρὴ διεφθαρμένον, κατὰ τὸς πατρίδας τιμωρῆσθαι νόμους, διὰ τὴν ἐπὶ ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς ἀνάμνησιν. *Dio Chrys.* 1. p. 10. A. Phaethon ἰσχυροῦ καὶ βίαις παρὰ μοῖραν ἐπιβας ἄρματος, ἐχ' ἱκανὸν ἂν κηρύκος. p. 17. C. κακῆος [ὁ Ζεὺς] ἐπέτρεψε αὐτῷ [τῷ Ἡρακλεῖ] βασιλεύειν τὴν σύμπαντος ἀνθρώπων γένεως, ὡς οὔτις ἱκανὸς. VII. p. 117. D. Menelaus ἐδῶκετο δέξασθαι τὸν πλεσιτάτα-

ματα βαπτῶσαι αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ. Οὐ τὸ πτύ- 12
ον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαρίῃ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συναΐξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς

τῆς

καὶ πυρὶ] — E. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 15. 23. 24. 27. 34. 35. 37. 40. 44. 45. 46. 47. 49. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 59. 60. 62. 64. 68. 73. 74. 76. ex emendatione. 80. 83. 84. 87. 89. 90. 106. *Evangel.* 2. 3. 11. 18. 19. 22. 24. Editio *Complut.* *Theophylactus*, *Euthymius*. Jo. *Millius* Prol. 690. 1098. 1177. καὶ πυρὶ inquit, quod adjectum videmus in cacteris Edit. irrepit ex margine. Verba certe tam insignia, modo locum habuissent in Apostolici interpretis Autographo, vix ac ne vix fieri potest, ut praetermitterent librarii. Nostra vero sententia studio praetermiserunt, quia nec intelligebant ipsi, nec plebem intellectionem judicabant, si ei praeterlegerentur.

12. διακαθαρίῃ] ἀνακαθαρίῃ 27.

τὸν ἐκ τῆς ἀσίας ξένον, ἄλλος δὲ οὐδεὶς ἱκανὸς ἦν ἐν τῇ Σπάρτῃ, τὸν Πριάμω τῷ βασιλεῖ αὐτὸν ὑποδέχασθαι. *Aristaeus*. II. 19. ἱκανὸς δὲ, καὶ ἀπὸ μόνου τῷ κόλλῳ γινώσκισθαι. *inf.* VIII. 8. 2. *Cor.* III. 5. 1. *Cor.* XV. 9.

τὰ ὑποδήματα βαπτῶσαι] fervile ministerium. *Plato* *Sympos.* p. 1200. E. ὑπολύει παῖδες ἀλλήλοισιν, ἵνα ἐκ τρίτων κατακίηται. *Aristoph.* *Vesp.* 398. ἀλλὰ θωρὶς καίτοι ἐν ἐνὲρ Ἐυφημίου οὐδὲν ἐλάττω, τὸν σπόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκανῆς, τὸ ἀμβροδίῃ μὲν περικαίει. *σχολ.* ὅτι εὐφημῖος τῶν πάντων διαβαλλομένων ἐπὶ κολακείᾳ ἐστι, ἃ παρ-εἶκασε τὸν θωρὸν, διὰ κολακείαν τὰ ὑποδήματα τῶν δικαστῶν ἀποψύντα καὶ ἀλείφοντα. *Aristid.* S. *Sermon.* 1 p. 276. Περιπατῆτος δ' ἐμῷ, ἀποπίπτει τὸ διάβαθρον τῷ ἑτέρῳ ποδὶ, καὶ ὁ ἑρὲς ἀνελόμενος προσφέρει, καὶ γὰρ τῆς μὲν τιμῆς ἕνεκα ἡσθῆναι, βελόμνος δὲ αὐτὸν οἷοι ἀμειβεσθαι καὶ δεξιῶσθαι κύψας λαμβάνων. *Terent.* *Heautont.* I.

1. 72. domum revortor — accurrent servi, foccos detrahent: video alios festinare, lectos sternere, coenam apparare. *Plaut.* *Trinumm.* II. 1. vestis pici, unctor, flabelliferae, *Sandaligerulae*, cantatrices. *Tibullus.* I. 6. 30. Vinclaque de niveo detrahet ipse pede. *Ennius* *Annal.* VIII. famulus infimus. *Sueton.* *Vitell.* 2. Claudium, uxoris libertisque addictum, ne qua non arte demereretur, pro maximo munere a Messallina petiit, ut sibi pedes praerberet excalceandos: detractumque foccum dextrum inter togam tunicasque *gestavit* assidue, nonnunquam osculabundus. *Diog.* L. *Diogene* VI. 44. πρὸς τὸν ὑπὸ τῷ οἰκέτῳ ὑποδύμειοι. *Jos.* A. VI. 13. 8. de Abigaele ἡ δὲ ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἀψαῖται τῶν ἐκείνῃ πρὸς τὰς παρόντας ἔλγουν. *Cic.* ad *Herenn.* IV. 14. Si voles divitias cum virtute comparare, vix satis idoneae tibi videbuntur divitiae, quae virtutis pedissequae sint. *Lucian.* *Herod.* 5. ὁ δὲ τις μάλᾳ δαλκῶς ἀφαιρῇ τὸ στανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός, ὡς κατακλίνοντο ἤδη. *Kidduschin* f. 22. 2. quomodo emitur servus? Solvit ementi calceum, portat post eum, quae ei necessaria ad balneum, exuite eum, lavat, ungit, fricat, induit. induit calceos ac a terra levat. . . . (*Cetuboth* f. 90. 1. Dixit R. Josua f. Levi) omnia opera, quae servus praestat hero, etiam discipulus praestat praecceptor, praeter solutionem calcei ejus. *Psal.* LX. 10. *Mechilta* in Ex. XXI. 2. *Levit.* XXV. 39. non lavabit ipsi pedes, neque calceabit eum calceis. Sed discipulo vel filio uti licet.

βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ] Solet igni vis purgandi tribui, quo metalla & alia, quae aqua elui non poterant, purgantur. *Moschus* *Idyll.* I. extr. μῆτι θύγῃς πλῆνα δῶρα, τὰ γὰρ πυρὶ πάντα βέβηπται. *Pindar.* *Pyth.* Od. I. 41. πῦρ ποταμὸς καὶ πηλὸς. *Servus* *Aetna* 485. — Atris nihil ignibus obstat: nulla tenet frustra moles, simul omnia purgant, Nunc silvas rupesque vorant. *Ovid.* *Fast.* IV. 785. Omnia purgat edax ignis, vitiis quoque metalli excōquit. *Plut.* *Probl.* *Rom.* I. p. 263. E. τὸ πῦρ καθ-αίρει, καὶ τὸ ὕδωρ ἀγνίζει, δεῖ δὲ καὶ καθαῖραν καὶ ἁγνίσ-

διαμύνει τὴν γῆμνητῶσαν. *Num.* XXXI. 22. 23. 24. *Malach.* III. 2. *Apos.* XX. 15. *Plut.* de malor. miseria p. 499. C. τῶν δὲ ἐκείσοφῶν ὁδὸς ζηλωτὸς ὁδὸς μακαριστὸς ἐστίν, ἂν μὴ ζῶν ἔτι, καὶ φρονῶν, καὶ ὁμιλῶν τῷ σώματι τὴν ψυχὴν πυρὶ διαύσει, καὶ καθαρὸς ἐκβῇ τῆς σαρκὸς ἐκνέφαιμος τὸ θνητὸν. *Lucian.* *Hermotim* 7. οὗτοι δὲ διὰ φιλοσοφίας, ὅσπιν ὑπὸ τινος πυρὸς, ἅπαντα ταῦτα περικαίροντες, ἃ τοῖς ἄλλοις θανούσιν εἶναι δοκεῖ, ἐκ ὁρῶς δοξάζουσι. *Jos.* B. VI. 2. 1. θεὸς αὐτοὺς ἐπάγει μετὰ ῥωμαίων καθάρσιον αὐτῶν πῦρ, καὶ τὴν τοσούτοις μαρμαμάτων γέμυσαν πόλιν ἀκαρπύσει. IV. 5, 2. κατακρί-τας ὁ θεὸς ὡς μεμιασμένης τῆς πόλεως ἀπόλειαν, καὶ πυρὶ βελόμνος ἐκαθαρθῆναι τὰ ἔθνη. Sicut autem ignis purgat & baptizat, ita etiam vento ventilantur paleas vis purgandi atque eluendi adscribi potest. II. 1.

499. ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορεῖ ἱερὰς κατ' ἐλάδας ἀνδρῶν λιμῶντων, ὅτε τὸ ξανθὸν Δημήτηρ κρίνει ἐπειρομένον ἀνέμῳ καρπόντε καὶ ἄχνας. *Aeneid.* VI. 740. — aliae panduntur inanes suspensae ad ventos: aliis sub gurgite vasto Infectum eluitur scelus, aut exurit igni. *Servius* etiam in sacris Liberi omnibus tres sunt istae purgationes. Nam aut taeda purgantur & sulphure, aut aqua abluuntur aut aëre ventilantur. *Sanhedrin* f. 39. 1. Dixit Sadducaeus: Deus vester sacerdos est. Cum vero Moſen sepeliſſet quanam re ſelavit? Respondit Afhu: igne ſelavit S. D. Ef. XL. 12. Dominus cum igne veniet. Regessit Sadducaeus: audistine unquam de Baptismo ignis verba fieri? Respondit Athu ex mente Rabba: fundamentum baptisimi ignis hic locus est. *Num.* XXXI. 23. *Falkut Rub.* f. 3. 4. Angeli ministerii descendunt in fluvios ignis & lavant se in igne 365. vicibus. *Servius* ad *Georg.* I. 166. Mystica vannus Jacchi] Mystica autem Jacchiideo ait, quod Liberi patris sacra aut purgationem animae pertinebant: & sic homines ejus Myſterii purgabantur, sicut vannis frumenta purgantur. & II. 389. omnis autem purgatio aut per aquam fit aut per ignem aut per aërem. Purgatio per ignem hic significat omnes illas calamitates, quas Judaei paulo post experti sunt, incendium templi & vicorum, & everſionem Reip. Purgationi vero per ventum responderet occulta illa & mirabilis Dei virtus, quae die Pentecostes & alii etiam temporibus in baptizatos effusa fuisse legitur, *Jo.* III. 8. VII. 38. 39. *Act.* I. 5. II. 4. X. 45. XI. 15. 16. XIX. 3. -- 6. *Luc.* XXIV. 49. Haec virtus ex alto Spiritus sanctus vocatur, qui mentem a vitiis & ignorantia repurgat, uti aqua fordes corporis eluit: Simul etiam bonos a malis distinguit, uti ventus paleas a frumento separat *Eph.* IV. 30 *Apos.* VII. 4. XVIII. 3. *Berachoth* f. 15. 1. Qui aquam non habet ad manus lavandas, abstergat illas in terra, aut lapide; aut fragmento ligni. Dixit recte; ubinam enim scribitur: lavo me aqua? sed *lavo me innocentia*, scribitur *Psal.* XXVI. i. e. omni quod purificat.

13. & τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ] est pleonasmus ex Hebrais.

13 τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέσῳ. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. 14 Ὁ

ἄλωνα] ἄλωνα Editt. *Erasmi & Colinaei*. H. *Steph.* Thesaurus p. 326. F. reperitur etiam scriptum ἄλων, ἄλωνος; sed rectius ἄλων, ἄλωνος, ut in hoc loco — vetusta omnia exemplaria, quibus usus est ad editionem N. T. pater meus (erant autem plus minus XV.) habebant ἄλωνα, non ἄλωνα, Lucae itidem cap. 3. quum tamen utrobique libri omnes (quos viderim) excusi ante patris mei editiones habeant ἄλωνα circumflexa penult.

τὸν] + μὲν 7. 13. 60.
ἀποθήκην] + αὐτῷ E. L. 7. 38. 52. 53. 58. 60. Versio Syr. utraque, *Aethiop. Saxon.* Codices *Latini*. *Irenaeus.* αὐτῷ tertio loco. — E. L. 7. 13. 27. 38. 47. 53. 56. 59. 60. Versio Syr. posterior, Codices *Latini*. *Iustinius.* *Irenaeus* ap. *Epiph.* Haer. 31. *Cassianus* Q. 186.
13. ἐπὶ] εἰς Edit. *Compl.*

τῷ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ] ὑπ' αὐτῷ βαπτισθῆναι. 73.

braismo. VII. 24. VIII. 1. 5. *Marc.* VII. 21. *Jo.* 1. 33. *Ath.* XV. 17. *Psal.* 1. 5.

πτύον] pala, *Glossar.* *Steph.* aliud: ventilabrum, five vannus. *Hesych.* πτύον, θρίαξ, ξύλον, ἐν ᾧ διαχωρίζουσι τὸν σῖτον ἀπὸ τῷ ἄχυρῳ. *Pollux* XI. 28. πτύον, ὡς οἱ ἄγριοι λέγουσιν, ἢ πτύον ὡς *Ομηρος*, ἔτω γὰρ λέγει, ὅταν φῇ· ὡς δ' ὅτι ἀπὸ πλατεῖος πτυοφῶν μεγάλης κατ' ἄλωνα θράσσεσιν κύμασι μελανόχροις ἢ ἱρέβυθοι Προῆς ὑπὸ λιγυρῇ καὶ λιμνητῆρος ἱερῇ. *Schol.* πτύον ἴσιν, ἐν ᾧ τὰ ἡλοσημένα γονήματα ἀναβάλλουσι χωρίζοντες τοῦ ἄχυρος. & in *Il.* ε. 499. λιμῶν ἐστὶ τὸ χωρίζου ἀπὸ τῷ σίτῃ τὸ ἄχυρον τοῖς πτύοις. *Od.* λ. 127. ἀθρηλοῖον ἔχεν ἀνὰ φαιδῶν ὤμων *Schol.* λέγει δὲ τὸ πτύον. *Eustath.* in *Il.* α. p. 102. 32. ἴοικε δὲ τὸ παρὰ τοῖς κυμαίοις τῷτο πεμπάβελον δακτύλοισι πτύς λιμνητοῦ, ἢ ὁδοῦσι τριαίνες, & 924. 50. πτύον δὲ, οὐ δὲ οὐ γὰρ ἀναρρίπτουσι, ἀλλὰ λιμνητῆς ἀποβάλλοντος τὰ ἡλοσημένα, τοῦ καὶ ἐστὶ τύπον ἐσχηματισμένον χειρὸς δακτύλου. & in *Od.* λ. p. 422. ἰδὼν φέροντα σε ἐπὶ ὤμων τὸ ἔρετρον ἦτοι τὴν κόπην, εἶπα φέρον σε ἀθρηλοῖον, ὅ ἐστι πτύον, λιμνητῆρος, τὸ τῶν ἀβέρον ὁλοφρευτικόν. *Porphyr.* de Antro *Nymph.* ὡς πτύον ἵνα ἡγίσθῃαι τῇ κόπῃ, διὰ τὸν ἐναλὶν ὀργάνον καὶ ἔργον παντελῆ ἀπτεῖναι. *Theocrit.* VII. 59. αὖθις ἐγὼ πάξαιμι μέγα πτύον σχολ. ὅταν δὲ λιμῶνται καὶ σωρεύουσι τὸν πυρὸν, κατὰ μέτρον πηγνύουσι τὸ πτύον. *Aristoph.* pace 566. θρίαξ τὰ πτύα. ἐργαλεῖον ᾧ ἀποχωρίζουσι τὸν σπυρμαῖον τὰ ἄχυρα ὑπὲρ τῷ ἀναπτύναι, καὶ καθαρισθῆναι τὸν πυρὸν ἢ τὰς κρίβας, ἢ ἄλλο τι τῶν τοῖστων γονήματα. *Alciph.* III. 26. ἄρτι μοι τὴν ἄλῃ διακαθάρκναι, καὶ τὸ πτύον ἀποτιθεῖν, ὃ δεσπότης ἐπέστη.

διακαθαρίσθαι] *Aristid.* *Platon.* I. 77. ἐστὶ μὲν ἐκείναι τῶν ἐν τοῖς ἐρημίαις ὑπὸ Πλάτωνος, ὅμοιαι δὲ ὑπὲρ τῷ πανταχῇ διακαθαίρειν τὸν λόγον, μὴ δὲ τῶν ἡμῶν ἀνέξετας ἀφύστω. *Xenoph.* *Oecon.* 24. καθαρῶν τὸν σῖτον, λιμῶντες — τὰ ἄχυρα. p. ἐπειδὴ δὲ καθάρης τὸν σῖτον μέχρι τῷ ἡμίστως τῆς ἄλῃ.

τὴν ἄλωνα] *Dionys.* *Hal.*
Liban. O. XXXI. p. 652. B. εἰ μὴ ἐπὶ τὰς ἄλῃς ἔλθωσιν ἄνεμος, ἀνδρῶν λιμῶνται, ὅτε τε ξανθὴ Δημήτηρ κρίνει δι' αὐτῶν καρπὸν τε καὶ ἄχνας. ex *Il.* ε. 500. Area est locus sub divo frumentis & caeteris leguminibus per boves expremendis facta. *Schol.* M SS. in *Il.* ε. 90. ἄλῃ ἐστὶ ἢ ὃ σῖτος ἐλοῶται. *Seneca* Q. N. I. 2. fere terendis frugibus loca destinata sunt rotunda. *Varro* l. 1. 51. *Aream* esse oportet in agro sublimiori loco, quam perflare possit *ventus*. 52. c. spica extertuntur grana. Iis tritis oportet e terra subiaceri *vallis*, aut *ventilabris*, cum *ventus* spirat lenius: Ita fit, ut quod levissimum est in eo, atque appellatur *acus*, evannatur foras extra *aream*, ac *frumentum*, quod est ponderosum, *purum* veniat ad corbem. *Cic.* *Verr.* III. 14. 1. Imbri frumentum corrumpi in area patiebatur. *Horat.* 1. Sat. 1. 45. *Millia* frumenti tua triverit area centum.

συνάξει] συνάγειν proprie de hominibus, pecore, rebusque animatis dicitur: συγκομίζειν de frumento. *Deut.* XI. 14.

ἀποθήκην] *Horat.* 1. Od. 1. 9. Si proprio condidit horreo, quicquid de Libycis verritur areis.

ἄχυρον] *Esfaj.* XVII. 13. *Eustath.* II. ε. 499. ἐκ τέτων δὲ φαίνεται, ὅτι ἐχ' ἀπλῶς ἄχυροι, ἀλλὰ τοῦ ἄχυρος λεπτότατον ὡν ἡ ἀχνη δηλεῖ. *Etymol.* M. ἡ καλὰ μὲν ἡ ἀλλοιωθεῖσα ἄχυρον λέγεται. *Xenoph.* in *Oecon.* ἢ δὲ τις λιμῶν ἐκ τῷ ἀπνεύμα ἀρχόμενος, δῆλον, ἔφη ἐγὼ, ὅτι ἐνθὺς ἐστὶ τῷ ἄχυροδότην ἔσκει τὰ ἄχυρα. χαλεπὸν γὰρ, ὅμαι, καὶ τοῖς ὀμμάσι καὶ ταῖς χερσὶ γίνεται, ἀντίον ἄχυρον καὶ ἀβέρον θέρειν — ἢ μὲν βραχὺς ἢ ὁ κάλαμος τῷ σίτῃ, ἐγὼ γὰρ ἔφη κατάθειν ἂν τέμνομαι, ἵνα ἱκανὰ τὰ ἄχυρα μᾶλλον γίνηται. ἴαν δὲ ὑψηλὸς ἢ, τομίζω ὀρθῶς ἂν ποιεῖν μεστομοῶν, ἵνα μήτε οἱ ἄλῶντες μοχθῶσι περιττὸν πόνον, μήτε οἱ λιμῶντες, ἂν ἔδῃν προσδόνται. *Taanith* f. 6. 2. quousque comburimus istramen & paleam frugum anni VII. *Aristoph.* *Acharn.* 510. τὰς γὰρ μετόικας ἄχυρα τῶν ἄστων λέγει.

ἀσβέσῳ] *Esfaj.* I. 31. LXVI. 24. *Jerem.* XVII. 4. 27. Cum de eversione Hierosolymorum sermo sit, ut ad comm. 7. vidimus, πῦρ ἀσβεστον significat talem ignem, qui non prius extingui potest quam omnia consumpsit et atque deleverit *Il.* N. 169. 540. βοη ἀσβεστο. *Euseb.* H. E. VI. 41. p. 239. A. μασιγέμενοι, τέλος ἀσβέσῳ πυρὶ — κατεκάσταν p. p. πυρὶ ἀσβέσῳ καὶ ἔτοι διεχύθησαν, viva calce combusti sunt.

Il. π. 123. αἶψα κατ' ἀσβέτην κέρυτο φλόξ. *Sib.* ἡ ταχέως κατὰσβεννυμένη, ἢ ἡ δυσκατάσβετος. *Plut.* *Numa* p. 66. B. ἐπείτο τῆς Ἑλλάδος, ὅπως πῦρ ἀσβεστον ἐστὶ, ὡς Πυθοὶ καὶ Ἀθήνησιν — ἴαν δὲ ὑπὸ τύχης τις ἐκλίπη, καθάπερ Ἀθήνησιν μὲν ἐπὶ τῆς ἀριστίας λέγεται τυρανίδος ἀποσβεσθῆναι τὸν ἱερὸν λύχρον; ἐν Δελφοῖς δὲ τῷ κατὰ πρῆβντος ὑπὸ τῶν Μιδῶν. *Augustin.* de Civit. D. XXI. 5. Asbeston Achariae lapidem propterea sic vocatur, quod accensus semel jam non possit extingui. & 6. esse quoddam Veneris fanum, atque ibi candellabrum, & in eo lucernam sub divo sic ardentem, ut eam nulla tempestas, nullus ignis exstingueret, unde — λύχνος ἀσβεστος i. e. lucernae inextinguibilis nominata est. *Anthol.* I. 19. 3. πῦρ μὲν δὲ ταχέως καὶ σβέννυται, ἢ δὲ γυῖν πῦρ ἀσβεστον. *Philol.* de temulent. T. I. p. 378, 15. τὸν μὲν γὰρ βωμὸν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ ῥάδιον ἰδεῖν, ἔξω τι γὰρ ἔχει τὴν κατασκευὴν, καὶ ἀσβέσῳ πυρὶ ἀναλίσσεται ὡς μὴ μὲθ' ἡμῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ὑψὺ περιλάμπεται. *Elia.* A. N. V. 3. καὶ τὸ ἔλαιον κατὰλυσθε, καὶ τὸν θυρῶν πῦρ κατέχεται, καὶ ἀσβεστον ἐστὶ — κοιμίζεται δὲ καὶ ἀφανίζεται φορυτῶ κατεχθέντι, λέγει ὁ κήδιστος κτησίας ταῦτα. *Callimach.* H. in Dian. 117. φάσος δ' ἐνέηκα αὐτῶν ἀσβέσῳ τὸ ῥα πατρὸς ἀποσάσκει κεκρυμμένοι. *Achmet.* 122. ἴαν ἰδῇ ὁ βασιλεὺς, ὅτι τὰ ὄρη αὐτῷ πυρὶ καίοντα ἀσβέσῳ μετὰ ἀνέμῳ σφοδρῶς, ὑπὸ πολυμῆς ἐχθρῆς ἐκθερίζεται ὁ λαὸς αὐτοῦ. Solebant, postquam frumentum

Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτόν, λέγων· Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ 14
 οὐ ἔρχῃ πρὸς με, Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι. οὕτω γὰρ 15
 πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν. Καὶ βαπτί- 16
 θεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί,
 καὶ

15. ἐστὶν ἡμῖν] ἡμῖν ἐστὶν So.

16. καὶ βαπτισθεὶς] βαπτισθεὶς δὲ C. a prima manu. Versio Syra, Copt. Saxon. Vulg. Arab.
 ἀνέβη εὐθὺς] εὐθὺς ἀνέβη D. 1. Editio Colinaei. Versio Latina, Syra, Coptica. Chrysost. Theophyl.
 καταβαλὼν ὡσεὶ] καταβαλὼντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς D. & Cod. Martian. Ad exprimendam foris Spiritus sancti
 personalitatem, ait J. Millius: nostra vero sententia, quia apud Latinos, ad quorum codices illa lectio ieheta
 est, Spiritus est Genetis masculini.

ἐπ'] εἰς D. a prima manu. πρὸς C. a prima manu. 38, 67, 71, 76. Evang. 19, 20.

17. οὕτως ἐστὶν] πρὸς αὐτόν· οὐ εἰ D.

εὐδοκῆσα] ἡδονῆσα C. 73. Orig. c. Cels. Cyrill. Catech 82. Chrysost. Damascenus S. Parall. Maximus Dial. 3.

in horreum comportatum esset, paleae sub divo ja-
 centi ignem immittere, quo citissime consumeban-
 tur, cum rapidus incendia flatus ventilaret.

14. διεκώλυεν] Pindar. Nem. VII. 62. σχ. φασί,
 τῷ Νεοπτόλεμῳ θύοντος, τὰς Δελφῆς ἀρπάξεν τὰ θύμα-
 τα, ὡς ἔθος αὐτοῖς, τὸν δὲ Νεοπτόλεμον θύσανασχετῶς
 ἔχοντα διακωλύειν, αὐτὰς δὲ διαχρήσασθαι αὐτὸν ξίφει
 ἔχοντα.

οὐ ἔρχῃ πρὸς με] Emenus erat Jesus iter quinquaginta
 mille passuum, ut honorem Joanni haberet.
 Conf. Luc. I. 43. Jo. I. 29. — 36.

15. ἀποκριθεὶς] Secundum Grammaticos non sig-
 nificat respondens sed disjunctus. Phrynich. p. 40.
 Ἀποκριθῆναι διττὸν ἀμάρτημα. ἔδει γὰρ λέγειν ἀποκρίνα-
 σθαι, καὶ εἶδναι, ὅτι τὸ διαχωρισθῆναι σημαίνει· ὥσπερ ἔν
 καὶ τὸ ἑαντίον αὐτῷ τὸ συγκρίθῃναι, εἰς ἓν καὶ ταυτόν ἐλ-
 θεῖν. εἰδὼς ἔν τῷτο, ἐπὶ μὲν τῷ ἀποδῶναι τὴν ἐρώτησιν, ἀπο-
 κρίνας λέγε, ἐπὶ δὲ τῷ διαχωρισθῆναι, ἀποκριθῆναι.
 Thomas M. ἀποκρίνασθαι τὸ ἀπολογίσασθαι· ἀποκριθῆναι
 δὲ τὸ χωρισθῆναι· ἔ γὰρ ἔρηται ὅλως παραρήτορι τῷτο ἀντὶ
 τῷ ἀπολογίσασθαι· ἀποκρίνω δὲ τὸ ἀποσκευαλίσθαι. καὶ
 ἀποκρίνω τὸ χωρίζω. ἀριστῶς. ὃν ἀποκρίναι τὰς ἐταίρας ἐκ
 ἐστίν. Αἰμιου. ἀποκριθῆναι καὶ ἀποκρίνασθαι διαφέρει· ἀπο-
 κριθῆναι μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ ἀποχωρισθῆναι. ἀποκρίνασθαι δὲ τὸ
 ἐρατῶς λόγον δῶναι. Eustath. II. ε. 12.

δικαιοσύνην] Justitia hic non solum significat illam
 partem officii, quod aliis hominibus debemus, ut
 suum cuique tribuamus, nec solum omnia quae
 lege iussa sunt, verum etiam quicquid laudabile &
 honestum judicatur. Implere justitiam, & implere
 legem, est facere ea quae vel lex praecipit, vel
 quae iusta & laudabilia habentur.

16. εὐθὺς] Grammaticis alio significatu venit. Αἰ-
 μιου. εὐθὺς ὁ καὶ ἄν — Τὸ δὲ εὐθὺς ἀντὶ τῷ χρονικῷ ἐπιρρή-
 ματος. ὅ ὃν ἐναλλάσσων ἀμαρτάνει, καθὼς Μένανδρος ἐν Δυσ-
 κόλῳ. Τί φησὶ ἰδὼν ἔθεν γὰρ πᾶς δ' ἐλευθερῶν ἀπῆλθες εὐθὺς ὡς
 ταχύ. Τίνες μὲν τοι τῶν ἀρχαίων, φασί, καὶ τὸ εὐθὺς ἀντὶ
 χρονικῷ κεῖσθαι — οἷον· γήματος αὐτῷ δ' εὐθὺς ἔσομ'·
 ἐλευθερός· καὶ ὡς τῷτ' εἶδεν, εὐθὺς ἦν ἄνω κάτω.

ἀνέωχθησαν] Galen. de curat. ἀνέωχθη σθ ἡ θύρα.
 Thomas ἐστὶ δὲ τὸ μὲν ἦνοιγε καὶ ἠνέωχθη, κοινὰ τὸ δὲ ἀνέ-
 ωγεν ἀπτικόν. Etymol. M. ἀνέωγμένος — ἀνέωγμα —
 ἀνέωγε μέσος παρακείμενος. ἀνοίγω, ἠνώγον, ἠνέωγον, συσολῇ
 πῶ η. εἰς α. ἀνέωγον, τὸ τρίτον ἀνέωγε — ἠνέωκται ἡ θύρα.

ἀνέωχθησαν αὐτῷ οἱ ἔρανοι] Coelum ei apertum
 est, tria significat: tonuit, nubes discesserunt, &
 lumen effulsit. II. ε. 749. αὐτομάται δὲ πύλαι μύκον
 θρανῷ Eustath. ὅτι δὲ πύλαι οἷον τῷ θρανῷ τὰ νῆφα, δη-
 λοῦσθαι Ποιητῆς — ὅ ἔστιν ἤχησαν καὶ ἠνοήχθησαν ἐξέστασις
 τῇ Ἠρᾷ καὶ τῇ ἀθηνᾷ — Σημειῶσαι δὲ, καὶ ὅτι ἐν τῷ
 οἱ μὲν ἄμικρον λαβόντες μυκᾶσθαι φασὶ καὶ βροντᾶν —
 οὐρανόν, τὸν ὑπὲρ τῶν νῆφιν τόπον, ὅς ποτε μὲν κλείεται οἷα

καὶ πύλαι τοῖς νέφεσι, ποτὲ δὲ ὡς οἷον ἀνοιγόμενος διεκ-
 φάνεται. Eunius Annal. I. Quem super ingens Porta
 tonat coeli i. e. ut Liv. I. 16. Subito coorta tempestas,
 cum magno fragore tonitribusque. Aeneid. VIII.
 523. Ni signum coelo Cytherea dedisset aperto,
 Namque improvviso vibratus ab aethere fulgor
 cum sonitu venit — iterum atque iterum fragor
 intonat ingens — obtupere animis alii: sed Ti-
 dius heros Agnovit sonitum, & divae promissa pa-
 rentis. Quintil. VII. 10. Coelo decurrit aperto.
 Servius. Sereno. Horat. Carm. IV. 14. Pleiadum
 choro scindente nubes. Marc. I. 10. Act. VII. 56.
 Ez. I. 1. Justinus c. Tryph. κατελθόντος τῷ Ἰησοῦ
 ἐπὶ τὸ ὕδωρ, πῦρ ἀνέφθη ἐν τῷ Ἰερδάνῃ. Act. XXII. 6.
 7. Codex Martianaei: & cum baptizaretur Jesus;
 lumen magnum fulgebat de aqua, ira ut timerent
 omnes, qui congregati erant. Juvenius: haec me-
 morans vitreas penetrabat fluminis undas, surgenti
 manifesta Dei praesentia claret. Evangelium Ebi-
 onit. ap. Epiphan. H. 30. καὶ εὐθὺς περιέλαμψεν τὸν
 τόπον φῶς μέγα.

περιέλαμψεν] Et specie & volatu columbam referens.
 Illud Lucas vocat speciem corpoream, quae non
 aëri aut igni, aut nubibus, sed corporibus ἀντιτύ-
 ποις quae manu tractantur atque sentiuntur, tribui
 solet. Syrus vertit: speciem corporis columbae.
 Evang. juxta Hebr. ap. Epiphan. H. 30. & Ju-
 stinus ἐπελθόντος ἐν ἰδίῳ περιέφας πνεύματος. Volans
 autem columbae, descendens praefertim, habet
 aliquid singulare, nam — aëre lapsa quieto Ra-
 dit iter liquidum, celeres neque commoveret alas. Aene-
 id. V. 513. Eurip. Bacch. 1088. ἔβαν πελιδίας ἀνύ-
 κτητι ἔχ' ἥσσανες, ποδῶν ἔχουσιν συντόνους δρομήμασιν.
 Columba vero spiritum S. repraesentari veteres Ju-
 daei existimant. Cantab. II. 12. vox turturis Chal-
 daeo interpreti est: vox Spiritus S. Chagiga c. 2.
 Spiritus Dei ferebatur super aquas ܡܝܢܝܢ, sicut col-
 umba quae incumbit pullis suis. Columba etiam
 mansuetudinis & sinceritatis Symbolum habetur.
 Adde II. η. 58. κάθ' ἃ ἂν ἀθηνᾷ τε καὶ ἀργυροτόχῳ
 ἀπόλλων ἐξέστην, ὅρισιν εἰκότες αἰγυπιοῖσιν Eustath. p.
 530. 16. σύνθεσις δὲ τῷ ποιητῇ, ὅρισιν ἐξομοῖσιν τὰς παρ'
 αὐτῷ θεοῦ. — καὶ ἐστὶ τῷτο σημαντικὸν τῷ περιτελείῃ
 αὐτῶν εἰκάζεσθαι ζωοί, οἰκεία γὰρ τοῖς ἔρανοις τὰ
 ὑψιπέτη. Cumque Deus Magos apparitione stellae.
 c. II. Josephum infomnio I. monuisset, supererat
 ut etiam avis specie uteretur ad Joannem Baptistam
 certiorum reddendum. Aelian. V. H. II. 31. Λεγασί δὲ
 τῶν βαρβάρων οἱ προσηρημένοι, καὶ διὰ ὀρίθων, καὶ διὰ συμ-
 βόλων — καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἀστέρων πολλὰ προδηλῶσθαι.

17. φωνὴ ἐκ τῶν θρανῶν] Theocrit. XVII. 71. de Ptole-
 maeo Philadelpho — ὁ δ' ὑψόθεν ἐκλαγε φωνῇ ἐς τρίς
 ὅπως

17 καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστράν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

1. **Τ**ότε ὁ Ἰησοῦς ἀνέχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ δια-

Greg. *Thaumaz.* S. in L. *Eusebii* in Pf. LXXI. S. Lnc. III. 22. *Herodiani* ἠγάπησεν καὶ εὐχάριον. ἠδὲ καὶ καὶ εὐδόκην. καὶ ὅσα ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης. *Etymol.* M. εὐφράναι — τα ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης καὶ τοῦ οὐνοῦ ἀρχόμενα ἀντίστοιχα τῆς τῆς ἀρχῆς, ἵσταντες δὲ ἀνέχονται. Οἷον· εὐφράνω, εὐφράνω. — ἐν ἔρημῳ, ἵσταντες ὅτι παρ' ἡμῶν φυλάττεται, παρὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἀνέχεται — καὶ τὸ E. τῆς εὐφροσύνης εἰς H. τρέπεται, αἰὼν εὐφράνεται ἐν ἔρημῳ. *Enclat.* II. β. p. 134. 52. ἵσταντες δὲ ὅτι ἡ εὐφροσύνη πολλὰ ἄλλοιεται — ἐπὶ δὲ ἀλλοιᾶται καὶ διαλυομένη, εἴτα τρέπεται τὸ εἰς H. αἰὼν εὐφράνεται. . . . τὸ δὲ εὐφράνεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα, εἰσι μὴ Ἀττικαὶ ἀναχῆται. κεκλήσθαι δὲ πλεονάζει τὸ μετ' αὐτῶν κοινῇ. ἠγάπησεν, ἦτορ, ἐν ἔρημῳ. *Matth.* XXVI. 60. *Ro.* IX. 3. *Phrygians* ἠγάπησεν καὶ εὐχάριον, ἠδὲ καὶ καὶ εὐδόκην, καὶ ὅσα ἀπὸ τοῦ οὐνοῦ ἀρχόμενα. *Hort.* Adon. in ἀνάχθαι. εὐφράνεται λέγουσι καὶ ἐν ἔρημῳ. ἀλλ' ἐπεκράτησε κατὰ κοινὴν διάλεκτον ἡ εὐφροσύνη μὴ τρέπεται.

1. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνέχθη] ἀνέχθη δὲ I..

ὕπαι νεφάν Διὸς αἰσίοις αἰσίοις ὄρνις, Ζηνὸς περ τὸδε σῆμα Διὶ χρονίῳι μέλῃται ἀδοίου βασιλῆος, ὁ δ' ἔξοχος, ὅνκε φιλασὶ Γενόμενον τὰ πρῶτα. *Enripid.* Bacch. 1076, ἐκ δ' αἰθέρος φωνὴν τινὰ Bacchas monuisse. *Diog. L.* de Epimenide I. 115. φωνὴν φωνὴν ἐξ ἑρῶν. *Plut.* Sulla p. 455. F. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ἐξ ἀνεφίλῃ καὶ διὰ τῆς περιέχοντος ἤχησε φωνὴ σάλπιγγος, οὗτον ἀποτίνας καὶ θρηνηθῆναι φωνὴν, ὥστε πάντας ἐκφρασεῖν εἶναι, καὶ καταπτήξαι τὸ μέγιστον. Τυρρῶν δὲ οἱ λόγοι μεταβολὴν ἑτέρᾳ γένει ἀπεφάνοντο καὶ μετακόμισιν ἀποσημαίνον τὸ τίρας. *Livius* I. 31. 4. voce coelesti ex Albano monte missa, nam id quoque traditur. *Matth.* XVII. 5. *Jo.* XII. 28. 26. 30. *Act.* X. 3. 4.

ὁ ἀγαπητός] Cum articulo, charissimus, dilectissimus. Ita proprie vocatur filius unicus. *Polux* III. 19. καλεῖτο δ' ἂν υἱὸς ἀγαπητός ὁ μόνος ἂν πατρὶ ἡ μητρὶ. ὥσπερ καὶ ἀγαπητὴ θυγάτηρ καὶ μονογενής, καὶ Ἡσιόδον. *Hesych.* ἀγαπητὸν, μονογενῆ, κεχαρισμένον. *Matc.* XII. 6. II. 3. 400. παῖδ' ἐπὶ κόλπον ἔχον· Ἐκτορὶδὴν ἀγαπητὸν. *Sch.* ἀγαπητός, μονογενής, & II. 1. 477. καὶ μετὰ φῶς ὥσπερ πατὴρ ὃν πᾶσι φιλήσῃ μῦθον, τηλύνετον. Graeci interpretes vocem **ἡ** quae unicum significat, solent vertere ἀγαπητὸν. *Gen.* XXII. 2. 12. 16. *Jud.* XI. 34. *Jer.* VI. 26. *Amos.* VIII. 10. *Zach.* XII. 10. & ἀγαπητὸν. *Prov.* IV. 3. *Jo.* A. I. 13. 1. Ἰσάκον δὲ ὁ πατὴρ Ἀβραάμ ὑπεργάχα μνησθῆναι ὅσα. *Plut.* π. πολυφιλ. p. 93. F. διὰ καὶ τῶν ζῶων τὸ φιλόκενον τοῖς μονοτοκοῖς ἰσχυρότερον ἐμφύεται καὶ ὁμοῦ ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει μῦθον τηλύνετον ταῖς μὴ ἔχουσιν ἑτέρον γένος, μᾶλλον ἔχουσιν γένος.

ἐν ᾧ εὐδόκησα] Haec verba ex *Esaj.* XLII. 1. leviter immutata & huc translata sunt. ὁ παῖς μου — ὁ ἐκλεκτός μου, προσετέθητο αὐτὸν ἡ ψυχὴ μου, sive ut Theodorus postrema interpretatur εἰς ὃν ὑδὸκῃσεν ἡ ψυχὴ μου. Phrasis autem εὐδοκεῖν ἐν τινι est Hebraismus. 1. *Par.* XXVIII. 4. **יְהוָה בְּיָד** ἐν ἡμῶν ἠθέλησε. Quem probavi & elegi, qui mihi acceptus est. *Polyb.* XVII. 33. καὶ τότε μὲν ἐπὶ ταῖς διέλυσαν τὸν σύλλογον, ἑδαιμῶς εὐδοκῆσαντες ἄλλήλους. II. 38. αὕτη [Reip. forma] τινὰς μὲν ἐθέλοντι αἰρετῆρας εὐρεῖ Πειλοποννησίαν, πολλὰς δὲ πειδοῖ καὶ λόγῳ προσπαύετο. τινὰς δὲ βίαια μὲν συναιρῶ παραχρήμα πάλιν εὐδοκεῖ ἐθέλῃσεν αὐτῇ ἀναγκασθῆναι. *Salmf.* Hellen. 119. εὐδοκεῖ Hieronymus a LXX. Interpp. confictum tradit. Puto tamen esse verbum Macedonicum, nec a LXX. confictum, sed ex illa dialecto sumtum. Significat proprie in eo acquiescere quod quis probavit. Inde εὐδοκία pro decreto. *Diodor.* S. XVII. 47. τὸ μὲν ἂν πρῶτον ἔτος εὐδοκῆσας τῷ ἔτη, παρ' ᾧ τὴν ἐπιστασίαν ἐπέταξε κεχαρισμένως, τῷ τὸν ἐπεβάλετο κυρίον ἀναγορεύσας τῆς πόλεως. 1. *Macc.* X. 47.

1. ἀνέχθη] ἀνάγειν compositum est ex ἄνω & ἄγειν,

& opponitur τῷ κατέγειν. Dicitur de navibus e portu solventibus & altum petentibus *Luc.* VIII. 22. & de mortuo ab inferis redeunte & ad superas auras evadente *Heb.* XIII. 20. Hic de Jesu a Jordane versus regionem montanam ascendente.

ἔρημον] Solitudo Judaeae, in qua Joannes praedicabat, erat campus, qui ab oriente Jordanem, ab occidente regionem montanam habebat. Jesus ergo Joannem relinquens regionem montanam petit, quae etiam solitudo vocatur. *Jo.* XVI. 1. Solitudo quae a Jerichunte tendit per montana Bethelis. *Jo.* B. IV. 8. 2. de Jerichunte ὑπέρκειται αὐτῆς καὶ ἀναρπὸν ὁρος μῆκιστον. κατὰ μὲν τὸ βόρειον κλίμα μέχρι τῆς Συδοπολιτῶν γῆς ἐκτείνεται. κατὰ δὲ τὸ μεσημβρινὸν μέχρι τῆς Σοδομιτῶν χώρας καὶ τῶν περάτων τῆς ἀσφαλτίτιδος. ἐπὶ δὲ ἀνάμαλον τε πᾶν καὶ αἰώκετον διὰ τὴν ἀγροίαν. Cum vero *Marcus* addat, Christum in solitudine fuisse cum feris bestiis I. 13. *Joannes* vero XI. 54. doceat ipsum in oppido Ephrem prope solitudinem commorari consuevisse; non absurde hic solitudinem postumus intelligere saltum Ephrem, ex quo urbi ab Elisa in pueros immitti prodierunt 2. *Reg.* II. 24. Haec ergo solitudo erat vere locus desertus & horridus, *Arrian* Epictet. III. 13. ἐρημία ἐστὶ κατὰσσις τις ἀβοηθήτης — θέλει γὰρ ὁ ἕρμος κατὰ τὴν ἑννοίαν ἀβοηθήτης τις εἶναι καὶ ἐκκεῖνος τοῖς βλάπτειν βουλομένοις. Huc Christum, ut muneri gerendo se praepararet, concessit. tantoque majorem gloriam inde est consecutus, victo in solitudine diabolo, qui Protoplastas in paradiso, ubi junctis viribus resistere debuissent & facile potuissent, vicerat. Etiam populus Israeliticus in solitudine XL annos exegerat, antequam in Cananaeam deduceretur; & Moyses & Elias in solitudine fuerunt. *Plut.* Numa p. 61. F. ὁ δὲ Νεμῶς, ἐκλήπων τὰς ἐν αὐτῇ διατριβὰς, ἀγροειδέα τὰ πολλὰ καὶ στανῶσθαι μόνος ἦδει ἐν ἀλυσσιν θεῶν, καὶ λειμῶσιν ἱεροῖς, καὶ τόποις ἐρήμοις ποιούμενος τὴν δαίταν — ὅτι μὲν ἐν ταῦτα πολλοῖς τῶν πᾶν παλαιῶν μύθων ἔοικεν, ὅς οἱ φῦγες τεπερὶ ἄττει, καὶ βιθνοὶ περὶ Ἡροδότου, καὶ περὶ Εὐδυμῖανος ἀρκάδες — παραλαβόντες ἠγάπησαν, ἐκ ἀδελφόν ἐστι.

ὑπὸ τῷ πνεύματι] a Spiritu sancto; ut *Lucas* indicat IV. 1, 14. cujus virtute etiam miracula patravit inf. XII. 28. Conf. *Act.* VIII. 39. *Ex.* III. 14. 1. *Reg.* XVIII. 12. 2. *Reg.* II. 16. *Aroc.* XVII. 3.

διαβόλος] idem vocatur tentator comm. 3. Satanus sive adversarius comm. 12. accusator *Aroc.* XII. 9. 10. ὁ πονηρός, 1. *Jo.* II. 14. princeps hujus mundi *Jo.* XII. 32. & malorum Angelorum *Matth.* XXV. 41. Judaeis veteribus idem Satan, Samael, Asmodeus, & Angelus mortis ap-

διαβόλου. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον 2
ἐπεινάσε. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν· Ἐἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ 3
ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· Γέγραπται· Ὁυκ 4
ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόμα-

ΤΟΣ

2. καὶ νύκτας τεσσαράκοντα] — 1. 37. 38. quia non necessaria putabant. καὶ τεσσαράκοντα νύκτας D.

3. προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν] προσῆλθεν αὐτῷ ὁ πειράζων, καὶ εἶπεν αὐτῷ D. ex versione Italā.

αὐτῷ] — 106.

αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν] ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ 1. Versio Lat. Syr. Copt. Chrys.

4. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς D. Versio Sax. ex Luca.

ζήσεται] + ὁ CDE. 73. ex Luca & Deut. VIII. 3.

ἐπὶ] ἐν CD. 13. 59. Graeci dicunt ἀπό τινος vel ἐν τινι ζῆν. Hebraei מִן. Maximus Tyr. XXXV. 2. κατὰ Μα-

pellatur. *Devarim* R. f. 247. 2. Angelus Samaël impius est caput omnium Satanarum. *Shabbath* f. 89. 1. *Schemoth* R. XLI. R. Josua f. Levi dixit, quid est quod scriptum est Exod. XXXII. 1. ne legas *Boschesh* cum tardaret, sed *Baschesh* venit hora sexta. Cum Moses in altum adscenderet, dixit Israëlī, post dies XL. hora sexta redibo. Cum autem XL. illi dies elapsi essent, venit Satanas, & turbavit mundum, dixitque: ubi est Moses magister vester? mortuus est. *Gittin*. f. 68. 1. Aschmodaues est rex daemoniorum. R. *Mose* f. Nachaman. Vocantur *Schedim* quia habitatio eorum est in loco vastato, qualis est solitudo. R. *Bechai* in Pent. f. 180. 4. accusator maximus, quem Israëlītae habent, in coelo est princeps solitudinis, serpens igneus volans. R. *Menachem* Recanati in Pentat. f. 141. 2. 3. praecepit S. B. ut mittamus die expiationis hircum in desertum, principi dominanti in locis desertis, & hoc ipsi competit, quia Dominus illorum est. *Maimon*. Mor Nevoh. III. 46. Scire te oportet, carnes desiderii non fuisse prohibitas nisi in deserto. Nam temporibus illis opinio invaluerat, Daemones in desertis habitare, loqui, apparere: in urbibus vero & locis habitatis nequaquam conspici. Tob. VIII. 3.

2. νηστεύσας — ἐπεινάσε] Tanto major Jesus fuit Adamo. Jesus jejunio maceratus & fame atque inopia fessus, vicit Diabolum: a quo Adamus, integer & omnibus affluens, victus erat, Conf. 1. *Sam*. XIV. 30.

νηστεύσας] Solebant etiam jejunio & precibus, hoc est precibus tam ardentibus, ut interim cibum sumere negligerent, muneri sacro gerendo sese praeferare. Act. XIII. 3. XIV. 23.

Numerus quadragenarius facer est & solennis. Totidem dies aquae diluvii creverunt, puerperae filio in lucem edito impurae erant, exploratores in itinere exegerunt. *Num*. XIII. 26. Goliathus Israelitas provocavit 1. *Sam*. XVII. 6. Ninevitis datum est poenitentiae spatium, pollinctores cadaver composuerunt Gen. L. 3. & *Ezechiel* portavit iniquitatem Judae in visione IV. 6. Et quod proprius huc facit, Moses etiam & Elias XL. dies jejunasse leguntur. *Diog*. L. VIII. 40. φησὶ δὲ Δικαίαρχος τὸν Πυθαγόραν ἀποθανεῖν καταφυγόντα εἰς τὸ ἐν Μεταπόντιῳ ἱερὸν τῶν Μυσῶν, τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀσιτῆσαντα. *Porphyr*. §. 57. ἐν δὲ τῇ περὶ Μεταπόντιον [ἐλάσει] καὶ Πυθαγόραν αὐτὸν λέγουσι τελευτήσαι, καταφυγόντα ἐπὶ τὸ Μυσῶν ἱερὸν, σπάνει τῶν ἀναγκάων, μ. ἡμέρας διαμείναντα. *Themist*. 23. 285. εἰς Μεταπόντιον, ὃ δὴ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν τῷ τεμένει τῶν Μυσῶν, μ. ὡς φασιν ἡμέρας φεισάμενος σίτης.

3. υἱὸς] Non dixit ὁ υἱὸς, filius ille κατ' ἐξοχὴν proprius & unicus; etiam comm. 6. Nimirum

ignoravit Diabolus, quis Jesus esset; si enim ipsum cognovisset, sine dubio de victoria desperasset, neque ipsum fuisset adgressus. *Augustin*. de Civ. D. IX. 21. quando — aliquanto altius latuit, *dubitavit* de illo daemonum princeps, eumque tentavit, an Christus esset, explorans. Quin etiam partum virginis Diabolo celatum fuisse *Ignatius* statuit, citatus *Hieronymo* in Matth. I. 18. & in l. in omnibus tentationibus hoc agit Diabolus, ut intelligat, si filius Dei sit, sed Dominus sic temperat, ut eum relinquat ambiguum. in *Matth*. VIII. 29. tam daemones quam diabolus suspicari magis filium Dei, quam nosse intelligendi sunt. *Athan*. S. 2. a. *Apollin*. & Synod. in Trullo A. VIII. ἡ γὰρ πρὸς θεότητα ἡμεῖς τοὺς διάβολους τὸν πόλεμον ἂν ἡγήσομεν, οὕτε γὰρ ἐτόλμα διὰ τοῦτο λέγειν εἰ σὺ εἶ ὁ υἱὸς, ἀλλὰ πρὸς ἄνθρωπον, & *Nestorius*. οὐ γὰρ ἂν ὡς πενωσῇ προσῆλθε θεότητι, ὁ τὴν οἰκίαν μὴ πεινῇ ἐπιστάμενος φύσει.

ὁ πειράζων] 1. *Theff*. III. 5. 1. *Cor*. VII. 5. Christus in omnibus tentatus est *Heb*. IV. 15. cumque ea, quae nos ad peccandum sollicit, ad tria summa genera referri possint, voluptates, honores, & divitias, 1. *Jo*. II. 16. Christus omnibus istis modis tentatus victoriam reportavit. *Theodor*. *Mopsuest*. de Incarnat. l. XIII. cum non petiisset a Deo, ut fieret panis, demonstravit, se vincere voluptates: cum vero non projecit se deorsum, gloriam neglexit suadens omnibus, non se haec curare: tertia tentatione cum vicisset bona hujus mundi, demonstravit, se pro pietate in Deum nullis bonis hujus mundi superari.

λίθος — ἄρτος] Panes & lapides tanquam contraria opponuntur infra VII. 9. & *Prov*. XX. 17. *Phaedr*. III. 2. panthera & pastores. alii onerant faxis, quidam contra Misere panem, ut sustinet spiritum. — Memini, qui me saxo petierint, Qui panem dederint. *Horat*. 1. Sat. 5. 91. — vaenit vilissima rerum hic aqua: sed panis longe pulcerrimus, ultro Callidus ut soleat humeris portare viator. Nam Canus lapisofus. *Senec*. de Benefic. II. 7. beneficium superbe datum ab homine duro simile est pani lapidoso. *Plaut*. Aulul. II. 18. Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera. Si Deo tam carus es, qui fit, ut nihil tibi suppeditet, quo duram famem pellere possis; ut de lautis & conquisitis epulis nihil dicam, cur non panem saltem largitur, cum non pauperrimi solum patresfamilias suum genium defraudant, ne filio panis desit, verum etiam fervorum vilissimis heri demensum praebere soleant? Fac ergo periculum, pete vel minimum istud, quo dolet natura negato.

4. *Sap*. XVI. 26. ὅχ' κ' ἡ γνῆσις τῷ καρπῷ τρέφω-

5 τος Θεοῦ. Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστη-
6 σιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,
βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ· Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται πε-
ρὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

7 Ἐφη

πεδονίαν ἔχον μένειν· καὶ ζῇ ἐπὶ τοῖς Ἀμύντις ἀγαθοῖς, καὶ τῇ Περδίκκῃ εὐδαίμονισι.

ἐκπορευομένη διὰ στόματος] — D. *Druthmarus* ex Luca.

5. ἵστησιν] ἔστησεν C. D. 1. 4. Edit. *Erasmi* 1. ex Luca.

6. βάλλε] βάλλε 12. Edit. *Erasmi*, *Bogard*.

σεαυτὸν] + ἐτεῦθεν. C. *Verlio Syra* in margine. ex Luca.

ἀροῦσιν] αἰροῦσιν D. *imperite*.

περὶ σοῦ] + τοῦ διαφυλάττει σε cum asterisco *Verlio Syra* posterior ex Psalmo.

σιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμα σε τὰς σοὶ πειρώσας δια-
τηρεῖ. Ut panes aut petam aut accipiam non opus
est, Deus ipse providebit : qui totam nationem
Judaicam per annos XL. sine pane in deserto nu-
trivit, qui Moſen & Eliam, & me quoque per
XL. dies sine pane sustentavit, illi mille suppe-
runt aliae viae, quibus pios & obedientes in vita
fervare & possit & velit. Vita hominis non pen-
det a pane sed a voluntate & decreto Dei. *Esfher*.
VII. 8. *Psal.* LXXXIX. 35. *Jerem.* XLIV. 17.
Thren. III. 28. Moſes dicto loco *Deut.* VIII. 3.
exemplo Mannae datae nationi Judaicae sapienti-
am, potentiam atque bonitatem Dei ob oculos po-
nit, eo consilio, ut Deum non tentarent, comm.
2. Unde patet, quam apte hic a Christo ad testi-
monium vocetur.

5. τὴν ἁγίαν πόλιν] inf. V. 35. Ἱεροσόλυμα —
πόλις ἐστὶ τῇ μεγάλῃ βασιλείᾳ. Urbs sancta XVII. 53.
Aroc. XI. 2. XXI. 2. 10. *Esfaj.* XLVIII. 2. LII. 1.
LXIV. 1. *Dan.* IX. 16. 24. *Nebem.* XI. 1. 1. *Esd.*
VIII. 78. *Sir.* XXXVI. 13. XLIX. 6. 1. *Macc.* X. 3. 1.
2. *Macc.* III. 1. IX. 14. XV. 14. Siclorum inscriptio
est : Jerusalem sancta. *Philo* in Flaccum T. 2. p.
524, 7. μητρόπολιν μὲν τὴν Ἱερσόλιν ἡγουμένοι, καὶ ἥν
ἱερῦται ὁ τῷ ὑψίστῳ Θεῷ νέως ἅγιος. de legat. ad Caj.
p. 579, 29. οἱ κατὰ τὴν Ἱερσόλιν p. 587, 10. D.
περὶ δὲ τῆς Ἱεροπόλεως τὰ προσήκοντά μοι λεκτέον. *epi-*
stola Agrippae regis ad Cajum p. 588, 10. ἐν Ἱεροσολύ-
μοις πρῶτον, αὐτοκράτορ, ἡγήσθη σου ἡ ἐκτετατα διαδοχή,
καὶ ἀπὸ τῆς Ἱεροπόλεως ἐπὶ τὰς παρ' ἑκάτερα ἡπείρους ἐ-
χώρησεν ἡ φήμη τῆς προνομίας. p. 591, 44. ἐν τοῖς κα-
τὰ τὴν Ἱερσόλιν Ἱρᾶδ βασιλείᾳ p. 596, 30. τὸν δὲ
ἐν τῇ Ἱεροπόλει νεῶν. de Legg. Special. p. 308, 38.
ἐν τὴν Ἱερσόλιν ἰθὺ σὺν τῇ γυναικί. de Somniis T.
I. p. 691, 20. ex *Psal.* XLV. ὑφραίνει τὴν πόλιν
τοῦ Θεοῦ. Ποίαν πόλιν; ἡ γὰρ νῦν ἅσα ἱερὰ πόλεις, ἐν ἣ
καὶ ἅγιος νεὸς ἐστὶ. de Moſe p. 146, 27. ὀνομάσαντες
Ἱερσόλιν τὸν τόπον. *Jof.* A. IV. 4. 4. ὥσευ κτὲς πανοικί
στεῖνσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δ. 8. 5. ἱερὰ πόλις ἔσω μί-
α τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῇ καλλίᾳ -- καὶ νεὸς ἐστὶ ἐν ταύτῃ ἔσω.
δ. 12. συνελθόντος δὲ τοῦ πλῆθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. δ.
8. ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δ. 14. ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς
τὴν ἱερὰν πόλιν. δ. 19. συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω.

πτερύγιον] *Euſtath.* in Il. α. p. 1486. 21. ἰστέον,
ὅτι ἐκ τῆ ζωῶν καὶ μέρος τι τῶν ναῶν ἡ μόνον ἀέτωμα ἐλέ-
γιστο, ἀλλὰ καὶ ἀέτος καὶ πτερόν, διὰ τὸ εἰκέναι, φασίν,
πτερεῖν αὐτῷ. Schol. in Aristoph. Aves. 1110. διὰ
τὰ ἐν τοῖς ναοῖς ἀέτωματα — τὰς γὰρ τῶν ἱερῶν εἴδους
περὶ καὶ ἀέτεις καλοῦσιν, ὡς φησὶν ἰὼν ἐν ἀγαμέμνονι.
Galen. I. 111. in Hippocr. de Articulis. κατὰ τὰτ'
ἐν ὑψηλὸν ἐργασάμενος τὸ μέσον τῆς ὀροφῆς, κατὰ τὸ μῆ-
κος ἐκ τῶν ὀπίσω πρὸς τὰ πρόσω τεταγμένον, ἕτως γὰρ
ἐτεῦθεν ἐφ' ἑκατέρων τῶν πλωγίῳ τοίχων κατὰ γῆ τὴν ὀρο-

φὴν ταπεινωμένη ὥσπερ τινὰς δὲ τὰς πτέρυγας καθεμένης,
οὕτως γὰρ εἰκάσιν ἐκιάσαντες οἱ παλαιοὶ καλεῖσαι τῆτο.
τῆς οἰκίας τὸ μέρος. *Hesych.* Πτερεῖ, πτερυγες, ἡ οἰκο-
δομήματα ἱερῶν ἐκ λίθων. *Pollux* VII. 121. μέρη δὲ
οἰκοδομημάτων τοίχῳ — δόμος, πτερυγες, φάραθ.
Aelianus N. A. VII. 17. καὶ γράφει παρειμένους αὐτοῦς
[τοὺς κηρύλας] ἐπιθέμεναι αἱ ἀλκυόνες περιγῶσι ἐπ' αὐτῶν
τῶν καθεμένων μεσοπτερύγων. *Rufus de part. Corp. hum.* 6.
ρίνος διάφραγμα, τὰ δὲ ἐκατέρωθεν ἐπὶ τῇ μῆλᾳ νεύοντα ὁσώδη
ρίνος ῥάχης· τὸ δὲ πῆρας τῶ ὁσώδους ὑφώματος τὸ ἔνθεν καὶ
ἐνθεν πτερύγια. ταῦτα δὲ καὶ κινεῖται ἐν ταῖς σφοδραῖς
δυσπνοίαις καὶ ἄλλας βουληθένται -- πτερύγιον τὸ ἀνωτάτω
πλάτυ ἐπικλύει [τοῦ ὠτός] τὰ δὲ ἐκατέρωθεν τῆς. . . .
[καρδίας] ὥσπερ πτερύγια κοῖλα καὶ μαλακὰ καὶ κινητὰ
ἐν ᾧ πᾶσα σφύζει ἡ καρδίᾳ ὅτα καρδίας. & de Appell.
Corp. hum. I. 4. ὅτα — τὰ δὲ ἐκκρημῇ καὶ σαρκάδῃ
λόβοι, τὰ δὲ χοιρῶδη καὶ ἀνωτάτω πτερύγια. *Euseb.* H.
E. II. 23. ex Egesippo. εἴθε ἔν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ
ἱεροῦ, ἵνα ἴσθων ἡς καταφανῇ, καὶ ἡ εὐαγγελία σου τὴ
ρήματα παντὶ τῷ λαῷ, διὰ γὰρ τὸ πᾶσχα συναγλυθῆναι
πᾶσαι αἱ φυλαὶ μετὰ καὶ τῶν ἐθνῶν ἔστησαν ἔν οἱ προειρη-
μένοι γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι τοῖ Ἰάκωβον ἐπὶ τὸ πτε-
ρύγιον τοῦ ναοῦ — ἀλλὰ ἀναβάντες καταβάλλωμεν αὐ-
τοῖς — ἀναβάντες ἔν κατέβαλοι τὸν δίκαιον. *Jof.* A.
XV. 11. 3. παντὸς αὐτοῦ [τοῦ ἱεροῦ] καθότι καὶ τῆς
βασιλικῆς σοῆς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἐνθεν ταπεινότητα, ὑψη-
λότατοι δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς περιόπτοι ἐκ πολλῶν σοῶν
αὐ εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἰ τινες κατ'
ἐκοντίον οἰκούντες ἡ προσίοις τύχοιεν. Ὁ ναὸς five aedes
sacra alta erat Cubitos centum, si frontem exci-
pias, quae CXX. Cubitos alta erat, teste Josepho
ibid. *Middoth* c. IV. 6. & *Strabo* XIII. Templum
μόνονπτερον & δίπτερον. at multo major fuit altitudo
porticus regiae *Jof.* XV. 11. 5. τὸ δὲ τίταρτον αὐ-
τοῦ [τοῦ ἱεροῦ] μέτωπον τὸ πρὸς μεσημβρίαν ἔχει μὲν καὶ αὐ-
τὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τὴν βασιλικὴν σοῶν
— δὴκῆσαν ἀπὸ τῆς εἰώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἐσπίρειον —
ἔργον δ' ἦν ἀξιοφνητότατοι τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλη γὰρ ὡ-
ς τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος καὶ ἐκ ἀνέκτου κἀλιδεῖν,
εἰ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παρειμένους ὑψέθεν ἐν αὐ-
τῷ τὸ τῆς σοῆς ἀνέστηκεν, ὡς, εἰ τις ἀπ' ἄκρας τοῦ ταύτης
τόγους ἄμφω συντιθεῖς τὰ βάθη διοπίῳσι, σπλοδοιῶναι, ἐκ
ἐξικυμίνης τῆς ὀφείας εἰς ἀμέτρητοι τὸν βυθόν. Columna-
rum hujus porticus mediarum altitudo erat pedum
centum : Ipsius autem vallis subjectae profunditas
quadringentorum cubitorum A. VIII. 3. 9. Σαυ-
μαστὸν δὲ καὶ λόγῳ ἄξιον παντὸς ἀπέφηνε μίջον, ὡς δὲ εἰ-
πὴν καὶ τῆς ὀφείας, τὸ τῶν ἐξῶθεν ἱερῶν — μεγάλας
γὰρ ἐγκώσας φάραγγας, ὡς διὰ βάθος ἄπορον ὄδο ἀπό-
κως νεύσαντας ἦν ἰδῆν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους
πῆχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους, ἐφ' ἧς ὁ
ναὸς ἀκοδόμητο, κατεσκευάσει. καὶ διὰ τοῦτο ὑπαίθριον ὡς
τὸ ἔξῶθεν ἱερῶν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. Et in hoc porticus
regiae recto, quod itidem non planum sed incli-

Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέγραπται· Ὁὐκ ἐκπαράσεις Κύριόν τὸν Θεόν σου. 7
 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πά- 8
 σας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ταῦτα 9
 πάντα σοι δώσω, ἐὰν πωσὼν προσκυνήσῃς μοι. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 10
 Ὑπαγε

7. πάλιν] distinctionem post πάλιν collocant E. 23. Edit. Compl. Colin. Versio Sax. Theophylact. probant
 N. Kriatchbullo.

οὐκ ἐκπαράσεις] ἢ παρώτρυνες D.

8. παραλαμβάνει] λαμβάνει Colb.

δείκνυσιν] ἐδίδκυσεν C.

ἔδιδεν D. ex Luca.

τοῦ κόσμου] τῆς γῆς Versio Syra poster.

9. λέγει] εἶπεν CD. 13. 33. Verf. Lat. ex Luca.

πάντα σοι] σοι πάντα C. 1. Edit. Erasmi, Colinaei, Bogardi. Orig. in Matth. XVI. 23. XVII. 22. c. Celf.
 Exhort. ad Martyr.

προσκυνήσῃς] προσκυνήσεις C. 53. 63. Evang. 18. 20. 22.

μοι] με 15. 72. vid. Cap. II. 2.

10 ὑπαγε] + ὀπίσω μου. CDLM. 2. 3. 5. 7. 8. 10. 11. 12. 15. 16. Colbert. & alius in ora. 33. 35. 37.
 38. 40. 41. ex emendatione. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 50. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
 66. 67. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 82. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 104. 106. Evang. 1. 3. 14. 15. 15. 16. 17.
 18. 19. 20. 22. 24. Edit. Compl. Erasmi 1. Colinaei, Steph. 1. & 2, Wechelli. Versio Itala. Saxon, Syra po-
 sterior cum asterisco, Aethiop. Lutheri. Justinus c. Tryphonem, Petrus Alex. can. 1. Athanas. c. Arian. Disp.
 1. & 3. Pseudo-Athanas. de Pass. D. Chrys. Pseudo-Chrys. i. c. Nestorius T. VII. p. 301. Damascenus I. 14.
 25. Theophylactus. Maximus, Archelaus in Disp. cum Manete. Augustinus. Contra omnes hos Codices venit O-
 rigenes Hom. 1. in Matth. & in l. ὑπαγε Σαταναῖ, χωρὶς τῆς ὀπίσω μου προσθήκης, quem sequuntur Pseudo —

clinatum erat, Jesum stetitisse existimamus.

ἐντελείται] Moeris. ἐντελειάμην παρ' ἐδὲν εἶρον, πλὴν
 ἀντὶ τοῦ ν. τὸ π. ὁ γραφεὺς ἔγραψεν. Ἐκτελείατο γὰρ
 ῥέθλιος Ὁμηρος λέγει. vid Hesiod. Scut. Herc. 96. Tho-
 mas. ἐντελειάμην παρ' ἐδὲν. ἐπιτελειάμην δὲ. Hefych.
 ἐπιτείλει, ἐντελεισθῆναι. ἐπιτείλον, ἐντείλον, ἐπιτάξον, προσ-
 τάξον. Herodot. III. 14. ἐντελειάματος, ὅσαν ἐδέσθη ὁ
 Συλοσῶν, ταῦτα οἱ ποιεῖν ἐπιτελεία. Aristot. Oecon.
 II. p. 600. A. Ἀλεξάνδρῃ τοῦ βασιλέως ἐντελειαμένου
 αὐτῷ. & apud Herodianum saepius.

μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου] Aristoph.
 Vespis 275. ἢ προσέκοιτο τῷ σκότῳ τὸν δάκτυλον inter.
 Petron. 138. evāli tamen, omnibus digitis inter
 praecipitem decursum cruentatis. & 132. qui of-
 fenderunt saepe digitos, quicquid doloris habent
 in pedes deferunt. Apulejus M. II. Vento repen-
 tino lumen quo nitebamur, extinguitur: ut vix
 improvidae noctis caligine liberati, digitis pedum
 detonsis ob lapides, hospitium defelli rediremus.

Hic locus est, ubi te monstres. Quid in lo-
 cis desertis agas, nemo novit. Hic te videbunt
 cives urbis sanctae, & populus Judaicus; quin
 etiam Levitae & summi Sacerdotes. Ede mira-
 culum in aëre ut tibi credant.

7. Deum tentare vel explorare significat, expe-
 rimentum ab eo petere, quo suam scientiam vel
 sapientiam vel bonitatem probet. Qui ita agit, dif-
 fidentia peccat, dubitans utrum Deus sit optimus
 atque sapientissimus, & utrum sit magna bonita-
 tis atque sapientiae suae argumenta jam dederit:
 peccat etiam nimia confidentia, temere ausus Deo
 praescribere, quid facere debeat & quando. Ita
 tentarunt Judaei Deum in deserto Deut. IV. 16.
 qui locus a Christo hic citatur. Esaj. VII. 12.
 Ahas noluit signum a Deo petere ne eum tenta-
 re videretur. Act. V. 9. Ananias & Saphira ten-
 tarunt spiritum Dei, de ejus scientia dubitando.
 XV. 10. qui ceremonias Judaicas gentibus impo-
 nebant, tentabant Deum, dubitantes de ejus vo-
 luntate, quam spiritus sancti largitione clare ma-
 nifestaverat. Judith. VIII. 12—16. cives Be-
 thulienfes dicuntur πειράζειν, ἐξετάζειν, ἐρευνᾶν Θεόν,
 ἐκπυράζειν τὰς βελὰς αὐτοῦ diem illi statuendo, cui

jus summum competit: si enim nolit intra quin-
 que dies auxilium ferre, ipse habet potestatem,
 quos dies velit vos protegere. Malach. III. 15. im-
 pii dicuntur tentare Deum, ejus justitiam & ve-
 ritatem vocando in dubium. Herodotus VI. 86.
 ὁ Γλαύκος συγγράμην τὸν Θεὸν παρατίτεινο αὐτῷ ἴσχει τῶν
 ῥηθέντων ἢ δὲ Πυθίῃ ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ
 ποιῆσαι ἴσον δύναται.

8. εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν] Ovid. Trist. III. 7. 512
 Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
 Prospiciet domitum Martia Roma. Fast. I. 283.
 Dixit: & attollens oculos diversa tuentes Aspicit
 toto quicquid in orbe fuit. Petron. I. 24. Alta
 petit gradiens juga nobilis Appennini, unde om-
 nes terras atque omnia litora posset Aspicere, ac
 toto fluitantes orbe catervas. Dio Xiphilini p.
 295. de Severo Imp. καὶ ἄλλοτε ἀνέχθη εἰς περιώπην
 ὑπὸ τιος, καὶ καθορῶν ἀπ' αὐτῆς πᾶσαι μὲν τὴν γῆν, καὶ
 πᾶσαν τὴν θάλασσαν — ταῦτα μὲν ἐκ τῶν ὀρεϊσάτων
 ἐμάνθανεν. Spartian. Somniavit primo — deinde
 ex altissimi montis vertice orbem terrarum Ro-
 manque desepxit. Conf. Apoc. XXI. 10. Deut.
 XXXIV. 1—4. Ovid. Metam. II. 95. Quic-
 quid habet dives, circumspice, mundus, Eque tot
 ac tantis caeli, terraeque, marisque Posce bonis
 aliquid, nullam patiēte repulsam.

τὴν δόξαν αὐτῶν] Gloria regnorum magnam par-
 tem consistit in divitiis; hinc divitiae & gloria
 frequenter junguntur, & ipse divitiae nomine glo-
 riae veniunt. Gen. XXXI. 1. Esaj. LXI. 6. 2. Par.
 XXXII. 27. Divitiae vero cum in thesauris sint
 abditae, aut magnifica supellectile inter aedes mon-
 stratae, ex monte quantumcunque alto oculis cer-
 ni non potuerunt: plagas ergo ostendit, in quas
 Jesus oculos circumduceret, conf. Exod. VIII. 5.
 gloriam vero Regnorum animo audientis exhibuit
 atque designavit. Aspice Orientem, ibi est Re-
 gnum Persarum, cui subiecti fuerunt majores
 tui, regnumque Arabiae auro thure atque myrrha
 dives; converte oculos ad meridiem, vides re-
 gnum Aegypti, sub quo duram & longam servitu-
 tem passi sunt Patriarcharum filii nepotesque: ad
 Occidentem vides Tyrum, & insulas, quibus mercatu-

Ἵπαγε + σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ
 II μόνῳ λατρεύσεις. Τότε ἀφήσιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ, ἄγγελοι προσήλ-
 θον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12 Ἀκού-

+ὀπίσω μου

Ignatius ad Philippens. 12. ἐκ εἶπεν, Ἵπαγε ὀπίσω μου, ὃ γὰρ ὑποσέμναι οἷός τε, ἀλλ' Ἵπαγε Σατανᾶ, ἐν οἷς ἐπελέ-
 ζω, & *Vithor* in Marci VIII. 33 ἄλλος δὲ φησὶν, τῷ μὲν Σατανᾶ περιάζοντι αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν οὐκ εἰρήται Ἵπαγε ὀπί-
 σω μου, Σατανᾶ, ἀλλὰ Ἵπαγε Σατανᾶ — πρὸς μὲν τὸν Πέτρον εἶπεν, Ἵπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, πρὸς δὲ τὸν διάβολον, Ἵπαγε
 Σατανᾶ, χωρὶς τῆς ὀπίσω μου προσθήκης, τὸ γὰρ ὅπισθεν τοῦ Ἰησοῦ ἵνα ἀγαθὸν ἔσται, & *Hieron.* in l. non, ut
 plerique putant, eadem Satanas & Apostolus Petrus sententia condemnantur. Petro enim dicitur: Vade retro
 me Satana, id est sequare me, qui contrarius es voluntati meae; hic vero audit: Vade Satana, & non ei dici-
 tur retro me, ut subaudiatur: Vade in ignem, qui praeparatus est tibi & angelis tuis. Et in Cap. XVI. 23. Dia-
 bolo dicitur: Vade. Petrus audit: Vade retro me, hoc est, sequare sententiam meam. Nobis ista emendatio
 ex ingenio Origenis nata videtur, qui etiam verba ὀπίσω μου invitis Codicibus Luc. IV. 8. delevit; ratio
 vero quam affert, satis infirma est; qui enim & jus habet alteri imperandi, & vim illum coercendi, cur non
 jubere poterit, ut alter ipsum sequatur? licet alter illi aut non obediat, aut vi coactus obediat & non ex ani-
 mo? Tu mihi vis imperare, & postulas ut jus tuum accipiam: atqui mihi te aequum est parere. Ego ve-
 ro te, qui Dei hominumque adversarius es, ne minimo quidem honore dignum existimo; tantum abest ut su-
 premo illo, quem petis, honore afficere velim. Illene, cui, ut Dei negotia gereret, demandatum est, unquam
 in castra hostilia transiret, aut dona ab hoste imo ejus imperium acciperet?

γάρ] — 76.

κύριον τὸν Θεόν] κυρίῳ τῷ Θεῷ 80.

catura tam quaestuosā est, vides Romam caput
 mundi rerumque dominam; vides Syriam ad sep-
 tentrionem, regum rex Antiochus olim templum
 profanavit, regionem occupavit, & tot tantaque
 mala Judaeis intulit: vides Galilaeam, cujus ferti-
 litatem nosti, ubi haecenus in obscuro vixisti.

9. Haec omnia tibi dabo. Si filius Deies, cu-
 ra ut talis ab omnibus habearis, si regnum Judae-
 orum tibi destinatum est, adjice illi caetera regna.
 Arripe occasionem qua nulla unquam fuit exop-
 tator.

ἐὰν πῶσαν προσκυνήσῃς μοι] Eum sibi honorem ex-
 hiberi vult, quem Reges minores, sive Satrapae, Re-
 gi Persarum, qui Rex Regum ideo vocabatur,
 praestare solebant. Eo tempore Romani Impera-
 tores non raro regiam dignitatem in aliquem con-
 ferebant, ea conditione ut regnum Imperatori ac-
 ceptum referret, vel tributa solveret, vel auxilia-
 res copias Romanis mitteret, vel saltem majesta-
 tem Imperatoris comiter coleret. Ea conditione
 postremi Regum Judae a Regibus Babylonii,
 & Herodes ipse ejusque filii Regna Tetrarchias-
 que beneficio Augusti nacti erant. Ita Parthis rex
 datus est — Jus imperiumque Phraates Caesaris
 accepit *genibus minor.* *Horat.* Epist. I. 12. 27.
Conf. *Supra* II. 2.

10. Aliud docebant ex Judaeis quidam ap. R.
Juda in libro Chafidin n. 236. fol. 25. 3. Si ho-
 mo non audet ipsum exorcizare, oret deum, ne
 ab eo laedatur; & sunt qui dicunt, procidat co-
 ram eo in terram, quia si se demittit, non laedi-
 tur ab eo. Messias vero imperium habiturum in
 diabolium asserit R. *Naphthali* in libro Emek ham-
 melech f. 17. c. 3. Eo tempore dominabitur
 Messias in superiora & inferiora & in spiritus ac
 daemones, & vexabunt gentes ex mandato filii
 Davidis. Citatur hic a Christo *Deut.* VI. 13.

λατρεύσεις] milites, qui operam suam mercede col-
 locabant, λατρεύειν dicuntur; isto vero verbo Graeci,
 ubi de cultu Dei sermo est, non utuntur, ne
 religio mercenaria & vilis videatur: LXX. tamen
 interpretes etiam de Deo ejusque cultu usurpant.

Ἵπαγε] Gloss. *Steph.* duc te. *Thomas:* τὸ Ἵπά-
 γε μὴ εἰπῆς ἀντὶ τοῦ ἀπέρχομαι, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὑπὸ ζυ-
 γῶν ἄγω. Ὁμιλως, Ἵπαγε ζυγὸν ἀκείας ἵππων. Ὅτι δὲ

βοηθοῦντες τῇ λέξει φασὶν ὅτι Ἵπάγειν λέγεται τὸ προάγειν.
 — ὕτως ἀριστοφάνης ἐν Βατράχοις, Ἵπάγε' ὑμῖς τῆς ὀ-
 δοῦ. καὶ ἔμπολις ἐν Βάπταις· σύ δ' Ἵπαγε εἰς τὴν μπροσθεν. καὶ
 Θεοκλίδης παραίνεσας ὀπῆγε τὸ σφάττειν. *Conf.* 2. *Reg.*
 IX. 18. 19. inf. *Comm.* 19. *Luc.* IX. 23. XIV. 27.

11. διηκόνον] proprie dicitur de servis, qui ci-
 bum potumque ministrant. *Eurip.* *Cyclop.* 31.
 τῶν δὲ δυσσεβεῖ κύκλαπι δέπνουν ἀνοσιῶν διάκονος. *Xenoph.*
Tyrann. τοὺς διακόνους πρῶτον κελύουσιν ἀπογύνεσθαι,
 διὰ τὸ ἀπίεῖν, μὴ καὶ ἐν τέτοις κακόν τι φάγασιν ἢ πίνω-
 σιν. *Plut.*

ἡσκημένον καὶ μεμαθημένον παῖ-
 δαν δαιτεῦσαι, καὶ ὀπῆσαι, καὶ ὀνοχεῖσαι, εἰ μὴ διά-
 θεσις καὶ διάταξις εἴη πρὸς τὰς διακονούσας. *Lucian.*
de Merced. cond. 16. μεράκια ἀράια διακονήμενα
 26. πολλὰ καὶ δὲ ἢ ἐπιλείπει ἄλλῃ τινα αἰφνιδίως ἐπιπα-
 ρόντος ἀράμενος ὁ διάκονος τὰ σοὶ παρακείμενα φέρων ἐκεί-
 νῳ παρατίθεικεν. & *Afin.* 53. ὑμῖν παρεισκήσαντο ὀνο-
 χόον, τὸν οἶνον ἐν χρυσῷ διακονήσαντο. & *Chronofol.*
 18. ἐπὶ δὲ τὰς οἰκείας πλάσεις ἐνωχῆ, διακονούντων καὶ
 οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. ib. 17. μοῖραι κρῶν κατ' ἴσον ἅπασιν,
 οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδὲν μηδὲν, ἀλλὰ μὴ βραδύνειν
 σάν, μηδὲ παραμπέτωσαν, ἔστ' ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὅποσα
 χρὴ ἀποφέρειν. μηδὲ τῷ μὲν μεγάλην τῷ δὲ κομιδὴν μικρὰ
 παρατίβειν, καὶ τῷ μὲν ὁ μηδὲν, τῷ δὲ ἡ γνάθος σὺς
 ἀλλ' ἰσότης. *Anacreon* Od. 4. ὁ δ' ἔρωι χιτῶνα δέ-
 στας ὑπὲρ αὐχένος παπύρω Μίθου μοι διηκονέτω. *Theo-*
phrast. *Charact.* XI. διακονοῦντες παῖδες. *Athen.*
IV. p. 145. B. λειψόμενος διακονεῖ. V. p. 195. E.
 διακόνους τὰς παραθέσεις φέροντας. ib. p. 192. B. δοῦ-
 λος ἐδὲς ἢ ὁ διακονῶν, ἀλλ' οἱ νέοι τῶν ἐλευθέρων ὀνο-
 χόον. X. p. 420. E. βούσι, κεκράγασι, βλασφημοῦ-
 σι, τὸν ὀνοχόον, τὸν διάκονον, τὸν μάγειρον. *Philo*
de Vit. *Contemp.* T. 2. p. 482, 24. διακονοῦνται
 δὲ ἔχ' ὑπ' ἀνδραπόδων. 30. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τούτῳ συμπο-
 σίῳ δοῦλος μὲν, ὡς ἔφην, ἐδὲς, ἐλευθεροὶ δὲ ὑπηρετοῦ-
 σι, τὰς διακονικάς χρεῖας ἐπιτελοῦντες. *Cic.* *Verr.*
 III. 44. maximis poculis ministratur. *Tusc.* I.
 26. juvenus pocula ministrans. *Plaut.* *Sticho*
 V. 4. 7. nosmet inter nos ministremus monotro-
 phe. hoc convivium est pro opibus nostris fatis
 commodule. *Horat.* II. *Serm.* 8. 69. ut omnes
 praecincti recte pueri comitque ministrent. *Inf.*
 VIII. 15. XXV. 44. XXVII. 55. *Luc.* X. 40.
 XII. 37. XVII. 8. XXII. 27. *Act.* VI. 2. *Jo.*
 II. 9. I. *Macc.* XI. 58. Pro pane ergo, quem Chri-

Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 12
Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καπερναεὺν τὴν παραθαλασσίαν, 13
ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ. ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν Διδ. Ἡσαίου τοῦ 14
πρῶτου.

12. ὁ Ἰησῆς] — D. 16. 33. 61. 83. Versio *Copt. Æthiop. Origenes* in Jo. II. 12. XI. 54. *Euseb.* H. E. III. 24. p. 95. C. *Augustin. f. Millio*, prol. 1380. quem *f. A. Bengelius* sequitur, insititum est ὁ Ἰησοῦς ob inchoatam hoc loco novam lectionem. Nobis aliter videtur, vid. I. 17. 23. VIII. 13. 14. 18.

13. Ναζαρέτ] Ναζαρέθ DE. 1. 2. 42. 48. quatuor Colb. 67. 72. *Evang.* 20. *Edit. Erasmi, Bogardi.* Versio *Syr. Copta, Latin. Saxon. Origenes. Euseb.* D. 9. *Cyrill.* in Esaj. p. 149. *Νάζαρε* 33. *Ναζαρεθ* C. vide supra II. 23. *καπερναεὺς*] *καφαρναεὺς* D. Versio *Syr. Copt. Latin. Saxon. Orig.* in Jo. II. 12. XI. 54. *Ephraim.* H. 51. *Nonnus.* *Evang. Nazar.*

παραθαλασσίαν] *παραθαλάσσιον* D. Colb. unus.

14. πρῶτον] + τοῦ D.

ἐν] + τοῖς 106.

stus recusavit, habuit cibum Angelorum, & honorem & magnificentiam multo majorem, quam Diabolus promiserat.

Si autem Christus XL. dies integros jejunavit, & jejunium allato ab Angelis cibo solutum est; tentatio, quæ contigit post finitos jejunii dies *Luc.* IV. 2. & ante quam cibus afferretur, quamdiu duravit? & quomodo intra tam breve tempus in deserto primum, dein in templi tecto, tandem in monte altissimo Jesus versari potuit? Hunc nodum ita quidam expediunt, ut dicant, Christum rapidissime per aëra vectum ista spatia fuisse emensum. Alii pedestre iter confecisse statuunt, potuisse autem intra paucissimas horas ex deserto Hierosolyma venire, ubi non templum solum verum etiam mons ille altus fuerit. Alii denique conjiciunt, totam istam tentationem in visione seu praesentatione contigisse, sive illa visio a diabolo objecta fuerit, sive non. Tum quia illis non credibile sit, Christum ita a sua dignitate discessisse, ut diabolum tamdiu comitaretur, aut ut ab illo se per aërem rapi, & modo in fastigio templi, modo in cacumine montis poni pateretur, aut tandem ut medio die in culmine templi consisteret omnibus conspiciendus. Tum quia omnium consensu haec fuit praeparatio Christi ad munus quod paulo post exercere aggressus est: praeparationes autem sive exercitationes praevias ad virtutem & officium vix aliter quam meditatione fieri intelligimus: 1. *Tim.* IV. 7. Ita *Aeneid.* VI. 10. Incipit Aeneas heros; non ulla laborum, o virgo, nova mi facies inopinave furgit: Omnia praecepi, atque animo mecum ante peregi. Contra si historia rei inter vigilantes gestae narratur, & si haec fuit quasi prolusio atque praecursio praelii ac certaminis, quae fuit tandem ipsa pugna? qua alia nova machina constantiam & virtutem Christi diabolus arietare potuit? quid reliquum erat praeter honores, voluptates, & divitiās, quibus ipsum sollicitaret? Conf. *Luc.* IV. 13. Postrema tamen haec sententia magna Interpretum, qui hodie vivunt, conspiratione tanquam non falsa solum, verum impia & blasphema rejicitur. Ut sit falsa, tamen nobis certe blasphema non videtur. Qui aliter statuunt, dicant nobis utrum serio credant *Oecolampadium, Bucerum; Calvinum* aliosque, qui tentationem aut partem ejus in visione & somnio contigisse putarunt, aut scientes volentesque blasphemos fuisse, aut, quid esset blasphemia, nescivisse? quis veterum deliberationem Hercules a virtute & voluptate tentati non existimavit ad laudes ejus pertinere? quis non ut exemplum, quod omnes imitari debent, proposuit? *Cic.* de Offic. I. 32. Haec igitur om-

nia, cum quaerimus, quid deceat, complecti animo & cogitatione debemus. In priniis autem constituendum est, quos nos & quales esse velimus, & in quo genere vitae: quae deliberatio est omnium difficillima. — Namque Herculem Prodicium dicunt, ut est apud *Xenophontem* [lib. II. de dictis & factis memorab. Socratis] cum primum pubesceret, (quod tempus a natura ad deligendum, quam quique viam sit ingressurus, datum est) exisse in solitudinem, atque ibi sedentem diu secum multumque dubitasse, cum duas cerneret vias, unam voluptatis, alteram virtutis, utram ingredi melius esset. hoc Herculi, Jovis fatu edito, potuit fortasse contingere: nobis non item. *Xenoph.* I. c. σοὶ δ' ἐν ἄξιον, ὃ ἀρίσταν, τούτων ἐνθυμημένων περιᾶσθαι τι, καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίης φροντίζειν.

12. παρεδόθη] nimirum εἰς φυλακὴν, Joannem captum esse. *Athen.* V. p. 213. B. Q. Oppius παραδοθείς δέσμιος. *Cic.* ad Quint. fratrem I. 2. 4. hominem comprehendit, & in custodiam Ephesi tradidit. in *Caril.* III. 6. censuerunt, ut P. Lentulus, cum se praetura abdicasset, tum in custodiam traderetur: itemque uti C. Cethegus, L. Statilius, Q. Gabinius, qui omnes praesentes erant, in custodiam traderentur. *Luc.* XXI. 12. *Act.* VIII. 3. XXII. 4.

Cum multi & ad tumultum spectantes de Joannis custodia ab auditoribus ejus spargerentur sermones, Jesus eis se immiscere noluit, ideoque secessit. *Jos.* A. XVIII. 5. 2. τίσι δὲ τῶν Ἰσραὴλιν ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυμένως κατὰ ποιὸν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τούτων Ἡρώδης ἀγαθὸν ἄνδρα — καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἤρθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δέσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιδανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ ἀποσάσει τινε φέροι, πάντα γὰρ ἐᾶκεσαν συμβεβλή τῇ ἐκείνου πράσσοντες, πολλὸ κρείττον ἡγείναι, πρὶν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀναγκῆν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς τὰ πράγματα τα ἐμπεσὼν μετανοῶν. καὶ ὁ μὲν ὑποψία τῇ Ἡρώδου δέσμοις εἰς τὸν Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φέροι, ταύτῃ κτείνουται. τοῖς δὲ Ἰσραηλίοις δοξὰν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι, γνέσθαι, τοῦ Θεοῦ κακῶς Ἡρώδην δειλόντος. Conf. *Infra* XIV. 5. XXI. 26. *Luc.* XX. 6. *Jo.* IV. 1. 23. Si autem secessit ut vitaret turbas in Judaea, eadem de causa vitandus erat etiam Herodes; secessit ergo in Galilaeam non Herodis sed Philippi. Quamvis enim Herodes Galilaeae tetrarcha esset, quaedam tamen superioris Galilaeae urbes ad septentrionem lacus Tiberiadis sitae in ditione Philippi fuerant. Jamnia v. gr. erat vicus Galilaeae superioris

15. προφήτου, λέγοντος· Ἡ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν. Ὁ λαὸς ὁ κατήμενος ἐν σκοτει, εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς κατημένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

17 Ἀπὸ

15. γῆ posterius] — D. 71. Editt. Erasmi.

Γαλιλαία] Γαλιλαίας D. a prima manu.

16. σκοτει] σκοτεία D.

εἶδε φῶς] φῶς εἶδον 1. Codices Latini. Cyrill. l. c. Chryf.

μέγα] μέγαν D.

καὶ τοῖς κατημένοις] οἱ κατήμενοι D. a prima manu.

καὶ σκία] σκιά D. a prima manu. σκιάς Vers. Vulg. Saxon.

χώρα] σκοτει 37. 57. ex Esaja secundum Cod. Alex.

Νεφθαλείμ] Νεφθαλὶν D.

Γαλιλαίαν 13.

εἶδεν] εἶδον D.

oris Jos. Vit. §. 38. B. II. 20. 6. Philippo autem cesserant μέρη τινα τοῦ Ζήνωνος οἴκου τὰ περὶ Ἰάμυαν B. II. 6. 3. Bethsaida oppidum erat Galilaeae Jo. XII. 21. patria Petri, Andreae & Philippi, Galilaeorum Jo. I. 45. Act. II. 7. eadem vero erat in ditioe Philippi Jos. A. XVIII. 2. 1. qui κάμην δὲ Βηθσαϊδὲν, πρὸς λίμνην δὲ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως παρασχὼν ἀξίωμα πλῆθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἀλλῇ δυνάμει, Ἰουλίᾳ θυγατρὶ τοῦ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. B. II. 9. 1. καὶ φίλιππος μὲν πρὸς ταῖς Ἰορδάνου πηγαῖς ἐν Πανεάδι πόλιν κτίζει καיסαρείαν, καὶ τῇ κάτῳ Γαυλιανίτιδι Ἰουλιάδα. Plinius H. N. V. 15. Lacum, quem plures Genesaram vocant — amoenis circumseptum oppidis; ab oriente Juliade & Hippo, a meridie Tarichea quo nomine aliqui & lacum appellant: ab occidente Tiberiade aquis calidis salubri. Nihil erat quod Christus a Philippo metueret. Conf. ad c. II. 22. Non solent principes inquirere in eos quineminem laedunt & aegrotos sanant: Christus venit, non ut Principem reprehenderet, sed ut plebem doceret; quin etiam discipuli Johannis nemine impediante Doctorem vincunt in carcere visitabant.

13. παραβαλισίαν] Arrian. de B. C. III. p. 901. προὔπεμπεν ἀνὰ μέρος τὴν παραβαλάσσιον ὁδεύειν ἐπὶ ἑρμύνῃ. Hebraei etiam lacus maria vocari solent.

Kobelet R. VII. 27. R. Alii Caesariensis interpretatus est locum de haereti. Bonus hic est R. Eliezer: peccator Jacobus f. Capharneborae, alius bonus Eleasar f. Damae: peccator Jacobus f. Capharnatae. Alius bonus Ananias f. fratris R. Josuae: peccator hi sunt Capernaïtae. I. 8. Chania f. fratris R. Josuae ixit Capernaum & fecerunt ipsi Haeretici rem magicam, & imposuerunt cum alio die Sabbathi, ixit ad Josuam avunculum suum & dedit super ipsum oleum, & sanatus est.

15. ὁδὸν θαλάσσης] i. e. κατὰ τὴν ὁδὸν vel πέραν τὴν ὁδὸν, regio quam homines maritimo itinere adire solent. LXX. apud Esaiam: οἱ τὴν παραλίαν κατοικοῦντες.

τῶν ἐθνῶν] 1. Macc. V. 15. ἄγγελοι παρεγένοντο ἐκ τῆς Γαλιλαίας — λέγοντες ἐπισυνῆλθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος καὶ τύρῃ καὶ Σιδῶνος καὶ πάσης Γαλιλαίας ἀλλοφύλων. Symmachus vertit ὅριον τῶν ἐθνῶν, quia vicina fuit gentibus inprimis superior, Euseb. δύο εἰσι Γαλιλαῖαι, ὧν ἡ μὲν Γαλιλαία ἐθνῶν εἴρηται ἐν ὁρίοις τυρίων παρακειμένη, ἔθνα ἔδωκε Σολομὼν τῷ χιρῶν κε. πόλεις κλήρε Νεφθαλείμ. Δευτέρα δὲ ἐστὶν ἀμφὶ τὴν τιβεριάδα, καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ λίμνην κλήρου Ζαβουλὼν. — καφαρναῦμ — ἐστὶ κάμην ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἐθνῶν, — καὶ ἐστὶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἐθνῶν κώδες, κλήρε Νεφθαλείμ. Horatius Carm. i. 2. 5. Terruit urbem: terruit gentes Hirtius de B. Hisp. 17. salutem a tua clementia deposcimus petimusque, ut, qua-

lem te gentibus praestitisti, similem in civium deditione praestes; & qualem, ait, gentibus me praestiti, similem in civium deditione praestabo. Pefikta Sotarta f. 58. 2. R. Huna dixit nomine R. Levi: discimus exinde Israelias congregandos esse in Galilaea superiore, & Messiam f. Jolephi ab illis esse conspiciendum in media Galilaea.

16. φῶς μέγα] Eccha R. 1. Hic vir vidit lucem magnam. Eufstath. in Il. ζ. p. 975. 2. ὅπως φασὶ ποιεῖσαι τὸν Σιμωνίδην ἐν ἐπιγράμματι ἔχοντι οὕτως μέγ' ἐδθηαίσοι φῶς γένεθ' ἡνίκ' ἄριστο Γεῖτων Ἰππαρχον κτεῖνε καὶ Ἀρμόδιον. Aeschylus Persis 229. ἐμοῖς μὲν εἴπας δάμασι φῶς μέγα καὶ λευκὸν ἤμαρ νυκτὸς ἐκ μεταλαγχίμῃ. Il. ζ. 6. φῶς ἐτάροισιν ἔθηκε. Schol. ὡς ὁνῆσι φῶς τὸς σκοτῶν κατεχομένους, οὕτως τοῖς νικημένοις ἐπὶ λαμπρῇ ἢ Ἀιαντος βοήθειᾳ. φῶς, χαρὰ, σωτηρία. θ. 282. ο. 741. ἐπιφανείᾳ τῆς σωτηρίας. π. 95. ε. 615. σ. 102. Aristoph. in Plut. 640 μέγα βρότοις φῶς ἀσκληπῶν. Schol. μέγα φῶς ὄντα τοῖς ἀνθρώποις. Lucian. Nigrino 4. ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος αἵρος τοῦ πρόσθεν βίου εἰς αὐθιάν τε καὶ μέγα φῶς ἀναβλέψας. Esajas loquitur de periculo quod regno Judae imminerebat a Senaheribo, quod comparat cum illis calamitatibus, quibus regnum Israelis affecerat Tiglath Phileser 2. Reg. XV. 29. 1. Chron. V. 26. Haec vero Matthaeus transfert ad tempora Messiae, quibus tenebrae ignorantiae, erroris & desperationis per lucem Evangelii depulsae sunt. Eoque rectius, quia Judaei & Messiam vocabant lucem, & loca, in quibus lucis fit mentio, ad Messiam trahere solebant. Bereschith R. i. 8. Dixit R. Abba Sarongaeus: & lux cum eo manet Dan. II. 22. hic est rex Messias S. D. Esaj. LX. 1. Surge illuminare, quia venit lumen tuum: & gloria Domini super te est orta. &c. Falkut Simeoni in Esaj. f. 56. c. 3. Pefikta R. f. 62. 1. Quid significant verba Ps. XXXVI. 10. in luce tua videbimus lucem? significant lucem Messiae S. D. viditque Deus lucem illam esse bonam, quo docemur S. B. ad aetatem Messiae & opera ejus respexisse, antequam mundus crearetur, lucemque illam Messiae & aetati ejus sub throno gloriae condidisse. Tunc dixit satanas coram S. B. Domine mundi: lux quam sub throno gloriae tuae condidisti cujus est? Respondit illi, illius qui te repressurus, & pudore suffusus est? Regessit satanas: ostende mihi eum. Respondit Deus: veni & vide eum. Postquam autem satanas eum vidit, contremuit ceciditque in faciem suam dixitque: revera hic est Messias qui me omnesque gentes in gehennam conjecturus est. R. Salomo in Ps. XLIII. 3. mitte lucem & veritatem tuam, Regem Messiam, qui comparatur luci S. D. Ps. CXXXII. 17. aptavi lucernam Messiae meo: & Eliam, qui fuit ve-

Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν· Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Περιπατῶν δὲ — ὁ Ἰησοῦς· παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφοὺς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βαλ-

— ὁ Ἰησοῦς

17. ἀπὸ] καὶ ἀπὸ 2. *Erasmi* Edit. 1. *Bogardi*.

18. περιπατῶν] παρὰ τὴν D. *Euseb.* D. 9.

ὁ Ἰησοῦς] — CDM. 1. 3. 9. 10. 11. 13. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 49. 51. 54. 55. 57. 58. 59. 61. 62. 66. 71. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 104. 106. Edit. *Compl. Colin. Steph.* 1. & 2. *Bengelii. Versio Copt. Lat. in MSS. Arab. Syr. utraque Æthiop. Belgica Vetus. Euseb.* D. 9. *Cyrril. in Esaj. I. 49. Chrysost. Theophyl. additum, ut recte judicant Erasmus & Millius pro. 1246. ab iis, qui ab hoc commate Lectionem Ecclesiasticam incipiebant: non addituris, si comma præcedens etiam legisset.*

παρὰ] περὶ 42. 44. 45. 46. 57. Edit. *Colin.*

λεγόμενον] ἐπικαλούμενον E. 45. *Augustin. καλούμενον* 12. 27. 68. 70. 74. Edit. *Colin. Versio Syra posterior* αἰεὶς] αἰεὶς C. & comm. sequenti.

rax Propheta. R. *Bechai* in *Gen.* 1. 3. respicit tempora Messiae S. D. *Esaj.* LX. 1. R. Moses Alsecc. *Tanchuma* in *Gen.* VI. 29. Talmud cuius doctrina difficillima est, comparatur tenebris. S. D. Populus &c. *Esaj.* IX. 1. Qui in Thalmude diligenter student, vident lucem magnam. Deus enim oculos illorum illuminat, & ostendit illis — quae expressè & particulatim in lege scripta non exprimentur. *Plato* de *Rep.* VI. εἰς μὴ παρὰ γένεταί γένος τρίτον — οἷσθα ὅτι ἦτε ὅψις ἐδὲν ὁψεται, τὰ τε χρώματά ἐσιν ἄορατα. Τῶς δὲ λέγεις, ἔφη, τέττις· ὁ δὲ σὺ καλεῖς, ἦν δ' ἐγὼ, φῶς. — Τίνα ἔν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν ἐρατῷ θεῶν τέττον κύριον, εἰ μὴ τὸ φῶς ὅψιν τε ποιεῖ ὁρᾶν ὅτι καλλίστα, καὶ τὰ ὁράμενα ὁρᾶσθαι; ὅστις καὶ σὺ, ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι, τὸν ἥλιον διηλονέτι ἱερῶς — τοῦτον τούτου φάναι με λέγειν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃς τ' ἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, εἰ περ αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρῶτον νοῦν καὶ τὰ νοήματα, εἴτο τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρὸς τε ὅψιν καὶ τὰ ὁράμενα. II. π. 39. φῶς ἀναοῖσι γένεταί. *Eurip.* *Electr.* 449. Achilles. ἐλλὰ δὲ φῶς. *Æneid.* II. 281. O Lux Dardaniæ, spes o fidissima gentis. *Horat.* IV. *Carm.* 5. Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ. Schol. Lucem plus dixit quam salutem, siquidem lux pro salute poni consuevit, ut o Lux Dardaniæ. *Cic.* ad famil. XIV. 5. Si tu & Tullia, lux nostra, valeris. O Lux Trojæ germane Hector *Ennius* ap. *Macrobi.* Saturn. VI. 2. *Bereſchith* Ketanna in *Gen.* I. fiat lux. S. D. *Psal.* XCVI. Lux orta est iusto. Dixit R. Abba: hæc lux est regis Messiae S. D. *Pf.* XXXVI. 10. Hoc est lumen Messiae quia vidit S. B. Messiam & generationem ejus, fervavitque eum sub throno gloriæ suæ. *Midras Tillim* XXXVI. 1. Dixit R. Jochanan: Accidit cuidam, ut cum nocte lucernam accenderet, illa exstingueretur: cumque iterum iterumque accendisset dixit: quousque laborabo ambulans? expectabo donec sol oriatur. Sic Israel cum in Ægypto servi facti essent, steterunt Moses & Aaron, & liberarunt eos. Rursum in servitutem redacti sunt temporibus Siferæ, & liberavit eos Barac & Debora. A Madianitis vero Gideon. Et sic Samgar. Sic per singulos Judices a servitute liberati sunt. Iterum servi facti in Babylonia, liberati sunt per Ananiam, Misaelum & Azariam. Denique per Edom reducti sunt in servitutem. Dixerunt ergo, ecce lassati sumus in servitutem alternis redacti & in libertatem asserti. Non jam ultra quaerimus, ut illuceſcat nobis caro & sanguis sed S. B. ipse S. D. *Psal.* CXVII. Deus Dominus illuxit nobis — & *Esaj.* XLV.

Israel salvabitur a Deo Salvatione aeterna. Schol. R. Salomonis. scil. per regem Messiam. *Ecceba* R. I. 16. R. Bibi συνήγορος dixit: Lux est nomen Messiae S. D. Dan. II. 22. Vid. etiam *Luc.* I. 78. 79. *Aroc.* XXI. 23.

ἐν χάρι καὶ σκιά θανάτου] ἐν ἄδου, qui diu jam quasi mortui· sine spe in vitam redeundi jacuerant. *Job* III. 5. X. 21. 22. XII. 22. XVI. 16. XXIV. 17. XXVIII. 3. XXXIV. 22. XXXVIII. 17. *Amos.* V. 8. *Jerem.* II. 6. XIII. 16. *Pf.* CVII. 10. 14. XXIII. 4.

17. ἀπὸ τότε] Displicet hoc Grammaticis. *Thomas.* ἐξ ἐκείν, ἐκ ἐκ τότε, ἐδ' ἀπὸ τότε. *Phrynich.* p. 14. ἐκ τότε κατὰ μὴνῆα τρόπον εἰπὺς ἀλλ' ἐξ ἐκεῖν. *Herodian* 206. ἀπὸ τότε, καὶ ἕκτοτε μὴ λέγε, ἀλλ' ἐξ ἐκεῖν, καὶ καθόλου δὲ τοῖς χρονικοῖς ἐπιρρήμασιν ἐ συντάττει τὰς προθέσεις. *Lucian.* *Soloeicist.* 7. τῷ δὲ λέγοντι ἐκ τότε καλὸν, ἔφη, τὸ εἰπεῖν ἐκ πέρσι. . . ὁ γὰρ πλάτων εἰς ποτε λέγει. Sentimus quid objiciat, si oculos conciniamus in opus Imperf. ubi ἀπὸ τότε vertitur: ex tunc: neque tamen offendimus altera voce: exinde. Usus autem Graecorum contra Grammaticos facit. *Plato* de legg. X. ὁ παῖς, νέος εἶ, προῖαν δ' σὲ ὁ χρόνος ποιήσει πολλά, ἂν νῦν δοξάζεις, μεταβαλόντα ἐπὶ τ' ἀνάντια τίθεσθαι, περιμένον ἂν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γένησθαι. *Aristot.* H. A. ἕκτοτε ἀποθνήσκει. *Socrates Rhodius* ap. *Athen.* IV. p. 148. D. ἕκτοτε ἐκέλευεν ἑαυτὸν Διόνυσον ἀνακηρύττεσθαι & XII. p. 538. F. ἕκτοτε οἱ πρότερον καλούμενοι Διονυσόκλακες ἀλξαυδοφόκλακες ἐκλήθησαν. *Arrian.* de B. C. V. p. 1177. τὰ ἔργα καὶ τὰ πολιτεῖαν ἑαυτῷ ἀπ' ἀρχῆς ἐς τότε καταλίγων. *Anthol.* II. 10. 12. ἐξ ἕτε γὰρ καὶ τῶτον ὅσον χαλεπὸς χρόνος ἔσχει. *Apollon.* *Biblioth.* I. 9. 22. αἱ μὲν ἂν Συμπληγάδες ἐκ ποτε ἐξυσαν. *Achill.* Tat. VII. καὶ ὁ μὲν δὲ τὸ ἔργον δράσας οἴχεται, καὶ τότε γέγονεν ἀφανὴς. *Jamblich.* V. *Pythag.* 25. ἰσφύεται δὲ ἕτος τῶν ἐμπροκλήεις γνωρίμων ὁ δοκιμώματος ἐκ ποτε γινώσθαι. *Simplic.* in *Epict.* 166. καὶ ἀπὸ τότε μέχρι καὶ νῦν πράγματα ἔχων. *Arrian.* de B. C. I. p. 690. τὸσσην δὲ ἀρχὴν πρῶτον ἀνδρῶν καὶ μοῖον ἐς τότε Σύλλαν ἀποδέσσει. *Euseb.* in II. α. 32. I. 39. καὶ τὸ θεός, φασί, παραμύειν ἐκ τότε γέγονε κοινὸς τοῖς ἔλλησι. II. 765. 48. ἕκτοτε φθόνος τοῦ ἡμᾶτος. O. 601. ἐκ γὰρ διὰ τέτα ἦγον ἕκτοτε *Od.* T. 693. 7. ἦδη γὰρ οἱ εἰκοσὲν ἕτος ἐσιν ἐκ ποτε. Φ. 747. 4. εἰδὲ τραπέζην γνώστη ἀλλήλων. τελείη γὰρ ἕκτοτε ἡ ξυία διὰ τὸν κοινὸν ἀγνίτην ἄλλα καὶ τὸ ὁμοσπάριον. X. 786. 26. ἔν τ' ἡμᾶτα μακρὰ πέλονται τ. ε. γίνονται, ὡς ἕκτοτε μειζόνων γνωμένων τῶν ἡμερῶν. *Jof.* A. IX. 1. 4. καὶ ἰασάφαιτος μὲν ἕκτοτε μετὰ λαμπρᾶς δόξης — διήγειν. & X. 10. 2. ἕκτοτε μετὰ ἀδίας ὁ ἀσχήνης ἐ μὲν ἀπὸ τῷ δέπνῃ κατ'

19 βάλλοντας ἀμφίβλητρον εἰς τὴν θάλασσαν (ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς) Καὶ λέγει αὐ-
 20 τοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. Ὅι δὲ εὐθέως ἀφέν-
 21 τες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ πρὸς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελ-
 φούς,

19. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς C. Versio Syr. Codices Latini. Cyrillus. ex Marco.

ὑμᾶς] + γενέσθαι DK. 33. 38. Versio Vulg. Saxon. Syr. ex Marco.

20. εὐθέως] — K. 5. 6. 38. 53. 59. 80. Chrysost. Basil. Seleuc. H. 29. Opus Imperf. Marci est, si credimus f. Millio prol. 673. Si autem consensui codicum credimus, & consideramus & hic & comm. 22. singularem habere vim, etiam Matthaei est, qua alacritatem eorum, & Christi auctoritatem indicare voluit.

εὐθέως ἀφέντες] ἀφέντες εὐθέως 2. Edit. Erasmi.

δίκτυα] + αὐτῶν 42. 63. 72. Colb.

αὐτῶν] αὐτῶν 80.

21. ἐκεῖθεν] + ἐλθόν Versio Syra posterior.

καθ' ἡμέραν συνέβαινεν τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν. *Lucian.* *Afin.* 45. καὶ τότε ἐξ ἑμοῦ πρῶ-
 τε ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους ὁ λόγος ἔτος· ἐξ οὗ παρακλύσεις.
 μετανοεῖτε] *Schir R.* VI. 5. Hic est rex Messias
 qui deducet omnes venientes in mundum in poe-
 nitentia coram Deo S. B.

18. δύο ἀδελφοί] Christus vocat duos fratres,
 & mox aliud par fratrum, Simonis socios *Luc.*
 V. 10. tollendae scilicet ambitionis & contentio-
 nis causa; utque inter ipsos tanto major animo-
 rum consensus atque concordia esset, absque quo
 doctrina nec dissensu nec radices agere potuis-
 set, *Jo.* XVII. 11. *Pf.* CXXXIII. 1. Haec vi-
 detur fuisse ratio, cur omnes Sacerdotes ex una
 Aaronis familia & omnes Levitae ex una eadem-
 que tribu fuerint ordinari. *Cic.* *Epist.* III. 10.
 amplissimi sacerdotii collegium, in quo non mo-
 do amicitiam violari apud majores nostros fas non
 erat, sed ne cooptari quidem sacerdotem licebat,
 qui cuiquam ex collegio esset inimicus.

Σίμων] Hebraeis *שִׁמְעוֹן* Συμεὼν vocabatur 2.
Pet. I. 1. Graecis & Hellenistis Σίμων *ΣΙΜΩΝ* La-
 tinis Simo. In libris sacris mentio fit Symeonis
 patriarchae, & Symeonis qui Christum puerum
 ulnis suis excepit: Simonis Cananitae, Simonis
 Pharisaei & Magi. *Bereschith R.* I. 8. R.
Juda f. Simon. 15. R. Simon II. 4. III. 5. 9.
 VIII. 5. &c. alibi Simonis primi & secundi Pon-
 tificum, Simonis Maccabaei, Simonis tyranni
 apud Josephum, Simonis Iusti. Simonis Atheni-
 ensis Socratis discipuli, & Simonis Magnesi Musici.
Ter. Andr. *Eustath.* Σίμων ducit a Σιμωνίδης κατὰ τὸ
 ἐλλείπον. *Hippocr.* *Epidem.* VI. τὰ παλαιὰ ἐξανθήματα.
 οἷα Σίμων εἶχε χειμῶνας. *Demosth.* C. Aristocratem.
 Σίμων — κηδεύς ἀμαθῶν.

πέτρων] Chaldaice κηφῶν. *Bereschith R.* XCII.
 2. R. Josef f. Petri *דִּוְרָב* & XCIV. 5.

Ἀνδρέαν] Nomen Graecum *Athen.* VII. p. 3 12. D.
 E. ἀνδρεῖς ἐν τῷ περὶ Διακόνων — ἐν τῷ περὶ τῶν ψευδῶς πεπιστυ-
 μέτων. & XV. p. 675. C. ὡς φησὶ Ἀνδρέας. Andreas Sate-
 litum Ptolemaei praefectus *Jo.* A. XII. 2. *Thalm.* *Hie-
 ros.* Migd. 4. Andreas f. Chinnae Ex quo dominario
 successorem Alexandri Iudaeam occupavit, multa
 vocabula Graeca in linguam eorum irrepsere: un-
 de factum ut reges, tetrarchae, pontifices & pluri-
 mi de plebe nomina etiam haberent Graeca.

ἀμφίβλητρον] *Etym.* *Hesych.* ἀμφίβλητρον δίκτυον. λα-
 βὼν ἀμφίβλητρον καὶ περιβαλὼν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων
 καὶ ἐξείρευσαι *Herodot.* I. 141. & II. 95. πᾶς ἀνὴρ
 αὐτῶν ἀμφίβλητρον κέντηται, τῷ τῆς ἡμέρας γυνὴ ἰχθύος ἀ-
 γρεύει *Pollux* X. 132. Μένανδρος δὲ ἐφη ἐν ἀλιεῖ ἀμφίβλητρον
 περιβάλλεται. *Hesiod.* *ασπ.* 215. εἶχε δὲ χερσὶν ἰχθύσιν
 ἀμφίβλητρον. *Athen.* X. p. 450 C. ἰχθύσιν ἀμφίβλητρον ἀνὴρ
 πολλοῖς ἐπιβάλλει. *Hes.* ἀμφιβολοῖς, ἀλιεῖς *Esa.* XIX.

8. Habac. I. 17.

Ἀλιεῖς] i. e. pauperes *Lucian.* D. Mort. 27.

9. βασιλεὺς ἦσθαι; ΠΤΩΧΟΣ. ἑδαμῶς. Δ. ἀλλὰ Σα-
 τράπης. Π. εἰ δὲ τοῦτο. Δ. ἄρ' ἂν ἐπλούτεις; — Π. εἶδεν
 τοῖστον, ἀλλὰ — βίον — ἄπορον ἀπὸ ποταμοῦ καὶ
 ὀρμύης ἔχων, εἰς ὑπερβολὴν πτωχὸς ὦν. *Ovid.* *Metam.*
 III. 582. Nomen mihi, dixit, Acoetes: Patria
 Maconia est: humili de plebe parentes. Non
 mihi, quae duri colerent, pater, arva juveni La-
 nigerosque greges, non ulla armenta reliquit. Pau-
 per & ipse fuit: linoque solebat & hamo Deci-
 pere, & calamo, salientes ducere pisces Ars
 illi sua census erat, cum traderet artem, Accipe,
 quas habeo, studii successor & haeres, Dixit, o-
 pes: moriensque mihi nihil ille reliquit Praeter a-
 quas, unum hoc possum appellare paternum. No-
 ta piscatorum paupertas, & proverbio dictus ἀλι-
 εὼν βίος. *Moeris*: ἀλιεὺς ἀττικῶς, ὀρμιευτής, Ἑλληνι-
 κῶς. *Hesych.* ἀλιεῖσι, θαλαττεργοῖς ἢ ἰχθυήταις Ta-
 les elegit Christus, tum ut vigilias, & aestum sol-
 lis & frigus nocturnum & molestias itinerum, &
 famem eo facilius ferrent, tum praecipue ut ma-
 nifestum fieret, Doctrinam Christi a Deo tradi-
 tam esse, suaeque se evidentia commendare. Si no-
 biles, divites, eruditi fuissent Apostoli, potuissent
 suspicio locum habere, assensum plebis aut vi ex-
 tortum, aut pecunia emtum, aut artibus oratoriis
 capratum fuisse. 1. Cor. I. 18—31.

δύτε] II. χ. 450. δεῦτε δύο μοι ἔπεισον Od. θ.
 307. δεῦθ' ἵνα ἔργα γέλασά καὶ ἐκ ἐπιεικῆτα ἰδῇσθε.
Hes. *εργ.* 2. Δεῦτε Δί' ἐνέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμείν-
 σαι. *Plut.* *Coriol.* p. 230. A. δεῦτε πρὸς Μάρκιον
 ἰούσαι, μετ' ἡμῶν, συνάψασθε τῆς ἰκετηρίας.

ἀλιεῖς ἀνθρώπων] *Diog.* L. Menedem. II. 125. ἀν-
 ἦλθεν εἰς ἀκαδημίαν πρὸς Πλάτωνα, καὶ θρηατεῖς κατέλι-
 πε τὴν στρατίαν. *Plato* de Legg. VII. ὁ φίλοι, εἰδ' ὑμᾶς
 μήτε τις ἐπιθυμία μήτ' ἔρως τῆς περὶ τὴν θάλατταν θήρας
 ποτε λάβοι, μήτε ἀγκισφείας, μήτ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων
 μήτε ἐργηγορίας μήτε εὐδῶσι κυρτῶς ἄρσιν θήραν διαπονεμένοις.
 Μήδ' αὖ ἀγρὰς ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν ληστείας τε μέ-
 ρος ἐπελθὼν [f. ἔρως ἐπελθὼν] ὑμῶν θηρεύσαι ὁμῶς καὶ
 ἀνὴρας ἀποτελοῖ. In Sophista vero Sophistam cum
 piscatore comparat. Vid *Jerem.* XVI. 14. 15. 16.
Ezech. XLVII. Neque tamen existimandum est,
 illos temere & sine iudicio, vel repentino quodam
 impetu animi incitatos hoc fecisse: Andreas,
 cum discipulus Joannis antea fuisset, *Jo.* I. 41.
 a Magistro suo praeparatus & ad Jesum deductus
 est; multa de Jesu fama perceperant, Christum
 ipsum viderant atque audiverant, & miraculo-
 sa piscatione, quae vocationem istam proxime
 praecesserat, ita confirmati erant, ut sine ulla
 dubitatione crederent Jesum esse Doctorem a
 Deo missum, & Messiam, *Luc.* V. 1—11. E-
 pisset.

φοῦς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ σολοῶ
μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν καὶ ἐκάλε-
σεν αὐτούς. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθη- 22
σαν αὐτῷ. Καὶ περὶ ἦγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συνα- 23
γω-

23. ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ C. Versio Corp. Syr. ὁ Ἰησοῦς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν
D. 1. Versio Vulg. Euseb. D. 9. Theophyl.
ὁ Ἰησοῦς] — Evang. 20. Versio Syr. probante J. Millio prol. 1246.
24. ἀπῆλθεν] ἐξῆλθεν C. 1. 33. 78. Evang. 10. 17. Versio Syra posterior in margine. ex Marco.
ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ] αὐτοῦ ἡ ἀκοή D.

πισket. 12. ἰαν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχει ἐπὶ τὸ πλοῖ-
ον ἀφοῖς ἐκείνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρέφμενος.

ἀλιεῖς] Thomas. ἱερμηνείας, ἱερείας, καὶ ὅσα τοιαῦτα
ἄττικοι — τὸ δὲ συντηρμένως ταῦτα λέγουσιν ἐκ ἐξιν ἐκεί-
νων Josephus tamen, Diod. Siculus, Polybius, Di-
ogenes L. Plut. contrahunt ἱερμηνεῖς, βασιλεῖς.

20. ἠκολούθησαν] ἀκόλουθος proprie significat ser-
vum pedissequum.

21. Ἰάκωβον τὸν τῷ Ζεβεδαίῳ καὶ Ἰωάννην] Nomen
Jacobi & Joannis familiare fuit Judaeis: etiam
Zabdiel. *Nebem.* IX. 14. Ζαβδία dictus *Esræ* X.
20. & Ζαβδαῖος 1. *Esr.* IX. 21. alius Ζαβδαῖος *Esr.*
VIII. 8. & Ζαβδαία 1. *Par.* VIII. 15. 17. Ζαβ-
δία 1. *Par.* XXVII. 2. Ζαβδὸς 6. Ζαβδαῖος 7. *Be-
reschith.* R. 'רבי XIX. 15. Zebedaeus f. Levi.
Hierof. Maasar Scheni f. 55. 2. Jacob f. Zebedaei.
πλοῖον] *Jos.* B. II. 21. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς λίμνης σκάφη
πάντα συναθροίσας, σ. δὲ καὶ λ. εἰρήνη, καὶ ναῦται δ. οὐ
πλείους ἦσαν ἐν ἐκάστῃ.

καταρτίζοντας τὰ δίκτυα] Sarcientes retia. Dici-
tur etiam de iis qui membra luxata in artus repo-
nunt, *Galen.* καταρτισμὸς, ἡ μεταγωγὴ ὅσων ἐκ τοῦ πα-
ρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν. *Paul.* *Ægineta.* . .
ἐπὶ δὲ τῆς ἄρτι γινομένης κυφώσεως ἀπὸ πτώματος, μόνος
ὁ τῷ ἰπποκράτει ἀρέσκει καταρτισμὸς. *Plut.* Cat. Min.
p. 791. E. ἡμέτερον, εἶπεν, ἔργον οἰδέντα μαλάξαι καὶ
καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Qui naves reficiunt.
Polyb. I. p. 41. τὰς αἰχμηλάτας ναῦς καταρτίσαντες
ἀτήγοντο. & III. p. 341. καταρτικῶς ἐν τῇ παραχει-
μασίᾳ τὰς ὑπὸ τ' ἀδελφῶν καταλειφθείσας λ. ναῦς. V.
101. καταρτίσας 16. ναῦς. 2. τῶν Μακεδόνων ἦδη ταῖς
εἰρησίας καταρτισμὸν. *Herodot.* V. 28. ἡ Μίλητος ---
ποῦσα ἐς τὰ μάλιστα εἰσσεύετο μέχρι ὅ μὲν οἱ Πάριοι καταρ-
τιζοντο. τὰς γὰρ καταρτίσαντες ἐκ πάντων τῶν ἐλλήνων
εἶλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατ' ἄλλαν δὲ σφίρας ὡς Πάριοι. *Plut.*
Marcell. p. 303. B. εἰς τὴν εὐρὴν τῆς βελῆς τὸν δῆμον
Ἀθηναῖζοντα μεταχειρίσασθαι καὶ καταρτίσαι μὴ δυνα-
μένης. *Herodot.* V. 106. οὐκ ὦν ὡς τάχος με ἀφ' ἑρ-
ευνῆς ἐς Ἰωνίην ἵνα τοι κινήσῃς πάντα καταρτίσω ἐς
ταῦτά.

23. διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς] Synagoga *Philo-
ni* σημνείον vocatur de Vit. *Contempl.* T. II. p.
476, 23. τὸ δὲ κοινὸν τῶτο σημνείον, εἰς ὃ ταῖς ἐβδόμιας
συνέρχονται, διπλῶς ἐστὶ περιβόλος, ὁ μὲν εἰς ἀνδρῶνα, ὁ
δὲ εἰς γυναικωνίτιν ἀποκριθῆς. *Augusto Imp.* σαββα-
τεόν, *Jos.* A. XVI. 6. 2. ἐν δὲ τῇ φαρασῇ κλέπταν τὰς
ἐρεὰς βίβλους αὐτῶν, ἡ τὰ ἱερὰ χρήματα ἔκ τε σαββατείου,
ἐκ τε ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἐρρύσων. In V. T. nulla
fit Synagogarum mentio: unde colligitur, post
reditum demum ex Babylonica captivitate aedifica-
ri coepisse. Magno autem fuerunt numero tum in
Palaestina, tum alibi. Antiochiai Judaei habu-
erunt Synagoga *Jos.* B. VII. 3. 2. οἱ δὲ μετ' αὐ-
τὸν [Antiochum Epiphanem intelligit] τὴν βασιλείαν
παραλαβόντες, τῶν ἀναθημάτων ὅσα χαλκῶς πεποίητο
πάντα τοῖς ἐν ἀντιοχείᾳ Ἰουδαίοις ἀπέδοσαν, εἰς τὴν συν-

αγωγὴν αὐτῶν ἀναδέντες. *Berachoth* 8. dicunt, Ti-
beriadæ XII. Synagogas fuisse, Hierosolymis vero
CCCCCLX. vel CCCCLXXX. vel CCCXCIV.
Hierof. Chetub. f. 35. 3. *Babyl.* f. 105. 1. *Me-
gilla* f. 73. 4. inter quas Alexandrinorum & Tar-
seusium Synagoga. Docent porro, Synagogas ubi-
que extruendas & extructas fuisse: dein distin-
guunt 1. Urbes jam munitas inde a tempore Josuae.
חומה כרכין המוקפין quarum prima erat digni-
tas. 2. Oppida עירות גדרות, *Megilla* I. 3. quae-
nam est urbs magna? in qua fuerint decem ככרין;
si sint pauciores, vicus est. 3. Villas כפרים
Vox illa ככרין & Judaeis & Christianis eruditis
crucem fixit, omnia autem plana erunt, si levi tran-
spositione legamus ככרין i. e. βελιτίας, qui Latini
Decuriones vocantur ut *Marc.* XV. 43. *Sanhedrin*
I. 6. Quot incolae urbis esse oportet, ut Synedrio
[parvo XXIII. Virorum] digna sit? CXX. R. Ne-
hemias dixit: CCXXX. ut numero decurionum
respondeat. *Gemara.* f. 17. 1. V. *Lighf.* in Act. I.
Megilla. III. 1. Incolae oppidi, si Synagogam
vendiderint &c. *Gemara* ad I. f. 26. 1. Dixit R.
Samuel f. Nachmani, R. Jonathan dixisse: Non
tradiderunt nisi de Synagoga villarum, at Synago-
gam urbium, quandoquidem ad illam ex universis
terrarum orbe frequentant, non possunt vendere,
quoniam publica est. IV. 3. non conveniunt ad be-
nedicendum in nomine Dei pauciores quam X. Con-
veniebant autem in Synagogis ad Legem legendam ter
singulis hebdomadibus, die secundo, quinto & sep-
timo, praeter tempora festorum & jejuniorum so-
lennium: quolibet autem die mane, & vespere ad
preces. Recitant autem XVIII. preces, legunt
postea *Deut.* VI. 4—9. & XI. 13—20. cui
Sectionem majorem tum ex Lege tum e Prophe-
tis addunt. Sequitur interpretatio eorum, quae
lecta erant, & exhortatio ad plebem. Notandum
autem, Lectiois, interpretationis aut admoni-
tionis officio non semper certos & ad id con-
stitutos homines fuisse functos. *Megilla.* IV. 6.
Minorennis legit in lege & interpretatur. --- Coe-
cus dividit Audi, & interpretatur, & II. 4. Om-
nes legitimi sunt ad legendum Megillam, excepto
furdo, stulto ac minorenni. R. Juda minorennem
dicit esse legitimum. *Gemara* in I. f. 23. Tradi-
derunt Magistri: quilibet ascendere potest, ad nu-
merum septenarium, etiam femina, aut minorennis.
Veruntamen dixerunt sapientes: mulier ne
legat in lege, propter honorem Ecclesiae. Hinc
intelligimus, Christum & Paulum jure communi
& potestate, a Praefectis Synagogaë cuilibet, quem
idoneum judicabant, promiscue concedi solita, u-
fos fuisse, cum in Synagogis & legerent & prae-
dicarent *Luc.* IV. 16. 21. *Act.* XIII. 14. 15.
16. Qui mos apud Christianos & hodie in Ec-
clesia Graeca obtinet, & olim obtinuit. Constituit,
Clem.

24 γωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσω τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σεληνιαζομένους, καὶ παραλυτικούς·

καὶ

ποικίλαις νόσοις] comma his vocibus postponunt 16. 34. 35. 36. 38. 39. 72. Evang. 2. 15. Versio Sax. & Syr. καὶ βασάνοις] — E a prima manu. 2. 27. συνεχομένους] — Evang. 17. καὶ δαιμονιζομένους] — M. 12. 61. Theophyl. καὶ σεληνιαζομένους] — 30. δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους] σεληνιαζομένους καὶ δαιμονιζομένους 80.

Clem. VIII. 32. οὐ διδάσκων, εἰ καὶ λαϊκὸς ἦ, ἔμπειρος δὲ τῆς λόγου καὶ τὸν τρόπον σεμνὸς, διδάσκειτω. Euseb. H. E. VI. 19. de Origene. ἐν καισαρείᾳ τὰς διατριβὰς ἐποίειτο, ἔνθα καὶ διαλέγεσθαι, τάς τε θείας ἐμπνεύειν γραφὰς ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς ἐκκλησίας οἱ τῇδε ἐπίσκοποι, καίτοι τῆς τῆ περιβουτρικῆς χειροτονίας ἐόρτῃ τετυχηκότα, αὐτὸν ἔβλεπον. ὁ καὶ αὐτὸ γένοιτ' ἂν ἐκδηλον, ἂν ἂν περὶ τῆς Δημητρίῳ γράφοντις ἀλέξανδρος ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, καὶ θεόκτιστος ὁ καισαρείας, ὡς πῶς ἀπολογῶνται. Προσέβηκε δὲ τοῖς γράμμασιν, ὅτι τοῦτο ἐόρταζε ἡ πόλις, οὐδὲ νῦν γιγνέσθαι, τὸ παρόντων ἐπισκόπων λαϊκῶς ὁμιλεῖν, οὐκ οἶδ' ὅπως περὶ αὐτῶν οὐκ ἀληθῆ λέγαν. ὅπερ γὰρ εὐρίσκονται οἱ ἐπιτιθεῖναι πρὸς τὸ ὠφελεῖν τὰς ἀδελφούς, καὶ παρακαλῶνται τῷ λαῷ προσκομιεῖν ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, ὥσπερ ἐν Λαράδοις εὐελπίς ὑπὸ Νέανος, καὶ ἐν Ἰκονίᾳ Παυλὸς ὑπὸ κέλσος, καὶ ἐν Συνάδοις Θεόδωρος ὑπὸ ἀττικῆς τῶν μακάρων ἀδελφῶν. εἰκὸς δὲ καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τοῦτο γινέσθαι. Conf. 1. Cor. XIV. 29.

διδάσκων] V. 2. VII. 28. 29. &c. Potuisset Christus tanquam Legislator & Dominus imperare subditis, & jubere: maluit autem docere, & suadere. Galen. de rat. medend. 2. καὶ μὴν ἐκεῖνοι μὲν, εἰ καὶ μὴδὲν ἄλλο, πείθειν γὰρ καὶ διδάσκειν τὰς ἀπορίας, ὃ βιάζεσθαι καὶ προσάττειν ἐπιχειροῦσι· ἔτσι δ' αὖ, ὡς τύραννοι, κελύουσιν μὴ ζητεῖν τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν καὶ Διονύσιον, καὶ Φάλαριν, καὶ τὰς ἄλλας τυράννας διὰ τῶτο μισέμεν, ὅτι κελύουσιν καὶ προσάττειν, ὃ πείθειν καὶ διδάσκειν, ὡς Σόλωνα καὶ Δράκωνα, καὶ Λυκῆρον — Πάντα ἔν ὡς τύραννοι προσάττειν, χρῆσθαι δ' ἀποδείξουν ἐδ' αὐτοὶ βάλυσθε — ὅπαντας πάλιν τὰς νῦν εἰρημένους μοι φιλοσόφους τε καὶ ἰατροὺς, ὃ προσάττειν μὴ. Δι' ὡς ἔτσι, δίκην τυράννων, ἀλλ' ἀποδεικνύοντας παρῆγονται. διδάσκων — καὶ κηρύσσω] junguntur 1. Tim. II. 7. 2. Tim. I. 11.

τὸ εὐαγγέλιον] Lucian. Asino 26. εὐαγγέλιον αὐτοῖς ἐμοῦ διογκησάμενον. Appianus B. C. IV. 968. τὸ Ἀντωνίου εὐαγγέλιον διαφέροντες de morte Ciceronis.

μαλακίαν] Theoph. Char. 13. μαλακίζομενον — τὸν κακῶς ἔχοντα. Hesych. μαλακία νόσος. Lucian. De Deor. IX. 1. ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτὸς & 2. μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὁδῶν ἔχει. Eustath. in Od. θ. p. 305. 30. εἰ καὶ κατ' ἄλλον λόγον μαλακῶς ἔχειν λέγεται καὶ ὁ νοσεῖν ἐναρξάμενος Plin. H. N. XXVIII. 7. in malacia stomachi. XXIII. 6. gravidarum malaciae. Arrian. Exp. Al. M. VII. 12. μαλακῶς τὸ σῶμα ἔχοντα Dicit. XXVIII. 61.

24. ἀκοή] Aeneid. IV. 173. it fama per urbes. Caesar. de B. G. VII. 42. ut levem auditionem habent pro re comperta. De alio Jesu legimus Jos. VI. 27. καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰησοῦ, καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτῆς κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν IX. 9. 1. Reg. X. 1. infr. XIV. 1. Esch. IX. 4. Suid. ἀκοή ἔστι καὶ ἡ φήμη, Hesych. ἀκοή φήμη. Corn. Nep. Annib. 9. exisse famam, Eurip. Phoeniss. 826. βάριβαρῶν ὡς ἀκοὴν ἐδῶκεν. Schol. ἀκοή λέγεται ἐνταῦθα τὸ ἀκροῦσθαι.

τὰς κακῶς ἔχοντας] Galen. de Compof. Medic. per. gen. I. ἔτιώσθη κακῶς, ὡς κινδυνεύει μὲν ἀπο-

σαπῆναι τὸ δειχθῆναι μόνον ὅλον. Arrian. Exp. Al. VII. 14. ὅτι κακῶς ἔχει & VI. 10. καίτερ κακῶς ἔχων. Theophrast. Charact. XIII. ἐντροπίσαι τὸν κακῶς ἔχοντα. Aelian. H. A. II. 34. ἀδυνάτο καὶ ἐαυτῷ κακῶς ἔχει. βασάνοις] Ammon. βάσανος ἦτε δοκιμασία, καὶ ἡ τῶν πληγῶν & Δῆμιος μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἀναγνῶν τὰς καταδικὰς, δημόκιμος δὲ ὁ βασανίζων Dio Chrys. XXX. p. 302. C. ἐν δὲ ταῖς νόσοις ἐνίοτε παρατείνεσι, καὶ πᾶν πολὺν χρόνον. Τοιαῖς δὲ μὲν δὴ, καὶ τοσαῖς δὲ βασάνοις συνεχομένους τὰς ἀνδράπες — μένεειν Suidas. τὸ βασανίζειν οὐ τὸ αἰκίζεσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι καὶ μαστίζειν σημαίνει παρὰ τοῖς ἄττικαῖς, ἀλλὰ τὸ χαρὶς πληγῶν ἀνακρίνειν καὶ ἐλέγχειν τ' ἀληθῆς διὰ λόγον. Aristoph. Ran. 628. 642. Demosth. in Pantaenet. Lyfias, Antiphon de caede Herodis. Etymol. βάσανος — ἀπὸ τῆς βασάνης τῆς χρυσοχοικῆς λίθου, ἐν ᾗ δοκιμάζεται ὁ χρυσός, κἀντε ὄβρυζος κἀντε κίβδηλος ἦ. Βασανίζειν οὐ τὸ αἰκίζεσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι παρὰ τοῖς ἄττικαῖς ἀλλὰ τὸ ἀνακρίνειν καὶ δοκιμάζειν, καὶ ἐλέγχειν τ' ἀληθῆς διὰ λόγον — οὕτω πάντες κέρρηται οἱ ἀξιολόγοι. ἐν τοῦ ρητορικοῦ. Thomas. τὸ βασανίζειν ἐπὶ δοκιμασίας λαμβάνεται, καὶ τῆς διὰ λόγον [καὶ τῆς διὰ τιμωρητικῶν ἐργῶν. μὴ λέγεσθαι, βεβαιώσασθαι ὑπὸ νόσου, ἀλλ' ἐξετάσασθαι. Lucian. Soiloec. 6. ἐτέρη δὲ εἰπόντος βασανίζεσθαι, ἐπὶ τῷ ἔφῃ ἢ τι βελομένῃ τῷ βασανίζοντι. Plut. Demetr. p. 896. C. οὕτω δὲ καὶ βασανίστας δίκην ὑφίξει. Cruciatius, tormina; ubi vero de fideratis qui dolore carent dicitur inf. VIII. 6. intelligitur misera corporis constitutio.

νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους] Artemid. III. 47. περὶ ψάρας καὶ λέπρας — εἰ τῶν οἰκίαν τινα ἴδοι τοιαῦτα συνεχομένους πᾶσι Plat. Gorgia p. 327. A. 343. B. εἰ μὲν τις μεγάλῳ καὶ ἀνιάτῳ νοσήματι κατὰ τὸ σῶμα συνεχομένος. de Legg. IV. νοσήματι συνεχομένην [ψυχῇ] & IX. τέτων δὴ τις ἂν ἴσως πράξειε τί μανείας, ἢ γῆρας ὑπερμέτρη συνεχομένος, Sextus Empir. a. Eth. 152. ἢ γὰρ μικρὸς τις ὁ πόνος ἐστὶν, καθάπερ ὁ κατ' ἐκείνην ἡμέραν ἐγγινώσκοντος κίρῃ λιρὸς ἢ εἰς φῶς ἢ ψυχὸς ἢ θάλασπος, ἢ τῶν παραπλησίων, ἢ τῶν ἐναντίων σφοδρότατος καὶ ἀκρατός, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνηκέστων συνεχομένων βασάνοις, δι' ὧν πολλάκις οἱ ἰατροὶ ἀναδύναι πορίζουσι δυνάμεις, πρὸς τὸ βραχέειν τινα ἀναστροφὴν εἰς βοήθειαν. ἢ μέσος. Themist. XXI. p. 245. καταγελῶ τῶν ταύτῃ νόσῳ συνεχομένων. Isocr. συνέχεσθαι κακοῖς Plato. συνέχοντο δισμοῖς Herodot. VI. 12. τῇ παρέσῃ [δουλίᾳ] συνέχεσθαι. Plut. τὸ βαρβαρικόν, ᾧ συνέχοντο αἱ πλεῖστα γυναικες. Arrian. Exp. Al. VI. 24. εἰς αὐτῶν συνεχομένους Luc. IV. 38. Act. XXVIII. 8.

Cum hodie de daemonicis & lunaticis multum disputetur, visum est in eam rem paullo accuratius inquirere. Tota res autem ad duas quaestiones commodè reduci potest, quarum altera ad Medicinam, ad Grammaticam altera spectat, prior est, quinam homines intelligantur, posterior quatenam ejus appellationis sit ratio. Existimo igitur per daemonicos & lunaticos intelligi homines certo quodam morbo five vitio corporis laboran-

rantes. Non equidem ignoro, ab aliis statui, meas fuisse praestigias & fascinationem diaboli, qui vel hanc vel illam corporis partem obfidelendo impedit, quominus munere suo aut fungi aut recte fungi possit, integra tamen & illaesa manente illa parte; haec *J. Gerhards* sententia est, qui *Harm. Evang. T. 1. p. 596.* Probo itaque, inquit, illorum sententiam qui existimant, organa visus, & dispositionem linguae, ut & organa auditus, sine omni naturali vitio, integra, sana & illaesa in hoc homine fuisse. Et daemionium illud ideo vocari mutum, quod sua obfessione effecisset illum miserrimum hominem mutum surdum & coecum, cum quidem in organis horum sensuum nihil vel esset vel appareret vitii. Quo minus tamen in hanc sententiam concedam, obstant sequentia 1. Daemoniaci diserte muti, furdi & coeci vocantur *Matth. XII. 22. Marc. IX. 25. Luc. XI. 14.* neque causa ulla idonea afferri potest, cur non simpliciter vere mutos, furdos & coecos intelligamus, h. e. quorum organis aliquod vitium inhaeserit; alii vero daemoniaci ita describuntur *Matth. VIII. XVII. & parall.* ut manifesta maniae aut epilepsiae signa atque Symptomata in illis nemo non agnoscere possit. 2. Dicuntur a Christo sanati fuisse *Matth. XV. 28. XVII. 16. Luc. IX. 42. VIII. 2.* qui autem vere sanatur, illum prius vere in morbo fuisse necesse est. Alius daemoniacus dicitur post curationem sanae mentis fuisse *Marc. V. 15. Luc. VIII. 35.* Unde jure colligitur, prius illum infania, quae morbus est, laborasse. 3. Daemoniaci solent aegrotis jungi, iisque annumerari, non h. l. solum, verum etiam *Luc. XIII. 32. Jo. X. 20. 21. Matth. VIII. 16. X. 1. 8. Marc. I. 34. III. 15. VI. 13. XVI. 17. 18. Luc. IV. 40. 41. IX. 1. VII. 21. VIII. 2. Act. VIII. 7.* junguntur autem, quae sunt de genere eodem, ita ut phrasis altera per alteram sit interpretanda. 4. *Matth. XI. 5. Luc. VII. 22.* ubi plura aegrorum a Christo curatorum genera recensentur, nulla fit daemoniacorum mentio, qui nullo modo videntur praetermitti debuisse, si alterius plane generis fuissent. 5. *Fl. Josephus* & Medicorum libri, *Gittin. f. 67. 2.* testantur daemoniacis medicamenta ex radicibus, lapidibus, herbis composita data profuisse; intelligimus autem medicamento vitium corporis corrigi tollique: at quomodo in spiritum agant, aut ad praestigias pellen- das utiliter adhiberi possint, nemo intelliget. 6. Sententia, quam impugnamus, auget potentiam diaboli, potentiam vero Christi minuit; multo enim majus est & mirabilius, facere ut qui revera coecus non sit, caecus esse omnibus videatur, quam revera hominem excaecare: contra veram caecitatem aut surditatem sanare, majus est, quam eam, quae non nisi opinione caecitas aut surditas erat, curare. 7. *Bechoroth. VII. 5. Epilepticus*, in quem inciderit spiritus melancholiae. 1. *Sam. XVI. 14.* — 23. & interpretes. *Tobias III. 8. VI. 17. VIII. 3. Jos. A. VI. 8. 2.* τὸν Σάβλον δὲ περιήρχετο πάθη τῶν καὶ δαιμόνια πινυμὲς αὐτῷ καὶ τραγγάλας ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἰπνοῦν· εἰ δὲ τις εἴην ἐξ αὐτῶν δυνάμειος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κινύρῃ, τοῦτον ἐκίλευσαν ζητήσαντας, ὅπῃ ἂν αὐτῷ προσίοι τὰ δαιμόνια καὶ ταραττοί, ποιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ ψάλλειν καὶ τὸς ὕμνος ἐπιλέγειν — ἐλθόντος δὲ ἡσθη, ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν, ὅπῃ αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρός ἢ λίγων τιτὺς ὕμνους, καὶ ψάλλον ἐν τῇ κινύρῃ, καὶ ποιῶν αὐτοῦ γίνεσθαι τὸν Σάβλον. *Polyb. Exc. XXXI. de Antiocho.* ἐξέλιπε τὸν βίον

δαίμονήσας, ὡς ἔνιοι φασίν, sine dubio mortuus est ex morbo, non ex fascinatione. *Plur. Thef. p. 6. C.* ὅτε Μίνως πολλὰ κακὰ πολεμῶν ἐφράζετο τὴν ἀνθρώπων, καὶ τὸ δαιμόνιον ἔφειρε τὴν χάριν, ἀφορὰ τε γὰρ καὶ νῆος ἐπισκήψε πολλή, καὶ ἀνέδυσαν οἱ ποταμοὶ, καὶ τοῦ θεοῦ προσάξαντος ἰλασαμένοις τὸν Μίνω καὶ διαλλαγῆσι — τῶν κακῶν ἴσθαι πᾶσαν. *Jos. A. VI. 11. 2.* τοῦ πολεμῶν πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκλωβούμενον τὰ μὲν ἐξέβαλεν, ἐφίγη δὲ ἀπ' αὐτῶν τῇ ψυχῇ σε παρίσχειν *VIII. 2. 5.* de Salomone. παρίσχει δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμονίων τέχνην εἰς ἀφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῦ ἀνθρώπου. ἐπιδόας τε συντάξάμενος, αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπος ἐξορκίστειν κατέλειπεν, οἷς ἐνδόμυνα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελεύθιν ἐκδιόκναι καὶ αὕτη μέχρι εἶν παρ' ἡμῶν θεραπεία πλείον ἰσχύει. Ἰσόρησα γὰρ τινα ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, οὐσεπασίαν παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτῶ, καὶ χιλιάρχων, καὶ ἄλλων στρατιωτικῶν πλείους, τὸς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τέτων. Ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοῖστος ἦν. Προσφέρειν ταῖς ῥῖσι τοῦ δαιμονιοζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῆς σφραγίδος ῥίζαν, ἐξ ἧν ὑπέδειξε σολομών, ἐπὶ αἷμα ἐξέλακεν ὁ σφραγιζομένην διὰ τῶν μυκτῆρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πᾶσιν οὖν εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελεύθιν ἄρχει, σολομώντος τε μνημονεύοντος καὶ τὰς ἐκείνου, ὡς συνέθηκεν ἐκείνους, ἐπιλέγων. Βουλόμενος δὲ πείσαι καὶ παρασχεῖν τοῖς ἐτυγχάνουσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύον, ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ἡτοῦ ποτήριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδονιπτῶν καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξίόντι τὸ ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι, καὶ παρασχέειν ἐπιγινώσκοντα τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἀνθρώπον. γινόμενος δὲ τότε σαφὴς ὁ σολομώνος καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία. *de B. VII. 6. 3.* de Machaerunte τῆς φάραγγος δὲ τῆς κατὰ τὸν ἄρκτον περιεχούσης τὴν πόλιν Βαάρως ὀνομάζεται τις τόπος, οὗτε τε ῥίζαν ὁμωνύμως λεγομένην αὐτῷ — εἰς δὲ — διὰ μίαν ἰσχύον πισπύδας. τὰ γὰρ καλέμενα δαιμόνια, ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐν ἀνθρώπων πνεύματι, τοῖς ζῶσιν ἐνδόμυνα καὶ κτείνοντα τὴν βοηθείαν μὴ τυγχάνοντα, αὕτη ταχέως ἐξελάνει, καὶ παρσενεχθῆ μόνον τοῖς ἰοῦσι. *Tertulian. Apol. 22.* corporibus quidem & valetudines infligunt, & aliquos casus acerbos. *Augustin. de Gen. ad lit. XII. 17.* forte revera phreneticus erat, sed propter ista daemionium pati PUTABATUR. *Martin. Bucerus* in *Matth. IX.* Hic locus esset de Daemionum natura virtute & operibus differendi, si scripturae fusius atque luculentius de his tradidissent. Cum autem scriptura nihil non luculentissime & fusissime doceat, quod nos ut Deo gratos ita salvos reddere possit — necesse est exploratorem de Daemonibus cognicionem ad nostram salutem gloriamque Dei in nobis illustrandam nihil referre — Primum igitur monendi videmur, ne de his aut similibus locis curiosius pervestigemus, quando inde non apparet, quo meliores redamur. Etenim sic mihi videtur res habere — Existimo ergo, quicquid menti aut corpori accidit adversi, id esse immisionem per angelos malos, & ministerio immitti daemionum vel satanae. In vulgaribus autem morbis ac malis vulgaria item habere nomina: ea autem quae insolentiora sunt, & hominis naturam videntur excedere, ut infaniae morbi atraeque bilis agitationes, Daemonibus fere attribui, & daemonia vocari. — Lunaticum siquidem morbum daemionum appellatum in Matthaeo legitur infra XVII. Nam patrem lunatici ita dixisse domino narrat: Domine, miserere filii mei, quia lunaticus est, & mox memorat expulsus a puero daemionium. Quo satis significatur, morbi ejus daemionem fuisse auctorem, vere tamen fuisse juxta & lunaticum & daemoniacum. — Morbi igitur, quorum causae proximae patent, ab illis fere; aut

aut etiam locis, quae afficiunt, aut certe aliunde nomina accipiunt: quorum autem causae proximae non ita parent, & habent effectus paulo violentiores, ut Melancholiae maniaeve species, ii semper fere daemonibus adscribuntur, & laborantes illis Daemoniaci vocantur. Ii vero morbi, qui ad hos proxime accedunt, ut sacer comitialisve, fidealis aut lunaticus morbus, nunc a daemonibus nunc ab accidentibus vel causis appellationem accipiunt. vid. *Hammond.* in Matth. XVII. 15. Jo. VII. 20.

8. Si caecitas daemoniaci tantum ab impedimento externo a daemone objecto fuisset orta, potuisset idem daemon impedimento amoto caecis visum pro lubitu restituere. Hoc autem facere non potuit Jo. X. 21. Num daemonium potest oculos coecorum aperire?

Secundo loco quaeritur quanam fuerit ratio, cur homines, certo quodam morbo laborantes, daemoniaci & lunatici appellarentur. De lunaticis quidem non magna est disceptatio, satis enim convenit inter eruditos, ex vulgi opinione hoc nomen fuisse fortitos. *Chemnitius* in l. Videtur tamen, inquit, non incommodum esse, si ita distinguantur vocabula, ut daemoniaci sint, qui a diabolo correpti exagitantur, Lunatici vero sint, qui mente moti furore corripiuntur, cujus causa sit non obsessio Diaboli, sed perturbatio humorum in cerebro, qui pro ratione Lunae PUTANTUR plus vel minus moveri. At de Daemoniacis plurimi contendunt, hoc nomen illis ideo fuisse impositum, quod Diabolus ejus morbi vel mali, quo afficiebantur, causa esset vel proxima vel remota. Sententiam eorum, qui diabolum causam remotam morbi illius statuunt, ita exponit *Gerhardus* l. c. Illud quidam ita interpretantur, quia in principio creationis natura humana a Deo non est ita formata, ut esset caeca, muta, furda, sed per peccatum hae & aliae depravationes a Diabolo in naturam humanam iusto Dei judicio invecitae sunt: ideo evangelistas ita loqui, ut ostendant esse morsus diaboli. Et mortem quidem morbosque ex peccato Adami & deceptione diaboli in genus humanum profluxisse nemo negat: id vero nondum explicat, cur certi quidam morbi potius quam alii omnes ad diabolum referantur. Alii ergo diabolum morborum, quibus Daemoniaci laborabant, causam proximam fecerunt, dixeruntque illum corporibus humanis unum aut plures angelos malos immisisse, qui anima quasi sede deturbata & vinculis constricta, tum motus omnes & singulos linguae, manuum pedumque, qui voluntarii esse solent, imperaverint, aut cohibuerint, tum etiam alios motus nervorum convulsione civerint. Haec vero sententia multis magnisque difficultatibus premitur. 1. quia nec probatur, nec probari potest. Scriptura daemoniorum numero multitudinis facit mentionem, de diabolo, qui unus est, in daemoniacorum historia ne verbum quidem. Neque usquam dicitur, diabolum corpora daemoniacorum in potestate habere, & possidere, quod juniorum Interpretum vocabulum est. Denique non satis videntur sibi constare, dum contendunt diabolum non posse dici ejici aut expelli nisi prius corpora hominum possedisset atque habitasset, alibi vero Judam proditorem, in quem diabolus intrasse legitur, a Diabolo possessum fuisse, cum indignatione rejiciunt. *Calvinus* in Jo. XIII. 27. Nimis vero infulse delirant, qui diabolum fingunt essentialiter, ut loquuntur, Judam intrasse. & in *Luc.* XXII. 3. porro quaerere, an substantialiter satanas in Judam

intraverit, frivola speculatio est. Preces Judaeorum initio hebdomadis apud *Buxtorf.* Synagog p. 343. Ego adjuro te Ptoleach, princeps oblivionis, ut auferas a me cor obesum & stolidum, illudque abjicias in montes altos in nomine sancto Ariman, Anafiel & Pashiel. 2. Dixi hanc sententiam probari non posse: unde enim probaretur? an ex confessione ipsorum daemoniacorum? *Matth.* VIII. istud vero ipsum medici inter signa insaniae ponunt, *P. Aegineta* III. 14. de melancholia & insaniam. *Τινες δὲ καὶ δοκοῦσιν ὑπὸ τῶν μειζόνων ἐφορᾶσθαι [ἐφορᾶσθαι] δυνάμειν καὶ προλέγειν τὰ ἐσόμενα, καθάπερ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ, οὓς καὶ ἐνθεασιακοὺς ὀνομάζουσιν. Sext. Empiric. Ὑποτ. I. 14. οἱ μὲν φρονιτίζοντες καὶ θεωρούμενοι δαιμόνων ἀκχεῖν δοκῶσιν, ἡμεῖς δὲ οὐ.* testimonium certe hominis & σωφρονέντος non est magni ponderis. An attentus spectator ex circumstantiis & signis id potuit conjicere? Nec hoc dici potest, cum idem effectus ex causis diversissimis oriat; potest quis v. gr. caecus fieri intemperantia, vulnere accepto, aëris inclementia, potest etiam luminibus orbari a Deo aut a malogenio; & qui excaecatur a diabolo, non magis aut minus caecus est, neque aut facilius aut difficilior sanabitur eo, cujus caecitas a causis naturalibus orta est: quomodo ergo vel curiosissimus spectator veram sed latentem mali causam ita indagabit, ut caecitatem a diabolo ortam ab omni alia, citra periculum erroris, certo dignoscatur? Si hodie tales homines videremus, illos simpliciter mutos, surdos, caecos, epilepticos, furiosos vocaremus, neque de diabolo omnino cogitaremus. An Christus e coelo descendit, ut nobis hoc arcanum diceret? Atqui nihil nostra intererat hoc scire, quod nec ad salutem aeternam, neque ad hujus vitae felicitatem quicquam faceret. Qui autem haec temere & sine probatione credit, quo jure condemnabit furem aut latronem habentem excusationem, se neque scientem neque volentem factum esse quicquam, sed diabolum callidis artibus corpus suum in valuisse, atque membrorum ministerio abusum fuisse? quod summam confusionem pareret, omnemque testimoniorum certitudinem ipsamque sensuum evidentiam eluderet.

3. non immerito etiam quaeritur ab illis, qui diabolo haec adscribunt, qui factum ut eo praecipue tempore, quo Christus apparuit, Diabolus tantam in hominum corpora haberet potestatem, quantum nec hodie exercet, nec ab eo tempore ullibi exercuisse fide dignis testibus demonstratur? Quod enim quidam respondent, Dei permisso id tunc contigisse, ut Christus eo ampliorem sanandi haberet occasionem atque materiam; vix serio & considerate dictum videtur. Novimus quidem Agyrtas solere veneni poculum bibere, aut gladio se vulnerare, ut theriacae suae praestantiam, efficaciam atque usum in sanando, praesenti documento probent: Si vero aliis poculum propinare aut alium gladio vulnerare vellent, jure omnes detrectarent, & tum malo tum remedio carere mallet. Neutrum autem horum sapiens & bonus medicus unquam faciet. *Seneca* de Benef. VI. 26. nequitia est, ut extrahas, mergere, evertere, ut suscites: ut emittas, includere. Non vulneres me malo quam sanes.

4. Totum istud de malo angelo imo de maiorum angelorum collegio sedem animae in corpore humano occupante ejusque munere surgente, tam est a verisimilitudine alienum, ut periculum sit, ne, qui haec valde urgent, & sese aliis deridendos praebeant, & totam doctrinam Christi suspectam red-

reddant. Hoc, ni fallor, voluit *Beza*, quando ad *Lucas* VIII. 31. Videndum est, inquit, ut in istis sobrie sapiamus ex Dei verbo, ne pro Dei veritate aniles fabulas substituamus, quales multas Gregorius ille in suis Dialogis commemoravit. *Lucian*. Philopseud. 16. Πάντες ἴσασιν τὸν σύγρον, τὸν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἐπὶ τέττων σοφιστὴν, ὅσας παραλαβὼν καταπίπτοντας πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ οφθαλμῶν διασπρέφοντας, καὶ ἄρρῳ πιμπλόμενους τὸ σῶμα, ὁμῶς ἀνίστησι καὶ ἀποπέμπει ἀρτίως ἐπὶ μισθῷ μεγάλῳ ἀπαλλάξας τῶν δεινῶν. Ἐπειδὴν γὰρ ἐπιστῇ κειμένοις, καὶ ἔρηται, ὅθεν ἐσεληνώσασιν εἰς τὸ σῶμα, ὁ μὲν νοστῶν αὐτὸς σιωπᾷ, ὁ δαίμων δὲ ἀποκρίνεται ἐλληνίζων ἢ βαρβαρίζων ἢ ὅθεν ἂν αὐτὸς ᾔσῳπας τε καὶ ὅθεν ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ ὄρκος ἐπάγων, εἰ δὲ μὴ πεισθῇ, καὶ ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα. Ἐγὼ γὰρ καὶ εἶδον ἐξίόντα μέλαρα καὶ καπνὸν δὴ τὴν χροῖαν. *Vetres* quidem qui ex doctrina metempsychoseos unam animam duo corpora alternis vicibus animare, & modo Castorem modo Pollucem agere credebant, etiam δαιμόνια animas humanas esse existimant; Locum Josephi de B. supra vidimus: idem statuit *Justin*. M. Apol. II. οἱ ψυχραῖς ἀποθανόντων λαμβανόμενοι καὶ ριπτόμενοι ἄνθρωποι, ὅς δαιμονολήττες καὶ μαυνομένους καλεῖται. *Eurip*. *Alcest* 1140. δαιμόνων τῷ κυρίῳ σχολ. τῷ τῶν νεκρῶν κυρίῳ. φασί γὰρ τοὺς νεκροὺς δαίμονας. Hodie vero explofa animarum in alia corpora migratione supponunt, quod multo est incredibilius, nimirum Spiritus malos cum corporibus humanis ita apte conjungi, ut pro lubitu linguae, manibus &c. non secus ac anima humana imperare possint.

5. qui haec diabolo ejusque ministris malis spiritibus adscribunt, de potentia ejus magnifice quidem sentiunt, at de calliditate ejus non cogitasse videntur: videbantur convulsiones membrorum, audiebantur sermones inepti, quales furioforum esse solent; quis dolus latens aut quod consilium callidum in his deprehendi possit, fateor me ignorare. Porro cum dicunt, diabolus homini perpetuum custodem ex satellitibus apposuisse, qui oculos illius comprimeret, contineretque ne videre possent, imo cum statuunt, illum toti legioni militum suorum hominem unum custodiendum tradidisse, adeoque eadem catena & hominem & legionem suam constrinxisse, quae hoc unum ageret, quid stultius facere poterat? annon unus custos poterat sufficere? imo annon poterat momento citius vel cerebrum vel oculum hominis laedere, unde, etiam abeunte malo spiritu, & morbus & morbi symptomata omnia nascerentur? annon interim satellites suos ad alia negotia, ad regni sui fines ampliandos & tuendos, utiliter adhibere poterat? Quid ergo hic desident, — ceu caetera nusquam *Bella* forent, nulli tota morerentur in urbe? 6. Maximum vero momentum ad rem affert, quod medici magno consensu & una quasi voce non solum daemoniacos aegrotis annumerant, illisque remedia praescribunt, verum etiam diserte dicunt morbum non a spiritu quodam aut daemone fuisse immisum, & hanc appellationem non rei veritati, verum opinioni vulgi originem debere. *Princes* Medicorum *Hippocrates* περὶ τῆς ἱερῆς νόσου prolixo de eo disserit. Ἔμοι δὲ δοκεῖσιν οἱ πρῶτοι τῷ τὸ εἶσῆμα ἀφαιρώσαντες τοιοῦτος εἶναι ἄνθρωποι, οἷος καὶ νῦν εἰς μύθοι καὶ ἀγύρται, καὶ ἀλάζονες, ὁκοσοὶ δὲ προσποιοῦνται σφόδρα θεοσεβεῖς εἶναι, καὶ πλείον τι εἶδέναι. οὔτοι τούτων παραμυχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμυχανῆς τὸ μὴ ἰσχύειν ὅτι προσεγύγκαντες ἀφελήσασιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ὡσιν οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱεροὶ νόμισαν τούτῳ τῷ πάθος εἶναι,

καὶ λόγους ἐπιλιζάντες ἐπιτηδεύει τὴν ἡσὶν κατεστῆσαντο εἰς τὸ ἀσφαλὲς σφισιν ἰατροῖσιν, καθαρμούς προσφέροντες καὶ ἐπαισίδας, λούτρων τε ἀπέχουσαι κλειύοντες, καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδεύων ἀνθρώποισι νοσέειν ἐσθλόν. — Ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θεοῦ ἕνεκεν προσθίεσι, ὡς πλείον τι εἰδότες, καὶ ἄλλας προφάσεις προλόντες, ὅπως, εἰ μὲν ὑγιὲς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δόξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης· εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθίσταντο αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι, καὶ ἔχουσι πρῶφασιν, ὡς οὐκ αἰτίος εἶσιν αὐτοί, ἀλλ' οἱ θεοὶ, οὔτε γὰρ φαγνὴν ἔτε πιπνὶ ἔδωκαν φάρμακον οὐδέν. *Galen*. de praenot. I. ἐν δὲ τῷ περὶ ἱερῆς νόσου καὶ πλείων γέγραπται πρὸς ἔλεγχον τῶν διομένων ὑπὸ θεῶν γίνεσθαι τὰ νοσήματα. μήτ' ἂν διόμειβα τὴν ἐπιληψίαν θεῶν ἐναντίονηται. *Aret*. *Cappad*. de Morb. Chron. I. 4. περὶ ἐπιληψίας — ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἡ συμφορὰ. ΔΟΚΕΙ γὰρ τοῖς εἰς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνεσθαι ἡ νόσος, τῆκεν ἱερὴν ΚΙΚΛΗΣΚΟΥΣΙ τὴν πάθην, ἅταρ καὶ δι' ἄλλας προφάσεις, ἡ μέγιστος τῷ κακοῦ, ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα, ἡ ἡσίοις ἐκ ἀνθρωπίνης ἀλλὰ θεῖης, ἡ δαίμονος δόξης εἰς τὸν ἀνθρώπων εἰσὸς, ἡ ξυμπάντων ὁμοῦ, τήνδε ἐκίκλησκον ἱερὴν. *Alex*. *Trallian* I. 15. de morbo comitali. Ἐκάλεσαν δὲ αὐτὸ τῷ τινος καὶ ἱερὰν νόσον, διὰ τὸ ἱερὸν καὶ τίμιον εἶναι τὸν ἐγκέφαλον· ἄλλοι δὲ ἱρακλείαν νόσον, διὰ τὸ ἰσχυρὸν καὶ δυσμετάθετον τῆς νόσου. καὶ ἄλλοι ἄλλως ἀνόμασαν, ἀλλ' οὐδ' ἂν γράφειν ἅπαντα, ἐκεῖνα δὲ μᾶλλον ὅσα ἀρριόττει ταῦτα γὰρ μᾶλλον εἶδέναι δεῖ καὶ σπουδάζειν. & Σεληνιακὸς ἂν ἔπισε. *Aurelian*. de Morb. Chron. I. 4. Epilepsia — appellatur etiam passio — Sacra, five quod divinitus putetur immissa &c. & 3. de incubo, est autem supradicta passio epilepsiae tentatio. Nam quod neque Deus, neque femideus neque Cupido sit, plenissime Soranus explicavit. Ista igitur passione possessos &c. *Philostorgius* VIII. 10. Θεώσασθαι δὲ τὸν Ποσειδῶνιος ἐν ἱατρικῇ διατρέποντα, λέγειν δ' αὐτὸν ὁμῶς ἐκ ὁρώς, οὐχὶ δαιμονίαν ἐπιτίθεσθαι τὸς ἀνθρώπους ἐκβαρύνουσαι, ὑγρῶν δὲ τιμῶν κακοχυμῶν τὸ πάθος ἐργάζεσθαι. μὴδὲ γὰρ εἶναι τὸ παρὰ πᾶν ἰσχυρὸν δαιμόνων ἀνθρώπων φύσιν ἐπηρεάζουσαν. *Aetian*. I. 35 de melancholicis affectibus. — Τὸ δὲ τῶν ἐνθουσιαστικῶν μελαγχολίας ἂν τις βεβῆ εἶδος· οἶδε γὰρ δοκοῦσιν ὑπὸ μείζονος τινος ἐφορᾶσθαι καθάρμους, καὶ προλέγειν οἷον πειράωνται τὰ ἐσθλῶν, καθάρμους εἰ τινὲς ἐνδεύζοντες. *Dis Chryf*. XXIII. p. 273. C. ὅπως δὲ χρὴ δαιμόνιον τι πονηρὸν ἡγείσθαι καὶ ἄδικον καὶ ἀνόητον, οὐκ ἔχω εἰπεῖν — ἀλλ' ἐγὼ νῦν οὐ κατὰ τὴν ἐμᾶντ' δόξαν διηλέγημαι τὰ πολλὰ — ἀλλὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. & XXV. περὶ τῶ δαιμόνος — τὸ κρατοῦν ἐκάτω. *Serenus Samonicus* c. 57. de Comitiali morbo. Est subiti species morbi, cui nomen ab illo est, quod fieri nobis suffragia justa recusat, saepe etenim membrum atro languore caducis Consilium populi labes horrenda diremit. Ipse Deus memorat dubiae per tempora *Lunae* conceptum, talis quem saepe ruina profudit. Prodest cum veteri Baccho fel vulturis ampli &c. *Plin*. H. N. II. 5. inferis quoque in genera descriptis, morbisque, & multis etiam pestibus, dum esse placatas trepido metu cupimus. Ideoque etiam publice Febris fanum in palatio dicatum est. *Apulej*. de Virtut. Herbar 10. de Artemisia. Fugat & daemonia in domo posita. & 19. 6. Si infans contristatus fuerit, herba Aristolochia suffumigabis infantem: hilarem facit, & convalescit infans fugato daemonio. *Aristot*. de Mirab. Auscult. Extrem. ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γυνᾶσθαι λίθον φασὶ κύμαρ παρόμοιον, ὃν ἂν κύνης ἰδῶσιν ἐχ' ὕλακτῶσι, συντελεῖ δὲ καὶ τοῖς δαίμονι τινι γενομένοις κατόχοις [Thraffyll. & Plut. ποιεῖ δὲ ἕρσις πρὸς τὰς δαιμονιζομένους] ἅμα γὰρ τῷ προσθῆναι ταῖς ρίσιν ἀπείχεται [Thra.

[Thra. ἐξέρχεται] τὸ δαιμόνιον & ex eo Thrayfyllus Ægyptiacus ap. Stobaeum XCVIII. & Plut. de fluviis p. 3. Strabo V. p. 346. Α. φερνία πόλις ἐστίν, ἐρμάνμος ἐπιχωρία τινι δαίμονι τιμωμένη σφόδρα ὑπὸ τῶν περιέκταν, ἧς τέμνος ἐστίν ἐν τῷ τόπῳ θαυμαστὴν ἱεροποιῶν ἔχον, γυμνοῖς γὰρ ποσὶν διεξίσαι ἀνθρακίαν καὶ σποδιὰν μεγάλην οἱ κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθείς. Dionys. Halk. de Demosth. 22. τῶν τὰ κορυβαντικά τελούμενων, εἴτε ὁσμάς ἐκείνοιγε εἴτε ἡχοῖς εἴτε τῶν δαιμόνων πνεύματι αὐτῶ κινούμενοι, τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ἐκείνοι λαμβάνουσι φαντασίας. Martian. Capella in nuptiis Philol. Xenocrates Organicis modulis lympbaricos liberabat, Thaleatem Cretensem compertum est citharae suavitatem morbos ac pestilentiam fugasse. Nos phreneticos legimus ab Asclepiade vel fidicularum vel tibiarum cantu adhibito sanatos. L. XXI. 1. 43. D. Si adeo nullius sit pretii, ut ne expediat quidem tale mancipium domino habere, velut si furiosum aut lunaticum sit. Diofcorides 1013. τὴν φάρμκον, ἣν τις ἀρχὴν λευκοσελήνης, καὶ βασιλέως, ἀφελεί πρὸς φάρμακα, καὶ πρὸς ἀνθρώπους φαύλους — καὶ πρὸς πόνον κεφαλῆς, καὶ δαίμονας, καὶ ἐκπομπὰς & 1020. τὴν βεφθαλμον σελήνης αὐξάνουσης λαμβάνειν δεῖ, ποιεῖ δὲ πρὸς φόβος καὶ δαίμονας, καὶ βασιλοῦσας καὶ φάρμακα κατὰ ταῦτα προσέφεσσα. & 1015. 1021. Plotin. Ennead. II. 9. 14. ὑποσημάμενος τὰς νόσους δαίμονας, καὶ ταῦτα ἐξαίρειν λόγῳ φάσκοντες δύνασθαι καὶ ἀπαγγέλλοντες, σιμνότεροι μὲν ἂν εἶναι δοξέειν παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἱ τὰς παρὰ τοῖς Μάγοις δυνάμεις θαυμάζουσι, τὸς μὲντοι εὐφρονέντας ἐκ ἂν πείθων, ὡς ἐχ' αἰνέσοι τὰς αἰτίας ἔχουσιν, ἡ καμάτοις, ἡ πλησμοναῖς ἡ ἐνδομίας, ἡ σήψεισι, καὶ ὅλως μεταβολαῖς ἡ ἔξωθεν τὴν ἀρχὴν ἡ ἐνδοθεν λαβόμεναι, δηλῶσι δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι αὐτῶν, γαστρός γὰρ ρύσεως, καὶ φαρμάκων δοθέντος διεχώρησε κάτω εἰς τὸ ἔξω τὸ νόσημα, καὶ αἵματος ἀφηρημένου. καὶ ἔνδοιαι δὲ ἰάσατο, ἡ πεινήσαντος τοῦ δαιμονίου καὶ τῶ φαρμάκων ποιήσαντος τέκνειν, πότε δὲ ἀδράως ἐξεληθέντος ἡ μένοντος, πῶς ἔδον ἔτος ἢ νοσεῖ ἔτι; εἰ δὲ ἐξεληλύθε, διατί; τί γὰρ αὐτὸ πέπονθεν, ἢ ὅτι ἐτρέφετο ὑπὸ τῆς νόσου; ἢ ἄρα ἡ νόσος ἑτέρα ἔσται τῇ δαίμονος. ἔπειτα, εἰ οὐδὲν ὄντος αἰτίας εἴσοισι, δια τί οὐκ αἰε νοσεῖ; εἰ δὲ γενομένου αἰτίας, τί δὲ τῇ δαίμονος πρὸς τὸ νοσεῖν; τὸ γὰρ αἰτίον τὸν πυρετὸν αὐταρκὴς ἐστὶν ἐργάσασθαι, γελοῖον δὲ αἶμα τὸ αἰτίον γενέσθαι, καὶ εὐθέως ὥσπερ παρυσποσθῆναι τῷ αἰτίῳ τὸ δαιμόνιον αἰτίον δὲ. Fatetur Origenes Medicos a sua sententia recedere. in Math. XVII. 15. ἱατροὶ μὲν ἐν φυσιολογείῳσαν, αἵτε μὴτε ἀκάθαρτοι πνεῦμα εἶναι νομίζοντες κατὰ τὸν τόπον, ἀλλὰ σαματικὸν σύμπωμα — ἡμεῖς δὲ &c. & Pfellus de Operat. Daemon. ἀλλ', ὦ Μάρκε, εἶπον, ἑτέρ' ἅττα πείθουσιν ἡμᾶς φρονεῖν ἱατρῶν παίδες, οὐ δαιμόνων ἔκγονα τὰ πάθη ταῦτα λέγοντες εἶναι. Nec tamen facile nobis persuadebunt, ut de morbi natura potius credamus Origeni Philosopho Platónico, quam omnibus medicis: aut ut putemus Lucam Evangelistam, qui Medicus fuit Col. IV. 14., non cum medicis consensisse, licet cum vulgo fuerit locutus. Uti enim Joannes I. Ep. IV. 1. πνεύματα vocat, non eos qui spiritu afflabantur, sed qui afflari dicebantur: ita & hic daemonia possunt vocari ex opinione & fermone vulgi. 1. Chron. X. 13. 2. Chron. XXXIII. 6. 7. Ultimo loco observamus, Judaeorum Christianorumque doctissimos ita passim de Daemonicis fuisse locutos, ut nullam Diaboli in illis ἐνέργειαν agnoscerent; quod hodie tamen paulo tectius atque cautius, ne supersticiosiores aut potentiores offendantur, fieri solet. Barva Mezia f. 107. 2. Tradunt Magistri: tredecim res dicuntur de jenaculo matutino, liberat a calore & frigore, ab

incommodis, a daemonibus מן המזיקין. Maimonides in Sabbat. II. 5. Spiritum malum vocant omnes species morborum, qui vocantur Melancholia. Nam est species ex morbis dictis, quae facit, ut aegrotus fugiat, & abalienetur a natura humana in meliori statu constituta, quando videt lumen, aut quando in conversationem hominum incidit: contra delectetur ipse, & acquiescat anima ipsius, in tenebris & in solitudine, tempore paroxysmi. Et haec res deprehenditur multum in viris egregiis. & in Erubin. III. 4. Spiritum malignum vocant omne damnum, quod non venit a manu hominis, sed alia, quaecunque illi fuerit causa. in Gittin. VII. 1. quem cepit Cardiacus. Bartenora: animus perturbatur ob malum spiritum, qui praedominatur in eo, qui bibit vinum novum. At Maimon. est infirmitas, quae procedit ex recessu cerebri, unde perturbatur mens. Sanhedrin f. 65. 2. Deut. XVIII. 11. Hic est qui jejunium sibi indicit, abique & pernoctat in monumento, ut descendat super eum Spiritus immundus. Cum R. Akiba ad hunc locum pervenisset, flevit: quid? qui jejunium sibi indicit ut descendat super eum Spiritus immundus, quanto magis qui jejunium sibi indicit ut descendat super eum Spiritus purus? Pirke Eliezer 13. cuinam haec res est similis? Homini in quo est spiritus malus, & opera quae facit omnia ex ejus sententia facit, & omnia verba quae loquitur ex ejus sententia loquitur, annon ipse non facit nisi ex sententia Spiritus mali qui est in eo? ita serpens omnia opera quae fecit & omnia verba quae locutus est, non dixit nec fecit nisi ex sententia Samaelis. R. Salomo in Exod. XXIX. 24. agitatio cohibebat spiritus malos. in Lev. XXIII. 11. agitatio antrorum & retrorsum ad cohibendos malignos Spiritus, sursum vero ac deorsum ad umbras prohibendas. Cyrill. Glaphyr. p. 381. ad Jo. VIII. 48. δαιμονιότητας ἐκάλουν τὰς ἐιδωλολάτρας. Theodoret. in Ps. XCI. 6. δαιμόνιον δὲ μεσημεριανόν κατὰ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς τέθεικε δόξαν. Caesarius Quaest. CXII. εἰ μὴδὲν ἐκ τῶν ἁσρων εὐεργετῆνται ἡ ἀδικῆνται οἱ ἄνθρωποι, πῶς τὸ Ἐυαγγέλιον σεληνιαζόμενους λέγει τοὺς ἐπιληπτικούς ἀφρῆντας καὶ ῥησσομένους; ἀποκρ. Σεληνιαζόμενους φησὶ κατὰ τὴν πρόχειρον τῶν πολλῶν ὀνόμασιν, μὴ χωρῆντων ἀκῆσαι τὸ ὑψηλότερον. Agobardus Epist. ad Bartholomaeum. Ita ut caderent quidam more Epilepticorum, vel eorum, quos Daemoniacos vulgus putat vel nominat. Gariopontus l. 1. 6. ap. Cangium in Glossario. Epilepsiae genera duo sunt, unum est, in quo subito cadunt nescientes, & contractionem manuum pedumque patiuntur, & cervicis tremorem. Aliud in quo spumant & stertunt, nec contrahuntur membra, cum ceciderint, quos vulgus daemoniacos dicit & c. 7. qui cum tremore totius corporis tenentur, a Daemoniis teneri dicuntur. Can. Apost. LXXIX. εἰαν τις δαίμονα ἔχῃ κληρικός μὴ γενέσθω. Balsamon: ὁ δαιμονιοζόμενος ἐξέρχεται λογισμῶ καὶ διαβόλαις. Paulo post ipsum vocat μανιόμενον, & distinguit μανίαν ἐκ διαλείμματος aut διηνεκῶς. Παῦλος Διατάξεις MS. Voff. εἰ τις δαίμονα ἔχῃ, διδασκέσθω μὲν τὴν ἐυσέβειαν, μὴ προσδεχέσθω δὲ εἰς κοινανίαν, πρὶν ἂν καθαρισθῇ. Εἰ δὲ θάνατος κατεπίγει, προσδεχέσθω. Theophylact. in l. σεληνιαζόμενους δὲ λέγει τὰς δαιμονιότητας. Hieron. in Gal. III. 1. Quod autem sequitur: quis vos fascinavit, digne Paulo, qui, etsi imperitus est fermone, non tamen scientia, debemus exponere: non quo scierit, esse fascinum, qui vulgo putatur

καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

1 Ἰδὼν

καὶ παραλυτικὸς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸς] — 64.
25. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ Evang. 9. 10. 17.

ἐθεράπευσεν αὐτὸς] πάντας ἐθεράπευσεν D.
καὶ Ἰουδαίας] — Colb. a prima manu.

nocere, sed usus sermone sit triviali, & ut in caeteris ita & in hoc quoque loco verbum quotidianae fermocinationis assumferit. — Dicitur fascinus proprie infantibus nocere & aetati parvulae, & his qui necdum firmo vestigio figant gradum. Unde & quidam e gentilibus: Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Hoc utrum verum nec ne sit, Deus viderit. — Nunc illud in causa est, quod ex opinione vulgi fumentum putamus exemplum. — Quod si aliquis contradicit, exponat quomodo de communi opinione sit fumentum, vallis Titanorum in Regum libris, Syrenae & onocentauri in Esaja: Arcturus, & Plejades in Job, & caetera his similia, quae utique vocabula gentilium fabularum & causae et origines habent. *Castalio* δαιμονιζομένους vertit *furiosos*. *Mabillon*. ad Gregor. Turonens. incursum daemonii meridiani esse subitam quandam & apertam mali violenti incurfionem, qua quis sensuum mentisque facultate privatur. Sic dictum quod a daemone imprimi *crederetur*. *Eusebath*. in II. α. 65. 48. τῇ δ' αὐτῇ ἀρετιμίδι, ταυτὸν δ' εἰπεῖν ἐκάτη, καὶ μανίδα θέσθαι φασίν, διὰ τὸ δοκεῖν μανιῶν αἰτίαν εἶναι τισιν, ὡς οἶον εἰπεῖν τοῖς σεληνιαζομένοις. *Jos. Medus* de Daemoniacis Differt. VI. in Jo. X. 20. C. *Vitrina* in Apoc. XVIII. 2. estque illa popularis opinio, antiquis jam populis recepta, in vastis desertisque locis habitare daemones. *Matth*. XII. 43. — a qua populari sententia, ut saepe alias fit, desumi potuit locutio, qua id solummodo intendit Spiritus S., ut plenariam & praecisam doceat vastationem illis esse inferendam locis. H. *Hammond*. in *Psal*. LVIII. 4. Habemus hic apertum testimonium de consuetudine incantandi serpentes — qui aurem obturare dicuntur. Potuit autem *Psaltes* hoc exemplo uti, sive exacte id verum sit sive non, ut rei vulgo creditae compararet obstinationem hominis impii. L. *Bos* in Jo. VII. 20. κακοδαιμονῶν est apud Aristophan. in *Pluto* Act. II. Scen. 4. ubi *Blephisidemum* ter separatis vicibus infectatur *Chremistus* dicens: οὐχ' ὕγιαίνεν μοι δοκεῖς. μελαγχολᾷς. κακοδαιμονῶς. Ex quo loco cernere licet, tria illa infaniam innuere, ad postremum hoc κακοδαιμονῶν gravissimam infaniae speciem, extremam sc. dementia, furorem vehementissimum, cujus auctor *credebatur* esse κακοδαίμων. Idem Comicus paullo post conjungit μανίαν & κακοδαιμονίαν Act. II. Sc. V. Τίς ἂν ἐχ' ἡγοῖτ' πᾶσι μανίαν, κακοδαιμονίαν δ' ἔτι μᾶλλον; Similiter *Iso*crates jungit Orat. *Aeop*. p. 305. μὴδ' ἀγαπᾷν, εἰ κακοδαιμονισάντων καὶ μανέντων ἀνδράπων νομιμώτερος γιγνώσκωμεν. Habet tamen δαιμονίζεσθαι *Plut*. *Symp*. Q. VII. 5. in fine. ὥσπερ γὰρ οἱ μᾶγος τὰς δαιμονιζομένους κελύσσει τὰ ἐφέσια γράμματα πρὸς αὐτὸς καταλέγειν καὶ ὀνομάζειν. *Cel. J. Alberti* ad *Matth*. XI. 18. Optime *Castellio*: & eum dicunt esse furiosum. Id saepe notant phrasae δαιμονίου, δαιμονίζεσθαι, δαιμονῶν, & κακοδαιμονῶν vid. *Cl. Bos*. ad Jo. VII. 20. *Sophocl*. *Ajac*. vers. 244. Κακὰ δυνάξαν ῥήμαθ', ἃ δαίμων κεδεῖς ἀνδρῶν ἐδιδάξεν *Schol*. δαίμονα δὲ φησὶ τὴν μανίαν. Jo. X. 30. haec duo junguntur δαιμόνιον ἔχει & μανίεται. *Benjamin* & *Jacobus Daillon* fratres V. D. M. existimarunt, daemones, de quibus

bus in Evangeliiis sermo est, nonnisi aegrotos fuisse, H. *Morus* Opp. *Theol*. p. 134. Furiosi, lunatici, epileptici, omnesque omnino homines extraordinaria aliqua Melancholiae intemperie laborantes, censentur a Judaeis & vocabantur Daemoniaci, populo aequo prono existente ad adscribendum naturales morbos Diabolo, quam Medici sunt ad adscribendum intemperies vexationesque diabolicas naturae. M. *Borrhaus* in t. *Reg*. XXVIII. Quod de Samuele evocato mentio hic fit, sacra narratio indicat, id accipiendum esse de opinione Sauli & maleficae, qui putarint Samuelem evocatum, a daemone ludificati: non de sententia Dei, qui indicet vere Samuelem ex inferis revocatum. F. *Battierius* & T. *Gernlerus* in Annot. Germanicis. 1. *Sam*. XVI. 14. 23. XVII. 55. XXVIII. 12. *Matth*. XI. 18. Jo. VII. 20. H. *Zanchius* in Epist. ad *Coloss*. I. 16. Crediderim Apostolos per concessionem potius has voces, quibus Hebraei varios gradus inter Angelos significabant, posuisse, quam quod certo noverint, rem ita se habere. *Infantius* & *Beaufobre* Annot. in N. T. Gallic. *Matth*. XII. 45. XI. 18. IV. 24. Act. XVI. 16. fatentur, inter sanatos a Christo daemones etiam fuisse, quorum morbus causas naturales habuerit, licet Judaei ex praedicata opinione ad Diabolum autorem retulerint. *Calvin*. in *Psal*. XXIV. 2. Non disputat philosophice David de terrae situ, ubi dicit, super maria fundatam, sed populariter loquens ad rudium captum se accommodat. *Hieron*. in l. non vere lunaticos, sed qui putabantur lunatici ob daemonum fallaciam, qui, observantes lunaria tempora, creaturam infamare cupiebant, ut in creatorem blasphemiae redundarent. Denique nostram de Daemoniacis sententiam video probari *Cl. Viro Richardo Mead* libello nuperrime edito, cui titulum facit *Medica Sarras, de morbis insignioribus, qui in bibliis memorantur*. Capite IX. & in Praefat.

παραλυτικὸς] *Areteus*. *Capp*. de Morb. Chron. I. 7. ἀποπληξίη, παραπληξίη, πάρεσις, παράλυσις, ἄπαυτα τῷ γένει ταυτά. ἢ γὰρ κινήσιος ἢ ἀφῆς ἢ ἀμφοῖν ἐστὶ ἐκλειψίς, κότε δὲ γνώμης, κότε δὲ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως. ἀλλ' ἀποπληξίη μὲν ὅλα τῇ σκηνέος καὶ τῆς αἰσθήσεως τε καὶ γνώμης καὶ κινήσεως ἐστὶ παράλυσις — παραπληξίη δὲ πάρεσις μὲν ἀφῆς καὶ κινήσεως, ἀλλὰ μέρους, ἢ χειρὸς ἢ σκέλεος. παράλυσις δὲ ὡς ἐπίπαν, κινήσεως μῦνον, ἐνεργείας τε πάρεσις. *Plaut*. . . sideratus est, moveri non potest. *Scribonius Largus*. Facit ad tremulos & sideratione tentatos utralibet, una enim ex contractione, altera cum remissione nervorum conspiciuntur; παράλυσιν hoc utrumque vitium vocant.

25. ὄχλοι] ὄχλος — ὁ συνετραμμένος λαὸς *Ezra*. M. *Δεκαπόλεως*] *Jos*. *Vit*. 65. σὺ δὲ καὶ πάντες τιβεριεῖς — τὰς ἐν τῇ Συρίᾳ Δέκα πόλεις ἐπολεμείετε. σὺ γὰρ τὰς κόμους αὐτῶν ἐνέπρηνος. — καὶ τινὰ τρόπον ἐν Πτολεμαίδι Οὐεσπασιανῶν κατεβόησαν οἱ τῶν Δέκα πόλεων ἑνοικοί. B. III. 9. 7. εἰς Σκυθοπολιν. ἢ δὲ ἐστὶ μεγίστη τῆς Δεκαπόλεως, καὶ γὰρ τῶν τιβεριέδος. *Euseb*. *Δεκαπόλις* ἐν εὐαγγελίοις. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπὶ Περσῶν κεκλιμένη ἀμφὶ τὸν ἵππον καὶ Πέλλαν καὶ Γαδάραν. *Epirh*. *Adv*. Haer. I. ἐν τῇ Δεκαπόλει, περὶ τὰς τῆς Πέλλης μίρη. *Plin*. H. N. XV. 4. de olivis.

1 Δὸν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐ-
2 τῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ ἀνοίξας τὸ βίβλον αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέ-
3 γων· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐ-
 ρανῶν.

1. δὲ] + Ἰησοῦς 28. 30. Versio *Syr. Vulg. Chryf.* est initium Lectionis Ecclesiasticae.

2. ἐδίδασκεν] ἐδίδαξεν D.

3. τῷ — D. a prima manu.

vis. Decapoli Syriae perquam parvae, nec cap-
 pari majores, carne tamen commendantur. & V.
 16. Jungitur ei [Judaeae] latere Syriae Decapo-
 litana regio, a numero oppidorum, in quo non
 omnes eadem observant: plurimi tamen Damas-
 cum ex epoto riguis amne Chryssorhoa fertilem,
 Philadelphiam, Raphanam, omnia in Arabiam
 recedentia: Scythopolin — Gadara Hieromiace
 praefluente, & jam dictum Hippon, Dion, Pel-
 lam aquis divitem, Galasiam, Canatham. Inter-
 cursant cinguntque has urbes Tetrarchiae, regio-
 num instar singulae, & in regna contribuantur,
 Trachonitis, Paneas, in qua Caesarea, Abila,
 Arca, Ampeloëssa, Gabe.

1. ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος] τὸ ὄρος significat certum &
 notum montem, Taborem intelligo. Lucas ad-
 dit, eo Jesum concessisse ut oraret VI. 12. vid.
 etiam *Matth.* XVII. 1. Ita Moses montem Si-
 nai conscendit, primo solus, dein comitatus Se-
 nioribus *Exod.* XIX. 3. XXIV. 1. unde Lex à
 Deo promulgata est. Quin & benedictiones &
 maledictiones ex montibus Ebal & Garizin pro-
 nuntiatae leguntur *Dent.* XXVII. 12. 13. &c.
Philo de Decalogo T. 2. p. 180, 13. B. inquit in
 caussam, cur Lex non in urbe sed in deserto pro-
 mulgata sit, & respondet ὅτι αἱ πολλαὶ τῶν πόλεων
 ἀμωδότην κακῶν εἰσι μετὰ, καὶ τῶν πρὸς τὸ θεῖον ἀνο-
 σιερρημάτων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀδικημάτων — εἰς
 αὐτῶν ἀπειθῶν ἕξω πόλεως ἐδεχθήντο νομοθετεῖν. addit p.
 183, 9. C. αἱ δ' εἰσιν ἐν σοχαρμοῖς εἰκόσιν αἰτίαι λ. γό-
 μωναι περὶ τῷ διαπορθέντος. τὰς γὰρ ἀληθεῖς θεὸς οἶδε μόνος.
 καλίσαντος] *Thomas.* καλίσω ἐγὼ καὶ καλίσσομαι,
 καὶ καλίσω ἕτερον. τὸ δὲ καλίσω ἢ μόνον ἀντὶ τῶ ἕτερον
 ποιῶ καλίσω, ἀλλὰ καὶ ἑμαυτὸν. *Lucian.* Soloec.
 II. τὸ δὲ καλίσω τῷ καλίσσομαι ἄρα σοι δοκεῖ μικρῷ τι-
 νὶ διαφέρειν, εἴπερ τὸ μὲν ἕτερον ὁρῶμεν τὸ καλίσω λένω,
 τὸ δὲ μόνος ἡμᾶς αὐτὰς τὸ καλίσσομαι.

προσῆλθον] propius accesserunt discipuli, quam turba.

2. ἀνοίξας τὸ βίβλον] ore aperto loqui, est clara vo-
 ce & cum fiducia loqui: opponitur ei qui clam
 mussitat, aut murmurat, & in aurem alterius ali-
 quid insusurrat. *Ezech.* XXI. 22. διανοίξαι στόμα ἐν
 ᾧ, ὑψῶσαι φωνὴν μετὰ κραυγῆς. *Matth.* XIII. 35.
Act. X. 34. 2. *Cor.* VI. 11. *Eph.* VI. 19. *Bere-
 schith* R. VIII. 7. Cum Moses venisset ad sectio-
 nem hanc, ubi dicitur: Faciamus hominem ad
 imaginem nostram & ad similitudinem nostram,
 dixit: Domine mundi cur tu das פה ופה aper-
 tionem oris haereticis? & 8. Quae fuerunt Epicu-
 rei ex R. Samlai: Quot dii creaverunt mundum?
 — Respondit: creatur Dii non scriptum sed
 creavit Deus. In quocunque loco reperis apertio-
 nem oris Epicureis datam, reperis responsum
 ad latus. *Lucian.* Philopseud. 33. ἐκείνους μὲν ἐν ἡρώεσσιν
 & κατὰ τὸ κοινὸν τοῖς πολλοῖς ἄσημόν τινα φωνήν, ἀλλὰ
 μοι καὶ ἔχρησεν ὁ Μέγιστος αὐτὸς ἀνοίξας τὸ στόμα ἐν ἑπιστῇ
 ἐπτα. *Aristoph.* *Avēs* 1716. ἄλλα χερὶ θεῶν Μέσσης
 ἀνοίγειν ἱερὸν ὑφ' ἡμῶν στόμα. *Aeschyl.* *Prometh.* Vincit.
 612 — ἀπαλῶ λόγῳ ὥσπερ δίκαιον. πρὸς φίλους αἴγειν εὐ-

μα. *Aeneid.* II. 246. Tunc etiam fatis aperit Cas-
 sandra futuris Ora Dei jussu.

3. μακάριοι] *Thomas:* ὁλβιος, & μακάριος. Aliter
 autem vult usus, quem penes arbitrium est & jus
 & norma loquendi.

μακάριοι — τῷ πνεύματι] Christus quo attentio-
 res reddat Auditores, doctrinam suam proponit
 per enunciata quaedam παραδόξα, quae prima qui-
 dem specie falsa videntur, considerantibus autem
 verissima esse agnoscuntur. Possimus autem genus
 humanum in tres classes dividere, in vulgus, per-
 spicaciores, & discipulos Christi. Vulgus temere
 ex primo aspectu, & praeconceptis pravis opinio-
 nibus judicans, felicitatem in praesenti voluptate
 & miseriā in praesenti dolore collocat, idque
 unice sectatur quod sensibus gratum, id fugit quod
 molestum est. Prudentiores vero & perspicacio-
 res, levem & brevem molestiam in lucro po-
 nunt, si illam ferendo aut magnum malum immi-
 nens vitari, aut magnum aliquod bonum acquiri
 potest: contra lucrum aliquod praesens negligunt,
 aut voluptatem oblarā averfantur, si praevident
 ex illo lucro ingens damnum & ex illa voluptate
 magnum dolorem postea enasciturum. Haec est
 Epicuri regula, quam tamen ultra angustios hujus
 vitae limites non extendit. Discipuli tandem Chri-
 sti omnia ad aeternam vitae alterius felicitatem re-
 ferunt, & prout quaeque res ad eam vel ducit vel
 ab ea abducit, ad suam vel felicitatem vel miseri-
 am pertinere arbitrantur. Haec est sapientia spiri-
 tualis & coelestis, quae philosophiam hujus se-
 culi tanto intervallo post se relinquit, quanto ip-
 sa haec philosophia vulgi imperitiae & temeritati
 praestat. Aliter judicat spiritus Dei, aliter spiri-
 tus hominis, five, ut scriptura loquitur, caro: qui
 carni sunt miseri, spiritui sunt beati; spiritui, in-
 quam, Dei, qui spiritus veritatis est, qui omnia
 intime cognoscit, & praesentia quae videntur, &
 futura quae non videntur. vid. 1. *Petr.* IV. 14.
Apoc. XIV. 13. Jungo igitur μακάριοι τῷ πνεύματι
 Beati sunt spiritui; quae phrasis similis illi *Virg.*
Ecl. III. 103. eris mihi magnus Apollo. *Horat.*
Ep. I. 16. 66. Qui metuens vivit, liber mihi non
 erit unquam 56. Damnum est non facinus mihi
 pacto lenius isto. *Epist.* II. 2. 89. Grachus ut hic
 illi, foret huic ut Mutius ille. *Ennius* *Annal.* XII.
 Hostem qui feriet mihi erit Carthaginiensis. *Cic.*
Paradox. V. 2. An ille mihi liber, cui mulier im-
 perat? — ego vero istum non modo servum,
 sed nequissimum servum appellandum puto *Marc.*
XI. 17. *Luc.* XX. 38. *Act.* XX. 22. 1. *Cor.* II.
 14. *Jon.* III. 1. *Esai.* XXVIII. 2. *Ruth.* II. 10.
 1. *Sam.* XV. 13. *Jud.* XVII. 2. *Judith.* XIII. 18.
 2. *Cor.* X. 4. *Act.* VII. 20. Pauperes spiritu ve-
 ro, ut vulgo verba constituunt, nusquam legun-
 tur; & si vim verborum & analogiam sequimur,
 vituperandi potius quam laudandi sunt, cum *Bar-
 nabas* *Ep.* §. 19. in laude ponat ἕστη ἀπλῆς τῇ καρ-
 δία καὶ χάρις τῷ πνεύματι, *Philo* vero de Mose T.

ρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Μακάριοι οἱ 5

ωρα-

4. Comma quintum quarto praeponit D. Versio Latina, Clemens Strom. IV. p. 356. Origenes in Matth. XXI. 3. Eusebius, in cuius Canone comma 4. est κεφάλαιον κ1, comma 5. vero κ2. Gregor. Nyss. Hom. 2. & 3. Juvenius, Ambrosius in Luc. VI. 10. Chromatius de VIII. Beatitud. Hieronymus in l. & in Esaj. LXI. 1.

5. αὐτοὶ] — 33. vid. comm. 9.

2. p. 107, 15. πνίαν ψυχὴν contemnat. Conf. Act. VI. 3. 5. *Apoth. Mos. 8.* τί θέλετε εἰπῶ ἡμῶν, σωματικὸν ἢ πνευματικόν; λέγουν αὐτῷ πνευματικόν. λέγει αὐτοῖς ὁ ἕρως ἀγαπήσατε τὴν θλίψιν ὑπὲρ τὴν ἀναπαυσιν καὶ τὴν ἀτιμίαν πλείον τῆς δόξης καὶ τὸ δίδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.

πτωχὸς] πτωχός est mendicus, omnium rerum inops. πένης cui quidem nihil superest, sed tamen suppetit, unde vivat. *Aristoph. Plut. 552.* Πτωχὸς μὲν γὰρ βίος, ὃν σὺ λέγεις, ζῆν ἐστὶ μὴδὲν ἔχοντα. τῷ δὲ πένητος ζῆν φειδόμενον, καὶ τοῖς ἔργοις προσέχοντα, περιγίνεσθαι δ' αὐτῷ μὴδὲν, μὴ μέντοι μὴδ' ἐπιλείπειν. *Eustath. in Od. σ. p. 651. 1.* ὅτι παρὰ τοῖς μὲν Ὀμηρον πτωχὸς μὲν ὁ δι' ἡδύων τροφῶν ἐπαίτων, ἀκολούθως Ὀμήρῳ, καὶ ἔτας τὴν γαστέρα βόσκων, πένης δὲ ὁ χερσὶ πονούμενος καὶ ἔτω ζῶν. & in II. β. p. 22. *Ammonius* πένης καὶ πτωχὸς διαφέρει. Πένης μὲν γὰρ ὁ ἀπὸ τῷ ἐργάζεσθαι καὶ πονεῖν πορίζομενος τὸν βίον Πτωχὸς δὲ ὁ ἐπαίτης, ὁ τῷ ἔχειν ἐκπεπτακώς, ἢ ἀπὸ τῷ πτώσσειν πτωχὸν ἀνιρὸν δαιτῶν ἀπολυμαντῆρα. καὶ ἐτυμολογῶν φησὶν, ἀλλὰ πτώσσειν κατὰ δῆμον Βάλεται ἀντίζων βόσκειν ἢν γαστὴρ ἀναλτο.

μακάριοι οἱ πτωχοὶ] Vulgo divites soli beati vocantur. *Sext. Empir. a. Rhet. 53.* βαλανεῖον μὲν γὰρ ἀνδρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν εἴρηται, ὁ δὲ πλεῖστος μακάριος, καὶ ὁ θάνατος κακὸν τῶν δοξασῶν. *Dio Chrys. XIX. p. 261. A.* οἱ πτωχοὶ καὶ τὰς μετρίους εὐπείρας μακαρίζουσιν διὰ τὴν αὐτῶν ἀπορίαν. *Dionys. Hal. Exc. p. 714.* μακάριον τῷτο ὑπῆρχον, εἶναι τὰς πλεονεξιώτας, ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν δοκεῖ. *Horat. S. II. 8. 1.* Ut Nasidienus juvat te coena beati. *Epist. I. 6. 47.* Si res fola potest facere & servare beatum, Hoc primum repetas opus, hoc postremum omittas. *Aristot. Rhet. ad Alex. 36.* τοὺς γὰρ ἰσχυροὺς καὶ τοὺς καλοὺς, καὶ τοὺς ἐγγενεῖς, καὶ τοὺς πλεονεξίους οὐκ ἐπαινεῖν, ἀλλὰ μακαρίζειν προσήκει. *Vit. Homer. p. 353.* οἱ δὲ ἐκ τοῦ Περιπάτη — ἐπαινετοῦ μὲν γὰρ εἶναι καὶ θανυμᾶσθαι τὸ ἐν ἀληθείᾳ καὶ νόσῳ καὶ ἀπορίᾳ καὶ συμφοραῖς ἀβεβλήτοις χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ, τῆς ψυχῆς ἀντεχοῦσης τοῖς κακοῖς, οὐ μόντοι αἰρετόν, οὐδὲ μακάριον. *Lucian. Nigrino. 23.* οὐ γὰρ οὕτω τοῦ πλεονεξίου ἐρῶσιν, ὡς τοῦ διὰ τὸ πλεονεξεῖν εὐδαμονοῦναι. *Varro de L. L. 4.* Beatus est, qui multa bona possidet. *Juvenal. XIV. 119.* animi felicitis credit Avaros, qui mirantur opes, qui nulla exempla beati pauperis esse putant. *III. 152.* Nil habet infelix paupertas durius in se, quam quod ridiculos homines facit. *Themist. XXVI. p. 320.* εἶνα τῶν μακάριων τε καὶ πλεονεξῶν δοκοῦντων. *Tibull. I. 23.* Vos quoque felicitis quondam, nunc pauperis agri Custodes. *Cic. de N. D. III. 33.* Duodequadriginta Dionysius tyrannus annos fuit opulentissimae & beatissimae civitatis. Ut Judaei in hoc cum vulgo sentirent, suadebat ipsa religio, non Sadducaei solum, verum etiam Phariseis, qui cum donaria templi & multitudinem sacrificiorum mirarentur, putabant eos Deo esse gratissimos, qui majores hostias & plura dona offerrent. *Hippocrat. de aëre, aquis &c.* εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλεονεξίους θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθῆναι ἀναιδήματα ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾶν. τοὺς δὲ πένητας ἥσσαν διὰ τὸ μὴ ἔχειν, εἴπειτα δὲ ἐπιμυρομένους, ὅτι οὐ δίδουσιν χρήματα αὐτοῖσι. Huc accedit, quod se honoribus & divitiis

a Messia cumulatam iri sperabant.

Philosophi tamen & prudentiores ausi sunt hanc vulgi opinionem in dubium vocare. *Silius l. 610.* Concilium vocat augustum castaque beatos Paupertate patres. *Horat. Carm. IV. 9.* Non, possidentem multa vocaveris Recte beatum; rectius occupat Nomen beati, qui Deorum Muneribus sapienter uti Duramque callet pauperiem pati, Pejusque letho flagitium timet. Non ille pro caris amicis Aut patria timidus perire. *Serm. II. 8. 18.* divitias miseras. 6. 74. Divitiis homines an sint virtute beati. *Epist. I. 17. 9.* Nam neque divitibus contingunt gaudia folis. *Isocr. in Panegy. ap. Dion. Hal. Graeci veteres τὴν εὐδαιμονίαν οὐ πρὸς ἀργύριον ἔκρινον. Dio Chrys. LXXI. p. 629. B.* ὡς πάντας ἀθλίως ὄντας τοὺς ἀπαιδεύτες, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν πλεονεξῶν καὶ μακαρίων δοκοῦντων. *Plato Epist. VII.* ὁ δὲ τοὺς πλεονεξίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος αὐτὸς τε ἀθλῖος, γυναικῶν καὶ παιδῶν ἂν λόγος ἄνευ, τοὺς περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζεται τοιοῦτος. *Liban. Moral. p. 940. A.* ὁ δὲ, ὃ εὐδαίμονες οἱ ἄνδρες, ἐβόησε — ἐγὼ δὲ οὐκ, ἔφη, οἷς ἐστὶ πλοῦτος, τοὺς πάντας δὲ καὶ μακαρίους νομίζειν. *Cic. ad Attic. I. 14.* prima concio Pompeji qualis fuisset, scripti ad te antea, non injucunda miseris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non gravis. & 19. tu autem beatos homines, hos piscinarios dico amicos tuos non obscure nobis invidere. *Juvenal. l. 66* qui se laetum atque beatum exiguis tabulis & gemma fecerat uda: *Aurel. Vict. in Hadriano.* Ipse, uti beatis locupletibus mos, Palatia extruere, curare epulas, signa, tabulas pictas. *Macrob. Saturn. I. 11.* Δεῖλος ἐπὶ πέντης γενόμενος, καὶ σώματι πρὸς, καὶ πνέιν ἄκρος καὶ φίλος ἀθανάτοις. Bonae mentis foror paupertas. *Euripid. Phaëthon. 7.* δεινόνγε τοῖς πλεονεξῶν τοῦτο δ' ἔμφυτον Σκαιόισιν εἶναι. *Archel. 52.* πλεονεξίαι; ὁ πλεονεξῶν δ' ἄμαρτια δειλὸν θ' ἄμαρ. *Alexandr. 35.* ἄδικον θ' ὁ πλεονεξῶν, πολλὰ δ' ἐκ οὐδ' ὡς ποιεῖ. *Phoeniss. 600.* δειλὸν δ' ὁ πλεονεξῶν καὶ φιλοψυχὸν κακόν. *Polyd. 11.* ἐν τῷ γὰρ ὅλβῳ φαυλότης ἐνέσι τις, Πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχῆς. *Euphorian. κακὸν τὸ παιδεύειν* ἐν εἰς εὐανδρίαν ὁ πλεονεξῶν ἀνθρώποισιν, αἰτ' ἄγαν τυφάι. *Antiphanes.* ὁ δὲ πλεονεξῶν ἡμᾶς κατὰ πρὶν ἰατρὸς κακός, τυφλός, βλέποντας παραλαβὼν, πάντας ποιεῖ. *Menander.* αἰεὶ νομίζονθ' οἱ πένητες τῶν θεῶν. *Cicero Tusc. Disp. V. de vita beata ex mente Philosophorum multis agit 10.* Videamus, qui dicendi sint beati, equidem hos existimo, qui sint in bonis, nullo adjecto malo. Neque ulla alia huic verbo, cum beatum dicimus subiecta notio est, nisi, secretis malis omnibus, cumulatam bonorum complexio. Hanc assequi virtus, si quicquam praeter ipsam boni est, non potest. aderit enim malorum, si mala illa ducimus, turba quaedam, paupertas, ignobilitas, humilitas, solitudo, amissio suorum, graves dolores corporis, perdita valetudo, debilitas, caecitas, interitus patriae, exilium, servitus. Testimoniis de miseria divitum & pauperum felicitate addimus rationes: dives aut malis artibus locupletatus est quarum conscientia angitur, aut avarus est & semper metuit, aut ignaviae se tradit, culturamque & corporis & animi negligit, aut pro-

prodigalitati, aut, sibi omnia licere putans, alios contemnit, judices pecunia corrumpit, tyrannidem affectat, sibi que celerem perniciem conciliat: paupertas contra ingenium acuit, artes invenit, industriam requirit, & cum se legibus exsolvere non possit, justitia & innocentia se tuetur, *Sirac.* XX. 21. ἐστὶ καλυόμενος ἀμαρτάνειν ἀπὸ ἐνδείας. & XXXIV. 8. 9.

Haec jam Christus transfert ad discipulos suos, quos allocutus est, teste *Luca* VI. 19. Vos qui omnia reliquistis, ut me sequeremini: IV. 20. 22. XIX. 27. 28. *Heb.* X. 34. 1. *Cor.* IV. 11. 2. *Cor.* VI. 10. *Rom.* VIII. 35. *Tob.* IV. 22. Hos beatos vocat, non quatenus tunc temporis pauperes erant, quod sine dubio valde molestum est; sed propter certam spem futurae felicitatis, quam animo praecipiebant, *Ro.* VIII. 24. *Heb.* XI. 1. quia ipso- rum est regnum coelorum, ipsi cum Christo regnabunt, & divitias regalibus majores acquirant, 2. *Tim.* II. 12. *Apoc.* III. 21. I. 6. *Aristoph.* in *Avib.* 478. ὡς πρεσβυτέρων αὐτῶν ὄντων ὁρᾶς ἐσθ' ἡ βασιλεία. Eadem phrasia reperitur infra comm. 10. VI. 13. XIX. 14. Elegans est oppositio inter mendicitatem in hac vita, & regnum in altera. 1. *Cor.* IV. 8. junguntur ἐπιθυσιᾶτε & ἐμβασιλεύσατε.

4. οἱ πενθῶντες] *Etymol.* M. πένθος κυρίως ἐπὶ τῶν κατ' οἰχομένων. Qui lugent mortuos parentes, fratres, liberos, familiares, magnam calamitatem damnumque irreparabile se accepisse, & se destitutos, se infelices imo infelicissimos esse, & quandiu vivant, fore clamant, in Tragoediis & Inscriptionibus sepulchralibus. 1. *Reg.* XIII. 30. *Jer.* XXXIV. 5. *Thren.* V. 16. Observarunt tamen prudentiores, non tam desperatam esse salutem lugentium, quam ipsi putant: vitam humanam perpetua laetorum & tristitum vicissitudine transigi, feliciores autem esse, quorum luctus definat in gaudium, illis, quorum gaudium definit in dolorem. *Es.* XXII. 12. 13. *Eccles.* III. 4. *Pf.* CXXVI. 5. *Job.* VIII. 7. *Jo.* XVI. 20. 21. 22. *Prov.* XIV. 13. *Luc.* VI. 21. 25. Dolorem levio- rem fieri tempore, & consolationibus amicorum. Quin etiam observant, & gaudia saepe doloris esse principia, & morte illorum, qui lugentur, viam ad majorem lugentis felicitatem non raro aperiri. Ut de luculenta & magna haereditate nil dicam, aliquis matre orbatus consilium cepit ducendi uxorem, cum qua multo felicis vixit quam antea *Gen.* XXIV. 67. voluptatibus immerfus morte amici excitatus est, ut in se descenderet, & mores emendaret; quem indulgentia parentum segnem fecisset, illis orbatus severiori disciplina a tutoribus coercetur; qui liberorum superstitum praetextu pecuniae corradendae se totum dedisset, morte illorum docetur pecunia recte uti, *Titus* Bostr. c. Manich. p. 120. παίδων εὐρησις ἐσαφρόνισε τὸν διὰ παιδάς πλεονεκτῆντα. qui patrem aut fratrem pro Republica mortem oppetentes lugeat, & se solatur aeterna quam acquiverunt gloria, & eorum exemplo ad studium virtutis incitatur. Hujus autem dicti παραδοξὴς veritas multo certius elucescit ex doctrina Christi: potest propter hanc doctrinam oriri calamitas & vexatio, potest fieri ut vel frater vel amicus pro ea mortem oppetat, quae res ut materiam luctui prae- bet, ita superstitum constantia roborat, cujus praemium est aeterna felicitas vitae alterius. *Heb.* XII. 2. 3. 4. XIII. 7. *Luc.* XVI. 25. 2. *Theff.* I. 6. 7. 1. *Pet.* I. 6-9. 2. *Cor.* IV. 17. 18. 1. *Theff.* IV.

13-18. *Apoc.* XXI. 4.

5. οἱ πραῖς] mites & mansueti opponuntur iracundis ac ferocibus. *Aristot.* *Nicomach.* IV. 11. πρᾶότης δ' ἐστὶ μὲν μεσότης περὶ ὀργῆς — ἐ γὰρ τιμαρηνικός ὁ πρᾶος, ἀλλὰ μᾶλλον συγγραμμονικός. *Plut.* de virtut. *Moral.* p. 445. A. πρᾶότητα φασὶν εἶναι μεσότητα ἀναληγσίας καὶ ἀμύτητος. *Isocrat.* ad *Nicocl.* πρᾶς φάνε, τῷ τὰς τιμαρίας ἐλάττε; ποιῆσθαι τῶν ἀμαρτημάτων. *Liv.* XXI. 20. Ne illi quidem ipsi satis mitem gentem fore, adeo ferocia atque indomita ingentia esse. *Justin.* H. VII. 6. Nec moderatus tantum, verum etiam mitis adversus victos. *Juvenal.* S. XIII. 184. Mite Thaletis ingenium XIV. 15. Mittem animum & mores modicis erroribus aequos *Cic.* *Catilin.* IV. 5. homo mirissimus atque lenissimus. *Plato* de Rep. II. ἐναντία γὰρ πρᾶς ἐννοιοῦσθαι ἢ πρᾶς φύσιν. *Aristot.* *Magn.* *Moral.* I. 23. ἐστὶν ἂν ἡ πρᾶότης ἀπὸ μέσου ὀργιλότητος καὶ ἀοργησίας — ὅτε γὰρ παντὶ δέῃ ὀργίζεσθαι ὅτ' ἐπὶ πᾶσιν ὅτε πάντως καὶ ἀεί, ὅτ' αὖ πάλιν ὅπως ἔχουν δεῖ, ὥς μὴ μὴ ποτε, καὶ γὰρ ὅτος ψεκτός, ἀνάληγνός γε ὢν. *Eph.* IV. 2. 2. *Cor.* X. 1. *Gal.* VI. 1. *Col.* III. 12. 1. *Tim.* VI. 11. 2. *Tim.* II. 25. *Tit.* III. 2. 2. *Macc.* XV. 12.

μακάριοι οἱ πραῖς] Aliter plane judicat vulgus. *Tacit.* V. Agric. 15. Nihil profici patientia, nisi ut gratiora tanquam ex facili tolerantibus imperentur. Ignavi esse, de jure suo aliquid remittere, aut injuriam illatam non ulcisci. Veterem injuriam ferendo invitari novam. Lenitate & indulgentia patrum familias perdi filios, servos corrumpi: severitate vero in officio contineri. Cum vulgo faciebant etiam Stoici; quorum dogma erat, sapientem non ignoscere. Ita etiam sentiebant Galilaei, auditores Jesu. *Jos.* B. III. 3. 2. πρὸς πᾶσαν αἰὲ πόλεμω πεῖραν ἀπέσχον. μάλιστα τε γὰρ ἐκ νηπιῶν καὶ πολλοὶ πάντοτε Γαλιλαῖοι καὶ ἔτι δειλὰ ποτε τὰς ἀνδράς ἔτε λειψανδρεία τὴν χάραν κατέσχον. Insuper genti ferocia non aequalium solum aut minorum, verum etiam majorem dominorumque injurias acriter popullabant; ejus rei documentum dederant ipsorum parentes, qui post exilium Archelai, Juda Galilaeo duce, seditionem moverant *AE.* V. 36 multo vero illustrius dedit ipsorum progenies illa defectione, quae genti exitialis fuit *Jos.* B. II. 18. 1. ὅλον τὸ ἔθνος ἐξαγριῖται. tanto omnium consensu, ut Fl. Josephus exercitum LX mille peditum haberet, 20. 8. utque Jotapatenses mutuis vulneribus concidere quam Romanam servitutem pati mallent, περιφραγμένας ἀπογνώσει τὰς ἀκοὰς ἔχοντες, ὥς ἂν πάλαι καθοσιώσαντες ἐαυτοὺς τῷ θανάτῳ παροξύνονται. B. III. 8. 6, 7. Contra prudentiores judicant, ferociam cum animi tranquillitate non consistere, iram praecipitem habere exitus funestos, veterem injuriam ulciscendo provocari novam, facilitate nihil esse homini melius neque clementia *Ter.* *Adel.* V. 4. 7. *Prov.* XXII. 24. 25. XV. 1. XXV. 8. 15. vide etiam infra comm. 38-48. *Jud.* VIII. 1. 1. *Sam.* I. 17. XXIV. 12. 18. 1. *Reg.* XIX. 11. 12. 13. *Sir.* X. 14. XXVIII. 2. Christus addit: mites acquisituros terram, verbis ex *Psal.* XXXVII. 11. petitis, at mystice intellectis, cum enim omnis felicitas, Christi discipulis promissa, in coelis demum expectanda sit, sequitur etiam hic per terram coelum esse intelligendum; ita Judaei interpretantur *Sanhedrin* f. 50. 1. Omnis Israelita partem habet in futuro seculo S. D. *Esai.* LX. 21. & populus tuus omnes justi sunt, in seculum possi-

πρᾶξις· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
τες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶν- 6
Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐ- 7
τοὶ

6. τὴν δικαιοσύνην] τῆς δικαιοσύνης vel διὰ δικαιοσύνην T. Mangey, Philon. T. 2. p. 641.

possidebunt terram αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀκquirent, non qui illos vexant & injuria afficiunt, eoque pacto se multum lucrari arbitrantur.

κληρονομήσουσι τὴν γῆν] ἐκκληρονόμησε τῆς οὐσίας, ἀττικῶς. ἐκκληρονόμησε τὴν ἐστίαν ἐλληνικῶς *Moeris*. κληρονομεῖν τόνδε ἐχ' ἕως ἡ ἀρχαῖα χῆρσις, ἀλλὰ κληρονομεῖν τῷδε. *Phrynichus*. p. 52. & *Thomas* κληρονομῶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείον μὲν γενικῇ συντάσσεται, ἀπαξ δὲ καὶ αἰτιατικῇ. ἀριστείδης ἐν Λευκτρικῶν Ε., πῶς ἄλλοτριον σε κικλῶν ἄξιον κληρονομήσαι; Λακκιανὸς ἐν τοῖς Νεκρικοῖς πῶς κληρονομούμεται τῆς βακτηρίας αὐτῆς; Ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς. Κληρονομεῖν ἀποδανόντος ἐμῷ τὰ κτήματα. ὅς τε πεκληρονομήσας τῶν φίλων τῷ κηδεστῇ χρημάτων πλείονον ex Demosth. pro Corona circa finem. *Suidas* κληρονομῶ ὅτε σημαίνει τὸ μετέχω καὶ λαμβάνω γενικῇ, — αἰτιατικῇ δὲ — ἀπὸ τῆς ἐνὶ ἐνὶ καὶ οἰκισαί.

6. πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην] Fames & sitis tralatione usitata vehementem quandam appetitionem significat. *Æneid*. III. 53. Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames? *Plut.* de Ira Cohib. p. 460. Β. χῆρται τιμωρία ὁ μὴ πεινῶν μηδὲ διψῶν αὐτῆς. *Lucian*. Amor. I. διψῶντι τοιαύτης ἀνείσεως. *Ælian*. V. H. XIV. 22. τὴν μοναρχίαν καταλύσαι διψῶν. *Skid.* in λίχνος, τὰ τῆς φρεσφάτης ὄργια ἐδίψησε θεάσασθαι. *Pindar*. od. IX. 1678. αἰοιδᾶν διψῶν. *Aristaenet.* II. 10. διψῶντα τῷ κάλλει. *Florus* III. 21. inexplabilis honorum Marii fames. *Horat.* Epist. I. 18. 23. Quem tenet argenti sitis importuna famesque. *Cic.* ad Quint. fr. III. 5. nec honores sitio, nec desidero gloriam. V. 6. ardentius sitire voluptates. *Philosofrat.* λόγων τε κρατῆρες ἔσκυτο, καὶ ἤρυντο αὐτῶν οἱ διψῶντες. *Cic.* de Or. 3. paulum sitiens istarum artium, de quibus loquor, gustavi. *Gellius* XII. 2. hominem avarum & avidum, & pecuniae sitientem. *Athen.* X. p. 433. Ε. τῆς δὲ δίψης ἑδὲν ἐστὶ πολυποθητότερον, διόπερ καὶ τὸ ἄργος πολυδίψιον ὁ ποιητὴς ἔφη πολυπόθητον, διὰ τὸν χρόνον. τὸ δίψος γὰρ πᾶσιν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν ἐμποιεῖ τὴν περὶ τῆς ἀπολαύσεως. Διὸ καὶ ὁ Σοφοκλῆς φησὶν διψῶντι γὰρ τοι πάντα προσφέρειν σοφῶν, Οὐκ ἂν πλεονέτερες μὴ πεινῶν διδῶς — καὶ Ξενοφῶν δὲ ἐν τῷ Γ. τῆς παιδείας ποιεῖ τὸν κύρον τάδε λέγοντα· ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χαρίσασθαι. Πλάτων δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ L. VIII. ὅταν οἶμαι δημοκρατικὴν πόλιν ἐλευθερίας διψήσασα — *Artemidor.* I. 68. τὸ μὲν γὰρ διψᾶν ἑδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ ἐπιθυμεῖν. τὸ δὲ πίνειν παύλιν τῆς ἐπιθυμίας ἔχει, ὅπερ ἐστὶν ἐπιτυχεῖν. *Achmet.* 78. εἰάν τις ἰδῇ ὅτι πεινῶν ἐνεπλήσθη χορτάσας ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ πᾶν ὁ ἐὰν ἐρευνᾷ καὶ μεμνηνὸς ποθέμενος, ἐνρήσει αὐτό. *Philo* de Profugis T. 1. p. 566, 21. τίς ἐν ὁ ἄρτος, εἰπέ. τῷτὸ φησι, τὸ ῥῆμα, ὁ συνέταξε κύριος, ἡ θεία συντάξις αὕτη τὴν ὀρεκτικὴν ψυχὴν φωτίζει τε ὁμῶς καὶ γλυκαίνει, φέγγος μὲν τὸ ἀληθείας ἀπασφάπτουσα, πειθοῖ δὲ ἀρετῇ γλυκεῖα τὰς διψῶντας καὶ πεινῶντας καλοκαγαθίας ἐφειδύνασα. & Γ. 2. p. 338, 21. de caritate. εἰδὼς τὰς τῶν χαρίτων αὐτῆς ἀσπάζας πηγὰς μὲν ὄσας, & πᾶσι δ' ἀνεμμένας, ἀλλὰ μόνον ἰκέταις. ἰκέται δ' εἰσὶν οἱ καλοκαγαθίας ἐρῶντες, οἷς κρύεσθαι θέμις ἀπὸ τῶν ἐρωτάτων πηγῶν διψᾶσι σοφίας. *Juvenal.* X. 14. tanto major famae sitis est, quam Virtutis. *Cic.* in Parad. I. neque enim unquam expleur, nec satiatur cupiditatis sitis. pro

Planc. 5. sitientem me virtutis tuae deferuisti. *Att.* II. 14. fac venias ad sitientes aures. *Tusc.* IV. 17. sitienter quid expetere. *Aristot.* de coelo II. 12. φιλοσοφίας διψῶν. *Xenoph.* in sympos. αἰσθάνομαι δὲ καὶ τυράννης τῶν, οἱ ἕως αἱ πεινῶσι χρημάτων. *Psal.* XLII. 2. LXII. 2. *Esa.* XLI. 17. LV. 1. *Amos.* VIII. 11. *Jo.* VII. 37. *Apro.* VII. 16. XXI. 6. XXII. 17. *Luc.* I. 53. *Jo.* IV. 10. VI. 56. *Prov.* IV. 17.

τὴν δικαιοσύνην] *Justitia* est doctrina Christi, comm. 10. δικαιοσύνη Θεῷ VI. 33. via salutis, quam Deus monstravit, XXI. 32. ὁδὸς δικαιοσύνης. & 2. *Per.* II. 20. 21. & in Epistola ad Romanos passim. *Dan.* IX. 24. Hanc justitiam sitit, qui cupit Deo placere, qui serio & sincere viam quaerit, ut illam ingrediatur, quem neque metus & periculum, neque labor ac molestia ulla, ab ea quaerenda absterret. Qui vehementer aliquid cupit, qui esurit aut sitit, sibi ad felicitatem aliquid deesse fatetur, & eatenus miser est, unde Epicurei idem cum vulgo sentientes sapientem respondere cupidinibus, & ipsam virtutem non ultra quam satis est quaerere jubent. Prudentiores vero uti cupiditates rerum vel noxiarum vel non necessariorum, unde laboris plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus, stultas judicant: ita ab iis qui verum rebus ponunt pretium, ut maximum bonum consequantur, omnem operam cum ratione impendi existimant. Majus autem bonum in hac vita homini obtingere non potest, quam cognitio viae quae ad salutem aeternam ducit. Qui hanc justitiam esuriunt, saturabuntur, vid. infra VII. 7--11. *Sirac.* XXVII. 8. *Psal.* XVII. 15; inf. VIII. 11.

χορτασθήσονται] Grammatici putant nonnisi de de jumentis dici posse, quia χάρτος, unde derivatur, gramen significat. Dicitur tamen etiam de hominibus. *Stephanus* χορτάσῃ, πόλις αἰγυπτία — ἰσορῶσι γὰρ κλειοπάτραι εἰς πόλεμον μὴ ἔχον σιτία, τοῖς δ' οἰκῶσι τὸν τόπον τοσαύτην παρυσχέσθαι τῷτο τὴν ἀφροδίαν, ὥς τε χορτάσαι τὴν στρατίαν, καὶ ὄνομα τῇ πόλει παρ' αὐτῇ ἐντεῦθεν τεθῆναι. *Nicanter* ap. Athenae. XV. 14. ἀπενοχκάτω μοι τὴν τράπεζαν, ἰκανῶς κεχορτάσμαι γὰρ. *Arrian.* Epict. I. 9. ὅτε χορτασθῇτε σήμερον, κάθησθε κλάιοντες περὶ τῆς αὔριον, πότεν φάγητε. III. 22. διὰ χρόνος χορτασθῆναι. *Plut.* Sympos. I. 1. p. 616. Β. κατακλινάτω χορτάξω. *Athen.* III. p. 99. Ε. πότεν δέ σοι — καὶ κεχορτασμένοι εἰπὼν ἐπὶ ἡλθε, δέον τῷ κορεσθῆναι χρήσασθαι. χορτασθῆναι εἰρηται — παρὰ μὲν κρατὶν ἐν Ὀδυσεύσιν οὕτως Ἦσθε πανημέριος χορτασόμενοι γάλα λευκόν — *Eupolis* in Dolone. ἐγὼ κεχορτάσμαι μὲν, ἄνδρες, & κακῶς, ἀλλ' εἰμὶ πλήρης. — *Sophilus* in Phylarcho χορτασθήσομαι. & II. p. 67. Ε. ex Eubulo Hercules βόλβοις τ' ἐμαυτὸν χορτάσων ἐλάλυθα.

7. Misericordiae & humanitatis sensum exuunt non avari solum, invidi & injusti, verum etiam vulgus, quod insita levitate dicam an feritate, ceratamina gladiatorum, quaestiones & supplicia reorum avide & cum voluptate spectare solet, & cujus judicio sententia in reos lata semper iusto est

mitior.

8 τοὶ ἐλεηθήσονται.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Μα-

mitior. His accedunt Stoici, qui docebant: Succurrere esse sapientis, misereri non esse: & misericordiam vitium vocabant animi. *Senec. de Clement. II. 4. 5.* Nec illud negari potest, alterius vicem dolere, ejusque calamitatem suam existimare, cum molestia tristitia & aegritudine quadam conjunctum esse. Recte tamen prudentiores observant, sensum misericordiae homini esse naturalem; ut enim duarum chordarum aequalium altera pulsata altera quasi sponte sua eundem edit sonum, ita homines a sapientissimo Creatore formatos esse, ut alter alterius casum luctumque doleret, nihilque humani a se alienum putaret. Illos porro rebus suis optime consulere, qui inconstantiae rerum humanarum perpetuo memores aliorum casibus non insultant, sed illos potius miserantur atque pro virili sublevant. *Ovid. Metam. XIII. 70.* Aspiciunt oculis superi mortalia iustis. En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit, sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse. *Trist. V. 8. 11.* Vidi ego, navisfragum qui riserat, aequare mergi: & nunquam, dixi, iustior unda fuit. Vilia qui quondam miseris alimenta negarat, Nunc mendicato pascitur ipse cibo. *Publius Syrus.* Bona comparat praesidia misericordia. item: Habet in adversis auxilia, qui in secundis commodat. *Koheler R. VII. 3.* fac misericordiam, ut faciant tibi; mutuum da ut mutuum dent tibi; plange ut plangent te; sepeli ut sepeliant te, fac benigne, ut faciant tibi benigne, & *Cetuboth f. 71. 1. Tob. IV. 7-10. Gen. XLII. 21. Judic. I. 7. Psal. XLI. 1. XXXVII. 25. 26. Prov. XIV. 21. XVII. 5. XIX. 17. Dan. IV. 24. Jos. II. 12. 2. Sam. X. 2. Matth. VI. 4. XVIII. 23. XXV. 31-46. Act. X. 4. 2. Tim. I. 16. 17. 18. Jac. II. 13. Demosth. c. Midiam. ἐγὼ μέτριος πρὸς ἑπαντας εἰμι ἐλεήμων, εὖ ποιῶν πολλὰς, ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰσφέρειν, ἐάν τις καὶρός ἢ χρεία παρασῇ. ἕτερος ἔτοςί τις βίαιος, ἐθέλει ἔτ' ἐλεῶν, ἔθ' ὅλως ἡγήμηνος ἀνθρώπων. τάττω τὰς αὐτὰς φερὰς παρ' ἐκάστου δίκαιον ὑπάρχειν. *Schabbath f. 151. 2.* qui misericordiam exhibet creaturis, illi misericordiam exhibent de coelo: quicumque vero non exhibet misericordiam creaturis, non misereantur ejus de coelo. *Dinarchus* Aristogit. περὶ Ἀριστογέτονος μέλλοντες φέρειν τὴν ψῆφον ἐλεῖτε, ὅς τὸν αὐτῷ πατέρα κακῶς διατιθέμενον ὑπὸ λαμῶν οὐκ ἠλέησεν. *Bava Mezia: . . .* Cum die quadam ancilla R. Juda aedes venteret, incidit in pullitiam mustelarum eamque everrebat. Ait illi: tu vero parce. *S. D. Ps. CXLV. 9.* Misericordia ejus super omnia opera ejus. & edita est vox: misericordiam misericordia exhibebit. *Bereischith R. XXXIII. 4.* Pleni estote misericordia alter erga alterum, & Deus S. B. plenus erit misericordia erga vos. *R. Thanchuma.**

8 καρδίᾳ] Cor mentem significat, unde *venixōis cordate. Sext. Empir. a. Logic. I. p. 313.* εἰ δὲ καὶ τόπον ὁ νῆς, ἐν ᾧ ἐστὶ, συγκαταλαμβάνει ἑαυτῷ, ἐχρῆν μὴ διαφανίσθαι τῶτον παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τῶν μὲν τὴν κεφαλὴν λεγόντων εἶναι, τῶν δὲ θώρακα, καὶ ἐπ' εἶδός τῶν μὲν ἐγκέφαλον, τῶν δὲ μνήμηνα, τῶν δὲ καρδίαν, ἄλλων δὲ ὕπατος πύλας. *Pbilo de Sacrif. Cain. & Abel T. 1. p. 190, 15.* ὁρῶ δ' ἔγωγε καὶ ἐν ταῖς τῶν θυσῶν διατάξεσι τρία προσηγμένα ἀναφέρειν — ἑδά-

μῦ δὲ ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν; ἅπερ εἰκὸς ἦν πρὸ τῶν ἄλλων καταγνίσεσθαι, εἴγε καὶ κατὰ τὸν νομοθέτην ἐν τῷ ἱερέϊ τῶτων τὸ ἡγμονικὸν ἀνωμολόγηται. *Tertullian. c. 15. de anima.* Quod & Aegyptii renunciaverunt, & qui divinarum commemoratores videbantur, ut & ille versus Orphei vel Empedoclis αἶμα γὰρ ἀνθρώποις περικάρδιον ἐστὶ νόημα, etiam Protagoras, etiam Apollodorus, etiam Chrysippus haec sapiunt. *Lucret. III. 14.* Sed caput esse quasi & dominari in corpore toto, Consilium quod nos animum mentemque vocamus. Idque situm media regione in pectoris haeret.

οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ.] Requirebant quidem vulgo puras manus, puram linguam, puros oculos, at de corde puro parum erant solliciti, putantes cogitationum poenam neminem pari; & ea, quae non videantur, perinde se habere ac si non essent: ita sentiunt omnes hypocritae, quales erant imprimis Pharisei *Matth. XXIII. 25-28.* Sapientiores vero etiam animi innocentiam exigebant, *Seneca de Ira I. 3.* Injuriam, qui facturus est, jam fecit. Sic latro est, etiam antequam manus inquinet: quia ad occidendum jam armatus est, & habet spoliandi atque interficiendi voluntatem. Exercent & aperitur opere nequitia, non incipit. *Epist. XI. o felicem illum, qui non adspēctus tantum, sed etiam cogitatus emendat! Hippolyt. 595.* magna pars sceleris mei olim peracta est. *Excerpt. Controvers. VI. 8.* Incesta est etiam sine stupro, quae cupit stuprum. *Juvenal. XIII. 209.* Nam Scelus intra se tacitum qui cogitat ullum, Facti crimen habet. *Cic. de offic. I. 4.* cavet — ne quid libidinose aut faciat, aut cogitet. *Tacit. H. I. 77.* qui deliberant, desciverunt. *Cato Dist. Si Deus est animus, nobis ut carmina dicunt, Hic tibi praecipue sit pura mente colendus. Democritus: ἀγνῶν οὐ τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ τὸ μὴδὲ ἐθέλειν. Aelian. V. H. XIV. 28.* οὐ γὰρ μόνον ὁ ἀδικήσας κακός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνόησας ἀδικῆσαι. *Valer. Max. VII. 2.* Mirifice etiam Thales, nam interrogatus, an facta hominum Deos fallerent? nec cogitata, inquit. Ut non solum manus, sed & mentes puras habere vellemus, cum secretis cogitationibus nostris numen adesse credidissemus. *Diog. L. Thales. 36.* ἠρώτησε τις αὐτὸν, εἰ λήθοι θεὸς ἀνθρώπος ἀδικῶν, ἀλλὰ ἐδὲ διανοοῦμενος, ἔφη. *Bemidbat R. VIII.* Cogitantur facere, & non dicunt: ut discas, quae hora homo cogitat peccatum, jam esse praevaricatorum coram Deo. *Diodorus S. Exc. p. 555.* πῶδα γὰρ προσήγγειλε πρὸς τὰς θεὰς προσέειπε τὰς θύοντας — μὴ μόνον τὸ σῶμα καθαρὸν περιχομένους πάσης ἀδίκας πράξεως ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἀγνέουσιν. *Menander ap. Clem. Alex.* Θεῶ δὲ θύε διὰ τέλους δίκαιος ἂν, Μη λαμπρὸς οὐ ταῖς χλαμύσιν, ὡς τῇ καρδίᾳ. *Euripid. Orest. 1604.* ἀγνὸς γὰρ εἰμι χεῖρας. *O.* ἀλλ' εἰ τὰς φρένας & Hippolyt. 316. ἀγνὰς μὲν, ὧ παῖ, χεῖρας αἵματος φέρων. *O.* χεῖρες μὲν ἀγναί, φρήν δ' ἔχει μιάσματα. *Athenae. XII. p. 530. D.* διὸ καὶ ἀριστοτέλης Εὐνοκράτην τὸν χαλκηδώνιον σκαπτῶν, ὅτι οὐρῶν οὐ προσήγει τὴν χεῖρα τῷ αἰδοῦν, ἔλεγεν χεῖρες μὲν ἀγναί, φρήν δ' ἔχει μιάσματα. *Ovid. Amor. III. 4, 5.* Ut jam servaris bene corpus, adultera mens est, Nec custodiri, ni velit, ulla potest. Nec mentem servare potes, licet omnia claudas, Omnibus exclusis intus adulter erit. *Chal-*

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγ- 9. 10
μένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοί ἐστε 11
ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσὶ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' ὑμῶν,
ψευ-

9. αὐτοὶ] — C. D. 13. Versio Vulg. Syr. Chromatius.

10. τινες τῶν μετατιθέντων τὰ εὐαγγέλια, Μακάριοι, Φησὶν, οἱ δεδιωγμένοι ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὅτι αὐτοὶ ἔσονται τέλειαι· καὶ μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκα ἑμοῦ ὅτι ἔξουσιν τόπον ὅπου οὐ διαχθίσονται. Clem Strom. IV. p. 582.

ἐξιν] ἐξαις D.

11. ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι] διώξωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν D. Augustin. Chromat.

πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' ὑμῶν ψευδομένοι, ἕνεκεν ἑμοῦ] κατ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν δικαιοσύνης. D. Ambrosius de Offic. I. 16. Chromatius..

la qui animum attendit ad mulie-
rem consilio [malo] est sicut is qui rem cum ea
habet. Theo Progygmn. V. Πίτλακος ὁ Μιτυληναῖος
ἐρωτηθεὶς, εἰ λανθάνει τις τὴν θεὰς Φαῦλὸν τι ποῶν; εἴ-
πεν, ὅδε διανοούμενος. Anthol. I. 38. 1. ἀνδρώπες μὲν
ἴσως λήσεις ἄποπὸν τι ποιήσεις, Οὐ λήσεις δὲ θεοῦς ὅδε
λογιζόμενος. Porybhr. de Abstinens. I. 31. τὸ μὲν γὰρ
μὴ Φαῦλῶν, φέρε, ἢ μὴ λαβεῖν διδόμενα χρήματα, τῶν Φα-
νερῶν ἢ καὶ ἐπικείμενον. τὸ δὲ μὴδὲ ἐπιθυμεῖν, τῶν ἀφαν-
τέρων, ὥστε μετὰ τῶν ἔργων ἀποσπαστέον καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ
προσπαθείας καὶ τῆ πάσης. Τί γὰρ καὶ ὄφελος, τῶν ἔρ-
γων ἀφιστάνον ταις αἰτίαις, ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἔργα, προση-
λῶσθαι; Psal. XXIV. 3. 4. LXXIII. 1. 1. Tim. I.
5. 2. Tim. II. 22. 1. Pet. I. 22. Bava Mezia f. 44.
1. Kidduschin f. 42. 2. Dicit domus Sammeae:
reus aliquis fit tam cogitatione quam facto. pro-
bant Ex. XXII. 9. f. 40. 1. dixit R. Afa —
cogitationem malam non reputat Deus S. B. pro
opere. 5. D. Psal. LXVI. 18.

Θεὸν ὀψονται] Ut externa immundities excludere-
debat templo: ita interna excludit coelo. 1. Jo. III.
2. 3. Aeneid. II. 604. — namque omnem, quae
nunc obducta tuenti Mortales hebetat visus tibi,
& humida circum caligat, nubem eripiam. Ser-
vius. Dicitur nebula orta de terris obesse nostris
obutibus. Unde aquila, quia supra nebulam est,
plus videt. Est enim theologica ratio, quia igno-
rantes usum venerium videre dicuntur & numina.
Callim. Hymn. in Apollin. 9. Ὀ πόλλαν οὐ παντὶ
φαίνεται· ἀλλ' ὅτις ἐσθλός. Eurip. Bacchis 501. καὶ
πῶς εἰν; & γὰρ φανερός ὁμμασιν γήμοις. B. Παρ' ἑμοῦ, σὺ
δ' ἄσπεθς αὐτὸς ὧν ἐκ εισοράς. Joseph. c. Apion. I. 26.
ex Manethone τὸν ἀμυνάφω -- βασιλεία -- ἐπιθυμήσαι
Θεὸν γενέσθαι θεοτῆν, ὥσπερ Ὁρος εἰς τῶν πρὸ αὐτῆς βεβα-
σιλευκότων — Εἰτεῦν ἔν αὐτῷ τέτον — ὅτι δυνήσεται
Θεὸς ἰδεῖν, εἰ καλῶσαν ἀπὸ τε λεπτῶν καὶ τῶν ἄλλων μαι-
ρῶν ἀνθρώπων τὴν χάραν ἀπάσαν ποιήσιν. Deum in
hac vita ab homine mortali videri non posse, vi-
deri autem ab Angelis tradit Scriptura Exod.
XXXIII. 17-23. XIX. 21. Jul. VI. 22. 23. XIII.
22. Matth. XVIII. 10. Dio LVIII. p. 454. de L.
Vitellio καὶ τότε τῷ Γαίῳ συγγενέσθαι τε τῇ σελήνῃ λέ-
γοντος, καὶ ἐρωτήσαντος αὐτὸν εἰ ὁράῃ τὴν θεὸν συνῆσαν
αὐτῇ, κάτω τε ὡς τεθηπῶς ἐβλάπεν ὑποτρέμειν, καὶ σμικρὸν
τι φθιγγόμενος, ὑμῶν, ἦφν, τοῖς θεοῖς, θεσποτα, μόνους
ἀλλήλους ὁρᾶν ἔξετε. Jo. I. 18. VI. 46. Sir. XLIII.
31. Videbunt Deum, qui mentis illorum la-
tentes cogitationes, quas nemo homo inspicere
potest, vidit: purae enim menti praemium exi-
mum proponitur, quod particeps futura sit divi-
nae naturae 2 Pet. I. 4.

9. οἱ εἰρηνοποιοί] Pacem facere & pacificare non
ii solum dicuntur, qui aliis dissidentibus medios
se interponunt, verum etiam qui placabiles sunt,
& inimicitias facile deponunt. Isocr. de Pace. φη-
μι δ' ἔν χρῆναι ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς χυῖος καὶ

Ροδίας, ἐλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους. Jac. III. 18.
IV. 1. 2. 1. Pet. III. 11. Coloss. I. 20. Esai.
XXVII. 5. 1. Macc. VI. 49. 58. Eph. II. 15. Pol-
lux I. 41. βασιλεὺς εἰρηνικός, εἰρηνοποιός & 152. περὶ
συμμάχων εἰρηνοποιῶν καὶ πολεμοποιῶν. His opponuntur
qui bellum ferunt animosque aliorum inflammant,
& qui inimicitias immortales gerunt. Tales fue-
runt magni imperatores, qui populis domitis, li-
bertate patriae afferta, multos triumphos egerunt;
quos vulgus stupet miraturque. Sapientiores ta-
men pacem praetulerunt, Silius XI. 594 — pax
optima rerum, quas homini novisse datum est,
pax una triumphis Innumeriis potior, pax custo-
dire salutem, & cives aequare potens. Cic. Attic.
VII. 14. ad pacem hortari non desino, quae vel
injusta utilior est, quam justissimum bellum.
Aeneid. XI. 362. nulla salus bello, pacem te po-
scimus omnes.

οἱ θεὸς κληθήσονται] Deus vocatur Deus pacis
Rom. XV. 33. XVI. 20. 1. Cor. XIV. 33. 2. Cor.
XIII. 11. Phil. IV. 9. 1. Thess. V. 23. 2. Thess. III.
16. Heb. XIII. 20. Pacifici ergo imitantur Deum
eique simillimi sunt. Jo. VIII. 39. infra 45. Sir.
IV. 10. Philo de sacrificant. T. 2. p. 260, 2. B.
ὁ νόμος λέγων, ὅτι, οἱ τὸ ἀρετὸν τῇ φύσει δρῶντες καὶ τὰ
καλὰ, οἱαὶ εἰσι τοῦ θεοῦ, Φησὶ γὰρ, οἱοὶ ἐστὶ κυρίῳ τῷ θεῷ
ὑμῶν (Deut. XIII. 18. XIV. 1.) δηλονότι προνομίας καὶ
κηδεμονίας ἀξιοωθήσονται τῆς ἁγίας πατρός, ἢ ἐπιμέλειαν
τοσούτων ἰδίοις τοῖς ἀπ' ἀνθρώπων, ὅσον περ οἶμαι καὶ ὁ
ἐπιβελούμενος διαφέρει. & de Confus. Ling. T. 1.
p. 426, 36. τὸν ἐν αὐτῇ ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὧν ἡγή-
σαν. Οἱ δὲ ἐπισήμῃ κεκλημένοι, τῷ ἐνὸς οἱοὶ θεῷ προσα-
γορεύονται δέοντες, Hierocles . . τῷ ἡγῇ προεργάσθαι
τὰ παιδὸς ἀξία τὸν θεὸν πατέρα καλῶν. Si autem filii,
& haeredes Ro. VIII. 17. Hic ergo titulus, quo
vocabuntur, & dignitatem & felicitatem sum-
mam promittit.

10. οἱ δεδιωγμένοι] qui vexantur, exagitantur;
infestantur. Proprie dicitur de feris, quas venato-
res persequuntur; aut de hoste vel reo fugiente.
Thucyd. I. 137. Themistocles παρέειμι, inquit,
διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. Cornel.
Nepos, vertit: exagitatus a cuncta Graecia 9. 4.
infr. X. 23. 1. Tim. III. 11, 12. 1. Pet. III. 13.

ἕνεκεν] Thomas ἕνεκα καὶ ἕνεκα. Πλάτων, Δημοσθέ-
νης, καὶ οἱ ἄλλοι θεολογῶντες δὲ ἀπὸ εἰνέκα.

ἡ βασιλεία τῶν ἑρῶν] Eadem phrasis reperitur
supra comm. 3. sed diverso paululum sensu; ibi
mendicari opponuntur divitiae regales: hic exilio
opponitur imperium, & quidem perpetuum ma-
ximumque. 2. Thess. I. 4. 5. 2. Tim. II. 12. 1. Pet.
III. 14. Qui vos nunc exagitant, regnant atque
dominantur, vos autem incertis sedibus vagamini,
1. Cor. IV. 11. ac olim non ita erit.

11. ἐστὶ] convertitur jam oratio ad discipulos:
quanyis etiam, quae praecesserunt, eos praecipue
specta-

- 12 ψευδόμενοι, ἔνεκεν ἐμοῦ. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν
 13 τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίδωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. Ὑμεῖς ἐστὲ
 τὸ ἄλλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μαραινῇ, ἐν τίνι ἀλίσθησεται· εἰς οὐδὲν ἰσχύει
 ἔτι,

πενήτων] — 58. 61.

12. τοῖς οὐρανοῖς] τῶν οὐρανῶν D.

πρὸ ὑμῶν] + ὑπαρχόντων D. a prima manu, ὑπάρχοντας ex emendatione.

οὕτως — ad ὑμῶν] — 74. a prima manu.

12. τοὺς posterius] — 80.

13. ἄλλας prius.] ἄλλα D.

ἀλίσθησεται] ἀρτυθίσεται. 58. Evang. 10. ἐ Luca.

μαραινῇ] μαραινῇ 47. 56. 58.

spectabant, teste Luca.

ὅταν οὐκ ἐπίδωσιν ὑμᾶς καὶ διαβάσι] Tertiis personis verborum Graeci & Latini saepe ita utuntur, ut non expriment nomen quod addendum erat. Cic. de Offic. I. 7. Maximam autem partem ad injuriam faciendam aggrediuntur, ut adipiscantur ea, quae concupiverunt. & II. 11. maximeque admirantur eum qui pecunia non movetur. Plaut. Curcul. IV. 2. 17. Culpant eum, confuitur, vituperatur. Sallust. Catilin. 60. maximo clamore, infestis signis, concurrunt, pila emittunt, gladiis res geritur. Antonin. Liberal. 34. τὸ δὲ βρέφος ἀνόμεσαν Ἀδανιν. Supra II. 23. infra comm. 15. VII. 16. IX. 17. Thucyd. VII. 69. ἐπὶ πώχεσιν ἐν τοῖς μεγάλαις ἀγῶσιν.

πενήτων ῥῆμα] Ps. LXIV. 5.

οὐκ ἐπίδωσιν] 1. Pet. IV. 14. 15. 16. Aeschines π.

Παραπροσβ. τὸ γὰρ ψευδὲς οὐκ ἐπίδωσιν τῆς ἀκοῆς ἀφικνίται. Plat. Apol. οὐκ ἐπίδωσιν ἕνα ἕνα Plut. Symp.

11. ἀσθένειαν σώματος οὐκ ἐπίδωσιν. Herodian. III. 8. 12. θάρα οὐκ ἐπίδωσιν περιφθίντα ἐκείνη.

ψευδόμενοι] Sunt enim quae vere obijci exprobarique possunt. Pudet haec opprobria nobis et dici potuisse & non potuisse refelli.

12. ἀγαλλιᾶσθε] vox Ecclesiasticis Scriptoribus potius quam profanis nota. 1. Pet. I. 6. 8.

ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλός] Gen. XV. 1. inf. 44. VI. 1. Mercedem vocat, quia alloquitur dominus servos, laborantes ἔνεκεν ἐμοῦ. Merces multa dabitur, pro magnitudine laboris. Merces tamen non excludit gratiam. Nonnius Dionys. XLI. χάριν δὲ μοι ἄξιον ἔργων μισθὸν ἐξ θαλάμοιο νοήμονι νεύσει καρήνη. Feab Hierosol. 8. R. Lazarus Parnas fuit. Is cum aliquando domum suam ingrederetur, quaerebat ex Domesticis, quid egerint pauperes? Cui hi, venit, inquit, coetus quidam, ederunt, biberunt, denique pro te vota ferunt. Tum ille: non erit bona Merces. Cum rursum alio tempore domum rediret, eodem modo, quodnam fuit, inquit, institutum illorum? Cui domestici: venit alius quidam coctus, ederunt, biberunt, tibi que maledixerunt. Tunc inquit ille, mihi bona merces erit expectanda.

τὰς προφῆτας] quos beatos praedicatis Jac. V. 10. 11. 2. Reg. II. 23. inf. XXIII. 21. Act. VII. 52. Nehem. IX. 26. Heb. XI. 26. 1. Thess. II. 14.

13. τὸ ἄλλας] Thomas: οἱ ἄλλες καὶ τὰς ἄλλας εἰ λέγεται, & τὸ ἄλλας. Contra Theocrit. Idyl. II. 21. πάσσι ἄλλα. II. 1. 204. πάσσε δ' ἄλλος θείοιο. Dioscor. V. 102. μῖζον ἄλλος ὀρυκτὲ λίθων α. Herodot. II. 62. ἄλλος καὶ ἐλαίος.

τὸ ἄλλας τῆς γῆς] ut comm. seq. τὸ φῶς τῆ κόσμος. Vos id praestare debetis hominibus, quod sal praestat cibis. Alii ex vobis discere debent, vos aliis exemplo esse debetis. Livius, apud H. Grotium,

Graeciam sal gentium vocat. Salis praecipua vis est adversus putredinem. Varro de R. R. II. 4. Suillo pecori animam datam esse proinde ac falem, quae servaret carnem. Cleanthes apud Clement. Alex. Stromat. VII. τὰς ὕς ἀνδ' ἄλλων ἔχειν τὴν ψυχὴν, ὥστε μὴ σαπῇ τὰ κρέα. Terent. Eunuch. III. 1. 14. T. est istuc datum profecto mihi, ut sine grata, quae facio, omnia. — G. labore alieno magno partam gloriam verbis saepe in se transfert qui habet falem, qui in te est. Donatus: sal neutraliter, condimentum est. masculinum, sapientia. Catal. LXXXVII. 4. Nulla in tam magno est corpore mica salis. Cic. de Orator. I. 34. Libandus est etiam ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepos: quo tanquam fale perspergatur omnis oratio. Quintil. Inst. VI. 3. falsum igitur erit quod non erit insulsum: velut quoddam simplex orationis condimentum, quod sentitur latente iudicio velut palato, excitatque & a caedio defendit orationem. Plin. H. N. XXXI. 41. Vita humanior sine fale non quit degere, adeoque necessarium elementum est, ut transierit intellectus ad voluptates animi quoque. Namque ita sales appellantur, omnisque vitae lepos, & summa hilaritas, laborumque requies non alio magis vocabulo constat. Evanthius de Traeged. & Comoed. novam comoediam reperere poetae, quae argumento communi magis & generaliter ad omnes homines, qui mediocribus fortunis agunt, pertineret: & minus amaritudinis spectatoribus, & eadem opera multum delectationis afferret: concinna argumento, consuetudine congrua, utilis sententia, grata salibus, apta metro. Lucret. IV. 1154. Parvula pumilio est, χαρίτων μία, tota merum sal. Plut. Sympot. V. 10. p. 685. A. κωδύνουσι γὰρ οἱ ἄλλες τὴν ἄλλαν ὄψαν ὅψαν εἶναι καὶ ἡδυσμα. Διὸ καὶ χάριτας ἔνιοι προσκαλοῦνται αὐτὰς, ὅτι τῆς τρεφῆς τὸ ἀναγκαῖον ἡδὺ ποιεῖσιν. & περὶ ἀδολεσχ. p. 514 E. εἰ γὰρ ὡς βέρος τι θεῖ πείζοντα ἀποθέσθαι τὸν λόγον — ἀλλ' ἢ δι' αὐτὰς ἀνδραποὶ δέοντες τινος λαλῶσι, ἢ τὰς ἀκέραιας ἀφελῶντες, ἢ χάριν τινὰ παρασκευάζοντες ἀλλήλοις, ὥστε ἄλλοι τοῖς λόγοις ἐφθύνουσι τὴν διατριβὴν καὶ τὴν πρᾶξιν, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες. Εἰ δὲ μήτε τῷ λέγοντι χρησίμοι, ἢτε ἀναγκαῖον τοῖς ἀκέραις τὸ λεγόμενον, ἡδονή τε καὶ χάρις ἐπρόσει, διατὶ λέγεται· τὸ γὰρ μέγιστον καὶ διακεῖν ἐξ ἧτιον ἐν ταῖς λόγοις ἢ τοῖς ἔργοις ἐστίν. Eph. IV. 29. Col. IV. 6.

μαραινῇ] Martial. X. 37. & fatuum summa coenare pelorida mensa. XIII. 10. Ut sapient fatuae fabrorum prandia betae, O quam saepe petet vina piperque coquus! & XI. 32. Hinc pistor fatuas facit placentas. Dioscor. δ. ρίζαι γευσσάμεναι μωραῖ. Servius in Georg. III. 395. Ipsum lac non sit fatuum, sed habeat salis occultum saporem. Marcus IX. 50. habet, ἀνελον γένεται. Nonnius Marcellus

ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους καί- 14
μένη· Οὐδὲ καίουσιν λύχρον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ 15
τὴν

ἔτι] — D. Versio Syr.

16. ἡμῶν secundo loco] — Versio Syra posterior.

βληθῆναι ἔξω καὶ] βληθῆν ἔξω. 1.

ἔργον — Versio Syra posterior.

I. 141. Insulsum proprie fatuum, quasi sine sale.

ἐν τίνι ἁλισθίσεται] scil. sal. Marcus : ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσεται; quo salietur ipsum sal? Huic proverbio similia sunt illa *Galen.* de Different. pulsuum II. καὶ δίκαιον ἦδη τὸ τῆς παροικίας εἰπεῖν, ἰδιωτικὸν μὲν, ἱκανῶς δ' εὐκοῖς τοῖς παρῶσιν· ὅταν γὰρ, φησὶ, τὸ ὕδωρ πηγῇ, τί ἐπιρροφῶμεν; εἰ γὰρ ἀρχιγενὴς ἀμαρτάνει τοιαῦτα, πρὸς τινα πορεύσασθαι; τίς ἡμῖν ἐπανορθώσει τὰ τέστιον σφάλματα; *Diog. L. Diogene.* VI. 47. πρὸς τὸ ρυπαρὸν βαλάντιον, οἱ ἐνθάδε, ἔφη, λέγονται πᾶς λέγονται; *ad Herennium* IV. 6. Isti cum non modo dominos se fontium, sed se ipsos fontes dicant, & omnium rigare debeant ingenia, non putant fore ridiculum, si, cum id polliceantur aliis, arescant ipsi ficitate. *Philo* de Therapeut T. 2. p. 477, 8. ὁ ψὸν ἄλλες, ἔς οἱ ἀβροδύταιοι παμαρτύσαν ὑσσώπων & 483, 9. παροφῆμα δὲ ἄλλες, οἷς ἐστὶν ὅτε καὶ ὑσσώπος ἡδυσμα παμαρτύεται διὰ τὴν τρυφάντας.

βληθῆναι ἔξω] *Plut.* de his qui fero a numine puniuntur. p. 553. B. Πομπηῖος Μάγνος ἐν Γάμῃ Στράβωνος ἦν υἱὸς, ὃ τὸν νεκρὸν Ρωμαίων δῆμος ὑπὸ μίσους ἐξέβαλε καὶ κατεπύρρει. *Philo* de Profugis T. 1. p. 555, 20. ἡ ἀσέβεια — πρὸς τὴν ἐν θεῷ ζωὴν ἄψυχον, καὶ νεκρὸν, καὶ κοπρίαν, ὡς ἔφη τις, ἐκβλητότερον, *Strabo* XVI. p. 1131. A. ὅσα κοπρία ἡγνέται τὰ νεκρὰ σώματα, καὶ ἄλλοι Ἡράκλειτος φησὶ Νέκυες κοπρίαν ἐκβλητότεροι. *Luc.* XIV. 35. 2. Reg. XIII. 7. *Nidda* f. 83. vulgoceditur educ falem, & carnem projice canibus.

14. τὸ φῶς τῷ κόσμῳ] *Fer.* XIII. 7. 10. Solem proprie significat *Jo.* XI. 9. 10. Inepte igitur *Persius* laudat Brutum, laudatque cohortem: solem Asiae Brutum appellat, itellasque salubres Appellat comites *Horat.* Serm. I. 7. 24. Transfertur autem ad homines praeclaros. *Demochares* de Rege *Demetrio*: ὁμοίως ἀσπερὶ οἱ φίλοι μὲν ἄσπερες, Ἡέλιος δ' ἐκείνος, de *Christo* *Jo.* I. 19. III. 19. VIII. 12. XII. 46. de discipulis *Christi* *Phil.* II. 15. *Kobeletb* R. I. 5. *Samuel* R. VIII. *Bereschith.* R. LVIII. 2. Sol oritur & occidit *Eccles.* I. 5. Deus efficit, ut priusquam occidat sol iusti hujus, oriatur Sol iusti alterius. Quo die mortuus est R. Akiba, natus est Rabbenu Sanctus & dixerunt de eo: Oritur sol & occidit sol. &c. antequam mergeret Deus S. B. solem Sarae, oriri fecit solem Rebecca. Hieros. *Schabbath.* 2. Adam primus fuit lux mundi. *Fubafin.* R. Meir lux mundi fuit discipulus lucis mundi, qui est R. Akiba, & discipulum habuit lumen mundi, nempe Rabbenu Hakkadosch. *Bereschith* R. LIX. 8. Jerusalem est lux mundi S. D. & ambulant gentes ad lucem tuam *Esfaj.* LX. 3. A sale autem transit ad solem, quia utriusque maxima est utilitas. *Plin.* H. N. XXXI. 45. Nihil esse corporibus utilius sale & so'e. *Senec.* de Clement. I. 8. Tibi non magis quam soli latere contigit, multa contra te lux est, omnium in istam conversi oculi sunt. *Aboth* R. Nathan. c. 25. Cum R. Jochanan f. Saccai mortis proximus esset, alta voce ploravit. Dixerunt ipsi discipuli ejus: Rabbi, columna excelsa, lux mundi, malle fortis, quid fles? *Berachoth* f. 28. lux Israelis.

πόλις — ἐπάνω ὄρους κειμένη] Qualis erat Hierosolyma, aliaeque urbes plurimae. *Dionys. Hal.* I.

12. ὥκισε πόλεις μικράς καὶ συνεχεῖς ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν, ὅσπερ ἦν τοῖς παλαιῶσι τρόπος οἰκήσεως συνήθης. Hinc mater *Decorum* capite turrito fingitur. *Plurmius* §. 6. περὶ τῆς Ρέας. — αὐργατὸν δὲ περιέχεται σέφανον — διὰ τὸ κατ' ἀρχαίαν ἐπὶ τῶν ὀρέων τίθεσθαι τὰς πόλεις ὀχυροτήτος ἕνεκεν. *Lucret.* II. 606. magna Deum mater — terra — Muralique caput summum cinxere corona, eximiis munita locis quod sustinet urbes. *Manilius* II. 772. Ac velut in nudis cum surgunt montibus urbes. *Cic.* *Catilin.* IV. 6. videor enim mihi hanc urbem videre, lucem orbis terrarum, atque arcem omnium gentium.

ἡ δύναται — κρυβῆναι] *Cic.* ad Q. Fratrem I. 1. §. 2. Quid autem reperiri tam eximium aut tam expetendum potest, quam istam virtutem, moderationem animi, temperantiam, non latere in tenebris, neque esse abditam, sed in luce Asiae, in oculis clarissimae provinciae, atque in auribus omnium gentium ac nationum esse positam?

15. καίεσι λύχρον] *Xenophon* *Hell.* VI. ὁ μὲν λύχνος ἐκάετο. *Artemid.* II. 9. λύχνος δὲ καίμενος ἐν οἴκῳ λαμπρὸς, ἀγνῶν, πρόσκαπτιν γὰρ σημαίνει καὶ εὐτορίαν πᾶσι. *Athen.* XV. p. 700. D. Διονυσίου φησι τὸν νεώτερον Σικελίας τύραννον ταραντίνους ἐς τὸ πρωτανεῖον ἀναβῆναι λυχνεῖον, δυνάμενον καίεν τοσούτους λύχνους, ὅσους ὁ τῶν ἡμερῶν ἐστὶν ἀριθμὸς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν.

ὑπὸ τὸν μόδιον] *Thomas* τὴν ὑπὲρ πρῶτησιν — πρὸς γυνικὴν ἐπιφέρεισιν Ἀττικὸι· Ἕλληες δὲ πρὸς αἰτιατικὴν — ὡσαύτως καὶ τὴν ὑπὸ. Πλάτων ἐν τῇ τῷ Σωκράτους ἀπολογίᾳ· τὰ τι μετέωρα φροντισῆς, καὶ τὰ ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεζητηκῶς. καὶ αὐτὶς ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ· ζητεῖν τά τε ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἐπεράνια. Πλάταρχος· πᾶς γὰρ ὁ ὑπὸ γῆς — χρυσὸς. *Dinarchus* in *Demosth.* χίλιοι μόδιοι. Modius est medimni sexta pars. *Cic.* in *Verr.* III. 49. tritici medimnum XC. i. e. tritici modium DXL. millia. *Corn.* N. Attic. 2. 6. ita ut singulis sex modii tritici darentur, qui modus mensurae medimnus Athenis appellatur. *σχ.* *Aristoph.* *Nub.* 543. ὁ γὰρ μέδιμος χοίνικας ἔχει μν. & *Vesp.* 438. εἰς τὴν χοίνικα δ. μετ' ἁλὸς ἄρτοι γίνονται, μικροὶ δὲ η. modius igitur octo choenices continebat. *Diog. L.* *Pythagora* VIII. 18. ὁ γὰρ χοίνιξ ἡμερήσιος τροφή. *vid. Apoc.* VI. 6. Syrus modium vocat *Satum*, Hebraeorum more. *Febam.* I. in fine & *Menachoth* VII. 1. Sex cabi constituunt satum, tria sata Epham, decem Ephae corum in aridis, quae mensura fuit maxima. *Epiroph.* de ponder. 21. εἰληπται τῶν οὐκ ὁ κορος ἐκ τῆς ἑβραϊκῆς διαλέκτου, ὅς καλεῖται χορ. εἰς δὲ μόδιοι λ. χορ δὲ λέγεται βανός, βανιθέντες δὲ οἱ λ. μόδιοι ποίωσι φορτίον καμῆλας — γόμερον ιε. μόδιοι, λίθη δὲ κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν φωνὴν κέκληται, ὃ ἐστὶν ἑπαρμυ, ἀπὸ τῷ δύνασθαι τῷ νεανίᾳ ἐπαρθῆναι τὰς ιε. μόδιους, καὶ ἐπιτελεῖναι τῷ ἄνθ. postea tamen docet, modium, qui est octo choenicum, continere XXII. Sextarios, satum vero XXVII. cum dimidio; pro Modio tritici aestimatione larga & liberali solvebatur denarius *Cic.* in *Verr.* III. 81. 88. *Fulgentius* *Mythol.* III. 6. de Psyche & Cupideus Apulejus in libris *Meta-*

16 τὴν λυχίναν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ὅυτω λαμψάτω τὸ Φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον κατα-

17. Hunc locum Marcion ita corrupte legit, τί δοκέτε, ὅτι ἦλθον πληρῶσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς Προφῆτας; οὐκ ἦλθον πληρῶσαι ἀλλὰ καταλῦσαι. *Ipslor. I. 371. & Dial. c. Marcionit. p. 63.*

morphoseon hanc fabulam planissime designavit --- novaculam sub pulvinar abscondit, lucernamque modio contegit. Cumque altum soporem maritus extenderet, illa ferro armata, lucernaque modii custodio eruta. *Apulejus Met. V.* lucernamque concinnem completam oleo, claro lumine praeincentem subde aliquo claudentis aululae tegmine.

λυχίναν] *Phrynichus. p. 139.* λυχίναν, ἀντὶ τήτε λυχίνον λέγε, ὡς ἡ καμφοδία. *Eustath. in Od. σ. p. 641. 44.* λαμπτήρας λέγει, ὡς νῦν οἱ ἀγροτικοὶ λυχίνας φασίν, ἐφ' ᾧ δῶδες κειμέναι κατὰ δορπὸν ἀνιπτόνται. *in Od. T. 681. 22.* ὅτι δὲ λύχνη σύτοιχόν τι λυχνέχρος, ὁ φῶς, καὶ τὸ λυχνίον, ὅπερ ἐστὶ λυχνία — δηλῶσιν οἱ παλαιοὶ. *Thomas* λυχνίον δὲ φασὶ τὴν λυχνίαν. *Pollux. X. 115.* καὶ λυχνίον μὲν, ἐφ' ᾧ ἐντίθεται ὁ λύχνος, ἡ καλεσμένη λυχνία. *Ammonius.* λυχνίον λύχνης διαφέρει. λυχνίον μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ λυχνία. *Pollux. VI. 103.* λυχνίον δὲ καὶ λυχνία. ἕτοι δὲ ἐκαλεῖτο αἱ λυχνίαι. *Hesych.* λυχνίον, ἡ λυχνία. *Athen. XV. p. 700. C.* φερεκράτης δ' ἐν κραιπατάλλοις τὴν νῦν λυχνίαν καλεσμένην λύχνην ἐκάλεσεν. τῖέασιν] *Etymol. ἀφίασι* — τοῦτα δὲ τὰ τρίτα πρόσσωπα τῶν ἀς μὲν, παλαιοῦντων, οἱ ἰόντες προσδῶν τὰ α, καὶ συσολῇ τῆς παραληγέσης προφέρουσιν, ἀφίασι, τῖέασιν, διδῶσι, ζευγνύουσιν.

16. 70. XV. 8. 1. *Pet. II. 12. 1. Tim. IV. 15. Phil. IV. 5. Nebem. V. 19. Clemens Alex. Strom. VII. p. 537.* λέγουσι δὲ ἐν ταῖς Παραδόσεσι, Ματθαῖον τὸν ἀπόστολον παρ' ἑκάστα ἐπὶ κέναι, ὅτι ἔαν ἐκλεκτὸν γέναν ἀμαρτήν, ἥμαρτεν ὁ ἐκλεκτός. εἰ γὰρ ἔτας ἐαυτὸν ἦγεν, ὡς ὁ λόγος ὑπαγορεύει, κατηγέσθη αὐτὸς τὸν βίον καὶ ὁ γέναν, εἰς τὸ μὴ ἀμαρτῆν. *Bammidbar R. XV. p. 217. 2.* Dixerunt Israelitae ad Deum S. B. Domine mundi, tu praecipis nobis, ut lucem tibi accendamus, & tu tamen es lux totius mundi & lux apud te habitat S. D. *Daniel. II. 22.* Respondit Deus S. B. Id non ideo fit, quod ego luce opus habeam, sed ut vos me illustretis, quemadmodum ego vos illustravi, dum vobiscum ivi in conspectu populorum, ut illi deinde dicant: Ecce quomodo Israelitae illustrent eum, qui ipso illustrat coram toto terrarum orbe!

δοξάσωσι] collaudent, celebrent. *Polyb. VI. p. 690.* τὰς τῶν ἐπ' ἀρετῇ δεδοσμένων ἀνδρῶν εἰκόνας ἰδεῖν. *LXX Interpretibus* hoc sensu usurpatur. *Diodorus S. XII. 78.* ἐπαγγελμαμέναι δὲ αὐτὲ διὰ τῶν καλῶν ἔργων διορδῶσασθαι τὴν ἀμαρτίαν. 79. μέγα τι κατεργασάμενος. *Mechilta f. 27. 2.* Simeon f. Eliezer dixit: Quando Israelitae faciunt voluntatem Dei, tunc nomen ejus in mundo glorificatur S. D. *Jos. V. 1.* & factum est, cum audirent omnes reges Ammonitarum &c. & sic Rachab dixit ad legatos II. 10. Audivimus, quod Deus exsiccavit mare. &c. Quoniam Dominus est Deus in coelis. Quando vero Israelitae non faciunt voluntatem ejus, tunc quoque nomen illius in mundo profanatur S. D. *Ezech. XXXVI. 20.* Et venit ad nationes, ad quas illi venerunt, & nomen sanctitatis meae profanarunt.

τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Apud *Homertum*

quando homines orant, dicunt Ζεῦ πάτερ, dī deaque vero Ζεῦ πάτερ ἡμέτερε. *Il. θ. 31. Ζεῦ πάτερ ἡμέτερε, κρονίδη, ὑπατὲ κρείονταν. Od. α. 45. 81. ω. 472. Targ. Hieros. Gen. XX. 33.* orate coram patre vestro coelesti. *Exod. I. 19.* oraunt coram patre suo coelesti *Nam. XX. 21.* iussi erant a patre suo coelesti. *XXI. 9. XXIII. 13.* quam bona merces statuta est vobis apud patrem vestrum coelestem. in seculo futuro! *Deut. XXXII. 6.* annon ipse est pater vester coelestis? *Jonath. Deut. XXVIII. 32. 1 Chron. IV. 18.* Heber, qui conjunxit Israellem patri ipsorum coelesti. *Schemoth R. XXI.* Sustulerunt oculos suos ad patrem suum coelestem *Hieros. Maaseroth f. 50. 3.* Patri vestro qui est in coelis non deditis, sed mihi Sacerdoti. *Escher. I. 1.* quando obvenirent tribulationes filiis Israel, orarent coram patre suo coelesti. *V. 14.* fiduciam habuerunt in patre suo coelesti *VI. 1.* confugerunt ad patrem suum coelestem — eadem nocte adscendit recordatio Abrahami Isaac & Jacobi coram patre ipsorum coelesti. *Celaim IX. 9.* Pater ejus qui est in coelis. *Gem. Sota. I. 24.* Simson ad exemplum patris sui coelestis judicavit. *Bereschith. R. LXXI. 4.* Simeon] audiens vocem patris sui coelestis. *משנה* & 5. *R. Joden* dixit: Levi hic conjunget filios patri suo coelesti. & XXXIX. 8. *Sota IX. 15.* cui ergo nobis innitendum est? patri nostro coelesti. *ter. Berachoth. f. 32. b.* A die quo excisum est templum, Judaei ferreo muro a patre suo coelesti separantur. *Ros Hassana III. 8. bis.* Patri tuo coelesti. *Esa. LXIII. 16. LXIV. 8. Mal. II. 10. infra VI. 9. Joma VIII. 9.* Dicit R. Akiba: Beati vos Israel, coram quo vos mundatis! quis vos mundat? Pater vester qui est in coelis, *Theodoret. Haeret. Fab. V. 28.* αὐτὴν δὲ τὴν προσευχὴν οὐ τοὺς ἀμνήτας, ἀλλὰ τὰς μυσαγωγημένους διδάσκουσι: οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀμνήτων λέγειν τοῖς Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μήπω δεξιόχειρ τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα. ὁ δὲ τῆς τῆ βαπτισμοῦ μετεσχηκὼς δωρεᾶς πατέρα καλεῖ τὸν Θεόν, ὡς εἰς τὰς υἱὲς τελείας τῆς χάριτος.

17. καταλῦσαι τὸν νόμον] Legem abrogare, tollere, solvere. *Heliod. V. 15.* καταλύεις τὸν νόμον τὸν λυρικόν. *Polyb. III. 8. p. 228.* καταλύσαντες τῆς νόμους. *Isocr. in Evag.* λύσαντες δὲ τὸν νόμον τῆτον. *Arrian. B. C. I. p. 616.* ἐβόαν, ὡς λύσαι τὸν Γράκκους νόμον ὅλους διερρηκῶς. *Isocr. Panegyrg. μη παροῶν* — πάτριον νόμον καταλύμενον. *Aeschin. in Timarch.* οἱ δὲ νόμον καταλύονται. *Philost. V. Apollon. 40.* νόμους μὴ καταλύεσθαι. *Porphyr. de Abst. II. 55.* κατέλυσε δὲ ἐν Ἠλίς πόλει τῆς ἀνιγύπτε τὸν τῆς ἀνθρωποκτονίας νόμον ἄμασις. *Herodot. I. 29.* ἵνα μὴ δὴ τῶν τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι, τῶν ἔθετο — ὅρκους γὰρ κατέλυοντο μεγάλοις ἰ. ἔτεα χρῆσθαι νόμοις, τῆς ἀν σφι Σόλων ἔθεται. *Thucyd. VIII. 76.* τὰς πατρίδας νόμους καταλύσαντας. *Curtius X. 2.* Graeci haud ausi imperium aspernari, quanquam solvendarum legum id principium esse censebant. *Cic. Philipp. I. 9.* Haec utrum tandem lex est, an legum omnium dissolutio?

καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.

Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς

καὶ ὁ σῶς

18. ἀμὴν] + ἀμὴν 6.

γάρ] — 6. 30. 56. 66. 70.

tio? *Justin.* III. 3. 12. ne solutos se Spartani religione jurisjurandi in dissolvendis legibus arbitrantur. *Demosth.* Olynth. III. λύει νόμον ter. adv. Leptin εἰ μὴ λύσετε τὸν νόμον. adv. Timocrat. τὰς μὲν τῷ Σόλωνος νόμους, οὓς οἱ πρόγονοι ἔθεντο, λύσειν αὐτοί. *Plut.* Solon. p. 82. D. λύσαντες τὸν νόμον. Anthol. I. 5, 2. καὶ κρατερῶς Σπάρτας πάτρια θεσπὰ λύεις. III. 5. 31. — τὸν παραβάτα νόμους. *Phil.* de Legg. Special. T. 2. p. 330, 2. ὑπομένειν γὰρ ἀντ' ἑτέρων ἐτέρῃ μηδεμίαν ἔχοντα κοινωνίαν, ἀλλὰ τοῖς εἰδένιν ἀπρητημένα, καταλύονταν ἡμῶς ἔστιν εἰ βεβαιόνταν. *Jos. A.* XVI. 2. 4. εἰ δὲ τις αὐτὰς ἔροιτο δύο τούτων ἑατέρον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθνη, τὰς ποιμπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτάς, ἀ τοῖς νομιζομένοις προσάγασσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἰρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. XI. 5. 3. καταγορεύσαντες ὡς τινες τῷ πληθὺς καὶ τῶν ἱερῶν καὶ Λευιτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν καὶ λελόκασι τὰς πατρίων νόμους, ἀλλοεθνῆς ἡγμένον γυναῖκα. *Philostrat.* 92. καὶ γὰρ μοι δοκεῖ σφίζεσθαι τὸν νόμον δι' ἐμὲ, εἴ γὰρ καὶ λύσαι αὐτὸν ἡδυνάμην. *Polyaen.* I. 20. Σόλωνα τὸν θάνατον ἐφοβήθεις λύει τὸν νόμον. *Herodot.* VI. 106. ἀδύνατα σφί ἦν παραυτίκα ποιεῖν ταῦτα, οὐ βουλομένοις λύειν τὸν νόμον. *Jos.* VII. 23.

πληρῶσαι] *Herodot.* IV. 117. εἰ δύναιμι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. *Ovid. Amor.* III. 1. 30. Implebit leges spiritus ille meas. *Heliodor.* X. 17. p. 484. πεπληρωται ἡμῶν τὸ νόμιμον. *Herodian* III. 11. πληρῶσαι ἐντολάς *Ro.* XIII. 8. *Gal.* V. 14. VI. 2. Quid sit implere Prophetas, vid. supra I. 22. *Libanius O.* XXIV. p. 569. B. τίνας οὐν ἔνεκα, πολλοῖς λόγοις ἔχον παρῶν τὸν νόμον οὐκ ἐβελήθη; *Ro.* II. 31. X. 4. *Gal.* III. 24. *Act.* VI. 14. XXV. 8. Quæritur autem quo sensu Lex a Christo & Paulo non abrogata & dissoluta, sed stabilita & impleta dicatur, cum tamen certum sit Legum Mosai-carum majorem partem, forensē scilicet & Ceremonialem, Christi discipulos non amplius obligare; quod Paulus prolixè docet. Respondeo Legem dissolvi ab illo proprie, qui autoritate legislatoris spreta legem tollit, non vero ab eo, quem ipse legislator ejusque interpretes prophetæ prædixerunt venturum & Leges mutaturum esse. *Gal.* II. 19. 21. Deinde ille etiam legem dissolvit, qui bonis legibus sublatis aut nullas aut malas fert: non ille qui meliores & temporibus aptiores fancit. Ita docent Auctor libri *Cosmi* I. 83. Non habuerunt nisi pauca quædam præcepta inde ab Adamo & Noacho, quæ Moses non abrogavit sed adauxit. **לֹא בָרַח מִשְׁכָּח מִשְׁכָּח מִשְׁכָּח מִשְׁכָּח** & *Aristoteles* Rhet. ad Alex. 3. τὸ προσεῖναι τοῖς ὑπάρχουσιν οὐ καταλύειν ἐνδὲν, ἀλλ' αὐτεῖν τὰ καθεστῶτα. Perfecit legem Christus tum addendo promissa vitæ alterius, tum ea auferendo, quæ obstabant, quo minus gentes cum Judæis in unam societatem coalescere possent. De his autem tunc nondum erat locus distincte agendi. citatur hic locus in *Schabbath* f. 116. 2. *Eph.* II. 15.

τὸν νόμον ἢ τὰς προφῆτας] inf. VII. 12. XI. 13. XXII. 40. *Lut.* XXIV. 44. *Jos.* I. 45. *Act.* XIII. 15. XXIV. 14. XXVIII. 23. *Ro.* III. 21. *Ros Hassana* IV. 5. 6. Incipit in lege & finit cum

prophetis. *Jos.* Maccab. 18. ὁ πατήρ — ὃς ἐδίδα-σκον ἡμᾶς, ἔτι ἂν σὺν ἡμῖν, τὸν νόμον καὶ τὰς προφῆτας.

18. ἀμὴν] vocem Hebraicam retinent Versio *Syræ*, *Coptæ*, *Latina*. *Symmachus*. Judæi hanc vocem solent adicere precibus, pro clausula. vid. infra VI. 11. *Hieron.* in *Matth.* VI. 11. Quod Aquila interpretatur fideliter, nos vere possumus dicere. & in *Gal.* I. 5. Amen LXX. transfulerunt γένοιτο id est fiat: Aquila πεπιστωμένως vere sive fideliter. Quod etiam in Evangelio a Salvatore semper assumitur, sua per Amen verba firmante *Jerem.* XXVIII. 6. Sepuaginta vertunt ἀληθῶς. Quod apud *Matthæum* XVI. 28. XXIV. 4. & *Marcum* XII. 43. est ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Lucas vertit: ἀληθῶς λέγω ὑμῖν. IX. 27. XII. 44. XXI. 3.

ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ ἔρανος καὶ ἡ γῆ] Locutio proverbialis. *Dio Severo* ἐπόντας θάσσον ἂν τὸν ἔρανον συμπεισύν, ἢ πλαυντιανὸν τι ὑπὸ Σεβέρου παθεῖν. *Silius* XVII. 607. Tum secum Poenus: coelum licet omne soluta in caput hoc compage ruat, terræve dehiscant, non ullo Cannas abolebis, Jupiter, ævo. *Cic.* Tusc. Q. 1. 23. Ita fit, ut motus principium ex eo sit, quod ipsum a se movetur; id autem nec nasci potest ex mori, vel concidat omne caelum. *Terent.* Heaut. IV. 4. Quid si nunc caelum ruat? *Dionys.* Hal. VI. 95. Ἦν δὲ τὰ γεφύτα τοιαῦτα ἐν ταῖς συνθηκαῖς. *Ρωμαίοις* καὶ ταῖς λατινῶν πόλεσιν ἀπάσαις εἰρήνη πρὸς ἀλλήλους ἔσω, μέχρις ἂν ἔρανος τε καὶ γῆ τὴν αὐτὴν εἰσὶν ἔχωσι. *Aristid.* in *Serapid.* p. 52. ὥς ἐκ μὲν θεῶν οἶκον ἐκ ἐξέρχεται, ἐκ ποτὶ ἂν τῆς αὐτῆς χώρας. *Theognid.* 867. ἰν μοι ἔπειτα πείσοι μέγας ἔρανος εὐρύς ὑπὲρ χάλκεος, ἀνδράπων δῖμα παλαιγενέων. Εἰ μὴ ἐγὼ τοῖσιν μὲν ἐπαρκέσω, οἱ μὲ φι-λῶσι, τοῖς δ' ἐχθροῖς ἀνὴ καὶ μέγα πῆμ' ἔσομαι. *Psal.* CXIX. 46. *Bereſchith* R. X. 1. omni rei sunt sui termini, coelo & terræ sunt termini, una re excepta cui non sunt termini, & hæc est lex S. D. *Jos.* XI. 9. *Luc.* XVI. 17. infra XXIV. 35. *Eſaj.* LIV. 10. *Psal.* LXXXII. 7. *Jerem.* XXXIII. 20. 21. *Pf.* LXXXIX. 37. *Jos.* XIV. 12.

παρέλθῃ] *Aristænet.* II. 1. γυναικὸς τὴ αὐτὴν πάλιν ἐν τὸ εἶδος παρέλθῃ, καὶ τὸ κάλλος παρασάραμῃ, τίς ἔτι καταλείπεται εὐφροσύνη; *Dan.* VI. 12. VII. 14. *Theognis* 979. αἶψα γὰρ, ὥς ἐν νόμῳ, παρέρχεται ἀγλαὸς ἡβη. *Theocrit.* XVII. 8. Μὴ καυχῶ, τάχα γὰρ σε παρή-χεται, ὡς ἄνθρωπος, ἡβη *Od.* θ. 230. οἷσιν δειδωκα πό-σιν μή τις μὲ παρέλθῃ φαίκαλον.

ἰῶτα ἐν] *Irenæus.* II. 4. Jesus [יֵשׁוּ] autem secundum propriam Hebraeorum linguam literarum est duarum & dimidiae. *Bereſchith* R. XCVII. 1. & *Schir* R. V. 11. Dixit R. Josua f. Carcha *jod* quod abstulit Deus S. B. a Sarai divisum est, dimidium ejus Saræ & dimidium Abrahamo. [י] quod decem significat dividitur in duo [ח] Dixit R. Simeon f. Joehai, *jod* quod S. B. abstulit Sarai volavit ante solum Dei S. B. dixitque coram eo: Domine mundorum, quia ego minima sum literarum **יְהוָה שְׁכָנָה עִמָּי** eduisti me ex Sara iusta. Respondit ei S. B. hæcenus fuisti in nomine feminae & in fine literarum: nunc ego pono te in nomine maris & initio literarum S. D. & vo-

νός καὶ ἡ γῆ, ἰώτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα
 19 γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ
 διδάξῃ

οὐμὲν] + καὶ τῶν Προφητῶν 13. 61. Irenae. IV. 67.
 πάντα γένηται] γένηται πάντα. D.

ἐν] — 106.

19. οὖν] — 2. Edit. Erasmi 1.

& vocavit Moſe Hoſeam filium Nun Joſuam Num. XIII. 17. Sanhedrin f. 107. 1. Si litera Jod, inquit Deus, quam excepi e nomine Sarai, ſtetit, & ad me clamavit quam plurimos annos uſquedum oriretur Joſua, cujus nomini eam addidi, quanto magis clamaret tota ſectio qua peccatum tuum in S. Codice deſcribitur, ſi auferretur? & f. 20. 3. Hieroſ. Liber Deuteronomii veniens proſtravit ſe coram Deo dixitque: o domine univerſe, in me ſcripſiſti legem tuam: jam vero teſtamentum vacillans in aliqua parte, vacillat in toto: ecce Salomo conatur a me extirpare Jod (in Deut. XVII. 7.) Reſpondit Deus S. B. Salomo & mille ei ſimiles peribunt, aſt vocula de te non peribit. Vajikra: & dixit R. Chonna nomine R. Achae, litera jod, quam abſtulit Deus a nomine Sarai matris noſtrae, ex dimidia parte data eſt Sarae, & ex parte dimidia, Abrahamo. Traditio R. Hoſchajae f. Korcha. Litera jod veniens proſtravit ſe coram Deo dixitque: o domine aeternae, eradicavi me e nomine ſanctae iſtius feminae. Reſpondit Deus S. B. Hucusque fuiſti in nomine feminae, idque in fine; hinc porro eris in nomine viri idque in initio. S. D. & vocavit Moſes nomen Hoſeae Joſuam. Deut. XIII. Schir Haſſchirim R. V. 11. R. Alexander f. Hederin & R. Alexander Keruba dixit: licet omnes homines in toto terrarum orbe congregentur, ut aboleant jod quae minima eſt literarum in lege, praefare illud non poterunt. Vajikra R. XIX. Dixit R. Alexander: — Si omnes nationes congregentur ad evellendum unicum verbum legis, nihil agere poterunt; unde hoc diſcis? ex Salomone qui quaefivit evellere literam unam e lege, aſcendit κατήγωρ ejus & accuſavit eum. R. Joſu. f. Levi dixit: jod Deut. XVII. 7 accuſavit eum R. Simeon dixit Deuteronomium aſcendit & adoravit Deum S. B. dixitque coram eo: Domine mundi, evulſit me Salomo fecitque me falſum, quia omnis διαθήκη, cujus duo aut tria verba delentur, revera totum deſtruitur. Ecce vero Salomo rex evellere quaefivit jod ex me S. D. Deut. XVII. 7. Falkut Rubeni. f. 167. 2. 3. & Schemoth R. VI. Than-chuma p. 681. Dixit Deus S. B. Salomon & mille [centum] ſimiles illi peribunt de mundo, & apicula una de litera jod non peribit. Schemoth R. VI. Nulla litera aboletur a lege in aeternum. Babyl. Taanith f. 21. 2. mentio ſit urbeculae, quae ob parvitatem vocabatur jod. Kidduſch. f. 16. 2. ex jod civitatem video hic i. e. ex re minima factam rem maximam. Menachoth. f. 29. 2. Cur creatus eſt mundus futurus cum litera jod? quia juſti in eo pauci ſunt. Mivraſh Thebillim CXIV. 1. Quenam eſt res τοῦ jod? parva eſt ſtatura ejus: ita etiam impii in ſeculo futuro S. D. Eſaj II. 11.

κεραία] minimae literae minimus apex. σχ. in Nicanari ἀλιξίφαρμ. κεραία λέγεται τὸ ἄκρον καὶ ἔσχατον. Gloſſa apex κεραία, γράμματος ἄκρον. Heſych. κεραία, ἀρχὴ γράμματος [I. γράμματος] & κάρφος, κεραία ζυλὸς λεπτή. Plut. non poſſe ſuaviter viviſec.

Epicur. p. 1100. A. Δημοκράτει τῷ τὰ δόγματα ρήμασιν αὐτοῖς ὑφαρμύμεν ζυγομαχεῖν περὶ συλλαβῶν καὶ κεραίων. Numa p. 69. ancile κύκλος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἀποδίδωσιν ὡς πέλιτη τὴν περιφέρειαν, ἀλλ' ἐκτομὴν ἔχει γραμμῆς ἐλικοειδούς, ἥς αἱ κεραιαί καμπύλας ἔχουσι, καὶ συνεπιτρέφουσαι τῇ πυκνότητι πρὸς ἀλλήλας, ἐγκύκλιον τὸ σχῆμα ποιοῦσιν. Orig. in Pſal. XXXIII. τῶν ſοιχείων παρ' Ἑβραίοις λέγω δὲ τὰ χῆφ καὶ τὰ βῆθ, πολλὴν ὁμοιότητα ſαζόντων, ὡς κατὰ μὲν ἀλλήλων διαλλάττειν ἢ βραχείᾳ κεραίᾳ μόνῃ. Philo in Flaccum T. 2. p. 536, 27. κατὰ συλλαβὴν, μᾶλλον δὲ καὶ κεραίαν ἐκείῃ ἀργυρολογῶν ὁ γράμματατοκύφω. Dionyſ. Hal. de Dinarcho in orat Demoſth. laudat magnificentiam diſtinctionis, vim judicandi καὶ τὸ διὰ πάσης κεραίας διῆκον, πικρὸν καὶ νοερὸν. Dio Chryſ. XXXI. p. 337. A. εἰ δὲ τις ἐλθὼν οὐ τὰ δημόσια ὑμῶν γράμματα ἔσιν, κεραίων νέμει τῷς ἡ ψηφίσματος μίαν μόνην συλλαβὴν ἐξαλείψειν, ἕτως ἔξετε, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀπὸ τῶ ἀρματός τι κατέλοι. Sextius Empir. 2. Phyſ. 54. ἐπὶ μὲν γὰρ τὰ καρκίνια φανεται ἡ τῷ κέντρῳ ἐννευſμένη κεραία, κατὰ τὸν αὐτὸν ſυφομένη τόπος, καὶ ἡ ἔξωθεν περιγεγομένη τε κυκλογραφῶσα ἀπ' ἄλλης ἐπ' ἄλλον μετέσσει τόπον. Hieroſ. Schabb. f. 10. 4. Si fuerit Daleth & ille in Reſch formaverit, aut Reſch in Daleth, reus eſt. Vajikra R. XIX. Si quis Daleth in Deut VI. 4. 7777 mutaret in Reſch, is concutiet totum mundum. Si quis Exod. XXXIV. 14. 7777 Reſch mutaret in Dageſch. — Si Levit. XXII. 32. 7777 Cheth mutaret in He. — Si Pſ. CL. ult. 7777 He mutaret in Cheth. — Si Jerem. V. 12. 7777 Beth mutaret in Caph. — Si quis Hoſ. V. 7. Beth mutaret in Caph. — Si quis 1. Sam. II. 2. 7777 Caph mutaret in Beth, deſtrueret totum mundum. Eadem repetuntur in Schir Haſſchirim R. V. 11. Samuel R. V. & Tan-chum. f. I. 1. Hieron. in Zachar. XII. 10 Hebraicae literae 7 & 7 hoc eſt d. & r. ſimiles ſunt & parvo tantum apice diſtinguuntur. Plut. Q. Plat. p. 1011. D. ὅρα δὲ μὴ κόμματασιν καὶ θραύſμασιν ὁμοιότητων εἰκόμασιν ὥσπερ γραμμιάτων ſπαράγμασιν καὶ κεραίας οἱ ſπυῖδοντες γράφουσι. Kidduſchim f. 39. 2. ſimilis eſt illi qui ſtabilivit legem totam, & non detraxit literam unam ex ea.

ἕως ἂν πάντα γένηται.] infra XXIV. 6. 34. omnia implebuntur, quae in V. T. de Meſſia praediſta ſunt. Jo. I. 46. V. 46 Luc. XXIV. 25. 26. 27. Act. VII. 52. XVIII. 28. XXVI. 22. XXVIII. 23.

19. μίαν τῶν ἐντολῶν τέτων τῶν ἐλαχίστων] vel unum ex minimis horum mandatorum; ut infra XXV. 40. ἐνὶ τέτων τῶν ἀδελφῶν μετὰ τῶν ἐλαχίστων, vel minimo horum meorum fratrum,

ἐλαχίστων] Celebris eſt apud Judaeos diſtinctio inter praecepta magna & parva. Targum Hieroſ. Num. XIII. 1. praeceptum parvum, quod facit homo accipit pro eo mercedem multam. Buxi. Synag. p. 164. Magnum eſt praeceptum de Zizith. & p. 315. Manus pedesque mundiffime habeto, nam certe hoc praeceptum parvum non eſt: Germanice. dein händ und füß ſolln ſeyn gar rein / Dan diß gebott iſt gewiß nicht klein. Ariſteas §. 26. ὁ

διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περιστέψῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 Ἡκού-

ἔω] — D. a prima manu.

τῶν secundum] — D. a prima manu.

οὐρανῶν] — D. 12. 15.

εὐτος] οὕτως sequente commate, 44. Versio Goth. Cyprian. Augustin. probante J. Marklando.

20.] — D.

ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν] ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη. E. 2. 3. 74. 80. 86. 89. 90. 106. Edit. *Erasmi*, *Bogardi*, & *Benzelii*. *Constitut* II. 35. *Clem.* Strom. VI. p. 825. *Basil.* de Bapt. I. & II. 5, 8. *Macar.* H. 13. *Isidor.* I. 79. IV. 204. 216. *Maxim.* Alcet. 381. *Antioch.* 72. *Nicetas*.

λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι] — *Erasmi* 2. Edit. 1.

21. ἐρέθη] ἐρήθη DE. 44. 72. *Evang.* 9. 10. 12. 13. 17. Edit. *Colinaei* ut *Rom.* IX. 12.

εἰκὴ] — B. 48. Versio *Saxon.* *Aethiop.* *Arab.* *Vulg.* *Luther.* *chol.* 21. τινὲς δὲ φασὶν, ὅτι μάτη τούτο ὑπὸ τινων προσετέθη τὸ εἰκὴ, διὸ ἀναγκαῖον εἶναι μὴδὲ ὅλως ἀργίσεσθαι. *Hieron.* in l. In quibusdam Codicibus additur sine causa. Caeterum in veris definita sententia est; & ira penitus tollitur, dicente scriptura: qui irascitur fratri suo. Si enim jubemur verberanti alteram praebere maxillam, & inimicos nostros amare, & orare pro persequentibus; omnis irae occasio tollitur. Radendum est ergo sine causa, quia ira viri iustitiam Dei non

θεὸς πεπóνται ἐντολὴν μεγίστην, περὶ τῆς τῶν γονέων τιμῆς· ἐπομένως δὲ τὴν τῶν φίλων ἐγκρίνει διάθεσιν προσωνομάσας ἴσον τῇ ψυχῇ τὸν φίλον. inf. XXII. 36. *Eph.* VI. 1. 2. *Macc.* XV. 18. *Cic.* ad *Attic.* V. 4. Gratissima est mihi tua cura de illo meo primo & maximo mandato. *Bava Bathraf.* 8. 2. Redemptio captivorum est praeceptum magnum. *Aboth Nathan* II. Fugē peccatum parvum, ne te perducatur ad peccatum magnum: Persequere praeceptum leve, nam te adducet ad praeceptum magnum. *Falkut Ruben.* f. 11. 2. Procreatio sobolis est praeceptum magnum. *Debarim* R. VI. ad *Deut.* XXII. 6. Quando invenies nidum avium &c. Hoc ipsum est quod scriptura dicit *Prov.* V. 6. Viam vitae non librabis, pulchrae enim sunt semitae ejus, quod tu non intelligis. Quidnam sibi volunt haec verba: Viam vitae non librabis? Dixit R. Aba Bar Cahana: Dixit deus S. B. non librabis praecepta legis S. D. *Jes.* XL. 11. & statera librat montes. Ne dicas, quia praeceptum hoc magnum est, faciam illud, nam merces ejus est magna; & quia praeceptum hoc leve est, non observabo illud. Quid vero fecit Deus S. B.? Non revelavit hominibus, quanam cujusvis praecepti merces futura esset, idque ideo, ut homines omnia praecepta integre observarent S. D. pulchrae sunt semitae ejus, quod tu non intelligis. Ut simili quodam rem illustremus, rex fuit, qui operarios conduxit, eosque in hortum suum introduxit simpliciter, & mercedem pro cultura horticis non aperuit, ne unum, cujus exigua merces erat, omitterent, aliud vero, cujus magna merces erat, colerent. Vespere autem singulos vocavit, uni dicens: sub quam arbore tu laborasti? Respondit: sub hac. Rex dixit: piper fuit; merces ipsius est aureus unus. Alterum vocat dicens: sub quam arbore tu laborasti? Respondit, sub illa. Rex dixit: Merces ejus est aureus dimidius, nam capparis alba fuit, Tertium interrogavit. sub quam arbore tu laborasti? Respondit: sub illa. Rex dixit: ficus fuit; merces ipsius sunt ducenti Zuzim. Dixerunt autem operarii: nonne potuissēs nobis dicere, cujus arboris merces magna esset, ut sub ea laboraremus? Rex vero respondit: Si id vobis aperuissēm, quomodo totus hortus meus cultus fuisset? Sic quoque Deus mercedem praeceptorum

suorum non aperuit, exceptis duobus, quorum alterum gravium gravissimum, alterum levium levissimum est. Honorare patrem & matrem maximum est praeceptum, & merces ejus vita longaeva: matrem vero avium in nido invento dimittere est praeceptum levissimum, & merces ejus itidem est vita longaeva. & *Medras Schemuel* VII. R. Simeon f. Jochai.

Usitatio tamen apud ipsos est distinctio in praecepta gravia & levia, vid. infra XXIII. 23. quibus etiam accensent instituta Phariseorum, ut patet ex Codice *Edajoth*. Manifestum autem est; Christum hic non commendare praecepta, quae Phariseis tunc levia aut parva vocabantur: multum enim absuit, ut illis discipulos suos adstringere vellet. Sed intelligit praecepta, quae erant juris perpetui, de quibus in antecedentibus & consequentibus sermo est, τῶν ἐντολῶν, in quorum numero erant, quae non magnum habere momentum hominibus vel prava institutione vel vitio corruptis videri poterant. *Jac.* II. 10. *Bemidbar* R. X. Dixerunt sapientes: longe esto a peccato levi, ne te inducat in grave.

ἐλάχιστος κληθήσεται] Gracchus apud *A. Gell.* XV. 12. omnium nationum postremissimum nequissimumque existimato. Contemnetur, nullo loco habebitur. *Sap.* VI. 6. 2. *Macc.* VIII. 35. ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν κατ' αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι. Minimi aestimantur Judaei a Nicanore, qui eos ut vilissima mancipia venditurus venerat. inf. XIX. 30. *Chrysost.* ἐλάχιστος τῶν ἐν ἀπερίτμητο, ἔσχατος. *Demosthenes* c. Midiam. ἐλάττωτος ἄξιος ἐστὶ τοῦ μικροτάτου ἐν ὑμῶν vilior erit homine apud vos abjectissimo.

Livius V. 17. Ingens inde haberi captivus vates coeptus. *Plut.* Pelopid. 294. B. ὁ ἀρταξέρξης ἔχαιρεν καὶ τὸν Πελοπίδαν ἔτι μᾶλλον ἐθαύμαζε τῇ δοξῇ, καὶ μέγαν ἐποίησε ταῖς τιμαῖς.

20. πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων] Pharisei possunt spectari aut quales erant, aut quales videbantur. Plerique ex illorum numero erant mortalium pessimi, progenies viperarum, hypocritae, scelerati; ita depinguntur *Matth* XXIII. Pauciores vero aut erant, aut populo saltem videbantur inculpati iustitia in lege sita, & ex secta religionis Judaicae exactissima viventes. *Act.* XXVI. 5. *Phil.* III. 6. *Luc.* XVIII. 11. 12. 18.

21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται
22 τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ,
ἐνό-

operatur. & in *Ephes.* IV. 31. Frustra est additum sine causā; quia nec cum causa nobis irasci conceditur. & c. Pelag. II. Licet in plerisque Codicibus antiquis sine causā additum non sit, ut scilicet ne cum causa quidem debeamus irasci. Hieronymum exscripsit *Augustinus* Retraçtat. I. 19. Codices Graeci non habent sine causa, sicut hic positum est, quamvis idem ipse sit sensus. Quod autem Graecos intellexit, in eo erravit, cum Hieronymus de Latinis loquatur. *Cassianus* de Instit. Coenob. VIII. 20. Superfluum est sine causa, & adjectum ab his, qui amputandam iram pro iustis causis minime putaverunt; cum utique nullus, quamlibet absque ratione commotus, sine causa dicat se irasci. Quamobrem apparet ab eis adjectum, qui propositum non intellexerunt scripturae, volentis fomitem iracundiae omnibus modis amputare, nullamque indignationis occasionem penitus relinquare; ne, dum jubemur irasci cum causa, etiam sine causa irascendi nobis praebeatur occasio. In sententiam Hieronymi etiam concesserunt *Erasmus*, *J. A. Bengelius* & *J. Millius*, cui, serio, ut ait, perpenderit non occurrit ratio, cur omitteretur vox εἰκῇ; cum tamen rationem ab Hieronymo allatam ante oculos haberet. At haec ipsa ratio levior est; non enim magis Legislator jubere potest, ut omnem iram amputemus, quam ut naturam exuamus; quid porro dicit de ira, quae Deo toties tribuitur, & Christo *Marc.* III. 5. Paulus certe *Eph.* IV. 26. non vetat irasci, sed ita nos vult irasci, ut ne peccemus. Conf. *Jonae* IV. 4. Sola igitur Hieronymi autoritas, ut contra consensum Graecorum Latinorumque Patrum & versionum mutare quicquam conaremur, nos inducere non potuit.

19. 20. 21. Christus sine dubio non exigit a discipulis ut iustitia ipsorum pessimos superet, nec enim bonitas est pessimis esse meliorem *Senec.* Epist. 79. & exiguum quiddam est ad legem bonum esse. *Martialis* XII. 36. Non es crede mihi, bonus quid ergo? Ut verum loquar, optimus malorum. — Nulla est gloria praeterire afeilos; sed ut superent eos, qui optimi habebantur iustissimique, quia non solum nihil admittebant, quod secundum leges a Iudice Hebraeo puniri poterat, verum etiam liberaliter & religiose multa faciebant aut a multis abstinebant, quae lege nec jubebantur nec vetabantur. Quid ergo, quaeris, istis defuit ad veram iustitiam atque sanctitatem? Hoc primo, quod praecepta quibus poenae nullae diserte erant appositae, in levibus numerabant, quae vel victimis quotidianis aut annuo jejunii die expiari possent, qualia erant peccata cogitationum, aut si quis ira aut cupiditate subita incenderetur. Deinde quod iis, quae lex permittebat, ne maioribus malis occasio daretur, uterentur abuterenturque non secus ac si imperata fuissent, quod exemplo legum de divitiis & talione mox illustretur.

21. ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις] Saepè audivistis, cum Lex Moïsi & Prophetarum scripta praelegerentur, quid olim maioribus vestris in deserto praeceptum aut veritum fuerit. οἱ ἀρχαῖοι non sunt Interpretes, sed qui primi Legis latae promulgationem audiverunt, ut *Ro.* IX. 12. *Gal.* III. 16. Vocantur ἀρχαῖοι i. e. homines simplices & rudes, quorum ingenio accommodari debebat lex ferenda, ut in faece Romuli, non ut in Platonis Politia, *Lucian.* Phalar. 1. καὶ γὰρ μὲν ὁ ἀρχαῖος περὶ ταῦτα εἶχον· οἱ δὲ ἤδη συνίσταντο ἐπ' ἐμὲ. *Max.* Tyr. XXIV. 8. de Homero. τὰ μὲν ἄλλα ἐνθάδε καὶ πᾶν ἀρχαῖως ἐκδιδάσκων. *Lucian.* Nigrino 3. ἀρχαῖον σχ. ἀνόητον. Suidas ἀρχαῖον, ἑυθεῖς, ἀηράδες, ἐθέως λόγῳ ἄξιον. *Aristot.* de Rep VII. 11. περὶ δευτεῖων οἱ μὴ φάσκοντες δεῖν ἔχειν τὰς τῆς ἀρετῆς ἀντιποιεμένας πόλεις, λίαν ἀρχαῖως ὑπολαμβάνουσιν. *Cic.* pro Roscio 9. homines antiqui, qui ex sua natura caeteros fingerent, crediderunt. & ad Attic. IX. 13. vide quam sim antiquorum hominum. *Galen.* de Dogm. Hippocr. & Plat. VI. πλὴν εἰς τοσούτων ἡκούσι γνώσεως τοῖς ἰατροῖς, ὡς ἀρχαῖος ὄντως εἶναι δόξουν ἂν, ὁ μὴ γινώσκων αὐτὸς. *Plato* Hippias p. 257. D. ἡγούμενόν ἀρχαῖος εἶναι τὸν ἀδυσσία, καὶ αὐτοῦ αὐτῷ τέτρω τῷ τε-

χράζειν τε καὶ ψεῦδεσθαι περίεσθαι. Opponuntur autem leges veteres novis in illarum locum successuris. 1. *Cor.* V. 7. *Heb.* VIII. 13. & Moïses, quem ante mille quingentos annos legem tulisse fama & auditione acceperant, Christo quem & docentem & doctrinam miraculis firmantem conspicerent. *Jo.* V. 37. *Joſ.* A. XI. 6. 12. τῶτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαίων τέρων, οὐδ' ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῶν, ἕτας ἰδεῖν ἔστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἡμετέρας ὁψείς τετολμημένων. ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει] *Aristot.* de mirabil. auscult. τιμῆσι τοῖς πελαγίως, καὶ κτείνειν οὐ νόμος. καὶ ἐάν τις κτείνῃ, ἔνοχος τοῖς αὐτοῖς γίνεται, ὥσπερ καὶ ὁ ἀνδροφόνος. *Plato* de Legg. XI. πολλοὺς ἔνοχος ἔσω νόμοις ὁ τῶτο δρώσας.

τῇ κρίσει] κρίσις quando distinguitur a Synedrio, est confectus minor XXIII. iudicum, qui in singulis urbibus constituti erant, ut judicarent homicidas, aliosque. *Sanhedrin* I. 6. Solebant autem in homicidam gladio animadvertere, quia lex dixit, sanguinem ejus effundendum esse.

22. τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ] *Phil.* de Caritate T. 2. p. 388. 40. ἀπαγορεύει τοῖνυν ἀδελφῷ ἐναντίειν, ἀδελφὸν ὀνομάζων ἢ μόνον τὸν ἐκ τῶν αὐτῶν φύτα γενέαν, ἀλλὰ καὶ ὅς ἂν ἄλλος ἢ ὁμόφυλος ᾖ. *Gen.* XXVI. 31. *Joel* II. 8. alteri cuivis.

εἰκῇ] *Hesych.* εἰκῇ ὡς ἔτυχον, ἀκαίρως, μάτην. *Cebes* πλανῶνται εἰκῇ. *Isocrat.* Panathen. ἡμοῖος ἂν εἶναι δόξαμι τοῖς εἰκῇ καὶ φορτικῶς καὶ χυδῶν, ὅτι ἂν ἐπὶ ἐλπίῃ, λέγουν. *Xenoph.* Cyr. Inst. V. μὴ οὕτως εἰκῇ ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιάμεθα. *Polyb.* I. 52. ὡς εἰκῇ καὶ ἀλογίως τοῖς πράγμασι κεχρημένος. *Isocrat.* ad Nicocl. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχεσθαι μὴδ' ἀλογίως. *Lucianus* D. Mer. 4. μοί ποτε χαλεπαίνοντα εἰκῇ. *Seneca* de Ira II. 4. Tertius motus est jam impotens, qui non, si oportet, ulcisci vult, sed utique, qui rationem evicit. Iracundus est *Aristoteli*, qui irascitur οἷς οὐ δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς ἢ δεῖ, καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ. Triplici delicto triplex a Christo constituitur supplicium. Primum est eorum, qui temere, sine ratione aut modo irascuntur, iramque oculis & vultu produnt, ita tamen ut in verba aut facta non erumpant, qualis fuit ira Caini *Gen.* IV. 5. 6. Hoc peccatum Deo iudice tam atrox est, quam est homicidium iudicibus XXIII. 1. *Jo.* III. 15. *Aristot.* ὁ θυμὸς πάθος φόνων αἴτιος. *Cic.* Philipp. VIII. 16. Omnino irasci amicis non temere soleo; ne si merentur quidem. *Jamblich.* V.

ἐνοχος ἔσαι τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἐνοχος ἔσαι τῷ συνε-
δρίῳ· ὅς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ, ἐνοχὸς ἔσαι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐὰν ὢν πρὸς- 23
φί-

ῥακά] ῥακά D. ῥακά 13. 106.

ἔσαι] ἐσι M.

εἴπῃ] + τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ LM. 1. 13. 78. Versio Corp. Arab.

23. κακεῖ] καὶ ἐκεῖ D. 1. 3. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 87. 89. Edit. Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi, Bengelii. Chrysostomus.

Pythag. 33. μήτε πάθος ἐγείρηται μηδὲν εἰκῇ, καὶ φαύ-
λως καὶ ἡμαρτημένως, οἷον ἐπιθυμία ἢ ὀργή.

ὅς δ' ἂν εἴπῃ] Qui irae impotenti & temerariae
non moderatur, sed etiam ad maledicta prorumpit.
Arijot. τὴν κακολογίαν ἢ ὀργὴ φανερὰ ἀπογενῶσα, ὥς
ἢ μήτηρ ἐκ ἀστῆα.

Opus Imperf. Raca vulgare verbum est apud Judaeos, quod non ex ira neque ex odio, sed ex aliquo motu vano dicebant, magis fiducia causa quam iracundiae. Augustin de S. Domini in monte. Unum autem hic verbum obscure positum est, quia nec Graecum nec Latinum est Racha — probabilius est ergo, quod audiui a quodam Hebraeo, cum id interrogassem; dixit enim esse vocem non significantem aliquid, sed indignantis animi motum exprimentem, & in Jo. H. LI. Vox autem obsecrantis est Osanna, sicut nonnulli dicunt, qui Hebraeam linguam noverunt, magis affectum indicans, quam rem aliquam significans: sicut sunt in Latina lingua, quas interjectiones vocant; velut cum dolentes dicimus heu, vel cum delectamur vah! dicimus, vel cum admiramur, O rem magnam, tunc enim O! nihil significat nisi mirantis affectum. Quod ideo credendum est ita esse, quia nec Graecus nec Latinus hoc interpretari potuit, sicut illud: qui dicit fratri suo Racha. Berachoth f. 22. 2. Nos docuimus in quadam Barjetha: accidit ut quidam mulieri persuaderet peccantem transgressionem. Illa dicit ei: raka, habesne quadraginta fecas, in quibus te baptizare possis? & statim discessit ab ea. Babyl. Berac f. 32. 2. Religiosum quendam in via orantem salutavit Dux quidam. Expectanti usque dum orationem finiisset, dixit Raka; scriptum est in lege vestra. Bava Kama f. 942. Tanchum f. 5. 2. voluit quidam redire ad poenitentiam. Dixit ei uxor: Raka, si statutum est tibi poenitentiam agere, ipsum quo te accingis cingulum non erit tuum. id. f. 18. 4. Dixit Ethnicus Israelitae: paratum tibi apud me est esculentum exquisitissimum. Qualem illud, inquit alter? cui ille, caro suilla. Raka, inquit Judaeus, de bestiis etiam mundis apud vos non comedendum. Midras Tillin CXXXVII. 3. Nupta est regis filia sordido cuidam nebuloni: imperat ille, ut tibi adstet ut servula, & sit a poculis. Cui illa: Raka, ego sum filia Regis, & LXXXVII. Quidam e discipulis R. Jochananis ludibrio habuit doctrinam magistri: at rediens tandem ad frugi, Duce tu, inquit, o magister, nam dignus es, qui doceas, id enim quod docuisti expertus sum & vidi. Cui ille, Raka, non credidisses, nisi vidisses. T. Derech Arez. R. Josua f. Levi cum quendam hospitio exceperisset, post coenam deduxit eum cubitum in domus superiorem partem, & scalas amovit. Media nocte homo ille surgens furatus est vasa; cum autem descendere vellet, cecidit & fregit cervicem. Mane invenit eum R. Josua, dixitque: Rica, sic faciunt homines tui similes. Cui ille: nesciebam ablatas esse scalas. Rursum Josua, Rica. Hieron.

in l. Raka dicitur καὸς i. e. inanis aut vacuus, quem nos possumus vulgari injuria absque cerebro appellare. Theophyl. τίνες δὲ τὸ ῥακά Συρίσι κατὰπτυσιν φασὶ σημαίνειν. Chrys. τὸ δὲ ῥακά τὸτο οὐ μεγάλης ἐστὶν ὕβρεως ῥῆμα, ἀλλὰ μᾶλλον καταφρονήσεως καὶ εὐλαγίας τινος τῷ λέγοντος. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς ἡ οἰκέταις ἢ τισι τῶν καταδεστέραν ἐπιτάττοντες λέγομεν ἄπειθε σὺ, ἢ εἰπέ τῷ δέσπῃ σὺ, οὕτω καὶ οἱ τῶν Σύρων κεχηρμένοι γλώττη ῥακά λέγουσι, ἀντὶ τῷ σὺ τὸτο τιθέντες. Bereschith R. XXXI. Amos VIII. oderunt in porta reprehendentem, quia dixit illis Noachus: Rakae, vos relinquitis eum cujus vox confringit cedros, & adoratis lignum aridum. Kokeleth R. IX. 14. Noe dixit eis: Vae vobis, Rakae, an postridie postquam diluvium venit, agetis poenitentiam?

ἐνοχος ἔσαι τῷ συνεδρίῳ] Hieros. Bava Kama f. 5. 2. absolutus מדיני judicio hominum, at reus judicio coeli מדיני חייב. Mors per Synedrium, & mors per manum coeli.

τῷ συνεδρίῳ] vocatur etiam γερεσία Act. V. 21. & πρεσβυτήριον Luc. XXII. 66. Judaeis כנרת Synedrium magnum LXX. virorum, penes quos esset causarum majorum cognitio Num. XI. 16. Deut. XVII. 8. Utrumque concilium minus majusque restituit Josaphatus Rex. 2. Paral. XIX. 5--11. Ezech. VIII. 11. & Efras. Pirke Aboth I. 1. 2. Sanhedrin I. 6. Jos. A. IX. 1. 1. ὑπέσρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστρεξε δὲ καὶ ἐν τῷτοῖς κριταῖς ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν τὰ πρῶτα τῷ πλῆθους φερομένων, πάντας ἐπιμελείς καὶ δικαίως ποιεῖσθαι πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περὶ μείζονων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινες ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλυν &c. Opponitur autem poena a Synedrio infligenda, poenae a Judicio irrogatae, tanquam gravior leviori; & quia causae, quae ad Synedrium deferri solebant, graviores erant, & quia severiores erant sententiae a Synedrio Hierosolymitano latae: ita poena lapidationis, quam irrogabat Synedrium, gravior erat poena homicidarum, qui, uti dixi, gladio plectebantur. Jos. A. XX. 9. 1. ὁ δὲ νεώτερος ἄναξ ὢν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔφαμεν παρρηληφέναι, θρασὺς ἦν τὸν πρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως, αἵρεσιν δὲ μετῆει τὴν Σαδδακαίαν, οἵπερ εἰσι περὶ τὰς κρίσεις ἅμοι παρὰ πάντας τὰς Ἰσδαίους, καὶ ὧς ἡδὲ δὲ δολώκαμεν, ὥτε δὴ ἐν τοῖς τοῖς ὁ ἄναξ, καὶ ζεῖν συνεδρίον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ ἀδελφὸν Ἰησὺς τῷ λεγομένῳ χριστῷ, Ἰάκωβος ὀνομα αὐτῶ, καὶ τινες ἑτέρες, ὡς παρὰ νομολογίας κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λυσιπλοήτους. Deut. XVII. 5. 1. Reg. XXI. 10.

μωρὲ] atrocius est convitium, quam Raca. Similia fere reperiuntur Kiddushin f. 28. 2. Qui vocaverit proximum suum servum, excommunicandus erat; qui vocaret proximum Mamzerem, verberandus erat plagis XL. Qui vocaverit proximum suum improbum, detendit cum eo in vitam ejus.

ἐνοχος ἔσαι εἰς τὴν γέενναν τῷ πυρὶ] Sota. I. 14. — כִּי שִׁנְתָּהּ כְּקִלְיָה - שְׂרִיפָה - הִרְגָה - חֲנֹק reus qui lapidationem, uisionem, gladium, laqueum promeruit. Bereschith R. XLII. 4. Si ego occi-
do

Φέρης τῷ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κεῖ μνηστῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει
 24 τὶ κατὰ σὺν. Ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε,
 πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.
 25 Ἰδοὺ

24. ὑπάγε, πρῶτον] ὑπάγε πρῶτον, Edit. Erasmi. Versio Saxon.

διαλλάγηθι] καταλλάγηθι D.

ἐλθὼν] προσελθὼν 62. sicpe παρέλκει.

πρόσφερε] προσφέρει D. absurde ad Versionem Latinam.

do ipsum, etiam ego poenam mortis regi debebo
 אַתְּחִיב מִיתָה לְמֶלֶךְ. Maimonid. de Poenit.
 quatenam sunt leviores, quatenam graviore trans-
 gressiones? Graviore sunt, propter quas rei sunt
 mortis judicialis vel excidii Pf. CXXXIX. 19.
 Targum גְּבִרִין רַחֲמִיּוֹן בֵּין דְּקִטְלָא. Erubim II.
 מַחֲיִיבֵי דִּינָא דְּגִיהֶנָּה R. Salomo in Pf. VI. 11.
 מַחֲיִיבֵי דְּגִיהֶנָּה. Dixit R. Jochanan: tempore
 futuro judicabit Deus S. B. improbos populorum
 hujus mundi ac condemnabit ad Gehennam. Om-
 nes poenae criminum atrociorum aut infligebantur
 a Deo aut ab hominibus. Graves quidem a Judi-
 cio XXIII. virorum, graviore a Synedrio, at
 omnium gravissimae a Deo per כְּרֵת excisionem,
 vel corporis vel animae vel utriusque, de qua hic
 sermo est & infra 29. 30. X. 28. Per Gehennam
 Judaei tunc intelligebant poenas quas Deus
 post hanc vitam impiis irrogaturus esset.
 Targum Hieros. in Gen. III. 24. bis mille ante
 creationem mundi annis creavit legem, & funda-
 vit gehennam & paradysum; fundavit paradysum
 iustis, qui edent, & oblectabant se fructi-
 bus arborum, quoniam servarunt praecepta: funda-
 vit gehennam impiis, similem ancipiti gladio,
 secanti ex utroque latere; in medio ejus funda-
 vit scintillas & carbones comburentes impios. &
 in XV. 15. Gehenna, quae parata est improbis
 in futuro saeculo tanquam fornax; quam circum-
 dant scintillae & flamma ignis, in cujus medium
 improbi cadent. & Targum Jonathan: Ecce vidit
 Abram gehennam evomentem fumum & carbo-
 nes ignitos & ascendentem scintillas ad judicandum
 improbos in illa. Esaj. XXXIII. 14. impii ju-
 dicandi sunt, ut tradantur incendio sempiterno in
 gehenna. 17. videbis descendentes in terram ge-
 hennae. LIII. 9. tradet impios in gehennam.
 LXV. 5. Ultio eorum erit in gehenna, ubi ignis
 ardet omni die. LXVI. 24. & erunt impii ju-
 dicati in gehenna. Jerem. XVII. 13. & impii,
 qui transgrediuntur verbum tuum, cadent in ge-
 hennam. Nabum I. 8. inimicos suos tradet ge-
 hennae. Psal. XXXVII. 20. & in fumo gehennae
 confumentur. Eccles. VIII. 10. qui iverunt
 ut comburantur in gehenna. IX. 15. a judicio ge-
 hennae. X. 11. igne gehennae comburentur. Cant.
 VIII. 6. Similis est favillis ignis gehennae, quem
 creavit Deus die secundo creationis mundi. Job
 XXVIII. 5. Terra ex qua provenit alimentum, &
 infra quam est gehenna, cujus nivis frigus conver-
 titur, ut fiat sicut ignis. Bereschith R. VI. 10. R.
 Jannai & R. Simeon, hi duo dixerunt: non est
 gehenna, nisi die quo comburet impios, quomo-
 do probas? Ecce dies domini ardens ut furnus.
 Malach. III. Rabbini dixerunt: est gehenna. S.
 D. dictum Domini cui lux in Sion. Esaj. XXXI.
 9. R. Juda f. Eleai dixit, non est dies aut ge-
 henna nisi ignis, qui egreditur ex corpore impiorum,

& accendit eos. Unde probas, quia dictum est:
 Concipietis stramen, parietis stipulam, spiritus
 vester ignis consumet vos (Esaj. XXXIII. 10.) IV.
 8. & XI. 10. die secundo creavit gehennam &
 angelos. XXI. 14. Ante paradysum creata est ge-
 henna; gehenna die secundo, paradysus die tertio.
 Haec est acies gladii vertentis se, inflammat eos
 die futuro conversa, quia ipsa converteret se super
 hominem & inflammabit eum a capite ad pedes &
 a pedibus ad caput, dicit homo, quis liberabit fi-
 lium meum ab igne ardente? Iracundus qui ad ma-
 ledicta etiam leviora prorumpit, Deo giudice tam
 nocens est, quam vestro judicio is est, qui a Sy-
 nedrio condemnatur; qui vero graviorebus convi-
 tiis indulget, Deo giudice tam nocens est, quam is
 quem vos Deo relinquendum & aeterni ignis sup-
 plicio dignum existimatis. Omnia haec de ira tem-
 meraria, ejusque effectus sunt intelligenda: Est e-
 nim & ira justa ex optimis gravissimisque causis
 concepta, ex dolore laesi numinis, ex injuria aliis
 illata, ex officio castigandi alios, qua accensi
 Christus, Jacobus & Paulus, ut eo gravius pec-
 cantes admonerent atque ex veterno excitarent,
 merito vanos, stultos, insensatos appellarent Jac.
 II. 20. Matth. XXIII. 17. 19. Luc. XXIV. 25.
 Gal. III. 1. 3.

23. ἐκεῖ ἔν προσφάρις τὸ δῶρόν σου] Quicquid Dei
 placandi causa aris inferebatur, donum appella-
 bant. infr. VIII. 4. XXIII. 18.

θυσιαστήριον] Philo de V. Mosi T. 2. 151, 13:
 τὸν δ' ἐν ὑπαίθρῳ βαμὸν εἰώθε καλεῖν θυσιαστήριον, ὡς ἀνέ-
 τηρητικὸν καὶ φυλακτικὸν ὄντα θυσίαν.

μνηστῆς] Pesach. III. 7. Si quis se confert ad
 macerandum Pascha suum, ad circumcidendum fi-
 lium suum, & ad comedendum prandium spon-
 saliorum in domo soceri sui; ac ipsi in mentem
 venerit, quod fermentum habet in domo sua, si
 poterit redire & remove, & redire ad praecep-
 tum suum, redeat & removeat: sin minus, de-
 struat illud in corde suo.

ἔχει τὶ κατὰ σὺν] Kobleth IV. 13. Schir R. I.
 4. יֵשׁ לִי עֵל. Apoc. II. 4. 14. 20. Marc. XI.
 25. quod Col. III. 13. dicitur ἔχει μομφὴν πρὸς τι-
 να. & Act. XXV. 27. αἰτίαν κατὰ τινος. Habet,
 quod de te queratur, a te offensus est.

24. διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου] Schol Thucyd. I.
 120. διαλλάγηθαι ἐστὶ τὸ δι' αὐτῶν τῶ ἐχθρῶ παρακληθῆ-
 ναι καὶ φιλιεθῆναι αὐτῶν. At non is tantum reconcili-
 liatur & cum eo in gratiam redit, qui veniam dat,
 verum etiam is, qui veniam petit. Jof. B. I. 2. 1.
 πρὸς τε τὸν ἀντίστοχον παῖδα διαλλαγὰς ἐποίησατο A. XVI.
 13. ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδόκεν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ
 πατρὶ διήλλαξεν. Thucyd. II. 95. εἰ ἀθηναίους διαλλά-
 ξειν ἑαυτὸν — τῷ πολέμῳ πειζόμενον. Isocrat. ad
 Philipp. διαλλάξας τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας. Demosth.
 c. Neaer. γένους χαβρίας — μαρτυροῦσι διαλλά-
 ξαι διαιτητὰς γινόμενοι — Στέφανον καὶ Φρόνωνα.

Ἰδοὺ εὐνοῶν τὰ ἀντιδίκω σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ μήποτε 25
σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ ὑψηρῇ, καὶ εἰς Φυ-
λακὴν βληθήσῃ. Ἀμὴν λέγω σοί, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν 26
ἐρχατον κοδράντην.

27 Ἡκού-

25. ἕως] — D. quia in Versione Latina unam vocem dum reperit.

ὅτου] εἰ 13. 54. 56.

ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ] μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ D. 1. Verf.

παραδῶ] παραδῶσι bis D.

ἀντίδικω] + σου 62. 68. Versio Syr. Aethiop.

βληθήσῃ] βληθῆς L.

26. ἂν] εἰ L. 10. 11. 56. 58. 74. 89. 90. Colb. Evang. 12. Theophylact. Dorotheus 3.

ἀποδῶς] ἀποδῶσις L.

27. τοῖς ἀρχαίοις] — DK. 1. 2. a prima manu 3. 4. 5. 6. 8. 9. 12. 22. 23. 24. 27. 28. 30. 34. 35. 36.

37. 38. 39. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 76.

Bava Kama IX. 12. Qui affert rapinam suam antequam afferat sacrificium pro rapina, satisfacit: at si offerat sacrificium suum, antequam afferat rapinam suam, non satisfacit. Ros Hoffmann f. . . Rem tibi exemplo declarabo: nimirum haec ita se habent, uti cum homo socio minam argenti mutuo dat, eique solutionisterminum in regis praesentia figit, jurante altero per vitam regis. Interim adventante tempore cum solutionem praestare non potest debitor, adit regem deprecaturus. Respondet rex: quod adversus me deliquisti, id tibi remissum esto: sed abi, & socium tuum placatum remde. Eadem & apud Deum obtinent. Plaut. Pseudol. I. 3. 31. Si sacrificem summo Jovi Atque in manibus exta teneam, ut porriciam, interea loci Si lucris quid detur, potius rem divinam deferam. Valer. Max. III. 3. Vetusso Macedoniae more regi Alexandro nobilissimi pueri praesto erant sacrificanti. E quibus unus thuribulo arrepto ante ipsum addidit, in cuius brachio carbo ardens delapsus est, quo etsi ita urebatur ut adusti corporis ejus odor ad circumstantium nares perveniret, tamen & dolorem silentio preffit, & brachium immobile tenuit, ne sacrificium Alexandri — concussio thuribulo impediret.

25. εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ] Xenoph. παιδ. VIII. εὐράδιον ἐστὶ φιλεῖν τοὺς μισοῦν δοκούντας, οὐδ' ἐνοῶν τοῖς κακονόοις. Polyb. XV. 31. ἔργον ποιοῦντες ἐκ ἐχθρῶν ἀλλ' ἐνοῶν τῶν. Sofiades. φίλοις ἐνοῶι, ἐχθρῶς ἀμύνει. Jamblich. V. Pythag. 33. ἔτω θανμαστὴν φιλιάν παρὶδῶκε τοῖς χρωμένους, ὥστε ἐπὶ καὶ νῦν τὴς πολλὰς λέγειν ἐπὶ τῶν σφοδρότερον ἐνοῶντων ἑαυτοῖς, ὅτι τῶν Πυθαγορείων εἰσι. Pausan. Phoc. 17. ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ὑπὸ ἐνοῶν. Herodian. VIII. 8. 11. ἡ δὲ γὰρ τὴς Γερμανίας τῇ Μαξιμίμῳ ἐνοῶντας. Sophocle. Ajaxe 698. μελεῖν μὲν ἡμῶν, ἐνοῶν δ' ἡμῶν. Aristot. Nicomach. VII. 2. τὴς δὲ βελομένους ἔσω τ' ἀγαθὰ εὖνους λέγουσι, ἂν μὴ τὸ αὐτὸ καὶ παρ' ἐκείνου γίγνηται, εὖνοιαν γὰρ ἐν ἀντιπεπονησὶ φιλιάν εἶναι. IX. 5. ἡ δ' ἐνοῶια καὶ ἐκ προσπαῖς, οἷον καὶ περὶ τὴς ἀγριότητος συμβαίνει. εὖνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται, καὶ συντάλονται, συμπαράξουσιν δὲ οὐθεν — ἵσκει δὲ ἀρχὴ φιλίας εἶναι — βέλονται γὰρ μόνον τ' ἀγαθὰ οἷς εἰσὶν εὖνοι, συμπαράξουσιν δ' οὐθεν ἂν εἰδ' ὀχληθεῖν ὑπὲρ αὐτῶν.

ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ] Herodot. IX. 14. ἡ δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἔσονται αὐτῷ ἡλὸς ἀγγελίη. Thucyd. II. 12. ὁρῶντες ἡ δὲ σφῆς ἐν ὁδῷ ὄντας & 13. ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων — ἐν ὁδῷ ὄντων. Sanhedrin f. 95. 1. dicitur proverbio: dum in via es, obsequere aduersario tuo.

μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ ὑψηρῇ] Aristides T. 2. p. 52. ὁ μὲν

γὰρ ἐλέγχει τὰ ἀδικήματα ὁ ῥήτωρ, καὶ παραδίδωσι τῷ δικαστῇ, ὁ δ' ἀκρίβους καὶ μαθὼν, παραδίδωσιν αὐτοῖς ὑπέρταις, καὶ μίσος ἐστ' ὁ δικαστὴς διακόνος καὶ ῥήτορος. Diodor. S. XVII. 109. ἐτόλμησεν αὐτὸς καταδύς ἀπὸ τῶ βήματος τὰς αἰτίας τῆς παρακῆς ταῖς ἰδίαις χερσὶ παραδῶναι τοῖς ὑπέρταις πρὸς τὴν τιμωρίαν. Appian. de B. C. I. p. 651. ὁ δὲ Μάρκος διέφυγεν, ἔρημος ὑπέρτερος τε καὶ θανάτωντος. Publicus minister, apparitor, lictor, viator. Jo. XVIII. 3.

ἕως ὅτου] Herodot.

μέχρι ὅτου πληθούσης

τῆς ἀγορᾶς.

εἰς φυλακὴν βληθήσῃ] Anthol. II. 37. 1. Ἐἰς φυλακὴν βληθείς ποτὶ Μάρκος ὁ ἀργός, Aët. VIII. 3. Aporos. II. 10.

26. ἀποδῶς] Eustath. in II. α. p. 42. 42. ἰστέον δὲ, ὅτι δῶναι μὲν ἐπὶ ἀπλῶς ἐκαστοῦ δόσεως, ὅθεν καὶ τὸ δῶρον. ἀποδῶναι δὲ ἐπὶ τῶν χρευστικῶς διδομένων, ὥς καὶ ὁ Δημοσθένης οἶδε — ἐπιδίδωμι δὲ ἐπὶ τὸ ἐπέκεινα τῶν προὔπαρχόντων δῶναι. p. 46. 38. καὶ Δημοσθένης ἔν λέγει περὶ φιλίππου, ὥς εἰ μὲν ἀποδίδωσι τὸν δῶνα τόπον, ὥς ἡμέτερον ληφόμεθα, εἰ δὲ δίδωσι, ὥς χαρίζομενος ἐκουσίως οἰκεῖν τι, ἐ ληφόμεθα. Thucyd. IV. 65. ἀποδῶναι ἀργύριον τακτὸν. inf. XVIII. 28. 30. dare aliquid tantquam debitum.

κοδράντην] Quadrans est quarta pars assis. Phaedrus IV. 19. qui dum quadrantes aggregas patrimonio, Caelum fatigas sordido perjurio. Senec. Epist. 86. Olim & pauca erant balnea, & nullo cultu exornata. Cur enim ornaretur res quadrantaria? Horat. S. II. 3. 93. quoad vixit, credidit ingens Pauperiem vitium, & cavit nil acrius, ut si Forte minus locuples uno quadrante periret, ipse videretur sibi nequior. S. I. 3. 137. dum tu quadrante lavatum rex ibis, neque te quisquam stipator, Ineptum praeter Crispinum, sectabitur. Juvenal. VI. 447. quadrante lavari. Cic. pro Caelio 36. Nisi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat balneatori. Plut. Cicero p. 875. C. Κλωδίαν δὲ Μιτελλος ὁ κέλερ εἶχεν, ἣν κοινωπρατίαν ἐκάλεον, ὅτι τῶν ἐρασιῶν τις αὐτῇ χαλκὰς ἐμβαλὼν εἰς θαλάττιον ὥς ἀργύριον εἰσέτευσεν. Τὸ δὲ λεπτότατον τῷ χαλκῷ νομισματος κοινωπρατίαν ἐκάλεον. Jos. ap. Suidam χαλκιδίτης πόνη ἀπὸ τῆς εὐτελείας τοῦ διδομένου νομισματος. Aristot. de Rep. VII. 1. ἀπερχόμενος δὲ μηδὲν, ἀν ἐπιθυμῆσθαι τοῦ φαγεῖν ἢ πίνειν τῶν ἐσχάτων, ἐνεκα δὲ πεταρτημορίᾳ διαφθιρόντα τὴς φιλάτους φίλως. Plaut. Poen. I. 2. 51. diobolare scortum. Hieros. & Babyl. Kiddusibin Duo semittles, assarium, duo quadrantes semittlem. Pruta erat octava pars assarii Italici. Petron. 43. Ab asse

27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη — τοῖς ἀρχαίοις: Ὁυ μοιχεύσεis. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν,
28 ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ
καρδίᾳ

78. 83. 84. 86. 87. 90. ex emendatione 106. Evang. 7. 17. Edit. Complut. Colinaei, Bengelii. Verlio Syr. prior (posterior habet cum asterisco) Copt. Goth. Aethiop. Arab. Origenes in Jo. VIII. 42. Cyrill. in Zachar. p. 728. Euthymius Theophyl. Juvenius, Hilarius, probante J. Millio prol. 673. 1055. Quod Vulgata ex comin. 21. addidit, Erasmus in vitis Codicibus suis temere in suam Editionem transtulit.

28. ἐν τῇ] αὐτῇ DEKM. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 27. 33. 45. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 67. 71. 73. 74. 78. 83. 84. 86. 87. 90. 106. Edit. Complut. Stephani 1. Origenes, Con-
finit. Apost. 1. Theophylus Antioch. ut Exod. XX. 17.
βλέπων] ἐμβλέψας K. Theod. Monach. ἐμβλέπων 34. in margine 59. 106. Theodoret. in Ps. IX. Damascenus.
Thalasius, Theophyl. βλέψας 61.

asse crevit, & paratus fuit quadrantem de stercore mordicus tollere. Ambrosius in Luc. XII. 59. Quadrantem autem in balneis dari folere reminiscimur. Juvenal VII. 8. Si Pieria quadrans tibi nullus in arca ostendatur. Kidduschin f. 8. 1. qui desponsat mina, & numerat, & alterutra pars vult reflire, etiam cum numeratur ultimus denarius, facultas est in manu ejus.

28. Aspicere minus est quam tangere 1. Cor. VII. 1. Plin. Ep. V. 6. cryptoporticus in edito posita, quae non aspicere vineas sed tangere videtur. Confer comma 8. Cic. de Orator. I. 43. Auctoritate nutuque legum domitas habere libidines, coercere omnes cupiditates, nostra tueri, ab alienis mentes, oculos, manus abstinere Critias ap Sext. Empir. a. Physicos I. 54. Τη καὶ αὐτὰ μοι δοκεῖ πικρὸς τις ἄλλος καὶ σοφὸς γνώμην ἀνὴρ γενομένης ὅς θνητοῖσιν ἐξ-
ευρον ὅπως εἴη τι δῆμα τοῖς κακοῖσι καὶ λείβερα πρὸς σω-
σιν, ἢ λέγωσιν, ἢ φρονῶσι τι, ἐντεῦθεν ἐν τῷ θεῷ εἰσ-
ήγησατο. — Ἐάν δὲ σὺν σιγῇ τι βελέην κακόν, τοῦτ' οὐχὶ λήσει τὸς θεοῦς. Plut. de Curiositate p. 521. A. Τὸ τῷ Ξενοκράτῳ ἔχαιμεν πρόχειρον, ὅς ἔφη, μὴδὲν διαφέρειν, ἢ τὰς πόδας, ἢ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς εἰς ἄλλοτρίαν οἰκίαν τιθέναι. — ὁ δὲ κύριος ἐκ ἐβέλετο τὴν Πανθεῖαν ἰδέσθαι — ὁμοίως ὅδε Ἀλέξανδρος εἰς ὄψιν ἤλ-
θε τῆς Δαρείῃς γυναῖκος ἐμπρεπείας εἶναι λεγομένης — Ἡμεῖς δὲ τοῖς φοβεῖς τῶν γυναικῶν ὑποβάλλοντες τὰ ὄμ-
ματα, καὶ τῶν θυρίδων ἐκκρεμάνυντες ὅδε ἀμαρτάνειν
δοκούμεν, ὥτως ἐλισσόμεθα καὶ ρεύσθαι εἰς ἅπαντα τὴν πολυ-
πραγμοσύνην ποιοῦντες. Valer. M. IV. 3. Pericles Atheniensium princeps, cum Tragoediarum scriptorem Sophoclem in praetura collegam haberet, atque is publico officio una districtus praetereuntis ingenui pueri formam impensioribus verbis laudasset, intemperantiam ejus increpans dixit: Praetori non solum manus a pecuniae lucro, sed etiam oculos a libidinoso aspectu continentes esse debere. Silius XII. 567. Nunc lentus celsis adstant in collibus intrat urbem oculis, discitque locos, causasque loco-
rum, Ac legeret visu cuncta, & penetraret in omnes spectanda partes. Quintil. V. 11. ex Cicero-
ne de Invent. I. 31. Dic mihi, quaeso, Xenophonis uxor, si vicina tua melius habeat aurum, quam tu habes, utrum illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid si vestem & caeterum orna-
tum muliebrem pretii majoris habeat, quam tu habes, an illius malis? Illius vero, respondit. Age, inquit, si virum illa meliorem habeat, quam tu habes, virumne tuum an illius malis? Hic mulier erubuit merito; male enim responderat, se malle alienum aurum quam suum: nam est id impro-
bum. de Socrate Frontinus II. 6. 11. Alexandrum quoque Macedonem traditum est, eximiae pulchritudinis virgini captivae, cum finitimae gen-
tis principi esset desponsata, summa abstinencia

ita pepercisse, ut illam ne aspexerit quidem. Qua mox ad sponsum remissa universae gentis per hoc beneficium animos conciliavit sibi. Plut. Pericle p. 156. D. οὐ μόνον, ἔφη τὰς χεῖρας δὲ καθαρὸν ἔχειν τὸν σματηρὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Ovid. Metam. V. 395. Pene simul visa est, dilectaque, raptaque Diti. usque adeo properatur Amor. VI. 478. Spectat eam Theus, praecontractaque videndo Os-
culaque & collo circumdata brachia cernens omnia pro stimulis facibusque ciboque furoris accipit. Aelian V. H. XIV. 42. Ξενοκράτης ὁ Πλάτωνος ἑταῖρος ἔλεγεν, μὴδὲν διαφέρειν ἢ τὰς πόδας ἢ τὰς ὀφθαλμοὺς εἰς ἄλλοτρίαν οἰκίαν τιθέναι. ἐν ταυτῷ γὰρ ἑμάρ-
τανειν τότε εἰς ἃ μὴ δέῃ χαρὶα βλέποντα, καὶ εἰς οὓς μὴ δέῃ τοὺς παριόντα. Antonin Liberal. I. ταύτην ἰδὼν — ἐπεθύμησεν αὐτῆς. Liban. D. XXXIII. καὶ βαδίζειν διὰ τῶν στενωπῶν ἤξεσι, καὶ βαδίζοντα ἀποβλέπειν. ἀλλ' ἐὰν πολ-
λάκις διὰ ταυτὴ βαδίζης, ἐκ ἀγένης ἀνάγκης, καὶ βλε-
ψῆς ἄνω πολλάκις γυναῖκα νέαν καὶ καλὴν οὐδὲν σοὶ προσ-
ήκουσαν περισκοπῶν, ποιεῖς μὲν ἂ μὴ κεκάλυται νόμος, ποιεῖς δὲ ἔφ' ὅτε ταῦτα ποιεῖς, δεικνύεις. Propert. II. 12. Qui videt, is peccat, qui te non videt ergo non cupiet: facti crimina lumen habet. Menander ap. Clem. Strom. V. p. 441. Euseb. P. XIII. 13. Justin. de Monarchia. Δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρα χρῆσθαι πε-
φυκέναι, μὴ παρβύς φερόντα καὶ μοιχεύμενον, κλέπτον-
τα καὶ σφάζοντα χρημάτων χάριν, τ' ἄλλοτρία βλέποντα καπιθυμῶντα ἥτοι γυναῖκος, πολυτελῆς ἢ δάματος, ἢ κτήσεως, παιδοῦς, παιδείτης ὁ ἅπλως Ἰσπαν βωὸν τὸ σύν-
ολον, ἢ κτηνῶν τι εἰς Μῆδε βελόνης ἑναμύ ἐπιθυμῆσης, Πάμφιλε. Lyfias. . . ἐπιθύμησα τῷ μερακίῳ. Athenae. . . ἐπιθυμῶν κέρως. Aristoph. Ecclef. 60. ἢν μείρακ' ἰδὼν ἐπιθυμῆσῃ. Plut. de genio Socrat. p. 594. C. περὶ τῆς γυναικός, ἥς ἐπιθυμῶν ἐτύγχανον. Ter. Eunuch. III. 5. Virgo, quid ego ejus tibi nunc faciem praedicem, aut laudem, Antipho, cum ipsum me noris, quam elegans formarum spectator siem? In hac commotus sum A. ain tu? C. primam dices scio, si videris. Quid multa verba? amare coepi. Augustin de S. Domini. Sane considerandum est, quod non dixit: omnis qui concupierit mulierem; sed qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, i. e. hoc fine & animo adtenderit, ut eam concupiscat; quod jam non est titillari delectatione carnis sed plene consentire libidini, ita ut non refrenetur illicitus appetitus, sed, si facultas data fuerit, fatietur. Ovid. Fast. III. 21. Mars videt hanc, visamque cupit, potiturque cupita. Hieros. Challa f. 58. 3. Calcaneum mulieris aspi-
ciens est ac si uterum aspiceret, uterum autem aspi-
ciens est ac si cum ea coiret. Et tamen in more fuit Rabban Gamalieli feminas intueri Schabbath 64. 2. Berachoth. 24. 1. Intuens vel in minimum digitum feminae est ac si intuetur in locum pu-
dendum. f. 20. 1. & tamen soliti sunt R. Gidal &
R.

καρδία αὐτοῦ. Ἐἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ 29
βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. Καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον 30
αὐτήν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου,
καὶ

29. σκ ὁ δεξιός] ὁ δεξιός σου D.

βληθῇ] βληθήσῃ L.

βληθῆναι 74. 89. 92. & comin. 30.

30 ἡ δεξιά σου χεὶρ] ἡ χεὶρ σου ἡ δεξιά. 13. 106.

βάλε comm. 29. & 30.] βάλε Ed t. Erasmii Bogardi.

βληθῇ] ἀπέλθῃ D. 33. Verf. Vulg. Corf. ex Marco.

βληθῇ εἰς γέενναν] εἰς γέενναν ἀπέλθῃ 1.

31. δὲ] — 10. 42. 46. 48. 58. 59. 63. 64. 66. 67. 72. 83. 86. Evang. 14. Verbis 57a.

a συμφέρει ad συμφέρει] — D. 25. 32. 40.

comin. 30.

εἰς comm. 29. 30.] + τὴν Evang. 13.

72. 83. 86. Evang. 14. Verbis 57a.

R. Jochanan ad locum immersionis federe, ubi lavabantur feminae; cumque a quibusdam monebantur de periculo lasciviae, respondit R. Jochanan: ego sum ex femine Josephi, in quem dominari non potuit pravus affectus. *Aboda Sara* f. 20. 1. 2. *Deut.* XXIII. 10. carebis omni re mala. Quibus verbis significatur non debere hominem aspicere mulierem pulcram, ne quidem in nuptam: non uxorem alicujus, ne quidem deformem. vid. 2. *Pet.* II. 14. *Plut.* Sympos. III. 6. p. 654. D. ὅψις γὰρ ἡμῖν ὁυτάτη τῶν διὰ σώματος ἔρχεται κατὰ τὸν Πλάτωνα παθημάτων, καὶ σφόδρα ταῖς ἐγγύς φαντασίαις εἰς τὴν ψυχὴν ἐγείρεται πρὸς τὰ εἰδωλα τῶν ἡδονῶν καὶ καὶ πρὸς φάσματ' ἐπιθυμίας. *Plato* τ. ἄρχει τῷ ἔρωτος ὁρασίς. . . ἐπιθυμία διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. *Plato* de Legg. VII. ἐπὶ σκοποὶ ἔσταν τούτοις, ἃς εἰλόμειθα, γυναῖκες — συλλεχθῆσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἰ τις τινὰ ὄρεται πρὸς ἄλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ γυναῖκα τῶν παιδοποιούμενων, ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις θυσιῶν τε καὶ ἐσθῶν γενομένων. *Beracoth* f. 61. 1. tradiderunt Rabbini: si quis numeret pecuniam mulieri de manu sua in manum ejus, eum in finem ut eam aspiat, si vel etiam lex & bona opera sint in manu ejus instar Moysi, qui legem accepit e monte Sinai, tamen non liberabitur a judicio gehennae. *Silius* VI. 184. prodentia fenum lumina. *Cic.* de Leg. 1. 10 & oculi nimis arguti quemadmodum animo affecti sumus, loquuntur. *Propert.* II. 10. 12. oculi sunt in amore duces. *Quintil.* pater: tu alienam matronam aliter, quam leges permittunt, adspexisti. Per γυναῖκα autem intelligitur uxor alterius. 2. *Sam.* XI. 2. 3. 4. *Job* XXXI. 1. 7. *Prov.* VI. 27. *Sir.* IX. 7. 8. *XXVI.* 9. *Su Jan.* 8. 9. 32. *Chrysost.* τῷτ' ἐστίν, ὁ ποιῶμενος ἔργον τῷ τὰ λαμπρὰ σώματα περιεργάζεσθαι, καὶ τὰς εὐμορφὰς ὅψις θεῶν καὶ ἐσθῶν τῇ δια τὴν ψυχὴν, καὶ προσελθὲν τὰ ἑμματα τοῖς καλοῖς προσώποις.

29 ὁ δεξιός] *Aristot.* de Animal. inaccessu c. 4. φῦσι βέλτιον τὸ δεξιὸν τῷ ἀριστερῷ. *Artemidor.* I. 44. ἐστὶ δὲ παλαιὰ διαίρεσις ἀληθὴς ἡδῆ. καὶ σημαίνει μὲν ἡ δεξιὰ χεὶρ υἱὸν, πατέρα, φίλον, καὶ ἄλλον ὅτι ἐν τῇ συνήθειᾳ καταχράμενοι λέγομεν, ἡ δεξιὰ χεὶρ ἐστὶν τῷ ἰδοῦτος. 1. *Sam.* XI. 2. *Zachar.* XI. 17. infra VI. 3. *Plut.* de Lib. Educat. p. 5. A. τῇ μὲν δεξιᾷ συνεδίζει τὰ παῖδα δέχεσθαι τὰς τροφὰς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀριστερὰν, ἐπιτιμῶν.

σκανδαλίζει.] Scandalum proprie est muscipula vel pars ejus. *Hesych.* σκανδαλοφίτας, καὶ σκάνδαλον τὸ ἐν ταῖς μυστραῖς. *Pollux.* VII. 114. ἐργάζοιτο δ' αὖν ὁ τέκτων καὶ μυστράς, ὃν τὸ ἱσάμενον τε καὶ σχαζόμενον πατρίδιον. τὸ δὲ τῇ σπαρτῇ προσρηγνόμενον σκανδάλῳ καλεῖται & X. 156. εἶδος μυστράς, τὸ μόνον ἱσάμενον τὰς μυστράς πατρίδιον, σκανδάλῳ καλεῖ-

ται, ὡς ὁ ἐν ταῖς μυστραῖς πάπυλος, ῥόπτρον *Aristoph.* Achar. 687. κατ' ἀνελκύσας ἐρωτᾷ σκανδάλῳ ἰσῆς ἐπ' ἄνδρα τιτανὸν. σχολ. καὶ ἡ μὲν δεξιὰ πεποιήται παρὰ τὰ πέτετρα τῶν παγιδῶν, ἀπὸ τῆ σκά- ζοντα συμπέπτειν καὶ κρατεῖν τὸ ἐμπέτον *Etyimol.* & *Suidas.* *Judith.* V. 1. Transfertur deinde haec vox a Graecis V. T. Interpretibus ad designandum omnem id, quod exitii causam praebet, id inprimis quo quis ad delinquendum incitatur. *Hieron.* c. Pelag. II. nisi fallor etiam σκῶλον & σκάνδαλον apud Graecos ex offensione & ruina nomen accepit. & in *Matth.* XV. 12. quia crebro teritur in Ecclesiasticis scripturis scandalum, breviter dicamus, quid significet. Σκῶλον & σκάνδαλον nos offendiculum vel ruinam vel impactationem possumus dicere. Quando ergo legimus, quicumque de minimis istis scandalizaverit quempiam, hoc intelligimus: qui dicto factove occasionem ruinae cuiquam dederit.

ἔξελε] *Heliod.* II. 84. τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέειλε τὸν δεξιὸν *Plut.* de Is. & Osir. p. 373. E. ἐξέλεον — τὸν ὀφθαλμὸν. *Lucian.* *Causae.* 20. γυῖας αὐτὸς ἐπέσχε, σοὶ τὰ ἔγκρατα ἐξαμύσσει. *Hesych.* Miles. π. σοφῶν Ὀμηρος ἰσορεῖται γνέσθαι τυφλὸς, ὡς μὴ ἡλιθεῖς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. *Philostatus* p. 513. Ἰσαῖος δὲ ὁ σοφιστὴς ὁ ἀσσυρίος τὸν μὲν ἐν μισρακίῳ χρόνῳ ἡδοναῖς ἐδεύκει, γαστρός τε γὰρ καὶ φιλοποτίας ἡτήτο, καὶ λεπτὰ ἡμύσχετο, καὶ θάρψα ἦρα, καὶ ἀπαρκαλύπτως ἐκάμωζεν· εἰς δὲ ἄνδρας ἦκαν, ἔτω τι μετέβαλε, ὡς ἕτερον ἐξ ἑτέρου νομισθῆναι — καὶ τὸ ἐρῶν μετέβαλε, ὡς περ τὸς προτέρους ὀφθαλμοὺς ἀποβαλὼν. *Maxim.* *Tyrinus* XIII. 7. ὡς περ γὰρ τὰ ἐμπυστικά τῶν ἐλκῶν τοῖς σώμασιν ἐμπέσοντα πρὸς αὐτὸν ἔμμεται, καὶ τῷ ὑγιαίνοντι τὸ αἰεὶ προσαπόλλυσι, καὶ πρὸς τὰς ἰάσεις ἀγχιναί, ἕως ἂν ἡ τέχρη τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἑδραν τῷ νοσήματος ἐκτέμῃ· ὡς δὲ καὶ ὅτῳ ὑπελος καὶ διαβεβρωμένη καὶ σαθρὰ ἔσται ἡ ψυχὴ ἐπινέμεται, πρὸς αὐτὴν καὶ πλησίον αὐτὴ καταλαμβάνει, ἐκτμησέον δὲ αὐτῆς καὶ ἀφαιρετέον τὰς διπλῆς, ὡς λησὺ χεῖρας, ὡς ἀκολάστῳ ὀφθαλμῷ, ὡς λήγῃ γαστρί. *Philo* de Legg. special. T. 2. p. 328, 46. εἰδ' ὅτι ὁ ὅψις ἐπὶ λήπτος, ὃ πολλὰ μᾶλλον ὑπαίτιος χεῖρες; ὀφθαλμοὶ μὲν γὰρ, καὶ ἂ μὴ βυβλόμειθα πολλὰς ὁρᾶς ἐπελευθεριάζοντες, ὑποβιάζοιται. χεῖρες δ' ἐν τῇ τῶν ὑπὸ κῶν τεταγμέναι τάξει μισρὰν πενταρχοῦσαι τοῖς ἡμετέροις ἐπιτάγμασιν ὑπηρετοῦσι — (*Deut.* XXV. 12) ἐτέρως δ' [αἰτίαν] ἡκιστα βεσπεσίαν ἀνδρῶν, τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὑπολαμβάνοντων εἶναι σύμβολα φανερά ἀφάνῳ, καὶ ῥητὰ ἀρήρητον. Ἦν δὲ τοιαύτη — εἰκότως ἐν τῇ ἐφαφάμενῃ χεῖρᾳ τῶν διδύμων ἀποκρίπτει διείρηται συμβολικῶς, οὐχ' ὅπως ἀκρωτηριαζῇ τὸ σῶμα στεγόμενον ἀναγκαστάς τας μέρας, ἀλλ' ὑπὲρ τῶ πάντας τῆς ψυχῆς ἀβέως ἐκτέμνει λογισμὸς. *Seneca* Ep. 51. Projice quaecunque cor tuum laniant, quae si aliter extrahi nequeant, cor ipsum cum illis evellendum erat. *Ovid.* ex Ponto IV. 14. 17. Ergo ego cessabo

31 καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γένειαν. Ἐρρέθη δὲ ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ
32 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν
ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι καὶ

ἔτι.] — D. 1. 33. Edit. *Erasmi*, *Bogardi*.

32. ἔτι.] — D.

ὅς ἂν ἀπολύσῃ] πᾶς ὁ ἀπολύων] L K M. 1. 4. 5. 6. 7. 13. 14. 16. 37. *Colb.* quatuor. 45. 53. 61. 63. 72. 78. 91. *Evang.* 8. 9. 10. 12. 14. e *Lucā.*

μοιχᾶσθαι] μοιχεύειν. D. 1. 13. 33. *Origenes*, *Chrysost.* *Theodoret* ut *Jo.* VIII. 5. *Levit.* XX. 10. ubi adulteratae tribuitur verbum passivum. *Thomas*: μοιχᾶται ὁ ἀνὴρ, μοιχεύεται ἡ γυνή.

nunquam per carmina laedi, Plectar & incauto semper ab ingenio? Ergo ego, ne scribam, digitos incidere cunctor, Telaque adhuc demens, quae nocuere, sequor? & de Remed. Amoris: dura aliquis praecepta vocet mea: dura fatemur Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres — Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes; Arida nec sitiens ora lavabis aqua. Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis? *Plut.*

καὶ τὴν πόδα καὶ τὴν χεῖρα ὁ γυνήσας ἐποίησεν ἄλλ' ὅταν σαπῇ, μισθὸν δίδωσι τῷ ἀποκόπτοντι. *Tertullian.* Apologet. §. 46. Democritus excaecando semet ipsum, quod mulieres sine concupiscentia aspicere non posset, & doleret, si non esset potitus, incontinentiam emendatione proficitur: at Christianus salvis oculis feminam videt, animo adversus libidinem coecus est. Averte oculum a vultu illicebroso: arce manum ab impudicis contrectationibus. *Philo* deter. potiori insid. T. I. p. 241, 19. Διότι ἐλέσθαι ἂν μὲν δοκῶσι οἱ μὴ τελείως ἀπικείμενοι πατηρῶσθαι μᾶλλον ἢ τὰ μὴ προσήκοις ὄραν, κενωθῶσθαι μᾶλλον ἢ βλάβειν ἀκούει λόγον, καὶ ἐκτεμνῶσθαι γλῶττιαν ὑπὲρ τῆ μηδὲ τῶν ἀρρήτων ἐκκαλῆσαι. *Tibull.* I. 7. 80. Non ego te pulsare velim; sed venerit iste si furor, oportarim non habuisse manus. *Plut.* de Adul. & Amic. discr. p. 65. E. παρεκτείνεσθαι, καὶ νῦν παρὰ κελεύμεθα, τὸ φίλαυτον ἐκκόπτειν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀφθαλμὸν βάλειν πρὸς τὴν projice; quo rei contemptus indicatur.

συμφέρει γὰρ σοι] *Targ. Hieros.* in *Gen.* XXXVIII. 26. Melius est mihi pudefieri in hoc mundo, & non pudefieri in mundo futuro: melius est mihi, ut comburam in hoc mundo igne extinguibili quam ut comburam in mundo futuro igne consumente. *Nidda* c. II. 1. omnis manus quae saepe inquit in viris excindenda est. f. 13. *Gemara*: quaesitum est: num his verbis volumus traderē amputationem quae a iudice fit perficienda, an tantum sint verba execrationis — praestat ut findatur venter ejus quam ut descendat in puteum corruptionis. *Jo.* XI. 50.

31. ἀποστάσιον] Vox profanis Scriptoribus inusitata. Ex formula libelli mulier repudiata suae potestatis erat, licebatque illi cuivis viro nubere.

32. παρεκτὸς λόγου πορνείας] *Pheroras* ap. *Jo.* A. XVI. 7. 3. τὴν μὲν ἀνδρῶν, ἥδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων ἀποτέμνεται — συνεπονημένους, ὡς εἰδὲν ἔτι κολώνημα πρὸς τὴν ἀποπερφεῖσαν ἔσαι. & ipse *Iosephus* Vit. 76. τὴν γυναῖκα, μὴ ἀρσενόμειρος αὐτῆς τοῖς υἱοῖς ἀπετεμνέμενην, τριῶν παιδῶν γέννησέν τιν' ἡμέτερα, ἃν οἱ μὲν δύο ἐτελεύτησαν, εἰς δὲ, ὃν Ἰρκαῖον πρόσην ἡγήσαντο, πέμψεν. *Hyrscanus* natus erat anno quarto *Vespasiani*, Justus vero ex uxore, quam priore repudiata duxerat, natus est anno *Vespasiani* septimo §. 1. & §. 75. οὐλοσασίω καὶ κτείναντος ἡμίγον μὲν τινὰ παρθένον — ἡ παρέμεινε δ' αὐτῇ ἥτοι πολλὸν χρόνον, ἀλλὰ — μετὰ ἡλοσασίω καὶ κτείναντος ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπηλλάγη. γυναῖκα δ' ἑτέραν ἡμίγον κατὰ τὴν ἀλεξάνδρειαν. *Gittin.*

IX. 10. & *Bemidbar* R. S. IX. ad *Num.* V. 30. R. Eliezer dixit: ex officio: R. Josua dixit, pro arbitrio. Dixit R. Eliezer f. R. Jose coram R. Jose. Est R. Eliezeris ut domus Sameae & R. Josuae ut domus Hillelis. Domus Sameae dixit, non repudiet homo uxorem nisi invenerit in ea impudicitiam rei. Si invenit in ea res foedas, non poterit eam repudiare, quia non invenit in ea impudicitiam: neque poterit eam retinere, quia invenit in ea res turpes, propterea dicit: ex officio. Domus Hillelis dixit, etiam si combusserit decoctum ejus, ideo dixit: pro arbitrio. vult zelotypus esse? Ideotypus erit. vult expellere? expellet & *So'a* f. 4. 1. Schola Sameae dicit: nemo repudiabit uxorem suam, nisi in ea repertum fuerit quid inhonesti *Deut.* XXIV. 1. רכזה רכזה. Schola Hillelis dicit: etiam si combusserit decoctum ejus S. D. *Deut.* XXIV. 1. R. Akiba dicit, etiam si illa pulchriorem inveniat aliam S. D. si non invenerit gratiam in oculis ejus. IV. 7. si quis repudiaverit uxorem suam propter malam famam, non reducet eam: si propter votum, non reducet eam. *Jebamoth* f. 63 2. Dixit Rabba: uxor mala res est, ad quam expellendam quis vi praeccepti tenetur. S. D. *Prov.* XXII. 10. expelle irrisorem, & cessabit lis & ignominia. *Gittin.* f. 90. a. uxor foras capite aperto prodiens, aut nens in publico, aut vestes habens ab utroque latere discissas, aut se cum viris balneo lavans; imo vel lavans in loco, ubi viri lavare solent: praecipitur ex lege uxorem ejusmodi repudiare; S. D. quoniam invenerit in ea turpitudinem &c, & dimittat eam e domo sua. *Jos.* A. IV. 8. 23. Γυναῖκας τῆς συναισχύνου βεβλήμενος διαζευχθῆναι, καὶ ὡς ἀποτὸν αἰτίας, πολλοὶ δ' ἂν τοῖς ἀνδράσι τοιαῦτα γίνοντο, γράμμασι μὲν περὶ τῆ μηδὲ ποτε συνελθῆναι ἰσχυρίζομαι, λάβοι δ' ἂν ἕως ἔξωθεν συνελθῆναι ἐτέρῳ, πρότερον γὰρ ἐκ ἐφετέρου. *Philo* de legg. special. T. 2. p. 304, 30. εἰ δὲ, φησὶν, ἀνδρὸς ἀπ' ἀλλοτρίου γυνή, καὶ ἂν τὴν τύχην πρόφασιν, ἐτέρῳ γυναικὶ πάλιν χηρεύσῃ ζῶντος ἢ καὶ τετελευτηκότος τῆ δευτέρας, μὴ ἐπιβλέπω πρὸς ἀνδρὰ τὸν πρότερον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐντοπίζω μᾶλλον ἢ τῷδε γενέσθω, θεομῶς παρὰ βῆσσαι τὰς ἀρχαίας, ἃν ἐξελάβετο, φίλτρα καὶ πρὸ τῶν παλαιῶν ἐλομένη. Πρὸς δὲ συμβάσεις εἰ τις ἐθέλοι χωρεῖν ἀντὶ τῆ τοιαύτης γυναικὶ, μαλακίας καὶ ἀνανδρίας ἐκφερέσθω δεῖν, ὡς ἐκτεμνόμενος τῆς ψυχῆς τὸ βιωφελές αὐτοῦ καὶ μισοπονήρον πᾶσι, ὅφ' ἔστι καὶ τὰ οἰκὸν καὶ πόλεω πρὸς ἡμῶν κατὰ τὸν νόμον, καὶ δύο τὰ μέγιστα τῶν ἀδικημάτων εὐφυνῶς ἀπομαρτυρῶντος μοιχείαν τε καὶ προαγωγίαν, ἃ γὰρ αὐτὸς καταλλαγαὶ μνημόματα εἰσι τῆ ἐκατέρων θανάτου [f. ἀνιάτου] R. Elia Karaeus p. 99. Nequaquam repudianda est uxor pro solo mariti beneplacito, sed propter rem turpem tantum S. D. *Deut.* XXIV. 1. quod hunc in modum exponunt traditionarii, etiam si nihil aliud esset, quam quod adurendo corruperit ejus edulium, aut invenerit aliam ista pulchriorem, ex dicto Akibae. Itaque notionem

καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιорκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ 33
Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ 34
οὐρανῷ,

ὅς ἐάν ἀπολελυμένην γαμήσῃ] ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας δό.

καὶ ὅς ἐάν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται] — D. Augustin. de Adulter. Conjug. X. quamvis illud ultimum, & qui dimissam duxerit, moechatur, nonnulli *Codices Graeci & Latini* non habeant; quia explicatus hic sensus putari poterat in eo, quod superius dictum est: facit eam moechari: quomodo enim dimissa fit moecha, nisi fiat, qui eam duxerit, moechus?

¶ *oculae: quoniam*, eo significato accipiunt, ac si notaret: *aut*; ut sensus legis sit: si non invenerit gratiam in oculis ejus, aut si deprehenderit in ea rem foedam. Quod simplex & literalis scripturae sensus refellit. Vera quippe interpretatio istius commatis haec est: Quum acceperit vir sibi uxorem, & non invenerit gratiam in oculis ejus ea de causa, quod repperit in illa rem foedam; neutiquam, si displicuerit absque causa. *Sirac.* XXV. 26. *Malach.* II. 16. *Hieros. Kidduschin.* f. 58. 3. Dicit Dominus Israelis: si odio habes, dimitte illam. Per totum caput, inquit R. Chananiah nomine R. Pinehas, vocatur Dominus exercituum: at hic Deus Israelis; ut innotesceret, Deum nomen suum repudiis non subscripsisse, nisi solum inter Israelitas; quasi dicat: Israelitis concessi uxorum dimissiones, non concessi gentibus. Dicit R. Chajia Rabba, Nationibus mundi non conceduntur repudia. *Berechith* R. XVIII. 9. R. Abbu nomine R. Johanan: filii Noe non habent repudia. R. J. nomine R. Simon & R. Chanin nomine R. Jochanan: non habent repudia, aut utrique repudiant se invicem: dixit R. Jochanan: mulier repudiat eum & dat illi dotem *וְיָפִיךָ*. *Gittin.* f. 90. 1. Rab Papa dixit: si inveniat in ea nec adulterium nec rem quid tum? Respondit Rabba: Cum revelaverit Deus misericors de vitante virginem, non licere ei dimittere eam per totam vitam. *Deut.* XXII. 29. illinc de re proposita edoceris, non licere dimittere uxorem, si non invenerit in ea turpitudinem. f. 90. 2. — in *Mal.* II. 16. R. Jochanan dixit. Repudium est res odiosa. ib. & *Sanhedrin* f. 22. 1. R. Eliezer dixit: cum repudiatur prima uxor, vel ipsum altare fundit lacrymas. *Ben Sirra* sent. 3. Os quod forte tibi obtigit, rode. Commentar. Quoniam ita fata ordinarunt, etiam si uxor ei fuerit molestior, quam Jezabel fuit Achabo, aut uxor Corae, quae perdidit maritos suos. Et si non repudiaverit eam, bene agit; quia propter eam non deducunt eam in judicium. Sic enim legimus: quatuor sunt hominum genera: quae non deducuntur in judicium; scilicet, qui extrema laborant paupertate, qui patiuntur colicam passionem, qui Magistratu funguntur, & cui est uxor mala quam non repudiat. Ni enim repudiaverit, non bene facit. *Sanhedrin* f. 22. a. Veni ac vide, quam gravia sint divortia. Etenim Davidi permissum est, ut cum innupta cohabitaret: sed ut aliquam uxorem repudiaret, ei permissum non est. Rectissime autem Christus nimiam hanc divortiorum licentiam refrenavit, quae non sanioribus solum Judaeorum displicuit, verum etiam apud Romanos infamis fuit. *Plur.* p. 39. A. in laudibus Romuli ponit, αἰδοῦς δὲ καὶ φιλάς καὶ βεβαιότης, ἣν ἐργάσατο περὶ τῆς γάμου, ὁ χρόνος ἐστὶ μάρτυς, ἐν γὰρ ἑτῶσι τριάκοντα καὶ διακοσίους οὕτως ἀνὴρ

ἐτόλμησε γυναῖκός, ἕτε γυνὴ κοινοῖς ἀνδράς ἐγκαταλιπεῖν, ἀλλ' ὥστε ἐν ἑλλήσιν οἱ σφόδρα περιττοὶ τὸν πρῶτον ἔχουσιν εἰπεῖν πατροκτόνον ἢ μητροφόνον, οὕτω Ῥωμαῖοι πάντες ἴσασιν, ὅτι καρβίλιος Σπέρσιος ἀπέπεμψε γυναῖκα πρῶτος, ἀπαιδίου ἀντιστάμενος & Numa p. 77. B. καὶ τῆς τε ἄλλης εὐπειθείας καὶ πρᾶότητος αὐτῶν μέγα τεκμήριον ἢ μήμηρ τῶν χειρῶν. ὡς γὰρ παρ' ἡμῶν οἱ Ἱστορικοὶ γράψας τὰς πρώτας ἢ φόνον ἐμφύλιον ἐργασαμένους, ἢ πολέμους ἀδελφοῖς, ἢ πατὸς αὐτοχείρας ἢ μητρὸς γενομένους, ἕτω Ῥωμαῖοι μνημονεύουσιν, ὅτι πρῶτος μὲν ἀπέπεμψε γυναῖκα Σπέρσιος καρβίλιος, μετὰ τὴν Ῥώμης κτίσιν ἔτεσι σλ. ἑδὸς τοῖς τοῦ γεγονότος πρώτῃ δὲ γυνὴ Πηνελόπεια θαλάμῳ τῷ οὐκ ἐκείνῃ πρὸς ἐκείνῃ αὐτῆς, ταρκενὶς Σπέρσιος βασιλεύοντος. *Sueton.* August. 34. Divortii modum imposuit. *Valer. Max.* II. 1. 4. & 9. 2. L. Antonium Censores senatu moverunt quod quam virginem in matrimonium duxerat, repudiasset nullo amico in consilium adhibito. At hoc crimen [uxorem ita repudiandi] nescio an superiori [eorum qui nuptias averfuntur] majus Illo namque conjugalia sacra spreta tantum, hoc etiam injuriose tractata sunt. Optimo ergo judicio Censores illum curia indignum existimaverunt. *Quintil.* Declam. CCCXLVII. Nupsit, alio marito. Quid est hoc aliud quam improbius adulterium? Meae igitur nuptiae manserunt, illae non fuere legitimae. Nec quisquam est scriptorum, qui non graviter reprehendat M. Tullium Ciceronem, quod levibus de causis Terentiam dimiserit. Qui uxorem nulla de causa repudiat, gravem ipsi uxori infert injuriam eam expellendo quae velut supplex ad illius tutelam confugerat: at multo gravior communibus liberis, quibus sine dubio longe melius prospici poterat, utroque parente curam illorum gerente, quam si patér matre expulsa novercam & ex alia tori socia liberos superinduxisset. Cumque matrimonium sobolis causa ineatur, quicquid liberorum educationi nocet, cum ipsa matrimonii natura pugnare est existimandum. Unde consequitur, istam divortiorum libertatem Lege veteri non approbatam fuisse, ita ut id, quod fiebat, recte fieret, sed tantum dissimulatum ut fieret impune: ne duriori tractationi aut etiam veneficiis daretur occasio. *Hieron.* in l. non dissidium concedens, sed auferens homicidium. Multo enim melius est, licet lugubrem evenire discordiam, quam per odium sanguinem fundi.

μοιχᾶται] Hoc manifestum est ex iis quae dicta sunt: si enim matrimonium perpetuam cohabitationem requirit, & vinculo non nisi morte solvendo obligat: posterior maritus, cum uxore prioris rem habens, jure adulter vocabitur. Et mulier vivente viro appellabitur adultera, si fiat alterius viri. *Rom.* VII. 3.

33. οὐκ ἐπιорκήσεις] *Εὐγρολ. M.* ἐπιорκεῖν. ἢ ἐπὶ πρόθεσις ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς ὑπὲρ κείτω. καὶ δημοτὸν τὸ ἐπὶ ῥαῖον

35 οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ. Μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως·
36 Μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαινα

ποῖν-

33. πάλιν] πλὴν 9.
36. τρίχα] τρίχαν E. 9.
μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαινα ποιῆσαι] ποιεῖν τρίχα μίαν λευκὴν ἢ μέλαινα D. ποιῆσαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαινα. 1. Edit. Erasmi 1. Versio Corae.
ἢ μέλαινα ποιῆσαι] ποιῆσαι μέλαινα. L. Versio Pers. Chrysost.

τῇ] — 1. Theophyl. 106.

τῶν ὀρνέων γίνεσθαι, καὶ ὑπερβαίνει αὐτὰς. Agitur autem de jurejurando promissorio, quod violatur, sive quis animo fallendi juraverit, sive servandi animo, quem postea mutaverit. Jungitur votis, quae continent promissionem de futuro Num. XXX. 3. sicut autem ei O. frequentissime habent ἀποδοῦναι εὐχὴν, ita hic ἀποδοῦναι τὰς ὀρκας, quod alias dicitur φυλάξεις, τηρήσεις. Demosth. de fals. legat p. 243. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκίας συμμάχους καὶ μετ' ἡμῶν τὰς ὀρκας αὐτοῖς ἀποδοίη, τὰς πρὸς θετλαῖας καὶ θηβαίας ὀρκας παραβαίνει, εὐδὺς ἀναγκαῖόν ἢν. Od. μ. 304. τελευτήσαν τε τὸν ὄρκον Didym. τὸ ἀποδοῦναι τὸν ἑορκὸν λόγον.

34. μὴ ὁμόσαι ὅλως] vide infra ad comma 37.
ὁμόσαι — ἐν τῷ ἑρμῇ] LXX ὁμῶν ἐν τινι, Graeci κατὰ τινος vel τινα. Aeth. in Apoc. X. 6. τὸ δὲ ἐν τῷ ζῶντι εἰς τὰς αἰῶνας δοκεῖ μὲν ἀνέλλητον εἶναι, ὁμῶν γὰρ λέγεται κατὰ τινός, ἕκ ἐν τινι. Orpheus: ἑρῶν ὀρκίζω σε θεῷ μεγάλῃ σοφὸν ἔργον. Il. ο. 36. ἴσω νῦν τὸδε γαῖα καὶ ἑρῶς ἐνὺς ὑπερθεῖν. Apollon. Rhod 699. ἀλλ' ὅμοσον γαῖαντε καὶ ἑρῶν. Eurip. Med. 746. Ὅμονον πῖδον γῆς, πατέρα δὲ ἥλιον. Aeneid. XII. 176. Esto nunc sol testis, & haec mihi Terra precanti. Suspiciens coelum, tenditque ad sidera dextram: Haec eadem, Aenea, terram, mare, sidera juro IX. 429. coelum hoc & conscia sidera testor. Horat. 2. Carm. VIII. ulla si juris tibi pejerati Poena, Barine, nocuisset unquam: Dente si nigro fieres, vel uno turpius ungui, Cederem. Sed tu, simul obligasti Perfidum votis caput, enitescis pulchrior multo. Expedit matris cineres operis Fallere, & toto taciturna noctis signa cum coelo, gelidaque Divos Morte carentes. Aristophanes Plut. 129. νῦν τὸν ἑρῶν. ὁ γράψας ἔτω, νῦν τὸν ἑρῶν, ὑπερήφανοι κρατῆρες, ἀργύρεοι κάδοι, καὶ μέζονες ἑμῶ. Orig. c. Cels. VI. p. 288. φησὶν ὁ κέλσος — εὐχὴν τὸν ὑπερῶνιον θεόν, ὑπερῶνιαν τὸν Ἰσδαίων ἑρῶν ἐν τέτοις δὲ εἰ διασφαί, πότερον καὶ τὸν Ἰσδαίων θεόν ὑπερῶνιαν, ἢ μόνον, ὃν ὁμῶνισαν, ἑρῶν. Aristoph. Plut. 129. 267. 366. 403. 1044. Equit. 702. νῦν τὸν ἑρῶν. Medras Kobeleth 18. Per coelum, in memoriam hoc revocasti mihi. Berachoth f. 25. 2. Per coelum, res ita se habet. & Nazir f. 66. Schir R. I. 7. R. Eleaser dixit: adjuravit eos per coelum & terram. Schemoth R. XLII. Dixit rex: per coelum. Taanith f. 18. 1. dixerunt: per coelum.

Θρόνος ἐστὶ τῷ θεῷ] Esaj. LXVI. 1. infra XXIII. 22. Theocrit. VII. 93. ἰσθλὰ τὰ πᾶ καὶ Ζαυὸς ἐπὶ θρόνον ἄγαγε φάσμα.

35. ἐν τῇ γῇ] Aristoph. Pace 187. μὴ τὴν γῆν. Silius VIII. 105. Tellurem hanc juro — juro caput, Anna, tibique germanaeque tuae dilectum invifus Juli. X. 386. Juro Hoc caput. Catullus 77. 40. Adjuro teque tuumque caput. Theocrit. IV. 17. εἰ δ' αὖν σχολ. μὴ τὴν γῆν. Aristoph. Avib. 194. Μὰ γῆν, μὰ πατρίδας, μὰ νεφελὰς, μὰ δίκτυα. σχολ. οὕτω δὲ τὰ προσυχνότα ἄμμου, μὰ κρήνας, μὰ γῆν, μὰ ποτα-

μῆς: Eurip. Hippol. Coron. 1025. καὶ πῖδον χθονὸς ὁμῶνι.

ὑποπόδιον ἐστὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ] Athenaeus V. p. 192. B. ὁ γὰρ θρόνος αὐτὸ μόνον ἐλευθέριος ἐστὶ καθέδρα σὺν ὑποπόδιον. 2. Paral. IX. 18. Pausanias. . . . Proclus in Timaeo ex Orpheo: — πυμάτη δὲ βάσις χθονὸς ἔνδεσθαι ῥίζαι. Macrobius ex Oraculo γαῖα δὲ σὺ πᾶσις εἰσὶ. Orpheus ap. Clem. Alex. . . αὐτὸς γὰρ χάλκειον ἐς θρόνον ἐξηκταί, χρυσέον εἰς θρόνον γαῖα δ' οὐπὸ ποσσὶ βέβηκε. Theop. II. 1.

εἰς Ἱεροσόλυμα] Valer. M. IV. 4. per Romuli calam, perque veteris Capitolii humilia recta, & aeternos Vestae focos, fistilibus etiamnum valis contentos juro. Tosaph. ad Nedarim I. Dicit R. Juda: qui dicit per Hierosolymam, nihil dicit, nisi intento animo voverit Hierosolymam versus.

πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως] Βασιλεὺς μέγας erat titulus Regis Persarum. Esaj. XXXVI. 4. 13. Plut. Themistocle p. 126. A. τὸ μάντευμα τῷ Δαδωναίῳ Διὶ, ὡς κειλεσθεὶς πρὸς τὸν ὁμῶνιμον τῷ θεῷ βαδίζων, συμφρονήσει πρὸς ἐκείνον [Persarum Regem] ἀναμύμπισθαι, μεγάλους γὰρ ἀμφοτέρους εἶναι τι καὶ λέγεσθαι βασιλέας. Philo O. M. p. 16, 26. τὸν μέγαν βασιλέα, p. 21, 30. ὑπάρχον τῷ α. καὶ μεγάλῃ βασιλείᾳ. V. Mos. p. 105, 23. τὸν ὑπάρχον τῷ α. καὶ μεγάλῃ βασιλείᾳ. Deo tribuitur Ps. XLVII. 3. XLVIII. 2. 3. XCV. 3. Tob. XIII. 9. Sirac. XXXVI. 13. Malach. I. 14. Dan. II. 45. Bereschith R. XXXIII. 3. rex magnus hic est S. B. Eccles. IX. 14.

36. ἐν τῇ κεφαλῇ σου] Ovid. Trist. V. 4. 45. Per caput ipse suum solitus jurare, tuumque, Quod scio non illi vilius esse suo. Aeneid. IX. 300. per caput hoc juro, per quod pater ante solebat. Sanhedrin II. 2. jura mihi per vitam capitis tui. Solebant etiam jurare per caput alterius, per vitam Regis, per coronam regis, per templum, per altare, per cultum Dei, per legem, per Moysen, per vitam Rabbiorum. Berachoth I. 1. & dixit illi: per vitam tuam & per vitam capitis tui. Athenae. II. p. 66. c. ὅτι δὲ ἱερὸν ἐνόμιζον τὴν κεφαλὴν, δῆλον ἐκ τῆ κατ' αὐτῆς ὁμῶνι. Silius X. 438. Perque caput, nullo levius mihi numine, patris magnanimi juro. Il. β. 259. Μηκέτ' ἔπειτ' οὐσὺν κέρη ἄμμοισιν ἐπέη, Μηδ' ἔτι τηλεμάχοιο πατὴρ κεκλημένος εἶην, εἰ μὴ ἐγὼ &c, Cic. ad fam. VIII. 1. Te subrostrani, quod illorum capiti sit! dissipant periiſſe. Plaut. Poenul. III. 3. Capiti vestro iſtuc quidem Tibull. I. 2. 11. Et mala, si qua tibi dixit dementia nostra, Ignoscas, capiti sunt precor ista meo. Virgil. Aen. VIII. 483. Di capiti ipsius generique referrent. Senec. de Benefic. 3. 4. quicquid mali dixi, mihi & capiti. Ovid. H. Cydippe Acontio XX. 127. Inque caput nostrum dominae perjuria quaeſo Eveniant, poena tuta sit illa mea. Eurip. Helen. 841. ἀλλ' ἄγγον ὄρνον σὺν κατὰ μῶσα. Juvenal. VI. 16. Graecis nondum jurare paratis per Caput alterius. Hymn. in Mercur. 274.

ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ καὶ, Οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων, 37

ἐκ

37. ἔστω] ἔστω 61. 68.

περισσόν] περισσότηρον 52. *Clem. Alex. Paedag. II. 10. Nyssen. Ephrem. p. 327. ex interpretamento.*

τέτταρ] τέτταρ. 1.

πατὴρ κεφαλὴν μέγαν ὄρκον ὀμῶμαι. *Cic. pro domo sua* 57. Meque ac meum caput ea conditione devovi, ut si & eo ipso tempore & ante, & in consulatu meo, commodis meis omnibus, emolumentis, praemiis praetermissis, cura, cogitatione, vigiliis omnibus, nihil nisi de salute meorum civium laborassem, tum mihi respublica aliquando restituta liceret frui: sin autem mea consilia patriae non profuissent, ut perpetuum dolore avulsus a meis sustinerem. *Sirac. XVII. 19. L. XII. 1. 3. D. Ulpianus:* caeterum si ego detuli, ut per Deum iurares, tu per caput tuum iurasti, 33. qui per salutem suam jurat, per Deum jurare videtur; respectu enim divini numinis ita jurat.

λευκὴν ἢ μέλαιναν] Pleni sunt medicorum libri remediis, quae colorem nigrum capillis inducerent. *Pollux. II. 35.* ἐψήσασθαι οὐ τὴν κόμην, τὸ καταχρᾶσθαι ἔλεγον — ἔλεγον δὲ καὶ ξανθίζεσθαι τὴν κόμην καὶ μελαινεσθαι. καὶ μέλασιμα, τὸ τῆς κόμης βάμμα. *Herodem M.* describit *Jos. A. XVI. 8. 1.* τῷ γυναικὶ παρακάλυμμα τῆς κόμης ποιεῖμενον, μελαινοῦντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. *Galēn. de Composit. Medicam.* per partes *Corp. I.* σύνθεσις ἐλαίς πρὸς ῥέσσαις τρίχας, ἃ δ' αὐτὴ καὶ μελαίνει — περὶ βαμμμάτων — ἐπεὶ, ἔκ οὐδ' ὅπως, ἡδὴ δόγμα κοινὸν γέγονε, τὰς γυναῖκας γυνῶσας μελαίνειν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, ὡς αἰσχρὸν ὃν ἔχειν πολίως, καὶ τῷτο αὐτοῖς τοῖς ἄρρεσι δοκεῖ, καὶ φασὶν ἐπαχθεῖς εἶναι γυναικὰ πολίαν ἔχειν τὴν κεφαλὴν. *Palaeophat. 44.* περὶ Μιδείας φασὶν, ὡς ἀβέβησα τὰς πρεσβυτέρους νέας ποίει. Εγένετο δὲ τοῖστον, Μιδεία πρῶτη τοῖστον ἄνδρος εὐρε δυνάμενον καὶ λευκὰς ποιεῖσαι τὰς τρίχας καὶ μέλαινας. τὰς ἂν χαίροντας ἐκ τῆς πολίως ἔχειν μελαινας τρίχας ποίει φαίνεσθαι. *Ovid. Metam. VII. 289.* — Barba comaeque Canitie posita nigrum rapuere colorem, Pulsa fugit macies, abeunt palloreque fitusque, adjectoque cavae suppletur corpore rugae Membraque luxuriant. *Ælian. H. A. 1. 48.* προσάκω δὲ καὶ ἂν κοράκιος μελαίνειν τρίχας. *Martial. III. 43.* Mentiris juvenem tinctis, Lentine, capillis, Tam subito corvus, qui modo cygnus eras. Non omnes falles, scit te Proserpina canum, Personam capiti detrahet illa tuo. *Propert. III. 3.* Atque ubi jam venerem gravis inteceperit aetas, Sparferit & nigras alba fenestra comas. *Tibull. III. 5.* & nondum cani nigros laefere capillos. *Ovid. Trist. IV. 8. 1.* Jam mea Cygneas imitantur tempora plumas, Inficit & nigras alba fenestra comas. *Theophr. Char. 2.* πολίαν ἔσχηκας τὸν πάγονα μετὸν καίπερ, εἰτις καὶ ἄλλος, ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη μελάνειν τὴν τρίχα. *Auson. 16.* Epigr. Canus rogabat Laidis noctem Myron, Tulit repulsam protinus, Causamque senlit, & caput fuligine Fucavit atra candidum. *Seren. Sammonic. 8. 5.* Quos pudet aetatis longae, quos sancta senectus offendit, cupiunt properos abscondere canos. Licet autem quis fucato capillo simpliciores fallere possit, non potest tamen annis suis alios quos vult adicere, nedum juventam sibi reducere, quod & isto proverbio, & altero infra VI. 27. dicitur. Sensus est, vitam nostram esse in potestate Dei folius.

Observandum autem veteres, qui religione quadam ducti a pronuntiando nomine Dei in iurejuran-

do abstinebant, existimasse, levius esse iusjurandum, quod alia formula conciperetur, neque Deum ipsum tam prope spectare: quae mera fuit superstitione a Christo hic reprehensa, cum in omni iurejurando Deus, Coeli, terrae, vitae nostrae aliorumque dominus, tanquam testis & vindex invocetur. *Enstath. in II. u. 234.* καὶ μὴ τότε σκῆπτρον. Εἰ δὲ τῷ μὴ ἀρέσκει ὁ εἰς τὸ σκῆπτρον ὄρκος, διὰ τὸ ἀφελὲς τε καὶ εὐτελὲς, ἐνθυμείσθω τὸ ἴσω σίδηρος, ὄρκιον τε μοι ξίφος. Ἐτι δὲ καὶ τὰς ὀμνούντας τὴν πλάτανον ἢ τὸν χῆνον, ἢ τὰ τοιαῦτα — θεὸν γὰρ ὀκνεῖ, φασὶν, ἐπομόσασθαι, διδῶς τὸ τῷ ὄρκῳ δυσίκατον. & in *Od. T. p. 705. 27.* Ραδάμανθιος δὲ, φασὶν, ὑπὲρ τῆς μὴ θεὸν ὀνομάζειν ἐπὶ πᾶσιν, ἐκέλευσε, φασὶν, κατὰ χῆνος, καὶ κυνός, καὶ κριῶς ὀμνῦναι. ὤμνυε δὲ, φασὶ, χῆνα καὶ Σακράτης, ἄλλος δὲ τὴν κράμβην *Philo de Legg. special. T. 2. p. 270, 10.* ὁ τῷ σπερματικῷ ὄρκῳ ἔσω βέβαιος, ἀκλινος, ἀψευδίστατος, ἐρητισμένος ἀληθείᾳ. καὶ εἰ ὀμνῦναι μέντοι βιάζονται αἱ χρεαίαι, πατὴρ ἢ μητὴρ ζῶντων μὴν ὑγίειαν καὶ ευγυρίαν, τετελευτηκότων δὲ τὴν μνήμην ὄρκον ποιητέον. & καὶ μὴ ραδίως ἐπιχειρῶσιν ὀνομάζειν θεόν. ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ τὰς, ὅποτε βιωσθεῖν ὀμνῦναι, τῷ μέλλειν καὶ βραδύνειν καὶ ἀποκνεῖν ἐμποιούντας θεός οὐ μόνον τοῖς ὀρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς προκαλεσμένοις εἰς τὸν ὄρκον. Εἰώθασι γὰρ ἀναφθεγγεῖσθαι τοσῶτον μόνον, νῆ τὸν, ἢ μὴ τὸν, μηδὲν παραλαβόντες, ἐμφάσει τῆς ἀποκοπῆς τρανῶν ὄρκον οὐ γενόμενον. ἀλλὰ καὶ παραλαβέτω τις, εἰ βάλαιτο, μὴ μὴν τὸ ἀνωτάτω καὶ πρεσβύτατον εὐδὺς αἴτιον, ἀλλὰ γῆν, ἥλιον, ἀστέρας, ἕρῃον, τὸν σύμπαντα κόσμος. — Τοσαύτη δὲ τίνες εὐχέρεια, καὶ ραθυμία χράνεται, ὥς τὰ ἐν γενέσει πᾶσι ὑπερβάντες ἐπὶ τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων ἀνατρέχον τῷ λόγῳ τολμῆσαι — ἰὼν δὲ τις ἐκβιασθεὶς ὁμολογῇ παντὸς ἔτινος, ὃ μὴ νόμος ἀπερρίκει, παντὶ σθένει καὶ μνηχανῇ πάσῃ τὸν ὄρκον βεβαιῶτω. *Schebuoth IV. 13.* Si quis dicat: Adjuro vos, praecipio vobis, interdicto vobis, tum ecce ii qui hoc modo adjurantur, obligantur. Si autem dicat: adjuro vos per coelum & terram ecce non obligantur; si dicat adjuro vos per Adonai, per Jah, per Schaddai, per epitheton Dei quo appellatur gratiofus, misericors, longanimis, multus benignitate &c. ecce illi obligantur. *Sanbearin II. 2.* si quis alteri teneatur iuramentum praestare, isque ei sic dixerit: vove mihi per vitam capitis tui, R. Meir censet, eum posse retractare: sapientes negant. *Schebuoth f. 35. 2.* R. Aba dixit, annon si per coelum & terram, etiam adjurat per eum, cujus est coelum & terra?

37. ὁ λόγος ὑμῶν] *Philo de Decal. T. 2. p. 194, 41.* κάλλιστον δὲ καὶ βιωφελέστατον καὶ ἀρμόττον λογικῇ φύσει τὸ ἀνάμωτος, ἔτιως ἀληθεύειν ἐφ' ἑκάστῃ διδιδραγμένη, ὡς τὰς λόγους ὄρκους εἶναι νομίζεσθαι. Δεύτερος δὲ φασὶ πᾶς τὸ εὐορκεῖν, ἡδὴ γὰρ ὅγε ὀμνὺς εἰς ἀπίστην ὑπονοεῖται. μεληλητής ἐν ἔσω καὶ βραδύς, εἰτως ἐνδέχοιτο ταῖς υπερθέσεισιν ἀπάσασθαι τὸν ὄρκον. Εἰ δὲ τις ἀνάγκη βιάζοιτο &c. & εἰσι δὲ οἱ μὴδὲ καρδαίνειν μέλλοντες εἶναι ποικίλῳ κατακώρις καὶ ἀνεξέταστος ὀμνύουσιν ἐπὶ τοῖς τυχεῖσιν, ἔσθως ἀμφοισθεντικμένῃ τὸ παράπαν, τὰ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ λόγῳ προσαναπληρύντες ὄρκους. *Jamblich. V. Pythag. 9.* προσήκειν δὲ τοῖς συνεθροῖς μηδεὶ καταχρῆσθαι τῶν θῶν εἰς ὄρκον, ἀλλὰ τοσούτους προχειρίζεσθαι λόγους, ὥς καὶ χαρὶς ὄρκον εἶναι πιστός. & 28. περὶ δὲ τὰς ὄρκους εὐλαβῶς ἔτω διακρίνεται πάντες οἱ Πυθαγόρειοι — ὥς ἐκ τῶν νόμων τις αὐ-

τῶν

ἐκ τοῦ πονηροῦ ἔστιν.

Ἡκούε

πονηρῶ] διαβάλε 54.

τῶν ἀναγκαζόμενοις ὁμόσαι, καίτοι εὐορκεῖν μέλλαν, ὅμως ὑπὲρ τῆ διαφυλάττειν τὸ δόγμα, ὑπέμεινε ἀντὶ τῆ ὁμόσαι τρία μᾶλλον τάλαντα καταθέσθαι, ὅσα περ ἐτετίμητο τὸ τοῦτο τῷ δικαζόμενῳ. p. p. καὶ Σύλλος εἰς τῶν ἐν κρήνῃ Πυθαγορείῳ ὑπὲρ τῆ μὴ ὁμόσαι χρήματα ἀπέτισε, καίτοι εὐορκῆσαι μέλλαν. in libro *Maase germanice* edito CXXVII. Pius quidam senex moriturus tribus filiis suis praecepit, ne unquam in litem irent, quia possent litis causis ad iurandum cogi: se autem per totam vitam non iurasse. Ideo Elias propheta ipsis apparuit; & uni, prout optabat, divitias, alteri sapientiam in lege, tertio uxorem bonam conciliavit. & CCXX. Qui vocatus in iudicium causis cecidit, quod jurare noller, postea Deo benedicente magnas divitias acquisivit. *Libanius* O. XXVIII. p. 618. B. δι' ἧ ἐδὲν ὅρκος πρὸς ἡμᾶς, ἡ μὴ φυλάξιν ἡμᾶς τὸ δίκαιον, ἐν γὰρ δὴ τῷ τὰ δίκαια αἰδέσθαι, καὶ φυλάττειν, ἅπαντα βεβιάκατε τὸν χρόνον, καὶ γίνονται ἐν ἡμῖν ἀντὶ ὅρκων ὁ τρόπος. *Euseb.* ap. *Stobaeum* 275. οἱ πόλλοι τοῖς ἀνδράσι τὸ εὐορκῆσαι εἶναι αὐτὰς παραίνεσις, ἐγὼ δὲ καὶ τὸ κατ' ἀρχὴν μὴδ' εὐπειτῶς ὁμῶναι ὅσιον ἀποφαινομαι. *Li.* XII. 1. 13. D. προπετῶς μὴ ὁμνυε id est temere ne jurato. *Plut.* Cap. Rom. 44. Διατὶ τῷ ἱερῷ τῷ Διὸς ἐκ ἔξισιν ὁμόσαι; ὅτι περὶ μικρῶν ἀπιστεῖσθαι τὸν τὰ θεῖα καὶ μέγιστα πεπιστευμένον, ἐκ εἰκὸς ἐστίν. *Servius* ad *Aeneid.* IX. 300. per caput hoc iuro, per quod pater ante forebat — Alii volunt, ideo dictum ante, quia Pontificibus per liberos jurare non licebat, sed per Deos tantummodo; ut sit, antequam Pontifex esset *Aeneas*. *Epictet.* 44. ὅρκος παραίτησαι, εἰ μὴ οἶοις, εἰς ἅπαν, εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐνόντων. *Menander* ὅρκον δὲ φῶγε, καὶ δὲ καὶ αἰὶς ὁμνυῖς. *Sophocl.* *Oedip.* Colon. 642. *Oed.* οὗτοι σ' ὅρκος ὅρκος ὅρκος κακὸν πιστεύομαι; *Thef.* ἐκὼν πέρα γὰρ ἐδὲν ἢ λόγῳ φέροις.

Barva Mexia f. 36. 1. R. Imi dixit: propter omne iurandum, quo iudices adiurant, non fiunt rei nomine iurandi temerarii. S. D. *Lev.* V. 4. si juraverit, scilicet sponte sua. *Vajikra* R. 11. dixit R. Simon: Non deferunt iurandum ei qui currit post illud. *Bammidbar* R. XXII. Historia Jannaei Regis, cui bis mille urbes fuerunt, & singulae vastatae sunt propter iurandum verum sed vanum; ita ut diceret quis focio, iurejurando adhibito: ibo edamque hoc & illud in loco illo, & bibam hoc & illud in loco illo; iverunt & servarunt iurandum suum & vastati sunt. si ita se res habet cum iurejurando quod servatur, quanto magis cum perjurio? & *Thanchumap.* 136. 1. & 242. 1. *Diog.* L. Pythagora VIII. 22. Μηδὲ ὁμνῶναι θεῖς, ἀσκήν γὰρ αὐτὸν δὲν ἀξίωσις οὖν εἶναι. *Quintil.* IX. 2. In totum jurare, nisi ubi necesse est, gravi viro parum convenit. *Chorerilusap.* *Stobae.* ὅρκον δ' ἔτ' ἀδικον χρεῖν ὁμνῶναι, ἔτε δίκαιον. *Nicolaus Damasc.* ap. *Stob.* 425. φρύγες ὅρκους ἐ χρῶνται, ἔτ' ὁμνῶντες ἔτε ἄλλως ἐξορκίζοντες. *Sofiadae* ap. *Stob.* 3. ὅρκον μὴ χρῶ. *Basiliius* H. ad juvenes de gentiliis libris. τὸ δὲ τῷ κλεινῷ, τῷ Πυθαγορῇ γραμμάτων ἐνός, χαλεπὸν πιστεῖν ἀπὸ ταῦτοματὲς συμβῆναι τοῖς ἡμετέροις, ἀλλ' ἐχ' ἡμισημαμένους σπεδῶ. τί δὲ ἦν ὁ ἐποίησεν ἐκείνος; ἐξὲν δὲ ὅρκος τριῶν τάλαντων ζημίαν ἀποφυγεῖν, ὁ δὲ ἀπέτισε μᾶλλον ἢ ὥμοσε, καὶ ταῦτα εὐορκεῖν μέλλαν, ἀκέσας, ἐμοὶ δοκεῖν, τῷ προσάγματος, τὸν ὅρκον ἡμῖν ἀπαγορεύοντος. *Cic.* pro Balbo 5. Athenis ajunt, cum quidam apud eos, qui sancte graviterque vixisset, & Testimonium publice di-

xisset, & ut mos Graecorum est, jurandi causa ad aras accederet, una voce omnes iudices, ne is juraret, reclamasse. Cum Graeci homines spei stati viri noluerint religione videri potius quam veritate fidem esse confictam. *Valer. M.* II. 10. Xenocratem vocat. *Isocrat.* Paraenes. ἐνεκα χρημάτων μηδὲν θεῶν ὁμῶσθαι, μὴδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς. δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. *Joseph.* A. XV. 10. 4. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ὅρκους ἤξει πρὸς τὴν πίσιν ὑπάγεσθαι, καὶ συννάγκασιν αὐτῷ ἐνάμωτον τὴν εὐνοίαν ἢ μὴν διαφυλάξιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν, οἱ μὲν ἐν πολλοὶ κατὰ θρησκείαν καὶ θεὸς εἰκὸς ἤξει — συνέπειθε δὲ καὶ τὴν περὶ πολλῶν τὸν φαρισαῖον καὶ Σαμαρείαν καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατρίβοντων τὰς πλείους ὁμῶναι, οἱ δ' ἔτε συνεκλήθησαν, ἐθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησάμενοις ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς διὰ τὸν πολλῶν ταχόντες. ἀφείθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἐσσηνοὶ καλέμενοι. *B.* II. 8. 6. καὶ πᾶν μὲν τὸ ρηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκος τὸ δὲ ὁμνῶναι αὐτοῖς περισταται, χεῖρον τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνοντες. ἢ γὰρ ἢ κατεγνώσθαι φασὶ τὸν ἀπιστεῖμενον δίχα δεῖ. & 7. πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἀψασθαι τροφῆς ὅρκους αὐτοῖς ὁμνῶσι φρικάδεις. πρὸς ταῖς ὁμνῶσι μὴδὲ μεταδῆναι τῶν δογμάτων ἐτέρως ἢ ὡς αὐτοὶ μετέλαβον. τοῖς μὲν ὅρκους τὰς προσέοντας ἐξασφαλίζονται. *Plato* ὅρκος περὶ παντὸς ἀπίστος. *Hierocles* in *Aurea Carmina*. Σέβας ὅρκον. Μελέτη δὲ ἀρίστη τῷ τηρεῖν τὸ περὶ αὐτὸν σέβας, τὸ μὴ πυκνῶς μὴδὲ ὡς ἔτυχε χρῆσθαι τῷ ὅρκῳ, μὴδὲ ἐπὶ τοῖς παρατυχεῖσι, μὴδ' εἰς ἀναπλήρωσιν λόγου, μὴδὲ εἰς πίσωσιν διγνήματα — τὸ δὲ Σέβας ὅρκον, ἔ μόνον εὐορκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέχεσθαι ὅρκος παρεγγυᾶ, οὕτως γὰρ ἂν τηρεῖται τὸ αἰεὶ εὐορκεῖν, εἰ μὴ καταχρησόμεθα τοῖς ὅρκους καὶ γὰρ ἐν τῇ συνεχείᾳ τῷ ὁμνῶναι ραδίως ἂν μεταπέσοι τις εἰς ἐπιορκίαν. Φειδῶ δὲ τήρησις ἔπειται ἢ γὰρ ἐκ ὁμῆται, ἢ ὅταν ὁμνῶσιν εὐορκήσιν. καὶ οὕτως ἂν ὑπὸ συνηθείας προδράμῃ ἢ γλώσσα, ἔτε ὑπὸ παθῶν ἀκραιψίας ἢ διανοίας σφαλῇ. τὴν μὲν γὰρ ὁ τρόπος ὁρᾶσαι χρηστὸν ὄν, τὴν δὲ τὸ ἔθος τῆς ἐποχῆς τῷ ὁμνῶναι. — Σέβας ὅρκον τῷ μὴ προχεῖρας αὐτῷ καταχρησθῆναι, ἢ ἐθισθῆναι εὐορκεῖν ἐκ τῆ μὴ ἐθισθῆναι ὁμνῶναι. *Xenoph.* *Sympos.* . . ἐδὲν γὰρ ὁρκίζοντες, ἀλλ' ὁμνῶντες, καλὸν μέ φαστε εἶναι. *Od.* σ. 55. 58. ἀλλ' ἄγε νῦν μοι πάντες ὁμόσσετε καρτερόν ὅρκον — ὡς ἔφατ', οἱ δ' ἅμα πάντες ἀπώμυνον ὡς ἐκέλευον. *Plut.* praec. polit. p. 801. B. ὁ δὲ Ῥωμαίων δῆμος, ὑποσχόμενος δὲ κάρβανος, καὶ προσέβοντας ὅρκον δὴ τινα καὶ ἄνθρωπον, ἀντάμωσεν ὁμῶς, μὴ πιστεύειν. *Valer. M.* IX. 13. Brutus — a Furio, quem ad eum occidendum Antonius miserat, comprehensus non solum cervicem gladio subtraxit, verum etiam constantius eam praeberere admonitus ipsis his verbis juravit: Ita vivam, dabo — o jurandi stolidam fidem! *Philo* de Vit. Mos. T. 2. p. 166, 30. ἔτι νῦν συγγνώμης ἀξίωσθωσαν, οἱ κατ' ἐπισυμῶν γλώττης ἀκαίρως ὁμνῶντες, καὶ λόγων ἀναπλήρωμα ποιοῦμενοι τὸ ἀγνώσκειν καὶ θεῶν ὄνομα; *Augustinus* de mendacio XV. Scriptum est etiam: ego autem dico vobis, non jurare omnino. Juravit autem ipse Apostolus in Epistolis suis, & sic ostendit, quomodo accipiendum esset, quod dictum est: dico vobis, non jurare omnino. Ne scilicet jurando ad facilitatem iurandi veniatur, & ex facilitate ad consuetudinem, atque ita ex consuetudine in perjurium decidatur. Et ideo non invenitur iurasse nisi scribens, ubi consideratio cautior non habet linguam praecipientem. — Intelligendum est illud, quod positum est, omnino, ad hoc positum, ut, quantum in

Ἥκούσατε ὅτι ἐρρήθη· Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 38
Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιτῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσει ἐπὶ τὴν 39
δε-

38. καὶ] — *Hilar. Hieron. Claudius presbyter.*

39. διζῖαν] — *D. Versio Arab. Dial. c. Marcionitas, Opus Imperf. Faustus ap. Aug. XIX. 1. c. Adimantum.*
8. Ipse *Augustinus*: dexteram sic in exemplaribus Graecis, quibus major fides adhibenda est, invenitur.
Nam multa Latina maxillam tantum habent, non etiam dexteram. Haec correctio nata videtur ex observatio-
ne *Origenis* de Princip. IV. 1. ἀλλὰ καὶ διζῖα σιαγὼν τυπτεσθαι λεγομένη, ἀπὸ ἀνωτάτη ἐστίν, πάντες τὸ τυπτοντος,
εἰ μὴ ἀπὸ πεπονθῶς τι παρὰ φύσιν τυγχάνοι, τῇ διζῖᾳ χειρὶ τυπτοντος τὴν ἀριστερὰν σιαγὼνα; quam repetit *Augustin.*
Epist. IV. Magis sinistra percutitur, quod in eam potius partem quam in dextram facilius ferendi ictus est.

te est, non affectes, non ames, non quasi pro
bono cum aliqua delectatione appetas juramentum.
c. *Faustum XIX. 23.* Apostolus in sermonibus,
quos habuisse narratur, nunquam juravit, ne ju-
randi consuetudine aliquando vel nescius in perjuri-
um laberetur. In scripturis autem, ubi est consi-
deratio major atque propensior, pluribus locis ju-
rasse invenitur, ne quisquam putaret, etiam verum
jurando peccari, sed potius intelligeret, humanae fa-
cilitatis corda non jurando tutius a perjurio conser-
vari. de Verbis Apostoli 28. Falsa juratio exitiosa
est, vera juratio periculosa est, nulla juratio securae est
— istam ergo consuetudinem quotidianam, crebram,
sine causa, nullo extorquente, nullo de tuis ver-
bis dubitante, jurandi avertite a vobis. & T. IX.
35. & oculi nostri lumina dicuntur, & unusquis-
que ita jurat tangens oculos suos, per lumina sua;
sic vivant lumina mea, usitata juratio est. *Hieron.*
in Tit. I. 7. Accusationis occasio est, adjuratum
per Regem frequentius non bibisse. *Dionys. Alex.*
ap. *Euseb. P. XIV. 27.* de Epicuro. κατ' ἐκείνων,
τῶν μηδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὅρκους τε καὶ ὀρκισμὸν μυρίας τοῖς
ἐαυτῷ βιβλίοις ἐγγράφει, ὁμῶς τε συνεχῶς μὲν Δία καὶ ἡ
Δία, ἐξορκῶν τε τὰς ἐντυγχάνοντας, καὶ πρὸς ἃς διαλέγοι-
το, πρὸς τῶν θεῶν. Οὐ τι πρὸς διδῶν αὐτὸς, ἢ διδιδότῳ
ἐκείνους τὴν ἐπιτορίαν, κτὼν δὲ τῶτο, καὶ ψευδὲς, καὶ
ἀργόν, καὶ ἄσσημον ἐπιφθεγγόμενος τοῖς λόγοις αὐτῷ παρ-
άρτημα, οἷον εἰ χρέμπτειτο, καὶ πῦρος, τότε πρόσωποι
τρέφοι, καὶ τὴν χεῖρα κινῶν. Τοιαύτη γὰρ ἀδανότης ἦν ἡ
παρ' αὐτῷ καὶ ματαῖα ὑπόκρισις ἢ τῶν θεῶν ὀνομασία.
Plin. Ep. X. 97. de Christianis narrat: quod es-
sent soliti se sacramento non in scelus aliquid ob-
stringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulte-
ria committerent, ne fidem fallerent, ne deposi-
tum appellati negarent. *Sirac. XXIII. 9.* &c. vid.
infra XXVI. 63. *Heb. VI. 16.* Cum igitur Es-
senios aliosque, qui de jurejurando eadem prae-
ceperunt, quae Christus, tamen jurasse constet,
manifestum est, haec verba non ita interpretanda
esse, ac si omne jusjurandum simpliciter vetuerit;
adeoque distinguendum jusjurandum voluntarium
& imperatum, jusjurandum in convictu quotidiana
& in judicio, denique jusjurandum ob rem le-
vem aut gravem.

καὶ ναὶ, ἔ. ε.] *Cebes.* πότερον καὶ αἱ δοῦσαι; ναὶ. *Aristoph.* Nub. 1470. ἀλλ' ἐκ ἀδικήσασμαι τὰς διδασκά-
λας; ναὶ ναὶ. *Anthol.* . . . ναὶ ναὶ φίλος. *Bava Ka-*
ma f. 93. R. Jochanan dixit: est ita, quod est si-
cut non, & est non, quod erat sicut ita. *Ruth.*
R. III. 18. Dixit R. Huna nomine R. Samuel f.
Isaac. Justorum ἡ [ναὶ] est ἡ: & non ipsum
est non. *Mechilta* f. 42. 2. Deus dicit ad Israelitas:
Dicite non, quod non est: ἡ ἡ ועל & est, est.
Gittin VII. 1. inquirunt ter. & si ad non responderit
non; ad ita, ita, tum scribunt libellum repudii:
Schebuoth f. 36. 1. Dixit R. Eliezer per vocem

יְהוָה intelligitur jusjurandum, per vocem itidem
יְהוָה. Extra controversiam est voce יְהוָה significari
ju. jurandum. S. D. *Gen. IX. 15.* Et non erit am-
plius aqua in diluvium. coll. *Esaï. LIV. 9.* quia
aqua Noachi istud est de qua juravit — Dixit
Rabba: eum demum jurare, qui bis dixit non
non, & qui bis dixit, ita, ita. *Medrasch Tkebil-*
lim VIII. 3. infantes & lactantes cum lex daretur,
sponsores fuerunt pro patribus, & ad singula prae-
cepta Decalogi responderunt, ad affirmativum ita,
ad negativum non. ad non non, & ad ita ita. *Bava*
Mezia f. 48. 2. R. Jose f. R. Judae quacivir:
cur Hin justitiae dictum fuerit. *Levit. XIX. 36,*
cum jam comprehenderetur sub Ephra justitiae?
Ideo, ut significaret יְהוָה esse voculam affirman-
tis, quia debeat esse justitia, si quiseam eloquatur.
Hoc est, cum dicis etiam vel non, praesta verba
tua & justifica ea. Dixit Abui: hoc ipsum est,
quod nemo debet loqui aliud ore, & aliud corde.
Jac. V. 12. 2. Cor. I. 20. 2. Reg. X. 5.

τὸ δὲ περισσὸν τῶτων] *Ælian. V. H. XIV. 32.*
τὰ γὰρ περιττὰ τῶτων. *Eccles. XII. 12.*

ἐκ τῷ πονηρῷ] A diabolo inf. VI. 13. XIII. 19
38. Jo. XVII. 5. Eph. VI. 16. 2. *Theff. III. 3.*
1. Jo. II. 13. 14. III. 12. V. 18. Jo. VIII. 44.
1. Jo. III. 8.

38. ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ] *Exod. XXI. 24.*
27. *Deut. XIX. 21. Levit. XXIV. 20.* Est Lex
Talionis. in XII. tabulis: si membrum rupit,
talio esto. *Aristot.* εἰκε πάθοι τὰ κ' ἐρέε, δίκη κ' εὐ-
δαία γίνετο. *Juvenal. XVI. 10.* nec audeat excus-
sos Praetori ostendere dentes — Atque oculos
medico nil promittente relictos.

39. μὴ ἀντιτῆναι τῷ πονηρῷ] Quod *Jac. IV. 7.* &
1. *Pet. V. 9.* dicitur, ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ licet in
speciem cum his pugnare videtur, eundem tamen
habet sensum: resistimus enim patiando & provo-
cantem non ulciscendo *Ro. XII. 17. 21.* quo pa-
cto etiam vincitur. *Eph. VI. 13.*

τῷ πονηρῷ] homini, ei qui injuriam fecit. *Exod.*
II. 13.

ραπίσει] *Γρηγοριῶν. p. 72.* τὸ ράπισμα ἐκ ἐν χρή-
σει. χρᾶς ἐν τῷ κρείττονι. τὸ γὰρ τὴν γνάθον πλατείᾳ τῇ
χειρὶ πλῆξαι, ἐπὶ κόρῃς πατάξαι ἀθηναῖοι λέγουσιν. *Tho-*
mas: ἐπὶ κόρῃς πατάξαι λέγουσιν ἀθηναῖοι, τὸ τὴν γνάθον
πλατείᾳ πλῆξαι χειρὶ, ἢ ράπισμα δῶναι. Πλάταν, τὸ
δὲ χεῖραν ἐγῶ, ἀνὸς δὲ δῶν ἐπὶ κόρῃς ἀδίκως πατάξῃ με.
καὶ λιβάνιος ἐν τῇ πρὸς Ὀδυσσεῖα ἀπολογία ἀχιλλεύς· καὶ
ἐπὶ κόρῃς πατάξαι τις, μὴ χαλεπαίνειν. καὶ οὗτος ἀλ-
λαχρὸς ράπισμα λέγει, ἀδοκίμως. *Harporation.* ἐπὶ κόρ-
ῃς, Δημοσθένους ἐν τῇ κατὰ Μειδίαν. ἄλλοι μὲν ἄλλως
ἀπίδωσαν, βέλτιον δὲ ὑπολαμβάνειν ἐπὶ κόρῃς λέγεσθαι,
τὸ ἐπὶ τῇς γνάθου, ὃ λέγομεν ἐν τῷ βίῳ ράπισμα. ex Hy-
peride. ραπίσαντα τὸν ἵππονικον ἐπὶ κόρῃς, γραφῆναι ὑ-
βρεως — Ἰππώνικος — μόνον ἐρραπίσθη τὴν γνάθον,
ἐγὼ δὲ — κοιδύλας ἔλαβον. *Suidas* ἐπὶ κόρῃς. ἐπὶ —

40 δεξιάν σου σιαγόνα, τρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· Καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆ-
ναι,

At parum videntur isti Critici attendisse, eum, qui subito exandescit, solere via brevissima, hoc est, non vola-
manus explicitae, sed dorso sive parte opposita & exteriori alapam infligere. Hebr. ידו יתקל.

σε] — 1. Colb. 34. 35. 38. 39. 40. ex emendat. 41. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 53. 55. 56. 58. 70. 83.
86. Evang. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 24. Edit. Colinaei, Confit. VII. 2. Chryf. Cyrill. de Ador. p. 281. Basil.
Eth. 45. Maximus I. 62. Antiochus. Damascenus Chrysocephalus. ex Luca, & quia poterat abesse, praecedentem
σε.

σε σιαγόνα] σιαγόνα σου D.

40. τῷ θέλοντί] ὁ θέλων D. ex versione Italia.

τρέψον] τρέψον in uno Codice Stephani, teste Beza.

γνάθῃ. τίνες δὲ καὶ ράπισμα λέγουσιν τὸ ἐπὶ τῆς γνάθῃ
λαμβάνειν τυπτόμενον. *Etymol.* ἐπὶ κόρῃς τυπτοντες ἐπὶ-
γνάθῃ — τίνες δὲ καὶ ράπισμα λέγουσιν τὸ ἐπὶ τῆς γνά-
θῃ ὑπτόμενον καὶ τῷ κροτάφῳ. βέλτιον δὲ ἐπὶ τῆς γνάθῃ
ἐκλαμβάνεσθαι, ὃ κατ' ἔθος λέγεται ράπισμα. ἔτω γὰρ
ἐκπῶντο καὶ οἱ ῥήτορες. *Lucian.* D. Mer. 8. ἔκ οὗδ' ὅπως
ράπισματα λαμβάνων βέλει με. *Achilles Tat.* V. καὶ
ράπιζει με κατὰ κόρῃς πληγὴν θυμῷ γέμυσαν — ὁ δὲ
ἐπὶ μᾶλλον ὀργισθεὶς, ὅτι καὶ φωνὴν ἀφῆκα, ῥαπίζει πᾶ-
λιν. *Aristaen.* I. 4. ἐμειδιᾶσεν ἐπιτιμητικὸν ὁ Ἰππίας,
καὶ τὴν δεξιάν ἐπιτείνας οἷος ἦν ἐπιρραπίζειν με κατὰ κόρῃς,
καὶ διεμύμετο λέγων, ἀφῶς εἴς. *Plato* Gorgia. τὸν δὲ
τοῖσιν, εἰ τι καὶ ἀνροκότορον ἐκῆσθαι ἔξῃσι, ἐπὶ κόρῃς
τυπτονται μὴ δίδουσι δίκην — καὶ σε ἴσως τυπήσει τις
ἐπὶ κόρῃς ἀτίμως, καὶ πάντως προσηλακίει. *Longin.* S.
20. ex Demosth. c. Midiam. πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν
ὁ τύπτων, ὃν ὁ παθὼν ἔνια ὅδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναίτο
ἐτέρῳ, τῷ στήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς
ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρῃς,
ταῦτα κινῇ, ταῦτα ἐξέστησιν ἀνθρώπων ἀήδεις ὄντας τῷ
προσηλακίζεσθαι, ὅδ' αὖς ταῦτα ἀπαγγέλλων δύναίτο τὸ
θεῖον παραστῆσαι. *Liban.* D. 3. p. 238. D. ὅδ' ὁ Πή-
λεως ἐπέτελλεν ὡ παῖ, μικρὰ φρονεῖ, ταπεινὸς γίνε —
προσκύνει τὸς ὑβρίζοντας, καὶ ἐπὶ κόρῃς σε πατάξῃ τις,
μὴ χαλέπακε, καὶ ἀποστῇ ἡμέρας, σῶπα. 2. *Cor.* XI.
20. *Bava* *Kama* VIII. 6. Impingens socio colaphum
ei siculum pendit. R. Juda nomine R. Jofes
Galilaei minam statuit. Si ei alapam impegit, du-
centas drachmas ipsi pendit; si id fecit inversa
manu, quadringentas drachmas solvit. totidem, si
excreans eum conspuat, aut pallium detrahit, aut
caput denudat: omnia pro ipsius dignitate. R. A-
kiba statuit. Israelitarum pauperrimos considerari
ac si essent nobiles, qui bonis suis excidissent, quia
sunt Abrahami, Isaaci & Jacobi posterii.

σιαγόνα] *Athenaeus* III. p. 94. E. πλάταν δ' ἐν τι-
μικῇ γράφει καὶ τὰς σιαγόνας ἄκρας αὐτοῖς συνέδρην ὑπὸ τὴν
φύσιν τῷ προσώκῳ καὶ Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ ἱππικῆς σια-
γόνα μακρὰν συνελαμμένην. οἱ δὲ συναγόνα διὰ τῷ υ φοι-
χεῖς ἐκφέροντες.

τὴν ἄλλην] *Etymol.* ἄλλος ἀσύναρδρον ἐστὶν ἡ σόναρ-
δρον. πότε μὲν ἀσύναρδρον, ἡνίκα τῷ κατηγορουμένῳ πλή-
θους ὅλον ἐστὶν ἐμπεριληπτικόν. ἢ δὲ διαίρεσιν μερικὴν ποιεῖται,
ἔχει καὶ τὸ ἄρδρον παραλαμβάνομενον.

τρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην] Haec & sequentia illis
dici solent, quibus consilium datur, ut majori ced-
ant, & fortiori ne resistent. *Juvenal.* III. 289.
Miserae cognosce prooemia rixae. Si rixa est, ubi
tu pulsas, ego vapulo tantum, stat contra, statique
jubeat, parvae necesse est: Nam quid agas, cum te
furiosus cogat, & idem fortior? *Tacit.* H. III. 31.
Circumstiterant victores, & primo ingerebant
probra, intentabant ictus: Mox ut praeberi ora
contumeliis, & posita omni ferocia victi cuncta
patiebantur. 85. Vitellium infectis mucronibus co-

actum modo erigere os & offerre contumeliis.
Terent. Adelph. II. 36. omnes dentes labefecit mi-
hi, praeterea colaphis tuber est ictum caput. 2.
5. Ego vapulando, ille verberando usque ambo
defessi sumus. Tua culpa. Quid agerem? ado-
lescenti morem gestum oportuit. Qui potui meli-
us? quin hodie usque os praebui. *Plaut.* Asinar.
II. 2. pugno malam si tibi percussero — caveto
ne succenseas — patitor tu idem, cum Ego te
referiam. dico, ut usus fieri. *Jof.* B. II. 16. οὐδὲν
δὲ ἔτω τὰς πληγὰς, ὡς τὸ φέρειν ἀνατέλλει, καὶ τὸ τῶν
ἀδικημένων ἡσυχίον τοῖς ἀδικῶσι γίνεται διατροφή. *Ari-
stot.* Eudem. II. 5. opponimus ὀργὴν παρότῃ, καὶ
τὸν ὀργίλον τῷ πράφῳ. καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἴλεον
εἶναι, καὶ τῷ καταλλακτικὸν εἶναι, καὶ ἔκ ὀργίζεσθαι ῥα-
πιζόμενον. ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοῖστοι, ἐπ' ἐκείνῳ δὲ πάντες ῥέ-
πασσι μᾶλλον, διὸ καὶ ἔ καλακικὸν ὁ θυμὸς. *Liv.*
IV. 35. Petisse viros domi militiaeque specta-
tos: primis annis fuggillatos, repulso risui pa-
tribus fuisse. Desisse postremo praebere ad contu-
meliam os. *Basil.* de leg. Gentil. libr. ἔτυπτε τις ---
Σωκράτην, εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον ἐμπεσὼν ἀφειδῶς ὁ δὲ
ἔκ ἀντήρην ἀλλὰ παρήχε τῷ παρῶντι τῆς ὀργῆς ἐμφορεῖ-
σθαι. *Cic.* ad Att. I. 18. Auli autem filius, o dii
immortales! quam ignavus ac sine animo miles!
quam dignus, qui Palicano, sicut facit, os ad ma-
le audiendum quotidie praebat? *Sanbedrin* f. 58.
2. Dixit R. Chanina: Cuthaeus qui percutit
Israelitam, reus est mortis. S. D. *Exod.* II. 12.
item dixit: si quis palma infligat alapam maxillae
Israelitae, perinde est ac si eam alapam infligeret
maxillae divinae providentiae. S. D. *Prov.* XX.
25. *Cic.* in Verrem V. 54. Sex lictores circum-
stant valentissimi, & ad pulsandos verberandosque
homines exercitissimi, caedunt acerrime virgis,
denique proximus licitor — converso bacillo o-
culos misero tundere vehementissime coepit. ita-
que illi cum sanguis os oculosque complessit, con-
cidit. ob quam causam, dii Immortales! tamen si
injuriarum facio communi causae & juri civitatis.
quasi enim possit esse ulla causa, cur hoc civitatem
civi Romano jure accidat. *Senec.* de Ira. II. 34.
cum pare contendere anceps est, cum superiore fu-
riosum. Percussit te? recede: feriendo enim oc-
casione facpius ferendi dabis. *Thren.* III. 30.
Prov. XX. 22. XXIV. 29.

40. σοι κριθῆναι] Tecum litigare. *Eurip.* Medea. 609.
ὡς ἔ κριθῆναι τῷδε σοὶ τὰ πλείονα. *Anthol.* II. 30.
δυσκώφῳ δύσκαφος ἐκρέμετο καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ ὁ κρι-
τὴς τέταν τῶν δύο καφότερος. *Jof.* IX. 3. XIII. 19.
Esaj. L. 8. *Joel* II. 1. 2. *Ose.* II. 2. *Ecclesiast.*
VI. 10.

χιτῶνα] *Demosth.* c. Mid. ὥς με, ὃ ἄνδρες ἀθα-
ναῖοι, φοβηθέντα τὸν ὑμέτερον θόρυβον νοιμάτιον προέσθαι,
καὶ μικρῷ θυμῷ ἐν τῷ χιτανίσκῳ γαστρίσθαι, φεύγοντα

και, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. Καὶ ὅστις σε 41
ἀγγαρεύσει μίλιον ἐν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. Τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ 42
τὸν

ἄφες] ἀφῆσεις D.

ἱμάτιον] + σου 33. 90. Eusang. 4. 9. Versio Syr. Æthiop. Arab.

41. ἀγγαρεύσει] ἀγγαρεύει D.

αὐτῷ] + ἔτι ἄλλα D.

ἐκείνων. *Plut. Nupt. p. 139. D.* ὁ γὰρ ἄνθρωπος τῷ
μὲν ἀνέμῳ βιαζομένης τὸ ἱμάτιον ἀφελέσθαι — μᾶλλον
ἐσφινγε καὶ συνείχε τὴν περιβολήν. τῷ δὲ ἡλίας μετὰ τὸ
πνεῦμα θερμῷ γενομένης θαλάσσιος, εἴτα καυματιζόμενος,
καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ συναπεδύσατο. *Diog. L. VI.*
6. Antisth. Διογένης χιτῶνα αὐτῷ τι πτύξαι προσέταξε
βοημάτων. *Pausan. Corinth. II.* χιτῶν γὰρ οἱ λευκὸς
ἐρεὸς καὶ ἱματίον ἐπιβέβληται & *Eliac. extrem.* ὁ δὲ
ἐριμῆς — χιτῶνα τε καὶ χλαμύδα ἐνδεδυκώς. *Achaic.*
22. νεανίσκος — χιτῶνα ἐνδεδυκώς, καὶ χλαμύδα ἐπὶ
τῷ χιτῶνι φοινικῇ. *Ælian. V. H. 1. 16.* ἐνδύτα τὸν
χιτῶνα, καὶ τὸ ἱμάτιον περιβαλλόμενος. *Diodor. IV.*
38. Hercules χιτῶνα & ἱματίον α Dejanira cum pe-
tiisset, accepit χιτῶνα veneno Nessi infectum. *Li-
ban. O. XXVIII. p. 621. B.* γυμνῶσθαι τῆς χλα-
μύδος, καὶ ἢν ἐκείνη χαμαι, καὶ τῷ πρώτῳ χιτῶνος, καὶ
ἢν ὁ χιτῶν χαμαι, καὶ τῷ τρίτῳ λήγας, καὶ ἢν ὅτος μετ'
ἐκείνων. *Glossar. Interluta* χιτωνίσκος *Maximus Q. 4.*
τὸ μὲν ἑνὸς ἐπὶ τῷ σώματος καλῶσι χιτωνίσκος, τὴν δὲ
ἐξω περιβολὴν προσαγορεύουσιν ἱματίον. *Theophrast. H.*
Plant. III. 13. καὶ ὅταν ὁ ἔξω χιτῶν περιαιρεθῇ μόνον,
ὁ ὑπολιπὴς ἐπιμυλαίνεται — καὶ πάλιν ὑποφύεται τῷ
δευτέρῳ ἔτι χιτῶν ἄλλος ἀντ' ἐκείνου. *Mich. II. 8. Ari-
stoph. Av. 947.* Σὺ μέντοι σπολάδα καὶ χιτῶν ἔχεις,
ἀποδυθὲ καὶ δὸς τῷ ποιητῇ τῷ σοφῷ. ἔχει τὴν σπολάδα,
πάντας δὲ μοι ῥιγῶν δοκεῖς — Πο. ἀκλήεις δ' ἔβα σπο-
λάς ἀνευ χιτῶνος εὔνει, ὁ λέγω. Πει. ξυνίμῃ γ' ὅτι βέλει
τὸν χιτωνίσκον λαβεῖν. *Emstatb. II. β. p. 128. 43.* ὑπό-
κειται ὁ χιτῶν, ἐπικείται δὲ ὁ φῶρος. *Dio Chrys. VII. p.*
111. C. ἐνδύσων με τὸν χιτῶνα, καὶ περιέβαλον τὸ ἱμάτιον.

ἄφες] *Cic. de Offic. II. 18.* Conveniunt autem
cum in dando munificum esse, tum in exigendo
non acerbum, in omnique re contrahenda, ven-
dendo, emendo, conducendo, locando, vicini-
tati & confinibus æquum & facilem, multa mul-
tis de jure suo cedentem, a litibus vero, quantum
liceat, & nefcio an paulo plus etiam, quam li-
ceat, abhorrentem. Est enim non modo liberale,
paullum non nunquam de jure suo decedere, sed
interdum etiam fructuosum. *Augustin. de verbis*
Apostoli 24. Redime tempus h. e. quando aliquis
tibi infert litem, perde aliquid, ut Deo vaces,
non litibus — perde nummos, ut emas tibi
quiescent — Proverbium notum est Punicum,
quod quidem Latine vobis dicam, quoniam Pu-
nice non omnes nostis, Punicum enim prover-
bium est antiquum: Nummum quaerit pestilentia;
duos illi da, ut ducat se. *Ulpianus:* non improbat
Praetor factum ejus, qui tanti habuit re carere, ne
propter eam faepius litigaret: Haec enim verecun-
da cogitatio, ejus qui lites exsecratur, non est vi-
tuperanda. *Isocrat. π. ἀντιδόσεως.* Ἠπιστάμενη αὐτὸς μὲν
εἰς τὰς ἄλλας μηδὲν ἐξαμαρτάνειν, ἀδικήμενος δὲ μὴ μετὰ
δικαστηρίῳ ποιεῖσθαι τὰς τιμωρίας, ἀλλ' ἐν τοῖς φίλοις τῶν
ἐκείνων διαλύεσθαι περὶ τῶν ἀμφοισθητῶν. *1. Cor. VI.*
6. 7.

τὸ ἱμάτιον] *Thomas.* Σοματίον κάλλιον, ἢ τὸ ἱμά-
τιον, διαλελυμένον.

41. Hic manifeste loquitur Christus de vi quae
infertur a potestate publica, aut magistratibus, in-

ferioribus. Angarus Persis significat cursorem pu-
blicum. *Herodot. VIII. 98.* Ταῦτα δὲ ἅμα Ξέρξης
εἰποιε, καὶ ἔσπευε εἰς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεῖσθαι
σφί συμφορὴν. Τετάρτῳ δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶν ἄδεν ὅτι θᾶσ-
σον παραγίνεται θνήσκοντες. ἔτα τοῦτοι Πέρσῃσι ἐξυμῆται
τῆτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσαν ἀν' ἡμετέραν ἢ πάσα ὁδὸς, τοῦ ἔτσι
ἵπποι τε καὶ ἀνὴρ διεῖσαι κατὰ ἡμερήσιον ὁδὸν ἐκάστην. ἵππος
τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος, τὸς ἔτι νιφετὸς, ἐκ ὁμῆρος ἐκπύμα,
οὐ νύξ ἐργεῖται μὴ οὐ κατανύται τὸν προκείμενον ἐαυτῷ δρό-
μον τὴν ταχίστην — τοῦτο τὸ δρόμημα τῶν ἵππων κα-
λέσει Πέρσαι ἀγγαρίον. *Nicol. Damasc. Excerpt.* καὶ
ἅμα πέμπτη τινα τῶν πιστοτέρων ἀγγαρον, ἔτα γὰρ ἐκά-
στην τὴν βασιλείας ἀγγέλος. *p. p. ἐστὶν τὸν ἀγγαρον. Em-
statb. in Od. τ. 680, 43.* παρὰ τῷ αὐτῷ δὲ Ποιητῇ
de Æschylo loquitur, ἐν Ἀγαμέμνονι καὶ οἱ ἀγγαροὶ
κύνται, λέξις φανερώς Περσικὴ, Φρυκτὸς Φρυκτὸν δεῦρ ἀπ'
ἀγγαρε πυρὸς ἔπερπε — κυρίως δὲ κατὰ αἰλιον Διονύσιον
ἀγγαροὶ οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι, οἱ δ' αὐτοὶ φησι
καὶ ἀσάνδαι περσικῶς. Τίτεται δὲ φασὶν ἢ λέξις καὶ ἐπὶ
φορτηγῶν, καὶ ὅλας ἐπὶ ἀναισθήτων καὶ ἀνδραποδαδῶν ὄθον
καὶ ἀγγαροφῆρην τὰ φορτία φέρειν, ἄλλως τε, καὶ ἐκ δια-
δοχῆς, καὶ ἀγγαρεύεσθαι τὸ εἰς φορτηγίαν καὶ τοιαύτην τι-
να ὑπηρεσίαν ἀγεσθαι. *Etymol.* ἀγγαροὶ — οἱ ἐκ δια-
δοχῆς γραμματοφόροι. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ ἀσάνδαι, λέγεται
δὲ καὶ ἀγγαροφῆρην κατὰ διαδοχὴν, ἔτας ὀρίων. ἀγγαρεύω,
τὸ ἐργάτας ἐγείρω. ἀγγαροὺς λέγουσι — καὶ τὸς ἐπὶ τῷ
καθόδῳ παρалаμβανομένης ἀκοῦτας, καὶ τὸ εἰς βασι-
λείας ἀπάγειν τι χρῆμα ἀγγαρεύειν λέγεται. καὶ ἀγγαρεία
δουλεία, καὶ ἀγγαρίος δούλος ἢ ἀγγεῖλος. *Artemid. V.*
16. ἔδοξε τις ναύκληρος ἐν μακάρων ἡσίοις εἶναι, καὶ ἀπὸ
τῶν Ἡρώων κατέχεσθαι, ἔπειτα ἐλθόντα τὸν ἀγαμέμ-
νονα ἀπολύσαι αὐτόν. ἀγγαρεία περιπλοῶν ὑπὸ τῶν ἐπι-
τρέπων τοῦ αυτοκράτορος κατεσχέθη, ἔπειτα ἐντυχῶν
τῷ βασιλεῖ ἀφείδη τῆς ἀγγαρείας. *Hesych.* ἀγγαρος,
ἐργάτης, ὑπρέτης, ἀρχοφόρος. ἢ λέξις Περσικὴ, σημαί-
νει δὲ καὶ τὸς ἐκ διαδοχῆς βασιλικούς γραμματοφόρους. ἀγ-
γαρεύεται. ἐγγυάται, ὑπὸ ἀγγαρευτῶν κατέχεται. *Me-
nander* Σικωνίης. ὁ πλῆν κατήχηται — ἐὰν ἔχη τι μα-
λακὸν ἀγγαρεύεται. *Jos. A. XIII. II. 3.* κελύω δὲ
μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια. *L. viae 14.*
D. de veteran. angariari naves. *L. XLIX. 18.*
4. D. Sed & naves eorum [veteranorum] anga-
riari posse Ælio Firmo & Antonino Claro vete-
ranis rescriptum *L. L. 41. 8.* D. cursus vehicularis
solicitude item angariarum praeбитio personae
munus est. — quaedam ex his muneribus posses-
sionibus five patrimonii indicuntur, veluti agmi-
nales equi, vel mulae & angariae atque veredi. *Ar-
rian. Epictet. III. 26.* ὅπου τὸ σῶμα ἔτας ἔχον σὲ
δεῖ, ὡς ὀνάριον ἐπισσευαμένον, ἐδ' ὅσον ἀν' ὅον τε ἢ, ἐφ'
ὅσον ἀν' δίδοται. ἀν' δ' ἀγγαρεία ἢ καὶ στρατιώτης ἐπιλάβη-
ται, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ νόγγυζε· εἰ δὲ μὴ, πληγὰς λαβὼν ἔδεν
ἥτιον ἀπολεῖς καὶ τὸ ὀνάριον. *Gloss. Isidori* angario, cogo.
Bava Kama f. 38. b. Bello peti prohibentur Moabi-
tae, at illos angariare permittitur: at Ammonitas
nulla prorsus molestia afficere, adeoque nec angari-
ari licuit. *Gem. Sota I. 25.* Optime Raba: quam
ob causam punitus est Rex Asia? quia angariavit
discipulos sapientum. *1. Reg. XV. 22. Nedarim*
f. 32. 1. quare punitus est Abrahamus pater nofter

τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποσραφῆς.

43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλεσίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.

42. διδ[.] δ[.] D.

τὸν θέλοντα] τῷ θέλοντι D. 38. Evang. 12. ad Latinam Versionem.

ἀπὸ σοῦ] — D.

ἀποσραφῆς] ἀποσρέψης. 61.

43. πλεσίον] φίλον 80.

& afflicti sunt filii ejus in Ægypto CX. annis? quia angariavit discipulos sapientum S. D. Gen. XIV. 14. Joma f. 35. 2. Fertur de R. Eliezar f. Harsum quod legavit ei pater ejus mille urbes — at ille profectus est, ut disceret legem. Quodam die occurrunt ei servi ejus atque eum angariant. Bava Mezia VI. 3. Asinus conductus si angariatus fuerit. Sanhedrin f. 101. 2. David pater tuus rupit rupturas in muro, ut ascenderent Israelitae ad festum magnum: tu vero obsepevisti eas ad faciendum angariam filiae Pharaonis. ib. distinguit Gemara in angariam ordinariam & extraordinariam. inf. XXVII. 32. Si quis miles, aut publicanus, aut minister principis, praetextu autoritatis publicae te compellaverit, ut onus ipsi porres mille passus.

ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δύο] Bava Kama f. 92. 2. Dixit Raba ad Raba f. Meri: unde probatur illud dictum quod dicitur Rabbinis: si socius tuus te vocet asinum, etiam sellam super te admove? cui ille respondit Genes. XVI. 8.

39. 40. 41. Qui hic omnem sui ipsius defensionem vitam esse putant, non videntur considerasse, illa saltem quae verbis fit ipsum Christum fuisse usum, adeoque certissime licitam esse Jo. XVIII. 23. porro cum Christus in mundum venerit, ut servaret homines, & doctrinam generi humano saluberrimam proponeret, nullo modo credi potest, talem eum doctrinam proposuisse, quae injustis impunitatem concederet, justos vero illorum contumeliis exponeret, eosque deterioris conditionis redderet, quam Christo non veniente fuissent. Multo contra credibilis est Christum hominibus omnia jura naturalia & civilia reliquisse integra. Existimo igitur hanc doctrinam illa praecipue tempora spectasse, ut Judaeorum ad seditionem propensio & ferocitas insita retunderetur. Quo pertinebat praeceptum, ne statim contumelia quadam lacerati id facerent, quod ira dictitaret, sed illam deservescere sinerent, quod etiam Jacobus docet I. 19. 20. Act. XXIII. 2 — 5. Praeceptum vero de litibus vitandis & de angariis jubet injurias publicanorum & militum patienter ferre, ne graviora mala sibi accerserent; eodem tendebant orationes Agrippae Regis & Fl. Josephi ad Judaeos tumultuantes. Quam tempestiva & necessaria ista praecepta tunc fuerint, res ipsa docuit, vid. supra comm. 5.

42. ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι] Plut. Solon. p. 87. A. ἐδανείσαντο συχρὸν ἀργύριοι παρὰ τῶν πλεσίων. Aristoph. Nub. 1309. τὰ χρήματ' ἃ δανείσατο. Xenoph. . . ἀργύριοι δανείζονται. Theoph. Char. II. παρὰ τῶν συμπεσβευτῶν δανείζονται.

ἀποσραφῆς] Galen. . . ἔτως γὰρ ἂν ἀπετραμμένως εἴη τὸν ἥλιον. οἱ ἀποσραφέντες τὸ μελίκρατον. Eurip. Orest. 718. ὃ κάκις τιμαρῶν φίλοις, φεύγεις ἀποσραφίς με. Elian. V. H. XII. 1. Προσίοντα μὴ ἀποσραφῆναι, καὶ ἀπτόμενοι μὴ δυσχερῆναι. Eurip. Helen.

77. τί δ' ἂν ταλαιπῶρ' ὅστις ὦν μ' ἀπεσράφης. Artemid. I. 81. αὐτὸς ἀποσραφίσεται αὐτὸν ὁ πατήρ. Hesychius ἀποσρέφεται, ἀποσρέφει τὸ πρόσωπον. Xenophon paed. V. ὁ κυζάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀπεσράφη δὲ — τί ἐν ἔφῃ ὁ κύρος — οὐκ ἀποσρέψῃ με, ἀσπερ ἄρτι; οὐκ ἀποσρέψομαι, ἔφη. 2. Tim. I. 15. Tob. IV. 7. Galenus IV. in Hippocr. Epid. VI. καὶ τὰ μὴ μεγάλως βλάπτοντα δασέον ἐστὶν ἐνίοτε τοῖς ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν σφόδρα, καὶ μέλλουσι μισεῖν τε τὸν ἰατρὸν ἐκ τῆς μὴ λαβεῖν, ἀποσρέφουσαι τε καὶ μηδὲν αὐτῷ προσάττοντι πείθεσθαι. Plut. Caes. p. 730. D. Δεδοτόν μιν ἀπεσράφη τὴν Πομπήϊς κεφαλὴν φέροντα. Stipem a te aut mutuum petenti da simplici animo, nec suspicionibus indulge aut anxie inquire, utrum aut ille sua culpa ad mendicantem fuerit redactus, aut iste vel ob paupertatem vel alium casum forte mutuum nunquam sit redditurus: diu enim deliberando tempus beneficii praestandi periret, & sic nec mutuo nec stipe alterius inopia unquam sublevaretur.

43. Judaei per proximos nonnisi Judaeos intelligebant, omnes vero Idololatrias in hostium numero habebant. Tacit. H. V. 4. 5. Moses, quo sibi in posterum firmaret, non vos ritus contrariosque ceteris mortalibus indidit. Apud ipsos fides obstinata, misericordia in promptu, sed adversus omnes alios hostile odium -- Transgressi in morem eorum idem usurpant. Nec quicquam prius imbuuntur, quam contemnere Deos, exuere patriam, parentes, liberos, fratres, vilia habere. Juvenal. XIV. 103. Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti, Quaesitum ad fontem solos deducere verpos. Megillath Esther f. 16. 1. Haman dixit Mardochaeo: ascende & equita. Respondente Mardochaeo: non possum absque scabello conscendere equum, quia emaciatae sunt vires meae a diebus jejunii acti. Quare Haman primum se abiciebat in terram, ut insistens corpori ejus Mardochaeus equum conscenderet. Quum ascendebat, calcibus Hamanum petebat. Quare Haman ad illum, nonne, inquit, scribitur Prov. XXIV. 17. Cum cadit hostis tuus, non laetaberis? cui Mardochaeus regegit: Haec verba spectant Israelitas tantum, sed de vestratibus scribitur Deut. XXXIII. 29. Et tu super excelsa eorum calcabis. Quod Judaei Germanice ita verterunt: Haman sprach: stehet doch — wan dein feind fällt / sollt du dich nicht freuen. Mardochai sprach: Das darffst mich nicht zu zeigen. Dan das ist auf ein Juden geredt worden / Darum laß dein bitten / es ist doch verloren. Esth. III. 8. 1. Theff. II. 15, Jof. A. XI. 6. 5. Hamanus κατηγορεῖ λόγῳ, ἔπος εἶναι τι πονηρὸν, — ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἕτε δρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἕτε νόμοις χρώμενον ὁμοίως. ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῷ σὺ λαῷ, καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. Diad. S. ap. Photium Cod. CXLIV. Judaeos πολεμικὴς ὑπολαμβάνουσιν πάντας. Levit. XIX. 18. extat quidem, diliges proximum tuum, at ibidem dicitur

σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς κατ- 44
αρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισούντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ
τῶν

τοῖς μισοῦσιν

44. εὐλογεῖτε τοὺς καταραμένους ὑμᾶς] — 1. 11. 22. Versio Copt. Vulg. Origenes in 70. VIII. 41. 42. 47.
8 c. Celf. p. 401. Theoph. Antiochen. Euseb. Demonstr. I. 6. Athenag. §. 11. Chrysost. Juvenius, Lucifer, Ter-
tullian. Apolog. 31. Cyprian T. 79. 212. 226. εὐλογεῖτε τοὺς καταραμένους ὑμῶν D. a prima manu.
καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισούντας ὑμᾶς] — apud eodum, (si Vulgatam excipias,) & in 53.
τοὺς μισούντας] τοῖς μισοῦσιν DEKL. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 27. 34. 35. 36. 37.
38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 70. 71.
72. 73. 74. 78. 80. 84. 89. 90. 91. 106. Evang. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 12. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 24.

עבן i. e. popularis. Alterum quidem: odio habebis hostem tuum, totidem verbis non legitur, at vero cum lex vetaret misereri septem populorum Cananaeae Deut. VII. 2. & juberet memoriam Ameleitarum delere Deut. XXV. 19. cumque hostes Dei odio habendos esse, & a piis habitos fuisse doceret 2. Par. XIX. 2. Ps. XXV. 5. C. 4. CXVIII. 112. CXXXVIII. 20. 21. Sirac. XXV. 3. (quod in N. T. nusquam dictum reperitur) si non verba ipsa, verborum saltem sensum expressisse dubitari vix potest, Herc. Fur 585. Eurip. πρὸς σοῦ μὲν, ὃ πάι, τοῖς φίλοις εἶναι φίλον, τὰ τ' ἐχθρὰ μισεῖν. Medrasch Tehilim f. 26 4. Dixit R. Isaac: noli gentilibus benevolentiam aut misericordiam exhibere. Pesachim f. 113. 2. R. Nachman f. Juda dicit: praecipit etiam ut odio malum prosequamur Prov. VIII. 13. Aboth Nathan c. XVI. odio habe Epicureos qui alios in errorem impellunt Ps. CXXXIX. 21. Taanith f. 7. 2. R. Nachman f. Isaac dixit: Licet odio prosequi impudentes S. D. & impudens odio habebitur. Eccles. VIII. 1.

44. Per gradus scandit oratio ab affectu ad verba, a verbis ad res. Servate animum amicum & benevolum etiam erga eos qui animum hostilem inimicitias vobiscum gerendo prodiderunt: nolite convitia convitiis rependere, sed laudate virtutem & in hoste. Jos. B. VI. 5. 3. ἔτε δὲ τινὶ τῶν τυπτόντων αὐτὸν ὁσήμεραι κατηράτο, ἔτε τὸς τροφῆς μεταδιδόντας εὐλόγει. Cic. pro Sextio. 5. 2. cui benedixit unquam bono? Agell. VI. 11. eum indignissimum esse cui a viris bonis benediceretur. Ovid. Trist. V. 9. 9. Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector. Hic tibi servato vate manebat honor. Sallust. Catilin. 3. Pulchrum est benefacere re publicae: etiam bene dicere haud absurdum est. Terent. Adelph. V. 4. 11. omnes bene dicunt, amant. Phormion. prol. 20. benedictis si certasset, audisset bene: Quod ab illo allatum est, id sibi relatum putet. Plut. de propria Laude p. 547. C. ἐνίοι δὲ κακοῦθως, οἷον τι δέλεαρ, μικρὸν τι εὐλογίας ὑποβάλλοντες ἐκκαλοῦνται τὴν περιουτολογίαν. Philo T. 2. p. 165, 2. καταρασάμενος δὲ ὑπερβολὴν κακῶν, ὅν οὐδ' ὑπὸ πάντων, ἀλλὰ μόνον ὑπ' ἀρίστων εὐλογεῖσθαι θέμις. Liban. O. 18. B. τῶν μὲν εὐλογίας, τῶν δὲ καταγορίας τετυχηκότων. Isocr. Busir. τὸς μὲν εὐλογεῖν τινὰς βουλομένους -- τοὺς δὲ κατηγοροῦντας p. p. ἐπαινεῖν p. p. εὐλογοῦμένους. Panath. ἔς δὲ ἐπιτιμᾶς, εὐλογεῖς ἀποδοῦς. Rom. XII. 14. Jac. III. 10. 1. Cor. IV. 12. Apollodor. Bibl. III. ἀπόλλων δὲ τὸν ἀπαγγελίαντα κόρακα καταράται. Athemas VIII. p. 338. A. οὐδὲν ἔφη, πλείον καταράσσομαι τῷ κλέψαντι, ἢ π. τ. λ. Si odium, quo vos prosequitur, non recens sit sed inveteratum, ne tum quidem malum pro nialo

reddite, sed beneficia in illum conferte. Imo si tam crudele sit ejus odium, ut vos omnibus modis infestet atque exagitet, & vix aliter quam sanguine vestro placari posse videatur, ne tum quidem in tantas redacti angustias Deum ultorem invocare, sed orate ut Deus illi mentem meliorem & tempus ad poenitentiam largiatur. Joma f. 23. 1. qui injuriam patiuntur & non faciunt, qui audiunt conumeliam, nec respondent, idque faciunt ex amore Dei gaudentes in castigationibus, de his scriptura dicit Jud. V. 31. & Massebeth Derech arez rabba, Schabbath f. 88, 2. Gittin f. 36, 2.

Aristot. Rhet. II. 2. ὁ ἐπηρεάζων φαίνεται καταφρονεῖν, ἐστὶ γὰρ ἐπηρεασμὸς ἐμποδισμὸς ταῖς βελήσεσιν, ἔχ' ἵνα τι αὐτῷ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκείνῳ. Lucian. pro Laps. inter salut. 1. χαλεπὸν μὲν, ἀνδροπὸν ὄντα θαύματος τινος ἐπηρεῖαν διαφυγεῖν. Philemon. 44. τὸ πλεῖν δυσφορὰς πολλὰς ἔχει, φθόνον ἐπηρεῖαν τε καὶ μίσος πολὺν. Demosth. a. Mid. καὶ βοηθήσεσιν οἱ λέγοντες ὑπὲρ αὐτῶ, ἔχ' ἵνα τέτραχαρίζεσθαι μὰ τὸς θεὸς βελοίμενοι, ὡς ἐπηρεάζειν ἐμοὶ διὰ τὴν ἔχθραν. ἐπηρεάζων μοι συνεχῶς. Ulp. ἐκὼν ἐκ προνοίας καὶ δὲ ὀργῃ πεποιθήκει. τῷ ἐπηρεαζομένῳ μοι καὶ ὑβριζομένῳ. pro Cor. ἐχθροῦ μὲν ἐπηρεῖαν ἔχει, καὶ ὕβριν καὶ λοιδορίαν, καὶ προσηλακισμὸν ὁμοῦ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. c. Boeotum ἐπηρεάζειν ὁ πατὴρ αὐτῷ, πειθόμενος ὑπ' ἐμοῦ. -- ὕβρις καὶ ἐπηρεῖα τινὶ τοῦτο ἐτίθη σοι. -- ἐμοὶ χαριζόμενος -- τάς τε ἡμίμαζεν. Pausan. Att. 9. παντάσῃ ἐνὶ φρεσὶ ἐπηρεῖαν συνθεῖς, ἁνδρὰ Μακεδνὰ θῆκας νεκρῶν ἀνελεῖν. Eliac. II. 6. ἐπιβάλλουσιν οἱ Ἕλληνοδίκαι τῷ θανατῷ τάλαντον μὲν -- ζημίαν, τάλαντον δὲ βλάβης τῆς ἐς ἔνθυμον, ὅτι ἐπηρεῖα τῇ ἐς ἐκείνῳ ἰδοὺ σφισιν ἐπανέλθουσι τὸ ἀγανισμα τῆς συνήτης. Isaeus de Nicofrati succession. ἐστὶ μὲν ἔν ἀπαντα ταῦτα ἐπηρεῖα καὶ παρὰ σκευῇ. Liban. D. X. p. 372. D. πολλῆς γὰρ ἐπηρεῖας, καλοῦν ὅτι τὸν μὲν λαβόντα ἐφραίνει, βλάπτει δὲ τὸν ἀλλαν μηδέν. Galen. de usu Part. V. ἔχ' ὡς ἐπηρεάζων τις ἀλλ' ἀληθεύων ἐνεκάλει τῇ φύσει. Dio p. 46. ἡ αἰσχυνὰ τοῖς ἀδίκαις ἐκβάλλουσιν τινα, ἀλλ' οὐ τῷ κατ' ἐπηρεῖαν ἐξελασθέντι. & p. 408. ἐδὴς ἐθ' ὑβρίσθη ποτε, ἐτ' ἐπηρεάσθη. Aristot. Polit. III. 16. οἱ ἐν πολιτικῇ ἀρχαίς πολλὰ πρὸς ἐπηρεῖαν καὶ χάριν εἰσάγει πράττειν. Dioc. S. XIX. 7. παρὴν ὅραν πᾶσαν τὴν πόλιν πεπληρωμένην ὕβρεως, καὶ φόβου, καὶ παιτοῖαν ἀνομημάτων, οἱ μὲν γὰρ, διὰ τὰς προὔπαρχουσας ἔχθρας ἀδριμύεις ἐπηρεῖας ἀπειχοντο. Thucyd. I. 26. τοὺς τε φεύγοντας ἐκείνους κατ' ἐπηρεῖαν δεχέσθαι αὐτοὺς. Jos. A. XVI. 2. 3. τὰς ἐπηρεῖας ἔλεγον, ὡς ἐπηρεάζοντο, μὴτε νόμοις οἰκείοις ὤμμενοι χρῆσθαι, δεκάς τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπηρεῖαν τῶν εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις. & c. VIII. 2. ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρεῖας καὶ θεός, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβὼν. XV. 2. 5. οὐκ ἠνεγκεν ἀλέξανδρα τὴν ἐπηρεῖαν -- καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδός. Plut. Fab. p. 185. B. μηδὲν ἐβρίζοντος τὸν ἀνίσταν αὐτὸν ἐπηρεῖαι ἐαυτῷ.

Pol.

45 τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς καὶ διακόντων ὑμᾶς. Ὅπως γένηθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ βρέχει ἐπὶ

Edit. Comp. Plant. Genev. Colinaei. Bengelii, Antiochus 52. Phosius Amphilocho. Q. 115. Caesarius Q. 188. Theophylactus, Chrysostomus. Cur Erasmus & Stephanus istam codicum lectionem non sequerentur, causā nulla fuit.

ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς καὶ] — apud eosdem (excepta Vulg. & 58.) Versio Æthiop. Tres istos versus ex Luca huc traductos esse nullus dubitavit J. Millius; nobis consensus Codicum aliud suadet. Omisā autem sunt ab iis qui putabant, beneficentiam in amore, & benedictionem in precibus intelligi posse. Multo tamen majorem habet emphasin, si praeceptum in speciem durum quater & distincte per partes inculcari existimamus.

45. ὑμῶν] ὑμῶν 44.

ii] + τοῖς 13. 72. 86. Edit. Complut.

Pollux VIII. 31. συκοφαντία, ἐπήρεια, ψευδολογία, ψευδομαρτυρία. *Apophth. Sap.* δι' ὕβριν καὶ περιφρόνησιν ἐπηρεάζων.

Themist. VII. 95. εὐ δὲ ἐποίει καὶ Σωκράτης, τὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκμοῦντα λόγον κατορθῶν, ὅτι δὲ τοὺς μὲν φίλους εὐ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν — τοὺς φίλους μὲν εὐ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς μὴ κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ φίλους μεταγράφειν. *Helladius* ap. *Phot.* Cod. CCLXXIX. φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας παραδείγματα τὸν Δημοσθένη φησὶν — αἰτίαν λαβόντα καὶ φεύγειν μέλλοντα συνέσχοι μὲν οἱ ἀθηναῖοι — ἕκαστος δ' ὑπὸ μάλης ἔχων τι εἰς ἐφ' ὅδιον ἐπιδίδω, ὃ μὲν ἀργύριοι, ὃ δὲ χρυσίοι, καὶ πρέμπτον αὐτὸν ἐν μυσῶς, καὶ θάρβειν ἐκείνου, καὶ φέρειν τὴν συμφορὰν γυναῖκας. Ὅ δὲ ἀνασταξας πῶς, ἔφη, φέρειν δυσφορὰν τοιαύτην ἀπολιμπάνει πόλιν, ἐν ἣ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν οἱ ἐχθροὶ, οἷους οὐκ ἂν τις ἀλλαχότι φίλους εὐρίσκει. *Plut.* Nuptial. p. 153. E. & π. ἀοργησίας. τὸ τοῦ φιλήπου λέγεται γὰρ ἐκείνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς ἑλληνας ὡς εὐ πιάσοντας, καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας, εἰπὼν, τί οὖν; ἂν καὶ κακῶς ποιῶμεν αὐτούς; *Artian.* Epict. III. 22. p. 315. τοῦτο λίαν κομψὸν τῇ κυνικῇ παραπίπλεκται δαίρεσθαι δὲ αὐτὸν ὡς ὄνον καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας, ὡς πατέρα πάντων, ὡς ἀδελφόν. I. 25. ὕβριν σοὶ πεποίηκα. καλῶς σοι γίνετο. ταῦτα ἐμελέτα Σωκράτης. I. *Sam.* XII. 23; *Ro.* XII. 17. 20. 21. I. *Cor.* IV. 13. I. *Pet.* III. 9. *Act.* VII. 60.

45. *M. Antonin.* VII. 70. οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες ἔδυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῃ αἰῶνι δέσσει αὐτοὺς πάντας αἱ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φάουλαν ἀνέχισθαι, προσέτι δὲ καὶ κήδονται αὐτῶν παιτιόως. Σὺ δὲ ὅσον οὐδέπω λήγειν μέλλων, ἀπαυδάς, καὶ ταῦτα εἰς ἂν τῶν φάουλαν; & VIII. 43. οἰοῖν τις παραστὰς πηγῇ διαυγῇ καὶ γλυκείᾳ βλασφημοῖ αὐτὴν, ἣ δὲ οὐ παύεται πότιμον ἀναβλύουσα, καὶ πηλὸν ἐμβάλη καὶ κοπρίαν. *Reland.* de Relig. Mochammed. ex Epigramm. Perfico: Similes estote arboribus, quae umbram & fructus suos unicuique advenienti praebent, etiam illis qui faxis & fustibus eas petunt. *Seneca* de Benefic. IV. 26. Si Deos, inquit, imitaris, da & ingratas beneficia. Nam & sceleratis Sol oritur, & piratis patent maria. VII. 31. ad illa itaque cogitationes tuas flece: non est mihi relata gratia, quid faciam? quod Dii, omnium rerum optimi auctores, qui beneficia dare ignorantibus incipiunt, ingratas perseverant. &c. &c. *Themist.* VI. 78. ὁράτε, ὡς ὁ κεραυνὸς ὀλιγάκις καὶ ἐπ' ὀλίγους, τὸ φῶς δὲ πανταχοῦ, καὶ ἐφ' ἀπαντας. *Aristid.* de Concord. Rhod. p. 568. καὶ τὸ λεγόμενον διὰ τοῦτο, πάντα κοινὰ, ὥσπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς. *Philo* de Spec. Legg. T. 2. p. 347, 39. Ὁ γὰρ ἔφη τις ἐκ ἀπὸ σκοποῦ τῶν προτέρων, ἀληθὲς ἐστίν, ὅτι παραπλήσιον ἔδεν ἄνθρωποι θεῶ δῶσιν, ἢ χαρίζεσθαι. Τί δ' αὖ εἴη κρείττων ἀγαθὸν, ἢ μιμεῖσθαι θεόν, γεννητοῖς τῶν αἰδίων; *Ovid.* Trist. II. 39. Tu

quoque, cum patriae rector dicare Paterque, utere more Dei nomen habentisidem. Idque facis, nec te quisquam moderator alter Imperii poterat frena tenere sui. *Plin.* Panegy. Sol & dies non oritur uni & alteri, sed omnibus in commune. *Hierocles.* Μιμήμενος ἐν τοῖς τῆς φιλίας μέτροις τὸν θεόν, ὁ ἐμυστῇ μὲν μηδὲν ἀνθρώπων, τὸν δὲ ἀγαθὸν διαφερόντως ἀσπάζεται. *Jos.* A. VI. 14. 4. de ventriloqua. Δίκαιος δὲ ἀποδέχασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι — ἐκ ἐμνησικακήσε — οὐδ' ἀπεσφράγη δὲ ὡς ξένον, — ἀλλὰ συνεπάθησε τε καὶ παρεμυθίσατο — καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν, ὡς ἐν πενίᾳ, τὴν παρέσχετο ἐκείνῳ καὶ φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὲρ εὐργεσίας ἀμοιβῆς τινας γεγεννημένης, οὐτε χάριν μέλλεσθαι θηρωμένη — φύσει τῶν ἀνθρώπων ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθὸν τι παρισχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ἂν ἂν τι δύνανται λαβεῖν ὄφελος τοῦτους προεραπειούντων. καλὸν οὖν εἰς μιμῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὐ πάντας τοὺς ἐν χρεῖα γνομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀμεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσέχειν τῇ τῶν ἀνθρώπων γένει τούτῳ, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν εὐμνη καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχομεν. *Taanith.* f. 7. 1. Dixit R. Abhu: major est dies pluviarum quam resurrectio mortuorum, quia resurrectio mortuorum est iustorum, pluviae vero tam iustorum quam iniustorum. *Bereschith* R. XIII. 17. ex *Hierof. Berachoth* 9. audivit vocem R. Judae Magdaleni benedicentem: millies millenas & myriadas benedictionum & laudum debemus ad laudandum nomen tuum pro singulis guttis, quas nobis demittis, quia tu retribuisti retributionem bonam peccatoribus. Dixit ei: ita benedicebat R. Simon. *Deut.* XIII. 18. XIV. 1. *Proclus* *Platon.* Theol. 17. θεοὶ δὲ αἱ πάντα τὰ ἀγαθὰ προτείνουσι, ὥσπερ ἥλιος ἀνίσχων τὸ φῶς.

βρέχει] *Phrygynichus* p. 126. βρέχειν ἐπὶ τῷ ὕει, ἐν τινὶ καμωδῇ ἀρχαίᾳ προτιθεμένη τηλεκλειδῇ τῇ καμικῇ ἐστὶν ἕτως εἰρημένον ὅπερ, εἰ καὶ γνήσιοι ἦν τὸ δῶμα τῷ ἀπαξ εἰρῆσθαι ἐφυλαξάμεθ' αὐν ὅποτε δὲ καὶ νόσον ἐστὶ, παντελῶς ἀποδοκιμασίῳ τένονμα. *Thomas.* βρέχει, οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων εἶπεν ἐπὶ νεοῦ, ἀλλὰ ὕει. ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις, ἀλλὰ τίς ὕει, καὶ ὕεσθαι παθητικῶς ἀρισείδης ἐν τῷ αἰγυπτίῳ, πάντες γὰρ ὕονται. καὶ οὐκ εἰκάσαι γε ἡμᾶς, ὅτι ὕονται. τὸ βρέχων μέντοι ἐπὶ τῶν ἀπαλυομένων ἀπὸ ὕδατος φασί. Σημειῶσαι δὲ ὡς ἐπὶ παθητικοῦ παρκακίμενον, καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ πάντων χρόνων χάριν ἔχει τὸ βρέχων, καὶ ἐπὶ νεῦ λαμβάνεσθαι, ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις πρὶν αὖν τοῦτ' αὐτοῖς εἶπαι, μὴ καταβρεχθῶ, καὶ ἀρισείδης ἐν τῷ αὐτῷ, ὅπερ γὰρ καὶ ἡ γῆ ψιλὴ βρεχθεῖσα. *Jac.* V. 17.

Homer. II. μ. 25. Ἦε δ' ἄρα Ζεὺς. *Xenoph.* de venat. ὅταν ἴσῃ ὁ θεὸς. *Theophrast.* Ch. III. εἰ ποίησιν ὁ Ζεὺς ὕδωρ. *Athen.* VIII. ὕσαντα τὸν θεόν. *Pausan.* Attic. 24. & Corinth. 15. ὕαντος τοῦ θεοῦ. *J. Sext.* *Empir.* a. Grammat. V. 5. 101. θεοπιστῶν νεφίων εἰς θεὸς ὕει ὕδωρ. *Herodot.* III. 117. ὕει σφί ὁ θεὸς &c. apud Josephum frequentissime ὕαντος τοῦ θεοῦ. ἤρεα-

ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τί 46

να

46 ἀγαπήσητε,] ἀγαπᾶτε 57. 59. 60. 61.
ἔχετε] ἔξετε D. 13. Versio Vulgata 1.

το δ' εἶν παραχρῆμα ὁ θεὸς νύφοντος τοῦ θεοῦ. *Taanith* f. 23. 2. Cum aliquando tellus pluviarum inopia laboraret, Rabbini pueros e schola ad Chone miserunt dicentes: Pater, pater, da nobis pluviam. is vero praesentibus ipsis oravit: Domine totius mundi, fac propter illos, qui differentiam nondum sciunt inter patrem qui pluviam dare potest, & inter cum qui non potest. Ab omni enim tempore vapores in aërem adscendentes, & nubes pendulae, & pluvia decedens tantae hominibus admirationi fuerunt, ut merito sapientissimi opificis artem in eo agnoscerent.

46. μισθὸν ἔχετε] nimirum apud Patrem vestrum coelestem inf. VI. 1.

Glossar. Portitor, τελῶνης, portorium τέλος. *Polihx* IX. 29. τελωνία, δεκαῖονα. τελῶναι, δεκαῖοναι. *Ascon.* ap. *Cic.* in *Caecil.* 10. Mancipes sunt publicanorum principes, Romani homines, qui quaestus sui causa si decumas reddunt, decumani appellantur; si portum aut pascua, portitores aut pecuarii, quorum ratio scriptura dicitur. Hi omnes exigenda a sociis suo periculo exigunt, & Reipublicae repraesentant, providentes etiam in illa redemptione commodis suis. *Plin.* Paneg. 37. publicani vicissimam hereditatem exigunt. *Cic.* ad *Q. Fratr.* 1. 1. publicanis satisfacias, praesertim publicis male redemptis. *Sueton.* Jul. 20. publicanos remissionem petentes tertia mercedum parte relevavit, ac ne in locatione novorum vectigalium immoderatus licerentur, propalam monuit. *Cic.* ad *Attic.* I. 17. Asiam qui de censoribus conduxerant, questi sunt in senatu se cupiditate prolapsos nimium magno conduxisse. *Liv.* XXXIX. 44. Vectigalia summis pretiis ultro tributa infimis locaverunt, quas locationes cum senatus, precibus & lacrimis publicanorum victus, induci & de integro locari iussisset. XLIII. 16. Quum equestrem ordinem offendifsent, flammam invidiae adiecere edicto, quo edixerunt: ne quis eorum qui Censoribus -- publica vectigalia aut ultro tributa conduxisset, ad hastam suam accederet. *Cic.* pro *Planco* 9. Adjungam, si vis, id quod tu etiam huic obesse putas, patrem publicanum: qui ordo quanto adjumento sit in honore quis nescit? flos enim equitum Romanorum, ornamentum civitatis, firmamentum Reipublicae, publicanorum ordine continetur. *Diog.* p. 38. τοὺς ἰππέας — πᾶσαι τε γὰρ τελῶναι δι' αὐτῶν γίνοντο. *Jul. Caes.* B. G. I. 18. [Dumnorigem] complures annos portoria reliquaque omnia Aeduorum vectigalia parvo pretio redempta habere. *Sabbath* f. 78. 2. Publicanus magnus & publicanus parvus. Cursores publicanorum. XXXIX. 4. 1. D, Sive igitur liberi sint sive servi alieni, qui publicanis in eo vectigali ministrant, hoc edicto continebuntur. 12. & si homo liber serviat, hoc edictum locum habet — quantae audaciae quantae temeritatis sint publicanorum factiones, nemo est qui nesciat. *Jos.* A. XII. 4. 1. τὰς ἰδίας ἑκάστοι τῶν ἐπισήμων ἀποῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσεταγμένον τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. & 3. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκείνους τὸν καιρὸν πᾶντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν

τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ἐπὶ τὴν τῶν τελῶν ἀνὰ κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἐκάσῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεὺς. 4. ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκειν τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. In provinciis vero Romanis, quae externam servitutem oderant, invisī & infames erant & publicani & multo magis eorum ministri & focii, exactorum coactores, quos *Augustinus* C. D. VII. 4. minutarios vectigalium conductores vocat, qui acerbe & cupide vectigalia exigere solebant, unde perpetuum inter mercatores & exactores bellum. *Macrob.* Saturn. I. 14. Nonnunquam vero per gratiam sacerdotum, qui publicanis vel proferri vel imminui consulto anni dies volebant, modo auctio modo retractio dierum proveniebat. *Quintil.* Decl. CCCXLI. Quod quis per publicanos improfessum transtulerit, commissum sit. CCCLIX. Praeter instrumenta itineris omnes res quadragesimam publicano debeant; publicano scrutari liceat; quod quis professus non fuerit, perdat. CCCXL. Mango novitium puerum per publicanos trajecit praetextatum. *Suet.* de Rhetor. 1. Venalitii cum Brundusii gregem venalium e navi educerent, formosus & pretiosus puer, quod portitores verebantur, bullam & praetextam longam imposuere. *Plaut.* Trinummo III. 3. 64. Si obsignatas non feret, dici hoc potest, apud portitorem eas resignatas atque inspectas esse. 4. 4. Curre in Piraeum — videbis jam navem — jubeto Sangarionem, quae imperavi, curare ut efferrerantur — Solutum 'est portitori jam portorium.' *Plut.* de Curios. p. 518. E. τοὺς τελῶνας βαρυνόμεθα καὶ δυσχεραίνομεν, οὐχ' ὅταν τὰ ἐμφανῆ τῶν εἰσαγομένων ἐκλέγωσιν, ἀλλ' ὅταν τὰ κεκρυμμένα ζητοῦντες ἐν ἀλλοτρίοις σκεῦσι καὶ φορτίοις ἀναστέφανται. *Xen.* apud *Dicaearchum* πάντες τελῶναι πάντες εἰσὶν ἄρπαγες. *Horat.* Vita: Patre, ut ipse tradit, libertino & exactorum coactore. *Sueton.* Vesp. 1. coactiones argentarias factitavit. Hujus filius Sabinus — publicum quadragesimae in Asia egit. Manebantque imagines a civitatibus ei positae sub hoc titulo καλῶς τελωνήσαντι. *Cic.* pro *Rabirio* 11. ut nostri facere coactores solent. *Valer. Max.* VI. 9. T. Aufidius cum Asiatici publici exiguum admodum particulam habuisset, postea totam Asiam proconsulari imperio obtinuit, nec indignati sunt ejus parere fascibus, quem aliena tribunalia adulantem viderant. ib. P. Rupilius non publicanum in Sicilia egit, sed operas publicanis dedit — quem enim diurnas capturas exigentem animadverterant, eundem jura tantem, classesque & exercitus regentem viderunt. *Liv.* XXV. 3. Publicanus erat — qui multis annis parem fraude avaritiae nemini in civitate habuit — Hi quia publicum periculum erat a vi tempestatis in iis, quae portarentur ad exercitus, & ementiti erant falsa naufragia. XXXII. 7. Portoria venalium Capuae Puteolisque — locarunt. XLV. 18. Metalli quoque Macedonici, quod ingens vectigal erat, locationesque praediorum rusticorum tolli placebat: nam neque sine publicano exerceri posse, & ubi publicanus est, ibi aut jus publicum vanum, aut li-

47 να μισθὸν ἔχετε ; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι ; Καὶ ἐὰν ἀσπάσῃ-
οδε

τελῶναι] ἰθνηκοί 33. 34. in margine. 59. Verbo Crpt. Vulg. Goth.
τὸ αὐτὸ] οὕτως D. 42. 45. 46. 68. τοῦτο 1. Evang. 15.

libertatem sociis nullam esse. *Justin.* XXXVIII. 7. Adeo illis odium Romanorum incussit rapacitatem proconsulum, sectio publicanorum, calumnialitium. *Plut.* Lucullo. p. 496. B. τὴν ἀσίαν ὅλην ὑποτροπὴ τῶν ἐμπροσθεν ἰοσημάτων εἶχεν, ἀφόρητα πάσχεσαν ὑπὸ Ῥωμαϊκῶν δανείων καὶ τελωνῶν, ὥς ὕστερον μὲν ὥσπερ ἀρτυρίας τὴν τροφὴν ἀρπάζοντας αὐτῶν ὁ Λούκευλλος ἐξήλασε, τότε δὲ μετριωτέρους ἐπειράτο νομιστῶν ποιεῖν. *Tacit.* Annal. XIII. 50. Eodem anno crebris populo flagitationibus, immodestiam publicanorum arguentis, dubitavit Nero, an cuncta vectigalia omitti juberet -- temperandas plane publicanorum cupiditates -- manet tamen additio quadragesimae quinquagesimaeque, & quae alia exactionibus illicitis nomina publicani invenerant. *Cic.* ad Q. Fratr. I. 1. 11. Graecis acerbissimum est, quod sunt vectigales -- Quare nomen publicani neque ii debent horrere -- neque aspernari. in Verrem 2. 3. Sic porro nostros homines diligunt, ut his folis neque publicanus neque negociator odio sit. *Afion.* odiosissima haec sunt Romanorum hominum per provincias nomina. *Tacit.* German. 27. Batavi -- Manet honos, & antiquae societatis insignis, nam nec tributis contemnuntur, nec publicanus atterit, exempti oneribus & collationibus. *Jul. Capitolin.* M. Anton. Philos. Dedit praeterea curatorialibus regionum ac vicarum potestatem, ut vel punirent, vel ad praefectum urbi puniendos remitterent eos, qui ultra vectigalia quidquam ab aliquo exegissent. *Diog.* L. Bion IV. 26. ὁ πατὴρ παρατελωνησάμενός τι πανοίκιος ἐπράβη μὲν ἡμῶν. *Suidas*, Ἰάμβυλῆος. Ἐδωκεν τὸν ὅρμον ὁ τελῶνης τῇ ἐμπόρῳ ἥδη καὶ θήσουσι λύκοι ἄρνας ἐκ τῶν σωματῶν, καὶ λέοντες ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀπολύνουσι νεβροὺς ταῖς μητράσιν, ὅποτε καὶ τελῶνης ἀφῆκεν ἄρνας τοιαύτην -- διβέβλητο δὲ παρὰ τοῖς παλαιοῖς καὶ τὸ τοῦ τελῶνου ὄνομα. *Plut.* de vitando aere alieno p. 829. C. τὸ τελωνεῖν ἐνείδος ἡγεῖνται. Menander ap. Stob. ἐπιχειρεῖ πάντ' ἀπρηθριακότας Ἐκαστος αὐτῶν, πρὸς δὲ πάντ' ἐστὶ θρασὺς, ψευδὲς, ἐπιεικὲς, μαρτυρεῖ, δικαίρῳφί, κλέπτει, τελωνεῖ, ραδιουργεῖ. *Stob.* S. 2. 44. Διόκριτος ἐρωτᾷ τῆς, ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ χαλεπώτατα; εἶπεν, ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν ἄρκοι καὶ λέοντες, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν τελῶναι καὶ συκοφάνται. *Lucian.* Necyomant. 11. Μοιχοὶ καὶ πορνοβασκοὶ, καὶ τελῶναι, καὶ κόλακες, καὶ συκοφάνται, καὶ τοιοῦτος ὁμιλος τῶν πάντα κυκάντων ἐν τῇ βίῃ. & Pseudologista. 30. εἰ τις ἀνίσχυνταις αὐτῷ, μᾶλλον δὲ προσαιτεῖ, καὶ λαποδυτεῖ, καὶ τελωνεῖ. *Tēoph.* Char. VI. Δεινὸς δὲ καὶ πανδοχεῖσθαι, καὶ παρνοβοσκῆσαι, καὶ τελωνῆσαι, καὶ μυθριάναι αἰσχρὰν ἐργασίαν ἀποδοκιμάσαι, ἀλλὰ κηρύττειν, μαγειρεῖν, κυβεῖν. *Gbilofrat.* p. 345. καπὶ τῶν τραπεζῶν ἥδη διαλέγεται, κάπηλος, ἱπποκάπηλος, τελῶνης, ὀβολοσῶτης, πάντα γινόμενος τὰ παλούμνα τε καὶ παλούμνα. *Aristoph.* Equit. 748. παῖε, παῖε τὸν πανοῦργον -- καὶ τελῶνι, καὶ φάραγγι καὶ χαμῖβδι ἀρπαγῆς. σχολ. διβέβλητο τὸ τοῦ τελῶνου ὄνομα, ὥς καὶ τῷ κλέανος ὄντος τελῶνι, καὶ ὑπὲρ τὸ τέλος τελωνοῦντος. *Hermog.* de Invent. I. 2. ἀν' ἔχωμεν ἢ μάχην ἢ τελῶνι ἢ πορνοβασκίᾳ -- λέγωμεν οὕτως ἄξιον μὲν ἦν τὸν πορνοβασκὸν καὶ διὰ τὸν ἄλλον βίον μισεῖσθαι, πονηρὸν ὄντα καὶ δὴ καὶ τιμωρίας ἄξιον. *Dio Chrys.* IV. p. 75. B. καπῆλους, καὶ τελῶνας, καὶ πορνο-

βασκοῦς. XIV. p. 232. D. εἰ σοὶ ἐξῆναι, ὅσα μὴ ἀπείρηται μὲν ὑπὸ τῶν νόμων, αἰσχυρὰ δὲ ἄλλως δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἄτοπα, λέγω δὲ οἷον τελωνεῖν ἢ πορνοβασκεῖν, ἢ ἄλλῃ ὁμοίᾳ πράττειν, οὐ μὴ Διὰ, Φαίην ἂν, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξῆναι τοῖς ἐλευθερίοις, καὶ γὰρ ἐπὶ τέτῳ ἐτίκταιται ζημία τὸ μισεῖσθαι ἢ δυσχεραίνεισθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. *Pollux* IX. 32. καὶ κακίζον μὲν τελῶνι εἰ-
ποις ἂν βαρὺς, φορτικὸς, αἰσχρὸς, ληστὴς, ληζόμενος, παρεκλεγων, θαλάττης ἡγριώτερος, χειμῶνος βιαιότερος, καταδύων τοὺς καταρχέντας, ἀπάνθρωπος, ἐπαχθὺς, ἀπληστος, ἄμετρος, αἰσχροκερδὴς, βίαιος, ἀποπνηγνὸς, πείζων, λωποδυτὴν, ἀποδύων, ἀρπάζων, ἐφαρμόζων, παρ-
εισπράττων, ἱταμὸς, ἀνείσχυντος, ἀπρηθριακὸς, δυσ-
χερὴς, ἀνήμερος, ἄγριος, ἄετος, θυρώδης, ἔρμα, πέτρα, πρόβολος, ναυάγιον, θηρίον ἄμικτον. & VI. 128. ρόι ἐφ' ὧν ἂν τις ἐνεδισθῇ, πορνοβασκίᾳ, κάπηλος -- τε-
λῶνης, δεκατῆς, --- ἐλλειμνισίᾳ -- πανδοκεῖς, θυροδοξίᾳ, σκυτοδοξίᾳ. *Artemidor.* I. 24. χάλκεον δὲ ἢ σιδῆρεον ἢ λίθινον μέταλλον δοκεῖν ἔχειν, τελῶναις καὶ καπῆλοις, καὶ τοῖς μετ' ἀναιδείας ζῶσιν μόνοις συμφέρει τοῖς δὲ λοιποῖς μῖσος ἐργάζεται. IV. 44. Ἐδοξέ τις τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐπὶ πορνείᾳ καθήμενη ἐν ἱματίοις πορφυροῖς εἶναι -- τε-
λῶνης ὁ ἰδὼν ἐγένετο, ἦν γὰρ αὐτῇ ἡ ἐργασία ἄχραμος. & 59. ἀνασθαι δὲ καὶ σκολοπιεῖς, καὶ παλιούροι, καὶ βάτος -- τελῶναις, καὶ καπῆλοις, καὶ λησταῖς, καὶ ζυγοκέρ-
σαις καὶ παραλογισαῖς ἀνθρώποις ἐπιτηδεύοντες τῶν ἄλλων γίνεται, διὰ τὸ βίαια τὰ ἀλλότρια, τῶν ἄλλων καὶ μὴ βε-
λομένῳ, ἀποσπᾶν, *Tertullian.* de pudicit. I. 9. pu-
blicani -- ex officio peccatores. *Chrysost.* T. VIII. p. 67. & apud Suidam. τελῶνας χεῖρον οὐδὲν οὗτος γὰρ ἔσχατος ὅρος τῆς κακίας ἐστὶν -- πεπαρήρσι-
ασμένη γὰρ ἐστὶ βία, ἀντιτιμητὸς ἀρπαγή, ἀνείσχυντος
πλεονεξίας τρόπος, πραγματεία λόγον οὐκ ἔχουσα, ἀναι-
δὴς ἐμπορία. *Maximus Episcopus.* inter Serm. Aug. de Verbis Domini 19. Illud autem addunt sceleribus suis, ut, quos indefensos viderint, ipsos potius persequantur, & putant, se necessitates dece-
pisse publicas, nisi domos deceperint orphanorum: ita quorum pater ante biduum forsitan fue-
rit amicus, collega, vel frater, interveniente morte ejusdem liberi habebantur tanquam ignoti, viles & miseri. *Basil. Seleuc.* H. 34. τελωνίαν μετῴν, ἐξουσίαν πλεονεξίας, ἀρπαγῆν ἀδυσάπικτον, ληστειάν ὅπλοις τοῖς νόμοις χραμένην, βίαν λοχῶσαν τὸν ἐκ γῆς καὶ θα-
λάττης καταίρουντα, τελωνία γὰρ πρὸς αἰμῶνα τὰ σοικεῖα -- τελωνία, ἧς γεωργία τῶν ἄλλων τὰ δάκρυα, ἧς θη-
σαυρὸς τῶν ἄλλων ἀδυσφορία. *Jo. Sarisber.* de Nungis Curial. VI. 1. Ait enim beatus Laurerentius Mediolanensis episcopus. Quid est publicanus? Praedo sine pudore, medicus exterminii. Nonne imma-
nior est furibus publicanus? Fur namque vel timens furatur: hic autem delinquit confidenter. Fur laqueos legis timet, hic, quicquid fecerit, legem putat, lex furem deterret ab illicitis, hic ad iniquum malitiae suae compendium legem trahit. Quis eo iniquior, qui verbis justitiae justitiam damnat, & armis innocentiae spoliatur, vulnerat, occidit innocentes? Lege utique legem perimit, & dum alios urget ad legem, exlex est. Nam sicut praetor etiam cum inique decernit, jus dicit, habito tamen respectu non ad id quod facit, sed ad id quod facere debet: sic & publicanus, etiam cum delinquit,

ὅτε τοὺς ἀδελφούς· ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὐ-

τά

φίλους

47. ἀδελφούς] φίλους EKL M. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 21. 12. 14. 15. 16. 27. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 68. 70. 72. 76. 78. 80. 82. 83. 84. 86. 90. 91. 106. Evang. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 22. 24. Editio Complut. Genev. Versio Syra posterior. Basil. Reg. br. 124. Theophyl. Lucifer, Juvenius, Erasmus tamen, qui testatur plerosque Graecos Codices habere φίλους, & Stephanus qui φίλους ἐν πᾶσι reperit, hanc lectionem nescio qua de causa secuti non sunt.

τελώναι] ἰδιῶκοι D. 1. 5. 28. 44. Versio Vulg. Sax. Copt. Syra posterior, Aethiop. Arab. Constitut. VII. 2. Chromatius, Chrys. in l. & H. 22. Cyprianus T. 1. p. 212. Lucifer. Basil. Reg. brev. 124.

οὕτω] τὸ αὐτὸ DM. 1. 5. 10. 13. 28. 38. 39. 44. 57. 59. 60. Evang. 3. 15. 24. Versio Copt. Vulg. Syr. Aethiop. Chrys. Cyprian. Lucif. Chromat. Constit. totum comma — 64.

48. ὥσπερ] ὡς L. Origenes ap. Theodoret. in Gen. XX. & c. Cels. p. 180. 319. + ἢ Evang. 15.

ὁ ἐν τοῖς οὐρανῶς] ἐν οὐρανῶς D. a prima manu, ὁ οὐράνιος ex emendat. E a prima manu L. 1. 4. 8. 33. 53. 54. 63. 86. Versio Vulg. Syra posterior Pseudo — Ignatius ad Philippenf. Origenes ll. cc. Cyrillus Cat. 50. Basil. c. Eunom. I. extr. Chrys. Nyssenus, Theodoret. Justinus, Cyprianus — 51. ἐν τοῖς οὐρανῶς Colb. duo.

ius videtur implere, habita tamen officii non matritiae ratione. Βαβα Καμα X. 1. pecunias non permutant ex arca publicanorum, nec inde elemosynam accipiunt. Sanhedrin f. 29. hi homines sunt prophetae ac illegitimi, pastores ovium ac publicani. f. 25. 2. publicani ad testimonium dicendum non admittuntur. Dixit R. Juda, si quis simpliciter est publicanus, legitime est ad testimonium dicendum. Parer R. Zirae egit publicanum per XIII. annos; quum venturus erat princeps loci illius, cujus vestigal fluvii erat. Bechoroth f. 31. 1. Tradunt Rabbini. Initio dixerunt: si Doctor fit exactor, depellunt eum a Doctoratu suo. f. 39. 1. Non est familia in qua est publicanus, quin omnes sint publicani: & non est familia, in qua est latro, quin omnes sint latrones. Nedarith III. 4. Si quis voverit homicidis, raptoribus, publicanis, etiam cum juramento, non tenetur. Schola Hillelis. Βαβα Καμα. f. 94. 2. Difficilis est admodum poenitentia publicanorum. Targum in Judic. V. 11. In loco ubi fuerunt opprimentes eos & tollentes quod in manibus eorum, domus habitationis latronum & locus confessus publicanorum super cisternas domuum irrigationis maris.

47. ἐὰν ἀσπάζῃσθε τοὺς φίλους ὑμῶν] Hesiod. O. per. I. 351. τὸν φιλότῳ φιλεῖν, καὶ τῷ προσόντι προσεῖναι καὶ δόμεν ὅσκειν δῶ, καὶ μὴ δόμεν, ὅσκει μὴ δῶ. μισοῦντα μίσσει, καὶ φιλοῦνθ' ὑπερίλει. Senec. de Clement. I. 9. Interpellavit tandem illum Livia uxor, & admittis, inquit, muliebri consilium? Fac quod medici solent, ubi usitata remedia non procedunt, tentant contraria. Severitate nihil adhuc profecisti, -- nunc tenta quoque, quomodo tibi cedat clementia. Ignosce L. Cinnae. -- amicissimum, fidelissimumque habuit. Quintil. Declam. IX. Ignosce, pater, si penitus animo meo hic infedit affectus: amare misericordiam miser coepi. At inimicus, inquit, meus est. Nam quis nos tanto opere laudaret, pater, si hoc amico praestaremus? Haec est celebranda virtus, vincere iram, & inter similitates quoque meminisse hominis. Plinius Epist. IX. 30. Volo enim, qui sit vere liberalis, tribuere patriae, propinquis, affinibus, amicis, sed amicis dico pauperibus: non ut isti, qui iis potissimum donant, qui donare maxime possunt. Hos ego viscatis hamatisque muneribus non sua promere dico, sed aliena corripere. Sunt ingenio simili, qui, quod

huic donant, auferunt illi, famamque liberalitatis avaritia petunt. Nihil necesse est ut subtiliter τοὺς ἀγαπῶντας & τοὺς φίλους distinguamus, sed discrimen est inter ἀγαπᾶν & ἀσπάζεσθαι, illo indicatur animi affectus Luc. VI. 32. 33. & supra comm. 44. hoc vero externa ejus testificatio per osculum Ro. XVI. 16. proprie autem dicitur, ἀσπάζεσθαι φίλον 3. Jo. 15. Hoc facit, qui prior salutat, & alterum honore praevenit: possumus ergo per τοὺς ἀγαπῶντας eos etiam intelligere, a quibus beneficia accepimus, per φίλους autem eos, a quibus beneficia speramus. Altera autem Lectio ἐὰν ἀσπάζῃσθε τοὺς ἀδελφούς & dubiam habet significationem, & sive fratres uterinos, sive cognatos, sive Judaeum quemvis intelligas, falsa est, nam cum ab omni tempore fratrum quoque gratia rara fuerit, quis credat publicanos omnibus Judaeis, aut saltem omnibus cognatis suis, sese comes atque amicos semper praestitisse? Thebellius Claud. 2. Amavit parentes, quid mirum? amavit & fratres. Jam potest dignum esse miraculo. Amavit propinquos. Res nostris temporibus comparanda miraculo. Joma. f. 22. 2. Quid est: non ulcisceris? & quid est: non servabis? Levit. XIX. 18. Si quis alteri dicat, commoda mihi falcem tuam, ille respondeat, non commodabo tibi: Postridie autem ille qui rogabatur pridie, roget hunc & dicat: quaeso commoda mihi securim tuam, hic autem respondeat: non commodabo tibi, quia heri etiam mihi falcem tuam noluisti commodare, haec est ultio. Non servat autem hoc modo: si quis dicat alteri: quaeso commoda mihi securim tuam, ille autem respondeat, non commodabo tibi securim meam: postridie deinde hic qui rogabatur veniat ad eum, qui petierat, eique dicat, quaeso commoda mihi inducium tuum; hic autem dicat: en habes tibi, nolo ego esse tui similis, ut servem ultionem in animo meo, quod pridie petitam securim mihi commodare nolueris. Talis si servaret ultionem in animo suo, peccaret contra hoc interdictum.

μόνον] Plato μόνον ἐλδέτω.

48. τελῆσαι] Jac. I. 4. explicatur per ea quae adduntur ἐν μηδὲν λεγόμενοι. Qui non nisi amicos amat, ille non perfecte sed ex parte tantum bonus est; cum deberet diligere omnes. Quod si faciat, nihil ipsi deest. Ifocrat. Panathen. τέτρε φημι καὶ φροῦμους εἶναι, καὶ τελέους ἀνδρας, καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς. Vestra benevolentia benevolentiam vulgi &

48 τῷ ποιοῦσιν; Ἐσεῶδε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

1 ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θα-

1. προσέχετε] καὶ προσέχετε. 59. + δὲ L. 1. 11. 33. 37. Edit. Erasmi. 1. Versio Copt. Syra. ἐλεημοσύνην] δικαιοσύνη D. 1. Schol. 41. ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις τῇ δικαιοσύνῃ φησὶ. Editio Bezae 5. & in versione Ed. 3. 4. 5. Versio Vulg. Hieronymus c. Pelag. II. Cavete ne iustitiam, hoc est, elemosynam vestram faciatis. Interpres Origenis in Exod. H. 2. in Ps. XXXVI. H. 1. in Rom. III. 21. Idorus III. 34. Juvenius, Fulgentius Ep. 2. Augustin. Approbanibus H. Grorio, J. Millio, J. A. Bengelio aliisque; licet de significatione vocis iustitiae non idem sentiant, aliis ea quicquid recte fit, praecipue vero preces & jejunia, de quibus in sequentibus sermo est, complectentibus, aliis contentantibus, voces iustitiae & elemosynae ex usu pebracorum hic esse synonymas. Utio modo interpretem, non video, quomodo hic locum tenere possit. Si priori modo, desidero loca, in quibus jejunium & preces vocentur iustitia: qui iuste vivit dicitur δικαιοσύνην ποιεῖν, non vero ποιεῖν τὴν δικαιοσύνην αὐτῷ. Si posteriori, non facile periuadebunt, Matthaeum, ubi de eadem re agit, eodem eam verbo ter appellasse, semel autem alio, quod non poterat non obcuritatem parere, neque auctoritas Latinorum apud aequos iudices maior enī debet quam Graecorum testimonium.

& publicanorum tanto intervallo post se debet relinquere, quanto intervallo vir adultus post se relinquere puerum vel infantem. Polyb. I. 8. ἀρστος γὰρ ἦν τὰ μὲν ἄλλα τέλειος ἀνὴρ εἰς τὸν πραγματικὸν τρόπον. Plut. Sympot. V. 7. οὐ παιδίοις μόνον ἀλλὰ καὶ τελείοις. Diog. L. Heraclitus. IX. 5. Νέος ὢν ἔφασκε μὴδὲν εἶδέναι τέλειος μῖντοι γένεσθαι πάντα ἐγνωκίαι. Lucian. Cynic. 12. δύνανται πλείων οἱ μὲν παῖδες τὴν τελείαν, αἱ δὲ γυναῖκες τὴν ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοσῶντες τὴν ὑγιανόντων, Xenoph. Cyr. Paed. I. ad annum XVI. vel XVII. παῖδες, τέλειοι usque ad L., post γεραίτεροι. Dio Chrys. XXXIII. p. 404. B. καὶ τοῖς πάνσι μικροῖς παισὶ, καὶ τῶν τελείων, ὅσοι δοκοῦσιν αἰδέσθαι. LI. p. 547. C. ὥσπερ εἰ τις ἰατρός τοῖς μὲν παισὶν ἢ τοῖς μισθωτοῖς χρεῖαν εἶναι διαπίπτει νομίζουσι, τοῖς δὲ τελείοις μὴ. Aristoph. III. 27. εἰ μὲν εἰς ἔτι νήπιος καὶ βραχύς. — εἰ δὲ ἤδη τέλειος. Ephes. IV. 13. 14. Heb. V. 13. 14.

τέλειος] Anthol. MS. ἀπαθῆμ. XCIII. Ἡοῖ ἐπ' εὐκαταίῃ τάδε ῥέζοντες ἱρὰ τελείων Ζητὶ καὶ ὁδῶν μιλίχου ἀρτεμίδι. Aeschyl. Eumenid. 26. τελείοι ὕψισιν Δία. Agam. 982. Ζεῦ Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. Jof. A. Proem. 4 ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνήτην ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφύνας, ὥνθη δὲν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης περῶσθαι μεταλαμβάνειν. Plato τέλος τῶν ἀγαθῶν τὸ ὁμοιωθῆναι θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. οὐδῶσιν δὲ δίκαιοι καὶ ὅσοι μετὰ φρονήσεως γινώσκειν. Hierocl. τιμησὺς τὸν θεόν ἄριστος, ἐὰν τῷ θεῷ τὴν δianoian ὁμοιωσῃς — μιμεῖσθαι καὶ ἐν τοῖς τῆς φιλοίας μέτροις τὸν θεόν, ὃς μισεῖ μὲν οὐδέναν ἀνθρώπων, τὸ τῆς φιλοφροσύνης ἀγαθὸν κοινῶ τῷ γένει προτινάν. Max. Tyr. VI. 2. Πᾶς οὖν γίνονται αἱ ὁμοιοὶ ἀνθρώποι Διὶ μιμούμενοι αὐτοῦ τὸ σωτικὸν καὶ φιλητικόν, καὶ πατρικὸν δὴ τοῦτο. Videtur autem Matthaeus vocem τελείοι hic studio adhibuisse, ut τελώναις opponeret. Cic. pro Marcello 3. Verum animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, adversarium nobilitate, ingenio, virtute praestantem, non modo extollere jacentem sed etiam amplificare ejus pristinam dignitatem: haec qui faciat, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico. Plut. de fera Num. vind. p. 550. E. οὐ γὰρ ἐστὶν ὅτι μείζων ἀνθρώπος ἀπολαύειν θεῷ πέφυκεν, ἢ τὸ μιμεῖσθαι καὶ διαβεῖν τῶν ἐν ἐκείνῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἰς ἀρετὴν καθίστασθαι, διὸ καὶ τοῖς πονηροῖς ἐν χρόνῳ καὶ σχολαίως τὴν δίκην ἐπιτίθουσιν — ἡμᾶν τὸ περὶ τῆς τιμωρίας θρησκείας καὶ λαβρὸν ἄφαιμάς, καὶ διδάσκων, μὴ σὺν ὀργῇ, μὴδ' ὅτε μάστιγα φλέγεται καὶ σφαδάζει πηδῶν ὁ θυμὸς τῶν φροῶν ἀντιτρώ, καθάπερ δέψαν ἢ πείναν

ἀποτίμωπλυντας, ἐπιτηδὴν τοῖς λευπηκόσι, ἀλλὰ μιμεῖσθαι τὴν ἐκείνῃ πραότητα καὶ τὴν μελλῶσιν ἐν τάξει — ἀπτεσθαι τῆς δικῆς. Philo de Sacrific. Cain. & Abel. T. 1. p. 175. 8. οἱ δ' ὅτι τῷ μὲν σοφῷ γεγονότις συμβαίνει, — πρώτη δὲ τῶν ἐισαγεγμένων ἀρετῇ, τὸ διδάσκων τέλειος, ὡς ἔστι τέλειος ἀτελής, μιμεῖσθαι γλίχου. p. 176. 3. δυνάτως ἐν μιμνήσκοντι τὴν τῷ πατρός φύσιν οἱ ὀπίσθοι παῖδες ἀμελλᾶσι μετὰ πάσης σπουδῆς τα καλὰ θῶσιν.

1. προσέχετε] Terent. Hecyr. II. 2. 25. attendi: Donatus: vides num desit animum, ut sit attendi animum, non enim plenum est, sed nudum. Adverti enim oculos aut animum subaudiuntur. ad Eunuch. prol. 44. Nos ἐλλειπτικῶς dicimus, quod veteres animum advertite. ad Andr. I. 129. Manifestum est & advertite & attendite non esse plenum, nisi addideris animum. Thomas προσέχω σοι τὸν νῦν, κάλλιον ἢ προσέχω σοι μόνον. ἀριστοφάνης ἐν Πλάτῳ, προσέχει τὸν νῦν, ἵνα πείθῃ. Luc. XII. 1. προσέχετε ἑαυτοῖς. Act. V. 35. XX. 28. Plut. Pelopid. p. 282. F. ἀπὸ προσέχων ἑαυτῷ, καὶ ρυθμίζων σχήματα προσώπων καὶ τόνου φωνῆς ἀπομοιούσας οἷς ἔπραξε φωνῆσαι. Aristoph. Pluto 113. προσέχει τὸν νῦν, ἵνα πείθῃ. Aelian. V. H. XIV. 43. πανὶ σφόδρα προσέχοντα τὴν δianoian. Artemidor. I. 2. διασαι τῶτο καὶ προσέχει. Antiph. διὸ δὲ, ὃ ἄνδρες, προσέχειν τὸν νῦν τὰτῃ τῷ ἀγῶνι. Demosth. προσέχειν δὲ δεῖ τὸν νῦν τῇ γράμματι. Dum alii id unice curant ut ipse tunc a populo: tu inrospice ipse in mentem tuam, & considera, quid tibi sit agendum ut Deo placeas. Eleganti oppositione τὸ προσέχειν & τῷ διασαί.

ἐλεημοσύνη] Callimach. in Delum 152. Σώζεις μὴ σὺν' ἐμῷ πάθῃ κακὸν εἶναι, τῆς δὲ αὐτῇ ἐλεημοσύνης. χάριτος δὲ τοι ἔσσειε' ἀμοιβή. Diog. L. Aristot. V. 17. πονηρῶν ἀνθρώπων ἐλεημοσύνην ἐδωκεν. Julian. Orat. 7. — τῷ φορολογεῖν — ἢν λεγόντων, ἐκ οἷο' ὅπως, ἐλεημοσύνην. Glossae vet. ἐλεημοσύνη. misericordia, stips. Ποιεῖν ἐλεημοσύνην est benigne facere. Gen. XLVII. 29. Ps. CII. 6. apud scriptores autem Ecclesiasticos plerumque liberalitatem erga pauperes denotat i. e. mendicis stipem dare. Tob. XII. 9. 10. Sirac. VII. 11. XXXV. 2. Act. IX. 36. X. 2. XXIV. 17. Praeceperat Christus, etiam mendicis, a quibus beneficia neque accepimus neque expectamus, benefaciendum esse V. 46. 47. 48. Cum hoc praecepto cohaeret, quae jam sequitur, admonitio, quomodo illis benediciendum sit.

θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ υἱοὶ τοῦ

πρ-

σοῖς] — D. 1. Edit. *Erasmi* 1.

2. ἀμὴν] + ἀμὴν. 13. + γὰρ Colb.

πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς] per ostentationem. A *Théâtre* venit *Theatrum*, in quo edebantur *Ludi Scenici*, populo spectante e mole *hemicycli* forma in altumeducta multis gradibus, in quibus federet distincta. Hinc versari in theatro, in loco quam maxime conspicuo & ante omnium oculos.

μισθὸν ἐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν] Ratio est manifesta. Nam qui benigne facit tantum ut spectetur, non nisi spectante populo faciet: nullis ergo testibus praesentibus nil dabit: ergo cum non faciat, quod imperatum est, nec perfecte benignus sit, qualem Deus requirit, non potest mercedem obedientibus promissam sperare. Porro qui benigne facit, tantum ut spectetur, id non facit propter Deum, aut propterea quia Deus iussit; si enim eo animo faceret ut Deo placeret, faceret etiam nemine spectante. Quod autem non fit propter Deum, id Deo non placet, nec mercedem ab ipso habebit. Conf. *Matth.* XXV. 40. Adde quod qui multos testes requirit, quoties mendico stipem est daturus, illi potius paupertatem exprobrare, & contumeliam facere, quam beneficium dare videtur. Denique qui laudem captat, ea faciet quae Deus vetuit, & negliget quae iussit, quoties ea vulgo laudantur, quae Deus non probat, aut ea vituperantur, quae praecepit. *Demosth.* c. *Phormion*. θανέζονται μὲν μετ' ὀλίγων μαρτύρων, ὅταν δ' ἀποδιδοῦσι, πολλὰς παρίστανται μάρτυρας, ἵνα ἐπικεῖς δοκῶσιν εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια. *Diogenes* L. IV 37. εὐφροσύνησιν ἀπὸ χειρὸς ἡν, καὶ λαθεῖν τὴν χάριν ἀτυφωτάτος. *Arrian.* in *Epiet.* IV. 8. καλῶς εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπιεικῶς λατρεύει φιλοσφῶν, καὶ ἦν μοι τὸτο ὠφελίμος. Πρῶτον μὲν γὰρ ἦδεν, ὅσα καλῶς ἐποίει, ὅτι ἐ δὴ τὰς θεατὰς ἐποίει, ἀλλὰ δι' ἐμαυτὸν. ἥσθιοι ἐμαυτῷ καλῶς; κατεσκαμμένοι εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον· πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ θεῷ. *Philo* de *Cherubin*. T. 1. p. 161, 16. πρέσει, φησὶν, ἐ παραθήσεται ἡ γῆ. (*Levit.* XXV. 23.) — εὐφροσύνησιν τοῖσι σκοπῶν ἅπαντας καὶ τὰς λεγόμενας χαρίζεσθαι, συμπράσσοντας μάλλον ἢ δαρμένους. καὶ ὡς εἰμὲθα λαμβάνειν χάριτας, πρὸς ἀλήθειαν ἀνεμένους. οἱ μὲν γὰρ διδόντες ἀμοιβὴν, ἔπαινον ἢ τιμὴν θηράμενοι, ζητῶντες χάριτος ἀντίστον, εὐπρεπὲς δαρεῖας ὀνόματι κυρίως πρέσιν ἐργάζονται. *Philemon*. εἶναι δίκαιος καὶ δοκεῖν εἶναι θέλει. *Aeschylus* sept. c. *Theb.* 544. — Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει. *Plato* de *Rep.* τὸν δίκαιον ἄνδρα ἀπλῶν καὶ γενναῖον, κατ' αἰσχολον, ἐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα — ἀραιρεῖται τὸ δοκεῖν, εἰ γὰρ θέλει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δαρεῖαι δοκῶντι τοῖσιν εἶναι· ἀδελφὸν ἔν, εἴτε τῷ δίκαιῳ εἴτε τῷ δωρῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα τοῖσιν εἶναι. γυμνωτέος δὲ πάντων πλὴν δικαιοσύνης. *Hierocles* Πᾶν γὰρ ὁ ἀμείνονα τὴν ψυχὴν ποιεῖ, τὸτο ὄντως ἀρετὴ καὶ φιλοσοφίας ἥμερος. Τὰ δὲ μόνον πρὸς ἀνδραπίνην εὐσχημοσύνην τείνοντα, δειλοπρεπῆ ἐστὶ σοφίσματα καὶ σκιαγραφία τῶν καλῶν, τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον θηράμενη, καὶ τῷ δοκεῖν μόνον αὐτὸν εἶναι ἀγαθὸν τὴν πᾶσαν ποιεμένη φροντίδα. *Plin.* *Epist.* III. 20. Quoto cuique eadem honestatis cura fecerit, quae palam? multi famam, conscientiam pauci verentur. *Vellej. Patere.* 35. de Catone. Homo virtuti simillimus per omnia, ingenio Diis quam hominibus propior; qui nunquam recte fecit, ut facere videretur, sed quia aliter facere non

poterat. *Arrian.* *Epiet.* III. 12. ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῶν γυμναζῶντων αὐτὸ — ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω νευκῶς ἐστὶ, καὶ ἄλλο τι θηράμενος, καὶ θεατὰς ζητῶντος, τὰς ἐρώντας, ὡς μεγάλα ἀνθρώπων. διὰ τῆτο καλῶς ὁ ἀπολλώνιος ἔλεγεν, ὅτι ὅταν Σίλγης σαυτῷ ἀσκήσῃ, διψῶν ποτε καύματος ἐφέλκυσται βρογχῶν ψυχρῶ, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδὲν εἴπῃς. *Senec.* *Epist.* CXIII. Nihil ad rem pertinet, quam multi aequitatem tuam noverint. Qui virtutem suam publicari vult, non virtuti studet. Non vis esse justus sine gloria? at mehercules facpe justus esse debebis cum infamia. *Cic.* de *Offic.* I. 3. Videre etiam licet, quosdam non tam natura liberales, quam quadam gloria ductos, ut benefici videantur, facere multa, quae proficisci ab ostentatione magis quam a voluntate videntur. *Epiet.* LXX. ὅταν εὐτελῶς ἡρμοσμένος ἢς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίξῃς ἐπὶ τέτῳ. Μηδ', ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἢν ἀσκήσῃς πάτε πρὸς πόνον θέλεις, σεαυτῷ καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τὰς ἀνδριάνους περιλάμβανε, ἀλλὰ διψῶν ποτε σφοδρῶς ἐπίσπασαι ψυχρῷ ὕδατος, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδὲν εἴπῃς. *Simplicius.* κατὰ σαυτὸν ποιεῖ τῆτο, καὶ μὴ φάνῃ τοῖς ἔξω, μηδὲ θέλει ὀρᾶσθαι ὑπὸ πολλῶν — ὁ γὰρ ἐπιεικτικῶς τῆτο ποιεῖν — τὰ ἀγαθὰ τῆς λιτότητος καὶ καρτερίας ἀπέλυσεν, τέλος αὐτῶν τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ποιέμενος. *Oreoboth Hajim R. Eliezer M. Fili.* esto monitus, ut honores pauperem, & des illi in occulto & non ἐν παρήσῃ. Et ciba atque pota illum domi tuae, & absconde oculum tuum ne aspicias eum, quia esurit anima ejus & abominatur cibum. *Theophr.* *Char.* 22. ἡ δὲ μικροφιλοτιμία δέξειν εἶναι ὀρεῖς τιμῆς ἀνελεύθερος. οἱ δὲ μικροφιλότιμος τοῖσιν τις, οἷος σπυδαῖσαι ἐπὶ δειπνῶν κληθεῖς παρ' αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος δειπῆσαι — καὶ βῶν θύσας τὸ προμετωπίδιον ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσπαταλέουσαι σέμματα μεγάλοις περιδύσας, ὅπως οἱ εἰσιόντες ἴδωσιν, ὅτι βῶν ἔδυσεν. καὶ πομπεύσας δὲ μετὰ τῶν ἱππέων, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀποδύει τῷ παιδί ἀπενεργεῖν οἰκιάδῃ, ἀναβαλλόμενος δὲ βοιμάτιον εἰς τὴν ἀγορὰν περιπατεῖ. *Cic.* *Tuscul.* II. 26. Mihi quidem laudabiliora videntur omnia, quae sine venditione & sine populo teste fiunt, non quo fugiendus sit, omnia enim benefacta in luce se collocari volunt, sed tamen nullum theatrum virtuti conscientia majus est. *Valer. Max.* VI. 2. Socrates — expedita & compendiaria via eos ad gloriam pervenire dicebat, qui id agerent, ut, quales videri vellent, tales etiam essent. *Bara bathra* f. 9. 2. Dixit R. Eleazar: qui erogat eleemosynam in occulto, major est Moise Doctore nostro, quia de Moise scribitur *Deut.* IX. 19. timui propter iram & excandescensiam: de erogante eleemosynam: donum in occulto supprimit iram *Prov.* XXI. 14. & f. 10. 1. utra eleemosyna liberat a morte subitanea? *Prov.* X. 1 si quis det & nesciat cui, & si quis accipiat, & nesciat a quo. Mar Ukba projiciebat pauperi, qui ad portas ipsius erat, quotidie quatuor drachmas in canalem ostii: ecce pauper nesciebat, a quo eleemosynam accipiebat. & 2. omnis eleemosyna & misericordia, quam faciunt Ethnici, peccatum est illis. Quandoquidem illi non faciunt, nisi ut per ea gloriam consequantur S. D. *Esræ* VI. 10. ut offe-

ποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν
3 ἀνθρώπων. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλε-

ἔμω] + ὅτι 61. 74. *Evangel. 22. Theophyl.*

offerant Deo sacrificia & orent pro salute regis & liberorum ipsius. *Chetub. f. 66. 2. Nicodemus f. Gorion* annon fecit eleemosynam? *Traditio est* de eo, quod cum prodibat a domo sua in scholam, vestes melotae substractae fuerint pedibus ejus, ut ille inambularet, venerintque pauperes, & eas complicatas post ipsum acceperint pro eleemosyna. Si vis, dicam, ideo eum nihil his eleemosynis meritum esse, quia eas erogabat in sui honorem: aut, si malis, dicam, non eo modo, quo decebat, eas erogasse. *Moed Katon f. 116. 1. Chagiza f. 5. 1. & Kobeleth R. XII. 14. Rabbi Jochanan* flevit, cum veniret ad locum *Ecclef. XII. 14.* Omnia opera Deus producat in iudicio, etiam omnia abscondita — Quid sibi volunt haec verba: siue malum sit siue bonum? Responderunt discipuli ex schola Jannaei, indigitari his verbis eum, qui eleemosynam נְדָבָה publice in conspectu hominum erogat. Nam R. Jannaeus vidit aliquem virum, qui drachmam dabat pauperi, idque publice. Dixitque ipsi: Melius fuisset, si nihil dedisset, quam quod dedisti, eumque publice ignominia affecisti. *Beza f. 16. 7. Dixit R. Chamma f. R. Chanina: Qui donum dat proximo suo, non opus est, ut id ipsi indicet S. D. Exod. XXXIV. 29.* Et Moses non noverat, cunctam faciei suae splendescere. *Schekalim V. 6.* Duo conclavia erant in templo, quorum unum vocabatur conclave occultorum — in quod homines pii occulte aliquid projiciebant, ex quo deinde pauperes filii bonorum occulte occulte alebantur. *Pea & Schekalim Hieros. 8. R. Chanina f. Papa* eleemosynas distribuebat nocte: cui occurrit magister spirituum dixitque: Non ita nos docuit Rabbi, non transpones fines proximi tui. *Deut. XIX. 14.* sed ille regeffit, Annon hoc quoque scriptum est: Donum in occulto obtegit iram? *Prov. XXI. 17. Moed Katon f. 116. 1. R. Chaja* autem hoc Cant. VII. 13. nova etiam vetera, dilecte mi, abscondi tibi: refert ad eleemosynam & liberalitatem, eam esse exercendam in abscondito.

2. σαλπίγγος] *Ufus tubarum erat ad populum convocandum. Qui vero putant, hypocritas stipem daturus tuba cecinisse, coguntur a propria synagogarum, de quibus mox sermo est, significatione recedere, & id affirmant, quod nullo ex antiquitate teste probatur. Praestat ergo improprie accipere; quo sensu reperitur apud Achillem Tatium VIII. p. 507. μοιχέυται τις, ἀλλὰ πρὸς μίαν ἡμέραν, ἂν δὲ καὶ διύτερον γίνηται τὸ ἀδίκημα, κλέπτει τὸ ἔργον, καὶ πάντας ἀποκρύπτειται. ἡ αὐτὴ δὲ ἔχ' ὑπὸ σάλπιγγι μόνον, ἀλλὰ καὶ κήρυκι μοιχέυται. Alias dicitur κηρύσσειν ἔμ- προσθεν τινος. Gen. XLI. 43. Esth. VI. 9.*

οἱ ὑποκριταὶ] *Serm. de Tempore 59.* Nomen autem hypocritae translatum est a specie eorum, qui spectaculis tecta facie incedunt, distinguentes vultum caeruleo niveoque colore, & caeteris pigmentis, habentes simulacra oris lintea, gypata, & vario colore distincta, nonnunquam colla & manus creta perungentes. *Eustath. in Il. η. p. 564. 8.* ὑποκριτικὰ παρὰ τοῖς ὑπεργένεσις ῥήτορσιν ὁ μὴ ἐκ ψυχῆς λέγων ἢ πράττων, μηδὲ ἀπὲρ φρονεῖ, ὁποῖως πρῶτως μά- λιστα οἱ τῆς θυμῆλης, οἱ σκηνοῖ. *Senec. Hippolyt.*

915. Ubi vultus ille & ficta majestas viri, Atque habitus horrens, prisca & antiqua appetens, Morumque senium triste & aspectu grave. O vita fallax! abditos sentus geris, Animisque pulcrum turpibus faciem induis, Pudor impudentem celat, audacem quies, pietas nefandum, vera fallaces probant, simulantque molles dura. *Cic. de offic. I. 13.* Totius autem injustitiae nulla capitalior est, quam eorum, qui cum maxime fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur. *Hieron. in Matth. XXIII. 14. 15. 16.* praedam de subjecta sibi plebe appetunt. Scribae & Pharisei totum lustrantes orbem propter negotiationes vel diversa lucra a discipulis captanda, quasi per imaginem sanctitatis, studium habebant de gentibus facere profelytum. — ut arguantur cuncta pro lucro facere, & non pro timore Dei — Totum autem faciebant non ob Dei amorem, sed ob divitiarum cupiditatem. Hypocrita ergo est, qui pius & religiosus haberi vult, cum non sit, ut alios decipiat circumveniatque.

ἐν ταῖς συναγωγαῖς] *In synagogis Judaeorum cistae sunt positae pro colligenda stipe. Ibidem vero pauperibus etiam distributam fuisse docet Maimon. de anno septimo V. 7. neque vero denegatur eleemosyna pauperibus in synagoga.*

ἐν ταῖς ρύμαις] *Strabo XII. p. 249. A. ἐστὶ δὲ καὶ τετράπυλος ἐν πύλῳ κείμενος, ἑρμωτομημένος πρὸς ὁδὸν ἡωνίας. XIV. p. 956. B. ἐστὶ δ' ἡ ῥυμοτομία διάφορος. Eustath. in Il. ψ. p. 1424. 44. ὡς ἐπὶ πολὺ σεναπὸς ἑλληστικῶς λέγεται κατὰ τέρψιν τοῦ ὁδοῦ ἡ ῥύμη, ἡ τόπος. Phrynic. p. 180. Ρύμη, καὶ τὸτο μὲν ἀθηναῖος ἐπὶ τῆς ὁρμῆς ἐτίθεισαν οἱ δὲ οὖν ἀμαρτεῖς ἐπὶ τῇ σεναπῇ. δοκεῖ δὲ μοι καὶ τὸτο Μακεδονικὸν εἶναι. ἀλλὰ σεναπὸν καλὴν χρῆ. ῥύμην δὲ τὴν ὁρμην. Pollux. IX. 38. τάχα δ' ἂν εὐροις καὶ ῥύμην εἰρημένην καὶ πωλατείαν, ὡς οἱ οὖν λέγουσι. Φιλήμονος μὲν ἐν Πανηγύρεϊ εἰπόντος, τὴν πωλατείαν σοι μό- νον ταύτην πεποιήκεν ὁ βασιλεὺς Φιλίππιδος δὲ ἐν Φιλευρι- πύλῳ. Πόσῃν ὑφ' ὁδῶν εἶναι παιδιάριον ῥύμην τρίτην, ὃ γὰρ σεναπὸς ἔτος ἐν ἀθήνῃσιν ἦν. καὶ λακιάδης ὁρῶν γὰρ τὴν ῥύμην ἀδοιπορήκαμεν. Hesych. ῥυμοτομείται, εἰς ὁρδὸν κόπ- τεται. Etymol. M. λαῦρα, ἡ πωλατεία ῥύμη. λαύρας, τὰς ὁδούς, ἡ τὰ ἀμφόδια, ἡ τὰς πωλατείας ρύμας. & in ὁδοῖς. λαύρην δὲ φιλοξένος τὴν ῥύμην φησὶν. Dicacarch. de Thebis. ἡ δὲ πόλις ἔγρα πᾶσα, ἐκ ἐνδοῦρος, κακῶς ἑρμωτομημένη διὰ τὴν ἀρχαιότητα. Hesych. ῥύμη ὁ σενα- πὸς. Suid. in λαῦρα. . Glossar. Steph. vicus ἀμφό-δος, ῥύμη, κόμη. Corinthius Dialect. Ionic. pro λαύρας dicunt ρύμας i. e. τὰς ἀμφόδας. Polybius. VI. p. 663. τὰ δὲ κατὰ μέρος ἡδὴ τῆς τε ῥυμοτομίας ἐν αὐ-τῇ [τῇ στρατοπεδείᾳ] καὶ τῆς ἄλλης οἰκονομίας, πόλει πα-ραπλησίαν ἔχει τὴν διάθεσιν. Diodor. Sic. XVII. 52. ῥυμοτομήσαι φιλοτέχνας τὴν πόλιν. ἐυσοχία τῆς ῥυμοτομίας — ποιήσας διαπείσασθαι τὴν πόλιν τοῖς ἐτησίοις ἀνέμοις — διαμετρήσας τὸν τόπον, καὶ ῥυμοτομήσας ἐυσόχως. Jos. B. III. 5. 2. ῥυμοτομῶς δὲ ἐνδιαδίτας εἶσω τὸ στρα-πεδόν. Lexic. Herodoti λαῦρας, ῥύμας, ἀμφόδια. Aen. Taek. 3. ῥύμης ἐκάσης ἀποδῆσαι ῥυμάρχη — τὰς ἐγ-γυτάτας ῥύμας τῆς ἀγορᾶς.*

ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν] *Plut. Solon. p. 90. F.* ἐκείνῳ δὲ ἡδὴ σφοδρότερον, τὸ μὴδὲ τοῖς ἐξ ἐταίρας γινόμενοις ἐπάνωκεν εἶναι τὰς πατέρας τρέφειν — ὃ γὰρ ἐν γάμῳ παρορῶν τὸ καλὸν, ὃ τέκνον εἶναι δὴλός ἐστιν ἀλλ' ἡδονῆς ἀγρό-

μοσύνην, μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου· Ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημο- 4
σύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει
σοι ἐν τῷ Φανερῷ. Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί· ὅτι Φιλοῦ· 5

σιν

3. γνῶτω] ἐπιγνῶτω. 61. Evang. 20.

4. ἡ σε ἡ ἐλεημοσύνη] ἡ ἐλεημοσύνη σε ἡ D.

αὐτός] — 1. 5. 7. 33. 56. 57. 58. 60. 66. Colb. Evang. 3. 5. 7. 9. 12. 13. Versio Goth. Lat. Copt. Æthiop. Arab. Cyr. Tr. 77. Chrys. in l. & H. 22. Constitut. III. 14. Clem. H. 55. Theophylactus, probante Bengelio ut com. 18. Millio prol. 872.

ἐν τῷ Φανερῷ] — B teste Luca Brugenfi D. 1. 22. 23. 68. Versio Copt. Vulg. Clemen. Hom. 55. Origenes, Chromatius, Juvenius, Hieronymus, Augustin. de sermone Domini in monte: Multa Latina exemplaria hic habent palam. Sed quia in Græcis, quæ priora sunt, non invenimus palam, non putavimus hic aliquid differendum esse. Haec lectio, nisi fallor, ut multæ aliae, ingenio Origenis debetur, cui non videbatur consentaneum, ut illi, qui ostentationem vitare & secreto largiri iubetur, publicum præmium, quod ostentatores incitare solet, promitteretur. At debebat distinguere gloriam, quæ a Deo est, & gloriam, quæ est ab hominibus.

ἐγόμενος γυναῖκα, τότε μισθὸν ἀπέρχει, καὶ παρρησίαν
αὐτῷ πρὸς τὰς γνομένης ἐκ ἀπολείπειν, οἷς αὐτὸ τὸ γε-
νέσθαι πεποίηκεν οὐκιδος. Callimach. Epigr. 54. Ἡ γυνὴ
μισθὸν ὡς ἀπέρχει χάριτας, & 58. τὸ χρέος ὡς ἀπέρχεις,
ἀσκήσεις, τὸ πρὸ γυναικὸς Δημοδίκης ἀέκασαν ὤφειλεν.
Eustath. Hysmen. 4. ἀπέρχει τὸν καρπὸν τῶν πόων, θε-
ρίζει τὰς ἀμοιβὰς τῶν καμάτων. Jof. B. I. 30. 6. ἐγὼ
μὲν ἀπέρχω τῆς ἀσεβείας τὸ ἐπιτήμιον. Orig. in Psal. IV.
5. τὰ τελεία ἀπέρχοντο τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἐν ἐδοῖ ἐλλείπον-
τος, καὶ διὰ τὸ ἐδοῖ ἐλλείζοντος. Aristid. Leuctr. I. p.
417. αὐτῷ τῷ μέτρῳ τὴν εὐφροσύνην ἀπέρχουσι. Achmet. 187.
πὶ δὲ ἰδῆ, ὅτι ὕδροχοῖ, καὶ ἐλάμβανε μισθὸν, ἀπέρχει τὸν
μισθὸν αὐτῷ. Horat. Epist. 1. 16. habes pretium.
Senec. de Benefic. II. 11. Qui dedit, taceat: nar-
ret, qui accepit. Dicitur enim, quod illi jactan-
ti beneficium suum, Num negabis te recepisse? &
cum respondisset: quando? saepe quidem, in-
quit, & multis locis, i. e. quoties & ubicunque
narrasti. Ovid. Fast. III. 389. Merces mihi gloria
detur. Silius IX. 194. Mihi magna satis fat vero
superque Bellandi merces sit gloria. Thomas. ἀπέρχω
τὴν χάριν, κάλλιον ἢ λαμβάνω. Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ. ἀπέρχω
τὴν χάριν, κάραις ἰκέτης μου γένοισθαι. Luc. VI. 24. Phi-
lip. 15. Luc. XVI. 25. Phil. IV. 18. Koheleth
R. IX. 7. Abba Techanna misericors ille vespera
sabbathi versus urbem suam tenebris obortis pro-
fectus est, fasciculum humeris impositum gestans.
Invenit autem hominem aestu (vel ulcere) labo-
rantem, qui in compitis jacebat, ipique dicebat:
Rabbi, exhibe mihi hanc misericordiam, meque
ad urbem perfer. Ille secum ita consultavit: si ego
fasciculum meum relinquo, unde me ac domum
meam alere poterō? si vero aegrum illum relinquo,
contra animam pecco. Quid ergo fecit? concu-
piscencia bona subjugavit concupiscenciam malam,
ita ut eum ad urbem perferret. Postea rediit &
fasciculum suum petiit, & cum sole oriente in ur-
bem venit. Omnes vero mirati sunt & dixerunt:
Num hic est Abba Techanna misericors ille, &
non timet in corde suo violare sabbatum? Ea ip-
sa hora Deus oriri fecit solem. S. D. Malach. III.
20. & orietur super vos, qui nomen meum time-
ris, sol justitiae. Eo ipso tempore territus est, se-
cum cogitans, annon jam recepisset mercedem
suam. Sed audita est vox coelestis quæ dixit:
Abi & pane tuo cum laetitia vescere. & Bereschith
R. XLIV. 5. dices: quia accepi mercedem meam
in hoc seculo, non erit mihi quicquam in futuro.
Respondit ipsi S. B. Ne timeas, ego clypeus
tuus: & quicquid feci tecum in hoc mundo, feci
tecum gratuito, sed merces tua parata est in futu-

ro, merces tua valde magna est, eadem in Targum
Hieros. & Jonath. in Gen. XVI. Cogitavit Abra-
ham justus in corde suo & dixit: vae mihi nunc,
ne, quia accepi mercedem praeceptorum in hoc mun-
do, non sit mihi pars in mundo futuro --- propter
ea fuit verbum prophetiae a Deo super Abraham
justum dicens: Ne timeas Abraham --- ver-
bum meum expandit clypeum tibi in hoc mundo,
& scutum super te quotidie seculo futuro, etsi tra-
didi hostes tuos ante te in hoc mundo, mercedem
operum tuorum bonorum parabunt tibi coram me
seculo futuro. Erathin f. 16. 2. Traditur a do-
mo R. Ismaelis: quemcunque praeterierint dies
XL. sine castigationibus, ille recepit seculum
suum. Bammidbar R. X. Dixit R. Chanan, vi-
num non creatum est, nisi ut detur impiis mer-
ces ipsorum in hoc mundo, nam peribunt in mun-
do futuro. Jalkut Ruben. f. 53. 3. Cum Jacobus
Rachelem duceret, omnes incolae loci illius in
honorem ipsius apparuerunt. Dixit Deus S. B. Vos
in honorem servi mei Jacob adfuistis, ego vo-
bis mercedem dabo in hoc mundo, nihil enim
habebitis in mundo futuro. Targ. Hieros. in Gen.
XL. 12. princeps pincernarum, non perdes mer-
cedem tuam quia somniasisti somnium bonum. &
principi pistorum: accipies poenam tuam. Sche-
moth R. LII. Dixit illis R. Simeon f. Jochai: si
aurum quaeritis, en aurum tollite, verum scito-
te, quicunque nunc tollet, eum tollere partem
suam seculi futuri; non enim est merces legis nisi
seculum futurum.

3. ἡ ἀριστερά] Sinistrum erat mali ominis: sole-
bant autem isti, boni ominis causa, bonum nomen
dare veteres, hinc ab ἀριστερος ἀριστερά, ita & εὐάνθυμος.
Eustath. Od. α. p. 30. 27. λαῖα μόντοι χειρὶ ἐκ ἐξῆν
ἀπτίσθαι ἀλλήλων τὰς φιλεμένες, διότι ἐν κακῇ μοί-
ρᾳ οἱ παλαιοὶ ἐτίθεντο τὰ μὴ δεξιά. Ὅθεν καὶ τὰ φαῦλα
συμπτάματα λαῖα καὶ ἐπαρισερά εἰλεγον. — ἄλλως τε
ὅμως εὐφρυνότερον κατακρινῶντες τὴν φαυλότητα τῷ πραγ-
ματος χρηστότητι κλήσεως ἀρισερά ἐκάλεσαν τὰ λαῖα ἐκ τῶ
ἀρίστου παρονομαζόντες αὐτὰ, ὡσαύτως καὶ εὐάνθυμα, διὰ
τὸ ἀγαθὸν ὀνόματος τυχεῖν. Thomas. σκαῖος, ἐκ ἐπαρι-
σερός. Σκαῖα χεὶρ καὶ λαῖα. τὸ δὲ ἀρισερά κοινότερον. Sext.
Emp. a. Physic. I. 344. 346. ὃν τρόπον δεξιὰ μὴ ὄντος,
ἐδὲ ἀρισερόν ἐστι — ἔτι γὰρ ἡ δεξιά χεὶρ τὴν ἀρισεράν
συμπληροῖ ἕτε ἡ ἀρισερά τὴν δεξιάν.

Proprie actio dextrae tribuitur, cujus longe fre-
quentior solet esse usus quam sinistrae. Qui rem
aliquam summo studio & contentione maxima
aggreditur, proverbio illam utraque manu ample-
cti dicitur. Hesiod. Theog. 552. χερσὶ δ' ἐγ' ἀμφο-

σιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γυνάικαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐ-
6 τῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου,

Illi studendum est, non huic. *Jo.* V. 44. *Rom.* II. 7. *Matth.* XXV. 31. 34. *Luc.* XIV. 14. *1. Cor.* IV. 8. III. 13. 2. *Cor.* V. 10. *1. Pet.* V. 4. Augustinus iterum per Graecos codices Versionem Hieronymi, qui Origenem sequi solet, intellexisse videtur. Itaque, cur lectio *Erasmo* Bengelioque placeret, causā non erat.

5. καὶ] σὺ δὲ D. προσεύχεσθε, ἕκ ἑσσεσθε 1. Versio *Copta*, *Latina*, *Syra* posterior in marg. *Aethiop.* *Origenes*, *Chrysostomus*.

ὡς περ] ὡς D.

ἐστῶτες] — Colb.

29] — D K. 42.

6. ταμιεῖον] ταμιεῖον D E. 55. 61. 83. *Evangel.* 5. Edit. *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. *Origenes* de Orat. 20.

φιλοῦσιν] + εἶναι D. ad Versionem *Latinam*.

προσεύχεσθαι] καὶ προσευχόμενοι D.

ὅτι] — D. 1. 13. 28. 68. *Orig.* de Orat. *Chrysostomus*.

τέρησιν ἀνέλειτο λευκὸν ἀλείφαρ. *Aristid.* Panathenaic. p. 136. ἀμφοῖν χρεῖν ἀπέσχεσαν. ἀντὶ τῶν ἀμφοτέρων. Ambabus manibus largiens i. e. affatim & prodige aut etiam perbenigne. *Ter.* Andr. I. 1. 154. quem ego credo, manibus pedibusque obnixè omnia facturum. & IV. 53. Conari manibus, pedibus, noctesque & dies, Capitis periculum adire, dum prosum ubi. *Martial.* I. 16. Haec utraque manu complexuque asserere toto: saepe fluunt imo sic quoque lapsa sinu. *Sanhedrin* f. 107. 2. Sinistra semper repellat, dextra vero accipiat; neque imitantius est Elifā, qui ministrum suum ambabus manibus repulit. Hic vero ostentationem & simulationem studii significat; Cum quis utraque manu zonam solvit, eam dein laeva tenet, & dextra nummum diu quaerit: *Diodor.* S. III. 4. ἡ μὲν δεξιὰ τὰς δακτύλους ἐκτεταμένως ἔχουσα σημαίνει βίβη πορισμὸν, ἡ δ' ἐξωμυρὸς συνηγμένη τήρησιν καὶ φυλακὴν χρημάτων. *Plut.* i. ucul. p. 503. F. ἀπέσχετο τὸν ἀνδρῶν ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν.

4. *Bereſchith* R. LXXXV. 13. Dixit R. Jeremia nomine R. Iliaac: Dixit S. B. Vos testimonium fertis de iis quae palam fiunt, ego de iis testor, quae occulto fiunt. שְׁכַרְלִי & שְׁכַרְתָּר *Sota* f. 3. 1. Traditio est, R. Meir dixisse: Homo peccatum committit in abscondito: sed Deus S. B. palam illud praedicat. *Mechilta* f. 12. 2. Illac adulterium commiserunt in abscondito, & Deus in apicium protulit. Hinc conclude a minori ad majus: si Deus poenas, quas parcius immittere solet pro rebus in occulto factis, palam ostendit, quanto magis remunerationes, quas majore mensura exhibere solet? R. Jochanan f. Bruka dixit: Quicumque profanat nomen Dei occulto, de eo poena sumetur palam. *Aboth* IV. 4. *Mechilta* f. 40. 1. Tu clamas ab me in occulto, ego vero exaudiam te in propatulo. R. Salomo in *Psal.* LXXX. 6. invocasti me in abscondito, inter me & te: ego autem respondi tibi sono tonitru i. e. manifeste.

5. φιλοῦσιν] *Hesych.* φιλεῖ, εὖωθεν. *Herodot.* VIII. 128. οἷα φιλεῖ γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. *Thuc.* II. 65. ὅπερ φιλεῖ ὁμιλος ποιεῖν. VIII. 1. ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν. *Sophocl.* Ajac. Flag. 1014. τοῖς θανῶσι τοὶ φιλοῦσι πάντες κειμένοις ἐπεγγελάων. *Horat.* Carm. III. 16. Aurum per medios ire satellites & perrumpere amat faxa. & II. 3. qua pinus ingens albaque populus Umbram hospitalem consociare amant ramis. *Plut.* de lib. ed. p. 1. D. φίλοινοι γὰρ καὶ μεθυτικοὶ γίνεσθαι φιλοῦσιν.

ἐν ταῖς συναγωγαῖς] R. *Jona libro Timoris*: Ne inter orandum in synagoga sit aequo prolixior, ne

forte id deputetur ipsi inani gloriae. *Hieros. Berachoth* f. 2. 1. recitant phylacteria in synagoga, cum ad hoc non teneantur.

ἐν ταῖς γυνάικαις τῶν πλατειῶν] Γυνῖα alias significat angulum internum sive secessum *Act.* XXVI. 26, hic vero externum, i. e. compitum aut trivium, ubi stans a plurimis spectari poterat. *Prov.* VII. 12. 8. 2. *Paral.* XXVIII. 24.

ἐστῶτες προσεύχεσθαι] *Marc.* XI. 25. *Luc.* XVIII. 11. *Dan.* IX. 20. *Berachoth.* III. 5. Stabat in oratione. f. 26. 2. Abraham mane surgebat e loco ubi steterat. *Gen.* XIX. 27. Stare autem nihil aliud est quam precari. *Taanith* II. 1. Quisnam ritus jejuniorum? arcam produxerunt in plateas urbis — 2. stant in oratione & seniore aliquid idoneum statuunt ante arcam, qui illis orat XXIV. orationes. *Jonath. f. Uziel Num.* X. 35. 36. donec Moyses staret in oratione. *Targum Esther* IV. 1. Mardochai qui stabat & orabat coram Domino mundi pro populo. V. 1. stabat] stabat & orabat ipse, stans in oratione sua. *Bereſchith* R. LXXVIII. 11. Statio aliud non est quam oratio S. D. & stetit Pinehas & oravit. *Psal.* CVI. 30. *Martial.* XII. 77. Multis dum precibus Jovem salutat stans summos refupinus usque in unguis. *Berachoth* f. 22. 2. stantes ad orandum. *Targum Onkelos Gen.* XIX. 27. ubi stabat, vertit: ubi incubebat precibus.

φανῶσιν] *Origenes* de orat. §. 20. ἐπιμελῶς δὲ ἀκυσέον τῶ φανῶσιν, ἐπεὶ ὁδὸν φαινόμενον καλὸν ἐστίν, οἷον ἐδοκῆσει δὴν, καὶ ἕκ ἀληθείας, καὶ τὴν φαντασίαν πλανῶν, ἀλλ' ἕκ ἀκριβοῦς καὶ ἀληθείας ἐκτυπῶν. *Horat.* Epist. I. 16. Cum pateris sapiens emendatusque vocari, Respondesne tuo, dic fodes, non ine? nempe Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu — sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota, Introrsum turpem, speciosum pelle decora. — Sum bonus ac frugi — Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal. Quando cunque Deos vel porco vel bove placat, Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo, labra movet, metuens audiri: Pulcra Laverna, Da mihi fallere, da justum sanctumque videri; Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

6. ταμιεῖον] penetrale, locus aedium abditior & secretior. *Luc.* XII. 3.

θύραν] *Eusebath.* in II. μ. 852. 13. πόλαι μὲν κατὰ συνήθειαν ὁμηρικὴν αὐτὸς ὁ τῆς εισόδου τόπος. Σανίδες δὲ αἱ θύραι. *Arrian.* in Epictet. I. 14. ὅταν κλείσῃ τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσῃ, μέμνηται μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος ἐστὶ. ἔδ' ἐστὶ, ἀλλ' ὁ θεὸς ἔνδον ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμῖν τὸν δαίμονα ἔνδον ἐστὶ, καὶ τίς τούτοις χρεῖν φημι εἰς

σου, πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὡς περ οἱ ἔθνη· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.

Μῆ

τῷ ἐν] ἐν D. 1. Edit. Colinaei, σοί] — 38.

τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ] — 59.

7 βαττολογήσητε] βατολογήσητε E. 73. 83. βατωλογήσητε 63. βλαττολογήσηται D. a prima manu, βατταλογήσηται a correctore. βαττολογεῖτε 59.

τὸ βλέπειν τι ποιεῖτε; *Esfaj. XXVI. 20. 2. Reg. IV. 4. 33 Jo. XX. 19.*

πρόσευξαι τῷ πατρὶ] *Moeris.* πρόσευξαι τὸν θεὸν ἀποκρίτως, πρόσευξαι τῷ θεῷ, ἑλληνικῶς.

7. Βαττολογεῖν est centies idem dicere. *Simplic. in Epictet. p. 212.* ἀλλ' ἐπὶ τὰ λοιπὰ κεφάλαια τῆ ἐπικτικῆς τρεπτέον, μὴ ἐμμαντὶ λάθω προδέρμενος μὲν τὰ τῆ ἐπικτικῆς σαφηνίσαι, περὶ καθηκόντων δὲ βαττολογεῖν νῦν. A quodam Batto, five rege Libyco balbutiente, five pastore verbofo. *Eustath. Od. w. p. 833. 43.*

Βάττος, βασιλεὺς, Λίβυς, ὃ καὶ τὰ Πυθαρίκα ὡς περιωνυμία μνῆται, ὃς δοκεῖ παροϊμίαν δῆσαι τῆ βαττολογεῖν. *Heraclid. de Politis.* Βάττος ὠκισε κυρήνην, ὃς ἐκαλεῖτο πρότερον ἀριστέλης, τῆς δὲ Πυθίας Βάττον αὐτὸν εἰπόντος ὄνομα τῷτο ἔσχηκεν, ὅτος ἄλθεν εἰς Δελφὺς περὶ τῆς φωνῆς πεισάμενος, ἣν γὰρ ἰσχυρόφανος. *Herodot. IV. 155.* ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχυρόφανος καὶ τραυλὸς, τῷ ὀνόματι ἐτέθη βάττος — ἐπειτε γὰρ ἠδράθη ὅτος, ἦλθε εἰς Δελφὺς περὶ φωνῆς. ἑπερωτέοντι δὲ αὐτῷ χαρὴ ἡ Πυθία τάδε βάττ' ἐπὶ φωνῇ ἦλθες. *Schol. Callimach. in Apoll. 65.* λέγεται, ὅτι ὅτος ὁ Βάττος ἄφανος ἦν — ἦλθεν εἰς τὴν Λιβύην καὶ λείοντα ἀφονδίως θρασυάμενος τῇ τῆ φέβας ἀνάγκῃ βιασθεὶς φθέγγεσθαι, διέρρηξε τὴν φλέβα, ἥτις τὴν ἐκείνης φωνὴν ἐπέειχε, καὶ ὅτως φωνήεις ἐγένετο καὶ τὴν κυρήνην ἔκτισε & in vers. 76. καὶ γὰρ ὁ δοθεὶς αὐτῷ χρησμός σῆτο παρεμφαίνει. Βάττ' ἐπὶ φωνῇ ἦλθες. *Plut. de Pyth. p. 405 C.* τὸν Βάττον — ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν καὶ ἰσχυρόφανος. *Glossar Steph. Garrulus* φλόαρος, βαττολόαλος. *Etymol.* Βατταρίζειν ἔρρηται τὸ μῶλις λαλεῖν, ἀπὸ τῆ Βάττε τῆ θύρας, τῆ εἰς τὴν κυρήνην τὴν ἀπὸ τῆς θύρας ἀποικίαν ἀναγαγόντος, ἰσχυροφάνος ὄντος, ὡς γὰρ βαρβαρίζειν ὅτω βατταρίζειν κατὰ μίμησιν φωνῆς, ὡς τὸ πομπύζειν, ὃ καὶ πεισανώτερον. καὶ γὰρ ὁ Βάττος πρὸς τὸ ἐπέχεσθαι τὴν φωνὴν ἀνισταί· τραυλίζειν, καὶ τὸν τοῦτον ἦχον προσφερόμενος. Ἡ δὲ βαττολογία σημαίνει τὴν πολυλογίαν, ἀπὸ Βάττε τινὸς ἑλλήνος, μακρὸς καὶ πολυμήκεις εἰχρὸς ποιήσαντος εἰς τὰ εἰδῶλα, ταυτολογίαν ἔχοντος. Ὁ Βάττος ὅτος φῆς κατὰ κυρήνην ἀποικίας ἠγήσατο μογιλάλος τις ἂν, ἀπὸ τῆς καὶ τὰς μὴ ἐνυπόθετος μὴδὲ τραυλὴ κεκρημένως τῇ γλώττῃ, ἀλλ' ἐπιστεσυρμένως φθεγγόμενος, καὶ παρασῆμως, βατταρίζειν φασι. idem in *Schol. Luciani* *Jup. Trag. 27. Dio Chrys. XI p. 158. B.* ὅθεν οὐδὲ τῇ φωνῇ μέγα λέγασιν ψευδόμενοι — οἱ δὲ τινὲς αὐτῶν βατταρίζουσι καὶ ἀσαφῶς λέγασιν. *Schol.* τὸ ἐπιστεσυρμένως φανεῖν ἢ συγκεχυμένως, ὃ καὶ βερβερίζειν οἱ ἰδιῶται φασι. *Theophrast. Orat. I.* βατταρίζειν. *Hesych.* βατολογία, ἀργολογία, ἀκαιρολογία — βατταρίζειν, ἑμοὶ μὲν δοκεῖ κατὰ μίμησιν τῆς φωνῆς πεποιῆσθαι, ὡς τὸ πομπύζειν. λέγασιν δὲ τινες ἀπὸ Βάττε τῆ ἰσχυροφάνος πεποιῆσθαι, ὃ καὶ ἡ Πυθία εἶπεν, βάττ' ἐπὶ φωνῇ ἦλθες. εἰς δὲ φθέγγεσθαι, πομπύζειν, τραυλίζειν. Βατταρισμοί, φλυαρίαι. *Justin. XII. 7. 1.* Cui nomen Batto propter linguae obligationem fuit. *Symmachus I. 70.* Natura rerum est, ut qui balbutiunt, plus loquantur. *Suidas* Βάττος, ὄνομα κύριον. βαττολογία, ἡ πολυλογία, ἀπὸ Βάττε τινὸς, μακρὸς καὶ πολυσίχως ὕμνος ποιήσαντος ταυτολογίας ἔχοντος. *Ovid. Metam. II. 688.* Battum ycinia tota vocabat — Tutus eas, lapis iste prius

tua furta loquatur. Et lapidem ostendit — sub illis montibus, inquit, erunt, & erant sub montibus illis. Risit Atlantiades, & Me mihi, perfide prodidis? Me mihi prodidis? ait. *Schol. Pindari.* οἱ δὲ, ὅτι ἰσχυρόφανος ἦν, καὶ περὶ τῆς φωνῆς πεισανόμενος, ἡ Πυθία Βάττον προσηγόρευεν, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐπέχεσθαι τὴν γλώτταν βατταρίζειν φανέν. *σχολ. Cod. 34.* Βάττος ἦν Λίβυς τὸ γένος κυρηναῖος ἀπόλος ἡ ποιμὴν ὕβλος καὶ ἑάμυλος, παρ' ὃ τὸ βαττολογεῖν καὶ ὑβλεῖν. *Cod. D. vertit:* non vana loquimini.

οἱ ἔθνη] *Judaei* suam nationem vocant □□ λαὸν, alias vero omnes ἔθνη □□□□. Unde οἱ ἔθνη οἱ h. 1. & ὁ ἔθνικός *Matth. XVIII. 17.* Conf. *Gal. II. 14.* vid. supra *IV. 15.*

πολυλογία] *Democritus* sentent. Ἀληθόμυθον χρὴ εἶναι οὐ πολυλογον. *Maximus Tyr. XXXIII. 8.* τὸ τῶν σοφιστῶν γένος — πολυλογον. *Galen. de differ. puls. III.* ὅταν ἔν ἄνθρωποι μὴδὲ λογικὴν θεωρίαν ἐκρίβωκότες, μήτε ἐρμηνεύειν ἱκανοὶ, τολμῶσι ἀπειθεῖν πολὺ μειζῶν ἢ κατ' ἐαυτὸς πραγμάτων, αὐτοὶ τε πολυλογεῖσι, καὶ τὰς ἐξελέγχοντας ἀναγκάζουσι, κἂν ὅτι μάλιστα βραχυλογίαν ἀσκήσει, εἰς τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἐμπίπτειν μακρολογίαν. & *IV.* βελομένω δὲ μοι τὴν ἐκ ἀναγκαῖαν ταύτην πολυλογίαν ἐν ἐνὶ καταπαύσει γράμματι. in *Hippocr. de rat. victus salubris.* εἰ ὅτως ἐγγράπτο πάντα τοῖς δογματικοῖς ἰατροῖς, οὐκ ἂν εἶχον ἀφορμὴν πολυλογίας οἱ ἐξηγηταί. in *Hipp. Aphorism. 7.* οἱ λόγοι πάντες οἱ ἀσαφεῖς ἀφορμὴς πολυλογίας παρέχουσι τοῖς σοφισταῖς. *Plut. de Curiosit. p. 519. c.* τῇ μὲν ἔν πολυμαθείᾳ τὴν πολυλογίαν ἔπεσθαι συμβαίνει. *Aristot. Polit. IV. 10.* περὶ μὲν ἔν τυραννίδος ἦν ἡμῶν λοιπὸν εἰπεῖν, ἔχ' ὡς ἐνέσης πολυλογίας περὶ αὐτὴν, ἀλλ' ὅπως λάβῃ τῆς μειόδου τὸ μέτρος. *Galen. de Differ. puls. 3.* ἔδεν ὅτω πολυλογίας εἶσι ποιητικόν, ὡς ἐπιτολμῶν ἄνθρωπος, οἷς ἄγνοεῖ. in *Hippocr. de Praedict. I.* ἐκ πολλῶν ὑπονόησαι τε ἂν τις ἐκ εἶναι τῆ ἱπποκράτους σύγγραμμα τὸ βιβλίον τῆτο, πολυλογεῖ γὰρ ἐμπειρικῶς ὁ αὐτοὺς συνδίδας, μὴ δυνάμενος εἰς τὸ καθόλου λογικῶς ἀναγαγεῖν τὰ θεωρήματα. *Simplic. in Epictet. p. 263.* εἰ γὰρ τὸ περιφαντάζεσθαι τὰ πράγματα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ μὴ κατακρατεῖν αὐτῶν τῆς ἐστίας, πολυλογίαν ποιεῖ τὸ διαβαίνειν ἐνυπόθετος εἰς αὐτὰ τὴν νόησιν, καὶ τὸ συνηρημένον τῆς ἐστίας αὐτῶν καὶ κυριώτατον ὁρᾶν, κατ' ὃ ὑφέστηκεν ἕκαστον, καὶ τὸν λόγον τὸν παρ' αὐτῶν εἰς τὰ κυριώτατα συνηρημένον προφαίνει. *Plut. de lib. Educat. p. 6. C.* χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελειμάτων, οἱ ἂν ἐκ τῆ παραχρήμα λέγασιν, εἰς ἀμετρίαν διεννῇ ἐμπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. σκέψις δ' ἐκ ἐὰ τῆς ἰκνήμενης συμμετρίας τὸν λόγον ἐμπίπτειν. *Cyilli Lex. πολυλογία, multiloquium, verbositas.* *Thomas* φλύαρος — ὁ φλυαρῶν. φλύαρος δὲ καὶ πολυλόγος, καὶ πολυλογεῖν κοινά. *Athenaenus XIV. p. 633. E.* ἐν ᾧ δὲ ἔχον ἔτι πολλὰ λέγειν περὶ Μισσηῶς — καταπαύσω τὸ πολυλογεῖν. *Trebell. Poll. Claudio.* Auguste Claudii, dii te fervent, dictum sexages. *Gallican. in Avidio Cassio.* Antonine pie, Dii te fervent. Antonine clemens, dii te fervent. *Act. XIX. 34. 1. Reg. XVIII. 27. Prov. X. 20. Job XII. 2,*

Terent.

8 Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ᾧν χρεῖαν ἔχετε, πρὸ τοῦ
9 ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· ΠΑΤΕΡ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς
10 οὐρανοῖς. ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενθῆτω τὸ θέλημά
σου,

8. ὑμῶν] ἡμῶν 3. + ὁ οὐράνιος Versio Syr. posterior.

αἰτῆσαι αὐτόν] ἀνέξαι τὸ εἶμα D.

10. ἐλθέτω] ἐλθάτω D. vid infra X. 13.

Terent. Heautont. V. 1. Ohe, jam define deos, uxor, gratulando obtundere, Tuam esse inventam gratam; nisi illos tuo ex ingenio judicas Ut nil credas intelligere, nisi idem dictum est centies. *Propert.* II. 16. Quidve mea de fraude Deos, insana, fatigas? Quid queris? *Valer. Flaccus.* IV. 69. Ipsum etiam gemitu moestaque fatigat Voce Jovem. *Statius Theb.* II. 244. Certant laetitia, superosque in vota fatigant Inachidae, *Horat.* Carm. I. 2. 26. Quem vocet divum populus ruentis Imperi rebus? prece qua fatigent Virgines sanctae minus audientem Carmina Vestae? *Statius Theb.* IX. 722. Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras Invidiam, surdasque fores, & limina lassat. *Tacit.* H. I. 29. Ignarus interim Galba, & sacris intentus, fatigabat alieni jam imperii Deos. *Berachoth Hier.* 4. quicumque multus est in oratione, vacillat — quicumque multus est in oratione, affligitur, — qui prolixus est in orationibus multis pervenit ad observationem coeli. *Berachoth* f. 32. 2. 55. 1. Dixit R. Juda: tria longiores reddunt dies & annos hominis. Primo si quis prolixus sit in precibus — si quis autem prolixus sit in precibus suis, id est praestantisimum. Dixit R. Chaia f. Abbae, dixisse R. Johannem, quicumque prolixus est in precibus suis, & dicit in corde suo, se ideo exauditum iri, & petitionem suam consecuturum esse, quia oret cum intentione, tandem venit in potestatem doloris cordis, quia petitio ejus non fit. Nam dicitur *Prov.* XII. 12. precatio protracta est dolor cordis. ib. f. 61. 1. Dixit R. Chuna, dixisse Rab nomine R. Meiri: semper sint verba hominis pauca coram Deo S. B. quia dicitur *Eccles.* V. 1. *Josephus Albo*: In precatione quae placeat, tria requiruntur, brevitās, consensus oris cum corde, & modestia. *Ikkarim* IV. 23. Elia Caraeus; ne quis inanem sermonem in precibus suis multiplicet, apud Triland. *Sirac.* VII. 5. *Demophilus* in sentent. Pythagor. γλωσσῶν ἀνθρώπων, — ἐυχόμενος — τὸ θεῖον μισαίνει. *Luc.* XVIII. 5. *Samuel* R. II. dixit R. Aba f. R. Papi & R. Josua Sacanienfis nomine R. Levi *Prov.* XIV. 23. ecce quia multiplicavit orationem, amputati sunt — dies Samuelis.

8. Prius egerat Christus de iis, qui orant ut alios decipiant, jam de iis qui orantes semet ipsos tallunt, qui in orationibus verbosi sunt & eadem repetunt, nec ea reverentia, qua debebant, ad colloquium cum Deo accedunt, sed temere atque inconsiderate multa effutiant, lingua mentem praecurrente; porro ita agunt ac si dubitarent vel de scientia Dei, quasi opus sit idem centies dicere, ut intelligat, aut ne obliviscatur, vel de ipsius sapientia, ac si flumine Verborum posset abripi, & moveri ad dandum quod alias non dedisset, vel de ipsius bonitate, qui importunis sollicitationibus expugnandus esset. *Xenoph.* Memorab. Socrat. I. εὐχετο πρὸς τὸν θεόν ἀπλῶς τὰ γὰρ διδόναι, ὡς τὸν θεόν;

κάλλιστα ἐιδοτάς, ὅποια ἀγαθὰ ἐστὶ. Poeta ap. Plat. Ζεὺ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλά καὶ ἐυχόμενοις καὶ ἀνέγκτοις Ἀμύμι δίδου· τὰ δὲ δειρὰ καὶ ἐυχόμενοις ἀπαλέξου. *Heliodor.* IV. p. 188. ἀλλ' ἦν ἄρα καὶ νῦν παντὸς ὀξύτερον τὸ θεῖον, καὶ τοῖς κατὰ βέλῃσιν αὐτῷ δραμένοις ἐπικερρον γίνεταί καὶ ἀκλήτοι, ἐν μυνείᾳ πολλὰ κίς φθάνων τὴν αἴτησιν. *Julian.* Orat. 11. φθάνουσιν οἱ θεοὶ τὰς εὐχάς. *Juvenal.* X. 7. Evertere domos totas optantibus ipsis Di faciles — Si consilium vis, Permites ipsis expendere numinibus, quid conveniat nobis, rebusque sit utile nostris: Nam pro jucundis aptissima quaeque dabunt di. Carior est illis homo, quam sibi, nos animorum Impulsu, & caeca magnaue cupidine ducti Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis Notum, qui pueri qualisque futura sit uxor — Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

9. Tota haec oratio ex formulis Hebraeorum concinnata est tam apte, ut omnia contineat, quae a Deo peti possunt cum agnitione Majestatis divinae, & subjectionis nostrae. *Berachoth Hierof.* 2. R. Aba, nomine R. Chaia f. Levi. Tres benedictiones primae & tres postremae continent laudem Dei, mediae necessitatem creaturarum.

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομα σε] Haec verba, ut & quae comitate sequenti habentur, non tam petentium sunt quam adorantium, & Dei majestatem agnoscantium colentiumque. *Berachoth* f. 40. 2. & 12. 1. Dixit Rab, Omnis benedictio in qua non fit mentio nominis Dei, non est benedictio. Sed ex sententia R. Jochanan: Omnis benedictio, in qua non fit mentio regni, non est benedictio. In Epilogo pro ἁγιασθήτω τὸ ὄνομα σε habemus σὺ εἶς ἢ δύο. Utrumque ergo est δόξα· γία. *Exod.* XXIX. 43. *Deut.* XXXII. 51. *Esaj.* VIII. 13. XXIX. 23. *Ezech.* XXXVIII. 23. *Esaj.* V. 16. VI. 3. *Sir.* XXXVI. 4. *Luc.* I. 49. *Apoc.* XV. 4. *Kohleth* R. II. 15. Cur tradidi animam meam ad sanctificationem nominis Dei S. B. & admonui & dixi: non est Deus sicut ille in supernis & infernis? *Ruth* R. I. 2. Abrahamus sanctificavit nomen ejus in fornace ignis. & *Esther* R. I. 1. *Thanchuma* p. 117. 1. Abrahamus tradidit animam suam ad conburendum propter sanctificationem nominis tui — Isaacus praebuit collum suum ad mactandum propter sanctificationem nominis tui. f. 78. 2. Abrahamus sanctificavit nomen meum in mundo hoc. *Sota* qui sanctificavit nomen Dei secreto, promeruit, ut adderetur illi litera una e nomine Dei S. B. Judas vero qui nomen Dei publice sanctificavit, meruit ut toto nomine Dei insigniretur. De *Joseph Gen.* XXXIX. 11. de *Juda Hof.* XII. 1. In precibus *Judaeorum*, quae sanctissima apud illos est precationum formula, Kaddisch dicta & in initio & fine actuum quorumque sacrorum recitanda, cui etiam magnam efficaciam tribuunt: magnificetur & sanctificetur nomen ejus

σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σή- 11
με-

ὡς] — D. a prima manu.

τῆς] — 1. Clem. Strom. IV. p. 593. & p. 364. Origenes de Orat. §. 15. quia ἄρανῳ articulo caret.

magnum in mundo, quem secundum beneplacitum suum creavit, & regnare faciat regnum suum. Efflorescat redemptio ejus, & praesto adsit Messias, & populum suum liberet. item: sanctifica nomen tuum apud eos qui nomen tuum sanctificant, & sanctifica nomen tuum in mundo tuo. & Cholin f. 142. 1. q. d. Te Deum laudamus, te celebramus, tuam majestatem colimus, tu solus aeternus, tu solus immensus, tu solus tibi sufficis, nihil tibi est simile aut secundum, tu supra omnia emines, tuas laudes depraedicaamus, tu omni laude nostra major es, tuas virtutes imbecilla mens nostra ne cogitatione quidem fatis assequitur.

10. ἐλέτω] *Thomias*. τὸ δὲ ἰθὺ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἐπὶ παραρχημένου, ἐπὶ τῷ ἐλθεῖ. εὐρίσκεται δὲ καὶ ἐπὶ ἐνεστώτος, ὡπὶ τῷ ἔρχου.

ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου] Solebant Judaei in precibus suis jungere sanctificationem nominis Dei & adventum regni ejus, ut modo vidimus. *Sanhedrin* f. 28. 2. *Medrasch Thebillim* XVI. 7. R. Jehuda & R. Seira ambo dixerunt: Quaecunque precēs nihil habent de regno Dei, nomen precum non merentur. *Cosri* III. 19. Regna super nos, tu solus. *Berachoth* f. 21. 1. in benedictionibus cibi non est regnum Dei. Judaei ante recitationem Pentateuchi ita orant: Exhilara nos Domine Deus noster per Eliam prophetam servum tuum, & per regnum domus David Messiae tui, cito veniat, & reveletur filiis nostris, super solum ejus ne sedeat extraneus, neque possideant amplius alieni gloriam ejus. *Marc.* IX. 1. XI. 10. *Luc.* XVII. 20. XXII. 18. q. d. Volumus ut in nos regnes, tibi servire vera est libertas, jugum tuum suave est & onus tuum est leve; si regis electio in nostra esset potestate, quiste regno dignior? quis sapientior, potentior, justior, melior? leges tuae sunt omnium, quae ferri poterant, optimae. Tu non metis, ubi non seminasti, neque colligis ubi non sparsisti. Te rege gloriamur, tibi sacramentum dicimus, in tuam tutelam nos tradimus, a te solo obedientiae nostrae speramus praemium amplissimum. Haec autem eximia ratione spectant ad regnum, quod Deus pater administrat per filium suum: cumque omnis δοξολογία & gratiarum actio tacitam petitionem includat, eandem felicitatem etiam aliis apprecamur, ut illis contingat Doctrina Christi illustrari, ejusque legibus emendari, sitque adeo unus grex sub pastore uno. In epilogo: σὺ ἐσὶν ἡ βασιλεία.

γενηθήτω τὸ θέλημά σου] His verbis in Epilogo respondent σὺ ἐσὶν ἡ δύναμις. Cum dicimus: adveniat regnum tuum, promittimus obedientiam activam; cum vero addimus: fiat voluntas tua, promittimus etiam obedientiam passivam, ut in Scholis loquuntur. Voluntas Dei opponitur voluntati hominum; volunt homines esse divites, honorati, vivi, sani recteque valentes, nullis injuriis obnoxii. At Deo saepe aliter videtur, qui nos vult cum morbis, cum paupertate, cum humilitate & molestiis conficiari; quo casu voluntatem nostram divinae accommodare, imperio ejus nos subicere, nosque totos illi permittere de-

bemus. 1. *Sam.* III. 18. 2. *Sam.* XV. 26. 1. *Macc.* I II. 60. *Matth.* XXVI. 42. *Act.* XXI. 14. 2. *Sam.* XVI. 10. *Rom.* IX. 19. *Psal.* CXIII. 11. CXXXV. 6. *Berachoth* f. 29. 2. Quenam est oratio brevis? R. Eliezer dicit: Voluntatem tuam fac in coelis supra, & dato quietem spiritus timentibus te infra. *Bereshith* R. LXI. Dixit Abrahamus: ego sum caro & sanguis, ego hodie hic, & cras in sepulcro, jam feci meum, porro quod Deus S. B. voluerit fieri in mundo suo; faciet. *Epictet.* 13. μὴ ζῆτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις; ἀλλὰ θέλει τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις. 79. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλος, ταύτῃ γίνεσθω. *Jamblich.* V. Pythag. 28. ὅσα βέλει, παρὰ τῶν θεῶν γίνονται σοί, ἡ θαυμάσια, καὶ ὅς, εὐφραίνει, ἔφη, ἀλλὰ βελούμην μάλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται: ἐπιστημονικὸν γὰρ τῷτο ἡγείτο, καὶ ἔνθα μὲν τὸ μὴ ἀντίτείνειν, καὶ προσάγανικτὴν τῇ θεᾷ προνοίᾳ. *Eccles.* *Smymens.* de martyrio Polycarpi. ἐξῆλθον διωγμῖται καὶ ἱππεῖς μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς ὅπλων ὡς ἐπὶ λησὴν τρέχοντες, καὶ ὅψι τῆς ἄρας συνεπελθόντες ἐκείνων μὲν εὖρον ἐν τίνι δαρματίᾳ κατακείμενον ὑπερώω, κακείθεν ἡδύνατο εἰς ἕτερον χωρίον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐκ ἐβελύθη ἐπ' αὐτὸν τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γένεσθω. *Cleantes*: ἄγε δὴ μὲ, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺν ἡ πεπωμένη, ὅτοι ποδ' ἡμῶν εἰμι διατεταγμένος ὧς εἴσομαι γ' ἄσκαρος· ἢ δὲ γε μὴ θέλω Κακὸς γινόμενος εἶδεν ἅπτον εἴσομαι. *Anthol.* Epigr. I. 13. 9. Palladae: εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρε· εἰ δ' ἀγανακτήσῃ καὶ σαυτὸν λυπῇ, καὶ τὸ φέρον σε φέρει. *Aur. Carm.* 17. Ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγε' ἔχουσιν, Ἦν ἂν μοῖραν ἔχῃς, πρῶτος φέρε, μὴδ' ἀγανακτεῖ. *Tertullian.* In hoc dicto ad sufferentiam nos ipsos admonemus. *Arrian.* Epict. II. 17. μὴδὲν ἄλλο θέλει, ἢ ὅ ὁ θεὸς θέλει. τὴν ὀρεξὶν καὶ τὴν ἐκκλίσιν τῷ θεῷ χάρισαι, ἐκείνῳ παραδόντες, ἐκείνος κυβερνάτω. *Senec.* Ep. 74. placeat homini, quicquid Deo placuit. *Beza*: Quod tu decernis ut fiat.

ὡς ἐν ἐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς] Deest particula ἔτα. *Luc.* VI. 31. *Jo.* XX. 21. *Act.* VII. 51. ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. *Plutarch.* de Ira cohib. p. 460. A. ὡς γὰρ δι' οὐμύχλητος τὰ σώματα, καὶ δι' ὀργῆς τὰ πράγματα μείζονα φαίνεται. *Herodot.* VII. 128. ὡς δὲ ἐπιδύμους, καὶ ἐποίησε πάντα. VIII. 64. ὡς δὲ σφί' ἐδόξε, καὶ ἐποίησαν ταῦτα.

ὡς ἐν ἐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς] Non potuerunt ordinem in coelis non agnoscere etiam illi, qui dubitarunt, utrum providentia curaret terram & res hominum. *Aristot.* de Part. Animal. I. 1. τὸ γὰρ τεταγμένον καὶ ὁρισμένον πολὺ μᾶλλον φαίνεται ἐν τοῖς ἐρανοῖς, ἢ περὶ ἡμᾶς· τὸ δὲ ἄλλοτε ἄλλως, καὶ ὡς ἐτυχε, περὶ τὰ θνητὰ μᾶλλον. *Arrianus* Epictet. I. 12. περὶ θεῶν οἱ μὲν τινες λέγοντες — καὶ εἶναι καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ ἐρανίωνων, τῶν δ' ἐπὶ γῆς μηδένος. *Cic.* Acad. Quaest. I. 7. Deum — omnium rerum quae sunt ei subiectae, quasi prudentiam quandam, procurantem coelestia maxime, deinde in terris ea, quae pertinent ad homines. de Nar. Deor. II. 2. Primum docent esse Deos — ne egere quidem videtur oratione prima pars, quid enim poterit esse tam apertum tamque perspicuum, cum coelum suspeximus, coelestiaque contemplati sumus, quam esse aliquod numen praestantissimae mentis, quo haec regantur? & 5. quartam causam eam.

12 μερον. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέ-
ταις

11. ἀφίμεν] ἀφίμεν DE. ἀφίκαμεν 1. Orig. de Orat. Nyssenus de Orat. 5. & c. Usurarios bis. Pseudo — Athanas. Q. 76. ad Antioch.

eamque vel maximam, aequabilitatem motus, conversionem coeli, solis, Lunae, siderumque omnium distinctam utilitatem, pulchritudinem, ordinem, quarum rerum aspectus ipse indicat, non esse ea fortuita. *Diodor. Sic. II. 30.* τὴν τῶν ὅλων τάξιν τε καὶ διακόσμησιν θεῶν τιμὴν προνοῖα γεγονέναι, καὶ νῦν ἕκαστα τῶν ἐν ἔργῳ γινομένων ἐχ' ὡς ἔτυχεν ἐδὲ αὐτομάτως, ἀλλ' ὠρισμένη τινι καὶ βεβαίως κεκυρωμένη κρῖσει συντελεῖσθαι. *Claudian.* in *Rufin. 1.* saepe mihi dubiam traxit sententia mentem, Curarent superi terras, an nullus inesset Rector & incerto fluerent mortalia casu. Nam cum dispositi quaelibet foedera mundi, Praefcriptoque maris fines, annique meatus, Et lucis noctisque vices: tunc omnia rebar Consilio firmata Dei, qui lege moveri Sidera, qui fruges diverso tempore nasci, Qui variam Phoeben alieno jussit igne Compleri, solemque suq; porrexerit undis: Litora, tellurem medio libraverit axe. Sed cum res hominum tanta caligine volvi Adspicerem, laetosque diu florere nocentes, vexarique pios: rursus labefacta cadebat Religio, causaeque viam non sponte sequebar Alterius, vacuo quae currere semina motu Affirmat, magnumque novas per inane figuras Fortuna non arte regi. *Lucan. II. 267.* sicut coelestia semper Inconcutta suo volvuntur fidera lapsu. *Philo de Joseph. T. 2. p. 61, 50.* σελήνη μὲν γὰρ καὶ ἥλιος καὶ ὁ σύμπας ὁ οὐρανὸς σαφείς καὶ ἀριόλητος ἔχει τὰς τραυότητας, ὥτε πάντων τῶν κατ' αὐτὸν ὁμοίαν μενόντων, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας αὐτῆς μετρουμένων κανόνι, ἐν τάξει ἐν ἁρμονίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ταῖς ἀρίσταις τὰ δ' ἐπίγεια πολλὰς ἀταξίας γέμοντα καὶ ταραχὰς, ἀσυνάρητα καὶ ἀνάρμοστα. *Dan. IV. 35. Esaj. XLV. 18. Eccl. R. IV. 19.* Tarquinus — occidit eos, dixitque uxoribus eorum: obedite legionibus meis; sin minus, faciam vobis ut feci viris. responderunt: fac in inferioribus quod fecisti in superioribus. *Sanhedrin f. 38. 2.* dixit turba angelorum: Domine totius mundi — totus mundus tuus est, quicquid voleris facere in mundo tuo fac. *Jalkut Ruben f. 9. 2.* Raphael dixit: Domine mundi, quis dixit tibi, quid facere debeas? Fac juxta voluntatem tuam in mundo tuo, quia sic tibi placet. *Sota f. 39. 1.* Domine mundi, fac nobis, quod decrevisti super nos.

11. τὸν ἐπίσχιον] Orig. de Orat. 16. πρῶτον δὲ τῷ ἱερέϊ, ὅτι ἡ λέξις ἡ ἐπίσχιον παρ' ἀδελφῶν τῶν ἐλλήνων ἔτε τῶν σοφῶν ἀνθρώπων, ὅτε ἐν τῇ τῶν ἰδιωτῶν συνηθείᾳ τίτρεται, ἀλλ' εἴκοι πεπλάσθαι ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν. *Ambros. p. 380.* Latinus hunc panem, quotidianum dixit, quem Graeci dicunt advenientem. Quia Graeci dicunt τὴν ἐπίσχιν ἡμέραν advenientem diem. *Athanas. de assumta carne humana: χριστὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς — αἰτεῖν τὸν ἐπίσχιν ἄρτον τῷ ἑσθ' ἐν τῷ μέλλοντι.* ex eo. *Damascen. de Orth. Fid. IV. 14. Schol. Cod. 41. τὸν μέλλοντα, τὸν ἐπίοντα. Pollux. 1. 65. 66.* φαίης δ' αὖ τῇ ἐπίσχῃ ἡμέρᾳ — ἐπὶ δὲ τῆς παρῆκτος ἡμέρας τῆμερον καὶ σήμερον, καὶ ἡ ἐνεσῶσα, καὶ ἡ ἐνεσκήσια, ἡ δὲ ἐπίσχα ἡμέρα καλεῖται αὔριον, καὶ ὕεραία, καὶ προσίεσα — φιλοτιμώτερον δὲ προστιθέναι τὴν εἰς πρόθεσιν ταῖς ἐπίσχαῖς ἡμέραις, εἰς αὔριον καὶ ἐπὶ τῇ ἐπίσχα, καὶ εἰς ἡμέραν γ. καὶ εἰς ἡμέραν δ. *Aristoph. Ecclesiast. 105.* πῃ τὴν ἐπίσχιν ἡμέραν. *Act. VII. 26.*

XVI. 11. XX. 15. XXI. 18. XXIII. 11. 1. *Par. XX. 1. Dent. XXXII. 29. Prov. XXVII. 1.* Secundum rationes ergo Grammaticas ἄρτος ἐπίσχιος significabit panem seu cibaria quae in tempus futurum erunt necessaria. Opponitur τῷ παρόντι ei quod jam habemus in manibus. q. d. Gratias tibi agimus, quia haec usque alimenta nobis prae buisti. Tantum vero abest, ut haec oratio pugnet cum praecepto de abjicienda sollicitudine comm. 34. ut potius hoc ex illo fluat: futuros enim casus, qui in nostra potestate non sunt, Deo debemus permittere, & in illius voluntate securi acquiescere.

σήμερον] *Thomas.* τῆμερον, ἀπτικῶς. ἢ σήμερον.

σήμερον] Hoc ita intellexerunt Veteres Christiani, ut inde colligerent, precatione Dominica quotidie utendum esse. *Cyprian. Tr. p. 71. 72. 163.* In prece quotidiana. *Augustin. de Nat & Grat. 35.* Hoc spiritale quotidianum incensum. de Nupt. & Concupiscent. I. 33. In ipsa quoque Dominica oratione, quae quotidiana est nostra mundatio. c. duas Epist. Pelagianor. I. 14. pacto illo quotidianae orationis mundantur. & III. 6. quotidie universa in oratione ad Deum clamat Ecclesia: dimitte nobis debita nostra. 7. ad orationem, in qua quotidie veraciter dicunt sancti filii promissionis. IV. 10. Orationi dominicae contradicunt, in qua omnia membra Christi, dimitte nobis debita nostra, veraci corde & quotidianis vocibus clamant. *Lucas* habet τὸ καθ' ἡμέραν i. e. quotidie. de verbis Domini 15. *Theodoriti Ep. 145. Isidor. Orig. VI. extrem. Constitut. VII. 24.* τρεῖς τῆς ἡμέρας ἔτα προσεύχεσθαι. *Chromatius* in Orat. dominicam: quotidiana oratione. *Chrys. in Matth. H. 45.* καθ' ἑκάστην εὐχονται τὴν ἡμέραν τὴν ῥῆσιν ἐκείνην τὴν ἀρχίαν λέγοντες: ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. *Clem. Homil. 42.* Oratio vobis quotidie dicenda est, cum baptizati fueritis. In Ecclesia enim ad altare Dei quotidie dicitur ista Oratio Dominica, & audiant istam fideles. *Augustin. c. Julian. 2.* quotidie dicamus: dimitte. V. 3. quotidie dicimus, ne nos inferas in tentationem. & de Persever. 22. De gratia & corrept. 6. quotidie a fidelibus poscitur. Operis perf. c. *Julian. II. 71.* quotidie dicimus: dimitte de Symbolo 1. 5. Si levia peccata ipsorum essent, haec quotidiana Oratio delendo sufficeret. de Civ. D. XX. 22. in oratione Dominica quotidianam postulationem: Dimitte. *Supplem. T. 1. S. 18.* quotidie peto indulgentiam pro peccatis, adiutorium pro periculis. De Diversis 12. Dedit Dominus noster post illud lavacrum regenerationis alia quotidiana remedia. Quotidiana nostra mundatio Dominica oratio. quotidie petimus, quotidie divinas aures orando pulsamus, quotidie nos prosternimus & dicimus: Dimitte.

12. ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα] *Lucian. Saturn. 5.* καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀφίημι σοι τὰ χρέα. *Diog. L. V. 73.* Lycon καὶ εἴτι μοι ὀφείλει, ἀφίημι αὐτῷ. *Ælian. V. H. XIV. 24.* αὐτοῖς γε τὰ ἐαυτῶν ἀφίημι χρέα. 1. *Matt. X. 28--33. XIII. 39. Herodot. VI. 30.* ἀφῆκε αὐτῷ τὴν αἰτίην. *Lysias* pro Polystrato ἀφέντας τὰς τῶν πατέρων ἀμαρτίας.

τὰ ὀφειλήματα] *Herodian. ὀφλήμα καὶ ὀφειλήμα*
Ss 3 διὰ

ταῖς ἡμῶν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ 13
 πονηροῦ — ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

Ἐὰν

13. ὅτι σὺ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν] ἀμήν Editio Complut — D. 1. 17. Scholium Codicum 37. 40. 41. 77. τὸ δὲ ὅτι σὺ κ. τ. λ. ἐν τισιν ἔκκειται μέχρι τῆς ἀμήν. Schol. Cod. 36. in Luc. XI. τῆς εὐχαριστίας ὑπεροχῆς ἔχεται τοῦ μὴ χρῆζειν λέγειν τὸ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας, οὗτος μὲν γὰρ [i. e. Lucas] μέχρι τῆς τῆν προσευχῆν ἔστην, ὁ δὲ γὰρ Ματθαῖος εὐρίσκεται προσενέγκων, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας. In margine Evang. 2. Oratio Dominica & lingua Graeca vetere & hodie vulgato idiomate adscripta est, utrobique omiſſa Doxologia. Versio Copt. & Latina. Arab. Irenaeus l. 1. c. 1. Salvatorem, inquit, — & Paulum — sed & nos ipsos denique in gratiarum actionibus dicentes aeonas aeternum. Ubi distinguit verba Christi & Apostoli h. e. verba scripturae, a precatione Ecclesiae, qua haec eadem Doxologia denotari videtur. Origenes, Nyssenus, Cyrillus Catech. p. 244. Maximus, qui totam Orationem Dominicam ex professo explicant, hujus tamen appendicis nullam faciunt mentionem. Caesarius Dial. 1. Q. 29. citat non ut Scripturae sed Liturgiae partem. τῷ δὲ ἀγγέλῳ ἐπέμειο καὶ ἡμεῖς οἶον ἐνισχυόμεν ἐπινικίως τὸν χριστὸν, ἐν τῷ καθάρῳ τῆς θείας τῶν μυστηρίων τελειῆς βοῶντες, ὅτι σὺ ἐστὶ τὸ κράτος, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα. ἰδὲ τὸ ἐνικὸν τῆς θείας φύσεως τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. & Dial. III. 116. τὴν παρὰ τῶν ἱσραὴλ ἀκούομεν τῷ θεῷ εὐχαριστίαν ἀναφέροντων — ὅτε φασί, τὸ κράτος, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Germanus Cp. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Editio Complutensis unicum vocem ἀμήν retinet, in margine autem sequentia notat: In exemplaribus Graecorum post haec verba orationis dominicae, videlicet: sed libera nos a malo, statim sequitur, ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας — Sed advertendum, quod in missa Graecorum, postquam chorus dicit illa verba orationis: sed libera nos a malo, Sacerdos respondet ista verba supra dicta, scilicet: quoniam tuum est regnum &c. Et dicunt Graeci, quod solus Sacerdos potest pronuntiare illa verba, non alius. Et sic magis credibile videtur, quod ista verba non sunt de integritate orationis dominicae, sed quod vitio aliquorum scriptorum fuerunt hic inserta. Nam videntes, quod publice dicerentur in Missa, crediderunt esse de Textu. Versio Tigurina Leonis Judae doxologiam unciis inclusit. In Germanica vero editione anni 1528. plane omisit, Euthymius Massalianos, Manichaeorum sectatores, accusat, quod contemnunt doxologiam a Patribus additam, τὴν σαυρωτικὴν σημειῶσιν ἀποβάλλονται, καὶ τὸ παρὰ τῶν θείων φωστῆρων καὶ τῆς ἐκκλησίας καθ' ἡγήτων προσέθεν ἀκοταλεύτων ἐπιφάνημα — τὸ ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος οὐδὲ ἀκούσαι ἀνίχονται. Hac doxologia Ecclesia Latina nunquam usa est, Tertullianus, Cyprianus, Juvenius, Chromatius, Ambrosius, Augustinus, & de diversis 9. & supplem. T. 1. p. 403. Hieronymus adv. Peleg. l. 3. extr. Sedulius Scotus Oper. Paich. l. 2. Hinc viri docti & in Critica sacra versati non modo dubitarunt, an Doxologia ista sit pars Evangelii, sed eam ut spuriam repudiaverunt, Erasmus, eumque secuti Pellicanus, Bullingerus, Bucerus, Camerarius, Scultetus, Grotius, Hammondus in Catech. Walto-nus, Millius, Grabius, Bengelius. Quae causa fuisse videtur, cur Lutherus in Catechismo utroque, & Basilienses per annos quadraginta in precibus publicis doxologias nullam mentionem fecerint. Doxologia tamen haec reperitur in omnibus Codicibus Graecis, praeter tres quos citavimus ad Latinam versionem interpolatos, in Conſtit. Apost. III. 18. VII. 24. sed posteriore loco mutila: ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία εἰς αἰῶνας ἀμήν eam habent Chrysost. in l. & H. 22. Tom. II. H. 21. in Rom. & Tom. V. H. 30. & H. 110. Chrys. adscripta ita finit. T. VI. 55. Isidorus IV. 24. Theophylactus, Euthymius. Versio Syra & Gothica. Opus Imperfectum. Extat in Evang. 5. Nyssenus immutatam quidem formulam affert, sed ad illam ut videtur comparatam. χάριτι χριστοῦ, ὅτι αὐτῷ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. Pseudo Ambros. de Sacramentis VI. 5. libera nos a malo. quae sequuntur, audi quid dicat Sacerdos: Per Dominum nostrum Jesum Christum, in quo tibi est, cum quo tibi est honor, laus, gloria, magnificentia, potestas, cum Spiritu S. a saeculis & nunc & semper & in omnia Saecula saeculorum. Amen. Doxologiae isti similes apud Christianos veteres in more fuisse, testatur Epistola Clementis qui quinque c. 32. 38. 43. 45. 50. habet cui gloria in saecula Amen. c. 20. cui gloria & majestas in saecula saeculorum Amen. cui gloria, & majestas, & poten-

διαφέρει. Ὁ φλογισμὸς γὰρ τὸ ἐκ καταδίκης λέγεται, ὀφείλημα δὲ, ὃ ἐδανέσαστο τις. Thomas ὁ φλογισμὸς τὸ ἐκ καταδίκης κυρίως, ὀφείλημα τὸ ἐκ δανείας, καὶ τὸ ἀπλῶς χρέος — αἰσχύνῃς, ὃς ὀφείλησεν ἐκείνῳ πλεῖς ἢ λ. μῶν. Lucas habet τὰς ἀμαρτίας, Matthaeus comm. 14. τὰ πονηράματα. Targum חובא habet pro Hebraeo חובא Gen. XX. 9. Psal. XXV. 18.

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν] Sir. XXVIII. 2. 3. inf. XVIII. 21. 22. Sepher lekach Tof: Hoc etiam quisque apud se meditetur, quemadmodum nos omni die peccata nostra cumulamur coram Deo S. B. qui tamen peccata nostra nobis clementer remittit: Si vero nos filii ipsius sumus S. D. filii estis Domino Deo vestro Deut. XIV. 1. nostri omnino officii est, delicta quoque proximo remittere ad exemplum clementiae, quam Deus in nos exercet. Haec explicantur comm. 14. 15.

τοῖς ὀφειλέταις] Luc. XIII. 2. 4. Targum. pro שׁוּב וְחַיִּים habet חַיִּים & חַיִּים Gen. XVIII. 25. Num. XXXI. 8. Psal. I. 1. & saepe alibi. Et Graeci dicunt — ἀφίλειν δίκην, & Latini: poenas debere, supplicium luere, lib. 1. E-

noch. καὶ ἴσομαι ἐγὼ μόνος ὀφειλέτης ἀμαρτίας μεγάλης.

13. μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν] Cyprianus & Tertullianus vertunt: ne nos patiaris induci in tentationem. Augustin. in l. Multi autem precando ita dicunt: ne nos patiaris induci in tentationem, exponendo videlicet, quomodo dictum sit, inducas. & de pecc. meritis II. 4. de persever. 6. Sic orant nonnulli, & legitur in codicibus pluribus, & hoc sic posuit beatus Cyprianus: ne patiaris nos induci in tentationem. In Evangelio tamen Graeco nusquam inveniri nisi: ne nos inferas in tentationem. Orig. in Psal. XVII. 29. εἰς πειρασμόν ἢ ἐισέρχεται ὁ τῷ μὴ πειρασθῆναι, ἀλλὰ τῷ μὴ ἀλῶναι ταῖς παγίσιν τῶ πειρασμῷ. In precibus Judaeorum Berachoth f. 60. 2. אל תביאני לירי הטא ולא לירי נסיון ואל לירי בזיון, non adfuece nos praeceptis, non transgressioni: ne facias nos intrare in manus peccati, & in manus tentationis & in manus contemptus. h. e. in potestatem ejus ac dominium, ne conjicias nos in angustias, unde pedem referre non possumus. ne permittas, ut succumbamus oneri. infra XXXVI. 41. 1. Cor. X. 13. Falkus Rubeni f. 139.

14. Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πα-
 15. τὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν,
 οὐ-

tia & honor nunc & in secula Amen. cap. ult. cui gloria honor, potestas, majestas, & thronus æternus a seculo in seculum Amen. *Luciani* Philopatris. 27. τὴν ἐσχάτην ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἀρχαίμενον, καὶ τὴν πολυάνυστον ὡς εἰς τέλος ἐπιθεῖς, quod de θεολογίᾳ, sed filii Spiritusque S. nomine forte addito, intelligo, *Chryf.* in Coloss. H. 45. οἶδεν ἐγὼ τίνα ἄγιον ἔσας ἐυχόμενοι — εἴτα ἐπιθεῖς τὴν ἐσχάτην τῶν πεισῶν ἐνταῦθα ἐπαύετο. *Augustin.* Ep. 59. Totam petitionem fere omnis Ecclesia Dominica oratione concludit. *Rom.* XI. 36. XVI. 27. *Gal.* I. 5. *Phil.* IV. 20. *Eph.* III. 21. 1. *Tim.* I. 17. 2. *Tim.* IV. 18. *Heb.* XIII. 21. 1. *Pet.* IV. 11. V. 11. 2. *Pet.* III. 18. *Jud.* 25. *Apoc.* I. 6. VII. 12. Talis formula reperitur 1 *Chron.* XXIX. 11. In precibus Judæorum: quia tuum est regnum, & in secula seculorum regnabis gloriose. *Hierof. Berachoth* f. 13. 3. Traditio est, non reponsum fuisse Amen in domo Sanctuarii. Quid ergo dixerunt? Benedictum sit nomen gloriæ regni ejus in secula seculorum. *Joma* f. 39. 1. & 42. 2. Respondit populus: Benedictum sit nomen gloriæ regni ejus in secula seculorum. Et f. 66. 1. Sacerdotes populusque in atrio stantes dixerunt: Benedictum sit nomen gloriæ regni ejus in secula seculorum. *Pesachim* f. 56. 1. R. Juda dicit — post recitatum hanc pericopen: Audi Israel &c. non dixerunt, benedictum sit nomen gloriæ regni ejus in secula seculorum — Incepit Jacobus pater noster dicere: benedictum sit nomen gloriæ regni ejus in secula seculorum. Dixerunt Rabbini: Quid faciemus? an dicemus hanc doxologiam: Moyses non dixit, at Jacobus dixit. Institutum est igitur ut dicerent tacite. *Bamnidbar* R. XVIII. f. 234. 4. Deus cujus est majestas & potentia & regnum. *Targum Jerem.* X. 7. quis non timebit a facie tua, rex omnium populorum? quia tuum est regnum. *Targum Hierof. Genes.* XXXV. 9. Deus mundi, sit nomen ejus magnum benedictum in secula seculorum, ipse est rex regum in hoc mundo, & ejus est corona regni etiam in seculo futuro, & ipsius est illud in secula seculorum & XLIX. 1. XV. 3. sit nomen tuum laudatum in secula seculorum. *Berachoth Hierof.* I. Filius Capparae dixit: tua est magnitudo & potestas, principatus super omne caput, & divitiæ & gloria coram te. Inde tamen non sequitur, a Christo potius quam ab Ecclesia profectum fuisse. Et sane si hæc θεολογία non pars est, sed appendix vel Antiphona orationis dominicæ, cui in Ecclesia a Sacerdote solo & semper addi solebat, omnia plana sunt; & facile intelligimus, cur librarii illam Matthæo adjecerint: Sin autem ab ipso Domino fuit præscripta, qui factum, ut, ipso verba præeunte, nec omnes discipuli, nec Lucas Evangelista, nec patres Græci, nec tota Ecclesia Latina sequerentur? Porro si quis rem ipsam propius consideraverit,prehendit utique, θεολογίαν loco minus commodo hic inferi; apparet enim, tum comma 14. hoc modo nimis longe removeri a præcedenti c. 12. cujus tamen explicandi gratia adjectum est, tum etiam θεολογίαν, & ea quæ præcedunt, non inter se coherere. Quod enim *Ikeophylactus* post *Chrysostomum* hæc verba connectit cum proximis: libera nos a malo, quia Christus. Θεοσύνει ἡμᾶς ἐνταῦθα. Εἰ γὰρ βασιλεὺς ἐσὶ καὶ δυνατὸς ὁ πατήρ καὶ ἐνδοξὸς, πάντας καὶ ἡμεῖς νικῶμεν τὸν πονηρὸν, nemini opinor se facile probabit. Neque feliciter rem expediunt, quibus videtur hæc clausula non obscure respicere tres priores orationis dominicæ petitiones, aut vota: Sanctificetur nomen tuum; Adveniat regnum tuum; Fiat voluntas tua. Præterquam enim quod, si hæc fuisset mens ejus, qui θεολογίαν addidit, ordine verborum non immutato dixisset potius: ἡμεῖς ἐσὶ gloria & regnum & potentia, ita ut gloria Sanctificationi, regnum regno, & potentia voluntati omnipotenti, eodem ordine servato responderet; parum etiam verisimile est, in tam brevi & concisa oratione, magistrum optimum voluisse ταυτολογίαν, postquam commate 7. adeo expressis verbis πολυλογίαν damnasset: quid enim sensu differunt σὺ ἐσὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, & ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου; γενήσεται τὸ θέλημά σου; ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου;

αἰῶνας] + τῶν αἰῶνων 38. Versio Syra prior.

ἀμήν] — *Corrector. Biblior.* Græci & Antiqui non habent Amen: sed *Hieronymus* exponit. Versio Syr,

14. γὰρ] — D. a prima manu L. 51. 59. Est initium Lectionis Ecclesiasticæ.

καὶ ὑμῖν] ὑμῖν καὶ D.

οὐράνιος] + τὰ παραπτώματα ὑμῶν L. 13. Versio Copt. & Vulg. ἐν ἑβραϊοῖς 60.

15. τὰ παραπτώματα αὐτῶν] — D. 1. Colb. Versio Syra, Vulgata, Arab.

2. Venit tempus ad inducendum eum in manus tentationis. *Sanhedrin* f. 107. 1. Dixit R. Juda dixisse Rabum: ne unquam homo se ipsum inducat in manus tentationis. Nam ecce David rex Israelis se ipsum induxit in potestatem tentationis, & lapsus est.

ἀλλὰ ὥσπερ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηρῆς] In precibus Judæorum, quarum modo memini, sequitur: & dominetur in me figmentum bonum, & non dominetur in me figmentum malum, & libera nos a Satana. Et in aliis precibus: Libera nos & eripe nos ab adversario malo, & ab occurso malo. Diabolus est tentator supra IV. 1. 3. 1. *Cor.* VII. 5. Deus liberator. 2. *Pet.* II. 9. *Apoc.* III. 10. *Jo.* XVII. 15. 2. *Theff.* III. 3. *Sir.* XXXVI. 1. *Berachoth* f. 16. 2. R. Juda sic precari solebat: sit beneplacitum tuum, ut liberes nos ab impudentibus & impudentia, ab homine malo, & ab occurso malo, ab affectu malo, a socio malo, a vicino malo, a Satana destructore, a judicio duro, & ab adversario duro. *Augustin.* de pecc. meritis II. 2. h. e. ne tentatione vincamur, vel cum fallit &

præoccupat nescientes, vel cum premit atque urget infirmos.

ἀμήν] *Berachoth* VIII. 8. *Hierof.* 3. Si benedicit lugens, non respondent post ipsum Amen: & si alii benedicunt, ipse non respondet Amen post ipsos. Excepto die sabbati. Respondent Amen post Israelitam, non post Cuthæum, nisi tota audita benedictione *Debarim* R. VII. *Midrasch Tehillim* LXXXIX. 53. Dixit R. Juda f. Sima: vox Amen tres habet notiones, jurisjurandi, acceptionis & fiduciæ, prior probatur *Num.* IV. 19. secunda *Dent.* XXVII. 15. tertia 1. *Reg.* I. 36. in libro *Musar*. Quicumque dicit Amen omnibus viribus suis, ei aperiuntur portae Paradisi — Major est, qui respondet Amen, quam qui orat.

14. *Hieronymus* in *Eph.* II. 1. & quia debita; quæ Græce παραπτώματα nuncupantur, juxta ejusdem linguae etymologiam proprie verbum est scripturarum, licet delicta πλημμελείαι rectius transferantur.

15. Uti Vitia non emendata non condonari certum est, ita etiam vitia emendata non condonari, nisi

οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνε- 16
 θε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποὶ ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως
 φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐ-
 τῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι. 17
 Ὅπως

ὑμῶν prius] + οὐράνιους M. 10. 54. Edit. Complut. ἀφήσει] + ὑμῶν D.
 16. ὥσπερ] ὡς D. 1. ὅτι] — D. 1. 5. 7. vide supra comm. 5.
 17. ἄλειψαι] ἄλειψον D.
 ἄλειψαί σε τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι] νίψαι τὸ πρόσωπόν σε, καὶ ἄλειψαι σε τὴν κεφαλὴν. Versio
 Syria prior.
 18. ὅπως] ὡς D.
 τῷ κρυπτῷ] κρυφίως D a prima manu. τῷ κρυφαίῳ ab Emendatore & 1. & Colb. unus.
 τῷ κρυπτῷ] κρυφαίῳ D. τῷ κρυφαίῳ 1. Colb. unus.
 ἐν τῷ φανερῷ] — BDGKLM. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 22. 23. 24. 25. 33. 34. 35. 37.

nisi accedat indulgentia erga alios, Christus docuit.

16 Eleemosynae & precibus jungitur jejunium,
 ut Tob. XII. 8.

σκυθρωποὶ] *Demosth. c. Conon.* οἱ μὲθ' ἡμέραι μὲν
 ἐσκυθρωπάκασι, καὶ τριβάνας ἔχουσι — ἐπειδὴν δὲ μετ'
 ἀλλήλων γίνονται, κακῶν καὶ αἰσχυρῶν οὐδὲν ἐλλείπουσιν. *Thoma-*
mas βαρὺς τὴν ὄφρυν κάλλιον ἢ σκυθρωπὸς. *Aristoph. Ly-*
sistr. 7. Μὴ σκυθρῶπαζ', ἢ τέκνον, οὐ γὰρ πρέπει σοι
 τοῖο ποῖόν τας ὄφρυσ. *Galen.* de plenitud. δυσθυμοὶ καὶ
 σκυθρωποὶ καὶ φοβεροὶ. *Isocr.* ad Demonic. ἐβίβει σεαυτὸν μὴ
 σκυθρωπὸν εἶναι, ἀλλὰ συνῆναι δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐδάδης, διὰ
 δὲ τῆσο φρονίμος εἶναι δόξεις. *Lucian.* Hermotim. 18.
 χρὴ ἀπὸ σχημάτων καὶ βαδισμάτων καὶ κερῆς διαγνώ-
 σκειν τὰς ἀρίστες, ὅς δ' ἂν μὴ ἔχῃ ταῦτα, μὴδὲ σκυθρωπὸς
 ἢ καὶ φροντιστικὸς τὸ πρόσωπον, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀπο-
 βλητέος. *Aristot.* de Physiognom. 4. ἐπειδὴ γὰρ ἔστι ψυ-
 χῆς τὸ ἀνίστασθαι τε καὶ ἐνθραίνεσθαι, καταφανὲς ὅτι οἱ
 αἰσώμενοι σκυθρωπότεροι εἰσὶν, καὶ οἱ ἐνθραίνεμενοι ἰλαροί.
Plut. Phocion p 746. B. λακωνικῆς πάνα γὰρ τε καθ-
 εῖμενος ὑπερφυῶς μενέει. καὶ τριβάνα φορῶν αἰεὶ, καὶ σκυ-
 θρῶπαζον. *Xenoph.* I. 23. ἀνιάρως καὶ σκυθρῶπαζος ἂν σι-
 γῇ δύνῃ. *Cyr.* VI. μὴ θαύμαζε, εἰ τινες ἐσκυθρῶπασαν
 ἀνέσταντες τῶν ἀγγελλομένων. *Hermog.* de form. Orat.
 II. 4. Ἐνοφῶν λέγαν, τὰς κακὰς ἐπισκυθρῶπαζεν καὶ πάλ-
 λιν μειδιᾷ. *Xen.* . . . Ἰλαροὶ δὲ ἀντὶ σκυθρῶπαζων ἦσαν.
Herodian. IV. 3. 16 σκυθρῶποις προσώποις εἰς γῆν ἐνευ-
 σκαν. *Aristaen.* I. 22. φλέγγεται ταπινὸν τε καὶ σκυθρῶ-
 πον καὶ τεχνικῶς ἀδυμνῆς & 17. μὴ σκυθρῶπαζε καλῆς
 οὔσα, μὴδὲ τὰς ὄφρυσ ἀνάγε. *Aristoph.* *Plut.* 756. ὁ-
 φρὺς συνήγον, ἐσκυθρῶπαζον θ' αἶμα. *Eurip.* *Phoeniss.*
 1342. σκυθρῶπαζον ὄμμα. *Theophr.* *Char.* XIV. σκυ-
 θρῶπαζας καὶ δακρύσας. *Eurip.* *Orest.* 1319. κατὰ
 σκυθρῶπαζον ὀμμάτων ἔξω κόρας. *Theodorez.* in *Levit.*
 Q. 32. die Expiationis οἱ Ἰσραῖλοι οὐ σκυθρῶπαζουσιν,
 ἀλλὰ γελῶσι, καὶ παίζουσιν, καὶ χορεύουσιν, καὶ ἀκολά-
 σοις ῥήμασι καὶ πράγμασι κέχρηται. *Demosth. c. Ste-*
phan. 1. Οὐ τοίνυν ἔθ' ἃ πέπλασθαι καὶ βαδίζει οὗτος
 παρὰ τὰς τοίχας ἐσκυθρῶπαζως, σωφροσύνης εἰκότως ἂν
 τις ἠγασκίτο εἶναι σημεῖα — τοῖς δὲ πεπλασμένοις καὶ
 σκυθρῶποις. *Lucas* XXIV. 17. *Gen.* XL. 7. *Dan.*
 I. 10.

ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα] *Eustath.* in *Od.* 3.
 p. 261. 10. τὸ σῶμα λευκροῖς τε τημιλέμμενον κάλλιον
 γίνεσθαι, καὶ ἱματίων λαμπρῶν περιθέσει, εἰς τὸ κάλλιον
 ἐξαλλάττεται, ὥσπερ αὐτὸ πάλιν ἀνυμνοῦ πινυρότης καὶ
 κακὰ στίφη τὸ λαμπρὸν εἶδος ἀφανίζουσι. *Liban.* O.
 XIX. p. 490. D. τὸν ἀχιλλέα — εἰς παρθένης δό-
 ξαν αὐτὸν καταστῆσαι τοῖς σχήμασιν ἀφανίσαντα τὴν φύ-
 σιν. *Eliau.* H. A. I. 41. καὶ προβάλλονται, πᾶν
 ὅτι δύναται, τὸ σῶμα ἀφανίζοντες. *Etymol.* M. ἀ-
 φανίσαι, οἱ πάλαι ἔρχι τὸ μολύναι ὡς νῦν, ἀλλὰ τὸ
 τιλίως ἀφανῆ ποιῆσαι. *Plat.* *Philebo.* p. 405. F.

αἰσχυρόμινθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομα. *Hesych.* μὴ
 κοῖνός, μὴ ἀφάνις, μὴ μίμινε. *Long.* *Paltor.* II.
 κρύπτεται καὶ ἀφανίζεται. *Hesych.* ἀφανίσαι, σκεπά-
 σαι. *Moschorulus* ἀφανίζεται τὸ κρυπτόμενον καὶ μὴ
 φανόμενον. *Ovid.* de A. A. II. 584. Non vultus
 texisse suos; *Eliau.* H. A. II. 7. τὰ μὲν ὑπὸ τοῖς
 ἰλεοῖς καὶ τῇ ψάμμῳ ἀφανίζονται τὴν ταχίστην καὶ ἑαυτὰ
 ἀποκρύπτειν. *Esaj.* LVIII. 5. *Luc.* XXIV. 31.
 2. *Sam.* XV. 30. XIX. 4. 1. *Reg.* XX. 38. 41.
Esth. VI 12. *Antiphanes* ap. *Stob.* Πόνηρα δ' ὥσπερ
 ζωγράφοι τὰ χρώματα πράττειν ἀφανίζουσιν ἐκ τῆ σά-
 ματος. *Nicosthratus* ap. *Stobaeum* fuco ac pigmentis
 ἀφανίζονται τὰς ἔψεις. *Sota* 12. 1. Quare vocatur
 nomen ejus Aschur? 1. *Paral.* IV. 5. quia nigra
 fuit facies ejus prae jejunio. *Chryst.* ἀφανίζουσι τ. ε.
 διαφθέρουσιν. scil. cinere.

ἀφανίζουσι — ὅπως φανῶσι] Eleganter dicitur.
 Tegunt faciem ut appareant: deformant vultum,
 ut omnium oculos in se convertant. vide supra V.
 48. ἀντίθετον inter τελῶν & τέλειον. *Taanith* III. 8.
 Accidit cum quidam a R. Choni Magglanti effla-
 gitarent, precarentur Deum pro pluviarum im-
 petratione — circulum duxit, constituitque in eo,
 dicens confidenter: Domine mundi, filii tui oculos
 in me convertunt, quod ego quasi domesticus tuus
 sum. Juro in nomine tuo magno, me hinc non
 prius discessurum, quam misericordiam filiis tuis
 praestiteris. *Aristoph.* *Ran.* 1095. πρῶτον μὲν τὰς
 βασιλευσάσας ῥάκι' αὐτισχῶν, ἢ ἑλεηνὸν τοῖς ἀνθρώποις
 φαίναντ' εἶναι. *Seneca* *Epist.* V.

17. ἄλειψαί σε τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σε νί-
 ψαι] *Ruth* III. 3. 2. *Sam.* XII. 20. XIV. 2.
 2. *Reg.* IV. 2. *Esth.* II. 12. *Psal.* XXII. 5. CIV.
 15. CXXXIII. 2. *Judith* X. 3. XVI. 8. *Dan.*
 X. 3. *Jo.* XIII. 10. *Eccles.* IX. 8. *Od.* σ. 171.
 χρῶτ' ἀπονεύαμένη, καὶ ἐπιχρίσασα παρειάς. II. κ. 577.
 τῷ δὲ λοεσσιμένῳ καὶ ἀλειψαμένῳ λιπ' ἐλαίῳ δάπνην ἐφι-
 ζαντήν. II. 5. 171. ἀπὸ χροῶς ἡμερόστος Λύματα πάντα
 κάθηρεν, ἀλείψατο δὲ λιπ' ἐλαίῳ II. π. 229. ἔπειτα δὲ
 νίψ' ὕδατος καλῆσι ῥοῇσι, νίψατο δ' αὐτὸς χεῖρας. *Ubi*
 notandus vocis mediae proprius & primigenius
 usus, ἐνίψε lavit poculum, ἐνίψατο lavit manus sibi
 ipse suas. *Libanius* de vita sua p. 30. D. ἤκεον —
 τῷ μὲν ἀραβίῳ λελεμμένῳ τε καὶ ἐπ' ἄριστον ἰόντι δύο τι-
 μισθωτῶν, βορβόρῳ κρύψαι τὸ πρόσωπον. *Herodot.* III.
 124. ἰδύσσης τῆς γυναίκος ὅλῃν ἐνυπνίς τοιῇδε. ἰδόκει οἱ
 τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡμέρι μετέωρον ὄντα λῆσθαι μὲν ὑπὸ
 τῷ Διὶ, χρίσθαι δὲ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ. *Schol.* *Horat.* S.
 II. 7. 34. oleum petit, ut lotus & unctus ab-
 eat coenatum. *Catullus* X. 11. Respondi id
 quod erat: nihil nec ipsis Nec praetoribus es-
 se nec cohorti, Cur quisquam caput unctius re-

- 18 Ὅπως μὴ Φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ·
καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι — ἐν τῷ Φανερῷ.
19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὺς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ
20 ὅπου κλέπτει διαρύσσουσι καὶ κλέπτουσι. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ,
ὅπου

39. 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 51. 52. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 66. 68. 69. 71. 73. 74. 78. 80. 82. 83.
84. 86. 87. 90. 91. Evang. 1. 2. 3. 7. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 20. 22. 24. Edit. Complut. Co-
linaci Bengeli Verlio Vulg. Goth. Corp. Syr. utraque, Armen. Arab. Pers. Euthym. Theophyl. Ed. Chrysostomus.
lus. H. Grotius, L. de Dieu, J. Millius, C. M. Pfaffius; ex superioribus locis com. 4. 6. repetitum est.
19. θησαυρίζετε] θησαυρίζεται D. θησαυρίζετε Editio Coliniaci, Bogardi.
ὑμῖν] — 47. Theophylactus. ὑμεῖς Edit. Coliniaci.
ἀφανίζει] ἀφανίζουσιν D. a prima manu.
20. θησαυροὺς] + οὓς, D. a prima manu.

referret. Horat. Carm. II. 7. 7. Coronatus ni-
tentes malabathro Syrio capillos, Martial. VIII.
77. 3. Si fapis, Assyrio temper tibi crinis amo-
mo splendeat. V. 64. 3. Pinguescat nimio ma-
didus mihi crinis amomo. Plaut. Casin. II. 3.
19. Unde hic, amabo, ungenta olent? S. Oh! pe-
rii, manifeste miser Teneor. Cessio caput pallio de-
tergere. Pseudolo I. 82. Amicos tot habes tam
probe oleo onustos: Num quoiquam est hodie
tua tuorum opera confervorum nitidiusculum cap-
put? Horat. Carm. I. 25. puer quis ex aula cap-
pillis Ad cyathum statuetur unctis? Ovid. Her.
XXI. 161. Saepe coronatis stillant unguenta ca-
pillis. Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
ipsaque de nitidis tergit amoma comis. H. XV.
75. Velte tegor vili, nullum est in crinibus aurum.
Non Arabum noster rore capillus olet. Lucianus
de Merc. Cond. 28. τῷ μὲν γὰρ λιγῶν ξυνόντα καὶ
διψήντα μύρρα χρῆσθαι — ἡμέμα καὶ γελῶσι.

18. ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων] Tempore
jejunii solennioris vetitum erat lavari & ungi.
Taanith I. 6. Synedrium tria alia ecclesiae prae-
cipit celebranda jejunia, ita ut vetium sit bal-
nea adire, unguentis se oblinere. IV. 8. Hebdo-
made, in quam incidit nonus dies mensis Ab,
prohibitum est se tondere & lavare. Bereschith R.
LXXXIV. 20. Et luxit eum pater ejus. Hic est
Isaacus. R. Levi & R. Simon dixerunt, domi suae
flevisse: quando vero in publicum prodiret, lavis-
se, unxisse, edisse ac bibisse. Cur autem id non
fecit palam? Respondit Deus S. B. Quamvis ipse
rem non manifestavit, ego tamen manifestabo
eam. R. Bechai ap. Capellum: Dixerunt nonnul-
li, hominem religiosum esse hilari & rendenti facie,
cum corde luctum premit: at videri laeto
hilarique corde, cum anima ejus humilis est intus
& abjecta. Joma VIII. 1. die expiationis pro-
hibitum est, edere, bibere, lavare, ungere se. At
rex & sponsa lavant facies suas. f. 77, 3. Traditio
Rabbinorum: Prohibitum est lavare partem corpo-
ris aequae ac totum corpus — prohibitum est etiam
ungere partem corporis aequae ac totum corpus.

19. θησαυρίζετε] Pollux III. 115. 116. περὶ Φει-
δωλῆ — ταμειντικός, θησαυρεποῖος, θησαυριστικός, θη-
σαυριστής, φρονίμ χρημάτων, ἀγχιπνος εἰς τὴν φυλακὴν —
τὰ δὲ ρήματα φείδονται, ταμειεύειν, θησαυραποιεῖν, φυλάττειν.
Plat. de Rep. VIII. αὐχμηρὸς γὰρ τις ὢν καὶ
ἐπὶ πάντος περιουσίαν ποίᾳ μιν θησαυροποιοῦσιν ἀνὴρ ἐς δὴ καὶ
ἐπαινὶ τὸ πλῆθος, μεράκιον, ἐμοὶ κατανοεῖν δοκίμης, ὅτι ὑπὸ
τῆς ἰδίας ἑκάστη κακίας σπένεται.

σὺς καὶ βρῶσις] Jac. V. 2. Menander. καὶ πάν-
τα τὰ λυμαιομένην ἐνεῖν ἐνδοθεῖν, εἶναι ὁ μὲν εἰς τὸν σιδήρον,

ἐν σκοπῇ, τὸ δ' ἰμάτιον οἱ σῆτις, ἡ δὲ θρὺν ξύλον. Ho-
rat. S. II. 3. 119. Age si & stramentis incubet,
unde Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum & tinearum epulae, putrescat in arca,
Nimirum infans paucis habeatur. Theophrast.
H. P. I. 16. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὰς σῆτας ἐν τοῖς ἱμα-
τίοις ἀγαθόν. Etymol. Σῆτα παρὰ τὸ σῆς, σῆτος, ὁ ση-
μαίνει τὸν σκώληκα. σῆς ὁ σκώληξ. Cyrill. Lex. βρῶσις
ἡ σῆψις, tineae, rubigo. Theophrast. Charact. XI.
καὶ τὸ ὅλον δὲ τῶν μικρολόγων καὶ τὰς ἀργυροθήκας εἰς
ιδεῖν εὐρωτίσας, καὶ κλεῖς ἰωμένας. Ovid. Amor. I.
8. 51. Aera nitent usu, vestis bona quaerit haberi,
Canescunt turpi recta relictā situ. Seneca de
Benef. III. 3. Quae in usu sunt, & manum quo-
tidie tactumque patiuntur, numquam periculum
suis adeunt: illa quae ad oculos non revocantur,
sed extra conversationem, ut supervacua, jacue-
runt, sordes ipsa colligunt vetustate. Od. β. 337.
θαλαμὸν κατεβήσατο πατὴρ ἐμὸν, ὅθι νητὸς χρυσὸς καὶ
χαλκὸς ἔκειτο, ἐσθῆς τ' ἐν χηλοῖσιν, ἄλις τ' εὐώδης ἔλαι-
ον. Od. ε. 38. ψ. 741. 136. χαλκόν τε χρυσόν τε, ἄλις ἐσθῆ-
τα τε δόντες. Hymn. in Mercur. 178. Εἴμι γὰρ εἰς Πύ-
δωνα, μέγαν δῆμον, ἀντιτορήσων ἔνθεν ἄλις τρίποδας πε-
ρικαλλέας, ἡδὲ λέβητας πορθήσω, καὶ χρυσὸν, ἄλις δ'
ἄβαντα σιδήρεον, καὶ πολλὴν ἐσθῆτα. Esrae II. 69. Ne-
hem. VII. 70. Job XXVII. 16. Aet. XX. 33.

κλέπτει διαρύσσουσι] Aristoph. Plut. 565. κλεπ-
τειν καὶ τὰς τοίχους διαρύττειν. Thucyd. II. 3. διαρύ-
σσοντες τὰς κοινὰς τοίχους. unde frequens conviti-
um τοιχωρύχει. Conf. 1. Tim. VI. 9. 10. 17. Heb.
XIII. 5.

20. Thesaurus in coelo, est felicitas vitae alteri-
us. 1. Pet. I. 4. Ille acquiritur benignitate & li-
beralitate. Qui thesaurum in terra colligere, &
dives fieri vult, sua bona cupide servat, & bona
aliorum vel vi vel fraude rapit: qui thesaurum in
coelo reperire optat, non tantum nemini quicquam
injuste aufert, verum etiam pro ratione facultatum
suarum pauperis inopiam sublevar. Matth. XIX.
21. Luc. XII. 21. 33. 34. 1. Tim. VI. 17. 18. 19.
Sirac. XXIX. 11—17. Tob. IV. 7—12. XII.
9. Prov. XIX. 17. Jalkut Rubeni f. 165. 3. Si
quis eleemosynam dat nomine Dei, Deus S. B.
illam ferit in paradiso, ita ut magnum proventum
per has pecunias acquirere possit. ibi vero crescunt
fiugulis annis & augentur in thesaurum, & fru-
ctum ex illo percipiunt in seculo futuro.

Bava Bathra f. 11. 1. Monobazus rex thesau-
ros suos & patrum suorum tempore famis erogavit,
ad quem fratres & cognati venientes dixerunt: Pa-
tres tui thesauris majorum semper aliquid addiderunt,
tu vero omnia dilapidas. Respondit: patres mei col-

ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διαρύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ Θεσαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. Ὁ λύχνος 21
τοῦ

ἐδὲ] καὶ 1. Versio Copt. & Latin. MSS.

21. ὑμῶν] σου 1. Versio Copt. Latina. Saxon. Æthiop. Basilinus, Macarius H. II. J. Millius. §. 385. putat ὑμῶν esse Lucæ, σου vero Matthæi: at nostro judicio testibus parum firmis nititur.

legerunt thesauros terrae, ego autem coelo S. D. Psal. LXXXV. 12. elemosyna de coelo despiciet, — in loco, in quam manus dominari potest: ego vero in loco ad quem nulla manus pertingit S. D. Psal. LXXXIX. 15. Justitia & judicium sunt habitatio throni tui — ejusmodi res, quae nullum ipsis fructum attulerunt: ego autem, quae mihi fructum afferunt S. D. Esaj. III. 10. Dicite justo, quod bonus sit & quod fructum operum suorum comesturi sint — pecunias: ego vero thesauros animarum. S. D. Prov. XI. 30. Fructus justii est arbor vitae, & qui accipit animas, sapiens est. — pro aliis: ego vero pro me ipso S. D. Deut. XXIV. 13. & tibi erit elemosyna. — huic mundo: ego vero pro mundo futuro S. D. Esaj. LVIII. 8. & praecedat te elemosyna tua, & gloria Domini colliget te. eadem historia narratur Hierof. Pea. I. f. 15. 2. ultimo loco citatur Prov. XI. 4. Justitia liberabit a morte. Martial. V. 42. amicus quod tibi non perire. Callidus effractus numos fur auferet arca, prosternet patrios impia flamma lares: — Extra fortunam est, quicquid donatur amicis. Quas dederis, folas semper habebis opes. Menander Dyscolo. περί χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίως πράγματος. Εἰ μὲν γὰρ οἷσθα ταῦτα παραμυθῆντά σοι. Εἰς πάντα τὸν χρόνον, φύλαττε μὴδὲ ἄλλω μεταδιδούς· αὐτὸς ἂν δὲ κύριος. Εἰ μὴδ' ἐαυτοῦ, τῆς τύχης δὲ πάντ' ἔχεις, τί ἂν φθονοῖς, ὃ πάτερ, τούτων τινί; αὐτὴ γὰρ ἄλλω τυχόν ἀπαξίῃ τινὶ παρελόμενῃ σε πάντα προσθήσει πάλιν. Διόπερ ἐγὼ σε φημὶ δεῖν, ὅσον χρόνον εἴ κύριος, χρῆσθαι σε γενναίως, πάτερ, αὐτὸν ἐπιμαρτυροῦν πᾶσιν, ἐν ᾧ ποιεῖν ὡς αὐὸν δύνη πλεῖστος διὰ σαυτοῦ. Seneca de vita beata 20. Nihil magis possidere me credam, quam bene donata. Xenoph. de Cyri institut. I. VIII. ὁρᾷς, ὦ κρῖστε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ θησαυροὶ, ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με παρ' ἐμοὶ αὐτοὺς συλλέγοντα φθονοῦσθαι· τε δὲ αὐτοὺς καὶ μισοῦσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ἐπιστάτας μισοφθόρους, τέ τοις πιστεύειν· ἐγὼ δὲ τοὺς φύλακας πλεονεξίᾳ πωλῶ, τέ τοις νομιζέω θησαυροὺς, καὶ φύλακας ἅμα ἐμοῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιστοτέρους εἶναι, ἢ εἰ φρουροὺς μισοφθόρους, ἐπετησάμεν — ἐγὼ δὲ ὑπερηγῶ μὲν τοῖς θεοῖς καὶ ὀρέομαι ἀεὶ πλείονα· ἐπειδὴν δὲ κτήσωμαι, ὥς ἂν ἰδῶ περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκούντων, τέ τοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φίλων ἐξαρκούμαι, καὶ πλουτίζω καὶ εὐεργετῶ ἀνθρώπους, εὖνοιαν ἐξ αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρπῶμαι ἀσφάλειαν καὶ εὐκλειαν, ἃ οὔτε καταστέλλεται, ὅτε ὑπερπληροῦντα λυμνίνεται. Julian Caes. p. 313. ἔγχε μὴν Σύρος ἀλέξανδρος ἐν ἐσχάτοις πᾶς καθῆσο, τὴν αὐτοῦ συμφερόντα ποτηρώμενος· καὶ ὁ Σιελῶνος ἐπισκώπτων αὐτὸν ἐπέειπεν, ὃ μαρὲ καὶ μέγα νῆπιε, τηλικούτος ἂν ἐκ αὐτοῦ ἦρχας τῶν σεαυτοῦ, τέ καὶ χρήματα διδῶς τῇ μητρὶ, καὶ ἐκ ἐπεισθης, ὅσα κρείττον ἀναλίσκειν ἢ αὐτὰ τοῖς φίλοις, ἢ θησαυρίζειν. Hyperechines in Monum. Cotelarii. Θεσαυρὸς ἐστὶ μοναχοῦ ἢ ἐκβασίος ἀκτὴ-μοσύνη. Agapetus 38. ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθων τίμιον τῆς εὐπορίας τὸν πλῆτον ἡμῶν θησαυρίζαμεν. Isocrat. ad Demonic. τοὺς ἀγαθοὺς εἶς ποιεῖ, καλὸς γὰρ θησαυρὸς ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Liban. Epist. 728. τοὺς ποιητάς εὖ ποιεῖ καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ ποιητῇ χάρις ὀφειλομένη. Philostrat. de Herode Sophista p.

547. ἐθθαυρίζε τὸν πλῆτον ἐν ταῖς τῶν μετεχόντων αὐτῷ γνώμαις — ἐκάλει δὲ τὸν μὲν ἀσύμβολον πλῆτον καὶ φειδοῖ κεκολασμένον νεκρὸν πλῆτον. Phalar. Ep. XII. ἐκτεθησαυρίκαμεν τῷ πλῆτε ὅσα παρέσχεον ὁ θεὸς εἰς μεταβολὰς τῆς τύχης, οὐκ ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς, ἀλλ' εἰς τὰς βυβλῆντας τῶν φίλων τὰς δωρεὰς λαμβάνειν. Ælianus V. H. 1. 22. οἱ μύρμηκες δεινῶς εἰσι φιλόπονοι πρὸς τὸ θησαυρίζαι, καὶ ἐαυτοῖς ἀποταμιεύσασθαι τὰς πόρους.

21. ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν] Cic. Attic. XII. 12. igitur animus in hortis: quos tamen inspiciam cum venero. Plaut. Cistellar. . . . ubi sum, ibi non sum: ubi non sum, ibi est animus. Persa IV. 6. 27. nam animus in navi est meus. Menaechn. IV. 1. 15. litium Pleni rapaces viri fraudulenti. Qui aut fœnore aut perjuriis habent rem partam: mens est in querelis. Terent. Eunuch. IV. 7. 46. Jamdudum animus est in patinis. Horat. Carm. II. 55. Circa virentes est animus tuae Campos juvencae. Galen. consilium Epileptico datum, καὶ μὲν δὴ καὶ μεθ' ὑμῶν ὑπὲρ τούτων ἡδὴ δίσκεπται. ὥς τε τὸ μὲν σῶμα παρὲν ἔχεις ἀθήνησι τοῦ Διονυσίου, τὴν ψυχὴν δὲ καὶ τὴν γνώμην αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ τὴν ἐμὴν. Symmachus VII. 23. Requirit me, credo, oculi tui, mens adesse non dubitet. Mecum enim diligentia tui peregrinatur, totumque animi affectione circumfero.

22. λύχνος] Uti oculus hominis hic vocatur lucerna: ita ipse sol est oculus. Ovid. Metam. IV. 226. Ille ego sum video qui longum metior annum: omnia qui video, per quem videt omnia tellus: Mundi oculus.

ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμὸς] Comparat Christus animum corpori, & judicium oculis, similitudine etiam apud Philosophos usitata. Aristot. Topic. I. 14. ὡς ὅψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν ψυχῇ. Aristides. καὶ γὰρ οὗν ἔχει τι παραπλήσιον ὁ νοῦς τῇ ὥψει· ὡς γὰρ ἐκείνη διεφθαρμένη μὲν οὐδὲν οὐδὲ τῶν πλησιαιτάτων ὁρᾷ, ὧν ἡ δὲ οὐσα μέχρις ὀφθαλμοῦ τε καὶ ἀστέρων ἐκινεῖται· ταῦτό δὲ τὸτο ἡ μὲν τοῦ φρονίμου διανοία καὶ πάντας ἀνθρώπους ἰκανῶς γίνεται διοικεῖν ἢ δὲ τοῦ ἀφρονος ἐδὲ ἐν σῶμα τὸ ἐκεῖνον δύναται φυλάττειν, οὐδὲ ἐν αὐτῷ οἶκον. Plut. Q. Rom. p. 281. Β. εἰκοι γὰρ ὁ λαμπτήρ τῷ περιέχοντι τὴν ψυχὴν σώματι, φῶς γὰρ ἐστὶν ἡ ἐντὸς ψυχῇ. Jamblisch de V. Pythag. c. XXXII. νοῦς γὰρ, κατ' αὐτοὺς, παντ' ὁρᾷ, καὶ πάντ' ἀκύνει· ἄλλα δὲ καὶ καφὰ καὶ τυφλὰ. dictum Epicharmi. & in Symbolis Pythag. ὁ κατὰ φρόνησιν νοῦς φατὶ εἰκοι τῆς ψυχῆς, καὶ ἀόριστος οὖσαν αὐτὴν ὁρίζει τε ὥσπερ ἐκ σκοτεινῶν εἰς φῶς. Proclus ad Plat. de Republ. τὸ ὅμοιον τῆς ψυχῆς, ὃ δὲ νοῦς. Galenus. ὥσπερ ὀφθαλμὸς τῷ σώματι, τοῖστος ἐν τῇ ψυχῇ νοῦς. M. Antonin. I. XII. ἢ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς, μέχρις ὀφθαλμοῦ, φαίνει, καὶ τὴν αὐγὴν ἐκ ἀποβάλλει. ἢ δὲ ἐν σοὶ ἀλλήθεια καὶ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη προαποσβήσεται. Ovid. Metam. XV. 64. Et quae natura negavit Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Philo de Mundi Conditura T. I. p. 12, 2. ὅπερ γὰρ νοῦς ἐν ψυχῇ, ταῦτο ὀφθαλμὸς ἐν σώματι. p. 15, 10. ἐπὶ δὲ πᾶσιν τῶν ἀνθρώπων, ὃ νῦν ἐξαίρετον ἐδορεύτο, ψυχῆς τινος ψυχὴν, καθὰ ἀπὲρ κόρη ἐν ὀφθαλμῷ. Hierocles. ὥσπερ γὰρ ὀφθαλ-
μῷ

22 τοῦ σώματος ἔστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα
23 σου φωτεινὸν ἔσται. Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτει-
νόν

ἔσαι] ἔστιν Versio Vulg. Geth. Saxon.

ὁμῶν] + τότε εἶπεν ὁ κύριος 64. est initium Lectionis Ecclesiasticae.

22. οὖν] — 61. Evang. 19. 24. Versio Vulg. probante J. Millio. prol. 1380.

μὴ ληθῶντι καὶ ὁ καθαβαρμένη τὰ σφόδρα φωτεινὰ ἰδεῖν
ἐχ' οἷον· ἔτως καὶ τῇ ψυχῇ μὴ ἀρετὴν κεκτημένη τὸ τῆς
ἀληθείας ἐνοπτρίζεσθαι κάλλος.

ἀπλοῦς] Simplex opponitur duplici, fallaci, ver-
futo, curiofo. *Etymol.* ἀπλῆ. ὑποδήματος εἶδος Λα-
κωνικόν, ἀνομάσθη δὲ ἀπὸ τῆ ἀπλῶς καὶ οὐ τετεχνημέ-
ως γεγενῆσθαι· ἀπλοὶ δὲ οἱ Λάκωνες, καὶ οὐ περιέργοι κατὰ
τὰς κατασκευάς. *Aristoph.* *Plut.* 1159. οὐ γὰρ δόλου
οὐν ἔργον, ἀλλ' ἀπλῶν τρόπων. *Plat.* *Hippia ad Il.* I. 308.
ἐν τέτοις δημοῖς τοῖς ἔπαισι τὸν τρόπον ἐκατέρω τῶ ἀν-
δρὸς, ὡς ὁ μὲν ἀχιλλεύς ἐπὶ ἀληθείας τε καὶ ἀπλῶς, ὁ δὲ ὁ-
δυσσεύς πολύτροπος τε καὶ ψευδής. *Max. Tyr.* X. 2.
ἐξεποκίχθη δὲ ἡ ἱατρικὴ καὶ μετέβαλεν ἐκ τῆς πρόσθεν ἀ-
πλότῃς εἰς παντοδαπὸν σχῆμα. *Plato de Rep.* II. ἀνδρα
ἀπλῶν καὶ γυναικῶν, οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐ-
θέλοντα. *Polyb.* Excerpt. 31. πρὸς μὲν τοὺς ἀλλοτρί-
ους τὴν ἐκ τῶν νόμων ἀκρίβειαν τηρεῖν, τοῖς δὲ συγγενέσι
καὶ φίλοις ἀπλῶς χρῆσθαι καὶ γυναικῶς κατὰ δυνάμειν.
Frequenter autem pro benignitate & liberalitate su-
mitur: nam ille demum vere benignus est, qui
simpliciter benigne facit, ut faciat, h. e. ut alte-
rius inopiam sublevet, & praecepto Dei obediat:
qui vero benigne facit, ut videatur & laudetur
ab hominibus, duplex est. *Horat.* *Epist.* II. 2.
193. Scire volam, quantum simplex hilarisque ne-
poti discrepet, & quantum discordet parcus ava-
ro. *Himerius.* εἰ δὲ ἀπλῶς δίδοντας λαβεῖν οὐκ ἐυλογον,
πῶς οὐ πλέον ὁδε, μὴδὲ πρῶτα τὴν δαίμων, ἀλλ' ἐπ' ἀν-
τιδόσει τοσαύτη, ἣ καὶ αὐτὸς δῆλος ἐστὶ, ὁ δίδωσιν, ὁμο-
λογῶν ἀταλλάττεισθαι. *Tacit.* H. 3. 86. inerat tamen
simplicitas & liberalitas. *Jos.* 13. 4. εἶπεν
ἀνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω-- ὁ δὲ καὶ τὴν ἄλω, εἶπε,
καὶ τὰ ἄροτρα, καὶ τοὺς βόας εἰς ὀλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι
-- ὁ δὲ βασιλεὺς ἀγαπᾷ μὲν αὐτὸν τῆς ἀπλότῃς καὶ τῆς
μεγαλοψυχίας ἔλεγε. *Appian.* in *Parthic.* p. 282.
M. Antonii ἀπλότης· τὸ φιλόδορον καὶ μεγαλόδορον.
Rom. XII. 8. 2. *Cor.* VIII. 2. IX. 11. 13. *Jac.*
I. 5. III. 2. Uti qui oculum acrem & acutum
habet, oculum simplicem & sui coloris, non ic-
tericum aut rubedine suffusum, illo bene videt,
& pedibus viam monstrat, & manibus lucet ad
opus faciendum, & totum corpus juvat; contra
qui vitio oculi laborat, damnnum sentit non in o-
culo solum, sed in toto corpore, & pedes caput-
que offendit, & negotiis ineptus est: ita etiam qui
animo est benigno & liberali, abstinebit ab om-
ni injuria, faciet officium erga Deum homines-
que, & serena mente perspiciet, quid agendum sit;
contra qui habet ingenium sordidum & avarum,
coecutiet tenebram in tenebris, circumveniet alios,
bona eorum vi rapiet, atque unice lucro in-
tentus omnem numinis reverentiam exuet. *Epi-
charmus.* καθάρων ἐν τὸν γὰρ ἔχης, ἀπαν τὸ σῶμα κατα-
ρὸς εἶ. ap. *Clem. Strom.* VII. p. 844. *Luc.* XI. 41.

23. ὁ ὀφθαλμός σε πονηρὸς] Oculum malus significat
animum avarum & invidum. *Matth.* XX. 15.
Marc. VII. 22. 1. *Jo.* II. 8--11. 16. *Deut.* XV.
9. XXVIII. 54 56. *Prov.* XXII. 9. XXIII. 6.
XXVIII. 22. *Sir.* XIV. 7. 8. 9. 10. XXXIV.
13--17. XXXI. 13. XXXV. 7. *Trumoth* IV.

3. Haec est mensura Trumae oculus bonus dat
unam ex XL. medius unam ex L. malus unam ex
LX. *Hier.* *Bava Bathra* f. 14. 4. Qui dat do-
num, det oculo pulcro, & qui quicquam dedi-
cat, dedicet oculo pulchro. *Aboth* V. 12. Qua-
tuor sunt genera eorum, qui dant eleemosynam.
Est qui dare vult, sed non vult ut dent alii: hic
est oculo malo in re alterius. Est qui vult ut dent
alii, sed ipse non dat: hic est oculo malo in re
propria. Est qui & ipse dat & alios dare pati-
tur: hic est benignus. Est qui nec ipse dat nec
alios dare patitur: hic est malus. *Targum Jona-
than.* *Exod.* XXXIII. 8. factum est ut starent
omnes improbi populi — & respicerent post Mo-
sen oculo malo *Beref.* R. XLV. 8. Sarae oculus
malus i. e. invidia erga Hagarem tribuitur. LIX. 9.
ex *Prov.* XXVIII. 22. hic est Ephron, qui misit
oculum malum in bona iusti. LXXXVI. 5. Oculus
malus in pecunia hominis. LXXXIV. 10. re-
sponderunt ipsi oculo malo, in *Gen.* XXXVII.
8. *Sir.* *Hafirim* R. II. 6. Cum filii Israel profici-
scentur in deserto, nubes gloriae circumdabant
eos, quatuor a quatuor ventis mundi, ne domina-
retur in ipsos oculus malus, & una supra eos, ne
dominaretur eis aestus & sol. *Jonathan Genes.*
XLII. 5. *Num.* XXXVII. 55. erunt respicientes
vos oculo malo, & affligent vos. *Bava Mezia*
f. 7. Dixerunt ei nonne dubitabat de oculo ma-
ligno? dicebat: ipse ego de semine Josephi descendo,
non dominatur in semen ejusmodi oculus malus. *Ab-
oth* II. 9. Jochanan dixit ad discipulos suos: exi-
te, & videte, quatenam sit via bona, cui adhae-
rere debet homo. Respondit ei Ribbi Eliezer.
Oculus bonus — R. Eleazar: cor bonum. quae-
nam est via a qua se alienat homo? — Oculus
malus — cor malum. *Schol.* qui sua sorte con-
tentus est, & non quaerit res superfluas, & proximo
non invidet, quando superior est ipso: oculus
malus contrarium notat, sollicitum esse de aug-
mento fortis & §. II. *Aboth* V. 19. In quocun-
que tria ista inveniuntur, is est ex discipulis A-
brahami patris nostri; & in quocunque alia tria
inveniuntur, is est ex discipulis Bileami impii.
Nempe oculus bonus, spiritus demissus, & ani-
ma humilis: is, inquam, est ex discipulis Abrahami
patris nostri. Oculus malus, spiritus elatus, &
anima ampla, istiusmodi, inquam, est ex discipulis
Bileami impii. *Schemoth* R. XXXI. f. 133. 4.
Dives, cujus oculus malus est, cum divitiis suis
aboletur ex hoc mundo S. D. *Eccles.* V. 12. &
percutit divitiae re mala; quia oculus ejus malus est
erga exactores eleemosynae. *Falkut Rubeni* f. 67,
3. ad *Gen.* XLII. 1. Dixit Jacob ad filios: Ro-
go vos, ut vos humilietis: nihil enim gravius est
oculo malo. Tabulae priores, quae cum tonitru
datae sunt, & Hierosolyma vastata sunt propter o-
culum malum. *Tanchuma* f. 87, 1. Dixit Deus
S. B. ad Bileamum: Tu es impius, oculus tuus
adfligit te, ad benedicendum Israelitis; propterea
non concedam ut benedictio Israelitarum per te ab-

νὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον; Ὅθεν δύναιται 24
 δυοὶ κυρίοις δουλεύειν ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει ἢ ἐνὸς
 ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει οὐ δύνασθαι Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

Διὰ

μαμμωνᾶ

24. εἰς] + αἰέτας L. & alius Stephani; ex Luca.
 μαμμωνᾷ] μαμμωνᾶ K.L. 1. 2. 3. 34. 35. 38. 44. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 66. 72. 73. 74.
 80. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 3. 4. 5. 18. 19. 20. 22. 24. Edit. Compl. Erasmi 1. & 2. Ben-
 gelii, Clemens passim, Origenes c. Cellum p. 381. 415. Chrysost. Basilii. Hesychius. Suidas. Eriphani H. 66. The-
 ophyllactus. Chrysoseph. Recte, cum & Chaldaei כַּמְמוֹנַי scribatur & Lucae XVI. 9. 13.

solvatur. Veniat ergo Moses, cujus oculi pulchri sunt ad benedicendum Israelitis, is ipsis benedicet. Aboth R. Nathan c. XXXIX. Dantur homines, qui discunt, ut alios doceant, hi sunt oculo bono: dantur qui discunt, alios vero docere nolunt, hi sunt oculo malo. Siphra in Levit. XXV. 25. mea est terra: ne sit oculus tuus malus in ea. Sota f. 38. 2. Dixit R. Josua f. Levi: Non dant polum benedictionis ad benedicendum nisi ei, qui habet oculum bonum. Prov. XXII. 9. Unde constat etiam volucres coeli cognoscere habentes angustos oculos? Q. D. Prov. I. 17. Porro idem ait: quisquis utilitatem capit ab oculo angusto, violat interdictum legis S. D. Prov. XXIII. 6. ne vescitor pane maligni oculi. Autor quoque est R. Josua f. Levi: Casum junicis decollandae non esse nisi propter oculum angustum, Q. D. Deut. XXI. 7. oculi nostri non viderunt — i. e. non venit ad nos [occisus ille] & dimisimus sine cibo, nec visus est a nobis, & relictus incomitatus. Bava Mezia f. 84, 1. Berachoth f. 20, 2. R. Jochanan solebat ire ad balneum, & dicebat quando filiae Israel ascendunt e merfione, me respiciunt, & accipiunt prolem tam pulcram ac ego sum. Rabbinii dixerunt: non timet Dominus oculum malum? dicit eis: veni e femine Josephi cui malus oculus nocere non potest, (Sota f. 36, 2. Bava Ratra f. 118, 2.) S. D. Gen. XLIX. 22. non oportet hic legere scaturigo, sed ascendentes oculi. R. Jose f. Chanina dixit, de hoc ut au- geantur. Gen. XLVIII. 6. quomodo pisces sunt in mari, mare regit eos, ita ut nullus malus oculus in eos dominari possit: sic est etiam semen Josephi, nullus oculus potest eidominari. Aut, si vis, possum dicere; oculus qui non vellet cibari de eo, quod non suum est, in eum nihil potest oculus malus. R. Salomo in Ps. XII. extrem. Oculi ipsorum malus est, quia ego exaltatus sum. & in Esther IX. 10. bona eorum non abstulerunt, ne regis oculus fieret malus, quod tantas divitias nacti essent. Kiddushin Chirurgi oculus malus est כַּמְמוֹנַי si quicquam numorum erogare debet, Schemoth R. XXXI. Oculi malus, hic est Cain, cujus oculus malus fuit in fratre. Schir R. IV. 1. Dixit R. Levi: sponsae, cujus oculi sunt turpes, totum corpus explorandum est: cujus autem oculi pulchri sunt, totum corpus non est explorandum. Taanith f. 24, 1. Pindar. Nem. IV. 64. φρονεῖ δ' ἄλλος ἀνὴρ βλέπει. Tacit. H. II. 20. insita mortalibus natura, recentem aliorum felicitatem acgris oculis aspicere.

ὅλον τὸ σῶμα] Supra V. 29. 30. Jac. III. 3. Polyb. I. 14. ὥσπερ ζῶον τῶν ὅσων ἀφαιρεθεῖσιν ἀκρε-
 οῦται τὸ ὅλον. Eurip. Hecub. 1049. ὅψιν νῦν αὐτίκ' ἔτι δαμάσθην παρὸς τυφλὸν τυφλῷ σέχοντα παρὰ φόρῳ

ποδὶ. Phoeniss. 841. ὁ γὰρ ὡς τυφλῷ ποδὶ ὀφθαλ-
 μὸς εἴ σὺ. 1610. τίς ἡγεμὼν μοι ποδὸς ὁμαρτήσῃ τυφλοῦ;
 σκότος] Aet. XXVI. 18. Rom. I. 21. Eph. IV. 18. V. 8. Col. I. 13. 1. Tim. VI. 9.
 τὸ σκότος] Thomas. ὁ σκότος, καὶ τὸ σκότος. Ἡ δὲ
 σκοτία οὐκ ἐν χρήσει. Ευριπίδης ἐν Φοινίσσαις, σκότον δε-
 κορκῶς. Eustath. in od. α. 32. p. 19, 39. ἔχει δὲ
 τε κλῖνας αὐτὸς μακρὰς, δῆλον δὲ ἐπὶ ἀττικῶς ταῦτα πᾶν-
 τα, ἐπεὶ καὶ ἀττικαῖς λέξεσιν οὗτος Διονύσιος ἐπεξέρχεται:
 ἄλλως γὰρ καὶ ἡ θίς λέγεται καὶ ἡ λιμὸς, καὶ τὸ σκότος
 καὶ ἕτερα τῶν τῷ Διονυσίῳ ἐτέρως & λ. p. 452, 50.
 γίνεται μὲν σκότιος ἐκ τῷ σκότος, πλὴν οὐκ ἐκ τῷ ὁδετέ-
 ρου, ἀλλὰ τοῦ ἀττικωτέρως ἀρσενικοῦ. T. p. 703, 1:
 τὸν δὲ ῥηθέντα σκότον οἱ μὲν ὅμηρον καὶ σκότος φασὶν —
 καὶ διαφορεῖται μὲν παρ' αὐτοῖς; τὰ πλείω δὲ κατὰ γένος
 ἀρσενικὸν προάγεται, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὁδε σκότον φρίσ-
 σαι τὸν συνεργάτην. Eurip. Hec. 1. σχ. γράφεται
 καὶ τὸ σκότος ὁδετέρας, καὶ ὁ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὁδετέ-
 ρῳ χρῶνται οἱ κοινοί, τῷ δὲ ἀρσενικῷ οἱ ἀττικοί.

24. δυοὶ] Etymol. ἰσίων, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀριστῶν, ὅσοι
 μὲν ἐν μιᾷ φωνῇ τὰ τρία γένη δηλοῦν, οὐ κλῖνονται, τὰ
 γὰρ ἄρτρα μόνῃ διαλαμβάνει — εἴ ἔρα ἔν τὰ δύο ἐν μιᾷ
 φωνῇ τὰ τρία γένη δηλοῖ, οἱ δύο γὰρ, καὶ αἱ δύο, καὶ τὰς
 δύο, δῆλον ὅτι ἐκ ἀφειλε κλῖνσθαι τοῖς δυσίν. ἐπὶ δὲ ἐπὶ τῶν
 πολλῶν αἱ διάλεκτοι κλῖνσι ταῦτα — καὶ αὐτὸ δὲ τὸ
 δύο εὔρηται κλῖνόμενον καὶ παρὰ τὸ δύο δυσὶν ἀντιφέρεσθαι,
 ὡς παρὰ Θεοκρίτῳ — τῇ ἐν χρήσει ἐπακολουθῶν κλῖνεται
 τὸ δυοῖ. Plotin. Ennead. V. 6. 4. ἐν τοῖς δυσὶ ὄν-
 τος ἐνὸς καὶ ἄλλῃ. & VI. 1. 7. δυσὶν. 3. 18. τὰ ε.
 τῶν γ. διαφέρει δυσὶν, καὶ ὑπερέχει δυοῖ. Eustathius
 centies δυσὶν ἐνοίμεις, δυοῖς διφθόροις, ἐν δυσὶν ἵπται, ἐν
 δυοῖς λάμβδα. ἐν δυοῖ ρῶ, ἐν δυσὶν ἦτα &c. idem tam-
 en in Il. K. p. 721, 15. λέγαςι δὲ καὶ ἐν ῥητο-
 ρικῷ εἴρηται λεγικῶν τῶν δύο καὶ τοῖς δύο, τὸ δὲ δυοῖς
 βάρβαρον φησὶ καὶ κατὰ χρῆσιν ἀττικὴν καὶ κατὰ λόγον γραμ-
 ματικόν. Phrynich. p. 88. δυοῖ μὴ λέγε ἀλλὰ δυοῖν
 — ἐπὶ γὰρ μόνῃς γενικῇς λέγεται, ἐκὶ δὲ δοτικῇς. Tho-
 mas. δυοῖν, ὃ δυσὶν, ὅσα γὰρ μὴ συνεμφανίει γένος, εἰ
 πτωσῶν δέχεται — τὸ δυσὶν, εἴρηται μέντοι καὶ τοῦτο
 παρὰ τοῖς ῥητορσι. Θεκυρίδης. ἐπιστησιασμένος δυοῖν ἡνέριαις.
 καὶ ἀριστῶδες ἐν τῷ περὶ ῥητορικῆς α. ἀλλ' ἐπιδόκει δυοῖν ἢ
 τρισὶν ἀντιτεῖν. κρείττον μέντοι δυοῖν. γινώσκει δὲ καὶ τοῦ-
 το, ὅτι τὰ δύο ὃ μόνον ἐπὶ εὐθείας καὶ αἰτιατικῇς, ἀλλὰ
 καὶ ἐπὶ γενικῇς καὶ δοτικῇς τίθεται. Θεκυρίδης διελόντας
 εὖο ἐτῶν. καὶ Λιβάνιος δύο λιμῆσι τὰς εἰς αὐτὸ καταφύ-
 γοντας ἐδέξατο. Isocrat. Vita. Λυσίας ἔτισι νεώτερος δυοῖς,
 Πλάτωνος δὲ ἐπτά. Philo de Mosé T. II. p. 117, 46.
 δυοῖ νέας. Phalarid. Ep. 70. τὸν δυοῖ κινδύνους ἀναίρε-
 μων. Steph. V. ἀγκυρα & Μαδληνὸς δυοῖν. Plut. Cae-
 sar p. 707. F. τὸν ἡγεμόνα κονήλιον πείσας δυοῖ ταλάν-
 τοις. Diodor. 34. εἰς δυοῖν ὁ Σύλλιος προσαναπαύον-
 τος. Plotin. Enn. V. 340. τοῦν τὸ νοῦν, ὅταν νοῦ, ἐν
 δυοῖν εἶναι. Aristot. Eth. V. 1. τρία εἶναι εἶδη κακία,
 ἀκρασία, ἀφροσύνη, τὰ δὲ ἐναντία τοῖς δυοῖς δόξα.
 εἰς δὲ δύναται δυοῖ κυρίοις δουλεύειν] Dio Chrys. LXX.
 p. 608,

25 Διὰ τοῦτο¹ λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίνετε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσῃτε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς, καὶ τὸ

25. καὶ τί] ἢ τί 61. 62.

καὶ τί πίνετε] — 1. 22. Versio Lat. Sax. Æthiop. Hieronymus: in nonnullis additum est: neque quid bibatis. Erasmus, f. Millius. prol. 385. 1360. Bengelius. Cum tamen iidem lectionem Commatis 31. retinuerint non videntur causam habuisse, cur istam sollicitarent, eoque minus quod leguntur Exod. XV. 24.

πλεῖον] πλείων 3. 74. 83. 90. Evang. 2. 3. 24.

p. 608. B. πᾶσα μὲν ἐν ἐστὶ δουλείᾳ χαλεπῇ, τοὺς δὲ ἀπὸ τύχης ἐν οἰκίᾳ τῇ αὐτῇ δαλυνούσας, ἐν ἧ δύο ἢ τρεῖς δεσπό-
ται, καὶ ταῦτα ταῖς τε ἡλικίας καὶ ταῖς φύσεσι διάφο-
ροι, λέγω δὲ πρὸς βύτης ἀνελεύθερος, καὶ τέττα παῖδες νεο-
τίσκοι, πίνειν καὶ σπαρᾶν θέλοντες, τίς ἐκ αὐτῶν ἄλλαν
οἰκετῶν ὁμολογήσειεν ἀθλιωτέρας, ὅταν τοσούτος δὴν θρα-
πέυειν, καὶ τέττον ἕκαστον ἄλλο τί βεβλήμενον καὶ προσάσ-
σεντα; Terent. Andr. I. 3. 4. Nec quid agam,
certum est: Pamphilumne adjutem; an auscultem
feni. Si illum relinquo, ejus vitæ timeo: sin' opi-
tutor, hujus minas. Adelphi. IV. 2. 16. Non
hercle hic quidem durare quisquam, si sic fit, po-
test. scire equidem volo, quot mihi sint domini:
quæ hæc est miseria? Phormio I. 1. 26. Seni fi-
delis dum sum, scapulas perdidit.

ἀντίκειται] Diodor. I. XXIV. Exc. p. 565. Αἰνιχάας
— ἀντεχομένοις μὲν τῆς δόξης, καταφροῦν δὲ τῶν κινδυνῶν.
Liban. D. II. p. 112. A. ἄπαντες μὲν ἀνθρώποις, ὡ
τῶν ἐκείνη μὲν καλὸν, Πόλεμος δὲ δυστυχῆς καὶ τῆς μὲν
ἀνθεκτὸν, τὸν δὲ φευκτὸν. Xenoph. Cyr. Paed. II.
οἱ δὲ ἀγαθοὶ τὰς κακὰς ἰδόντες ἀντιστρέφονται, πολὺ ἐθ-
θυμότεροι τῆς ἀρετῆς ἀντίκειται. Polyb. p. 1227. ὁλυμ-
πίχης δὲ φάσκοντος θεῶν ἀντίχεσθαι ῥαμναίων. IV. 1.
ἐκρινεν αὐτὸς ἀντίχεσθαι τῶν περὶ ἄρατον. p. 388. αἰ
γὰρ ποτε τῆς τῶν Πλείων ἀντίχεστο φιλίας αἰτατοί. V.
100. αὐτὸς δὲ τῆς μὲν διαλύσεως ὀλιγώρει· τῷ δὲ πρῶτῳ
τῶν ἐξῆς ἀντίχετο. p. 613. τὸν μὲν πρὸς αἰσθαλῆς ἀέτο
θεῶν τὴν ταχίστην ἀπορρίψαι πόλεμον, ἀντίχεσθαι δὲ τῶν
κατὰ τὴν ἱλαρίδα πραγμάτων ἐξῆς. Plato Epist. VI.
p. 1276. C. κοῖσκα· δὲ καὶ ἐράσῃ πάλιν ἐρμείας ἀντί-
χεσθαι συμβουλεύω, καὶ πειρᾶσθαι ταῖς ἀντίξεσιν ἀλλή-
λων εἰς μίαν ἀφίκεσθαι φιλίας συμπλοκῇ. Malala p.
121. ἡ ἐκάβη περιλαβῶσα αὐτὴν κατεφίλει, καὶ πλείων
πάντων αὐτῆς ἀντίχετο. Isocrat. ἀντίχεσθαι τῆς εἰρήνης.
Athen. VI. extr. καὶ γὰρ ἀντίχεοντο τῶν ἐκ τῆς σοῦς
δογμάτων. M. Anton. III. 6. ἀπλῶς καὶ ἐλευθερίως ἐ-
λοῦ τὸ κρείττον, καὶ τέττα ἀντίχε. Thucyd. I. 13. τῆς
Θαλάσσης μᾶλλον ἀντίχεοντο. Schol. προσείχοντο αὐτῇ. Jos.
B. IV. 5. 2. κατακλῆναι οὐ θεῶς ὡς μεμιασμένης τῆς πό-
λεως ἀπάλειαν, καὶ πυρὶ βεβλήμενος ἐκκαθαρῆναι τὰ ἅγια,
τὰς ἀντεχομένης αὐτῶν καὶ φιλοσοφῶντας πρέκοσεν. V.
10. 3. ἐτύποντο δὲ γέροντες ἀντεχομένοι τῶν σιτίων.
Vit. 61. τιβερεῖσι μὲν ἐν ἀντίχεσθαι μᾶλλον ἐδόκει τῶν
πραγμάτων. Prou. III. 18. πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐ-
τῆς. Joseph. Macc. πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὸ θέλημα
αὐτοῦ. aut herum minorem propter ætatis & mo-
rum similitudinem amabit, exosus senem moro-
sum: aut considerans vel senem esse prudentiorem
vel plura ab eo rum speranda tum metuenda esse,
ei obediens, contenta levitate juvenili heri mino-
ris. 1. Tim. IV. 12.

μαμωνᾶ] Divitiæ, lucrum, in Targum faepissime,
facultates, pecunia. Judicia mammonæ i. e. pecu-
niarum a tribus Judicibus, judicia capitalia a
XXIII. exercebantur. Hieron. in Ps. LXXXIII. Mamona
in Lingua Hebraica divitiæ nuncupantur.
Augustin. in Quæst. Evang. 34. Mammona
divitiæ interpretantur. & de S. Domini in mon-
te I. 2. Mammona apud Hebræos divitiæ appel-

lari dicuntur. Congruit & Punicum nomen: nam
lucrum Punice mammon dicitur. Sal mammonæ
est beneficentia. Kiddusch. f. 70, 1. qui ducit uxore
propter mammon i. e. divitiæ. Esra VII. 26.
οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ] Perfius V.
154. En quid agis? duplici in diversum scinderis
hamo. Huncce an hunc sequeris? subeas alter-
nus oportet Ancipiti obsequio dominos, alternus o-
berres; Euripid. Hecub. 864. ἐκ ἐστὶ ἀνδρῶν ὅστις ἐς
ἐλεύθερος. Ἡ χρημάτων γὰρ δόλος ἐστὶν ἡ τύχη. Aristot.
Rhet. II. 21. Liban. O. XXXI. p. 647, 648.
Valer. Max. IX. 4. procul dubio hic non posse-
dit divitiæ, sed a divitiis possessus est: titulo rex
insulæ, animo pecuniæ miserabile mancipium.
Liban. O. XIX. p. 487. B. δόλος χρημάτων. Plut.
Pelop. p. 279. A. ἄρμησε τῶν δεομένων τοῖς ἀξίοις βοη-
θεῶν, ἵνα κύριος ἀληθῶς φαίνοιτο χρημάτων γεόμενος, ἄλ-
λα μὴ δούλος. Plato de Rep. VIII. οὐκ ἐν δόλῳ ἢ κα-
τὰ τὸ ἐν πόλει, ὅτι πλείων τιμῶν καὶ σωφροσύνην αἰμα ἰκα-
νῶς πᾶσθαι ἐν τοῖς πολίταις ἀδύνατον, ἀλλ' ἀνάγκη ἢ
τῷ ἐτέρῳ ἀμειλῶν ἢ τῷ ἐτέρῳ. Horat. Epist. I. 10. 47.
Imperat, aut servit collecta pecunia cuique, tor-
tum digna sequi potius quam ducere funem. Seneca
de Vita Beata 26. Divitiæ enim apud sapientem
virum in servitio sunt, apud stultum in imperio.
Pausan. Lacon. 23. ἀνθρώπων γὰρ ἀφορῶντι ἐς κέρδος τὰ
θεῖα ὑπερὰ ληυμάτων. Demophili Sentent. φιλοχρημα-
τον καὶ φιλόθεν τὸν αὐτὸν ἀδύνατον εἶναι. ὁ γὰρ — φι-
λοχρηματός ἐξ ἀνάγκης ἄδικος κ. τ. λ.

25. τί φάγητε] Senec. ad Marciam 22. Cogita
animi mille labes — aut in popinam ventremque
præcoquis summa illis curarum fuit, quid essent,
quid biberent. Arrian. Epict. I. 9. Διατί μὴ εἴτῃ τίς
αὐτὸν κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τῷ θεῷ; διατί δὲ φοβηθήσεται
τι τῶν γενομένων ἐν ἀνθρώποις; ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν καίσα-
ρα ἢ συγγένειαν, ἢ ἄλλον τινα τῶν μέγα δυναμένων ἐν ῥώ-
μῃ, ἰκανὴ παρέχεται ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, καὶ ἀκατα-
φρονήτως καὶ ἐπαυκατόως μὴδ' εἶπεν τὸ ἐπὶ τὸν θεὸν ποιητή
ἔχειν, καὶ κηδεμόνα, οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαρμῶνται λυπᾶν καὶ
φόβαν. καὶ, πόθεν φάγω, φρενί, μηδὲν ἔχων; καὶ πῶς οἱ
δῆλοι, πῶς οἱ δραπέται, τίς πεποιότες ἐκείνοι ἀπαλλάτ-
τονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς οἰκέταις, ἢ τοῖς
ἀργυράμασιν; εἰδὲν ἄλλ' αὐτοῖς, καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπε-
σιν αὐτοὺς τροφαί. τὸν δὲ φιλόσοφον ἡμῖν δεήσει ἄλλοις
διαβρῆντα καὶ ἐπαναπαυόμενον ἀποδημῆν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖ-
σθαι αὐτὸν αὐτοῦ; καὶ τῶν θανάτων τὸν ἀλόγων εἶναι χεῖρο-
ν καὶ δειλότερον, ἂν ἕκαστον αὐτὸ αὐτῷ ἀρχήμενον οὔτε
τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκίας, ἔτε διεξαγωγῆς κατακλῆλα καὶ
κατὰ φύσιν. — ὑμᾶς ἐρχεσθαι λέγοντας, Ἐπίκτητε, οὐ-
κέτι ἀντεχομεθα μετὰ τοῦ σαρκινοῦ τούτου δεδεμένοι,
καὶ τοῦτο τρέφοντες καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες καὶ
καθαίροντες — ὅτι χορτασθήτε σήμερον, κλήσθητε καὶ
οντες περὶ τῆς αὔριον, πόθεν φάγητε ἀνδράποδον, ἂν σχῆς,
ἔχεις; ἂν μὴ σχῆς, ἐξελεύσῃ. Sota 428. Defeceruntque
viri fideles. Quinam sunt illi viri fideles? Nempe
R. Ifaaco explicante sunt viri in Deum S. B. cre-
dentes. Traditio est R. Elizerem cognomento
magnum dixisse: Quicunque adhuc buccellam in
canistro residuam habet, dicitur: quid cras co-

τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεί- 26
ρουν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύ- 27
ναι αὐτῶν προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῶς ἕχον ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί με- 28
ριμ-

25. οὐδὲ] οὐτε primum 45.

οὐχ' ὑμεῖς μᾶλλον] οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμεῖς 28.

27. μεριμνῶν] — 59. probante J. Millio prol. 1373.

mesturus sum, est ex numero parvorum fide. Ori-
genes ap. Corder. & λέγουσιν οἱ πλεῖστοι ἐσπέρως, τί
φάγωμεν ἢ τί πίνωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα, ταῦτα καλεῖ ὁ
κύριος. & Clemens Paedag. II. p. 231. Trebell. Galli-
eno: requirebat ecquid habemus in prandio? ec-
quae voluptates paratae sunt? & qualis cras erit
coena?

τὸ σῶμα τῶ ἐνδύματος] Aristides T. II. p. 30.
ὥσπερ ἂν εἴ τις τὰ ὑποδήματα κρεῖττω τῶν ποδῶν, τὴν
δὲ ἐσθῆτα τῶ σώματος κρίνει τιμιωτέραν. καὶ ὡς ἔοικε
τὰ μὲν χρήματα τῶν πορίζοντων αὐτὰ καὶ χρημέταν ἀτι-
μότερα ἡγούμεθα. M. Antonin. . . pater: οὐ περὶ τὰς
ἐσθλὰς ἐπινοήτης. οὐ περὶ τῶν ἐσθλῶν ὕψους καὶ χροῆς.

Qui vitam corpusque, quae pluris sunt, dedit,
ab eo victum & vestitum, quae minoris sunt, &
illorum causa dantur, non sperare, est absurdum.

26. πετεινὰ] Thomas. πτηνὰ λέγει, τὸ δὲ πετηνὸν ἀδόκιμον.
πετεινὰ τῶ ἔραν] Pf. CIV. 12. Megill. Esther.
VIII. 15.

πετεινὰ] Kidduschin IV. 14. R. Simeon f. Elea-
zaris dixit: vidisti unquam animal aut avem, qui-
bus erat opificium? & sustentat se sine opera; at-
tamen non creata sunt nisi ad inserviendum mihi:
sed ego creatus sum ad inserviendum Creatori meo,
nonne aequum est, ut me sustentare possim sine
labore? sed male peregi opera mea, & dilapidavi
alimentum meum. Cic. de N. D. II. 62. Quid
de vitibus olivetisque dicam? quarum uberrimi
laetissimique fructus nihil omnino ad bestias per-
tinent; neque enim ferendi, neque colendi, neque
tempestive demetendi, percipiendique fructus, ne-
que condendi ac reponendi ulla pecudum scientia
est, earumque omnium rerum hominum est usus
& cura. Ocliff. I. 106. κυκλώπων δ' εἰς γαίαν ὑπερ-
φιάλαν ἀτρυγέων ἱκομεθ' οἱ ῥα θέοισι πεποιδότες ἀθανά-
τοισιν οὔτε φυτεύουσι χερσὶν φυτὰν, ἔτ' ἀρῶσιν ἀλλὰ τάγ'
ἀσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται πυροὶ, καὶ κριθαί,
ἡδ' ἄμπελοι, αἵτε φέρουσιν οἶνον ἐρισάφυλον, καὶ σφὶν Διὸς
ὄμβρος ἄξει.

ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτὰ] Deut. XXII. 6.
Job XXXVIII. 41. XXXIX. 26-29 Psal. CIV.
27. 28. CXLVII. 9. Luc. XII. 24. Arrian. E-
pict. I. 3. εἴ τις τῷ δόγματι τέταρτον συμπιθεῖν καὶ
ἀξίαν ὀνειδίτο, ὅτι γενομένην ὑπὸ τῶ θεῷ πάντες προηγου-
μένης, καὶ ὁ θεὸς πατὴρ εἰς τῶν τ' ἀνθρώπων καὶ τῶν
θεῶν, οἶμαι ὅτι ἐδὲν ἀγενεὶς ἐδὲ ταπεινὸν ἐνδυμνησεται
περὶ εαυτοῦ. ἀλλ' ἂν μὲν καίσαρ εἰσποιήσεται σε, ἐδίδε σου
τὴν ὀφειλὴν βασιλεῦσι ἂν δὲ γνώσῃ, ὅτι τῷ Διὸς υἱὸς εἶ, οὐκ ἐπ-
κρίσῃ;

μᾶλλον] παρέλκει ut Marc. VII. 36. 2. Cor. VII.
13. Heb. XI. 25.

διαφέρετε] Thucyd. I. 84. πολλὸν διαφέρει ἄνθρωπος ἀν-
θρώπου. Aristot. Polit. VII. τοσούτον διαφέροντες οἱ ἄν-
θρωποι τῶν ἄλλων, ὅσον τὸς ἡρώας ἡγούμεθα τῶν ἀνθρώπων δια-
φέρειν. Xen. Cyr. Παιδ. τοσούτον δύνεγκε τῶν ἄλλων βα-
σιλέων. Isocrat. in Helen. ἢ καὶ τῷ γένει καὶ τῷ κάλλει
καὶ τῇ δόξῃ πολλὸν ἐκρίσῃ. ib. ἢς ἦν τοῖς τυχεύοντων,

ὑμῶν] ἡμῶν 3.

ἀλλὰ μὴ τῶν πολλῶ διενεχόντων. Jos. c. Apion. I. 22.
πυθαγόρας — σοφία καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ πάν-
των ὑπεληκμένους διενεχέειν τῶν φιλοσοφούντων. & II.
21. σοι — σωφροσύνη τῶν ἄλλων διέφερον.

27. ἡλικίαν] Vulgo interpretantur staturam; at
male. Nam sermo est de re, quam homines desi-
derant, & cujus possessione sese feliciores fore pu-
tant: atqui, si quis posset cubitum addere staturae
suae, curas & molestias non minueret sed augeret,
cum ipsi alia vestis, alius lectus, alia domus etiam
quaerenda esset. Porro loquitur Christus de cubi-
to, tanquam de re minima, πῶς ἕχον ἓνα vel unicum
cubitum, quod Lucae XII. 26. diserte dicitur τὸ
ἐλάχιστον: si vero staturae nostrae cubitus adderetur,
magna & insignis esset additio; cum corporis hu-
mani longitudo trium aut summum quatuor cubi-
torum esse soleat, Aristoph. Vesp. 552. ἄνδρες με-
γάλοι καὶ τετραπύχεις. & Ranis. 1046. γενναῖος καὶ τετρα-
πύχεις. Stobaeus S. 330. καὶ μυρίαν πηχῶν ἡς κύριος ὑπὸ
ἀρχῆς, θαυρὸν γενήσῃ τριῶν ἢ τεσσάρων. Megillath Esth.
IX. 14. statura filiorum Hamanis erat trium cubi-
torum. Denique, Matthaeus comm. 25. diviserat
curas in curam vitae sustentandae per alimenta, &
in curam vestitus. De posteriori agit comm. 28.
ergo comm. 27. de priori. Atqui ad vitam nihil
facit augmentum staturae, facit autem cubitus ae-
tati additus. ἡλικία ergo hic significat aetatem, vel
tempus vitae. Mimnermus ap. Stobaeum πηχῶν ἐπὶ
χρόνον ἀνδρῶν ἡβης τετράμετρα. Anthol. II. 47. 19.
ἠγάλαον με γυναῖκες ἀποσκώπτουσι λέγουσαι εἰς τὸ κάτ-
οπτρον ὅραν λεῖψανον ἡλικίης, ἀλλ' ἐγὼ, εἰ λευκὰς φέρω
τριχὰς εἴτε μέλαινας, οὐκ ἀλέγω. Psal. XXXIX. 6.
totius vitae longitudinem palmae comparat. Hic
videtur similitudo petita esse a stadio, quod erat
trecentorum cubitorum: ἡλικία est cursus vitae.
Vixi & quem dederat cursum fortuna peregi.
Horat. Carm. IV. 7. Quis scit an adiciant hodi-
ernae crastina fummae tempora Di superi? Se-
nec. Oedip. 981. Non sollicitae possunt curae
Mutare rati stamina fusi. Plut. Pericl. p. 167. Α.
πολλαῖς ἐμπροσθεν ἡλικίαις τῶ περὶ Σάμιον πολέμου.

28. καταμάθετε] Xenoph. καταμάθων αὐτὸν ἔ-
τε θύοντα θεοῖς. Epictet. 36. τὴν σαυτῆ φύσιν κατὰ-
μαθε. Arrian. Exp. Alex. V. 11. ταύτην καταμα-
θὼν τὴν ἡσόν. Confidete lilia. Job. XXXV. 5. Sir.
IX. 25.

τὰ κρίνα τῶ ἀγρῷ] Sponte nata, non ab hortu-
lano culta: Duo praecipue in liliis animadvertuntur,
& candor insignis, & breve aevum. Ovid.
Fast. IV. 442. Liliaque alba legit. Metam V. 392.
Candida lilia carpis. Georg. IV. 130. albaque cir-
cum lilia. Aen VI. 708. Candida circum lilia. XII.
68. mista rubent ubi lilia multa alba rosa. Nephe-
lian. Ecl. II. Te sine vae misero mihi lilia nigra
videntur: At, tu si venias, & candida lilia sent.
Tibull. III. 4. 33. Ut quum contexunt amaran-
this alba puellae Lilia. Petron. 127. albaque de
viridi

ριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει
 29 Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πᾶσι τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τού-
 30 των. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὐριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ
 Θεός

28. αὐξάνει, εἴ κοπιᾷ, εἰδὲ νήθει] αὐξάνουσιν, οὐ κοπιῶσιν, εἰδὲ νήθουσιν 1. Colb. Chrysost. Athanas. c. Arian. 3.
 29. ὅτι] 2.
 Σολομῶν] Σολομῶν 72.

viridi riferunt lilia campo. *Propert.* I. 20. Et circumriguo surgebant lilia prato Candida. II. 2. Lilia non domina sunt magis alba mea. & IV. 4. saepe tulit blandis argentea lilia Nymphis. *Anthol.* I. 91. 2. εἰμι ῥόδων γένετης, καὶ ἐγὼ κρίνα λευκὰ κομίζω. III. 6. 56. βέλλει' ὑπὲρ τύμβε πολὺ κρίνα. VII. 15. 2. κρίνον — λευκοχρόον. *Calpurn.* VI. Candida qui melius cubat inter lilia. *Theocrit.* XI. 56. κρίνα λευκὰ. XXIII. 30. Λευκὸν τὸ κρίνον ἔστι, μαραινέται ἀνέκα πίπτει. *Valer. Flacc.* VI. 492. Lilia per vernos lucent velut alba colores, praecipue quis vita brevis, totusque parumper Floret honor. *Horat.* Carm. I. 36. neu desint epulis rosae neu vivax apium neu breve lilium. Schol. quod cito deflorescat. & in *Carm.* II. 15. brevem dominum, ut breve lilium, i. e. parvi temporis. *Athenae.* XII. p. 513. F. κληθῆναι δὲ τὰ Σῶσα φησὶν ἀριστόβελος καὶ χάρις διὰ τὴν ἀραιότητα τῷ τόπῳ. Σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ ἑλλάνων φωνῇ τὸ κρίνον. XV. p. 677. F. Πανγκράτης — εἰρηκεν — λευκὸν κρίνον. *Augustin.* de C. D. X. 14. De providentia certe Plotinus Platonicus disputat, eamque a fummo Deo, cujus est intelligibilis atque ineffabilis pulchritudo, usque ad haec terrena & ima pertingere, flosculorum atque florum pulchritudine comprobatur, quae omnia quasi abjecta & velocissime pereuntia decentissimos formarum suarum numeros habere non posse confirmat, nisi inde formentur, ubi forma intelligibilis simul & incommutabilis simul omnia habens perseverat.

αὐξάνει] αὐξάνειν apud Atticos proprie significationem augendi habet: hic pro crescere sumitur neutraliter. *Thomas.* τὸ μὲν αὐξάνει ἐπὶ ἐνεργητικῷ, οἷον, αὐξάνει ὁ ἥλιος καὶ ἡ ὑγρότης τὰ φυτὰ. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς Σεφάνης τὰς ἐνδοξίας τῆς πατρίδος θραπεύειν, ταῦτα αὐξάνει. καὶ αὐξάνει, ἀντὶ τῆς αὐξάνεται. Ἀριστοφῆς ἐν τῷ εἰς Πάρων, ἀλλὰ καὶ εἰκότως ἠύχισεν ἡ ἀρχὴ. αὐξάνει δὲ ἐπὶ παθητικῆς σημασίας ὁ αὐτὸς Δημοσθένης ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐπεὶ γε οἷς ἡ πατρίς ἠυξάνετο. καὶ αὐξάνει τὰ φυτὰ, οἷον αὐξάνειν δέχεται. καὶ αὐξάνονται, ἐπὶ τῷ αὐτῷ σημασιμένῳ. Schol. *Sophocl.* τραχιν. 117. αὐξάνει, ἀντὶ τῆς αὐξάνεται. *Lucian.* Pseudosoph. 4. οὐδὲ αὐξάνονται παιδία σολοικισμὸν ποιήσει τῷ μηδὲν εἰδοτι. *Jos.* A. IV. 4. I. τὴν μείναι σάσιν ἐδ' ἔτας συνέβη παύσασθαι, πολλὰ δὲ μᾶλλον αὐξάνει καὶ φύεσθαι. Cum lilio crescit etiam vestis ejus: ita R. Salomo in *Deut.* VIII. 4. putat, cum pueri Judaeorum in deserto crescerent, simul vestes cum illis crevisse, ad instar domus cochleae.

εἴ κοπιᾷ εἰδὲ νήθει] Illud virorum est, qui agrum colunt: hoc mulierum domifedarum. *Anthol.* II. 32. 17. ἡ δ' ἀράρχη νήθεσ' αὐτὸν ἀπεκρέμασε. *Pollux.* VII. 32. νήθεσιν ἡ γῶσι, οἱ ἄττικοι γὰρ τὸ νήθει νῆν λέγουσιν.

29. *Diog.* L. Solon. I. 51. κομῆσας ἐαυτὸν ὁ κροίσας παντοδαπῶς, καὶ καθίσας εἰς τὸν θρόνον, ἤρετο αὐτόν, εἴ τι θάναμα κάλλιον τεύεται; ὁ δὲ ἀλευκτρονάς εἶπε, φασιανὸς, καὶ ταῶς, φυσικῶ γὰρ αἰθεὶ κεκόσμηται καὶ μυρρίνῃ καλλίων. *Lucian.* Nigrin. 13. τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν

ποικίλῃν, καὶ τὰς πορφύρας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτόν, αἰεσίως πάνυ τὸ ἀνθρώπῳ ἐπισκάπτοντες τῶν χρωμάτων, ἕαυ ἡδὲ λέγοντες, καὶ πόθεν ὁ ταῶς ἔστος; *Plut.* Alex. p. 694. B. οἱ τὴν περσικὴν ζώνην καὶ διάλευκον αὐτῷ χιτῶνα προσκυνήσαν. *Sitac.* L. 8. *Cantic.* III. 11. 1. Reg. X. 25. Talis erat vestis Agrippae Regis *Jos.* A. XIX. 8. 2. πολλὴν ἐνδυσάμενος ἐξ' ἀργύρας πεποιημένην. πᾶσαν, ὡς θαυμασίον ὄφην εἶναι. *Claudian.* de Raptu Proserp. II. 90. Omnis in herbas Turget humus, medioque patent convexa fereno, Sanguineo splendore rosas, vaccinia nigro Induit, & dulci violas ferrugine pingit; Parthica quae tantis variantur cingula gemmis Regales junctura sinus? quae vellea tantum Ditis Assyrii spumis fuscantur aeni? Non tales volucer pandit Junonius alas.

περιεβάλετο] *Plut.* Public. p. 99. D. τὰ ἱμάτια περιβάλλοντες αὐτῶν τοῖς τραχήλοις. *Herodian.* VIII. 5. 7. χλαμυδὶ πορφύρᾳ περιβάλλουσιν.

30. χόρτον] χόρτος foenum est: hic vero & de herba adhuc virenti dicitur, & infra XIII. 26. XIV. 19. *Marc.* IV. 28. VI. 39. *Jos.* VI. 10. *Jac.* I. 10. 1. *Pet.* I. 24. *Apos.* VII. 7. IX. 4. *Glossar.* *Steph.* pabulatio, χορτολογία. Serticulum, δρέπανον χορτοκοπικόν. Hebraei omnia e terra nascentia dividunt in יָרֵב & עֵשֶׂב. Illud Hellenistae ξύλον, istud χόρτον vocant, sub quo herbas, frumentum, & flores comprehendunt *Plut.* Q. N. p. 25. c. χόρτος ὁρμενος, κόπτεται γὰρ εἰς ξηρὸς ἀλλὰ χλωρός.

σήμερον ὄντα] *Anthol.* MS. 131. & VII. 113. εἰ κάλλει καυχᾶ, γίνωσκ' ὅτι καὶ ῥόδον αὐτῇ' ἀλλὰ μαρναντὲν ἔφω σὺν κοπρίῳ ἱρίφῃ. *Plin.* H. N. XXI. 1. Flores vero odoresque in diem gignit [natura:] magna, ut palam est, admonitione hominum, quae spectatissime floreat, celerrime marcescere. *Plaut.* Pseud. I. 1. Quasi solstitialis herba paulisper fui, Repente exortus sum, repentino occidi. *Auson.* de Alethio. 7. ostentatus raptusque simul, solstitialis velut herba solet. *Pf.* XC. 5. 6. 1. *Pet.* I. 24. *Anthol.* I. 90. 7. τὸ ῥόδον ἀκμάζει βαιὸν χρόνον, ἢν δὲ παρῆλθῃ, Ζητῶν ἐυρήσεις οὐ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

κλίβανον] *Thomas.* κρίβανος, ἄττικοι, ἐκ κλίβανος διὰ τῆς λ. διὰ τὸ τὴν πρῶτην ἀνδράπων τροφὴν δοκεῖν κριδίας εἶναι, ἀπὸ τῆς κριδῆς, κριδάριον, καὶ τοῦ βαύνος, τὸ πῦρ. *Democrates* ap. *Galen.* de Compos. Medic. per. *Gen.* VI. ἐν κριβάνοις & de *Antidot.* 1. at de facult. cib. 1. κλιβάνῳ, quater. *Etymol.* κρίβανος σημαίνει τὴν κάμινον, ἔνθα ἄπταν τὰς ἄρτας, παρὰ τὸ κρῖ. καὶ τὸ βαύνος ἡ κάμινος. Οἱ δὲ Δωριεῖς κλίβανον λέγουσι. *Josann.* *Grammat.* Dial. Attic. p. pro λ. utuntur: nam pro κλίβανον κρίβανον dicunt. *Dioscorid.* I. πωμάσας τὸν λύχνον καὶ νῶ ἀγγεῖν κεραμίαν κλιβανοειδῆ, ἀναθῆναι μὲν περιφερεῖ καὶ στεῖν, κάτωθεν δὲ τρήμα ἔχοντι, καθάπερ οἱ κλίβανοι. *Plin.* XX. 39. Coquitur pluribus modis: in olla quae conjiaciatur in clibanum aut furnum. *Colum.* XII. 15. Oblita vasa clibano vel furno torrefaciunt. Et V. 10. Sed scrobis clibano similis fiat, cujus imum summo patentius est. *Plin.* XXXII. 26. sub aereo testro. *Phrynichus.*
 p. 76.

Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μερι- 31
μνήσητε, λέγοντες. Τί φάγωμεν, ἢ τί πίνωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; Πάντα 32
γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρεῖζετε
τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύ- 33
νην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν 34
αὐ-

31. περιβαλώμεθα] περιβαλλόμεθα 73. 90. περιβαλλόμεθα 31. & φάγωμεν.

32. πάντα γὰρ ταῦτα] ταῦτα γὰρ πάντα 57.

ἐπιζητεῖ] ἐπιζητῶσιν 1. 13.

ὁ οὐράνιος] — Versio Sept. & Vulg. f. Millio insertum videtur ex Comm. 26, prol. 386.

33. δέ] — 61.

34. εἰς] — 73. Pollux. l. 66. φιλοτιμότερον δὲ προσθέτει τὴν εἰς πρῶτον ταῖς ἐπιούσαις ἡμέραις, ὅταν, εἰς αὐρίον, καὶ εἰς τὴν ἐπιούσαν, καὶ εἰς ἡμέραν τρίτην. Plut. Apophth. p. 191. C. ἐκέλευσε τοὺς νόμους ἀπὸ τῆς αὐρίον κυρίου εἶναι. Athenae. IV p. 148. A. καὶ εἰς αὐρίον παρεκάλει συνειπῆσαι πάλιν ἥκοιτα μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων.

ἢ γὰρ αὐρίον μεριμνήσει τὰ ἐαυτῆς] — 13. ἢ γὰρ αὐρίον τὰ ἐαυτῆς μεριμνήσει 44.

34.] — G L. 2. 3. 34. 36. 39. 40. 106. Evang. 2. Editio Erasmi 1. Colinaei. Theophylactus. probante f. Millio prol. 1192.

p. 76. κλίβανος οὐκ ἐρεῖς ἀλλὰ κρίβανος διὰ τοῦ ρ. διὰ τὸ δοκεῖν τὴν πρῶτην τῶν ἀνθρώπων τροφήν εἶναι κρίβας. Hieronymus in Thren. V. 10. Clibanus est coquendis panibus aenei vasculi diducta rotunditas, quae sub urentibus flammis ardet intrinsecus. Eustath. in Il. α. p. 100. 10. κριβάνη, ὅν καὶ κλίβανον διὰ τῆς λ. φασίν, ὁμοίως τῇ κεφαλαργίᾳ κεφαλαργία. Athaeneus III. p. 110. c. ἀττικοὶ μὲν διὰ τοῦ ρ. σοικείου λέγουσι καὶ κρίβανον καὶ κριβανίτην. Πρόδοτος δὲ ἐν τῇ β. τὴν ἱστορίαν ἔφη κλιβάνον διαφανεῖ καὶ ὁ Σάφρων δὲ ἔφη — κλιβανίτας. LXX. habent κλίβανος. & Philo. Plinius H. N. XVIII. 27. panes a coquendi ratione appellati, ut furnacei, vel artopticii, aut in clibanis cocti.

εἰς κλίβανον βαλλόμενον] Lilia crescunt inter spinas Cantic. II. 2. Cum spinis ergo aliquando evelebantur & in clibanum conjiciebantur. Ulpianus L. XXXII. 55. D. Lignorum appellatione in quibusdam regionibus, ut in Aegypto, ubi arundine pro ligno utuntur, & arundines & papyrus comburitur, & herbulae quaedam vel spinae vel vepres continebuntur. de anno Septimo IX. 7. A quo tempore ad usum adhibere licet, & cremare stramen & stipulam anni septimi?

ὀλιγόπιστοι] Sota f. 42. 2. 2. Reg. II. 2. pueri parvuli Dixit R. Eleasar, quia fuerunt ex parvulis fide. Berachoth f. 24. 2. Qui voce alta precatur, numerandus est inter **אֲמֹנֵי עֲרֵב**. Pesachim f. 118. 2. Erachim f. 15. 1. Exod. XIV. 11. Dixit R. Chuna: Israelitae in deserto fuerunt **אֲמֹנֵי עֲרֵב**. Falcut Rubeni f. 88. 1. Mirandum est quomodo in illa generatione potuerint esse **אֲמֹנֵי עֲרֵב**. Thanchuma p. 83. 2. qui creavit diem, creavit alimentum ejus; ideo dicebat R. Eleasar Modiensis, qui habet quid hodie edat -- & dicit quid cras edam, hic est **אֲמֹנֵי עֲרֵב** **אֲמֹנֵי עֲרֵב** & Mechilta in Exod. XVI. 4. & 20. non audierunt Mosen. Hi sunt. **אֲמֹנֵי עֲרֵב** **אֲמֹנֵי עֲרֵב**. & 27.

32. τὰ ἔθνη] Mirum non est, Gentes curam vitae vehementer anxisse, cum aut mundum providentia non regi, aut Deos hominum similes aliquando dormire, aut peregre abesse, aut omnibus simul negotiis vacare non posse, adeoque se sibi relictos esse putarent.

ἐπιζητεῖ] Sine fine quaerunt, ut Rom. XI. 7. Contra commate sequenti dicit ζητεῖτε.

ὁ πατὴρ ὑμῶν] Anthol I. 89. 2. Ἐἰ τὸ μέλει δύναται τι, μερίμνα, καὶ μελέτω σοὶ εἰ δὲ μέλει περὶ σὲ δαίμονι, σοὶ τι μέλει; Arrian. Epictet. III. 26.

χρεῖζετε] Etymol. χρεῖζω, ἡνίκα σημαίνει τὸ δέομαι, ἔχει τὸ ι. προσγεγραμμένον, ἀπὸ γὰρ τῆς χρεός γίνεται χρεῖζω, καὶ προτὴ τῆς ε. εἰς η. χρεῖζω. χρεῖζοντο καὶ αὐτοί. καὶ κατὰ συναίρεσιν χρεῖζω — ὅτε δὲ σημαίνει τὸ χρησιν αὐτῶν, ἐστὶν ἄνευ τῆς ι.

33. ζητεῖτε] 1. Pet. I. 10.

δικαιοσύνην αὐτῆς] Justitia Dei est Lex a Deo per Christum promulgata, ad cujus praescriptum viventibus venia peccatorum ante admittitur & felicitas aeterna promissa est Rom. X. 3. III. 21. 22. 1. Macc. II. 29.

προσθεθήσεται] felicitas coelestis est principale, bona hujus vitae sunt accessorium. Adjicientur tanquam epimetrum, corollarium, auctarium, mantissa, superpondium, 1 Reg. III. 11. Kiddushin. R. Nechorai dixit: ego intermitto cuncta officia Mundi, & doceo filios meos legem solam, de cujus mercede homo edit in hoc seculo, & cornu ejus crescit in futurum. Non sic ulla opificia cetera; quando quis aegrotat vel consenescit, vel captivus detinetur, nequit labori suo vacare, sicque contabescit fame: at legis studium etiam in extremo bene sperare jubet, solaturque in juvenia & senecta. Suet. Claud. 6. adicere ad numerum. Caes. 38. adicere epulum ad viscerationem. Lucian. de Lapf. inter salut. 11. ἐν τῷτο ὅρχιστο ὑπναινεῖν, ὡς ἔστ' ἂν τῷτ' ἔχη, ραδίως αὐτῶ τῶν ἄλλων προσγενησόμεναι.

34. Arrian. Epictet. II. 19. Τί ἐμοὶ καὶ σοί, ἀνδραπέ; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακὰ. καὶ καλῶς λέγεις, ἀρκεῖ γὰρ σοὶ τὰ σὰ κακὰ, ἢ ἀγνεία, ἢ δειλία, ἢ ἀλαζονεία. Horat. Carm. II. 16. Laetus in praefens animus, quod ultra est, oderit curare, & amara lento Temperat risu. Nihil est ab omni Parte beatum. & III. 29. Prudens futuri temporis exitum Caliginosa nocte premit Deus; Ridetque, si mortalis ultra Fas trepidat. quod adest, memento componere aequus: caetera fluminis Ritu feruntur, nunc medio aequore cum pace delabentis Etruscum In mare, nunc lapides adesos, stirpesque raptas, & pecus, & domos Volventis una, non sine montium Clamore vicinæque silvae: Cum fera diluvies quietos Irritat amnes. ille sui potens Laetusque degit, cui licet in diem Dixisse, vixi: cras vel atra Nube polum, Pater, occupato, vel sole puro. &c I. 11. Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi finem Di dederint, Leuconoe; neu Babylonios Tentaris numeros, ut melius, quicquid erit, pati! Seu plures hiemes, seu tri-

buit

αὐριον· ἡ γὰρ αὐριον μεριμνήσει τὰ ἐαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

1.2. **M**H' κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν
3 ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπεis τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ
ὄφθαλ-

μμετρηθήσεται

τὰ ἐαυτῆς] ἐαυτῇ 12. 27. 59. 70. Editio Colinaei. Versio Vulg. Syra. probante J. Millio prol. 1192.

ἀρκετὸν] + γὰρ 61. Evang. 8. Codd. Latini MSS.

ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς] — G. 14.

1. κρίνετε] κρίνετε Editio Bogardi.

κριθῆτε] + μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. L. ex Luca.

2. ἀντιμετρηθήσεται] μετρηθήσεται G K L M. 1. 3. 10. 12. 14. 16. 27. 34. 35. ex emendatione. 36. 37. 39. 44. 45. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 62. 63. 64. 66. 67. 70. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 3. 5. 8. 9. 11. 12. 13. 15. 16. 18. 19. 20. 22. 24. Editio Erasmi, Bogardi, Colinaei, Bengelii, Vers. Latin. MSS. Syra utraque, Aethiop. Arab. Clementis Rom. Theodoretus, Theophylactus Maximus Aeta p. 30. Dialog. c. Marcionit 48. Chrysostomus. ἀντιμετρηθήσεται est Lucae; etiam Millio iudice, prol. 1192.

buit Jupiter ultimam, — sapias — & spatio brevi spem longam refices. dum loquimur, fugerit invida aetas: carpe diem, quam nimine credula postero. Epist. I. 11. Tu, quaecunque tibi fortuna dabit, lucro adpone. Philaetorus ap. Athen. VII. p. 280. D. εἰς αὐριον δὲ φρονεῖν — περιφρόνῃ. Anacreon. XV. 1. ἔ μοι μέλει γύμνο τῷ Σαρδίων ἀνακτος, εἰς αὐριον με χρυσός, οὐδὲ φρονῶ τυράννοισι. ἐμοὶ μέλει μύροισι καταβρέχων ὑπὸν, ἐμοὶ μέλει ῥόδοισι κατασφειν κάρηνα. Τὸ σήμερον μέλει μοι, τὸ δ' αὐριον τίς οἶδεν; Seneca. Quo quisque est sapientior, eo magis praesentibus acquiescit: stulti vita ingrata est, semper in futurum fertur. & Epist. XII. In somnum ituri laeti hilaresque dicamus: Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi. Craftinum si adjecerit Deus, laeti recipiamus. Ille beatissimus est, & securus fui possessor, qui craftinum sine sollicitudine expectat. Quisquis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit. Jebamoth f. 63. 2. ex Ben Syra c. 44. Ne te cruciet צרר aerumna diei craftinae, quia nescis quid paritura sit dies. Forte cras non est, & invenitur te affligens ob mundum, qui ad ipsum nihil attinet. Sanbearin f. 100. 2. Liber Mufar: ne sis sollicitus de venturo, prius quam eveniat: satis enim vexationis in hora tua. Berachoth f. 9. 2 — & Schemoth R. 11. בשעת הצרה דיך. Dixit Deus S. B. ego fui vobiscum in servitute hac, & ero vobiscum in servitute regnorum. Dixit Moses: Domine mundi, sufficit vexatio hora tua. Sufficit afflictio in hora tua. Sota. ap. Wugenfeil p. 1080. Nulla dies est sine plaga. Aelian. V. H. XIV. 6. Πάνυ σφόδρα ἐπ' αἰμαίνεσθαι λέγειν ὁ ἀρίστων παρεργυῶν, μήτε τοῖς παρεργυῶν ἐπ' αἰμαίνεσθαι μήτε τῶν ἐπ' αἰμαίνεσθαι προκαμνῶν. Ευθυμίας γὰρ δειγμα τὸ τοῦτο, καὶ ἴλω διανοίας ἀποδείξεις. Προσέτι τὸ οὐδ' ἡμέραν τὴν γνώμην ἔχειν, καὶ αὐτὴν πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' αἰμαίνεσθαι τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἡ πράττει τι ἢ ἐνοεῖ. Μότον γὰρ ἔφασκεν ἡμέτερον εἶναι τὸ παρὸν, μὴ δὲ τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλὲν, τὸ δὲ ἀδύνατον εἶναι, ἐπὶ ἔσται. M. Antonin. III. οἱ ἀνοήτοι καὶ παρόντα τὰ χρῆσα παρορῶσι καὶ ἀμελεῖσιν, ἐπὶ τῷ συντελεσθῆναι πρὸς τὸ μέλλον αὐτὰς φρονέουσιν. Senec. Ep. XXIV. Quid enim necesse est mala arcescere, & satis cito patienda, cum venerint,

praesumere, ac praesens tempus futuri metu perdere? Eusebius. in Od. p. 749. 52. ἔτι ἰστέον καὶ ὅτι, εἰ καὶ τῷ ἀντιφρονεῖν δοκεῖ τὸ ἐφημέρια φρονεῖν, ἀλλ' ἡ προγνώστια ἔχει τινα νοῦντα, ὡς καὶ τὸ τοιοῦτον εἶναι οὐ ἀγαθὸν δοκεῖ, τὸ ζῶντι δηλαδὴ καθ' ἡμέραν μέτρια εἶναι πρὸς τὸ ἀρκεῖν. intellexerunt quidem Philosophi, ut animi tranquillitas acquiratur, abjiciendam esse istam sollicitudinem: at Christus, qui doctrinam coelestem proponit, semper animos hominum erigit ad considerationem divini numinis, ejusque sapientissimae atque optimae Providentiae, quae tota animum viri boni tranquillum securumque rededere potest. Exod. XVI. 19. 20. 1. Cor. XV. 33. Jac. IV. 14.

ἀρκετον] Solent Graeci adjectivum neutrum substantivo masculino aut foeminino jungere. Xenoph. de re equestri ἀρκετον γὰρ ἡ ὄργη. Isocrat. ad Demon. τερπὶς γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον. Aristot. de Mor. VII. 3. ἡ φρόνησις ἰσχυρότατον Virg. Ecl. III. 80. Trute lupus stabulis, intellige πρᾶγμα. Basilus εὐρετις κακῶν ἀπέβεια, καὶ λίαν τολμηρὸν εἰς ἐγγείρησιν. id. τιμωρὸν ἀρετῇ ἢ πλῆτος. Athanas. σπάνιον ἡ τῷ ἀγαθῷ κτήσις καὶ πρὸς ἀντι. Chrysost. ἀδελφοί, καὶ ἀρετῇ, καὶ ἐκείσιν, καὶ ἀνάγκης πάσης ἐλεύθερον. II. 6. 204. ἐν ἀγαθῷ πολυκοιρανίᾳ. Anthol. IV. 18. 10. ἀρκετον οἶον αἰδέσθαι κραδίη.

κακία] Graecis nunquam κακία aerumnas significat, sed κακότης: neque hic necesse est de aerumna potius quam de malitia aut vitio intelligere, eodem sensu quo ἡμέραι πονηραί dicuntur, propter homines malos, quibus pii vexantur. Eccles. XII. 1. Hesioid. Dies III 60. ἄλλοτε μητρὶν πᾶσις ἡμέρη, ἄλλοτε μητρ.

1. Agit hic Christus de judiciis quae severe & rigide exercentur, quomodo & Jacobus II. 13. τὸ ἔλεος opponit τῇ κρίσει; & apud Judaeos celebris est distinctio inter מרת מרת & מרת מרת mensuram justitiae & mensuram misericordiae. Solum autem Christus hoc & alia prudentiam dicta, ex iis quae in hujus vitae cursu observantur petita, transterre ad doctrinam coelestem; & quod illi primum dixerunt de judiciis aliorum hominum, idem de iudicio ipsius Dei post hanc vitam exercendo vult intelligi.

2. Longinus prol. in Hephæst. Enchir. λέγεται δὲ μέτρον καὶ αὐτὸ τὸ μέτρον καὶ τὸ μετρήμενον, ὡς ὅταν εἴπωμεν τὸν μέτρον μέτρον, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ μετρηθὲν μέτρον.

Thucyd. III. 40. ἔλεος τε γὰρ πρὸς τὰς ὁμοίους δίκαιος ἀντι-

ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῶ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς 4
ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου. Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δο-
κός

4. ἐκβάλω] ἐκβαλλῶ Edit. Erasmi.
ἀ σου ad σου] — 13.

ἀπο] ἐκ I. 10.

ἀντιδιδόσθαι, καὶ μὴ πρὸς τὸς ἑτ' ἀντοικτιῶντας. Pau-
san. Corinth. 18. ὁ Θούσης — μοιχίσσας τῷ ἀδελ-
φῷ τὴν γυναῖκα. Ἀτρία δὲ ἐκ ἐπίσχῳ ὁ λογισμὸς, με-
τρίσαι τὴν ἵστυν. Ovid. Heroid. V. 76. Quodque
prior nobis intulit ipsa, ferat. Horat. Serm. 1. 3.
67. Quam temere in nosmet legem fancimus ini-
quam! Schol. quia eadem ab aliis patimur —
nam & illi eandem de nobis legem statuent. Sene-
ca Ep. XCIV. Ab alio expectes, alteri quod fe-
ceris. Cic. ad Q. Fratrem I. 1. 7. Qui in ma-
gistratibus injuriose decreverant, eodem ipsis pri-
vatis erat jure parendum. In I. 1. ff. quod quisque
juris. Et quis aspernabitur, idem jus sibi dici,
quod ipse aliis dixerit? Sota. I. 7. Mensura, qua
homo metitur, metiuntur illi. De adulterio suspi-
cita ornatur se ad faciendum probum: Deus igitur
illam dedecorat. Illa nudum corpus peccato
prostituerat: Deus eam denudat. Femore peccan-
di initium fecerat, deinde ventre: ideo femore pri-
mum poenam luit, deinde ventre, nec omne re-
liquum corpus evadit: 8. Simson persequabatur
oculorum delicias: quare Philistaei oculos ei erue-
runt. Absalon caesarie efferebatur: caesarie igitur
pendit. 9. Eadem ratio in rebus bonis apparet.
Miriam per horam unicam ad Mosen sollicite at-
tendit; Eam igitur Israelitae per septiduum prae-
stolari sunt in deserto. Josephus Patrem sepeli-
vit: ipse a Mose sepultus est. & in Gemara §. 15.
Bereschith R. IX. 13 R. Chona nomine R. Jo-
se: ab initio creationis mundi vidit Deus, quod,
qua mensura homo metitur, metientur illi, ideo
dixerunt sapientes: & ecce bonum valde **נחמ**,
haec est mensura **נחמ** bona. Targum Esaj. XXVII.
8. Modio, quo mensus fueris, metientur tibi.
Mensura pro mensura. Sabbath. . . Targum
Hieros. Genes. XXXVIII. 25. 26. & Schemoth
XXV. Qua mensura homo metitur, metientur
ei. **נחמ**. Schemoth R. III. Egyptii suffocati
sunt in mari, ut retribueret ipsis Deus mensu-
ra, qua mensi erant S. D. Exod. I. 16. in flu-
mine. Bemidbar R. IX. R. Meir dixit, qua men-
sura metiuntur, metientur illis, ut in Sota. &
Sanhedrin f. 100. 1. Jonathan in I. Genes. &
Hieros. Levit. XXVI. 4. Mechilta in Exod. XXVII.
14. & ante f. 12. 2. Megill. Esth. f. 12. 1. E-
saj. XXXIII. 1. LXV. 7. Luc. VI. 37. supra V. 7.

3. τὸ κάρφος] Hesych. κάρφος, χόρτος, κεραια ξύλου
λεπτή. Suidas. κάρφη, ὁ ξηρὸς καὶ κέφος χόρτος. Διφθέ-
ρης εἶχον σικεπάσματα, ὃ ἐνέπλησαν χόρτος κέφης, εἴτα
συνήγον καὶ συνέσπων τὰς διφθέρας, ὡς μὴ ἀπίσται τῆς
κάρφης τὸ ὕδωρ. λέγεται δὲ θηλικῶς. ἀρρίανος [I. V.]
καὶ αἱ διφθέροι τῆς κάρφης ἐμπιπλάμεναι — λέγεται δὲ
καὶ ἐδετήρας τὸ κάρφος. Harpocrat in δισκαριφιστάμε-
θα. Το κάρφος καὶ φρύγανον, ἔτι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐνδιάλυ-
τα καὶ ἐνφυσήτα. Aelian. A. N. IV. 33. κάρφος πλα-
τὺ καὶ στερόν ἐνδάκων ἑαυτὸν ἐπιστρέφει — ὁ δὲ [ὄφρις]
αὐτοῦ λαβεσθαι ἀδυνατεῖ, τὸ πλάτος τῆ κάρφης οὐκ ἔ-
χων περιχαίνει. XVII. 21. τὸν κινάμωμον ὄρνι ἀκῶ εἶ-
ναι καὶ μέντοι κομίζεν κάρφη φυτοῦ τῆ ἐπανύμεν ἐκ τῶν
τῆς γῆς τελεμάτων, καὶ καλῶς ὑποπλεκειν — καὶ κατα-
λισθαίνει τὰ κάρφη, καὶ μέντοι τὸ ἀδόμωτον δῆπου κινά-

μωμον ταῦτά ἐσιν. Clem. Alex. Strom. II. τὸ σῶμα
ἐπισπᾶται κάρφη, καὶ τὸ ἤλεκτρον τὰς ἀχρυσίας ἀνακινεῖ.
Eurip. Ion. 172. τίς ὅδ' ὀρέων καινὸς προσέβη —
ἰοναίης καρφῆρας θήτων τέκνοις; Aelian. A. N. I. 45. ὡς
εἰς καλίαν τὰς νεοτῆς ἐντίθησιν, οὐ δεῖν καρφῶν, καὶ τῆς
ἐξ αὐτῶν πλοκῆς, καὶ ἐκδομῆς εἶδεν. & III. 24. ἀπα-
λά τε ὄντα τὰ νεοτῆα, καὶ τῶν πτελῶν γυναικα, εἶδε κα-
λῶς ἐπὶ ψιλῶν καρφῶν, εἰ ἀναπαύετο, ὅτι κολασθήσεται
ἀλγύντα. Alciphro. I. 22. ὁ μὲν τις κάρφος λαβὼν ἐξ-
κάβαρε τὰ ἐνέζοντα τῶν βρωμάτων τοῖς ὀδόντιν ἰαδῇ.
Pollux. I. 27. λαβόντες γὰρ μῆλον ὥραιον, κάρφη μὲν
ὑπέθεσαν αὐτῷ τέσσαρα, δεῖν τὰς πόδας, δύο δ' ἐπέθεσαν
ἄλλα, τὰ δ' ἦν τὰ κέρατα. Plut. de fera Num. Vindi-
cta. p. 550. B. ῥαμαῖοι δὲ ἐς ἂν εἰς ἐλευθερίαν ἀφαιρῶν-
ται, κάρφος αὐτῶν λεπτόν ἐπιβάλλουσιν τοῖς σώματι. &
de anim. terrest. & aquat. p. 966. D. τὰς δὲ χελι-
δόνων πρὸ τῆς τεκνοποιίας παρασκευαῖας ὀρῶμεν, ὡς εὖ τὰ τε-
ρεῖα κάρφη προὔποβάλλονται, δίκην θερμῆς, εἴτα περι-
πλάττουσιν τὰ κεφάλαια. Diog. L. Menedem. II. 127.
λαβὼν δὲ κάρφος διέγραφεν εἰς τῶδαφος — σχῆμα. A-
ristot. H. A. IX. 7. ἡ τῆς χελιδόνος σκηνοπηγία. τῇ
γὰρ περὶ τὸν πηλὸν ἀχωρῶσει τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, συγκα-
ταπλεκεῖ γὰρ τοῖς κάρφεσι πηλόν. Lucian. Hermotim.
33. κάρφη τινα συνήσαντες — ἀνέκραγον — ὥςτι
μέγα ποιήσαντες, εἰ διεξελήλυθεν αὐτοῖς τὸ βέλος διὰ τῶν
φρυγῶνων. de Astrolog. 29. κάρφει δονέσθαι ὑπὸ τῶν
ἀνέμων τῷ ὁρμῷ. Schol. ξηρὸς καὶ κέφος χόρτος. Basil.
in Hexaem. VIII. πρὸς τὸ τῆς χελιδόνος ἐνμήχανον ἀ-
ποβλέπων, ἐκεῖνη γὰρ τὴν καλίαν πηρημένην τὰ μὲν κάρφη
τῷ σώματι διακομίζει. Anthol. I. 55. 6. ἥδη καὶ φι-
λότικνος ὑπὸ τραυλοῖσι χελιδῶν χεῖλεσι καρφίστην πηλοδο-
μεῖ θάλαμον. & II. κάρφει κολλητὸν πῆμα κενὴ δάλα-
μον. & 91. 2. ἀσάχους δὲ καρφαλέας κείρει γενοπόνος ὀρε-
πάνη. Athen. I. V. p. 187. c. ex Platone ἐν δὲ ταῖς
ὑποθήκαις τῶ κάρφης, ἵνα τὴν ῥίνα κινήσας πταρῇ, παρή-
μι. XIII. p. 604. c. ὁ δὲ πάλιν τῷ παιδὸς τῶ λόγῳ
εἶχετο, ἔφητο γὰρ μιν ἀπὸ τῆς κύλικος κάρφος τῷ μικρῷ
δακτύλῳ ἀφαιρόντα, εἰ καθορᾷ τὸ κάρφος; φάντος δὲ κα-
θορᾷ, ἀπὸ τοῦτον φύσσει αὐτὸ, ἵνα μὴ πλύνειτο ὁ οὐά-
τυλος. Dioscor. V. 85. ἔμπλεως καρφῶν καὶ τριγῶν καὶ
γῆς. Aristoph. Avib. 643. εἰσέλθει εἰς νεοτῆαν γε τὴν
ἐμὴν καὶ τάρμα κάρφη καὶ τὰ παρόντα φρύγανα. Schol. τὸ
δὲ κάρφος καὶ φρύγανον ἐκ παραλλήλου. Eustath. in Od.
ε. p. 229. 19. ἀπὸ τῶ κάρφης, ὃ ἐστὶ ξηρὸν ἐνλίφισον.
Herodot. III. 111. ὀρνίθας δὲ μεγάλους λέγουσι φορεῖν,
ταῦτα τὰ κάρφει, ὃ ἡμέτεροι ἀπὸ φονίκων μαθόντες κινάμω-
μον καλέμεν. Apollon. III. 291. ὡς δὲ γυνὴ μυαλῶ
πυρὶ κάρφει χεῖατο δαλῶ χρηστῆς. Athen. XII. p. 529.
C. ἐπετίγασε γὰρ τὸ οἶκημα δοκοῖς μεγάλαις καὶ πα-
χεαῖς. Tzetzes in Lycophron. 659. μεθυδίντος δὲ
αὐτοῦ [τοῦ κύκλωτος] ὁ Ὀδυσσεύς σὺν τοῖς φίλοις ἐν δοκῇ
πετυρμένῃ αὐτὸν τυφλοῖ. Galen. de praenot. I. phre-
neticos καρφολογεῖν. de loc. affect. IV. κροκιδίζειν
καὶ καρφολογεῖν laborantes febri ardenti. Bemidbar R.
VII. Aut trabs aut lutum intravit in oculos ejus,
eumque excoecavit. Eleganter ergo opponitur tra-
bi festuca, nidis hirundinum id praefans, quod
trabes habitationibus hominum.

κατανοεῖς] Plato. ἐστὶ δ' ὁμῶς οὐδὲν ἥτιον κατανοεῖν
δυνατόν.

4. Democratis sentent. κρεῖττοι τὰ οὐκ αἰετὶ ἐλγχεῖν
ἀμαρ-

5 κὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκριτὰ, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ

5. ἐκβαλε] ἐκβαλλε E. litt. Erasmi.

τῇ δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου] ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκὸν C.

ἀμαρτήματα, ἢ τὰ ὀφθαλμοῦ. *Isochr.* ad Démonic. μάστιγα δ' ἂν εὐδοκίμοις, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττειν, ἃ τοῖς ἀλλοῖς. ἂν πράττουν, ἐπιτιμοῖς — τῇ δὲ ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τὰς ἀμαρτάνοντας, ὥστε ἂν πρὸς πάντων ἀμαρτάνοντα καὶ τὰς ἄλλας ἔχειν ἀξιώσεως. *Theophr.* 429. Νήπιος, ὅς τὸν ἐμὸν μὲν ἔχει νόον ἐν φυλακῇ, τὸν δ' αὐτοῦ ἴδιον οὐδὲν ἐπισφίεται. *Menander.* ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νεθεῖν σοφοί, αὐτοὶ δ' ἀμαρτάνοντες ἐ γινώσκουμεν. — Οὐθὺς ἐφ' αὐτῶν τὰ κακὰ συνοῖα, Πάμφιλε, σαφῶς, ἑτέρῃ δ' ἀσχημονήτος ὀφείλει. *Demothenes* 2. *Aristogit.* 1. τὸν κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων, καὶ πάντας κρινόντα, αὐτὸν ἀνεξέλεγκτον ὑπάρχειν δεῖ. *Xenophon.* τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν πονηρίας εἶκα ἢ βλακείας ἄλλας κολάζειν; *Seneca* Non potest auctoritatem habere sententia, ubi, qui damnandus est, damnat. de *Ira* I. 14. Neque enim aequus iudex aliam de sua, aliam de aliena causa sententiam fert. *Plut.* de *Curiosit.* p. 515. D. Τίτ' ἀλλότριον, ἀνθρώπε βασκανώτατε, κακὸν ἐξυδερκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις &c. *Phaedrus* IV. 9. suus cuique attributus est error: sed non videmus manticae, quod est in tergo. & *Catullus* XXII. 20. *Diog. L.* Thales. I. 36. πῶς ἂν ἄριστα καὶ δικαιοτάτα βιάσασθαι; εἰδὼν, ἃ τοῖς ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ μὴ δράμεθα. *Ter.* *Andr.* prol. 22. designant maledicere, malefacta ne noscant sua. *Cic.* in *Q. Caecil.* 9. Nihil est enim, quod minus ferendum sit, quam rationem ab altero vitae reposcere eum, qui non possit suae reddere. 11. idne alteri crimini dabis, quod eodem tempore in eadem provincia tu ipse fecisti? Audebis ita accusare alterum, ut, quo minus tute condemnare, recutare non possis? *Tusc.* III. 31. Avari avaros, gloriae cupidi gloriosos reprehendunt: est enim proprium stultitiae, aliorum vitia cernere, oblivisci suorum. de *Offic.* I. 41. Fit enim, nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus, quam in nosmet ipsis, si quid delinquitur. in *Verrem* III. 1. Legem enim sibi ipsi dicunt innocentiae, continentiae, virtutumque omnium, qui ab altero rationem vitae reposcunt. — Nam qui sibi hoc sumit, ut corrigat mores aliorum, ac peccata reprehendat, quis huic ignoscat, si qua in re ipse ab religione officii declinat? 2. — ita postulat ab omnibus, ut ab iis se abstineant maxime vitiiis, in quibus alterum reprehenderint. Furem aliquem aut rapacem accusaris? vitanda tibi semper erit omnis avaritiae suspicio. Maleficum quempiam adduxeris aut crudelem? cavendum erit semper, ne qua in re asperior aut inhumanior fuisse videare. Corruptorem, adulterum? providendum diligenter, ne quod in vita vestigium libidinis appareat. omnia postremo, quae vindicaris in altero, tibi ipsi vehementer fugienda sunt. Etenim non modo accusator, sed ne objurgator quidem ferendus est is, qui quod in altero vitium reprehendit, in eo ipse deprehenditur. *Senec.* de *Vita Beata* c. XXVII. Vobis autem vacat aliena scrutari mala, & sententias ferre de quoquam? quare hic philosophus laxius habitat, quare hic lautius coenat? Papulas observatis alienas, obstiti plurimis ulceribus. Hoc tale est, quale si quis pulcherrimorum

corporum naevos aut verrucas derideat, quem foeda scabies depascitur. — Quin potius mala vestra circumspicitis, quae vos ab omni parte confodiunt, alia graffantia extrinfecus, alia in visceribus ipsis ardentia: Non eo loco res humanae sunt, etiam si statum vestrum parum nostis, ut vobis tantum otii super sit, ut in probra meliorum agitare linguam vacet. *Treb. Poll.* in *Valeriano*: Ille de omnibus judicet, qui est omnibus melior. Ille de Senatu judicet, qui nullum habet crimen. Ille de vita nostra sententiam ferat, cui nihil potest obijci. *Senec.* *Agamem.* 270. Nobis maligni iudices, aequi sibi, Id esse regni maximum pignus putant, si, quicquid aliis non licet, solis licet. & de *Ira* II. 28. Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt. III. 26. Quicquid in alio reprehenditur, id unusquisque in suo sinu invenit. *Lucr.* IV. 1153. atque alios alii irrident --- Nec sua respiciunt miseri mala maxima saepe. *Socr.* ap. *Stob.* ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακὸν ἐσμὲν ὑφ' ἑτέρων ἰδεῖν, αὐτοὶ δ' ὅταν ποιῶμεν, ἐ γινώσκουμεν. *Arrian.* *Epict.* II. 16. ἀλλ' ἐκ εἰ Ἡρακλῆς, καὶ ἐ δύτασαι καθάμειν τὰ ἀλλότρια κακὰ, ἀλλ' ἐδὲ θεοὺς, ἵνα τὴν ἀτλητὴν καθάρσιν. τὰ σαυτῶν καθάρσιν. ἐντεῦθεν ἐκ τῆς διανοίας ἐκβαλε ἀντὶ Προκρέσους καὶ Σκύρῳ, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν. *Horat.* *Sat.* I. 3. 2. Maenius absentem Novium cum carperet, Heus tu, quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis verba putas? Egomet mi ignosco, Maenius inquit. Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari. Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis, Cur in amicorum vitiiis tam cernis acutum, Quantum aquila aut serpens Epidaurius? at tibi contra Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi — Denique re ipsum Excute, num qua tibi vitiorum in seferit olim Natura, aut etiam consuetudo mala. Qui, ne tuberibus propriis offendant amicum, Postulat, ignoscat verrucis illius. Aequum est Peccatis veniam poscentem reddere rursus. *Senec.* *Agam.* 267. Det ille veniam facile, cui venia est opus. *Bava Bathra* f. 10. 2. Scriptum est in diebus, cum judicarent Iudices ipsos *Ruth* I. 1. Cum diceret quis: ejice festucam ex oculo tuo. Respondit illi: Ejice trabem ex oculo tuo. *Erachin* f. 16, 2. Dixit R. Tarphon: Miror ego, an sit hac aetate, qui recipiat correctionem. Quin si dicat quis: ejice festucam ex oculo tuo, responsurus sit: Ejice trabem ex oculo tuo. *Sanhedrin* f. 18. 1. & *Bava Mezia* f. 107. 2. *Bava Bathra* f. 60. 2. *Sanhedrin* f. 18. 1. 19. 1. Dixit Resch Lakifch: orna te ipsum, & deinde orna alios. *Bava Mezia* f. 59. 2. R. Nathan dixit, Maculam, quae in te est, ne exprobres alteri. & Mechilta in *Exod.* XXII. 21. *Cato.* Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum. *Plin.* *Epist.* VIII. 22. Nostine hos, qui omnium libidinum servi sic aliorum vitiiis irascuntur, quasi invideant, & gravissime puniunt, quos maxime imitantur? quum eos etiam, qui non indigent clementia ullius, nihil magis quam lenitas deceat. Atque ego optimum & emendatis-

Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοί- 6
ρων μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ σφαγέιντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 7
Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. 8
Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει 9
αὐ-

6. δῶτε] δότε 1. 3. 73. ut Rom. XII. 9. + ἔν 73.
τὸ ἅγιον] τὰ ἅγια 5. 38. 48. 51. 53. 71. Evang. 7. Chrysostomus, Suidas. quia hoc dictum solebant ad
synbola S. Coenae transferre.
βάλητε] βάλλετε Edit. Erasmi. βάλητε 15. — 13.
ἐν] — 1. 33.
9. ἡ] — 3. Colb.
ἐστὶν] — 2. 28. 46. 52. 53. 57. 60. 61. 68. 72. 73. Versio Syra utraque. ex Luca. probante J. Millio prol. 14434
ἀπὸ] F 61. ex Luca.
10. καὶ] ἡ καὶ C. 1. 13. 38. a prima manu. 44. 60. 61. 66. 72. 90. Edit. Complut. Colinaei. Versio Copt.
Arab. Latin. Cyprian. Ep. III. ex Luca.
9. 10. αἰτήσῃ] αἰτήσῃ C.
ἐν] — C. 1. 38. a prima manu. 13. Versio Copt. & Lat. Cyprian. ex Luca.

simum existimo, qui caeteris ita ignoscit, tan-
quam ipse quotidie peccet, ita peccatis abstinet,
tanquam nemini ignoscat. *Perfius* IV. 18. Ut ne-
mo in sese tentat descendere! nemo: sed praee-
cedenti spectatur mantica tergo. 47. Tecum habita.
& noris, quam sit tibi curta supellex *Ter.* Heaut.
V. 1. 49. Nonne id flagitium est, te aliis consi-
lium dare, *Foris* sapere, tibi non posse auxiliarier?
Petron. 57. in alio pediculus vides: in te ricium
non vides? *Ovidius* F. VI. 647. Sic agitur cen-
sura, & sic exempla parantur, cum iudex, alios
quod monet, ipse facit. *R. Salomo* in *Zephan.* II. 1.

6. τὸ ἅγιον] *Hagg.* II. 13. *Themura* VI. 5. *Be-
choroth* f. 15. 1. *Deut.* XII. 15. *Masfer Sche-
ni Hier.* 2. *Pesachim* f. 29. 1, 2. *Schebuos* f.
11. 2. Omnes sanctitates discerpitas redimere non
licet: quia sanctitates non redimuntur ut canibus
projiciantur in cibum. *Isocrat.* ad *Demonic.* τοὺς
κακὰς εὐ ποιῶν ὁμοία πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτί-
ζεσι, ἐκείναι τε τὰς δίδοντας ὥσπερ τὰς τυχόντας ὑλακτέ-
σιν, οὔτε καλοὶ τὰς ὠφελόντας, ὥσπερ τὰς βλάπτοντας,
ἀδικῶσι. *Diog. L. Bias.* 1. 86. Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ἀσέβοῦς
ἀνδρῶν, τί ποτε ἐστὶν εὐσέβεια; εἰρήνη. Τῷ δὲ τὴν ἀ-
τίαν τῆς συνῆς πυδόμενον, Σιωπῶ, ἔφη, ὅτι περὶ τῶν οὐ-
δὲν σοὶ προσκόντων πυθάνη. Ut carnes sanctae non
solent projici canibus, sed a sacrificante & sacer-
dotibus comeduntur: ita nec doctrina Christi iis
tradenda est, qui vitis & praejudiciis occoe-
cati illam rejiciunt ridetque. *Phil.* III. 2. *Exod.*
XXII. 31. *Prov.* IX. 7.

μαργαρίτας] infra XIII. 45. Vox est Indica. *Be-
rachoth* f. 17. 1. Margarita erat in ore Abai: sem-
per homo fit providus in timore. Dei. *Chagigaf.* 3.
1. *R. Josua:* margarita bona est in manibus vestris.

τῶν χοίρων] Solent porci canibus jungi, animal
immundum immundo. *Horat.* Epist. I. 2. 25. Vi-
xisset canis immundus, vel amica luto sus. & II.
2. 75. Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit
fus. *Priapej.* 84. Canisque saeva, fusque ligno
tibi Lutosus adfricabit luteum latus. 2. *Pet.* II. 22.
Esaj. LXVI. 3. Porci vocabantur Epicurei, gu-
lae mancipia. *Horat.* Epist. I. 4. 16. Me pinguem
& nitidum bene curata cute vises, cum ridere vo-
les Epicuri de grege porcum. *Cic.* in *Pison.* 16.
Confer nunc, Epicure nostrer, ex hara producte,
non ex schola. Fabula de sociis Vlyssis a Circe in
porcos & canes transformatis apud Graecos erat

notissima. *Prov.* XI. 22. IX. 7. 8. inf. X. 111
Act. XIII. 46.

μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν] *Plaut.*
Trucul. II. 2. 13. Jam hercle ego hic te, mulier,
quasi fus catulos pedibus proteram.

καὶ σφαγέιντες ῥήξωσιν ὑμᾶς] *Eustath.* in II. λ. p.
785. 48. ἐκ τῶ φεύγειν σφαγέιντες, ὃ δὲ καὶ σὺς ἐν τῷ φεύ-
γειν διακόμενος ποιεῖ. II. μ. 146. ἀγροτέριοι: σὺοῖσιν ἐοι-
κότες — Δόχμω δ' αἰσόντε. *Achill. Tatius* I. 2. ἐξαι-
φνης δὲ σὺς τῆς ὕλης ἀποπηδῶν καὶ τὸ μινράκιον ἰδὼν, καὶ
ὁ σὺς ἐπὶ σφίρει τὴν γένυν, καὶ ἀντιπρόσωπος ἐχάρει ὁρμῶν·
Ovid. *Heroid.* IV. 154. obliquo dente timendus a-
per. *Metam.* VIII. 344. & obliquo latrantes diffi-
pat ictu. *Horat.* *Carm.* III. 22. Verris obliquum
meditantis ictum. *Pollux.* V. 79. εἰποῖς δ' ἂν περὶ
σὺς — λεχρίοις παρέβλεψε τοῖς ἔμμοσι — κόπταν τοῖς
ὀδῶσιν — ἀνιρρήνους 80. εἰ δὲ πλαγίως τοῖς ὀδῶσι δι-
γοῖ. & 15. εἰποῖς δ' ἂν ἔλαφον θῆν, λαγῶν φεύγειν, σὺν
καὶ κατὰν συρρήνυσθαι, λίοντι ἰφορμῶν, πάρεδαιον πα-
θῶν. *Misfar Happeninim.* c. 1. Ne projicite mar-
garitas porcis, neque tradite sapientiam ei, qui non
novit dignitatem ejus. Nam est pretiosior gem-
mis, & qui non quaerit eam, pejor est porco,
qui foedat & volutat se in sterquilino: sic qui
non novit sapientiam, profanat gloriam ejus. *Dio-
genian.* ὃν ὁρίει, in avidum rixarum proverbio di-
citur.

7. ζητεῖτε] *Arrian.* III. 22. Ζῆτε, καὶ εὕρησις. A-
lexis comicus ap. *Athen.* ἅπαντα τὰ ζητούμενα ἐξευρίσ-
κεται. *Philemon.* καταψευδομένη. Πάντ' ἐστὶν ἐξευρίν, ἐάν
μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις, ὃς πρὸς τοῖς ζητούμενοις. *Clem.*
Alex. *Strom.* IV. init. p. 565. ὥσπερ φασὶν καὶ δοῦ-
λα τινι χρωμένῳ ποτε, τί ἂν ποιῶν τὸν δεσπότην ἀρεσάτο,
ἀντιπῆν τὴν Πυθίαν· εὕρησις, ἐάν ζητήσῃς. *Berachoth* f.
32. 2. Dixit R. Chuma f. Chanina: si vides ho-
minem, qui orat, & non exauditur, is preces re-
petat S. D. *Psal.* XXVIII. 14. *Prov.* VIII. 17.

κρούετε] *Phrynich.* p. 74. κρούσας μὲν τὴν θύραν. ἴσως
πρὸ παραβείβασαι ἢ χρῆσις, ἀμεινον δὲ τὸ κόπταν τὴν θύ-
ραν. *Moeris,* κόπτει τὴν θύραν ἔξωθεν, ψοφεῖ δὲ ὁ ἐνδοθεν,
ἀπτικῶς. κροτεῖ δὲ ἑλληνικῶς. *Thomas:* κόπτει τὴν θύραν
ἔξωθεν — ἀριστοφάνης ἐν νεφέλαις, τίς ἐστ' ὁ κόψας τὴν
θύραν; *Athenae.* XIV. p. 614. C. Εὐνοφῶν ἐν τῷ συμ-
ποσίῳ — λίγνι. φίλιππος ὁ γελωτοποιὸς κρούσας τὴν θύ-
ραν, εἶπε τῷ ὑπακούσῃ εἰσαγγέλλαι, ὅστις τε εἴη. *Plato*
Protag. p. 217. A. ἔτι βασιλεὺς ἄρθρς Ἰπποκράτης —
τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πᾶν σφόδρα ἔκρει, καὶ, ἐπειδὴν
ἀνέστη

10 αὐτῶ; Καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὅφιν ἐπιδώσει αὐτῶ; Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄν-
 11 τες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ δίδοναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
 12 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα
 ποιᾶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ
 οἱ

αἰτήσῃ] — 61. ex Luca.

αὐτῶ] + ἢ κρέα ἐὰν αἰτήσῃ αὐτόν, ἐπιδώσει σκόρπιον 61. a prima manu. + καὶ ἐὰν ὡς αἰτήσῃ μὴ ἐπιδώσει αὐτῶ

ἐκέρπειον 74. ex emendatione.

11. δόματα ἀγαθὰ] ἀγαθὰ δόματα 1. Versio Vulgata. ἀγαθὰ L. Codices Latini.

ἐν τοῖς οὐρανοῖς] ἐράνος 13. 91.

12. ἐν] — L. 73. Versio Syra prior.

οὕτω] ἔτως L. 40. 45. 46. 51. 52. 57. 58. 63. 65. 71. 80. 90. Evang. 4. 7. 16. 18. 19. 24. Editio

Complut. Versio Syra posterior. Euthymius.

οἱ ἄνθρωποι] + bona. MSS. Latin. Cyprian. de orat. D. Augustinus: In exemplaribus Graecis sic invenimus — sed ad manifestationem sententiae puto a Latinis additum, bona. & de Civ. Dei XIV. 8. propter consuetudinem locutionis nonnulli interpretes addiderunt bona — sed in Graeco Evangelio, unde in Latinum translatum est, non legitur bona.

ἀνέωξε τις, εὐδὺς ἔξω ἦε & p. 220. A. ἐπειδὴν γὰρ ἐκέρπειον τὴν θύραν, ἀνοίξας — καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκέρπειον. Arifsid. Art. Rhetor. II. 13. 18. τὸ δὲ κέρπας τὴν θύραν παραπέφύλακται μὲν, ὅτι ἐκέρπας μόνον ἀλλὰ καὶ κέρπας λέγεται. ἔτι δὲ οὐχ' οὕτως οἰοῦνται ὅτι δὲ ἐκέρπειον ἐστὶν, ἐδὲν δὲ διαφέρεισθαι. Basilus H. 2. in Psalms Συνοκρεσέν.

9. Prov. XX. 17. Horatius 1. S. V. 88. venit vilissima rerum hic aqua, sed panis longe pulcherrimus — nam Canus lapidosus. Seneca de Benef. 117. Fabius verrucosus beneficium ab homine duro aspere datum panem lapidosum vocabat, quem esurienti accipere necessarium sit, esse acerbum. Michael Apostolus Prov. 346. ἂν εἶδον αἰτή, κοιδύλους αὐτῶ δίδε. ἐπὶ τῶν θείων μὲν λαμβανόντων, ἀγαθὰ δὲ αἰτῶντων. Zenobius. vid. supra. IV. 3. Arifstoph. Pac. 119. ἀρχομαι ὑμῶν, ἡνίκ' ἂν αἰτίζῃτ' ἄρτον, πᾶσαν με καλῆσαι, ἔδον δ' ἀργυρῆ μνηδὲ ψακῆς ἢν πᾶσαν πᾶμπαν.

10. ὅφιν] Pro pisce piscator aliquando natricem capit.

11. Berachoth f. 5. 1. R. Simeon f. Jochai dixit: tria dona bona מְתִנּוֹת מְתִנּוֹת dedit S. B. hominibus. Aboz. c. XIII. dictum Schammai: si quis recipit proximum vultu sereno, si vel nihil quicquam ei dederit, imputat ei scriptura, ac si ei omnia bona dona dedisset. Jamblisch. de Myster. I. 13. ἀπεσῆσθαι ἐαυτὸς τῆς τῶν θεῶν ἀγαθῆς δόσεως. Prov. IV. 1. Jac. I. 17.

πληροὶ] Jamblisch. de Vit. Pythag. 18. τί σοφώτατον τῶν παρ' ἡμῶν; ἰατρικὴ. τί κάλλιστον; ἀρμονία. τί κρείττιστον; γνῶμη. τί ἀριστον; εὐδαιμονία. τί δὲ ἀληθέστατον λέγεται; ὅτι πονηροὶ οἱ ἄνθρωποι, διὰ καὶ ποιήτων ἱπποδάμαντα φασὶν ἐπαίνεσαι αὐτόν τὸν Σαλαμίνιον, ὃς ἐποίησεν ὧς θεοῖς, πῶθεν ἐστὶ πῶθεν τοιοῦδ' ἐγένεσθε; ἄνθρωποι, πῶθεν ἐστὶ πῶθεν κακοὶ ὧς ἐγένεσθε; Beresith R. XXXIII. 4. Temporibus R. Tanchuma necesse erat ut Judaei jejuniū indicerent. Venerunt ergo ad ipsum, & dixerunt: Rabbi, indic quæso jejuniū. Indixit jejuniū die primo, secundo, tertio; sed pluviae non descenderunt. Ascendit suggestum, & concionem habuit, postea dixit ipsis: Filii mei, pleni estote misericordia alter erga alterum, & Deus S. B. quoque erga vos misericordia plenus erit. Quum autem illi pauperibus elemosynas erogarent, viderunt virum quendam, qui uxori, quam repudiaverat, pecunias dedit. Venerunt ad Rabbim dixeruntque: Rabbi, non est quod nos hic

ultra morari possumus, nam magnum hic placulum admissum est. Respondit illis, quid vidistis? Dixerunt: Vidimus virum N. qui uxori repudiarum pecuniam dedit. Misit Rabbinos, ambosque in mediam synagogam venire iussit. Dixit viro: Quænam haec est? Respondit: est mulier, quam repudiavi. Subjecit Rabbis: Cur vero dedisti ipsi pecuniam? Respondit: vidi quod misere viveret, adeoque misericordia erga illam impletus fui. Ea ipsa hora R. Tanchuma faciem suam versus coelum sustulit dicens: Domine omnium mundorum, en quid hic factum sit. Quum mulier illa non haberet alimenta, vidit illam vir hic in afflictione constitutam, & misericordia erga illam impletus est. Tu vero ille es, de quo scriptum est: Misericors & benignus es; & nos sumus filii dilectorum tuorum Abrahami, Isaac & Jacobi; quanto magis igitur tu misericordia erga nos impleri debes? statim descenderunt pluviae, & mundus refocillatus est. idem narratur in Vajikra R. XXXIV. Vide quid hic factum est. Ille caro & sanguis, crudelis אַכזרי, & non sunt ipsi alimenta, & tamen misericordia erga illam repletus est, & dedit illi: nos qui sumus filii filiorum tuorum, filii Abrahami Isaac & Jacobi, & alimentum nostrum apud te est, quanto magis misericordia impleberis erga nos?

οἴδατε] In omnibus linguis scire ponitur pro solere. Οἴδατε μισεῖν.

δώσει ἀγαθὰ] Arifstoph. Ecclesiast. 776. καὶ γὰρ οἱ θεοὶ — ὅταν γὰρ εὐχάμεθα δίδοναι τ' ἀγαθὰ. Thesophor. 357. ταῖς δ' ἀλλασιν ἡμῶν τὰς θεὰς εὐχεσθε πᾶσαις πολλὰ δῆναι τ' ἀγαθὰ. Liban. O. XII. p. 395. B. ποῖον γὰρ ἀδίκημα, παρ' ἧ καὶ αὐτὸς αἰτεῖς τὰ ἀγαθὰ καθ' ἐκαστην ἡμέραν, τῶντιν αἰθρων βοηθὸν αὐτῶ γενέσθαι βάλεισθαι; Steph. Δωδώνη. ἀπολλόδαρος δὲ ἐν α. περὶ θεῶν τὸν Δωδωναῖον ἔως ἐτυμολογεῖ. καθάπερ οἱ τὸν Δία Δωδωναῖον μὲν καλῶντες, ὅτι δίδωσιν ἡμῶν τὰ ἀγαθὰ.

12. Od. ε. 188. ἀλλὰ τὰ μὲν νῆες, καὶ φράσσομαι, ὅσ' ἂν ἐμοὶ περ' αὐτῇ μνησθῇ, ὅτε με χρεῖαν τῶν ἰκοι. Herodot. I. 142. ἐγὼ δὲ, τὰ τῶ πέλαις ἐπιπλήσσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν ἐποιήσω. & VII. 136. αὐτὸς δὲ τὰ ἐκείνοις ἐπιπλήσσει, ταῦτα ἐποιήσιν. Epist. Philippi Maced. πῶς οὐ δεινόν, εἰ ἐφ' οἷς παθόντες ἔτως ἐμισήσατε τοὺς δράσαντας νῦν αὐτὸς φαινεσθαι ποιῶντας. Inscriptio. Apusulena Geria vixi ann. XXII. Quod quisque vestrum optaverit mihi, illi semper eveniat vivo & mortuo. Diag. L. Aristoteles V.

οὐ προσφῆται. Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πυλῆς· ὅτι πλατεῖα ἡ πόλις, καὶ εὐρύχω- 13
ρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσέρχόμενοι δι' αὐτῆς.
Ὅτι· στενὴ ἡ πόλις, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰ- 14
σιν

ἄτι

12. ἡ ὁδὸς] — 73.

εἰσέρχονται] ἐρχόμενοι L. 7. 9. 13. 68. Evang. 9.

εἰσπεριέχονται Γ.

14. ὅτι] τι CEKLM. 1. a prima manu 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 16. tres Colb. 34. 35. 36.
37. 38. 39. 40. 41. 42. 44 a prima manu 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 59. 60. 62. 63. 64.
66. 67. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 83. 84. 86. 87. 91. Evang. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 16. Editio
Cockpint. Plant. Genew. Verlio Vulg. Goth. Corp. Syra utraque, Arab. Ephrem. T. 2. p. 175. Chrysostom. Photius:
ὅτι τῆς ὁδοῦ τεθλιμμένης λέγειν τῆς. Theophylact. Σαυμασίον ἐστὶ τὸ τί, Σαυμάζει ᾤ, βαβαί, ποσὸν ἐστὶ στενὴ. Pal-
lad. Hist. Lausiac 43. Cyprian. T. 1. p. 64. Juvenius, H. Grotius. Irasmus tamen atque Stephanus invitis om-
nibus, quos habebant, Codicibus ediderunt ὅτι, & Beza annot. Ed. 3. & 4: Ego tamen, quia in codicibus im-

21. ἐρατηδίς, πῶς ἂν τοῖς φίλοις προσφερύμεθα; ἦφθ, ὡς αἱ ἐνθάδε αὐτὰς ἡμῶν προσφέρουσιν. *Isochr.* ad Demonic. τοῖστος γίνου περὶ τὰς γενεάς, οἷους ἂν εὐζαίω περὶ σιαυτὸν γενέσθαι τοὺς σιαυτὴ παῖδας. in *Aeginet.* καὶ τοιοῦτας μοι γενέσθαι δικαστὰς, ὅταν περ ἂν αὐτοὶ τυχεῖν ἀξιώσῃτε. ad Nicocl. ἔτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττας, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σιαυτὸν ἀξιώσειας. *Symmachio.* Ἄ πάσχοντες ἐφ' ἑτέραν ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε. *Mecenas ap. Dion. Cass.* LII. p. 333. πολλὰ γὰρ καὶ παραλείπων, διὰ τὸ μὴ οἶον τε εἶναι πάντα αὐτὰ καθάπαξ συλλαβόντα εἰπεῖν. Ἐν δ' οὖν ἐν κεφαλῇ καὶ κατὰ τῶν ἐρημνέων καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν φέρεω. ἂν γὰρ, ὅσα ἂν ἑτέρον τινα ἀρξάντα σοι ποιεῖν ἐθέλῃσης, ταῦτα αὐτὸς αὐτεπαγγέλτος κατορθώσεις, ἔτι τι ἐμμετρήσῃ, καὶ πάντα κατορθώσεις. *Simpli.* in Epictet. XXXVII. p. 203. καὶ ἡ μὲν ἐκλογὴ τῶν φίλων τοιαύτη. ἡ δὲ χρεῖς αὐτῶν καὶ ἡ φυλακὴ ἐν λόγῳ τὸ ὀρθὸν ἔχει. Διὰ τοῦτο τοῖς φίλοις ἡμῶν ἔτω δὲ κεχρησθῆναι, ὡς ἡμῶν ἐκείνης χρησθῆναι βουλόμεθα. *Lyfias* Apol. Δημοκραταλ. οὐδὲ, ὃ πάσχοντες ἄδικα ἐνομίζετε πάσχειν, ὅταν ἐτέρους ποιῇτε, ἄδικα ἠγρίσθε, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν κατελθόντες περὶ αὐτῶν γνώμην ἔχετε, ἥνπερ φέροντες περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἔχετε. *Hierocles* ap. Stobae. S. LXXXII. παντὶ χρῆσις ἐκ τε τοῦ σιαυτὸν μὲν ἐκείνον, ἐκείνον δὲ σιαυτὸν ὑποθίσθαι. *Philo* ap. Euseb. P. VIII. 7. ἂ τις παθεῖν ἐχθαίρει, μὴ ποιεῖν αὐτὸν, *Liban.* O. XXI. p. 229. Β. δεινὸν εἶναι νομίζω, εἰ ταῖς μὲν παρ' ἐτέρον βλαβεῖς χαλεπαίνουσιν, αὐτοὶ δὲ εἰς ἐτέρους τοῦτο ποιεῖν ἀξιώσονται. *Seneca* de Benefic. II. 1. Superest, quemadmodum dandum sit beneficium? cuius rei expeditissimam video monstraturus viam: Si demus, quomodo vellemus accipere. *Epist.* XCIV. Quis autem negaverit, feriri quibusdam praeceptis efficaciter etiam imperitissimos? velut his brevissimis vocibus, sed multum habentibus ponderis: Nihil nimis, avarus nullo fatiatur lucro; Ab altero expectes, alteri quod feceris. Haec cum ictu quodam audimus, nec ulli licet dubitare, aut interrogare: Quare? adeo etiam fine ratione ipsa veritas ducit. *Ovid.* de Pont. III. 1. 71. Quodque ego praestare, si te magis ipse valerem, id mihi, cum valeas fortius ipsa, refer. *Lactant.* Epit. §. 3. Transfer in alterius personam, quod in te sentis, & in tuam, quod de altero iudicas: & intelles, tam te iniuste facere, si alteri noceas, quam alterum, si tibi. *Hilarius* in Coloss. III. 21. Debent enim recordari patres, quia fuerunt & ipsi filii: considerare autem filii, quia futuri sunt patres, ut, aequo librato consilio utriusque partis, & filii subiecti sint, & patres modesti. *Salvianus* I. III. p. 43. Huius sententiae partem tam bene novimus, ut nunquam praetercamus, partem sic

praetermittimus, quasi penitus nesciamus. Nam quid ab aliis praestari nobis velimus, optime novimus: quid autem ipsi aliis debeamus praestare, nescimus. Atque utinam nesciremus! minor esset ignorantiae reatus. *Auson.* Ephemer. Ne faciam cuiquam, quae tempore eodem Nolim facta mihi. *Sabbath.* f. 31. 1. Semper homo mansuetus sit ut Hillel; nec praeceptus & iracundus, ut Sammaeus. Historia est de gentili quodam, qui venit ad Sammaeum dixitque: Fac me profelytum e conditione, ut legem totam doceas me, dum sto in uno pede. Abegit eum decempeta, quam manu tenebat. Venit ad Hillelem, is profelytum eum fecit, dicens: Quod exosum tibi est, alteri ne facias. Haec tota lex est *מנה הנהייה כל הנה וי* reliqua sunt explicatio ejus. Abi perfectus. *Targum Jonathan* Levit. XIX. 18. *Spartian.* in Al. Severo 51. Clamabatque saepius, quod a quibusdam five Judaeis five Christianis audierat & tenebat: idque per praeconem, cum aliquem emendaret, dici iudebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Quam sententiam usque adeo dilexit, ut & in palatio & in publicis operibus praescribi juberet. *Abob Nathan.* XV. Quemadmodum homo se ipsum honorari vult, sic aliis eundem honorem exhibeat. Et quemadmodum non vult, ut apud alios male audiat, sic ipse quoque caveat, ne male de iis loquatur. XVI. Quemadmodum nemo vult, ut alii de uxore & liberis suis male loquantur, sic idem quoque caveat, ne aliorum uxores liberosque calumnietur. *Tob.* IV. 16. infra. XXII. 40. *Rom.* XIII. 8.

13. *Eustathius* in Il. X. p. 1353. 50. οἱ πολλοὶς γράφουσι λέγοντες, θύρας μὲν ἐπὶ οἴκῳ, πύλας δὲ ἐπὶ πόλει λέγουσιν.

14. ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα] *Stephanus.* Εὐτρησις, κἀμνη — κῆται δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ἐκ Διοσκῶν εἰς Πλαταιὰς ἀπάγουσαν. *Galen.* de Ven. Sect. a. Erasistratum: τὸ μόνον Θεοσάμενος, εἰ, ἐφ' ᾧ βέλεται, ἄγει αὐτὸν ἡ ὁδὸς. *Athen.* XII. p. 519. D. τῶν εἰς τὰς ἀγρὰς φερεσθῶν ὁδῶν. *Philo.* de Vit. Mos. T. 2. p. 164, 3. ὃ τὴν πρὸς ὁδοῦ δαίμονα ἄγαν ἀνατίννῃ ὁδῶν. *Thucyd.* IV. 24. ἐχθρὸν ἀπὸ τοῦ τὴν εἰς Θήβας φέρεσαν ὁδῶν. *Virgil.* Ecl. IX. 1. Quo te, Moeri, pedes, quo te via ducit? *Valer. Flacc.* IV. IV. 438. & via iustos qua ferat. *Aen.* VI. 295. Hinc. via tartarei quae fert Acherontis ad umbras. *Pausan.* ἐτέρα δ' ὁδὸς ἐξ ἐλευσίνης πρὸς Μίγαλα ἦεν. *Aen.* I. 401. Perge modo, & qua te ducit via, dirige gressus. *Livius* VII. 30. Stare omnem multitudinem ad portas, viam hinc ferentem prospectantes.

Philo de Agricult. T. 1. p. 316, 24. τρεῖς εἰσιν ἡ

15 σὺν οἷς εὐρίσκοντες αὐτήν. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται
16 πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσθωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν
αὐτῶν ἐπιγινώσκει αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν σπὸ ἀκανθῶν σαφυλὴν, ἢ σπὸ τρι-
βά-

βό-

pressis legimus ἔτι, nihil mutandum putavi, & 5. ego receptam lectionem sum secutus, quam etiam sinceriores
esse arbitror. *Egyptol.* τίς, τὸ δ' οὐδέτερον, τί σημαίνει ἐρωτηματικὸν, δηλοῖ δὲ καὶ ἐπιβήριμα ἐπιτατικὸν ἀντὶ τοῦ λίαν ὡς
τὸ κύριε, τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλιόντες με, δηλοῖ δὲ καὶ θαυμαστικὸν ἐπιβήριμα, ὡς ἐν τῇ· τί ἄρ' αἰτιάται; καὶ τί
καλὴ ἢ πλεονάζουσα.

ἢ primum] — L.

15. δὲ prius] — 10. 15. 38. *Colb. Versio Syr. Æthiop. Arab.*

ἐνδύμασι] ἐνδύμασι *f. Pricaeus.*

ἔσθωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες] — 59.

16. μήτι] μήτινες 13.

σαφυλὴν] σαφυλὴς 1. *Versio Latina.*

τετρίμνηται πρὸς τε ἀνθρώπων καὶ ὑποζυγίων ἱππύλατος καὶ
ἀμαξήλατος ὁδὸς. ταύτην φασὶν ἡδονὴ ἐμφρεσάτην εἶναι —
αἱ δὲ φρονήσεις καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁδοί,
κἂν εἰ μὴ ἄβαστοι, ἀλλὰ τοὶ πάντας ἀτρίπτοι ὀλίγος γὰρ
ἀρετὴ ἐστὶ τῶν ἀντὶς βαδίζοντων. *Lucianus Rhet. Praec.*
7. ὅσας δύο τινὰς ὁδούς· μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἀτρα-
πὸς ἐστὶ σὴν καὶ ἀκανθώδης, καὶ τραχεῖα — ἡ ἑτέρα
δὲ πλατεῖα καὶ ἀσθηρά. *Cic. in Verrem. III. 94.*
Id providete, ne avaritiae, quae antehac occul-
tis itineribus atque angustis uti solebat, auctori-
tate vestra viam patefaciat illustrem atque la-
tam. *Cebet. Tab.* καὶ εἴσαν τινα μικρὰν, καὶ ὁδὸν
τινα πρὸ τῆς πύλης, ἥτις οὐ πολὺ ὀχλαίνεται, ἀλλὰ πᾶ-
ν ὀλίγοι πορεύονται, ὥσπερ δι' ἀνοδίας τινος καὶ τρα-
χεῖας καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης. *Maxim. Tyr. XXXIX. 3.*
Πολλοὶ γὰρ παρατριβαὶ καὶ ἀπαταλαί. ἂν
αἱ μὲν πλείους ἐπὶ κρημνὸς καὶ βάρβαρον ἄγουν — μία
δὲ πού τις σὴν καὶ ὀρθίος καὶ τραχεῖα, καὶ οὐ πολλοῖς πᾶν
ἀδυσίμος. *vid. supra in V. 18. ex c. Menachoth. & Succa f. 45. 2. Dixit R. Jeremias ex ore R. Si-
meonis f. Jochai: vidi filios coenaculi, qui nume-
ro admodum pauci sunt. Sir. XXI. 10.*

Photius ap. Corder. οὔτε σὴν, ὅτε τετρίμνηται ἐστὶν
ἡ νῦν γενομένη πύλη, ἀλλὰ φύσει μὲν πλατεῖα καὶ εὐρύ-
χωρος, νόμος δὲ ἡμετέρῃ καὶ προσωρίσει καὶ σὴν ἐστὶ καὶ τε-
τρίμνηται, ὡς φασὶν οὐ κύριος — σὴν ἐνταῦθα λέγεται
ἡ πύλη, οὐ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς, ὡς εἴρηται
πρότερον, καὶ πρὸς ἡμᾶς δὲ ποιητοὺς ὄντας καὶ οὐκ ἀγαθούς,
καὶ ταῦτα ὅλον ὅτι πλατεῖα ἐστὶν ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος καὶ
εἰσιτητὴ τοῖς ἀγαθοῖς. Διὸ καὶ ὁ Σωτὴρ τεθαύμαζε λέγων τί
σὴν κ. τ. λ. ὥσαντι ἔλεγεν, εὐ τετρίμνηται ἐστὶν οὐδὲ σὴν,
ἀλλ' ἡμεῖς ποιητοὶ ὄντες τετρίμνηται καὶ σὴν πιπτοῦκατε,
διὸ καὶ ἀλλὰ τοῦ φαίν' ὁ ζυγός μου ἐλαφρὸς. Non ergo
haec verba continent praedictionem, quae sit
futura Ecclesiae conditio per omnia secula. Non
enim semper habet θλίψιν, sed etiam ἄνσιν. *Ath. IX. 31.*
Nec semper fuere pauci *Ath. XVIII. 10. XXI. 20. 1. Tim. III. 16. Aroc. V. 11. VII. 4. 9. XI. 15. XIX. 6.* Doctrina Christi efficit catholi-
ca, & viae ejus sunt pulchrae, planae, & rectae. *Prov. III. 17. Psal. CXLIII. 10. Esaj. XXXV. 8.*

15. Pseudoprophetae sunt, qui dicunt se a Deo
missos esse, & mentiuntur ut auctoritatem sibi con-
ciliant, & quæstum faciunt.

προβάτων] *Hejych* οἷς, πρόβατον, *Moeris* οἷς, μονο-
συλλάβως, ἀττικῶς, πρόβατον, ἑλληνικῶς, *Thomas*, οἷς
τὸ πρόβατον, ἀριστὶς ἐν β. τῶν ἱερώ, ἐκίσκει τετοκυῶν
οἷν αὐτουχι. καὶ οἷς μονοσυλλάβως ἐπὶ θηλικῷ.

ἐνδύμασι προβάτων] Vestis pastorum. *Theocrit. III.*

25. βαῖταν σχελ. την μηλωτήν ἢ τὴν διφθέρην. & VII.
14. αἰτόλας ἔξοχ' ἔακει Ἐκ μὲν γὰρ λασίοιο δασυτριχὸς
ἔχει τράγιοιο κνακὸν ἐξέρ' ἄμοισι.

λύκοι ἄρπαγες] ἐπιθετον proprium luporum. *Lyc-*

phron 1309. ἔπεισαν ἄρπαγας λύκους. *Oppian. de Venat. III. 293.* ἀλλὰ λύκων τελέθει πολιοτρίχη πῆτε
γένεθλα — τὸν μέραςτες κήκον τε καὶ ἄρπαγα κικλίσκουσι
Πολλῶ σὺν ροῖζῳ δὲ μάλ' ὀρθίος εἶσιν ἐπ' ἄγην Πρώτῃ ὕφ'
ἀμφιλύκῃ. ῥέα γὰρ τ' ἐπιδούετ' ἐδωδὴς Λάβρῃ τ' ἐρωπελαί
μάλ' α τ' ἤρσκει, εἰσοκεν αἶμα ἐγχερίμψῃ. *Vellej. Patere. II. 27.*
Raptores Italicae libertatis lupi. *Macrobi. Saturn. I. 20.* Dextera parte caput canis exoritur
manfueta specie blandientis: pars vero laeva cervi-
cis rapacis lupi capite finitur, *Horat. Carm. IV. 4.* Cervi
luporum praeda rapacium. *Ovid. Trist. I. 5.* Uique rapax
stimulante fame cupidusque cruoris Incultudinum capiat ovile lupus. *Aeneid. II. 355.*
Lupi ceu raptores, *Horat. Epod. XVI. 20.* Agros
atque lares patrios habitandaque fana Apris reli-
quit, & rapacibus lupis. *Seneca Oedip. 149.* Non
cervi metuunt lupos rapaces.

Maxim. Tyrius XII. 7. καμβόσης δ' ἦν, καὶ αὐθὺς
εἰρήνης. ἐκ ποιμένων ἀγαθῶν λύκοι κέρροντες τὴν ἀγέλην. *Ho-
rat. S. II. 1. 64.* Quid cum est Lucilius ausus
Detrahare & pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis. & *Epist. I. 16. 46.* Sed
videt hunc omnis domus, & vicinia tora, Introrsum
turpem, speciosum pelle decora. *Ath. XX. 29. 30.* supra III. 4.

16. ἀπὸ τῶν καρπῶν] *Plut. Phocio p. 75. 2. A.*
οἱ λόγοι σε εἶπεν, ὦ μικράκιον, εἰκοκισὶ κυπαρίττοις, με-
γάλοι γὰρ ὄντες καὶ ὑψηλοὶ καρπὸς εὐ φέρουσιν. Solent
ficus uvis jungi *Nam. XIII. 14. 1. Reg. IV. 25. Luc. XIII. 6.*

Galen. de Curat. ὁ γεωργὸς οὐκ ἂν ποτε δυνήσαιο
πεισῆσαι τὸν βάτον ἐκφέρειν βότρεν. *Theognis 537.* οὔτε
γὰρ ἐν σκύλλης ῥόδα φύεται, οὐδ' ἄκνωτες. *Max. Ty-
rius XVI. 4.* ἀδύνατον φῶναι τι ἄνευ σπέρματος ἀνδρα-
πον μὲν ἐξ ἀνδρῶν, βούν δὲ ἐκ βοῶς, ἐξ ἐλαίας ἐλαῖον, καὶ
ἐξ ἀμπέλου ἄμπелον. *Virgil. Ecl. IV. 29.* Incultisque
rubens pendebat sentibus uva. *Seneca de Ira II. 10.*
nemo naturae sanus irascitur, quid enim, si mira-
ri velit, non in silvestribus dumis poma pendere?
quid si miretur, spineta sentesque non utili aliqua
fruge compleri? *Jac. III. 12. Athen. XIV. p. 653.* B. βότρες δὲ οἱ μὲν κοῖον, δῆλον. σαφυλὴς δὲ μέ-
μηται, καίτοι δοκούστος τοῦ ὀνόματος ἑσπιαγῶν εἶναι,
κράτης ἐν δ. ἀττικῆς διαλέκτου ἐν τοῖς ἡμοῖς τοῖς ἀρχαί-
οις, φάσκων ἀντὶ βότρεος τὴν σαφυλὴν κῆσθαι, διὰ τού-
των αὐτοῖσι σαφυλὴς μελαίνῃσιν κομωμένης. ὅτι δὲ καὶ παρ'
ἑμῶν ἐστὶ παντὶ δῆλον. Πλάτων δὲ ἐν η. νόμον καὶ βό-
τρεος καὶ σαφυλῆς ὀνομάζει. *Ammon.* Consuetudo pro-
nunciat σαφυλὴ: rationes Grammaticae requirunt
σαφυλὴν.

ἐπιγινώσκουσι] Γινώσκων ἐστὶ novisse. ἐπιγινώσκων liqui-
do cognoscere, accurate aliquid scire postea. 2. *Tim. III. 9.* Arbor fert folia, flores, multa promittit:

nec

βόλων σῦκα; 'Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρπὸς καλὸς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον 17
καρποὺς πονηρὸς ποιεῖ. 'Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δέν- 18
δρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλόν, ἐκκόπ- 19
τεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 'Αραγε ἄπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγινώσεσθε αὐ- 20
τοὺς. 'Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα- 21
νῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν 22
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προσηφτεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνό-
ματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ 23
τότε

17. καρπὸς καλὸς] καρπὸς πολλοὺς 80.

καρπὸς ἀγαθοῦς 54. 56.

καρπὸν καλὸν 61.

2. ποιεῖ ad ποιεῖ] — 59.

18. οὐδὲ] + πάλιν L.

19. πᾶν] + οὖν L. 7. 13. 15. 58. 59. 63. 83. 84. 86. Evang. 14. ut supra III. 10.

20. ἀπὸ] ἐκ C. αὐτῶν] — 60.

21. + οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ὀρανῶν Verſio Anglo Sax. prob. f. A. Bengelio.

22. κύριε] — 57.

προσηφτεύσαμεν C. 13. Editio Complut. in V. T. passim. vid. inf. X. 13.

καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν] — E. a prima manu. 64. Theodoret.

δαιμόνια] + πολλὰ 58. Evang. 12.

πολλὰς] — 60.

23. ἔ] — 61.

ἐδέποτε] ἐδέτω K.

ἀποχωρεῖτε] ἀναχωρεῖτε 13.

ἐμοῦ] + πάντες L. 7. 13. 56. 58. 67. Evang. 7. 12. 19. Editio Genev. A. 1620. Cyprian. ex Luca XIII. 27.

nec tamen semper potest fallere. Ita falsus do-
ctor. *Lyfias* ὁλόγον χρόνον δύναιτ' ἂν τις πλάσασθαι τὸν
τρόπον τὸν ἐαυτοῦ. P. *Syrus*: Cito ad naturam ficta re-
ciderint sua. *Cic.* de Amicit. 25. Secerni blandus
amicus a vero, & internosci tam potest adhibita di-
ligentia, quam omnia fucata & simulata a sice-
ris atque veris. *Fer.* XXIII. 21. 22. *Chrysostomus*
in *Act.* III. 10. καλῶς ἵπεν ἐπιγινώσκον· ὡς καὶ ἀγνού-
μενον λοιπὸν — ταύτη γὰρ τῇ λέξει κεκρήμεθα ἐπὶ τῶν μολίς
γνωρισμένων.

18. σαπρὸν] *Judas* 12. vocat δένδρα ἀποθανόντα.
Phrynicus p. 166. σαπρὰν οἱ πολλοὶ ἀντὶ τῆς αἰσχρᾶς.
Θέων φασὶν ὁ γραμματικὸς εὐρηκεῖν παρὰ Φερικράτῃ λη-
ρῶν. ἅπαντα γὰρ, ἃ φέρι, μαρτύρια ἐπὶ τῇ παλαιᾷ καὶ
σισηπτότος εὐρηται κείμενα. *Athenae.* VIII. p. 348.
A. ἐδέξαι καλὸς μέγας ἰχθύς — μέγας οὐδὲς σαπρὸς ἰχ-
θύς, & VI. p. 225. E. καὶ νεκρὸς παλοῦσι τοὺς ἰχ-
θύς καὶ σισηπτότας — οὐκ ἐστὶν οὐδὲν θηρίον τῶν ἰχθύων ἀ-
τυχέστερον — σῆπονθ' ἴωλοι κείμενοι δὲ ἡμέρας ἢ τρεῖς.
F. opponuntur ἰχθύες πρόσφατοι καὶ σαπροί. p. 230.
E. σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦς πίνασξ' ἔχον τοὺς ἰχθυοπώλους
μὴ ρέειν τοὺς ἰχθύας σαπρούς. ex eo *Eustath.* in *Od.*
i. p. 362, 25. *Galen.* de facult. med. simpl. 11.
ἄξει γὰρ ἰχθύων σαπρῶν. *Thomas.* σαπρὸς οἶνος ἐστίν, ὁ
πρὸς τῷ τέλει ὑλώδης. σαπρὰ δὲ τρυβὶς ἢ σισεπημένη. ἀρι-
εΐδης ἐν τῷ κατ' ἐξορχουμένῳ. ἐδ' ἀντ' οἶνου τρυβία, καὶ
ταύτη σαπρὰν. *Arrian.* *Epict.* III. 16. ἀλλ' ἀνάγκη
ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑμᾶς περιάγεσθαι. διατὶ ἔν ἐκείνοι ὑμῶν
ἰσχυρότεροι; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τὰ σαπρὰ ταῦτα ἀπὸ δογμα-
τῶν λαλοῦσιν, ὑμεῖς δὲ τὰ κοινὰ ἀπὸ τῶν χρίσεων. IV.
4. τὸ ὅξος σαπρὸν δριμύ γάρ. τὸ μέλι σαπρὸν, ἀνατρέχει
γὰρ μὲς τὴν ἔξω. & 5. τίνα ἔχει τὸν χαρακτῆρα τὸ τε-
τρασπάρειον τοῦτο; τραϊανὸς φέρι. Νέρωνες, ῥέψον ἔξω, ἀ-
δοκιμοὶ ἐστὶ, σαπρὸν. & II. ὁ ὕς, καὶ σαπρὰ χηνίδια,
καὶ σκόληκες, καὶ ἀράχνη. III. 22. p. 316. ὅπου
δ' ἂν ἡ σαπρὰ δόγματα. *Galen.* in *Hippocrat.* de
fracturis II. τῶν μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας τραύματος σι-
σάπρησαι ἵνια τῶν ὀστέων. τὸ σισάπρησαι κατὰ τοῦ σαπροῦ
γένεσιν, εἴρηται. *Suidas.* σαπρὸν, ἢ τὸ μοχθηρὸν καὶ φαῦ-
λον, ἀλλὰ τὸ παλαιόν. *Schol. Aristoph.* Pac. 553.
κυρίας μὲν σαπρὸν οἱ παλαιοὶ ἔλεγον τὸ σισεπηδὸς διὰ τὸν
χρόνον χρῆνται δὲ αὐτὰ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ παλαιῦ
Dioscorid. I. 113. ἢ ἀπὸ τῶν παλαιῶν ξύλων καὶ περι-
-

ων σαπρία συνισαμένη ὥσπερ ἄλευρον, *Ovid.* de Pont.
I. 1. 69. Estur ut occulta vitata putredine navis.
Lucan. IX. 434. nulla putris radice tenetur. *A-
thenaeus* VII. p. 287. F. παλοῦσι τὸ μέλι σαπρότε-
ρον τῶν βεμβράδων. *Servius* in *Georg.* II. 453. puies
arbores.

22. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ] *Bereschith* R. XLIV. *Gen.*
18. in illa die. R. *Juda*, & *Rabbi Jochanan* f.
Sacai, & R. *Akiba*, primus dixit: Hoc seculum
revelavit ipsi, non vero seculum futurum.
Et alius dixit, & seculum hoc & seculum fu-
turum revelavit ipsi. R. *Barachia* dixit: R. *Ele-
asar* & R. *Jose filius Chanina*; unus dixit usque
ad hunc diem revelavit ei; & alter dixit, us-
que ad diem illum revelavit ei. XXXIV. 13. in
Gen. VIII. 22. omnes dies terrae. R. *Joda* nomi-
ne R. *Samuel*, quid cogitarent filii Noachi, foe-
dus ipsorum ictum perititurum in aeternum? sed
omni tempore, quo coeli & terra stabunt, foe-
dus eorum stabit, donec veniat illa dies, de qua
scriptum est: Coelum sicut fumus dissolvetur, &
terra sicut vestimentum abolebitur. 2. *Tim.* IV. 8.
κύριε κύριε] *Cetuboth* f. 103, 2. *Josaphatus* Rex
Judae, quoties vidit discipulum sapientis, surrexit
de folio suo, complexusque & osculatus est eum,
vocavitque eum, pater mi, pater mi, *Rabbi*, *Rabbi*.
Domine mi, *Domine mi*, & *Maccoth* f. 24, 1.
Derech Arez. Dixit R. *Josua Simeoni* f. *Antipa-
tri*: Pax super te, *Rabbi*. respondit: Pax super te
Doctōr mi, *Domine mi*.

τῷ σῷ ὀνόματι] *Marc.* IX. 38. *Act.* XIX. 13.
δυνάμεις] miracula.

23. οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς] Nunquam vos pro me-
is habui. Eodem loco mihi estis, ac si nunquam
vos novissem. *Plaut.* *Mofcellar* V. 1. Nostrium
ego hunc vicinum opinor esse hominem auda-
cem & malum. Tr. quidum? Th. qui negat no-
visse vos. *Milit.* Numquid aliud me vis? Pe-
ne me noveris. *Amphitryo.* IV. 5. 13. Quem
omnes mortales ignorant & ludificant, ut lubet.
Asinar. I. 2. 18. Eadem nunc, cum est melius,
me, cujus opera est, ignoras, mala. *Ter.* *Phormi.*
II. 3. 10. Quia egens relicta est misera, ignora-
tur

τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Πᾶς ὃν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτοὺς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ Φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τετεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον

οἱ

24. οὖν] — K.

ὁμοιώσω αὐτὸν] ὁμοιωθήσεται 1. 5. 13. 33. 40. 68. Versio Vulg. (at August. Cyp. Hilari. Lucif. Opus Imperfect. ὁμοιώσω αὐτὸν) Syra, Æthiop. Arab. Cyrill. in Esaj. p. 77. ex com. 26.

τὴν οἰκίαν αὐτοῦ] αὐτοῦ τὴν οἰκίαν C. 1. & comm. 26.

25. προσέπεσον] προσέπεσαν CE. 1. 2. 3. 14. 36. 38. 40. 73. Evang. 7. 17. Editr. Erasmi, Colinaei. Bogardi. Versio Syra posterior in marg. Chrysof. Cyrill. l. c. Damascenus ε. 1. προσέβησαν 91. Variæ Lectiones Bogardi.

τετεμελίωτο] ἐτετεμελίωτο 27. Marc. XV. 7. Heb. VII. 14. Act. XIV. 8. Marc. XIV. 44.

2. τούτους] — 56. 58. Evang. 2.

ἄμμον] ψάμμον 41. Chrysof. in l. (at in Gen. VI. ἄμμον.) Theophylact. Hesych. ψάμμος, ἡ παραθαλάσσιος γῆ, ἄμμος. Moeris ψάμμος, ἀττικῶς ἄμμος ἐλληνικῶς. Thomas. καὶ ψάμμος καὶ ἄμμος ἀριεῖδης ἐν τῇ αἰγυπτίῳ ὑπερβαλοῦσι καταράκτας ψάμμος ἐνθεν καὶ εἶδεν ἐς τὴν Νεῖλιν, καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ αἱ περὶ τὰς εἰσβολὰς τὰς ἐξ ἀράδων εἰς αἰγυπτον. καὶ αὖτις ἐν τῷ αὐτῷ ἄμμοι δ' ἐκείναι καὶ γῆς χάσματα καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πάλιν. Ἀπὸ τῆς ἄμμου διεξῆλθε. καὶ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ· σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμυχάνθῃ. Etymol. ψάμμαδος ὁ παραθαλάσσιος ἄμμος, παρὰ τὸ ψαύειναι ἀπὸ τῆς θαλάσσης. ψάμμος, καὶ ἀποβολὴ ἄμμου. Ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς παρὰ τὸ ἄμμος λέγει ψάμμος.

tur parens. *Plaut. Captiv. II. 3. 74.* Ne tu me ignores, cum ex templo è meo conspectu abscesseris *Eurip. Hecub. 255.* Μηδὲ γνώσκοισθέ μοι, οἱ τὸς φίλους βλάπτοντες ἔ φροντίζετε. *Plaut. Mil. glor. II. 5. 42.* Neque vos qui homines fitis, novi neque scio. *Lucian Timon. 5.* οὐκ ἐστὶ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν. 49. Ἐπειδὴν πρῶν ἔλαχε τῇ ἐρεχθίδι φιλίαν διανέμειν τὸ θεῶν, καὶ γὰρ προσήλθον αὐτῶν τὸ γινώσκον, ἔκ τῃ γνωρίζειν πόλιν ὅντα με. *Ovid. de Ponto IV. 3. 9.* nec me vis nosse videri. Quique fit, audito nomine, Naso, rogas. *Plaut. Menechmo. II. 2. 48.* Quid tibi mecum est rei? ego te non novi. 28. Non scis quis ego sum, qui tibi sapissime cyathifio, apud nos quando potas? *Senec. Ep. XII.* Quis est ille decrepitus, & merito ad ostium remotus? — At ille, non cognoscis me, inquit, ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre, ego sum Philofiti villici filius, deliciolum tuum. *Sabbath f. 23.* Dixit ei R. Achai: & quis est Mari? non novi eum. *Eruvin f. 53, 1. in Ex. I. 8.* Quid est, qui non noverat Iosephum? quia fuit similis illi, qui non noverat Iosephum omnino. 1. *Jo. III. 1. Gen. XLII. 7. 1. Reg. XXV. 11. Sic. XIII. 23. inf. XXV. 12. Psal. Cl. 4. Job VIII. 18. XXI. 14.*

Herodianus. τὸ οὐδέποτε ἐπὶ μέλλοντος οὐδέποτε ποιεῖν. τὸ οὐδὲ πῶποτε δὲ μετὰ παραληλθόντος οὐδὲ πῶποτε εἶδον ἢ ἐποίησαν. *Thomas.* τὸ οὐδέποτε ἐπὶ τῶν τριῶν χρόνων. τὸ δ' οὐδὲ πῶποτε ἐπὶ παραρρημίνου μόνου ὅσον οὐδὲ πῶποτε ἐποίησα. Λουκιανὸς ἐν τοῖς ἐναλίοις ἔ πῶποτε πομπὴν ἐν ᾧ μεγαλοπρεπέστεραν εἶδον ἐν τῇ θαλάσσει. *Jo. VI. 35.* ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν] *Psal. V. 6. VI. 19. Cl. 4.*

24. πᾶς ὃν ὅστις] *Plato* πᾶν ὅτι περὶ ἂν μέλλῃ ἀνίστασθαι εἶναι.

26. ὁ ἀκούων] qui dicent *Luc. XIII. 26.* in plateis nostris docuisti.

27. *Schemoth R. XLVI.* Nolo cujusquam pater aut creator videri, nisi ejus qui facit voluntatem meam. *Aboth I. 17.* Sermo non est fundamentum, sed opus. III. 9. R. Chanina f. Dosithei dixit: cujuscunque opera plura sunt quam ejus sa-

pientia, illius sapientia stabilis est: cujus vero sapientia major est operibus ejus, illius sapientia non est stabilis. 17. & *Aboth Nathan 22. R. Eleasar f. Asariae dixit.* Cujuscunque sapientia excedit opera ejus, cui similis est? Arbori cujus rami multi sunt, radices vero paucae, in quam cum ventus irruit, evellit eam radicius & subvertit. S. D. *Jerem. XVII. 6.* erit quasi myrica in deserto, & non videbit, cum venerit bonum, & manebit in siccitatibus. Caeterum cujuscunque opera excedunt sapientiam ejus, cui similis est? Arbori, cujus rami pauci sunt, radices vero multae, in quam etiam omnes venti, qui in mundo sunt, irrunt, non tamen moveant eam loco suo. S. D. *Psal. I.* Erit enim sicut arbor &c. *Aboth Nath. c. XXIV.* Elia f. Abuja dicit: si quis opera bona habet, multumque in lege didicit, similis est homini, qui domum ita extruit, ut inferius saxa ponat, iis vero postea lateres imponat. Licet postmodum aquae multae veniant, & ad lateres ipsorum constant, tamen illa loco movere non possunt. Homo vero, qui non habet bona opera, multumque legi operam dedit, similis est ei, qui inferius lateres collocat, iis vero saxa imponit: si aquae sensum tantum adveniant, statim illam evertunt. Porro talis homo similis est caementario, qui calcem lateribus illinit; etiam si pluviae descendant, illam tamen amovere non possunt: qui vero non habet bona opera, & multum legi studet, is similis est calci, quae tantum temere lateribus affunditur; quamvis exiguae pluviae descendant, statim liquefcit, & decidit. *Aboth IV. 5. R. Ismael f. R. Jochanan dixit:* qui discit ut doceat, suppeditat ei ut discat & doceat: qui vero discit, ut faciat, suppeditat ei ut discat & doceat, ut custodiat & faciat. *Schemoth R. XL. Tanchuma f. 272, 2. Vajikra R. XXXV. 4. & Berachoth Jerus. 1.* Traditio est R. Chijae, qui discit legem, ut faciat: non qui discit, ut non faciat: Qui vero discit, & non facit, melius esset, si non esset creatus. Dixit R. Jochanan: qui discit & non facit, praeestaret ei, si reversa fuisset secundina ejus in faciem

Xx

ejus,

οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πῶσις αὐτῆς μεγάλη. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 28 ἔξεπλήσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. Ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν 29 ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

I Καὶ

27. προσέκοψαν] προσέπεισον 63. 71] προσέριπτον CM. 1. Chrysost. in Gen. Basil. de Bapt. II. 6. ex Luca. προσέκοψαν 13.

μεγάλη] + σφόδρα 13.

28. συνετέλεσεν] ἐτέλεσεν C. 1. 2. 68. 73. Evang. 5. Editio Erasmi, Bogardi, Origenes in Matth. XIX. 1. ὁ Ἰησοῦς] + πάλης 91. Chrys.

ἐξεπλήσοντο] + πάντες 1. Orig. 1. c.

29. γραμματεῖς] + αὐτῶν K. 1. 13. 33. Versio Syra & Latina. Æthiop. Arab. Euseb. D. 1. 7. & IX. 11.

γραμματεῖς] + καὶ οἱ φαρισαῖοι C. Vers. Vulg. Syr. Armen. Euseb. Dem. 1. 7.

1. καταβάτι δὲ αὐτῷ] καταβάτος δὲ αὐτοῦ C. 1. 13. 33. & comm. 5. ne bis in eodem commate esset αὐτῷ.

ὄχλοι πολλοὶ] ὄχλος πᾶς 33. Evang. 20.

2. ἐλθὼν] προσελθὼν E. 1. 51. 61. 66. 74. 89. 90. 91. Evang. 7. 20. Versio Syra posterior. Æthiop. Cyrill.

ejus, & non exiisset in aërem mundi. *Debarim R.* VII. Dixit R. Simeon f. Chelpatha. Quicunque didicit verba legis, & non facit, illius culpa longe gravior est, quam ejus, qui plane nihil didicit. Ut simili rem illustrem: Rex quidam in hortum suum duos hortulanos introduxit; alter eorum plantavit arbores, sed eas postea exscidit: alter prorsus nihil plantavit, & nihil exscidit; cuinam horum Rex irascitur; nonne illi, qui plantavit & exscidit? *Tanchuma* f. 79, 4. & 84, 4. R. Jochanan dixit: quicunque observat legem, idem est ac si eam tulisset. *Kidduschim* f. 40, 2. Cum aliquando R. Tarphon & seniores Lyddae in coenaculo domus Nirta sedissent, quaestio haec inter eos exorta est: Num scientia majus quid est, an praxis? R. Tarphon dixit, praxin esse majorem: R. Akiba vero doctrinae primas dedit. Cui omnes reliqui consenserunt dicentes: Eruditio praeferenda est, quia ducit ad praxin. *Sanhedrin* f. 99, 1. R. Josua f. Korchia dixit: Quicunque legem didicit, verum ad ejus praescriptum vitam non componit, similis est homini, qui ferit, at non metit. R. Josua dixit: quicunque legem didicit, eamque oblivioni tradit, similis est mulieri, quae infantem parit, paullo post vero sepelit. *Tanchuma* f. 82, 1. Tempore futuro veniet regnum. Dicit ipsis S. B. cui rei vos operam dedistis? Respondebunt: multos vicos aedificavimus, & multa balnea extruximus. Omnia vero ista non alia de causa fecimus, quam ut Israelitae legi operam darent. Sed respondebit S. B. Quaecunque fecistis, vestri commodi causa fecistis. Vicos aedificastis, ut scorta in illis collocaretis; balnea ad voluptatem vestram aedificastis. Succedit regnum Persicum; quibus dicit Deus: cuinam rei vos operam dedistis? Respondebunt: multas urbes subegimus, multos pontes extruximus: omnia ideo, ut Israelitae legi operam dare possent. Sed respondebit Deus: Omnia haec vestri causa fecistis; urbes subegistis ut subditis onera imponeretis; pontes extruxistis, ut vestigalia inde perciperetis. *Berachoth* f. 7, 2. R. Jochanan nomine R. Simon f. Jochai dixit; legem facere melius est, quam eam discere. S. D. Hic est Elia f. Saphat, qui Eliae manibus aquam affudit 2. *Reg.* III. 11. non dicitur: qui discerebat, sed affundebat. Hoc docet, facere melius esse quam discere. *Aboth* V. 14. Quatuor sunt scholam ingredientium genera: qui intrat nec facit, & hic mercedem tantum accessus accipit: qui intrat, & facit, iste pius est. *Maimon.* porta Molis p. 98.

Hanc sententiam non solum notam fecerunt Prophetae, verum etiam e sectis antiquis docti, iique qui neque viderunt unquam Prophetas, neque sapientiam eorum audiverunt, idem docere, scilicet non esse quempiam hominem perfectum, nisi qui scientiam & opera simul conjunxerit; & quam praeclarum est dictum Philosophi illius excellentis: consilium Dei in nobis esse, ut intelligentes simus & boni. Si quis enim scientia & intelligentia praeditus cupiditates sectetur, non est ille revera eruditus, cum scientiae initium in hoc consistat, ut non capiat quis e voluptatibus corporis nisi quo sustentetur corpus. Quae autem huc spectant, fusius in explicatione Tractatus Aboth explicabimus. Atque hoc modo invenimus, Prophetam redarguisse eum, qui, cum scientiam sibi attribuerit, legem interim violaret, inimique sui cupiditatibus indulgeret; hoc dicto, *Jerem.* VIII. 8. 9. Quare & per totam legem praeceptum invenies: & discetis ea; & deinde: & facietis ea. inf. XXIII. 3. *Jac.* I, 22-25. *Rom.* II. 13. 17.

ποταμοὶ — ἄνεμοι] *Dan.* VII. 2. *Esa.* XXXII, 2. *Sap.* IV. 4. *Job.* I. 19. *Psal.* XLVI. 4. 5.

ἡ πῶσις — μεγάλη] *Severi Aetna* 373. Saepae premit fauces magnis extructa ruinis Congeries, clauditque vias. *Diodorus* S. XVIII. 70. μεγάλου δὲ τοῦ πτόματος καὶ παραδόξως γενομένης, οἱ κατὰ τὴν πόλιν — κατεπλόγησαν. *Philo* de migrat. Abrah. T. I. p. 440, 41. καὶ ὁλοθῶν πολλάκις μέγα πτόμα ἐπισεν, ὡς μηκέτι ἀναστῆναι δύνασθαι. *Petron.* 121. Tuque ingenti fariare ruina Pallida Tiphone. *Ovid.* de Ponto I. 9. 13. Tum domus ingenti subito mea lapsa ruina Concidit, in domini procubuitque caput. *Fl. Vopiscus* in Caro. Ruina ingens vel naufragii modo, vel incendii. *Aeneid.* VIII. 190. Hanc adspice rupem, Disiectae procul ut moles desertaque montis Stat domus, & scopuli ingentem traxere ruinam. *Quintus Curtius* III. 11. Tum vero similis ruinae strages erat. *Propert.* II. 10. Si qua venit fero, magna ruina venit. *Martialis* IV. 9. Mareriem struimus magnae per vota ruinae. *Statius* Theb. III. 43. Signa dabat magnae longe manifesta ruinae & 640. Vidi ingentis portenta ruinae & VI. 879. Oppressumque ingentis mole ruinae Condidit. X. 863. Et ingenti subit occurrente ruina. *Silius* IV. 623. Concidit & clausit magna vada pressa ruina. VIII. 246. ingentique ruina festinans aperire locum. X. 34. Trunca atque aegra metu ceu magna elisa ruina corpora. Damnum irreparabile.

1 **Κ**ΑΤΑΒΑΝΤΙ ΔΕ ΑΥΤῶ ΑΠΟ ΤΟΥ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῶ ὄχλοι πολλοί. Καὶ ἰδοὺ
 2 λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῶ, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι.
 3 Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Θέλω, καθαρίσθῃτι. Καὶ
 4 εὐθὺς ἐκαθαρίθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. Καὶ λέγει αὐτῶ ὁ Ἰησοῦς· Ὅρα μηδεὶ εἶπῃς· ἀλλὰ ὑπάγε, σεαυτὸν δειξὼν τῶ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωσῆς,
 εἰς

ΑἫ. V. *Damascen. i. 1. 1. Theophyl.* vocis praecedentis ultima Syllaba repetita.

προσεκύνει] προσεκύνῃσιν 9. 13. 38. 49. 56. 61. 64. *Evang. 4. Codices Latini.*

αὐτῶ] αὐτὸν 15. 33.

3. ὁ Ἰησοῦς] — 1. *Versio Italica, Gothica, Coptica, Aethiop. Arab.* probante *J. Millio* prol. 1400.

ἐκαθαρίσθῃ] ἐκαθερίσθῃ E.

+ ἀπ' 57.

4. τῶ ἱερεῖ] τοῖς ἱερέσιν *Versio Syra* utraque, sed posterior habet editam in margine.

δῶρον] + σου Colb.

Μωσῆς] Μωϋσῆς 13. 15. 72. *Versio Copt. Vulg. Saxon. LXX.* Interpretes, & *Joseph. A. II. 9. 6.* τὸ γὰρ ὕψω μὲν οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι, ὅστις δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. Cum tamen Hebraica pronuntiatio offerat Μωϋσῆς, & non *Philo* solum, verum etiam multi lique vetustissimi ὧ O. *Codices* ita scribant, vixque ullus reperiatur *Codex* N. T. qui hanc vocem, quoties occurrit, constanter eodem tenore exhibeat, nihil muto.

28. ἐγένετο] posset omitti non laesa oratione: additur autem propter antiquum usum. *Augustinus* locut. in *Gen. IV. 8. XII. 14. XIV. 2. XLI. 13.* Locutio est frequens: nam et si non haberet & factum est, posset integer sensus esse: & cum essent in campo.

ὅτι συντέλεισιν τοὺς λόγους] οἱ O. 2. *Reg. XI. 19.*

ἐξεπλήσσαντο] *Plato* de *Rep. 1.* ἐγὼ ἀκούσας ἐξεπλήσθη, καὶ προσέλεπον αὐτὸν ἐφοδόμεν. *Eustath.* in *Il. γ.* — κατεπλήθη φίλοι ἡτορ, ἄλλως γὰρ πληγῆναι φασὶν ἐπὶ σώματος· καταπληγῆναι δὲ ἐπὶ ψυχῆς, ὥσπερ καὶ ἐκπλαγῆναι, οἷον, ἔρωτι θυμὸν ἐκπλαγίσαι, παρ' *Εὐριπίδῃ.* inf. *XIII. 54. Aët. XIII. 12. Eupharis Aëdel.* εἰς πόσον δὲ προεῖ δαύματος ὁ πατήρ, ὥς ἐκιδάυμαζεν ἀλλὰ κατεπλήσθη. *Thucyd. IV. 36.* τὸς μὲν τῶ ἀδοκῆτῳ ἐξέπληξε. *Longin. 1.* ἔγὰρ εἰς πειθὺ τὴν ἀκροαμένην ἀλλ' εἰς ἔκστασιν ἀγει τὰ ὑπερφύα, πάντα δὲ γιὲ σὺν ἐκπλήξει τοῦ πιθανοῦ καὶ τοῦ πρὸς χάριν αἰε κρατεῖ τὸ θαυμάσιον. *Ælian. V. H. XII. 41.* ἐκπλαγίς ἐπὶ τῇ παραδόξῃ διαί.

29. ἐξουσίαν] *Plin. Epist. 1. 22.* Jam quanta sermonibus ejus fides! quanta auctoritas! *Philostroph. I. 13.* οἶδα, δοκεῖ μοι, χρὴ εἶδναι. 17. Δόξαι βραχυταῖ καὶ ἀδαμάντινοι, κύρια τὰ ὀνόματα καὶ προσπεφυκότε τοῖς πράγμασι καὶ τὰ λεγόμενα ἡγῶ εἶχεν, ὥσπερ ἀπὸ σκήπτρου θεμιστεύμενα. *Jamblich V. Pythag. 217.* ἐξουσιαιτικῶς ἐπεχειρεῖ λέγειν. inf. *XXI. 23. Jo. VII. 40. 46. Luc. IV. 15.* Ut doctor extraordinarius a Deo missus. *Demosth. Philipp. III.* καὶ πολλὰς ἀν τοὺς οἰκέτας ἰδοὶ παρ' ἡμῶν μετὰ πλείονος ἐξουσίας ὅτι βέλονται λέγοντας, ἢ πολίτας ἐν ἐνείαις τῶν ἄλλων πόλεων. *Judeorum* doctores super ceremoniis superstitionis suae varias variorum opinionum nullo fundamento nixas proponebant: Christi vero doctrina sua se utilitate atque evidentia commendabat. *Jo. XVII. 2. Apoc. XII. 10.* supra c. 22.

2. ἐὰν θέλῃς, δύνασαι] *Modeste* rogat. *Callimach.* in *Delum 226.* ἀλλὰ φίλῃ, δύνασαι γὰρ, ἀμύνειν πότνια δόλοισι ὑμετέροις. *Horat. S. II. 6. 39.* Dixeris, experiar: si vis, potes, addit, & instat. *Arrian. Epict. III. 10.* τί κολακέυεις τὸν ἱατρὸν; τί λέγεις, κύριε, ἐὰν θέλῃς, καλῶς ἔγω. *Aristid. T. II. p. 417.* εἶναι γὰρ ἀν πάντα ἢ ἐμοὶ τὸ καὶ ἢ ἐμοὶ καὶ τοῦτο ἐμαυτῶς ὑπὸ πάντων λέγεσθαι τὸ εἰ βούλετο, καὶ βεβληθῇ ποτε. τῆτ' ἐπὶ τὸ ἔγκλημα. *Horat. Epod. XVII. 45.* Et tu, potes nam, solve me dementia *Appian. de B. C. III. p. 871.* εἰ μίντοι καὶ τῶν γενομένων μετα-

δίσθαι θέλεις, δύνασαι γὰρ, εἰ θέλεις, εἰ δὲ μὴ. *Sap. XII. 18.* Qui ita rogat, plus impetrat, quam si apertius & inverecundius flagitasset.

λεπρὸς] Leprosi multierant in Judaea & olim *Luc. IV. 27.* & tunc *XVII. 2. 2. Reg. VII. 3.* Misera autem eorum erat conditio, quia ab urbibus & consortio humano erant exclusi. *Bemidbar VII. Levit. XIII. XIV. Herolitus I. 138.* ὃς ἀν δὲ τῶν ἀσπῶν λέπραν ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖς ἄλλοις Πέρσῃσι. φασὶ δὲ μὴ ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτάνε τι ταῦτ' ἔχειν.

3. ἥψατο] Potuisset sanare sine tactu, ut alios sine olco aut sputo *Jo. IX. 6. Marc. VI. 13.* uti sanavit servum Centurionis comm. 13. Tetigit tamen & hunc leprosum, & socrum Petri comm. 15. Ut medicorum mos est, qui carpum aegroti manu sua contingunt, ut pulsū arteriarum explorent. Et hoc erat signum boni ominis, quod leproso fidem faciebat, medicum ipsius sanationem velle & cupere, imo sanationem certo secuturam: nisi enim sanationis fuisset certus, non ipsum tetigisset, quod sine pollutione & magna Judaeorum offensione fieri non potuisset. Opera autem virtute divina patrata semper exempta fuerunt a praeceptis ritualibus. Et ipse *Elisaeus*, qui *Naamanem* non tetigit, 1. *Reg. V. 9. 10.* mortuum tamen tetigit toto corpore *V. 34. 35.* quod etiam *Elias* fecit. 1. *Reg. XVII. 19. 21. 24. Solon.* Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίνεαι ἄλγος, καὶ τις λύσκειτ' ἀν ἥπια φάρμακα δὲς. Τὸν δὲ κακαῖς νόσοις κυκόμενον ἀργαλείαις τε ἀψάμενος χειρὶν αἰψά τίθεισ' ὑγί. *Seneca de Benef. VI. 16.* medico, si nihil amplius quam manum tangit.

Θέλω, καθαρίσθῃτι καὶ εὐθὺς ἐκαθαρίθη] Docuerat Christus cum auctoritate *VII. 29.* quam statim factis prodigiis firmat. Confer *Comm. 27.* Sacerdotes post longam explorationem pronuntiabant, utrum quis a lepra purgatus esset: at Christus verbo eam sanabat. Non poterat *Matthaeus* magis propriis verbis rem gestam narrare. Haec est illa μεγαλαφροσύνη, quam in *Mosē* miratus est *Longinus S. IX.* Ταύτη καὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων θεοστροφῆς ἐχ' ὁ τυχῶν ἀνὴρ, ἐπειδὴ τὴν τῷ θεῷ δύναμιν κατὰ τὴν ἀξίαν ἐχάρησε, καὶ ἐφηνεν, εὐθὺς ἐν τῇ εἰσβολῇ γράψας τῶν νόμων, εἶπεν ὁ θεός, φησιν. τί; γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο. γενέσθω γῆ, καὶ ἐγένετο.

4. ὅρα μηδεὶ εἶπῃς] Jussit ipsum abjecta omni mo-

εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ· εἰς Καπερναοὺμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκα- 5
τόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν, Καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ 6
παραλυτικὸς, δυνῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω 7
αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέ- 8
γην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲν λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρω- 9
πὸς εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι,
αὐτῷ καὶ
λόγῳ

5. εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ] εἰσελθόντι C. 1. 13. 33. Origenes in Jo. II. 12. vide supra comm. 1.
εἰσελθόντι δὲ] μετὰ ταῦτα εἰσελθόντι Goth. & quidam MSS. Codices Latini.
τῷ Ἰησοῦ] αὐτῷ F K L M. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. Colb. unus. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
40. 44. 45. 49. 51. 53. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 72. 73. 74. 83. 84. 87. 89. 90. 91.
Editio Complut. Colin. Bengelii. Versio Vulg. Goth. Copt. Syra posterior, Armen. Arab. Æthiop. Chrysostomus, La-
masceus, Theophylactus. τῷ Ἰησοῦ positum est propter initium Lectionis Ecclesiasticae, Millius. prol. 1178. 1192. 1155.
καπερναοὺμ] καφφαρναῦμ. Versio Vulg. Goth. Sax. Copt. Evangelium Nazaraeorum, Origenes l. c. Epiphanius. Haeretic. LI.
ἑκατόνταρχος] χιλιάρχη Versio Syra posterior in margine. ἑκατοῦνταρχος 27. 71. & comm. 7.
8. ἔφη] εἶπε 33.
λόγον] λόγῳ C F K L M. 1. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. Colb. tres 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 45.
46. 48. 49. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 63. 64. 66. 67. 98. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 81.
82. 86. 87. 89. 90. 91. Evang. 2. 3. 4. 8. 11. 12. 15. 16. 18. 19. 20. 22. 24. Editio Complut., duae prio-
res Stephani, Bengelii, Haulitini, Blavii A. 1633. Versio Syra utraque, Copt. Vulg. Castalionis. Origenes in Jo. IV.
54. Chrysostomus laepe. Asterius in Jo. IX. ap. Photium. Basil. Seleuc. H. in l. & H. XL. Basilii ad Chilon.

ra festinare Hierosolymam, ne, si tempus narran-
do terneret, rumor prius ad aures Sacerdotis per-
veniret, isque laudibus Jesu invisens immundum
pronunciaret, qui mundus erat, quo facto magna pars
beneficii in leprosum collati periisset. Deinde etiam
ne nimius fieret populi ad Christum videndum con-
curfus, indeque vel turbæ orirentur, vel malevo-
lis obtrectandi occasio praeberetur; conf. comm.
18. IX. 30. XII. 16. Jo. VI. 15. Marc. I. 45.

σκαυτὸν δίδουν τῷ ἱερεῖ] Sacerdotibus ea provincia
demandata erat, ut judicarent de lepra. Lev. XIII. 1.
τὸ δῶρον] duos passeruculos. Lev. XIV. 4-7.

εἰς μαρτύριον αὐτοῖς] Ut sacerdoti testanti omnes
Judaei crederent, leprosum mundatum & in com-
munionem recipiendum esse. Idem vero testimo-
nium probabat, Jesum non venisse ut legem sol-
veret V. 17. & esse legatum a Deo missum cum
potestate patrandi miracula: cui si non crederent
Judaei, inexcusabiles essent, X. 18. Marc. VI.
11. XIII. 9. Jac. V. 3. Heb. II. 4. Miracula in
die judicii testabuntur contra eos, qui non credide-
runt, eosque condemnabunt. Thomas. μαρτύριον, κρείτ-
τον ἢ μαρτυρία. Συνοδ. μετὰ ἀσμενῆς μαρτυρία.

5. ἑκατόνταρχος] Qui Herodi Tetrarchae milita-
bat Marc. VI. 21. Non autem Judaeus erat, a qui-
bus distinguitur comm. 10. Ut enim Judaei mili-
tabant in exercitu Alexandri Magni, & Ptolemae-
orum, ita potuit gentilis militare sub duce Judaeo:
plurimi ex subditis Herodis erant gentiles in Gali-
laea gentium, & Scythopoli, quibus non minus fi-
debat quam Judaeis. Jos. Vit. 22. Galen. de Vir.
Medic. simpl. IV. ὁ ἑκατόνταρχός τις ἐκ τῆς πρὸς ἡ-
γυπτοὺ βαρβάρους χώρας ἐκώμισεν. Lucas distinctius nar-
rat, per amicos Centurionis Christum rogatum
fuisse VII. 3. 6. 10. quod autem quis facit per a-
lium, ipse fecisse censetur.

παρακαλῶν] Thomas παρακαλῶ, τὸ προτρέπω, ὡς ἐ-
πὶ τὸ πολὺ. καὶ παρακλήσις, ἡ προτροπή. ἀπαξ δὲ καὶ τὸ
δέομαι. Jos. A. XIII. 5. 8. δυσίας τῷ θεῷ προσφέρου-
τες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν
παρακαλῶμεν. Hermogenes de Method. 3. ἐὰν εἴη τις
ἰρωτῶ καὶ παρακαλῶ, ἀντὶ τῆς δέομαι, ἀκούρας εἴρηται. &
περὶ τῶν κατὰ λέξιν ἀμαρτημάτων, τὸ μὴ γὰρ παρακα-
λῶν ἢ καλῶν εἶναι ἢ προτρέπειν. τὸ δὲ ἰρωτῶν συνάγει

σθαι. Polybius Leg. 25. ὦν μετ' ἀξιώσεως καὶ παρακλή-
σεως ποιησαμένων τοὺς λόγους 93. ὥς καὶ φαῖα βάλλειν
ἱμάτια, καὶ κατὰ τὰς παρακλήσεις μηκέτι παρακαλεῖν
μηδ' ἀξιοῦν τοὺς φίλους, ἀλλὰ δεῖσθαι μετὰ δακρύων. Dio-
nysius Hal. VII. 54. ὁ δὲ πλείων λόγος ἐγένετο αὐτῷ
πρὸς τὸν Μάρκον, παρακλήσει ἔχων πεθετῆσαι μεμνημένῃ
καὶ δεῖσθαι ἀνάγκη.

6. ὁ παῖς μου] Aristoph. Vesp. 1288. τί δ' εἶναι,
ὦ παῖ, παῖδά γάρ, ἂν ἢ γέρον, καλεῖν δικαίον, ὅστις ἂν
πληγὰς λάβῃ. Theophr. Progymn. IV. ὠμόνομα μὲν ἐ-
στίν, ὦν φωνὴ μὲν καὶ ὄνομα τὸ αὐτὸ, ἕτερον δὲ τὸ σημα-
νόμενον ἀπὸ τῆς φωνῆς, εἰς παῖς, σημαίνει γὰρ καὶ τὸν
υἱόν, καὶ τὸν καθ' ἡλικίαν παῖδα, καὶ τὸν δῆλον. Horat.
Epist. 7. 52. Demetri puer hic non laevus iussa
Philippi accipiebat & S. 1. 10. 92. I puer, atque
meo citus hoc subscribe libello. Propert. III. 22.
I puer, & citus hoc aliqua propone columna. Pol-
lux III. 8. καλῶνται παῖδες οἱ δῆλοι παρὰ τοῖς ἀττικαῖς,
κἂν ὥς τι πρὸς βύτοι. Moeris. παῖδα τὸν δῆλον, κἂν ἢ γέ-
ρον, ἀττικῶς. Virg. Ecl. III. Claudite jam rivos, pue-
ri. Paulus 1. C. l. Pueri D. de Verb. Signif. pueri
appellatio tres significationes habet: Unam cum
omnes servos pueros appellamus: alteram cum pue-
rum contrario nomine puellae diceremus: tertiam,
cum aetatem puerilem demonstramus. Plant. Cur-
culio I. 1. 9. tute tibi puer es lautus, lucas cereum
Mostel. I. 3. 149. Cedo aquam manibus puer. ap-
pone hic mensulam. Ter. Phorm. V. 6. 23. puer ad
me accurrit Mida — ait esse vetitum intro ad he-
ram accedere. Andr. I. 1. 57. heus puer. II. 2. 31.
etiam puerum inde absens conveni Chremis, olera
ac pificulos minutos ferre obolo in arenam seni.
Cic. Philipp. II. 18. Nemo unquam puer emtus li-
bidinis causa tam fuit in domini potestate quam tu
in Curionis. ad Attic. III. 7. eo die pueri tui mihi
a te litteras reddiderunt: & alii pueri post diem
tertium ejus diei alias litteras attulerunt. 1. Sam.
XXI. 2. 5. 1. Reg. XX. 15. Esther II. 2. & sex-
centics. Dura molliter efferebant.

βέβληται] infra comm. 14. IX. 2. Apoc. II. 22.
δυνῶς] Plato Protagor. p. 237. B. τὸ γὰρ δυνῶν,
κακόν εἶναι. Οὐδέ τις γὰρ λέγει ἑκάστοτε δυνῶ πλῆθος, οὐδὲ δι-
νῶς ἐφῆνης, οὐδὲ δυνῶς ὑγμείας, ἀλλὰ δυνῶς τόσας, καὶ δι-
νῶ πολέμους, καὶ δυνῶς πωίας, ὡς τοῦ δυνῶ κακοῦ ὄντος.

καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλω, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο,
 10 καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω
 11 ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῇ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνα-
 12 τολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσιν, καὶ ἀνακληθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
 13 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ
 13 ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ
 ἑκα-

Juvencus. Probante etiam *J. Millio* prol. 1229. 1246. ut *Lucæ* VII. 7. *Psal.* CVII. 20. *Sap.* XVI. 12. inf. comm. 16. *Ter. Andr.* I. 1. Quin tu uno verbo dic, quid est, quod me velis. *Donatus.* ἀξιάματι, una sententia. *Phormio* I. 4. 20. atque id, si potes, verbo expedi. *Donatus:* deest uno. *Maimon.* de Anno VII. c. 8. Licet juvare gentiles verbis solum, verum non licet manu eos juvare. *Bereſchith* R. III. 2. & *Psal.* XXXVII. non labore & molestia creavit Deus S. B. mundum, sed verbo כִּבְרָה & XXVII.

ὁ παῖς μου] — 1. *Origenes* l. c.

9. ὑπὸ ἐξουσίαν] Haec verba sublatō commate sequentibus jungunt 72. Editio *Colinaei.* Versio *Gothica*, & quidam ap. *Chrysostomum.* Male.

10. εἶπε] + τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ 59.

ἀμὴν] + ἀμὴν 13. 49.

ἔδεν ἐν τῇ Ἰσραὴλ] παρ' ἑδεν 1. *Colbertinus* unus. Versio *Syri* posterior in margine. Codex *MS. San Germ.* εἶρον] ἦρον G. 2. a prima manu.

11. δέ] — 44.

πολλοὶ] — 64. Versio *Copta.*

ἀπὸ] — 1.

ut conciliarent cum dicto c. VII. 14.

12. ὁ prius] — Edit. *Complut.*

Conon. Narrat. 23. Ἀλέξανδρος ὑπὲρ τρεῖς μάχης τρα-
 462. B. δεινῶς ἐτηρέμην. *Hippocr.* de Vet. Medic. δει-
 νῶς ἔχειν. *Eustath.* in *Od.* ε. p. 240. 52. ἰατρῷ ἀπίον-
 τι ἐς τινα δεινῶς ἀρρώστῳτα.

8. ἔκ ἐμὲ ἰκανός] *Cic.* pro Q. Roscio 16. Non
 fuit causa, cur tantum laborem caperes, & ad me
 venires; per nuntium hoc quod erat tam leve trans-
 igere potuisti.

μα ὑπὸ τὴν στέγην] *Gen.* XIX. 8. *Ammonius.* ὁρο-
 φὴ καὶ τέγος διαφέρει· Ὀροφὴ μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ στέγη. τέγος δὲ
 τὸ δῶμα. *Pronomen* praepositum *Luc.* VII. 44. *J.*
 IX. 15. *Batrachom.* 174. σκ κατὰ νῆον. *Diogenes* L.
Chrysipp. VII. 187. εἴτι λαλεῖς, τῆτο σὺ διὰ τῆ σό-
 ματος διέρχεται. *Thucyd.* II. 21. ἰσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς εἰ
 Ἐλευσίαν. 25. σκόντης τῆς Ἠλείας ὅς Φίαν ἰδὼν τὴν γῆν.

9. *Dionys.* Halic. A. II. 12. ἦν γὰρ καὶ τέταν ἡγεμὼν
 ὁ διαφανέτατος, ὃ τρεῖς ὑπετάγησαν ἑκατοντάρχαι, καὶ αὐ-
 θις ὑπ' ἐκείνοις ἔπειρο τὰς ὑποδείκνυς ἔχοντες ἀρχάς. *Sim-
 plic.* in 211. στρατηγὸς δὲ πεσόντος, καὶ νικῶντες τύχῳσιν
 οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται. *Xenoph.* Cyri Paed. I. διαπέμ-
 πεται πρὸς τὰς ὕψ' αὐτοῖς πάντας. & III. εἴ τινας ἀγαί-
 το [οἱ ταξιάρχοι] τῶν ὕψ' αὐτῶν. *Polyb.* V. 65. Σακρά-
 τος δὲ ὁ Βασιλεὺς πελτασὰς ὕψ' αὐτὸν ἔῤχε δισχιλίους.

Arrian. Epict. I. 25. καταλαγὰς ἀγαμέμνων λέγει
 μοι, περὶς πρὸς τὸν ἀχιλλεῖα, καὶ ἀποσπασὼν τὴν βρισηίδα,
 πορεύομαι. Ἐρχε, ἔρχομαι. III. 26. πορεύομαι, ὅταν θέ-
 λω, ἔρχομαι, ὅταν θέλω. Et ego, qui te multo infe-
 rior, & potestati atque imperio Tribuni, Ducis,
 Tetrarchae subditus sum, non propriis manibus &
 per me ipsum omnia, quae volo, necesse habeo
 efficere, sed centum militibus verbo, quid fieri vel-
 lim, edico, illis citra exceptionem, ut disciplina
 militaris requirit, parentibus. vel servo meo ne-
 gotia domestica mando, de illius obedientia securus:
 quanto magis igitur credi par est, tibi, qui te po-
 tentia longe majori praeditum esse sanatione lepro-
 si modo demonstraſti, adſtare satellites inſpiciuos
 Angelos Dei, ad iussa tua capeſſenda ſemper paratos?

10. τοσαύτην πίστιν εὑρον] Mentio fit fidei magnae
 & parvae supra VI. 30. inf. XV. 28. *Luc.* XVIII.
 8. Judaei putabant, praesentia Christi & contactu
 aegroti opus esse, ut sanari posset: at Centurio de
 potentia Christi magnificentius sentiebat,

11. ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν] *Xen.* μικρὸν πρὸ ἡλίου
 δυσμῶν. *Aristot.* περὶ δυσμῶν ἡλίου καὶ ἀνατολῶν.

ἀνακληθήσονται] *Athen.* X. p. 439. C. κατὰ γὰρ
 εἰσόδους ἐφιστάμενος τὰς μὲν εἰσῆγεν, τὰς δὲ ἀνέκλινεν. *Ari-
 stoph.* Pythagorista. ἔφη τε καταβάς εἰς δαίταν τῶν κά-
 τω ἰδὼν ἐκείνους, διαφέρειν δὲ πᾶμπολὺ τὰς Πυθαγορεῖας
 τῶν τεκνῶν, μόνοισι γὰρ τέτοισι τὸν Πλάτωνα συσσιτεῖν ἔφη.
Aristoph. Avib. 122. ἐγκατακληθῆναι. Schol. ἔτας ἀτλι-
 κῶς, ὡς ἐν Νεφέλαις· ἀλλ' ἐγκατακληθῆναι. *Eustath.* in *Od.* T.
 p. 706. 51. Μακεδονικὸν ἔνθεος ἰσθόρται, γέρας εἶναι τῷ
 ἔξω λίαν ὅν κενθήσαντι μὴ καθῆσθαι ἐν δαίτῳ, ἀλλὰ
 κατακλίνεσθαι. Coeleſtis gaudium convivii ſpecie de-
 ſcribitur. Non autem clare loquitur Chriſtus de
 vocatione gentium, quod poſtea demum manifeſta-
 tum eſt: Intelligebant auditores de Proſelytis in Ju-
 daeorum ſectam tranſgreſſuris & circumcidendis.

12. υἱοὶ] *Thomas:* υἱεῖς, υἱῶν, υἱέας, καὶ υἱεῖς, κρεῖτ-
 τω γὰρ ταῦτα τοῦ υἱοῦ, καὶ υἱῶν, καὶ υἱοῖς καὶ υἱεῖς.

υἱοὶ τῆς βασιλείας] *de Sabbato* XIV. 4. R. Si-
 meon dicit: Omnes Israelitae sunt filii regum. *Ez-
 rae* II. 1. *Baruch.* V. 10. inf. XIII. 38. XVII.
 25. *Rom.* IX. 4. *Aē.* III. 25. quibus felicitas re-
 gni prae caeteris destinabatur.

τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον] Manet in imagine convi-
 vii: coenaculum crebris luminibus per noctem col-
 lucebat. expulſus coenaculo atque domo in te-
 nebris verſatur, quoque longius remouetur, eo
 craſſiores tenebrae ipſi offunduntur. inf. XXI. 13.
 XXV. 30. *Apoc.* XXII. 15 2. *Pet.* I. 17. *Qui-
 ntilian.* D. VIII. in carceribus, & in illa profunda
 nocte tenebrarum. *Cic.* Catilin. 5. Non dubitat P.
 Lentulum aeternis tenebris vinculisque mandare.
Livius VI. 14. Eum pati vinctum in carcere, in
 tenebris obnoxiam carnificis arbitrio ducere ani-
 mam. *Silius* II. 332. Vidi ego cum geminas artis
 poſt terga catenis ſuccinctus palmas vulgo traheretur
 ovante Carceris in tenebras. *Sophocles* Electr.
 384. Μέλλεις γὰρ σε — ἐνταῦθα πέμψειν, ἐντα μή-
 ποδ' ἡλίου φέγγος προσέψει, ζῶσα δ' ἐν κατηρεφῇ σέγγη
 χροὸς τῆς δ' ἐκτὸς ὑμνήσεις κακὰ. *Targum* in 1. *Sam.*
 II. 9. impii in gehenna in tenebris judicabuntur. &
Psal. LXXXVIII. 13. in tenebris gehennae. *An-
 guſtinus* H. XL. Sed forte tales tenebras putet es-

ἑκατοντάρχῳ: ὕπαγε, καὶ ὥς ἐπίψευσας γεννηθήτω σοί. Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου, εἶδε τὴν πενθεράν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. Καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. Ὁ ψίᾱς δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαίμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντα τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεραπευσεν. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάψασεν.

Ἰδὼν

ἑκατοντάρχῳ

αὐτῷ

13. ἑκατοντάρχῳ] ἑκατοντάρχῳ CKLM. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. Colb. 27. 34. 36. 37. 39. 40. 42. 45. 46. 49. 51. 53. 60. 63. 64. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 84. 87. 89. 90. 106. Evang. 3. 4. 5. 18. 19. 20. 22. 24. Editio Erasmi 1., Colinaei, Bengelii, Damascenus.

σὺ] — 57. 64. αὐτοῦ] — 1. Colbert. unus Versio Copta & Latina. ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ] ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. C. 33. 61. 68. Evang. 15. Codd. Lat. MSS. Basilius ad Chil. & Basil. Selenus. H. inf. probante J. Millio prol. 873. ut IX. 22. & alibi. + καὶ ὑποσέψας ὁ ἑκατοντάρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εὔρε τον παιδὲ [αὐτοῦ 89. 90.] ἱγνιόντα CEM. 1. 5. 9. 12. 16. 22. 33. 51. 58. (sed in his duobus Codd. decit ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ) 54. 61. 62. 66. 70. 74. 78. 89. 91. Edit. Colinaei. Juvencus. Versio Aethiop. Syra altera. M. San Germ. Latin. Castalionis, ex Luc. VII. 10. in Cod. E. haec verba jacent inter finem Ἀναγνώσεως & initium alterius.

14. ἔλθων] εἰσελθὼν 27. 71. Editio Complut. ἐξελθὼν. 74. ὁ Ἰησοῦς] — 61. Theophylactus. 15. αὐτῆς καὶ] + ἐκείνης 13. & Codd. MSS. Latin. αὐτοῖς] αὐτῷ C E F G K. 3. 4. 6. 8. 9. 10. Colb. duo 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 49. 51. 53. 54. 57. 59. 60. 61. 62. 66. 67. 68. 71. 72. 73. 76. 80. 83. 84. 85. 86. 87. 106. Evang. 24. Editio Complut. Stephani

se homo, quales patiuntur in carceribus inclusi. Tertullianus ad martyras. Vos benedicti de carcere in custodiarium si forte translato existimetis. Habet tenebras — habet vincula — triste illic expirat — judex expectatur.

ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων] Galen. Gloss. Hippocr. βρυγμός, ὁ ἀπὸ τῶν ὀδόντων συγκρούμενος ψόφος, καὶ βρύχειν, τὸ ἔτω ψοφεῖν. Etymol. & Suidas βρυγμός, τρισμαὶ ὀδόντων ἢ μυλῶν ἀκόντισις, βρυγμός νόσος, ἀπὸ τῆ τοῖς ὀδῶσι πιέζοντα ψόφον ἀποτελεῖν, ὥς ἐν ῥίγῃ συμβαίνει. καὶ βρύκασα δάκνουσα. Καὶ Ἰπποκράτης τὸ βρύκειν τῆς ὀδόντος ἐπὶ τῆς συνεισέσεως τέθεικε. Jambl. V. Pythag. 31. βασάνος δὲ ἐπιφέρειν τῇ τρυμνῇ προσάτιοντος, ἢ γενναῖα δὲ συμβρυζάσα ἐπὶ τῇ γλώσσῃ τῆς ὀδόντος, καὶ ἀποκόψασα αὐτὴν προσέπτυνε τῷ τυράννῳ. & καταβρύκω de leone. Psal. CXII. 10. Juvencus. V. 157. Ergo omnia fiunt. Si nescis, ut per lacrimas effundere bilem Cogaris, pressoque diu fridere molari. II. v. 392. καί τοι τανυσθεῖς βερρυχῶς, κόνιος δειραγμένος αἰματοσίσης. Schol. βρυχάμενος, σπῶμενος, συντρίβαν τοὺς ὀδόντας, ἢ δάκνων· μεμυρηται δὲ τὸ γινώσκων πάθος περὶ τοὺς βιοθανταίνοντας, ἐλάσσει γὰρ τοὺς ὀδόντας βρύχειν. Anthol. III. 5. 30. εἶπεν ὀδόντα ὅξιν ἐπιβρύχουσι, οἷα Λάκαινα γυνὴ, Ἐρὲ κακὸν σκυλάκεισμα, κακὴ μερίς, Ἐρὲ ποτ' ἄδαν. IV. 6. 38. εἰς καλυδωνίῳ κάπρον. χάλκεος, ἀλλ' ἄρσεν, ὅσον θράσος ἦνυσε κάπρος ὁ πλάσας ἔμπουν δῆρα ποιησάμενος· χαίτας ἀνχνύεις πεφρικῶτα θηκτὸν ὀδόντα βρύχοντα, γλῶσσῃς φρικτὸν ἰέντα σέλας. ἀφρῶ χεῖλα πάντα δεδευμένα. Οὐκ ἔτι θάμβος, εἰ λογάδα γρατὴν ἄλυσεν ἡμιθῖαν.

13. Sanat absens. Plotin. Ennead. IV. 9. 3. καὶ ἐποδοῖ καὶ ὅλως μαγαλαὶ συνάγασι, καὶ συμπαθεῖς πόρῳ ποιοῦσι. & comm. 30.

14. πυρέσσουσαν] Nedarim 41. 1. Dixit R. Chija Bar Abba: majus miraculum est, quod fit infirmo, quam quod factum est Ananiae, Mizaëli, & Azariae. Quia horum ignis a quolibet plebejo & a quolibet re poterat extinguī: sed ignem febrilem infirmo, cum sit e coelo, quis poterit extinguere?

15. ἠγέρθη] Ammonius: ἠγέρθη μὲν λεκτίον ἀπὸ ὕπνου· ἀνίστη δὲ ἀπὸ κλίνης.

16. ὁ ψίᾱς] Marc. XI. 11. ὁ ψίᾱς ἦδη ἔσσης τῆς ὥρας. Thucyd. VIII. 26. περὶ δέ λην ἦδη ὁ ψίᾱς. Hesych. ὁ ψίᾱς ἰσπίρας. inf. XIV. 15. 23.

17. τῆς νόσος ἐβάψασεν] Ovidius de Pont. I. 3. 23. Tollere nodosam nescit medicina podagram. Galen. de Compos. Medic. per genera II. ψῶρας τε θεραπεύει, καὶ ὑπόπια βασάζει. Schabbat. f. 139. 1. Sanbedrin f. 98. 1. Quaeante R. Josua f. Levi ex Elia: quando venturus esset Messias? respondit: Abi & ipse Messiam interroga. Pergente illo quaeante, ubinam ille habitaret? respondit Elias, ad portam urbis Romae. Cum iterum quaeante, quonam signo ibi agnosci posset? respondit: federe inter pauperes bajulantes morbum. Sanbedrin f. 98. 2. Rabbini dicunt: Nomen ejus est, leprosus e domo Rabbi, S. D. certe infirmitates nostras ille tulit — Rav dicit: si Messias sit in vivis, Rabbenu Hakkadosch ille est. Falkut Chaddasch. f. 154. 4. & Sohar in Exod. f. 85. Animae justorum vident afflicto ob sanctificationem nominis Dei, indicantque Messiae, qui statim intrat palatium paradisi, quod leproforum palatium dicitur, & in se suscipit omnes dolores plagasque Israelitarum. — Cum Israelitae essent in patria, solebant sacrificiis morbos tollere: nunc autem eos tollit Messias S. D. propter delicta nostra vulneratus est Ruth. R. II. 14. Loquitur de rege Messia. Accede, quia tu es proximus Regno. Ede panem regni. Intinge in acetum, significat plagas S. D. propter delicta nostra vulneratus est. Targum Jonathan in Esaj de Messia interpretatur. Falkut Simonis in Esaj. f. 53. 3. Ecce servus meus prospere ager: significat Messiam. Samuel R. XIX. R. Chona nomine R. Aha castigationes in tres partes divisae sunt — una regi Messiae S. S. Esaj. LIII. 5. Falkut Rubeni f. 14. 1. Elias dicit Messiae f. David: porta castigationes, quia castigat te propter peccata Israelis S. D. Esaj. LIII. 5. & f. 29. 4. in horto Edenis est palatium, quod vocatur morborum. quando igitur Messias revelabitur in illo palatio, convocat omnes morbosos, omnes dolentes; omnes castigati venient, & imponunt ipsi.

Nisi

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ ὄρειον. Καὶ
 19 προσελθὼν εἰς Γραμματεῖς, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀ-
 20 πέρχῃ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες Φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τῆς
 21 οὐρανοῦ κατασκηνώσουσιν· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει οὐ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. Ἐτε-
 22 ρος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ
 23 θάψαι τὸν πατέρα μου. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἄφες τοὺς νε-
 23 κροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ ὄρειον, ἠκολούθησαν αὐ-
 τῷ

prima & secunda, Bengelii. Versio Syra prior in MS. Colon. & posterior, Gothica, Saxon. Armena. Codd. Lat. Origenes in Jo. IV. 54. Theophylactus, Chrysostomus, Euthymius. Recte, ait Millius, cum hic unius Domini mentio fiat: editum autōis e Marco aut Luca translatus est. Luc. VIII. 3.

17. ἔλαβε] ἀνέλαβε K. 42. 67. Editio Complut. ut Symmachus Esaj. LIII.

18. ὁ] — Editio. Erasmi.

πολλοὺς ὄχλους] πολλὸν ὄχλον 12. Edit. Colinaei.

ὄχλους Versio Copt. πολλὰς Colb. & 106.

ἐκέλευσεν] + τοὺς μαθητὰς Versio Gothic. MSS. Codices Latini. Versio Copta, Syra altera. Hilarius. Ex interpretamento.

20. καὶ prius] — 10. 58. 62. 71. 83. 86. Versio Syra, Codd. MSS. Latini.

κλίνῃ] κλίνει 2. 45. 86. Evang. 15. Origenes in Matth. XXI. 17. Chrysost. in l. at H. 37. ut Ed.

21. αὐτοῦ] — 35. 56. 58. 62. 66. 83.

μοι] μοι 9.

πρῶτον] — 5. Beza in annot. vetustum quoddam exemplar hoc vocabulum πρῶτον non habet, & videtur expungi posse.

22. Ἰησοῦς] — 33.

23. τὸ] — C. 1.

εἶπεν] λέγει C. 1. 33. Versio Vulgata.

αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ Colb.

Nisi autem sublevaret praevaricationes Israelis, & in se susciperet, nemo homo posset portare castigationes. S. D. Esaj. LIII. 4. 1. Pet. II. 24. refertur ad remissionem peccatorum: hic vero ad sanationem morborum. Quia ejusdem potentiae & bonitatis est, utrumque praestare; & quia peccatis remissis & morbi, qui fructus sunt peccatorum, pelluntur. Psal. CIII. 3. Barnabas §. 5.

19. εἰς] Ter. Andria I. 1. 91. Forte unam aspicio adolescentulam. Donatus: ex consuetudine dicit unam; ut dicimus, unus est adolescens. Tolle unam, & fiet, ut sensui nihil desit: unum ergo τῷ ιδιωτισμῷ dixit, vel unam pro quodam. Plin. H. N. XXXV. 36. Aberat ipse — sed tabulam a nus una custodiebat.

γραμματεὺς] Ego quidem Doctor creatus sum populi, verum libenter me in disciplinam tuam trade. Haecenus piscatores, publicani, vilis plebula te secuta est, annon honoratiore apud te loco erit vir doctus, annon illi destinabis palatium? & dignitatem vel praefidis in Synedrio, vel aliam majorem, cum regnum inieris?

ὅτι ἐὰν ἀπέρχῃ] Aristot. ὅτι ἀνὴρ τὴν τῆς σώματος. Plat. Euthyphro. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐρωτῶντα τῷ ἐρωτῶμένῳ ἀκολουθεῖν, ὅτι ἀνὴρ ἐκείνου ὑπάγῃ.

20. φωλεὺς] Ammon. φωλεὺς ἐπὶ τῶν ἐρπετῶν τάσσεται. Plut. T. Graccho p. 828. C. ὁ γὰρ τιβερίος — λόγῳ καὶ φυλότῳ κομῆσαι δυναμένα πράγματα, δεινὸς ἦν καὶ ἀμαχος, ὅποτε — λίγοι περὶ τῶν πενήτων, ὡς τὰ μὲν θηρία τὰ τὴν Ἰταλίαν νεμόμενα καὶ φωλεὸν ἔχει, καὶ κοιταῖος ἐπὶ αὐτῶν ἐκάστω, καὶ καταδύσεις τοῖς δὲ ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας μαχομένοις καὶ ἀποθνήσκουσιν, αἶρος καὶ φωτὸς, ἄλλοι δὲ ἐδνάς μέτεσιν, ἄλλ' αἰοικοὶ καὶ ἀνδρῶτες μετὰ τέκνων πλαῦνται καὶ γυναικῶν. & de superstitio-
 ne p. 169. E. ἄρκτοι Φωλεῖς καὶ χειμαῖς δρακόντων, ἢ μυχεῖς κητῶν. de orac. def. p. 418. Φωλεῖος τῷ δράκοντος χεῖμα. in Erot. p. 771. B. ἐν Φωλεῷ λίαν καταδύσασα. Hesych. Φωλεῖος, σπήλαιον οὗ τὰ θηρία κοιμῶται. Plut. de solert animal. p. 972. A. εἴτα καταδύς εἰς τὸν φωλεόν — τὸ δὲ κοιταῖος ὅπως ἔχει δύν. p. 974. B. ἢ δὲ ἄρκτος, ὅταν ἐκ τοῦ Φωλεῶς παρέλθῃ. Arat. p. 1039. C. ὡς περ ἐρπετὸν ἐκ Φωλεῶς κατερχόμενον. Theocrit. I. 115. Φωλεῖος ἄρκτος. Plut. Lucull. p. 496. E. ἐν

ἐφ' δειλότερος εἶναι τῶν κυνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παρελθὼν ἐπὶ νεοῦς αὐτῶν τὰς Φωλεῖος βαδίζειν. Lex. MS. Psalms. καλῶν, Φωλεὸν ὀρέων.

κατασκηνώσουσιν] inf. XIII. 32. Marc. IV. 32. Luc. XII. 19.

ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] Ita Christus appellatur non modo a se ipso, verum etiam a Stephano Act. VII. 56. Conf. Apoc. I. 13. XIV. 14. & Targum Psal. LXXX. 18. pro Hebraeo מִן בֶּן אָדָם habet מִן בֶּן אָדָם. Origo autem appellationis petenda est ex visione Danielis VII. 13. Nec domum nec culcitram, vel lectum, nec monumentum proprium habuit, cui post mortem inferretur. Haec appellatio indicat & humilitatem, qualis fuerit inter homines Philip. II. 7. Psal. XLIX. 3. & majestatem, quae ipsi a Deo destinata erat & praedicta.

21. Philostr. V. Apollonii p. 14. ἐπεὶ δὲ τῶν θεῶν τὸν πατέρα ἤκουσεν, ἔδραμεν εἰς τὰ τύνα, κακῆνον μὲν ταῖς ἑαυτῷ χερσὶν ἔθαψεν πρὸς τῷ τῆς μητρὸς σήματι. Elias, cujus magna alias fuit feveritas, tamen Elissae permisit, ut parentibus superstitibus valediceret 1. Reg. XIX. 20. id ergo a tua lenitate ipso me impetraturum, ut patri mortuo ultimum pietatis officium praestem, & funus ejus deducam. Megilla f. 3. 2. quando concurrunt studium legis & mortuus ex praecepto sepeliendus, cura mortui praecedit. Traditio enim est, in deducendo funere studium legis cessare oportere. 29. 1. Quomodo vero hoc valet? Quando non adfunt comites funeris sufficientes: si vero numerus est sufficiens, non cessant a Lege.

22. ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς] Est sententia paradoxa. Vulgo dicitur τοῖς γὰρ θανούσι χρεὶ τὸν οὐ τεθνηκότα τιμὰς δίδόντα χθόνιον εὐσεβεῖν θῶν. Eurip. Phoeniss. 1319. Ubi duo negotia ex officio gerenda concurrunt in idem tempus, id relinquendum est quod vel minus urget, vel minus habet utilitatis atque virtutis. Si Christum, lacum trajecturum, deseruisset discipulus, ipsum sequi jussus, officio suo defuisset, patremque Domino cariorem habuisset, inf. X. 47. Potuit autem Christus optimo jure discipulo imperare, ne patrem sepeliret, quod in V. T. summo Sacerdoti & Nafiracis
 Lex

τῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ 24
 πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε. Καὶ προσελθόντες οἱ μα- 25
 θηταὶ — αὐτοῦ· ἡγείραν αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα. Καὶ λέγει 26
 αὐτοῖς· Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; Τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμηκε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θα-
 λάσσῃ·

24. καλύπτεσθαι] κατακαλύπτεσθαι. 59.

κυμάτων] + ἢ γὰρ καὶ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς 59.

25. προσελθόντες] + αὐτῷ C. Codices Lat.

+ δὲ 90.

οἱ μαθηταὶ CEFLK. 2. 3. 9. 10. 11. 13. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 54. 56. 57. 58. 66. 68. 71. 73. 80. 83. 84. 85. 86. 87. 91. 106. Evang. 2. 7. 24. Edit. *Erasmi*, *Colinaei*, *Bengelii*. Versio Ital. *Theophylacti*. prob. *Millio* prol. 1380.

26. αὐτοῖς] + ὁ ἰσθὺς Versio Vulg. Goth. Syr.

27. καὶ prius] — C. 34. 85. Versio Syra, *Copt. Vulgat.*

ὑπακούουσιν αὐτῷ] αὐτῷ ὑπακούουσιν 1. *Chrysostomus*.

28. καὶ ἰδόντες αὐτῷ] καὶ ἰδόντες αὐτῷ C. 1. 13. Colb. unus. ἰδόντες δὲ αὐτοῦ 59.

Γερρασηνῶν] Γερρασηνῶν D. Versio Vulg. & Saxon. Syra posterior in margine. *Nyssenius* in Cant. H. VI. *Ἰμμενις*, *Prudentius* *Apotheosi*, *Hieronymus* de locis Hebr. Gergasi civitas trans Jordanen — & haec esse nunc dicitur Gerassa, urbs insignis Arabiae. Quidam autem ipsam esse Gadaram existimant. Sed & Evangelium meminit Gerassienorum. Ubi tria ista nomina aperte confundit. *Ephraim* H. 66. *Γαδαρηνῶν* ἢ *Γερρασηνῶν* [ἢ *Γερρασηνῶν*] ὡς ἀντίγραφον τινὰ ἔχει, τῶν γὰρ τριῶν κλήρων ὁ τόπος ἀνὰ μέσον ἦν. *Γαδαρηνῶν* C. [at in margine, ubi notatur initium *Lectionis* *Ecclesiasticae*, habet *Γερρασηνῶν*] M. 59. Evang. 5. 18. 19. 20. Versio Syra utraque, edita vero in margine, *Perf. Chrysostomus*, *Ephraim* H. 30. 7. *Origenes* primus omnium sui temporis Codicum fidem in dubium vocavit, aliamque lectionem proposuit: verba ejus haec sunt, 'Ὁ καταφρονεῖ τῆς περὶ τὰ ὀνόματα ἀκριβείας τῶ ἀπαρλίστως βουλομένου συνίεναι τὰ ἅγια γράμματα. Τὸ μέντοιγε ἡμαρτῆσθαι ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ἀντιγράφοις τὰ περὶ τῶν ὀνομάτων πολλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἀν τῆς πιστοῦς. ἐν τοῖς ἐναγγελίοις ἢ περὶ τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων κατακρημνιζομένους καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ συμπηγισμένους χοίρους οἰκονομία ἀναγέγραπται γινομένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γερρασηνῶν. Γέραςσα δὲ τῆς ἀραβίας ἐστὶ πόλις, ἣτε θαλάσσαν ἔτε λίμνην πλοσιόν ἔχουσα. καὶ οὐκ ἀν ἕτας προφανὲς ψεύδῃ καὶ ἐνέλεγκτοι οἱ

Lex praeceperat *Levit.* XXI. 11. *Num.* VI. 17. ut intelligeret, majorem sanctitatem jam requiri, quam olim ab illis, qui habebantur sanctissimi, exigebatur. Si qui vero audita doctrina Christi se in disciplinam ejus tradere nolebat, poterat vocari mortuus, quia non magis aures habebat ad Christum audiendum, aut pedes ad ipsum sequendum, quam mortuus; licet interim aliis officiis, v. g. sepeliendo patre defungi posset. *Act.* XIV. 46. *Philo* T. 2. p. 230, 15. de Monarchia. ἀμύαντος αἰεὶ διατελεῖται [ὁ ἀρχιερεὺς] μὴ προσαπτόμενος νεκροῦ σώματος, ὅπως τὰς ὑπὲρ τοῦ κόσμου εὐχὰς καὶ θυσίας ἔτοιμος ᾖ ἐν καιροῖς τοῖς προσήκουσιν ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν. καὶ γὰρ ἄλλως προσκεκληρωμένοι θεῷ, καὶ τῆς ἱερᾶς τάξεως γνήσιος ταξίαρχος ὀφείλει πάντων ἁλλοτριουσθαι τῶν ἐν γυνέσει, μὴ γυνέων, μὴ τέκνων, μὴ ἀδελφῶν ἐννοίας οὕτως ὑπὸ τῶν, ὡς ἡ παρελθεῖν ἢ ὑπερβῆσθαι τὴν τῶν ὁρίων, ὁ πρὸς τῆς πᾶντα αὐτῶν ἀμεινον. *Servius* in *Aeneid.* XI. 2. Confuetudo Romana fuit, ut polluti funere minime sacrificarent. Si tamen contingeret, ut uno eodemque tempore funestaretur & cogeretur operam dare sacrificiis, elaborabat, ut ante sacra compleret, quam funus agnosceret. Unde etiam *Horatius* *Pulvillus* in *Capitolii* dedicatione, cum ab inimicis ei filius nunciaretur extinctus, ut quidam putant, falso, ut alii, pro vero, ait: Cadaver sit, nec voluit funus agnoscere, donec templa dedicaret. Secundum quem ritum etiam *Aeneas* inducitur ante operam dare sacrificiis, & sic ad *Sociorum* & *Pallantis* sepulturam reverti. *Tacit.* A. 1. 62. Neque imperatorem, auguratu & vetustissimis ceremoniis praeditum, attrectare feralia debuisse. *Euripid.* *Iphig.* in *Taur.* 380. τὰ τῆς θεοῦ δὲ μύθοι σοφίσματα, ἥτις, βροτῶν μὲν αἱ τῆς ἀψεται φόνου, ἢ καὶ λοχείας, ἢ νεκροῦ δὲ γῆν χερσὶν, βαμνὸν ἀπείργει. *ἰαυτῶν*] *Eustath.* in *Od.* δ. p. 146. 2. τὸ δὲ λίγνι ἰαυτοῦς σολοικόν. καὶ ὅρα ὅτι λελήθασιν σολοικίζοντες, ὡς ἀθηναῖος βούλεται, οἱ λέγοντες ἰαυτοῖς καὶ ἰαυτοῦς καὶ ἰαυτῶν. αἴτιον δ', ὅτι ἐν ἑκαστῶν μὲν τοῦ ἰαυτοῦ, καὶ ἰαυτῷ, καὶ ἰαυτῶν, ἐκ δύο ἑκάστων ὁμοιοπλάτων γινικῶν σύγκεινται, οἷον, ἴο αὐτοῦ, ἴοι αὐτῷ, ἴοι αὐτῶν. συναμεινόμενα δὲ ποιεῖται τὸ ἰαυ-

τοῦ, ἰαυτῷ, ἰαυτῶν. Ἐπὶ δὲ γε πληθυντικῶν πτώσεων, τοῦ αὐτῶν, αὐτοῖς, αὐτοῦς, οὐκ ἔχει χάραν συνθέσεως ἢ ἀντανυμῖα τὸ ἴ, ἀλλ' ὁ προσθεμένος αὐτῶν, ἀνομοιοπλάτων ἔσαν τοῖς τοιούτοις, οὐ ποιεῖ καθ' ἑλληνικῶν. ὡς περ οὐδὲ ὁ τολμήσας εἰπεῖν ἰαυτοῦς, ἢ σαυτοῦς, ἢ τι τοιούτου. Διὸ κάλλιον ἐν τοῖς τοιούτοις ἀρκεῖσθαι τῇ τῆς ἀρχουσης δασείας, καὶ ἀντὶ τοῦ ἰαυτοῦ, καὶ ἰαυτῶν, δασύνει τὸ ἀλφα πρὸς διασύνει τῶν κατ' ἄλλην εὐνοίαν ψιλημύνει. Ὅ δὲ ποιέουσιν ἄξιολόγως οἱ γράφοντες τὸ καθ' αὐτοῦς καὶ καθ' αὐτῶν, καὶ καθ' αὐτὰ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Πλὴν ἐπειδὴ πολλῶν καὶ πολλοῦ λόγου ἔξιν ἀνδρῶν χρωμένων καὶ ταῖς ἐιρημνίαις συνδέταις πληθυντικαῖς ἀντανυμῖαις, οὐκ ἐστὶ σολοικίαν καὶ ἀλγεῖν ἀπάνται, ῥητέον, ὅτι οὐκ ἀναμφιέλιως σύνθεσις ἀντανυμῖαν δύο προήγαγε τὸ ἰαυτῶν, ἰαυτοῖς, ἰαυτοῦς, ἀλλ' ὡς ἀπλᾶς λογίζονται μίαν πάλιν πλεονασμοῦ. Δοκεῖ γὰρ δασυνέντων, ὡς ἐρρήθη, τοῦ αὐτῶν, αὐτοῖς, αὐτῶν προκατεσθῆναι πλεονάσαι τὸ ε.

24. σεισμὸς] *Aen.* I. 135. quos ego. Sed motus praestat componere fluctus.

αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε] *Jon.* 1. 5. *Iustin.* XI. 13. Repente ante praelium confectum curis Alexandrum somnus arripuit. Cum ad pugnam solus rex deesset, a *Parmenione* aegre excitatus, quaerentibus somni causas omnibus inter pericula, cujus etiam in otio semper parcior fuerat: Magno se aestu liberatum ait, somnumque sibi a repentina securitate datum, quod liceat cum omnibus *Darii* copiis configere. *Sueton.* Aug. 6. Sub horam pugnae tam arcto repente somno devinctus, ut ad dandum signum ab amicis excitaretur.

25. ἡγείραν] *Aen.* IV. 460. Nate dea, potes hoc sub casu ducere fomnos? Nec, quae circumstant te, deinde pericula cernis?

ἀπολλύμεθα] *Ter.* *Adelphi* III. 2. 26. Actum est, perimus. *Ovid.* de A. A. III. 607. Callida proflinat, dicatque ancilla, perimus. *Herodian.* I. 13. 3. ἡμεῖς δὲ, τὸ σοὶ γένος, ὅσον οὐδέποτε ἀπολλύμεθα.

26. ἐπιτίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῇ θαλάσσῃ] *Photius* *Amphil.* MS. 118. οἶδα δὲ ἐπιτιμῶν παράγει μάλιστα τοῖς ἔξω σοφοῖς τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιφάνειαν ὀνομαζομένην καὶ τὸ περιδῆξον. vid. *Gellii* XIX. 1. *Aristot.* Polit.

27 λάσση· καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Οἱ δὲ ἄνθρωποι θαύμασαν, λέγοντες· Ποταπὸς
 28 ἐστὶν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ
 εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπὸντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ
 τῶν

~ Γαδαρηνῶν

Ἐπαγγελισαὶ ἐρήκεισαν, ἀδελφὲς ἐπιμελῆς γνώσκοντες τὰ περὶ τὴν Ἰουδαίαν. Ἐπεὶ δὲ ἐν δόλῳ εὐρόμεν εἰς τὴν χώραν τῶν
 Γαδαρηνῶν, καὶ πρὸς τοῦτο λεγέον. Γάδαρα γὰρ πόλις μὲν ἐστὶν τῆς Ἰουδαίας, περὶ ἣν τὰ διαβόλια θερμὰ τυγχάνει, λίμνη δὲ
 κρημνὸς παρακειμένη οὐδαμῶς ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἡ θάλασσα. Ἀλλὰ Γεργεσα, ἀφ' ἧς οἱ Γεργεσηνοὶ, πόλις ἀρχαία περὶ τὴν νῦν
 καλουμένην Τιβεριάδ^{ου} λίμνην (alii πόλιν) περὶ ἣν κρημνὸς παρακεῖμεν^{ου} τῇ λίμνῃ, ἀφ' οὗ δακνύει τοὺς χοίρους ὑπὸ τῶν
 δαιμονίων καὶ βιβλίσθαι. — καὶ ταῦτα Ὁριγένης φησὶν ἐν τῷ ἐκτῷ τόμῳ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίον ἐξηγητικῶν.
 Emendatio ista Origenis statim plerosque Codices invaluit, ita ut Victor Antiochenus in Marcum V. 1. verba O-
 rigenis exscribens jam ad Codices provocaret: οὔτε Γαδαρηνῶν, οὔτε Γεργεσηνῶν, inquit, τὰ ἀκριβῆ ἔχει τῶν ἀληγρά-
 φων, ἀλλὰ Γεργεσηνῶν, quod & Epiphanius fecerat, sequente Athanasio in Synop^{si} & Theophylacto: τὰ ἀκριβέ-
 στερα τῶν ἀληγράφων εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν ἔχει, cum Versione Corp^{is}, Cyrillo in Esaj. p. 105. Hesych. Q 8.

Editores nostri, si omnino volebant conjecturam Origenis adoptare, debebant post Matthaecum etiam Marcum
 & Lucam corrigere, non vero apud istos relicto γαδαρηνῶν nomine hic γεργεσηνῶν substituere, sicque speciem con-
 tradictionis praebere. Revera autem nulla necessitas nos cogit lectionem ante Origenis tempora receptam rejice-
 re: licet enim Gadara non imminet lacui Tiberiadis, hoc tamen non impedit, quo minus tota regio metropoli
 late circumjacens χώρα γαδαρηνῶν appellaretur. Accedit, quod γίργεσα locus ignobilis, & ipsi Joseph^{us}, qui loca ad
 lacum Tiberiadis sita frequentavit, ignotus fuit A. 1. 6. 2. τῶν δ' ἄλλων ἐπὶ, Ἐυαίε, γετταίου, ἱεβουσαίου, ἀμορ-
 ραίου, γεργεσαίου, εὐδαίου, σιναιίου, σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐδὲν ἔχομεν· ἱβραῖοι γὰρ
 αὐτῶν ἀνέστησαν τὰς πόλεις, unde non fit verosimile, eos aut tot mille porcos, aut regionem ab urbe denominatam
 habuisse. Contra Gadara metropolis fuit Peraeae B. IV. 8. 3. regio Gadarena terminavit Galilaeam a plaga O-
 rientali 11. 3. 1. a Tiberiade intervallo LX. stadiorum remota, de V. 65. & 9. Justus vicus Gadarenorum &
 Hipponensium incendit, qui siti erant in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani: quae omnia docent, lacui
 Tiberiadis fuisse vicinam. Mezil'a f. 6. 1. dixit Rabba: Chemma sunt Thermae Gadarae, Rekath est Tiberias,
 Cinnereth est Genesār. Vide etiam H. Relandⁱ Palaestinam in v. Gadara & Gerasa p. 774. & 806.

lit. VIII. καλῶς ἐπιτιμῶσι καὶ τοῦτο σωκράτει. *Isocrat.*

... τοῖς δ' ἐπαύθα ψηφισθεῖς — πάλιν ἐπιτιμῶ-
 μιν. Panathen. νῦν δ' ἀκριβέστερον ᾔδω, τῶν ἐπιπλήθει μοι
 πολυμυσῶνται, ὅτι πολλοὶ τούτοις ἐπιτιμῶσιν. *Thucyd.*

IV. 27. ἐπιτιμῶν. *Schol.* ἐγκαλῶν, ἐπιμεμφόμενος, ὀνει-
 δίζων. *Eustath.* in Od. χ. p. 774. 7. τὸν ἐπιτιμίον, ὃ-

δὲ εἰν ὁ ἐπιζήμιος καὶ ἐπιπληκτος. ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἐπιπλή-
 ξειν, ἐπιτιμῶσιν φημι. καὶ ἐπιτιμῶσιν τῷ δέῳ, ἀντὶ τοῦ

ἐπιπλήξεν. 8c κ. p. 1645. ἀνεμοκοῖτα per incantamen-
 ta Corinthi. *Nonnus* Dionys. XX. extr. ὡς εἶπὼν

κεχόλωτο, καὶ ἠπείλησε θαλάσση, καὶ πολὺν Νήρη', καὶ
 ἤθελε πότον ἰμάσσειν· Ζεὺς δὲ πατὴρ ἰάχσεν ἀμαιμακέτω

Λυκοόργῳ. ἀφραίνει, Λυκοόργῳ, μάλιστα ἀνέμοισιν ἐρίζων. *Dio*
 XLI. p. 113. ὡς μόντοι ἀπὸ τῆς γῆς ἐγένοντο, καὶ ὁ τε

ἄνεμος ἰσχυρῶς κατέσπερχε καὶ ὁ κλύδων δεινῶς σφῆς ἐξε-
 τάρῳ — ἐξέφηνεν ἑαυτὸν, καθάπερ ἐκ τούτου καὶ τὸν

χιμῶνα παύσαν, καὶ ἔφη, θάρσει, καίσαρ, γὰρ ἄγε,ς
 τοιοῦτον μὲν δὴ φρόνημα, καὶ τοιαύτην ἐλπίδα — ἔχον,

ὥς καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα πῆστι τῆς σωτηρίας ἐχέγγυον
 πιστεύσαι. *Plut.* Caes. p. 726. C. πρὸς δὲ τὴν πλημύ-
 ραν τῆς θαλάσσης καὶ τὴν ἀντίβασιν τοῦ κλύδωνος ἀγμαι-
 ναν ὁ ποταμὸς, καὶ τραχὺς ἄμα καὶ κτύπῳ μεγάλῳ καὶ

σκληραῖς ἀνακοπτόμενος δύναις, ἄπορος ἦν βιασθῆναι τῷ
 κυβερνήτῃ --- αἰσθόμενος δὲ ὁ καΐσαρ ἀναδείκνυσιν ἑαυτὸν,

καὶ τοῦ κυβερνήτου λαβόμενος τῆς χειρὸς ἐκπεπληγμένον πρὸς
 τὴν ὕψω, "Ἰδι, ἔφη, τόλμα καὶ δέδιθι μηδέν. Καίσαρα

φίρεις, καὶ τὴν καίσαρος τύχην συμπλέουσιν. A. at mi-
 lites: ὥς γὰρ δὲ χιμῶνος καὶ πνεύματος ἐν θαλάττῃ καιρὸν

οὐδὲ δεῦρ' ἐβάλλεσθαι δυνατόν. *Jamblich* V. Pythag. 28.
 ἀλεξάνεμος μὲν ὃν τὸ ἐπ' ἀνέμῳ ἐμπεδοκλέης. *Calpurnius:*

Aspicias, ut virides audito Caesare silvae conticeant?
 memini quamvis urgente procella sic ne-
 mus immotis subito requiescere ramis; Et dixi:

Deus hinc, certe Deus, expulit euros. Audive-
 rant aegrotos sanasse, quod etiam medici faciunt:

at nunc vident etiam vento imperare, quod om-
 nium hominum vires longe superat. Miraculo Mo-
 sis tempore parato Aegyptii aquis mersi sunt: a

Christo discipuli in aquis servantur. *Psal.* CVI. 9.
 27. ποταπὸς ἐστὶν οὗτος] 2. *Macc.* IX. 8. ὁ δ' ἄρτι

δοκῶν τοῖς τῆς θαλάσσης κύμασιν ἐπιτάσσει, διὰ τὴν ὑ-

πὲρ ἀνθρώπων ἀλαζονείαν de Antiocho. *Cic.* pro L. Ma-
 nilia 16. non sum praedicaturus, Quirites, quan-

tas ille res domi militiaeque, terra marique, quan-
 taque felicitate gesserit: ut ejus semper voluntati-

bunt non modo cives assenserint, focii obtempera-
 rint, hostes obediunt; sed etiam venti tempesta-

tesque obsecundarint. *Claudian.* de III. Cos. Ho-
 norii 98. O nimium dilecte Deo, cui militat aeth-

er, Et conjurati veniunt ad classica venti! *Ba-
 na Mezia* f. 59. 2. R. G. . . navi vehebatur, in-

stitit ei turbo ad mergendum eum. dixit, videtur
 mihi hoc non fieri nisi propter R. Eleazarem f.

Hyrcani. Stetit ille super pedes dixitque, Domine
 mundi, manifestum & notum tibi est, me non

fecisse honoris mei gratia, neque honoris domus
 paternae gratia, sed honoris tui gratia, ne multi-

plicarentur Sectae in Israele. *Quievit mare a tur-
 bine.* *Euripides* Med. 29. ὡς δὲ πῆγρος ἡ θαλάσσης κλύ-

δων, ἀκχοὶ νεδετεμένη φιλων. *Arulejus* Met. V. Jam-
 jam deam spirat mulier, quae voces ancillas ha-

bet, & ventis ipsis imperat.

ποταπὸς] *Phrynich.* p. 16. Ποταπὸς διὰ τοῦ τ. μὴ
 εἴπης, ἀδόκιμον γὰρ διὰ τοῦ δ. λέγων, ἐπὶ γένεας θή-

σεις ποταπὸς ἐστὶ; θηβαῖος ἢ ἀθηναῖος. ἐστὶ γὰρ οἶον ἐκ τί-
 νος διαπέδε. τὸ ποταπὸς δὲ ἐστὶ, ποταπὸς τὸν τρόπον φρήνι-

χος; φρόνιμος, ἐπεικὴς ἢ ἄλλως ἐρωτῶν, ποῖος τις
 σοὶ δοκεῖ εἶναι; *Lucian.* parasit. 22. ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ

φίλος; *Thomas* περὶ δὲ τρόπου ἐρωτῶν ἄλλως ἐρεῖς ποτα-
 πὸς τὸν τρόπον σωκράτους; ἐπεικὴς — κάλλιον δ' ἂν εἴη

τὸ ἄλλως ἐρωτῶν, ὅποιος σοὶ τις δοκεῖ εἶναι, ἢ ποταπὸς.
Hermog. de Invent. σκοπητικὸν τὸ πρῶτον, ποταπὸν

ἐστὶ, καὶ ποταπὸν ὑπέλκεται, χρηστὸν ἢ φαῦλον. *Julian.*
 in Misopog. 8 συνήκα. ποταπὸν τῆς πόλεως τὸ ἦθος. *H.*

Steph. Thef. 1873. B. Suspecta autem haec scrip-
 tura esset, nisi in variis locis inveniretur.

28. ὑπὸντησαν] *Herodian.* II. 11. 11. ὑπὸντων δὲ δα-
 φνηφορῶντες 8c 5. 8. καὶ δὴ τῶν δωματίων προσελθὼν ὑπαντά-

μνος αὐτοῖς.
 ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι] *Ammonius.* μνημεία καὶ
 μνημῆματα διαφέρει. Μνημεία μὲν γὰρ ἔλεγον τὰ μνημόσυνα,
 μνημῆματα δὲ τὰς τάφους, μνήμη γὰρ γίνεται νεκρῶ, μνεία δὲ

τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παραλθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Καὶ ἰδοὺ ἐκραζαν, λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοι, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὥδε 29
 ὡρῶ

29. Ἰησοῦ] C a prima manu. L. 1. 11. 33. 34. 39. 49. 53. 61. 73. 83. a prima manu 84. 85. Evang. 16. Versio Copt. Codd. MSS. Latin. Origenes in Matth. XV. 22. Cyprianus.

30. μακρὰν] Versio Vulg. non longe. Repugnante quidem, ait Beza, fide omnium Graecorum Codicum, quos nobis videre contigit, sed tamen rectius, ni fallor, quam si negationem non addas. Ita Edit. 1. Causfam demum exposuit Editione 2. quum testentur alii Evangelistae gregem porcorum ibi in montibus fuisse, non procul, ut existimo, distanti. Sine dubio montes isti non tam longe abfuerunt, ut extra conspectum omnino essent, nec tamen inde sequitur, Matthaeum scripsisse non procul. Qui in stadio currebant, non procul aliter ab altero aberant, verum ideo Virgilius non est corrigendus, qui *Aeneid.* V. 318. scribit: Primus abit, longeque ante

τῷ ζῶντος. *Pollux* IX. 14. Μνήματα, πολύνδρια, τάφοι. Παρὰ δὲ θαυμάδιον μόνον τῷ κεκρυμμένῳ μνημείῳ ἂν τις εἰρημένα εὐροὶ τὰ μνήματα. *Eustath.* in II. ζ. p. 491. 27. Μνήμα; διὰ τοῦ μνήμην ἀνακινεῖν τοῦ ποτε ζῶντος — Μνημείον τῶν μὲν Ὅμηρον ἐστίν. Μνημείον locus in quo plura cadavera ingeri possunt: τάφος sepulcrum, in quo modo unum cadaver collocatur. *Demosth.* c. Steph. 1. ἡ τὸ μνήμα φιλοδόμησε — οὐκ ἠσθάνετο, ὅτι οὐχὶ τοῦ τάφου μνημείον ἐστὶ τὸ φιλοδόμημα. *Socrates* H. E. IV. 13. ἀθανάσιος δὲ τὴν ἐκ τῷ πλήθους ἄλογον ὁρμὴν ὑποφάμενος, δεδοικώς τε μὴ τῶν γενησομένων ἀτόπων αὐτὸς τὴν αἰτίαν λάβῃ, τέσσαρας ὅλας μῆνας ἐν μνημείῳ πατρῶν ἀπέκρυπτεν ἑαυτὸν *Diog. L.* *Democritus* IX. 38. ἐρημάζων ἐνίοτε καὶ τοῖς τάφοις ἐνδιαιτρίβων. *Lucian.* *Vitar.* Auctio. 9. τὴν πατρῶν οἰκίαν ἀπολιπὼν, ἡ τάφον οἰκήσας, ἡ πυργίον ἔρημον ἡ καὶ πῖθον. & *Philopseud.* 32. Δημόκριτος, ὃς ἕως ἄρα ἐπέπειτο, μηδὲν ὅσον τε εἶναι συστῆναι τῷτον, ὡς γε ἐπεὶ κατεφύξας ἑαυτὸν εἰς μνήμα ἔξω πυχλὴν ἐνταῦθα διετέλει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τινες τῶν νεοεισκαῶν ἐρεσχελεῖν βεβλόμενοι αὐτὸν κ. τ. λ. *Lucan.* VI. 510. *Erichtho* maga *Theffala*: Illi namque nefas urbis submittere recto Aut laribus feral caput, desertaque busta incolit, & tumulos expulsis obtinet umbris. *Silius* IX. 98. Quodque dabat fors in subitis nec opina, sepulcro *Aetoli* condet membra occultata Thoantis Inde -- profiliens tumulo. *Appianus* de B. C. narrat multos ex proscriptis a Triumviratu in monumentis latitasse. *Berosus* f. 18. 2. Abiit iste, & pernoctavit inter sepulchreta, & audivit duos spiritus femineos colloquentes. *Chagiga* f. 32. *Nidda* f. 17. 1. qui pernoctat in monumento, ut descendat super eum spiritus immundus. *Ermius* f. 55. 2. Sepulcrum in quo est domus habitationis, & sepulcrum in quo non est domus habitationis. *Esfaj.* LXV. 4. De Melancholia *Aëtius* III. 8. 9. ἴσχυονται δὲ οἱ πολλοὶ τῶν μελαγχολικῶν δειλοὶ --- τινες καὶ δαίμονες ἀπὸ γοντεῶν τῶν ἐχθρῶν ἐπύχθαι αὐτοῖς ὑπολαμβάνουσιν — δοκεῖ δὲ ἄλλοις — ἀλλ' ὁ μὲν δέδοικε τὰς φιλότητας, ὁ δὲ ὅλας ἀνδρώπας. καὶ ὁ μὲν δέδοικεν εἰς φῶς εἶναι --- οἱ πλείους μὲντοι ἐν σκοτεινοῖς τόποις χαίρουσι διατρίβειν, καὶ ἐν μνήμασι, καὶ ἐρήμοις. *Rufus* ib. Πάντων μὲν ἔν τῶν παρεπομένων ἐκάσῳ συμπτωμάτων τὰς αἰτίας εἰπεῖν ἀδύνατον, ἀπορίαν γὰρ πολλὴν ἔχει τὰ πλείστα, οἷον διατρίβειν τὰ μὲν φεύγειν ὡς θανά, μὴ ὄντα θανά, τὰ δὲ διώκειν ὡς χρηστὰ, μὴ ὄντα χρηστὰ; *Origines* περὶ ἀρχῶν III. 3. Humana anima recipere potest diversas energias spirituum, & malorum quidem duplici specie, vel tunc, cum penitus ex integro eorum possederint mentem, ita ut nihil omnino eos, quos obsederint, intelligere vel sentire permittant, sicut exemplo sunt hic, quos vulgo energumenes vocant, quos amentes & insanos videmus, quales illi erant, qui in Evangelio a Salvatore curati esse referuntur. Malos daemones i. e. animas mortuorum circa sepulcra errare, veteres opinabantur. *Plat.* *Phaedo*. p. 61.

D. E. ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἐλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τῷ αἰδέσθαι τε καὶ ἄδῃ, ὥστε λέγεται, περὶ τὰ μνήματα τε καὶ τὰς τάφους καλινδοῦμένη, περὶ ἃ δὲ καὶ ὅσῃ ἄλτια ψυχῶν σκοτεινὰ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαύται ψυχαὶ εἰδῶλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τῷ ὁρατῷ μετέχουσαι. διὸ καὶ ὁράται — καὶ ἔτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων. *Tibull.* I. 6. 15. Hanc volentem animae circum sua busta querentes semper, & e rectis strix violenta canat. *Lactantius* II. 2. Vulgus existimat, mortuorum animas circa tumulos & corporum suorum reliquias oberrare.

χαλεποὶ] *Theocrit.* VIII. 14. χαλεπὸς τ' ὁ πατήρ μου χ' ἂ μᾶτερ. *Aristot.* *Nicomach.* IV. 11. χαλεπὸς δὲ λέγεται τὸς ἐφ' οἷς τε μὴ δέῃ χαλεπαίνοντας, καὶ μᾶλλον ἢ δέῃ, καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλλαττομένου ἄνε τιμωρίας ἢ κολάσεως. *Theocrit.* XII. 145. πῶς δ' ἐπὶ νύμφαις ἁλλοτρίαις χαλεποὶ. *Hesych.* χαλεπὸς σκληρὸς. *Od.* T. 201. χαλεπὸς δὲ τις ἄρρε δαίμων. *Aristot.* H. A. VI. 18. οἱ ὕες οἱ ἄγριοι περὶ τὴν ὀρείαν χαλεπώτατοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ποιοῦνται μάχας θυμασάς. *Xen.* *Exped.* Cyr. V. κύνας χαλεπούς *Aristot.* *Rhet.* II. ἱερὰ κατὰ τὰ ἐκ τῶν δεσμῶν εἶναι χαλεπὸν. *Hesiod.* *Erg.* II. 175. Μῆς γὰρ χαλεπώτατος ἔτος χειμῆρος, χαλεπὸς προβάτοισι, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις. *Plut.* *Camill.* p. 130. Β. ἑσπέρου πνέμασι νοστοῖς χαλεπὸν. de ira cohib. p. 456. Α. Γαῖρ' οὖν Γράκχῳ καὶ τὸν τρόπον ἔντι χαλεπῷ, καὶ περιπαδέσθον λέγοντι.

ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παραλθεῖν] *Diodor.* S. XIV. 71. τινὲς δ' εἰς μανίαν καὶ λήθην ἀπάντων ἐπιπτον, οἱ περὶ πορευόμενοι τὴν παρεμβολὴν ἐξεσάτες τοῦ φρονεῖν ἔπαιον τοὺς ἐπαντῶντας. *Galen.* in Hippocr. de Praedict. III. ἐτοιμῶν ὄντων εἰς τὸ κακουργεῖν τοὺς πλείους τῶν μελαγχολικῶς παρακρυνόντων. *Plut.* *Quaest.* Gr. p. 297. B. χαλεπαῖς χρώμενοι προσοίκοις. *Caelius Aurelianus.* *Morb.* *Chron.* I. 3. quomodo intelligatur phrenitis --- ut in furore exiliens difficile teneatur, atque omnibus iracundus sit, & exclamet, vel sese percutiat, aut suam vestem atque propinquantium scindat, aut metu se abscondendum existimet. 5. de Mania: furens alius se passerem existimavit, alius gallum gallinaceum, alius fictile, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alias tragoedum vel comoedum. *Alex.* *Trallian.* I. 13. de phrenitide. --- neque responsum manifestum dare possunt --- Ego sane magna adeo phrenitide correptum curavi, & nisi multi fortesque famuli eum continuissent, & vinculis undiqueque constrinxissent, ne utique in fronte quidem venam secare potuissim: adeo ferociter agitabatur, omniaque faciebat, quae insipientes solent: atque si gladium habuisset, non paucos, qui ei aderant, jugulasset. P. *Aegineta* III. 14. de Melancholia & infania, & his qui numine afflati putantur: putant aliqui, se animalia bruta esse, & illorum voces imitantur: aliqui vero vasa testacea se esse putant, & ne frangantur, timent, & quidam ex ipsis cupiunt mortem,

30 πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.

omnia corpora Nifus Emicat, & ventis & fulminis ocyor alis, Proximus huic, longo sed proximus intervallo, insequitur Salius, spatio post deinde relicto Tertius Euryalus, Euryalumque Helymus sequitur, quo deinde sub ipso Ecce volat, calcemque terit jam calce Dioies. Tantum autem abest, ut lectio Graecorum Codicum, quae & veterum Latinorum fuit, ut ex Latinis Codicis D. & versione Gothica apparet, & omnium reliquarum versionum, quicquam absurdi habeat, ut potius altera longe sit aptior, utique cum pluris intersit ad gloriam Domini, si miraculum edidit in loco ab ipsius corpore longius distante, quam in loco propinquiore.

πολλῶν βοσκομένη] βοσκομένη πολλῶν 80.

multorum pascentium Codd. Lat. & D.

tem, quidam vero rursus timent, ne moriantur. --- Quidam vero etiam putant, se ab aliquibus majoribus potestariis impeti, & futura praedicere, velut numine afflati, quos etiam privatim numine afflatos nominant. — Prae omnibus vero vinciantur in lecto, ut ne mali quidpiam faciant sibi ipsis, & iis qui ad ipsos accedunt. *Cassii* Problem. 61. Cur phrenetici & furiosi in paroxysmis robustiores sunt, viresque habent auctas? *Actuarius* I. 16. — de Melancholia, ejus quoque generis fuerit quae λυκανθρωπία, seu homines lupinam quandam naturam induerint, appellatur: qui hac detinentur, nocte intempesta hac illacque circumcurstant, atque in monumentis solitudinibusque oberrant, luporum in morem: verum interdiu revertuntur, & ad sese redeunt, ac domi resident. His pedes cruraque cruenta sunt, quod in lapides & spinas impingant. Nolim dicere, quid aliis usu veniat, quorum hi mortem perpetuo expavescunt, illi contra expetunt. *Hieros. Trumoth* 1. f. 40. 2. R. Jose n. R. Haec sunt signa insani **לשון**: Exit nocte, & pernoctat in sepulcro, & vestes suas lacerat, & quicquid ei datur, perfundat. Dixit R. Chuna: ille solum, in quo sunt haec omnia? In quo non sunt omnia eum qui exit nocte, chondriacum voco; qui dormit in monumentis, ligatum a daemonibus, qui vestes lacerat, melancholicum, qui perfundat, quicquid ei datur, Cardiacum. R. Jochanan dixit: etiam in quo est vel unum istorum. Aliquando furit, aliquando est sanus. *Chagiga* I. 1. f. 13. 2. Stultus. Quisnam est stultus? Qui nocte egreditur solus, & pernoctat in sepulcretis, & vestes suas lacerat. R. Chunna addit: requiri ut haec omnia simul faciat. R. Jochanan regessit, sufficere si quis unum ex illis faciat. — qui pernoctat in sepulcris dicitur, ut super ipsum descendat spiritus immundus; qui noctu egreditur solus, dicitur lycanthropus; qui vero lacerat vestes, dicitur vir cogitationum. *Joma* f. 83. 2. canis furiosus. Samuel dixit: Spiritus malus descendit super ipsum.

29. τί ἡμῶν καὶ σοὶ] inf. XXVII. 19. *Marc.* I. 24. V. 7. *Luc.* IV. 34. VIII. 28. *Jo.* II. 4. 2. *Sam.* XVI. 10. 2. *Paral.* XXXV. 21. 2. *Reg.* XVI. 10. 1. *Reg.* XVII. 18. *Jos.* XXII. 24. *Joel* III. 4. *Anacreon.* 2. τί γὰρ μάχασιν ἡμῶν — τί πλειάδαςιν ἡμῶν; *Achilles Tatius* VI. τί ἐμοὶ καὶ θρασυδὴρ κοινόν; *Demosth.* c. Aphob. τί νόμος καὶ βασάνη. *Aristoph.* Equit. 1019. τί γὰρ ἐς ἐρεχθεὶ καὶ κολοίσι καὶ κυσὶ; *Synesius.* δῆμα γὰρ δὴ καὶ φιλοσοφίᾳ τί πρὸς ἀλλήλους; *Nonni* Dionys. X. τί γὰρ αἰδέρι καὶ Διονύσῳ; XIX. τί δάκρυον καὶ Διονύσῳ; XLVII. τί πάλλαδι καὶ κυθρεῖ; — τί περσὶ καὶ Διονύσῳ; *Arrian.* Epictet. I. 1. τίς ἀνεμος πνεῖ; βορέας. Τί ἡμῶν καὶ αὐτῷ; II. 2. Τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ ἐ δύναται μοι βοηθῆσαι; καὶ πάλιν; τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοῖς τοῖσι εἶναι, ἐν οἷς εἰμι. & 19. τί ἡμῶν καὶ σοὶ, ἀνθρωπε; ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ θέλων παίζεις 20. τί δὲ σοὶ μίλει, πῶς οἱ ἄλλοι ὑπολήψονται περὶ τέτων, πότερον ὑγιῶς, ἢ ἐχ' ὑγιῶς; τί γὰρ

σοὶ καὶ ἡμῶν; *Anacreon* τί μοι καὶ μακροῖς ἀυλοῖς. *Anthol.* I. 80. 1. ἐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῶν. *Demosth.* pro Corona διονύμιος μὴδὲν εἶναι σοὶ καὶ φιλήτω πρᾶγμα. *Anacreon.* 24. μέλις ἔν με φροντὶ δεινῇ, οὐδὲν ἐστὶ σοὶ τε καμοῖ.

29. Ἰησοῦ οὐκ ἐστὶ θεοῦ] Haec ex illis audiverant, a quibus fama de Christo longe lateque sparsa erat.

πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς] non quod aliquando tempestivum esset torqueri, sed ita loquuntur maniaci; recordabantur, quomodo vi & vinculis conficti, modo medicamentum ingratum & purgans bibere, modo venae sectionem pati, & ad praescriptum medici vivere fuerint coacti, quibus similia metuebant. *Euripides* Orest 265. σκ. ἴδιον δὲ τῶν μανωμένων τὸ τοὺς κηδομένους ἀποσεύσθαι, καὶ δεκτὴν βλάβησθαι μᾶλλον παρ' αὐτῶν. *Lucianus* abdicat. 6. πολλὰ μὲν ἐν καὶ ἄλλα ἡμῶν ἐστὶ σημεῖα τῶν ἀνιάτως μωμῶντων ἐν δὲ ἐκείνῳ καιρῷ ἐπὶ τῆς γυναικὸς ταύτης παρεφύλαξα. Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρᾳ καὶ πρᾶξι, ἂν δὲ τινα ἰατρὸν ἴδῃ, καὶ τῷτ' ἀκέσῃ μόνον, κατ' ἐκείνῃ μάλιστα παραξύνεται, ὅπῃ καὶ αὐτὸ τέτο τῷ πονήρῳ καὶ ἀνηκέστῳ ἔχιν ἐστὶ τεκμήριον. *Philosrat.* V. Apollon. IV. 25. Δακνύοντι ἐκείνῳ τὸ φάσμα, καὶ εἰδὶτο, μὴ βασανίζεν αὐτὸ, μὴδὲ ἀναγκάζεν ὁμολογεῖν ὅτι ἐστὶ. *Caelius Aurelianus.* de Mania. I. 5. Titus — memorat flagellandos — idem jubet aegrotantes vinculis confringi & siti affici, alii flagellis ajunt coercendos.

30. μακρὰν] scil. ὁδὸν *Isocrat.* ad Demonaet. τῆς φίλης μακρὰν ἀπόντας ἀγαπᾶσι. *Arrian.* Exped. Alex. IV. 3. 6. ἐ μακρὰν τῆς σκηνῆς τῆς αὐτῆς. IV. 4. 19. καὶ μακρὰν τῆς πόλεως τὰ ὅρη ἦν V. 3. 25. καὶ λίμνη ἐ μακρὰν τοῦ τέχους ἦν. Ind. I. 3. καὶ ἄλλη πόλις ἐ μακρὰν τοῦ Ἰνδοῦ, Exped. Alex. I. 1. 5. ἔτω μακρὰν ἀπὸ τῆς δικίας τελλόμενον. *Marc.* XII. 34. *Aen.* III. 13. Terra procul vastis colitur Mavortia Campis. Servius, procul est quasi porro ab oculis, unde potest & satis longe significare, & non valde, ut V. 124. Est procul in pelago saxum, quod satis longe fuisse intelligi non potest, ne voluptas pereat speculaculi, quamquam & hic similis possit esse significatio: brevis est enim Hellesponti transitus. V. 124. est procul in pelago saxum. *Servius.* Modo haud nimis longe, ut & supra III. 13. diximus sic in Bucolicis de nimia vicinitate ait *Ecl.* V. 16. ferra procul tantum capiti delapsa jacebant.

ἀγέλη χοίρων] *Od.* v. 407. δῆις τότε σέουσιν παρήμουν οἱ δὲ νέμονται Πᾶρ Κέρακος πέτρῃ, ἐπὶ τε κρήνῃ ἀρεθῆσιν. Judaeis quidem non licebat porcos alere, at Gadarae plurimi erant Gentiles. *Jos.* A. XVII. 11. 4. Γάδαρα καὶ ἵππος ἐλληνίδες εἰσὶ πόλεις, ἃς ἀπορήξας αὐτῆς διοικήσεως Συρίας προσεδέχθη ποιεῖται. & B. II. 18. 1. Judaei seditiosi τὰς τε κώμας τῶν Συρίων καὶ τὰς προσεχεῖς ἐπόρθεον πόλεις — ἔπειτα Γαδάροις καὶ ἵππῳ καὶ τῇ Γαυλαντίδι προσεπιστόντες, τὰς μὲν κατασφράγγουσι, τὰς δὲ υποπρήσαντες, ἔχοντες ἐπὶ Κέδασαν τῶν τυρίων. *Bezae* *hith* R. LXIII. 12. Diocletianus rex pascebat suos prope Tiberiadem. *Il.* λ. 677. Πεντήκοντα βοῶν ἀγέλας, τόσα πάα ὄϊων, τόσσα συνὸν συβοσία. *Eusebius.* κυριολεκτεῖ. — εἰ δὲ τις ἀγέλην εἴπῃ προβάτων, ἢ πῶν βοῶν,

μένη. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν, λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον 31
 ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξεληθόν- 32
 τες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων
 κατὰ τοῦ κρηνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπῆθον ἐν τοῖς ὕδασι. Οἱ δὲ βόσκοντες, 33
 ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζο-
 μένων. Καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν, 34
 πα-

31. ἐκβάλλεις] ἐκβάλλεις 89. 90.

ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν] ἀπότρεψον ἡμᾶς. 1. Colb. unus, Versio Copt. Vulg. Saxon. Æthiop. Arab. Cyrillus Act. V. probante J. Millio prol. 919. Nos lectionem, in qua Codices Graeci, Versio Syra & Gothica, cum MSS. Codd. Lat. consentiunt, non temere rejiciendam existimamus. Praecipue cum & Marcus & Lucas permissionis mentionem faciant, caute sine dubio, ne, si iussionem vocassent, obrectationibus & calumniis malevolorum Dominum exposuissent.

ab χοίρων ad χοίρων prius comm. 32.] — 40. 64. a prima manu.

32. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς C. Versio Syra.

τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων] τοὺς χοίρους C a prima manu D. 1. 33. 59. Evang. 21. Versio Syra, Copt. Vulgata. Cyrillus, probante J. Millio prol. 919:

πᾶσα ἡ ἀγέλη] ἡ ἀγέλη πᾶσα C! a prima manu.

ἡ ἀγέλη 12. Editio Colinaei.

τῶν χοίρων] — C a prima manu DM. 1. 13. 33. 91.

Versio Vulg. Goth. Syr. Æthiop.

33. ἀπελθόντες] ἀπῆλθον καὶ 80.

πάντα] πάντα Edit. Colinaei.

καὶ τὰ] κατὰ 64: 72. ex Emendatione.

34. συνάντησιν] ἐπάντησιν 1. 33.

ὅπως μεταβῇ] μεταβῆναι 1. Origenes in Jo. II. 13. Cyrill. in Esaj. p. 105.

ἀπὸ] ἐκ 30.

1. ἰμβρῶς] + ὁ Ἰησοῦς F. 2. 6. 13. 27. 47. 54. Evang. 16. 17. Editio Erasmi prima. Versio Æthiop.

βοῶν, ἢ ἄλλην τινα ποιήσῃ ἐπάλλαξιν, ὃ κυριολεκτεῖ. Hesiod. Scut. 168. Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλαῶν ἕσαν ἠδὲ λόντων.

31. οἱ δὲ δαίμονες] Galen. in Hippocr. de praedict. III. τὸ μὲν τῆς αἰδέας συνδέσεως ἐν ἐκάστῃ ῥήσει γινόμενον, ἀπὸ τῶν παθῶν μεταβαίνοντος αὐτῆς εἰς τοὺς πάσχοντας, ἢ ἀπ' ἐκείνων ἐπὶ τὰ πάθη, παραλειπτόν ἡμῖν ἐστίν, ὅταν, ὅσον ἐπὶ τέτων, μηδὲμίαν ἀσάφειαν ὁ λόγος ἵσχυρ. Actuarius lib. I. de Affect. Spir. Animal. cap. 2. p. 12. ὥςτε μάλιστα ἂν τις θαυμάσειε τῶν μέχρις ἀλόγων τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν βιασαμένον νοερόν, τίσι τρόποις ἢ συλλογισμοῖς πεπεισμένοι τῷ ἔφρασαν. ὅπου γε μηδὲ τὰ πονηρότατα τῶν πνευμάτων οἰκείως ἔχουν νομίζεται ἐπὶ ἀλόγων χωρεῖν σώματα, καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀνθρώπων ὁσημέραι χαροῦντα. Cum putarent, se immundos esse spiritus, non potuerunt aptius domicilium sibi eligere post sepulcra quam porcos. Falkut Rubeni f. 10. 2. anima Idololatrarum, quae venit a spiritu immundo, vocatur porcus.

32. οἱ δὲ ἐξεληθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων] i. e. μανία, ut lepra Naemanis in Gehazi. 2. Reg. V. 27. Mirantur quidam, qui factum, ut hostes Christi hinc ansam non caperent Christo obrectandi eumque accusandi. At Gentiles porcorum Domini id non poterant facere, quia putabant damnum a Daemonibus illatum fuisse, quorum saevitiam homino Judaeus aut coercere non posset, aut saltem coercere non teneretur. Judaei tantum aberat ut hoc Christo vitio verterent, ut potius rem gratissimam fecisse judicarent: Ridebantur ipsi & Lex ipforum a Gentilibus. Juvenal. XIV. 98. Nec distare putant humana carne suillam. VI. 159. Et vetus indulget senibus clementia porcis. Philo legat. ad Cajum T. 2. p. 598, 44. Caligula Judaeos Alexandrinos interrogabat: Διατί τῶν χοιρείων κρεῶν ἀπέχεσθε; Anaxandrides Comicus. Οὐκ ἐσθίεις ψεῖ, ἰγὰρ δὲ γ' ἡ δομαί. Plato Comicus. Τῶν γὰρ τίτραπόδων ἔδην ἀποκτείνεις ἔδει Ἡρῶς τὸ λοιπὸν πᾶν ἰὼν. τὰ γὰρ κρέα ἡδίστα ἔχουσι, καὶ ἔδην ἀφ' οὗς γίνονται πλὴν ὑπάρχουσιν ἡμῖν καὶ πηλός τε καὶ βοῦι. Plut. Sympos. III. 5. p. 669. E. ὁ καλλιτέραςτος ἔφθ, πῶς ἡμῖν δοκεῖ λαλῆσαι τὸ πρὸς τὴν Ἰουδαίαν, ὅτι τὸ δικαιότατον κρέας οὐκ ἐσθίουσιν, ἐπιφωκῶς ἔφθ

ὁ Πολυκράτης, ἰγὰρ δὲ καὶ προσδιαπορῶ, πότερον εἰ ἄνθρωπος τιμῇ τινι τῶν ἰῶν ἢ μυσατρίβομοι τὸ ζῶον ἀπέχονται τῆς βρώσεως αὐτοῦ. Tacitus H. V. 4. Sue abstinent, pe-moria cladis, quod ipsos scabies quondam turpaverat, cui id animal obnoxium. Christiani, quibus persuasum est, Christum esse dominum omnium, facile intelligunt, eum jus habere dandi & auferendi quae vult, creduntque, illi semper factorum causas sapientissimas, licet nobis saepe incognitas, constare. At quomodo satisfaciemus illis, qui neque Gentiles, neque Judaei neque Christiani sunt? Observamus ergo primo, Gadarenos morte porcorum non magnum damnum fecisse, tum quia ut ex comm. 34. colligitur, totus grex non unius domini sed multorum fuit, quorum singulis jactura unius porci aut duorum levis erat, tum quia inter Judaeos viventibus, quibus caro suilla vetita est, porci necessario vili pretio veniebant ἐναντίον τῶν ἀποκριπυγμένων ἀνίων, ut Pollux loquitur VI. 127. forte etiam quia in usum Gentilium, qui a suffocato non abstinebant, porcos recens suffocatos mactare, salire, & fumosas pernas vendere poterant. Observamus secundo, omnia, quae Christus prodigiose fecit, simpliciter hominibus utilia & benefica fuisse, sine ullo vel minimo adjuncto damno: cur autem hoc unum factum a regula exceptum sit, ejus aliam rationem non reperio, quam quod voluit Christus eos, quorum torpor monitis & beneficiis dispelli non poterat, isto modo excitare, ut considerarent, quis ipse esset, & quam digna Doctrina ejus, quae reciperetur. Consilio sine dubio sapientissimo, & ipsis Gadarenis, nisi ipsi sibi defuissent, salutari. Conf. 2. Sam. XIV. 29-33.

κατὰ τὴν κρημνὴν εἰς τὴν θάλασσαν] Paus. Boeot. 25. πέτοις παραφροῦσιν τε συνέπεσε παραντίκα, καὶ ἀπάλοιτο εἰς θάλασσαν τε ἀπὸ τῶν κρημνῶν ἑαυτὸς ῥίπτοντες. Theophr. V. 16. κατὰ θῆρας τὰς πέτρας, ἀνδραπέ, μακρὸς εἰς κρέων ἀλοῖμην. Schol. εἰς μανίαν ἐμπεσὼν εἰς κρημνὸν τὸν ποταμὸν πηδήσαμεν --- εἰώτασι γὰρ ἐκ πταίας τι-τος ἢ μανίας κατακρημνίζει ἑαυτὸς. Pausan. Attic. 18. τὰς δὲ δύο, ἀνάσαι γὰρ σφᾶς τὴν κιβωτὸν, μαίνεσθαι τε, αἶς, εἶδον τὸν ἐμχθόμον, καὶ κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἐνθα ἦν μά-

παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

1.2. **Κ**Αὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδὼν, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίσιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Καὶ ἰδὼν, τινὲς τῶν Γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, Ἰνατί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Τί γὰρ

ἔστιν

τὰ] — L. 1. 10. 12. 13. 38. 78. 106. Editio Colinaei. Origenes in Jo. II. 13.

πλοῖον] + ὁ Ἰησοῦς C. 90.

2. προσέφερον] προσφέρουσιν C.

εἶπεν] — Versio Armena.

ἀφίονται] ἀφίονται D. & comm. 5. Euslath. Od. X. p. 782. 53. ἀφώμεν καὶ εἰδώμεν ἀπὸ τοῦ ἀφώμεν καὶ εἰδώμεν p. 1077. 8. ἐν τῷ ἀφίονται πλεονάζει τὸ ε. Hort. Adon p. 26. ἀφείται, ἀφίονται. Suidas. ἀφίονται, προέται, ἐμμένται. Eijmoli. ἀφίονται — καὶ ὁ παθητικὸς παρακίμεν κατὰ τὸ τρίτον ἀφίονται. ὅπως Ἡρωδιανὸς ἐν τῷ περὶ παθῶν. τὸ δὲ δέμα ἡμῶν, ὁ παρακίμεν ἀφίκα. καὶ ἀπικῶς ἀφίκα. οἱ γὰρ ἀπικῶς ἡνίκα πλεονάζουσι τὸ ε. κατὰ τὸν παρακίμενον, τότε τὸ ἐπαγγέλλον φωνῇ τρέπουσιν εἰς α. ὁ παθητικὸς ἀφίκαμ, καὶ τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἀφίονται. Irregular eist, ut ἔφιε Marc. I. 34. II. 16.

σαί] — 59. σου C. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 14. 38. 64.

σου] — CD. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 14. 38. 64. Evang. 22. Editio Stephani 3. Chrysostomus.

4. ἰδὼν] εἰδὼς M. 1. 10. 15. 35. 40. 42. 49. 51. 53. 56. 58. 60. 63. 64. 66. 67. 71. 72. (at in margine γράφεται καὶ ἰδὼν) 74. 83. 89. 91. Versio Syra utraque, Arab. Goth. Chrysostomus. probante Bengelio in Gnom.

τὰς ἐνθυμήσεις] τὸς διαλογισμούς 1. Colbert. unus. 59. ex Luca.

εἶπεν] + αὐτοῖς D. 42. 61. Versio Syra.

5. γὰρ] — KM. 42. 63. 91. Versio Goth. ὑμεῖς] — CD. 1. Colb. Chrysostomus.

μάλις ἀπότομον, αὐτὰς ρίψαι. Apollod. Bibl. III. 13.

Δι' ὅρην Ἀθηνᾶς ἐμμεναῖς γενόμεναι κατὰ τῆς ἀκροπόλεως

αὐτὰς ἔριψαν. Longus pastoral. i. p. 31. ἐπαίδευσά τας

βέας ἤχη σύριγγος ἀκολουθεῖν, καὶ διακείν τὸ μέλος αὐτῆς,

καὶ νέμονται μοι μακρὰν. — P. 32. χλοὴ λαβοῦσα τὴν

σύριγγα, καὶ ἐνδεία τοῖς χεῖλεσιν ἐσφίξει μέγιστον, ὡς ἐ-

δνατο. καὶ αἱ βοῆς ἀκούσονται, καὶ τὸ μέλος γροῖζον, καὶ

ἐρμητὶ μιᾷ μουχοάμεναι πηδᾶσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

33. Ita dicitur χοιροβοσκὸς una voce.

34. πᾶσα ἡ πόλις] Thucyd. VII. 77. ἄνδρες γὰρ πό-

λις καὶ ἡ τέχνη. Demosth. pro Cor. ὁ τὴν πόλιν ἐξάπα-

τῶν. Cic. Acad. IV. 45. nec haec urbs nec in ea ci-

vitas. Lucianus Pseudom. 13. συνδεδραμμένη γὰρ σχε-

δων ἀπάσα ἡ πόλις ἅμα γυναιξὶ καὶ παιδίοις. Apulej. III.

Statim Civitas omnis in populum effusa mira den-

sitate nos insequitur.

Herodian. I. 17. 8. κατὰ δὲ τινὰ δαίμονα συνήντηται

τῇ Μαρκίᾳ τὸ παιδίον.

1. Strabo VIII. διαπερᾶν εἰς αἰγυπτον. Achilles Ta-

tius III. πλοῖα τὴν θάλασσαν διαπερῶντα.

Civitas nostra dicitur, ubi domicilium habemus.

Erat Capernaum. supra IV. 13. Marc. II. 1.

2. τὴν πίσιν αὐτῶν] Tanta erat ipsorum fiducia,

ut omnes vias tentarent, nullum laborem fugerent,

lectum portarent, tectum detegerent, & paralyti-

cum demitterent. Licet autem ad salutem aetér-

nam virtus aut fides alterius nihil faciat, potest ta-

men in hac vita etiam alteri prodesse. Cum plebs

circumfusa paralytico locum non daret, & ipse

postea lectum suis humeris tolleretur, videtur non

dives aut honoratus fuisse; quo magis laudandi

sunt, qui lectum portarunt & gratuitam misero o-

peram praestiterunt. Non iudicant verbis opus es-

se, ubi res ipsa loqueretur.

Θάρσει] Thucyd. III. 25. ἐθάρσεν Schol. ἐλάμβανον Θάρ-

ρος. Thomas. Θάρσει ἀπικῶς, οὐ θάρσῳ. καὶ Θάρρος, οὐ Θάρ-

σος. Moeris Θάρρος ἀπικῶς. Θάρσος, ἐλληνικῶς. Ammon.

Θάρσος, ἡ ἀλόγος ἔρμη. Θάρσος δὲ ἑλλογός ὀρμη.

Paralyticus sibi conficius, se sua culpa atque in-

temperantia morbum contraxisse, & graviora com-

meritum fuisse, inter spem metumque dubius pen-

debat: quare Christus eum erigit, veniam peccato-

rum ipsi faciendo: unde colligere poterat, eum, qui quod majus est dedisset, non negaturum quod minus erat, & qui Morbi causam sustulisset, etiam morbum ipsum sublaturum esse. Nedarim f. 41. 1. Dixit R. Chija f. Abba: Nullus aegrotus a morbo suo sanatur, donec ipsi omnia peccata remissa sunt.

3. εἶπον ἐν ἑαυτοῖς] Berachoth f. 22. 1. Cogitat in corde suo: & non profert extra os suum. Intra se cogitabant.

βλασφημεῖ] Glossar. βλασφημεῖ, defamo. Male-

dicere vel homini Tit. III. 2. vel Deo. Menander.

ὁ λοιδορὸν τὸν πατέρα δυσφήμῳ λόγῳ τὴν εἰς τὸ θεῖον ἐκ-

μελετᾶ βλασφημίαν. Opponitur etiam τῷ ἐυφημῶν, &

significat mala & inominata verba proferre. Cogitabant neminem peccata posse remittere nisi Deum;

& qui nomine Dei loqueretur, & a Deo missus esset. 2. Sam. XII. 13. Tum vero Jesum a Deo missum non esse sumunt, & hinc colligunt, eum,

qui sibi potestatem, a Deo qui solus eam concedere potest non acceptam, arrogaret, se ipsum Deum facere, adeoque blasphemum esse.

4. ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν] Marc. II. 6.

Jo. II. 25. Sanbedr. f. 93. b. ex Esaj. XI. 3. probant contra Barchochebam, Messiae cogitationes hominum cognatas esse. Quod cum non posset, interfecerunt eum.

ἰνατί] Aristoph. Nub. 190. ἰνατί προσέθηκεν. Pace 408. ἰνατί τίς το ὄρατος. Ecclesiast. 1479. πῶρας κατέπαυσα. βόλημα ἰνατί quamobrem. Martialis III.

37. ut quid enim, Baetice, σαπροφογεῖς; Jos. B. VI.

24. ἰνατί σώσῃ τὸ τοιοῦτον; Luc. XIII. 7. &c.

ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ] cogitatis, me a Deo missum non esse. 1. Cor. XIII. 5. Zach. VII. 10.

5. Si quis peccatum commisisset, poterat sacrificio oblato expiari per Sacerdotem. Levit. IV. V. Sacerdos tamen miracula patrare non poterat; si quis igitur verbo morbos pelleret, eo ipso documentum dabat, se a Deo missum, adeoque fide dignum esse.

ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφένται ~ σοι αἱ ἁμαρτίαι ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπά-
ται; Ἰνα δὲ εἰδῇτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίναί ἁμαρ- 6
τίας (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ) Ἐγέρθῃς ἄρὸν σου τὴν κλίνην, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν
οἶκόν σου. Καὶ ἐγέρθεις, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, 7.8
καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ παράγων ὁ 9
Ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον· καὶ λέ-
γει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι. Καὶ ἀναστὰς, ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνα- 10
καί-

~σου

εὐκοπώτερον εἰπεῖν] + τῷ παραλυτικῷ 38.
εὐκοπώτερον] εὐκολώτερον 61. in margine. Editt. *Erasmi*. Pollux IX. extr. εὐπιστῶς, καὶ τὸ παρ' ἀριστοφάνη εὐκόπως.
σοι] σθ CDFKL. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 27. 35. 36. 38. 42. 44. 45. 46. 47. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58.
59. 60. 61. 68. 70. 71. 72. 73. 80. 81. Graeci habent dictionem, quae significat *ina de mi*. 83. 91. 106 E-
vang. 2. 16. 19. 20. 22. Editio Complut. Colin. Bengel. Constitut. II. 20. Chrysostomus. J. Mill. prol. 1178. Kεετε.
ἁμαρτίαι] + σθ. 2. 41. 61. Versio Syra utraque, Aethiop. Arab. Vulg. sed 81. Hieronymus, Origenes, Rabanus
non habent tua.

ἔγειραι] ἔγειρε CDK. 1. 42. 53. 62. 66. 68. 72. 91. Evang. 5. 18. 19. 20. 21. Editt. *Erasmi*, Colinaei. vid. Eph. V. 14.
6. ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει D.

τότε] — M. ἐγέρθῃς] ἔγειρε καὶ D.

τὴν κλίνην] τὸν κράββατον 61. Chrysostomus. ex Marco.

8. ἐθαύμασαν] ἐφοβήθησαν D. 1. 33. 59. Versio Copt. Latin. Syra. (at Gothica: ἐφοβήθησαν θαυμάσαντες)
Aethiop. J. Millius prol. 1192. J. A. Bengelius. Longe tamen aptior est, quam plerique Codices exhibent, Lectio,
& cum Marco & Luca consentit. vid. comm. 33. XV. 31. Hilarius: Opus istud confecti admirationi, non me-
tus debuit.

ἐκεῖθεν] — 10. Evang. 5.

τελώνιον] τελωνεῖον 3. 9. 73.

ἠκολούθησεν] ἠκολούθει D. 1.

10. αὐτοῦ ἀνακειμένου] ἀνακειμένου αὐτοῦ C. Euf. l. c.

καὶ ἰδοὺ] ἰδοὺ D. Versio Vulg.

τελώναι καὶ ἁμαρτωλοὶ] ἁμαρτωλοὶ καὶ τελῶνας C. Versio Copt. Aethiop. Cyrillus in Esaj. p. 105. Hieronymus Da-
maso: vide comma 11.

11. καὶ ἰδόντες] ἰδόντες δὲ D.

μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν] ὁ διδάσκαλος ὑμῶν μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελω-
νῶν ἐσθίει D.

ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν] ὁ διδάσκαλος ὑμῶν ἐσθίει C. 1.

7. *Livius* II. 36. Ingens vis morbi adorta est de-
bilitate subita — lectica defertur — ecce aliud
miraculum, qui captus omnibus membris delatus
in curiam esset, eum functum officio pedibus suis
domum rediisse, traditum memoriae est. *Galen.* de
Compof. Medic. per part. Corp. X. Damocratis
εἰς βαλανεῖον ἐσάγων αὐτοῦς — καὶ ὥς πολλὰν χερσὶν
εἰσκεκοιμισμένοι, ἰδιοῦ ἑκάστος ἐξελεύσεται ποσὶν. *Lucian.*
Philopseud. 11. Μῖδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα ἐφ'
ᾧ ἐκκοιμῖσθε ἄχστο εἰς τὸν ἀγρὸν ἄτιαν.

8. δόντα ἐξουσίαν] *Diod.* S. XIII. 59. καὶ τοῖς ἐκ-
πεφυγῶσι Σιλιωνεῖσι ἐδῶκεν ἐξουσίαν τὴν πόλιν οἰκεῖν, καὶ
τὴν χώραν γεωργεῖν, τελῶντας φόρον τοῖς καρχηδονίοις.

τοῖς ἀνθρώποις] i. e. Jesu.

9. εἶδεν ἄνθρωπον] ipse Matthaeus de se scribit, uti
Joannes in Evangelio, & Thucydides, & Herodotus.

ἐπὶ τῷ τελώνιον] *Aristoph.* Plut. 69. ἀναθείς γὰρ ἐπὶ
κρημὸν τῷ αὐτῷ. Sch. οὕτω τὴν αἰτιατικὴν ἀντὶ γενικῆς —
ἀντὶ τοῦ λέγεσθαι. inf. XIII. 2. XIX. 28. Marc. IV. 5.

10. τελῶνας καὶ ἁμαρτωλοὶ] *Targum Gen.* XIII. 13.
mali in divitiis suis: peccatores in corporibus suis.
Bereſchith R. XLI. 10. πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ, mali
erga se invicem, peccatores propter impudicitiam
תורני עריוני. Alibi tamen gentiles ita vocantur
Gal. II. 15. vid. infra XVIII. 17.

συνακείμενον] *Phrynich.* p. 92. ἀνάκειται καὶ τοῦτο
ἄλλο μὲν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημαίνει, ἀντ' ἄλλης δὲ ὑπὸ
τῶν πολλῶν τίθεται. ἀνάκειται μὲν γὰρ ἀνδρίας καὶ ἀναθή-
ματα, καλῶς ἐρεῖς ἀνάκειται δ' ἐπὶ κλίνης, ἔκ' ἑτι, ἄλ-
λα κείται. *Thomas*: ἀνακείμενος ὁ ἀναπεπτωκὴς καὶ ρα-
θυμῶν. καὶ ἀνακείμενος, οἷον ἀνακείμενος ἀνδρίας. Θεκυδί-
δης. τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς ἀντικείνῳ ἱεροῖς. *Eusebius*.

in Od. α. p. 37. 49. διὸ οἱ ἐπὶ κατακείμενον λέγοντες
τὸ ἀνακείσθαι δισφύοντο. ὡς δημοτὶ Δίφιλος ἐν τῷ. ἐγὼ δ' ἔως
μὲν τις ἀνεκίμην. πρὸς δὲ δυσχεραίναν ὁ ἀκύναν ἔφη, ἀ-
νάκεισο, ὡς εἴπερ εἶπεν, ἔσο ἀψυχὸς ἀνδρίας. Πάλιν δὲ τι-
νος εἰπόντος, δειπνῶν αἰεὶ ἀνακείμενος παρ' αὐτὸν, ἐπιφέρει
ὁ ἀκύναν, πότερον ἀνδριάντα εἰσία; *Athen.* I. p. 23. C.
ἀνακείσθαι δὲ φαμὲν ἐπὶ ἀνδριάντος, ὅθεν τοὺς κατακείμε-
νων χρωμένους διέσφοντο. Δίφιλος' ἐγὼ δ' ἔως μὲν τις ἀνεκί-
μην. πρὸς δὲ δυσχεραίναν ὁ ἐταῖρος φησι. ἀνάκεισο. φιλιπ-
πίδης. καὶ δειπνῶν αἰεὶ ἀνακείμενος παρ' αὐτὸν, καὶ ἐπάγει,
πότερον ἀνδριάντα εἰσία; κατακείσθαι δὲ λεγέται — ἐς
δὲ εὐρεῖν καὶ ἐπὶ τῆς ἐνοίας ταύτης σπανίως τὸ ἀνακείσθαι.
Σάτυρος παρὰ Σοφοκλέϊ τοῦτο φησὶν Ἐπικαίσιμος τῷ ἡρα-
κλεῖ ἀνακείμενον μέσον εἰς τὸν αὐχέν' εἰσαλαίμην. ἀριστοτέλης
ἐν τυρρηνῶν νομίμοις. Οἱ δὲ τυρρηνοὶ δειπνῶσι μετὰ τῶν γυ-
ναικῶν ἀνακείμενοι ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ — ἄλξις. μετὰ
ταῦτ' ἀναπεσεῖν ἐκέλευον αὐτὴν παρ' ἐμὲ. *Ammonius*. ἀνα-
κείσθαι καὶ κατακείσθαι διαφέρει. ἀνάκειται μὲν γὰρ ὁ ἀν-
δρίας καὶ ἡ ἐκὼν τῷδε κατὰ τὴν κατὰκειται δὲ ὁ εὐα-
χήμενος. *Suidas* ἀνακείσθαι ἐπὶ ἀνδριάντων, κατακείσθαι
δὲ — ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἀνακείσθαι πολλάκις ἀντὶ τῷ
κατακείσθαι. *Alex.* *Aphrodis.* ἐξάρχης ἐν τῷ ἐσθίειν ἐπὶ
τὸν θάρακα ἀνακείμενα, *Athenaeus* IV. p. 137. B.
Μάτρωα τῶν δ' ἐγὰρ ἑδνὸς ἡσθον ἀπλῶς, μετὰ δ' ἀνεκίμην.

Beracoth f. 43. 2. discipulus sapientis — non
accumbat cum societate populorum terrae.

12. *Ovid* de Ponto III. 4. 7. Firma valent per
se, nullumque Machaona quaerunt: Ad medicam
dubius confugit aeger opem: Non opus est mag-
nis placido lectore poetis, Quamlibet invitum dif-
ficilemque tenent. *Diog. L.* Antisthenes VI. 6. ὁ-
νιδιζόμενος ποτε ἐπὶ τῷ πονηροῖς συγγινέσθαι, καὶ οἱ ἰα-
τροί,

καίμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ, πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συναίεοντο
 11 τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 12 τῶν· Διατί μετὰ τῶν τελῶνων καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχυροὶ ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
 13 Πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστίν· Ἐλεον θέλω, καὶ ἐν θυσίαν· οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δι-
 14 καίς, ἀλλ' ἁμαρτωλὸς εἰς μετάνοιαν. Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάν-
 νου, λέγοντες· Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ
 15 νηστεύουσιν; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τῆς νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ'
 ὅσον

ἰσθίει] + καὶ πίνει M. 10. 12. 15. Colb. 35. 42. 60. 62. 63. 70. 73. 74. 91. Editio Colinaei. Theophylactus.
 ex Marco. 12. Ἰησοῦς ἀκούσας] ἀποκριθεὶς Latin. audiens D.

Ἰησοῦς] — Versio Æthiop. f. Millius prol. 1192.
 αὐτοῖς] — C a prima manu D. Versio Vulg. Æthiop. Hieronymus Damasus.

13. τί ἐστιν] — 11.
 ἔλεον] ἔλεος C a prima manu, D. 1. 33. Edit. Erasmi, Clemens III. H. 56. Cyrillus Lex. ἔλεος τὸ μισε-
 ricordia. ἐλεός ὁ fluvijs. etiam apud Hoseam VI. 1. Eusebius in Il. γ. p. 323, 26. τῶν διαφορῶν ἐν τῷ ἔλεος καὶ τῷ
 ἔλεος. Lucas quoque, Paulo, Petro, Jacobo & Judae ἔλεος est generis neutrius. Etymol. ἔλαιον ὁ καρπός, ἐπὶ δὲ
 τοῦ ἐλέους εἰς τοῦ ἐφίλου παρὰ τῷ τῷ ἐλαί τῷ λαμβάνειν, τὸ ἔλεος πάντες λαμβάνουσιν. ἐστὶ δὲ καὶ ἀρσενικῶς ὁ ἔλεος.
 ἡλεον] ἐλάλυθα F. καλίσται δικαίως] δικαίως καλεῖται C.

εἰς μετάνοιαν] — D. 1. a prima manu 3. 9. 22. 33. 36. 41. & in Scholio. 63. 72. 73. 84. 87. Versio Sy-
 ra utraque, (sed posterior habet in margine) Vulg. Goth. Saxon. Æthiop. Basilus, Eth. 52. Hieronymus, Augusti-
 nus de Conf. Ev. 11. 27. Probante f. Millio, & f. A. Bengelio. Habet autem Versio Copta, Euseb. H. E. p.
 633. 634. Chrysost. Barnabas 5. in Graeco; & longe major pars Codicum. Lucas etiam habet, & ad sensum
 requiritur haec additio. Oratio Manassis: Tu Domine Deus iutorum non imposuisti poenitentiam iustis, Abra-
 hamo, Isaac & Jacobo, qui non peccaverunt contra te: sed imposuisti poenitentiam mihi, qui sum peccator.
 Cum Christus esset praeco poenitentiae, illis praecipue, quibus poenitentia maxime erant necessaria, ut praedi-
 caret, necesse erat.

14. πολλὰ] 27. 71.
 15. ὁ Ἰησοῦς] — 34. a prima manu.
 νυμφῶνος] νυμφίος. D. Colb. Versio Vulg. Goth. Saxon. Æthiop. Sanhedrin f. 10. vidi filios coenaculi exigua nū-
 mero. Susa f. 25, 2. Dixit R. Aba f. Zebedaei, dixisse Rabum: sponsus & paranymphus & omnes filii tha-
 lami הַנְּשִׁימִי liberi sunt — Rabini dixerunt: Sponsus, paranymphus, & omnes filii thalami liberi sunt
 ab oratione & phylacteriis. 1. Macc. IV. 2. υἱοὶ τῆς ἀρχαίς. Filii sponsi inepte dicuntur.
 πανθεῖν] νηστεύειν D. 61. a prima manu. Versio Syra prior, & posterior in margine, quidam Codd. MS. Latini.
 ex Marco & Luca.

τροί, φησι, μετὰ τῶν νοσούντων ἐστίν, ἀλλ' ἐπὶ περὶ τῶν.
 Pausanias ap Plut. Prov. Lac. p. 230. F. οὐδ' ἰα-
 τροί, ἔφη, παρὰ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπως δὲ οἱ νοσούντες διατρέ-
 βειν ἐνάσσι. Stobaeus S. XI. de Diogene εἰδὲ γὰρ
 ἰατροὺς, εἶπεν, ὑγίαιας ἀν' ποιητικὸς ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν διατρέ-
 βειν ποίται. de eodem Dio Chrysost. VIII. p. 131.
 B. δὲ οὐκ οὐκ τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἀγνόντα ἰατρον,
 ὅτι πολλοὶ νοσῶσιν, ἐκείνους ἐννοεῖ βοηθήσονται, οὕτως ὅπου
 πλείους ἐστὶν ἀφροσύνηροι, ἐκεῖ μάλιστα ἀποδομῆν ἐξελέγ-
 χοντα καὶ καλῶντα τὴν ἀνοίαν αὐτῶν. Artemid. II.
 62. οἱ νοσούντες δύνανται τῆς ἐτοιμασίας τῶν κλινῶν, ἐν
 οἱ ὑγιαίνοντες. III. 39. ἐν τῷ ὑγιαίνειν λέγει τις, ἀνέ-
 ρωπον, ἀλλ', ὡς ἐκός, τῷ κάμνοντι. Plato de Rep.
 1. μὴ κάμνουν, γὰρ μὴ ἰατροὺς ἀρχαίς. Quintil. de Clar.
 Orator. 41. Supervacuus — inter sanos medicus.
 Senec. Epist. 47. Quidam coenent tecum quia di-
 gui sunt, quidam ut sint: si quid enim illis ex for-
 dida conversatione servile est, honestiorum con-
 victus excutiet. Plut. philof. esse cum Princip.
 p. 776. C. ἐπὶ τῷ πᾶσι διαλεγόμενοι τοῖς βελουμένοις,
 ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κακῶς ἀκούων, ὠφέλειον, εἶπεν, καὶ τὰ θερία
 λόγον συνίστοι κνητικῶν πρὸς ἀρετήν.

13. πορευθέντες δε μάθετε] Æn. IX. 634. I. verbis
 virtutem illud superbis. Tanchuma f. 42, 3. Ito,
 & discite de Abimelecho הַנְּשִׁימִי נָשׁ va'tenaprend-
 dre. Falkut Simcon p. 2. f. 13, 2. abi & discite
 exemplo Abrahami, Rahelis, Rebeccae, Hannae.
 Mechilta f. 24, 1. abi & discite. Bamidbar R. VIII.
 f. 197, 1. abi & discite a Josua Magistro tuo.
 μάθετε] Eustath. in Od. v. p. 722, 31. καὶ τὸ
 μαθεῖν μέσως ἔχει παρὰ τοῖς μετ' ἀνθρώπων, ὡς δηλοῖ τὸ
 μαθεῖν γράμματα παρὰ τοῖς σοφισταῖς. Plato, Euthy-

demo. πότερος ἐμαίνετο τῶν παιδῶν τὰ ἀποσηματιζόμε-
 να, οἱ σοφοὶ ἢ οἱ ἀμαθεῖς;
 ἔλεον θέλω καὶ ἐν θυσίαν] Frontin. II. 13. 5. De-
 jecit se in alveum, cumque non annis sed vulne-
 ribus oneratus transnavit. Cic. pro Sextio 15. ea-
 que non silentio consilium dissimularentur: sed &
 voce & sententia comprobarentur. Salust. Jug. 13.
 non enim regnum sed fugam, exilium, egestatem,
 & has omnes quae me premunt, aerumnas cum
 animo simul amisi. Florus II. 2. nec cum homi-
 nibus sed cum monstris. Sacrificia etiam imperata
 erant: sed in comparatione duorum officiorum be-
 neficentia primas tenet, observatio vero rituum se-
 cundas. Malo beneficentiam quam sacrificia. Sa-
 ra. f. 49, 2. Dixit R. Eleasar: Longe major est
 est, eleemosynam qui erogat, quam si offerat om-
 nes oblationes. S. D. Prov. XXI. 3. Facere elee-
 mosynam & iudicium probatur Deo plusquam sa-
 crificium. Dixit R. Eleasar: pluris facienda est
 liberalitas quam eleemosyna. inf. XII. 7. Marc.
 XIV. 33.

14. Norant, cur ipsi & Phariseorum discipuli
 jejunare solerent, quia nimirum crebra jejunia a
 Magistris commendata erant Luc. XVIII. 12. sed
 quaerunt, cur discipuli Christi nulla sibi jejunia in-
 dicerent?

15. Jejunium & luctus sive tristitia junguntur.
 1. Sam. 1. 7. 2. Sam. XII. 16-22. Ps. XLII. 4. Non
 quod jejunium esset causa luctus, ut jejunio se ad
 tristitiam componerent, quae mera fuisset simula-
 tio: sed jejunium luctus est signum sive confe-
 quens. Qui invitatus ad coenam nuptialem veste
 atra-

ὅσον μετ' αὐτῶν ἔστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρβῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσων. Οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπιβλημα ῥάκους ἀγνάφῃ ἐπὶ ἱμα- 16
τίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἱματίου, καὶ χειρὸν ῥίσμα γίνε-
ται. Οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσχοὺς παλαιὰς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ 17
ὁ οἶνος

ἔσον] + χρόνον 10. 47. 56. 58. 61. ex emendatione 78. Evang. 2. in margine. 7. 8. 9. 12. 13. 14. 17. ex Marco.

ἀπαρβῇ] ἀρβῇ D. 1. 71. Evang. 14.
νηστεύουσιν] νηστεύουσιν D. a prima manu. Sed Versio Latina: jejunabunt. + ἐν ἐκείναις τῇ ἡμέρᾳ

D. Versio Saxona. Codd. Lat. MSS. Syra posterior in margine. ex Marco & Luca.

16. ῥάκους] ῥάκους D. 70. Evang. 19.

ἀγνάφου] ἀγνάφους C. ἀκνάφου in variis Lectionibus Editionis Bogardi. Schol. Aristoph. Plut. 166. ἀτλικὸν μὲν
ἀφ' τοῦ κ. κοῖνον δὲ ἀφ' τοῦ γ. κνάφος, ἐστὶ δὲ ἀκανθῶδες τι, ὃ ζῦσι τὰ ἱμάτια. Οἱ παλαιοὶ μὲν ἀτλικοὶ διὰ τοῦ κ· οἱ δὲ
νέωτεροι διὰ τοῦ γ. παρὰ τὴν γνώψιν. Lucian. Judic. Vocal. 4. ἔτε το γ. τῷ κ. διηγουμένητο πολλὰς, ἐν τῷ κναφέῳ
ὕπερ γναφῶν. Eustath. in Od. v. 523, 41. κνάφος φυτὸς ἀκανθῶδες, ὃ τὰ ἀβήτα φύσιν ἱματία ἐπισύροντες κατεργάζονται.
Τό δὲ αὐτὸ καὶ γνάπτω. Ὅθεν καὶ ὁ κναφεὺς καὶ γναφεὺς ὁ αὐτός. Etymol. κναφεὺς παρὰ τὸ κνάψω, ὅπερ ἔστιν ἀπὸ τῆς κύας, ζῦα.
ζῦσι μὲν γὰρ τὴν τ' ἀκνάψαν ἱματίων προκίδα. ἔτω φιλόζενος ἐν τῇ περὶ μονοσυλλαβῶν ρημάτων. Ἐὰν δὲ διὰ τῆς γ. γναφεὺς ἀπὸ
τῆς κνάψω, ὑπερβῇ τοῦ ν. καὶ τρώῃ τοῦ κ. εἰς γ. Thomas. ἀγναπτον οὐκ ἀκναφον. ὥσπερ καὶ κναφεὺς. Συνείπῃ ἐν ἐπιστολῇ τῇ
ὡς περ ἀποδοτε πολλὰς. ἢ οἱ κναφεῖς ἐπὶ τοῖς ἱματίοις τοῖς πινάροις. καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ· τί ἂν οἷς πᾶλιν αὐτὰ λακτι-
ζόμενα καὶ νιτρούμενα, καὶ πάντα τρόπον κναπτόμενα; idem πλυνεὺς, οἱ ὕπερον λέγουσιν ἀδοκίμως, οἱ δὲ ἀτλικοὶ κναφεὺς.
Moevis: πλυνεὺς κατὰ τὴν πρώτην ἀτίθδα, κναφεὺς κατὰ τὴν δευτέραν ἀτίθδα. δὲ σίσυρα — τραχύ καὶ ἀγναπτον ἱμάτιον.
Achmet. 158. πάντα τὰ πεκτότερα καὶ νέα καὶ ἀκναφα τ' ἱματίων. Augustin. Epist. 109. Indumenta vestra laventur,
five a vobis, five a fullonibus. Elian. V. H. V. 5. Ἐπαρμάνωδας ἔνα εἶχε τρίβωνα, καὶ αὐτὸν ῥυπάντα. εἴποτε δὲ αὐ-
τὸν ἴδωκεν εἰς γναφεῖον, αὐτὸς ὑπέμεινε οἶκον δι' ἀπορίαν ἑτέρου. Plut. περιστέλλοντες ἱματίοις. & de superstit. p.
169. C. σαββάτων ὄντων ἐν ἀγναπτοῖς καθεζόμενοι. Pollux. VII. 48. ἀγναπτον καὶ τραχύ καὶ ἀγροικον ἱμάτιον. Galen.
de Facult. med. simplic. X. οἱ γναφεῖς τὰ ῥυπάντα τ' ἀμφοισμῶν ἐκκαθαίροντες καὶ ἀπορῥυπτοντες ἡμῖν αὐτῶ [τῷ ἔργῳ
ἀνθρωπείῳ.] Salmas. Exerc. Plin. p. 277. Tria sunt fullonis propria in poliendis vestimentis, primum ut pluvium,
lavare, tergere nitro, creta, cimolia, & similibus. Martial. X. 11. & lotam ut multum terque quaterque
togam. 2. denfare. 3. pestere. Themistius XXI. p. 253. οἶα τ' προσαιτούτων αἰ ἐφεστίδες συμπεριόρηται ἐν ῥα-
κίαν νεκρῶν τε ἄμα καὶ τετριμμέναν. Corinth. Dial. Att. pro γναφεῖον κναφεῖον dicunt. Moevis. ἀκναπτον, ἀτλικῶς. ἄ-
γναπτον, ἐλληνικῶς — κράσις διὰ τοῦ κ' Ἀτλικῶς· γράσις διὰ τοῦ γ. ἐλληνικῶς. Varro in ταφῇ Μένειπας — quod cum pejus
formident, quam fullo ululam. Plinius H. N. XXXV. 57. Cum Lex Metella extet fullonibus dicta — Ergo
ordo hic est: primum abluitur vestis Sarda, dein sulfure sufficitur, mox desquamatur cimolia.

atrata veniret, ab omni cibo abstineret, & in fletu, singultu, & lacrymas erumperet, intempe-
stive & absurde id facere ab omnibus judicaretur. At si sponsus ipse subita morte vel ipso nuptiarum
die vel paulo post exstingueretur, iusta luctus fo-
ret causa, & tanto iustior, quo minus mors ejus
expectabatur. 1. Macc. I. 27. IX. 37—41. An-
tholog. III. 12. 6. ἔρνος δ' εἰς ἡμέραιον ἐκάμασεν. &
23, 21. αἰ αὖ τῷτο κάκισον. ὅταν κλαίωσι θανόντα Νυμ-
φίον, ἢ νύμφον, ἡνίκά δ' ἀμφοτέρους. Ἐυπολιν ὡς ἀγαθὴν
τε Γλυκερίον, ὣν Ἱμναιοὶ ἔσθισαν ἐν πρώτῃ νυκτὶ πεσῶν
θάλαμος. Aristoph. in Avib. 161. ὑμεῖς μὲν ἄρα ζητε
νυμφίον βίον. Schol. ὅτι οἱ γαμύοντες ὑδουπαθεῖσι πρὸς τὰς
τῶν γάμων ἡμέρας.

Christus semet ipsum vocat
sponsum, similitudine usus, quam discipuli Joan-
nis a magistro audierant. Jo. III. 29. Apoc. XXI. 2.

Obiter observamus, jejunia veterum fuisse ab-
stinentiam ab omni cibo: & antiquissimis tem-
poribus existimatum fuisse, Apostolos totum illud
tempus quadraginta horarum, quo Christus in se-
pulcro jacuit, jejunio transēgisse, quem morem
Ecclesia diu retinuit, donec quadraginta horae in
totidem dies, & abstinentia ab omni cibo in ab-
stinentiam a carnibus mutaretur. Nidda f. 20, 1.
Sabbath f. 114, 1. Dixit R. Jannaeus filiis suis:
Filii, non sepelite me in vasis albis, neque in ni-
gris. non in albis, ne forte condemner, & sim ut
sponfus inter lugentes: nec in nigris, ne forte ab-
solvar, & sim ut lugens inter sponfos. Cic. in Va-
tinium 12. Cedo, quis unquam coenarit atratus?
— cum ipse epuli dominus Q. Anius albatus esset.

ἐλεύσονται] Pollux V. 155. τὸ δὲ ἐλεύσθαι ὁμι-
ρος μὲν εἶπεν, (Il. ζ. 365.) εὐδὲς δὲ τῶν καταλογάδην
δοκίμων. Luc. XVII. 22. XIX. 43. XXI. 6. XXIII.

39. Il. δ. 164. ἔσεται ἡμαρ, ὅταν πῶς ὁλόγη ἱλίας ἱρή.
16. ἐπιβάλλει] Pollux. VII. 208. ἐπιβολή, ὑπο-
βολή, ἐπιβολή, ἱματεργική. Budaeus. ἐπιβλημα est ἡ
προσθήκη, καὶ τὸ προσεῖραμμένον ἐπὶ ῥάκμα.

αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα] Philo de Creat. principis.

T. 2. p. 370, 29. C. τὸ μὴ συνουφῆναι τὰς ἐτεροει-
δεῖς ἐστίας, ἔρια καὶ λινὰ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν οὐ μόνον ἡ
διαφορῆς ἀκωνάνητον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπικράτεια διαφέρει ῥῆ-
ξιν ἀπεργασθόμενον [ἀπεργασθῆναι] μᾶλλον ἢ ἐνώσειν, ὅταν
δὲ χρῆσθαι. Qui rem familiarem prudenter admi-
nistrat, vestri detritae & lacerae affuit pannum si-
millimum: qui vero novum affueret, videretur aut
munditiae parum studiosus, aut paupertatem lacer-
nae mendici prodere, aut saltem si filo tenui ute-
retur, rumperetur a panno novo molliorque, aut si
crassiori filo uteretur, laceraret vestimentum vetus,
adeoque pannus novus cum vestimento veteri pa-
rum cohaereret.

17. οἶνον νέον εἰς ἀσχοὺς παλαιὰς] Il. γ. 247. φέρον
— οἶνον εὐφρονα καρπὸν ἀρένης ἀσπῶ ἐν αἰγείῳ. Eustath. ἵνα
μὴ λανθῇ τὸν ἀκόντα, ὡς ἐκ προβάτου μὲν ἐκ τῶν
ἀσπῶν εὐχρηστὸς γίνηται, ἐξ κίβδος δὲ — οἱ δὲ ὕπερον καὶ
ῥόσιον ἀσπῶν καυνοπραγῆσαντες εἰς ἕνα ἀγλῖον εἰς ἐτεροεῖς
καρπὸς ἐξεῦρον αὐτὸν. ἄλλα καιροῦ καὶ οἱ νεοασμένοι εἶναι
ἀμφοτέρους. οἱ δὲ βίκοι ἐδὲ αὐτοὶ γνωσεῖ τῷ ποιητῇ, καθά-
περ ἐδὲ αἰ πυνύται. Apulejus. adveniunt illi vinarios
utres ferentes. Galen. in Epidem. I. διὰ τὸ τῆς πνεύ-
ματος πληθῆτος. ὃ καὶ τοὺς ἀσπῶς τε καὶ τὰς πίδους ῥήγνυ-
σιν ἀτροιζόμενον ἐν τῇ γλυκύᾳ ζέοι. & de bona habi-
titudine. ἡμοῖον τι τῇ ζέσει πᾶσιν τὸ αἶμα τὰς χιτῶνας
αὐτῶν ἀναρῆγνυσιν, ὥσπερ ὁ γλυκύης οἶος τὰς πίδους.
Od. ε. 265. ἐν δὲ οἱ ἀσπῶν ἔθηκε θία μέλας οἶνος τὸν
ἔτερον, ἔτερον δ' ὕδατος μέγαν. Od. I. 96. αἰγείον ἀσπῶν
ἔχων μέλας οἶνος. Herodot. II. 69. οἶνος κατασκευα-
σά-

ὁ οἶν[⊙] ἐκχίται, καὶ οἱ ἄσκοι ἀπολύνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἄσκους χα-
 18 γυῖς, καὶ ἡ σφόδρα: συντηροῦνται. Ταῦτα αὐτῷ λαλῶν[⊙] αὐτοῖς, ἰδοὺ, ἄρχων +
 ἐλθὼν προσεκλίνει αὐτῷ, λέγων· Ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλ-
 θὼν,

~ ἀμφοτέρω

+ εἰς

17 —] Versio Syr. posterior.
 ῥήγνυνται οἱ ἄσκοι] ῥήσσει ὁ οἶν[⊙] ὁ νέος τοὺς ἄσκους D. ex Marco.
 ἐκχίται] ἀπολύεται D.
 ἀπολύνται — D. ἀπολύονται 1. 13. 35. 56. 58. 61. 62. 78. Evang. 8. 10. 14.
 ab ἀπολύνται ad συντηροῦνται] — 57. 64. ἀλλὰ βάλλουσιν] βάλλουσιν δὲ D.
 βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἄσκους καὶ οἶνον νέον εἰς ἄσκους βάλλουσιν καὶ οἶνον C.
 ἀμφοτέρα] ἀμφοτέρω CDEFGKL. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
 42. 44. 45. 47. 48. 49. 51. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 66. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 83. 84. 85. 86.
 87. 89. 90. 91. Evang. 2. 4. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Colinaei, Haultini.
 duae priores Stephani, Plantini, Wechelii, Bengelii. Probante J. Millio prol. 1229. Erasmus vero, nescio quas
 rationes Grammaticae secutus, contra suos codices edidit ἀμφοτέρω, quod etiam Stephanus postea adoptavit.
 συντηροῦνται] τηροῦνται a prima manu D. Lat. Servantur.
 18. ταῦτα] + δὲ L. 12. 61. Editio Colinaei.
 λαλῶν[⊙]] λέγον[⊙] 12. 13. 16. 61. Editio Colinaei.
 ἄρχων] + εἰς 4. 6. 9. 15. 34. 36. 37. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.
 80. 81. 86. 90. vid. supra VIII. 19.
 ἐλθὼν] εἰσελθὼν CD. sed Latin. unus princeps EK. 1. 9. 11. 16. 33. 38. 39. 41. 44. 57. 59. 61. 63. 64.
 70. 74. 80. 87. 90. 106. Chrysost. Basil. Eth. προσῆλθεν F. προσελθὼν GL. 2. 7. 12. 13. 27. 48. E-
 vang. 2. 8. 13. 14. 19. 21. 22. 24. Editio Colinaei. Theophylactus. + τῷ Ἰησοῦ GL. 2. 7. 12. 13. Colb.
 61. 62. 76. Evang. 2. 8. 13. 14. 19. 21. 22. 24.
 λέγων] + κύριε M. 59. Versio Vulg.
 ὅτι] — DM 1. 16. 57. 61. Versio Vulg. Basilii. probante J. Millio prol. 1386.
 αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ F.

σάμενον, καὶ ἄσκους πλῆσαντα οἶνον, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ἐ-
 νων. III. 9. ἄσκησιν καμῆλων πλῆσαντα οἶνον, ἐπίσταξαι ἐπὶ
 τὰς ζώας τῶν καμῆλων. Eurip. Cyclops 527. μισθὸν
 τὸν ἀπὸν, τὸ δὲ ποτὶ φιλοῦ τῷδε. Polyaeus p. 377.
 προστάξαι δὲ ῥάβδῳ μυρίας ἄσκησιν καὶ πλῆσαντα οἶνον
 40. Anthol. I. 59. 7. οἶνος τοὶ χαρίεντι πέλει ταχὺς
 ἵππος αἰοῖσθαι, ἵδωρ δὲ πῖνον χρῆσθαι ἐδὲν ἂν τέκνῳ. Ταῦτ'
 ἔλεγεν, Διονύσει, καὶ ἔπνευ οὐχ' ἐνὸς ἄσκησιν κρατῖνος, ἀλλὰ
 παντὸς ὁδοῦς πῖνον. Philostrat. p. 49. καὶ ἵδωρ δὲ οἶ-
 νῳ χρῆσι πιστεύσασθαι, καὶ ἀπάρχει αὐτὸ ἐν ἄσκησιν, ὡς
 50. σπερ τὸν οἶνον. Apulei. I. IX. Promittit ei de prae-
 diis suis se daturum & trumenti, & olivi aliquid,
 & amplius duos vini cados. Nec moratus do-
 minus meus sacculo & utribus vacuis secum ap-
 portatis nudae spiniae meae residens. Aelian. V.
 H. XIV. 5. ἐν ἄσκησιν αἰγίαις ἵδωρ κομιζοῦσι. Pollux
 X. 71. ἐκ δὲ τῶν οἰνοφάρων ἀπὸν ἄσκησιν καὶ ἄσκησιν, ὡς
 ἐν ἀσκησιν ἀριστοφάνει εἶπον. Isidorus pilaca, vas vi-
 narium ex corio. Etymol. in Δαμασκῶς. καὶ τὰ οἰνό-
 δοχα δὲ δέματα ἄσκησιν καλεῖται. Eratosth. in Catast.
 40. τῆς δὲ ἄσκησιν φασὶν αὐτὸ εἶναι οἶνον. Arrian. de A-
 lex. M. XXXIII. 6. 3. Digest. Vino legato utres
 non debentur. Curtius. IV. 7. 13. aquam utri-
 bus camelis devexerat. Seneca Ep. 83. musto do-
 lia ipsa rumpuntur. Jof. IX. 4. 1. Sam X. 3. XVI.
 20. Job XIII. 28. XXXII. 19. Jerem. XIII. 12.
 Dum mustum fervet, utrem, nisi novus sit & fir-
 ma habeat latera, rumpit Esther R. I. 8. Cuthae-
 is, qui non bibunt vinum utrium, affert vinum
 lagenarum. Avoda Sara f. 30. 1. Vinum Tilae-
 um austerum, quod rumpit utres.

βάλλουσιν οἶνον] Anacreon. 36. βάλλ' οἶνον, ὦ παῖ.
 Arrian. Epict. IV. 13. οἶνον ἵνα βάλλω εἰς τὸν ἐμὸν πί-
 νον. Si discipulos cum discipulis & magistrum cum
 magistro conferamus, facile constabit ratio, cur
 Joannes jejunia discipulis suis mandaverit, Christus
 vero nulla imperaverit, illud conveniebat severitati

Joannis, hoc comitati & lenitati Domini inf. XI.
 18. 19. porro discipuli Joannis prius fuerant dis-
 cipuli Phariseorum, qui crebris jejuniis affueti illa
 facilius ferre poterant, vel publicani, quos jejuni-
 is & severiore disciplina intemperantiam prioris
 vitae emendare aequum erat: discipuli autem Chri-
 sti erant piscatores, homines simplices sed honesti,
 gravi labore victum quaerere soliti, qui jejunia non
 sine summa molestia servare potuissent, inprimis
 cum adhuc novi necdum firmati essent.

18. ἄρχων] Lucae VIII. 42. ἄρχων τῆς συναγωγῆς.
 Marcus V. 32. ἄρχισυναγωγῶν appellat. Pesachim f.
 49, 2. 1. Discipulus sapientis. 2. primores. 3. ar-
 chisynagogus. 4. collector eleemosynae. 5. docens
 pueros. Hebraeis Caput Conventus ראשׁ חנוכה
 item רב העיר & כהן העיר dicitur, cujus erat scrip-
 turam post sacerdotes & Levitas populo praelege-
 re, facienda in Synagogis praecipere, & munera
 tam in ordiendis precibus, quam in scripturarum
 lectione distribuere. Junguntur illi septem & septem
 boni civitatis, sive seniores, רבנים dicti. Illi sti-
 pendium etiam perfolvebatur. Quae omnia J. Rhen-
 ferdius ex Codice Theodosiano, Epiphania &
 scriptis Judaeorum diligenter eruit.

ἄρτι] Pollux I. 7. extremo. ἄρτι, ὅ ἐστι πρὸ μικρῆς.
 Moeris: ἄρτι οἱ μὲν ἀττικαὶ τὸ πρὸ ὀλίγου, οἱ δὲ ἑλληνες
 περὶ τῆς νῦν λεγούσι. Hesychius. ἄρτι, πρὸ μικρῆς, ἢ τῷδε,
 ἢ εὐθὺς, ἢ νῦν. Sophocl. εἶδον γὰρ ἀντὶ ἄρτι πνεύματα. Phi-
 lostrat. ἄρτι περὶ τὸν καιρὸν τῶν ῥημάτων. Jam mortua
 est. id ex conjectura dicit de ea, quam moribun-
 dam reliquerat. Schol. Aristoph. Nub. 1148. ἄρτι
 ἀντὶ τῆς νῦν, ἀρτίως δὲ πρὸ ὀλίγου. Suidas. ἄρτι, τὸ μέ-
 ρος τοῦ παρεληλυθότος συνάπτων τῷ νῦν. ἐναντίως ἔχον τὸ
 ἀντίκα, τῷτο γὰρ κατὰ τὸ μέλλον συνάπτει τῷ νῦν. An-
 thol. II. 48. 3. III. 23. 1. ἄρτι θανόντα. 12. 3.
 ἄρτι τεκῆσα, ἄρτι δὲ καὶ νύμφη.

ἐπιθεῖς τὴν χεῖρα] inf. XIX, 13. 15. Jac. V. 14.
 Zz Gen.

θὼν, ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. Καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν 19
αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. (Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ αἰμορροῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθὺσα 20
ὀπίσθεν, ἥψατο τῆ κρασπέδου τῆ ἱματίου αὐτῆς. Ἐλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· Ἐὰν μόνον 21
ἄψωμαι τῆ ἱματίου αὐτῆς, σωθήσομαι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτήν, εἶπε· 22
Θάρσει θυγάτερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆ ὥρας ἐκείνης.) Καὶ 23
ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τῶ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον δο-
ρυβήμενον, λέγει αὐτοῖς· Ἀναχωρεῖτε· ἐγὼ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. 24
Καὶ κατεγέλων αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῇ χειρὶ αὐ- 25
τῆς· καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ Φῆμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. 26
Καὶ

19. ἠκολούθησεν] ἠκολούθει CD. 33. 41. Versio Vulgata.

αὐτῷ] αὐτὸς 3.

20. ἔτη] + ἔχουσα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ L.

ex Joann. V. 5.

21. ἐλπί] + ὅτι 54.

μόνον ἄψωμαι] ἄψωμαι μόνον. D. Versio Vulg.

αὐτοῦ] — 106.

22. Ἰησοῦς] — D.

ἐπιστραφεὶς] ἐση στραφεὶς a prima manu. Latine: conversus stetit D. 33. 61.

στραφεὶς 13.

αὐτὴν] αὐτὴ 89. 90.

σε] + ὑπάγε εἰς εἰρήνην 54. ex Marco.

24. λέγει αὐτοῖς] ἔλεγεν D. 1. 33. Versio Vulgata, Chrysostomus, probante J. Millio. prol. 1192.

αὐτοῦ] αὐτὸν D. a prima manu.

+ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν 61.

ex Luca.

25. δέ] — Colbert. unus.

εἰσελθὼν] ἐλθὼν veniens D.

τῇ χειρὶ] τὴν χεῖρα D.

26. αὕτη] αὐτὴ D. 86.

αὐτῆς C. 1.

ad versionem Latinam.

ex IV. 24.

27. ἐκείθεν τῷ Ἰησοῦ] τῷ Ἰησοῦ ἐκείθεν 106.

αὐτῷ] — D.

τῷ Ἰησοῦ 59.

καὶ prius] — 64.

Gen. XLVIII. Aet. passim.

20. αἰμορροῦσα] Turpi morbolaborabat, eosque, quos tetigisset, polluebat ex jure Judaico.

ὀπίσθεν] Moeris: κάτοπιν, ἀντικῶς. ὀπισθεν, ἐλληνικῶς. Thomas. κάτοπιν, ἐ κατόπισθεν. Πλάτων ἐν γοβρίᾳ κάτοπιν ἐορτῆς ἠκοῦμαι. Hefychius: κάτοπιν, ὕπερον, ὀπισθεν.

κρασπέδα] Etymol. κράσπεδον, τὸ κρεμάμενον, ἦτοι κεχλασμένον εἰς τὸ πῆδον. παρὰ τὸ ἄκρον καὶ τὸ πῆδον, ἡ γῆ. — οἰονεὶ τὸ ἔξω δὲ καὶ τῇ γῇ πλησιάζον. Aristoph. Vespr. 474. καὶ ξυνὼν Βρασιδᾶ καὶ φορῶν κράσπεδα σφαιμάτων. Schol. ἀντὶ τῶ λακωνίζων, ὅτι Λακωνίζοντες ταῦτα ἐπιθέδον, ὥς ἐμακρὰ τὰ κρασπέδα φορεῖν, ἐῖς τοὺς κροσσῶς. Hefych. τὰ ἐν τῷ ἄκρῳ τῆ ἱματίου κεκλωσμένα ῥάμματα. καὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. Lex. Proverb. MS. κράσπεδα, οἱ κροσσοὶ τῆς ποδιᾶς.

21. Arrian. de Alex. M. VI. p. 402. οἱ δὲ ἐπέλαζον, ἄλλοθεν ἄλλος, οἱ μὲν χειρῶν, οἱ δὲ γονάτων, οἱ δὲ ἐσθῆτος αὐτῆς ἀπτόμῃ. Plut. Sulla. p. 474. C. αὕτη, περὶ τὸν Σύλλαν ἐξόπισθεν παραπορευομένη, τήν τε χεῖρα πρὸς αὐτὸν ἀπηρεύσασα, καὶ κροχίδα τῆ ἱματίου σπᾶσασα, παρῆλθεν ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς χάραν. ἐμβλέψαντος δὲ τῷ Σύλλᾳ, καὶ θαυμάσαντος, οὐδὲν ἔφη, δεινὸν, αὐτοκράτωρ, ἀλλὰ βέλομαι τῆς σῆς καὶ γὰρ μικρὸν εὐτυχίας παραλαβεῖν. Athen. V. p. 212. F. πλήρης δ' ἦ καὶ ὁ κεραικὸς ἄσων καὶ ξένων, καὶ αὐτόκλητος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὄχλων συνδρομή. ὁ δὲ μάλιστα προῆλθε δορυφορέμενος ὑπὸ τῶν εὐδοκμεῖν παρὰ τῷ δήμῳ θελόντων, ἐκάσας σπεύδοντος καὶ προσάψασθαι τῆς ἐσθῆτος.

23. αὐλητὰς] Symphonicos Lat. D. tibicines Vulg. Lactantius in Statii Theb. VI. 121. Jubeat religio, ut majoribus mortuus tuba, minoribus tibia caneretur. Servius ad Aeneid. V. 138. Sciendum majoris aetatis funera ad tubam solere perferri. Persius: hinc tuba candelae. Minoris vero ad tibias, ut Statius de Archemoro: Tibia enim teneros solitum deducere manes. Apulejus de Afino: Jam feralium nuptiarum miserrimae virginis Chora-gium struitur. Jam taedae lumen atrae fuliginis cinerem arcessunt, & fonus tibiae zygiae muta-

tur in querulum Lydiae modum. Ovid. Fast. VI. 660. Cantabat moestis tibia funeribus. Trist. V. 1. 48. Tibia funeribus convenit ista meis. Pol-lux IV. 75. λέγεται δὲ καὶ φρύγας εὐρεῖν αὐλὸν θρηνη-κὸν, ᾧ κεκρήσθαι τὴν κάραν παρ' ἐκείνων λαβόντας, θρη-νῶδες γὰρ τὸ αὐλημα τὸ καρικόν. — παράτρητοι θρήνοι ἡρμωτοῖ, ἐξὺ καὶ νωθῆς πνέοντες. Sext. Empir. a. Mu-sic. XVIII. καὶ λυπεμένων παρηγόρημα, ὅθεν καὶ τοῖς πονεῦσιν αὐλοὶ μελωδοῦσιν, οἱ τὴν λύπην αὐτῶν ἐκκυφί-ζοντες. Dio Cass. LVI. p. 403. ὁ δὲ δι' ἐπιβίριος, καὶ ὁ Δρῆσος ὁ υἱὸς αὐτῆς Φαίαν τὸν ἀγοραῖον τρόπον τετοιμημέ-νην εἶχον [solon]. — τῷ δ' αὐλητῇ ἐκ ἐκρήσαντο. Lucian. de Luctu 10. Τί μιν ὁ κωκυτὸς ὑμῶν ὀνύησι, καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη σερποτυτῆ; Petron. 129. licet ad tubicines mitas. Dio Chrysost. XXXII. p. 379. A. ἕτερος δ' αὐτὸς τρόπος αὐλῆς τε καὶ ᾠδῆς ἐν πένθει, ἰω-μένων, οἶμαι, τὸ σκληρὸν καὶ ἀτεχνὸν τῶ πάθους, θηλυ-τέραν τὴν λύπην ἐργαζομένην, δι' ᾠδῆς λανθανέσης μετα-γώνων. XLIX. p. 539. D. ἔφη δὲ τις τῶν ὀλίγων πρώτε-ρον φιλοσόφον ἢ φαῦλως, τὸν Ἰσμηνὸν τῷτο μάλα ἰσχυ-νακτεῖν, τὸ καλεῖσθαι αὐλητὰς τὴν τυμβαύλῃς, ἢ πωντε-λῶς οἷον ὃν ἐμοὶ δοκεῖ. ἢ γὰρ βλάπτειν οὐδὲν οἱ τυμβαύ-λαι τὴν νεκρὸν οὐδὲ ἐνοχλεῖσι. Eustath. in Il. w. 722. βαρβαρικὸν δὲ καὶ οἱ τῶν θρήνων ἔξαρχοι αἰοδοί, ἦσαν γὰρ καὶ ᾠδαὶ θρηνητήριοι, ὅποια ὕπερον καὶ τὰ μέλη καρικὰ. καὶ οἱ ἐλληνικοὶ δὲ ἔλεγχοι, ὅ ἐστι θρήνοι, οἱ μὲν αὐλῇ φασὶν ἡδύντο. πένθει μὲν γὰρ ἦν τὸ πρῶτον, φασιν, ὁ αὐλὸς. Seneca de Claudio. Erat omnium formosissimum Clau-dii funus, Tibicinum, Cornicinum, omnisque generis senatorum tanta turba, tantus conventus, ut etiam Claudius audire posset. Plut. de Musica p. 1136. C. ὀλυμπον — ἐπὶ τῷ Πύθωνι ἐπικηδεῖον αὐ-λῆσαι λυδισί. Hinc ad Judaeos mos transit, Chethu-both. IV. 4. Pater — tenetur filiam sepelire. R. Jehuda dicit, etiam pauperimus in Israele non di-minuet de duabus tibiis, & unalamentatrice. Jos. B. III. 9, 5. οἱ μὲν ξένης, οἱ δὲ συγγενεῖς, οἱ δὲ φι-λῆς, οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἐθρήνουν, τὸν Ἰωσήπον δὲ πάντες. ὥς ἐπὶ τριακσὸν μὲν ἡμέραν μὴ διαλείπειν τὰς ὀλοφύσεις ἐν τῇ πό-

27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ, κράζοντες, καὶ λέ-
 28 γοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς υἱὲ Δαβὶδ. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυ-
 29 φλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐ-
 30 τῷ, Ναὶ Κύριε. Τότε ἤψατο τῷ ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν
 31 γένηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἀνεψύχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
 32 λέγων· Ὁρᾶτε μηδεὶς γινώσκέτω. Οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐ-
 33 κείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ, προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμε-

νον.

ἡμᾶς] + κύριε 12. 13. 59. 61. Editio Colinaei.
 υἱὲ] υἱὸς 10. 11. 15. Colbertini tres 34. 35. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 48. 51. 53. 55. 56. 58. 60. 62.
 63. 64. 66. 68. 72. 74. 83. 84. 89. 90. Evang. 2. 16. 17. 19. Damascus I. 1. 1. probante J. Millio prol. 1421.
 28. ἐλθόντι δὲ] καὶ ἔρχεται D. + αὐτῷ 44.
 29. δὲ] + αὐτῷ 51. 57. 59. 61. Colb. tres. Evang. 21. Editio Colinaei, Theophylactus.
 οἰκίαν] + καὶ D. οἱ] + δύο D. Codices Latini.
 ὁ Ἰησοῦς] — 10. 35. 55. 56. 58. 62. 66. probante J. Millio, prol. 1377.
 τοῦτο ποιῆσαι] ποιῆσαι τοῦτο C.
 29. τῷ ὀφθαλμῶν] τῷ ὀφθαλμῶν D.
 λέγων] καὶ εἰπὼν D. 1.
 30. ἀνεψύχθησαν] ἠνοήθησαν C. a prima manu.
 αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί] οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν D.
 ἐνεβριμήσατο] ἐνεβριμήθη 1. Colb. unus.
 31. διεφήμισαν] ἐφήμισαν 57. Theophylactus semel.
 32. ἄνθρωπον] — 27.
 αὐτῶν] — 64. a prima manu.
 ἠνεψύχθησαν D.
 αὐτῶν] + ἀνθρώπων 5. Versio Syra.
 αὐτοῖς] — 34. a prima manu.
 ὁ Ἰησοῦς] — 56. 58.
 διεφήμισαν 3. Editio. Erasmi.
 κωφὸν] + καὶ 72.

λει, πλείστοις δὲ μισθῆσθαι τὰς ἀνθρώπων, οἱ θρόνον ἐξέρ-
 χον αὐτοῖς. Schabbath XXIII. 4. Ethnicus si tibi-
 as יִיְיָ adduxerit in Sabbato : Israelitis illis
 non plangunt, nisi ex loco propinquo venerint.
 Bava Mezia VI. 1. Si quis afinarium conduxerit,
 aut aurigam ad adducendum thalamum nuptialem,
 aut tibias pro sponda aut pro mortuo.

24. οὐ γὰρ ἀπέθανε] Non mortua est, ut vos pu-
 tatis. Putabant autem, eam ita mortuam esse, ut
 in perpetuum nulla spes vitae superesset. Id quod
 in morte amici luctuosissimum videtur, non est
 momentum, quo vivere definit, sed consideratio
 longi illius temporis, quo mortuus jacebit nunquam
 ad nos rediturus. Si enim quis statim atque spiritum
 efflavit, aut post horam unam vel duas, il-
 lum iterum reduceret, vix diceremus illum fuisse
 mortuum, sed vel deliquium animi fuisse passum
 vel dormiisse.

τὸ κοράσιον] Phrynicus p. 24. κόριον, ἢ κορίδιον, ἢ κο-
 ρίσκη λέγουσιν. τὸ δὲ κοράσιον παρὰ λόγον. Thomas. κόριον, καὶ
 κορίδιον, ἢ κορίσκη καὶ κόρη, οὐ κοράσιον. Pollux II. 17.
 παιδίσκη, κόριον, κόρη, κορίσκιον. τὸ δὲ κοράσιον εὐτε-
 λές. Plut. π. φιλοπλουτ. p. 528. A. τὰ τῷ πλάτῳ
 φαλαρά ταῦτα καὶ περιδέραια, καὶ διαέματα κορασιάθη.
 &c. . . μὴ διάκειναι μηδὲ ἀγενεῖς καὶ κορασιάδεις, ἀλλ'
 ἐμβριθεῖς ἕσσεσθαι, καὶ βέλαιοι, καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Ari-
 stian. Eristet. II. 1. οὐδένα ἔχεις κύριον, ἐκ ἀργυρίου,
 ἢ κοράσιον. τι; κρίττων εἶ τοῦ δια κοράσιον κλαίοντος, III.
 2. ἐὰν ἰδῇς κοράσιον καλὸν, ἀντίχεις τῇ φαντασίᾳ. 5. εἴ
 τις ὑμῶν ἠράσθη κορασίᾳ κομψῇ. 22. μὴ κοράσιον σοι
 φαίνεσθαι καλόν. IV. 10. τί ἐν ἐκ ἐγκαλῆς σεαυτῷ,
 ἀλλὰ κλαῖον κάθησαι ὡς τὰ κοράσια; (Etiam κορασιδίον.
 I. 1. III. 4.) Marc. VI. 22. 28. In libro Ruthae
 Estheris & Susannae frequenter reperitur. Plut.
 Symp. III. p. 645. D. ὅλως γὰρ εἶναι τὰς ἀνθρώπων
 [σεφάνες] κορασιάδεις, ἢ συνεισίσαι φιλοσόφων. Lucianus
 Afin. 6. σφόδρα γὰρ ἦν ἰταμόν καὶ χαρίταν μετὸν τὸ
 κοράσιον. 36. ὃ κοράσια, δέλον ὑμῶν ἐόνημαι καλόν.

25. ἠγέρθη] Apollod. Bibl. III. 10. Chiron A-
 pollinis F. ἢ μόνον ἐκάλυε τινας ἀποθήσκων, ἀλλ' ὅτι

ἠγείρει καὶ τὰς ἀποθανόντας. Hygin. Poetic. Astron.
 14. Aesculapius enim cum esset inter homines, &
 tantum medicina cacteris praestaret, ut non fatisci
 videretur hominum dolores levare, nisi etiam mor-
 tuos revocaret ad vitam, novissime fertur Hippo-
 lytum, qui iniquitate novercae & inscientia patris
 erat interfectus, sanasse, ita ut Eratosthenes di-
 cit. Nonnulli Glaucum Minois filium ejus opera
 revixisse dixerunt. Thefeum, Acestin, Timonem
 Lydum & Timosthenem Atheniensem in vitam
 revocavit Hercules; Semelen matrem & Ariadnen
 uxorem Bacchus; Hippolytum, & Castorem ali-
 osque multos Aesculapius; Euridicen Orpheus:
 Glaucum Minois filium Polyidus vates.

26. Luc. VII. 17. Jo. XXI. 23.
 27. Callimachus Pallad. Laud. 89. ἀλλ' ἐκ ἀλίου
 πάλιν ὄψεται, ὃ ἐμὲ δέλιαν, Sophocles Oedip. Tyr.
 1367. κρείσσαν γὰρ ἦσθα μηκέτ' ἂν, ἢ ἔω τυφλός.

30. ἀνεψύχθησαν] Ps CXLVI. 7. 8. Luc. 1. 64.
 Vajikra R. XVII. Res gesta narratur de duobus
 viris, qui ascendebant Tiberiadem, unus erat coe-
 cus, alter Πῆψα apertus. Et deridebat apertus coe-
 cum. Confederunt, ut reficerent se in via, & her-
 bam lectam comederunt. Apertus excoecatus est,
 & coecus apertus est. Nec abierunt inde, donec is,
 qui fuerat coecus, derideret eum, qui fuerat aper-
 tus. inf. XX. 33. Marc. VII. 34. Jo. IX. saepe.
 Esaj. XXXV. 5. Berekibith R. LIII. 12. An
 multi surdi aperti sunt? an multi coeci aperti sunt?
 ἐνεβριμήσατο] Gloss. ἐπιβριμῶμαι, infrendo. Ari-
 stoph. Equit 851. εἰ σὺ βριμῆσαι. Schol. βριμᾶσθαι
 τὸ ὀργίζεσθαι καὶ ἀπειλεῖν. Etymol. ἐμβριμῶμενοι, μετὰ
 αὐστηρότητας ἐπιτιμῶντες. Xenoph. Paed. IV. ἐνταῦθα δὲ
 ἐβριμᾶτο τῷ τε κύρῳ καὶ τοῖς Μύδοις, τὸ καταλιπόντας
 αὐτὸν οἰχίσσασθαι Hesych. ἐμβριμῶμενος, μετ' ἀπειλῆς ἐν-
 τελλόμενος. Suidas. ἐνεβριμήσατο, μετ' ὀργῆς ἐλέλησεν;
 μετ' αὐστηρότητας ἐπιτίμῳ.

31. Anthol. I. 4. 7. εἰς τυφλὸν ἀναβάς, εἰς τὸ ἐν
 ἐλευσίνῃ ἱερὸν — οἶδα δ' ἐκεῖνυ νυκτὶ καὶ ὀφθαλμῶν νύκτωρ
 καθαρῶμενος. ἀσκήπων δ' εἰς ἄστυ κατέτιχον, ὅργια Διὸς
 κηρύσσων γλώσσης ὀμματα τραυτέρω.

νον. Καὶ ἐκβληθέντες τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες· — Ὅτι· ἠδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῷ δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆ βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκκελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὥσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν Ἰηρισμὸς πολλός, οἱ δὲ

~ ἐσκυλμένοι

33. ὅτι] — CDEGKL. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 15. Colbertinus. 33. 34. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 53. 54. 57. 59. 60. 61. 63. 64. 68. 71. 72. 73. 74. 80. 86. 91. 106. Evang. 2. 5. 11. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Edit. Complut. Erasmi 1. Plant. Colin. Stephani duae priores, Bengel Geogr. Versio Syra utraque, Vulg. Goth. Chrysostomus, Theophylactus. probante J. Millio. prol. 1192. Postea Erasmus & Stephanus contra duos Codices addiderunt ὅτι.

ἐφάνη οὕτως] οὕτως ἐφάνη D.

τῷ] — D, a prima manu.

34.] — D.

35. πάσας] — 57. 68. Colb.

probante J. Millio prol. 1466.

ἐκ ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν] — 30.

ἐν τῷ λαῷ] — C a prima manu. D. 1. a prima manu. 3. 9. Colb. 33. 34. 36. 39. 46. 52. 57. 63. 64. 68. 72. 73. 84. 106. Evang. 2. 11. 16. 17. Editio Complut. Bengelii. Versio Syra utraque, Aethiop. Arab. Copt. Vulg. Goth. Chrysostomus. Theophylactus MS. Verba ἐν τῷ λαῷ ex c. IV. 22. in Lectione Ecclesiastica adjecta sunt, iudice Millio prol. 1192. Vel potius ommissa, quia non videbantur esse necessaria. + καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ L. 13. Codd. quidam MSS. Latini.

36. τοὺς ὄχλους] + ὁ Ἰησοῦς 91. Versio Syr. posterior cum asterisco, τὸν ὄχλον Evang. 7. πολλὸν ὄχλον Evang. 2. 12. 17. περὶ αὐτῶν] ἐπ' αὐτοὺς Evang. 2. 7. 12. 15. 17.

ἐκκελυμένοι] ἐσκυλμένοι CDEFGK. 1. 2. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 33. 34. ex emendatione. 35. ex emend. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 59. 61. 62. 63. 64. 66. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 83. 84. 86. 88. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 7. 15. 17. 19. Editio Complut. Geogr. Colimpei, Bengelii. Plant. Versio Vulg. Gothic Syra utraque, Aethiop. Arab. Patres Synodi Hieros. ap. Athanas. Apol. II. Constitut. 4. Basilii Eth. 70. Chrysostomus, Theophylactus Ed. Hesychius. Prostantibus Erasmo, J. Camerario, J. Boisio, A. Sculteto, H. Grotio, J. Suicero, A. Moro, J. Millio. prol. 1192. E. Schmidio.

33. ἠδέποτε ἔταως ἐφάνη ἐν τῷ Ἰσραὴλ] Judic. XIX. 30. Seneca de Morite Claudii. Struēbant omnes novitate rei attoniti; negabant, hoc unquam factum.

34. De sensu loci vide infra XII. 24.

35. τὰς κώμας] κώμη, castellum, municipium.

36. ἐσπλαγχνίσθη] Eustath. II. a. p. 101, 44. σπλάγχνα, εἴτ' ἐς, τὰ ἐντοσθίδια, σπλῆνα, καρδίαν, ἥπαρ. intelligitur cor omnium viscerum nobilissimum, sedes affectuum, unde etiam misericordiae nomen, Aristoph. Ran. 868. μὴ πρὸς ὀργὴν σπλάγχνα θυμωμένης. Sophoc. Ajac. 472. ἀσπλαγχνος. Schol. ἀ- κάρδιος καὶ διλός. Plut. a. Colot. p. 1127. A. σιδηρὴν σπλάγχνον. Chrysippus ap. Galen. de Dogm. Hippocr. & Plat. III. τὸς ἀσπλάγχνος — τῶν μὲν ἀσπλάγχνων τάχα λαμβανόμενον, κατὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ἔδον συναλγῆν — & Galen. ib. ἀσπλάγχνος δὲ ἀποκαλῶν. τὸς μὴ ἐλέεντας μηδὲν, μήτε φιλεῖντας, μὴδ' ὅλως φροντίζοντας ἢ ἐπαυόντας, ἢ ψεγόντας, ἢ ἀδικούντας, ἢ ὠφελεῖν- των, ἀλλ' ὥστερ λίθες ἀναισθητοὶ ὑπάρχοντας, οὓς γὰρ ἐν εἰς ἀναισθησίᾳ παντελῇ σκῶψαι βεληθῶσιν, ἀσπλάγχνος ὀνομάζουσιν.

ἐσκυλμένοι] Lucian. Lexiphanes. 21. ἠδέπω ἐμῆ- μεκας — τὸ σκύλλεσθαι. Gloss. Steph. fatigat. σκύλ- λει, καταποῖ. jacet, σκύλλει, ριπτάζει. jactatus, σκυ- λῖν, ριπτασθεῖς. vexat, σκύλλει, χιμαῖζει. Cyrill. ὄχ- λῷ, σκύλλει, χιμαῖζει. Aeschyl. Persa 538. Γναμπτό- μνοι δ' ἀλλ' δεῖν, φῦ, σκύλλονται πρὸς ἀνάδυν, ἢ, παῖδων τὰς ἀμύαντες, ὅα, πωθεῖ δ' ἄνδρα. ὁμοῖος σερηθεῖς. Artemidor. II. 3. I. ἀστυρομῆν καὶ παιδομομῆν, ἢ γυ- ναικομομῆν φροντίδας καὶ σκυλμῆς ὑποτίθησι τῷ ἰδόντι — συσημῶνται δὲ ἢ οἰκίας ἀρχεῖν, καὶ ἐπιτροπεύειν, πᾶσι σκυλ- μῆς καὶ ἀνδίας βιωτικῆς περιτίθησι, πολλὰς δὲ καὶ ζή- μίας. & 32. πολλὰς δὲ καὶ πρεσβύταις θάνατον προη- γούει, τοῖς δὲ λοιποῖς σκυλμῆς τε καὶ ἀνδίας καὶ κινή- σεις προαγορεύει καὶ ἀποδομῆς. 3. Maec. IV. 6. ἐσπα-

ραγμῆναι σκυλμοῖς ἀλλοεθῆσι. Cic. ad Attic. IV. 13. Ego — abfuisse me in altercationibus, quas in fe- natu factas audio, fero non moleste. — Sed me- hercule velim res istas & praesentem statum reipu- blicae, & quo animo consules ferant hunc σκυλ- ρόν, rescribas ad me, quantum potes & vales. He- rodotian. IV. 13. 8. ἀφεισθήκει δὲ τῆς πόλεως πολλὸν, ὡς ὁδοιπορίας χρῆζεν, σὺν ἱππεῦσιν ἐν ὀλίγοις, ἵνα δὴ μηκέ- τα τὸν στρατὸν σκύλῃ, τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο. & VII. 3. 8. ἐκέλευσε τε ἀνευ ὑπηρεσίας μόνος ὀχήμασιν ἐπιτεθέντας ἀ- γεσθαι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὁδοιούτας ἐξ ἀνατολῶν, ἢ δύ- σσεως, εἰ τύχοι, αὐτὸ τε μεσημβρίας εἰς Παίονας, ἐνθα διέ- τριψε. Σκύλας δὲ καὶ ὕρσινας. Apophthegm. Αἰνιγμα- τὰ ἐν Mon. Coreler, εἰ χρεία τῶ σκυλμῆ τέτε, ἀλλὰ μᾶλλον ἡσυχάσατε. Dio Chrysost. III. p. 48. B. ἡ ψυχὴ ὑπὲρ ἐκίνης [τῆ σώματος] πᾶσας μὲν φροντίδας φρο- ντίζει, πάσας δὲ ἐπινοίας σκύλλει. Anthologia MS. ἐ- ρωτικά. LXVI. Μετάγρη εἰς Ζανοφίλαν. οἷδ' ὅτι μοι κε- νὸς ὄρκος, ἐπεὶ σε γι τὴν φιλάσωντον Μηνύει μύροτρες ἀρτι- βρεχῆς πλόκαμος. Μηνύει δ' ἀγγυριον μὲν ἰδὲ βεβαρημένον ὄμμα καὶ σφιγγτὸς στεφάνων ἀμφι κῆμαισι μιτὸς. Ἐσκυλ- ται δ' ἀκόλασας. πεφυρμένους ἀρτι κίχινος. Πάντα γ' ὑπ' ἀκρίτε γυῖα σαλευτὰ φέρεῖς. XCV. σκύλιμα κώμης. CII. Ἰσχυλται δὲ κώμη. Hesych. Σκύλλει, ἐνὸχλει. Versio Lat. D. fatigati. Vulg. vexati. Frontin. I. 4. 5. quum in Pisidiam exercitum duceret, & angustias quasdam Pisidiae occuparent, simulata vexatione trajiciendi instituit reducere. Livius IV. 31. Cum ingenti vexatione jumentorum Columell. I. 3. vexationem viae non reformidet. Curtius IV. 21. mul- ta cum vexatione processit, & IX. 10. Omnium rerum sola fertilis regio est, in qua stativa habuit, ut vexatos milites quiete firmaret. Symmach VI. 15. Caeterum filiam meam vexari itinere, sicut antea scripseram, non oportet.

ἐρριμ-

38 δὲ ἐργάται ὀλίγοι. Δέθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμόν αὐτοῦ.

1 **Κ**Αὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευ-
μάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶ-
2 σαν μαλακίαν. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος, Σίμων ὁ
λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάν-
3 νης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰά-

ῶσει] ὡς DF. 42. 59. 60. 66. 72. 83. 84. 86. Evang. 4. 19. Colb. *Chrysostomus*.
38. ἐκβάλλει] ἐκβάλλει D. 29. 46. 47. 49. 63. Edit. duae priores *Stephani*, & Editio *Bengelii*.
τοῦ κυρίου] τὸν κύριον D. a prima manu. ad versionem *Latinam* formatum.
1. προσκαλεσάμενος] + ὁ Ἰησοῦς L. 28. Evang. 4. δώδεκα] — Evang. 1.
ἐξουσίαν] + κατὰ EFL. 2. 5. 12. 16. 36. ex emendatione. 40. 47. 51. 56. 58. 61. 68. 70. 71. 74. 86. 90.
Evang. 7. ex emendatione 12. 14. 15. 19. Edit. *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*, duae priores *Stephani*, *Weshelii*.
Verlio *Syll* utraque. *Cyrellus*, *Act*. Eph. V. *Theophylactus* Ed. *Theophanes*. Etiam sine praepositione recte dic-
tatur. *Jo* XVII. 2. *Rom*. IX. 21. *Polyb*. II. 5. αὐτῶν ὑπάρχον — τὴν ἐξουσίαν τῶν σωζομένων & p. 1416. παρα-
λαβὼν τὴν τῶν χρημάτων ἐξουσίαν. ἐκβάλλειν] ἐκβαλεῖν D.
μαλακίαν] + ἐν τῇ λαῶ L. Evang. 19. ex c. IV. 23.
2. δέ] — D. at in *Lat*. Versione habet: autem.
ἐστὶν] εἰσιν L. 3. 47. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 66. 73. 83. Edit. *Complut*. *Theophylactus* Editus.
λεγομένων] καλέμενων 28. ἐ] — ante τῷ D. a prima manu. 90.
πρῶτος] *Beza* in notis Edit. 1. Hoc vocabulum, inquit, suspicor ab aliquo fuisse additum, qui Petri pri-
matum vellet stabilire, nihil enim sequitur, quod cohaereat. Iam tamen suspicionem tum in Editionibus se-
quentibus tum ad *Marc*. III. 16. deposuit. Non habita fuit ratio aetatis aut vocationis, imo nec eodem ordi-
ne a reliquis Evangelistis recensentur, Judas tamen Iscariotes ubique ultimum, Petrus vero ubique primum,
Joannes & cum fratre Jacobo tertium & quartum vel quantum quintumque locum tenent; quia major erat ho-
rum dignitas *Gal*. II. 9. *Act*. XV. 7. 13. inf. XVII. 1. XXVI. 37. primi autem erant inter pares. Cum autem
bini iter facerent, Petrus socius datus est frater Andreas *Marc*. VI. 7. In alio Apostolorum pari Mattheus se ip-
sum Thomae postposuit, cui a Luca & Marco antepositur.

3. Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης] — M.

ἐρριμμένοι] D. projecti. Vulg. jacentes. *Lucian*.
Icaromenipp. 4. τὰς τε γὰρ ἀστέρας εἰρων, ὡς ἔτυχον,
τῷ ἀρατῇ διερριμμένους. *Polyb*. V. 48. καταλαβὼν ἐρριμ-
μένους καὶ μετέοντας πάντας.

ὡς πρῶτος] *Num*. XXVII. 17. *Jerem*. XXIII. 1-4.
1. *Reg*. XXII. 17. *Jerem*. L. 6. Fatigati erant & te-
mere projecti, tanquam deserti, nemine curam eo-
rum fuscipiente. Haec imago repraesentabat, quas
efflent etiam illorum doctores, qui ipsos multis
ceremoniis fatigabant, & sectarum studio aut in
partes trahebant, aut omnino incertos reddebant.

37. θερισμός] *Pollux* VII. 150. τὸ πρῶγμα οὐ
μόνον θέρως ἀλλὰ καὶ θερισμός αἰσχροῦς εἶπεν ὁ Σωκράτι-
κός. *Jo*. IV. 35.

ἐργάται] proprie agricolae. **עבד** Hebraeis est
agricultura five opus rusticum. *Ovid*. *Fast*. III. 779.
cum prisci colerent studiosius agros, Et faceret
patrio rure senator opus. *Varro* I. 1. Ager dictus
est, in quam terram quid agebant. *Senec*. *Epist*. 86.
Abluebat corpus laboribus rusticis fessum, exer-
cebat enim opere se, terramque, ut mos fuit pris-
cis, ipse subigebat. *Thucyd*. II. 72. ἐργαζόμενος. *Schol*.
τὴν γῆν δαλονότι. III. 50. αὐτοὶ ἐργάζοντο τὴν γῆν. *He-*
sychius ἐργάται οἱ παρ' ἡμῶν ἐργασικοὶ, παρὰ Ἀττικοῖς. τὰς
ἡμῶν ἐργάτας ἐκεῖνοι μισθωτοὺς. ita *Marcus* & *Joannes*.

38. ἐκβάλλει] vid. *Marc*. I. 43 IX. 18. *Jac*. II. 25.
Aristoph. *Vesp*. 271. τί χρεῖμα ἄρ' — πείπονθεν· ὡς ἔ-
φαίνεται δούρο — ἀλλὰ μοι δοκεῖ πάντας ἐνθάδε, ἄνδρες,
ἀδοντάς αὐτὸν ἐκβαλεῖν — ἢ τι πᾶσι ἀκῆσας τοῦ μὲν μέ-
λους ὅφ' ἡδονῆς ἐξεπύσῃ θύραζε. *Cic*. ad *Famill*. XIV. 6.
Pollicem, si adhuc non est profectus, quamprimum
fac extrudas. ad *Attic*. V. 1. Pomitium ex-
trudas. & 4. De Pomitio recte scribis, est enim
ita, ut si ante *Cal*. Jun. Brundisii futurus sit, mi-
nus urgendi fuerint M. Annii & Tullius. ad *Brut*-
tum 14. statim extrufi tabellarios, literasque ad
Ciceronem. *Philipp*. X. 5. qui tanquam extrude-

retur a Senatu in Macedoniam, & non contra
prohiberetur proficisci, ita cucurrit. *Apollonius* I.
242. Ζεῦ ἄνα, τίς Πελοῖος νόος; πότι τόσσον ὀμίλον Ἡρώων
γῆνης παναχαῖδος ἐκτοδὶ βάλλει. *Sch*. ἐντὶ τῷ ἀποτέλλει.
Festinationem ista vox significat, quo etiam perti-
nebat praeceptum, ne ad iter diu se praepararent
inf. X. 11. 12. & ne quencquam in via salutarent
Luc. X. 4. *Jo*. X. 4.

Idra R. 2. dies pauci sunt, & creditor urget,
praececo clamat quotidie, & messorum agri pauci
sunt. *Pirke Aboth* II. 15. R. Tarpon dixit: Dies
brevis est, & opus multum, & operarii pigri,
merces multa, & pater familias urget.

1. ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν] Prophetarum V. T. patra-
bant quidem miracula, at hanc potestatem aliis da-
re non poterant: quod Christus fecit Prophetarum
Dominus, & nunc cum in terris ageret, & post-
quam in coelum abiisset.

πνευματῶν ἀκαθάρτων] *Zach*. XIII. 2. *Apoc*. XVI.
13. 14.

ἐκβάλλειν] *Libanius* Ep. 380. τὴν νόσον ἀπύλασας,
πιστεύω γὰρ οὐκ αὐτὴν ἐκβεβῆσθαι σῆτε καρτερία καὶ μαρ-
κίλλης σοφία, καὶ θεῶν βοήθεια.

2. δώδεκα] Exprimat Christus Reipublicae Judai-
cae imaginem, qualis erat, cum maxime floureret
1. *Reg*. IV. 7. inf. XIX. 28. *Conf*. *Num*. XIII. 3-17.
ἀποστόλων] *Marcus* interpretatur III. 14. *Pro-*
corius in *Esaj*. XVIII. 2. μέχρι δὲ νῦν ἀποστόλους καλῶ-
σι τοὺς ἐν κύκλην παρὰ τῶν ἀρχόντων περιφέροντας γράμ-
ματα. *Codex* *Theodos*. frequenter.

3. Φίλιππος] vid. supra IV. 18. eodem nomine
fuit & Tetrarcha, & unus ex diaconis *Act*. VI. 5.
Bereschith R. LXXI. 12. R. **פִּלְפִּי** filius Neho-
raei. *Jos*. B. III. 7. 21. ἀδελφοὶ δύο Νετφας καὶ Φίλιπ-
πος, ἀπὸ Γερμαῶς κώμης Γαλιλαίῳ καὶ αὐτοῖ.

Βαρθολομαῖος] i. e. filius Tholemaei. *Jos*. A.
XIV. 8. 1. Θολομαῖος ὁ Σαμὴς Δίβανον ὅρος οἰκῶν
Zz 3 XX.

Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· Σίμων ὁ Κανανίτης, 4
καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδούς αὐτόν. Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰη-

λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος] Θαδδαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Λεββαῖος 13.
ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος] — D.

λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς] — Versio Vulg. Saxon. Copt. Augustinus de C. E. 2. Probante J. Millio prol. 386. tum quia putabat Λεββαῖον eundem esse, qui Λεβὶς dicitur, tum quia teste Origene c. Cels. 1. Levis (qui Millio Lebbaeus est) Apostolus non fuit, nisi secundum quosdam Marci Codices. At neque rationes Orthographicae patiuntur eundem esse Λεβὶν & Λεββαῖον, neque Origenes respexit nomina, quae in Catalogo Apostolorum reperiuntur, (quae H. Grotii opinio fuit in c. IX. 9.) sed locum Marci II. 14. ubi is, quem editi Codices Marci & reliqui Evangelistae Levin filium Alphaei vocant, in Codice D. & 13. aliisque, Jacobus, Alphaei filius, qui certissime Apostolus fuit, appellatur.

4. κανανίτης] καναναῖος CI.. 1. Colb. unus in margine. Evang. 18. καναναῖος chananacus D. Versio Vulg. & Copt. Hieron. de nom. Hebrae. Beza: Existimant autem nonnulli potius legendum κανίτης vel κανναῖος: & recte

XX. 1. 1. Θολομαῖος ὁ ἀρχιεπίσκοπος. 2. Sam. XIII. 37. Vajkra R. VI. f. 156. 2. כַּרְתִּימִי. falkut Rubeni f. 162. 1. כַּרְתִּימִי. Megilla f. 9. Tolo-maeus scribitur, qui Graecis est Ptolemaeus Aegypti Rex. Proprio nomine videtur vocatus fuisse Nathanael Jo. XXI. 2.

ἀλφάει] fuchafin p. 92. חִלְפָא וְהוּא אִילְפָא & כְּרִיָּה דְּרַא אִכְהוּ. quod pro vario pronunciandi modo etiam scribitur Cleopas, Luc. XXIV. 18. Marc. XV. 40. Jo XIX. 25.

ὁ ἐπικληθεὶς] Xenoph. de f. & d. Socrat. 1 διαλεγόμενος πρὸς ἀριστοδήμον, τὸν μικρὸν ἐπικαλέμενον. Lucian. in Macrobi. 15. ὁ μνησκων ἐπικληθεὶς. de Cal. 16. Πτολεμαῖος τῷ Διονύσιῳ ἐπικληθέντι. Appian. B. Parth. p. 217. κράσσοις ὁ Μάρκος ἐπικλήν. Aët. I. 23. XII. 15. X. 32. Plut. Aemilius p. 262. E. ὁ Νασικῆς ἐπικαλέμενος Σικιτιαν. Thomas ἐπικαλέμαι καὶ τὸ ἐπονομάζομαι ὡς παρ' Αἰσχίνῃ ἐν τῷ κατὰ τιμάρχου, Ἀριστοδῆς ὁ τὴν ἀνιμοιοὺς ἔχον ἐπωνυμίαν τιμάρχη τάττει δίκαιος ἐπικαλούμενος.

θαδδαῖος] Massech. Derech Arez: R. Jose filius Thaddaei. Hierof. Kilain f. 27. 2 & Schab. 5. 4. Eleasar f. Thaddaei תָּדַא. Marcus & Lucas eundem Judam vocant, quam vocem Matthaeus leviter inflexit, ut a Juda Iscariote distingueret.

4. Σίμων] Diogenes L. II. 132. Σίμων ἀθηναῖος σκυτοτόμος γεγεννημένος δὲ καὶ ἄλλος Σίμων ῥητορικῆς τέχνης γεγραφώς, καὶ ἑτέρος ἰατρός κατὰ Σέλυκον καὶ Νικάνορα καὶ τὴν ἀνδριαντοποῖος. Xenophon de re Eq. Σίμων περὶ ἱππικῆς.

Zelotae erant privati, qui non expectata iudicis sententia delinquentes ulciscerantur, exemplo, ut prae ferebant, Pinehasi. Hi postremis Reip. Judaicae temporibus fuerunt seditiosissimi pariter atque flagitiosissimi. Jos. B. IV. 3. 9. οἵτε δοκιμάζονται τῶν ἀρχιερέων -- τὸν δῆμος -- ἐπὶ γυναικὶ τοῖς Ζηλωταῖς. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς ἐκάλεσαν, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἀλλ' ἔχοντες ζηλώσαντες τὰ κακία τῶν ἔργων καὶ υπερβαλλόμενοι. & passim. Zelotae Phariseis addicti & honorati erant; at non idem Domini de illis iudicium, qui Simonem ob priorem vitam non inter primos Apostolorum sed penultimum posuit.

παραδούς] Prodere est προδέναι. παραδέναι tradere. Frequenter de his dicitur qui traduntur in custodiam vel ad supplicium Dionys. Hal. VII. 69. δόλον ἐπὶ τιμωρίᾳ θανάτου παραδούς & 37. παραδόσις ἐπὶ θανάτῳ Aelian. XIII. 37. δι δὲ τοὺς ἐπιβελούντας παρέδοσαν αὐτῷ κολάσαι. XIV. 18. ἀλεῖν μύλην παραδοθέντα.

5. παραγωγίνας] Demosthenes. επειδὴ ὁ στρατηγὸς παραγγεῖλει ἀνάγειν. Xenophon καὶ εὐθὺς παραγωγίλλει εἰς τὰ ὅπλα.

De Samaritanis multa reperiuntur apud Fl. Josephum, & in scriptis Judaeorum veterum, quae cum iis, quae ipsi ad Joseph. Scaligerum A^o. 1590.

perscripserunt, sunt comparanda, quibus mirifice consentit epistola inedita G. Postelli ad A. Masium scripta Constantinopoli in Pera d. 10. Junii 1550. Ita autem scribit: Jerosolymis discedentes primo ad insigne illud Samaritanorum fanum in Sichem venimus, ubi nobis copia של הורה est exhibita in prisco illo Phoenicum nunc Samaritano characterē, ex quo inverso natae sunt & Graecae & Latinae literae. Quanta vero difficultate etiam ipse Legatus [regius apud Turcarum principem Gabriel Aramontius] obtinuerit conspectum voluminis, vix credas. Nil quidem Sacrorum praeter Chomafs habent, sed varios habent Interpretes in lingua Arabica, quorum copiam mihi Damasci fecerunt ejusdem generis homines, in summum adducti stuporem, quod ego peregrinus homo tam familiariter in eorum characterē percurrerem, exponeremque Legem, ut ab eorum interpretum sensu non recederem. In virtute & Legis observatione summum bonum ponunt, & de Messia mihi nil sperare videntur. Vix ad LX nunc supersunt ejus gentis in universo, quod sciam, familiae in Napolozza seu Sichem & Damasco, integerrimo cultu homines, & qui nil plane de prisca Idololatria amplius habeant. Haec tenus Postellus. Samaria inter Judaeam & Galilaeam sita est media: tribus Ephraimi & Manassis Josephi filiorum assignata. Cum Esarhaddon Rex Assyriorum abductis decem tribubus Coloniam Cuthaeorum in Samariam, quae regni Israelitici sedes fuerat, deduxisset, cultui idolorum etiam cultum unius Dei, quem a Judaeis didicerunt, adjunxerunt 2. Reg. XVII. 24-41. Esrae IV. 2. 3. 10. donec Manasse, filius Jojadae Judaeorum pontificis, quia Saneballati Samariae praefidis filiam uxorem duxerat, a Nehemia pulsus Nehem. XIII. 18. ad socerum confugeret, ipsique & Samaritanis persuaderet, ut omni cultu idololatriae relicto legem Moysi solum sequerentur, ita tamen ut a Judaeis separati templum Hierosolymitano simile in monte Garizin prope Samariam urbem exstruerent. Ab eo tempore capitale fuit odium inter Judaeos & Samaritanos. Jos. XI. 8. 7. εἰπὶν γὰρ οἱ Σαμαρεῖς τοῖς τοῖς τὴν φύσιν, ὡς ἡδη πρὶν καὶ πρότερον δηλώσαμεν, ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰσραηλῆας ἀρνύνται συγγενεῖς εἶναι· ὅταν δὲ τι περὶ αὐτῶν λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ἐπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινονίᾳ, προσκύνει αὐτοῖς λέγοντες, καὶ ἐκ τῶν Ἰσραηλῆας γενεαλογούντες αὐτοὺς ἐκγόνας Εφραίμους καὶ Μανασσῆ. 6. ἀξιώντων δ' ἀφ' ἑνὸς τὸν φόρον αὐτοῖς τῷ ἐβδοματικῷ ἔτις, ὃς γὰρ αὐτῶν σπείρειν ἐν αὐτῷ IX. 14. 3. οἱ κατὰ μὲν τὴν ἐβραϊκὴν γλώττιαν χυδαῖοι, κατὰ δὲ τὴν ἐλληνικὴν Σαμαρεῖται. & XI. 8. 7. εἰ δὲ τις αἰτίαν ἔσχε παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις κοινοφρονίας, ἢ τῆς τοῖς Σαββάτοις παρανομίας, ἢ τινος ἄλλης τοιούτης ἀμαρτίας

Ἰησοῦς, παραγγέλλας αὐτοῖς, λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν

eos sentire vel illud declarat, quod Lucas *ζηλωτὴν* vocat. Hac tamen emendatione opus non est. Nam cognomen erat Chaldaicum **ܝܫܢܐ** *Canaan* cum *Aleph*, quod Lucas reddidit *Zelotem* VI. 15. & *Act.* I. 13.

ὁ secundum] — F. 72. So. 90. Edit. Complut. *Erasini*, *Stephani* *tertia*, *Bengelii*.

Ἰσκαριώτης] *Σκαριώτης* D. *Verfio Syra*, *Armen.* & Codd. MSS. *Latini*, *Saxon.* *Prudentius*. *Hilarius in Rom.* *Ἰσκαριώθ* C.

VIII. 30. IX. 13. Secundinus *Manichaeus* ap. August.

ὁ] ὡς L. *Evang.* 7. 17. *Origenes* in *Matth.* XX. 17.

παραδίδας] *παραδίδας* F. 28. 56. 58. 61. *Evang.* 4.

5. τοὺς δὲ καὶ] — 27. 40. *Evang.* 1.

ἀποστείλας F.

καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃτε] — 59. 64. *sed in utriusque margine adjectum est.*

Σαμαρειτῶν] *Σαμαριτανῶν* D. a prima manu.

λέγων] — 80.

ματος, παρὰ τοὺς Σικιμίτας ἔφυγε, λέγων ἀδικίας ἐγκτελῆσθαι. XII. 1. Στάσεις μέντοι τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐθνῶν ἀποσάειν προαιρμένοις ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἄγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς δυσίας ἐκεί πῶς περὶ ἀξιούντων τῶν δὲ Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζὴν ὅρος κεινόντων. Tempore Antiochi vi coacti defecerunt ad Idololatriam, assensique sunt προσαγορευθῆναι τὸ ἀνώνυμοι ἱερὸν Διὸς ἐλληνίς. c. 5. 5. Pilato praefide οὐκ ἀτήλλακτο θορύβῳ καὶ τὸ Σαμαρείαν ἔθνος, συσφύει γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ ἐν ὁλίγῳ τὸ ψῦδος τιθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πληθύος τεχνάζων τὰ πάντα, κεινὸν ἐπὶ τὸ Γαριζὴν ὅρος αὐτῶν συνελεγε, ὃ ἀγίατατον τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἵσχυρίζετο τε παραγομένοις δέξιν τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε κατοικουμένην, Μαυσείας [1. Ὠζείας] τῇδε αὐτῶν ποιησάμενος κατέχευεν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν πείσαντες ἡγούμενοι τὸν λόγον. XVIII. 4. 1. & 2. 2. κατωπίνε δὲ τὴν Ἰσδαίαν διέποντος, ὃν ἔφην κυρτὴν συνεκτεμερωθῆναι, τάδε πράσσεται. τῶν ἀζύμων τῆς ἐορτῆς ἀγορεύνης, ἣν πάσχα καλεῖται, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ᾗ τοῖς ἱερῶν ἡν ἀνοιγνύται τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας, καὶ τότε ὅν, ἐπὶ τὸ πῶτον γίνεται ἡ ἀνοξίς αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρείται κρύφα εἰς Ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διὰ ῥήψιν ἀνθρωπείων ὅσων ἐν ταῖς σοκαῖς ποιοῦνται, δι' ὃ καὶ πάντας τοῦ ἱεροῦ εἰρήσαντο μὴ πρὸς τὸν ἐπὶ τοιοῦτοις νομιζόντες. τάτε ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερὸν XX. 6. 1. Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείτας πρὸς Ἰσδαίαν ἔλθοντες δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἐορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν παραγομένοις ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρείαν χώρας. καὶ τότε καθ' ὁδὸν αὐτοῖς κάμης γυναιὶς λεγομένης, τῆς ἐν μεσότητι κειμένης Σαμαρείας τε καὶ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, τινὲς συνάψαντες μάχην πολλοὺς αὐτῶν ἀναιρούσιν. B. 1. 2. 6. *Antiochus* M. καὶ Σικιμίται καὶ Γαριζὴν αὐτὰς ἀνέει, πρὸς αἷς τὸ χυδαῖον γένος, οἱ περιέκοντο τὸ εἰκασθὲν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ. *Hierosol.* *Pesachim* f. 27. 2. Cuthaei festum Azymorum una cum Israelitis celebrantes fide digni sunt, quod ad abolitionem fermenti attinet: si una cum Israelitis festum Azymorum non celebrant, haud sunt fide digni quod ad abolitionem fermenti attinet. Dixit R. Gamaliel: & *Berachoth* f. 47. 2. *Kiddushin* f. 61. *Gittin* f. 10. 1. *Cholin* f. 4. 1. Cuthaei in omni cultu suo ipsi Judaeis sunt accuratiores. *Hier. Aboda Zara.* f. 44. 4. Cum R. Ismael f. Jose adiret Neapolin, accesserunt ad eum Cuthaei, quibus ille, video, inquit, vos non adorare montem istum, sed idola S. D. Et abscondit Jacob Idola sub luco, qui erat juxta Sichem *Gen.* XXXV. 4. Terra Samaritanorum munda est, & fontes mundi, & mansiones mundaе, & semirae mundaе. --- R. Jacob f. Acha nomine R. Lazar dicit: cibi Cuthaeorum liciti sunt, quibus non immiscetur eorum vinum & acetum --- R. Simeon f. Lazar venit in urbem quandam Samaritanorum, accessit ad eum scriba Samarita, a quo cum potum postularet, & ille dedisset, haelitavit postea. Cuthaei

Caefarienses interrogarunt R. Abhu: Patres vestri commercium habuerunt cum nostris, quare vos non pariter nobiscum? *Berachoth Hierosol.* 6. R. Simeon f. Gamalielis, Samaritanus est ut Israelita omni respectu. *Demai Hierosol.* 3. *Jebamoth* f. 44. 2. 45. 1. omnes fatentur de servo & Cuthaeo qui init Israelitidem, filium esse spurium, alii dicunt esse legitimum. *Hier. Schekalim* 1. 8. Rabbi dixit: Cuthaeus est sicut Ethnicus: R. Gamaliel dixit, ad omnia. *Bava Kama* f. 38. 2. Tradunt Rabbini nostri: Si bos Israelitae bovem Samaritani percussit, Israelita liber est: verum si bos Samaritani bovem Israelitae percussit, & quidem integer, restituat dimidium damni: si vero corruptus sit, damnum integrum praestabit. R. Meir dicit: — Si bos Samaritani percussit bovem Israelitae, damnum praestet integrum — Dixit R. Meir, Samaritani sunt profelyti veritatis. *Mechilta* in *Exod.* XXII. 35. proximi sui. Ut excludatur bos Samaritani, peregrini & profelyti portae. *Sabbath* f. 145. 2. Dixit R. Chaja f. Aba R. Afi — cur Cuthaei sunt inquinati? quia edunt abominabilia & reptilia. *Debarim* R. II. in *Deut.* VI. 4. Factum R. Simeonis f. Eleazar qui in urbem australem profectus, intravit Synagoga, rogavitque scribam, dicens: per vitam tuam, estne hic vinum venale? Respondit: Rabbi, haec urbs est Samaritanorum, qui non faciunt vinum purum, uti patres nostri illud fecerunt. Dixit: si tibi est residuum, ego accipiam a te. Dixit: Tu vero si es dominus animae tuae, non gustabis illud. Dixit ei R. Simeon f. Eleazar: Ego sum dominus animae meae S. D. *Prov.* XXIV. 21. *Sozomenus*, Gazae educatus H. E. VII. 18. καὶ Σαμαρείται, οἱ τοῦ Μωσέως νόμος τὰ μάλιστα ζηλωταὶ τυγχάνουσιν. Solos libros Moysi agnoscunt, reliquos rejiciunt una cum institutis Phariseorum, Angelos negant, praemia & poenas post hanc vitam credunt. *Pirke Aboth* c. 38. anathema dictum est Cuthaeis a Zorobabele & Josua. *Cholin* f. 13. 1. Panis idololatricus est panis Samaritani: vinum ejus est vinum libaminum. *Seviith* VIII. 10. Panis Samaritani est ut caro porcina. *Berechith* R. LXI. 6. Judaeis non permittunt Samaritani templum ingredi. LXIV. 8. de templo reaedificando. LXX. 7. quaerit Samaritanus, cur una ex duodecim tribubus sanctificata sit, cum Jacob Decimas promississet? LXXIX. 6. Cuthaeus cum Judaeo. XCIV. Disputat Judaeus cum Samaritano gloriantem, se esse ex tribu Joseph. *Hieronym.* in *Esfaj.* XXXVI. 2. Rab-facen — Judaei ---- arbitrantur fuisse Samariten, & idcirco Hebraicum scisse sermonem, & tam audacter & impie dominum blasphemare. *Syrac.* L. 25. 26. Duas gentes odit anima mea, & tertia non est gens. Qui sedent in monte Samariae Philistaei;

μαριτων μὴ εἰσέλθῃτε Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου 6
Ἰσραὴλ. Πορεύόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες· Ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 7
Ἀσθενούντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, — νεκροὺς ἐγείρετε· δαιμόνια ἐκβάλλετε· 8
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσῃσθε χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς 9
τάς

6. πορεύεσθε δὲ] υπάγετε D. πορεύεσθε Evang. 1. 8. θεραπεύετε] θεραπεύσατε D.
λεπρούς καθαρίζετε, νεκρούς ἐγείρετε] νεκρούς ἐγείρετε [ἐγείρατε D] λεπρούς καθαρίζετε [καθαρίσατε D] CD. 1. 32.
Versio Corp. Lat. Arab. Editio Erasmi 1.
νεκρούς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε] δαιμόνια ἐκβάλλετε, νεκρούς ἐγείρετε Versio Syra posterior.
νεκρούς ἐγείρετε] — E K L M. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 16. 27. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42.
44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 63. 64. 66. 67. 68. 71. 73. 74. 78. 80. 83.
84. 86. 87. 89. 90. 103. 104. Evang. 3. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut. Plant. praefixo obe-
lo. Versio Armena, Aethiop. Basilus, Theophyl. Euthym. Hieronymus, Ambros. in Luc. IX. Probante H. Grotio
& J. Millio. Si Christus tunc Apostolis potestatem mortuos excitandi fecisset, non neglexisset Matthaeus ejus
rei mentionem facere comm. 1. ubi locus erat proprius. Luc. IX. 6. 10. X. 19. 20. ex XI. 5. + καὶ 1. 6.
δαιμόνια ἐκβάλλετε] καὶ δαιμόνια ἐκβάλλετε D. 9. μηδὲ prius] μὴ 37.
μηδὲ] μήτε bis D. τὰς ζώνας] τὴν ζώνην Evang. 15.
10. μὴ] μήτε D. μηδὲ] μήτε D.
ράβδον] ῥαβδὸς CEFGLM. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 13. 14. Colbert. duo 27. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.

& populus stultus, qui habitat in Sicimis; qui μα-
ρὸς vocatur quia dicebant Sichem esse More, Deut.
XI. 30. Hieros. Sota f. 21. 3. Dixit R. Elieser
f. R. Simeonis: dixi ego scribis Samaritanorum,
vos falsificastis legem vestram, absque ullo prorsus
vobis accrescente commodo. Nam in lege vestra
scripsistis, juxta querceta More, quae est Sichem.
Sota. III. 7. Traditur: qui scripturam & Misch-
nam tantum didicit, nec magistris servivit, eum
R. Eleasar habebat pro plebejo, R. Samuel pro
bardo, R. Janai pro Samaritano, R. Acha pro
Mago Jevamoth f. 47. 1. R. Nachman f. Isaaci
ad ejusmodi hominem sic dicit: ad verba tua quod
attinet, Samaritanus es, cujus testimonium apud
nos non valet.

μὴ εἰσέλθῃτε] Theodorus Mopsuest. οἱ Σαμαρείται
πῶλεις κατακνεν ἐν μέσῳ τῆς Ἰουδαίας, δι' αὐτὴν ἀναγκαῖον ἦν
τοὺς ἀποστόλους πορεύεσθαι, διὸ καὶ ἐκάλουν αὐτοὺς, μὴ εἰ-
σελθῇτε. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐθνῶν οὐκ εἶπεν μὴ εἰσέλθῃτε, ἀλλὰ
μὴ ἀπέλθῃτε.

6. πρόβατα] Supra IX. 36. inf. XV. 24. Act.
XIII. 46. VIII. 5. 14. 25.

8. Kobereth R. X. 5. Filius R. Josuae f. Levi. Fuit
ipso deglutitio, ivit & accessit unum ex filiis Pan-
dirae, ut extraheret id quod deglutierat. Dixit ipsi:
quid dixisti super eum? dixit ipsi: versum illum
post illum. Dixit: melius fuisset ei sepelire eum.
Nonne dixisti super eum hunc versum?

δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε] Bechoroth IV. 6. Si quis
accipiat mercedem ad judicandum, judicia ejus sunt
vana & irrita. Si ad testimonium dicendum, te-
stimonium ejus sunt inania. Si ad aspergendum aqua
lustrali, ad sanctificandum miscendo cinerem expia-
tionis peccati aqua viva in vase, aqua ejus est ut
aqua lacunae; & cinis ejus est ut cinis combusti-
onis. f. 29. 1. Unde probatur, non licere accipere
mercedem propter demonstrationem sententiae leg-
is, & doctrinam legis, quam docebit? Respondit
R. Juda, dixisse Rabum S. D. Deut. IV. 5. Ecce
docui vos &c. scilicet sicut ego gratis, ita & vos
gratis. Traditio etiam ita habet: sicut praecepit
mihi Dominus Deus meus. Sicut ego gratis, ita &
vos gratis. Unde autem probatur, si non invenerit,
ut gratis discat, debere data mercede discere?
Q. D. Prov. XXIII. 23. Veritatem eme. Unde
autem probatur, non licere dicere: sicut ego eam
didici data mercede, ita eam etiam docebo accep-
ta mercede? Q. S. veritatem eme, non autem ven-

des. Nedarim IV. 3. Quis tradidit, non licere pro
Midras capere mercedem? Scriptum est: Praecepit
mihi Dominus in illa die dicendo Deut. IV. 5.
& 14. Videte, docui vos statuta & judicia, sicut
praecepit mihi Dominus. Quod ego feci gratis,
vos similiter gratis facere oportet. Mikra itaque si-
militer gratis docenda est. Mich. III. 11. Sacerdo-
tes arguuntur, quod docerent pretio. Derech Arex
Suta: Fac legem tuam gratis, neque accipe mer-
cedem pro ea, quia Deus dedit eam gratis. & non
accipiunt mercedem pro verbis legis, & si accipis
mercedem pro verbis legis, inveniris vastans to-
tum mundum Dan. V. 17. 2. Reg. V. 26. Qui
medicinam faciunt, multum temporis & pecuniae
inperderunt, ut artem illam addicerent, at dispa-
rat Apostolorum ratio, quibus potestas miraculis
sanandi concessa fuit. Act. VIII. 20. XX. 33. 34.
1. Cor. IX. alias in suspicionem venissent, turpis
lucris quaesiti 1. Tim. VI. 5. 2. Theff. III. 8. 10.

9. κτήσῃσθε] κτᾶσθαι non significat possidere vel
habere, sed acquirere, comparare. Ovid. A. A. 11.
13. Nec minor est virtus, quam quaerere, parta
tueri. Plato Theaet. p. 143. F. οὐ τόνυν μοι ταυ-
τὸν φαίνεται τὸ κερτῆσθαι τῷ ἔχειν. οἷον εἰ ἰμάτιον περι-
μενος τις καὶ ἐγκρατὴς ὦν μὴ φορῶ, ἔχειν μὲν οὐκ ἂν αὐτὸς
αὐτὸ, κερτῆσθαι δὲ γε φαίμεν. & . . καὶ τιμὴν αὐτῷ καὶ
γένει αἰέζωσιν κτῶμενος. Isocrat. ad Phil. τήνγε εὐνοίαν
κτῆσθαι τὴν παρὰ τῶν ἐλλήνων. idem κτᾶσθαι & διασάζειν
opponit. Demosth. Olynth. 1. πολλὰκις δοκεῖ τὸ φυ-
λάσσειν τ' ἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπότερον εἶναι & 2.
πολύ γὰρ ῥᾶον ἔχοντας φυλάττειν, ἢ κτήσασθαι πάντα πέ-
φυκε. Galen. Exhort. ad Artes, Aristippus ἔφη, ταῦτα
κτᾶσθαι τὰ κτήματα, ἃ καὶ ναυαγῆσαντι συνεκκολυμβή-
σει. Solonis Γνώμαι 41. εἰ δὲ τις ἀχρήμων, πεινὴς δὲ μὴ
ἔργα βιάται, κτήσασθαι πάντας χρήματα πολλὰ δοκεῖ. A-
ristid. in Romam p. 204. Ἀλέξανδρος δ' αὐτὸ, ὁ τὴν μυ-
νάλην ἀρχὴν μέχρι τῆς ἡμετέρας κτῶσάμενος, καὶ καταδρα-
μῶν τὴν γῆν, ὡς ἀληθῶς δὴ τῷ κτησαμένῳ βασιλείαν μᾶλ-
λον ἔοικεν ἢ βασιλεύσαντι. ὥσπερ γὰρ εἰ τις ἰδιώτης συγ-
κτῆσαιτο μὲν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, πρὶν δὲ λαβεῖν ἀπ'
αὐτῆς τοὺς καρπούς τελευτήσῃ, ὡς δὴ κακῶν μοι δοκεῖ
συμβῆναι. Liban. Epist. 893. ἔχ' ἴνα κτήσῃται σε τὴν
φιλίαν ὁ χρηστὸς εὐθύμιος, ἔδωκε τὴν ἐπιστολήν, ἔχει γάρ. Dio
Chrys. XXXVIII. p. 473. A. οἱ δὲ γῆν κτῶμενοι, μὴ
ἔχοντες· οἱ δὲ δάλαττιαν περιτοιοῦμενοι.

χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον] Act. III. 6. XX. 33.
ζώνας] Lamprius Alexandr. miles non rimet ni-
si vestitus, calceatus & satur, & habens aliquid in
zona.

10 τὰς ζώνας ὑμῶν. Μὴ πῆραν εἰς ὁδὸν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μη-
 11 δὲ ῥάβδον· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἔσιν. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώ-
 12 μιν εἰσέλθῃτε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξίός ἐστι· καὶ ἐκεῖ μέναιτε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε. Εἰς-
 13 ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἡ οἰκία ἄξια, ἐλθέτω

~ ῥάβδος

42. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 56. 58. 60. 62. 63. 64. 67. 68. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86 87. 89.
 90. Evang. 2. 7. 14. 15. 17. Edit. Complut. & duae priores Stephani. Plant. Wechelii. Versio Syra posterior,
 vetus Belgica in margine, Anglicana. Theophylactus. Probante Beza in notis Edit. 1. & 2. & H. Grotius.

ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἔστιν ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ D.
 τῆς τροφῆς] τοῦ μισθοῦ KM. 12. Colbert. 42. 53. 54. 55. 72. 91. Editio Colinaei. Versio Syra posterior in
 margine. ex Luca.

11. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθῃτε] ἡ πόλις, εἰς ἣν ἂν εἰσέλθῃτε [εἰσέρχουσι 28.] εἰς αὐτήν D. 28.
 ἡ κώμη] — 1.

12. αὐτήν] + λεγόντες εἰρήνη τῷ οἴκῳ τέτω. DL. 1. 4. 7. 11. 12. 15. 23. Colbert. alius. 40. 46. 51. 52. 53.
 59. 70. 74. 76. 78. 89. 90. Evang. 4. 7. 9. 10. 12. 18. 19. Editio Complut. Colinaei. Plant. Versio Armena.
 Vulg. Sax. Aethiop. Theophylactus ed. ex Luca.

13. καὶ] — D. ἡ] ἢ C. Evang. 7. bis.
 ἐλθέτω] ἔσται D. εἰσελθέτω 5. 37. 40. 57. 68. Colb. unus. 87. Evang. 14. Edit. Complut. Plant. Theo-
 phylactus. ἐλθάτω C.
 ἄξια prius] — L.

zona. *Plut. Demetrio* p. 913. E. Σωσιγένης ἐπῆλθεν
 ἑταῖρος αὐτοῦ χρυσοῦς υ. ὑπεζωσμένος. *Sympos. IV.* 665.
 B. ζώνην χαλκοῦς ἔχουσιν ὑπεζωσμένους. *Ælian. V. H.*
 ap. *Suid.* τὴν ζώνην τοῦ χρυσοῦ, ἥ ἐπὶ ἡγετο ὁ ξένος, ὁ παι-
 δοκὺς ἐθέσαστο. *Apulej. Miles. VIII.* pretiosissimis
 monilium & auro monetali zonis refertis incincta.
A. Gellius XV. 12. Cum Roma profectus sum,
 zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provin-
 cia inanes retuli. *Sueton. Vitell. 16.* zona se aureo-
 rum plena circumdedit. *Livius XXXIII. 29.* Nego-
 tiandi ferme causa argentum in zonis habentes.
Ael. Spartian. Pescennius Niger — iussit, ne in
 zonis Milites ad bellum aureos vel argenteos num-
 mos deportarent. *Horat. Epist. II. 2. 40.* Ibit eo,
 quo vis, qui zonam perdidit, inquit. *Juven. XIV.*
 297. Mercator lucri cupidus in naufragio —
 fluctuque premetur obrutus, & zonam laeva mor-
 suque tenebit. *Phaedr. IV. 21.* Hi zonas, illi res
 pretiosas colligunt. *Berachoth IX. 5.* Ne ingredia-
 tur quis montem Templi cum baculo suo, neque
 cum calceis suis, nec cum zona (רֶמְסָה Germ.
band, binde, fascia. Perfica vox) nec pulvere in
 pedibus suis. Gemara: nec cum baculo in manu,
 nec cum calceis in pedibus, nec cum num-
 mo ligato in linteo suo, nec cum zona a tergo
 pendente. *Schab. 92. 1.* inter zonam & indusium.
Plant. Truculent. V. 62. ubi est, quod tu das?
 solve zonas. *Pollux. II. 166.* τὴν ζώνην, ἣν Ῥωμαῖοι
 φασκίαν καλεῖσι.

10. πῆραν] Manticam. *Odyss. p. 411.* οἳδ' ἄλλοι
 πάντες δίδουσιν, πλῆσαν δ' ἄρα πῆρην Σίτκι καὶ κρέων. *Plut.*
 de profect. in Virtute. p. 79. E. Διογένης δὲ τὸν πῆ-
 ριον ταῖς χειρὶ θεασάμενος ἐξέβαλε τῆς πῆρας τὸ ποτή-
 ριον. *Ammonianus.* πῆρα, δέρμα τι ἀρτοφόρον, ὃ ἐπὶ τῶν ὤ-
 μων φέρονται οἱ ποιμένες. *Athenae. X. 422. C.* ἐν πῆρα
 φέροις ἄρτους. *Martial. III. 53. 2.* Cum baculo pera-
 que fenex. *Judith. X. 5. XIII. 10. 17.* Hebraeis
 רֶמְסָה, Od. p. 197. Ἦρα καὶ ἄμφ' ὤμοισιν ἁέκεια
 βάλλετο πῆρην. *Eustath.* ἡ γὰρ φορεῖται ἄλλως ἢ πῆρα.
Plut. in Q. Graec. p. 294. A. καταλαβὼν ῥάκια καὶ
 πῆραν προσέειπε αὐτῷ. *Apulej. 1.* manticam meam hu-
 mero exuo, caesum cum pane propere ei porrigo.
 δύο χιτῶνας] Ita solebant iter facientes *Jos. A.*
 XVII. 5. 7. τῶν φίλων τις τῶν τοῦ Ἡρώδα θεώμενος ὑπ-
 ἐρραμμένον τοῦ δόλου τὸν ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεύκει γὰρ δύο,
 εἰκάσεν ἐντὸς τῆς ἐπιπτυχῆς κρύπτειν ταῖς γραμμάται· καὶ
 ᾧ δὲ ὕτως. *Varro ap. Nonn. 1.* posteaquam duas

tunicas habere coeperunt, instituerunt vocare su-
 buculam & indusium. interula & superaria tunica.
 ὑποδήματα] Vulgo aut nudis pedibus incedebant,
 aut calceati, sed non tanquam ad iter. *Theocrit.*
 Id. IV. 56. 'Εἰς ὅρος ὄκχ' ἔρπει, μὴ ἀνάλιπος ἔρχει,
 βάττι, 'Εν γὰρ ὅρει ῥάμνοι τε καὶ ἀσπάλαδοι κομῶντι.
Bava Bathra. f. 58. 1. Sandalia aestate: סַנְדָּלִי
 calcei hieme. *Origenes de Princip. IV. 1.* εἰς ἀπεραν-
 τολογίας οἱ τῶν Ἰουδαίων διδασκαλοὶ ἐληλύθασιν, φάσκον-
 τες βάσανγμα μὲν εἶναι τὸ τοιοῦτόν ὑπόδημα, ἢ μὴν καὶ τὸ
 τοιοῦτόν, καὶ τὸ ἥλως ἔχον σανδάλιον, ἢ μὴν καὶ τὸ ἀνή-
 λωτον. *Jos. B. VI. 1. 8.* τὰ γὰρ ὑποδήματα πεπαρμέ-
 να πυκνοὶ καὶ ὀξεῖον ἥλοις ἔχον, ὥσπερ τῶν ἄλλων στρα-
 τιωτῶν ἑκάστος, καὶ κατὰ λιθοστρώτην τρέχον, ὑπολισθαίνει.
Theocrit. Id. XXIV. 36. ἄντα, μηδὲ πόδες σὺν τοῖς ὑ-
 ποδῶσι.

ῥάβδος] Cum bini proficiscerentur, poterat una
 pera duobus sufficere videri, sed non unus baculus.
 Singulis viatoribus singuli baculi necessarii judica-
 bantur. *Lucas* etiam habet ῥάβδος in plurali numero.
Ros Hassana. I. 9. Si iter erat periculosum, accipiebant
 in manibus suis baculos & arma; si longinquum
 erat, accipiebant secum viaticum. *Ezechiel Trag.*
 121. τί δ' ἐν χειρὶ σὺ τοῦτ' ἔχεις; λέξον ταχὺ. M. Ῥάβ-
 δον τετραπόδων καὶ βροτῶν κολαστήριον. *Christus*, ut *Marcus*
 interpretatur, unum baculum duobus concedit.
 τροφῆς] *Aristot. Oecon. I. 5.* δόλω δὲ μισθὸς τρο-
 φῆ. *Eubulus ap. Athenae VI. p. 247. A.* ἐθέλει δ'
 ὅταν μισθὸν παρ' αὐτοῖς καταμένειν ἐπιστίσις. *Victus.*

Domnus extrudit discipulos, vulgute ut abjecta
 omni mora currant; nec ea, quae vulgo iter suffi-
 cientibus necessaria existimantur, sibi comparent, &
 studiose atque anxie conquirant. 1. *Sam. XXI. 8.*

11. ἄξιος] honestus, sincerus, docilis; bonae exi-
 stimationis. *Luc. VII. 4. Aet XIII. 46. Liban. O.*
 XVII. 1. p. 465. B. *Icarius* πανταχοῦ καλόμενος ἦεν,
 οὐκ ἐξετάζον, τίς αὐτὸν εἶναι ὁ καλῶν, ἀλλὰ πᾶς ὥς ἔστιν ἦν.
 ἐξέλθῃτε] Manete in eadem domo apud eundem
 hospitem, donec urbe illa aut vico exeatis. *Luc.*
 X. 7. *Erachin f. 16. 2.* Unde probatur, non mu-
 tandum esse hospitium? ex lege S. D. *Gen. XIII. 3.*
 & ivit Abraham itineribus suis usque ad locum,
 ubi fuerat rentoriorum ipsius a principio. *Lucianus*
 Afino 4. τί ἐν ὅχι παρ' ἐμοὶ καταλύεις, ὦ τέκνον; ἀλλὰ
 σοὶ μὲν, ἔφη, πολλὰ χάρις· εἰδόμενα δὲ οὐδὲν ἀνδρὶ φίλῳ
 ἐγκαλῶν, ἔπειτα φεύγων τὴν ἐκείνου οἰκίαν. Uti omni ava-
 ritiae ita & omni defultoriae levitatis aut capratae

ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἡ Ἀσία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. Καὶ ὅς ἐάν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας 14 ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κοινορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 15 ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν Φρόνιμοι ὡς οἱ 16 ὄφεις,

ἐὰν δὲ μὴ ἡ Ἀσία ἡ] εἰ δὲ μὴγε D. a prima manu.

ἐάν] εἰ posterius. 37. 53. 68.

14. ὅς ἐάν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ] ὅσοι ἀν μὴ δέξονται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσων L. & quidam Latini Codd. MSS. ex Marco.

μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν] — 60.

ἐξερχόμενοι] + ἐξω D. 33. Evang. 7. 9. 10. 12. 15. 18. 19. + ἐκ L. 64. Evang. 8.

τῆς οἰκίας] — D.

πόλεως] + ἡ τῆς κώμης 61. 13.

ἐκτινάξατε] τινάζατε 56. 58.

κοινορτὸν] + ἐκ C. 27. 33. 38. 41. Versio Syra & Vulg. + τὸν Evang. 13. 14.

ὑμῶν] + ἐπ' αὐτῇ 12. Editio Colinaei. ex Act. XIII. 51.

15. ἀμὴν] + ἀμὴν 1. Colbert. unus. + γάρ L. 12. 59. 63. 72. γῇ] — L.

γομόρρων] γομόρρας DLM. 1. 4. 7. 14. 15. 27. 38. 66. 71. 86. 91. Evang. 18. 19. Codd. MSS. Latini.

lautioris coenae suspicione carere eos oportebat.

13. ἡ εἰρήνη] Pacis nomine Hebraei, quicquid expeti atque optari potest, intelligunt.

ἐπιστραφήτω] Votum quod optato eventu caret, vel admonitio, cui locus non datur, dicitur reverti ad proferentem, ita ut alter non tantum nullam utilitatem inde percipiat, non secus ac si nunquam prolata fuisset, verum etiam maximum damnum merito & sua ipsius culpa patiatur, conf. comm. 15. *Esfaj*. LV. 11. *Psal.* XXXV. 13. Cum autem Christus optantis verbo utatur, videtur porro intelligendum esse, felicitatem optatam non illos, quibus optata erat, sed optantes ipsos consecuturos. *Psal.* VII. 17. *Prov.* XXV. 2. *Aristoph.* Acharn. 833. χαῖρε πολλάγε. Ms. ἀλλὰ μὲν οὐκ ἐπιχάρων. Δι. πολυπραγμοσύνης οὖν ἐς κεφαλὴν τρέποιτ' ἱμοί. *Schol.* ὅτε προπτεῖταις ἐφθιγγόμενοι τὸ χαίρειν — ὁ δὲ λόγος· ἀλλὰ τὸ χαίρειν ἔλθοις εἰς τὴν κεφαλὴν μου — ἔτω δὲ λέγουσιν οἱ ἀττικοί, εἰ καταγόμενοι τυγὺς, εἰς κεφαλὴν τρέποιτο τοῦτο, ἐπὶ κακῶν λέγοντες — Φησὶν δὲ ὁ ἀττικός, — ὅτι πολυπράγμων εἰμι, εἰπὼν σοι μὴ βελομένην τὸ χαίρειν. γένοιτο τοῦτο εἰς τὴν ἐμὴν κεφαλὴν τραπῆναι. ἀσιγῆς δὲ πάντων.

14. κοινορτὸν] *Berachoth* f. 57. 2. Mar f. Rabbinā cum descendisset Babelem, abstulit pulverem in sudario & projecit foras, ut stabiliret quod dicitur *Exod.* XIV. 23. *Gittin* f. 8. 1. Pulvis Syriae polluit non secus ac terrae quae est extra Judaeam. *Oholoth* II. 3. Haec polluant tactu & gestatione: omnis gentium terrae pulvis polluit tactu & gestatu. *Toboroth* VI. 5. Propter fex dubia comburunt oblationem primam — ob dubium pulveris e terra gentium allati. *Bartenora*: omnis enim pulvis, qui venit e terra gentium, a nobis habetur pro putredine mortis. Contra terrae Israeliticae peculiarem tribuebant sanctitatem 2. *Reg.* V. 17. *Sapient.* XII. 3. 2. *Macc.* I. 7. *Philo* in legat. ad Cajum T. 2. p. 576. 18. E. ἀσκαλανίταις ἀσύμβατός τις καὶ ἀκατάλλακτος δυσμένεια πρὸς τοὺς τῆς ἐρᾶς χώρας οἰκήτορας Ἰσθαίεις ἐστὶν ἔσιν ὁμοῦρος & p. 594. 24. & μόνον τοῖς τὴν ἐρὰν χώραν κατοικοῦσιν. de fomiis T. 1. 669, 4. & παντὶ ἀλλὰ τῷ ἐξ ἐρᾶς γῆς. *Celim.* I. 6. Terra Israelitica sanctior est reliquis terris. *Hieros.* *Sabbath* f. 3. 4. Joefes f. Joezer & Jofi f. Jochanan decreverunt pulverem terrae Gentium, licet inferretur in terram Israeliticam, nihilominus immundum manere. *Bereschith* R. XCVI. 7. Quamobrem quaerunt & amant omnes patres se-

peliri in terra Israelitica? Si vos non audit, sit vobis ut Ethnicus inf. XVIII. 16. cujus contactus polluit, & cujus pulvis polluit: missum eum facite, eumque fugite, pulveris excussio declarat, Apostolos istis hominibus valere jussis significasse, ut res suas sibi haberent. *Act.* XVIII. 6. XIII. 51. *Levit.* XIV. 45.

15. ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως] infr. XI. 24. & comm. 23. Qui calamitates videbit, quas Judaei contumaces ob resectum Evangelium accipiant, iudicabit graviora illos passos esse, quam incolae Sodomorum: & levia esse horum supplicia, si cum illis comparentur. *Apo.* XIV. 7. XVIII. 10. *Jos.* B. 1. prooem. 4. τὰ γὰρ πάντων ἀπ' αἰῶνος ἀτυχήματα πρὸς τὰ Ἰσθαίαν ἡτῆσθαι μοι δοκεῖ κατὰ σύγκρισιν. V. 13. 6. οὐκ ἂν ὑποσελαίμην εἰπεῖν, ἂ μοι κελεύει τὸ πάθος, οἷμαι *Ρωμαίων* βραδυνόντων ἐπὶ τοὺς ἀλιτηριές, ἢ καταποθῆναι ἂν ὑπὸ χάσματος, ἢ κατακλυσθῆναι τὴν πόλιν, ἢ τοὺς τῆς Σοδομῆς μεταλαβεῖν κερανοὺς, πολὺ γὰρ τῶν ταῦτα παθόντων ἦνεγκε γενεὰν ἀδελωτέραν.

Rom. XVI. 19. *Esf.* XVI. 4.

16. ἐν μέσῳ λύκων] si unum lupum videt grex totus ovium, terretur: quanto magis si paucae oves in plurimos lupos incidunt? *Syrac.* XIII. 9. II. X: 263. εἴθε λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσι. *Plat.* in Phaedro. ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσιν, ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐράσαι. *Horat.* Epod. IV. 1. Lupis & agnis quanta sortito obtigit, Tecum mihi discordia est. & XII. o ego non felix, quem tu fugis, ut fugit acres Agna lupos. Od. 18. Inter audaces lupos errat agnos. *Theocrit.* Cyclops XI. 24. φεύγεις δ' ὥσπερ οἷς πολλὸν λύκων ἀθρήσασα. *Ovid.* de A. A. I. 117. Ut fugiunt aquilas timidissima turba columbae, utque fugit visos agna novella lupos. *Trist.* 1. 5. 9. Utque rapax stimulantē fame, cupidisque cruoris, incustoditum captat ovile lopus. *Ter.* Eunuch. V. 1. 16. Ovem lupo commisit. *Claudian.* praef. I. 2. de R. Proserp. securum blandi leporem fovere molossi, vicinumque lupo praebebat agna latus. *Tanchuma* f. 16. 2. *Esf.* R. XI. 2. Adrianus dixit ad R. Jehudam: magna est illa ovis, quae inter septuaginta lupos firma consistit. Respondit ille: magnus est ille pastor, qui eam eripit ac custodit, lupos vero frangit ante faciem Domini. *Herodot.* IV. 149. τοιγαρὲν ἔφη αὐτὸν καταλύειν οἷον ἐν λύκοισι. *Esfaj.* II. 6. LXV. 25.

ἐκέρμαι] *Dioscorid.* V. 129. ἀκέραιοι ἐλαῖα συνανέ-

- 17 ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδύσουσι
 18 γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαρτυγώσουσιν ὑμᾶς. Καὶ ἐπὶ
 ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν.
 19 Ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε· πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑ-

μῖν

Chrysostomus in l. & H. 32. & 36.

ut 2. Petr. II. 6.

ἢ γομόφρας C.

ὡς οἱ ὄφεις] ἀσείδεις 59.

16. ἐγὼ] — 61.
ἀκέραιοι] ἀπλούστατοι. D.

17. δι] — D.

ἐν ταῖς συναγωγαῖς] εἰς τὰς συναγωγὰς D.

18. ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε] ἡγεμόνων ἐαθήσεσθε D. ex Marco.

δι] — L. 34. 39. 59. 90. Origenes ad Martyr.

19. παραδιδῶσιν] παραδύσουσιν DGL. 2. 14. 36. 84. 86. Evang. 7. 9. 12. 13. 15. παραδύσουσιν 12. 47.
59. 61. 67. 70. 91. Editio Colinaei, Origenes, Chrysostomus. παραδύσουσιν E. a prima manu. 1. πα-

ραδιδῶσιν F. Editio Erasmi, Bogardi.

α λαλήσητε ad λαλήσετε] — DL. 11. 40. 59. Evang. 9. Versio Armena. Origenes, Cyrillus c. Nestor. p. 102.

Theophylactus.

λαλήσετε] λαλήσετε E. 1. 3. 36. 73. 90. Editio Erasmi. Genev. Exod. IV. 11.

καὶ μόνον· τὸ δεδολμμένον δὲ ἐκ μέρας καὶ ὕδατος. *Augustin.* de C. D. XVI. 24. Sive a negotiosis conversationibus hominum se removeant, sicut turtur, sive inter illos degant, sicut columba, utraque tamen avis est simplex & innoxia. *Herenn.* IV. 36. Nimium, Quirites, animis este simplicibus & mansuetis. *Etymol. M.* ἀκέραιος — ὁ μὴ κεκράμμενος κακοῖς, ἀλλ' ἀπλῆς καὶ ἀποκίλος. *Jos. A. I. 2. 2.* ἀκέραιον αὐτοῖς ὅταν τὸν βίον — εἰς πανουργίαν περμαγῶν. *Dioscorid.* VII. 77. πᾶς ἀμυγῆς οἶος καὶ ἀκέραιος. *Arrian.* Epictet. III. 23. μεγαλοφύνης καὶ ἀπλῆς καὶ ἀκέραιος. *Euripid.* Orest. 922. ἀκέραιος. Schol. ἀπλῆς. Columba simplicitatis, serpens calliditatis & prudentiae Symbolum. *Suidas.* ἡμίην πελειᾶς. *Eustath.* in Il. ψ. p. 1459. 14. καὶ ὅτι παροιμία ἐπὶ τῶν ἀπλυστάτων, τὸ ἡμίην πελειᾶς, διὰ τὸ εὐηδὲς τοῦ ζῶν. *Cic.* de N. D. II. 50. Jam illa cernimus, ut contra metum & vim suis se armis quaeque defendat — cornibus tauri, apri dentibus, morfu leones, aliae fuga, aliae occultatione tutantur. *Lucian.* Timon. 29. ὥσπερ ἐγχείλης ἢ οἱ ὄφεις διὰ τῶν δακτύλων δραπέτους, οὐκ οἶδα ὅπως. *Silius* V. 282. Territa pennas Colligit accipitrem cernens in nube columba. *Aelian.* A. III. 33. ἡ Λίβυσσα δὲ ὥσπιν ἀκῶα τὸν πρὸς τὸ φύσμημα αὐτῆς ἀντιβλέψαντα, ὅταν προσῇ τὸν τράχηλον, τυφλοὶ τὴν ὄψιν. & 45. πρὸς δὲ τοὺς ἱέρακας οἱα παλαμῶνται [αἱ περιστεραί] ἀκούσαι ἄξιον, ὅταν μὲν αὐτὰς διώκῃ ὁ μεταρσιος τε καὶ εἰς ὕψος πεφυκὼς πέτεσθαι, αἱ δὲ υπολισθαίνουσι τὴν πτῆσιν, καὶ κατωτέρω ἑαυτὰς καθέλκουσι, καὶ τὸ περὶ δὲ περῶνται πῖξιν. ὅταν δὲ ὁ κατωτέρω λαχὼν ἐκ τῆς φύσεως τὴν πτῆσιν, αἶδε αἶρονται τε καὶ μετεωροποροῦσι, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πετόμενοι παρῆσσι ἀναιστέρῳ ἄξει μὴ δυνάμεσιν. *Bereſſibith* R. XX. 8. Serpens fugisset ad parietem, & evasisset in foramen. *Sabbath* f. 49. 1. Elifa filii alarum nomen est confectus. Sed cur columbae alas potius quam corvi vel gruis vel alterius avis nominavit? Filii Israel columbae comparantur S. D. *Psal.* LXVIII. 14. Sicut alae columbae testae argento. Quemadmodum enim, quicquid virium est in columba, id in alis ejus situm est, & hoc se praesidio, non rostro, non pedibus, non alio quovis membro contra caeteras aves tutatur, ita etiam filiorum Israelis alae sunt praecepta Dei, quae illos ab omni injuria tutos praestant, ita ut nullae gentes illis nocere possint. *Schir* R. II. 14. Dixit R. Juda f. R. Simon: Deus S. B. dixit Israelitis: erga me sunt integri sicut columbae, sed erga gentes astuti sunt sicut serpentes. *Suadet Christus, ut fuga aut latebris sibi consulant:*

instante periculo procul aufugere, & in tuta se recipere, simplicissimum est & columbinum; ipsi periculo autem se subducere more Serpentis, atque variis artibus adhibitis elabi, prudentis est: vid. *Aët.* XIV. 19. 20. XXIII. 6. XXV. 11. 2 *Cor.* XI. 32. 33. Ne sint stupidi & attoniti, ut oves, sed tela praevia cavere discant. *Martial.* X. 47. prudens simplicitas.

17. ἀνθρώπων] Et haec pericula vobis non a feris bestiis, a lupo aut accipitre imminerebunt, sed ab hominibus, vestrae nationis, quorum felicitatem promovere studebitis. *Ovid.* Trist. V. 745. Sive homines [specto,] vix sunt homines hoc nomine digni, quamque lupi saevae plus feritatis habent. *μαρτυγώσουσιν*] inf. XXIII. 34. *Aët.* XXII. 19. 1. *Cor.* XI. 24. *Euseb.* HE. V. 16. p. 181. C. εἰδὲ γε τίς αὐτῶν κρατῆδης ὑπὲρ τοῦ οὐνόματος ἀνεταυρώθη; οὐ γὰρ ἐν· εἰδὲ μὴν εἰδὲ ἐν συναγωγαῖς Ἰουδαίων τῶν γυναικῶν τίς ἐμαρτυγώθη ποτε ἢ ἐκδοβολήθη, ἐδάμωσε ἐδάμωσε. *Epphan.* c. Haer. Ebionit. I. 10. p. 135. de Josepho Apostolo tp. Constantini τὸν δὲ ἄνδρα ἀρπάξουσιν σύροντες χαμαὶ, καὶ βοῶντες, καὶ αἰκίας ἐπιφέροντες οὐ τὰς τυχοῦσας, ἀπάγουσιν μὲν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ μαρτυρίζουσι τοῦτον. *Uriel a Costa* p. 349. Intravi Synagoga, quae hominibus & mulieribus plena erat, conveniant enim ad spectaculum. Peracta lectione — accessit ad me praefes, fufurrans mihi in aurem, ut diverterem ad angulum quendam Synagogae. — Nudavi corpus ad cincturam usque — Accessit janitor, & manus meas ad columnam quadam fascia colligavit. His ita peractis accessit praecentor, & accepta chorda percussit latera mea triginta & novem percussionibus. — Inter percutiendum Psalmus decantabatur. Conf. *Buxtorf.* Synagog. c. XXV. p. 512. 522. de תורה.

18. ἐπὶ ἡγεμόνας — ἀχθήσεσθε] *Polyb.* V. 28. πρεστάξας ἄγειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἀρχάς.

ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς] *Aët.* IV. 26. 27. 1. *Pet.* II. 13. *Pf.* CXIX. 46. *Aët.* XII. 1. 4. XXV. 23.

ἡγεμόνας] Praefides Provinciarum, Proconules, procuratores. *Isocrat.* Panegy. μᾶλλον ἐπιθυμῶντες ἡγεμόνες ἢ διαπτάται προσαγορεύεσθαι.

βασιλεῖς] *Thomas* ἐρμηνείας, βασιλέας, ἱερέας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀτρίκοι· τὸ δὲ συντηρημένως ταῦτα λέγειν οὐκ ἐστὶν ἐκείνων.

19. μεριμνήσητε] *Demosth.* c. Midiam. οὐκ ἂν ἀρνηθῆναι καὶ μεριμνητέον γὰρ, ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐμοί. — ἔχ' ὁ ἐσκεμμένος οὐδ' ὁ μεριμνήσας τὰ δίκαια λέγειν. *Themist.* XXVI. p. 312. εἰ δὲ — ἐπὶ φιλόσοφος λόγον τινα

μὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. Καὶ ἔσεσθε μισοῦμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σῶθήσεται. Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀ-

μὴν

ἄρα] ἡμέρα C. Versio Copt.
20. ὑμῶν] — D. sed in Versione Lat. habet, vclstri. Origenes. ἡμῶν 76.
21. τέκνον] τέκνα 49. 64. ἐπαναστήσονται] ἀναστήσονται 59.
22. πάντων] + τῶν ἐθνῶν Colbert. unus. 23. διώκωσιν] διώκουν D. 13.
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ] ἐκ τῆς πόλεως ταύτης. 5. 59. Evang. 15. Origenes, Chrysostomus, Petrus Alex.
ἄλλην] ἑτέραν 1. 13. 33. + ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. D. + καὶ ἐκ ταύτης ἐκδιώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. L. ἑτέραν καὶ ἐκ ταύτης διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην 1. 13. 22. 23.
Versio Itala, Saxon. Armena, Origenes in Matth. XIV. 13. & Jo. II. 54. & c. Cels. Theodoret. Epist. 3. Athanas. Apolog. de fuga & Epist. ad Orthodoxos. Hilarius, Ambrosius de fuga seculi c. IV. Juvenius. probante J. A. Bengelio in Gnom.
γὰρ] — D. 57. 64. 91. Evang. 9. Versio Vulg. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1193.

ἡμῖν] + ὅτι C.
τελείσητε] πληρώσητε 5.
24. διδάσκαλον] + αὐτοῦ F. 38. 44. 50. 90. 91. 106. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 18. 19. Versio Syra utraque, αὐτοῦ] — 50. 62. 64.
25. ὁ primo loco] — Editio Genev. ab αὐτοῦ ad αὐτοῦ] — 57.
ὁ δὲ] τῷ δούλῳ L. 74. ex emendatione.

Beelzebub] Beelzebub Editio Complut. Genev. Versio Syra, Æthiop. Arab. Vulgata, Lutheri, Anglica. Hieron. de nom. Hebraicis: In fine ergo b. litera legenda est, non l: musca enim zebub vocatur. Probantibus T. Beza, H. Grotio, J. Millio, J. A. Bengelio. Beelzebub quidem legitur 2. Reg. I. quae vox Deum muscarum significat, qui nimirum sacrificiis placatus muscas Accaronitarum regionem infestantes abegerit. Eustath. in Il. α. ὅτι δὲ καὶ μικρῶν τινῶν ἐνεκεν μεγάλας ἡδελον χάριτάς ὄφλιν οἱ παλαιοὶ τοῖς ἐκδικηταῖς, καὶ ὅτι ἐξ ἐκείνων αὐτὸς παρανόμαζον, δηλῶσιν αἱ ἱστορίαι. — Ἀπόλλων Σμυνθεύς — Ἡρακλῆς Ἰποκτόνῳ ἱρυτίβιῳ. Pausan. Arcad. & Eliac. 1. Jupiter Μυία-γρῶ & ἀπόμυιῶ. Cum vero omnes Graeci Codices N. T., & Versio Italica, Gothica, & Coptica Beelzebul legant, variatio ista non aberrationi Scribarum aut Casui tribui potest: accedo igitur sententiae Viro-

διαλεχθεῖς, φροντίσας, καὶ μεριμνήσας, καὶ πολλὰς ὑπό-
τας αὐτῶν, πολλὰς δὲ ἐπιπόνους ἡμέρας καταμελετήσας.

πῶς ἢ τι] Valer. Flacc. VII. 433. Nec quibus incipiat demens videt, ordine nec quo, Quone-
tenus. Od. γ. 26. Μέντορ, πῶς δ' ἄρ' ἴω, πῶς τ' ἄρ' προσπτόξομαι αὐτῶ; οὔτε τί πο μύθοις πεπειρήμηναι πυ-
κνίσσιν — τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆς νόσεις, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποβήσεται. citat. Ciceroni ad Attic. IX. 15. Omnia nobis imparatis agenda, sed tamen ἄλλα &c. Diogenes L. Plato. III. 94. τὸ ὁρ-
θῶς λέγειν διαίρεται εἰς δ. ἐν μὲν ἂ δὲ λέγειν. ἐν δὲ ὅσα δὲ λέγειν γ. πρὸς δὲ δὲ λέγειν, δ. δὲ πῶς λέγειν δὲ ἂ μὲν ἐν δὲ λέγειν, ἂ μὲν συμφέρειν τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκρόντι τὸ δὲ ὅσα δὲ λέγειν, μὴ πλείω μὴδὲ ἐλάττω τῶν ἰκανῶν. Eph. VI. 20.

20. Queritur, quomodo hoc promisso satisfac-
tum sit inf. XXVI. 56. 70. Act. VII. XXIII. 5. Respondet Origenes in Jud. XI. 29. 30. 'Εἰ πνεῦμα κυρίῃ ἐπ' αὐτὸν, πῶς ἔρχεται, ἂ μὴ προσήκει; ἐν γὰρ καὶ κύμα ἀπαντῆσαι ἐπανότιον τῷ Ἰεφθαί. ἄρ' ἐν ἐσφάλῃ τὸ πνεῦμα; ἐδαμῶς. ἄλλα τὸ μὲν πνεῦμα βοᾷδὲν παραγίγε-
ναι, ἐχ' ὑποβάλλειν τὴν ἄπορον εὐχὴν. αὐτὸς δὲ σφάλλεται ἀπερισκέπτως εὐχόμενος. Solet hoc promissum etiam trahi ad ipsam scriptionem Evangeliorum; at ipsi Scriptores aliter de ea loquuntur Luc. I. 3. 2. Sam. XXIII. 2. Exod. IV. 12.

21. παραδώσει] Sota IX. 15. Paulo ante adven-
tum Messiae — filius irritabit patrem, nata in-
surget adversus matrem, nurusque contra focrum, denique fuos quisque domesticos inimicos habebit. Scilicet seculo isti canina facies erit, nec verebi-
tur filius parentem. Cui ergo confidendum? Patri nostro coelesti. Sanhedrin f. 97. 1. R. Nehorai di-
cit: Ætate ista, qua Messias venit, juvenes pude-
facient vultum senum, & senes stabunt contra ju-
venes, & filia contra matrem, nurus contra fo-
crum, & homines ætatis istius caninam faciem habebunt, nec filius patrem reverebitur. Chetuvot

Derech Arez Sutra f. 10. Schir R. II. 13. Michae, VII. 6. infra comm. 35. 36.

θανάτωσεν] Capitis damno absentem Plutarchi Themist. p. 124. B. ὃν κρίνας ἐθανάτωσε. Xenoph. ἁ-
ναβ. II. ἐκ τέτρε καὶ ἐθανάτω ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τε-
λῶν, ὡς ἀπειθῶν, ἥδη δὲ φυγὰς ἂν ἔρχεται πρὸς κύρον. 2. Paral. XXXII. 11. Polybius Leg. 46. ἐπὶ κα-
θόδῳ τῶν φυγάδων καὶ τεθανατωμένων mortis damna-
ti. bis.

ἐπαναστήσονται] Thucyd. III. 39. τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπὶ-
βέλευσαν τε καὶ ἐπανεστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν, ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιον τι πάσχοντων ἐστίν, ἐξήγησαν τε μετὰ τῶν πολυμνησάτων ἡμῶν πάντες διαφθεῖραι. Schol. ἀπόστασις ἐ-
στιν, ὅταν τινες κακῶς πᾶσχευοντες ἀποσώσῃ ἐπανέστασις δὲ, ὅταν τινες, τιμωμένοι καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰσπιάσῃ καὶ ἐχθρεύσῃ τοῖς μὴδὲν ἀδικήσαντι. V. 23. ἢ δὲ ἡ δουλεία ἐπ-
ανίστηται. I. 115. πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανεστησαν, καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείων. IV. 56. τῶν εἰλωτῶν τὴν ἐπανάστη-
σιν. VIII. 21. ἢ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς. Plut. Public. p. 111. B. ἐπανεστή ταρκυνίῳ. Galen. ad Thrasylbul. οἷον ἐμπληκτὸς τις οἰκίτης ἐπανι-
σταται δεσπότην χρηστῶ. Eunap. de Legat. p. 220. ἢ τῶν Σκυθῶν ἀπίστος καὶ παράλογος ἐπανάστασις. Herodot. fac-
pe. III. 63. ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη πρὸς τὴν ἐπανεστίαν, — οἱ Μάγοι εἰσὶ οἱ ἐπανεστιάτες. Dio Xiph. de M. Anton. p. 263. ἀπόστασις, μᾶλλον δὲ ἐπανάστασις. Appian. in Mithridat. p. 358. Σφαγὰς ἀσεβείας, ἢ δημίουσας ἀβέλας, ἢ δέλων ἐπαναστάσεις, ἢ ὅσα ἄλλα βαρβαρικά. Dion. Hal. A. III. 8. οἷος οὐ μόνον ἐβούλευσαν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν, ἀλλὰ καὶ ἐπανάστασιν. Appian. de B. C. II. p. 750. τοῖς ἄρχουσιν ἐπανεστάσει, καὶ προσάττειν ἀξίστε, παρ' ὧν δὲ προσάγματα λαμβάνειν. & IV. p. 596. ἐπανάστασις γὰρ δὴ πάντων. ὅσα τῶν ὑποκλῶν ἦν, ἀθροῖα τε ἐγένετο καὶ ἀθέμιτος μεταβολή, βασιλευσῶν ἀνδρῶν ὑπᾶταν, καὶ στρατη-
γῶν — εἰς πόδας ἰδοῦ θράποντος ριπτεμένων, σὺν ὁλο-
φύρεσι καὶ Σωτήρῃ καὶ κύριον τὸν οἰκίτην τιθεμένων. Plato de Rep. IV. ἐπανάστασιν μέρεις τινος τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, εἰ ἄρχῃ ἐν αὐτῇ, οὐ προσήκει, ἀλλὰ τοιοῦτος οὗτος φύσει.

μὴν γὰρ λέγω ὑμῖν; οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ
 24 ἀνθρώπου. Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.
 25 Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐ-
 τοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐκάλεσαν, πόσω μᾶλλον τοὺς οἰκιακούς αὐ-
 τοῦ;
 ~ ἐπικάλεσαν

rum Hebraice doctissimorum J. Druſii, J. Seldeni & J. Lightfooti, docentium, Hebraeis in more fuisse pos-
 tum, ut rerum, quas despiciatui habebant, ipsum etiam nomen levi mutatione in aliud, quod rem foedam &
 contemptibilem significabat, inflecterent. Hujus paronomasiae vestigium extat 2. Reg. XXIII. 13. Ubi mons
 olivarum vocatur mons corruptionis, חמשה mutando in תהמה. Barchochebam in Barchosbam. i. e.
 Filium stellae in filium mendacii. Sichem, in Sychar; i. e. habitationem Samaritanorum in locum ebriosorum.
 More in מורן Sir. L. Hierof. Avoda Zara. f. 43. 3. & Bab. f. 46. 1. R. Akiba dicit: polluit Idololatria sicut
 polluit femina menstrua patiens — R. Lazarus dicit: id quod vocant faciem Dei, vocent faciem canis; quod
 vocant fontem כוץ calicis, vocent fontem קוץ taedii. Quod vocant fortunam גוץ vocent גוץ foctorem.
 Oppidum quod dictum est Bethel dictum est postea Bethaven. & Schabb. II. 4. Accessit, quod putarent, se vel
 pronunciato vero alicujus idoli nomine pollui. Denique notandum, Judaeos, ut contemptum significarent,
 Idola pro כבז vocasse Hier. Berachoth f. 12. 2. Etiam illis, qui manus suas extendunt ad stercus,
 spes est. Illos, qui manus expanderunt ad stercus, adducere in Ecclesiam non potes — Qui videt eos stercorantes
 idolo, dicat: sacrificans diis alienis anathema sit. Schir R. initio. R. Juda dicit: cum Joseph ad Dominam intra-
 ret, erat dies stultescendi & stercorandi 1. Reg. XV. 12. 2. Reg. XVII. 12. adde litteram β nunquam à graecis
 in fine dictionis poni.

ἐκάλεσαν] καλέσαν D. ἐπικαλέσαντο 59. ἀπικαλέσαν 12. 35. ex emendatione, 36. 37. 45. 47.
 53. 54. 55. 56. 58. 62. 69. 80. 83. 90. Evang. 2. 14. Editio Complut. Plant. Theodoretus prol. in Dan. & Joel.
 II. 26. Theophylactus ed. Chrysostomus in Hebr. H. 28. ἐπικαλέσαν CEFCKM. 3. 9. 10. 16. 27. 28. 30.
 32. 35. a prima manu. 42. 50. 51. 52. 57. 63. 64. 67. 68. 84. 87. 106. Evang. 13. Editio Colinaei, Eusebius,
 Athanas. de pecc. in Sp. S. Cyrill. de adorat. p. 596. & in Esaj. 709. Theophylactus MS. Quae si vera non est
 Lectio, causam reddi non potest, qui factum ut tot Codices invaserit, cum plerumque scribatur ἐπικαλέσθαι,
 in activo vero rarius occurrat, Num. XXI. 3. Jud. VI. 32. 3. Reg. VII. 20. XIII. 2. XVI. 24.
 πόσω | πόσοι 59.
 οἰκιακός D. 1. 45. 48. 51. 52. 54. 55. 57. 58. 63. 66. 83. 86. 90. 106. Chrysostomus, Theodoretus.
 tus. & comm. 36.

οἱ ἐπὶ αὐτῷ δουλοῦν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι. Ari-
 stoph. Av. 1583. ὄρνιθες τινες ἐπαναστάμενοι τοῖς δημοσι-
 κοῦν ὀρέοις Schol. ἐπανάστασιν ποιησάμενοι, ὡς ὡγρίαν
 ὄρνιθον ἐπιτεθεμέναν τυραννίδι. Ἀπάστας ergo est, cum
 quis jugum grave excutit, ut aequo jure vivat: ἐπ-
 ανάστασις cum servi imperium affectant, & domi-
 nos sibi subjicere volunt. Diodorus S. Ecl. XXXVI.
 p. 529. πρὸ τῆς — τῶν δούλων ἐπαναστάσεως ἐγένοντο κα-
 τὰ τὴν Ἰταλίαν πλείους ἀποστάσεις.

γονεῖς] de utroque parente. Hesiod. Oper. & D.
 233. τίττεσιν δὲ γυναικὶς εἰκότα τέκνα γονεῶν. Ari-
 stoph. Nub. 990. καὶ μὴ περὶ τοὺς σπαντοῦ γονεῶς κα-
 κοῖργεῖν. Plut. de frat. caritate. p. 488. D. ὑπὲρ δὲ ἂν
 τις παρανέσειε θεραπεύει γονεῖς & 480. D. χαλεποὶ πό-
 λεμοι ἀδελφῶν — ὄντες, χαλεπώτατοι τοῖς γονεῶσιν αὐτοῖς
 εἰσιν. οἱ γὰρ μισοῦν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ — οὐ δύναται μὴ
 τὸν γονεῖσιν αὐτῶν μίσησθαι καὶ τὴν τεκοῦσαν.

22. τέλος] inf. XXIV. 6. 14. Qui animo con-
 stanti atque obfirmato durabit, servabitur: hostes
 enim aut animum hostilem deponent, aut ipsi a
 Romanis debellati nocere amplius non poterunt.
 Luc. XXI. 27. 28.

23. τελήσητε] Thucyd. II. 97. ὁδῶ δὲ τὰ ξυνομιώτα-
 τα ἐξ ἀβδρήων ἐς Ἴστρον ἀπὸρ εὐζωνος ἐνδοκαταπίος τελεῖ. IV.
 78. ἐς φάρσαλον ἐτέλεσε. Lucian. Toxar. 52. τριταῖος
 ἐτέλεσεν ἐκ Μαχλῶων ἐς Σκυθίας.

ἔλθῃ] Intelligitur adventus Christi ad evenien-
 dam Remp. Judaicam. Ezech. XLII. 3.

24. οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον] Aliter habet
 Graecorum adagium: πολλοὶ μαθηταὶ κρίσσουσιν
 διδασκάλων. Multa sunt proverbialia, quae sibi pu-
 gnare videntur, quia de alia atque alia re agunt,
 & absolute quidem concepta non tamen sunt abso-
 lutae veritatis, sed ex circumstantia dicuntur. vid.
 infra XII. 30. Marc. IX. 40. Discipulus, dum est
 discipulus, magistrum sibi semper praeposit, &
 bene secum agi putat, si eodem cibo, quo magister

pascatur: neque sperat, se domo, qua magister ex-
 clusus est, receptum iri. Si herum & magistrum
 contemserunt, multo magis contemnent ejus disci-
 pulos & servos inf. XXI. 37.

ὑπὲρ] Thomas τὴν ὑπὲρ πρόδωκεν, τὴν ἐπάνω σχέσιν δη-
 λῶσαν, πρὸς γὰρ ἐκτὴν ἐπιφέρεισιν ἀφελικοί. Ἑλληνες δὲ πρὸς αἰ-
 τιατικὴν ἀμείψαντες ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ. τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς
 ἀέρι — Πλούταρχος πᾶς γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆς τε καὶ ὑπὲρ γῆν
 χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιός κατα Πλάτωνα.

25. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος
 αὐτοῦ] Buxtorf. Flor. 350. sufficit discipulo ut sit
 sicut praeceptor suus.

ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ] Arrian. Epict. II. 23.
 Δύναται τὸ διακονῆν κρίσσων εἶναι ἐκείνους, ᾧ διακονεῖ; ὁ ἐπ-
 πως τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κῶαν τοῦ κυνηγῆ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ
 κιθαριστῆ; ἢ οἱ ὑπὲρταί τε βασιλεῖς; Schemoth R. XLII.
 Age descendamus. Descendam & videbo Gen. XI.
 etiam tu, i descende: sufficit servo ut sit similis
 domino suo. Berachoth f. 58. 2. Ex quo die desolata
 est domus Sanctuarii, decretum est super domos
 justorum, eas etiam desolandas esse S. D. Esaj. V.
 9. Dixit R. Joannes: Deus eas redacturus est ad
 tranquillam habitationem S. D. Ps. CXXV. 1. ut
 montem Zionem, ita & domus justorum. Vifo au-
 tem, ad haec verba mentem R. Chasda f. Anilaei
 non quiescere a dolore, dixit ei: sufficit servo, si
 sit sicut dominus ejus. Idem in Bava Kama f. 75.
 2. Tanchuma 30. 1. 16. 1. Falkut Ruben. f. 128.
 1. Medrasch Tehillim XXVII. 4. Siphra in Levit.
 XXV. 23. Bereschith R. XLIX. 2. Arcanum Dei
 est inter timentes eum: Dixit S. B. Abrahamo:
 sufficit servo, si sit sicut Dominus ejus. Bemidbar
 R. IX. Simile de Sacerdote, qui introivit in mo-
 numentum, servus autem ejus expectavit foras.
 Nonne sufficeret ipsi, si esset, sicut Dominus ejus?

οἰκοδεσπότην] Pollux X. 21. ἀλλὰ μὴν τὸ κοινώτατον
 τῶν καὶ μᾶλλον τεύρεταιμένων τὴν οἰκοδεσπότην καὶ τὴν

του; Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσε- 26
ται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. Ὁ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φω- 27
τί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δαμάτων. Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ 28
τῶν

φοβεῖσθε

26. φοβηθῆτε] φοβεῖσθε K.
27. εἰς] πρὸς M. 28. 30. 59. 91. *Evang.* 13. *Basilius*, *Eth.* 70. ex *Lucā*.
ἀκούετε] ἡκούσατε *Bodlej.* unus in *Polyglottis*. 1. *Colb.* *Basilius*. ἀκούεται L.
κηρύξατε] κηρύσσετε D. κηρυχθήσεται L. δαμάτων] + ὑμῶν 1.
28. φοβηθῆτε] φοβεῖσθε *CEFKLM.* 2. 3. *Colb.* tres 9. 10. 11. 12. 16. 27. 34. 35. 38. 39. 40. 41. 42. 44.
46. 49. 51. 54. 55. 56. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 71. 73. 83. 84. 86. 87. 90. 91. 106. *Evang.* 2. 14.
19. *Editio Complut.* *Bengelii*, *Plant.* *Euseb.* P. XIII. 10. *Theodoretus* in *Dial* quinquies. *Iustinus*, *Ephrem* p. 24.
Cyrellus *Act.* *Eph.* 82. probante *J. Millio*, prol. 1098. φοβεῖσθε 74.
ἀποκτενόντων] ἀπικτενόντων *CD.* 1. 3. 9. 37. 60. 72. 106. *Evang.* 2. ἀπικτενόντων *EFGL.* 2. 4. 5. 6.
7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 16. *Colbertini* duo. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 41. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52.
53. 54. 55. 58. 66. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 91. *Evang.* 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *Edit.* *E-*
rasmi prima, & *Bengelii*, *Complut.* *Cyrellus* A. 182. *Origenes* ad martyr. *Chrysostomus* in l. & *Gen.* H. 27. 32.
Theodoretus ll. cc. *Theophylactus*. *Millius* Prol. 1171: ἀποκτενόντων *Verbum poeticum aut potius nullum*,
sed quod jam absque omni veterum seu exemplarium seu scriptorum auctoritate in editis, & hic & alias passim
obtinuit, & 1098.

ἀποκτείνει] σφάζει D. a prima manu.

φοβήθητε] φοβεῖσθε C.

δ.] — L. 1. 61. *Evang.* 9. *Isidorus* III. 295. *Damascepus* X. 5.

οἰκοδοποῖναι, οὐκ ἀποδέχομαι μὲν τίνομα, ὡς δὲ —
ἔχεις εἰδέναι, μνησά σοι, ὅτι καὶ ταῦτα ἄμφω εὖρον ἐν
θεανοῦς τῆς Πυθαγόρας γυναικὸς ἐπιστολῇ πρὸς τιμαρέταν
γραφείσῃ. ὃ δὲ οἰκοδοποῖναι ἐστὶ καὶ ἀλέξειδος ἐν ταραντωῖς.
Phrygius p. 162. οἰκίας δεσπότης λεκτίον, ἔχ, ὡς
ἀλέξις, οἰκοδοποῖναι. *Thomas* οἰκίας δεσπότης ἐρεῖς, ἔχ,
ὡς ἀλέξις, οἰκοδοποῖναι. *Sextus Empir.* 2. *Physic.* I. 122.
ἢ μὴν ὑπερφέρει καὶ κρείττιον ἐστὶ τοῦ οἰκοδοποῖναι τοῦ τοῦ τοῦ.
Plut. de placit. *Philosoph.* V. 18. p. 908. B. τὰ δὲ ὠ-
σύνδετα ζώδια ἐστὶν, ἐν τῶν οἰκοδοποῖναι ὡς ἐστὶν τυγχά-
ναι. & probl. *Rom.* 30. p. 271. D. ἔπε σὺ κύριος καὶ
οἰκοδοποῖναι, καὶ ἐγὼ κυρία καὶ οἰκοδοποῖναι. *Eustath.*
ad II. α. p. 162. ἔδονται τόποι τινες τοῖς πλανήταις, ὡς
οἴκας αὐτῶν καλῶσιν οἱ νῆαυροι, ἐν οἷς αὐτοὺς ὄντας καὶ
οἰκοδοποῖναι λέγουσι. *Philo.* *Lucian.* de *Astrol.* 20. ὁκό-
σοι γὰρ δὴ ἀνθρώποισι ἐν τῇ γεῇ ταύτῃ οἰκοδοποῖναι.

26. ἐδὲν γὰρ κλ.] *Sophocles* *Ajax* *Flag.* 655. ἀπανθ' ὁ
μακρὸς κ' ἀναρίθμητος χρόνος φύει τ' ἄδ' ἄλλα & ap. *A. Gell.*
XII. 11. Πρὸς ταῦτα κρύπτει μὴδὲν ὡς ὁ πᾶνθ' ὄρων καὶ
πᾶντ' ἀκύνει πᾶντ' ἀναπτύσσει χρόνος. *Menander* ὡς δὲ
πρὸς φύει τὴν ἀλγύθειαν χρόνος. Haec opponuntur doctrinae
Judaeorum, qui clam Idololatriam permittebant, si
quis aliter vitam servare non posset. *Hier. Schab-*
baib quid erat ipsi dicendum? & vivat in eis *Le-*
vit. XVIII. 5. non vero, & moriatur in eis: R. *Israel*: ista
verba secreto & non publice, quia traditio est. R. *Ismael* dicebat:
unde probatur, si dicant homini: cole idola, & non interfici-
eris, ipsum colere debere, ut non interficiatur? quia
Scriptura dicit: & vivat in eis; non vero, & moriatur
in eis. Namquid etiam publice? Scriptura dicit: & ne
polluatis nomen sanctitatis meae *Levit.* XXII. 32. *Sanhedrin*
f. 47. 1. Quod proverbium de tempore dictum est, Christus
de iudicio Dei hic intelligit. Vid. 1. *Cor.* III. 13. IV. 5.
1. *Tim.* V. 25. 2. *Tim.* III. 8. 9. Quantumcumque
enim conantur lumen veritatis extinguere, & vos opprimere,
nihil efficiunt, constantia vestra omnia vincet, veritasque
clarissimis radiis suis tenebras, quibus nunc circumfusa est,
dissipet. *Targum* *Eccles.* XII. 13. 14. quicquid honeste & vere-
cunde fit in hoc mundo, revelabitur & manifestabitur
omnibus hominibus — in iudicio illo magno.

κῶς σκοτία ἑλληνικῶς. *Euripid.* *Jon.* 1520. τὰ δ' ἄλ-
λα πρὸς σε βάλομαι μόνον φράσαι Δεῦρ' ἔλθ', ἐς ἧς γὰρ
τὴς λόγους εἰπεῖν δέλω, καὶ περικαλύψαι τοῖσι πράγμασι
σκοτόν. *Cic.* post. *Redit.* 3. Nam conjugis miserae
squalor & luctus, atque optimae filiae moror
assiduus, filiique parvi desiderium mei lacrymaeque
pueriles — magnam partem tenebris ac tectis con-
tinebantur. *Liban.* D. XXXIII. p. 745. A. de Fa-
ma. ἡ μὴδὲ τὰ λίαν ἐν σκοτίᾳ παρατρίμενα λανθάνειν εἶ-
παντα εἰς φῶς ἄγουσα. *Athen.* XI. p. 506. C. ἡ δὲ
περὶ ἀλκιβιάδου εἰρηκὲν ἐν τῷ συμποσίῳ, ἃδ' εἰς φῶς λέγε-
σθαι ἐστὶν ἄξιον. *Sextus Empir.* 2. *Gramm.* I. 311. τὸ
ὑπὸ τῆς καλλιμάχης εἰς Διόδωρον τὸν κρόνον συγγραφέν. *Ἡ-*
δὲ καὶ κόρακες τεγέων ἐπὶ κοίᾳ συνήπται κρίζουσι — ὅτι
γὰρ διαλεκτικώτατος ἦν ὁ κρόνος, καὶ ἐδίδασκε, πῶς κρι-
τίον ἐστὶ τὸ ὑγιὲς συνημμένον, ὥς διὰ τὸ ἐπικρατεῖν ἤδη τὴν
διδασκαλίαν καὶ τὰς ἐπὶ τῶν δαμάτων κόρακας ἐκ πολλῆς
τῆς κατηχήσεως κρίζειν τὴν κατ' αὐτὸν τῶν συνημμένων κρι-
σιν, εἶποι ἂν ὁ γραμματικὸς, καὶ μέχρι τέρας συνήσει τὸ
καὶ παιδίοις γνώριμον. *Sophocles* *Philoctet.* 574. ἀλλὰ
τόνδ' μοι πρῶτον φράσον, τίς ἐσιν; ἂν λέγῃς δὲ, μὴ φάιναι
μείγα — φ. τί φησιν. ὦ παῖ; τί με κατὰ σκοτόν πάτε
Διημπολῆ λόγους πρὸς σ' ὁ κινεῖται; N. Οὐκ οἶδά πω,
τί φησι, δὲ δ' αὐτὸν λέγειν. Εἰς φῶς, ὃ λέξει πρὸς σε
καὶ μὴ τὰς δὲ τε. *Berachoth* f. 22. 1. Nachum vir
Gamsu infusuravit *שנהל* R. Akibae, Akiba
vero filio Afai: sed Afai filius exivit & tradidit
discipulis suis in platea. *Lucian.* *Necyom.* 21. ὃ
δὲ δὴ με ἀπαγαγών, καὶ πολλὴ τῶν ἄλλων ἀποσπάσας ἡ-
ρέμα προσκύψας πρὸς τὸ ἔς φησιν. de alupo. non te-
mere cred. 2. συνεκινεῖται θεοδότη καὶ παρ' ὅλον τὸ
δεῖπνον πρὸς τὸ ἔς κατὰ κοινολογέμενον. *Gall.* 25. Δίαν πρὸς
ἧς τισι τῶν Συρακουσίων κοινολογέμενος. *Martialis* I. 96.
pauca verba Materne dicas in aurem, sic ut audiat
solus & ego. *Diogenes* L. *Zeno.* IX. 26. εἰπὼν, ἔχειν
τινα εἰπεῖν αὐτῷ πρὸς τὸ ἔς. Hinc est quod in *Evangelio*
geliis, postquam Christus praedicasset, addidit: *quae*
habet aures, in *Apocalypsi* autem, quae mysteria
& arcana vaticinia continet: *qui habet aurem*.

τῶν δαμάτων] *Hieron.* in *Dan.* VI. 10. ad vo-
cem ὑπερώον. Δάματα, quae Latinis dicuntur moe-
niana vel tecta, sive solaria, & ἀνώγαια i. e. coe-
nacula, ad Suniam & Fretelam in *Pf.* CI 7. ἐπὶ δά-
ματος, quod antiqui codices Latinorum inter-
pretati sunt in aedificio. Δῶμα in Orientalibus provin-
ciis ipsum dicitur, quod apud Latinos tectum, in

τῶν ἀποκτενόντων· τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνάμενων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε
29 δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένει. Οὐχὶ δύο σρου-
διά αἰσαρίου πωλεῖται, καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πωρεῖται ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ πα-
τρὸς

~ ἀποκτενόντων

δυνάμενον] + ἀποκτεῖναι F.

ψυχὴν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν EFKM. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 27. 44. 49. 57. 64. 71. 73. 74. 78. 84. 86. 87.
89. 90. 91. 106. Edit. *Erasmi*, *Colinaei*, duae priores *Siephani*, *Theophylactus* praef.

ἐν γένει] εἰς γένος D. Versio Latina & Syra.

29. σρουδιά] + τοῦ D. a prima manu.

αἰσαρίαν] αἰσαρίαν 44. a prima manu. 59. Evang. 13.

αἰσαρίαν 14. a prima manu.

πωλεῖται] πωλεῖται D.

τὴν γῆν] τὴν γῆν Evang. 4.

ἐπὶ τὴν γῆν] *Clem. H. Origenes & Chrysostomus* interpretantur εἰς τὴν παγίδα. Unde *J. A. Bengelius* conjicit, primitus fuisse scriptum ἐπὶ τὴν πάγην, & priore rari verbi syllaba mature omissa remanisse γῆν. quod ipsum alibi acciderit. At nec raritas verbi, quod in N. T. & apud LXX non reperitur, hanc lectionem commendat; neque avis capta dici potest cadere ἐπὶ τὴν πάγην, quae nondum capta esset, si super decipulam vel laqueum caderet. Denique cum in praecedentibus sermo de periculo vitae sit, magis consentaneum est intelligere aviculum istum ab aucupe tractam & mortuam in terram cadentem: quam quae viva capitur, & ab hominibus curata diutius vivit, quam si sibi fuisset relicta. *Job XL. 24. Anthol. III. 24. 1.* εἰς κίσσαν. γῆν εἰς γῆν ἀγλῶος ἀναύθι-
τ. τε πεσοῦσα κείμαι.

ἄνευ] + τοῦ θελήματος Versio *Copt. Goth. Tertullianus* & quidam MSS. *Codd. Latini*. probante *J. A. Bengelio* in *Gnom.*

Palaeestina enim & Aegyptò, vel ubi scripti sunt divini libri, vel interpretati sunt, non habent in tectis culmina sed δώματα, quae Romae vel solaria vel moeniana vocant, i. e. plana tecta, quae transversis trabibus sustentantur. *Lucian. Ver. Hist. II. 46.* αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ τέγος, ἐβόων τε καὶ τὰς ἐταῖρας συνεκάλεν. *Jos. B. II. 21. 5.* φράσαν-
τος εἰς τὸ δωματίον παρελθεῖν ἀπειλῶντες ἐφεικίσαν. ἐπὶ τέτοις πάλιν Ἰωσήτος ἀπάτῃ δευτέρῃ χρεῖται, ἡναρξας γὰρ ἐπὶ τὸ τέγος, καὶ τῇ δεξιᾷ κατασεύσας τὸν θόρυβον αὐτῶν, ὡρῶν ἔφη, τίνας ὄξεσι τυχεῖν, ὃ γὰρ κατακτείνει διὰ τὴν τῆς βοῆς σύγχυσιν. *Eustath. in Od. x. extr.* πίττει δὲ κατ' ἀντικρὺ τεγῆος ὁ Ἑλλήνων ἐν ὑπαίθρῳ ἄνα κείμενος, διὰ τὸ τὰ δώματα μὴ κεραμωτὰ, ἀλλ' ὅποια καὶ νῦν ὠρεϊκὸς μυριαρχῶ, ὡν ταῖς δοκοῖς γῆ ἐπαμάται, ὡς ἐντεῦθεν τὴν σέγγην χρησμοὶ εἶναι καὶ πρὸς τὸ ἐγκοιμᾶσθαι. *Προν. I. 21. Pind. C. Gracch. p. 836. B.* τῷ δὲ πεδιε μὴ δεῖσθαι τοῦ πλῆθους, ἀπὸ τῶν τεγῶν καὶ κεράμων τὰς φωνὰς συήχουσι.

28. Alias ψυχὴν ἀπολέσαι est occidere, vitam eripere inf. 39. XVI. 25. *Luc. VI. 9.* hic vero mors corporis a supplicio animae in gehenna aperte distinguitur. *Dionys. Hal. VIII. 62.* εἰ μὲν ἂν ἄμα τοῖς σώμασι διαλυομένης καὶ τὸ τῆς ψυχῆς, ὅτι θεοτ' εἶναι ἐκείνο, συνδιαλύεται, καὶ εἰς ἀμὴν ἔθεν ἔσθ' ἔτι, καὶ οἶδ' ὅπως μακαρίως ὑπολάβω τὰς μὴδ' ἀπολαύσαντας τῆς ἀρετῆς ἀγαθόν, ὃτ' αὐτὴν δὲ ταύτην ἀπολομένης. *Hierocles p. 54.* Εἰ γὰρ προτιμῶναι θάνατον μὴ πειθομένους, ἢ βίᾳ ἀλλοτρίωσιν, ἔδδ' ἐκφοβεῖσθαι δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' εὖ εἰδέναι, τί τὸ ταῦτα πεισόμενον, καὶ ὅτι, ὃ ἐγέννησεν, ἀπειλᾷσιν μόνον, τὸ δὲ ἀπαθὲς τέταν ἐλευθέρου προσήκει τηρεῖν καὶ μόνον θεῷ εὐπειθεῖς. *Platon. Crito.* Ἐμὲ δ' ἄνυστος καὶ μέλιτος ἀποκτεῖναι δύναται, βλάψαι δὲ οὐ. *Citat. Epicteto 79. & Arrian. Epict. II. 2. & I. 9.* οἱ τύραννοι δοκῶντες ἔχουσιν τινα ἐφ' ἡμῶν ἐξουσίαν διὰ τὸ σαρμάτιον. *III. 13.* τί ἔστι; ἂν τις ἐπελθὼν μόνον ἀποσφάξῃ με; μαρ-
τὸ, σὲ δ', ἀλλὰ τὸ σαρμάτιον. *Plato de Rep. X. p. 758. D.* μὴ ποτε φῶμεν, ὑπὸ πυρετῶ, μήτ' αὖ ὑπὸ σφαγῆς, μήτ' εἰ τις ὅτι σμικρότατος ὦλεν τὸ σῶμα κατατμήσει, ἔνεκα τέτων μὴδ' ἄλλων ποτε ψυχὴν ἀπόλλυσθαι. *Theophrastus Or. XII.* τὸ μὲν σῶμα ἄξει καὶ ἀποκτενεῖ, ψυχὴ δὲ οἰχνησεται. *Arrian. Epict. I. 25.* τὸ τελευταῖον χιτῶ-
νάριον τῷτ' ἐστὶ τὸ σαρμάτιον, τέττα ἀνωτέρω ἔδδ' ἔδδ' εἰς ἐμὲ ἔξουσιν. *Hierocles.* ὡς οἶοντες ἀθανάτων ἐσὶ ἀθανάτοι μοί-
ρας μεταλαχέιν, οὐ τῇ εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐκείνους, ἀλλὰ τῇ τῷ εὖ εἶναι ἀποπλάσσει. *Ovid. Metam. XV. 151, Tre-*

pidosque, obitumque timentes sic exhortari, seriemque evolvere fati: O genus attonitum gelidae formidine mortis, quid styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis? corpora sive rogos flamma, seu tabe vetustas abstulerit, mala posse parti non ulla putetis; morte carent animae, semperque priore relicta sede novis domibus vivunt. *Sap. XVI. 13. Jos. de Maccab. 13.* Μὴ φοβηθῶμεν τὸν δοκῶντα ἀποκτεῖναι τὸ σῶμα. μέγας γὰρ ψυχῆς κίνδυνος ἐν αἰωνίῳ βασανισμῷ κείμενος τοῖς παραβαίνεσι τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. *2. Macc. VI. 26. VII. 9. 29. Philo Allegor. Leg. T. 1. p. 64. 47.* διπλὸς ἐστὶ θάνατος, ὁ μὲν ἀνθρώπου, ὁ δὲ ψυχῆς ἴδιος. ὁ μὲν ἂν ἀνθρώπου χαρισμὸς ἐστὶ ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ὁ δὲ ψυχῆς θάνατος ἀρετῆς μὲν φθορὰ ἐστίν, κακίας δὲ ἀνάληψις, παρ' ὃ καὶ φησὶν ἐκ ἀποθανεῖν αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ θανάτῳ ἀποθανεῖν, δηλῶν οὐ τὸν κοινὸν ἀλλὰ τὸν ἰδίον καὶ κατ' ἐξοχὴν θάνατον, ὃς ἐστὶ ψυχῆς ἐντυμβωμενῆς πά-
θους καὶ κακίας ἀπάσις. & de praemiis & poenis T. 2. p. 419, 25. ἀνθρώποι μὲν γὰρ πέρας τιμωριῶν εἶναι νομίζουσιν θάνατον ἐν δὲ τῷ θεῷ δικαστῆρι μόνος ἐστὶν ἔστος ἀρχὴ. *Be-rachoth f. 28. & Aboth Nathan XXIV.* Cum Rabban Jochanan f. Saccai morti proximus esset, alta voce lacrymatus est. Dixerunt ipsi discipuli ejus: Rabbi, columna excelsa, fux mundi, mallee fortis, quid fies? Respondit: Si rex terenus mihi esset adeundus, qui mihi irasceret, ira ejus nonnisi temporaria esset; si me ligaret, non durarent ista vincula nisi in hoc mundo, si denique interficeret me, mors mea non esset nisi in hoc seculo; praeterea ipsum verbis vel muneribus placare possem. Atqui ego vado ad Regem omnium Regum Deum S. B. qui si mihi irascitur, iraejus durat in seculo hoc & futuro. *R. Jerchiel Disp. cum Nicolao Parisiis habita seculo XIII. Edit. Wagen-feil p. 8.* Ecce corpus nostrum in potestate vestra est, sed non anima nostra. *Jac. IV. 12. Bemidbar R. XXI. R. Simeon:* qui facit ut quis peccet, pejor est occidente ipsum, quia qui occidit, occidit in hoc seculo, & ei pars est in seculo futuro: at qui facit ut peccet, occidit & in hoc seculo & in futuro.

29. σρουδιά] *Galen. de Usu Part. VI.* τὴν αὐτὴν γὰρ ἀκριβοῶς ἔχει κατασκευὴν καρδίας ἵππος ὁ μέγιστος τῶν ἐλαχίστων σρουδιῶν. & de facult. aliment. 3. τῶν μικρῶν σρουδιῶν, ἐν οἷς εἰσὶ καὶ οἱ πυργίται καλέμενοι. *Athen. XIV. p. 654. B.* περιστέρια εἰσάγον καὶ σρουδιά. *XIII. p. 571. F.* τοῖσι σρουδίσι χαυνῶσ' ὁμοίως. *avicellus σρου-
δίσι*

τὸς ὑμῶν; Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες ὁ κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσί. Μὴ ἔνθο- 30.31
βηθῆτε πολλῶν τρουθιῶν ἀφ' ἐρέτε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπρο- 32
θεν ἧ ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπροθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐ-
ρανοῖς. Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροθεν ἧ ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ ἔμ- 33
προθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν 34
γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ 35
τοῦ

ὑμῶν] + τῶ ἐν οὐρανοῖς 31. 47. 51. 56. 58. 59. 74. 90. Cyrillus de Ador. p. 112. 204. 455. Glaph. 23. Ver-
fio Corp. Codd. MS. Latini, Origenes, Chrysostomus, Athanas. c. Arian. 31.

30. ὑμῶν δὲ] ἀλλὰ D. Clemens paed. III. 3.

κεφαλῆς] + ὑμῶν DL. Verfio Syr. Clemens.

ἡριθμημέναι εἰσὶν] ἡριθμηταί Evang. 4.

31. φοβηθῆτε] φοβεῖσθε DL. 1. Origenes, Cyrillus de ador. p. 204.

φοβεῖσθε αὐτὰς M. 13.

πολλῶν] πολλῶ 83. Editio Compl. probante J. Marklano.

32. ἐν αὐτῷ] — D a prima manu. αὐτὸν L.

τοῦ ἐν] + τοῖς C. 72. a prima manu. Chrysostomus.

33. ἀρνήσῃται & ἀρνήσομαι] ἀπαρνήσῃται & ἀπαρνήσομαι 1. Origenes.

Θίων Glossar. Steph. I. Amos III. 5. Manilius V.

387. Quorum omnis parvo consistit passere census.

ἀσπαρίς] Plut. Cato p. 338. F. ἔτις ἐ δέταται.

καὶ ἀσπαρίς πιπράσκηται, πολλὰ νομίζειν. p. 355. D.

περὶ ἀσπαρίς θρυλλεῖν καὶ γράφειν. Senec. Epist. 94. quod

non opus est, affe carum est. Athenaeus XV. p

701. B. ἐμὸν δὲ, καὶ δωρόειπνε, ἀσπαρίς κενόχλας πρῶν.

Polyb. II. 15. ἡμισσασαρίς, τὸτο δὲ ἐστὶ τέταρτον μέρος

ἑβδόλ. Plut. Camill. p. 135. B. ὥφλε τὴν δίκην ἐρήμην

τίμημα μύριον καὶ πεντακισχιλίαν ἀσπαρίαν ἔχουσαν, ὃ

γίνεται, πρὸς ἀργυρίῳ λόγον, χίλια δραχμαὶ καὶ πεντα-

κόσμοι. ἀσπαρίον γὰρ ἦν τὸ ἀργύριον, καὶ τὸ δεκάχαλκον ἑ-

τάς ἐκαλέτο δηναρίον. Dionys. Hal. IX. 27. διςχιλίαν

ἀριθμὸς ἀσπαρίαν, ὥς τὸ πᾶν ὄφλημα ταλάντων 15. εἰς

ὅλην χαλκῶ γένεσθαι. In aeneis Chiorum numis ἀσ-

παρίον & ἀσπαρία τρία subinde occurrunt. Catull. V.

2. Rumoresque fenum severiorum Omnes unius

aestimemus assis. in Vibennios: Fili, non potes

asse venditare. in quendam: Non assis facis, o

lutum, lupanar. Suet. Aug. 91. Stipem quotannis

die certa emendicabat a populo, cavam manum

assis porrigentibus praebens. Juvenal. Sat. X. 116.

Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam.

Horat. S. I. 1. 43. Quod si comminuas, vilem-

redigatur ad assem. & 2. S. II. 99. as laquei preti-

um. Cic. pro Quintio. 5. Assem sese negat datu-

rum, nisi prius de rebus rationibusque societatis

omnibus decidisset. & pro Roscio. 16. — LLS.

ccccxxx dedisse, qui assem nullum edidit. Glossar.

St. affarium ἀσπαρίον, μονομάχιον νέμμιον. Hesych.

ἀσπαρίον, καὶ λεπτόν, ἐν εἰς ἡγὺν ἑκακισχιλίοσδιν ταλάν-

του, ὃ ἐστὶ ἐν ἡμίσει νομμῆς. τὰ δὲ δύο λεπτά κενόχλας

εἰς, ἡγὺν νεμμία γ. Schol. Cod. 34. ἀσπαρίον ἐστὶν ὀγκί-

ας τὸ τετάρτον. ἄλλως, τὸ αὐτὸ ἐστὶν ἀσπαρίον καὶ λεπτόν,

νοεῖται δὲ ἑκακισχιλίοσδιν ταλάντα, ὅπερ γίνεται ἐν ἡμίσει

νόμισμα, τῷ ταλάντῳ ρε. λίτρας σαβημίζοντος. Cholin

XII. 5. Non capiet matrem pro filiis, ne quidem

ad leprosum purificandum. Sed cum de praecepto

levi, quod vix affarii est, dicat lex: ut tibi bene sit &

dies tui prolongentur, quanto magis id dixerit de gra-

vioribus praeceptis quae sunt in lege? Kiddushin 12.

1. Sex Meae, i. e. oboli, argenti faciunt denarium,

mea una facit dupondium, dupondium duo affaria;

affarium duo semisses, semissis duos quadrantes, qua-

drans duas Perutas. Affarii graves XXIV. faciunt dena-

rium, viles XXXII. Bava Mexia f. 414, 2. affa-

rius est pars vicesima quarta denarii argentei, qui

est pars vicesima quinta denarii aurei. & f. 45, 2.

Pea f. 10, 1. Quando pauper exit ad colligendum,

& non affert pro quatuor affariis. Dionys. Hal. IX.

ἦν δὲ ἀσπαρίον χάλκινον νόμισμα, βάρος λιτριάων. X. ἦν δὲ
τὸ τέμμημα τῆς δίκης ἀργυρικὸν ἀσπαρία μύρια. Maafer
Scheni Hier. 4. R. Chai: duo affaria sunt du-
pondium.

πιστεύεται] Eustath. in Il. α. p. 17. 50. κοῦη μὲν
διάλεκτος βαρύνει τὰς ἐπερηγτικὰς πρῶτας μέλλοντας, περι-
σπᾶ δὲ μόνους τὰς τῆς πέμπτης τῶν βαρυτόνων — Δω-
ριεῖς δὲ καὶ ἑτέρες — πιστωσὶ μέλλοντας, πιστῶ γὰρ
φασὶν καὶ κλαυθῶ, καὶ ἐσῶ, ἐξ ὧν καὶ τὸ πιστεύεται, καὶ
κλαυσεῖται, καὶ ἐσείται.

ἀνευ τῆς πατρὸς ὑμῶν] Od. ε. 530. ἔτοι ἀνευ θεῶ
πτατο θεῶς ὄρις. Lucian. Conviv. 20. ἐκ ἀνευ θεῶ τι-
νὸς ἡμῶν ἐπιπαρῶν. pro Lapfu 15. πᾶς ἂν αὐτὸ ἔπαθον ἄ-
νευ θεῶ; Aen. II. 777. Non haec sine numine di-
vom eveniunt. Servius. Sine autoritate, sine volunta-
te. Cleanthes ap. Stob. Ecl. Phys. ἐδὲ τι γίνεται
ἔργον ἐπὶ χθονὶ σε δίχα, δαίμων. Thuc. II. 70. ἀθηναῖοι
δὲ τὰς τε στρατηγὰς ἐπητιάσαντο, ὅτι ἀνευ αὐτῶν ἐνέβη-
σαν. Sch. τῆς γνώμης δηλονότι. & VIII. 5. καὶ ταῦτα
ἀνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσειτο. Appian. B.
C. V. p. 1154. πειθόμενος ἐκ ἀνευ θεῶ δις ἔτα θέρως
πείσσει τὰς πολυμίας. Pausan. IV. 29. VII. 8. X.
14. Diodor. S. I. 90. ἐκ ἀνευ δαίμονος τινος προνοίας
νομίζοντες αὐτὰς τετυχεῖναι τῆς τῶν ὅλων ἐξουσίας.

Berefchib R. LXXIX. 6. R. Simeon f. Jochai
& R. Eliezer f. ejus abscondiderunt se in spelun-
cam per annos XIII. eo tempore, quo Judaei ad
apostasiam cogeantur. Ibi comederunt filiquas
siccatas, donec corpus eorum rubiginosum fieret.
Post annos XIII. exiverunt, & ad ostium spelun-
cae confederunt. Ibi aucupem quemdam obser-
varunt: quoties ergo vox coelitus demissa clama-
bat צוֹמִיִּי avis evadebat. Quoties vero vocem coe-
lestem audiret dicentem: Specula, capta est avis.
Quo facto R. dixit: Avis una sine coelo non ca-
pitur, quanto minus ergo tot & tot animae homi-
num? eadem in Midrasch Koheleth X. 8. Midrasch
Esther I. 9. Midrasch Thebillim XVII. 14. Aelian.
H. A. I. 31. ἰδιον δὲ ἀρα τῶν ζώων καὶ ἐκεῖνο ἀγρόθεν,
πρόνοιαν αὐτῶν καὶ οἱ θεοὶ ποιοῦνται, καὶ ἔτε αὐτῶν κα-
ταφροῦσιν, ἐδὲ μὴν ὀλιγώρως ἔχουσιν.

30. αἱ τρίχες] 1. Sam. XIV. 45. 2. Sam. XIV. 11.
1. Reg. I. 52. Act. XXVII. 34. Dan. III. 27. Senec.
Epist. XIX. & legem barbae & canorum non-
dum natus infans habet. Aristoph. Ran. 627. ἐλέ-
λω τεθνηκέναι ἢ κλεψα τῶν σὼν ἀξίον τι καὶ τριχός. Li-
ban. D. XXXVII. p. 807. D. ὁ δὲ, εἰ μὴ καὶ τὰς
τρίχας ἐξαριθμῆσαι τῶν πεπόντων, ἐκ εἶναι, ὅπερ ἦν, ἡγῆτο.
Suidas in ἄξιον τριχός. Monui, vobis imminere pe-
riculum vitae, si constanter adhaerebitis doctri-
nae

τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην κατὰ τῆς
 36 πενθερᾶς αὐτῆς. Καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ Φιλῶν πατέρα
 37 ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ Φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ
 38 ἔστι μου ἄξιος. Καὶ ὅς αὐ λαμβάνει τὸν σαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ
 39 ἔστι μου ἄξιος. Ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ὑπολέσει αὐτὴν· καὶ ὁ ὑπολέσας τὴν ψυ-
 χὴν

αὐτὸν κίχων] κίχων αὐτὸν D. 1. 44. 73. 86. Cyrillus in Jo. p. 263. 965. Act. Eph. V. Theodoretus D. pro-
 bante J. A. Bengelio in Gnom.

34. μὴ] + οὐν Bodl. unus in Polyglott.

ἐπὶ τὴν γῆν] — 13. ἐπὶ τῇ γῆς 3.

ab εἰρήνην ad εἰρήνην] — 2. a prima manu 64.

35. γῆ] — 30.

36. οἰκιακοὶ] οἰκειστοὶ 1. 72. 90. 106. Editio Complut.

37. αὐ ἄξιος ad ἄξιος] — D. Versio Syra posterior.

38. οὐ] + μὴ 56. 58. 61.

ὅτι] + ἐγὼ 80.

βαλεῖν] βάλλειν K. 74i

+ ἐπὶ τὴν γῆν 44.

ἀνθρώπων] υἱὸν D. 42i

τοῦ] — D.

39. καὶ ὁ] ὁ δὲ D.

nae meae: nolite tamen existimare, Deum vitam
 vestram projecturum permitturumque, ut sanguis ve-
 ster temere fundatur: ut omnis, quae creavit, cu-
 ram gerit, ita praecipue vos, quorum opera alios
 ad agnitionem veritatis vult perducere, proteget at-
 que tuebitur in hac ipsa vita, ut ne minimum qui-
 dem vobis accidat, quod non in utilitatem atque
 salutem vestram sit cessurum. *Pesukta* f. 18. 4.
 Nonne omnes capillos omnis creaturae ego nume-
 ro?

33. Hellenistae dicunt ὁμολογεῖν ἢ τινα pro ὁμολο-
 γεῖν τινα. Opponuntur autem ὁμολογεῖν & ἀρνεῖσθαι.
Polyb. IV. 20. καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀρνηθῆ-
 ναι τι μὴ γνωστικῶν, εἴδεν αἰσχρὸν ἡγνῆναι, τὴν γε μὴν ὁ-
 δὴν ἔτ' ἀρνηθῆναι δύνανται, διὰ τὸ κατ' ἀνάγκην πάντας
 μαθεῖν, εἴ ὁμολογεῖντας ἀποτιβεσθαι, διὰ τὸ τῶν αἰ-
 σχρῶν παρ' αὐτοῖς νομίζεσθαι τῆτο. *Chagiga* f. 13. 1.
Dixit R. Sira: Si R. Jochanan abnegabit **יָשׁוּעַ**
 R. Eleazarem discipulum suum, non abnegaturus
 est R. Jannai praeceptorem suum. *Avoda Sara*
 f. 46, 2. *Pesachim* f. 69. 1. R. Eleazar dixit: ne
 abnega me tempore iudicii. *Plut.* de diff. Odii &
 invidiae p. 537. D. ὅτι μισεῖν μὲν πολλὰς ὁμολογεῖν
 ἔνιοι, φρονεῖν δὲ εὐδαί λήγσει. *Dionys.* Hal. VIII. 34.
 φίλους ἀπαρνεύεσθαι, ὅταν ἀδικήσωσι. *Alciphron* III. 40.
 Τὸν ἀγρόν καὶ ἡμᾶς, καὶ εἰδὼς τὰς γυνεῖς, ἀλλ' ἀρνεύμενος
 φύσει λέγων γεγενῆσθαι τὰ πάντα, καὶ τὴν τῶν σοφιστῶν σύ-
 κρισιν αἰτίαν εἶναι γενέσεως, ἐχρὶ τὰς πατέρας. *Jo.* I.
 20. IX. 22. XII. 42. *Phil.* II. 11. *Rom.* X. 9.
 10. 1. *Tim.* VI. 13.

34. βαλεῖν] proprie dicitur de jactu sementis in
 terram *Psal.* CXXV. 7. *Anthol.* II. 6. ὅτε σπό-
 ρον ἔμβαλε γαίῃ. *Xenoph.* Oecon. c. 23. ἐμβαλὼν
 τὸ σπέρμα τῇ γῇ. & per translationem *Cic.* ante-
 quam exiret in exil. 1. Serere beneficium, ut me-
 tere possis fructum *Liv.* XXI. 10. bella ex bellis
 feruntur. II. 1. Serere certamina III. 40. Serere
 civiles discordias. *Plaut.* Poen. III. 2. 10. lites
 ferunt. *Cic.* de Offic. II. 8. Nec vero unquam
 bellorum civilium semen & causa deerit. *Philipp.*
 II. 22. hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.
Μάρκαρι hic significat diffidius, quo etiam fratrum
 animi ab invicem alienantur. Et intelligitur non
 propositum & consilium Christi: sed eventus, cui
 doctrina ipsius occasionem praebuit. *Dio* XLV.
 p. 188. ἔτις ὁ τὸ σπέρμα τῶν κακῶν τῶν μετὰ ταῦτα
 ἐκφύωντων ἔμβαλῶν.

37. μου ἄξιος] *Nonni Dionys.* XVIII. Μάρκαρι
 μοι, Διόνυσσε, καὶ ἄξιον ῥίξει τοκέος, Δεῖξον, ὅτι προνίδαο
 φέρεις γένος. *Isocrat.* de Jugo. ἀναξίως δ' αὐτῶν καὶ τῶν

προγόνων πράττοντες. *Thucyd.* I. 86. ψηφίζεσθε ἔν, ὃ
 λακεδαίμονιοι, ἄξιως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον. *Schol.* in
Theocrit. Id. I. 87. καὶ ἄξιως τῆς ἐαυτῶ τάξεως διετέ-
 λης. *Isocr.* Archidamo σκεπτόν δ' ὅπως ἄξιως ἡμῶν αὐ-
 τῶν πολεμήσωμεν. *Demosth.* Olynth. II. ἐξεληλυθότων
 ἡμῶν ἄξιως τῆς πόλεως. III. πράττειν ἄξιως ἡμῶν αὐτῶν.
Plat. Apolog. πράττειν ἄξιως ἀνδρὸς ἀναξίως.

Hierocles. καλὸν μὲν τῷ θεῷ πειθεσθαι, καλὸν δὲ καὶ
 τοῖς γονεῦσιν — εἰ δὲ πρὸς ἄλλο μὲν ὁ θεῖος νόμος, πρὸς
 ἄλλο δὲ οἱ γονεῖς φέροιεν, μαχομένης τῆς αἰρέσεως, τοῖς
 ἀμείνοσιν ἔπεισθαι δεῖ, πρὸς ταῦτα μόνον ἀπειθεύσας γο-
 νεῦσι, πρὸς δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς νόμοις οὐ πειθονται. 2.
Macc. VII. 20. 25. 28. 29.

38. λαμβάνει τὸν σαυρὸν] Ne atrocissimum qui-
 dem atque ignominiosissimum supplicium pro Chri-
 sto defugiendum est. *Cic.* de Divinat. I. 26. Ser-
 vus per circum, cum virgis caederetur, furcam
 ferens ductus est. *Plut.* de Sera Num. Vindicta p.
 554. A. τῷ μὲν σώματι τῶν κολαζομένων ἕκαστος κακέρ-
 γων ἐκφέρει τὸν αὐτῶ σαυρὸν. *Artemid.* II. 61. βασιλεύει
 τινα τῶν δαιμόνων τῶν χροῖαν, ἢ αὐτὸν τὸν Πλάτωνα, ἢ τὸν
 κέρβερον, ἢ ἄλλον τινα τῶν ἐν ἄδου, κακέργῳ μὲν ἰδόντι σαυρὸν
 αὐτῷ σημαίνει, τοῖσι γὰρ καὶ ὁ σαυρὸς θανάτου, καὶ ὁ μέλ-
 λων αὐτῷ προσηλθῆσθαι, πρότερον αὐτὸν βασάζει.

ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου] *Aristoph.* *Plut.* 13. ὅστις ἀ-
 κολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλῶ. 757. οἱ δ' ἠκολούθησαν κατό-
 πιν ἐξεφανωμένοι. 1210. δεῖ γὰρ κατόπιν τῶν αὐθότων
 ἔπεισθαι. *Lucian.* *Necyom.* 11. εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατό-
 πιν ἐχόμενος αὐτῶ. *Herodian.* IV. 1. 6. εἶποντο δ' ὁ-
 πίοσιν αὐτοῖς οἱ τὴν ὑπᾶτον ἀρχὴν τότε διέποντες.

39. ἀπολείπει] *Thomas.* ἐπόμενος ἔν ἀτλήκοις μὴδὲ ἐ-
 λάσω εἴπης ἢ ἐξελάσω, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐλῶ καὶ ἐξελῶ,
 ὡς εἴρηται. ὥσπερ καὶ ὁλῶ ἀπὸ τοῦ ὀλέσω, ὡς ὁ αὐτὸς
 ποιητὴς ἐν Πλάτῳ ἀπὸ σ' ὁλῶ κακὸν κακῶς, καὶ καλῶ
 ἀπὸ τῆ καλέσω.

ἀπολείπει αὐτὴν] *Deut.* XXII. 26. *Eurip.* *Herc. fur.*
 452. τίς ταλαιῆς τῆς ἐμῆς ψυχῆς φονεὺς. *Plaut.* *Cistell.*
 IV. 2. 44. ne suam vitam interimeret. *Sanhedrin*
 Rex Jannaeus vocatus est in jus, eique obiectum:
 servus tuus occidit animam. *Herodot.* I. 112. ὅτε
 γὰρ τεβνέας βασιλεῖς ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περιεὼν ἐκ ἀπο-
 λείπει τὴν ψυχὴν. *Jos.* A. VI. 13. 9. αὐτὸς δ' ἐπάνα-
 εται πολλάκις ὑπ' αὐτῶ σωζόμενος, εἰς τὴν ψυχὴν φανερῶς
 ἀπολλυμένην λαμβάνων. II. χ. 225. ψυχῆς ὥκιστος ὄλε-
 σρος. *Od.* 1. 65. *Schol.* ἀρχαῖον ἔθος τῶν ἐπὶ ξένης ἀπο-
 λλυμένων τὰς ψυχὰς ἀνακαλεῖν τρίτον τὸς περιελθόντας,
 ἐπὶ ἐπίσιν οἰκᾶν. *Anthol.* III. 22. 10. ναῦν ἄμα καὶ
 ψυχὴν εἶδεν ἀπολλυμένην. II. ν. 763. χερσὶν ὑπ' ἀργεῖαν
 κείατο, ψυχὴν ὀλέσαντες. *Eustath.* ὡς οἶα κτῆμα, ὅ ἐστι
 θανάτους. *Eurip.* *Hecub.* 21. ἐπεὶ δὲ τρωαῖα τ' ἐκτορας τ'
 ἠρώω

χὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ 40
δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφή- 41
του, μισθὸν προφήτου λήφεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δι-
καίου λήφεται. Καὶ ὅς ἐάν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, εἰς 42
ὄνο-

ἐνρήσει] οὕτω σῶσει 33. ex Marco.

41. λήφεται ad λήφεται] — D.

42. ὁ μικρῶν] μικρῶν Colb.

ποτήριον] + ὕδατος D. Versio Goth. Corp.

40.] — 22.

τῶν ἐλαχίστων BD.

μίστος] — D. 6. 53. 59. probante J. Millio. prol. 11937

ἀτάλαιο ψυχῇ. cit. *Thomas*, & *Eustath.* in *Il.* v. 939, 43. *Tertull.* *Scorpiac.* 11. Ipsi denique praefides cum hortantur negationi, Serva animum tuam, dicunt, & noli animam tuam perdere.

Dionys. Hal. A. VI. 9. ὅ δ' ἂν ἡ κακὴ καὶ θεο-
βλαβὴς διάνοια φυγῆς ἀσχημονος ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖ, τῇ-
ται τὸν φευγόμενον ἀγχε παραστήσας θάνατον. *Cic.* *Tusc.*
Q. II. 23. Ut enim fit in praelio, ut ignavus mil-
ites ac timidus, simul ac viderit hostem, abjecto
scuto fugiat, quantum possit, ob eamque causam
pereat nonnunquam etiam integro corpore, cum
ei, qui steterit, nihil tale evenierit: sic qui doloris
speciem ferre non possunt, abiciunt se, atque ita
afflicti & exanimati jacent, qui autem restiterunt,
discedunt saepissime superiores. Sunt enim quae-
dam animi similitudines cum corpore; ut onera
contentis corporibus facilius feruntur, remissis op-
primunt: simillime animus intentione sua depellit
pressum omnem ponderum, remissione autem sic
urgetur, ut se nequeat extollere. *Curtius* IV. 14.
effugit mortem, quisquis contemserit: timidissimum
quemque consequitur. *Lesbonactis* exhortator p. 172.
Isocrat. Archidam. extr. ἐὰν μὲν γὰρ ἐβέλομεν ἀποθνήσκειν
ὕπὲρ τῶν δικαίων, ὃ μόνον εὐδοκμήσομεν, ἀλλὰ καὶ τὸν
ἐπιλοιπον χρόνον ἀσφαλῶς ἡμῖν ἔξειται ζῆν. Ἐὰν δὲ φεβηθῇ-
σόμεθα τὰς κινδύνους, εἰς πολλὰς ταραχὰς καταστήσομεν ἡ-
μᾶς αὐτοὺς. *Procopius* Goth. p. 604. τὰς γὰρ εἰς ἀπό-
γνωσιν σωτηρίας ἐλθόντας τῆτο ἂν διασώσασθαι δύναται
μόνον, τὸ μὴ τῆς σωτηρίας ἐφίεσθαι; τῷ φιλοψύχῳ δια-
φείεσθαι ἐκ τῆ ἐπιπλήξεως ἔπαισθαι πίπτει. *Arri-
an.* *Epicl.* IV. 1. τῆτον ἕκ ἐστὶ σῶσαι αἰσχυρῶς, ἀλλ'
ἀποθνήσκων σῶζεται, οὐ φύγει. *Frontinus* IV. 1. 16.
Clearchus dux Lacedaemoniorum exercitui dice-
bat, Imperatorem potius quam hostem metui de-
bere; significans eos, qui in praeliis dubiam mor-
tem timuissent, manere supplicium. *Philo* de Leg.
ad Caj. T. 2. p. 574. 12. Ζοὴ γὰρ τις ἐστὶν ὅτι περὶ
λακῆς νόμον ἐκλείεσθαι θάνατος. *Tamid* 4. Quaesivit
Alexander Macedo a senioribus Austri: quid faci-
et homo & vivet? Responderunt ei: occidat se
ipsum; quid faciet homo & morietur? Respon-
derunt: vivificet se ipsum. *Aboib* 13. qui celebre
reddit nomen suum, perdit nomen suum. *Xeno-
phon* Cyr. Exped. III. ἐντεθνήσκουσι δ' ἔγωγε, ὅ ἄνδρες,
καὶ τοῦτο, ὅτι ὁπόσοι μὲν μενεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν
τοῖς πολεμίοις, ὅτοι κακῶς τε καὶ ἀσχυρῶς ὥς ἐπιτολὴν
ἀποθνήσκουσιν ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἔγνωσαν πᾶσι
κινδὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς
ἀποθνήσκειν ἀγανίζονται, τῆτος ὅν μᾶλλον πᾶσι εἰς τὸ γῆ-
ρας ἀφικνεύμεναι, καὶ, ὥς ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διαγί-
ναι. *Esfaj.* XXIV. 18.

Proverbium est militare: experientia enim con-
stitit, ignavos milites exitium atque periculum,
quod turpi fuga vitare volebant, sibi conciliaffe,
fortes autem strenue agendo & pericula intrepide
adeundo salutis suae optime consuluisse. Istud pro-

verbium philosophi de studio virtutis dixerunt, ut
significarent, eum, qui virtuti constanter studeat,
paucioribus molestiis obnoxium fore, quam si, ut
illis se eximeret, virtutem deseruisset. *Horat.* S. II.
3. 13. invidiam placare paras virtute relicta? Con-
temnere miser. *Justinus* XX. 3. Dum mori ho-
neste quaerunt, feliciter vicerunt: nec alia causa vi-
ctoriae fuit, quam quod desperaverunt. Idem di-
ci potest de discipulis Christi, sive respiciamus
hanc ipsam vitam, sive alteram post hanc. Qui
constanter perseverabant, saepe in maximis peri-
culis praeter omnem hominum expectationem e-
valerunt, Petrus ex carcere, Paulus e naufragio
&c. & tempore belli Judaici mature Pellam divi-
nitus moniti concesserunt, seque periculo subduxer-
unt: contra Judas, cum, ut vitae commodis frue-
retur, a Christo defecisset, mortem maturavit, &
qui ad Judaeos redierunt, communi gentis cala-
mitati impliciti sunt, imo cum, ut fidem facerent,
& reliquis promptiores viderentur, arma contra
Romanos inter primos susciperent, & in medias
acies ruerent, ante alios etiam perierunt, vitam-
que eo ipso, quo se illam inventuros putabant, per-
diderunt. Si vero alteram vitam respiciamus (quam
Christus semper & praecipue respexit ut quae de-
mum vera vita est) dicti hujus veritas longe clarius
elucebit; qui a Christo deficit, vitam hanc bre-
vem, quam eo pacto servare studet, aut non inven-
iet, aut non diu servabit: certissime vero vitae
alterius jacturam faciet, seque in aeternam miseriam
praecipitabit: contra qui constans est, vitam
quidem hanc periculo exponet, neque tamen sta-
tim amittere; & si amiserit, cum multo foenore
a manu Dei iterum recipiet.

40. Injuria legato facta, ipsi Principi facta esse
judicatur. 1. *Sam.* VIII. 7. *Ezech.* III. 7. *Jof.* A.
VIII. 8. 3. βαλόντες αὐτὸν λίθοις ἀπέκτειναν. τῇτ' ἰδὼν
ροδάμους, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλήσθαι τοῖς λίθοις, οἷς
τὸν ὑπὲρ τὴν ἀπέκτεινεν αὐτὴ τὸ πλῆθος. *Schir Hasehirim*
R. f. 12, 3. & *Mechilta* f. 38, 2. Si quis recipit
viros doctos, idem est ac si reciperet Schechinam.
Tanchuma f. 36, 4. *Exod.* XXXIII. 7. Non ibi
legitur: quicunque quaerebat Mosen, sed, qui-
cunque quaerebat Dominum: unde concludimus,
quicunque recipit presbyterum, idem esse ac si re-
ciperet Schechinam. *Falkut Rubeni* f. 136, 1. ad
Num. XII. 11. dixit Aaron ad Mosen: Domine
mi, Annon Aaron major erat Mose? cur ergo ip-
sum Dominum vocat, & pro Magistro habet? Di-
scimus hinc, qui honorem exhibet Doctori suo,
idem esse ac si Deo ipsi honorem exhiberet. f. 140,
1. Qui rixatur cum viro docto, idem esse ac si id
faceret contra eum qui dixit & factus est mun-
dus. f. 144, 3. ad *Num.* XXI. 5. & locutus est
populus contra Deum & Mosen. Si contra De-
um, satis dictum erat, neque opus est addere Mo-

ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἡ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

1 **Κ**Αὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς ἀφ' ἑαυτῶν τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέ-
2 βη ἐκεῖθεν, τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας
ἐν

μὲν οὖν εἰς ὄνομα μαθητοῦ] — E a prima manu.

ἀπολέσῃ] ἀπολίσει 1. 9. 14. 53. 59. 60. 71. Evang. 19. 20. 21. 22. Edit. Erasmi f.

ἀπολίσει τὸν μισθὸν] ἀπόληται ὁ μισθὸς D. Hodierna lectio Marci esse videtur Millio prol. 387. Nobis etiam Matthaei.

1. ἐτέλεσεν] συνετέλεσεν M. 47. 54. 55. 62. Evang. 3. 16. ut VII. 28.

ὁ Ἰησοῦς] — 74. 89. δώδεκα] — 1. 22. 28.

Mosen. Sed notandum est, qui loquitur contra pastorem fidelem, idem esse ac si contra Deum ipsum loqueretur. *Thanchuma* f. 68, 2. R. Chasda dixit: si quis se opponit Doctore suo, idem est ac si se Schechinae opponeret S. D. *Num.* XXVI. 9. R. Chamima f. Chanina dixit: Si quis rixam excitat contra doctorem &c. S. D. *Num.* XX. 13. R. Chanina f. Papa: Si quis tumultum excitat contra Doctorem &c. S. D. *Ex.* XVI. 8. R. Afhu, si quis finistre sentit de Doctore suo &c. S. D. *Num.* XXI. 6. *Aboth.* IV. 12. honora Collegam tuum, uti Doctorem tuum, Doctorem vero ut Deum. *Schemoth* R. XXXII. ad *Ex.* XXIII. 2. loquatur, non scriptum est, sed loquar; si accipitis ab illo perinde est ac si me accepissetis. *Gal.* IV. 14. 1. *Theff.* II. 13.

41. προφήτην — καὶ — δίκαιον] Junguntur infra XIII. 17. XXIII. 29. *Act.* VII. 52. Iusti eximio quodam modo vocabantur Abel, Noachus, Abrahamus, Lotus.

εἰς ὄνομα] nomine Prophetarum, i. e. ut Prophetarum, quia Propheta est. *Sanhedrin.* *Berachoth.* f. 17, 1. Qui operam dat legi in nomen ejus **יהוה** eo nomine, quia lex est, disponit pacem in familia supera & infera. *Pesachim* f. 13, 2. Oves pentecostales mactant nomine ipsarum, & sanguinem spargunt nomine ipsarum; eo nomine, ut sint agni non quotidiani sed pentecostales. & V. 2. Pascha quod non mactaverit nomine suo, & exceperit sanguinem & consperferit non nomine suo; aut quod mactaverit nomine suo, at non exceperit sanguinem nomine suo; aut non mactaverit nomine suo, & sanguinem exceperit nomine suo, profanum est. Quid sibi vult nomine suo & non nomine suo? Nomine Paschatis, & nomine sacrificii pacifici. Quid sibi vult: non nomine suo & nomine suo? nomine sacrificii pacifici & nomine Paschatis. *Servachim.* Sacrificia, quae non offeruntur nomine sacrificiorum, quae offeruntur nomine pacificorum, nomine paschali, nomine sacrificii communis. *Ovid.* *Met.* III. 281. Multi Nomine Divo- rum Thalamos iniere pudicos. Vid. XVIII. 5.

Proverbium est Judaeorum. Lotus quidem & Abrahamus hospitio exceperant Angelos, sed non nomine Angelorum i. e. non putantes esse Angelos *Heb.* XIII. 2. Vidua vero Eliam exceperit, nomine Prophetarum 1. *Reg.* XVII. & Laban Jacobum nomine iusti *Gen.* XXIX. 30. & mercedem a Deo acceperunt.

42. τῶν μικρῶν] *Bereschith* R. XLII. 4. Si non sunt parvuli **עֲרֵבָי**, non sunt discipuli; si non sunt discipuli, non sunt sapientes; si non sunt sapientes, non sunt seniores; si non sunt seniores, non sunt prophetarum; si non sunt prophetarum, non

est Deus S. B. inf. XI. 9. 11. opponuntur prophetis, *ψυχροῦ*] *Plin.* *Epist.* III. 5. frigida lavare. *Plaut.* *Cist.* I. 1 37. Frigidam suffundere. *Senec.* *Ep.* 77 Calida subinde affusa. *Apulej.* *Met.* IV. Calidatutuario lavacro praeparata. *Juvenal.* V. 63. Quando vocatus adest calidae gelidaeque minister. *Martial.* I. 11. Jam defecisset portantes calda ministros. *Epictet.* 35. μὴ ψυχρὸν πίνειν. *Athen.* III. p. 133. F. οἶδαν ἀρχαῖοι καὶ τὴν τῷ πάντῃ ψυχρῷ πόσιν. *ψυχροποσία.* *ψυχροπότης.* *Plin.* *Ep.* VI. 16. Semel atque iterum frigidam poposcit. *Sueton.* *Claud.* 40. Inter causas suffragationis suae posuit, quod pater ejus frigidam aegro sibi tempestive dedisset. *Tacit.* de *Mor.* Germanor. 22. lavantur saepius calida. *Martialis* XIV. 103. Frigida non desit, non desit Calda petenti. *Horatius* S. II. 7. 90. Perfundit gelida. Schol. supple aqua. *Plut.* de *Garul.* p. 511. C. Ἡράκλειτος — λαβὼν ψυχρῆ κύλικα. *Plinius* H. N. XXIII. 4. cum pari calidae mensura.

- οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτῷ] *Od.* ω. 195. τῷ οὐ κλέος ἔποτ' ὀλέσθαι. ἢς ἀρετῆς. *Liban.* O. II. p. 93. καὶ μὴ σύμπασι ἀπόληται [ὁ μισθὸς] p. 94. μὴ μὲν ἐν αἰτίᾳ ταύτῃ τὸν μισθὸν — συνέβη τοῖς ἀνθρώποις τέτοις ἀπωλολοῦν. *Strabo* III. p. 250. A. ἐν δὲ τῇ Λιγυστικῇ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, διηγῆσασθαι τὸν ξένον αὐτῶν, χαρμόλειαν Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσατο ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφῶν, ὀδύνασα δὲ μίαν τὴν γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τῶν ἔργων πλησίον, τίκνῶσα δὲ ἐπ' ἀνέλθοι παραντίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν. *Philo* ap. *Damascen.* παραλλ. I. α. 15. οὐκ ἐστὶ παρὰ θεῷ οὐδὲ πονηροῖς ὄντα ἀπολέσαι τὸν ἀγαθὸν μισθὸν περὶ ἐνὸς ἀγαθοῦ, μετὰ πλειόνων κακῶν πεπραγμένον, οὔτε πάλιν ἀγαθὸν ὄντα ἀπολέσαι τὴν κόλασιν, καὶ μὴ λαβεῖν αὐτὴν, εἰ μετὰ πλειόνων ἀγαθῶν ἐν τινὶ γένηται ποιηρέων, ἀνάγκη γὰρ ζυγῷ καὶ σταθμῷ πάντα ἀποδοῖναι τῷ θεῷ. *Jos.* A. XX. II. 5. θεός — ἐπιδεικνύς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέψουσιν, καὶ μόνον πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς ἔκ ἀπόλληται ὁ τῆς εὐσεβείας. *Liban.* D. XII. p. 389. A. τῷ δὲ ὁ μισθὸς ἀπώλλυτο. inf. XXV. 34. *Jos.* A. I. 10, 3. ἐπαινέσας δὲ αὐτὸν τὴν ἀρετὴν ὁ θεός, ἀλλ' οὐκ ἀπολείς, φησὶ, μισθός, ὅς ἄξιον ἐστὶν σὲ ἐπὶ τοιαύταις εὐπραγίαις κομίζεσθαι. A. XVIII. 6. 6. narrat, quomodo Agrippas Thaumastum qui sitienti aquam porrexerat, libertate donaverit, & procuratorem constituerit. *Bemidbar* R. XXI. ipse non perdet mercedem suam. *Thanchuma* p. 239, 2.

1. αὐτῶν] i. e. Galilaeorum. Solent Hebraei nomen relativum ponere, ubi nullum nomen antecessit, quod tamen facile intelligitur. inf. 21. XII. 9. *Luc.* IV. 15. V. 17. *Act.* V. 41.

2. τῷ χριστῷ] Opera, qualia Messiam editurum Judaei exspectabant. 2. *Tim.* IV. 5.

πέμψας — εἶπεν] *Xenophon* *Hist.* *Graec.* III. πέμψας πρὸς Δερκυλλίδαν εἶπεν, ὅτι ἐς λόγους βέλοιστο

ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, **πέμφας** δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἔειπεν 3
αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 4
αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ, ὃ ἀκούετε καὶ βλέπετε. Τυφλοὶ ἀναβλέ- 5
πουσιν, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ 6
ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· Καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν 6
ἐμοί. Τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὅχλοις περὶ Ἰωάννου· Τί ἐξ- 7
ἤλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; Ἀλλὰ τί ἐξήλ- 8
θετε

2. τοῦ χριστοῦ] τοῦ Ἰησοῦ D. 54. 61. 74. 89. 90. Evang. 9. 12. 24. Versio *Aethiop.* αὐτοῦ Versio *Syrac.*
posterior in margine.

ὁμοῦ] *24* CD. Versio *Goth. Syr.* utraque, at in posteriori edita est in Margine. *Armen.* Probatante *J. Millio* prol. 387. 388; qui putat non posse scribi *πέμφας* δύο τῶν μαθητῶν, sed *δύο μαθητὰς*; in quo ipsum falli ex *Luc.* XIX. 29. apertum est. Quærit porro: quis ista *δύο τῶν μαθητῶν*, quæ expressiora sunt, & cum textu Lucae conveniunt, mutarit in *24* τῶν μαθητῶν ex industria? Respondeo: interpres Italus, cujus industriae vel temeritati potius & negligentiae sexcentis ejusmodi variationes, contradicentibus omnibus Graecorum Codicibus, debemus.

3. εἶπεν] εἶπεν Versio *Syrac* posterior in margine.

4. καὶ ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς δὲ D.

ἀκούετε καὶ βλέπετε] βλέπετε καὶ ἀκούετε 44. 80.

5. καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι] — D. Probatante *J. Millio* prol. 388.

ἀκούουσιν] + καὶ D. 1. 28. Versio *Syr. Goth. Chrysostomus, Basilii Seleuc. H.* 33;

καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται] — 13.

ἐρχόμενος] ἐρχόμενος D. a prima manu.

Ἰωάννῃ] Ἰωάννῃ E.

6. ἐὰν] ἐὰν D. 1.

αὐτῷ ἀρριπτόσθαι. *Cyropaed.* VI. *πέμπει* πρὸς τὸν κύρον εἰπών, ὁ ὅς ἦν.

3. ὁ ἐρχόμενος] Messias, cujus adventum per Prophetas praedictum nunc instare credimus. *Jo.* VI. 14. *Heb.* X. 37. Joannes antequam in carcerem conjiceretur, Jesum agnoverat, & discipulos suos docuerat, ipsum esse Messiam: quæ in carcere Christo audit, magis ipsum confirmabant. Ipse tamen carceris isqualiter scrupulum illi injecit, ut cogitaret, cur me patitur immergentem in isto isqualore & periculo ramdium versari? sperabam hunc esse, qui populum & me liberaturus esset; facit autem, quod veri studiosum facere par erat, mittit ad ipsum Christum, qui scrupulum eximeret. *Matth.* IX. 24.

προσδοκῶμεν] praefens conjunctivi ut *Jo.* VI. 28.

4. Ἰωάννῃ] Si discipuli tantum Joannis dubitabant, non vero ipse Joannes, quid opus erat illi haec renunciare? an ut discipulos confirmatiores redderet? atqui nihil poterat addi ad evidentiam argumenti, quod suis oculis auribusque perceperant. At si Joanni ipsi scrupulum haec fuisse intelligimus, omnia plana sunt.

ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε] *Phil.* IV. 9. *Diogenes L.* Perianth. I. 100. καὶ σοὶ ἀναγγεῖλῃ, εἰ ἐπείροιο, ὅτι μὲν ἀκούουσιν ἢ ἴδωι. *Stobaeus* S. XXXI. de Zenone. τῶν δὲ πρὸς τῶν ζητούντων, τί ἀπαγγέλλωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς ἀκούοντες; τῷ αὐτῷ, εἶπεν, ὃ βλέπετε.

5. *Aristophanes.* *Equit.* 640. ὦ βελή, λόγους ἀγαθὰς φέρον εὐαγγελίσασθαι πρῶτον ὑμῶν βύλομαι. *Antiphon.* τῇ πατρίδι μεγάλως εὐτυχίας εὐαγγελίζομενον. *Jo.* A. XX. 7. 2. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις, οἷς πᾶρ ἐλπίδα εὐτυχίᾳ καταπεπληκώς, πρῶτῃ μὲν, ὡς εἶδος, τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο. *Vajikra* R. S. XXVII. & *Debarim* R. X. *Berechith* R. LXXV. 1. R. Barachia, nomine R. Judae f. Simonis. Dixit R. Acha nomine R. Eliezer f. Chelpatha: Quaecumque Deus facturus est & renovaturus tempore futuro, ea jam anticipavit per manus Prophetarum & justorum hoc tempore. -- Ego coecos curabo tempore futuro, anrea idem feci. 2. *Reg.* VI. 17. *Berechith* R. LXXIV. 1. terra, in qua mortui vivunt sunt primum in diebus Messiae. *Pausan.* Corinth. 26. ἐπιθυμῆσαι τὸν παῖδα ἀνελίσθαι, καὶ ὡς ὄψους ἐγένετο, ἀστραπὴν εἶδεν ἐκλάμψουσαν ἀπὸ τοῦ παιδὸς

ρομίζοντα δὲ εἶναι θεῖον τι, ὥσπερ ἦν, ἀποτραπέσθαι. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν πᾶσαν ἠγέλλετο, τὰ τε ἄλλα ὅποσα βέλοιο εὐρίσκων ἐπὶ τοῖς κάμυνσι, καὶ ὅτε ἀνίστησι τεθνεώτας. *Julian.* p. 191. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀνακρίνας τὸ χεῖρισον τῶν παρ' ὑμῶν, ὁλόγως πρὸς ταῖς τ. ἐν αὐτοῖς ὀνομάζεται, ἐργασάμενος παρ' ὃν ἐξῆ χρόνον εὐδὲ ἀκοῆς ἄξιον, εἰ μὴ τις οἴεται πᾶς κυλλὸς καὶ τυφλὸς ἰάσασθαι, καὶ δαιμονώοντας ἐφορρίζεν ἐν Βηθσαιᾷ καὶ Βηθανίᾳ ταῖς κάμαις τῶν μεγίστων ἔργων εἶναι.

6. Et hoc Joanni debebant renunciare, ut animus ejus perfaneretur, & ad patientiam componeretur.

7. τί] *Philo* Leg. Alleg. T. 1. p. 69, 39. τὸ τί πολλάκις τίθεται ἀντὶ τοῦ διὰ τί; οἷον τί λέγεται; τί περιπατεῖς; τί διαλέγῃς; ἀντὶ τοῦ διὰ τί;

κάλαμον] 1. *Macc.* IX. 45. *Jo.* A. XIII. 1. 3. ὁ δὲ Βαρχιδῆς, γυνὴ τὸν Ἰωάννην ἐν τοῖς ἔλσι τοῦ Ἰερὸς καταστρατοπεδευμένον. 5. Σήμερον μὲν ἔν καὶ Ἰωάννης, εἰς τὰ ἔλη τοῦ ποταμοῦ ὑποσρέφοντες, αὐτῷ κατέμενον. *Lucia.* Hermotim. 68. εἰκὼς — καλάμων ἐπ' ὅχθῃ παραπαμίᾳ πεφυκότι, καὶ πρὸς πᾶν τὸ πῖνον καμπτόμενον, καὶ μικρὰ τις αὔρα διαφυσήσασα διασαλεύσῃ αὐτόν. *Arphob.* Arfen. 25. in Monum. Cotelier. παρέβαλε πότε ὁ ἄβας ἀρσένιος εἰς τόπον καὶ ἦσαν ἐκεῖ καλάμοι, καὶ ἐκινήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Καὶ λέγει ὁ γέρον τῶν ἀδελφῶν· τί ἐστὶν ὁ σεισμὸς οὗτος; καὶ λέγουσιν· καλάμοι εἰσὶν. Λέγει ὁ αὐτοῖς ὁ γέρον, φύσει ἐνν καὶ θῆται τις ἐν ἡσυχίᾳ, ἀκρόσῃ δὲ φωνῇ σπῆθῃ, οὐκ ἔχει ἡ καρδία τὴν αὐτὴν ἡσυχίαν, πῶσῃ μᾶλλον ἡμεῖς, ἔχοντες τὸν σεισμὸν τῶν καλάμων τέτων; *Horatius* Epist. I. 1. 14. Nullius addictus jurare in verba magistri, Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes, Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor. 1. *Reg.* XIV. 15. quid erat caulae, cur iter tam molestum susciperetur? loci sane amoenitas vos non pellexit. erat enim Joannes in deserto loco & palustri, atque arundinibus obfito. Haec imago etiam vulgi insitam levitatem atque inconstantiam representabat, *Eph.* IV. 14. *Sanbed.* f. 82. 2. Inter calamos & falices Schevilnai quid quaerit meretrix?

8. ἀλλὰ] Eleganter usurpatur haec particula etiam commate sequenti, ut interrogationi interrogatio alia jungatur. *Xenoph.* Exped. Cyri V. ὁμοῦ δὲ καὶ λέξων, ἐκ τίνος ἐπλήρης, πότερον ἦται τι σὲ, καὶ ἐπεὶ οὐκ ἐδίδως, ἔπαον; ἀλλ' ἀπήτην. ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθ' ὧν παρώνησκ. *Memorab.* III. εἰπέ μοι, ἔφη;

θετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες,
 9 ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑ-
 10 μῖν, καὶ περισσώτερον προφήτου. Οὗτος γάρ ἐστι, περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ, ἐγὼ
 ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμ-
 11 προσθὲν σου. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐκ ἐγὼ γέρται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννης τῷ
 12 βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων αὐτοῦ ἐστίν. Ἀπὸ δὲ
 τῶν

7. ὁ] — D.

αἱς τὴν ἔρημον θεάσασθαι] ἰδεῖν 11.

8. τί] — 73.

ἐν μαλακοῖς ἱματίοις] μαλακοῖς D. a prima manu, probante Millio.

βασιλείων] βασιλείων E. 3. 12. Colb. unus 35. 36. 39. 40. a prima manu. 73. 80. 83. 86. Evang. 13. 14.
 15. 17. Edit. Complut. probante Bengelio. βασιλείων FG. 2. a prima manu. 16. 38. 72. 87. Evang. 1. 9. 10.
 12. 24. Οἱ βασιλεῖς saepe legitur, οἶκος βασιλείων non item. Esth. IV. 2.

9. ἐξήλθετε] ἐξεληλύθατε F.

ὁ] x Versio Syr. posterior.

ἐγγέρται] ἐγύρεται Evang. 20.

γεννητοῖς] τοῖς γεννητοῖς τῶν D. a prima manu.

12. δὲ] D. a prima manu. Lat. autem.

ἐξήλθετε] ἐξήλθατε CDL. Evang. 3. & comm. 8. 9.

ἐξήλθετε] ἐξεληλύθατε F. & 9. comm.

10. γάρ] — D. Versio Saxonica.

11. ἄμην] + ἄμην. 60.

11. ἐγγέρται] Editt. Erasmi.

αὐτοῦ ἐστίν] ἐστίν αὐτοῦ C.

ἔφη, ὃ θεοδότη, ἐτί σοι ἄγρος; οὐκ ἐμοίγ' ἔφη. ἀλλ' ἄ-
 ρα οἰκία προσόδος ἔχουσα; οὐδὲ οἰκία, ἔφη. ἀλλὰ μὴ χειρο-
 τέχναι τινες. Δημοσθ. π. Στεφάνου. Τί γὰρ καὶ βεβλόμε-
 νοι μετεπίμποντο; ἂν αὐτοὺς ἐν τέτῳ τῷ κατὰ; ἐπὶ τὴν εἰ-
 ρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἄπασιν. ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ'
 αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβελώεσθαι. Olynth. I. τίς αὐτὸν ἐτι κα-
 λῶσι δέωρο βαδίζειν; θηβαῖοι; μὴ λίαν μικρὸν εἰπεῖν ἦ, καὶ
 συνισβαλῶσιν ἐτοιμῶς. ἀλλὰ φακίς; Arrian. Epist. II.
 22. μήτι ἐν περὶ τὰ κακὰ ἐσπεύδασιν ἄνθρωποι; μηδαμῶς.
 ἀλλὰ μήτι περὶ τὰ μὴδὲν πρὸς αὐτοὺς; οὐδὲ περὶ ταῦτα.

ἐν μαλακοῖς ἱματίοις] Ovid. A. A. II. 297. in Ty-
 ris. Suet. Calig. 52. in crepidis — in caliga specula-
 toria. Plut. Cic. p. 883. ἐν τοῖς περιποφόροις καθίζουσαι.
 Artemidor. IV. 44. γυνὴ καθήμενη ἐν ἱματίοις πορφύροις.
 II. 3. ἐκφέρειν ἐν λευκοῖς ἀποθανόντας. Xenophon. Cyrop.
 V. ἐν ταπεινῷ σχήματι ἐσηκούα. Plut. Conf. ad Apoll.
 p. 114. E. ἐν τοῖς πνήμοις. Lycurg. p. 56. B. ἐν φοι-
 νικί. Σέντες ἐν τῷ σώμα περιέειλλον. Aen. VII. 166. Nun-
 tius ingentes ignota in veste reportat Advenisse viros.
 Tibullus I. 9. 70. Heu miserum! in laxa quid juvat
 esse toga? T. Hemsterhuis in Aristoph. Plut. p. 479.
 per ingenium linguae praepositionem omittere non
 licet.

μαλακοῖς ἱματίοις] Philostr. 187. ἰδὼν δὲ ἄνδρας λεῖς
 τὰ σκέλη, λιπαροὺς τὰς κόμης, καὶ μὴδὲ γυνεῖς χρομέ-
 νους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσθῆτα μαλακοῦς. Apollon. p. 404.
 μαλακὰς χλανίδας ἡμφιεσμένους. II. β. 42. μαλακὸν δ' ἐν-
 δυνε χιτῶνα Agamemnon rex. σχ. ἀπάλων, τρυφῶν.
 & Od. α. 437. II. ω. 796. Πορφύρεος πέπλοισι καλύ-
 ψαντες μάλαικον. Diog. Lyc. V. 67. ἦν δὲ καὶ κα-
 θαράτατος τὴν σολὴν, ὡς ἀνυπερβλήτω χρῆσθαι μαλακό-
 τηι ἱματίων. Heraclid. V. 86. ἕτος ἐσθῆτι τε μαλακῇ
 ἐχρήτο, καὶ ὑπέρογκος ἦν τὸ σῶμα. Lucian. Timon. 38.
 ἀντὶ μαλακῆς χλαμύδος ταύτην τὴν διφθέραν ἢ — ποῖα
 περιτέθεικεν. Fugitivi. 20. ἀγροὺς καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλα-
 κῶν ἐπρίαντο, καὶ παῖδας κομήτας, καὶ συνοικίας ὅλας.
 Epist. Saturn. 26. ἐσθῆτι μαλακαῖς χρῆσθαι. 29. τῶν
 ἱματίων — τὸ μαλακὸν ἱθαυμάζετε. Cynic. I. τριβά-
 νιον φέρειν, ὃ μέντοι καὶ τοῦτο λεπτὸν, οὐδὲ μαλακόν, οὐ-
 δὲ ἀσθῆτον. Saturn. I. ἐσθῆτας ἐυανθεῖς καὶ μαλακὰς,
 καὶ ἄργυρον καὶ ἐλέφαντα καὶ τ' ἄλλα ὅποσα τίμια. Ba-
 silius in Hexaem. H. 8. τὰ νηματα λέγω, ἀπέμπεσιν ὡμῶ
 οἱ Σῆρες πρὸς τὴν τῶν μαλακῶν ἐνδυμάντων κατασκευὴν.
 Diodor. S. IV. 4. κατὰ δὲ τὰς ἐν εἰρήνῃ πανηγύρεις καὶ
 ἑορτάς, ἐσθῆσιν ἀνδραγαθῆς καὶ κατὰ τὴν μαλακότητα τρυ-
 φεραις χρῆσθαι. & I. XIII. 82. καὶ τὰς ἀγωνίας εὐδὺς
 ἐκ παίδων ἐποιεῖντο τρυφῆρας, τὴν τ' ἐσθῆτα μαλακὴν φο-
 ρῶντες καὶ ὑπερβολὴν, καὶ χρυσοφοροῦντες. Plaut. Bach.

I. 1. 38. eme mi vir lanam, unde tibi pallium ma-
 lacum & calidum conficiatur, tunicaeque hiber-
 nae bonae. Artemid. I. 80. σκευὴν ἔχουσα ἱματίων πο-
 λυτελῶν καὶ μαλακῶν, καὶ ὅρμαν χρυσεῶν. & II. 3. μα-
 λακῇ δὲ ἐσθῆτι καὶ πολυτελεῖ χρῆσθαι πλεστοῖς μὲν ἀγα-
 θὸν καὶ πένθων, οἷς μὲν γὰρ ἢ παρῶσα διαμνησὶ τρυφῇ. A-
 then. XII. p. 553. A. παρθεναῖα τρυφερά χλανίδια μα-
 λακὰ. Ovid. Met. XV. 118. mollia velamina. Aru-
 lej. vestis textu tenuis, tactu mollis. Lucian. in
 Mus. encom. I. τοσῶτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτε-
 ρα, ὅσον τῆς ἐλληνικῆς ἐσθῆτος ἡ Ἰνδικὴ λεπτοτέρα καὶ μα-
 λακώτερα. Dio Chrys. LXV. p. 612. A. ἐὰν ἐσθῆ-
 τα μαλακώτεραν λάβῃς, ἀλαζῶν καὶ τρυφῆρας. & IV. p.
 75. D. λετρῶν καὶ χρυσεῶν, ἐσθῆτων τε μαλακῶν. Ari-
 stoph. Acham. 1023. λευκὸν ἀμπεῖχει. Schol. οἱ γὰρ φυλά-
 σιοι λευκὰ ἐφόρει; Plut. Lycurg. 56. F. ἐν δὲ ἄργεῖ
 λευκὰ φορῶσιν ἐν τοῖς πένθεσι. Q. Rom. p. 270. D. λευ-
 κὰ φορῶσιν ἐν τοῖς πένθεσιν αἱ γυναῖκες ἱματία. — ἀμυ-
 φανέουσι λευκοῖς. Lucian. de Saltat. 2. ἄνθρωπον ὁρῶν
 ἐσθῆτι μαλακαῖς — ἐναβρυνόμενον. Demosth. in A-
 schin. μαλακοὶ χιτωνίσκοι. Hesych. μαλακὸν ἱματίον —
 πολυτελεῖς ἢ ἀπαλὸν.

φορῶντες] Sophocl. Electr. 270. ἐσθῆματα φορῶν-
 τέκεναι ταῦτα.

Non certe exivistis, ut videretis regiam magnifi-
 ce extructam, aut regem superbe vestitum; haec
 poteratis videre Hierosolymis in aula principis: in
 deserto vero vix casam confexistis inter arundines,
 & hominem hirsutum, pelle vestitum, vilique zo-
 na cinctum, & victu aequae vili utentem.

10. Schemoth R. XXXII. extr. ita etiam tempore
 futuro, qua hora revelabitur liberatio ventura Is-
 raeli S. D. Mal. III. 1. Bemidbar R. XVI. tem-
 pore futuro ego mittam vobis angelum meum S.
 D. Mal. III. 1. Debarim R. IV.

11. ἐγγέρται] Hoc proprie de Prophetis dicitur
 Luc. VII. 16. Jo. VII. 52.

ἐν γεννητοῖς γυναικῶν] Herodot. VII. 141. 142. ὃ
 εἶπε Σαλαμῖς, ἀποδείξαι δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν. Job. XIV.
 1. XV. 14. XXV. 4.

ὁ δὲ μικρότερος] Strabo VI. p. 403. A. κροτανιατῶν
 ὁ ἴσχατος, πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων ἐλλήνων. Major est di-
 gnitas comitis Christi, quam praecursoris. Quan-
 to Joannes praestat Prophetis: tanto discipuli Chri-
 sti omnes & singuli antestabantur Joanni. Prophe-
 tarum tempore nox fuit; tempore Joannis aurora
 sese ostendit, discipuli Christi clarissimis solis ra-
 diis collustrantur.

τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ
βιασαὶ ἀρπάξουσιν αὐτήν. Πάντες γὰρ οἱ ποροφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ποροφῆ- 13
τευσαν. Καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. Ὁ ἔχων 14. 15
ῶτα

τοῦ βαπτιστοῦ] — 28.

καὶ] οἱ D. Lat. qui cogunt, al. qui vim faciunt.

13. γὰρ] δε 27.

Ἰωάννης] Ἰάννης C.

ποροφῆτευσαν] ἐποφῆτευσαν GD. 1. 13.

ποροφῆτευσαν 63.

15. ἀκούειν] — D.

16. παιδαρίαις] παιδίαις CDEGKL. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 27. Colbertinus 32.
34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61.
62. 63. 64. 66. 70. 71. 72. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 3. 4. 9. 10. 12. 13. 14. 15.
21. 22. Editio Complut. Colin. duae priores Stephani, Bengelii, Genev. Plaut. Clemens paedagog. 1. 5. Chrysosto-
mus, Theophylactus.

ἐν ἀγοραῖς καθημένοις] καθημένοις ἐν τῇ ἀγορᾷ D. καθημένοις ἐν ἀγοραῖς C. 106. Versio Latina, Chrysost. Theophyl.
ἐν ἀγορᾷ καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς 1.

12. βιασαὶ] *Eusebius* de *Ismeniae & Ismenes*
amor. V. p. 153. μοιχός, ἀκόλαστος, βιασής, δεύτερος
πάρης. *Arctaeus* Capp. lib. II. de *Caus. Morb. Duit.*
c. 12. p. 67. ἢν ὑπὸ ἀνάγκης κρέσσει ἡνῆται, βιασὴν μέζονα
τίκτει τὴν ἑυμοφορίαν. *Targum* Esaj. XXI. 2. cogentes co-
gentur, & diripientes diripuntur. *Demosth.* ὅπως μὴ
βιασθῇτε ἀμαρτεῖν. II. O. 727. & π. 102. αἶας δ' ἐκέτ'
ἤμινε, βιάζετο γὰρ βελέεσσι. *Thucyd.* I. 77. ἀδικήμε-
νοι δέ, ὡς ἵκνουν, οἱ ἀνθρώποι ὀργίζονται μᾶλλον ἢ βιαζόμε-
νοι. *Plut.* Otho. p. 1075. τοὺς πολλὰ βεβιάσθαι παρὰ
γνώμην ὑπ' αὐτοῦ δοκῆντας. *Lucian.* *Necyom.* 20. ἀρ-
παζόντες καὶ βιαζόμενοι *Hermotim.* 22. ἀρπαζόντων καὶ
βιαζόμενων καὶ πλεονεκτούντων. *Arrian.* *Epiict.* IV. 7.
ἀποκλεισμός ἐμοὶ μὴ γίνεταί, ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. διὰ
τί ἐν ἡμῖν βιάζομαι; οἶδαι γὰρ, ὅτι ἐσὼ ἀγαθὸν ἂν διὰ διδο-
ται τοῖς εὐελθέσιν. *Jos.* A. XVII. 9. 6. οἶδε εἰσὶν οἱ
βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμνημονέμεν ἐφ' ὅπλα χω-
ρεῖν. *Herodianus* II. 2. 9. τοὺς στρατιώτας — ἀρπαγαῖς
τε καὶ βίαις ἐγγενενημένους. *Xenoph.* *Cyropaed.* III.
extr. δάσας, μὴ βιάσαιντο εἰσω. *Polyb.* p. 104. τῶν δὲ
θηρίων βιασαμένων εἰς τὴν παρεμβολήν. *Appian.* *Exp. A-*
lex. VI. 9. 4. βιάσασθαι ἐπειρώτο εἰς τὴν ἄκραν. I. 8.
5. χάρακός εἰσα' παρελθεῖν βιαζόμενος. *Syr.* 187. τὸν δὲ
Ἡλιόδωρον εὐμένης καὶ ἀπάλος ἐς τὴν ἀρχὴν βιαζόμενον ἐκ-
βάλλουσιν. *Parthic.* p. 218. ἐβιάσαντο εἰς τὴν ἀρχὴν B.
C. 1. p. 695. βιασάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν ῥιψοκινδύνως. *Plut.*
Apophtheg. p. 203. C. ἐπεὶ δὲ περιφθεῖς εἰς Σικελίαν
ὑπὸ Σύλλα στρατηγός, ἐπυθάνετο τοὺς στρατιώτας ἐν ταῖς ὀ-
δοπορίαις ἐκτρεπομένους βιάζεσθαι καὶ ἀρπάζειν. *Basilus*
Selenc. H. XVI. ὁ ληστὴς τὸν μὲν τρόπον μετεβαλεν. ἔμνε-
νε γὰρ μέχρι τέλους τὸν ἔρπον βιαζόμενος, ὥτως ἡ βασιλεία
τῶν ἑρπονῶν βιάζεται. *βιασαὶ* *Lucas* VII. 29. vocantur
τελώναι. Intelligo igitur publicanos & milites *Luc.*
III. 12. 13. 14. qui concussionibus & rapina prius
vixerant: jam sibi ipsis vim faciebant, & omni a-
nimi contentione id agebant, ut prioris vitae ma-
culas eluerent, veraque poenitentia emendarent,
Rom. VI. 19. feriis Baptistae admonitionibus lo-
cum concedentes. Rapiunt id, quod proprie vide-
batur competere Sacerdotibus, Levitis, Doctori-
bus. *Luc.* VII. 30.

13. *Mat.* III. 18. X. 43. *Sanhedrin* f. 99. 1. R.
Jochanan dixit: Omnes Prophetæ non propheta-
runt, nisi usque ad dies Messiae: de diebus autem
seculi futuri oculus non vidit: ib. & *Sabbath* 63.
1. *Berach.* f. 34. 2. Dixit R. Chija f. Aba omnes
prophetæ non prophetarunt nisi de diebus Messiae
&c. *Bereshith* R. LXXXI. 3. Omnes Prophetæ
prophetarunt de Hierusalem sola. Prophetare &
videre opponuntur, inf. XIII. 16. 17. Omnes Pro-
phetæ obscure atque aenigmatice vaticinati sunt
de iis, quae Joannes ex parte vidit: vos autem plane
perspicitis. 1. *Pet.* I. 10. II. 12. 2. *Pet.* I. 19. 20. 21.
14. εἰ θέλετε δέξασθαι] *Sophocles* *Oedip.* Tyr. 224.

ἐὰν θέλῃς ἔπειτα κλῶν δέχεσθαι, ἀλλὴν λάβοις ἀν' ἀνακρίψι-
σιν κακῶν. *Euripid.* *Melanip.* 25. ἀλλ' ἡ Δίκη ἔνταυ-
θα πᾶσιν ἐγγύς, εἰ βέλεις δ' ὄρν. *Jer.* IX. 19.

Ἡλίας] *Trypho* *Justino* M. πάντες ἡμεῖς τὸν χριστὸν
ἀνθρώπον προσδοκῶμεν γενέσθαι, καὶ τὸν Ἡλίαν χρίσας
αὐτὸν ἔλθοντα. *Chiffuk* *Emuna* c. 39. fuit res nota in
gente Judaica, non adfuturum Messiam nisi post
adventum Eliae Prophetæ. *Sota* IX. 15. Spiritus
S: adducit resurrectionem mortuorum. Resurrectio
mortuorum adducit adventum Eliae, cujus memo-
ria Sacra esto. *Debarim* R. III. extr. tempore fu-
turo adducam vobis Eliam prophetam — S. D.
Mal. IV. 5. 6. & IV. extr. & III. 1. & *Zach.*
IX. 9. *Vajikra* R. XXXIV. R. Cohen & R. Jo-
sua f. R. Simonis nomine R. Levi dixerunt. O-
lim cum quis faceret praeceptum, propheta scripsit
illud: nunc si quis facit praeceptum quis scribit?
Elias & rex Messias, & Deus S. B. obsignat. S. D.
Mal. III. 16. *Thankuma* p. 57. 2. ad Gen. XLIX.
19. quando Goel veniet in calce, ipse succidet cal-
cem S. D. *Mal.* III. 5. ex tribu Gad. *Abot* N. 43.
Nec facturi sunt Judaei insignem poenitentiam, prius-
quam Elias adventet, cujus memoria Sacra est S.
D. *Malach.* IV. *Sabbath* f. 118. 2. Dixit R. Si-
mon f. Passi nomine R. Levi f. Kaphrae: Quisquis
tria convivia sabbato quoque instituenda sedulo ce-
lebrat, eripietur a tribus calamitatibus, scilicet ab
angustiis Messiae, a judicio inferni, & a bello
Gog & Magog. Ab angustiis Messiae, S. D. *Exod.*
XVI. 25. Ecce dies, & *Mal.* IV. ecce mitto vo-
bis Eliam prophetam, antequam veniat dies. *Eru-*
bin f. 43. 2. Messias non venit Sabbato — ait e-
nim Scriptura: ecce ego mitto vobis Eliam pro-
phetam, antequam &c. cum vero is heri non ad-
ventarit, nec Messias hodie veniet. Nam pro cer-
to habemus Eliam, cum adfuturus est, Synedrium
magnum aditurum. Dicit, forte heri Synedrium
adiit? Resp. Certum est Judaeis, non adventu-
rum Eliam pridie Sabbati aut diei festi propter
occupationes. *Targum Jonathan* *Exod.* VI. 18.
Pinehas ipse est Elias, sacerdos magnus, qui mit-
tendus est ad captivitatem Israel in fine dierum.
Bereshith R. XCIX. 12. Gad succidet Calcaneum
illi, qui venturus est in calce: ecce ego mitto vo-
bis Prophetam, qui ipse est: ecce de tribu Gad, pro-
pterea dictum est: & ipse succidet calcaneum. R.
Tanchum in *Mal.* IV. citat. Arabice *Pocok.* in por-
ta Mosis p. 219. Est hoc sine dubio promissum de
Propheta in Israele manifestando paulo ante tem-
pus manifestationis Messiae, quem quidam e do-
ctis putant, ipsum Eliam Thibitem futurum, quae
sententia in plerisque scriptis Homileticis reperit-
ur: at alii censent, Prophetam magnum fore, pa-
rillis cum ipso gradus, eodemque loco constitu-
tum

16 ὅτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Τίτι δὲ ὁμοιάσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ ~ παιδαρίοις: ἐν
17 ἀγοραῖς καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἐταίροις αὐτῶν, Καὶ λέγουσιν Ἡυλῆσαμεν
18 ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. Ἦλθε γὰρ Ἰωάννης
μήτε

~ παιδίοις

ἀγοραῖς] ἀγορᾷ CD. 1. 6. 8. 10. 12. 35. 36. 37. 38. 47. 48. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 65. 66. 80. 83. 86. Evang. 13. 14. Edit. Complut. Colim. Plant. Genév. Versio Latina, Goth. Syr. Enthyminus, Theophylactus.

καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἐταίροις αὐτῶν καὶ λέγουσιν] ἀ προσφωνῶντα τοῖς ἐταίροις λέγουσιν CD. 1. Evang. 18. 19. Versio Vulgata, Copt. Chrysostomus MS.

ἐταίροις] ἐταίροις CDEFL. 1. 3. 16. 72. 106. 38. Bodlej. duo 61. 62. Evang. 9. 12. 17. Schol. Cod. 41. ἀμφοτέρω μίμφομαι τοῖς ἐταίροις μὴ συμφωῶσιν αὐτοῖς.

17. ὑμῖν postorius] — CD. 1. Versio Copt. & Latina. Clemens.

18. γὰρ] + πρὸς ὑμᾶς L. 7. 13. 106. Evang. 2. in ora. 9. 10. 12. Versio Syra postorius.

rum quoad cognitionem Dei & nominis ejus celebrationem, ideoque Eliam appellari, ut vult magnus ille Doctor Maimonides; atque hac ratione forsan erit Messia ben Joseph ex ipsius sententia. Jonathan Exod. XL. 10. propter coronam sacerdotii Eliae summi Pontificis, qui mittendus est in fine captivitatis. Bava Mezia II. 8. III. 4. 5. E. dith. VIII. 7. Bava Kama IX. 8. donec venerit Elias. Tecte significatur quanta sit dignitas Messiae ipsius, qui & prophetas, & Joannem, & discipulos, maximo intervallo post se relinqueret. Bava Mezia f. 3. 1. Bava Batra f. 121. 2. Dixerunt Rabbini nostri: VII. mundum universum volvunt, Mathusalem vidit Adamum — Sem — Jacobus — Amram — Achias Silonia — Elias, qui adhuc vivit. Succa f. 52. 2. VIII. sunt principes: Adam, Jesse, Saul, Samuel, Amos, Zephania, Zedekia, Messias & Elias. preces Judaeorum. Et Deus in multitudine misericordiarum suarum respiciet Israel, & in bonitate sua mittet nobis Messiam nostrum & Eliam Prophetam in cursu cum eo, ut stabiliat prophetiam.

15. Liban. Epist. 499. οἱ παῖδες σοὶ φύσας τε ἀγασθῆς καὶ περιουσίας ἀμείνονος. ἤδη δὲ τι καὶ δῆγμα ἐξήνεγκαν νέων ἔχονταν ὅτα. Arrian. Epictet. III. 23. Sophistae inter recitandum subinde in hanc prorumpebant vocem: ὅτι τοῖς οὖτοι πολλοὶ δύνανται παρακαλεῖσθαι. Aelian. A. H. VIII. 17. ὅταν σχολή μαθάνειν, ὅπως ὑπερχαν τὰ ὅτα ἀκούειν. Phocylid. 84. ὃ καρεὶ μεγάλῃ ἀκον ἀδιδυκτος ἀκῆν. οὐ γὰρ δὴ ἰοεύσιν οἱ μηδέποτ' ἐσθλά μαθόντες. Plut. A. Colot. p. 1113. C. ταῦτα τὰ ἔπη μέγα βοῶντος ἐπὶ τοῖς ὅτα ἔχουσιν. Praef. Kobeleth R. ad Esaj. V. 9. in auribus. R. Levi dixit: sicut qui clamat in aures focii sui, non in unam sed in utramque. Philo de Abrah. T. 2. 19. 44. τοῖς ἀκούας ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ διαπίπτει τάδε. de Charit. p. 400, 27. βοῶν καὶ κεκραγὼς τοῖς ὅτα ἔχουσιν ἐν ψυχῇ.

16. παιδίοις] Arrian. Epictet. II. 16. θέλεις σε εἶναι καὶ ἡμεῖς τοῖς παιδίοις ὁμοιωμένοι; οὐ νῦν τὸν Δία. & III. 15. ὅρα ὅτι ὡς τὰ παιδία ἀναστροφῇ, ἀ νῦν μὲν ἀβελήτως παίζει, νῦν δὲ μονομάχως, νῦν δὲ σαλπίζει, εἴτα τραγωδεῖ, ὅταν ἰδῇ καὶ θανῶσιν — ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ μηδὲν, ἀλλ', ὡς ὁ πῖθκος, πᾶν ὅ ἐστιν ἰδῆς, μιμνῇ, καὶ αἰεὶ σοὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης ἀρέσκει. & Epict. XXXV. ὡς τὰ παιδία ἀναστροφῇ, ἀ νῦν μὲν παλαιῶς παίζει, νῦν δὲ ἀβελήτως, νῦν δὲ μονομάχως, εἴτα σαλπίζει, εἴτα τραγωδεῖ. ἐν ταῖς ἀγοραῖς] Plant. Pseudol. III. 2. 11. Sed cur sedebas in foro, si eras coquus? inf. XX. 3. 6. Jos. B. V. 12. 3. παῖδες δὲ καὶ νεανίαι διοιδόντες ὡσπερ εἰδωλα κατὰ τὰς ἀγορὰς ἀνεῖλκτον καὶ κατέπιπτον.

προσφωνῶσιν] Cum accusativo Graecis significat compellare: ubi vero cum Dativo jungitur, signi-

ficat dicare, nuncupare librum alicui.

17. Sanbedrin f. 103. 1. Prov. XXIX. 9. Dixit Deus S. B. Iratus fui Achaso, & tradidi eum in manum regum Damasci: at ille sacrificavit, & incensum adolevit Diis Damasci, qui ipsum percuferant. Lusi cum Amazia, & dedi Reges Edom in manus ejus: at ille adduxit Deos illorum, seque illis incurvavit. Ait R. Papa: Hoc est, quod dicunt vulgo, plorant ei, qui nescit; arrident ei, qui nescit: vae ei qui bonum a malo discernere nescit. Theophrast. Char. 16. περὶ αὐθαδίας: ἡ δὲ αὐθάδεια ἐστὶ ἀπένεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. οἷος ἐρωτηθεὶς, ὁ δεῖνα πῶς ἐστίν; εἰπεῖν πρᾶγματα μοι μὴ πάρεχει. καὶ προσαγορευθεὶς μὴ ἀντιπροσεῖπεν — καὶ ἔτε ἄσκι ἔτε ῥῆσιν εἰπεῖν, ἔτε ὠρχήσασθαι ἀν' ἐδεῆσαι.

ἡυλῆσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε] Herodot. VI. 129. ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν ἡμερῶν, τῆς τε κατακλίσεως τοῦ γάμου, εὐώχε αὐτοὺς — ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένετο — εἶχον ἔρην ἄμφω τε μουσικῇ — ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι οἱ ἐμμελείαν, πεθερόμενος δὲ τοῦ αὐλητοῦ ὠρχήσατο. Aristot. de Rep. VIII. 6. οὐκ ἐστὶν ὁ αὐλὸς ἡσυχόν, ἀλλὰ μάλλον ὀργαστικόν — καὶ τὸ κωλύειν τῷ λόγῳ χρῆσθαι τὴν αὐλῆσιν — φασὶ γὰρ δὴ τὴν ἀθῶν εὐρῆσαν ἀποβαλεῖν τοὺς αὐλῶς 7. Σακράτης ἀποδοκιμάσας τῶν ὀργάνων τὸν αὐλόν — πᾶσα γὰρ βακχεῖα, καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη κίνησις μάλιστα τῶν ὀργάνων ἐστὶ ἐν τοῖς αὐλοῖς. Aesop. F. CXXX. ὦ κάκις ζωῶ, ὅτε ἡυλῶν, οὐκ ὠρχίσθε, ὅτε δὲ πέπαυμαι, τοῦτο ποιεῖτε. Phaedrus V. 7. 13. Lepidum genus Desiderari coepit, cujus flatibus solebat excitari saltantis vigor. Plant. Stich. V. 5. 16. Siquidem mihi Saltandum est, tum vos date, bibat, Tibicini. Propert. III. 10. Tibia nocturnis succumbat rauca choreis. Horat. Epist. I. 14. meretrix tibicina, cujus Ad strepitum falias. Pollux. IV. 75. αὐλεῖ δὲ μάλιστα τὸν γαμήλιον. Xenoph. Symp. εἰ ὀρχοῖτο πρὸς τὸν αὐλόν. Plant. Casina IV. 3. 1. Age tibicen, dum illam educunt huc novam nuptam foris Suavi cantu concelebra hanc plateam hymenaeo. Terent. Adelph. V. 17. 7. Verum hoc mihi mora est Tibicina, & hymenaeum qui canat — missa haec face, hymenaeum, turbas, lampadas, tibicinas. Rhetor. ad Herenn. IV. Omnis sanctitas nuptiarum uno signo tibiarum intelligitur. Claudian. in Epithalam. Dicant pervigiles carmina tibiac. Ovid. Hero. XII. 139. Tibiaque effundit foecialia carmina vobis: At mihi funerea flebiliora tuba. 1. Macc. IX. 39. 41. Eccles. III. 4.

ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐκόψασθε] Senec. Epist. 13. Pacuvius, qui Syriam usum suam fecit, cum vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur a coena, ut inter plausus exoletorum hoc ad Symphoniam caneretur βεβίωται, βεβίω

μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων· καὶ λέγουσι· Δαιμόνιον ἔχει. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐ- 19
σθίων καὶ πίνων· καὶ λέγουσιν· Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος
καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν 20
τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσαι δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι 21
Χοραζὶν, οὐαὶ σοι· Βηθσαιδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενό-
μεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. Πλὴν λέγω ὑμῖν· Τύρῳ ἔ 22

Σι-

~ Βηθσαιδὰ

α πίων ad πίων comm. 19] — 59.

δαιμόνιον ἔχει] πνεῦμα ἐστὶ 2.

ἐπὶ] + πάντων 13.

20. ἤρξατο] + ὁ Ἰησὺς CKL. Colb. 1. 4. 5. 10. 11. 13. 15. 35. 46. 51. 56. 58. 59. 61. 62. 63. 72. 78;
90. Evang. 3. 15. 17. Versio Syra utraque, Æthiop. Codd. Lat. MSS. Chrysost. Hieronymus in Thren. IV. 6.

ἐγένοντο] γεγένεισαν D.

21. χοραζὶν] χοραζαῖν D. Chorazain Versio Vulg.

χοραζὶν L. χοραζὶν, χωραζὶν, χωραζην. 56. 58. 59. 61. 62. 78. 83. 86. 91. Edit. Complut. & Ald. Genes. χω-
ραζιν Ziv Orig. in Exod. & c. Cellum.

Βηθσαιδάν] Βηθσαιδα D. a prima manu. Βηθσαιδὰ CKL. 1. 3. 5. 7. 9. 10. 11. 14. 32. Colb. 34. 35. 37.

38. 39. 40. 44. 45. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 62. 65. 68. 73. 80. 83. 84. 87. 90. 92. 106. E-
vang. 2. 4. 8. 9. 10. 13. 14. 18. Edit. Complut. Plant. Versio Vulg. Syra utraque, Æthiop. Arab. Copt. Ori-
genes, Basilus Eth. in Marc. VIII. 22. Chrysost. Theophylact. probante J. Millio.

ἐγένοντο] ἐγεγένεισαν D. ἐγενήθησαν Evang. 4.

λέγουσιν] + ὅτι 2. 27. 71. Edit. Erasmi.

19. οἰνοπότης] οἰνοπάτης 1.

αὐτῆς] + πάντων Evang. 15.

αὐτῆ] — D.

χοραζὶν CFK. 3. 28. 32. 87. Edit. Erasmi, Bogardz

62. 78. 83. 86. 91. Edit. Complut. & Ald. Genes. χω-

οὐαὶ σοὶ posterius] + D. probante J. Millio. prol. 394.

βίβωται, nullo non die se extulit. Cic. ad Attic. XII. 2. Homini non recta fed voluptuaria quaerenti nonne βεβίωται; & XIV. 21. Sed mihi quidem βεβίωται; viderint juvenes. Lucian. VIII. 734. Non pretiosa petit cumulatō ture sepulcra Pompejus, fortuna, tuus; non pinguis ad astra Ut ferat e membris Eoos fumus odores; ut Romana fuum gestet per colla parentem, praeferat ut veteres feralis pompa triumphos; Ut resonent cantu trifidi for-
ra. II. α. 720. παρὰ δ' εἰσαν αἰοιδῶς θρήνων ἐξάρχης, οἷ-
τε σοῦεσαν αἰοιδῶν. Οἱ μὲν ἀρ' ἐθρήνον, ἐπὶ δὲ σενάχοντο
γυναῖκες. Lucian. de Sacrif. 15. πυνθῆσι τὸ ἱερεῖον, καὶ
κόπτονται, περισσάντες ἡδὴ πεφονευμένοι. Plut. Solon. p.
90. C. ἀμυχλὰς κοπτομένην ἀφείλεν. Anthol. II. 40. 7.
μυκέτι, μυκέτι, Μάρκε, τὸ παιδίον, ἀλλ' ἐμὲ κόπτε —
εἰς ἐμὲ νῦν ἐλέγεις ποῖαί πάλιν, εἰς ἐμὲ θρήνος. ὅτ' αὐτὸν ἔσω
νεκρὸν ἐκοπτόμεθα. Xiphilin. de Pertinacis funere. καὶ
οἱ μὲν ἄλλοι πρὸ τῆς κλίνης προήμενον, καὶ τινες ἐκόπτοντο,
ἐτέρων πυνθιμὸν τι ὑπαυλάντων. Thomas in πυνθῆν ἐπὶ τοῦ
λυπῆσθαι καὶ μελανιμοῦν θρηνεῖν δὲ ἐπὶ τοῦ κλαῖν. Dio
Chrys. XXIII p. 276. D. ex Eurip. Cresphont. τὸν
φόντα θρηνεῖς, εἰς ὅς' ἔρχεται κακὰ τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ
πῶναι πεπαιγμένον χαίροντας καὶ συνεδρημένους αἰεταὶ δὲν
ἐκτέμνουν.

19. φάγος] Basilus Ep. 391. τὸν δὲ φάγον παροῦ-
τονόμενον ἡρεῖς.

οἰνοπότης] vinarius Augustin. c. Faust. XVI. 31.

Dent. XXI. 20. Psal. LXIX. 13. Amos. VI. 6.

Prov. XXXI. 4. inf. XXIV. 49. Pollux VI. 32.

οἰνοπότης, καὶ οἰνοπότης γυνή, ὡς ἀνακρίων, καὶ οἰνοποτῶν,

ὥσπερ ἑμπερος εἰρηκε οἰνοποτάζων. II. ε. 341. Eustathius.

σημειῶσαι δὲ, ὅτι ἐπὶ ἐγκρατιῶν ἀνδρῶν ῥηθήσεται τὸ οὐ·
γὰρ σῖτον ἔδωσ', οὐ πίνωσ' αἵματα οἶνον.

ἐδικαιώθη] Justa pronunciata est atque absoluta

fapientia divina. Esaj. XLV. 26. ἀπὸ κυρῆς δικαιωθή-
σονται. Luc. VII. 29. a cultoribus suis.

21. Horat. I. Carm. XIII. 3. Schol. vae dolentis est.

χωραζὶν Hier. in Esaj. IX. 1. in litore maris Ge-
nesareth. & de I. H. in secundo lapide a Caphar-
naum. Menachoth f. 85. 1. צריך commendatur

a trinito.

Βηθσαιδὰ] i. e. Julias Jos. B. III. 10. 7. ὁ Ἰορδάνης

μετὰ πάλιν Ἰσλιὰδα διεκτέμνει τὴν Γονήσαρ μέσην. III. 3.

5. ἦτε Γαμαλιτικὴ καὶ Γαυλαῖτις, Βαταναία τε καὶ τρα-
χωῖτις, αἱ καὶ τῆς ἀγρίππας βασιλείας εἰσι μοῖραι. ἀρχομέ-

νη δὲ ἀπὸ Λιβάνου ὄρεας καὶ τῶν Ἰορδάνεων πηγῶν ἡ χώρα,
μέχρι τῆς τιβεριάδος λίμνης εὐρύνται. ἀπὸ δὲ κόμης καλα-
μῆνης ἀρφῶς, μέχρις Ἰσλιάδος ἐκτείνεται τὸ μήκος, οἰκοῦ-
σι δὲ αὐτὴν μυριάδες Ἰδαῖοι τε καὶ Σύροι. Vit. II. ἡ
παρὰ βασιλείας δύναμις ἦκεν ἱπτικὴ τε καὶ περικὴ, καὶ
Σύλλας ἐπ' αὐτῆς ἠγεμὼν. ἔτος ἐν βαλλόμενος στρατοπέδον
Ἰσλιάδος ἀπέχευε σαρδῆες πίντε — 12. ταῦτα δ' ὡς ἐγὼ
πυνθόμεν, πέμπω δισχίλις ὀπλίτας — οἱ δὲ καὶ χάρακα
θέντες ἀπὸ σαδὸν τῆς Ἰσλιάδος πλησίον τοῦ Ἰορδάνεου
ποταμοῦ — ἐκομίσθη ἐἰς κόμην κεφαρμένη λεγομένη —
μεταπεμφάμενος ἐν ἰατρῶς καὶ θεραπευθεὶς τὴν ἡμέραν ἐ-
κίνην αὐτῷ κατέμεινα πυρῆας, δόξαν τε τοῖς ἰατροῖς τῆς
νυκτὸς εἰς ταρχίνας μετεκομίσθη. — Regii autem
milites εἰς Ἰσλιὰδα φοβηθέντες ἀνεχώρησαν. B. IV. 8. 2.
ἀντίκειται δὲ τούτῳ τὸ περὶ τὸν Ἰορδάνην ὄρος, ἀρχόμενον
ἀπὸ Ἰσλιάδος καὶ τῶν βορείων κλιμάτων, παρτεῖναι δὲ
εἰς μεσημβρίαν ἕως Σομόρων, ἥπερ ὀρίζει τὴν Πέτραν τῆς ἀ-
ραβίας — λίμνας τε ἔχει τὴν τε ἀσφαλιτῖν καὶ τὴν τι-
βεριάν.

πάλαι] Plato Apol.

εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπιχείρησα

πράττειν τὰ πολιτικά, πάλαι ἂν ἀπολόμην. Eustath. in

II. η. p. 677. 23. τὸ ἔτι νέον γε διασαφιστικὸν ἐστὶ

τοῦ πάλαι, ἵνα μὴ ἀπλῶς νοῦται κατὰ τὴν ὑπερὸν ἀτίκην

συνήθειαν. ἴσμεν γὰρ ὅτι ἡ ἀτθὶς πάλαι οἶδε λέγειν οὐ μόνον

τὸ ἀφ' ἰκανοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸ ἄρας ἡ καὶ συγμοῦς.

Lucianus Philopat. 28. πέπτακεν ἄφρους ἡ πάλαι βοω-
μένην Περσῶν. 2. Pet. I. 9.

ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ] Coniunguntur Esaj. LVIII.

5. Jerem. VI. 26. Dan. IX. 3. Judith. IV. 11.

Esth. IV. 1. 3. Jon. III. 6. 1. Macc. III. 48. Taanith

f. 16. 1. cur induunt faccos? dixit R. Chaja f.

Abae, quasi diceret: ecce reputati fumus ut bestiae.

Sch. quia sunt ex pilis caprarum. Joel. I. 8. Pbry-

nichus p. 108. Σάκκος, Δωριεὺς διὰ τῶν δύο κκ. ἀττι-

καὶ δὲ δι' ἐνός. Moeris. Σάκος, Ἀττικῶς, Σάκκος ἑλληνικῶς

διὰ δύο κκ. Thomas σάκος ἀττικῶς δι' ἐνός κκ. ἑλλήνες δὲ διὰ

δύο. Σάκος αἰγίον ἀντὶ τοῦ, τεύχος αἰγίου. Etymol. M.

σάκκος — τέσσαρα εἰσιν εἰς κοσινόματα γραφέντα διὰ

δύο κκ. σάκκος, λάκκος, μάκκος, κόκκος. Eustathius

in II. ε. p. 447. 29. οἱ μὲν δὲ παλαιοὶ καὶ τὸν σάκκον

φασὶ καὶ δι' ἐνός γραφεῖσθαι κκ. Suidas σάκκος καὶ σάκ-

κος — σάκος ἀρσενικῶς δι' ἐνός κκ. σάκος ἔχων. Aristo-

phanes Lysistr. Schol. Aristoph. Acharn. 822. σάκος

νῦν δι' ἐνός κκ. ἀντιτῶν δὲ διὰ δύο. 745. Jos. A. XIX. 8.

2. ἡ πληθὺς δὲ αὐτῆς σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐπὶ σάκκον

23 Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν. Καὶ σὺ Καπερναοὺμ, ἡ ἕως τῆ ἑ-
 24 ρανοῦ ὑψωθείσα, ἕως ἄδου καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ
 25 ἐκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοί. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶ-
 26 πεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας
 οὗ-

σποδῶ] + καθήμεναι 1. 7. 11. 35. 2 prima manu 51. 74. 76. 89. 90. 106. Evang. 2. 3. 4. 9. 12 17. 18.
 19. Versio Syra posterior. Basilius Eth. 1. ex Luca. + καθήμενοι C.
 22. ὑμῖν] σοὶ Versio Goth.
 ἡ ἕως τοῦ ἑρανῶ ὑψωθείσα] μὴ ἕως ἑρανῶ ὑψωθήσῃ; ἢ DL. excepto μὴ. μὴ ἕως τοῦ ἑρανῶ ὑψωθήσῃ BC. 1. 42.
 Versio Copt. & Vulg. Æthiop. Iren. 1. IV. 36. Hieronymus duplicis lectionis mentionem facit, & hanc praefert
 in 1. & in Thren. IV. 6. probante J. Millio.
 ὑψωθείσα] ἐψηθῆσθαι EFG 3. 9. 13. 27. 28. 32. 34. 35. 36. 40. 44. 2 prima manu. 48. 55. 62. 64. 66.
 67. 71. 72. 78. 83. 84. in ora. Evang. 8. 14. Chrys. H. 34. in Joann.
 καταβιβασθήσῃ] καταβῆσθαι D. probante H. Hammond.
 ἐγένοντο] ἐγενήθησαν D. 1. Evang. 2. 4. 9. 10. 12. 18. 19. Caesarius Q. 126.
 ἔμειναν] ἔμεινον M. ἔμεινε C. 1. τῆς] — D. a prima manu.
 24. ὑμῖν] σοὶ Versio Syra.
 σοὶ] ὑμῖν D. Codd. Lat. MSS. Irenaeus 28 Evang. 3. σε Evang. 2. ἐν σοί, 106.
 25. ἀπέκρυψας] ἐκρύψας D. 12. συνετῶν] δυνατῶν 1. a prima manu.

καθεστῆσα τῷ πατρὶν νόμῳ τὸν θεὸν ἰκέτιεν ὑπὲρ τοῦ βα-
 σιλείως, οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνον. B. II.
 12. 5. οἱ ἄρχοντες — σάκκους ἀμπεχόμενοι, καὶ τέφραν
 τῶν κεφαλῶν καταχέυντες. Eurip. Supplic. 826. ἀμφὶ
 δὲ σποδὸν κᾶρα κηρύμιθα. Menand. Diducem. ap. Por-
 phyry. de A. A. IV. 15. παράδειγμα τοὺς Σύρας λά-
 βει — σακκῶν ἔλαβον, εἰς δ' ὁδὸν Ἐκάβισαν αὐτοὶ ἐπὶ
 κόπρᾳ, καὶ τὴν θεὸν ἐξιλίσσαντο τῷ ταπεινώσει σφοδρᾷ.
 Apulej. IX. Mira tristitie deformis apparuit, fle-
 bili centunculo semiamicta, nudis & intactis pedi-
 bus — & discerptae comae femicanæ, fordescentes
 intersu cineris. II. σ. 22. ὡς φέτο· τὸν δ' ἄλλος νε-
 φίλῃ ἐκάλυψε μέλαινα, ἀμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν
 αἰσθαλίσσαν χεῖρατο κακῇ κεφαλῇ, χερσὶν δ' ἥσχυε πρὸς α-
 πόν, Νεκταρέῳ δὲ χιτῶνι μέλαιν' ἀμφίζανε τέφρῃ. Psal.
 LXIX. II. ἐθέμην τὸ ἔνδυμα μου σάκκον. Apollinar.
 περιελὼν ἐμὸν χαρίντα δέμην ἅτε πένθιμον ἔμμο. Jof. A.
 XX. 6. 1. οἱ δὲ πρῶτοι — τῶν ἱεροσολυμιτῶν —
 ὡς, εἶδον εἰς οἶον κακῶν μέγεθος ἤκουσι, μετῃ δυσάμεινοι σάκ-
 κους, καὶ σποδὸς τὰς κεφαλὰς ἀναπλίσσαντες. Jalkut Ru-
 beni f. 55. 4. Quod ad induitionem sacci attinet,
 scito, ei qui sacco induitur ad orandum, & ro-
 gandum a Deo S. B. necessaria, aboleri & extinguere
 omnia decreta mala. Et hoc proprium est induitio-
 ni sacci, quod preces ipsius non revertuntur ina-
 nes. Plut. de Superstit. p. 168. D. ἐξω κἀθήται σακ-
 κῶν ἔχων ἢ περιζωσμένος ῥάκκος ῥυπαροῖς· πολλὰ δὲ γυμ-
 νὸς ἐν πυλῶνι καλυδόμενος. Diad. S. 1. 91. ὅταν γὰρ τις
 ἀποθάνῃ παρ' αὐτοῖς, οἱ μὲν συγγενεῖς καὶ φίλοι πάντες
 καταπασσάμενοι πᾶν τὸ κεφάλαιον περιέρχονται τὴν πόλιν
 θρηνοῦντες. Lucian. de Luctu. 13. καὶ ἐσθῆς κατὰρρήγ-
 νυται, καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πᾶσσεται.

μετῴθῃσαν] Non loquitur de scientia Dei, mul-
 to minus de bonitate Dei sermo est, quasi id, quod
 unice Tyrios ad bonam frugem perducere poterat,
 neglexisset. Sed de judicio hominum conjecturis
 & experientia nixo: cum Galilaei omnia miracula
 omnesque admonitiones spernerent, desperata erat
 ipsorum salus: pessimis peiores erant & insanabi-
 liores Ezech. III. 5. 6. 7. XVI. 51. 52. 47. 48. Pollux
 VI. 138. ὅς τοις ποιηταῖς ἀρτίως δόξαν ἐκ τῆς καθ' αὐτὸν ὑ-
 περβολῆς προσέβησαν, δι' ἃν τοὺς ληστὰς ὡς νομίμους εὐδοκίμῳ
 συμβέβηκε, δι' ἃν οἱ ληστὰς φιλανθρωπίας δόξαν λαμβάνουσιν.
 22. πλὴν] infra XVIII. 7. Aristot. Eth. IV. πε-
 ρὶ τοῦ ἐπιεικῆς. ὁμοίως δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ γνωρίμους,
 καὶ συνθεῖς καὶ ὁσυνθεῖς τοῦτο ποιεῖσι. πλὴν καὶ ἐν ἐκθ-

σοις, ὡς ἀρμάζει. οὐ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνθεῖν καὶ ὀθ-
 νείων φροντίζειν. Herodian. III. 4. 1. πολλὴν στρατικὴν ἀ-
 θροίσας, πλὴν ἄπειρον μάχης καὶ πόνων.

ἀνεκτότερον] Demosth. π. Στεφάνου. Οὐκ ἦν ταῦτα, ὡς
 εἰσὶν, τοῖς ἀνθρώποις πάτρια, ἐδ' ἀνεκτὰ. Pifid. ap. Sui-
 dam. Οὐκ ἦν ἀνεκτὴ τοῖς παροίκιοις ἡ βλάβη.

ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως] supra X. 15. Cum commate se-
 quenti sermo fit de calamitate, quam civitas patietur,
 manifestum est agi de supplicio in hac vita
 sumendo. Cic. Act. Verr. 1. 2. cum ego diem in Si-
 cilia inquirendi perexiguam postulasssem, invenit i-
 ste, qui sibi in Achajam biduo breviorē diem pos-
 tularēt. Asconius: petiit autem Tullius C & X. dies.

23. Plut. de Herodot. p. 865. F. ἔδοξε — τὴν δὲ θη-
 ραίων ὑπὲρχειν τε πᾶσων καὶ μετέωρον ἀρθῆναι πρὸς τὸν οὐ-
 ρανόν, ἵστα ἐξαίφνης ἀφανῇ γενέσθαι. Coelum & inferi
 opponuntur Job. XI. 8. Ps. CVII. 26. Esaj. XIV.
 13—16. Eph. IV. 9. 10. II. θ. 16. τίσσον ἐνερθε αἰ-
 δει, ὅσον ἑρᾶνος ἐξ' ἀπὸ γαίης. Ovid. Trist. I. 2. 19.
 Me miserum, quanti montes volvuntur aquarum!
 Jamjam tacturos sidera summa putes. Quanta di-
 ducto subsidunt aequore valles! Jamjam tacturas
 tartara nigra putes. Aristaeus. I. 11. καὶ τὸ λεγόμε-
 νον δὴ τοῦτο, ἐδόκει τῇ κεφαλῇ ψαύειν τοῦ ἑρανῶ. Herod.
 III. 30. ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλεῖ ἰζόμενος Σμέρδης τῇ κε-
 φалῇ τοῦ ἑρανῶ ψαύσει. Petron. 132. ut me in coe-
 lo positum ad inferos traheres. Cic. ad Attic. II.
 21. quia deciderat ex astris, lapsus potius, quam
 progressus videbatur. Philipp. II. 42. Collegam
 quidem de coelo detraxisti. Pollux. IX. 40. τὴν
 δὲ ἐν ἄρει [πόλιν] ὑψηλὴν — μικροῦ ὑπερφέλιον, ταῖς
 κορυφαῖς ἀμειλλωμένην τῷ αἰθέρι, ὀλίγῃ ψαύσαν τῶν νεφε-
 λῶν, ἐγγυτάτω τῶν νέφεων. Horat. Od. I. 1. sublimi
 feriam sidera vertice. Senec. Thyest. V. 185. 4. Æ-
 qualis astris gradior & cunctos super Altum super-
 bo vertice attingens polum — Dimitto superos,
 summam votorum attingi. Anthol. I. 80. 15. τις τύ-
 χη· τὰς δ' ἀπὸ τῶν νεφελῶν εἰς αἰθῆρα κατὰγει. Job. XX.
 6. Capernaumi incolae & sibi ipsis & aliis felicis-
 simi videbantur.

ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον] Æschin. in Dimarch.
 εἰς τὴν νῦν δ' διέλιπον.

24. Σοδόμων] Sanhedrim f. 107. 2. Viri Sodo-
 morum non habent partem in futuro seculo.

25. ἐξομολογῆμαί] intellige χέρι.

ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν] Aristot. Eudem. II. 1.

οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου· καὶ 27
οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ
ὁ υἱός, καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες 28
καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μά- 29
θετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς
ψυχαῖς ὑμῶν. Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν. 30

ΕΝ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθη- 1
ταὶ

26. ἐγένετο εὐδοκία] εὐδοκία ἐγένετο. 1.
28. πεφορτισμένοι] + ἐσὶν D. ad Latin. Versionem.
29. πρῶτος] πρῶτος CD. a prima manu. Clem. Protrept. p. 93. Athanas. c. Arian. IV. MS. Basil. in Psal.
XXXIII. Origenes in Jer. H. 2.
1. ἐπορεύθη] ἐπορεύετο 32. 62.
τίλλειν σάχχας] τοὺς σάχχας τίλλειν D. τίλλειν τοὺς σάχχας Evang. 15. 17.
2. ἰδόντες] + αὐτὸς DL. 13. Versio Syra. Codd. quid. Latini MSS.

ἐπιπνέον γὰρ ἔμνοι τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνε-
τὲς καὶ σοφούς. Bava Bathra f. 12. 2. R. Jochanan dixit: Ab eo tempore quo templum vastatum
est, sapientia ablata est a Prophetis, & data est
stultis & infantibus. Sir. III. 19.

νηπίους] Galen. 11. in Hippocr. Epidem. II. δυ-
μάζεσι γὰρ οἱ ἄνθρωποι νήπια παῖδια, τὰ μετὰ τὴν ἀπο-
κύνειν οὐ πολλὰ χρόνῳ. & l. 1. in Epidem. VI. νήπια
τὰ νεογνά μέχρι τῶν ε. ἡ 5. ἐτῶν, ὡς νῦν οἱ πλεῖστοι λέγου-
σιν. Plut. de Fortun. Alexandri p. 337. D. ὃν ἐδὲν
νηπίε διαφέροντα, μόνον δὲ σαργανώσας τῇ πορφύρᾳ Με-
λεάγρος. Lucian. Halcyon. 5. τὰ νήπια παντελῶς βρέ-
φη τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς. Plut. Sympof. III. 10. p.
638. E. διὰ τὰ μὲν νήπια παντάπῃ ἀν τιτθαὶ δεικνύουσι
πρὸς τὴν σεληνὴν φυλάττονται.

A tam tristi spectaculo imminētis urbium exci-
dii oculos Christus avertit, erigitque ad Deum, qui
mirabili sua sapientia effecerat, ut doctrina a ci-
vibus Christi, a sacerdotibus & doctis, qui primi
illam recipere debuissent, rejecta praeter omnem ex-
spectationem pauperes & indoctos affleclas reperiret.

ἀποκαλύψας] Isocrat. de Pace. ἀποκαλυμμένης ὁρ-
μημαὶ λέγειν. Plato Gorg. p. 311. D. ἀλλ' ἐγὼ σοι πει-
ράσομαι, ὃ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητο-
ρικῆς δύναμιν ἄψαν. 314. C. καὶ πρὸς Δίῳ ὡς περ ἄρτι
ἔειπας, ἀποκαλύψας τὴν ῥητορικὴν ἐστὶ, τίς πότε ἡ δύναμις.

26. εὐδοκία] Eph. I. 5. 11. Coloss. I. 19. 20.

27. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου] Gen.
XXIV. 36. Luc. XV. 31. Hebr. I. 2. Chrys. ἵνα
μὴ δύο θεοὶ ἀγνῶντες νομίσις, ταύτην τὴν λέξιν τίθῃσι.

Licet Doctores illi Judaici humilitatem meam
spernant: vos tamen rectius sentitis; creditis enim
me solum arcanorum Dei esse conscium, & ab eo
missum esse, ut viam salutis monstrarem, Act.
IV. 20. Jo. VI. 68, eos, qui a me recedunt, re-
cedere a luce, & nec Deum patrem, quem se
nosse adeo gloriantur, cognoscere. 1. Jo. II. 23.
Jo. VIII. 19. XIV. 9. 10. 11.

28. κοπιῶντες] Galen. de Comp. Med. per. Gen. VII.
κόπος δ' ὀνομάζεσθαι οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐκ τῶν πολλῶν ἡ σφο-
δρῶν κινήσεων γιγνομένης διατάσεις τοῖς σώμασιν, ἥτοι γ'
ἐλοῖς ἢ κατὰ τὰ μᾶλλον πονήσαντα μόρια, λυπηραὶ δ' εἰ-
σὶν αἱ διατάσεις αὗται, μάλιστα μὲν τοῖς κινημένοις, ἥδη δὲ
καὶ τοῖς ἡσυχάζουσιν, ὅσαι σφοδρότεραι. Theophrast. de
lusu. καὶ ἀπλῶς ἔπερ πόνος, αὐτὴ καὶ κόπος, διὸ καὶ
αὐτὴ βαρύνεται ὁ κοπιῶν. — δι' ὧν ἡ κίνησις καὶ ὁ πόνος,
ἐν τέτοις καὶ ὁ κόπος. Jos. B. VI. 2. 6. ἐδέτεροι δὲ ἔ-
τ' εἶκον ἢ τ' ἐκοπιῶν. 3. 4. καὶ τὸ μὲν εὐρεῖν τί σιτίς ἄλ-
λοις ἐκοπίει, πανταχόθεν δ' ἄπορον ἦν ἡδὴ καὶ τὸ εὐρεῖν. III.

27. 5] ὁ 3:

10. 2. Ἰδαίῳ δὲ — οὐ κοπιῶσιν ἡτῶμενοι. Cic. de
Fin. B. & M. I. 1. si delectamur — sin laboramus.
Jo. IV. 6. Intelliguntur autem qui onere Ceremo-
niarum a Rabbis & Sapientibus impositarum op-
primebantur, Act. XV. 10. inf. XXIII. 4. κοπιῶν
& ἀναπαύειν opponuntur Thren. V. 5. Christus &
parte oneris levat, & exemplo, promissis, mira-
culis, Spiritu S. vires augeat.

29. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς] Demosth. c. Epist.
Philipp. ἐκεῖνον, μείζον φορτίον ἢ καθ' αὐτὸν ἀράμενον.
Berachoth f. 10. 2. Suscipit in se jugum regni coe-
lorum. Jalkut Simeoni p. 2. f. 43. 1. Elajas ju-
gum Regni coelorum lubens laetusque in se suscep-
sit S. D. Esaj. VI. 8. Jalkut Ruben. f. 1761. 4.
Cum Israelitae omnes starent ad montem Sinai,
omnes habuerunt cor unum, ad suscipiendum ju-
gum regni coelorum. Sanhedrin f. 94. 2. Ne fa-
ciatis sicut antiqui, qui facile sibi reddiderunt ju-
gum legis, verum posteriores grave sibi reddide-
runt jugum legis. Aboth III. 5. R. Nechoni f.
Kana dixit: quicumque in se recipit jugum legis,
ab eo auferunt jugum regni & jugum consuetudinis.
Qui vero a se abjicit jugum legis, ei imponunt ju-
gum regni & jugum consuetudinis. Tanchuma f.
87. 2. Dixit Moses ad Deum S. B. Domine to-
tius mundi, tu duo juga filiis tuis imposuisti, ju-
gum legis & jugum Regnorum. Respondit Deus:
Quicumque legi operam dat, a jugo regnorum erit
immunis. Berachoth f. 13. 1. Homo prius in se
suscipiat regnum coelorum, deinde etiam jugum
praecepti. Targum Cant. I. 10. Quam pulcra est
cervix eorum ad portandum jugum praeceptorum
meorum, & erit super illis sicut jugum in collo
bovis, qui arat agrum, seque pariter ac dominum
suum nutrit. Ruth. III. 11. Notum est omnibus,
qui sedent ad portam Synedrii magni in populo
meo, te esse mulierem justam, & habere vires
portandi jugum praeceptorum Domini. Thren. III.
1. Bonum est viro, ut adjuvenciat se ad portan-
dum jugum praeceptorum in juventute sua. Sche-
moth R. XXX. 2. Quia X. tribus noluerunt sus-
cipere jugum Dei, venit Sanherib, eosque in cap-
tivitatem abduxit. Midrasch Mischle XXX. 1. Ag-
gur dicitur Massa, quia in se suscepit jugum Dei
S. B. Kiddushin. f. 59. 4. Quae fuerunt discipuli
Joannis f. Zaccai: Quare servus per aurem tere-
brandus potius quam per aliam corporis partem?
Respondit: cum audiret haec verba e monte Si-
nai: Non erit tibi Deus alius coram me, rupit il-
le

2 ταὶ αὐτοῦ ἐπέινασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν τὰ χυας, καὶ ἐσθίειν. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόν-
 3 τες, εἶπον αὐτῷ· Ἰδοὺ, οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιῆν ἐν σαββάτῳ. Ὁ δὲ
 4 αὐτοῦ· Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,
 5 οὓς οὐκ ἔξον ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; Ἡ οὐκ
 ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασι οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι,
 καὶ

εἶπεν] εἶπαν C.

3. οἱ δὲ] καὶ 56.

αὐτὸς]. — CDFGKM. 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 12. 14. 15. 19. 27. 32. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 48. 49. 54. 60. 61. 62. 65. 67. 72. 73. 78. 84. 87. 91. 106. Evang. 8. Edit. *Erasmi* 1. *Colinaei*. Versio *Lat.* *Syr.* utraque, at in posteriori edita in margine, *Aethiop.* *Arab.* *Copt.* Antiochus 31. prob. Millio prol. 1193. & *J. A. Bengelio*.

4. πῶς] ὅπως 34.

προθέσεως] προσθέσεως D.

ἐξόν ἦν] ἢ ἐξόν D. ἔξεσιν. C. 2. *Antiochus* 31.

5. ὅτι] + ἐν CD. *Cyrillus* Aët. Eph. V.

ἐν σαββάτῳ] τοῖς σάββασι 5. 49.

Evangel. 2. 3. 17. Codd. *Lat.* MSS.

58] + ἐπὶ ἁβιαθαρ ἀρχιερεως 61. ex *Marco*.

εἰς] ὁ *Lat.* quod. D. 13.

αὐτῷ] αὐτὸν 59.

εἰ μὴ] ἀλλ' ἢ 1. ἀλλὰ Colb. unus.

le a se jugum regni coelorum, & suscepit jugum carnis & sanguinis.

τὸν ζυγόν] *Æl. Dionys.* ap. *Eustath.* Od. α. p. 19. 32. Αἰλίας δὲ Διονύσιος παρασημασμένος τινὰ, ὅπως κατὰ γυνὴν πρὸς φέρνεται, λέγει ἔτις ὁ λιμός, ὁ σκότος — ἔδεται δὲ τὸ νῆπτον, τὸ ζυγόν. vid. in VI. 23. *Avoda Sara* f. 5. 2. Traditio domus Eliae: semper homo applicet se studio verborum legis, ut bos jugo & alinus oneri.

μαθετε ἀπ' ἐμοῦ] *Galēn.* animi mores temper. corporis sequi: κηρύττειν πρὸς με μαθησόμενοι, τίνα μὴ ἐσθίειν αὐτὰς χρῆν. τίνα δὲ πίνειν. Tradite vos in meam disciplinam habebitis Doctorem mitem atque benignum: non severum morosumque, sicut Pharisei.

καὶ ἐμυσσετε] *Jer.* VI. 16. *Vajikra* R. XXIII. videt rosam rubram, decerpit & odoratus est, & requievit in ea anima ejus. *Schir R.* II. 2. 30.

30. *Jos.* A. VIII. 8. 1. οἷτε ἄρχοντες τῆ λαῶ καὶ ἱεροβάμοις παρεκάλεον λέγοντες ἀνὴρα τί τῆς θαλάσσης αὐτοῖς, καὶ γενέσθαι χρηστότερον τῷ πατρὶ. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῃ ζυγὸν αὐτὰς ὑπενεγκύν. *Lucian.* de Merced. Cond. 13. ἔδον ἂν ἦν μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν ἐλάφρον τε καὶ εὐφορον, καὶ τὸ μέγιστον ἐπιχρυσον ὄντα. *Diog.* L. Solon. I. 63. εὐ γὰρ θῆκε νόμος αὐτοῖς ἄχθαι καφότατα.

τὸ φορτίον] *Thomas.* ἀγώγιμα κάλλιον ἢ φορτία. εἰσι δὲ καὶ ἀγώγιμα ἢ μόνον τὰ φορτία, ἀλλὰ ἀπλῶς τὰ κομιζόμενα.

1. ἐν ἐκείνῃ τῇ καιρῷ] inf. XIV. 1. Ita connectunt novam narrationem praecedenti. Moses a Deut. I. ad X. quaterdecies hac formula utitur. Et ita omnes Lectiones ecclesiasticae incipiunt.

τοῖς σάββασι] Sono plurali significationem habet singularem. inf. XXVIII. 1. *Aët.* XIII. 14. *Hortat.* Sat. II. 9. Sunt hodie tricesima fabbara.

διὰ τῶν σπορίμων] *Dioscorid.* III. 128. γενᾶται καὶ αἱ χῆρας σπορίμους.

τίλλειν] *Diodor.* Sic. V. 21. τοὺς παλαιὰς τὰ χυας κατ' ἡμέραν τίλλειν. Glossae τιλλῶς ὀσπρίαν.

2. οὐκ ἔξεσιν] Licebat Sabbato iter facere *Aët.* I. 12. neque aliter Synagoga adiri poterat: Licebat etiam vellere spicas ex alieno agro *Deut.* XXIII. 25. At quaestio erat, utrum illas liceret vellere aut fricare Sabbato? Moses quidem interdixerat Sabbato opus terrene facere. Quid autem opus servile esset aut non esset, juris erat controversi, Doctores inter se dissidentibus. Jure quidem Pontificio Romano multa diebus festis permittebantur. *Virgil.* Georg. I. 268. Quippe etiam festis quaedam exercere diebus Fas & jura sinunt: rivos deducere nulla Relligio vetuit, segeti praetendere faepem, Infidias avibus moliri, incendere vepres, Ba-

lantumque gregem fluvio mersare salubri. Judaei *Sabbat* VII. 2. inter opera servilia numerant, metere, triturare, autem, purificare, mole-re, pinferre. *Maimon.* ventile docet, his etiam comprehendere vulsionem spicae. c. 8. de Sabbato; Me-tens Sabbato vel tantillum, reus est. Et vellere spicas est species messionis. Et quicumque aliquid decerpit e germinatione sua, tam reus est quam metens. *Adajotb* II. 6. Tria dixit R. Ismael, at ei non concessit R. Akiba: allium, omphax, & spicae, quas confregerit, dum adhuc dies erat. Nam R. Ismael dicit: perficiat postquam advespe-rarit. R. Akiba dicit: ne perficiat. *Maimon.* quan-do scil. spicas confregerit die veneris circa vesp-eram — & Sabbatum intraverit, dum illa confre-gerat. Decisio est secundum R. Ismael. *Philo* de Vit. Mos. II. p. 137. τίς γὰρ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἐβδόμην οὐκ ἐκτεμῆμαι, — φθάσει γὰρ ἡ ἐκχειρία — καὶ πρὸς δένδρων καὶ φυτῶν ἅπασαν ἰδεῖν οὐ γὰρ ἔρος ἢ κλό-δον ἀλλ' οὐδὲ πύταλον ἐφίεται τεμῆν, ἢ καρπὸν ὄντινα ὀρέψασθαι, πάντων διαφεμμένων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ὥσπερ ἐλευθερίαν ἀγόντων, κοινῶς κηρύγματι, μηδὲν ἐ-πιψύχουστος. *Augustin.* c. Faust. VI. 4. Judaei fab-bato suo non solum in agro fructum suum non de-cerpunt, sed nec in domo concidunt aut coquunt. Nec anno sabbatico ullum fructum sponte nascentem decerpere licuit *Levit.* XXV. 2. *Cosri* III. 25. Sabbato — permixtum — mensam, cibos, pran-dium instruere pro Viatoribus, atque adeo labora-re, & defatigari, quantum quis potest, in gratiam viatorum seu hospitum. *Beza* f. 13. 2. qui fricat spicas tritici, sufflat super manum & edit, si au-tem sufflavit, & in sinum recondidit, reus est. R. Eleasar dixit: & sic Sabbato.

3. οἱ μετ' αὐτοῦ] David quidem solus accessit ad Sacerdotem 2. *Sam.* XXI. 1. petiit autem panes etiam pro comitibus, qui alibi subfiterant, comm.

2. & 4. Intellexerant discipuli, quae modo ex ore magi-stri audierant, molesto rituum onere se liberandos esse: & recte intellexisse docet & haec & quae se-quitur comm. 10. historia. Quod nec Davidi vitio verum, nec ab Abimelecho Sacerdote repre-hensum est, id etiam aliis, praesertim filio Davi-dis, ejusque comitibus licet.

4. ἄρτους τῆς προθέσεως] *Heb.* IX. 2. *Exod.* XXV. 30. *Levit.* XXIV. 6. 9. Tabernaculum intrantē mensa panum propositionis erat ad dextram ad latus septentrionale, lychnuchus ad sinistram ad latus me-ridionale.

5. βεβηλῶσι] *Macro.* Sat. I. 16. Affirmabatur eum,

καὶ ἀναίτιοί εἰσι· Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ ~ μείζων· ἐστὶν ὧδε· Εἰ δὲ ἐγνώκατε τί 6.7
 ἐστὶν· Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναίτιους. Κύριος γάρ ἐ- 8
 51 — καὶ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ μεταβάς ἐκείθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συν- 9
 αγωγὴν αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, 10
 λέ-

~ μείζων

6. δὲ] γὰρ D.

μείζων] μείζων D. sed Latine: Major. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 16. 35. 36. 37. ex emend. 41. 44. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 62. 64. 68. 70. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 88. 90. 91. Evang. 2. 3. 4. 9. 10. 12. 15. 24. Edit. Complut. Chrysost. Theophylactus. supra XI. 9. infra comm. 41. 42. Probante J. Millio prol. 1099. L. Bos. & J. Casaubono, J. Alberti. πλείον 42. 65. Evang. 18.

7. ἔλεον] ἔλεος CD. 1. 33. Edit. Erasmi, Bogardi.

κατεδικάσατε] κατεκρίνατε 106.

καὶ] — C a prima manu. DELM. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 14. Colb. unus 34. 35. 39. 40. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 56. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 66. 67. 71. 72. 83. 84. 86. 87. 90. 106. Edit. 1. Complut. Plant. Genev. Bengelii Versio Syra, Copt. Codd. Latini MSS. Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, probante J. Millio prol. 1113.

καὶ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου 1. 80.

9. ἐκείθεν] + ὁ Ἰησοῦς EG. 90. MSS. Lat. Versio Saxon. Syr. Arab. Æthiop.

eum, qui talibus diebus imprudens aliquid egisset, porco piaculum dare debere: prudentem expiare non posse Scaevola pontifex affirmabat. Sed Umbro negat eum pollui, qui opus vel ad Deos pertinens sacrorumve causa fecisset, vel aliquid ad urgentes vitae utilitates respiciens actitasset. Scaevola denique consultus, quid feriis agi liceret, respondit, quod praetermissum noceret. Si bos in specum decidisset, eumque paterfamilias adhibitis operis liberasset, non est visus ferias polluisse; nec ille qui trabem tecti fractam fulciendo ab imminenti vindicavit ruina. Unde & Maro omnium disciplinarum peritus sciens lavari ovem aut lanae purgandae aut scabiei curandae gratia, pronuntiavit tunc ovem per ferias licere mersari, si hoc remedii causa fieret: Balantumque gregem fluvio mersare salubri. *Bereschith* R. XXXIV. 17. R. Simeon f. Eleaser dixit: propter infantem, qui unum tantum diem natus est, profanant sabbatum. *Bemidbar* R. XIX. *Bereschith* R. VII. Non profanant sabbatum nisi propter filium mulieris Israeliticae circumcidendum. *Avoda Sara* f. 27. 2. In omni plaga, propter quam profanatur sabbatum, non licet medicinam petere ab Ethnicis. *Tanchuma* f. 76. 1. quem milites vel latrones persequuntur, profanet sabbatum, ut eripiat animam suam. *Ros. Hasana* f. 22. 2. stante templo profanabant sabbatum propter omnes res, quae ad praeparationem sacrificii pertinebant. Sacerdotes die sabbati animalia mactant, excoriant, lavant, portant: nec tamen violati sabbati rei sunt. *Schabbat*. I. 4. propter indicationem novilunii licito profanatur *לילה* sabbatum, & 5, 9. XVIII. 3. XIX. 2. 1. *Macc.* II. 34. 41. *Lex. MS. Psalm.* βεβηλῶνται, μιναιόνται, βεβηλῶσω, μιναιῶσω.

ἀναίτιοι] II. v. 775. Ἐκτορ, ἐπεὶ τοὶ θυμὸς ἀναίτιον αἰτιάσθαι & λ. 653. Δευτὸς ἀνὴρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιάσθαι. *Od.* α. 135. οὐκ ἂν μιν γῆν τέκνον ἀναίτιον αἰτιάσθαι. *Xenoph.* *Paed.* 1. ἀναίτιος ἔσθι παρὰ τοῖς σαυτοῖς στρατιώταις. *Eustath.* in *Od.* α. p. 63. 21. ἰστέον δὲ, ὅτι αἰτίον αἰεὶ παρ' ὁμήρου τὸ τὴν αἰτίαν τοῦ γνωμένου ἔχειν. οἱ δὲ μετ' ὁμήρου καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερσύνων τὴν λέξιν τίθεασιν, ὥς δηλοῖ ὁ γράψας τὸ αἰτίος ὁ γράψας αἰτία καλλιμνάχης, ἦγεν ὑπερσύνος καὶ κολάσεως ἀέθιος, *Herodot.* VI. 8. οὕτω οἷτε ἡμῖν αἰτίος ἔξασι δόλιον ξυγόν, οἷτε ἀναίτιος. *Tralliani* Bruto τὸ μέντοι ἀναπέμπειν πρὸς σε — τοὺς ἀναίτιους ἀνθρώπους — ὁδίκον. *Luc.* XXIII. 4.

6. τοῦ ἱεροῦ μείζων] Dominus templi *Mal.* III. 1: *Luc.* II. 49.

7. vid. supra IX. 13. Praestat omnia in meliorem partem interpretari: debebatis factum discipulorum excusare necessitate, quae legem non habet, prout excusare soletis factum Davidis. Cum autem duo idem fecerint, neque tamen apud vos idem de utrisque sit iudicium, manifestum est vos malevolentia & studio partium actos ita judicare, & naturalem aequitatem, quae Lex est omnibus ritibus potior, violare. inf. XXIII. 23. *Jac.* II. 13. *Syrac.* VI. 2. 5.

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] Intelligo ipsum Jesum, qui octoginta octo vicibus in N. T. hoc nomine designatur; ille & dominus templi est & dominus fabbati: ille novit verum sensum legis a patre suo latere, scitque fabbatum esse propter hominem, non hominem propter fabbatum, ut est apud Marcum.

10. τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν] 1. Reg. XIII. 4. 6.

εἰ ἔξισι τοῖς σάββασιν θεραπεύσαι] *Berachoth* f. 38. 1. *Joma* f. 49. 1. Praeparare medicinam sabbato quis permisit? Responder Abai: omne quod alias edere & bibere solent, illud sabbato medicinae loco adhiberi potest. *Debarim* R. X. Licetne hominem, qui auribus laborat, sabbato sanare? Resp. ita docent Rabbini nostri: omne periculum vitae removeret Sabbatum. — Et sic quoque dolores aurium, si cum periculo vitae conjuncti sunt, Sabbato curari possunt. *Tanchuma* f. 27. 4. R. Eliezer concludit a minori ad majus: si enim circumcisio, quae ad unum tantum membrum hominis spectat, Sabbatum pellit: quanto magis periculum vitae, quod ad totum hominem spectat, pellit Sabbatum? adeoque Sabbato eum sanare licet. *Jalkut Rubeni* f. 123. 2. Conservatio vitae Sabbatum pellit; idque ex hac ratione. Nam vita nostra est instar maris, & lex instar feminae. Jam vero feminam mari subditam esse notum est, adeoque Lex obligata est, ut faciat, quae vitae Israelitarum conservandae conducant S. D. *Ezech.* XX. 11. quae faciet homo, & vivet in eis. *Joma* f. 83. 1. Qui collo aeger est, ei sabbato medicinam ingerunt, quia vita periclitatur, nam omne vitae periculum sabbatum pellit. Quod si in quem aliquid incidere, sive periculum sit sive minus, sive ad vitam sive ad mortem, sive gentilis sit sive Israelita, ruinae remouentur, si adhuc vivus sit: sin autem mor-

tuus

11 λέγοντες· Εἰ ἔξει τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς· Τίς ἔστι ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἐν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς
12 σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγείρῃ; Πῶς οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προ-
13 βάτου; ὥστε ἔξει τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν. Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἐκτενον τὴν
χεί-

αὐτῶν] τῶν Ἰσδαίων. 71. Evang. 13. 14.
ἦν τὴν] — C. Versio Corp.
90. 91. 106. Evang. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 18. Editio
τὴν χεῖρα ἔχον] ἔχον τὴν χεῖρα 106.
θεραπεύειν] θεραπεύσαι D. 106.
11. ἔστι] L. 61. ἐστὶν D. 38. 59. 91. Versio Syra. Victor. Antioch.
ἐξ ὑμῶν] ἐν ὑμῶν D. ἄνθρωπος] — L. 47.
ἐμπέσῃ] πέσῃ Bodlej. unus. in Edit. Oxon. Evang. 9. 15.
τοῦτο] D.
κρατήσῃ] κρατῇ D.
12. πῶς] πῶσον 56. 58. πῶς L.
ἄνθρωπος] + τῷ D. a prima manu.
13. ἀνθρώπῳ] + τῷ ἐξηραμμένῳ ἔχοντι τὴν χεῖρα 8. 41. 44. 64. 66. in margine. Editio Complut. Plant. cum
obelo. Genev. ex Marco. + τῷ ἔχοντι τὴν χεῖρα 106.

10. ἄνθρωπος ἦν] ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος E.
ἦν] + ἐκεῖ DLM. 1. 7. 11. 12. 13. 51. 59. 60. 61.
Colinaei Versio Syra utraque, Arab. Codd. Latin.
λέγοντες] — 30.
κατηγορήσωσιν] κατηγορήσουσιν D. 74.
ἔξει] ἔχει D. Versio Vulg. ἐν] — D.
τοῖς σάββασιν] — Colb. unus.
ἐγείρῃ] ἐγείρει CD. ἐξεγείρῃ 76.
ἐν] + μάλλον 33. δὲ Versio Syr.
καλῶς ποιεῖν] καλοποιεῖν. 61. 64.

tuus sit, non remouentur. ib. f. 84. 1. Qui angina laborat, illi sabbato vena secatur. *Chetuboth* f. 6. 2. *Edajoth* f. 5. 2. Qui pustulam Sabbato vellicat, si facit ut ipsi aperturam faciat, peccat: si vero saniei eliciendae causa facit, licitum est. Porro si quis Sabbato serpentem ideo persequitur, ne ipsi noceat, licitum est: si verò id medicinae causa faciat, peccat. *Schabbath* XIV. 4. Qui dentibus laborat, non absorbebit acetum: Intingere vero potest pro consuetudine sua, & si sanatur, sanetur. Qui laborat lumbis, non unget se oleo & aceto: Filii regum quidem ungere se oleo rosarum super plagis suis possunt, quia in profesto sic facere solent. R. Simeon dicit: omnes Israelitae sunt filii regum, XVIII. 3. Non obstetricantur bestiae foetum enitenti die festo, sed auxiliantur ei: Mulieri autem obstetricantur Sabbato, & accersunt obstetricem e loco uno in alium, profanantque ejus causa Sabbatum, & ligant umbilicum, R. Jose inquit, etiam fecant. *Maimon.* de Sabbato II. 1. Violetur Sabbatum in vitae periculo, haud secus ac reliqua praecepta omnia. Propterea aegroti periculose decumbenti omnia praestant necessario, ad praescriptum Medici, si dubium sit, utrum necesse habeat, ut ejus causa profanetur Sabbatum, an non: item quando Medicorum unus judicat, ejus causa Sabbatum violandum esse, alter neutiquam; violant nihilominus Sabbatum, quia dubium vitae pellit Sabbatum. & 5. Si vulnus est in concavo corporis, a labiis atque interioribus, sive in ore sive in intestinis, seu in jecore, aut liene vel locis reliquis, talis est in numero aegrotorum periculose decumbentium: nec opus est aestimare, an gravis sit Morbus ejus. Propterea violant ejus causa Sabbatum e vestigio. Etiam vulnus super manum aut pedem est instar vulneris in intestinis, & propter illa violant Sabbatum. Atque ita omnis morbus, cui periculum inesse pronunciant Medici, ut ut in cute carnis sit exteriore, violant propter eum Sabbatum, ad ipsorum declarationem. *Hierof.* 1. *Foma* f. 84. 2. periculum vitae pellit Sabbatum, at non faciunt hoc gentili, neque Cuthaeo, sed magnatibus Israelis, neque opus habet accipiendi facultatem a domo judicii.

εἰ ἔξει] *Xenophon* Cyrop. IV. ἐκπρώτα εἰ ἔλθῃ. *Propertius* II. 22. Volui, si sola quiesceret illa, vivere. *Horatius* 1. *Epist.* VI. 41. Chlamydes Lucullus (ut ajunt) si posset centum scenae praebere ro-

gatus. *Aet.* I. 6.

11. βόθυνον] *Thomas*: βόθρος & βόθυνος, ἢ δὲ λάκκος. ταῦτα γὰρ ἐκ ἰσραὴν ἀνέληκοι. *Etymol.* M. βόθυνος, ὡς περ παρὰ τὸ θρασὺς γίνεταί θράσυνος, ἔτα καὶ παρὰ τὸ βαθὺς βάθυνος, καὶ βόθυνος ὁ λάκκος. *Xenoph.* ποδιαῖες βόθνης & βόθνης βαθύτερας τριμητιοδῆς. *Glossar.* *Steph.* fovea βάθυνος. *Galen.* de potent. natur. III. κατ' αὐτὴν τὴν καρδίαν ἔχοντος τινὰ τμήματα τοῦ μέσσε διαφράγματος αὐτῶν, ἀ μίχρη μὲν πλείεστε δυνατόν ἰδεῖν, οἷον βόθνης τινὰς ἐξ εὐρυτάτης σφύματος αἰεὶ καὶ μάλλον εἰς στενότερας προϊόντας — & γὰρ δὴ εἰκὴ γὰρ καὶ ὡς ἔτυχεν οἱ εἰς σπῆν ἔτα τελευταῖντες ἐγένοντο βόθυνοι. *Anatom.* VII. πῶς οἷον βόθνης. de usu Part. VI. οἱ τοῖνον ἐν τῇ καρδίᾳ φανόμενοι βόθυνοι.

Quid jus Romanum statuerit supra ad Comm. 4. vidimus: magna autem hic fuit juris Judaici Subtilitas. *Beza* III. 4. Primogenitis si ceciderit in foveam, R. Juda dicit, descendat sapiens & videbit, utrum in ea sit macula: si in ea sit macula, ἡ 77 educet eam & macabit: sin minus, non macabit. *Schabbath* f. 128, 2. Dixit R. Judas docuisse Rabum, cujus bestia in foveam aquae incidit, pulvinos adducat atque cervicalia, & eadem substernat. Quae si ascenderit, bene se habet. Atqui huic alia contrariatur Mischna, qua docentur, jumento in foveam incidenti alimentum praebere in loco suo, ne moriatur. Alimentum quidem conceditur, de pulvillis vero ac cervicali nil habetur. Resp. nullam esse contrarietatem; hoc faciendum, si pabulo servari potest; illud, si solo pabulo servari non potest. *David de Pomis* Apologia Medici Ebraei p. 41. Multi vero ex superstitionis ac mulierculae cavent operationibus peccare verentes. *Schabbath* XXIV. 3. Non faginant camelum neque infingunt cibum gutturi: sed manu gustandum offerunt. &c. *Beza* f. 767. 1. Si bestia atque ejus foetus incidat in foveam die festo, R. Lazarus dicit: Priorem educat eo fine, ut occidat, & occidat; alteri autem pabulum ministret, ne ibi moriatur. R. Josua dicit: educat priorem ut occidat, quamvis non occidat: & alteram etiam, quamvis in animo non sit illam occidere. *Sabbath* f. 117, 2. 124, 1. Domus Sammaei dicit, non educunt parvam — Domus Hillelis permittit.

12. ὥσε] *H. Steph.* Thef. IV. p. 826. C. Indicativo quoque jungitur particula ὥσε, quae constructio Attica esse censetur: ejus certe exempla passim apud scriptores Atticos extant. ita ut.

χειρά σ, καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεσάθη ὑγίης, ὡς ἡ ἄλλη. Ὅι δὲ Φαρισαῖοι συμβού- 14
 λιον ἔλαβον κατ' αὐτῆς ἐξελθόντες, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνε- 15
 χώρησεν ἐκείθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας. 16
 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ρῆθ' 17
 αὐτοῦ· Ἡσαίης τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέτισα· ὁ ἀγαπητός 18
 μου, εἰς ὃν ἐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνε-
 σιν ἀπαγγελεῖ. Οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγᾷσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν 19
 Φωνὴν αὐτοῦ. Κάλαμον συντετρίμμενον οὐ κατεάξει, καὶ λῖνον τυφόμενον οὐ σβέσει· ἐ- 20
 ὡς ἂν ἐκβάλλῃ εἰς ἡν· τὴν κρίσιν. Καὶ — ἐν· τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔσθ' ἐλπωροῦσι. 21

Τότε

τὴν χειρά σ,] σ, τὴν χειρά 1.
 ἐξέτεινε] + τὴν χειρά αὐτῆς Versio Syra utraque, sed in posteriori cum asterisco. *Æthiop.*
 ἀποκατεσάθη] ἀπεκατεσάθη EFG. 2. 3. 9. 11. 13. 27. 33. 44. 59. 62. 64. 84. 87. 90. Edit. Compluti. &
Erasmi. 2. 3. 4. 5. ἀποκατέστη Editio *Erasmi* 1. ἀποκατέστη 1. 72. + ἡ χεὶρ αὐτῆς 38. 54. 59.
 14. οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες] ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτῆς
 CD. 1. Versio Syra, *Copt. Latin.* *Euf.* D. IX. 15. καὶ ἐξελθ. οἱ &c. D. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐξελθόντες συμβού-
 λιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ Editio *Erasmi*, *Colinaei.*
 ἔλαβον] ἐποίησαν L. *Evang.* 2. 12. 13. 14. 18. 19. Versio *Vulg. Copt.*
 ἀπολέσωσιν] ἀποκτείνωσιν Colb. unus
 πάντας καὶ ἐπετίμησεν] Πάντας δὲ οὓς ἐθεράπευσεν, ἐπέπληξεν D. 1. sed ἐπέπληξεν. Codd. MSS. *Latini.*
 16. αὐτοῖς] αὐτοὺς 2.
 αὐτὸν] — 61.
 δια] ὑπὸ C.
 μου secundo loco] — 12.
 τοῖς ἔθνεσιν] — 32.
 19. ἀκούσει] ἀκούει D. sed Lat. audiet.
 20. κατεάξει] κατεάξεις Confringes D a prima manu.
 σβέσει] μὴ ζέσει D.
 κρίσιν] + αὐτοῦ 57.
 Hieronymus Algasia. Quod autem de assumpto Testimonio in Evangelio minus est: splendet & non quassa-

Sabbath f. 12, 1. Nemo consolatur aegrotos, aut invisit lugentes die Sabbati, ex decreto Scholae Sammaeanae, sed Hilleliana illud licitum perhibet. *Sabbath* XVI. 1. Omnes scripturas sanctas eripiunt die Sabbati ex incendio, sive in illis legant sive non legant, & quacunque lingua scripti sint. Quod vobis licere existimatis, ut vestram ipsi utilitatem promoveatis, & damnum avertatis: cur non mihi licet alteri praestare non ad quaestum meum, sed ex simplici benevolentia? si vobis id licet facere cum labore molesto, cur non & mihi, verbo prolato?

13. ἀποκατεσάθη] *Galenus* in Hippocr. de Fract.

III. κατασῆσαι συνήθως λέγουσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλλη-
 νες, ἀντὶ τοῦ, πρὸς τὴν οἰκίαν χάραν ἀγαγεῖν ἀπὸ τῆς
 τῆς δὲ μοι δοκεῖ καὶ ὁ Ἰπποκράτης πεποιθέναι καὶ νῦν τὸ
 τῆς καλῆς αἰσῆος ὄνομα — ὡς ταυτὸν σημαίνειν δι' αὐτῆς
 τῆς καθιδύσει, ἥτις ἐνδοκνυται τὸ κατὰ χάραν ιδρύσαι τε.
Polyb. II. 28. πάλιν ἀποκατέστησε τὰς οἰκίας δυνά-
 μεις εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάδοσιν. IV. 25. p. 410. πάντας
 ταύτους ἀποκαταστήσουσιν εἰς τὰ πατρία πολιτεύματα.
 IV. p. 407. ἕως ἐκ τῆς γεγονότος κινήματος εἰς τὴν ἀπο-
 καταστάσιν ἔλθῃ τα κατὰ τὴν πόλιν. p. 383. ὁ γὰρ βα-
 σιλεὺς ἀντίγονος — ὀρχομένην — κατὰ κράτος ἔλθων ἐκ
 ἀπεκατέστησε τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλὰ σφετεριστὰς κατέχευε.
Herodian II. 6. 15. 17. τὰς τῆς κομμοδὲ εἰκόνας ἀπο-
 καταστήσαντες, ἃς ἡ Σύγκλητος κατέλει. *Diodor.* S. 1.
 25. καὶ πολλὰς μὲν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς
 νοσήματος ἀπελπισθέντας ὑπὸ ταύτης σάξασθαι, συχνὰς
 δὲ παντελῶς πηρωθέντας τὰς ὁράσεις ἢ τινα τῶν ἄλλων μεί-
 ρων τῶν σώματος, ὅταν πρὸς ταύτην τὴν θεὸν καταφεύγω-
 σιν, εἰς τὴν προῦπάρξασαν ἀποκαθίστασθαι τάξιν. *Tacitus*
 H. IV. 81. Per eos menses, quibus Vespasianus
 Alexandriae statos aestivis flatibus dies & certa mar-
 is operiebatur, multa miracula evenere, quis cae-
 lestis favor & quaedam in Vespasianum inclinatio

numinum ostenderetur. Ex plebe Alexandrina quidam oculorum tabe notus, genua ejus advolvitur, remedium caecitatis exposcens gemitu, monitu Serapidis Dei, quem dedita superstitionibus gens ante alios colit, precabaturque principem, ut genas & oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento. Alius manum aeger, eodem deo auctore, ut pede ac vestigio Caesaris calcaretur, orabat. Vespasianus primo irridere, aspernari: atque illis instantibus, modo famam vanitatis metuere, modo obsecratione ipsorum, & vocibus adulantium in spem induci, postremo aestimari a medicis jubet, an talis caecitas ac debilitas ope humana superabiles forent. Medici varie differere: huic non exesam vim luminis & redituram, si pellerentur obstantia: illi elapsos in pravum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari. Id fortasse cordi deis, & divino ministerio principem electum, denique patrati remedii gloriam penes Caesarem, irriti ludibrium penes miseros fore. Igitur Vespasianus cuncta fortunae suae patere ratus, nec quicquam ultra incredibile, lacto ipse vultu, erecta, quae adstabat, multitudine iussa exequitur. Statim conversa ad usum manus, ac caeco reluxit dies. Utrumque, qui interfuere, nunc quoque memorant, postquam nullum mendacio pretium.

14. ἀπολέσωσιν] *Maimon. Schabb.* VII. Opera per quae reus fit homo lapidationis, atque excisionis, si ex praesumptione ea faciat. *Jo.* V. 16. X. 32.

18. Haec verba *Esfaj.* XLII. 1. de Messia intel- ligit *Targum.* Sup. III. 17. *Jo.* III. 34. 35.

ἠρέτισα] *Hippocr.* ἠρεμῶν ἐχ' αἰρετίζονται. *Hefych.* αἰρετίζεσθαι, αἰρεῖσθαι, ἀρεσκέσθαι. *Suid.* αἰρετίζω. *Lex. MS. Psalm.* ἠρετίσαστο — ἐξελεῖσαστο. ἀπεθύμησεν.

κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ] *Mich.* IV. 2. *Zach.* VIII.

- 22 Τότε προσηγήθη αὐτῷ δαιμονιζόμενῳ, τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥ-
 23 στε ἡ τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν. Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλε-
 24 γον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβὶδ; Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες, εἶπον· Οὐτῷ ἔκ-
 25 ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῷ δαιμονίῳ. Ἐίδως δὲ ὁ
 26 Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία μεριδιεῖσα καθ' ἑαυτῆς,
 27 ἐρημοῦται· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μεριδιεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται. Καὶ εἰ ὁ
 28 σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθῃ· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία
 29 αὐ-

bitur, donec ponat super terram iudicium; videtur mihi accidisse primi scriptoris errore, qui legens superiorem sententiam a verbo iudicii esse finitam, putavit inferioris sententiae ultimum verbum esse iudicium, & pauca verba, quae in medio h.e. inter iudicium & iudicium fuerant, praetermisit. probante *J. Drusio* & *J. A. Bengelio* in *Gnom.*

21.] — 73.
 ἐν] — CEFGLKM. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 15. 16. Colbert duo 27. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 51. 54. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 71. 72. 80. 83. 84. 86. 87. 90. 91. *Evang.* 24. *Editio Complut.* Bengelii, *Plant.* *Origenes* in *Jo. I. 1.* *Chrysostomus*, *Basiliius Eth.* 41. *Theophylactus*. probante *J. Millio* prol. 1373. in *Hebraeo Esajae* est **וְהָיָה**.

ἐλπιούσιν] ἐλπίζουσιν D a prima manu. Lat. sperabunt.
 22. προσηγήθη] προσήχη *Evang.* 14.
 τυφλὸν καὶ κωφὸν] — Versio *Vulg.* κωφὸν καὶ τυφλὸν L. 1. Versio *Syr. Iuvenensis.* κωφὸν D. Vers. *Copt.*
 καὶ quarto loco] — D. 1. duo Colbert. *Editio Erasmi* 1.
 23. καὶ ἔλεγον] λέγοντες 78.
 ἐστὶν] + ὁ χριστός 35. 37. 47. 56. 58. 83. *Evang.* 2. 12. 18. 19. *Editio Complut.* *Plant.*
 24. τῷ] — E.
 25. εἰδὼς] ἰδὼν D. 33. 86.
 καθ' ἑαυτῆς] ἐφ' ἑαυτὴν D. bis 28. 32. 106. priori loco.
 26. καὶ εἰ] — D. Versio *Copt.*
 27. πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ] — 25.
 73. 74. 89. 90. *Evang.* 4. 5. 12. 18. 19. *Athanas.*
 ἐρημοῦται] οὐ σταθήσεται Colb. unus.
 οὐ σταθήσεται] ἐρημοῦται Colb. unus.
 ἐμερίσθῃ] μεριδιεῖται 27.

21—23. *Targum*: iudicium meum gentibus revelabit. Jus Dei, iustitiam Dei & aequitatem, qua utitur erga omnes homines. Haec innotuerunt per Christum etiam gentibus. *Marc.* III. 18.

20. κατέαξε] *Artemid.* II. 24. Ζυγὸν δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις, ἀγαθὸν, δόλοισι δὲ ἐμπόδιον τῆς ἐλευθερίας γίνεται. ὁδὸν κατασπόμενον μᾶλλον τούτοις ἢ ὕγιειν ἢ συμφέρει, &
 44. μήτε συντρίβεμενα ἰδὼν μήτε κατασπόμενα τὰ ἀγάλματα. *Aristaenet.* I. 7. τὸν τε θηρατικὸν κατέαξε κάλαμον, καὶ τὰς ἰχθύας προσέριψε τῇ θαλάσσῃ. *Moeris.* κατέαξε τῆς κεφαλῆς, ὀπλῆως, κατέαξε τὴν κεφαλὴν, ἐλληνικῶς. *Xenoph.* Hell. III. πάντες ξυνέτριψαν τὰ δόρατα. *Plut.* de primo frigido. p. 953. C. κατέγνυσθαι καὶ συντρίβειν. *Es.* LXI. 1.

τυφόμενοι] *Schol.* *Origenis* in *Cod.* 39. 41. Λύος τυφόμενος οἱ κατεπαρόμενοι τῆς ἀληθείας. *Herodot.* τυφὸν καπνὸν. *Aristoph.* *Vesp.* 475. ἀλλὰ καὶ σὺ τυφὸς πολλῶ τῷ καπνῷ. *Suid.* καπνὸς τυφὸν δίκην σφικῶν. *Hesych.* τύφεται καπνίζεται, καίεται, φλέγεται. *Plut.* *Solon.* p. 79. A. τυφομένην ἀδρὲ πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα, τὴν ἐρωτικὴν μνήμην. & *Sylla* p. 454. B. ὁ συμμαχικὸς πόλεμος πάσαις τυφομέσας, ἐπὶ τὴν πόλιν ἀναλάμψας. *Philo* de *Migrat.* *Abrah.* p. 455, 17. σπυρὴν γὰρ καὶ ὁ βραχύτατος ἐντυφόμενος, ὅταν καταπνευσθῇς ζωπυρὸς, μεγάλαν ἐξάπτει πυρὸν. 2. *Sam.* XXI. 17. *Ex.* XXXIV. 16.

ἐκβάλλει εἰς ἕκας] *Job* XXIII. 7. XXXVI. 7. *Habac.* I. 4. *Apos* VIII. 7. *Thren.* V. 20. Ostendit iudicium Dei verum & iustum esse. *Jo.* VIII. 16. apud Graecos hac significatione non venit.

22. Ex morbo non vero a nativitate videtur fuisse furds.

λαλεῖν καὶ βλέπειν] Chiasmus est pro βλέπειν καὶ λαλεῖν, ut *Philem* 5.

24. ἄρχοντι τῶν δαιμονίων] Ut Hierarchiam bonorum Angelorum statuebant, ita etiam malis Principem tribuebant non incantatores solum atque Exorcistae, verum etiam Philosophi, *Porphyrus*

cit. *Theodoro* S. de Angelis: βέλονται γὰρ εἶναι θεοὶ, καὶ ἡ προεῖσα αὐτῶν δύναμις δοκεῖ θεὸς εἶναι μέγιστος, & τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας ἐκ εἰκῆς ὑπὸ τὸν Σάραπιν ὑποπέμμεν. . . . ἔτσι εἰσὶν, ἃν ἄρχει ὁ Σάραπις. Asmodeus rex Daemonum *Targum.* *Ecclesiast.* I. 12. *Gittin* f. 68, 1. *Midrasch Hannaalim* f. 18, 4. *Devarim* R. XI. f. 245, 2. Angelus Samael, improbus ille, caput omnium Diabolorum est. *Ephes.* II. 2. *Vajikra* R. V. f. 149. 4. Daemon princeps spirituum. Proverbium fuisse videtur. *Euseb.* c. Hierocl. p. 451. δαίμονας γὰρ ἀπελαύνει, ἄλλω ἄλλον, ἢ φασὶ, δαίμονι. Vi potentioris daemonis expellit infirmiore: quo facto homini non beneficium praestat, sed ipsum in potestatem hostis facioris atque malignioris tradit.

25. Proverbium. *Aristid.* de Concord. Rhodior. p. 559. Μὴ νομίζετε, ἐτέρως μὲν μίαν οἰκίαν καλῶς οἰκῆσαι, ἐτέρας δ' ἂν πόλιν τὴν πᾶσαν, ἀλλ' εἰ μίαν τῶν καθ' ἑαυτὴν εἰς οἰκίας σπασθῇ, τὸ ταῦτα φρονεῖν, πολὺ μάλον τὰς πόλεις ἔτα δεῖ ἔχειν. *Xenoph.* de F. & D. *Socr.* IV. ἄνευ δὲ ὁμονοίας ἔτ' ἂν πόλις εἴη πολιτευομένη, ἔτε οἶκος καλῶς οἰκηθήη. *Cic.* *Laelius* 7. Quae enim domus tam stabili, quae tam firma civitas est, quae non odiis atque diffidiis funditus possit everti? & de fin. B. & *Mal.* I. 18. Neque enim civitas in seditione beata esse potest, nec in discordia dominorum domus. *Sophocl.* *Antigon.* 687. ἀναρχίας γὰρ μείζον ἔκ ἐστιν κακόν, αὐτὴ πόλις τ' ὅλλυσιν ἢ δ' ἀναστάς οἶκος τίθησιν. *Derech Aretz Sutra* 9. omnis domus, in qua est dissensio, tandem destruetur.

26. πῶς οὖν σταθήσεται] *Berechith* R. XII. 15. Si ego mundum creo per proprietatem iustitiae, quomodo mundus poterit stare? יכול העולם תאריך. Ipsi existimatis Daemones invitos & docentes expelli: eosdem vero sapere, & callidis artibus regnum principis sui extendere. Quae jam foret infania, si ipse princeps suos milites, quos in praefidiis collocasset, quia negotium mandatum fideliter

αὐτοῦ; Καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ- 27
 λουσιν; Ἀλλ' οὗτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί. Ἐἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω 28
 τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ πῶς δύναται τις εἰσ- 29
 ελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰατροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ Ἀρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δή-
 σῃ τὸν ἰατρὸν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ Ἀρπάσει; Ὁ μὴ ἂν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμῶ 30
 ἔστι καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν Πᾶσα ἁμαρτία καὶ 31
 βλασφη-

27. καὶ εἰ] εἰ δὲ D. 1. 33. Ev. 12. 18. 19. Verf. Corf.
 ἐκβάλλουσιν] ἐκβαλοῦσι L. 5. 12. 38. 51. 61. 74. 90. Evang. 12. Cyrillus Añ. Eph. V.
 ὑμῶν ἔσονται κριταί] κριταί ἔσονται ὑμῶν D. κριταί ὑμῶν ἔσονται 1. Codices Latini. Chrysostomus. Cyrillus
 Añ. Eph. V.
 28. ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ] ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ CDE. 1. 2. 12. 44. 84. 86. 106. Edit. Colin. Versio Syra,
 Coria. Codd. Latin. MSS. Athanasius, Theophylactus. Victorinus. probante J. A. Bengelio.
 ἐγὼ] — 3. 36. 37. 39. 54. 60. 80. 29. τις] — L.
 ἀρπάσαι] ἀρπάσῃ DG. 3. 12. 13. 15. 35. 36. 37. 38. ex emend. 40. 42. Colb. unus. 45. 46. 49. 50. 51.
 55. 58. 65. 66. 70. 72. 80. 83. 84. 86. 90. 106. Evang. 2. 4. 14. 15. 19. Edit. Erasmi, Colinaei. Chrysost.
 ἀρπάσαι] ἀρπάσαι 1.
 30. ὁ πρῶτον] + ὁ Evang. 4. δῆσῃ] δῆσας Evang. 2.
 σκορπίζει] + μοί Versio Syra posterior in margine.

deliter gesserunt, torqueret, nonne suum ipse re-
 gnum everteret?

27. Demosth. c. Aristogit. 1. ταῦτα λαβὼν τὰ φάρ-
 μακα καὶ τὰς ἐπαύδας — μαγγανεύει καὶ φανακίζει, καὶ
 τὰς ἐπιλήπτας φησιν ἰᾶσθαι. Irenaeus II. 6. 2. Judaei
 usque nunc daemones effugant. Joma f. 84, 1.
 reperitur exorcismus, quo sanetur, quem serpens mor-
 mordit. Bava Bathra VIII. f. 134, 1. Saccades
 non vacavit a studio legis & Mischnae & Talmu-
 dis, et a conversatione cum daemonibus ad adju-
 randum illos & faciendum amuletum pro sanitate.
 Tanchuma f. 70, 1. R. Jochanan f. Sacai — di-
 xit profelyto cuidam: Num aliquando a spiritu malig-
 no obsessus fuisti? Ille negavit. Rabbini per-
 git: Vidistine vero hominem, a spiritu maligno
 obsessum? Adfirmante illo Rabbini ait: Quid
 vero facitis illi? Profelytus respondit: Radices fum-
 unt, & suffumigant ipsum, aquam vero ipsi in-
 fundunt, & spiritus aufugit. Añ. XIX. 13. & su-
 pra in IV. 24. ex Josepho. Filii Sacerdotum ve-
 strorum, qui aliquando variis exorcismis morbos
 pellere aggrediuntur, apud vos honorati sunt, &
 ex arte sua quaeftum faciunt: cur illos laudibus
 effertis, & me, qui non paria tantum sed majora,
 non semel sed saepissime & semper opiato succes-
 su, non pro numerata pecunia sed gratis facio,
 convitiis proscinditis? Haec res manifestum facit,
 vos non studio veritatis sed partium agi; & id ple-
 bi persuasum cupere, quod ipsimet non creditis.
 Creditisne Daemonium vel idolum esse aliquid in
 mundo? habere potestatem etiam in Judaeos? &
 potestate sua usurum in commodum Judaeorum,
 ut furdi audiant, caecique videant? Lucian. Tra-
 gopodagra 171. ἄλλως ἐπαοιδαῖς ἐπιβέταν ἐμπαίζεται,
 ἰδαῖος ἕτερον μῶρον ἐξάδει λαβὼν.

28. ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς] 1. Theff. II. 16. II. I. 502.
 φθάνει δὲ τε πᾶσαν ἐπ' αἰὼν βλάβησιν ἀνθρώπων.

29. Si daemonem invitum expello, quod fate-
 mini omnes; expello ipsum invito daemoniorum
 principe, cujus mandata ille executus erat: ergo
 debetis agnoscere potentiam, quae mihi adest, ma-
 jorem esse potentia daemoniorum principis h. e.
 divinam; eam vero Deus mihi non fuisset largitus,
 nisi me Legatum suum ad vos missum ab omni-
 bus haberi vellet.

30. σκορπίζει] Phrynich p. 94. Σκορπίζεται, ἡκα-
 ταίος μὲν τὸ τοῦ λόγου Ἰανών· οἱ δὲ ἀφ' αὐτοῦ σκεδάννυνται φασίν.
 Vide supra X. 24. ubi notavimus esse prover-

bia proverbii in speciem contraria. ita Prov. XXVI.
 4. 5. Respondéas stulto &: ne respondeas stulto.
 Servius ad Aeneid. II. 397. etiam victis redit in
 praecordia virtus. Atqui ait Horatius: Nec vera
 virtus cum semel excidit, Curat reponi deterio-
 ribus, sed sententiae non semper generales sunt, sed
 interdum pro negotiorum qualitate formantur. Con-
 fer Luc. IX. 50. Sueton. Caes. 75. Denuntiante
 Pompejo, pro hostibus se habiturum, qui Rei-
 publicae defuissent: ipse medios & neutrius partis
 suorum sibi numero futuros pronunciavit. Nero.
 2. de mediis ac neutram partem sequentibus solus
 censuit, hostium numero habendos. Cic. pro Li-
 gar. II. Valeat tua vox illa, quae vicit. Te enim
 dicere audiebamus: nos omnes adversarios putare,
 qui non nobiscum essent; te omnes, qui contra te
 non essent, tuos. Plut. Solon. p. 89. A. τῶν δ'
 ἄλλων αὐτῷ νόμῳ ἰδῶς μὲν μάλιστα καὶ παράδοξος, ὁ κε-
 λῖνων ἄτιμον εἶναι, τὸν ἐν εἰσέσει μηδετέρας μερίδας γούμε-
 νον. & de Sera Num, vindicta. p. 550. C. παρὰ-
 λογώτατον δὲ τὸ τῷ Σόλωνος, ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν εἰσέσει
 πόλεως μηδετέρας μερίδας προσθήμενον — Βάλεται δὲ, ὡς ἔο-
 κι, μὴ ἀπαθῶς μὴδ' ἀναισθητῶς ἔχῃν πρὸς τὸ κοινόν, ἐν
 ἀσφαλεῖ θήμενον τὰ οἰκεία, καὶ τῷ μὴ συναλγεῖν μηδὲ
 συνοσεῖν τῇ παρίδι καλλωπιζόμενον. & de Rep. ge-
 rend. p. 823. F. θαυμάσει, τί πᾶσαν ἐκείνος ὁ ἀνὴρ ἔ-
 γραψεν, ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν εἰσέσει πόλεως μηδετέροις προσθι-
 μενον. Nostis proverbium, qui exorto bello civili
 viribus suis ipse diffidit, in lucro ponit, si qui spe-
 ctatores sedent, & neutri partium accedunt, cum
 sentiat se non posse invitos in partes suas trahere,
 metuatque, ne si vires suas hostibus jungant, ipse op-
 primatur: qui vero ferocior audaciorque est, fidu-
 cia virium etiam illos terrere solet, qui medii esse
 maluissent. Putatis autem principem daemonio-
 rum esse ferocissimum audacissimumque, ille ergo
 etiam medios & neutras partes secutos hostium
 numero habebit, nedum eos qui aperte ab ipso dis-
 sident, ejus praesidia expellunt, & bellum ipsi in-
 ferunt, quod cum ego facio, me ab illius partibus
 stare absurdissime suspicamini.

ὁ μὴ ἂν μετ' ἐμῶ] Aristoph. Av. 1671. ἀλλ' ὅ
 μὴδ' ὑμῶν ἦς, καταστήσω σ' ἐγὼ τύραννον. Thucyd VII.
 57. καὶ μετ' ἀλλήλων εἰσόντες. Schol. συμμαχίσαντες
 ἀλλήλοις.

31. ἡ δὲ τῷ πνεύματος βλασφημία] Qui opus ip-
 somet spectante sancti spiritus virtute paratum, a
 spiritu malo factum fuisse malitiose dicit, Marc.
 II,

βλασφημία ἀφείθησεν τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφείθησεν
 32 τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ὅς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφείθησεται αὐτῷ·
 ὅς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφείθησεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ
 33 αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ ποίησατε τὸ δένδρον καλόν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ

κα-

~ τῷ νῦν

31. ὁμῶν] + ὅτι 28.

ἀφείθησεται] + ὁμῶν 1. Athanasius.

32. κατὰ] + κατὰ Versio Syra utraque.

τοῖς ἀνθρώποις posterius] — 1. 22. 50. 59. 60. Versio Vulg. Sax. Armena Copt. αὐτοῖς 80.

32. ὅς] ἐκ EFG. 83. 84. Evang. 24. Editio Complut. Plant. Genev. Erasmi, Colinaei, Bengelii. Origenes in Jo. I. 13.

εἴπῃ] + λόγον Evang. 20.

τοῦ ἁγίου] — 23.

ἁγίου D a prima manu.

τούτῳ τῷ] τῷ νῦν EFG. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 16. Colb. unus. 34. 35. in margine. 36. 38. 39.

40. 46. 47. 48. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 71. 72. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 90.

91. Evang. 3. 5. 20. 22. 24. Edit. Compl. duae priores Stephani, Bengelii, Cyrilli. in Ador. p. 214, Basilius

Eth. 35. Epist. 72. Eriphanius H. 51. Athanasius disp. C. Arium, testimon. V. 17. ter. ad Serap. MS. Q. 71. ad

Antioch. Photius Ep. 27. bis. Theophyl. Nilus de Purgatorio Tit. II. 12. 2. Tim. IV. 20.

33. α καλὸν ad καλόν] — 59.

III. 30. Heb. X. 29. Qui poenituerit, omnium peccatorum etiam gravissimorum veniam nunc consequi potest Act. XIII. 38. 39. excepta blasphemia spiritus; qui enim tot tantisque miraculis, quae nonnisi divina virtute patrari possunt, obtreccat, ille est inemendabilis, quia enim alia ratione ad sanio-rem mentem reducetur? qui ad ipsum solis lumen caecutit & oculos sponte claudit, ille multo minus videbit in tenebris aut ad fulgorem lunae aut ad lucem candelae? qui ultimum remedium respuit, illius morbus est immedicabilis.

32. εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ] Jos. A. XV. 3. 9. ἡ δὲ Σαλαμίη καὶ κατ' ἀνδρὸς Ἰωσήφου λόγον εἶπεν, ἐν διαβολῇ ποίησα, καὶ τῇ Μαρίας μὴ συγγνώμην διατελεῖν.

Obvia est in scriptis Judaeorum distinctio inter **הוֹלָם הַזֶּה** & **הוֹלָם הַבָּא** seculum hoc & futurum, hoc est, inter tempus laboris, & tempus praemii, quod incipit a resurrectione mortuorum. *Abot* V. R. Jacob dicere solebat: seculum hoc simile est vestibulo, respectu seculi futuri. Itaque para te in vestibulo, ut possis ingredi in triclinium. *Berachoth* f. 17, 1. Frequens erat in ore Rabbi apophthegma: Non est huic seculo futurum simile. In futuro enim seculo non est cibus nec potus, nec conjugium neque mercatura, neque odium, neque invidia, neque denique ira, sed iusti sedebunt, ac coronas suas capitibus gestabunt, & fruenter splendore majestatis divinae. *Midrasch Cobelet* c. II. 1. R. Hiskia, dicit; Omnis lex, quam discis in hoc seculo, vanitas est si comparetur cum lege seculi futuri. *Preces Jud.* non est, qui tecum comparari queat, Domine Deus noster, in hoc seculo: neque praeter Rex noster est in vita seculi futuri. &: in manu tua, ne pudeamus in hoc seculo, neque erubescamus in seculo futuro. *Keduschin* f. 40, 1. Traditur has esse res, quas homo facit, & quarum fructibus in hoc mundo vescitur, fors autem capitalis illi manet in seculo futuro. *Falkut Simoni* P. 1. f. 32, 4. Jacobus Esavo: Mi frater, inquit, duo nobis sunt secula, hoc & futurum, in hoc seculo edimus, bibimus, mercaturam facimus, uxorem ducimus, liberos generamus: sed in seculo futuro nihil horum locum habebit. *Sanhedrin* f. 110, 2. Tradunt Rabbini: non erit decem tribus portio in futuro seculo S. D. *Deut.* XXIX. 28. evulsit eos Dominus & terra eorum in hoc seculo, & ejecit eos in terram alienam [i. e. in gehennam] in futuro seculo. *Midrasch Tebillim* f. 45, 4. Quamvis gentes mundi quiete vixerint in hoc seculo, non ita erit in futuro seculo. *Falkut Schimoni* P. 2. f. 176, 4. ad Cant. 1. 16. Tu

pulchra es — tam in hoc seculo quam in futuro. *Bereschith* R. XXVI. 3. Dixit R. Chanina: nulli morientur seculo futuro, nisi soli Noachidae; R. Josua f. Levi autem dixit: neque Israelitae neque nationes mundi morientur S. D. *Esfaj.* XXV. 8. I. 14. cur creatus est mundus cum? ut scias duos esse mundos, mundum hunc & mundum futurum. VI. R. Levi nomine R. Jotef. Elai — Esavo pars est in hoc seculo, non vero in futuro: Jacobo autem pars est & in hoc & in futuro. *Jelammedenu* addit: atque illum, qui bono operam dederit in hoc mundo, bono etiam fruiturum in futuro. Id vero Sadducaei negant. *Porphyr.* de Abst. IV. 10. ἐγὼ γὰρ τὰς θείας, ἅς οἱ γοεῖς μοι παρέδειξαν, εὐσεβῶν διετέλουν, ὅσον χρόνον ἐν τῷ ἐκείνῳ αἰῶνι τὸν βίον εἶχον. Cod. *Hasidim* p. 224. Historia de quodam aegrotante, ad quem accessit Medicus, ut ei mederetur, dixitque: Si aquam biberis, eris in periculo; si item certum quandam cibum ederis, eris itidem in ipsius vitae discrimine. Nihilominus aeger ille dixit filio suo: da mihi aquam & cibum illum interdictum; sin minus, non condonabo tibi neque in hoc neque in futuro seculo. *Targum Ruth* II. 15. Retribuat tibi Dominus retributionem bonam pro opere hoc tuo bono in hoc seculo, & sit praemium tuum perfectum in seculo futuro *Heb.* VI. 5. *Eph.* I. 21.

Peccata quaedam puniuntur nonnisi in hoc seculo, quaedam nonnisi in futuro: peccatum, quod nec remittitur in hoc neque in futuro seculo, punitur in utroque. Qui Christo non credit, vel quia opera ejus non vidit, vel quia ipsius humilitate offenditur, vel quia autoritate Doctorum ab eo alienatur, adhuc est sanabilis, & potest miraculis aut secuta gloria errorem suum agnoscere: qui vero contemptui calumniam adjungit, & sciens volens miracula, quae suis oculis videt, ad immundum spiritum refert, ille est insanabilis.

Hieron. Marcellae. Si — Novatianus affirmat, non posse peccare in Spiritum sanctum nisi eum, qui Christianus sit, & postea negaverit; manifestum est, Judaeos, qui eo tempore blasphemabant, peccato blasphemiae non teneri — Unde de toto ipsius scripturae ordine convincendus est, non his irremissibilem esse dictam blasphemiam, qui tormentis compulsi, & variis eviscerati cruciatibus dominum abnegassent, sed his, qui cum in virtutibus videant opera Dei, calumnientur & clamitent, Daemonis esse virtutem, & omnia signa, quae facta sunt, non ad divinam magnificentiam, sed ad Diabolum pertinere.

33. *Julian.* ap. Augustin. Oper. Perf. V. 21. Aut opera

D d d

καλὸν ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τῆς καρπῆς
τὸ δένδρον γινώσκεται. Γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄν- 34
τες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματός τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ 35
τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ — τῆς καρδίας· ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ
τῆς πονηρῆς θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρὰ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν 36
λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Ἐκ γὰρ τῶν λό- 37
γων σε δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σε καταδικαθήσῃ. Τότε ἀπεκρίθησαν τινες τῶν 38
Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σὲ σημεῖον ἰδεῖν. Ὁ 39
δὲ

34. ἀγαθὰ] ἀγαθὸν Evang. 4.
35. ὁ prius] — D a prima manu. + γὰρ 76.
τῆς καρδίας] — CDEFK. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 23. 25. 27. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42.
44. 45. 46. 49. 51. 52. 54. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 65. 67. 68. 70. 71. 78. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 106.
Evang. 2. 4. 5. 18. 19. 24. Edit. Complut. Genes. Bengelii, Colia. Versio Syn. utraque, Copt. Latin. Arab. Na-
zianz. de fil. 2. Chrysost. MS. Theophylactus, Cyprian. Epist. 1. 25. Nyssen. probante J. Millio prol. 730.
+ αὐτοῦ L. 1. Colb. unus.
τὰ] — DEG. 2. 3. Colb. duo, 12. 35. 36. 37. 38. 39. 44. 57. 58. 59. 61. 62. 72. 73. 83. 90. 106. Evang.
2. 24. Editio Complut. Theophyl. τὰ habet emphasin, intellige illa bona, de quibus dictum commate praecedenti 34.
τὰ ἀγαθὰ] τὰ ἀγαθὰ 16. Nazianzenus l. c. θησαυροῦ] + τῆς καρδίας αὐτοῦ L.
ἐκβάλλει] + τὰ L. 13. 84. 86. Edit. Complut. Genes. 36. δε] — 1.
ἀργὸν] πονηρὸν 12. 47. 48. 54. 55. 63. 81. Evang. 5. 21. 22. Editio Colin. ex Deut. XVII. 1. — 23. 32.
Codex Stephani. ἐὰν λαλήσωσιν] λαλήσιν D. ἐὰν λαλήσωσιν C.
περὶ] ὑπὲρ Edit. Complut. Genes. 37. καὶ] ἢ D. sed Versio Lat. &.

opera mea vituperate, quae bona esse infirmitates
pulsae & restitutae sanitates loquuntur, ut impro-
bum me operum meorum testimonio comprobetis:
aut, si haec tanta beneficia non audetis argu-
ere, reddite bonae arbori, mihi videlicet, testi-
monium fructuum meorum, & amate beneficium,
qui beneficia praedicatis. *Athenaeus* I. p. 25. A.
τῶν δένδρων τὰ μὲν καρποφόρα καλὰ προσαγορεύει, ἐν δὲ δέν-
δρῳ καλὰ πεφύκει.

34. Menander ἀνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγων γνω-
ρίζεται. *Aristides*. . . οἷος ὁ τρόπος, τοιούτος καὶ ὁ
λόγος. *Quintilian*. XI. 1. Profer enim mores ple-
rumque oratio, & animi secreta detegit. Nec sine
causa Gracci prodiderunt, ut vivat, quemque et-
iam dicere. *Ad.* V. 3.

35. ἐκ τῆς ἀγαθῆς θησαυροῦ] *Hesiod.* ἔργ. II. 337.
Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποις ἐστίν φειδωλὺς. *I-*
soctat. καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπυδαίφ
χέρης ὀφειλομένη. *Job.* VIII. 10. *Rom.* II. 4.
ἐκβάλλει] *Herodot.* VI. 69. ἔγω δὲ καὶ αὐτὸς ἀρί-
στων ἐ μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλλοι
τούτο.

36. ῥῆμα ἀργὸν] *Sophocl.* Elect. 609. Κήρυσσε μὲν
ἐς ἅπαντας εἴτε κρη κανν, εἴτε σομαρην, εἴτ' ἀναιδείας
πλέων. *Schol.* φλυαρίας. *Eccles.* V. 2. *Targum.* in
multitudine verborum otiosorum יְהִיבֵּי בִּרְשָׁתִּי. *Berechitz*
R. XCI. 13. ipse locutus est nobis verba verita-
tis, & nos respondemus ei verba otii: — nun-
quam Jacobus pater noster dixit verbum otii, nisi
hoc. Dixit S. B. ego occupatus sum, ut filium
ejus regem Aegypti efficiam, & ipse dicit: quid
me afficitis injuria? *Gen.* XLIII. 5. *Schemoth* R.
XXI. Verba vana Mal. II. 16. & VII. *Prov.*
XIV. 33. accipit mercedem etiam vanorum verbo-
rum. *Maase* 240. Quidam diu mortuus a fossori-
bus effossus repertus est vivus sine vermibus; quae-
sivit ex eo R. Nachman: unde hoc? Respondit
vir ille: quia per totam vitam aures non praebui
verbis otiosis. *Pythag.* ap. *Stobae.* S. 34. αἰρετώτε-
ρον σοι ἔστω λίθον εἰς ῥάλλειν, ἢ λόγον ἀργόν. *Antonin.*
Lib. II. ἄχρι μὲν ἐν θεῶς ἐτίμων, εὐδαίμονες ἦσαν, ἐπεὶ
δὲ λόγον ἀχρεῖον ἀπέριψαν, ὅτι πλέον ἀλλήλους ἤρας καὶ Διὸς
φιλέσαν. *Jos.* A. XV. 7. 4. μὴ κινήντος δὲ ἐπὶ τὸ

φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν ἔσθι, οὐδένα γὰρ αὐτῶ κίνδυνον
φέρειν. Ne existimetis calumniam Phariseorum le-
ve esse peccatum, nam & ex sermone alicujus a-
nimus ejus cognoscitur, & ea a Deo puniuntur;
quae vulgo multo leviora aestimantur, & a iudice
civili non puniuntur. *Prov.* XVII. 28. XVIII.
21. XXX. 8. 1. *Tim.* I. 6. *Judae* 15. *Eph.* V. 6.
Verba temere effutita, licet nec calumnia nec in-
juria proprie vocentur, tamen a Deo iuste puniuntur.
Qui enim inconsiderate verba non meditata loqui-
tur, nullis limitibus & repagulis coercetur, omni-
busque malis latam portam aperit.

37. Coram tribunalibus humanis auditur reus;
& confessione ejus nritur sententia judicis. *Jos.*
VII. 51. *Ro.* III. 4. *Susann.* 55, 59.

38. σημεῖον] de coelo inf. XVI. 1. *Marc.* VII.
11. *Luc.* XI. 16. 29. 1. *Cor.* I. 22. Moses dedit
manna de coelo, Josua stitit solem, Samuel toni-
trū & grandinem excitavit, Elias ignem & pluvii-
am demisit, Esajas Achaso optionem dedit peten-
di signum de coelo: circa prodigia, quae super ter-
ram fiunt, imposturae locus est, ad coelestia vero
nullius hominis ars pertingit. Si Messias es, ostende,
te Prophetis illis non minorem habere potesta-
tem. Dicebant hoc tentantes ipsum, non ut confir-
mationes redderentur, sed ut occasionem reperirent
illi obtrectandi. Si edidisset, dixissent faci-
natione oculorum ea videri quae non sunt, ni-
miam distantiam impedire, quo minus distincte res
videri possit &c.

39. γινῶσκων πονηρὰ] *Targum Gen.* VI. 3. *Eccles.* I.
4. III. 16. VI. 1. 8. *Psal.* XII. 8.

μοιχαλὶς] *Esa.* LVII. 3. *Jos.* VIII. 41. Ma-
jores eorum, quoties a Deo recedentes Idololatriae
sele dediderunt, adulterium committere a Prophe-
tis dicuntur: illis similes esse illorum posteros Chri-
stus affirmat.

ἐπιζητεῖ] *Diod.* XVII. 101. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναγνὼς
τὴν ἐπιστολὴν, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τελευταίῳ,
καὶ πολλὰκις ἐπιζητήσας τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ παρόντι μὴ
χρησάμενος ἀπὸ τῶ ἐπιτόθῃ. *Supra* VI. 32.

40. ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς] *Psal.* XLVI. 3. *Deut.*
IV. 11. *Ex.* XXVIII. 2. *Ex.* XV. 8. *Prov.* XXX.

δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ
 40 δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωάννου τοῦ προφήτου. Ὡς περ γὰρ ἦν Ἰωάννης ἐν τῇ κοιλίᾳ
 τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ
 41 τοῦ γῆρας τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἄνδρες Νινευίται ἀναστήσοντες ἐν τῇ κρίσει μετὰ τὸ γέ-
 νεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κύρυγμα Ἰωάννου καὶ ἰδοὺ,
 42 πλεῖον Ἰωάννου ὧδε. Βασίλισσα νότιος ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τὸ γένεᾶς ταύτης, καὶ
 κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τοῦ γῆρας ἀκούσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος καὶ
 ἰδοὺ,

καταδικασθῆσθαι] κατακριθῆσθαι] GL. 5. 33. 53. 84. Evang. 5. 24. Chrysostomus, Basilus, Euthymius, Damasius
 1. α. 15.

38. ἀπεκριθῆσαν] + αὐτῶν CDLM. 106. Versio Vulg. Copt. Syra posterior Aethiop. Arab. Chrysostomus.
 τρεῖς] + αὐτῶν Colb.

Σέλωμεν] Σέλωμεν Edit. Complut.

ἐπιζητεῖ] ζητεῖ L.

αὐτῇ] σοὶ D a prima manu, sed Versio Latina: ei.

40. ὥς περ] ὥς περὶ D a prima manu.

Ἰωάννης] + ὁ προφήτης Evang. 4. 8.

ἔσται] + καὶ DFL. 10. 27. 37. 59. 80. 90. Evang. 13. 15. Cyrillus in Jo. p. 141. 519. de Ador. 72, Chry-

stomus, Theophylactus.

ὧδε] — 64.

σοφίαν] + τοῦ D a prima manu.

Σολομῶντος] Σολομῶντος bis DEGM. 1. 2. 10. 11. 12. 13. 15. 36. 38. 76. 80. 82. 89. 90. 106. Evang. 2.

13. 14. 15. Edit. Colinaei Erasmi 1. Complut. Plant. Genev. Versio Syra posterior. Σολομῶντος 72.

19. Jon. II. 4. Ez. XXVII. 4. 25. 26. Jerem. XXVI. 5.

τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας] Christus duas tantum
 noctes & unum diem in sepulcro latuit, solet autem
 dies quo sepultus est, & dies quo resurrexit
 connumerari. Eodem modo quo transfiguratio Christi,
 Matthaeo XVII. 1. post sex dies, Lucae IX.
 28. post octo dies contigisse narratur. Porphy. Q.
 Homer. 14. καὶ γὰρ ὁ ληγέσης ἡμέρας ἐπιδημήσας, καὶ
 τῆς τρίτης ἔωθεν ἐξῆλθον, τῇ τρίτῃ ἀποδημεῖν λέγεται, καίτοι
 μίαν τὴν μίσην ὅλην ἐτέλεσεν. Vid. 2. Chron. X. 5. 12.
 Esch. IV. 16. V. 1. 4. Beresith R. XCI. 9. & pos-
 suit eos in carcerem tres dies. In aeternum Deus
 S. B. non concedit requiem iustis in afflictione per
 triduum, & sic docet nos in Joseph, in Jona, in
 Mardochoi & David, & sic ipse dixit: vivificabit
 nos Hoseae VI. 2. & dixit ad eos Joseph die tertio. &
 LVI. 1. Genes. XXIV. 1. S. D. Hof. VI. 2. de
 die III. tribuum Gen. XLII. 8. de die III. pro-
 mulgationis legis Exod. XIX. 16. de die III. ex-
 plorum Jos. II. 16. de die III. Jonae I. 17. de
 die III. ascensionum ex captivitate Esr. VIII. 15.
 de die III. vivificationis mortuorum Hof. VI. 2.
 de die III. Estherae V. 1.

Petebant signum de Coelo: promittitur autem
 signum ab inferis, nimirum resurrectio, quae
 omnium miraculorum maximum atque efficacissimum
 fuit. Aen. Gazaeus de Immortal. Animae. καὶ
 Ἡρακλῆς ἀδεται διαβρώσεως αὐτῶν τῆς πείρας, ἐφ' ἧς ἐπλευ-
 ῖται καὶ καταποθῆναι καὶ διασώζεσθαι. Pancrates Ar-
 cas ap. Athen. VII. p. 283. B. καὶ μετ' ἐπὶ πολὺ ὅ-
 κας ἐκτίσται τῆς ἀσβεστίας, κῆτος γὰρ ἐπελθὼν τῇ νηὶ τὸν
 ἐπαπία ἐν ὅφει τῷ παιδὸς καταπιεῖν. Lycophr. Cassan-
 dr. 33. τρισπέρης λείοντος, ὃν ποτε γνάβους τρίτωνος ἐμύ-
 λαψε κάρχηρος κύων. Sext. Empir. a Gramm. I. 11.
 Augustinus de C. D. I. 14. Haec quoque illi,
 cum quibus agimus, malunt irridere, quam crede-
 re: qui tamen in suis literis credunt Arionem Me-
 thymnaeum, nobilissimum citharistam, cum es-
 set eiectus de navi, exceptum delphini dorso, & ad
 terras pervectum.

41. ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει] Stabunt tanquam acto-
 res vel testes, & reos peragent Judaeos. Mar. XIV.

ἦν] — D. fed Lat. erat. ἰγνέτο Evang. 17.

13. 15. Cyrillus in Jo. p. 141. 519. de Ador. 72, Chry-
 41. σὺ τῇ κρίσει] — 56.

42. ἐκ] ἀπὸ 13.

57. Ps. I. 5. XXXV. 5. Aeth. VI. 13. Esaj. LIV.
 17. Illi in cultu idololatriae omnes vixerant; audi-
 ta praedicatione hospitum, nullis conspectis miraculis,
 intra breve XL. dierum spatium poenituerunt:
 vos Judaei, lectione Prophetarum ad Messiam
 recipiendum praeparati, habentes multa exempla
 plebeiorum hominum, concessio XL. insuper an-
 norum spatio, doctrinam miraculis confirmatam
 admittere non vultis: quid tantam fercordiam
 excusare poterit? Echa R. praef. p. 41, 2. Unum
 prophetam misi Niniven, & redierat ad poeniten-
 tiam: hi vero Israelitae sunt Hierosolymis, quot
 prophetas ad eos misi? S. D. 2. Reg. XVII. 13.

Aboth Nathani 6. R. Akiba reos peraget omnes
 pauperes in iudicio. si enim dicit illis, cur non di-
 dicistis? & responderint, quia pauperes fuimus; di-
 cent illis, annon R. Akiba pauperior fuit?

42. βασίλισσα] Phryniach. p. 96. Βασίλισσα, οὐ-
 δὲ τῶν ἀρχαίων εἶπεν, ἀλλὰ βασίλισσα ἡ βασίλισ. & 112.
 Βασίλισσαν, ἀλκαῖον φασὶ τὸν καρωδοποιὸν καὶ ἀριστοτέλην
 ἐν τοῖς ὁμήρῳ ἀπορήμασιν ἐρηκέναι· σὺ δὲ βασίλικός ἐπιστολὴς
 ἐπιφανὲς ἀνάλογον τῇ σῇ παρασκευῇ γυνικατάτοι ἡμῶν ἐκ-
 μισίας μάρτυρα, τὸν συγγραψάντα τὸν κατὰ Νεαίρας, ὃς
 διὰ τε τ' ἄλλα ὑποπλέσθη μὴ εἶναι Δημοσθένους, καὶ διὰ τὰ
 τοιαῦτα τῶν ἀδοκίμων ὀνομάτων τοῖς πλείουσιν ἐν πειθόμε-
 νος βασίλειαν ἡ βασίλισσα λέγουσιν. ἔτα γὰρ ὅτι διακρίνει
 δέξαιμεν τότε καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν. Moeris. βασίλειαν,
 ἀττικῶς βασίλισσαν, ἐλληνικῶς. Thomas. βασίλειαν, γυ-
 νῆ, Ἄισχυλος ἐν Πέρσαις βασίλειαν γυνὴ καὶ βασίλις —
 βασίλισσα δὲ γυνὴ οὐδὲς τῶν ἀρχαίων εἶπεν. Eusath. in
 Od. u. p. 67. 27. ἴστον δὲ, ὅτι τῇ βασίλειος τὸ δηλυκὸν
 οὐ μόνον βασίλειαν, ἀλλὰ ἱερὴν ἱέρεια, ἀλλὰ καὶ βασίλισσα κα-
 τὰ ἕλιον Διούσιον, ἀττικῶς βασίλισσαν δὲ φασὶ Μέναν-
 δρος λέγει. & d. p. 194, 15. τὸ δὲ βασίλειαν, ὅτι καὶ
 βασίλισσα παρὰ τοῖς ἕτερον λέγεται καὶ βασίλισσα προγέ-
 γραπται. Oppianus Pisc. I. 391. βασίλειαν. Sch. δέ-
 σποναν. ὥσπερ ἐκ τῆς ἱερῆς ἱέρεια, ἔτα καὶ ἐκ τῆς βασί-
 λους βασίλειαν. τὸ δὲ βασίλισσα τῶν νεωτέρων εἶναι. A-
 then. IV. p. 151. A. Δούλλος δ' ὁ ἀθηναῖος φασὶν ἐν
 τῇ θ τῶν ἱστορίων, ὡς κάσσανδρος — δάφνης τὸν βασίλειαν
 καὶ τὴν βασίλισσαν. Diod. S. XX. 41. βασίλισσαν
 λαμρίαν. exc. VI. p. 558. καὶ γενήσασθαι βασίλισ-
 σαν ἰδιωτικῆς ἐξίας ἐξ ἡλλαγμένην ἡγεμονίαν. & XXVI.

ἰδοῦ, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε. Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς ἀν- 43
 θρώπου, διέρχεται δι' ἀνθρώπων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. Τότε λέγει 44
 Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον. Καὶ ἐλθὼν, εὐρίσκει σχολάζοντα, σεσαρω-
 μένον, καὶ κεκοσμημένον. Τότε πορεύεται, καὶ πάλιν λαμβάνει μετ' αὐτοῦ ἐπιθέτερα πνεύ- 45
 ματα πονηρότερα αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ γίνεται τὰ ἔχματα τοῦ ἀν-
 θρώπου ἐκεῖνος χείρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔστι καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ. Ἔτι δὲ 46
 αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοῦ, ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰσῆκασαν ἔξω, ζη-
 τούν-

43. δὲ] — L. 59.

44. ἐπιστρέψω] ὑποστροφή 1. 11. 13. 27. 34. 59. 71. 74. 80. 84. 86. 90. Edit. Complut. Dorotheus 12.

οἶκον] τόπον Colb. unus.

ἰλθόν] ἐλθὼν DF. 3. 56. 58. 64. 73. 90. 106. Editio Erasmi.

εὐρίσκει] + τὸν οἶκον D.

σχολάζοντα] + καὶ C. 16. 49. 51. 54. 86. Evang. 13. 18. Edit. Colinaei, Bogardi, Versio Syr. Chrysostomus; Dorotheus, Theophylactus.

καὶ ultimo loco] — 106.

παραλαμβάνει] λαμβάνει 3. 9. 14. 38. 61. 73. Evang. 15.

αὐτοῦ] αὐτὸς D.

ἔχματα] + αὐτὸς C.

46. ἔτι δὲ αὐτὸς λαλοῦντος] λαλοῦντος δὲ αὐτὸς DL. Versio Syra.

MSS. ἔτι δὲ λαλοῦντος Ἰησοῦ Evang. 8.

δὲ] — 56. 58. 61. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1492.

λαλοῦντος] Ἰησοῦ 2. 13. Codd. Latini

p. 577. ἄνθρωπος ἐπεκράτησεν τῇ βασιλείᾳ προχειρότερον.
 Herodian. I. 7. 6. φανερὰ βασιλίσσα. & VI. 1. 20.
 καὶ βασιλίσσα εἶναι θέλωσα μόνη. Lucian. Judic. Voc.
 8. βασιλίσσα. Demosth. in Neaer. ὁ βασιλεὺς — καὶ
 ἡ γυνὴ αὐτοῦ — βασιλίσσα ἔσται. Inscript. ap. Spon.
 Σεβίαν βασιλίσσαν. in monumento Adulitano apud
 Cosmam Indicopleustem βασιλίσσης ἀρσινόης — καὶ
 βασιλίσσης Βερνίκης. in numo Patini in Suet. p. 409.
 Βασιλίσσης Βερνίκης [vidi tamen numum cum in-
 scriptione βασιλείας] Arrian. in Indicis 8. ex Me-
 gathene καὶ εἶναι γὰρ τοῖς μαργαρίτῃσι βασιλεῖα ἢ βα-
 σιλίσσαν, ὡς τισὶ μελίσσησι. & Exped. Alex. IV.
 15. τὴν Σκυθῶν βασιλίσσαν. & 20. βασιλίσσαι. &
 VII. 13. bis. & Epirot. III. 22. βασιλίσσα τῶν με-
 λισσῶν. Plut. in Apophth. p. 180. A. τῆς τῶν κέρων
 βασιλίσσης. Stephan. ἔφετος — ἐκλήθη δὲ ἀπὸ μιᾶς
 τῶν ἀμαζόνων, ἣν καὶ βασιλίσσαν καὶ πρῶτον Ἀρτέ-
 μιδος εἶναι φησὶν. Schol. Theocrit. Id. XIII. 25. φη-
 σὶ καλλίμαχος, τῆς βασιλίσσης τῶν ἀμαζόνων ἦσαν θυ-
 γατέρες. Diogenes L. Diog. VI. 1. 63. τῆς ἐταί-
 ρας ἔφη, βασιλεῖον εἶναι βασιλίσσας. Aristipp. II. 80.
 τὴν δὲ βασιλίσσαν. Plut. Lucull. p. 503. A. διά-
 δῃμα πέμψας αὐτὴν βασιλίσσαν ἀνηγόρευσε. Philem.
 ap. Athen. βασιλίσσ' ἰση Βαβυλωνος, ἣν ἔτα
 τύχη. Galen. de Theriac. ad Pison. Cleopatra ἐ-
 λαμένη μᾶλλον, ἔτι βασιλίσσα ἔσται, ἐξ ἀνθρώπων γενέ-
 σθαι, τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καμμένην καὶ
 κρατῶσαν τὸ διάδημα, ὡς εἰκὸς, ἵνα καὶ μέχρι τότε τοῖς
 ἱρώσι βασιλίσσα ἔσται βλέπεται. Polyb. V. p. 541. βα-
 σιλίσσαν ἀποδείξει τὴν Λαοδίκην. Strabo XVII. p. 1146.
 B. τριῶν δ' αὐτῶν θυγατέρων ἔσται, ὣν μία ἡγεσία ἢ προ-
 βύστα, ταύτην ἀνεδέχον βασιλίσσαν. Josephus A. VIII.
 6: 6: ἡ τῆς αἰθιοπίας βασιλίσσα.

νότα] Claudian. in Eutrop. 1. Sumeret illicitos
 etenim si femina fasces, effret turpe minus; Me-
 dis, levibusque Sabaeis Imperat hic sexus, regina-
 rumque sub armis Barbariae pars magnajacet. Plin.
 H. N. VI. 32. Gallus — retulit: Sabaeos diti-
 simos, filvarum fertilitate odorifera, auri metal-
 lis, agrorum riguis, mellis ceracque proventu. A-
 gatharchides ap. Photium. τὸ τῶν Σεβαίων γένος μέ-
 γιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, καὶ παντοίως κύριον εὐδαι-
 μοσίας. Diodor. S. 11. . . Strabo XVI. p. 1124.
 ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς] Od. δ. 564. ἄλλα σ'
 ἐς ἑλυσίον πηδῖον, καὶ πῆρατα γαίης ἀθανάτοιο πέμψα-

σιν. Eurip. Medea 540. εἰ δὲ γῆς ἐπ' ἐσχάταις ὁρεσὶν
 ὤκει, ἢ ἂν ἦν λόγος σέθεν. Aeschyl. Prometh. Vincit.
 417. Σκύθης ὄμιλος, οἱ γὰρ ἔσχατον πῶρον ἀμφι Μαίω-
 τιν ἔχουσι λίμνην. Themist. XIII. p. 165. τὸ κάλλος
 ἔνεκα ἐκ περάτων εἰς πέρατα γῆς ἐπορεύθη. Alcaeus ap.
 Hephaest. ἥλθες ἐκ περάτων γῆς. Liban. O. IV. p. 173.
 ἀρ' ἔν μοι καιρὸν ἔχει κατὰ τὸν Λέσβιον ἀλκαῖον ποιησα-
 σθαι τὴν ἀρχὴν, ἥλθες ἐκ περάτων γῆς. Onofandr. praef.
 ἐπὶ πέρατα γῆς ἐκτείνει τῆς ἀρχῆς. Orpheus. τάρταρα δ'
 εὐραίνετα, καὶ ἔσχατα πείρατα γαίης. & ap. Macro-
 Sat. I. 18. ἐνθὺς, ὅτ' ἐκ περάτων γαίης φαιδῶν ἀνορέσων.
 Liv. XXI. 43. ab oceano, terminisque ultimis ter-
 rarum huc pervenistis. Thucyd. I. 69. τόν τι γὰρ Μῆ-
 δον αὐτοὶ ἴδμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόν-
 νησον ἐλθόντα. Alcaeus ὄντιδες τινες οἶδε κικαῖω γὰρ ἀπὸ
 περάτων ἦλθον. Dio Chrys. III. p. 53. D. διὰ γὰρ τῶν
 οὐραίνων, καὶ ἔσχατα πείρατα γαίης. Liv. V. 33. Bel-
 lum ab oceano, tetrumque ultimis oris exivisse.
 Justin. XII. 5. 8. in ultimis terris in colonias distri-
 buturus. Jos. B. V. 1. 3. πολλοὶ σπύσσαντες ἀπὸ γῆς
 περάτων περὶ τὸν διώνυμον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χάρον ὄγι-
 ον. Genes. VIII. 9. Rom. X. 18.

πλεῖον Σολομῶνος] Moses Haddarsan in Gen.
 XXXII. Cum magnificatus esset Salomon in reg-
 no suo, dixerunt: forsitan hic est rex Messias, &
 statim venerunt ad eum S. D. 1. Reg. X.

Mulier delicata fama Salomonis excitata est, ut
 molestum iter relicto throno suo susceperet, & illi
 pretiosa munera afferret: ego ad vos ultro veni,
 in urbibus vestris praedicavi, munera nulla postu-
 lavi, viam ad aeternam felicitatem monstravi,
 & miraculis confirmavi; nec tamen vultis mihi
 monenti locum dare.

43. δι' ἀνθρώπων τόπων] Arrian. Indic. 32. ἐρήμων τῆ
 γῆ καὶ ἀνθρώπων καὶ φλογώδει. — χάριν πάσαν ἐρήμων
 τε εἶναι, καὶ ὕδατος ἀπορίαν ἔχειν. 43. ἀνδρὸν καὶ ἐρή-
 μων χάριν. Esaj. XIII. 21. Joel II. 20.

44. σχολάζοντα] Thomas. σχολὴν ἄγω, καὶ εὐσχο-
 λῶν ἔχω, οὐ σχολάζω. Schol. Pindar. Nem. V. 17.
 ὁμοίως

47 τοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. Ἐἶπε δέ τις αὐτῷ· Ἰδοῦ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σε ἔξω·
 48 ἐσήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ· Τίς ἐστὶν
 49 ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τῆς μα-
 50 θητᾶς αὐτοῦ, εἶπεν· Ἰδοῦ ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου. Ὅστις γὰρ ἀν ποιήσῃ τὸ θέ-
 λημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μή-
 τηρ ἐστίν.

Ἐ

τοῖς ἄλλοις] — 60.
 αὐτῷ λαλῆσαι] λαλῆσαι αὐτῷ D. 80.
 47. σου postterius] — 80.
 ἐσήκασι] — 56. 58. ἐσήκασαν D. ex emendatione.
 ἔξω ἐσήκασι ζητοῦντές σοι λαλῆσαι] ζητοῦσι λαλῆσαι σοι ἔξω ἐσηκότες 60.
 σοι λαλῆσαι] λαλῆσαι σοι D. σε ἰδεῖν 7. Evang. 18. 19. σε Versio Vulg. Copt. prob. J. Millio prol.
 388. J. A. Bengelio. 48. εἰπόντι] λέγοντι D. 33. Evang. 4. 12. 18.
 καὶ] D. Codices Latini. Versio Copt. Photius Epist. 132. supra X. 37.
 οἱ] — 44. 49. τὴν χεῖρα] τὰς χεῖρας 28.
 αὐτοῦ] — D. Colb. unus 53. 60. Versio Vulg. Armen. probante J. Millio prol. 1403;
 50. ἀν ποιήσῃ] ποιῇ D. ἀν ποιῇ C. ἀν ποιήσει Editio Complut.
 αὐτός] οὗτος L. 16. 56. 58. 59. 61. Codices teste Erasmo. Versio Syra posterior in margine.
 μου secundo loco] + καὶ 7. 16. 38. 50. 61. 80. Evang. 8. 9. 10. 12. 18. 19. Codices Latini, Origenes in
 Matth. XIV. 22. Theophylactus.

ἔμοιον — ταῖς ἀράραις; αἵτινες ἐξ ἀμαρτίας καρποφορεῖ-
 σιν· ποτε μὲν — ποτε δὲ ἀναπαυσάμεναι καὶ σχολάσασθαι
 τὴν ἐκτῶν δύναμιν ἀνέλαβον. Plut. Gracch. p. 840. B.
 τὰ θεωρητήρια καθεῖλε, καὶ τῷ δήμῳ σχολάζοντα μετ'
 ἡμέραι ἀπέδειξε τὸν τόπον.

σσσαρωμένον] Phrynicus p. 28. κόρημα χρὴ λέγειν,
 ἀλλ' οὐ σάρον· καὶ κορεῖν καὶ παρακορεῖν, οὐχὶ σαρεῖν. &
 44. Σάρασι ἐπειδὴ ἀνάσσει τινὲς λέγοντες, κίλευσον πα-
 ρακόρησιν λέγειν. ὅτι οὐδὲ σάρον λέγουσιν, ἀλλὰ κόρημα καὶ
 κάλλυτρον. Moeris. σάριον, ἀττικῶς· σαρεῖν, ἐλληνικῶς.
 Thomas. κόρημα χρὴ λέγειν, οὐχὶ σάρον οὐδὲ σάροτρον. καὶ
 κορεῖν καὶ παρακορεῖν, καὶ ἐκκορεῖν, ἀλλὰ μὴ σαρεῖν. Συνέ-
 σιος ἐν ἐπιστολῇ τῇ ὁδοῦσιν ἐπέειπε τὸν πολύφημον. καὶ ἐκ-
 κορήσας τε καὶ ἐκπληκῆς καὶ ἐνδοκίμης τὸ δώματιον. Em-
 statb. in Od. v. p. 327. 50. τὸ δὲ κορήσας δώματι,
 ἀντὶ τῆς σαρώσατε, καλλύνετε, ὅθεν καὶ κόρημα τὸ σάρον.
 Hesych. σαίρει, κοσμεῖ, καλλύνει. σαίρειν, κοσμεῖν. Lu-
 cian. D. D. XXIV. 1. σαίρειν τὸ συμπόσιον δεῖ. Pol-
 lux. X. 29. εἰ δὲ καὶ σαίρειν φῆσεις τὸν θυρῶν, τί κα-
 λῶναι κακῶς [τὸ κόρημα] καλεῖν; VI. 94. σάρον γὰρ αἰς
 ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἐν τῇ ἡλῶ ἐκάλουν σάρον. ἡ χρῆσις γὰρ ἀ-
 πό τῆς αἰῶν καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας ἀγνοεῖται. Eurip. An-
 drom. 166. Σαίρειν τε δῶμα τέμνον ἐκ χρυσήλατον τῶν
 ὡν περισπείρασαν ἀχιλῶος ὄρεον.

45. παραλαμβάνει] Matth. XVII. 1. Marc. IX.
 2. Luc. IX. 28. inf. XVIII. 16. XXVI. 57.
 πονηρότερα ἐαυτῶ] Xenoph. Cyropaed. V. αὐτὸς πο-
 νηρὸς ἂν πᾶσι πονηρότερός ἐαυτῷ συμπαρὲς χρησεται.
 καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τῷ ἀνδράσι ἐκείνῳ χεῖρονα τῶν
 πρώτων] 2. Pet. II. 20. 21. Levit. XXVI. 14—
 28. Tacitus A. VI. 32. cesserunt prima postremis,
 & bona juvenae senectus flagitiosa oblitteravit.

Plut. Sylla p. 469. E. ὡς ἀλατρίαι καὶ λέοντι πολέμων,
 ἐν τῇ Σύλλᾳ ψυχὴ κατοικῶσιν, ὑπὸ τῆς ἀλατρίαις ἀνιῶν
 μᾶλλον. Rom. VII. 17. 18. 20. Dio Chrys. O. V. p.
 85. D. τῶν πολλῶν μὲν εἶπε τις ἐπεχάρσει καθάραι τὴν
 αὐτῆς ψυχὴν, ὥσπερ ἄβατοι καὶ μεσὸν τινα θηρίων χαλε-
 πῶν τόπον, ἐξέλαν δὲ καὶ ἀπολέσας τὸ πᾶν ἐπιθυμιῶν γέ-
 νος, εἴτ' ἐλπίσας ἀπαλλάττειν καὶ διαπνεύσασθαι, οὐκ ἴσ-
 χυρῶς ἀποδράσας, ὀλίγον ὑπερὶ ὑπὸ τῶν λειπομένων ἐπιθυ-
 μιῶν ἀπολέσθαι καὶ διαφθερῆναι. Hodie dicemus,
 si febris expulsa est, & sanatus valetudinem non
 curat diligenter, redit idem morbus, & recidiva
 febris multo est periculiosior & insanabilior: eo-
 dem modo sese res habet cum homine, cui peccata
 condonata sunt Jo. V. 14. & cum natione Ju-

daica, quam Christum ad meliorem frugem perdu-
 cturus erat, ejusque rei gratia multa miracula pa-
 traverat, aegrotosque sanaverat: cum vero omni-
 bus istis beneficiis se non permoveri paterentur,
 longe peiori loco erant, quam si Christum nun-
 quam audivissent, ejusque miracula nunquam vidis-
 sent. Dan. III. 19. Observandum autem totam
 hanc disputationem esse argumentum, quod vo-
 cant ad hominem, hoc est, Christum non ex sua
 sed Judaeorum sententia loqui de Beelzebule, de
 spiritu modo inhabitante desertum, modo homi-
 nem, de septem aliis spiritibus in societatem ad-
 scitis, de exorcismo Judaeorum ejusque effica-
 cia; ita interpretatur J. Lightfoot & H. Ham-
 mondus in I. & H. Zanchius in Coloss. vid. in
 Matth. IV. 24.

46. ἐσήκασαν] habet terminationem plusquam per-
 fecti. sed significationem praesentis. Thucyd. IV.
 78. ὑποπλιν καθεῖναι. V. 10. οὐπὲρ νῦν τρώπαιον ἔσηκε.
 Theocrit. Id. XXV. 101. ἐσήκει παρὰ βασιλῆα ἀνὴρ. Schol.
 Callimach. H. in Apollin. 15. ἀπὸ τῆς ἔσημι παρα-
 κείμενον ἔσηκα, ἀπὸ τούτου ποιεῖσιν οἱ Συρακοῦσιοι ἐν ἐσώται-
 σήκῳ, οὗ ὁ μέλλων ἐσήκῳ, καὶ τὸ ἀπαρέμφατον ἐσήκειν.

ἔξω] prae turba non poterant ad Jesum accede-
 re. Luc. VIII. 19. Cum autem non mater solum
 verum etiam fratres venissent, & omnino cum ip-
 so colloqui expeterent, videntur de re magna &
 negotio urgente agere cum eo cupivisse, nimirum
 audita Pharisaeorum calumnia, videntur Jesum de
 periculo monere, eique, ut se propere subduceret,
 suadere voluisse.

ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι] Isocr. in Evag. ζη-
 τεῖ λαθεῖν. Aristoph. Plut. 370. ζητεῖς μεταλαβεῖν.
 Plut. in Public. p. 99. D. ἐζήτουν ἀφελίσθαι τὰς ἐ-
 πιστολάς.

50. II. ζ. p. 429. Ἐκτορ ἀτὰρ σὺ μοι ἔσσι πατὴρ
 καὶ πότνια μήτηρ, Ἥδ' ἐκασίγητος, σὺ δὲ μοι θαλφός
 παρὰ κοιτίτι. & 450. ἄλλ' οὐ μοι τρώων τόσσον μέλει ἄλ-
 γος ἐπίσσω, ἔτ' αὐτῆς ἐκάβης, ἔτι Πριάμοιο ἄνακτος οὐ-
 τε κασιγνήτων — ὅσπον σὺ. Hector & Andromache,
 Conf. infra XIX. 5. Propert. I. 11. 23. Tu mihi
 sola domus, tu Cynthia sola parentes, omnia tu
 nostrae tempora laetitiae. Eurip. Orest. 731. φίλ-
 ταθ' ἡλίκων ἐμοὶ — καὶ φίλων καὶ συγγενείας. πάντα
 γὰρ τάδ' εἰ σὺ μοι. Valer Flacc. III. 327. Tu mihi
 qui conjux pariter fraterque parensque Solus. Nonne
 Ddd 3 Dio

ΕΝ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο πρὸς τὴν θά- 1
 λασσαν. Καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάν- 2
 τα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔπαινον αὐτὸν αἰγιαλὸν εἰσέηκει. Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολ- 3
 λὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων· Ἴδου, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. Καὶ ἐν τῷ σπεί- 4
 ρειν αὐτὸν, ἃ μὴ ἔπεσε πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ ἦλθε τὰ πτερινὰ, καὶ κατέφαγεν αὐτά. Ἄλ- 5
 λα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ
 τὸ

1. δὲ] — 16. 61.

ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας] ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ D.

2. τὸ] — C. 1. Colb. unus.

καθῆσθαι] καθῆσαι 46. 52. 54. 59. 64. Evang.

3. ἐλάλησεν] ἐλάλει 61.

πολλὰ ἐν παραβολαῖς] ἐν παραβολαῖς πολλὰ C. Origenes in Matth. XIV. 22.

ἰδὼν] — 34. a prima manu.

τὸ σπείρειν] σπείρειν D.

τὸ σπείρειν 1. 33. 35. 37. 40. 45. 54. 56. 58. 61. 62. 64. 66. 71. 74. ex emendatione So. 91. 106. Evang. 12. 13. 14. 18. 19. Edit. Complut. Theophyl.

α σπείρειν ad σπείρειν Comm. 4.] — C. Origenes in Matth. XXI. 19.

σπείρειν] + τὸν σπέρων αὐτοῦ 71. + σπέρων αὐτοῦ 34. a prima manu. Versio Saxoni.

4. αὐτὸν] — 50. 53. 64. Edit. Compl.

ἀπὸ] — 1.

ἐμβάντα καθῆσθαι] ἐμβάναι 30.

εἰσέηκει] ἐσήκει D a prima manu.

πολλὰ] — L. 56. 58. 87.

Dionys. XIX. Ἦλθες μοι, φίλε Βάκχῃ, φίλον φάος, αὐκὲρ ἀνὴρ οὐ πῶσιν, οὐ πατέρος σπέρων μόνον. — ἀμφότερον γὰρ Βάκχον ἔχω γενετήρα καὶ υἱὸν καὶ παρακοίτην. Christus opponit patrem in coelis matri quae in terra erat, simulque indicat, se peculiari modo Dei filium esse. Ovid. Heroid. III. 52. Tot tamen amissis te compensavimus unum, Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras. Conf. Luc. XI. 27. 28.

1. ἐκάθητο] Thomas. κάθητο κάλλιον ἢ κάθου. καὶ καθήμενος ἢ κατεζήμενος, καὶ καθῆτο ἢ ἐκάθητο. ἀρεσί-
 δης δικαστὴς αὐτὸς τῷ Περικλεῖ καθῆτο. καὶ κάθητο ἢ ἐκάθητο ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ κάθητο ἐκπεληγ-
 μένοι.

3. ἐν παραβολαῖς] Ammon. παραβολὴ καὶ παράδειγμα διαφέρει. παραβολὴ μὲν γὰρ ἐστίν, ἡ οἷα τε γενέσθαι ἐπὶ παραδείγματός. εἶον ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν. Παράδειγμα δὲ γεγονότος πράγματος ἀντιπαράθεσις οἷος καὶ κένταυρον ἀπάλασιν. Eustath. in Il. β. p. 133. extr. ἔστι ἐν παραβολῇ, νόημα πιστευόμενον ἐκ τῶν κατ' ἐκείνην γινομένων τὰ λεγόμενα. ἢ λόγος διδάσκων καὶ πιστευόμενος τὸ ὑποκείμενον ἐκ τῶν ἐκείθεν ἀεὶ γενέσθαι. λέγεται δὲ παραβολή, διότι τοῖς λεγόμενοις παραβάλλει τὰ ἐν συγκρί-
 νει καὶ παρατίθῃς πρᾶγμα τι γνᾶρμον, ὅπερ οἰεῖται πάν-
 τως γνωριμώτερον εἶναι τοῦ δι' ἀπαρίτηται. κακία γὰρ παραβολῆς τὸ ἄγνωστον καὶ ἀσύνηθες, ἐξ ὧ καὶ τοῦ χοιρί-
 κειζονται παραβολαί, διότι ἐδὲ διδασκαλικὴ ἢ τοιαύτη ἐστὶ παραβολή. Seneca Ep. 59. Illi qui simpliciter & demonstrandae rei causa eloquebantur, parabolis referti sunt; quas existimo necessarias, non ex eadem causa, qua Poëtis, sed ut imbecillitatis nostrae adminicula sint, & ut discitem & audientem in rem praesentem adducant. Maimonid. port. Mos. p. 84. Non potest doceri vulgus nisi per aenigmata, & parabolis, ut ita communis sit ista docendi ratio mulieribus etiam puerisque & parvulis, quo, cum perfecti evaserint intellectus ipsorum, parabolarum istarum sensus dignoscunt, atque hoc indicat Salomo Prov. I. 6. atque ob has causas aenigmatice locuti sunt sapientes, quibus pax, de rebus Theologicis. Hieron. in Matth. XVIII. 23. Familiare est Syris, & maxime Palaestinae ad omnem sermonem suum parabolis jungere: ut, quod per simplex praeceptum teneri ab auditoribus non potest, per similitudinem exemplaque teneatur.

κατέφαγεν] Hermog. de form. Orat. I. 7. ex Demosthen. ἐσθίων κατέφαγε. Il. β. 714. κατήσθη. Eu-

stath. τὸ δὲ κατήσθη τὸν μετὰ σφοδρότητος ὀλοτελῆ δη-
 λαῖ ἀφανισμόν τῶν νεοτῶν, καὶ διαφέρει τοῦ ἀπλῶς ἐσθίειν,
 ὡς καὶ καταφαγεῖν τοῦ ἀπλῶς φαγεῖν. & in Od. I. p.
 358. 50. ἔκπιε, τὰτ' ἐστὶν τὸ πᾶν ἐξέπιε. κατ' ὁμοιότητα
 τινὰ τοῦ φαγεῖν ἀπλῶς καὶ τοῦ καταφαγεῖν, ὅ ἐστι πάντα
 φαγεῖν. Athen. X. 412. F. ὁ Μίλων ταῦτον κατέφαγεν.
 Aristoph. Acharnens. 78. οἱ βάρβαροι γὰρ ἀνδρας ἡγῶνται
 μόνους, τοὺς πλεῖστα δυναμένους καταφαγεῖν τε καὶ πίνειν.
 Schol. ἐμφατικῶς ἡ κατὰ, ὥσπερ καὶ τὸ ἐμφαγεῖν. in
 Pace 6. ἐ κατέφαγε Schol. ἄλλο δὲ φαγεῖν, καὶ ἄλλο
 καταφαγεῖν, φαγεῖν μὲν γὰρ τὸ τάξει, καταφαγεῖν δὲ ἀνδρ-
 ως. τὸ ἐν ἀνδρώγει τοῦ ζῶος δεικνύς λέγει. Luc. XV. 30.

5. Ovid. Metam. V. 482. — primis segetes moriuntur in herbis, & modo sol nimius, nimius modo corripit imber, Sideraque, ventique nocent, avidaeque volucres Semina jacta legunt, lolium tribulique fatigant Triticeas messes, & inexpugnabile Gramen. Georg. I. 73. Illic officiant laetis ne frugibus herbae: Heic sterilem exiguas ne deferat humor arenam.

βάθος] Euripid. Andromach. 636. Πολλὰκις δὲ τοι Ἐπρὰ βαθεῖαν γῆν ἐνέκησε σπορά, Νόδοι τε πολλοὶ γνησίαν ἀμείνοισι. Theophr. de C. Plant. III. 25. Ἐν Συρίᾳ κατὰ βάθος ἀράσας ἐξήρμην, ὑπὸ γὰρ τοῦ θέρους διακαιομένη ἐπὶ πλείον ὑπόπετρος ἔσται δέκασι, καὶ μικροῖς ἀρότροις οἱ Σύροι χρῶνται. Job. VIII. 11. 12. 17. Jac. I. 11.

6. ρίζαν] Jof. B. IV. 8. 3. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων αὐτῷ τῶ καρπῶν ἐνεκεν οὐκ ἂν ραδίως τί παραβληθεῖν κλῆμα τῆς οἰκημένης. ἔτω τὸ καταβληθεῖν πολὺχρον ἀναδιδῶσιν. αἱτιοὶ δὲ μοι δοκεῖ τὸ θερμὸν τῶν ἀέρων καὶ τὸ τῶν υδάτων εὐγονον, τῶν μὲν προκαλυμένων τὰ φυόμενα καὶ διαχέονταν, τῆς δὲ ἰκμάδος ριζώσης ἕκαστον ἰσχυρῶς καὶ χορηγῶσης τῇ ἐν θέρει δυνάμει.

7. Jof. B. I. 27. 6. τὰς οὐσίας — προσέταξεν ἀποπνεῖσαι. Theophr. de Caus. Plant. II. 25. ὁ θέρμος καὶ ὁ δόλιχος, πάντα δὲ ταῦτα βλάπτει τὰ δένδρα καταπνίγοντα καὶ ἐπισκιάζοντα καὶ τὴν τροφὴν ἀφαιρέμενα. Xenoph. Oecon. 23. τί γὰρ, ἔφη, ἢν ὕλη πνίγη συνεξορμῶσα τῷ σίτῳ, καὶ διαρπάζουσα τοῦ σίτου τὴν τροφὴν, ὥσπερ οἱ κηφῆνες διαρπάζουσιν ἀχρηστοὶ ὄντες τῶν μελισσῶν, ἂν ἐκείναι ἐργασάμεναι τροφὴν καταβῶνται; ἐκκόπτειν ἂν ἢ διὰ τροφὴν ἔφην δέοι τὴν ὕλην ἔγναι. Calpurn. Profocata malignum Messis habet lolium. Virg. Ecl. V. 39. Carduus & spinis surgit paliurus acutis. Prov. XXIV. 31.

8. τὸ μὲν ρ. ὁ δὲ ξ. ἢ δὲ λ. J. Thomas: ὁ μὲν, ὁ δὲ, μὴ

6 τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρί-
 7 ζαν, ἐξηράνθη. Ἀλλὰ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκάνθαι, καὶ ἀπ-
 8 ἐπνίξαν αὐτά. Ἀλλὰ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν
 9 ἑκατὸν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Καὶ πρὸς-
 10 ελθόντες οἱ μαθηταί, εἶπον αὐτῷ· Διατί ἐν ~~τοῖς~~ βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; Ὁ δὲ ἀπο-
 11 κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,
 ἐκεί-

ἡλθε] ἡλθον DL. 44. 46. Evang. 15.

ἐλθόντα Evang. 3. 12.

πετεινὰ] + τὸ ἔρανος EKM. 4. 7. 13. 15. 42. 50. 57. 60. 61. 63. 72. 80. 90. 91. 106. Evang. 12. 13. 15;

17. Versio Vulg. Syria posterior, Æthiop. ex Marco.

5. ἄλλα] ἂ D. 36. εὐθιως] εὐθύς D. 40. — L.

ἀνατείλαντος] + εὐθιως L.

ρίζαν] βάς D. ρίζης 13. ἐξηράνθη] ἐξηράνθισαν D.

ἀπνίξαν] ἐπνίξαν D.

ἐδίδε] ἐδίδον D. δ] ὁ Editio Colim. bis.

7. ἐπὶ] εἰς D. 13.

8. ἔπεσεν] ἔπεσαν C. 2. Editio Erasmi 1.

10. προσελθόντες] + αὐτῷ C. Versio Copt.

μαθηταί] + αὐτοῦ C. 27. 46. 51. 52. 71. 90. Versio Syria utraque, posterior cum asterisco.

αὐτῷ] — C. Versio Copt.

11. εἶτι] — M. 91.

τῶν ἔρανῶν] — 1. 9. Eusebius D. IX. 16.

αὐτοῖς] — C. Versio Copt.

δέδοται] + τοῦ Colb. unus.

τοῦ θεοῦ 23. 24. 32.

εἴπης. ἀλλὰ τίνα μὲν, τίνα δὲ. Ἐι καὶ Λακκιανὸς λέγει, ὅτι
 οἱ αἰετὶ παύσαντες ἐπὶ σπυρίδαζον. Λέγει γὰρ ἐν τῷ ῥητόρων δι-
 δάσκαλος. 15. ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς ἂ μὲν προσιόντι ἐπιδικεύον
 πατὰ τὴν ὁδὸν, ἂ δὲ καὶ παραιῶν. καὶ πάλιν ἐν Τύμωνι, δι-
 δέσκασι τοῖς δεομένοις, ὃ μὲν ε. δραχμὰς, ὃ δὲ ἡμιτάλαν-
 τον. Ὁ δὲ αὐτὸς ὅτος ἐξελέγχει τῆτο, ἐν τῷ ψευδοσοφιστῇ
 αὐτοῦ. Rhet. prae. 15. ἂ μὲν — ἂ δὲ. ἂ μὲν οἷσθ' ἂ
 δὲ οὐκ οἷσθα. Polyb. I. 85 μὲν ἐξεβαλον τῶν πολιτῶν,
 ἃς δὲ ἀπέσφαξαν. Plut. Appian. Ælian. Herodian.
 VIII. 1. 8. ἂ μὲν ἐκφορήσαντες, ἂ δὲ καταπρήσαν-
 τες. V. 7. 11. οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐφυγάδευσεν.
 III. 8. 12. ὧν μὲν ἐπιστολάς προκομίζων, οἷς δὲ δῶρα
 ἀναιδέζων. Sextus Empir. a. Grammat. I. 7. 147.
 τὸ φύσει κινῶν, ὁμοίως πάντας κινεῖ, καὶ ἔχ' ὅς μὲν ἔ-
 τας, ὃς δὲ ἐναντίας. a. Geom. 31. εἰ δὲ τόπον ἐκ τόπου
 μετέρχεται, ἥτοι ὃν μὲν ἀπολύπτων, ὃν δὲ ἐπιλαμβάνων με-
 τέρχεται. ἢ ὅ μὲν ἐχόμενον τόπον, εἰς ὃν δὲ ἐκτεινόμενον.
 ἀλλ' ἐς ὃν μὲν ἀπολύπτων, ὃν δὲ ἐπιλαμβάνων, οὐκ ἔστι
 γραμμὴ. a. Astrolog. 38. ἰάν τοῦ αὐτοῦ ζωδῆς ὃς μὲν
 τοῖς ἀστὲρ τὰς πρώτας ἐπέχρη μοίρας, ὃς δὲ τὰς τελευ-
 ταίας, ὃς δὲ τὰς ἐν μέσῃ. Dionys. Hal. epist. ad Pom-
 pej. 2. ὅτι παρ' ὃ μὲν ἐκπίπτει πότε τὸ ὕψος τῆς λέξεως
 εἰς τὸ καινὸν καὶ ἀγνῆς, παρ' ὃ δὲ ἐδὲ ποτε. Arrian. in
 Iadic. C. 24. οἱ μὲν αὐτὸ φεύγοντες ἀποθνήσκουσιν, οἱ
 δὲ ἀλλοτριοῦνται, ἐς δὲ οἱ καὶ διέφυγον ἐς τὰ ὄρεα. Dionys.
 Hal. A. V. 14. ὃς μὲν ὑπὸ φίλων παρασκευασθέντας,
 ὃς δὲ μισθοφόρους. Philem. fragm. II. ὧν οἱς ἔχειν, τοῖς
 γὰρ μὴδὲ χράμεθα, ἂ δ' οὐκ ἔχειν, ζητοῦμεν, ὡς διὰ τύ-
 χης, ὧν δὲ οἱ αὐτὰς ἐσόμεν' ἐσχημένοι. Matth. XXI. 35.
 Luc. XXIII. 33. & Dionys. A. II. 51. ὃς μὲν ἀπέκ-
 τευναν, ὃς δὲ ἐτραυμάτισαν. IX. 14. ὃς μὲν ἀποκτείνου-
 σι, ὃς δὲ εἰς φυγὴν τρέψουσιν.

Varro I. 44. Quare observabis, quantum in ea
 regione consuetudo est ferendi, ut tantum facias,
 quantum valet regio ac genus terrae, ut ex eodem
 semine alicubi cum decimo redeat, alicubi cum
 quinto decimo, ut in Hetruria & locis aliquot in
 Italia. In Sybaritano dicunt etiam cum centesimo
 redire solitum. Ammianus. XXII. Et si inciderit
 moderatius, aliquoties iactae sementes in loco pin-
 guis cespitis cum augmento quasi Septuagesimo
 renascuntur. Solinus 27. in agro Byzaceno, qui pa-
 tet passivum CC. vel amplius M. glebis ita prae-
 pinguis, ut iacta ibi semina cum incremento
 centesimae frugis renascantur. Plin. H. N. V. 3.
 Byzacium ita appellatur regio CC L. M. P. per

circuitum fertilitatis eximiae, cum centesima fru-
 ge agricolis fœnus reddente terra XVII. 2. in By-
 zaico Africae illum centena quinquagena fruge fer-
 tilem campum. XVIII. 21. Triticum nihil est fer-
 tilius, hoc ei natura tribuit, quoniam eo maxime
 alebat hominem, ut pote cum e modio, si sit ap-
 tum solum, quale in Byzacio Africae campo CL.
 modii reddantur. Misit ex eo loco D. Augusto
 procurator ejus ex uno grano, vix credibile dictu,
 XL. paucis minus germina — Misit & Neroni
 similiter CCCLX. stipulas ex uno grano. cum cen-
 tesimo quidem & Leontini Siciliae campi fundunt
 — & inprimis Aegyptus. Silius IX. 204. Seu
 sunt Byzacia cordi Rura magis, centum Cereri
 fruticantia culmis. Herodot. I. 193. τὸν δὲ τῆς Λή-
 μητρος καρπὸν ὁδὲ ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ τριακόςια
 μὲν τὸ παράπαν ἀποδοῖ. ἐπὶ δὲ ἀρίστα αὐτῇ ἐαυτῆς ἐνέ-
 κη, ἐπὶ τριακόςια ἐκφέρει. IV. 193. μέχρι μὲν δὲ τῆς τῶν
 τῶν Σκυθῶν χώρας ἐστὶ ἡ κατάλεχθῆσα πᾶσα πεδιάς
 τε γῆ καὶ βαθύγεις, τὸ δ' ἀπὸ τῆς λιθάδος ἐστὶ καὶ τρη-
 χεῖν. & 198. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν ἐνδοσπερίται νύμονται,
 ἐπ' ἑκατοσὶ γὰρ, ἐπὶ αὐτῇ ἐαυτῆς ἀρίστη ἐνέκη, ἐκφέ-
 ρει. ἢ δὲ ἐν τῇ κίνυτι ἐπὶ τριακόςια. Aristid. ap. Phot.
 CCXLVII. κατὰ γὰρ ἐκείνους τοὺς χρόνους — φύνας
 τινὰ αὐτοῖς ἄνδρα ὅμοιον Δημοκλεῖ, καὶ μετὰ τῆς ἄλλης
 φορᾶς καὶ τῆς ἐνεργείᾳ τὴν γῆν ἀγαθὴν, ἐκὼν ἐλάττω γ'
 ἂν ἐκασθαι μοι δοκῶσιν, ἢ εἰ πάντα εἰς ρ. καὶ ἔτι πλεονῶ
 τῆς χώρας αὐτῆς ἐξενγκύσης. Pollux I. 227. περὶ γῆς
 ἀγαθῆς. εὐφορῆς, βαθύης, βαθύγεις, πίων, εὐκαρπῆς —
 ἐπὶ δὲ τῆς ἐναντίας — πετρώδης, ἄκαρπος. Schol. Pini-
 dari Neme. VI. 17. τῇ γῇ, ἥτις ἐξ ἁμοιβῆς σπειρομέ-
 νη ἀναπαύεται, καὶ δίδωσι καρπὸς πολλὰς. Strabo XV. p.
 1063. C. πολύστιτος δ' ἄγαν ἐστὶ, ὥστε ἑκατοντάχην δι' ὅρου
 λῆ καὶ κριθῶν καὶ πυρὸν ἐκτρέφειν. ἐστὶ δ' ὅτε καὶ διακοσίων
 τάχην. Theophrast. H Pl. VIII. 7. γίνεται δὲ μὴ καλῶς
 ἐργασαμένοις πεντηκοντάχῳ, τοῖς δὲ ἐπιμελῶς ἑκατοντάχῳ.
 Cebetobth f. 112. r. Sic tradunt Magistri: olim
 cum Judaea coelesti indulgentia frueretur, ager,
 cujus feminatio granorum satum exigebat, reddi-
 dit coros L. (cororum V. myriadas) at in Zo-
 niticis agris, cum maxime florerent, granorum
 satum reddidit coros LXX. sic enim testis est R.
 Meir, vidisse se in convalle Bethsufen Satum fe-
 rentes referre coros LXX. Genes. XXVI. 12.

11. ὑμῖν δέδοται γινῶναι] Lucan. I. 452. Solis
 nosse Deos & coeli numina vobis Aut folis nefci-
 re

ἐκαίνοις δὲ οὐ δίδοται. Ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται ὅστις δὲ 12
οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Διὰ τῆτο ἐν ὠθροβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, 13
ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσι, ἐδὲ συνιοῦσι. Καὶ ἀναπλη- 14
ροῦ-

οὐ δίδοται] ἐν ὠθροβολαῖς 7. 9. Colb. unus. Evang. 12. 18. 19.
12. ὅστις] ὡς Bodlej. unus. ἔχει prius] ἀν' ἔχῃ 12. 106. Edit. Colinaei.
13. αὐτοῖς λαλῶ κ. λ.] λαλεῖ αὐτοῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν, καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσιν καὶ μὴ συνῶσιν, μήποτε ἐ-
πιστρέψωσιν D. αὐτοῖς λαλῶ, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσιν καὶ μὴ συνῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσι
1. 13. Evang. 12. Eusebius, Cyrillus. αὐτοῖς λαλῶ] λαλῶ αὐτοῖς 1. Chrysostomus.
αὐτοῖς] — L. Cyrillus Catech. 59. συνιοῦσι] συνίοσι Editio Erafmi.
14. ἀναπληρῆται] τότε πληρωθήσεται D. Evang. 4. 12. καὶ τότε πληρῆται 1. τότε ἐπληρώθη Eusebius. πληρω-
θήσεται 30. 59. 70. καὶ τότε πληρωθήσεται Evang. 12. 13.

re datum. *Lesches* in parva Iliade — ἦντε οἱ αὐτῷ ἀ-
ρίστῃς παυμασίῳ Δῶκαν ἔχειν. Tzetzes in Lycophr.
1263. *Anthol. MS.* ἄδελφον. Ὅυχ' ἰμέταν θνάτοισι φά-
τις τοιάδε βοᾷται, ὡς ἐ πάντα θεοὶ πᾶσι δίδωκαν ἔχειν.
Xenoph. H. Graec. VII. ἀπὸ τῶν θεῶν δίδοται ὑμῖν
εὐτυχίῳ. *Phil. I. 29. Aët. IV. 29. Apoc. XIII. 4.*
7. 15. Jo. IV. 7.

γινάσκω τὰ μυστήρια] *Galen. de Compos. Med. per*
Part. X. τῆτο ἀπὸ θεοῦ ὡς μυστήριον ἐλάβομεν. *Athen.*
III. p. 40. D. Dionysius Siculus τὰς τῶν μυῶν διεκ-
δύσεις μυστήρια ἐκάλει, ὅτι τὰς μυῖς τηρεῖ. *Schol. in Aves.*
Aristoph. 1073. *Diagoras* διὰ τὸ ἀσεβεῖς αὐτῷ, ἔπει
τὰ μυστήρια πᾶσι διηγέτο κοινποιοῦν αὐτὰ. *Arrian. E-*
pict. III. 21. μέγα ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, μυστικὸν ἐστὶ, ἐχ'
ὡς ἐτυχεν, ἐδὲ τῷ τυχεῖ διδόμενον. *Jamblich. Vit. Py-*
thag. 17. χαλεπώτερον τῶν ἄλλων ἐγκρατευμάτων τῆτο τὸ
γλῶσσης κρατεῖν, καθὰ καὶ ὑπὸ τῶν τὰ μυστήρια νομοθετη-
σάντων ἐμφαίνεται ἡμῖν. & 32. τὰ κυριώτατα τῶν δογ-
μάτων ἀπόρητα ἐν ἑαυτοῖς διεφύλαττον ἅπαντες αἱ μετὰ
ἀκριβὲς ἐχημυλίας πρὸς τοὺς ἑξωτερικὰς ἀνέφορα διατηροῦ-
ντες, καὶ ἀγράφως ἐν μνήμῃ τοῖς διαδόχοις ὡς περ μυστήρια
θεῶν παραδιδόντες. *Polyaen. p. 88.* ἀλκιβιάδης ἀπὸ
Σικελίας ἀναχθεὶς περὶ τὴν κρίσιν τὴν περὶ τῶν ἐρμῶν
καὶ τῶν μυστηρίων. *Corn. Nep. Alcib. 3.* Aspergebatur
etiam infamia, quod in domo sua facere myste-
ria dicebatur; quod nefas erat more Athenien-
sium, idque non ad religionem sed ad conjurationem
pertinere existimabatur. *Constantin. ap. Eu-*
seb. HE. p. 597. ἡ τοῦ Σωτῆρος ἐξέλαμψε παρυσία,
καὶ τὸ τῆς ἀγιοσύνης θρησκείας ἐπεκράτησε μυστήριον. *An-*
tozin. Lib. X. ἐν τοῖς ἔρεσιν ἐβόαρχεον — παρήγεσιν
αὐταῖς, μὴ ἐκλείπειν τελετὰς ἡ μυστήρια τῷ θεῷ. *Theophr.*
Char. III. Δάμμιπος μυστηρίους μεγίστην δάδα ἔσσει. βοη-
θριμῶνος μὲν ἐστὶ τὰ μυστήρια, Πυανψιάδος δὲ ἀπατέρια,
Ποσειδῶνος δὲ τὰ κατ' ἀγρὰς Διονύσια. *Ambrosius l. IV.*
Ufu farreo, coemtionem, genialis lectuli Sacramen-
ta conducunt *Philostroph. p. 116.* εἶδες ἂν, ὡς περ ἐν
μυστηρίοις, σιωπῆς μυστὰ πάντα. *Senec. Herc. Fur. 300.*
Tibi frugum potens Secreta reddam Sacra, tibi
mura fide Longas Eleusin tacita jactabit faces. &
845. Turba secretam Cererem frequentat, Et ci-
ti tectis properant relictis Attici noctem celebrare
mystae, Tanta per campos agitur silentes Tur-
ba. *Herodian. VIII. 7. 8.* καὶ νῦν φυλάσσοντες τὸν στρα-
τιωτικὸν ὄρκον, ὡς ἐστὶ τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς σημεῖον μυστήριον.
Tertullian. Apolog. 7. Cum vel ex forma omni-
bus mysteriis Silentii fides debeatur. *Schol. Ari-*
stoph. Ran. 459. Μυστήριον δὲ ἐκλήθη παρὰ τὸ τοὺς ἀ-
κόντας μύειν τὸ σῶμα, καὶ μηδεὶ ταῦτα ἐξηγησέσθαι, μύειν
δὲ ἐστὶ κλεῖν τὸ σῶμα. 2. *Macc. XIII. 21.* προσήγγειλε
τὰ μυστήρια τοῖς πολέμοις. *Cic. de Orat. 3. 17.* Tan-
quam mysterium tacitum aliquid tenere. Cum do-
ctrina Christiana sic Catholica, nulla habet myste-
ria, hoc est dogmata vel praecepta, quae non om-

nibus inculcari debeant: vocantur tamen myste-
ria, vel respectu illorum hominum, qui ante tem-
pora patefacti Evangelii vixerunt, vel respectu il-
lorum, qui tum quidem vivebant, sed suis vitiis
atque praejudicatis opinionibus aures obturabant,
quo minus doctrinam audire atque intelligere pos-
sent. *Tanchuma f. 73.* Deus mysteria sua non con-
credit nisi iustis S. D. Pf. XXV. 14. *Theodoretus*
in Rom. XI. 25. Μυστήριον ἐστὶ τὸ μὴ πᾶσι γνώριμον.
ἀλλὰ μόνον τοῖς θεωρημένοις.

12. ἔχει] *Martialis V. 81.* Dantur opes nulli
nunc, nisi divitibus. *Ter. Phorm. I. 1. 7.* Quam
iniquè comparatum est, ii qui minus habent Ut
semper aliquid addant divitioribus *Juvenal. III.*
208. Nil habuit Codrus, quis enim negat? Et
tamen illud Perdidit infelix totum nil. Ultimus
autem Aemulae cumulus, quod nudum & fru-
sta rogantem Nemo cibo, nemo hospitio tecto-
que juvabit. *Demosth. c. Steph. 1.* ἔχοντα καὶ πλου-
τέντα. *Ovidius Met. I. 131.* Amor sceleratus habendi.
Sofiasdes

ἔχων χαρίζε. si dives sis, benefi-
cia lubens conferto. *Eurip. Danae 95. ap. Stob.*
ἐν τοῖς ἔχουσιν ἡδυπαθὴς ψυχὴ ὅδ'. *Palaeph. 49.*
μέτριος ἦν, καὶ παρὰ τῶν ἐχόντων μόνον εἰδέχετο. *Isochr.*
Areopag. ἀπῆλλαξε γὰρ τοὺς μὲν πένητας τῶν ἀποριῶν
ταῖς εὐεργεσίαις, καὶ ταῖς παρὰ τῶν ἐχόντων ὠφελείαις &
de Pace. εἰ γὰρ τοῦτο σκοπεῖσιν, ἔξ' ὅτε τρόπον τοῖς θεο-
μένοις τὸν βίον ἐκπορεύσιν, ἀλλ' ὅπως καὶ τοὺς ἔχον-
τι δοκῶντας τοῖς ἀπὸροις ἐξισώσκει. *Dio Xiph. in Nerone*
p. 149. καὶ αἱ ἑστίαι τῶν ἐχόντων τι ἐπολυπραγμονεῖντο
— καὶ ἄλλως εἰ καὶ μηδὲν μέγα ἐκείνητο — διέ-
φθειρε. *Petron. 77.* Credite, assem habes, assem va-
leas: habes, habebis. *Horat. S. 1. 1. 62.* tanti,
quantum habes, sis. *Aeschin. Dial. II. 10.* σκοπεῖν
ὁπόθεν πλεῖστοι ἔσονται, ὡς ἂν μὴν τι ἔχης, ἄξιός περ εἶ,
ἐὰν δὲ μὴ, ἐδόνος. *Eurip. Alcest. 57.* καὶν γραῦς ὄληται,
πλεστίως ταφῆσεται Θ. πρὸς τῶν ἐχόντων, φοῖβε, τὸν νό-
μον τίθησ. *Supplic. 238.* τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες, οἱ
μὲν ὄλβιοι — Οἱ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σπανίζοντες βίῃ —
εἰς τὴν ἐχόντας κέντρ' ἀφίσσιν κακὰ. *Helena 439.* Ἐλπίς
δ' ἐκ τῆς πλεστίᾳ δόμῳ λαβεῖν τίναυταις, Ἐκ δὲ μὴ ἔχον-
των βίον, ἐδ' εἰ θέλοιεν ὠφελεῖν ἔχοισιν ἂν. *Polydorus ap.*
Stob. XLI. ὅταν οἱ δυνάμει τοῖς μὴ ἔχουσι καὶ προτελεῖν
τολμᾶν καὶ ὑπεργεῖν καὶ χαρίζεσθαι. *Plut. de Paradox.*
Stoicor. p. 1058. D. ἀλφίτα ἀνείται πολλὰς καὶ
δανειζόμενος, καὶ μεταίτιον παρὰ τὸν ἑδὲν ἐχόντων. *Cic. ad*
famil. Ep. VII. 29. nos quod sumus, quod ha-
beamus, quod homines existimemur, id omne abs-
te habere. *Aristoph. Equit. 1292.* φασὶ γὰρ αὐτὸν ἐ-
ριπτόμενον τὰ τῶν ἐχόντων ἀνείραν. & *Plut. 596.* τὴν μὲν
ἐχόντας καὶ περὶ τῆτας — τὴν δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων
Sibyll. Oras. II. ἐδὲς γὰρ περὶ τῶν καὶ ἔχον ἄλλω μετα-
δώσει *Virg. Georg. II. 499.* neque ille Aut doloit
miserens inopem, aut invidit habenti. *Eustath. in*
II.

ροῦται — ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαίου, ἡ λέγουσα· Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ ἐ μὴ
 15 συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέφετε, καὶ ἐ μὴ ἴδῃτε. Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ
 τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμυσαν, μή-

πο-

ἐπ'] CFGKL. 2. 4. 7. 8. 9. 10. 13. 14. 15. 27. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46.
 47. 48. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 62. 63. 64. 66. 71. 72. 76. 78. 82. 83. 86. 87. 89. 90. 106.
 Evang. 4. 8. 10. 12. 13. 14. 15. Edit. Complut. Bengel. Geneva. Versio Syra posterior. Basilinus, Chrysost. Theo-
 phylactus. probante Millio prol. 1179. ἐν 3. Erasmus contra fidem codicum addidit ἐπ'. vid. pag. 44.

προφητεία] + τοῦ D. ἡ posterior] — D. ἡσαίη] — 15.
 λέγουσα] + πορεύεσθαι, καὶ εἴτε τὰ λαὸ τούτου D. Codd. Lat. MSS. Eusebii.
 ἀκούετε — βλέφετε] ἀκούετε — βλέψατε EFG. 2. 5. 11. 38. 48. 86. 87. 91. Evang. 4. ἀκούετε 73:
 90. a prima manu.

ἴδῃτε] in Hebraeo Esajae VI. 9. est וַיִּבְלֶה, quod verbum respondet Graeco εἰδῆτε. Versio Syr.

II. p. 1124. 41. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλαι τοιαύται ἐλλεί-
 ψεις. Σοφοκλῆς (AJac. 157.) ἐν ἐν τῷ πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ
 φθόνος ἔπει, πᾶρῃκε τὸ ἀγαθὸν ὡς φανερόν. πάντως γὰρ
 ὁ ἔχων ἀγαθόν τι φθονεῖται. Xenoph. Cyr. Paed. VII.
 οἱ ἔχοντες. Philo de Joseph. T. 2. p. 61, 44. ὁλίγα
 κείνησιν μὴ φθόνει τοῖς ἔχουσιν.

Kobelesh R. I. 7. Matrona rogavit R. Jose f.
 Chalaphtha, dixitque: quid est quod dicitur Dan.
 II. 21. Non debebar Scriptura ita dicere, sed de-
 dit Sapientiam non Sapientibus, & intelligentiam
 non intelligentibus. Dixit ei parabola: si duo ho-
 mines ad te veniant, mutuo a te accepturi pecu-
 niam, dives & pauper, utri eorum mutuum dabis,
 diviti an pauperi? Respondit: diviti. Cur, inquit?
 Quia si perdit dives pecuniam meam, habet unde
 solvat: si vero pauper perdit pecuniam meam, un-
 de mihi solvet? Dixit: non audiverunt aures tuae,
 quod exiit ex ore tuo? Si dedisset Deus S. B. sa-
 pientiam insipientibus, sedissent & locuti fuissent
 de ea in latrinis, theatris & lavacris: sed dedit
 Deus S. B. Sapientiam sapientibus, & illi sedent,
 & de ea loquuntur in Synagogis & auditoriis.

καὶ ὁ ἔχει ἀρδύσεται ἀπ' αὐτῶν] Bereschith R. XX.
 11. Proverbium מִמֶּנִּי יִשְׁרָף שִׁבְרִי מִהֶם.

13. Plat. de lib. educat. p. 13. E. καλὸν δὲ εἶναι τῶν
 ἀμαρτημάτων μὴδὲ εἰδέναι δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ τῷ γήρας ἀμ-
 βλυώττον καὶ δύσκαφον ἐπὶ τὰ γιγνώμενα μεταφέρειν, ὡς
 εἶναι τῶν πραττομένων ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν, καὶ μὴ ἀκύνει ἀκού-
 οντας. Demosth. Or. 1. c. Aristogit. οἱ πρεσβύτεροι ὅταν
 ὁρᾶσι παιδῶν πλῆθος τῆς μετρίας, ἔτω ταῦθ' ὁρᾶσιν, ὥστε
 μὴ δοκεῖν ἐπαρκεῖναι. — Οἱ μὲν ἔτιωσ ὁρῶντες τὰ τῶν ἡ-
 τιχηκότων ἔργα, ὥστε τὸ τῆς παροικίας ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν,
 καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκύνει. Aeschyl. Prometh. 446. οἱ
 πρῶτα μὲν βλέποντες ἔβλεπον μάτην, κλύοντες οὐκ ἔκλυον.
 Schol. διότι νῦν καὶ φήσιν οὐκ ἔχον. Incerti. ὁ γραμ-
 μάτων ἄπειρος ἐ βλεπεῖ βλεπων. Sophocles ap. Stob. ἀλλ'
 οἱ κακῶς πρᾶσσοντες ἐ καφῶι μόνον, ἀλλ' ἐδ' ὁρῶντες εἰσ-
 ὁρῶσι τ' ἀμφαυῇ. Aristides T. 2. p. 183. φάσκοντας
 τοῦ καλῆ καὶ τοῦ δικαίως φροντίζον, καὶ περὶ καὶ σιδήρῳ
 καὶ πᾶσι πράγμασιν ἀνταγωνίζεσθαι, καὶ μήτ' ἀκούοντων
 ἀκύνει τὰ δεινὰ, μὴδ' ὁρῶντας ὁρᾶν, ἀλλὰ πάντων ὥσπερ
 Φλυαρίαν καταρρόντας, περὶ αὐτὸν τὸν Σόνατον ἐσκῆσθαι.
 Heraclitus ap. Clem. Strom. V. & Euseb. P. III.
 13. & Theodoros. Therap. 3. ἀζύνοντες ἀκούοντες κώ-
 φουσι εἰκόσιν, φάτις κῦτοῖσι μαρτυρεῖ παρόντας ἀπίαναι.
 Plato Theaeteto τῶν βαρβάρων πρὶν μαθεῖν τὴν φωνήν,
 πότμον ἐ φησόμεν ἀκύνει, ὅταν φθιγγόνται ἢ ἀκύνει τε καὶ
 ἐπισσάσθαι, ὁ λέγουσι; καὶ αὐτὰ γράμματα μὴ ἐπισσάμενοι
 βλέποντες εἰς αὐτὰ, πότμον οὐκ ὁρᾶν, ἢ ἐπισσάσθαι, ἐπερ
 ἐρῶμεν, διότι χυροῦμεθα; Aristid. T. 2. p. 391. Δέδοικ-
 α μὲν ἔν, μὴ παρα καφὸν λέγα, καὶ τινα τρόπον ἐξορῶ-
 μαι, δεικνύς ἀμύνει τὰ ἱερά, ὅμως δὲ ὥσπερ ἐν μύθῳ τις
 ἀπόρριπτος λόγος, τοῖς μὲν ἀκύνει δυνατοῖς ἐκρήσεται, σοὶ δὲ
 ἐδὲν μᾶλλον. Themist. XXVI. 719. de Aristotele. Οἱ

μὲν διαγυῖς — τὸ δὲ αὐτὸ μῦθόν τε καὶ ἐν ᾧ τὰ τέλει
 ἱερά, τὸτο δ' ἐμῆχανήσατο, ὅπως καὶ ἔχοντες μὴ ἔχουσιν
 οἱ ἀμύνοντες. Autea Carm. 54. Γνώσῃ δ' ἀνθρώπους ἀνθαί-
 ρετα πῆματ' ἔχοντας Τλήμονας, οἳτ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων,
 ἐδ' ἐσορᾶσιν, οὔτε κλύουσ', λύσιν δὲ κακῶν παῦροι συνί-
 σασσι. Polyb. p. 1400. ἐ μὴν ἄλλα διότι γε συμβαίνει
 διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ κακοκρίσιν πολλὰς ἐνέστε, καθάπερ εἰς
 τόπον παρόντας τρόπον τινα μὴ περῖναι, καὶ βλέποντας μὴ
 βλέπειν, ἐκ τῶν ἐφημμένων γε νῦν καὶ τῶν Τιμαίῳ συμβεβη-
 κότων γέγονε φανερόν. Philo in Flacc. T. 2. p. 533,
 12. προσποιώμενος ἄτε ἰώρα, μὴ ὁρᾶν, καὶ ὅν ἤκει μὴ ἀ-
 κύνει. & Allegor. Leg. T. 1. p. 78, 45. ὁρῶντες ἐστὶν
 ὅτε ἐχ' ὁρᾶμεν, καὶ ἀκούοντες ἐκ ἀκούμεν, ἐπειδὴν ὁ νῦν
 μικρὸν ὅσον ἐτέρῳ νοητῷ προσανέχῃ παρὰ θυμῶν. Jamb-
 llich. de Pythag. 246. αὐτὸν δὲ συνεπικρύπτεσθαι πᾶσι
 τῶν λεγομένων, ὅπως οἱ μὲν καθάρως παιδευόμενοι σαφῶς
 αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν, οἱ δὲ, ὥσπερ ὁμηρος φησὶ τὸν τάν-
 ταλον, λυπῶνται παρόντων αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀκασμάτων
 μὴδὲν ἀπολαύοντες. Philem. ap. Stob. ὅταν δ' ὁ νοῦς ἢ μὴ
 καθεστηκὸς τινι, οὐκ ἐς' ἀκύνει ὅδεν αὐτῷ οὐδ' ὁρᾶν. Plato
 Ep. 2. φρασίον δὲ σοὶ δι' ἀνιγμῶν, ἢ ἂν τι ἢ δέλτος ἢ
 πόντος ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πᾶσι, ὁ ἀναγνῶς μὴ γνῶ. Bereschith
 R. XCI. 6. Ex quo Josephus furto ablati, recessit
 Spiritus Sanctus a Jacobo, & videns non vi-
 debat, & audiens non audiebat. Dent. XXIX. 4.

14. ἀναπληρῆται] iterum accidit, quod tempore
 Esajae. Plat. in Sympos. ἀλλ' εἴτι ἐξέλιπον, σὸν
 ἔργον, ὡ ἀριστόφανες, ἀναπληρῆσαι. Ab ipso iterum im-
 pletur. Ipsi implent Act. VII. 23.

15. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία] Apulejus I. Tu vero
 crassus auribus, & obstinato corde respuis, quae
 forsitan vera perhibentur. Aristoph. Nub. 840.
 γνάσι δὲ στυτὸν, ὡς ἀμαθὴς εἶ καὶ παχὺς. Plut. Con-
 viv. p. 150. E. asinus παχύτατος καὶ ἀμυσώτατος.
 Hesych. παχύσοι. παχὺν νῦν ἔχοντες, ἀπῆτοι. Columell.
 XI. 2. Pingui Minerva. Pingui nil mihi cum
 populo. Persius S. III. 32. Sed stupet hic vitio,
 & fibris increvit opimum pingue. Horat. S. II. 6.
 14. Pingue pecus domino facias, & caetera, prae-
 ter Ingenium. Ovid. Metam. XI. 148. de Mida:
 Pingue sed ingenium mansit: nocituraque ut ante
 Rursus erant domino stolidae praecordia mentis.
 Lucian. Pseudomant. 6. τοὺς παχεῖς τῶν ἀνθρώπων 17.
 15. παχὺς τὴν διάνοιαν. Herodian. II. 9. ἄνθρωποι τῶν
 διανοίας παχεῖς.

ἐκάμυσαν] Jo. Grammat. Dial. Jonic. Syncopē
 fit, quum mediae literae in nominibus conci-
 duntur, ut κάππισον, κατὰπισον, κακκείοντες pro κατ-
 κείοντες. Corinthus: Aëoles utuntur Syncope, κάπ-
 πισον pro κατὰπισον. Salmas. Exerc. p. 620. Aëoles
 κάμμορον pro κατὰμόροι, καδδῶσαι pro καταδῶσαι
 κακκείσθαι pro κατακείσθαι, κακκίεται pro κατακί-
 εται, κάκχαρτος pro κατὰχαρτος, Καμμιζας pro κατα-

Ecc

μν

ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὡσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐ-
πιτρέψωσι, καὶ ἰάσονται αὐτούς. Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι καὶ 16
τὰ ὧτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι 17
ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκούσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.
Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν ὁδοβολὴν τοῦ σπείροντος. Παντὸς ἀκούοντες τὸν λόγον 18
τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντες, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον 19
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶ· οὗτός ἐστιν ὁ ὄψας τὴν ὁδὸν σπαρείς. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπα- 20
ρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἐ- 21
χει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι γενόμενης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν
λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον 22
ἀκού-

15. ὡσὶν prius] + αὐτῶν C.
συνῶσι] συνῶσι DEF. 1. 72. 89. 90. Editio Complut. Plant. Genev. Steph. 1. & 3. Bezae. 2. 3. Beng., E. Schmidti;
ἐπιτρέψωσι] ἐπιτρέψωσι 2. a prima manu 9. 73. 87.
ἰάσονται] ἰάσονται CD. 2. a prima manu 3. 9. 72. 73. 86. 87. Edit. Complut. Genev.
16. οἱ] — D. τὰ] D.
ἀκούει] ἀκούσαν CDM. 1. 13. 28. 39. 40. Colbert. 46. 54. 56. 58. 91. Evang. 12. 15. 18. Cyrillus de Aq
dor. p. 225. Glaph. p. 129. in Efa]. p. 443. Damascenus pro Imag. II. 20. III. 12. Constitut. I. 1. 21.
17. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν] — Evang. 4.
ἰδεῖν ἃ] + ἡμεῖς 61. Editio Colinaei, Origenes in Jo. I. 19. IV. 36.
εἶδον] ἡδυνήθησαν ἰδεῖν D.
18. ὁδοβολὴν] + ταύτην 28.
19. τῆς βασιλείας] — 47. in Polyglottis.
ἀρπάζει] αἶρει 7. Colb. unus. Evang. 12. 18.
αὐτοῦ] αὐτῶν D. — 36.
21. δε prius] — F. ἢ καὶ 6. Edit. Vulg.
22. σπαρείς] σπειρόμενος D.
πλάττει] + καὶ παρὰ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμία παρεύομαι L. in margine. ex Marcō
λόγον] + τοῦτον 5.
23. τὴν γῆν τὴν καλὴν] τὴν καλὴν γῆν C. 3. Origenes Exh. ad Martyr.

μῆξας. Phrynich. p. 150. καμμύει. τοσαύτη κακοδαί-
μονία περὶ τινὰς ἐστὶ τῆς βαρβαρίας, ὥς ἐπειδὴ ἄλλεις κέ-
χρηται τῷ καμμύειν ἡμελημένως ἐσχάτως, ἀρεῖσθαι καὶ αὐ-
τὸς ἔτω λέγει. διὸν ὡς οἱ ἄριστοι τῶν ἀρχαίων, καταμύειν.
Phavorinus καμμύει α καταμύει κατὰ τροπὴν. Philo de
Somniis T. 1. p. 645, 31. καμμύσαντες τὸ τῆς ψυ-
χῆς ὄμμα. Thomas. βύειν ἐπ' ὧτων, καμμύειν ἐπὶ ὀφθαλ-
μῶν — μύειν δὲ ἐπὶ πασῶν τῶν εἰσδησέων. Athen. X.
p. 446. A. ὄλην καμμύσας ἔκπνε. Antiphanes. Xe-
noph. Cyr. VIII. καὶ μύειν βάλλει, ἢ ἢν ἡμέτεροι ἀν-
δρὲς ἀνάγῃ — ὁ δὲ καταμύειν ἵσσι τῷ βάλλει. & de ve-
natione, lepus ὅταν μὲν ἐγγρηγορῇ, καταμύει τὰ βλέ-
φαρα, ὅταν δὲ καθεύδῃ, τὰ βλέφαρα ἀναπέπτωται. Hesy-
chius ἀπαρδαμύκοις, ἀκαμμύκοις.

16. Tanchuma p. 188. 2. beatae aures quae au-
diverunt: tantopere dilexit eos &c. Chagiga f. 14.
R. Jose sacerdos dixit — Beati vos, beati qui vos
pepererunt, beati oculi mei, qui hoc viderunt.

17. Targum Hier. in Num. XXIV. 3. & 15. Quod
tectum fuit omnibus Prophetis, mihi revelatum
est. Mechilta in Exod. XV. 2. R. Elieser dixit:
unde discis, ancillam in mari vidisse quod nec
Ezechiel vidit nec reliqui prophetae? de his dic-
tur Os. XII. 11. & scriptum est Ezech. I. 1.
Jo. VIII. 56. Hebr. XI. 13. 1. Pet. I. 10. 11.
19. ἑτός ἐστιν] Plaut. Mercat. II. 1. 29. Nisi
capram illam suspicor jam me invenisse, quae sit,
aut quid voluerit. & 44. Haec illa est capra. Ru-
dent. III. 4. 66. Cum conjecturam egomet mecum
facio: haec illa est simia, quae has hirundines ex
nido vult eripere ingratias. Apulej. de Dogm. Plat.
Hic ille erat, amici, inquit, de Academia Cupi-
dinis Cygnus Diog. L. Plat. III. 5. τὸν δὲ τῶτοι εἰ-
πεῖν εἶπαι τὸν ὄρνιν.

Tales erant plurimi qui ad Christum veniebant
non ut doctrinam ejus perciperent atque in ani-

mos demitterent, sed ut novi aliquid vel viderent
vel audirent, Jo. VI. 26. XVIII. 38. Luc. XXIII.
8. Act. XVII. 21. 2. Cor. IV. 4. Jac. I. 22, 23, 24.

21. πρόσκαιρος] Jos. V. 2. 2. τοῖς μὲν ἐν Ἰερουσαλὴμ
νεκτῆσθαι κατὰ τὴν πρώτῃν ἐπίβειον ἐπήγειρε τὰς διανοίας
ἄσκητος ἐλπίς καὶ πολλὸ θάρρος αὐτοῖς εἰς τὸ μέλλον πρὸς-
καιρος ῥοπή προὔξειν. Euripides Phoeniss. 561. ὁ δ'
ἄλβος ἢ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος. Sch. ὁ δὲ πλάτος οὐ μόν-
ιμος, ἀλλὰ πρόσκαιρος. Senec. Ep. IX. Qui se spectat,
& propter hoc ad amicitiam venit, male cogitat,
quemadmodum coepit, sic definit. Paravit ami-
cum adversus vincula laturum opem, cum primum
crepuerit catena, discedet. Hae sunt amicitiae,
quas populus Temporarias appellat. Qui causa u-
tilitatis assumtus est, tamdiu placebit, quamdiu u-
tilis fuerit. Hac re florentes amicorum turba cir-
cumseder, circa eversos ingens solitudo est, & in-
de amici fugiunt, unde probantur. Hac re ista tot
nefaria exempla sunt, aliorum metu relinquentium,
aliorum metu prodentium. Necessè est initia inter
se & exitus congruant. Qui amicus esse coepit,
quia expedit, placebit ei aliquod pretium contra
amicitiam. Dio LVI. p. 406. ἐκείνοι μικρὰν τὴν ἰ-
σχὺν καὶ ταύτην πρόσκαιρον ἔχοντες. Jos. B. VI. 1. 4.
τὸ τείχος — ταχέως, διὰ τὸ πρόσκαιρον εἶναι, λυεῖν ὑπὸ
ἐλαφρῶν. Herodian. I. 1. 6. ὃν οἱ μὲν ἐπιμηκέστερον
ἔσχον τὴν ἀρχὴν, οἱ δὲ πρόσκαιρον τὴν δυναστείαν. Pausan.
Arcad. 33. ἔτω μὲν τὰ ἀνδρώπεια πρόσκαιρα καὶ ἑλα-
μῶς ἐστὶν ἰχυρά. Corn. Nep. Attic. II. Illud unum in-
telligi volumus, illius liberalitatem neque callidam
neque temporariam fuisse. id ex ipsis rebus & tem-
poribus judicari potest, quod non florentibus se
venditavit, sed afflictis semper succurrit. Q. Curt-
ius IV. 5. 11. Ut sunt Graecorum temporaria
ingenia. Aristides Sicula II. T. 1. p. 376. Ὅπερ γὰρ
ἔστι ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν εὐ φρονούντων ἐστὶ, τὰ μάλιστα
σύν

ἀκούων. καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου συμπνίγει τὸν
 23 λόγον, καὶ ἄκαρπός γίνεται. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν
 λόγον ἀκούων, καὶ σπυριάν ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ
 24 δὲ τριάκοντα. Ἀλλὴν ὡς βροχὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία
 25 τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ καθ-
 εῦδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σί-
 26 του καὶ ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χορτὸς, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη
 27 καὶ τὰ ζιζάνια. Προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ Κύριε, ἐχὶ
 28 καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει — τὰ ζιζάνια; Ὁ δὲ ἐφη
 αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. Οἱ δὲ δούλοι εἶπον αὐτῷ Θέλεις οὖν ἀπελ-
 θόν.

τὸν λόγον ἀκούων] ἀκούων τὸν λόγον D.

ὃς] τότε D.

τριάκοντα] + ὁ ἔχων ὅσα ἀκούειν ἀκρίτω 6. 7. 15. 76. 90. 91. Evang. 2. 8. 12. 13. 14. 15. 18. 19. in ora.
 + ταῦτα λεγόντες ἰφάνει, ὁ ἔχων ὅσα ἀκούειν ἀκρίτω 47. 54.

24. σπείροντι] σπείρανται 4. 10. 12. 33. 42. 58. 66. 83. 106. Edit. Complut. & Colin. Versio Vulg. Syr. pro-
 bante T. Beza. ἀγρῷ αὐτοῦ] ἰδιῷ ἀγρῷ D.

25. ἔσπειρε] ἐτέσπειρε 1. Versio Vulg. Irenaeus IV. 40. V. 10. Nyssenus de anima p. 640. Nazianzenus 45.
 Fulgentius Ep. 3.

ἀνα μέσον] H. Steph. Thes. T. 2. p. 890. F. in quibusdam N. T. locis, in quibus hoc vocabulum habetur, ex
 veteribus exemplaribus manu scriptis, quae pater meus in consilium adhibuit, dum illud ederet, alia conjunctim
 alia disjunctim scripta habebant.

27. οἰκοδεσπότης] + ἐκείνους D.

σῷ] — K. 10. 37. 38. 40. 46. 49. 53. 56. 57. 58. 59. 63. 66. 72. Evang. 2. 12. 15. Eriphanius, En-
 thymius, probante F. Millio prol. 1077.

τὰ] — CDEFGK. 1. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. Colbert. 59. 61. 62. 64. 72. 80. 83. 84. 86. 87. 89.
 90. 91. 106. Evang. 2. 13. 14. Edit. Complut. Colin. Bengelii, Versio Syra posterior habet in margine. Chrysost.

οὐχί] οὐ 56. 58. Edit. Erasmi 1.

28. οἱ δὲ δούλοι εἶπον αὐτῷ] λέγουσιν αὐτῷ οἱ δούλοι D. οἱ δὲ δούλοι αὐτῷ λέγουσιν C.
 ὅ] D. Versio Vulg. Syra. probante Bengelio, & Millio prol. 1193.

τῶν ἐλαττόνων ἀποδοῦσθαι, ἥπε λόγος γι χάρις πρόσκαιρος
 οὐκ ἀντάξιον τῆς εἰς ὑμῶν ἀσφαλείας τῶν ὅλων. Arrianus.
 B. C. V. p. 1107. ὅτι συνίστασι αὐτὴν, ὁμολογῶντες
 εἶναι παράνομον, ὡς ἀναγκαῖον καὶ πρόσκαιρον εἶναι
 Plotin. Ennead. IV. 8. 8. τὰς πρόσκαιρας ἰδέας. A-
 ristoten. II. 18. εἰς γὰρ τὰ τοιαῦτα πρόσκαιρον ἡμῶν ἐστὶν ἡ
 τέχνη. Symmachus VII. 131. Cogito enim, non quid
 temporali caulae, sed quid perenni amicitiae de-
 beatur. Jos. A. II. 4. 1. Joseph τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἦν
 περὶ αὐτὸν, ἐδ' ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ διέ-
 δειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυσάμενοι,
 εἰς ἃν παρῇ γνησιότης, καὶ μὴ πρὸς τὰς ὑπὲρ γὰς τὰς κα-
 τὰ καιρὸν μόνον ἡμεροσμίνας. Digest. I. 7. 34. si tibi fi-
 lius in adoptionem hac lege sit datus, ut post tri-
 ennium pura eundem nui in adoptionem des, an
 actio ulla sit, Et Labeo putat nullam esse actio-
 nem, nec enim moribus nostris convenit filium
 temporalem habere. Plinius Ep. V. 13. Quorum tem-
 poraria gravitas, vel potius gravitatis imitatio ride-
 batur. VIII. 14. temporaria simulatione concordiae.

διωγμοῦ] Thomas ἐν φεύγω. Τὸ δὲ διωγμὸς ἀδόκιμος.

22. τὰς ἀκάνθας] Βίος ἀκατάδεστος i. e. vitaaspera.
 Suidas conjungit hoc Atticis proverbiiis, quibus
 mollem ac delicatam vitam declaramus, veluti con-
 trarium. Artemidor. III. 33. ἀκανθαὶ καὶ σκόλοpes
 φροντίδας σημαίνουσι. Philo Allegor. Leg. T. 1. p.
 136. 28. E. τί φεύγει καὶ βλαστάνει ἐν ἀφρονοῦ ψυχῇ
 πλην τὰ κατὰ τὰ καὶ τιτρώσκοντα αὐτὴν πάθη, ἀ δὲ
 σπινθὲς ἀκάνθας κέκληκεν Horat. Ep. I. 14. 4. Cer-
 temus spinas animo ne ego fortius ac tu Evellas a-
 gro? Catullus LXV. 72. Spinosas Erycina ferens
 in pectore curas.

ἡ ἀπάτη] Moeris ἀπάτη ἡ πλάνη, παρ' ἀπλικοῖς. ἀπά-
 τη δὲ ἡ τέχνη, παρ' ἑλληνισιν. Voluptas Cod. Lat. MS.
 συμπνίγει] Suid. πνίγειν, ὁ φέρον, ὁ κρύβαντος, ὅπως
 οἱ ἄνθρωποι συμπνίγονται.

ἄκαρπος] Thomas ὁκαρπὸς δειδρα, ὡς ὁ καρπὸς ἐστὶ

χρήσιμος ἀνθρώποις εἰς τροφὴν ἄκαρπα τὸ ἐναντίον, ὃν τοῖς
 καρποῖς οὐ χρῶνται οἱ ἄνθρωποι. ἄκαρπος δὲ τὸ μὴ ποιῶν
 καρπὸν, παρ' οὐδὲ τῶν παλαιῶν εἰρηται, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἄ-
 καρπος ἐστὶ, λέγουσιν οὐκ ἔρρωται πρὸς καρποῦς, καὶ οὐκ ἐ-
 πιτηδεύεις ἔχει πρὸς καρπὸν.

Isti quidem in eo diffimiles sunt prioribus, quod
 & doctrinam satis intelligunt, & ab ea non subito
 & omnino deficiunt, non tamen in minori versan-
 tur periculo, quia a priori studio paulatim remit-
 tentes ipsi non sentiunt, res suas in deterius labi,
 quo fit, ut tandem securi dormiant; & sic com-
 muni cum reliquis exitio involvantur.

25. ζιζάνια] Suidas, ἡ ἐν τῷ σίτῳ αἶρα. τὸ
 ἄνυ σπερμὸς συμφοροῦμεν τῷ σίτῳ. τὸ βλάπτειν τὸν σίτον
 Erymol. lolium ζιζάνιον ἢ αἶρα Glossar. 1. Steph. ali-
 bi non memini me legere H. Steph. in Append.
 Thesauri sui L. 27. IX. 2. D. ad L. Aquil. Cel-
 sus quaerit, si lolium aut avenam in segetem a-
 lienam injeceris, quo eam tu inquinares. Hebraei
 vocant זִיזָן quam dicunt esse vocem Arabicam, &
 significare triticum adulterinum seu vicium. Bere-
 schith R. XXVIII. 8. R. Iulianus f. Tiberii no-
 mine R. Isaac dixit, etiam terra adulterata est, se-
 rebant in ea triticum, & ipsa produxit zizania; ista
 zizania seculo diluvii multiplicata fuerunt. Cilaim
 I. 1. triticum & zizania non habentur pro hete-
 rogeneis inter se. Bemidbar R. IV. Simile de rege,
 qui habebat horrea multa, immunda omnia & ple-
 na zizaniis, & non accurate iniit numerum. Gem.
 Hierof. dixit R. Aba f. Zebedaei, sunt loca, in
 quibus sinunt crescere zizania pro columbis.

26. ἐβλάστησεν] Theophr. H. P. III. 6. ἡ δὲ βλά-
 στησις — ἀπάντων κατὰ τὴν ἡρῶν αἶραν — αἱ δὲ ἀνέ-
 σεις ἐπακολουθεῖσιν — μᾶλλον δὲ — ἡ καρπῶν τελειω-
 σις. τρεῖς ἀφίνας βλαστῶς.

28. ἐχθρὸς ἄνθρωπος] inf. XVIII. 23. XX. 1.

θίλεις — συλλέξωμιν] Luc. IX. 54.

θόντες συλλέξωμεν αὐτά· Ὁ δὲ ἔφη· Οὐ· μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκρι- 29
ζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. Ἀφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρα μέχρι τοῦ θρισμοῦ· 30
καὶ ἐν — τῷ καιρῷ τοῦ θρισμοῦ ἐρῶ τοῖς θρισταῖς· Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ
θήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας, πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς
τὴν σποθήκην μου. Ἀλλην ὑποβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι- 31
λεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ·

Ο

συλλέξωμεν] συλλέξωμεν 3. 72. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 91. Editio Complut.
29. ὁ δὲ ἔφη] λέγει αὐτοῖς D. ὁ δὲ φησιν C. + αὐτοῖς Versio Syr.
αὐτοῖς τὸν σῖτον] καὶ τὸν σῖτον σὺν αὐτοῖς D.
αὐτοῖς] + καὶ 61. Versio Vulg. Syr. utraque, sed posterior cum asterisco.
30. ἄφετε] + ἔν L. 1. Colb. unus. 51. 61. 90. Versio Syra posterior cum obelo.
συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρα] ἀμφοτέρα συναυξάνεσθαι D.
συναυξάνεσθαι] αὐξάνεσθαι L. 1. 2. Edit. Erasmi 1. συναυξασθαι Colb.
μέχρι] εἰς D. ἔχρι L. Chrysostomus.
τῷ] — DGM. 1. 2. 9. 10. 13. 15. 28. 30. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 49. 51. 57. 63. 66. 71.
78. 80. 83. 84. 90. Evang. 2. 12. 13. 14. 15. Edit. Colin. Erasmi, duae priores Stephani, Bengelii, Complut.
Genev. Versio Syr. Epiphanius. probante J. Millio prol. 790.
θρισταῖς] + καὶ 106. Versio Syra posterior. & Codices Latini.
εἰς δέσμας] — 30. εἰς δεσμάς 90. Edit. Colin. Stephani, Erasmi. Plant. Genev.
εἰς] — DL. 1. δέσμας] δεσμός. 44. 61. κατακαῦσαι] καῦσαι Colb. unus 12.
αὐτά] — D. bis. posterius 86. συναγάγετε] συλλέγετε D. συνάγετε 1. Editio Erasmi 1.
μου] — 64. Versio Copt. probante J. Millio prol. 1461
31. παρέθηκεν] ἐλάλησεν D. 1. 13. ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς L. a prima manu.
ὁμοία ἐστὶ] ὁμοιώθη L. 61. 32. τῶν prius] D. a prima manu.
σπειρέων] λαχάνων Bodlej. unus in Edit. Oxon. αὐξήσῃ] αὐξήσῃ D.
μυζῶν] + πάντων K. 4. 5. 10. 15. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 45. 46. 51. 52. 53. 54. 56. 58. 60. 62. 66.
68. Colb. unus 72. 80. 83. 84. 90. Evang. 2. 12. 14. 15. 18. 19. Edit. Complut. Plant. Genev. Versio Vulg.

29. ἅμα αὐτοῖς] Ammonius. κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον.
Arius ἅμ' ἡλίῳ. Cic. pariter cum sole. ita & Ho-
merus. Il. σ. 136. Od. ψ. 362. D. Paulus addit σὺν,
& Theff. IV. 17. V. 10.

30. δεσμάς] Eustath. in Od. σ. p. 665. 7. δεσμα
ἔφη ὁ ποιητής, οὐ μὴν δὲ καὶ ὁ δεσμός εἰρηται παρ' αὐτῷ
Od. θ. p. 311. δεσμοὶ καὶ δεσμά, περὶ ὧν οἱ ἀττικοὶ φα-
σι δεσμά, οὐχὶ δεσμός. Moeris. δεσμὰ οὐδετέρως ἀττι-
κοί. δεσμοὶ ἀρριτικῶς ἑλληνικῶς. Glossar. Steph. 2. δεσ-
μας, mannae. Thomas. δεσμα, πίδακ, δεσμοὶ τὰς δεσ-
μας τὰς σαχάων, δεσμον οὐδετέρως, ἀττικοί. & δεσμὰ κάλ-
λιον ἢ δεσμοί. ἐπὶ δὲ τῶν ἐνικῶν τὰ τοῦ ἀρριτικῶς μόνον ἐν
χρήσει. ὁ δεσμός γὰρ τοῦ δεσμοῦ, καὶ ὅσα μέχρι τῶν
πληθυντικῶν.

31. σινάπεως] Etymol. σίνηπι τὸ ῥῆμα — παρὰ τὸ
σίνεσθαι τὰς ὄπας, ὡς ὁ ἱατρικὸς λόγος μαρτυρεῖ. Phry-
nich. p. 126. Σίναπι οὐ λευκίον. ῥάπυ δὲ, ὅτι ἀττικὸν καὶ
δάκρυον. Thomas. ῥάπυ, οὐ σίνηπι. Eustath. in Il. π.
p. 1078. 48. ῥάπυ, ἀττικὴ λέξις, τὸ μίντοι Σίναπι οὐ-
δὲ τῶν ἀττικῶν ἔφη, ὡς ἐν τοῖς τοῦ Δειπνοσοφιστῆς κείμεναι. ἢ
μὴν οὐδὲ τὸ σίνηπι. Athenae. IX. p. 366. E. Σίνηπι.
δ' ἀνόμασεν Νικάνδρος ὁ κολοφώνιος ἐν μὲν θριακοῖς ὕμῳ·
ἢ μὴν καὶ σικύῃ χαλκήρεα ἢ σίνηπι. ἐν δὲ τοῖς Γεωργικοῖς
[II] Σπέρματι δ' ἐνδύκνοντα σινήπιος. καὶ πάλιν. κάρδα-
μον, ἄρινοντι, μελάμφυλλον τε σίνηπι. Κράτης δ' ἐν τοῖς
περὶ τῆς ἀττικῆς λέξεως ἀριστάφην παρὶς λέγοντα, καὶ
βλέπει σίναπι, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸ ἀνέσπασε, κατὰ φησὶ
Σέλευκος ἐν τοῖς περὶ ἑλληνισμῶν. ἔστι δ' ὁ σίχος ἐξ ἰππῶν
καὶ ἔχει ὕψος. κάβαλις ῥάπυ. οὐδὲν δ' ἀττικῶν σίναπι ἔφη.
ἔχει δὲ ἐκάτερον λόγον. ῥάπυ μὲν γὰρ, ὡς ὅσον ῥάφῃ, ὅτι ἐστὶν
ταῖς φύσεως, ἀφύης γὰρ καὶ μυκρῶν, ὥσπερ καὶ ἡ ἀφύη.
Σίναπι δὲ, ὅτι σίνεται τοὺς ὄπας ἐν τῇ ὁδῷ. ὡς καὶ τὸ
κρόμμυον, ὅτι τὰς κόρας μύομεν. Σίναρχος δ' ὁ καμυδα-
ποιός ἐν Σκύθαις ἔφη· Τοῦτ' ἐπὶ τὸ κακὸν οὐκ ἔστι κακόν, τὸ
θυγάτριον δ' ἐμὲ Σσινάπηκεν διὰ τῆς ξήνης. Moeris, ῥάπυ,
ἀττικῶς. σίνηπι, ἑλληνικῶς. Hesych. ῥάπυ, τὸ σίνηπι.
Dioscor. II. 184. σίνηπι ἢ ῥάπυ. Plin. H. N. XIX.
54. Athenienses napy appellaverunt. Aristoph. Schol.
Eq. 628. ἀφ' ἧ σπέρματος τὸ νῦν θέρμευον σίνηπι γίνε-
ται, ῥάπυ γὰρ τὸ σίνηπι λέγεται. Aetaeus, σίναπι.

Galenus de temper. med. Simpl. I. ῥάπυος & saepe
alibi. sed VII. ἔλαιον σινάπινον. de Comp. med. per
Part. II. σινάπιζε τὴν κεφαλὴν, ὡς ἔθος. V. σίνηπι λέον.
Crito. VIII. σινάπισμοις IX. Διοδώρος σινήπιος. Co-
lumella. Saepe laceffenti fletum factura Sinapis.
Lucian. Afino 47. ἰχθὺς ῥάπυι ἐπιεχυμένους. Galen.
de Compos. Med. per Gen. III. σινάπινον ἔλαιον &
VI. σινήπιος. de loc. Affect. III. Archigenis ἐν τῷ
καλημῶν παρ' αὐτῷ σινάπισμοῦ & de Medic. facile
parabil. II. σίνηπι τρίψας, καὶ μίξας μέλι — σιλι-
νι σινήπιος.

32. Hierof. Pea. 7. f. 20. 2. Dixit R. Joseph.
Fuit olim in Sichin caulis Sinapis, qui tres habuit
ramos. Avulsus fuit unus ex illis, & tegebant ex
eo tugurium figulorum, inventae sunt in eo tres
cabi feminis Sinapis. (in Chetuboth f. 111. 2: no-
vem cabi dicuntur fuisse collecti, & pro Sinapi,
quod sequitur, legit brassicam) Dixit R. Simeon f.
Chalaphta: Caulem Sinapis habui in horto meo,
in quem adscendi, sicut ascendere quis solet in
summitatem ficus. Maimon. frequenter: Qui co-
medit animalculum immundum, licet minus fue-
rit quam granum Sinapis, vapulat. Berachoth f.
31. 1. Si viderint guttam sanguinis, vel instar gra-
ni Sinapis. More Nevoch. I. 56. Similitudo est in-
ter granum Sinapis & sphaeram stellarum fixarum,
in tribus scilicet dimensionibus, quamvis illud sit
extreme parvum, haec vero extremae magnitu-
dinis. de Juramentis IV. 1. Qui jurat, se hodie
non comesturum quicquam, & comedit minus
quam velut olivam, liber est; quia non est come-
stio minor quam velut oliva: Verum qui comede-
rit veluti dimidium mensurae illius de morticinis
vel cibis illicitis, & aliis id genus, si dixerit jura-
to, se non comesturum de re illa, & comederit,
quamvis, id quod comedit, fuit instar grani Sinapis,
aut illo etiam minus, reus est. infra XVII. 20.
Dan. IV. 7. 8. 9. Nidda V. 2 polluant in quan-
tulacunque copia, etiam instar sinapis, & minori.
Philo quod mundus fit incorruptib. T. 2. p. 506.

- 32 Ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μείζον τῶν λαχάνων
 ἐστὶ· καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς
 33 κλάδοις αὐτοῦ. Ἄλλην ὡραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐ-
 ρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν· εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.
 34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν ὡραβολαῖς τοῖς ὅχλοις, καὶ χωρὶς ὡραβολῆς
 35 οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἀνοίξω
 ἐν

~ ἐκρύψεν

Syra utraque, Æthiop. Arab. Euthymius. μείζω Evang. 15.
 τῶν posticius] — 34. Evang. 2. 12. 14. 15. λαχάνων] σπερμάτων 14. καὶ] — M.
 ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ] τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐλθεῖν 1.
 ἐλθεῖν] κατελθεῖν Edit. Complut. Plant. Genov. — M.
 33. ἐλάλησεν αὐτοῖς] — D. παρέθηκεν αὐτοῖς C.
 αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 59. Versio Syra posterior cum asterisco. + λέγων CL. 91. Versio Bezae & annot.
 ἐνέκρυψεν] ἐκρύψεν GL. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 14. 15. Colbert. duo. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45.
 46. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 66. 70. 71. 74. 83. 89. 90. Evang. 2. 8. 13. 14. 15.
 Edit. Erasmi 1. Colinaei, Cyrillus in Jo. p. 365, & ador. p. 614. Macarius H. 24. Cæsarius Q. 179. Theophylact.
 34. 8x] ἔδεν 47. 50. 106. Evang. 4. 18. ἐλάλει] ἐλάλησεν 28. 61.
 35. διὰ] + Ἡσαίου 1. 13. Catepa Gr. in Psalm. ποίς δὲ προφήτου, ἀλλ' ἢ τοῦ παρόντος ἀσάφ; ὁ δὲ τίνες μὴ
 νοήσαντες τῷ Ἡσαίου προσέθηκαν. Euseb. in Psal. διὰ ποίς δὲ προφήτης ταῦτα εἰρηται, ἢ διὰ τοῦ προκειμένου ἀσάφ; ὁ μὴ
 συνιέντις τίνος προσέθηκαν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ διὰ Ἡσαίου τῷ προφήτου. ἐν δὲ γε τοῖς ἀκριβέσις ἀντιγράφοις αὐτοῦ τῆς προσθή-
 κης τις διὰ Ἡσαίου ἀπλῶς οὕτως εἰρηται. Hieronymus in l. Legi in nonnullis Codicibus, & studiosus lector forte
 posite id ipsum — Scriptum per Jesajam Prophetam. Quod, quia minime inveniebatur in Jesaja, arbitror
 postea a prudentibus viris esse sublatum. Sed mihi videtur in principio ita dictum: quod scriptum est per A-
 saph dicentem — & primum scriptorem non intellexisse Asaph, & putasse scriptoris vitium, atque emendasse
 nomen Esajae, ejus vocabulum manifestius erat. & in Ps. LXXVII. in Asaph — sic invenitur in omnibus vete-
 ribus codicibus: sed homines ignorantes tulerunt illud. Denique multa exemplaria usque hodie ita habent — per
 Esajam — Denique & impius ille Porphyrius proponit adversum nos hoc ipsum & dicit: Evangelista vester Mat-

45. ἔτι τοίνυν ὅσα λαμβάνει τὴν γένεσιν ἐκ σπέρματος,
 μείζονα τοῦ ὅχλου ἐστὶ τοῦ πεποιηκότος, καὶ ἐν τόπῳ μείζονι
 θεωρεῖται. δένδρα γὰρ οὐρανομήκη πολλὰ καὶ ἀναβλασκύνει
 ἐκ βραχυτάτης κέχυρς. & de praem. & poenis p. 410.
 3. Σποράν — ἢ ὁ ποιητὴς ἐν ἀρετῇ χάρις κατέσπειρε λο-
 γικῇ ψυχῇ. Senec. Epist. 38. Seminis modo spar-
 genda sunt, quod, quamvis sit exiguum, cum oc-
 cupavit idoneum locum, vires suas explicat, &
 ex minimo in maximos auctus diffunditur: Idem
 facit oratio, non late patet, si aspicias; in opere
 crescit. Pauca sunt, quae dicuntur: sed, si illa
 animus bene exceperit convalescunt, & exurgunt.
 Eadem est, inquam, praeceptorum conditio, quae
 feminum. Plut. de Lib. Educat. p. 2. B. ὥσπερ δὲ
 ἐπὶ τῆς γεωργίας πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρχει διὰ τὴν γῆν,
 ἣτα δὲ φύτεργον ἐπιστήμονα, ἣτα τὰ σπέρματα σπυδαῖα.
 πῶν αὐτοὶ τράπον γῇ μὴ εἰκοιῇ φύσει, γεωργῶ δὲ ὁ παι-
 δεύων, σπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθήκαι, καὶ τὰ παρ-
 αγγέλματα & de Metr. Resp. Pythiae p. 394. E.
 βραδείας — ὁδεύον — σπειροντες λόγους, καὶ θεμι-
 ζοντες εὐδύς. Cic. Cato. Maj. 15. Quid ego vitium
 satus, ortus, incrementa commemorem? Satiari
 delectatione non possum, ut meae feneclutis requie-
 tem oblectamentumque noscatis. Omitto enim vim
 ipsam omnium, quae generantur ex terra, quae ex
 fici tantulo grano, aut ex acino vinaceo, aut ex
 ceterarum frugum minutissimis feminibus tantos
 truncos ramosque procreat, malleoli, plantae, far-
 menta, viviradices, propagines, nonne ea effi-
 cient, ut quemvis cum admiratione delectent? Se-
 neca. Troad. 541. Quae tenera caeso virga de trun-
 co stetit, Par ipsa matri tempore exiguo subit,
 Umbrasque terris reddit & coelo nemus. Ovid.
 Remed. Am. 85. quae praebet latas arbor spatian-
 tibus umbras, Quo posita est primum tempore,
 virga fuit. A. II. 342. Sub qua nunc recubas
 arbore virga fuit. Aristot. Nicom. X. 10. ὁ δὲ λό-
 γος καὶ ἡ διδασχὴ μήποτε οὐκ ἐν ἀπασιν ἰσχύει, ἀλλὰ διὰ
 ἀφορίσματος τοῖς ἔκαστῳ τὴν τοῦ ἀκρεατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ

καλῶς χαίρειν καὶ μισοῖν ὥσπερ γῆν τὴν θέρψασαι τὸ σπέρ-
 μα. οὐ γὰρ ἂν ἀκῆσαι λόγους ἀποτρέποντος, οὐδ' ἂν συνίη.
 κατὰ πάθος ζῶν. Timon. ap. Sext. Empir. a Eth.
 172. πτωχὸς μὲν φρένας εἶμι, νόσ δὲ μοι οὐκ ἐνὶ κόκκῳ.
 33. ζύμη] Thomas. φύρμα, οὐ ζύμη. καὶ φυραθέντα
 ἄλμυρα, οὐκ ἐζυμωμένα.

σάτα τρία] Targum Exod. XVI. 36. Ruth. II.
 17. Jebam. in fine. Sex cabi constituunt satum,
 tria lata unam Epham, decem Ephae comen in
 aridis, quae mensura fuit maxima. & Menachoth
 VII. 1. Tantum solebat simul misceri. Gen. XVIII.
 6. Jud. VI. 19. 1. Sam. I. 24. Jos. A. IX. 2.
 ἰσχύει δὲ τὸ σάτον μύδιον καὶ ἥμισυν Ἰταλικόν. & Hie-
 roz. in l. CLIV. ova. Bava Bathra f. 9. 1. Cetu-
 both f. 64. 2. Pea VIII. 7. Non erogant in pau-
 perem minus quam panem dupondii [sic] ubi
 IV. fata veneunt IV. siclis. Sabbath f. 119. 1. E-
 rubbin VIII. 2. & f. 83. 1. 144. ova faciunt Sa-
 tum deserti, Hierosolymis 173, Sephori 207.

Od. d. 488. ὥς ὅτε τις διὰ δὸν σποδὴν ἐνέκρυψε μελαίνην.
 Plin. H. N. XVIII. 11. Pistores Romae non
 fuere ad Persicum usque bellum, annis ab V. C.
 super DLXXX. ipsi panem faciebant Quirites,
 mulierumque id opus erat, sicut etiam nunc in
 plurimis gentium. Ulpian. l. 12. §. 5. D. de In-
 struct. & mulieres, quae panem coquant. Ter. A-
 delph. V. 3. 59. Modo facito, ut illam serves. D.
 Ego istuc videro, atque ibi Favillae plena, fum-
 i, ac pollinis Coquendo sit faxo, & molendo.
 Thucyd. II. 78. γυναῖκες δὲ 1. καὶ p. σιτοποιοί. 1. Sam.
 VIII. 13.

Ut paululum fermenti totam massam fermentat
 1. Cor. V. 6. Gal. V. 9. ut ex parvo sen sine sina-
 pis ingens arbor crescit: ita doctrina Evangelii ex
 parvis initiis maximum incrementum capiet, seque
 longe lateque diffundet. Aeth. VI. 7. XXI. 20. A-
 poc. XI. 15. Esaj. LX. 22. Dan. II. 34. 35. Ma-
 lach. I. 11. Esaj. II. 2. 3.

34. Jo. I. 2.

Ecc 3

35. ἐν

ἐν τῷ καταβολαῖς τὸ τόμα μου ἐρεύζομαι κεκρυμμένα ὑπὸ καταβολῆς κόσμου. Τότε ἀ- 36
φείς τοὺς ὄχλους, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰησοῦς· καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ, λέγοντες· Φράσον ἡμῖν τὴν καταβολὴν τῆς ζιζανίας τοῦ ἀγροῦ· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, 37
εἶπεν αὐτοῖς· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· Ὁ δὲ ἀγρός, 38
ἔστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια,
εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· Ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ, ἔστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερι- 39
σμός, συντέλεια τοῦ αἰῶνος ἔστιν· οἱ δὲ θερισταί, ἄγγελοι εἰσιν· Ὡς περ οὖν συλλέγε- 40
ται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαίεται· οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τοῦ-
του,

καίεται

thaeus tam imperitus fuit ut diceret — per Esajam — error fuit scriptorum, ut pro Asaph Esajam scriberent. Scimus enim, quia prima Ecclesia de imperitis congregata fuit gentibus. Ergo cum legerent in Evangelio — in Asaph, ille qui primus scribebat Evangelium coepit dicere: quis est iste Asaph propheta? Non erat notus in populo, & hoc fecit, ut dum errorem emendaret, faceret errorem.

ἐρεύζομαι] φθίνεσθαι 2. a prima manu. ex Psal. LXXVIII. 2. κόσμου] — 1.

κεκρυμμένα] ἀποκεκρυμμένα 3. 9. 73. Edit. Erasmi 2. 3. 4. 5.

36. ὁ Ἰησοῦς] — D. 1. Versio Vulg. Copt. Origenes. Evang. 13. 15. probante J. Millio prol. 1193.

οἰκίαν] + αὐτοῦ 1. Evang. 13. 14. Origenes Chrysost. αὐτοῦ] — Edit. Erasmi 1.

ζιζανίων] + καὶ Versio Syr. Saax. Aethiop. Codices quidam MSS. Latini.

φράσον] διασάφῃσαι Origenes in Jo. IV. 36. 37. δι] + Ἰησοῦς 91.

αὐτοῖς] — D. Versio Copta, Codices Latini. probante J. Millio prol. 1193.

σπέρμα] σπόρον 47. 38. οἱ πρῖος] — 3. 73.

39. σπείρας] σπέρων L. 2. Editio Erasmi 1. Chrysostomus.

αὐτὰ] — Colb. unus. τοῦ] — D. αἰῶν] + τούτου 57. Evang. 8.

40. συλλέγεται] συνιέγονται D. συνάγεται Evang. 15.

κατακαίεται] κατακαίεται D. καίεται CEGKLM. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 14. 15. Colb. tres.

35. ἐρεύζομαι] Phrynic. p. 20. Ἐρεύγεσθαι ὁ ποιητής
ὁ δ' ἐρεύγιστο οἶνοβαριῶν. ἀλλ' ὁ πολιτικὸς ἐρυγγάνει λυγί-
τω. Thomas. ἐρυγγάνει λίγισσι Ἀπικοί, ὅταν τις ἀπόσι-
τος ἢ ἐρεύγεται δι' μετὰ τὴν τροφὴν. Philo de Ebriet. T.
1. p. 373, 40. ὑπ' ἀμετρίας ἐρυγγόμενος.

ἐπὶ καταβολῆς κόσμου] Polyb. I. 36. τὰ μὲν ἰσχυρά-
ζον σκάφει, τὰ δ' ἐκ καταβολῆς ἐκωπύην. XIII. 4. κα-
ταβολὴν ἰποιῖτο, καὶ θιμῆλιον ὑπεβάλλετο πολυχροῖς καὶ
βαρείας τυραννίδος. Themiſt. in VI. Physic. Ὅταν τὰ
θιμῆλια κατεβάλλετο, ἔγιντο οἰκία. Heb. VI. 1. Jo.
XVII. 5. 24. alibi ἐπ' αἰῶνος i. e. a mundo condi-
to ad hunc usque diem. Ro. XVI. 25. 26. Plut.
aq. & ign. Comp. p. 956. ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔμα τῇ πρῶ-
τῇ καταβολῇ τῶν ἀνθρώπων.

36. φράσον] Etymol. φράζω — τῶν γὰρ ιουδαίων
ἡθῶσιν καὶ δεῖξιν διὰ τοῦ φράζειν ποιεῖσθαι — παρὰ δὲ
τῇ κοινῇ συνήθειᾳ σημαίνει τὸ λίγω. Ὁσῶον σα τὸ φῶν-
ημα, εὐσάφτι, φράσον. Hefychius φράσαντας, εὐπόντως,
δείξαντας, λέξαντας. φράσον, εἰπὲς, λέγον, ἐρμηνεύσαν.

38. οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ] Ut filii regni sunt iusti comm.

43. ita filii mali sunt omnes, qui faciunt iniquita-
tem comm. 41. Si, ut quidam putant, hic sermo
esset de orthodoxis & heterodoxis, & si nemo salu-
tem posset sperare, nisi qui ab omni errore immu-
nis esset, omnibus necessario foret desperandum.

39. θερῖσμός] Bava Mezia f. 83. 2. R. Elieser
f. R. Simeonprehendit fures. Misit ad eum R.
Josua f. Corcha dicens: Acetum, fili vini, quous-
que tu tradis populum Dei nostri ad occisionem?
Respondit ille: Ego eradico sentes e vinea. Cui
alter: Veniat ipse dominus vineae, atque ipse era-
dicet. Plut. περὶ δυσσ. p. 529. C. αἱ τίτθαι τῶν βρι-
φῶν ἐκτριβῶσαι — τὸν ῥύπον, ἐλαῶσι ἐνὶ στήθεσιν τὴν σάρκα.
Gellius VII. 5. utriusque [hellebori] hanc vim
esse, ut humeres noxios, in quibus causae morbo-
rum sunt, extrahat; esse autem periculum, ne in-
ter causas morborum, omni corporum via patefa-
cta, ea quoque ipsa, in quibus causa vivendi est,
exinaniantur. XIX. 12. sensus illos, motusque
animi, qui, cum immoderatiores sunt, vitia fiunt,

innexos implicatosque esse vigoribus quibusdam
mentium & alacritatibus: ac propterea, si omni-
no omnes eos imperitius convellamus, periculum
esse, ne eis adherentes bonas quoque & utiles a-
nimi insoles amittamus.

Non hic proprie praecipitur, quid vel magistra-
tus vel discipuli Christi facere debeant: nam illius
certe officium est facinorosos punire, cum scelera
aliter coerceri non possint: & isti malos debent
vitare; ut jam de poena Ananiae Sapphirae & E-
lymae inflicta nil dicam. Sermo est de Dei &
Christi patientia, qui plerumque sapientissimo con-
silio malos diu tolerat, tum ut illis spatium poeni-
tentiae concedat 1. Pet. III. 9. tum quia in hac vi-
ta puniri non possunt, quin etiam innocentes il-
lis permixti communi calamitati involvantur, tum
quia vult bonorum patientiam & virtutem per ma-
los exercere 1. Cor. XI. 19. Haec ipsa tamen Dei
lenitas hominibus imitanda proponitur, supra V.
45. Ro. XV. 1.

42. εἰς τὴν κάμνον τῷ πυρὶ] Dan. III. 6.

43. Plut. Cic. p. 861. D. δι' εὐφροσύνης ἐκλάμψας καὶ
λαβὼν ὄνομα καὶ δόξαν. Plat. de Rep. IV. παρ' ἀλλη-
λα σκοπεῖντες καὶ τρίβοντες, ὥσπερ ἂν ἐκ πυρῶν ἐκλάμψας
ποιήσαιναι τὴν δικαιοσύνην.

ὥς ὁ ἥλιος] Dan. XII. 3. Sap. III. 7. 4. Esdr.
VII. 55. 1. Cor. XV. 41.

44. εὐρὴν] Rom. X. 20. Jerem. XLI. 8. Sir.
XL. 18. Prov. II. 4. III. 13. 14. 15.

Solebant & avari, & qui invasionem hostilem
metuebant, aurum suum in terra defodere. Ho-
rat. S. II. 6. O si urnam argenti fors quae mihi
monstret, ut illi, Thesaurο invento qui merce-
narius agrum illum ipsum mercatus aravit, dives
amico Hercule. Persius II. 10. O si sub rastro cre-
pet argenti mihi Seria! dextro Hercule. Aeneid. I.
368. Veteres tellure recludit Thesauros. Aristot.
Metaph. V. 30. συμβεβηκός — ὁσόνει τις ὀρύττων φυ-
τῷ ῥόθρον εὖρε θησαυρὸν. Horat. S. I. 1. 40. Quid ju-
vat argenti te immensum pondus & auri Furtim
de-

41 του. Ἀποστέλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς
 42 βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ανομίαν. Καὶ βαλοῦ-
 σιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
 43 Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔ-
 44 χων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Θεσαυροὶ κεκρυμ-
 μέναι ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὗρὼν ἀνθρώπου ἐκρύψε, καὶ σὺν τῇ χαρᾷ αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ
 45 πάντα ὅσα ἔχει, πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
 46 λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπου ἐμπόρου, ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας. Ὃς εὗρὼν ἓνα πολύ-
 τι-

33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 45. 46. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
 66. 67. 68. 70. 71. 72. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 4. 8. 12. 13. 14. 15. 18. 19. Edit.
 Complut. Bengelii, Plant. Genes. Chrysostomus, Damasceus a. 15. probante J. Millio prol. 1099.

τουτου] — D. 1. 5. 36. Editio Complut. Plant. Genes. Versio Vulg. Cyrill. c. Julian. X. Irenaeus IV. 77.
 Lucifer 2. probante J. Millio prol. 1099. & J. A. Bengelio.

41. ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] — 24. αὐτοῦ prius] — F.
 ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ] — 24. 42. βαλοῦσιν] βάλλουσιν 42.

43. ἐκλάμψουσιν] λάμψουσιν D. Origenes. Cyrillus c. Julian. p. 329.
 τῶν πατρὸς αὐτῶν] τῶν οὐρανῶν 12. 59. Evang. 13. 15. Versio Armenica. Chrysostomus in Gen. 14. MS.

ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω] — 15. 30. ἀκουέτω] — F.

44. πάλιν] — D. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 1193.
 τῷ] — D. 80. 83. Evang. 13. 14. 15. Chrysostomus. probante J. A. Bengelio.

ἀνθρώπου] τις D. οὐρανῶν] λαβὼν 60. τῆς] — Colb. unus. Chrysost.
 πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ] πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει D. 1. 61. Versio Copt. Syr. Latina.

πάντα] — 38. 61. 45. ἀνθρώπου] — 50. 59. Chrysostomus.
 46. ὁς εὗρὼν] εὗρὼν δὲ DL. 1. 12. 33. Versio Vulg. Syra. Arab. Cyprianus; Cyrillus Alex. c. Nestor. 32. de
 Adorat. p. 102. probante J. Millio prol. 920. ἓνα] — D. Versio Copta. Cyprianus.

defossa timidum deponere terra? Epod. 1. 32. Haud paravero, quod aut, avarus ut Chremes, terra premam, Disinctus aut perdam ut nepos. Plaut. Aulular. Aulam repertam auri plenam domi Eulio Vi summa servat. Auri thesaurum clam omnes in medio foco defodit V. 1. Di immortales, quantis me donatis gaudiis! Quadrilbrem aulam auro onustam habeo, quis me est divitior? Quis me Athenis nunc magis quisquam est homo, cui Di sint propitii? Argum. Senex avarus vix sibi credens Eulio Domi suae defossam avitis cum opibus Aulam invenit, rursusque penitus conditam ex sanguis, amens servat. Calpurn. Ecl. IV. Jam neque damnatos metuit jactare ligones Fossor, & invento, si fors dedit, utitur auro: Nec timet, ut nuper, dum iugera versat aratro, ne sonet offenso contraria vomere massa. Jof. B. VII. 5. 2. χρυσίον καὶ ἄργυρον, καὶ τὰ τῆς ἀλλης τιμώτατα κατασκευῆς, ἅπρι οἱ κεκτημένοι πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου τύχας κατὰ γῆς ἀποθησαυρίζουσιν. Justin. XVIII. 4. Huic magnae fed diffimulatae opes erant: aurumque metu regis non relictis sed terrae crediderat. Lucian. Timon. 40. 41. σκάπτει — καὶ μὴ κάμῃς ἐκ τῆ βλάβης τὸν θεσαυρὸν εἰς τοῦ μνηστῆρος προκατακείμενον. Cic. de Senect. 7. Nec vero quonquam servum audiavi oblitum, quo loco thesaurum obruisset. ad fam. IX. 18. ollam denariorum implere. Seneca Ep. 87. in eadem urna & aurum est & vipera. Liban. D. X. p. 36. Αὐτὸς τὸν πύρρον θεσαυρὸν χαλκῶς τῇ πόλει δίδναι δραχμῶν. & p. 372. C. ὡς δὲ ἦσαν ἀργυρεῖς πολλοὶ τὸ ἀργυρομένον, ἐνδείκνυται τί μόνον ἀργεῖον μικρὸν κεραμεῖν μισθὸν χρυσίον τὸ φαινόμενον πειθόμενος. Epist. 357. ἂν ἦσθαι εἰς ἕνα ποτε, γῆν μὲν ὀρεῖται ἐπ' ἄλλῃ, τῷ χρυσῷ δὲ ἐντυχόν, ὡς οὐν σε μὲν ἀρχόντα ἰσχυρῶς ὄντων, σὺ δὲ πῦρρον διδομένον; Jamblich. Vit. Pythag. 29. τὰ τῆς ἀληθείας ἐνέκρυπτε ζήτημα, — βραχυλογίᾳ τινι ἀποθησαυρίζων ἀπερίβλεπτον καὶ ἀμνηστικὴν διαρρίαν ἔκτασεν. Aristoph. Av. 603. τὴν θεσαυρὸν δ' αὐτοῖς διέκασ', ὅς οἱ πρότεροι κατέθετο τῶν ἀργυρίων — Zn. κτάμαι σπυρίνην καὶ τὰς ὑδρίας ἀνορύττω. Schol. ἐν ὑδρίαις γὰρ ἔκειντο οἱ θεσαυροί. Spartianus Hadriano. De thesauris ita cavit, ut si quis in suo reperisset, ip-

se potiretur: si quis in alieno, domino daret: si quis in publico, cum fisco aequaliter partiretur. Lampadius Alex. Severo: Thesauros repertos lis, qui repererant, donavit. Philostr. II. 39. Thesauros repertos addicitur emtori agri, non venditori. Bava Mezia I. 5. Res inventa ad ipsum pertinet — Res a servo vel serva Israelitis inventa, ad illos pertinet. & II. 4. Si quis fructus emerit a proximo, & in illis invenerit nummos, ecce ipsi sunt. I. 4. Qui apprehendit rem inventam, acquisivit — Si viderit aliquos currentes ad rem inventam, aut post capreolum fractum, aut post columbas implumes, dixeritque: acquirit mihi ager meus, acquisivit ei ager. f. 28. 2. ex quo multiplicati sunt oppressores, statuerunt ut [rem inventam non amplius proclamarent] sed notam facerent vicinis & notis; hoc sufficit. Quid est? ex quo multiplicati sunt oppressores? qui dixerunt, rem perditam regis esse, si inveniatur. R. Emi invenit urnam denariorum, vidit illum quidam trementem, dixit ei; abi, accipe tibi, non enim Persae fumus, qui dicunt rem perditam esse regis. Agrum ergo, quem prius conduxerat, emit, ut pleno jure thesaurum possideret, omnemque litium occasionem praecideret. L. V. 1. 1. 67. D. Scaevola. A tutore pupilli domum mercatus, ad ejus refectonem fabrum induxit, is pecuniam invenit, quaeritur, ad quem pertineat? Respondi, si non thesauri fuerint, sed pecunia forte perditam vel per errorem ab eo, ad quem pertinebat, non ablata: nihilominus ejus eam esse, cujus fuerat. XLI. 1. 31. D. Thesauros est vetus quaedam depositio pecuniae, ejus non extat memoria, ut jam dominum non habeat: sic enim fit ejus, qui invenerit, quod non alterius sit. 63. dimidium inventori semper placet relinqui. 23. Neratius & Proculus — si thesaurum in fundo meo positum sciam, continuo me possidere.

45. ἐμπόρου] Hesych. ἔμπορος, πραγματευτής, καὶ ὁ ἐπ' ἀλλοτρίᾳ νέας πλῆων μισθῶ, ὁ ἐπιβάτης. ἡ ἔμπορος εἰληθεῖας κτλ. ἐπ' ἀλλοτρίᾳ. Od. ω. 299. Eustath. in Od. β. p. 98. 50. ἐμπόρου λεγομένη τοῦ μεταβαλλέως, καὶ ὡς

τιμοι μαργαρίτην, ἀπελθὼν, σέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. Πάλιν 47
ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνη βληθείση εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς
γένους συναγαγούσῃ. Ἦν, ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθί- 48
σαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. Οὕτως ἔσται ἐν
τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριούσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέ- 49
σου τῶν δικαίων. Καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν καμίνον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ 50
ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Συνήκατε ταῦτα πάντα· Λέγουσιν αὐτῷ·
Ναὶ Κύριε. Ὅ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν 52
τῶν οὐρανῶν, ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ
καινὰ καὶ παλαιὰ. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετ- 53
ῆρεν

σέπρακε] ἐπώλησεν D.

σέπρακε 36.

πάντα] — D. 32.

ἔσται] α D.

47. ἐστὶν] — 61.

συναγαγούσῃ] συναγούσῃ F. Colb. unns.

συναγαγούσα ἦν 39.

48. ἢ ὅτε] ὅτε δὲ D.

ὅτε 39.

ἀναβιβάσαντες] ἀνέβασαν αὐτήν D.

+ αὐτήν 106. Evang. 12.

ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν καὶ] καὶ ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν CL. 1. Versio Latin. Saxon. Origenes. Cyrillus in Jo. p. 328. in Esaj. p. 341.

καλὰ] καλίστα D.

εἰς] + τὰ D.

ἀγγεῖα] ἀγγύη 1. Editio Erasmi 1. Origenes, Cyrillus ll. cc. Isidorus l. 205.

σαπρὰ] σαθρά 1.

ἔβαλον] ἔβαλαν D.

49. αἰῶνος] κόσμου D.

50. βαλοῦσιν] βάλλουσιν D a prima manu, sed Latin. mittent. 13.

αὐτοῖς] — 59.

51. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] — D. Versio Vulg. Copt. Origenes. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5. Vulgata, inquit; haec non legit, neque sunt necessaria. probante J. Millio prol. 389.

κύριε] — D. 1. 13. Versio Vulg. Copt. Origenes.

52. ὁ δὲ εἶπεν] λέγει D. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν C. Versio Syra posterior in margine.

εἰς τὴν βασιλείαν] ἐν τῇ βασιλείᾳ CD. 42. Variæ lectiones Bogardi. Versio Vulg. Chrysost. V. 56. Irenaeus IV; 21. probante J. Millio prol. 873. τῇ βασιλείᾳ K. 1. 13. 15. 64. 72. Versio Syra, Aethiop. Arab. Origenes, Athanasius refut. Meletii, Cyrillus decies, Procopius in Levit. & in Esaj. VIII. 16. probante J. A. Ben-

ὡς εἰπὼν παραματευτὴ καὶ μάστιγα τοῦ διὰ θαλάσσης
πρωῶτος. Porphyr. Q. Hom. I. τὸ μὲν ἐν ἔμπορος οὐ
κατὰ τὴν συνήθειαν τέτακται παρ' Ὀμήρου. Plat. de Rep.

II. δὲ τῇ πόλει καὶ ἄλλων διακόνων παρ' αὐτῶν τε εἰσαχόντων
καὶ ἐξαχόντων ἕκαστα. ὅτοι δὲ εἰσὶν ἔμποροι. ib. ἔμπορος
— τοὺς πλεονέκτας ἐπὶ τὰς πόλεις. IJocat. ad Demon.

τοὺς πλεονέκτας τσαῦτα πλεονέκη διαπερῶν. Horat. Ep. I.
1. 45. Impiger extremos curris mercator ad In-
dos Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

46. πολύτιμος] Anthon. πολύτιμος ἐστὶν ὁ πολλῆς
τιμῆς ἠγορασμένος ἄνθρωπος.

Bereschith R. XI. 5. Abiit igitur, & scidit pis-
cem, & obvenit ipsi margarita pulchra, ex qua
se aluit per totam vitam suam. Schabbat f. 119.

1. Abiit itaque, & facultates bonaque sua diven-
dit, pecuniaque ex venditione corrasa gemmas &
uniones coemit — Cum Josephus piscem — do-

mmum detulisset & dissecuisset, inventa est spira u-
nionibus contexta, quam dives ille perdiderat —
Sic insperata auctus laetitia repente dives factus est:

spira enim illa integri regni pretium aequare crede-
batur. Pesachim f. 49. 1. 2. Tradiderunt Rabbini
nostri: perpetuo vendat homo quicquid habet, &
ducat filiam discipuli sapientum. Aelian. N. A. X.

13. δοκέει δὲ ἀρα τοῖς τέτων καπῆλοις καὶ τοῖς ἀνερμέ-
νοις οἱ ἄγγων λευκοὶ καὶ οἱ μεγάλαι κάλλιστοι καὶ τιμωλφέ-
στατοι, ὥστε ἐκείνοις κρίνειν αὐτὰς, καὶ πλεῖστοι γε ἐξ αὐ-
τῶν ἐγένοντο οὐ μὴ Δία ὀλίγοι, οἳ ἐστὶν ἐν ταῦτα ὁ βιοτὸς.

Simplie. in Epict. 114. τίς γὰρ ἂν οὐ χρύσεια χαλκίοις
ἐκταλλάσσοντο κατὰ τὸν Ὀμήρου Διομήδην; τίς δὲ οὐκ ἂν
ἐν ἔχων τὰ μέγιστα τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ πρίατο, τὰ ἐκτὸς
προίεμνος; Plinius H. N. IX. 15. Principium cul-

menque omnium rerum pretii margaritae tenent.
Qui thesaurum reperit, illi obtingit felicitas,
quam non speraverat nec quaesiverat: mercator au-

tem margaritas emens id invenit, quod molesto

itinere & studiose quaesiverat. Ita erant, qui Mes-
siam avidè expectabant, erant alii, qui de eo non
cogitaverant.

47. σαγήνη] Glossar. σαγήνη tragus. Hesych. σα-
γήνη, πλέγμα τίς ἐκ καλῶν. Philo de Vit. Mos. T.

2. p. 95, 23. καθάπερ βόλον ἰχθύων πάντας ἐν κύλῳ
σαγηνεύσας ἐπισπᾶται. Plut. Symp. VIII. καίτοι βό-
λον ἰχθύων πρίασθαι ποτε φασὶ Πυθαγόραν, εἴτα ἀφῆσαι
κλιεῦσαι τὴν σαγήνην. Ulpian. everriculum, quod Grae-

ce σαγήνη dicitur, ducere.

48. ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν] Herodot. III;
75. ἀνέβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον.

Polyaen. p. 403. πῦρ ἐν ἀγγείοις ἔχοντας. 645. ἀγ-
γεῖα πληρώσας. Jos. A. VIII. 13. 2. ἀλείρου ἐκεῖνο τὸ
ἀγγύς. B. III. 7. 28. ζέον ἔλαιον — καὶ τὰ ἀγγεῖα
βρασσόμενα τῇ σέμνῃ. alii sunt angeli qui selectum

faciunt; alii apostoli, qui piscantur & capiunt:
ita alii sunt piscatores, alii cives, qui jactu retis em-
to voluptatis causa confident & seligunt pisces.

49. ἀφοριούσιν] Glossar. ἀφορίζω abjungo.

51. συνήκατε] Aristoph. Av. 946. εἴς, ὃ λέγω;
ζυνήκατε.

52. γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν] Hi sunt Apostoli, qui postquam se in di-
sciplinam Christo tradidissent, ab ipso in nume-
ro Doctorem adsciti sunt; vocantur etiam γραμ-

ματεῖς infra XXIII. 34. & opponuntur Doctores
Judaicis, quorum superbia tanta erat, ut ad Chri-
stum venire & ab eo discere nollent.

καινὰ καὶ παλαιὰ] Prudens pater familias e penu
sua depromit vinum vel vetus vel novum, convi-

visque apponit modo cibos pridianos & semefos;
modo carnes recens coctas. Cant. VII. 13. nova
etiam vetera. Erubin. XXI. 2. Haec sunt verba
legis, illa verba scribarum. Ita vos plebi modo ex

Libris V. T. doctrinam salutis proferre, modo ex
quae

54 ἦρεν ἐκεῖθεν. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ
αὐτῶν ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν· Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη, καὶ αἱ δυνά-
55 μεις; Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγετο Μαριάμ, καὶ
56 οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰακώβος, καὶ Ἰωσῆς, καὶ Σίμων, καὶ Ἰούδας; Καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐ-
57 τοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; Καὶ ἐσκανδαλί-
ζοντο ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἔστι πρὸς φήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ
58 πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς, ἀλλὰ
τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν.

1 **Ε**Ν ἐκεῖνῳ τῷ χρόνῳ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ. Καὶ εἶπε τοῖς
ᾠαῖς

gelio & D. Heinſio. Neutra lectio nobis placet, non haec, quia licet dicatur de Iosepho, ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ
infra XXVII. 57. non aequè potest dici, Regnum coelorum Doctores locum obtinere, sed & Doctor & di-
scipulus sunt in regno coelorum; non illa, quia etiam Luc. IX. 62. habemus ἐμβατός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θείου.

2. Sam. XXII. 35.

ἐκδύσει] προσφέρει 1.

53. μετήρεν] μετήκεν 61.

54. ἐλθὼν] ἦλθεν L.

τῇ συναγωγῇ] ταῖς συναγωγαῖς 64. Versio Syra. Vulg. Armen.

ἐκπλήττεσθαι] ἐκπληροῦσθαι CDEFG. 1. 12. 72. Editio Complut. Genev. Plant. Basilii Eth. 61:

τούτῳ] + πᾶσα D. — 59.

55. Μαριάμ] Μαρία C. Versio Latina, Chrysostomus, Hieronymus c. Helvid.

καὶ Ἰωσῆς] — 12.

Ἰωσῆς] Ἰωάννης DEFGKM. 2. 3. 12. 23. 27. 29. 87.

καὶ postremum] — 61. tertio loco — 16.

ταῦτα πάντα] πάντα ταῦτα DEFG. 3. Evang. 12.

58. αὐτῷ prius] — D.

58. τὴν ἀπίστιαν] τὴς ἀπιστίας D.

1. ἐκεῖνῳ] + δὲ D. Versio Syr. Copt.

ἀνθρώπων] — 56. 58.

αὐτοῦ] — 61.

μετέθε Theophylactus MS. a prima manu!

καὶ αἱ δυνάμεις] — 1.

55. Μαριάμ] Μαρία C. Versio Latina, Chrysostomus, Hieronymus c. Helvid.

καὶ Ἰωσῆς] — 12.

Ἰωσῆς] Ἰωάννης DEFGKM. 2. 3. 12. 23. 27. 29. 87.

καὶ postremum] — 61. tertio loco — 16.

ταῦτα πάντα] πάντα ταῦτα DEFG. 3. Evang. 12.

58. αὐτῷ prius] — D.

58. τὴν ἀπίστιαν] τὴς ἀπιστίας D.

1. ἐκεῖνῳ] + δὲ D. Versio Syr. Copt.

ἀκοὴν] + χρισε Versio Syra posterior!

quae a me primum didicistis, proponere debetis. 1.
70. II. 7. 8.

54. πατρίδα] II. β. 140. εἰς πατρίδα γαῖαν. Eu-
statb. πατρίδα δὲ μόνον ἀπὲν ἑλληνικῆς ἔχει, ὥσπερ καὶ τὸ
πατρίς, καθὰ μυριάκις φαίνεται, πατρίς τε γὰρ γῆ δηλα-
δὴ, ἢ ἐκ πατέρων, καὶ ὁ πατρίδα διεῖπεν γῆν συνεσάγει.
8 & d. p. 351. 18. ὅτε δὲ γε πατρίς μόνον λέγεται, ἑλ-
ληνιστικῶς καλεῖται, λαίπε γὰρ τὸ αἶα, ἢ γῆ, ἢ χώρα ἢ
τι τοιοῦτον. Ammonius p. 115. πολίτης καὶ πατριώτης
διαφέρει· Πολίτης μὲν γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως, ἐλευθέρως
ἐλευθέρως Πατριώτης δὲ ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας, δούλος δού-
λῳ. ἢ γὰρ πατρίς καὶ ἐπὶ τῆς χώρας τάττεται ὡς τὸ [II.
β. 453.] τοῖσι — δ' ἄφαρ πόλεμος γλυκίαν γένετ' ἢ
νεῖσθαι ἐν νηυσὶ γλαφυρῶσι φίλῳ ἐς πατρίδα γαῖαν. οὐ γὰρ
πάντες ἐκ μιᾶς ἦσαν πατρίδος [I. πόλεως] ἀλλ' ἐκ μιᾶς
χώρας.

55. τοῦ τέκτονος] Xenoph. Paed. V. χαλκίως τε καὶ
τέκτονας, καὶ σκυτοτόμους. Hell. IV. μετὰ λιβολόγων καὶ
τεκτόνων. Plut. Pericl. p. 159. B. τέκτονες, πλάσαι,
χαλκοτόποι, λιθοῦργοι, βαφεῖς, χρυσοῦ μαλακτῆρες,
ἐλέφαντες ζωγράφοι, ποικιλταί, ταριευταί.

Ἰακώβος καὶ Ἰωσῆς] filii Mariae inf. XXVII. 56.
quae erat Cleophae uxor, & matris Domini soror
70. XIX. 28. erant ergo consobrini Domini, qui
hic fratres vocantur, & supra XII. 46. ita Ovid.
Heroid. VIII. 27. Quid quod avus nobis idem Pe-
lopeus Atreus? Et si non esses vir mihi, frater e-
ras. & XIV. 123. Si qua pia, Lynceu, tibi cu-
ra fororis.

56. πρὸς ἡμᾶς εἰσιν] 70. I. 1. ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν
θεόν.

57. Plut. de exilio. p. 604. D. τῶν φρονιμωτάτων καὶ
σοφωτάτων ἄνδρας ἢ εὐροῖς ἐν ταῖς αὐτῶν πατρίσι κεκθεν-
μένους. Dio Chrys. XLVII. p. 524. B. πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις
ἔδοξε χαλεπὸς ἐν τῇ πατρίδι ὁ βίος. Plin. H. N. XXXV.

36. de Protogene. Sordebat ille suis, ut plerum-
que domestica. Pindar. Nem. VII. 89. Εἶνος ἡμῖν,
σκοτεινὸν ἀπέχων φθόνον. Schol. τῷτο δὲ λέγει, παρ' ὃ
εἰδῶσιν οἱ πολῖται αἱ φθονεῖν τοῖς κατὰ τι προέχουσι.
Cic. de Fin. I. Nec est insolens rerum domesti-
carum fastidium. Senec. de Benefic. III. 3. Vile
habetur, quod domi est. Jerem. XI. 21. Plinius
Ep. VIII. 20. ad quae noscenda iter ingredi, trans-
mittere mare solemus, ea sub oculis posita negligi-
mus, seu quia ita natura comparatum est, ut pro-
ximorum incuriosi longinqua sectemur, seu quod
omnium rerum cupido languescit, cum facilis oc-
casio est. Euripid. Herc. fur. 186. οὐ γὰρ ἐστ' ὅπου
ἐσθλὸν τι δράσας μάρτυρ' ἂν λάβοις πάτρην. Apollon.
Epist. τί θαυμάσων; εἰ μὲν ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνδράπων ἰσθ-
θεὸν ἠγούμενον, ὑπὸ τίνων καὶ θεῶν, μόνῃ μέχρι νῦν ἡ πατρίς
ἀγνοεῖ; inf. XXIII. 29. 31. 37.

1. ὁ τετράρχης] Tetrarchia primum denotavit
quaternorum simul in una eademque provincia vel
gente principatum. Strabo XII. p. 850. C. de
Galatis. τριῶν δὲ ὄντων ἐθνῶν ἡμογλώττιαν, καὶ κατ' ἄλ-
λο ἐδὲν ἐξηλλαγμέναν, ἕκαστα διελόντες εἰς δ. μερίδας, τε-
τταρχίαν ἐκάστη ἐκάλεσαν, τετταρχίαν ἔχουσαν ἴδιον — ἢ
δὲ τῶν 12. τετταρχῶν βελὴ ἄνδρες ἦσαν τ. — τὰ μὲν ἐν
φονικῇ ἢ βελὴ ἔκρωε, τὰ δὲ ἄλλα οἱ τετταρχαὶ καὶ οἱ δι-
κασταί. πάλαι μὲν ἐν ἡ τοιαύτῃ τις διάταξις, ἀπὸ ἡμᾶς
δὲ εἰς γ. εἴτ' εἰς β. ἡγεμόνας, εἴτα εἰς ἑνα ἦκεν ἡ δυναστεία
— νῦν δ' ἔχουσι Ρωμαῖοι. Plin. H. N. V. 16. Inter-
cursant cinguntque has urbes Tetrachiae regnorum
instar singulae, Trachonitis, Paneas, Abile. & 19.
Syria habet Tetrarchias in regna descriptas XVII.
Horat. S. I. 3. Modo Reges atque Tetrarchas,
omnia magna loquens. Jof. A. XV. 10. 3. τῶ μὲν
ἀδελφῷ φερόντι παρὰ καίσαρος ἠτήσατο τετταρχίαν, αὐτὸς
ἀποτίμας ἐκ τῆς βασιλείας πρόσθορον p. ταλάντων. XVII.

πασιὺν αὐτοῦ· Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ 2
 αὐτὸς τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργούσιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην, 3
 ἔδωκεν αὐτόν, καὶ ἔθηκε ἐν φυλακῇ, καὶ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελ-
 φοῦ

2. αὐτοῦ] + μήτι D.

βαπτιστής] + ὃν ἐγὼ ἀπεκράλισα D. 5. Versio Saxon. Codd. Latt. MSS.

αὐτὸς] οὗτ C. 1. 61. Chrysostomus.

ἐν] — 9. 53. 71. 73.

καὶ ἔθηκε] — D. καὶ ἔθηκεν 49.

ἐν φυλακῇ] ἐν τῇ φυλακῇ D. 1. Origenes.

Codd. Latt. MSS.

ἐνεργούσιν] ἐναργέσιν D a prima manu.

3. Ἡρώδης] + τότε 13.

καὶ ἀπέειλε 1. 33. Origenes.

εἰς φυλακὴν 2. Colb. unus. 44. Editt. Erasmi.

8. 1. τὰς δὲ διαθήκας αὐτῆς μετέγραφε — ἀντίπαινον, ὅτι τὴν βασιλείαν καταλειπομένη, τετράρχην καλεῖσθαι Γαλιλαίας τε καὶ Περαιάς, ἀρχιελεῖν δὲ τὴν βασιλείαν χαρίζομενος, τὴν τε Γαυλιανὴν καὶ τραχανίτην καὶ Βατανιανὴν καὶ Πανιάδα Φιλίππου. — τετράρχης εἶναι. II. 4. καὶσαρ δὲ — ἀρχελαον βασιλεία μὴν ἐκ ἀποφάνεται, τῷ δὲ ἡμι-σας τῆς χώρας, ἥτις Ἡρώδης ὑπετίλει, ἐπὶ ἀρχὴν καθίσταται τιμῆσιν ἀξιώματι βασιλείας ὑποσχεόμενος, εἴπερ τὴν εἰς αὐτὴν ἀρετὴν προσφέρειτο. XVIII. 7. 1. Cum Agrippa a Caio rex constitutus esset Ἡρωδίας ἡ ἀδελφὴ τῆς ἀγρίππης συνοικῆσα Ἡρώδην, τετράρχης δὲ ἑστος ἦν Γαλιλαίας καὶ Περαιάς, φθόνῳ τῷ ἀδελφοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐδεχέτο, ὥρῳσα ἐν πολὺ μείζονι ἐξουσίᾳ γεγεννημένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτοῦ — ἀλλ' εἰ καὶ πρότερον γε. Ἡρώδης, μὴδὲν ἐλύπει, σὲ τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατὴρ, ἢ γένονας, εἶναι, ὅν γὰρ ὀρέχθετι συγκρίνεις ἀξιώματος.

2. τοῖς πασιὺν αὐτῆς] 1. Ματθ. I. 7. 9.

Herodes, ut pater ipsius divitesque tantum non omnes, Sadducaeus erat, quod etiam colligitur ex Marci VIII. 15. & Matth. XVI. 6. Nunc autem, conscientiae stimulis perfoffus atque anxius, dubitat, annon verum esset, quod vulgo putabatur, Joannem a mortuis rediisse? Vix alii sunt magis creduli atque superstitiosi, quam illi quicquid, quae Deus revelavit, credere nolunt, fabulis de portentis Thesalicis fidem habent, & omni doctrinae vento agitantur.

ἀπὸ τῶν νεκρῶν.] Marcus & Lucas ἐκ νεκρῶν, quia prior phrasis habebat ambiguitatem, ac si mortui Joannem excitassent.

ἐνεργῶσιν] Origenes c. Cels. Ἡ μὲν νῦν γίνεται πρὸς ἀναπαύσιν, ἡ δὲ ἡμέρα πρὸς τὸ ὁρᾶν τε καὶ ἐνεργεῖν. Artemid. I. 2. δὲ αὖν ἡ πάσχειν p. p. ἐνεργεῖν ἢ πάσχειν. Gal. II. 8. Eph. II. 2.

3. ἔθηκε ἐν φυλακῇ] Plat. . . εἰς φυλακὴν ἀπο-θίσθαι.

Φιλίππου] Quem tres Evangelistae, Matthaeus, Marcus & Lucas, Philippum vocant, is Josephus est Herodes A. XVII. 1. 2. τὴν δὲ ἑτέραν τῶν ἀριστοτέλους θυγατέρων Ἡρώδης παῖδι τῷ αὐτῷ, γίνεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς. & 3. ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ἧς καὶ ὁμῶνυμος αὐτῷ παῖς ἐγενόνη. & XVIII. 5. 1. Ἡρώδης ὁ τετράρχης γαμῆν τὴν ἀρίστην θυγατέρα, καὶ σὺν ἡν χρόνον ἦδη πολλὴν, τελλόμενος δ' ἐπὶ Ράμῃν κατὰγεται ἐν Ἡρώδου ἀδελφῷ ὄντος ἔχ' ὁμομητρίαν, καὶ γὰρ τῆς Σίμωνος τῆς ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρώδης ἐγενόνη, ἑρσυνεῖς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τέττο θυγατρὸς, θυγάτηρ δὲ ἦν ἀριστοτέλους, καὶ ἑστος ἀδελφὸς αὐτῶν, ἀγρίππης δὲ ἀδελφῆ τῆς μεγάλης, πολλὰ λόγων ἀπίσθαι περὶ γάμων, καὶ διεξιμένης συνθήκας γίνονται μετοικισσασθαι πρὸς αὐτόν, ὅποτε ἀπὸ Ράμης παρῶνεντο. XVII. 3. 2. διαθήκην ἐν ἡ μετ' αὐτὸν ἀντίπατρον ἀπιδέκναι βασιλείαν, φθάσαντος δὲ τελευτῆν Ἡρώδην, τὸν ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς διὸν αὐτῷ γεγεννημένον. B. I. 28. 2. τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὁ ἐμὸς Ἡρώδης λήψεται πρὸς μητὸς αὐτῆς ἀρχιερέως πάππης. 4. Ἡρώδης δὲ ἐκ Μαριάμνης τῆς τῷ ἀρχιερέως θυγατρὸς. Facile

autem intelligimus, uti ex narratione Josephi Herodes duos filios habuit, quibus nomen erat Antipae vel Antipatri, & duos Herodes, quorum alter cognomen Antipae habuit: ita etiam Herodem alterum cognominatum fuisse Philippum, quod Tetrarchae quoque nomen fuit.

4. αὐτῷ] Dixit ipsi Herodi: non in deserto ad populum de hac re sermones habuit, quae res ad seditionem spectasset, & subditos in principem concitasset. Neque existimandum est, Johannem nulla data occasione & temere ita in Herodem fuisse invecum: cum facile praevideret, & Herodem haec nullo cum fructu audiretur, sibi vero certum exitium inde imminere; quin potius ab ipso Herode accersitum, & rogatum fuisse, ut invidiam, quam incestae nuptiae principi apud populum creaverant, placaret, factumque excusaret: respondisse autem quod Prophetam & virum bonum decebat. quod & Elias fecit 1. Reg. XVIII. 17. 18. & Papiasianus Caracallae, postquam Getam fratrem occidisset, mandanti ut & in senatu & apud populum facinus dilueret, respondit: Non tam facile parricidium excusari posse quam fieri, teste A. Spartiano.

ἔχων αὐτὴν] Aristot. τὰ μετὰ τὰς κατηγορίας. XV.

9. Λέγεται καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν, καὶ ἡ γυνὴ ἀνδρα. εἰκοι δὲ ἀλλοτριώματος ὁ νῦν ρηθεὶς τρόπος. ἔδεν γὰρ ἄλλο τῷ ἔχειν σημαίνον ἢ ὅτι συνοικεῖν. Eustath. in II. α. p. 113. ἔχει δὲ ἔμφασιν καὶ τὸ ἔχειν ὡς περὶ γυναικὸς καὶ ὁ δόλος ἔχεται γὰρ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. Xenoph. Cyropaed. I. κυσάρης ὑπεμύει πρὸς καμβύσῃν, τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα. Hist. Graec. VI. 1. χίλων ὁ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἀρχιδάμου ἔχων. Orat. de Agesil. εἰ συμβαίη γυναικῶν ἔχειν. Hom. H. in Herculem. 8. καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἡβην. Lucian. Dial. mort. Diog. & Herc. XVI. ὁ Ἡρακλῆς ἐν ἑρῶν τοῖς θεοῖς σύνεσι, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἡβην παρὰ τοῖς θεοῖς. Heyfch. ἔχετο, ἐγαμῆτο. ἔχειν, ἐγαμῆται. Sueton. Aug. 63. Nam tum Agrippa alteram Marcellarum habebat. Heliodor. I. 16. τὰνδ σοι τὴν παρθένον ἐγὼ παραδίδωμι, σὺ δὲ ἔχων ἐκ ἔχεις.

οὐκ ἔξέσι σοι] Herodias marito viventi, & invito, postquam ex illo filiam Salomen susceperat, abducta est, quod & adulterium erat, & raptus, & incestus, contra legem Levit. XVIII. 16. Multae porro erant circumstantiae, delictum aggravantes. Injuria affectus frater, & jus hospitalitatis violavit. Uxorem Aretae Arabum regis filiam expulit, sicque bello, quo multa Judaeorum milia caesa sunt, occasionem praebuit; id fecit princeps, qui legum custos esse aliisque exemplum praebere debebat; non ignarus Cananacos propterea regione exutos & deletos fuisse. Jos. A. XVIII.

5. 4. Ἡρωδίας δὲ — γίμνεται Ἡρώδης, Ἡρώδης τῷ μεγάλῃ παιδὶ ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμνης τῆς τοῦ Σίμωνος τῆς ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλαμὴν γίνεται, μετ' ἧς τὰς γονὰς Ἡρωδίας ἐπὶ συγκύσει φρονήσασα τῶν πατρίων Ἡρώδην γαμῆται τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρὶ ἀδελφῷ διατάσσα ζῶ-
 τος.

4. 5 Φθ αὐτῷ. Ἐλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· Ὅυκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. Καὶ θέλων αὐτὸν σπο-
 6 κτείνειν, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφῆτην αὐτὸν εἶχον. Γενεσίαν δὲ ἀγομῆων τοῦ
 Ἡρώδου,

Φιλίππου] — D. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 394. J. A. Bengelio in Gnom.

4. αὐτῷ] — 28.

Ἰωάννης] + ὅτι M. 91.

5. ἐφοβήθη] ἐφοβήτο 5. 6. 10. 35. 36. 37. 40. 49. 54. 56. 58. 65. 66. 80. 83. 86. Evang. 12. 14. 17. pro-
 bante T. Beza in Vers. & not. Edit. 1. & 2. vide supra II. 22.

6. Γενεσίαν δὲ ἀγομῆων] Γενεσίος ὁ γενόμενος DL.

γενεσίος δὲ ἀγομῆος 1. Colb. unus. 59. Edit. Erasmi.

ἀγομῆων] γενομένην CK. Evang. 15. 17. Versio Copt. Syr. utraque, sed posterior habet editam in marg. Lat.

ταῖς & de Archelao rege A. XVII. 13. 1. καὶ τοῦ
 πατρὸς παράβασιν ποιησάμενος, Γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχι-
 λάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γνο-
 μένην, ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμωτοι δὲ Ἰουδαίοις γα-
 μετὰς ἀδελφῶν ἀγοσθαι, γαμεῖ. & 4. ἐτόλμησας στυ-
 γῇ παρακατακλίνειν θυμῶν, ἀπεπῶς καὶ ἀνασχύντας ἐ-
 πεισιούσας εἶκον τῷ ἐμῷ, καὶ γάμον συντιθεμένη πρὸς ἀρ-
 χέλας ἀνδρα μὲν στυγῆς, ἀδελφῶν δ' ἡμέτερον.

5. θέλων] Sarp. II. 12 — 20.

εἶχον] Ioset. in Panath. 6. τίνας ἔν ἔχω παιδι-
 μένας, ἐπειδὴ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπισήμας, καὶ τὰς δυ-
 νάμεις ἀποδοκιμάζω.

6. γενεσίαν] Thomas: γενέθλια δόκιμον, οὐ γενέσια.
 καὶ γενεθλιακοὶ λόγοι, ἢ γενεσιακοί. Phrynichus p. 38.
 γενέσια, οὐκ ὀρθῶς τίθεται ἐπὶ τῆς γενεθλίας ἡμέρας. Γενέσια
 γὰρ ἀπὸ τῆς ἰορτῆς. λέγειν ἔν δὲ τὰς γενεθλίας ἡμέρας, ἢ τὰ
 γενέθλια. Hefseyb. Γενέθλια, τὰ ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ δῶρα
 καὶ ἐνοχρία. Γενέσια, ἰορτὴ πένθιμος Ἀθηναίοις, οἱ δὲ τὰ
 πενθία, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ γ' θύουσι. Ammonius. γε-
 νέθλια καὶ γενέσια διαφέρει. ὅτι μὲν γὰρ γενέθλια τάσσε-
 ται ἐπὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐν ᾗ ἕκαστος ἐγεννήθη, αὕτη κα-
 λεῖται γενέθλιος ἡμέρα. Γενέσια δὲ ἐπὶ τῶν τεθνηκότων, ἐν
 ᾗ ἕκαστος ἡμέρᾳ τετελεύτηκε. ὁ ἔν λέγων ἐπὶ τῶν ζώντων γε-
 νέσια, ἀκυρολογεῖ. Eustath. in Od. σ. p. 651, 44. τὸ δὲ ἐκ
 γενετῆς, δῖλον ὡς ἐκ τοῦ γενέσθω μέλλοντος ἀχρήστου γενομένου.
 ὁμῶς — καὶ ἡ γενέσιος καὶ τὸ γενέσιον, καὶ τὸ σέσοιχον αὐ-
 τοῖς γενέθλιον. Etymol. M. γενέσια, ἢ δι' ἐνιαυτοῦ μνήμη.
 Dio Cass. Exc. 746. καὶ μῖσος πρὸς τὸν τετελευτηκότα
 ἀδελφὸν ἐπεδείκνυτο, καταλύσας τὴν τῶν γενεσίων αὐτοῦ
 τιμὴν. Avoda Sara I. 3. Γενέσια Regni, & dies na-
 tivitatis, & dies mortis. Gemara f. 10, 1. Quid
 sunt γενέσια? Respondit R. Judas: per hunc intel-
 ligi diem, quo constituuntur seu creant regem. f.
 8, 2. dies quo rex factus est. Dio LVIII. de Dru-
 filla: καὶ ἐν τοῖς γενεσίοις αὐτῆς ἰορτὴ. Philo de O. M.
 T. I. p. 21. 35. ἢ κυρίως ἄξιον καὶ μόνον πᾶνδῆμον ὀνο-
 μάζειν, καὶ τοῦ κόσμου γενέθλιον. Acta Perpetuae Mart.
 Natale Getae Caesaris; in notis explicatur de nata-
 li imperii. Senec. Epist. 102. Dies iste, quem tan-
 quam extremum reformidas, aeterni natalis est.
 Donatus in Phormion. I. 1. Cum adjecctione tem-
 poris cujuslibet natalis dies melius dicitur, ut na-
 talis locus, & natale astrum: sed Virgilius serviens
 personae rusticæ Meus est natalis, Jola, inquit,
 nec addidit, dies. Plato Alcibiad. I. p. 441. B. ὅ-
 αν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτερος, ἔπρὶ ἄρχῃ, πρῶ-
 τοι μὲν ἰορτάζονται πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὡς ἂν ἄρ-
 χῃ, ἔπειτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλείας
 γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἰορτάζει ἡ ἀσία. Ambrosius
 in Luc. XVIII. 20. Pulchre mihi hodie legitur le-
 gis exordium, quando mei natalis est sacerdotii:
 quotquot annis enim quasi de integro videtur in-
 cipere sacerdotium, quando temporum renovatur ae-
 tate. & de Fide Resurrectionis. Nos quoque ipsi
 natales dies defunctorum obliviscimur, & cum,
 quo obierint, diem celebri solennitate renovamus.
 Augustin. de Ord. I. 11. In quadam disputatione;

quam die natali meo cum convivis habui. c. Par-
 men. III. 6. Temporalia supplicia schismatis sui
 conferre audent passionibus martyrum, ut eis poe-
 narum suarum natalitia celebrentur magno con-
 ventu. Pollux. 102. γενέσια, πενθία. Plant. Captivi
 1. 2. 71. Quia mihi natalis est dies Propterea te voca-
 ri ad coenam volo. Ovidius 405. A. A. 1. Sive dies ad-
 erit natalis, sive Calendae. Jof. A. XV. 11. 6.
 συνεκπεπῶκει γὰρ τῇ προθεσμίᾳ τῷ περὶ τὸν ναὸν ἔργου,
 καὶ τὴν ἡμέραν τῇ βασιλῇ τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔτους ἐάρταζον,
 εἰς ταῦτόν ἐλθόν. Schemoth R. XV. Simile regi, cui
 cum natus esset filius, celebravit diem festum: & in
 captivitate abductus est filius hic, & fecit ibi tem-
 pus longum. Postea liberatus est, & fecit ei rex diem
 γενεσίων. Spartian. Hadrian. Quinto Iduum
 Augusti die Legatus Suriae literas adoptionis acce-
 pit, quando & natalem adoptionis celebrari iussit.
 Tertio Iduum carundem, quando & natalem im-
 perii instituit celebrandum, excessus ei Trajani nun-
 ciatus est. Virgil. Eclog. III. 76. Phyllida mitte
 mihi, meus est natalis, Jola, cum faciam vitula
 pro frugibus. Servius. Amicam communem causa
 natalis diei, in cujus tantum sacrificio licebat
 voluptatibus operam dare, nam in aliis sacrificiis
 erat castitatis observatio. Plut. Sympos. VIII. 1.
 τὸν μὲν ἄτταλον ἐν τοῖς αὐτοῦ γενέθλιοις τὸν βασιλέα τε-
 λευτῆσαι συνεφανέτω, Πομπήϊον δὲ Μάγνον οἱ μὲν ἐν τοῖς
 γενέθλιοις ἔφασκαν, οἱ δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῶν γενεθλίων ἀ-
 ποθανεῖν. Horat. Carm. IV. 11. Jure solennis mihi,
 sanctiorque Pene natali proprio. Serm. II. 2. Na-
 tales aliosve dierum albatu celebret. Cic. ad Att.
 III. 20. Incumbe, ut facis, diemque natalem re-
 ditus mei cura ut in tuis aedibus amoenissimis a-
 gam tecum. post Red. in Senatu I. quid deni-
 que illo die, quem P. Lentulus mihi fratrique meo
 liberisque nostris natalem constituit. IV. 1. alterius
 vitae quoddam initium ordimur. VI. 6. παλιγγε-
 σία, ο Nonae illae Decembres, quae me consule
 fuistis! quem ego diem vere natalem — hujus
 urbis, aut certe salutarem appellare possum, pro Flac-
 co 40. Dio LVIII. de Cajo. διὰ τὸ τὰ γενέθλια αὐ-
 τοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶναι, ἣν γὰρ ἡ τελευταία τοῦ αὐγύ-
 στου. Herodot. IV. 26. θυσίας μεγάλας ἐπετείεις ἐπιτε-
 λίσαντες, παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες
 τὰ γενέσια.

ἀγομῆων] Plut. Sympos. VIII. 1. τὴν Σακράτους
 ἀγομῆντες γενέθλιον. Ælian. A. N. XI. 2. τὴν μεγίστην
 ἰορτὴν ἀγομῆν μιᾶς ἡμέρας σεμνὴν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ. Luc.
 XXIV. 21. Arrian. de Exped. I. 10. μυστηρίαν τῶν
 μεγάλων ἀγομῶν.

ἀρχίστατο ἡ θυγάτηρ] supra XI. 16. Lucian. de
 Saltat. 16. παῖδων χοροὶ συνελθόντες ὑπ' αὐλῶν καὶ κιθάρᾳ οἱ μὲν
 ἐχέουεν, ὑπαρχούτο δὲ οἱ αἰρετοί. Liban. O. XIX. p. 501.
 ἢν δὲ οἶμαι κάλλιον εἶναι τὴν ὄρχησιν ἐπανορθοῦν τὰ περὶ τὸν
 χορὸν, ἢ ταῖς κατὰ τῶν χορευτῶν αἰτίαις τὴν ὄρχησιν ἀναι-
 ρεῖν. Eustath. in Il. γ. p. 288. 32. Σοφοκλῆς περιάδε-
 ται — καὶ κιθαρίζων ἄκρος, οὕτω δὲ καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ

Ἡρώδης, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρώδιαδος ἐν τῷ μέσῳ· ἡ ἥρεσε τῷ Ἡρώδῃ. Ὁθεν μετ' ὅρκου 7
 ὁμολόγησεν αὐτῇ δῆναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃ. Ἡ δὲ, προβέβαιον εἶσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, 8
 Φησὶν, ὥδε ἐπὶ πίνακι τῆς κεφαλῇ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ. Καὶ ἐλυτπήθη ὁ βασιλεὺς· διὰ δὲ τῆς ὥρ- 9

κ85

τῆς Ἡρώδιαδος] αὐτοῦ Ἡρώδης D. absurde, & contra Verf. Lat. Herodiadis.

7. ὁμολόγησεν] ἤρσεν 13. Versio Syr.

αἰτήσῃ] αἰτήσῃ 49.

ἐπὶ πίνακι] — D.

αὐτῇ δοῦναι] δοῦναι αὐτῇ 1. 72. Colb. unus.

8. δός μοι φασὶν] εἶπεν, δός μοι D.

τῇ] — D a prima manu,

χορεύειν, π. p. 1103. II. καὶ ἐν χοροῖς δὲ τὸ τῆς ὀρχή-
 σεως γένος εὐσχήμων ἦν καὶ μεγαλοπρεπές. II. σ. 590. ἐν
 δὲ χοροῖς ποικίλλει — ἔνθα μὲν ἡθελῶν καὶ παρδένει ἀλφε-
 σιβοῖαι ὠρχεῖν] ἀλλήλων ἐπὶ κάρπων χεῖρας ἔχοντες. ω. p.
 1488. 42. ἀντιόχῳ γοῦν βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ πρὸς ὅπλα
 τινες ὠρχοῦντο ἐν τῷ δεῖπνῳ, ἀλλὰ τὰ ἐς χορὸς ὠρχοῦμι-
 νοι. Plotin. Enn. V. 9. 11. τῶν δὲ τεχνῶν ὅσαι μμη-
 τικαί, γραφικὴ μὲν καὶ ἀνδριαντοποιία, ὀρχησις τε καὶ χει-
 ρονομία. Athen. II. ὁ χορὸς ὠρχεῖται. Etymol. M. ὠρχη-
 σαί — τρία γὰρ εἶδη ὠρχήσεως, πυρρὴν, σίκηνιν, ἥτις ἐ-
 σιν ἱερατικὴν, καὶ ὁ κορδακισμὸς, αἰσχρὸς τις ὢν καὶ μύλα-
 λον καμικοῖς ἀρμόδιος. Aristaeus I. 26. πρὸς ὀρχησίδα —
 τίς οὐ τιθαύμακεν ὠρχημένον; τίς ἰδὼν οὐκ ἠράσθη Πολύμνιον
 — ὀνομάσσω ῥήτορα, προσεῖπω ζωγράφον, καὶ πράγμα-
 τα γράφει, καὶ λόγους παντοδαποὺς ὑποφαίνεις — ἀντὶ
 χρωμάτων καὶ γλώττης χειρὶ πολυσχήμων καὶ ποικίλοις ἡ-
 δεσις κεκρημένη. — ὁ δὲ δῆμος — διηγείται καθ' ἕκα-
 στὸν ἄλλος ἄλλο κινήματα πολυτρόπον σιγῆς, καὶ πᾶς δι-
 ατῆς ὑφ' ἡδονῆς χειρονομίαν εἶναι ποιῶν. Vellej. Pa-
 tere. II. 83. [Plancus] quum coeruleatus & nudus,
 caputque redimitus arundine, & caudam trahens
 genibus innixus Glaucum saltasset in convivio. A-
 schill. Tat. III. ἰκετεύειν μετὰ τοῖς νέμεισιν καὶ τὴν δέσπον
 δολοῦν ταῖς χειρονομίαις, ὡς τῶν ἀτυχημάτων, τὸν θρήνον ὠρχήσο-
 μαι. Juvenal VI. 63. Chironomon Leden molli
 saltante Bathyllo. & V. 121. Structore interea, ne
 qua indignatio deficit, saltantem videas & chirono-
 monta volanti Cultello. Cassiodor. IV. 51. His
 sunt additae Orchistarum loquacissimae manus,
 linguosifigiti, silentium clamor, expositio ta-
 cita. Anthol. IV. 25. 4. θῆλος ἐν ὀρχησμοῖς κρατεῖ
 φύσις· εἴθετε κῆροι. Inscript. Antipoli in Theatro
 biduo saltavit, & placuit. Turpe autem erat &
 saltare, & virginem ad viros, qui largius biberant,
 in coenaculum venire; verum casta refert castae
 genitricis filia mores Lascivae, nunquam filia casta
 fuit. Horat. Od. III. 6. 21. Motus doceri gaudet
 Jonicos Matura virgo, & fingitur artubus jam nunc:
 & incestos amores De tenero meditatatur ungui.
 Terent. Eunuch. IV. 1. Heus, inquit, puer Pam-
 philam accerfe, ut delectet hic nos. Illa exclamat,
 minime gentium in convivium illam. Corn. Nep.
 Epamin. 1. Scimus enim nostris moribus saltare et-
 iam in vitiis poni. Sallustius Cat. 25. 2. Saltasse ele-
 gantius, quam necesse esset probae. Plut. Symp.
 IX. 15. p. 747. B. ὠρχήσατο πινάκι τὴν πυρρὴν —
 ἡ γὰρ ὀρχησις ἔκτε κινήσει, καὶ σχέσει συνίστηκε. Cic.
 in Verrem I. 26. Postquam fatis calere res Rubio
 visa est, quaezo, inquit, Philodame, cur ad nos
 filiam tuam non intro vocari jubes? Homo, qui
 & summa gravitate, & jam id aetatis & parens es-
 set, obstupuit hominis improbi dicto. Instare Ru-
 brius. Tum ille, ut aliquid responderet, negavit
 moris esse Graccorum, ut in convivio virorum ac-
 cumberent mulieres. Hic tum alius ex alia parte,
 enimvero ferendum hoc non est, vocetur mulier.
 pro Murena 6. Nemo enim fere saltat fobrius, nisi
 forte insanit, neque in solitudine, neque in con-

vivio moderato atque honesto. Tempestivi con-
 vivii, amoeni loci, multarum deliciarum comes
 est extrema saltatio.

ἥρεσε τῷ Ἡρώδῃ] Moeris. ἥρεσε με, ἀττικῶς, ἥρεσε μοι
 ἐλληνικῶς καὶ κοινῶ.

7. Plut. Arat. p. 1034. C. ἐκείνους μὲν ἐξέταλαντα δώ-
 σεν καθ' ὁρβήσας ὁμολόγησεν. & de vitiofo pud. p. 1034.
 C. Ηρακλῆα δὲ τὸν ἀλέξανδρον γινώσκον ἐκ Βαρσίνης, ὁμο-
 λόγησε μὲν κασάνδρῳ Πολυσπέρχῳ ἀναιμῆσαι ἐπὶ τάλαντοις
 β. εἴτ' ἐπὶ δέιπνῳ ἐκάλεσε.

Arrian. Alex. II. 14. ἐλθὼν δὲ πρὸς με τὸν μητέ-
 ρα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰς παῖδας, καὶ εἰ ἄλλο τι θέ-
 λεις, αὐτὸς καὶ λάμβανε. ὅτι γὰρ ἂν πάθος ἐμὲ, ἔσαι σοι.
 Aristaeus I. 15. εἶπεν — εἴθε θαρρῆσαι λίξεας, ὡς
 καλὴ, τί ἂν σοὶ χαρίεστα γένοιτο παρ' ἐμῶ, καὶ διπλα-
 σίαν ἡδύειαν τὴν αἰτήσῃ ἀποπληρώσω. Aelian. V. H. IX.
 20. ὁμῶς, καὶ νεανεύμενος σὺν ὄρκῳ μὴ ἀτυχῆσαι αἰτή-
 σας. Ovid. Met. II. 44. Quoque minus dubites,
 quodvis pete munus, & illud Me tribuente feres:
 promissis testis adesto Dis juranda palus, & III. 228.
 Rogat illa Jovem fine nomine munus, Cui Deus,
 elige, ait, nullam patiēte repulsam: Quoque ma-
 gis credas, stygii quoque conscia sunt Numina
 torrentis. Diod. S. XVI. 55. Philippus Macedo
 Satyro histriori διβεβαιώσατο πᾶν ὅτι ἂν αἰτήσῃ χαρί-
 σασθαι. Syrus Rex quidam Mufonio: ἀντὶ τούτου,
 εἶπεν, αἰτήσον ὅτι βούλει με. Esther. V. 3.

8. προβέβαιον εἶσα] Xenoph. ἀπομνημ. α. εἰ δὲ δεῖ καὶ
 ἐγκράτειαν καλόντε καὶ ἀγαθὸν κτήμα ἔσιν, ἐπισκεψάμεθα,
 εἰ τι προυβίβαζε λέγων εἰς ταύτην τοιάδε. Aeschin. τῷ λό-
 γῳ προυβιβάζων ἡμᾶς. Georg. Pachym. Hist.
 ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὡπάζει τοῖςδε σκοπῇ γενόμενος, οὐκ οἶδα εἰ
 θέλων ἢ προσβιβάζόμενος. Xenoph. Memorab. I. πᾶν-
 τας τὰς διδασκοντας ὁρῶ αὐτὰς δεικνύοντας τε τοῖς μαθη-
 τῶν, ἢ περ αὐτοὶ ποιεῖν ἢ διδάσκειν, καὶ τῷ λόγῳ πρου-
 βιβάζοντας. Deut. VI. 7. Latin. D. docta. Vulg.
 praemonita.

ἐπὶ πίνακι] 1. Reg. X. 6. 7. Etymol. πινᾶξ, ἡ σα-
 νίς — καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὸ σκεῦος λέγεται, ὡς τὸ
 κρεῖων πινάκας παρέθηκε, ἐνταῦθα γὰρ καὶ τὰ σκεῦα λέ-
 γει, ἐπεὶ πινάκι ἐπὶ σκεῦος ἴσως τὰ κρεῖα ἐτίθεισαν ἄνθρω-
 πους ἢ κατακόπτοντες. Euseb. in II. γ. p. 319, 37.
 ὁ πινᾶξ ἐπὶ βιβλίῳ — παλαιὰς χρήσεως. πινάκι γὰρ πο-
 τὲ πινάξιν ἢ τοὺς σκεῦος, καὶ ταῦτα εἰς πινᾶξ μάλιστα,
 — τὰ γράμματα ἐνκόλαπτον. & in II. ζ. p. 490. 6.
 πινᾶξ — σκεῦος διζῶν εἰς τὸ πίνειν κατὰ ἀντρεκές νόμον
 εἶποι ἂν ὁ κύλιξ σοφός, ἦγει κατὰ ἐτυμολογίαν, ὡς οὐ
 καὶ κρεῖων πινάκας πρὸς ὁμοιότητα, ἐξ ὧν καὶ δι' αὐτὸν πί-
 νειν. & in Od. α. p. 35, 16. πινάκας δὲ νῦν μὲν τὰ ἐπὶ
 τραπέζῃς ἐξυλνα σκεῦα — λέγονται — οἱ δὲ ὑστερον καὶ
 τρυβλία ἐτεροῖα τε καὶ ἐξυλνα. Athen. IV. p. 128. D.
 ἐν χαλκῷ πινάκι — ἄρτος ἐκαστὸς ἐδόθη. & p. 129. B.
 ἔπειτ' εἰσφέρεται πλῆθος ἀντὶ δέιπνου πινᾶξ ἀργυρῶς. & VI.
 p. 228. B. Ὀυλτιανός — εἶπεν, εἰ ὁ πινᾶξ ἐλληνικὸν ὀ-
 νομα; ὁμῶρον γὰρ εἰπόντος ἐν ὀδυσσεύς π. τοῖσι δ' αὖ πιν-
 νακας κρεῖων παρέθηκε συμβάτης, ἀριστοφάνης ὁ Βυζαντίους πε-
 ώτερον φασὶν εἶναι τὸ ἐπὶ πινάκῳ παρατίθεναι τὰ ὄψα, ὡ-
 γητῶν ὅτι ἐν ἄλλοις εἰρηκὸς ὁ Ποιητὴς Δαιμόνιος δὲ κρεῖων πι-
 να-

10 κες ἡ τῆς συνανακειμένης, ἐκέλευσε δοθῆναι. Καὶ σέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν
11 τῇ φυλακῇ. Καὶ ἠέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἐπὶ πύνακι, ἡ ἐδόθη τῷ κορασίῳ ἡ ἠνεγκε τῇ
μητρὶ

9. ἐλυτήθη] λυπηθεὶς D. 1. 13.

ἡ postterius] + Δ[ε] D. 60.

10. τὸν] — 1.

ἠνεγκε] + αὐτὴν 50. 59. 60. 61. 91. Evang. 15. 17.

δε] — DL. a prima manu. 1. 13.

δοθῆναι] + αὐτῇ 1. 13. Edit. Erasmi. Bogardi. Verf. Syn.

11. ἐπὶ] + τῷ D. ἐν τῷ 1.

νακας παρέθηκεν ἀείρας. Od. α. — πρὸς ὀνάμειλιανὸς ἀπακρίνατο, πίνακα μὲν ἔχεις τὸ σκεῦος ὀνομασμένον καὶ παρὰ Μεταγίει τῷ κορικῷ ἐν Θερσιπέραις. p. 229. F. ἀριστοφάνης ἐν Πλάτῳ — τοὺς δὲ πινάκισκους τοὺς σαπρούς τοὺς ἰχθυοῦς ἀργυροῦς πάρεσθ' ὄρν. p. 230. E. καὶ Σώπατρος δὲ ὁ παρὰ δὸς ἐν ὀρέσῃ Σαπρὸν σιλουρὸν ἀργυροῦς πίναξ ἔχων. Pollux VII. 163. πίνακις κεράμειοι, τρυβλία, χύτραι. & 167. ὄρνεις — πρὸς τῷ πινάκων κεραμένων. & X. 82. κοῖλοι πίνακες, πίνακες ἐκπέταλοι ἢ ὑπλοῖοι ἢ κυκλοπερεῖς καὶ που καὶ πινάκισκοι τινες ἰχθυοὶ. Hesych. ὡς εἴτις μανθάνων κεραμένειν, πρὶν μαθεῖν πίνακας, ἢ ἄλλο τι τῶν μικρῶν πλάττειν, πρὶν ἐπιχειρεῖ. Plin. praef. H. N. de titulis librorum Graecis: ἐξῆσι δὲ πινάκιδιον. A. Gellius. XXII. titulos. Musarum Sylvarum alius πινάκιδιον. Etymol. ὁ δὲ χοιροβόσκος λέγει πίνακας ἐν οἷς αἱ ἀναγραφαὶ ἦσαν τῶν δραμάτων. ὁ οὖν καλλήμαχος ὁ γραμματικὸς ἐποίησε πίνακας, ἐν οἷς ἦσαν αἱ ἀναγραφαὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων, οἷς ἐντυχὼν ὁ γραμματικὸς ἐποίησεν τὰς ὑποθέσεις τῶν δραμάτων — Πινάκιοι λέγεται καὶ ἡ γραφή, ὡς παρὰ τῇ Δημοσθένει· μικρὸν πινάκιον ταῦτα ἐπισχεῖν . . . πινωαλέους τοὺς πίνακας προφέρειν — δραμάτων πινάκων.

9. ἐλυτήθη] Non erat vera & salutaris tristitia, qualem Paulus commendat 2. Cor. VII. 10. Qui non veritus erat, innocentem in carcerem conjicere, adulterium & incestum committere, bellum iniustum suscipere, cur non etiam captivum occideret? at metuebat, & jure metuebat populum, qui praelii adversus Arabas commissi infelicem exitum ad ultionem Joannis occisi paulo post retulit. Convivae autem, qui ipsum a tanto facinore dehortari debuissent, videntur potius, ut Herodiadi gratum facerent, ipsum incitasse, & religionem juramenti, quod numquam nequitiae vinculum est, obtendisse. Ovid. ubi supra Poenituit jurasse patrem — temeraria dixit, vox mea facta tua est, utinam promissa liceret Non dare, & : ingemuit, neque enim non haec optasse, nec illum Non jurasse potest. Polyaeus. p. 473. αὐτὸς μὲν ἐκβαλεῖν τὰς συνοικίας Σικελίης μὴ δύνασθαι διὰ τὰς ὄρκους, ἐκείνοις δὲ νυκτὸς ἀνοίξειν τὰς πύλας. Nedarim II. 2. Si quis juraverit, se tabernaculum non ingressurum, liber tamen est: quia non jurant ut transgrediantur praecepta.

10. ἀπεκεφάλισε] Arrian. Epiict. I. 1. Λατρεῖας τις ἐν τῇ Ρώμῃ κελυσθεὶς ὑπὸ τῷ Νέρωνος ἀποκεφαλίσθη. p. p. εἰς φυλακὴν σε βαλὼν, τὸ σαμνάτιον ἀποκεφαλίσω σε. III. 26. καὶ εἰς φυλακὴν βάλλειν καὶ ἀποκεφαλίσαι. p. p. ἡ ἐπιμενέμενος ὁ ἀποκεφαλίζομενος Aristodotus. I. 37. οὐ γὰρ τις πρὸ καταγνώσεως ἀποκεφαλίζεται. Plut. de Is. & Osir. p. 358. E. τὸν ἰσίδος ἀποκεφαλίσμενον.

11. Philo. in Flaccum T. 2. p. 529, 4. εὖ λέγειν, ὅτι, εἰ καὶ μυρία ἦσαν ἡμαρτηκότες, ὥφειλε τὸν καιρὸν αἰθώσας τὰς τιμαρίας ὑπερβῆσαι. τοῖς γὰρ ὁρθῶς πολιτευομένοις τῶν ἀρχόντων — ἔθος ἦν μηδὲν καλᾶξεν τῶν κατακρίτων, ἄχρις ἂν αἱ ἐπιφανεῖς γενέθλοι καὶ πανηγύρεις αὐταὶ τῶν ἐπιφανῶν Σεβαστῶν διεξέλθωσιν. Ὁ δ' ἐν αὐταῖς παρηγόμει, καὶ ἐπιμαρτύρετο τῆς μηδὲν ἀδικήσας. Suet. Tiber. 61. Nullus a poena hominem cessavit dies,

ne religiosus quidem ac facer: animadversum in quosdam incunte novo anno. Diog. L. Anaxarch. IX. 58. εἶχεν ἰχθρὸν Νικοκρέοντα τὸν κύπριον τύραννον, καὶ ποτε ἐν συμποσίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐρωτήσαντος αὐτὸν τί ἄρα δοκεῖ τὸ δειπνόν; εἶπεν, φαεῖν, ὃ βασιλεῦ, πάντα πολυτελεῖς, ἔδει δὲ λοιπὸν κεφαλὴν Σατράπου τινος παρατεθεῖσθαι, ἀπορίπταν πρὸς τὸν Νικοκρέοντα. Dio Xiphil. in Augusto p. 37. Antonius profcriptorum τὰς κεφαλὰς, εἰ καὶ σιτέμενος ἐτύγχευεν, ἐπεσκόπει, καὶ ἐπὶ πλείστοι τῆς ἀνοσιωτάτης αὐτῶν ὀφείας ἐνέπιμπλατο — Ἡ δὲ φουλοῦα ἐς τε τὰς χεῖρας αὐτὴν [caput Ciceronis] πρὶν εἰδεῖσθαι, καὶ ἐμπικρανέμενη οἱ καὶ ἐμπύσσασα, τάντε γλάσσαν ἐξείλκυσε, καὶ ταῖς βελόταις, αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκρητο, κατεκέντησε πολλὰ ἄμα καὶ μιὰ ἐπισκόπησα. Senec. Octavia 437. Perage imperata, mitte qui Plauti mihi Sullaeque caesi referat abscisum caput. Polyaeus. p. 619. narrat, caput Crassi caesi ad Parthorum regem erulantem allatum fuisse. Florus III. 21. 14. Aliquanto faevius, quam aut in Punica aut in Cimbrica urbe faevitur: Octavii Consulis caput pro Rostribus exponitur: Antonii consularis in Marii ipsius mensis. Eurip. Electr. 856. ἔρχεται δὲ σοὶ κἀρα γ' ἐπιδέξω ἐκ τῆς Γόργωνος φέρων, ἀλλ' ὃν εὐγείης αἰγίσθον. Valer. M. IX. 2. C. Marius — caput M. Antonii abscisum laetis manibus inter epulas per summam animi ac verborum insolentiam aliquandiu tenuit, clarissimique & civis & oratoris sanguine contaminari mensae sacra passus. ib. Ptolemaeus Physcon — inter praecipua crudelitatis indicia referendus. Quid enim hoc facto truculentius? filium suum, nomine Menephitem, quem ex Cleopatra eadem forore & uxore sustulerat, liberalis formae optimaque spei juvenem in conspectu suo occidi iussit: protinusque caput ejus & pedes praecidi & manus in cista chlamyde opertos pro munere natalitio matri misit. & 5. Tetrum factum pariter & dictum M. Antonii convivium. Nam cum ad eum triumphum Caesetii Rufi senatoris caput allatum esset, averfantibus id caeteris, propius admoveri iussit, ac diu diligenterque consideravit. Cunctis deinde expectantibus, quidnam esset dicturus, Hunc ego, inquit, notum non habui. Claudian. . . dapibus crudelis in ipsis emicat ad nuntium stricto mucrone minister. Esther R. I. 19. ego afferam caput ejus in disco. & 21. Euseb. de Martyr. Palaestinae p. 320. D. τέλος τῆς ἀρχιερέως ἐποσηματιζόμενος ἐπιστάσης κατὰ νομιζομένην ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς δέσμοις πανταχῇ πάντων ἐλευθέρως ἀνακηρυχθείσης, μόνος ὑπὸ πέντε κεντήματι ἄμφω τῷ πόδε διαταθείς, ἐν αὐτῷ κείμενος τῷ ξύλῳ, βρόχῳ περιβληθείς, ὡς καὶ ἐποθέει, μαρτυρίῳ κατεκοσμήθη. Livius XXXIX. 43. Placentiae famosam mulierem, cujus amore deperiret, in convivium arcessitam scribit. Ibi jactantem sese scorta inter caetera retulisse, quam acriter quaeestiones exercuisset, & quam multos capitibus damnatos in vinculis haberet, quos securi percussurus esset. Tum illam infra eum accubantem negasse, unquam vidisse quendam securi ferientem, & perverselle id videre. Hic indulgentem amatorem unum

μητρί αὐτῆς. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτῷ ἦσαν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτόν· 12
 καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. Καὶ ἀκέσας ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ 13
 εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· Καὶ ἀκέσαντες οἱ ὄχλοι, ἠκολούθησαν αὐτῷ περὶ τὰ πό- 14
 λεων. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς, εἶδε πολλὸν ὄχλον· καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς· καὶ ἐθε- 14
 ράπευσε τὰς ἀρρώστους αὐτῶν. Ὁψίας δὲ γενομένης, προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ- 15
 τῷ, λέγοντες· Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· σπύλυσον τὰς ὄχλους, ἵνα

~ αὐτοῖς

12. σῶμα] πῶμα CDL. 1. 13. Colb. tres. 12. 38. 72. Versio Syra, Copta. Arab. + αὐτοῦ DL. 12.
 38. 56. 58. 59. 80. 86. Evang. 13. Editio Colinaei, Versio Syra. Codices Latini. totum comma 12.] —
 2. a prima manu. καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ — Edit. Erasmi 1.
 ἐλθόντες] ἀπελθόντες 64. ἐξελθόντες Editio Complut. + οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Versio Syra posterior in margine.
 13. καὶ ἀκέσας] ἀκέσας δὲ DL. 1. 61. Evang. 8. 12. 15. 17. 18. Versio Syra & Copta. Arab. Origenes in l. & XV. 21.
 περὶ] περὶ τοῦ L. Versio Syra posterior in margine. δὲ] + πασῶν 67.
 14. ὁ Ἰησοῦς] — DL. 1. 61. Versio Vulg. & Copta. probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 1194.
 πολλὸν ὄχλον] ὄχλον πολλὸν D. ἐσπλαγχνίσθη] ἐσπλαγχνίσθη 3. 73.
 ἐπ' αὐτούς] περὶ αὐτῶν D. ἐπ' αὐτοῖς CEFLM. 1. 9. 10. 11. 14. 15. 36. 44. Colb. quatuor 46. 49. 50.
 51. 54. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 71. 72. 78. 89. 90. Evang. 9. 16. Editio Complutensis, Colinaei, Plant. Ben-
 gelii, Erasmi, Bogardi, Stephani prima & secunda. Tertia vero errore typothetae expressit αὐτοῖς: quod Beza a-
 lio errore correxit in αὐτοῦς. Origenes in l. & in comm. 22. vid. Marc. VI. 34. Luc. VII. 13.
 τὰς ἀρρώστους] τὰς ἀρρώστους D. τὰς ἀρρώστους 3. 9. 15. αὐτῶν] — 32.
 15 ἡδη παρήλθεν] παρήλθεν ἡδη 1. Origenes in l. & XXV. 32.
 ἀπόλυσον] + ἐν C. 1. Versio Copt. Syra posterior in margine. Origenes.

ex illis miseris attrahi jussum securi percussisse. Facinus — saevum atque atrox, inter pocula at-
 que epulas, ubi libare diis dapes, ubi bene pre-
 cari mos esset, ad spectaculum scorti procacis in
 sinu confusis recubantis maestatam humanam victi-
 mam esse, & cruore mensam resperfam. Cato ap.
 Cic. de Senect. 13. Invitus quidem feci, ut fortis-
 simi viri T. Flaminii fratrem L. Flaminium e Se-
 natu ejicerem, VII. annis postquam Consul fuis-
 set, sed notandam putavi libidinem. Ille enim,
 cum esset Consul, in Gallia exoratus in convivio
 a scorto est, ut securi feriret aliquem eorum, qui
 in vinculis essent damnati rei capitalis. Hic Tito
 fratre suo Censore, qui proximus ante me fuerat,
 elapsus est: mihi vero & Flacco nequitiam pro-
 bari potuit tam flagitiosa & perdita libido, quae
 cum probro privato conjungeret imperii dedecus.
 Eandem historiam aliter narrat Plut. in Cat. Maj.
 p. 345. F. & Flamin. p. 379. C. & Hieronymus
 in l. Legimus in Romana historia, Flaminium
 ducem Romanorum, quod accumbenti juxta me-
 retriculae, quae nunquam se vidisse diceret homi-
 nem decollatum, assensus sit, ut reus quidam ca-
 pitalis criminis in convivio truncaretur, a Censo-
 ribus pulsum curia, quod epulas sanguine miscu-
 erit, & mortem quamvis noxii hominis in alte-
 rius delicias praestiterit, ut libido & homicidium
 pariter miscerentur. Quanto sceleratior Herodes,
 & Herodias, & puella &c. Silius XI. 51. Quin
 etiam ex hilarare viris convivia caede Mos olim, &
 miscere epulis spectacula dira certatum ferro. Li-
 banius Leg. ad Julian. φρονεῖ δ' ὁ μὲν βάρεος μέγα,
 λυτῶν καὶ ἀργαίων, καὶ τὰ τῶν θηρίων μιμνήσκων, καὶ σφάττων
 ἐν δειπνῇ τῶν ὁμοφύλων. Censorinus de die nat. 2. id mo-
 ris institutique majores nostri tenuere, ut ipso
 die natali munus annale Genio solverent, manum
 a caede ac sanguine abstinerent, ne die, qua ipsi
 lucem accepissent, aliis demerent. Dio Xiph. Cara-
 call. ἀγῶνα μονομαχίας — ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ γενεθλίοις
 ἐποίησεν οὐδὲ γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῶν φόνων ἐπέχετο.
 Xenophon H. Gr. IV. τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβελύ-
 σσαντο, οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καὶ νόμον τις καταργωσθῆναι, ἐκ
 ἀποκρίνουσιν ἐν ἱερῷ· ἐκεῖνοι δ' ἐν κλίῳ τῇ τελευταίᾳ

προσέλοντο.

13. εἰς ἔρημον τόπον] infra XXIV. 26. Ubi Ju-
 daei Messiam miracula patratum expectabant ex
 Esaj. XXXV.

κατ' ἰδίαν] Gal. II. 2. inf. 23. Plut. Lycurg. p.
 55. B. κατ' ἰδίαν ζῆν.

περὶ] Non navibus sed itinere pedestri seque-
 bantur; aegrotos enim, quorum comm. sequenti
 fit mentio, pedibus incedere potuisse non est ve-
 rosimile. Aët. XX. 13. Galen. de Curat. καὶ τὰς
 οἰκείας ἀπὸ χειρῶν εἰς ἀθήνας ἐκπέμψας κατὰ πλῆθος αὐ-
 τῶν, αὐτοὺς δὲ ἐν ὄχημα μισθωσάμενος περὶ διὰ Μεγάρων
 πορεύσθαι. Plato Polit. πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττων
 κατὰ θάλασσαν καὶ περὶ. Herod. VII. 58. τὸ πρό-
 σω ἰπορεύετο, σὺν δὲ οἱ ὁ περὶ στρατός, ὁ δὲ ναυτικός κ.
 λ. 84. ἐν τῷ περὶ — ἰππεῖν δὲ ταῦτα τὰ ζῆναι. Iso-
 crates. Panathen. τριῖναι μὲν ασ. τῆς δὲ περὶ στρατίας φ.
 μυριάδες. Liban. Epist. 934. καὶ περὶ τῶν καὶ πλέων,
 καὶ σιωπῶν καὶ λίγων. & 966. κακῶς δὲ ἐπέχει, κακῶς
 δὲ διέπλευσε — τῷ αὐτῷ δαιμονος καὶ τὸ ζῆλος καὶ τὸ
 ἀναδῆναι, καὶ τὸ πῶμα, καὶ τὸ περὶ τὸν πόδα. Eustath.
 in II. ε. p. 409. I. τὸν περὶ ἀντιδιασέλλων τῷ ἰπότη
 φασιν, ὡς λίπον τοὺς ἰππεὺς δηλαδὴ, ἅπαρ περὶ εἰς Ἰλιον
 ἦλθον. 204. καὶ ἀλλαχῆ. 6. 810. περὶ δ' ἰππῶν τε. Ὅ-
 τε μέντοι εἶπε τὸν ἀχιλλεῖα νηοῦ μὲν τόσας πόλεις ἐλεῦ,
 περὶ δὲ τόσας, τότε τῷ πλείοντι ἀντιδιασέλλει τὸν περὶ.
 Od. γ. 374. ἀλλ' ἴθι νῦν σὺν νῆι τε σῇ καὶ σοῖς ἐτάροισιν,
 εἰ ἐθέλεις περὶ, παρά τοι δίφρος τε καὶ ἵππος.

14. Aristot. H. A. VIII. σημειῖν δὲ τῆς ἀρρώστιας.
 Ilocrat. ad Demon. καὶ γὰρ τῆς ὁμείας πλείων ἐπι-
 μέλειαν ἔχουσιν, ὅταν τὰς λύσας τὰς ἐκ τῆς ἀρρώστιας ἀνα-
 μνησθῶμεν. Plut. an seni Resp. Ger. p. 791. E. καὶ
 τὰ πολλὰ κλυοταιτίαι δι' ἀρρώστιας ὄντας.

15. ἡ ὥρα ἡδη παρήλθεν] Isocr. Archid. χρόνος παρ-
 ἐλθὼν Aristot. ἡμερῶν καὶ νυκτῶν παρελθόντων. Theo-
 critus Id. 28. 8. σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἦδη. Sappho
 ap. Hephaestion. Δίδυκε μὲν ἅ Σιλάνα, καὶ Πλησιάδες,
 μέσαι Νύκτες, παρὰ δ' ἔρχετο ὄναρ, ἐγὼ δὲ μόνᾳ καθεύδω.
 Lycias de Evandr. πάλαι ἦδη ὁ χρόνος παρελλύδι. Po-
 lyb. p. 1040. ἦδη δὲ τῆς ὥρας συγκλήσεως, ὁ μὲν τέτατον
 λόγος ἐκωλύθη διὰ τὸν καιρὸν & p. p. διὰ τὸ καὶ τὴν ἑ-
 ραν εἰς ὅψιν συγκλείειν. Aristophan. Acharn. 392. ὥρα
 εἰν ἡδη καρτερὰ ψυχὴν λαβεῖν. Plat. Apol. Socrat. ἀλ-

16 ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
 17 Ὅου χρεῖαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν
 18 ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. Ὁ δὲ εἶπε· Φέρετέ μοι αὐτὰς ὧδε. Καὶ κελεύσας τὰς
 19 ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τὰς χόρτας, — καὶ λαβὼν τὰς πέντε ἄρτους καὶ τὰς δύο ἰχθύας, ἀνα-
 20 ἔβλεψας εἰς τὸ ἕρπον, εὐλόγησε καὶ κλάσας, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τὰς ἄρτους, οἱ δὲ μαθητὴ τοῖς
 20 ὄχλοις. Καὶ ἔφαθον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεύον τῆ κλασμάτων δώδεκα κο-
 φῖνας

τοὺς ὄχλους.] τὸν ὄχλον 56. 58.

εἰς τὰς κώμας.] — 59. 62. ἐν ταῖς κώμας Colb. unus.

in margine

16. Ἰησοῦς] — D. Versio Syr. Copt. prob. f. Millio prol. 1194.

εἶπεν αὐτοῖς.] φησὶν ἰ.

αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.] ὑμεῖς φαγεῖν αὐτοῖς D.

ὑμεῖς αὐτοῖς φαγεῖν Editio Colinaei

17. αὐτῷ.] — 59.

18. εἶπεν.] + αὐτοῖς 106.

ὧδε.] — D. i. Versio Copt.

19. τοὺς ὄχλους.] τὸν ὄχλον D.

τοῖς ὄχλοις 39.

ἀνακλιθῆναι.] ἀναπνεῖν 40.

τοὺς ἄρτους.] τὸν ἕρπον D. 16. 61.

τοῦ ἕρπον C. i. 106.

Versio Syra, posterior in margine, Copt. Latin.

Origenes in l. & comm. 22.

καὶ post ἄρτους.] — DEFKLM. i. 4. 5. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 13. 15. Colb. quatuor 35. 36. 37. 39. 40.

44. 45. 49. 50. 51. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 71. 80. 83. 84. 86. 89. 90. 106. Evang. 2.

5. 9. 16. 19. 20. 21. 24. Editio Compl. Colinaei, Stephani prima & secunda. Wechelii, Plant. Genev. Bengelii.

Versio Vulg. Syra posterior. Origenes, Chrysostomus, Theophylactus. probante f. Millio prol. 1373.

λαβὼν.] ἔλαβεν D.

εὐλόγησε.] εὐλόγησεν D. Chrysostomus.

20. τὸ περισσεύον τῶν.] τῶν περισσευόντων Evang. 21.

μαθηταῖς.] + αὐτῷ 44. 61. Versio Syra. Chrysostomus.

λά γὰρ ἦδη ὥρα ἀπίνειν, Cic. sed tempus est jam hinc abire.

ἀτόλυσον.] Polyb. V. p. 531. ἤϊε μετὰ δειπνίας, μὴδὲν αὐτὸν ἀπολῦσαι μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν. 2. Sam. XVIII. 29.

19. ἐπὶ τοὺς χόρτας.] Ovidius F. III. 525. Annae festum — plebs venit ac virides passim disjecta per herbas potat, & accumbit cum pare quisque sua. Athenaeus XI. p. 459. A. κατακλίνας ἐν τῇ πόδι κατακλίσας παρέθηκε τῶν θυβέντων. Anthol. II. 31. 1. Lucili ἀν δὲ παραπαύζης ἄρτους καὶ κλάσ-
 ματ' ἀπαιδῶς. Il. ω. 640. αὐλῆς ἐν χόρτοις. Eustath. περὶ τῆς καίται τι καὶ ἐν ταῖς λιταῖς, οἱ μὲν φασὶν ἐν τοῖς περιχαρμασι τῆς αὐλῆς, ἔδωκε χόρτοις τὰ πολλὰ φύον-
 ται, ἤπερ εὐρεῖα ἡ αὐλῆ. οἱ δὲ περιφραστικῶς ἀπλῶς ἀντι-
 τῇ ἐν τῇ αὐλῇ, ὡς ἀπὸ ἀρχαῖς ἔθος ἀγροτικῆς, οἱ τὰς αὐλὰς περιερίζοντες χόρτοις περιέριζον, ἀφίντες αὐτομά-
 τως φύσθαι αὐτὰς. Valer. Flacc. VIII. 255. Gramineis aut inde toris discumbitur. Aeneid. VIII. 176. Gramineoque viros locat ipse sedili. cit. Macro-
 b. Saturn. III. 6. Lucret. II. 29. Attamen inter se prostrati gramine molli Propter aquae rivum sub ramis arboris altae Non magnis opibus juncun-
 de corpora curant: Praesertim cum tempestas ar-
 ridet, & anni Tempora conspergunt viridantes floribus herbas. Aen. i. 214. Tum victu revocant vires, fusique per herbam Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinae. Tibullus II. 5. 95. Tunc operata Deo pubes procumbet in herba — aut si-
 bi quisque dapes, & festas extruet alte cespitibus mensas cespitibusque torum.

εὐλόγησε.] Schol. Cod. 34. Ἡμεῖς παιδεύον, μὴ πρό-
 τερον ἀπτεσθαι τραπέζης, ὥς ἀν εὐχαριστήσωμεν τῷ τῇ
 τροφῇ ἡμῶν παρέχοντι. inf. XV. 36. XXVI. 26. Ro. XIV. 6. 1. Cor. X. 30. 1. Tim. IV. 3. Berachoth VI. 6. Si confederat ad comedendum, unusquis-
 que benedicit pro se; si accubuerint, unus benedicit pro omnibus. Illato ad eos vino inter edendum singuli benediciunt pro se: post cibum unus benedicit pro omnibus. f. 35. 1. Quicumque rem aliquam in hoc mundo sine gratiarum actione sumit, is eam Deo suffuratus est.

κλάσας.] Juvenal. V. 67. Ecce alius quanto porrexit murmure panem vix fractum. Plautus Poe-

nulo III. 5. 19. panem frangito. Xenophon Exped. Cyri VII. ἀνελόμενος τοὺς παρακειμένους αὐτῷ ἄρτους διέ-
 κλα κατὰ μικρὸν, καὶ ἔριπτεν, εἰς αὐτὰ ἰδοκεῖ. Diado-
 κος XVII. 41. κατὰ γὰρ τὰς τροφὰς παρὰ Μακεδόσιν οἱ
 διακλόμενοι τῶν ἄρτων αἱματῶσιν τὴν πρόσφιν ἔσχατον.
 Q. Cartius IV. 2. apud Macedonas quoque, cum forte panem quidam militum frangeret, manantis sanguinis guttas notaverunt.

20. τὸ περισσεύον τῶν κλασμάτων 13. κοφῖνας.] Cic. Topic. V. Quoniam avidum hominem ad has discendi epulas recepi, sic accipiam, ut reliquiarum sit potius aliquid, quam te hinc patiar non fatiatum discedere. Anthol. II. 31. 2. Καὶ τρώγεις, ὅσα πέντε λόχοι, Γάμψ, καὶ τὰ περισσά, ἔ τὰ σά, τῶν δὲ περὶ ἐξ, πάντα δίδως ὅπως. Πλὴν μετὰ τῷ κοφῖν τῷ πρὸς ποδὸς αὐρίου ἔρχου, πρίσματα, καὶ σπῆγγον, καὶ σαρὸν εὐδὸς ἔχων. Pollux X. 91. ἄλλος δ' εἰσέφερε πλεκτῶ κανίσκῳ ἄρταν περίλοιπα σφύμματα. ἀριστοφάνης ἐν Γερτυάδῃ. Valer. Fl. I. 254. Exta ministri Rapta simul veribus, Cereremque dedere canistris. Glossar. κόφινος, qualus. Juvenal. VI. 542. Cophino foenoque relicto Arcanam Judaea tremens mendicat in aurem. & III. 14. Judaeis, quorum cophinus foenumque supellex. Psal. LXXX. 6. 2. Reg. X. 7. Aristoph. Av. 1310. καὶ τοὺς κοφῖνας ἀπαντας ἐμπόλην πτερῶν. Pollux X. 29. τὰ ἀγγεῖα τὰ ὑποδεχόμενα τὴν σπῆγγον. κόφινος, Theodoret. HE. III. 15. de Judaeis Hierosolyma restauraturis φασὶ δὲ αὐτὰς καὶ σκαπάνας ἐξ ὕλης ἀργυρῆ καὶ ἀμύρας καὶ κοφινίδας κατασκευάσαι. Seneca de Vit. Beat. 25. Nihil miserum ero, si lassā cervix mea in manipulo foeni quiescat. Suidas. κόφινος, ἀγγεῖον πλεκτὸν. Isidor. Orig. XX. 9. Cophinus, vas ex virgultis. Juvenal. Scholiast. vas pulmentariis servandis. Xenoph. de Socrat. III. κόφινος κοπροφόρος. Gen. XL. 16. Aquila: τρεῖς κοφῖνες de pistore.

Theophrast. αὐξήσις τῷ σίτῃ, καὶ γὰρ ἔτος αἰετὶ τῇ πρῶσσει τῇ ὑπαρχῇ αὐξάνεται, καὶν κολόβω-
 θῇ τὰ φύλλα, κατὰπερ ἐν τοῖς ἐπιβοσκομένοις. Joma f. 39. 1. Tempore Simeonis justī ignis altaris ardebat totum diem, cum tamen non nisi duo titiones mane altari imponerentur: post ejus mortem autem ita languēbat, ut cogerentur per totum diem ligna sufficere. Tempore Simeonis justī benedictio erat super

φίνες πλήρεις. Οἱ δὲ ἐδίδοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ 21
 παίδων. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ 22
 πορεύειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄ- 23
 χλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρη κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὁψίας δὲ γενομένης, μόνῃ ἦν
 ἐκεῖ.

21. ὡσεὶ] ὡς D. 1. Edit. *Erasm.* 1. & 2. Versio *Syr.* probante *J. Millio* prol. 1246.
 γυναικῶν καὶ παίδων] παίδων [παίδων 1.] καὶ γυναικῶν D. 1. Versio *Copt.* Codices *MSS. Latin Origenes;*
 vid. infra XV. 38. Gen. XXXI. 17. XXXVI. 6. *Herodot.* V. 98. ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυναῖκας. *Dinar-*
chus in *Philocl.* δῶρα τολμήσας λαβεῖν κατὰ πάντων ἡμῶν, καὶ τῆς χάρας, καὶ παίδων καὶ γυναικῶν. *Plut.* *Luc.* p. 512.
 A. μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν. B. καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ γυνὴ συναπάλλοντο.
 22. εὐθέως] — C. a prima manu.
 ὁ Ἰησοῦς] — C a prima manu *DLM.* 1. 3. 14. 33. 34. 39. 49. 61. 78. 84. 93. 106. Versio *Copt.* *Syr.* u-
 traque, *Aethiop.* *Arab.* Codd. *Lat.* *MSS.* *Origenes*, probantibus *J. Millio* prol. 813. & *J. A. Bengelio*.
 αὐτοῦ] — C a prima manu *DL.* 1. 3. 27. 28. 29. 32. 33. 34. 36. 39. 44. 49. 51. 53. 61. 65. 71. 73. 74. 84.
 87. 89. *Evang.* 2. 5. 20. 21. 24. Versio *Vulg.* *Origenes*, *Chrysostomus* *Euthym.* probante *Millio* prol. 1380. & *Bengelio*.
 τὸ prius] — 1. *Evang.* 2. *Origenes*, ἰδωμὲν τὰ τ' ὀλίγης παραλλαγῆς τῷ Μάρκου, ἀρισμμένοι πλοῖον ἐμφαίνοντι
 διὰ τ' τῷ ἄρβρου προσθήκης. *Eusebius* D. III. 2. In illam naviculam, quae sola praesto erat *Jo.* VI. 22.
 πορεύειν] προσέρχων Codices *Stephani*. αὐτὸν] — D. 37. 49. οὗ] ὡς 89. 90.
 τοὺς ὄχλους] τὸν ὄχλον F. a prima manu. 23. μόνος] — F.

super duos panes pentecostales, & super XII. pa-
 nes propositionis, ut singuli sacerdotes, qui pro
 rata parte acciperent quantitatem olivae, ad sa-
 tietatem comederent, imo ut adhuc reliquiae su-
 perarent. *Solinus* XXX. Locus apud eos [*Ae-*
thiopes] est ἡλίς τράπεζα, opiparis epulis semper
 refertus, quibus indiscretim omnes vescuntur: nam
 & divinitus eas augeri ferunt. *Pompon.* *Mela* III.
 9. Est locus apparatus epulis semper refertus, &
 quibuslibet vesci volentibus licet, ἡλίς τράπεζαν ap-
 pellant, & quae passim apposita sunt, affirmant in-
 nasci subinde divinitus. *Schekalim Hier.* VI. *Cberithuth* f. 5. 2. *Vajikra* R. X. Dixit R. Juda f. E-
 lai: Oleum unctionis, quod fecit Moyses in deser-
 to, fuit opus miraculorum, quae in illo facta sunt
 ab initio ad finem usque. Ab initio non erant nisi
 XII. logi, S. D. Exod. XXX. 31. *ἡ* i. e. 12. Si
 lignis eo humectandis non sufficiebat, quantum
 combussit ignis? quantum ligna absorpserunt, quan-
 tum pelvis absorpsit? ex eo uncti sunt Aaron cum
 filiis toto septiduo impletionis, eo unctum est al-
 tare aureum, omniaque vasa ejus, eo unctum est
 altare aeneum & omnia vasa ejus, & mensa cum
 omnibus vasis suis, & candelabrum cum omni-
 bus vasis suis, & labrum cum pede. Eo uncti sunt
 Pontifices maximi & reges. *Bereſchith* XI. R. E-
 liefer dixit — Aliquando accendi lumen nocte Sab-
 bati, & veni & reperi illud in exitu Sabbati ac-
 centum, & nihil quicquam erat imminutum. *Schab-*
bath f. 21, 2. Cum Graeci intrarent in templum,
 polluerunt omne oleum, quod erat in templo, cum
 vero Regnum Asmonaeorum praevaluisset, eosque
 vicisset, quaesiverunt & non invenerunt nisi lenticu-
 lam unicam olei, quae erat relicta sub sigillo
 pontificis maximi, & non erat in ea nisi quod ac-
 cenderetur in unum diem; factum autem est in
 eo miraculum, & accenderunt ex illo octiduum
 integrum. *Horajoth* f. 11. 2. *Hier.* *Schekalim* f.
 10. Annon miracula plurima contigerunt oleo un-
 ctionis a principio ad finem ejus? initio non plus
 erat quam XII. logi, & tamen unctum fuit ta-
 bernaculum & vasa ejus, Aaron cum filiis, to-
 tis VII. diebus impletionis suae, item Pontifices
 succellentes & reges — R. Juda dicit: quantum
 defluens absutum est? quantum radices absorpse-
 runt? quantum Calor dissipavit? *Ovidius* *Metam.*
 VIII. 679. Interea quoties haustum cratera reple-
 ri Sponte sua per seque vident succrescere vina,
 Attoniti novitate parent. 2. *Reg.* IV. 41. — 44.

δώδεκα] pro numero Apostolorum supra X. 1-5:
Schol. Cod. 41. ἵνα ἕκαστος τῶν μαθητῶν βασιζῶν ἐκ
 τῷ ὄγκῳ πλείονα λάβῃ τῷ θαύματος αἰσθησιν.
 πλήρεις] *Thomas.* πλεῖν καὶ κατάπλεων δοκιμώτης
 ἢ πλήρεις.

21. Christus Herodi fuit dissimilimus. Herodes
 tribunos & τοὺς ἐν τέλει ad convivium vocatos lau-
 te excipit, & mox, juramento temerario & caede
 innocentis, & Deum offendit, & hominibus se
 invisum reddit: Christus epulum frugale apponit
 pueris, mulieribus & pauperibus, aegrotos sanat,
 Deum & coram populo & solus adoratur, eique agit
 gratias.

23. ὅρος] *Tacitus* A. XIII. 57. religione insita, eos
 maxime locos propinquare coelo, precesque mor-
 talium a Diis nusquam propius audiri.

ὄψίας] *Comm.* 15. intellige de sero diei: hic
 vero de nocte provecta ex *comm.* 25.

25. τετάρτη δὲ φυλακὴ τῆς νυκτὸς] *Theodor. Mor-*
suest. Λέγει τὴν τριωρίαν, τὴν μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς
 νυκτὸς. Solebant veteres dies singulos & noctes sin-
 gulas in XII. partes aequales dividere; ita ut ae-
 state hora diurna multo esset longior nocturna,
 hieme contra brevior. Ad has horas indicandas in-
 venta sunt horologia, quorum primum Romae
 conspectum fuit Anno V. C. CCCCLXI. Con-
 sule Papyrio. Galeni aetate tam artificiosa confi-
 ciebantur, ut eadem clepsydra per totum annum
 horas quantumcunque mutabiles accurate satis of-
 fenderet. *Manil.* III. 244. Quum spatium non sit
 tantum brumalibus horis, si modo bissternae servan-
 tur luce sub omni, Quem numerum debet ratio,
 sed respuit usus. Communior autem erat divisio
 tum dierum tum noctium in quatuor partes, qua-
 rum singulae trium horarum erant. *Hephaestion The-*
baeus 1. κατὰ τοὺς διδύμους ἡλίς ἐκλείποντος ἐν τῇ πρώτῃ
 τριώρῃ — περὶ δὲ τὸ τελευταῖον τριώρον γενομένης. Quar-
 ta pars noctis verbo militari vocabatur vigilia. *Ve-*
getius III. 8. Et quia impossibile videbatur, per
 totam noctem vigilantes singulos permanere, ideo
 in IV. partes ad Clepsydram sunt divisae vigiliae,
 ut non amplius quam tribus horis necesse sit vigi-
 lare. *Censorinus* de die natali 10. Alii diem quadri-
 partito, sed & noctem similiter dividebant, id si-
 militudo testatur militaris, ubi dicitur vigilia prima,
 item secunda, & tertia, & quarta. *Euripid.* *Rhes.*
 5. οἱ τετράμοιρον νυκτὸς φέρων πάσης στρατιᾶς Πόλειος
 τροίαις προκαθίστανται. *Varro* de L. Lat. V. Hoc idem
Cosconius in actionibus scribit, Praetorem accen-
 sum

24 ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ
 25 ἐναντίον τοῦ ἄνεμου. Τετάρτη δὲ φυλακὴ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
 26 περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περι-

πα-

24. ἡδὴ μέσον τῆς θαλάσσης ἦν] ἢ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης D. ἡδὴ θαλῆς πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχε 13. Ver-

sio Syra. ἀπέχετο ἀπὸ τῆς γῆς θαλῆς ὡσεὶ εἴκοσι πέντε Versio Corp. ex Joanne.

τῆς θαλάσσης] τὴν θάλασσαν Editio Bogardi, Erasmi.

βασανιζόμενον] βαπτίζομενον 70.

ἦν γὰρ ἐναντίον τοῦ ἄνεμου] — 23.

25. ἀπῆλθε 1. 61. 74. Versio Syr. prior, at posterior in margine. Corp. Origenes, Eusebius D. III.

2. Basilius Eth. 8. Chrysostomus.

ὁ Ἰησοῦς] — Caprima manu D. 1. 3. 9. 11. 33. 34. 39. 46. 49. 57. 73. 74. a prima manu. 84. 106. E-

vangel. 5. Editio Colinaei, Versio Vulgata, Coria, Aethiop. Arab. Chrysostomus, Basilius Eth. 8. probante J.

Millio prol. 1425. Bengelio, qui ter hoc capite nomen Ἰησοῦς expunxit. vid. Prol. p. 163.

τῆς θαλάσσης] τὴν θάλασσαν 1. Origenes.

26. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ] οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν D. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ 61.

οἱ μαθηταὶ] — 1. Versio Vulgata.

τὴν θάλασσαν] τὴν θαλάσσης C D. 1. 12. 33. 54. 61. 65. 84. Eusebius D. III. 2. & IX. 12. Chrysostomus
 Theophylactus ut comm. praec.

sum solitum tum esse jubere, ubi ei videbatur horam esse tertiam, inclamare, horam esse tertiam, itemque meridiem, & horam nonam. *Agatharchides* ap. Photium 250. ἀπὸ γὰρ Μαιμακτηριῶνος — ἑδὴς ἄσπρ τῶν ἐπτα φαίνεται μέχρι φυλακῆς πρώτης, ἐν δὲ Ποσειδῶνι μέχρι δευτέρας. *Aeneas* Poliorcet. 18. εἰ μὴν γὰρ πρώτην φυλάσσοιεν, ἕκκ λίθον ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν συγκείμενοι τόποι, εἰ δὲ δευτέραν, δύο, εἰ δὲ τρίτην, τρεῖς, εἰ δὲ τετάρτην, τέσσαρας. *Αἴτιαν*. ὡς ἐν περιχῆν εἰς ἀντίπατρην ἢ νυκτερινὴ φυλακὴ. & l. V. p. 361. ἄμφω δευτέραν φυλακὴν p. 362. ἄμφω τετάρτην φυλακὴν. *Jof. A.* V. 6. 5. καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν προσῆγε τὴν αὐτῇ στρατίαν Γεδεών. B. V. 12. 2. τὴν μὲν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς περιχῶν αὐτὸς ἀποσκήπτειτο, τὴν δευτέραν δὲ ἐπέτρεψεν Ἀλεξάνδρῳ, τὴν τρίτην δὲ ἔλαχον οἱ τῶν ταγμαμάτων ἡγεμόνες, δικληρῆντο δὲ οἱ φύλακες τὰς ὕπτις. *Pollux* p. 211. ἀσέλγηον νύκτα φυλάξας — πρὸς τὸν τῷ τύχῃ περὶ δευτέραν φυλακὴν ἀνέκαλεσε τὰς φύλακας. & 301. περὶ δευτέραν φυλακὴν παρήγγειλε, τὰ μὲν ὑποζύγια καταλιπεῖν, αὐτὰς δὲ ἀναχωρεῖν. *Sueton.* Calig. 54. Saltabat autem nonnunquam etiam noctu: & quondam tres Consulares secunda vigilia in palatium accitios, multaque & extrema metuentes — *Tacit.* A. II. 13. Tertia ferme vigilia adfultatum est castris *Heliodor.* I. 8. σιγῆς δὲ τὸ ἔλος κατασχέσσης, καὶ νυκτὸς εἰς πρώτην φυλακὴν προελθόντες. *Augustin.* Q. f. Numeros 8. Quas φυλακάς Graeci dicunt, has nostri interpretes alii custodias, alii excubias interpretati sunt: sed mirum, nisi vigiliae melius dicantur, quae solent in castris ternarum horarum observationem habere *Liv.* VII. 35. Ubi secundae vigiliae buccina datum signum esset — Signo secundae vigiliae convenistis, quod tempus mortales somno altissimo premit. & saepe. *Frontinus* I. 1. 7. Secunda deinde vigilia praeter ipsa castra hostium agmen eduxit. *Propert.* IV. 4. Et jam quarta canit venturam buccina lucem. *Achill.* *Tatius* II. περὶ πρώτας νυκτὸς φυλακάς. *Pomp.* *Mela* I. 6. Quae in altum abit adeo edita, ut ex summo vertice a quarta vigilia ortum solis ostendet. *Pollux* I. 70. περὶ πρώτας φυλακάς, καὶ δευτέρας, καὶ τρίτας. *Silius* VII. 154. Haec fecum, mediam somni cum buccina noctem Divideret, jamque excubias fortitus iniquas Tertius abrupta vigil iret ad arma quiete. *Seneca* Thyeste 798. Nondum in noctem vergente die Tertia misit buccina signum. *Florus* III. 10. Britanniam transfit mira celeritate; quippe quum tertia vigilia Morino solvisset a portu, minus quam media die infulum ingressus est. IV. 2. Cato in nocte paululum quievit:

tum circa primam vigiliam. *Xenoph.* Exped. Cyri. IV. ἡνίκα δ' ἦν ἄμφω τὴν τελευταίαν φυλακὴν, καὶ ἐλίπετο τῆς νυκτὸς, ὅσον σκοταίους διελθὼν τὸ πεδίον. *Targum Hieros.* in Deut. XXXII. 4. & Avoda Sara f. 3. 2. Dixit Moses — Vidi Deum quadripartientem diem: tres horas occupatur in lege, tres in judicio, tres ludere cum Leviathane vel in alimento mundi, tres in conjungendo marem & feminam. *Berachoth* f. 3. 2. Tradunt Rabbini nostri, quatuor vigiliae habere noctem. *Echa* R. II. 18. *Hieros.* *Berachoth* 1. R. dixit: Quatuor vigiliae fuerunt noctu, & totidem interdiu. *Herodot.* IX. 50. μετακινεῖσθαι τε ἐδοκεῖ τότε, ἐπὶ τῆς νυκτὸς ἢ δευτέρα φυλακὴ. *Anthol.* II. 13. 24. ἐν τρισὶ γὰρ θηραῖς ὥραις μάλιστα ἀισθάνει αὐτὴ. *Martialis* XII. 1, 4. Hora nec aestiva est. *Plautus* Pseudol. V. 21. Credo equidem posse te, scelus, Matlici montis uberum quatuor fructus ebibere in hora. Pf. hiberna addito. *Ovid.* M. IV. 199. Spectandique mora brumales porrigis horas.

περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης] *Horapollo* Hieroglyph. I. 58. ἀδύνατον γινώσθαι σηματούμενος, πῶδας ἀνθρώπου ὕδατι περιπατῶντος ἐξωγράφει. *Artemid.* III. 16. ἐπὶ θαλάσσης δοκεῖν περιπατεῖν, ἀποδορῆσαι βελουμένην ἀγαθὸν, μάλιστα δὲ, εἰ πλεῖν μέλλοι, πολλὴν γὰρ ἀσφάλειαν προσσημαίνει τὸ ὕδωρ. & IV. 37. εἰ τις δόξει πλεῖν, εἴτα τοῦ πλοῖος ἐξελεῖν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατεῖν. *Achmet.* 198. εἰ δὲ ἰδῇ τις, ὅτι περιπατεῖ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, θάρος καὶ ἐξοσίαν καὶ οἰκίσθητα ἔχει παρὰ τοῦ βασιλέως. II. v. 228. Equae Erichthonii ἄλλ' ὅτε δὴ σκιρτῶν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης ἄκρον ἐπὶ ῥηγμῶνος ἁλὸς πολλοῖς θέσκον. *Aeneid.* VII. 810. Camilla — Vel mare per medium fluctu suspensa tumentis Ferret iter, celeres nec tingeret aequore plantas. *Lucianus* V. H. II. 4. ἐθανιμάζομεν δ' αὐτοὺς εὐβαπτίζομεν, ἀλλ' ὑπὲρχοντας τῶν κυμάτων, καὶ ἀδελῶς ὁδοιποροῦντας. *Philopseud.* 13. εἶδες τὸν ὑπερβόρειον ἄνδρα πετομένον ἢ ἐπὶ τοῦ ὕδατος βεβηκότα; τὰ μὲν γὰρ σμικρὰ ταῦτα τί χρὴ λέγειν; ὅσα ἐπιδέκνυτο — νεκρὸς ἐάσας ἀνακαλῶν. *Dio Coryf.* III. p. 41. B. τὸν ὑπὸ τὸν ἡλιὸν ἀνθρώπων ἐκείνος ἐστὶν ἰσχυρότατος, καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν αὐτῶν ἥτινα ἔχον δύναμιν, ὅγε ἐπεὶ καὶ τὰ ἀδύνατα δοκῶντα ποιῆσαι δύναται. εἰ βούλοιο μὲν ποιῆσαι πεζεύσθαι θάλατταν — ἢ ἐκ ἀχέκρας, ὅτι ἐβόρεος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς — διὰ τῆς θαλάττης τὸν πεζὸν στρατὸν ἄγων ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος, ὥσπερ οἶμαι τὸν Ποσειδῶνα φησὶν ὁμοῖος. *Jof. A.* XIX. 1. 1. Cajus ἐξεθιάζει τε αὐτὸν, καὶ τὰς τιμὰς ἐκείνῳ ἀνθρωπίνους ἤξει γινώσθαι παρὰ τῶν ὑπὸ αὐτῷ, εἰς τε τῷ Διὶ φοιτᾷ τὸ ἱερὸν — ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία, καὶ τ' ἄλλα ἐ-

32 ἐδίτῃσας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ
 33 πλοίῳ, ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Καὶ διαπερά-
 34 σαντες, ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ. Καὶ ἐπιγινόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκεί-
 35 νου, ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς
 36 κακῶς ἔχοντας. Καὶ παρέκάλουν αὐτὸν, ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱμα-
 τίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο, διεσώθησαν.

Τὸτε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, λέ-
 γον-

34. διαπεράσαντες] ἀπέραντες 2.
 τὴν γῆν] — 12.

εἰς] ἐπὶ C a prima manu. D.

+ εἰς D.

Γεννησαρέτ] Γενήσαρ D. a prima manu. (Γεννηράτ ex emendatione: at Lat. Gennasfar.) Versio Vulg. Syr. Arab.
 Γεννησαρέτ EF 1. 2. 4. 42. 48. 50. 91. Evang. 2. 21. 24. (K L. 70. 106. uno v) Editio Erasmi 1. Versio
 Corp. Goth. Sax. Lutheri, Tigurina, Polani, Belgica vetus, Castalion. Syra posterior, & edita in margine
 Γεννησαρέτ 61. Γεννησαρέτ 51. 62. 83. Γεννησαρέτ Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Bozardi. Γεννησαρέτ E-
 ditio Colinaei.

36. ἵνα] + καὶ 1. 13. 54. 55. 56. Evang. 4. 18. 19. Editio Complut. Genue. Versio Syr. Origenes.

ἄψωνται] ἄψονται 1. Erasmi Edit. 2. 3. 4. 5. ὅσοι] + αὖ C.

διεσώθησαν] ἐσώθησαν. 34. 39. 46. 52. 61. 80. Chrysostomus.

1. προσέρχονται] παύονται D a prima manu. Lat. accedunt.

τῷ Ἰησοῦ] πρὸς αὐτὸν D. Versio Vulg. Ethiop. Arab. αὐτῷ 1.

εἶ] — D 1. 36. Origenes. ex Marco.

ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι] Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων 1. Versio Syra.

γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι] Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς D. 1. Versio Corp. Origenes. ex Marco.

Ventos abigoque vocoque Lex. MS. Psalm ἐκόπα-
 σεν, ἐπάντατο, ἐπέσχετο. Gen. VIII. 8. Num. XI. 32.

33. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ] Diodor. S. III. 70. διὰ δὲ
 τὸ παράδοξον τῆς σωτηρίας προσκυνῶν αὐτὸς, ὡς θεόν.
 Achill. Tat. III. παντοδραπὸς ἐντομόν, καὶ διηπόρῃ,
 ὅτι ποιῶσιν πρὸς τὴν Μινέλαον ἀντάξιον τὸ δ' ἔν κοινώτατον
 προσπίπτον κατησπαζόμεν, καὶ προσεκύνον ὡς θεόν. Dis-
 tinguuntur nautae, qui in navi erant, a discipulis:
 nautae forte fuerunt Ethnici, quales Lystrenses
 Act. XIV. 11. 12. Nam ipsos Apostolos naturam
 Christi diviniorem tunc agnovisse nullo indicio
 constat. Philostratus p. 60. ἐν σὺ μόνον οὐχὶ προσκυ-
 νῶνς ὑπὸ θαύματος.

34. Γεννησαρέτ] Judaeis גִּנְזָרֶת Midrasch The-
 billin XCII. VII Maria creavi, ex omnibus non
 elegi nisi Mare Cinnereth, & possessio ejus est
 Tribus Naphthali S. D. Deut. XXXIII. 2. Be-
 reschith IV. 4. Hic Jordanes transit per mare
 Tiberiadis, & eo non augetur. Kobleth R. f.
 107. 1. & Ruth R. f. 80. 4. Vallis Genesar. Bic-
 curim Hierof. 1. Targum: mare Genesar. Num.
 XXXIV. 11. Deut. XXXIII. 23. Jos. XI. 2.
 XII. 3. 1. Reg. XV. 20. Ezech. XXXIX. 11.
 Megilla f. 6. 1. Cinnereth ea est Genesar, 2. quia
 dulces sunt fructus ejus ut dulcis sonus citharae.
 Pesachim f. 8. 2. Quamobrem non sunt fructus
 Genesar in Hierusalem? Ne adscendentes ad festa
 dicerent, se non adscendere, nisi ad comeden-
 dos fructus terrae Genesar. Bava Kama f. 81.
 2. & Hierof. Bava Bathra f. 15. 1. habet mare
 Tiberiadis ad austrum, tribus Naphthali 1. Macc.
 XI. 67. τὸ ὕδωρ Γενήσαρ. Bereschith R. XCVIII. 22.
 Dixit R. Berachia, omnis portus maris Tiberiadis
 vocatur Cinnereth. & cur vocatur Genesar? Rabi-
 bini dixerunt: Horti regum.

35. περίχωρον] Plut. πάντα τὰ περίχωρα τῆς
 Γερριμανίας.

36. Luc. VII. 3. & in Aethiis, in vivis serva-
 bantur. Isocrat. ad Nicocl. διὰ γὰρ τέτων καὶ κατὰ
 θῆαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάστιγα ἂν τις δύναίτο.
 Xenoph. Paed. IV. μέγα μὲν γὰρ οἶμαι ἔργον, καὶ τὸ ἀρ-
 χὴν διαπράξαι, πολὺ δ' ἔτι μείζον τὸ λαβόντα διασώσθαι.
 1. ἀπὸ Ἱεροσολύμων] praecipui, auctoritate atque

eruditione eminentes Jo. I. 19. 24. Echa R. I. i.
 f. 60. 4. Tanti Sapientes erant Hierosolymitani: &
 propter magnum delictum suum captivi erant —
 pater familias cogitabat, illos magnos esse sapientes,
 quia Hierosolyma essent oriundi. Multa audiui
 de sapientibus Hierosolymitanis, nunc ipse video.
 Quocunque quis ex filiis Hierosolymorum peregre
 iret, sedes ipsi ponebatur, ut sapientia ejus audire-
 tur. Aboth VI. 9. R. Jose f. Kisma dixit: ali-
 quando cum deambularem, occurrit mihi quidam
 homo, quem, cum me salutaret, refutavi. Tum
 ille, Ribbi, inquit, unde tu? respondi: ex urbe
 magna sapientum & Scribarum.

2. Sota f. 4. 2. Dixit nomine R. Ase: quicunque
 panem edit illotis manibus, est instar concumben-
 tis cum scorto — R. Eliazar inquit: quicunque vi-
 lipendit lotionem manuum, eradicabitur ex hoc se-
 culo. R. Afhu dicit: quisquis buccellam edit, an-
 tequam manus sint exsiccatae, perinde habetur, ac si
 panem stercorem devoraret. Berachoth 19. 4. &
 Avoda Sara f. 11. a. & Edajoth 5. Eleazar f. Hozan
 insuper habuit lotionem manuum, cum igitur diem
 obiisset, misere Archontes qui saxum feretro ejus im-
 ponerent, volentes docere, cujuscunque diris devoti
 & ante anathematis solutionem mortui feretrum la-
 pidibus obrui. Schabbat f. 62. b. Dixit R. Afhu —
 tria sunt, quae hominem ad paupertatem redigunt —
 si quis lotionem manuum vilipendat. Keduschim f.
 105. Abluendae sunt manus ad cibum commu-
 nem, tum ne Terumam quis manibus pollutis com-
 medat, tum ob mandatum, quod sapientum ver-
 bis auscultare jubet. Erubin f. 21. 2. Midrasch
 Mischle IX. 2. R. Akiba in carcerem conjectus
 est, & R. Josua Garutes ministrabat illi: Cui af-
 ferebant quotidie aquae mensuram ad lotionem &
 potum. Semel autem factum est, ut custos car-
 ceris illum inveniret. Dixit illi: hodie aquae ti-
 bi multae datae sunt, num ad perfodiendum car-
 cerem eis opus habes? & dimidiam illius partem
 effudit, dimidiamque illi reliquit. Enarravit R.
 Akibae, quid accidisset. Dixit nihilominus R. Jo-
 suae: Cedo aquam manibus. R. Josua respondit:
 Magister mi, ne quidem ad bibendum satis aquae
 Ggg 2 adest.

γοντες· Διατί οί μαθηταί σου ὡρθαίνουσι τὴν ὡρθόδοσιν ἢ πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ 2
 νύπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίσωσιν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· 3
 Διατί καὶ ὑμεῖς ὡρθαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὡρθόδοσιν ὑμῶν;
 Ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο, λέγων· Τίμα τὸν πατέρα — σου· καὶ τὴν μητέρα· καὶ Ὁ 4
 κα-

2. νύπτονται] νύπτοι 61. Evang. 15.

ἄρτον] — 27.

4. ἐνετείλατο λέγων] ἐπὶ D. 1. Versio Syra, Copt. Latina. Æthiop. Arab. Ptolemaeus Florae ap. Epiphani. H. XXXIII. Origenes, Cyrillus quinquies, Irenaeus IV. 22. Hieronymus Algaliae Q 10. probante Millio prol. 389. σου] — DEF G. 1. 30. Colb. 35. 36. 37. 39. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 62. 64. 66. 67. 70. 73. 74. 80. 83. 84. 89. 90. 106. Evang. 2. 5. 7. 12. 14. 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi, Bengelii, Stephani prima & secunda. Plant. Genes. Versio Latina, Syra posterior habet praefixo obelo. Irenaeus, Origenes, Chrysostomus, Hieronymus, Theophylactus.

τὴν μητέρα] + σου Evang. 13. Versio Syr. Origenes, Theophylactus.

αὐτῶν] — 1. Cyrill. Glaph. p. 213. & in Esaj. 413.

ἐσθίσωσιν] ἐσθίσουσιν 9.

3. αὐτοῖς] — D. 61.

adeft. Akiba vero: Quid faciam? qui illotis manibus comedit, morte luendum facinus perpetrat: praestat me mori, quam majorum meorum instituta transgredi. *Colin.* f. 106. 1. aquae priores edere faciunt porcinam, posteriores occidunt animam. Hospes quidam Judaeus fuit, qui Judaeos & Christianos indiscriminatum hospitio excipiebat. Judaeos illo diverfentes hoc peculiariter signo agnoscebat, quod manus perpetuo ante cibum lavarent. Puram itaque & licitam & legitimam carnem, qualis in lege praecipitur, illis apponebat, Christianis vero suillam. Factum est autem, ut aliquando Judaeum hospitio exciperet, qui mensae illotis manibus accubuit. Hospes, Christianum esse ratus, suillam illi apposuit. Judaeus id non agnoscebat latrantem stomachum avide replevit. Cum hospes symbolam paullo carius aestimaret, conquestus est Judaeus, an tam cara esset bubula? respondit hospes, praestantissimam suillam assatam comedisti, quae reliquis carnibus longe carior est. Tum Judaeus pavore exterhatus pene concidit, quod tam horrendum admisset peccatum. Quapropter severam illum agere poenitentiam, magnamque subire ac sustinere poenam oportuit. eadem historia narratur *Bamidbar* R. S. XX. praemittitur: Traditio est, quicumque comedit, & manus non lavat, num reus est? Respondent Rabbini: lotionem manuum ante cibum in cuiusvis arbitrio positam esse: post cibum vero sumtum necessario observari debere. ex *Hierof. Berachoth* 8. & *Hier. Challa* 2. *Chagiga* II. 5. לָוֵי לַמַּיִם Lavant manus ad communem cibum, ad decimas & ad Trumam: at ad sanctum לָוֵי לַמַּיִם tingunt & ad sacrificium pro peccato. *Cholin* f. 106. 1. Lotio manuum ad communem cibum est propter cohaesionem Trumae: imo etiam propter praeceptum sapientum. Quale praeceptum? Avai dixit, illud, quo jubemur obtemperare verbis sapientum. Rabba dixit: Imo propter id quod R. Eliezer f. Erech dixit, qui docuit, ex eo quod scriptum est *Levit.* XV. 11. collegisse ac decrevisse sapientes, lotionem manuum esse ex lege. *Aruch.* Phariseus est, qui se separat ab omni immunditie, a cibo polluto, & a populo terrae, qui non adeo accuratam in cibo sumendo adhibet diligentiam.

Senec. Ep. 86. Nam, ut ajunt, qui priscos Mores urbis tradiderunt, brachia & crura quotidie abluabant, quae scilicet fordes opere collegerant, caeterum toti nundinis lavabantur.

πααραβάνουσι] *Demosth.* c. Leptinem νόμον πααραβαίνειν. in Mid.

καὶ εἰ μὲν πααραβάς τις νόμους ἔλαβε τε ν. δραχμίας. *Anthol.* III. 5. 31. τὸν πααραβάντα νόμους Δαμιώτριον ἔκτανε μύστη. *Arrian.* *Epict.* III. 5. πααραβαίνειν διὰ τὰς ἐντολάς. *Herod.* I. 65. πααραβαίνειν

τὸν νόμον. *Demosth.* Olynth. III. *Thucyd.* III. *Lyfias* I. τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων] *Josephus* vocantur παρὰδοσεις τῶν πατέρων, ἐκ πατέρων διαδοχῆς. vid. supra in III. 7. *Gal.* I. 14.

3. *Sevachim* f. 101. 1. Et sapientes fecerunt robur verbis suis, plus quam verbis Legis. *Bava Mezia* C. VII. Quare vastatum est forum Bithine tribus ante Hierusalem annis? quia verba sua verbis Legis praeponabant.

4. ἐνετείλατο] *Thomas.* ἐνετείλαμην παρ' ἐδού. ἐπετείλαμην δὲ καὶ ἐπέσειλα. *Herodot.* III. 36. ἐνετείλατο τοῖς θεράπυσι. *Moeris.* ἐνετείλαμην παρ' οὐδενὶ εὖρον, πλὴν ἀντὶ τοῦ ν. τὸ π. ὁ γράφους ἔγραψεν ἐπετείλατο γὰρ ἀέθλιος Ὀμηρος λέγει.

κακολογῶν] *Thomas.* εὖ λέγει, καὶ κακῶς λέγει, κρείττον ἢ εὐλογεῖ καὶ κακολογεῖ — καὶ πάλιν εὐλογία καὶ κακολογία, ἔχ' ἰλληνηκά. *Plut.* *Apophth.* 176. A. εἰ κείνους μὲν ἀπέλυσεν, ὡς φύσει παροινήσαντα, καὶ διὰ μέθην κακολογήσαντα. *Isocrates* εὐλογεῖν saepius.

Cum ex miraculo panum debuissent agnoscere, ipsum esse Messiam, ad futilem objectionem convertuntur, & vitio ipsi vertunt, quod discipuli ejus, antequam panes comedendos acciperent, manus non lavissent. Merito ergo Christus illos cum indignatione repellit, monuitque, ut sua prius vitia emendarent, neque praeceptum primum atque maximum de honorandis parentibus tollerent. *Eph.* VI. 1. 2. 3. In τιμὴν comprehenditur etiam praestatio alimentorum 1. *Tim.* V. 3. 17. 18. *Act.* XXVIII. 10. *Sir.* XXXVIII. 1.

5. δῶρον, ὃ ἐάν ἐξ ἐμοῦ ἀφελῇθῃ] Id omne, quo tibi commodare possem, donum, i. e. ut res Deo devota & sacra, esto. *Levit.* V. 15. *Nedarim.* I. 2. si quis dixerit Konam, haec sunt cognomina τῶ Corban. quicumque dixerit: Corban, holocaustum — esto, quodcumque comedero tecum, obligatus est. Si dixerit: Corban, vel, ut Corban, quodcumque comedero tecum, tenetur. II. 5. & III. 2. id omne, quo uxori meae commodare possim, sit Conam. III. 11. Si quis dixerit, Conam, quocumque mihi commodare possint filii Noachi: tunc liciti ipsi sunt Israelitae, prohibita vero gentes. Conam, quocumque commodare mihi possint filii Abrahae: prohibiti sunt Israelitae, liciti gentiles. Quocumque mihi commodare possunt filii Israel, emat caro & vendat vili: quocumque commodare possem filiis Israelis, emat vili & vendat caro: quocumque vel mihi illi vel illis ego commodare possem, potest commodare gentibus. Conam, quo mihi commodare possint praepuriati, liberi sunt praepuriati Israelis, prohibiti circumcisi gentilium. V. 6. Si quis voto exclusus est a commodo percipiendo, nec habuerit quid comedat: det ille, qui exclu-

5 κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. Ὑμεῖς δὲ λέγετε· Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς· καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παρα-

5. ὅς] + δ' D. ἢ] καὶ 9. 72. Evang. 14. ὃ ἐὰν] ὃ δ' ἂν D. a prima manu. ὃ ἂν i. καὶ] — CD 1. 36. 41. & Schol. utriusque, 61. Versio Copt. Origenes, Cyrill. de Ador. p. 573. in Esaj. 26. 413. μὴ] — 59. τιμήσῃ] τιμήσει CD. 1. 3. 9. 73. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ] — D. αὐτῷ prius] 1. Colb. unus, 61. Origenes, Chrysostomus. αὐτῷ posterius] — 33. 35. 37. 40. 49. 53. 55. 56. 58. 59. 61. 62. 83. Evang. 14. Editio Colin. Chrysostomus, Cyrillus, Hieronymus. probante J. Millio prol. 1377. 6. τὴν ἐντολὴν] τὸν νόμον C. 13. Ptolemaeus. τὸν λόγον D. Versio Syr. prior, at posterior in margine, Æthiop. Arab. Copt. Irenaeus, Origenes, Euseb. in Esaj. XXII. 9. ex Marco.

clufit, alicui tertio nomine doni, & voto suo solutuserit. Historia de filio in Bethhoron, qui patrem suum voto excluderat a commodo ab ipso percipiendo, postea desponsavit filium suum, dixitque socio suo: atrium & prandium tibi a me donantur, ea conditione, ut veniat pater meus, & comedat nobiscum in prandio. VIII. 7. Si quis dixerit socio suo: Conam fit, id quo tu mihi commodare possēs, nisi veneris, & acceperis Corum unum tritici & duos cados vini pro filiistuis: tunc potest, qui exclusus est, votum excludentis solvere, ne quidem interrogato ore sapientis. Conam כִּנְיָהּ נִתְּנָה שְׂכָרָה quo tibi commodare possem, unde tu utilitatem ex me percipere posses, nisi, &c. *Nedarim* f. 47. 1. dixit Rabba: Veni, audi, qui dicit filio suo, id omne, quo tibi commodare possum, fit Conas; moritur; haeres ejus est. Si dixerit & in vita & in morte mea, si moritur filius non est haeres ejus — Si quis expulerit uxorem suam, dixeritque: Conam, quocumque uxori meae commodare possem in aeternum, licet mulieri commodare, quia aliud non in animo habuit quam matrimonium. IX. 1. R. Eliezer dicit: aperiunt illi januam (ut possit a voto rehlire) ab honore patris & matris ejus, sed sapientes prohibent — Interim confessi sunt R. Eliezeri, quod in re, quae versatur inter ipsum & parentes ejus, aperiunt illi januam propter honorem patris sui & matris suae. 2. Ulterius R. Eliezer dicit: aperiunt ei januam, propter id quod postea accidit: sapientes vero prohibent. Quomodo? si quis dixerit: Conam, quocumque mihi commodare posset vir N., ille autem fiat Scriba — & dicat ille: si scivissem, futurum Scribam, non novissem. 1. Si quis dixerit: Conam, quo mihi ullus vestrum commodare posset. XI. 3. Si quae mulier voverit; Konam quod nullum commodum perceptura sim ex creatura, tum irritum reddi nequit: potest autem commodum percipere ex spicilegio, manipulo oblivione relicto, atque ex angulo agri. Conam fit, quod Sacerdotibus & Levitis commodare possem; sumunt ab invita. Conam, quo his vel illis Sacerdotibus vel Levitis commodare possem: accipient alii. 11. Si qua mulier dixerit: Conam fit, quo pater meus aut tuus mihi commodare posset: si quicquam fecero ad mandatum tuum. Conam, quo tu mihi commodare posses, si quicquam fecero ad mandatum patris mei aut tui: poterit maritus irritum reddere. Naſir. II. 1. כִּנְיָהּ הָיָה עָלַי עַד כִּנְיָהּ ecce haec sunt super me sicut donum i. e. prohibita. *Bava Kama* IX. 10. Qui filio suo dixerit: Conas, si tu ex me utilitatem perceperis. אִתָּה נִתְּנָה מִשְׁכָּרִי *Schevuoth* III. 4. Si quis dixerit: Conas, quo uxori commodare possem, si hodie comedero. *Vajikra* R. XVII.

Sobna, quia utilitatem accepit ex sanctis, percussus est lepra. *Schemoth* R. XXIV. Ez. XXXVI. 37. ut pecus sanctitatum. Quid sancta? omnis qui tangit ea, reus est, ita Israel S. D. Jerem. II. 3. *Nedarim* f. 10. 1. Levit. I. 2. Lex dicit Korban Domino. Sapientes finxerunt vocem Konam, Cur ita statuerunt Rabbini nostri? ne quis proferat nomen Domini otiose. *Philo* de Legg. Special. T. 2. p. 273, 7. εἰσὶν δ' οἱ τὴν φύσιν ἀμικτοὶ καὶ ἀκαυώητοι δι' ὑπερβολὴν μισανθρωπίας γενοίτες, ἢ καὶ ὑπ' ὀργῆς οἷα χαλεπῆς δεσποίνης ἐκβιασθέντες ὅρκῳ τὴν ἀγριότητα πισδύνται τῶν ἡθῶν, οἷτινες οὐ φασὶν ὁμοτράπεζον ἢ ὁμορόφιον ἔχειν τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα, ἢ πάλιν τῷ δεῖνι εὐ παρέχειν ὠφέλειαν τινα, ἢ παρ' ἐκείνου τι λήψασθαι, μέχρι τελευτῆς. & ap. *Euseb.* P. VIII. 7. τῶν ἐκτὸς κτήματων εἷς ἕκαστος κύριος εἶναι, μὴ θεὸν γε ἐπιφημισαυτα αὐτοῖς, μὴτ' ὡς θεῶ ταῦτα ἀνίσιν. Ἐἰ δὲ λόγῳ μόνον ὑποσχέσθαι προσέπεισι, ψαύσαι, καὶ θίγειν αὐτῶν ἐκ ἐστὶ, ἄλλ' εὐθὺς ἀπάντων ἀποκεκλείσθαι — Μεταγινώσκοντι δὲ ἡ ἐπανορθωμένη τὰ λελεγμένα, καὶ τὴν ψυχὴν προσαφαιρέσθαι — Ἐὰν ἐπιφημισῇ τροφὴν γυναῖκος ἄνθρωπος ἰσὺς εἶναι, τροφὴς ἀπείχειν. Ἐὰν πατήρ διψῇ, ἐὰν ἄρκων τῷ ὑπηκόῳ, ταῦτα. Καὶ ἐκλυσις δὲ ἐπιφημισθέντων ἢ μὲν τελειωτάτη καὶ μεγίστη τῇ ἐφέως ἀποφύσσαντος. *Dionys.* Hal. I. 65. τοῦ δὲ βασιλέως τῶν Τυρρῶν τάτι ἀλλὰ, ὡς δαδλωμένοις, ἀφόρητα ἐπιτάσσοντος καὶ τὸ εἶναι, ὅσοι ἂν ἡ Λατινῶν γῇ φέροι, τυρρῶναις ἀπάγειν ἀπὸ πᾶν ἔτος, ἐκ ἀνασχετοῦ ἡγυσάμενοι τὸ πρῶγμα, τῆς μὲν ἀμπελὸς τὸν καρπὸν ἱερὸν ἐψηφίσαντο τοῦ Διὸς εἶναι, γῆς μὲν ἀγορεύσαντος τῷ ἄσκαλιν. *Jos.* c. Apion. I. 22. δηλοῖ δὲ ὁ θεόφρασος ἐν τοῖς περὶ νόμων. λέγει γὰρ ὅτι καλοῦσιν οἱ τυρίων νόμοι ξενικὰς ὄρκους ἀμύνειν, ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸν καλόμενον ὄρκον κορβαν καταριθμεῖ. παρ' εἶναι δ' ἂν ἔτος εὐρεῖται πλὴν μόνοις Ἰουδαίοις, δηλοῖ δ', ὡς ἂν εἴποι τις ἐκ τῆς ἑβραίων μεθερμηνεύμενος διαλέκτου, δῶρον θεῷ. A. IV. 4. καὶ οἱ κορβαν αὐτοὺς ἀγορεύσαντας τῷ θεῷ, δῶρον δὲ τῷ θεῷ σημαίνει καθ' ἑαυτὴν γλῶττιαν, βελομένης ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν λ. σέκλος, ἄνδρα δὲ π. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεερέα τῶν ὠρισμένων ἔχουσιν χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξῆναι περὶ τῶν, ὡς βέλονται, δοκιμάσαι.

ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς] *Artemid.* IV. 35. ἂν τις ἔχει χρεῖαν, τοῦτους χρὴ δοκεῖν εὐεργετῆν, ἢ μισοφύως γε βλάπτειν, ἐπεὶ οὐ χρήσεται τῇ ἐξ αὐτῶν ὠφελείᾳ. *Thucyd.* VIII. 96. ἐξ ἧς πλείω — ὠφελῆντο. *Arrian.* *Epid.* II. 21. εὐδὲς ὠφελῆται ἐκ τῆς σχολῆς. *Dio Xiphil.* p. 335. εὐ μὲν ὠφελῆθη τι ἐκ τούτου. *Arrian.* *Exped. Alex.* I. 19. τὴν ἐκ τῶν Περσῶν ὠφελίαν. II. 22. ὡς δὲ οὐδεμία ἔτι τοῖς τυρίοις ἐκ τῶν νέων ὠφελίαν ἦν. VII. 17. αἱ ἐκ τῶν χρημάτων ὠφελίαι. *Æschyl.* *Prometh. Vinct.* 221, τοιάδ' ἐξ ἐμῷ ὃ τῶν θεῶν τύραννος ὠφελόμενος.

6. ἠκυρώσατε] *Marc.* II. 13. 2. *Cor.* II. 8. *Gal.* III. 15. *Æschyl.* c. Timarch. ἐὰν μὲν γὰρ καλῶνται τὰς ἀδικήσας, ἔσονται ἡμῶν οἱ νόμοι καλοὶ καὶ κύριοι. *Appian.* de B. C. 1. p. 648. ἐκύρω τὸν νόμον. *Thucyd.*

ράδουσιν ὑμῶν. Ὑποκριταί, καλῶς προεφίτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων Ἐγγί- 7
 ζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ σώματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐ- 8
 τῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐν- 9
 τάλματα ἀνθρώπων. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούετε καὶ 10
 συνίετε. Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον 11
 ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 12
 εἶπον αὐτῷ· Οἶδας, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίωσάν;

Ὁ

7. προεφίτευσε] προφίτευσέ CDL.

περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας] Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν 72.

περὶ ὑμῶν Versio Syra posterior.

8. ἐγγίζει μοι] — DL 33. Versio Syr. Corp. Vulg. Æthiop. Armen. Ptolemaeus, Clemens Strom. II. p. 461. O igenes, in Jo. I. 23. Basiliius de Bapt. II. 8. Juvenius, Hieronymus, Chrysostomus, Cyrillus in Esaj. p. 413.

ὁ λαὸς ἔτι ἐγγίζει μοι. 1.

τῷ σώματι αὐτῶν καὶ] — modo citati omnes. probantibus Erasmo, Drusio, Millio prol. 302. Bengelio.

ἀπέχει] ἔστιν D. Origenes.

9. διδασκαλίας] διδασκαλίαν 2.

10. ἀκρίβει] ἀκρίστα Bodl, unus Chryf.

+ καὶ 48. Versio Vulg. ex Esaja.

11. οὐ] + πᾶν D.

+ μου Bodl, unus.

αὐ ἄνθρωπον ad ἄνθρωπον] — 73.

κοινοῖ] κοινοῖ D. a prima manu. bis. & comm. 18. 20.

στόματι] + αὐτῷ 74. 90.

ἐκπορευόμενον] ἐξερχόμενον 56. 58.

τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον] — 1. Origenes.

τοῦτο] ἐκεῖνο D. — Colb. unus.

12. αὐτοῦ] D 13. 61.

προσελθόντες] + αὐτῷ 64.

Φαρισαῖοι] + οἱ Edit. Complut.

εἶπον] λέγουσιν D. 1. 13. 33. 61.

13. ὑποκριταί] — 54. + αὐτοῖς 37.

τὸν λόγον] — K. 61. probante J. Millio prol. 1499.

ὁ prius] — Edit. Erasmi.

εἶπεν] + αὐτοῖς 11. 60. Colb. unus. Versio Syra.

ὁ ἔρανος] — 21. ὁ ἑκατόντος 45.

ὁ ἐν ἑρανοῖς Evang. 7. 15. 17.

14. αὐτοῖς] τοὺς τυφλοὺς D.

ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν] τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ D.

τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν L. 1. 61. Versio Syr. Vulg.

cyd. VIII. 69. ἡ ἐκκλησία κυράσασα ταῦτα διελύθη. &

VI. 103. τοὺς τε λόγους — ἐποῦντο συμβατικὰς, καὶ

κύρωσις μὲν ἔδωκεν γίνεσθαι. Schol. βεβαίως τῆς φιλιώ-

σεως. Thomas. κυρῶ, κυρῶ, τὸ βεβαίω. Appian.

κυραβίσης δὲ τῆς γνώμης. & de B. Mithridat. p. 307.

μηδὲ τὴν σφίγγαν περὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας κρίνει ὑπερ-

οδεῖν ἀκυρωμένην. Dionys. Hal. A. II. ἐμήνην γενη-

μένην — ἀκυρῶν & VI. τί πάλιν καλύπτει ἑτέροις ἀκυρω-

θῆναι ταῦτα ψυχιστάς;

7. περὶ ὑμῶν] Quae Esajas de Judaeis sui tempor-

is dixit, ea ipsorum posteris, qui temporibus Chri-

sti vixerunt, mire conveniunt, illisque jure aptari

possunt. Escher R. I. 3. Tradunt nomine R.

Nathanis: X partes hypocriteos sunt in mundo,

IX Hierosolymis, & una in mundo universo S.

D. Jerem. XXIII. 15.

8. ἀπέχει] Thomas. διέχει δοκιμώτερον ἢ ἀπέχει· οἶον.

I. σαδὶς διέχει. καὶ δουκιδίης διέχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλ-

λίων. Luc. XXIV. 13.

Plut. Cat. maj. p. 343. C. τὰ ῥήματα τοῖς μὲν ἔλ-

λυσιν ἀπὸ χερίων, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀπὸ καρδίας φέρεσθαι.

Themistius O. XX. τῇ μὲν γλώττῃ φιλοσοφεῖν, τῇ δὲ

καρδίᾳ ἐδαμῶς. Theognid. 87. μὴ μὲν ἔπαιον μὲν εἴργει,

νόον δ' ἔχει καὶ φρένας ἄλλη, εἰ μὲ φιλεῖς, καὶ σοὶ πιστὸς

ἔστι νόος. 2. Tim. III. 5. Jer. XII. 2.

11. κοινοῖ] Jof. A. XI. 8. 7. εἰ δὲ τις αἰτίαν ἔσχε

παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις κοινοφαιρίας — ἢ τινος ἄλλης

τοῖσιν ἀμαρτήματος. Non autem ista appellatio ex

Stylo Hellenistico, sed ex re ipsa ortum videtur

habuisse. Cibi communes omnibus quidem gen-

tribus liciti, solis autem Judaeis vetiti sunt. Jof.

Macc. 7. Οὐκ ἐμίανας τὰς ἱερὰς ὁδοὺς, οὐδὲ τὴν θιο-

σέβειαν χαρῆσασαν γαστέρα ἰκοίναςας μικροφαιρίας.

Corn. Nepos Timoleon. 4. Nihil enim unquam

neque infolens neque gloriosum ex ore ejus exiit.

Plat. Timaeo. τὴν δὲ δὴ τῷ σώματι ἡμῶν δύναμιν

ἔδωκε καὶ γλώττῃ καὶ χεῖλεσιν, ἕνεκα τῶν ἀναγκαίων καὶ

τῶν ἀρίστων, διεκοσμήσαν οἱ διακοσμήντες, ἢ οὐκ διατί-

κεται, τὴν μὲν εἰσοδεῖν τῶν ἀναγκαίων μηχανώμενοι χάρι,

τὴν δὲ ἔξοδον τῶν ἀρίστων. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ πᾶν ὅσον εἰσ-

έρχεται, τροφὴν δίδον τῷ σώματι· τὸ δὲ λόγον ἡμᾶς ἔξω

ρεῖον καὶ ὑπερπεῖον φρονέει, κάλλισον καὶ ἀρίστην πάντων

ναμάτων. Philo de M. Opif. T. 1. p. 29. D. σώμα-

τι, δι' ὃ γίνεται θνητῶν μὲν, ὡς ἔφη Πλάτων, εἰσοδὸς,

ἔξοδος δὲ ἀφθάρτων· ἐπεισέρχεται μὲν γὰρ αὐτῷ σιτία καὶ

ποτὰ, φθαρτὴ σώματος φθαρεῖ τροφαὶ· λόγοι δ' ἐξίσιν

ἀθανάτους ψυχῆς ἀθάνατοι νόμοι, δι' ὧν ὁ λογικὸς βίος κυ-

βεργάται.

12. οἶδας] Thomas. οἶσα, κάλλιστον ἡ οἶδας. Moeris.

οἶσα, ἀττικῶς οἶδας, ἑλληνικῶς. Deut. IX. 2. Hefych.

οἶσας. οἶδας, γινώσκεις. οἶσα, οἶδας, ἑκατέρως, ἀττικῶς.

13. Odyss. σ. 358. καὶ δένδρα μακρὰ φυτεύων. A-

then. V. p. 207. E. ἐν οἷς κῆποι παντοίοι θανμασίως

ἦσαν περιβάλλοντες ταῖς φυταῖς διὰ λογισμῶσιν.

Jof. Maccab. 3. ἡ γὰρ ἐκρίσθη τῶν παθῶν ὁ λογισμῶσιν,

ἀλλ' ἀνταγωνιστὴς. Salomonis Psalter. XIV. 3. ἡ φυ-

τεία αὐτῶν ἐκρίσθη εἰς τὸν αἰῶνα, ἐκ ἐκτιλήσονται πᾶ-

σας τὰς ἡμέρας, ὅτι ἡ μερὶς καὶ ἡ κληρονομία τῷ θεῷ εἰσιν

ὁ Ἰσραὴλ. ἐχ' ἔτως οἱ ἀμαρτωλοὶ καὶ παράνομοι. Psal.

I. supra XIII. 29. 38. Esaj. LXI.

14. βόθουσι] Moeris. βάθος, ἀττικὸν βάθος, κοῖνον.

Horat. Epist. I. 17. 4. Ut si coecus iter mon-

strare velit. Sextus Empir. a. Mathem. I. 31. ἔτι δὲ

ὁ ἀτεχνὸς τὸν ἀτεχνὸν διδάσκειν δύναται, ὡς ἔδωκε ὁ τυφλὸς

τὸν τυφλὸν ὁδηγεῖν. a. Ethic. 235. a. Logic. I. 55.

Hypoth. Pyrrh. III. 29. ἔδωκε τυφλὸν ὁδηγεῖν δύναται τυ-

φλὸς. Plato. de Rep. VIII. ἡ γὰρ οἷμαι παιδείᾳ ὁ τοι-

ἔτος προσέσχηκεν. οὐ δοκᾷ, ἔφη, οὐ γὰρ ἂν τυφλὸν ἡγε-

μόνα τοῦ βίᾳ ἐσῆσατο. Philo de fortitud. T. 2. p. 376,

43. εἰ δὲ τις τὸν τῆς φύσεως πλεονεκτήειν ἔδωκεν, ὅθεν

ἔδωκεν, τὸν τῶν κενῶν δεῶν διάκειναι, τυφλῷ πρὸ βλέποντος σκληρί-

πτόμενοι, καὶ ἡγεμόνι τῆς οδοῦ χρώμενοι πεπρωμένῳ, πί-

πτειν ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν. Phocyl. 22. ἄτεχνον εἰς οἶκον

δέξειαι, καὶ τυφλὸν ὁδηγεῖ. Liban. de vita sua p. 4. A.

ἦν κίνδυνος, ἡγεμόσι τυφλοῖς ἐπάμενοι εἰς βάραθρον ἀμαρτί-

ας πεσεῖν, τοῖς μὲν χαίρειν εἶπον. Xepoph. Memorab. I.

ἦπτον ἂν ἐπίσθην παρὰ τὰ σημανόμενα ποιεῖν, ἢ εἰς αὐ-

τὴν ἔπειθον, ὅδ' λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδῶτα τῆς

ὁδοῦ,

13 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· Πᾶσα φυτεία, ἣν ἐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ ὕψιστος, ἐκρίνω-
 14 θήσεται. Ἀφετε αὐτὰς ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι
 15 εἰς βόθυνον πσεύθῃ. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· Φράσον ἡμῖν τὴν ὡραβολὴν
 16 ταύτην. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; Οὐπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν
 17 τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρᾶνα ἐκβάλλεται;
 18 Τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, καὶ κείνα κοινῶν τὸν
 19 ἄνθρωπον. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχαῖαι, πορ-
 20 νεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. Ταῦτά ἐστι τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρω-
 πον.

Origenes in l. & in Ro. II. 19. Cyrilianus T. E. 83. Cyrill. septies, Basilus saepe, Gildas.

τυφλοὶ] — K.
 ὁδηγῇ] ὁδᾶγῃ D.

εἰς ὁδηγῇ] ὁδᾶγῃ σφαλῆσεται καὶ 13.

εἰς βόθυνον πσεύθῃ] ἐπσεύθῃ εἰς βόθυνον D. Cyrill. de XII. Cap. p. 145.

πσεύθῃ εἰς βόθυνον I.

πσεύθῃ εἰς τὸν βόθυνον 13.

πσεύθῃ εἰς τὸν βόθυνον 10. 50. 51. 55. 56. 58. 62. 64. 66. 83. Edit. Complut.

15. ὁ] Σίμων Versio Syra.

αὐτῷ] + καὶ Versio Syra.

ταύτην] — I. Versio Copta. Origenes.

16. Ἰησοῦς] — D. 33. Versio Vulg. Syr. Aethiop. Arab. probante F. Millio. prol. 1194.

εἶπεν] + αὐτοῖς 39. Versio Syr. prior, at posterior cum alteri. Arab. + αὐτῷ So.

ἀκμὴν] ἀκμήν D.

17. οὐπω] οὐ D, probante F. Millio prol. 389.

18. ἐξέρχεται] ἐξέρχονται FM. Editio Colinaei.

καὶ κείνα] κείνα D. 12. 27. 32. 91.

διλογισμοὶ] λογισμοὶ 63. 71.

19. καρδίας] γράφεται καὶ, κοιλίας 74. in margine.

φόνοι] φθόνοι 1. 30. Edit. Erasmi 1. & in margine. Ed. 3. 4. 5. probante Pricaeo.

φόνοι, μοιχαῖαι, πορνεῖαι] πορνεῖαι, μοιχαῖαι, φόνοι L.

πορνεῖαι, φόνοι E.

μοιχαῖαι, φόνοι, πορ-

νεῖαι Versio Syra. φόνοι, μοιχαῖαι, πορνεῖαι, φθόνοι 12. Edit. Colinaei. Versio Syra posterior.

πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι] — 59.

βλασφημίαι] βλασφημία D a prima manu. sed in Versione: blasphemiae.

20. ab ἄνθρωπον ad ἄνθρωποι] — 61.

ὁδὸν, ἀντὶ βλέποντος καὶ εἰδότες. Dio O: LXII. p. 589. B.
 ὅτε γὰρ ἄφρον βασιλεὺς ἔσαι ποτε, οὐ μᾶλλον ἢ τυφλὸς
 ἡγμεν ὁδοῦ γίνεσθαι.

16. ἀκμὴν] Isocrat. ad Demonic. σὺ μὲν ἀκμὴν
 φιλοσοφίης. Suidas ex Hyperide & Sophocle. ὅσος
 ἐν ἡρώεσσι πᾶσι ἦν χολός, ἔ μέρους ἀκμὴν ἔχοντες ἐν ἀ-
 ψύχῳ σάζεται ἀκρεμῶν. Phrynich. p. 48. ἀκμὴν, ἀν-
 τὶ τοῦ ἔτι εὐνοφῶντος λέγεσθαι ἀπᾶς αὐτῷ κεχρησθαι. σὺ
 δὲ φυλάττου χρησθαι, λέγε δ' ἔτι. Moeris. ἀκμὴν εὐδὲς
 τῶν ἀττικῶν ἀντὶ τοῦ ἔτι, εἰ μὴ μόνον εὐνοφῶν ἐν τῇ ἀνα-
 τάσει δ. ἐλληρικῶς δὲ χρόνται. Thomas. ἔτι, οὐκ ἀκμὴν
 εἰ καὶ εὐνοφῶν ἀπᾶς ἐκρησάτο. Sext. Empir. a. Gram-
 mat. I. 3. 69. τοῦ γὰρ πλείους ὀρισθέντος ἀριθμοῦ, ὁ
 εἰς ἐλάσσονα πλείους ἀκμὴν ἔσιν. 2. Astrol. 84. τὸ τοῦ-
 τοῖς ἄλλοις ἀνασταταίναι, τοῦτ' ἄλλοις ἀκμὴν ὑπόγει-
 ον ὑπάρχειν. 2. Logie. II. 257. εἰ — ἡ περὶ τούτου
 διαφωτὶα μέχρι τοῦ νῦν ἀνεπίκριτος ἔσιν, ὁδῶν ἔτι
 ἔτι ἀκμὴν τὸ σημαίνει. 2. Eth. 213. οὐδὲν ὠφέλησεν αὐ-
 τὸν ἢ φρόνησις ἀκμὴν ἐν ταρχαῖς ὄντα. Phalaris Epist.
 137. τέσσαρα μόλις τάλαντα — διελύσασθε, δ. δὲ
 ἀκμὴν κατέχετε. Theocrit. Id. IV. 60. ἀκμὴν γ' ὦ δει-
 λαίε. Polyb. VI. p. 687. παρὰ τοῖς μὲν καρχηδονίοις τὴν δύ-
 ναμιν ὁ δῆμος ἔτι μετελήθει, παρὰ δὲ Ρωμαίοις ἀκμὴν ἔ-
 χεν ἢ Σύγκλητος. & XVI. p. 1009. καὶ τὰ μὲν περὶ
 τὸ δέξιν κέραις τῶν φιλιππῶν τοιαύτην ἔχει τὴν διάθεσιν. ὡ-
 σε ἀκμὴν ἀκριτα μένειν τὰ ὅλα. I. p. 17. ἀκμὴν ἀκρεμῶν
 μὲν ἐτισμοῖς. p. 88. ἀκμὴν ἑταίροι πολεμῶν ἦσαν. ad-
 huc, etiam nunc I. 2. τὸ πολὺ μέρος ἀκμὴν ἀπέλιπον
 τῆς οἰκουμένης ἁλλότριον. Aeschines Ep. 2. ὅσους τὴν σύμ-
 पासαν ἐλπίδα ἐφ' ἧσιν αὐτοὶς ἀκμὴν ἔχει.

17. χαρεῖ] Galen. de Dogm. Hippoc. & Plat.
 II. περὶ διαχωρήματος — καὶ γὰρ καὶ τοῦτο διὰ μὲν
 τῆς ἑτέρας ἐκπέμπεται — πρὸς τινα τῶν Σταϊκῶν ἐγγεγόνει
 μοί ποτε ἀμφισβήτησις ὑπὲρ τοῦ χαρεῖ ῥήματος, ὅπερ ἔλα-
 βεν ὁ Ζήνων ἐν τῷ λόγῳ γράφας ὡδὶ· Φανὴ διὰ φάρυγγος
 χαρεῖ. τὸ γὰρ χαρεῖ τοῦτο ἐγὼ μὲν ἡξίουν ἀκούειν ἐν ἴσῳ τῷ
 ἐξέρχεται ἢ ἐκπέμπεται. ὁ δὲ τούτων μὲν μηδέτερον, ἔφη,

σημαίνεται πρὸς αὐτοῦ, καὶ τρίτον ἄλλο παρὰ ταῦτα λέ-
 γειν ἐκ εἶχεν — ἡ γαστήρ αὐτοῦς ἄκρα τὰ χολὰ διαχω-
 ρεῖ. Lucian. Lexiph. 21. ἀμύνει δὲ, εἰ καὶ κάτω δια-
 χωρήσειεν ἂν ἦεν. Xenoph. de Exped. Cyri IV. τῶν
 κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν — καὶ ἦσαν καὶ κα-
 τὰ διεχώρει αὐτοῖς.

ἀφεδρᾶνα] Suidas: ἀπόπατος, καὶ κοπρῶνα λέγασιν. ὁ
 δ' ἀφεδρᾶν καὶ λατράν, βαρβαρὰ. Aschmet 83. ἐὰν τις
 ἴδῃ, ὅτι τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἐξῆλθον διὰ τοῦ ἀφεδρᾶνος, καὶ
 ἐκρεμάσθησαν — ἐὰν τις ἴδῃ, ὅτι ἐξῆλθεν ἡπαρ ἐκ τοῦ ἀ-
 φεδρᾶνος αὐτοῦ. Glossar. forica, ἀφεδρᾶν. Cyrill. lex.
 culina. Glossar. Steph. conclavis & culina, ἀφεδρᾶν,
 ἀπόδατος. Philoxeni Gloss: cloacae ἀφεδρᾶνες. Cyrill.
 ἀφεδρᾶν, latrina.

19. διλογισμοὶ] Arrian Epict. I. 9. ὅπως μὴ τι-
 πεινους μὴδ' ἀγνοεῖς τινὰς διλογισμούς διλογισθεὶς αὐτοῖ
 περὶ εἰναι. Demosth. in Oenot. I. εἰ διλογίζοιτο ὁ
 Σῶς ἐκαστος. Dionys. Hal. III. ἐὰν ἄρ' οὐ, κατὰ γνώμην, ἀ
 διλογίζομαι, χαρῆντα μοι.

διλογισμοὶ πονηροὶ] Plut. Pompej. p. 657. F ἀ-
 γει καθ' ἡσυχίαν, ἐν διλογισμοῖς οὖν, οἷος εἰδὼς λαμ-
 βάνειν ἄνθρωπον. Sirac. XXVII. 6 Psal. LVI. 6 Luc.
 XXII. 38. Esther R. III. 9. ivit, ut consilium a
 Bileam peteret. Dixit, scio te esse consiliarium
 & dominum cogitationum malarum. Dixit Bile-
 am: ito & fac bellum cum ipsis.

20. Objecerunt Pharisei, cibum, qui illotis ma-
 nibus tangeretur, pollui, quo facto etiam os e-
 dentis & ipse edens pollueretur. Respondit Chri-
 stus: non hominem sive animum hominis cibo aut
 ore pollui, sed os pollui animo impuro: Phari-
 saeos igitur, qui animum impurum haberent, vere
 pollutos & inquinatos esse, illisque exprobari
 posse immunditiam animi, quae sola vera sit im-
 mundities. Apposita hic citatur locus Esajae, ut
 vera immundities animi Phariseorum & falsa im-
 mundities discipulorum opponantur. infra XXIII.

πον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰη- 21
σὺς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶν. Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναναία σπὸς τῆς 22
ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα, ἐκραύγασεν, αὐτῷ λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δα-
βὶδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσ- 23
ελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει
ὅπως ἔστιν ἡμῶν. Ὁ δὲ σποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἀπεσάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πόροβατα τὰ 24
σπολωλὸτα οἴκου Ἰσραὴλ. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνη· αὐτῷ, λέγουσα· Κύριε, βο- 25
ήθει μοι. Ὁ δὲ σποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῆς τέκνων, καὶ 26
βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. Ἡ δὲ εἶπε· Ναὶ Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει σπὸς τῆς ψι- 27
χίων

~ προσεκύνησεν

21. ἐκεῖθεν] — 34. 39. 46. 61.
22. γυνή] + τις Edit. Complut. Genev.
ἐκραύγασεν] ἐκραζεν D. 1. Edit. Erasmi. Bogardi. Origenes.
αὐτῷ] ὁπίσω αὐτοῦ D. — C. 1. 9. Versio Syra. Copta. Origenes.
κύριε] — 73.
ἡ] — Edit. Colinaei.
23. λόγον] λόγῳ 13.
αὐτοῦ] — Bodlej. unus.
αὐτήν] ταύτην τῇ γυναίκα Versio Copt.
24. ἀπὸς ἄλην] ἀπὸς ἄλλα 56. 58.
25. ἐλθοῦσα] ἀπὸ ἐλθοῦσα 3. 9. 42. 44.
προσεκύνη] προσεκύνησεν CFLK. 2. 3. 34. 35. 36. 39. 40. 41. 42. 44. 46. 47. 48. 49. 52. 53. 54. 56. 57.
58. 60. 62. 63. 66. 67. 71. 72. 73. 74. a prima manu. 80. 83. 84. 86. 91. Colb. unus. 106. Evang. 5. 14.
Edit. Erasmi, Bogardi, Versio Syra. Theophylactus, Chrys. in Genes. 38.
26. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν] ἔπιν αὐτῇ Ἰησοῦς Versio Syra.
εἰς καλὸν] ἔστιν D. Origenes, Laurentius Episc. Mediolan. Homil. ap. Mabillon. Basiliius Sebeus. in l. Hilar.
ἐστὶ Tertull. probantibus J. Millio prol. 395. & J. A. Bengelio.
βαλεῖν] δοῦναι 50. 57. Chrysostomus.
ἐσθίει] ἐσθίσουσιν D.
- ἀνεχώρησεν] + ἐκίβην 46.
ὀρίων] ὀρίων Versio Aethiop. & IV. 13. XIX. 1.
ἐκραζεν 13.
ὕψι] ὕψις D. 56. 58. Edit. Erasmi 1. Basil. Eth. 70.
κακῶς] δεινῶς 1. Origenes.
προσελθόντες] + αὐτῷ Edit. Complut. Versio Syra.
ἠρώτων] ἠρώτησεν CD. ἠρώτησαι Colb. unus.
ἡμῶν] σου 73.
πόροβατα] + ταῦτα D.
προσελθοῦσα 11. 56. 58. 60. 71. Colb. unus.
27. ὁ] + καὶ 4. Versio Vulg.
ψυχίων] ψυχίων D.

25—28. Tit. I. 15. 1. Cor. VIII. 8. Rom. XIV. Col. II. 16. 17. 21. 22. Heb. IX. 9. 10. XIII. 9. Peccata autem omnia in tres classes distribuuntur, prout vel cogitatione, vel factis, vel verbis committuntur.

Haec historia, cum praecedenti comparata, indicat fide purificari corda non aqua Aet. XV. 9. & Judaeis cum ceremoniis rejectis vocandas esse Gentes.

21. Strabo XVI. p. 1098. D. δίχην δὲ τῆς Σι- αἰῶς ἡ τύρος οὐ πλείους τῶν σ. εαδίων.

22. χαναναία] Num. XIII. 30. Judic. I. 31. 32.
23. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον] inf. XXII. 46.
1. Reg. XVIII. 21. 2. Reg. XVIII. 36. Esaj. XLI. 28. 1. Macc. XV. 25.

ἠρώτων] Thomas ἐρωτῶ, τὸ ἀπόκρισιν ζητῶ τινα. Her- pog. de Method. III. ἔαν εἴπῃ τις, ἐρωτῶ καὶ παρα- καλῶ, ἀντὶ τῆς διομοιᾶς, ἀκέρως ἐρῆται. item capite πρὶ τῶν κατὰ λίξιν ἀμαρτημάτων. τὸ μὲν γὰρ παρακαλεῖν ἢ καλεῖν ἐστὶν ἢ προτρέπεσθαι· τὸ δὲ ἐρωτᾶν συνδράσκει. Xe- porch. H. Graec. II. ἐ γὰρ εἶναι κύριος, ὡς ἐρωτῶτο ἰπ- αὐτῶ, ἀλλὰ τὸς ἰφώρες. Demosth. C. Calipp. οἶσθαι τοι, ἰφῶ, ὅτι ἐστὶν, ὡς Πασίων, ὁ σὶ ἐρωτῶ — ἔστις σὺ, ἰφῶ, ἰμὶ τε σὺ ποῖσαι, καὶ σισαυτὸν μηδὲν βλαβῆναι.

24. Gal. IV. 5. Rom. XV. 8.
26. Il. p. 19. ἐ μὲν καλὸν ὑπὲρβιον εὐχετάσασθαι. Od- u. 294. οὐ γὰρ καλὸν ἀντιμεβεῖν, οὐδὲ δίκαιον εὐεῖνους τηλε- μύχου. Eustath. ἱπποῦ ἀξίον. Thucyd. III. 94. καλὸν ἀντι- ἔρται, ἐρατὶως τοιαύτης ἐνυμνευμένης αἰτωλοῖς ἐπιβέσθαι. Ευκῆρ. Iphig. in Aulid. 666. ἔτ' ἢ καλὸν μοι σοί τ' ἄγειν σύμπαν ἰμὲ. 735. ἐ καλὸν ἐν ὄχλῳ σ' ἐξομιλεῖσθαι στρατοῦ. καλὸν τικοῦσαι τὰ μὰ γ' ἐκδοῦναι τίνας.

τοῖς κυναρίοις] Thomas. κυνίδιον, οὐ κυνάριον. εἰ καὶ Διοπομπὸς ὁ κωμωδὸς ἀπαξ τῷτο φησι. Λεκιῆκος ἐν τῇ δῶν ἐκκλησίᾳ τὸ ἐνὶ Πάσιον καὶ, ὅσῳ ἡγάπα, κυνίδιον. Phrynich. p. 76. κυνίδιον λέγει Διοπομπὸς δὲ ὁ κωμωδὸς ἀπαξ πρὸς κυνάριον φησι. Plato in Euthydemo p. 207. E.

ἔστι σοὶ κύων· — ἐστὶν ἢ οὕτω· κυνίδιον· — ὅστις σοὶ πατὴρ γίνηται ὁ κύων, καὶ σὺ κυνάριον ἀδελφός. Athen. XII. 518. F. p. 519. B. οἱ Συβαρίται ἔχαιρον τοῖς Μελιταίοις κυν- ιδίοις. Xenoph. Paed. VIII. ἢ ποτε βέβηκε αὐτὴν ὄρθην φιλήσας προσάλλισθαι σὺ δέησι, ὡς τὰ κυνάρια. Arrian. Epictet. II. 22. κυνάρια οὐδέποτε εἶδες σαινόντα, καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις. Aristot. de Gen. Animal. 6. ἐν δὲ ταῖς οἰκονο- μίαις τῆς γενομένης τροφῆς ἢ μὲν βελτίστη τίταται τοῖς ἐλιν- θίροις, ἢ δὲ χείρων, καὶ τὸ περίττωμα ταύτης τοῖς οἰκίσταις, τὰ δὲ χείριστα καὶ τοῖς συνιφερομένοις διδόναι ζώοις. Galen. de Semine II. & Aristot. & Plut. Sympof. V. 1. p. 673. E. κυνίδιον. Ter. Eunuch. IV. 7. 33. Ain- vero Canis. Donatus: hoc verbo impudentibus ini- micis convicium fieri solet, nam militare dictum est in hostem, Canis. Et apud Homerum pro gra- vi contumelia in adversarium dicitur, velut in illo loco, Τιμὴν ἀρέμενοι Μενελάῳ, σοὶ τι, κυνάρια. Job. XXX. 1. 2. Reg. VIII. 13. Solebant autem Ju- daei gentes per contumeliam appellare canes. Jos. A. VI. 9. 4. locum 1. Sam. XVII. 43. ita παρα- φράζει· καὶ προσέσκαψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅσῳ νενόμισται, ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς δὲ κύνας ἀπ- ελαύνουσι καὶ φυλασσόμεθα. μὴ καὶ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώπου κύνα εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐχὶ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ χείρων κυνὸς αὐτὸν νομίζου ἀπεκρίνατο. — κατατομήσω μὲν γὰρ σὲ σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σᾶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ παραβαλῶ. Megilla Exod. XII. 16. convocatio sancta est vobis: vobis, non Canibus; vobis, non extraneis. Jal- kut Simoni in Ps. IV. 8. f. 91, 1. Epicuræi can- nibus comparantur S. D. Esaj. LVI. 11. Medrasch. Tillim IV. 8. Gentes mundi comparantur canibus S. D. Esaj. LVI. 11. Schemoth R. IX. impii comparantur canibus. Pirke Eliezer 29. qui comedat cum idololatra, similis est comedenti cum cane, nam ut canis est incircumcisus, ita & idololatra.

Christus autem, ut sequentia docent, loqui- tur

28 χίων τῆς πωπίντων ἀπὸ τῆς τραπεζῆς τῆς κυρίων αὐτῶν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς,
 εἶπεν αὐτῇ· Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενήθτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυ-
 29 γάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἦλθε πρὸς τὴν θά-
 30 λασσαν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρεον, ἐκάθητο ἐκεῖ. Καὶ προσήλθον αὐτῷ
 ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' αὐτῶν χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κωλοὺς, καὶ ἐτέ-
 ρους πολλοὺς· καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·
 31 Ὡστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι, βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κωλοὺς ὑγιεῖς, κω-
 32 λους περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ. Ὁ δὲ
 Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε· Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄ-
 χλον,

αὐτῶν] + καὶ ζῆ Versio Syra.

δ] — D.

ἐρρ] + ὁ Ἰησοῦς 13.

χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς] κωφοὺς, τυφλοὺς, κωλοὺς 1. Origenes. Versio Vulg. χωλοὺς, κωφοὺς, τυφλοὺς C.

72. Versio Sax. at haec pro mutos habet multos.

κωφοὺς] — D. Evang. 7. 13. 17. probante F. Millio prol. 1278.

κωλοὺς, κωλοὺς] κωλοὺς, κωφοὺς Evang. 12. Chrysost.

πρὸς τὰς] — C a prima manu. ἰσὶ τοὺς D.

τῷ Ἰησοῦ αὐτοῦ DL. 13. 33. 56. 58. Versio Vulg. Copt. Arab. Chrysostomus. probante F. Millio prol. 1381.

αὐτῶν] + πάντας D.

31. τὰς ὄχλους] τὸν ὄχλον CD. 1. 13. 33. 53. Codices Latini. 67. Origenes.

κωφοὺς] + ἀκούοντας, ἀλάλως Steph. unus teste Beza. 91. Evang. 12. 15. 17. 18. 19.

λαλοῦντας] ἀκούοντας 59. Versio Syra posterior in marg. + καὶ CD. 1. Versio Syra, Copta.

κωλοὺς ὑγιεῖς] — 1. Versio Copt. Vulg. Aethiop. Arab. Sax. Origenes. Hieron. probante F. Millio prol. 389.

+ καὶ CD. 1. 106. Versio Syra.

βλέποντας posterior] + καὶ κωφοὺς ἀκούοντας Versio Copt. Arab. ἀναβλέποντας 106.

ἐδόξασαν] ἐδόξαζον L. 1. 5. 33. 35. a prima manu 36. 39. 40. 51. 83. 84. 91. Evang. 14. Edit. Complut.

Origenes. Theophylactus a prima manu. Versio Vulg.

Ἰσραὴλ] + τὸν δόξα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις Versio Aethiop. ex IX. 8.

32. εἶπεν] + αὐτοῖς CK. 73. 91. Versio Syr. Copt.

ὄχλον] + τοῦτον DE. ex emendatione 34. 39. Versio Syra.

28. ὁ Ἰησοῦς] — D.

29. πρὸς] πρὸς Lectionaria Graeca.

30. αὐτῷ] πρὸς αὐτὸν Edit. Erasmi.

Origenes. Versio Vulg.

κωλοὺς, κωλοὺς, τυφλοὺς L. 61. Versio Syra posterior.

prol. 1278.

καὶ ἑτέροις πολλοὺς] — L. 71. Chrysostomus.

καὶ ἑτέροις πολλοὺς] — L. 71. Chrysostomus.

καὶ ante τυφλοὺς] — Edit. Erasmi. + τὰς D.

ἀναβλέποντας 106.

31. τὰς ὄχλους] — D.

κωφοὺς] — D.

λαλοῦντας] — D.

κωλοὺς ὑγιεῖς] — D.

32. εἶπεν] — D.

ὄχλον] — D.

tut ex sententia Judaeorum, & vocem κυνὲς in molliorem κυνάρη mutat. Catena in Marci VII. 26. κυνάρη δὲ τοὺς ἐθνικοὺς ὀνομάζει ὁ Σατὴρ κατὰ τὸ δοκοῦντοῖς Ἰουδαίοις τοῦτο λέγων. Plut. Arato p. 1029. B. κυνάρη μιν, ἐκτόπως δὲ μαχίμων. Vajikra R. XXXIII. nomen tuum est Nebucadnezar. Tu & canis aequiparantur a nobis. Bemidbar XV. Schir II. 14. Midrasch Thebillim XXVIII. 1. & IX. 12. Massechet Bava Mezia IX. f. 114, 2. Sepulcra gentiliū non reddunt Judaeum immundum S. D. Ez. XXXIV. 31. i. e. vos Judaei dicti estis homines, reliquae gentes hujus mundi non veniunt nomine hominis, sed bestiae.

27. Eurip. Cretenf. fragm. ap. Athen. III. 97. A. νόμος δὲ λείψαν' ἐκβάλλειν κυσὶ. Philostrat Vit. Apollon I. 19. πλησίον τοῖς κυσὶ πρᾶττεν, τοῖς σιτουμένοις τὰ ἐκπίπτοντα τῆς δαιτὸς.

ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων] Haec verba respiciunt ad c. XIV. 20. 1. Cor. IX. 7. 13. XI. 28. Jo. VI. 50. 51. Heb. XIII. 10. Apoc. II. 17. H. Steph. Thef. 1909. A. Legitur & cum praepositione ἐκ praefixa genitivo: sed dubito, an apud veteres Scriptores hujus constructionis exempla extent. Moeris. ἔπιον οἶνον, ἐκ οἶνον, ἀττικῶς — ἔφαγον κρέατος ἐκ κρέατος, ἀττικῶς. Thomas. ἔπιον οἶνον, καὶ ἔφαγον σίτην, ἀττικῶς. ἐκ οἶνον, οὐδὲ σίτην. 1. Cor. II. 28.

Bava Bathra f. II. 2. Cum aliquando magna esset annonae caritas, R. Juda S. aperuit cellas penuarias, dixitque: Periti S. Literarum, Mischnae, Talmudis, Constitutionum ingrediamini, vulgus vero indoctum procul abesto. Cum viingressus esset Jonathan Amramides, dixissetque: da mihi cibum; Rabbi quaerit: num scripturam didicisset, num mischnam? negante Jonathane, respondit: quomodo te cibare possum? excipit: ciba me ut

canem; ut corvum. Victus igitur precibus cibavit eum.

30. κωλοὺς] D. Sideratos. Festus. Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo fine manibus conficiat, quibus partibus corporis qui carent κωλοὶ vocantur. Servius in Aen. VIII. 138. Mercurium insequerentur, quem cum illi in monte dormientem invenissent, manus ei amputaverunt, unde & ipse Cyllenius & mons dicuntur. Namque Graece κωλοὺς aliqua mutilatos parte corporis dicunt, unde etiam Hermas vocamus quosdam stimulos in modum signorum fine manibus. Aristoph. Equit. 1081. τὴν τέττα χεῖρ' ἐποίησε κωλομένην — ἔμβαλε κωλή. Schol. τοῦτ' ἐστὶν πεπηρωμένος. κωλοὺς δὲ ἀττικοὶ καλεῖσιν ἐπὶ ποδῶν καὶ χειρῶν ἐκτομῶς. Pollux IV. 188. Ἐυπολις δὲ καὶ τὸν τὴν χεῖρα πεπηρωμένον κωλὸν εἶρηκεν. ὅτε κωλὸς ἐστὶ τὴν ἐτέραν χεῖρα ἐν σφόδρα. Ὅτι τὸ ἐν-ἀντίον ἀριστοφάνης ἐπὶ ποδὲς κωλὸν. Τί δὲ ὅτι ποδὸς σὺ κωλὸν ἀνὰ κύκλον κυκλεῖς Eustath. in Il. β. p. 156, 35. ἐπὶ πλείον γὰρ πᾶσι τὸ κωλὸν τῷ κωλῷ κωλοὺς μὲν γὰρ ὅτι καίρια βλαβεῖς ἐκ γενετῆς κωλὸς δὲ κοινῶς καὶ ὁ ὕστερον ἐκ πληγῆς ἢ ἄλλως πᾶσι ἐκ ἐργασίας παθὼν κωλωμενος. Galen. in Hippocr. de Articulis III. τὸ κωλὸν ὀνομά- τινες μὲν ἀπασαν διασπορὴν φασὶν θηλὴν, γενικῶς τι σημα- νόμενοι ὑποβέντες αὐτῷ τίνες δὲ τὴν τοιαύτην μόνον διασπο- ρὴν θηλῆσθαι φασὶν, ἐν ἧ' πρὸς τὴν ἴσω χάραν ἡ ῥοπή γί- νεται τῷ κωλῷ. Hippocr. de Artic. κωλοὺς ἐστὶ τὸ ὅς καὶ μῖον τῷ ἐτέρῳ. Galen. κατὰ Ἱατροί. γ. τὰ μὲν ἔξω ῥέπον- τα βλαῖστα, τὰ δὲ ἔσω βέβη καὶ κωλὰ. Il. σ. 371. Vulcanus κωλοποδῶν. Aelian. frag. ap. Suidam. voce βελυτῆς de gallo. ἐσὼς ἐπὶ θατέρῳ τῶν ποδῶν πρᾶττεν τὸν λελαβημένον καὶ κωλὸν.

32. οὐκ ἔχουσιν τι φάγωσι] Patens: non quod toto triduo jejunaverint, sed quod tertio die viatico deficiente fame premi coeperint. Beza: nihil illos

χλον, ὅτι ἤδη ~ ἡμέρας· τρεῖς προσμένονσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι καὶ σπλῦ-
σαι αὐτοὺς νήσεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μα- 33
θηταὶ αὐτοῦ· Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσούτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσούτον;
Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πόσους ἄρτους ἔχετε; Ὅι δὲ εἶπον· Ἐπὶ, καὶ ὀλίγα ἰχ- 34
θύδια. Καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ λαβὼν τοὺς ἐπὶ ἄρ- 35
τους καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· οἱ δὲ μα- 36
θηταὶ

~ ἡμέραι

ἡδῆ] ἰδὲ Versio Syra. — 106.
ἡμέρας] ἡμέραι CDFGHL. 1. 2. 11. 16. Colb. duo. 34. ex emendatione 36. 37. 38. 39. 40. 44. 48. 51. 52.
53. 60. 65. 66. 72. 80. 84. 87. 91. Evang. 3. 4. 5. 16. 18. 19. 24. Editio Colinaei. Basil. Eth. 70. Marci
VIII. 2. probante J. Millio prol. 1468.
33. πέντε] + ἐν BD. 1.
ἄρτοι τοσούτοι] ἄρτῳ τοσοῦτῳ Bodlej. unus.
ὄχλον τοσούτοι] τοσούτους 14.
οἱ 5] καὶ 106.
εἶπον] + αὐτῷ D. 106. Edit. Complut. Versio Syra utraque, in posterior edita est in ora.
35. ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις] παρανήϊλας τῷ ὄχλῳ D. 1. 13. 33. Origenes ex Marco.
τοῖς ὄχλοις] τοὺς ὄχλους C. 15.
36. καὶ λαβὼν] ἔλαβεν D. 1. 13. Colb. unus.
καὶ τοὺς ἰχθύας] — L. + καὶ D. 1. 33. 72. Versio Copra, Syr. Edit. Erasmi 1.
εὐχαριστήσας ἔκλασε] εὐχαρίστησεν C a prima manu, ut videtur.
ἔδωκε] ἰδὲ D. 1. 13. 33. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 873.
αὐτῷ] — D. 1. 33. 65. Evang. 5. Codd. MS. Latini. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 873. 1426.
τῷ ὄχλῳ] τοῖς ὄχλοις KLM. 1. 12. 13. 59. 80. 91. Evang. 18. 19.
37. ἦσαν τὰ περιεσῆσιν τῶν κλασμάτων] τὰ περιεσῆσιν τῶν κλασμάτων ἦσαν D. 1. Versio Vulg.
περιεσῆσιν] περιεσῆσαν 76.
τρεις] + εἰσιν καὶ D.
ἐρημίας] ἐρήμῳ τότῳ C. ἐρήμῳ 60.
τοσούτοι ἄρτοι 44.
34. ὁ Ἰησοῦς] — 61. Versio Saxona.

cibi tot diebus sumfisse, ne verisimile quidem est.

ἡσίας] Moeris. ἡσίας, ἀττικῶς ἡσίας [lege ἡσίας]
ἐλληνικῶς. Hesych. ἡσίας, ἡσιτος, ἡσιτών. Anthol. II.
40. 10. Ποιητὴς πανκρίστους ἀληθῶς ἔστιν ἐκεῖνος, ὅστις δι-
πλῆξιν τοὺς ἀκρασμάτους. Ἦν δ' ἀναγνώσκη, καὶ ἡσίας
οὐκ ἔδει πέμπη.

ἐκλυθῶσιν] 1. Macc. III. 18. ἐκκελύθη αὐσιτῆντες σή-
μερον. & IX. 7. συνείρεθι τῇ καρδίᾳ καὶ ἐξελεύθη. Polyae. p.
573. πλῆθος ἰλλυθῶν κατέμιξεν τῷ ὕδατι. κίρραϊσι πῶντες
διαφθίρονται τὰς γαστέρας, καὶ πάντες ἐκλυθέντες ἔκιντο.
Theocrit. Id. X. 7. τῷ ἐκκελύσθαι opponit θιρίζοντα
καὶ μὴ ἀποκαμίνοντα. Eustath. Hysmen. 4. εἰποὶς ἰδὼν
ἀσθμαίνων τὸν ἄνθρωπον, καὶ οἶον ἐκκελύσθαι τῷ πνέμα-
τι. Plut. Conviv. VII. sapient. p. 161. B. διὰ τὰ
χρῶς καὶ ῥοῖον ἐφάνετο τῆς φρενὸς ἐκκελυμένος καὶ κεκμηκός.
Aristot. in problem. IV. 6. διὰ τὴν ἐκλύθη μάλιστα τῶν
ζῴων ἀφροδιτιάσας ἄνθρωπος; Galen. ad Glauco. ἐκλύ-
σθαι, λειποθυμῆν. in Hipp. de Praedict. III. τίνες δὲ
ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος [ἤκεσαν φῆμα ἐκλύεσθαι] ἵνα φή-
σωμεν αὐτὸ κατὰ μὲν τὴν αἰσθησιν ναρκῶδες, κατὰ δὲ τὴν
προαιρετικὴν κίνησιν ἐκλυτον γινομένην. Gal. VI. 9. Heb.
XII. 3. 5. 1. Reg. XIX. 7.

33. Exod. XVI. 3. Pf. LXXVIII. 19. 20.

34. ἰχθύδια] Plut. καφῶδες ἰχθύδιον. A-
then. VIII. p. 359. D. ἐπεπατά με, τὸς μὲν ἰχθύς
μοι κάλει ἰχθύδιον. . . . τὰ ἐπισύσιντα ἰχθύδια. Cic.
N. D. II. 98. parvi pisciculi.

35. ἀναπεσεῖν] Phrynich p. 92. Ἀναπεσεῖν, οὐ κα-
λῶς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίνεσθαι τάττεται. ἰάν δ' ἐπὶ τῇ τὴν ψυ-
χὴν ἀδυμῆσαι, καλῶς οἶον, ἀνέπεσεν ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ
τὴν ψυχὴν ἠβύμην. Thomas. ἀναπεσεῖν, βέλτερον ἐπὶ τοῦ
ἀδθυμῆσαι καὶ ἀδυμῆσαι, ἢ ἐπὶ τῇ ἀνακλίνῃ. Athen I. p.
23. B. τὸ ἀναπίπτει κυρίως ἐπὶ ψυχὴν ἔστιν, οἶον, ἀδυμῆν,
ἐλγισμῶν --- κρατῆνος δὲ ἐπὶ ἐρετῶν χρεῖται τῇ λέξει ῥοβάζει
καὶ ἀναπίπτει --- ὑποπίπτει Κύκλωπι, ἀνέπεσε φέρυγος αἰ-
θρ' ἔχεις βαρύν. ex Alexi. μετὰ ταῦτ' ἀναπεσεῖν ἐκλείνει
αὐτὴν παρ' ἐμὲ. Synes. Ep. 114. τί δὲ καὶ καλὸν, ἐπὶ
τὴν ψάμμοις τὴν αἰγυαλίτῃ ἀναπεσεῖν; Xenoph. in Oe-
con. οἱ ἐμπλήτοις ἐν τάξει μὲν κάθηται, ἐν τάξει δὲ προ-

εἰσὶν, ἐν τάξει δ' ἀναπίπτουσιν. de requestri. χρὴ γὰρ
ὁρῶντος μὲν ἐξαίφνης ἵππῳ προίπειν, ἐν μικρῷ δὲ ἀνακλι-
βαμένῳ ἀναπίπτειν. resupinari. Lucian. de Asino 23.
αὐτοὶ δὲ ἀναπεσόντες ἰδίπτεον. Tob. II. 1. Jewish. XII.
16. & alibi in N. T. decies.

36. εὐχαριστήσας] Phrynich. p. 8. εὐχαριστεῖν ἑδὲς τῶν
δοκίμων εἶπεν, ἀλλὰ χάριν εἰδέναι. Polybius leg. 95. εὐ-
χαριστήσοντα περὶ τῶν εἰς αὐτὰς γεγονότων ἐνεργημάτων.
Diodorus S. XX. 34. θαυρῶν καὶ τοῖς ὄχλοις εὐχαρι-
στῶν. Thomas. χάριν εἶδα σοί, καὶ χάριν ἔχω σοί, καὶ
χάριν ὁμολογῶ· εὐχαριστῶ δὲ οὐδεὶς τῶν δοκίμων εἶπεν.
Pollux. V. 141. εὐχαριστεῖν ἐπὶ τῷ δίδοναι χάριν, οὐκ ἐπὶ
τῷ εἰδέναι. Monum. Ptolemaei Everg. ap. Cosmat.
Indicopleustē. δὲ ἂν ἔχω τὸν μέγιστον θεόν μου ἄρην εὐ-
χαριστῶν. Glossar St. 1. εὐχαριστεῖ, gratias agit. Pha-
larid. Ep. 119. εὐχαριστῶσαι δὲ τοῦ παρόντος νίκῃ αἰ-
τεῖσθαι --- δίδονμαι γὰρ ὑμῶν χάριν τῇ αἰτήσιν. De-
mosth. pro Corona εὐχαριστῶ pro grato animo. Jof.
A. XIV. 10. 7. εὐχαριστήσαντος τὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς
συνκλήτου αὐτοῖς. XX. 1. 2. πρέσβεις εὐχαριστοῦντας
ἐφ' ἣν ἀποδοῦναι τοῦ ἔθνους ὑμῶν κλημονίαν. Diodorus S.
XVI. 11. περὶ μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν εὐχαριστῶντων
τοῖς θεοῖς· περὶ δὲ τῶν μελλόντων εὐχὰς ἀγαθὰς ποικιμέ-
ων. Arrianus Epictet. I. 4. οὐκ εὐχαριστῶμεν τῷ θεῷ;
Athenaeus V. p. 213. E. εὐχαριστῶσι τε τοῖς ἀθηναίοις.
Polyb. in Legg. III. p. 1092. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος
ἐξέπρωτε προσβεντὰς πρὸς Ἀττάλον τὸν βασιλέα, τὰς ἄμα
μὲν εὐχαριστήσαντας ἐπὶ τοῖς γενομένοι. p. 1104. ἐπεμψαν
δὲ καὶ πρεσβείαν πρὸς τὸν φίλιππον τὴν εὐχαριστήσαντας ἐπὶ
τῇ τῶν νεκρῶν ἐπιτάφῳ. p. 1109. διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς
χαρῆς μικρῷ διέφθεραν τὴν τίτον εὐχαριστῶντες. p. 1215.
τὰς εὐχαριστήσαντας τῷ βασιλεῖ περὶ --- τῷ νομίσματος,
Lucianῃ κατάπλους 28. Schol. χάριν ἵσταναι ἀντὶ τῇ εὐ-
χαριστῶν τὸ γὰρ εὐχαριστῶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐ λέγεται.

37. σπυρίδας] Herodot. V. 16. κατῆς σχοῶν σπυ-
ρίδα κινῶ ἐς τὴν λίμνην, καὶ ὁ πολλὸν τῶν χρόνων ἐπιστῶν
ἀνασπᾶ πλήρη ἰχθύων. Anthol. VI. 3. 1. χαρμῆν καὶ τὰς
ἰχθυόδας σπυρίδας. 2. ἀναθήματα ἀπὸ ἀλλείων. — καὶ
δισκῶν σχοπτικῶν σπυρίδας. & 8. ζῆγος δ' ἐμπλε-

37 θηταὶ τῷ ὄχλῳ. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν τὸ περισσεύον τῶν
38 κλασμάτων, ἐπὶ αὐτῶν σπυρίδας πλήρεις. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες,
39 χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον καὶ
ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγδαλά.

1 **Κ**Αὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, περάζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν ση-
2 μείον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδείξαι αὐτοῖς. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ὁψίας γενομέ-
νης

~ ἀνέβη

38. ἦσαν] + ὡς 1. 13. Versio Syra posterior, Aethiop. + ὡς 106.
γυναικῶν καὶ παιδίων] παιδίων καὶ γυναικῶν D. Versio Vulg. Copt. Aethiop. παιδίων καὶ γυναικῶν 1. vid.
supra XIV. 21.
39. ἀνέβη] ἐμβαίνει D. ἀνέβη CEFHGKL. 9. 11. 12. 30. 36. 41. 49. 51. 52. 53. 54. 56. 59. 61. 65.
71. 87. 91. Evang. 5. 16. 18. Edit. Complut. Erasmi, Colinaei, duae priores Stephani, Bengelii. Versio Syra
utraque, Copt. Vulg. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1373.
εἰς] ἐπὶ 2.
ὄρια] ὅρη 50. 71. Theophylactus MS.
Μαγδαλά] Μαγδαλάν CM. 69. 106. Versio Copta. Μαγδαλάν Evang. 2. Μαγδαλᾶ 72. Μαγδαλᾶν
D. probante Grotio. Μαγδαλάν Evang. 21. Μαγδαλᾶν Versio Vulg. Hieron. Μαγδαλᾶν Versio Syra.

1. οἱ] — 1. 72. Origenes.
Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι] Σαδδουκαῖοι καὶ Φαρισαῖοι Origenes. Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι Editio Colinaei.
ἐπηρώτησαν αὐτὸν] αὐτὸν ἐπηρώτησαν D. ἐπηρώτησαν] ἐπηρώτων 1. Origenes.
καὶ ἔρανον ἐπιδείξαι αὐτοῖς] ἐπιδείξαι αὐτοῖς καὶ ἔρανον 59.
ἐπιδείξαι] ὑποδείξαι Edit. Complut. Plant. Genev. δείξαι 51. Edit. Erasmi, Bogardi. Chrysostomus.
2. αὐτοῖς] — D.
ab ὁψίας ad finem comm. sequentis] — 2. a prima manu. 13. 34. 39. at in Scholiis additis explicantur;
44. a prima manu. 84. 87. Hieron. Hoc in plerisque Codicibus non habetur. Versio Copta. in Codice E as-
tutis notantur omnia.

κῆλον σπυρίδας. Athen. VIII. p. 365. A. εἰδῶσι δὲ οἱ
ἀρχαῖοι καὶ τὰ νῦν καλόμενα ἀπὸ σπυρίδος δέπτα. ἐμφανί-
ζει δὲ φερικράτης περὶ τῶν ἐν ἐπιλήσμονι καὶ θαλάσῃ οὐ-
τως· Συσκευασάμενος δέπτον ἐν τῇ σπυρίδι ἐσθίειν ὡς πρὸς
ὀφείλῃ. τῷτο δὲ σαφῶς δηλοῖ τὸ ἀπὸ σπυρίδος δέπτον, ὅ-
τι τις αὐτὸς αὐτῷ σκευάσας δέπτον, καὶ συνθεῖς εἰς σπυ-
ρίδα πρὸς τὰς δεξιὰς αὐτοῦ. X. p. 422. C. Δίφιλος ἐν
Παραστάσει — εἰς σπυρίδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' οὐ φα-
κῆν. Horat. S. II. 6. 104. Multaque de magna su-
peressent fercula coena, Quae procul extructis
inerant hesternae canistris. Arrian. Epictet. IV. 10.
κρηκῆσια δοῦναι, καὶ σπυρίσι δεκτικῆσαι. Ammonius φερ-
ιον, τὸ ἀλιευτικὸν σπυρίδιον. Arcadius Grammaticus.
φερῖον, ἡ σπυρίς τῶν ἰχθύων. Alciphro. III. 56. καὶ ἀ-
ποφέρει μείδας τῶν ἀρίστων ἔκβη τὰς σπυρίδας καθ' ἡμέραν
ἐξογκῶν σὺν μεγέθει λιψάων — πῆπυσο. Pollux VI.
94. περὶ τῶν καθαιρόντων τὸ συμπόσιον. συναθροίζεται δὲ
— εἰς κῆφον ἢ σπυρίδα ἢ σπυρίχιον, ἢ φερῖον, ἐκαλεῖ-
το δὲ ἔτα ἢ ἰχθυὴν σπυρίς. X. 92. σπυρίδα δὲ ὀψωνια-
δόκον περικλῆν σχοῖον ἐν ἀμφιαρᾷ ἀριστοφάνης ἔφη, ἐν δὲ ἀ-
χαρνεῦσι σπυρίδιον. 29. περὶ τῶν τοῦ γεωργίου σκευῶν —
τὰ ἀγγεῖα τὰ ὑποδεχόμενα τῇ σπορᾷ — κῆφον. 8.
30. περὶ τῶν τῶν ἀλιείων σκευῶν, σπυρίς, σπυρίδιον, σπυ-
ρίχιον. Aristoph. Pace. 1005. καὶ καταπαῖδαν ἐλθεῖν σπυ-
ρίδας. Schol. κοπιαὶς λίμνη βοιωτίας ἐν ᾗ μεγάλαι ἐγχέ-
λις γίνονται. Theophrast. H. Pl. II. 8. palmae hu-
miles διὰ καὶ πλέκων ἐξ αὐτῶν τε σπυρίδας καὶ τοὺς
φορμούς. πολλοὶ δὲ καὶ ἐν τῇ κρήνῃ γίνονται, καὶ ἔτι
μᾶλλον ἐν Σικελίᾳ. Liban. O. XXIII. p. 565. A.
ὧν οἱ οἰεῖται ταλαρῆς καὶ σπυρίδας πλέκοντες ἐκείνους βαδί-
ζουσιν ἰχθύας ἔχοντες — καὶ τὰ ἀπὸ τῶν δένδρων. Eu-
stath. II. p. 1604. ἰάρακας πάποτε κοκκυμήλων σπυ-
ρίδα πτόνων. Aët. IX. 25.

39. Hieros. Erubbin f. 23. 4. Licuit Gadaren-
sibus, permittente R. Juda Nafi, descendere in Cham-
matham Sabbato, atque eam perambulare usque
ad vicum extimum, usque ad pontem. Magdalen-
ses, permittente R. Juda Nafi, ascenderunt in Cham-

matham, & perrexerunt per totam Chammatham;
procefferuntque usque ad vicum extimum, usque
ad pontem. Hieros. Maasroth f. 30. 3. Si homi-
ni sint duae areae, una in Magdala, altera Tiberia-
de, fructus amovere licet ab ista, comedendos in
illa. 3. R. Jochanan n. R. Simeonis f. Jochai: e-
rant illi duo atria, unum Magdala, alterum Tiberi-
ade. Hieros. Sheviith. 9. f. 38. 4. Ob macella
quaedam in plateis Tiberiensibus coactus est R.
Simeon f. Jochai locum istum purificare. Et qui-
cunque juxta Magdalam iter faceret, audire pote-
rat vocem scribae, dicentis, ecce f. Jochai puri-
ficat Tiberiada. Taanith f. 20. 1. vocatur Magda-
la Gadarae. R. Judan Magdalenus, R. Isaac Mag-
dalenus.

1. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] Jo. VI. 30. 31. 1. Cor. I. 22.
Βαβυλῶν f. 59. 1. Eradicata fuit ceratiorum
arbor — rivus retrorsum fluxit, — collapsi sunt
parietes — At illi hoc nullum praebebat argu-
mentum. Pergit R. Eliezer: Si traditio penes me
est, e coelo testimonium edatur. Tum personuit
Eccho coelestis: Quid vobis cum R. Eliesere,
nam ubivis secundum illum obtinet traditio? Schab-
bath f. 139. 1. Quaerentibus discipulis a praecep-
tore suo R. Jose f. Kisma, quandonam venit fili-
us Davidis? Respondit eis: vehementer metuo;
ne forte a me petatis signum. Eis negantibus se
petituros ab eo signum, Respondit — Qui-
bus auditis postulabant discipuli illi ab isto ma-
gistro suo, ut ederet ipsis signum. Quibus cum
ille respondisset: nonne promiseratis mihi, vos
nullum a me signum petituros esse? illis autem
instantibus, ut nihilominus aliquid signum ederet,
respondit eis: si ita se res habet, & omnino signum
a me edi urgetis, en habete hoc signum, & con-
vertentur aquae speluncae Paneas in sanguinem.
Quo dicto statim conversa est aqua illa in san-
guinem.

της λέγετε, Ἐυδία· πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· Καὶ πρῶτ', Σήμερον χειμῶν· πυρράζει γὰρ 3
 συγγάζων ὁ ἑρηνός· Ὑποκριταί, τὸ μὲν πρόσωπον τῷ ἑρηνῷ γινώσκετε ἀφ' ἑκείνου, τὰ δὲ 4
 σημεῖα τῶν χειμῶν ἐκ δυνάστε; Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ καὶ σημεῖον ἐδοθήσετ' 5
 αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωάννου τοῦ προφήτου. Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἀπῆλθε. Καὶ 6
 ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς 7
 εἶπεν αὐτοῖς· Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ὑπὸ τὴν ζύμην τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
 Ὅτι διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες· Ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰη- 7
 σοῦς,

πυρράζει] πυρράζει CEF. 86. Evang. 24. Editio Colinaei.

γὰρ] — M.

ab ἑρηνός ad ἑρηνός] — F. 57.

πρῶτ' [πρῶτ' E. 74. 89. 90. Bodlej. quatuor. Evang. 2. 12. 13.

a πυρράζει ad πυρράζει] 80.

ἑρηνός] αἶψα D. + καὶ C.

ὑποκριταί] — CDL. 1. 11. 22. 23. 33. 76. Versio

ἑρηνός] + καὶ γίνεται οὕτως K.

3. καὶ] — Colb. unus.

2. 12. 13.

συγγάζων ὁ ἑρηνός] ὁ ἑρηνός συγγάζων Edit. Erasmi.

Vulg. Sax. Armen. Syra posterior, Æthiop. probante J.

μ] — F.

Millio prol. 1194.

καὶ αἶψα] καὶ αἶψα Versio Syr.

δυνάστε] συνίετε 4. 5. 8. 15. 16. 29. 32. 36. 37. 38. 45. 48. 54. 57. 61. 64. 65. 68. 74. ex emendatione

78. Evang. 13. ex emend. in nonnullis teste Erasmo. Versio Æthiop. Arab. Theophylact. MS. δοκιμάζετε L.

+ δοκιμάζετε GM. 33. 49. 91. Versio Syra. + γινώσκω 51. 60. 74. 80. 89. 90. Evang. 2. 12. 18. 19. Versio

Vulg. + καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς 25. 32. Versio Æthiop.

4. καὶ μοιχαλὶς] — D.

5. προφήτου] — DL. Codices Latini.

αὐτοῦ] — CD.

6. Ἰησοῦς] — Versio Syra. Vulg. Sax.

καὶ Σαδδουκαίων] — 61. 68.

λέγοντες] — C.

8. αὐτοῖς] — DKIM. 1. 36. Colb. duo 33. 38. 42. 57. 68. 91. Versio Vulg. Æthiop. Origenes, Theophylactus.

σημεῖον ἐπιζητεῖ] ζητεῖ σημεῖον D.

5. οἱ μαθηταί] — D.

ἐπελάθοντο] + οἱ μαθηταί D.

οἶδε καὶ] — 80.

7. οἱ δὲ] τότε D. 4. Lucifer.

2. εὐδία] *Plut.* de Lib. Educ. p. 8. G. ἐν εὐδία
 τὰ πρὸς χειμῶνα παρσέκει παρασκευάζειν. *Xenoph.* Hel-
 len. II. Στεῖ — τὸν φανερῶς ἡμῖν ἐκρυμμένον, καὶ γὰρ
 ἐν εὐδία χειμῶνα ποιεῖσιν, ὅταν ἡμῖν ἐμφερῇ. *Alex. Myn-*
dus ap. Athen. IX. p. 394. E. τὴν φέσσαν — τῷ
 χειμῶνος μὴ φέγγεσθαι, εἰ μὴ εὐδίας γινόμενης. *Sext.*
Empir. a. Log. II. 203. χειμῶνος ἡ εὐδίας. *Theophr.*
 de sign. pluviar. θαλασίῳ γλαυῷ ἄδυσσα χειμῶνος μὲν
 εὐδία σημαίνει, εὐδίας δὲ χειμῶνα. — ἵαν ἀκτῖνες ἀθροῖαι
 ἀνίσχασιν, ἀνίσχοντος ἡλίου, σημαίνει ὑδάτος· καὶ ὅταν ἀνί-
 σχοντος τῷ ἡλίῳ αἱ αἶραι οἷον ἐκλείποντος χροῖμα ἴσχωσιν,
 ὑδάτος σημαίνει. *Plin* H. N. XVIII, 78. Si circa oc-
 cidentem rubescunt nubes, serenitatem futurae
 diei fpondent. — concavus oriens pluvias praedic-
 cit: idem ventos, cum ante exorientem eum nubes
 rubescunt, quod si & nigrae rubentibus interve-
 nerint, & pluvias — cum oriente radii non illu-
 stres eminebunt — pluviam portendent — Si
 nubes solem circumcludent, quanto minus luminis
 relinquent, tanto turbidior tempestas erit —
 Quod si in exortu fiet, ita ut rubescant nubes, ma-
 xima ostendetur tempestas. *Artemid.* I. 75. μόν-
 οῖς δὲ τοῖς ὑπαίθροις ἐργαζομένοις τὰ μὲν λευκὰ [σύνκα]
 εὐδίας, τὰ δὲ μέλανα χειμῶνα καὶ ὄμβρον σημαίνει. & II.
 8. μετὰ γὰρ τὰς μεγάλους χειμῶνας ταχέως εὐδία γίνεται.
 & 65. ὁ αἶψα εἰς τρέπεται ἐπὶ τὸ ἐναντίον, ἀπὸ χειμῶνος
 εἰς εὐδία καὶ ἀπὸ εὐδίας εἰς χειμῶνα. Et occidui rubue-
 re cubilia Phoebi *Stat. Theb.* V. 477. *Lactanti-*
us. Physici serenitatem futuram dicunt, si sole oc-
 cidente nubes rubescant. *Antiphr.* Apologia, τῶν
 μὲν γὰρ ἄλλων οἱ δυσυχνέτες, ὅποταν μὲν ὑπὸ χειμῶνος πο-
 νεῖσιν, εὐδίας γινόμενης πάύονται πόνον. *Euseb.* in Il. γ.
 p. 314, 30. Ζεὺς καὶ ὁ αἶψα δαδῶνται, ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐ-
 δία, ὅ ἐστιν ἡ εὐαρία. *Aratus* 837. εἰ τε πᾶς ἡ καὶ ἑρ-
 σὺς ἐπιτρέχει, οἷα τε πολλὰ Ἑλπομένην νεφέαν ἐρυθραίν-
 ται ἄλλοθεν ἄλλα, ἢ ἑρπον μέλαινες καὶ σοὶ τὰ μὲν ὑδα-
 τος ἔσσι. Σήματα μέλλοντος, τὰ δ' ἐρεῖδία πάντ' ἀνέμοιο.
 εἴ γε μὲν ἀμφοτέρως ἀμύνδης κεχρωσμένος εἴη, καὶ πᾶν

ὑδωρ φορέει, καὶ ὑπνέμιος ταυνοῖτο. 858. εἰ δ' ὁ μὲν
 ἀνέφελος βάπτει ῥῶς ἰσπρίσιο ταῖς κατερχομένης νεφέας
 καὶ οἰχομένοιο Πλησίον ἰσπρίσιον ἐρεῖδεις, οὐ σε μάλα χρὴ
 αἰερινὸν εἶδ' ἐπὶ νυκτὶ περιτρομέειν ὑπότοιο. *Georg.* I. 441.
 Ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
 conditus in nubem, medioque refugerit orbe, suspe-
 cti tibi sint imbres. *Aristot.* probl. 26. 8. διατ' αἱ
 μὲν καθαφαὶ δύοσις εὐδειὸν σημαίνει, αἱ δὲ τετραγαμμένα
 χειμερινόν;

3. πρῶτ' [Hesychius ἀττικώτερον τὸ ὑφ' ἑρηνῶς σημαίνει δὲ
 τὸ ἐν ἑρηνῶ καὶ πρὸ τῷ δέοντος καιρῷ, ἢ πρὸ τῆς καθημέ-
 ρου ὥρας, ὡς ἐφ' ἐπὶ τῷ καθυστερήντος τῆς προσηκούσης
 ὥρας.

συγγάζων] *Aristoph.* Nub. 582. τὰς ὀφρῦς συγγάζω-
 μεν. *Schol.* συνίφειαν ἐποιήσαμεν, καὶ ἐχάλετήροισιν, ἢ
 ἐσυγγάζομεν. *Marci.* X. 22.

ὑποκριταί] quia animo subdolo & fallaci περ-
 ζοντες signum petierant.

πρόσωπον τῷ οὐρανῷ] *Æneid.* V. 848. Mene falis
 placidi vultum, fluctusque quietos ignorare jubes?
 768. Quibus aspera quondam visa maris facies. *O-*
vid. Metam. I. 6. Unus erat toto naturae vultus
 in orbe. *Manilius* I. 206. Haec est totae naturae facies.
 IV. 915. atque ideo faciem coeli non invidet orbi
 ipse Deus. *Plinius* H. N. VI. 21. alia illius coe-
 li facies. *Gellius* XIII. 28. Non solum autem in
 hominum corporibus, sed etiam in rerum ejusque-
 modi aliarum facies dicitur, nam montis & Coeli
 & maris facies, si tempestive dicatur, probe dici-
 tur. *Luc.* XII. 56. *Jerem.* X. 2. Cum utile effet.
 scire tempestatem venturam, ad multa signa at-
 tenderunt, ad cantum avium, ad motus quadrupe-
 dum *Ælian.* H. N. VII. 7. & 8.

τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθαι] *Anthol.* MS.
 I. 181. καιρὸν γινώσκει, σοφῶν τῶν ἐπὶ τὰς τίς εἶπε, φίλιππε,
 πάντα γὰρ ἀκμαζόντ' ἐστὶν ἐρασώμενα, καὶ σικνὸς πρῶτος πᾶς
 ἐπ' ἀνδρῶσιν ὀρεαδὲς τίμιος, εἴτα συὴν βρώμα πεταινόμε-
 νος. *Schol.* ad *Theocrit.* VII. 1. καιρός δὲ ἐστὶν χρό-

8 σοὺς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί θαυματολογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλά-
 9 βετε; Ὁυπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῷ πεντακιχλίαν, καὶ
 10 πόσους κοφίνους ἐλάβετε; Οὐδὲ τῆς ἐπτὰ ἄρτους τῷ τετρακιχλίαν, καὶ πόσας
 11 σφυρίδας ἐλάβετε; Πῶς οὖν νοεῖτε, ὅτι ἐξ ὧν ἄρτου εἶπον ὑμῖν, προσέχειν ἅπὸ τῆς ζύ-
 12 μης τῷ Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων; Τότε συνήκαν, ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἅπὸ τῆς ζύ-
 13 μης τοῦ ἄρτου, ἀλλ' ἅπὸ τῆς διδασχῆς τῷ Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰη-
 14 με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; Οἱ δὲ εἶπον· Οἱ μὲν, Ἰωάννην
 τὸν

probante J. Millio prol. 1194. 1386.

αὐτοῖς] — 106.

ἐλάβετε] ἔχετε BD. 13. Versio Vulg. Lucifer. ex Marco.

9 μνημονεύετε] + ὅτι D.

τῷ πεντακιχλίαν] τοῖς πεντακιχλίαις D.

ab χιλαν ad χιλίαν] — 11.

10. τῷ τετρακιχλίαν] ταῖς τετρακιχλίαις D.

11 ἄρτες] ἄρτων CKLM. 1. 5. 13. 15. 36. 37. 40.

54. 56. 58. 59. 60. 61. 72. 80. Versio Æthiop.

εἶπον ὑμῖν] ὑμῖν εἶπον C.

ὑμῖν] — D. Lucifer.

προσέχειν] προσέχετε D. Versio Vulg. Æthiop. Erasmi. Edit. 1. 2. 3. Bogardi. probante J. Millio prol. 390.

προσέχετε δὲ CL. 1. Versio Syra, Copta. Origenes, Lucifer.

+ προσέχετε δὲ 4. 5. 6. 15. 24. 30. 36. 37:

40. 53. 68.

12. οὐκ] οὐ περὶ ἄρτου 74.

τῶν] — D.

ἅπὸ ad finem commatis] — 74. a prima manu.

εἶπεν] + αὐτοῖς Bodlej. unus 74.

τῆς ζύμης] — 1. Origenes.

τῷ ἄρτων 1. Versio Copt. Vulg. Æthiop. Origenes.

τῷ ἄρτου] — DL.

τῷ ἄρτου, ἀλλὰ] τῷ Φαρισαίων 33.

καὶ Σαδδουκαίων] — 13.

13 ἐλθὼν] ἐξελθὼν G. 61. 68. 106. Versio Syra posterior, & Editā in margine. Chrysostomus. ex Marco.

δὲ] — E. 2.

αὐτοῦ] — D.

με] — Versio Vulg. Copt. Sax. probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 1194.

με λέγουσιν] λέγουσιν με C. Origenes.

λέγουσιν εἶναι οἱ ἄνθρωποι 1.

λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι] οἱ ἄνθρωποι λέγουσιν εἶναι D.

14. οἱ μὲν] — D.

τὸν] — D.

τος δὲαν. Thomas. ὁ μὲν καιρὸς δημοῦ ποιότητα χρόνος, εἰ
 πόλιμος ἢ ἡ ἀμνην χρόνος δὲ ποσότητα, ὡς τὸ πρὸ 1. χρό-
 νων. Caesarius Q. 97. ἕτερον μὲν χρόνος, ἕτερον δὲ και-
 ρός. τὸ μὲν γὰρ μήκους ὑπάρχει σημαντικόν, τὸ δὲ εὐκαιρί-
 ας. Ὁ γὰρ φαινέ, χρόνος ἐπέση ἀμνητῶ ἢ τρυγητῶ, ὡλ-
 λα καιρὸς οὐδὲ χρόνος γίμναι τὴν νέαν, ἀλλὰ καιρὸς. O-
 lympiodor. in Ecclesiast. III. 1. χρόνος μὲν ἐστὶ τὸ διά-
 σημα, καθ' ὃ πρᾶττεται τι καιρὸς δὲ ὁ ἐπιτήδεος τῆς ἐρ-
 γασίας χρόνος. Ammonius. ὁ μὲν καιρὸς δημοῦ ποιότητα
 χρόνος χρόνος δὲ ποσότητα. οἷον πρὸ 1. χρόνων, ἢ μετὰ
 1. ἐτη.

Plut. de tuenda Sanit. p. 129. A. ἄποποι γὰρ ἐστὶ
 καρκινῶν μὲν λαρυγγισμοῖς, καὶ κλασμοῖς ἀλκυριδῶν, καὶ συστὴν
 ἐπὶ φορτῶ μαργανώσαις, ὡς ὦφθ Δημόκριτος, ἐπιμελὲς προσ-
 ἔχιν, σημεῖα πεισμένους πνευμάτων καὶ ὄμβρων τὰ δὲ τῷ
 σώματος κινήματα καὶ προσπάθειάς μὴ προλαμβάνειν μη-
 δὲ προφυλάττειν, μηδὲ ἔχειν σημεῖα χειμῶνος ἐν αὐτῷ ἡ-
 ησομέναις καὶ μέλλοτος. Digenes L. Thalet. I. 74. τὸ
 γὰρ, ὦ θαλῆ, τὰ ἐν ποσὶν οὐ δυνατόν ἐστιν ἰδεῖν, τὰ ἐπὶ τοῦ
 οὐρανῷ οἷε γνώσασθαι; Dio XLII. p. 104. μὴ ἱκανοὶ
 διακρίναι, πότιρος αὐτῶν ἀδικεῖ, εἶναι ἔφασαν. Caesar B.
 C. 135. neque fui Judicii, neque suarum esse vi-
 rium, discernere, utra pars justiore habeat
 causam.

13. καισαρίας τῆς φιλιππῶν] Hieron. in l. Caesare
 Philippi, quae nunc Paneas dicitur — & est
 in provincia Phoenices, & in Jerem. IV. 15. Dan
 enim urbs est juxta montem Libanum, & urbem,
 quae nunc dicitur Paneas. Jos. A. XVIII. 3. 1.
 Φιλιππος δὲ Παναδὰ τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τῆς Ἰορδάνου
 κατασκευάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. XX. 9. 4. κατὰ
 τῶν δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀνρίππας μείζονα τὴν φιλιππῶν
 καλυμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὴν τῆς Νερανὸς τιμὴν
 Νερανιάδα προσηγάγευσε. B. III. 9. 7. Οὐεσπασιανὸς δὲ
 ἄρας ἀπὸ τῆς παρὰ τὴν καισάρειαν, εἰς τὴν φιλιππῶν καλυ-
 μένην καταβαίνει καισάρειαν. VII. 2. 1. Τίτος δ' ἀπὸ τῆς
 ἐπὶ θαλάττῃ καισαρείας ἀναβῆναι εἰς τὴν φιλιππῶν καλυ-
 μένην καισάρειαν ἦκε. I. 21. 3. πικρὰ τὸς Ἰορδάνου πη-
 γας, καλεῖται δὲ Πάνιος ὁ τόπος· ἔνθα κορυφὴ μὲν τις ὄρεα
 εἰς ἄπειρον ὕψος ἀνατείνεται. παρὰ δὲ τὴν ὑπάρειον λαγόναν
 συννεφεῖς ἄντρον ὑπανοίγει. Abulfeda: sita est Paneas
 ad radicem montis nivis. Hieron. in Onomast. scrib-
 bit, Hebraicum, quo praelegente scripturas didicerit,
 affirmare, montem Aermon Paneadi immingere
 — de quo nunc aestivae nives Tyrum obdelicias
 feruntur. Gen. XIV. 14. pro Dane in versione Sa-
 maritica legitur Paneas. Targum 1. Chron. XXI.
 2, Numerate Israel a Bersabe usque ad Pamias.
 Abob Eliezer 27. & persecutus est eos Abraham
 Danem usque, quae Paneas est. Jos. B. IV. 1. 1.
 Lacus Semechonitis διατείνεται αὐτῆς τὰ ἔλη μέχρι Δά-
 φνης [lege Δάνης cum Relando] χάρις τὰτε ἄλλα τρο-
 φεῖς, καὶ πηγὰς ἔχοντος, ἀὶ τρέφεται τὸν μικρὸν καλῶ-
 μένον Ἰορδάνην ὑπὸ τὸν τῆς χρυσῆς βοῆς νεὼν προσπέμπουσι
 τῷ μεγάλῳ. A. VIII. 8. 4. ἐν Δάνῃ, ἣδε ἐστὶν πρὸς ταῖς
 πηγαῖς τῶν μικρῶν Ἰορδάνων, τίθησι [δάμαλιν.] B. III. 10.
 7. δοκεῖ μὲν Ἰορδάνου πηγὴ τὸ πάντων, φέρεται δὲ ὑπὸ γῆς
 εἰς τῷτα κρυπτῶς ἐκ τῆς καλυμένης φιάλης, ἣ δὲ ἐστὶν ἀνόν-
 των εἰς τὴν τραχωῦτην ἀπὸ σαδίων ρχ. καισαρείας, τῆς οὗδ'
 κατὰ δεξιὸν μέρος ἔκ ἀποσθ. Targ. Cant. V. 4. Et
 duxit secum vitulum fusilem, quem posuit Jero-
 boamus impius in Lescchem Dan, quae vocata fuit
 Pameas. Bava Bathra f. 74. 2. Jordanes egreditur
 ex antro Pamias. Bechoroth f. 55. 1. Principi-
 um Jordanis est. ex spelunca Pamias. M. Aurelii
 nummus. καισαρείας σεβαστῆς καὶ ἱερᾶς καὶ ἐσθλῆς ὑπὸ
 Πανιῶ. Susa f. 27. 2. R. Eliezer qui fuit in Gali-
 laea superiori in tabernaculo Jochananis f. Elai Ca-
 fareae.

τὴν με λέγουσιν εἶναι] Herodot. III. 34. λέγεται
 γὰρ εἶπεν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεα, τὸν ἐτήμια τε μάλιστα
 — Πηξάσπεα, κοῖον μὲν τινα νομίζουσι πέσαι εἶναι ἄν-
 θρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμὲ ποιοῦνται; Aristoph. Plut.
 426. οἷσθε δ' εἶναι τίνα με;
 οἱ ἄνθρωποι] i. e. plebs, non doctores Pharisei
 & Sadducei.

τὸν Βαπίστην ἄλλοι δὲ, Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἱερεμίαν, ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. Λέγει 15
αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος, εἶπε· Σὺ εἶ 16
ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Μα- 17
κάριον εἶ Σίμων βάρ Ἰωάν, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ
μου,

Ἱερεμίαν] Ἱερεμίαν DE. 72. 15. λέγει] + δὲ K 1.
αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς C. 6. 33. 61. Versio Vulg. 16. εἶπεν] + αὐτῷ D.
τοῦ ζῶντος] τῷ σώζοντι D. & Lat. Salvatoris, a prima manu.
17. καὶ ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς δὲ D. 1. 13. 33. Versio Corra, Vulg. Euf. D. III. 5.
αὐτῷ] — D.
Ἰωάν] Hieron. in l. Alii — volunt Scriptorum vitio depravatum, ut pro Bar Johanna h. e. filius Johannis
Bar Jona scriptum sit, una detracta syllaba. Beresith R. LXXXV. R. Simeon bar Jona.
ἐν τοῖς ἑβραίοις] ἑβραῖοις 13. 45. Dionys. Alex. ap. Euf. H. E. p. 274. ἱεραὶν Euseb. Eccl. Theol. I. 18.
18. δὲ] — L. Colb. tres. Versio Syra, Corra. Vulg. Eusebius, Cyrillanus,
ὅτι] — Colb. unus. Photius c. Manich. II. 6.
ταύτῃ τῇ πέτρᾳ] ταύτῃ τῇ πέτρᾳ D. Cyrillanus. τῇ πέτρᾳ ταύτῃ E.
μου τῇ ἐκκλησίᾳ] τῇ ἐκκλησίᾳ μου D.
αὐτῷ] σε Thomas. Patriarch. Hierof. ap. Abucaram. in te Cassian. de Incarnat. III. 14. Eriphan. H. XXX:
πύλαι αὐτοῦ, μὴ κατιχύσονται τῆς πέτρας. & LXXIV. Origenes in l. τῷ δὲ αὐτῷ; ἄρα ἢ τῇ πέτρᾳ — ἢ τῇ ἐκκλη-

14. ἕτεροι] Aristoph. Pace. II. σχ. οἱ ἄττικοι καὶ
ἐπὶ πολλῶν λέγουσιν ἑτέρας, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ δευτέρας μόνως. ἐπὶ
τρίτης δὲ ἑτέρας εἶπεν. Etymol. ἕκαστος — εἰς ἐκ δύο ὡς
ἕτερος — εἰς ἐκ πολλῶν, ὡς ἄλλος. Demosth. c. Ari-
stocrat. τρίτον δ' ἕτερον δικαστήριον πρὸς τέτοις. Ulpian.
Σημειώσις ἕτερον ἐπὶ τῷ τρίτῳ λεχθέν· οὐ καλῶς δὲ εἶπεν,
ἐπὶ γὰρ δύο μόνον λεχθέν ἕτερον, ἐπὶ δὲ τριῶν ἄλλο. οὐκ ἔν
σπανίως ἱερκεῖ τῷτο, καὶ ἔ' χρεὶ κακὸς ἦλον ὃν μνημεῖσθαι.
II. γ. 103. οὕτως δ' ἄρ' ἕτερον λευκὸν, ἑτέρῳ δὲ μέλαι-
νον· διὸ δ' ἡμεῖς οἴσμεν ἄλλον. Eustath. ὅρα δὲ ὅτι καὶ ἐν
τῷ περὶ τῶν δύο ἁρῶν λόγῳ ἔκ ἡλλαξε τὸ ἕτερος, οἷα ἐπὶ
δύο τινας εἰσὶν λέγεσθαι, διὸ εἶπεν ἑτέρον λευκὸν, ἑτέρῳ
δὲ μέλαινον, ἐπὶ τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλος ἔθηκε, εἰς δ' γράφει ὁ
παραλαβὼν ὅτι τὸ ἄλλον ἐπὶ τρίτῳ εἶπεν ἐπὶ δὲ δύο τὸ ἕτε-
ρον τὸ ἑτέρῳ ἀντιδιεσχυμένον ἰλληνικῶς. Thucyd. VII. 41.
duae naves interierunt, καὶ ἡ ἑτέρα ἰάλα. Ammonius.
ἄλλος καὶ ἕτερος διαφέρει, ἕτερος μὲν γὰρ ἐπὶ δύο, ἄλλος
δὲ ἐπὶ πλείων. &c. ἕτερος καὶ ἄλλος διαφέρει. ἕτερος μὲν
ἐπὶ δύο τῶσσι, ὡς Ὅμηρος [II. β. 217] φοκὸς ἦν,
χωλὸς δ' ἕτερον πῶδ'· τὸ δὲ ἄλλος ἐπὶ πολλῶν, ὡς ὁ αὐ-
τὸς Ὅμηρος [II. γ. 104] διὸ δ' ἡμεῖς οἴσμεν. Thomas.
ἕτερος ἐπὶ δύο, ἄλλος ἐπὶ πολλῶν. Plaut. Captiv. argu-
ment. Captus fuit in pugna Hegionis filius, alium
quadrimum fugiens servus vendidit. Servius ad AEn.
XI. 76. Harum unam juveni — indicit. Artigra-
phi hoc tantum vetant dicere, ne de duobus alium
dicamus, quod de multis proprie dicitur. Luc.
XIV. 19. 20. Eustath. ad Odyss. η. 123. τῆς δ'
ἕτερον μὲν θειλόπιδον, ἑτέρας δ' ἄρα τι τρυγόνωσι, ἄλλας δὲ
τρυπύσας — ἑτέρας δ' ὑποπερμάζουσι. ἐν τρισὶ τοίοις κεῖ-
ται τὸ ἕτερον, εἰσὶν ἐπὶ δύο λέγεσθαι, καὶ δηλὸν τὸ ἐν ἐξ
αὐτῶν. γράφοντες οἱ παλαιοὶ περὶ τῷ ἕτερος καὶ ἄλλος, λέ-
γεσθαι φασὶ τὸ ἕτερος καὶ ἐπὶ πολλῶν. Δημοσθένους γὰρ
— ὅτω δὲ καὶ τὸ ἄλλος ἐ μόνον ἐπὶ πολλῶν, ἄλλας καὶ
ἐπὶ δύο, καὶ ὅλως ἀδιαφόρος ἀττικοὶ χράνται ἀμφοῖν, ὥστε
καὶ ἐκ παραλλήλων λέγουσιν ἀμφοτέρω. Καὶ οὕτω μὲν τι-
ναι, ἕτερος δὲ καὶ ὅτω φησιν. ἕτερον καὶ ἄλλο ἀδιαφόρος.
Πλάτων ἐν ἐν πολιτικαῖς φησιν, ἄλλη μὲν ἡ ἀπαθείσα χεὶρ,
ἑτέρη δὲ ἡ προσαγομένη. καὶ ὅτω μὲν αὐτοῖς, ἀφανίζον-
τες τὴν περὶ τῷ ἕτερος παλαιὰν παρατήρησιν, ἥτις ἐπὶ δύο
τίθεσθαι τὸ ἕτερον παραδιδύσκει τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο λέγει δηλῶν.

Ἱερεμίαν] Jo. I. 21. 2. Macc. XV. 13 — 16. II.
I. — 12. I. Macc. IV. 46. XIV. 41. Echa R. f.
289. 4. Dixit Deus Jeremiae: abi & voca Abra-
hamum, Isaacum, & Jacobum, & Mosen ex ve-
spulcris, ut plorent vastationem templi. Marc. f.
15. Jo. I. 25. VI. 14. VII. 40. 41. Mechilta f.
20. 1. in Exod. XVI. 33. repones eam pro gene-
rationibus vestris. R. Josua dixit de
Patribus tantum. R. Eleasar Hammodai, de gener-
ationibus & seculis futuris. R. Eliezer, de diebus
Messiae & Jeremiae prophetae. Nam ea hora, qua
Jeremias ad Israelitas dixit: Quare non datis ope-
ram legi? responderunt ei: unde tunc vivemus &
alemur? Produxit itaque eis urnulam Mannae &
dixit Jerem. II. 31. i. e. videte id, quo patres ves-
stri, quo operam dederunt legi, cibari fuerint: pa-
riter vos quoque eodem pane cibabit Deus, si le-
gi dederitis operam. Abarbanel in Hagg. I. 8. Ar-
cam abscondidit Josias aut Jeremias. Josephus Go-
rionides I. 17. Arca autem non aderat, quia ab-
stulerat eam Jeremias propheta, una cum omni-
bus Cortinis, quas fecerat Moses Servus Do-
mini in deserto, & posuit eas in monte Nebo,
ubi invenit speluncam, in cujus concavitate po-
suit eas. Cumque sequerentur sacerdotes, qui fue-
runt in diebus illis, prophetam, ut adverterent
locum, respiciens Jeremias post se & videns eos,
iratus juravit dicens: Nemo hominum sciet lo-
cum, donec venero ego & Elias propheta fa-
mulus domini, tunc restituemus Arcam in lo-
cum suum, intra sanctum sanctorum subter alas
Cherubim.
17. μακάριος] ut supra XIII. 16. Luc. X. 23.
Apo. I. 3.
σὰρξ καὶ αἷμα ἐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ
ἐν τοῖς ἑβραίοις] Sir. XIV. 18. XVII. 31. Gal. I. 6:
1. Cor. XV. 50. 2. Paral. XXXII. 8. Eph. VI. 12.
In Scriptis Judaeorum frequentissime Rex carnis &
sanguinis & Deus S. B. opponuntur, qua phrasi
indicant, hominem etiam potentissimum, & pru-
dentissimos habentem consiliarios, si Deo compa-
retur, nihil esse. Si Doctores Judaicos & Sacer-
dotes, si nobiles & principes, eosque qui maxi-
mam autoritatem habent, audires, aliter longe de
me judicares.
18. πέτρος] Plato in Cratyllo. τοῖς οἰκέταις ἡμεῖς
μετατιθέμεθα [τὰ ὀνόματα] Gen. XLI. 45. Dan. I. 7.
πύλαι αὐτοῦ] Aeneid. VI. 126. facilis descensus A-
vernus Noctes atque dies patet atri janua Ditis:
Sed revocare gradum superasque evadere ad au-
ras, hoc opus hic labor est. Theognis 707. κυ-
νίας τε πύλας παραμυΐσεται, αἶψα θανάτων ψυχὰς ἔργω-
σιν, καὶ τῇ ἀναισθησίᾳ. Euphr. Hecuba I. Ἦκεν νε-
κρὸν νευθυμῶνα καὶ σκότος πύλας διπλῶν, ἢ ἄδης χωρὶς ἔ-
κτισται θανά. II. ε. 646. ἀλλ' ὅπ' ἐμὲ δημόνεια πύλας ἀί-
δαο

18 μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ γὰρ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέ-
19 τρα οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ἄδου οὐ καταχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ δώσω
σοι τὰς κλεῖς τῆ βασιλείας τῶν ὀρανῶν καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆ γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς
ὀρανοῖς.

τίς· ἀμφιβολία γὰρ ἢ φράσις. de Petro autem intelligit in Esaj. H. 7. in Ezech. H. 12. in Matth. H. 1. & 3
& 35. c. Celfum l. VI. περὶ ἀρχῶν γ. 6. & Hieronymus in l. Cumque hic de Petro proprie sermo sit, sim-
plicius est, ut intelligatur de Petro potius quam de Ecclesia dici, portas inferorum ei non praevalituras. Hiero-
nymus: Secundum metaphoram petrae recte dicitur ei: Aedificabo ecclesiam meam super te. ut Ephes. II. 20.
Apos. XXI. 14. 1. Pet. II. 5.

19. καὶ primum] — D. 1. Versio Syr. Copt. Origenes.
δώσω σοι] σοι δώσω D. Versio Vulg. Syr. + δε Versio Syr. posterior in ora.
κλεῖς] κλειδῶς L. Origenes in l. & XVIII. 18. Moysis. κλεῖν, ἀπὸ κλειδῶς κλειδὸν ἑλληνικῶς. Thomas: κλεῖν, οὐ κλει-
δα. Λιβάνιος ἐν τῇ δυσκολῇ ὡλισθε μελέτῃ. κατεῖλε τὴν κλεῖν. Athen. XII. ἀνελόμην τὰς κλεῖς. Plut. de aud. p.
43. C. οὐ τῇ κλειδί τὰ ξύλα χεῖρ, τῇ δὲ ἀξίῳ τὴν θύραν ἀνοίγειν περιμένους. & π. φιλοπλκτ. p. 526. E. ὅταν δὲ ἀπο-
θανόντων τὰς κλεῖς ἀφαιλέσῃ καὶ τὰς σφραγίδας.
ἐάν] ἐάν bis D. ὅσα ἀν. 1. Edit. Erasmi. 1. Origenes, Eusebius, Chrysostomus.
δοδιδόμενοι] δεδιδόμενα 1. Erasmi Edit. 1. Origenes, Eusebius, Chrysostomus. + καὶ 61. Versio Vulg.
λαλυμένοι] λελυμένα 1. ab οὐρανοῖς ad οὐρανοῖς] — 59.

ἴδοι περὶ τῆς. θ. 13. ἡ μὲν ἐλὼν εἶψεν εἰς τάρταρον ἡρόντα
τὴν μὲν, ἡ δὲ βάθισεν ὑπὸ χθονος εἰς βερέθρον, ἔνθα σιδη-
ρεῖαι τε πύλαι, καὶ χαλκοῦς ἄδης, τόσσον ἐνερθ' αἰθέρα, ὅ-
σοι ὕρανος ἐστὶ ἀπὸ γῆς. Ovid. Metam. I. 661. Nec
finire licet tantos mihi morte dolores, sed nocet
esse Deum, praeclusaque janua lati Prae-
mia fed manes reclusaque janua leto. Propert. IV.
II. 1. Define, Pausan, meum lacrymis urgere se-
pulcrum, Panditur ad nullas janua nigra preces,
Te licet orantem furvae Deus audiat aulae, Nem-
pe tuas lacrimas littora furda bibent. Quum semel
infernus intrarunt funera leges, Non exorato stant
adamante viae. Achilles Tat. V. p. 297. οἱ δὲ ἐφείλ-
αυσαν με εἰς αὐτῶν τῶν τῶ θανάτου πυλῶν. VI. p. 389.
ἦν ἔτω φιλεῖν οἱ θεοί, ὥστε αὐτὸν καὶ ἐκ μέσων τῶν τῶ
θανάτου πυλῶν ἀναγαγεῖν. 3. Macc. V. 51. ἦδη πρὸς πύ-
λαις ἔδε καθεστῶτας. VI. 6. οἱ πρὶν ἐπονείδισαι καὶ πλοῦσι
τῶ ἄδης, μᾶλλον δὲ ἐπ' αὐτῶ βεβηκότες. Psal. IX. 14.
CVII. 18. Esaj. XXXVIII. 10. Sap. XVI. 13.
Comicus χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα, καὶ αἰδὼς πύλας. Theog.
427. φύνη δ' ἐπὶ ὅσας πύλας αἰδῶς περῆσαι. Plut. de
Superstit. p. 167. A. αἰδὼς τινος ἀνοίγονται πύλαι βα-
θείαι. Lucian. Menippo 6. magos ἀνοίγειν τῶ ἄδης τὰς
πύλας. Themistius O. XIX. — ἐπαναγαγεῖν εἰς τὸν ἡ-
λιον ἐκ τῶν πυλῶν τῶ ἀχέροντος — εἰδομένον ἀνθρώπους ἐκ
τῶν τῶ ἄδης προθύρων εἰς τὸ ζῆν ἐπανιόντας. Theocrit. I-
dyll. II. 159. Sch. τὴν τῶ ἄδης κρῆσει πύλην, τῆς τῶ
ἀποθανόντων. Eurip. Hippol. 56. οὐ γὰρ οἶδ' ἀνωγεινέ-
ως πύλας ἄδης. Schol. ἐκ ἐπίσταται, ὅτι ἔτομος αὐτῶ ὁ
θάνατος. 1447. "Ολωκα, καὶ δὴ νεώτερον ὄραν πύλας. Pe-
tron. Sat. 62. ecce autem miles fortis, tanquam
Orcus. Apulej. VII. Ipsaque morte, quam formi-
dant alii, fortiozem. Od. λ. 276. ἡ δ' ἔβη εἰς αἰδῶς
πυλάρταο κρητήριον. Eustath. πυλάρτης δὲ ὡς καὶ ἀλλα-
χῶ ἐρρέθη ἄδης, ὁ τὰς πύλας ἀραρυῖας ἔχων, διὰ τὸ ἐκεί-
θεν δυσεξίτητον. II. θ. 367. εἴτε μιν εἰς αἰδῶς πυλάρταο
πρεπεμψεν. Od. ξ. 156. ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνος, ὅμως αἰδῶς
πύλας γίνεται, ὡς πρὶν εἶκον ἀπατήλια βάσει. & II. I.
312. Aristides S. Sacr. III. p. 310. πολλὰς δ' ἐκ θα-
λάτῃ ἐρύσαςτο δερκομένησι ἀσφαλείῃσι πύλας ἐπ' αὐτῇσιν
βεβαῶντας αἰδῶς. Aboth 24 & Chagiga XV. 1. Etiam
janitor gehennae resistere tibi non potuit, cum eo
venires ad educendum Acharem.

οὐ καταχύσουσιν] Luc. XXIII. 23. καταχύσει si-
gnificat praevalere adversus aliquem, ex vi praepo-
sitionis κατὰ. Dionys. H. VI. 87. τοῖς δὲ ἀδικουμένοις
ἡ καταχύσουσιν τῶν δημοτῶν βοηθήσουσιν. 65. φυλάττειν
αὐτὸς ἴσως, καὶ μὴ καταχύσει μηδετέρων τῶν εἰσέσεων.
VII. 30. καὶ βοηθείας ἔνεκα τῶν καταχύσουμένων πεινήτων

ἀρχοντας ἐξ αὐτῶν κτήσασθε ἀποδεικνύει. 41. νόμον ἐκυ-
ρώσατε — ἐξῆναι τοῖς καταχύσουμένοις ὑπὸ τῶν πατρικίων
δημόταις προκαλεῖσθαι τὰς κρίσεις ἐπὶ τὸν δῆμον — τῶ-
τον δὲ προσφερόμενος τὸν νόμον, ὑπὲρ ὧν ἅπαντες ἀδικεῖσθαι
καὶ καταχύσεσθαι λέγονται ὑπὸ Γαίου Μαρκίου. 49. πρό-
φασιν μὲν ποιέμενος, τὴν ἡμετέραν ἰσχύν, ἵνα δὲ τοῖς ἀδι-
κουμένοις καὶ καταχύσουμένοις τῶν πεινῶν ἐπικουρία τις ὑπ-
άρχῃ καὶ καταφυγῇ. 52. νόμος — ἐγγράφη ὑπὲρ ἀ-
σφαλείας τῶν καταχύσουμένων δημοτικῶν — ἐπικουρίας ἔ-
νεκα τῶν καταχύσουμένων. IX. 46. ἀρχὰς ἀποδεικνύει, τιμω-
ροῦς μὲν ἰσομένους σφίσι αὐτοῖς, τοῖς δὲ καταχύσειν βε-
λομένοις ἀντιπάλους. X. 4. τοῖς δὲ ἀδικουμένοις ἡ καταχύσου-
μένοις τῶν πεινῶν βοηθεῖ. 19. τὰς διὰ τὴν πεινῶν ἡ δυσ-
γένειαν ἢ ἄλλην τινα ταπεινότητα ὑπὸ τῶν κρηττόνων κατα-
χύσουμένους. XI. 4.
Dio Chrys. LXXVII. p. 651. D. ὅταν χειμῶν ἰσχυ-
ρὸς ᾖ, καὶ μὴ καταχύσει τῶν πηδαλίων ἑκατέρω διὰ γῆρας
ἢ διὰ βίαν τῆς θαλάσσης. XIII. p. 220 A. πάντων τῶ-
ν καταχύσει ὁ τῆς πατρίδος πάθος τε καὶ ἔρος. XLVIII.
p. 135. A. καὶ τῶτο δὲ τὸ τῶν χαλεπῶν ἵππων γυγνόμε-
νον ἐστὶ, ὅταν ὁ χαλινὸς μὴ καταχύσει, φέλλιον αὐτοῖς ἔξα-
θεν ἐπιβάλλεται. μὴ γὰρ δὴ καὶ τῆς γνώ-
μης ἡμῶν ὁ δαίμων καταχύσει. Jos. A. XVI. 3. 1.
καταχύσει δ' ἡ τῆς Σαλάμης ἐπιμέλεια.

Praedicat Petro, eum in discrimen vitae ventu-
rum, nec tamen eo abstergitur iri, quo minus
constanter in doctrina magistri perseveraret, mor-
temque adeo ipsam hostium terribilissimum vin-
ceret atque triumpharet, Ro. VIII. 35—39. Act.
XII. 3—19. Cant. VIII. 6.

19. τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας] Esaj. XXII. 22. A-
pos. V. 5. inf. XVIII. 18. Artemid. III. 54. κλεῖς
ἐνερθ' αἰθέρος — τοῖς πιστεύουσιν εἰλεσι καὶ δύνανται τὰ ἀλ-
λότρια πείσεις ἐπὶ σημαντικῇ.

ἐάν δήσῃς — καὶ ὁ ἐάν λύσῃς] Jos. B. I. 5. 2.
ἦδη καὶ διοικεῖται τῶν ὄλων ἐγγίνοτο, διώκειν τε καὶ κατὰ-
γεῖν, ὡς εἰλεῖν, λύειν τε καὶ δεῖν. καθὼς δ' αἱ μὲν ἀπο-
λαύσεις τῆς βασιλείας ἐκείνων ἦσαν. Hieros. Jom. Tab.
f. 60. 1. R. Jochanan dixit Tiberienisibus: quare
hunc seniores ad me adduxistis? quodcunque ego
solvo, ille ligat: quodcunque ego ligo, ille solvit.
ib. nec liges, nec solvas. & 63. 3. Megilla f. 26.
2. Hic ligat, at ille solvit. Hieros. Orla f. 61. 2.
R. Chaja dixit: quodcunque alibi tibi ligavi, sol-
vo tibi hic. Schabb. 16. 4. & Avoda Sara f. 7. 1.
Quae fivit a Sapiente uno, & ille ligavit. Ne quaerat
ab alio, ne forte solvat. Demai VI. 11. os quod
ligat, est os quod solvit. Tosapha in Jebamoth 1.
Quamvis e Shammaeanis & Hillelianis hi liga-
rent.

ἔρανοις. Τότε διετείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἵπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰη- 20
σοὺς ὁ Χριστός, Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοὺς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δὲ αὐ- 21
τὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ὥστε ὅτι θάψουσιν αὐτὸν καὶ ἄρχιερέων, καὶ
γεραματέων, καὶ σποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. Καὶ προσλαβόμενος 22
αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ, λέγων Ὁ Θεὸς σοι Κύριε καὶ μὴ ἔσαι σοι τῷ-
το.

20. διετείλατο] ἐπιτίμησεν. D. Origenes. ὁ μὲν Ματθαῖος περιέλαβε κατὰ τινὰ τῶν ἀντιγράφων τὸ τότε διετείλατο
τοῖς μαθηταῖς, ἵνα μὴ μνῆται, ὅτι τινὰ τῶν ἀντιγράφων — ἔχει ἐπιτίμησεν. διετείλατο 36. 56. 58. 61. ex emen-
datione Versio Syra.

αὐτοῦ] — CD.

αὐτοῦ] ἔτ' D.

Ἰησους] — L. 1. 6. 8. 10. 14. 35. 37. 40. 42. 50. 53. 56. 58. 60. 61. 62. 64. 66. 71. 72. 74. ex emen-
datione 80. 83. 85. a prima manu. 86. Evang. 15. Edit. Bengel. Versio Armen. Syr. Arab. Codd. Lat. MSS.
Origenes, Chrysost. Theophylact. ed. Euthymius. probantibus Erasmo, Beza, H. Grotio J. Millio. prol. 674. Prae-
fero tamen consensum antiquorum Codicum & versionis Latinae, nec non Basilii Epist. 141. vel ob hoc ipsum,
quod sensus prima fronte videatur esse impeditus; si scripsisset, ut nemini dicerent, se esse illum Jesum, de quo
fama exierat, ipsum esse Messiam, ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰησοὺς, ὁ λεγόμενος Χριστός, omnia, puto, plana forent: atqui
perinde est, utro modo scribatur. vid. supra I. 16. XII. 23. XIV. 33. Licet enim Jesus in Galilaea notus esset,
poterat tamen & circa Caesaream Philippi, & postea in locis, per quae Hierosolyma proficiscentes transirent
erant, de facie ignotus esse.

rent, & illi solverent. ib. IV. Sapiens qui judicat
judicium, pronunciat mundum aut immundum,
ligat ac solvit. Berac. f. 23. 1. Rabbena solvit:
Rav Ada ligat. Pefachim IV. 5. Schola Scham-
maeana ligat, Hilleliana solvit. VI. 2. Dies festus
hoc docere potest, in quo solverunt nomine ope-
ris: & ligarunt nomine Sabbati. Hierof. Schabb. f.
4. 1. Schola Schammaeana illud ligat, Hilleliana
solvit. Et ib. & f. 16. 12. *Jom Tob* f. 61. 1. *Tru-
ma* V. 4. *Sanhedr.* f. 100. 1. nunquam solverunt
nobis corvum, nec ligarunt columbam. Hierof.
Avoda Sara f. 39. 2. Dixit R. Afhu, quaevisit a
me R. Gamaliel f. Rabbi: quid si eatur in forum?
& ego illud ei ligavi. *Tanchum* f. I. 3. Dicit R.
Jochanan: necessarius solverunt salutationem Sab-
bato f. 74. 3. Sapientes solverunt omnia olea. *Schabb.*
I. 5. Schola Schammaeana dicit: non macerant
atramentum vespere Sabbati: At Hilleliana solvit.
Hierof. *Schabb.* f. 3. 1. R. Meir solvit mixtionem
vini & olei, ad ungendum aegrotum Sabbato.
Targum Esther 2. III. 8. Quo die Judaei volunt
emere a nobis, dies solutus est: quo die autem nos
Persae volumus emere ab illis, dies prohibitus est.
Bereschith R. LV. 3. Tibine permissum & mihi
vetitum est? *אמר רבי שמעון בן עזאי*. *Bemidbar* R.
XIV. 4. & XV. in Ecclef. XII. 11. Viri colle-
ctionum, per hos intelliguntur discipuli sapientum,
alii res mundas, alii immundas pronunciant, alii
ligant, alii solvunt: alii rem pollutam, alii licitam
pronunciant.

ἐν τοῖς ἔρανοις] *Bereschith* R. LXXXV. 8. Beati ju-
sti, qui benedicuntur in coelis, & benedicuntur
in terra Es. LXV. 16. ut scias, omnes benedictiones,
quibus benedixit Isaac Jacobo, Deum pariter
ipsi benedixisse superne. *Berachoth* I. 4. R. Cha-
nina senior nomine R. qui fecit peccatum, cujus
illum pudet, ei peccata omnia remittuntur — Un-
de autem habemus, illi in coelo remissum esse?
Sanhedrin f. 105. 1. & decernas sermonem Hiob
XII. 18. i. e. decrevisti inferius, Deus O. M. au-
tem ratum habuit sermonem tuum superius. *Targ.*
Cant. VIII. 17. Quo tempore sedebis, ut absolvas
aut condemnes, ego consentiam omnibus, quae
facis. *Ruth* III. 17. donec sciamus, quomodo de-
cretum sit e coelo. *Sanhedrin* f. 103. 2. Job.
XXXVIII. 15. quare litera *ו* vocis *ויעש* sus-
pensa est? quum homo sit *וירא* pauper infra, sit
etiam pauper supra. h. e. quando improbus exosus

fit in hoc mundo inferiori probis, exosus fit quo-
que in mundo superiori Deo. *Jo.* XX. 23.

Hieron. in l. Istum locum Episcopi & Presbyteri
non intelligentes aliquid sibi de Phariseorum as-
sumunt supercilio, ut vel damnent innocentes, vel
solvere se noxios arbitrentur; cum apud Deum non
sententia sacerdotum, sed reorum vita quaeratur.

20. διετείλατο] *Polyb.* III. p. 247. ὑπὲρ τε Σικελίας
τὰναντία διασέλλονται ῥητῶς. & ex *Strida*. φιλοτιμώτερον
ἐξηγήμεθα τὰ κατὰ τὸν Σκιπίωνα, καὶ πᾶν τὸ ῥηθὲν ὑπὲρ
αὐτοῦ μετὰ διωσολῆς ἐξαγγέλλομεν. distincte, accurate;
Athen. VI. p. 263. D. Μαρκανδουνοὶ Ἑρακλιδῶταις ὑπὲρ
τάγηνσαν — προσδιασεύλαμένοι μηδὲν αὐτῶν ἐπιστάσαν
πράσιν. & XII. p. 521. A. προσδιασεύλαμένη τῷ πορ-
θημῷ, ἵνα παρὰ τὴν γῆν πλέῃ. Lex, MS Psalm. διέτελλεν
παρήγγειλεν.

21. πολλὰ παθεῖν] *Od.* κ. 465. ἐπεὶ μάλα πολλὰ
πέποσθε ε. 223. ἥδη γὰρ μῶμα πολλὰ ἔπαθον, καὶ πολλὰ
ἐμύγησα. *Marc.* V. 26. *Horat.* A. P. 412. Qui studet
optatam cursu contingere metam, multa tulit fe-
citque puer.

22. ἰλεως σοι] Misereatur tibi D. absit a te Ver-
sio Vulg. *Jo.* *Grammat.* quaecunque in *ος* defi-
nientia habent α in penultima, ea per ω & ε effe-
runt, ut ἰλεως pro ἰλαος. 1. *Macc.* II. 21. ἰλεως ἡμῶν
καταλιπεῖν νόμον Vulg. propitius sit nobis Deus.
1. *Sam.* XX. 20. μηδὲ μῶς σοι. *Symmachus* ἰλεως σοι
& XXII. 15. μηδὲ μῶς. *Symmachus* ἰλεως. *Ælian.*
N. A. XIV. 28. ἐμοὶ δὲ ἐκ θεῶν ἰλεω ἔσω, καὶ τάγης
παρ' ἐμοῦ ἔσω πρὸς αὐτὸς εὖσσημα. & XV. II. ἡ μὲν ἐν
θεῷ ἰλεως ἔσω, μύθος δὲ ἐὼ καὶ μυθολογία ἄλλοις. *Agri-
staenet.* II. 13. ἔτως ἰλεως εἴη μοι ἢ ἀφροδίτη. *Plato* de
Legg. θεὸν δὲ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλι-
σάμεθα, ὁ δ' ἀκούσει τε, καὶ ὑπακούσας ἰλεως ἐμῶς τε
ἡμῶν ἔλθοι. *Augustin.* locut. de Genef. XLIII. 23.
In hisce verbis, quibus dictum est, propitius vo-
bis, duo verba sunt, quae subaudiuntur, & sit &
Deus. Plenum est enim: propitius sit vobis Deus,
quod omnino in Graecis usitatissimum est. *Gen.*
XLIII. 23. 2. *Reg.* XXIII. 17. 1. *Paral.* XI. 19.
Philost. Vit. Apollon. I. 7. Ζεὺς ἰλεως. *Sallust.* de
Deo & Mundo 4. τὸσαῦτα παρὶ μύθων εἰπῶσιν ἡμῶν,
αὐτοὶ τε οἱ θεοὶ καὶ τῶν γραφάντων τὰς μύθους αἱ ψυχαὶ
ἰλεω γένοιτο. 17. αὐτὸν ἡμῶν εὐχόμεθα ἰλεων τοὺς κόσμους
γινώσκει. *Lucian.* Amor. 30. σὺ δὲ ἰλεως ἀφροδίτῃ γε-
νῶ. *Alciphron.* II. 3. Δήμητερ ἰλεως γυνός. *Ælian.*
N. A. XI. 4. Δάμνατε — ἰλαος εἴης. *Esth.* VI. 1.
Jos. XXII. 29. XXIV. 16. *Gen.* XLIV. 7. 17.
1. *Sam.*

23 το. Ὁ δὲ γραφεὶς, εἶπε τῷ Πέτρῳ· Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ·
 24 ὅτι ἐφρονεῖς τὰ τῆ θεᾶς, ἀλλὰ τὰ τῷ ἀνθρώπῳ. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς
 αὐτῶν· Ἐἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθαι, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐ-
 25 τῶν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι· Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·
 26 ὃς δ' ἂν σπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἔνεκεν ἐμοῦ, εὕρησει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρω-
 πῳ,

Ἰησοῦς ὁ χριστός] ὁ χριστὸς Ἰησοῦς D.

21. ἀπειθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα] εἰς ἱεροσόλυμα ἀπειθεῖν D. 1. Origenes, Irenaeus III. 20.
 εἰς] + τὰ 64.

γραμματείαν] + τοῦ λαοῦ 1. 13. Origenes.

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] μετὰ τρεῖς ἡμέρας D. Versio Copt. Arab. ex Marco.

ἐγερθῆναι] ἀναστῆναι D. 54. 56. 58. 61. in ora. 106. Versio Copta. ex Marco.

22. ἐπιτιμᾶν αὐτῷ] αὐτῷ ἐπιτιμᾶν D. 1.

λέγων] καὶ λέγειν DF.

23. γραφεὶς] ἐπιστραφεὶς DKL. 13. 15. 40. 42. 46. 53. 63. 67. 68. 72. 91. Colb. unus. ex Marco.

μου εἶ] εἰ ἔμοι D. Marcellus ap. Euseb. I. 2.

τὰ τῶν ἀνθρώπων] τῶ ἀνθρώπου D.

ἔλθαι] ἀκολουθεῖν 48. 60. supra X. 38.

ψυχὴν αὐτῶν loco posteriore] αὐτῶν ψυχὴν. 76.

26. ὠφελεῖται] ὠφελῆσθαι L. 1. 13. 61. Origenes Exh. ad Martyr. & in I. & Jo. VIII. 21. Cyrillus fae-
 pius. Editio Erasmi. ὠφιλῆσαι Evange. 2.

αὐτῷ] αὐτὸν 64.

σοι τῷτο] τῷτο σοι D.

24. ὁ Ἰησοῦς] — Colb. unus.

ἀράτω . . . καὶ] ἄρας 1.

25. ἂν] ἔαν C.

εὕρησει] ἔσθ' σώσει 1. 33. Origenes. exh. ad Mart. & Dial. c. Marc.

1. Sam. XIV. 47. Job. XXXIV. 17. Targ. Hie-
 rof. Gen. XLIX. 22. Num. XXXI. 50. **וְלֹא**
 Lucian. pro Imago. 12. καὶ παρητίτο τὰς θεὰς ἰλιῶς εἶναι
 αὐτῇ. Philo apud Euseb. praep. VIII. 3. ἰλιῶς ἡμῶν
 ὁ θεὸς καὶ αὐτῆς τῆς περὶ τῶν ἰσθμῶν γίνετο.

23. Σατανᾶ] Deut. XIII. 6. 8. 2. Sam. XIX.
 22. 1. Reg. XI. 14. 1. 1. Tim. V. 15.

φρονεῖς τὰ τῆ θεᾶς] Plut. Alcib. p. 206. B. τῶν ἀλ-
 κιστῶν φίλων προθύμως συλλαμβανόμενοι τοῖς τὰ δῆμον
 φρονέσι. Cim. p. 468. A. Περικλέους — τὰ τῶν πολ-
 λῶν φρονέτος. Pompej. p. 621. E. ὅσοι τὰ κάρβωτος ἐ-
 φρόν. Herodian. II. 12. 4. διδόντες τὴν δύναμιν τῇ Σιῆ-
 ρι, τὰ ἐκείνους φρονεῖν προσποιέοντο. XIV. 14. πᾶσαν τὴν ἡ-
 πειραν — τὰ Νίγηρ φρονέσαν. VIII. 6. 14. ὅτι ὁ εὐ-
 ρύτος τὰ Ρωμαίων φρονεῖ. Diodorus S. XX. 90. καὶ τισι
 τῶν δοξάντων τὰ Ρωμαίων πεφρονέκιναι. Dio Xiphil.
 LVIII. ὁ γὰρ συνάρχων αὐτῶν τὰ τῇ Σιῆρὶ ἐφρόνι. Hero-
 dot. VII. 102. ἢ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρο-
 νέωσι. Demosth. ὑπὲρ τῶν συμμοριῶν. ὅτι θηβαῖον τὰ ἐ-
 κείνους φρονέοντων, ἀνάγκη τὰς τέττας ἐχθρὰς τὰ τῶν Ἑλλήνων
 φρονεῖν. Eurip. Fragment. 251. Πλάτων χλιδῶσα θη-
 τὰ δὲ, γύναι, φρονεῖς. Vellej. Pat. II. 60. Sprevit ita-
 que coelestis animus humana consilia, & cum pe-
 riculo potius summa, quam tuto humilia propo-
 suit sequi. Rom. VIII. 5. 1. Macc. X. 20. 7of. A.
 XIV. 5. 4. τῆς ἀλεξάνδρου δι' μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης,
 ἡ ἰφρόνι τὰ Ρωμαίων. XV. 6. 2. ἔχοντο δέχισθαι, καὶ
 τὰς σὺν αὐτῷ πάντας, ἡ καὶ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνους
 φρονέουσι. Polyb. p. 1447. φρονέοντες τὰ Πέρσας. p. 1481.
 τὰ Ρωμαίων φρονεῖ. Non sectaris partes Dei. Suidas.
 τῶν τάναντία τοῖς Ρωμαίοις φρονέοντων. Plut. Brut. p.
 995. F. τὰς ἀπολλωνιάδας ἡσδικο τὰ βρέτα φρονέοντας.
 Diodorus XIV. 88. τὰς τὰ Διονυσίους φρονέοντας. Athe-
 naeus V. p. 214. 2. B. τὰ Ρωμαίων φρονεῖν προσποιεῖτο.

24. ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν] Id Lucae XIV. 26. est
 μιστὴν τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν. Anthol. MS.
 Δαμῶν καὶ Μάβρινα, τὸν ἐν τριετηρίῳ ἦρας Ἐυφρονα λυσ-
 σάσαν ὡς ἐπύοντο νέκυν· Ζῶν ἀρήσαντο, ταυπλέκτων δ'
 ἀπὸ μίτρων χερσὶν δευράγγχεις ἐκρμάσαντο βρόχους. Talis
 opponitur τῷ φιλοψύχῳ, τῷ φιλοντὶ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν.
 Taciturnitas p. 234. 1. Caro & sanguis acquirit amicos
 Reperit alios meliores, abnegat priores **כָּרִיבִּי**
וְיִשְׁכַּח.

25. τὴν ψυχὴν αὐτῶν σῶσαι] Lysias pro Callia. Ἀν-
 δοκίδης δὲ ἔχει τὰ μὴνυτρα παρ' ἡμῶν, σώσας τὴν αὐτῶν
 ψυχὴν, ἰτίρην διὰ ταῦτα ἀποβαίνονταν. Achill. Tat. V.

δός μοι τι ἐπὶ τῶτον τὸν ὑπερῷον, σώσεις γὰρ μου τὴν ψυ-
 χὴν, διαρρέουσας ἡδὴ.

Confer supra X. 38. Plut. Publicola p. 109 A.
 φεύγοντας εὐθὺς ἔκτεινον οἱ Ρωμαῖοι, τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ὁ-
 λωθῆναι τῆς γνιμῆς. σώζεσθαι γὰρ οἰόμενοι τὰς ἑτέρας οἱ
 ἑτέροι, τῷ μάχισθαι καὶ μένειν ἐπὶ προσείχον. & Themis-
 tocle p. 126. F. ut & ap. Stobae. S. 38. ἀπολώ-
 μεθα ἂν, εἰ μὴ ἀπολωμένοι. Polybius III. 63. Τὰς —
 διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιθυμίαν οἰκόμενους φεύγειν, ἢ κατ' ἄλ-
 λον τινα τρόπον οἰκόμενους τὸ ζῆν, πάντας κακῶς καὶ πάσης
 ἀτυχίας μετασχεῖν. Cic. ad Famil. XIV. 4. Utinam
 minus vitae cupidi fuissimus! certe nihil aut non
 multum in vita mali vidissemus. ad Herennium I.
 11. Sit Lex, quae jubeat eos, qui propter tempe-
 statem navim reliquerint, omnia perdere: eorum
 navim ceteraque esse, si navis conservata sit, qui
 manserint in navi. III. 6. Eum tute vivere, qui
 honeste vivat, non qui in praesentia incolumis sit;
 etenim qui turpiter vivat, incolumem in perpetuum
 esse non posse. Quintilian. Decl. 377. Tum vero
 in aestimatione periculorum & vulnerum, Quid
 hic, inquam, nemo vincere potest, nisi mori vo-
 luerit? Xenoph. Exped. Cyri. III. ἐντεθῆναι δ' ἔ-
 γωνι, ὃ ἄνδρες, καὶ τῷτο, ὅτι ὁπόσοι μὲν μαχεύοντι ζῆν
 ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, ἐτοὶ κακῶς τε καὶ ἀ-
 σχρῶς ὡς ἐπὶ πολὺ ἀποθνήσκουσιν· Ὅποσοι δὲ τὸν μὲν θά-
 νατον ἔγνωσαν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις,
 περὶ δὲ τῷ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγανίζονται, τῶν οὖν μάλ-
 λον πᾶσι εἰς τὸ γῆρας ἀφικνεύμενοι, καὶ, εἰς ἂν ζῶσιν, εὐ-
 δαιμονέστερον διάγοντας. Synes. Epist. 112. & ap. Suid.
 οἶδα τὴν πρὸς Λεωνίδα ἐπιστολὴν τῶν τελευτῶν Μαχεσθῶν, ὡς
 τεθναζόμενοι, καὶ οὐ τεθναζόμενοι. Lycurgus in Leocrate-
 tem. Οἷμαι θεῶν τινα αὐτὸν ἐπ' αὐτὴν ἀγαγεῖν τὴν τιμω-
 ρίαν, ἢ ἐπειδὴ τὸν εὐκλεῖα κίνδυνον ἔφυγε, τῷ ἀκλῆς καὶ
 ἀδόξου θανάτου τύχῃ. p. exemplum affert filii qui, ut
 patrem eriperet, semet ipsum periculo vitae expo-
 situm, & ferservatus est: iis, qui fugerant, igne absump-
 tis & perditis — νόμον γὰρ ἔβητο παρ' ἀπάντων, τῶν
 μὴ θελόντων ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν, διαρρήδην λήγον-
 τα ἀποθνήσκειν, εἰς αὐτὸ τῷτο τὴν τιμωρίαν κατατάξαντες;
 εἰς δὲ μάλιστα φοβέμενοι τυγχάνουσι, καὶ τὴν ἐκ τῶν πο-
 λέμους σωτηρίαν ὑπέθυνοι κίνδυνον ἐποίησαν — τίς παρὰ
 τὸ συμφέρειν τῆς πόλεως φιλοψυχῆσι, εἰδὼς ὑποκειμένην
 αὐτῶν τιμωρίαν; δέξιμίαν γὰρ ἕλλην ζημίαν εἶναι τῆς δειλίας
 ἢ θανάτου. Lesbonactis protrepticus. Ἐἰ μὲν τις ἡμῶν
 φιλοψυχῶν παρασκευάσεται ἀναχαριστῶν ἢ φεύγειν, ἢ αὐτῶν

πῶς, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῆς ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρω-
 πῶς ἀντάλλαγμα τῇ ψυχῇ αὐτῆς; Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ 27
 δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μὴ ἀγέλαν αὐτῆς; καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πω-
 ξίν αὐτοῦ. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες ~ τῷ ᾧδε ἐσθιόντων, οἵτινες ἐμὴ γεύσονται θά- 28
 να-

~ ᾧδε ἐσθῶτες

τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῆς ζημιωθῇ] καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτῆς Colb. unus.

27. τῶν] + ἀγίων D. Versio Syra. ex Marg. & Luca. ἀγγέλων αὐτῆς] ἀγγέλων τῶν ἀγίων C.

τὴν πωξίν] τὰ ἔργα 1. 3. 9. 12. 59. 73. Colb. tres. Editio Colinaei. ex Rom. II. 6.

28. ἀμήν] + ᾧ K. 12. 50. 70. Evang. 2. + δὲ L ex emendatione 1. 51. 59. 89. 90.

τῶν] — EFGH. 2. 3. 74. 76. 83. 85. 89. Editio Erasmi. Versio Syra. utraque, & edita in ora posterioris.

Theophylactus.

ἐσθιόντων] ἐσθῶτων CDL. 1. 12. 13. 16. 38. 39. 45. 57. 61. 65. 70. Evang. 14. 19. Edit. Erasmi, Colinaei,
 Bogardi, Origenes in Jo. VIII. 52. Ephrem, Epiphanius H. 69. Chrysost. T. VII. 339. ἐσθῶτες EFGH 2. 3.
 9. 11. 14. 27. 34. 35. 44. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 56. 58. 60. 62. 63. 64. 66. 71. 73. 74. 78. 83.

ἐκ ὁρώς γνώσκει τὸ φιλοψυχεῖν, ὅτι ἔστι ἐν γὰρ τῷ μένειν
 καὶ ὁμοσε χαρεῖν, καὶ μόνον τὴν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν
 οἰκοι μενόντων ψυχὰς τᾶσται.

26. τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῆς ζημιωθῇ] Demosth. de Le-
 gat. fals. τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κι-
 λούει. Polyaeu. p. 459. θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. He-
 rodot. VII. 39. τῆ δὲ ἐνός, τῆ περιέχειαι μάλισα, τὴν
 ψυχὴν ζημιώσται. Agathias III. τί δὲ κερδανύμεν ἅπασαν
 τὴν Περίδα προσλαμβάνοντες, τὰς δὲ ψυχὰς ἐζημιωμένοι;

Κέρδος & ζημία opponuntur. Isocrat. Nicocle. Μὴ
 τὸ μὴ λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δὲ ἀναλώσαι ζη-
 μίαν. Xenophon. Paed. 11. μὴτ' ἐπὶ τῷ ἐκυτῶν κέρδει,
 μὴτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκύνων. Polyaeu. p. 565. τὸ ἡμι-
 συ κερδάναι; ἄνετα τῶν πολιτῶν ἐζημιώσται. Philipp. III.
 7. 8. Jos. A. IV. 8. 29. τὴν ἐκ τῆς ἐνός ζημίας ὠφέλειαν.

Sententia est proverbialis, quam Christus a vi-
 ta temporali ad alteram & aeternam transfert. Il. I.
 401. Οὐ γὰρ ἐμοὶ ψυχῆς ἀντάξιον, ὅτ' ὅσα φασὶν Ἴλιον
 ἐκτῆσθαι εὐ καίμενον ποταμῖον — Οὐδ' ὅσα λαίῃος ἑ-
 δὸς ἀφῆτορος ἐντὸς ἔργει φοιβᾷ ἀπόλλωνος πυθοῖνι πετρη-
 ἔσση. Αἰετοὶ μὲν γὰρ τι βοές, καὶ ἴφια μῆλα, κτηνοὶ τε
 τρίποδες τε καὶ ἵππων ξανθὰ κάρνα. Ἄνδρες δὲ ψυχὴν πά-
 λιν ἐλθεῖν ἔτε λήϊσθ' οὐδ' ἐλπεῖν, ἐπεὶ ἀρκεν ἀμύψεται ἔρκος
 ὀδόντων. Dionys. Περιήγησις. Οὐδὲ μοὶ ἐμπορίᾳ πατρίδος
 — οἷα τε πολλοὶ ψυχῆς ἐκ ἀλέγοντες, ἢ ἄσπετον ὄλ-
 βον ἔλονται. Priscianus. Ista petat, majora cupit qui

prendere Gaza Mercator, lucrrique vagus cadit in-
 fuscis aevi, Venales animae. Euripid. Supplices 775.
 Τῆτο γὰρ μόνον βροτεῖς οὐκ εἰσι τ' ἀνάλαμ' ἀναλαδὲν λα-
 βεῖν ψυχὴν βροτεῖαν χρημάτων δ' εἰσὶ πόροι. Plato Alci-
 biad. 2. p. 453. D. ἀλλὰ μίντοιγε ἀντὶ τῆς σῆς ψυχῆς
 ὅτ' ἀντὶ τὴν πάντων ἐλλήνων χάραν τε καὶ τυραννίδα βουλη-
 θεῖη σοι γένεσθαι. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἂν; μὴδὲν
 γε τι μέλλων αὐτοῖς χρῆσθαι. Aeschylus in Persis. 844.
 ὡς τοῖς θανεῦσι πολυτοῖς οὐδὲν ὠφελεῖ. Anacreon Od.
 XXIII. ὁ πᾶντος εἶνε χρυσὸς τὸ ζῆν παρῆγε θνητοῖς, ἔ-
 καρτέρην φυλάττων, ἢ ἂν θανεῖν ἐπέλθῃ, Λάβῃ τι καὶ πα-
 réλθῃ. Εἰ δ' ὅδε τὸ πρίσθαι τὸ ζῆν ἵεναι θνητοῖς —
 Θανεῖν γὰρ εἰ πέπρωται, τί χρυσὸς ὠφελεῖ με; Valerius
 Fl. VI. 562. Dat Calais Brisanta neci, semperque
 propinquas Ripae venali comitantem sanguine pug-
 nas. Centum lecta boum bellator corpora, cen-
 tum Pactus equos, his ille animam lucemque re-
 pendit Crudelis; tandem dulces jam cassus in auras
 Respicit ac coelum nulla reparabile gaza. Maimo-
 nid. Halacha Rozach 6. Monere solebant Syne-
 dria, ne impunitatis pretium acciperetur ab homi-
 cidis, etiam si daret, quicquid suum esset in mun-
 do. Job. II. 4. Pollux III. 113. Περὶ φιλαργυρίας. Τὴν
 ψυχὴν ἂν ἀνταλλάξας τῷ χρυσῷ.

28. οὐ μὴ γεύσονται θανάτου] Hebraei θάνατον θίμ-

ρεῖν. Luc. II. 26. & θανάτου γεύσονται dicunt pro mor-
 ri. Interpres Syrus Heb. XI. 5. mortem non gu-
 stavit. Jo. VIII. 51. 52. 53. Heb. II. 9. Psalm.
 LXXXIX. 48. Targum Hieros. Deut. XXXII. 1.
 Dixit: ego testor in mundo hoc verbum, quod
 non gustabit mortem. Testor coelum & terram,
 quae non gustabunt mortem in hoc mundo, sed
 finis eorum consummatur in mundo futuro. Be-
 reschith R. IX. 6. & 7. ter. & XXI. 5. bis. Con-
 veniens fuisset, ut Adam primus non gustaret mor-
 tem. Falkut Chadash f. 69. 2. XIII. fuerunt, qui
 non gustarunt gustum mortis: Enoch, Eliezer ser-
 vus Abrahami, Mathusala, Hiram rex Tyri, E-
 bedmelech Aethiops, filia Pharaonis, Serah filia
 Asa, tres filii Korach, Elias, Messias. & R. Jo-
 sua f. Levi. Sobar in Genesim Parascha vajischlach
 f. 387. Nemo est, qui nocte in cubili suo dor-
 mit, qui non gustet gustum mortis, anima ex eo
 exeunte. & in וְכָל הַנֶּפֶשׁ f. 1. Nisi Adamus
 peccasset, non gustasset gustum mortis. Vajikra R.
 S. XVIII. quamvis omnes gustent mortem, singu-
 li tamen iusti habebunt mundum proprium. Koke-
 leth R. XII. 5. omnes gustant gustum mortis.

Intelligo adventum Christi ad excidium Hiero-
 solymorum, qui imaginem quandam iudicii ul-
 timi, de quo commate praecedenti sermo est, ge-
 rebat. Conf. Jo. XXI. 23.

1. μὴτ' ἡμέρας ἔξ] Luc. IX. 28. habet ὥστε ἡμέ-
 ραι ἐκτῶ; ita solent numerare a sabbato ad sabbat-
 um, comprehenso die primo & ultimo Jo. XX.
 26. Neganim III. 8. 111. hebdomadibus, quae sunt
 XIX. dies. vide supra p. 229.

ὅρος] Strabo VII. 456. D. de Zamolxi: καταρχὰς
 μὲν ἱερεὰ καταδεῖναι τῷ μάλισα τιμωμένῳ παρ' αὐτοῖς θεῷ,
 μετὰ ταῦτα δὲ καὶ θεῶν προσαγορευθῆναι, καὶ καταλα-
 βόντα ἀντρώδεις τι χαρίον ἄβατον τοῖς ἄλλοις ἐνταῦθα διαι-
 τᾶσθαι, σπάνιον ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐκτὸς, πλὴν τῷ βασι-
 λείῳ καὶ τῶν στραπόντων. Συμπράττειν δὲ τὸν βασιλεῖα, ὁ-
 ρῶντα τὰς ἀνθρώπων προσέχοντας αὐτῷ πολὺ πλεόν ἢ πρό-
 τερον, ὡς ἐκφέροντι τὰ προσάγματα συμβαλῇ θεῶν. τῆτο
 δὲ τὸ θεὸς διέτευσεν, ἄχρι καὶ εἰς ἡμᾶς — καὶ τὸ ἔρας ὑπ-
 ἐλήφθη ἱερὸν, καὶ προσαγορεύεσθαι ἔταος. Ὅνομα δ' αὐτῷ
 κυριαῖνος & X. 726. C. τὰς ὀρειβασίας τῶν περὶ τὸ
 θεῖον σπευδόντων καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν — ἐκώτας μυ-
 θεύουσι κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, κατ' ἣν καὶ ἑραπίης νομί-
 ζιν τὰς θεάς. Od. τ. 179. Schol. φασὶ δὲ ἑτέροις, ὡς ταῖς
 τῶν βασιλείων γνάμῃς οὐ ραδίως περὶονται οἱ ὑποπιταγμέ-
 νοι. ἀνίσταται ἔς αὐτὸν [τὸν Μίνωα] εἰς τὴν ἰδὴν διὰ ἱπαστίας
 συνθεῖναι νόμους, καὶ φέροντα διαβεβαιῶσθαι, ὡς ὑπὸ τοῦ
 διὸς εἶναι δεδόμενοι. vid. supra XIV. 23.

κατ' ἰδίαν] Gal. II. 2. Dionys. Hal. X. 65. οὐ
 γὰρ

νάτε, ἕως ἀν' ἰδῶσι τὸν υἱὸν τῆ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῆς.

ΚΑὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ ὠφθαλμαβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρειον ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένε-

84. 85. 87. 89. 106. Evang. 2. 4. 12. 15. 17. Theophyl. probante Bengelio. ἱσχυότες 76. Evang. 13. γινώσκονται] γινώσκονται H. 1. 3. 9. 48. 52. 53. 58. 59. 61. 73. Evang. 18. 19. Editio Complut. Graec. 1. E. Schmidii. Theodoretus. βασιλείᾳ] δὲ 38. Versio Copta, Syra posterior, Aethiop. Origenes H. 3. Theodoretus, Epiphanius. H. 69. 77. Damaſcenus. Antipater Bostr. c. Origenem 15. Ephrem. ex comm. 27. αὐτῆς] τῶν ἁγίων 59. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Versio Copta. Saxon. Syra posterior in ora, Aethiop. 1. καὶ] + ἐγένετο D. Ἰάκωβον καὶ] τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν D. a prima manu. ἀναφέρει] ἀνάγει D. κατ' ἰδίαν] λίαν D. 2. μετεμορφώθη — καὶ] μεταμορφωθείς ὁ Ἰησοῦς D. ο] — 73.

γὰρ μόρον, ἃ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπρατίν, χρηστότητος ἔφειν αὐτῷ δόκῃσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἃ κατ' ἰδίαν ἐπιτηδεύον διτίλει.

2. Supra XIII. 43. Habac. III. 4. Act. II. 3. Il. K. 547. ἀκτίνεσιν εἰσάγει ἡλιόιο. Od. π. 181. ἄλλοις μοι, ζῆνε, φάνης νύκτ' ἡ πόρῳθεν, ἄλλα δὲ εἴματα ἔχεις, καὶ τοὶ χρώς ἐκείτ' ὁμοῖος, ἢ μάλα τις θεὸς ἔστι, τοὶ ἔρανον ἱερὸν ἔχουσιν. Eustath. in Il. i. p. 388. 13. ὡς πολλάκις καὶ ταῖσιν τινα γινόμενα, κατὰ καὶ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἀλεξάνδρῃ συνέπεσε. Κινδυνεύον γὰρ ἐκείνος πρὶν ἰδοῦν, ἐνύαζετο τοῖς ὅπλοις κατὰ τὴν ἰσορίαν· οἱ δὲ βάρβαροι σέλας τι καὶ φάσμα πρὸ τῆ σάματος ἰδοῦσαν φέρονται — ἢ διότι ἰσορία πολλὰ σάματα προβολῆσαι διδάσκει — καὶ Βάλμπερ ὁ Θεοδώριχου πατὴρ, ὁ κατακρητῆσας Ἰταλίας, φασὶν, ἀπάσης, τῆ οἰκίης σάματος σπιθῆρας ἀπέπαλλε. καὶ τις δὲ σοφὸς παλαιὸς φησὶ παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἰδουμένης ποτε καὶ ἐκδυμένης αὐτῆς σπιθῆρας ἀπεπῆδαν ἐξαίσιοι, ἔιν ὅτε καὶ κτυπῶντες, ἐνόησε δὲ καὶ φλόγῃς ὅλας κατέλαμπον, φασὶν, τὸ ἱμάτιον μὴ καίεσαι, καὶ τὸ τῆρας ἐκείνης ἀγροῖν λέγει εἰς ὁ τελευτήσῃαν. Beresford R. XX. 29. & fecit eis Deus vestes pelliceas & vestivit eos. In libro Legis R. Meir invenerunt scriptum: vestes lucis, hae vestes Adami primi. Falkut Simeoni P. II. f. 10 3. Facies justorum futuro tempore similes erunt Soli & Lunae Canr. VI. 10. Jud. V. 31. coelo & stellis Dan. XII. 3. fulguri Nachum II. 5. Liliis Psal. XLV. 1. & candelabro templi Zachar. IV. 3. Poczok. p. 213. ex Nachmanide: Fulgida facta fuit facies Moſis instar Solis, Iosuae instar Lunae; quod idem affirmarunt veteres de Adamo, Phineasi instar lampadis, ut & de R. Eliezere magno. Pirke Eliezer 2. inter docendum radios ex facie ipsius, ut olim e Moſis facie, prodiisse, adeo ut non dignosceret quis, utrum dies esset ac nox. Talem expectabant Judaei Messiae apparitionem. Nizsachon vetus p. 40. ad Exod. XXXIV. 33. Ecce Moſes magister noster felicitis memoriae, qui homo merus erat, quia Deus de facie ad faciem cum eo locutus est, vultum tam luculentem retulit, ut Judaei vererentur accedere: Quanto igitur magis de ipsa divinitate hoc tenere oportet, atque Jesu faciem ab uno orbis cardine ad alterum fulgorem diffundere conveniebat? At non praeditus fuit ullo splendore, sed reliquis mortalibus fuit simillimus. Quapropter constat, non esse in eum credendum & p. 200. adde quod Moſis beatae memoriae faciem Israelitae intueri non poterant, nisi operimentis velaretur, quia ad Creatorem suum accesserat. Quanto igitur magis istius, qui se ipsum Deum vocat, similis debebat esse conditio? Dionys. Halic. A.

IV. 2. Μιχθέτος δὲ τίνος αὐτῇ θεῶν ἡ δαμόνων, καὶ ἱμάτια τὴν μίξιν ἀφανισθέντος, εἴτε Ἡφαιστ, καθάπερ ἔινεται, εἴτε τῆ κατ' οἰκίαν Ἡρώος, ἐγκύμωσα γινώσκει καὶ τεκεῖν τὸν Γούλλιον ἐν καθήκοντι καιροῖς. Τὸτο τὸ μύθευμα, ἃ πάντων πιστὸν εἶναι δοκῶν, ἑτέρα τις ἐπιφάνεια γενομένη περὶ τὸν ἄνδρα, θαυμαστὴ καὶ παράδοχος, ἥτις ἀπιστῆσαι ποιεῖ. καθήμενος γὰρ ποτε αὐτῷ καὶ κατενεχθέντος ἐφ' ὕπνῳ, πῦρ ἀνέλαμψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ — διέμινεν ἡ φλόξ ὅλην αὐτοῦ καταλάμπουσα τὴν κεφαλὴν, ἕως ἡ μῆτηρ προσδραμεῖσα διανίστησιν αὐτὸν, καὶ ἡ φλόξ ἅμα τῷ ὕπνῳ διασκεδασθεῖσα ἠφανίσθη. Philo de Legat ad Caj. T. 2. 559, 16. Καὶ τῆς ἡμιδίνης ὑπερβὰς ἐπαυγῆς καὶ ἐπαυγῆτος τοῖς τῶν μεζόνων καὶ ἀμφιβαλῶν εἶναι δεκνάντων σεβασμῶν, ἔρμῳ καὶ ἀπόλλωνος, καὶ Ἀρεως — εἰς ἀπόλλωνα μετεμορφῶτο καὶ μετεσκευάζετο, σεφάνοις μὲν ἀκτινοειδέσι τὴν κεφαλὴν ἀναδύμενος &c. Ovid. Metam. II. 40 de Sole. Genitor circum caput omne micantes Deposuit radios. Plut. de fortun. Rom p. 323. C. Τίκεται δ' ἐν Σέρειος, καὶ βρεφες ὅτος ἡ κεφαλὴ σέλας ἀσραπῇ παραπλήσιον ἀπῆσραψεν — σημεῖον δὲ χρῆσθ' ἐπὶ τὴν ἀπροσδόκητον ἡγεμονίαν, ἥς ἔτυχ' ἑταρὰ τὴν Ταρκενίαν τελευτήν. Et in Marcello. p. 301. C. πονοπῆν ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, καὶ βαφαῖς πᾶσι καὶ ποικιλμασίῳ ὥσπερ ἀσραπῇ διαφέρειν εἰς βουσα. Dio Xiph. in Nerone p. 147. C. Σημεῖα δ' αὐτῷ τῆς αὐταρχίας τὰδε ἐγένοντο. ἀκτίνες γὰρ τικτόμενον αὐτὸν ὑπὸ τῇ ἑω οὐδενίᾳς τῇ ἡλίου φανερᾷ προσβολῇ περιέσχον, καὶ τις ἀστρολόγος ἐκ τῶν — περὶ αὐτῆς ἔμαντεύσατο, ὅτι βασιλεύσει. Florus I. 1. Julius Proculus fidem fecit, visum a se Romulum affirmans augustiore forma, quam fuisset; mandare praeterea, ut se pro numine acciperent, Quirinum in coelo vocari. Anthol. I. 38. II. 12. IV. 12. 126. μυρίομορφον vocat Bacchum, Apollinem, Idemque. Solinus IX. Alexander — forma supra hominem augustiore. Appianus p. 547. de Hannibale: Ὁ δὲ, ὡς ἐν βαρβάροις τε καὶ τιθητόσιν αὐτὸν, καὶ δι' ἅμφοις δυναμίνοις ἀπαυτῶσαι, τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην ἐπῆλλασε, συνεχῶς ἐσκευασμέναις ἐπινοίαις, καὶ αὐτὸν οἱ κέλται περιόντα τὰ ἐθνη προσβύτην ὀρώντες, εἴτα νέον, εἴτα μεσοπύλον, καὶ συνεχῶς ἑτέρον ἐξ ἑτέρου, θανμάζοντες ἰδοῦνον θεοτέρας φύσεως λαχρεῖν. Caput radiatum & corona radiata in nummis sunt insignia imperii & Majestatis. Conf. Philipp. II. 6. Marc. XVI. 12. inf. XXVIII. 3. 2 Macc. XI. 8. Virgil. Ecl. V. 56. Candidus insuetum miratur limen Olympi. Servius i. e. Deus. Unde etiam contra, nigros mortuos dicimus. Significat benignos & bonos, sicut contra malos nigros dicimus.

3. Μωσῆς καὶ Ἠλίας] Debarim R. III. Dixit Deus S. B. Moſi, per vitam tuam, quemadmodum vitam tuam posuisti pro Israelitis in hoc mundo: ita tem-

ἐγένετο λευκά ὡς τὸ φῶς. Καὶ ἰδὼν, ὥφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας, μετ' αὐτῶν 3
 συλλαλοῦντες. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧ- 4
 δε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὥδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν 5
 Ἡλίου. Ἐτι αὐτῶν λαλοῦντων, ἰδὼν, νεφέλῃ φωτεινῇ ἐπεσκέασεν αὐτούς· καὶ ἰδὼν, Φανὴ 6
 ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτῷ ἀ- 7
 κέετε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταί, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφό- 8
 δρα. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς, ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε. 9
 Ἐπάραντες δὲ τὰς ὀφθαλμούς αὐτῶν, εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον. Καὶ κατα- 10
 βαίνοντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄρας, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Μηδὲν εἰπῆτε 11
 τὸ ὄραμα, ἕως ἃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μα- 12
 θηταί αὐτῶν, λέγοντες· Τί ἔν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

Ὁ

~ ἐκ

- ἐγένετο] ἐγένοντο. L. 3. 9. 11. 13. 44. 46. 47. 48. 52. 53. 54. 59. 61. 67. 68. 70. 85. Evang. 19. 20. 24. Editio Colinaei
 τὸ φῶς] χιὼν D. Versio Vulg. Æthiop. Dionys. Alex. Sulpicatur autem Cl. Medicus J. S. Bernardus requiri vocem
 σελήνης, quae per characterem C. scripta. facile propter ultimam literam praecedentis vocis φῶς excidere potuit.
 3. ὥφθησαν] ὥφθη D. Codices Latini. αὐτοῖς] αὐτῶν Versio Copta.
 Μωσῆς] Μωϋσῆς D. 12. 13. 15. 72. 78. Editio Colinaei.
 μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες] συλλαλοῦντες μετ' αὐτῶν 1. Cyrillus in Esaj. p. 133. Chrysostomus, Ephrem.
 4. ἀποκριθεὶς] ἀπεκρίθη 64.
 6. καὶ ἀκούσαντες] ἀκούσαντες δὲ D.
 7. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 8. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 9. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 10. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 11. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 12. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 13. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 14. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 15. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 16. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 17. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 18. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 19. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 20. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 21. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 22. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 23. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 24. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 25. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 26. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 27. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 28. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 29. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 30. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 31. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 32. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 33. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 34. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 35. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 36. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 37. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 38. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 39. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 40. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 41. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 42. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 43. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 44. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 45. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 46. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 47. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 48. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 49. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 50. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 51. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 52. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 53. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 54. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 55. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 56. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 57. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 58. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 59. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 60. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 61. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 62. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 63. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 64. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 65. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 66. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 67. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 68. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 69. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 70. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 71. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 72. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 73. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 74. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 75. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 76. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 77. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 78. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 79. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 80. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 81. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 82. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 83. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 84. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 85. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 86. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 87. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 88. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 89. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 90. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 91. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 92. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 93. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 94. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 95. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 96. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 97. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 98. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 99. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.
 100. καὶ εἶπεν] εἶπεν 1.

pore futuro, quando Eliam prophetam ad ipsos mittam, vos duo eodem tempore venietis. S. D. Nahum I. 3. Turbo est Moses Ex. II. 3. procel-
 la Elias 2. Reg. II. 11. Malach. IV. 5. 6. So-
 lent jungi promulgator Legis & restitutor, Pe-
 sach. f. 154. 1. Et Mosi & Eliae Deus apparuit
 in eadem caverna petrae 1. Reg. XIX. 9. quae
 fuit una ex decem rebus creatis itatim post funda-
 tionem mundi. Midras Tillim XXI. Traditio est
 magistrorum nostrorum: nemo equitat in equo,
 Regis carnis & sanguinis, & nullus porro sedet
 super thronum ejus, nec quisquam utitur sce-
 ptro ejus: Moses autem magister noster usus est
 sceptro Dei S. B. Sicut scriptum est: & accepit
 Moses virgam Dei. Elias quoque equo ejus vectus
 est. Et quis est equus Dei S. B? Ventus nimirum
 & turbo S. D. — Corona regis carnis & sanguinis
 nullus utitur: Deus S. B. autem dedit eam Regi
 Messiae S. D. Pones capiti ejus coronam auri &
 gemmarum. regis carnis & sanguinis purpuram ne-
 mo induit, de Messia autem scriptum est: gloriam
 & decorem imposuisti ei Pf. XXI. 6. non vo-
 cant vicarium suum nomine suo — at rex Mes-
 sias vocatur: Dominus justitia nostra.

5. νεφέλῃ φωτεινῇ] Dio Chrys. O. IV. p. 80. D.
 ἐκείνοι [ἱεῖς] φασὶν ἐπιθυμήσαντα τῶν ἱερῶν μακαρίων
 γάμων νεφέλῃ τινι συγγενομένον σκοτεινῇ καὶ ἀχλυδαίῃ.
 Aeneid. II. 590. & pura per noctem in luce reful-
 sit. Servius, in luce, in nimbo, qui cum numi-
 nibus semper est. & V. 839. aëra dimovit tene-
 brosum, & dispulit umbras. Servius: Nam sem-
 per Deos ambit nimbus. Ez. I. 4. 28. Nox erat.
 αὐτῶν ἀκέετε] Diodorus S. XVIII. 56. προστιτά-
 χουμεν δὲ καὶ περὶ τῶν καὶ τῶν λοιπῶν Πολυπύρχοντι
 πραγματεύεσθαι. ἡμῖς ἔν, καθάπερ ἡμῖν καὶ πρότεροι ἐ-
 γράψαμεν, ἀκούετε τούτου. 1. Macc. II. 65. supra II. 9.
 6. Euripid. Bacchae 604. Βάρβαροι γυναῖκες ἔτας ἐκ-
 πεπληγμέναι φόβῳ πρὸς πῖδα πεπτόκαθ' ἥσθεσθ' ὡς οἰκίαι
 βακχίᾳ διατινάξαντος δῶμα Πύθως, ἀλλ' ἐξανίστατε Σῶμα,
 καὶ θάρσειτε σάρκας, ἐξαμείψασαι τρόμον. Dan. VIII. 17.
 9. ὄραμα] Eustath. in Od. T. p. 712. ὄραμα δὲ
 ὁ ῥηθεὶς ὄνειρος, οἷα ἔσως ἀπεκβῆς, ὡς ἐθεάθη — ἔσθον δὲ,
 ὅτι τε τὰς τοιούτους ὄνειρους ἀληθεῖς ἔστας, καὶ αὐτόχρημα
 ἔσως ἐκβάντας, καθά ὡραθήσων ἐν ὑπνοῖς, ὀράματα καλῶ-
 μεν, θεωρηματικὰς ἐκάλον οἱ παλαιοί. Luc. IX. 37.
 Aet. IX. 10. 12. Ovidius M. VII. 649. Qualesque
 in imagine somni Visus eam vidisse viros, ex ordi-
 ne tales aspicio agnoscoque. Apulejus XI. de pasto-
 pho-

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἡλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ καταστήσει πάντα. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε· καὶ ἐκ ἐπείγνωσαν αὐτόν· ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ, ὅσα ἠέλησαν· ἔτι καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπὲρ αὐτῶν.
 12 Τότε συνῆκαν οἱ μαθηταί, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστῆ εἶπεν αὐτοῖς. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος, γονυπετῶν ἔναντι αὐτοῦ, καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησον με τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ καθὼς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτόν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ ἐκ ἡδυνήθησαν αὐτόν διαπειῖν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὡ γυνεὰ ἀπιστοῦ καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐπεσφύθη ὁ παῖς ὑπὸ τῷ ὕδατος ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταί τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον· Διὰ τί ἡμεῖς ἐκ ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν ἀμὴν

~ αὐτόν

εἶπεν αὐτοῖς] αὐτοῖς εἶπεν 1. Editio Colinaei, Theophylact. αὐτοῖς] — D. 33. Versio Copta. πρῶτον καὶ] DL. 1. 33. Versio Copt. Vulg. Arab. probante Millio prol. 395. ἀποκαθίστασι] ἀποκαθίστασι D. Versio Syra. ἀποκαθίστασι. L. πάντα] + ὡς γέγραπται Versio Syra posterior cum asterisco.
 12. ὅτι] + καὶ Colb. unus. 54. Ἡλίας] — 57. ἐπείγνωσαν αὐτόν] ἐπίεισαν αὐτόν 38. Colb. unus.
 13. εἶπεν] — DF. 2. a. prima manu 12. 38. 59. 60. 61. 62. 78. 86. 91. 106. Evang. 13. 15. Edit. Colinaei. Versio Syra posterior, & edita in margine. Justinus c. Tryphon.
 αὐτῷ] + πάντα Editio Colinaei.
 ἔτι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπὲρ αὐτῶν] D. haec habet in fine commatis 13.
 13. μαθηταί] + αὐτοῦ Colb. unus.
 14. ἐλθόντων] ἐλθόν D. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 390.
 αὐτῶν] — D. 1. αὐτῶ] τῷ Ἰησοῦ FH. 27. 78. 86. Evang. 24. Edit. Erasmi 1. ἀνθρώπος] + τις FH. 2. 6. 7. 27. 54. 61. 71. Edit. Erasmi. Bogardi.
 αὐτῷ] αὐτόν CEGHKL. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 15. Colb. unus 29. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 40. 45. 46. 47. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 65. 67. 68. 70. 71. 72. 80. 83. 84. 85. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 2. 5. 12. 13. 14. 15. 18. 21. 22. 24. Edit. Complut. Bengelii, Genev. Suidas γονυπετῶν, αἰτιατικῇ προσκύνῃσι. Theophylactius, Origenes vid. Marc. I. 40. X. 17. ἔμπροσθεν αὐτοῦ D.
 15. πάσχει] καὶ L. Origenes semel.
 16. προσήνεγκα] προσήνεγκαν 12. 13. 38. 59. Editio Colinaei. αὐτὸν διαπειῖν] διαπειῖν αὐτόν D.
 17. εἶπεν] + αὐτῷ Bodlej.
 ἔσομαι μεθ' ὑμῶν] μεθ' ὑμῶν ἔσομαι CD. 1. Evang. 12. Orig.
 φέρετε] φέρε Versio Syra.
 18. ἐπεσφύθη] ἰάθη 10. 35. 40. 54. 55. 56. 58. 62. αὐτὸ] αὐτόν 76.
 εἶπεν] λέγει D. 1. 13. 33. 61. Codices Latini.
 ἀπιστίαν] ὀλιγοπιστίαν K. 1. 13. 22. 32. Versio Copt. Aethiop. Arab. Origenes in Matth. XIII. 58.

phoris unum conspexi statim, praeter indicium pedis caetero etiam habitu atque statu nocturnae imaginis congruentem. Macrobius somn. Scip. I. 3. aut enim est ὄνιρος — aut est ὄραμα, quod visio recte appellatur — Visio est autem, cum quis id videt, quod eodem modo, quo apparuerat, evenit. Suetonius Aug. 94. sequenti nocte statim videre visus est filium mortali specie ampliorem cum — radiata corona. 91. ex nocturno visu.

15. καθὼς πάσχει. Od. π. 274. σὺν δὲ φίλοι κῆρ Τελέτω ἐν σήθισσι, καθὼς πάσχοιτος ἐμῷ Thucyd. καθὼς πεπονηὸς ὑπ' αὐτῶν. Aristoph. Plut. 901. οἷμ' ὡς ἐχθροὶ ὅτι χρῆστος ἂν καὶ φιλοπολὶς πάσχω καθὼς. Pöhlb. III. 90. διεσφύην τὴν πίσιν, καὶ περ ἑνὶ πάσχωσαι καθὼς. X. 36. καὶ καθὼς πάσχοιτος.

πίπτει εἰς τὸ ὕδωρ] Aretaeus Cappadox de morbo Epilepsiae c. 5. κατέπεισαν γὰρ τινες — ῥέματι ποταμῷ ἀντιπρὸς ἐπιδόντες. vid. Marc. IX. 18. Coelius Aulian. de morb. Chron. I. 4. de epilepsia. Alii — publicis in locis cadendo foedantur adjunctis etiam externis periculis, loci causa praecipites dati, aut in flumina vel mare cadentes.

16. ἡδυνήθησαν] Thomas ἐβουλόμην, καὶ ἐβελόμην; πλυσάσαι οἱ δοκιμάται λίγαν· ἡβελόμην δὲ καὶ ἡβ-

λόμην ἔπαξ. Τῷτο δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ἡδυνάμην καὶ ἡδυνήθη νόμῳ. Conf. 2. Jo. 12.

17. διεστραμμένη] Theophrastus de arboribus. Aristot. Polit. VIII. εἰσι δ' ὥσπερ αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διεστραμμέναι τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως. & διὰ τὴν τῶν ζώων ἀνθρώπος ἡ φύσις ἡ μάστις διασφίγγεται; — ὅσοι δὲ μὴ ὁμοίως κειμένων τῶν σφαιρῶν, ἡ ὁμοίως μὴ κειμένων, οὐκ ἐπὶ ταῦτ' αὐτῶν δὲ σημείω, ἔτσι διεστραμμένοι εἰσιν. & VII. πρὸς δὲ τὸ μὴ διασφίγγεσθαι τὰ μέλη χρᾶνται καὶ νῦν ἔτι τῶν ἐνὸν ἐργάσις τισὶ μηχανικοῖς, ἀ τὸ σῶμα ποιεῖ τῶν τοιούτων ἀσραβίς. Demosth. Pro Corona τοὺς πολλὰς ἀνάλωσε λόγους — ὡς διασφίγγων τ' ἀλλήλους. Dent. XXXII. 20. ἕως πότε] Xenoph. paed. 5. ἕως ὅτε ἀσυνάγης ἡμῶς ἀπ' ἐσπερῆς. ita dicunt Graeci ἕως ἄρτι, ἕως σήμερον, ἕως πότε, ἕως ἔστω, ἕως ἂν, ἕως νῦν. Apoc. VI. 10.

20. Plut. περὶ ἀπορηστικῆς p. 455. D. ὁ δὲ Εἰρήνης καὶ τῇ θαλάττῃ εἰγμάτα καὶ πηλῆας ἐβάλε, καὶ πρὸς τὸ ὅρος ἐξέπεμπε ἐπιστολὰς, αἰδῶ, δαμόνιον ἐρανομήκη, μὴ ποιεῖν ἐμῶς ἐργοῖς λίθος μεγάλας καὶ δυσκατεργάσεις, καὶ δὲ μὴ, τριμυρῶν σκαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Justin. II. 10. 23. Xerxes — fiducia virium veluti naturae ipsius dominus, & montes in planum deducebat, & convexa vallium aequabat, & quaedam maria pontibus sternebat, quaedam ad navigationis commodum

ἀμὴν ὡς λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπης, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τῆς γῆς· Μετά-
βηθὶ ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τὸ γένος 21
οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ἀναστροφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γα- 22
λιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παθεῖν καὶ εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων· Καὶ σποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. Καὶ ἐλυπήθησαν 23
σφόδρα. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ, προσήλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνον- 24

τες

γὰρ] — 2. 53. 54. 55. 59. Evang. 21. 22. *Erasmi* Edit. 1. Codd. Latini MSS. probante *J. Millio* prol. 1446.

μετάβηθι] μετάβα 1. 13. Orig. in l. & in Jerem. l. c. *Cyrril*. Catech. 44.

ἐντεῦθεν] ἐθεν D. 1. *Origenes*.

21.] — 33. Versio *Copt.* & *Itala* a *Martiano* edita. probante *J. Millio*.

δὲ] — 61.

ἐκπορεύεται] ἐξέρχεται 12. 15. 36. 40. 53. 68. 91. Colb. unus. Editio *Colinaei*.

προσευχῇ καὶ νηστείᾳ] νηστία καὶ προσευχή Versio *Syriac.* Arab. προσεχέει νηστία apud *A. A. Syckes*.

22. ἀναστροφόμενων] συστροφόμενων 1. σφροφόμενων *Origenes*.

ἀναστροφόμενων δὲ αὐτῶν] αὐτῶν δὲ ἀναστροφόμενων D. ἀνθρώπων] + ἀμαρτωλῶν 38. 47. 53. 59. 61.

23. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] μὲν τρεῖς ἡμέρας D.

ἐγερθήσεται] ἀναστήσεται 13. 30. 38. 40. 53. 59. 91. 106. Evang. 2. *Origenes* semel.

καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα] — K. 46. 61. probante *J. Millio* prol. 1499.

24. ἐλθόντων δὲ] καὶ ἐλθόντων D. 33. 80.

modum per compendium ducebat. *Lucian*. Vota 45. ἄνορα — ὅρη ὅλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμε-
νον. *Livius* IX. 3. num montes moliri fede sua pa-
ramus? *Horat.* Epodon 16. 29. In mare seu cel-
sus procurrerit Appenninus. *Bava Bathra* f. 3. 2.
R. Samuel dixit: regnum eradicat montes. *Era-
chin* f. 6. 1. Huic monti excelsio, unde modo
descendi, comm. 1. 9. *Catullus* coma Berenices ex
Callimacho 43. Ille quoque everfus mons est, quem
maximum in oris Progenies Thiae clara supervehit-
tur. Quum Medi peperere novum mare, quumque
juventus Per medium classis barbara navit Athon. 1.
Cor. XIII. 2 *Job.* IX. 5. XXVIII. 9. *Apos.* VIII. 8.
ἔχρητε πᾶσιν] *Anthol.* IV. 5. 2. εἰδ' ὑπάτης κορυφῆς ὑπά-
την χερσὶν εἰκόνη κούβοις, οὐδ' ἐπὶ τῷ λοιπῷ κάλλει πίστιν ἔχεις.
τοῦτο τὸ γένος] *Aristot.* H. A. VIII. ἐκδύουσι
δὲ οἱ ἔχεις τὸ γένος, οὐχ ὥσπερ τινες φασὶ μὴ ἐκδύσθαι
μόνον τοῦτο τὸ γένος. *Plat.* Epist. 3. τὸ τῶν φιλοσοφούν-
των γένος. *Diodorus* S. XIX. 84. de elephantis. τὸ
γὰρ γένος τῆτο κατὰ μὲν τὴν ὁμολογίαν καὶ μαλακὴς τόπος
ἀντιπύσεται παρέχεται κατὰ φύσιν τὴν ῥώμην.

22. ἀναστροφόμενων] *Polyb.* III. 33. καθ' ὅς καιρὸς
ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνεστέφοντο. *Xenoph.* Hell. VI.
ἀναστροφόμενοι ἐν τῷ φανερῷ. *Plut.* Fab. p. 179. F.
ὥσπερ ἰδιώτης ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀνεστέφοντο. *Job.* V. 5. ἀνέ-
στραψεν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Alia Versio. ἐνδεδίπνεν.

24. *Rhemnius Fannius*. Sexaginta minas, seu vis
sex millia drachmas, quod summum doctis perhibetur
pondus Athenis, nam nihil his obolare minus,
majusve talento. Talentum argenti Atticum conti-
nebat LX. minas, mina C. drachmas, drachma VI.
obolos, obolus VIII. chalcos, duo autem chalci faci-
unt quadrantem. *Livius* XXXIV. 50. Polybius scribit,
centum talentis eam rem Achaeis steriisse: quum
quingenos denarios pretium in capita, quod redderet
dominis, statuissent. Mille enim ducentos
ea ratione Achaja habuit. *Pollux* IX. 53. ἡδύ-
νατο δὲ τὸ τῷ ἀργυρίῳ τάλαντον ἑξακισχιλίας. 59. ἡ ἀτ-
τικὴ μνᾶ ἔχει δραχμίας ρ. ὡς ἀκριβέστατα εἰσιν ἐν τοῖς ἐν-
πόλειδος νόμοις. Δεῖπνον θρεῖς ρ. δραχμίας ἰδὲ εἴτα ἐπιφί-
ρει, οἷον θρεῖς ἑτέραν μνᾶν ὅλον· ὅτι καὶ τρεῖς ἑτέρας ρ. δρα-
χμίας μνᾶν εἴρηκε. ἡ μνᾶ δὲ δραχμὴ εἶχεν ὀβολούς εἴς. 65. ὁ
μνᾶς ὀβολός η. χαλκὸς εἶχε, καὶ οἱ μνᾶ β. χαλκοὶ τεταρ-
τημόριοι. 86. τὸ μνᾶ ἑπτά τάλαντον ἑξακισχιλίας ἰδύνατο
δραχμίας ἀττικὰς — εἰ μνᾶς, ἡ μνᾶ δὲ, ὡς παρ' ἀθηναίους

ρ. εἶχε δραχμίας ἀττικὰς. *Schol. ad Il.* I. 122. τάλαντον,
τὸς ς. χιλίας νῦν παρ' ἀττικοῖς σατῆρας five δραχμίας ut
habet *Lyfias* ap. *Dionys.* Hal. 27. *Eustath.* παρ'
ἄλλοις δὲ τάλαντον αἶ ραδ. δραχμαὶ — ἐν δὲ τοῖς τοῦ
ἀθηναίου φαίνεται, ὅτι τὸ τάλαντον ἦν, ὅτε χιλιάδες ἦν
κερματῶν ς. Ἰσραὴν γὰρ ὡς ρ. μνᾶς ὁ μνᾶς ἀλεξάνδρος εἰς
δεῖπνον ἀνήλκε, λέγει, καὶ ὅτι τὰ ν. τάλαντα γίνεσθαι
Ἰταλικῷ νομισματὸς μυριάδες σμ. καὶ ἦν ταῦτα βασιλι-
κὸν ἀνάλωμα εἰς δεῖπνον. *Galien.* de Compos. Medic.
per. gen. V. διαπεφάνηται δὲ τοῖς περὶ σαθμῶν καὶ μέ-
τρων γράψασιν, ὅπως εἰσι ὁ τῆς μνᾶς σαθμὸς. ἐνῶν μὲν
ις. λεγόντων ἑγκλίον εἶναι τὴν μνᾶν, ἐνῶν δὲ κ. — ἀλλ'
τὰ τῶν εἰς δραχμίας ἀναγόντων τὴν μνᾶν, εἰσιν οἱ φασὶ ρ.
εἶναι δραχμῶν, ἵνιοι δὲ πλείων. *Lucian.* Jupit. Tra-
goed. in *Schol.* ἡ μνᾶ εἴς δραχμίας εἶχε, ἡ δὲ ἀττικὴ
μνᾶ εἶχε δραχμίας ρ. — ἡ μνᾶ δὲ δραχμὴ εἶχεν ὀβολούς
ς. *Andocides* de mysteriis ait, XM drachmas ef-
ficere C. minas. *Lyfias* drachmas centum ef-
ficere minam, drachmas autem sex mille talen-
tum. *Isaeus* de Agniae hereditate, usuram men-
struam de C. drachmis esse IX. obolos, & 4000.
drachmas per annum efficere 720. drachmas, unde
patet sex obolis drachmam constare. *Esther* III.
9. X. M. talenta auri faciunt 60000000 Sufas five
denarios, sicos 30000000. Ergo talentum facit
sicos III. M. *Cetuboth* X. 4. CL. denarii faciunt
VI. denarios aureos. Ergo denarius aureus facit
XXV. argenteos. *Demosthen.* pro Phormione. η. μνᾶ
ἐστὶν, ἢ φορμίων εἶχε τὴν τράπεζαν, π. μνᾶς τὴν ἐν αὐτοῦ
ἐκάς — καὶ ταῦτα εἰσι ι. τάλαντα καὶ μ. μνᾶι. *Phi-
lip.* I. Singulis equitibus drachma per diem tribu-
ta, in ducentos milites erogantur per mensem VI.
M. drachmarum, & per annum XII. talenta. Item
XX. minis in navem per mensem, & in X. naves CC.
minis erogatis, sumtus annuus ex ipsius calculo
erit 2400. minarum, quas dicit efficere XL. ta-
lenta. item singulis militibus X. drachmas per men-
sem, CXX. per annum, ergo II. M. militibus
240000. drachmas i. e. XL. talenta. *Mechilta* in
Ex. XXIII. 1. dicit illi: vir N. debet mihi CC.
denarius, & habeo unicum testem; veni & ad-
junge te illi, & accipe tu minam & ego minam.

Siclus facer Hebraeorum erat quatuor drach-
marum seu denarium. Praeceptum autem erat,
ut singuli Israelitae penderent dimidium siclum in
ufus

25 τὲς τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον· Ὁ διδάσκαλός ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; Λέγει· Ναί.
Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Τί σοι δοκεῖ,
Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆ γῆς ὑπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη, ἢ κῆνσον; ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐ-
26 τῶν, ἢ ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων; Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων· Ἐφη
27 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. Ἴνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς, πο-
ρευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθύν ἄρον·

καὶ

καπερναούμ] καφarnaούμ D. Versio Copta, Vulg. Syr. Arab. Origenes, Juvenius.
δίδραχμα] δίδραγμα DEHGL. 1. 2. 3. 9. 11. 59. 61. Basil. Ethic. 33. Athanas. Synops.
τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπον] καὶ εἶπαν τῷ Πέτρῳ D. + αὐτῷ 56. 58. Versio Vulg. Syr.
ὁ — 90. τὰ] — D. 25. λέγει] καὶ λέγει 61. 68.
ὅτε εἰσῆλθεν] εἰσελθόντι D. εἰσελθόντι Cyrill. Aet. V. εἰσέβη 1. ὅτε εἰσῆλθεν Colb. unus. 56. 74. Evang. 21.
αὐτὸν — 12. 70. αὐτῷ 56. 58. λαμβάνουσι] + τὰ 1. Editio Erasmi, Colinaei.
ἢ] καὶ Bodl. unus.
26. λέγει αὐτῷ] εἶπε δὲ Colb. unus Cyrill. A. 5. εἰπὼν δὲ 1. Versio Copta.
ὁ Πέτρος] — D. 1. Versio Copta, Latina, Saxon. Armena. Aethiop. Cyrill. in Jo. p. 189. & in Esaj. 661.
Chrysost. probante J. Millio prol. 1403.
ἀλλοτρίων] + εἰπὼν δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων C. Versio Aethiop. Origenes. + εἰπὼν δὲ ἀπὸ ἀλλοτρίων L.
73. ex emendatione. ἀ λέγει ad Ἰησοῦς] — 59.
οἱ — 106. 27. δὲ] — 59. γὰρ Versio Syr. posterior.
σκανδαλίσωμεν] σκανδαλίζωμεν L. βάλε] βάλε Edit. Erasmi. καὶ post ἄρον] — L.
ἀναβάς] ἀναβαίνον E. ex emendatione G. 9. 12. 29. 44. 45. 49. 53. 57. 61. 64. 65. 68. 70. 71. 80. 84.
86. 89. 90. Evang. 3. 5. 24. Editio Compl. Colinaei.

usus Tabernaculi Ex. XXX. 13--16. Jof. A. III. 8. 2. προσέταξεν εἰσφέρειν σίκλην τὸ ἥμισυ καθ' ἑκάστον. ὃ δὲ Σίκλος νόμισμα ἑβραϊὸν ἄν, ἑπτακίας δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. Idem tributum in usus templi exegit Joasus. 2. Chron. XXIV. 6. Insecutis temporibus solebant omnes per orbem terrarum dispersi Judaei istud didrachmum conferre. Jof. A. XVIII. 9. 1. Νέστιβις — ἦν Ἰεζαΐου τῇ φύσει τῶν χαρίων πεπιευσκυότες τὸ τε δίδραχμον τῷ θεῷ καταβάλλειν, ὃ ἑκάστοις πατέριον ταύτης παρέβητο — ἐντέθειν δὲ ἐπὶ ἱεροσολύμων ἀνετίμητο, ἢ καίρος. Quam pecuniam postea Vespasianus fisco addixit templo destructo. Jof. B. VII. 6. 6. φόρον δὲ τοῖς ὅπσις διότι ἦν Ἰεζαΐου ἐπέβαλε δύο δραχμὰς ἑκάστον κελύσας ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς τὸ καπετάλιον φέρειν, ὥσπερ πρότερον εἰς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νῦν συντέλει. Dion. I. LXVI. Xiphilini καὶ ἀπ' ἐκείνῳ δίδραχμον ἐτάχθη τὸς τὰ πατρία αὐτῶν ἔθνη περιστέλλοντες τῷ καπετάλιῳ δι' κατ' ἔτος ἀποφέρειν. Sueton Domitian. 12. Praeter caeteros Judaicus fisco acerbissime actus est: ad quem deferrebantur, qui velut professi Judaicam intra urbem viverent vitam, vel dissimulata origine imposita genti tributū non pendissent. De hac re & in numismae Neruae sic habetur: Columnia fisci Judaici sublata. De didrachmorum pensatione agit Tractatus Talmud. Schekalim. Debebant solvi ante primum diem mensis Nisan, vel in ipso templo, cistis duabus, quae a forma sua tubae vocabantur, positis, in quas stipes injiceretur, vel in provinciis. Die decimo quinto Adar in provincia mensae collocantur; & die XXV. sedent in sanctuario. I. 3. Philo de Monarch. II. T. 2. p. 224, 25. προσόδους δ' ἔχει τὸ ἱερόν, οὐ μόνον ἀποτομὰς γῆς, ἀλλὰ καὶ πολλὴ μείζους ἐτήρας, αἱ ἑσθ' ἡρόν φθαρήσονται, ἐφ' ὅσον γὰρ τὸ ἀνθρώπων γένος διαμνέῃ, καὶ καὶ οἱ πρόσδοι τῷ ἱερῷ φυλαχθήσονται συνδαιωνίζουσαι παντὶ τῷ κόσμῳ. Προσέταται γὰρ ἕκαστος ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀπαρχὴν εἰσφέρειν ἀπὸ εἰκοσατίας ἀρχάμενοι, αἱ δ' εἰσφοραὶ λύτρα προσοιμαζέονται — σχεδὸν γὰρ ἀνὰ πᾶσαν πόλιν ταμίειον τῶν ἱερῶν χρημάτων ἔστιν, εἰς ὃ παραγινομένοις ἔθος ἀπαρχισθαι, καὶ χρόνις ἀρσιμένις ἱεροποιεῖν τῶν χρημάτων εἰσιν ἀριστὸν ἐπικρινέσθαι. Ex hac pecunia emebatur sacrificium quotidianum, vacca rufa, sufficus, sal, lignum, panes propositionis &c.

25. τίλη] Rom. XIII. 7 τίλος τὸ δίδόμενον ταῖς βασιλεύουσιν, ἢ γὰρ τὸ δημόσιον. Thomas. φόρος κυρίως τὸ ὑπὲρ ἰδίας εἰσφερόμενον γῆς τέλος δὲ ἢ ὑπὲρ τῆς ἐμπορίας

συντέλεια. Strabo II. p. 176. B. τὴν Βρετανίαν ἔχειν δυνάμειοι Ρωμαῖοι κατεφρόνησαν — πλεον γὰρ ἐκ τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρειν νῦν, ἢ ὁ φόρος δύναται συντελεῖν, ἀφανισμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δαπάνης τὸ φρενέσον καὶ φορολογέσον τὴν ἡσιν. & IV. 307. A. ἀνάγκη γὰρ μειῖσθαι τὰ τέλη φορῶν ἐπιβαλλομένων. Schol. II. κ. 66. τὴν ἐκ τῶν ἐπισταγομένων ἀνίων φοιτῶσαν ταῖς πόλεσι πρόσδοι. I. Macc. X. 31. XI. 55. vectigalia. Ulpian. in Demosth. c. Timocr. κυρίως τέλη ἐπὶ τῶν λεγμένων λεγिताὶ καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν προσόδων τῆς χώρας.

κῆνσον] Suidas. φορολόγος ἀπαιτητὴς δημοσίων, φόρος γὰρ ἢ εἰσφορὰ τῶν χρημάτων. φορολόγος ὁ τὰς εἰσφοράς συλλέγων, ἔς πρᾶκτορας ἔθος καλεῖν τοῖς πολλοῖς. φόρος παρ' ἑθνηαῖοις ἢ τῶν χρημάτων φορὰ. Dio Chrys. LXXIX. p. 664. D. ἀν μὲν τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες τινες ἀναγκάσασιν αὐτοὺς ἀργύριον ὑπελεῖν τοὺς ἡτλημένους, τὸτο οὐνομάζεται φόρος. Polyaeus. p. 623. Δαρείος πρῶτος φόρους ἔταξε τοῖς ἔθνεσιν. p. 757. φόρους τελῶν. Jof. A. VII. 5. 3. φόρος αὐτοῖς τελῶν ὀρίσας. 4. φόρος ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τῆς ἐκάστης κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἔδεχτο. B. II. 16. 4. ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην κεφαλὴν εἰσφορᾶς — καίσαρι δέδοκατε τὸν φόρον — τελῆσατε τῇ εἰσφορᾷ. Censui nomine vocatur onera quaevis aut perlonarum aut capitum, ut ex titulo Digestorum de censibus apparet. Versio Syra נשך ירדן quomodo etiam φόρον reddit Rom. XIII. 7.

ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι] 2. Chron. XII. 8.
ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων] Justinus I. 10. 14. Cyri regis filiam in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus, ut non tam in extraneum collatum, quam in familiam Cyri reversionem videretur. Succa f. 30. 1. Dixit R. Joannes nomine R. Simeoni f. Jochai quid est quod scribitur Esaj LXI. 8. Simile hoc est regi carnis & sanguinis, qui transiens per domum telonii servis suis dixit: Date telonium publicanis. Dicentibus autem eis: qui sic? cum totum illud telonium tuum sit? respondit eis, meo exemplo discant viatores, sibi non abstinentum esse a dandō telonio. Jof. A. VII. 15. 9. Lavid ἀντὶ τῆς βασιλείας πατὴρος μὴ παύσασθαι πρὸς ἀλλήλους Σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρελκόμενος — ἐ δὲν γὰρ διὲ δέλοντος ὁδὸν ἀλλοτρίῳ κρατύντι δαλύνειν, χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ ταύτης τυχεῖν τῆς τιμῆς προσέθηκεν, ὡς κοινωῦντας αὐτῆς.

27. ἀναβάντα πρῶτον ἰχθύν] de Naziraeis V. 1. Denarius aureus, qui ascendit in manum meam pri-

καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνων λαβὼν, θὺς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

ΕΝ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, Καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῇτε, καὶ γένησθε ὡς

εὐρήσεις] + ἐκεῖ D.
 ἐκείνων λαβὼν] — Edit. *Erasmi* 1.
 1. ὥρα] ἡμέρα 1. *Evang.* 24. *Origenes*: καὶ μὲν τινα τῶν ἀντιγράφων, ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, καὶ δὲ ἄλλα, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. *Hilarinus*. Codex *Corbejenfis*.
 ἐσιν] — *Theophylactus*.
 2. ὁ Ἰησοῦς] — *FL.* 1. 61. *Versio Æthiop. Arab. Chrysostomus*. probante *J. Millio* prol. 1381.
 παιδίον] + ἐν D.
 τὰ παιδία] τὸ παιδίον τοῦτο *Versio Copta*.
 ταπεινώσει] ταπεινώσει *DGHK.* 1. 27. 29. 60. 70. 72. 76. 83. 84. 86. 90. 91. *Ev.* 4. 24. *Ed. Compl. Bengelii*.
 τοῦτο] — *56. 58.*
 παιδίον τοιοῦτον ἐν] ἐν παιδίον τοιοῦτον D. 1. *Versio Vulg. Origenes. Lucifer.*

primus. *Dolium vini*, quod ascendit in manum meam primum h. e. quod veniet in potestatem meam. *Bereschith R. V.* 8. Piscis ascendens ex Acco, ascendenti ex Zidon, & ascendenti ex Apamia sapore similis est: & *XI.* 5. quid retribuit ei Deus S. B.? Ivit, & fudit piscem, & comparavit sibi margaritam pulcram, ex qua ditatus fuit omnibus diebus suis. *Herodot.* III. 42. τὸν δὲ ἰχθὺν τάρνοντες οἱ θράποντες ὑρίσκασι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνέουσιν τὴν Πολυκράτους σφραγίδα. *Strabo* XIV. p. 945. B. ῥίφαντος εἰς τὴν θάλασσαν ἐπίτηδες τὸν θακτύλιον λίθον καὶ γλύμματος πολυτελεῖς, ἀνέννηκε μικρὸν ὕπερον τῶν ἄλλων τίς τὸν καταπίοντα ἰχθὺν αὐτὸν, ἀνατμηθέντος δ' ἐνέριθι ὁ θακτύλιος. Ex ipsa indicatione coll. *Num.* 1. 2. 44. &c. ut & ex loco citato *Chronicorum* patet, Sacerdotes & Levitas didrachmum non penitusasse, sed ab aliis Israelitis exegisse. Ex *Thalmudicis* etiam a Doctores quibusdam sacerdotibus liberi pronuntiantur, *Schekalim* I. 4. Dixit R. Juda: asseruit filius Bucri in Jafne, sacerdotem, qui siclum pendit, non peccare. Respondet ipsi *Jochanan f. Saccai*: imo omnis sacerdos, qui siclum non pendit, peccat. Multo potiore igitur jure Christus, filius Dei adeoque templi dominus, a solutione didrachmi liber erat.

στατήρα] 1. *Sam.* IX. 8. τέταρτον σίκλον. *Versio Latina* reddit: quarta pars stateris. *Hesych.* στατήρ τετραγράμμιος lege τετράδραχμος.

1. Cohærent hæc cum præcedentibus duobus capitibus: postquam enim Christus Petro Claves regni coelorum tradidisset, eumque cum Jacobo & Joanne, relictis reliquis Apostolis, in montem secreto abduxisset, & tres isti supra Collegas sese extulisset, & novem reliqui ipsis invidisse videntur.

Quis nostrum sub rege Messia locum honoratissimum tenebit? quis erit imperator, quis consiliarius, quis procurator? *XX.* 21. An is qui primus in doctrinam tuam se tradidit? an qui tibi sanguine est conjunctior? an qui te frequenter hospitio excepit? an ætate provectior? Cum vero *Matthæus* de hac discipulorum lite pluribus agat, quam reliqui Evangelistæ, videtur indicare, se collegarum quaestione petum, atque ob prioris vite infamiam contemptum, responsione vero Domini vindictam atque sustentatum fuisse.

4. Solebat Christus, populorum orientalium more, per imagines corporeas visui subjectas doctrinam suam repræsentare. Vult hic, ut staturam pueruli istius staturæ vitorum circumstantium com-

ponant, discantque non alios prae se contemnere & puerorum loco habere, sed illos tanquam viros sibi pueris antepone; Eum qui modestissimus fuerit, apud Christum fore honoratissimum: qui vero animos elatos atque superbos gesserit, eum nullo plane loco futurum, nedum ut inter præcipuos sit numerandus. Aliam ergo mentem illos debere induere, ut ambitione omni abjecta murti & veluti renati modestiæ unice studeant. *Num.* XIII. 33. 1. *Sam.* XV. 17. 2. *Sam.* VI. 22. *Psal.* CXXXI. 1. 2. *Sir.* III. 19. supra *XI.* 24. infra *XIX.* 14. 1. *Cor.* XIV. 8. 9. *Eph.* IV. 14. 1. *Pet.* II. 1. 2. *Sota* f. 10. 1. alia expositio. Michram *Psal.* LVI. 1. Sicut David in humili statu tuo se pro parvo habuerat coram eo, qui ipso major erat: ita etiam talem se gerebat in sublimi statu suo. *Liban.* progymn. p. 31. D. λαβὼν τοῖνον ἰδοὺ σεις, ἔπει ἐβλήτο, τὸν ἅπαντα, τὸτο δὲ ἐσιν ἐν ἀγῶνι λόγων, παῖδα ἀντικρὺς ἀπέφηνε. *Sota Gen.* IX. 4. 2. *Reg.* II. 23. In constitutione exotica traditur, pueros fuisse, & se ipsos contemptos reddidisse, quasi essent parvuli. *Bava Mezia* f. 66. 1. cum dixit: puer parvus laceravit illas literas, quia totus mundus juxta me in judicio pueri sunt. f. 85. 2. Quicunque se ipsum parvum facit propter verba Legis, ille magnus fit in mundo futuro. Et quicunque se servum facit propter studium legis in hoc mundo, ille liber erit in mundo futuro. *Buxiof.* flor. p. 118. Perpetuo assuefaciet se homo ad humilitatem: itaque sunt verba tua omnia placida cum quibusvis; caput tuum esto depressum, oculi deorsum, cor fursum, & quemvis hominem ducito te majorem. *Plat.* Alcibiad I. p. 441. F. εἰ δ' αὖ ἐθέλῃσεις εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα ἀποβλέψαι, καὶ εὐχέριαν, καὶ εὐκολίαν καὶ μεγαλοφροσύνην καὶ εὐταξίαν, καὶ ἀνδρίαν, καὶ καρτερίαν, καὶ φιλοπατίαν, καὶ φιλονεικίαν, καὶ φιλοτιμίαν τὰς δεξιδαμοσίαν, παῖδα δὲ ἡγήσαιο σιαυτὸν πᾶσι τοῖς τοῖστοις. *Lucian.* Hippias 3. ἐτι δὲ καὶ ἀστρονομίαν, ἐν ᾗ παῖδας τὸς πρὸ αὐτῶν ἀτίφηνε. *Demosth.* encom. 33. οἱ δ' ἀττικὸι ῥήτορες παῖδα παραβάλλειν τῷ τετάρτῳ καὶ τόνῳ. *Hermotim.* 13. ὅψι ἐν βραχίῃ, ὅσον δίοσις τῶν ἄλλων παῖδας εὐ ἰσθι οἴση ἅπαντας, ὡς πρὸς σὶ τὸς ἄνθρωποις ὑπερφροσύσεις αὐτὸς. & *Pseudomant.* 4. εἰ δὲ κατὰ τῶτον ἡγεγνήτο, παῖς ἂν, εὐ οἶδα, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἵνα ἴδοι. & de morte *Peregrini* 11. ἐν βραχίῃ παῖδας αὐτοῦ ἀτίφηνε. *Aristides* Panathenaic. p. 171. καὶ Λακεδαιμόνιοι, οἱ τῶν ἑλλήνων πρόχοι — παῖδες τῇ πόλει παραβάλλειν εἰσι. & in *Romani* p. 221. εἰς τὴν τακτικὴν λόγον παῖδας ἅπαντας

θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ὑπὸ τῆς σκανδάλης· ἀνάγκη γάρ ἔστιν ἐλθεῖν τὰ σκάν- 7
δαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. Ἐἰ δὲ ἡ χεὶρ σε, 8
ἢ ὁ πούς σε σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὰ, καὶ βάλε ὑπὸ τοῦ καλόν σοι ἐστὶν εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν ζωὴν ὡλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ
αἰώνιον. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σε σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν, καὶ βάλε ὑπὸ τοῦ κα- 9
λόν σοι ἐστὶ μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμούς ἔχοντα βληθῆναι εἰς
τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ὁρᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῆς μικρῶν τούτων· λέγω ὑ- 10
μῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς ἀεὶ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πα-
τρὸς

θαλάσσης] + ἢ ἡ σκανδαλισμὴ ἡ τῶν μικρῶν τούτων 61. a prima manu. Versio Copta.
7. εἰς] — L. 1. 33. 50. 53. 60. 63. 91. Editio Erasmi. + τοῦ 70. 72. Editio Celinaei, Bogardi.
ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα] τὰ σκάνδαλα ἐλθεῖν 106.
ἐκείνῳ] — DFL. 1. 54. 64. Editio Erasmi. Versio Syra, Copta. Codices Latini MSS.
τὸ σκάνδαλον] τὰ σκάνδαλα 13. 66. 71.
S. σκανδαλίζει] σκανδαλίζει F.
βάλε] βάλε Editio Erasmi, Bogardi.
χεῖρας ἢ δύο πόδας] πόδας ἢ δύο χεῖρας D.
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον] εἰς τὴν γέενναν ὅ πυρός 1.
9. καὶ εἰ] τὸ αὐτὸ εἰς D.
σοῦ] + ὁ δὲ ἰσὺς Versio Copta.
ἔχοντα] ἔχον ἢ L. 13.
10. τῶν μικρῶν τούτων] τούτων τῶν μικρῶν τῶν πιστευσάντων εἰς ἐμὲ D. Versio Saxonica, Copta. Codices Latini MSS. Hilarius.
λέγω ὑμῖν usque ad finem commatis] — Versio Saxon.
ἐν οὐρανοῖς prius] — 1. 86. Versionis Syrae & Latinae Codices quidam. Origenes in l. & c. Celsum ter. Ba-
sil. c. Eunom. 3. Theodoret. ἀντρεπ. 21: Chrysostomus.
μου] — H.
11.] — L a prima manu 1. a prima manu. 13. Codices Latini. Origenes, Hieronymus.
ἀνθρώπων] + ζητήσας καὶ L. ex emendatione 14. 51. 54. 56. 58. 61. 63. 66. 73. 74. 90. 106. Evang. 5.

T. 2. p. 318, 36. E. οἱ δ' εἰς ποταμὸν καὶ θαλάσσης βυθὸν ἀφίεντες, ὅταν ἀπαιωρήσωσιν ἄχθος, ἡ δὲ τῶν ὁλῶν τῶν βέρει καλαφέρνηται.

ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης] Aristonymus ap. Stob.
S. XCV. πλὴν εἴκοι τῷ παρὰ γῆν ὁ τῶν πενήτων βίος.
ὁ δὲ τῶν πτωχῶν. τῷ δὲ πελάγῳ, τοῖς μὲν γὰρ ῥάδιον εἶναι
καὶ πείσμα βαλεῖν, καὶ προσχεῖν καὶ νεωκῆσαι, τοῖς δ' ἄ-
ρος. XVIII. 21. Athenae. VII. p. 315. A. χαίρει δὲ
προσγίγας μᾶλλον ἢ πελάγιος. Strabo I. p. 82. B. εἰ-
πὼν τε τὰς ἀρχαιοτάτας πλεῖν καὶ κατὰ ληθείαν ἢ ἐμ-
πορίαν, μὴ πελαγίζειν δὲ, ἀλλὰ παρὰ γῆν. & II. p.
104. A. οὐδὲ τὴν παραλίαν ἐμμετροῦντι, οὐτε τὴν διὰ
μέσου τοῦ πελάγους. Od. γ. 179. πελάγος μέγα με-
τρήσαντες. Plut. de gen. Socrat. 593. E. πελαγίους
ἦδη, καὶ πρὸς τῆς γῆς φερόμενους. Hesych. πέλαγος,
πλάτος θαλάσσης. Arrian. Exped. Alex. I. 20.
εἰ πη ἐκκαλέσασιντο εἰς τὸ πέλαγος τοὺς Μακεδόνας. In-
dic. 43. ἀλλὰ γὰρ ὅτις παρέπλωσε ταύτην ἑδαμύς ἀν-
θρώπων, εἰ μὴ τινὲς γε πελάγι κομιζόμενοι. & Epictet.
II. 16. ἐγὼ, ὅτε πλέω, κατακύψας εἰς τὸν βυθόν, ἢ τὸ
πέλαγος περιβλεψάμενος, καὶ μὴ ἰδὼν γῆν, ἐξίσταμαι. Ex-
ped. Alex. II. 20. ὁ δὲ εἰς τὸ πέλαγος αὐτῶν ἀνέχε. Ro-
lyb. p. 1409. ἀποχωρῶ πρὸς τὸ πέλαγος. & VI. 42.
διαφυγόντες τὰ μέγιστα πελάγη. Aristot. H. A. 1. 1.
καὶ τῶν θαλασσιῶν τὰ μὲν πελάγη, τὰ δὲ αἰγιαλῶδη. &
VIII. 19. ὅσα μὲν εἰσι φύσεις πελάγη ἢ αἰγιαλῶδη.
Act. XXVII. 5. Luc. XVII. 2. in maris aequor.
auf dem weiten meer.

7. οὐαὶ τῷ κόσμῳ ὑπὸ τῶν σκανδάλων] Beresbith R.
X. 11. וַיֹּאמֶר יְהוָה Vae mundo a iudicio
ejus! Schar Genes. f. 33. col. 132. Vae mundo
quod stupidi sunt corde. 37. c. 146. Vae mundo,
quod oculos habent, & non vident. Schar Exod.
f. 15. c. 60. Si capita populorum iusta sunt, be-
ne populo: sin vero mala sunt, vae mundo, vae
populo.

8. αἰώνιον] Ovidius V. Tr. 2. 15. aeterna con-
sumtus tabe perisset. de P. 1. 2. 126. clausit & a-

terna civica bella fera. II. 2. 50. principis aeterni
quam tibi praestat amor. 10, 13. tu canis, ae-
terno quicquid praestabat Homero. A. A. III. 414.
Ilias aeternum si latuisset opus. Panegyricus Theo-
dos. 22. aeternis ardoribus inaccessas, aut continua
hieme separatas. Cic. pro Fonte. 17. perspicite, ne
ille ignis aeternus nocturnis Fontejae laboribus vi-
giliisque servatus, sacerdotis vestrae lacrymis ex-
tinctus esse dicatur. Jos. Macc. 12. ταμιεύεαι σε
ἡ δίκη πυκνότερῃ καὶ αἰωνίῳ πυρὶ, καὶ βασάνοις, αἱ εἰς
ὅλον τὸν αἰῶνα ἐκ ἀνήσσει σε. 9. σὸ δὲ καρτερήσεις ὑπὸ
τῆς θείας δίκης αἰώνιον βάσανον.

9. καλόν σοι εἶναι — ἢ] Targ. Hier. Gen. XXXVIII:
26. יֵשׁ מִלִּי Melius est mihi. Senar. Graec. καλὸν τὸ
ἡφειν, ἢ τὸ πολλὰ κραυγαλεῖν. Plant. Rudent. IV. 4. 70.
tacita bona est mulier semper quam loquens. Plato
Polit. I. τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσις ὡς εἶναι κρείττω ἢ τὸν
τοῦ δικαίου.

μονόφθαλμον] Phrynich. p. 52. μονόφθαλμον οὐ ῥη-
τίος, ἑτερόφθαλμον δὲ. κρατῖος γὰρ μονήμματος εἶπε τὸν
κύκλωπα. Thomas. ἑτερόφθαλμος, ὁ τὸν ἑνα πηρωθεὶς ὀφ-
θαλμὸν, οὐ μονόφθαλμος. μονόφθαλμος γὰρ ὁ ἑνα ὀφθαλ-
μὸν ἔχων φυσικῶς, οἷον μυθεύοιαι τὸν κύκλωπα. Ammo-
nius. ἑτερόφθαλμος — ὁ κατὰ περίπλωσιν πηρωθεὶς τὸν
ἑτερον τῶν ὀφθαλμῶν. Μονόφθαλμος δὲ ὁ μόνον ὀφθαλμὸν
ἔχων, ὡς ὁ κύκλωπ. Pollux. II. 62. ἑτερόφθαλμος. Τὸ
δὲ μονόφθαλμος παρὰ Ἡρόδοτον ἐπὶ τῶν ἐκ φύσεως ἑνα ἑ-
χόντων ὀφθαλμὸν, οἷον κύκλωπα καὶ ἑριεμασπῶν. Lucian.
V. H. I. 3. μονοφθαλμὸς ἀνθρώπος. Hesychius. ἑτερόφ-
θαλμος, μονόφθαλμος. Apollodor. Bibl. II. περιτομή-
χάνεσιν οὐδὲν τῶν ἀνδράμιονος, ἐφ' ἣν καθήμεν, μονοφ-
θαλμῶν, τὸν γὰρ ἑτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐκέκοπτο τόξῳ. Lu-
cianus D. Mar. I. I. καὶ τὸ πάντων ἀνθρωπώτατον μονο-
φθαλμος. Herodotus III. 116. Arimafpos vocat ἄν-
δρας μονοφθαλμους.

Nemo se supra alios efferat, vel quia est docti-
or, vel quia plura patravit miracula, vel quia E-
vangelium pluribus in locis praedicavit. Omnes istae
cogi-

11 πρὸς μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ πᾶν πλῆθος.
 12 Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται τινὶ ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν
 13 οὐχὶ ἀφίεις τὰ ἐννενηκονταεννέα, ἐπὶ τὰ ὅρα πορευθεὶς, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; Καὶ ἐὰν
 14 γένηται εὗρεῖν αὐτὸ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννε-
 15 ηκονταεννέα, τοῖς μὴ πεπλανημένοις. Οὕτως οὐκ ἔστι δέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς
 16 ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα σπóληται εἰς τῶν μικρῶν τούτων. Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς
 σέ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σου καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐὰν σου ἀ-
 16 κούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, πῶς λαβεῖς μὲν σοῦ ἔτι ἓνα ἢ
 δύο;

18. 19. Versio Syra posterior, Aethiop. Arab. e Lucā.

12. π.] + δὲ D. ἀνθρώπῳ] — Bodl. unus. ἀφίεις] ἀφίειν D.
 ἐννενηκοτα] ἐννενηκοντα DE. 1. 3. 4. 5. 47. 48. 49. 50. 52. 57. 58. 60. 61. 62. 65. 72. 73. 74. 83. 84. 86.
 90. 91. Evang. 1. 2. 3. 4. 5. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 22. 24. Edit. Complut. & commate sequenti.
 ἐπὶ τὰ ὅρα] praecedentibus jungit Edit. Complut. Erasmi, Colinaei, Genev. Bogardi, Versio Syra, Latina,
 Aethiop. Arab. Hieronymus. quod videtur simplicius, probante H. Grotio.
 ὅρα] + καὶ DL. 13. Versio Copia.
 πορευθεὶς] πορεύμενος D.
 13. ἀμὴν] + γὰρ 70.
 14. ὑμῶν] ὑμῶν D a prima manu. 59. 138 H. 13. 61. Evang. 4. 5. Versio Copr. Syra. posterior, & c-
 edita in ora. Origenes. 62] + τοῖς D. 80. Editio Colinaei.

15. ἀμαρτήσῃ] ἀμαρτή 11. 33. 35. 37. a prima manu. 40. 47. 55. 56. 57. 58. 60. 62. 64. 65. 74. ex c-
 mendatione. 76. ex emendatione 78. 83. Ev. 3. Edit. Complut. Colinaei, Origenes, Chrysost. Damascenus. VI. 6.
 εἰς σέ] — 1. Origenes.

καὶ prius] — D. 1. 10. 13. 33. 35. 36. 37. 40. 50. 53. 56. 60. 62. 66. 91. Evang. 4. 15. 19. Versio
 Syr. Chrysost. Origenes, Cyrillus de Ador. p. 104. Basilii Reg. br. 347. 177. 232. 293. Damascenus. probante
 J. Millio prol. 873. & J. A. Bengelio.

16. σὺ] σιωπῶν K. 13. 42. 68. 69. 106. Evang. 4. ἔτι] — 56. 58.

cogitationes ex animo ejiciendae sunt, ut modestia locum habeat, sine qua nec pax haberi nec doctrina mea propagari potest.

10. Nolite eos contemnere, quibus angeli, & quidem insigniores inter Angelos, inserviunt. 1. Reg. X. 8. 2. Reg. XIV. 11. XXV. 19. Esther. I. 4. Luc. I. 19. Apoc. I. 4. IV. 5. VIII. 2. Heb. I. 14. Michael missus est ad custodiendum cadaver Moysi, Gabriel ad Mariam virginem pauperem, alius ad Manoam agricolam, ad Gideonem triturantem, ad Moysen exulem, plures ad Lazarum pauperem & contemptum in sinum Abrahae deportandum. Isti angeli eorum, quos a vobis despici vident, querelas ad Deum deferent, & vindictam exposcent.

11. Ipse ego omnium angelorum hominumque Dominus de coelo descendi, & gravissimas molestias subii, non ut bene de me meritos & honore dignos juvarem, sed peccatores & perditos. Ro. XIV. 15.

12. Peab IV. 2. Si dixerint XCIX. Sparge, & unus: divide, huic auscultant. Hieros. Schabb. f. 14. 3. Si moriantur XCIX. ab oculo malo, unus autem manu coeli — Si moriantur XCIX frigore, unus autem a manu Dei. Maximus Tyr. XXV. 2. ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάχιμος ἐδάδιζεν ἄμφω κοινὴν ὁδὸν, ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρρα εὐτραφῆ πλανώμενοι, ἀπολυφθῆναι τῶν συνόμων, ὥσπερ ἐπ' αὐτὸν ἄμφω. Exod. III. 1. Genes. VIII. 3. 1. Sam. XVII. 28. XXXI. 8. 1. Reg. XXII. 17. Pausanias p. 170. 171. de Endymione. Beresith R. LXXXVI. 5. Gen. XXXIX. & erat Deus cum Joseph. Ecce cum reliquis tribubus non fuit. Dixit R. Juda, ut jumenta. Fuerunt enim XII. jumenta onusta vino. Divertit unum ex illis in diverforium gentilium; reliquit XI. & ivit post illud. Dixerunt illi: cur relinquis XI. & abis post unicum? Respondit eis: illa sunt in via publica, & non sum sol-

licitus de eis, ne fiat vinum libaminis: Sic isti majores natu sint, & sub potestate patris sui; hic vero minor est & in potestate sui ipsius. Virgil. Eccl. II. 21. Mille meae Siculis errant in montibus agnae. Theocrit. Id. III. 46. ἐν οὐρεσὶ μάλα νομίζουσι. & VIII. 2. Μᾶλα νύμφαν ὡς φαντὶ, κατ' ὤρια μακρὰ Μενάλκας. Il. ω. Od. 614. λ. 573. ἐν οὐρεσὶν οἰοπόλοισι & ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσιν. Eufstath. in Il. ν. Οἰοπόλος χάρος καταυῖα ὁ ἱρμός, ἐν ᾧ οἶος τις, ὅ ἐστι μόνος, πολὺ, καὶ ἔθα οἶον πάντα πωλῶσι βοσκόμους. Arianius Exp. Al. VII. 9. ἡμοντες ἀνὰ τὰ ὅρα πρόβατα ὀλίγα.

14. Ipse Deus O. M. vult omnes, etiam minimos, salvos fieri, eumque in finem & angelos & filium angelis majorem misit in mundum.

15. ἀμαρτήσῃ] Thomas. ἡμαρτον δόκιμον καὶ ἁμαρτῶν, ἡμαρτῶσα δὲ ἡδόκιμος, καὶ ἁμαρτήσας. εἰ καὶ ἀριεῖδης ἄπαξ εἶπεν ἐν τῇ ὑπὲρ ρητορικῆς α. ἁμαρτήσασθαι. ἀμαρτήσῃ εἰς εἰ] Andocides de myster. εἰς τὴν πόλιν ἐδὼν ἡμαρτον. Isocras. π. ἀντιδόσ. εἰς ἡμᾶς ἐξήμαρτον. Thucyd. . . . ἀμαρτάνει πολλὰ εἰς ἡμᾶς. Isocr. ad Demonic. δικαίως δ' ἂν τὴν τοιαύτην υπολάβομεν μὴ μόνον εἰς ἑαυτὴν ἀμαρτάνειν. Cic. ad Attic. III. 15. in me enim ipsum peccavi vehementius. Aristid. Panathen. p. 179. τοῖς ἁμαρτήσιν καὶ εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς τὴν ἐλπίαν ἰλυστιτέλῃσιν αἰεὶ δὴ ποθ' ἢ πόλις. Artemid. II. 34. ἡμαρτηκέναι τι εἰς αὐτὸς ἐκείνης τῆς θεᾶς — ἡμαρτηκότες εἰς τὸν τὸν θεόν. Gen. XLII. 22. 1. Sam. XIX. 4. 1. Reg. VIII. 31. M. Antoninus VII. 26. ἐταγίς ἁμαρτή τι εἰς σέ. Lyfias saepe.

ἐκέρδησας] 1. Cor. IX. 19—22. 1. Pet. III. 1. 16. 1. Tim. V. 19. Heb. X. 28. Xenophon H. Graec. VI. καὶ γὰρ δὴ ἐκ τῶν ὀλίγων μοι δοκῶσι μαρτύρων γινώσκοντες ὅτι παθεῖν ἀφ' ὑμῶν. Lucianus de Gymnas. 11. εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχεσθαι, ἀλλ' ἐν τοσούτοις διαταῖς καὶ μαρτυρίαις — καὶ ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τὸ πᾶν τις. Revivisc. 27. τὰ σημειώματα διασύραν ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων. pro lapsu 1. ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων. Kkk 2. 17. Ety-

δύο· ἵνα ἐπὶ τῷματ^ς δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥήμα. Ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐ- 17
τῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· εἰάν δὲ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ παρακούσῃ, ἔγω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικός
καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα εἰάν θέσῃτε ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐ- 18
ρανῷ· καὶ ὅσα εἰάν λύσῃτε ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Πάλιν + λέγω ὑ- 19
μῖν, ὅτι εἰάν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῇ γῆς περὶ παντός πράγματ^ς, οὗ εἰάν
αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς ὡς πατὴρ μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Οὐ γὰρ εἰσι 20
δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Τότε προσελθὼν 21
αὐτῷ ὁ Πέτρ^ς, εἶπε· Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσῃ
αὐ-

+ ἀμὴν

μαρτύρων] — D.
μαρτύρων ἢ τριῶν] ἢ τριῶν μαρτύρων 1. Versio Syr. Origenes, Cyrillus, Lucifer.
σταθῇ] σταθίσεται M. 33. 48. 66. 67. Origenes.
εἶπε] εἶπον L. Origenes.
σοὶ] + λοιπὸν 1. 59. Origenes, Basil. Ep. 246.
καὶ postremo] + ὡς D. Versio Syr.
18. ἀμὴν] + ἀμὴν M. Evang. 2. 10. 16. + δὲ 89. 106. + γὰρ 61. 74. ex emendatione. Versio Syr.
posterior in margine.
δεδεμένα] δεδεμένοι 106.
λελυμένα] λελυμένοι 106.
19. πάλιν] + ἀμὴν EGHK. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. Coll. duo. 27. 29. 32. 33. 36.
38. 39. 40. 44. 45. 46. 59. 53. 54. 56. 57. 58. 60. 63. 64. 66. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 87.
90. 91. 106. Evang. 3. 4. 5. 10. 15. 16. 17. 18. 19. editio Complut. Plant. Colinaei, duae priores Stephanii,
Wehelii. Codices quidam Versionis Latinae. Versio Arab. Basilinus Eth. 1. + δὲ ἀμὴν 61. 69. ἀμὴν 59. 62.
+ δὲ Versio Syra posterior.
εἰάν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν] δύο εἰάν συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν DL. 72. in ora. Origenes c. Cels.
παντός] + ὅ D a prima manu. οὗ] δ 59. in ora. 61.

17. *Etymol. M.* κυνικοὶ φιλόσοφοι, ἀπὸ μεταφορᾶς
τῶν κυνῶν, ὅτι ἀναδιδάτοιο ὑπὲρχον, ὥσπερ καὶ οἱ κύνεις,
ὅτι γὰρ ἡλεγχόν τινα δημοσίᾳ, οὐ κατ' ἰδίαν. *Jos. Virā*
49. εἰ πρὸς Ἰωάννην κρινόμενος, ὑπὲρ τῆ πάρασθῆαι τὸν
ἐμαυτῆ βίον, δύο τινὰς ἢ τρεῖς μαρτυρας καλοὺς καὶ αγαθοὺς
ἡγάγον, δῆλον ὡς ἀνάγκην εἶχτε, προσεζήτησαυτες καὶ τῆς
πάντων βίης, ἀπαλλάξαι με τῶν ἐγκλημάτων. *Sōta* I. 2.
qua ratione fit interdictum? coram duobus testi-
bus. Schol. non decet maritum, ut statim coram
testibus proliat, & Zelotypiae interdictum edat;
verum prius remotis arbitris amanter modestēque
mulierem corripiat. *Mischaer Happeninim*: Dicit sapi-
ens: si injuriam tibi fecerit proximus tuus, cor-
ripere eum inter te & ipsum solum: quod si audive-
rit te, jam lucratus es: Si vero non audiverit te,
dicas ei coram uno aut duobus, qui id audiant:
si ne sic quidem audiverit, vilis esto in oculis tuis.

Usque ad comma decimum quartum Christus
eos monuerat, qui alios contemnebant; a com-
matē vero 15. incipit eos docere, qui contemne-
bantur. *Sir.* XIX. 13. 17. 18. 2. *Theof.* III. 6. 14.
Ro. XVI. 17. *Jac.* V. 20. *Deut.* XIX. 15.

18. Si quis vero sententiam de se vestram, quam
ex regulis traditis tuleritis, spreverit, maximo suo
damno id faciet. Cum enim in gratiam vobiscum
redire recusat, reus erit apud Deum: contra si vos
placaverit & sibi reconciliaverit, etiam a Deo
peccati sui in vos commissi veniam impetrabit.

19. γνήσεται αὐτοῖς] *Jos.* XV. 7. *Æschines* in
Timarch. τὰ μέτρια παρὰ ἐπιτροπῶν γίνετο τῷ ἀντιγνώ-
στῳ. *Æschin.* Socrat. Dial. II. 20. οἶται ἡμῶν παρὰ τῶν
θεῶν, ἀ εὐχόμεθα, γνήσθαι ἀν καὶ ἡμεῖς. *Aristid.* in
Æscular. p. 39. ἡμεῖς γὰρ πολλὰ καὶ παντοῖα παρὰ
θεῶν καὶ τῆς σῆς φιλανθρωπίας γηγένται. *Menand.* εὐχαί,
τί βέλει, πάντῃ σοι γνήσεται. *Philemon Ala.* λέγει πρὸς
τοῦδ' ὁ βέλει, πάντα σοι γνήσεται. *Euripid.* Herc.
für. 603. μένοντι δ' αὐτῆ πάντα σοι γνήσεται. *Fam-
blich* V. Pythag. 28. καὶ τις ἡδὲ ἐπιδάτι τοῦ πλοίου
εἶπεν, ὅσα βέλει, παρὰ τῶν θεῶν γίνετο σοι, ὦ θυμάρ-

δα. *Arrian.* Epict. II. 21. ἐκεῖνο γὰρ βλέπετε μᾶλλον·
εἰ εἰς ὃ ἐρχοσθε, τὸτο ὑμῶν γίνται. *Ammonius.* ἔσαι τῇ
γνήσεται διαφέρει. ἔσαι μὲν γὰρ τὰ καὶ νῦν ὄντα, γνήστι-
σαι δὲ τὰ γνήστως τοῦδεόμενα· εἶον, νέος πρεσβύτερος ἔσαι. τῇ
δ' ἀτέκνῳ παιδίς γήσονται. *Lucianus.* Tyrannic. 3.
ἐγὼ μὲν ἔν καὶ πρσισότερον τι ἐπὶ τοῖς ὡμῶν γνήστι-
σθαί μοι παρ' ὑμῶν.

20. *Att.* XV. 28. *Berachoth* f. 6. 1. Rab-
bin f. Rafadae ex ore R. Isaac docuit. Unde
constat Deum S. B. esse in Synagoga? Repon-
sio. Ex eo, quod dicitur *Ps.* LXXXII. 1. Unde
constat decem precantibus Divinam majestatem
adesse? Ex eodem loco — Porro unde constat
divinam Majestatem adesse duobus sedentibus at-
que studio legis vacantibus? Ex *Malach.* III. 16.
Pirke Aboth III. 2. duo qui assident mensae &
colloquia habent de lege, divinitas quiescit super
eos S. D. *Mal.* III. 16. & 6. Decem qui sedent
& discunt in lege, divinitas quiescit inter eos S.
D. *Psal.* LXXXII. 1. Quid si autem tantum quin-
que fuerint? S. D. & fasciculum suum super ter-
ram fundavit? *Amos* IX. 6. Si tantum tres *Ps.*
LXXXII. 1. Si tantum duo? *Malach.* III. 16.
& *Aboth.* *Nathan* 8. *Sanhedrin* c. IV. *Gem.* Vos
dicitis, in omni loco, ubi sunt decem, habitat
divina majestas. *Midras Tillim* in *Psal.* XC. Cur
Deus vocatur locus? quia, ubicunque stant iusti,
invenitur cum illis. S. D. *Exod.* XX. 21. *Me-
chilta* in *Ex.* XXIV. 1. R. Eleazar f. Jacobi —
Unde est quod dixertunt, ubi X. filii hominis con-
veniunt in Synagoga, divina majestas cum illis est?
S. D. *Ps.* LXXXII. 1. Unde ubi vel tres adsunt
vel duo *Mal.* III. vel unus. *Ex.* XX. 24.

Ea erit efficacia precum, ejus qui injuriam ac-
cepit & placatus est, pro eo qui injuriam fecerat.
Jac. V. 16. 1. *Cor.* XIV. 29. *Jos.* c. Appion.
II. 32. ἄρ' ἐν καὶ παρ' ἡμῶν ἢ λέγω τοσούτους, ἀλλὰ δύο
ἢ τρεῖς ἔγω τις προδότης γενομένος τῶν νόμων.

21. *Joma* f. 86. 2. R. *José* f. Judae dixit: Ho-
mini

- 22 αὐτῷ· ἕως ἐπ' αἰκίς· λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅου λέγω σοι, ἕως ἐπ' αἰκίς, ἀλλ' ἕως
 23 ἐξδομηκοντάκις ἐπ' αἰ. Διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ,
 24 ὃς ἠθέλησε συναῖραι λόγον μὲν τῷ δούλῳ αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναῖρειν, προσ-
 25 ηἴχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων· Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέ-
 λευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πωρᾶν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα
 26 τὰ ὅσα εἶχε, καὶ ὑποδῶναι. Πιεσὼν οὖν ὁ δούλος πωροσκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε,
 27 μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ὑποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δού-
 28 λου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκεῖ-
 νος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὀφείλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια· καὶ κρατήσας αὐ-
 τὸν

αἰτήσανται· αἰτήσονται 59.

αὐτοῖς· ὑμῖν 56. 58.

οὐ γὰρ εἰσι· ἔκ εἰσιν γὰρ D a prima manu.

21. αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· πέντε εἶπεν αὐτῷ D. Versio Copta, Latina. Origenes, Lucifer.

ἀμαρτήσῃ· ἀμαρτή 41.

αὐτῷ posteriorius· — 59.

24. προσῆλθῃ· προσήλθῃ D. Origenes.

αὐτὸν· — 3.

αὐτοῦ secundo· — D. Codices Latini.

26. ἐν· δὲ D. 106. Versio Vulg. Syr. posterior, & edita in ora.

δούλῳ· + ἐκείνῳ DL. 5. 33. 106. Versio Vulg. Syr., Aethiop. Arab.

πωροσκύνει· πωροσκύνει 59.

ἐπ'· ἐν G.

σοι· — D.

τὸ δάνειον· πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν 1. Versio Copta, Codices Latini. Arab. Origenes,

28. ἑκατὸν δηνάρια· δηνάρια 8. D.

γίνεται· δοθίσεται 33.

20. οὐ· ὅπου 59. in ora 69. 90.

ἐκεῖ εἰμι· παρ' οἷς ἔκ εἰμι D.

Copta, Latina. Origenes, Lucifer.

μου· — L.

22. ἐπ' αἰ· ἐπ' αἰκίς D a prima manu.

25. αὐτοῦ· αὐτῷ Edit, Complut.

ὁ κύριος αὐτοῦ· — 1. Origenes H. 7. Chrysostomus.

αὐτοῦ tertium· — 1.

ἔχει· ἔχει 1. 56. 58.

κύριε· — D 15. Versio Vulg. Lucifer.

ἐμοί· ἐμὲ D. & comm. 29.

27. ἐκείνῳ· — 1.

mini in alterum peccanti, semel remittunt, secundo remittunt: tertio remittunt, quarto non remittunt S. D. Amos II. 1. Job XXXIII. 29,

ποσάκις· Plato Epist. VII.

23. λόγον· Lat. rationes conferre. Galen. de praenot. καὶ τινες ἄλλοι τῶν πλεσίαν παῖς οἰκόμενος ὁμοίως κάμων ἐγνώσθη μοι. λυπόμενος γὰρ ἐν τῷ μέλλειν ἀποδοῦναι λογισμῶς, ὃν διώκων, ἐν οἷς ἡπίεστο λείπον οὐκ εὐλόγον ἀργύριον, ὑπὸ τῆς φροντίδος ἡγρόντων τε καὶ λυπόμενος ἐτήκετο. Προεπὼν δὲ αὐτῷ τῷ δεσπότη, μηδὲν εἶναι σωματικὸν πᾶν τῷ πρεσβύτῃ, σκέψασθαι συνεβελύσασθαι, ὅτι φοβεῖτο μέλλοντος αὐτῷ τὸς λόγους, ὃν ἐνεχειρίσεν, ἀπαιτεῖν, καὶ διὰ τῆς λυποῖτο, γνώσκων οὐκ εὐλόγον ἐν αὐτοῖς εὐρίσκειν λείπον. Ἐπειδὴ καλῶς ἐφῆκε σοφάζεσθαι, τὸ συνεβελύσασθαι, βεβαίως ἐνεκεν διαγνώσεως εἰπεῖν αὐτῷ, ὅσον ἔχει παρακείμενον ἀργύριον αἰτῆσαι τῷ, μήπως ἐξ ἀφροδῆς τελευτήσαντος ἀπόλῃται, μεταστάσης εἰς ἄλλον οἰκῆται τῆς οἰκίσεως, οὐ μὴπω πᾶν ἔχει, παρὰ γὰρ ἐκείνῳ μὴ χρῆζεν ἀπαιτήσεως λογισμῶν. ὡς δὲ ὁ δεσπότης αὐτῷ ταῦτα διελέχθη, πεσθεὶς οὐκ ἐξετασθήσεται, καὶ διὰ τῆς γνῶσεως ἀλυπος, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν κατὰ φύσιν εἶναι τῷ σώματος ἀνεκλήσεται.

24. μυρίων· Ter. Phorm. IV. 3. 63. Sexcentas proinde potius scribito jam mihi dicas. Donatus: Perspicere hinc licet consuetudinem utriusque fermonis, nam Apollodorus μυρίας dixit pro multis. Et ut apud Graecos μυρία, ita apud nos sexcenta dicere pro multis usitatum est. Cicero: de Divin II. 14. sexcenta possum decreta proferre. Plato. de Legg. II. p. 789. F. τὰ πάτρια — σποπῶν δ' εὐρήσεις αὐτοῖς τὸ μυριοσὺν ἔτος γεγραμμένα ἢ τετυπωμένα, ἔκ ὧς ἔπος ἐπὶ μυριοσὺν, ἀλλ' ἔτος. & 790. F. τῶν δὲ τοῖς καὶ ἑτέροις ἀγανιστῶν μυρίων ἐλθόντων, ἔχοντες εἰπεῖν, τις ἀνικῶ δίκαιος. Eutropius IV. 2. Antiochus M. rex Syriae fenatui Romano coactus est persolvere X. M. talentorum.

25. πωρᾶν· 2. Reg. IV. 1. Exod. XXII. 3. Diiodorus S. Ecl. XXXVI. p. 530. μὴ ἔχων ἀποδοῦναι, πάλιν ἔταξε λ. ἡμερῶν πωρᾶν.

26. μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί· Artemid. IV. 12. ὅσα

μακρὰ εἰσιν, ὅσον κυπάρισσοι καὶ πίτνες, καὶ κάμικες, καὶ ἄνδρες ἐπιμήκεις, καὶ ὅσα ὅμοια, πάντα μακροθύμειν κελύει, καὶ μὴ πεσπυδεῖν τὰ δὲ κολοβαὶ καὶ βραχία, σπυδεῖν ἐγγελεύεται. Anthol. II. 17. 3. ἀντίπαλον ἐμοί τις ὄντος μακροθύμων ἔδωκε τῶν βασιζομένων ὅρμον ὁδοιπορίας. Ἰὼν τῆς βραδυτῆτος, ὄντος, πόντος, ὄντος, ὄντος, τῶν ἀνακαμπτόντων ἰσχυρίων πρότερον. Plut. de Genio Socr. p. 593. F. αὐτὸς ἐκμιλλᾶσθαι καὶ μακροθύμειν, δι' οἰκίας περιωμνέας ἀρετῆς σφάζεσθαι καὶ τυχεῖν λιμῶνος. Luc. XVIII. 7.

28. συνδῶν· Thomas. ὁμόθελος ἀτίκων, ὁ σύνθελος. Moeris ὁμόθελος, ἀτίκων, σύνθελος, ἑλληνικῶς. Aristoph. Pace 744. ὁ σύνθελος σκῆψας αὐτοῦ τὰς πληγὰς. Theopompus ap. Athen. XI. p. 471. A. παρὰ τὸν νεὺς συνδουλον.

δηνάρια· Seneca de beneficiis II. 17. Ab Antigono Cynicus petiit talentum, respondit, plus esse, quam quod Cynicus petere debeat: repulsus petit denarium; respondit, minus esse, quam quod regem deceret dare.

κρατήσας αὐτὸν ἐπύγαν· propria est verbi ratio in creditoribus, qui debitores segnes obtorto collo corripunt, adque solvendum aes alienum acerbè cogunt. Lucian. Dial. Mort. 22. καὶ μὴν ἄγξω σε, ἢ τὸν Πλάτωνα, ὃν μὴ ἀποδῶς. Pollux III. 116. περὶ φειδωλῆ. ἄγχναι τὰς χρήσας, ἀποπνίγων τὰς ἐφείλοντας. Livius IV. 53. Hoc decreto Consul armatus, cum paucis, appellantis Tribunal, collum torfisset, metu caeteri sacramento dixere. Plaut. Poenul. III. 5. 45. Priusquam hinc obtorto collo ad praetorem trahor. Arulej. IX. Ecce nobis repente de tergo manipulus armati supercurrit equitis — Philebum ceterosque ejus comites involant avide, colloque confrecto & sacrilegos compellantes interdum pugnis obverberant. Cic. in Verr. IV. 10. quem obtorta gula de convivio in vincula atque in tenebras abripi jussit. pro Cluentio 21. Nec quidquam propius est factum, quam ut illum persequeretur, & collo obtorto ad subsellia reduceret, ut reliqua posset perorare. Thomas: ἄγχναι, κάλλιστοι ἢ πύγναι.

τὸν ἔπνιγε, λέγων· Ἀποδότω μοι, ~ ὅτι· τι ὀφείλεις. Περσὼν οὖν ὁ σύνδουλός αὐτῷ εἰς 29
 τοὺς πόδας αὐτῷ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ — πάντα:
 ὑποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέληεν· ἀλλ'· ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ 30
 ὑποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα 31
 καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενός 32
 αὐτὸν ὁ κύριός αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· δούλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά
 σοι, ἐπεὶ παρεκάλεισάς με· Οὐκ ἔδει καὶ σε ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε 33
 ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριός αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ 34

πρὸς

~ εἰ

~ ἀλλὰ

- ὀφείλεις] + μοι Versio Syra utraque, posterior cum obelo.
 μοι] — DL. 1. Versio Vulgata. Origenes, Damasc. α. 11.
 ὅτι] εἰ τι CDEFGHKLM. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. unus Colb. 16. 34. 35. 36. 37.
 38. 39. 40. 42. 47. 48. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71.
 72. 73. 74. 75. 78. 83. 86. 89. 90. 91. Evang. 3. 4. 5. 12. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Com-
 plut. Stephani prima. Genes. Plant. Bengel. Origenes, Chrysostomus in I. & T. V. 32. & in Genes. H. 27. Theo-
 phylactus, Theophanes, Euthymius, Damascenus. 11. probante H. Grotio & Millio. prol. 1050. Philem. 18. Luc.
 XIX. 8. Erasmus ex Versione Latina & formula Latinorum ἢ τι mutavit in ὅτι. Quinsil. VI. 3. redde quod de-
 bes. Petron. 57. nemo mihi in foro dixit: redde quod debes. Senec. Epist. 18. Primum, inquis, redde quod de-
 bes. Delegabo tibi Epicurum, ab illo fiat numeratio. Et de Benefic. II. 14. Aequissima vox est, jus gentium
 prae se ferens: redde quod debes. & VII. 21. Ille tibi vivit, tu illi redde, quod debes. & 22. quod debes,
 quare cui reddas. Diogenes L. Lycon. V. 73. εἰ τι μοι ὀφείλει, ἀφίημι αὐτόν. L. XV. 1. 7. D. Sed & si quid ei
 conservus delat, erit peculii.
 29. εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτόν] — 64. a prima manu.
 εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ] — C. a prima manu DL. 1. 28. 33. 65. 71. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Ver-
 sio Coria, Latina, Lucifer. ἱμοί] ἱμοί CD. καὶ] καὶ D.
 πάντα ἀποδώσω σοι] ἀποδώσω σοι πάντα K.
 πάντα] — DEFHM 2. 3. 5. 8. 9. 11. 12. 34. 35. 36. 38. 39. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 54. 55. 56.
 57. 58. 60. 62. 66. 67. 70. 71. 74. 78. 80. 83. 87. 89. 90. Evang. 5. 12. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.
 24. Edit. Complut. Colinaei, Stephani duae priores, Bengelii, Wehelii. Versio Syra posterior, & edita in ora. 42
 tab. Codices Latini. Damascenus, Theophylactus, Lucifer. Euthymius. probante J. Millio prol. 1421.
 ἀποδώσω σοι] σοὶ ἀποδώσω C. 32. 73. Chrysostomus σοι] — 68.
 30. ἠθέληεν] ἠθέλησεν D. 49. 59. 68. Damascenus.
 ἀλλ'· ἀπὸ C. Edit. Complut. Genes. Erasmi, Bogardi, Colinaei, Bengelii, duae priores Stephani, tertia verò
 errore typographi ἀλλὰ ἀπὸ αὐτῶν; ex quo Beza fecit ἀλλ' ἀπὸ αὐτῶν.
 αὐτόν] — 44.
 ἀποδῶ] + πᾶν C. Codices Latini. Chrysostomus in Gen. H. 27. Damascenus.
 31. δὲ] δ' D. — 61.
 γενόμενα prius] γνώμενα DL. 4. 7. 38. 66. Evang. 15. Chrysost. in Genes. l. c. Euthymius, probante J. Mil-
 lio prol. 1077.
 αὐτῶν] ἐκτῶν. EK. 3. 34. 35. 37. 39. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 73. 74. 80. 83. 89. 90. Evang. 12. 15. 16.
 17. 24. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bengelii, Bogardi.
 πάντα] ἀπαντα 1.
 αὐτόν] — 56. 58. Theophylactus.
 33. οὐ] + οὐ D. Versio Armena.

Aristophanes Equit. 772. χρήματα πλείς ἀπέδωκεν ἐν
 τῷ κοινῷ, τοὺς μὲν εἰσβλῶν, τοὺς δ' ἀγχαν, τοὺς δὲ μετ-
 αιτῶν. Schol. δηλοῖ διὰ τέτων τῶν ὀνομάτων τὸ βίαιον
 τῆς ἀπαιτήσεως. Lucianus Sympot. 32. οὐδὲ ἀγχαν τὸς
 μαθητάς, ἢν μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδῶσι τοὺς μισθούς. Her-
 mot. 9. ἐπεὶ τὸν μισθὸν μὴ ἀπέδωκε κατὰ καιρὸν, ἀπήγα-
 γε παρὰ τὸν ἀρχοντα ἕνα γῆχος, περιδείξας γὰρ αὐτοῦ θοιμάτιον
 περὶ τὸν τραχήλον, καὶ ἐβόα καὶ ὀργίζετο. A. Victor de
 Vir. Illust. 66. Consuli legibus agrariis resistenti
 ita collum in comitio obtortit, ut multus sanguis
 efflueret e naribus. Florus III. 17. 8. Apprehentum
 faucibus viator non ante dimisit, quam sanguis in
 ora & osculos redundaret.

31. διεσάφησαν] Theophr. διασαφηνέον.
 Elianus N. A. I. 8. καὶ γὰρ εἰς, ὁρῶν τὰ γενόμενα.
 Polyb. III. 87. ἐξαπέστειλε — τὸς διασαφηνήσοντας εἰς
 τὴν καρχιδνίαν περὶ τῶν γεγονότων.
 32. δούλε πονηρὲ] Jos. A. II. 4. 5. πονηρὸν δούλον κοί-
 την μιᾶναι τὴν σὴν ἰβελήσαντα κόλασον — ὡς οὐα καὶ
 μέτριος ἔδοκε πρότερον, διὰ τὸν ἐκ οὗ φόβον ἠρέμει, καὶ
 ἐχέ φῶσει ἦν. & XVI. 9. 4. κατηγήρε Σύλλαιον, ὅντα
 πονηρὸν δούλον, ὁβόδων τε φαρμάκοις διαφθεῖραι, καὶ ζῶν-
 τος ἐτι κρατῆν αὐτόν, τὰς τε τῶν ἀράδων μοιχῶναιτα. He-

rodian. I. 136. εἰ μὴ τὴν ταχιστὴν πρὸς τὸν δῶκετον ἐκ-
 δώσεις πονηρὸν οἰκίτην. Eurip. Medea. 54. χρυσοῖσι δῶ-
 λους ἐρύφορα τὰ διαποτῶν κακῶς πιπνῆντα. Plautus Ca-
 fina. II. 3. 50. Ut enim frugi servo detur potius
 quam servo improbo. Bereschiith R. 14. נְשִׁיכִּי נְשִׁיכִּי.
 ὀφειλὴν] Etymol. ὀφειλὴ σημαίνει τὸ χρέος — σπα-
 νίως δὲ ὑπάρχει ἐν χρήσει. Ἐνρίσκται δὲ παρὰ Ξενοφῶντι ἐν
 τοῖς περὶ πόρων.

ἐπὶ] Etymol. ἐπὶ — ἀντὶ τῆς ἐπιδοῆς — ἡνίκα δὲ
 αἰτιολογικῶς παραλαμβάνεται, σύνδισμος ἐστὶ, ἐπὶ ἡμέ-
 ρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ. Plut. ἐπὶ δὲ ὥρῃ πλεσιόν ὁ σόλος.
 Athen XII. p. 548. D. ἐπὶ τις αὐτὸν ἠρέτο — ἔπει.

33. Lucian. Dial. Mar. II. 2. Οὐκ ἔδει ἔν ἰλιψῶσι
 γνίστορας ὄντας τὸς φρυγας; Δα. τὸν Ἡφαιστον δὲ ἐκ ἰδνι ἐ-
 λῆσαι δέτιδος υἱὸν ὄντα τὸν ἀχιλλῆα; Sir. XXVIII.
 Ben Sira. & non misertus est illius, sicut ille ejus
 misertus erat.

34. τοῖς βασανισταῖς] supra IV. 24. Herodian. βα-
 σανιστῆς μὲν ὁ ἐπὶ τῆς βασάνης, δημόκομος δὲ ὁ εἰσβλῶν καὶ
 βασανίζων. Δημιός δὲ ὁ ἀπαγὼν τὴν ἐπὶ θανάτῳ. Thoma.
 δημόκομος καὶ βασανιστῆς ὁ εἰσβλῶν καὶ βασανίζων — ἱ-
 νιοὶ δὲ βασανιστῆς λέγασιν τὸν ἐπὶ τῆς βασάνης, ἢ τὸν τῇ
 πρὸς τὴν βασάνην ἰπρυγνῆντα. Hesychius. Δημόκομος, δη-
 μῶν

35 ποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῇτε ἕκαστον τῶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῆ καρδιᾶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

1 **Κ**Αὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆ Γαλι-
2 λαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆ Ἰουδαίας, πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
3 ὄχλοι πολλοί· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ. Καὶ πρὸς ἦλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, πειρά-
ζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ· Εἰ ἔξερσιν ἀνθρώπων ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κα-
4 τὰ πᾶσαν αἰτίαν; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε, ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ’
5 ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; Καὶ εἶπεν· Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρω-
πος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· καὶ ἔσονται
οἱ

34. τοῖς] — 69.

πᾶν] — D 36. 64.

αὐτῷ] — D 34. a prima manu 47. 48. 49. 53. 54. 60. Evang. 5. 15. 18. 19. 21. Versio Vulg.

35. οὕτω] οὕτως εἰν 59.

ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν] ὑμῖν ποιήσει ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος D. μου] ὑμῶν 5.

ἐπουράνιος] ἐράνιος DKL 15. 37. 40. 47. 56. 57. 58. 61. 63. 68. 91. Origenes in l. de Orat. 17. Damascenus αὐτοῦ] — 56. 58.

τὰ παραπτώματα αὐτῶν] — DL 1. 25. a prima manu. Versio Copta, Latina, Saxon. Æthiop. Arab. Lix- tifer, Origenes de Orat. probante J. Millio prol. 1194. & Bengelio.

1. ἐτέλεσιν] ἐλάλησεν D. Codices Latini. Hilarius.

συνετέλεσεν 36. Theophylactus.

2. ἐκεῖ] — 51. 54.

3. οἱ] — 1. 72.

λέγοντες] λέγουσιν D. a prima manu.

αὐτῷ posterius.] — CKL. 1. 36. 37. 42. 60. 63. 72. Colb. unus. Evang. 24. Versio Copta, Syra, Latina. Nazianzenus in l. Chrysostomus, probante Bengelio & J. Millio prol. 874. τῷ Ἰησῷ 91.

ἀνθρώπων] — L.

αἰτίαν] ἀμαρτίαν 12. 36. Colb. unus. Versio Copta.

4. ἀποτοῖς] — DL. Versio Copta, Codices Lat. Origenes. ὁ ποιήσας ἀπ’ ἀρχῆς] ἀπ’ ἀρχῆς ὁ ποιήσας 69.

ποιήσας] κτίσας 1. Colb. unus. Versio Copta. Origenes in l. & π. ἀρχῶν γ. 5. Titus Bostrensis, c. Manichaeos

III. Athanasius de Incarnat. & c. Arianos III. Methodius ap. Epiphanius. H. 64. Scilicet τὰ πάντα.

ἄρσεν] ἄρρεν 2. 3. 73. Edit. Erasmi. Origenes femel. Thomas. οὐ λέγουσιν οἱ κυρίως ἁπλοῖκοι ἄρσενα ἀλλ’ ἄρρενα. Gal- len. de Compos. Medic. per partes Corp. IV. τὸ καλέμενον ἄρρενικόν μιν ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκλήνυν, ἄρρενικόν δὲ ὑπὸ τῶν ἰν. & de Compos. Medicam. per Gen. III. τὸ καλέμενον δὲ ὑπὸ μιν τῶ ἱατρῶν ἄρρενικόν, ὑπὸ δὲ τῶ ἁπλοῖκον τὰ πάν- τα βελομένῳ ἄρρενικόν. Moeris ἄρρενα ἁπλοῦς, ἄρσενα ἐκκληνῶς. Il. μ. 451. πόκον ἄρσενος οἶος. Eustath. p. 877. 28. ἐστὶν δὲ, ὡς οἱ μὲν Ὀμήρου οὐ θέλουσιν ἄρσενα γράφειν, διὰ τοῦ σ. ἀλλὰ διὰ τοῦ ρ. ἄρρενα λέγοντες, ὅτι τὸ σ. ὑποταγ- μένον τῷ ρ. οἱ ἁπλοῖκοι ρ. ποιεῖσιν. οἷον ἄρσεν, ἄρρεν. Οὕτω δὲ καὶ θαρρεῖν — αἰλήθῃ δὲ Διόνυσος λέγει, καὶ ὅτι ἄρρενικόν, οὐχὶ ἄρσενικόν τὸ τῶ γραφῶν ὡς ἁπλοῦς ἁπλοῦς φάρμακον. ὁ μὲν τοι Στράβων ἄρσενικόν ὀνομάζει αὐτὸ. & in Od. I. p. 352. 8. ἴσον ὡς Ὀμήρῳ ἄρσενα λέγουσιν — οἱ ἁπλοῖκοι ἀλλὰς ὕστερον φράζουσιν, ἄρρενα γὰρ ἐκείνοι — φασιν. κατὰ καὶ — θαρρεῖν τὸ θαρσεῖν, τὸ γὰρ σ. ὡς καὶ ἐν Ἰλιάδι ἐρρήθη, ὑποταγμένον τῷ ρ. οἱ ἁπλοῖκοι ῥῶ ποιεῖσι. Joann. Grammaticus. Attici pro θαρσεῖας, ἄρσενα, θαρρεῖας, ἄρρενα dicunt. Et Corinthius.

5. εἶκεν τοῦτο] ἐν τούτῳ 55. τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα] τὴν μητέρα αὐτῆ καὶ τὸν πατέρα 69.

πατέρα] + αὐτοῦ GE. 1. 10. 11. 13. 35. 38. 40. 53. 54. 56. 58. 62. 66. 83. 86. 91. 106. Evang. 5. Editio Complut. Versio Copta, Syr. utraque, Æthiop. Arab. Constitut. VI. 14. Titus Bostrensis. Damascenus π. 10.

μητέρα] + αὐτῆ E 66. Colb. unus. Evang. 5. Versio Syra utraque, Æthiop. Arab. Athanasius, Chrysostomus, Theophilus ad Autolyc.

προσκολληθήσεται] κολληθήσεται DFGH. 11. 13. 46. 48. 49. 60. 69. 87. 89. Evang. 4. 18. 19. 24. Erasmi Edit. 1. Chrysostomus, Epiphanius.

τῇ γυναικὶ] πρὸς τὴν γυναῖκα. 10. 35. 40. 55. 56. 58. 62. 66. Chrysostomus, Damascenus.

μύστιος, βασιανῆς. Βασιανῆς, ὁ δημόκειρος. πολλάκις δὲ ὁ δικταῖτης, καὶ παρὰ τῶν ἀνδραπόδων τὴν ἀλήθειαν πω- τανόμενος.

35. ὁ ἐπουράνιος] Aristoph. Argum. in Pacem. ἡ δὲ σκηπὴ τοῦ δράματος ἐκ μέρους μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ μέρους δὲ ἐπὶ τοῦ ἐρανοῦ. Plato Apolog. Socrat. περιεργάζεται ζητῶν τάτε ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἐπουράνια. Apollonii Lex. Homer. MS. in Od. p. ἐπὶ ἀντὶ τῆς ἐν. Οὐκ ἂν ἔγωγε θεοῖσιν ἐπουράνιοις μαχοίμην. Eustath. in Il. γ. p. 281. 20. φασὶν ἐν οἱ παλαιοὶ ἐρανοὶ ἐνταῦθα λέγεσθαι τὸν ὑπὸ τὰ ἐφῆ τόποι, ὥς τῇ λόγῳ τῶν τῶν οὐρανῶν κορυφαί, καὶ ἄλλων τιῶν, μὴ νεφελεγεμνῶν οὐ μόνον ἐπου- ρανίους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐπευρανίους, ὡς πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐ- ρανον. & in Od. p. 279. 19. ἡ γὰρ ἐπὶ πρὸς θεοῖς κατὰ τὰς παλαιὰς ὥστε μὲν δηλοῖ τὴν παρὰ πρόθεσιν, λαμβάνε- ται δὲ ποτὶ καὶ ἀντὶ τῆς πρὸς — καὶ ἀντὶ τῆς ἐν, ὡς ἐν τῷ ἐπουράνιῳ, ὁ ἐν ἐρανοῦ.

1. μετῆρεν] Theophrast. de caussis Plant. 1. τὸ γνη- ῖσθαι ἐν τῷ ἐρανοῦ τὴν φύσιν μετακρίνει εἰς τὸ ὑγρόν. De- mosth. τὸ ὑψίστου ἐπεκρίθησαν κινεῖν καὶ μετα- ρεῖν. Psal. LXXIX. 9. D. & Hilarius: transtul- lit se. Vulg. migravit.

πέραν τοῦ Ἰορδάνου] Cum Christus nollet via bre- viore per Samariam Hierosolyma petere, trajecto Jordane per Peraeam iter fecit. Marc. X. 1.

4. Pollux VIII. 83. Δημοσθένους δὲ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἀπ’ ἀρχῆς, καὶ κατ’ ἀρχῆς. inf. 8. 2. Pet. III. 4. 1. Jo. I. 1.

5. προσκολληθήσεται] Plant. Menaechm. II. 3. 63. Morem hunc meretrices habent, Ad portum mittunt fervulos, ancillulas, si qua peregrina navis in portum advenit, Rogant, cujatis sit, quod ei nomen fiet, Post illae ex templo se applicant, agglutinant. Pla- to de Legg. V. p. 839. E. Τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς κακοῖς ἀνδράσι, ὁμοιοῦσθαι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθὰς φύγειν ἀνδρας καὶ λόγους, καὶ ἀποσχιζέσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι, διώ- κοντα κατὰ τὰς ἐννοίας.

εἰς σάρκα μίαν] Aeneid. I. 73. Connubio jungam stabili, propriamque dicabo. Justin. II. 6. Ante Deucalionis tempora regem habuere Cecropem, quem, ut omnis antiquitas fabulosa est, biforem tradidere, quia primus marem feminae matrimo- nio junxit. Eustath. in Il. σ. p. 1213. 8. Γάμους γὰρ καὶ ὕμηνους ἐν ἀθήναις πρῶτον ἀχθῆναι ὑπὸ κέρκροπος, ὅθεν καὶ διφυῖ τὸν κέρκροπα λέγεσθαι ὁ χάραξ φησὶ, διότι
τῷ

οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Ὡστε οὐκ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευ- 6
 ξεν, ἄνθρωπον μὴ χωριζέτω. Λέγουσιν αὐτῷ· Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον 7
 ὑποστασίῳ, καὶ ὑπολύσαι αὐτήν; Λέγει αὐτοῖς· Ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρ- 8
 δίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ὑπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕ-
 τω. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν ὑπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, — εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, 9
 καὶ γαμῶσῃ ἄλλην, μοιχᾶται καὶ ὁ ὑπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται. Λέγουσιν αὐ- 10
 τῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μὲν καὶ τῆς γυναίκος, οὐ συμ-
 φέρει γαμῆσαι. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς 11
 δέδοται. Εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως καὶ εἰσιν εὐνοῦ- 12
 χοί,

6. οὐκ ἔτι] οὐκ 59.
 ὁ] ἔς 61.
 συνεζεύξεν] ἐζεύξεν 73. Editio Colinaei.
 χωριζέτω] ἀποχωριζέτω D.
 Μωσῆς] ὁ Μαῦσῆς M. 11. 15. 72. & comitate sequenti.
 ἐνετείλατο] ἐγράψεν 28.
 8. λέγει] καὶ λέγει D. a prima manu; Versio Latina non habet: &
 αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς M.
 οὐ γέγονεν] οὐκ ἐγένετο D. 64. Chrysostomus.
 αὐ] ἰαν C.
 εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ] παρεκτός λόγος πορνείας D. 1. 13. 25. a prima manu 33. 69. Versio Copta, Codices Latini,
 Augustinus de Adult. Conjug. 11. nili ob fornicationem, vel hoc, quod magis in Graecis legitur, praeter cau-
 sam fornicationis. Chrysostomus.
 εἰ] — CEFHK 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 27. 29. 32. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 47. 48. 51. 52.
 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 66. 67. 68. 70. 71. 72. 76. 83. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 1.
 3. 4. 5. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut. Genev. duae priores Stephani, Wechelii, Bengelii.
 Versio Syra posterior. Damascenus, Theophylactus probante H. Grotio & J. Millio prol. 1230. 1373.
 πορνείᾳ] πορνείαν 76. Evang. 16.
 α μοιχᾶται ad μοιχᾶται] — DL 2. a prima manu 46. 51. 52. 84. 89. Evang. 21. 22. Codices Latini.
 μοιχᾶται] ποιεῖ αὐτὴν μοιχεύειν C. 1. Codices Latini, Origenes. Clem. Alex. Strom. 11. extrem. μοιχᾶται;
 γαμῶσας] γαμῶν C. 1. 15. 29. 61. 72.
 γυναῖκος] + αὐτῆς 12. 42. 63. 72. Editio Colinaei.
 10. ἀνδρῶν] ἀνδρός D.
 11. δέ] + Ἰησοῦς K. 15. 40. 42. 53. 56. 58. 63. 72. at Editia in margine.
 χωρῶσι] χωρίζονται 59.
 δέδοται] δίδεται 61.
 ἐγεννήθησαν] ἐγεννήσαν Editio Complut. Erasmi.
 12. Origenes. ὁ Μαρκίων — τὰς τοπὰς τέρας ἡδύτησεν,
 13. προσνήχηται] προσνήχθησαν DL. 33. 67. 73. Edit.
 τὰς χεῖρας ἐτιθή] ἐπιθή τὰς χεῖρας D.
 14. εἶπεν] + αὐτοῖς CDL Versio Copt. Syra utraque, posterior cum asterisco. Vulg. Chrysostomus.
 σὰρξ μία] μία σὰρξ D.
] — 73.
 + εἰς ἂν D. Codices Latini, Augustinus.
 7. λέγουσιν] ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 57.
 αὐτὴν] — DL 1. Colb. unus. Versio Vulg. Aeth. Arab. Orig.
 Μωσῆς] Μαῦσῆς post ὑμῶν D.
 9. ἐτι] — D. Codices Latini, Augustinus.

τὸ νομίμως ἐκ δύο φύεσθαι δι' αὐτὸν ἐπέγνωσαν οἱ ἄνθρωποι
 τῇ τοῦ γάμου ἐνστάσει. Antipater. de Nupt. αἱ μὲν γὰρ
 ἄλλαι φιλίας καὶ φιλοσεργίαι εἰκόασιν ταῖς τῶν ὁσπρίων κα-
 τὰ τὰς παραδόσεις μίξαι. Αἱ δ' ἀνδρὸς καὶ γυναίκος ταῖς
 δι' ὅλον κρέσσουσιν, ὡς οἶνος ὕδατι. Οὐ γὰρ μόνον τῆς ἐστίας
 καὶ τῶν τέκνων καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν σωματίων
 οὗτοι μόνον κοινωνοῦσι. Muson. de Conjug. Philosoph.
 ἀνδρὸς καὶ γυναίκος κοινωνίαν ἄλλην οὐκ ἂν εὐροί τις οὐτ' ἀ-
 ναγκαιωτέραν οὔτε προσφιλέστεραν — τίσι δὲ νομόμειται
 κοινὰ εἶναι πάντα, καὶ σώματα καὶ ψυχὰς, καὶ χρήμα-
 τα, πλην ἀνδρὸς καὶ γυναίκος. Menander οἰκίον
 οὕτως οὐδὲν ἐστίν, ὃ Ἀλάχης, ἰὼν σκοπῇ τις, ὡς ἀνὴρ τε καὶ
 γυνή. Hierocles de Nuptiis. πρώτη καὶ σοικειωδέστατη
 τῶν κοινωνιῶν ἡ κατὰ τὸν γάμον.

Ipse matrimonii natura includit perpetuum vitae
 confortium & amicitiam arctissimam. Si enim, qui
 uxorem ducit, patrem matremque, cum quibus a
 nativitate usque ad illud tempus convixerat, relin-
 quit, non levitate animi & impetu libidinis id fa-
 cere debet, sed re mature considerata, ut prius bo-
 num pro majore & durabiliore permutet. Si ma-
 trimonii vinculum omnibus aliis est arctius, non
 sane debet esse temporarium. Adde quod educatio
 proles societatem individuum requirat.

6. Liban. D. p. 206. D. ἀλέξανδρος διέσπασεν, αὐ-
 συνῆτο θεσμῷ καλλισι. & 208. D. εἰ δὲ διέσπῃτο γά-
 μος, εἰδὲ, ἐφ' ὃ θεοὶ γαμήλιοι παρεκλήθησαν, ταῦτα κατὰ
 πολλὴν ὕβριν ἀνερρίπτο. Apollod. Bibl. I. ἀρήτη ἡ ἀλκιμότης

γυνὴ φθάσασα Μήδειαν Ἰάσονι συνέζευξε. & III. κάπρη
 καὶ λέοντι συζεύξαι τὰς θυγατέρας. Herodian. III. 10.
 οὐ πᾶν τι ἡδόμενος τῷ γάμῳ, ἀνάγκη μᾶλλον ἢ προαιρέ-
 σι συνέζευγμένος. Jos. A. I. 19. 10. τὰς θυγατέρας τὰς
 ἑμὰς συνέζευξε.

7. Si matrimonii vinculum est perpetuum, cur
 Moses repudium permittit, & cur repudiatam reduci
 vetuit? 1. Macc. I. 46. Polyaeus p. 642. ἄλλην ἐ-
 πιστολὴν — ὑπαλλάξας τὰ βιβλία — διδάσκων.

8. σκληροκαρδίαν] Aristot. de Part. Animal. III.
 4. αἱ δὲ διαφοραὶ τῆς καρδίας κατὰ μέγεθος τε καὶ μικρό-
 τητα, καὶ σκληρότητα καὶ μαλακότητα τινεσι πη καὶ
 πρὸς τὰ ἦθη. Τὰ μὲν γὰρ αἰσθητὰ σκληρὰ ἔχει τὴν καρ-
 δίαν καὶ πυκνὴν, τὰ δὲ αἰσθητικὰ μαλακωτέραν. Eustath.
 in Od. ψ. 103. Σοὶ δ' αἰεὶ κραδίη σφραγισμένη ἐστὶ σιδήρεα.
 τοῦτο δὲ τὸ παροιμιώδες ἐπὶ τῶν σκληροκαρδίων — ὅτι
 δὲ καὶ θρασυτέρας ἀλήθεια ἐστὶν ὁ σιδήρεος, δηλοῖ ἀρετοτέλης
 ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ῥητορικῇ, φάμνος γυναῖκα θράσυσαν τὴν
 σιδήρεα τὸ οἰκίον φορεῖν ὀνομα. Σημειῶσαι δὲ καὶ ὅτι αἰ-
 σχύλος ἐκ τῶν Ὀμηρικῶς ἐρμηνεύων μίξας ἔφη ἐπὶ σκληρῇ
 καὶ ἀτέλεχτῃ ἦρας τὸ σιδηρόφραν τε καὶ πέτρας ἐργασμέ-
 νος, ὅς δηλαδὴ οὐ συνασφάλλιν ἦθειν ἀνεσκολοπισμένῳ
 τῷ Προμηθεῖ. δηλοῖ γὰρ, ὡς τὸ μὲν σιδηρόφραν πρὸς τὸ σι-
 δηρεῖον ἦτορ ἀφορᾷ τὸ δὲ καὶ πέτρας πρὸς τὴν σφραγιστέραν
 λίθου καρδίαν.

9. ἄλλην] i. e. ἄλλοτρίαν ab alio itidem viro re-
 pudiatam. Sir. XXIII. 22. 23. vel ab illo diver-
 tentem, ut Herodias & Salome.

χοι, οἵτινες εὐνοῦχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνοῦχισαν ἑαυ-
 13 τοὺς ἑαυτῶν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δυνάμενος χαρεῖν, χαρείτω. Τότε προσή-
 νεβη αὐτῷ παῖδιά, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπ-
 14 ετίμησαν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀφετε τὰ παῖδιά, καὶ μὴ καλύετε αὐτὰ ἐλ-
 15 θεῖν πρὸς με· ὅτι τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θ̅υ. Καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας,
 16 ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. Καὶ ἰδοὺ, εἰς προσελθὼν, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ἀγαθόν
 17 ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; ἔδεις ἀγαθός,
 18 εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Λέγει αὐτῷ·
 Ποίᾳς;

καὶ μὴ καλύετε αὐτὰ] — 61. *Chrysostomus*.

καλύετε] καλύπτει D. 13.

15. αὐτοῖς τὰς χεῖρας] τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ 74. 90.

16. εἰς προσελθὼν εἶπεν] νεανίσκος τις προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ γοιυτετῶν αὐτὸν καὶ λέγων. 51. *Evang.* 8. 9. 15. 19. 20. 21. 22. εἰς] τις 37. 53. 54. + τις 35. 40. 47. 55. 56. 58. 62. 63. 66. νεανίσκος τις 74. 89. 90.

εἶπεν αὐτῷ] αὐτῷ εἶπεν 69.

ἀγαθὲ] — D. 1. *Evang.* 5. *Origenes*, *Hilarinus*, *Codices Latini*.

ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον] ποιήσω ἀγαθόν, ἵνα ζωὴν αἰώνιον ἔχω 74. 89. 90. ἀγαθὸν ποιήσας ζωὴν αἰώνιον ἔχω L. κλῆροισμῶν *Verfio Syra* posterior in margine.

17. ὁ θεὸς] + Ἰησοῦς E 53. 76.

λέγεις ἀγαθόν, ἔδεις ἀγαθός· εἰ μὴ εἰς ὁ θεός] ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, εἰς ἐστὶν ἀγαθός BDL 1. 22. *Verfio* *Coria*, *Armenia*, *Vulg.* *Syra* posterior in ora, *Aethiop.* *Origenes*, *Eusebius* praep. XI. 21. *Antiochus* H. 1. *Dionysius* *Areop.* π. θεῶν ὀνομάτων 6. *Julianus*, *Novatian.* de Trin. 30. *Augustinus* c. Adimant. 13, de Trinit. 1. 13. & consensu *Evang.* 11. 63. probantibus *Erasmo*, *H. Grotio*, *J. Millio* prol. 391, *J. A. Bengelio*. Nihil autem nos cogit *Codicem* *Origenis*, quem Latini fecuti sunt, praeferre omnibus Graecis, cum horum lectio multo videatur esse simplicior. Juvenis iste animo fluctuans ad Christum accessit, eumque titulo boni Doctoris honoravit. Excipit Christus, si vere fateris me, qui certe ab hominibus missus non sum, verum esse Doctorem, adeoque a Deo missum verum Prophetam, qui fit, ut non obfirmatiore animo paratus sis verbis meis auscultare ut Dei verbis? Fatetur autem H. Grotius, utriusque *Lectio* sensum eodem recidere. Mutavit forte aliquis *lectionem* editam, quod putabat, convenientius esse ad ipsam quaestionem quam ad titulum respondere.

ὁ θεός] *Iustin.* c. Tryph. εἰς ἐστὶν ἀγαθός ὁ πατὴρ μὲν ὁ ἐν τοῖς ἑρανοῖς *Clem.* Strom. V. εἰς ἀγαθός ὁ πατὴρ. *paed.* I. 8. ἔδεις ἀγαθός· εἰ μὴ ὁ πατὴρ μου ὁ ἐν τοῖς ἑρανοῖς. + ὁ πατὴρ *Orig.* in Jo. I. 1. & 3. π. ἀρχῶν α. 2. & 6. 5. *Marcionites* ib. ad *Martyr.* de Orat. 51. *Clement.* H. XVIII. 1. 3. *Hieron.* *Algasiae* Q. 7. *Ptolemaeus* ap. *Ephraim.* H. 33. ἵνα μόνον εἶναι ἀγαθὸν τὸν αὐτὸν πατέρα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀπεφώνητο. & H. 34. ex *Irenaeo* I. 20. 2. *Marcosiani* εἰς ἐστὶν ἀγαθός ὁ πατὴρ ἐν τοῖς ἑρανοῖς. Non quod ita in *Matthaeo* legerent, sed quod ita interpretarentur. *Ambros.* de fide. II. circumspectione coelesti non dixit, nemo bonus nisi unus pater, sed nemo bonus nisi unus Deus. *Chrysostomus*, & *Dial. de Trin.* οὐκ ἔρηται ἔδεις ἀγαθός· εἰ μὴ εἰς ὁ πατὴρ, ἀλλ' εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.

εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν] εἰς τὴν ζωὴν ἐλθεῖν D. *Evang.* 19. εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν C. *Origenes*.

τήρησον] τηρεῖ D.

18. λέγει αὐτῷ· ποίᾳς] ποίᾳς φησὶν L

ὁ θεὸς λέγει αὐτῷ, ποίᾳς; 1. 3. 73.

11. χαροῦσιν] *Aelianus* V. H. III. 9. τοσεῦτον ἀνδρείος, ὅσον αὐτῷ ἡ ψυχὴ χαρεῖ. *Phocylides.* 84. Οὐ χαρεῖ μέγαλιν διδασκιν ἀδίδακτος ἀκύν, οὐ γὰρ δὴ τοῖσιν οἱ μηδέποτε ἐσθλά μαθόντες. *Plut.* *Cato.* Utic. p. 751. A. εἰ κάταντες οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ τὸ κάταντος φρόνημα χαροῦσιν, οἱ κτείναν τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν. *Amos.* VII. 10.

12. ἐυνούχοι] *Thomas.* σπάδων οὐκ ἐρεῖς, ἀλλ' ἐυνούχος. *Moeris.* σπάδων, κοῦρον ἐυνούχος, ἐλληνικόν. *Hesychius.* σπάδων, ὁ ἐυνούχος. *Jos.* B. I. 24. 7. τρεῖς ἦσαν ἐυνούχοι τῷ βασιλεὶ τιμιάτατοι, καὶ δῆλον ἐξ αὐτῶν ἐλευτέρων τῷ μὲν γὰρ δινοχεῖν προστέτακτο, τῷ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ αὐτὸν κατεκοίμιζε καὶ συγκατεκλίνετο. *Juvenalis* XII. 35. Qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno testiculi, citatus *Servio* in *Georg.* I. 58. de Gonorrhoea II. 1. Eunuchus hominis & Eunuchus solis. *Maimon.* i. e. ab utero matris suae. item de Leviratu VIII. 4. *Eusebius* H. E. VII. 31. Dorotheo τὴν φύσιν δὲ ἄλλως ἐυνούχος, ὅταν πεφυκὼς ἐξ αὐτῆς γένεσται. *Augustinus* c. *Adversarium Legis* & *Prophetarum* I. 24. Legunt apud *Ciceronem* tale aliquid, unde sibi videntur docte Christi verba culpae homines perditum potius quam peritum. Ille namque, cum doceret in translatione verborum obfoenitatem esse vitandam; nolo, inquit, dici, morte Africanum castratam esse rempublicam. *Esa.* XXXIX. 7. & *Jos.* A. X. 2. 2. καὶ τοὺς ἐκγόνας εὐνεχισθησόμενος, καὶ ἀπολίσσοντας τὸ ἀνδρᾶς εἶναι, τῷ Βαβυλωνίῳ δε-

λεύσσοντας βασιλεῖ.

13. ἐπετίμησαν] *Confabulatio* de matrimonio & jucunda erat & feria, quaestiones curiosas Magistro proponere in animo habebant: ideo aegre ferunt, se intempestive, ut putabant, interpellari.

14. τοιῶτων] qui animi affectione tales sunt, quales sunt pueruli ratione staturae. Iterum inculcat modestiam, quam si habuissent, puerulos istos non contempsissent prae se. *Marc.* X. 15. *Luc.* XVIII. 17.

16. *Berachoth* R. Eliezer aegrotans a discipulis interrogatus, Rabbi, doce nos viam ad vitam aeternam, respondit: Quotiescunque preces fundere vultis, animo diligenter perpendite, coram quo stetis, & vobis ad vitam aeternam patebit aditus.

Augustin. adscr. de Incarnat. Verbi. I. 15. Non debet velut blasphemiae aliquod genus putari, quod dictum est: quia nemo bonus nisi unus Deus, ut propterea putetur vel Christus vel Spiritus Sanctus negari, quod bonus sit. Sed ut superius diximus, principalis bonitas in Deo patre sentienda est, ex quo vel filius natus vel Spiritus Sanctus procedens sine dubio bonitatis naturam in se fert, quae in eo fonte, de quo vel natus est filius vel procedens est Spiritus Sanctus.

τήρησον τὰς ἐντολάς] *Diod.* S. XI. II. τηρεῖν τοὺς τῆς πόλεως νόμους τὸν τῆς ταφῆς νόμον ἐτήρησε. *Achilles* Tat. VIII. p. 517. τὸν νόμον τετήρηκαμεν. *Phyl.* I. 8. τηρεῖν τὰ κατὰ τῆς συνθήκης δίκαια.

Πόας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Τό· Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα· καὶ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίόν σου ὡς σεαυτόν. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφύλαξά μιν ἐκ νεότητός μου· τί ἐτι ὑπερῶ; Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἔξεις θησαυρόν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολουθεῖ μοι.

Α-

εἶπε] + αὐτῷ H. Versio Copta, Syra.

οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις] οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις Origenes. Irenaeus. IV. 26.

οὐ μοιχεύσεις] — 61.

οὐ κλέψεις] — Versio Armena.

19. σου prius] — DEFKL. 1. 3. 11. 27. 29. 36. 39. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 52. 54. 55. 57. 59. 62. 63. 65. 71. 73. 74. 83. 84. 90. Evang. 18. 19. 21. 24. Editio Erasmi, Bengelii. Origenes, Irenaeus. Ambrosius de Offic. 11. probante J. Millio prol. 1377. vid. supra XV. 4.

μητέρα] + σε 63. Evang. 20. 22. Editio Complut. Versio Syra, Copta, Vulgata, Aethiop. Arab.

καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίόν σου ὡς σεαυτόν] Suspicatur Origenes, haec a librario fuisse adjecta, tum quia apud reliquos Evangelistas non reperiuntur, tum quia si Christus dilectionis mentionem fecisset, quae omnia officia erga alios complectitur, nec distincte homicidium, adulterium, furtum, falsum testimonium vetuisset; nec ei aliquid deesse dixisset. Neutra ratio mihi firma videtur, prioris levitas manifesta est, posteriori responderet distinctio, nimirum hic per dilectionem non omnia erga alios officia intelligi, sed ea tantum, quae ad jam distincte enumerata addenda sunt, quaeque praecepto Decalogi decimo iubentur. Hinc Marcus pro istis verbis habet καὶ ἀποσερίσης X. 19. Vajikra R. XXIV. R. Levi dixit: Decalogus in hoc continetur, — praecepto non concupisces, hic respondet: & diliges proximum tuum ut te ipsum Levit. XIX. 18. Bemidbar IX. adulter peccat contra praeceptum X. desiderat enim omnia bona mariti uxoris adulterae, qua mortua maritus cogitat, hunc esse filium suum, scribitque eum testamento haereditatem omnium bonorum suorum, nec novit, eum non esse filium suum. Ita invenis adulterum concupiscere omnia quae sunt socii sui. Mechilta in Ex. XV. qui concupiscit, tandem generabit filium, qui maledicet patri & matri suae, & honorabit eum, qui non est pater ejus.

σεαυτόν] αὐτόν 3. 9. 36. 46. 50. 51. 53. 57. 59. 66. 69. 73. 74. 86. 90. Evang. 5. 8. 15. 18. 19. 22.

20. πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα 1. 61. 69. Versio Syra, Origenes, Chrysostomus.

ἐφύλαξά μιν] ἐφύλαξα DL 1. Colb. unus. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.

ἐκ νεότητός μου] — 1. 22. Versio Saxonica, Codices Latini, Cyprianus Tr. p. 59. Origenes H. 8. Hieronymus; Rabanus, Juvenius, Augustinus. probantibus H. Grotio & J. Millio prol. 395. μιν] — D.

21. εἶφη] λέγει 69.

ἐναντίῳ] ἐναντίος D. 38. 51. 74. 84. 86. 89. 90. Chrysostomus. Catechet. 73. Isidorus I. 420.

22. δὲ] — D. a prima manu.

λόγον] + τῶτον Evang. 51. Versio Syr.

23. δυσκόλως πλάσει] πλάσει δυσκόλως D. 1. 65. Edit. Erasmi, Colinaei. Versio Vulg. Origenes.

18. ψευδομαρτυρήσεις] Pollux VII. 153. αὐτὸν οὐκ εἰσιν ὀνόμασιν εἰπεῖν ἀλλὰ μεταχαῖς — τὰ ψεύδη μαρτυρῶν· οἱ μὲν γὰρ ψευδομάρτυρες εἰρηται παρὰ κριτίᾳ, καὶ ὁ ψευδομάρτυς, οὐκ οἶδ' αὖτε, εἰ πᾶς καὶ τὸ ψευδομαρτυρεῖν αὐτὸς λίγει. Καὶ Δημοσθένης [c. Midiam] καταψευδομαρτυρεῖται.

20. ὁ νεανίσκος] Omnem aetatem & statum Christus docet: Locutus erat de divitiis, de matrimonio, de pueris, jam de adolescente.

πάντα] Schabbath f. 55. 1. ad Ezech. IX. 6. Noli legere sanctuario meo, sed Sanctificatis meis, qui sunt filii hominis, qui servarunt totam legem ab Aleph usque ad Tau. ib. 2. nonne Moses & Aaron, qui totam legem servarunt, mortui sunt? Joma f. 28. 2. Abraham integram legem servavit S. D. Gen. XXVI. 5. Chagiga f. 4. 2. Samuel excitatus Moysi dicit: nullum verbum est in Lege a te scripta, quod non servaverim. Chetuboth Rabbi Chanina Angelo mortis: affer, inquit, librum legis, & vide, num aliquid in eo scriptum sit, quod non servaverim. Luc. I. 6. 1. Reg. XVIII. 12.

ἐφύλαξά μιν] Argum. in Aristoph. Ecclesiaz. τὸν τῆς πραξιαγίας νόμον φυλάττειν καὶ πληρεῖν ἀναγκάζονται. Plat. Politic. εἰαν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς φυλάσσαν εἰαν τε μὴ. & de Legg. 1. p. 565. φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους. Plut. Solon p. 96. C. ἐφύλαττε τοὺς πλείους νόμους τοῦ Σόλωνος. Aelian. A. N. XI. 14. καὶ μνήμης ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ ζῶον τοῦτο, καὶ ἐντολὰς φυλάττειν οἶδ' αὖτε. & V. H. I. 31. νόμος ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος. II. 31. ὀργιστὴν φυλάττειν νόμον. VIII. 10. Σόλων τοὺς νόμους τοὺς ἐπὶ νῦν φυλαττομένους ἔγραψεν ἀθηναίους. Isocrat. Nicocl. νόμους βασιλικούς διαφυλάττειν. Antoninus I. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια πράττων, οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύειν φησιν, τὸ κατὰ πάτρια φυλάσσειν. Concil. Nic.

13. νόμος φυλαχθήσεται. Aristot. Polit. III. Regi opus esse potentia, καὶ φυλάττει τοὺς νόμους. Demosth. in Midiam. καὶ δὲ, ὅταν μὲν τίθεσθε τοὺς νόμους, ὑποῖσι τινες εἰσὶ σκοπεῖν, ἐπειδὴν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι. Columella de Re Rust. XII. 3. Quod etiam in bene moratis Civitatibus semper est observatum, quarum primoribus atque optimatibus non satis iustum est, bonas leges habere, nisi Custodes earum diligentissimos cives creassent, quos Graece νομοφύλακας appellant. Horum erat officium, qui legibus parerent, laudibus prosequi: eos autem, qui non parerent, poena multare. Horat. Epist. I. 16. 41. Vir bonus est quis? Qui consulta patrum, qui leges, iuraque servat. Ovid. de Ponto I. 1. 22. Nihil impedit, ortos Exule servatis legibus urbe frui. Cic. ad famil. Ep. II. 17. Sed id vix mihi videris per legem Juliam facere posse, quam Bibulus certa quadam ratione non servat, tibi magnopere servandam censeo. Livius XXXVII. 54. 22. mores & leges — servarunt.

τί ἐτι ὑπερῶ] Them. III. 31. τῆς Μιτυλήνης ὑπερήκει. Isocrat. ὑπερεῖν τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων. Athen. XIV. p. 613. B. ὅν γε πρότερον γε τοῦ πόντος τὴν ἡδονὴν προλαμβάνοντες ὑπεροῦμεν τ' ἀγαθοῦ. Demosth. ὑπερῶ πολλῶν. Alciph. οἷδας γὰρ, οἷον εἶναι, ἱρασοῦ τοιοῦτοι καὶ βραχὺν ὑπερήσαν χρόνον. Sosa f. 22. 2. Septem sunt genera Phariseorum — Phariseus dicens: quid debeo facere, & faciam? Hoc bonum est. Sed qui dicit: quid praeterea debeo, & faciam? Commate sequenti ὑπεροῦντι opponitur τέλειος. Τί intelligitur adverbialiter.

21. δεῦρο] age, addito aliquo verbo Imperativi modi. Il. γ. 18. δεῦρ' ἴθι, huc ades. Aristoph. E. quit. 1386. δεῦρ' ἴθ' αἰ σποιδάι ταχύν. Lucian. in Vit. Auct.

22 Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολ-
 23 λά. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλου-
 24 σι εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκολώτερόν ἐστι
 κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 25 Θεοῦ εἰσελθεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες·
 26 Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώπους

τοῦ-

~ εἰσελθεῖν

24. πάλιν δὲ] καὶ πάλιν 30. 32. Editio *Erasmi*. Versio *Vulg.*
 δὲ] — L 1. 36. 38. 60. Versio *Copta*. ὑμῖν] + ὅτι M. εὐκολώτερον] εὐκολότερον 61.
 κάμηλον] κάμηλον 59. 61. *Aristoph.* *Vesp.* χελ. 1130. κάμηλον δὲ τὸ παχὺ χοῖνιον διὰ τοῦ ι. Hinc χάλιον Co-
 dicis 41. κάμηλον δὲ ὁ δὲ οὐ τὸ ζῶον λέγει, ἀλλὰ τὸ παχὺ χοῖνιον, ὃ δεσμοῖσι τὰς ἀγκύρας οἱ ναῦται. ἀνιγνύεσθαι. Κάμη-
 λον οἱ μὲν τὸ χοῖνιον τῆς μηχανῆς, οἱ δὲ τὸ ζῶον. τὸ πρῶτον δὲ τοῦ δευτέρου βεβαιώτερον κατ' αἰσθησιν. Cameli tamen
 significationem retinendam esse suadet & hyperbolicus Orientalium stylus, & proverbia similia, *Lucian.* adv. in-
 doctum 23. θᾶψον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρυψίας. *Alconanus* in *Surata Alharab.* 7. Non ingredientur pa-
 radifum, donec transeat Camelus foramen acus. *Maimonides* Porta *Mosis* p. 89. Semet defectus arguerunt, eo-
 rum qui ipsos antecesserant respectu; quo spectat illud ipsorum dictum: Cor priorum instat ostii porticus, at
 posteriorum ne quidem quantum foramen acus sartoriae. *Berachoth* f. 55. 2. & *Bava Mezia* f. 38. 2. Forte ex
 urbe Pumbedita est, qui traducunt elephantem per foramen acus. *Ennius* ap. *Varr.* L. L. Citius locusta pepe-
 rerit Lucam bovem. *Bava Bathra* II 14. Si arbor inclinet in locum publicum, succidet mensuram, ubi Camelus
 transire potest, cum eo qui ipsi insidet. R. *Juda* dicit: ubi camelus lino aut farmentorum fasciculo oneratus in-
 cedere potest. *Schir* R. V. 2. Dixit R. *Joses*, Deum S. B. *Israëli* dixisse: Filii mei, aperite mihi aperturam
 unam poenitentiae, ut foramen acus: & ego vobis aperiam aperturas misericordiae, per quas intrabunt quadri-
 gae & currus. Adde, quod εἰσελθεῖν de incessu vel ingressu animalis facillime intelligitur, de tunc aut rudente
 non item. vid. VII. 13. *Jebamoth* f. 45. 1. R. *Simi* n. *Raf* dixit: Hoc est quod communi proverbio dicunt:
 Camelus in Media saltat in cabo. *Jerem.* XVII. 25. *Esaï.* LX. 6. 1. *Paral.* XXVIII. 30.
 τρυπήματος] τρυμαλῆς CKM. 42. 46. 52. 54. 72. 80. *Origenes* c. *Celsum*.
 διελθεῖν] εἰσελθεῖν CEFHKLM. 1. 2. 5. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 27. 32. 33. 34. 35. a prima manu. 39. 40.
 42. 46. 48. 50. 51. 52. 56. 57. 58. 60. 61. 63. 66. 69. 71. 72. 74. 78. 80. 84. 86. 90. 91. 106. *Evang.*
 8. 15. 16. 17. 21. Editio *Erasmi* 1. *Colinaei*. Versio *Syra* utraque, *Copta*, *Aethiop.* *Arab.* *Origenes* in l. & c. *Celf.* *Chrysostom.*
 εἰς τὴν βασιλείαν τῆς θεῆς εἰσελθεῖν] εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς θεῆς D.
 εἰσελθεῖν] — L 1. 61. *Codices Latini.* *Origenes* c. *Celsum*, *Chrysostomus*.
 τῆς θεῆς] τῶν ἐραῶν 1. Versio *Vulg.* *Arab.* *Chrysost.* *Hieronymus*. probante *F. Millio* prol. 874.
 25. αὐτῶ] — C a prima manu. DKL Colb. 33. 42. 66. 69. 72. Versio *Copta*, *Latina*, *Syra* utraque.
 ἐξεπλήσσοντο] + καὶ ἐφοβήθησαν D.
 λέγοντες] + καὶ 33.
 σφόδρα] — Bodl. unus. Versio *Syra* posterior cum alterisco.
 26. εἰπὺν] λέγει 72. K.

Auct. 15. *δύο* ἰλθὶ σὺ. Nonnunquam absolute po-
 nitur omisso imperativo *Aristoph.* *Pace* 1329. *δύο*
 ὃ γύναι εἰς ἀγρόν *Musaeus*. 248. *δύο* μοι εἰς φιλοτήτα.
Plat. *Apol.* καὶ μοι δύο εἶπε. *Jo.* XI. 43.

1. *Cor.* XIII. 3. *Bemidbar* R. 11. Si congre-
 garentur omnes populi mundi dicerentque: Ven-
 demus omnia bona nostra, & faciemus legem &
 praecepta. *Avoda Sara* f. 64. 1. Venerunt ad Raba-
 ba f. Abu, dixit illis: ite, vendite omnia quae ha-
 betis, & porro oportet, ut fiat profelyti.

Jos. A. XIII. 10. 5. λέγειν ἤθετο πρὸς αὐτὸς, ὡς
 ἴσασιν μὲν αὐτὸν βελόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποι-
 ῶντα, ἔξ αὐτὸν ἀρέσκουσιν ἂν τῷ θεῷ — ἤξεν γε μὴν, εἰ βλέ-
 πουσιν αὐτὸν ἀμαρτάνοντα, καὶ τῆς οὐδὲ τῆς δικαίας ἐκτρέ-
 πόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθῶν. Τῶν δὲ μαρτυροσάντων παρὰ
 τῷ παῖσι ἀρετὴν ὁ μὲν ἦσθη τοῖς ἐπαινοῦσιν· Εἰς δὲ τις τῶν
 κατακειμένων ἐλεάζαρος ἔνομα — ἐπεὶ, φησιν, ἡξιώσας
 γινῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερω-
 σύνην ἀπέθου.

Origenis Philosophum. ἔτος δὲ τῷτο ἦν παρ' αὐτῷ,
 ἐπιδόων προσηκόντις τις μαθητιοσύμηνος, πεπράσκειν τὰ ὑπάρ-
 χοντα, καὶ τὸ ἀργύριον κατατιθεῖναι ἐς φραγισμένον παρὰ
 τῷ Πουθαγγῇ. *Vajikra* R. XXXVII. Vir quidam
 duos habebat filios, quorum alter eleemosynas ero-
 gabat, alter vero non. Omnis intentio prioris erat,
 ut daret eleemosynas; quare domum, & omnia quae-
 cunque possidebat, vendidit, ut eleemosynas erogar-
 et. Quodam tempore uxor ejus decem ipsi fideles
 dedit, ut filiis suis aliquid in foro emeret. Obviam
 ipsi venerunt collectores eleemosynarum, dixerunt-
 que: Ecce is venit qui libenter eleemosynas ero-
 gat; ipsumque sic allocuti sunt: Da portionem

tuam ad eleemosynas: nos enim iis vestem virgini
 cuidam orphanæ comparabimus. Sumit decem fi-
 clos, illisque dedit — tandem bonorum fratris
 haeres factus est.

22. κτήματα] *Herodianus* II. 6. 5. εἰς τὰ πορρωτά-
 τω τῆς πόλεως κτήματα ἀπιδίδρασκον. (*Act.* V. 1. 8.)
 & I. 11. 12. ὁ δὲ κόμμοδος — τὰ πλεῖστα ἐν πρῶ-
 ταις καὶ τοῖς ἀπωτέρω τῆς πόλεως βασιλικαῖς κτήμασι
 διατρίβων. praecipue fundi, bona immobilia.

23. δυσκόλως] *Aristot.* *Polit.* III. 7. ταῦτα πάν-
 τα ἔχουν φαίνεται τινα δυσκολίαν. opponitur εὐκολία.

24. τρυπήματος] *Moeris*. ὅπν, ἀττικῶς, τρύπημα,
 ἐλληνικῶς.

ῥαφίδος] *Thomas*. βελόνη καὶ βελονοπάλης, ἀρχαῖα ἢ
 δὲ ῥαφίς ἀδοκίμων. *Phrynichus* p. 32. βελόνη καὶ βελο-
 νοπάλης ἀρχαῖα ἢ δὲ ῥαφίς τί ἐστιν ἢ τις γροῖη. *Pol-
 lux* VII. 42. ῥάψαι, συρράψαι, βελόνη, βελονίδης ῥα-
 φίς, ῥαφίδες. & X. 136. προσδιδὶ καὶ ῥαφίδος, ἢ ἀρ-
 χιππος ἐν Πλάτῳ ὀνόμασε ῥαφίδα ἢ λύον λαβὼν τότε ῥήγ-
 μα συρράψον· καὶ βελόνης δὲ τῆνομα ἐν εὐτόλιδος ταξιδάρ-
 χους· ἐγὼ δὲ γε εἶζον σε βελοναῖσι τριπλ. *Eriphanius* . . .
 παῖδα γὰρ κομιδὴν ἦπιον κατὰ ἐορτὴν τινα δι' ὅλας τὰ σώ-
 ματος κατακεντῶντες ῥαφίσι χαλκαῖς, τὸ αἷμα αὐτοῦ
 προσπορίζονται ἑαυτοῖς. *Bereischith* R. I. 4. Dixit R.
Tanchuma: *Psal.* XXXVI. 10. Uter iste, si erit
 in ipso foramen sicut cuspis acus, omnis spiritus
 exhibit ex eo: homo vero factus est plenus concu-
 vitatum & foraminum, nec tamen spiritus ejus
 exit ex eo.

26. *Lini* fragm. ap. *Jamblich.* *Vit.* *Pythag.* c.
 28. ῥάδια πάντα θεῷ τελεῖσαι, καὶ ἀνύπτου ἐδῶν. *Philo*
 de *Vit.* *Mof.* T. 2. p. 106, 35. ἐν ἀπείροις πόρων εὐ-

τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι· ὡς δὲ Θεὸς πάντα δυνατόν ἐστι. Τότε Σπικριθεὶς ὁ Πέτρος, 27
εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν σοι· τί ἄρα ἔσαι ἡμῖν;
Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ 28
παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ
ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς ὃς ἀφῆ- 29
κεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα,

ἢ

ἐστι ultimum] — HL. 1. 3. 16. 29. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 68. 69. 72. 73.
83. 84. 106. Colb: quinque. Evang. 11. Editio Complut. Versio Syra, Origenes, Chrysostomus, Theophylactus.
probante J. Millio prol. 1377.

αὐτῷ] + κύριε M. 7. 51. 54. Evang. 2. 5. 24.

ἔρα] ἦδ 56. 58.

αὐτοῖς] αὐτῷ D. 53. Evang. 2. 4.

ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ] Haec verba praecedenti ἀκολουθήσαντες sublatō commate intermedio jungit Editio Erasmi,
Genev. Complut. Stephani prima & tertia. Ad sequens vero καθίσσει refert Edit. Colinaei, Stephani secunda, &
Codices 4. 5. 6. 8. 9. 51. 72. 83. 86. Versio Syra. Idque rectius; quia vox παλιγγενεσίας cum articulo ἐμφα-
τικῶς summam felicitatem, ad quam nondum se pervenisse existimabant Apostoli, & felicitatem in totum genus
humanum, aut magnam ejus partem, redundantem significat.

καὶ ὑμεῖς] καὶ αὐτοὶ D. Origenes.

τὰς] — D a prima manu.

29. ἐς] + τις CDEL Colb. 1. 42. 61. 68. 69. 73. 106. Origenes in l. & ad Martyr. exhort. Cyrillus de A-
dorat. 21. Basilii ad Letoium, Chrysostomus, Theophylactus. + ἐν 56. 58.

οἰκίας ἢ] οἰκίαν ἢ B 8. Colb. 28. 29. 35. 37. 42. 56. 58. 60. 64. 66. 69. 71. 72. 86. Editio Complut. Versio
Vulg. ἢ οἰκίας & ponit post ἀγρούς CL a prima manu. 1. Versio Corp. Origenes, Chrysostomus, Cyrillus

πορεῖν ἰδίῳ θεῷ τὰ ἀδύνατα παντὶ γυντῶ μόνῳ δυνατόν καὶ
κατὰ χειρὸς. de Opif. Mundi T. 1. p. 11, 23. πάν-
τα γὰρ θεῷ δυνατόν. Epicharmus. ἀδύνατεῖ δ' ἔδεν θεῷ.
Callimachus εἰ θεὸν οἶσθα, ἴσθ' ὅτι καὶ ῥέξαι δαί-
μονι πᾶν δυνατόν. Sophocles Ajac. Flag. 86. γένετό μιν
τ' ἂν πᾶν θεῷ τεχνωμένον. Chalcidius ad Timaeum. So-
lius Dei hanc esse virtutem ac potentiam asserere,
ut quod natura efficere nequeat, Deus facile pos-
sit, ut qui sit omni virtute potentior atque prae-
stantior, & a quo natura ipsa vires mutuatur. O-
vid. A. A. 1. 562: facile est omnia posse Deo.
Genes. XVIII. 14. Job. XLII. 1. Jerem. XXXII.
17. Phil. IV. 13.

27. ἀφήκαμεν πάντα] Lucianus Scythia 7. Σκύθης δὲ
ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῶν ἐνπατριδῶν, καὶ ὁμοῦς τὰ καὶ πάντα ἐ-
μφεῖς, ἥκει συνιστομένης ὑμῖν.

τί ἄρα ἔσαι ἡμῖν] sup. XVI. 22. Xenoph. Ex-
ped. Cyr. 11. λέγεται τί ἔσαι τοῖς στρατιώταις ἵαν αὐ-
τῷ ταῦτα χαρίζανται 1. ἐπισέσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἷτε στρατη-
γοί, καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων τινες, ἀξιοῦντες εἰδέναι, τί σφι-
σιν ἔσαι, ἵαν κρατήσωσιν; Plato Gorgia. p. 311. D.
τί ἡμῖν, ὦ Γοργίας, ἔσαι, ἵαν σοὶ συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ
πόλει συμβαλινέν οἰοῖτε ἐσόμεθα; & Conviv. p. 1195:
τί ἔσαι ἐκίμων, ὦ ἂν γένηται τὰ καλὰ — π' ἄγαθα; εὐδαί-
μων ἔσαι; Aristoph. Nub. 430. ἄλλ' ἔσαι σοι τοῦτο
παρ' ἡμῶν. Hermogenes Meth. II. 2. οὕτω γὰρ λέγων
ἐχ' ὑποπιδείσθῃ, καὶ ὁ βέλει, σοὶ ἔσαι. Alcidas c. Pa-
lamedem. ὅσα συνέθου τηλέφω πάντα σοὶ ἔσαι. Marc.
XI. 26. Demosth. de fals. Legg. πᾶσι ὅσα ἐβέλι-
σθαι ὑμῖν ἔσεσθαι. Athenaeus 1. p. 14. F. πάντα σοὶ
ἔσαι παρ' ἡμῶν. Aeneas Tacit. 10. ἂ ἐκάστω τέτταν ἔσαι.

28. Ingens illa orbis in melius conversio, quae
accessione gentium ad fidem Christi contigit, πα-
λιγγενεσία vocatur Tm. III. 5. Et accessio sperata
Judaeorum ζωὴ ἐκ νεκρῶν Rom. XI. 15. Philo de vi-
ta Mosis I. II. T. 2. p. 144, 31. Noachus cum
familia οἱ δ' ἴδιον αὐτοῖ καὶ γέννη σωτηρίας ἔτυχον, τοὺς
μεγίστους ἐκφυγόντες κακόνους — ἄλλα καὶ παλιγγενεσίας
ἐγένοντο ἡγεμονίας, καὶ δευτέρας ἀρχηγείται περιόδα. & de
Cherubini T. 1. p. 139, 40: ἡ ψυχὴ, ποῖ δὲ χωρή-
σει — μετὰ τὸν θάνατον; ἄλλ' ἂν ἐσόμεθα, οἱ [μετὰ]

σωμάτων σύγκριτοι ποιοὶ, ἀλλ' εἰς παλιγγενεσίαν ἐρμήσο-
μεν οἱ μετὰ σώματων σύγκριτοι. Jos. A. XI. 3. 9.
Judaei in Babylonia ἐφ' ἡμέρας ἐπὶ τὴν δύναντον εὐαχέμε-
νοι, καὶ τὴν ἀνάγκησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἐρ-
τάζοντες. & c. Apion. II. 30. τοῖς τὰς νόμους διαφυλά-
ξασιν, καὶ εἰ θεοὶ θήσκουσιν ὑπὲρ αὐτῶν, προθύμως ἀποθνή-
σκουσιν, ἴδωκεν ὁ θεὸς γινέσθαι τε πάλιν καὶ βίον ἀμείνω λα-
βεῖν ἐκ περιτροπῆς. Galenus de Theriaca ad Pamphy-
lian. ἥδη γέν — καὶ ἐπὶ καρδιακῶν ἐν ἐσχάτοις ὄντων
ἐπιδοθεῖσα παλιγγενεσίαν ὥσπερ τοῖς λαβῶσιν ἐπιδωρήσατο.
Longus pastoral. III. τὴν εἰρήνης [1. ἐαρινῆς] ἄρας ἀν-
μῶν ἐκ θανάτου παλιγγενεσίαν. Inscriptio Vetust. Tau-
robolio Criobolique in aeternum renatus. Plantus
Captivi IV. 2. 111. Dii immortales! iterum natus
videor, si vera autumnas. Manilius V. 304. Pari-
ter juvenem somnoque & morte levavit Tunc ite-
rum natum & fato per somnia raptum. Arulejus
Metam. XI. Transactis vitae temporibus jam in
ipso finitae lucis limine constitutos, quis tamen tu-
to possint magna Religionis committi silentia, nu-
men Deae solet eligere, & sua providentia quodam-
modo renatos ad novae reponere rursus salutis cur-
ricula. Cic. ad Attic. VI. 6. Amicorum literae me
ad triumphum vocant, rem a nobis, ut ego arbi-
tror, propter hanc παλιγγενεσίαν nostram non ne-
gligendam. Firmicus Matth. V. 3. Sic ante ocu-
los mortis pericula habebunt, ut tunc se putent
iterum renatos, cum ad conspectum magnorum
virosum venientes eorum fuerint protectione libe-
rati. M. Antoninus XI. 1. τὴν περιδοτικὴν παλιγγε-
σίαν τῶν ὅλων. Euseb. P. XV. 19. ὅπως δεῶν ἔχουσιν οἱ
Στωϊκοὶ περὶ τῆς παλιγγενεσίας τῶν ὅλων, Augustinus C.
D. XXII. 28. M. Varro — in libris quos con-
scripsit de gente populi Romani, cujus putavi ver-
ba ipsa ponenda: Genethliaci quidam scripserunt,
inquit, esse in renascendis hominibus, quam ap-
pellant παλιγγενεσίαν Graeci, hanc scripserunt con-
fici in annis numero CCCCXL, ut idem corpus
& eadem anima, quae fuerunt conjuncta in homi-
ne aliquando, eadem rursus redeant in conjunctio-
ne. Lucian. Muscae Encom. 7. ἀποθανέσα γὰρ μὲν

ἡ ἀγορὴς, ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήφεται, καὶ ζῶν αἰῶνον κλη-
30 ρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔχρατοι καὶ ἔχρατοι; πρῶτοι.

1 **Ο**Μοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα
2 πρῶτον μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ~ Συμφωνήσας δὲ μετὰ τὰ ἔργα-
3 τῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθόν
4 περὶ — τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούσ· Καὶ κείνοις εἶπεν

Υπ-

~ καὶ συμφωνήσας

ἡ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα] ἢ γονεῖς 1. *Origenes* in 1. & *Exhort. ad Martyr.* qui studio vitetur lectionem, quam invenerat, immutasse. ἢ μητέρα D. ἐνεκεν] ἐνεκα D.

ἑκατονταπλασίονα] ἑκατονταπλασίονα D. a prima manu. πολλαπλασίονα L. *Origenes*, *Cyrillus*.

30. δὲ] — 56. 58. πρῶτοι ἔχρατοι, καὶ ἔχρατοι πρῶτοι] ἔχρατοι πρῶτοι, καὶ πρῶτοι ἔχρατοι L. *Aethiop.* καὶ] + οἱ C. 13. 44. 69. *Evang.* 20. Editio *Complut.*

Hoc comma male in editis separatur a sequente parabola, cum qua jungitur per γὰρ XX. i. vide etiam comm. 16. 1. ἐξελθόν] ἦλθεν 3. 59. αὐτοῦ] — Colb. unus.

2. συμφωνήσας δὲ] καὶ συμφωνήσας EFGHKM. 2. 3. 9. 11. 12. 14. 15. Colb. unus. 29. 34. 35. 37. 38. 39.

44. 45. 46. 49. 50. 51. 54. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90.

Evang. 1. 2. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 24. Editio *Complut.* *Colinaei*, *Plant.* *Verfio Aethiop.* *Arab.* *Antiochus* 28. *Chrysostom.*

3. ἐξελθόν] διεξιόν D. τὴν] — DEFGHKLM. 1. 3. 9. 10. 11. 13. 27. 29. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 41. 44. 45. 51. 59. 61.

62. 63. 69. 70. 71. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 89. 90. 91. *Evang.* 1. 2. 4. 5. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 24. Editio *Complut.* *Colinaei*, *Bengelii*, *Cyrillus* *Glaphyr.* p. 268. *Theophylactus*, *Origenes*: ut comm. 5.

τρίτην ὥραν] ὥραν τρίτην D. εἶδεν] εἶδεν D. *Codices Latini*.

ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ] ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐστῶτας 69.

4. καὶ κείνοις] καὶ κείνοις FGH. 1. 3. 73. 74. 83. 84. 86. 90. 106. Editio *Erasmi*, *Bogardi*, *Bengelii*, *Theophyl.*

πίφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται; καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται.

29. *Plut.* *Pericle* p. 162. B. τὴν οἰκίαν ἐξέλιπε, καὶ τὴν χάραν ἀφῆκεν ἀργῶν καὶ μελοδοτοῦν ὑπ' ἐνδοσιασμῷ καὶ μεγαλοφροσύνης *Anaxagoras*. *Lucian.* *Peregrin.* 15. ἀφέναι ἐξ τὴν ἐστίαν ἣν ὁ μακαρίτης πατήρ αὐτῷ κατέλιπε. *Philostroph.* *Vit.* *Apollon.* VI. 16. Τὰ μὲν πατρῷα τοῖς βελονμένοις ἀφῆκα, γυμνοὺς δὲ γυμνοῖς ἐπεποιήτισσι πέτοις. *Philo* de *Abele* & *Caino*. T. 1. p. 188. 37. φυγάδας οἱ Λευῖται προσδέχονται, καὶ αὐτοὶ δυνάμει φυγάδες ὄντες ὥς γὰρ ἐκείνοι τῶν πατέρων ἐλαύνονται, ἔτι καὶ ἑτοὶ καταλειπίσσι τέκνα, γονεῖς, ἀδελφές, τὰ οὐκ ἐκείνους καὶ φίλτατα, ἵνα ἀντὶ θνητῶν τὸν ἀθάνατον κληρὸν εἵρῳται. & de *Prophugis* 559, 14. καὶ γὰρ Λευῖται τρῶπον τινα φυγάδες εἰσὶν, ἐνεκα ἀρεσκείας δεῖ γονεῖς καὶ τέκνα καὶ ἀδελφές, καὶ πᾶσαν τὴν θνητὴν συγγένειαν ἀπολειποῦσσι: de *Therapeutis* T. 2. p. 473. 17. εἴτα διὰ τὸν τῆς ἀλατῆς καὶ μακαρίας ζωῆς ἡμῶν τιτελιωτῆναι νομίζοντες ἦδη τὸν θνητὸν βίον, ἀπολείπουσιν τὰς ἐστίας οὐκ εἰς τὴν θυγατέρα, εἴτε καὶ ἄλλους συγγενέων, ἐκαστὴν γνῶμην προσκληρονομήμενοι, οἷς δὲ μὴ συγγενεῖς εἰσὶν, ἐταίρους καὶ φίλους & 474, 16. B. ὅταν ἐν ἐκαστῇ τῶν ἐστίων, ὑπ' ἐδνός ἐτι διεκαστῇ, φύγῃσιν ἀμεταστρεπτικὰ κατὰ λείποντες ἀδελφές, τέκνα, γυναῖκες, γονεῖς, πολυπύθρῳς συγγενεῖς, φιλικὰς ἐταίρειας, τὰς πατρίδας, ἐν αἷς ἐγινῆθῃσιν, καὶ ἐτράφησαν. *Demosth.* c. *Epist.* *Philippi*. οἱ δ' ἐδὲν δέονται, καταλείποντες οἶκον τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας, φείσασθαι, καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῶν.

ἑκατονταπλασίονα] *Galen.* de *Dogmat.* *Hippocr.* & *Plat.* IX. καθάπερ ἐπὶ τῆς ἀμύξης ὁ Ἡσίοδος εἶπεν — ἑκατὸν δὲ τε δέρας ἀμύξης εἴτε γὰρ ὅντως ἑκατὸν, εἴτε ἀντὶ τῶ πολλὰ τοσαῦτα εἶπεν, ὥσπερ Ὀμηρος τὰς ἑκατὸν θυσανοὺς παγκρήσιον ἡρέεντο, καὶ διὰ τὸ τοῖς γραμματικοῖς φασὶν ἀντὶ τῶ πολλὰ ἑκατὸν ἐρηκῆναι.

Eventus praedictionem confirmavit, pro una domo multa repperunt per totum orbem terrarum hospitia; pro fratribus & fororibus paucis innumerabilem discipulorum Christi multitudinem; pro filiis omnes, quotquot ipsi ad fidem Christi conver-

terant, pro agris omnia Christianorum bona, quae erant communia. *Act.* II. 45. IV. 34. 35. *Gal.* IV. 15. pro hac denique vita vitam aeternam.

30. *Bava Bathra* f. 10. 3. *Pesachim* f. 50. 1. *Joseph* f. R. *Josuae* aegrotans in extasin raptus est. Quarenti ex eo patri, quid vidisset, respondit: Mundum invertum: superiores inferius, & inferiores superius. Quo audito dicebat ei pater, seculum electum vidisti. *Ter.* *Eunuch.* II. 2. 17. *Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt: nec sunt.* Quod saepissime in vita observatur, etiam inter Apostolos locum habebit, non illi apud me primi erunt, qui se primos esse existimant, vel quia primi vocati sunt, vel quia mihi conjunctiores sanguine, vel aetate collegis seniores sunt: sed illi primi erunt, qui, licet hac in parte aliis inferiores, doctrinam praedicando plures labores & molestias sustinuerint, & majori alacritate & studio rem gesserint.

1. XXI. 28. una voce dicitur ἀμπελουργεῖν. *He-sych.* οἰκαρίζειν. φυλλολογεῖν, τὴν ἀμπελον ἐργάζεσθαι.

Demosth. c. *Polyclem.* μισθώσασθαι ναύτας.

2. *Bereschith* R. LXI. 6. *Aegyptii* coram *Alexandro* M. dixerunt contra *Judeos*: sexcenta millia exiverunt a nobis onusta vasis auri & argenti, reddant nobis aurum argentumque nostrum. Dixit illis *Gebia* f. *Cosus*: Domine, sexcenta hominum millia opus fecerunt apud vos CCX. annis, pro isto argento atque auro, quod abstulerunt pro mercede sua. לִינִי דֵנָרִי denarium in diem. *Tacitus* *Annal.* I. 17. Enim vero militiam ipsam gravem, infructuosam; denis in diem assibus animam & corpus aestimari — ut singulos denarios mererent. *Tob.* V. 14. εἰπόν μοι, τίνα σοι ἔσομαι μισθὸν δίδόναι; δραχμὴν τῆς ἡμέρας. *Bava Bathra* f. 86. 2. Qui conducit operarium, ut faciat cum ipso in area denario in diem. *Avoda-Sara* f. 62. 1. Traditio. qui dicit operario: en tibi denarium, collige mihi olus hodie. bis.

3. Diem dividit in IV. quadrantes; ut supra not-

Ἵπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα· καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκαιον, δώσω ὑμῖν. Οἱ δὲ ἀπῆλθον. 5
 Πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἑκτὴν καὶ ἑνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην 6
 ὥραν ἐξελθὼν, εὔρεν ἄλλους ἐσθῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ὧδε ἐσθίκατε ὅλην 7
 τὴν ἡμέραν ἀργοί; Λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμιοῦσάτο. Λέγει αὐτοῖς· Ἵπά- 8
 γετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκαιον, λήψετε. Ὁ ψίας δὲ γενομένης, 9
 λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ 10
 σπὸς αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἑσχάτων, ἕως τῶν πρώτων. Καὶ ἐλθόντες 11
 οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ θηνάριον. Ἐλθόντες δὲ οἱ πρώτοι, ἐνόμισαν 12
 ὅτι

ἀμπελῶνα] + μου 13. 15. 33. 42. 68. 69. 70. 71. *Evang.* 4. *Editio Colinaei.* *Codices Latini.*
 5. πάλιν] + δὲ CDL. 51. *Editio Erasmi, Bogardi.* *Verlio Syra posterior cum asterisco* *Cyrillus* l. c.
 περὶ] + τὴν 106.
 ἐνάτην] ἐάτην CE 1. 3. 69. 73. 83. 84. 86. *Erasmi.* *Edit.* 1 *Complut.* *Bengeli.* *Eustath.* II. β. 295. p. 169 &
 0. 598. 13. ἐνατῶ — οἱ μὲν λόγιοι δι' ἐνὸς ν. γράφουσιν, ὡς ἀπὸ τῆ νεατῶ — οἱ δὲ χυδὴν βάζοντες διπλασιάζουσι,
 καὶ ἐν τῷ ἐνατῶ. *Etymol.* M. ἐκ τῆ ἐνέα δια δύο ν. ἐνατῶ δι' ἐνὸς ν.
 ἐποίησεν ad ἐξελθὼν] — 57.
 ἐξελθὼν] ἐξῆλθεν καὶ D.
 ἀργούς] — C. a prima manu DL. *Verfio Vulg. Copt.* *Origenes, Cyrillus* l. c. probante *f. Millio* prol. 1194.
 τί] δατί 59.
 ἀμπελῶνα] + μου CD. 4. 12. 15. 27. 29. 42. 59. 70. 71. Colb. unus. *Editio Colinaei.* *Verfio Aethiop.* *Codices Latini.*
 καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκαιον, λήψετε] — DL. 1. *Verfio Vulg. Saxon. Origenes, Cyrillus.* probantibus *Erasmo, H. Gro-*
 110. *f. A. Bengelio.*
 8. μισθὸν] + αὐτῶν. *Verfio Copta, Syra, Sax. Cod. Lat.*
 ἔλαβον] + καὶ αὐτοῖς 13.
 πλείονα] πλείω D. πλείον C. a prima manu L. 1. 69. *Evang.* 4. *Editio Erasmi. Origenes.*
 καὶ ἔλαβον] ἔλαβον δὲ καὶ D. *Verfio Vulg.* καὶ ἐλάβοντο L.

Item XIV. 25. *Liban.* *Epist.* 1084. καὶ ταῦτα ἐν
 τετάρτῳ μέρει τετελείωται σοὶ τῆς ἡμέρας ἀπὸ πληθύνσεως ἀ-
 γορᾶς εἰς μισθημβρίαν σαθέρων. *Plinius* Ep. I. 3. ubi ho-
 ra balinei nunciata est, est autem hieme nona, ae-
 state octava.

ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς] *Aelian.* V. H. IX. 25. Πεισι-
 στρατος, ὅτε τῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς ἐγένετο, μετεπέμπετο τὸς
 ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀποσχολάζοντας, ὅτι καὶ πικρῶς, τί δή-
 ποτε εἴη τὸ ἄνθρωπον τῷ ἄλλῳ αὐτὸν καὶ ἐπέλεγεν, εἰ μὲν
 σοὶ τίθησκον ζῦγος, παρ' ἐμὲ λαβὼν ἀπίθι, καὶ ἐργάζε.
Catullus X. Varus me meus ad suos amores Vifum
 duxerat e foro otiosum. *Pollux* VII. 133. δύο γὰρ
 ἄντων τῶν κολωνῶν — ὁ δ' ἦν ἐν ἀγορᾷ παρὰ τὸ εὐρύσκα-
 κειον, ὃ συνήσαν οἱ μισθηρῶντες, ὅτι καὶ τῶ ἐν ἐμῇ-
 μένῳ· ὅψ' ἤλθεις, ἀλλ' εἰς τὸν κολωνὸν ἴσο. *Berachoth*
 2. f. 17. 2. Ecce quot otiosi stant in foro!

5. ὡσαύτως] σχ. in *Sophocl.* *Ajac.* 1198. τὸ ὡσαύ-
 τως λέγεται παρὰ τοῖς κοινῶς, ἀντὶ τῷ κατὰ τῶν τὸν
 τρόπον. *Hesych.* ὡσαύτως, ὁμοίως, τοῦτως. *Moeris* ὡσαύ-
 τως, ἀντὶ τῷ παραπλησίως, καὶ κατὰ ταυτά. *Πλάτων*
Ἰσπία β. *Thomas* ὡσαύτως, καὶ παραπλησίως, καὶ κα-
 τὰ ταυτά.

8. *Xenophon.* ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐπίτροπος. *Cic.* pro *Caec.*
 20. procurator dicitur omnium rerum ejus —
 quasi quidam pene dominus, hoc est alieni juris
 vicarius.

9. ἀνά] *Luc.* IX. 3. X. 1. *Jo.* II. 6. *Apoc.* IV.
 8. XXI. 21. Verbum in compositionibus medica-
 mentorum usitatum. *Dioscor.* II. 91. ἀσπαράξ τε
 καὶ ξυλοβαλσάμῳ ἀνα ὀληνὴν μίαν, μίξον δὲ καὶ κινναμώ-
 μῳ καὶ καρδαμώμῳ καὶ νάρδα ἀνα ἐγκλίαν μίαν. *Dio* LV.
 καὶ τισὶ τῶν ἐσφατηγῶν τοῖς λαχῶσιν ἐπὶ τρία ἔτη δι-
 οικίῳ περσέαζε, ραβδόχοις τὲ ἀνα δύο. *Aristot.* H. A.
 VII. 4. μία δὲ τις ἐν τέτταρσι τοχοῖς ἔτεκεν ἑικοσιν, ἀνα
 πέντε γὰρ ἔτεκε. *Xiphilin.* in *August.* ὥστε καὶ δωρὶαν τοῖς
 Ῥωμαίοις ἀνα ε. καὶ κ. δραχμῶν τελευτῶν καταλιπεῖν.

11. *Phrynichus* p. 158. Γογγυσμὸς καὶ γογγύζειν
 ταῦτα ἀδόκιμα μὲν ἐκ ἐστὶ, ἰακά δὲ φωνηθῆναι γὰρ οἶδα
 κεχρημένον αὐτῷ τὸν Μιλήσιον, ἄνδρα παλαιὸν σφοδρὰ· καὶ
 τότε φωνηθῆναι· χρηὶ τοι τὸν ἐταῖρον ἐταῖρος φροντίζειν ἄσσο·

ἀν φωνογγύζωσι πολῖται· ἀλλὰ τῷ μὲν ἴσως ἀφείσθαι
 ἡμεῖς δὲ τοιδορυσμὸν καὶ τοιδορῆζιν λέγωμεν, ἢ νῆ διὰ σὺν
 τῷ ο. τοιδορυσμὸν καὶ τοιδορῆζιν. *Suidas.* γογγύζειν, τοι-
 δορῆζιν, λάτρε λαλεῖν καὶ ὑπόπτως. *Pollux.* V. 89. πε-
 ριστεράς γογγύζειν. *Hesychius.* γογγύζειν, φθίγγεσθαι,
 τοιδορῆζιν· τοιδορῆζιν, ἀτάκτως λαλεῖν, γογγύζειν, ψιθυ-
 ρίζειν. *Thomas.* τοιδορῆζιν καὶ τοιδορυσμὸς ἀπικολοῖ, οὐ σὺν
 τῷ ο. τοιδορῆζιν καὶ τοιδορυσμῶν. Ἐστὶ δὲ τοιδορῆζιν, τὸ
 πρῶτα καὶ κατ' ἐμαυτὸν μετὰ γογγυσμῷ τι λέγων.

12. μίαν ὥραν ἐποίησαν] *Tanchuma* f. 34. 3. pote-
 rat rex dixisse, non fecisti cum illo nisi per duas
 horas, tolle juxta id quod fecisti. Ex libro *Mufar*:
 sub qua arbore fecisti? *Senec.* *Epist.* 67. Quamvis
 autem paucissimos una fecerimus dies, tamen mul-
 ti nobis sermones fuerunt. *Inscriptio vetus:* Vi-
 xit annos XIII. Cum marito fecit menses V. *Schol.*
Euripid. *Hippolyt.* 37. ἐμαυτὸν ποιεῖν ἔξω τῆς πατρί-
 δος. *Basilius* ad *Alcetas.* Ἐυσάβιος τρεῖς ἡμέρας ποιήσας
 ἐπὶ τῆς πόλεως. *Suidas.* in *Βραχυμῆναις* καὶ ποιήσαντες με-
 τὰ γυναικῶν αὐτῶν ἡμέρας τισσαράκοντα, πάλιν ἀντιπερῶ-
 σι. *Concil. Nic. Can.* 2. τρία ἔτη ποιήσωσιν ἐν ἀκροα-
 μένοις. *Tob. X. 7. Jac. IV. 13. Act. XV. 33. XX.*
 3. Non dicunt ἐργάσαντο sed ἐποίησαν, contemtim
 de ipforum opera praestita loquentes.

ἴσως ἡμῖν αὐτὲς ἐποίησας] *Dionys.* *Hal. Exc.* p. 713.
 τί παθὼν ἀν κατηγόρηκα τῆς τύχης, ὅτι ἐχὶ ἴσως ὑμῖν πε-
 ποιήκασι τοῖς βασιλεῦσι, οἷς ὁ πολὺς θησαυρίζεται χρυσὸς·
 καύσανα] *Athen.* III. p. 73. B. μελιλιώτινοι σέφα-
 νοι πάνυ εὐαδεῖς, καὶ καύσανος ἄρα ψυχτικώτατοι.

13. ἐταῖρος] *Hippocrat.* *Epist.* ad *Damogetum.* τι
 δὲ σὲ χρεὶς δεῦρ' ἦγαγον, ἐταῖρε; *Galen.* de rat. meden-
 di III. disputans contra eos, quos stultos appella-
 verat, καὶ μὲν, ὦ ἐταῖρε, ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶν εὐδῶν οὐ
 φυλάττονται τῶν οἰκίων οὐσιῶν αἱ ἐνέργειαι. *Plut.* de
 Def. Orac. ὦ ἐταῖρε. *Αιμωπίου.* ἐταῖρος καὶ φίλος δια-
 φέρεται. Ὁ μὲν γὰρ φίλος, καὶ ἐταῖρος· ὁ δ' ἐταῖρος οὐ
 πάντως φίλος, οἷα καὶ ἐπὶ τῷ ἀνέμῳ φησὶν ὁ ἄνθρωπος —
 πληθύνειν ἐσθλὸν ἐταῖρον. καὶ ἄλλως φίλοι μὲν κοινῶς λέ-
 γονται πάντες, οἱ τὰ τῆς φιλίας δίκαια πρὸς ἑαυτὸν ἔχον-
 τες· ἐταῖροι δὲ ἰδίως οἱ καὶ τῇ ἡλικίᾳ παραπλησίως ἔχοντες,
 καὶ

11 ὅτι πλείονα λήφονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ
 12 τοῦ οἰκοδεσπότου, λέγοντες· Ὅτι οὗτοι οἱ ἔχαστοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν
 13 αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαττάσαι τὸ βάρϑη ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα. Ὁ δὲ ἀπο-
 14 κριθεὶς, εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν· Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηνάριον συνεφάνησάς μοι; Ἄρον
 15 τὸ σὸν, καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοι. Ἡ οὐκ ἔξεστί μοι
 16 ποῖναι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ~ ἡ· ὁ ὀφθαλμός σε πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;
 17 οὕτως ἔσονται οἱ ἔχαστοι, πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι, ἔχαστοι πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοί,
 18 ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τὰς δώδεκα

μα-

~ εἰ

δὲ] + καὶ 67. Versio Vulg.

11. ἐγόγγυζον] ἐγόγγυσαν D. διεγόγγυσαν 61.

12. ὅτι] — D. 1. Versio Vulg. Syra Chrysostomus.

ἐποίησαν] ἐποίησαν P. Juxta, & ex eo Hammondus.

καύσωνα] interrogandi notam apponit 8. 9. 44. 53. 54. 55. 58. 71. 83. 84.

13. εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν] ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν D.

συνεφάνησάς μοι] συνεφάνησάς σοι L. Versio Copta. Origenes, Antiochus.

14. δὲ] + καὶ 51. Versio Vulg.

15. ἡ prius] — DL.

ποῖναι ὃ θέλω] ὃ θέλω ποῖναι D. 69.

ἐν τοῖς ἐμοῖς] — Versio Vulg. Sax. Armen. probante J. Millio prol. 397.

ἡ posteius] εἰ H. 1. 4. 5. 6. 7. 56. 58. 59. 60. 61. a prima manu. 69. 78. 80. 82. 83. 84. 90. Evang. 4.

24. Bodlejani omnes in Edit. Oxon. Editio Complut. Plant. Genew. Erasmi, Colinaei, Stephani, Bengelii, Bo-

gardi. Versio Vulg.

πολλοὶ ἀδελφτοί] — L. 36. Versio Copta.

17. καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς] μελλων δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀναβαίνειν 1. Versio Syra. Origenes in l. & comm. 25.

ὁ Ἰησοῦς] — Bodl. unus in Edit. Oxon.

καὶ ἐν συναίῳ καὶ ἐν υπεργίᾳ πολλὸν χρόνον γεγενότες.
 inf XXII. 12. XXVI. 50.δυναμίς] Act. V. 8. VII. 16. Apoc. VI. 6. 1. Cor.
 VI. 20.

14. τῷ ἐχάτῳ] Cum & judicium Dei, quod parabola ista repraesentat, ad leges justitiae exactum iri scriptura ubique testetur, & paterfamilias non semel hic promittat, pro ratione operae praestitae se mercedem praebiturum, consentaneum est ut intelligamus, postremos tantum unius horae spatio, quantum priores toto die laborasse. Ita intelligit Hieronymus c. Jovinian. l. II. Undecima, gentium populus: cui primo redditur merces, quia in crucifixum credentes dominum difficultate fidei magnitudinem meruit praemiorum. Berachoth 2 Schir R. VI. 2. & Kobleth V. 11. R. Sira dixit de R. Bun f. R. Chaja. Erat rex quidam, qui operarios conduxit; unus vero illorum praeceteris in opere faciendo erat diligens: Vespera facta operarii veniebant, ut mercedem suam acciperent: & una cum illis hic, qui diligentiam suam praecipue probaverat, & tantum quidem accepit, quantum caeteri. Tum vero hi coeperunt murmurare ac dicere: Nos tota die laboravimus, hic vero ne duabus quidem integris horis laboravit, & nihilominus plenam mercedem accepit. Quibus respondit Dominus: hic duabus horis plus praestitit, quam vos tota die praestitistis. Plinius Pannegyr. Trajan. 25. congiarium — qua benignitate divifum est? — aequatique sunt caeteris illi etiam, quibus non erat promissum. Jos. A. XX. 8. 7. ὁ δῆμος — διὰ τὸν ἐκ Ρωμαίων φόβον — ἀναλὼν τὰς θησαυρὰς βυλόμενος, καὶ γὰρ, εἰ μίαν τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας ἐργάσατο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐδίας ἐλάμβανεν. Isti nimirum accipiebant pro labore unius horae nonnisi duodecimam partem mercedis diurnae: at hic paterfamilias liberalius agit cum mercenariis, promittitque mercedem non temporis, sed labori congruam.

αὐτοὶ] + τὸ C. ut videtur.

διεγόγγυζον 12. 106. Editio Colinaei.

οἱ] — C.

ἡμῖν αὐτὰς] αὐτὰς ἡμῖν 69.

εἶπεν αὐτοῖς 61. a prima manu. Evang. 15.

τὸν καύσωνα] τῷ ἐχάτῳ τούτῳ D.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

ἐξῆς] ἐξῆς D a prima manu: at in Versione, licet.

μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ὡς ἀποδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινῶσιν αὐτὸν θανάτῳ· Καὶ ὡς ἀποδοθήσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Τότε προσήλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου καὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνήσασα, καὶ αἰτῶσά τι παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν ἔτσι οἱ δύο υἱοὶ μου, εἰς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἰς ἐξ ἐναντιῶν σου, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖτε·

δε

+ σθ

μαθητὰς] — DL. 1. Versio Copta, Armena. Æthiop. Origenes in l. & Jo. VIII. 22. + αὐτοῦ 34. 39. 73. 74. a prima manu. Versio Syr.
ἐν τῇ ὁδῷ καὶ] καὶ ἐν τῇ ὁδῷ L. 1. 61. 69. Versio Copta, Armena. Origenes ll. cc.
ἐν τῇ ὁδῷ] — Versio Vulg. probante f. Millio prol. 397.
18. ab αὐτὸν ad αὐτὸν 19.] — 59. 19. ἐμπαῖξαι] ἐνπαῖξαι DE.
σταυρῶσαι] + αὐτὸν Versio Syra prior, & posterior cum obelo.
τῇ] — Bodl. unus in Edit. Oxon. ἀναστήσεται] ἐγερθήσεται 50. Origenes.
20. παρ'] ἀπ' D.
21. θέλεις] + ἡ δὲ M. 12. 61. 67. Editio Colinaei, Bogardi. + καὶ Versio Syra posterior.
οἱ υἱοὶ] — C. 56. 58. Versio Copta. Basil. Seleuc. Isidor. I. 137.
δύο] — H.
ἐναντιῶν] + σου CEFHGKL. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 23. 27. 29. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 67. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 4. 6. 13. 14. 15. 17. 19. Editio Compl. Colinaei, Bengelii. Versio Syra utraque, Æthiop. Copta, Arab. Codices Latini, Opus imperfectum, Basil. Seleuc. Isidor. Theophylactus.
σου ultimum] — 57. 22. εἶπεν] + αὐτοῖς Bodlej. unus in Ed. Ex.
αἰτεῖσθε] αἰτεῖτε D. πλεον τὸ ποτήριον] τὸ ποτήριον πλεον D.
μέλλω πίνειν] πίνω 5. 6. 12. 24. 32. 36. 37. 40. 51. 91. Versio Copta.
καὶ] ἡ CFGHKM. 3. 5. 6. 9. 11. 12. 13. 23. 24. 32. 34. ex emendatione 35. 36. 37. 39. 40. 44. 60. 61. 69. 72. 73. 74. 80. 82. 83. 84. 90. Evang. 2. 4. 15. 17. 20. Editio Complut. Bengelii. Versio Syra utraque. Codices Latini, Theophylactus, Opus Imperfectum.
καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι] — DL. 1. 22. Versio Vulg. Saxon. Copt. Æthiop. Origenes;

vetur. Ὁ μακάριος Πέτρος, ὁ ἐκλεκτός, ὁ ἐξαίρετος, ὁ πρῶτος τῶν μαθητῶν, ὑπὲρ οὗ μόνου καὶ ἑαυτοῦ τὸν φόρον ὁ σωτὴρ ἐντελεῖ — τινες, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκλεκτότεροι. Cic. pro Quintio 2. Non eo dico — quo non in his, quos tibi advocasti, viris electissimis civitatis, spem summam habere P. Quintius debet.

In hac parabola pater familias est Deus, dispensator Christus, vinea natio Judaica Ef. V. 1. Pf. LXXIX. 9. 15. operarii Apostoli, murmurantes, illi ex Apostolis qui tum supra alios sese efferebant quod primi vocati essent; postremi, qui post alios vocati erant, praecepit Paulus, qui solus plus quam omnes laboravit. 1. Cor. XV. 10. Evangelium gratis praedicavit. 1. Cor. IX. 1. 6. 18. 20. plurimasque regiones adivit Ro. XV. 19. 2. Cor. XI. 23. 24. XII. 11. 12. Intellexerunt autem Apostoli, de se dictam esse parabolam, hinc est quod Marc. X. 22. addit, illos hoc audito pavisse ac formidasse; ac ne sic quidem superbia & ambitio animis eorum evelli potuit, quod petitio filiorum Zebedaei docet.

17. ἀναβαίω] Etymol. M. ἀνα πρόθεσις ἐν τῇ συνθέσει σημαίνει τὴν ἀνωσχρίσιν, ὡς ἐνδοξος, ἀναδρομή καὶ τὴν εἰς τοῦπίσω ἀνάκαμψιν, ὡς τὸ ἀνάβασις, ἀνατρέχω. Pesachim VIII. 3. qui primus ex vobis ascenderit Hierosolyma. Jos. A. XII. 7. 6. ἀναβαίνει δὲ εἰς Ἱερσόλυμα. B. II. 3. 1. ἀνέβη εἰς Ἱερσόλυμα. A. XIII. 6. 4. διὰ τῆς Ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διηγνάκει τὸ λοιπὸν εἰς Ἱερσόλυμα. B. II. 12. 6. ἀπὸ Λυδῶν ἀνέβαινεν εἰς Ἱερσόλυμα. Luc. X. 30. 31. Pf. CXXII. 4.

18. Ita & Paulus. Act. XX. 22 — 24.

21. Seneca ad Helv. 14. Viderint illae matres, quae potentiam liberorum muliebri impotentia exercent, quae, quia feminis honores non licet gere-

re, per illos ambitiofae sunt. 1. Reg. I. 15. 16. 17.

Jos. A. VI. 11. 9. τῇ δ' ἐρχομένη, νεομηνία δ' ἦν — ὁ βασιλεὺς ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ παρακαλεσθέντων αὐτῶν, τῶν μὲν παιδὸς Ἰωνᾶ ἐκ δεξιῶν, Ἀβερῆς δὲ τῶν ἀρχιστρατηγῶν ἐκ τῶν ἐτέρων. Lucian. Dial. Mort. XVIII. 1. ἀπόβλεπον ὡς ἐπὶ τὰ δεξιὰ. scilicet μέρη. Dio Coc. exc. 630. ὅτι τῷ Μετέλλῳ ἤχθετο ὁ Μάριος — ὅτι ἐγγυὲς αὐτῷ οὐ καθέζετο, ὅτι ὡς πλῆθει τοῖς τῆ βασιλείᾳ καὶ τοῖς δυνάσεσιν παρὰ τῶν ὑπάτων εἰδίδοτο. Diod. Sic. I. 47. τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν τὸν δὲ ἐξ ἐναντιῶν θυγατρὸς καὶ μητρὸς ἀνδριάτα.] Sallustius Jugurth. 65. 2. Cui Metellus petenti, more regum uti sellam juxta poneret --- negaverat. Sueton. Nero 13. Perductum inde in theatrum Tiridatem, ac rursus supplicantem juxta se latere dextro collocavit. B. Erubini f. 59. 2. dixit R. Juda, Aarone ad dextram Moysi sedisse. Theophyta ad Sanhedr. 8. & 1. quando sedebat Rabban Gamaliel in Synedrio in Jafne, patrem sedisse ad dextram ejus, & presbyteros reliquos ab ejus sinistra. — princeps sedebat in medio, presbyteri ad dextram & sinistram. Jos. f. 37. 1. Traditio. Tres ambulantes in via, princeps in medio, major ad dextram ejus, minor ad sinistram. Falkus p. 102. b. Et fuit anno tertio a nativitate Moysi, Pharaos sedebat in throno suo, & regina a dextris ejus, & filia a sinistra, & puerum Moysen gestabat in sinu suo, & omnes optimates regni sedebant apud eum; & sedebant ad mensam . . . Dixit R. Acha f. Chaninae [al. Joden f. Chiaie] Midrasch Thebilm XVIII. 36. futurum est ut Deus S. B. faciat regem Messiam sedere ad dexteram suam S. D. Pf. CX. & Abrahamum ad sinistram suam. Pf. XVI. Callimach. in Apoll. 29. τὸν χορόν, ἀπόλων, ὅτι οἱ κατὰ θυμὸν αἰετοῖ, τιμῶσι, δύναται γὰρ, ἐπὶ αὐτῷ δεξιὸς ἦναι. Aristides in Minervam. p. 10.

23 ὅτε. Δύνασθε πωλεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι· λέγουσιν αὐτῷ· Δυναμέθα. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτή-
ριόν μου πώωδε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι
ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἐναντίων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δέσναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμαται ὑπὸ τῆς πα-
24 τρός μου. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ δὲ Ἰη-
25 σὺς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, εἶπεν· Ὅιδάτε, ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυ-
26 ρεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ ἔτως — δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν
ἀλλ'

Epiphanius, Irenaeus, probante H. Grotio, J. Millio prol. 674. J. A. Bengelio.

αὐτῶν] — D. 23. καὶ] — D. 71. Evang. 19. Versio Syra, Vulg.
αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς D. 13. 69. Codices Latini. μου primum] — 47. 54. 56. 58. ὃ ἐγὼ πίνω 106.
βάπτισμα] + μου 44.
καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε] — iidem qui supra. & 33. 42. 46. 52. 54. 59. a prima
manu 71.
μου tertio] — CDKL. 1. 37. 42. 57. 59. 69. 73. Evang. 15. Editio Erasmi 2. Versio Vulg. Sax. Origene-
nes, Chrysostomus, Theophylactus. probante J. A. Bengelio, J. Millio prol. 1493.
καὶ ἐξ] ἢ ἐξ L. 1. Basilii Seleuc.
ἐμὸν] + τοῦτο CD. 5. 12. 33. 61. 70. 72. 106. Editio Colinaei. ante οὐκ ἐστὶν Evang. 15. 17.
ἀλλ' οἷς] ἀλλοῖς D. Irenaeus, Augustinus, Hilarius. ut Gen. XV. 4.
μου] + ἐν ἐρανοῖς Versio Copta.
24. καὶ ἀκούσαντες] ἀκούσαντες δὲ L. 69. Versio Syra, Copta, Origenes.
25. Ἰησοῦς] — 27.
οἰδάτε] οἶδα 42. 59. εἶπεν] + αὐτοῖς D. Versio Syr.
26. δὲ] — DEGHKL. 1. 2. 3. 15. 40. 42. 44. 45. 48. 53. 59. 63. 65. 69. 71. 72. 73. 84. Evang. 2.
Editio Erasmi, Bengelii. Versio Syra, Vulg. Theophylactus. μεγάλοι] + αὐτῶν 90. Versio Syra, Copta.
ἔσται] ἐστὶν D. ἐν ὑμῖν primo] ὑμῖν 10. 13. 83. Evang. 15.

Πίνδαρος δ' αὐ φησὶ, δεξιὰν κατὰ χεῖρα τῷ πατρὸς αὐτὴν
καθεζομένην τὰς ἐντολάς τοῖς θεοῖς ἀποδέχεται. ἀγγέλου
μὲν γὰρ ἐστὶ μοῖζαν ἥδε, τῶν ἀγγέλων ἄλλοις ἄλλα ἐπιτάτ-
τει, πρώτη παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνουσα, ἀντ' ἐξ-
ηγητοῦ τίνος ἔσα τοῖς θεοῖς καὶ ἐσαγαγέως, ὅταν καὶ τῶ-
του δὴ — σχεδὸν γὰρ δύναμιν τοῦ θεοῦ ἔπαι λέγων τις
αὐτὴν ἐκ τούτων, οὐκ ἂν ἀμάρτη. Horat. Od. I. 12.
Proximos illi tamen occupavit Pallas honores. Aet.
VII. 55. inf. XXII. 44. 1. Reg. II. 19. Psalm.
XLV. 10. 1. Marc. X. 62—65. Jof. A. XIII.
4. 2. καὶ συγκαθεστῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τῷ βήματι.
Pausanias Arcad. 30. καθεζομένην δὲ τῷ Διὶ ἐν θρόνῳ παρ-
εῖκασι τῇ μὲν ἡ Μεγάλη πόλις, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Ἀρτεμι-
δος σατείρας ἄγαλμα. Phoc. 5. Διὸς δὲ ἄγαλμα καὶ
ἑθνηῶς καὶ Ἑρας, τὸ μὲν ἐν θρόνῳ τοῦ Διὸς, ἐκατέρωθεν
δὲ ἡ μὲν κατὰ δεξιὰ, ἡ δὲ ἀριστερὰ παρεῖσα ἑθνηῶν ποι-
οῖται.

23. Lucian. Saturn. 2. οὐ κατ' ἐμὲ τοῦτο ἤτthσας,
οὐ γὰρ ἐμὸν διαμένειν τὰ τοιαῦτα. 4. ἃ μοι δυνατὰ δοῦ-
ναι. Libanius Ep. 1154. διττὴν αἰτῶ χάριν — τίτε-
ραν δὲ, μάλα σὸν δοῦναι. Virgil. Ecl. III. 108. Non
nostrum inter vos tantas componere lites. Hora-
tius c. III. 29. 57. non est meum, si mugiat A-
fricis malus procellis, ad miseris preces decurrere.

πίσθε] Thomas. πίομαι οὐ πιοῦμαι. Phrynichus p.
12. πίομαι σὺν τῷ υ. λέγων οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖς, πίομαι γὰρ
ἔστι τὸ ἀρχαῖον, καὶ πίομαι ἀνευ τοῦ υ. Δίον δὲ ὁ φιλό-
σοφος σὺν τῷ υ. λέγων ἀμαρτάνει. Moeris. πίομαι, πί-
θι, ἀπικῶς πιοῦμαι, πίε, ἐλληνικῶς. Anthol. II. 47.
4. πίομαι, ὦ Ἀθηναῖε. Eustath. II. v. p. 918. 47. τὸ
δὲ πίομενα, ὅφειλε μὲν εἶναι πιοῦμενα, ἦγον πωρὶ μέλ-
λοντα, μετὰ καὶ συστολῆς τῆς ἀρχαίας· ἔπαθε δὲ καὶ αὐ-
τὸ χρῆμα ἐναλλαγῇ, ἀναχθῆναι εἰς ἐνέστωτα καθά καὶ τὸ
ἴδιον.

Plato Convivio. πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθδὸς
πότου. — τοῦτο μὲντοι εὐ λέγεις, ὃ Πανσυνία, τὸ παν-
τὶ τῷ παρὰ παρασκευάσασθαι ρασάνη τῆς πόσεως. καὶ
γὰρ καὶ αὐτὸς εἰμι τῶν χθδὸς βεβαπτισμένων. ἡμεῖς οἱ δι-
νατάταισι πῖναι νῦν ἀπειροκατε. Cono narrat. 50. οἶον
δὲ πολλῶν ἀλεξάνδρον βαπτίσασθαι. Jof. A. X. 9. 4. 2.

ασάμενος δὲ ἔπας αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀν-
αισθησίαν καὶ ὑπνον ὑπὸ τῆς μέθης. Bibere poculum fig-
nificat res adversas, bibendo autem mergi gravis-
simas perpassiones indicat: infra XXVI. 39. 42.
Apo. XIV. 10. XVI. 19. XVIII. 6. Psal. LXXV.
9. Esaj. LI. 17. Jerem. XXV. 15. Tibull. I. 6.
14. Tristitia cum multo pocula felle bibit. Plantus
Aulul. II. 3. 12. Nam ecastor malum moero-
rem metuo ne mistum bibam. Calina V. 2. 52.
ut fenex hoc eodem poculo, quo ego bibi, bi-
beret? Rudens III. 6. 46. Sic ago, semel bibo.
Lucianus Bacch. 7. ὁ Σειληνός — καρῆδαρῆντι καὶ βε-
βαπτισμένῳ ἔοικεν. Philo. de V. Contempl. T. 2. p.
478, 25. ἐπειδὴν ἀκροβάρακις γίνανται, πλὴν τελείως βαπ-
τισθῆναι. Achilles Tat. II. p. 131. ἢν τῷ αὐτῷ Φαρ-
μάκῳ καταβαπτίσας ὁ Σάτυρος. Senec. Epist. LXXXIII.
Coffum fecit urbis praefectum, virum gravem,
moderatum, fed merfum vino & madentem. Plut.
de vitios. pud. p. 535. D. οἱ τὰς μεγάλαις κύλικας
ἐκπίνειν ἀναγκαζόμενοι, μόλις, καὶ σένοντες, καὶ τὰ πρόσ-
απα διασφρόντες ἐκτελοῦσι τὸ προσαττόμενον. Esther.
I. 8. Lucianus Cronofol. 18. μηδὲ ἐπάναγκας ἐστὶ πῖ-
ναι, ἢν τις μὴ δύνηται.

24. ἠγανάκτησαν] Plato Epist. 7. πολλὰ περὶ τῶν
τότε πεπραγμένων ἠγανάκτη. Apollod. B. I. περὶ Τιτά-
νων ἠγανάκτησα. Polyaeus p. 559. μὴ ἔν ἠγανακτεῖ-
τε, εἰ πρὸς τὰς Λάκωνας ἐχρησάμενη Λακωνικῶ στρατηγῇ-
ματι. Plato, Euthyphr. ἠγανακτεῖ ὁ τε πατήρ καὶ οἱ
ἄλλοι οἰκίῳ.

25. Et reges gentium, & quos illi provinciis
praeficiunt, solent superbe & impotenter in sub-
ditos dominari, eosque ad suam libidinem vexare
atque premere, ac si populus propter imperantem;
non vero imperans propter populum esset: ipsi ta-
men reges & praefecti, qui videntur imperare;
subiecti sunt iis, qui apud ipsos sunt gratiosi, li-
bertis aut praeceptoribus aut ducibus. ita interpre-
tatur Marcus. Maluit autem Christus de Regibus
gentium quam de Regibus Judaeis loqui, ne ca-
lumniandi ansam praeberet.

ἀλλ' ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος. Καὶ ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῶν 27
εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν ὀπίσθιος. Ὡς περὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἡλθε διακονηθῆναι, ἀλ- 28
λὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Καὶ ἐκπορευομένων αὐ- 29
τῶν πρὸς Ἱερικὸν, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολλός. Καὶ ἰδὼν δύο τυφλοὶ καθήμενοι ὁδῷ 30
τὴν ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς ἐκράζον, λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε,
υἱὸς Δαβὶδ. Ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἐκράζον, 31
λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβὶδ. Καὶ σταῖς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ 32
εἶπε· Τί θέλετε ποιῆσαι ὑμῖν; Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλ- 33
μοί.

ἔσται

μοί.

ἐάν] ἀν D. & comm. 27.
ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι] μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν C. ἐν ὑμῖν γενέσθαι μέγας 106. ὑμῶν μέγας γενέσθαι L.
ἔστω] ἔσται CDK. 3. 4. 8. 9. 11. 12. 15. 29. 32. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 47. 48. 50. 51. 53. 54. 56. 58.
63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 71. 72. 74. 78. 83. 84. 86. 91. 106. Evang. 18. 19. Editio Complut. Colinaei,
Versio Copta, Syra, Codices Latini, Æthiop. Origenes H. 12. Theophyl. probante H. Grotio.
27. ἐάν θέλῃ] θέλει 72.
ἔστω] ἔσται DKLM. 1. 10. 15. 29. 35. 40. 42. 46. 47. 51. 52. 54. 55. 56. 58. 62. 66. 69. 71. 78. 83. 86.
106. Ev. 4. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Edit. Complut. Vers. Syra, Vulg. Copt. Æthiop. Origenes H. 12. Theophylactius.
ὕμῶν] πάντων M.
28. ὥς περ] + καὶ 30. καὶ ὥς περ 70.
πολλῶν] + ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε ἐν μικροῦ αὐξῆσαι, καὶ ἐν μείζονι ἐλαττοῦ εἶναι. εἰσερχόμενοι δὲ, καὶ ὁρμηθέντες
δειπνῆσαι, μὴ ἀνακλινέσθαι εἰς τοὺς ἐξέχοντας τόπους, μήποτε ἐνδοξότερος σου ἐπέλθῃ, καὶ προσελθὼν ὁ διπλοκλήτωρ
εἴπῃ σοι, ἐγὼ χάρις καὶ κατακλιθήσῃ. ἐὰν δὲ ἀπαίσιμος εἰς τὸν ἡλίου τόπον, καὶ ἐπέλθῃ σου ἡ τροφή, ἐρεῖ σοι ὁ διπ-
λοκλήτωρ· συναγε ἔτι ὥρα, καὶ ἔστω σοι τοῦτο χρῆσιμον. D. & Lat. Vos autem quaeritis de minimo crescere, &
de magno minui. Introeuntes, autem & rogati cenare ne discubueritis in eminentibus locis, ne forte dignior
te superveniat, & accedens cenae invitator dicat tibi, adhuc deorsum accede, & confundaris. Si autem discu-
bueris in minimum locum & superveniat minor te, dicit tibi invitator cene: collige adhuc superius, & erit tibi
hoc utile. Alii autem Codices Latini ita habent: Vos autem quaeritis de puillo crescere, & de majore mino-
res esse. Intrantes autem & rogati ad coenam nolite discumbere in locis eminentioribus, ne forte clarior te su-
perveniat, & accedens qui ad cenam vocavit te dicat tibi: adhuc deorsum accede & confundaris. Si autem in
loco inferiori discubueris, & supervenerit humilior te dicet tibi, qui te ad coenam vocavit, accede adhuc superius,
& erit tibi hoc utilius. Versio Saxon. Hilarius, Juvenius, Leo Papa Ep. 18. & 79. Codex Regius 3935. Col-
bert. 4051. & 1895. Jesuitarum in Collegio Ludovici Magni, duo Bodlejani.
29. καὶ] — 90.
ἐκπορευομένων αὐτῶν] ἐκπορευομένου αὐτοῦ FH. 2. 7. 53. 54. 74. 89. 90. Evang. 6. 20. 21. Versio Copta, A-
rab. Basilii Seleuc. H. 35. ἐκπορευομένου ὁ Ἰησοῦς G. Versio Syra, est initium lectionis Ecclesiasticae.
ἠκολούθησεν] ἠκολούθησαν D. 106. Evang. 6. Basil. Seleuc.
ὄχλος πολλός] ὄχλοι πολλοὶ D. 106. Basil. Seleuc.
ἀκούσαντες] ἠκούσαν D.
ἐκράζον] ἐκράζον 36.
κύριε] — D. Ἰησοῦ L. 69. Versio Copta, Armen.

26. Kidduschin f. 32. 2. R. Eliezer R. Josua & R. Zadock discumbabant in coenaculo R. Gamalielis, qui stabat, illisque potum praebebat. Porrigebat autem poculum R. Eliezeri, quod ille recubabat accipere dicens: quid, Josua, nobisne fedentibus filius Rabban Gamalielis stabit, porumque nobis infundet? Cui ille respondit: invenimus majorem, qui ministerio officio functus est. Abraham maximae suae aetatis virorum existimationis erat, & tamen de eo scribitur Gen. XVIII. 8. Et ipse stabat apud eos. Dies forte: id factum esse, quia videbantur ei angeli ministerii esse. Verum nego, tales ei visos esse, sed ajo eum habuisse illos pro mercatoribus Arabibus.

27. Gen. IX. 25. 3. 70. 9. Plut. Lucull. p. 515. A. Π. Κλάδιος ὁπρὸς ὑβρίστης, καὶ μετὰς ὀλιγαρίας πάσης καὶ θρασυπῆτος — οὐχ ὅσως αὐτὸν ἤξει τιμῆς ἐνύχνησιν, ἥξει δὲ πρῶτος εἶναι. Thucydides II. 65. ἴσοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τῷ πρῶτος ἐκαστος γίνεσθαι.

28. Euphr. Heraclid. 552. τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐγὼ Διδάμῃ ἐκώσω τοῖς δ', ἀναγκασθεῖσα δ' εἰς Phociss. 1004. εἴμι καὶ σώσω πόλιν, ψυχὴν δὲ δώσω τῆς δ' ὑπερθάνειν χερσός. Act. XV. 26.

Λύτρον] proprie est pecunia quae datur pro captivo ab hostibus redimendo. Demosth. c. Nicostratum cōσθαι δ', ἐφῃ, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι κελεύουσι τοῦ λυσάμενος ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι τὸν λυθέντα, ἐὰν μὴ ἀποδιδῶ λύτρα. Jos. A. XII. 2. 3. ὅσοι τῶν συστρατισσάμενων τῷ

ἐμῷ πατρὶ — σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα διεκόμεσαν εἰς τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπημπούνησαν — τούτους ἀπολύεωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἐκάστος σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ. οἱ μὲν στρατιῶται μετὰ καὶ τῶν ὀφθαλμίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. Latius vero accipitur, ubi neque de pecunia, neque de captivis, neque de hostibus, quibus solvatur, sermo est. Ovid. de A. A. II. 171. Nec puto, nec sensi, tunicam laniasse; sed ipsa Dixerat, & pretio est illa redempta meo. Senec. Epist. 76. Si res exegerit, ut pro patria moriaris, & salutem omnium civium tua redimas. Caesar de B. G. 1. 44. quorum omnium gratiam atque amicitiam ejus morte redimere posset. Plaut. Afinar. I. 1. 57. Neque puduit eum — beneficiis me emere gnatum suum sibi. Cic. Verrina V. 9. Haec vero, quae vel vita redimi recte possunt, pecunia astimare non queo. 2. Cor. XII. 14. Jos. de Maccabaeis 6. σὺ οἶσθα, θεέ, ὅτι, παρὸν μοι σώζεσθαι, βασάνους καυστικὰς ἀποθήσκα διὰ τὸν νόμον. τοιγαρὶν ἰλιως γενῶ τῷ ἔθ-
νι σκ, ἀρκισθεῖς τῇ ἡμετέρᾳ ὑπὲρ αὐτῶν δίκῃ, κατάρσιον αὐτῶν ποιήσαι τὸ ἐμὸν αἷμα, καὶ ἐντὶ ψυχῶν αὐτῶν λάβε τὴν ἐμὴν ψυχὴν. Lex. Ms. Psalm. λυτρομένης, ἐξ αἰχμάλωσις βυρμένου. Lucianus D. D. IV. 2. ὑπισχνέμαι σοὶ καὶ ἄλλοι παρ' αὐτῷ κρὶν τυθήσθαι λύτρα ὑπὲρ ἐμοῦ.

29. Christus per Peraeam iter fecerat, XIX. 1. jam trajecto Jordane per Jerichuntem pergit Hierosolyma.

34 μοί. Σπαραγχνισαίς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῷ ὀφθαλμῶν αὐτῶν καὶ εὐθέως ἀνέβλε-
ψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

I **K**Αὶ ὅτε ἤχισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴν πρὸς τὸ ὄρος τῷ ἐ-
2 λαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς, λέγων αὐτοῖς Πορεύθητε εἰς τὴν κά-
μην,

οὐδὲ] υἱὲ CDF. 1. 2. 33. 69. 80. 91. Ed. *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Bogardi*. *Origenes* *Seinel*, *Damascenus* I. 1. *Theophyl.*
31. ἐκράζον] ἐκράζαν D. 3. 9. 33. 66. Edit. *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*. ἐκράυαζον 69.
ἐλέησον ἡμᾶς κύριε] κύριε ἐλέησον ἡμᾶς DL. 69. Versio *Copta*, *Vulg.*
υἱός] υἱὲ CDL. 37. 80. Edit. *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Bogardi*, *Theophylactus*.
Δαεῖδ ad Δαβὶδ] — 2. 11. *Origenes*.
32. καὶ εἶπε] λέγων 61. a prima manu. Δέλετε] + ἵνα 106.
33. ἀνοιχθῶσιν] ἀνοιγῶσιν DL. 13. 50. 51. 69. *Chrysostomus*.
ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί] οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν D. ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ Editio *Colinaei*.
34. ὁ Ἰησοῦς] ὁ κύριος 74. a prima manu. — Versio *Syr*.
ὀφθαλμῶν] ὀμμάται D. 13. 69.
αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί] — DL. 1. 60. 71. 73. Versio *Vulg. Copt. Aethiop. Arab. Origenes, Basilii Seleuc.* pro-
bante *J. Millio* prol. 1407.
1. ἤχισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον] ἤγγισεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθεν E. *Evang.* 6. 21. Editio *Erasmi*. 1. Versio *Syr.*
Saxon., *Aethiop. Origenes*.
Βηθφαγὴ] Βηθφαγὴ D. a prima manu: Βηθφαγὴν 34. *Origenes* in *Matth.* XX. 29. Βηθφαγὴν 2. 39. 61.
Theophylactus. Βηθφαγὴ FK. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 35. 37. 41. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 58. 59. 62. 66.
69. 70. 71. 73. 74. 83. 84. 86. 90. *Colb. unus. Evang.* 3. 4. 7. 9. 11. 12. 13. 14. 19. 20. 21. 24. a prima
manu. Editio *Complut. Plant. Wechelii, Justinus c. Tryphon. Euthymius. Origenes* tamen, cui Βηθφαγὴ est ὁ κ-
ταγόναν ἦτοι σόματ- φάραγγ- σ. abtuisse docet. + καὶ Βηθανίαν 13. 69. 73.
ὁ] — DE. 3. 44. *Origenes* in *Jo.* II. 14. Editio *Erasmi*.
μαθητάς] + αὐτοῦ 37. 54. 59. Versio *Syr.* Codices *Latini*. τῷ μαθητῶν αὐτοῦ 33. 69. *Chrysostomus*.
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 61.
2. πορεύθητε] πορεύεσθαι D. 33. 61. 69. *Origenes, Chrysostomus*. πορεύθεντες *Evang.* 6.
τὴν κάμην] — 59.

lyma. *Jos.* A. IV. 6. Ἰεριχὲντος ἀντικρὺς πόλις δ' ἐστὶν
εὐδαίμων αὕτη, φαινικὰς τε φέρειν ἀγαθὰ, καὶ βάλαμνον
νεμομένη. V. 1. 4. οἱ δὲ π. πορευθέντες σάδια βάλλονται
ἐκ τῶν πόλεων ἀπὸ 1. σάδιον τῆς Ἰεριχὲντος. & de B. IV.
8. 3. φέρει δὲ καὶ ὀποβάλαμνον, ὃ δὲ τίμιώτατον τῶν τῆδε
καρπῶν, κύπρον τε καὶ μυροβάλαμνον, ὡς ἔκ ἢν ἀμαρτεῦ
ταῖα εἰπόντα, θεῖον εἶναι τὸ χαρίεν, ἐν ᾧ δαψιλῇ τὰ σπα-
νιώτατα καὶ κάλλιφα γεννᾶται. — ἐστὶ δὲ καὶ τὸ περιέχον
ἐκείνης εὐφροσύνης, ὡς λινὴν ἀμφινοῦσθαι τὸς ἐπιχωρίους, νιφο-
στάς τῆς ἄλλης Ἰσραήλ, ἀπέχει δὲ Ἱεροσολύμων μὴν σα-
δίας π. τῆ δὲ Ἱερδάνης ἔ. Habuit Hippodromum, Am-
phitheatrum & Regiam, in qua Herodes M.
mortuus est B. I. 33. 6. 8. *Hier. Taanith* f. 67.
4. Traditio est, XXIV. mille viros stationis fu-
isse Hierosolymis, & dimidiam stationem Hierichunte.

34. *Plato Charmide*. ἀνέβλεψε τε μοι τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ἀμύχανον τι εἶον, καὶ ἀνέγχετο ὡς ἐρωτήσαν.

1. *Menachoth* f. 78. 2. *Pesachim* f. 63. 2. Qui
sacrificium Eucharisticum intra maēt, & panis
ejus est extra murum, panis sanctus non est. Quid
est extra murum? R. Jochanan dixit: extra mu-
rum Bethphage, & Sanhedrin f. 14. 2. Si invene-
rit Synedrium confidens in Bethphage. *Pesachim* f.
91. 1. Si sit intra moenia Bethphage, maētent pro
eo. Quia fieri potest, ut ad eum perveniat, &
comedat. *Menachoth* XI. 2. & f. 58. 1. 63. 1. R. Simeon dicit: semper solebant dicere, duo pa-
nes facierum in atrio templi legitimi sunt, & in
Bethphage. *Sota* f. 45. 1. Invenit Synedrium con-
fidens in Bethphage. *Bava Mezia* f. 90. 1. Tritu-
rat inta muros Bethphage. Judaeis Bethphage est
locus extrinsecus Hierosolymorum, ejusdem cum ip-
sis juris. *Gem. Sota* 9. invenerunt fenem rebellem
in Bethphage ter. *Glossa*: quicquid est in am-
bitu exteriore Hierosolymorum, vocatur Bethpha-
ge. Et mihi videtur significare cingulum urbis h. e.

murum. Duo postrema verba *Bochartus* perperam
vertit *pulli asinini*. pro חומה עיר legens עיר
חומה.

Schevenoth f. 16. 1. Dixit Aba Saul: duae fossae
fuerunt in monte oliveti, inferior & superior, in-
ferior sancta erat in omnibus illis, non vero superior.
in inferiori populus terrae congregabatur & edebat
ibi sancta levita, sed non decimas secundas; sapientes
vero ibi edebant utrumque. Superior, cujus sancti-
tas non erat perfecta, populus terrae ibi congrega-
batur & edebat sancta levita, non vero decimas se-
cundas, sapientes autem neutrum.

Thomas. ἐλάα. καὶ ἐπὶ τῷ καρπῷ καὶ ἐπὶ τοῦ δένδρου
κείται ἡ ἐλαία, ἀριστοφάνης ἐν Βατράχοις ἐκτὸς οἴσει τῶν
ἐλαῶν. *Θουκυδίδης* ἐν ζ. κύκλῳ μὲν τειχίον περιῖν, ἐλάας δὲ
ἐκ εἰχῆς ὀλίγας καὶ ἀριστείας τῶν ἐλαῶν εἵνεκα τῆς συλλογῆς.
Targum Ezech. XI. 23. Et elevata est gloria Dei de
medio civitatis, & resedit super montem Oliveti,
qui est ad orientem Civitatis יְרוּשָׁלַם. *Echa R.*
praef. profecta est majestas Divina — ab urbe in
montem Oliveti S. D. Ez. XI. 23. Dixit R. Jo-
nathan, eam sedisse tres annos cum dimidio su-
per montem oliveti, & cogitasse, Israellem poeni-
tentiam facturum, sed non fecisse. *Jos.* A. XX. 8.
6. πρὸς ὄρος τὸ προσαναγορεύμενον ἐλαιῶν — ὃ καὶ τῆς πό-
λεως ἀντικρὺς κείμενον ἀπέχει σάδια πέντε. B. V. 2. 3.
προστίτακτο δὲ αὐτοῖς, ἐξ ἀπέχοντος τῶν Ἱεροσολύμων
σαδίοις στρατοπεδεύσασθαι κατὰ τὸ ἐλαιῶν καλούμενον ὄ-
ρος, ὃ τῇ πόλει πρὸς ἀνατολὴν ἀντίκειται, μέση φάραγγι
βαθεῖα διειργόμενον, ἡ κεδρῶν ἀνομάσαι. & 12. 2. ἐνθον
διὰ τοῦ κεδρῶνος ἐπὶ τὸ ἐλαιῶν ἔρος, εἴτα ἀνακάμπων κα-
τὰ μεσημβρίαν περιλαμβάνει τὸ ὄρος.

2. ἀπέναντι] *Aeneid.* I. 12. Urbs antiqua fuit;
Tyrii tenuere colonia, Carthago Italiam contra Tyr-
rhenaque longe ostia. *Suet.* Aug. 44. Solis virginibus
vestalibus locum in Theatro separatim, &
contra praetoris tribunal dedit,

μην, τὴν ἀπέναντι ὑμῶν καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένον, καὶ πᾶλλον μετ' αὐτῆς
λύσαντες ἀγάγετέ μοι. Καὶ εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι· ἐρεῖτε ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρεῖαν 3
ἔχει· εὐθέως δὲ ἂν σποστέλλῃ αὐτοὺς. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν 4
28^α τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἐἵπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· Ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σὺ ἐρ- 5
χεται σοι πρᾶν, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον, καὶ πᾶλλον υἱὸν ὑποζυγίου. Πορευθέντες δὲ 6
οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ 7
τὸν

~ σποστέλλει

ἀπέναντι] κατέναντι CDL. 13. 33. 69. Editio Complut. Origenes in Jo. semel. Euseb. D. 81.
εὐθέως] εὐθὺς L. — 64. Versio Copta, Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1407.
καὶ primo loco] — Evang. 6. δεδεμένον] δεδεμένον Edit. Complut. errore typographi.
δεδεμένον καὶ πᾶλλον] καὶ πᾶλλον δεδεμένον 76. ἀγάγετε] ἄγετε C. 56. 58.
3. τι] + ποιήτε D. Origenes in Jo. II. 14. αὐτῶν] αὐτοῦ 73.
χρεῖαν ἔχει] ἔχει χρεῖαν D. a prima manu. εὐθέως δὲ] καὶ εὐθὺς D. 33. 55. Evang. 22.
σποστέλλει] σποστέλλει CEFKL. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45.
46. 48. 49. 50. 51. 56. 58. 60. 61. a prima manu. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 70. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 83.
84. 86. 87. 88. 89. 90. 91. Evang. 1. 2. 3. 6. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 20. 24. ex emendatione. E-
ditio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Codices Latini. Versio Syra. Theophylactus, Chrysostomus. D. in Versione Lati-
na: dimittit. probante J. Millio prol. 1180. 1378. ἀπέστειλεν Evang. 7.
4. ὄλον] CDL. a prima manu. Versio Copta, Aethiop. Arab. Codices Latini. Origenes in Jo. II. 14. Hieron.
probante Millio prol. 391. & Bengelio.
διὰ] ὑπὲρ 13. 69. + ζαχαρία 42. Chrysostomus. + ἱσαίας Versio Copta.
5. πρᾶν] πρᾶος Edit. Erasmi, Colinaei, Bogardi.
καὶ prius] D. 61. 69. Versio Vulg. probante Millio prol. 1380.
καὶ] + ἐπὶ L. 1. Versio Syra utraque. υἱὸν ὑποζυγίου] υἱὸν 1. ex Zacharia.
ὄνον] — L. Versio Armenica. Origenes in I. & Jo. II. 14. ὑποζυγίῳ] ὑποζύγιον D. a prima manu. Subjugalem Latin.
6. καὶ ποιήσαντες] ἐποίησαν D. 61. Versio Vulg.

5. τῇ θυγατρὶ Σιών] Thren. I. 6.
πρᾶν] Pindarus Pyth. III. 124. ὁ Σαρακόνσσαισι
νῆμει βασιλεὺς· Πρᾶν ἄσσοις, οὐ φθονῶν ἀγαθοῖς, ξείνοις δὲ
Σαρακᾶσδος πατήρ.

ἐπιβεβηκὼς] Thomas. ἀναβαίνω ἵππον, οὐκ ἐπιβαίνω.
ἀρχιλλεύς ὁ ῥήτωρ ἐν Λευκίᾳ τούτοις ἐσκευασμένος ἀνα-
βαίνω τὸν ἵππον. ἐπιβαίνω δὲ νῆος. vid. Act. XXI. 2. 6.

Magno consensu Judaei dictum Zachariae de
Messia interpretantur. R. Salomo: Non potest hoc
exponi nisi de rege Messia. Quia dictum est hic:
& dominium ejus a mari usque ad mare. Et non
invenimus talem dominatorem in domo secunda
fuisse. R. Saadias Gaon in Dan. VII. 13. Annon
scriptum est de Messia, humilis & equitans super
asinum? Berachoth f. 56. Bar Hadia interpres som-
norum erat — Dixerunt illi: vidimus pullum a-
sini stantem ad cervical nostrum, & rudentem.
Dixit: eris rex, & stabit Amora juxta te. Shabbath
f. 139. Sanhedrin f. 98. 1. Dixit R. Alexander:
R. Josua f. Levi duobus inter se collatis locis tan-
quam contrariis visis objecit: scribitur Dan. VII.
13. & ecce cum nubibus coeli velut filius homini-
nis venit. Et scribitur Zach. IX. 9. pauper & in-
fidens asino. Verum haec duo loca ita inter se con-
ciliari possunt: nempe, si justitia sua mereantur
Israelitae, Messias veniet cum nubibus coeli: si
autem non mereantur, veniet pauper, & vehetur
asino. Dixit Sapor rex Persiae ad Samuelem: vos
dicitis, Messiam asino vectum adventurum esse,
mittam ei equum variegatum, quem habeo. San-
hedrin f. 98. 1. & f. 99. 1. R. Hillel dixit, Isra-
elitas nullum habere, quem expectent, Messiam,
quia jam penitus absumserint eum vivente His-
kia. Quo audito dixit R. Joseph: Condone ipsi
Domine, Hiskias quando vixit? in domo prima.
At ecce Zacharias vaticinabatur de tempore secun-
do & dixit, &c. Pirke R. Eliezer c 31. de asino A-
brahami. Hic quoque asinus erit, cui insidebit fi-
lius Davidis S. D. Zach. Cobelesh R. I. 9. R. Ba-
rachias dixit nomine R. Isaaci: qualis fuit primus

redemptor, talis erit ultimus. Qualis fuit primus?
S. D. Exod. IV. 20. talis erit redemptor ultimus
S. D. Zach. & Samuel R. XIV. Dixit R. Levi:
qualis &c. secundus. Bereschith R. LVI. 2. donec
veniat is, de quo scriptum est: pauper & equitans
super asinum. & LXXXV. 7. in Gen. XXXII. 5.
habeo asinos. Rabbini dixerunt: hic est rex Mes-
sias noster S. D. Zach. & XCVIII. 14. XCIX.
10. Falkut Ruben. f. 79. 3. in Exod. IV. 20.
Manuctus & infidens asino. Hic est filius asinae
quae intra sextiduum crepusculo creata est, quem
Abrahamus ligavit, cum Isaacum ligaret, quo vec-
tus est Moses, cum Aegyptum peteret; in quo fili-
us Davidis equitabit. Debarim R. IV. ext. locus
Zach. IX. 9. addit dictis Mal. III. 1. IV. 5. 6.
Schir R. I. 4. tempore futuro dicent Zach. IX.
9. D. Kimchi & Abarbanel. f. 1. 6. asinus est
Messias f. Davidis S. D. Zach. IX. & f. 38. 1.
Conf. 1 Sam. VIII. 16. IX. 20. Jud. V. 10.
X. 4. XII. 14. Christus, qui pedibus iter fecerat,
potuisset adhuc spatium, minus itinere sabbatico,
emetiri, sed propter significationem mysticam asina
vehi voluit.

8. Claudian. de Nupt. Honor. & Mariae. Si-
doniasque solo praesternite vestes. 2. Reg. IX. 13.
Plut. Cato. Utic. p. 764. C. προεπέμφθη οὐκ ἐν-
χαῖς, ὁ ποιόν ἐστι, εἰς ἐπαίνους, ἀλλὰ δέκρουσι καὶ περι-
βολαῖς ἀπλήσοις, ὑποτιθέντων τὰ ἱμάτια τοῖς ποσὶν, ἢ
βαδίζοι, καὶ καταφιλήντων τὰς χεῖρας, ὡς τῶν αὐτοκρα-
τόρων ὀλίγοις μόλις ἐποίησαν οἱ τότε Ρωμαῖοι. Ovisf. Trist.
IV. 2. 50. Undique jactato flore regente vias.
de Ponto II. 1, 36. Saxaque roratis erubuisse ro-
sis. Claudian. Panegy. 2. de Stilicone. Spectabunt
cupidae matres, spargentur & omni flore viae. Ta-
cit. H. II. 70. Pars viae, quam Cremonenses lau-
ro rosisque constraverant, extructis altaribus, cae-
sisque victimis regium in morem, quae laeta in
praefens. Herodian. I. 7. 4. Δαφνηφόροι τε καὶ πάντα
ἐπιφερόμενοι ἄνθρωποι τότε ἀκμαάζοντα, ὡς ἑκάστος οἷος τι ἦν,
πῶρρον τῆς πόλεως ὑπὸντων — 11. τοῖς τοῖς δὴ τὸν βασι-
λέω

τὸν πᾶλλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισαν ἐπάνω αὐ-
 8 τῶν. Ὁ δὲ πλεῖστος ὅχλος ἔτρωσαν αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπ-
 9 τον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔτρώνον ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ ὅχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ
 10 ἀκολουθοῦντες, ἔκραζον, λέγοντες· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένον ὁ ἐρχόμε-
 νος ἐν ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. Καὶ εἰσελθόντων αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυ-
 μα,

καθώς] ὡς 72. Rhynchius p. 188. καθώς. Γάτος τις ἀρθεύσας γραμματικὸς ἴφασκε, δοκίμων εἶναι τὸνομα κε-
 χρισθαι γὰρ αὐτῷ φύλαρχον ὃ τοῦ μαρτύρου, ἐς οἷοι τοῦ ἐπαγομένου· ἐς οὐδὲ δεκνυδὶς ἤκαστε λέγοντες, καθὼς δὲ εἰς
 Σικελίαν πλεῖν, ἀλλ' οὐ καθώς, καὶ τὸ καθὰ δοκίμων. Thomas. καθοτι, καὶ καθ'. Τὸ δὲ καθώς πρὸς τοὺς δοκίμους οὐκ ἐστὶ.
 Morris. καθότι, ἀπικώς· καθώς δὲ, ἑλινος. Hesychius. καθώς, ὥσπερ, καθάπερ. Moschorinus. τῷ καθὰ οἱ ἀπικῶς
 χράνται, τῷ δὲ καθώς ἐθέπουσι, ἀλλ' ἡ τῶν ἀλεξάνδριον διλέκτων, καθ' ἣν ἡ θεία γραφή γέγραπται.
 προστίθεν] συντάξιν CD. 7. ἡγαγον] καὶ ἡγαγον D. Versio Vulg.

καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν] — 57. καὶ ἐπὶ τὸν πᾶλλον Ver-
 ἰπάνω αὐτῶν] ἐπ' αὐτὸν D. Codices Latini. ἐπ' αὐτῶν L. 69. Orig. in Jo. II. 14. αὐτῶν secundo] — D.

ἐπεκάθισαν] ἐκάθισεν D. ἐκάθισεν Evang. 6. ἐκάθισεν K. 4. 12. 15. 42. 50. 56. 58. 67. 70. 71. 72. Evang.
 6. 11. ex emendatione. 20. Editio Colinaei, Theophylactus, Euthymius. ἐτάθισεν Edit. Erasmi 1. ἐκάθισαν 16.
 57. 61. ἐπεκάθισεν C. 34. 35. 36. 37. 40. 41. 80. 88. 90. Evang. 1. 2. 7. 11. 12. 13. 14. 15. 16. Edit.
 Complut. Erasmi 2. Stephanii, Bengelii. Versio Syra Æthiop. Arab. Origenes in l. & in Jo. II. 14. Ἰμβίη. c.
 Tryphon. ἐπεκάθισαν Edit. Erasmi 4. 5.

αὐτῶν] αὐτῶ D. Versio Vulg. Syr. Armen. αὐτῆς Edit. Erasmi 1. 3. 4. 5.
 καὶ ἐπεκάθισαν ἐπάνω αὐτῶν] — E. 1. 2. 39. 106.

8. ἐαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ] ἐν τῇ ὁδῷ τὰ ἱμάτια ἐαυτῶν D. τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ 106.
 ἔτρωνον] ἔτρωσαν D. ἐν posterius] — E. 2. 9. οἱ secundo] — 1.
 προστίθεν] — αὐτὸν CD. 1. 69. Origenes in l. & Jo. II. 14. Euseb. D. IX. 18.
 ἔκραζον] ἔκραζον DL. Origenes in Jo. II. 14. ab ὡσαννὰ ad ὡσαννὰ] — 10.
 ὡσαννὰ] ὡσαννὰ D. bis a prima manu. & comm. 15. ὡς ἀνά L. 2. ὡς ἀνά E. 1. 74. 90. Editio Erasmi, Bogardi.

λέα οἱ Ρωμαῖοι ἐνφημίαις τε παντοδαπαῖς, καὶ σεφάων
 καὶ ἄνδραν βολαῖς ὑπεδέχοντο· ὡς δ' εἰς τὴν Ρώμην εἰσῆλ-
 σε, εἰς τε τοῦ Διὸς τὸ τέμενος, καὶ τὰς ἄλλας νεῶς ἀνελ-
 θὼν. & IV. 1. 5. ὡς δὲ ἐφίκοιτο εἰς τὴν Ρώμην, ὃ τε δὴ-
 μος αὐτὸς θαυμάσιον ὑπεδέξατο — ἐπιτελείσαντος δὲ τὰς
 νομοισμύνας ἱερουργίας ἐπὶ ταῖς βασιλικαῖς ἐισόδοις. & 8.
 19. ἄνδραν βολαῖς ἐτίμων τὸν βασιλέα, ὡς δὲ εἰσῆλθον
 εἰς τὴν πόλιν σὺν παντὶ τῷ στρατῷ πρώτον εἰς τὸν ναὸν ἀνελ-
 θὼν πολλὰς ἐκατόμβας κατέβυστο. Herodot. VII. 54.
 ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν τῇ
 δὲ ὑσφραίῃ ἀκίμενον τὸν ἥλιον, ἰθιλοῦντες ἰδεῖν αὐτὸν ἀνίσχοντα,
 θυμὸν καὶ τε παρτοῖα ἐπὶ τῶν γυφύρων καταγίγοντες καὶ
 μυρσίμης σπρῶντες τὴν ὁδόν. Aeschyl. Agamemn. 904.
 Ὀμωαί, τί μέλλει, ὦν ἐπίσταται τέλος, πῶς κελύβει
 φρονίμια πετάσμεναι; Euseb. de Hysmenia 1. ἡ καὶ
 κῆρυξ, καὶ δῆχομαι — ἔχ ὡς κῆρυξ, ἀλλ' ὡς θεός· σὺν-
 τρέχει τὸ πᾶν, κοσμοῦσι τὰς ἀγυῖας, μυρρίναις τὴν ὁ-
 δὸν μὲν κατατάττειν. Targum Eshber X. 15. Et
 cum exiret Mardocheus porta regis, plateae e-
 rant myrtis stratae, & atria purpura, extensa e-
 rat umbra funibus bysinnis. Sueton. Nero. 25. spar-
 so per vias identidem croco. Ælian. V. H. IX. 9.
 de Demetrio Poliorcete. Μύρταις τε ἐρράνιτο καὶ αὐτὸ
 τὸ δάπεδον, καὶ καθ' ἐκάστην ἵπτος ὄραν τὰ ἐνακμάζοντα
 τῶν ἀνδρῶν ταῦτα ὑπεσπείρετο αὐτῶν, ἵνα κατ' αὐτῶν βαδίξῃ.
 Lampadius Heliogab. Stravit & triclinia de rofa,
 & lectos & porticus; & sic per ea deambulavit,
 idque omni florum genere, liliis, violis, hyacinthis,
 & narcissis. Eratosthenes ex Schol. Euripid. Hecub.
 574. πάλαι χωρὶς ἄλλων ἀγαθισμῶν ἀνδρῶν τῷ νικῆ-
 σαντι καθάπερ ἔφηναν εἰσφέροντες ἱέρειον, τῶν θεατῶν ὅπως
 ἕκαστος ὑπόρει. — οἱ μὲν ἐγγύς καθήμενοι σεφᾶν ἐπιτίθε-
 σιν, οἱ δὲ ἀνωτέρω, τέτο ὅπερ ἦν λοιπὸν βέλλον ἄνδρες καὶ
 φύλλοις. Jof. A. XI. 8. 5. de Alexandri M. adventu.
 πυθόμενος δὲ αὐτὸν ἐπὶ πόρῳ τῆς πόλεως ἔστα πρός αὐτὸν μετὰ
 τῶν ἱερῶν καὶ τοῦ πολιτικῆς πλήθους — ποιέμενοι τὴν ὑπ-
 ἀντησιν εἰς τόπον τινα — τότε γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν
 ναὸν ἐντεῦθεν συνέβαινον ἀφορᾶσαι — τῶν δὲ Ἰουδαίων πάν-
 των ὅμοι καὶ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασάμενον, καὶ
 κυλιστάμενον αὐτόν — καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν θύει μὲν
 τῷ θεῷ. Eccha R. I. 16. Historia Mariae f. Boëthi,

desponsatae Josuae f. Gamlae, quem constituit rex
 ut esset Pontifex Maximus, & intravit aliquandou
 videret, dixitque: ibo & videbo illum legentem die
 Expiationis in sanctuario; & eduxerunt illi tapetes
 ab ostio domus ejus ad portam sanctuarii, ne nu-
 da super terram incederet. Cetubotb f. 66. 2. De
 Nicodemo f. Gorionis narratur, quoties in scholam
 iret, vestes laqueas ipsi substravisse. Plut. Pompej.
 p. 649. E. τὰς δὲ ἀπαιτῶντας πανταχόθεν εὐδαί-
 τος — πολλοὶ δὲ σεφανηφόροντες ὑπὸ λαμπάδων ἐδέχοντο
 καὶ περιπεμπον ἀποβολέμενοι, ὥστε τὴν κομιδὴν αὐτῶν καὶ
 πορείαν θεῖμα κάλλισον εἶναι καὶ λαμπρότατον. p. 650.
 E. λαμπρὸς ὑπὸ χαρᾶς εἰς τὸν δῆμον ἐξῆλτο, κράτη καὶ
 βολαῖς σεφᾶν καὶ ἀνδρῶν δεξιόμενον αὐτόν. Caes. p. 722.
 E. οἱ δὲ καὶ σεφᾶν ἐπ' αὐτὸν ὥσπερ ἀλλήλην ἀποβολέμενοι
 ὑφίσταντο.

9. Festum tabernaculorum celebrabatur mense
 Septembri paulo post initia anni civilis, tunc gesta-
 bant manibus & motabant fasciculum ex ramis
 palmarum, myrtorum, salicum & citri. Jof. A.
 XIII. 13. 6. νόμος ἔντος παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σχη-
 νοπηγίᾳ ἔχον ἕκαστον θύρας, ἐκ φοινίκων. & III. 10. 4.
 φέροντες ἐν ταῖς χερσὶν εἰρυσίων μυρσίμης καὶ ἰτίας σὺν
 κρότῳ φοίνικας πεποιημένην. Tunc etiam recitabant Psal.
 CXVIII. 24. 25. & in singulis precibus, quibus
 hodiernum utunrur, salutis mentionem faciunt; un-
 de & fasciculo, & precibus illis, & ipsi festo no-
 men Hosanna à salute imposuerunt. Iisdem riti-
 bus celebrarunt etiam Encaenia 2. Macc. X. 6. 7.
 1. Macc. XIII. 51. Apoc. VII. 9. & Pascha. Cum-
 que festum summa laetitia peragerent, eodem mo-
 do laetitiam ob adventum Messiae, cujus tem-
 pora omnibus festis repraesentari credebant, jam
 exprimit. Vajikra R. XXX. Dixit R. Abin: in
 Hallel est aliquid, quod respicit tempus praeteritum,
 est quod respicit futurum: est quod respicit gene-
 rationes has, est quod respicit dies Messiae S. D.
 Pf. CXVIII.

9. ἐν τοῖς ὑψίστοις] Luc. II. 14. Psal. XLIII. 4.
 CXLVIII. 1. Targum. omnes virtutes angelorum
 in coelis excelsis.

μα, ἐσεΐαθη πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα· Τίς ἐστὶν οὗτος; Οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗ- 11
τός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ πορφύτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆ Γαλιλαίας. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς 12
εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱε-
ρῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέσβεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς
περιστεράς. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Γέγραπται· Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσε- 13
ται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χω- 14
λοί·

11. οἱ δὲ ὄχλοι] πολλοὶ δὲ 1. Colb. unus. Codices Latini. Origenes.

ὄχλοι ἔλεγον] πολλοὶ εἶπον D.

Ἰησὺς] — 73.

Ἰησοῦς ὁ Πορφύτης] ὁ Πορφύτης Ἰησὺς D. Origenes in Io. II. 14.

Ναζαρέτ] Ναζαρέθ CDEK. 1. 36. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 67. 72. 73. 91. Evang. 1. 3. 20. Editio Erasmi;
Bogardi. Versio Syra, Copta, Vulg. Eusebius.

12. ε] — E 3. Colb. unus. 44. 106. Evang. 6. Orig. in Jo. II. 14.

τὸ] Bodlej. unus.

τοῦ Θεοῦ] — L. 33. 73. Versio Copta, Saxon. Aethiop. Origenes in Jo. II. 14. Chrysostomus, Hilarius. pro-
bante Millio prol. 391. & Bengelio quia, ut ait, in tota Historia Evangelica templum Hierosolymitanum nus-
quam dicitur τὸ ἱερόν τοῦ Θεοῦ; at ipsa vox ἱερόν jam habet respectum ad Deum, & Luc. XXI. 4. dona in templo
oblata vocantur δῶρα τοῦ Θεοῦ, & II. 49. Christus, dum in templo esset, dicebat se esse ὡς τοῖς τοῦ Θεοῦ, conf.
infra XXIII. 21. & comm. 13. sequens.

πωλούντας καὶ ἀγοράζοντας] ἀγοράζοντας καὶ πωλούντας Versio Syra.

κολλυβιστῶν] κολυβιστῶν Editio Erasmi & Colinaei.

13. ε] — D.

κληθήσεται] ἐστὶν Versio Saxonica.

αὐτὸν ἐποιήσατε] ἐποιήσατε αὐτὸν 106. Evang. 6.

10. Horat. Carm. IV. 2. 49. Tuque dum pro-
cedis, io triumphe, Non semel dicemus, io tri-
umphe, Civitas omnis.

12. τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν] Jos. A. XII. 2.

3. ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα.
Demosth. c. Aphobum. τετρακοσίας δὲ καὶ διαχιλίας
ἐπὶ τῇ τραπέζῃ τῇ Πασίανος, ἑξακοσίας δὲ ἐπὶ τῇ Πυλά-
δου. & c. Apaturium. ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔτυχε παρὼν ἀργύ-
ριον, χρώμενος δὲ Ἑρακλείῃ τῷ τραπέζῃ πείσα αὐτὸν
δανείσαι τὰ χρήματα, λαθόντα με ἐγγυητήν. de falsa Le-
gat. τὸ χρυσίον καταλλατρίμενος φανερώς ἐπὶ ταῖς τραπέ-
ζαις. Schol. c. Timocratem πολλῶν χρημάτων ἀνεχέει-
των ἐκείνῳ, ἔδοξε τοῖς ταμίαις, ὥστε λάθρα τῆς πόλεως δα-
νείσαι ταῦτα τοῖς τραπέζαις, ἵν' αὐτοὶ κερδανῶσιν ἐκ τῶ-
ν, ὡς δὲ τῷτο ἐποίησαν, ἔτυχεν ὕστερον ἀνατραπῆναι τὰς
τραπέζας. & ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ζ. μνάς.

Menander. ἀλλ' ἐπὶ τράπεζαν μὲν φέριν τὴν προῖχ', ἵνα,
εἰ τ' ἀργύριον καλὸν ἐστὶ, δοκιμασῆς ἰδῇ. Plat. in Apol.
Socrat. ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν τραπέζων. Plut.

εἰ ἀγοράς καὶ τραπέζης ἐποιεῖτο τὸ συμβόλαιον. Isocrates

τὰ μὲν γὰρ συμβόλαια πρὸς τὰς ἐπὶ ταῖς τρα-
πέζαις ἄνευ μαρτύρων γίνεται. Pollux. τράπεζα, λογιστήρια.
Athen. VI. 226. E. ἱχθυοπώλας — μετὰ γὰρ τὰς τρα-
πέζας ἔθνος τέττα γὰρ ἔδεν ἐστὶν ἐξωλέτερον. Plut. de non
foen. p. 832. A. ἀπὸ τῆς ἰδίας δανείσαι τραπέζης.

Glossarium. Nummularius κολλυβιστής, τραπέζιτης.

Cic. in Pison. 36. Stipendium miliribus — men-
fis palam propositis, esse numeratum. Polyaeu. p.
555. κλέψαντες βασιλικὸν χρυσίον ἦγον εἰς Συκιῶνα πρὸς
αἰσίαν τραπέζιν, ὃ καὶ ἄρατος διὰ τὴν τῆ νομισμάτος ἐρ-
γασίαν ἐχρήτο. Παρὰ γὰρ τέττα τὸ χρυσίον κατήλλαττον.
Suidas ἀργυραμοιβός, ὁ κέρμα ἀντὶ ἀργυρίου ἀλλάσσειμε-
νος, ὁ τραπέζιτης, ὁ ἀργυροπράτης. Aristoph. Pace 1199.
Οὐδὲ κολλύβη. σχολ. εἶδος ἐντελὲς νομισμάτος, ἀντὶ τοῦ
ἔδεν ὀβόλῃ. Philostrat. p. 549. ἐπεὶ προσήσται μὲν ταῖς
τραπέζαις ὑπὲρ τῶν αἰμοσυνημένων, ἐπαυγανώσκειτο δὲ αὐ-
τοῖς συμβόλαια πατέρων τε καὶ ἀπαιτῶν, ὡς ὀφειλόντων
τοῖς Ἠρώδῃ γονεῦσι, ἀντιλογισμοῖς τε ὑπὸ γοντο. Suet.
Galb. 9. numulario, non ex fide verlanit pecu-
nias, manus amputavit, mensaeque ejus affixit. Li-
vius VII. 21. Quinque viris creatis, quos men-
sarios ab dispensatione pecuniae appellabant — ae-
rarium mensis cum aere in foro positis Apulejus
I. X. ne forte aliquis istorum, quos offers, numo-
rum nequam vel adulter reperiat, in hoc ipso
fasciculo conditos eos annulo tuo praenota, donec

altera die numulario praesente comprobentur. Sue-
ton. Aug. 4. Cassius quidem Parmensis quadam
epistola non tantum ut pistoris sed etiam ut num-
mularii nepotem sic taxat Augustum: Materna
tibi farina, siquidem ex crudissimo Ariciae pistri-
no hanc fingit manibus collybo decoloratis Neru-
lonensis mensarius. Ulpian. ad Edict. praetoris. l. II.
13. 4. ff. Argentariae mensae exercitores, rationum,
quae ad se pertinent, edant adjecto die & confule.
l. XIV. 3. 19. ff. de infistoria. Dominus, qui fer-
vum infistorem apud mensam pecuniis accipiendis
habuit. l. II. 14. 47. ff. de passis. Ex ratione mensae,
quam mecum habuisti in hunc diem, ex contractibus
pluribus remanserunt apud me ad mensam meam
CCCLXXXVI. & usurae, quae competierint.
l. XIV. 3. 20. de Infistoria. Habes penes mensam
patroni mei denarios mille. Aurelius Victor in Ju-
liano. Cujus procuratores cum provincias calum-
niis agitarent, adeo ut unus ex iis diceretur lo-
cupletissimum quemque ita convenire: quae ha-
bes ad mensam? alter, unde habes? tertius, pone
quod habes. Glossar. Aspraturas, κόλλυβοι. Hesy-
chius. κόλλυβος, ὁ ἐν τῷ χαλκῷ κεκαυγμένος βῆς. Pol-
lux. λεπτὸν τί νομισμάτιον. Callimachus βῆν κολλύβη
πιπράσκοντες, ἀργύριον ἀλλαγή. Cic. in Ver. III. 78.
Deductiones fieri solebant — pro spectatione &
Collybo — Collybus esse qui potest, quum u-
tuntur omnes uno genere numorum? Pbrynichus
p. 192. κολλυβιστής ἐπὶ τῷ ἀργυραμοιβῷ, πάλιν ἡμᾶς
μολύναν οὐδὲν ἀναπαύεται ὁ Μένανδρος· Ὁ μὲν γὰρ κόλλυ-
βος δοκιμὸς, τὸ δὲ κολλυβιστής ἀδοκιμὸς. Pollux. τραπέ-
ζιτης, ἀργυρογνώμων, ἀργυραμοιβός, δοκιμαστής. Hesy-
chius. κολλυβιστής, κερματιστής, δανείστης. Suidas. κατα-
λάκτης. Thomas. κολλυβιστής, ἐπὶ τοῦ ἀργυραμοιβῷ φησὶν
ὁ Μένανδρος, ἀδοκιμῶς τὸ μὲν γὰρ κόλλυβος, ὅπερ ἐστὶν ἑ-
δος νομισμάτος, δοκιμὸς τὸ δὲ κολλυβιστής παρασκευασ-
μένος. & ἀργυραμοιβός, οὐ κολλυβιστής· δηλοῖ δὲ τὸν ἰδι-
ωτῶς λεγόμενον καταλλάκτην, ὃν καὶ ἀργυρογνώμονα λέ-
γουσιν, ἦγον τὸν τὸ ἀργύριον συνέντα, καὶ δοκιμάζοντα.
Λιβάνιος ἐν τῇ μελέτῃ περὶ τῆς λάλης γυναικὸς τὰς ἀργυρο-
γνώμονας συκοφαντεῖσθαι λέγουν. Moeris. ἀργυραμοιβοί,
ἀπλικῶς κολλυβισταί, ἑλληνικῶς. Hesychius. ἀργυραμοι-
βοί, κολλυβισταί, τραπέζιται. Schekahn I. 6. Hi au-
tem sunt, qui tenentur dare Collybum, Levitae,
Israelitae, proselyti, servi manumissi: ac Sacerdo-
tes, mulieres, servi, & minores exemit sunt.

15 λοὶ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυ-
 μάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ
 16 υἱῷ Δαβὶδ, ἠγανάκτησαν. Καὶ εἶπον αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς
 λέγει αὐτοῖς· Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματός τοῦ ἁγίου καὶ θεοῦ
 λαλεῖται περὶ τῶν προφητῶν, λέγοντων, Ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 λαλεῖ.

ἐποίησατε] πεποιήκατε 1. Origenes.

ποιεῖτε Origenes in Jo. II. 14. Eusebius D. VIII. 2.

λεῖπών] λεῖπών Edit. Erasmi 1.

14. τυφλοὶ καὶ χωλοὶ] χωλοὶ καὶ τυφλοὶ CF. 3. 45. 57. 59. 61. 62. 64. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 89. 90.
 Colb. tres. 106. Evang. 6. Editio Complut. Versio Syra posterior. Chrysostomus, Theophylactus. probante Bengelio.

ἐν τῷ ἱερῷ] — 13. 69.

15. δὲ] — Editio Erasmi.

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς] οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς 69.

δαυμάσια] δαύματα 56. 58.

ἐποίησαν] + ὁ Ἰησοῦς 73.

παῖδας] + τοὺς DL.

ἐν τῷ ἱερῷ] — 15.

16. εἶπον] εἶπαν DL.

αὐτῷ] + ἐκ F 12. 15. 27. 32. 37. 53. 78. 86. 91. Colb. unus. Evang. 24.

λέγει] εἶπεν K. 60. Versio Vulg.

ὁ δὲ Ἰησοῦς] καὶ 60.

ἀνέγνωτε] + ἐν ταῖς γραφαῖς Evang. 13. Versio Copta.

ὅτι] — D 44. 45. 47. Chrysostomus. prob. f. Millio prol. 874.

Si quis per sacerdotem, mulierem, servum, mi-
 norenem permutaverit, liber est: si vero ipse per-
 mutaverit, aut per socium suum, tenetur dare col-
 lybum unum. R. Meir dixerat, duos collybos.
 Qui affert siclum, & accipit duos dimidios, te-
 netur dare duos Collybos. 7. quantus autem est
 Collybus? Secundum R. Meir est obolus argen-
 teus, secundum sapientes vero est dimidia pars e-
 jus, i. e. quadragesima octava sicli. & Gemara.
 Habebant nummularii coram se XIII. arcas, qua-
 rum quaelibet tubae instar erat, in tertiam con-
 jiciebatur pretium pro oblatione duorum turturum
 five duorum pullorum columbae, in decimam ter-
 tiam pecunia sponte offerentium, ut inde com-
 pararentur pecora in holocausta. Evenit cum quis
 ad nummularium veniebat, ut siclum integrum bi-
 nis dimidiis commutaret, ei insuper in augmen-
 tum daret Collybum i. e. dimidium obolum. Mai-
 monides de Valis Sanctuarii VII. 9. Inter praefec-
 tos templi erat praefectus super nidos, cum quo
 pacificebantur, ut ad oblationes compararent aves
 has vel illas pro siclo. Et iste praefectus dabat a-
 ves iis, quorum erat offerre, & cum quaestoribus
 eas aestimabat, & postquam de pretio convenie-
 rat, eas intra triduum dabat. Et si quae avis pro-
 fana erat, aut profana fiebat, antequam offerretur,
 aliam pro illa dabat. Cherituth I. 7. venibant ali-
 quando columbae Hierosolymis denariis aureis.

κατέσφαεν] Anthol. II. 6. 6. Πάντες, ἔφη, νικάτε,
 μένον, μή τις σε παρέλθῃ, καὶ σε κατασφύγῃ, καὶ σε
 παρατροχάσῃ.

13. σπήλαιον λεῖπών] Jos. A. XIV. 15. 5. nar-
 rat, quomodo Herodes M. Speluncas latronum ex-
 pugnaverit. ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς σπηλαίοις λεῖπας ἐπιγόμενος
 — ἦν δὲ ἐν ὅροις σπήλαιον τελείως ἐξέρωνός, καὶ κατὰ
 τὸ μεσαιώτατον ἀποκρίμνης ἔχοντα τὰς παρόδας, καὶ πέτραις
 ὀξείαις ἐμπιερύζοντα, ἐν ᾗ τέτοις μετὰ πάντων τῶν οἰ-
 κείων ἐφώλευον.

Eadem historia narratur Jo. II. 14. &c. unde
 discimus, primo Christi Paschate rem fuisse gestam,
 a reliquis autem Evangelistis, qui omnia, quae
 Hierosolymis contigerunt, junctim narrarunt, in
 finem conjectam esse. Christus hic se gessit pro
 domino ten-pli & filio Dei, egitque pro auctori-
 tate, omnibus circumspectis Marc. XI. 11, ut qui
 in sua domo versaretur. Zelus autem iste non po-
 tuit non probari piis in populo omnibus, cum
 non ignorarent, menfarios turpi lucro deditos,
 ob eamque causam infames fuisse; usuram vero a
 Judaeis sumere fuisse vetitum Exod. XXII. 25.
 Levit. XXV. 26. 27. Deut. XXIX. 19. nedum

a pauperibus, quales erant qui columbas offere-
 bant, Levit. XII. 8. conf. Nebem. XIII. 25. Deut.
 XXXII. 30. Hieronymus in l. Accidebat plerum-
 que, ut, qui de longe venerant, non haberent vi-
 ctimas. Excogitaverunt igitur sacerdotes, quomo-
 do praedam de populo facerent, & omnia anima-
 lia, quibus opus erat ad sacrificia, vendebant. —
 Latro enim est, & templum Dei in latronum con-
 vertit specum, qui lucra de religione sectatur, cul-
 tusque ejus non tam cultus Dei quam negotiatio-
 nis occasio est. Jos. B. V. 9. 4. οὐ τὰ κρυπτά μὲν
 τῶν ἀμαρτημάτων ἠδοξίκατε, κλοπὰς λέγω καὶ ἐνδράς καὶ
 μοιχείας, ἀρπαγαῖς δ' ἐρίζετε καὶ φόνους, καὶ ζέτας καὶ νο-
 ποιεῖτε κακίας ὁδὸς ἐκδοχαῖον δὲ πάντων τὸ ἱερὸν γέγονε;
 Jerem. VII. 11.

15. Moeris δαυμάσιον. ἀττικῶς δαυμασῶν, ἑλληνι-
 κῶς. Hesychius δαυμάσιος, δαυμασῶς, & comm. 42.

16. θηλαζόντων] θηλάζων hic pro eo cui lac prae-
 betur, alibi pro ea quae lac praebet. inf. XXIV.

19. Thomas: θηλάζει τὸ θῆλυ μεταβατικῶς, ἃ ἔτεκε
 καὶ θηλάζει τὰ τεχνήντα ἀμεταβάτως. Aelian. H. A.

X. 8. ὁ δελφὶς ὁ θῆλυς μαζὴν ἔχει κατὰ τὰς γυναῖκας,
 καὶ θηλάζει τὰ βρέφη πάντων ἀφθόνως καὶ πολλὰ τῷ γάλακτι.

XIV. 18. οὐ γὰρ ἐστὶ θηλάζει ἡ μήτηρ αὐτὸν. V. H.
 XIII. ἡσθίεσσα τῷ βρέφει ἐθλάσθη αὐτὸ. Theocrit. Id.

III. 15. λεῖπας μασθὸν ἐθλάζε. Lucian. Zeux. 4. τὸ δὲ
 ἔτερον ἐν τῇ ἱππῇ θηλάζει ἐς τὸν πωλικὸν τρόπον. Soloecist.

4. ὅταν τὸ τῶν παιδίων γένῃ τῶν τὰς τίθας θηλαζόντων.
 Lysias ἐπειδὴ δὲ παιδίον ἐγένετο ἡμῶν, ἡ μήτηρ αὐτὸ ἐθλά-
 ζει. Galen.

οἱ παλαιοὶ δὲ τὴν γυναῖκα θηλάζουσαν ἐφ-
 ἱσαν τοῖς ἐν τῇ φθόρῃ κάρμυσιν. Lucetius V. 883. U-
 bera mammarum in fomnis lactantia quaeit. Pol-
 lux. II. 163. τίθαι, αἱ θηλάζουσαι, θηλάζειν δὲ κα-

λεῖται, τὸ μασθὸν ἐπισχεῖν, θηλάζεσθαι δὲ τὸ ἔλκεν. III.
 50. θηλάζειν, θηλάζεσθαι. Aristot. H. A. VI. 23.

ἐὰν μὴ τύχῃ τεθλακῶς ὁ ὄνος τὴν ἱππον. & de Delphin.
 Γάλα ρεῖ, καὶ θηλάζεται ὑπὸ τῶν τέκνων. Plut. Ro-

mullo p. 20. D. pro fugere accepit, κληθῆναι δὲ καὶ
 τέρας ἀπὸ τῆς θηλῆς ἰσοῦσι. Ρώμυλον καὶ Ρῶμυον, ὅτι θη-

λάζοντις ἀφθονοῦσι τὸ θηρίον. Philo de migrat. Abr. T. 2.
 p. 57. 50. ὅτι θηλάζει παιδίον Σάρρα, οὐχὶ πρὸς Σάρραν
 θηλάζεται τὸ γὰρ αὐτοδίδακτον τρέφεται μὲν ὑπ' ἑδνῶς,
 τροφὴ δὲ ἐστὶν ἄλλων. Nutricem Latini lactantem, infan-

tem lactentem appellant, licet finit, qui confundant.
 Plut: de Iside & Osiride p. 356. E. τὰ παιδάρια

μαντικὴν δυνάμιν ἔχον οἰσθαί τὰς αἰνυπτίας, καὶ μάστιγα
 ταῖς τέτανότυςθαι κληθῶσι παιζόντων ἐν ἱεροῖς, καὶ φθελ-

γομένων ὅ, τι αὐτὸν τύχῃσιν. Aelian. H. A. II. 19. μᾶν-
 τις τε ἦν ἄρα ἀγαθὸς ὁ ἄπης, οὐ καθίζων μὲν διὰ κόρας
 ἢ πρεσβυτέρας γυναῖκας ἐπὶ τιναν τρυφῶν, οὐδὲ μὲν πᾶ-

ματος ἱπὸ ἐμπιπλῶς — παῖδης δὲ ἀνύροντις ἔξω, καὶ
 πρὸς

ηρτίσω αἶνον; Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἐξῆλθεν ἔξω τῷ πόλεως εἰς Βηθανίαν· καὶ ἡλί- 17
 ὤθη ἐκεῖ. Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπέειπεν. Καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῷ 18
 ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον· καὶ λέγει αὐτῇ· Μη- 19
 κέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἶωνα. Καὶ ἐξηράνθη τὸ ὄρθρα χρέμα ἡ συκῆ. Καὶ ἰδόν- 20
 τες οἱ μαθηταί, ἐθαύμασαν, λέγοντες· Πῶς ὄρθρα χρέμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; Ἀποκρι- 21
 θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε,
 καὶ μόνον τὸ τῇ συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἰπῆτε· Ἀρῇτι, καὶ βλήθητι
 εἰς .

17. καταλιπὼν] καταλείπων DK.

εἰς Βηθανίαν] — 71.

οὐκ εἶ] + & docebat eos de regno Dei. Versio Saxonica. Correctorium Bibliorum: Ecclesia addit, quod Graeci, Hieronymus, Rabanus, Antiqui & Glossati non habent.

18. πρωΐας] πρωΐ D. Photius Lex MS. πρωΐαν οὐ λέγασιν καὶ ἐαυτὸ, ἀλλ' οὐ συντάζει, δείλην πρωΐαν — καὶ δείλην ὁψιαν. Thomas. πρωΐ καὶ ὁψις, οὐ πρωΐας καὶ ὁψίας· Πλάτων ἐν φαίδωνι ἀνέωγετο γὰρ οὐ πρωΐ. Moeris. πρωΐ, οὐ πρωΐας, καὶ ὁψις, καὶ ὁψίας. vid. VIII. 16.

ἐπανάγων] παράγων D & Lat: transiens. Codices Latini. Hilarius. + ὁ Ἰησοῦς M.

19. μίαν] — 12. 61. Editio Colinaei. Versio Coria. Chrysostomus.

αὐτῇ] αὐτῆς L.

μόνον] μόνα 59. 61.

ἔξω τῆς πόλεως] — 28.

+ εἰς D.

πρὸς ἀλλήλους σκικτῶντες, ἐπίπνοι γενόμενοι σὺν τῷ ῥυθμῷ αὐτὰ ἕκαστα προλέγουσιν, ὡς εἶναι κατὰ Σάγγραν τὰ λεχθέντα. Success III. Parvulus, quamprimum agitare fasciculum novit, tenetur ad gestandum fasciculum.

αἶνον] Cyrill. Lex. αἶνος, ὁ ἔπαινος, conlaudatio, laus. II. ψ. 795. ἀντίλοχ', εἰ μέντοι μένιος εἰρήσεται αἶνος. Eustath. σημειῶσαι, ὅτι αἶνος οἱ παλαιοὶ τὸν ἀπόκρυφον λόγον καὶ ἐσχηματισμένον λέγοντες, καὶ ὡς οἱονεὶ αἶνον διὰ τὸ βαῖλος, ὡς τὸ νῦν αἶνον βασιλεῦσιν ἐρέω, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὅθεν καὶ τὸ ἀνίζομαι ἐπὶ ἀνίζματος, καὶ ἂν ἔχοιεν τὸν τοῖστον νοῦν συμβιβάζειν καὶ ἐπὶ τῷ ἐνταῦθα κειμένῳ αἶν'· νῦν γὰρ φανερώς αἶνος ὁ ἔπαινος. Od. φ. 110. τί με χρεὶ μητέρας αἶνος; Athen. XV. p. 669. Α. εἰροσύνη γλώσσης ἀποπέμφοντες εἰς μέγαν αἶνον. Ulysses πόλυανος. Nazianzen. Vers. 143. ἔπαινος ἐστίν, εὐ τι τῶν ἐμῶν φράσαι, αἶνος δ' ἔπαινος εἰς θεὸν σεβάσμιος. Lex MS. Psalm. αἶνον, ἔπαινον, ὕμνον, δόξαν.

17. Bethania] Jo. II. 8. Hieronymus de loc. Heb. Villula in secundo ab Ælia milliario in latere montis oliveti. Origenes in Joann. ἥς πόρρω Ἰερουσάλης ποταμοῦ ἀπὸ σαδὼν παλαιῆ λόγι p. 1. In Talmudicis occurrit בית חני & בית חני Mezia f. 88. 1. Quare vastatae sunt Tabernae Beth Heno triennio ante excidium Hierosolymae? & Hierosol. Pea 1. Berachoth f. 16. 1. Quas J. Lightfoot in Oliveto collocat ex Hierosol. Taanith. f. 69. 2. Duae cedri erant in monte oliveto: sub una earum erant quatuor tabernae, ubi vendebantur omnia ad purificationes necessaria. Ex altera earum prodixerunt XL Seas columbarum unoquoque mense, unde suppettebat feminis purificandis. Cholin f. 53. 1. Dilaceravit vulpes ovem ad lavatorium Beth Hene. Pesachim f. 53. 1. Grossi Beth Hene non memorantur nisi quoad decimas. Sicut est traditio: Ficus Beth-hene & Dactyli Tubni tenentur ad decimationem.

Cum ad festum maximus esset hominum concursus, Christus, qui Hierosolymis ipsis hospitium non videtur reperiri, noctem in monte oliveti sub dio egit.

17. ἡλίσθη] 2. Reg. XII. 16. Luc. II. 8. XXI. 37. Thucyd. saepe τὴν νύκτα ἡλίσθητο. & ἐναυλιζόμενοι Schol. στρατοπεδεύοντες. Xenoph. Cyr. Paed. IV. ἂν αὐριοι ἦς πρωΐ, τῇ ἐτέρᾳ ἀναυλιζοίμενοι παρ' ἡμῖν. Appian. in Mithridat. p. 397. ἐσπέρας ἐν ὕλκας ἡλίστατο πυκναίς, Dio p. 79. νυκτοπορῶν γὰρ, ἔπειτα τὰς ἡμέρας ἐν ἀφανιστάτοις χαίροις ἡλίσθητο. Xenoph. Hell. I. τῶν ποταμῶν δὲ εἰς ἡμέρας αὐτῶν ἡλίσθητο. Polyaeus. p. 348. π. σάδιον προελθὼν ἡ-

λίστατο πυκαζόμενος ὕλην δασυτάτην. Aristot. H. A. IX.

32. ἐπείγει γὰρ ἐν ζεύγος αἰσίων πολὺν τόπον, διότι οὐκ εἰς τὰς ἄλλας πλησίον αὐτῷ αὐλισθῆναι. Athenaeus IV. p. 189. E. κύλη — διὰ τὸ μεγάλας ἔχειν τὰς πρὸ τῶν οἰκῶν ὑπαιθρίδας τόπας· ἢ τῷ παραυλίζεσθαι καὶ παρακοιμῆσθαι τὰς δορυφόρους τοῖς βασιλείοις. Jos. B. I. 8. 6. ἔνθα δὲ τὴν πρώτην ἐσπέραν ὁ Βασιλεὺς τοῖς ἐριπτοῖς ἐναυλισάμενος. 15. 2. Βεντῆδος — ἔγγιστα ἱεροπολιμῶν αὐλισάμενος. 19. 3. τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἔμμενον ἀβλαβές, ὑπαιθρον γὰρ ἡλίσθητο. Dionysius Hal. A. 1. 57. αὐλισάμενος δὲ διὰ νυκτὸς αὐτοῖς [ἐπὶ λόφῳ τυοῦ] γνῶμην ἐποιεῖτο ἀρχομένης ἑω συμφέρεσθαι τοῖς πολέμοις. II. 6. ἐπαυλίζονται μὲν γὰρ οἱ τὰς ἀρχὰς μέλλοντες λαμβάνειν, καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀνιστάνοντες ποιεῖν τὰς εὐχὰς ὑπαιθριοι. 37. τὰς δὲ λόφους — ἀποταφρεύειν, καὶ χαρὰ κώμασι καρτεροῖς περιλαμβάναν, ἐν οἷς τὰ ποίμνια καὶ τὰς γεωργίας ἀυλίζεσθαι τὰς νύκτας ἐπέταξεν. IV. 41. φυλακὴν κατέστησεν περὶ αὐτὸν ἀνθρώπων θρασυτάτων — οἱ νυκτὸς περὶ τὴν βασιλίαν αὐλισόμενοι αὐλήν. VII. 10. ἔξεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὴν ἐπιέσαν ἔμελλον αὐλίζεσθαι νύκτα οἱ φυλάδες. VIII. 19. αὐλίζεσθαι τε οὐκ εἰς τὴν δύναμιν ἐν ταῖς πόλεσιν — ἀλλὰ παρὰ τοῖς τείχεσι κατεστρατοπεδεύον. IX. 20. ἀνέδραμον ἐπὶ λόφον — ἐν ᾧ τὴν ἐπιέσαν νύκτα ἔμποροι τῶν ἀναγκαίων ἡλίσταντο. 26. οἱ μὲν ὑπᾶτοι πρὸ τῶν νεκρῶν καταστρατοπεδευσάμενοι τὴν ἐπιέσαν νύκτα ἡλίσταντο.

18. ἐπανάγων] Plotin. VII. 9. 3. πόρρω δὲ γενέσθαι τὸν περὶ τὰ πρῶτα εἰς τὰ ἔσχατα τῶν πάντων πεσόντα, ἀλλ' ἔμμενον εἰς τὰ πρῶτα ἐπαναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀσθητῶν ἐσχάτων ὄντων. Galen. in Hippoc. de Artic. 1. τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἔχοντα πρόκειται μὲν εἰς τὰ κατὰ φύσιν ἐπαναγεῖν· ἀναγκαῖον δὲ εἶς τῷ μέλλοντι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανέρχασθαι κατὰ τὴν φύσιν, ὅθεν ἐξετράπητο, τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀνάπαλιν ἐλθεῖν. de diebus Criticis. 3. ἀλλ' ἐπανάγειν χρὴ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ προκείμενον αὐτῷ. Demosth. pro Coron. ἐπανάγειν. Ulpien. κυρίως εἶπε τὸ ἐπανάγειν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον αὐτὸς κατέστησεν αὐτὸν τῇ βαλῇ, ὅφ' ἥς σέσωσαι πρότερον. Polyb. I. p. 29. ἐν ᾧ δὲ καιρῷ τῶν καρχηδονίων κατὰ τὸν πορθμὸν ἐπαναχθέντων αὐτοῖς. Herodot. 2. Masc. XII. 4. Ælianus N. H. I. 5. ἀλλὰς ἀγρίων μόνος τῶν ἰχθύων εἰς τὸ ἔμμελον αὐτὸν οὐκ ἐπανάγει. Luc. V. 4.

20. Solebat Christus per signa & symbola doctrinam suam adumbrare. Hic ficum arborem in Judaea vilissimam, & quidem nulli propriam sed in via publica stantem, arborem quae neque fructus ferebat neque promittebat, elegit, in qua demonstraret, tantam suam esse potentiam ad puniendos nocentes, quantum demonstraverat in beneficiis

22 εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. Καὶ πάντα ὅσα ἀν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύ-
 23 οντες, λήψετε. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσήλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιε-
 24 ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς
 25 σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑ-
 μᾶς καὶ γὰρ λόγον ἑνα· ὃν ἐὰν εἴπητε μοι, καὶ γὰρ ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
 25 ποιεῶ. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ποθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Οἱ δὲ διελογί-
 ζοντο

20. ἢ συκῇ] — Versio Latina. probante Erasmo.

21. ποιήσετε] ποιήσητε 73. Evang. 13. 17.

καὶ] καὶ ἐν Evang. 17. Editio Erasmi, Bogardi.

ἀποκρίσεις] ἀνέστη D. a prima manu. Lat. pelleritis.

22. ἐλθόντι αὐτῷ] ἐλθόντι αὐτῷ CDL. 1. 13. 69. Origenes in l. & in XXII. 23. εἰσελθόντι αὐτῷ R.

ἐλθόντι 14. ἐλθόντι 39. ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ Versio Syr.

προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι] καὶ διδάσκοντι προσήλθον αὐτῷ. Evang. 2.

τοῦ λαοῦ] — Evang. 20.

24. ἀποκριθεὶς δὲ] καὶ ἀποκριθεὶς 39.

ἐρωτήσω] ἐπερωτήσω D. 49. 51. 59. 74. 89. 90. Evang. 6.

ὃν] — D. a prima manu.

ποθεν] ὅθεν D.

20. 21. 22.] — 57.

καὶ τῷ ὅρει τέτρω] καὶ τῷ ὅρει τέτρω ἐν D. 59. 69. Evang. 5.

22. αὐ] — D. ἐν CK. 3. 73. 89. Editio Complut.

ἀνέστησθε L.

25. βάπτισμα] + τὸ C. Origenes in Jo. I. 25. + τῷ I.

ἐραν] ἐραν ἦν 59.

λέγοντες] + εἶπε ἡμῖν 67. καὶ τις] ἢ τις C.

a ποιῶ ad ποιῶ comm. 27] — 106.

λόγον ἑνα] ἑνα λόγον DF 61. 74. 106.

25. βάπτισμα] + τὸ C. Origenes in Jo. I. 25. + τῷ I.

ἐραν] ἐραν ἦν 59.

ciis conferendis; & simul praefiguraret imminens
 Judaeorum contumacium exitium, quod tempore
 fructuum nullos tulissent, uti clarius indicatur a
 comm. 33 ad 41. conf. Ez. XXII. 30 *Eruhin* f.
 51. Dixit R. Chaja f. Abbae, dixisse R. Joannem:
 quid est, quod scribitur *Prov.* XXVII. 18. Ser-
 vans ficum comedet fructum ejus, quare compa-
 rantur verba legis cum ficu? Scilicet quod sicut
 homo in ficu arbore, omni tempore, quo eam at-
 tingit, invenit ficus: ita etiam in verbis legis omni
 tempore, quo homo meditatur, invenit in eis sa-
 pientiam. conf. Ez. XXVIII. 4. & *Marci*
 XI. 13. Ipsi Judaei allegorice interpretantur ritus
 festi tabernaculorum: Mala citrea significare justos
 & pios, qui legem habent & observant; Myrtum,
 eos qui legem non habent, & tamen bona opera
 praestant; palmam, qui legem habent, sed non ob-
 servant; salicem qui nec legem habent, nec bona
 opera faciunt. *Buxi.* Synag. p. 457.

23. Ira Judas Eschenus sub Aristobulo Hyrcani fi-
 lio in templo docebat & vaticinabatur. *Jos. A.*
 XII. 11. 2. Μάλιστα δ' ἂν τις θαυμάσῃ καὶ ἴδαν τι-
 να, ἵσταν ὡς τὸ γένος, ὥς ποτε δὲ ἐν οἷς προεῖπε διαψευ-
 σάμενος τ' ἀληθεῖς. Οὗτος γὰρ, ἴδαν τὸν ἀντίγονοι παροί-
 οντα τὸ ἱερὸν, ἀνέβησαν ἐν τοῖς ἱερεῦσι κύττω καὶ γινώσκουσιν,
 οἱ διδασκαλίας ἕνεκα τῷ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον
 x. λ. Et Jesus Ananī septennio ante templi exci-
 dium B. VI. 5. 3. τὸ δὲ τῶν φοβερύτερον Ἰησοῦς γὰρ τις
 υἱὸς ἀνάνη τῶν ἰδωτῶν ἀγροίκος, ἀπὸ γ. ἐτῶν τῷ πολέμῳ,
 τὰ μάλιστα τῆς πόλεως ἐρηνομένης καὶ εὐθνήσεως, ἐλθὼν
 εἰς τὴν ἱερὴν, ἐν ᾗ σκυποποιεῖσθαι πάντας ἔθος τῷ ἱερεῖ,
 κατὰ τὸ ἱερὸν ἐξαπίνης ἀναβῶν ἤρατο· φωνὴ ἀπ' ἀνατολῆς,
 φωνὴ ἀπὸ δυσῆς, φωνὴ ἀπὸ τῶν δ. ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ ἱερ-
 σαλὴμ καὶ οὐκ, φωνὴ ἐπὶ τυμφίᾳ καὶ τύμφῳ, φωνὴ ἐπὶ
 τὸν λαὸν πάντα — τῶν δὲ ἐπιστήμων τινες δηλωτῶν, ἀ-
 γινώσκοντες πρὸς τὸ κακοφύμισιν, συλλαμβάνοντες τὸν ἄν-
 θρωπον, καὶ πολλὰ ἐκείνῳ πηγαί. conf. *Αἰ.* IV. 7.

24. *Galen.* a. *Julian.* λόγους γὰρ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ἔτος πι-
 σκατάτους ἐρωτῶν, οὐκ ἀκόμῳς πεπαιρηγμένους, ὅτε ἦν
 ἄριστος σοφιστῆς. de Dogm. Hippocr. & Plat. V.
 ὁσυχρῶν λόγων ὑπὸ Πλάτωνος ἡρωτημένων εἰς ἀποδείξιν τοῦ
 οὐ τοῦ ζήλου δόγματος. de Arteriis. εἴτα ἐπερωτῶ-
 μεν λόγον, ὃ τὰ λήμματα καὶ πρὸς αὐτῶν ἐκείνων ἀμολό-
 γηται — ἐρωτάσθω τοῖσι ὁ λόγος· εἰ x. λ. ἀλλὰ μὴ x. λ.
 οὐκ ἄρα — τί καλοῖται τοῖς ἐρωτῶσθαι λόγους; & de
 Semine II. ἐρωτήσμεν αὐτὸς λόγος, ἐξ ὧν αὐτοὶ τίθεν-
 ται, περιέμενοι. de Dogm. Hippocr. & Plat. II. τὴν

αὐτὸν δὲ τῶν λόγων Διογένης οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐρωτᾷ λί-
 ξιν, ἀλλ' ὥδι. *Diog. L. Stilpo.* II. 116. τοῖσιν τινα λό-
 γον ἐρωτῆσαι. *Sextus Empir.* a. *Logic.* II. 215. ὁ δὲ ἀρ-
 ησιδῆμος ἐν τῷ δ. τῶν Πυρρώνειων λόγων εἰς τὴν αὐτὴν ὑπό-
 θησιν, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σχεδὸν δυάμειος, λόγον ἐρωτᾷ πρὸς
 τὴν — λόγον δὲ ἐρωτᾷ. *Simplicius* in *Epictet.* p. 238. ῥη-
 τίσιν καὶ περὶ τῶν κοινότερον καὶ καθολικώτερον, ἐκ δια-
 κρίσεως ἐρωτᾷ τὸν λόγον. *Sext.* *Empir.* a. *Logic.* II.
 227. οἱ μὲν γὰρ λόγοι τοῖσιν εἰσὶν ὁ τρόπος δὲ αὐτῶν
 καὶ ὡς περὶ σχήματα, ἐν εἰς ἡρώτηται οἱ ἔως ἔχοντες.
 & 292. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τίλει συναρτηθεὶς αὐτοῖς λόγους.
 295. ἵνα μὴ γὰρ εἰς τὰ κατὰ λεπτόν συμβαίνει τοῖς ἐπ-
 ατοῖς, πᾶσι μὲν ἔσονται συναρτῶν λόγους, ἔχοντα τῶν τῶν
 τρόπων. a. *Phylic.* I. 133. Ζήνων δὲ καὶ τοῖσιν ἡρώ-
 τα λόγους. & II. 110. ἡρώτησε δὲ ὁ Διόδωρος τὸν ἐπικρι-
 μινος λόγους κατὰ τῆς κινήσεως. & *Isaepe.* *Pyrrhon.* Hypo-
 th. III. 13. καὶ τοῖσιν συναρτῶσι λόγοι — τῶν
 ἐρωτῶσι τὸν λόγον. *Galen.* de Dogm. Hippocr. & Plat.
 II. ἔως μὲν ἐχρὴν ἐρωτῆσθαι τὸς λόγους ὑπὸ τῷ Ζήνωνος, εἰ
 μὴδὲ τῶν λημμάτων ἡμελλε μήτε παραλειφθῆσθαι μήτε
 ἐκ περιττοῦ παραληφθῆσθαι. a. *Lycum.* ἀσυχρὸν γὰρ ἰσ-
 ποκράτην διελγῆν ἐπιχειρῶντα, καὶ λόγους ἐρωτᾷ τὰ περι-
 τίκως, ὡς νομίζει, μὴδὲ τὰ πρῶτα φανεῖσθαι μεμνημένα
 τῶν ἐν ταῖς φιλοσόφοις διατριβαῖς. *Cic.* de Fato: Sic
 enim interrogant: si fatum tibi est ex hoc morbo
 convalescere, sive Medicum adhibueris sive non,
 convalesces.

25. Joannes, an verus Propheta fuit a Deo mis-
 sus, an ipse finxit & mentitus est, se a Deo mis-
 sum esse? *Αἰ.* V. 38. 39. 1 *Sam.* XXVI. 19.
Rom. II. 29. Coelum apud Thalmudicos frequen-
 ter significat Deum, & solent opponere coelum
 hominibus. *Joma.* f. 7. 4. 2. afflictio per coe-
 lum & afflictio per hominem. f. 22. 2. illud
 per manus hominis, hoc per manus coelorum.
Sabbath f. 15. 1. 2. quicumque misericordiam
 exhibet hominibus, illi misericordia exhibebitur
 e coelo. *Succoth* f. 9. 1. qui moritur per ma-
 nus hominis, & per manus Dei. *Bava Kama* f.
 22. 2. immunis est a judiciis hominis, sed reus
 judicio coelorum. *Debarim* R. III. extr. Tabu-
 lae primae fuerunt opus coelorum, secundae o-
 pus hominis. *Claudianus* B. *Getic.* quis jam possit
 talia segnis ambigat, aut coelo nolit parere vo-
 canti? *Nedarim* f. 8. 2. Malach IV. 2. hi sunt
 homines metuentes proferre nomen coelorum o-
 tiōse. *Negaim* XI. 3. Colorata per manus coe-
 li

ζοντο παρ' ἑαυτοῖς, λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· Διατί οὖν οὐκ
ἐπιτεύσατε αὐτῷ; Ἐὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων· Φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες 26
ὃς ἔχουσι τὸν Ἰωάννην, ὡς προφήτην. Καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ, εἶπον· Οὐκ οἶδα- 27
μεν. Ἐφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἔξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Τί 28
δὲ ὑμῖν δοκεῖ; Ἀνθρωπῶς εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρῶτῳ, εἶπε· Τέκνον,
ὑπάγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐ θέλω 29
ὑγερὸν δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθε. Καὶ προσελθὼν τῷ ~ δευτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως. Ὁ 30
δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ἐγὼ κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθε. Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα 31
τοῦ πατρὸς; Λέγουσιν αὐτῷ· Ὁ πρῶτος. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι προσάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἦλθε γάρ 32
πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιτεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ
πόρ-

~ ἑτέρῳ

παρ' ἑαυτοῖς] ἐν ἑαυτοῖς L. 12. 33. 61. Editio Colinaei, Cyrill. Glaphyr. p. 232. πρὸς ἑαυτοὺς 67.
ἐν] — DL. 9. 36. 37. 51. 52. 66. 70. 91. Evang. 13. 17. 19. 20. Editio Aldi. Versio Copta, Syra, Ori-
genes l. c. probante J. Millio prol. 1246. 1438. 26. δὲ] — 2. 37. Evang. 2. Cyrillus.
ὄχλον] λαὸν Colb. unus. γὰρ] — Evang. 6.
ἔχουσι] εἶχον 1. 67. Colb. unus. Codices Latini. Editio Erasmi 1. 2. 3. Ald. Versio Syr. Cyrillus.
ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην] ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην C. Cyrillus. ὡς] — 69.
27. τῷ Ἰησοῦ] — Versio Saxon. Syr. εἶπον] εἶπα D. λέγω ὑμῖν] ὑμῖν λέγω. 69. Orig. tetr.
28. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ] — Bodlej. unus. δὲ] — 38. 69. Chrysostomus.
ἄνθρωπος] + τις CM. 1. 6. 7. 10. 11. 12. 33. 35. 37. 46. 51. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 66. 69. 70. 73.
78. 80. 83. 86. 89. 90. 106. Evang. 13. 15. 17. 18. 19. 21. 24. Editio Complut. Colinaei. Versio Vulg. Syra.
Origenes in comm. 45. Cyrillus Glaphr. p. 103.
τέκνα δύο] δύο τέκνα 44. καὶ] — L. Versio Copta. Origenes.
ἐν τῷ ἀμπελῶνι] εἰς τὸν ἀμπελῶνα D. Chrysostomus, Athanas. adsc. c. Arium.
μὴ] — DKL. 1. 13. 33. 37. 42. 67. 71. 73. 106. Evang. 6. 17. 18. 19. 24. Versio Syra utraque, Æ-
thiop. Arab. Chrysostomus. prob. J. Millio prol. 1194.
29. οὐ θέλω, ὅτερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε] ἐγὼ κύριε καὶ οὐκ ἀπῆλθεν (ex comm. sequenti) 13. 69. Responsio-
nes istas permutant Versio Copta, Arab. Codices Latini. Isidor. IV. 85. Damascen. H. in ficum, Pseudo-Athanas.
nas. & Schol. apud Corderium.
μεταμεληθεὶς] — 27. ἀπῆλθεν] + εἰς τὸν ἀμπελῶνα D. Codices Latini.
30. καὶ προσελθὼν] προσελθὼν δὲ D. 33. 69. Cyrillus. probante J. Millio prol. 920. καὶ Evang. 15.
δευτέρῳ] ἑτέρῳ DEFHK. in tribus Stephani, teste Beza in notis Editionis primae, 9. 13. 34. 35. 39. 40. 41.
42. 49. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 68. 69. 70. 71. 73. 74. 78. 83. 84. 86. 90. Evang. 6. 12. 17.
21. 24. Versio Syra, Latina, Æthiop. Origenes, Cyrillus, Damascenus. Pseudo-Athanas. de parabolis Serm. 3.
probante H. Hammond, J. Millio. prol. 920. J. A. Bengelio.
κύριε] + ὑπάγω D. ὑπάγω 13. Versio Vulg. ὑπάγω, κύριε 61. 69. nonnemo conjicit pro ἐγὼ legen-
dum esse ἄγω ap. Wolfium. 31. ἐκ τῶν δύο ἐποίησε] ἐποίησεν ἐκ τῶν δύο 59.
ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς] τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς ἐποίησεν D. + αὐτοῦ Colb. 12. Editio Colinaei. Versio Syr.
αὐτῷ] — L. 13. Versio Copta, Saxonica. Codices Latini.
πρῶτος] ἕκτος D. 13. 69. Versio Copta, Armena, Saxonica, Arab. Codices Latini, Hilarius, Augustinus,

li & per manus hominum. Sanhedrin XI. 1. Hi ex Israëlitis vitae aeternae exhortes erunt: qui negat, in vitam revocandos esse mortuos, legem esse e coelo. Maimonides Porta Moſis p. 175. Manasse dixit, legem non esse e coelo. Targum Ruth. I. 1. Decem fames graves decretae sunt e coelo, ut essent in mundo. Nedarim X. 6. mulier quam acquisivit sibi ipse: & mulier quam acquisivere illi e coelo. Eccles. VIII. 15. quod Deus ipſi dat. Targum, quod ipſi datum est e coelo. 1. Macc. III. 18. 27. οὐκ οἶδαμεν.] Donatus ad Ter. Eunuch. V. 5. 11.

Nescio. Perturbatur; nec negare potuit, nec consentire volebat, & ideo quasi defensionis loco dixit: nescio. Metu populi non auebant negare Joannem Prophetam esse: nec volebant id fateri, quia tum etiam Christo credere debuissent, cui Joannes testimonium dederat Act. XIX. 4. Jo. I. 27. 36. V. 33. Cum ergo undique se constrictos sentirent, fatentur ignorantiam suam. Ex quo Christus recte conficit, eos non idoneos esse in hac causa iudices, adeoque se non teneri illorum auctoritatem revereri, & ad quaestionem ipsorum respondere.

30. Ex. XXIV. 3. 7. Sir. III. 7. Joſ. XXIV. 21. 24. 31. Βασιλ. f. 94. 1. publicanorum & exacto-

rum poenitentia est difficilis. ut Rachab Joſ. VI. 22.

33. ληρὸν] Phiostratus p. 267. ἀμφορέας ἀνρυπτίς δ. οἰνοχοῦσας εἰς λίπον. ἂψ ὅς ἐστιν τὰ ἐν τῇ κόμῃ πρόβατα. Anthol. II. 47. 28. αὐτὰρ ἱμοὶ κρητὴρ μὲν τοι δέπας, ἀγχι δὲ ληρὸς. Bacchus Lenaeus. Pollux VII. 151. ὃ ἐμπαιτύνται ληρὸς. Aristophanes Eccl. 154. ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἱλλήνων οὔρυγματα ὑπὸ τὴν γῆν ποιῶντες ἐνρύχαμα καὶ σρογγύλα τετράγωνα, καὶ ταῦτα κοιῶντες οἶνον ὑποδέχοντο καὶ ἔλαιον εἰς αὐτὰ, καὶ ταῦτα λάκκους ἐκάλεον. L. IX. 2. 27. D. Si tectori locaveris lacum vino plenum curandus, & ille eum pertudit, ut vinum sit effusum.

οἰκοδόμῃσε πύργον] Aristoph. Pace 748. ἐποίησε τέχνην μεγάλην, καὶ ἀπύργωσ' οἰκοδομήσας ἐπὶ μεγάλοις. Livius XXXIII. 48. de Hannibale: ad suam turrim pervenit. quod Justinus XXXI. 2. 3. rus suburbanum vocat. Tibullus 1. 8. 19. Utque maris vastum prospectet turribus aequor. Æn. II. 460. Turrim in praecipiti stantem, fummisque sub astraeductam tectis, unde omnis Troya videri & Danaum solitae naves & Achaica Castra. Cic. Tusc. V. 20. concionari ex turri alta solebat. Festus Avien. 1085. caput altis turribus effert Laodice. 1093. ac subit auras Turribus in coelum nitentibus. Gen. XI. 4. 121-

33 πώρραι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὑστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐ-
 τῷ. Ἄλλην ὥρα βολὴν ἀκούσατε· Ἄνθρωπος τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμ-
 34 πελῶνα, καὶ Φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ἄρυσεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ἀκοδόμησε πύργον·
 35 καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῆς καρπῶν, ἀπέ-
 36 στείλει τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λα-
 37 βόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθο-
 38 βόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς
 39 ὡσαύτως. Ὑστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται
 40 τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονό-
 41 μος, δεῦτε, σκοτεῖνωμεν αὐτόν, καὶ κατὰχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λα-
 42 βόντες αὐτόν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος
 τοῦ

Damascenus, Pseudo-Athanasius c. Arium, Juvenius in MSS. Olli collaudant responsum posterioris. Victorinus,
 Hippolytus in Genes. XLIX. 22. τίς ἄλλος ἐστὶν, καθὼς δείκνυται ἡμῖν διὰ τοῦ ἀποστόλου, ὅτι ὁ δεύτερος ἄνθρωπος
 ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐν τῇ ἐναγγελίᾳ διὰ τὸν ποιῆσαντα τὸ θεῖον τοῦ πατρὸς εἶπεν, ὁ ἔχων; Hieronymus. Sciendum est,
 inquit, in veris exemplaribus non haberi novissimum sed primum — Si autem novissimum voluerimus legere
 88c. Nimirum recordatus aliquis, ultimos fore primos, quod dicitur supra com. 16, putavit publicanos re-
 88tius ultimos vocari; quam emendationem quidam eo usque extenderunt, ut etiam responsiones migrarent.
 Irenaeus IV. 36.

εἰς τὴν βασιλείαν] ἐν τῇ βασιλείᾳ 56. 58. τοῦ θιού] τῷ οὐρανῷ 13.
 32. πρὸς ὑμᾶς ἰωάννης] ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς C. Origenes, Chrysostomus. + ὁ βαπτιστὴς 21.
 ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης] — 28. Rom. XI. 11. 2. Pet. II. 21.
 οὐ] — D. 13. οὐδὲ 1. 60. 61. 69. Versio Vulg. Copta, Syra utraque.
 μετεμελήθητε] μετεβλήθητε 3. τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ] — 32.
 αὐτῷ] ἐν αὐτῷ Origenes bis. εἰς αὐτὸν 73. ab αὐτῷ ad αὐτῷ] — 106.
 33. τίς] — C. a prima manu DKL. 1. Colb. duo 3. 9. 32. 33. 34. 36. 38. 39. 43. 44. 49. 57. 63. 71.
 72. 84. 87. 91. Versio Vulg. Copta, Syra posterior. Origenes in l. & c. 45. Theophylactus, Lucif. probante J. Millio pr. 674.
 ὅστις] ὅς 67. Editio Colinaei. περιέθηκε] περιέθηκεν Colb.
 ἐν αὐτῷ ληνόν] ὑπολήνιον 36. ἐν αὐτῷ] ἐαυτῷ. 37. 59. αὐτῷ 69.
 34. καρπῶν] + αὐτῶν 59. καρπὸς αὐτῷ] καρπὸς τῷ ἀμπελῶνι αὐτῷ Versio Syra.
 35. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τὰς δόλους αὐτῶν] — 69. αὐτοῦ] — 61.
 36. ἐδειραν] ἐδήραν 10. 47. 49. 51. 54. 55. 57. 61. 74. 82. 83. 88. 90. 91. Evang. 6. 21. 22. probante J. Millio.
 ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν] ἐλιθοβόλησαν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν Versio Syra, Aethiop. Irenaeus. IV. 70. Lucif.
 36. πάλιν] + ἐν D. + δὲ 36. Colb. unus. καὶ πάλιν 34. 39.
 αὐτοῖς] — 69. 37. δὲ] — 40. 59. Irenaeus. + πάντων 28.
 πρὸς αὐτοὺς] — 28. 57. εἰς αὐτοὺς 56. 58. αὐτοῖς D. Evang. 20. Irenaeus.
 λέγων] + ἰσως 61. Versio Syra, Codices Latini. Irenaeus, Chrysostomus. ex Luca. 38. ἐστὶν] — 63.
 καταχῶμεν] ᾗμεν DL 1. Origenes, Cyrillus in Eiaj. p. 660. 693. καταχῶμεν Edit. Erasmi, Ald. Co-
 linaii, Bogardii, Stephani 1. & 2. τὴν κληρονομίαν αὐτῷ] αὐτῷ τὴν κληρονομίαν 1. Gen. XXXVII. 20.
 39. αὐτὸν ἐξέβαλον] ἐξέβαλον αὐτόν. Edit. Complut. Genev. αὐτόν 99.
 ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν] ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλαν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος D. Versio Sax. Lucifer.
 Thomas. ἀπέκτεινα, κάλῃον ἢ ἀπέκτεινα. ἀπέκτειναν δὲ ἀδόκιμον πάντη.

ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς] Plato de Legg. VIII. γεω-
 γναίαι δὲ ἐκδομέναι δούλοις, ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀπο-
 τελέσσει ἱκανὴν ἀνθρώποις ζωὴν κοσμίαν. Cant. VIII. 11.
 Psal. LXXX. 9—12. Esaj. V. 1. Herodian. I.

6. 8. ἡμισθούοντο παρ' οὐκ ἐκδότος.
 Hilarius. In colonis principum sacerdotum &
 Pharisaeorum est species: quibus in plebem pote-
 stas est permixta doctrinae. Agricola est nomen ge-
 nerale, continet aratores, vinitores, arboratores.
 Cic. Tusc. I. 14. arbores feret diligens agricola.

Vineae sepem circumdedit, ne bestiae vastarent:
 & turrim extruxit, unde tanquam & specula fures
 viderentur a custodibus. Il. σ. 564. περί δ' ἔρκος ἔ-
 λασσε—μία δ' οἷα ἀταρπιτὸς ἦεν ἐπ' αὐτῇ. Psal. XXII.
 4. Mich. VII. 4. Eusebius in Il. v. p. 892. 4. οἱ
 τῶν γνησίων φραγμοὶ II. φραγμὸς ὁ πύκνωσις ξύλων ἔχων,
 τῶν μὲν ὁρῶν, τῶν δὲ ἐγκροσίων ἐρεῖδονται πρὸς ἀλλήλα.
 Plut. Pericli. p. 156. F. τῶν τε χωρίων τῶν φραγμῶν
 ἀφανῶν, ὅπως ἐπαρῆζαν οἱ βυλόμενοι. Paulus Aegineta
 σύμπαρ οὖν ὁ τῶν ὀδόντων εἶδος φραγμῶν. Lucian.
 Pseudolog. 27. κληδεῖς—φραγμῶν, ἐς τὰς ἀκάνθας τῷ
 πάγωνος οἶμαι. Kilaim. IV. 3. quid est Maceria? X.
 pedes' alta. Appianus B. C. 1. p. 639. ἐθῶξαι μέγχι
 θριγγεῖς ἀμπελῶν ἡμισθῶν αὐτῶν.

35. ἐλιθοβόλησαν] Petron. 93. Saltem nobis par-
 ce, qui te nunquam lapidavimus. Pindar. Pyth.
 III. 86. χαλκῷ μέλῃ τετρώμενοι ἢ χίρμαδι τηλεβόλῃ.
 Quos manibus pulsare & cominus vulnerare non
 poterant, eos lapidibus petierunt fugientes. 1. Reg.
 XII. 18. Luc. XXII. 41. Lucianus Timon. 58.
 αὐτὸς δὲ ὅτι πλείους λίθους ἐμφορήσας, ἐπιχαλαζῶ πᾶν-
 ραβεν αὐτῶν.

36. Diodor. S. exc. LXXXIV. p. 605. ἡ δὲ σύγ-
 κλητος ἐπεμψεν πρὸς βίβιν, λύσειν τὴν πολιορκίαν. Οὐ προσέ-
 χοντος δὲ ἰογόρδα πάλιν ἐτέρως ἐπεμψεν ἀξίωμα μείζον ἔ-
 χοντος, ὁμοίως δὲ καὶ τέτατον ἀπράκτως ἐπανιθόντων.

37. ἐντραπήσονται] Plut. Infit. Lacon. p. 23. 7.
 C. καὶ τὸς νέους δὲ εἶδει οὐ μόνον τὸς ἰδιῶς αἰδεῖσθαι πα-
 τέρους, καὶ ὑπηκούς αὐτοῖς εἶναι, ἀλλὰ πάντας τὸς πρεσ-
 βυτέρους ἐντρέπεσθαι, καὶ ὁδῶν υποχωρῶντας, καὶ καθέδρας
 ὑπέισαμένους. . . ἐντρέπομένους πολλῶν τὸ ἀξίωμα γυναι-
 κὸς παρρησιαζομένης. in Homero. πῶιδι τὸ πλῆθος, καὶ
 τὴν αἰτίαν — εἰς ὁλίγους τῷ μηδὲν ἀξίως ἀναφέρειν, τὰς
 πολλὰς ἐντρέπει. Pausan. Achaic. 21. ὥς δὲ τῷ κορίτῳ
 εἰσείης τε ποιημένους πάσας, καὶ δῶρον ὑποσχέσεις παι-
 τοῖας, ἐκ ἐντρέπτο ἡ γνώμη τῆς παρσεν. Diog. L. So-
 crat. 11. 29. ἐντρέπει δὲ καὶ Λαμπρόκλεια τὸν υἱὸν τῇ μη-
 τρὶ ἀγρίμωτον. Diodorus S. XIX. 11. οἱ Μακεδόνες ἐν-
 τρέπει.

τοῦ ἀμπελῶν, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς 41
 ὑπολέσει αὐτούς· καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες σπιδώσουσιν
 αὐτῷ τοὺς καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε 42
 ἐν ταῖς γεγραφαῖς· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
 γωνίας· ὡς ἐπὶ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἐστὶ σταυραστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; Διὰ τοῦτο 43
 λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἐθνικοῖς
 τοὺς καρπούς αὐτῆς. Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται ἐφ' ἑνὶ 44
 ἄνθρωπῳ.

41. λέγουσιν αὐτῷ] — 69.

ἐκδύσεται] ἐκδώσει Evang. 5.

γεωργοῖς] — Versio Syra.

42. ὁ Ἰησοῦς] — 37.

ἡμῶν] ὑμῶν D. prima manu. 45. 51. 53. 66. 69. Colb. unus.

44.] — 33. Origenes.

45. φησὶ αὐτοῖς] γεγραμμένῃς 5. 23. 54.

τοὺς γεγραμμένους] τὸν ὄχλον C. Versio Syra.

ἐπεὶ δὲ] ἐπεὶ DL. 1. Origenes.

ἐκδύσεται Edit. Erasmi, Colinaei, Stephani, Bezae 2.

αὐτῷ] — 69. τοῖς] Bodl. unus.

ἐν] — L.

43. ὡς] — 56. 58. 64. Evang. 18.

καὶ] — Colb. unus.

46. ἐφοβήθησαν] ἐφοβούτο 57.

ὅτι Colb. unus. Evang. 2. Chrysostomus.

ὡς] εἰς L. 1. Origenes.

τραπέντες τὸ τῆς οὐμπελῶνος ἀξίωμα.

41. Aristoph. Plut. 65. εἰ μὴ φράσεις γὰρ, ἀπὸ σ' ὁλῶ κακὸν κακῶς. 418. ἐγὼ γὰρ ὑμῶς ἐξολῶ κακὸς κακῶς. 880. τὴς συκοφάντας ἐξολῶ κακὸς κακῶς. Plut. Amator. p. 760. D. ἀπόλοιο τοῖν κακὸς κακῶς. Liban. O. XIX p. 487. C. κακὸς κακῶς ἀπόλοιο. & D. XXXVI. p. 795. C. ἄλλα κακὸς κακῶς ἀπόλοιο μετὰ τῶν καλῶν διδασκάλων. Demosth. pro Cor. κακὸν κακῶς σε μάλιστα οἱ θεοὶ, ἔπειτα δὲ ἔτοι πάντες ἀπολέσκειν, ποιήσαν ὅντα πολίτην, καὶ προδοτὴν καὶ τριταγωνιστήν. C. Zenothemin. κακὸς κακῶς ἀπόλοιο. & c. Midiam. εἴτα θαυμάζεις, εἰ κακὸς κακῶς ἀπολῆς. Cebes. Tab. ἀπόλυνται κακὸς κακῶς. Od. I. 534. ἐπεὶ κακῶς ἔλθοι ὁλέσας ἀπὸ πάντας ἑταίρους. Polyb. Legat. 1. ἔφη συλλατῆσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι κακοὶ κακῶς ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν μάχαις ἀπολώλασιν ὑπὸ καρχηδονίων. Sophocles Philoct. 1364. ἴα κακὸς αὐτὸς ἀπόλυνται κακῶς. Lucian. Icaromenipp. 33. κακοὶ κακῶς ἀπολύνται. Athenaeus IV. p. 150. C. ὁ ὄχος, κακὸν κακῶς σε, ἔφη, ὦ ἀνθρώπῳ, ἀπώλεσαν οἱ θεοὶ. Euripid. Medea 805. κακῶς κακὴν σταῖν σφ' ἀνάγκη. 1386. κατὰ τὴν κακὸς κακῶς. Troad. 1055. ἐλθῶσα δ' ἄργος, ὥσπερ ἔξια, κακῶς κακὴ σταῖν. Cyclop. 267. κακῶς ἔτοι κακοὶ οἱ παῖδες ἀπόλοισθ' ὅς μάλιστα ἐγὼ φιλῶ. Jof. A. VII. 11. 8. βέλυσθ', εἰπῶσα, κακοὶ κακῶς μετὰ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναῖκων; & XI. 5. 4. καὶ ἔτοι κακοὶ κακῶς ἀπόλονται. Diodorus L. Aristipp. II. 76. κακοὶ κακῶς δ' ἀπόλονται. Apulej. IX. At te, inquit, nequissimum & perjurum caput, dominus iste tuus, & cuncta coeli numina, quae dejerando temere devotasti, pessimum pessime perdant. Artemid. II. 16. διὸ τὰς ἐχθρας πρὸς τὸ μηδὲν ἰσχυροῖς, καὶ κακὸς κακῶς ἀπολέσθαι. Il. φ. 459. ὥσπερ τῶν ὑπερφίλων ἀπόλονται. Πρόχρυ κακῶς σὺν πασι καὶ αἰδοῖς ἀλόχοισι. Alciph. III. 10. κακὸς κακῶς ἀπόλοιο. & 28. κακὸς κακῶς ἀπόλοιο τοῖς τοῖς. & 48. κακὸς κακῶς ἀπόλοιο. Liban. Epist. 568. ἀπολείται κακὸς κακῶς. Isocrat. panegy. κακῶς ἀπόλονται. Lucian. Dial. Mort. Plut. & Merc. V. 2. κακοὶ κακῶς ἀπολύνοντες. & D. D. 1. 1. τὸν κακὸν ἐργάζον ἀπολύνον. Demosth. ὑπὸ τέτων τῶν κακῶν ἀπολύνοντων ἀνθρώπων. Aristoph. ὁ κακὸς ἀπολύνον, τὸ λοιδορεῖς Dio. LIII. p. 339. οἱ ἀποσφάζοντες αὐτὸν κακοὶ κακῶς ἀπόλονται. Demosth. de Halonco. προσήκει αὐτὸς ὑφ' ὑμῶν κακὸς κακῶς ἀπολύνεται. Sophocles. Ajax. 1409. κακὸς κακῶς φθίρειται. Plut. Cicero p. 873. E. κακὸς τοῖν ἀπόλοιο κακῶς ὁ ψευδόμενος. & Brut. p. 999. D. ἀτάλυντο κακοὶ κακῶς. & Anton. p. 949. A. Aristoph. III. 7. 8. κακοὶ δὲ κακῶς ἀπόλονται.

Dionys. Hal. VIII. 6. τί καλῶσι, ταύτην κακὴν κακῶς ἀπολέσθαι τὴν πόλιν;

Herodot. VI. 9. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσας — ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἀνδραποδεύονται — καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοις παραδίδωμεν.

42. λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν] Petronius 134. Hunc adolescentem, quem vides, malo astro natus est. Aeneid. I. 573. Urbem, quam statuo, vestra est. Sallust. B. Jugurth. 40. M. Scaurum, quem legatum Bestiae supra commemoravimus — effecerat, uti ipse in eo numero crearetur. Ter. Eunuch. IV. 3. 11. Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit? Plaut. Amphitruo. IV. 1. 1. Naucratem, quem convenire volui, in navi non erat. 1. Cor. X. 16. Αἶ. X. 36. Negaim XIII. 2. שׁוֹנֵן שׁוֹנֵן Esaj. VIII. 14. XXVIII. 16. Zach. III. 9.

αὐτῇ] Scil. ἡ γυνὴ Jerem. LI. 26. angulus enim tum Hebraeis tum Graecis est generis feminini; praeterea est in oculis omnium: caput vero anguli, five lapis fundamenti, in terra absconditus non conspicitur.

Esther R. III. 6. Israël comparatur lapidibus S. D. Pf. CXVIII. & gentes mundi testae. Ef. XXX. 14. Petra cadit super ollam, vae ollae, olla super petram, vae ollae! Utroque modo, vae ollae! R. Salomo ad Michae V. 1. Messias filius David, de quo scriptum est: Lapis quem reprobarunt &c. Abarbanel ad Zachar. IV. 10. Lapis stanni innuit regem Messiam, in quo complebitur illud: Lapis &c. Sanhedrin 4. Juda & Hiskia — sedebant in convivio coram R. Juda sancto, & nihil dicebant. Dixit ipsis: facite ut praevaleat vinum pueris; sic enim fiet ut proloquantur aliquid. Postquam eos exhilaravit, coeperunt dicere: Filius Davidis non venit donec S. D. Ef. VIII. 4. ingressum est vinum, egressum est secretum. 1. Pet. II. 7. Schemoth R. XXIII. ne dicas filiae Hierosolymorum sed aedificatrices Hierosolymorum, hoc est synedrium magnum Israël. Cant. I. 5.

43. Schir R. II. 7. Auferetur regnum a te, & dabitur genti alii. Esther R. 1. 2. fuit regnum in Israël, postquam vero peccarunt, ablatum est regnum ab illis, & datum est gentibus Mundi.

44. Hesiod. Aspid. 140. ἐπ' ἑρῆς βαλὼν, ἐπ' ἑλκασί. Paulus Aegineta. τῆς ρινὸς τὸ μὲν κάτω μέρος, κορυφῆς δὲ, οὐ κατὰ γυνται, ἀλλὰ θλάται. — σαρκὸς θλάσις ὑπὸ τινος βαρέος ἐμπιπτόσης.

Il. ε. 500. ὡς δ' ἄνθρωπος ἀρχὴν φορεῖ ἐπὶ κατ' ἑλκας.

ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες, ἀπῆλθον· ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν 5
ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέ- 6
κτειναν. Ἄκυσας δὲ ὁ βασιλεὺς + ὠργίσθη καὶ πέμφας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπ- 7
ᾠλεσε τὰς φονεῖς ἐκείνης, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐ- 8
τοῦ· Οὐ μὲν γὰρ ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι ἔκ ἤσαν ἄξιοι. Πορεύεσθε οὖν ἐπὶ 9
τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἀν εὕρητε, καλέσατε εἰς τὰς γάμους. Καὶ ἐξεληθόντες 10
οἱ

καὶ ἀκύντας

+ ἐκεῖν

μὲν prius] — 1. Origenes.

ἡτοίμασα] ἡτοίμακα C. a prima manu DL. 1. 33.

σιτιστὰ] σιτευτὰ 54. 58. 61. + μὲν 60.

5. δ] οἱ D. bis. Codices Latin. Irenaeus IV. 36. Lucifer.

Erasmi 1. 2. Ald. Origenes.

αὐτοῦ] αὐτῶν D.

7. ἀκύντας δὲ] καὶ ἀκούσας. CFGM. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 29. 32. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 46. 49. 50. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 66. 67. 68. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 106. Colb. quatuor. Evang. 2. 5. 6. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 24. Editio Complut. Colinaei. Versio Syra posterior. Damascenus β. 1.

ἀκύντας δὲ ὁ βασιλεὺς] ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς ἀκούσας D. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας 69. δ] — Edit. Erasmi. 1. 2.

βασιλεὺς] + ἐκεῖν CFEMK. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 27. 44. Colbert. duo. 49. 50. 51.

56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 70. 71. 76. 78. 80. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 106. Evang. 5. 6. 15. 16.

17. 18. 19. 24. Editio Complut. (at Colinaei ὁ ἐκεῖν βασιλεὺς.) Damascenus, Theophylactus, Lucifer.

τὰ] — G. τὰ στρατεύματα] τὸ στρατεῖμα D. 1. Origenes. τὰ στρατόπεδα 50.

ἀπᾠλε] ἀνέλε 1. Colb. unus. Origenes. 8. εἰς] — 59. 9. πορεύεσθε] πορευθήσε 44. 56. 58. 91.

ᾠν] ἐκν C. 1. 46. 50. 51. 54. 57. 63. 64. 67. 73. Evang. 5. 13. 15. 18. 19. Edit. Complut. Erasmi, Ald. Origen.

εἰς] ἐπὶ 57. Evang. 5. 10. ἐκεῖνος] αὐτοῦ D. 49. Versio Vulg. Irenaeus.

ᾠν] δὲ D. 36. 91. Versio Vulg. Origenes. + ᾠν Evang. 13. εὐραν] εὐραν D.

γάμους] γυμφῶν L. + τῶν D. 13. 61. 69. 11. οὐκ] μὴ C ex emendatione, D. 49.

12. εἰσέλθιν] σχολ. Cod. 41. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τισιν κῆται ἐκείν, ῥητέον ὅτι ἐν τῇ καινῇ εἰ φαῦλος εἰσέλθιν ἀκούσιν, ὡς

φανεύσασθαι.

σιτιστὰ] Thomas: Σιτευτὸς μέντοι, οὐ σιτιστὴς, ὅσον,

σιτευτὸς ὄρνις. Luc. XV. 23. Jerem. XLVI. 21.

1. Reg. IV. 23. Jos. A. VIII. 2. 4. σιτιστὸς δὲ βόας

δέκα, καὶ βοῦδας βόας εἰκοσι, καὶ σιτιστὸς ἄρνας ἑκα-

τον. Glossarium. pascales σιτιστῆς. Polyaeus. p. 356. χῆ-

νης σιτευτὸς ν. Od. β. 300. σχ. σιτευτὸς χοῖρος. Athen.

IX. p. 384. ἔφη τις οἱ χῆνης σιτευτοῖ· καὶ ὁ Οὐλπιανὸς,

ὁ δὲ σιτευτὸς χῆν παρὰ τίνι; — θείοπορος — χῆνας

καὶ μίσχους σιτευτὸς — καὶ ἐπιγόνους χῆνα — σιτευ-

τον — καὶ ἀρχέστρατος σιτευτοῦ χῆνος. & XIV. p.

657. B. χῆν δὲ σιτευτῶν καὶ μίσχων θείοπορος. p. 656.

E. Σιτιστῶν δὲ ὄρνιθων μνημονεύει Μάκρων ἐν ταῖς παραδείαις

ἄταις — σιτευτὰς δ' ὀρνίθους ἐπ' ἀργυροῖσι τραπέζαις· Δελ-

φῶκων τε σιτευτῶν ὁ φυλακογράφος Σώπατρος ἐν Βάκχιδος

γάμῳ. Galen. de facult. aliment. ἡ τῶν σιτευτῶν ἀ-

λεκτορίων γαστήρ. Plut. Amator. p. 750. C. ἐδὲ σι-

τευτῆ καὶ μάγειρος φιλοφρονεῖ πικρῶτερος ὑπὸ σκότῃ μύ-

σχος καὶ ὀρνίθους. Arulej. X. 1. Offerebant mihi car-

nes laesae infectas, altilia pipere inspersa, pisces

exotico jure perfusos. & Apol. 1. pro se ipso. Qui

pisces quaerit, magus est? Equidem non magis ar-

bitror, quam si lepores quaereres, vel apros, vel

altilia. Macrobius. Saturn. III. 13. Martial. Xenior.

59. Gallina altilis. Varro de R. R. II. 1. 20. Boves al-

tilis, ad sacrificia publica faginati, dicuntur opimi.

Petron. 40. non ille Carpus accessit, qui altilia la-

ceraverat. Senec. Epist. 46. Alius pretiosas aves scin-

dit, pectus & clunes certis ductibus circumferens

eruditam manum in frusta excutit. Infelix, qui huic

uni rei vivit, ut altilia decenter fecet. Plinius H. N.

X. 71. Gallinas faginare Deliaci coepere: — Lege

C. Fannii Consulis — ne quid volucre poneretur

praeter unam Gallinam, quae non esset altilis.

τεθυμένα] Thomas. θύειν ἐπὶ τῶν σφαλισμένων ἐρῶν

σφαλίην δὲ ἐπὶ τῷ τυχόντος ζῶν. Ammonius. θύσθαι

ἐπὶ ἐπὶ τιμῇ θῶ· σφαλίσθαι δὲ, δὲ ἥτις ἔν αἰτίαν

πᾶντα ἔτοιμα] Philo de O. M. T. 1. p. 18. 19.

οἱ εἰσάτορες οὐ πρότερον ἐπὶ δῖπνον καλῶσι, ἢ τὰ πρὸς ἐνο-

χίαν πάντα ἐντεπρίσαι. Act. X. 13. Luc. XV. 23.

27. Jo. X. 10.

5. Ne iterum ingratum nuncium audirent.

7. Bereschith R. LI. 2. Simile duarum urbium,

quae rebellarunt a Rege, jussit ut una combureretur

igne proprio, & altera igne ex thesauro Regis.

Tanchuma f. 86. 3. Scitote Regem vobis iratum

esse, & missurum legiones suas contra urbem, ut

illam vastet. Herodian. VI. 5. 1. ὅτε ἀντίπαλα καὶ ἰσθ-

ροπα ἀθήειναι τὰ αὐτῆς στρατεύματα τῷ πλῆθει τῶν βαρβάρων.

Φονεῖς] Thomas: Φονεὺς, ἀντικοὶ· ἀνδροφόνος, ἑλληγες·

ἄλλως Φονεὺς, ἑλληγες· ἀνδροφόνος, ἀντικοὶ.

9. διεξόδους] Glossar. compitus, ἀγροῖα, διεξόδος, τρι-

οῦα. Ezech. XLVIII. 30. Dionys. Hal. V. 47. διὰ

ἀπείρου τῶν διεξόδων.

11. εἰσελθόν] Luc. XIV. 10. Aristaeus. Ep. I.

5. πάντων εἰς ταυτὸν ἀβροζομένων — ὁ χρυσοῦς εἰσάταρ

εἰσῆμι. Petron. 33. Amici, nondum mihi suave erat

in triclinium venire. Sueton. Aug. 74. Convivia

nonnunquam & serius inibat, & maturius relinque-

bat, cum convivae & coenare inciperent, prius-

quam ille adesset, & permanerent digressio eo.

ἔνδυμα γάμους] Eustath. in Od. ζ. 28. p. 244. 35.

ἔθος γὰρ, φασιν, ἦν τὰς νύμφας τοῖς τοῦ νυμφῶς ἐσθῆτας

ἐν τῷ τῷ γάμῳ καιρῷ χαρίζεσθαι. Petron. 21. coena-

toria repetimus, & in proximam cellam ducti su-

mus, in qua tres lecti strati erant, & reliquias lau-

titiarum apparatus splendidissime expositus. Jussi

ergo discubimus. & 56. coenatoria & forensia.

Glossar. toga triclinaris. Martial. X. 87. Coenato-

ria mittit advocato. Petron. 30. Vestimenta mea

accubitoria perdidit, quae mihi natali meo cliens

quidam donaverat. & 31. nam jam omnes discu-

bue-

- οἱ δὲ οὗτοι ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρὲς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τὸς ἀνακειμένους, 11 εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον ἐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐταῖρε, πῶς εἰσ- 12 ἦλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφίμωθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακό- 13 νοις· Δῆσαντες αὐτὸν πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκοτὶ τὸ 14 ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλί- 15 γοι δὲ ἐκλεκτοί. Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι, συμβέβλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγι- 16 δεύσωσιν ἐν λόγῳ. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τὸς μαθητὰς αὐτῶν καὶ τὸν Ἡρωδιαῶν, λέ- γόν-

ὁ ἰούδας καὶ ὁ ἀνακαλῶν ἐπὶ τῇ τοῦ θανατοῦ ὁδοῖ.

13. εἶπεν ὁ βασιλεὺς] ὁ βασιλεὺς εἶπε 69.

θησαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε] ἄρατε αὐτὸν ποδῶν καὶ χεῖρας καὶ βάλετε αὐτὸν D. Irenaeus. πόδας καὶ χεῖρας] χεῖρας καὶ πόδας M. 10. 14. 15. 72. 74. 83. 86. 89. 90. 106. Colb. unus. Edit. Complut. Versio Vulg. Aethiop. Arab. Syr. utraque, Corp. Belgica. Od. x. 173. Σφαῖ δ' ἀποσφραγίσαντες πόδας καὶ χεῖρας ὑπὲρ τοῦ ἐς θάλαμον βα- λείν. Plato Euthyphron. p. 3. C. ὁ ἐν πατρὶ συνδύσας τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, αὐτοῦ, καταβαλὼν εἰς τάφρον τινα. de Republ. X. Erus Armenius narrat, quae apud inferos vidisset. ἐν αὐτῷ δὲ ἄνδρες ἄγριοι καὶ διάπυροι ἰδεῖν παρ- σῶτες καὶ κλάμασθαι τὸν φθόνον, τοὺς μὲν ἰδίᾳ λαβόντες ἦγον, τὸν δὲ ἀρδαιῶν καὶ ἄλλας συμποθεύσαντες χεῖρας τε καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καὶ βαλόντες καὶ ἐκδιείραντες εἰλον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κλύμπελοις. Ter. Andr. V. 2. 24. tamen cura affervandum vincum, atque audin? quadrupedem constringito. Donatus: an quadrupedem deest cum pedibus & manibus? Alf. XXI. 11.

ἄρατε αὐτὸν, καὶ] — L 1. 69. Editio Erasmi, Bogardi. Versio Syra, Copta, Vulg. Augustinus. probante J. Millio prol. 1195.

ἐκβάλλει] ἐμβάλλει 45. 63. Evang. 6. ἐμβάλλει 39. βάλλει H. 10. 36. 38. 54. 57. 59. 61. 68. 71. 86. Editio Colinaei. ἐμβάλλει 90. Editio Erasmi, Bogardi. + αὐτὸν 1. Versio Copta.

14.] — 33. εἰσιν] + εἰ Editio Colinaei L. 1. Origenes. + ὁ Editio Erasmi 1. vitio Typothetae.

δε] + οἱ L. 1. 15. ἔλαβον] ἐπαύσαν 106. Evang. 4. 5. + κατὰ τοῦ Ἰησοῦ C. in ora M. 61. Evang.

9. 12. 13. 15. 17. est initium Lectionis Ecclesiasticae. ἐν λόγῳ] — Evang. 4. 19. Versio Copta.

16. αὐτῷ] πρὸς αὐτὸν D. μετὰ τῶν Ἡρωδιαῶν] — 14.

buerant praeter unum Trimalchionem. Pomponius Digest. L. 34. 2. 33. Scire se ait quendam senatorem muliebribus coenatoriis uti solitum, i. e. Stolis triclinariis. Aristoph. Avib. 1692. γαμικὴν χλαῖδα. Apoc. XIX. 7. 8. Eph. IV. 1. Judic. XIV. 12. vestis sunt virtutes five ambulationis digna vocatione. Optat. Milevit. V. Amice: hoc est dicere, cognosce te, cum aliquando renunciaveras diabolo, & ad me conversus fueras, & dederam tibi vestem nuptialem, ut quid sic venisti non habens vestem nuptialem? hoc est dicere: quare non habes quod tibi dedi? nemo enim potest irasci non habenti rem, quae data non sit.

Kobelet R. IX. 8. R. Judae principis comparatio. Cui haec res similis est? Regi qui fecit epulum, & vocavit hospites, dixitque eis: ite, lavamini, & albate & ungite, & lavate vestimenta vestra, & praeparate vos ad epulum. Et non fixit eis tempus, quando futurum esset epulum. Et fuerunt prudentes [ab hora nona] ambulantes ad ostium palatii regis, dicebantque: num deest quicquam palatio Regis? Stulti ex illis non curarunt neque solliciti fuerunt de verbo regis. Dixerunt, Finis noster est, ut conveniamus ad epulum regis, estne epulum in quo non sit labor, & societas illius cum illo? Et ivit caementarius ad calcem, figulus ad lutum suum, faber ad carbonem suum, balnearius ad balneum suum. Statim dixit rex: venite singuli cito ad epulum. Illi venerunt in gloria sua, hi in turpitudine sua. Laetatus est rex de prudentibus, qui stabillierunt verbum regis, & honorarunt palatium regis. Et indignatus est stultis qui non stabillierunt verbum regis, sed dedecore affecerunt palatium ejus. Dixit rex iis qui se paraverunt ad epulum, venite & edite epulum regis: illi autem qui se non

praepararunt ad epulum, non edent epulum regis, sed ite & dimittite eos. Rursus dixit rex: sed illi accumbant & edant bibantque, isti vero stent super pedes suos verberati, & videant, & discrucientur: ita tempore futuro erit. S. D. Esaj. LXV. Midrasch Mischle XVI. 11. Parabola de rege qui fecit convivium, & vocavit omnes, & non fixit illis tempus. Qui animadverterunt regis verbum, abierunt, curarunt & unxerunt se, poliverunt vestimenta sua, & praepararunt se ad convivium: qui autem non animadverterunt verbum regis, abierunt, & operam dederunt negotiis suis; cum igitur adpropinquasset tempus convivii, dixit rex: introeant omnes simul. Illi intrant in ornatu suo, & illi in turpitudine sua. Dixit rex illis, qui venerunt & praepararunt se ad convivium: edent de convivio meo: at qui se ad convivium non praepararunt, non edent de convivio meo. Num abierunt & excusati sunt? Dixit rex: Non. Sed illi edent, bibent & laetabuntur: illi vero stabunt super pedes suos, vapulabunt, videbunt, & cruciabuntur.

12. ἐφίμωθη] Etymol. φημί, ἄγχει, ἐπισφίμει. Lucian. Vit. Aucr. 22. καὶ σιωπῶν ποιεῖ, φημὲν αὐτοῖς περιττοῖς. & de morte Peregrini. 15. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπεφίμωσαντο. Ter. Andr. I. 5. 21. Obstupui. Censui ullum me verbum potuisse proloqui? aut ullam causam ineptam saltem, falsam, iniquam. Obmutui. Sextus Empir. a. Log. II. 275. οἱ δὲ δογματικοὶ πρὸς ἕκαστον μὲν τῶν ἔτιως ἐπιχειρημάτων πεφίμωσαντο.

15. περιττεύσωσιν ἐν λόγῳ] Cic. Acad. IV. 29. nec diutius captiosae interroganti respondeo — quid enim ad illum, qui te captare vult, utrum tacentem irretiat te, an loquentem? & 15. fallacibus & captiosis interrogationibus circumscripti atque decepti quidam, cum eas dissolvere non possunt, desiscunt a veritate.

γόντες· Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τῆ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσχεις, καὶ

ἀγόντες] λόγοντας L. 27.
ού prius] — 1.

ἐν ἀληθείᾳ] — 64. ἐπ' ἀληθείας D.
εἰς] — Editio Erasmi 1.

16. ἐν ἀληθείᾳ] Philo de O. M. p. 32. 44. ἐν ἀληθείᾳ — καλὸς ἦν. 2. Cor. VII. 14. 7o. 1. 2. & 3. 7o. 1.

Thomas. μέλι μοι τῷδε, καὶ μέλι μοι τόδε φαμὺν. Lucian. de parasito 3. ὅδ' ἢ μικρὸν μοι μέλι. 7o. A. XII. 4. 2. μέλι γὰρ ὅδ' ἐν αὐτῷ περὶ τέτων. Aët. XVIII. 17. Lucian. Dial. Charont. Menipp. & Mercur. XXII. 3. ὡγοῖς ὅποιον ἄνθρωπος διεπάρβησας. ἐλευθέρων ἀκριβοῦς, καὶ ὕδης αὐτῷ μέλι. ὕτος ἐστὶν ὁ Μένιππος. Crates ap. Stobaeum p. 524. Οὐκ οἶσθα, πῆρκα δύναμις ἡλίχην ἔχει, θέρμαν τι χοῦν, καὶ τὸ μηδὲν μέλι — μηδὲν φροτίζειν, ἀλλ' εἶναι ἄδωπττον καὶ ἀκολάκευτον. Dio Chrys. XXXII. p. 370. D. οἷς μόνον δεῖ παραβάλλειν τὸν πολὺν ἄρτον — καὶ θῆαν ἵππων, ὡς τῶν γε ἄλλων ὕδης αὐτοῖς μέλι. Lucian. Vit. Aucē. 14. ὅδ' ἢ γὰρ μοι μέλι ὑμῶν. neminem curas.

Demosth. περὶ τῶν ἐν χειρὸν ἡμῶν. Ἐδοί μιν, ὡς ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῶν μὴτε πρὸς ἐχθροὺς ποιεῖσθαι λόγον μηδὲν, μὴτε πρὸς χεῖρ' ἀλλ' ὁ βέλτιστον ἔκαστος ἡγήτο, τὸτο ἀποφάνισθαι. Liban. O. XVIII. p. 463. A. ἔλγον ἐσκαλιῶν ἀντίστοχον εἰς τὴν αὐλὴν, ἄνθρωποι, ἀ φρονοῖ, λέγοντα, κολακεύοντα ὕδιν, λέγειν ἐπιστάμενον. Phocylides. 8. ὁδὸς καὶ μὴ κρίναι πρόσωπον. Symmachus I. 19. personarum spectare gratiam. Eustath. in Il. κ. p. 84. 19. πολλὰ τῶν προσώπων σιωπῶντα ἐσκαλῶν. Lucian. de Calum. 6. τριῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμῳδαῖς, τῷ διαβάλλοντος, καὶ τῷ διαβαλλομένου, καὶ τῷ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίνεται. Hebraismus, nullius hominis, qualicunque sit dignitate aut vitae sorte, respectum habes.

17. Cic. pro Marcell. 10. erat certamen inter elarissimos duces, multi dubitabant quid optimum esset: multi, quid sibi expediret: multi, quid deceret: nonnulli etiam, quid liceret. Non quaerunt de Jure Caesaris in Judaeam: satis enim inter Judaeos constabat id nullum esse. Centesimus vicefimus tunc agebatur annus, ex quo Pompejus M. per speciem amicitiae, se inter Aristobulum & Hircanum de regno contententes gerens medium, Judaeam Romanis subjecerat. 7o. A. XIV. 4. 4. τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτιλῶ φόρῃ Ῥωμαίοις ἱκοῦσιν. & 5. τὴν τι γὰρ ἐλευθερίαν ἀπὸ βασιλείας. Καὶ ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίων κατεστημέν — καὶ βασιλείᾳ ἢ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχηγῶσι δεδομένη τιμὴ δημοτικῶν ἀνδρῶν ἵκνεται. Postea Romani Judaeis invitis praefecerunt Herodem & filios, censum denique egerunt, Judaeaque in formam provinciae redacta Praefides constituerunt homines avaros & injustos. Dolebat Judaeis videre theatra ab Herode extructa, aquilas erectas, thesaurum Dei a Pilato directum, Antoniam templo imminentem praesidio Romanorum militum munitam, Pontifices pro arbitrio praefidis creatos & remotos; & pejora indies non sine ratione metuebant. Unde tandem injuriarum impatientes quaerere coeperunt: an cum officio, quod sibi ipsis, quod civibus, patriae & posteris, imo quod Deo ipsi debeant, consistere possit obedientia Romanis praefita? annon imitandi sint majores, qui imperium Pharaonis & postea Regum Syriae detrectarunt, Deo felicem largiente successum? idcirco Deus & amorem libertatis illorum animis indidisset, & Judaeos imperata circumcissione & lege lata & promissionibus sancita populum suum fecisset, ut tur-

piter & misere extraneis, incircumcisis, idololatriis & tyrannis servirent? vid. 1. Macc. II. 24—68. III. 59. Deut. XVII. 24. Ita docebat Judas Galileus. 7o. XVIII. 1. 1. Ἰδὼς δὲ Γαλιλαίτης ἀπὸ τῆς — Σάδδουκον Φαρισαῖον προσλαμβανόμενος ἠπάγειτο ἐπὶ ἀποστάσει, τὴν τι ἀποτίμησιν ὅδ' ἄλλο ἢ ἀντικρὺς δευλίαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει παρακαλῶντες τὸ ἔθνος. 6. τῇ δὲ τιτάρτῃ τῶν φιλοσοφῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰδὼς ἡγεμῶν κατέστη, τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν Φαρισαίων ὁμολογῶσι, δυσκίνητος δὲ τῷ ἐλευθέρῳ ἦρας ἐστὶν αὐτοῖς, μόνος ἡγεμῶνα καὶ δεσπότην τῶν θῶν ὑπείληφόςτι. θανάτων τι ἰδὼς ὑπομένειν παρηλλαγμένης ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ τῷ μηδὲν ἀνθρώπων προσαγορεύειν δεσπότην. B. II. 17. 8. Μακάριος τις, υἱὸς Ἰουδα τῷ καλυμένῳ Γαλιλαίᾳ, ὃς ἦν σοφιστὴς διωκότατος, καὶ ἐπὶ κυρνήᾳ πότε Ἰουδαίους οὐκ οἰδίσκας, ὅτι Ῥωμαῖοις ὑπὸ τὰς πόδας τοῖς θῶν.

Alii contra, qui pacem suadebant, Rebello non tam injusta quam inutilis & intempestiva videbatur. 7o. B. II. 16. 4. τό γε νῦν ἐλευθερίας ἐπιθυμῶν ἄρτον, θῶν ὑπὲρ τοῦ μηδὲ ἀποβαλεῖν αὐτὴν ἀγωνίζεσθαι πρότερον. ἡ γὰρ πῆρκα τῆς θαλάσσης χαλιπῆ, καὶ περὶ τοῦ μηδὲ ἀρῆσθαι ταύτης ὁ ἀγὼν δίκαιος· ὁ δ' ἄπαξ χειρωθείς, ἔπειτα ἀφιστάμενος, αὐθόρως δεῦλος ἐστὶν, ὁ φιλελεύθερος. τότε γὰρ ἔν ἰσχυρῇ πάντα ὑπὲρ τοῦ μὴ δεῖσθαι Ῥωμαῖους ποιεῖν, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἱπτάσκει τῆς χάρας ὁ Πομπήιος. ita Agrippa rex, & Iosephus B. V. 9. 3. ἡ γὰρ δὴ καὶ πολέμῳ ὑπὲρ ἐλευθερίας καλὸν, χρεῖναι τὸ πρῶτον τὸ δ' ἄπαξ ὑποπεινόντας, καὶ μακροῖς ἐξῆκτας χρόνοις, ἔπειτα ἀποσπείναι τὸν ζυγόν, δυσθανατάτων, οὐ φιλελευθέρων εἶναι. δεῖ μάλιστα καὶ δεσπότης ἀδολοῦν τῶν πενηντῶν, οὐχ' οἷς ὑπὸ χεῖρα τὰ πάντα.

Vicit tandem sententia eorum, qui defectionem agitabant, tanta animorum conspiratione, ut tota natio ad arma concurreret, omnesque communi exitio involverentur. Haec sententia jam illo tempore altas egerat radices, cum fiducia instantis Messiae adventus in spem novarum rerum erigerentur non mali tantum per speciem pietatis erga Deum & patriam, sed etiam boni atque simplices, & inter eos discipuli Christi, ipsum regem creare cupientes 7o. VI. 15. Aët. I. 6. Luc. XXIV. 21. quod nonnisi excussio Romanorum jugo effici posse putabant. Denique ea fuit superbia gentis, ut nomen servitutis ferre non possent 7o. VIII. 33. 7o. B. III. 8. 4. φιλοζωῖς, Ἰωσήπε, καὶ φῶς ὑπομένειν ὅρῳ δεῦλος;

Existimabant autem Pharisei, se ita callide laqueos Christo tetendisse, ut, quocunque se verteret, illos effugere non posset. Si pro Romanis diserte pronunciaisset, civium suorum & discipulorum animos a se alienasset: adhuc putatis, hunc esse Messiam regem & liberatorem Judaeorum, qui vos servituti Romanorum addidit? hunc veracem esse & personam hominum non spectare, qui in solitudine, in campis & vicis & apud plebem, in publicanorum exactiones, & principum vitia invehitur, in urbe vero, ubi libertas & veritas ipsi periculum crearet, dominis adulatur? Si vero contra Romanos pronunciaisset, imo si vel verbum dixisset, quod eo spectare poterat videri, ipsum tanquam seditionis auctorem potestati praefidis tradi-

17 καὶ ἐ μέλει σοι περὶ ὕδενός· ἐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. Εἰπέ οὖν ἡμῖν, τί
18 σοι δοκεῖ, ἔξῃσι δῆναι κήσον Καίσαρι, ἢ οὐ; Γνὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἰ-
πέ

ἀνθρώπων] ἀνθρώπων 1. 27. *Chrysostomus*.
17. εἰπέ ἐν ἡμῖν] — D. Codices *Latini*.
εἰπέ] εἰπὸν L.

εἰς] — Editio *Erasmi* 1. *Ald.*
οὖν] — 106.
ἔξῃσι] + ἡμῖν 1.

didissent. *Luc.* XX. 20. XXIII. 2. Nunquam enim severius judicia maiestatis exercita sunt quam sub Tiberio. *Tacit.* A. III. 38. addito maiestatis crimine quod tum omnium aculationum complementum erat. 66. de Sejano. Ne quis necessario iuvaret periclitantem, maiestatis crimina subdebantur, vinculum & necessitas silentii. IV. 21. Pisonem Q. Granius secreti sermonis inculpavit adversum maiestatem habiti. *Sueton.* Tib. 58. sub idem tempus, consulente praetore, an iudicia maiestatis cogi juberet, exercendas esse leges respondit, & atrocissime exercuit. Statuae quidam Augusti caput demserat, ut alterius imponeret. Acta res in senatu. Et, quia ambigebatur, per tormenta quae sita est. Damnato reo, paulatim hoc genus calumniae eo processit, ut haec quoque capitalia essent: circa Augusti simulacrum servum cecidisse, vestimenta mutasse, nummo vel annulo effigiem impressam latrinae aut lupanari intulisse: dictum ulum factumve ejus existimatione aliqua laesisse. *Seneca* de Benefic. III. 26. Sub Tiberio Caesare fuit accusandi frequens & paene publica rabies, quae omni civili bello gravius togatam civitatem confecit. Excipiebatur ebriorum sermo, simplicitas jocantium, nihil erat tutum: omnis saeviendi placebat occasio. Nec jam reorum expectabatur eventus, cum esset unus. Coenabat Paulus praetorius in convivio quodam, imaginem Tiberii Caesaris habens, Eclypta & eminente gemma. Rem ineptissimam fecero, si nunc verba quaesiero, quemadmodum dicam illum matellam fumsisse. Quod factum simul & Maro, ex notis illius temporis vestigatoribus, notavit. At servus ejus, cui necebantur insidiae, ei ebrio anulum detraxit, & cum Maro convivas testaretur, admotam esse imaginem obscoenis, & jam subscriptionem componeret, ostendit in manu sua servus anulum. *Philostatus* p. 18. de Statuis, *Τιβέριος γε ὅστις, ἐφ' ᾧ λέγεται τις ἀπειθεῖναι δόξαι, τυπτήσας τὸν αὐτοῦ δούλον φέροντα δραχμὴν ἀργυρίαν, νομισμένην εἰς Τιβέριον.* *Joannes Sarriseniensis* de Nugis Curialium III. 10. Si enim censum dandum esse censuerit, peculiarem populum Dei, semen liberum, praeclaram haereditatem Domini, decimis & primitiis & legalibus ceremoniis tantum obnoxiam, subjiciet servituti: si vero tributa neganda responderet his, qui pro salute & quiete omnium militabant, quasi seditionis auctor & reus imperatoriae maiestatis a publicanis iuste poterit comprehendere.

Mentio etiam fit *Herodianorum*, comm. 16. cuius vocis terminatio *Latina* est. *Stephanus* in ἀ-
τρία. συνήθης γὰρ Ἰταλῶν ὁ τύπος διὰ τὴν ἀνοσίαν. & in
ὡσίαν. τὸ ἐθνικὸν Ὀσκιανός, συνήθης γὰρ ὁ τύπος τοῖς Ἰ-
ταλοῖς. S. A. *Victor* Epit. 54. Diocletianus, donec imperium fumeret, Diocles appellatus, ubi orbis Romani potentiam cepit, Grajum nomen in Romanum morem convertit. *Arrian* Epict. I. 19. εἴτα ἐκείνος κατὰ τινὰ δαίμονα ἀγορασθεὶς ὑπὸ τινὸς τῶν καισαριανῶν, τῷ καίσαρι σκυτῆς ἐγένετο. III. 26. τοῦ καίσαρος ἂν τις σε ἀναγκάσῃ. IV. 13. καισαριανοῦ φιλοφροσύνη. *Seneca* Controv. 17. Vocetur, inquit, ille Ciceronianus, ille cliens, ami-

cus. *Vellej. Patere.* II. 51. 52. Pompejani. *Corn. Nep.* Attic. 7. 1. Incidit Caesarianum civile bellum. *Cicero* in Verr. V. 59. pro lege Manilia 9. agraria II. 30. Sertorianus. *Corn. Nepot.* Attic. 2. Cin-
nanus. *Frontinus* IV. 21. in summa belli praestarent Cassiani Brutianos. apud C. *Tacitum* Galbiano-
rum, Othonianorum, Vitellianorum, Flaviano-
rum frequens mentio. *Lactant.* de Mort. Persecutor. 44. Maxentianus proteretur. *Tertullian.* ad Scapul. XI. Circa maiestatem Imperatoris infamamur; tamen nunquam Albiniani, nec Nigriani, vel Cassiani inveniri potuerunt Christiani. *Augustin.* de C. D. III. 28. partium Marianarum — Syllanus quisque. c. Donatistas passim. Optatus Gildonianus. c. Petilian. II. 83. Bello Firmiano — tempora Gildoniana. Herodiani ergo ex vi vocis erant, qui stabant a partibus Herodis. Herodes autem neque Caesaris dominationi neque Judaeorum libertati favebat; si ergo cum illo si cum his fecisset Christus, aequae Herodianos offendisset. Nam Herodes ipse sibi quaecebat imperium summum & ἀντιπαύσειον: nonnisi partem regni & quidem precario & beneficio Romanorum tenere, quod jure naturali & haereditario totum ipsius esset, durum & iniquum ipsi videbatur; in omnem bellorum eventum tantum armorum in armamentariis repositorum sibi comparaverat, quantum satis esset LXX. virorum millibus instruendis. Ob eam rem cum postea in suspitionem venisset conspirationis cum Sejano contra Tiberium, & foederis cum Artabano Parthorum Rege contra Cajum initi, a Cajo, instigante Agrippa Herodis nepote, Terrarchia exutus atque exilio perpetuo, in quo Lugduni Galliarum diem tandem obiit, damnatus fuisse apud *Josephum* A. XVIII. 7. 12. legitur.

Quid autem Christus respondit? an pro libertate, an pro subjectione? an iustos libertatis & subjectionis limites distinxit? Neutrum fecisse puto. Cum enim, ut Lucas testatur XX. 27. ipsi Pharisaei, responsum ejus mirati, tacerint, nulumque ejus verbum apud populum carpere potuerint; manifesto indicio est, nihil eum de re, quae in quaestione versabatur, dixisse. Porro cum sciamus ex *Luc.* XII. 13. 14. ipsum munus arbitri & divisoris haereditatis oblatum suscipere recusasse, non credibile est, illum jam litem similem, imo multo difficiliorem, suam facere voluisse. Inprimis si consideremus, Christum, cujus regnum de hoc mundo non est, venisse ut homines ad felicitatem coelestem perduceret, non ut per Evangelium Politias aboleret, aut pacta inter populos & reges interpretaretur, quod ne quidem necessarium erat, siquidem jura regum & populorum, & termini imperii & obsequii, ex natura hominis, societatis, & pactorum mutuum, satis intelligi possunt, & ab illis etiam intelliguntur, qui de Christo nihil audiverunt, ut nulla nova revelatione hic opus sit. Uti Apostoli hominum libertatem aut servitutem, eorumque conditionem. in hac vita eo loco reliquerunt, quo invenerant, ira & Christum similiter fecisse existimamus. 1. *Cor.* VII. 20. 21.

18. πονηρίαν] *Aristid.* Leuctr. I. p. 46. ὑπερβε-
Οοο
βλή-

πρὸς Τί με πειράζει ἐποκρίσαι; Ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τῆς κλίνης· Ὅι δὲ προσήνεγκαν 19
αὐτῷ δηάριον. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἢ εἰκὼν αὐτῇ καὶ ἡ ἐπιγραφή; Λέγουσιν αὐτῷ 20
Καίσαρος. Τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπόδοτε ἔν τὰ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ τῷ Θεῷ, τῷ 21
Θεῷ. Καὶ ἀκῶσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσ- 22
ῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάγασιν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, 23
Λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν· Ἐάν τις σποθᾷ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμ- 24
βρεύ-

19. ἐπιδείξατε] ὑποδείξατε 71.

αὐτῇ] — 2.

αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς DL. 13. 69. Versio Syra, Vulg. Copta, Armena.

21. τότε] — Versio Syra utraque.

καίσαρος] + τῷ D. Colb. unus.

ἐθαύμασαν] ἐθαύμαζον 27.

οἱ αὐτῷ] + οἱ 69.

23.] — D. 1. 2. 3. 9. 12. 36. 44. 71. 73. 86. 106. Evang. 18. Versio Syra. Origenes, Theophylactus.

24. Μωσῆς] Μωυσῆς DM. 15. 69. 72.

τέκνα] + ἵνα D. Versio Vulg. + εἰ 69.

τὴν γυναῖκα αὐτοῦ] — D. 33.

ἀνάγασιν] ἐξαναγασῖν FG. 56. 58. 90.

20. εἰ] — 69. ὁ δὲ C.

οὖν] — D. 44. Theophylactus.

22.] — 2. a prima manu.

ἀπῆλθον] ἀπῆλθαν D. 59. 61. 70. 91.

Evang. 18. Versio Syra. Origenes, Theophylactus.

εἶπεν] + ἵνα 61.

αὐτοῦ prius] — Bodl. unus. Chrysostomus.

τὴν γυναῖκα] τῇ γυναίκε 72.

25. δὲ] — D. οὖν 73.

βλέπατε πάντας ἀνθρώπους πονηροὺς καὶ κακίους. Lucian. Dial. Mort. Alex. & Hannib. XII. 6. ἐκράτησε --- οὐκ ἰσχυρὴ ἀλλὰ πονηρὴ καὶ ἀπίστη. Cic. de N. D. II. 30. est enim malitia versuta & fallax nocendi ratio. de offic. II. 3. Qui parum perspiciunt, hi saepe, versutos homines & callidos admirantes, malitiam sapientiam judicant. III. 13. Non aperti, non simplicis, non ingenui, non iusti, non viri boni: versuti potius, obscuri, fallacis, malitiosi, callidi, veteratoris, vafri. & Tusc. Disp. IV. 15. Virtutis contraria est vitiositas, sic enim malo quam malitiam appellare, quam Graeci κακίαν appellant. Nam malitia certi cujusdam vitii nomen est, vitiositas omnium. de Finib. III. 12. Quas Graeci κακίας appellant, vitia malo quam malitias nominare. Plaut. Versute malus. Ter. Andr. IV. 3. 8. Nunc opus est tua mihi ad hanc rem exprompta malitia atque astutia.

21. καίσαρος] Avoda Sara f. 6. Haereticus quidam misit denarium Caesareanum R. Judae principi, die festi gentilium; sedebat Resch Lakisch coram eo, dixit quid faciam? accipiamne? abiit & fassus est, non accipiam, — dixit ei Resch Lakisch: accipe & projice coram eo in puteum. ἀπόδοτε] Rom. XIII. 7. 1. Pet. II. 17. Philo de O. M. T. 3. p. 21, 1. τὸν ἐτήσιον ἀποδίδοναι διασφῶν τῷ βασιλεῖ. Dio LII. p. 328. Consilium Maecenatis. Μᾶτε νομίσματα ἢ καὶ σάβμα ἢ μέτρα ἵδια τις αὐτῶν ἐχέτω, ἀλλὰ τοῖς ἡμετέροις καὶ ἐκείνοι πάντες χρῆσθωσαν. 1. Macc. XV. 6. Maimon. in Gezelah c. 5. Ubiunque numisma alicujus regis obtrinet, illic incolae regem istum pro Domino agnoscunt. Hieros. Sanhedr. f. 20. 2. Dixit Abigael Davidi: Quid ego mali feci, aut filii mei, aut pecora mea? Respondit ille: Maritus tuus Regnum Davidis vilipendit. Ergo, inquit illa; tu rex es? Cui ille: Nonne Samuel me unxit in regem? Illa: Atqui moneta domini nostri Saulis adhuc obtrinet.

Videtur ergo respondisse Christus, pecuniam Caesari reddendam esse, quoquo modo se res haberet, sive dominus Judaeorum esset, sive non esset.

24. 1. Macc. X. 54. 56. Jos. A. XIV. 12. 1. ἐγγεγμῶ βρευτο δὲ ἡδὴ τῷ ὕρκανθ' ἵναι — μέλλων ἀγασθαι τὴν — ὕρκανθ' θυγατρίδην. Deut. XXV. 5. Thucyd. V. 16. Διὰς οὐαῖ — τὸ σπέρμα. Schol. σπέρμα λέγει τὸν ἀπόγονον.

25. Tob. VI. 15:

28. Artemid. II. 67. Νεκροὶ ἀναβιοῦντες ταραχὰς σημαίνει καὶ βλάβας, καθ' ὑπόθεσιν γὰρ ἐπινοῶσαι χρὴ, οἷα εἶναι ταραχὴ τῶν νεκρῶν ἀναβιωσάντων, ὡς εἰκὸς γὰρ καὶ τὰ εὐαγγέλιον ἀπατήσεσθαι, ὅθεν καὶ βλάβαι καὶ φιλονεικίαι γίνονται. Similiter potuissent quaerere: si omnes simul in vitam redeunt, uter erit rex, uter dominus aedium, agrorum, vinearum, unde cibum, potum, vestem accipient omnes?

29. Cum Pharisei quaerent de libertate & imperio Romano, h. e. de re ad hanc vitam spectante, Christus se rei tanquam ad se non pertinenti, immiscere noluit: nunc vero cum Sadducaei de vita aeterna & de immortalitate quaestionem movent, Christus, qui e sinu patris venerat, ut vitam & immortalitatem per evangelium in lucem produceret, sibi non tacendum esse existimavit.

30. Quidam Judaei hanc quaestionem solvere non potuerunt. Sohar Genes. f. 24. c. 96. Mulier illa, quae duobus nupsit in hoc mundo, priori restituitur in mundo futuro. Maimonides statuit: homines post resurrectionem cibo & potu usuros, & liberorum generationi operam daturos esse; quia sapiens architectus nihil frustra faciat, necesse esse ut membra corporis non sint otiosa, sed ministeriis suis defungantur. S. D. Esaj. LXVI. 11. Sardia: Quaeritur, an post resurrectionem homines cibo & potu sint usuri, & uxores ducturi? Ita statuo: sicut filius viduae Sareptanae, quem Creator per Eliam resuscitavit, & filius Sunamitidis, quem Deus per Elisam excitavit a mortuis, edebunt & biberunt, & sine dubio uxores duxerunt ap. Eisenmenger. T. II. p. 943. Veteres vero rectius: Berachoth f. 17. 1. Raf illa verba frequenter in ore habuit: In mundo futuro non edent, neque bibent, neque generabunt liberos, non exercebunt commercia: non est ibi invidia, neque odium, neque rixa; sed iusti sedebunt coronis cincti, & delectabunt se splendore majestatis divinae S. D. Ex. XXIV. 11. Pirke R. Eliezer in Jalkut Simeoni P. I. f. 34. 4. Dixit Jacobus ad Esavum. Duo sunt mundi ante nos, hic & futurus. In hoc mundo homines edunt & bibunt, commercium exercent, uxores ducunt, ac liberos gignunt: sed in mundo futuro omnia ista non occurrunt. Sume ergo tibi mundum hunc, & ego sumam mihi mundum futurum S. D. Vende mihi hodie primogenituram tu-

βρέυσει ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ τὴν γυναῖκα αὐτῆ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ.
 25 Ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος, γαμήσας ἐτελεύτησε· καὶ μὴ ἔχων
 26 σπέρμα, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτῆ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆ. Ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ
 27 ὁ τρίτος, ἕως τῆς ἐπτά. Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. Ἐν τῇ ἑν ἀνα-
 28 στάσει, τὴν τῆς ἐπτά ἔσαι γυνή· πάντες γὰρ ἔρχον αὐτήν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰη-
 29 σὺς, εἶπεν αὐτοῖς· Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.
 30 Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμήσων, ὅτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τῷ Θεῷ

ἐν

γαμήσας] γήμιας L. 1. 60. 91. Colb. Origenes. αὐτῆ] — L. 15. 54. 58.
 26. ὁμοίως] + δὲ 54. 73. Evang. 6. 15. Editio Bogardi. καὶ] — L. 1. 2. 72. Editio Erasmi 1. Ald.
 27. δὲ] — 14. ἔσαι] + ἡ 1. Edit. Erasmi 1.
 28. οὐκ ἀναστήσει] ἀναστήσει οὐκ D. 1. 69. Theophylactus. αὐτῆ] + ἡ 1. Edit. Erasmi 1.
 τὴν ἐπτά ἔσαι] ἔσαι τῶν ἐπτά D. ἔσαι] + ἡ 1. Edit. Erasmi 1.
 αὐτῆ] + γυναῖκα G. 28. 32. Versio Syra posterior, Aethiop. αὐτοῖς] — 11. 32. 50. 53. 57. 73. 87. 91. Colb. probante J. Millio prol. 1445.
 29. αὐτοῖς] — 11. 32. 50. 53. 57. 73. 87. 91. Colb. probante J. Millio prol. 1445.
 30. ἡ τῆς] τῆς οὐκ 44. ἐκγαμίζονται] γαμίζονται DL. 1. 36. Colb. Editio Erasmi 1. (sed in fine Annotationum correxit.) Ald. O-
 rigenes, Athanas. c. Arium. 3. Isidorus IV. 146. Theodoretus Dial. II. ἐκγαμίζονται 69. γαμούνται 13.
 τοῦ Θεοῦ] — D. Θεοῦ 69. ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι] εἰσιν ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ ἑρανῷ 1. Origenes in l. & c. Celf.

am, quo adhuc erant in utero matris. Statim ergo Esavus negavit resurrectionem mortuorum S. D. ecce ego vado & morior. Illa ipsa hora Esavus loco portionis suae sumit hunc mundum, Jacobus vero futurum. *ib.* P. 11. f. 13. 1. ex Pefikra Rabbathi. Dixit R. Juda f. R. Simon, Hannan dixisse ad Deum: Domine totius mundi, datur exercitus inferius & exercitus superius. Superius non comedunt neque bibunt, non gignunt nec pariunt liberos, neque moriuntur, sed vivunt in aeternum: In inferiori autem exercitu edunt & bibunt, gignunt & pariunt, moriuntur & non vivunt. Jalkut Rubeni f. 134. 1. ex *Masseket Derech Erez*. Supra non sedent, neque edunt, neque bibunt, neque liberos generant. *Aboth R. Nathan* c. 36. Sex sunt in homine, ex quibus tria cum bestis, tria cum Angelis ministerii communia habet. Priora tria sunt, edere & bibere, genus propagare, & excrementa ejicere: Posteriora, quod ratione praeditus est, statura erecta incedit, & sermone Hebraico loquitur. *Bemidbar R. XXI.* R. Isaac dixit: scriptum est *Num. XXVIII.* 2. Oblatio mea panis meus. Num vero Deus edit & bibit? Considera angelos, unde illi aluntur? Respondet R. Juda, dixisse R. Isaacum: ex splendore majestatis divinae S. D. *Prov. XVI.* 14. — Quod si vero quis dicat, in coelo nos edere & bibere, discat exemplo Moysi *Exod. XXIV.* 16. Si apud Deum nos ederemus & biberemus, certe Moyses idem fecisset. *Berechith R. XIV.* 3. V. 11. & formavit. Duae sunt formae, ex inferioribus & ex superioribus. R. Josua f. Nehemiae nomine R. Chaniae f. Isaaci & Rabbinum nostri nomine R. Eliezer, creavit in eo quatuor creaturas ex supernis & quatuor ex infernis, edit & bibit ut bestiae, fructificat & multiplicat ut bestiae, ejicit sterces ut bestiae, & moritur ut bestiae. De supernis: stat, ut angeli ministerii, loquitur, intelligit & videt ut Angeli ministerii — R. Taphri dixit nomine R. Acha: superiora creata sunt ad imaginem & similitudinem, & non fructificant neque multiplicant: inferiora fructificant & multiplicant. *Plotin. Enn. III.* 5. 2. λέγοντες δὲ τὴν ἀφροδίτην — οὐρανίαν — ἀμύθητον καὶ ἐπέκεινα γάμων, ὅτι μηδὲ ἐν οὐρανῷ γάμοι.

Neque fore neque fieri posse, ut mortui in vi-

tam redeant, multi ex gentibus cum Sadducaeis statuerunt. *Palaeophat.* 41. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, μηδὲν ἀποθανόντα δύνασθαι ἀναβιβῆναι. *Dionys. Areop.* περιθῆναι ὀνομάτων ε. πρᾶγμα τῇ παλαιότητι μὲν ἴσως παρὰ φύσιν δοκεῖν. *Lucret.* III. 942. Nec quisquam expergitus exstat, Frigida quem semel est vitae pausa secuta. *Catullus* I. 3. Qui nunc it per iter tenebri- cosum Illuc unde negant redire quonquam. *Aeschyl.* Eumenid. 650. ἀνδρὲς δ' ἐπειδὰν αἰμ' ἀνασπᾶσιν κόνις, ἀπαξ θανόντος ἕτις ἐς' ἀνάστασις. *Plin.* XXIX. 1. II. 5. nec Deum quidem posse omnia. Nam nec sibi potest mortem consciscere — nec mortales aeternitate donare, aut revocare defunctos. VII. 56. *Euripid.* Herc. fur. 296. ἤξειν νομίζεις παῖδα σὺν γαίῃς ὑπὸ; καὶ τίς θανόντων ἥλθεν ἐξ ἄδου πάλιν; *Seneca* Hippolyt. 219. non unquam amplius convox tetigit supera, qui merus semel Adit silentem nocte perpetua domum.

Alii tamen ab istis dissentiebant, vid. supra IX. 25. *Plato* de Rep. X. ἀλλ' ἐμὲντο σοὶ ἄλλους γε ἀπόλογον εἶναι, ἀλλ' ἄλλῃ μιν ἀνδρὲς ἦρος τῆ ἀρμενίας — τὸ γένος Παμφύλις, ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας — κομισθεὶς δὲ οἰκᾶλε, μέλλων θάττωθαι δωδεκαταεὶς ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίβη ἀναβίους δ' ἐλγεῖν, ἀ' ἐκείνοι. & *Convivio.* Ἡ Περίου θυγάτηρ ἄλλης — ἐβλήσασα μόνῃ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς ἀποθανεῖν — καὶ τῶν ἐρμασμάτων τὸ ἔργον, ἔτα καλὸν ἔδοξε ἐργάσασθαι ἐ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς, ὥς πολλῶν πολλὰ καὶ καλὰ ἐργασμέ- νων, εὐαριστημένοις δὲ τισιν ἔδωσαν τῶτο γέρας οἱ Θεοί, ἐξ ἄδου ἀνέναι πάλιν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνης ἀνέ- σταν. *Apollod.* Biblioth. III. 3. de Aesculapio. εὖ- ρον δὲ τινὰς λεγομένους ἀναστῆναι ὑπ' αὐτοῦ καπανεία, καὶ Λυκοῦργον, ὡς Στησίχορος φησὶν ἐν ἐπιφύλῃ. *Sextus Empir.* a Grammat. I. 261. Στησίχορος μὲν ἐν ἐπιφύλῃ εἰπὼν, ὅτι τινὰς τῶν ἐπὶ θήβαις πεσόντων ἀνίστα. *Lucian.* Gall. de Pythagora 18. θέν ἦδεν μὲ. M. Ἦκετα ταύ- τα, καὶ ὡς δόξιας ἀναβιβῆναι ἀποθανόντων. *Lactant.* VII. 23. Non igitur renascuntur, quod fieri non potest, sed resurgunt, & a Deo corporibus induentur, & prioris vitae factorumque omnium memores e- runt, & in bonis coelestibus collocatae ac fruen- tes jucunditate innumerabilem copiarum praesenti Deo gratias agent, quod malum omne deleve- rit, quod eos ad regnum vitamque perpetuam suscitavit. Qua de Anastasi philosophi quoque dice- re aliquid conati sunt — quod si non modo pro-

ἐν ἑρανῶ ἐῖσι. Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ἐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τῆς 31
Θεῶ, λέγοντος. Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; 32
ἐκ ἑστίν ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. Καὶ ἀκύσαντες οἱ ὄχλοι, ἐξεπλήθυνον 33

TO

- ἐν] + τῶ 36.
31. ὑμῖν] — 71. 106. Versio Syra posterior. Irenaeus. ἡμῖν 11. 64.
ἐπὶ] ἀπὸ Editio Erasmi, Aldi.
ἐστίν] + ἐστίν 69.
ὁ Θεὸς quarto loco] — D. 33. 67. Evang. 17. 22. Versio Vulg. Syra, Copia, Origenes de O. 53. Euseb. in Psal.
LIV. 15. Clemens III. H. 55. Damascenus de F. O. 100. Chrysostomus, probante J. Millio prol. 874.
Θεὸς] — L. 1.
34. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] ἐπ' αὐτὸν D. Codices Latini, probante Beza annot. Ed. 5.
ἐν οὐρανῶ ἐῖσι] εἰσὶν ἐν οὐρανῶ 44. εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῶ 69.
32. καὶ Θεὸς] — 69.
33. διδάσκων] διδασκαλίᾳ M.

phetae sed etiam vates & poëtae Anastasin mortuorum futuram esse consentiunt.

Judaei variis argumentis ex V. T. petitis solent adstruere mortuorum resurrectionem & immortalitatem animae. *Menasse f. Israel* de Resurr. Mort. I. 10. 6. Cum Mosis primum appareret Dominus, dixisse legitur: Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Jacobi. Atqui Deus non est Deus mortuorum, qui non sunt, sed vivorum, qui existunt. Itaque Patriarchas etiamnum respectu animae vivere ex eo recte infertur. *Abenesra in Levit. II. 2. 4. 5.* Doctores: ero Deus vester — sensus est: Custodite mandata mea, quia illa vita sunt facientibus in duobus mundis. *Thanchuma extr. Midras in Falkut Simeoni P. 1. f. 27. 2.* ad I. Reg. II. 1. & appropinquarunt dies Davidis ad moriendum. Num quaeso dies moriuntur? Dixit R. Samuel f. Nachmani: quando iusti moriuntur, dies quidem ipsorum delinunt, sed ipsi manent superstites. S. D. *Psal. CXLIX. 5. 6.* Unde discis, iustos etiam in morte sua laudare Dominum? ex *Eccles. IX. 5.* Sed iusti etiam in morte sua dicuntur viventes S. D. 2. *Sam. XXIII. 20.* Benaja f. Jojada f. viri viventis. Num vero Benaja solus filius viri viventis, omnes autem alii homines filii mortuorum fuerunt? Fuit filius talis viri, qui etiam in morte sua dictus est vivus. *Be-reschith R. LXXIV. 1. Gen. XXXI. 3.* Revertere in terram patrum tuorum. Scriptum est *Psal. CXLII. 6.* Tu es portio mea in terra viventium. — terra cujus mortui vivent initio dierum Messiae. *Schemoth R. XLIV. ad Ex. XXXII. 13.* Memento Abrahami, Isaaci & Jacobi. Dixit Moses: Domine mundi, num mortui illi vivunt? Respondit Deus: num tu factus es haeticus? — Quaesivit Moses: num mortui vivunt? respondit Deus: utique. Moses regessit: Si ergo vivunt, memento Abrahami, Isaaci & Jacobi. *Debarim R. III. Moses dixit: Domine mundi, num quaeso mortui vivunt? Respondit Deus: Mose, num & tu erras? Nonne ego sic tibi dixi: Ego mortificabo & vivificabo. Cobelet R. V. 10.* Samaritanus quidam interrogavit R. Meir: num mortui vivunt? respondit, eos vivere IX. 5. Viventes sciunt, se morituros esse. Intelliguntur iusti, qui etiam in morte viventes dicuntur — probatur ex *Num. XXXII. 11.* in terram, quam juravi Abrahamo, Isaaco & Jacobo. Non dicitur patribus, sed Abrahamo, Isaaco & Jacobo. Quasi Deus ad Mosen diceret: abi, & dic ipsis, me iurandum, quod ipsis promisi, servasse. *Tanchuma f. 36. 3.* Mortui nostri non sunt mortui S. D. *Psal. CXLIX. 5. Taanith f. 5. 2.* Dixit R. Jochanan: Jacobus pater noster non est mortuus — probabo ex *Jerem. XXX. 10.* Unde sic colligas, Jacobus hoc loco jungitur

posteris suis: jam vero posterii vivunt; ergo & Jacobus vivit. *Hieros. Berach. f. 8. 4.* Iusti etiam in morte dicuntur vivi --- probatur ex *Num. XXXII.* ut supra. *Babyl. Berachoth f. 18. 1. 2. Sam. XXIII. 20.* ut supra. *Jos. Macc. 16.* οἱ διὰ τὸν Θεὸν ἀποθνήσκοντες ζῶσι τῷ Θεῷ, ὡς περ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, καὶ πάντες οἱ πατριάρχαι. *Sanhedrin f. 92. 1.* Dixit Rabba; unde probatur resurrectio mortuorum ex lege? *Deut. XXXIII. 6.* Vivat Ruben, in hoc seculo: nec moriatur, in futuro. Rabina dixit, etiam ex *Dan. XII. 2. R. Asche ex 13. & Berachoth f. 15. 2.* Rabbi Tobai n. R. Josuae dicit *Prov. XXX. 15.* quam similitudinem habet sepulcrum ad matricem? Hanc, sicut matrix recipit & reddit: ita & sepulcrum; illa clam accipit & multis vocibus reddit; ergo multo magis consentaneum est, ut sepulcrum, quod multis vocibus mortuum accipit, illum multis vocibus reddat. & hoc respondetur dicentibus, non extare in scriptura, mortuos iterum victuros. *Avoda Sara f. 18. 1.* Tradunt, non esse partem in seculo futuro dicenti, legem non esse de coelo, & resurrectionem mortuorum non probari ex lege. *Mechilta in Ex. XV. 1. f. 26. 2.* tunc cecinit Moses, non ita scriptum est, sed tunc canet Moses. Discimus resurrectionem mortuorum. *Sanhedr. f. 90. 2.* Dicuntur interrogasse Sadducaei Rabban Gamalielem, unde probaret Deum resuscitare mortuos: Respondit, ex Lege, prophetis, & Hagiographis & non receperunt ab illo. Ex lege *Deut. XXXI. 6.* Regesserunt: forte & surgens, ad sequentia referri debet. Ex Prophetis *Esaj. XXVI. 19.* Reponabant Sadducaei: forte id pertinet ad mortuos, quos Ezechiel vidit vivificatos: non vero ad resurrectionem seculi futuri. Ex Hagiographis *Can. VII. 10.* Reponabant Sadducaei: forte labia motitabantur. in mundo. — Et non receperunt, usque dum citaret illis *Deut. XI. 21.* Non dicitur vobis, sed illis. Hinc constat de resurrectione mortuorum ex lege. Aliqui autem dixerunt, citasse *Deut. IV. 4.* Clarum erat, tunc omnes in vivis fuisse. Non ergo haec erat mens verborum, sed etiam eo die, quo omnes mortui essent, illos victuros. Scilicet sicut hodie vos omnes superstites vivitis: ita in seculo futuro omnes resurrecturi & victuri estis. — Dixit R. Joannes, unde probatur resurrectio mortuorum ex Lege? Ex *Num. XVIII. 28.* Quid? num Aaron in perpetuum superstes manet? annon ipse non est ingressus in terram Israel? Non hoc ita accipiendum est; sed docere voluit, fore aliquando, ut ipse resurgat. Hinc ergo probatur resurrectio mortuorum. — Traditio est: R. Simai dixit: unde probatur resurrectio mortuorum ex Lege? *Exod. VI. 4.* Non dicitur vobis, sed illis. Quare hinc conlequitur, illos resurre-

34 το ἔπι τῇ διδαχῇ αὐτῆς. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀχέσαντες ὅτι ἐφίμωσε τὰς Σαδδουκαίους,
 35 συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐπρωτότησεν εἰς ἐξ αὐτῶν νομικὸς, παράγων αὐτὸν, καὶ
 36 λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔειπεν αὐτῷ·

Ἀ-

ἐφη

35. νομικὸς] + τις FG. Editio *Erasmii, Aldi.*
 καὶ λέγων] — L. 33. Versio *Vulg. Syra, Copta.*
 37. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ] ἔφη αὐτῷ Ἰησοῦς D.
 εἶπεν] ἔφη DEFGKLM. 1. 9. 10. 11. 12. Colb. duo
 46. 47. 49. 50. 54. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
 90. 91. 106. Evang. 5. 6. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17.
Theophylactus. probante *J. Millio* prol. 1426.

— 1. & Versio *Armena.*
 36. μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ] ἐν τῷ νόμῳ μεγάλη D.
 Ἰησοῦς] — Vers. *Copta.* κύριος 36.
 27. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45.
 65. 66. 67. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 87. 89.
 18. 19. 20. Editio *Complut. Bengelii, Basilii, Eth.* 3.

Auturos esse. Quaesiverunt Romani ex R. Josua f. Chaninae: unde probatur, Deum in vitam revocatum mortuos? *Deut.* XXXI. 16. — Fertur quoque, dixisse R. Joannes nomine R. Simeonis f. Jochai: unde probatur Deum, resuscitaturum mortuos? — quia dicitur: occumbens cum patribus tuis & surgens. Traditio. R. Eliezer f. R. Jose dixit: in hac re corruptionis accusavi libros Sadducaeorum, quod dicerent, non esse resurrectionem mortuorum ex Lege. Dixi illis: corruptistis legem vestram — quia dicitis, non esse resurrectionem ex Lege. Ecce dicit *Num.* XV. 31. excidendo excidetur, in hoc seculo: iniquitas ejus in ipsa, in seculo futuro. Dixit R. Pappa ad Abai: dici etiam illis potuisset: ambo ista posse confici ex geminatione verbi excidendo excidetur — Secundum Tannaes enim excidendo intelligitur in hoc seculo; excidetur, in futuro, ut sentit R. Akiba. Cui dixit R. Ismael: annon iterum dictum est *comm.* 30. excidetur? an ergo tria secula sunt? sed locuta est lex more humano. Quaesivit Cleopatra Regina ex R. Meir: scio, mortuos esse revivificatos S. D. P. LXXII. 16. Dixit Apostata ad R. Gamalielē: Vos dicitis, mortuos revivificatos esse, atqui in pulverem redacti sunt, pulvis autem num revivifcet? f. 91. 1. Petijt filia Caesaris a Rabban Gamaliēle, ut sibi concederet potestatem respondendi. Quae proinde respondebat: duo sunt figuli in urbe nostra, unus fingit vasa ex aqua, alter ex luto, uter eorum praestantior? Respondit Caesar: is, qui fingit ex aqua. Regerebat ei filia: si ita res se habeat, Deus qui ex aqua (ex femine) format hominem, nonne multo magis ex luto efformet? — Dixit quidam Sadducaeus R. Immi, Dicitis mortuos esse resurrecturos, atqui in pulverem redacti sunt, pulvis autem num revivifcet? Respondit, rem tibi per parabola explicabo. Similis est Regi mortali, qui dixit servis suis: ite, & aedificate mihi palatia magna in loco, ubi nec aqua nec pulvis est. Qui profecti palatia exstruxerunt, quae interjecto tempore collapsa sunt. Quare ad eos dixit: aedificate illud iterum, in loco ubi est pulvis & aqua. Respondentibus, se id efficere non posse, succensuit dicens: in loco, ubi nec pulvis nec aqua erat, potuistis aedificare: nunc in loco, ubi est pulvis & aqua, nonne multo magis aedificare possitis? — Dixit aliquis Sadducaeus ad Gabiha f. Pefisae: Vae vobis scelerati, quia dicitis, mortuos resurrecturos esse: ecce viventes moriuntur, quomodo ergo, qui jam mortui sunt, revivifcerent? Cui ille respondit: Vae vobis scelerati, quia dicitis, mortuos non revivificatos esse. Nam qui nunquam in rerum natura extiterunt, vivunt; quomodo ergo de his, qui jam semel in rerum natura extiterunt, non multo magis verosimile sit, eos iterum existere posse post mortem suam? f. 91. 2.

Traditio, dixit R. Meir: unde probatur resurrectio mortuorum ex lege? *Exod.* XV. 1. Non dicit cecinit, sed canet, ut inde constet ex Lege, futuram aliquando mortuorum resurrectionem. Cui affine est quod legimus *Jos.* VIII. 30. Non dicitur aedificavit, sed aedificabit — Dixit R. Josua f. Levi; unde probatur resurrectio mortuorum ex Lege? *Psal.* LXXXIV. 5. Non dicitur laudaverunt te, sed laudabunt. Quare hinc probatur Resurrectio mortuorum ex Lege — Dixit R. Chaja f. Abbae, dixisse R. Joannē: Unde probatur resurrectio mortuorum ex Lege? *Esa.* LII. 8. Non dicitur cecinerunt, sed canent. *Pesachim* f. 68. 1. Tradiderunt Rabbinī: Ego occidam & vivificabo *Deut.* XXXII. 39. ne quis putet, forte mortem esse in uno & vitam in altero, uti in mundo, uno moriente, nascitur alter, additum est: percussi, & ego sanabo. Sicut vulnus & sanatio sunt in uno eodemque, ita etiam mors & vita. Hinc habemus refutationem eorum, qui dicunt, resurrectionem mortuorum ex lege probari non posse. & *Sanhedrin* f. 91. 2.

31. *Schemoth* R. XLIV. Quare dicit Moses: recordare Abrahami, Isaaci & Jacobi. *Ex.* XXII. 13. Dicit R. Abin, dixisse Deum Mosi: ego requiro a te decem homines, sicut requisivi a Sodoma. Da mihi decem justos in populo, & eum non perdam. Tum Moses: ecce ego, Aaron, Eleazar, Ithamar, Pinehas, Caleb, Josua. At Deus: sunt tantum VII. ubi tres alii? Cum haereret Moses, dixit: Domine mundi, num mortui vivunt? respondit Deus: imo. Tum Moses: si mortui vivunt, tum recordare Abrahami, Isaaci & Jacobi.

νομικὸς]. *Glossar.* νομικὸς, jure consultus. Jurisperitus νομικώτατος, νομομαθής. *Strabo* XII. p. 813. C. χρώται δὲ οἱ Μαζακηνοὶ τοῖς χαράνδα νόμοις, ἀμφιμένοι καὶ νομῶν, ὅς ἐσιν αὐτοῖς ἐξηγητὴς τῶν νόμων, καθάπερ οἱ παρὰ Βαβυλῶν νομικοί. *Arrian.* *Epict.* II. 13. ἀλλ' οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πάποτε, τὸν ἐρέντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησάμενον τὰ νόμους. Ἀλλὰ διαθήκη μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδώς, πῶς δὲ γράφει, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδῶτα. ἔδ' ἐγγύη ἄλλος σφραγίζεται, ἢ ἀσφάλειαν γράφει ὅρξει δὲ χρεῖται διχα νομικῶ. *Αὐθολ.* II. 22. 9. θάρσει, τὸν νομικὸν δὲ καλεῖ, καὶ χρήματα σουτῆ. Εὐ διαθεῖς βίῳ τε λῆγε μεμνημένος. *Jos.* B. II. 21. 7. Τέσσαρας τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἐβρίμην, τὸν τε τῷ νομικῷ Ἰωάζαρον, καὶ ἀναβίαν Σαδδουκαί, καὶ Σίμωνα καὶ Ἰσθρ Ἰωνάθ, πάντας ἐπιπῶν δυνατατάτους, & *Vit.* 39. ἔδοξε αὐτοῖς πέμπειν ἑνδρας κατὰ γένος μὲν διαφέροντας, τῇ παιδείᾳ δ' ὁμοίους, ἦσαν δ' αὐτῶν οἱ μὲν δημοτικὸι δύο, Ἰωνάθης καὶ ἀναβίας, Φαρισαῖοι τὴν αἵρεσιν ὁ δὲ τρίτος Ἰωάζαρος ἱερατικῶ γένος, Φαρισαῖος καὶ αὐτός. *Galen.* de *Curat.* γλωσσιγράφος, ἀστρονόμος, ἀρχιτέκτονας, νομικὸς, ῥήτορας, γραμματικὸς, & de libris suis. καὶ ἱατροὶ τυγχάνουσιν ὄντες, ἢ φιλοσοφοί, ἢ γεωμετρικοί, καὶ μουσικοί, καὶ νομικοί. *Plut.*

Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σε ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σε, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σε, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σε· Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή· Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν· Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ, τίνος υἱὸς ἐστὶ; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δα-

τῇ primum] EFG. 2. 3. 12. 44. 69. 73. 80. 84. Evang. 24. Edit. *Erasmi*, *Bogardi*. — Secundo EFG. 2. 3. 12. 36. 39. 44. Bodlejani omnes in Edit. *Oxon.* 73. 80. 90. Edit. *Erasmi*, *Bogardi*, *Theoph.* probante *Bengelio*. — tertio 2 a prima manu 12. Edit. *Erasmi*, *Bogardi*.

ἐν secundo] — 2. *Theophylacti*. ψυχῇ σου + καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ 68. 69. Versio *Syr.* *Æthiop.*

διανοίᾳ] ἰσχύϊ 13. 38. πρώτη καὶ μεγάλη] ἡ μεγάλη καὶ πρώτη 1. 13. 69. Versio *Syr.*, *Copta*, *Vulg.* *Æthiop.* *Origenes* H. 23. πρώτη 27. μεγάλη καὶ πρώτη D. *Theophylacti* de C. P. III. 25. ὡς δὲ κοινῇ καὶ καθ' ὅλα φασιν, μέγιστον μὲν καὶ πρῶτον, εἰ τὴν σποριεὺν χώραν ἐργάσαι καλῶς.

39. αὐτῇ] ταύτῃ D. 16. Evang. 12. 13. 14. 15. 17. Versio *Vulg.* *Copt.* ταύτης *Chrysostomus*. αὕτη G. 2. 35. 40. at in ora habet: γράφεται καὶ αὕτη. 48. 53. 55. 56. 58. 60. 65. 66. 72. 90. 106. Evang. 6. 4. 21. 22. 24. Editio *Complut.* *Basilii* *Eth.* 3.

σεαυτὸν] ἑαυτὸν 1. 3. 9. 10. 45. 49. 51. 53. 59. 62. 73. 74. 83. 86. 87. 91. Evang. 5. 19. 21. 22. Editio *Erasmi* 1. *Ald.* *Basilii*. ut Rom. XIII. 9. quod est elegantius, *Casaubono* iudice.

40. ταύταις] + δὲ 54. 57. 58. ὅλος] — 54. Versio *Syr.*, *Copta*. prob. *J. Millio* *prol.* 1251.

Quaest. Rom. p. 271. E. ὥσπερ οἱ Νομικοὶ Γράϊον, Σῆϊον, καὶ Λάκιον τίττοι, καὶ οἱ φιλόσοφοι Διόνα καὶ Διόνα προσλαμβάνουσι.

37. *Jos.* *Maccab.* 13. ἱκαντὲς τῷ Θεῷ ἀφιράσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας. *Philo* de *Decal.* T. 2. p. 191, 18. ἀλλὰ καὶ διανοίᾳ καὶ λόγῳ καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ τῷ ἀγενήτῃ καὶ αἰδῶ καὶ τῶν ὅλων αἰτίῃ θραπείᾳ σφοδρῶς ἐντόνως καὶ ἐρρωμένως ἵναποδώμεθα. *Galenus* de *locis affect.* III. πᾶσι τοῖς ἰατροῖς, ὅσοι γιγνόμενοι διὰ φιλίαν ἀνθρώπων, ἄλλο μὲν ἐν τῇ ψυχῇ φρονέουσιν, ἄλλο δὲ λέγουσιν, ἀμολογῶνται. *Theophylactus* *Char.* 17. καὶ ὑπὸ τῆς ἰταίρας καταφιλέμενος εἰπεῖν, θαυμάζω, εἰ σὺ καὶ ἀπὸ ψυχῆς μου φιλεῖς. *Aristoph.* *Nub.* 56. ἄλλ' ἔτι καὶ τῆς καρδίας μὲν ὄντως φιλεῖς. *Theocritus* Id. VIII. 35. βόσκουτ' ἐκ ψυχῆς τὰς ἀμύδνας. *Schol.* ἦγον ἐξ ὅλης τῆς προθυμίας· ἐκ ψυχῆς ποιεῖ τις τόδε, ἦγον ἔκω, καὶ ἄφ' ἑαυτοῦ κινῆμενος· ἐκ ἐκ ψυχῆς δὲ ποιεῖ, ἦγον ἔκω καὶ σὺν βίᾳ τι, καὶ ἐκ ἄφ' ἑαυτοῦ κινῆμενος. *Senec.* *Epist.* XCVI. Non pareo Deo, sed assentior: ex animo illum, non quia necesse est, sequor. *M. Antoninus* III. 4. & ἵαπε ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς. IV. 20. Στοιχὶ ἐπιτιτροφῶς τὰ πάντα καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς. *Xenoph.* *Exped.* *Cyri* VII. ὅτι σοὶ ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν. *Oeconom.* ἀσπάσκουσαι ἐκ τῆς ψυχῆς. *Dio Xiphil.* p. 65. οἱ μὲν ἐκ παρασκευῆς, οἱ δὲ ἐκ φόβου, οἱ δὲ ἐκ ψυχῆς. *Anthol.* II. 47, 2. ἐλπίς τὴν ἰδίαν συνεχῶς, χαρίζομαι, γυναῖκα ἀντιῶ ἐκ ψυχῆς πεπρόμενος δύναται. *Catullus* LXI. 69. toto ex te petore, Thefeu, Toto animo, tota pendebat perdita mente. *Plantus* *Captiv.* II. 3. 27. Ut adhuc loeorum feci, faciam sedulo. Ut potissimum, quod in rem recte conducatur tuam, Id petam, id persequarque, corde & animo, atque viribus. *Herodot.* VIII. 97. ὁριόντις δὲ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρῆστοντα, εὖ ἠπιστάτο, ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκευάσμενον πολέμουσιν. *Epictetus* c. XXXV. Νῦν μὲν ἀβλητῆς, νῦν δὲ μονόμαχος, εἴτα ῥήτωρ, εἴτα φιλόσοφος, ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ ἐδίδεν. *Cicero* *Ep.* *Famil.* XVI. 8. Te videre tota cogitatione cupio. & *Philippic.* X. 11. Omnis voluntas M. Bruti, omnis cogitatio, tota mens auctoritatem Senatus, libertatem P. R. intuetur. 1. *Reg.* XIV. 8. 2. *Reg.* XXIII. 3. 2. *Paral.* XV. 12. *Ecclesiast.* XLVII. 10. *Ter.* *Andria* IV. 4. 55. Paululum interesse censes, ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de industria? *Arrian.* II. 23. & III. 26. δυνάμειν εἰπεῖν τέρας τῆς εἰχῆς ἐξ ὅλης ψυχῆς, ὥς δὲ μὲν, ὥς ζῆλος, καὶ σὺν ἡ πεπρωμένη. *Cic.* *pro*

Cluentio 67. Ab illo tempore nullum locum praetermisit, in quo non instrueret insidias aliquas, ac dies omnes ac noctes tota mente mater de pernicii filii cogitaret. *Philo* de *Abrahamo* p. 377. οὐ τὸ μέντοι μένος ἀπέκλινε πρὸς τὸν παῖδα, ἀλλ' ὅλη τῇ ψυχῇ δὲ ὅλον ἐσιώτητι προσεκλήρωσεν, ὀλίγα φροντίδας συγγενικῆς ἡμέματος. *Theocrit.* Id. XVII. 130. ἐκ θυμοῦ ἐργαῖσα κασιγνήτον τι πόσιν τι. *Plut.* de *Virtut.* p. 446. A. ὥσπερ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς συνεπιπύον ταῖς ἡδοναῖς. His opponuntur δὲ ψυχῆς *Jac.* I. 8. IV. 8. 1. *Chron.* XII. 33.

40. *Plut.* ad *Apollon.* p. 116. C. Γνωθὶ σιαυτὸν καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν ἐκ τέτων γὰρ ἡρτῆται τὰ λοιπὰ πάντα. *Sextus* *Empir.* 2. *Logic.* I. 158. οὐ χωρὶς κρίτηρις — ἄφ' ἧ καὶ ἡ εὐδαιμονία, τὴν ἐστὶ τὸ τῆς βίᾳ τίλος, ἡρτημένην ἔχει τὴν πίσυν. *Genes.* XLIV. 30. *Judith.* VIII. 24. *Arachin.* V. 2. 3. Caput, Stomachus, res a qua vita hominis pendet. *Berefith R.* XXIV. in *Levit.* XIX. 18. Diliges proximum ut te ipsum. *Dixit R. Akiba*: Haec est summa magna in *Lege*. *לך לך לך לך*, & *Sabbath* f. 31. 1. *Berefith R.* XXVI. 8. *Eunapius* in *Maxim.* ἐκ κριματος τῷ ἀνδρὶ. *Horat.* *Ep.* I. 1. 105. de te pendentes, te suspicientis amici. *Jamblich.* *protrept.* ad *Symb.* 24. Τὸ γὰρ κυριώτατον ῥίζωμα τῶν Πυθαγορικῶν δογμάτων τὸτό ἐστιν, ἐξ ἧς τὰ πάντα σχιδὸν ἡρτῆται, καὶ ὑφ' ἧς μέχρι τέλους κρατύνεται. & de V. *Pythag.* 29. πάντα — ἐκείνῃ ἐξηρτησθαι δοκί. *Plato* de *Legg.* X. ἐκ γὰρ δὴ τῆς τοιούτης πάντα ἡρτημένα τάς ἐρημένα κακὰ γίγονι, καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται. *Maccoth* f. 23. 2. explicat *R.* *Simlai*, DCXIII. praecepta data fuerunt Moysi --- *Dixit R. Camaenuna*: quinam est locus scripturae, qui huic dicto suffragatur? *Deut.* XXXIII. 4. *לך לך* sunt DCXI. ego sum Dominus Deus tuus: & non erit tibi coram me; duo ista praecepta, quae ex ore Dei audivimus, constituunt numerum DCXIII. praeceptorum. *David* ad undecim reduxit, *Psal.* XV. *Esaias* XXXIII. 15! ad sex; *Micha* VI. 8. ad tria; *Esaias* LVI. 1. ad duo; *Amos* V. 4. & *Habacuc* II. 4. ad unum. *Thanchuma* p. 264. 1. & *Medrasch Thebillim* XVII. *Berefith* f. 61. 1. Interpretatur est f. Caparae: haec est sectio, a qua totum corpus legis pendet. *Philo* de *Septenar.* p. 282, 22. "Εστὶ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κατὰ μέρος ἀμυδῆται λόγων καὶ δογματῶν δύο τὰ ἀνωτάτω κεφάλαια, τὸ τι πρὸς Θεὸν δι' εὐσεβείας καὶ ἐσιώτητος, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους διὰ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης· αἱ ἐκά-

43 Δαβίδ. Λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαβίδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἴ-
 44 πέν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο-
 45 πόδιον τῶν ποδῶν σου. Εἰ οὖν Δαβίδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ; Καὶ
 46 οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπι-
 ρωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Τότε

καὶ οἱ Προφῆται κρῖναι] κρῖναι καὶ οἱ Προφῆται DL. Versio Vulg. Syra.

42. λέγων] — Versio Copt.

43. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησὺς L. 1. 33. Colb. Versio Copt. Armen. Æthiop. Codices Latini. Origenes H. 23. Dialog. Marcion. p. 127.

κύριον αὐτὸν καλεῖ] καλεῖ αὐτὸν κύριον D. κύριον καλεῖ αὐτὸν 69.

καλεῖ] λαλεῖ 12.

44. ὁ] — D.

ὑποπόδιον] ὑποκάτω DGL. 2. 3. 9. 34. 39. 63. 67. 69. 84. Evang. 5. Versio Syra.

45. Δαβίδ] + ἐν πνεύματι DM. 4. 6. 12. 13. Colb. 32. 40. 42. 45. 53. 68. 69. 71. 91. Evang. 17. Editio Colinaei. Versio Syra posterior cum alterisco. Arab. Copta, Saxon. Dial. c. Marc.

καλεῖ αὐτὸν κύριον] κύριον αὐτὸν καλεῖ Editio Erasmi, Colinaei.

46. ἐδύνατο] ἠδύνατο 1. 90. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Colinaei, Bogard. li. Moeris. ἠδύνα, ἠτίσω, ἀπτικῶς· ἐδύνασο, ἐτίσασο, ἐλληκῶς &c. ἡμελλον, ἡβουλόμην, ἡδυνάμην, ἡξέμην, ἀφ' οὗ η. ἀφ' οὗ ε. ἐλληκῶς.

αὐτῷ ἀποκριθῆναι] ἀποκριθῆναι αὐτῷ D. 45. 62. 69. 73. 83. 86. Codices Latini.

ἡμέρας] ἡμέρας D. 1. a prima manu. 70. 76. Versio Æthiop. Origenes H.

ἐπερωτῆσαι] ἐπερωτᾶν Editio Complut.

τερον εἰς πολυσχηδὺς ἰδέας καὶ πάσας ἐπανειτάς τέμνεται.

41. Hiob. XI. 23.

43. Δαβίδ ἐν πνεύματι] *Vajikra* R. V. Vidit David in Spiritu sancto. *Erachin* f. 15. 2. R. Acha f. Chanina dixit: maledicus non potest curari, jam enim succidit eum David in Spiritu S. D. Pfal. XII 4. *Sota* IX. 6. *Spiritus sanctus* pronunciat. *Bereschith* R. XLV. 8. Sic dixit Elisa propheta in Spiritu sancto. LXXXV. 8. hoc est quod dictum est in spiritu sancto per manus Salomonis regis Israël, Prov. X. 6. de quo dixit Salomo sententiam istam? non dixit nisi de Jacobo & Esau. LXXX. 7. & spiritus sanctus dixit: polluerunt Dinam sororem ipsorum Gen. XXXIV. 13. LXXXIV. 11. & spiritus sanctus dixit: custodi haec verba, Gen. XXXVII. 11. LXXXV. 3. R. Chona dixit: ne dicerent, verba poetarum fuisse, sed ut sciverint omnes, dixisse eos in Spiritu sancto. Rabbini dixerunt: ad connectendum librum totum, quem dixerunt in spiritu sancto. XCII. 9. Spiritus sanctus clamat: pax multa diligentibus legem tuam. Pf. CXIX. 165. XCII. 7. hoc est quod dictum est in spiritu sancto per manum Salomonis Ecclef. VII. 19. *Schir* R. 1. Canticum novum dixit Salomo rex Israël in spiritu sancto Ecclef. VIII. 14. & vidi in spiritu sancto. *Sota* IX. 6. Seniores dicebant, sacerdotes aiebant — spiritus sanctus pronuntiabat, quotiescumque haec observabitis, auferetur a vobis reatus sanguinis. *Gemar. Hierof.* tria dicta de re eadem saepe afferuntur dissimilis argumenti & dissimilium auctorum. Gen. XXXVIII. 35. Thamar dixit — Judas dixit — Spiritus sanctus subjecit: neque amplius deinde cognovit eam. Judic. V. 28. mater Sisarae — nurus ejus — Spiritus sanctus dixit: Sic pereant omnes inimici tui, Domine. *forma* f. 28. 2. sciscitatur Jeremias: comedentne mulieres fructum suum? Respondit ei spiritus sanctus, idque eventurum dixit, si interficiatur in templo Dei sacerdos & propheta.

44. *Saadias Gaon* in Dan VII 13. Hic est Messias, justitia nostra, S. D. Dixit Dominus Domino meo. infra XXVI. 64. *Isaac Benarama* ad Genef. XLVII. *Bereschith* R. LXXXV. 10. Baculus, Rex Messias S. D. Pfal. CX. 3. *Midrasch Tillim* in Pfal. II. res Messiae filii Davidis narra-

tur in Hagiographis Pf. CX. 1. in Pfal. XVIII. 35. R. Joden nomine R. Chema dicit, tempore futuro Deus S. B. collocabit Regem Messiam ad dextram suam S. D. Pfal. CX. &c. (ut infra *Sanbedri*) & in Pf. CX. 1. & ita dicit Messias S. D. Ef. XVI. 5. Dixit S. B. ille sedet, & ego faciam bellum. Ideo & sedet super eo in veritate. *Berachoth* V. Pfal. XC. 3. explicatur per Mich. V. 7. *Bemidbar* R. XVIII. f. baculus Aaronis fuit in manu omnium & singulorum regum, donec vastaretur domus sanctuarii, tunc occultatus est; & eadem virga erit in manu regis Messiae, cito in diebus nostris. S. D. Pf. CX. 2. *Sanbedrin* f. 108. 2. Deus S. B. collocabit Regem Messiam ad dextram suam S. D. Pf. CX. 2. & Abrahamum ad sinistram suam. Et facies ejus pallefcebat, & dicebat: Filius filii mei sedet ad dextram, & ego ad sinistram. Et Deus S. B. placavit ipsum dicens: Filius filii tui ad dextram tuam, at ego ad dextram tuam.

κάθω] *Thomas*: κάθησο κάλλιον ἢ κάθω. *Moeris*: κάθωσέ, ἀπτικῶς, κάθω, κοινῶς.

ὑποπόδιον] *Petron.* 115. Agnovique terribilem paullo ante & implacabilem Lycam pedibus meis pene subjectum. *Aristaenet.* I. 22. ἐγὼ σοι μόνον τὸν ὑπὲρ φανον ὑπὲρ ταῦτα τοῖς ποσίν. *Sextus Empir.* a. *Grammat.* I. 246. τὸ ὑφ' ἡμῶν καλέμενον ὑποπόδιον, ἀθηναῖοι καὶ κῶοι χελιδῶνα καλεῖσιν. *Æneid.* X. 731. Tum super abjectum posito pede, nixus & hasta. II. 5. 240. Δῶρ' αὖτε σοὶ δώσω, καλὸν θρόνον, ἑφ' οἷτον αἶεσ' ἡρώων, Ἡφαιστος δὲ κ' ἐμὸς πάϊς ἀμφιγυῖνός Τεύχε' ἀσκήσας, ὑπὸ δὲ θρόνῳ ποσὶν ἦσσι. Schol. ὑποπόδιον. *Athenaens* V. 4. p. 192. E. πολλὰ καὶ γὰρ ὁ ἡμῶν φησὶν ἐξείης ἐξόντο κατὰ κλισίαν τε θρόνους τί. Ὅ γὰρ θρόνους αὐτὸ μόνον ἐλευθέριος ἐστὶ κατέδρα σὺν ὑποπόδιῳ, ὅπερ θρόνον καλεῖντες ἐντέθεν αὐτὸν ἀνέμασαν θρόνον τῷ θρόνουσθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τῷ κατέδρασαν τάττεσιν. *Lucian.* de Conscrib. Hist. 27. de Iove τῷ ὑποπόδιῳ δὲ τὸ τε εὐδωγὲς καὶ τὸ εὐξέ-
 45. *Quintil.* III. 7. Est varia laus hominum — Illa quoque interim ex eo, quod ante ipsum fuit, tem-

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, λέγων Ἐπὶ τῇ **1**
Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι Πάντα οὖν ὅσα ἀν' εἵπωσιν **2**
ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ **3**
οὐ ποιοῦσι. Δεσμεύουσιν γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὄ- **4**
μους

1. ὁ Ἰησοῦς] — II.

2. Μωσέως καθέδρας] καθέδρας Μωϋσέως D. 69.

Μωσέως] Μωϋσέως 72. Versio Copi. Vulg. Chrysost.

3. ἔν] — Evang. 5. 21. 22. probante J. Millio prol. 1426.

ἔν] ἔν E. 1. 3. 72. 73. 74. 89. Evang. 5. 8. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Editio Complut. Ephren. p. 185.

ὑμῖν] — D. Versio Vulg. Copi. Saxon. Arab. Aethiop. Irenaeus IV. 26.

τηρεῖν] — DL 1. Versio Vulg. Copi. Armen. Origenes H. 24. Euseb. in Psal. LXVIII. probante J. Millio prol. 1403.

τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε] ποιήσατε καὶ τηρεῖτε L. ποιεῖτε καὶ τηρεῖτε D. 1. Versio Copi. Eusebii.

καὶ ποιεῖτε] — 57. a prima manu. a ποιεῖτε ad ποιεῖτε] — 56. 58.

4. γὰρ] δι' LM. 1. 3. 9. 14. 42. 61. 70. 71. 72. 91. 106. Versio Copi. Codices Latini. Theophylactus.

— D. ex emendatione. 86. Versio Sax. probante Bengelio.

tempore trahentur, quae responsis vel auguriis futuram claritatem promiserint: ut eum, qui ex Thetide natus esset, majorem patre suo futurum cecinisse dicuntur oracula.

3. *Livius* VII. 32. Facta mea, non dicta vos milites, inquit, sequi volo, nec disciplinam modo, sed exemplum etiam a me petere. *Targum Hierosol.* Num. XXIII. 19. Verbum Dei viventis non est sicut verbum filiorum hominis, neque facta Dei sicut ipsorum facta. Homines dicunt, sed non faciunt; decernunt, sed non exequuntur; & mutantur & negant verba sua: sed Deus dicit & facit, decernit & exequitur, & decreta ejus sunt stabilia in aeternum. *Chagiga* f. 15. 2. Memineris doctrinae ejus, & non memineris operum ejus. *Berechith* XXXIV. 20. R. Eleasar f. Asaria: pulcra sunt verba, quae exeunt ex ore facientis ea: filius Usai pulcre concionatur, sed non pulcre observat. *Sota* f. 21. 2. R. Sereka auctore R. Huma illum improbum astutum esse aiebat, qui sibi ipsi praecepta allevaret, aliis vero aggravaret.

4. δεσμεύουσιν] *Moeris*. δέσιν, ἀτλικάς δεσμεύουσιν, ἑλληνικῶς. *Hesych.* δῶν, δεσμεύων.

ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὄμους] *Statius Silv.* V. 1. 84. ille subactis Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus imposuit. *Moeris*. ἀναδείναι τὸ φορτίον ἀτλικάς ἐπιτεῖλαι ἑλληνικῶς. *Herodian.* IV. 7. 12. ἐπιτεῖλαι τοῖς ὄμοις ἔφην αὐτός. *Thomas*. ἀναδείναι τὸν φόρτον, οὐκ ἐπιτεῖναι. *Theophrast.* Char. II. βδελυροῦ τῷ ἀκολούθῳ ἐπιτεῖναι μῖζον φορτίον, ἢ δύναται φέρειν. *Berachoth* f. 22. 1. Accidit ut R. Juda — cum suis discipulis ambularet in litore fluminis, descendit & lavit — dixit illis: etsi aliis levia imponam, mihi tamen gravia impono. *Plut.* Anton. p. 922. E. φορτίον ἀβάστακτον. *Xenoph.* Paed. III. μὴ αὐτοῖς ἐπιθεῖς ζύγα. *Act.* XV. 10. 28.

δακτύλῳ] *Aristides Serm. Sacr.* III. p. 317. ἦν ἔν, οἷα εἶδος, ἀκριβεία πολλὴ καὶ πρόνοια, μὴδ' ἕκαστῳ τῷ δακτύλῳ προσαψάμενος λαβεῖν. *Ter.* Eunuch. IV. 8. 2. Si illam digito attigerit uno, oculi illico effodientur. *Cic.* pro Coelio 12. Qui primoribus labris gustassent genus hoc vitae, & extremis, ut dicitur, digitis attigissent. *Aelian.* V. H. XII. 1. ἀκρὰ τῇ χειρὶ μόνον τοῦ κύβη προσαψάμενος ἐξεβόησι. *Lucian.* de Conscr. Histor. 4. ἀκρὰ γὰρ τῷ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσαψάμενος. & *Demonax* 4. τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προκρίσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον, οὐδὲ κατὰ τὴν παρομιάν, ἀκρὰ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος. *Cic.* Tusc. Disp. V. 19. *Laelius*, si digito quem attigisset, poenae dedisset,

ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε] ἐλάλησε ὁ Ἰησοῦς D. 69.

Μωϋσέως θρόνος Versio Syra posterior in margine.

γραμμαματεῖς] ἀρχιερεῖς 68.

1. Editio Complut. Ephren. p. 185.

2. Irenaeus IV. 26.

3. J. Millio prol. 1403.

4. Eusebii.

5. a ποιεῖτε ad ποιεῖτε] — 56. 58.

6. Theophylactus.

7. Theophylactus.

8. Theophylactus.

9. Theophylactus.

10. Theophylactus.

11. Theophylactus.

12. Theophylactus.

13. Theophylactus.

14. Theophylactus.

15. Theophylactus.

16. Theophylactus.

17. Theophylactus.

18. Theophylactus.

19. Theophylactus.

20. Theophylactus.

21. Theophylactus.

22. Theophylactus.

23. Theophylactus.

24. Theophylactus.

25. Theophylactus.

26. Theophylactus.

27. Theophylactus.

28. Theophylactus.

29. Theophylactus.

30. Theophylactus.

31. Theophylactus.

32. Theophylactus.

33. Theophylactus.

34. Theophylactus.

35. Theophylactus.

36. Theophylactus.

37. Theophylactus.

38. Theophylactus.

39. Theophylactus.

40. Theophylactus.

41. Theophylactus.

42. Theophylactus.

43. Theophylactus.

44. Theophylactus.

45. Theophylactus.

46. Theophylactus.

47. Theophylactus.

48. Theophylactus.

49. Theophylactus.

50. Theophylactus.

51. Theophylactus.

52. Theophylactus.

53. Theophylactus.

54. Theophylactus.

55. Theophylactus.

56. Theophylactus.

57. Theophylactus.

58. Theophylactus.

59. Theophylactus.

60. Theophylactus.

61. Theophylactus.

62. Theophylactus.

63. Theophylactus.

64. Theophylactus.

65. Theophylactus.

66. Theophylactus.

67. Theophylactus.

68. Theophylactus.

69. Theophylactus.

70. Theophylactus.

5 μους τῶν ἀνθρώπων τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινήσαι αὐτά. Πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλάτνουνσι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν. Φιλοῦσι τε τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ῥαββί, ῥαββί. Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθεῖτε

καὶ δυσβάστακτα] — L. 1. Versio Syra, Copta, Arab. Codices Latini, Irenaeus. probante J. Millio prol. 391. τῷ δὲ] αὐτοῖς δὲ τῷ DL. Versio Syra, Copta, Irenaeus. κινήσει] προσψάλλειν Versio Syra, Aethiop. ex Luca. 5. δε primo] ᾧ 56. 58. πλάτνουνσι δὲ] πλάτύνοντες 72. δι secundum] ᾧ DL. 1. 11. 13. 14. 33. 59. 69. 80. Evang. 5. 9. 12. 15. 17. 19. 24. Versio Syra, Latina, Copta. Chrysostomus, Damascenus i. e. 18. probante Bengelio. αὐτῶν] ἐαυτῶν 1. Editio Erasmi. τῶν ἱματίων αὐτῶν] — D. 1. Colb. Versio Vulg. probante Millio prol. 391. 6. τε] δε DL. 1. 36. 69. 73. Evang. 15. Versio Copta, Vulg. Theophylactus. τὴν πρωτοκλισίαν] τὰς πρωτοκλισίας L. 1. Editio Erasmi, Ald. Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr. Copt. Basil. Eth. 70. τὴν πρωτοκλισίαν G. 37. 38. 39. τὰς πρωτοκαθεδρίας] πρωτοκαθεδρίαν 64. 7. ῥαββί] — L. 1. 86. Colb. Versio Vulg. Syr. Copt. Editio Erasmi, Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1195.

Bitthere, & singulae continebant tria fata. Hieronymus in Ezech. XXIV. 17. Ajunt Hebraei, huc usque Babylonios magistros, legis praecepta fervantes, Decalogum scriptum in membranulis circumdare capiti suo, & haec esse, quae jubeantur ante oculos & in fronte pendere, ut semper videant, quae praecepta sunt. Jof. A. IV. 8. 13. ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δύναται τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸς ὕψιον, φέρει ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος, ὡς περιβλεπτον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτὸς πρῶτον τοῦ θεοῦ. Sunt autem phylacteria vel manuum vel capitis. Illa brachio sinistro in superiori ejus parte alligantur, & non conspiciuntur: Haec vero, de quibus etiam Christus loquitur, ita palam geri debent, ut ab omnibus conspiciantur. membranae inscribunt quatuor Scripturae loca Ex. XIII. 1—11. 11—17. Deut. VI. 4—10. XI. 13—22. Per haec Phylacteria etiam artificiose complicata exprimunt tres literas יְשׁוּ quibus Dei potentia indicatur. Haec quomodo conficiantur prolux describunt Buxtorf. Synagog. Jud. IX. p. 170—185. & Wagenfeil Sota p. 397—416. Mulieres, servi & ancillae a gestatione phylacteriorum sunt immunes. Karai illa ignorant: Phariseis vero in summo sunt pretio. Targum Onkelos & Jonathanis vocant פְּרָשִׁי Exod. XIII. 9 Deut. VI. 8. Menachoth f. 35. 2. Alligatio phylacteriorum est traditio Moysi e monte Sinai & ap. Buxt. p. 181. unicum praeceptum de Thephillin aequivalere omnibus; eum qui gestat Thephillin haberi, ac si tota lex esset in ore ejus; qui diligenter hoc praeceptum observet, longaeva vita esse fruturum. Hieronymus in L. Haec Pharisei male interpretantes, scribebant in membranulis Decalogum Moysi, complicantes ea & ligantes in fronte — quod usque hodie Indi & Persae & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quasi religiosus in populis judicatur — Pittaciola illa decalogi phylacteria vocabant: quod quicumque habuisset ea, quasi ob custodiam & monimentum [i. munimentum] sui haberet; non intelligentibus Phariseis, quod haec in corde portanda sint, non in corpore.

6. Cic. Cato Maj. 14. is sermo, qui more majorum a summo adhibetur in poculis. Plaut. Persa. V. 1. 18. age puer, a summo septenis cyathis committe hos ludos. Afsinaria V. 2. 40. Da, puer, ab summo, age tu interibi ab infimo da suavius. Aristoph. Equit. 572. Νῦν δ' ἐάν μὴ προεδρίαν φέρωσι, καὶ τὰ σιτία, οὐ μαχεῖσθαι φασιν. Schol. τιμῆς καὶ ἔτος

τρόπος. ἔξῃ δὲ τοῖς τιμῆς ταύτης τυχεῖσιν, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν θεάτροις, καὶ ἐν ἄλλῃ παντὶ συλλόγῳ, τὰς προλαμβάνοντας, εἰτινες ἦσαν, ἐξελεῖντάς αὐτὰς εἰς τὸν ἐκείνῳ τόπον καθίσαι. Porphy. de Abstin. II. 61. εἰκόνει γὰρ διὰ τὰς τιμὰς ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν προεδρίας, ἐπαναστάσειν τε καὶ κακλήσειν [κατακλήσειν.] Eustath. in II. η. p. 557. 22. φησι γὰρ καὶ Ἡρόδοτος, γίνα ἵναι τοῖς βασιλεῦσιν ἐν Σπάρτῃ — πρῶτος ἴξιν ἐπὶ τῷ δείπνῳ, καὶ διπλάτιον νέμεν αὐτοῖς τὰ πάντα. Cethuboth f. 69. 1. quis sedet in epulis loco praecipuo נִשְׁבָּח? Festus: itaque in conviviiis solus rex supra omnes accubat. Epictet. 31. προτιμήθη σε τίς ἐν ἐσιάσει, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παρακληθῆναι εἰς συμπόσιον; Lucian. Catapl. 13. καὶ μὴν ἐν τῇ προεδρίᾳ καθέζεσθαι με δεῖ. Plut. Sympos. I. 2. p. 615. D. ξένος τις ὥσπερ εὐπαρφός ἐκ καμωδίας, ἐσθῆτι τε περιττῇ καὶ ἀκολοιᾷ παίδων ὑποσολοικότερος ἦκεν ἄχρι τῶν θυρῶν τοῦ ἀνδράνος, καὶ κύκλῳ ταῖς εὐφροσύναις ἐπελθὼν τὰς κατακειμένους, ἐκ ἧδε ἐν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ὄχρετο τὰ ἅπια, καὶ πολλῶν μετασθέντων ἐκ, ἔφη, τὸν ἄξιον ἐαυτῷ ὄραν τόπον λειπομένον. p. 616. D. τὴν κενὴν δόξαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν θεάτρων εἰς τὰ συμπόσια μεταγνοῦντα. p. 617. F. τίς δ' ἂν φείσαιο φιλοσόφῳ γενέσθαι, καὶ πλῆττα καὶ ἀρχαῖς, ὥσπερ θίαν ἐν συμποσίῳ κατακίεσθαι, ἢ προεδρίας ψηφισμάτων ἀμφικτυρικῶν διδόντος, ὅπως μὴδὲ ἐν οἴῳ τὸν τύφον ἀποφύγῃ; p. 619. B. περὶ τῶν τόπων ἐνέπτερος ζήτησις, ἄλλος γὰρ ἄλλοις ἔντιμος. Πέρσαι μὲν οὐ μεσαιόνοτες, ἐφ' ἃ κατακλίνονται οὐ βασιλεῦς, ἄλλοι δὲ οὐ πρῶτος. Luc. XIV. 7. Jof. A. XV. 2. 4. Herodes Hircanum ἀπάσῃ τιμῇ διαδεχάμενος αὐτὸν, ἐν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον, ἐν τε τῷ τόπῳ, καὶ παρὰ τὰς ἐσιάσεις προκατακλίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν.

7. τὰς ἀσπασμούς] Berachoth f. 27. 1. perhibent de R. Joanne f. Zachai, quod nunquam eum anteverterit ullus homo salutatione, ne quidem alienigena in foro. Jof. A. XII. 4. 3. ὁ δὲ πτολεμαῖος πρῶτος τε αὐτὸν ἡσπάσατο. Plut. praec. Polit. p. 817. B. πρότερος ἀσπασάμενος, καὶ λαβὼν ἐν περιπάτῳ μέσον. Martialis III. 95. Nunquam dicis ave, sed reddis, Naevole, semper: quod prior & coivus dicere saepe solet. Cur hoc expectes a me, rogo, Naevole dicis: Nam puto nec melior, Naevole, nec prior es. V. 66. Saepesalutatus nunquam prior ipse salutas. ῥαββί ῥαββί] Solebat in salutationibus vox Rabbi bis exprimi Marc. XIV. 45. supra VII. 22. Macroth f. 24. 1. Cum Jospharus videret discipulum sapientum, surrexit e folio, eumque amplexus atque osculatus est, vocavitque: O Pater, pater;

ἦτε ῥαββί· εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς, ἀδελφοί
 ἔστε. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῇ γῆς· εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς. Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός.
 Ὁ δὲ μείζων ὑμῶν, ἔσται ὑμῶν διάκονος. Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται
 καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. Οὐαὶ δὲ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑπο-

κρι-

8. ἐστὶν ὑμῶν ὁ καθηγητής] ὑμῶν ἐστὶ διδάσκαλος Evang. 9. 12. 13. 15.
 καθηγητής] διδάσκαλος Stephani unus, 6. 10. 11. 29. 35. 37. 40. 41. 48. 49. 53. 56. 58. 61. 62. 64. 66. 68.
 73. 83. Colb. Evang. 8. 12. 13. 17. 24. Versio Syra, Copta. Origenes, in Jerem. II. 18. Chrysostomus. probantibus
 T. Beza, J. Drusio, H. Grotio, J. Seldeno, L. de Dieu, J. Millio prol. 874. J. A. Bengelio.
 δε] οὗ 51.
 ὁ χριστός] — DE ex emendatione L. 1. unus Stephani, teste Beza. 38. 42. 63. 71. Versio Copta, Syra
 prior, sed posterior habet eum Asterisco. Vulg. Æthiop. Chrysostomus, Theophylactus, Basilii Eth. 70. probante
 J. Millio l. c. & J. A. Bengelio.
 πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστὶ] Hæc transferunt in finem commatis sequentis 6. 11. 15. 37. 40. Colb. 48. 53.
 55. 58. 60. 62. 67. 73. 78. Evang. 8. 11. 13. 15. 17. (ὑμεῖς δὲ πάντες) 24. probante T. Beza.
 9. μὴ καλέσητε ὑμῶν] ὑμῶν μὴ καλέσητε 106. καλέσητε] ἐπικαλέσητε 48.
 ὑμῶν prius] ὑμῶν D. Versio Vulg. Syr. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. probante J. Drusio, J. A. Ben-
 gelio — in uno Stephani, teste Beza. 32.
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς] οὐράνιος L. 13. 69. Basilii c. Eunom. II. Cyrillus de Ador. p. 324.
 τοῖς] — D. 1.
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστὶν ὁ καθηγητής] ὅτι καθηγητής ὑμῶν εἰς ἐστὶν DG. Versio Vulg. 10. μηδὲ] καὶ μὴ 36. Colb.
 ὅτι καθηγητής ὑμῶν 1. εἰς γὰρ ἐστὶ ὁ καθηγητής ὑμῶν Basilii Eth. 70. Theophylactus. ὅτι καθηγητής ὑμῶν ἐστὶν εἰς L.
 τῆς ὑμῶν. Editio Colinaei, εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ καθηγητής ὑμῶν 69. εἰς γὰρ ἐστὶν καθηγη-
 ὑμῶν ἐστὶν] ἐστὶν ὑμῶν 44. ὑμῶν] — 72. K. ὁ prius] — 73.
 ὁ χριστός] — 64. 11. δε] — D. Versio Vulg. ὑμῶν] ἐν ὑμῖν. 61.
 ἔσται] ἔστω G. 34. 35. 39. 41. unus Stephani. 51. 55. 62. 63. 66. 68. 83. 86. 89. 90. 106. Evang. 6. 14.

pater; Rabbi, Rabbi; Domine, Domine. Hieros. Moed Katon f. 81. 1. R. Akiba dixit R. Eleazaro: Rabbi Rabbi. Taanith f. 20. 2. Cum accederet ad urbem suam, prodierunt ei in occursum cives & dixerunt: Rabbi, Rabbi; domine, domine. Dicit iis R. Eliezer: cuinam vos dicitis Rabbi, Rabbi? Respondent: Ei qui te sequitur.

R. Nathan in Aruch observat, ante Hillelem neminem Rabbinum fuisse vocatum: Maimonides nec Hillelem ipsum sed Simeonem ejus filium.

8. καθηγητής] Glossar. Doctor, διδάσκαλος καὶ καθηγητής. Etymol. διδάσκαλος, οὐ καθηγητής, λεκτίον. Plut. Alex. p. 667. B. φύγαν τὸ παιδαγωγίας ἔννομα, καλὸν ἔργον ἐχούσης καὶ λαμπρὸν. ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν οἰκίότητα τροφῆς ἀλεξάνδρου καὶ καθηγητής καλεῖται. & de Daemon. Socrat. p. 589. E. μυριῶν διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν ἡγεμῖνα. Strabo XIV. p. 991. C. de Athenodoro καίσαρος καθηγήσατο. p. 992. C. Νίσωρ ὁ Μαρκελλὰς καθηγησάμενος. Eustath. in Od. ψ. 805. 52. εἴτα ἐκείνῳ μᾶλλον αὐτὸς καθηγητὴν χρῆσθαι θέλων, τῷ ἐπὶ πῶρος καὶ γυμνασίᾳ ἐρωτήσαντι, φησι, ἡμεῖς δὲ ἄμα ἐψόμεθα. Sextus Empir. a Phys. I. 360. ἀρχέλαος ὁ ἀθηναῖος Σωκράτους δὲ καθηγητής. Pollux. III. 95. ἐδοῦ δὲ ἡγεμὼν, ἀγαθὸς — ὕμνη-
 τῆς, ἔξηγητής, προφητικῆς, προφηγῶν, καὶ καθηγητής παρὰ κέβητε καὶ τοῖς τραγικοῖς. λόγοις δ' ἂν ἐδοῦ διέξει, ἐδοῦ ἡγήσασθαι, προφηγήσασθαι, ὕμνησασθαι, καθηγή-
 σασθαι. Plut. de fort. Alex. p. 327. E. πλείους πα-
 ρὰ ἀριστοτέλους τοῦ καθηγητοῦ ἢ παρὰ φιλιπποῦ τοῦ πατρὸς ἀφοριμῶς ἔχον.

9. Aboth. IV. 8. Ne sis judex unicus; non est enim judex unicus, nisi unus. Jac. IV. 12.

12. Pollux I. 213. de equo. ἐγκαθίζει τι καὶ ταπεινὸν ἱκνόν, ὥς ἐν τοῖς ἀναβαίνουσιν τὸν ἵππια. Diogenes L. Chilo I. 69. φασὶ δ' αὐτὸν καὶ ἡσιώπῃ πεποιθῆναι, ὁ Ζεὺς τί ἐν ποῖαν; τὸν δὲ φῶναι, τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινῶν, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψηλῶν. Erubim f. 13. 2. & Derech arez Sutra 9. Qui se ipsum humiliat, Deus S. B. exaltat eum; & qui se ipsum exaltat coram sociis, cum Deus S. B. humiliat. Aboth Nathan c. 11.

Quicumque se ipsum exaltat propter verba legis, tandem sunt, qui humilient eum, & quicumque se ipsum humiliat propter verba legis, tandem sunt qui exaltent eum. Ezech. XXI. 26. Pharisei & Scribae, qui se supra alios extulerant, bello Judaico ut vilissima mancipia venditi aut cruciati sunt: Sota omnis homo, in quo est tumor spiritus, in fine diminuitur: Luc. I. 52.

13. 3. Jo. 10. Ezech. XXXIV. 18. 19.

14. Berachoth f. 32. 2. religiosi antiqui morati sunt per spatium horae ante preces, totidem post preces, & precati sunt per spatium horae. Ergo IX horas quotidie precibus immorando insumerunt.

Ammonius οἶκος μὲν λέγεται ἡ πᾶσα οἰκία, οἰκία δὲ ἡ ὑπὸ ἐνὸς ἢ ὑπὸ β. κατοικουμένη. Aelianus V. H. IV. 2. οἰκίαν ἀυξήσαι καὶ πλεῖον. XIV. 32. τὸν υἱὸν ἀπέλιπε μελιτάνον τῆς οἰκίας.

κατεσθίετε τὰς οἰκίας] Od. μ. 15. 30. α. 250. & π. 127. Τὸ δὲ φωνήσασθαι ἰδόντες οἶκον ἐμὸν. β. 237. κατέδωκε βιαίως οἶκον ὀδυσσεὺς. δ. 318. ἔσθιέται μοι οἶκος, ἔλωλε δὲ πῶρος ἔργα. π. 431. τοῦ νῦν οἶκον ἔ-
 τιμον ἴδεις. Liban. D. X. p. 362. A. ὁ πάντα ἰ-
 γὰρ ζημιώμενος — οὗ τὸν οἶκον ἐσθίετε. Juvenal. Sat. I. 137. Nam de tot pulcris & latis orbibus & tam Antiquis una comedunt patrimonium mensa. Plut. de Aud. Poët. p. 22. D. οἶκον ποτε μὲν τὴν οἰκίαν κα-
 λῶς — ποτε δὲ τὴν ἐσθίαν, ἐσθίεται μοι οἶκος. Xeno-
 phon Oecon. III. τοὺς οἶκους κατατρίβειν. Horat. Epist. I. 15. 40. Non hercule miror, Ajebat, si qui comedunt bona. Athenaeus VI. p. 254. C. καλῶς ὁ Διογίνης ἔλεγεν· πολλὸν κρεῖττον εἶναι εἰς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ εἰς κόλακας, οἱ ζῶντας ἔτι τοὺς ἀγαθούς τῶν ἀνδρῶν κατασθί-
 σι. & X. p. 418. 10. Mnesimachus ὅπτην κατεσθίει πάλιν ἀχαῖκην. Menander γῆν καταφαγεῖς. Catullus. devorant patrimonium. Aristoph. Equit. 350. τί δαί σὺ πῶρον τὴν πόλιν κατασθίεις. Heraclit. Incredib. Narrat. 8. ἐταῖρας καταφαγέσας τὴν τῆ φῶρος οἰκίαν.

χρησθῶν] Sota Microf. f. 20. 1. Inter plagas, quae a Phariseis proveniunt, hæc quoque est: Est qui consultat cum orphanis, ut alimenta viduae eripiat.

Vi-

13 κριταί, ὅτι ~ κλείετε τὴν βασιλείαν τῷ οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῷ ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ
 14 εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρι-
 15 σαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ~ κατεοδίετε τὰς οἰκίας τῶν χρηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχό-
 μενοι· ἀλλὰ τοῦτο λήψετε ὡς ἰσχυρότερον κρίμα. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
 ὑποκριταί, ὅτι ἀειάζετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα προσωλήυτον· καὶ
 ὅταν

~ κατεοδίετε &c. & κλείετε &c. permutantur

15. Editio E. Schmidii. Versio Æthiop. Arab. Chrysostomus. — 59.

12. δὲ] ἐν 1. γὰρ Versio Syr. ὑψάσει] ὑψώσῃ Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.
 ταπεινώσει] ταπεινώσῃ Editio Erasmi, Colinaei, Genev. Bogardi. 13. δὲ] — 4. Versio Syra utraque.
 κλείετε usque ad finem commatis] κατεοδίετε &c. ad finem comm. 14. &

14. κατεοδίετε usque ad finem commatis] κλείετε &c. ad finem comm. 13. EFGH. 2. Colb. quinque, teste
 Simonio. 16. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 76. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. Evang. 2. 6. 7. 8. 9. 10. 12.
 13. 14. 15. 17. 24. Editio Complut. Stephani. Versio Syra utraque, Copta, Æthiop. Arab. Origenes H. 25. Chry-
 sostomus, Maximus Ascet. p. 385. Damascenus, Theophylactus. Opus Imperfectum. J. Millius autem videtur Co-
 dices modo cum editione Stephani, modo cum Bezae contulisse, unde quae hic habet pleraque perperam citantur.
 Erasmi ordinem invertit, non Codices Graecos sed Versionem Vulgatam secutus

τῶν οὐρανῶν] τοῦ θεοῦ 5. 6. 36. 37. 53. 59. 61. ὑμεῖς] αὐτοὶ 58. οὐδὲ] καὶ 12.
 οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε] καὶ τοὺς εἰσερχομένους κωλύετε 28. εἰσελθεῖν] — 87. 106.

14.] — DL. 1. 28. Versio Saxon. Codices Latini. Correctorium Sorbonae: Secundum correctionem Parisien-
 sem vacat iste versus usque in iudicium. Correctorium Basilienae: Graeci, Hieronymus, & Antiqui non habent
 istum versum, sed est Marci XII. & Lucae XX. tantummodo. Albertus Magnus non esse de veritate literae,
 sed de Marco & Luca interpositum docet. Hieronymus & Druthmarus non exponunt. Origenes in Jo. VIII. 47.
 commate sequens 15. vocat δεύτερον ταλαισμον, probantibus H. Grotio & J. Millio prol. 392.

καὶ secundo.] — 27. 59. Versio Syra prior: Sed posterior habet cum asterisco.

μακρὰ] μακρὰ 86. Evang. 24. prob. J. A. Bengelio in Gnom.

προσευχόμενοι] + καὶ 61.

15. ποιῆσαι] ἵνα ποιήσῃτε D. τοῦ ποιῆσαι 69.

Viduae cujusdam opes R. Sabbatai deprædatus est — R. Eleasar dixit ad eam, plaga Phariseorum tetigit te. Jamblich. V. Pythag. 11. συνιδόντα, ὅτι τῆς εὐσεβείας οἰκιστάτων ἐστὶ τὸ γένος τῶν γυναικῶν.

προφάσει] Thucyd. VI. 8. προφάσει εὐπρεπεί. Plut. Agrophth. Lacon. ἀλήθεια & πρόφασις opponuntur. Philip. I. 18. II. T. 302. ἐπὶ τῇ ἐνάχοντο γυναικί Πάτροκλον προφάσιν, σφῶν δ' ἐαυτῶν κηδεῖ ἐκάστη. 1. Theff. II. 5. sub obtentu. Aristot. Polit. V. ὅσα προφάσεις χάριν ἐν ταῖς πολιταῖς σοφίζονται πρὸς τὸν δῆμον. Thuc. III. 85. ἔπεμψεν τῆς οἰκιστικῆς προφάσει. Galen. in Hippocr. de Fracturis 2. πρόφασις — ψευδὴς αἰτία. Demosth. σκῆψις καὶ προφάσεις.

μακρὰ προσευχόμενοι] Jof. A. VI. 11. 10. καὶ περικλυταὶ ἀλλήλοις μακρὰ τε ἡγάγοντο καὶ διδάσκοντες. II. γ. 22. μακρὰ βιβάντα. Schol. μεγάλως. & 81. μακρὸν ἄστυ. II. σ. 580. μακρὰ μνησκῶς. Aristophanes. Plut. 612. μακρὰ κλαίειν.

λήψετε — κρίμα] Ro. XIII. 2. Jac. III. 1. etiam in hac vita, cum ipsorum aulae incenderentur, eorumque supplicationes & apud Deum & apud Romanos essent irritae.

15. περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν] Aristides Eleusin. p. 257. Δήμητρα δ' ἐπέρχεσθαι γῆν πᾶσαν καὶ θάλατταν ζητῶσαν τὴν θυγατέρα. Athen. VII p. 278. D. Ἀρχέστρατος ὑπὸ φιληθονίας γῆν πᾶσαν καὶ θάλασσαν περιῆλθεν ἀκριβῶς, ἐμοὶ δοκεῖ τὰ πρὸς γαστέρα ἐπιμελῶς ἐξετάσαι βεληδίας, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς περιηγήσεις καὶ τοὺς περιπλῆγους ποισάμενοι μετ' ἀκριβείας. Horat. Epist. I. 1. 45. Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare, pauperiem fugiens, per saxa, per ignes. Sallust. Catilin. 13. 3. Vescendi causa terra marique omnia exquirere. Senec. Epist. 89. Quorum profunda & insatiabilis gula hinc maria scrutatur, hinc terras. Lucan. IV. 373. Et quæscitorum terra pelagoque ciborum Ambitiosa fames. Plaut. Poenul. prol. 104. Sed pater illarum Poenus postquam eas perdidit, marique terraque usquequaque quaeritat. Arrian. Epist. III. 26. διὰ γῆς καὶ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀφορμὴν πρὸς τὸ διατρέ-

φισθαι φιλοτεχνῶντες. Philo de Decal. T. 2. p. 200, 22. οἱ τῶν πελαγῶν παῖδες γῆν καὶ θάλατταν ἐπιπετόμενοι, πανταχόθεν ἐκπορίζουσι τοῖς γονεῦσι τὰ ἐπιτήδεια. 1. Maccab. VIII. 32.

τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν] Heb. XI. 29. Gen. I. 9. 10. Jof. I. 9. Sir. XXXVII. 3. Thucyd. VIII. 61. περιπέμφθη περὶ ἐφ' ἐλλήσποντον. Schol. ἦγον διὰ ξηρᾶς. Galen. de Complex. 2. γῆ μὲν γὰρ, ὡς γῆ, ξηρὰ λέγεται. Ætop. de cerva τὸν μὲν ὑγιᾶ τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὴν ξηρὰν διὰ τοὺς κυνηγετῆντας ἔχουσα, τὸν δὲ λοιπὸν πρὸς θάλατταν. Moschorul. ad Hesiod. ἔργα. ὁ δέσσει ἐπὶ ξηρᾶς, πλεῖν καὶ ἐλλείπει ἐπὶ θαλάσσης· παρέρχεται ἐπ' ἀμφοτέρων. ἄφ' ὧν ὀνόματα, ὁδὸς ἐπὶ ξηρᾶς, πλῆξ καὶ σόλος ἐπὶ θαλάττης. Aristot. de Mundo 3. καὶ τὸ μὲν ἄνω θεῶν ἀπείδωσιν οἰκητήριον, τὸ κάτω δὲ ἐφημέριον ζώων· αὐτοῦ γε μὴν τοῦτε τὸ μὲν ὑγρὸν ἐστίν, ὁ καλεῖται ποταμούς καὶ ἕματα καὶ θάλασσαν· εἰδύμεθα τὸ δὲ ξηρὸν, ὁ γῆν τε καὶ ἡπείρου καὶ ἡσῶς ὀνομάζομεν. & Hist. Anim. IX. 37. εἰς δὲ τὸ ξηρὸν ἐξέρχεται. & de Mirabil. p. 878. ἐν Ἰνδοῖς — ἰχθυόδια φασὶ γίνεσθαι, ἃ ἐν τῇ ξηρᾷ πλανῶνται, καὶ πάλιν ἀποτρέχει εἰς τὸν ποταμὸν. Arrian. p. 580. καταλαμβάνει αὐτοὺς ἀνάπαυτις ἔτω δὲ καρτερή, ὥστε τρεῖς τῶν νεῶν ἐποκειλάσαι ἐν τῇ ξηρᾷ ἐσχέθησαν. Ξηρὰ vel ξηρὸν subintelligitur γῆ vel πέδον. Philo de V. Mos. T. 2. p. 174, 10. τοῦ ἔθνους ἀκινδύνως περὶεόντος διὰ θαλάσσης ὡς ἐπὶ ξηρᾶς ἀτραπὴ καὶ λιθώδης ἰσθμὸς. Athen. XIII. p. 598. B. Δαρδάνην δὲ θανούσαν ὑπὸ ξηρὴν διέτο γαῖαν. III. p. 106. A. κυρταὶ δ' ὁμοῦ καρδίες ἐν ξηρᾷ πείδω. Ælian. H. A. V. 27. θεόφρατος δὲ ὁ διαμνηνιάτατος λέγει, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ γῇ τοὺς ἰχθυόας ἀνιόντας ἐκ τοῦ ποταμοῦ, εἴτα μέντοι ἐν τῇ ξηρᾷ νομᾶς ποιεῖσθαι πολλὰκις.

ἕνα] i. e. vel unum.

προσώλυτον] Omni studio in id incumbebant Judaei, ut quocunque modo multos e gentibus ad Judaismum pertraherent: quod multis imperatorum constitutionibus vetitum est. Esther VIII. 17. πολλοὶ τῶν ἐθνῶν περιέμιοντο καὶ Ἰουδαίῳ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Jof. A. XIII. 9. 1. Ἰσραὴλ — ἀπαντας τοὺς Ἰουδαίους ὑποκρίνεις ποιησέμενος, ἐπὶ τρεῖς

ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, 16
οἱ λέγοντες· Ὃς ἂν ὁμώσει ἐν τῷ ναῷ, οὐδὲν ἔστιν ὃς δ' ἂν ὁμώσει ἐν τῷ χρυσῷ τῆς ναῖς,
ὀφείλει. Μωροὶ καὶ τυφλοὶ τίς γὰρ μείζων ἔστιν, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάζων τὸν 17
χρυσόν; Καὶ· Ὃς ἂν ὁμώσει ἐν τῷ θυσιαστήριῳ, οὐδὲν ἔστιν ὃς δ' ἂν ὁμώσει ἐν τῷ δώ- 18
ρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. Μωροὶ καὶ τυφλοὶ, τί γὰρ μείζων; τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυ- 19
σια-

16. οἱ] — D a prima manu. Editio Bogardi.

17. ἀγιάζων] ἀγιάσας D.

19. μωροὶ καὶ] — DL. 1. Versio Vulgata, Saxon. probante F. Millio prol. 395.

τί] τίς FH 2. Theophylactus.

20. ὁμώσας] ὁμώων 6. 11. 36. 40. 53. 57. 59. 73. 91. Colb. duo 106. Evang. 9. 12. 13. 19. Origenes H.

25. Theophylactus. & commun. 21.

ἐν τῷ θυσιαστήριῳ] εἰς τὸ θυσιαστήριον Colb.

18. ἔστιν] ἂν CD. 72. Evang. 2. 9. 10. 12.

μείζων] μείζων FH. 2. ἔστι μείζων 69.

+ ἔστι 33. Versio Vulg.

Colb. duo 106. Evang. 9. 12. 13. 19. Origenes H.

ἐν τῷ δώρῳ Versio Syra posterior.

αὐτοῖς μένει ἐν τῇ χάρᾳ, εἰ περιτέμνεται τὰ αἰδοῦν, καὶ
τοῖς Ἰουδαίῳ νομίμοις χρῆσθαι θέλοιεν· οἱ δὲ πόθῳ τῆς
πατρὸς γῆς καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ βίβει διαί-
ταν ὑπέμειναν τὴν αὐτὴν Ἰουδαίῳ ποιήσασθαι· καὶ ἐκείνους αὐ-
τοῖς χρόνους ὑπῆρχεν, ὥς εἶναι τὸ λοιπὸν Ἰουδαίῳ. & de
Aristobulo filio ejus 11. 3. πολλὰ ἐνεργήσας τὴν πα-
τριδα, πολεμήσας Ἰταλίαν, καὶ πολλὰν αὐτῶν τῆς χάρας
τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τὴν ἐνοικούνταν,
εἰ βούλονταν μένειν ἐν τῇ χάρᾳ, περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ
τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν — ὥς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στρά-
βων ἐκ τοῦ τιμακένους ἀνάγκας λέγων ἔτος· ἐπεικὴς τε ἐ-
γένετο ἔτος ὁ ἄνθρωπος, καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος,
χάρων τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν
Ἰταλιῶν ἔθνους οἰκίστατο δεσμῶσιν αὐτῶν τῶν αἰδοῦν πε-
ριτομῇ. Vit. 23. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀφικνούνται πρὸς
μας δύο μεγιστάνες τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως, ἐκ τῆς
τῶν τραχανιτῶν χώρας — τοὺς περιτέμνεσθαι τῶν Ἰου-
δαίων ἀναγκαζόντων, εἰ θέλουν εἶναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἔλα-
σα βιασθῆναι, φάσκων, δὲν ἕκαστος ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἐλευ-
σίαν προαίρεσιν τὸν θεὸν εὐσεβεῖν, ἀλλὰ μὴ μετὰ βίαν. Li-
vius IV. 30. Publicus jam pudor ad primores Ci-
vilitatis pervenit, cernentes in omnibus vicis facel-
lisque peregrina atque infortuna piacula pacis Deum
exposcendae. Datum inde negotium aedilibus, ne
qui nisi Romani Dii, neu quo alio more quam
patrio colerentur. Cic. de Leg. Agrar. c. Rullum 4.
In illa lege, qua peregrini Roma ejiciuntur, Glau-
cippus excipitur, non enim hac exceptione unus
afficitur beneficio, sed unus privatur injuria. Dio.
I. XXXVII. p. 19. πάντες οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ διατρίβοντες,
πλὴν τῶν τὴν νῦν Ἰταλίαν οἰκούντων, ἐξέπεσον, γαίᾳ τινος
Παπίῳ τιμάρχει γνάμῃ, ἐπειδὴ ἐπιπόλαζον, καὶ οὐκ ἐδύ-
κον ἐπιτήδευοι σφίσι εἶναι συνοικεῖν. Horatius S. I. 9.
67. Certe nescio quod secreto velle loqui te Aje-
bas mecum. Memini bene, sed meliore Tempore
dicam, hodie tricesima sabbata. Vin' tu curtis Ju-
daeis oppedere? nulla mihi unquam religio est.
At mi, sum paullo infirmior, unus multorum;
ignosces, alias loquar. & 4. 142. Ac veluti te Ju-
daeii cogemus in hanc concedere turbam. Dio.
XXXVII. p. 21. φέροι δὲ [ἢ ἐπικλήσις τῶν Ἰουδαίων]
καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὅσοι τὴν νόμιμον αὐτῶν, καί-
περ ἄλλοθεν εἶναι, ζήλοισι, καὶ ἐπὶ καὶ παρὰ τοῖς Ρω-
μαίοις τὸ γένος τοῦτο, κολεσθῆναι μὲν πολλάκις, ἀυξήσθαι δὲ
ἐπὶ πλείον, ὥς. καὶ ἐς παρρησίαν τῆς νομίμου ἐκικήσασιν.
& LII. p. 332. Consilium Maecenatis, τὸ μὲν δέον
πάντῃ πάντως αὐτοῖς τε εἶναι κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τοὺς
ἄλλους τιμῶν ἀνάγκας· τοὺς δὲ διὰ ξεινίας τε περὶ αὐτὸ
καὶ μίσει καὶ κολάζει, μὴ μόνον τῶν θεῶν ἕνεκα, ὧν κατα-
φρονήσας ἕκ ἄλλῃ ἂν τινος προτιμήσειεν, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὰ
δαμόνια οἱ τοῖς αὐτοῖς ἀντισφύροντες πολλὰς ἀνακίβησιν ἄλλο-
τριονομῶν, καὶ τούτοις καὶ συναμοσίου καὶ συστάσεως ἐται-
ρείας τε γίνονται, ὥς ἡμεῖς Μακκαβίου συμφίλου, Seneca

Epist. 108. In Tiberii Caesaris principatum juven-
tae tempus inciderat, alienigenarum sacra move-
bantur, sed inter argumenta superstitionis poneba-
tur quorundam animalium abstinentia. Jos. A. XV.
10. 13. Λεύκιος δὲ Δέντλος ὑπάτος εἶπεν· Πολίτας Ρωμαί-
ων Ἰουδαίῳ, ἱερὰ Ἰουδαίᾳ ἔχοντας καὶ ποιεῖντας ἐν ἱερῷ, ἀπὸ
τοῦ βήματος δεσποδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσεν.
& XVIII. 3. 4. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερον τι
δεὼν ἐθορύβει τοὺς Ἰουδαίους — ἐπ' αὐτοῖς δὲ ἐπὶ τὴν ἀφή-
γησιν τῶν ἐν Ρώμῃ Ἰουδαίων κατὰ τὸν χρόνον συντυ-
χόντων — ἦν ἄνθρωπος Ἰουδαῖος, φυγὰς μὲν τῆς αὐτῆς —
πενήρης δὲ εἰς τὰ πάντα, καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διατρί-
βουτος προσπειροῖτο μὲν ἐξηγησάμενος τοῖς Ἰουδαίοις τῶν Μαι-
σείων, προσπειροῖτο μὲν τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιο-
τρόπους, τέτοις ἐπιφοιτήσασιν φελβίαν, τῶν ἐν ἀξιώματι
γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθῶν τοῖς Ἰουδαίοις, πεί-
θεσι πορφύραν καὶ χρυσόν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν δια-
πέμψασθαι, καὶ λαβόντες ἐπὶ χρεῖας τοῖς οἰκείοις ἀναλά-
μασιν αὐτὰ ποιεῖνται — καὶ οἱ τιβερίους — κελύει πᾶν
τὸ Ἰουδαῖον τῆς Ρώμης ἀπελαθῆναι· οἱ δὲ ὑπάτοι τετρακισχι-
λίας ἀνδράπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες ἔπεμψαν εἰς Σαρ-
δῶν τὴν νῆσον, πλείους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύ-
εσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρῶν νόμων, καὶ οἱ μὲν διὰ κα-
κίαν τεσσάρων ἀνδρῶν ἡλάυνοντο τῆς πόλεως. Sueton. Tibi
36. Externas ceremonias, Aegyptios Judaicasque
ritus compescuit: coactis qui superstitione ea tene-
bantur, religiosas vestes cum omni instrumento
comburare. Judaeorum juventutem per speciem
sacramenti in provincias gravioris coeli distribuit:
reliques gentis ejusdem vel familia sectantes urbe
submovit, sub poena perpetuae servitutis, nisi ob-
temperassent. Tacit. A. II. 85. Aetum & de sa-
cris Aegyptiis Judaicisque pellendis; factumque pa-
trum consultum ut IV. M. libertini generis ea su-
perstitione infecta, quis idonea aetas, in insulam
Sardiniam veherentur coercendis illic latrociniiis: &
si ob gravitatem coeli interissent, vile damnum:
ceteri cederent Italia, nisi certam ante diem pro-
fanos ritus exuissent. Philo Leg. ad Caj. T. 2. p.
569, 27. τῶν ἐν Ἰταλίᾳ παρακινηθέντων ἡνίκα Σηιανὸς ἐ-
σκευάσει τὴν ἐπίθεσιν, ἔγνων γὰρ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκείνου τε-
λευτήν, ὅτι τὰ κατηγορηθέντα τῶν ἀκηκόων τὴν Ρώμην Ἰου-
δαίων ψευδῆς ἦσαν διαβολαί, πλάσματα Σηιανῶν τὸ ἔθνος
ἀναρπάσαι θέλοντας. & 565, 12. τὴν ἐκ Γαίης τίσιν οὐ
δεδοκότες, ὃν εὐ ἡπίσαντο μίσος ἄλλοτερον ἔχοντα πρὸς Ἰου-
δαίους. Tacit. A. XI. 15. Retulit deinde ad Sena-
tum [Claudius] quia externae superstitiones vale-
scant. Dio p. 459. Τὴν τε Ἰουδαίαν πλεονάσαντας αὐθις,
ὥς χαλεπῶς ἂν ἄνευ παρακῆς ὑπὸ τοῦ ὄχλου σφῶν τῆς πό-
λεως ἐρχθῆναι, ἕκ ἐξήλασε μὲν, τῷ δὲ διὰ πατρίων νόμων βίῳ
χρημίνους ἐκέλευσε μὴ συναρθεῖσθαι. Sueton. Claud.
25. Judaeos, impulso Chresto assidue tumultuan-
tes, Roma expulit. & Domitian, 12. Praeter cae-

20 σιαθήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον· Ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ
21 ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ. Καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ γαῶ, ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ ~ κατοί-
22 κούντι· αὐτόν. Καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ κα-
23 θημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ὑποδεκα-
τοῦ-

~ κατοικήσαντι

ἐν secundo] ἐπ' Evang. 6.

ἐν tertio] ἐπ' Evang. 6.

21. κατοικούντι] κατοικήσαντι CDEFGKLM. 2. 3. 7. 9. 10. 11. 12. 14. 15. Colb. duo 35. 36. a prima manu 38. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 56. 58. 59. 62. 63. 66. 67. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 78. 83. 84. 86. 87. 89. 106. Evang. 2. 3. 4. 6. 12. 13. 18. 19. 20. 21. 24. Editio Complut. Colinaei, Bengelii. Versio Syr. Damascenus pro Imag. II. 21. & O. 11. probante J. Millio prol. 1180. 1373.
αὐτόν] ἐν αὐτῷ G. 39. 49. 68. 80. Evang. 15. 22. Editio Colinaei.
22. τοῦ Θεοῦ] αὐτοῦ 56. 58.

teros Judaicus ficus acerbissime actus est: ad quem deferebantur, qui velut professi Judaicam intra urbem viverent vitam, vel dissimulata origine imposita genti tributa non pependissent. Interfuisse me adolescentulum memini, cum a procuratore frequentissimoque consilio inspiceretur nonagenarius senex, an circumflectus esset. *Dio Xiph.* p. 68. de Nerva τὸς τε κρημένους ἐπ' ἀσειβείᾳ ἀφῆκε, καὶ τὸς φεύγοντας κατήγαγε — ἐπ' ἀσειβείας, ἕτε Ἰουδαῖοις βίᾳ καταπιῶσθαι τινα συνεχάρησε. *Spartianus.* Severus Imperator — Judaeos fieri sub gravi poena vetuit, idem etiam de Christianis sanxit. *Lampridius.* Judaeis privilegia reservavit, Christianos esse passus est Alex Sever. *Rutilius Itiner.* I. 395. Atque utinam nunquam Judaea subacta fuisset Pompeii bellis, imperioque Titi, Latius excisae pestis contagia serpunt, victoresque suos natio victa premit. *Plut.* Cic. p. 864. C. ὡς ἂν ἀπελευθερικὸς ἄνθρωπος ἕνοχος τῷ Ἰουδαίῳ, ὄνομα καικίλιος ἐβόλετο παρωσάμενος τὸς Σικελιώτας κατηγορεῖν τῷ Βέρῳ, τί Ἰουδαίῳ πρὸς χοῦρον, ἔφη ὁ Κικέρων. *Spartianus* Hadriano. Moverunt ea tempestate & Judaei bellum, quod vetabantur mutilare genitalia. & Antonio Caracalla: Cum collusorem suum puerum ob Judaicam religionem gravius verberatum audisset — *Julius Paul.* V. 22. Cives Romani, qui se Judaico ritu vel servos suos circumcidi patiuntur, bonis ademtis in infulum perpetuo relegantur. Medici capite puniuntur. Judaei si alienae nationis comparatos servos circumciderint, aut deportantur, aut capite puniuntur. *Tacit.* H. V. 5. Pessimus quisque, spretis religionibus patriis, tributa & stipēs illuc congeriebant. Unde auctae Judaeorum res. Transgressi in morem eorum idem usurpant, nec quidquam prius imbuuntur, quam contemnere deos, exuere patriam: parentes, liberos, fratres vilia habere. *Jos.* B. II. 20. 2. καὶν τέτρω Δαρμασκηνοί — τὸς παρ' ἰαυτοῖς Ἰουδαίους ἀνελθὼν ἐσπύδασαν — ἐδιδόκεισαν δὲ τὰς ἰαυτῶν γυναῖκας, ἀπάσας πλὴν ὀλίγων ὑπηγμένους τῇ Ἰουδαίᾳ θρησκείᾳ. Cum enim mares ritu circumcisionis molesti a Judaica religione absterrentur, mulieres meticulosae insita superstitione ad eam facilius pelliciebantur. *Ter. Heaut.* IV. 1. 37. Ut stultae & misere omnes fumus religiosae. *Plut.* Nuptial. p. 140. C. Ἰδὺς οὐ δεῖ κτᾶσθαι φίλους τὴν γυναῖκα, κοινούς δὲ χρῆσθαι τοῖς τῷ ἀνδρὶ. Οἱ δὲ θεοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ μέγιστοι διὸ καὶ Σίεος, ὅς ὁ ἀνὴρ νομίζει, σίβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γνάσκειν μόνος προσήκει, περὶ ἄλλους δὲ θρησκευαίς, καὶ ξείνοις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλῆσθαι τὴν αὐλειον. *Augustin.* de C. D. VI. 10. Varro — de illis sane Judaeis cum loqueretur, ait: Cum interrim usque eo sceleratissimae gentis consuetudo convaluit, ut per omnes jam terras recepta sit, victi

victoribus leges dederunt. *Jos.* A. XX. 2. quomodo Izates, Monobazus & Helena, ad sacra Judaica transferint, & inter seditiosos fortissime depugnaverint B. II. 19. 2. VI. 6. 4. L. XLVIII. 8. 11. D. Circumcidere Judaeis filios suos tantum Rescripto Divi Pii permittitur: in non ejusdem religionis qui hoc fecerit, castrantis poena irrogatur.

ἰδὼν γενένης διπλότερον] *Joma* f. 72. 2. Dixit Rabbā ad Rabbinos: quaeſo vos, ne haeredes fiatīs duarum gehennarum. Schol. dum summo labore & molestia studetis in lege, nec tamen eam impletis; haeredes fietis gehennae in morte vestra, & voluptate non fuistis usi in hac vita. *Berachoth.* *Pesachim* f. 10. 1. Canta sterilis quae non parit. Haec est Ecclesia Judaica, comparata mulieri sterili, quia non parit gehennae filios vestri similes. 1. *Sam* XX. 31. 2. *Sam* XII. 5. *Deut.* XXV. 2. *Justinus* c. Tryph. οἱ δὲ προσήλυτοι οὐ μόνον οὐ πιστεύουσιν, ἀλλὰ διπλότερον ὑμῶν βλασφημοῦσιν εἰς τὸ ἔνομα αὐτῶ. *Horatius* de A. P. 300. Tribus Anticyris caput infanabile. *Alf.* XIII. 50.

16. *Cetuboth* II. 9. in Misna saepissime occurrit formula: per habitaculum hoc *היהן המנה*. *Keruboth* f. 81. & 25. 1. *Ketuboth* f. 27. 2. *Bathra* f. 166. 1.

Jos. A. V. 11. 2. Διόσαντες δὲ περὶ τῶν ὧν οἱ ἱβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερασίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν τῇ θεῷ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρῶσης αὐτῆς παραπετασσομένοι κρατῶσι τῶν πολέμιων ἀγνοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτῆ, δι' ἣν καὶ αὐτοὶ ἐν τιμῇ συνέβαινον εἶναι. *Ovid.* de Rem. Amor. 783. Nam sibi quod nunquam tactam Briseida jurat Per sceptrum, sceptrum non putat esse Deos. *Josimus* V. p. 369. Jovius: εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν θεὸν τετυχηκεῖ δεδομένος ὄρκος, ἦν ἂν ὡς εἰκὸς παρῶσιν, ἐνδιδόντας τῇ τῷ θεῷ φανερῶν τὴν ἐπὶ τῇ ἀσειβείᾳ συγγνώμην ἐπὶ δὲ κατὰ τῆς τῷ βασιλείῳ ὁμωμόκεσαν κεφαλῆς, οὐκ εἶναι θεμιτὸν αὐτοῖς εἰς τὸν τοσούτον ὄρκον ἐξαμαρτεῖν. Τοσούτον ἐφύλαττεν [1. ἐφύλαττεν] ὁ τὸς τῶν τότε τὴν πολιτείαν οἰκονομούντων, θεῶν προνοίας ἐξηγμένων.

17. τυφλοῖ] *Lucian.* Vit. Aucr. 18. τυφλὸς γὰρ εἴ τῆς ψυχῆς τὸν ὀφθαλμόν. *Suidas* τυφλὸς τὰ τ' ὄτα, τόντε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα.

ὁ ναὸς] *Hesychius.* ναὸς, ναὸς, ἀτλικῶς. *Moeris.* ναὸς, τὴν εὐθείαν ἐνικῶς καὶ ὀξυτόνως, ἀτλικῶς, ναὸς, ἑλληνικῶς.

18. *Koheloth* R. IX. 2. R. dixit, adjuravit eum per altare. *Ejther* R. I. 9. R. Josephus f. Chania: adjuravit eum per cornua altaris interioris. *Ecchae* II. 10. qua re ipsum adjuravit? Respondit R. Jose f. Chaninae, per altare interius.

19. *Sebachim* IX. 1. & 7. altare sanctificat, quicquid est conveniens sibi.

23. *Dioscor.* III. 461. περὶ ἀνθρώπου. 462. περὶ κυμῆ-
PPP 3

τοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίσιν. Ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, καὶ κείνα μὴ ἀφίναί. Ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. 24 Οὐαὶ

23. ἄνηθον] ἄνηθον L. ἄνιθον Evang. 2.

βαρύτερα] βαρεία 1. Chrysostomus.

τὸν ἔλεον] τὸ ἔλεος DL 33. Cyrill. in Esaj. p. 26. 62. 324. 750. in Zach. 758. Epiphani. H. 42. Chrysostomus MS.

ταῦτα] + δε CKM. 33. 42. 63. 71. 72. 86. 91. Evang. 21. 22. 24. Versio Syra utraque, Codices Latini.

ni, Origenes H. 25. Antonius 59.

διυλίζοντες] διυλίζονται C.

25. ἔλεον] ἔλεον D. Clemens Paed. III. p. 282.

παροψιδε] + ψ πίναν M. 4. 12. 42. 61. 70. 72. Editio Colinaei, Versio Syra posterior cum asterisco.

ἔξ] — CD. 16. 37. 56. 68. 91. Evang. 3. 15. 21. 24.

ἔξ ἀργαλῆς] ἔξαργαλῆς 3. 6. 7. 8. 12. 34. ex emend. 53. 59. 66. 73. 82. Evang. 17. 18. probante T. Beza

να. Pollux. VII. 66. ἄλξις ἐν Λέβητι — ἄνηθον, ἰα-

πυ, — κορίαννον αἶον, ῥῆν, κύμινον, κάππαριν, ὀρίαν-

νον. Apulejus de virtutibus Herbarum c. 120. de

Menthae ἡδύοσμος Graecis — nascitur in hortis

— c. 121. de Anetho. Thomas μίνθη ἐκ ἡδύοσμος.

Demai II. 1. Res istae decimantur dubiae omni

loco — cuminum. Dioscor. III. 41. ἡδύοσμος, οἱ

δὲ μίνθη, γνῶριμον βοτάνιον. Plinius H. N. XIX. 47.

Menthae nomen apud Graecos suavitas odoris mu-

tavit. Avoda Sara f. 7. 2. Nahum Medus dixit:

anethum decimatur, quando est olus, semen & cul-

mus. Responderunt Rabbini: supprimendum esse

dictum hoc, & non divulgandum. Atqui R. Elie-

fer sententiam ejus sequitur, qui dixit: anethum dec-

imari, sive fuerit semen, sive olus, sive culmi? Res-

ponderetur, ibi sermonem esse de hortis. Maaferoth

IV. 5. R. Eliezer dicit, anethi semen, flores, olus dec-

imari: sapientes dicunt, semen & olus non decimari.

τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου] Falkut Rubeni, f. 154.

3. Cur sub initium Deuteronomii haec leguntur:

Haec sunt verba Moysi, quae dixit ad totum Is-

raëlem? Resp. Statim sub initium docuit eos prae-

cepta levia & gravia. Fervamoth f. 47. 1. Et doc-

cent ipsum partem praeceptorum levium & par-

tem praeceptorum gravium. Sanhedrin f. 106. 2.

ad Esaj. XXIII. 18. ubi scriba, ubi expendens?

qui expendit omnia gravia & levia, quae in lege

sunt. Aboth II. 1. Rabbi dixit — aequae cautus

esto in servando levi aliquo praecepto, atque in

gravi. & IV. 2. F. Ufai dixit: Curre ad praecep-

tum leve tanquam ad grave. Tanchuma f. 78. 4.

Benedictum sit nomen Dei S. B. qui legem dedit

Israëlitis DCXIII. praecepta continentem, in qui-

bus quaedam sunt levia, quaedam vero gravia.

Cur vero quaedam praecepta dicuntur levia? Quia

homines de illis non magnopere sunt solliciti, sed

illa sub calcaneum projiciunt, dicentes esse facilia.

Propterea David timuit diem judicii dixitque: Do-

mine mundi, non timeo a praeceptis gravibus quae

in lege sunt, nam illa sunt gravia: sed timeo a

praeceptis levioribus, an forte putaverim perinde

esse, sive ea fecerim sive minus, quia levia sunt.

Tu vero dixisti: observa praecepta levia, ut gra-

via S. D. Psal. XLIX. 6. Schevuth f. 39. 1.

Dixit Mar: scito, totum mundum contremuisse

quo tempore Deus S. B. praeceptum illud pro-

mulgavit: non assumes nomen Domini Dei tui in

vanum. Quanam est ratio? quia praeceptum grave

est. Quid vero intelligis per praeceptum grave?

Reliqua omnia levia sunt tum affirmativa tum ne-

gativa, excepto illo de non profanando nomine

Dei. Praecepta enim gravia sunt, quibus poena

excisionis & mors a Synedrio decreta imponitur,

νόμος] + καὶ 69.

24. οἱ] — D. a prima manu.

τὴν δὲ] καὶ τὴν Colb. unus. τὴν] τὸν Editio Curcellaei.

inter quae etiam hoc praeceptum est. Taanith f.

11. 1. Quemadmodum membra hominis vindican-

tur ab impiis in mundo futuro etiam propter pec-

catum leve: eodem modo vindicantur a justis pro-

pter peccatum leve, quod committunt. Porro

quemadmodum merces retribuitur justis etiam pec-

cati levis ab illis commissi: ita merces retribuitur

impiis in mundo futuro etiam praecepti levis ab il-

lis servati. Tanchuma f. 73. 2. Deus Israëlitis mo-

net, ne vel contra levissima praecepta peccent

Deut. XXXII. 46. Non enim verbum vanum

est prae vobis. Quin etiam praeceptum, quod ti-

bi vile & leve videtur, vitam & prolongationem

dierum secum affert S. D. ib. comm. 47. Cum

videret Bileamus, Israëlitae etiam praecepta levia

observare; dixit: Quis poterit illis male dicere,

qui praecepta Dei S. B. observant? ib. f. 78. 2.

Domine, Adam dignus erat morte, nam praecep-

tum leve erat, quod praecepisti ipsi, & tamen il-

lud fuit transgressus, propterea morte dignus fuit.

Nedarim f. 31. 2. Magna res est circumcisio, quip-

pe quae pellit sabbatum, quod tamen ad praecep-

ta gravia pertinet. Avoda Sara f. 3. 1. Quare prae-

ceptum de extruendo tabernaculo vocatur leve?

Quia in eo non est penuria loculi. Cholin XII.

5. Deut. XXII. 16. Praeceptum hoc leve est,

quod vix assario aestimes, & tamen Lex addit: ut

benefici sit, & vitam tuam prolonges. Hinc con-

clude, quanto majores promissiones habent prae-

cepta gravia legis. Tanchuma f. 83. 2. Non datur

praeceptum levius illo, quod est de missione avis.

Falkut Simoni P. I. f. 61. 2. Si festo die, qui le-

vior est, cavere tibi debes ab opere — quanto

magis sabbato, quod gravius est. Edajoth IV. 1.

& V. 1. 2. 3. 4. Hae res ad praecepta leviora per-

tinent ex sententia Sammaeanorum, ad gravia vero

ex sententia Hillelianorum. Erubin f. 6. 2. & Ros

Hafshana f. 14. 2. Qui vult facere levia praecep-

ta Sammaeanorum & Hillelianorum, impius est:

Qui vero gravia utrorumque praecepta observat,

de eo scriptura dicit: stultus in tenebris ambulat

Ecclef. II. 14. Sed ita instituendum est: Si Sam-

maeanos sequeris, observanda tibi sunt & levia &

gravia eorum praecepta: & sic quoque de Hille-

lianis. Debarim R. VI. Deus mercedem praecep-

torum suorum non aperuit, exceptis duobus, quo-

rum alterum est gravium gravissimum, alterum ve-

ro levium levissimum Ex. XX. 12. Deut. XXII.

6. Hieros. Pea 1. Erubin f. 21. 2. vetera & no-

va Cant. VII. 13. haec sunt praecepta gravia, illa

vero praecepta levia.

τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον] Ecclef. VI. 6. Judicium &

eleemosynam non fecit. Targum, Mich. VI. 7.

25 Ὁσαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ πο-
26 τηρίου καὶ τὸ παροφίδιον, ἔσωθεν δὲ γέμυσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖς τυ-
Φλὲ,

~ ἀδικίας

& f. Millio prol. 1445.

ἀκρασίας] ἀδικίας CEFCHK. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 16. Colb. duo. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 73. 74. 80. 82. 83. 84. 86. 90. 91. 103. 104. Evang. 2. 3. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Versio Syra, Aethiop. Arab. Opus Imperf. Chrysostomus MS. Basilinus Eth. MS. Theophylactus. probante Erasmo in annot. πλεονεξίας M. ἀκαταρίας 66. 71. Versio Vulg. Clemens. Causa non erat, cur a plerisque omnibus Codicibus Graecis hic recederetur, praeterquam enim quod φράσις γέμυσιν ἐξ ἀκρασίας nonnihil offendat, non videtur in-temperantiae cum avaritia & austeritate crebrisque jejuniis Phariseorum convenire. Praeterea ἀδικία atrocior est crimen, quam ἀκρασία, adeoque magis ad rem facit. vid Plut. de Virt. p. 445. DE. 446. + & ἀδικίας Versio Syra posterior cum obelo.

Eccles. VII. 19.

24. τὸν κώνωπα] Schol. Aristoph. Plut. 537. κώνωπας δὲ λέγει τὰς ἐμπίδας. Anibol. MS. ἀμφὶ σε βαίη κώνωψ ἐξηρῶ τερπόμενος κεράμω. Plut. Sympof. IV. p. 663. D. τί ἐν ἔργῳ — τὸν αἰσθημῖαν ἀπασσόμενοι τε-τοπὶ καὶ ἡμεῖδην, ἀγριώτερον πίνομεν ἐκ πίθου, κωνώπω χορῶ περιδόμενοι; Aristot. H. A. V. 19. οἱ δὲ κώνω-πες ἐκ σκαλῆκαν, οἱ γίνονται ἐκ τῆς περὶ τὸ ὄξον ἰλύος. & IV. 8. ὁ δὲ κώνωψ πρὸς ὄξυν γλυκὺ προστρέχει, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἔξω. Plut. c. Stoic. p. 1073. A. χαίρουν λάμπη καὶ ὄξει, τὸν δὲ πότισμον καὶ χρητὸν οἶνον ἀποπετόμενοι φεύ-γουν. Galen. de Dignot. pult. 11. ἀλλὰ καὶ μύρμηξ καὶ κώνωψ καὶ κέγχρος, καὶ εἰ τι τῶν μικρότερον εἶν ζῶον ἢ σπέρμα. Anatolius Geopon. VI. torcular ab-stergendum jubet, quia alias τὸν κώνωπα ποιῇ. An-ibol. VII. 8. ὄξυβασι κώνωπες, ἀκαίειες ἀίματος ἀνδρῶν Σίφωνες. Horat. Epod. IX. 16. Conopeum. Eufstath. in Od. φ. p. 766. 12. ἰστέον δὲ, ὅτι θηρίδια οἱ ἴπες κέ-ρασιν ἐμφωρμένα, καὶ κατισθιόντα παραπλήσια φασὶ κώ-νωψι. Herodot. II. 95. οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἔχ' οἷοι τε εἰσι ὑψὲ πέτεσθαι — οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἰματίῳ ἐνελιζόμενος ἐνδῇ ἢ σινδόνι, διὰ τῶν ὀστέων.

διυλίζοντες] Amos VI. 6. Galen. de Compos. Med. per gen. II. εἴτα ἄρας ἀπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ διυλί-σας εἰς ἔτερον ἀγγεῖον εἰς ψυγῆσαι. Dioscor. III. 9. V. 82. ὑλίζεσθαι δι' ὀθονίς. Schabbat f. 139. 2. qui vinum in sudariis percolant. Colin f. 67. 1. culices pusillos, quos percolant. — Dixit R. Chasda: sunt acces-sio vini Levit XI. 41. Gittin. f. 90. 1. Bemidbar R. IX. Tradiderunt nomine R. Meir: Quem ad-modum varii sunt hominum mores, circa ea quae deglutunt, ita etiam circa Uxores. Est qui, ubi musca in poculum suum inciderit, eam effundit, nec bibit; Ad hunc modum fecit R. Papus f. Judae, qui obferatis in uxorem ostiis semper exi-bat. Est qui, ubi musca in poculum suum inci-derit, eam effundit & bibit: ad hunc modum is facit, cujus uxor cum fratribus ac propinquis suis pro lubitu fermocinari solet, id eo libenter per-mittente. Est demum, qui, ubi musca in pati-nam suam inciderit, eam diligenter emungit, ac deglutit: Ad hunc modum facit improbus, cui non displicet uxor sua foras capite aperto prodiens, aut nens in publico, aut vestes habens ab utroque latere disciflas, aut se cum viris balneo lavans, imo vel lavans in loco, ubi viri lavare solent; Conf. Buxtorf. Synagog. p. 607.

καταπίνοντες] Glossar. devorat, καταπίνει, devo-rator, καταπίτης. Philo quis haeres T. 1. p. 478. 41. A. εἰ ἐν τῷ καταπίνειν τὸ πῦρ [ἐστίν]. Galen. de potent. III. ἐξαισίον τινος πεισθήσῃ τὴν ἁλλοίωσιν γίνε-σθαι τῶν εἰς τὴν γαστέρα καταποδίντων σιτίων. — κα-ταπίνειν τὰ σιτία. de usu Part. VII. frequenter, &

de loc. affect. VI. τὰ γὰρ φύλλα καὶ τὰς μαλακοὺς ἀκρεμύνας ἀποφαγὼν κατέπιε τὸ ἐρίθειον. Aristot. Rhetor. III. 4. ταῖς τίτταις, αἱ τὸ ψάμμισμα καταπίνουσιν τῷ σιῶν τὰ παιδία παραλίθουσι. Plut. in Praec. San. p. 131. A. ἀκανθα ἐτύγγανεν ἰχθύος καταπετωκῶς.

Phalar. Ep. 86. κώνωπος ἐλέφας ἰνδὸς ἐκ ἀλεγγίζει. Hieros. Schabbat f. 107. C. Qui pediculum Sab-bato necat, tam reus est, quam qui camelum Sab-bato necaret. Liban. Epist. 1597, τὸ δὲ ἐμὸν ταῖς-τον, οἷον κώνωψ ἐλέφαντι παραβαλλόμενος. Berachoth f. 63. 1. Omittit annos, sed exacte numerat menses.

25. τῆς παροφίδος] Phrynicus p. 72. πάροψις, τὸ ὄψον, ἔρχετο τὸ ἀγγεῖον, τῷ δὲ τρυβλίον ἢ λεκάριον κα-λύει. Xenoph. Paed. 1. πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ παροφίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βράμματα. Pollux. VI. 56. παροφίδα, ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδος τι, ἢ ὡς τινες μάζης, ἢ τις παρενδίκη ὄψου, ὁ οἱ νῦν ἀν εἰποιεν πα-ροψήματιον. & X. 87. τὰς δὲ παροφίδας ἡ μὲν πλάση χρῆσις ἐλέγχει τούνομα ἐπὶ μάζης ἢ ζωμῷ τινος, ἢ ἐπὶ σ-ματος εὐτελεῖς, ὁ ἐστὶ παροψήσασθαι τεδῆν' ὁ μὲν ἄλλὰ κατὰ τὸ ἀγγεῖον ἐλκτέον τὴν κλῆσιν, οὐ γὰρ ἄχθωμαι τὰ συν-ῆθη τῶν νομμάτων, καὶ παρὰ τινι τῶν ἡτοκιν κεκρυμένων εὐ-ροι, παρὰ τινος εἰς χρῆσιν; ἐπειδ' ἂν ἔχω τὴν πρὸς τὸν εἰ-πόντα ἀποστροφὴν τὸ μὲν γὰρ ἐν τῷ Μεταγένης φιλοθύτῃ, ὡς ἂν πολλαῖσι παρόψισι καὶ κωνῶσι εὐαχρίσω τὸ δῖα-τρον, οὗδ' ὅτι ἐστὶ ἀμφίβολον. ἐν δὲ τῇ ἀντιφάνει Βωιωτῆς σαφέστατα ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἐστὶν εἰρημένον καλίστας τε πα-ρατίθησιν ἐν παρόψισι βόλβους. Athenaeus IX. p. 367. B. σὺ δ' ἡμῖν ἀποκρίνεσθαι δίκαιος εἶ, παρὰ τίνι ἐπὶ τῷ ἀγ-γείῳ ἢ παρόψις κείται; — ἐπὶ τῷ σκύβῳ ἐν εἰρηκέναντιφάνει --- καὶ ἑλπίς ἐν Ἡσίῳ, ὡς δὲ τὴν τράπεζαν ἀνθρώπου δύο φέροντας εἰσω ποικίλων παροφίδων κόσμῳ βρύσαν --- καὶ ὁ τὰ εἰς Μάγνητα ἀναφερόμενα ποιήσας καὶ ταῦτα μὲν μοι τῶν κακῶν παροφίδες. ἀρχαῖος δ' αἰδῶνι Σατυρικῷ κεκερματί-σθω δ' ἄλλα μοι παροφίδων κότερδα καὶ κισσῶν πα-ραφλογίσματα — ὁ Δίδυμος ἐπὶ τοῦ ἀγγείου. Plut. de occult. viv. p. 1229. B. τὰς μὲν γὰρ περὶ φιλοξέ-νον τῷ ἐρύθιδος καὶ Ἰνάθων τὸν Σικελιώτην ἱποτομήνους πε-ρὶ τὰ ὄψα, λέγοντι ἐναπομύττεσθαι ταῖς παροφίσι, ὅ-πως τὰς συνισθιόντας διασφίγγαντες αὐτοὶ μόνον τῶν παρα-κειμένων ἐμφορηθῶσιν. Arrian. Epict. II. 20. ἡνίκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παροφίδα ὀχυραῖον. Hesych. & Sui-das. παροψίς, ὀχυράριον, ἐμβάριον, ὀψοβάριον. Suet. Galb. 12. Ordinario dispensatori paropsidem le-guminis pro sedulitate ac diligentia porrexisset. Ju-venal. III. 142. quam magna multaue paropside coenant. Martialis. II. 16. Cui portat gaudens an-cilla paropside rubra. Petron. 34. caeterum inter tumultum, quum forte paraplis excidisset, & puer jacentem fustulisset. & 50. fecerunt carilla & pa-rapsides. Artemid. I. 76. ποτήρια μὲν — σημαίνει τὸν βίον, πῶτακες δὲ καὶ παροψίδες αὐτὴν τοῦ βίου διαγα-γίν. Glossae. paraplis acetabulum majus, aliqui & cati.

φλὲ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τὸ παροψίδου, ἵνα γένηται καὶ τὸ
ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρο- 27
μοιάζετε τάφοις κεκοσμημένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀ-
σέων νεκρῶν καὶ πᾶσης ἀκαθαρσίας. Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνασθε τοῖς ἀνθρώποις 28
δί.

26. ἐντὸς] ἔσωθεν K. 42. 71. 72.
καὶ τὸ παροψίδου] — D. 1. Evang. 21. Clem. Paed. Irenaeus. probante J. Millio prol. 628. & J. A. Bengelio.
+ εἰς πῖνακα Versio Syra posterior.
ἐκτὸς] ἔξωθεν D. Clemens Clem. H. II. 29. Paed. III. p. 282.
αὐτῶν] — 53. Evang. 2. Versio Vulg. Clemens Al. Irenaeus. Chrysostomus. probante J. A. Bengelio & J.
Millio prol. 1195. αὐτοῦ DE a prima manu 1. 9. 38. 69. 106. Evang. 9. 12. 18. 19. 22.
27. παρομοιάζετε] ὁμοιάζετε 1. Editio Erasmi 1.
κεκοσμημένοις] κεκοσμημένοις 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei. vid. Aët. XXIII. 3.
οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι] ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος D. Irenaeus IV. 34. Clemens Al. Paed. III. 9.
Julianus. ἔσωθεν μὲν] μὲν ἔσωθεν 69.

catinum appellant. *Moeris*. παροψίδα, τὴν ποίαν μάζαν, ἀττικῶς Παροψίδα, τὸ σκυῖος, ἑλληνικῶς. *Thomas*. παροψίδα, τὴν ποίαν μάζαν καὶ τὸ ὄψον, ἀττικοὶ ἐπὶ δὲ κύλικας ἢ τρυβλίον μὴ λέγε, ὡς τινα. *Etymol.* παροψίς, τὰ μέγα τρυβλίον. *Eusath.* in II. λ. p. 814. 16. Δύλον δὲ, ὅτι ἀπὸ τοῦ ὄψου καὶ παροψίς τὸ τρυβλίον λέγεται. Παρὰ μίντοι Πλάτωνι ποικίλοι ὄψον ἢ παροψίς, ὥς καὶ σκυῖος ἢ παροψίς καὶ ποῖον ὄψον. *Hesychius* παροψίδες, καὶ παροψίδες, τὰ μέγαλα τρυβλία.

26. ἐκτὸς] *Thomas*. τὸ δὲ ἐκτὸς ἐπὶ κινήσεως αἰ. ἀριστοφάνης ἐν *Βατράχοις* ἐκτὸς οὖσι τῶν ἑλαιῶν. *Σοφοκλῆς* σὺ δὲ ἐκτὸς ἔξας πρὸς με. εἰρηται δὲ καὶ ἀπαξ περὶ σάσεως παρὰ Πλάτωνι οἶον, καὶ ὅσα ἐκτὸς ἐστὶ.

Plut. περὶ εὐθυμίας p. 467. A. Διὸ τὴν πηγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς οὖσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωνται, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκία, καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χρημένους συμφύηται. ad princip. indoct. p. 780. A. εὖ ὅτι τῶν κολοσσικῶν διαφέροντες ἀνδράωνται, οἱ τὴν ἔξωθεν ἡρώϊον καὶ διεπρετὴ μορφήν ἔχοντες, ἐντὸς εἰσι γῆς μῖστοι καὶ λίθου καὶ μολλύδα. *Ter. Eunuch.* V. 4. 12. Quae dum foris sunt, nihil videtur mundius, Nec magis compositum quicquam, nec magis elegans: Quae, cum amatore suo cum coenant, ligurriunt; Harum videre ingluviem, sordes, inopiam, Quam inhonestae solae sint domi, atque avidae cibi, Quo pacto ex jure hesterno panem atrum vorent, Nosse omnia haec salus est adolescentulis. *Plut. Sympos.* VI. p. 693. D. Τί δὲ τῶν ἐκπαυμάτων ἕκαστον ἐκτίτρεται καὶ δίσσηται πανταχόθεν, ὥςτε λάμπειν καὶ περισίλβειν; ἢ τὸ ἐκπαυμα εἶδει μὴ ῥύπα μὴδὲ μοχθηρίας ὁδοῦς εἶναι, τὸ δὲ ἐξ αὐτῶ πινόμενον εὐρώδες ἢ κηλίδον ἀναπλήσθαι; *Philo* de Cherubin. T. I. p. 156, 21. τὰ μὲν σώματα λατροῖς καὶ καθαρσίαις ἀπορρίπτονται, τὰ δὲ ψυχῆς πάθη ἐκίψασθαι, οἷς καταρρυπαίνεται ὁ βίος, ὅτε βυλόνται ὅτε ἀπτηδύσονται. καὶ λευχειμονῶντες μὲν εἰς τὰ ἱερὰ βαδίζουσιν σπυδαίον, ἀκηλιδώτες ἐσθῆτας ἀμπεχόμενοι, διάκεινται δὲ κεκληιδωμένην ἕχρι τῶν ἀδύτων εἰσάγοντες οὐκ αἰδῶνται.

— ἐργουργὴν τολμᾶσιν νομίζοντες τὸν τῷ θεῷ ὀφθαλμὸν τὰ ἐκτὸς μόνον ὄραν, ἡλίου συνεργήτος, ἀλλ' ἐχὶ πρὸ τῶν ἐμφανῶν τὰ ἀφανῆ καταβῆσθαι. de Profug. p. 568, 41. καθαρσίαις καὶ λατροῖς τὰ ἐκτὸς φαιδρυνόμενα, τὰ δὲ ἐντὸς ῥυτίσσει. *Chaziga* f. 22. 2. Tradunt. Vasis, quorum exterius pollutum est, in liquoribus, exteriora polluta sunt: interiori vero, labrum, ansa, & manubria pura sunt. Si autem pollutum est interior ejus, totum pollutum est. *Maimonides* More Nevoch. III. 33. Mundities vestimentorum, lotio corporis, Absterisio item sudoris & sordium est quidem etiam de legis intentione; verum posterior est purificatione operum & cordis ab opinionibus pravīs, & moribus inhonestis. Existimare enim,

munditiam externam ablationis corporis & vestimentorum sufficere homini, licet per reliqua omnis generis voluptatibus indulget, summa est infamia. Hinc ait *Esfajas* XXVI. 2. Qui sanctificant se, & qui mundant se in hortis, post unum in medio, comedentes carnem suillam, abominationem &c. quibus verbis significat, quod se in locis publicis mundant & sanctificant, postea vero intra privatos parietes & in aedibus suis omnis generis peccatis se contaminant, cibos prohibitos, ut carnem suillam, abominationes atque mures comedunt. Quod ait: post unum in medio; forte denotat coitum prohibitum. Colligimus autem inde, externa ipsorum fuisse munda, interiora vero cupiditatibus & concupiscentiis referta: id quod nequaquam cum lege convenit. Principalis enim scopus legis est, concupiscentias primo minuere, deinde mundare exteriora, postquam interna & abscondita mundata sunt. De istiusmodi hominibus. qui corporis & vestimentorum munditiei nimium sunt dediti, interea autem intus pravis moribus praediti, impurisque actionibus additi, inquit Salomon *Prov.* XXX. 12. est generatio, quae munda est in oculis suis, & a sordibus non est abluta.

27. τάφοις] Sepulcra solebant signare calce, tum ut ornamento esset, tum ne quis imprudens locum calcaret atque pollueretur. vid. infra comm. 29. *Casalius* de prof. Ritibus Aegypt. & Rom. c. 26. Hic Romae in mea vinea ad viam Appiam reperitur subterraneum conditorium sive hypogaeum dealbatum & crustatum satis eleganter, & in hoc plurimae cavitates — et in unaquaque praedictarum extant duae vel tres ollae fictiles, muro affixae, repletae cineribus & ossibus femiustis. *Nun.* XIX. 16. *Schekalim* I. 1. primo Februarii quot annis signant sepulcra. *Schol.* addit: calce. *Maaser Scheni* V. 1. Loca sepulcrorum signant calce, quam aqua maceratam affundunt. *Moed Katon* f. 5. 2. Non signabant sepulcra manifesta, cum illa omnibus nota sint: sed dubia, veluti in quo deperditum fuerat sepulcrum. *Bava Bathra* f. 58. 1. R. Bana solebat signare calce monumenta veterum Doctorem. *Bava Mexia* f. 84. 2. Risch Lakisch signabat speluncam Rabbionum nostrorum. *Schol.* R. Salomonis: ne Sacerdotes impingerent, super ipsis incedentes. *Schekal.* & *Maasar Scheni* I. c. Nonne sepulcra signant ante mensem Adar? Imo. At supponitur, perisse colorem. Quam ob causam signant? Ut par sit haec res causae leprosi. Clamat ille: immundus; atque hic pariter

- 29 δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μετοί ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ
 30 Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ
 31 μνημεῖα τῶν δικαίων· Καὶ λέγετε· Ἐὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ
 31 ἂν ἡμεῖς κοινῶν αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. Ὡστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι
 ~ ἡμεῖς ~ ἡμεῖς υἱοί

φαίνονται] + τοῖς ἀσφατέσις F.

28. δ.] — 69.

ὑποκρίσεως & ἀνομίας] ἀνομίας & ὑποκρίσεως Versio Syria, Aethiop Arab. Irenaeus.

29. τὰ μνημεῖα] τοὺς τάφους 80. haec transponit.

30. λέγετε] + ὅτι 26. 37. 53. 91. Colb. unus. Editio Complut. Codices Latini.

ἡμεῖς utroque loco] ἡμεῖς CDEFGHL. 2. 3. 9. 13. 16. Colb. unus. 27. 33. 34. 38. priori loco. 39. 41. 44.

46. 50. 52. 54. 59. 61. 63. 69. 76. 80. posteriori loco. 82. 84. 87. Evang. 6. 7. 13. 15. 16. 20. 21. 22. Editio Complut. (priori loco, probante J. A. Bengelio.) Erasmi, Aldi, duae priores Stephani, Bogardi. Origenes l.c. Cyrill. in Malach. p. 857. Etymol. ἡμῶν, ἀπαγορεύει. Phrynich. p. 60. ἡμῶν, εἰ & εὐρίσκετο ὡς τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ᾧ. Corin. Amalikeae. Moeris. ἢ ἀντὶ ἡμῶν, Ἀττικῶς ἡμῶν, Ἑλληνικῶς. Jo. XI. 15. XVI. 4. 1. Cor. κοινῶν αὐτῶν] αὐτῶν κοινῶν D. 1. 69.

XIII. 11. Gal. I. 10. Act. X. 30. XI. 5. 17.

ἐν τῷ αἵματι τῶν Προφητῶν] — 2.

γίμῳ] γίμῳ Irenaeus, Clemens Al. Julianus.

μετοί ἐστε] ἐστὶ μετοί CD. 69.

μνημεῖα] μνημεῖα 60. Origenes. ad African.

κοινῶν αὐτῶν] αὐτῶν κοινῶν D. 1. 69.

31. ἑαυτοῖς] αὐτοῖς 1. — 69.

riter immunditia ad te clamat, ne appropinques. R. Illa nomine R. Samuelis f. Nāchman adducit Ezech. XXXIX. 15. Moed Katon f. 5. 1. R. Simon f. Passi: unde signatura sepulcrorum probatur ex Lege? ex Ez. XXXIX. 15.

κεκοιμημένοις] Suidas. κοιῶντες, λευκαῖοντες. κοιῶνται, εἰ τὰς τοίχας καταχρίοντες. Demosth. Olynth. III. τὰς ἐπάλξεις, ἃς κοιῶσι. C. Aristocr. ἃς κοιῶσι καὶ κατασκευάζουσι. Eustath. in Il. γ. p. 289, 40. κοιῶν — ἐξ ἧς — καὶ ῥῆμα γίνεται συζυγίας β. κοιῶ, κοιῶσω, ἐξ οὗ καὶ τοῖχος κεκοιμημένος. Aristot. H. A. VIII. 2. ἐπὶ πλατακράνῳ, ἣ κοιῶνται τὰς ἐν χειλὶ ὥσας. Aristid. in Romam. p. 219. τὰδε [τὰ τύχη] οὐκ ἀσφάλτου, οὐδὲ πλῆθω ἐπὶ τῇ δέδωκεται, οὐδὲ κενὴ σιλπία ἐστίν. Galea. de Usu Part. X. οἶμαι δὲ σε μνηδ', ὅτι Διόνυσος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος οἶκον ὑπὲρ τῆ δισματρικῆς κατεσκευάσατο, τὰ τε ἄλλα φαίνονται καὶ πᾶν λαμπρότατον τιτάνην κεχρισμένον, ἀκηκούαι. Plin. H. N. XXXVI. 55. Tectorium — ter arenato & bis marmorato inductum. Juvenal. VI. 470. Sed quae mutatis inducitur atque fovetur Tor medicaminibus. 466. Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit. Aristot. de Gen. Anim. I. 19. ὅταν ἀποπέσῃ τὸ ἐνυλφθὲν τῷ κοιῶματος εὐρύς. & de Coloribus I. μέλανα εἰ καὶ ταῦτα γίνονται, δι' ὅσων ῥεῖ ὕδωρ, ὅταν βριαθενταν πρῶτον ἀναξερηνδὴ τὸ ὑγρὸν, καθάπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς τοίχοις κοιῶματα. Theocrit. Id. I. 30. σχ. κοιῶ, ἢ ἀσέως, ἀφ' ἧς κοιῶν, τὸ ἀσέως χερμ, καὶ κεκοιμημένος τοῖχος, ὁ ἀσέως κεχρισμένος. Dio Chrys. XLVIII. p. 535. A. εἰ λαβὼν οἰκίαν οἰκοδόμος, ὅσων πίπτουσιν, ὁ δὲ τῶν ἀμειλῶν, κοιῶν δὲ καὶ χρίαν οἰκίον τε ποιῶν.

ἀραῖοι] Suidas ἀραῖος, ὑμέροφος. Hesychius. ἀραῖος, ἀμαρῶν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ᾤσει. Herodian. V. 3. 14. τὴν ᾤσιν — ἀραῖοτάτος. & V. 6. 25. τὸ φύσει πρῶτωσι ᾤσαιον. Heimg. F. O. II. 5. ἀραῖος λόγος.

γίμῳ] Plut. Pompei. p. 657. F. γίμῳτες ἀνέκτε θράσος. Isocr. . . πολλῶν ἀμαρτημάτων γίμῳτες. Aristoph. Plut. 812. αἱ δὲ λήκδοι μύρε γίμῳσι. Sophoc. Philoctet. 872. δυσσομίας γίμῳ. Plut. P. Aemilius p. 271. F. ὅσων ἀπειθείας γίμῳ καὶ κακίας στρατεύματι. Isocrat. Areopag. πλεῖστον γίμῳτες ἐπιθυμῶν.

28. μετοί ὑποκρίσεως] Isocrat. ad Philipp. πολλῶς ἀνείας μετοί. & Panathen. τοσαύτης ἀμαρτίας εἶναι καὶ φθόνου μετόν. ib. ἐργῆς καὶ θυμῆ καὶ φθόνου καὶ φιλοτιμίας μετὰ & πλεῖστος ἀμώτης μετῶν. Demosth. μετὰ ἀμαρτημάτων. Phil. Stratus. 72. σαφράνης σωφροσύνης μετῶν. apud Stobaeum XXII. Diogenes, & Demophilus Similitudines: τῆς ἀλαζονείας, καθάπερ τῶν κεχρισμένων

ὅλων, ἢ ἡμῶν ἐστὶν τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός. Sota f 22. 2. Alexander Rex moriens uxorem monet ut caveat sibi ab hominibus pictis, Pharisaeos simulantibus, quorum opera sunt sicut opera Zimri, & tamen expectant mercedem Pineasi. Joma. f. 72. 2. Discipulus sapientis, qui non idem intra & extra, non est discipulus sapientis. Seneca de prov. Div. 6. Isti, quos pro felicibus aspiciunt, si non, qua occurrunt, sed qua latent, videritis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida ac sincera felicitas, crusta est & quidem tenuis — Cum aliquid inciderit, quod disturbet ac detegat, tunc apparet, quantum altae ac verae foeditatis alienus splendor absconderit.

29. οἰκοδομεῖτε τὰς τάφους] Eustath. in Il. α. p. 12. 5. οἰκοδόμησε πόλιν, ἥγου πόλιν καὶ οἶκος ἰδεῖται. τὸ μέντοι οἰκοδόμησε θυσιάζειν πᾶν καινῶς ἰσχυται. Aen. II. 15. equum divina Palladis arte aedificant.

κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα] Xenoph. Hell. VI. ἐκόσμησαν δὲ τῶν τὸ μνημα εἰς θεοῖσι πρὸ τῆς μάχης. & de Socrate. 2. εἰς τις τῶν γούων τελευτησάντων τὰς τάφους μὴ κοσμή, καὶ τῷ ἐξετάζει ἢ πόλιν ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. Aelian. V. H. XII. 7. ὅτι ἀλεξάνδρος τὸν ἀχιλλεύς τάφον ἐς φάνασε, καὶ Ἡφαιστῖον τὸν τοῦ Πατρίκλου. Aristid. Alexandr. p. 85. ἀνθ' ἂν δικαίως τὸν τὰ τάφον κοσμεῖτε, καὶ ἀεζαγγητὴν καὶ οἰκιστὴν τιμᾶτε τοῖς πᾶσι τὸν ἄνδρα. Diodor. XI. 33. καὶ ὁ τῶν ἀθηναίων θεῖμος ἐκόσμησε τὰς τάφους τῶν ἐν τῇ Πελοποννησῷ τελευτησάντων. Eurip. Troad. 1147. ὅταν σὺ κοσμήσῃς κέν. & Helena 1430. ὅς κοσμεῖ τάφον. Liban. progymn. p. 186. A. θάπτοντες, ἔπειτα κοσμοῦντες τὰς τάφους, ἐπαντῶν πληρομένων. I. Macc. XIII. 27—30. Demosth. O. Funeb. κοσμήσαι τὸν τάφον. Athenaeus XIII. p. 595. B. τῶν μὲν ἐν κλικίᾳ τελευτησάντων — ἐδῶς — ἐκόσμηκε τὸν τάφον.

31. μαρτυρεῖτε] Hermogenes Method. 37. οὐ γὰρ δὲ εἶδεν αὐτὸν, ἵνα αὐτῷ ταῦτα μαρτυρή. Aristid. T. II. p. 18. αὐτὸς τε μαρτυρῶν ἑμῷ, ὥσπερ ὑπὸ κηρυκὸς ἀνὴρ φαίνεται. Isaacs ap. Dion. H. 17. ὥς τούτῳ μαρτυρῶν τὰ ψεύδη — οὐκ ἂν ποτε ἱμαρτῶν ἐπὶ τῷ τῷ ψεύδι, ἐκ αὐτῶν οὐδὲν πρὸς τὸν τῷ τῷ ψεύδι — μαρτυρῶν ψεύδι μαρτυρῶν. Jos. A. XIV. 10. 2. αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν. Dionys. Hal. A. III. 67. ἐπιλέξας ἀνδρας, ἐκ πάντων τῶν δημοτικῶν, οἷς ἀρετὴν τιὰ πολιτικὴν ἢ πολιτικὴν φήσιν ἅπαντες ἱμαρτῶν. Galea. de Compos. Med. per partes Corp. V. σαφῶς οἶδα καὶ μαρτυρῶ τοῖς λέγουσιν ἀλλήλῃ αὐτοῦς τοὺς ἰδόντας ποτε.

υιοί ἐστε τῶν Φορευσάντων τοὺς προφῆτας. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πα- 32
τέρων ὑμῶν. Ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν; πῶς φύγητε ἀπὸ τῆ κρίσεως τῆ γενένης; 33
Διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφῆτας, καὶ σοφοὺς, καὶ γραμματεῖς 34
καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκλειεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς
ὑ-

32. πληρώσατε] ἐπληρώσατε D H. 61. 80. 88. Evang. 9. 22. ἀναπληρώσατε 59. πληρώσατε 60.

33. πῶς] ποῦ unus Stephani, teste Beza.

ἀπὸ] — F.

γενένης] + μελλούσης Evang. 22. μελλούσης Versio Syra posterior.

34. ἰδοὺ] — E a prima manu. 56. 57. 58. Vers. Saxonica. ἐγὼ] — D. Origenes.

ἀποστέλλω] ἀποστέλλω D. 41. 46. 47. 49. 52. 54. 71. 84. Evang. 21. 22. Chrysostomus.

Lesbonactis προτεπτικῶς. καὶ ἀναμνήσετε πάντας τὰς
ἀνθρώπους, ὅτι ὑμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἐστὶ παῖδες, οἳ ποτε
ἀποβάντας τὰς βαρβάρους τῆς ἡμετέρας εἰς Μαθαβῶνα νική-
σαντες. Vox filiorum alio significatu sumitur a Phari-
saecis, alio a Christo. Illi intelligebant, se ab il-
lis naturali generatione esse ortos, Christus illis ex-
probrat similitudinem morum, & jure, ut eventus
comprobavit. 2. Reg. VI. 32.

32. Origenes, Chrysostomus & Theophylactus. οὐ
προσάπτων τοῦ ποιῆσαι λέγει τὸ πληρώσατε, ἀλλὰ σύμ-
βολόν τι αἰνέττειται. 1. Reg. XXII. 22. Jo. XIII. 27.
Apos. XXII. 11. Dido Aen. IV. 381. I, sequere
Italiam ventis. Servius: satis artificiosa prohibitio,
quae fit per concessionem. Aelian. V. H. VI. 14.
τί ἔν ἐ δῶτε τῷτο, εἶπεν, ἐφ' ᾧ καὶ ἀρμήσαστε; Silius
II. 256. Perge, ac primordia tanta Accumula pa-
ribus factis. Tacit. H. I. 41. Extremam ejus [Gal-
bae] vocem, ut cuique odium aut admiratio fuit,
varie prodidere — Plures, obtulisse ultro per-
cussoribus jugulum, agerent, ferirent, si ita Re-
publica videretur. Ter. Adelph. V. 3. 27. conser-
va, quare, parce, fac plurimum illis relin-
quas gloriam tu istam obtime. Donatus: hoc se pro-
nunciandum, ut appareat, hanc ipsam voluptatem
Micioni displicere. Targ. Gen. XV. 16. Era-
chim f. 15. 1. Sota I. 6. Dixit R. Hammenuna.
Deus non sumit ultionem de homine, donec im-
pleta fuerit mensura ejus. S. D. Job. XX. 22. Hero-
dot. V. 168. ἰσταῦθα δὲ πᾶσαν κακότητα ἐξίφαινε ἐς τὰς
πολίτας, ὅσα γὰρ κύβηλος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων,
Περσέας σφίσι ἀπετέλεσε. 1. Theff. II. 16.

33. κρίσεως τῆς γενένης] Schir R. III. 8. R. Josua dixit:
timentes a judicio gehennae. Bemidbar R. X. ut li-
berentur a judicio gehennae — time a judicio ge-
hennae. Schemoth R. XXX. dixit Deus S. B. cu-
stodite judicium in hoc mundo, & ego eripiam
vose a judicio gehennae. XXXI. Deus S. B. eripit
eum a judicio gehennae. Bereschith R. X. 11. Ea
hora gehenna adscendit improbis. Vac mundo a
judiciis ejus. Kokeleth R. IX. 15. ut libereris a
judicio gehennae: Targum. Ps. XLIII. 16. Deus
redimet animam meam a judicio gehennae. & Ec-
cles. IX. 15. & liberavit corpus a judicio ge-
hennae. Sota 1. ter: non liberabitur a judicio
gehennae. Schabbath f. 118. 1. Quisquis tria con-
vivium Sabbato quoque instituenda sedulo celebrat,
liberatur a tribus calamitatibus, scilicet ab angu-
stis Messiae, a judicio gehennae, & a bello Go-
gi & Magogi. Ruth R. II 9. effugies judicium ge-
hennae, & erit pars tua cum Sara, Rebecca, Ra-
hele & Lea. Schir R VIII. 10. ut eripiat filios suos
a judicio gehennae. Berachoth f. 61. 1. non im-
munis erit a judicio gehennae. Gittin f. 71. Tra-
ditio domus R. Ismaelis. quicumque detondet a fa-
cultatibus suis, & ex illis facit eleemosynam, libe-
ratur a judicio gehennae. Nedarim f. 40. 1. dixit

Rab: quicumque visitat aegrotum, evadit e judicio
gehennae S. D. Ps. XLI. 1. Bava Bathra f. 101
1. quaeſivit Turnus Rufus impius R. Akibam, si
deus vester amat pauperes, cur non ipse eos alit?
Respondit ei: ut nos eriperemur per illos a judi-
cio gehennae. Pirke Eliezer 19. propter Sabbatum
liberatus est Adamus a judicio gehennae — quicum-
que confitetur transgressionem suam, easque relinquit,
liberatur a judicio gehennae — veritatem & bo-
nitatem fecit Deus S. B. mecum, & liberavit me a
judicio gehennae. 34. & omnes angeli & Seraphini
non liberabunt malos a judicio gehennae. in Me-
drasch Mischie saepissime.

35. ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς] Plato de Rep. I. ὡς περ θηρίων
ἦκεν ἐφ' ἡμᾶς. Xenoph. ἤξειν μέλλοντα τὰ ἐγ-
κλήματα ἐφ' ἡμᾶς.

ἐκχυνόμενον] Lucianus Pseudolog. 29. ἰὼ τὰ ἄρχαῖα
— τὸ ἐκχύνειν, καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τοὺς σόεις λόγοις ἱπαν-
θῆ: Schol. τὸ δὲ τοι ἐκχύνειν καὶ ἀδιόρθωτον. ἐπεὶ χέω
μὲν ἱπτάται ἡ ἑλληνικὴ χρίσις, χύνω δὲ οὐδέπω ἐγκέκρι-
ται τῇ ἑλλάδι γλώσσῃ.

Zachariu] Historia narratur 2. Paral. XXIV.
19—25. Abelis historia extat initio Geneſeos, qui
liber primus est Bibliorum Hebraicorum: Zacha-
riae vero historia occurrit in posteriori Paralipo-
menorum, qui Hagiographorum h. e. tertiae Bibli-
orum partis est ultimus. Fatentur Judaei se Zacha-
riae occisi gravissimas dedisse poenas. Hieros.
Taanith. f. 69. 1. 2. Sanhedrin f. 90. 2. Gittin
f. 57. 2. Kokeleth R. III. 16. X. 4. Echa R. praef.
bis & II. 2. IV. 13. R. Jochanan dixit, LXXX.
M. sacerdotes occisi sunt ob sanguinem Zachariae.
R. Judan interrogavit R. Acham: ubinam inter-
fecerunt Zachariam? an in atrio mulierum, an in
atrio Israëlis? respondit ille: nec in atrio mulierum
nec in atrio Israëlis, sed in atrio sacerdotum. Et
sanguini ejus non factum est, quod fieri solet san-
guini arietis aut hirci, hic enim tegitur pulvere: ac
ille non fuit tectus. Levit. XVII. 13. Ez. XXIV.
7. cur? comm. 8. Septem facinora patrarunt uno
die, interfecerunt sacerdotem, Prophetam, & ju-
dicem, sanguinem infontis fuderunt; polluerunt
atrium, diem Sabbati, & diem expiationis. Cum
ergo illuc ascenderet Nebusaradan, vidit sangui-
nem ebullientem, quaeſivitque, quid hoc sibi vel-
let? Responderunt, sanguinem esse ex victimis
mandatis effusum. Jussit afferri vitulos & agnos,
ut experiretur, utrum talis esset ipforum sanguis.
Cum autem deprehenderet, horum animalium san-
guinem terra absorberi, hunc vero non absorberi,
comminatus est, se carnes eorum strigilibus ferreis
laceraturum, nisi verum ipsi dixissent. Dicebant
ergo, fuisse sacerdotem & Prophetam, qui Israëli
omnia, quae nunc paterentur, mala praedixerit, ab il-
lis vero occisus sit. Dixit Nebusaradan: ego pla-
cabo ipsum adductosque super isto loco, ubi san-
guis

35 ὑμῶν, καὶ διώξετε ὑπὸ πόλεως εἰς πόλιν Ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον,
ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῇ γῆς, ὑπὸ τοῦ αἵματος Ὁ Ἀβελ τοῦ δικαίου, ἕως τῆς αἵματος Ὁ Ζα-
36 χαρίας υἱοῦ Βαραχίας, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἀμὴν λέ-
γω

πρὸς ὑμᾶς] — D.

ἐξ] — 106.

ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν] — D. *Lucifer*.

καὶ tertio loco] 1. 69. 72. Versio Syra utraque sed posterior habet in marg. cum obelo. *Origenes*.

35. ὅπως] + ἂν C a prima manu 33. 61. 69. 73. Editio *Colinaei*. *Theophylacti*.

ἐλθῇ] ἐπέλθῃ L. 56. 58.

ἐλθοις δό.

ἐκχυνόμενον] ἐκχυνόμενον CD. 1.

ἐφονεύσατε] ἐφόνυσαν 6. 37.

καὶ secundo loco] 33. 65. *Evang.* 21. Versio *Copta*.

καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε] — DE. a prima manu *Lucifer*.

πᾶν] — 69.

υἱοῦ Βαραχίας] — *Evang.* 6. 13.

36. ἀμὴν] + γὰρ 106.

guis ebulliebat, Rabbinos interfecit; cum nondum sifteretur sanguis, discipulos Scholae super eo interfecit, postea etiam juvenes sacerdotales, sed ille non sifteretur, donec interficeretur super eo XCIV. myriadas. Eo sanguine nondum sistente, propius accedens dicebat: Zacharia, Zacharia, optimos eorum interfeci; vin' ut omnes interficiam? eo dicto statim sanguis stitit.

υἱοῦ Βαραχίας] Cur vero Zachariae huic, qui Jojadae filius dicitur in libris Chronicorum, hic tribuitur nomen Zachariae filii Barachiae filii Iddo prophetae, qui tribus post ea seculis sub Dario vixit? Hanc Quaestionem etiam movet *Hieronymus*: Querimus, inquit, quare Barachiae dicatur filius, & non Jojadae? — In Evangelio, quo utuntur *Nazaraei*, pro filio Barachiae filium Jojadae reperimus scriptum. Eodem etiam nomine venit in *Targum* Thren. II. 20. Interfecistis Zachariam filium Iddo, summum sacerdotem & prophetam fidelem, in domo sanctuarii, die expiationis. Causa forte fuit, quod consulto abstinerent a pronuntiatione vocis, quae esset composita ex nomine Dei τετραγεννημάτων; quae videtur ratio fuisse, cur & Matthaeus in Genealogia nomen Jojakimi omitteret. Sic etiam pro Judae Apostolo maluerunt Thaddaeum dicere; & pro Jojakimo Eliakimum, 2. Reg. XXIII. 34. 2. Paral. XXXVI. 4. *Judith*. IV. 5. 11. XV. 9.

ὃν ἐφονεύσατε] *Dio Chrys.* XXXVII. p. 455. A. ἀρίστος μὲν τε τύπον ἐκ ἐποίησθε, ὅταν δὲ ὑμᾶς λίγω, τοὺς προγόνους λίγω τοὺς ὑμετέρους. *Dio* XLV. p. 200. ἡμεῖς, οἱ τοὺς ταρκύνους ἐξελάσαντες, οἱ τὸν Βρούτην ἀγαπήσαντες κλ.

μεταξὺ τῷ ναῷ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ] Altare etiam nocentibus, nisi atrocissime deliquissent, asylum & tutela erat. *Exod.* XXI. 14. 1. Reg. I. 51. II. 28. 29. 30. *Seneca* Troad. 45. ipsas ad aras majus admisissum Scelus. *Juslin.* XVII. 3. Pyrrhus, cum in templum Dodonaei Jovis ad consulendum venisset, ibi Lanassam neptem Herculis rapuit — brevisque post tempore Delphis, insidiis Orestis filii Agamemnonis, inter altaria Dei interiit. XX. 2. 4. Cum primum Urbem Sirim cepissent, in expugnatione ejus quinquaginta juvenes Minervae simulacrum sacerdotemque Deae velatum ornamentis, inter ipsa altaria trucidaverunt. Ob haec cum peste & seditionibus vexarentur. *Aen.* III. 331. Scelerum furis agitatus Orestes Excipit incautum, patriasque obtruncat ad aras. *Eurip.* Troad. 562. σφαγὰς δ' ἐμφὶ βωμοῖσι φρυγῶν. *Senec.* Herc. Fur. 503. Complectere aras, nullus eripiet Deuste mihi. *Polyaen.* p. 475. οἱ δὲ ἐπὶ τὰς βωμὸς ἐκίττει καταφυγόντες ἤϊον μὴ διώκεσθαι. & p. 500. βωμῷ προσέφυγον ἐκτετακίας λαβάν. *Thucyd.* I. 126. καθεζομένους τι-

νας καὶ ἐπὶ τῶν σημείων θιῶν ἐν τοῖς βωμοῖς — διεχρήσαντο. *Ant. Lib.* 18. θύοντας αὐτῷ, παρὼν δ' οὐ πᾶσι Βοτρύς ἰδαίσκτο τὸ ἐγκέφαλον τῷ ἑρῶς, πρὶν ἐπὶ τὸν βωμὸν καταθῆναι. μαθὼν δὲ τὸ γεγονός ἐὺμῆλος προσέκρυσσε κατ' ὄργην πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτῷ τὸν δαλὰν ἀφελὼν ἐκ τῷ βωμῷ. *Corn. N.* IV. 4. 4. Argilius eo confugit: in ara confedit. *Tibull.* IV. 12. 23. Sed Veneris sanctae confidam vinētus ad aras: Haec notat injustos, supplicibusque favet. *Thucyd.* IV. 98. τῶν ἀκασιῶν ἀμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τὰς βωμούς. *Jos.* A. XI. 7. 1. Ἰησὺς ἐν τῷ ναῷ διωκόμενος τῷ Ἰωάννῃ παρῴζει τὸν ἀδελφὸν, ὥστε αὐτὸν ἀνελθεῖν διὰ τὴν ὄργην. τηλικῶτος δὲ ἀσίσθημα δρᾶσαι κατ' ἐδελφῶ τὸν Ἰωάννην ἱερώμενον δεῖον ἦν, καὶ τὸ δυνότατον, ὥς μήτε παρ' ἑλλήσι μήτε παρὰ βαρβάρους ὁμῶν ἔτα καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γιγνόναι. τὸ μῦθος θείων ἐκ ἡμίλησεν, ἑλλὰ καὶ ὁ κλῶς δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδελάθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάθη ὑπὸ Περσῶν. *Ovid.* Met. VII. 603. ante ipsam, quo mors foret inviosior, aram.

τῷ θυσιαστηρίῳ] Ara erat sub dio in atrio sacerdotum, ad occidentem habebat aedem templi. *Jos.* B. V. 5. 6. πρὸ αὐτῆς [τῷ ναῷ] δ' ὁ βωμὸς ἐστὶν. μὲν ὕψος ἦν πηχῶν, εὖρος δὲ καὶ μήκος ἐκτεῖναι ἴσον ἀνὰ π. πῆχεις — περιέσφιξε δὲ τὸν τε ναὸν καὶ τὸν βωμὸν εὐλίσθητι καὶ χαρίεν γαστρίον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος, ὃ διέρριπν ἐξωτὴρ τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν ἱερῶν. A. VIII. 4. 1. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκειον ἴσῃσι πρὸ τῷ ναῷ ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοικθῆις αὐτὸ κατὰ πρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. A. XV. 11. 5. ὅπως τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἐξὸν ἦν μόνους, ὁ κλῶς ἐν τέτταρ, καὶ πρὸ αὐτῶ βωμὸς ἦν, ἢ τὰς θυσίας ὁλοκαυτῶμεν τῷ θιῷ. *Luc.* XIII. 1. *Polybius* IV. 35. ἀπέσφαζαν αὐτοὺς καίτοι πᾶσι τοῖς καταφυγῶσι τὴν ἀσφάλειαν παρσκευάζει τὸ ἱερόν, καὶ θανάτῳ τις ἦν κατακεκρίμενος. τότε δὲ — εἰς τέτ' ἦλθε καταφρονήσεως, ὥς περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν τράπεζαν τῆς θιῆς κατασφάγιον — ἐπικτεκε. *Philo* de Temulent T. I. p. 378, 12. τὴν ἔν σκηπὴν καὶ τὸν βωμὸν ἐνοήσωμεν ἰδίας, τὴν μὲν ἑρῆτης ἀσωμάτου, τὸν δὲ αἰσθητῆς εἰκότος εἶναι σύμβολον. τὸν μὲν γε βωμὸν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ ῥάδιον ἰδεῖν. ἐξω τε γὰρ ἔχει τὴν κατασκευὴν, καὶ ἀσέβῃ πυρὶ ἀναλίσκτο, ὡς μὴ μὲν ἡμέραν μόνον ἀλλὰ καὶ νύκτωρ περιλάμπεται· ἢ δὲ σκηπὴ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα ἀβίατα, ἐπὶ τῷ μόνον ἰσότητος καὶ ἐν αὐτοῖς ἰδρῶσαι — & de V. *Mosis* III. T. 2. p. 149, 42. ὁ μὲν ἔν βωμὸς ἱδρυτο ἐν ὑπαίθερῳ τῶν εἰσόδων τῆς σκηνῆς ἀντικρὺ, ἀφ' ὧς τοσούτον ὅσον ἱκανὸν ἦν λειτουργοῖς εἶναι διάστημα πρὸς τὰς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτελεμίας θυσίας. p. 151, 13. τὸν δ' ἐν ὑπαίθερῳ βωμὸν ἔταθε καλεῖν θυσιαστήριον, ὡς ἀνὴρ τηρητικὸν καὶ φυλακτικὸν οὐκ ἐν θυσιῶν. & 157, 19. τὰ ἐν ὑπαίθερῳ πρῶτα, τότε βωμὸν καὶ τὸν λεπτῆρα κατὰ τὴν ἐπὶ ῥαδίον ἐπὶ τῇ ἐπὶ τὴν σκηνὴν. *Middoth* V. 1. inter aedem & altare fuerunt XI. cubiti, pro ambulacro sacerdotum. 1. *Macc.* VII. 38.

γα ὑμῖν, + ἤξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην. Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ 37
 σκοπεῖν οὖσα τοὺς προφῆτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, πο-
 σάκῃς ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία
 ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε; Ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρη- 38
 + ὅτι μ.

ὁμῶν] + ὅτι CEFGM. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 16. Colb. quatuor. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 64. 63. 67. 68. 69. 70. 72. 73.
 74. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 24. Editio Com-
 plut., Collinaei. Bengelii, Genev. Versio Syra utraque. Origenes l. c. Chrysostomus, & in XXIV. 6. Theophylactus.
 probante F. Millio prol. 1188.

ταῦτα πάντα] παντι ταῦτα EFG. 1. 3. 44. 74. 83. 90. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii, Irenaeus V. 14.
 37. ἀποκτείνουσα] ἀποκτείνουσα C. Theodoret. in Michae praef. MS. ἀποκτείνουσα GK 12. 47. 52. 54. 55.
 56. 57. 58. 60. 66. 69. 71. 73. 74. 90. Evang. 18. 19. 21. 22. Editio Complut. Bengel. Theophylactus.
 πρὸς] πρὸς Evang. 22. ἐπὶ 72. αὐτὴν] σε D. 27. 86. ἐπισυναγαγεῖν] συναγαγεῖν Chrysost.
 ἐπισυνάγει ὄρνις] ὄρνις ἐπισυνάγει D. 1. 69. Versio Latina, Coptica. Origenes, Theodoretus, Cyrillus, Basilus.
 38. ὑμῖν] — 5. 6. 10. 14. 32. 36. 37. 38. 46. 56. 58. Colb. unus. 80. 86. Evang. 6. 13. 22. Versio

36. Haec verba continent praedictionem eorum,
 quae Iudaei in templo commissuri atque passuri
 essent. Luc. XIII. 1. Jo. VIII. 59. X. 23. 31.
 Jos. B. IV. 3. 12. Ὁ δὲ βλαθεὶς τῶν ζηλωτῶν εἰς τὸ
 ἱερὸν ἄνγει, καθειμένους τὸ θεῖον ἱερόν, καὶ μόνον ἂν τις
 εἰπὼι τὸ ἐκείνου αἷμα μῖσαι τὰ ἅγια. & 5. 1. ἐπεκλύσθη
 δὲ τὸ ἔξωθεν ἱερὸν πᾶν αἵματι, καὶ νεκρὸς ὀκτακισχιλίους καὶ
 πεντακοσίους ἡ ἡμέρη κατελάμβανεν. & 4. καὶ δὴ τινα
 τῶν ἐπιφανέστατων ἀποκτείναντι προθέμενοι Ζαχαρίαν υἱὸν Βαρά-
 χου — δύο δὲ τῶν τολμηροτάτων προσπεσόντες ἐν μέσῳ τῷ
 ἱερῷ διαφθεῖρσαι τὸν Ζαχαρίαν. 6. 3. ἦν γὰρ δὴ τις πα-
 λαιὸς λόγος ἀνδρῶν, ὅτι τότε τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι καὶ κα-
 ταφλεγῆσθαι τὰ ἅγια νόμῳ πόλεμος, εἰς οὗς ἂν κατα-
 σκήψῃ, καὶ χεῖρες οἰκίας προμεινῶσι τὸ τοῦ θεοῦ τέμνος.
 & V. 1. 3. τὰ γὰρ αὐτὸ τῶν ὀργάνων βέλγη, μέγχι τοῦ
 βαμῆ καὶ τῷ νεῷ διὰ τὴν βίαν ὑπερφερόμενα, τοῖς τε ἱερῶσι
 καὶ τοῖς ἱερουργοῖν ἐνέπιπτε, καὶ πολλοὶ σπύσαντες ἀπὸ γῆς
 πεσόντων περὶ τὸν δῶνον καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις χάριν ἁγίαν,
 πρὸ τῶν θυμάτων ἔπεισαν αὐτοὶ, καὶ τὸν ἑλλῆσι πᾶσι καὶ
 βαρβάρους σεβάσμιον βαμὸν κατέσπεισαν ἰδίῳ φόνῳ, νεκροὶ δὲ
 ἐπιχαίρουσι ἀλλήλοισι, καὶ ἱερῶσι βιβλῶν συνεφύοντο, καὶ
 παντοδαπῶν αἵματων αἵματι ἐν τοῖς θεοῖς περιβάλλοις ἰλιμ-
 νάζετο. Τί τληκῆστον, ὃ τλημονεστέον πάλιν πέπονθας ὑπὸ
 Ρωμαίων, οἱ σε τὰ ἱμφοῦλια μύση περικαθαμένους εἰσῆλ-
 θον; Θεοῦ μιν γὰρ ὅτε ἦς ἔτι χάρις, ὅτε μένειν ἰδύνατο,
 τάφος οἰκῶν γενομένη σαμάντων, καὶ πόλεμος τὸν καὶ ἱμ-
 φοῦλις ποιήσασα πολυάριθρον. 3. 1. οἱ δὲ ἐπὶ τῷ δήμῳ
 πρὸς τῷ βαμῆ καταπτήσσοντες καὶ περὶ τὸν νεῶν συνελθόντες
 κατεπαύοντο ξύλοις τε ὠκείῃσι καὶ σιδῆρῳ. 9. 4.
 χρυσὸν ἱμφοῦλις ὁ θεὸς μεμνῆται χάρις. VI. 2. 1. τῶν
 ὁμειτέρων δὲ πτωμάτων οὐχ' ἡ πόλις καὶ τὸ ἱερὸν δὲ πᾶν
 πεπληράται; 4. τί ἔν νῦν ἀλιτῆροι καὶ νεκρὸς ἐν αὐτῷ [τῷ
 γεισῶ] καταπατέτῃ; τί δὲ τὸν νεῶν αἵματι ξένη καὶ ἱγ-
 χωρίῳ φέρεται; 4. 6. καὶ περὶ μὲν τὸν βαμὸν πλῆθος ἐσα-
 ρύετο νεκρῶν, κατὰ δὲ τῶν τῷ βαμῆ βάθρων αἵματι ἔρρει πο-
 λὺν, καὶ τὰ τῶν ἁγίων φονευμένων σώματα καταλίσθαι.
 5. 1. τὸν μὲν γὰρ τῷ ἱερῷ λείπον ἐκ ριζῶν ἂν τις ἰδοῖε βράτ-
 τισθαι, πᾶσιθεν τῷ πυρὶ καταγόμενον. ἀμφιλείπον δὲ
 τὸ αἷμα τῷ πυρὶ εἶναι, καὶ τῶν φονευμένων πλείους τοὺς
 φονευμένων. οὐδὲ μὲν γὰρ ἡ γῆ διεφάνετο ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀλ-
 λὰ σωρὸς ἐπεμβυκνόντες οἱ στρατιῶται σαμάντων ἐπὶ τοὺς
 διαφύγοντας ἔειπεν.

Quaeritur autem, quo sensu posteri possint dici
 poenas dare delictorum a majoribus suis commis-
 sorum? respondetur, jure hoc aggravare reum, si,
 longam seriem nocentium punitorum videns, ne
 sic quidem passus est se a simili delicto abstergeri;
 quod animum inemendabilem prodiit, atque feve-
 riori supplicio dignum est.

37. ἐπισυναγαγεῖν] Polyb. V. p. 608. χρυσέοισιν μὲν

ἐξαπέστειλε κατὰ σπῆδον, ἐπισυνάγοντα τὰς ἁγίας Μακεδόνας.
 p. 606. ἐπισυνάγοντας τὰς Δυμαίους καὶ τὰς Πατρίδας, τὸν
 δὲ τέτοις ἔχοντες τοὺς μισθοφόρους. & 1. p. 105. ὄντες ὁ
 μὲν ἐλπίσαντας, καὶ τὰς ἐπισυναγμένους τῶν μισθοφόρων. Ga-
 len. in Hippocr. de Pitifana. ἐπιδοσκεινύσθαι λέγεται
 βιβλίον, ἐπὶ τῷ προτέρῳ γεγραμμένῳ τὸ δεύτερον γραφεῖν, ὅ-
 ταν τὴν ὑπόθεσιν ἔχον τὴν αὐτήν, καὶ τὰς πλείους τῶν ῥησέων
 τὰς αὐτὰς, τινα μὲν ἀφηρημένα τῶν ἐκ τῶ προτέρου συγ-
 γραμματος ἔχει, τινα δὲ προσκείμενα, τινα δὲ ὑπαλλαγ-
 μένα. Volebat Christus, ad discipulos, quos jam
 habebat, etiam Hierosolymitanos cives omnes ag-
 gregare.

ἐν τῷ τρόπῳ] Pro καθ' ὃν τρόπον Luc. XIII. 34. Act.
 1. 11. VII. 28. XV. 11. XXVII. 25. 2. Tim. III. 8.
 ὄρνις] Athen. IX. p. 373. A. ὄρνιθας καὶ ὄρνιθια νῦν
 μόνον ἡ συνήθεια καλεῖται τὰς θηλείας — ἀλεκτρούδας δὲ καὶ
 ἀλεκτροίδας τοὺς ἄρρενας. τῶν ἀρχαίων δὲ τὸ ὄρνις καὶ ἀρ-
 σενικῶς καὶ θηλικῶς λεγόνταν ἐπ' ἄλλων ὄρνεων, οὐ περὶ
 τούτου τοῦ ἰδικῶ, περὶ ὃ φησιν ἡ συνήθεια ὄρνιθας ἀνῆσθαι
 — Μετανοῶν δ' ἐν ἱπικλῆρῳ πρώτη σαφῶς τὸ ἐπὶ τῆς συν-
 ηθείας φησιν, ἱμφορίζων ὅτις ἀλεκτροῦν τις ἐκεκράγει μί-
 γα· οὐ σοφῆσιν ἔξω, φησὶ, τὰς ὄρνιθας ἀρ' ἡμῶν; καὶ
 πάλιν αὐτὴ ποτ' ἐξεσώθησε τὰς ὄρνιθας μολίς. Galen. de
 facult. Aliment. III. ὄρνιθας ὀνομαζόντων τῶν παλαιῶν
 ἀπάντα τὰ πτηνὰ ζῶα καὶ εἰσάδα, τοῖς νῦν ἑλλῆσι ἔρος
 ἡδὴ γένηται τὰς ὑπ' ἐκείνων ἀλεκτροίδας καλεώμενας μόνας
 ἕως προσαγορεύειν.

τὰ νοσσία] Phrynicus p. 88. Νοσσοὶ, νοσσίαι, ἀμ-
 φοῦν λέπει τὸ ε, διὰ τοῦτο ἀδόκιμα. Λέγει ἂν νοστίος, νοσ-
 τίον, ἢ αἰρετικὸς φαίην. Thomas Νεστίος, νεστίον, καὶ νεσ-
 τία ἐπὶ κῶς. οὐ νοσσοὶ, οὐδὲ νοσσίον καὶ νοσσία. Eustath.
 in Il. κ. p. 228. νοσσοὶ ὄρνις παρὰ τοὺς νεσσοὺς, κα-
 τὰ συγκοπὴν ἐν τοῦ νοσσοῦ. Eustath. Ismen. 94. θρη-
 νῆσι — εἶον τρυγῶν ἐπὶ νεστίοις ὀλλυμένοις. Plato de
 Legg. VI. νεστίων γέννησιν καὶ τροφήν. Dio Chrys. XXXI.
 p. 338, A. ὁ δὲ τοῖς Ἀπόλλων οὐκ εἶα δῆπναι ἐκ τοῦ πε-
 ριστάς τὰς νεστίδας ἀναρῆσθαι τὸν κυμαίνον. XL. p. 497.
 D. ὄρνιθες ἐγγὺς ἀλλήλων ποιησάμενοι νεστίαις. Aelian.
 A. N. VII. 47. τὰ δὲ πρόσφορα ὄρνιθα νεστίαις καὶ ὀρ-
 τολίχαις καλεῖται. Arifst. B. A. IX. 29. καταρῆναι τὰ
 τῆς ὄρνιθος νότιον. Euripid. Herc. fur. 71. οἱ δ' Ἡράκλειος
 παῖδες, ὅς ὑποπτερὺς Σάζω, νεσσοὶς ὄρνις ὡς ὑφαιμένη. Sext.
 Empir. a. Phys. II. 340. τὸ αὐτὸ κατὰ δύναμιν μὲν ἐπὶ
 νοσσοὶς — ἀλλὰ λέγεται — νεσσοί.

ὑπὸ τὰς πτέρυγας] Eurip. Heraclid. 10. τ' αὐτοὶς
 τέκν' ἔχον ὑπὸ πτεροῖς Σάζω τέκν'. Plut. de Philostorg.
 p. 494. E. τὰς δὲ ἀλεκτροίδας ἐν τοῖς ὁμῶσι καθ' ἡμέ-
 ραν ἔχοντες, ὃν τρόπον τὰ νεστίαι περιέπαισι, τοῖς μὲν ἰδύ-
 ναι χαλῶσαι τὰς πτέρυγας, τὰ δ' ἐπιβαίοντα τῶν νότων
 καὶ προσέρχονται πανταχόθεν ἀντιδράμειν, μετὰ τοῦ γενη-
 2ος

39 μΘ. Λέγω ὑμῖν· Οὐ μή με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

ΚΑὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιθίξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ βλέπετε πάν-

Copta. Clemens Alex. Chrysostomus.

ἱεροῦ] — L. Cyrillus Iacpius, Basilii Seleuc. a. Judaeos bis. ex Luca. 39. γὰρ] δὲ 51. ὑμῖν] + ὅτι D. 1. 12. Colb. unus. 36. 40. 51. 53. 59. 60. 69. 74. 90. 106. Evang. 22. Editio Colinaei. Versio Copta.

1. ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. DL. 1. 12. 13. 69. 70. 106. Editio Colinaei. Versio Vulg. Syr. Copta. probante T. Beza in Verhione & annotationibus, & J. A. Bengelio in Gnom.

προσῆλθον] + αὐτῷ. 3. 10. 35. 38. 40. 56. 58. 62. 66. 74. ex emendatione. Chrysostomus, Theophylactus. 2. Ἰησοῦς] ἀποκριθεὶς DL. 1. 13. 33. 69. Versio Vulg. Copta. Editio 1. Erasmi, Aldi, Chrysost. probante J. Millio prol.

874. — H. 2. Versio Syra. οὐ prius] — DL. 5. 6. 7. 14. 24. 32. 36. 37. 40. 53. 78. ex emendatione. Evang. 17. 18. 19. Editio E. Schmidtii. Versio Copta, Vulg. Aethiop. Arab. Theophylactus: probante J. Casaubono, J. Millio prol. 1068.

δὸς ἢ καὶ προσφιλὲς ἐπιφθόνισται. Κόνας δὲ καὶ δράκοντας, ἂν περὶ αὐτῶν φοβηθῶσι, φεύγουσιν, ἂν δὲ περὶ τῶν τεκνῶν, ἀμυνόμεναι καὶ διακρίνονται παρὰ δυνάμιν. *Antibol.* I. 87. 1. Χειμερίας ἰσφάδουσι παλυνόμεναι τιθῆς ἔρως τέτοισι εὐναίας ἀμφέχει πτέρυγας. Μέσφα μιν ἔρως κρύος ὤλεσε. ἢ γὰρ ἔμεινεν ἀνέρος ἐρατὴν ἀντίπαλος νεφέαν· Πρόκην καὶ μήδειαν κατ' αἶδος αἰδέσθητε Μητέρας ὀρίθων ἔργα διδασκόμεναι. *Vajikra* R. XXV. f. 168. 4. Gallina, quando pulli ipsius teneri sunt, congregat illas, & ponit sub alis suis, ipsos calefacit, & pro ipsis humum pedibus effodit — Sic cum Israelitae XL annis essent in deserto, Man descendit, fons ascendit, coturnices ad ipsos venerunt, nubes gloriae divinae circumdedit eos, & columna nubis protecta est ante ipsos. *Psal.* XVII. 8. *Deut.* XXXII. 11.

38. ἔρημος] *Lyfias* Areop. ἄταις μιν ὦν καὶ μόνος, ἔρημος δὲ τῶ οἴκῳ γινόμενος ὁ ἄρχων ἐπιμελίζεται τὸν ἔρῳον, καὶ τῶν ἐπικλήρων· καὶ τῶν οἴκων — τῶν ἐξηρημεμένων. *Ifaeus* de haered. *Philoct.* ἔδοξεν αὐτῷ διαβῆναι τὰ αὐτοῦ, μὴ ἔρημον καταλιπεῖ τὸν οἶκον ἐν τῷ πάθει. *Iscrales* Aeginet. ὅς οὐτ' ἔρημον τὸν οἶκον κατέλιπε.

39. ἀπ' ἄρτι] *Galen.* *Glossar.* *Hippocr.* ἀπαρτίας, ἀπαρτισμένος καὶ ἀκριβῶς· Διοσκουρίδης δὲ ἔφη, ὅτι καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον δηλοῖ, ὡς ἐν τῷ περὶ δικίτης ἔξῃ, ἐν οἷς φησι, καὶ ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπ' ἄρτι ἐν τοῖς τέτοις καιροῖς μεταβάλλουσι εἰς τὰ ρεθήματα. Ἐμοὶ δὲ καὶ ταύτῃ δοκεῖ τὸ ἀπαρτισμένον τε καὶ ἀκριβῶς δηλῆναι, ὅτι δὲ καὶ οἱ ἀτίκτοι τὸν αὐτὸν τρόπον χρῶνται τῷ ὀνόματι, μύρια παραδείγματα διὰ τῶν σμικρῶν ὑπομνημάτων ἔχεις. & in *Hippocr.* *Aphor.* I. ὅπερ γὰρ ἀρίτως ἐν τοῖς ἀφορισμοῖς ἔφη, τῷ τ' ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ μεταβαλὼν ἀπαρτισμένον καὶ πλήρες· λέγεται αὐτῷ Ἡρόδοτος λέγων· ἀπὸ τῆς εἰς τὰ δῶδε δύο ἀπαρτί· καὶ φερειμένης ἐν κραπιτάλοις· φράσον μοι ἀπαρτί ὅπως προλαβῶν. Συνανημὴ δὲ ἡ λέξις· ἵσθ' ὅτι γὰρ καὶ χρόνον ἐπὶ ἔρημον δηλοῖ, ὡς καὶ καλλιμάχος.

ὁ ἐρχόμενος] Loquitur Christus de adventu ad supplicium de contumacibus Judaeis excidio Hierosolymorum sumendum, etiam intra XXIV. 3. 30. 34. 44. 46. 50. Solebant autem Judaei festo Tabernaculorum, ut & Paschatis die primo haec verba ex *Psal.* CXVIII. canere, ut vidimus supra XXI. 9. Illo tempore Cestius expeditionem Hierosolymitanam suscepit. *Jos.* B. II. 19. 1. Κέσιος

εἰς Λύδαν προελθὼν καὶ ἑνὸς τὴν πάλιν καταλαμβάνει· διὰ γὰρ τὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτὴν ἀναβεβήκει πᾶν τὸ πλῆθος εἰς Ἱεροσόλυμα — & 2. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατιδόντες ἡδὴ πλησιάζοντά τῃ μητροπόλει τὸν πόλεμον, ἀφίμενοι τῆς ἑορτῆς, ἐχάρων ἐπὶ τὰ ὅπλα — μὴδὲ τῆς ἀργῆς ἐβδομάδος ἔνοιαν λαβόντες — ἦν γὰρ δὴ τὸ μάλισα παρ' αὐτοῖς θρησκυόμενὸν σάββατον. *Jos.* XIX. 37. Obsidio vero Titi incidit in festum Paschatis. *Jos.* B. VI. 9. 3. ἀπὸ γὰρ τῆς χάρας ὅλης ἐπὶ τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν συνελλυθέντες ἐξαπὼν τῷ πολέμῳ περισχίσθησαν.

1. τῆς οἰκοδομῆς] *Phrynicus* p. 186. οἰκοδομὴ οὐ λέγεται ἀντ' αὐτῆς δὲ οἰκοδομήμα. *Thomas.* οἰκοδομὴ οὐ λέγεται ἀτίκτοι, ἀλλ' οἰκοδομήμα καὶ οἰκοδομῆ. ἐν *Georog.* πρὸς οἰκοδομὴν ὅλα τέμνειν. *Philo* de Monarchia T. II. p. 223, 29. D. τοῦτο τοῦ ἱεροῦ ὁ μὲν ἐξατάτω περιβολος καὶ μήκει καὶ πλάτει μέγιστος ὡς τετράς τεταῖς εἰς πολυτέλειαν ἡσκημένους ἀχώρωτο — τελειότατος ἔργον — κατὰ δὲ τὸ μεσαίτατον αὐτὸς ὁ νεὺς, παντὸς λόγῳ κρείττων, ὡς ἐκ τῶν περιφαινόμενων ἐστὶ τεκμήριασθαι — τὰ μὲν ἐν ἐν οἰκοδομαῖς υπερβολὰς ἔχοντα περίβλεπτα εἰσι καὶ θαυμάζονται πρὸς τῶν ὀράντων, καὶ μάλισα τῷ ἐπιφαινόμενῳ ἔξῃ· οἱ συγκρίνοντες τὰς οἰκὰς δημοσίων καὶ τασκευὰς ἐκπλήττονται τὸ τε κάλλος ὁμῶς καὶ τὴν πολυτέλειαν. *Jos.* B. V. 9. 4. λάβετε ἡδὴ κατεσκευασμένης αἰδῶς πατρίδος, καὶ δεῦσθε τὸ κάλλος, ἧς προδιδοτε, οἷον ἔστω, οἷον ἱερὸν, ὅσων ἐθνῶν ὄρωα. *Succa* f. 51. 2. Tradiderunt Rabbinī: Qui non vidit domum sanctam, nullam unquam vidit structuram ornatam: hoc est aedificium Herodis. *Bava Bathra* f. 4. 1. & *Succa* ib. Qui non vidit structuram Herodis, non vidit structuram pulcram. Quonam extruxit Sanctuarium illud? Respondit Raba, lapidibus marmoris viridis & albi. Sunt qui dicunt, lapidibus marmoris, speciem sibi referentis, & marmoris viridis & albi; series lapidum ingrediebatur, & series exhibat, ut polirentur & coaptarentur. Cogitabat aedificium illud obducere auro, at Rabbinī dicebant: omite illud, quia ita satis pulcrum est, nam apparet, ut fluctus maris. *Jos.* A. XV. 11. 3. ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς περισπῶν ἐκ πολλῶν εὐδῶν εἶναι τοῖς τὴν χάριν νευμένοις, μᾶλλον δ' εἰ τινες κατ' ἐναντίον οἰκνύντες ἢ προσιόντες τύχουν. *B.* V. 5. 6. Τὸ δ' ἔξωθεν αὐτῆς πρόσωπον ἔδεν ἔτε εἰς ψυχῆς ἔτε εἰς ὀμμάτων ἐκπλήξιν ἀπέλιπε, πλατὺ γὰρ χρυσοῦ τετραπλῆς κεκαλυμμένος πάντοθεν, ὑπὸ τῆς πρώτης ἀνατολῆς πυρωδῆσάν τιν ἀπέπαλλεν αὐτὴν, καὶ τῶν βιαζομένων ἰδεῖν τὰς ὀψείας ὡσπερ ἡλιακῆς ἀκτίσιν ἀπέσπερθε· τοῖς γε μὴν ἀφικνυμένοις ξένοις πόρρωθεν ὅμοιος ὅρι χιόνος πλήρης καταφαίνετο, καὶ γὰρ, καθὼς μὴ κεχρῆστο, λευκάτος ἦν κατὰ

πάντα ταῦτα· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ — μὴ κατα-
λυθῇσεται. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἦ ἐλαιῶν, προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' 3
ἰδίαν, λέγοντες· Εἰπὲ ἡμῖν, ὥστε ταῦτα ἔσαι, καὶ τί τὸ σημεῖον τ' οὗς παρσείας, καὶ
τῆς συντελείας τῶ αἰῶνος; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Βλέπετε μή τις 4
ὑμᾶς

πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα CH 1. 44. 69. 84. 86. 90. Evang. 6. 24. Editio Complut. Plant Gentv. Versio
Vulg. Syra, Corp. Chrysostomus, Theophylactus. ὑμῖν] + ὅτι D.
μὴ secundo] — CDEGHL. 12. 14. Colb. duo 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 50. 51. 54. 55. 56.
58. 59. 62. 64. 69. 70. 73. 74. 80. 83. 84. 87. 90. 91. 106. Evang. 3. 5. 6. 9. 10. 15. 18. 19. 20. 22. 24.
Editio Complut. Colin. Bengelii, Plant. Genev. Chrysostomus, Macarius, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1378.
λίθον] λίθον 12. καταλυθῇσεται] καταλυθῇ Evang. 21.
3. ἐλαιῶν] + κατέαυτε τοῦ ἱεροῦ C. ex Marco. αὐτῷ] — 56. 58. Evang. 5. Versio Syra.
μαθηταὶ] + αὐτοῦ C. 73. 80. Evang. 5. 20. Versio
εἰπὲ] εἰπὲ L. 1. Corin. Syr. Origenes H. 27.
τῆς posterius] — CL. 1. Editio Erasmi 1. Cyrill. Catech. 106. τὸ] — Bodlej. unius. οὗς παρσείας] παρσείας σου D.
αἰῶνος] + τούτου 59. Versio Corin.

κορυφῇ δὲ χρυσίς ὀβολὸς ἀνέχει τεθηγμένους, ὡς μὴ τινι προσ-
καθεζομένῳ μολύνετο τῶν ὀρέων· τῶν δ' ἐν αὐτῷ λίθων ἔνιος
μῆκος μί. πηχῶν ἦσαν, ὕψος ε. εὖρος δὲ σ. Lucas XXI.
5. refert, eos non tantum structuram, quae ocu-
lis patebat, monstrasse, verum etiam thesauri &
donariorum templi mentionem fecisse, iactantes ea,
quae conspicerentur, minimam esse partem eorum,
quae non conspicerentur.

2. λίθος ἐπὶ λίθον] Eurip. Helen. 106. ἥδη γὰρ ἤπ-
ται, καὶ κατέρχασαι πυρὶ; T. ὡς ὅδ' ἵχνος γε τείχεων εἶ-
ναι σαφές. Taanith IV. 7. Nonno die mensis Ab a-
rata est Urbs. Schol. Maimon. Turnus Rufus im-
pius aratro templum fodit, ut impleretur, quod
dictum est Jerem. XXVI. 18. Jos. B. VII. 1. 1.
κελεύει καῖσαρ ἥδη τὴν πόλιν ὅλῃσαν καὶ τὸν νεὼν κατα-
σκάπτειν — τὸν δ' ἄλλον ὅλῃσαν τῆς πόλεως περίβολον ὅ-
τως ἐξωμάλῃσαν οἱ κατασκάπτοντες, ὡς μὴδὲ πάποτ' οἰ-
κηθῆναι πίστις ἂν ἔτι παρασχῇ τοῖς προσελθούσι, τῆτο μὲν
ἐν τέλος, ἐκ τῆς τῶν νεωτεριζάντων ἀνοίας, Ἱεροσολύμοις ἐ-
γένετο, λαμπρὰ τε πόλει καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις διαβοη-
δεῖσθαι. 5. 5. in triumpho θαῦμα ἐν τοῖς μάλιστα παρῆ-
χεν ἡ τῶν φερομένων πηγμάτων κατασκευή. — ἦν γὰρ
ὅραν χώραν μὲν εὐδαίμονα δηγμένην — τείχη δ' ὑπερβάλ-
λοντα μετέβη μηχαναῖς ἐρεπόμενα — πῦρ τε ἐνέμενον ἱε-
ροῖς, καὶ κατασκαφῆς οἶκον ἐπὶ τοῖς δεσπότηται. 8C. 2.
Τριέντιος ῥῆφος, ἔτος γὰρ ἄρχων τῆς σρατιάς κατελείπειτο.
2. Sam. XVII. 13. 2 Reg. III. 25. Thren. IV. 11. 12.
καταλυθῇσεται] Catull. LXV. 367. Urbis Dar-
daniae Neptunia solvere vincla.

3. Ful. Capitolin. in M. Anton. Philosopho. Vano
cuidam, qui diripiendae urbis occasionem cum
quibusdam conscis requirens, de caprifici arbore
in Campo Martio concionabundus, ignem de coe-
lo lapsurum, finemque Mundi affore dicebat.

Putabant discipuli cum Judaeis, παλιγγενεσίαν
Mundi glorioso Messiae adventui successuram esse.
Sanhedrin f. 97. 2. Elias dixit R. Judae fratri Raf
Salla pii, mundum non minus quam LXXXV:
Jubilaeos duraturum, & tempore ultimi Jubilaei
venturum filium Davidis. R. Chenan f. Tachalifa
dixit R. Josepho: inveni librum, in quo scriptum
erat: Post annos 4291. a creatione, bella draconis
& Gogi atque Magogi cessabunt, & postea erunt
dies Messiae, & S. B. non renovabit mundum
suum nisi post VII. M. annos. & f. 92. Traditio
Scholae Eliae: Iusti quos Deus S. B. e mortuis
fufcitabit, non redibunt iterum ad pulverem suum.
— Si quaeras: quid facient annis istis, quibus S.
B. renovaturus est mundum suum? Resp. Deum
alias illis daturum. Rosch Hashana f. 31. 1. dixit

R. Catina: Sex mille annos mundus: & mille va-
flatur. Midras Tillin f. 42. 1. Messias resuscitabit
dormientes in pulvere. Mundus autem vastabitur
per millennium.

4. Moschus Idyl. I. 25. φυλάσσει, μὴ σε πλανήσῃ.

5. Lucian. Revivisc. 15. γόντας ἀνδρας ἐπὶ τῷ ἡ-
μετέρῳ ὀνόματι πολλά καὶ μιὰς πράττοντας Act. V. 36.
37. VIII. 9. 10. XXI. 38. Jos. B. II. 13. 4 Συ-
νέση δὲ — σῖφος ἔπειον πονηρὸν, χειρὶ μὲν καθαρῷ-
τερον, ταῖς γνώμας δὲ ἀσεβέσφον, ὅπῃ οὐδὲν ἥτιον τῶν
σφγκιών τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεως ἐλυμήνατο. Πλά-
νῃ γὰρ ἄνθρωποι καὶ ἀπατεῖνες, προσχηματὶ θρασυμῶ
νεωτερισμῶς καὶ μεταβολῆς πραγματευόμενοι, δαιμονίαν τὴν
πληθὺς ἀνέπειον, καὶ προήγον εἰς τὴν ἐρημίαν, ὡς ἐκεῖ τοῦ
θεοῦ δείκνους αὐτοῖς σημεῖα ἐλευθερίας. ἐπὶ τούτοις ὁ Φηλιξ,
ἐδόκει γὰρ ἀποσώσεως εἶναι καταβολή, πέμψας ἱππεῖς καὶ
πεζὺς ὀπλίτας, πολὺ πληθὺς διέφθειρε. 5. Μείζονι δὲ ταύ-
της πληγῇ Ἰσθαίς ἐκάκασεν ἀνγύπτιος ψευδοπροφήτης· πα-
ραγενόμενος γὰρ εἰς τὴν χάραν ἀνθρώπος γόνος καὶ προφήτε-
ψάν ἐπιβίαις αὐτῶν, περὶ τρισμυρίας μὲν ἀβροῖζει τῶν ἡπα-
τημένων· περιγαγὼν δὲ αὐτὸς ἐκ τῆς ἐρημίας εἰς τὸ ἐλαι-
ῶν καλόμενον ὄρος, ἐκείθεν οἶστε ἦν εἰς Ἱεροσόλυμα παρελθεῖν
βιάζεσθαι, καὶ κρατήσας τῆς τε Ρωμαϊκῆς φρενῆς καὶ τῆ
θύμῃ τυραννείῃ, χράμνος τοῖς συνεισπεσούσι δορυφόροις. φρά-
νει δὲ αὐτὴ τὴν ὁρμὴν ὁ Φηλιξ — ὥστε — τὸν μὲν ἀν-
γύπτιον φυγὴν μετ' ὀλίγον, διαφθαρήσαν δὲ καὶ ζωγρηθῆναι
πλείους τῶν σὺν αὐτῷ· τὸ δὲ λοιπὸν πληθὺς σκεδασθὲν ἐπὶ
τὴν ἐαυτῶν ἱκασὸν διαλαθεῖν. A. XX. 5. 1. φάδς δὲ τῆς
Ἰσθαίας ἐπιτροπτεύοντος γόνος τις ἀνὴρ, θευδᾶς ὀνόματι, πεί-
θει τὸν πλείον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἐπισθαι πρὸς
τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ· προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι καὶ
προσάγματι τὸν ποταμὸν σχίσας διᾶσον, ἔφη, παρέξειεν αὐ-
τοῖς ῥαδίαν καὶ ταῦτα λέγων πολλὰς ἡπάτησεν· οὐ μὴν
ἔκασεν αὐτὸς τῆς ἀφροσύνης ἐκασθαι φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν
ἰλὸν ἱππέων ἐπ' αὐτὸς, ὅτις ἀπροσδοκῶτως ἐπιπεσούσα πολ-
λὰς μὲν ἀνέειλε, πολλὰς δὲ ζώντας ἔλαβον· αὐτὸν τε τὸν θευ-
δᾶν ζωγρησάμενος ἀποτέμνενσιν ἐν κεφαλῇ, καὶ κομιζέσθαι
εἰς Ἱεροσόλυμα. 8. 10. πῆμπε δὲ φῆτος δύναμιν ἱππικὴν τε
καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπὸ τινος ἀνθρώπου γόντος,
σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενος καὶ παύσαν κακῶν, εἰ βε-
ληθῆναι ἐπισθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῶν· καὶ αὐτὸν τε ἐκεί-
νον τὸν ἀπατήσαντα καὶ τοὺς ἀκολοθήσαντας διέφθειραν οἱ
πεμψθέντες. & 1. ληστῆρῶν ἡ χάρα πάλιν ἐνετλήθη καὶ
γόντας ἀνθρώπων, οἱ τὸν ὄχλον ἥπατον. & 6. οἱ δὲ γόν-
τες καὶ ἀπατεῖνες ἀνθρώποι τὸν ὄχλον ἐπειον, αὐτοῖς εἰς τὴν
ἐρημίαν ἐπισθαι, δείξιν γὰρ ἔφασαν ἐναργὴ τέρατα καὶ ση-
μεῖα, κατὰ τὴν τῆ θεῶ πρόνοιαν γνώμῃ, καὶ πολλοὶ
πεισθέντες τῆς ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον· ἀναχθέντας γὰρ
αὐτὸς Φηλιξ ἐκόλασεν.

6. ἀκύνει πολέμους] Intelligo bellum Ainaei & Ali-
naei

5 ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ἐγὼ εἰμι ὁ Χρι-
 6 στός· καὶ πολλὰς πλανήσουσι. Μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολλέμων, καὶ ἀκοῶν πολλέμων·
 7 ὁρᾶτε μὴ θροῦσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι· ἀλλ' ἔπω ἐστὶ τὸ τέλος. Ἐγερθήσεται
 γὰρ ἔθνη ἐπὶ ἔθνη, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοί, καὶ σεισμοὶ
 κατὰ.

4. καὶ ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς δὲ 33.

6. μελλήσετε] μέλλετε D.

7. ὁρᾶτε] comma apponunt 52. 65. Evang. 3. probante H. Stephano, qui, alioqui, inquit, scribendum esse dicerem θροῦσθαι. vid. supra XVIII. 10.

γὰρ] + τὰ Editio Erasmi, Colinaei. + ἐνθάδε 57.

πάντα] — DL 1. 33. Pseudo-Athanas. c. Arium.

+ ταῦτα 38. probante H. Grotio.

ἐστὶ] — 33. 68. Colb. unus. ἔσαι. 47. 54. Evang.

7. ἐγερθήσεσθαι] ἐγερθήσεσθαι L.

λιμοὶ καὶ λοιμοὶ] λοιμοὶ καὶ λιμοὶ L. Versio Vulg.

5. λέγοντες] + ὅτι C a prima manu. 56. 58. 106. Versio Corpi.

θροῦσθε] θροῦσθε Beza in Annot. Ed. 4. & 5.

+ ταῦτα 57.

ταῦτα Versio Vulg. Corp. Aethiop. Cyprian. Orig. H. 28.

ἔπω] οὐκ ἐνθάδε 48. 78. Colb. unus.

15. 20. Cod. quos citat Erasmus. probante T. Beza.

ἐπὶ] ἐπ' prius. C. 1. 72.

καὶ λοιμοὶ] — DE. a prima manu. 102. Evang. 13.

naei fratrum Judaeorum cum Parthis in Mesopotamia & Babylonia gestum, quo ter praelio dimicatum est, narrante Iosepho A. XVIII. 9. 1. γίνεταί δὲ καὶ περὶ τὰς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τὴν Βαβυλωνίαν οἰκόντας Ἰουδαίους συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμῶς ἥς τινος ἐλάσσον, φόνος τε αὐτῶν πολλός, καὶ ὁπόσος ἔχ' ἰσορμηένος πρότερον. & Aroc. VI. 1. 2.

ἀκούς πολέμων] Bardanes & post eum Vologeses Izati Adiabenorū regi Iudaeo bellum indicunt, irrito conatu Ios. A. XX. 3. 3. ὁ Πάρθος πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ἰζάτην κατήγγειλεν· οὐ μὲν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ἐπὶ τάτῃ στρατείας ὄψιν, τῇ δὲ τὰς ἐλπίδας αὐτῇ πάσας ὑποτιμώμενος· μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν διάνοιαν· Ὁσαρδάνης — αὐτὸν μὲν ἀναμῆναι. & 4. 2. οἱ τῶν ἀδριαβηνῶν μεγιστάνες — γράψαν· Ὁσαρδάνης ἀποκτείνει τὸν Ἰζάτην — μιστὴν γὰρ ἔλεγον τὸν αὐτῶν βασιλεῖα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένον δὲ ἐρατὴν ἔθνη γενόμενον — τεράσσειται δὲ τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς μετρίως ὁ Ἰζάτης, ὡς ἔκκεσε ταῦτα — ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι Σεῦ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον, καὶ τότε τὸν μεγίστον ἠγασάμενος ἔχριν σύμμαχον — καὶ ὁ Ἰζάτης ἔτος κατὰ δὲ πρὸς αὐτὸν τὰς ἀπειλάς τῇ Πάρθῳ διαφύγει. Isti rumores suspendebant animos Judaeorum in Palaestina B. II. 16. εἰ μὴ τις ὑπὲρ αὐφρότην ἐκτείνε τὰς ἐλπίδας, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀδριαβηνῆς ὁμοφύλας οἷται προσαιμῶναι. & I. 1. 2. Ἰουδαῖοι μὲν ἄπαν τὸ ὑπὲρ εὐφρότης ὁμοφυλον ἡμῶν συνεπαρδήσεσθαι σφισιν ἤλπισαν. Aroc. VI. 2.

θροῦσθε] Eustath. in II. d. p. 377. 7. τῇ δὲ θρόος προὔκειται ῥῆμα τὸ θρεῖν, ἦγεν συν θορύβῳ βεῶν ἢ λαλῶν· οἷον· πάθει θροῦμένης καὶ θροῦμένη σαυτὴ κακῶς.

ὑπὸ ἐπὶ τὸ τέλος] Manilius I. 912. Nec dum finis erat· restabant Actia bella. II. β. 121. τέλος δ' ἔπαυσι πύσανται. Od. β. 248. ὦ νόται, οὐ γὰρ πῶ πάντων ἐπὶ περὶ ἀέθλων ἠλθομεν, ἀλλ' ἐπ' ὅππῃς ἀμέτρητος πόνος ἔσαι, πολλὰς καὶ χαλεπὰς, τὸν ἐμὲ χρὴ πάντα τελέσσαι. Eustath. ἐπὶ τῶν πρὸς τοῖς φθάσασιν κακοῖς καὶ ἄλλα παραδοκῶν ῥηθήσεται τὸ ἔπω κ. τ. λ. Herodot. VII. 52. καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος τὸ μὴ ἄμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καλὰ φέμεσθαι. Anthol. IV. 9. 5. καὶ μόχθων οὕτω τὸ τέλος, ἀλλὰ καὶ κ. τ. λ.

7. ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν] Bella Romanorum & Parthorum, quorum illi Regnum occidentis, hi regnum orientis tenebant. Tacitus A. XII. 13. 14. 44. XIII. 6. 7. 8. 34. XIV. 23. XV. 1. 2. 25. Suet. Ner. 39. Metus tunc erat, Parthos iterum Syriam Palaestinamque invasuros. 17. & 25. Scribitur tetrarchis ac Regibus, praefectisque & procuratoribus, & qui praetorum finitimas provincias regebant, iussis Corbulonis obsequi. Aroc. VI. 3. 4. 2. Paral. XV. 5. 6.

καὶ λιμοὶ] Claudio imperante. A. XI. 28. Dio

LVIII. p. 461. λιμὸς ἰσχυρὸς γενομένης. A. Juliano 87. Romae, & A. 93. Hierosolymis Ios. A. XX. 2. 6. de Helenae adventu. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἀφίξις πάντῃ συμφέρουσα τοῖς Ἰεροσολυμίταις· λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον περὶντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασιλίσσα ἐλὼν πέμπει τινὰς τῶν αὐτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν πολλὸν σίτον ἀνησπομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς κύπρον ἰσχυρὰν φόρτον οἰοντάς· ὡς δὲ πάλιν ἤλθον ταχέως κομιζούσας, τοῖς ἀπορρυμένους δένειμι τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς εὐποιίας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθος κατελέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἐπεμψε πολλὰ χρημάτων τοῖς πρώτοις τῶν Ἰεροσολυμιτῶν. & 5. 2. ἤλθε δὲ φάει· Τιβέριος ἀλέξανδρος διάδωχος — ἐπὶ ταῖς δὲ καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, κατ' ὅσον καὶ ἡ βασιλίσσα ἐλὼν πολλὰν χρημάτων ἀνησπομένη σίτον ἀπὸ τῆς ἀγούλης δένειμι τοῖς ἀπορρυμένοις. Dio Coccej. exc. p. 674. Τὸν γὰρ κλαυδίον ἐλάττανεν, ὡς δ' ἔτος, τὴν εἰς τὰ ἄσια πρὸς ἐπισκεψὶν σίτου ἀπέβη. Beroseth R. LXIV. 2. X. fames fuerunt in mundo. — No-na quae circulator & it per mundum. nummi Claudii: Ceres Augusta ann. 1. & ἐνθῆνα Α. ικ. & ἐνθῆνα λ. β. spicae & papaver. ὑποκία. Agrippina, & spicae arae impositae L. 13. Tacitus A. XII. 43. Multa eo anno [Juliano 96.] prodigia evenere. — Frugum quoque egestas, & orta ex eo fames, in prodigium excipiebatur. Nec occidit tantum quae-stus; sed jura reddentem Claudium circumvasere clamoribus turbidis, pulsumque in extremam tori partem vi urgebant, donec militum globo infensos perrupit. Quindecim dierum alimenta urbi, non amplius, superfluisse contigit, magnaque Deum benignitate, & modestia hiemis rebus extremis sub-ventum. & X. 14. Nocturnae quietis species alteri objectas, tanquam vidisset Claudium spicae corona evinctum, spicis retro conversis: eaque imagine gravitatem annonae dixisse (Anno Juliano 91.) Sueton. Claud. 18. Arctiore autem annona, ob afflu-entis sterilitatis, detentus quondam medio foro a turba, convitiisque ac simul fragminibus panis ita infestatus, ut aegre nec nisi postico evadere in pa-latium valuerit, nihil non excogitavit ad invehendos etiam tempore hiberno commeatus. Ios. A. III. 15. 3. τῷ δὲ τῷ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν, κλαυδὸς Ρωμαίων ἀρχόντος, Ἰσμαήλ δὲ παρ' ἡμῶν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμὸς τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσοῦρα, κομισθέντος ἀλεύρι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρας Ο. μέδιμνοι δὲ ἔτοι Σικε-λοι μὲν εἰσιν λα. ἀτλικοὶ δὲ μα. ἑδὲς ἐτόλμησε τῶν ἱερῶν κρίμινον ἐν φαγῇ, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχέουσα, διδῶς τὸν νόμον. Aroc. VI. 5. 6. Affaron idem quod Omer,

κατὰ τόπους. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. Τότε ὠξυδάσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, 8
καὶ ὑποκτενεῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε μισέμενοι ὑπὸ πάντων + ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. 9
Καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί· καὶ ἀλλήλους ὠξυδάσουσιν, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 10
Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς. Καὶ διὰ τὸ πλῆ- 11
θυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ὁ δὲ ὑπομένοντας εἰς τέλος, 12
+ τῶν οὐ-

8. πάντα δὲ ταῦτα] ταῦτα δὲ πάντα 1. 6. 9. Versio Vulg. Syr. Copt. Theodoretus in Daniel II. 40. Pseudo-Athanasius, Origenes H. 28.

9. θλίψιν] θλίψεις CL. 1. 11. 27. 68. Evang. 4. 5. 12. 14. 18. 19. 20. Codices Latini. Versio Copta, Syra posterior in marg. ἀποκτενεῦσιν] ἀποκτενοῦσιν D.

πάντων] + τῶν L. 34. 35. 36. 37. 39. 89. 90. Evang. 6. 12. 13. 14. 15. 17. Editio Complut. Erasmus, Colinaei, Stephani, Bezae, Plant. Genev. Bengelii, Bogardi. In Editione Elzevirii articulus typothetarum errore est omisissus. ἐθνῶν] — C. 1. Steph. unus telte Beza. 16. 24. 27. 29. 32. 40. 76. 84. 106. Evang. 16. 17. 24. Versio Syra posterior cum obelo. Chrysostomus, Pseudo-Athanasius. probante T. Beza.

10. καὶ ἀλλήλους ὠξυδάσουσιν] — 29.

παράδοξοις καὶ μισήσουσι] μισήσουσι καὶ παραδόξοι, Versio Syra, Aethiop.

11. ἐγερθήσονται] ἐξεγερθήσονται D.

Omer, pars decima Ephae, Cori centesima.

καὶ λοιμοί] Proverbio dicitur: μετὰ λιμὸν λοιμὸς. Curtius IX. 10. Famem deinde pestilentia secuta est: quippe infalubrium ciborum novi succi, ad hoc itineris labor, & aegritudo animi vulgaverant morbos. Hesiod. Opera 240. Τοῖσιν δ' ἐρανίονεν μίγ' ἐπ' ἡγάγε πῆμα Κρονίων, Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμὸν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί. Sirac. XXXIX. 29. Apoc. VI. 7. 8. Tacit. A. XVI. 13. Tot facinoribus foedum annum etiam diu tempestatibus & morbis insignivere. [Julian. 110.] Vastata Campania turbine ventorum, qui villas, arbuta, fruges passim disjecit, perculitque violentiam ad vicina urbi In qua omne mortalium genus vis pestilentiae depopulabatur, nulla coeli intemperie, quae occurreret oculis. Sed domus corporibus exanimis, itinera funeribus complebantur: non sexus, non aetas periculo vacua. Servitia perinde ac ingenua plebes raptim extingui, inter conjugum & liberorum lamenta, qui dum affident, dum deflent, saepe eodem rogo cremabantur. Equitum Senatorumque interitus, quamvis promiscui, minus flebiles erant, tamquam communis mortalitate faevitiam principis praevenerint. Suet. Ner. 39. Accesserunt tantis ex principe malis probrisque quaedam & fortuita: pestilentia unius autumnus, qua XXX. funerum M. in rationes Libitinae venerunt. Philostorg. XI. 7. Βαρβαρική γὰρ τὸ τῆς φθορᾶς πλῆθος εἰργάζετο μάχαира, λιμὸς δὲ καὶ λοιμὸς, καὶ θρήνον ἀγρίον ἀγέλαι συνετετίθεντο. Philo de V. Mosi T. 2. p. 137, 3. Λιμὸς ἡ λοιμὸς — ἡ τι ἄλλο θείλατον κακόν.

καὶ σεισμοί] Tacit. Ann. XIV. 27. Eodem anno [Juliano 105.] ex illustribus Asiae urbibus Laodicea tremore terrae prolepta, nullo a nobis remedio, propriis opibus revaluit. Orosius: in Asia tres urbes h. e. Laodicea, Hierapolis, Colossae terrae motu conciderunt. Et Syncellus. Seneca Nar. Quaest. VI. 1. & 30. Pompejos celebrem Campaniae urbem — defecisse terrae motu, vexatis, quaecunque adiacebant, regionibus audivimus, & quidem diebus hibernis — Nonis Febr. [A. Jul. 108.] Nam & Herculaneis oppidi pars ruit, dubieque stant, quae relicta sunt. Tacit. H. 1. 2. Haustae aut obrutae urbes foecundissima Campinae ora. Herodot. VI. 98. Δῆλος ἐκινήθη — μίχρη ἱμοῦ οὐ σεισθεῖσα, καὶ τὸτο μὲν καὶ τέρως ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. Plinius H. N. II. 86. Nec vero simplex malum: aut in ipso tantum motu periculum est, sed par aut majus

ostento. Nunquam urbs Romana tremuit, ut non futuri eventus alicujus id praenuncium esset. Marc. XIII. 8.

κατὰ τόπους] Non ubique terrarum, & singulis locis: sed variis, diversis locis. Athenaeus XV. p. 688. D γίνεται δὲ μύρα κάλλισα κατὰ τόπους. Thucyd. III. 30. κατ' οἰκίας. IV. 55. κατὰ χώρας. Philo de Opif. M. T. 1. p. 14, 11. παντοῦ ἂν ἐχθρὸν γένη καὶ κητῶν κελύει συναχθῆναι κατὰ τόπους, de Joseph. T. 2. p. 46, 11. ἡ μὲν γὰρ μεγάλολοις ὅδε ὁ κόσμος ἐστὶ, καὶ μὴ χρεῖται πολιτεία — αἱ δὲ κατὰ τόπους αὐτὰ πόλεις — πολιτείαις χρῶνται διαφερέσαις. Theophr. H. Plant. IV. 11. διαίρειν δὲ χρεῖ καὶ κατὰ τόπους, οἰοῦνται τὰ μὲν ἔλαια, τὰ δὲ λιμναῖα, τὰ δὲ ποτάμια μᾶλλον, καὶ κοινὰ πάντων τῶν τόπων. Sext Empir. a. Grammat. I. 4. 92. περὶ τόπων δηρῶνται, κατὰ πρὸς ὅαν ἢ ποταμῶν. Simplic. in Epicet. p. 281. πότε δὲ περὶ πόλεις λέγοντες, ἢ τόπους παραφράζοντες. Apollon. mirabil. ἀποδημῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ κατὰ τόπους γενόμενῃ προλέγειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσσεσθαι, οἷον ὁμυβρὸς μεγάλως, καὶ ἀνομβρίας, ἔτι δὲ σεισμὸς καὶ λοιμὸς. Polyb. III. 53. κατὰ μέρη δὲ καὶ κατὰ τόπους παρενοχλήμενος ὑπ' αὐτῶν. Plato Critia. Θεὸς γὰρ ἅπασαν γῆν ποτε κατὰ τοὺς τόπους διελέγχων — δίκης δὲ κληροῖς τὰ φίλων λαγχάνοντες κατὰκτιζον τὰς χώρας. Politic. αὐτῆς πρῶτον τῆς κυκλήσεως ἦρχεν ἐπιμελούμενος ὅλης ὁ θεός, ὃς νῦν κατὰ τόπους ταυτὸν τέτο ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων πάντα τὰ τῷ κόσμῳ μέρη διειλημμένα. Dionys. H de Thucyd. 7. ἐν ἅπασιν γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ κατὰ τόπους καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ μνημαὶ τινεῖς ἐσώζοντο καὶ τῶν τοῖς ταν αὐτοῦ κοινοῦμάτων. B. 9. τῶν πρὸ αὐτοῦ γενομένων συγγραφῶν ἢ κατὰ τόπους μερίζονταν τὰς ἀναγραφὰς ἢ κατὰ χρόνους. Athenaeus XIV. p. 621. F. τῷ δὲ εἶδός τῶν δικηλαίων πολλὰ κατὰ τόπους εἰσι προσηγορίαι. Philemon Delphis. Solonem, inquit, εἶσαι περιέμενον τὰς γυναῖκας κατὰ τόπους κοινὰς ἅπασιν, καὶ κατασκευασμένας. Hinc inde. Istud vero κατὰ τόπους non ad bella solum civilia, sed etiam ad famem & pestem referendum arbitrator.

8. Plut. Themist. p. 113. C. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πᾶρας ὄντο τῷ πολέμῳ τὴν ἐν Μαραθῶν τῶν βαρβάρων ἦσαν εἶναι, θειστοκλῆς δὲ ἀρχὴν μερίζον ἀγῶναν. Philo de V. Mosi T. 2. p. 102, 35. E. ὅπερ δ' ἐν τοῖς τοῖς τοῖς φιλέ, τὰ παρόντα νομίζοντες ἀρχὴν εἶναι μερίζον. Hae calamitates, ut ut gravissimae, nihil sunt, si comparentur cum sequentibus: levis prolusio pugnae atrocioris Euripides Med. 60. ἐν ἀρχῇ πῆμα, καὶ εὐδία μισοί. σχ. ἄρτι γὰρ ἀρχὴν εἰληπὲ τὸ κακὸν καὶ οὐδὲ εἰς μεσότητά προῆλθε, τοσοῦτεν ἀπέχει τοῦ πεπαισθεῖν τὸ κακόν. — τὸ γὰρ κακὸν ἔ μῶτον ἔ λῆγει, ἀλλ' ἔδὲ με-

13 οὕτως σωθήσεται. Καὶ κηρυχθήσεται τῷτο τὸ εὐαγγέλιον τῇ βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκ-
 14 μένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος. Ὅταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέ-
 15 λυγμα τῇ ἐρημώσεως, τὸ ῥῆθ' ἐν Δαυὶδ τοῦ προφῆτου, ἕως ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ
 16 ἀναγινώσκων νοεῖτω) Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ Φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη. Ὁ ἐπὶ τοῦ
 δά-

12 πληθυνθῆναι] πληθύναι D.

ἀνομίαν] ἀμαρτίαν 106.

14. τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον] τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο D. 56. 58. Chrysostomus.

τοῦτο] — 37. 40. 53. 73. Colb. unus, Evang. 5. Pseudo-Athanasius. probante J. Millio prol. 1445.

ἐν] — 1.

ἐλθὲν τῇ οἰκίᾳ] ἐλθὲν τῇ οἰκίᾳ

ὅλῳ τῷ κόσμῳ 28. 46. Chrysostomus. Pseudo-Athanasius.

15. 57] δὲ Evang. 5. Versio Syra. Chrysostomus.

διὰ Δαυὶδ τοῦ προφῆτου] ὑπὸ Δαυὶδ 106.

Δαυὶδ] Δαυὶδ D. a prima manu. Lat. per Danielum.

ἕως] ἕως D. ex emendatione FL. 2. 36. 84. 87. Bodl. unus in Edit. Oxon. Evang. 13. 14. 15. Editio Com-

plut. Erasmi, Colinaei, Stephani 2. 3. probante J. Millio prol. 1445. — 69.

16. ἐπὶ] εἰς D 1. 35. a prima manu. 41. Evang. 5. 6. 7. 10. 13. 14. 15. 17. Chrysostomus, Irenaeus. Hippo-

lytus de Antichr. 61. Athanas. Apol. Socrat. H. E. III. 8. Cyrill Cateches. 163. Ildorus I. 210. ex Marco.

17. οἱ] καὶ οἱ 59. 61. 74. 90. Colb. unus. Evang. 14. Versio Vulg. Syra.

+ δὲ D. 33. Versio Coptica.

εἰς, οἷον ἀμαρτίαι. Livius XXXIX. 6. vix tamen illa, quae tum conspiciabantur, semina erant futu-
 rae luxuriae.

9. Αἴ. XXVIII. 22. XII. 1. 2.

11. Promittebant auxilium Dei, ejusque fiducia bellum adversus Romanos suscipiebant. Jof. B. II.

16. 4. λαῖπον ἐν ἐπὶ τὴν ἐκ τῷ θεῷ συμμαχίαν καταφευ-
 κτέον, — ἐπαναμῖνται δὲ ἕκαστοι πόλεμον ἢ θείᾳ πεποι-
 θότες ἢ ἀνθρωπείᾳ βοηθείᾳ. — 17. 8. Μανάϊμος τις υἱὸς
 Ἰδῶν τῷ καλεμένῳ Γαλιλαίᾳ, ὃς ἦν σοφιστὴς δεινότητος, καὶ
 ἐπὶ Κυρηναίᾳ πότε Ἰουδαίᾳ ἀνιδίσας, ὅτι Ῥωμαῖοι ὑπετάσσοντο
 μετὰ τὸν θεόν, ἀνεχώρησεν εἰς Μασσάδαν. 20. 3.
 γοητεύων ἐλιάζαρος ἐκπεριήλθε τὸν δῆμον, ὥς αὐτῷ πε-
 θαρχεῖν περὶ τῶν ὁλῶν.

12. ψυγίσεται] Moeris. ψυχῆται ἀντὶ τῷ ψυγίσαι ἐλ-
 ληκῆς. Thomas. ψυχθῆναι καὶ ψυχῆσαι, οὐχὶ ψυγίσαι.
 Galen. de Complex. II. ὁμοίως ψυγίσαι τε καὶ ριγί-
 σαι. Anat. IV. ψυχθῆναι. de Semine I. ψυγίσαι. de
 Ufu Part. VIII. τῷ μὴ ψυγίσαι τὸν ἐγκέφαλον ἕνεκεν,
 οὐδὲς ἀγνοεῖ, καὶ ὡς εἰ ψυγίσαι, κακὸν ἔσχατον ἐστὶ τῷ κα-
 τανότῳ — ἐπὶ ταῖς μνίμῃσι ψυγίσαι. & XI. τῷτε
 μὴ ψυχθῆναι ποτε τὰ περὶ τὸν πνεύμονα. de Vir. Medic.
 Simplic. II. ψυγίσαι.

Cum videbunt, se ab illis, quos sanctissimos & conjunctissimos habebant, prodi, nemini amplius fident, & sibi solis confulere studebunt; ne beneficia in ingratos collocantes, aut sibi hostem statim emant, aut ipsi tandem egeant.

14. τῇ οἰκίᾳ] Inscr. de Augusto. Quo die primum imperium orbis terrarum auspiciatus est. Pollux initio, ἐκεῖνον ἡ σωτηρία τῆς οἰκουμένης ἀσχολεῖ.
 Aristides in Romam p. 213. πάντας τὰς ἐπὶ τῆς ἀρ-
 χῆς, τῷτο δ' εἰπὼν ἅπαντας εἴρηκα τὴν οἰκουμένην. Jof. A.
 VIII. 13. 4. ἐπιτέμψας κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰς
 ζητησόντας τὸν προφῆτην Ἠλίαν. Greg. πόθεν ἥλιος

πάσῃ τῇ οἰκίᾳ φρυκταρεῖ; Herodian. V. 2. 4. πᾶσα
 τε ἡ Ῥωμαίων πόλις, καὶ σχεδὸν ἡ ὑπὸ Ῥωμαῖοις οἰκουμένη.
 Dio Xiphil. in J. Caes. ἀρχεῖν τῷ τε καλλίστῳ τῷ τε
 πλείστῳ τῇ ἐμφανέῳ οἰκουμένη. in Hadr. ἐν πάσῃ, ὡς εἰ-
 πῶν, τῇ οἰκίᾳ. Ovid. Fast. II. 683. Gentibus est
 aliis tellus data limite certo: Romanae spatium est
 urbis & orbis idem. Aen. I. 236. qui mare, qui
 terras omni ditione tenerent. Catalect. de Augusto.
 Quantum ingens orbis, quantum Jovis alta po-
 testas, tantus in orbe fui, mare trans pontumque
 subegi. Pompejus statuæ victoriæ inscripsit: ῥάμῃ
 παμβασίλειαν. in Cenotaph. Caji: Augusti P. P. P. M.
 Custodis imperii Romani, totiusque orbis terra-
 rum praefidis. Dionys. Hal. I. ἀπάσης ἔρχειν τῆς γῆς
 καὶ κρατεῖν πάσης θαλάσσης, ἀνελόας, καὶ δύσεις ἄρας
 ποικιλικῆς τῆς δυναστείας. Cic. pro Leg. Manil. 19.

effecit ut aliquando vere videremur omnibus gen-
 tibus ac nationibus terra marique imperare, 17. or-
 bis terrae imperium. in Catilin. I. 4. qui de hujus
 urbis atque adeo orbis terrarum exitio cogitent. Pe-
 tron. 119. Orbem jam totum victor Romanus ha-
 bebant. Florus IV. 3. Romanae dominationis i. e.
 generis humani conversione. Prooem. 1. qui res
 Romanas legunt, generis humani fata discunt. Po-
 lybius III. p. 218. πάντα τὰ γνωρίζμενα μέρη τῆς οἰ-
 κουμένης ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων δυναστείαν ἐγένετο. Hadrianus
 Restitutor orbis terrarum. Antonin. L. Rhod.
 de jactu: ἐγὼ μὲν τῷ κόσμῳ κύριος. Tacit. H. V. 25.
 Totius orbis servitium. Agric. 31. orbis terrarum
 famulatus. Jof. B. III. 14. δεσπότης οὐ μόνον ἐμοῦ σὺν,
 ἀλλὰ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ πάντας ἀνθρωπίνης γένεως.
 A. XV. 11. 1. οἱ πάντων, ὡς ἔπος εἰπῶν, κρατύντες Ῥω-
 μαῖοι. Luc. II. 1. Ro. X. 18. Col. I. 6. 23.

τότε ἔξει τὸ τέλος] Ezech. VII. 2.

15. βδελύγμα] Hesych. βδελύσσεισθαι. Κενῶσθαι
 τὴν κοιλίαν. Suidas. Aristoph. Nub. 1131. εἰθ' ἢ ἐγὼ
 μάστιγα πᾶσιν ἡμεῶν δέδοκα, καὶ πέφρικα, καὶ βδελύτ-
 τομαι. Strabo XVI. p. 1105. A. ἢ δ' ὅμως ἐντρέψει
 τις περὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν, ἔχ' ὡς τυραννίδιον βδελυστήριον,
 ἀλλ' ὡς ἱερὸν σεμνυνόντων τε καὶ σεβομένων. Rom. II.
 22. Suidas ἀγαλμα, καὶ ἐστὶν ἀγαλμα, βδελύγμα τῆς
 ἐρημώσεως ἐν ἀντιοχείᾳ. Lex. MS. Palm. βδελύσσεται,
 ἀποσπρίφεται. βδελύχθησαν, ἐξουθενώθησαν, ἀπερίφθησαν.

Dan. XII. 11. IX. 27. XI. 31. 1. Macc. I. 57.
 conf. Luc. XXI. 20. Abominatio vastatrix erat
 exercitus Romanus cum signis & imaginibus, duce
 Cestio, in folo circa urbem castrametatus. Jof. B.
 II. 19. 4. ἐκτοπιδευσάμενος δὲ ἐπὶ τῷ καλεμένῳ Σκοπῷ,
 διέχει δὲ ἔτος ζ. τῆς πόλεως σαδίας — κείσας δὲ παρελ-
 θὼν ἐμπύμπρησι τὴν τε βεζέβαν προσαγορευομένην, καὶ τὴν
 καινὴν πόλιν, καὶ τὸ καλεῖσθαι Δοκὰν ἀγορὰν ἔπειτα πρὸς
 τὴν ἄνω πόλιν ἐλθὼν, ἀντικρὺ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἐστρω-
 πεύετο. 5. πέντε μὲν ἐν ἡμέραις πάντοθεν ἐπιχειρῶσι τοῖς
 Ῥωμαῖοις ἀμύχανος ἦν ἡ προσβολή, τῇ δὲ ἐπισημῇ ἀναλα-
 βῶν ὁ κείσας τῶν τε ἐπιλέκτων συγχῶς καὶ τὰς τοξότας κα-
 τὰ τὸ προσάρκτιον ἐπιχειρεῖ κλίμα τῷ ἱερῷ.
 ὁ ἀναγιώσκων νοεῖτω] Galen. de tuenda Vale-
 tud. 11. εἴτε γράφει τις αὐτῶν ῥητῶς, εἴτε τοῖς ἀναγιώ-
 σκασιν ἐπινοεῖ ἀπολαύει.

16. Gen. XIX. 17. Jer. IV. 29. 1. Macc. II.
 28. IV. 5. IX. 15. Florus IV. 10. irent retro, pe-
 terentque montes. Aen. II. ult. sublatum montem ge-
 nitore petivi. Jof. B. II. 19. 6. Δεινὸν δὲ τὰς σα-
 σιασῶς ἐκπληξίς κατέλαβον, ἥδη δὲ πολλοὶ διεσπάρασκοι
 ἀπὸ τῆς πόλεως, ὡς ἀλωσομένης αὐτίκα. & 20. I. μετὰ
 δὲ τὴν κείσας συμφορὰν πολλοὶ τῶν ἐπιφωγῶν Ἰουδαίων, ὡς
 περ βαπτισομένης νεὺς ἀπὸ τῆς πόλεως. Κεσόβαρος ἐν
 καὶ

δόματ[⊙], μὴ καταβαινέτω ἄραι ~ τι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· Καὶ ὁ ἐν τῷ ἄγρῳ, μὴ 17
ἐπιστρέψατω ὀπίσω ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς 18
Ση·

~ τὰ

καταβαινέτω] καταβάτω D 57. Evang. 5. c. Marco.

τι] τὰ E ex emendatione F H K L. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 16. Colb. unus. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 45. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 65. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 78. 80. 82. 83. 84. 86. 90. 91. 106. Evang. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. Editio Complut. Stephani 1. Plant. Genue. Versio Copta, Syra utraque. Athanas. Apol. de fuga. Chrysostomus, Theophylactus. probante T. Beza. in notis Ed. 1. & J. Millio prol. 1246.

αὐτοῦ] — D. Irenaeus, Cyprianus.

18. καὶ] Versio Syra posterior habet cum obelo.

ἐπιστρέψατω] + πρὸς τὸ 80. + εἰς τὰ 76. Chrysostomus.

ὀπίσω] — 63. Versio Vulg. Isidorus.

ab ἔρρι comm. 17. ad ἄραι comm. 18] — 2.

τὰ ἱμάτια] τὸ ἱμάτιον D K L. 1. 4. 42. 62. 63. 69. 71. 72. Evang. 14. Editio Compl. Plant. Genue. Versio Vulg. Syr. Copt. Hippolytus, Isidorus, Cyprianus, T. 177. Hilarius, Augustinus. probantibus T. Beza in Annot.

καὶ Σαῦλος ἀδελφοί, σὺν φιλίππῳ τῷ ἱακίμῳ, στρατο-
πιδάρχης δὲ ἦν ἕως ἀγρίππᾳ τῷ βασιλεῖ, διαδρόντες ἐκ τῆς
πόλεως, ὥχοντο πρὸς κίσιον. Euseb. H. E. III. 5. τῷ
λαῷ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας, κατὰ τινα χρησμον
τοῖς αὐτοῖσι δοκίμοις δι' ἀποκαλύψας δοθέντα πρὸ τῷ πο-
λίμῳ, μεταναστῆναι τῆς πόλεως, καὶ τινα τῆς Περσίας πό-
λιν οἰκῆν κεκλιεσμένῃ, πύλλαν αὐτὴν ὀνομάζουσιν ἐν ἣ τῶν
εἰς χρίσιν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς ἱερουσαλὴμ μετακισμένων,
ὥστε παντελῶς ἐπιλειοῦσάτων ἀγίων ἀνδρῶν αὐτὴν τε τὴν Ἰε-
ρὺσάν βασιλικὴν μητρόπολιν καὶ σύμπασαν τὴν Ἰουδαίαν γῆν,
ἣ ἐκ τοῦ δικῆς λοιπὸν αὐτῆς — μετῆι. Pausan. Achaic.
15. Τότε δὲ αὐτοί τε καὶ γυναῖκες ἐκλειοῦστές πᾶσα ἡλι-
κία τὴν πόλιν, ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐς τῶν ὀ-
ρῶν τὰ ἕκτα ἀνέφυγον. & Phocic. 19. Οἱ τε τῶν εἰς
τῆς ἡσυχίας ὑψηλὰ ἀναφύγουσι, καταλαβόντες δὲ ὅρη δύσ-
βατα ὑπὸ σκοπεῶν τε καὶ κρημνῶν κ. τ. λ. Thucyd. VIII.
41. τὴν τε πόλιν ἐκπορεύει, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὅρη πεφευ-
γόντων. Ammian. Marcell. XXVII. 12. Cujus adventu
territus Para--celsum montium petivere recessus.
Lucianus Zeux. II. οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο πλὴν πᾶ-
ν ὀλίγον, ὅσοι ἴφθασαν εἰς τὰ ὅρη ἀναφυγόντες.

17. Vide supra X. 27. Duplici autem modo
hoc intelligi potest, vel dum milites domum tuam
invadunt & spoliant, tu interim fuge supra tectum
Jof. A. XIV. 15. 12. συμβαλὼν κρατὶ τῇ μάχῃ καὶ
— φεύγουσιν εἰς τὴν κάμην ἐπέκνιτο κτείων, πεπληρωμέ-
ναν δὲ τῶν οἰκίαν ὀπλιτῶν, καὶ πολλὸν ἀναφυγόντων ἐπὶ
τῆς σέγας κ. τ. λ. Pesach. f. 112. 2. Berach. f. 33. 1.
R. Meir dicere solebat: dum caput bovis in cani-
stro est, ascende in tectum, & deice scalas post
te. Juvenal. X. 18. Rarus venit ad coenacula mil-
les: Ef. XX. 1. Jof. II. 6. Vel potius, si super tecto
speculatus vides exercitum hostilem urbi appropin-
quantem, noli tempus terere convasando omnia,
quae domi habes, aut farcinulam colligendo, sed
omni mora abjecta conjice te in pedes, & fuge;
descende de tecto per viam brevissimam, non per
domum, sed ex coenaculo per scalas in publicum
projectas. Aristot. Oecon. II. Ἰππίας ὁ ἀθηναῖος τὰ
ὑπάρχοντα τῶν ὑπερίων εἰς τὰς δημοσίας ὁδούς, καὶ τοὺς
ἀναβαθμὸς ἐπώλησεν, ὡνέοντο ἔν, ὡν ἦν τὰ κτήματα. Li-
vius XXXIX. 14. Coenaculum super aedes da-
tum est, scalis ferentibus in publicum obferatis.
Nedarim VII. 4. Si quis voverit, se non ingres-
surum esse domum, conceditur ipsi introire coena-
culum, dicit R. Meir: sed sapientes dicunt, coe-
naculum comprehendendi sub domo. Si quis voverit
se abstenturum a coenaculo, concessa ipsi est domus.
Barva Mezia X. 1. 2. 3. Domus & coena-
culum duorum. Schol. ita ut domus ad unum,
coenaculum vero ad alterum pertinent. Et ita in-
terpretatur Marcus XIII. 15.

18. ἐν τῷ ἄγρῳ] Hesiod. Oper. II. 9. Γυμνὸν σπείρειν,
γυμνὸν δὲ βοῶντιν, Γυμνὸν δ' αἰμῶσθαι. Georg. I. 299.
Nudus ara, fere nudus. Auctor de Viris Illust.
Cincinnat. ad quem missi legati nudum cum aran-
tem trans Tiberim offenderunt — Livius III. 27.
i. e. tunica vestitus, sine toga & pallio.

Genes. XIX. 17. Gen. VI. 720. Iterumque in
tarda reverti corpora.

19. Jamblich. V. Pythag. 31. εἴτα αὐτοῖς ἀπάντη-
σι Μυλίας κρητινιάτης, καὶ Τιμύχα Λακεδαιμονία γυνή
αὐτῆς, ἀπολειμμένους τῷ πλήθει, ὅτι ἔγκυος ἔσα ἡ τι-
μύχα τὸν δέκατον ἡδὴ μῆνα εἶχε, καὶ σχολαίως διὰ τὸτο
ἐβάδιζε, τότε δὲ ζωγρήσαντες ἄσμενοι πρὸς τὸν τύραννον
ἦγαγον. Luc. XXIII. 19. Jof. A. XIV. 13. 7. ἡ-
δὴς ἂν ἔτω σφόδρως τὴν φύσιν ἐνέβη, ὅς τότε παρὰ τοῖς
παρατρεχόμενοις οὐκ ἂν ἄκτιρον αὐτῆς τῆς τύχης γυναῖκα ἐπ-
αγομένον ἡπία τέκνα, καὶ μετὰ θαρσύναν καὶ οἰκονομίας ἀ-
πολειπασάν τὴν πατρίδα καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ
αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρῆσθον προσδεχομένων.

20. χιμῶνος] Tanchuma f. 52. 2. Clementiam ma-
gnam exhibuit Deus Israël, nam decima mensis
Tebet oportuerat eos migrare S. D. Ezech. XXIV.
2. Quid fecit Deus S. B. Si transmigrant jam,
inquit, hyeme, morientur omnes: tempus ergo
iis elongavit, atque eos abduxit aestate. Eccha R.
I. 14. Vigilavit Deus S. B. quomodo immitteret
mihi malum illud, dixitque: si illos captivos ducō
in solstitio Tebet, ecce percutientur frigore &
morientur: sed ecce abducam illos in aequinoctio
Thamus, ut, etiam si dormiant in viis & plateis,
nemo ex illis laedatur. Bamidbar R. III. Dixit R.
Akiba: non eduxit eum ex Ægypto nisi mense
commodo ad exeundum, non mense Thamus pro-
pter ardorem, nec in Tebet propter frigus; sed in
Nisan, qui iustus est ad exeundum ad iter, nec
frigore nec ardore gravi.

σαββάτω] Ovid. Remed. Amor. 219. invitos cur-
rere coge pedes. Nec pluvias opta, nec te peregrina
morentur Sabbata. Aft. I. 12. Judaei statuerunt, non
licere die Sabbati ultra bis mille cubitorum spatium
ambulando emetiri. Targum Jonathan Exod. XVI.
29. ne exeat homo ad ambulandum e loco suo
ultra duo millia cubitorum die septimo. Ruth I.
16. Dixit Naëmi: praeceptum nobis est, custō-
dire Sabbatum, ne eamus nisi bis mille cubitos.
Sota V. 3. bis mille cubiti, terminus Sabbaticus.
Erubin IV. 3. erunt ei permittae die sabbati bis
mille ulnae versus quamcunque plagam. & 5. Si
quis obdormiverit in via — ei sunt permittae bis
mille ulnae & 7. Ros Hassana II. 5. Statuit R.
Gamaliel, ut ambularent in omne spatium 2000.
cubitos, & non illi tantum, verum etiam obste-
trix,

ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβάθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεί- 21
ναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβαθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεί- 22
ναι.

ἡς τοῦ νῦν] — 59.

οὐδ' οὐ] οὐδὲ D. 44. 72. Evang. 5. 16. 20. Versio Copta. Eusebius, Theodoretus.

γένηται] γένητο D. a prima manu. Latin. fiet.

πιστῶν τὰ γὰρ πάντων ἀπ' αἰῶνος ἀτυχήματα πρὸς τὰ Ἰου-
δαίων ἡττάσθαι μοι δοκῇ κατὰ σύγκρισιν. & V. 10. 5.
συνελόντι δ' εὐτείν, μῆτε πόλιν ἄλλην τοιαῦτα πεποιθέναι,
μῆτε γενεὴν ἐξ αἰῶνος γεγενῆσθαι κακίας γονιμωτέραν. I. Marc.
IX. 27. Ex. X. 14. XI. 6. Apoc. XVI. 18. Dan.
XII. 1.

22. ἐκολοβάθησαν] Aristot. de generat. animal.
IV. γίνονται δὲ μεταβολαί, καὶ πηρώσεις, καὶ περὶ τὰ
ἐντὸς μόρια, τῇ μὴ ἔχειν ἕνα, ἢ κολουβαμένα ἔχειν, καὶ
πλείω, καὶ μείεστα τὰς τόπας. Malela p. 237. ἐν δὲ
τῷ λεγόμενῳ ἐξήκτι τῷ αὐτῷ μηνὸς τὰς ἡμέρας ἐκολόβα-
σαν, ὡς δυσωπῶντες γενομένης τῇ πόλει Πάρμῃ. Lexicon MS
κολοβοί, ἐπικόπτει, ἀκροτηριάζει.

Hilluk Caradens ap. Trigland. Quare tam lon-
gum protenditur captivitas nostra? — annon re-
gni aurei & argentei dies imminuti sunt ἡμεῖς
propter justitiam justorum — at vero, ferrum
cum luto, quod est regnum Edom, cur tam diu
prolongatur? Polybius Exc. l. 31. p. 1481. τοιαύτης δὲ
τῆς ἀνοίας καὶ τῆς ἀκρισίας συμβαινέσης περὶ πάντας, οἷον
ἂν ἐν βαρβάρους εὐροί τις ραδίως, δῆλον ὡς εἰκότως ἂν τις
ἐπιζητήσῃ, πῶς οὐκ ἄρῃ ἀπώλοντο πάντες; ἐγὼ γὰρ
ἂν εἶποιμι, διὰ δοκεῖ μοι καὶ ἄλλῃ ἂν εἰ τύχῃ τις ἀντερίσσει
πανηγρὸς καὶ τεχνικὴ πρὸς τὴν ἀνοίαν καὶ μακίαν τῶν ἡγε-
μόνων, ἧτις ἐξωθυμένη πάντῃ καὶ πάντας ὑπὸ τῆς ἀνοίας
τῶν προεσώτων, βυλωμένη δὲ κατὰ πάντας τροπὸν σάζειν τὰς
ἐκκλίσεις, ἐπὶ τὸ καταλειπόμενον ἦλθεν, ὥσπερ ἀγαθὸς πα-
λαιῆς. Τοῦτο δ' ἦν τὸ ταχέως σφίλαι καὶ ραδίως κτῆσαι
τοὺς ἔλληνας, ὥς ἐποίησε. Διὰ γὰρ τῆς συνέβη, μῆτε τὴν
Ρωμαίων ὀργὴν καὶ θυμὸν ἰκκαυθῆναι περὶ τῶν, μὴδ' ἐλ-
θεῖν τὰς ἐκ Λιβύης δυνάμεις, μῆτε τὰς προεσώτους οὐτως μὲν
οἷος ἔπειν, ἐπιλαβεμένους δὲ προτεμνήματος, ἀποδείξασθαι τὴν
αὐτῶν ἀσέβειαν εἰς τὰς ὀρυφύλας. Τί γὰρ εἰκὸς ἦν πράξει
τάς κατὰ τῶν ἰδίων, ἐπιλαβεμένους ἀφορμῆς τίνος ἢ προτε-
μνήματος, δῆλον ἔστι ἐκ τῶν προειρημένων διὰ τὸ κατὰ λόγον.
Ἀπαντες δὲ τότε τὴν παροιμίαν ταύτην διὰ φόματος εἶχον
ὡς, εἰ μὴ ταχέως ἀπωλόμεθα, ἐκ ἂν ἐσώθημεν.

Multa erant, quae Judaeorum expugnationi mor-
ram allatura videbantur, hinc rebellio trium Prin-
cipum, & Vespasiani ex Judaea discessus ad ca-
pessendum imperium, inde Judaicae gentis obsti-
natio, odio Romanorum, prospera cum Cestio
pugna & spe auxilii tum divini tum Judaeorum
trans euphraten sium aucta, Hierosolyma urbs mu-
nitissima, omnibus ad tolerandam longam obsidio-
nem necessariis instructa. Accesserunt consilia du-
cum in exercitu Titi, suadentium, ut famem ho-
stium operiretur. B. V. 12. 1. quae juncta non
Judaeae solum internecionem, verum etiam toti
terrarum Orbi ruinam minabantur. Aliter tamen,
divina regente providentia, res cecidit. Tacit. H.
V. 11. Ipse Tito Roma & opes voluptatesque an-
te oculos: ac, ni statim Hierosolyma conciderent,
morari videbantur. Obsidio autem omnium ex-
spectatione celerius finem habuit, dum tyranni Ju-
daici mutuis vulneribus conciderent, frumenta am-
buerent, & loca munitissima amentes sponte de-
fererent.

23. Jos. B. VI. 5. 4. τὸ δὲ ἐπάραν αὐτὰς μάλα
πρὸς τὸν πόλεμον, ἦν χρησιμὸς ἀμφίβολος ὁμοίως ἐν τοῖς
ἱεροῖς ἐνὸς γράμμασιν, ὡς κατὰ τὴν καίρῳ ἐκείνῳ ἀπο-

τοῦ] — D.

τῆς χάρας τις αὐτῶν ἄρξει τῆς οἰκισμένης· τῆτο οἱ μὲν ὡς
οἰκίον ἐξέλαβον, καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν ἐπληνῆθησαν περὶ
τὴν κρίσιν ἰδέσθαι δ' ἔρα περὶ τὴν Οὐρεσπασιανὴν τὸ λόγιον
ἡγεμονίαν, ἀποδείχθentos ἐπὶ Ἰουδαίας αὐτοκράτορος. Ta-
citus H. V. 13. Pluribus persuasio inerat, antiquis
sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore,
ut valesceret Oriens, profectique Judaea rerum
potirentur, quae ambages Vespasianum ac Titum
praedixerant. Sed vulgus, more humanae cupidi-
tatis, sibi tantam fatorem magnitudinem interpre-
tati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Sae-
xon. Vespas. 4. Percrebuerat Oriente toto vetus &
constans opinio, esse in fatis, ut eo tempore Ju-
daea provechi rerum potirentur. Id de Imperatore
Romano, quantum eventu postea praedictum pa-
tuit, Judaei ad se trahentes rebellaverunt. Caesioque
praeposito, legatum insuper Syriae consularem, sup-
petias ferentem, rapta aquila fugaverunt. Jos. B.
VI. 5. 2. τῆτοις [VI. M.] αἰτίοις τῆς ἀπωλείας ψευ-
δοπροφήτης τις κατέβη, κατ' ἐκείνην κηρύξας τὴν ἡμέραν τοῖς
ἐπὶ τῆς πόλεως, ὡς ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀναβῆναι κελεύει,
δεξιμένους τὰ σημεῖα τῆς σάλιας. Πολλοὶ δ' ἦσαν ἐγκάθει-
τοι παρὰ τῶν τυράνων τότε πρὸς τὸν δῆμον προφῆται, προσ-
μένοντες τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καταγγέλλοντες, ὡς ἦσαν αὐτῶν
τομολοίον, καὶ τοὺς ἐπάνω θεὸς καὶ φυλακῆς γενομένους ἐλ-
πίς παρακρατῶν πείθειν δὲ ταχέως ἄνθρωπος ἐν συμφοραῖς,
ὅταν δὲ καὶ τῶν κατεχόντων δυνάμει ἀπαλλαγῇ ὁ ἐξαπα-
τῶν υπογράφῃ, τὸ δ' ἀπώσχω ἔλος γίνεται τῆς ἐλπίδος. Τὸν
γὰρ ἄλλιον δῆμον οἱ μὲν ἀπαλειπῶς καὶ καλῶς εὐδομοῖσι τῇ
Θεῷ θνηκῶτα παρέπειθεν.

24. σημεῖα μεγάλα] II. β. 307. ἐνθ' ἐφάνη μέγα
σημα. Plut. Pericl. p. 171. C. ἐκπλαγῆς πάντας,
ὡς πρὸς μέγα σημεῖον. Aeschines c. Ctesiph. ἡλικὸν δ'
ἐστὶ τὸ ἀλαζονεῖν τῆτο, ἐγὼ περάσομαι μεγάλη σημεῖα
διδάξαι. id. ὅτι δὲ ἀληθὴ λίγω, μέγα σημεῖον ὑμῶν τέως
ἐκ τῶν νόμων διδάξω. Aristoph. Nub. 368. Μεγάλαις
δὲ σ' ἐγὼ σημεῖοις αὐτὸ διδάξω. Herodot. VI. 27. καὶ
γὰρ χρίοισι, πρὸ τῶν, σημεῖα μεγάλα ἐγένετο.

τέρα] Hesychius. τέρα, τέρα, σημεῖα. Theophras-
τέρα καὶ τεράν, ἀπ' αὐτοῦ ὡς κρία κρεῶν τέρατα δὲ καὶ τερά-
των, ἀπλῶς ἔλληνες. Moeris. τέρα καὶ τεράν ἀπ' αὐτοῦ τέ-
ρατα καὶ τεράτων, ἔλληνες. id. Τέρα ἀπ' αὐτοῦ, τέρατα ἔλλη-
νικῶς. Etymol. τέρας, τὸ σημεῖον — διὰ γὰρ σημεῖον
καὶ τεράτων ἔλεγον οἱ μάλιστα τὰ μέλλοντα. Διαφέρει δὲ ση-
μεῖα τέρας. τέρας λέγεται τὸ παρὰ φύσιν γινόμενον σημεῖον
δὲ τὸ παρὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν γινόμενον. Orpheus Argo-
naut. 37. Σεμεῖαν τεράτων τε λύσεις, ἄστρον τε πορείαν.
Polyb. III. 10. σημεῖαν δὲ καὶ τεράτων πᾶν μὲν ἔρα,
πᾶσα δ' οἰκία ἦν πλήρης.

Jos. A. VIII. 2. 5. Ἰσόρησά τινα ἐλαΐζοντο τῶν ὀ-
μοφύλων, Οὐρεσπασιανὴν παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ
χιλιάρχων, καὶ ἄλλων στρατιωτικῶν πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν
δαιμόνων λαμβανόμενος ἀπολύνοντα τέταν. Tacitus H. I.
10. Occulta lege fati & ostentis ac responsis desti-
natum Vespasiano liberisque ejus imperium post
fortunam credidimus, II. 78. caeteri ardentius cir-
cumfistere, hortari, responsa vatium & fiderum
motus referre. Nec erat intactus tali superstitione,
ut qui mox rerum dominus Seleucum quendam
mathematicum rectorem & praescium palam ha-
buerit. Recursabant animo vetera omina, cupres-
sus

23 καὶ. Τότε ἐὰν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ, ᾧδε ὁ Χρῆστος, ἢ ᾧδε· Μὴ πιστεύσητε· Ἐγερθή-
24 σονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ἃ-

23. ᾧδε posterior] ἐκείν. D. Ev. 16. Versio Vulg. Copt. Theodoret. Origenes H. 29. probante Beza. ἰδοὺ ἐκείν. 61.
Athanasius. 24. Ψευδοχριστοὶ καὶ — 12. 72. Codices Latini.

sus arbor in agris ejus conspicua altitudine repente prociderat; ac postera die eodem vestigio resurgens procera & latior virebat, grande id prosperumque consensu haruspicum: & summa claritudo juveni adhuc Vespasiano promissa — Sed primo triumphalia, & consulatus & Judaicae victoriae decus implexisse fidem ominis videbantur: ut haec adeptus est, portendi sibi imperium credebat. Est Judaeam inter Syriamque Carmelus, ita vocant montem Deumque, nec simulacrum Deo aut templum, sic tradidere majores, aram tantum & reverentiam. Illic sacrificanti Vespasiano, cum spes occultas versaret animo, Basilides sacerdos inspectis identidem extis, Quicquid est, inquit Vespasiane, quod paras, seu domum extruere, seu prolatare agros, sive ampliare servitia, datur tibi magna sedes, ingentes termini, multum hominum. Has ambages & statim exceperat fama, & tunc aperiebat. nec quicquam magis in ore vulgi; crebriores apud ipsum sermones, quanto sperantibus plura dicuntur. IV. 81. (vid. supra XII. 13.) & 82. Altior inde Vespasiano cupido adeundi sacram fedem, ut super rebus imperii consuleret. Arceri templo cunctos jubet, atque ingressus, intentusque numini, respexit pone tergum e primoribus Aegyptiorum nomine Basilidem; quem procul Alexandria plurimum dierum itinere, & aegro corpore detineri haud ignorabat. Percunctatur sacerdotes, num illo die Basilides templum intrasset? percunctatur obvios, num in urbe visus sit? denique missis equitibus explorat, illo temporis momento octoginta millibus passuum abfuisse. Tunc divinam speciem & vim responsi ex nomine Basilidis interpretatus est. Sueton. Vespas. 5. Post Neronem Galbamque, Othone atque Vitellio de principatu certantibus, in spem imperii venit, jam pridem sibi per haec ostenta conceptam. In suburbano Flaviorum quercus antiqua erat, Marti sacra. Per tres Vespasiae partus singulos repente ramos a fruce dedit, haud dubia signa futuri cujusque fati. Primum exilem, & cito arefactum; ideoque puella nata non perennavit: secundum praevalidum ac prolixum, & qui magnam felicitatem portenderet: tertium vero instar arboris; quare patrem Sabinum ferunt, haruspicio insuper confirmatum, renunciassse matri, nepotem ei Caesarem genitum: nec illam quidquam aliud quam cachinnasse, mirantem, quod adhuc se mentis compote deliraret jam filius suus. Mox cum aedilem eum C. Caesar, succensens propter curam verrendis viis non adhibitam, luto jussisset oppleri, congesto per milites in praetextae sinum, non desuerunt, qui interpretarentur. Quandoque proculcatam desertamque Rempubliam civili aliqua perturbatione in tutelam ejus ac velut in gremium deventuram. Prandente eo quondam, canis extrarius ex trivio manum humanam intulit, mensaeque subjecit. Coenante rursus, bos arator decussio jugo urclinium irrupit; ac fugatis ministris quasi repente defessus procidit ipsos accumbentis pedes, cervicemque submisit. Arbor quoque cupressus in agro avito sine ulla vi tempestatis

evulsa radicitus atque prostrata, sequente die viridior ac firmior surrexit. At in Achaia somniavit, initium sibi suisque felicitatis futurum, simul ac dens Neroni exemptus esset, evenitque, ut sequenti die progressus in atrium medicus dentem ei ostenderet tantum quod exemptum. Apud Judaeam Carmeli Dei oraculum consulentem ita confirmare sortes, ut quicquid cogitaret,olveretque animo, quamlibet magnum, id esse provenitum pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis Josephus, cum conjiceretur in vincula, constantissime asseveravit fore, ut ab eodem brevi solveretur, verum jam Imperatore. Nuntiabantur & ex urbe praesagia, Neronem diebus ultimis monitum per quietem, ut thesaurum Jovis O. M. e sacratio in domum Vespasiani, & inde in circum deduceret. Ac non multo post, comitia secundi consulatus ineunte Galba, statua D. Julii ad orientem sponte conversa: acieque Betriacensi, priusquam committeretur, duas aquilas in conspectu omnium conflixisse, victorque altera supervenisse tertiam a solis ortu, ac victricem abegisse — 7. Cum de firmitate imperii capturus auspiciam, aedem Serapidis submotis omnibus solus intrasset, ac propititatio multum Deo tandem se convertisset, verbenas, coronasque & panificia, ut illic assoler, Basilides libertus obtulisse illi visus est: quem neque admissum a quoquam, & jam pridem propter nervorum valetudinem vix ingredi, longeque abesse constabat. Ac statim advenere literae, fufas apud Cremonam Vitellii copias, ipsum in Urbe interemtum nunciantes. Auctionitas & quasi majestas quaedam, ut scilicet inopinato & adhuc novo Principi, deerat: haec quoque accessit. E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis demonstratam a Serapide per quietem: restitutumque oculis, si inspuiisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere. Cum vix fides esset, rem ullo modo successuram, ideoque ne experiri quidem auderet: extremo hortantibus amicis, palam pro concione utrumque tentavit; nec eventus defuit. Per idem tempus Tegeae in Arcadia, instinctu vaticinantium, effossa sunt sacratio loco vasa operis antiqui, atque in iis assimilis Vespasiani imago. Talis tantaque cum fama in urbem reversus. 25. Convenit inter omnes; tam certum eum de sua suorumque genitura semper fuisse, ut post assiduas in se conjurationes ausus sit affirmare senatui, aut filios sibi successuros, aut neminem. Dicitur etiam vidisse quondam per quietem stateram in media parte vestibuli Palatinae domus positam examine aequo: cum in altera lance Claudius & Nero starent, in altera ipse ac filii. Nec res sefellit, quando totidem annis parique temporis spatio utrique imperaverunt.

Jos. B. III. 8. 9. Σὺ καὶσαρ, Οὐισπασιανὲ, καὶ ἀντοκράτωρ, σὺ καὶ παῖς ὁ σὸς ἔστος — διαπότῃς μὲν γὰρ οὐ μόνον ἐμὲ σὺ, καίσαρ, ἀλλὰ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένος — ταῦτα εἰπόντος παραχρῆμα μὲν Οὐισπασιανὸς ἀπίστῳ ἰδόνει, καὶ τὸν ἰώσηπον ὑπελάμβανε

σε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς. Ἴδου, πορεύεσθε ὑμῖν. Ἐὰν οὖν εἴπω- 25
 σιν ὑμῖν Ἴδου, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ· μὴ ἐξέλθητε· ἴδου, ἐν τοῖς ταμείοις· μὴ πιστεύσητε. 26
 Ὡς περ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, ἕτως ἔσται 27
 καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως γὰρ ἐὰν ἡ τὸ πῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται 28
 οἱ αἰετοί. Ἐυθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ 29
 σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεισοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυ-
 νάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. Καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν- 30
 θρώπου.

πλανῆσαι] πλανηθῆναι D. Versio Vulg. πλανῆν 56. 58. πλανῆσθαι L. 1. Colb. unus. Editio Erasmi,
 Colinaei, Bogardi, Origenes c. Celf. Cyprianus T. 178.
 25. ὑμῖν] + πάντα 72. Cyprianus, ex Marco. 26. ταμείους] ταμειοῖς 59.
 comma 27. & 28. post 36. transponit W. Whiston. 27. ἢ prius] — 72.
 ἐξέρχεται] ἐκδιδίαι Dial. c. Marcionitas.
 φαίνεται] φαίνει DG. 1.
 ἕως δυσμῶν] εἰς δυσμῶς 54. Theodoretus. ἕως δυσμῶς 56. 58.
 καὶ posterius] — DFGHKL. 1. 3. 9. 34. 36. 37. 39. 45. 53. 57. 59. 61. 65. 67. 71. 72. 74. 84. 87. 102.
 Evang. 5. 21. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi. Versio Copta, Syra. Codices Latini. Origenes c. Celf. & Dial. c.
 Marcion. Theodoretus in Psal. XCVI. Pseudo-Athanasius. probante J. Millio prol. 1386.
 παρουσία] ἐλευσις Dial. c. Marcionitas.
 28. γὰρ] — DL. 1. 67. 102. Versio Vulg. Copta. Cyprianus T. 178. διὲ Versio Syr.
 πῶμα] σῶμα 76. a prima manu.
 συναχθήσονται] + καὶ 56. 58. 72. 86. Evang. 14. 15. Versio Vulg. Chrysostomus, Ammonius ap. Corderium
 Theophylactus.
 29. φέγγος] φῶς 47. a prima manu. 56. 58. 61. ex emendatione.
 ἀπὸ] ex D. 54. — Versio Syra posterior, sed habet in margine.
 πεισοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ] ὁ οὐρανὸς πεισοῦνται 106. αἱ] — Editio Erasmi 1. 2.

ταῦτα περὶ σωτηρίας πανουργῶν κατὰ μικρὸν δὲ εἰς πᾶσιν
 ὑπῆγετο, τῷ θεῷ διεγείροντος αὐτὸν εἰς τὴν ἡγεμονίαν ἡδῆ,
 καὶ τὰ σκηπτρα δι' ἑτέρων σημείων παραδεδεικνύτος. IV. 10.
 7. Προχωρήσας δὲ πανταχῶ κατὰ τὴν τῆς τύχης, καὶ τῶν
 πραγμάτων συννευκῶν ἐκ πλείους μέρους, ἡδῆ παρίστατο
 τῷ Ὀυεσπασιανῷ νοεῖν, ὡς οὐ δίχα δαίμονος προνοίας ἀναι-
 το τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ δικαίᾳ τῇ εἰσαρμένην περιέργῳ τὸ κρα-
 τεῖν τῶν ὅλων ἐπ' αὐτὸν ἀνακηρύσσεται γὰρ τὰ τε ἄλλα
 σημεία, πολλὰ δὲ αὐτῷ ἐγγίνοι πανταχῶ, προφαινόμενα
 τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὰς τῷ Ἰωσήφω φωνὰς, ὡς αὐτὸν ἔτι
 ζώντος Νέρωνος αυτοκράτορα προσειπεῖν ἐθάρρην. Apoc.
 XIII. 13. 2. Theff. II. 9. 10. Tacitus Agric. 33.
 monstratur fatis Vespasianus.

εἰ δυνατόν] Act. XX. 16. XXVII. 39. Ro. XII.
 18. Si omnino fieri non potuisset, ut electus a
 Christo abduceretur, nullus admonitionibus, quae
 sequuntur, locus fuisset.

27. Aeneid. XI. 16. Fulminis in morem. Silius
 VIII. 651. Axe super medio Libyes a parte coru-
 scae in Latium venere faces, ruptusque fragore Hor-
 risono polus & vultus patuere Tonantis. Sextus
 Empir. a. Ethic. 154. ὁ δὲ ἀκρότατος, καὶ ἐς τὰ μά-
 λιστα παρακτινύσας, ἀλλ' ὁ τοῖς πρὸς ἀκέρως ἀστραπῆς
 τρόπον δειματώσας ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. Himerius. τά-
 χεις — πρὶν ἀγγελεῖσθαι παρῶν, πρὶν ἄκουσθῆναι φαινό-
 μενος, κατὰ τοὺς σκηπτὰς ἢ τὰς βροντάς, αἱ πολλάκις
 φθάνουσιν τῆς προσδοκίας, ἠγῆσασθαι. Appian. praef. ἐπὶ
 δὲ ἀλεξάνδρῳ μεγίστῳ δὲ καὶ πληθεὶ καὶ εὐτυχίᾳ καὶ ταχυεργίᾳ
 διαλάμψασα ἡ ἀρχὴ, ὁλίγῳ δὲ εἰς ἄπειρον καὶ ἀμύμητον
 διελθῶσα, διὰ τὴν βραχύτητα τῶν χρόνων προσείκειν ἀστραπῇ
 λαμπρᾷ. Lucianus X. 34. Fulmenque, quod omnes
 percuteret pariter populos. Plut. de Alex. fort. p. 343.
 E. τίς ἂν τις εἰκάσειεν ἢ πυρὶ κεραυνῷ ραγίεντι, καὶ φε-
 ρομένῳ μετὰ πνεύματος; Uti astra feruntur ab orien-
 te in occidentem: ita incendium illud quo to-
 tus terrarum orbis arsit, in oriente seditione Judae-
 orum ortum, statim Italiam in occidente per rebel-
 lionem trium principum vastavit, singulari & iusto
 Dei iudicio.

28. πῶμα] Phrynicus p. 164. Πτῶμα ἐπὶ νεκροῦ

τίθεισιν οἱ γὰρ οἱ δ' ἀρχαῖοι ἐκ ἕως, ἀλλὰ πτώματα
 νεκρῶν ἢ οἶκον. Thomas. πτώματα νεκρῶν, καὶ πτώματα
 οἶκον, ἀρχαῖοι· οἱ δὲ ἕτερον πτῶμα ἦτο νεκρὸν ἢ νεκρὸς
 προσδύτης. Hesych. πτώματα, αἱ συρρήσεις ἐν τοῖς με-
 τάλλοις. Suidas. πτῶμα, σῶμα ἄνευ τῆς κεφαλῆς.

Lucian. Navig. 1. ὁρῶντες τὴν γύπας ἑλὼς νεκρὸς δια-
 λάθοι. Seneca ep. 46. Si vultur es, cadaver exspe-
 cta. Martial. VI. 62. Cujus vulturis hoc erit ca-
 daver? Lucan. VI. 550. Et quodcumque jacet nu-
 da tellure cadaver, Ante feras volucresque sedet
 Erichtho. Aelian. H. A. II. 46. Γύψ νεκρῶ πολέμι-
 ος. ἰσθίει γοῦν ἐμπέσων, ὡς ἐχθρὸν, καὶ φυλάσσει τὸ τε-
 θνηξόμενον, καὶ μόντος καὶ ταῖς ἐκδημοῖς ἐρασίαις ἐπὶ τῶν γύπας.
 Job XXXIX. 30. Luc. XVII. 37. Ezech. XXXIX.
 16. 17. Hab. I. 8. Per cadaver intelligitur Hicro-
 folyma a Deo destinata excidio. 2. Macc. IX. 4.
 14. Per aquilas, aquilae sive signa militaria Roma-
 norum intelliguntur.

29. Visio prophetica malorum ingruentium. Od.
 u. 356. ἥλιος δὲ οὐρανὸν ἐξαπέλαλε. Liban. Legat. ad
 Julian. p. 169. ὥστε ἡμῶν τῶν κερμυριῶν ἐκείνῃ τῇ χρόνῳ
 γενομένην βίον, ἐν σκοτῇ καὶ νυκτὶ συνεχεῖ, τὸν δ' ἥλιον
 ἡμῶν ἐπομίζομεν ἐκ ἀνισχεῖ. Il. ε. 366. Ὅσδε καὶ φαίης
 ὅντε ποτ' ἥλιον σέον ἔμμεναι, ἔτε σελήνην, ἥμερ γὰρ
 κατέχοντο μάχης ἐπὶ. Schol. εἴποι δ' ἄν τις, ἀμφότερα τὰ
 σοιχεῖα ἥλιον καὶ σελήνην ἐκλείπειν ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀχλὺς.
 Sueton. 29. 1. Si sol fit ut sanguis, bellum ingruit in
 mundum. Si vero sacco similis est, tela famis in
 mundum veniunt. Ut lumen est symbolum felici-
 tatis & laetitiae: ita tenebrae & obscuratio lumi-
 nis calamitates & tristitia significat. Esaj. XIII.
 10. XXIV. 23. LX. 20. Ezech. XXXII. 7. Joel.
 II. 10. 13. III. 15. Job. XXX. 28. Jer. IV.
 23. XV. 9. Amos. VIII. 9. Apoc. VI. 12. 13. Ec-
 cles. XII. 2. Conf. Jos. B. VI. 5. 3. Artemidorus
 II. 38. οὔτε δὲ καταπίπτοντες ἐπὶ γῆν οἱ ἀστέρες εἰσὶν ἀγα-
 θοί, οὔτε ὁφθαλμίζοντες πολλῶν γὰρ ὁλοῦντο μαρτυρεῖται
 καὶ ἐξολόγαν μὲν ἀνθρώπων οἱ μεγάλοι, λιγῶν δὲ καὶ ἀ-
 σήμων οἱ λεπτοὶ καὶ ἀμαυροί. V. 23. ἔδοξε τις τῷ οὐρα-
 νοῦ ἐμπεσεῖν — οὗτος ἦν οἰκίστης τοῦ οὐρανοῦ, ἔπειτα ὁ δεσπότης
 αὐ-

- ἄνθρωπος ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆ γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῆς νεφέλης τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.
- 31 Καὶ ἀποστέλει τῆς ἀγγέλους αὐτοῦ καὶ σάλπιγγος Φωνῆς μεγάλης· καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς τεσσάρων ἀνέμων, ἀπὸ ἀκρῶν οὐρανῶν ἕως ἀκρῶν αὐτῶν.
- 32 Ἀπὸ δὲ τῆ συκῆς μάθετε τὴν ὥρην· ὅταν ἡδὴ ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θεῖον. Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε

τε·

30. ἐν τῷ οὐρανῷ] Ὡς οὐρανοῖς D. τότε posterius] — Evang. 6. πᾶσαι] — 1. 47. 54. Evang. 18. probante J. Millio prol. 1421. καὶ δόξης πολλῆς] πολλῆς ἐ δόξης D. Versio Vulg. Cyprianus T. 178.
31. ἀποστέλει] ἀποστέλλει Evang. 13. σάλπιγγος] + καὶ D. 5. 6. 36. 40. 57. 59. 61. Editio Complut. duae priores Stephanī. Φωνῆς] — L. 1. 56. 57. 58. 106. Versio Syra prior, posterior vero habet cum asterisco, *Copta. Origenes H.*
30. Cyprianus T. 178. Theodoretus in Daniel VII. 25. Cyrillus Catech. p. 162. Chrysostomus. ἐπισυνάξουσιν] συνάξουσιν 50. Chrysostomus. αὐτῶν] + ἀρχομένων δὲ τούτων γένεως ἀκινεσίᾳ, ἐκπάρτε τις κεφαλῆς ὑμῶν, διότι ἐγγεῖζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑ-
- μῶν D. Codices Latini. μάθετε] μαθήσεται Colb. unus. ἐκφύῃ] ἐκφυῇ FGH. 16. 34. 35. a prima manu. 36. 37. 38. 39. 72. 84. 85. 90. Evang. 6. 24. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi, Colinaei, duae priores Stephanī, Bengelii, Plantini. Theophylactus. Hesychius, ἐκφύῃ, ἐκπλασθῆναι, γεννηθῆναι. Lucian. Timon 29. μυρία τὰ ὄγκιστρα ἐκπεφυκότα ἐξ ἀπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα. Passivo significatu vertit Syrus & Latini. ἐκφύῃ cum praecedenti γίνεσθαι aptius jungitur quam ἐκφυῇ.
32. γινώσκετε ad γινώσκετε] — 64. 33. οὕτως] οὕτως D. Editio Complut.
- τῷ] — L. 102. τότε κόψονται] κόψονται τότε D. 1. 69.
- ἕως] + τῶν 1. 69.
32. τῆ] — Editio Genuevsiis. γένεως ἀπαλός] — 72.
- ἐγγὺς] + ἐστὶ D. 33. 74. 90.

αὐτοῦ ἀπέθανον.

αἱ δυνάμεις τῶν ἑρηνῶν] *Targum Psal. XCVI. 11. נְשִׁמָּה* ubi in Hebraeo est. *נְשִׁמָּה*. Lucr. III. 287. Nec calor ac ventus seorsum, seorsumque potestas aëris. *Claudian.* de Probin. & Olybr. Conf. 23. Haud secus ac tacitam Luna regente per Arcton Sidereae cedunt acies. *Plato.* Phaedro. p. 1222. B. οὐ μὲν δὲ μέγας ἡγεμὼν ἐν ἑρηνῷ Ζεὺς πῆλιν ἄρμα ἐλαύνει πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελόμενος, τῷ δ' ἔπεται στρατιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων. *Themistius XIII. 185.* ἀμφοτέρων ἡγεμῶν ἐνάλιοιο θεοῦ καὶ Μουσῶν ἱερῶν δῶρον ἐπιστάμενος· παρηγή- κασι δὲ συνδιασῶνται κυδῶνται πάντες μᾶλλον ταῖς Μουσῶν ἢ ταῖς δυνάμεισι. exercitibus. *Jalkut Simeon P. II. f. 105. 1.* Cum David nondum egisset poenitentiam, nondum adscriptus est τῇ στρατιᾷ supernae. 1. *Reg. XXII. 19. Philo de Sacrit. Caini & Abel. T. 1. p. 164. 27.* ἄγγελος γὰρ στρατός ἐστι θεοῦ. *Psal. XXXIII. 6. Esaj. XXXIV. 4. 2. Reg. XXI. 5. Dan. VIII. 10. Luc. II. 12. Act. VII. 42. 2. Chron. XXXIII. 3. 5. Psal. CXLVIII. 2.*

30. Pro signo in coelis, quod petierunt Judaei supra XVI. 1. datur jam fumus Hierosolymorum incensorum, qui interdiu solem, nocte vero lunam & stellas obscurabat.

ἐπὶ τῶν νεφέων] *Saadias Gaon in Dan. VII. 13.* Ipse est Messias justitia nostra. Cum nubibus coeli. Hi sunt Angeli exercituum coelorum, haec est summa magnificentia, quam dabit creator Messiae. Hoc autem iudicium praefigurabat diem novissimum. *Targum Hierosol. Exod. XII. 30.* Nox quarta, cum adimplebitur finis mundi, ut dissolvatur, Funes impietatis & juga ferrea rumpentur, Moses exibit ex medio deserti, rex autem Messias Roma. Hic praebit in nube, & sermo Domini dux erit inter utrumque, & ipsi incendent simul. Illa est nox Paschatis a Domino praeparata.

31. ἐπισυνάξουσιν] *Num. X. 2. &c. 2 Theff. II. 1.* Non minus curae est Christo tueri discipulos, quam punire contumaces Judaeos. Christi discipuli, per

totum orbem dispersi, in tantis motibus servabuntur illaesi, tanquam sub alis providentiae absconditi atque congregati.

ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων] *Plinius H. N. II. 46.* Veteres quatuor omnino servavere per totidem mundi partes. Ideo nec Homerus plures nominat, *A. Gellius II. 2.* Favorinus a quatuor coeli partibus, quos quasi primos nominabimus. *Dionysius Uticensis.* ἀπὸ τῶν τεσσάρων κλιμαῶν τέσσαρες αὐθεντικοὶ πνεῦσιν ἄνθρωποι. *Schebath IX. 2.* quatuor semina in quatuor ventos areolae, & unum in medio. *Celim XV. 2.* Si eam taenia cinxerit a quatuor ventis ejus. *Pea.* Ficus, quae sunt in omni vento. *Schol.* ad quemcunque cardinem, ad omnem plagam & latera urbis. *Exod. XXVII. 9.* εἰς τὸ κλίμας τὸ πρὸς λίβα. *Targum :* ad ventum qui est ad latum austri. 11. ad ventum septentrionalem, ad ventum occidentalem, ad ventum Orientalem XXXVI. 23. 25. XXXVIII. 9. 11. 12. 13. *Ex. XXXVII. 9. Dan. VII. 2. Jerem. XLIV. 35. XLIX. 36. Zach. II. 6. Apoc. VII. 1.*

1. *Theff. III. 13. 2. Theff. I. 7. Judae 14.* ἀπὸ ἀκρῶν ἑρηνῶν ἕως ἀκρῶν αὐτῶν] *Themistius XIII. p. 179.* τῷ αὐτοκράτορι — λαμπρὰν εἰρήνην παρασχόν- τε ἐξ ἀκρῶν εἰς ἀκρὰν διὰ πάντων τῶν μεταξὺ τεταγμένων. *Etymol.* ἀκρον — ἡ εἰς ἑσχάτον πέρας ἀφίξις, ὅπως ἐκ εἰς ἐπέκεινα. *Xenophon de Vestigal.* ὅποιοι δ' ἂν ἐν βουληθῶσιν ἀπὸ ἑσχάτων τῆς ἐλλάδος ἐπὶ ἑσχάτα ἀφίκεσθαι. *Deut. IV. 32. XIII. 7. XXVIII. 64. XXX. 4. Jerem. XII. 12. Psal. XIX. 7. 1. Mac. I. 3. VIII. 4. Her. VII. 100.* ἐξ ἑσχάτων ἐς ἑσχάτα ἀπικέτο. 32. *Benothe Seba.* ab exortis foliis ad ficus CXXX. dies. *Gittin f. 61. 2.* Traditio. Qui vovit se abstinenturum a fructibus aestatis, non prohibetur nisi a ficubus. *Philo de M. O. T. 1. p. 9. 9.* βαλαοὶ καὶ πετάλων ἐκφύσεις.

33. *Jas. V. 9. Apoc. III. 20. Genes. IV. 7. Xenoph. Exped. Cyr. VI.* ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς ἐλλάδος εἰσ- μὲν. III. ἐπὶ ταῖς βασιλείας θύραις ἦσαν. *Aristoph. Plut. 767.* ὡς ἄνδρες ἐγγὺς εἰσιν ἡδὴ τῶν θυρῶν. *Demosth. Phil. IV.*

τε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ὅτι θύραις. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ 34
 παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ- 35
 σονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ — τῆς ὥρας οὐ- 36
 δεῖς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανόων, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. Ὡς περ δὲ αἱ ἡ- 37
 μέραι τῆς Νῶε, ἕως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τῆς υἱῆς τῆς ἀνθρώπων. Ὡς περ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς 38
 ἡμέραις ταῖς πρὸ τῆς κατακλυσμῆς τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμῶντες καὶ ἐκγαμίζοντες,
 ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἥλθεν ὁ κατακλυσ- 39
 μός,

πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα DG. 1. 69. 72. 80. 83. 86. 89. 90. 102. Evang. 24. Versio Syra, Latina. Editio Complut. Bengelii. Origenes H. 30. Chrysostomus. θύραις] θύρας Editio Erasmi 1. Aldi.

34. ἄμην] + δὲ L. 5. 36. 37. 57. 59. 65. Colb. unus. Theophylactus. + ἄμην Evang. 17.

ὑμῖν] + ὅτι DL. 1. 13. 69. Versio Vulg. Origenes H.

πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα D. 69. 86. Evang. 13. 14. 15. Codices Latini. Versio Syra. Chrysostomus.

ταῦτα] — 32. 36. 53. 59. 72. Evang. 17. 24. Basilii de Bapt. 1. Chrysostomus in Matth. H. LIV. Pseudo-Athanasius.

35. παρελεύσονται] παρελεύσεται DL Colb. unus. 33. 36. 38. 40. 56. 58. 66. 73. Evang. 13. 16. 17. 24. Cyrillus saepe, Hefyschius, Chrysostomus, Irenaeus. Origenes c. Celf. MS. Nyssenus in Cant. 12. de Virginit. 4. Macarius de Orat. 10. probante J. Millio prol. 874. J. A. Bengelio.

36. καὶ] ἡ 6. 32. Colb.

τῆς ποτείας] — DFGKM. 3. 9. 10. 11. 12. 16. 27. Colb. unus. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 69. 70. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 85. 86. 87. 89. 91. 102. 106. Evang. 4. 6. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Editio Complut. Bengelii. Versio Syra posterior habet in ora. Eusebius in Titulo. Cyrillus in Zachar. p. 800.

καὶ τῆς ὥρας] — L. 29. Basilii Epist. MS. οἱ] — 90.

τῶν οὐρανῶν] ἐν τῇ οὐρανῷ 44.

+ οὐδὲ ὁ υἱὸς D. 13. 86. Versio Aethiop. Codices Latini. Origenes H. 30.

Chrysostomus, Theophylactus, Augustinus, Hilarius, Opus imperfectum. Ambrosius de Fide V. 8. primum veteres non habent Codices Graeci, quod nec filius scit. Sed non mirum, si & hoc falsarunt, qui scripturas interpolare divinas — pone tamen, ab Evangelistis scriptum. Hieronymus: in quibusdam Latinis Codicibus additum est, Neque filius. Cum in Graecis & maxime Adamantii & Pierii exemplaribus hoc non habeatur adscriptum, sed, quia in nonnullis legitur, discredendum videtur. Erasmus: Atqui ex hominibus Origenis, quas scripsit in Matthaeum, apparet illum addidisse filium — Ad eundem modum legit Augustinus in homiliis, quas edidit in Matthaeum, cumque hoc Hilarius — legit & interpretatur eodem modo Chrysostomus. Denique & Hieronymus ipse in progressu enarrationis sequitur hanc lectionem. Et cum Marcus imperium scripserit Matthaei, consentaneum est, illum non hoc addidisse de suo. Proinde suspicor, hoc a nonnullis subtractum, ne Arrianus esset ansa confirmandi, filium esse patre minorem, qui nobiscum aliquid ignoraret. Verum erat igitur ex Marco item erudendum, ubi plane legitur. Neque convenit hac via tollere occasiones haereticorum, alioqui bona pars Evangeliorum foret eradenda, & in primis illud: pater major me est. Interpretatione medendum erat huic malo, non rasura, calamo non scalpello. Cui recte se opponens H. Grotius: Non multum, inquit, referat, an hic legatur id quod addunt quidam οὐδὲ ὁ υἱὸς, nec ne; cum apud Marcum nemo delect. Mihi vero probabilius est, quibusdam Codicibus additum ex Marco, quam deletum in Matthaeo. Nulla enim delendi erat causa, cum in Marco relinqueretur; addita autem saepe videmus aliqua ex scriptorum inter se collatione. Neque me movet, quod Marcus Matthaei historiam contraxit: non enim ita se Matthaeo adstrinxit, ut non alicubi mutaret verba, adderet etiam aliquid, Petro, ut credi par est, si quid supra caeteros meminerat, suggerente. Interpretes, qui filii hic faciunt mentionem, ad Marcum respexere: quod ex Origene apparet, qui de filio hic agit, cum tamen edita ab Origene

IV. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐπὶ ταῖς θύραις ἐγγύς ἐσσι. Act. V. 9.

35. Dan. VI. 12. 15.

36. Joseph Albo Ikkarim IV. 42. apud Pocok. port. Mos. p. 114. inquit, vel ipsos etiam Angelos terminum redemptioni praestitutum ignorare, cum illum ipsis haud revelaverit Deus. Deut. XXXII. 34. 2. Cor. XII. 2.

38. τοῦ κατακλυσμοῦ] Hygin. Poët. Astronom. Hegeanax autem Deucalionem dicit esse, quod eo regnante tanta vis aquae de coelo profuderit, ut cataclysmus factus esse diceretur. & Fab. 153. Cataclysmus apud nos diluvium vel irrigationem dicimus; cum factum est, omne genus humanum periit praeter Deucalionem & Pyrrham. Euripides Iphig. in Taur. 1193. θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακὰ. Thucydides III. 89. ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε ὕψους γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέγας τι καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπένεσσε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρετέρον ὅσα γῆ.

τρώγοντες] Etymol. τρώω — σημαίνει τὸ κατεργάζεσθαι τὰ βαλλόμενα, καὶ μὴ εἶναι ὑγιᾶ, ὅτινα ἂν τρώγῃ τις. Eustath. in Od. ζ. p. 249, 45. ἀνομαστοποιῆσθαι ἐπὶ ἀλόγων, τραχύτητα ἔχειν καὶ ἐτερότητα πολλὴν πρὸς τὸ εἶναι, ἔπερ ἐπὶ λογικῶν μάλιστα λέγεται.

τὴν κιβωτόν] Plut. Alex. p. 679. C. κιβωτίου δὲ

τινος αὐτῶν προσεχθίντος, οὗ πολυτελέστερον ἔδεν ἐφάνη τοῖς τὰ Δαρύς χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς παραλαμβάνουσι -- ἐν κιβωτῷ φερῶν τὴν Ἰλιάδα. Athen. III. p. 84 A. ὡς τι μέγα κειμήλιον ἀπετίθεντο ἐν ταῖς κιβωτοῖς μετὰ τῶν ἱματίων. Diofcorid. III. 26. δοκεῖ δὲ καὶ περιπατῶμεν εἰς τὰς κιβωτὰς ἄδρωτα τηρεῖν τὰ ἱμάτια.

Plut. Lyfand. p. 439. A. εὐδύς, ὅτε μηδὲν προσδοκῶντες, ἡγόραζον, ἐπλανήοντο περὶ τὴν χώραν, ἐκάθεινον ὑπὸ τοῖς σκηναῖς, ἡρσιμοποῦντο.

40. Matth. IV. 5. 11. XXVII. 27. Jo. XVIII.

8. XIX. 16. 1. Sam. XI. 1. Unus capietur atque abducetur a militibus Romanis, alter vero praeter omnem expectationem evadet. Polyb. III. 24. εἰαν δὲ καταχθίντος ἐπιλάβηται ὁ Ρωμαῖος, ἀρτίσθω. Jos. B. III. 4. 2. παράξινε δὲ μᾶλλον τὸν πόλεμον ἐπὶ τὴν χώραν. καὶ οὐτε νύκτωρ ἔτε μὲν ἡμέρας ὀργῇ τῆς ἐπιβουλῆς οἱ Ρωμαῖοι διέλιπον δυνάμεις αὐτῶν τὰ πεδία, καὶ διαρκέζοντες τὰ ἐπὶ τῆς χώρας κτήματα, καὶ κτείνοντες μὲν αἱ τοῦ μάχῃ, ἀνδροποδίζομενοι δὲ τοὺς ἀσθενετέρας. πυρὶ δὲ ἡ Γαλιλαία καὶ αἱματι πεπλήρωτο πᾶσα, πάσης δὲ ὁδοῦ καὶ συμφορᾶς ἀπείρατος ἦν. μία γὰρ καταφυγὴ διακομείοις καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου τειχισθεῖσαι πόλεις ἦσαν. Oporlander 42. εἰ δὲ τὴν κατὰ κράτος ἀπειροκῶς ἐκτόρησιν εἰς χρόνιον καταβαίνειν πολιορκίαν, οἰόμενος λιμῶν τὴν πόλιν αἰρήσειν, ὅτινα καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καταλάβῃ σάματα, τέ-

40 μὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρυσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τότε δύο ἐ-
 41 σον· ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἰς ὠξυλαμβάνει, καὶ ὁ εἰς ἀφίει. Δύο ἀλήθεσαι ἐν τῷ μύλωνι·
 42 μία ὠξυλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὥρα ὁ
 43 κύριος ὑμῶν ἔρχεται. Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἴ ἥδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ
 44 ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διαρυσθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Διὰ
 τῆτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἑτοιμοὶ· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Τίς
 45 ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτῷ ἐπὶ τῆς θρα-
 σείας

exemplaria istas voces hoc loco non habent, ut testatur Hieronymus. Ab hac lectione stant Syrus & Lati-
 nus, & codicum pars multo maior.

μον] — DL. 1. 4. 5. 6. 27. 32. 36. 37. 38. 40. 42. 69. 71. 72. 102. Evang. 20. Versio Vulg. Syr. Copt. Armena. Chrysostomus, Basilus ap. Corderium & Epist. 391. Ambrosius de fide V. 8. Pseudo-Athanasius, Damasceus. Origenes H. 30. probante J. Millio prol. 874.

37 δὲ] γὰρ D. Codices Latini. Versio Syra posterior in ora.

αἱ] — 69.

καὶ] — L. 60. 102. Versio Syra, Copta. Codices Latini. Origenes in Matth. XVII. 13.

38. ἀσπερ] ὡς 102.

ἡμέραις] + ὧν Νῶε 47. 54.

ταῖς πρὸ] — L. Evang. 13. Origenes in Matth. XVII. 12.

πρόντοις] + καὶ D.

ἡς] τὸ D. — 69.

39. ἡς] + οὗ 39. 61. ex emendatione. Chrysostomus.

ἀπαντας] πάντας D. 32. 53.

40. δύο ἴσονται] ἴσονται δύο 102.

καὶ ὁ εἰς] καὶ ἑτέρος 41.

μύλωνι] μύλοι EFK. 2. a prima manu. 4. 5. 7. 27. 32. 36. 63. 67. 102. 106. Evang. 6. probante J. Millio

prol. 1474.

ἀφίεται] + δύο ἐπὶ κλίμας μιᾶς, εἰς ὠξυλαμβάνεται, & εἰς ἀφίεται D. 69. Codices Latini. Versio Aethiop. Sax.

Origenes H. 30. Juvenius Hilarius, Rabanus. Correctorium Bibliorum: Quod quidam addunt, Graeci, Hieronymus, & Antiqui non habent, sed est in Luca. Hieronymus: in duobus — & in duabus — Synagogam intellige & Ecclesiam. in l. & in XXV. 1. Victorinus dicit, esse apud Lucam.

42. ὥρα] ἡμέρα D. 13. 69. Versio Syra posterior, Aethiop.

ὑμῶν] — Bodlej. unus.

43. φυλακῇ] ὥρα M. 13. 33. 69. Evang. 6. Versio Vulg.

ἀν postorius] — D. 76.

διαρυσθῆναι] διαρυσθῆναι DL. 1. 67. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.

τὴν οἰκίαν] τὸ οἶκον L.

ἄρα οὐ δοκεῖτε] οὐ δοκεῖτε ὥρα D. 102.

δοκεῖτε] γινώσκετε 1. Versio Copta.

45. ἄρα] γὰρ D.

αὐτοῦ] — DL. 1. 33. 102. Irenaeus.

θεραπείας] οἰκείας L. 33. 42. 63.

οἰκίαις 61. 69. 71. Evang. 12. Versio Syra posterior. Aethiop. Chrysostomus, Basilus Eth. 70. Ephrem. p. 202.

τῶν τὰ μὲν ἐρρωμένα καὶ ἀκμάζοντα ταῖς ἡλικίαις εἰς ἀμυναν πολέμου λαβών, ὅτι περὶ αὐτῶν δόξα, διαθέσθω· Γυναῖκα δὲ καὶ παιδάρια, καὶ ἀσθενεῖς ἀνθρώπους, καὶ γενη-
 ρακώτας ἐκὼν εἰς τὴν πόλιν ἀπομπέτω. Ταῦτα γὰρ ἄρρη-
 κα μὲν εἰς τὰς πράξεις τὰς παρεσκευασμένας, τοῖς δὲ ἔνδον
 τὰς τρεφὰς συναναλώσει δῶττον, καὶ πολέμιον μᾶλλον ἢ
 φίλον ἔξει τρόπον. Jo. X. 48. Judith. X. 19.

41. Judith. XVI. 21. Exod. XI. 5. Job XXXI.

10. Esaj. XLVII. 2. Od. η. 403. πανθήκοντα δὲ οἱ

κατὰ δῶμα γυναῖκες, αἱ μὲν ἀλετρεύουσι μύλην ἐπὶ μύλο-
 πον καρπῶν. δι ν. 105. γυνή — ἀλετρίς — ἐν ᾧ ἄρα οἱ

μύλοι εἶατο — τῆς δὲ δάδεια πᾶσαι ἐπερρώοντο γυναῖ-
 κες ἄλφιτα τευχέσαι καὶ ἀλείψαται. Anthol. . . . ἀντι-
 πάτρη εἰς μύλην, ὅτι τὸ παλαιὸν γυναῖκες ἡλέτρουσαν πρὶν ἢ

τὴν ἐξ ὕδατος τέχνην φανῆναι· ἵσχετε χεῖρα μύλων ἀλετρίδης
 εὐδετε μακρῶ, καὶ ὄρθρον προλέγει γῆρυς ἀλετρίωναν. Phry-
 nichus p. 58. ἀλεῖν ἐρεῖς, οὐκ ἀλῆθην καὶ ἡλεῖ, ἐκ ἡλ-
 θεν. ἀλούσσει, οὐχὶ δὲ ἀλῆθεύσει. Thomas. ἀλεῖν οὐκ ἀλῆ-
 θεν. ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις· ὥσπερὶ κάκρυς γυναῖκα ἀλῆ-
 σαι. ἀλεῖς οὐκ ἀλῆθεις. Hesychius. ἀλεῖ, ἀλῆθει. Diodor.

S. III. 13. πρὸς τὴν κόπην ἀλῆθυσιν, ἐς σεμιδάλεως τρέ-
 πον τὸ δοῦν μέτρον κατεργαζόμενοι. Thucyd. VI. 22. καὶ

σιτοποιούς ἐκ τῶν μύλωναν πρὸς μέρος ἡναγκασμένους ἐμμί-
 εθας. Pollux I. 80. σιτοποικῆς οἶκος, ἵνα μὴ μύλωναι,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

ὡς ἐκ εὐφρημον, ὀνομάζωμιν. Plus, in Epicur. p. 1101,

F. παχυσκελὴς ἀλετρίς πρὸς μύλην κινουμένη. Nidda f. 60. 2. duae mulieres molentes molis manuariis.

42. Eustath. in Od. v. p. 714, 40. καὶ ὁμηρος μὲν τετρασπλάβους οἶδεν ἐγρηγοῦν, οἱ δὲ ὕστεροι καὶ γρηγοῦν τρισπλάβους, ὥστε & φιλεῖται τοῖς ῥήτορσιν. Vigilate, nemppe mente, intento animo estote, & corpore Luc. XXI. 36. 37. Suet. Tiber. 21. Unus homo nobis vigilando restituit rem. Sallust. Catilin. 52. 29. Vigilando, agendo, bene consulendo prospera omnia cedunt.

Eustath. . . . διὰ τὸ ποῖα ὥρα ἦτοι πόση ἀκυρολογεῖται.

43. ἥδει] Moeris. ἥδεις, ἀπικῶς ἥδει, ἐλληνικῶς. Hesychius. ἥδεα, ἥδεν, ἡπισάμην ἥδεις, ἥδει, ἡπισατο. ἥδεις, ἥδεις, ἥδεις, ἥδεις, ἥδεις, ἥδεις.

45. θεραπείας] Dionys. Hal. A. 1. 83. παρὴν ἄγων ὀπλισμένους, τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἐταίρων, καὶ θεραπείας πεισῆς χεῖρα οὐκ ὀλίγην. Pollux. III. 75. τὸ δὲ πλεῖστον τῶν οἰκετῶν θεραπείας. Cic. pro Cael. 33. servitia ad caedem & inflammandam urbem incitavit. Tacit. A. XII. 17. postero misere legatos, veniam liberis corporibus orantes; servitii X. M. offerebant. H. 111. 64. nec defuturas vigilum cohortes, servitia ipforum. Quintil. D. 18. non in nutrices, non in ministeria seposuit: suis aluit uberibus, suo fovit amplexu.

ποιίας αὐτῆ, τῇ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν χειρὶ; Μακάριος ὁ δὲ ἔκινῃ, 46
 ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτῇ εὐρήσει ποιῶντα ἕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς 47
 ὑπάρχουσιν αὐτῇ καταστήσει αὐτόν. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δὲ ἔκινῃ ἐν τῇ καρ- 48
 δία αὐτῆ· Χρονίζει ὁ κύριός με ἐλθεῖν· Καὶ ἄρξῃται τύπῃν τὰς συνδύλας, ~ ἐοσίειν 49
 δὲ καὶ πίνειν· μὲν τῶν μεθύοντων· Ἦξει ὁ κύριος τῇ δούλῃ ἐκείνῃ ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐποροδο- 50
 καὶ,
 ~ ἐοσίει δὲ καὶ πίνειν.

αὐτοῦ] ἰαυοῦ C.

διδόναι] δούναι CDL. 1. 36. 40. 45. 46. 49. 51. 53. 59. 67. 68. 69: *Basilianus, Chrysostomus.*

καίρη] + αὐτῶν Versio Syra utraque.

46. ποιούσα οὕτως] οὕτως ποιούσα CD. 1. 69. 102. Versio Latina.

47. τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῇ] αὐτοῖς τοῖς ὑπάρχουσιν 72. 48. ἐκινῃ] — 56. 58.

ὁ κύριός μου] μεν ὁ κύριος CD. 102. *Origenes ad African.*

ἐλθεῖν] — 33. Versio Copta, Arab. ἔρχεσθαι 1.

49. συνδούλας] + αὐτοῦ CD. 1. 7. 11. 12. 33. 38. 50. 53. 61. 69. 78. 80. 90. *Evang. 6. 12. 18. Versio Vulg.*

Syr. Copt. Aethiop. Arab. Clemens Hom. 3. 60. Chrysostomus, Euthymius. δούλας 32.

50. 51. 57. 59. 67. 69. 73. 76. 78. 86. 87. 89. 90. 103. 104. *Evang. 3. 6. 8. 9. 10. 12. 13. 18. 19. 20. 24.*

Editio Colinaei. Versio Vulg. Copt. Syra utraque, Aethiop. Basilianus Eth. 70. Clemens, Theophylactus. probante J.

Millio prol. 1374. 1438. & H. Grotio.

— hoc proxima ministeria narrant, hoc exteri

putant. *Thomas.* Θεραπεία, καὶ ἡ δουλεία, καὶ τῶν θερα-

πόντων ἀφροσύμα. ἀριστεύει ἐν θ. τῶν ἱερῶν· Θεραπεία δὲ οὐ

παρὴν, διὰ τὸ παρεκπέμψαι. *Herodot.* I. 199. Θεραπείῃ

δὲ σφι ἐπίσται πολλὴ ὀπισθεν. & V. 10. διεφθάρσαν

καὶ αὐτοί, καὶ ἡ Θεραπείῃ αὐτῶν, εἴπετο γὰρ δὴ σφι καὶ

ἐχρήματα καὶ θρόνοντες. & VII. 55. τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

Θεραπείῃ. 84. πολλάκις τε καὶ Θεραπείῃ πολλὴν καὶ εὐ-

ασμένῃ. 184. ἄνευ τε τῆς Θεραπείῃς τῆς ἐπομένης. 186. τῇ Θερα-

πείῃ τὴν ἐπομένην. *Nicolaus Damascen.* Exc. p. 466.

τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἑταίρων καὶ Θεραπείας πεισῆς χεῖ-

ρα ἐκ ὀλίγῃ. *Thucyd.* V. 23. ἢ δὲ ἡ δουλεία ἐπαυίστα-

ται. *Schol.* οἱ εἰλωτες — ἦτοι τὸ πλῆθος τῶν δούλων.

Herodian. VII. 1. 10. τῇ τε Θεραπείῃ πᾶσαν, ἡ συγ-

γενόμεν τῇ ἀλεξάνδρᾳ. *Plut.* Pompej. p. 658. D. ὅχ-

λον — Θεραπείας πολλὴν. *Xenoph.* Paed. IV. Γωβρίας

δ' ἐν τῇ παρὴν ὁ Ἀσσύριος, πρεσβύτερος ἄνθρωπος ἐπὶ ἵππεσιν

ἰπικῇ Θεραπείᾳ. *Hirtius* de B. African. 85. qui a

servitiis puerisque, qui in castris erant, lapidibus

pilisque prohibiti terram attingere. 88. hortatur ut

servitia manumitterent. *Sallustius* de B. Catilin.

24. 4. Credebat, posse servitia urbana sollicitare.

50. 1. opifices atque servitia — sollicitabant. 56.

5. Servitia repudiabat. *Florus* III. 21. 11. Servi-

tia, pro nefas! & ergastula armanur. *Livius* II.

Servitia regum superbiorum, suae libertatis im-

memores alienam oppugnatam venire. *Plut.* Gracch.

p. 826. C. δυσμυρίας ἔσωσε Ρωμαίων πολίτας ἄνευ Θε-

ραπείας. *Lucianus* de Domo 23. καὶ Θεραπεία πᾶσαν

οἱ μὲν βοᾶσι.

κατέστησεν — ἐπὶ] *Cic.* Paradox. V. 2. In ma-

gna familia — sunt alii lautiores, — servi a-

trientes: — qui tergunt, qui ungunt, qui ver-

runt, non honestissimum locum servitutis re-

pent, (sunt inferiore loco, ut mediaestini.) *Appian.*

de B. C. IV. p. 992. Μάρκος δὲ — ὑπερμάτο εἶναι

Θεράπων, καὶ αὐτὸν ὠνήσατο Βαρβέλας, δεξιὸν δὲ ὦρῶν ἐπὶ

ἔθηκε τοῖς ὁμοδόλοις, καὶ χρήματα διοικεῖν ἔδωκε. *Thō-*

ptas. καθίσταμαι, ἄρχω, ἦτοι γινώμαι — Θεκυδίδης ἐν

τῇ δ — τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι. *Genes.*

XXXIX. 4. 6. *Judith.* VIII. 10. *Arrian.* Exp.

III. p. 167. ἀρπαλὸν δὲ κατέστησεν ἐπὶ τῶν χρημάτων.

48. χρονίζει] *Epicurus Diogenes* L. X. 140. ὃ χρό-

νίζει τὸ ἀλγοῦν συνεχῶς, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον ἐλάχιστον χρόνον

πᾶρεσι. *Hippocr.* Demageto. ἡ δὲ ταῦς καὶ τὸν χρόνον

τῶν, ὃ ἐπιστῆλα σοι, χρονίζει. *Galen.* Anat. V. καὶ

τῇ α. δὲ ἡμέρᾳ ταύτ' οἶδα πολλάκις ἀνατέμνων τοῖς ἑταίροις

μόνα, χάριν τοῦ μὴ σαπῆναι χρονίζοντα. *Columella* I. 1.

Servi — dominorum distantia corrumpuntur.

49. *Lucian.* Timon. 23. τοὺς ὁμοδόλους μαρτυροῖ.

Plaut. Mostel. I. 1. 19. Nunc tibi lubet, li-

cetque, pota, perde rem — Dies noctesque bi-

bite, pergraeccamini — Haecine mandavit tibi,

cum peregre hinc iit senex? Hoccine modo hic

rem curatam offender suam?

50. *Claudianus* de B. Get. Ac veluti famu-

li, mendax quos mortis herilis nuntius in luxum

falso rumore resolvit, Dum marcent epulis, at-

que inter vina chorosque Perfultat variis effrac-

na licentia tectis: Si reducem dominum fors im-

provisa revexit, Haerent attoniti, libertatem-

que perofus Conficia fervilis praecordia concutit

horror.

51. *Od.* σ. 337. Ἡ τάχα τηλεμάχῳ ἐρέω, κύον, οἱ ἄγο-

ρεῖες, κείσθ' ἐλθὼν, ἵνα σ' αὖθις διαμελίσῃ τάμῃσιν. ὡς εἰ-

πὼν ἐπέεσσιν διπτοῖσιν γυναῖκα. *Arrian.* Epictet. III.

22. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς οἰκεμένην παρελθὼν τις αὐτὸς

ἑαυτῷ λέγει, ἐμὲ δὲ οἰκονομον εἶναι, εἰ δὲ μὴ ἐπιστραφεὶς ὁ

κύριος, καὶ ἴδων αὐτὸν σοβαρῶς διατασσόμενον, ἐλκύσας ἔπει-

μεν. *Diodor.* Exc. XXXIV. p. 602. τὰς μὲν διεμέ-

λιζε, τὰς δὲ ἀνεαύρα, τὰς δὲ καὶ ζῶντας ἐνέτριζε. *Dio*

Xiphil. sub Trajano. πολλὰς δὲ καὶ μίσους ἀπὸ κορυ-

φῆς διέτριον. *Sueton* Calig. 17. multos honesti ordi-

nis — aut ad bestias condemnavit — aut me-

dios ferra dissecuit. *Livius* I. 28. 9. ut igitur pau-

lo ante animum inter Fidenatem Romanamque rem

ancipitem gessisti, ita jam corpus passim distra-

hendum dabis. *Jof.* B. V. 13. 4. τὸ δὲ τῶν ἀράβων

πλῆθος καὶ οἱ Σύροι τὰς ἰκέτας ἀνατεμνόντες, ἠρεύναν τὰς

γαστέρας, καὶ τὰς τοῦ πάθους οὐδὲν ἥμισυ δακρύειν συμμῆνας

Ἰουδαίους χαλεπώτερον μιᾷ γυν. ἀποσχίσθησαν νυκτὶ πρὸς

δισχιλίους. ap. *Clem. Alex.* Strom. IV. p. 585. κρα-

τὸς ἐξ ἄκρας Διὸς καθεὶς πρίονας εἰς ἄκρους πόδας. *Poc-*

na hypocritis, quorum cor duplex erat, digna

Nachmanides ap. *Pocok.* Port. Mos. p. 169. In

partes contrarias sursum vi naturae, deorsum vi

consuetudinis animam raptatam ineffabili cruciatu

torqueri, ac si revera in partes scinderetur, &

majus hoc illi tormentum esse ullo, qui in hoc

mundo est, cruciatu, omnibusque modis, quibus,

quae unita sunt, separantur; gravius vel ignis ad-

ustione, vel glaciis gravissimo tormento, vel

quam

51 καὶ, καὶ ἐν ὧρα ἣ ἐ γινώσκει· Καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

ΤΟΤΕ ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν ὕψων δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβῆσαι τὰς
2 λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι,

δ.] τε C. 1. 35. 83. Evang. 14. 15. 16. Versio Syra, Copta, Basilus.

51. μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει] θήσει μετὰ τῶν ὑποκριτῶν D.

1. ὁμοιωθήσεται] ὁμοιωθή 41. 59. Evang. 5. 14. 18. 19. Versio Syra posterior in ora. Codices Latini. αὐτῶν] ἐαυτῶν D.

2b λαμπάδας αὐτῶν ad λαμπάδας ἐκείνων comm. 3.] — F. 3. 73. 74. 90.

ἀπάντησιν] ἀπάντησιν C. 1. Editio Erasmi 1. Alidi, Methodius de Castit. ap. Photium.

νυμφί] + καὶ τὸ νύμφης D. 1. 36. a prima manu. Versio Vulg. Syra utraque, posterior cum asterisco, & addit: Et sponsae, in omnibus exemplaribus Alexandriae non invenitur neque agnoscitur. Armen. Saxon. Hilarius, Orus Imperf. Origenes H. 32. in titulo. probantibus H. Grotius & J. Millio prol. 1278. male. Erant enim sponsae comites, vel duces potius, cui occurrebat sponsus, ut eam domum suam deduceret.

2. ἦσαν ἐξ αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν ἦσαν CDL. 1. 102. Versio Syra, Copt. Armen. Vulg. Origenes H. 32. Basil. Eth. 16.

quam si cultris gladiisque confodiatur, a serpentibus mordeatur, scorpiisve pungatur. 1. Chron. XX. 3. Jerem. XXXIV. 18. Jud. XIX. 29. 1. Sam. XV. 35. Dan. II. 5. III. 29. 2. Sam. XII. 31. Valerius Max. IX. 2. 4. Ext. Numulizinthiis Diodoridis filiae Thraciae regis — cui neque vivos homines medios secare — nefas fuit. **וְשִׁבְעָה** **וְשִׁבְעָה** in precibus Judaeorum. Aroc. XX. 6. XXI. 8 Herodotus II. 139. Sabacus Aethiops viso nocturno monetur, sacerdotes μέσους διαταμίειν. & VII. 39. τῶν Πυθίαι παιδῶν — τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμίειν διαταμιόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαβίβαι, τὸ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιά της οδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά. Plut. Pyrrho. p. 399, B. πληγὴν βόμβη τε τῆς χειρὸς, καὶ βαφὴς ἀρετῇ τῇ σιδήρῳ μέχρι τῶν κάτω διαδραμοῦσαν, ὥς ἐν χροῖα περιπεσὺν ἐκατέρωσιν τὰ μέρη τοῦ σώματος διχοτομηθέντος. Lucian. Dial. Meretric. 12. τῷ ξίφει δὲ κατενεγκὼν διέτμεον τῶν λοχαγῶν τινος τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κράνει, τοῦ ἀθλίου λοχαγοῦ ἐς δύο τὴν κεφαλὴν διηρημένῃ. Plaut. Truculent. I. 7. 55. Modo jam ego te hic agnum faciam, & medium distruncabo. Horat. S. I. 1. 100. at hunc liberta securi divisit medium, fortissima Tyndaridarum. Diodorus S. Exc. p. 595. καὶ τινὰς μὲν χειροκοπήσας διμελίξε τὰ σώματα κατὰ μέσον.

1. 1. Macc. IX. 37. 39. Antiochus. ὑπαντῆσαι μὲν γὰρ ἐπὶ ὁδῷ λέγεται ὑπαντῆσαι δὲ τὸ περιτυχεῖν δίκην, οἷον ἀπῆλθῃ κατὰ τὴν δίκην, ἀντὶ τοῦ περιτύχει.

Colim II. 8. Λαμπάς immunda est, & receptaculum lucernae. Schol. est vas testaceum simile calamo, cui imponunt fragmentum vestis, & infundunt oleum. Diodor. S. XII. 84. πολλοὶ κληθέντες ἐπὶ τὸν γάμον συμπροίεμψαν τὴν νύμφην. Περιττότατον δὲ φασὶ γινέσθαι τὸ περὶ τοῦ φωτός κατασκευῆν — καθ' ὃν καιρὸν ἦγιντο ἡ νύμφη, προσηγμένων πολλῶν τῶν τὰς δαΐδας φερόντων, ἡ μὲν πόλις ἔγινε φωτός. Artemid. III. 62. παρυχίδες δὲ, καὶ ἰορταί, καὶ μετ' ἀγρυπνίας εὐφροσύνας, πρὸς γάμους καὶ κοινωνίας εἰσιν ἀγαθαί. Aroc. XVIII. 23. Plut. probl. Rom. p. 263. F. διατὶ ἐπὶ πλείους οὐδὲ ἐλάττωας, ἀλλὰ πέντε λαμπάδας ἄπτουσιν ἐν τοῖς γάμοις, ὥς κηρίωνος ὀνομάζουσιν; II. σ. 491. γάμοι τ' ἔσαν εἰλαπίνας τε Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων δαΐδων ὑπολαμπομενάων Ἠγνέον ἀναΐσιν, πολλὸς δ' ἡμέλειος ἀράξει, κῆροι τ' ὀρχήστρες ἰδίους, ἐν δ' ἅμα τοῖσι αὐλοῖ φορμυγγες τε βονὴν ἔχον. Heliodor. II. 29. δαΐδες, αἱ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψαντες αἰσὶν. Virg. Ecl. 8. 29. Mopsē, novas incide faces, tibi ducitur uxor. Cic. pro Cluentio. 6. Non timuisse, si minus vim Deorum hominumque famam, at illam ipsam noctem, fa-

cesque illas nuptiales. Seneca Octavia 570. Hic mihi jugales praeferat taedas Deus, Jugetque nostris igne Poppaeam toris. 594. praeferens dextra facem Thalamis scelestis: nubat his flammis meo Poppaea nato. 260. quae nupta demens nupsit incesta face. Claudian. de Nupt. Honor. & Mariae. Alii funeralibus ordine ductis Plurima venturae suspendunt lumina nocti. Ambrosius de viduis: vel cum accensis funeralibus mox ducitur, nonne pompae funebri exequias magis purat, quam thalamum praeparari? Statius Sylv. I. 231. fronde virent postes, & fervent compita flammis; apud eundem taedas jugales, faces jugales, taedas geniales, legitimas faces. Justinus XI. 1. facem nuptiis filiae accensam. Silius VI. 447. Sanctae foedera taedae. Ovid. Her. VI. 45. At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinny's Praetulit infaustas sanguinolenta Faces. & XII. 137. Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures venit, & accenso lampades igne micant. & XIV. 25. undique collucunt praecinctae lampades auro. Valerius Flacc. II. 344. faces timuisse jugales credita. Catull. de Nupt. Pelei & Theridis, & Cato de re Rustica taedas jugales appellant. Lucanus II. 356. legitimaefque faces. Livius XXX. 13. illis nuptialibus facibus regiam conflagrasse suam. Plinius H. N. XVI. 30. Spina nuptiarum facibus auspicatissima, quoniam inde fecerint pastores, qui rapuerunt Sabinas, ut auctor est Massurius. Nunc facibus carpinus & corylus familiarissimae. Liban. D. VIII. Valer Flacc. VIII. 277. Nec tibi digna, soror, desum ad connubia frater, Primus & ecce fero quatioque hanc lampada vestro conjugio. 243. ignem Pollux undamque jugalem praetulit. Plaut. Casina I. 1. 30. primum omnium huic lucebis novae nuptae facem.

δέκα] Non constitit Synagoga nisi e decem minimum. Series lugentium mortuum minimum e decem constitit, ad Berach. f. 16. 2. R. Salomo ad Chelin II. 8. Mos est in terra Ismaelitica, ut sponsam ducant e domo patris sui in domum sponsi — ferantque ante eam circiter decem baculos ligneos, in uniuscujusque summitate vasculum instar scutellae habentes, in quo est segmentum panni cum oleo & pice. His accensis facem ei praeferrunt. Plato de Legg. VI. περὶ δὲ τῶν ἐσιάσεων φίλος μὲν χρὴ καὶ φίλος μὴ πλείους πέντε ἐκατέρωθεν συγκαλεῖν. Συγκαλεῖν δὲ καὶ οἰκεῖν ὡσαύτως τοσούτους ἄλλους ἐκατέρωθεν.

2. φρόνιμοι] Aristoph. Lyssistrat. 548. ἀρετὴ φρόνιμος. Schol. ἀντὶ τοῦ φρονίμου.

μοι, καὶ πέντε μωραὶ. Αἵτινες μωραὶ, λαβεῖσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐκ ἔλαβον 3
 μεθ' αὐτῶν ἔλαιον. Αἱ δὲ Φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῆς 4
 λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντες δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον. 5
 Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· Ἴδε, ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντη- 6
 σιν αὐτῷ. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθέναι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόμεσαν τὰς λαμπάδας 7
 αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς Φρόνιμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τῶν ἔλαιων ὑμῶν· ὅτι αἱ λαμ- 8
 πάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ Φρόνιμοι, λέγουσαι· Μήποτε ἐκ ἀρκείῃ 9
 ἡμῖν καὶ ὑμῖν πορευέσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν πωλῶντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀπ- 10
 ερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἑτοιμαὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτῶν εἰς 11
 τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ἔτερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθέναι, λέγου- 12
 σαι·

Φρόνιμοι, ἐ πέντε μωραὶ] μωραὶ, ἐ πέντε Φρόνιμοι CDL. 1. 12. 102. Editio *Erasmii*, *Ald. Colinaei*. Versio *Syrac.*
Copta, *Vulg. Armen.* *Aethiop.* *Arab.* *Origenes* H. 32.
 καὶ + αἱ E. 2. 12. 35. 37. 40. 74. a prima manu 90. *Evang.* 6. 13. 14. 15. Editio *Complut.* *Erasmii*. *Coli-*
naei, *Bogardi*, *Stephani*, *Bezae* 2. 3. 4. *Wechelii*, *Oxonienfis*, *Curcellaei*, *Bengelii*, *E. Schmidii*, *Basilius de Bapt.*
 II. 8. *Theophylactus*. Versio *Belgica*. πέντε prius] αἱ πέντε 16. *Evang.* 12. 15. 17.
 3. αἵτινες] αἱ οὖν D. αἱ γὰρ CL. 33. Versio *Copta*. αἱ δὲ Versio *Syrac.*, *Vulg.*
 αἵτινες μωραὶ λαβεῖσαι] λαβεῖσαι δὲ αἱ μωραὶ 1.
 αὐτῶν prius] αὐτῶν DFHKM. 9. 10. 11. 12. 27. 29. 56. 58. 59. 61. 62. 69. 78. 83. 86. 89. 91. 102.
Evang. 24. Editio *Complut.* *Colinaei*, *Bengelii*, *Basilius* Eth. 1. — L. 44.
 ἔλαιον] + ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν D. 4. αὐτῶν prius] — DL. 1. 102. Versio *Syrac.*
 αὐτῶν posterius] — C. Editio *Erasmii*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Vulg. Saxon.*
 ab αὐτῶν ab αὐτῶν] — E a prima manu. 5. χρονίζοντες] χρονίσαντες 44.
 6. δὲ] + τῆς *Evang.* 6.
 ἔρχεται] — C a prima manu. DL. 102. Versio *Copta*, *Arab.* *Cyrill.* in Jo. p. 293. *Methodius*, *Ephrem*. p.
 116. probante *J. Millio* prol. 1278. ἐξέρχεται 73. ἐξέρχεται] ἐγέρχεται 1.
 ἀπάντησιν αὐτοῦ] συνάντησιν αὐτοῦ C. ἀπάντησιν 102.
 7. εἶναι] — D. Versio *Syr.*
 8. εἶπον] εἶπαν CL. αὐτῶν] ἐαυτῶν A. 67.
 σβέννυνται] ζοῖννυνται A. ἡμῖν] + ἔλαιον A.
 9. δὲ] — 106. λέγουσαι] + οὐ 61.
 15. 24. *Basilius* de Bapt. II. 8. *Ephrem* p. 23. ἀρκείῃ] ἀρκείσει L. 5. 6. 12. 38. 57. 68. *Evang.* 3. 18. 19. 21. 22. Editio *Complut.*
 πορευέσθε] πορευέσθαι 73.
 δὲ posterius] — ADGHK. 2. 27. 57. 61. a prima manu. 76. 87. 91. *Evang.* 22. *Origenes* H. 32. probante
Th. Beza, *J. Millio* prol. 1195. *Bengelio*. 10. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν] ἕως ὑπάγωγσιν D.
 αἱ] — 44. 69. ἑτοιμοὶ] ἑτοιμαὶ A.

Sabbath. f. 153. 1. R. Eliezer dixit: Age poenitentiam pridie antequam moriaris. Interrogarunt ipsum discipuli: num homo horam mortis sciret? Respondit: ideo hodie poenitentiam ipsi agenda est, ne forte moriatur cras. S. D. *Eccles.* IX. 8. R. Jochanan f. Saccai proposuit parabolam. Rex quidam parabat convivium, ad quod servos suos vocabat, certo tempore non constituto. Qui inter eos prudentes erant, ornarunt se, & ante portam palatii regis confederunt, cogitantes: quicquamne deest domui regis? Qui vero inter ipsos stulti erant, abierunt ad opus suum dicentes: Estne omnino convivium sine labore? Repente Rex ministros ad coenam vocat, prudentes apparent ornati, fatui vero sordidi. De prudentibus rex gavisus est, fatuis vero valde succensuit, dixitque: illi qui se ornarunt, sedebunt, comedent, bibent & gaudebunt: qui non ornarunt se, stabunt, & videbunt S. D. *Esfaj*. LXV. & in *Kohélet* R. IX. 8. supra C. XXII. 11. *Sabbat* f. 152. 2. Res similis est regi mortali, qui servis suis distribuit vestes regias. Si qui eorum erant prudentiores, complicatas eas recondebant in arca vestiaria: stolidiores illis induti opus suum peragebant. Post aliquot dies, rege vestes suas repetente, prudentiores restituebant, quales fuerant, nimirum adhuc candidas: Stolidiores autem, quales erant, inquinatas. Lactatus est rex conspectis prudentibus, stolidis autem succensuit, dixitque prudentibus: ponantur vestes in the-

saurum, ipsi autem eant domum in pace: Stolidis autem dentur vestes ad lotionem, ipsi autem conjiciantur in carcerem S. D. de corpore justorum *Esfaj*. LVII. 2. 1. *Sam* XXV. 29. de corpore impiorum autem *Esf.* XLVIII. 22. LVII. 21. 1. *Sam*. XXV. 29.

5. ἐνύσταξαν] *Etymol.* νυσάζω — παρὰ τὸ ἐπινεύει κάτω, διὰ τὴν ἐπιγενομένην ἐκ τῶν ὕπνων καταφορὰν, ἐπειδὴ ἐπινεύουσιν οἱ κοιμώμενοι τὴν κάραν. *Basilius* in *Prov.* VI. 4. ὁ μὲν γὰρ ὕπνος βαρεῖα τις ἐστὶν ἀναισθησία· ὁ δὲ νυσάγμνος μίγμνα ἐστὶν ἐγρηγέρσεως καὶ ὕπνου. *M. Antonin.* VI. 2. πότερον ῥιγῶν ἢ θαλάπμενος τὸ πρέπον ποιῆς, καὶ πότερον νυσάζων ἢ ἱκανῶς ὕπνων ἔχων; *Aristoph.* Av. 639. οὐ μὲν, μὰ τὸν Δι', οὐχὶ νυσάζειν ἔτι ἄρα ἐστὶν ἡμῖν, ἀλλ' ἐμμελονικίαν, ἀλλ' ὡς τάχιστα δεῖ τι δεῖν.

6. μέσης νυκτὸς] II. φ. 111. Od. η. 288. μέσον ἡμαρ. *Herodian*. VIII. 5. 23. ἡμέραν μέσον. *Act.* XXVI. 13. *Marc.* XIII. 35. *Valer. Max.* I. 5. At *Caecilia Metelli*, dum sororis adultae aetatis virginis, more prisco, nocte concubianuptialia petit. *Catullus* *Epithalam.* Vesper adest, juvenes, confurgite, Vesper Olympo, Surgere jam tempus, jam pingues linquere mensas. Jam venit virgo, jam ducitur Hymenaeus. *Servius* in *Virgil.* *Eccl.* VIII. Varro in *Aetiis* dicit, sponfas faces praecire, quod antea non nisi nocte ducebantur a spondis. *Sext.* *Pompejus* *Festus* l. XIV. patrimi & matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis, unus qui facem praeferebat & spinas albas, quia noctu nubebant; duo

12 σαι· Κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐκ οἷδα
 13 ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι ἐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 14 ἔρχεται. Ὡς περ γὰρ ἀνθρώπων ἀποδημῶν ἐκάλεισε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παραέδωκεν αὐτοῖς
 15 τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν· Καὶ ὡς μὴ ἔδωκε πέντε τάλαντα, ὡς δὲ δύο, ὡς δὲ ἓν· ἐκάστῳ γὰρ τὴν
 16 ἰδίαν δύναμιν καὶ ἀποδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἰρ-
 17 γάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρ-
 18 θησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν, ἀπελθὼν ὥρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυ-
 19 ψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολλὸν ἔρχεται ὁ κύριος· τῷ δού-
 20 λῳ ἐκείνῳ, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
 βὼν,

11. δὲ] — *Evang.* 2. 13. 14. 15. *Codices Latini.* ἔρχονται] ἦλθον D.
 καὶ] — *DH.* *Codices Latini, Augustinus.* 12. εἶπεν] + αὐταῖς *Versio Syra, Copta.*
 ἀμὴν] + ἀμὴν *Colb. unus. 44.* ἀμὴν λέγω ὑμῖν] — 1.
 13. ὅτι] — *Editio Erasmi 1. Aldi.* ἐδὲ] ἢ *Versio Syra posterior in ora.*
 ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται] — *AC.* a prima manu. *DL.* 1. a prima manu. 4. 22. 60. 71. 84. 102. *E-*
vang. 6. a prima manu. *Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Aethiop. Arab. Origenes H. 32. Athanasius c. Arian. 4.*
Basilius de Bapt. Chrysostomus. probantibus *H. Grotio, H. Hammond, J. Millio* prol. 875. & 1055. *J. A. Bengelio.*
 14. ψ] — D. ἀνθρώπων] + τις M. 2. 27. 76. *Editio Erasmi, Aldi.*
 ἀποδημῶν] — 76. αὐτοῖς] — 59.
 αὐτοῦ] αὐτῶν A. αὐτὰ 49. 15. ἐν] ἓνα D. ἰδίαν] — D. 61.
 δύναμιν] + αὐτοῦ D. *Codices Latini.* εὐθέως] — *Versio Copt. Evang.* 16.
 εὐθέως πορευθεὶς δὲ] εὐθέως πορευθεὶς 1. *Versio Armena.* *Codices Latini.*
 16. ἐποίησεν] ἐκέρθησεν A. ex emendatione *CDL.* 1. 15. 29. 33. 69. *Evang.* 16. *Versio Vulg. Syra utraque A-*
ethiop. Copt. Arab. Origenes H. 33. probante *H. Hammond.*
 τάλαντα posteriorius] — L. 1. 33. 50. 102. *Versio Syra, Copta, Vulg.* probante *J. Millio* prol. 1407.
 17. ὡσαύτως] ὁμοίως D. + δὲ A. 61. 106. *Codices Latini.* τὰ δύο] + τάλαντα λαβὼν D. *Versio Vulg. Aethiop.*
 καὶ prius] — C a prima manu. L. *Versio Syr.* ἐκέρθησε καὶ αὐτὸς] καὶ αὐτὸς ἐκέρθησεν D.
 ἐ αὐτὸς] — C a prima manu L. 33. 59. 102. *Versio Vulg. Syr. Copt. Aethiop. Arab. Basilius Eth.* 55.
 18. ἐν] + τάλαντον A. *Versio Aethiop. Arab. Codices Latini,*
 ἀπελθὼν] — D. 5. 36. 59. *Codices Latini.* probante *J. Millio* prol. 1374.
 ἐν τῇ γῇ] τὴν γῆν C. *Codices Latini.*
 ἀπέκρυψε] ἔκρυψε *ACDL.* 12. 37. 56. 61. *Evang.* 16. *Editio Colinaei.*
 19. χρόνον πολλόν] πολλὸν χρόνον *CDG.* 1. 69. 102. *Versio Vulg. Origenes in Matth. XVIII. 23. & H. 33.*
 πολλόν] πάλιν 3. 9.
 μετ' αὐτῶν λόγον] λόγον μετ' αὐτῶν *CD.* 1. 89. 90. *Editio Complut. Plant. Genev. Versio Vulg.*
 20. ἐ προσελθὼν] προσελθὼν δὲ A. ἐ ἰδὼν *Evang.* 16.

duo qui nubentem tenebant. *Chrysostomus* in 1. Co-
 rinth. H. XII. διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐμπομπεύουσιν, μετὰ λαμ-
 πῶν αὐτὴν προπύμποντες ἐν ἱσπέρᾳ βαθείᾳ — καὶ τὸ
 δὴ χαλιώτερον, ὅτι καὶ παρθένοι παραγίνονται τούτοις,
 πᾶσαν ἀποδύσασθαι τὴν αἰδῶ, εἰς τὴν τῆς νυμφευομένης
 τιμῆς, μᾶλλον δὲ ὕβριν.

Thomas. κερκαγμός, ὅδε κρυγασμός· ὅδε κρυγὴ, ἀλ-
 λά βοή.

7. *Exod.* XXX. 8. *Plant. Capt.* IV. 4. 12. di-
 cam ut sibi pecuniam aliud ornent.

8. *Petronius* 22. Jam & tricliniarches ex-
 pectus lucernis occidentibus oleum infuderat, &
 pueri deterfis paulisper oculis redierant ad mi-
 nisterium.

9. *Thomas.* ἀπαρκεῖ καλλίον, ἢ ἀρκεῖ. *Σοφοκλῆς* ἀπαρ-
 κέντως ἔμοι. *Herodian* IV. 7. 10. σῖτον γὰρ ἀλήσας
 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, ὃ ἦκεν μόνον. *Demostr.* in Timocr. πώ-
 πον εἰσοισίος ἐστὶ νόμος καινὸς, ἢ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ κείμενοι;

14. ἀποδημῶν] *Thucyd.* I. 70. ἀποδημηταὶ πρὸς ἐν-
 δημοτάτους. *Schol.* ὑπερίοι τῆς οἰκείας πατρίδος, ἵγουν ἀ-
 ποδημῶσι τῆς οἰκείας πατρίδος, καὶ ἐπιδημῶσι δημοῖς ἄλ-
 λοτρίοις, πρὸς τὸ κτήσασθαι αὐτὸς.

ἰδίους] quos maxime ad hoc idoneos judicabat.
 c. 15. & quos accuratius & majore fide quam
 menfarios negotium gesturos esse sperabat; *Seine*
eigenen Knechte.

15. *Jamblich.* V. Pythag. 19. πολλὰς ὁδὸς πυθα-
 γόρας παιδείας ἀνέρε, καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐκάσῃ καὶ
 δύναμιν παρεῖδε τῆς σοφίας τὴν ἐπιβάλλουσαν μοῖραν. *Di-*
odor. XIV. 81. κατέβαιναν εἰς τὴν θάλασσαν, ἅπαντα
 διακτικῶς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν.

16. ἐργάσατο] *Herodot.* I. 24. ἐργασάμενοι δὲ χρή-

ματα μεγάλα, θελήσαι ὀπίσω εἰς κέρωτον ἀπίσκειν. *Li-*
ban. de Vita sua p. 16. A. πρότερον δὲ ἐπλημένους, καὶ
 οἱς ἐργάσατο χρήματα. & progymn. p. 185. ὁ μὲν
 ἐργάσατο χρήματα διατρέβαν ἐπ' ἀγορᾶς. *Demostr.* c.
Dionysodorum. καὶ δις ἢ τρίς ὑπῆρχεν αὐτοῖς ἐργάσα-
 σθαι τῷ αὐτῷ ἀργύριον. *Artemid.* I. 33. τοῖς χρεωσταις
 — ἀποδοσὶν τῶν χρημάτων — ἀποδώσει — ἐργασάμε-
 νος καὶ πορίσας. *Plato* *Hippias major.* p. 1246. πλεί-
 ον ἀργυρίῳ ἀπὸ σοφίας ἐργασαί, ἢ ἄλλος δημιουργὸς ἀφ'
 ἥστωνος τέχνης. B. ὅσον ἀργύριον ἐργασμαὶ ἐγγὰ — ἐν ἐλί-
 γῃ χρόνῳ πᾶν πλείον ἢ πρ. μᾶς ἐργασάμεν C. οἷμαι ἐ-
 μὲ πλείω χρήματα ἐργασθαι. D. ὅς ἂν πλείους ἐργάση-
 ται — πλείον ἀργύριον ἐργάσω. p. 1245. F. χρήματα
 πολλὰ ἐργάσατο καὶ ἔλαβεν. *Aristoph.* *Equit.* 835. πολλὰ
 χρήματα ἐργάσσομαι. *Helianus* N. A. X. 50. συλή-
 σαντα αὐτὰ, καὶ ἐργασάμενον χρυσίον καὶ ἀργύριον, εἴτα
 μέντοι διανεῖμαι τῇ στρατίᾳ.

ἐποίησεν] *Plato* de Rep. IX. p. 734. F. ὅτε χρη-
 ματιστικὸς πρὸς τὸ κερδαίνειν τὴν τῆ τιμᾶσθαι ἡδονήν —
 ἔδενος ἀξίαν φησὶν εἶναι, εἰ μὴ τις αὐτῶν ἀργύριον ποιῇ.
Corn. Nep. *Cimon.* I. 3. magnas pecunias ex me-
 tallis fecerat. *Cic.* de Divinat. I. 49. Milesium Tha-
 lem, qui ut — ostenderet, etiam philosophum,
 si ei commodum esset, pecuniam facere posse,
 Verr. II. 6. quibusnam rebus maximam pecuni-
 am facere posset. III. 90. cum ista ratione innu-
 merabilem pecuniam facere posset. *Aristot.* *Oe-*
com. II. ἀντιμῆνης πόδιος — ἐποίησε χρήματα ὧδε.

18. *Sophocl.* *Ajac.* 667. κρύψω τὸ δ' ἔγχος τοῦ μού-
 ῃ χρίσιν βελῶν Γαίης ὀρέας, ἵνα μή τις δέψεται.

20. *Quintilianus* D. 311. Servos cur manumiserit;
 manifestum est; delectatus est officiis, referre voluit

βὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρ-
 ἔδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος 21
 αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ὅτι ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἰ- 22
 πε· Κύριε, δύο τάλαντα μοι παρἔδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἐφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ὅτι ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν 23
 σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰ- 24
 ληφώς, εἶπε· Κύριε, ἐγὼν σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, φοβηθεὶς σε οὐκ ἔσπειρας,
 καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· Καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σε ἐν 25
 τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε 26
 καὶ

προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων] — 14.

παρἔδωκας] διδωκας 1. Codices Latini. Versio Syr. prior, & posterior in ora.

τάλαντα secundo loco] — Versio Syra, Aethiop. tertio — L.

ἐκέρδησα] ἐπεκέρδησα D. Colb. Versio Vulg.

ἐπ'] ἐν EG. 2. 12. 27. Colb. unus. 36. 37. 45. 59. 70. 76. 84. 102. Ev. 16. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

ἐπ' αὐτοῖς] — DL. 71. 102. Versio Vulg. Saxon. Copt. Origenes H. 33.

21. δὲ] — CDEKL. 27. 33. 40. 51. 53. 61. 68. 86. 102. Evang. 9. 10. 12. 13. 16. 17. 18. 20. 24. Ver-
 fio Vulg. Syr. probante J. Millio prol. 1442. αὐτῷ] — 38.

εὖ] εὖγε A a prima manu. Versio Vulg. Irenaeus IV. 24.

ἐπὶ] ἐπὶ ἐπ' D. Codices Lat. Irenaeus. Origenes H.

δὲ] — 102.

λαβὼν] — ACL. 1. 42. 63. 68. 69. 102. Versio Syr. utraque, probante J. Millio prol. 1341.

ἴδε] ἰδοὺ D.

ἐκέρδησα] ἐπεκέρδησα D. Codices Latini.

ἐπ' αὐτοῖς] — D. 33. 102. Versio Vulg. Copt.

εὖ] εὖγε A a prima manu, ut supra comm. 21.

24. καὶ prius] — D.

εἰληφώς] λαβὼν 2. 59. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei,

σε] — D. 46. Versio Vulg. Origenes H. Chrysostomus.

σκληρὸς] αὐστηρὸς Editio Erasmi. 1.

ὅθεν] ὅθεν 1.

25. ἀπελθὼν] ἀπῆλθεν καὶ D.

26. πονηρὲ δοῦλε] δοῦλε πονηρὲ A. Versio Vulg. Syr. Origenes H. 33. Clem. III. 60. Chrysostomus, Damascenus μ. σ.

probante J. A. Bengelio.

27. οὖν] — 36.

gratiam obsequio; alius aegrum curaverat, alius
 peregrinantem secutus erat — alius hoc ipsum foe-
 nus exercuerat.

ἴδε] Thomas. ἰδὲ ἀττικοὶ λέγουσι, ἐκ ἰδε. ευριπίδης ἐν
 ἱκάβῃ· ἰδὲ με καὶ ἀνέβησον εἴ' ἔχω κακὰ.

21. εὖ] Horat. de A. P. 328. Eu! rem pote-
 ris servare tuam. Et 428. pulchre, bene, recte.
 Ammonius. εὖ τὸ ὀρθῶς σημαίνει, καλῶς δὲ τὸ χρήσιμος.
 Plato Euthydem. ἄμα ἀνεβοῦβησαι τε καὶ ἐγέλασαν
 — καὶ πρὶν ἀναπνεῦσαι καλῶς τε καὶ εὖ.

εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου] Horat. Carm. IV.
 11. 13. Ut tamen noris, quibus advoceris Gau-
 diis, Idus tibi sunt agenda. & 12. 21. ad quae si
 properas gaudia tua velox merce veni. Schemoth R.
 XVIII. quicunque gavifus fuerit mecum, veniet
 in gaudium filii mei — quicunque diligit filium
 meum, veniat & gaudeat cum filio meo.

Schemoth R. S. II. Deus nunquam res magnas
 largitur hominibus, nisi eos prius per res parvas
 exploraverit, postea vero eos rebus magnis adhi-
 bet. Ecce duos habemus viros magnos in hoc mun-
 do, quos per res parvas prius exploravit, postquam
 autem eos fideles invenit, rebus quoque magnis ad-
 hibuit. Davidem exploravit per gregem, quem
 ille nonnisi in deserto pavit, ut eum hoc modo a
 rapina immunem praestaret. Sic etiam Eliab ait
 ad Davidem 1. Sam. XVII. 28. Dixit ipsi Deus
 S. B. Tu fidelis inventus es circa gregem, veni &
 pascue gregem meum S. D. Psal. LXXVIII. 71.
 Sic quoque de Mose dicitur Ex. III. 1. Deus ve-

ro sumsit illum, ut pasceret Israëlem S. D. Psal.
 LXXVII. 21. Xenoph. Exped. Cyr. 1. εἰ δὲ τινα
 ὁρῶνθαι δεῖναι ὅτι αὐτὸν οἰκονομῶν ἐκ τοῦ δικαίου, καὶ κατασκευά-
 ζοντα τε ἡς ἀρχὴν χώρας, καὶ προσόδους ποιοῦντα, ἴδεναι
 αὐτὸν πῶποτε ἀφειλάτο, ἄλλα καὶ πλείων προσεδίδα. Oeco-
 nom. 7. de Rege Persarum, καὶ οὐδὲ μὲν αἰσθάνεται τῶν
 ἀρχόντων συνοικιμένων γι τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐνερ-
 γοὺς ἔσσαν τῇ γῇ καὶ πλήρῃ ἐνδρῶν τε, αὐτὸν ἐκάστη φέρει, καὶ
 καρπῶν, τέτοις μὲν χάραι τὴν ἄλλην προσέθησι.

24. σκληρὸς Philo de V. Mosi T. 2. p. 163, 12.
 τὸν αὐστηρὸν καὶ σκληροδιδάκτον βίον. Plut. Symp. VII. 8.
 p. 712. B. τὰ σκληρότατα τῶν ἡθῶν, ὥσπερ ἐν πυρὶ τῷ
 οἴῳ μαλακῶνται, καὶ κάμπτεται πρὸς τὸ ἐπιεικέστατον. &
 αὐτὸν σκληρὸς καὶ ἀπηνής. Aristot. Eth. IV. 8.
 ἀγριοὶ καὶ σκληροὶ δοκῶσι εἶναι. & de A. Poët. τοιοῦτος
 ὄντας ἐπιεικεῖς ποιεῖν παράδειγμα σκληρότητος. Athenaeus
 II. p. 55. F. Ζῆνων ὁ κισθιεύς σκληρὸς ὢν καὶ πάντω θυ-
 μωτικὸς πρὸς τὰς γνώμας, ἐπὶ πλείον τοῦ οἴου σπάσας,
 ἡδὺς ἐγίνετο καὶ μύλιχος. Galen. de Different. puls.
 III. f. αὐτὶκα γινοῖτο Πλάτων αὐτὸς φησὶ ἐν Σοφιστῇ σκλη-
 ρὸς λέγει καὶ ἀντιτίπτει ἀνθρώπους, οὐ κατὰ τοῦ σώματος
 δὴ καὶ φέρων ἐκάτερον τῶν οἰσμάτων, ὅτ' ἐν τῷ σκληρῷ, ὅτε τὰ
 ἀντίτυπα, ἄλλα κατὰ τῆς ψυχῆς, καὶ ταύτης μάλα καί,
 τῇ ἡθῶς καὶ τοῦ τρόπου. — ἀνθρώποι μὲν σκληροὶ λέγονται
 τὸν μοιότροπον, καὶ δυσπειθῆ, καὶ πρὸς ἅπαν ἀντιτείνοντα.
 διεσκόρπισας] Eusebius. Hysmen. 4. ἡ δ' αὖ ἐτέρᾳ
 τὸν ἐν τῷ σίτῳ ἐξῆγε, καὶ περὶ τὴν γῆν διεσκόρπισεν — ὁ
 σκορπίζων τὸν σίτον σκορπεύς ἐστι. Ex. V. 7. 8. Jo. IV. 33.
 27. Thucyd. I. 27. οἱ τὸ ἀργύριον καταβάλλοντες.
 ἐκομισάμενοι] Demosth. δαΐξαι ἢ ἂν δὴ κομίσ-

27 καὶ ἀνῆλθεν, ἥδεις ὅτι θείζω ὅπως ἐκ ἑσπερα, καὶ συνάγω ὅθεν ἐ διασκορπίσα. Ἔδει ἔν σε
 28 βαλεῖν τὸ ἀργύριόν με τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἀ-
 29 γαθὲν ἐν ἀπ' αὐτῶ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἐχθρῷ τὰ δέκα τάλαντα. (Τῷ γὰρ ἐχθρῷ παντὶ
 δοθήσεται, καὶ ὡφισευθήσεται· ἀπὸ δὲ τῷ μὴ ἐχθρῷ, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐ-
 30 τοῦ.) Καὶ τὸν ἀχρεῖον δούλον ἐκβάλλει· εἰς τὸ σκότος· τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ
 31 κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ
 αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ.
 32 Καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων,
 33 ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων. Καὶ ἑθήσει, τὰ μὲν πρόβατα

ἐκ

~ ἐκβάλλει

βαλεῖν] καταβαλεῖν 57. *Evang.* 13. *Chrysostomus*.
 ἔλθων ἐγὼ] ἐγὼ ἔλθων *A. Codices Latini. Cyrill. in Esaj.* 25. *Chrysost.* in *Gen.* 41. ἐγὼ ἂν ἔλθων *Clem.*
 ἔλθων καὶ γὰρ 44.
 28. δέκα] πέντε *D.*
 29. παντὶ] — *D. Evang.* 18. 24. *Verfio Syra.*
 περισσεύσεται] περισσεύσεται *D.* προσέδεται *Verfio Syr.*
 ἀπὸ δὲ τῷ] τῷ δὲ *DL.* 1. 33. 102. *Editio Erasmi* 1. *Ald.* *Verfio Syr.* ἀπὸ τῷ δὲ *Erasmi Edit.* 2.
 ἔχει] δοκεῖ ἔχειν *E* ex emendatione *H L.* 2. 5. 10. 12. 33. 35. 36. 38. 44. 51. 52. 57. 59. 61. 62. 66. 69.
 70. 73. 76. 83. 84. *Evang.* 14. 16. 19. 20. 21. 24. *Editio Complut. Colinaei.* *Verfio Vulg. Syra* posterior. *Orige-*
nes in Matth. XXI. 10. *Theophylactus.* ex *Luca.*
 30. ἐκβάλλει] βάλει ἐξω *D.* 51. ἐμβάλλει *Evang.* 14. ἐκβάλλει *ACL.* 1. 3. 34. 35. 36. 37. 40. 44. 45.
 47. 48. 52. 53. 54. 55. 66. 73. 74. 83. 86. 89. 91. *Evang.* 2. 13. 15. 16. 21. *Editio Complut. Colinaei, Ben-*
gelli, Theophylactus, Chrysostomus. βάλλει 69.
 κλαυθμὸς] κλαυθμὸς *E.*
 ὀδόντων] — ταῦτα λέγον ἐφώνει, ὃ ἔχων ὅτα ἀκούειν, ἀκούειν *F* ex emendatione *G.* 35. 44. 46. 49. 54. 64. 69.
 89. 90. 106. *Evang.* 5. 14. 18. 19.
 31. ἄγγελοι] — *DL.* 1. 42. 61. 72. 102. *Verfio Vulg. Copt. Armen. Ethiop. Eusebius Eccl. Theol.* III. 17.
Cyprianus T. 51. 59. *Origenes H. Maximus Dial.* III. *Cyrillus Act. Ephef.* V. *Theophanes, Hilarius, Augustinus.*
probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 1050.
 ἄγγελοι] + αὐτοῦ *Editio Colinaei.* *Verfio Syr.* τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ] — 56. 102.
 32. συναχθήσεται] συγχθήσεται. *DKL Colb.* unus 10. 13. 15. 33. 36. 38. 39. 40. 42. 45. 48. 49. 51. 54.
 59. 61. 64. 69. 72. 83. 84. 86. 90. 106. *Evang.* 1. 2. 6. 9. 15. 16. 18. 21. 22. 24. *Editio Complut. Genev.*
Theodoret. de Cur. Gent. morb. II.
 ἀφοριεῖ] ἀφορίζει *L.* 1. *Editio Erasmi* 1. 2. *Aldi. Theodoret.* I. c. *Cyrill. Catech.* 171.
 ἀφορίζει] ἀφορίζει 2. — 87.
 33. μὴν] — *D.* *probante J. Millio prol.* 392.

σασθαι τὸ ἀργύριον. & c. *Dionysidor.* ἀφαιμένους τῶν τό-
 κων, καὶ κομισαμένους τὸ δάειον ἐν τῇ Ῥώμῃ· *Aristot.*
Eth. IX. 2. ὁ μὲν γὰρ, ὁλόκως κομισθεῖσθαι, ἰδάνεισεν.
 30. τὸν ἀχρεῖον] *Glossar.* nequam, ἀχρεῖος. *Aristoph.*
Nub. 655. ἀχρεῖός ἐστι καὶ σκαῖος. *Plato Alcibiad.* σοὶ
 δ', ὡ ἐλκεθίστατον· *Περικλῆς* ἐπίστησε παιδαγωγῶν, τῶν οἰκε-
 τῶν τὸν ἀχρεῖον αὐτὸν ὑπὸ γῆρας Ζώπυρον τὸν Θράκα. *Arrian.*
Epictet. I. 19. εἶχε τινα ἐπαφρόδιτος σκυτία, ὃν, διὰ τὸ
 ἀχρεῖον εἶναι, ἐπώλησεν. *Achilles Tatius V.* p. 321. τοιαῦ-
 τα ποτε καὶ τῶν ἀχρεῖοτάτων οἰκετῶν τεύεσθαι παρ' ἡμῶν
 ἔτις ἦκε μύθος· *Epictet.* *Arrian.* III. 24. τίς ἀνέχεται σε
 κυβερνασθαι, καὶ δ' ὡς σκυῖος ἀχρεῖος ἐκβαλεῖ, ἔδεν ἄλλο ἢ
 ἐμπόδιον καὶ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων ναυτῶν; *Cic. de*
Offic. II. 14. Seditiosum & inutilem civem. *Ho-*
rat. *Carm.* III. 24. vel nos in mare proximum
 gemmas, aurum & inutile summi materiem mali,
 mittamus. *Livius* III. 33. qui consensus privatis
 interdum inutilis esset. *Thomas.* κρία καὶ χρήσιμος
 ἀτίκτοι, ὁ χρήσιος δὲ ἦγεν ὁ χρήσιμος καὶ τὸν χρεῖον, φιλοσό-
 φων καὶ ποιητῶν. *Euphrasius Aedif.* p. 34. τῆς οἰκίας
 ὡς ἀχρεῖος ἀπῆλκυεν. & p. 216. τὰ σώματα αὐτῶν, πρὸς
 τὴν μὴκος ἀχρεῖον ἐλευσύνων.

31. καθίσει] *Thomas.* καθοδεῖται, καὶ καθιῖται, καλ-
 λον λέγει, ἢ καθίστα.

Hic jam Christus ad alteram quaestionis c. XXIV.
 3. propositae partem respondet, de consummatione
 seculorum.

32. ἐρίφων] *Hesych.* ἐκμηλιάδας αἴγας, τὰς μετὰ τῶν
 προβάτων γενομένας. *Eustath.* in II. d. p. 376. 52. τὰς
 αἴγας — καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἐρίφους, *Galen.* de fac. me-

dicam. *Simpl.* II. τὸ τῶν ἐρίφων, [εἶαρ ἀπολείπεται]
 τῶν ἀνγῶν, ἀπολείπεται καὶ τὸ τῶν ἀνγῶν τοῦ τῶν τρά-
 γων. *Virgil. Ecl.* VII. 2. Compulerantque greges
 Corydon & Thyrsis in unum, Thyrsis oves, Co-
 rydon distentas laete capellas. *Pollux I.* 250. κα-
 λεῖται δὲ τῶν μὲν βοῶν τὰ νέα μόσχου, τῶν δὲ προβάτων
 ἄρνες, τῶν δὲ ἀνγῶν ἔριφοι· ὁ δὲ τῶν ἀνγῶν ἡγεμὼν τράγος,
 τῶν δὲ οἶων κριὸς — τῶν δὲ βοῶν ταῦρος. *Galen. de*
Compos. Medic. per gen. VII. τὸ μὲν τῶν τράγων
 καὶ ταύρων ἰσχυρότερα, τὸ δὲ τῶν βοῶν καὶ τῶν ἀνγῶν ἁ-
 σθενέστερα — τὸ δὲ τῶν ἐρίφων καὶ μόσχων ἔτι καὶ τέττα-
 ρασθενέστερα. *Eustath.* in *Od.* I. p. 349. 50. ἴσθαι δὲ,
 ὅτι ἐν τῷ περὶ ὀνομασίας ἡλικιῶν γράφει ὁ γραμματικὸς
 ἀριστοφάνης τοιαῦτα — τῶν ἀνγῶν οἱ μὲν τέλειαι τράγοι
 καὶ ἔξαλοι ἢ δὲ ἐχομένη ἡλικία χίμαροι, τὰ δὲ νεώτατα
 ἔριφοι — τῶν δὲ προβάτων τὰ μὲν τέλειαι εἰς καὶ κριοί,
 καὶ ἄρνεοι, τὰ δὲ νέα ἄρνες καὶ ἀμνοί. & p. 352. 13.
 φασι γὰρ οἱ παλαιοὶ ὅτι — γ. ἡλικία ἀρτος, ἀμνος, ἀ-
 μνός — καὶ ὅτι ἀμνη ἐναιούσιον ἄρνα δηλοῖ. *Anthol.* I.
 90. 6. ἐν θέρῃ ἐξ ἐρίφου τραχὺν ἔθηκε τράγον. *Lucianus*
Bacch. I. τοῖς ἀρτί γενηθεῖσιν ἐρίφοις *Philo de sacer.*
hon. T. 2. p. 233, 24. βοῶν μὲν καὶ προβάτων καὶ
 ἀνγῶν — τὰ ἐκγονα μόσχους καὶ κριοὺς καὶ χιμαῖρας. *E-*
zymol. ἐρίφος, ὁ μικρὸς αἰεὶς, ἢ ἡ μικρὰ αἰεὶς. παρὰ τὸ φῶ
 φαίνω. Ὅ ἐν τῷ ἑαρι φαίνομενος ἐρίφος, καὶ ἐρίφος κατὰ
 συνηγορίαν, ἦγεν ὁ πρῶτος· ὁ γ' ἐν ἐν τῷ χειμῶνι τεχθεὶς
 χιμαῖρος. *Artemidor.* IV. 57. παρὰ δὲ τὸ μέγεθος, ὡς
 ἐπὶ ἀνγῶν καὶ ἐρίφων αἰγας μὲν ἔτι λευκὰς ἔτι μέλανας
 ἰδεῖν ἀγαθὸν, πλὴν αἰπάλων ἔριφοι δὲ πάντες ἀγαθοί.

33. *Plato de Rep.* X. p. 761. C. citatus *Eusebio*
 P.

ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· 34
 Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν
 ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· Ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐπο- 35
 τίσατέ με· ξένη ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με· Γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με· ἡδονήσα, καὶ 36
 ἐπεσκέφαστέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ 37
 δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ 38
 ἐποτίσαμεν; Πότε σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλομεν; 38
 Πότε σε εἶδομεν ἀδυνή, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βα- 39
 σιλεὺς, ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν τούτων τῷ ἀδελφῷ μου 40
 τῶν

αὐτοῦ] — A. Evang. 21. Basilus Seleuc. H. 25. probante J. Millio prol. 1447.

36. ἤλθετε] ἤλθατε ADFL. 2. Evang. 6.

38.] — 45. 49. 59. 61.

ἢ] καὶ D.

ἀδυνή] ἀδυνήντα D.

τούτων τῶν ἀδελφῶν μου] τῶν ἀδελφῶν μου τούτων Evang. 6.

τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων] τῶν ἐλαχίστων τῶν ἀδελφῶν μου 59.

41. αἰώνιον] ἐξάτερων 40. a prima manu.

τὸ ἡτοιμασμένον] ὁ ἡτοιμασέν ὁ πατήρ μου D. 1. Colb. Codices Latini. Origenes π. ἀρχῶν β. 5. in Ex. H. 8. in Num. H. 11. in Matth. H. 33. Irenaeus Iacpius, citato etiam Clemente R. III. 3. Clemens protr. 69. Justinus c. Tryphon. Clemens Hom. XIX. 2. Cyprianus, Irenaeus, Gaudensius, Paulinus, Tertullianus, Augustinus,

37. αὐτῷ] — 44.

δε] — 64. 72.

39. πότε δε] ἢ πότε D.

ἤλθομεν] ἤλθαμεν D.

κύριε] — 61.

σε εἶδομεν] εἶδομεν σε D.

δε] — 72.

40. ἐρεῖ] — Versio Coria.

41. οἱ] — L 102.

τὸ secundo] ὁ Editio Erasmi 1.

P. XI. 35. Erus Armenius apud inferos se vidisse narravit Δικαστὰς — καθῆσθαι, ἐς, ἐπειδὴν διαδικάσειαν, τὰς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιὰν τε καὶ ἀ-
 νοι δὲ τὰ ἐξ ἀριστερῶν, σημεία περιάψαντας τὰ τῶν δεικασμένων
 ἐν τῷ πρόσθεν· Τὰς δ' ἀδικίας τὴν εἰς ἀριστερὰν τε καὶ κάτω,
 ἔχοντας καὶ τὰς ἐν τῷ ὀπίσθεν σημεία πῶντων, ὧν ἔπρα-
 ξαν. Aeneid. VI. 541. Dextera, quae Ditis magni
 sub moenia tendit, Hac iter Elysium nobis: at laeva
 malorum Exercet poenas, & ad impia tartara
 mittit. Ros Hasschama I. 2. Quatuor temporibus
 mundus iudicatur; paschate de proventu; festo
 Septimanarum de arborum fructibus; principio
 anni omnes homines transeunt coram eo, ut oves
 S. D. Psal. XXXIII. 5. festo Tabernaculorum ju-
 dicatur de aquis. Schir R. I. 6. Dextri & sinistri,
 in illis praeponderat iustitia, in his culpa. Bemid-
 bar R. XXII. Ecclef. X. 2. dextra, hi sunt ius-
 ti, qui operam dant legi, quae est ad dextram S.
 D. Deut. XXXIII. 2. ad sinistram, hi sunt im-
 pii, qui operam dant divitiis S. D. Prov. III. 16.
 Thanchuma p. 63. 2. & 97. 1. ad 1. Reg. XXII. 19.
 dextri perveniunt ad manum innocentiae; sinistri
 ad manum culpae. Plut. Apophth. p. 192. F. ἐκέλευ-
 σεν τὰς μὲν ἐπὶ δεξιᾷ τῷ βήματος θῆναι, τὰς δὲ ἐπ' ἀριστερᾷ.
 — τὰς βελτίους — τὰς χείρους.

34. Statius Theb. III. 242. Sic fata mihi ni-
 graeque sororum juravere colus: manet haec ab
 origine mundi Fixa dies bello. Berekthib R. 1. 5.
 Sex res praecefferunt creationem mundi, Lex, so-
 lum gloriae, Patres, Israël, domus sanctitatis, no-
 men Messiae: etiam poenitentia. & XV. 4. Gen.
 II. 8. Ad orientem. Dixit R. Samuel f. Nachman:
 putas, ante creationem mundi; non ita, sed ante
 hominem primum; homo creatus est die sexto,
 paradysus tertio, S. D. Psal. LXXIV. 12. vi-
 dete bonum opificem: praeeparavit S. B. mercede-
 m meam, antequam fieri ad operandum. Pirke
 R. Eliefer. Septem res creatae sunt, antequam
 mundus crearetur, & hae sunt Lex, gehenna,
 paradysus, thronus gloriae, templum, poenitentia,
 & nomen Messiae. Lex S. D. Prov. VIII. 22.
 Gehenna Esaj. XXX. 33. Paradysus Gen. II. 8.
 & Pefachim f. 54. 1. Nedarim f. 39. 2. Tan-
 chuma f. 61. 2. Templum superius, quod praepa-

ratum est ante -- quam mundus crearetur. Schabbat
 f. 88. 2. Lex, quae apud te servata fuit ante crea-
 tionem mundi, DCCCCLXXIV. generationibus,
 ante quam mundus crearetur. Falkut Ruben f. 41.
 2. Paradysus inferior creatus est MCCCCLXV. an-
 nis ante mundum inferiorem, in quo nos sumus.
 Falkut Simoni f. 5. 4. Primo die creavit coelum
 ac terram, & lucem. Secundo infernum, & ex-
 pansum cum angelis. Tertio Paradysum. Supra V.
 22. Targum Ecclesiast. IX. 7.

35. Falkut Ruben f. 42. 2. quicumque hospita-
 litatem libenter exercet, illius est paradysus. Sche-
 vuoth f. 35. 2. Excipere viatorem majus est, quam
 apparitionem divinae majestatis habere. Berekthib
 R. LVIII. 17. Dixit R. Jodan, quinquies scrip-
 tum est: filii Barfillai, pro ratione V. librorum
 legis, ut discas, quicumque edendum dat frustum
 iusto, haberi acli observasset V. libros Legis.

συνηγάγετε] Justinus XXXIII. 4. expositus fue-
 rat, pater — parvulum recolligit.

36. γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με] Senec. de Benef.
 V. 3. Qui male vestitus & pannosum vidit, nu-
 dum se vidisse dicit. Liban. O. XV. p. 434. D.
 τὸ γυμνὸς ἐν τοῖς χιτωνίσκοις — εἰσῆλθαι. de Cimone
 Theopompus Philippicor. X. ap. Athen. XII. p.
 533. B. ποιῶν δὲ καὶ τῷτο πολλάκις, ὅποτε τῶν πολιτῶν
 τινὰ ἰδοὶ κακῶς ἡμφιεσμένον, κελεύει αὐτὸν μεταμφιεσθαι
 τῶν νεανίσκων τινὰ τῶν συνακολουθέντων αὐτῷ. Corn. Nep.
 Cim. 9. saepe, cum aliquem offensum fortuna videret
 minus bene vestitum, suum ei amiculum dedit.

ἐπισκέψασθε] Herodian. IV. 2. 7. ἰατρός — ἐ-
 πισκεψάμενος τὸν νοσῶντα. Dio Xiphil. Tiberio p. 102.
 & 112. νοσῶντας τε ἐπισκέπτετο. Artemid. III. 22.
 νοσῶντα δὲ ἐπισκέψασθαι, εἰ μὲν γνῶριμον, τὰ αὐτὰ τῷ
 νοσῶντι σημαίνει, εἰ δὲ ἄγνωτα, αὐτῷ τῷ ἰδόντι. Galenus
 de Praenotione, ὀλίγον δ' ὕπερον ἐπισκεψάμενοι τοῖς νοσῶ-
 μον ἵκοντο Σαγίγους τε καὶ ὁ Πυῦλος καὶ φλάκειος. Et I.
 IV. in Hippocr. Epidem. VI. πολλάκις γ' ἐπισκε-
 πτομένους τοῦ κάμνοντος, καὶ θεραπεύοντος τοῦ ἰατροῦ, δῆλος
 τις ἐπισελθὼν ἡγγεῖλαι ἀφίχθαι τόνδε τινα ἀνθρώπον ἐπισκε-
 ψασθαι βεβῶμενον αὐτὸν, ἵς τε παραχρῆμα ποτε μὲν ἡσθίς
 ἰφάνη πρὸς τὴν ἀκοὴν ὁ νοσῶν, ἔστι δ' ὅτι μεγάλως ἀναθεῖς,
 ὡς ἐνοχλεῖσθαι μέλλων ὑπ' αὐτῷ, μὴ φιλέντος αὐτὸν ἀλη-
 θῶς, ἀλλὰ προσποιμένον. Isocrates Aeginet. ἡ μὲν δ' ἐ-
 πισκε-

41 τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐανύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις
42 αὐτοῦ· Ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με·
43 Ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀδελφεὶς καὶ ἐν φυ-
44 λακῇ, καὶ οὐκ ἐπισκεψάσθε με. Τότε ἀποκριθήσονται — αὐτῶ· καὶ αὐτοὶ, λέγοντες·
Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀδελφεόν, ἢ ἐν
45 φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑ-
46 μῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπε-
λεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

I Καὶ

Hippolytus, Rufinus, Leo, Salvanus. probante F. Millio prol. 343. 369. & 392.

44. αὐτῶ καὶ αὐτοῖ] καὶ αὐτοῖ αὐτῶ 1.
αὐτῶ] — ADEFGKL 3. 9. 10. 11. 12. 16. 27. 29. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 50. 51.
53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 69. 70. 73. 74. 75. 80. 83. 84. 86. 90. 91. 102.
106. Evang. 1. 2. 5. 6. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 24. Editio Complut Bengelii. Versio Syra utraque,
Æthiop. Arab. Copta. Codices Latini. Clem. Constit. V. 1. Theophylactus, Cyprianus. probante F. Millio prol. 1099. 1180.
καὶ prius] — Versio Copta.
45. ἀποκριθήσονται] + ὁ βασιλεὺς 69.
ἀμὴν] + γὰρ 51.
τῶν] + ἀδελφῶν E a prima manu.

πισκέψασθαι πᾶσι αὐτὸν ἀξιώσασα, τοσῶτον μὲν χρόνον
ἀσθενήσαντα. Aristides S. S. I. p. 290. πωρόμενος γὰρ
τῶν οἰκιστῶν τινα τῶν ἐμῶν, καὶ μάλιστα τῶν χρησίων, κάμ-
νειν, ἄχρετο ἀπὸν, χειμῶνος ὄρεα, σαρδύς μ. ὡς ἐπισκεψά-
μενος τε καὶ βοηθήσων, ὅτι οἷός τις εἴη. Schabbat f. 127.
1. Sex sunt res, quarum fructus homo comedit
in hoc mundo, & fors ipsum manet in mundo fu-
turo. Sunt autem haec, hospitalitas erga peregrinos,
visitatio aegrotorum. Falkut Ruben f. 37. 3.
Ipse Deus S. B. visit ad aegrotos S. D. Gen. XVIII.
1. & p. 38. 2. Dixit Deus S. B. ad angelos mini-
sterii: age, visamus ad aegrotum. Nedarim f. 33.
2. Quisquis ad aegrotum visit, sexagesimam do-
loris ejus aufert. 40. 1. quisquis ad aegrotum visit,
vitae illius causa est: & qui visere negligit, mor-
tis ejus causa est — quicumque visit ad aegrotum,
immunis erit a judicio gehennae: S. D. Psal. XLI.
2. non autem est tenuis, nisi aeger S. D. Esaj.
XXXVIII. 12. & Nedarim 2. 4. Sota f. 14. 1. Dixit
R. Chamma f. Chenina: Scriptura dicit Deut. XIII.
5. Dominum Deum vestrum sequimini. Nonne
superius IV. 24. dicitur: Dominus Deus vester
ignis comburens est? Verum imitari decet mores
Dei. Ille vestit nudos Gen. III. 21. sic tu quoque
nudos vestire debes. Invisit aegrotos S. D. Gen.
XVIII. 1. Sic tu quoque ad aegrotos vise: solatur
lugentes, Gen. XXV. 11. sic tu quoque lugentes
solare. Lucian. Philosophus 6. νοσῶντα ἐπισκεψόμενος.
Petron. 101. forsitan Lycas officii causa visere lan-
guentem desiderabit. Plut. de Sanit. p. 129. C. τὰς
φίλους ἐπισκεπτόμενοι ἀσθενῶντας. Sueton. Tiber. 11. For-
te quodam in disponendo die mane praedixerat,
quicquid aegrorum in civitate esset, visitare se vel-
le. Jac. I. 27. 1. Tim. V. 21.

38. Thomas. ἀποκρίνεται δὲ λέγουσι μᾶλλον, ἢ ἀποκρι-
σθήσεται. Μένανδρος κωμῳγράφῃ· Ὁ δ' ἀποκρίνεται.

40. Rom. XI. 13. Theophrast. L. IV. περὶ ὧν λεκ-
τίον, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἰσχυρίαις.

44. διηκονήσαμεν] Euslath. in Od. u. p. 8. 9. οἱ δὲ γε-
νέρον ἀτίμιζοντες οὐχ ἀπλῶς αὐτῶν τοὺς παρρηχημένους οἶδα-
σιν, ἀλλὰ καὶ ἀναδιπλῶσιν τὴν αὐτῶν ἐν πολλοῖς ὡς ἔδωκεν ἐκ
τῆς ἡμέρας, καὶ ἡνάχλησεν — καὶ ἄλλαν μυρίαν, ὣν μνῆα
ἐν τοῖς εἰς τὴν Ἰλιάδην γέγονεν. Τινες δὲ καὶ ἄλλως καινο-
πραγεῖν αὐξοῦντες ἐφ' οἷς οὐκ ἔχρην, οἷον ἐν τῷ ἡμελλε, καὶ
ἐδύνατο, καὶ ἐν τῷ διηκόνῃ· Τοσπὴ γὰρ ἐν τῷ τῶν τοῦ ε.

εἰς η. ἐκ τοῦ ἡμελλεν, ἐδύνατο, διεκόνῃ, ὡς κούσεν ἐς πλεον
τὴν συνήδη αὐξήσιν. 2. Tim. I. 18.

46. Cobelet R. I. 15. Quod perversum est, ne-
mo potest rectum facere. In hoc mundo, quae
perversa sunt, possunt reparari, & quae deficiunt,
possunt numerari: sed futuro tempore quod per-
versum est, non potest reparari, & quod tunc de-
ficit, non potest numerari. Ex. c. in hoc mundo
duo impii scelorum socii fuerunt, alter eorum in
tempore, & dum viveret, reversus est & poeni-
tentiam egit, antequam moreretur: alter vero ante
mortem poenitentiam non egit. Prior igitur dignus
habitus est, ut staret in parte catervae iustorum:
& alter stetit in parte catervae impiorum. Cum
autem videret socium suum, dixit: Hei mihi!
fortasse hic est acceptio personarum. Ego & hic,
dum viveremus, socii eramus, simul furabamur,
simul rapinam exercebamus, & omnia scelera si-
mul patrabamus: cur ergo hic est in societate ju-
storum, ego contra in societate iustorum? Re-
sponsum autem ipsi est: Stulte, tribus diebus post
mortem tuam inquinatus jacuisti, ita ut nemo te in
loculum includeret S. D. Ec. XIV. 11. Vidit au-
tem socius tuus iniquitatem tuam, & juravit,
se a via malitiae suae reversurum, & poenitentiam
egit, sicut iustus, & haec poenitentia fecit, ut vi-
tam, gloriam, & portionem cum iustis consequere-
tur. Sic quoque tu, si eo tempore, quo res in-
tegra erat, de poenitentia cogitasses, bene tibi es-
set. Ille vero dixit: finis me abire, ut poeniten-
tiam agam. Sed responsum ipsi est: Stulte, annon
scis, mundum hunc similem esse sabbato, illum
vero, unde venisti, vespere sabbati? Si quis nihil
praepararet vespere sabbati, quid sabbato comederet?
Annon nosti, mundum, ex quo venisti, terrae con-
tinenti similem esse, hunc autem mari? Si homo
in terra continente nihil praeparavit, quid in mari
comederet? Annon nosti, mundum hunc deserto,
illum autem, unde venisti, terrae habitatae esse simi-
lem? Qui in terra culta nihil praeparavit, quid in
deserto comederet? Statim dentibus suis fremuit,
carnemque propriam comedit S. D. & dixit: Con-
cedite mihi, ut gloriam socii mei videam. Respon-
sum autem ipsi est: Stultissime omnium, manda-
tum nobis a Deo est, ne impii inter iustos, aut ju-
sti

ΚΑὶ ἐγένετο ὅτι ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς 1
αὐτοῦ· Οἴδατε ὅτι μὲν δύο ἡμέρας τὸ πάχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παύσει 2
δοταὶ εἰς τὸ σταυρωθῆναι. Τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσ- 3
βύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα. Καὶ συνεβουλεύ- 4
σαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ, καὶ ἀποκτείνωσιν. Ἐλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορ- 5
τῇ,

~ δόλῳ κρατήσωσι

1. 2.] — 40. a prima manu.

πάντας] — E 10. 30. 35. 38. 44. 46. 56. 58. 62. 66. 83. 84. 86. Evang. 12. 14. 16. 24. Chrysostomus. 2
probante J. Millio prol. 1477.

3. καὶ οἱ γραμματεῖς] — ADL. 1. 4. 9. a prima manu. 36. 40. 53. 54. 59. 69. Versio Vulg. Copt. Aethiop. 3
Arab. Origenes H. 35. probante J. Millio prol. 1195.

καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ] — 9. a prima manu.

καϊάφα] καὶ φασ D. 64. Versio Vulg.

κρατήσωσι δόλῳ] δόλῳ κρατήσωσι, ADEFGH. 1. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 53. 54. 55. 57. 59. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 69. 71. 72. 78. 80. 83. 84. 86. 89. 90. Evang. 6. 18. 20. 24. Editio Com- 4
plut. Colinaei, Plant. Bengelii, Genev. Versio Vulg. Syr. Origenes H. 35. Chrysostomus, Theophylactus.

δύλω] — Colb.

6. Βηθανίᾳ] Βιθανίᾳ Colb.

ἰτάλῃσιν] ἴλῃσιν 59.

συνετέλῃσιν M.

αὐτοῦ οἶδατε] — D.

αὐλὴν] ἀρχὴν 24.

4. συνεβουλεύσαντο] συνεβουλεύσαντο D.

καὶ ἀποκτείνωσιν] — 36. 40. 61. καὶ ἀποκτείνωσιν 37. 53. 59.

λεπροῦ] λεπρωσας D. a prima manu.

fit inter impios, neque mundi inter immundos, aut immundi inter mundos consistant S. D. Psal. CXVIII. 20. statim scidit vestimenta sua, & evulsit capillos S. D. Ps. CXII. 10. idem Ruth R. I. 17. Eccl. IX. 4. in hoc seculo, qui canis est, potest fieri leo, & qui leo est, potest fieri canis: sed futuro tempore qui leo est, non potest fieri canis, & qui canis est, non potest fieri leo. Tanchuma f. 54. 2. ad Psal. XXXVI. 7. Quomodo comparati sunt illi montes? Resp. non habent finem: sic quoque retributio mercedis iustorum tempore futuro non habebit finem. Judicia tua sunt abyssus magna. Quomodo comparata est illa abyssus? Nemo potest illam perscrutari: sic quoque poenas impiorum tempore futuro nemo perscrutari potest. Clemens R. Epist. II. 9. ὡς ἐν ἰσμῶν ἐπὶ γῆς, μετανοήσωμεν· πηλὸς γὰρ ἴσμεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ τεχνίτου· ὃν τρόπον γὰρ ὁ κεραμὴς, ἵνα ποιῇ σκύφος, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διασφαῖ, ἢ συστριβῇ, πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει· ἵνα δὲ προφθάσῃ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς αὐτὸ βαλεῖν, οὕκτι βοήθησιν αὐτῷ· οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἴσμεν ἐν τέτῳ τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ σαρκί, ἣ ἐπὶ ῥέζαμεν πονηρὰ, μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἵνα σωθῶμεν ὑπὸ κυρίου, ὡς ἔχομεν καιρὸν μετανοίας, μετὰ γὰρ τὸ ἐξελθῆν ἡμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὕκτι δυνάμεθα ἐκεῖ ἐξομολογησάσθαι ἢ μετανοῆν ἦτι. Avoda Sara f. 3. 1. Dixerunt gentes coram Deo: Domine mundi, da nobis denuo Legem, & faciemus eam. Dixit illis Deus S. B. stultissimi mortalium, qui non laboravit vespere sabbati, unde sabbato edet? & Midrasch Mischle V. 5. qui aestate non congregavit, quid edet hieme? qui non in terra, quid habebit in mari?

3. τὴν αὐλὴν] Etymol. αὐλὴ, ὁ περικταλισμὸς καὶ ὑπαίρετος τόπος. Polyb. V. 29. μέγα τι καὶ δυσχερὲς κίνημα παρὶ τῶν αὐλῶν ἵππων. Athenaeus IV. p. 189. A. ἀρίσταρχος δὲ οὐ δόττως γράφει· Ζηνὸς που τοιοῦτ' ὄλουμπῳ ἔνοθεν αὐλὴν — B. ὁ γὰρ διαπνέομενος τόπος αὐλὴ λέγεται, καὶ διαυλωνίζων φανερὸν τὸ δεχόμενον ἐξ ἑκατέρου πνεύματος χάριον — E. Nūn δὲ τὰ βασίλεια λέγασιν αὐλάς· ὥσπερ Μένανδρος, αὐλάς θραπέυει καὶ Σατράπας· καὶ Δίφιλος, αὐλάς θραπέυει ἴσιν, ὡς ἱμοὶ δοκῇ, ἢ φυγάδος, ἢ πεινῶντος, ἢ μαστιγίου. Od. δ. 74. Euseb. p. 150. Τὸ δὲ Ζηνὸς αὐλὴ ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ ἔρρεθ, ὅθεν καὶ ἑσυχνὸς λαβὼν ἔφη ὅσοι τὴν Διὸς αὐλὴν οἰκνεύουσιν· Σημειώσαι δὲ, ὅτι τῷ τῆς αὐλῆς ὀνόματι τὰ δώματα δηλοῦσι. — Glossar. aula, οἶκος βασιλικός. Seneca Hippol. 981. Fraus sublimi

regnat in aula. Curtius VIII. 8. 21. Haud quaquam aulae & assentantium accommodatus ingenio.

Καϊάφα] Jos. A. XVIII. 2. 2. καὶ ἰώσηπος, ὁ καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ· καὶ Γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνθα καὶ ἐτὶ διατρίψας ἐν Ἰερουσαλὴμ, πόντιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτοῦ ἦν. & 4. 3. εὐιπλίλιος — καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον τὸν καὶ Καϊάφην ἐπικαλέμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερουσαλῆς ἰανθάνην καθίστησι ἀντὶ τῶ ἀρχιερέως υἱόν.

5. Sanhedrin X. 4. Non occiditur neque a iudicibus civitatis suae, neque a Synedrio, quod est Iafne; sed ad summum Synedrium, quod Hierosolymis est, deducitur, atque istuc in custodia aservatur usque ad festum, & in festo interficitur S. D. Deut. XVII. 13. Verba R. Akibae. Aeth. XII. 4.

Cum natio Iudaica esset in fermento, frequenter & quacunq; de causa solebat tumultus fieri in festo. Jos. A. XVII. 9. 3. ἐν πάσῃ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἑορτῆς — πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται — κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἥδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπεροφίας — καὶ οἱ ἰερωτεῖς — δέσας ἀρχιερέας μὴ τι δεινὸν βλασφημῇ αὐτῶν ἢ ἀπειροία, τίμωπι σπῆραν τι ὀπλιτῶν χιλιάρχον τε, τὴν ὁρμὴν εὐαριστοῦ καταστῆσαι, πρὸ τῶν πάντων ὁμίλων τῶν μανιῶν αὐτῶν πλῆθος καταστῆσαι. & 10. 2. ἐπιστάτης δὲ τῆς Πεντηκοστῆς — ἔτι κατὰ τὴν θρησκείαν μῖνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροιάν τῆς Σαβίνης ὑβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν ἀνδράπων καὶ πάντων πολλῶν Γαλιλαίων τε καὶ Ἰουδαίων, Ἰεριχωνιτῶν τε ἢ πλεόντων, καὶ ὅσοις περάσαντες Ἰερουσαλὴμ ποταμὸν οἰκίσαν, αὐτῶν τὴν Ἰουδαίαν πλῆθος ἦν, ὁ πρὸς πάντας συνειλέχτο, καὶ πολλοὶ προθυμώτεροι τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὤρμησαν. XX. 5. 3. Τῆς Πάσχα προσαγαγιομένης ἑορτῆς — πολλὰ καὶ πανταχόθεν πλῆθος συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δέσας ὁ κέμανος, μὴ νεώτερον τι παρὰ τῶν προσπίσῃ, κελύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβῆσαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἱεροῦ ἐσάσαι κατασελοῦντας τὸν νεωτερισμὸν, εἰ ἄρα τις γένοιτο, τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπύσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔπραττον — παρήγει μῖντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμούντων πραγμάτων, μηδὲ εἰσείσαι ἐξάπειν ἐν ἑορτῇ. B. V. 5. 8. Antonia εἶχε καταβάσεις, δι' ὧν κατιόντες οἱ φερόντες, καθέστο γὰρ ὡς ἐπ' αὐτῆς τάγμα Ρωμαίων, καὶ δέσας ἔμελλαν περὶ τὰς εὐὰς μετὰ τῶν ὅπλων ἐν ταῖς ἑορταῖς, τὸν δῆμον, ὡς μὴ τι νεωτερισθεῖν, παρεούλατον. I. 4. 3. ἐπανέσταται τὸ Ἰουδαϊκὸν ἐν τῇ ἑορτῇ· μάλιστα γὰρ ἐν ταῖς ἐνοχλαῖς αὐτῶν εἰσείσαι ἄπειται. Aeth. polior-

6 τῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γέννηται ἐν τῷ λαῷ. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ
7 Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, Προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου,
8 καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγα-
9 νάκησαν, λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπάλαια αὕτη; Ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πωρᾶ-
10 ναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. Γινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέ-
χετε

7. ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα] ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου D. 13. 69. 102. Versio Vulg.
βαρυτίμου] πολυτίμου ADLM. 5. 7. 37. 42. 46. 47. 50. 52. 53. 54. 71. 72. Evang. 7. 16. 17. Versio Vulg.
τὴν κεφαλὴν] τὴν κεφαλὴν DM. 1. 69. 106. Ev. 2. 18. 20. ἀνακειμένη] + αὐτοῦ D. Codices Latini. opus Imperfectum.
8. αὐτοῦ] — D. 69. 102. Versio Vulg. Copt. αὕτη] + τοῦ μύρου 61. 63. 71. Versio Armena.
9. ἡδύνατο] ἡδύνατο 72. Eustath. in Od. ε. p. 207. 26. ἄλλοι δὲ, ὅτι οὐ μόνον ταπεινούνται μυρίαρχοι χρονικαὶ αὐχέσεις
Ἰανικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν βραχείᾳ μηχανοῦνται ἀπικῶς, ὥς ἐν τῷ ἡβελόμην, ἡδύνατον, ἡμεῖον, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ δικόμην. Joannes
Grammat. Dial. Attica η pro ε. usurpat. Verit enim ε. in η, ut quum dicitur ἡδύνατον καὶ ἡβελόμην, καὶ in ejus-
modi verbis ἡδύνατον, ἡβελόμην, καὶ ἡμεῖον ε. in η mutant dicendo ἡδύνατον καὶ ἡβελόμην καὶ ἡμεῖον, etiam Corinthius.
τὸ μύρον] — ADL 1. 42. a prima manu. 61. 72. 102. Versio Vulg. Syra utraque, Copt. Armena, Aethiop.
Arab. Origenes H. 35. Basilus Eth. 37. Basilus Seleuc. H. 30. probante J. Millio prol. 1195. & J. A. Bengelio.
δοθῆναι] + τοῖς ADEGK. 10. 44. 45. 46. 48. 50. 57. 62. 63. 74. 83. 84. 89. 90. 91. 106. Evang. 6. 7. a
prima manu 12. 19. 24. Editio Complut. Bengelii, Genev. Plant. Chrysostomus. 10. ὁ] — D.
εἶπεν] λέγει 40. 53. 59. Versio Latina. Tertulian. 2. Hermog. αὐτοῖς] — 61. Chrysostomus.

cet. 22. περὶ γὰρ τὰς ἑορτὰς καὶ τέτρες καιρὸς μάλιστα
οἱ βυλόμενοι τι νεωτέρειον ἐγχειροῦσιν.

7. ἀλάβαστρον] Thomas. ἀλάβαστρον δίχα τοῦ ρ. ἀτ-
τικοί, μετὰ τοῦ ρ. ἀπλῶς Ἕλληνες, Aristoph. Acharn.
1052. ἐγγέται — εἰς τὸν ἀλάβαστρον κύανον ἐρήνης ἔνα.
Schol. ἐν βηκίῳ, εἰς τὴν μυροθήκην, ἐπὶ δὲ λίχνος, ἡ ὤ-
τα μὴ ἔχουσα, ὥς ἐκ ἐπὶ λαβεῖσθαι. & Lythtr. 945.
κάκισι ἀπόλοιθ' ὁ πρῶτον ἐψήσας μύρον. M. λαβεῖ τόνδε τὸν
ἀλάβαστρον. Schol. τὴν μυροθήκην. Eustath. in Il. v. p.
923. 10. τὸν τοῦ μύρου ἀλάβαστρον, ὃ κοινότερον ἐδεδί-
κται τὸ ἀλάβαστρον. Suidas. ἀλάβαστρον, ἀγγος μύρου, μὴ
ἔχον λαβάς, λίθινος, ἢ λίθινος μυροθήκη. Pollux VI. 104.
τὰ δὲ ἀγγεῖα τῶν μύρων, λίχνον, μυροθήκη, καὶ ἀλάβαστρον.
& VII. 177. μύρος ἀλάβαστρον, μυρίδα, μυροθήκη, λίχνος,
ἀλαβαστροθήκη, καὶ τὸν τῶς ἀλαβαστρὸς φέροντα αἰσχυλὸς
ἐρκεν ἀλαβαστροφόρον. Harpocrat. ἀλαβαστροθήκη, αἰ-
σχυλὸς τῶν ἀλαβαστρῶν, ὥς ἐν τῇ συνηθείᾳ μυροθήκας καλεῖ-
σι. Δημοσθένης ἐν τῇ περὶ Παραπρωσιείας· ἀλάβαστρον δὲ εἰ-
σι λίχνοι, ὧν ἐκ ἐπὶ λαβεῖσθαι διὰ τὴν λειότητα. Demosth.
I. c. ἴσμεν σὲ μὲν τῶς ἀλαβαστροθήκας γράφοντα, καὶ τὰ
τύμπανα, τέτρες δὲ γραμματεῖας καὶ τὰς τυχεύτας. AEs-
chian. V. H. XII. 18. ἡ θεὸς ἔδωκεν ἀλάβαστρον αὐτῷ,
καὶ ἔχον αὐτὴν μύρον. Theocrit. XV. 114. Συρίῳ δὲ μύ-
ρον χρύσει ἀλάβαστρον. Schol. σκεῦος μύρον δεκτικόν. Lu-
cian. Afin. 51. μύρον ἐκ τῶς ἀλαβαστρὸς προχαιμένη.
Dial. Meretric. XIV. ἀλάβαστρον μύρος ἐκ φοινίκης. Dio-
nyss. Hal. VII. 9. καὶ ἔλεον αὐτὰς αὐταί, κτίνες εἰς τὰ
βαλάντια φέρονται, καὶ μύρον ἀλαβαστρὸς, καὶ κάτοπτρον.
Anthol. MS. III. 97. Νάρκον ἀπὸ γλαυκῆς κλασμένην
ὀάλα. Plut. Alex. p. 676. A. ὥς δὲ εἶδε μὲν ὀλκίᾳ, καὶ
κροσσὸς, καὶ πυλῆας, καὶ ἀλαβαστρὸς, πάντα χρυσοῦ
ἡσκημένα περιτῶς, ἀδωδὲ δὲ δεσπίσιον, οἷον ὑπὸ ἀρωμά-
των καὶ μύρων ὁ οἶκος. Cic. Acad. II. Quibus etiam
alabastris plenus unguenti putere videatur, citante
Nonnio p. 4011. Ieron. 60. Circulus — cujus
per totum orbem coronae aureae cum alabastris
unguenti pendebant. Servius in Aeneid. III. 274.
Donatus ab eo unguenti alabaastro. Martialis II. 9.
quod Cosmi redolent alabastra. Theophrastus de o-
doribus. τὰς ἀλαβαστρὸς ζητοῦσι τοῖς τε λίθιναις, ψυχρὸν γὰρ
καὶ πυκνόν — ὁ λίθος ὁ τοῖστος, καὶ ἄριστος τοῖς μύροις
ὁ μάλιστα τοῖστος, ὥστε δι' ἄμφω τηρῶσι καὶ τῷ ψυχρῷ
καὶ τῷ πυκνῷ, μητὲρ διέντες ἔξω τὴν ὁσμὴν, μητ' ὅλας ἐπι-
δεχόμενοι μηδὲν. Athen. VI. p. 268. A. ἔπειτ' ἀλά-
βαστρος εὐθέως ἔχει μύρος αὐτόματος. & XV. p. 686. C.
παρατετακέντων δὲ τῶν παλίων ἐν ἀλαβαστρὸς καὶ ἄλλοις χρυ-
σοῖς σκεῦος μύρα. p. 691. F. ἄλλοις οὐ γὰρ ἐμυρίζετ' ἐξ
ἀλαβαστρῶν. Plinius H. N. XXXVI. 12. de Marmore
Onychite: Hunc aliqui lapidem alabastritem vocant,

quem cavant ad vasa unguentaria, quoniam optime
servare incorrupta dicitur. XIII. 3. unguentia
optime servantur in alabastris. Etymol. ἀλάβαστρον
καὶ ἀλάβαστρος, λίχνος λίθινος πρὸς μύρον ἀπόθεσιν. Λαμ-
βάνει δὲ τὸ ρ. ἀλάβαστρος ἔσσα, ὥτως εἰς τὸ Διογένης ἐγκώ-
μιον, σκεῦος τι ἐξ ὕλης ἢ μυροθήκη. Herodot. III. 20.
Cambyfes ἐπεμψεν εἰς τὰς αἰθίπας — δῶρα φέροντας
πορφύρεον τε ἔμπα, καὶ χρύσειον σρεπτόν περιουχρίον καὶ
μύρος ἀλάβαστρον. Capitolinus in Vero. Data & vasa
aurea cum unguentis ad speciem alabastrorum. Plaut.
Mercator. V. 2. 86. Tollo ampullam, atque hinc
eo. Plin. H. N. IX. 56. fastigiata longitudine, a-
labastrorum figura, in plenior orbem desinentes.
βαρυτίμου] Sallust. Hist. III. ap. Nonnium, cum
grave pretium fructibus esset. Sueton. Aug. 41.
frumentum saepe levissimo, interdum nullo pretio
viritim admenfus est.

κατέχευεν] Aristoph. Acharn. 1127. κατέχει σὺ
τέλειον ἐν τῷ χαλκίῳ. Plato de Rep. III. μύρον κατὰ
τῆς κεφαλῆς καταχέαντες.

Ungebantur & convivae & mortui; & ditiores
quidem unguento seu nardeo, reliqui oleo. Plut.
μύρον δὲ χραμίνες ἵνα πρὸς ἄλκιμα καὶ λῆτρον, ὅσας
εὐδὲ εἰλαίῃ. Anacreon IV. τί σε δι' λίθον μυρίζεις, τί σε
γῆ χρίει μάταια; ἐμὲ μᾶλλον, ὥς ἐτι ζῶ, Μύρσιον. Pollux
VI. 104. περὶ μύρων. ἔτι δὲ καὶ μύρων ἐν τοῖς συμπο-
σοῖς ἐπιμνησκόντων — νάρκον βαυλωνιακόν, ὥς ἄλλοις. An-
thol. II. 47. 2. μὴ μύρα, μὴ σφόδρας λίθιναις σφαιρί-
σιν χαρίζε, μηδὲ τὸ πῦρ φλέξῃς, εἰς κενὸν ἢ διαπάν. Ζῶντι
μοι, εἰτι θείεις, χάρισται τέφρην δὲ μεθύσκων Πηλὸν ποιή-
σεις, καὶ ἔχ' ὁ θάνατον πίεται & 7. καὶ μυρίζομεν αὐτὰς,
πρὶν τύμβοις ταῦτα φέρον ἐτέρως. Peto Albinov. I. 136.
Tene meae poterunt ungere, nate, manus? Ennius.
Tarquinii corpus bona femina lavit & unxit. Non-
ni Dionys. XVIII. extr. οὐ πλόκαμοι πορυχθέντες ἐπ'
ἀργυρέῳ σκεῦος ἔμπα ἀπλανέες τυρῖοι μύρος πέμπουσιν αὐ-
τῶν. Plut. Nuptial. p. 142. A. εἶδεν διαφέρει τῆς, ἵνα
μὴ δοκῇ μυρίζεσθαι, μηδὲ ἀλιφύσσης. Cic. in Verr. III.
25. In Apronii Convivio cum interea Apronius
caput atque os suum unguento perficeret. Martialis.
III. 12. 4. qui non coenat, & unguit, Fabulle;
Hic vere mihi mortuus videtur. Artemidor. III.
24. πομπὰ τὰ μύρα, διὰ τὸ συνεῖσι φέρεσθαι νεκρῷ.

9. παρῆναι πολλὰ] Isocrates de Pace. πολλοὶ σύμ-
πασαν ἐρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν ὀλίγη πωλῶσι. Libanius pro
Templis. τῆς ψυχῆς ἐπὶ αὐτὸ τὸ κλῆος. Horat. S. II. 2.
102. Ergo quod superat, non est melius, quo in-
sumere possis? Cur eget indignus quisquam re divite?
10. τί] Sextus Empir. Hypoth. I. 19. τὸ δὲ τί ἀν-

χετε τῇ γυναίκί· ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς 11
 ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ 12
 τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κη- 13
 ρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη, εἰς
 μνημόσυνον αὐτῆς. Τότε πορευθεῖς εἰς τῷ δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, 14
 πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, Εἶπε· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν ᾧ ᾧ δώσω αὐτόν; Οἱ 15
 δὲ ἔφησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. Καὶ ὑπὸ τότε ἐζήτη εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν ᾧ ᾧ δώ. 16
 Τῇ δὲ πρώτῃ τῷ ἁλὺμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ· Πού θέ- 17
 λεις

γὰρ] — 1. 30. Codices Latini. Versio Syr.

πάντοτε γὰρ τὰς πτωχὰς] τὰς πτωχὰς γὰρ πάντοτε

Copta. Chrysostomus, Theophylactus, Amphiloch.

12. μὲ] — Editio Erasmi 1.

ὑμῖν] + ὅτι 12. 61. Editio Colinaei.

αὐτῆς] — 28.

Ἰούδας] + Editio Erasmi, Bogardi.

15. εἶπεν] καὶ εἶπεν αὐτοῖς D. Versio Vulg. Syr. Copt. Euseb. D. X. 1. 3. 4.

καὶ γὰρ] καὶ ἐγὼ DEFH. 1. 74. 83. 86. 89. 90. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii, Chrysostomus.

ἀργύρια] σατῆρας D. Codices Latini. Orig. H. 35. Euseb. D. X. 3. 4. σατῆρας ἀργυρίῳ 1. ἀργυρίῳ A.

16. παραδῶ] + αὐτῷ; D. 69. Versio Copt. Codices Latini, Origenes, Cyprianus, Euseb. D. X. 1.

17. πρώτη] + ἡμῖν 74. Versio Vulg. Syr.

αὐτῷ] — DKL 1. 33. 36. 40. 42. 53. 56. 58. 59. 69. 72. 102. 106. Versio Vulg. Copta. Armen. Chry-

stomus. probante J. Millio prol. 875. 1381.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

εἰς ἐμέ] ἐν ἐμοὶ M.

11.] — 24. 26. 57.

πάντοτε τὰς πτωχὰς γὰρ πάντοτε EFG. 3. 12. 22. 25. 69. 73. 80. 90. Evang. 6. Versio

13. ἀμὴν] + γὰρ 49. 59. Evang. 14.

τῷ] — 69. μνημόσυνον] μαρτύριον 5.

14. πορευθεῖς] ἰπορεύθη D.

Ἰσκαριώτης] Σκαριώτης D. Versio Sax. Syr. Codices Latini.

Euseb. D. X. 1. 3. 4.

καὶ γὰρ] καὶ ἐγὼ DEFH. 1. 74. 83. 86. 89. 90. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii, Chrysostomus.

ἀργύρια] σατῆρας D. Codices Latini. Orig. H. 35. Euseb. D. X. 3. 4. σατῆρας ἀργυρίῳ 1. ἀργυρίῳ A.

16. παραδῶ] + αὐτῷ; D. 69. Versio Copt. Codices Latini, Origenes, Cyprianus, Euseb. D. X. 1.

17. πρώτη] + ἡμῖν 74. Versio Vulg. Syr.

αὐτῷ] — DKL 1. 33. 36. 40. 42. 53. 56. 58. 59. 69. 72. 102. 106. Versio Vulg. Copta. Armen. Chry-

+ κύριε 73.

θέλεις] + ἀπελθόντες 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

πῦ] — 13.

hoc fit aemulatione gentium aut perdendi tantum

animo S. D. Jerem. XXXIV. 5. Massescher Elilim.

p. 11. 1. Bufta regia non sunt ex consuetudine

Amoraeorum, de quibus praecipitur Levit. XVIII.

3. Sed totus mundus novit, hanc combustionem

esse honorificam ei, ob cujus mortem instituitur.

15. Ex. XXI. 32. Erach. f. 14. 2. Si quis optimum

vel pessimum servum interficit, dat XXX. ficlos.

ἔφησαν] Ammonius. μετρίσθαι καὶ ἴσασθαι διαφέρει.

Μετρίσθαι μὲν γὰρ ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, μέτρον λαμβάνειν

πυρρὸν, ἢ τί τοιοῦτον ἐν δάνει, ἵνα ἀποδῶ. Ἡσιόδου· εὖ μὲν

μετρίσθαι παρὰ θεοῦ, οὐδ' ἀποδοῦναι· οὐχὶ ἀργύριον ἢ

χρυσόν. ἴσασθαι δὲ Ὀμηρος· Διῶ, μὴ τὸ χεῖρον ὑποσέ-

σονται ἄχαιοι χρεῖος, οἷον τὸ γενόμενον αὐτοῖς ἐλάττωμα ἐν

τῷ μάχεσθαι, ἀντὶ τῷ χρεωλυτῆσθαι, καὶ ἀντισίσταται,

ὥσπερ οὐφειλόμενον δάνος. Xenoph. Paed. VIII. τὰ δὲ

ἀριθμῶντες, καὶ μετρῶντες, καὶ ἰσάντες, πρᾶγματα ἔχε-

σι. & Apomn. 1. ἀ' ἔχουν ἀριθμήσαντας, ἢ μετρήσαν-

τας, ἢ σφάσαντας εἰδέναι.

16. εὐκαιρίαν] Cic. de Offic. I. 40. Tempus a-

ctiois opportunum Graece εὐκαιρία, Latine appel-

latur occasio. de finib. b. & m. III. 14. opportu-

nitatis, sic enim appellamus εὐκαιρίαν.

17. Exod. XII.

18. πρὸς τὸν δῆνα] Demosth. π. Παρυπρεσβ. ἔχουσιν

ὁ δῆνα καὶ ὁ δῆνα. in Leptin. Τὸ δῆνα μεμφόμενος, ἢ

τὸν δῆνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων. Philipp. I. τὸν δῆνα ἀ-

τιάσασθαι καὶ τὸν δῆνα. pro Coron. ὁ δῆνα τῷ δῆνα

τὸν δῆνα εἰσήγγελλε. Dio XXXVIII. p. 45. τὸν δῆνα

ἰσοῦν ἢ τὸν δῆνα ἀισχρὸν εἶναι. Lucian. ad Indoct. 3.

ἢ ὡς διδάσκαλος σοὶ ὁ δῆνα, ἢ σὺ τῷ δῆνι ἐπιφύτας. A-

quila 1. Sam. XXI. 3. & 2. Reg. VI. 8. εἰς τὸν

δῆνα τόπον. Origenes in tit. Psalm. I. πρὸς τόνδε τινα

τόπον ἀδίσποτον. Sch. Lucian. Vit. Aucl. 19. τὸ δῆ-

να εἰδέναι οἱ παλαιοὶ λέγειν, ὅπως ἀφελῶς τὸν λόγον προά-

γόντες ἐπὶ τῶν συγκυρῶν τι βυλόμενον τῇ ἀοριεῖα τοῦ

οἰώματος.

Joana f. 12. 1. & Megilla f. 26. 1. Traditio

est, non mercede conduci domos Hierosolymis,

quia propriae non erant, R. Eleazar f. Zeda dixit;

nec lectos, recepit ergo pater familias ab hospiti-

bus coria sacrificiorum. Abai dixit: Hoc etiam

in-

in-

- 18 λαις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάχα; Ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς
 τὸν δεῖνα, καὶ εἶπατε αὐτῷ· Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς
 19 σε ποιῶ τὸ πάχα μὲν τῶ μαθητῶν μου. Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς
 20 ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάχα. Ὁ ψίλας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μὲν τῷ δώδεκα.
 21 Καὶ ἐδιόντων αὐτῶν, εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν ᾧ δώσει με.
 22 Καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν Μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύ-
 23 ριε; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὐ-
 24 τὸς με ᾧ δώσει. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ·
 οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ᾧ δίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ,
 εἰ

- ἐτοιμάσωμεν] ἐτοιμάσαμεν D. 1. 10. 33. 34. 35. 45. 47. 49. 50. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 66. 69.
 72. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 106. Evang. 3. 14. 19. 24. 18. δε] + Ἰησοῦς M. 13. 33. 69. Versio Vulg.
 εἶπεν] + αὐτοῖς KM. 13. Colb. 69. Evang. 7. 14. 15. Versio Copt. Armen. Syr. D. in Versione Latina.
 τὴν πόλιν πρὸς] — 106. ὁ διδάσκαλος λέγει] — A. ποιῶ] ποιήσω D.
 19. συνέταξεν] προσέταξεν M. a prima manu. 2. 7. 38. 40. 53. 61.
 καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάχα] — G. 20. ὁ ψίλας] ὁ ψὲ Bodlej. unus in Edit. Oxon.
 δώδεκα] + μαθητῶν ALM 63. 71. Evang. 6. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Armen. Chrys. + μαθητῶν αὐτῷ 106.
 21. ἀμὴν λέγω ὑμῖν] — 29. ἀμὴν] + ἀμὴν 7.
 22. αὐτῷ] — D. 33. 44. 69. 102. Versio Vulg. Copt. Origenes H. Eusebius D. X. 3. + εἰς CDLM.
 13. 61. 68. 69. Editio Colinaei. Versio Copta, Syra posterior in ora.
 αὐτῶν] — CL. 102. Origenes in Jo. XIII. 22. & H. 33. Chrysostomus.
 23. δε] + Ἰησοῦς 13. 69. ἐμβάψας] ἐμβαπτίσαι D.
 μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα] τὴν χεῖρα μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον D. μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ A.
 102. Versio Vulg. Syr. Copt. Origenes c. Celf. & H. 35. ἐν τῷ τρυβλίῳ] — 106. χεῖρα] + ἀπέναντι 76.
 εἶπεν] αὐτοῖς 76. Versio Syra utraque, sed posterior habet editam in ora. 24. μὲν] + ἐν D.
 ὁ] + σκιάδιον γινώσκαι καὶ 59. ᾧ δίδεται] + ᾧ δὲ τὸ D.

inde discas, moris fuisse, ut quis relinqueret vas fictile atque etiam corium sacrificiorum suorum hospiti suo.

ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι] Hic Christus non distinguit tempus suum, quo agnum Paschalem esset comesturus, a tempore Judaeorum. Non enim poterat ille agnus mactari, nisi in atrio templi, ministerio Sacerdotum & Levitarum, atque unius diei XIV. Nisan vespera. Jof. B. VI. 9. δὴλον ἐκ τῆς ἐπὶ κείνῃ συναριθμήσεως, ὅς τιν ἀκμὴν τῆς πόλεως διαδηλώσαι Νέραν βασιλεῦς — παρεκάλεσε τὸς ἀρχιερεῖς, εἴπως δυνατόν εἴη τὴν πλῆθον ἐξαριθμῆσθαι. Οἱ δ' ἐνστάσης ἑορτῆς, Πάσχα καλεῖται, καθ' ἣν θύσαι μὲν ἀπὸ ἐνάτης ἡμέρας μέχρι ἐνδεκάτης, ὥσπερ δὲ φρατρία περὶ ἐκαστὴν γίνεται θύσαν, οὐκ ἔλασσαν ἀνδρῶν δέκα, μόνον γὰρ οὐκ ἔστι διαβῆναι, πολλοὶ δὲ καὶ σὺν αἵματι ἀποφθίνονται. Τῶν μὲν ἐν θυμάτων κε. μυριάδας ἠρέμησαν, πρὸς δὲ ἐξακισχίλια καὶ πωπτήκοντα. Pesachim f. 64. 2. Echa R. I. 1. rex Agrippa quacivivt scire, quanta turba numeraretur Hierosolymis. Dixit pontifici maximo: separa mihi renem unum ex quovis agno paschali, & separaverunt ei DC. M. paria; & non est Pascha, in quo non numerentur ultra X. R. Chila dixit: etiam XL. etiam L. f. Caparae: imo C. Sed Christus allegorice per tempus suum hic intelligit tempus mortis suae, vid. Jof. VII. 6. XIII. 1. & inprimis Lucae XXII. 15.

ποιῶ τὸ πάχα] Xenoph. Hist. Graec. VII. ἐπὶ πόντος ὀλυμπιακῶς ἔτες περισκευάζοντο ποιῶν τὰ ὀλύμπια. Heb. XI. 28. Ex. XII. 48. Num. IX. 14. 16. Deut. XVI. 1. 2. 2. Chron. XXX. 1.

20. ἀνέκειτο] Pesachim X. 1. etiam pauper in Israël non comedat nisi inclinatus. f. 37. 2. R. Levi dicit: Mos servorum est, ut edant stantes: at nunc edant recumbentes, ut dignoscatur exiisse egs e servitute in libertatem.

23. ἐν τῷ τρυβλίῳ] Aristoph. Equit. 647. τὰ τρυβλία. Sch. τὰ ἐξυβάφα, & 901. μισθὲ τρυβλίον ροφήσαι. Sch. ἐξυβάφον. ἀντὶ τῷ εἰπεῖν ὁσπερὶ ἡ ἑλλε τινος προσφάνει μισθὲ εἴτι. Avib. 360. ἐξυβάφον ἐντεῦθεν προσθὲ λαβὼν

ἢ τρυβλίον. Sch. ὅτι τὸ τρυβλίον μεῖζον τῷ ἐξυβάφῳ. Eccl. cleiaz. 252. τὰ τρυβλία κακῶς κεραμεύει. Sch. εἶδος ἐξυβάφῳ. Porphy. de Abstin. IV. 17. καὶ οἱ ὑπὲρ-
 ται ἐκάστη τρυβλίον δόντες, δύο γὰρ ἐκ ταύτῃ οὐκ ἐσθίσιν, τρέφοντες αὐτὰς τῇ ὀρύξῃ. Hesychius & Lexicon MS. τρυβλίον, ἐξυβάφον. & ἐμβάφον ἐξυβάφον. Pollux X. 92. τὰ δὲ τῶν ἐδυσμάτων ἀγγεῖα, ὀξείδας μὲν, εἰς αἷς καὶ τὸ ὄξος, ἐμβάφον δὲ καὶ τὰ λεκάρια καὶ λεκάνα καὶ τρυβλία καὶ ἐξυβάφα, ἐν οἷς τὰ ἡδυσμάτα ἢ βράματα. Xen. Paed. ὅψον, δ' ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τῷ ἐμβάπτισθαι. Athen. IX. p. 367. B. φάγεμ' ἂν ῥῆμα τι εἰς ὄξος ἐμβαπτίσωμεν. III. p. 125. F. ἄλλεις — ἐν ἀργυρῷ ποτηρίῳ — ἀσιεστάτην τὴν ὄψιν, οὔτε τρυβλίῳ, οὔτε φιάλῃ, μετὰ ἄμφοιν τοῦ ρυθμοῦ. Lucian. Timon. 54. ἀκριβῶς τὰ τρυβλία τῷ λιχανῷ ἀποσμήχων. Elian. V. H. IX. 37. ἔτα προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἰατρός ρόφημα σκευασθῆναι, γελῶσας ὁ ἀναξαγόρας, τῷ μόντῳ δι᾽ ἡμῶν, εἶπεν, ἐν τρυβλίῳ ρόφηματι αἱ ἐλπίδες κεύται. Plant. Stich. V. 4. 9. olea in tryblion. Lucian. Gallo 14. ὁ τὸ τρυβλίον περιλείχων. Pjal. XLI. 10. Plut. Dem. p. 856. E. τὸς ἐμπόρος ὁράμεν, ὅταν ἐν τρυβλίῳ δειγνῆμα περιφέρωσιν, δι' ὁλίγων πυρῶν τὰς πολλὰς υπέρσκαπτας.

24. ὑπάγει] Jof. XIII. 1. 3. 33. VIII. 21. Gen. XV. 2. Pjal. XXXIX. 14. Jof. XXIII. 14.

Sophocles ap. Stob. S. 119. τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον ἢ τὸ ζῆν κακῶς. ib. Aeschyl. Ixion. τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν μᾶλλον ἢ πεφονεύειν. Anthol. I. 13. 3. Ἦν ἄρα ταῦδε δύο εἰς ἀμείψεις, ἡ τὸ γένεσθαι Μηδεῶς, ἡ τὸ θανεῖν αὐτίκα τιετόρμονον Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονοισιν ἔμμετον, Μῆδ' ἐσθδὲν ἀνγὰς ἐξέως ἡέλιε. Chagiga II. 1. Qui-cunque confiderat quatuor illas res, ei melius fuisset, si nunquam intrasset in mundum — Et qui-cunque non attendit ad honorem Creatoris sui, ei melius fuisset, si nunquam venisset in mundum. Berachoth f. 17. 1. Pjal. III. 10. & omnis, qui non fecit propter hoc ipsum, illi esset melius, ut nunquam creatus esset. Schemoth R. XL. Qui-cunque scit legem, eamque non servat, melius ip-si esset, si non venisset in mundum. Vajikra R. XXXVI. Melius ipsi esset, si non creatus esset

εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἐνός. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας, ὁ ᾠθειδίδους αὐτὸν, εἶπε 25
 Μητι ἐγὼ εἰμι, ῥαββί; Λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰη- 26
 σοὺς τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε· Λάβετε,
 Φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν 27
 αὐτοῖς, λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ ᾧ καὶ 28
 διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ 29
 μὴ πῶς ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος ἂν ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν
 αὐ-

— εὐχαριστήσας

25. δὲ] ὁ D. 90. εἶπεν] + αὐτῷ 61. ῥαββί, λέγει αὐτῷ] — Versio Syra posterior.
 26. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν] αὐτῶν δὲ ἐσθιόντων D. 69. Codices Latini.
 λαβὼν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς λαβὼν D. Codices Latini. τὸν] — CD. 1. 89. 90. 102. Theophylactus.
 εὐλογήσας] εὐχαριστήσας AEFHKLM. 1. 2. 3. 4. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 16. 22. 24. 25. 26. 27. 34. ex emen-
 datione. 38. 39. 42. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 54. 57. 60. 61. 63. 64. 65. 67. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 78.
 80. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 21. 24. Editio Erasmi, Al-
 di, Colinaei, duae priores Stephani, Wechelii, Bogardi. Versio Syra posterior in margine. Origenes H. 35. Chryso-
 stomus, Titus Boetrensis, Petrus Antiochenus, Euthymius, Theophylactus, Basilii. probante J. Millio — 44.
 ἐδίδου] ἔδωκε 59. Chrysostomus. δὲς DL. 1. 13. 69. Versio Copta. — 61.
 μαθηταῖς] + αὐτῷ 37. 51. 59. 67. Versio Vulg. Syr. Copt. Origenes H.
 καὶ ultimo] — D. 1. 13. 61. 69. 102. Origenes H. τοῦτο] — L.
 27. τὸ] — 1. 102. Evang. 2. 17. καὶ secundo] — C. 1. 33. 59.
 εὐχαριστήσας] εὐλογήσας 51. λέγων] + λάβετε Versio Syra.
 28. γὰρ] — C ex emendatione 1. 56. 57. 58. 84. Evang. 9. 10. 12. 13. 16. 19. 21. 24. Versio Syra. Codic-
 es Latini. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1195. καὶ 102.
 περὶ] ὑπὲρ D. Chrysostomus. Apollonii Lex MS. περὶ — ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ, περὶ μὲν βαλῆς Δαναῶν.

— melius ipsi fuisset — si in lucem hujus mundi non prodisset. *Eccles.* VI. 3. *Ex.* X. 29.

25. σὺ εἶπας] est affirmantis & concedentis. *Euripid.* *Hippolyt.* 352. σὺ τὰς, οὐκ ἐμὲ κλύεις. fr. 379. σὺ δὲ λέγεις ταῦτα, καὶ ἐγὼ. *Hier.* *Bava Mezia* f. 85. 1. *Kobelet* R. VII. 12. IX. 10. Zipporenses quae-
 rebant, numquid R. Judas mortuus esset? Filius
 Caphrae respondit: Vos dixistis. *Cetuboth* f. 104.
 1. addit: & ego non credam? *Hier.* *Kilaim* f. 32.
 Dixerunt ipsi: num mortuus est Rabbi? Respondit
 ille: Vos dixistis. inf. comm. 64. XXVII. 11.
 Jo. XVIII. 37. *Marc.* XIV. 62. *Sophocles* *Trachin.* 886. οὐ δὴ ποτ' ὡς θάψα, τ. πάντ' ἀκήκου. X.
 τέθεικεν τὴν τάλανα. τ. δεύτερον κλύεις. *Plaut.* *Merc.* I.
 2. 52. Scio, jam miserum dices. Tu dixti, ego
 taceo. *Xenoph.* *Memorab.* III. αὐτὸς, ἔφη, τῷτο λέ-
 γεις, ὃ Σώκρατες.

26. *Berachoth* f. 39. b. Rabbat dixit: benedicit
 prius & postea scindit — Rabbinii fecerunt ut
 Rabba — traditio est ut Rabba.

Post coenam paschalem peractam, Christus ite-
 rum panem poculumque acceptum distribuit, sed
 ut ritum aliquem mysticum institueret: cum disci-
 puli assequi non possent, quo id faceret consilio,
 non potuit non in animis ipsorum oriri cogitatio:
 quid hoc tibi vult? quid hoc significat? Non quae-
 rebant, utrum panis, quem videbant, panis esset,
 vel utrum aliud corpus inconspicuum in intersti-
 tiis panis delitesceret: sed quid haec actio signifi-
 caret? cujus rei esset repraesentatio, aut memo-
 riale? *Act.* II. 12. 16. *Exod.* XII. 26. XIII. 8.
 14. *Esther* IV. 5. *Jos.* IV. 21. *Marc.* I. 27. *Ter.*
Phorm. I. 2. 43. Intervenit adolescens quidam lac-
 crymans; et nos mirari: rogamus quid sit? *Dona-*
tus. Quid lacrymet? non, quid sit ipse, ut stulti putant.

Schemoth R. XVIII. f. ea nocte fecit res ma-
 gnas justis, sicut fecit Israëlitis in Aegypto. Ea
 liberavit Hiskiam, Hananiam & socios, Daniele
 ex fovea leonum, ea Metias & Elias celebrabun-
 tur S. D. *Eccl.* XXI. 12. *Thaichuma* p. 75. 1. XV.

die Nisan natus est Isaacus, eo liberati sunt ex Aeg-
 ypto, & eodem liberabuntur ex servitute regno-
 rum, *Rosch Haschana* f. 11. 1. mense Nisan liber-
 ati sunt, & mense Nisan liberabuntur. *Mechilta* 14.

27. *Ovidius* A. 4. 32. Quae tu reddideris, ego pri-
 mus pocula sumam; Et, qua tu biberis, hac ego
 parte bibam. de A. A. I. 575. Fac primus rapias il-
 lius tacta labellis Pocula; quaque biber parte puel-
 la, bibes. *Lucian.* D. Jovis & Junonis V. 2. πίνεις
 ἐνθα καὶ αὐτὸς ἐπι. *Cic.* *Verr.* III. 9. cum alii ne
 conviviis quidem iisdem, quibus Apronius, hic
 iisdem etiam poculis uteretur. *Aristophanes* *Equit.*
 1286. οὐ πότ' ἐκ ταῦτ' ἐμὲ ἡμῶν πίεται ποτηρία. *Ju-*
venalis S. V. 127. quando propinat Varro tibi, su-
 mitque tuis contacta labellis Pocula.

ποτήριον] *Pesach* X. 7. *Berachoth* VII. 5. su-
 per vinum cui non immiscetur aqua, non benedi-
 cunt: ita R. Eliezer *Berach.* *Pesach* f. 117. 2. Po-
 culum tertium est poculum benedictionis, cum
 benedicitur post cibum. Vinum purum infundit-
 ur, & fit commixtio aquae in poculo. Quartum
 est, super quo perficit Hallel, additque benedictio-
 nem Cantici: laudent te, Domine, omnia opera tua;
 & benedictus sit qui creavit fructum vitis. Et post-
 ea quicquam non gustat illa nocte. f. 108. 2. in
 quatuor istis poculis (nempe in unoquoque) deber
 esse quartale vini, sive meri sive diluti, sive veteris
 sive novi. Dilutionem scribunt ita debere fieri, ut
 non plus aquae addatur quam quarta pars, ne gu-
 stus vini corrumpatur. f. 106. 1. poculum benedi-
 ctionis. *Bava Bathra* f. 97. 2. Dixit R. Eliezer R.
 Chaninae Sapientes concedunt R. Eleazaro de po-
 culo benedictionis, non benedici super illo, donec
 aquam infuderint. vid. *Cyprian.* *Epist.* 63. ad Caecil.

Jos. A. XIX. 1. 13. αἷμα τε ἦν — πολὺ —
 τὸ περὶ τὸν θάνατον ἐκκεχυμένον.

28. διαθήκης] *Hieronymus* in Gal. III. 15. Si quis
 diligenter Hebraea volumina, & caeteras editiones
 cum LXX. Interpretum translatione contulerit,
 inveniet, ubi testamentum scriptum est, non testa-
 mentum sonare sed pactum, quod Hebraeo sermo-

30 αὐτὸ πῶς μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξήλ-
 31 θον εἰς τὸ ὄρεον τῶν ἐλαιῶν. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσε-
 32 θε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορ-
 33 πιθῇσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης. Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι με, πορεύσθε ὑμᾶς εἰς τὴν
 34 Γαλιλαίαν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· Εἰ — καὶ πάντες σκανδαλισθήσου-
 35 ναι ἐν σοὶ, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι,
 36 ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. Λέγει αὐτῷ ὁ

ἐκχυνόμενον] ἐκχυνόμενον ACD. 1. Chrysostomus, Theophylactus. Editio Erasmi, Stephani, Ge ner.
 29. ὅτι] — D. 1. 33. 69. 102. Editio Erasmi. Versio Vulg. Syra. Cyrillus in Jo. p. 1466.
 τούτου] — 42. 61. Chrysostomus. τοῦ] — CL. Evang. 13. 14.
 γενήματι] γενήματι AD. 1. 3. 73. 90. ἀμπέλαι] — ταύτης 12. Editio Colinaei. Clemens Alex. Iren.
 πῶς] πῶς D. Clem. Alex. Irenaei. Chrysostomus. πῶς Editio Erasmi, Colinaei.
 μεθ' ὑμῶν καινόν] καινόν μεθ' ὑμῶν C. 1. Cyrillus l. c. Chrysostomus, Epiphanius H. 45.
 31. ὁ Ἰησοῦς] — 56. 58. Chrysostomus. ἐν ἐμοὶ] — 69.
 διασκορπισθήσεται] διασκορπισθήσονται ACM. 13. 33. 47. 51. 52. 54. 58. 69. 74. 90. Evang. 3. 21. 24. Edit.
 Erasmi, Albi
 33. καὶ] — ACDEGHL. Colb. 1. 2. 3. 4. 11. 12. 14. 16. 29. 34. 37. 38. 39. 44. 48. 52. 53. 54. 57. 59.
 63. 64. 69. 73. 74. 78. 80. 84. 86. 89. 90. 102. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 16. 17. 19. 24. Versio Copti. Origenes
 H. probante J. A. Bengelio, J. Millio prol. 1341.
 ἐγὼ] — C ex emendatione. GHK. 3. 9. 12. 36. 39. 44. 51. 54. 59. 60. 63. 69. 74. 80. 84. 86. 89. 90.
 Evang. 2. 6. 15. 16. 17. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Copta, Codices Latini.
 σκανδαλισθήσομαι] — ἐν σοὶ F. 34. αὐτῷ] — ἀμὴν 59. ἐν] — D.
 ταύτῃ] αὐτῇ Evang. 2. a prima manu. ἀλέκτορα φωνῆσαι] ἀλέκτορα φωνῆσαι L. 1.
 τρίς ἀπαρνήσῃ με] ἀπαρνήσῃ με τρίς A. Versio Copta. 35. ὁ] — D.

ne dicitur בְּרִי, Cic. pro Sextio 10. Id autem foedus meo sanguine ictum fanciri posse dicebant. in Pisonem 12. Foedus, quod meo sanguine in pactione provinciarum iceras. Hefychius διαθήκη, συν-
 30 ομοσία. Aristophanes Avib. 434. ἢ μὴ διαθάνται γ' οἷδε διαθήκην ἱμοῖ — Διατίθει ἔγωγε κατὰ μωσοῖν τῶν
 31 ταύτα μοι. Schol. ὑποσχεῖσθαι, συντίθεσθαι.

Facile quidem intelligimus quomodo vinum rubrum possit significare sanguinem. Eustath. in Il. β. p. 234. 21. αἷμα δὲ σαφυλῆς τὸν οἶον λέγειν ἐπι-
 32 τεύθειν ἤρτηται. Achilles Tatius II. p. 67. τὸ δὲ ποτὶν οἶος ἦν. ὁ δὲ πῶς ὑφ' ἡδοῖας βακχυέται, καὶ λέγει πρὸς
 33 τὸν θεόν· πόθεν, ὦ θεέ, σοι τὸ ὕδωρ τῆτο τὸ πορφύρεον; πόθεν ἔσθως εὔρες αἷμα γλυκὺ; — καὶ ὁ Διόνυσος ἔφη· τῆ-
 34 το ἐστὶν ὁπόρευς ὕδωρ, τῆτο ἐστὶν αἷμα βοτρυάν. Plut. de Iside. p. 313. B. οὐκ ἔπιον οἶον, οὐδὲ ἔσπεδον, ὡς φί-
 35 λιοι θεοῖς, ἀλλ' ὡς αἷμα τῶν πολεμιστῶντων ποτὶ τοῖς θεοῖς. Plinius H. N. XIV. 7. Androcydes sapientia clarus ad Alexandrum M. scripsit — Vinum poturus rex memento te bibere sanguinem terrae. Hierof. Schabb. III. 3. praeceptum est, ut vino rubio praestet hoc officium. Statius Theb. I. 329. Deferit & pingues Baccheo sanguine colles. Genes. XLIX. 14. Deut. XXXIV. 14. Sirac. XXXIX. 26. L. 15. 1. Macc. III. 31. VI. 34. At non tam facile est intelligere, quatenam similitudo intercedat inter corpus humanum & panem? responderi tamen potest, cadaver exangue, quale est hominis in cruce mortui, tam siccum esse quam est panis: deinde corpus Christi, si mystice confideretur ut Caro sacrificii, alere mentem, ut panis corpus alit. Jo. VI. 51. ubi Christus etiam a panis consideratione ad corpus suum transit.

29. οὐ μὴ] Thomas. γίνωσκε δὲ καὶ τῆτο, ὅτι ἐπὶ τῶν ἐνικῶν πρώτων προσώπων τῷ υποτακτικῷ ὁρίσῃ καὶ παρα-
 30 κειμένε, καὶ τῶν καθ' ἑξῆς χρόνων, οὐ χράμεθα μόνῃ τῷ μὴ οἶον, μὴ τύψῳ, καὶ μὴ τυτῷ, καὶ μὴ τετύφῳ· ἀλλὰ με-
 31 τὰ τῆς προσθέσεως τῷ οὐ. οἶα οὐ μὴ τυτῷ.

τῷ γενήματι τῆς ἀμπέλαι] Phrynichus p. 124. γενήματα, πολλαχῶς ἀκῶν τὴν λέξιν τιθεμένην ἐπὶ τῶν καρπῶν ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα ἀρραῖον καὶ δοκίμον ἔσσαν, χρηρὲς ἔν' ἀντὶ τῷ γενήματι καρπὸς λέγειν ξηρὸς ἢ ὑγρὸς. Thomas. γενήμα-

τα ἐπὶ καρπῶν τινες τιθέασιν, ἀδοκίμως· σὺ δὲ καρπὸς λέ-
 31 γει. Schol. Aristoph. Pace 566. τὸν πυρὸν, ἢ τὰς κριβάς, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων γεννημάτων. Anacreon. L. γόνον ἀμπέλαι τὸν οἶον. Diodor. S. V. 17. τῶν δὲ πρὸς τὴν τρο-
 32 φὴν γεννημάτων οἶον μὲν ὁλοσχερῶς οὐκ ἔχουσιν. Polyb. I. 72. ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς χώρας γεννημάτων. Pind. Nem. IX. 1031. ἀργυρέας σὶ δὲ νῶμα — τῷ φιάλῃσι βίβωσαν ἀμπέλαι παῖδ'. Plaut. Amphitr. I. 1. 274. eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri.

καινόν] Horat. Carm. I. 31. Quid dedicatum poscit Apollinem Vates? quid orat de patera novum Fundens liquorem? Virgil. Ecl. V. 71. Vina novum fundam calathis Ariusia nectar. Servius, quale nunquam habuerit. Psal. CXVI. 13. Calicem salutis accipiam & nomen domini invocabo. Chald. in mundo futuro.

31. Simplic. in Epictet. p. 211. στρατηγὸς πωτότος — οἱ στρατιῶται τοῖς φρονήμασιν εὐθὺς καταπίπτουσι, καὶ ὡς πρόβατα ποιμένες ἐρηθέοντα λύκων ἐπερχομένων ὅλλος ἀλλαχῶ πρὸς φυγὴν διασπείρονται.

34. ἀλέκτορα] Thomas. τὸ δὲ ἀλέκτωρ οὐχ ἐλληνικὸν ὄλω. Theocrit. Id. VII. 123. ὁ δ' ὄρερος ἄλλον ἀλέκτωρ κοκκύσων. Anthol. VII. 162. ὄρερος ἔβη, χρύσιλλα, πάλαι δ' αἶψα ἀλέκτωρ κηρύσσει φθοιρὴν ἡριγένειαν ἄγει. Aristoph. Nub. 849. ἀλεκτρυάναν, τὸν δ' ἕτερον ἀλέκτορα. Athen. IX. 4. λέγεται δὲ καὶ ἀλεκτορίς καὶ ἀλέκτωρ. Σιμωνίδης, ἡμετέρωι ἀλέκτωρ, ἔφη. Κρατῖνος ὠ-
 35 ραῖς· ὥσπερ ὁ Περσικὸς ὄραν πᾶσαν καναχῶν ὀλόφανος ἀλέκτωρ. εἴρηται δ' ἕτως, ἐπεὶ καὶ ἐκ τῶν λέκτρων ἡμέας διηγεί-
 36 ρει. Etymol. ἀλέκτωρ, τὸ ζῶον τὸ κατοικίδιον.

φωνῆσαι] De gallis Graeci etiam dicunt ἄδειν, κεκαρμέναι, φθγγισθαί. Schol. Theocrit. Id. II. 109. φωνῆντα κυρίως ἐπὶ τῶν ὀρέων λέγεται καταχρηστικῶς δὲ ἐπὶ τῆς ἡσυχῆς καὶ ἀσήμε ὑλακτῆς τῶν κυνῶν. Aristot. H. A. IX. 49. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τῶν ὀρέων μεταβάλλου-
 37 σι κατὰ τὰς χώρας καὶ τὴν φωνήν, οἷον ὁ κότυφος ἀντὶ μέλαιος ξανθὸς καὶ τὴν φωνὴν ἴσχει, ἐν μὲν γὰρ τῷ θέρει ἄδει, τῷ δὲ χειμῶνος παταγεῖ. IV. 9. τὸ δὲ τῶν ὀρέων γένος ἀφίσις φωνήν. Artemidorus II. 20. de Corvo: πολλαίσι ἀλλάτῃσι τὴν φωνήν. Pollux V. 89. ὀρέων φωναί. Lucianus Somn. I. ἀλλὰ σὲ, ὦ κόκκις ἀλεκτρυῶνα, ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἐπίτρεψε — οὕτως οὐξ ὀφθαλμοὶ ὄντα. Enneas Taet.

ὁ Πέτρος· Καὶ δὲ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. Ὁμοίως + καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον. Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χαρὶόν λεγόμενον ~ Γεθσημανή· 36 καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. Καὶ πα- 37 ραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱὸς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδμονεῖν. Τότε 38 λέγει αὐτοῖς +· Περίλυπός ὅστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ'

+ δὲ

~ Γεθσημανεῖ

+ ὁ Ἰησοῦς

ἀπαρνήσομαι] ἀπαρνήσωμαι AG. 7. 9. 12. 34. 35. 36. 37. 38. 42. 48. 49. 52. 54. 56. 57. 58. 59. 66. 69. 73. 78. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 9. 12. 13. 24. Editio Complut. Chrysostomus, Theophylactus. ὁμοίως] + δὲ AEFCHK. 1. 6. 7. 12. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 46. 50. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 3. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 21. 24. Editio Complut. Colinaei, duae priores Strophani, Genev. Versio Copta, Chrysostomus, Theophylactus.

36. ἔρχεται] εἰσέρχεται 59. μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς μετ' αὐτῶν D. Γεθσημανή] Γεθσημανεῖ D. 106. Γεθσημανεῖ ACEFGHKL. Colb. 1. 42. 48. 72. 87. Evang. 6. Editio Colinaei. Versio Vulg. Copta. Syra posterior Aethiop. Arab. Eusebius, Hieronymus. Nomen habuit praedium a peregre pingui. Solent autem Graeci interpretes Hebraicum Tzere per η vel ε, Chireck vero per ι vel ιι exprimere. τοῖς μαθηταῖς] αὐτοῖς 69. + αὐτοῦ ACD. 1. 12. 36. 37. 40. 59. 61. 64. Editio Colinaei. Versio Vulg. Syr. Copta. αὐτοῦ] — C a prima manu. 61. ὧδε 33. οὗ] — CK. 33. 44. 72. 73. Versio Syra. Theophylactus. ἀν DL. 1. 42. 49. 69. 71. + ἀν A. προσεύξωμαι] προσεύξομαι DH. 73. 74. 90. 106. Editio Genevensis, Colinaei, Bogardi. προσεύξομαι ἐκεῖ] ἐκεῖ προσεύξομαι D. 69. 102. Versio Vulg. 37. δύο] — 12.

38. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς C ex emendatione EFGHK. 2. 3. 29. 34. 35. 37. 38. 39. 42. 44. 46. 49. 50. 51. 54. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 71. 73. 74. 76. 80. 83. 84. 85. 86. 90. 91. Colb. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii, Codices Latini. Versio Syra posterior. Theophylactus.

Γαθ. 23. τῶν ἀλεκτρυόνων τὰς φωνάς — αἱ τέτων φωναὶ ἔρρηξ φθονογόμεναι.

Pollux I. 70. περὶ πρώτας φυλακάς καὶ δευτέρας καὶ τρίτας — μεσότης νυκτός — περὶ ἀλεκτρυόνων ὥδης, ἀλεκτρυόνων ἀδόντων, περὶ τὸν ὥδον ὄρνιθα. Plat. Sympos. extr. ἐξέγρησθαι δὲ πρὸ ἡμέρας ἤδη ἀλεκτρυόνων ἀδόντων. Macrobi. Saturn. I. 3. Primum tempus diei dicitur mediae noctis inclinatio, deinde gallicinium, inde conticinium, cum & galli conticefunt, & homines etiam tum quiescunt, deinde diluculum, id est, cum incipit dignosci dies. Inde mane, dum dies clarus. Censorinus c. 19. Sunt etiam plura nocti & diei tempora subnotata, propriisque discreta nominibus, quae apud veteres Poetas passim scripta reperiuntur. Ea — omnia ordine suo exponam. Incipio a nocte media, quod tempus principium & postremum est diei Romani. Tempus, quod huic proximum est, vocatur de media nocte. Sequitur gallicinium, cum galli incipiunt canere, deinde conticinium, cum conticuere, tunc ante lucem & sic diluculum vocatur. Mane cum lux videtur solis. Plin. H. N. X. 24. Galli cum sole eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia ad curas laboremque revocant. Horat. S. I. 1. 10. sub galli cantum consultor ubi ostia pulsant. 3. Macc. V. 16. Tobiae VIII. 11. in versione Latina: & factum est circa pullorum cantum, accerfiri iussit Raguel servos suos. Joma f. 20. 1. Quotidie cineres ex altari auferunt ad galli cantum, aut proximo tempore. f. 21. 1. Traditio est secundum R. Schilam: si quis ante gallicinium domo solitarius exeat, sanguis ejus est super caput ejus. R. Joaschia dixit: usque dum secunda vice canit. De quonam autem gallo dixerunt? De medio. Tamid. f. 26. 1. Quanam hora venit praefectus templi? Non semper tempus definitum exspectat: nonnunquam venit tempore gallicinii, vel circa. Schemoth R. 1. Exhibant exactores ad domos praefectorum summo mane, ut eos ad operas suas educerent ad galli cantum — adstabant ad horam galli cantus.

Tanchuma Noach p. 7. 3. Est bestia quae edit media nocte, est quae tempore gallicinii. Theognid. 862. καὶ ὀρθρίῃ αὐτὸς ἔσειμι ἄμμος ἀλεκτρυόνων φθονογός ἡγευόμενος. Apulejus VIII. Noctis gallicinio venit quidam juvenis.

35. Καν] Od. ζ. 300. καὶ ἀν πάϊς ἡγήσατο. Eustath. ἀτλίκος ἀνθρωποκαλῖψας καὶ πάϊς ἐρεῖ, καθὰ καὶ Σοφοκλῆς, καὶ ἴαν ἐξέπραξεν — καὶ ἐξέπραξεν ἔρην.

Aristoph. Plut. 216. ἐγὼ γὰρ, εὖ ἴσθι, καὶ δὲ μὴ ἀποθανεῖν, αὐτὸς διαπράξω ταῦτα. & Lysistr. 123. Ποιήσομεν, καὶ ἀποθανεῖν ἡμᾶς δὴ. Aristaeus. II. 17. εἰ δὲ δειλός, καὶ δὲοι τιθῆναι. Dio XLV. p. 301. πῶς ὁ μέγας ἔτος καὶ φιλόπολις ῥήτωρ, ὁ πανταχῆ καὶ αἰὶ δρυλῶν καὶ λίγων ἐγὼ μόνος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζομαι — ἐγὼ, καὶ ἀποθανεῖν ἐν τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν λόγοις δὴ, καὶ μάλα ἡδύας τελευτήσω, εἰ δὲ ἐπὶ τῶν τότε εἰπέν ἐτόλμησε. Jos. A. VI. 6. 2. τοῦ δὲ ὀπλοφόρου προθύμως ἐφίπισθαι φήσκοντος, ὅποι ποτ' αἶν ἦνται, καὶ ἀποθανεῖν δέοι.

36. Thomas. ἄλλο κάθισον, καὶ ἄλλο κάθισο. Τὸ μὲν γὰρ κάθισον πρὸς τινὰ ἰσάμειον λέγεται, ἵνα καθίσῃ τὸ δὲ κάθισο πρὸς καθήμενον, ἵνα κάθηται, καὶ μὴ ἐξαναστῇ, ὡς τὸ παρ' ἡμῶν· Ἰσο, ξένη, ἡμῶν δὲ καὶ ἄλλοιθι ὁρῶμεν ἔρην. Ammonius κάθισον τῷ κάθισον διαφέρει· κάθισον μὲν γὰρ ἱρῶμεν αὐτῷ τινι, περὶ αὐτῷ κληύστοτος· κάθισον δὲ περὶ ἑτέρου, κάθισον αὐτὸν. Lucianus Sol. II. τὸ κάθισον τῷ κάθισο διαφέρειν φημι, Gen. XXII. 5.

χαρὶόν] Demosth. de Nicofrat. ἐλεγον, ὅτι τὸ χαρὶόν, τὸ ἐκ γυναικὸν μοι τῶτο ὅστις ἐθέλει εἶσι πρῆσθαι, εἴτε πῆσθαι & κ. ὁνήτορ. ἀποδείξω γὰρ αὐτὸν τῶν προίκων εἰ δὲ δωκεῖναι, ἧς φησι μοι ἀποτιμήσασθαι τὸ χαρὶόν. Diogenes L. IV. 48. Bion. πρὸς τὸν τὰ χαρὶα κατιδιδόκοντα, τὸν μὲν ἀμφιφάρον, ἔφη, ἡ γῆ κατέπιε, σὺ δὲ τὴν γῆν. Glossar. fundus, χαρὶόν, ἀγρός. Aeschines c. Timarch. οἰκίαν μὲν γὰρ ὅπισθεν τῆς πόλεως, ἐσχολίαν δὲ Σφητῶν, ἀλωπεκῆν δὲ ἔτερον χαρὶόν. Lysias. π. Σηκού. ἡ μὲν καὶ τῶτο Πισιάδου τὸ χαρὶόν — ἀπολλόδωρος ἐγγύρην, Ἀντικλῆς πριάμενος ἐξερύσθασεν, ἐγὼ δ' ἀνέμην.

αὐτῷ] Etymol. αὐτὸς ὁ ὅτος ὡς τὸ εἶπ' αὐτῷ, καὶ λαὸν ἱρῶκαίετε. Thuc. VI. 41. ὑπὸ λίσσαντο αὐτῷ. VII. 40. αὐτῷ ἄριστον ἐποιῶντο. 78. αὐτῷ ἱερματοπιδύσαντο. IV.

39 μετ' ἐμοῦ. Καὶ πορεύσας μικρὸν, ἔπεισεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, προσευχόμενος, καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ᾖ, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγώ. Θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ εὐρίσκει αὐτὰς καθυδούσας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως ἐκ ἰαχούσατε μίαν ὥραν γρηγορήσαι μετ' ἐμοῦ; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃς εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρό-

δου.

39. προσελθὼν] προσελθὼν ACDEFGHL. 1. 2. 3. 11. 12. 16. 34. 36. 37. a prima manu. 39. 44. 54. 56. 58. 59. 61. 65. 66. 73. 74. 76. 80. 84. 85. 86. 87. 90. 106. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Theophylactus MS.

με] — 1. Origenes, Chrysostomus, Irenaeus, Basilus apud Nicetam. probante J. Millio prol. 674.

εἰς] — 73.

παρελθέτω] παρελθὼν ACDFL. Chrysostomus in Matth. XXI. 3. ap. Coteler.

σύ] + ἄφθι δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ &c. 69. ex Luc. XXII. 43. 44.

40. καὶ primum] + ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς 12. 59. 61. 69. 78. ex Luca. Solent enim in lectione Ecclesiastica post comma 39. Matthaei inferere ex Luca XXII. 43. 44. & partem 45. quae etiam Chrysostomus ad Matthaeum interpretatur.

— 74. a prima manu 90.

τοὺς μαθητὰς] αὐτοὺς D a prima manu. + αὐτοῦ D ex emendatione. Versio Vulg. Syr.

τῷ Πέτρῳ] αὐτοῖς FKM. 15. 27. 40. 60. 61. 68. 69. 73. Versio Syra posterior in margine. + Σίμων καὶ εἰσὶν 74. ex emendatione.

οὕτως] — 1.

οὕτως; 3. 4. 7. 8. 9. 12. 35. 37. 48. 51. 55. 57. 73. 76. 82. 83. 84. 86. Evang. 3. Euthymius. Marc. VII. 18.

ἰαχούσατε] ἰαχους A. Codices Latini. Versio Syra posterior in margine.

μίαν ὥραν] — 37.

41. μὲν] — 102.

γρηγορήσαι] ἀγρυπνήσαι 34. 49. 66. 74. Evang. 19.

IV. 30. Sch. τοπικὸν ἐπὶ ῥήμα. Gen. XXII. 5.

37. ἀδμονεῖν] Etymol. ἀδμονεῖν, ἀλύνει, καὶ ἀπορεῖν, ἀμνηστῆν. Hesych. ἀκηδῶ, ἀγανῶ. Suid. λίαν λυπεῖμαι, ἀπορῶ. Glossar. pertaeodo, ἀδμονεῖν. Demosth. de fals. Legat. ἀδμονεῖν δὲ τῆς ἀνθρώπου i. e. Harpocrat. ἀπορῶν. Elian. V. H. XIII. 3. ἀπηλλάγη ἀδμονεῖν. H. A. III. 21. ὁ δὲ λίαν, οἷα ἀδμονεῖν καὶ ἀλύνει ὑπὸ τῆς ἄρχης, ὡς ἀνθρώπος. Plut. Anton. p. 939. E. Κλεοπάτραν περιέμνε, καὶ βραδυνοῦν ἀδμονεῖν ἤλυε. & de educat. pueror. p. 5. τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασιν ἀδμονεῖν. & de Sanitate p. 129. C. καὶ δακρυρροεῖσι καὶ ἀδμονεῖσιν, ὅταν αἱ τοὶ πονηροὶ καὶ ἀναδυμναῖσαι περικραῖ συνεισάμυνται ταῖς τῆς ψυχῆς, ὡς φησι Πλάτων, ἀνακραθεῖσι περίοδοις. Xenoph. Hist. Graec. IV. ἀδμονεῖν τὰς ψυχὰς. Hippocr. de Virginit. ἀλύνει καὶ ἀδμονεῖν ὁ θυμός.

38. περίλυπος] Aristot. Eth. IV. 3. καὶ ἐπ' εὐτυχῶν περιχαρὴς ἔσται, ἐπ' ἀτυχῶν περίλυπος. Apollodor. III. 11. περίλυπος ἐπ' αὐτῇ γνομῇ. Plut. non posse suaviter vivi sec. Epic. p. 1101. E. ἡ ψυχὴ περίλυπος ἔστι καὶ ταπεινὴ καὶ δύσθυμος. Plut. de Lib. educ. & Isocrat. ad Demonic. ἐπ' εὐτυχῶν ἔση περιχαρὴς, ἐπ' δυστυχῶν περίλυπος. Ps. XLI. 6. 15. XLII. 5. Plut. Thes. p. 9. 8. θνητὰ περίλυποι γνόμενοι. Timol. p. 230. B. παντάπασιν περίλυπος γνόμενος συνταραχθεὶς τὴν διάνοιαν ἀμνησε μὴν ὡς διαφθερὰ ἑαυτὸν, ἀπείχετο τροφῆς. Pollux III. 97. ἡ δὲ περιχαρὴ τὸ ἐμείτρας χαίρειν δηλοῖ. & 98. ἡ γὰρ περιωδυνία ὑπερβολὴν οδύνης ἀμείτρα ἐμφανίζει.

ἕως θανάτου] Anthol. II. 13. 1. καὶ σὺ γὰρ, ὡς Ναρκισσος, ἰδὼν τὸ πρόσωπον ἐναργὲς τεύχεα, μισῶν σαυτὸν ἕως θανάτου. Jonae IV. 9. Jud. XVI. 16. Sir. XXXVII. 2.

39. προσελθὼν -- πρόσωπον -- προσευχόμενος] Servius in Aen. II. 199. majus miseris multoque. Frequentavit m. ut V. 866. Sale saxa sonabant & III. 183. Casus Cassandra caneat: nam apud veteres a similibus incipere vitiosum non erat. Aliter Lucas XXII. 41. V. 12. Aen. III. 183. Servius: Haec compositio jam vitiosa est, quae majoribus placuit ut supra 82. Anchisen agnovit amicum.

Epictet. XXI. μέμνησο, ὅτι ἐν συμποσίῳ σε δεῖ ἀνα-

σφρίσθαι, περιφερόμενον γέγονέ τι κατὰ σε; ἐκτείνεις τὴν χεῖρα, κοσμίως μετέλαβε. Παρέχεται; μὴ κάτεχε. ἔπαυται; μὴ ἐπιβάλλει πῶρρα τὴν ὄρεξιν. Athen. X. p. 434. D. ἐν τῷ συμποσίῳ τῶ ἀλεξάνδρῳ τῆς τῆ ἀκράτης κύλικος εἰς αὐτὸν ἐλθόντος. Plaut. Persa V. 2. 42. Circumfer mulfum. Bibere da — Do. di faciant, ut id bibatis, quod vos nunquam transcat. Plut. Symp. I. p. 623. F. δοκεῖ δὲ καὶ καλλισθένης ἐν διαβολῇ γενέσθαι πρὸς αὐτὸν — ἐπεὶ καὶ κύλικα λεγομένην ἀλεξάνδρῳ μεγάλῃν ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν ἀπείασατο φήσας, οὐκ ἐθέλει ἀλεξάνδρῳ πῶν ἀσκληπιῶ δέσθαι.

40. Beseibith R. XXI. Adam non potuit stare in mandato tuo vel unam horam. Aen. IV. 560. potes hoc sub casu ducere somnum? Il. β. 23. εὐδεις ἀτρεὺς ὑπὲρ δαΐφρονος ἱπποδάμοιο; ἢ χρεὶ πανύχιον εὐθεῖν βεβληφόρον ἄνδρα.

41. προθυμῶν] Euripid. Med. 178. μήτοις τὸ γ' ἐμὸν προθυμὸν φίλοισιν ἀπέτω. Phoeniss. 908. εἰλείς ἀνῶσαι δῆτα. καὶ σπεδὴν ἔχεις. κ. εἰς γὰρ τί μ' ἄλλο δέῃ προθυμίαν ἔχειν; Polyaeus p. 477. παντὶ θυμῷ — προθυμῶς. Polyb. p. 136. τὸς Λακεδαιμονίους διαβαίνειν τὸν εὐράταν προθυμωμένους. Jos. A. XIII. 5. 8. περὶ ὧν ἂν δεῖσθε ἐπιστέλλοντες ὡς εἰς ἅπαντα προθυμωσόμενοι ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως. XV. 5. 3. βάλωμαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς πολέμης, ὡς δικαίως αὐτὸν παῖδον, ἐπιδόξαι — μέγιστον γὰρ, εἰ μάλωτι, τῷτο προθυμίας κίτιον ὑμῖν ἔσται. 6. 2. ταῦτα δὲ Δοσιθέως προθυμῶς ὑπεργήσαντος. IV. 6. 2. προθυμῶν μὲν καὶ σπεδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζειν αὐτοῖς, εἰς ἃ δύνανται τυχῶν, τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῦ τῇ προαιρέσει δηλῶν. Isocr. panegy. περὶ ἧς τις, ἔχ' ὑπερβολὰς προθυμῆς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῶν ὑπαρχόντων εἰσῆκεν. Xenoph. Cyr. Exped. II. ἐπὶ προθυμείῃς ὑμᾶς ἀπολείπει. Demosth. pro Cor. διαπαντὸς εὖναις ἐμὴ καὶ πρόθυμος εὖ ποιῶν ὑμᾶς. Heliodor. IV. 21. εἰδὲς ἂν καὶ περισσύτερ πρὸς τὸ γῆρας μάχην, καὶ ὥσπερ ἔλκεσαν τὸ σῶμα τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκ ἐπιθυμῶν τὴν ἀσθένειαν ὑπὸ τῆς προθυμίας. Statius VIII. 739. Odi artus fragilemque hunc corporis usum desertorem animi. Lucian. Tragopodagra 66. ψυχὴ μὲν ἐν μοι καὶ προθυμία παρὰ — Δέμας δὲ καθρὼν ἐχ' ὑπηρετεῖ πῶτος. Aen. VIII. 20. atque animum nunc huc celerem nunc dividit illuc. Servius: celerem autem ad corporis

θυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο, λέγων 42
 Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τούτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ. ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ,
 γενήτω τὸ θέλημά σου. Καὶ ἔλθων εὐρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐ- 43
 τῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. Καὶ ἀφίς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ 44
 τρίτης, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐ- 45
 τοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που παραδίδωμι εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν. Ἐγείρεσθε, ἀγωνεῖν ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ ὥρα- 46
 δίδους με. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰudas εἰς τὴν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐ- 47
 τοῦ ὄχλου πολλοὺς μετ' αὐτοῦ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ
 λα-

42. προσηύξατο] + ὁ Ἰησοῦς 1. 69. λέγων] — 102.
 οὐ] — 34. a prima manu. 56. 58. 69. Versio Armen.
 τούτο τὸ ποτήριον] τὸ ποτήριον τούτου D.
 τὸ ποτήριον] — ACL. 1. 33. 42. 71. 72. 102. 106. Origenes H. 75. & c. Celf. Chrysostomus. probante J. Millio
 pro. 875.
 ἀπ' ἐμοῦ] — DL. 1. 53. 102. Versio Syra utraque, Armena, Vulg. Æthiop. Origenes. probante J. Millio
 pro. 1403.
 43. εὐρίσκει] εὐρεν AK. 10. 15. 35. 37. Colb. duo. 40. 42. 53. 60. 63. 66. 69. 71. 83. 106. Ev. 13. 14. 24.
 εὐρίσκει αὐτοὺς πάλιν] πάλιν εὐρεν αὐτοὺς CDL. 1. 6. 33. 56. 58. 62. 72. Versio Vulg. Syr. utraque, sed po-
 sterior in marg. Copt.
 αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ] οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν 89. 90. βεβαρημένοι] + ἀπὸ ὕπνου 14. + ὕπνω Colb.
 44. ἀπελθὼν πάλιν] πάλιν ἀπελθὼν CDL. 102. Versio Saxon. Copt. probante J. Millio pro. 1342.
 44. πάλιν] — 1. 57. 69.
 πάλιν προσηύξατο] προσηύξατο πάλιν A. 12. 14. 72. Editio Colinaei.
 ἐκ τρίτης] — ADK. 1. εἰπὼν] + πάλιν L. 42. 71. Versio Copta.
 45. αὐτοῦ] — AKL. 1. 42. 63. 69. 71. 102. Versio Arab.
 τὸ] — CL. 2. 102. Athanasius de fuga ap. Socrat. H. E. III. 8. & de peccato in Spiritum S. in MS. Basilienfi.
 ἀναπαύεσθε] ἀναπαύεσθε; 44. 65. probante H. Stephano hic & Marci XIV. Aristoph. Vesp. 136. ὁ ξανθὸς ἐ Σα-
 ρία καθιύθετε; Εα. οἱμοι. Σα. τί ἐστὶ; Εα. βδελυκλίαν ἀνίσταται. Βδε. οὐ περιδραμιύται σφον τυχῆως διὕρ' ἄτερος; Schol.
 ἐπειληγμένη φωνή τούτου Φισι.
 ἰδοὺ] + γὰρ E. Editio Erasmi 1. — 1. ἤγγικεν] + γὰρ 1.
 ὥρα] + με 1. καὶ ὁ υἱὸς] ὁ υἱὸς L.
 παραδίδεται] + εἰς τὸ σταυραῖσθαι 2. χεῖρας] + ἀνθρώπων 38. 46. 50. 52. 68.
 46. ἀγωνεῖν] + οὐκ εὐδῶν G. 34. a prima manu. 59. 61. ex Joanne.

comparationem quod tardum est, ut iterumque ad
 tarda reverti corpora VI. 720. Rom. VIII. 1. 2. 3.

42. πάλιν ἐκ δευτέρως] Jo. IV. 54. XXI. 16. Act.
 X. 15.

43. βεβαρημένοι] Thomas. βαρύνει, χρήσιμον· βαρύν
 δὲ ἀκρίβησιν παρὰ τοῖς δοκιματάτοις τῶν παλαιῶν, πλὴν ἐ-
 πί τῇ παρακειμένῃ οὐ βεβαρύνει λέγουν, ἀλλὰ βεβαρύν-
 κα εἰς παθητικὴν σημασίαν. ἀριστέδης ἐν δ. τῶν νόμων· οἱ δ'
 ἡκανοὶν βεβαρύνεσθαι οἱ αὐταί. Thucyd. II. 16. ἐβαρύνον-
 το δὲ. Schol. καλῶς ἐπὶ ἐβαρύνοντο, οὐ δὲ γὰρ λέγουσιν, ὅ-
 τι ἐβαρύνοντο, ἡ βαρύνει, ἡ βαρύνωσιν, ἢ δὲ ἄλλην τινα
 κλίσην ποιῆσθαι τῇ βαρύνει ῥήματος, ἀλλὰ βαρύνωμαι,
 καὶ βαρύνωμος, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως κλιόμενα. & Sui-
 das. Philo de Temulent T. 1. p. 377, 37. τῶν τῶν
 ὡσῶν ζηλώσει βίον, καὶ βεβαρύνεσθαι τὸς ὀφθαλμοὺς
 ἀπ' οἴου, καὶ τὴν κεφαλὴν περιβάλλων. Porphy. de Ab-
 stin. II. 45. Σώματος προσιόντος τῷ θεῷ, ἐκ ἐξ ἄλλο-
 τριῶν καὶ ὀδυνῶν χυμῶν καὶ παθῶν ψυχικῶν βεβαρύνεσθαι.
 Lucian. D. Mort. X. 4. βαρύνει γὰρ τὸ πορνεῖον συν-
 εμπρόσθοντα. Soloe. 7. βαρύν δὲ τινος ἰσχύος, ἐκ εἶν, ἔ-
 φη, τὸ βαρύνει, ἡ ἐνδυναμίας. Anthol. IV. 8. 12. Οὐ-
 τος ὁ νῦν ὕπνῳ βεβαρύνεσθαι, ἢ δὲ κυπέλλῳ κενταύρου νήφον
 εἰσοβαρύνει δάισιν. III. 22. 17. βεβαρύνεσθαι ὕπνῳ.

Theocrit. Id. XXII. 204. καδδ' ἄρα οἱ βλεφάρων
 βαρὺς ἔδραμον ὕπνος. Ovid. Metam. V. 658. Hospitio
 recipit fomnoque gravatum aggreditur ferro. Plat.
 Sympos. βεβαρύνεσθαι ὑπνῷ. Valerius Fl. II. 569. Ta-
 citusque dolor dirumque volutat corde nefas clau-
 sus ut thalamis fomnoque gravatum Immolet. Se-
 tenus Sammonicus 1004. Denique nonnunquam fom-
 no sic membra gravantur, ut conjungatur leto so-
 por altus acerbo. Curtius III. 8. 9. alto & gravi
 fomno sopitum esse sensit. Od. β. 398. ἐπ' αὖ σφισσ

ὑπνος ἐπὶ βλεφάρῳσιν ἐπιπύει. Schol. Βάρος ὕπνου δηλοῖ τα-
 χὺν τὰ βλεφάρῳ κλειόμενος. Æn. VI. 5. Tum me con-
 fectum curis fomnoque gravatum Infelix habuit
 thalamus. Livius XXV. 24. gravatis omnibus vi-
 no fomnoque.

44. ἐκ τρίτης] Comm. 39. 42. Artemidorus IV.
 29. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἐν τῇ συνθείᾳ, ὅταν τι σπυδαῖον λέ-
 γωμεν, συνεχῶς λέγομεν. Aristides S. S. 1. p. 289.
 Φανέντος δὲ τῇ θεῇ λαμβάνομαι τῆς κεφαλῆς ἀταλλάξ ταῦν
 χροῖν, καὶ λαβόμενος ἐδόμην, σῶσαι με τὸν Ζώσιμον,
 ἀνέυσεν ὁ θεός. Πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ λαβὴν λαβόμενος ἐδόμην
 ἐπινύσαι αὐτὸς ἀνέυσεν. τὸ τρίτον παραλαβὴν ἐπειρώμην
 πῶσαι ἐπινύσαι· ὁ δὲ ἔπειρᾶν ἐπινύσαι. 2. Cor. XII.
 8. Num. XXII. 28. XXIV. 10. 1. Sam. III. 8.
 XX. 41. 1. Reg. XVIII. 35. Prov. XXII. 20. Je-
 rem. VII. 4. XXII. 29. Ezech. XXI. 14. Ovid.
 Fast. IV. 55. & 315. Ter caput irrorat, ter tendit
 ad aethera palmas. Terque manu permulset eum,
 tria carmina dixit.

45. τὸ λοιπὸν] Aristoph. Plut. 780. Δεῖξω τὸ λοι-
 πὸν πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅτι κ. τ. λ.

46. Ælian. H. A. III. 14. ἀναπαύονται νύκτωρ αὐ-
 τοῖς, καὶ καθεύδουσιν, αὐτοῖς δὲ ἡ τέσσαρες προφυλάτ-
 τισαι τῶν λοιπῶν. Thomas. διέταυσε τίς τινα, καὶ διέ-
 παύσατο αὐτὸς, καὶ ἔπαυσε, καὶ ἐπαύσατο, καὶ ἀνέπαυ-
 σε, καὶ ἀνεπαύσατο. Λιβάνιος ἐν μελέτῃ τῇ Διέσωσε τις
 — μόλις — τῶν ἐπὶ τῷ πατρὶ θρησκῶν ἀναπαύσατο.

47. ἔτι αὐτῷ λαλῶντος] Il. κ. 535. 540. ἴππων μὲν
 ἀκυπόδων ἀμφὶ κλύπος ἔκατα βάλλει. Οὕτω πᾶν ἔρητο ἔπος,
 ὅτ' ἄρ' ἦλθεν αὐτοῖ. Eustath. ὅπερ χρησιμὸν παραδεδῆσθαι
 μὲν, ὅτι τις εὐθὺς ἀληθεύσει, ἐφ' οἷς εἴπε σολασμῶνος ἀ-
 παραποίητος δὲ ῥηθῆναι ἐπὶ τῶν ἀναφανέντων ἅμα τῇ περὶ
 αὐτῶν μνήμῃ.

48 λαοῦ. Ὁ δὲ ᾤξασθαι αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων· Ὁν ἂν φιλῶσω, αὐ-
 49 τὸς ἔστί· κρατήσατε αὐτόν. Καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ, εἶπε· Χαῖρε ῥαββί· Καὶ
 50 κατεφίλησεν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἐταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρε; ὅτε προσελ-
 51 θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ, εἰς τὴν
 52 δούλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφῆλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀπό-
 53 μαχαίρα ~ σπλοῦνται· Ἡ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι ᾤξασθαι τὸν πατέρα

μ8,

~ σπλοῦνται

ἡ γυνὴ] — 35. 47. 56. 58. 62. 66. 83. probante J. Millio prol. 1469.
 47. καὶ ἐστὶ] ἐστὶ δὲ D.
 ἰούδας] + ὁ παραδιδούς αὐτόν Versio Syra.
 αὐτοῦ] τοῦτ' 69.
 ἂν] ἂν AEGH. 34. 35. 72. 73. 83. 84. 85. 86. 89. Evang. 6 probante J. A. Bengelio.
 49. εἶπεν] + αὐτῷ C. Versio Copta.
 50. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ] εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς D. Versio Vulg.
 ἔταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρε;] ἐφ' ᾧ πάρε; ἔταῖρε D.
 ὦ] ὁ ACDEFGHL. 3. 9. 10. 16. 34. 39. 42. 69. 71. 72. 84. 85. Evang. 2. 6. 15. 16. 17. 20. Editio Sa-
 rasini, Aldi, Colinaei, Bogardi, Chrysost. T. VII. p. 459. Eriphani. H. 38. probante J. Casaubono.
 προσελθόντες] — Versio Copta.
 51. πατάξας] ἐπάταξεν D. κρατήσας 56. 58.
 ὠτίον] + τὸ ἐξῆλθον 44. Vers. Copta, Arab. ex Joanne. 52. ἀποσπέντων] ἐπίσπεντων 56. 58.
 σ8] — 33. 42. 53. 61. 68. 72. Colb. duo. Versio Syra. Chrysostomus.
 σ8 τὴν μάχαιραν] τὴν μάχαιραν σ8 D. 1. 69. 102. Versio Vulg. Origenes c. Celsum, Cyrillus, Glaphyr. p. 175.
 Basilii Eth. 49. Reg. brev. 251.
 λαβόντες] λαμβάνοντες 1. Editio Erasmi. Versio Vulg. μάχαιρα] μάχαιρα AC. ex emendatione.
 σπλοῦνται] σπλοῦνται FHKLM. 2. 3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. 16. Colb. tres. 29. 34. 35. 37. 38. 39. 40.
 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 67. 69. 73. 74. 78. 83.
 84. 85. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. 3. 4. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 21. 24. Editio Complut. Co-
 lin. duae priores Stephani, Genev. Versio Syra utraque, Aethiop. Cyrillus in Jo. p. 1019. Origenes MS. l.c. Ba-
 silii Can. 157. Chrysostomus, Theophylactus, Mosi Apophth. 10. probante J. A. Bengelio in Gnom.
 53. δοκεῖς] δοκεῖ σοι C a prima manu. 1. Origenes c. Cels.
 ἄρτι] — Versio Vulg. Syra, Copt. Cyrill. Chrysost.

ξύλαν] Designantur arma tumultuaria, fustes, fu-
 des. Glossar. fustes, ξύλα. Lucian. Demonact. 50.
 ξύλοις συντήξω. Appian. B. C. 1. p. 613. ῥάβδος καὶ
 ξύλα τὰ ἐν χερσὶ τῶν ὑψηλῶν. 8c 626. in feditioe
 τὰ προσυχόντα ξύλα ἀρπάσσονται. Plut. Lyc. p. 58. C.
 δέρμα καὶ ξύλον ἔχων Herculis clava. Jof. B. V. 3. 1.
 εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ὁμοίας πρὸς τῇ βαμνῇ καταπίσσωσιν, καὶ πε-
 ρὶ τὴν κατὰ συνειλημμένην κατὰπαίετο, ξύλοις τε ἀνέδην παι-
 ῆμοι καὶ σιδήρῳ

48. φιλήσω] Herodot. 1. 134. τῷ δὲ ἂν τις διαγροῇ
 εἰ ὁμοίως ἐστὶ οἱ ἐντυγχάνοντες, ἀντὶ γὰρ τῆς προσαναγορεύσεως
 ἀλλήλους φιλεῖται τοῖσι νόμοις. ἢ δὲ ἡ ἕτερη ὑποδείκνυται
 ὁλόγῳ, τὰς παλαιὰς φιλεῖται, ἢ δὲ πολλὰ ἢ ἕτερα ἀ-
 γνέστερος, προσπίπτων προσκύνει τοῖς ἑτέροις. Xenoph. Paed.
 I. τὰς συγγενεῖς φιλοῦντας τὸν κέρων τῷ νόμοι. Anthol.
 II. 14. 1. πρὸς Διὸς εἰ με φιλεῖς, Πάμφιλε, μὴ με φί-
 λει. Dio Chrys. VII. p. 110. D. ἐγὼ δὲ — χαῖρε,
 ἔφη, Σαυαδὴ, καὶ προσελθὼν ἐφίλην αὐτόν καὶ τὸν ἑταί-
 ρον. ὁ δὲ ὄντως ἐγὼ σφοδρὰ, ὅτι ἐφίλην αὐτὸς. Τότε ἰ-
 γνων, ὅτι ἐν ταῖς πόλεσιν ἐ — φιλεῖται ἀλλήλους. Schol.
 τὸ τῷ νόμοι ἐπιτηδεύει ἀσπάζεσθαι Περσικόν, ἐν δὲ τῇ
 ἑλληνικῇ ἀνείκελον, οἱ γὰρ ἀσικὸν χεῖρας ἀνέβαλλον τὰς δεξι-
 ας, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ δεξιόσθαι ἐκτετακται, ἀλλὰ καὶ παρὰ Πέρ-
 σαις ἐξ ὁ τυχὼν τῷ νόμοι προέχοντα ἀσπάζετο, ἀλλὰ
 ὁ κατ' ἀξίαν ἴσος, ὁ δὲ ἐλάττω προσκύνει, ὁ δὲ πολὺ ἤτ-
 ταν ὑπεξέλατο τῆς ὁδοῦ. Philo quis haeres T. 1. p. 478,
 40. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀνακρίπτειν ἐκ ἐστὶ τὸ κύπλιον, ἐδ' ἐν τῷ
 καταπίνειν τὸ πίνειν, ἐδ' ἐν μισοῦσιν ὁ ἵππος, ὥσπερ ἐδ' ἐν
 τῷ καταφιλεῖν τὸ φιλεῖν ἐπεὶ καὶ τῶν ἐχθρῶν μυῖας εἰκον-
 τες τινες ταῖς τῷ βίῳ χαλεπαῖς ἀνάγκαις δεχόμενται.

49. χαῖρε ῥαββί] infra XXVII. 29. Lucilius ap.
 Cicer. de Finib. I. 13. Graecum te Albuci, quam

Romanum atque Sabinum — Maluisti dici —
 Id quod maluisti, te cum ad me accedi saluto χαῖ-
 ρε, inquam, τίτε, lictores turma omni cohorsque,
 χαῖρε τίτε.

κατεφίλησεν] vehementer & arcte deosculatus est.
 Xen. f. & d. Socratis II. ὡς τὰς μὲν καλοὺς φιλήσαντες
 μ8, τὰς δ' ἀγαθὰς καταφιλοῦντες.

50. ἐφ' ᾧ πάρε;] Hesychius. ἐπὶ πείῳ σκοπῷ πάρε;
 καὶ παρεγγόνος ἐνταῦθα; Sophocl. Ajac. 1334. εἰ μὴ
 ξυνέβην, ἀλλὰ συλλύσωμαι πάρε; σχ. παρεγγόνος. Euripid.
 Bacchant. 454. ἐφ' ὅτι εἰς θήβας πάρε; Aristoph. Ly-
 sistr. 1103. ἐπὶ τί πάρε; θὲ δειρῷ. Lucian. Pseudomant.
 53. ἐφ' ὅτι ἦκε. Achilles Tat. VIII. ἐφ' ὅτι παρ-
 ῆν. Demosth. de fals. Legat. ἐφ' ᾧ — ἦκομεν. He-
 rodot. VII. 146. πύθμενος, ἐπ' οἷσι ἦλθεν. Xenoph.
 Paed. VII. ἐπ' ἀγαθῷ παρῆναι.

Anthol. I. 42. 2. Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις φύσις χαλεπώ-
 τερον εὖρεν ἀνθρώπου καταβῆναι ψευδομένῳ φιλήν, ὅτι γὰρ ἔσθ'
 ὡς ἐχθρὸν προσφύλασσομεν, ἀλλὰ ἀγαπῶντες ὡς φίλον, ἐν
 τῷ πλεονεξία βλάπτομεθα.

ἐπέβαλον τὰς χεῖρας] Eustath. Od. I. p. 357. 1. ἐ-
 τάξεως ἐπὶ χεῖρας ἰαλλε. δίδωκε δὲ ἀφορμὴν τοῖς ὕστερον λέ-
 γειν ἐπὶ βίαις, τὸ χεῖρας ἐπέβαλε.

51. ὠτίον] Thomas. ὡς ἄττικόν, ἐκ ὠτίον. Phryni-
 chus p. 90. ὠτίον, μὴ λέγε, ὡς τινος τῶν γεωμετρι-
 κῶν ἀλλ' ὠτί. Moeris. ὡς, ἄττικῶς ὠτίον, ἑλληνικῶς.
 Hesychius. ὡς, ὠτίον. Anthol. II. 1. 14. ἔσχοι δ' ἐν Πί-
 σῃ μὲν ἐν ὠτίον, ἐν δὲ Πλαταιαῖς ἐν βλεφαρον.

52. ἀποσπέντων σ8 τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς]
 1. Chron. XXI. Eurip.

ἐν μάχαιρᾷ] 27. ἐν βέλει πληγῆς. supra
 VII. 6. XII. 24. Luc. X. 20. XXII. 20. Apoc. VI. 8.

με, καὶ ὡς αὐτῇ μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγέλων; Πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ 54
 γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς 55
 ὅτι ληστὴν ἐξήλθετε μὲν μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐ-
 καθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα 56
 πληρωθῶσιν αἱ γραφαί τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν,
 ἔφυγον. Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφην τὸν ἀρχιερέα, ὅ- 57
 που οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἔξω 58
 μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μὲν τῶν ὑπηρετῶν,
 ἰδεῖν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδο- 59
 μαρ-

- μοί] + ἔρτι L. Versio Vulg. Syra, Corp. Cyrill. in Jo. p. 1017. Chrysostomus. + ἔδὲ 1. Origenes MS.
 l. c. Basilii c. Eunom. III. πλείους ἢ] πλείων D.
 λεγεῶνας] λεγεῶνες D a prima manu. λεγιῶν ACK. 42. 72. λεγιῶν L.
 ἀγγέλων] ἀγγέλους K. 42. 72. 54. πληρωθῶσιν] πληρωθῆσονται D.
 ἔταξεν] ἔταξεν C. 1. 82. 90. a prima manu. Origenes c. Celf.
 55. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν D. ἐξήλθει] ἦλθεν D. ἐξήλθει ACEFL. Evang. 6.
 με]; cum interrogatione 4. 5. 6. 7. 8. 6. 12. 44. 51. 56. 59. 61. 62. 71. 83. 84. Versio Coria.
 πρὸς ὑμᾶς] — L. 102. Versio Coria. Cyrill. in Jo. p. 1016. & c. Nestor. 133.
 πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμεν] ἐκαθεζόμεν πρὸς ὑμᾶς A.
 ἐκαθεζόμεν] ἐκαθεζόμεν D. ἐκαθεζόμεν Editio Erasmi, Bogardi.
 ἐκαθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ] ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν 1. Origenes H. 35. Chrysostomus, Cyrill. ἐν τῷ ἱερῷ
 ἐκαθεζόμεν διδάσκων 102. Versio Syra.
 διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ] ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων CD. 62. 63. Codices Latini. Versio Coria. Eusebius D. X. 3. Cyrillus
 c. Nestor. Theophylactus. 56. ὅλον] — Versio Syra.
 τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν, ἔφυγον] — 73. μαθηταὶ] + αὐτοῦ 80.
 πάντες] — Versio Coria. 57. τὸν Ἰησοῦν] αὐτὸν 40.
 ἀπήγαγον] ἤγαγον D.
 καϊάφην] καϊάφην D. Versio Vulg. Cyril. Catech. 139. Juvenius.
 ὅπου] + πάντες Bodl. unus. γραμματεῖς] + καὶ οἱ φαρισαῖοι 33.
 58. αὐτῷ] — 33. 61. Evang. 18.
 ἀπὸ] — CFL. 1. 5. 6. 36. 37. 53. 57. 59. 65. Colb. 44.
 ἔσω] — 57. ἔσω ἐκάθητο] ἐκάθητο ἔσω Versio Syr.
 59. καὶ οἱ πρεσβύτεροι] — DL. 69. 102. Versio Vulg. Corp. Armen. Origenes in Jo. XI. 40. Cyrillus in Jo. p.
 855. probante J. Millio prol. 392. ψευδομαρτυρίαν] μαρτυρίαν Versio Syr.
 αὐτὸν θανατώσιν] θανατώσασιν (vel θανατώσασιν) αὐτὸν AEF GHM. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 44. 72. 73.
 74. 78. 80. 83. 84. 86. 89. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Bengelii. D in Versione Latina. Origenes l. c.
 & c. Celf. Theophylactus.

Sir. III. 26. Apoc. XIII. 10.

53. πλείους ἢ] Thomas. πλείων ἢ μύριοι, ἀπτικώτερον ἢ
 πλείους ἢ μύριοι. ἀριστοφάνης ἐν Πλούτῳ ἀποπατησόμενοι
 πλείων ἢ μύριοι.

λεγεῶνας ἀγέλων] Marc. V. 9. 2. Reg. VI. 17.
 Dan. VII. 10. Esaj. XXXVII. 36. Pf. XXXIII.
 18. Targum 1. Chron. XIV. 15. Cum audieris soni-
 tum Angelorum, vementium tibi in auxilium,
 egredieris ad praelium: egressus est enim Angelus,
 missus a conspectu Domini, ut prospere agat oc-
 cidendo castra Philistaeorum. Fecit ergo David,
 sicut ei praeceperat Dominus. Targum 2. Esther.
 Spiritus & diaboli & lemures, hi sunt legiones.

Berebith R. XX. 15. Dixit R. Eleazar f. Si-
 meonis, facilius est homini educare legionem oli-
 varum in Galilaea, quam puerulum unum in terra
 Israëlis. Hirtius B. H. 42. An me deletio non a-
 nimum advertetis decem legiones habere popu-
 lum Romanum, quae non solum vobis obfistere,
 sed etiam coelum diruere possent? Targ. Hierof.
 Num. XIII. 1. Fuerunt filii Israëlis LX. myria-
 des, quae sunt summa VI. legionum. XXV. 24. &
 ascendent turbae multae in liburnicis ex provincia,
 & jungent tibi legiones multas a Romanis.

Thomas. παρίσταται, ἀπλῶς ἀντὶ τῆς πληθύνει ἵσται.
 καὶ παρίσταται, ἀντὶ τοῦ ὡς δῆλος ἵσται. 1. Macc. VI.
 34. Lucianus D. Mar. VI. 2. σὺ δὲ διελθὼν τινὰ
 τῶν ἀνέων παράσῃσιν, ἐμφιπλάσσομαι γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάχιστα.

55. ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε] Herodot. I. 36. πολλάκι
 δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελαύνοντες, ποιεῖσκαν μὲν ὅδιν κα-

κόν, ἵπασκον δὲ πρὸς αὐτοῦ. Luc. XIV. 31.

συλλαβεῖν] Lysias c. Agorat. συλλαβόντες ἀγούσιν
 ὡς ἀποκτενοῦντες — εἴ τινα ληστὴν ἢ κακοῦργον συλλά-
 βουν. Lucian. D. Mort. XII. 32. εἰπάτε μοι, οἵτι-
 νες ὄντες συνευλόφαστέ με ἐπὶ θανάτῳ. Luc. V. 9. Arri-
 an. Exped. Alex. III. 21. αὐτὸν μὲν συνελημμένον ἄ-
 γουσθαι ἐφ' ἡρμαμαξίαις. VI. 29. συλλαβὼν ἀπικτενε.
 Indic. VII. 2. ὅσις μὲν ἐκείνον κατ' ἐπιτυχίην συλ-
 λάβοι de margarita capta.

Jo. VII. 26. 28. 32. XVIII. 20.

καθ' ἡμέραν] Moeris. ὁσημέραι, ἀπτικῶς καθ' ἡμέραν,
 ἐλληνικῶς. Hesychius. ὁσημέραι, πάντοτε, καθ' ἡμέραν.
 57. ἀπήγαγον] Harpocration ex Demosth. c. An-
 drotion. ἀπαγείσθαι ἐπὶ τῶν κακέργων ἀπήγοντο δὲ πρὸς
 τὰς 12. Apocryph. Ester XII. 3.

58. Joma VI. 5. Stans procul, & videns facta e-
 jus. Luc. XVIII. 13. Psal. XXXVIII. 12.

ἀπὸ μακρόθεν] inf. XXVII. 51. Luc. XVI. 23.
 Mar. V. 6. Act. XIV. 17. Hesiod. Asp. 7. ἀπὸ κῆ-
 θεν. Il. ε. 548. προφυρὴν ἱρὴν θητοῖσι τανύτι Ζεὺς ἐξ οὐ-
 ρανόθεν. υ. 199. Διὸν τε βροτῆν, ὅτ' αὐτ' ἐρανόθεν σμα-
 ραγίσῃ. & 335. εἰσομαι ἐξ ἀλόθεν, χαλεπὴν ὄρουσσε
 θυλλαν. ω. 492. ὄψισθαι φίλον υἱὸν ἀπὸ Τροίηςθεν ἰόντα.
 Od. I. 39. ὅ μοι Ζεὺς ἐφίκεν ἀπὸ Τροίηςθεν ἰόντι. Apol-
 lon. Rhod. II. 995. εἰ μὴ ἀπ' ἐκ Διόθεν ποναὶ πάλῳ
 ἀργέσας "Ηλυθον. Aratus 863. ἀλλ' ὅποι ἡλείοιο μαραι-
 νομένησιν ὁμοιοὶ ἐξαπίνης ἀκτῖνες ἀπ' ἐρανόθεν τανύονται. Or-
 pheus. ὡς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑδογίης διέταξεν ἐκ Διόθεν
 γυνώμισιν λαβὼν κατὰ δίκλακα θεσμὸν. & de Lapide
 Achar. II. καὶ κεν ἀπ' ἐρανόθεν σαχυροπλόκαμος Δημή-

60 μαρτυρίαν χτ' τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως ~ αὐτὸν θανατώσωσι. Καὶ οὐχ εὗρον· καὶ πολλῶν
 ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον. Ὑστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομαρτυ-
 61 res, Εἶπον· Οὗτ' ἔφη· Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τῆ Θεᾶς, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκο-
 62 δοῦναι αὐτόν. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ· Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου
 63 καταμαρτυροῦσιν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ· Ἐξ-
 ορκίζω σε χτ' τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ
 64 Θεοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὅψεσθε τὸν υἱὸν
 τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν καὶ δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ
 65 οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων· Ὅτι ἐβλασφήμησε· τί
 ἔτι

~ θανατώσουσιν αὐτόν

θανάτωσι] θανατώσασι ACDFGH. 9. 12. 14. 15. 73. 90. ἀπολέσωσι 53. 59. ἀνέλωσι 40.
 60. καὶ οὐχ εὗρον] — 9. probante L. Kuffero in praefat. εὗρον prius 6. εὗρον bis E.
 καὶ secundum] — C a prima manu L. 1. 51. 102. Evang. 23. a prima manu. Versio Copta. Origenes c. Celf.
 Cyrillus. οὐχ εὗρον secundum] — C a prima manu. L a prima manu. 1. 51. 102. Evang. 23. a prima manu. Versio
 Copta, Syra, Vulg. Arab. Origenes, Cyrillus.
 καὶ πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων οὐχ εὗρον] τὸ ἐξῆς, ἐ πολλοὶ προσῆλθον ψευδομαρτύρες, ἐ οὐκ εὗρον τὸ ἐξῆς. D.
 & Lat. rei sequentia.
 πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων] πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων AL. 102. Origenes. προσελθόντων πολ-
 λῶν ψευδομαρτύρων 1. Versio Syra.
 ψευδομαρτύρων] μαρτύρων K.
 προσελθόντες] ἦλθον D. ἐλθόντων K. 38. 69.
 ψευδομαρτύρες] — L. 1. 102. Versio Copt. Syra. Origenes in Jo. XI. 49. & c. Celf.
 ψευδομαρτύρες εἶπον] μαρτύρες εἶπον A a prima manu.
 61. εἶπον· οὗτ' ἔφη] καὶ εἶπον· τοῦτον ἠκούσαμεν λέγοντα D a prima manu. & ἐ εἶπον τάς ἠκούσαμεν λέγοντα
 ex emendatione. Codices Latini. οἰκοδομήσαι αὐτόν] αὐτὸν οἰκοδομήσαι C. Origenes H.
 αὐτόν] — 1. 69. 102. Origenes in Jo. XI. & c. Celfum bis.
 62. σου] σοι A a prima manu. 40.
 ἀποκριθεὶς] — L. 1. 69. 102. Versio Vulg. Copt. Origenes in Jo. XI.
 ἐξορκίζω] ἐρκίζω DL. 68. 69. 71. 72. 73. Evang. 7. Cyrillus Act. 5. Ephes.
 & posterior] — Editio Complut.
 63. εἰ] + & ζῶντος C a prima manu. 5. 47. 54. 59. 61. Evang. 6. 23. Versio Copta, Syra posterior. Aeth.
 or. Arab. Chrysostomus. 64. ὑμῶν] + ἔτι D. 46.
 65. ὅτι] — C ex emendatione DL. 102. Versio Vulg. Origenes in Jo. XI. & H. Cyrillus in Esaj. p. 482.

τηρ μὲντοι οἱ Φερέκαρποι ἐς αὐλάκα κλάπον ἔχουσα. Vegetius III. 17. Imperitorum vel ignavorum est vociferari de longe. Od. λ. 18. μ. 381. Hesiod. Scut. Herc. 384. Il. θ. 365. Od. μ. 381. ἀπ' ἐρανόθεν. Il. θ. 19. & 21. ἐξ ἐρανόθεν. Eustath. περὶ τὴν ἔχου τὴν πρῶτον. & 304. ἐξ αἰσύμην. Eustath. περὶ τὴν ἔχου τὴν πρῶτον. Liban. D. IX. p. 351. B. 9. εἴην δὲ τι φάντασμα ἐξ ἐρανόθεν ἦκει ἐν ἡμῶν πλαῖνται. Theophrast. XXII. 91. ἐκ δ' ἐτίρην. II. ἐκ πρῶτον. XXV. 180. ἐξ ἐλίκην. Jon. IV. 5.

61. Dio Xiphil. in Tiberio p. 120. Μάρκος Σίξτος ἦν — τοσούτοι καὶ πλατύνει καὶ δυνατοί, ὡς ἐπειδὴν γὰρ οὐκ ὀρίσθη, δειπνήσαι τε αὐτὸν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ τῇ μὲν προτεραιᾷ τὴν ἑπαυλὶ αὐτῷ πᾶσαν κατακόψαι, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ τε τὸ μείζον, καὶ ἐπὶ τὸ λαμπρότερον αὐτὴν οἰκοδομήσαι. Act. VII. 11. 13. Jer. XXVI. 11.

διὰ τριῶν ἡμερῶν] Act. XXIV. 17. Deut. IX. 1. XV. 1. Gal. II. 1. Plut. Cim. p. 483. E. δὲ ἐτῶν — v. Aelian. V. H. XIII. 42. δὲ ἐτῶν σλ. XIV. 7. διὰ 1. ἡμερῶν. Philo T. 2. p. 476, 43 48. διὰ γ. ἡμερῶν — διὰ 5. ἡμερῶν. de O. M. T. 1. p. 30, 25. διὰ 5. ἡμερῶν κελεύσας ἄγειν τὴν ἱερὰν ἐβδόμην. Idoctat. Archidam. ταύτην δὲ διὰ τ. ἐτῶν κατοικήσας.

Non magis conficitur ex his verbis, Jesum semet ipsum excitasse, quam semet ipsum occidisse. Bemidbar XIV. & Cant. IV. 16. Cum evigilabit rex Messias, datus in Septentrione, veniet & aedificabit domum sanctuarii, quae data est in meridie S. D. Es. XLI. 25. XIV. Ter aedificata est domus sanctuarii in portione Benjaminis. Semel tem-

pore Salomonis. Semel tempore ascensionis captivitatis: & tertium tempore Messiae. Mafsechet Sopherim XXI. 2. tempore futuro aedificabitur sanctuarium mense Nisan.

62. ἀναστὰς] Appian. Pun. p. 74. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. Κησαρίδης δ' ὑπαναστὰς ἀντίλεγεν ὡδὲ. & p. 75. καὶ ὁ κησαρίδης, ἦν γὰρ εἰπὼν ἰκανώτερος τοῦ συναρχε, ἀναστὰς καὶ τότε — ἔλεγεν ὡδὲ.

63. ἐσιώπα] Origenes c. Celf. L. VII. p. 369. ἡ παρὰ ταῖς μαρτυρίαι καὶ ταῖς πολλαῖς αἰτιάται αὐτοῦ σιωπῇ πάντος τῆ ἐν ἑλλήσιν ἐν περιστάσει τυγχάνοντος φθονομαχίας μᾶλλον ἐνέδιδε καρτερίας καὶ ὑπομονῆς.

Appian. de B. C. 1. p. 656. οἱ ἄρχοντες — ἄμνηνοι κίνα τὸν ὄρκον τὸν στρατιωτικόν, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἑκάστος ἐξάρκας. Plut. Apophth. p. 174. C. οἱ αἰγυπτίαν βασιλεῖς κατὰ νόμον αὐτῶν τὰς δικαστὰς ἐξάρκισον, ἑτι καὶ βασιλεὺς τι προσέειπεν τῶν μὴ δικαίων, καὶ κρινέσιν. Demosth. pro Coron. καὶ οὐκ ἂν ἀρκίζομεν αὐτόν. alibi οὐκ ἂν ὄρκος παρ' αὐτοῦ ἐλάβομεν. Athenaeus VIII. p. 362. C. ὀρκίζοντες δὲ ὅμοσι μὴ αὐτοῦ ἔχειν τὸν ἱερὸν, μὴτε ἄλλα συνειδέναι λαβόντι. Thucyd. V. 47. ὁμνύοντες δὲ ἀθήνῃ μὴν ἢ βελή καὶ αἰ ἡδημοὶ ἀρχαί, ἐξορκίζοντες δὲ οἱ Πρυτάνεις. Prou. XXIX. 24. Cant. II. 7. 1. Reg. VIII. 31. XXII. 16.

Midrash Tehillim II. Tu es filius meus. Hinc respondetur Haereticis dicentibus, illum habere filium. Responde illis: non dixit, tu es filius mihi, sed tu es filius meus. Sicut servus, cui Dominus facit recreationem, eique dicit: ego diligo te ut filium meum.

65. διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ] Ovidius Hero. XV.

ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἰκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ. Τί ὑμῖν δο- 66
κεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· Ἐνοχῶ θανάτῳ ἐγί. Τότε ἐνέπυσαν εἰς τὸ πρόσω- 67
πον αὐτῷ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἑρράπισαν, λέγοντες· Προφήτευσον ἡμῖν Χρι- 68
στὲ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐ- 69
τῷ μία παιδίσκη, λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μὲν Ἰησοῦ τῷ Γαλιλαίᾳ. Ὁ δὲ ἠρνήσατο 70
ἑμ-

ἴδε] ἰδοὺ Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinasi*.

αὐτοῦ posterior] — DL. 102. Versio *Vulg.* *Copt.*

66. ἀποκριθέντες] ἀπεκρίθησαν πάντες καὶ D. Cod. *Latini*.

ἑρράπισαν] ἑράπισαν ACD 102.

+ αὐτόν D. 50. *Evang.* 20.

69. ἔξω ἐκάθητο] ἐκάθητο ἔξω D. 1. 102. Versio *Vulg.*

ἐκάθητο ἔξωθεν 13.

Γαλιλαίᾳ] Ναζωραῖα C. Versio *Syriac.*

70. ἐμπροσθεν] ἐνώπιον 59.

+ αὐτῶν AC. a prima manu FHKM. 1. 2. 3. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 15. 16.

27. 34. 35. 38. 39. 44. 49. 50. 51. 54. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 71. 72. 73. 78. 83. 84.

87. 90. 91. 106. *Evang.* 2. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Editio *Erasmi* 1. *Aldi*. *Theophylacti*.

πάντων] — K. 71. 73. *Theophylacti*. πάντων Editio *Complut.*

λέγων] + ἔτι 44.

τί] δὲ 1. Editio *Erasmi*. 1.

λεγεις] + οὐδὲ ἐπίσταμαι D.

71. ἐξελεθόντα δὲ αὐτόν] ἐξελεθόντα δὲ αὐτοῦ D. *Evang.* 17.

122. eram lacero pectus aperta sinu. VI. 27. protinus exilui, tunicisque a pectore ruptis. & XII. 153. abscissa planxi mea pectora veste. Metam. VI. 398. summa vestem laniaverat ora. Fast. IV. 448. ipsa suos abscideratque finus. *Moëd Katon* f. 26. 1. Unde probamus, vestes lacerandas esse, cum nomen Dei profanatur? Ex 2. Reg. XVIII. 37. XIX. 1. Tradunt Rabbini, & eum qui blasphemiam ipse audivit, & eum qui ab alio relatam audivit, vestes scindere oportere. 2. Pontifex Maximus lacerat ab imo. *Sanhedrin* VII. 5. Blasphemus non tenetur, nisi expresso nomine. — interrogant natu maximum testium, dicendo: ediffere quodcunque audivisti expresse. Tum ille hoc refert. Iudices autem stant erecti, vestesque discerpunt, non refarciendas. Dein secundus tertiusque dicit: ego idem quod ille audivi. *Gem.* f. 60. 1. Dixit R. Juda, dixisse R. Samuelem: si quis nomen Dei pronunciari audiat a gentili, non tenetur vestes scindere. 1. *Macc.* XI. 71. *Jos.* B. II. 15. 2. δεισαντες οἱ δυνατοὶ σὺν τοῖς ἀρχιερεῦσι τὰς ἐσθῆτας περιεβύζαντο. & 4. τοὺς δὲ ἀρχιερεῖς αὐτῶς ἢ ἰδεῖν καταμυμνέουσιν μὲν τῆς κεφαλῆς κόβιν, γυνικοὺς δὲ τὰ στήνα τῶν ἐσθῆτων περιεβύζηνται. *Act.* XIV. 14.

τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων;] *Plat.* *Polit.*

τί δέστιαι μάρτυρες; αὐτοὶ γὰρ ὁ θρασυμαχος ὁμολογεῖ.

νῦν ἰκούσατε] *Eymol.* τὸ μὲν γὰρ νῦν συντάσσεται ἐπὶ τῶν τριῶν χρόνων, νῦν γράφω, νῦν γράψω, νῦν ἔγραψα.

67. ἐπέπυσαν] *Petron.* 75. Si quid perperam feci, in faciem meam inspuē. *Thomas.* καταπτύω σε· ἐμπτύω σοι δὲ ὁδὸς τῶν δοκίμων. *Phrynichus* p. 6. ἐμπτύει μοι μηδαμοῦ λόγῳ ἄλλα καταπτύει με, καὶ κατέπτυσά αὐτοῦ λέγει. *Ælian.* V. H. 1. 15. ὁ ἄρρη [τῶν περὶ τῶν] ἐμπτύει αὐτοῖς. *Plut.* *Apophth.* p. 189. A. κατεγνώσθη θάνατος τοῦ Φωκίως ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν φίλων· οἱ μὲν ἔν κλαίοντες ἦγοντο, τῷ δὲ Φωκίῳ σιωπῇ βαδίζοντι τῶν ἐχθρῶντις ἐπέπυσεν ἀπαντήσας εἰς τὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ πρὸς τῆς ἄρχοντας ἀποβλέψας, οὐ παύσει τις, εἶπε, τοῦτον ἀσχημονοῦντα; *Seneca* de *Consolat.* ad *Helviam*. 13. Ducebatur Athenis ad supplicium Aristides, cui quisquis occurrerat, dejiciebat oculos, & ingemiscebat, non tanquam in hominem justum, sed tanquam in ipsam justitiam animadvertetur. Inventus est tamen, qui in faciem ejus inspueret — At ille absterfit faciem, & subridens ait comitanti se magistratui: Admone istum, ne postea

tam improbe oscitet. Hoc fuit contumelie ipsi contumeliam facere. *Athen.* VIII. p. 345. C. ἐπέπυσεν εἰς αὐτήν. *Lucian.* D. M. 20. 2. τὸν Σαρδανάπαλον δὲ, ὃ ἄνακτι, πατάσαι μοι κατὰ κόρης ἐπὶ τρεφον. A. μηδαμῶς. — M. ἐκὼν προσπτύσομαι γε πάντως ἀνδρὶ ὅντι. *Senec.* de *Ira*. III. 38. Diogeni Philosopho Stoico de ira cum maxime differente adolescens protervus inspuet. — Catoni cum causam agentis in frontem mediam, quantum poterat attracta pingui saliva, inspuisset *Lentulus*. Et de *Constantia* I. 2. Catonis sacrum os purgamentis aspersum per contumelias. *Sophoc.* *Antig.* 1246. πτύσας προσώπῳ. *Claudian.* in IV. *Cof.* *Honorii* 404. Torquati despue mores. *Berachoth* f. 24. 3. Qui in precatatione sua exspuit, est ac si exspuisset in faciem regis. *Num.* XII. 14. *Esaj.* L. 6. *Athen.* VI. p. 249. F. πλῆγας δ' εἶχεν καὶ υἱὸς αὐτῷ Διονυσίος τὴν κόλακας, ἧς καὶ προσηγόρευον οἱ πολλοὶ Διονυσιοκόλακας — ἀποπτύοντος δὲ τῷ Διονυσίῳ πολλάκις παρῆρχον τὰ πρόσωπα καταπτύεσθαι, καὶ ἀπολείποντες τὸν σιαλὸν αὐτῷ, μέλιτος ἔλεγον εἶναι γλυκύτερον. *Bava Kama* VIII. 6. qui excreans focium confuit, CCCC. Drachmas rependit.

ἐκολάφισαν] *Senec.* *Epist.* 13. Quod ego leve dixero, tu gravissimum esse contendes, scio alios inter flagella ridere, alios gemere sub colapho. *Thomas.* κονδυλίζω, καὶ κονδυλισμός, καὶ κονδυλος — τὸ δὲ κολαφίζω, καὶ κολαφισμός, καὶ κόλαφος, ἀνὰ τικῆ. *Glossar.* depalmare, κολαφίζειν. *Eustathius* Od. p. *Ter.* *Adelph.* II. 2. 36. Omnes dentes labefecit mihi, praeterea colaphis tuber est totum caput. 1. Reg. XXII. 24. *Bava Kama* f. 91. 1. colaphum impexit auri ejus, eumque furdum reddidit.

68. προφήτευσον] *Aristot.* *Rhet.* XVII. de *Epimenide* περὶ τῶν ἰσομένων οὐκ ἱμαντεύετο, ἀλλὰ περὶ τῶν γενομένων μὲν, ἀδήλων δὲ.

παιδίσκη] *Phrynichus* p. 102. Παιδίσκη τῷτο ἐπὶ τῆς θεραπαίνης οἱ νῦν τιθέασιν· οἱ δ' ἀρχαῖοι ἐπὶ τῆς νεανίδος, οἷς ἀκολουθεῖον. *Thomas.* παιδίσκη καὶ τὴν ἐλευθέρην, καὶ τὴν δούλην, ἀτλικοὶ ὡσαύτως καὶ παιδισκάριοι. Λιβάνιος ἐν τῇ πρὸς τῷ Ἄλφῳ μελέτῃ. τις ἄνευ παιδισκαρίων, ἐπὶ μόνῃς δὲ τῆς δούλης οἱ ἄπλως Ἕλληνες χροῦνται τῇ παιδίσκῃ· ὡσαύτως παιδάριοι, καὶ τὸ θυγάτριον ἀτλικοὶ, μόνον δὲ τὸ ἄρρεν Ἕλληνες. *Moeris.* παιδίσκην καὶ τὴν ἐλευθέρην καὶ τὴν δούλην ἀτλικοῦς τὴν δούλην μόνην, Ἕλληνας. *Ammonius.* παιδίσκη καὶ θεραπαίνα διαφέρει. Παιδίσκη μὲν γὰρ ἐστὶ πᾶσα ἡ τὴν παιδικὴν ἔχουσα ἡλικίαν, ὡς καὶ παιδισκος·

71 ἔμπροσθεν + πάντων, λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις. Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλην· καὶ λέγει ~ τοῖς ἐκεῖ· Καὶ οὗτος ἦν ῥῆς Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.
 72 Καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετ' ὅρκου· Ὅτι ἐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑσώτες, εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλον
 + αὐτῶν αὐτοῖς· ἐκεῖ καὶ

αὐτὸν prius] — L. 13. 37. 102. Evang. 7. — posterius 1. ἄλλῃ] + παιδίσκη D. Versio Vulg.
 τοῖς ἐκεῖ καὶ] αὐτοῖς· ἐκεῖ καὶ ACE a prima manu FL. 2. 3. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 15. 27. 34. 35. 36. 37. 38.
 39. 40. 44. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 58. 59. 62. 64. 66. 69. 71. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 88. 89.
 90. 91. 103. 104. Evang. 2. 3. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut. Ald.
 Versio Goth. Syr. Origenes H. Chrysostomus. probante H. Grotio, J. Millio prol. 1099.
 τοῖς] — Theophylactus, καὶ posterius] — D. 102. Ναζωραῖς] Ναζαρηνοῦ 1.
 72. καὶ] ὁ δὲ 73. μετὰ AC. 72.
 ὅρκου] + λέγων D. Codices Latini. probante T. Beza. ὅτι] — D. 36. 40. Colb.
 73. δὲ] + πάλιν 1. ἐσώτες] ἐσηκότες Evang. 6. καὶ σὺ] — D. 1.
 καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλον σε ποιεῖ] — L. ῥῆς] + Γαλιλαῖος εἶ, καὶ C. Versio Syr. poster. cum asterisco.
 δῆλον σε ποιεῖ] ὁμοιάζει D. probante J. Millio prol. 396.

Δεράπαινα δὲ ἡ δῆλη — Παιδίσκη καὶ παῖς διαφέρει. Παιδίσκη μὲν γὰρ ἡ ἐλευθέρα παρ' ἀπλοῖς, παῖς δὲ ἡ δῆλη. Μένανδρος ἐν Δακτυλῳ, ἐπὶ τῷ δὲ δ' αὐτῷ ἔτιως κακοδαίμων ἔφη, ὡς ἐκ ἂν ἐκδοίη θυγατέρας ἄσμενος καὶ ταῦτα ν. παιδίσκας ἔχων. Clem. Alex. οὐ μοι δοκεῖς ἀπλοῖς ἐπαίειν φωνῆς, παρ' ἧς εἰν ἐκμαθεῖν τὰς καλὰς καὶ ὁρατάς, ἔτι δὲ καὶ ἐλευθέρους νεανίδας, παιδίσκας καλεσμένας. Pollux III. 76. παιδίσκην δὲ τὴν δεραπαινίδα Λυσίας ἀνόμασεν. εἰ καὶ ἀμφιβολὸν εἰς τὸν ὄνομα, πότερον ἡλικίας ἢ τύχης, λέγει γὰρ ἐν τῷ κατὰ καλλιπὶ ὕβρεως, καὶ ἐξελθῶσα ἡ παιδίσκη τὴν θυρὰν ἀνοίγουσι.

ἦσθα] Moeris ἦσθα, ἀπλοῖς ἦς, ἐλληνικῶς. Απτοπίους. ἦσθα παραχημένον δημοῖ χρόνον — τὸ δὲ ἦς τὸν μίλλοντα. Όμηρος. Δηϊφῶβ', ἡ μὲν μοι τὸ πάρος πολὺ φίλτατος ἦσθα — ὁ γὰρ λέγων πρὸς τινα, ἦς ποτε πλάσιος, ἀγνοῖται τὴν διαφορὰν, δεόν φάναι ἦσθα. Galen. de Usu Part. VI. ἀνατομῆς μὲν γὰρ ἔμπειρος εἴτε ἦσθα. Aristoph. Plut. 834. ἐκέν μετὰ ταῦτ' ἦσθ' ἄδελος. Plut. Themist. p. 121. B. ἐμοῦ μὴ γενομένης σὺ οὐκ ἂν ἦσθα. Plat. Euthyphr. ἐπειδὴ ἐπ' αὐτῷ ἦσθα. Crito. ἐχὼ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δῆλος. Alcibiad. I. καὶ τοι σφόδρα γε ἦσθα. Demosth. pro Phorm. εἰ δ' ἦσθα ἐπικλῆς — τοῦτον ἀπράγμων ἦσθα τὸν χρόνον. adv. Stephan. σὺ δῆλος ἦσθα. Isocrat. ad Demonic. ἐδὲν ἦσθα μέγα διαπετραγμένος. Xenoph. Cyropaed. I. ὁ βασιλεὺς ἦσθα. Ithomas. ἦσθα, οὐκ ἀντὶ τῷ ὑπάρχαι, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὑπῆρχαι. Σοφοκλῆς οὐκ ἂν ἦσθα λυπηρὰ κλύειν. Καὶ ἀπλοῖς ἅπαντες οἱ δοκιμώτατοι ἐπὶ παραχημένῳ τῷ λέγειν, ὥστε οἱ ἀπὸ ἐνέστωτος χράμενοι ἀμαρτάνουσιν. Aristoph. Plut. 970. καὶ σὺ συκοφαντρία ἐν ταῖς γυναιξὶν ἦσθα. Hefsehier. ἦσθα, ἦς, ὑπῆρχες.

Tu es partium ipsius. 2. Reg. VI. 16. IX. 32. 70. οὐκ οἶδα, τί λέγεις] Jo. XVI. 18. Sophoc. Ajac. 270. πῶς τῷτ' ἐλέγεις; οὐ κάτωθ', ὅπως λέγεις.

71. τὸν πυλῶνα] Oppian. de Venat. III. 419. πυλῶνα διαπτάμενος θανατοῖτο. Athen. V. 205. B. τετραδύμους ἔφερεν εἰς αὐτὴν πυλῶνα. Lucian. Hermot. 11. πνέκον γὰρ τι ἐκρίματο ὑπὲρ τῷ πυλῶνος μεγάλους γράμμους λέγον, τῇ μέρει οὐ συμφιλοσοφεῖν — ὅταν οἱ κόλακες τὰς πυλῶνας ἑωρθεῖν ἐμπλήσωσι. Anthol. II. 13. 4. τοῖς δὲ πυλῶσι κίραξ. Hic vestibulum, ut Aët. X. 17. Marco XIV. 16. προαύλιον.

73. λαλιά] Pollux V. 90. βόη, φώνημα, λαλιά, φθογγή, καὶ φθέγμα, καὶ κραυγή. Sextus Empir. a. Logic. I. 178. τῶν μὲν περὶ αὐτὸν χρόνος, μεγέθους, σχήματος, κινήσεως, λαλιάς, ἐσθῆτος, ὑποδέσεως.

Hieronymus. Non quod alterius sermonis esset Pe-

trus aut gentis exterae. Omnes quippe Hebraei erant & qui arguebant, & qui arguebatur. Sed quod unaquaeque provincia & regio habeat proprietates suas, & vernaculum loquendi sonum vitare non possit. Sic & Ephrae in Judicum libro [c. XII.] non possunt σύνθημα dicere. Erubbin f. 53. 1. Dixit R. Juda, dixisse Rabum: Filiis Judaeae, qui accurati fuerunt in lingua sua, confirmata est lex in manibus eorum, at filii Galilaeae, qui non accurati fuerunt in lingua sua, non est confirmata Lex in manibus eorum. & 2. si quis interroget filios Judaeae, qui subtiliter accurati sunt circa linguam suam, vocem quae habet ע, num docebit pronuntiandam esse ut נ. v. gr. מאכרין pro מעכרין, אכור pro עכור? Sciunt illud. At filii Galilaeae, qui non subtiliter accurati sunt circa linguam suam, quid de illis traditum est? Galilaeum quendam dixisse Judaeo אמר cujus est? אמר cujus est? Judaeumque respondisse: Galilaeae stulte, num loqueris de אמר afino ad acquitandum, an de vino אמר ad bibendum, an de lana עמר ad vestiendum, an de agno אמר ad mactationem? Galilaea quaedam, cum vellet vicinae suae dicere: Veni, praebebo tibi lac comedendum; pro שוכתי cum ב dixit שוכתי & pro תא דאוכרין תבא dixit תא דאוכרין devoret te leo. Mulier quaedam coram Iudice volebat dicere: Domine אורי, tabula mihi fuit, quam furati sunt: eaque tanta fuit, ut si te in eam collocarent, non attingerent pedes tui terram, Dixit autem: Domine חור, tignum mihi fuit, & te furati sunt: fuitque illud tam magnum, ut si te ex illo suspenderent, non attingerent pedes tui terram. Pro קורי dixit כורי, pro שבלא dixit תבלא & pro גנבוה dixit גנבוך. — Judaeo interrogante de Hoipitio, Galilaeus dividebat, pronuntiabatque יהי ויהי אש פי ויהי, quod significat: Vir, os hoc vivit. Hieros. Schabbat. 9. 2. Non distinguunt doctores mystici inter נ & ע. & Beraithoth t. 32. 1. Scholae R. Eleazar f. Jacobi א pronunciantur ע, & ע א, e. gr. ביצים pro בצצים. Hier. Avoda Sara f. 39. 3. Rab dixit: עדיהן Samuel אדיהן, Rab מאכרים Samuel מעכרים, Rab יאורי Samuel יעורי. Beraithoth R. XXVI. 16. R. Eleazar f. Simeonis dixit: in Galilaea serpentes חיות vocant איות. Megilla f. 24. 2. Non deducunt ante arcam neque viros Scythopoleos neque viros Beth Haipha, neque viros Tabanim, quia legunt א ע & ע א.

δῆλόν σε ποιεῖ. Τότε ἤρξατο ἡ καταναθεματίζεω, ἡ ὀμνύειν. Ὅτι ἐκ οἶδα τὸν ἄνθρω- 74
πον. Καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τῆς ῥήματός — τῆς. Ἰη- 75
σοῦ, εἰρηκότος αὐτῶν. Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρεῖς ἀπαρνήθη με. Καὶ ἐξεληθὼν
ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς.

ΠΡΑΪΑΣ δὲ γενομένης, συμβέβλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς ἡ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ 1
λαοῦ κατὰ τῆς Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. Καὶ δῆσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον, καὶ 2
παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. Τότε ἰδὼν Ἰudas ὁ ᾠδιδδὺς αὐτόν, 3
ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς, ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις, λέγων. Ἡμάρτον, ᾠδιδδὺς αἷμα ἀθῶον. Οἱ δὲ εἶπον. Τί πρὸς 4
ἡμᾶς; σὺ ὀφεί. Καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε ἡ ἀπελθὼν, ἀπήγ- 5
ξας.

~ καταθεματίζεω

74. καταναθεματίζεω] καταθεματίζεω ACDEFGHKLM. Colb. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59.
60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 69. 71. 72. 73. 74. 78. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 103. 104. 106. Evang. 2.
3. 4. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut. Bengelii. Chrys. in Psal.
LXXVII. Iulianus Q. 121. Theophylactus. Irenaeus c. H. 1. 13. 4. & 16. 3. probante J. Millio prol. 1100. &
1180. Huetio in Orig. T. 1. p. 111. frustra ergo hanc vocem repudiat H. Stephanus Theol. T. III. p. 1483. Apoc. XXII. 3.
75. τοῦ posterius] — ACDF 3. 10. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 74. 106. Evang. 6. 9. 10. Editio
Complut. Plant. Erasmi, duae priores Stephanii, Bengelii, Bogardi. Theophylactus, Basilii Eth. 1.
αὐτῶν] — DL 33. 57. 61. 102. Versio Vulg. ὅτι] — D 61. πρὶν] + ἡ A Basilii.
ἀλέκτορα φωνῆσαι] ἀλεκτοροφωνίας 1. τρεῖς ἀπαρνήθη με] ἀπαρήση με τρεῖς 69. με] — 69.
1. ἔλαβον] ἐποίησαν D. τοῦ λαοῦ] — 10. 35. 62. 66. 83.
ὥστε θανατῶσαι αὐτόν] ἵνα θανατώσῃσιν αὐτόν D. ὥστε αὐτὸν θανατῶσαι & in m. θανατώσῃσιν 69. ὅπως

αὐτὸν θανατώσῃσιν. Edit. Complut. Plant. Genev.
2. αὐτὸν ἀπήγαγον] ἀπήγαγον αὐτόν 13. Versio Vulg. + αὐτὸν Versio Syra utraque, sed posterior cum obelo.
αὐτὸν posterius] — CL. Versio Vulg. Syra posterior cum obelo. Origenes in Jo. XIII. 22.
Ποντίῳ] — L 102. Versio Syra, Copta, Arab. Orig. l. c. 3. ἰδὼν] + ὁ 1. Origenes c. Celf. II.
ᾠδιδδὺς] παραδδὺς L 33. μεταμεληθείς] — 64.
ἀπέστρεψε] ἐστρέψε L 102. Origenes c. Celf. ἀπέρριψε 56. 58.
τοῖς posterius] C. 60. 102. Orig. ll. cc. Eusebius D. X. 4. ἀρχιερεῖσι] + καὶ γραμματεῦσι 60.
4. ἀθῶον] δικαίον DL. Versio Syr. Vulg. Origenes c. Celf. & H. 35. Cyprianus, Lucifer V.
ἔψα] ἔψα ADFGHLM 69. Colb. Evang. 6. 9. 13. 20. Editio Erasmi. 1. Aldi. Versio Syra Graece in mar-
gine. Origenes l. c. Cyrill. Catech. 127. Joannes Grammaticus. Dial. Attic. in verbis secundam personam passivam
habentibus desinentem in η, eam per η diphthongum effertur, βούλει enim dicunt pro βούλη. Eusebius. in ll. ζ. p.
500. 30. τῶν ἔχοντων τὰ δεύτερα ἐν αὐτοῖς πρόσωπα εἰς ἐκ διφθόγγου λήγουσα ἀτικῶς, εἰ ἡ ὑπεροχὴ ἀναλογώτερον διὰ τὴν
καὶ προσγεγραμμένην ι. γράφεται ἀπαντα τὰ τοιαῦτα, ὅμως ἐναπέμειναν τὸ ἴσομαι, βούλομαι καὶ τὰ λοιπὰ δύο εἰς ἀνά-
μνησιν τῆς παλαιᾶς γραφῆς ἔχοντα ἐν τοῖς διωτέροις αὐτῶν προσώποις τὴν ι. διφθόγγον ὅψαι, βούλει, οἶμι, ἢ. Schol. Ari-
stoph. Plut. 40. πύσσει) οἱ ἀτικοὶ τὰ τῆς παθητικῆς χρόνων διωτέρα πρόσωπα αἰεὶ διφθόγγον γράφουσιν, ὡς καὶ ἐν ταῖς
ἑα, καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ἰουσίσι. οὕτως γὰρ, εἴπερ τις τῆς ἀτικῆς διαλέκτου χρῆται. Ἡ δὲ κοινὴ διάλεκτος μοῖου τοῦ βούλει,
καὶ ὅψαι, καὶ οἱ τα ἐνεργητικὰ μὴ ἐν χρῆσει εὐρέστα, τῇ ἀτικῇ ἐπομένη συνθεσίᾳ αἰεὶ διφθόγγον τα τρία ταῦτα ἐκ-
φέρει. Luc. XXII. 42. VII. 4. Jo. XI. 40. Plat. Hipp. M. εἰ δὲ βούλει. Arrian. Epict. I. 29. ἀγαγέ μοι τὴν καίσα-
ρα, καὶ ὅψαι, πῶς εὐσταθῶ. II. 5. τοῦτο ὅψαι ποιοῦντας καὶ τοὺς σφαιρίζοντας ἐμπειροῦς.
5. τὰ] + τριάκοντα Bodlej. unus. ἐν τῷ ναῷ] εἰς τὸ ναὸν 33. 99. Orig. c. Celf. 1. MS. Eusebius.
6. κορβανῶν] Corbam Codices Latini, Hilarius. κορβανῶν EM 38. 44. 45. 46. 50. 51. 53. 84. 86. Evang.
12. 13. 14. 19. 20. 21. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi. Origenes H. Chrysostomus, Cyrill. Catech. p.

74. Sibi male precatus est, diris se obligavit.
ὀμνύειν] Moeris. ὀμνύναι, ἀτικῶς ὀμνύνειν, ἐλληνικῶς.
Thomas. ὀμνυμι. ἐκ ὀμνύω. — ὀμῶμαι, ἐκ ὀμῶσω.
Bava Kama VII. 7. Non alunt gallos gallina-
ceos Hierosolymis propter consecrata. f. 82. 2. de-
cem res dicuntur de Jerusalem — Nono: galli-
naceos in ea non alunt אבות Nathan
35. non alunt Hierosolymis anseres, nec gallos,
nedum porcos. Erubbin f. 26. 1. Nidda f. 8. 1.
Gallus ob interfectum puerum ex sententia Synedrii
Hierosolymis lapidatus est. Berachoth f. 27. 1. Jo-
ma I 8. nec instabat Galli cantus, quin atrium Israe-
litis repletum esset. Gem. f. 20. 2. quid est cantus
galli — R. Abia: clamavit vir. R. Sila dixit: cla-
mavit gallus — Traditio est juxta R. Silam.

75. καὶ ἐξεληθὼν ἔξω ἔκλαυσε] Eliau. V. H. XII.
I. καὶ ἠνιάτο, ὥσπερ ἐκλῶ, ἐπὶ τέτοις ἡ ἀσπασία, καὶ
ἀπελθὼσα ἔξω ἔκλαυε. Sophocl. Electr. 804. ἀλλ' εἰσὶν
εἰσω. Schol. περιεσόν το εἰσω. Τὸ γὰρ εἰσιν εἰς τὸ εἰσω ἔλ-
θαι δηλοῖ. Plin. Epist. III. 16. Cum diu cohibitas

lacrymae vincerent, erumperentque, egrediebatur,
tum se dolori dabat. Gen. XLIII. 30. XLIV. 13.

ἔκλαυσε πικρῶς] Od. δ. 153. πικρὸν ὑπ' ὀφρύσι δά-
κρυον εἵβει. Aristaeus. I. 22. δακρυρμένη πικρῶς. Esaj.
XXII. 4. Anthol. III. 23. Σοὶ γυνέτης, σοὶ πικρὰ πῶ-
σις κατὰ δάκρυα λείβει.

2. Plin. Ep. VII. 4. Pontius.

4. Hesycheus. ἀδῶος, ἀνάτιος. Suid. I. Macc. I. 37.

5. ἀπῆρξατο] Euripid. Helen. 306. ἀπῆρξατο μοι
ἀγρόναι μετάρσι, καὶ τῶις δόλοισι δυσπρεπὲς νομίζεται
Σφαγαὶ δ' ἔχουσιν ἐν γένει τι καὶ καλόν. Aen. XII. 603.
Et nodum informis leti trabe necit ab alta. Ser-
vius. Sane sciendum, quia cautum fuerat in pon-
tificialibus libris, ut qui laqueo vitam finisset, in-
sepultus abjiceretur. Unde bene ait, informis leti,
quasi mortis infamissimae. Ergo cum nihil sit hac
morte deformius, poetam pro reginae dignitate di-
xisse accipiamus. Cassius autem Hemina ait, Tar-
quinius superbum, cum cloacas populum facere
coegisset, & ob hanc injuriam multi se suspensio

6 ξατο. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶπον· Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν
7 κορβανᾶν· ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι. Συμβέβλιον δὲ λαβόντες, ἡγοράσαν ἐξ αὐτῶν τὸν
8 ἀγρὸν τῷ κεραμείῳ, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. Διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖν^ς, ἀγρὸς αἵμα-
9 τ^ς, ἕως τῆς σήμερον. (Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τῷ πρῶτῳ, λέγοντος.
Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τῷ τέλει μνημένῳ, ὃν ἐτιμήσατο ἀπὸ υἱῶν
10 Ἰσραὴλ· Καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τῷ κεραμείῳ, καθὰ συνέταξέ μοι Κύρι^ς.)
11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη ἔμπροσθεν τῷ ἡγεμόν^{τι} καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων· Σὺ
12 εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· Σὺ λέγεις. Καὶ ἐν τῷ καθηγορεῖσθαι
13 αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλά-
14 τ^ς· Οὐκ ἀκούεις πόσα σοι καταμαρτυροῦσι; Καὶ ἐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς ὃδὲ ἐν ῥη-
15 μα· ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰσθεὶς ὁ ἡγεμὼν σπυλιεῖν ἕνα
τῷ

127. κορβανᾶν L 49. Evang. 6. 9. 12. κορβανᾶ 33. κορβανᾶ Editio *Erasmi* 1. κορβανᾶ Evang. 7.
7. ἐξ αὐτῶν] — Codices *Latini*. δε] τ^ς G. 8] — 58.
ἐκεῖν^ς] + Acheldemach, hoc est. Codices *Latini*. + Haceldama hoc est. Versio *Vulg.* ex *Actis*.
9. Ἱερεμίου] Ἱερεμίου AC. a prima manu 72. — 33. Versio *Syria*. probante *J. A. Bengelio*. Ζαχαρίου
22. Versio *Syria* posterior in margine. probante *T. Beza* in annot. Ed. 2. 3. 4. 5. *Origenes* H. 35. Suspi-
cor aut errorem esse scripturae, & pro Zacharia positum Hieremiam, aut esse aliquam Hieremiae secretam scri-
pturam. *Eufr.* D. X. 4. ἐπισήσεις, ἐπεὶ μὴ ταῦτα φέρεται ἐν τῇ τοῦ Ἱερεμίου προφητείᾳ, ἵνα χρη ὑπονοεῖται περιρῆσθαι
αὐτὰ ἐξ αὐτῆς κατὰ τὴν βασιλευργίαν, ἢ καὶ σφάλμα γραφικὸν γιγνομένην τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων ἀντίγραφ^{ος}
πιπαισμημένων, σφαλῆν^{τι} τιν^{ος}, καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ζαχαρίου Ἱερεμίου τεθέντ^{ος}. *Augustinus* de Conf. Ev. III. 7. Primo
noverit, non omnes Codices Evangeliorum habere, quod per Hieremiam dictum sit, sed tantummodo per Pro-
phetam. Possemus ergo dicere, his potius codicibus esse credendum, qui Hieremiae nomen non habent. Di-
ctum est enim hoc per Prophetam, sed Zachariam, unde putatur, Codices esse mendosos, qui habent nomen
Hieremiae, quia vel Zachariae habere debuerunt vel nullius, sicut quidam, sed tantum per Prophetam dicen-
tem, qui utique intelligitur Zacharias. Sed utatur ista defensione, cui placet, mihi autem cur non placeat, haec
causa est, quia & plures codices habent Hieremiae nomen, & qui diligentius in Graecis exemplaribus evange-
lium consideraverunt, in antiquioribus Graecis ita se perhibent invenisse; & nulla fuit causa, cur adderetur hoc
nomen, ut mendositas fieret: cur autem de nonnullis codicibus tolleretur, fuit utique causa, ut hoc audax im-
peritia faceret, cum turbaretur quaestione, quod hoc testimonium apud Hieremiam non inveniretur. *Hieronymus*
in l. Hoc testimonium in Hieremia non invenitur — Legi nuper in quodam Hebraico volumine, quod
Nazarenae sectae mihi Hebraeus obtulit, Hieremiae apocryphum, in quo haec ad verbum scripta reperi: Sed
tamen mihi videtur magis de Zacharia sumtum testimonium. in Psal. LXXVII. Dicamus aliquid simile & de alio
loco secundum Matthaeum, quando Judas retulit XXX. argenteos — in Jeremia propheta. Requisivimus in Je-
remia propheta, & hoc penitus invenire non potuimus: sed invenimus illud in Zacharia. Videtis ergo, quia & hic
error fuit, sicut ibi. *Erasmus*. Caeterum etiam si fuisset in nomine duntaxat memoriae lapsus, non opinor, quen-
quam adeo morosum esse oportere, ut ob eam causam totius scripturae S. labasceret autoritas. vid. supra in XIII. 35.
10. ἔδωκαν] ἔδωκα Evang. 24. Versio *Syria*. probante *T. Beza* in annotat. Edit. 4. & 5. ἔβαλον 69.
καθὰ] καθὼς Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*.
11. ἔφη] ἐλάθη C. 1. *Origenes* c. Celf. 1.
ὁ δὲ secundo loco] τότε L 36. 61.
Ἰησοῦς posteriori loco] — 59.
12. τ^ς posterior] — 10. 69. 74. 83. 86. 89. 90.
13. ἀκούεις] +; Evang. 24. probante *Bengelio*. σου καὶ μαρτυροῦσιν σου D. σου καθηγοροῦσιν 1.
14. πρὸς οὗδ^ε] — D. Codices *Latini*. οὐδ^ε ἐν] οὐδ^ε Evang. 21.
τ^ς ἡγεμόνα] — Versio *Syr.* probante *J. Millio* prol. 1251. 15. δε] + τὴν D.

necarent, iussisse corpora eorum cruci affigi: Tunc primum turpe habitum est, mortem sibi consciscere. Et Varro ait: Suspendiosus, quibus iusta fieri jus non sit, suspensus oscillis veluti per imitationem mortis parentari. Docet ergo Virgilius secundum Varronem & Cassium, quia se laqueo induerat, leto perisse informi. 2. *Sam.* XVII. 23. *Tob.* III. 10. *Dio Chrys.* LXIV. p. 592. D. τὸν αὐτὸν ἀποκτείναντα ἑταφον ῥίπτειν· διούτερος ἔτος Δημοκράτους νόμος in Cypro. *Philo* de nom. mut. T. 1. p. 587, 44. ἐπ' ἀγ-
χόνῃ ἦεν, ἵ' ὁ μισαὸς καὶ δυσκάδατος μηδὲ καθαρῷ θα-
λάτῃ τελευτήσῃ. & de Mundo T. 2. p. 610, 38. σφαλισμένοις ἢ ἐμπιπταμένοις, ἢ θάνατον οὐ καθαρὸν τὰς δι' ἀγχόν^{ος} ὑπομένονσιν.

6. οὐκ ἔξεστι] argumento ducto ex *Deut.* XXIII. 18. *Sanhedrin* f. 112.

κορβανᾶν] *Jos.* B. II. 9. 4. τὰς ἱερὰς θησαυροὺς, κα-
λύπται δὲ κορβανᾶς, εἰς καταγωγὴν ὑδάτων ἐξαυαλίσκων.

τιμὴ] *Etymol.* τιμὴ — ἐπὶ τῆς ὥτης. *Od.* χ. 57. Τιμὴν ἀμφὶς ἀγοῖς εὐκοσάβοις ἵκατος. *Demosth.* in

Tim. τιμὴν ἀπιδάσκον φιλάων. *Lucian.* *Auct.* *Vitar.* 19. τίς ἡ τιμὴ; δύο μυαί. *Plato* Rep. II. τὴν τιμὴν ταύτην μισθὸν καλῶντες. *Juvenal.* XIV. 161. Mox etiam fractis aetate ac Punica passis Praelia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos, Tandem pro mul-
tis vix jugera bina dabantur vulneribus, merces ea sanguinis atque laboris, Nullis visa unquam meritis minor.

8. *Antoninus Liber.* *Metam.* 23. λέγεται δὲ ὁ τό-
πος παρ' ὀδυνόντων ἄχρι οὗ σκοπία βιάτις.

9. τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου] *Tacit.* H. IV. 32. E-
gregium pretium laboris cepti. *Thucyd.* I. 33. ἡν ὑ-
μῖς αἰς πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χερτίος ἐτιμήσασθε
δύναμιν ὑμῶν προσγενέσθαι. *Sch.* ἡγοράσατε.

10. συνέταξε] *Glossar.* conditio, συνταγή. con-
dicit, συντάσσεται. *Plut.* an seni ger. Resp. p. 786. A. ἐπεὶ δὲ νοσῶντι συνέταξε κίχλην ὁ ἰατρός. *Theophrast.*
Char. 24. τῶν ὑφ' αὐτοῖς συντάξαι.

15. *Julianus* l. 3. 32. ff. de Legibus. Ipsae leges nulla
alia ex causa nos tenent, quam quod iudicio po-
puli

τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον. Εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. 16
 Συνηγμένον οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτῳ. Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βα- 17
 ραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; Ἦδει γὰρ ὅτι αἱ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 18
 Καθήμενος δὲ αὐτῷ ἐπὶ τῷ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ αὐτῆς, λέγουσα· 19
 Μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. Οἱ δὲ 20
 δεξιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τὰς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν
 δὲ Ἰησοῦν ἀπολύσωσιν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶ 21
 ἀπολύσω ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτῳ. Τί οὖν ποιήσω 22
 Ἰη-

ἵνα τῷ ὄχλῳ] τῷ ὄχλῳ ἵνα M. 69. 76. Evang. 6. Versio Vulg.

τῷ ὄχλῳ δέσμιον] δέσμιον τῷ ὄχλῳ D. Editio Genevensis, Complut.

16. εἶχον] εἶχε Versio Vulg. probante J. A. Bengelio. ἐπίσημον] + τὸν D.

λεγόμενον] + Ἰησοῦν 1. a prima manu. Versio Armena.

Βαραββᾶν] + ἵνα διὰ φθόνου ἡν βαβελιμῶν εἰς φυλακὴν 13. ex Luca.

17. οὖν] δὲ D. 69. Versio Syra.

τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν] — E a prima manu. αὐτῶν] — Evang. 14.

τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν] — E a prima manu. εἰπέτε] + ἵνα duo Origenes c. Celf. 2.

ὑμῖν] + τὸν δύο; Ἰησοῦν τὸν 1. a prima manu. Versio Armena.

Origenes H. 27. & 35. In multis exemplaribus non continetur, quod Barabbas etiam Iesus dicebatur. & Schol. 41. παλαιαῖς δὲ πάντων ἀντιγράφοις ἐντυχάν, εἶρον καὶ αὐτὸν τὸν Βαραββᾶν Ἰησοῦν λεγόμενον, οὕτως γοῦν εἶχεν ἡ τοῦ πιλᾶτου πεῦσις ἐκείνη· Τίνα θέλετε τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν, Ἰησοῦν τὸν Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν;

19. σήμερον] — 44.

20. πρεσβύτεροι] + τοῦ F.

ἐπέσαν] ἐποιήσαν 2.

puli receptae sunt.

ἀπολύειν] Pollux VIII. 9. καταδικάσαι — κολάσαι — ἀφέναι, ἀπαλλάξαι, τὸ δὲ ἀπολύσαι ἰδιωτικόν. & VII. 68. ἀπελύθη, ὡς ἀντιφών, ἀπέφυγεν. Artemid. IV. 35. ἔδοξε τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατακεκρίσθαι, καὶ παρατησάμενος μόλις ἀπολεῦσθαι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σωροῦ.

Nomen apud Thalmudicos usitatissimum. R. Samuel bar Abba. R. Nathan bar Abba. Abba bar Abba.

16. ἐπίσημον] Lucian. Nigrin. 24. ἐπισημώτερον δὲ τῶν ἑλλάνων ἀπὸ τοῦ σχηματὸς ὄντα. Plut. Fab. p. 182. Α. οὐ γένεας ἀσήμερον, βίαι δὲ διὰ δημοκρατίαν καὶ προπύλαιας ἐπισήμους. Modestinus L. 16. D. de Appellat. & relat. Constitutiones, quae de recipiendis appellationibus loquuntur, ut nihil novi fiat, locum non habent in eorum persona, quos damnatos statim puniri publice interest, ut sunt insignes latrones vel feditum concitatores, vel duces factionum. Cic. in Verr. III. quibus ipse insignes injurias fecerit. pro Rabirio 9. Hominem, omnibus insignem notis turpitudinis, P. Furium. & de Petit. Conful. 3. Qui nequaquam sunt tam genere insignes, quam vitis nobiles. Jof. A. V. 7. 1. οἱ δὲ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι. & B. II. 21. 1. παρακρίσται τις ἐπίβουλος ἀνὴρ, ἀπὸ Γισχάων, υἱὸς Λαίῳ, Ἰωάννης ὄνομα, πανεργότατος μὲν καὶ δολιχότατος τῶν ἐπισήμων, ἐν δὲ τοῖς πονηρέμασι πάντων. Apulej. IX. latro inclutus. VII. famosus praedo.

18. Xenoph. de Socrat. III. φθόνον δὲ σκοπῶν ὅτι εἷς; λόπην μὲν τινα ἐξεύρισκεν αὐτὸν ὄντα, ἔτε μάλιστα τὴν ἐπὶ φίλων αὐτοχρίαις, ἔτε τὴν ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχίαις γνωμένην, ἀλλὰ μόνος, ἔφη, φθονεῖν τὰς ἐπὶ ταῖς τῶν φίλων εὐπραξίαις ἀναιμῶνους. Aristides de Concord. Rhod. p. 565. φθόνον μὲν λέγου τῶν ἐλαττόνων τοῖς μείζονσι πλεονεξίαν δὲ εἰς τὰς ἡττίας τῶν μειζόνων. Onofander 42. φθόνος μὲν ἐν ἐξῆς ὁδῶν τῶν πρὸς τὰς πέλας ἀγαθῶν ζήλος δὲ μίμνησις τῶν παρ' ἄλλοις καλῶν. Τοσοῦτον δὲ τὸ διενήνοχον ἀλλήλων, ὥστε τὸ μὲν φθονεῖν ἐχρῆν εἶναι τοῦ καὶ παρ' ἄλλων καλὸν τι μὴ εἶναι, τὸ δὲ ζηλοῦν ἐπιθυμία τῆς τῶν ἑσῶν κατήσεως.

19. Arrianus B. C. II. p. 814. ἡ γυνὴ καλῶς ἐνυπνιον ἄματι πολλῶν καταρρέομενον ἰδοῦσα, κατεκάλυψε μὴ προσελθεῖν. Valer. Max. I. 7. Audierat enim, D. Julii patris sui uxorem Calpurniam nocte, quam is in terris ultimam egit, in quiete vidisse multis eum confe-

ctum vulneribus in suo sinu jacentem, somniique atrocitate vehementer exterritam rogare non destitisse, ut proxima die a Curia se abstineret. At illum, ne muliebri somnio motus id fecisset existimaretur, senatum, in quo ei parricidarum manus illatae sunt, adire contendisse. Tacit. A. III. 33. Severus Caecina censuit, ne quem magistratum, cui provincia obvenisset, uxor comitaretur. 34. paucorum haec adfensu audita, plures obturbabant — Sic Caecinae sententia elusa. Ulpian. de Offic. Procoff. & Legat. L. 1. 16. 4. D. proficisci autem proconfulem melius quidem est sine uxore, sed & cum uxore potest.

Herodian. VI. 3. 4. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἀθροίσας τὰς ἐν Ρώμῃ στρατιώτας, συνεθεῖν τε πάντας κελύουσας εἰς τὸ σῆμα πεδῖον, ἐπὶ βήματος ἀνελθὼν ἔλεξε τοιαῦτα. Tacit. A. p. 49. 2. Gen. XLIV. 14. & ivit Juda & fratres ejus domum Josephi. Cur domum Josephi? annon quotidie exivit ad judicandum super tribunali? verum illo die non exiverat.

20. ἐπέσαν τὰς ὄχλους] Pausan. Boeot. III. ἠγαν — πρὸς τὸν Δία ἀργισμένην εἰς ἑβροῖαν φασὶν ἀναχωρήσαι. Δία δὲ, ὡς οὐκ ἐπιθεῖν αὐτὴν. Diodor. S. XIII. 95. πολλὰ πρὸς τὴν τῆς ἐπιβουλῆς ὑπόθεσιν πιθανολογήσας, ἐπέσει τὰς ὄχλους δῶναι φύλακας αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν X. Plut. Caes. p. 707. F. τὸν ἡγεμόνα κορυμβίον πεύσας δυσὶ ταλάντοις ἀφείδη. Polybius II. p. 197. τὸ γὰρ τέλος ἰσορίας καὶ τραγωδίας οὐ ταυτὸν, ἀλλὰ τὸναντίον· ἐκεῖ μὲν γὰρ διὲ διὰ τῶν πιθανωτάτων λόγων ἐκπλήξαι καὶ ψυχαραγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸς τὰς ἀκούοντας· ἐνθάδε δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν ἔργων καὶ λόγων εἰς πάντα τὸν χρόνον διδάξαι καὶ πείσαι τὰς φιλομαθεύσας. Heliodor. X. 14. οὐ γὰρ πρὸς τὴν ἑτέρω ἀρέσκειαν βίβημι, τὸ δὲ αὐτὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ζηλῶντες ἑαυτὰς πείθειν ἀγαπῶμεν. Simplicius in Epictet. 276. ἐὰν ἐκείνος πείσῃ, ὅτι ἐχ' ἀμαρτάνει, ἀπαίτιαται, ὡς μηδὲν ἀμαρτάνων, ἀρκέμενος τῷ πείσαι τὸν κριτῆς, ὅς ἐαυτῷ προβάλλετο· ἐὰν δὲ τῶν ἑξῶ καταφρονῶν, ἑαυτῷ κριτῆς ἀδίκως γίνηται, ἐξελίγηται τὸ ἀμάρτημα διὰ τῆς αὐτῆς τῆς ποιήσαντος μαρτυρίας, τὸ δὲ καὶ κατηγορεῖν ἑαυτῆς. inf. XXVIII. 14. Aeth. XII. 20. XIII. 43. XIV. 19. XVIII. 4. XIX. 26. XXVIII. 23. 2. Cor. V. 11. Gal. I. 10. 1. Jo. III. 19.

23. τί γὰρ] Dionys. Hal. A. 1. 86. τί γὰρ ἄξιός

τά

23 Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν; Λέγεσιν αὐτῷ πάντες· Σταυρωθήτω. Ὁ δὲ ἡγεμὼν
 24 ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Οἱ δὲ περιστώσας ἔκραζον, λέγοντες· Σταυρωθήτω. Ἰδὼν
 δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι ἔδεν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θορυβεῖ γίνεται, λαβὼν ὕδωρ, ἀπ-
 εΐψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τῷ ὄχλῳ, λέγων· Ἀθῶς εἰμι ὑπὸ τῆ αἵματός τῃ
 25 δικαίᾳ τῆς· ὑμεῖς ὅφραδε. Καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς, εἶπε· Τὸ αἷμα αὐτῆς ἐφ'
 26 ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν
 27 φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. Τότε οἱ στρατιῶται τῷ ἡγεμόνι, ὡς ἔλα-
 βόν-

21. εἶπον] εἶπαν D. + τὸν 1.

22. λέγει] + οὖν Editio Complut.

αὐτῷ] — ADK. 1. 33. 42. 69. 72. 102. Versio Copta, Syr., Vulg.

23. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη] λέγει αὐτοῖς ὁ ἡγεμὼν DL. 1. 61. Versio Vulg. Copta. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Versio Syr.

ἡγεμὼν] — 69. 102.

ἡ δὲ περιστώσας ἔκραζον, λέγοντες· σταυρωθήτω] — 59.

ἔκραζον] ἐκραζεν D.

24. ἀπὸ μᾶλλον θορυβεῖ γίνεσθαι] — 2.

χεῖρας] + αὐτοῦ 61. Versio Syr.

ἀπὸ] ἐκ 29.

τῇ δικαίᾳ τῆς] τῆς τῇ δικαίου A. Codices Latini.

τὰ τέκνα] τῶν υἱῶν Evang. 6.

παρέδωκεν] + αὐτοῖς DF. 1. Evang. 23. Editio Erasmi

σταυρωθῇ] σταυρώσασιν αὐτὸν D. Codices Latini.

ἀπὸ τῶν δύο] Versio Syra posterior cum asterisco.

ποιήσω] ποιήσωμεν D. 59.

σταυρωθήτω] + σταυρωθήτω 72. Colb.

εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Versio Syr.

εἶπεν] + αὐτοῖς 40.

περιστώσας] περισσώτερον 1. Versio Vulg.

λέγοντες] — K. 1. 42. 71. Evang. 7. 17. Chrysostomus.

+ ἐν τῷ λαῷ Evang. 14.

ἀπέναντι] ἀπέναντι D. εἰμι] + ἐγὼ D. Versio Vulg.

τῇ δικαίᾳ] — D. 102. Chrysost. prob. f. Millio prol. 1278.

25. πᾶς] — 64.

26. φραγελλώσας] φλαγγελλώσας D. a prima manu.

+ αὐτὸν 57.

τὰ παλαιὰ γενόμενα μαθεῖν; τὸ δὲ γὰρ δέχου τοὺς εὐ-
 νὰς αὐτὰς ὁρᾷς. Aristoph. Plut. 1028. τί γὰρ ποιήσεις;
 Euripid. Supplic. 123. τί γὰρ λέγουσι;

Tertull. Apol. Christianos ad leones, Christia-
 nos ad bestias. Lamprid. Commodus Anton. Dela-
 tores ad leones. Ait. XXI. 36. XXII. 22. L. IX.
 47. 12. C. de poenis: Cumque a populo exclama-
 tum est, iterum dixerunt: vanae voces populi non
 sunt audiendae; nec enim vocibus eorum credi
 oportet, quando aut noxium crimine absolvi, aut
 innocentem condemnari desiderat. Paullus Sen-
 tent. V. tit. 22. autores seditionis & tumultus con-
 citato populo, pro qualitate dignitatis aut in crucem
 tolluntur, aut bestiis subjiuntur.

24. Sota VIII. 6. Seniores urbis illius lavabant aqua
 manus suas, in loco ubi vitula decollata fuit, pro-
 fitentes: manus nostrae non effuderunt hunc sangui-
 nem. Schol. quemadmodum manus nostrae munda-
 dae sunt, ita & nos mundi sumus ab illius caede.
 Schol. Sophocl. in Ajac. Mastigoph. 663. ἔθος ἦν πα-
 λαιοῖς, ὅτε ἢ φόνον ἀνθρώπου ἢ ἄλλας σφαγὰς ποιοῦν, ὕδατι
 ἀποποιεῖται τὰς χεῖρας εἰς καθάρσιν τῇ μιᾷ σφαγῇ. Dion.
 Halic. VII. Deut. XXI. 6. Psal. XXVI. 6. Ait.
 XX. 26. Susann. 46.

θορυβεῖ] Julian. paneg. 1. τῷ δήμῳ θορυβήσαντος
 ὁχροὶ καὶ τρέμοντες. Plut. Caes. p. 711. B. θορυβεῖς
 πονηροῖς. & Cicer. p. 868. F. ἀρξάμενος λέγειν ἐθορυ-
 βεῖτο.

25. Solennis apud Athenienses jurandi ritus. De-
 mothe. a. Aristocr. πρῶτον μὲν διεξωμείται κατ' ἐξωλείας
 αὐτῆς, καὶ γένους, καὶ οἰκίας — ἀλλ' ἐν ἐξελεγχθῇ τὴν ἐπιερ-
 κίαν ἐπινευκόμενος τοῖς αὐτοῦ πασι, καὶ τῷ γένει. a. Conon.
 φασὶ γὰρ παρυσιστάμενον τὸς παῖδας αὐτὸν κατὰ τέταν
 ὁμείσθαι καὶ ἀρὰς τινὰς δεινὰς καὶ χαλεπὰς ἐπαράσασθαι.
 Andocides O. 1. καὶ ἐπινυχόμενοι ἐνορκῶνται εἶναι μοι πολ-
 λὰ καὶ ἄγλαα, ἐπιορκῶντι δὲ ἐξώλη αὐτὸν εἶναι καὶ γένος. in
 foedere Smyrnaeor. & Magnetum. ἐνορκῶντι μὲν μοι
 εὖ εἶναι, ἐπιορκῶντι δὲ ἐξώλειαν καὶ αὐτῷ καὶ γένει τῷ ἐξ ἐ-
 μῶ. Il. d. 161. Aelian. V. H. III. 43. τοῖς δὲ κακῶς ῥέ-
 ζασιν δίκης τέλος ἔρχι χρονισδόν, ἀλλ' αὐτῶν κεφαλῇσι, καὶ
 ἐν σφετέρῃσι γενέσσω· εἰλείπει, καὶ πῆμα δόμοις ἐπὶ πῆ-
 ματα βαίνει. Gen. XXVI. 13. Levit. XX. 9. 11. 12.
 13. 16. XVII. 4. Jos. II. 19. 2. Sam. I. 16. XIV. 9.
 Quod sibi Judaei imprecati sunt, etiam in ca-

put eorum vertit, cum paullo post non fame so-
 lum & gladio vel civili vel Romano perirent, ve-
 rum plurimi etiam cruci suffigerentur. Jos. B. II.
 14. 9. βαρυτέρην δὲ ἐποίει τὴν συμφορὰν τὸ καὶ τὴν
 Ρωμαίων ἀμύνητος ὁ γὰρ μηδὲς πρότερον, τότε φλῶρας
 ἐτόλμησεν, ἄνδρας ἱππικῶ τάγματος μασηθῶσαι πρὸ τοῦ
 βήματος, καὶ σαυρῶ προσηλώσας· ὃν εἰ καὶ τὸ γένος Ἰσ-
 δαίων, ἀλλὰ τὸ γὰρ ἀξίωμα Ρωμαίων ἦν. & V. II. I.
 μασηθῶμενοι δὲ καὶ προβασιανίζομενοι τοῦ θανάτου πᾶσαν
 αἰκίαν ἀνταυρῶντο τοῦ τέχνης ἀντικρῶ. Τίτω μὲν ἐν οἴκτρῳ
 τὸ πάθος κατεφαινότο, πεντακοσίαν ἐκάστης ἡμέρας, ἐς δ'
 ὅτε καὶ πλείονων, ἁλισκομένων — προσήλκεν δ' οἱ στρατιῶ-
 ται δι' ὄργην καὶ μῖσος ἄλλων ἄλλῃ σχήματι πρὸς χλαῖνῃν,
 καὶ διὰ τὸ πλῆθος χώρα τε ἐνελέπετο τοῖς σαυροῖς, καὶ
 σαυροὶ τοῖς σώμασιν.

26. Φραγελλώσας] Etymol. φραγγελλῶ, ἐκ τοῦ φραγ-
 γέλιον, ὃ σημαίνει σείρειν ἐκ σχοίνου πεπλεγμένην, ἢ κέκλη-
 ται μάστιξ. Aristoph. Acharn. 724. Schol. ἵμαντας
 δὲ, λῶρες, φραγγέλια, τὸ γὰρ παλαιὸν φραγγέλιας ἔτυπ-
 τον οἱ λογισαὶ τὸς τῆς ἀγορᾶς. Hesychius στυτάλαι, τῶν
 ὄχλων φραγγέλια λῶροι. Caedebantur autem servi flagris
 vel quaestionis habenda vel supplicii causa. Ait.
 XXII. 24. Tacit. H. IV. 27. de Herennio Gallo.
 Protractum e tentorio, scilicet veste, verberato cor-
 pore, quo pretio, quibus conscis prodidisset exer-
 citum, dicere jubent. Macer in L. XLVIII. 19.
 10. in servorum D. de poenis. Ex quibus causis
 liber fustibus caeditur, ex his servus flagellis caedi
 — jubetur. D. XLVII. 10. 9. sed est: de in-
 jur. si atrocem injuriam servus fecerit — praefidi
 offerendus est, qui eum flagris rumpat. ad Senatus
 Conf. Silanian. impuberes — terreri tantum so-
 lent, & habena vel ferulis caedi D. XXIX. 5. 133.
 impuberi. Ulpianus in D. XLVII. 2. 6. 9. levia
 de accusat. & inscription. Levia crimina audire &
 discutere de plano Proconsulem oportet, & vel
 liberare eos, quibus obijciuntur, vel fustibus ca-
 stigare, vel flagellis servos verberare. Philo de Legg.
 Special. T. 2. p. 275, 15. δημοσίᾳ μάστιγι τυπτόν-
 των ἀναφαινόδον ἐν κοινῷ· εἰσι δὲ καὶ πληγαὶ τοῖς μὴ δλο-
 πρεσίῳ οὐκ ἐλαττον δίκης θανάτου. Ter. Adelph. II. 1.
 28. Usque ad necem operiere loris. S. Loris li-
 ber? Ait. sic erit. S. O hominem impurum! hic-
 cine liberratem ajunt esse aequam omnibus? Plaut.
 XXX 2 Bac-

βόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. Καὶ ἐκδύ- 28

σαν-

28. ἐκδύσαντες] ἐκδύσαντες D. Codices Latini.
αὐτὸν] + ἱμάτιον πορφύρεον καὶ D. Codices Lat.

+ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ 33. Versio Syra posterior.

Bacchid. IV. 7. 1. Constringe tu illi, Artamo, a-
ctutum manus. 24. abducite hunc intro, atque
adstringite ad columnam fortiter. *Martyrium Ta-
rach* περιελόντες αὐτὸ τὸ πᾶλλον, καὶ περιζώσαντες τεί-
νατε, καὶ νευροῖς ὤμοις τύψατε — δῖσαντες αὐτὸν τεί-
νατε, καὶ νευροῖς ὤμοις σχίζατε τὸ ἡνῶτον αὐτοῦ — τεί-
νατε αὐτὸν ἐν τοῖς πάλαις, καὶ νευροῖς ὤμοις μασιζετε.
Martyrium S. Simeon. Magi loris crudis eum ver-
beraverunt. *Artemidor*. II. 53. αἰεὶ δὲ ἀγαθὸν ζῆλοισ
ἢ χειρὶ τύπτισθαι, πονηρὸν δὲ ἱμῶντι διὰ τοὺς μάλωπας,
καὶ καλῶν διὰ τὸν ψῆφον. *Dio* LIV. p. 357. Augu-
stus τὴν Κυζικην, ἣτι Παμφυλίαν τινος ἐν εἰσέσει μασιγώ-
σαντες ἀπέκτειναν, ἐδολώσατο. *Athen*. IV. p. 153. A.
διὰ τὴν τυχεύσαν αἰτίαν βράβδους καὶ ἱμῶντι ἀσφαλατόις
μασιγῶσαι, καὶ γενομένης αἰμώφουτος — *Cic*. in Verr.
V. 62. Repente hominem proripi, atque in foro
medio nudari ac deligari, & virgas expediri jubet.
Clamabat ille miser, se civem esse Romanum —
denique jubet undique hominem proripi, vehe-
mentissimeque verberari. Caedebatur virgis in medio
fori. Messānae civis Romanus, iudices; cum inte-
rea nullus gemitus, nulla vox alia istius miseri, in-
ter dolorem crepitumque plagarum, audiebatur,
nisi haec: Civis Romanus sum. Hac se comme-
moratione civitatis omnia verbera depulsurum, cru-
ciatumque a corpore dejecturum arbitrabatur. Is
non modo hoc non perfecit, ut virgum vim de-
precaretur: sed cum imploraret saepius, usurparet-
que nomen civitatis: crux, crux, inquam, infe-
lici & aerumnofo, qui nunquam istam potestatem
viderat, comparabatur: O nomen dulce libertatis!
o jus eximium nostrae civitatis! O lex Porcia, le-
gesque Semproniae! o graviter desiderata & aliquan-
do reddita plebi Romanae potestas! Hucine tan-
dem omnia reciderunt, ut civis Romanus in pro-
vincia populi Romani — ab eo qui beneficio po-
puli Romani fasces & secures haberet, deligatus in
foro virgis caederetur? — In crucem tu agere au-
sus es quemquam, qui se civem Romanum esse
diceret? — 66. Facinus est, vinciri civem Ro-
manum: scelus verberari: prope parricidium, ne-
cari; quid dicam in crucem tollere? verbo satis
digno tam nefaria res appellari nullo modo potest.
53. Virgis quam multis ceciderit, quid ego com-
memorem? 54. Num potes hoc negare, Verres, a
foro Lilybaei maximo conventu C. Servilium civem
Romanum — ad tribunal, ante pedes tuos, ad
terram virgis & verberibus abjectum — plagis
confectum dico a lictoribus tuis civem Romanum
ante oculos tuos concidisse — Sex lictores eum
circumsistunt valentissimi, & ad pulsandos verbe-
randosque homines exercitissimi: caedunt acerrime
Virgis: sed ultimus lictor Sestius, con-
verso bacillo oculos misero tundere vehementissi-
me coepit. Iraque illi cum sanguis os oculosque
complexisset, concidit: cum illi nihilominus jacenti
latera runderentur — Sic ille affectus, illinc tum
pro mortuo sublatus brevi postea est mortuus. &
pro Rabirio 4. Porcia lex virgas ab omnium ci-
vium Romanorum corpore submovit: hic mise-
ricors flagella retulit. *Horat*. S. I. 3. 119. Ne scu-
tica dignum, horribili scetere flagello. *Carm*. V. 4.
Seclus flagellis hic triumviralibus Praetoris ad fa-

stidium.

Solebant autem servi prius flagellari, quam cru-
ci suffigerentur. *Arnobius* l. VII. Servum pessime
meritum per circi aream mediam transduxisse cae-
sum virgis, & ex more multasse post patibuli poe-
na — crucis ad poenas per circi actus est me-
dium virgis dilaceratus & flagris. *Lucian*. Revi-
viscent. 2. ἔμοι μὲν ἀνισκαλοπίσθαι δοκεῖ αὐτὸν, ἢ Δία,
μασιγῶντα δὲ πρότερον. *Achmet*. 90. ἰὼν τις ἰδῆ, ὅτι
ἐδάμην βανέροις, καὶ ἔτις ἐσαυράθη, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ
δαίμονος λαοῦ ἐξασιάσει, ὑψόμενος ἐπ' αὐτοῖς. *Petron*. I.
26. Ego adhuc servo nunquam succubui; nec hoc
Dii finant, ut amplexus meos in crucem mittam:
viderint matronae, quae flagellorum vestigia oscu-
lantur. *Livius* XXXIII. 36. Conjuratio fervorum
— multi occisi, multi capti, alios verberatos
crucibus affixit, qui principes conjurationis erant.
Valerius M. I. 7. Servum verberibus multatum sub
furca ad supplicium egit. *Curtius* VII. 11. extr.
verberibus affectos sub ipsis radicibus petrae cru-
cibus iussit affigi. *Jos. B.* V. 11. 1. μασιγῶμενοι δὲ
καὶ προβασανίζομενοι τῷ θανάτῳ πᾶσαν αἰκίαν ἀνισαυρῶ-
το. *Philo* in Flaccum T. 2. p. 527, 36. C. ἱμα-
σινῶντο, καὶ μετὰ πάσας τὰς αἰκίας, ὅσας ἰδύοντο χω-
ρῆσαι τὰ σώματα, αὐτοῖς ἢ τελευταῖα καὶ ἐφεδρος τιμω-
ρία σαυρὸς ἦν.

Apulej. X. Servus patibulo suffigitur. *Horat*. S.
I. 3. 82. Servum — qui — ligurierit jus, In
cruce suffigas. *Epist*. I. 16. 46. Nec furtum feci,
nec fugi, si mihi dicit servus, Habes pretium, lo-
ris non ureris: ajo. non hominem occidi. Non
pasces in cruce corvos. *Cic*. in Verr. I. 5. Cederet
iis equitibus populum Romanum, qui ad vos antea
producti testes, ipsis inspectantibus ab isto ci-
vem Romanum — sublatum esse in crucem di-
xerunt: & 3. agunt eum praecipitem poenae ci-
vium Romanorum, quos partim securi percussit,
partim in vinculis necavit, partim implorantes iura
libertatis & civitatis in crucem fustulit. & pro
Rabirio 5 nomen ipsum crucis ablit non modo a
corpore Civis Romani, sed etiam a cogitatione,
oculis, auribus. Harum enim omnium rerum non
solum eventus, sed etiam conditio, expectatio,
mentio ipsa denique indigna civi Romano atque
homine libero est. in Verr. V. 64. crudelissimi re-
terrimique supplicii. ad Attic. VII. 11. ego hoc
ipsum velle miserius esse duco, quam in crucem
tolli. de finib. bon. & mal. V. 28. Dolere malum:
in crucem, qui agitur, beatus esse non potest. *Se-
nec*. *Epist*. CI. Inde illud Maecenatis turpissimum
votum: quo & debilitatem non recusat, & defor-
mitatem, & novissime acutam crucem, dummo-
do inter haec mala spiritus prorogetur. Debilem
facito manu, Debilem pede, coxa: Tuber adstrue
gibberum, Lubricos quare dentes. Vita dum su-
perest, bene est. Hanc mihi vel acuta Si sedeam
cruce, sustine. Quod miserrimum erat, si inci-
disset, optatur, & tanquam vita petitur supplicii
mora. Contemptissimum putarem, si vivere vellet
usque ad crucem. Tu vero, inquit, me debiles
licet, dum spiritus in corpore fracto & inutili ma-
neat: depraves licet, dum monstroso & distorto
temporis aliquid accedat: suffigas licet, & acutam ses-

29 πάντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνη. Καὶ πλέξαντες σέφανον ἐξ ἀκανθῶν,

περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνη] ἢ χλαμύδα [χλαμύδα D] κοκκίνη περιέθηκαν αὐτῷ D L. 102. & Euf. D. X. 8. χλαμύδα κοκκίνη περιέθηκαν αὐτῷ 69. αὐτῷ — 59.

fessuro crucem subdas, est tanti, vulnus suum premere, & patibulo pendere districtum, dum differat id, quod est in malis optimum, supplicii finem. Est tanti habere animam, ut agam. Quid huic opes, nisi deos faciles? quid sibi vult ista carminis effeminati turpitudine? quid timoris dementissimi patio? quid tam foeda vitae mendicatio? Huic putas unquam recitasse Virgilium: Usque adeone mori miserum est? Optat ultima malorum, & quae pati gravissimum est, extendi ac sustineri cupit, qua mercede? scilicet vitae longioris. Quid autem hujus vivere est? Diu mori. Invenit aliquis, qui malit inter supplicia tabescere, & perire membratim, & toties per fillicidia amittere animam, quam semel exhalare? Invenitur, qui velit adactus ad ilud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in foedum scapularum ac pectoris tuber elisus, cui multae moriendi causae etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? *Suet. Galba* 9. Turorem quod pupillum, cui substitutus heres erat, veneno necasset, cruce affecit: implorantique leges, & civem Romanum se testificantem, quasi solatio & honore aliquo poenam levaturus, mutari, multoque praeter caeteras altiore & dealbatam statui crucem iussit.

Prov. XVII. 15. Nec impune tulit Pilatus, *Jos. A. XVIII. 4. 2.* Σαμαρείαν ἢ Βαβυλῶνα — Πιλάτος κατηγόρει ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολλολότων — καὶ Οὐιτέλλιος — Πιλάτος ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπίνειν, πρὸς δὲ κατηγοροῖν Ἰουδαίους, δι' ὧν ἀνέστη τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος δέκα ἔτισι διατρίψας ἐπὶ Ἰουδαίας εἰς Ῥώμην ἠπάγειτο, ταῖς Οὐιτέλλιος πεπαιδευμένος ἐτολαῖς, οὐκ ὃν ἀντιπεῖν. *Euseb. H. E. II. 7.* οὐκ ἀγνοεῖν δὲ ἄξιον, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκείνου τὸν ἐπὶ τῇ Σαωῦρος Πιλάτος, κατὰ Γαίον — τοσαύταις περιπεσίην κατέχει λόγος συμφοραῖς, ὡς ἐξ ἀνάγκης φανερὴν εἶναι τῆς καὶ τιμωρὸν αὐτόχειρα γενέσθαι, τῆς θείας ὡς εἰκοι δέκα οὐκ εἰς μακρὴν αὐτὸν ἐπελθόντος, ἱερῶσιν ἐλλάνων οἱ τὰς ἰλυμπιάδας, ἅμα τοῖς κατὰ χρόνος πεπαιγμένοις, ἀναγράφαντες.

27. πραιτόριον] Tribunal erat extra praetorium *Jo. XIX. 13.* uti & Caesareae *Jos. A. XVIII. 3.* 1. παῖσαν εἰς κυσάρειαν — αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὲ ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκευάσθη, ὅπρ' ἀνέκρυπτε τὸν ἐφεδρεύοντα στρατὸν. *L. I. 40. 14 Cod. de officio rectoris provinciarum:* Nulli judicum, qui provincias regunt, in civitatibus, in quibus sacra palatia aut praetoria sunt, liceat his relictis privatorum sibi domos ad habitandum, velut praetoria, vindicare.

σπείραν] *Theophylactus* κρυφά εἰς στρατιωτῶν, ἢ δὲ σπείρα σ. *Cic. in Verr. IV. 43.* ex domo atque cohorte praetoria. *Oecumenius* σπείρα δὲ εἰς, ὃ καλεῖται νῦν νέμερον. *Act. X. 1. Polyb. XI. 21.* τρεῖς σπείρας, τῆτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ Ῥωμαίοις κοόρτις. *Plut. Cim. p. 478. F.* ἡγεμῶν σπείρας τινος ἐν χαρνακῇ διαχειμζούσης. *Arrian. Pun. p. 103.* σπείραι δ. — ἀποσχισθεῖσαι τῇ βεύματος ὑπὸ τῶν πολεμίων. *B. C. 1. p. 697.* τὴν σπείραν ὅλην κατέκταν. *II. p. 807.* σπείραι ὅσαι στρατηγίδες. *Dionys. Hal. A. X.* σπείρας ἐπαγόμενος ω. ἀνδρῶν.

28. κοκκίνη] *Marcus & Joannes* πορφύραν & πορφύρεν ἰμάτιον. Coccinae & purpurae vicinus est color, unde saepe confunduntur. *L. XXXII. 70. 13. D.* Purpurae autem appellatione omnis generis purpu-

ram contineri puto: sed coccum non continebitur, fucinum & ianthinum continebitur. *Plin. H. N. IX. 64.* Coccum rubens granum. *Theophr. H. Pl. III. 16.* κόκκον τινα φοινικῶν. *Philopat. Ep. 27.* ὑπὲρ τὸν Βαβυλωνίον κόκκον, καὶ τὴν τυρίαν πορφύραν. *Hefyschius* φοινικῶν, πυρρὸν, κόκκινον. *Donatus* in *Ter. init.* Laeto vestitus candidus: aerumnoso obsoletus: purpureus diviti: pauperi phoeniceus datur, militi chlamys purpurea induitur. *Aristoph. Pac. II. 73.* φοινικὶδ' ὀξείαν πάνυ, ἥν' ἐκείνος φησὶν εἶναι βάμμα Σαρδιανικόν. *Schol. οἱ δὲ κόκκινος περιβλήματα. Herodian. I. 16.* 7. ἀρχαῖτε ἐπάνωμοι τότε πρώτον τὴν ἑνδοξὸν καὶ ἐκίονιον πορφύραν περιτίθενται. *V. 3. 25.* τὴν τὲ πορφύραν χλαμύδι περιβαλόντες, εἶχον ἑνδον. *VII. 5. 7.* χλαμύδι πορφύρεα περιβάλλουσι. *Pollux VII. 46.* χλαμύς ἢ μὲν ὀλόλευκος — ἢ δὲ — παραπόρφυρος. *Arrian. B. C. V. p. 1176.* Augustus ἔφη — προσθέναι — λοχαγεῖς καὶ χιλιάρχους περιπορφύρας ἐσθῆτας, καὶ βαλεντικὴν ἐν ταῖς πατρίσι ἀξίωσιν — ὑπεφώνησε χιλιάρχος Ὀφίλλιος, σέφανος μὲν καὶ πορφύραν εἶναι παισὶν ἀγύσματα, στρατῷ δὲ γίρας χαρὶα καὶ χρήματα. *Valer. Max. I. 6. M.* Crassus — ducturus erat a Carris adversus Parthos exercitum, ei pullum traditum est paludamentum, cum in praelium exeuntibus album aut purpureum dari foleret. *Arrian. Parth. p. 282.* ἐν τῇ στρατηγίδι φοινικίδι προσελθὼν ἐδημηγόρησεν. *Senec. Ep. 77.* Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est, non magis quam ex illis, quibus sceptrum & chlamydem in scena fabulae assignant. *Lamprid. Alex. Sever.* Hoc solum imperatorium habens, quod lacernam coccineam accipiebat. *Plin. H. N. XXII. 10.* Coccum imperatoris dicatum paludamentis. *Achilles Tat. II. p. 87.* ἦν γὰρ χρόνος, ὅτε τῆς πορφύρας ὁ κόκκος ἀνθρώποις ἀπόρρητος ἦν. *Vopiscus* in *Aureliano.* Paragaudes vestes ipse primus militibus dedit: cum ante nonnisi rectas purpureas accepissent. *Artemid. II. 3.* χρὴ γὰρ τὸν ἔχοντα πορφύραν, πάντως διάδημα ἢ σέφανον ἔχειν, καὶ πολλὰς ἀκολούθους ἢ φύλακας. *Herodian. III. 7. 13.* τὸν δὲ Σευῆρον τῇ ἡπείρ' ἐπεβίβασαν, καὶ τὴν χλαμύδα περιέθεσαν. *Etymol.* χλαμύς δὲ τὸ περιφέρει καὶ κυκλοεῖς τὸ ἐν τῇ συνθεσίᾳ λεγόμενον σαγμάντιον ὅπρ' φορεῖσιν οἱ κροφόροι. *Glossar. paludamentum. χλαμύδα τὸ μάντιον. Arac. XVII. 4. 3. Artemid. IV. 38.* δέξας χαλκῇ ἰμάτια περιεσθῆναι, ὁρῶς ἀπέθανον. ἦν γὰρ αὐτὸν τὰ περιέχοντα ἀκίνητα, εἴα τοῖς ἀγάλμασι περιτίθεται. Chlamys erat coccinea: toga purpurea.

29. *Dio Chrys. IV. p. 69. D.* οὐκ ἐνενοήκας τὴν τῶν Σακκῶν ἱερτὴν, ἣν Πέρσαι ἄγουσιν — λαβόντες τῶν δεσμωτῶν ἕνα τῶν ἐπὶ θαλάττῃ, καθίζουσιν εἰς τὸν θρόνον τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἐσθῆτα διδόναι αὐτῷ — μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδύσαντες καὶ μαινωσάντες ἐκρέμασαν. *Philo in Flaccum T. 2. p. 522, 26.* ἦν τις μεμνησ, ἔνομα παραβῆς — ἄθρημα νηπίων καὶ μειρακίων σχολαζόντων. Συνελάσαντες τὸν ἄδελφον ἄχρι τῇ γυμνασίᾳ, καὶ ἑσπαντες μετέωρον, ἵνα καθαρῶς πρὸς πάντας, βύβλοι μὲν ἐνυπνιαντες ἀντὶ διαδήματος ἐπιτίθεισιν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ. Χαμαισάτρῃ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα περιβάλλουσιν ἀντὶ χλαμύδος, ἀντὶ δὲ σκήπτρου βραχὺ τι παυρὸν τμήμα τῆς ἐγχωρίως κατ' ὁδὸν ἐρριμμένον ἰδόντες ἀνεδίδουσαν. Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐν διατρικαῖς μύμοις τὴν παράσχημα τῆς βασιλείας ἀνελίφει καὶ διεκόσμητο εἰς βασιλείαν, ναυαῖς ῥάβδος ἐπὶ τῶν ἄρμων φέροντες ἀντὶ λοχσοφόρων ἐκατέρωθεν εἰσέκησαν, μιμνέμενοι δρυφόρους, εἰδ-

θῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶ· καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτῶ· καὶ γονυπέλη-
σαντες ἔμπροσθεν αὐτῶ, ἐνέπαιζον αὐτῶ, λέγοντες· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
Καὶ ἔμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶ. 30
Καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῶ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμά- 31

τιὰ

29. ἐπέθηκαν] ἔθηκαν K. 1. 42. 68. 69. 71. Evang. 23.
ἐπὶ τὴν δεξιὰν] ἐν τῇ δεξιᾷ ADL. 1. 69. Versio Vulg. Syr. prior & posterior in margine. prob. J. A. Bengelio.
γονυπέτησαντες] γονυπετήσαντες 69.
αὐτῶ] αὐτὸν 38. Evang. 9. 15. — 7.
ὁ βασιλεὺς] βασιλεῦ D. 1. 9. 15. 44. 72. 102.
εἰς posterius] — 61. Evang. 7.
αὐτῶ] αὐτὸν 9.
αὐτὸν prius] αὐτῶ 69. αὐτῶ 9. 11. 61. Editio Erasmi 1. Aldi.
αὐτὸν posterius] — 69.
κυρναῖον] + εἰς ἀπάντησιν αὐτῶ D. Versio Saxon. Codices Latini.
ἡγάρευσαν] ἡγάρευσαν D. Heinsius.
Γολγοθᾶ] Γολγοθᾶν 15. 34. 40. 49. 52. 53. 80. Evang. 19. 23.
ὅς] ὁ D G H L. 1. 2. 3. 4. 9. 10. 11. 12. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 47. 50. 51. 55. 56. 58. 59. 61. 64.
73. 74. 90. 91. 106. Evang. 2. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 23. 24. Colb. Editio Complut. Erasmi 1.

τὴν κεφαλὴν] τὴν κεφαλὴν L. 69. ab αὐτῶ ad αὐτῶ -- 33. 69.
prior & posterior in margine. prob. J. A. Bengelio.
ἐνέπαιζον] ἐνέπαιζον DL. 56. 58.
λέγοντες] ὁρῶντες A.
30. εἰς αὐτὸν] αὐτὸν 74. 106. αὐτῶ 33.
31. καὶ postremum] — D. a prima manu.
ab ἐξέδυσαν ad ἐνέδυσαν] — 59.

32. ἵδρον] ἵδρον FG.
32. ἵδρον] ἵδρον FG.
ὀνόματι Σίμωνι] — 2.
33. καὶ ἐλθόντες] διεξελθόντες M.

ἄλλοι προσήσαν, οἱ μὲν ὡς ἀσπασόμενοι, οἱ δὲ ὡς δι-
κασόμενοι, οἱ δ' ὡς ἐντευξόμενοι περὶ κοινῶν πραγμάτων.
Εἴτ' ἐκ περιεσώτος ἐν κύκλῳ πλῆθους ἐξήκει βόη τις ἄτοπος,
Μάρην ἀποκαλόνταν, ὅπως δὲ φασὶν τὸν κύριον ὀνομάζεσθαι
παρὰ Σύροις. Ita Alexandrini, ut Agrippam regem
Judeorum irriderent.

Cic. de Divinat. I. 34. Multis signis Lacedaemoniis Leuctricae pugnae calamitas denuncia-
batur, namque & Lyfandri, qui Lacedaemonio-
rum clarissimus fuit, statuæ, quæ Delphis sta-
bat, in capite corona subito extitit ex asperis her-
bis & agrestibus. Plut. Nuptial. p. 138. D. ἐν Βοι-
ωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντες ἀσφαραγμονῇ σεφάν-
σιν· ἐκείνη τε γὰρ ἥδισον ἐκ τραχυτάτης ἀκάνθης καρπὸν ἀνα-
δίδωσιν. & Symp. VIII. 4. p. 723. B. εἴφανον τινα
τῶν πλεκτῶν κομίξων. Athen. XV. p. 677. D. ἐκ τέ-
τε δ' ὁ πλεκόμενος εἴφανος κυρίως ἀντιστοίχος καλεῖται.
p. 678. ἐκ μυρρίνης πλεκόμενος σεφάνον. p. 780. bis.
XI. p. 462. D. πλεκτὸς δ' ἀμφιτεθείς σεφάνος. & X.
p. 438. E. πλεκτὸν σεφάνον ῥόδων ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.
Pollux VI. 106. τὰ δὲ ἐν τοῖς σεφάνοις ἄνθη, ῥόδα, ἴα,
κρίνα, — ἀνεμῶνα, κρίκος, ὑάκινθος, νάρκισσος, καὶ
τ' ἄλλα ὅσα τοῖς ὀφθαλμοῖς τέρεσιν, καὶ ῥισίν ἡδῆσαν ὀσ-
φρησιν εἶχεν. Plin. H. N. XXI. 10. vilissimam [co-
ronam] spineolam. Hesychius. ἔφρων κακὸν, εὖρον ἄ-
μεινον, νόμος ἦν ἀθήνησιν, ἀμφιθαλὴ παῖδα ἀκάνθαις με-
τὰ θρυνοῖς σεφάνων σεφίσθαι.

Omnia per ludibrium: pro paludamento coc-
cineo imperatoris induitur vile fagum militis; pro
corona ex floribus pulcris & fragrantibus, flectunt
coronam spineam; pro sceptro illi dant fragilem
calamum: eoque ipsum percutiunt, vestes denique
exuunt, ut ostendant, talem eum Regem esse, quem
ipsi pro lubitu potestate exuere possint.

χαῖρε ὁ βασιλεὺς] Martialis XIV. 73. 2. Hoc di-
dici per me dicere: Caesar ave. Corvus ap. Ma-
crobius Sat. II. 4. Ave, Caesar, victor, imperator.
Lampridius in Alex. Severo. Salutabatur no-
mine, hoc est, ave Alexander.

31. ἀπάντησον] Galen. de purgant. Medic. vi. ὁ δὲ
τῶ ἔθνος ἡγούμενος — ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπαχθῆναι τέθη-
ξόμινον. Augustin. de C. D. III. 28. Velut unus
reus duci jubereetur, sic tota iussa est civitas tru-
cidari. Origenes c. Celf. V. ἐς τὴν ἐπὶ θάνατον ἀπά-
γοιτο. Cic. Catilin. I. 1. ad mortem te duci jam-
pridem oportebat. Plin. Trajano, X. 97. Interro-

gavi ipsos, an essent Christiani? confitentes iterum
ac tertio interrogavi, supplicium minatus, perse-
verantes duci iussi. Achilles Tatius VIII. p. 487.
ποῦ τοῖνυν ὁ δῆμιος; ἀπαχθῶ τῶτον λαβὼν. Demosth. οἱ
θεομοδίται τὰς ἐπὶ φόβῳ φεύγοντας κύριοι θανάτῳ ζημιώ-
σαι εἰσιν, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας πέρους πάντες ἰσώ-
ναι· ἐκείνων ἀπαχθῆναι. π. Παραπρὸς β. ἐπειδὴ δὲ ὁμολο-
γεῖσιν, ἀπάντησον δῆπρ προσῆκε. Esther. XII. 3. pro-
prium verbum de his qui ad supplicium ducuntur
susann. 45.

32. ἀνδραπον κυρναῖον] supra IX. 32. Tacit. H.
1. 69. homines Germanos. Liv. I. 32. homines
prisci Latini. Gellius XVI. 4. hominibusque Her-
mundulis. Caesar de B. G. hominibus Gallis. As-
conius in Divinat. homo Siculus. Aët. XVI. 37.
XXI. 39. XXII. 15. 16.

κυρναῖον] Jos. c. Apion. II. 4. Πολεμιαῖος ὁ Λά-
γος — κυρνήης ἰγκρατῶς ἄρχιν βεβλόμενος καὶ τῶν ἄλλων
τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ πόλεως, τοῖς αὐταῖς μέρεσι Ἰουδαίων ἐπεμψε
κατοικῆσον. Aët. XIV. 7. 2. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν τῇ τῶ-
τῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι καδ' ὃν κυρὸν διέβη Σύλλας πο-
λεμῶσαν Μισραδάτην, καὶ Λάκελλον πέμψαι ἐπὶ τὴν ἐν
Κυρνήῃ εἶσιν τῶ ἔθνους ἡμῶν, ὃν ἡ οἰκουμενὴ πεπληρωται· λέ-
γαν ὅπως τίσσοις δ' ἔσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρναῖων —
καὶ ἡ τετάρτη τῶν Ἰουδαίων ἀντιδ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἦδη
παρεληλυθίαι, καὶ τότε ἐκ ἐστὶ βαλὺς εὐρεῖν τῆς οἰκουμένης,
ὅς οὗ παραδεδεκαται τὸ τοῦ φύλον, μὴδ' ἐπικρατεῖται ὑπ'
αὐτῶ. τὴν τε αἰγυπτὸν καὶ τὴν Κυρνηαίαν, ὅτε τῶν αὐτῶν
ἡγεμόνων τυχεῖσαν, τῶν τε ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι συνέβη,
καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως,
καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις.
— εἰς δὲ τὴν κυρναῖαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁμο-
ρον εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων
μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. Στράβων δὲ οὖν ταῦτα
λέγει. & XVI. 6. 1. τὰς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν Ἰουδαίας
καὶ ὅσας ἡ πρὸς κυρνήην Λιβύην κατέσχεν, ἐκάκειν αἱ πόλεις,
τῶν μὲν πρότερον βασιλείων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεσχόμεναι,
ἐν δὲ τῇ τότε δ' ἐπικρατεῖας ἰσχύονταν τῶν ἑλλήνων αὐτάς, ὥς καὶ
χρημάτων ἱερῶν ἀφάρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν
τοῖς ἐπὶ μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς — ἐπρεσβύσαντο
πρὸς καίσαρα καὶ πρὸς τῶν οὖν αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσο-
τέλειαν ἔδοκε, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὡς ὑπε-
τάσσων τὰ ἀντίγραφα. 2. καίσαρ Σεβαστὸς — 5. Μάρ-
κος ἀγρίππας κυρναῖον ἄρχησι, βελῇ, δημῷ χαίρειν. Οἱ ἐν
κυρνήῃ Ἰουδαίᾳ, ὑπὲρ ὧν ἦδη ὁ Σεβαστὸς ἐπεμψεν πρὸς τὸν
ἐν Λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλόβιον, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας
τὰς

32 τια αὐτῷ· καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. Ἐξερχόμενοι δὲ, εὗρον ἀνθρώπον Κυ-
 33 ρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τῆτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἀῖθι τὸν σταυρὸν αὐτῷ. Καὶ ἐλθόντες
 34 εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενον κρανίς τόπος, Ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν
 35 ὃς μὲν χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενον, οὐκ ἤθελε πιεῖν. Σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν,
 — διε-

2. Colinaei, Bengelii, Bogardi.

λεγόμενον κρανίς τόπος] κρανίς τόπος λεγόμενον L. 1. 102. Athanasius in L.
 λεγόμενον] — D. 59. 65. a prima manu. 76. Evang. 7. 14. Versio Vulg. Corp. λεγόμενον 10. 34. 35.
 36. 47. 55. 56. 58. 61. 64. 80. Evang. 23. a prima manu. μετεμνησμένοι 4. 12. 50. 51. 61. 91. Colib.
 Evang. 2. 9. 10. 13. 14. 17. 20. 23. ex emendatione. Editio Colinaei. Versio Syra. Γολγοθᾶ, iudice Beza,
 perperam scriptum est in omnibus Codicibus pro γολγοθᾶ altero λ. detracto. Qua tamen emendatione non opus
 est, cum sciamus, elisionem literae exemplo non carere, ita Babel pro Babbel, & κληρη pro κληρηρη.
 τόπος] + ὃ D.
 ὅς] οἶον DKL 1. 33. 69. 73. Versio Vulg. Corp. Armen. Syra posterior in margine. Aethiop. Athanasius,
 Hilarius. Et hanc lectionem, inquit Beza in annotatt. Editionis 3. 4. 5. verissimam arbitror, auctore ipso spiri-
 tu sancto Marc. XV. 23. Contra in annotationibus Edit. 1. & 2. ὅς, legendum esse contendit: Illa lectio, inquit,
 melius quadrat vaticinio Davidis. Vid. Jo. XIX. 29. Quid, putas, dixisset Beza, si talia in scriptis Cassianis
 prehendisset? ἡθελε DL. 1. 33. 69. Chrysostomus.

τὸς τῆς ἰπαρχίας ἐπιμελημένους, ἵνα ἀντικαλύψας ἀναπέμ-
 πηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς
 πάτριον, ἐντυχόντες μὲν οὖν, ὡς ὑπὸ τιναν συκοφαντῶν ἐπηρεά-
 ζοντο. Inscriptio Berenicensis: ἔπει Μ. Τίτιος — καὶ
 τοῖς ἐκ τῆ πολιτεύματος ἡμῶν Ἰουδαίοις καὶ κοινῇ καὶ κατ'
 ἰδίαν εὐχρηστον προσάσαι ποιέμενος οὐ διαλείπει τῆς ἰδίας
 καλοκαγαθίας ἕξια πρῶσσειν ὧν χάριν ἔδοξε τοῖς ἄρχουσιν
 καὶ τῇ πολιτείματι τῶν ἐν Βερνίκῃ Ἰουδαίων ἐπαίνεισαι τε
 αὐτὸν, καὶ σεφαιῶν ὀνομασίᾳ κατ' ἐκάστην σὺνδοσι καὶ νημη-
 νίαν στεφάνῳ ἱλαίνῃ. Aeth. II. 10. VI. 9. XI. 20.
 XIII. 1. Jof. B. VII. 11. 1. Ἡφατο δὲ καὶ τῶν πε-
 ρὶ κυρήν πώλειον ἢ τῶν Σικαρίων ἀπόνοια, καθάπερ ὁσος. δια-
 πισῶν γὰρ εἰς αὐτὴν Ἰωνᾶθς ποιηρότατος ἄνθρωπος, καὶ τὴν
 τέχνην ὑφάντης, οὐκ ὀλίγους τῶν ἀπὸ τῶν ἀπέσει προσέχων
 αὐτῷ, καὶ προήγαγεν εἰς τὴν ἔρημον, σημεῖα καὶ φάσματα
 αὐτῷ ὑποσχεόμενος — εἰ δὲ τοῖς ἑξαιόμεσι πρού-
 χοντες τῶν Ἰουδαίων, τὴν ἔξοδον αὐτῷ καὶ τὴν παρεσκευὴν
 τῷ τῆς πεταπόλεως Λιβύης ἡγεμόνι κατύλλα προσαγγέ-
 λωσιν — ὁ μὲν γὰρ τὰς πλυσιατάτους Ἰουδαίῳ ἔλεγε
 καταψυδόμενος διδουκάλης αὐτῷ τῷ βελυμματος γεγο-
 νάι — ὅπαντας τὰς ἐπιτορίας χρημάτων διαφέροντας ὁ-
 μῶν τρισχιλίας ἐφόρευσεν ἄνδρας. Xiphilini, in Trajan. ἐν
 τούτῳ οἱ κατὰ κυρήν Ἰουδαῖοι Ἀνδρίαν τινα προσήγαγον
 σφῶν τὰς τι Ρωμαίους καὶ τὰς Ἑλλήνας ἰφθιμον — ὥστε
 τὰς πάσας κβ. μυριάδας ἀπολίσσασθαι. Synesius epist. 4.
 κυρήν — ἀπελίσκομεν — καὶ αὐτῶν δὲ ὅταν ἰβ. τῶν πάν-
 των — ὑπὲρ ἡμῶν μὲν καὶ ὁ κυβερνήτης ἦσαν Ἰουδαῖοι,
 γένος ἑκποιοὶ καὶ εὐσεβεῖς ἀναπαιτεσμένοι, ἢ ὅτι πλείους
 ἄνδρας Ἑλλήνας ἀποβατέν ἄιτιοι γένωνται. Procop. I. VI.
 2. de Aedific. Justiniani. Artemidor. IV. 26. ἐγγε-
 νετο πόλεμος Ἰουδαϊκὸς ἐν κυρήν, καὶ ἡρίστευσεν ἐν τῷ πολέ-
 μῳ ὁ ἰδὼν τὸν ὄνειρον. Autor secundi Maccabaeorum
 libri in unum volumen contraxit, quae Jafon Cyre-
 naeus quinque libris ediderat II. 23. Augustinus de
 pastoribus 17. Ubi sit Cyrene, forte neicis; Libya
 est, Pentapolis est, contigua est Africae, ad o-
 rientem magis pertinet, vel in distributione pro-
 vinciarum Imperatorum cognosce; Imperator O-
 rientalis mittit iudicem ad Cyrenen. Stephanus.
 κυρήν πόλις Λιβύης. Appianus Mithrid. p. 420. C.
 ἔχουσι δ' αὐτοῖς καὶ Λιβύην, ὅση μέχρι κυρήν· κυρήν
 γὰρ αὐτὴν Ἀπίαν βασιλεὺς τῷ Λαγίδῳ γένος, νόθος ἐν
 διαβηκαῖς ἀπέλιπον. Pausanias Eliac. II. 19. Λιβύαν ἐ-
 σι τῶν ἐν κυρήν θησαυρὸς, καὶ τῶν δὲ βασιλεῖς ἐν αὐτῷ Ρω-
 μαίοις. Diodorus III. 44. οἰκεῖον ἂν ὦν διελεῖν περὶ Λι-
 βύαν τῶν πλησίον αἰγυπτῶν κατοικούντων, καὶ τῆς ὁμοῦς
 χώρας· τὰ γὰρ περὶ κυρήν καὶ τὰς Σύρτεις κ. τ. λ. Dioge-

nes L. prooem. 18. κυρταῖς [κίρσιως] ἀρίστους ὁ
 κυρναῖος, & II. 65. Aeth. VI. 9.

34. ὅς] Vulgat. Gall. Avidius Cassius — prae-
 ter laridum ac bucellatum atque acetum, militem
 in expeditione portare prohibuit. Aeth. Spartianus:
 Pescennius Niger — iussit vinum in expeditione
 neminem bibere, sed aceto universos esse conten-
 tos. Plut. Cato Maj. p. 336. F. ὕδωρ δ' ἐπινεν ἐπὶ τῆς
 στρατίας, πλὴν εἰποτες διψήσας περιφλεγῶς ὅςος ἦττον, ἢ
 ἰσχύος ἐνδιδόσης ἐπιλάβαι μικρὸν οἶάριον. Theocrit. X. 13.
 ἐν πύλῃ ἀντλίας δῆλον, ἐγὼ δ' ἔχω οὐδ' ἄλυσθου. Ulpian.
 L. 33. t. 6. leg. 1. D. Vino legato acetum quoque
 continetur, quod paterfamilias vini numero habu-
 it. I. XII. 38. 1. C. de erogat. milit. annon. Repetita
 consuetudo monstravit — vinum atque acetum
 milites nostros solere percipere: uno die vinum,
 alio die acetum. Macrobius. VII. 6. Acetum, vi-
 num culpatum. Plut. Sympot. III. 5. p. 652. E.
 τὸ ἔξος οἶνου τινος ἐστὶ φύσις καὶ δύναμις. Toferbothad A-
 voda fara f. 29. 2. Acetum non est aptum ad liba-
 tionem. Hinc nonnulli concesserunt, ut acetum
 nostrum tangatur ab ethnico, etiam R. Mesullam
 id licitum pronunciavit. At R. Tam indignatur
 ipsi, asseritque nos non esse satis peritos in de-
 terminanda natura aceti, quia quotidie talia circa
 illud fiunt, de quibus varie sentitur, suntque qui
 acetum appellant, id quod alii vocant vinum.

μετὰ χολῆς μεμιγμένον] Midras Ruth II. 14. Lo-
 quitur de Rege Messia. Accede huc: appropin-
 qua ad regnum. & comedes de pane: iste est panis
 regni. Et tinges frustum tuum in aceto: hae sunt
 passionibus Messiae S. D. Esaj. LIII. Plant. Trucul-
 ent. I. 2. 77. Corda in felle sunt lita, atque a-
 cerbo aceto.

35. σταυρώσαντες] Jof. A. XIX. 1. 6. διακονήμεθα
 δορυφόροι καὶ δῆμιοι καθιεσκότες ἀντὶ στρατιωτῶν — μει-
 νόμενοι τὸ κατ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς καὶ βασάνης τῆς ἐ-
 κείνων. Sueton. Calig. 32. Miles decollandi artifex
 quibuscumque et custodia caput amputabat. Tacit.
 A. III. 14. Tribunus exactor mortis. Tertullianus
 ubi Christiano miliriam dissuadet: Et vin-
 cula & crucem & supplicia ministrabit, nec
 suarum ultor injuriarum. Seneca de Ira I. 17. Cen-
 turio supplicio praepositus, condere gladium spe-
 culatorem jubet. Julius Firmicus VIII. 26. Spe-
 culatores faciet, qui nudato gladio hominum am-
 putent cervices.

διμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον — ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ
 — προφήτου· Διμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβα-
 — λον κλῆρον· Καὶ καθήμενοι, ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῇ κεφαλῇ 36
 αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· Οὗτο'ς ἔστιν Ἰησοῦς ὁ 37
 βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. Τότε ταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί· 38
 εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ ἐναντίων. Οἱ δὲ ὀδύνητοὶ ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινεῖντες 39
 τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, Καὶ λέγοντες· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδο- 40
 μῶν,

35. βάλλοντες] βαλόντες AD. 1. 3. 37. 41. 51. 55. 59. 60. 62. 83. Ev. 4. 12. 24. Editio Complut. prob. J. A. Bengel
 a κλῆρον ad κλῆρον] — ADEFGHKLM 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 16. 24. 26. 27. 29. 32. 34.
 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 62. 63. 64. 65. 66. 67.
 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 81. Hieronymus, Rabanus, Graeci, & multi alii non habent: solus Joannes hoc
 habet. 83. 84. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 102. 103. 104. 106. Evang. 2. 3. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17.
 18. 19. 21. 22. 24. Editio Complut. Plant. cum obelo. Versio Copt. Codices Latini plurimi. Aethiop. Arab. Ver-
 sio Syra posterior in margine: Haec χρῆσις prophetae non reperitur in duobus exemplaribus Graecis, neque in
 priori Syra. Chrysost. Origenes, H. Titus Bostrensis, Euthymius, Theophylactus. Augustinus de Conf. Ev. III. 12.
 & in Jo. Tr. 118. Hilarius, Drusianus. probantibus Erasmo, T. Beza in annotat. Edit. 3. 4. 5. H. Grotio, J.
 Millio prol. 1195. D. Whitby. vid. supra Prolegom. p. 85. ὑπὸ] ἀφ' 61. 69.
 37. Ἰησοῦς] — 9. 30. 34. 40. a prima manu. 46. 49. 52. 58. 59. 61. 67. 68. 72. Evang. 6. 7. 14. 16.
 17. 20. Versio Copt. Arab. Eusebius, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1477.
 38. ἐναντίων] + αὐτοῦ Evang. 6. 18. Versio Syra 39. τὰς κεφαλὰς] τὴν κεφαλὴν D.
 40. λέγοντες] + οὗα DM Evang. 7. Versio Vulg. Copt. Syra posterior. Origenes H. Eusebius D. X. 8. & in Psal. XXI.
 ἐν] — L. οἰκοδομῶν] + αὐτὸν Versio Syra utraque. τῷ prius] — 102.
 Θεοῦ] + καὶ AD. Evang. 7. 18. Codices Latini. Versio Syr. Cyrillus. c. Nestor. 119. κατὰ βῆθι] κατὰ βᾶ Ev. 20.
 41. δὲ] — AKL. 1. 69. 71. 72. 102. Evang. 7. Editio Erasmi, Aldi. Versio Copta, Syr. Vulg. Origenes H.
 καὶ] — AL 71. ἱμναῖοις] — 106. τῶν] — 106.
 πρεσβυτέρων] Φαρισαίων D. 63. 64. Evang. 2. 7. 9. 12. Codices Latini.
 πρεσβυτέρων] + καὶ Φαρισαίων EFKM 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 15. 16. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 65. 66. 67. 71. 72. 73. 74.
 80. 82. 83. 86. 87. 88. 89. 90. 91. Colb. tres. 106. Evang. 2. 6. 7. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21.

διμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ] Artemid. II. 58. ἐκ
 ξύλων καὶ ἦλυν γέγονε ὁ σαυρὸς — ὑψηλὸς ὁ σαυρὸς —
 γυμνοὶ γὰρ σαυροῦνται — ἀνδρὶ δὲ ἀγῶνι γάμοι προα-
 γορεύει διὰ τὴν δέσιν. L. XLVIII. 20. 6. ff. de
 bonis damnatorum L. VI. Pannicularia sunt ea,
 quae in custodiam receptum secum attulit: Spolia,
 quibus indutus est, cum quis ad supplicium duci-
 tur, ut & ipsa appellatio ostendit: ista neque spe-
 culatores ultra sibi vindicent, neque optiones ea
 desiderant, quibus spoliatur, quo momento quis pu-
 nitus est. Caten. in Marc. πρὸς ἱμναγμὸν τῷτο ἱποῖεν
 τῷ βασιλείῳ, ὥτα πωλητὰ. Plut. Alex. p. 688. B. τὸν
 βαγῶν ἔδωκεν οἶκον, ἐν ᾧ λέγεται τὸν παρὶ Σάσαν χιλίων
 ταλάντων ὑπερθεῖναι ἱματισμόν. Athen. XII. πωλεῖν τὸν
 τέτατον ἱμνατισμόν.

βάλλοντες κλῆρον] Aeneid. V. 49. dejectamque ae-
 rea sortem accepit galea. Statius VI. 389. Sortitus
 Proteus versarat ahena Casside. Vorisus in Probo:
 In urnam militares iussit nomen suum mittere, ut
 aliquis eum [equum] sorte ductus acciperet. Cic.
 in Verr. II. 51. ut, quot essent renunciati, tot in
 hydriam sortes conjicerentur, cujus nomen exisset,
 ut is haberet id sacerdotium.

36. ἐτήρουν] Petronius, miles qui cruces asserva-
 bat. Ovidius M. 1. 627. Caetera servabant, atque
 in statione manebant. inf. comm. 54.

37. αἰτία] Causa supplicii solebat indicari aut
 voce praeconis aut scripto. Isocrat. de Permut. ὁ-
 ρᾷ ἱμᾶς λίαν ταχέως ἀποδεχομένους τὰς αἰτίας καὶ τὰς
 διαβολὰς, criminationes, accusationes. αἰτία crimen,
 culpa. Elian. V. H. III. 14. ὡς ἐν κρυπτῇ τὴν βυζαντίαν
 διπλῇ αἰτίαν φέρονται καὶ εὐοφρογίας καὶ προαγωγίας.
 IX. 32. ὡς ἐν μὴ δοκοῖν δι' αἰτίας ἄγειν πάντας. De-
 mosth. a. Pantaenet. αὐτὸς αὐτὸν οὗτος ἀφῆκεν τῷ τοῖστῳ
 αἰτίων ἀπασῶν. Isocr. ad Demon. σιαυτὸν αἰτίας ἀισχυρὰς
 ἀπολύων. Nicocl. ἐφυγον τὰς αἰτίας ταύτας. 1. Masc.

IX. 10. Herodot. V. 163. αἰτίας μεγάλας ἔχον. Ar-
 rian. p. 227. ὑπομείνεις τὴν δικὴν καὶ ἀπολογησάμενος
 καρτερῶς, ἀφίσταται τῆς αἰτίας. Eusebius H. E. V. 1.
 περιχρθεὶς κύκλῳ τῷ ἐμφιεσθέντι, πίνακος αὐτὸν προα-
 γοτος, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο ῥωμαῖσιν ὅτι ἐστὶν ἄτιμος ὁ χρι-
 στιανός. Dio LIV. τὸν δὲ ἕτερον [δύλον] διὰ τὴν ἀγορὰν
 μίσσης μετὰ γραμμάτων τὴν αἰτίαν τῆς θανάτωσιν αὐτοῦ
 δηλῶντων διαγαγόντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνασαυρόσαντος.
 Philostrat. V. 18. λησάει τὴν αἰτίαν. Sueton. Domi-
 tian. 10. Patrem familias, quod Thracem mirmil-
 loni patrem, munerario imparem dixerat, detractum
 spectaculis in arenam canibus obicit, cum hoc
 titulo: impie locutus parmularius. & Calig. 32.
 Romae publico epulo servum, ob detractam le-
 ctis argenteam laminam, carnifici confestim tra-
 didit, ut manibus abscissis, atque ante pectus e
 collo pendentibus, praecedente titulo, qui causam
 poenae indicaret, per coetus epulantium circum-
 duceretur.

38. λησάει] Crux erat poena latronum. Petronius
 111. Cum interim Imperator provinciae latrones
 iussit crucibus affigi. Seneca. Latrocinium
 fecit aliquis. Quid ergo meruit? ut suspendatur.
 Firmicus VI. 31. homicidam & latronem efficit:
 istis facinoribus comprehensus patibulo suffixus in
 crucem crudeliter erigitur. Solent autem latro-
 nibus accenseri, & qui bello civili vincuntur,
 & integer exercitus, qui fines alterius sine ju-
 sta causa invasisset a laeso judicatur. Jos. A. IX.
 8. 7. λησάει τιναν ῥιψάντων εἰς τὸν ἰλισαίῳ τάφῳ —
 τὸν νεκρὸν. qui 2. Reg. XIII. 20. vocantur μονόζωνοι
 Μονόζ. 2. Sam. III. 22. caesis latronibus IV. 2. De-
 mosth. Olynth. 2. de Philippi militibus. λοιπὸς δὲ
 περὶ αὐτὸν εἶναι λησάει καὶ κόλακας. Schol. λησάει οἰοῖται
 ἀρπαγὰς τινος, στρατιώτας. Tacit. A. II. 64. immittere
 latronum globos, excindere castella, causas bello.
 Cic.

41 μῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἄπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ
 42 οἱ ἀρχιερεῖς, ἐμπαίζοντες αὐτὸν τῷ γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων +, ἔλεγον· Ἄλλους ἐ-
 σωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστὶ, καταβάτω νῦν ἄπὸ τῆ σταυ-
 43 ροῦ, καὶ ποιησόμεν + αὐτῷ. Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐ-
 44 τὸν. εἶπε γάρ· Ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λεῖται, οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ,
 45 ἀνείδιζον αὐτῷ. Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐννά-
 της.

+ καὶ Φαρισαίων

+ ἐπ'

~ αὐτόν

24. Ed. Complut. Colinaei, duae priores Stephani, Genev. Plant. Verf. Syr. utraque, Arab. Belgica. Origenes H. Theophyl.
 ἔλεγον] λεγο-τες D. Codices Latini.

42. σῶσαι] σῶσαι; 4. 5. 8. 9. 12. 38. 51. 59. 61. 62. 71. 83. 84. 86. probante J. A. Bengelio.
 εἰ] — DL 102. νῦν] — 40. σταυρῇ] + ἵνα ἴδωμεν Versio Goth. Syr.
 ποιησόμεν] ποιησόμεν A. Versio Vulg. ποιησόμεν 11. 45. 53. 56. 58. 60. 69. 70. Evang. 18 20
 αὐτῷ] ἐπ' αὐτόν L 38. 42. 46. Cyrillus c. Nestor. εἰς αὐτόν 52. 86. Evang. 15. ἐπ' αὐτῷ EFGHMK
 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 15. 16. 34 ex emendatione 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 47. 48. 49. 50. 51.
 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 82. 83. 84. 87. 90. 91.
 Colb. Evang. 2. 3. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Plant. Genev. Complut. Ben-
 gelii. Versio Syr. Theophylactus. ut Rom. IX 33.

43. πέποιθεν] ἐπέποιθεν D. 1. Codices Latini, Eusebius D. X.
 νῦν] — AEH. 2. 3. 9. 14. a prima manu 16. 34. a prima manu 40. 42. 49. 53. 57. 59. 64. 65. 69. 72.
 75. 74. 80. 82. 86. Evang. 2. 6. 9. 13. 15. 17. 18. 24. probante J. Millio prol. 1342.
 ρυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν] ρυσάσθω, εἰ θέλει, αὐτόν Beza in Annot. Edit. 4. 5.
 44.] —Evang. 2. 13. 17. 18 & in uno Stephani teste Beza i. e. 12. δ'] — 61. Versio Syr.
 συσταυρωθέντες] συσταυρωθέντες σὺν DL. συσταυρωθέντες E. Editio Erasmi.
 αὐτῷ postorius] αὐτόν ADEHKLM. 1. 2. 3. 9. 11. 16. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 49.
 50. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 69. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 83. 84. 86. 87. 90.
 91. 106. Evang. 2. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 22. 24. Editio Complut. Colinaei, Erasmi, Aldi,
 duae priores Stephani, Bogardi Theophylactus, Antiochus 51.
 45. ἐπὶ πᾶσαν] ἐφ' ὅλην 12. Chrysostomus. ἄρας ἐνάτης] ἐνάτης ἄρας D.
 ἐνάτης] ἐνάτης ADEFKL 1. 2. 3. 36. 48. 51. 55. 57. 60. 65. 72. Evang. 2. 14. 18. 21. 22. Editio Complut.
 Erasmi, Aldi. Bengelii. Euseb. in Plal. LXVIII. & comm. 46. iidem excepto D.

Cic. ad Brut. 5. Ne sit, quo se latronum duces ex Mutinensi fuga conferant. Suidas. λησικὸν σύστημα -- κοσῶσαν τὸ λησικὸν τὴν ἑλλάδα ἐπέδραμον. ὁ δὲ πάντων τῶν μέσων ἀνδρῶν ἀστυνέματος ὃν λησικὸν ἐν τῇ ἀπυλῇ χ. ἀποδρᾶν συνέτισσε. Bereschith R. XLVIII. 5. ἀρχιληστής, qui rebellavit a rege. Jof. B. II. 4. 1. Ἰσίδας υἱὸς ἐξῆκεν τῇ κατατρέχοντος πότε τὴν χώραν ἀρχιληστοῦ. 2. Σίμων τις τῶν βασιλικῶν ἐβλῶν -- περιῶν -- μετ' αὐτῶν ἦσαν ληστοί. Et 12. 4. τῇ λησικῇ ἐπ' αὐτῶν καὶ σαυμάδος, Δευαῖς τις υἱὸς ἐλισάφρος καὶ ἀλεξανδρὸς ἐξῆρχεν. 13. 2. τῶν δὲ ἀνασταυρώθεντων ὑπ' αὐτῆς ληστῶν -- ἀπειρὸν τὴν πληθύνειν. 3. καθυρβείσης δὲ τῆς χώρας ἕτεροι εἶδος ληστῶν ἐνερπολούμους ὑπερῶντο οἱ καλῶμενοι σικάριοι. Cum autem isti, praetextu specioso libertatis, & cultus Divini uterentur, fieri facile potuit, ut etiam homines non mali, & caetera honesti, tanquam pro Deo & patria arma fusciperent. Dio O. XXXII. p. 376. C. ἐλοίμην γὰρ αὐτῶν ἔγωγε ληστῶν ἀποθανῆναι, ἢ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν. -- κακίονος μὲν ἀδικηθεὶς ἴσως ἐπὶ τῷτο ἦλθεν, ὑπὲρ τὴς νόμους ἀμύνασθαι προϊέμενος, καὶ τάχα τί καὶ γυναικὶν ἐδύνατο πράξει, μὴ τοιαύτην τοχὴν δαίμονος. Luc. XXIII. 19. Sanhedrin f. 35. 1. non judicant duos uno die, dixit R. Chafed i. e. duobus mortis generibus, sed uno genere mortis judicant. Ceruboth f. 51. 2. filius Nezer hic vocabat se Regem, illic vocabat se latronem.

39. Signum insultationis. Psal. XXII. 8. 2. Reg. XIX. 21. Esaj. XXXVII. 22. Thren. II. 15. Psal. CIX. 25. Sirac. XIII. 8. II. p. 200. 442. καὶν κάρην. Aen. XII. 894. Ille caput quassans, non me tua fervida terrent dicta ferox. & VII. 292. Tunc quassans caput. Ovidius Met. 1. 179. Terrificam capitis concussit terque quaterque Caesariem, cum qua terram, mare, fidera movit. Talibus inde modis ora indignantia solvit.

παραπορεύομενοι] Polyb. VI. p. 674. παρὰ τὰ ὑποζύγια πλάγιον παραπορεύονται -- τὴν ἀσφάλειαν τούτοις παρασκευάζοντες. Arrian. Ind. III. 14. εἰς τὸ ἐπὶ θάτερα Ἡφαισίαν αὐτῷ παραπορεύετο σὺν ἄλλῃ στρατῷ. Deut. II. 4. Marc. II. 23.

40. Sap. II. 13. 16. V. 5. Ovid. Fast. II. 390. At si quis vestrae Deus esset originis autor, in tam praecipiti tempore ferret opem.

42. καταβάτω] Thomas. κατάβα. οὐ κατάβηθι. ἀριστοφάνης ἐν Βατράχοις· κατάβα, πατέρη. 35. Schol. ὅτι κατάβα φησι, πρὸς τὰς ἀξιώνας, ὅτι κατάβηθι λέγεται μόνας. & Vesp. 973. κατάβα, κατάβα, κατάβα. Euseb. in II. ψ. p. 1424. 17. τὸ ἔμβηθι ἔμβα λέγει ὁ κομικὸς, κατὰ καὶ τὸ κατάβηθι κατάβα. & Od. ε. 546. 15. ἔμβηθι δὲ φησι καὶ τὸ ἀπίσθηθι ἀπόσω καθὰ δηλαδὴ καὶ τὸ κατάβηθι κατάβα παρὰ ἀριστοφάνει, ex Aristophane Grammatico.

43. Psal. XXII. 9. XVIII. 20. XLI. 12. Tob. XIII. 6. Si amat eum, si ei favet.

44. ἀνείδιζον] Aristot. Rhet. III. 6. εἰς ὅχλους τῆς λέξεως συμβαλλέται καὶ τὸ ἐν πολλὰ ποιῆν. Longinus περὶ ὕψους. S. 23. ἀλλ' ἐκὶνα μᾶλλον παρατηρήσεις ἄξια, ὅτι ἐστ' ὅπου προσπίπτει τὰ πληθυντικὰ μεγαλοῦρημοῦντα, καὶ αὐτῷ δοξακομπῆντα τῷ ὅχλῳ τῇ ἀνιμῇ. Jofuae VII. 11. 2. Paral. XXIV. 25.

45 Ovid. Metam. II. 330. Nam pater obductos luctu miserabilis aegro condiderat vultus: & si modo credimus, unum isse Diem sine sole ferunt. & XV. 785. Phoebe quoque tristis imago Lurida sollicitis praebebat lumina terris -- Fast. II. 487. Unus erat, quem tu tolles in caerula coeli Jupiter annuerat, nutu tremefactus uterque est polus -- Sol fugit, & remouent subeuntia numina coelum -- rex patriis astra petebat equis. Virgil. Georg. I. 163. Sol tibi signa dabit. Solem quis dicere

Yyy

cere

της. Περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς Φωνὴ μεγάλη, λέγων· Ἥλι, Ἥλι, 46
 ~ λαμὰ· σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; Τινες 47
 δὲ ᾗ ἐκεῖ ἐσώτων ἀκούσαντες, ἔλεγον· Ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτ'· Καὶ εὐθὺς δραμὼν 48
 εἰς

~ λιμὰ

46. ἀνεβόησεν] ἐβόησεν 69. ὁ Ἰησοῦς] — 2. ὁ] — D.
 ἡλί] ἡλεῖ Edit. *Erasmii* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*. ἀηλί L. eloi *Verfio Corta*.
 λαμὰ] λιμὰ vel λιμὰ vel λιμὰ vel λημὰ AEFHK 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
 41. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67.
 69. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 83. 84. 87. 89. 90. 91. 106. *Colb. duo*. *Evang.* 2. 3. 4. 6. 9. 10. 12. 16. 17.
 18. 20. 24. *Editio Complut. Stephani* 1. *Verfio Gothica*, *Syr.* posterior. *Euseb.* in *Esaj.* XLIX. 8. *Theophylactus*.
Suidas, *Epiphani.* H. 69. λιμὰ L. 33. *Evang.* 21. 22. *Verfio Saxon.* *Euseb.* in *Pfal.* LXVIII. *Theodoretus* in
Pfal. XXII. *Basilius Eth.* 65. *MSS.* *Malela.* *Chrysost.* *MS.* *Procopius* in *Esaj.* XLIX. 8. ut in *Targum*.
 σαβαχθανί] σαβαχθανί 1. 9. 11. 78. *Evang.* 11. Edit. *Erasmii*. σαβαχθανί A. 76. 106. *Zapdani Verfio*
Saxon. *Zabtani Augustini.* de *Civ. D.* III. 17. *Zapthani Codices Latini.* ζαφθανί D. a prima manu. σα-
 βαχθανί *Colb.* ζιέμυ] — 106.
 47. ἐσώτων] ἐσηκώτων CL. ἔτι] — DL 61. a prima manu. *Verfio Vulg. Syr.* οὗτ'] ἔτως 2.
 48. δραμὼν] προσωδραμὼν 59. τι] — D. 61.] — D. 49.] — 59.
 ἔλεγον] εἶπον D 69. ἄφες] ἄφετε 33. ex *Marco*.
 σώσαν] καὶ σώσει D. 1. *Codices Latini.* σῶσαι 47. 56. 58. 69. 70. *Erasmus* in *annot.* *Evang.* 7. *Verfio Gothica*, *Syr.*
 αὐτὸν] + ἀλλ' οὐ δὲ λαβὼν λόγῳ, ἐνέχευ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα CL. 5. 48. 67. *Verfio*
Aethiop. *Chrysostomus.* *Scholion Codicis* 72. ὅτι εἰς τὸ κατ' ἰσοκρίν ἱναγγίλιον Διοδώρου, καὶ Τατιανῆς, καὶ ἄλλων διαφό-
 ρων ἁγίων πατέρων τοῦτο πρόσκειται — τοῦτο λέγει καὶ ὁ χρυσόστομος. ἔταν ἐν ὁ Ματθαῖος πρὸς τὴν αὐτὴν σφραγί-
 cere falsum audeat? — Ille etiam extincto misera-
 tus Caesare Romam, Cum caput obscura niti-
 dum caligine rexit, Impiaque aeternam timuerunt
 secula noctem. Tempore quanquam illo Tellus quo-
 que & aequora ponti — signa dabant — inso-
 litis tremuerunt motibus Alpes — *Servius*, con-
 stat, occiso Caesare in senatu pridie Idus Martia-
 rum, solis fuisse defectum ab hora sexta usque ad
 noctem, quod quia multis protractum est horis,
 dicit in sequentibus: aeternam &c. *Plinius* H. N.
 II. 30. Fiunt prodigiosi & longiores solis defe-
 ctus, qualis occiso Dictatore Caesare, & Antonia-
 no bello, totius pene anni pallore continuo. *Plut.*
Romulo p. 34. E. ἄφω δὲ θαυμαστὰ καὶ κρείττονα λό-
 γα περὶ τὸν αἶρα πάθη γενέσθαι, καὶ μεταβολὰς ἀπίστευ-
 τῆς μὲν γὰρ ἡλίου τὸ φῶς ἐπιλιπεῖν. & *Caes.* p. 741. A.
 θαυμασιώτατον δὲ — τῶν θείων — τὸ περὶ τὸν ἥλιον
 ἀμαύρωμα τῆς αὐγῆς. Ὅλον γὰρ ἐκείνον τὸν ἑαυτοῦ ἀχρὸς
 μὲν ὁ κύκλος καὶ μαρμαρυγὰς ἔκ ἔχων ἀνέτελλεν, ἀδρανὲς
 δὲ καὶ λιπτόν ἀπ' αὐτῆς κατῆγε τὸ θιμῶν. & *Pelopid.*
 p. 295. A. ὁ μὲν ἥλιος ἐξέλιπεν, καὶ σκότος ἐν ἡμέρᾳ τὴν
 πόλιν ἴσχυεν μέγα γὰρ ἰδοκεῖ, καὶ πρὸς ἄνδρα λαμπρὸν ἐξ
 ἑραῦς γενονέαι σφαιρίον. *Polyb.* ap. *Suidam*, τῆς σελή-
 νης ἐκλιπῆσης ἐπὶ Περγάας τῆς Μακεδόνος, ἐκράτησεν ἡ φή-
 μη παρὰ τοῖς πολλοῖς, ὅτι βασιλείας ἐκλείπην σημαίνει.
Augustinus de *C. D.* III. 15. Acciderat enim &
 solis defectio, quam certa ratione sui cursus effe-
 ctam imperita nesciens multitudo meritis Romuli
 tribuebat. Quasi vero, si luctus ille solis fuisset,
 non magis ideo credi deberet occisus, ipsumque
 scelus averfione etiam divini luminis vindicatum
 — & *Cicero* in libris de *Rep.* *Scipionis*que fer-
 mone, Tantum est, inquit, consecutus, ut, cum
 subito sole obscurato non comparuisset, Deorum
 in numero collocatus putaretur, quam opinionem
 nemo unquam mortalis assequi potuit sine eximia
 virtutis gloria. *Cic.* de *Nat. Deor.* II. 15. Sole ge-
 minato quod, ut e patre audivi, Tuditano & A-
 quilio *Coss.* accidit, quo eadem anno P. Afri-
 canus sol alter extinctus est: quibus exterriti ho-
 mines, vim quandam esse coelestem & divinam
 suspicati sunt. & *somn. Scipion.* 7. Olim deficere
 sol hominibus extinguique visus est, cum Romuli
 animus haec ipsa in templa penetravit: citatus Ma-

crobio de *somn. Scip.* II. 10. *Florus* I. 1. de Ro-
 mulo. Oborta tempestas, solisque defectio, con-
 secrationis speciem praeberet. *Ios.* A. XIV. 12. 3.
 Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ὑπερῶν — τὸς αἰτίους τῶν
 εἰς ἀνθρώπους παρονομιῶν, καὶ τῶν εἰς θεὸς ἀνομιῶν,
 ἡμυνάμετα, δι' αὐτὸν καὶ τὸν ἥλιον ἀποσφραῖσαι δοκίμω, ὅς
 καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπέβη τὸ ἐπὶ καίσαρι μῦθος. *Claudius*
 de B. *Gildonian.* Hoc facinus refugio damnavit
 sole Mycenae, Avertitque diem sceleri, sed reddi-
 dit Atreus Crimen, & infandas excusat conjugis
 mensas. *Valerius Max.* VIII. 11. Cum obscurato
 repente sole inusitatis perfusae tenebris Athenae sol-
 licitudine agerentur, interitum sibi coelesti denun-
 ciatione portendi credentes. *Philo* ap. *Euseb.* P. VIII.
 14. θείας γὰρ φύσεω ἡλίου καὶ σελήνης ἐπακολουθήσαν ἐκ-
 λείψαι, αἱ δὲ μηνύματα εἰσιν ἡ βασιλείαν τελευτῆς ἢ πό-
 λεων φθορᾶς, ὃ καὶ Πίνδαρος ἠνέχετο γενομένης ἐκλείψεως.
Diog. L. *Carnead.* IV. 64. τελευτῆς δ' αὐτῆς φα-
 σὶν ἐκλείψην γενέσθαι σελήνης, συμπάθειαν, ὡς αὖ εἰπος
 τις, ἀντιτιμὲν τῇ μετ' ἥλιον καλλίστῃ τῶν ἀστρων. *Ari-
 stides* in *Alexandr.* p. 87. Ὁ δὲ φησὶν ἀριστοφάνης, πε-
 ρὶ ἀσχυλῆς, σκότος εἶναι τεθηκότος, τῷτ' ἄξιον περὶ
 τῆς νῦν εἰπεῖν. *Diodor.* S. XV. 80. τῇ δὲ Πελοπον-
 νησὶ μετὰ τῆς θυνάμειος ἐξόντος, συνέβη τὸν ἥλιον ἐκλιπεῖν.
 πολλὰν δὲ τὸ γεγονός ὑποπετυσμέναν, τῶν μάλιστα τινες
 ἀπεφάνησαν, διὰ τὴν γενομένην ἔξοδον τῶν στρατιωτῶν ἐκλι-
 πεῖν τὸν τῆς πόλεως ἥλιον, καὶ διὰ τῶν τῶν λόγων προ-
 λεγόντων τὸν τῆς Πελοποννησίου θάνατον. *Dionys.* *Hal.* A. II.
 56. de *Romulo*. ἔοικε δὲ οὐ μικρὰν ἀφορμὴν τοῖς θεο-
 ποιῶσι τὰ θνητὰ καὶ εἰς ἑρὰν ἀναβιβάζουσι τὰς ψυχὰς τῶν
 ἐπιφανῶν, τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς θείας συγκρίσειν τῇ ἀν-
 θρώπινῃ καὶ διάκρισιν. ἔν τι γὰρ τῷ βίῳ τῆς μητρὸς
 αὐτῆς εἶδ' ὑπ' ἀνθρώπων τινος εἶδ' ὑπὸ θεῶν γενομένην, τὸν ἥ-
 λιον ἐκλιπεῖν φασὶν ὅλον, καὶ σκότος παντελὲς, ὥστε περὶ
 νυκτὶ, τὴν γῆν κατασχεῖν, ἔν τε τῇ τελευτῇ αὐτοῦ τῶτο συμ-
 βῆναι λέγουσι πάθος. *Valerius Fl.* VI. 21. At genitus
 Jove complebat sua fata Colaxes. Jamque pater
 moesto contristat sidera vultu, Talibus aegra mo-
 vens nequicquam pectora curis: Hei mihi, si du-
 rae natum subducere forti moliar! *Petronius* 122.
 Titan vultus caligine texit — Et lucem sceleri
 subduxit. *Lucanus* I. 520. Ipse caput medio Ti-
 tan cum ferret Olympo, condidit ardentis atra ca-
 ligine currus, Involvitque orbem tenebris, gentes-
 que

εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιβέβηκεν καλὰ μω, ἐπιτίθειεν
 49· αὐτόν. Οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας σῶσαι αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰη-
 50· σοὺς, πάλιν κράζας Φωνὴ μεγάλη, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. Καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα
 τοῦ

ον ὑπὸ τῆς σφατῆς τῇ λόγχῃ εἰς τὴν πλευρὰν ἐδίδωσαν, εἰς ἧτος νυχθὲν τελευτῆσαι, ὃ δὲ γὰρ Ἰακώβης τῆτον ἔφη λόγχῃ
 νυκθὲν αὐτὸν τελευτῆσαι, οὐ μάχης τὸ πρῆμειον, ἀμφότεροι γὰρ τὸ ἀληθὲς ἠμύνοντο, ὃ μὲν γὰρ Ματθαῖος ὡς πλε-
 σακίς τὸν λόγον ποιούμενος ταχέως τῆς ἀναγραφῆς, ἐπιμνησθεὶς καὶ τῆς σφαγῆς τῆς μετὰ τὸν θάνατον ἀναμνήσας τὴν γραφὴν
 πεποιθήσει, ὃ δὲ Ἰωάννης τὴν τῆς ἀκριβοῦς γνῶσιν ἠμύνοντο, μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν σφαγὴν ὑποδείκνυσθαι τὸ σῶμα. *Se-*
verus IX. 26 ad Thomam Episc. Germanicæ ap. Asseman. T. II. p. 81. Nonnulli vero Evangelio Matthæi
 vim plane inferentes, id ibi obtrudere, quod contra Evangelistæ mentem est, ut scilicet ostenderent, Christi
 adhuc viventis latus a milite lancea prius percussum esse, quam spiritum redderet. Haec res summo studio dis-
 cussâ est, quum mea tenuitas in Urbe regia esset, Macedonii ejusdem urbis quondam Archiepiscopi causâ. Pro-
 ducto igitur in medium Matthæi evangelio, quod egregie descriptum erat, & in regio palatio summa cum
 veneratione asservabatur, quodque imperante claræ memoriæ Zenone in urbe Cypri insulae una cum S. Barna-
 ba repertum fuisse ferebant, eoque aperto deprehensum est, hujusmodi historiae militis & lanceae additamen-
 tum in ipso haudquaquam extare. *Lucas Brugensis* V. L. Graec. caeterum videtur istud & in Latinis quibusdam
 exemplaribus Evangelii secundum Matthæum lectum fuisse circa tempora Clementis V. Papae & Concilii Vien-
 nensis. Hinc enim nata fuit opinio quorundam, Jesu adhuc vivi latus lancea apertum fuisse: quam damnavit
 in concilio illo pontifex docens, Joannem tenuisse rectum rei gestæ ordinem, narrando Christo jam mortuo,
 quod unus militum lancea latus ejus aperuit. Lege Clementinam i. & ejus glossam. Similia habet *Salmiro*.

50. πάλιν] — FL 40. 56. 58. 59. Evang. 9. *Chrysostomus* *Cyrillus* Act. Eph. V.

πνεῦμα] + αὐτῇ Versio Syra utraque, posterior cum obelo.

que coëgit desperare diem, qualem fugiente per or-
 tus sole Thyesteae noctem duxere Mycenæ. *Euri-*
pid. Iphigenia in Taur. 193. ἀλλάξας δ' ἐξέδρασ' ἱερὸν
 ἔρμη αὐγῆς ἁλίου. *Senec.* Thyest. 879. O nos dura
 totum creatos, seu perdidimus solem miseri, seu ex-
 pulimus. *Medea.* 28. Spectat hoc nostri fator sol ge-
 neris & spectatur, & curru insidens per solita pu-
 ri spatia decurrit poli? & Hippolyt. 677. Tuque,
 sidereum caput radiate, tantum ne nefas stirpis tuæ
 speculare? *Julius Obsequens* 128. *Servius* in *Æn.*
 I. 568. Thyestes cum fratribus uxore concubuit, ob
 quam causam Atreus ei filios epulandos apposuit,
 quæ Sol abominatus, ne videndo pollueretur, ra-
 dios suos ab ea civitate detorsit. *Dio Cassius* XV. p.
 316. S. A. *Victor* de Vir. Illustr. 78. Cæsar --- ejus
 corpore pro rostris posito, sol orbem suum celasse
 dicitur. *Echa* R. III. 28. Dixit R. Samuel f. Nach-
 man: vocavit Deus S. B. angelos ministerii, dixit-
 que eis: Rex carnis & sanguinis quando luger,
 quid facit? Dixerunt: suspendit saccum super os-
 tium suum. Ille dixit: ego quoque faciam sic. S.
 D. Ef. L. Induam coelos obcuritate, & saccum
 ponam operimentum eorum. Iterum ait eis: Rex
 carnis & sanguinis lugens quid agit? Dixerunt ei:
 extinguit luminaria, Dixitque eis: etiam ego sic
 faciam S. D. Joël. III. R. *Bechai* Cod. Hakkema.
 Cum insignis Rabbini fatis concederet, dixit qui-
 dam: dies iste gravis est Israël, ut cum sol occi-
 dit ipso meridie. *Succa* f. 29. 1. Dixerunt Docto-
 res, quatuor de causis sol deficit, prima, ob pa-
 trem domus judicii mortuum, cui exequiae non
 fiunt ut decet, quarta ob duos fratres, qui se mu-
 tuo interficiunt. Tradiderunt Rabbini, quo tem-
 pore Sol eclipsin patitur, signum malum est toti
 mundo — si deficit meridie, signum malum est
 toti mundo. *Samos* VIII. 9. 10.

ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν] supra IX. 26. 31. *Luc.* IV. 25:
 Meminit hujus defectionis etiam *Phlegon Trallianus*
 I. XIII. olympiadum: τῷ δ' ἔτι τῆς σβ. ὀλυμπιάδος
 ἐγένετο ἑκλείψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἱστορουμένων πρότερον, καὶ
 νύξ ἄρα ε. τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέραι ἐν ἑρατῇ φα-
 νήναι. & *Thallus* ap. Africanum τῷ το το σκοτός ἑκλεί-
 ψιν ἡλίου ὁ ἄλλος ἀποκαλεῖ ἐν Γ. τῶν ἰσoriῶν Cum vero
 nomen loci non addiderint, & ex rationibus Astro-
 nomicis constet, non eodem tempore Romæ &

Hierosolymis fuisse horam sextam sive meridiem,
 probabilius videtur, Phlegontem hoc ex relatu Chri-
 stianorum vel ex libris sacris accepisse.

46. Syriace citat Christus locum Psalmi, *Tar-*
gum enim Jonathæ pro Hebræo יְהוָה hic habet
 שְׁכֵנְתִּי. Putabant Judæi, qui addabant, Je-
 sum a Deo derelictum, adeoque Messiam & Dei
 filium non esse *Psal.* XXXVII. 32. 33. LXXI.
 11. 12. Rogat ergo Jesus Patrem suum, ne diu-
 tius ipsum patiarur contumelia affici, sed potius e
 manibus eorum eripiat, demonstraretque suspitionem
 illorum iniquam fuisse. Ut Christum ex sua ipsius
 sententia hæc dixisse existimemus, non permittit
 tum res ipsa, tum locus *Jo.* X. 17. *Megilla* f. 15.
 2. Sedit Esther in atrio palatii interiori. Dicit R.
 Levi, cum ad idoleum appropinquaret, recessisse
 ab ea gloriam divinam, illam vero dixisse: Eli Eli
 & c. numquid tu judicas errorem ut proterviam,
 & coactionem ut voluntatem? *Midrashk Thebillim*
 XXII. 1. Dixit Esther -- cur non facis mihi mi-
 racula? Deus mi, Deus mi, quare me dereliquisti?

47. Per ludibrium Judæi hæc dixerunt, apud
 quos multa narrabantur de apparitionibus Eliæ
 ad homines ex periculo mortis liberandos.

49. *Arrianus* *Epict.* III. 12. ἄλλα λέγειν, ἐκδοῦναι
 ἄφες ἰδοὺ τίς ἐστὶν, καὶ πῶθεν ἔρχη.

50. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα] *Eutrip.* Hecuba 571. ἐπεὶ δ'
 ἀφῆκε πνεῦμα. *Elia.* H. A. II. 1. πρὸς τὸν ἀφῆκε τὴν
 ψυχὴν, ἐντέθειν ἔν ἐί λοιποὶ ἔλαττον μὲν τὸν νεκρὸν. VII.
 29. τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. *Herodot.* IV. 190. ἔπει δὲ κα-
 τημένος ἔλαττον, φιλάσποντος ἐπὶ τὴν ἀπὸ τὴν ψυχὴν.

Cetuboth f. 103. 2. mortuus quis est vespere sabba-
 thi, signum bonum est ei. Glossa. quia statim in-
 trat in requiem. & *Aboth Nathan* 25.

51. τὸ καταπέτασμα] *Eustath.* in II. ε. p. 408.
 3. καταπέτασμα καὶ παραπέτασμα Μηδικὸν, *Aristoph.*
Ran. 969. ἂν τοῖς παραπέτασμασι Μηδικοῖς γράφουσιν:
Schol. τοῖς περικαῖς ἐλίοις ἢ βαλοδύοις. Duo autem
 erant in templo. vela quorum interius sancto san-
 ctorum, exterius sancti foribus obtensum erat. *Joma*
 f. 57. 1. *Schemoth.* R. L. Dixit R. Eleazar filius
 R. Jesu: ego vidi velum illud Romæ, & in eo
 erant aliquot guttae sanguinis. Roganti responde-
 runt: ex sanguine juvenis & hirci diei expiationis.
Philo de Vit. Mos T. 2. p. 140. 30. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν
 Yyy 2

55 ἦν οὗτος. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαί, ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι αὐτὴν ἡκολού-
 56 θησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆ Γαλιλαίας, ἀκολουθοῦσαι αὐτῷ. Ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδα-
 57 ληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ υἱῶν Ζεβεδαίου. Ὁψίας
 58 αὐτὸς ἐμαθήτευσεν αὐτῷ Ἰησοῦ. Οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ἤησεν τὸ σῶμα τοῦ
 Ἰη-

ἦν] ἐστὶν C.
 ἐκεῖ] — D. 56. 74. a prima manu. Evang. 13. 19.
 62. 83. Evang. 13. 14. 15. 17. 18. 19. quidam Graeci
 Hieronymus c. Helvid
 θεωροῦσαι] — Millius prol. 397.
 Μαρία] Μαρίαν bis C. Versio Syra. 1. priori loco.
 ἡ τοῦ] — E. 29. 53. 71.
 Ἰωσὴ] Ἰωσὴφ DL 59. in ora. 69. ex emendatione. Edit.
 ἁρμαθαίας] ἁρμαθαίας D. Codices Latini. ἁρμαθαίας 71.
 τὸν οὐνο] τὸν οὐνο D. Editio Erasmi, Colinaei.
 58. προσελθὼν] προσῆλθεν D. Versio Vulg.

55. δι] καὶ Editio Colinaei.
 + καὶ DFKL 7. 10. 15. 35. 40. 42. 54. 56. 58.
 codices teste Erasmo. Versio Syra posterior in margine.
 ἀπὸ] — AK. 15. 68. Versio Goth. Chrysostomus.
 τῷ Ἰησῷ] αὐτῷ 80. 56. ἦν] καὶ C. + ἡ 90.
 Editio Erasmi 1.
 ἡ prius] D. a prima manu.
 Alit. Colinaei. Versio Vulg. Copt. Syra posterior in mar-
 57. δι] — A.
 ἁρμαθαίας] ἁρμαθαίας Colb.
 ἐμαθήτευσεν] ἐμαθητεύθη CD 1. Evang. 17.
 Πιλάτῳ] + καὶ D. Versio Vulg.

των, Λακεδαιμονίους καὶ ἡρώας. Polybius II. 16. σχίζεται
 εἰς δύο μέρη.

ἡ γῆ ἐστὶν ὡς κ.τ.λ.] Liban. parentat. in Julian. 150.
 Ἦ μὲν γὰρ γῆ καλῶς ἡστέτο τῷ πάθῳ, καὶ προσήκοντι κέ-
 ρει τὸν ἄνθρωπον ἐτίμησεν, ἀποσεισάμενη, καθάπερ ἵππος ἀνα-
 βύτην, πόλεις τόσας καὶ τόσας, ἐν Παλαιστίνῃ πολλὰς.
 Plin. H. N. II. 82. Fiunt [terrae motus] folis
 lunaeque defectu, quoniam tempestates tunc fo-
 piumtur. Xiphilinus Nerva p. 185. σεισμοὶ ἐξαιτίους
 ἐγένετο, ὥστε καὶ δόκῃσιν παρασχῆναι, ὅτι ἤτις γῆ πᾶσα
 διαρρήγνυται, καὶ αἱ τῶν πεφονευμένων ὑπ' αὐτῆς ψυχαὶ
 πᾶσαι ἄμα ἐπ' αὐτὸν ἀναθρόσκουσι. Aristides in Rho-
 dum p. 544. ἀνερρίπτειντο δὲ οἰκίαι, καὶ μύηματα ἀν-
 ρήρηνυτο, πύργοι δὲ πύργοις ἐνέκλιπτον. Ovid. Metam.
 VII. 204. Vivaque saxa sua convulsaeque robora ter-
 ra & silvas moveo: jubeoque tremiscere montes.
 Et mugire solum, manesque exire sepulcris. Tibul-
 lus I. 2. 45. Haec cantu finditque solum, ma-
 nesque sepulcris elicit. Ovid. de Amor. I. 8. 17.
 Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris. Re-
 med. Amor. 253. Me duce non iumulo prodi-
 re jubebitur umbra, Non anus infami sanguine
 rumpet humum. Metam. VI. 699. Sollicito man-
 es, totumque tremoribus orbem. Seneca Troadib.
 171. Cum subito caeco terra mugitu fremens Con-
 cussa, totos traxit ex imo sinus, Movere silvae
 capita, & excelsum nemus Fragore vasto tonuit,
 & lucus sacer Idaea ruptis saxa ceciderunt jugis.
 Psal. CXIV. 7. 8.

Jos. A. XIV. 15. 5. μήτε κάτωθεν ἀνίαι δια τὴν
 ἐξύτητα τῶ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐ-
 τὰς. 16. 12. τέτρες μὲν οὖν πέτρας ἀνῶθεν βάλλοντες. XV.
 11. 5. εἰς τὴν ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι. Thucyd. VII.
 44. ἐπειδὴ εἰς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἀνῶθεν κατέβαινον.
 52. Frontin. III. 12. 23. Vigilem, quem dormi-
 mentem viderat, cuspide transfixit: quod factum
 quibusdam tanquam saevum increpantibus: qua-
 lem inveni, inquit, talem reliqui. Beroseth R.
 VI. 3. 7777 cum obdormivisset R. Abhu. 4.
 cum dormivisset unus ex illis. & XVII. 2. XCI.
 11. cum dormivisset R. Simon, Moed Katon. ob-
 dormivit foror ejus. II. l. 241. ὡς ὁ μὲν αὐτὸς πε-
 σὼν κοιμήσατο χάλκειον ὕπνον. Orpheus: mors τὸν μα-
 κρὸν ζωοῦσι φέρι αἰώνιον ὕπνον. Bava Mex. non dormit
 homo ante tempus suum. Catull. V. 6. Nox est
 perpetuo una dormienda. Aen. VII. 277. & con-
 sanguineus leti sopor. Stob. S. 115. Aelianus V. H. II.
 35. ἥδη μὲ ὁ ὕπνος ἄρχεται παρακατινέσθαι τῷ ἀδελφῷ.

Anthol. III. 1. 6. τὸν γλυκὺν ὕπνον κοιμᾶσθαι χάριν
 πέμψαν ἐπ' εὐσεβίαν. & 10. Τῷδε Σάων ὁ Δίανος ἀκού-
 σιος ἐρὸν ὕπνον κοιμᾶται. Στήσκειν μὴ λέγει τὰς ἀγλαίας.
 Xenoph. Cyrop. VIII. ὕπνε εἰδὲν ἐστὶν ἐγγύτερον τῷ ἀν-
 δραπῶν θανάτῳ. Senec. Herc. Fur. 1065. frater du-
 rae languide mortis 2. Reg. XIII. 21. Jo. XI. 13.
 1. Cor. XV. 18. 1. Thess. IV. 13. Inscriptio. καὶ
 λέγει Ποπιλίην εὐδῆν, ἄνερ, οὐ Σεμίτον γὰρ Στήσκειν τὰς
 ἀγλαίας ἀλλ' ὕπνον ἔδυν ἔχειν.

53. Petronius 111. Miles qui cruces servabat, ne
 quis ad sepulturam corpora detraheret. Plut. Cleo-
 men. p. 823. E. οἱ τὸ σῶμα τῷ κλειόμενος ἀνεστυρω-
 μένοι παραφυλάττοντες, εἶδοι ἐμμεγέθη δράκοντα τῇ κεφα-
 λῇ περιπελεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥ-
 στε μηδεὶς ὀρέον ἐκίπτασθαι σαρκόφάγον. Ἐκ δὲ τέτρε δι-
 σιδαιμονία προσέτιτε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος — ὡς ἀν-
 δρὸς ἀνηρμένους Θεοφιλῆς καὶ κρίτιλος τὴν φύσιν. Οἱ δὲ
 ἀλεξανδρεῖς καὶ προέπρεπον — ἡρώας τὸν κλειόμενον καὶ Θε-
 ῶν παῖδα προσαγορεύοντες.

55. Ultimum hoc morituro officium praestabant
 mulieres, quod praeter Joannem discipulorum ausus
 erat nemo. Ita Socrati cicutam bibenti aderant in
 carcere amici. Et Agidi uxor materque. Plut. p.
 804. B. τὴν ἀγνοισιάντην — ἐκέλευε δὲ κακίην, εἰ βέ-
 λοιτο, πρὸς τὸν υἱὸν εἰσελθεῖν ἐκεῖνός δὲ καὶ τὴν μητέρα μετ'
 αὐτῆς παρῆναι δεομένης, οὐδὲν ἔφη καλῶν ὁ ἀμφώρης,
 καὶ δεξιόμενος ἀμφοτέρους, καὶ πάλιν κλείσας τὰς θύρας τῷ
 δεσπομωτικῷ κλείσας.

56. Echa R. III. 9. Scriba Magdala ordinavit can-
 delas unoquoque vespere sabbati, ascendit Hierosoly-
 ma, oravit, & rediit, & accendit eas, cum jam
 ingrederetur sabbatum. II. 2: & Tarnish f. 69. 1.
 Tres civitates erant, quarum vectigal plauftris ve-
 ctum est Hierosolyma, Nomina autem erant Ca-
 bul, Sichin, & Magdala — Quare destructa est
 Magdala? propter adulteria. Magdala Zebaja.

57. Eustath. in II. κ. p. 34. 33. διὰ τῶ ἱατρικὸς
 εἶναι, οἷα κατὰ τὴν ποιήσιν μαθητεύσεις ἱατρῷ τῷ χρίανι.
 Plut. X. Orator. p. 832. B. ἀντιφῶν μαθητεύσας τῷ
 πατρί. p. 837. de Isocrate C. ἐμαθήτευσεν δ' αὐτῷ καὶ
 Διόπομος ὁ χῖος, καὶ ἑφορος ὁ κυμαῖος. p. 840. F. μηδὲ
 μαθητεύσαι τισὶ τὸν Ἀισχίνην. Dio Chrysost. O. VIII. p.
 132. A. πολλῶν σοφιστῶν — βοάτων καὶ λοιδορούντων ἄλ-
 λήλους, καὶ τῶν λεγομένων μαθητῶν ἄλλον ἄλλω μαχομένων.
 Hieron. Et Lyddam versus in Diospolin —
 Haud procul ab ea Arimathiam, viculum Joseph,
 qui Dominum sepelivit. Hodie Ramola vocatur,
 caput Palestinae. 1. Marc. X. 30. XI. 34. jungun-
 tur

Ἰησοῦ. Τότε ὁ Πιλάτῳ ἐκέλευσεν σπιδοθῆναι τὸ σῶμα. Καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰω- 59
σὴφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρά. Καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ 60
ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλ-
θεν. Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τά- 61
φου. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μὲν τὴν ὠρθροσκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φα- 62
ρισαῖοι πρὸς Πιλάτον, λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖν ὁ πλάνῳ εἶπεν, ἔτι 63
ζῶν.

τότε] + ἐν 1.
τὸ σῶμα posterior] — L 1. 36. 37. 40.
59. λαβὼν] ὡς λαβὼν D.
αὐτὸ] — 57. + ἐν D 51. 54. 55. Versio Vulg.
καινῷ] καινῷ 1. 69. Chrys. T. VII. 275. ὁ Ἰωσήφ εἰς κενὸν λάκκον ἐμβληθεὶς ἀνέστη ἀτραυματίζεσθαι· ὁ κύριος εἰς κενὸν μνημεῖον ταφείας ἀνέστη τριήμερος.
ἐλατόμησεν] ἢν λελατομήσεν Versio Syra utraque, posterior in margine. ἐν τῇ] ἐπὶ τῇ A.
προσκυλίσας] προσκύλισεν Evang. 6.
μέγαν] + ἐπὶ A. 59. ex emendatione.
61. Μαρία prius] Μαρία C. 1. Versio Syra.
ἡ posterior] — AD. a prima manu. Codices Latini.
62. δὲ] — L.
63. κύριε] — 64.
ζῶν] + ὅτι D.
αὐτοῦ] — 102.
συκίος] — AC a prima manu. DEHLK a prima manu. 1. 2. 12. 16. 22. 25. 33. 34. 38. a prima manu
39. 42. 71. 80. 82. 87. 102. 106. Evang. 1. 6. 15. 20. Editio Erasmi, Aldi, Bengelii, Bogardi. Versio Vulg.
Goth. Copt. Syra posterior. Arab. Origenes H. 35. Chrysostomus, Damascenus H. in Sabbat. M. 31. probante J.

tur Lydda & Ramatha, duae praefecturae e Samaria Judaeae adjectae, per Demetrium patrem & filium.

58. Plaut. Mil. glorios. II. 4. 19. Scio crucem mihi futurum sepulcrum. Quintilian. Declam. VI. cruces fucciduntur, percussos sepeliri carnifex non vetat. Philo in Flaccum T. 2. p. 529, 17. ἤδη τινας οἶδα τῶν ἀνεσκολοπισμένων, μελλόντων ἐνίστασθαι τοιαύτης ἐκεχειρίας, καθαρμενόντας, καὶ τοῖς συγγενέσιν, ἐπὶ τῷ ταφῆς ἀξιοθῆναι, καὶ τυχεῖν τῶν νενομισμένων, ἀποδοθέντας, ἔδει γὰρ καὶ νεκρὸς ἀπολαῦσαι τινὸς χρηστῆ γενεθλιακαῖς αὐτοκράτορος, καὶ ἅμα τὸ ἱεροπρεπὲς τῆς πανηγύρεως φυλαχθῆναι. Tacit. A. VI. 29. promtas ejusmodi mortes metus carnificis faciebat: & quia damnati publicatis bonis sepultura prohibebantur, eorum, qui de se statuebant, humabantur corpora. Ulpianus XLVIII 24. i. ff. de Cadav. punit. Corpora eorum, qui capere damnantur, cognatis ipsorum neganda non sunt. Et id se observasse etiam D. Augustus lib. X. de vita sua scribit. Hodie autem eorum, in quos animadvertitur, corpora non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petendum, & permittitur: & nonnunquam non permittitur, maxime majestatis causa damnatorum. corpora animadvertorum quibuslibet petentibus ad sepulturam danda sunt. Diocletianus & Maximianus. Obnoxios criminum, digno supplicio affectos, sepulturae tradi non vetamus. Jof. B. IV. 5. 2. προῦλθον δὲ ἐς τοσούτον ἀνείκειας, ὥστε καὶ ἀτάφως ῥίψαι, καίτοι τοσαύτην ἰσχυρίαν περὶ τὰς ταφὰς πρόνοιαν ποιημένων, ὥστε καὶ τὰς ἐκ καταδίκης ἀνασταυρώμενους πρὸ θύρας ἤλικ κατελεῖν καὶ θάπτειν. & 6. 3. οἱ δὲ ἐς τοσούτον ἀμώτνητος ἐξέκυλιν, ὥς μηδὲ τοῖς ἔνδοι ἀναρμημένοις, μήτε τοῖς ἀνὰ τὰς ὁδὸς μεταδιδόναι γῆς· ἀλλὰ, καθάπερ συνθήκας πεποιημένοι τοῖς τῆς πατρίδος συγκαταλῶσαι καὶ τὰς τῆς φύσεως νόμους, ἅμα τε τοῖς εἰς ἀνθρώπους ἀδικήμασι συμμοιῶσαι καὶ τὸ θεῖον, ὑφ' ἧλιν τὰς νεκρὰς μυδῶντας ἀπέλειπον· τοῖς δὲ θάπτουσι τινα τῶν προσήκόντων — ἐπιτίμιον θανάτος ἦν, καὶ δέσσειν παραχρήμα ταφῆς ἔδει τὸν ἑτέρω χαρίζεσθαι. Tobias I 20 — II. 10. Deut. XXI. 23. Jof. X. 27.

59. Aristoph. Nub. 983. σὺ δὲ τὰς νῦν ἐνδύς ἐν ἱματίοις διδάσκεις ἐντετυλίχθαι. Pollux VII. 72. σινδὼν, ἐστὶν αἰγυπτία μὴν, περιβόλαιον δ' ἂν εἴη, τὸ νῦν δι-

ἐκέλευσεν] ἐπέτειψεν Versio Gothica.

+ τοῦ Ἰησοῦ Versio Syra posterior in margine.

τὸ σῶμα] — 59.

ἐνετύλιξεν] ἐνέειψεν 69.

60. ἔθηκεν] ἔθετο 59.

αὐτὸ] — L 69.

λακκον ἐμβληθεὶς ἀνέστη ἀτραυματίζεσθαι· ὁ κύριος εἰς κενὸν μνημεῖον ταφείας ἀνέστη τριήμερος.

ἐλατόμησεν] — 106.

ἐν τῇ] ἐπὶ τῇ A.

μέγαν] μέγα 1. 69.

τῇ θύρᾳ] τὴν θύραν 59.

ἡ prius] — D.

ἀπέναντι] κατέναντι D.

Φαρισαῖοι] πρεσβύτεροι 59.

ἐκεῖν ὁ πλάνῳ] ὁ πλάνῳ ἐκεῖν 44. 69. 80.

64. τίς] — D. 73. 106. τρίτης ἡμέρας] ἡμέρας τρίτης D.

κρυσσον καλόμενον. Martial. IV. 19. Tyria Sindone. Herodot. II. 86. λῶσαντες τὸν νεκρὸν κατεκλίσσαντο πᾶν αὐτὸ τὸ σῶμα σινδῶνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατέμμενοι. VII. 181. οἱ μὲν Πέρσαι περὶ πλείους ἐπαίψαντο σμύρνησι τε ἰάμβουσι τὰ ἔλκεα καὶ σινδῶνος βυσσίνης τελαμῶσι κατεκλίσσαντες. II. σ. 352. ἐαυτὸν λίτι καλύψας ἐκ ποδὸς ἐς κεφαλὴν, καθύπερθε δὲ φέρει λευκῷ. Lucian. Timon 21. ὁ μὲν νεκρὸς — πρόκειται ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιῶ τῇ ὁδῷ σκεπτόμενος. Hierof. Tetruma C. 8. in fine. Cum R. Isai captus esset, & alii ipsum liberare vellent, dixit R. Jonathan: Involutus maneat mortuus in sindone suo.

60. ἐλατόμησεν] Thomas. λάτομος καὶ λιθοργός. καὶ λατομία καὶ λιθοργία. καὶ λατομῶν καὶ λίθων ξέω. καὶ λαζέω. καὶ λίθων ἐργάτης, καὶ λιθοδόλος. Chetuboth f. 112. 1. Haud uspiam in universa Judaea plures fuerunt petrae, quam circa Hebronem, quamobrem sepulcra ibi fiebant mortuorum. Jof. A. XII. 7. 6. κατελεῖν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸν ἐκ λίθων συμμύκτων ὠκοδομηθέν, οὗ λατομημένων ἐκ σινδῶνος. Agatharchides p. 23. τὰ δ' ἀνεμμένα τῇ πέτρᾳ σινδῶν λατομικῶν κερματίζονται — τεχνίτης ὁ τὸν λίθον διαμεῖν — τέμνειν διὰ τῆς πέτρας ὑπονόμους πλείονας. Origenes c. Cels. II. p. 103. ἐν μνημείῳ καινῷ ὑφίσταται, οὐκ ἐκ λογῶν λίθων οἰκοδομηθέντι, καὶ τὴν ἐνῶσιν οὐ φυσικὴν ἔχοντι, ἀλλ' ἐν μιᾷ καὶ δι' ὅλων ἡναιμένη πέτρᾳ λατομικῇ καὶ λαζέω. Esaj. XXII. 16. LI. 1. articulus ἐν τῇ πέτρᾳ ostendit ex una rupe sive petra excisum & excavatum fuisse monumentum. Deut. VI. 11. Nebem. IX. 25. Exod. XXI. 33.

ἐν τῇ πέτρᾳ] Flaccus Siculus: Inspiciendum & illud, ne, quoniam sepulcra in extremis finibus facere soliti sunt & apponere, aliquando cippus pro termino errorem faciat: nam in locis fauolis & in sterilibus etiam in mediis possessionibus faciunt. Cic. de Legg. II. 27. videamus Platonem — De sepulcris autem dicit haec: vetat ex agro culto, eoque qui coli possit, ullam partem sumi sepulcro, sed quae natura agri tantummodo efficere possit, ut mortuorum corpora sine detrimento vivorum recipiat, ea potissimum ut compleatur, quae autem terra fruges ferre, & ut mater in cibos suppeditare possit, eam ne quis nobis minuat, neve vivus

64 ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγειρομαί. Κέλευσον σὺν ἀσφαλιᾷ τὸν τάφον ἕως τῆς
 65 τριῆς ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς, κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι
 66 τῷ λαῷ· Ἡγέρθη ὑπὸ τῆς νεκρῶν· καὶ ἔστι ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. Ἐφη
 66 δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κησῳδία· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. Οἱ δὲ
 πορευθέντες ἡσφάλισαν τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, καὶ τῆς κησῳδίας.

Η Ο Ψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ὀψωσκοῦσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγ-
 δα-

Millio prol. 1342.

εἴπωσι] ἱεροῦν D.

65. δ.] — FHKL. Colb. duo. 33. 36. 37. 40. 46. 53. 54. 61. 67. 69. 71. 73. 102. 106. Evang. 1. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 24. Editio *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Vulg. Syr.* prior, sed posterior habet cum asterisco. *Copt. Goth. Theophylactus*. probante *Millio* prol. 1425.

κησῳδία] φυλάκας D a prima manu.

66. ἡσφάλισαντο] ἡσφάλισαν D a prima manu.

τῆς κησῳδίας] τῆς φυλάκας D a prima manu.

Castalio: & lapidem, praeter adhibitam custodiam, figillarunt. Editio etiam *Erasmi* & duae priores *Srephani*, *Colinaei*, & *Bezae* post λίθον comma ponunt. Possunt etiam verba καὶ τῆς κησῳδίας referri ad verbum πορευθέντες confer supra XXVI. 55. *Judic.* 1. 3. Vel potius una cum custodibus figillarunt, custodibus praesentibus & adjuvantibus.

1. δ.] — HL. 33. 64.

σαββάτων] σαββατὰ I. 2. Versio *Syra*.

ἦλθε] ἦλθεν 12. 70. Editio *Colinaei*.

ἡ prius] — D a prima manu.

νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν] κλέψωσιν αὐτὸν νυκτὸς 3.

λαῷ] + ὅτι 33. 35. 40. 56. 58. 62. 73. Evang. 14.

65. 54. 61. 67. 69. 71. 73. 102. 106. Evang. 1. 13. 14. 15. 16. 17. 19. 20. 24. Editio *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Vulg. Syr.* prior, sed posterior habet cum asterisco. *Copt. Goth. Theophylactus*. probante *Millio* prol. 1425.

κησῳδία] φυλάκας D a prima manu.

66. ἡσφάλισαντο] ἡσφάλισαν D a prima manu.

τῆς κησῳδίας] τῆς φυλάκας D a prima manu.

Castalio: & lapidem, praeter adhibitam custodiam, figillarunt. Editio etiam *Erasmi* & duae priores *Srephani*, *Colinaei*, & *Bezae* post λίθον comma ponunt. Possunt etiam verba καὶ τῆς κησῳδίας referri ad verbum πορευθέντες confer supra XXVI. 55. *Judic.* 1. 3. Vel potius una cum custodibus figillarunt, custodibus praesentibus & adjuvantibus.

1. δ.] — HL. 33. 64.

σαββάτων] σαββατὰ I. 2. Versio *Syra*.

ἦλθε] ἦλθεν 12. 70. Editio *Colinaei*.

ἡ prius] — D a prima manu.

neve mortuus.

Aristoph. Vesp. 201. καὶ τῇ δοκῇ προσθεῖς τὸν ὄλ-
 μον τὸν μέγαν ἀνύσας τι προσκύλει.

αὐτῇ] 1. Reg. XIII. 30. 31.

62. μετὰ τὴν παρασκευὴν] *Jos.* A. XVI. 62. ἐγγύ-
 κας τε μὴ ὁμολογῶν αὐτὴς ἐν σάββατιν, καὶ τῇ πρὸ ταύτης
 παρασκευῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. D. vertit: post coe-
 nam puram. *Augustin.* in Jo. 120. Parasceven, quam
 coenam puram Judaei Latine usitatis apud nos vocant.
 & de *Diversis* S. 79. parasceve, quae dicitur
 coena pura, id est, sexta feria. *Irenaeus* V. 24. *Di-*
oscorides II. 328. οἱ δὲ Σύριοι τὸν τέτατον ζῆμον καὶ τῆς
 καλεμμένης σὺν μύλιτι φασι τὰς πυρετὰς θεραπεύειν, δι-
 δόμενοι δευτέρῃ, καὶ τετάρτῃ, καὶ παρασκευῇ· τέτο ὡς
 μουσικήν τι δέχου, ἔτι γὰρ ἀληθέστατον καὶ διαπίπτειν. *Be-*
reschibis R. XI. 9. prima hebdomadis, secunda,
 tertia, quarta, quinta, parasceve **שבת**, Sab-
 batum. *Taanith* II. 10. Dixit R. Meir: si jejuni-
 um noni mensis Ab incidit in vespere Sabbati
שבת **שבת** non perficiunt. Gloss. circa folis oc-
 calum edunt propter honorem Sabbati, ne sabbat-
 um inchoent famelici.

63. πλάνος] *Athenaeus* XIV. p. 615. E. ἐγένοντο
 τινὲς λόγοι καὶ περὶ τῶν καλεσμένων πλάνων, καὶ ἐξητίτο, εἰ
 μνήμη τις καὶ περὶ τέτων ἐγένετο παρὰ τοῖς παλαιότεροις,
 περὶ γὰρ θαυματοποιῶν ἤδη προειρηκμένων. F. *Dionysius*
Sinopenis κηφισόδωρον φησὶ πλάνον τινα ἐν ἀθήναις γενέ-
 σθαι, τὴν σχολήν εἰς τέτο τὸ μέρος τῆς βίης καταχρώμενον,
 τέτον ἐντυχόντα πρὸς τὸ σῆμον ἀνατρέχον, ἢ συγκαθεύοντι
 τῇ ἐπὶ τῇ βουκτιῇ. p. 616. A. *Theophrastus*. ὁ Παντα-
 λέων μὲν αὐτὸς αὐτὴς τὰς ξένας τὰς δ' ἀγνοῦντας αὐτὸν ἐ-
 πλάνα καὶ — τὰ πλεῖστα τῶν γελάσαι χάριν ἰδὼν τιν' αὐ-
 τῷ δέμενος ἀδολοσχίαν. & *Chrysippus*. ὁ δὲ πλάνος Παν-
 ταλέων τελευτῶν μέλλων, ἐκάτερον τῶν ὡν κατ' ἰδίαν ἐξη-
 πάτης, φήσας μόνον αὐτῷ λέγειν, ὅπως κατορθώσῃ τὸ χρυ-
 σίον, ὥς μέγαν ὕμνον σκάπτοντας αἰδίσθαι ἐξηπατημέ-
 νους. *Isocrat.* *Aeginet.* πλάνος δὲ γενόμενος, καὶ
 διακτιθεὶς ἐν πολλαῖς πόλεσι. *Eustath.* πλάνον τέχνην ἔχειν
 τὸ ἀποπλανῶν τὰς δυνάμεις. *Augustin.* c. Academic. III.
 Ecce ex alio viae cornu lautus quidam & urbanus
 equo infidens eminet, & propinquare occipit.
 Gratulatur iste advenienti, & salutato indicat pro-
 positum, quaerit viam — Ille autem casu planus

erat de iis, quos Sarmadacos vulgus vocat. Te-
 nuit suum morem homo pessimus etiam gratis. Hac
 perge, ait, nam ego inde venio. Decipit, atque
 abiit. *Horat.* Epist. I. 17. Nec semel irrisus tri-
 viis attollere curat Fractio crure planum, licet illi
 plurima manet lacryma, per sanctum juratus dicat
 Osirin, Credite, non ludo. *Petrarch.* 141. Unde
 plani viverent, nisi aut locellos aut sonantes aere
 faccellos pro hamis in turbam mitterent? *Cic.* pro
 Cluent. 26. Hic ille planus improbiissimus, quae-
 stu judicio pastus, & qui esset totus ex fraude &
 mendacio factus. *Diodorus* XXXIV. p. 527. πικρῶς
 πρὸς αὐτὸν διεβήμενοι, πλάνος τε ἀπεκάλαν.

Jos. A. I. 12. 2. ὃν εὐθὺς μετ' ὀγδοήνῃ ἡμέρᾳ περιτέμν-
 σιν. *Aristoph.* *Plut.* 911. ἀποδοῦμαι μετ' ἡμέραν. *Sch.*
 ἀπὸ τοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς τοῦ σχήματος, μετ' ἡμέραν γὰρ φα-
 σιν, ἔκ ἐν ἡμέρᾳ. *Theophrastus* H. P. IV. 3. de spina
Aegypti, μετὰ τρίτῃ ἔτις διαβεβλάσθηεν. *Plinius* N.
 XIII. 9. caesa anno tertio reagit. *Lucianus* Catap.
 27. τὰ μετ' ἡμέραν. *Schol.* τὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ. *Icaromenip.*
 21. οἱ μετ' ἡμέραν σκυθρωποὶ.

64. πλάνη] *Thomas*. πλάνος κάλλιον ἢ πλάνη, ὡς ἄλ-
 λοι τε πολλοὶ καὶ ἰσοκράτης τὰς φυγαδικὰς πλάνους.

66. κησῳδία] *Caesar* de B. G. VII. 78. Hoc *Ca-*
sar dispositis in vallo custodiis recipi prohibebat.
Lex MS. κησῳδία, τὸ εἰσάγευμα, βάνδον.

σφραγίσαντες] *Dan.* VI. 17. *Drac.* II. 14. *Polyaem.* p.
 763. τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι σφραγὶς βασιλικὴ εἰκὼν ἐστίν,
 ἀνικηλευμένη τὰς τριχὰς ἔχουσα Ροδογόνην. *Thucyd.* I. 129.
Schol. ἡ σφραγὶς τῶν Περσῶν βασιλείως εἶχε κατὰ μὲν τινὰς
 τὴν βασιλείως εἰκὼν, κατὰ δὲ τινὰς τὴν κύρην τῆς πρώτης βα-
 σιλείως αὐτῶν, κατὰ δὲ τινὰς τὸν Δαρεῖον ἵππον, δι' ὃν χρε-
 μετίσαντα ἐβασιλίσκει. *Hesych.* θριπίβετος, οἱ Λάκωνες
 σφραγιστοὶ καὶ ἐχρῶντο ἑξὺς ὑπὸ σήτων βεβρωμένοις κατα-
 σημαίνοντο ὅτι βέλονται. *Aristoph.* *Thesmophoriaz.*
 434. νῦν δ' οὗτος αὐτὸς οἰκοτρίψ' εὐριπίδης ἐδίδαξε θριπιδὲς
 ἔχεν σφραγίδα. *Diog.* L. *Lacyde.* IV. 59. τέτον φασι
 καὶ περὶ οἰκοδομίαν γλυκύτατα ἐσχηκεῖν, ἐπειδὴν γὰρ προέ-
 λτοι τῶν ταμιῶν σφραγιστάμενος πάλιν εἰσὼν τὸν δακτύλιον
 διὰ τῆς ὁπῆς ἔριπτεν — Μαθόντα δὲ τέτο τὰ θεράπον-
 τα ἀποσφραγίσαι, καὶ ὅσα ἐβουλότο ἐβάσταξε.

I. ὁψὲ δὲ σαββάτων] *Σενέκας* ἀπιορχίας. — ὁ γὰρ
 ἐνικῶς εἶπεν σαββάτω, ἀλλὰ πληθυντικῶς ὁψὲ σαββάτων ἐκ
 εἴπεν

δαλνῆν, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον· Καὶ ἰδοὺ, σεισμός ἐγένετο μέγας 2
 ἄγγελος γὰρ Κυρίως καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ θύ-
 ρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ 3
 λευκὸν ὡσεὶ χιών. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσέεισθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ 4
 νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος, εἶπε ταῖς γυναῖξιν· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι 5
 Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. Οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ, καθὼς εἶπε· δεῦτε, ἴδε- 6
 τε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς 7
 αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἰδοὺ, πορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ
 αὐτὸν ὁφείδετε· Ἰδοὺ, εἶπον ὑμῖν. Καὶ ἐξεληθῆσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου 8
 καὶ

2. μέγας] + καὶ L.
 ἐξ] ἀπ' D.

οὐρανοῦ] + καὶ C. 33. Versio Vulg. Chrysostomus. Origenes c. Cels.
 ἀπὸ τοῦ θύρας] — D. 60. 84. Versio Vulg. Sax. Dionysius Alexandr. + ὁ μνημῆς EL. 1. 6. 7. 12. 22.
 26. 28. 33. 34. a prima manu. 42. in ora. 51. 54. 56. 58. 73. 86. 89. 106. Evang. 6. 17. 24. Versio Corp.
 Syra posterior. Æthiop. Chrysostomus. Eusebius D. X. 8.

αὐτοῦ] ὁ μνημῆς 65. a prima manu. 3. ἰδὲ] ἰδὲ ACDE. 36. 38. Evang. 2. 6. 16. 17.

λευκὸν] — Versio Vulg. Chrysostomus.

ὡσεὶ] ὡς DK. 1. 34. 39. 42. 59. a prima manu. Evang. 2. in ora. γέγραπται καὶ ὡς. Editio Erasmi 1.

4. αὐτοῦ] — A. αὐτῶν Evang. 21.

ἐγένοντο] ἐγενήθησαν DL. 33.

ὡσεὶ] ὡς AD. 1. Editio Erasmi 1. Eusebius apud Corderium in Jo. XX. 22. ὡς οἱ 69.

5. δὲ] — 59.

Ἰησοῦν] + τὸν Ναζαρενὸν Versio Syra posterior cum asterisco, & in margine notat: in tribus exemplaribus
 Graecis, & in Syriaca priore non invenitur nomen Nazarenum.

6. γὰρ] — 33. 46.

ὁ κύριος] — 33. 102. Versio Copta, Æthiop. Arab. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1493.

7. ἀπὸ τοῦ νεκρῶν] — D. Versio Vulg. Armen. probante J. Millio prol. 1403.

ἰδοὺ prius] — D. Codices Latini.

8. καὶ prius] — 59.

ταχὺ] — 40.

εἶπεν ὅτι ὁ σαββάτος, ἢ αὐτὴν ἐσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης
 δηλώσῃ, ἀλλ' ὅτι σαββάτων, ἢ αὐτὴν ἐσπέραν τῆς ἐσδο-
 μάδος ἐμφανίσῃ. Similia habent Eusebius ap. Corderium
 & G. Nyssenus de Resurrect. Christi II Hieronymus
 Hedibize Quaest. IV. Mihique videtur, Evangelistam
 Matthaeum, qui Evangelium Hebraicum sermone conscripsit,
 non tam vespere dixisse quam fero, & eum, qui interpretatus est,
 verbi ambiguitate deceptum, non fero interpretatum esse,
 sed vespere. Codex D. vertit: Sero autem fab-
 ratorum. Ammonius. ἐσπέρα καὶ ὅτι διαφέρει. ἐσπέρα
 μὲν γὰρ ἐστὶν ἐσπέρα τῆς ἡμέρας, ὅτι δὲ βραδείας, καὶ μὲν
 ὅτι πρὸς χρόνον. διὰ τούτο καὶ προσετίθεισαν, ὅτι τῆς ἡμέρας.
 & ὅτι καὶ ἐσπέρα διαφέρει. Ἐσπέρα μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ μετὰ τὴν δύσιν
 τῆς ἡμέρας ὥρα· ὅτι δὲ ἡ μετὰ πολλὴν τῆς δύσεως, καὶ καθό-
 λε μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς Ὅμηρος, ὅτι δὲ διὰ μετέπειτα.
 Himerius. ὅτι δὲ καὶ λίαν βραδείας ἔρτι τὸν τρόπον τὸν
 αἰσχυρὸν φυλάττεισθε. Xenophon Hell. II. τῆς ἡμέρας ὅ-
 τι ἦν. Plut. Num. p. 6. A. Πυθαγόραν ὅτι γενέσθαι,
 καὶ τῶν Νεμεῶν χρόνον ὁμοῦ τι πάντε γενεαῖς ἀπολειπόμενον.
 Philostratus de Ludis Pythiis. εἴτα τὴν ἁγνίαν παρέ-
 χων τὴν γυμνῆν, ὅτι τέτων. & ὅτι τῶν Τρωϊκῶν, ὅτι
 τῶν βασιλείων χρόνων. Demosth. τῆς δ' ὥρας ἐγένετο
 ὅτι. Marc. XI. 11. Thucyd. IV. 93. ἡδὴ καὶ τῆς ἡ-
 μέρας ὅτι ἦν.

τῆς ἐπιφωσκέσης] Luc. XXIII. 54. Herodot. III.
 86. ἡμῖν ἡμέρα διαφωσκέσῃ. Polyb. XI. p. 878. ἄρ-
 τι τῆς ἡμέρας ἐπιφανέσης. Beresith R. VIII. 13. fi-
 lius Caparae dixit: quartus dies illucescit quinto,
 & quintus dies illucescit sexto.

μία σαββάτων] Beresith R. XI. 9. כַּשְׁבָּת הַיּוֹם, unus Sabbati i. e. prima hebdoma-
 dis dies. LXIII. 12. כַּשְׁבָּת הַיּוֹם כַּשְׁבָּת הַיּוֹם mane primi in Sabbato. Targum Eithier II. 9. כַּשְׁבָּת
 כַּשְׁבָּת Babyl. Maccoth. f. 5. 1. Schemoth R. XV.

ἄγγελος γὰρ κύριος καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ] — 59.

εἶπεν] + ὑμῖν 12.

εἶπεν] + ὑμῖν 12.

εἶπεν] + ὑμῖν 12.

εἶπεν] + ὑμῖν 12.

εἶπεν] + ὑμῖν 12.

כַּשְׁבָּת הַיּוֹם Bava Kama f. 37. 2.

2. ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ] Tzetzes in Lycophron.
 51. τῇ δὲ [Ἡρακλῆος] εἰπόντος, ποῦ τίθειαι, καὶ μα-
 θῶν ἐκάθισεν ἐπὶ τῇ μνήματός.

Philo de V. Mosi T. 2. p. 170, 29. ἐτάφη μετὰ
 τοῦ παρόντος, δηλονότι χειρὶν καὶ ποδῶν, ἀλλ' ἀθανάτοις ἐν-
 νάμεινον.

3. II. κ. 437. ἵππας — λευκότερος χιτώνος. & 547.
 ἀκτίνισσον εἰσκότες μέλοιον. Ælian. XII. 84. Qui candore
 nives anteirent. Ælian. H. A. IV. 36. λευκὴν δὲ
 κεφαλὴν — λευκὴν δὲ, ὅτι ὡς ἔπος εἶπεν, ἀλλὰ καὶ χι-
 τῶνος ἐπέκεινα, καὶ γάλακτος πλέον λευκὴν. Eustath. Ilme-
 nias 25. λίον κατὰ χιτῶνα λευκόν. Ath. I. 10. Nub.
 XII. 10. Psal. LI. 9. Thren. IV. 7. Esaj. I. 18.
 Martialis II. 29. Et toga non tactas vincere iussa
 nives. Marc. IX. 3. Æschines c. Ctesiph. Piner.
 Conf. a. Apoll. p. 119. B. ἐσθόμενον δὲ ἡμέραν τῆς θυγα-
 τρός αὐτῆς τετελευτηκυίας, πρὶν πεθῆσαι, καὶ τὰ νομι-
 ζόμενα ποῖναι, σεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα ἐν-
 λαβάν. de X. Rhetor. p. 847. B. ἡνίκά δὲ φίλιππος
 ἐτεθήκει, λαμπρὰν ἐσθῆτα προῆλθεν ἔχων, καὶ τοὶ τῆς θυ-
 γατρὸς αὐτῆς νεώσι τετελευτηκυίας. Valerius M. Depo-
 sitis doloris insignibus candidam induere vestem.
 Livius XLV. 20. Quum primo in veste candida
 visus esset, quod gratulantes decebat: & si sordida
 vestem habuissent, lugentium Persei casum
 speciem præbere poterant.

ἰδὲ] Thomas. ἰδέα, ἡ μορφή. σημειῶσαι δὲ, ὡς ἐ-
 δίδας τῶν δοκιμωτάτων ἰδεῖν ἐπὶ ἀνθρώπῳ λέγει, ἀλλὰ εἶδος
 καὶ εἶναι. Οἷον ἀγαθὸς τὸ εἶδος καὶ ἀγαθὸς τὸν εἶναι. He-
 sychius. ἰδέα, μορφή, εἶδος. Aristoph. Plut. 509. πα-
 ρίχω βελτίους ἀνδρας, καὶ τὴν γυναικὴ καὶ τὴν ἰδεῖν. &
 Nub. 288. ἀθανάτοις ἰδέα. Arrian. Indic. 6. τῶν
 τε ἀνθρώπων αἱ ἰδέαι εἰς πάντα ἀπάδδουν αἱ ἰδεῖν τε καὶ αἰ-
 δίσκων. Demosth. Leg. fals. Diodor. S. I. 12. ἰδεῖν
 αὐτῶν.

- 9 ἡ χαρὰς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγέλλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγέλλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἡ ἰδοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων Χαίρετε. Αἱ δὲ προσελθούσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἡ προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγέilate τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἡ ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ μὲ ὄφονται. Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοῦ, τινὲς δὲ κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέντες μὲν τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις. Λέγοντες· Εἰπατε, Ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ ἐὰν ἀκρωσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνου,

ἀπαγγέλλαι] ἀπαγγέλλαι Editio Erasmi 3. 4.

ἀπαγγέλλαι Evang. 16.

αὐτοῦ] — Versio Armen.

ἀ μαθηταῖς αὐτοῦ ad μαθηταῖς αὐτοῦ comm. 9.] — D. 12. 33. 49. 59. 60. 69. Evang. 1. a prima manu 13. 15. 17. Versio Vulg. Syr. Corp. Armen. Arab. Hieronymus, Augustinus, probante J. Millio prol. 875. J. A. Bengelio, E. Schmidio. Auctor ad Herennium I. 9. Ne bis aut saepius idem dicamus, cavendum est: etiam, ne id quod semel supra diximus, deinceps dicamus, hoc modo: Athenis Megaram Vesperi advenit Simon; Ubi advenit Megaram, infidias fecit Virgini; Infidias postquam fecit, vim in loco attulit. Vide ad init. Evang. Joannis.

9. ἀπαγγέλλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἡ] — 14.

ἡ prius] — 61.

ἰδοῦ] — 53. 68. Editio Colinaei.

ἰδοῦ] — AEF. 2. 3. 34. 35. 36. 37. 39. 41. 44. 72. 73. 74. 83. 84. 102. 106. Evang. 6. 7. 13. 14. 16. 17.

24. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, duae priores Stephani, Bengelii, Theophylacti.

ἀπήντησεν] ἀπήντησεν C. 1. 10. 42. 72. 73. 74. ex emendatione. Origenes c. Celf. Cyrillus in Esaj. p. 380.

αὐτοῦ τοὺς πόδας] τοὺς πόδας αὐτοῦ D.

ἡ προσεκύνησιν] προσεκύνησιν Codex unus Stephani.

κακεῖ] ἡ κακεῖ AEFH. 2. 34. 35. 39. 69. 72. 73. 74. 83. 89. Evang. 6. 14. Editio Bengelii.

ἡ ὄφονται] ὄφονται D. ὄφονται 36. 65.

ἀπαγγέλλαν] ἀπαγγέλλαν D. Origenes.

γενόμενα] γενόμενα 44.

ἀργύρια ἱκανὰ] ἀργύρια ἱκανὰ D. Versio Vulg. Syr. probante J. Millio prol. 1278. T. Beza in annot. Ed. 1. 2.

13. αὐτοῦ] αὐτὸν Editio Erasmi 1.

οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων] ἡμῶν κοιμωμένων οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες

ἐκλεψαν αὐτὸν F.

ἐὰν] ἐὰν D a prima manu.

ἀνθρώπων. Isocrat. Laud. Helen.

4. Lucian. Necyomanria 10. τὸν μὲν Ραδαμάνθου κύριον τετιγῶτα, μικρὸν δὲν, ὑπὸ τῷ δέου. & Dial. Deot. 2. 1. ἐμὲ ἢ ἰδῶσι, τιθῶναι ὑπὸ τῷ δέου. Demosth. Philipp. 1. οἱ μὲν ἐχέροι καταελάσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τιθῶσι τῷ δέου.

6. ἐκείτω] Thucyd. II. 43. τὸν τάφον — ἐν ᾧ κείνται. Herodot. II. 127. ἦσαν — ἐν τῇ αὐτὸν λεγούσι κείνται χρίσται.

ὁ κύριος] Emphatice dicitur AEF. X. 36. 1. Pet. III. 22. Eph. I. 21.

8. Jof. XIX. 3. 1. ἀνέβλεψε δὲ αὐτὸν, οὐ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ συνάμεινον, ὑπὸ τῷ φόβῳ καὶ χάριματι τῶν εἰρημένων. Arulej. pavore & gaudio permixtus En. I. 514. Simul percussus Achates laetitiaque metuque & XI. 507. exterritus Arruns laetitia mixtoque metu. Ter. And. V. 4. 34. Vix sum apud me, ita animus commotus est metu, Spe, gaudio, mirando hoc tanto tam repentino bono. Claudian. de Raptu Proserp. II. Mistoque metu perierita gaudia fletu. Achilles Tat. II p. 117. τρέμων τρόμος διπλὸν χαρὰς αἶμα καὶ φόβος. Psal. II. 11. Calupte. & mixtus subit inter gaudia terror.

9. αὐταῖς] Quod unus Collegarum dixit, Collegio adscribitur, Matth. XXVI. 8 XXVII 44. coll. cum Jo. XII. 4. 5. 6. & Luc. XXIII. 39. 40. ita & hic Matthaeus, quae mulieribus visa & audita sunt, in unam narrationem contraxit, reliqui vero Evangelistae distinctius explicuerunt; unde colligimus, Angelum mulieribus, sed absente Maria Magdalena, Christum vero ipsum non nisi Mariae Magdalena apparuisse, quorum illud hic a comm. 4. ad 8. hoc comm. 9. 10. narratur.

10. Dio Xiphilin in Cajo. p. 132. τοῖς γὰρ πλείοσι καὶ τῶν βουλευτῶν, ἢ τὴν χεῖρα, ἢ τὸν πόδα προσκυνεῖ ὡμιγυ. Plinius paneg. Trajan. 24. Non tu civium

amplexus ad pedes tuos deprimis, nec osculum manu reddis. Manet imperatori, quae prior, humanitas. Mamert. paneg. Juliano 21. Nullas ostiatim potentium aedes obito, nullius pedes, nullius genua complectitor. Jof. A. VI. 13. 8 πέμψας δ' αὐτὴν πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικισσάν καὶ γαμήλειον καλεῖ πρὸς αὐτὸν ἡ δὲ ἀναξίαν μὲν εἶναι, καὶ ποδῶν ἄψασθαι τῶν ἐκείνῃ πρὸς τὴν παρόντας ἔλεγε. Hier. Chetuboth f. 62. 2. Cum veniret ad ipsum [R. Akibam uxor ejus] procidit ad pedes ejus, eosque deculata est. vid. Luc. VII. 38. 2 Reg. IV. 27.

12. Sextus Empir. a Ethic. 19. 1. ἱκανὸς πῶς εἰσιν ἡμῖν ἀγῶνες πρὸς τοὺς δογματικούς. Aristoph. Nub. 754. ἀργύριον δανείζεται. Schol. ἔταξ ἡ γραφή ἀργυρίου παρὰ φρονήσιν κίπται ὅτι οἱ καμικοί πληθυντικῶς φασιν, οἱ ῥήτορες ἐνίκω. καὶ Σάφραν πληθυντικῶς ἀργυρίου δέησιν. Avib. 601. Lucian. Parasit 12. ἀργύρια. Thomas in Aristoph. Nub. ἀργύριον ἱκανὸν ἀριστοφάνει δέδωκεσαν. Exc. ex Diodoro p. 554. ἐξεδήμησεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς κυρήνη μετὰ χρημάτων ἱκανῶν. Plato. Hippia major. Σωκρ. ἄρ' εὖν χρημάτων ἐνδεία ἔφυγον τὴν σὴν ὁμιλίαν. ἴππ. εἰ δὴτα, ἐπεὶ ἱκανὸς αὐτοῖς ἐστίν. & Crito. p. 33. E. τὰ ἐμὰ χρήματα, ὥς ἐγὼ ἄμαι ἱκανὰ — καὶ κεκούνηκεν ἀργύριον ἱκανόν. Menander apud Stob. S. XXII. ἀν- συναγάγης τὰ τατάλου τάλαντα ἱκανὰ λεγόμενα. Aniphron. p. 115. ἱκανὸν μέρος τῶν ὄντων ἀποτέλλει δὲ ἱκανὰς λύπας καὶ φροντίδας ἐμβέβληκε. Pollux. III. 86 ἀργύρια δὲ κατὰ πλῆθος ἡκιστα λέγεσιν ἄττικοι, εἰρηται δὲ πρ. VII. 104. εἰρηται δὲ καὶ ἀργύρια ἐν ἀριστοφάνει ἡσίοις. IV. 89. οἱ ἀρχαῖοι ἄττικοι ἡκιστα ἐπὶ τῷ ἀργυρίῳ τῷ πληθυντικῷ ἐχρῶντο· ἐγὼ δ' εὖρον ἐν ταῖς ἡσίοις ἀριστοφάνους, εἰ μὴ ὅπ- σπτεύεται, τὸ δῶμα, ὡς ἀριστοφάνους ὃν γνήσιον, ἀλλ' ὅτι γὰ καὶ οἱ κόλακες ἐμπολίδος, ἐν οἷς εἰπε φεβῶσιν, ἀρπαζῶσιν ἐκ τῆς οἰκίας τὸ χρυσίον, τ' ἀργύρια δὲ πορθεῖται. VII. 104. εἰρηται δὲ καὶ ἀργύρια ἐν ἀριστοφάνει ἡσίοις. Diogenes Ar-

ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. Οἱ δὲ, λαβόντες τὰ ἀργύρια, 15 ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφμίθη ὁ λόγος οὗτος ἔτι. Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτά- 16

ξατο

πείσομεν] πείσωμεν FGH. 2. 12. 46. 52. 69. 73. 90. Evang. 1. 2. 6. 7. 17. 20. αὐτὸν] — 102. ποίησωμεν] ποίησωμεν iidem Codices, qui habent πείσωμεν. 15. ἐδιδάχθησαν] προσετέχθησαν H. διηφμίθη] ἐφημίθη 33. 60. μέχρι] ἕως D. τὴν σήμερον] τὴν σήμερον ἡμέραν Evang. 7. σήμερον] + ἡμέρας DL. Versio Vulg. Synt. 16. 6] — D. 17. αὐτῶν] — D. 102. Versio Vulg. αὐτὸν 27. 34. 38. 39. 40. ex emendatione. 54. 64. 68. οἱ δὲ ἐδίδασκαν] Mihi verosimile est, inquit T. Beza in annotat. Editionis 5. potius scripsisse Evangelistam, οὐδὲ ἐδίδασκαν id est, neque dubitarunt. Primum enim rarum est istud οἱ δὲ isto significato. Deinde — quinam verisimile fuerit, eos post XL. dierum tot apparitionibus & reprehensionibus, & familiari consuetudine confirmatam sui praesentiam veram; adhuc dubitare potuisse, quin is ipse esset, qui hoc tempus & hunc locum ipsis condixisset? — Quod si adhuc eos comperisset Christum pristinum illam incredulitatem non penitus abiecit, quis merito putarit Christum non fuisse gravius multo quam ante eos reprehensurum, nedum ut eo ipso momento eos designaret Apostolos? Neque tamen istae rationes Bezae nos movent, ut ab omnium Codicum Verlionumque lectione recedamus. Primo enim illud οἱ δὲ, etiam non praecedente οἱ μὲν, scriptoribus Graecis est usitatum, Lucian. Timon. 4. οἱ δὲ ἐ αὐτῶ σοι τὰς χεῖρας ολυμπιάσιν ἐπιτέλλεσθαι. Schol. ὁμοία ἡ σύταξις αὐτῇ τῇ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλιν Ματθαίου συγγραφῇ τῇ οἱ δὲ ἐδίδασκαν. ἀντὶ τῆς τινος τὸ οἱ δὲ κύπται. Xenoph. Exped. Cyri. 1. ὥστε ἐκείνους ἐκπεπληγχαί, ἐ αὐτὸν τὸ Μένωνα, ἐ τρέχον ἐπὶ τὰ ἑπτά οἱ δὲ ἐ ἔσασαν ἀπορήντες. p. ἀντιταχθέντες πολλοὺς μὲν

cessit. IV. 41. ἰκανὰ ἀργύρια ἀπέτειλεν ὁ ἀντίνομος. Aethiopaes I. p. 7. A. ἰκανὰς μυριάδας καταναλώσας εἰς τὴν γαστέρα.

14. Demosth. c. Midiam Schol. οἱ δὲ πᾶσας εἰπὼν δωροδοκίαν ἠνέκατο. p. ἔπειθεν ἡμᾶς διδῶς κέρματα. Aeth. XII. 20. Lysias in δωροδοκίᾳ. εἶχον γὰρ χρήμασι πείσαι κυβερνήτην Φαντίαν — ὃς ἐδόκει τῶν ἑλλήνων ἄριστος εἶναι. Thucyd. II. 63. οἱ τοῖστοι ἐτέρως τεπίσαντες. 67. πορευόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, εἰπας πείσαι αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν. Plut. Sympot. 1. p. 613. E. τὸ τοῦ Πεισιπράτη χρησμοῖ. ἐκείνους γὰρ ἐν διαφορᾷ τινι πρὸς τὰς υἱοὺς γνόμενες, ὡς ἤσθαι τοὺς ἐχθροὺς χαίροντας, ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔφη, βούλειςθαι μὲν αὐτοὺς πείσαι τοὺς παῖδας, ἐπεὶ δὲ δυσκόλως ἔχουσιν, αὐτὸν ἐκείνους πείσεσθαι καὶ ἀκολοθῆσιν.

Sophoc. Ajax. 1225. κίμαι δ' ἀμερίμους ἔως αἰὲς πυκναῖς δρόσοις τεργόμενος χάρας λυγρὰς.

15. Appian. de B. C. III. p. 442. ἔλεγον οἱ λοχαγοὶ, καὶ ἐδιδάχθησαν. & V. p. 1084. ἀρμένιοι τε καὶ τὰ γεγενητά διηγόμενοι, ψεύδεσθαι διδάχθησιν ἔλεγον. Herodot. III. 134. διδάχθησιν ὑπὸ τῷ Δημοκρίτῳ ἡ ἄτοσσα προσέφη ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λέγονι τοῖσινδὲ.

17. προσεκύνησαν] Conf. comm. 9. & comm. 18. Luc. XXIV. 52. 70. XX. 28. Nusquam legimus, Christum ante resurrectionem suam ab Apostolis adoratum fuisse: unde colligimus, majus quiddam & divinius eos de Christo nunc sensisse, quam antea.

18. Philo de Legat. ad Caj. T. 2. p. 550, 5. ἡ γὰρ οὗτος παντελής ἐξουσία κατὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων νόμους ἀνάκειται πατρὶ. & p. 572, 16. ἡν δὲ σχεδὸν τοῦτο ἐπιτομή τις ἰκεταίας μικροτέρας, ἢ ἐπετόμωμεν πρὸ ὀλίγου δὲ ἀγρίππα τῷ βασιλεῖ, ἐκ τύχης γὰρ ἐπεδήμησε τῇ πόλει, μέλλων εἰς Συρίαν κατὰ τὴν δόξαν αὐτῷ βασιλείαν ἀπαίρειν. Dionys. Hal. A. II. 26. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων νομοθέτης ἄπασαν, ὡς εἰπεῖν, ἔδωκεν ἐξουσίαν πατρὶ καθ' ὅσον, καὶ παρὰ πάντα τὸν τῷ βίῃ χρόνον. Oppianus de Venat. I. 3. αὐσονὶς Ζηὸς γλυκερὸν δάλος, ἀντανῆν, τὸν μεγάλῃ μετὰ φύτῳ δόμον Σιδῆρα — τὸν γὰρ παῖδ' ἐμὴν πονησάμενος παλάμῃσι δῶκεν ἔχειν πᾶσαν τραπεζήν, πᾶσαν δὲ καὶ ὕλην. Porphy. V. Pythag. 8. ἔτω δαυμασθῆναι, ὡς ἐξουσίαν λαβεῖν δύναι τοῖς θεοῖς, καὶ προσεῖναι ταῖς τέτων ἐπιμελείαις, ὅτι ἐπ' ἄλλῃ ζῆνι γενοῦς οὐχ' ἐρρισκεται. Liban. D. XX. p. 513. C. Πολλὰ τέττα πράττοντος, ἐφ' οἷς ὑπὸ τῶν φίλων ἐνεκαλέμην ἐγὼ, παρ' ἐμῶ γὰρ ἡγῶντο δεδῶσθαι τὴν ἐξουσίαν, ἔλεγον ἂν πρὸς τῶν τοῖς παῖ.

Herodot. III. 142. Maeandrius. ἐμοὶ, ὡς ἔτε καὶ ὑμῖν, σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτειος ἐπιτίτραπται, καὶ μοι παρέχει νῦν ὑμῶν ἄρχην. Plin. Panegy. Traj. Magnus, qui tantum praemium cepit: sed major, qui capienti dedit. Xenoph. ἐξουσίαν ἐδίδωμι λέγειν. Chronicon Pasch. p. 46. Πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος, καὶ πανῶμα σὺν αὐτοῖς. 1. Cor. XV. 27. Phil. II. 9. 2. Pet. I. 17. 2. Paral. XXXVI. 23. Diodorus S. XVII. 54. αὐτοὺς μὲν Ἀλεξάνδρῳ ποιεῖν τὸ προσαττόμενον, ἄλλων δὲ ἄρχων βασιλεύεω, συγχωρομένης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας διὰ τῆς ἀλεξάνδρου χρηστότητος. ex. p. 546. ἔλαβεν ἐξουσίαν πάλιν ὁ βούλοιστο τῶν οἰκοῦν ἐκλεῖσθαι. Jos. A. II. 9. 5. δόξασαν δὲ λέγειν εἰ, κελεύει τῷ αὐτῇ ἐκπορίσαι — ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβόμενην. Schenmoth R. XII. haec, locusta & tenebrae per manum Moysi, grand in aëre, ut ita dominaretur Moses in terra & in coelo.

19. μαθητεύσατε — βαπτίζοντες — διδάσκοντες] Μαθητεύειν hic non significat docere, sed discipulum facere; quis enim unquam dixit, docete docentes, si verlionem Vulgata excipias? Convenit autem inter omnes, nisi quod dissentiant Sociniani & Quakeri: quotquot in numerum discipulorum Christi referri, eorumque catalogo adscribi possunt & debent, iis etiam Baptismum, quod publicum & solenne discipuli signum est, conferri & posse & debere. At non aequè convenit, quinam discipulorum nomine sint appellandi? an illi tantum qui jam didicerunt atque instituti sunt, an praeter eos & qui discunt atque instituuntur, & qui adhuc sunt instituendi? Quaeritur ergo: utrum una an duae an tres discipulorum classes recte constituentur, τῶν μαθόντων, τῶν μαθησάντων & τῶν μαθησομένων? prior sententia est tum Michaelis Servetii, qui libro de Christianismi restitutione mordicus & magna confidentia, sed solus, contendit, ante annum aetatis tricesimum neminem in numero discipulorum Christi haberi, aut legitime baptizari posse: tum multorum hodie, qui statuunt, nonnisi eos qui annos pubertatis exceperint, Christi discipulis adscribendos atque baptizandos esse; illos τελιοβαπτιστάς, hos ἐφηβοβαπτιστάς recte appellaveris. Media sententia fuit olim Gregorii Nazianzeni, & est hodie Georgianorum & G. Whistonii, qui pueros trium, vel octo, vel decem annorum, discipulos esse & baptizari posse judi-

17 ξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ. οἱ δὲ ἐδίδασκαν. Καὶ
 18 προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς, ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων. Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ
 19 καὶ ἐπὶ γῆς. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς
 20 εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διδάσκοντες αὐ-

τοῦς.

Ἀρπαζόντων ἀπέκτεινον, οἱ δὲ ἐ αὐτῶν ἀπέθανον. *Ælian. V. H. V. 17. ἐλέγετο ἡ ἀκυσίως, οἱ δὲ μεμνηνὸς τοῦτο δια-*
σαι. Quod addit verosimile non esse, Apostolorum aliquem post tot demonstrationes adhuc dubitare potuisse,
refellitur ipsa narratione scriptorum sacrorum, qui se dubitasse & a Christo propterea non semel increpitos fu-
isse fatentur, Marc. XVI. 11. 14. Luc. XXIV. 11. 25. 37. 38. 41. Jo. XX. 8. 9. 25. 27. XXI. 4. Quod de-
nique urget, ex recepta lectione consequi, eo ipso momento designatos fuisse Apostolos, quo dubitationem non-
dum penitus abjecerant, praeter rationem dicitur, licet enim Matthaeus, qui haec narrat, brevitati studeat, &
dubitationi statim subjungat missionem, facile tamen ex Att. I. 4. & ex re ipsa intelligitur, omnes ipsis scru-
pulos prius exemtos, plenamque fidem factam fuisse.

18. αὐτῶν καὶ ἐπὶ γῆς] οὐρανῶς ἐπὶ τῇ γῆς D. ἐπὶ] + ἑ 90. ex emendatione.

γῆς] + καὶ καθὼς ἀπέσταλκεν μὲ ὁ πατήρ μου, καὶ γὰρ ἐπέστελλω ὑμᾶς. Versio Syra. ex Jo. XX. 21.

19. πορευθέντες οὖν] πορεύεσθε οὖν D. Codices Latini, Hilarius, Victorinus, Leo, Faustinus.

οὖν] — AEFHKM. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 16. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45.
 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 73.
 74. 83. 84. 86. 89. 90. 106. Evang. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 24. Edit. Com-
 plut. Bengelii. Origenes c. Cels. Basilii de Baptismo. 1. Chrysostomus, Athanasius, Theophylactus. Cyrillus in Eiaj.
 p. 752. & 859, probante J. Millio prol. 1100.

βαπτίζοντες] βαπτίζαντες D.

Ἐsecundum] — D.

caverunt, exclusis minoribus; Hi sunt παιδοβαπτισ-
 ται. Tertia est eorum qui nullam aetatem nume-
 ro discipulorum Christi Baptismo idoneorum ex-
 cludunt, quos ηπιουβαπτιστας nominare licet: & haec
 est, fuitque communis plerumque Ecclesiarum
 sententia, quae & mihi probatur. Nimirum dis-
 cipulus alterius duplici modo aliquis fieri potest,
 vel cum se ipse sciens & volens suo iudicio & sua
 sponte illi in disciplinam tradit, quod nonnisi de
 Classe prima dici potest, vel quando a parentibus
 vel tutoribus, quorum in potestate est, traditur;
 hi sunt discipuli secundae ac tertiae classis: qui ve-
 ro primam lectionem audit, tam est discipulus,
 quam qui omnes ad ultimam usque audivit; imo
 qui magistro alicui commendatus est a patre, jam
 est discipulus, antequam primam lectionem audi-
 vit; & si pater idem est qui magister, uti patres
 sunt magistri filiorum suorum, quam primum pa-
 ter consilium capit formandi mores filii sui, quod
 non nimis mature capere potest, filius statim dis-
 cipulus patris jure centeri potest. Cumque expe-
 rientia doceat, numerum discipulorum, qui non sua
 sed parentum voluntate vel in ludum literarium de-
 ducuntur, vel officio cuicunque, vel mercaturae
 faciendae, vel artibus discendis admoventur, in-
 comparabiliter majorem esse, usus loquendi pos-
 tulat, ut illis nomen discipulorum etiam conve-
 nire credamus. Nec exempla desunt: Timothe-
 us fuit discipulus Christi non tum demum, post-
 quam ephebus factus est, sed ἀπὸ βρέφους, 2. Tim.
 I. 5. 6. III. 14. 15. (vid. in l.) Puer apud Esaj.
 VII. 15. 16. noverat reprobare malum & eligere
 bonum a prima pueritia. Justinus M. Apol. 1.
 καὶ πολλοὶ τινες καὶ πολλὰ ἐξηκοντῆται καὶ ἑξοκοντῆ-
 ται, οἱ ἐν παιδῶν ἐμαθητεύθησαν τῷ χριστῷ, ἄφθοροι δια-
 μόνον. Origenes in Judic. H. 6 Si eat quis puer
 ad Scholas, a magistro quidem suscipitur, & fit
 illius doctoris discipulus, sed non statim discendi
 ad ipso praeceptore sumit exordium, sed cum ab
 eo prima tantum elementa susceperit, traditur aliis
 erudiendus — ut cum ab illis, quantum in eis
 est, fuerit edoctus, & cum prima apud eos de-
 posuerit rudimenta, tum demum ipsius doctoris
 perfectiora praecepta suscipiat. Lucianus Hermot.
 82. καὶ ὡς εἶπαι τοιαύτας λέγουσι περὶ τῶν παιδῶν, ὡς

ἀπὸ τῶν αὐτοῖς εἰς διδασκάλην, καὶ γὰρ ἂν μηδέπω μαθεῖν
 ἀγαθόν τι δύνανται, ἀλλ' ἐν φαῦλον ἔδωκεν ποιήσαν ἐκεῖ
 μένοντες. Cic. de N. D. III. 3. Sic aggredior ad hanc
 disputationem, quasi nihil unquam audierim de diis
 immortalibus, nihil cogitaverim, rudem me disci-
 pulum & integrum accipe, & ea, quae requiro,
 doce. Schabb. f. 31, 1. Dixit Ethnicus ad Hille-
 lem: profelytum me fac, ut me doceas. Horatius
 S. I. 1. 25. ut pueris olim dant crustula blandi
 Doctores, elementa velint ut discere prima.

Fateor cum nomen μαθητοῦ in N. T. plusquam
 ducenties & quinquagies reperiatur, nunquam ta-
 men vel pueris vel infantibus tribui, nisi forte 1.
 Tim. III. 14. 15. & Att. XV. 10. 1. Inde tamen
 non consequitur, infantes & pueros non esse dis-
 cipulos: non magis quam Apostolos solos esse dis-
 cipulos: qui ut plurimum hoc nomine designan-
 tur, aut nec ephebos esse discipulos, quos hoc no-
 mine in N. T. usquam appellari nulla certa ratio-
 ne demonstrari potest. Quoquo vero modo se-
 res habeat in aliis locis, in institutione saltem Bap-
 tismi interpretationem favorabilem & laxiorem ver-
 bi μαθητεύσατε odiosae & strictiori praeferendam
 esse & ab Apostolis praelatam fuisse existimo.
 Cum enim Apostoli non ignorarent, Judaeorum
 pueros & infantes, etiam Judaeos & foederatos &
 circumcidendos fuisse Deut. XXIX. 10. 11. 12.,
 & Profelytorum ex gentibus pueros quoque &
 infantes, non solum profelytos appellari, & cir-
 cumcidi, quod Mishna docet, verum etiam bap-
 tizari, quod ex Gemara ad Matth. III. 6. prolixè
 probavi, non video, quomodo ipsis in mentem venire
 potuerit, ut pueros & infantes e catalogo discipu-
 lorum expungerent, aut a Baptismo arcerent, nisi
 disertis verbis a Christo excepti & exclusi fuis-
 sent, quod non legimus. Cumque ipsis Aposto-
 lorum temporibus in tanta orbis conversione non po-
 tuerit non accidere, ut pater familias Judaeus, qui
 liberos & adultos & pueros & infantes recens na-
 tos haberet, ad Ecclesiam sese adjungeret, quaeri-
 ritur, quid factum sit aut fieri debuerit pueris ejus
 & infantibus? an infans recens natus, ut salutis
 aeternae fieret particeps, erat circumcidendus, &
 in pueritia tanquam discipulus Moysi non vero
 Christi educandus? Non putem. vid. Eph. VI. 4.

An

τοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.

20. ἐγὼ] — 30.

μεθ' ὑμῶν εἰμι] εἰμι μεθ' ὑμῶν D.

ἐμὸν] — D. 1. 33. 102. Versio Vulg. Copt. Armen. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi, Bengelii, Cypriani, Chrysostomi, Theophylacti editus. Versio Lutheri, Belgica Vetus, Anglicana. probante J. Millio.

Sequitur Joannes in Codice D. Vindobonensi, Veronensi & in Codice Brixiano, qui Evangelia Latine exhibet, Blanchino citatus, & Corbejensi, quem vidit A. Calmetus. tertio loco Lucas & ultimo Marcus. Stichometria codicis Claromontani. Constitut. Ap. II. 57. apud Gregor. Nazianz. & Cyrillum Act. V. Druthmarus in Matth. I. 1.

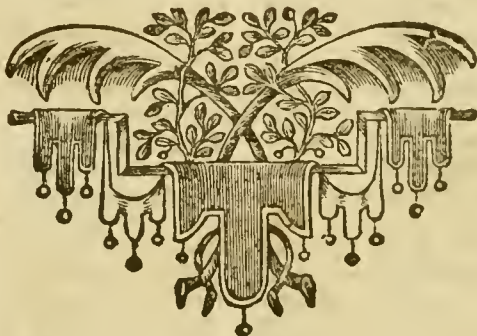
Τέλος εἰληφὲς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐν κεφαλαίοις τῆς εἰς τοὺς βιβλ. ἐν Ἱερουσαλὴμ ἑβραϊστὶ διαλέκτῳ μετὰ χρόνων η. τ. 3. χριστοῦ ἀναλήψεως. ἀναγινώσκεται δὲ ἀπὸ τῆς Ν. μέχρι Σεπτεμβρίου. 72. Cod. Steph. εἰς τοὺς βιβλ. 35. 41. 105. 107. Stichometria apud Cotelierum. Praef. Epist. Barnabae. βψ. K. Versio Copt. εἰς τοὺς βιβλ. Nicéphorus. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἐγράφη ἑβραϊστὶ ἐν Παλαιστίνῃ μετὰ ἔτη η. τ. ἀναλήψεως τοῦ κυρίου, ἔχει δὲ ῥήματα βιβλ. εἰς τοὺς βιβλ. 22. 25. 48. Versio Syr. in Cod. Florentino & apud Salmasium prol. in Solin. τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐξεδόθη ὑπ' αὐτοῦ μὲν χρόνους ὀκτώ τ. τοῦ χριστοῦ ἀναλήψεως 105. Voces 2006. Versio Arab.

An ille infans vel puer jam nec Moysis nec Christi discipulus erat, sed instar tabulae rasae? Hoc modo factus fuisset deterioris conditionis, quam fuisset patre extra Ecclesiam manente, dum juribus & immunitatibus Judaicis, & omni auxilio, quod Judaeus a Judaeo sperare poterat, privatus, nihil accepisset, quod hanc jacturam refarciret. Omnia autem plana sunt & expedita, si statuamus, uti, qui parentibus civibus natus est, civis est, & uti vidua & orphanus hominis, alicui societati aut corpori adscripti, ad eandem societatem ejusque curam pertinent, ita discipulorum Christi pueros & infantes etiam discipulos ejusdemque corporis sive societatis esse membra. Adde, qui pueros in discipulorum Christi numero habere nolunt, & a proprietate sermonis manifesto recedere, & non habere, ubi pedem figant, quin etiam iisdem argumentis urgeri possent, ut & ephēbos, quorum nondum firmata aetas est, excludere cogantur. Si vero pueros admittunt, quaero quo anno? cum constet, & in prima pueritia pueros in ludo literario magistrorum vitia acutissime cernere, & justitiae atque aequalitatis hominum habere sensum clarissimum, imo etiam antequam fari incipiant, & ab incunabilis, signa humanitatis & gratae mentis, & virtutum quasi scintillas in illis videri. Quemcunque autem pueritiae annum nobis concefferint, propius aberunt, puto, ab infantibus quam ab ephēbis: & concedant etiam necesse est, quod alicui jure deberur, citra cujusquam injuriam anti-

cipari quidem, sed non procrastinari posse. Imo si pueri debent baptizari, prudentia Antistitum ecclesiae, in qua omnia decenter & ordine fieri debent, requirebat, ut infantes potius & personae mutae baptizarentur, quam pueri, a quibus metuendum erat, ne infata levitate animi res gravis seria & solennis aliquando in ludum converteretur. Nec opus erat, rem totidem verbis in libris sacris scripto consignari, uti nec aetas nec sexus eorum, qui ad sacram coenam admittendi sunt, praescribitur: contra causa erat, cur id non fieret, ne nimirum homines superstitiosi in cortice haerent, & de minutis caeremoniarum atque rituum circumstantiis, eo quod est principale neglecto, altercarentur.

Hilarius. In confessione & Autoris, & Unigeniti, & Doni. Constitut. Clem. III. 17. τοῦ πατρὸς ἡ μνημὴ ὡς αἰτίας, καὶ οὕτως ὡς ἀποστολῆς, τῷ πνεύματος συμπαράληψις, ὡς μάρτυρος. VI. 14. δηλοῦται ὑμῶν θεὸν παντοκράτορα ἵνα μόνον ὑπάρχειν, παρ' ὃν ἄλλος ἐκ ἑστί, καὶ αὐτὸν μόνον σέβειν καὶ προσκυνεῖν διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ἐν τῷ παναγίῳ πνεύματι. VII. 13. Baptismus datur in nomen τῷ ἀποσεκλάντος Πατρὸς, τῷ ἐλθόντος χριστοῦ, τῷ μαρτυρήσαντος παρακλήτου. Canon. Apost. XXXIII. δοξασθήσεται ὁ θεὸς διὰ κυρίου ἐν ἁγίῳ πνεύματι. Plenior interpretationem habemus in Symbolo, quod Apostolorum vocatur.

20. ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι] Esaj. XLI. 10. Act. VII. 55. XVIII. 10. XXIII. 11. 1. Cor. V. 2. 2. Reg. V. 26. Gen. XXVIII. 15.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

Τ Ο Κ Α Τ Α Μ Α Ρ Κ Ο Ν Ε Τ Α Γ Γ Ε Λ Ι Ο Ν.

Τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον] τὸ κατὰ Μάρκον ἄγιον εὐαγγέλιον 80. 89. Edit Complut. Μάρκον L. 1. 3. 73. Editio Erasmi & Bengelii.

Ἐυαγγέλιον κατὰ ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον 69.

Nihil vetat, quominus simpliciter cum *Viſtore & Theophylacto* hunc eundem Marcum intelligamus, quoties illius nomen in Actis & Epistolis reperimus. Nomen Judaicum ei erat Joanni, ad quod sibi alterum Romanum adſcivit: uti inſcriptio etiam Berenicenſis inter ἄρχοντας Judaeorum mentionem facit Μάρκος λαίλις. Matrem habuit Mariam *Act.* XII. 12. Conſobrinum Barnabam. *Col.* IV. 10. A Petro videtur fuiſſe converſus *1. Pet.* V. 13. Comes poſtea Pauli & Barnabae. *Act.* XII. 25. XIII. 5. cum quibus in Cyprum navigavit, poſtea vero iturus in Piſidiam & Lycaoniam periculo territus deſtituit, Hieroſolyma reverſus. 13. Dein iterum cum Barnaba navigavit in Cyprum XV. 37—39. Poſtea videtur Petro adhaeſiſſe, & cum eo Babylone fuiſſe *1. Pet.* V. 13. Inde Romam venit, Paulumque captivum inviſit *Col.* IV. 10. *Philem.* 23. inde ad Coloſſenſes abiit, a quibus rogatu Pauli Romam rediit *2. Tim.* IV. 11. ubi Evangelium conſcripſiſſe, & Matthaeum quidem in compendium redegiſſe, nonnulla vero, quae a Petro audiverat, adjeciſſe dicitur. Tandem vero in Aegyptum conceſſiſſe, atque Alexandriae ſanguine ſuo doctrinam Chriſti confirmaviſſe, Hiſtoria Eccleſiaſtica teſtatur. *Papias* vel potius *Joannes* preſbyter, apud *Eusebium* H. E. III. 39. Μάρκος μὲν ἑρμηνευτὴς πέτρης γινόμενος, ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν, ἐ μέντοι τάξει τὰ ὑπὸ τοῦ χριſτοῦ ἢ λεχθέντα ἢ πραχθέντα. ἕτε γὰρ ἤκουσε τῶ κυρίου, ἕτε παρακολούθησεν αὐτῷ, ἕτερον δὲ, ὡς ἔφην, Πέτρῳ, ὃς πρὸς τὰς χρείας ἐποίειτο τὰς διδασκαλίας, ἀλλ' ἔχ' ὡς περ σὺνταξιν τῶν κυριακῶν ποιόμενος λόγων, ὥτε ἔδει ἡμαρτε Μάρκος, ἔταως ἐνία γράψας, ὡς ἀπεμνημόνευσεν. ἐνὸς γὰρ ἐποίησατο πρόνοιαν, τῷ μηδὲν, ὃν ἤκουσε, παραλιπῶν, ἢ ψεύσασθαι τι ἐν αὐτοῖς. & V. 8. *Irenaeus.* Μάρκος ὁ μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς Πέτρῳ καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ Πέτρῳ κηρυσσόμενα ἐγγράφως ἡμῖν παρέδωκε. II. 14. ex *Clementis* Alex. ὑποτύπ. VI. Auditores Petri Μάρκον, & τὸ Ἐυαγγέλιον φέρεται, ἀκόλθεν ὄντι Πέτρῳ, λιπαρῆσαι, ὡς ἂν καὶ διὰ γραφῆς ὑπό-

μνημα τῆς διὰ λόγῳ παραδοθείσης αὐτοῖς καλαλέψῃ διδασκαλίας — Γινόντα δὲ τὸ πραχθὲν φησὶν τὸν ἐπόστολον — ἡσθῆναι τῇ τῶν ἀνδρῶν προθυμίᾳ, κυρᾶσαι τε τὴν γραφὴν εἰς ἔντευξιν ταῖς ἐκκλησίαις. *Tertullianus.* Licet &, Marcus quod edidit, Petri affirmetur, cujus interpres Marcus. *Hieronymus* Hedibiae Q. XI. Paulus — divinorum sensuum majestatem digno non poterat Graeci eloquii explicare Sermone. Habebat ergo Titum interpretem, & B. Petrus Marcum, cujus Evangelium, Petro narrante, & illo scribente compositum est. Denique & duae epistolae, quae feruntur Petri, stylo inter se & caractere discrepant, structuraque verborum. Ex quo intelligimus, pro diversitate rerum diversis eum usum interpretibus.

Observavit *J. Lightfoot*, Marcum ex idiosmo styli frequentissime adhibere voces ἐὸς & ἐὸς. In primo Capite septies comm. 10. 12. 18. 20. 28. 31. 42. II. 2. 8. 12. &c. qua *Symmachus* 2 Reg. III. 22. expressit Hebraeorum הנה. Alii annotarunt, plerorumque versuum initium fieri a conjunctione καὶ. item καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. IV. 2. 9. 11. 13. 21. 24. 26. observante *T. Beza*. Habet vero plures voces Latinas aut rem militarem spectantes, ut λεγεῶν, σπεκνλάτωρ, κεντυρίαν, σύσσημον. In doctrina etiam de divortio manifeste ad jus Romanum respicit. Ratio est, quia Romae scripsit, *Philipp.* I. 13. IV. 22. ob eandem causam, voces Jordanis & Gehennae, Palaestinae habitatoribus, quibus Matthaeus scripserat, notissimas interpretatus est, addita illi voce ποταμῷ I. 5. huic τὸ πῦρ τὸ ἄσπετον IX. 43. quod & *H. Grotio* observatum ad *Matth.* I. 30. & VII. 2. κοινὰς χερσὶν addit τῷ ἑστὶν ἀνιπτοῖς. vide etiam I. 16. Genealogiam etiam Chriſti totam silentio praetermisit, quia discipulis Romae ex gentibus ad Christum converſis ad autoritatem Chriſto conciliandam satis erat, ut ſcirent, ipsum eſſe filium Dei unigenitum, qui titulus omnibus eſt auguſtior atque diviniſ: neque multum attinebat iſplis praeterea narrare, ipsum ex proſapia inter Judaeos honorata atque nobili prognatum fuiſſe.

Fa-

ΑΡΧΗ τῆ εὐαγγελίᾳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφή- 1
ταις· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει 2
τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, 3
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων 4
βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία 5
χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ,
ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἦν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλης, καὶ 6
ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. Καὶ ἐκήρυ- 7
σε,

1. τῆ postorius] — 102.
τοῖς προφήταις] Ἰσαΐα τῷ προφῆτῃ BD. 1. 33. 61. 63. Versio Syra utraque, sed posterior in margine. Vulg.
Goth. Copt. Armen. τῷ Ἰσαΐα τῷ προφῆτῃ L. 72. in ora. Colb. Origenes in Jo. I 25. Proem. in Jo. & To.
VI. in Joann. C. Celsum. in Rom. I. 1. Irenaeus I. III. 11. c. Haereses, citatus Victori, (aliquoties tamen ut ed.
est) Serapion c. Manich. c. II. Titus Bostrensis c. Manich. 3. Athanasii Synops. 3. Hieronymus in Ezech. I. & in
locum Jeremiae, & de optimo Gen. Interp. Basilus c. Eunom. II. 15. Epiphanius H. 51. Hesychius Dub. I.
Hieronymus in Matth. III. 3. Cum enim testimonium de Malachia Esajae contextum sit, quaerit Porphy-
rius, quomodo velut ab uno Esaja exemplum putemus assumptum? Cui Ecclesiastici viri plenissime responderunt.
Nos autem nomen Esajae putamus additum scriptorum vitio, quod & in aliis locis probare possumus —
lege XIII. Psalmum, & hoc idem reperies. Hypothesis Marci in Codd. 80. 86. 89. λαβὼν τὸ μαρτύριον παρὰ
Ἰσαΐα τῷ προφῆτῃ. Incertus autor Homiliae de principio Evangelii secundum Marcum inter opera Chrysostomi.
Locum istum, inquit, impius ille Porphyrius in quartodecimo volumine disputat, & dicit: Evangelistae tam
imperiti fuerunt homines non solum in secularibus sed etiam in scripturis divinis, ut testimonium, quod alibi
scriptum est, de alio ponerent Propheta. Hoc ille objicit; nos ergo quid ei respondebimus? &c. Augustinus
Supplem. Q. ex N. T. 57. Victor: τὸ μὲν ἢ φωνὴ βοῶντος καὶ τ. λ. μιτὰ τὴν παρὰ τῷ Ἰσαΐα ἱστορίαν ἀναγράφεται, τὸ
δεῖδον καὶ τ. λ. ὑπὸ Μαλαχίᾳ εἴρηται. Ἐπιτεμὼν ἐν εὐαγγελιστῇ: ὡς ὑπὸ Ἰσαΐα εἰρημένως τις δύο χρήσεις παρήκει, τὴν διόρισαν
ἐπιτομὴν πεποιθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ ἰδὲ καὶ τ. λ. παρασιωπήσας τὸ προσκείμενον ἔμπροσθεν σου, ὡς ἀμύνης ἐν ἑκτῷ τόμῳ τ' εἰς τὸ
κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον ἐξηγητικῶν φησι, δύο προφητείας εἰς ἐν συναγωγῶν πεποίηκε καθὼς γεγραπται ἐν Ἰσαΐα τῷ προ-
φῆτῃ. Scholion Cod. 41. τὸ τοῦ τοῦ προφητικῶν Μαλαχίᾳ εἰς ἐν ἔχ' Ἰσαΐα, σφάλμα δὲ ἐστὶ γραφικῶς, ἄλλως δὲ καὶ τ. λ.
Schol. Cod. 92. τὸ τοῦ τοῦ προφητικῶν ῥήτων Μαλαχίᾳ εἰς ἐν ἔχ' Ἰσαΐα, γραφικῶς τοῖνον ἐστὶ σφάλμα, ὡς φησὶν ἑσπερίῳ ὁ
καισαρεύς ἐν τῷ πρὸς Μαρκὸν περὶ τ' δοκασίᾳ ἐν τοῖς Εὐαγγελιστοῖς περὶ τ' ἀναστάσεως διαφανείας. Codex Regius 1882.
citante Simonio de Commentar. c. VI. p. 89. (cum Epistola ad Marinum Eusebii non sit sed Severi; vide Pro-
leg p. 4.) Ita legendum iudicant Erasmus, Beza in notis Ed. 3. 4. 5. (qui ab ἰδὼν ad finem commatis, omnia
delenda censet) H. Grotius, & J. A. Bengelius. J. Millius vero ἐν τῷ προφῆτῃ. prol. 412. ex Matth. III. 3.
ἐγὼ] — D. 28. Codices Latini. Irenaeus.
ἔμπροσθεν σου] — DL. 36. 102. Colb. Versio Copt. Syr. Codices Latini. Irenaeus III. 10. Origenes proem. in Jo.
& I. 25. & T. VI. citante Victore. probante Millio prol. 400.
3. αὐτῷ] τῷ θεῷ ὑμῶν D. at in Versione: dei nostri. 34. in ora. Versio Goth. Irenaeus. ex Esaja.
4. Ἰωάννης] + ὁ L. βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ] ἐν τῇ ἐρήμῳ βαπτίζων D. Versio Vulg. Syr.
καὶ] — 33. 73. 102.
5. ἐξεπορεύετο] ἐξεπορεύετο EFH 2. 3. 9. 42. 44. 49. 51. 59. 64. 71. 73. 74. 80. 84. 87. 89. 91. Evang.
24. Editio Erasmi, Bozardi, Codices Latini, & Correctorium Bibliorum. Theophylactus. οἱ] — D.
καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες] πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο DL 28. 102. Versio Vulg. Syr. Copt. Armen. Arab. Origenes
in Jo. I. 24. Eusebius D. IX. 6. probante J. Millio, & T. Beza.
καὶ tertio loco] — 69.
ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ] ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ 102. Versio Vulg.
τῷ] — D. ποταμῷ] — D. 6. ἢ δὲ] καὶ ἢ L 33. 69. Versio Copt. Vulg.

Facilius quidem ratio reddi potest, cur Marcus & quaedam Matthaeo dicta praeterierit, & quaedam Matthaeo indicta addiderit, quam cur ordinem Matthaei immutaverit. Hujus facti frigidam rationem vel excusationem ex Papiā supra attulimus. At cum Marcus Matthaei evangelium ante oculos haberet, quod ex Harmonia manifestum est, cumque sciret a Matthaeo ordinem rerum gestarum non servatum fuisse, (vid. in Matth. XXI. 13.) potuit utique eadem libertate uti, qua Matthaeus usus est, eoque magis, quod varietatem lectori jucundam esse, ferverilem vero imitationem taedium parere non ignoraret.

1. ἀρχὴ τῆ εὐαγγελίᾳ] Hof. I. 1.
5. Ennius. II. Et Tiberis flumen vomit in mare salum. Liv. I. 7. 4. Tiberim fluvium. IV. 32.
8. Tiberi amne septus — ad Rhodanum fluvium — ad Eurotam amnem. Curtius III. 8. Pyramum amnem transire 12. — in ripa Pyrami annis.
7. κύμας] Themist. VI. 80. ποιεῖ κυπτότων ὑψηλότερον, οὐκ ἀνεσώτων.

λῦσαι] Tibull. I. 6. 30. Vinclaque de niveo detrahit ipse pede. Lucianus Herodot. 5. ὁ δὲ τις μάλα θελικάως ἀφαίρει τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδοῦ, ὡς κατακλίνοιτο ἥδη.

ἰμῶντα] Suidas ἰμῶς, σφαιρατὴρ σανδαλίου. Ζανίχιον, οἶον τὸ λάριον τῷ ὑποδήματι. Hesychius ἰμῶς, λῆρος. Plut. Συμποσι. IV. 2. p. 665. B. στρατιώτης φυλάττουτος ἱερὸν ἐν Ρώμῃ κεραυνὸν ἐγγὺς πεσόντα διακαῦσαι τῶν ὑποδημάτων τὰς ἰμῶντας.

9. Lucianus Afin. I. ἄνδρα οἰκῶντα ἐς τὰ ὑπάτα. Aelianus V. H. VII. 8. Ἠφαισίων εἰς ἐκβάτανα ἀπέθανε. Sophocles Ajax. 80. εἰς δόμους μένειν. Alciphron III. 43. λυσάμενοι εἰς τὸ — βαλάνειον.

10. σχιζομένους] Aristides S. S. IV. p. 335. τὸν τῷ Διὶ ἀστέρα — σχίζειν γὰρ αὐτὸν μέσῃ τῷ ἑρᾷ μέσῃ τὴν μοῖραν, ἡνίκα ἐγγιγνόμεν. Phlegon p. 37. ἐσχίσθη ὁ ἑρᾶνος. Plinius H. N. II. 43. fulgetra, his findi nubem. Statius Theb. X. 373. Sic ubi nocturnum tonitru malus aethera frangit Jupiter, absiluit nubes, & fulgure claro astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis. Lactant. nam dissilientibus nu-

τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῇ βασιλείᾳ τῷ Θεῷ. Καὶ λέγων· Ὅτι πε- 15
 πλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε ἐν τῷ
 εὐαγγελίῳ. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶδε Σίμωνα καὶ Ἀν- 16
 δρέαν τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβλητρον ἐν τῇ θαλάσσῃ· (ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς)
 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενεάσαι ἀλιεῖς ἀνθρώ- 17
 πων. Καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ πρὸς βᾶς ἐκεῖθεν 18
 ὀλίγον, εἶδεν Ἰάκωβον καὶ τὴν Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ 19
 πλοίῳ καταρτίζουσιν τὰ δίκτυα. Καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸ πατέρα 20
 αὐτῶν Ζεβεδαίου ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τοῦ μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ εἰσπορεύον- 21
 ται εἰς Καπερναεὺν· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασις εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδίδασκε.

Καὶ

+ τῷ Σίμωνι

Γαλιλαίαν] + διδάσκων καὶ L.
 τῆς βασιλείας] — L. 1. 28. 33. 69. Versio Corp. Armen. Syra posterior. Origenes l. c.
 15. καὶ prius] — ADEFH 2. 9. 31. 38. 44. 45. 50. 63. 65. a prima manu 70. 91. 92. Versio Gothica.
 Codices Latini. probante J. A. Bengelio J. Millio prol. 1342.
 ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ] — 2. 3. 73. ὅτι] — 1.
 πεπλήρωται ὁ καιρὸς] πεπλήρωται οἱ καιροὶ D.
 16. περιπατῶν δὲ] καὶ παραγών DL 4. 28. 33. 69. Versio Vulg. Syra posterior in margine. probante J. Millio
 prol. 1196.
 αὐτῷ] τοῦ Σίμωνι ALM. 1. 2. Colb. duo 13. 31. 38. 40. 47. 53. 55. 68. 69. Versio Corp. Armen. Σί-
 μονι 102.
 + τοῦ Σίμωνι EFHK 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 42. 44.
 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 65. 68. 70. 76. 78. 80. 83. 84. 86. 87.
 89. 90. 91. 106. Evang. 7. 8. 9. 10. 10. Editio Complut. duae priores Stephani, Bengelii, Plant. Grev Versio
 Goth. Russ. Syra posterior. Haec verba Matthaeum interpretantur, ne Andreas Christi frater fuisse videretur. vid.
 infra III. 17 & Matth. X. 3.
 βάλλοντας] ἀμφιβάλλοντας ADFGHL 2. a prima manu, 5. 13. 29. 33. 36. 42. 44. a prima manu. 50. 65.
 69. 71. 72. a prima manu. 87. 91. 92. Colb. duo. βάλλοντες ἀμφίβλητρον] ἀμφίβλητρα βάλλοντες L. 1.
 ἀμφίβλητρον] ἀμφίβλητρα 5. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg. Syr. Theophylactis editus. τὰ
 δίκτυα D. 13. 28. 69. ἐν τῇ θαλάσσῃ] εἰς τὴν θάλασσαν 13. 50. 57. 69. 106. Versio Vulg.
 ἁλιεῖς] ἀλιεῖς ACL. & comm. 17. 17. ὁ Ἰησοῦς] — 59. 73. Theophylactis.
 γενεάσαι] — 1. 28. 48. 69. Versio Syra. ut Matthaeus.
 18. εὐθέως] εὐθύς L. & comm. 20. 21. 29. 30. 42. 43. II. 8. IV. 5. τὰ δίκτυα αὐτῶν] πάντα D.
 αὐτῶν] — CL. 28. 33. 69. 102. Versio Vulg. 19. πρὸς βᾶς] πρὸς βᾶς D. a prima manu.
 ἐκεῖθεν] — DL. 1. 102. Versio Syra. ὀλίγον] — 56. 57. 58. Theophyl. κατὰ κενάροισιν 28.
 δίκτυα] + αὐτῶν CKM 4. 11. 12. 15. 27. 31. 38. 42. 50. 61. 91. Evang. 14. Versio Syra prior, &
 posterior cum asterisco Corp. 20. ἀφέντες] εὐθύς ἀφέντες 69.
 ἐν τῷ πλοίῳ] — Versio Syra. μισθωτῶν] μισθῶν 1.
 ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ] ἠκολούθησαν αὐτῷ. D. Versio Vulg.
 21. εἰσπορεύονται] εἰσπορεύοντο D. probante T. Beza in Annot. Ed. 3. 4. 5. διπορεύοντο 61. εἰσπορεύ-
 ται L. 1. 37. 71. καπερναεὺν] κεφαρναεὺν D. 69. Versio Vulg. Syr.
 εὐθύς] εὐθύς 1. Origenes in Jo. II. 12.
 τοῖς σάββασις εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε] ἐδίδασκεν ἐν τοῖς σάββασις εἰς τὴν συναγωγὴν CL. Versio Syra.
 Corp. τοῖς σάββασις ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν 69.
 εἰσελθὼν] — CL. 69. Evang. 18. 19. Versio Syra, Corp. Origenes in Jo. εἰδὼν 49.

15. πεπλήρωται ὁ καιρὸς] Luc. XXI. 24. Jo.
 VII. 8. Act. VII. 23. 30. IX. 23. XXIV. 28.
 Gal. IV. 4. Luc. I. 23. 57. II. 6. 21. 22. Eph.
 I. 10. Jo. A. VI. 4. I. τοῦτον ἐμνήσυν, πέμψεν
 γὰρ αὐτὸς τινε νεανίσκον ἐκ τῆς Βενιαμίνιδος φυλῆς κατὰ
 τήνδε τὴν ἄραν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τῷ δάματος κατεζήμενος ἐξ-
 ἤρχετο τὸν καιρὸν γενέσθαι, πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, κατα-
 βάς ἐπὶ τὸ διπλὸν ἵππευτο. Συνατῶ δὲ τῷ Σάλλῃ.

17. Demosthenes. οἱ πεποικηκότες ταῦτα γενέσθαι.
 20. Cic. pro Caecina. 20. Si tuus fervus nullus fue-
 rit, sed omnes alieni & mercenarii. Jo. X. 5.
 Plato de Rep. II. μισθωτοί, οἱ δὲ παλῆντες τὴν τῆς
 ἰσχύος χρεῖαν. Cic. Offic. I. 42. illiberales autem &
 fordidi quæstus mercenarii, omniumque quo-
 rum operæ, non quorum artes emuntur.

23. Plat. Aristid. p. 324. B. ἀριστὶδης ἀνακραγὼν τῷ
 τὸν ἐκείλευσε τὸν λόγον καταβαλεῖν. & Phoci. p. 757. F.
 ἔκ ἀνασχεμίσαν δὲ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἀνεκραγόντων βάλ-
 λειν τὴν ὀλιγαρχικὴν. reclamavit. Demosth. c. Midiam.
 εἰάν τις ὑμῶν ἀδικήσας ἀνακραγῇ, προσδραμύεται καὶ παρ-
 ἴσονται βοηθῶντες.

ἢ ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῃ] Hebraismus. inf. V. 2.

2. Cor. XII. 3. Apoc. I. 10. XVII. 3. XXI. 10.

24. ἴα] Plato Protag. ἐπιθεὶ γὰρ ἐκρυσάμενη τὴν θύ-
 ραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, ἴα, ἔφη, σοφίται τινες. Οὐ
 σχολὴ αὐτῷ. καὶ ἔκτα ἀμφοῖς τῶν χειρῶν τῆς θύρας πάντα
 προδύμωας, ὡς οἶοιτο ἦν, ἐπήρξε. Euthyd. εἴ, ἢ δ' ἰγῶ,
 ὦ Διονυσόδωρε, εὐφήμεί τι καὶ μὴ χυλεπῶς με προδιδά-
 σκε. Charmid. σοὶ δὲ, ὦ βέλτις, ἔχ' ἔτω δοκεῖ· εἴ,
 ἢ δ' ἰγῶ. μὴ γὰρ τὸ ἐμοὶ δοκεῖ σκοπῶ, ἀλλ' ὅ σὺ λέγεις
 νῦν — θαρρῶς τοῦτος, ὦ μακάρις, ἀποκρινόμενος τὸ ἔρω-
 τήμενον, ὅτι σοὶ φαίνεται, ἴα χαῖν, εἴτε κριτίας εἴτε
 Σωκράτης ὁ ἐλιγχεύμενος, ἀλλ' αὐτῷ προτίχωι τὸν ἔν τῷ
 λόγῳ σκοπεῖ, ὅτι ποτε ἐκβήσεται ἐλιγχεύμενος. Lacher.
 καὶ ἡμεῖς ἐν ἑαυταῖς χαῖν, εἴτε τί ἔρει. Cratylus θαρ-
 ρῶν τοῖνυ ἴα καὶ ὄνομα τὸ μὲν εὖ κησθαι, τὸ δὲ μὴ —
 ἴα καὶ τὸ μὴ προσήκων γράμματα ἐπιφέρειν. Gorgias. ἀλλὰ
 τῶν μὲν ἴα, ἐμοὶ δ' εἴπῃ — ἴα με χρῆσθαι. Crit. ἔφ
 τουν, ὦ κριτίας. Phaedo. ἴα, ἔφη, χαῖν αὐτοῖς. Αἴ-
 schyl. ἴα. Schol. ἐκπλήξας. Aristoph. Nub. 1262.
 ἰά μοι μοι. ἴα, τίς ἔσσι ποτ' ἴσθ' ὁ θνητῶν; Lucian.
 Timon. 37. ἴα τὰ ὄργια ταῦτα καὶ μετακλιθῇ. He-
 sychius. ἴα, ἄφες. Arrian. Epictet. II. 24. ἴα, αἰ-
 θρωπῇ, εἰς τί ἐλθούδας; Lucian. Dial. Deor. XI. 1.
 Ve-

22 Καὶ ἐξεπλήροσοντο ἐπὶ τῇ διδασκῇ αὐτῶ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ
 23 ὡς οἱ γραμματεῖς. Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρ-
 24 τω, καὶ ἀνέκραξε, λέγων· Ἐὰν, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρενέ; ἥλθες σπολιεῖσαι ἡμᾶς,
 25 οἷδά σε τίς εἶ, ὁ ἄγιος τῷ Θεῷ. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Φιμώθητι,
 26 καὶ ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ. Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν Φωνῇ
 27 μεγάλη, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς, λέ-
 28 γοντας· Τί ἐστὶ τῆτο; τίς ἡ διδασκὴ ἡ καινὴ αὕτη, ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι
 29 τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; Ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθύς εἰς
 30 τὴν οἰκίαν Σίμων καὶ Ἀνδρέας, μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Ἡ δὲ πεινθερά Σίμων κατ-
 ἐκείτο

ἐδίδασκεν] + αὐτοὺς D. Versio Goth. Syra posterior cum asterisco. ἐδίδασκεν 69.

22. ἐξεπλήροσοντο] + οἱ ὄχλοι 51. + πάντες 6. 36. 40. 53. Theophylactus.

αὐτοὺς] — 57. 73. καὶ posterius] — D. a prima manu.

γραμματεῖς] + αὐτῶν CM. 12. 33. 61. 67. 76. 80. 106. Versio Syra utraque.

23. καὶ prius] + εὐθύς 1. Versio Copta. Origenes. αὐτῶν] — DL 72. Versio Copta. Ἰουδαίων Ev. 8. 9. 10. 12.

ἀνέκραξε] ἐνέκραξεν D. ἀνέκραξε Editio. Erasmi 1. 2. 3. Aldi, Colinaei. ἐνέκραξεν 2.

24. ἔα] — D. 102. Versio Vulg. Syr. Copt. Ναζαρενέ] Ναζαρενὴ 69. Versio Goth.

οἷδά σε τίς εἶ] ἡμᾶς ἀπολιεῖσαι C. Victor.

οἷδα] οἷδαμεν L. Versio Copt. Armen. Origenes l. c. Cyrillus de Ador. p. 185. Basilius c. Eunom. 2. Cyr. Hierof.

25. ὁ Ἰησοῦς] — D. ἐξ' ἀπ' L. 9. 72. Damascenus I. 1.

αὐτοῦ] + τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον Versio Gothica.

ἐξ αὐτοῦ καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ κράξαν] ἐκ τῶ ἀνθρώπου πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ ἐξῆλθεν τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἀκάθαρτον σπαράζας αὐτὸν καὶ κράζας. D. 26. τὸ πνεῦμα] — 102.

κράξαν] κράζας 56. 58. 89. Φωνῆσαν L. 33. Origenes. ἐξ' ἀπ' CDGM. 37. 49. Versio Vulg. Damascenus l. c.

27. ἐθαμβήθησαν] ἐθαμβώθησαν D.

αὐτοὺς] αὐτοὺς ACDFM 1. 3. 7. 9. 11. 29. 31. 34. 35. 39. 42. 44. 46. 49. 50. 51. 52. 56. 57. 59. 60.

61. 62. 63. 64. 65. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 83. 84. 86. 90. 92. Evang. 18. 19. Editio Complut. Colin.

Ald. Bengelii, Theophylactus. αὐτοὺς Editio Plant.

λέγοντας] λέγοντες A C. 2. 31. 33. 56. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

τί ἐστὶ τῆτο] — D. Evang. 19.

ἡ διδασκὴ ἡ καινὴ αὕτη] ἡ καινὴ αὕτη διδασκὴ A. ἡ διδασκὴ ἐκείνη ἡ καινὴ αὕτη D. ἡ καινὴ διδασκὴ αὕτη 69.

ἡ secundo] — 1. 102.

ὅτι κατ' ἐξουσίαν] ἡ ἐξουσία ὅτι D.

κατ' ἐξουσίαν] — 57.

28. ἐξῆλθε δὲ] καὶ ἐξῆλθε CDLM. 33. Evang. 9. 10. 19. Versio Vulg.

εὐθύς] — 1. 28. 31. 33. 59. a prima manu. Versio Copt. Armen. Aethiop. Arab. εὐθέως 56. 58.

+ πανταχῶ C. 69. + πανταχῇ L. Versio Copt.

29. καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον] ἐξελθὼν δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς ἦλθεν D.

εὐθέως] — Versio Syra. εὐθύς 1. 69.

ἐξελθόντες] ἐξελθὼν 1. 6. 37. 69. 80. Colb. Lectionaria. Codd Latini. Versio Arab. Euthymius, Theoph. ἐλθόντες 73.

ἦλθον. iidem. Colb. ἦλθον L. εἰσῆλθον F 74. 89. 90.

30. ἡ δὲ πεινθερά Σίμων κατέκειτο] κατέκειτο δὲ ἡ πεινθερά Σίμων. D. Versio Vulg.

πεινθερά] + τοῦ M. 1. 10. 12. 61. 62. 69. Editio Complut. Σίμων. Πέτρῳ 31.

Venus Lunae. ἔα, ἐκείνος ὑβριστεύς ἐστιν. Achill. Tac. VI.

p. 389. ἔα με, ἄνθρωπε, μετὰ τῆς ἑμμαντῆς συντρέβειν

τύχης. Plut. ἔα μ', ἄνθρωπε διδόναι δικήν. &c

ἔα μ' ἀπολιεῖν, τῆτο γὰρ μοι συμφέρει. Suidas ἔα,

συγχάρεαι. Schol. ad Callimach. Hymn. 1. ἔα πάτερ.

Τὸ ἔα φιλέμενον τὸ συγχάρεαι δηλοῖ.

ὁ ἄγιος τῷ Θεῷ] Psal. CVI. 16.

26. Aristoph. Ran. 426. ἐν ταῖς ταφαῖσι — σπα-

ράττειν τὰς γνάβας. Galen. ad Glauco. 1. ἐμὲν ἢ σπα-

ράττειν τὸν εἰμαχον ἢ τοὶ δακτύλων ἢ πτερῶν καθέσειν. Lu-

cian. Jud Vocal. 11. δεσμοῖς τισιν σρεβλῶν καὶ σπαράτ-

τειν αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειρεῖ. Plut. praecept. fanit. p.

130. C. κρανύας μῆτοι περιπατεῖς καὶ σπαρμαγματοδύεις

εὐλαβετέον inf. IX. 20. distorquere, convellere.

Bentham. 52. 2. Illis euntibus egressus est illis obviam

Benthamion dixitque eis: placetne ut vobiscum

veniam? Flevit R. Simeon, &c, ancillae, inquit,

domus patris nostri ter angelus apparuit, nobis au-

tem ne semel quidem. Veniat ergo miraculum un-

decunquē. Praecessit ergo Benthamalion, &c inva-

sit filium Caefaris. Cumque illi venissent, dixerunt:

Benthamalion, exi ab ea. Qui vocatus statim exiit.

Arctaeus Capp. de Epilepsia de Cur. 5. ἢ δὲ καὶ

σπᾶται καὶ διασφύεται τὴν κάτω γνάβον, ἢ τῷ χεῖρι, καὶ

τὰ σκέλη ρίπτηται. 5. de morbo. δάκτυλοι γὰρ μεγά-

λοι χεῖραν ἢ ποδᾶν συνέλκονται — χεῖρες δὲ οἱ σπασμῶ

συνέρχονται — ἐσφαγμένοισι ταῦροισι ἱκέλος ἡ συμφο-

ρὴν — εἶμα ξηρὸν — ἐν ἄντῃ δὲ τῷ κακῷ — ἀφανή,

ἀναισθησίῃ καὶ εἰ μέγα ἐμβοῆς — σεναγμὸς δὲ ἡ φωνή.

σπαράσσειν τὰς κόμας &c τὰς παρειάς Euripidi dicitur,

qui genas capillosque laniat. Christus, qui vetuit

ipsum loqui, permittit tamen edere clamorem, do-

loris magnitudinem testaturum.

27. Targ. Esaj. XII. 3. & recipitis doctrinam

novam cum gaudio ab electis iustorum.

Aristot. Polit. IV. ἀρχὰς δὲ ληπτέον ταύτας, ὅσαις

ἀποδεδόται βελούεσθαι περὶ τιαν, καὶ ἐπιτάξαι καὶ μά-

λισα τῆτο, τὸ γὰρ ἐπιτάττειν ἀρχικώτερόν ἐστι. &c meta-

phys. I. οὐ γὰρ δεῖ ἐπιτάττειναι τὸν σοφὸν ἄλλ' ἐπιτάτ-

τειν. Glossar. indicit, ἐπιτάσσει.

κατ' ἐξουσίαν] pro potestate, pro imperio. i. e.

tanquam potestatem &c imperium habens.

κατέκειτο] Aristoph. Vesp. 284. διὰ τῆς ὀδυνηθεῖς

εἴτ' ἴσως κῆται πυρετῶν. Galenus de rat. medendi II.

τῆτον δ' εἰ τύχη τὸν κατακειμένον ἄνθρωπον νοσεῖν. Lucian.

Icarom. 31. εἰ τις τῶν ἱταίων κατέκειται νοσῶν. Hip-

έκειτο πυρέσσον· ἡ εὐθείας λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. Καὶ προσελθὼν ἠγειρεν αὐ- 31
τήν, κρατήσας τῆ χειρὸς αὐτῆς· ἡ ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετὸς εὐθείας· ἡ διηκόνει αὐτοῖς.
Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδου ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τὰς κακῶς ἔχον- 32
τας ἡ τὰς δαιμονιζομένους. Καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. Καὶ ἔθε- 33
ράπευσεν πολλὰς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις· ἡ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε, ἡ ἐκ 34
ἡφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἠδεδισαν αὐτόν. Καὶ πρῶτ' ἔννυχον λίαν ἀναγὰς, ἐξῆλθε· 35
ἡ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ κεῖ πρὸς ἡσυχέτο. Καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων ἡ οἱ 36
μετ' αὐτοῦ. Καὶ εὐρόντες αὐτόν, λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι πάντες ζητοῦσιν σε. Καὶ λέγει 37
αὐτοῖς· Ἀγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ κεῖ κηρύξω· εἰς τὴν γὰρ ἐξελή- 38
λυθα. Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, ἡ τὰ 39
δαι-

εὐθείας] — Versio Syra. εὐθείας D. 33. 59. 69. 31. προσελθὼν] εἰσελθὼν 76.
ἠγειρεν αὐτήν κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς] ἐκείνης τὴν χεῖρα κρατήσας ἠγειρεν αὐτήν D.
κρατήσας] + αὐτήν 12. αὐτῆς] — L.
ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετὸς εὐθείας] εὐθείας ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετός D. Versio Vulg. Syr.
εὐθείας, ἡ] + ἡ εὐθείας 39. εὐθείας] — CL. 1. 102. Versio Copt. Armen.
εὐθείας] + ἡ ἠγέρθη 61. + ἡ ὁ καύσαν Versio Syra posterior cum asterisco.
32. ἔδου] ἔδουσιν D. ἔφερον] ἐφέροσαν D. φέροντες 56. + πάντες 69.
ἔχοντας] + νόσοις ποικίλαις D.
33. ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν] ἡ ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη D 102. Versio Vulg. ἡ πόλις ἦν ὅλη ἐπισυνηγμένη C.
ἡ πόλις ὅλη ἦν συνηγμένη 69. ἐπισυνηγμένη] συνηγμένη 64. Editio Complut.
τὴν θύραν] τὴν θύραν Theophylactus. + αὐτῷ D.
34. πολλὰς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, ἡ δαιμόνια ποικίλ' ἐξέβαλε] αὐτοῖς, ἡ τοὺς δαιμόνια ἔχοντας ἐξέβαλεν
αὐτὰ ἀπ' αὐτῶν D. ποικίλαις νόσοις] — L.
δαιμόνια πολλὰ] δαιμόνας πολλοὺς 61.
λαλεῖν τὰ δαιμόνια] αὐτὰ λαλεῖν D. Versio Vulg. τὰ δαιμόνια λαλεῖν 102.
αὐτόν] + ἡ ἐράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε. D. + χρῖστον εἰ-
και LM. 1. 6. 7. 28. 35. 37. 38. 47. 56. 58. 60. 62. 66. 70. 76. Evang. 7. 9. 10. 12. 14. 18. 19. Edit. Co-
linaii. + τὸν χρῖστον εἶναι G. 69. 74. 83. 89. 90. Evang. 8. Versio Syra posterior cum asterisco, Aethiop.
+ τὸν χρῖστον αὐτὸν εἶναι C. Cyrill. de Adorat p. 185. ex Luca. 35. πρῶτ' πρῶτας Theophylactus.
ἐννυχον] ἐννύχα CDL. 1. 7. 9. 33. Evang. 9. 10. 19. ἐννύχιον 59. scilicet ἄρα.
λίαν] — 34. 39. Versio Goth. ἀναγὰς] — D. ἡ ἀπῆλθεν] — 56. 102.
+ ὁ Ἰησοῦς CFG. Colb. 2. 4. 29. 41. 44. 60. 64. 73. 91. 92. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei.
Bogardi. εἰς] + τὸν D. τόπον] — 56.
καὶ κεῖ] καὶ ἐκεῖ AD. πρὸς ἡσυχέτο] πρὸς ἡσυχέτο D.
36. κατεδίωξαν] κατεδίωξεν duo Stephani teste Beza. 15. 40. 53. Versio Vulg. οἱ] — 102.
+ τε K. 1. 11. 27. 50. 68. 69. 72. probante J. Millio prol. 1474. τότε D ex emendatione.
— L. 102. Editio Erasmi 1. 37. εὐρόντες] ὅτε εὐρον D. Versio Vulg. εὐρον L.
αὐτόν] + καὶ L.
ζητοῦσιν σε] σε ζητοῦσιν A E F G 2. 3. 31. 44. 69. 72. 73. 74. 76. 83. 84. 86. 89. 90. 92. 106. Editio Com-
plut. Versio Goth. Theophylactus. 38. ἀγωμεν] + ἀπαρχὴ CL 33. Versio Copt.
ἐχομένας κωμοπόλεις] ἐγγύς κώμας ἡ εἰς τὰς πόλεις D. Versio Vulg. Goth. Syr. Arab. Erpenii.
κωμοπόλεις] πόλεις 69.
καὶ κεῖ] καὶ ἐκεῖ ACFG. 1. 2. 3. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 86. 89. 90. 92. Editio Erasmi, Colinaei, Bogar-
di. Bengelii, Theophylactus. ἐκεῖ Edit. Complut.
ἐξελυθα] ἐξῆλθον C. ἐξῆλθον L 33. ἐξήλυθα 4. 14. 35. 40. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 55. 56.

procr. Epidem. III. 7. χαριόνας, ὃς κατέκειτο παρὰ
Διμανίτῃς, ἐκ πότες πῦρ ἔλαβε. — παρθένοι, ἡ κατέ-
κειτο ἐπὶ τῆς ἱερῆς οἰᾶς, πυρετὸς καυσώδης ἔλαβε. Demofth.
in Conon. ἡνίκά ἀσθενῶν ἐγὼ κατέκειμην.

31. Berachoth f. 62. R. Chaja f. Abba aegrotabat,
venit ad eum R. Jochanan dixitque: diligis casti-
gationes? respondit, neque ipas neque mercedem
earum. Dixit illi: porrige mihi manum tuam,
porrexit illi manum suam, & suscitavit eum. R.
Jochanan aegrotavit, venit R. Chanina dixitque,
diligis &c. Cur autem R. Jochanan non excitavit
se ipsum? dicunt: vincetus non permittitur exire
ex carcere sponte sua.

32. ἔδου] Eufath. in Il. a. p. 88. 30. δύεσθαι μὲν
καὶ καταδύεσθαι λέγεται, τὸ εἰς βάθος ὑγρὸν κατείνει, ὡς
καὶ ὁ ἥλιος δύεται εἰς τὸν μυθικὸν ὠκεανόν, καὶ ζῶα δυ-
τι-κα παρ' ἀριστοτέλει τὰ καθ' ὕδατος δύνουσι. & in Od. ζ.
p. 385. 32. πρὸς ὃ παιζὼν ἀτορτικῶς, φασί, Ματρίας
ὁ ἀλέξανδρος ἐλεγεν· διατί ὁ ἥλιος δύει μὲν, οὐ κολυμβᾷ
δὲ; & Athen. I. p. 19. E. & XII. p. 526. B. τι-
νεις αὐτῶν ὅτε ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον, ὅτε δύνοντι ἐωράκασιν.
Aeschines c. Timarch. ἀφ' ἡλίου ἀνέοντος μέχρι δύοντος.

Joel. II. 10. Tob. II. 4. 7. Lyfius. ἡλῖς διδυκτός.
Beza: dicuntur autem δύεσθαι quae aquam subeunt;
ut appareat hoc dicendi genus profectum ex vulgi
opinione, qui solem mergi putabat oceano.

Judaeos religio tenebat, quo minus ante exitum
sabbati aegrotos suos afferrent, conf. comm. 21. 29.

33. Arrian. Epict. III. 24. θέλεις με τὸν δαίμα θη-
ραπεύειν; ἐπὶ θύραις — αὐτῷ πορεύεσθαι — τῷ ἐπὶ
θύραις ἐλθεῖν ἄξιον τὸ πρᾶγμα ἔστω. Horat. Epist. I.
5. 31. Atria servantem postica falle clientem. Ari-
stoph. Nub. 468. ὡς σὲ πολλὰς ἐπὶ ταῖσι θύραις ἀεὶ
καθῆσθαι βουλομένης ἀνακεινῆσθαι τε, καὶ εἰς λόγους ἐλθεῖν.
inf. II. 2. Plut. Galb. p. 1056. C. ἀ δὲ ἡ σύγκλητος
εἰς τιμὴν ἔπραττε αὐτῷ καὶ δύναντι, ἀνακαλῶσα εὐφρότην,
καὶ συντρέψασα καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας. Simplic. in Epi-
ctet. p. 157. Θεραπεία δὲ τέττοι ἐστὶ τὸ φοιτᾶν ἐπὶ θύρας.
Lucian. Necyom. 12. κείνα πολλοὶ μὲν ἔαθεν ἐπὶ τῶν
πυλῶνων παρεισέκεισαν, τὴν προόδον αὐτῷ περιμένοντες. Dio
Chrys. O. XLVII p. 529. B. θεωροῦντες λέγουσι καὶ συμ-
βουλευειν καὶ περὶ τὰς ἡμέρας θύρας ἰόντων ἐξ ἑωθινῶν. Lucian-
us D. Mort. IX. 2. ἔαθεν μὲν εὐθὺς ἐπὶ θύρας εὐφρότων
μάλα πολλοί.

40 δαίμονα ἐκβάλλων. Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς, ὠθευόμενος αὐτὸν, καὶ γονυπε-
 41 τῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ· Ὅτι, εἰς δόξης, δύνασαι με καθαρίσαι. Ὁ δὲ Ἰησοῦς
 41 σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Θέλω, καθαρί-
 42 σθαι. Καὶ εἰπὼν αὐτῷ, εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.
 43 Καὶ ἐμβριμῶσάμενος αὐτῷ, εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτὸν· Καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅρα μηδὲν
 44 μηδὲν εἰπῆς· ἀλλ' ὑπάγε, σεαυτὸν δείξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε πρὸς τῷ καθαρί-
 45 σμειν σου, ὡς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν
 πολλὰ, καὶ ἀξιοφθιμίζων τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσ-
 ελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

1 **Κ**Αὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ δι' ἡμερῶν. καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ
 εὐ-

58. 62. 69. 71. 74. 78. 83. 89. 90. *Evangel. 5. Versio Vulg. Goth. Syr. prior & posterior in margine, Arab. Theophylactus. probante Bengelio & J. Millio prol. 1068. 1438.*

39. ἢ] ἦλθεν L. *Versio Coria.* κηρύσσων] διδόντων 56. 58.
 εν τῷ συναγωγῇ] εἰς τὰς συναγωγὰς ADKL 1. 42. 50. 69. 72. 86. 106.
 Γαλιλαίαν] γῆν ἐκείνην *Evangel. 5.* τα] — 90. 40. ὠθευόμενος] ἱρωτῶν D.
 καὶ γονυπετῶν αὐτὸν] — D. 102. αὐτὸν secundo loco] — 69.
 αὐτὸν tertio loco] — 1. 47. 54. 61. 71. *Versio Vulg. Goth. Armen.* αὐτῷ 34. 39. *Editio Erasmi,*
 Aldi, Colinaei. αὐτῷ] — D. *Vers. Armen. Codices Latini. Augustinus.*

ὅτι] — D. 28. 69. 71. *Versio Vulg. Syr.* κύριε CL. *Versio Sax. Corp.*
 41 ο δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς] καὶ ὀργισθεὶς D. καὶ σπλαγχνισθεὶς 102. + ἐπ' αὐτῷ *Versio Syra utraque.*
 χεῖρα] + αὐτῷ DL. *Versio Goth. Vulg. Syr. Corp.* αὐτοῦ] — 102.
 καὶ λέγει] λέγων 69. αὐτῷ] — 1. *Versio Syr. Codices Latini.* 42.] — 61.
 εἰπὼν αὐτῷ] — DL 69. 102. *Versio Syr. Corp. Arab. probante J. Millio prol. 401.* αὐτοῦ] τοῦ Ἰησοῦ *Versio Goth.*
 ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα] ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ C. *Versio Goth. Corp.* ἀπῆλθεν ἡ λέπρα ἀπ' αὐτοῦ A.
 ἐκαθαρίσθη] ἐκαθαρίσθη CL. 1. 2. 43. εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτὸν] ἐξέβαλεν αὐτὸν εὐθέως A.

εὐθὺς] εὐθὺς D — *Versio Syra.*
 44. μηδὲν] — ADL 33. 36. 47. 54. 61. 69. *Evangel. 19. Editio Complut. Versio Syra Vulg. Vitor. probante*
 J. Millio prol. 1100. & 404. *Theophylactus.* σεαυτὸν δείξων] δείξων σεαυτὸν D. *Versio Vulg.*
 ἱερεῖ] ἀρχιερεῖ 12. 69. *Versio Vulg. Goth. T. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5. Syriac optime legit numero plurali*
sacerdotibus. περὶ] ὑπὲρ 33.

ὡς] καθὼς C. ut videtur. *Versio Syra.* δάρον δὲ *Versio Corp. Armen.*
 Μωσῆς] Μωϋσῆς D. 11. 15. 72. 74. 92. αὐτοῖς] αὐτῷ A. a prima manu, ut videtur.
 45 ο δὲ] + Ἰησοῦς *Versio Goth.* πολλὰ] — D. *Versio Vulg. probante J. Millio prol. 410.*
 τὸν λόγον] — 61. αὐτὸν] D. 90.

Φανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν] εἰς πόλιν φανερώς εἰσελθεῖν C. *Versio Corp.* Φανερώς εἰσελθεῖν εἰς πόλιν D. *Versio Vulg.*
 εἰσελθεῖν] εἰσέναι 12. 70. ἔξω] ἔξωθεν *Edit. Complut. Plant. Genev.*
 ἦν] — 102. ἐν] ἐπ' L 28.
 πανταχόθεν] πάντοθεν ACDKM 1. 10. 11. 15. 33. 50. 57. 68. 72.
 1. πάλιν εἰσῆλθεν] εἰσελθὼν πάλιν DL 13. 28. 33. *Versio Coria.* εἰσῆλθε πάλιν ACE 1. 3. 14. 15. 34. 35.
 36. 38. 39. 40. 41. 44. 69. 72. 74. 76. 78. 80. 81. 82. 89. 90. *Colb Editio Complut. Versio Gothica, Syra*
utraque, Theophylactus. εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πάλιν FG 2. 12. 37. 73. 92. *Versio Syra.*
 καπερναούμ] καφαρναούμ D. ἡμερῶν] + ὅλῳ *Codices Latini. probante J. Millio prol. 413.*
 καὶ posterior] — L. *Versio Corp.* ὅτι] + ἐκεῖ 12. 61.
 εἰς οἶκον] ἐν οἴκῳ L 33. 67. *Versio Vulg.* εἰς οἶκον 12.

34. ἦφι] inf. II. 16. alibi non reperitur. *Lucianus*
Tim. 13. ἦφι. H. *Grotius* conjicit legendum ἦφι.
 36. κατεδιώξαν] Proprie significat hostili animo
 aliquem persequi.

38. τὰς ἐχομένας] *Arrian. Exped. Al. II. 8.* ἐχο-
 μένην δὲ τῶν τῶν κοῖναι τάξιν — πρώτη μὲν ἀμύντε
 τάξιν ἦν, ἐχομένη δὲ ταύτης ἡ Μελεάγρη. *Hippocrat. A-*
phorism. III. 18. οἱ παῖδες καὶ οἱ τετῶν ἐχομένοι τῆσιν
 ἡλικίῃσιν. *Diodor. Sic. II. 49.* ἡ ἐχομένη τῆς ἀνδρὸς καὶ
 ἡμέρας χώρας ἀμείβεται. *Herodot. IV. 176.* τῶν ἐχομέ-
 νοι Γυδάριες εἰσι. 178. Λωτοφάγων τὸ πᾶν θάλασσαν ἔ-
 χοιται Μάχλυες. *Jof. A. VI. I. 1.* πρὸς τὰς ἐχομένας ἀπο-
 λύσει πόλεις. *Galen. in Hippocr. de Praenot. II.* κατὰ
 τὴν πρώτην ἡμέραν, ἡ καὶ τὴν ἐχομένην αὐτῇ νύκτα. *Herod-*
ot. I. 93. λίμνη δὲ ἔχει τὴν σήματος μεγάλην. *Luc. XIII.*
33. Thucyd. I. 11. Schol. τριχὴ διεῖλε — εἰς τὰ πρὸ
 τῶν τριῶν, εἰς αὐτὰ τὰ τριῶν, εἰς τὰ ἐχομένα αὐτῶν.
Aet. XX. 15. XXI. 26. & LXX. Lexic. in Jo-
bum. ἐχομεναί, πλησίον, ἐγγυτάτω. in *Psalm.* ἐχομέ-
 να, ἐγγίζοντα.

καμποπόλεις] *Thucyd. I. 5.* προσπίπτοντες πόλιν α-

τειχίσαι, καὶ κατὰ κάμας οἰκυμέναις. *Strabo XIII. p.*
887. B. καὶ τὸ Ἰλιον, ὃ νῦν ἐστὶν, καμποπόλις τις ἦν, ὅτε πρῶ-
 τον οἱ Ῥωμαῖοι τῆς ἀσίας ἐπιβησαν, καὶ ἐξέβαλον ἀντίχρον
 τὸν μέγαν — φησὶ γὰρ Δημήτριος — ἕως ὅλγυμε-
 μένην ἰδὲν τὴν κατοικίαν, ὅτε μὴδὲ κεραμωτάς ἔχεν τὰς
 εἰσόδους. *Ptolemaeus* Πηνία, καμποπόλις. *Isidorus Cha-*
racenus in mansionib. Parthicis p. 3. εἴτα βασιλεία,
 ἀρτέμιδος ἱερὸν, Δαρίας κτίσμα, καμποπόλις — εἴτα ἄλ-
 λαν καμποπόλις p. 4. παράκειται δὲ τῇ ἐφύλῃ καμποπόλις
 Ναβαγαθ. Μέρβαν δὲ καὶ καμποπόλις. *J. Malela p. 42.*
 ἐν ἐκείνῃ δὲ τῷ καμῷ ἔλαβε τείχος καὶ Γύδριος καὶ τὸ Λύ-
 ταιρον, καὶ ἄλλα πολλὰ καμποπόλεις τῆς Συρίας. *Vicus*
magnus, muris carens. Vlekken.

45. πανταχόθεν] *Herodian. I. 15. 8.* τότε παντα-
 χόθεν ζῶα ὑφείζετο αὐτῷ. & 12. 1. ὅτε πολυανθρώπων τε
 εὐσθ, καὶ τὰς πανταχόθεν ὑποδεχομένη. II. 7. 1. καλῶ-
 σαι τὰς τε πανταχόθεν στρατιώτας, εἰς ῥῆπην ἡμέραν, τὰ τε
 λοιπὰ πλῆθος συνελόντος. *Plat. Theaet.* τὸ δ' εἶναι παν-
 ταχόθεν ἐξαμετέον. *Thuc. I. 17.* ἕτοιμα πανταχόθεν ἡ ἐλλὰς
 ἐπὶ πολὺν χρόνον κατέχετο.

1. δι' ἡμερῶν] *Demaratus ap. Galen. de Antidot.*
 Αααα 3 II.

εὐθέως συνήχθησαν πολλοί· ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐ- 2
τοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσ- 3
σάρων. Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην 4
ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.
Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ 5
ἁμαρτίαι σου. Ἦσαν δὲ τινες τῶ γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ ἀλογιζόμενοι ἐν 6
ταῖς

2. εὐθέως] — L. 33. 102. Versio Vulg. Syr. Copt. Armen. probante J. Millio prol. 1403. & J. A. Bengelio.

συνήχθησαν] + ὄχλοι 1.

μηκέτι χωρεῖν] μη συγχωρεῖν 64.

τὰ] — 28.

αὐτοῖς τοῖ] πρὸς αὐτὰς D.

ἔρχονται πρὸς αὐτὸν] πρὸς αὐτὸν ἔρχονται L.

παραλυτικὸν φέροντες] φέροντες παραλυτικὸν CDGL 1. 69 Versio Vulg.

τεσσάρων] + ἐπὶ κλίνης. 63. 72. in ora. Versio Copt. Aethiop.

4. προσεγγίσει αὐτῷ] αὐτῷ προσεγγίσει 72. & in ora. γρ. αὐτὸν προσεγγίσει.

προσεγγίσει] προσεγγίσει L. 33. 63. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1196.

ἐγγίσει 36. 40.

αὐτῷ] — D. αὐτὸν 106.

διὰ τὸν ὄχλον] ἀπὸ τοῦ ὄχλου D. Versio Lat. prae turba.

+ ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δάμα Versio Syra.

στέγην] + αὐτοῦ 28.

ἦν] + ὁ Ἰησοῦς D. 38. Versio Goth. Syr. Armen. Aethiop.

ἐξορύξαντες] — D. Versio Syri.

κράββατον] κραβάτιον ACDEFL 1. 65. 72. 73. Evang. 3. Editio Erasmi 1. etiam comm. 9. 11. 12.

ἐφ' ᾧ] ὅπου ἦν D. ὅπου L. ἐφ' ᾧ 17. ἐφ' ᾧ 69. κατέκειτο] κατακείμεν D.

5. ἰδὼν δὲ] καὶ ἰδὼν CL 13. 18. 33. 69. Versio Copta. τέκνον] — 31.

σοι αἱ ἁμαρτίαι σου] σοι αἱ ἁμαρτίαι DGL 1. 33. 69. 102. probante J. Millio.

6. γραμματέων] + καὶ Φαρισαίων Versio Syra.

αὐτῶν] + λέγοντες D. + ἔλεγον Versio Copt.

7. τίς Bodlej. unus in Edit. Oxon.

ἔπ' — 12. 59. ἔπ' — 14. 61. Ver. Syr. & comm. 8.

βλασφημίας] βλασφημί D. Versio Vulg.

βλασφημίαν 70. 86. Versio Syra.

II. ἐπίπαλλε τὴν ἡμπλαστον ἐπὶ χρόνον πολλόν, δι' ἡμερῶν τὸ τραῦμα πλατύτερον ποῶν, ἐκκέν δυναμένη φαρμάκων ἰσχυρατικῶν. p. τήρη τοῦ τραύματος πλείονας χρόνος πλατύν, ὥσπερ ὑπέδειξε ἐν συγγράμματι. & de Curat. ad Glaucon II. καὶ περὶ δι' ἡμερῶν αὐτῆς. Justin. XLIV. 4. Cum eum exponi iussisset, & post dies ad corpus expositi requirendum misisset. & V. 10. Cum pax itata esset, interjectis diebus, repente tyranni bellum inferunt. Theophrast. H. Plant. IV. 4. ἄλλως τε καὶ δι' ἡμερῶν τιναν πίνουσι, καὶ καὶ ἄλλοι καὶ τὰ ἡμέρας παρὰ τρίτην ἢ τετάρτην ποτίζεται τινα. Bava Bathra f. 1. Thanchuma p. 117. 1. כִּי יָמֵי post dies aegrotavit ad mortem. Dicunt etiam Graeci διὰ χρόνος ex intervallo temporis. Xenoph. Cyropaed. 1. ὅταν ἰδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνος. & V. καλέσας ὁ κυζάρης ἕξ ἑαυτὸν τὸν κύρον, διὰ χρόνος ἰδὼντα αὐτὸν συνδιειπνέει. Plato de Rep. 1. καὶ μάλα προσβύτης μοι ἔδοξε εἶναι. διὰ χρόνος γὰρ καὶ ἐαράκεν αὐτόν. Lysias de Caed. Eratosth. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀπίσαι ἔκ ἡβελαν, ὡς ἂν ἀσμένῃ με ἐαρακῶν ἦντο δὴ διὰ χρόνος. Thucyd. II. 94. νῆες — διὰ χρόνος κατελευσθεῖσαι. Aristophanes Pace 569. ὡς ἔγωγ' ἦν πῶμα καὶ αὐτὸς ἐλθεῖν εἰς ἀγρόν, καὶ πρῶτον τῇ διέκλῃ διὰ χρόνος τὸ γάδιον. & Lysistrat. 903. σὺ δ' ἄλλα κατακλῃθι μετ' ἐμὲ διὰ χρόνος. Aristides S. S. 1. p. 275. τινα τῶν ἐπιτηδείων ἐντυχόντα μοι περιβάλλειν καὶ φιλοφρονεῖσθαι, οἷα δὴ διὰ χρόνος ἐαρακῶτα. Galen. I. III. in III. Epidem. Hipocr. διὰ χρόνος, ὡς εἰ καὶ ἔτας εἰρήκει διὰ πᾶν πολὺ χρόν, καὶ γὰρ συνήθεις ἐσιν, ἐνίοτε παραλιπεῖν τὸ πολὺ, καὶ μόνα χρῆσασθαι τῷ διὰ χρόνος. Aristoph. Plut. 1046. εἰκοίε διὰ πολλὰ χρόνος σ' ἐαρακῶται. Luc. XVIII. 4. ἐπὶ χρόνος versio Vulg. per multum tempus. Genes. XL. 4. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ. Justin. XX. 5. qui ante menses Romam incenderant. Quintilian. Decl. CCCLXXXVIII. Quare deinde tam fero, post annos contilium initum est ejusmodi? Libanius Ep. 937. αὐτὸς μὲν διὰ χρόνος σοὶ γράφω, σὺ δ' ἡμῖν ὅδεποτε ὁ καὶ ἐμοὶ τὸ διὰ χρόνος πεποίηκε. ὃ γὰρ βαρὺ τὸ

ἐπιστέλλειν, τέττα δὴ καὶ τὸ λαμβάνειν ἐπιστολάς. Plut. de ira cohib. p. 452. E. διὰ χρόνος. & 453. A. bis. D. XL. 3. L. XVII. §. 3. de manum. Testamento. ut si quis post annos, indistincte, liber esse justus, post biennium liber erit.

2. τὸν λόγον] cum articulo, ut intelligatur Verbum Dei κατ' ἐξοχήν. ut ἡ γραφή.

3. Lucian. Dial. Mort. VI. 2. τὸν ὑπεργήραν, ὁδόντες τρεῖς ἔτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις ὁρῶντα, οἰκείταις τετράσιν ἐπικουφότα, κορύζης μὲν τὴν ῥίνα, λήμης δὲ τὰς ὀφθαλμὸς μετὰ ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἶδὸτα, ἐμφυχόν τινα τάφον. Porphy. de Abstin. I. 53. καὶ ἀρθρίτιν νόσον περὶ τὴν πόδας καὶ χεῖρας τοσαύτην ἔσαν, ὡς ὅλων ὀκτὼν ἐτῶν φέρεσθαι βασάζομενός, ἀποκρῖσαι τῇ πρὸς τὸ θεῖον ἐπιβλήψι. Pint. Anton. p. 948. B. τὴν δὲ δευτέραν ἡδὴ μεμετρημένους φέρων μέλλουσιν αἰρῆσθαι — ἀγγελλῆναι. Galen. de rat. med. X. παρασκευασμένη συνδόκος θυμῆς ἐπ' εἰκῆν — μεταφέρεσθαι γυμνωθέντα δ. δὲ ἔσσαν οἱ κρατύντες αὐτὸν, εἰς καθ' ἐκάστον πῖρας.

4. Quomodo tectum conscenderint, a Romanis, quibus Marcus scribebat, facile intelligebatur, utpote apud quos scalae coenaculorum in publicum erant projectae. Maximus D. 64. κατὰ μὲν τὴν ἰσορίαν πάντως ἀπεστέγασθαι ὁ οἶκος ἐπειδὴ οἱ τῶν τόπων ἐκείνων αὐτοῖσιν γινώσκοντο φασί, τὰς σέγας τῶν οἰκῶν ἀπὸ λίθου κισσηροῦ εἶναι ἐλαφροτάτας, ὥστε τὸν ἀποστέγασαι βολόμενον εὐκόλως καὶ συντόμως δύνασθαι τῶτο ποιεῖν. Plut. Cap. Rom. 5. p. 264. D. διὰ τὴν τῶν τιθέναι φημισθέντας ἐπὶ ζήνης ψευδῶς, καὶ ἐπατέλθωσιν, οὐ δέχονται κατὰ θύραν, ἀλλὰ τῷ κεράμῳ προσβάνοντες ἔσω καθίσαν αὐτὰς — τὴν ὑπὲρ τὸ τέγος εἰς τὴν οἰκίαν κατέβησαν. Thucyd. IV. 48. κατὰ μὲν τὰς θύρας εἰς αὐτοὶ διανοῖτο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τῶ οἰκήματος, καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν, ἔβαλλον τῷ κεράμῳ, καὶ ἐτόξευον κάτω. Cic. Philipp. II. 18. Quoties custodes posuit, ne limen intrares, cum tamen tu, nocte locia, cogente mercede, per tegulas demitterere. Festus III. coenacula dicuntur, ad quae scalis adscenditur.

fu-

7 ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτ' οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφίναί ἀμαρ-
8 τίας, εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός; Καὶ εὐθέως ἐπιγινούς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕ-
τως + ἀγλαογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα ἀγλαογίζεσθε ἐν ταῖς καρ-
9 δίας ὑμῶν; Τί ἔστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ ὡσευτικῷ· Ἀφέωνται ~ σοι· αἱ ἀμαρ-
10 τίαί, ἢ εἰπεῖν· Ἐγείραι, καὶ ἄρον σου τὸν κράβατον, καὶ ὡσευπάτει; Ἴνα δὲ εἰδῇτε
ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφίναί ἐπὶ τῇ γῆς ἀμαρτίας· (λέγει τῷ ὡσευ-
λυ-

+ αὐτοῖ

~ σου

ἀφίναί] + τὰς D. a prima manu.
8. εἰθέως] — D 28. 33. 64. Versio Syr. Armen. Arab. probante J. Millio prol. 1403. 1461.
τῷ πνεύματι αὐτοῦ] — 40.
ἔτως] + αὐτοῖ ACEFHK 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 27. 28. 31. 33. 34. 35. 36. 37. 38.
39. 40. 42. 44. 46. 47. 48. 49. 51. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 73. 74. 78.
83. 84. 86. 90. 91. Evang. 3. 19. 20. 21. 24. Editio Complut. Colinaei, Bengelii, Plant. Versio Syra utraque.
Theophylact — 102.
ἀγλαογίζονται] ἀγλαογίζεται ὁ λαὸς Evang. 22.
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν] ἐν αὐτοῖς 73.
ἀφείωνται σοι αἱ ἀμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν ἔγειραι, καὶ ἄρον σου τὸν κράβατον, καὶ ὡσευπάτει] ἔγειρε, ἄρον τὸν κράβατόν σου, καὶ
ὑπάγει εἰς τὸ οἶκόν σου, ἢ εἰπεῖν, ἀφείωνται σοι αἱ ἀμαρτίαι D.
σοι] σου EFGL 1. 2. 4. 7. 8. 10. 11. 13. 27. 31. 33. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 48. 49. 52. 53.
54. 55. 56. 57. 58. 64. 65. 66. 69. 71. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 86. 90. 92. Evang. 14. 16. 18. 20. 22.
24. Editio Complut. probante J. Millio prol. 1469.
ἀμαρτίαι] + σου 60. Versio Syra utraque Theophylact.
ἔγειραι] ἔγειρε ACDEF 1. 2. 11. 15. Editio Erasmi, Colinaei. hic & alibi; comm. 11. Matth. IX. 5.
ἐγείρει KL 28. 33.
ἀν ἄρον ad ἄρον 11.] — 106.
ὡσευπάτει] ὑπάγει L. + καὶ ὑπάγει εἰς τὸ οἶκόν σου Versio Armen.
10. ἀφίναί ἐπὶ τῇ γῆς] ἐπὶ τῇ γῆς ἀφίναί CDGL 42. 53. 54. 56. 58. 61. 62. 68. 83. Evang. 5. 13. 14. 18.
20. Versio Syr. ἀφίναί Colb.

Juvenal. III. 119. Tabulata tibi jam tertia fumant.
Tu nescis. Nam, si gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur A plu-
via. Sueton. de Illust. Grammatic. Namque jam
perlenex pauperem se, & habitare sub tegulis quod-
dam scripto fatetur. Martial. I. 118. Et scalis ha-
bito tribus, sed altis. Clem. Strom. 1. ὁ πρῶτος καὶ
ὁ δεύτερος ἀκραβητός τῶν εἰς ὑπερὸν ἀνίστη, Strabo IV. p.
303. B. ἔθος δὲ εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπασι τὸ ἱερὸν ἀποστεγά-
ζεσθαι, καὶ στεγάζεσθαι πάλιν ἀσκήμων πρὸ δύσεως. VIII.
542. C. Simulacrum Jovis καθήμων ποιεῖσάντα, ἀ-
πτόμενοι δὲ σχεδὸν τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς, ὥς ἔμψασιν ποιεῖν,
ἐκ τῆς ὀροφῆς γίνονται διανατὰς, ἀποστεγάσει τὸν νεῶν. Moed.
Katon. f. 25. 1. Cum mortuus esset R. Huna, fe-
retrum ejus per ostium efferri non potuit; visum est
ergo illis per tectum illud demittere. Bava Mezia
f. 88. 1. Deut XXVI. 12. comedent intra portas
tuas. h. e. cum introitus est per portam, ad exci-
piendam viam tecti. f. 117. 1. num in domum in-
trat per portam an per tectum? Erubhin f. 84. 2.
tectum vicinam viae publicae debet habere scalam
fixam. L. LXIII. 17. 3. D. Si supra aedes, quas
possideo, coenaculum sit; in quo alius quasi domi-
nus moretur — plane si coenaculum ex publico
aditum habeat. vid. in Matth. XXIV. 17.

4. τὸν κράβατον] Moeris. ἀσκήμων ἀπλῶς κρά-
βατος ἑλληνικῶς, σκίμπος, ἀπλῶς. κράβατος, ἑλληνι-
κῶς. Thomas. σκίμπος ῥητορικῶν, κράβατος, κοινόν. He-
sychius σκίμπος, κράβατον, ἀσκήμων, κράβατος, κλη-
νίδιον εὐτελές. Etymol. M. Ἀσκήμων ἡ εὐτελής κλίνη. ὁ
δὲ κράβατος οὐ παρ' [εὐδοκίμοις] Phrynichus p. 20.
σκίμπος λέγε, ἀλλὰ μὴ κράβατος. Sozomen. H. E.
I. 11. ἄξιον δὲ γὰρ τῷ ἀνδρὶ θαυμάσαι τὸ ἐμβριθεῖν, καὶ
τὴν ἀκριβίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Λέγεται γὰρ χρόνῳ
ὑψέρον κατὰ τινα. χρεῖαν εἰς ταῦτο συνελθεῖν τὰς ἐπισκόπους
τῆς κύπρου, εἶναι δὲ σὺν αὐτοῖς Συριδῶνα τῆτον, καὶ τριφύλ-
λιον τῶν Λεδῶν ἐπισκοπῶν, ἀνδρὰ ἄλλως τε ἐλλόγιμον, καὶ
διανέμων ἀσκήσιν πολὺν χρόνον ἐν τῇ Βαρυτίαν πόλει διατρι-
ψαντα. Συνάξας δὲ ἐπιτελεμένης, ἐπιτραπείας τριφύλλιος
διδάξαι τὸ πλῆθος, ἐπεὶ τὸ ῥητὸν ἐκεῖτο παράγει εἰς μέσον
ἐδήσε τὸν ἄρον τὸν κράβατον σου καὶ περιπάτει, σκίμπα-
δα ἀντὶ τῆς κραιβάτης, μεταβαλὼν τὸ ἔνδυμα, εἶπε. Καὶ ὁ
Συριδῶν ἀγανακτήσας, οὐ σύ γε, ἔφη, ἀμείνων τῆς κραι-
βάτης εἰρηκότος, ὅτι ταῖς αὐτῆς λέξεσιν ἐπαισχύνῃ κεχρησθαι.
Eustath. in Odyss. ψ. 810. 20. ὁλοῖ ὁ γράψας ἕτας
ἀσκήμων ἀπλῶς, συνθέσει δὲ ὁ σκίμπος, ὁ δὲ κραιβά-
τος, φησι, παρ' ἐδνι. Pollux X. 35. ἐν δὲ τῇ κριτανῶς
Μεσσηνίᾳ καὶ τῷ Γίνωτος Τηλέφῳ καὶ κραιβάτον εἰρησθαι
λέγουσι. Ἐγὼ δὲ ἐκ ἐντετύχῃ καὶ τοῖς δράμασι. Seneca E-
pist. XVIII. Grabatus ille verus sit & fagum, &
panis durus & sordidus. & XX. magnificentior,
mihi crede, sermo tuus in grabato videbitur, & in
panno — grabatus aut pannus. Cic. de Divinat.
II. 63. Utrum sit probabilius, deosne immortales
rerum omnium praestantia excellentes concurrere
omnium mortalium, qui ubique sunt, non modo
lectos, verum etiam grabatos? Catullus X. 22. fra-
ctum qui veteris pedem grabati in collo sibi collo-
care posset. Martial. XII. 32. Ibat tripes graba-
tus, & bipes mensa. Auctor Moreti Simulo rusti-
co pauperi grabatum: Membra locat sensim vili
demissa grabatto. Aristoph. in Nub. Schol. 253.
τὸν κραιβάτον σκίμπαδα λέγουσι ἀπλῶς, ἰδίως δὲ λέγουσιν
τὸ χαλὸν κραιβάτον. Arrian. Epist. I. 24. πῶς ἐν ἐμῷ
αὐτὰ λέγομαι; ὥς τὸν κραιβάτον ἐν τῷ πανδοκείῳ, ἂν ἔν
ὁ πανδοκεὺς ἀποδῇ, ἀποδῇ σοι τὰς κραιβάτας; Poly-
bius MS. de barbarismo & solecismo. βαρβαρίζου-
σα καὶ οἱ ὅλως ἐκ φύλως ταῖς λέξεσιν καὶ καθόλου ὑπαλλαγ-
μένους χρώμενοι, καὶ λέγοντες — κραιβάτον τὸν σκίμ-
παδα, ἐν δὲ τὸ ἐνν.

8. τῷ πνεύματι] tanquam filius Dei I. 1. & di-
vinæ originis; cuius erat tam peccata remittere,
comm. 5. quam cogitationes hominum scire. 1. Cor.
II. 10.
ἀγλαογίζονται ἐν ἑαυτοῖς] Hebraismus, ut Matth.
III. 4. XXIV. 43.

λυτικῶν) Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 11
 Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον, ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων ὥστε ἐξίστασθαι 12
 πάντας, καὶ δοξάζειν τὸ Θεόν, λέγοντας· Ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν. Καὶ ἐξῆλθε πάλιν 13
 πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς.
 Καὶ πρὸς τὸν Λευὴν τὸ τοῦ Ἀλφαίου, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον· καὶ λέγει αὐτῷ 14
 Ἀκολουθε μοι. Καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν 15
 ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ 16
 Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐδίδοντα καὶ τὸν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς
 αὐτοῦ· Τί ὅτι καὶ τὸν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐδίδει καὶ σίνει; Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, 17
 λέγει αὐτοῖς· Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἤλ-
 θον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάν- 18
 νου καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύοντες· καὶ ἔρχομαι, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ
 Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; Καὶ εἶπεν 19
 αὐ-

11. σοὶ λέγω] — 40. 46. 61.
 καὶ prius] ACDL 13. 28. 48. 61. 71. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Editio Bengelii.
 καὶ posterius] — 28.
 εὐθέως καὶ] καὶ εὐθέως L. καὶ οὐδὲ C. a prima manu.
 κράββατον] + αὐτοῦ HL 31. 61. Versio Copt.
 οὐδέποτε οὕτως] ὕτως οὐδέποτε D.
 πάλιν] — D Versio Copt. Codices Latini.
 14. καὶ παράγων] παράγων δὲ 13. 28. 29. 69.
 73. 76. 92. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi.
 Λευὴν] Λευὴ AK 42. 47. 54. 56. 58. 63. 64. 67. 72. 80. 86. 89. 90. 91. 106. Evang. 5. Editio Erasmi,
 Genevensis, Colinaei, Bogardi. Versio Syr. Vulg. Goth. Theophylactius. probante J. Piscoire & Beza in Annot.
 Edit. 4.
 ἰάκωβον D 13. 69. Victor Antioch. in Cod. 36. 40. 41. & Regio 1048. ἐκ τοῦ ἐν διαφανίαν
 ἔχον τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐν τισὶ μὲν κείμεναι, καὶ παράγων εἰδὲ ἰάκωβον — ἐν
 τισὶ δὲ Ματθαῖον τὸν τιλῶν, ἐπὶ τῇ, ὅτι δύο ἦσαν ἐκ τῶν δώδεκα τιλῶναι Ματθαῖος καὶ ἰάκωβος τοῦ ἀλφαίου, ὅπερ ἐκ
 εἰς, εἰς γὰρ καὶ αὐτὸς εἰσι. Origenes c. Cel. 1. ἔσα δὲ καὶ Λεβὴς ὁ τελωνὴς ἀκολουθήσας τῷ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἔτι γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ
 τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ ἦν, εἰ μὴ κατὰ τινὰ τῶν ἀντίγραφων τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου. Scholium cod. Reg. 1007. notante
 Cotelierio ad constitut. Apost. II. 63.
 καθήμενον] — 59. 73.
 ἠκολούθησεν] ἠκολούθη 1.
 ἐν τῇ κατακεῖσθαι αὐτὸν] κατακεῖσθαι αὐτὸν D.
 αὐτὸν] τὸν Ἰησοῦν Versio Goth.
 καὶ ἁμαρτωλοὶ] — Versio Armen. Sax. Syra posterior. probante J. Millio. + ἰσχυόντες AC.
 καὶ πολλοὶ] + οἱ D. Versio Vulg.
 16. καὶ] Versio Copta.
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐδίδοντα] γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων, καὶ ἰδόντες, ὅτι ἐδίδει. L. γραμ-
 ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, καὶ ἰδόντες ὅτι ἐδίδει Versio Æthiop. καὶ οἱ Φαρισαῖοι 28. 33.
 ἰδόντες αὐτὸν ἐδίδοντα] καὶ εἶδαν, ὅτι ἦσθαι D.
 ἐδίδοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν] μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐδίδοντα A.
 τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν] ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν D. bis. Codices Lat. Versio Æthiop. + καὶ D. prioriloco 68.
 καὶ ἁμαρτωλῶν prius] — 69.
 καὶ ἁμαρτωλῶν] καὶ μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν Versio Syra posterior in margine. + ὁ διδάσκαλος ὑμῶν C. — Colb.
 καὶ πίνει] — D. 102. probante J. Millio prol. 1279. + ὁ διδάσκαλος ὑμῶν L. 47. 54. 56. 58. 69. E-
 vang. 16. Versio Vulg. Copt. Æthiop. Arab.
 αὐτοῖς] D 1. 28.
 ἦλθον] ἐλθὼν Evang. 13.
 εἰς μετάνοιαν] — ADKL. Colb. duo 1. a prima manu. 28. 31. 34. 39. 42. 63. 72. 84. 92. 102. 103. 104.
 106. a prima manu Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Armen. Æthiop. in Catena. τοῦτο τὸ ῥητὸν ἰτεροῦ προσωπεύον-
 τος εὐαγγελιστοῦς εἶπεν — εἰς μετάνοιαν. Euthymius. probantibus H. Grotio, J. Millio, J. A. Bengelio.
 18. καὶ οἱ posterius] + μαθηταὶ L. Versio Syra posterior in margine.
 τῶν Φαρισαίων] Φαρισαῖοι ACDKM 13. 42. 61. 63. 67. 69. 72. 86. 106. Versio Vulg. Copt. Syra posterior, &
 edita in margine. probante J. Millio prol. 1342. & J. A. Bengelio.
 καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων posterius] — A. probante J. Millio prol. 1342. οἱ secundo] — 3.
 12. ἄρας] Etymol. δι' ἡρώσκειν, ὅτι τὸ ἰ. ἔχει προ-
 γυγναιμῆν κατὰ παράδοσιν, γυμνάζωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς,
 καὶ δι' ἔρωμεν, ὅτι ἐκ ὠφελὸς ἔχουν τὸ ἰ. Ἐστὶ γὰρ ἄρω,
 ἄρω, τὸ τῶν λόγων τῆς παραληψέως γίνεται κατὰ τὸν
 πρῶτον ἀόριστον ἄρα, ὡς μισάνω, μισᾶν, ἡμίαντα, καὶ λοι-
 πον ἐκ τούτων γίνεται ἡ μετοχή ἄρας, χαρὶς τῷ ἰ. Λόγῳ
 δὲ ἀρχαῖος ἐστὶν ἡρα ὁ πρῶτος ἀόριστος σὺν τῷ ἰ. ὡσπερ αἰ-
 τῶ, ἡτῆσα, καὶ αἰσχύνω, ἡσχυνά, καὶ ὀφείλει ἡ μετοχή
 ἐκφανῆναι τὸ ἰ. τὰ γὰρ τεινῶντα ἐν ταῖς μετοχαῖς ἐκφανῆσαι
 τὸ ἰ, εἶναι ἡτῆσα, αἰτήσας καὶ αἰσχύνας. Οὕτως οὖν καὶ
 ἡρα, αἶρας ὀφείλει εἶναι, ἐκ ἄρας, ἄρα ὅν ἐκ ἐκφανέντων
 τὸ ἰ. ἐκ ἔχει αὐτὸ, ἀλλ' ἐπειδὴ φησὶν ὁ τεχνικός, ὅτι ἡ
 παράδοσις ἔχει τὸ ἰ. σχηματίζειν αὐτὸ ὕτως.
 ἐναντίον πάντων] Thucyd. VI. 25. ἀλλ' ἐναντίον ἐπά-
 των ἦδη λέγειν.
 14. τὸ τελώνιον] ubi portorium seu vestigal por-
 tus solvebatur, erat enim ad lacum, comm. 13.
 15. κατακεῖσθαι] Athenaeus I. p. 23. C. κατα-
 κῆσθαι δὲ λέγεται καὶ κατακεκλίσθαι, ὡς ἐν Συμπόσις
 Ξενοφῶν καὶ Πλάτων· ἀλλ' ὡς ἐστὶν κατακεῖσθαι πρὸ δι-

αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶ,
 20 νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἐαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν· Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς
 21 ἡμέραις. Καὶ οὐδεὶς ἐπιβλημα ῥάκου ἀγνάφου ἐπιρράπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· εἰ δὲ μὴ,
 22 αἶρει τὸ πλῆρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον ὀίσμα γίνεται. Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μὴ, ῥήσκει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολούνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.
 23 Καὶ ἐγένετο ὥστε παραυρῆσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο
 24 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς σάββας. Καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ·
 25 Ἰδοὺ, τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασι, ὃ οὐκ ἔξεστι; Καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς· Οὐδέποτε
 26 ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε χρεῖαν ἔρχε, καὶ ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; Καὶ

σοὶ μαθηταί·] μαθηταί 88 E a prima manu 28. 61. σοὶ 102. 9. ὁ Ἰησοῦς] — D.
 α νηστεύειν ad νηστεύειν] — D 1. 33. Versio Syr. μεθ' ἐαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον] ἔχουσι τὸν νυμφίον μεθ' ἐαυτῶν C. 102.
 20. ἀπαρθῇ] ἀρθῇ C. 13. 28. 64. 69. νηστεύουσιν] νηστεύουσιν D a prima manu 1. 12.
 ἐκείναις ταῖς ἡμέραις] ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ACDL. Colb. 1. 27. 28. 31. 33. 42. 50. 61. 68. 69. 72. Versio Goth.
 Syr. probante J. Millio prol. 1196. J. A. Bengelio in Gnom. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ 10. 13. 15. Luc. V. 35.
 21. καὶ prius] ACDGKLM 1. 5. 6. 7. 28. 33. 36. 37. 38. 40. 50. 53. 57. 61. 68. 69. 72. 86. 91. 102.
 106. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Goth. Syr. Corp. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1069. & J. A. Bengelio.
 ἐδοῖς] + δι DG. 28. 86. 106. Versio Syr. posterior in margine. ῥάκους] ῥάκους AD. 42. 53. 64. 69.
 ἀγνάφου] ἀγνάφου 37. & Codex Stephani citatus in Append. Thef. p. 255. B. 106.
 ἐπιρράπτει] ἐπισυνάπτει D. ἐπὶ] — 69.
 ἱματίῳ παλαιῷ] ἱματίῳ παλαιῷ CDL 33. μή] + γε 11. 15. 28. 33. 42. 68. Evang. 19.
 τὸ πλῆρωμα αὐτοῦ] ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλῆρωμα AK. 11. 15. 31. 33. 38. 42. 50. 61. 69. 106.
 αὐτοῦ] — DL. 1. 69. 72. Versio Goth. Vulg. probante J. A. Bengelio in Gnom.
 καινόν] + δὲ D 68. 69. Versio Vulg. Syr. Editio Bezae 3. 4. 5.
 καὶ χεῖρον ὀίσμα γίνεται] — L. 22. καὶ prius] — Versio Goth.
 μή] + γε C. ῥήσκει] ῥήσκει CDL 33. Versio Vulg.
 ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολούνται] οἱ ἀσκοὶ ἀπολούνται, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται Versio Syr.
 ὁ νέος] — DL 69. Versio Vulg. Syr. Armen. Corp. probante J. Millio prol. 401.
 ἐκχεῖται] — D. ἀπολούνται] — L. 102. ἀπόλλυνται 61.
 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον] — D. + καὶ ἀμφοτέροις συντηρῶνται Versio Sax.
 καινοὺς] — 72. a prima manu. βλητέον] — 102.
 23. παραυρῆσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι] πάλιν αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διαπαυρῆσθαι D. Versio Vulg. probante J.
 Millio prol. 410. τοῖς σάββασι] αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι C. αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διαπαυρῆσθαι 102.
 παραυρῆσθαι αὐτὸν] αὐτὸν πορεύεσθαι 69. παραπαυρῆσθαι] πορεύεσθαι 13.
 ἐν] — L 11. 29. 31. 61. 80. Evang. 24. Editio Erasmi, Colinaei. καὶ] + πάλιν 13 69.
 ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο C. 69. Versio Vulg. οἱ μαθηταὶ ἤρξαντο D.
 ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες] τίλλειν D. ὁδοποιοῦντες τίλλειν Versio Goth.
 ὅδον ποιεῖν] ὁδοποιοῦντες 69. ὁδοποιοῦντες 69.
 24. καὶ οἱ] οἱ δὲ D. αὐτῶν] — D.
 ποιοῦσιν] + οἱ μαθηταὶ 88. DM. 1. 13. 28. 61. 69. Versio Goth. Armen. Lutheri, Aethiop. Codices Latini.
 ἐν] — ACDK 1. 11. 15. 31. 42. 56. 58. 61. 63. 69. 72. 102. Versio Vulg. Syr. Goth. probante J. Millio prol. 1380
 τοῖς σάββασι, ὃ οὐκ ἔξεστι] ὃ οὐκ ἔξεστι τοῖς σάββασι A. + αὐτοῖς D. + ποιεῖν 61.
 25. αὐτὸς ἔλεγεν] ἀπεκρίθη εἶπεν D. λέγει CL. 13. 28. 33. 69. Versio Vulg.
 αὐτὸς prius] ὁ Ἰησοῦς Versio Goth. Syr. Armen. — 102. αὐτοῦ] + ἐν τῷ D.
 ἀνέγνωτε] + ἐν ταῖς γραφαῖς 28. ἐπέινασε] + καὶ 44. 26. πῶς] — D. 102.
 ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως] — D. non improbat Beza in annott. Edit. 3 4. 5. & in Af. VII. 16. Edd. 1. 2.
 τοῦ prius] — C. αὐτοῦ] + ἐν τῷ D.
 τοῦ posterior] — M 3. 9. 10. 11. 12. 14. 44. 73. 74. 78. 80. 83. 84. 86. 90. 102. Evang. 24. Editio
 Colinaei. probante Bengelio. τοῦ ἀρχιερέως] — M. προσθέσεως] προσθέσεως D.
 ὃς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι] καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ ἔσιν, οὓς οὐκ ἔξεστιν
 φαγεῖν, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν D. Versio Armen. μὴ] + μόνους 69.
 ἱερεῦσι] + μόνους 13. 33. 106. Evang. 21. 22. Versio Goth. Codices Latini. + μόνους 14.
 σὺν αὐτῷ] μετ' αὐτοῦ D. 46. Evang. 17. 19.

πῃ συμφορᾷ, ὅτε γὰρ ὕψιος διήσθεον ἔδεν ἂν λάβοι. Οὐδ' ἂν λέγῃ τις, ἔδωκεν μάθοιμεν ἂν, ὃ νῦν γὰρ ἔστι τῆς τραπίζης πλῆσιον. Cur Marcus Matthaei ἀνακεκυμένους mutaverit, vide ad Matth. IX. 10. Theophrast. Char. 21. ἐπὶ δειπνῶν κληθεὶς παρ' αὐτὸν τὸν καλῆσαντα κατακείμενος διηπνῆσαι. Lucian. Toxari 44 δειπνῶν ἐν τοῖς ἄλλοις κατακείμενος. Athen. IV. p. 145. D. ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος. Liban. O. XVIII. καλὸν ἐστὶ καὶ σκυτοτόμος σοὶ καὶ χαλκίως ἐπὶ δειπνῶν καλῶντος ὑπαγεῖν, καὶ ἐλθόντα κατακείμενον διηπνῶν. Lucianus Gallo

11. εἴτα μηδενὸς ἀνερχομένου πλῆσιον κατακείσθαι αὐτῷ, ἐμὲ κατακλίνουσι. de Merced. Cond. 26. κατακείσαι — μόνον τῶν παραφρομένων τὰ ὁσῶ — πῖμισθίον.
 αὐτῷ] i. e. Christo.
 21. αἶψι] intellige τι.
 22. ῥήσκει] Thomas in ῥύπτεισθαι, οἱ μὲν [ἄτιμοι] ῥήγνυμι, ἄλλους δὲ ῥήγνυμι, καὶ ῥήσσω.
 23. Herodot. VII. 42. ἐποιέετο τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ ποταμῶν καίκων.
 26. ἐπὶ Ἀβιάθαρ τῷ ἀρχιερεῖ] Praefente & factum pro-

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Τὸ σάββατον ᾗς τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος ᾗς τὸ σάββατον. Ὡς τε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. 27 28

ΚΑὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωποι ἐξηραμμένη ἔχον τὴν χεῖρα· Καὶ παρατίθουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. Καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένῳ ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἐγειρα εἰς τὸ μέσον. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐξέσθι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ σποκτεῖναι; Οἱ δὲ ἐσιώπων. Καὶ περιεβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ὅτι τῇ παραώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἐκτενον τὴν χεῖρά σου καὶ ἐξέτεινε καὶ σποκατετάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ υἱοῦ ὡς ἡ ἄλλη· Καὶ ἐξεληθόν- 6

ΤΕΣ

- 27.] — D. αὐτοῖς] + ὅτι 28.
 ἐγένετο] + καὶ C. Versio Vulg. Syrā prior, & posterior cum obelo. 28. ὥς τε] λέγω δὲ ὑμῖν D.
 1. τὴν prius] — 102. συναγωγὴν] + αὐτῶν Versio Corp.
 ἦν ἐκεῖ] ἐκεῖ ἦν A. ἐξηραμμένη] ξηρὰν D.
 2. παρατίθουν] παρατεροῦντο AC. 1. 67. ἐτίθουν 63.
 εἰ] + ἐν CD. θεραπεύσει αὐτὸν] αὐτὸν θεραπεύσει 72.
 αὐτὸν posterius] — D. Colb. Versio Vulg. Goth. probante J. Millio prol. 1400. αὐτοῦ] αὐτὸν D a prima manu.
 κατηγορήσωσιν] κατηγορήσασιν CD.
 3. τῷ ἀνθρώπῳ] — 61. + ὁ Ἰησοῦς 1.
 ἐξηραμμένη ἔχοντι τὴν χεῖρα] ἔχοντι τὴν χεῖρα ἐξηραμμένη D. Versio Vulg. τὴν ξηρὰν ἔχοντι χεῖρα C. τὴν χεῖρα
 ἔχοντι ξηρὰν L. 102.
 ἔγειρα] ἔγειρε ADEFHKLM. 1. 2. 15. 59. 63. 65. 66. 71. 72. 91. Evang. 2. 13. 21. 22. Editio Erasmi,
 Aldi, Colinaei, Bogardi. ἐγέρθη 36. 40. 53. εἰς τὸ μέσον] καὶ εἰς ἐν μέσῳ D.
 4. λέγει αὐτοῖς] εἶπεν πρὸς αὐτοὺς D. + τί 1. 6. 53. 61. Colb. Theophylactis. αὐτοῦ] αὐτὸν D a prima manu.
 ἐξέσθι] + ἐν ADE. 69. 106. σάββασιν] + τι D.
 ἀγαθοποιῆσαι] ἀγαθὸν ποιῆσαι D. σῶσαι] + μάλιστά D.
 ἀποκτεῖναι] ἀπολίσσαι L. 1. duo Codices Stephani teste Beza. Colb. 36. 40. 50. 53. Versio Vulg. Goth. Syr.
 Theophylactis. probante H. Grotio.
 ἐσιώπων] ἐσιώπων 2. Editio Erasmi, Colinaei. ἐσιώπωνσαν L.
 5. παραώσει] νεκρώσει D. νεκρώσει 70. καρδίας] διατάξας Versio Syrā posterior in margine.
 λέγει] ἐλεγειν L.
 σπ] — E. 1. 3. 12. 36. 45. 46. 50. 52. 67. 73. 87. 92. 102. Evang. 2. 13. 19. 20. probante J. Millio prol. 1442.
 ἀποκατετάθη] ἀπεκατετάθη AEFKL. 1. 3. 9. 44. 60. 71. 102. Evang. 13. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. ἀποκατετάθη C.
 αὐτῷ] + εὐθείας D. Versio Sax.
 υἱοῦ ὡς ἡ ἄλλη] — AC a prima manu. DK. 1. 63. 72. 102. 103. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque Aethiop.
 Arab. Copt. Armen. probantibus H. Grotio, J. Millio prol. 1196. J. A. Bengelio.
 ἡ posterius] — Editio Erasmi 1.
 εὐθείας] — DL. 12. εὐθείας C.
 εὐθείας ρϥ ϣ' Ἡρωδιατῶν] ρϥ ϣ' Ἡρωδιατῶν εὐθείας 106.

probante Abjathare, qui paulo post Patri suo, per Doegum occiso, in dignitate Pontificis maximi successit. vid. *Matth.* I. 6. Non dicit, ἐπ' ἀρχιερέως Αβιάθαρ, quod significaret: sub pontificatu Abjatharis. ut *Luc.* III. 2. Achimelechum non commemorat, sed Abjatharem multo clariorem. *Sanhedr.* f. 16. 2. Achitophel, hoc est confiliarius. Benaja filius Jojadae, hoc est Synedrium. Abjathar, hoc est Urim & Thummim. *Eliahu* N. A. II. 42. καὶ σιτοῦμος δὲ ἐπὶ μαρτύρων ἐπιδείξας. *Antiphon.* O. IV. 8. ἐγὰρ ἐπὶ μαρτύρων ἀλλὰ κρυπτόμενα πράσσεται ταῦτα. *Didotus* S. XVI. 93. κατηγόρησεν ἐπὶ τῷ βασιλεῶς. rege praesente. *Lucian.* Tyrann. 27. τοιαῦτα ἦν, ἃ ἐπ' ἐμῷ διαπράττει. *Origenes* c. Cels. II. p. 95. Ἰησοῦ δὲ στυραθέντος ἐπὶ πάντων Ἰουδαίων, καὶ καθαρινέντος αὐτοῦ τοῦ σώματος ἐν ὕψει τῷ ἔθνεος αὐτῶν. 1. *Sam.* XXII. 20. 21. vid. in *Matth.* XVIII. 16.

27. *Joma* f. 85. 2. R. Jose f. Judae dixit Ex. XXXI. 14. Sabbata mea servate, forte per omnia. dissentit R. Jonatha f. Josephi, quia illud vobis sanctum est; illud traditum est in manum vestram non autem vos traditi estis in manum ejus. *Mechilta* in Ex. XXXI. 13. R. Simeon f. Manasiae dixit, ecce dixit: servate Sabbathum, quia sanctum vobis; vobis Sabbatum traditum est, & non vos traditis estis Sabbato.

28. *Erubin* f. 43. 1. quo die filius David venit, licet Naziraeo bibere vinum Sabbatis, & diebus festis.

2. παρατίθουν] *Glossarium*. Consecratur, ἐξέρχεται πρὸς τὸ παρατηρεῖσθαι. *Dionys.* Hal. Exc. p. 709. Ποσειδώνιος πρέσβυς ἐβλήθη πρὸς τὰς Ταραντῶνας — ὅς ὅπως προσεῖχον αὐτῷ τὴν διάνοιαν — ἀλλ' εἰ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριβεστάτον τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου χαρακτῆρα ὑπ' αὐτοῦ λέγοιτο, παρατηροῦντες ἐγγύων Od. κ. 494. Schol. ἱδιαστο δύο δράκοντας ἐν τῷ κισθαίρῳ μινυμύνας, καὶ παρατηρήσας τὴν δράκαιναν ἀνέειλε. *Dio Cass.* XXXVIII. p. 41. μηδὲνα τῶν ἀρχόντων — τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γινόμενα παρατηρεῖν. & XLII. p. 125. κατώσκοποι καὶ κατήκοι πάνθ', ὅσα ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐλέγετο καὶ ἐγίγνετο, παρατηρεῖντες πολλοὶ περιέσθεν. *Josef.* A. III. 5. 5. ὁ δὲ τέταρτος, παρατηρεῖν τὰς ἰσοδομάδας ἀναπαυομένης ἀπὸ παντὸς ἔργου. B. I. 29. 1. συνεσιαί δὲ ἦσαν αὐτῶν λάθρα — τὴν τε ὁμοιοιαν ἢ παρατήρησιν ἐπέτειον. 2. διδοικῶς ἐπιτηρεῖσαν τὴν Σαλαμῶν. *Polyb.* XVII. 3. ἐν τοῖς συλλόγοις καὶ ταῖς ὁμιλίαις ἐνεδρεύειν καὶ παρατηρεῖν, καὶ ποιῆν τὰ τῷ πολέμῳ ὄντος ἔργα. *Cic.* Orator. 62. Id agit, ut infidietur & obliet. *Polybius* p. 1239. μάλιστα δὲ παρατηρεῖν τὰς τῶν περὶ τὸν Μιλιάγρον ἐντεύξεις. p. 1443. κατὰ δὲ τὸ παρὸν πάντα παρατηροῦν, καὶ πᾶν τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδέχου- μιν, καὶ τὰ μὴ ἀφαιρῆν, τὰ δὲ προσιδῆν, ἐλάμβαναι πι- θανότητας κατὰ τῶν ἀνδράπων. p. 1418. ὁ Τληπόλεμος, προσ-

τες οἱ Φαρισαῖοι, εὐθέως μὲν τῷ Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐ-
 7 τὸν σπολέσωσι. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε μὲν τῷ μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν θάλασ-
 8 σαν· καὶ πολλοὶ πληθεύσαντες τὴν Γαλιλαίαν ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας,
 9 καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ πάντες τῶν
 10 Τύρων καὶ Σιδωνίων, πληθεύσαντες πολλοὶ, ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. Καὶ εἶπε
 11 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ, ἀπὸ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ
 12 θλίβωσιν αὐτόν. Πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν ὥστε ὅτι πίπτεν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἄψανται,
 13 ὅσοι εἶχον μάστιγας. Καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, προσέ-
 14 τιπτον αὐτῷ, καὶ ἔκραζον, λέγοντα· Ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ πολλὰ ἐπετί-
 15 μα

- ἐποίουν] ποιῶντες D. ἐπείσαν C. Theophylactus. ἰδῶν L. 13. 69.
 7 ἐ] ὁ δὲ D. Versio Vulg. ἐ γνοὺς ὁ 51.
 ἀνεχώρησε μὲν τῷ μαθητῶν αὐτοῦ] μὲν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν CD. 1. 69. Versio Vulg. Syr.
 πρὸς] εἰς D. 36. 40. 53. 61. 92. Theophylactus. ὡς 69.
 πολλοὶ πληθεύσαντες] πολλοὶ ὄχλοι D. Versio Vulg.
 ἠκολούθησαν] — D. ἠκολούθει 39. ἠκολούθησεν AKM. 1. 5. 10. 12. 34. 35. 36. 37. 42. 67. 83.
 84. Editio Complut. Colinaei, Bengelii Versio Vulg. Theophylactus.
 αὐτῷ] — CDL. 59. 61. 62. 102. Versio Copt. ἀπὸ posterius] — D.
 ἠκολούθησαν αὐτῷ ἐ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας] ἐ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησαν C.
 καὶ ultimum] — 69. τ posterius] — Editio Complut.
 Ἰουδαίας] Ἰδουμαίας G.
 τῆς Ἰουδαίας ἐ ἀπὸ Ἱεροσολύμων] Ἱεροσολύμων ἐ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 1.
 8 ἀπὸ posterius] — D. ἐ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας] — G. 1.
 9 καὶ quinto] + οἱ περὶ D.
 οἱ] — C. Σιδωνίων] + ἐ 1. 59.
 ἀκούσαντες] ἀκούοντες 1. 69. Versio Vulg.
 ἰσάου] παρὶ L. + ὁ Ἰησοῦς 28.
 9. αὐτόν] + πολλοὶ D. + οἱ ὄχλοι 28. 69.
 ἐπιπίπτειν] + ἐν D.
 ἀψάνα] ἀπλάνα K. + ἐ A. 28. Versio Syr. Copt. Goth. Sax. Arab.
 11. τὰ bis] — D. 13. 69.
 αὐτὸν ἐθεώρει] ἐθεώρου αὐτόν 69.
 προσέπιπτον] προσέπιπτον ACDFGKL. 2. 15. 28. 36. 38. 40. 42. 49. 61. 63. 67. 69. 71. 72. 73. 86. 91. E-
 vang. 18. 19. Theophylactus. probante J. A. Bengelio.
 ἔκραζον] ἔκραζον ACDFKL. 1. 2. 11. 13. 15. 28. 31. 33. 36. 38. 40. 42. 45. 49. 59. 61. 68. 69. 72. 73.
 19. Theophylactus. probante J. A. Bengelio.
 λέγοντα] λεγόντες DK. 61. 69.
 εἰ] + ὁ χριστὸς C. Versio Syr. posterius cum asterisco.
 ἐ] + ὁ ἄγιος 5. + εἰς 69.

προσπιπτόντων αὐτῷ λόγον δυσμενικῶν ἐκ τῆς τῶν αὐλικῶν
 παρατηρήσεως καὶ κακοπραγμοσύνης, τὰς μὲν ἀρχὰς παρή-
 κκεσε καὶ κατεφρόνει τῶν λεγομένων.

4. Jof. A. XI. 6. 10. σάσαντι μετὰ τὴν ψυχὴν. Dem-
 osthene de Corona. οὐκ ἐσάωσαν ψυχὰς, ἀλλ' ἀ-
 ἰδὼν κινὸν ἔβριον βράβην. Herodot. VIII. 118. ὅτι μὲν
 ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν. Aen. X. 525. Te, precor,
 hanc animam ferves. Juvenal. VI. 653. Mor-
 te viri cupiant animam fervare catellae. vid. in Matth.
 XVI. 25.

5. μετὰ ὀργῆς] Plat. Apolog. ὀργισθεὶς αὐτοῖς τέ-
 τοις, εἴτω μετὰ ὀργῆς τὴν ψυχὴν.

συλλυπόμενος] Pollux V. 129. συνάχθεσθαι, συναλ-
 γῆν. τό γὰρ συλλυπῆσθαι, ἐντελεῖς.

8. ἀπὸ Ἱεροσολύμων] I. 5. praecipue. Jerem. IV.
 3. Joel. I. 1.

9. Glossar. praestulari, προσπαραιμεν. προσκαρτε-
 ρῆν. praestulatum, προσκαρτερῶ, προσεδρεύω. Polyb. Leg.
 47. διὸ καὶ παρὶς τ' ἄλλα προσκαρτερεῖ τῷ Τίτῳ, καὶ
 πάσας εἰς τὸν ἀπρησίωτο τὰς ἐλπίδας. Athenaeus.
 προσκαρτερῶν τοῖς λόγοις. Themistius. ἰδὼς αὐταῖς
 ἀναφανέντος θήρας, προσκαρτερῶν ἐκείνῳ, καὶ προσλιπα-
 ροῦσιν, ἄχρις ἂν ἴλουν. Demosth. Σεραπιάνας τὰς Νε-
 αίδας προσκαρτερῶσας.

10. ἐπιπίπτειν] Plut. Craff. p. 547. A. τῷ καί-
 σαρι — χρέματα ἐκ ἔχοντι, τῶν δανεισῶν ἐπιπεσόντων.
 Cic. pro Plancio 7. equidem si quando, ut fit, ja-
 cto in turba, non illum accuso, qui est in funi-

ma sacra via, quum ego ad Fabium fornicem im-
 pellor, sed eum qui in me ipsum incurrit atque in —
 cidit. — & ab eo, qui hos dimovet potius, quam
 ab iis, qui in te ipsum incubuerunt, te depulsum
 putas. Lucian. Toxar. 39. οἷα δὲ μὴ προειδομένοις τὴν
 ἐφοδὸν αὐτῶν, ἐπιπεσόντες. Longus III ἐπιπεσόμενος ἀ-
 φρεντοῖς ταῖς πύλαις. Appianus Pun. p. 91. περὶ δὲ τὰς
 πύλας ὀλίγας μὲν αὐτὰς καὶ συνεπῶν ἐπιπίπτουσι ἀν-
 ἡροδιαν. I. 8. 11. ἐπιπεσόντες τῷ κοιμηθῶν καὶ φονεῦ-
 σαι. Germ. iiberfallen.

μάστιγας] II. v. 812. ἀλλὰ Διὸς μάστιγι κακῇ ἐδά-
 μνην ἀχαιοί.

11. Appian. Mithridat p. 353. παρεκάλετο παραμέ-
 νειν. ἡ Φαμίαν δὲ πολέμῳσι πολίταις, καταρρήξας τὸν
 χιτῶνισκον, ἐκάτοισι προσέπιπτε. Lucianus Lexiph. 12.
 ταύτην προσπεσόντες — ἰκέτευον. Polyb. X. 18. προσπε-
 σῶσης αὐτῷ καὶ δεομένης μετὰ δακρύων. Hefychius. προσ-
 κύνῃ, προσπίπτει. Plut. Agefil. p. 597. B. νοσῶντι δὲ
 προσπεσὼν καὶ δακρύων, ἔτισεν υἱὸν ἀποφῆνας πολλῶν ἐναν-
 τίων. Herodian. I. 16. προσπίπτειν μετὰ δακρύων ἐδῆ-
 το. Heliodor. V. 25. προσπεσόντες ἀπέχουσαι σφῶν ἰ-
 κέτευον. & VII. 7. προσέπιπτον ἄμφω τῷ πατρί, καὶ
 τοῖς γόνασι περιφύοντες — διηκριβέντο τὸν ἀγνωρισμὸν.
 inf. VII. 25. Luc. V. 8.

12. πολλὰ] Xenoph. Cyropaed. III. πολλὰ μὲν ἐπαι-
 νησάντες, πολλὰ δὲ δεινισάμενοι τὸν κύρον. Demosth. πολλὰ
 χρήσιμος. Aelian. V. H. XII. 54. χαλεπαίνοντα πολ-
 λά. Arrian. Exped. Alex. I. 5. πολλὰ βλαπτόμενοι.
 Bbbb 2 He-

22 τῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γάρ· Ὅτι ἐξέστη. Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἄπὸ Ἱεροσολύμων κατα-
 23 βάντες, ἔλεγον· Ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῷ δαιμονίων ἐκβάλ-
 24 λει τὰ δαιμόνια. Καὶ προσκαλεσάμενοι αὐτούς, ἐν ᾧ ἑβραϊσῶν ἔλεγεν αὐτοῖς· Πῶς
 25 δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; Καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται
 26 σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη· Καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ οἰ-
 27 κία ἐκείνη· Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν καὶ μεμερίσται, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλ-
 28 λά τέλει ἔχει. Ὁ οὐ δύναται οὐδεὶς· τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν
 αὐτοῦ, λησρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ λησρ-
 πάσει. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεδόθη τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀνθρώπου,
 καὶ οὐδεὶς δύναται

21. ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτῶν] ὅτε ἦσαν περὶ αὐτῶν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ λοιποὶ D. Versio Goth. Corp. ex interpre-
 tamento. Victor. τίνες δὲ οἱ ἀκούσαντες, ἡ πόθεν ἐξῆλθον, ἢ πῶς διηγήσατο ὁ ἐναγγελιστής, νομίζω ἐν περὶ τῶν Φαρισαίων ἐ
 γραμματέων λέγειν. Codex Colbert. Et cum audissent de eo Scribae & Pharisei.
 οἱ] — 31.
 κρατῆσαι] ἐδράστησαν 106.
 ἐξέστη] ἐξέσται αὐτοῦ D. & in Versione: quoniam exstentat eos. ἐξέσται 13. 69. Editio Erasmi 2. 3.

4. 5. Codex Lovanienfis apud Cloppenburgium. 22. γραμματεῖς] + καὶ H. 12.
 καταβάντες] καταβαίνοντες 61. ὅτι prius] — 61. Versio Syr.
 αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 31. Versio Syr. 23. καὶ] + αὐτὸς 60.
 ἐκβάλλειν] ἐκβαλεῖν D. 61. 69. αὐτοῖς] ὁ κύριος Ἰησοῦς D.
 α σταθῆναι ad σταθῆναι c. 25.] — Colb. 24. δύναται σταθῆναι] σταθῆσθαι 2.
 δύναται] δυνασθῆναι L. Codices Latini. 25. ἐαυτὴν] ἐαυτῇ 61.
 σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη] ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι C. Versio Vulg. Syr. ἡ οἰκία ἐκείνη ἐσθῆναι D. ἡ οἰκία ἐκείνη
 ἐσθῆναι K.L. 11. 42. 60. ab ἐκείνη ad ἐκείνη] — 46. 59. 69.
 καὶ postterius] — Edit. Genevensis. ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν, ἐ] Σατανᾶν ἐκβάλλει D.
 σταθῆναι] + ἡ βασιλεία αὐτοῦ D. ἐσθῆναι L. μεμερίσται] + ἐφ' ἑαυτόν D. ἐμερισθῇ L.
 οὐ δύναται οὐδεὶς] οὐδεὶς δὲ δύναται 90. ἀλλ' οὐδεὶς δύναται L. 1. 69. Versio Syra posterior in margine.
 οὐδεὶς δύναται] ADEFHK. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 71. 72. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. Colb. duo. Evang. 2. 8. 12. 18.
 19. Editio Complut. Bengelii. Versio Syra utraque. Theophylactius. καὶ οὐδεὶς δύναται G.
 τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν] εἰς τὴν οἰκίαν τῷ ἰσχυρῷ εἰσελθὼν τὰ σκεύη C. εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν
 τοῦ ἰσχυροῦ, τὰ σκεύη L. τὴν οἰκίαν εἰσελθὼν τῷ ἰσχυρῷ τὰ σκεύη 102.
 εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τῷ] — Colb. αὐτοῦ prius] — L. Versio Vulg.
 πρῶτοι] πρότερον 9. 42. Versio Vulg. Theophylactius. τὴν οἰκίαν postterius] τὰ σκεύη 12. 42. 61.
 λησρπάσαι] λερπάσαι 69. Colb. 26. λερπάσει] λερπάσει AEF GK. 3. 4. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15.
 λησρπάσει] λερπάσει D fed in Versione: diripiet. 33. 35. 36. 37. 38. ex emendatione. 40. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 66. 72. 73. 76.
 83. 84. 86. 87. 106. Evang. 2. Editio Complut. probante Beza.
 28. ἀμὴν] + ἀμὴν 106. τὰ ἁμαρτήματα] — F. Colb. unus. Versio Corina.
 τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων] τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα ACD. 1. 84. 86. Versio Vulg.

8. διεφάντων τῶν παρὰ σοῦ πολιτῶν. VIII. 25. τῶν παρ' αὐτοῦ τινες ἠγγεῖον συναγείσκει. I. Macc. XI. 39. τρέφαν δὲ ἦν τῶν παρὰ ἐλεγκτῶν τὸ πρότερον. Jos. A. XIII. 5. I. ἀλεγκτῶν τις, στρατηγός. Polyb. IV. 11. εἰ τῶν αὐτῶν ἡγετῶν ἀτεχῶν — σπειδόντες — συναγείσκει παρ' αὐτῶν περὶ. Lucianus Scythia 4. ἐκείθεν ἦν παρ' ἡμῶν. Toxar. 51. παρ' ἡμῶν γὰρ ὅσαν τὴν Μάστιγαν ἠγάγετο ὁ Λευκάνωρ. nostri generis.

ἐξέστη] Phavorinus: ἐξέστηκε, μαίνεται. Plut. de fluviis p. 1155. B. ὁ δὲ τῶν φροῦμων λογισμῶν ἐκείνης. De-
 mosth. c. Midiam. ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξέστησιν ἀνδρά-
 πους αὐτῶν, ἀνδρείς ὄντας τοῦ προηλασθῆναι. Eurip. γλώμης ἐξέστη. Isocrates ad Philipp. μὴ διὰ τὸ γῆρας ἐξέστηκα τῷ φρονεῖν. Aristot. de Hippomane. ἡ ἵππος ἐξίσταται καὶ μαίνεται πρὸς τὴν ὁσμὴν. Dioscorid. V. ἡ διάνοια ἐξίσταται. Sophocles Antig. 569. οὐδ' ὡς ἂν βλασῇ, μένει οὖς τοῖς κακῶς πράττεσιν ἀλλ' ἐξίσταται. Lucian. de Domo. 19. τὸ δὲ Γοργῶν καλλος, ἔπει-
 ραιότατον τὸ δὲ, καὶ τοῖς καιριωτάτοις τῆς ψυχῆς ὁμιλεῖν, οὗτος ἐξέστη τῶν ἰδόντας, καὶ ἁφῶντος ἵπποι. Athenaeus I. p. 19. F. ἐναυμάζετο δὲ Ξενοφῶν ὁ θαυμαστοποιός, ὅς
 μυθεῖται κατέλιπε κρατισθῆναι τὸν Φιλῆσιον, ὅς πῦρ τε αὐ-
 τήματι ἐποίησεν ἀναφῆσθαι, καὶ ἄλλα πολλὰ φέσματα

ἐτερχάτο, ἀφ' ὧν ἐξίστα τῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν. Long-
 gin. I. οὐ γὰρ εἰς πειρὰ τὴν ἀπροαμύνειν, ἀλλ' εἰς ἐκτα-
 σιν ἔγειν τὰ ὑπερφύα. Dio Chrys. XVII. p. 253. A. εἰ τις ἐφ' ἐξίστασιν κεκλήσας δίκην ἀνθρώπων ἢ εἰ. τέτρες αὐτὸν ἐμπλήσας δέον, ὁ δὲ φ. ἡ χιλιόσις ἐτοιμάζῃ τροφὴν, ἢ παντελῶς ἐξίσταται δόξει; Cic. pro Caecina. 15. vis, quae for-
 midine animum perterritum loco saepe & certo de
 statu dimovet. Tusc. III. 5. Qui igitur exisse ex pote-
 state dicuntur, idcirco dicuntur, quia non sunt in
 potestate mentis, cui regnum totius animi a natura
 tributum est. Polyb. I. 81. τέλος δ' ἀποθνήσκοντες ἐξέστησαν
 ἀνθρωπίνης φύσεως. XV. 27. ἔτρες ἐξέστη τῶν φρονῶν. & p.
 1468. πῶς ἐκ τῶν ἱπποῖν τις εἶναι θυμοῦ ἔργον, καὶ ψυχῆς
 ἐξέστησας τῶν λογισμῶν; Xiphilin. p. 234. ἀφ' οὗ καὶ
 ἐξέστησιν τινες αὐτῶν τῶν φρονῶν ὑπώπνευσαν, ἢ μέντοι καὶ
 ὄντως παραφροῦν ἐκ τῆς ἐπιστήμης. Opponitur τῷ σω-
 φρονεῖν. 2. Cor. V. 13. Jo. VII. 5. X. 20. Ari-
 staenetus I. 5. ἐξέστη, ὁμολογῶ. Sophocles Ajac. 82.
 οὐκ ἂν ἐξέστην ἰδεῖν. Alciphron. III. 2. μέμνηται, καὶ
 ἐκλήσας ἐξέστη.

26. Luc. XXII. 37. Libanius D. XVI. p. 455. D. βοάντων μὲν ἡμῶν τῶν ἄλλων ῥητόρων τῶτο ἐκείνο· ὡ-
 θρῆπες οἴχεται. τέλος ἔχει τὴν Δημοσθένους.

καὶ βλασφημίαι ὅσας ἀν βλασφημήσωσιν Ὅς δ' ἀν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅ- 29
γιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἐνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως. Ὅτι ἔλεγον 30
Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. Ἐρχοῦν οὖν οἱ ἀδελφοί καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἔξω ἐστῶτες ἀπ- 31
έστειλαν πρὸς αὐτὸν, φωνοῦντες αὐτόν. Καὶ ἐκάθητο ὁ χλῷ πρὸς αὐτόν· εἶπον δὲ 32
αὐτῷ Ἰδοῦ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσί σε. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, 33
λέγων· Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, ἢ οἱ ἀδελφοί μου; Καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς 34
πρὸς αὐτὸν καθημένους, λέγει· Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. Ὅς γὰρ ἀν ποιήσῃ 35
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή μου καὶ μήτηρ ἐστίν.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὁ χλῷ 1
πολὺς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον, καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὅ- 2
χλῳ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῇ γῆς ἦν. Καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν ὠρεβολαῖς πολ-
λά,

καὶ] + αἱ ACEGH. 1. 28. 31. 61. 67. 69. 86. Evang. 19. probante J. A. Bengelio.
ὅσας] ὅσα D. 69.
29. δ' ἀν] ἀν δὲ τις D.
εἰς τὸν αἰῶνα] — D. 1. Colb. Athanas. de pecc. in Spir. S.
εἰσιν] ἔσαι D a prima manu. L. 33. 69. Versio Vulg.
κρίσεως] ἀμαρτίας D. 69. Athanas. de pecc. in Sp. S. Pseudo-Athanas. Disp. c. Arium. probantibus H. Grotio,
J. Millio prol. 401. J. A. Bengelio. αἰμαρτιαματῶν L. 28. 33. Versio Vulg. Goth. Copt. Cyprianus aliquoties.
καλάσεως 61. Versio Arab. κριματῶν αἰωνίᾳ etiam fit mentio Heb. VI. 2. ἀμαρτιματῶν αἰωνίᾳ nusquam.
30. ἔλεγον] + ὅτι 28. Editio Erasmi 1. Ald. ἔχει] ἔχειν D. ἔχειν αὐτὸν C.
31. ἐρχοῦν] οὖν] ἐρχεῖ D. 1. ἐρχοῦν] C. 13. 28. 69. Versio Vulg. Syr. Copt. Editio Erasmi, Colinae,
οὖν] — 102.
οἱ ἀδελφοί καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ] ἡ μήτηρ αὐτῆς καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτῆς CDL. 13. Evang. 2. Versio Vulg. Syr. Copt. Goth.
ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτῆς 1. ἡ μήτηρ αὐτῆς καὶ οἱ ἀδελφοί Editio Erasmi, Ald. Colinaei. Beza: Neque vero hu-
jus rei mentionem fecissem, nisi suspicaretur, veterem lectionem superstitione quorundam invertam, qui magnam
putarunt injuriam matri Domini fieri, nisi nomen ipsius caeteris praeponebatur.
ἀδελφοί] + αὐτῆς AGKM. 11. 15. 27. 42. 63. Evang. 18. 19.
καὶ posterius] — L.
ἔξω ἐστῶτες] στήκοντες ἔξω C a prima manu, ut videtur. ἔσκηκότες ἔξω L.
ἐστῶτες] ἐσκηκότες G. 1. Editio Erasmi, Ald. Bogardi. στήκοντες 28.
ἀπέστειλαν] ἀπήγγειλαν 56. 58.
φωνοῦντες] ζητοῦντες A. καλοῦντες CL. 1. 13. 28. 69.
29. αὐτὸν ad αὐτοὺς] — 57.
ὁ χλῷ πρὸς αὐτόν] πρὸς αὐτὸν ὁ χλῷ AC. 1. 69. 72. 106. Versio Vulg. Syr. Goth. πρὸς τὸν χλῷ D.
εἶπον δὲ] ἐλέγξαν CD. 13. 69. Versio Vulg. Syr. Copt. εἶπον δὲ αὐτῶν] εἰπόντων δὲ αὐτῶν 28.
ἀδελφοί σου] + ἐ καὶ ἀδελφαί σου ADEFGM. Colb. 6. 7. 8. 9. 10. 34. 35. 39. 44. 46. 47. 48. 51. 52. 55.
56. 58. 60. 61. 64. 65. 71. 74. 83. 84. 90. 91. Editio Complut. duae priores Stephani. Versio Syra posterior
in margine, Gothica. probante J. Millio prol. 1343. 33. καὶ] — 1. 13. 28.
ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων] ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγει L. 61. Versio Vulg.
λέγων] ἐ λέγει 1. 13. 28. 69.
ἡ] καὶ CL. 1. 3. 5. 9. 36. 40. 53. 56. 57. 58. 61. 67. 71. 74. 90. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
Versio Vulg. Syr. οἱ ἀδελφοί μου] ἀδελφοί D. οἱ ἀδελφοί 102.
34. καὶ prius] — 102.
κύκλῳ τοὺς] τοὺς κύκλῳ D. 1. 13. 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi. Versio Vulg.
κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτόν] τοὺς περὶ αὐτόν κύκλῳ CL. Versio Copt.
περὶ αὐτόν] — D. + μαθητὰς 13. 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi.
λέγει] εἶπεν D. 13. 28. 69.
ἰδὲ] ἰδοὺ ADGK. 1. 13. 28. 31. 33. 36. 37. 38. 40. 42. 53. 56. 58. 61. 67. 72. 83. 91. Editio Erasmi,
Aldi, Colinaei. probante J. A. Bengelio. 35. γὰρ] — Versio Copt.
ποιήσῃ] ποιῇ 40.
ἀδελφός μου] μου ἀδελφός D. Editio Compl.
μου posterius] — ADL. 1. 36. 40. 53. 69. Editio Complut. Versio Goth.
μήτηρ] + μου L. 10. 35. 44. 47. 48. 49. 50. 52. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 66. 73. 83. 86. Versio Syr.
1. ἐ πάλιν] πάλιν δὲ 13. 69. Versio Syr. πάλιν 28. + ὁ Ἰησοῦς Versio Goth.
πάλιν ἤρξατο] ἤρξατο πάλιν D.
συνήχθη] συνεχθῆσαν A. 36. ex emendatione. 51. 74. 89. Evang. 8. 10. συνέχθη] 1. συνάγει] CL. 13. 69.
ὁ χλῷ] ὁ λαός D.
ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον] εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα C. Theophylactus. εἰς πλοῖον ἐβάη D. Versio Vulg.
εἰς τὸ πλοῖον καθῆσθαι] καθῆσθαι εἰς τὸ πλοῖον 69.
τὸ] — M. 1. 72. 76. 106. Editio Erasmi 1.

29. Plat. de Rep. II. εἰς θεῶς βλασφημίαι. Hero-
dian. VII. 8. 21. βλάσφημα πολλὰ εἰς τὴν Ρώμην καὶ
σύγκλητον ἀπορίστας. Liban. Epist. 445. τὴν βουλὴν δὲ
λέγων κακῶς. εἰς τὰς φίλας ἡμῶν βλασφημίαις.

2. Infra XII. 38.

10. καταμόνας] Luc. IX. 18. 9. 1. Macc. XII.

36. Scil. χάρας. Athen. VIII. p. 365. C. καὶ οὐκ ὁ-

πὲρ τούτου συνάγουσι κατὰ μόνους. Etymol. καταμό-
νας, ἐπὶ ῥῆμα τοπικόν, οἱ δὲ λέγουσι μεσιδικόν. γίνεται
δὲ ἐκ τῆς κατὰ προτίθεσιν, καὶ τοῦ μόνου, τοῦτο τὸ μὴ
εἶναι μετὰ ἑτέρου. Thucyd. I. 32. αὐτοὶ καταμόνας ἀπ-
εωσάμεθα κορινθίους. 37. ὅπως καταμόνας ἀδικῶσι. Lu-
cianus Jon. Trag. 1. ὁ Ζεῦ, τί σὺνους καὶ κατα-
μόνας αὐτῷ λαλοῖς; Galen. de Curat. χρισθέντας δὲ
δικα-

3 λὰ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ· Ἀκούετε· Ἰδοὺ, ἐξηλάτην ὁ σπείρων τοῦ
 4 σπείραι· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε ὡς τὴν ὁδὸν, καὶ ἦλθε τὰ πλεονάζοντα
 5 — τὰ ἔρανος· καὶ κατέφαγεν αὐτό· Ἄλλο δὲ ἔπεσεν ὅππῃ τὸ πλεονάζον, ὅπως οὐκ εἶχε
 6 γῆν πολλήν· καὶ εὐθείας ἐξανέτειλε, ὡς τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· Ἡλίς δὲ ἀνατείλαντος
 7 ἐκαυματίσθη, καὶ ὡς τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ἐξηράνθη. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας·
 8 καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκάνθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς
 9 τὴν γῆν τὴν καλήν· καὶ ἐδίδε καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα· καὶ ἔφερον, ἐν τριάκοντα, καὶ
 10 ἑνὶ ἑξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατὼν. Καὶ ἔλεγεν — αὐτοῖς· Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
 11 Ὅτε δὲ ἐγένετο καταμόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ σὺν τοῖς δώδεκα τὴν πα-
 12 ραβολήν. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
 12 ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω, ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεσθαι· ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ
 μὴ

ἐν τῇ θαλάσσῃ] πέραν τῆς θαλάσσης D. T. Faber Ep. II. p. 54. contendit has voces aut delendas aut pro iis ἐν
 τῇ περὶ τῆς θαλάσσης legendum esse. perperam. Proov. XXIII. 35. Propertius I. 14. Tu licet abjectus Tiberina molliter unda
 Lestia Mentoreo vina bibas opere i. e. in navi.

πρὸς τὴν θαλάσσαν] πέραν τῆς θαλάσσης D. παρὰ τὴν θαλάσσαν 1. ἐν τῇ θαλάσσῃ 59.
 ἐπὶ τῇ γῇ] — D. Codices Latini. ἐπὶ τὴν γῆν 64. ἐπὶ τὴν αἰγιαλὸν Versio Goth. Corp.
 ἦν] ἦσαν C. Evang. 12. εἰσηκε Versio Syra 2. πολλὰ] πολλαῖς D. λέγων 28.
 3. ἀκούετε] ἀκούσατε C. 36. 40. 53. — 11. 27. ex emendatione.
 4. ἰδοὺ] — Bodlej. unus in Edit. Oxon.
 5. σπείρειν] — D. Versio Corp. + τὸ σπείρον αὐτοῦ F. 29. 71. Versio Goth. σπείρειν] σπείρει D. σπείρει 102.
 4. ἐγένετο] — D. Versio Vulg. Syr. σπείρειν] σπείρει D.
 ἦλθε] ἦλθαν D. ἦλθον HK. 33. Evang. 19.
 τοῦ οὐρανοῦ] — ACEFHKL. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 27. 28. 31. 34. 35. 36. 37. 38.
 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 69.
 71. 72. 73. 74. 76. 80. 81. 83. 84. 88. 90. 91. 102. 106. Evang. 2. 8. 9. 10. 12. 14. 17. 18. 19. Editio
 Complut. Bengelii. Versio Sax. Goth. Syr. utraque, Æthiop. Arab. Armen. Corp. Codices Latini, Beda. probante
 7. Millio prol. 1100. κατέφαγεν] κατέφαγεν D.
 αὐτό] αὐτὰ 28, 33. 34. 39. αὐτὸν 38.
 5. ἄλλο δὲ] ἑτέρα D. 33. Evang. 18. 19. καὶ ἄλλο CL. Evang. 12. ἄλλὰ δὲ 69.
 ἔπεσεν] ἔπεσαν D.
 τὸ πλεονάζον] τὰ πλεονάζοντα D 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. ὅπως] καὶ ὅτι D. Cod. Lat.
 εὐθείας] εὐθείας CD. ἐξανέτειλε] ἐξανέτειλε 1. 13. 28. 69. Versio Corp.
 βάθος] βάθος τὸ 47. 56. 58. γῆς] τὴν γῆν D.
 6. ἡλίς δὲ ἀνατείλαντος] ἡλίου δὲ ἀνατέλλειν ὁ ἥλιος CDL. Versio Vulg. Corp.
 ἐκαυματίσθη] ἐκαυματίσθησαν D. ἐξηράνθη] ἐξηράνθησαν D.
 7. εἰς] ἐπὶ CD. Codices Latini. παρὰ 106.
 συνέπνιξαν] ἀπέπνιξαν 3. 33. 36. 40. 53. 61. 68. Evang. 12. 19.
 ἔδωκεν] ἔδωκεν 33. 8. ἄλλο] ἄλλὰ CL. 33. Versio Corp.
 εἰς] ἐπὶ 1. 36. 40. 106. Versio Syra. ἰδὶα] ἰδὶασαν C.
 αὐξάνοντα] αὐξανόμενον ACCL. ἔφερον] φέροι D. ἔφερον C.
 ἐν] ἐν L. Nazianzen. 46. ἐν E. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 48. 51. 52.
 53. Variæ lectiones Bogardi. 54. 55. 57. 60. 65. 69. 71. 76. 82. 83. 84. 86. 88. 89. 90. 91. 103. 104. E-
 vang. 2. 8. 9. 10. 12. 14. 18. 19. Versio Syra utraque, Æthiop. Hieronymus in Ezech. XL. 19. Andreas in A-
 poc. XI. 18. & XXII. 2. Liturgia Marci p. 263. Theophylactus. Basilii in Psalm XXIX. Ephrem. T. 1. p.
 294. ter., & comm. 20.
 9. αὐτοῖς] — ACDEFGLKLM. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Colbertini duo. 27. 29. 34. 35. 36. 37.
 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 69. 70. 71. 72.
 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 92. 106. Editio Complut. Colinaei, duæ priores Stephani, Bengelii, Plant. Ge-
 neu. Versio Vulg. Syr. utraque, Corp. Armen. Æthiop. Arab. Theophylactus.
 ὁ ἔχων] ὁ ἔχει D.
 ἀκούετω] + καὶ ὁ συνὶόν συνίστα D. Versio Syra posterior in margine. Codices Latini.
 10. ὅτε δὲ] καὶ ὅτε CDL. Versio Vulg. Corp.
 ἠρώτησαν] ἠρώτων AL. ἠρώτων C. ἐπηρώτων D. Codices Latini. ἐπηρώτησαν 13. 69.
 οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ D. 13. 28. 69. Codices Latini.
 τὴν παραβολήν] τίς ἡ παραβολὴ αὕτη D 13. 28. 69. Codices Lat. τὰς παραβολὰς CL. Versio Corp. Codices Latini.
 11. ἔλεγεν] λέγει D. Codices Latini. δέδοται] γινῶναι τὸ μυστήριον] τὸ μυστήριον δέδοται 102.
 γινῶναι] — AKL. 11. 15. 27. 42. 63. 68. 72. Versio Corp. probante J. Millio prol. 1466.
 τὸ μυστήριον] τὰ μυστήρια G. 1. 67. 106. τὰ] — D. 106.
 τὰ πάντα] ταῦτα 52. γίνεσθαι] λέγεσθαι D. 64. Codices Latini.
 12. βλέποντες] + καὶ EFGH. 2. 12.

διασκέπτεσθαι κατὰ μόνους ἑαυτοῖς ἐπιτιμῶντας, & dera-
 tionem medend. XIII. ἔδοξε δὲ μοι κατὰ μόνους εἰπεῖν τῷ
 ὁμιλῶντι.

11. ὑμῖν δέδοται] Vobis obigit.
 τοῖς ἔξω] Cic. ad Attic. IV. 16. Aristoteles in
 iis, quos ἐξωτερικοὺς vocat. de finib. V. 5. duo ge-
 nera librorum sunt, unum populariter scriptum,

quod ἐξωτερικὸν appellabant: alterum limatius; quod
 in commentariis reliquerunt. A. Gell. XX. 5. Huic
 disciplinae, quam dixi ἀκροαματικὴν, tempus exer-
 cendae dabat in Lyceo matutinum, nec ad eam
 quenquam temere admittebat, nisi quorum ante
 ingenium, & eruditionis elementa, atque in di-
 scendo studium laboremque explorasset: Illas vero
 ἔξω.

μὴ ἰδῶσι· καὶ ἀκρόντες ἀκρόσωσι, καὶ μὴ συνῶσι· μήποτε ὅπως ῥέψωσι, καὶ ἀφελῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἶδατε τὴν ὥρην καὶ τὴν ὥραν, ὅτε ὁ υἱος τοῦ ἀνθρώπου ἔλθῃ. Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ὁμοῖοι τῷ ὄρνυ, ὅπως σπεύρε· ὁ λόγος· καὶ ὅταν ἀκρόσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ σαλῶν, καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Καὶ ἔτι εἰσιν ὁμοῖοι οἱ ὅτι τὰ πείρωσιν σπειρόμενοι, οἱ, ὅταν ἀκρόσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρὰς λαμβάνουσιν αὐτόν. Καὶ ἐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ ὡς ὅσοι εἰσιν· εἴτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμῶς ἀφαιρήσονται τὸν λόγον εὐθέως σκανδαλίζοντες. Καὶ ἔτι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρομενοί, — ἔτι εἰσιν· οἱ τὸν λόγον ἀκρόντες· καὶ αἱ μέριμναι τῆς αἰῶνος τῆς τῆς, καὶ ἡ ἀπάτη τῆς πλάνης, καὶ αἱ ὧς τὰ λοιπὰ ἐπιθυμῖαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγνουν τὸν λόγον, καὶ ἀκαρπῶς γίνονται. Καὶ ἔτι εἰσιν οἱ ὅτι τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκρόσωσι τὸν λόγον, καὶ ὡς ἀδέχονται· καὶ καρποφοροῦσιν, ἐν τριᾷ κόνι, καὶ

ἐ μὴ ἰδῶσι] — 3. ἀκρόσωσι ἐ] — 28.
 συνῶσι] συνῶσι D a prima manu. 1. ἀκρόσωσι 106.
 ἀφελῇ] ἀφελῇσθαι D a prima manu. ἀφίσσω ex emendatione; in Versione: demittam. Codices Latini.
 ἀφελῇσθαι AK. Colb. 11. 15. 42. 53. 68. 72. 86. probante J. A. Bengelio.
 ἀφελῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα] ἰσώσθαι αὐτὸς 13.
 τὰ ἁμαρτήματα] — CL. 1. Versio Copt. Armen. τὰ ὡς ἀπὸ τῶν 36. 40. 53. 106. Theophylactus;
 + αὐτῶν Versio Syra prior, & posterior cum alteriō. 13. πᾶσας] — 59.
 15. ὅρνυ] + οἱ σπεύρειται ὁ λόγος, ἐ D. ἀκρόσωσιν] ἀκρόσωσιν D a prima manu.
 εὐθέως] εὐθύς CDL. 69. — Versio Armena.
 αἶρει] ἀφαιρεί D. αἶρει Editio Erasmi 1. 3. 4. 5. αἶρει Edit. Erasmi 2. ἀπράξει C.
 ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν] εἰς αὐτὸς 1. 13. 28. 69. Versio Armen. Syra posterior in margine, Copt. ἀπὸ τῆς
 καρδίας αὐτῶν A. ἐν αὐτοῖς CL. Versio Copt. 16. εἰσιν ὁμοῖοι] ὁμοῖοι εἰσιν C.
 ὁμοῖοι] — D. 1. 28. 69. Versio Syra. Origenes Exh. ad Martyr. Codices Latini.
 σπειρόμενοι] + λόγοι M.
 εὐθέως] — D. 1. 36. 40. 60. Versio Copt. εὐθύς CL. 13. Evang. 2. 13.
 αὐτὸν] — 13. 28. 69. 17. αὐτοῖς] αὐτοῖς 60. 64.
 α θλίψεως ad εὐθεως] — 1. ἢ] καὶ D. Versio Vulg.
 εὐθεως] εὐθύς CL. Evang. 2. 12. 19. Editio Complut. Genev.
 σκανδαλίζονται] σκανδαλισθόνται D. 18. ἔτοι] ἄλλοι DL. Versio Vulg. Copt.
 ἔτοι εἰσιν prius] — GH. 1. 59. 61. 62. 64. Versio Syra utraque.
 ἔτοι εἰσιν posterius] — AC ex emendatione. EKM. 3. 5. 6. 8. 10. 11. 12. 29. Colb. 34. 35. 36.
 37. 38. 39. 40. 42. 44. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 65. 67. 68. 69. 72. 73. 74. 76.
 78. 80. 83. 84. 86. 88. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 2. 12. 18. 19. Editio Complut. Bengelii. Versio Copt. Goth.,
 Arab. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1343.
 λόγον] + με 1.
 19. μέριμναι] + τῆς βίης ἐ 60.
 τῆς] — CDL. 1. 38. 102. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 410.
 ἡ ἀπάτη τῆς πλάνης] — M a prima manu. ἐ ἀπάται τῆς κοσμοῦ D. Codices Latini.
 ἐ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμῖαι] — D. 1. 28. Versio Armena. ἐ αἱ ἐπιθυμῖαι 106.
 εἰσπορευόμεναι] — Bodlej. unus in Edit. Ox.
 20. ἔτοι] ἐκείνοι CL. Versio Copt.
 γῆν τὴν καλὴν] καλὴν γῆν C.
 καὶ penult.] — 90. Versio Vulg.
 ἀκρόντες] ἀκρόσαντες CDL. 13. 69.
 αἰῶνος] βίης D. Codices Latini.
 ἀκαρπῶς γίνονται] ἀκαρπῶς γίνονται D. Codices Latini.
 σπαρέντες] — 1.
 καρποφοροῦσιν] καρπὸν φέρουσιν 67.
 ἐν secundum & tertium] — 102.

ἑξωτερικὰς auditiones eodem loco vesperi faciebat, easque vulgo juvenibus sine delectu praebebat — librosque suos, earum rerum omnium commentarios, seorsim divisit, ut alii ἑξωτερικοὶ dicerentur, partim ἀκροαματικοί. Quos quum in vulgus ab eo edi rex Alexander cognovisset, literas ad eum misit — non eum recte fecisse, quod disciplinas ἀκροαματικάς, quibus ab eo ipse eruditus foret, libris foras editis divulgasset. *Aristot.* Eudemior. I. 8. καὶ ἐν τοῖς ἑξωτερικοῖς λόγοις, καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. & II. 1. & de Rep. III. 6. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἑξωτερικοῖς λόγοις διαμερίζονται περὶ αὐτῶν πολλάκις. & I. ἀλλὰ ταῦτα μὴ ἴσως ἑξωτερικωτέρως εἰς σκίψεως. *Jamblich.* V. Pythag. c. XVII. μετὰ τὴν πενταετὴ σιωπὴν ἑξωτερικοὶ λοιπὸν ἐγίνοντο, καὶ ἐντὸς συνδόνος ἐπὶ κῆροι τῆς Πυθαγόρου, μετὰ τῇ βλάπτει αὐτὸν, πρὸ τῆς δὲ ἐκτὸς αὐτοῦ, καὶ μηδέποτε αὐτῷ ἐνοχλῶντες, μετέχοντες τῶν λόγων διὰ φιλῆς ἀκοῆς. & XVIII. extr. τὰς γὰρ εἰσὼ συνδόνος καὶ ἔξω, ἀκροαμένους τῇ Πυθαγόρῃ, καὶ τὰς μετὰ τὸ [1. τῇ] ὅρῳ ἀκρόντας, ἢ ἄνω τῇ ὅρῳ, καὶ τοὺς εἰσὼ καὶ ἔξω διαρισμένους, ἢ ἄλλως ἢ τῶν εἰρημνῶν υπολαμβάνειν προσέκει. I. *Theff.* IV. 11. I. *Cor.* V. 12. 13. *Coloff.* IV. 5. I. *Tim.* III. 7. *Bemidbar* R. XIV. quicunque

legit versum, qui non est ex XXIV. libris, est ac si legeret in libris extraneis — nec habet partem in mundo futuro.

20. παραδέχονται] *Act.* XVI. 21. XXII. 18. *Polybius* initio. ἴσως ἂν ἀναγκαῖον ἦν τὸ προτρέψασθαι πάντας πρὸς τὴν αἴρεσιν καὶ παραδοχὴν τῶν τοιούτων ὑπομημάτων.

21. ὑπὸ τὴν κλίνην] *Liban.* Epist. 608. τὰς μὲν ἐκ τῶν ὁρῶν κατὰ γαγας, τὰς δὲ ὑπὸ κλίνης κρυπτομένους ἔπεισας, ὡς ἐπὶ κέρδος τὸ λειτεργεῖν ἐκπαθεῖν. *Basilii* H. Lazicis habita: ἔαν τὴν θύραν πατάξῃ τις, ὁ χρεώτης ὑπὸ τῆς κλίνης. *Sueton.* Calig. 51. Ad minima tonitrua & fulgura connivere, caput obvolvere: ad vero majora proripere se e strato, sub lectumque condere solebat. *Plaut.* Casina III. 5. 31. Infectatur omnes domi per aedes, nec quenquam prope ad se finit adire: ita omnes sub arcis, sub lectis latentes metu mullitant. *Demostr.* c. Androtion. ὁπόταν ἄνθρωπος — ὑποδύοιτο ὑπὸ κλίνης, ὑπὲρ τῆς μὴ τὸ σῶμα ἀλλὰ εἰς τὸ δισμωτήριον ἵλκεσθαι. *Lucianus* Toxari 28. ἦκει ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀντιφίλου, καὶ τὰ φάρια ἐξέφερον ἐπὶ κλίνῃ καὶ ἐν σκοτεινῇ κείμενα.

22. Steph. *Theff.* T. IV. p. 16. A. φανερόν, sed hu-

21 ἐν ἐξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόν· Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Μήτις ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπο-
 22 τὸν μόδιον τεθῇ, ἢ ὑπο τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ὅπρ' τὴν λυχνίαν ὀπιτεθῇ; Οὐ γὰρ ἐστὶ
 23 τι κρυπτόν· ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο σπύκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερόν ἔλθῃ. Εἴ
 24 τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Βλέπετε τί ἀκούετε. Ἐν ᾧ μέ-
 25 τρω μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προσεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. Ὃς γὰρ ἂν
 26 ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔλεγεν·
 Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς,
 27 καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνεται, ὡς
 28 οὐκ οἶδεν αὐτός. Αυτόματι γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα τάχυν, εἶ-
 29 τα πλῆρη σίτον ἐν τῷ τάχυι. Ὅταν δὲ παραδῶ ὁ καρπός, εὐθέως σποσέλλει τὸ
 30 δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός. Καὶ ἔλεγε· Τίνοι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ;

21. ἔλεγεν] λέγει 1.
 21. — 13. 69.
 ὁ λύχνος ἔρχεται] ἔρχεται ὁ λύχνος C. 1. Versio Vulg. Syr. ἀπτε] ὁ λύχνος D.
 ἔρχεται] καίτοι 13. 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Bogarili. τεθῇ] ὑποδεδῇ G.
 ἢ + ἵνα 1. 69. κλίνην] + καὶ D. Versio Corp. + τιθῇ 69.
 ἐπιτεθῇ] τιθῇ CDK. 14. 15. 27. 48. 49. 51. 53. 59. 68. 69. 71. 73. 74. 80. 84. 86. 89.
 22. τι] — D 1. 10. 11. 12. 13. 36. 37. 40. 42. 49. 53. 59. 61. 62. 65. 66. 68. 69. 72. 80. 83. 86. 91.
 102. Colb. Evang. 12. 19. Versio Corp., Theophylactus. probante F. Millio prol. 1445.
 ὃ ἐὰν μὴ] ἀλλ' ἵνα D. Versio Goth. ἐὰν μὴ ACL. 33. 36. 40. ex emendatione. 42. 72. 102. ὃ οὐ
 μὴ 11. 63. 68. εἰ μὴ ἵνα 1. 13. 69. ἀλλ' εἰ μὴ 1. Versio Corp.
 εἰς φανερόν ἔλθῃ] ἔλθῃ εἰς φανερόν CD. Versio Corp. 23. εἰ τις ἔχει] ὁ ἔχων 57.
 24. ἔλεγεν] λέγει 1. τί] τὰ D.
 ἀκούετε] + ὃς ἔχει γὰρ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ 13. 69. Versio Armenica
 & — comm. 25.
 μετρηθήσεται] ἀντιμετρηθήσεται 6. 10. 35. 40. 46. 47. 52. 53. 55. 56. 58. 66. 67. 73. 83. 86. Versio Vulg.
 καὶ προσεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν] — DG. ponitur ante ἐν ᾧ 69. ut & comma 25.
 τοῖς ἀκούουσιν] — CL 102. Versio Vulg. Corp. Arab. probante F. Millio prol. 401. & F. A. Bengelio.
 25. γὰρ ἂν ἔχη] ἔχει γὰρ 69.
 26. ἔλεγεν] + αὐτοῖς 11.
 ἐὰν] — D. 28 Codices Latini. ὅταν 40. 53.
 ἄνθρωπος] — 47. 63. 64.
 βάλῃ] βάλῃ 60. βάλλει 69.
 27. καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται] καθεύδει καὶ ἐγείρεται: EFG 33.
 ἐγείρηται] ἐγερθῇ D.
 μηκύνεται] μηκύνεται D. 47. 53. 54. 65.
 γὰρ] — ACL. 102. Versio Copta, Syra posterior.
 τάχυν] τάχυνος D.
 πλῆρη σίτον] πλῆρης ὁ σῖτος D. πλῆρη σίτον C.
 παραδῶ] παραδοῖ D.
 ἀποσέλλει] ἐξαποσέλλει 13. 69.
 ὁμοιώσωμεν] ὁμοιώσω K. 28. 56. 69. Theophylactus. ὁμοιώσωμεν 1. 3. 5. 34. 35. 48. 51. 53. 55. 65:
 66. 74. 106. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg. Syr. probante T. Bezla.

hujus verbi rarus est apud veteres scriptores usus, si bene memini: At in N. T. scriptis frequenter occurrit.

ἐγένετο] subintellige τι ex praecedentibus.
 27. καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται] Psal. III. 6.
 νύκτα καὶ ἡμέραν] inf. V. 5. Thomas. νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀπὸ τοῦ λόγου, ἢ γὰρ ἐπὶ τῆς νυκτὸς καὶ ἐπὶ ἡμέρας ἐλλειπτικῶς ἔχων, ἢ νύκτα καὶ ἡμέραν, ἢ γὰρ κατὰ τὴν νύκτα καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν.

28. Apollonius Rhod. Arg. I. 1143. αὐτομάτῃ φύει γαῖα τερεῖς ἄνθεα ποίης. Hesiod. Erg. I. 117. καρπὸν δ' ἔφερε ξειδωρὸς ἄνθεα αὐτομάτῃ πολλὸν τε καὶ ἄφθονον. & 103. morbi αὐτομάτοι φοιτῶσιν. Athen. XII. p. 524. Βελαιαν ἱερὰν αὐτομάτῃ ἀναφθῆναι. Plato Polit. p. 537. E. καρπὸς — ἔχ' ὑπὸ γεωργίας φουμένους, ἀλλ' αὐτομάτως ἀναδεδέσθης τῆς γῆς. Galen. in Hipp. Aphorism. VI. πενήσεων, αὐτομάτων δὲ δηλονότι λεγομένων, οὐ τῶν χωρὶς αἰτίας, ἀλλὰ τῶν χωρὶς τῆς ἐξ ἡμῶν αἰτίας. ὅταν γὰρ δόνταν ὑδραγωγὸν φάρμακον ἢ τοιαύτη κένωσις γίνεται, ἐκ-έτ' αὐτὴν ὀνομάζομεν αὐτόματον. Arrian. Exped. Alex. I. 8. 25. ἐν ᾗ ἅλεις πῆλυνται αὐτόματοι. VII. 4. 8. οἱ λεγόμενοι, οἱ γὰρ αὐτόματοι ἐκφέρουσι. Diod. S. I. 8. τὰς αὐτομάτας ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸς. Herodot. III. 100. ὅσον κέρχρος τὸ μέγεθος αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γεόμενον IV. 74. ἡ κίανναβις καὶ αὐτομάτῃ καὶ σπειρομένη φύεται.

Simplic. in Epict. p. 224. τὸ γὰρ σπέρμα φυτῶν καταβαλλόμενον ἐπὶ γῆν, τεγγόμενον ὕδατι ρίζας ἀφίησι καὶ βλαστὰς, εἶτα καλὰ μὴν ἢ κλάδους τρέφει, καὶ τὰ ἐξῆς μέχρι τῆς ἀποδόσεως τῆς καρπῶ καὶ πεπάνσεως. & p. 231. καὶ ἀπὸ πυρὸς καλὰ μὴν, καὶ ἄσυχρος, καὶ πάλιν πυρὸς. Cic. Cat. Maj. 15. Me quidem non fructus modo, sed etiam ipsius terrae vis ac natura delectat: quae cum gremio molli ac subacto semine sparsum excepit, primum id occaecatum cohibet, ex quo occatio, quae hoc efficit, nominata est. deinde tepefactum vapore & compressu suo diffundit, & elicit hebescentem ex eo viriditatem: quae nixa fibris stirpium sensim adolescit, culmoque erecta geniculato vaginis jam quasi pubescens includitur, e quibus cum emerferit, fundit frugem spici ordine structam, & contra avium minorum morfus munitur vallo aristarum.

29. Thomas. δρεπάνη, οὐ δρέπανοι. Moeris. δρεπάνη, ἀπλῶς δρέπανον, ἐλληνικῶς.

παραδῶ] sub. ἑαυτὸν, fructus maturus tradit se metenti. Georg. I. 287. Multa adeo gelida melius se nocte dederunt. Aeth. XXVII. 15. Germ. sich ergeben.

30. Hermog. de Form. Orat. I. 11. ἡ μὴ τις τὰς Cccc

Θεοῦ· ἢ ἐν ποίᾳ **π**αραβολῇ **π**αραβάλαμεν αὐτήν· Ὡς ~ κόκκῳ· σινάπεως, ὅς, ὅταν 31
 σπαρῇ ἐπὶ τῇ γῆς, μικρότερον πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῇ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ὅταν 32
 σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ σκευῶν τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν. Καὶ 33
 τοιαύταις **π**αραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν. Χωρὶς δὲ **π**αραβολῆς ἐκ ἐλάλει αὐτοῖς κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν ἐπέλυε πάν- 34
 τα. Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁψίας γενομένης· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. 35
 Καὶ ἀφέντες τὸ ὄχλον **π**αραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ **π**λοιο- 36
 ἄρια ἦν μετ' αὐτοῦ. Καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου μεγάλης· τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλ- 37
 λεν

~ κόκκῳ

ποία] τίς L 1. 7. 13. 28. 63. 69. Ev. 12. 18. 19. Editio *Erasmi*. 2. 3. 4. 5. Versio *Vulg.* Syra posterior in margine. **π**αραβολῇ **π**αραβάλαμεν αὐτήν] αὐτὴν **π**αραβολῇ θῶμεν L. 13. 28. 63. 72. in margine. *Origenes* in *Matth.* XIII. 39. 39. Versio *Syra* posterior in margine. **π**αραβολῇ αὐτὴν θῶμεν, **π**αραβάλαμεν αὐτήν 69.

παραβολῇ] ὁμοιωμάτι 1. **π**αραβάλαμεν] **π**αραβάλλωμεν Edit. *Complut.* prob. T. Beza. **π**αραβάλλωμεν Edit. *Erasmi*. 31. ὡς] ὁμοίᾳ Ev. D. κόκκῳ] κόκκον ACEFGHKLM 1. 2. 3. 6. 7. 8. 9. 11. 28. 33. 34. 35. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 59. 60. 61. 62. 65. 66. 67. 68. 69. 71. 78. 80. 83. 84. 86. 88. 90. 91. 92. 106. Ev. 19. Edit. *Complut.* Plant. *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*, *Bengeli*. Versio *Vulg.* Syr. utraque. *Hesychius*, *Theophylactus*. probante J. Millio prol. 1246. 1040.

ὅς ὅταν] ὅς ὅτι ἂν D. a prima manu. ὅς καὶ ὅταν 69. τῆς γῆς] τὴν γῆν, DL. μικρότερον] μικρότερον D a prima manu. LM. 44. 69. καὶ μικρότερον 28. 31. 33. 68. πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ] ἐστὶ πάντων τῶν σπερμάτων D. τῶν] ἅ ἐστιν D. ἐστὶ] — AL. τῇ ἐπὶ τῆς γῆς] — C. + ἐστὶν A. τῇ ἐπὶ] — 90.

ἀ γῆς ad γῆς] — 69. 32. καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει] — D. σπαρῇ] αὐτῇ 12. 51. 74. 89. 90. Versio *Syra* posterior in margine. φύη 63. 64. 106. πάντων τῶν λαχάνων μείζων] μείζων πάντων τῶν λαχάνων D. 1. 34. 39. Versio *Syr.* μείζων] μείζον ACL. 92. αὐτοῦ] + πάντα 40. τοῦ οὐρανοῦ] — Versio *Syr.* 33. **π**αραβολαῖς πολλαῖς] **π**ολλὰς **π**αραβολαῖς D. Verf. *Vulg.* πολλαῖς] — 1. 28. 33. 40. 53. 59. Versio *Syr.* *Copt.* *Armen.* *Aethiop.* *Arab.* probante J. Millio prol. 1404.

αὐτοῖς] — L. ἠδύναντο] ἠδύνατο ADE 2. 9. 44. 72. 90. Edit. *Complut.* *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. 34. αὐτοῖς] + τὸν λόγον 7. 33. Ev. 18. 19. μαθηταῖς αὐτῶν] ἰδοὺς μαθηταῖς CL. αὐτῶν] — Colb. ἐπέλυε] ἔλυε 28. ἀπέλυε 59. Editio *Colinaei*, *Bogardi*. ἐπέλυσε 69.

πάντα] αὐτὰς D. 35. λέγει] ἔλεγεν 69. ὁψίας γενομένης] — 56. 58. ὁψίας] + δὲ 59. 36. ἀφέντες] ἀφίσσιν D 28. 69. τὸν ὄχλον] αὐτὸν A. + καὶ D 69. ἄλλα δὲ **π**λοίαρια ἦν μετ' αὐτοῦ] τὰ ἄλλα τὰ ἔστα μετ' αὐτοῦ **π**λοία 1.

ισοδυναμέσας ἐτίραις λίξεως, διὰ τὸ ἐκ παραλλήλων δύνασθαι τίθεσθαι, περιβολῆς ἰδίας λόγου. οἷον ἐστὶ καὶ τὸ· Τί ἐρέμεν, ἢ τί φήσομεν; ex *Demosth.* de *Corona*. ἄλλ' οὐκ οἶμαι τῷτο εἶναι περιβολῆς ἰδίων, δεινότητος δὲ μᾶλλον. τῆς κατὰ μύθοδον. ταῖς γὰρ ἐπιμοναῖς, ἐφ' ὧν ἰσχύουσιν πραγμάτων χρωμένα. *Isochr.* Evag. εἰ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν τὰς εὐαγγέλιος πράξεις παραβάλλοιμι. *Lucian* quom. *Hist.* confer. 20. ὡς ἔν ἐν, φασιν, ἐνὶ παραβολαῖς *Esf.* XL. 18. ἀναβαίνει] *Theophrast.* H. *Plant.* VIII. 3. ὅ δὲ δολιχῶς, ἔαν παρακαταπλήξῃ τις ξύλῳ, μακρὰ ἀναβαίνει, καὶ γίνεται κάρπιμος. *Matth.* XIII. 7. *Virgil.* *Ecl.* V. 39. & spinis furtigalius acutis.

32. ὑπὸ τὴν σκιάν] *Liv.* XXXII. 21. Metu enim videlicet compulsi in aliena terra, quia sub umbra auxilii vestri latere volunt, in societatem vestram contigunt. XXXIV. 9. erant etiam eo tutiores, quod sub umbra Romanae amicitiae latebant.

33. 70. XVI. 11. 1. *Cor.* III. 2. *Heb.* V. 12. XII. 20. *Arrian.* *Epicl.* I. 29. extr. καὶ γὰρ Σωκράτης συνεγίνωσκε τῷ ἐπὶ τῆς φυλακῆς κλαίοντι, ὅτε ἐμελλε πῶνεν τὸ φάρμακον, καὶ λέγει, ὡς γενναίως ἡμῶς ἀποδοιδάμεν, μῆτι ἐν ἐκείνῳ λέγει, ὅτι διὰ τῷτο τὰς γυναικῶς ἀπελίσταμεν; ἀλλὰ τοῖς γυναικίμοις, τοῖς δυναμένοις αὐτὰ ἀκῶσαι· ἐκεῖνον δὲ συμπεριφέρεται ὡς παιδίῳ. III. 1. σὺ γὰρ τοῖς τοῖς, οἷος ἀκῶειν τ' ἀληθῆ; *Jamblich.* V. *Pythag.* 37. διῖλον γὰρ ἦν αὐτῶ τῆς διδασκαλίας τὸ σχῆμα. καὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν ἐκαλέοντο μαθηματικοί, οἱ δ' ἀκεσματικοί. καὶ μαθηματικοὶ μὲν οἱ τὸν περιττότερον, καὶ πρὸς ἀκριβεῖαν διαπεινημένοι τῆς ἐπιστήμης λόγον ἐκμιμαθη-

κότες, ἀκεσματικοὶ δ' οἱ μόνας τὰς κεφαλαιώδεις ὑποθέκας τῶν γραμμάτων ἔνιν ἀκριβεῖρας διηγήσεως ἀκκοχότες. 1. *Cor.* XII. 11. 1. *Pet.* IV. 10.

34. ἐπέλυε] *Apos.* V. 2. 2. *Petr.* I. 20. 3. *Esd.* IX. 46. *Dan.* V. 12. *Herodian.* IV. 12. 14. ἐπιλύεται ἐπιστολὰς. *Theon.* *Progymn.* 6. καὶ παλαιόφω τῷ Περιπατητικῷ ἐστὶ ὅλον βιβλίον περὶ τῶν ἀπίστων ἐπιγραφόμενον, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα ἐπιλύεται. *Athen.* X. p. 449. F. ἔυβελος δ' ἐν σφινγοκαρίωνι τοῖς τοῖς γρίφους προβάλλει αὐτὸς, καὶ ἐπιλύει αὐτὰς. *Eustath.* in *Od.* x. p. 785. 9. γρίφος, δύσκολος ζήτημα, ὃ ἐν συμποσίοις ἔλεγεν τις, προκειμένης φιάλης διὰ γυμνάσεως, καὶ ὃ ἐπιλυσάμενος τὸ ἀπορθεὶν ἐξέπινεν, εἰ δὲ μὴ, ὃ ἀπορθεὶς ἐνεφορεῖτο τῆς φιάλης. *Ephrem.* p. 161. τὴν ἐπίλυσιν τέτταν μαθεῖν δέλω, ἐπεὶ οὐ νοῶ τί ἐστὶ ταῦτα. *Oenomaus ap. Euseb.* P. V. 24. ἐπιλυσάμενος ἐκείνος τὸ αἰνίγμα. *Heliodor.* I. 18. ἀπὸ τινων οὐειρώτων πεπληρωμένων τεταραγμένους — καὶ τὴν ἐπίλυσιν διαφορῶν ἐπηγρυπνεῖ τοῖς φροντίσμασι — ἔλκει πρὸς τὴν εἰσαυτῆ βέλυσιν τὴν ἐπίλυσιν — καὶ τὸ μὲν ὅσον τῶτον ἔφραζε τὸν τρόπον, ὅπως αὐτῶ τῆς ἐπιθυμίας ἐξηγεμένης. & IV. 9. πρὸς τὴν τῶν ἀγνωσμένων εὑρεσιν, καὶ τῶν χρησθέντων ἠδὴ τὴν ἐπίλυσιν. *Dial. c. Marcionitas* p. 38. εἰ δὲ λόγον θηρεύεις μὴ ἐπιλύομενος, ἐχ' οἰσῶς φρονεῖς. *Philo de Therapeut.* T. 2. p. 483, 21. ζητεῖ τις τὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν, ἢ ὑπ' ἄλλης προταθὲν ἐπιλύεται. *Jos. A.* VIII. 6. 5. τῆς σοφίας αὐτῆς βελομένη λαβεῖν πέραν, αὐτὴ προτείνουσα καὶ λύσαι τὸ ἀπορρον τῆς διανοίας δεκθεῖσα — καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφισματικὰ ραδίως τῇ συνίσσει καταλαμβανόμενος, θάττον ἢ προσεδόκμα τὴν ἐπ-

38 λεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἥδη γεμίζεσθαι. Καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ
 προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οὐ
 39 μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; Καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσῃ·
 40 Σιώπα, πεφίμωσο· Καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Καὶ εἶ-
 41 πεν αὐτοῖς· Τί σειλοί ἐστε οὕτω; ὥς οὐκ ἔχετε πίστιν; Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέ-
 γαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα
 ὑπακούουσιν αὐτῷ;

1 **Κ**Αὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῆς Γαδαρηνῶν. Καὶ ἐξελθόντι
 αὐτῷ

ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν] ἄλλαι δὲ πλοῖαι πολλαὶ ἦσαν D. a prima manu. δὲ] δὲκα 71. — L. Versio Corp. 102.
 πλοῖα] πλοῖα ACD. ex emendatione. M. 1. 7. 13. 31. 33. 38. 67. 69. 72. 106. Versio Vulg. Syr. utraque.
 ἦν] — L. αὐτῶν] αὐτῶν 12. 61. Versio Syr. prior, & posterior in margine. Corp.
 37. γίνεσθαι] γίνετο D. Versio Vulg. ἀνέμος μεγάλη] μεγάλη ἀνέμος D. 1. 69. 102. Versio Vulg.
 μεγάλη] μεγάλη C. 44. Versio Corp. τὰ δὲ] καὶ τὰ CD. 13. 69. Versio Vulg. Corp. Syr.
 ἐπὶ θαλάσῃ] ἐπὶ θαλάσῃ 52. Evang. 2. 18. 19. ἐθαλεν D. ἐπὶ θαλάσῃ 9. 10. 47. 53. 54. 55. 66. 71. 83.
 86. 91. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, duae priores Stephani, Bengelii, Bogardi.
 αὐτὸ ἥδη γεμίζεσθαι] ἥδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον CDL. Versio Vulg. Corp. Syr. posterior in margine.
 αὐτὸ] — 102.
 γεμίζεσθαι] βυβίζεσθαι 1. 7. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. καταποντίζεσθαι 11. 27. 68. ex Mattheo.
 38. ἦν αὐτὸς] αὐτὸς ἦν C. ἐπὶ τῇ] ἐν τῇ ACDL. 1. 53. 61. 69. Versio Vulg. Syr. utraque Corp.
 πρύμνῃ] θαλάσῃ T. Eaber. τὸ προσκεφάλαιον] προσκεφάλαιος D. 1.
 διεγέρσαν] διεγερσαντες D. 28. 69. ἐγέρσαν 44. a prima manu. 50. ἐγερσαντες 13. 69.
 καὶ ultimum] — D. 69.
 εἶπε τῇ θαλάσῃ] τῇ θαλάσῃ, καὶ εἶπε D. 1.
 πεφίμωσο] καὶ φημάθητι D. Cedices Latini.
 ἔτω] — DL. 13. Versio Vulg. Corp.
 41. ἔτος ἐστίν] ἐστὶν ἔτος D. 72.
 ὁ ἄνεμος] οἱ ἄνεμοι E. 1. 31. 38. Evang. 9. Versio Syr.
 ὑπακούσιν] ὑπακούει L. 1. 13. 28. 69.
 1. ἦλθον εἰς τὸ] ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς Evang. 2. 8. 10. 13. 14. 17.
 ἦλθον] ἦλθεν CEL. 13. 18. 31. 60. 69. Versio Corp. Arab. Syr. utraque, sed posterior habet editam in margine.
 τῆς θαλάσσης] καὶ D. — 13. 69. Evang. 4. probante J. Millio prol. 411.
 Γαδαρηνῶν] Γερασσηνῶν D. Versio Vulg. Nyssen. in Cantic. H. 6. Γεργεσηνῶν L. 1. 28. 31. 33. 38. Evang.
 9. 10. 12. 18. 19. Versio Corp. Armen. Syr. posterior in margine Aethiop. Arab. Origenes, Victor, Euthymius,
 H. 66. Theophylactus. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 996.
 2. ἐξελθόντι αὐτῷ] ἐξελθόντων αὐτῶν D. ἐξελθόντων αὐτῷ CL. 1. 7. 13. 33. 69. Evang. 9. 10. 12. 18. 19.

λύετο. Diogenes Aristipp. II. 70. ἀνιγναι τινος αὐ-
 τῷ προτεινάντος καὶ εἰπόντος· λύσει, τί, ὦ μάταιε, ἔφη,
 λύσει; θέλεις, ὃ καὶ δεδομένον ἡμῶν πράγματα παρέχει;
 Ovid. Trist. IV. 7. 7. alicui sua chartae vincula
 dempsi. Jof. A. XVII. 5. 7. ἐπιστολὴ — λυθεῖσα
 — τάδε ἐδήλω. Athenaeus XV. p. 670. F. πλάτων
 ἢ ζ. ἦσαν προβληνῶν τι προβάλλει σεφανωτικῶν, ὥστε ἄξιον
 εἶναι ἐπιλύσασθαι.

35. Achilles Tatius VIII. p. 535. διενόηκα μὲν ἐν τῇ τύρῃ
 παραχειμασάντες διελθεῖν εἰς τὸ Βυζάντιον. Act. XVIII. 27.
 36. Ut erat, sine ullo ad iter apparatu. conf. c. 38.
 37. καίλαψ] Thomas. ἡ καίλαψ, ἔχ' ὁ καίλαψ. ἀ-
 ριστείδης ἐν δ. τῶν ἱερῶν καίλαψι ἀγρίῃ. Hefychius. καίλαψ.
 ἄνεμος συσφορὴ μετὰ νεῦσθ. Etymol. καίλαψ, δημοῖ δὲ τὴν
 σφοδρὰν καὶ ἐπιτεταμένην λαβρότητα τῆς πνεύματος. Ari-
 stot. de Mundo. καίλαψ, πνεῦμα βίαιον, καὶ εἰλέμε-
 νον κάτωθεν ὡς. Lucian. in Alcyone. 4. αἰετῖαν ἐξ ἐ-
 κείνης τῆς ἀνιπύσαςτα καίλαπος καὶ ταραχῆς μεταβεῖναι. II.
 p. 57. ἔλθον δ' ἐξαπίνης ἄνεμος σὺν καίλαπι πολλῇ βόρῃ
 ἔξερψε, καὶ ἐξέτανυσεν ἐπὶ γαλῆν. Galen. in Hippocr.
 Epidem. II. ἔρως καίλαπος ἀνέμου καὶ ἐπὶ νεφέλης — καί-
 λαπος δὲ τῆς αἰφνιδίως καὶ σφοδρῶς ἀνέμου οἱ Ἕλληνες ὀνο-
 μάξουσιν, καὶ μάλα σθ' ὅταν ὑπὲρ ἅμα ἐν αὐτοῖς γίγνηται
 λαβρὸς. Lexic. Jof. MS. καίλαψ, ἄνεμος κυκλαμένος.
 Schol. in II. d. 228. καίλαπος συσφορὴν ἀνέμου, κατα-
 φορὰν μετὰ ὄμβρου. 2. Pet. II. 17. Lex. MS. καίλαψ,
 σκότος μετὰ συσφορῆς ἀνέμου.
 μεγάλη] μέγας ζέφυρος. μέγας χειμῶν. Jof.
 VI. 18. Apoc. VI. 13. Thucydides II. 21. ἀέρας κατ-
 ἰόντος μεγάλῃ.

38. ἐπὶ τῇ πρύμνῃ] Od. v. 73. Καδ' δ' ἄρ' Ὀδυσ-
 σῆϊ σόρισαν ῥῆγός τε λινὸν τε Νηὸς ἐπ' ἱκρίοφιν γλαφυρῆς, ἵνα
 νήγρετον ἔνδοι πρύμνης. Eustath. διάτε τὸ ἐντυμότερον, ἐπεὶ
 καὶ ἄρχειον ἡ πρύμνα διὰ τὸν κυβερνήτην, καὶ διότι ἔδδ' ἔδει
 ἐπὶ τῶν καταστραμμάτων κείμενον ἐμποδὸν γενέσθαι τοῖς ἐρέ-
 σασιν.

τὸ προσκεφάλαιον] Galen. l. 1. in Hippocr. Epi-
 dem. III. ἐπὶ προσκεφαλῇ καταβήμενός τις τὸν αὐχένα,
 παύεται τρέμων τὴν κεφαλὴν. Plato Polit. i. καθὼς δὲ
 ἐμφανόμενος ἐπίτινος προσκεφαλῇ καὶ διφρῇ. Dio LVIII.
 p. 422. Caligula fenatoribus pulvillos subjici cura-
 vit προσκεφάλαια, μὴ ἐπὶ γυμνῶν σανίδων καθίζωνται.
 Schol. ad Aristoph. Equit. 781. δεικνύσι αὐτῷ προσκε-
 φάλαιον, ὃ φησι τῷ δήμῳ παρασκευάσαι, ἵνα μὴ ἐπὶ ψι-
 λοῖς τοῖς βάθροις ἐπικαθίζηται — ἐπανίστασθαι καὶ ἐπεγεί-
 ρει, ἵνα ἐπιθῶ τῷ καθισματι σε τὸ προσκεφάλαιον. He-
 sychius. ὑπέρσσια, τῶν καπηλευμάτων, δερμάτα τινα, ὡς
 προσκεφάλαια, ἐφ' ἃν καθίζονται. & ποτίκρνον, πρὸς-
 κρνον, τὸ προσκεφάλαιον, καὶ τὸ δερμάτινον ὑπέρσσιον,
 ἐφ' ὃ καθίζονται οἱ ἐρίστοντες. Aristoph. Plut. 542.
 ἀντὶ δὲ προσκεφαλῆς λίθον ἐυμεγέθη πρὸς τῇ κεφαλῇ.
 Pollux VI. 9. προσκεφάλαια, ὡς Δημοσθένης καὶ λοιποὶ
 — ποτίκρνον δὲ οἱ καμικοὶ, τὸ προσκεφάλαιον. ἢ τὸ
 ὑπέρσσιον. & X. 40. ἐν δὲ ἀμφιερῶν ἀριστοφάνους κνέφα-
 λον ἅμα καὶ προσκεφάλαιον τῶν λινῶν, δηλοῦντι ὡς καὶ
 σκυτῶν καὶ ἐρέων γιγνομένων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀλκιβιάδῃ
 πέπρακται προσκεφάλαιον σκυτῶν, καὶ ἐρέων καὶ λινῶν.
 — οὐ μὴν φαῦλον τειχερῆσαι, ὅτι τὸ ναυτικὸν ὑπέρσσιον
 ἰδίως ἐν ταῖς ἄραις κρατῆος προσκεφάλαιον τῆτο μὴ καλεῖ-
 σθαι νομιζόντων, ἀλλὰ ὑπέρσσιον μόνον. Schol. Thucyd. II.

αὐτῷ ἐκ τῆς πολλοῦ, εὐθὺς ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῆς μηνείων ἀνθρωπίνῃ ἐν πνεύματι ἀ- 2
καθάρτῳ. Ὁς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς ~ μηνείοις: καὶ οὔτε ἀλύσειν οὐδὲς ἡδύνατο 3
αὐτὸν δῆσαι. Διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πείδαις καὶ ἀλύσει διεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι ὑπὸ 4
αὐτῆς τὰς ἀλύσεις, καὶ τὰς πείδας συντετριφθῆναι καὶ εὐδὲς αὐτὸν ἰχθυεῖν δαμάσαι. Καὶ 5
διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς ὅρεσι, καὶ ἐν τοῖς μνήμασι ἦν κράζων, καὶ κατα- 6
κόπτων ἑαυτὸν λίθοις. Ἰδὼν δὲ τὸ Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ προσεκύνησεν αὐ- 7
τῷ. Καὶ κράζας Φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε. Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τῆς Θεῆς τῆς ὑψίστης; 8
ὀρκίζω σε τὸ Θεὸν, μὴ με βασανίσῃς. (Ἐλεγε γὰρ αὐτῷ. Ἐξέλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκά- 9
θαρτον ἐκ τῆς ἀνθρώπου.) Καὶ ἐπηρώτα αὐτόν. Τί σοι ὄνομα; Καὶ ἀπεκρίθη, λέγων. 10
Λεγεὼν ὄνομά μοι· ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτὸς 10
ἀπο-

~ μνήμασι

εὐθὺς] — Versio Syra. εὐθὺς CL. ἀπήντησεν] ὑπήντησεν DL. 1. 28. 40. 46. 54. 66. Damascenus 1. 1.
ἐκ τῶν μηνείων ἀνθρωπίνῃ] ἀνθρωπίνῃ ἐκ τῶν μηνείων D. Versio Vulg.
3. τὴν κατοίκησιν εἶχεν] εἶχεν τὴν κατοίκησιν D.
κατοίκησιν] οἰκήσιν 34. 35. 39. 54. 55. 56. 58. 60. 66. 68. 83. 84. 106.
μηνείοις] μνήμασι ACEFGKL. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 27. 28. 31. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42.
41. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 69. ex emen-
datione 71. 72. 80. 83. 84. 86. 87. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 17. Editio Complut.
Bengelii. probante J. Millio prol. 1100. οὔτε] οὐδὲ CDL 33.
ἀλύσειν] ἀλύσει C 33. + οὐκέτι CDL 28. 69. Versio Vulg. οὐδὲς] + ἔτι 1.
ἡδύνατο] ἰδύνατο ACDE 2. 3. 52. 53. 65. 72. 73. 74. 90. 92. Ev. 2. ἐτόλμα M. δῆσαι] δαμάσαι 28. 54.
4.] ὅτι πολλαῖς αὐτὸν διδόμενον πείδαις καὶ ἀλύσει, ἐν αἷς ἔδῃσαν, διεσπᾶσθαι, καὶ τὰς πείδας συντετριφθῆναι, καὶ μνη-
μόνα αὐτὸν ἰχθυεῖν δαμάσαι D. 2.] τὸ αὐτὸν πολλαῖς πείδαις καὶ ἀλύσει, αἷς ἔδῃσαν αὐτὸν, διεσπᾶσθαι, καὶ συντετριφέ-
ναι, καὶ οὐδὲς ἰχθυεῖν αὐτὸν δαμάσαι 1. Colb unus. πολλαῖς 28. διεδέσθαι] ἔδῃσαν αὐτὸν 28.
διεσπᾶσθαι] διεσπᾶσθαι 28. διεσπᾶσθαι 40.
ὑπὸ αὐτῆς τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πείδας] — 28.
ὑπὸ] ἀπὸ 36. 40. 57. 91. in quodam Steph. teste Beza. — 106.
αὐτὸν ἰχθυεῖν] ἰχθυεῖν αὐτὸν A C. 69. ἰχθυεῖν αὐτὸν 106.
ἰχθυεῖν] ἰχθυεῖ 1. 3. 9. 37. 44. 56. 58. 60. 61. 62. 91. Editio Erasmi, Aldi.
δαμάσαι] δῆσαι A. 5. καὶ διαπαντὸς νυκτὸς] νυκτὸς δὲ D.
νυκτὸς καὶ ἡμέρας] — 36. 40.
ὅρεσι, καὶ ἐν τοῖς μνήμασι] μνήμασι καὶ ἐν τοῖς ὅρεσι ACLM. 1. 10. 11. 12. 13. 37. 38. 47. 50. 55. 66. 67. 68.
69. 72. 83. 86. Evang. 18. 19. Editio Complut. Bengelii. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Aethiop. Arab.
μνήμασι] μνήμασι D. 1. 69. κράζων] κραυγάζων 69.
6. ἰδὼν δὲ] καὶ ἰδὼν CL 1. 69. Versio Copt. Ἰησοῦν] + ἐρχόμενον 60.
ἀπὸ] — AKM 11. 15. 38. 42. 45. 50. 60. 61. 63. 72. 106. Evang. 17. 18. 19. probante J. Millio prol. 1500.
προσέπεσεν] προσεκύνησεν F. αὐτῷ] αὐτὸν ACL. 76. Evang. 2. 19.
7. εἶπε] λέγει ACKLM. 11. 27. 31. 38. 42. 46. 50. 63. 68. 86. Evang. 9. 12. 17. 18. 19. Codices Latini. — 44.
ἐμοὶ] ἡμῖν Versio Syra posterior, & editam in margine 106. Ἰησοῦ] — 1. 84. 86.
τῷ postorius] — 90. ὑψίστης] ἑνὶ A. Versio Syra posterior in margine.
8. αὐτῷ] + ὁ Ἰησοῦς D. Versio Saxon.
ἐξέλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ] τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξέλθε ἀπὸ A. 9. ἐπηρώτα] ἐπηρώτησεν A.
σοι ὄνομα] + ἐσίν D. ὄνομα σοι AC. 1. 69. 72. 106. Damascen. 1. 1.
ἀπεκρίθη λέγων] ἀπεκρίθη D. Evang. 2. ex emendatione. λέγει αὐτῷ ACKLM. 1. 11. 13. 15. 27. 28. 31.
38. 42. 50. 69. 86. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Damascenus. probante J. A. Bengelio.
λεγεὼν ὄνομά μοι] ἐστὶ μοι ὄνομα λεγίων D. 69. λεγέων] λεγίων CDL. Versio Vulg. Syr. Copt.
μοι] — 1. + ἐσίν A. 69. 10. παρεκάλει] παρεκάλειν A 1. 37. Damascenus.
μνη] — 13. αὐτὸς ἀποσείλη] ἔξω τῆς χώρας] ἔξω τῆς χώρας αὐτὸς ἀποσείλη 1.
αὐτὸς ἀποσείλη] ἀποσείλη αὐτὸς A. 106. Damascenus. ἀποσείλη αὐτὸν K. 42. 63. Colb. Versio Syra. αὐτὸς] αὐτὸς C.

93. ὑπερήσαντες ἐν τῷ κῶας, ὡς ἐπικαθῆνται οἱ ἐρέτῳτες. Sui-
das. ὑπαγκλιον τῶν ἐρετῶν ἦτοι καπηλατῶν ἐφ' ᾧ καθίζου-
σιν ἐρέτῳτες, διὰ τὸ μὴ συντρίβεσθαι αὐτῶν τὰς πύγας. Plut.
de Discrim. Aduiat. & amici p. 63. D. ἐδὲ
κατάκεισαι σὺ δεινῶς, ἅμα δὲ διακινῶν τὸ προσκεφάλαιον
αὐτῇ λαθὼν ὑπέβαλε τὸ κεράτιον.

2. Marcus de uno tantum loquitur, quia duorum
mentio facta parum ad potentiam addidisset, &
quaestionibus dubiisque praeuisset occasionem,
cum furiosi & coeci societatem inire non soleant.
Conf. X. 46.

4. Horat. Epist. I. 16. 76. in manicis & Compedi-
bus faevo te sub custode tenebo. Herodot. III. 23.
ἐν πείδῃ χρυσέῃσι διδῆσθαι. Xenoph. Cyropae. IV.
ἐδοξεν ἐν πείδῃσι διδῆσθαι. Hesychius. πείδας, δισμὰ, πε-
ρικελίδες. Schol. parv. in Il. v. 36. πείδας, δισμὰς,
ἦτοι παρὰ τὸ πείδῃσι ἐκτρέφεται, ἢ παρὰ τὸ τῆς πείδας. Ro-
lyanius p. 595. ἔλυσαν αὐτὸς φίλῃ βίῃν εἰσπύψαντος, ἢ

χρησάμενοι τὰ δισμὰ διέσπασαν. Celsus III. 18. φρενίτις
— eos vero, qui violentius se gerunt, vincere
convenit, ne vel sibi vel alteri noceant.

5. νυκτὸς καὶ ἡμέρας] Luc. XVIII. 29. Michael A-
postol. 19, 27. οἱ τῇ καρῇ ὁδὸν κτίσαντες φονίκες ὅτε
προσέπευσαν τῇ Λιβύῃ, ἐδεήθησαν τῶν ἐγγυαρίων διέσασθαι
αὐτὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ἐπιτυχόντες δὲ τῷ, ἐκ ἐξουλοῦτο
ἀπαλλάσσεσθαι, ὡς συντιθέμενοι νυκτὸς καὶ ἡμέρας μύνην.

Pausanias Lacon. . . κλειμένην δὲ ὑστρον τέταν
ἐπέλαβε τέλος μανέντα· ὡς γὰρ ἔλαβε τὸ ζῆφος, ἐτίτρωσκε αὐτὸς
αὐτόν, καὶ διεξήκει τὸ σῶμα ἀπανκόπτοι καὶ λυμαινόμενος.

Justinus H. XIII. 6. 17. Macedonia, in duas par-
tes discurrentibus ductibus, in sua viscera arma-
tur: ferrumque ab hostili bello in civilem sangui-
nem vertit, exemplo furentium manus & membra
sua ipsa caesura.

Luc. VIII. 29. Aristoph. Lyssistrat. 788. φέροντες ἔρεσι
γέμον ἀφῆκε· εἰς ἐρημίαν, καὶ τοῖς ἔρεσι ὄκτι. Lucian.

11 Σπυτεῖλῃ ἔξω τ' χάρας. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη.
 12 Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες· Πέμψον ἡμᾶς εἰς τὰς χοίρας,
 13 ἵνα εἰς αὐτὰς εἰσέλθωμεν. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ἐξελθόντα τὰ
 14 πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον εἰς τὰς χοίρας· Καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τῆς
 15 κρημνῆς εἰς τὴν θάλασσαν, (ἦσαν δὲ ὡς διαχίλιοι) καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ. Οἱ
 16 δὲ βόσκοντες τὰς χοίρας ἔφυγον, καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τὰς ἀγρούς. Καὶ
 17 ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ γεγονός. Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸ Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸ δαιμονι-
 ζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον, καὶ σφραγιζόμενον, τὸ ἐσχηκὸτα τὸ λεγεῖσθαι· καὶ ἐφοβήθη-
 18 σαν. Καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζόμενῳ, καὶ περὶ τῶν
 19 χοίρων. Καὶ ᾤρεσαν τὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβάντ' αὐτῷ
 ~ τῷ ὄρει αὐτῷ

11. δὲ] — Versio Syra posterior. πρὸς τὰ ὄρη] — A 1. Colb. unus. 72. Damascenus.
 τὰ ὄρη] τῷ ὄρει ACDEFGHKLM 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. Colb. duo. 28. 31. 34. 35. 36.
 37. 38. 39. 40. 42. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.
 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 85. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 2. 4. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 17. 18.
 Editio Complut. Bengelii, Genev. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Æthiop. Arab. Theophylactus, Euthymius.
 probantibus H. Grotio & J. Millio prol. 1100.
 μεγάλη] — DL 34. a prima manu 71. Versio Goth. Copt. probante J. Millio prol. 401. πολλῶν 36.
 μεγάλην Evang. 17. μακρόθεν 60.
 βοσκομένη] βοσκομένην ALD. in Lat. Vers. pascentium. + πρὸς τῷ ὄρει A. 69. 72. transponitur.
 12. παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες λέγοντες] παρεκαλίσαντες αὐτὸν εἶπον K 13. 69.
 παρεκάλεσαν] παρεκάλαν AD 11. 12. Colb. 40. 50. 60. 61. Versio Vulg. Damascenus.
 πάντες] — CDLM. 1. 4. 11. 27. 31. 38. 42. 63. 68. 102. Versio Vulg. Syr. Copt. probante J. Millio prol. 1466.
 οἱ δαίμονες] — CL 1. 102. Versio Copt. τὰ δαιμόνια D.
 λέγοντες] λέγοντα L. εἰπόντα D.
 13. ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς] εὐθέως κύρι' Ἰησοῦς ἐπέμψεν αὐτὰς εἰς τοὺς χοίρας D
 ἐπέτρεψεν αὐτοῖς] ἐπέμψεν αὐτὰς H. 59. 71. 73. εὐθέως] — CL 1. 28. 63. 102. Versio Syr. Copt. Æthiop.
 ὁ Ἰησοῦς] — CEL 1. 28. 102. Versio Syr. Copt. τὰ ἀκάθαρτα] — A. a prima manu F 28.
 εἰσῆλθον] εἰσῆλθον 73. 106. ὤρμησε] + πᾶσα 51. 74. 90. ex Matthæo.
 ἦσαν δὲ] — DL 1. Versio Vulg. Syr. Copt. ἦσαν γὰρ 58. a prima manu. Edit. Complut. Genev. probante J. Millio.
 ὡς] ὡσεὶ 60. — Versio Copt. τῇ θαλάσσῃ] ταῖς ὕδασι Versio Syra. ex Matthæo.
 14. οἱ δὲ] καὶ οἱ ACLM. 1. 13. 28. 31. 33. 69. 86. 106. Evang. 9. 10. 12. 19. Versio Goth. Syr. Copt.
 τοὺς χοίρας] αὐτοὺς CDL 69. Versio Vulg. Syr. Copt. Æthiop.
 ἀνήγγειλαν] ἀπήγγειλαν ACDKLM 1. 11. 15. Colb. 38. 40. ex emendat. 42. 50. 59. 61. 67. 73. 106. Ev. 9. 12. 17. 19.
 ἐξῆλθον] ἦλθον AKLM 11. 15. 33. 50. 61. 68. 72. 86. 106. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Versio Goth. Copt.
 τί ἐστὶ] — H. Evang. 2. a prima manu. 15. θεωροῦσιν] + αὐτὸν D. Versio Vulg.
 καθήμενον, καὶ ἱματισμένον, καὶ σφραγιζόμενον] ἱματισμένον καὶ σφραγιζόμενον καὶ καθήμενον Versio Syra.
 καθήμενον] — 60.
 καὶ ἱματισμένον] — 28. ἱματισμένον DL. 1. 13. 33. 34. 39. 57. 60. 69. Evang. 13. 17. Versio Copt.
 τὸ ἐσχηκὸτα τὸ λεγεῖσθαι] — D. 27. Versio Vulg. probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 411. 1361.
 λεγεῖσθαι] λεγόμενα L.
 16. καὶ διηγήσαντο] διηγήσαντο δὲ DEG. 2. 9. 10. 12. 14. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 46. 49. 51.
 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 64. 65. 71. 78. 83. 84. 90. 91. 92. Colb. Stephani aliquot teste Beza.
 Evang. 2. 8. 13. 14. 17. Editio Complut. Plant. Genev. διηγήσαντο F.
 ἐγένετο τῷ δαιμονιζόμενῳ] ἐσῆθη ὁ δαιμονιζόμενος 1. ἐγένετο] + αὐτῷ D. Versio Vulg.
 17. ᾤρεσαν παρεκαλῶν] παρεκάλαν D. ᾤρεσαν] ᾤρεσαν 72.
 ἀπελθεῖν] ἵνα ἀπελθῇ D. Versio Vulg. καὶ ἀπελθεῖν H.
 18. ἐμβάντ' αὐτῷ] εἰσβαίνοντ' ADKLM. 4. 7. 11. 15. 33. 42. 50. 63. 72. 86. Colb. Evang. 18. 19. Versio Vulg.

de Sacerdot. Cybeles D. D. XII. ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν κήρυξ
 ἵσται μεμπῶς διὰ τῶν ὀνῶν.

Arrian. Indic. 24. 9. τὰ δὲ ἄλλα τοῖς λίθοις τοί-
 σιν ὀξέειν ἔκοπτον, σίδηρος γὰρ αὐτοῖς ἔκ ἦν.

7. Phrynich. p. 158. ὠρκασι, καὶ ὀρκάτης δ' ἐγὼ,
 ἔτω κρατῖος φησι. μᾶλλον διὰ τῶ α. λέγε, ἢ διὰ τῆ ι.
 ὠρκασι. Att. XIX. 13. 1. Theff. V. 27.

τῷ ὕψι] Gen. XIV. 18. Heb. VII. 1. Act. VII. 48.
 Philo Byblius ex Sanchuniathone ἐλὶς καλέμωρος ὕψις.
 Philo Leg. ad Caj. T. 2. p. 569, 8. προστάξας ἀνάγεσθαι
 θυσίας — ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων, ἀπαρχὴν τῷ ὕψι 72.
 καὶ 592, 27. διετάξατο γὰρ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων ἀνά-
 γεσθαι θυσίας ἐντελεῖς ὁλοκαύτους τῷ ὕψι 72 καὶ ἐκάστην
 ἡμέραν. in Decreto Augusti Jof. A. XVI. 6. 2. ἐπὶ
 ὑρκαῖς ἀρχιερέας θεῷ ὕψις. Unde seculo tertio ortum
 nomen Hypsistiariorum. Greg. Naz. O. XIX. de
 patre suo. ἐκ δυοῦν τῶν ἐναντιωτάτων συγκαταμεινῆς, ἐλ-
 ληνικῆς τι πλάνης, καὶ ρωμαϊκῆς τερατείας, ὧν ἀμφοτέρων
 τὰ μέρη φυγῶν, ἐκ μισθῶν συντέθη. Τῆς μὲν γὰρ τὰ εἰδῶλα

καὶ τὰς θυσίας ἀποπειρόμενοι, τιμᾶσι τὸ πῦρ καὶ τὰ
 λύχνα, τῆς δὲ τὸ σάββατον αἰδόμενοι καὶ τὴν περὶ τὰ
 βράμματα εἰ τινα μικρολογίαν, τὴν περιτομὴν ἀτιμάζουσιν.
 ὑψιστᾶριοι τοῖς ταπεινοῖς ἵστω, καὶ ὁ παντοκράτωρ θεὸς
 αὐτοῖς σεβάσμιος.

9. Plant. Captiv. III. 4. 15. Hic homo rabiosus
 habitus est in Aulide. 28. suum ipse interdum igno-
 rat nomen, neque scit, qui siet. Æn. IV. 469.
 Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, &
 solem geminum & duplices se ostendere Thebas.

13. ὡς] circiter. ferme. Herodot. III. 25. ἀπὲ-
 κριε τῷ στρατῷ ὡς ε. μυριάδας. Thucyd. . . ὡς ν. & V.
 55. τεμνόντες τὴν ἐπιδαυρίαν ὡς τὸ τρίτον μέρος. Demosthe-
 nes. . . ὡς λ.

ἐπνίγοντο] Plut. de Exilio p. 599. B. καθάπερ ἀκό-
 λυμβοι πνιγομένοις ἐπιχειρῶντες βοηθῶν, περιπλεκόμενοι καὶ
 συγκαταδύοντες.

14. Palaerbat. 32. θαύμαζον, τί ἂν εἴη τὸ γένος.
 15. ἱματισμένον] Ex hoc solo loco laudatur in
 Lexicis. Cccc 3 19. In-

αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαίμονις, ἵνα ἢ μετ' αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς 18
 ἔκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ Ὑπαγε εἰς τὸ οἶκόν σου πρὸς τοὺς σεοὺς, καὶ ἀνάγ- 19
 γειλοῖ αὐτοῖς, ὅσα σοι ὁ Κύριος ἐποίησε, καὶ ἠλέησέ σε. Καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο 20
 κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ πάντες ἐθαύμαζον. Καὶ 21
 ἀπεράσαντο τῷ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολ-
 λὺς ἐπ' αὐτόν καὶ ἦν ὥστε τὴν θάλασσαν. Καὶ ἰδοὺ, ἔρχεται εἰς τὸ ὄρχισυναγῶν, 22
 ὀνόματι Ἰάειρ καὶ ἰδὼν αὐτόν, πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ παρεκάλει αὐ- 23
 τὸν πολλὰ, λέγων Ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει ἵνα ἐλθὼν ἐπιβῇς αὐτῇ τὰς
 χεῖρας, ὅπως σωθῇ καὶ ζήσεται. Καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτῷ καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος 24
 πολλὺς, καὶ συνέβλητον αὐτόν. (Καὶ γυνὴ τις οὖσα ἐν ρύσει αἵματός ἐτη δώδεκα, Καὶ 25
 πολλ-

~ σπεοίηκε

παρεκάλει] ἤρξατο παρακαλεῖν D. Versio Vulg. δαίμονις] ἰαθὶς 54. Versio Syra posterior in margine.
 ἢ μετ' αὐτοῦ] μετ' αὐτοῦ ἢ AC. 1. 68. 72. Evang. 18. 19. Versio Goth. Syr.
 19. ὁ δὲ Ἰησοῦς] καὶ Ἰησοῦς C. καὶ Ἰησοῦς 69. καὶ AKLM 1. 11. 33. 42. 50. 60. 61. 63. 68. 72. 102.
 106. Evang. 9. 10. 12. 17. 18. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Corpt. probante Bengelio. & J. Millio prol. 1343.
 οἶκ] — H. ἀλλὰ λέγει] καὶ εἶπεν D. ἀλλὰ εἶπεν Theophylactus.
 ἀνάγειλον] διάγειλον D. 1. 28. 69. ἀπάγειλον 50.
 σοι ὁ κύριος] ὁ κύριός σοι C. κυρίως] θεὸς D. Versio Corpt.
 ἐποίησε] σπεοίηκεν ACEGHL. 2. 3. 9. Colb. duo. 10. 11. 12. 13. 15. 33. 34. 35. 37. 39. 40. 42. 44. 48.
 49. 51. 56. 58. 59. 60. 61. 63. 64. 65. 69. 72. 73. 74. 78. 83. 84. 86. 87. 90. 91. 92. 106. Evang. 2. 17.
 18. 19. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii. Severus, Theodor. Heracleot. Theophylactus.
 καὶ ultimum] + ὅτι D. Versio Syra. Editio Bezae 3. 4. 5. 20. ἐν] + ἔλη D. Δεκαπόλει] + καὶ Evang. 8.
 ὅσα] ἀ C. Versio Corpt.
 21. ἐν τῷ πλοίῳ] — D. 1. 28. 47. 56. 58. Versio Armen. ἐν πλοίῳ 102.
 πάλιν εἰς τὸ πέραν] εἰς τὸ πέραν, πάλιν D. Versio Syra. πάλιν] + ἦλθεν 69.
 ἐπ' αὐτόν] — 44. ἐπ' ὡς 28. 69. 90. καὶ ἦν] — D.
 22. ἰδοὺ] — D. 102. Versio Syr. Vulg. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 401.
 εἰς] τις D. 50. Versio Vulg. ὀνόματι Ἰάειρ καὶ ἰδὼν αὐτόν πίπτει] καὶ προσέπεσεν D.
 πίπτει] προσπίπτει 13. 69. Versio Vulg. πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ] αὐτῷ πρὸς τοὺς πόδας 1.
 πρὸς] εἰς 55. Evang. 19. αὐτῷ Ἰησοῦ Versio Goth.
 23. καὶ παρεκάλει] ὡς παρακαλεῖ AC, 71. καὶ ὡς παρακαλεῖ AC, 71. ποικίλ] καὶ D. — 38.
 ὅτι] — D. 69. ἐσχάτως] + ἐσχάτως. C. ἐπιβῇς] ἐπιβῇς 71.
 ἵνα ἐλθὼν ἐπιβῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας] ἐλθὼν, ἄψαι αὐτῆς ἐν τῇ χειρὶ σου D. ἐπιβῇς] ἐπιβῇς 71.
 αὐτῇ τὰς χεῖρας] τὰς χεῖρας αὐτῇ C. 1. Versio Vulg. χεῖρα αὐτῇ 69.
 αὐτῇ] αὐτῇ AK. 31. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. ἐπ' αὐτῇ 28. — 69.
 τὰς χεῖρας] χεῖρα 69. Versio Vulg. Corpt. ὅπως] ἵνα CL. 28. 69. Versio Corpt.
 ζήτηται] ζήτησιν 54. Ev. 8. 24. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτῷ] — 36.
 ἀπῆλθε] ὑπῆγεν D. μετ' ἐπ' Evang. 20. ἠκολούθει] ἠκολούθησεν CL 13. συνέβλητον] συνέβλητον Theophylactus.
 25. τις] — ACL 1. 33. 102. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1343.

19. Inter Judacos vetuit nuntiari opera sua:
 Matth. VIII. 4. apud Gentes, porcos alentes, per-
 mittit.

22. Jof. B. II. 17. 9. ἱεράζαρος ὁ υἱὸς Ἰαέρ.

23. τὸ θυγάτριον] Suidas. ὁ δὲ ἠγάσθη τὸ μισθῶσιον,
 ὥς καὶ θυγάτριον ἔχον ἠγμένον καὶ αὐτὸ φιλοσόφως, αὐ-
 τῷ κατεργυῖσθαι. Athenaeus XIII. p. 581. C. εἰς νύκτ'
 ἀποδώσει τὸ θυγάτριον μου διπλῶν.

ἐσχάτως ἔχει] Phrygichus p. 172. ἐσχάτως ἔχει ἐπὶ
 τῷ μοχθηρῶς ἔχει καὶ σφαλερῶς, τάττειν οἱ σύρφακες, ἢ
 δὲ τῷ ἐσχάτως χρῆσις, οἶσθα, ἐπὶ τῷ ἄκρῳ παρὰ τοῖς ἀρ-
 χαίοις νομίζεται, ἐσχάτως πονηρὸς, ἐσχάτως φιλόσοφος.
 διαγραφτέον ἔν καὶ τῷτο. Thomas. ἐσχάτως ἔχει, ἐπὶ τῷ
 μοχθηρῶς, οἱ σύρφακες, οἱ δὲ παλαῖοι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ τίθει-
 σιν, ἐσχάτως φιλόσοφος. Zofimus I. 70. ἐσχάτως μα-
 τινῶσαι. Agatharchides Cnidius de mari rubro. ἐ-
 σχάτως διακείμενος. Polyaeus V. p. 456. Διονύσιος ἀρρω-
 στὴν προσποισθᾶντος λόγον δίδωκεν, ὡς ἐσχάτως εἴη δια-
 κείμενος. Lucian. Abdicato 14. ὃν γὰρ, ὡς ἐν ἐσχάτοις
 ὥσαν τὴν γυναικα, καὶ παμπροσφύτως ἔχοντα, ἐκ ἰσχυροῦ μι-
 σῆς. Hippocrat. Aphorism. I. 6. εἰς τὰ ἐσχάτα νοσή-
 ματα αἱ ἐσχάται θεραπείαι κράτισται. Aristoph. A-
 charn. 751. διαπύμενος. Schol. ἐσχάτως πυνθόμενος Exc.
 ex Diodoro. p. 554. ὅτι Πυθαγόρας πυνθόμενος τὸν φρε-
 κύδην — ἐν δὴλῳ νοσῶν, καὶ τελείως ἐσχάτως ἔχειν. & l.
 XXIV. p. 566. ἐσχάτως γὰρ αὐτὴ διακείμενη. Demosth.
 c. Leptin. τὰ ἐσχάτα πάσχειν p. 741. ἀπὸ ζήμειον. Ar-

midor. III. 61. φυλάττεισθαι ὑπὸ τινος κατεχόμενος —
 τοῖς ἐσχάτως ἔχονσι σωτηρίαν προσαγορεύει. II. 26. πρὸς
 ἐσχάτοις ὄντας. Heliodorus VIII. p. 395. ἐν ἐσχάτοις
 διάγειν. Aristid. S. S. I. p. 289. ὥς ἐσχάτον ἐλθεῖν. Elian. V. H.
 II. 4. ἠπείλησε τὰ ἐσχάτα δράσειν αὐτόν μη ὑπεκκρίνοντα.
 Xenoph. Cyropaed. II. τὰ ἐσχάτα παθεῖν. & H. G.
 II. ὁμολογῶ τὰ πάντων ἐσχάτατα παθὼν ἂν δικαίως
 ἀποβήσκειν. Petron. 101. in ultimis esse. Polybius I.
 p. 33. ἐσχάτως αὐτῶν ἤδη διακείμενων. Diodorus S.
 XVIII. 48. ὁ δ' Ἀντίπατρος, ἐσχάτως ἤδη διακείμενος.
 Exc. XXI. 12. τὸν βασιλεῖα διακείμενος ἐσχάτως ἤδη.
 Apulejus Met. I. ultime affectus.

24. συνέβλητον] supra III. 19. 20. infra 31. Ovid.
 ex Ponto IV. 9, 21. Nec querulus, turba quam-
 vis elideret, effem: Sed foret a populo tum mihi
 dulce premi. Cic. in Verrem Act I. 7. Hortensius
 Consul designatus domum reducebatur e campo,
 cum maxima frequentia a multitudinē.

25. ὅσα ἐν ρύσει αἵματος] Cic. Tusc. III. 4. Qui
 autem in morbo sunt; fani non sunt, & omnium
 insipientium animi in morbo sunt.

26. Lucianus Phal. II. 13. καταδαπανῶντα παρ' αὐ-
 τῷ κρίνεσθαι. 2 Macc. II. 10.

Plinius H. N. XXIX. 5. Hinc illae circa aegros
 miserae sententiarum concertationes, nullo idem
 censente, ne videatur accessio alterius. Hinc illa
 in-

26 πολλὰ παθῆσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ
 27 μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθῆσα· Ἀκούσασα περὶ τῆς Ἰησοῦ,
 28 ἐλθῆσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν, ἤψατο τῆς ἱματίου αὐτῆς. Ἐλεγε γάρ· Ὅτι καὶ τῶν
 29 ἱματίων αὐτῆς ἄψωμαι, σωθήσομαι. Καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τῆς αἱματὸς αὐτῆς·
 30 καὶ ἔγνω τῷ σώματι, ὅτι ἵαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. Καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνὼς ἐν ἑαυ-
 31 τῷ τὴν ἐξ αὐτῆς δύναμιν ἐξεληθῆσαν, ἐπιτραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ, ἔλεγε· Τίς με ἤψατο
 32 καὶ λέγεις· Τίς με ἤψατο; Καὶ περιβλέπετο ἰδεῖν τὴν τέτοιο ποιήσασαν. Ἡ δὲ γυνή,
 33 φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶ-
 34 πεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θύγατερ, ἡ πίστις σε σέσωκε σε·
 ὑπάγε

[ἔτη δώδεκα] δώδεκα ἔτη C. 1. 69.

26. καὶ prius] ἡ D. Versio Syra utraque.

ὑπὸ] παρὰ 53. ἀπὸ Editio Erasmi.

παρ] — D. 1. 11. 28. 68. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Syra utraque, Vulgata.

ἑαυτῆς] αὐτῆς AFGM 9. 10. 14. 28. 33. 34. 35. 40. 45. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 69. 70. 71. 83. 84. 90. 91. 102. Evang. 2. 13. 18. 24. Theophylactus. probante J. A. Bengelio.

εἰς] ἐπὶ D. ἐλθῆσα] — D. Sed versio Lat. deterius habebat.

27. ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ] ὅπισθεν καὶ ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἐν τῷ ὄχλῳ D.

ἐν τῷ ὄχλῳ] — 1. Colb. εἰς τὸν ὄχλον 13. 28. 69. τῷ] — Editio Erasmi 1.

ὅπισθεν] ὀπίσω 40. + καὶ D. a prima manu. Versio Vulg. ἤψατο] + τοῦ κρασπίδος M. 1. 33.

28. ἔλεγεν γάρ] λέγεσα D. + ἐν ἑαυτῇ DK. 1. 11. 12. 15. 27. 33. 42. 51. 53. 54. 60. 68. 72. Evang.

2. 13. 18. 19. ex Matthaeo. ὅτι] — Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.

καὶ τῶν ἱματίων αὐτῆς ἄψωμαι] ἐὰν ἄψωμαι καὶ τῶν ἱματίων αὐτοῦ CL. τῶν ἱματίων αὐτῆς] τῶν ἱματίων ἑαυτῆς D.

29. καὶ εὐθέως] εὐθέως δὲ A. εὐθέως] εὐθύς CL.

πηγὴ] πλὴν 13. Levit. XII. 7. XX. 18.

μαστὶγος] + αὐτῆς 31. 38. Editio Complut. Versio Syr. ἵαται] ἵαται 86. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi.

ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνὼς ἐν ἑαυτῷ] ἐπιγνὼς καὶ ὁ Ἰησοῦς D. a prima manu. ὁ Ἰησοῦς] — 57.

ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξεληθῆσαν] δύναμιν ἐξεληθῆσαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ D.

ἔλεγε] εἶπεν D. ἐπιτραφεὶς] τραφεὶς 57.

με ἤψατο τῶν ἱματίων] ἤψατο τῶν ἱματίων με D.

31. καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγεσιν αὐτῷ D.

ἔλεγον] ἐλέγουν 28. 32.] — 57.

ποιήσασαν] πεποικυῖαν 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

33. καὶ τρέμωσα] — 59. + δὲ πεποικυῖαι λάθρα, quod fecerat occultum D. 50.

ἐπ'] ἐν F. — CDL. 3. 9. 102. Versio Syra, Coria. αὐτῇ] αὐτῇ 60. 69.

προσέπεσεν αὐτῷ] προσεκύνησεν αὐτῷ C. εἶπεν αὐτῷ] + ἔμπροσθεν πάντων 69.

ἀλήθειαν] αἰτίαν 1. 13. 28. 69. + αὐτῆς ἔμπροσθεν πάντων 13. 28.

34. δὲ] + Ἰησοῦς CD. 1. 13. 69. Evang. 20. Versio Armena, Syra posterior.

αὐτῇ] — 40. αὐτῇ A. + θάρσει C. 67. 68. Θύγατερ] θυγάτηρ D.

infelicitis monumenti inscriptio: Turba se medicorum periit. Xiphilin Hadrian. πολλοὶ ἰατροὶ βασιλεὺς ἀπώλειαν. Menander. πολλῶν ἰατρῶν εἰσοδος μὴ ἀπώλει. Petronius 42. at plures medici illum perdidurunt. Ovid. Met. VIII. 523. Dirus lues ira populi Junonis iniquae Incidit — Dum visum mortale malum, tantaeque latebat causa nocens cladis, pugnaum est arte medendi. & Pont. I. 3. 17. non est in medico semper relevetur ut aeger, Interdum docta plus valet arte malum. Cels. I. VII. praefat. diu a Medicis vexatos. Cum vel superstitiosis remediis mulierculae terrorem incurrerent, amaras potiones praescriberent, non idem sentirent, & naturae vires debilitarent.

33. πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν] Jo. XVI. 13. Lucianus Icarom. 5. ἄμην γὰρ ἐκεῖνος πᾶσαν γε ἔχεν ἂν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν. Plut. Q. Graec. p. 300. E. ἐξηγγεῖλε — πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Il. ω. 407. ὦγε δὴ μοι πᾶσαν ἀλήθειαν καταλέξω, Od. λ. 506. πᾶσαν ἀληθείην μυθήσομαι, ὡς με κελεύεις. & p. 122. αὐτὰρ ἐγὼ τῷ πᾶσαν ἀλήθειαν κατέλεξα. Herodot. VIII. 82. ἀπιστούντων δὲ τέτων, ἦκε τριήρης — ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. & IX. 88. γινῆς ὅτι, εἰ θέλοις σφί πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγῶνων εἶπαι, αὐτοὺς κυνιδεύσεις ἀπολέσθαι. Plato Apolog. Socrat. p. 16. D. πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. p. 25. F. πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπα. & ante. ὑμῖς δὲ με ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Isoerat. π. ἀντιδόσ. περὶ μὲν τῆς ἐμῆς, εἰτε βύλεσθε καλεῖν δύναμιν, εἰτε

φιλοσοφίας, εἰτε διατριβὴς ἀκηκόατε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Diog. L. Epimenid. I. 109. πᾶσαν ἔμαθε παρ' ἐκείνου τὴν ἀλήθειαν. Xiphilin. in M. Anton. p. 264. ἐν μόνον, ὃ συσφατῶνται, δέδοικα, εἰρήσεται γὰρ πᾶσα πρὸς ὑμᾶς ἀλήθεια. Diodor. S. XIX. 2. ἐξέθηκε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Demosth. a. Phaenipp. ἀκούσεσθε πᾶσας τὰς ἀληθείας. Plut. de Fluv. p. 42. παρ' ἧς πᾶσαν πολυπραγμοσύνην τὴν ἀλήθειαν. Jamblich. V. Pythag. 28. τὸ λεγόμενον πᾶν ἀληθές. Thucyd. VI. 87. εἰρήκαμεν δ' ἡμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Timocies ap. Athenae. X. p. 430. F. πατάξω δ' ἴσον ἴσῳ ποτηρίῳι μεγάλοις ὤψασαν τὴν ἀλήθειαν φράσαι. Lycurgus c. Leocratem βασιανίζοντες πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ πάντων τῶν ἀδικημάτων ἐμελλόν φράσαι οἱ οἰκέται καὶ αἱ θεράπαιναι. Achilles Tatius V. πᾶσαν μαθεῖσα τὴν ἀλήθειαν. & VII. ἐγὼ δὲ πᾶσαν ὑμῖν ἐρῶ τὴν ἀλήθειαν. Jos. B. VII. 2. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτῆς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Cic. pro Cluentio 51. Causa perfecta atque omni veritate cognita. Herodot. Vit. Homeris 23. ἀπηγγέατο περὶ ὅμης πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Excerpt. Diodor. Sic. p. 548. παραγενθέντων δὲ αὐτῶν εἰς Μεσσηνίαν, καὶ τῷ κυρίῳ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν εἰπόντων. p. 557. Zeno ἀνέκραγεν, ἀνετε, ἐρῶ γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν. Sophocl. Trachin. 90. εἴδεν ἑλλείψαν τὸ μὴ πᾶσαν πυθεσθαι τὴν δ' ἀλήθειαν περὶ. Demosth. c. Aristocrat. ἐγὼ δ', ὃ ἄδρης ἀθηναῖος, πρὸς ὑμᾶς ἄπασαν ἐρῶ τὴν ἀλήθειαν. c. Steph. εἰρήσεται γὰρ ἅπαντα πρὸς ὑμᾶς ἡ ἀλήθεια, ὃ ἄνδρες δικασταί. c. Boeot. πᾶσα γὰρ εἰρήσεται ἡ ἀλήθεια.

ὑπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴασι ὑγιῆς ἀπὸ τοῦ μάστιγός σου.) Ἐτι αὐτῷ λαλῶντι, ἔρ- 35
χονται ἀπὸ τῶ ἀρχισυναγῶγῃς, λέγοντες· Ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἐστὶ σκύλ-
λαις τὸ διδάσκαλος; Ὁ δὲ Ἰησοῦς, εὐθέως ἀκέσας τὸ λόγον λαλῶμενον, λέγει τῷ ἀρ- 36
χισυναγῶγῃ· Μὴ φοβῆ, μόνον ψίττου. Καὶ ἐκ ἀφῆκεν ἐδῆνα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, 37
εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸ ἀδελφὸν Ἰακώβου. Καὶ ἔρχεται εἰς τὸ οἶκον τῶ 38
ἀρχισυναγῶγῃς, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. Καὶ εἰσελ- 39
θὼν λέγει αὐτοῖς· Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον ἐκ ἀπέθανε, ἀλλὰ καθεύ-
δει. Καὶ κατεγέλων αὐτῷ· Ὁ δὲ, ἐκβαλὼν ἅπαντας, ὡθλαμβάνει τὸ πατέρα 40
τῶ παιδὸς καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὸς μετ' αὐτῷ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπως ἦν τὸ παιδίον ἀνα-
κείμενον. Καὶ κρατήσας τὸ χεῖρὸς τῶ παιδὸς, λέγει αὐτῇ· Ταλιθὰ κῆμι· ὃ ἐστὶ μεθερ- 41
μηνευόμενον· Τὸ κοράσιον (σοὶ λέγω) ἔγειραι. Καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ ὤρει- 42
πάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλη. Καὶ διετείλατο αὐτοῖς πολ- 43
λὰ, ἵνα μηδεὶς γινῶ τῆτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

I Καὶ

~ πάντας

- ὑπαγε] πορεύε 42. 44.
35. ἔτι.] — Evang. 18. 19.
36. εὐθέως] — DL. 1. 28. 40. Versio Vulg. Syr. Copt. Armen. Ethiop. Arab. probante J. Millio prol. 402.
ἀκούσας] παρακούσας L.
37. ἐδῆνα] — M. a prima manu. ἐδὲ ἕνα D.
αὐτῷ] μετ' αὐτοῦ CL Versio Copt.
συνακολουθῆσαι] παρακολουθῆσαι 1.
μὴ] + τ C.
Ἰακώβου] αὐτῷ DG. 1. 36. 61. 106. Versio Syra posterior, & addit τῷ Ἰακώβῳ cum asterisco.
38. ἔρχεται] ἔρχονται ACDF 54. Evang. 17. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Vulg. Syr. Copt. probante J. Millio prol. 1246.
θεωρεῖ] θεωρεῖ D. Sed in Versione Lat. videt.
θόρυβον] + καὶ ACLM. 1. 28. 31. 36. 38. 40. 42. 61. 69. 72. Colb. 106. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque. prob. Millio prol. 1380.
κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας] κλαίοντων καὶ ἀλαλαζόντων D.
T. Beza conjecterat pro ἀλαλάζοντας scriptum fuisse ἰσχυρόζοντας. Sed vide tu Jerem. IV. 8. XXV. 34. XLVII. 2. Etymol. ἀλάλη, ὁ θόρυβος, καὶ ἡ ἀκαρβύνη — ἐξ ἀλάλῃ, καὶ ἀλάλῃ, καὶ ἀλαλήτης, ὁ θόρυβος. — καὶ ἀλαλάζοντες τὸ ἐν μάχαις λέγειν. Liban. D. XXIX. p. 837. B. ἐπειδὴν δὲ ποτε καὶ τὸ βρέφος ἐξέβρε, ποσῶτον οἱ παρόντες ἀλόλυσαν. — ἀπεκάλαν μακάριον. Juvenal. S. XIII. 134. Ploratur lacrymis amissa pecunia veris, 130. Et majore domus gemitu, majore tumultus Planguntur numi quam funera. Caesar de B. G. V. 37. tum vero suo more, victoriam conclamant, atque ululatum tollunt. Eurip. Electr. 843. ἡσπικρεν, ἡλάλαζε Bach. 1131. ἡλάλαζον ejulabant. Plut. de fera Num. Vind. p. 564. B. φωνὰς ἰσαν ἀσήμεας, οἷον ἀλαλαγμῶς, θρήνη καὶ φέβας μεμνηγμένας.
39. καὶ secundo] + τί D.
κλαίετε; τὸ παιδίον] κλαίετε τὸ παιδίον; E.
40. καὶ primum] οἱ δὲ C.
ὁ] αὐτὸς CDL. 33. Versio Vulg.
ἅπαντας] πάντας ACK. 1. 3. 9. 10. 12. 14. 27. 44. 46. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62.
63. 64. 66. 67. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 78. So. 83. 84. 86. 89. 90. 91. 92. 106. Editio Complut. Bengelii.
Theophylactus. τοὺς ὅχλους ἐξω D.
τοῦ παιδὸς, καὶ τὴν μητέρα] καὶ τὴν μητέρα τοῦ παιδὸς D Versio Vulg.
εἰσπορεύεται] εἰσπορεύετο D. 61. Versio Sax. εἰσπορεύονται M. Codices Latini.
ἀνακείμενον] — DL. 192. Versio Copt. κατακείμενον 1. 3. 9. 28. 45. 69. Theophylactus. κατακεκλι-
μένον 69. κείμενον 31. 38. unus Stephani teste Beza. καταβεβλημένον 57.
41. τῆς χειρὸς] τὴν χεῖρα D.
Ταλιθὰ] ραββὶ θραβιτὰ D.
κοῦμι] καμ CL 1. 61. 62. 84. 86. Suidas in Ἀρβακῆμ. Theophylactus. Euthymius. σοὶ] σὺ 76.
ἔγειραι] ἔγειρε DGHK 1. 15. 33. 47. 53. 56. 58. 59. 63. 65. 71. 91. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. ἐγέρθητι 54.
42. εὐθέως] εὐθὺς L. — Versio Copt.
γὰρ] δὲ D. Versio Vulg. + ὅτι C. + ὡς 1. Colb. + θυγάτηρ Versio Syra prior, & posterior cum obelo.
δώδεκα] δεκάδυο.
ἐξέστησαν] + πάντες D. + οἱ ἡγοῦντες αὐτῆς 12. 51. 61. 76. + εὐθὺς L. Versio Copt.
ἐκστάσει μεγάλῃ] ἐκστασιν μεγάλῃ. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. 43. πολλὰ] — D.

34. ὑπαγε εἰς εἰρήνην] 1. Sam. I. 17. XX. 42. XXIX. 7. 2. Sam. XV. 9. Jac. II. 16. Judic. XVIII. 6.
41. Beresith R. LXX. 13. נתינתן puellae, Labanis filiae. Targum Hieros. Deut. XXII. 21. נתינתן puellam istam. & Targum. 2. Esther. II. 9.
43. Hieros. Berach. f. 9. 4. Aegrotavit filius R. Gamalielis. Misit ergo is duos discipulos sapientum ad R. Chaninam f. Dufa in urbem suam. Dicit ille iis: Expectate me, donec ascendam in coenaculum. Ascendit, descenditque iterum, & dixit: Certus ego sum, filium R. Gamalielis a morbo fanatum esse. Eadem hora ille puer petierat cibum.
2. διὰ τῶν χειρῶν] Act. V. 12. XIX. 11. Hebraismus.
4. Ammonius in ἀρχισυνάγωγῃς. Συγγενεῖς οἱ ὄντες ἐκ τῶ αὐτοῦ γένους, οἱ κατ' ἐπισημασίαν ἐπιμνησθέντες τῷ οἴκῳ.
6. Aelianus V. H. XII. 6. & XIV. 36. αὐτὸν θαυμάζομεν διὰ τὰ ἔργα.
7. δυο δύο] Hebraismus.
8. Non singulis baculum permisit, sed duobus unum,

1 **Κ**ΑΙ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἀκαλεῖσθαι αὐτὸν οἱ μα-
2 θηταὶ αὐτοῦ. Καὶ γενομένης σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν καὶ πολλοὶ
ἀκούοντες ἐξεπλάκωντο, λέγοντες· Πόθεν τέτω ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐ-
3 τῷ, — ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαῦται αὐτῷ τῶ χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ
4 τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ καὶ Ἰάδα καὶ Σίμωνος; καὶ ἐκ εἰ-
5 σὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ἐλεγε δὲ αὐ-
6 τοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἐκ ἐστὶ προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς
7 συγγενέσι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἐκ ἡδύνατο ἐκεῖ ἐδελμῖαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ
8 ὀλίγοις ἀρρώστος ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσε. Καὶ θαύμαζε αὐτὸν τὴν ἀπιστίαν
9 αὐτῶν. Καὶ ὤκνηγε τὰς κώμας κύκλῳ, διδάσκων. Καὶ προσκαλεῖται τὸς δώδεκα, καὶ
ἤρξατο αὐτοῖς σποσέλλειν δύο δύο καὶ ἐδίδω αὐτοῖς ἑξήσιαν τῶ πνευμάτων τῶ ἀκαθάρτων.
Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ σῆραν, μὴ ἄρτον,
μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκὸν· Ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια καὶ μὴ ἐνδύσασθαι· δύο χι-
τῶνας.

~ ἐνδύσασθε

γινῶ] γινῶ AD.
1. καὶ ἦλθεν] — 13. καπῆλθεν D. καὶ ἔρχεται C. ἀκαλεῖσθαι] ἀκαλεῖσθαι 106.
αὐτῷ] + καὶ 61.
ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν] διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ CD. Versio Syr.
ἀκούοντες] ἀκούσαντες FL 5. 6. 36. 38. 40. 61. 69. Evang. 2.
ἐξεπλάκωντο] + ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ D. 3. 9. 31. 106 Versio Vulg. Lutheri, Syra posterior.
ταῦτα] + ἅπαντα C. πάντα 29. Versio Vulg.
ὅτι] — AEFGLHM 1. 2. 9. 12. 13. Colb. duo 27. 28. 29. 31. 33. 34. 35. 38. 39. 44. 47. 50. 52. 56.
57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 69. 71. 80. 83. 84. 86. 89. 90. Editio Complut. Plant. Genev. Erasmi. Ben-
geli. Versio Vulg. Theophylact. ἵνα C a prima manu DK 4. 8. 11. 49. 54. 63. 68. 76. 91. 106. Evang. 13.
14. 18. 19. Versio Copt. probante J. Millio.
τοιαῦται] + αἱ L. Versio Vulg. τοσαῦται 106.
3. οὐχ] οὐκ D. a prima manu.
τέκτων ὁ υἱὸς] τὸ τέκτονος υἱὸς 13. 33. 69. Codd. Latini, Versio Aethiop. Arab. Beza: fortasse mutavit aliquis
existimans, hanc artem Christi majestati parum convenire. + τῆς C.
ἀδελφὸς δὲ] καὶ ὁ ἀδελφὸς CDL Versio Copt. Syra. Ἰωσὴ] Ἰωσήφ DL 13. 69. Versio Copt. Sax. probante
H. Grotio. Ἰωσήφ Versio Vulg. Aethiop. Correctorium Bibl. Ἰωσήφ ita debet scribi, ut patet interpretatione,
& in epistola Hieronymi contra Helvidium.
καὶ Ἰάδα καὶ Σίμωνος καὶ ἐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς] — 61.
ἀδελφὸς δὲ] ἐκ καὶ D. Versio Vulg. ἐκ 36.
ὧδε] — M. a prima manu.
αὐτοῖς] — 1. 28. 69.
πατρίδι αὐτοῦ] αὐτὸς πατρίδι 69.
συνγενέσιν] συγγενέσιν D. ex emendatione EFG. 1. 59. 61. + αὐτὸς CKL 12. 29. 45. 59. 61. 71.
Versio Vulg. Copt.
ἐδελμῖαν δύναμιν ποιῆσαι] ποιῆσαι ἐδελμῖαν δύναμιν C. 1. Versio Syr. Copt. ἐδελμῖαν ποιῆσαι δύναμιν D. Origenes.
ὧδε μίαν δύναμιν ποιῆσαι Editio Erasmi, Colinaei. Bogardi.
ὀλίγοις ἀρρώστοις] ὀλίγοις ἀρρώστους 61. πολλοῖς ἀρρώστοις Versio Copt.
6. ἐθαύμαζε] ἐθαύμαζον 28.
περιῆγεν] + ὁ Ἰησοῦς 13. 69.
7. προσκαλεῖται] προσκαλεσάμην D. 1.
καὶ secundo] — D. 1.
καὶ ἐδίδου] δίδω D.
ἀκαθάρτων] + ὡς ἐκβάλλειν αὐτὰ Versio Syra.
8. παρήγγειλεν] παρήγγειλεν E 92. Evang. 2.
αἵρων] ἄρσιν CL. 13. 69.
μὴ] μήτε ter D.
πῆραν, μὴ ἄρτον] ἄρτον, μὴ πῆραν CL.
9. ἐνδύσασθαι] ἐνδύσασθε ACDEF 1. 2. Colb. duo 34. 35. 36. 37. 39. 40. 83. 86. 88. 89. 90. 92. Editio
Complut. Stephani, Bengeli. Versio Syra utraque. Goth. Copt. prob. J. Millio.
18. 19. ἐνδύσασθε 59. 62. 65.

unum, Matth. X. 10. ita sandalia permittit, cal-
ceos vetuit.
8. χαλκὸν] Pollux IX. 92. ἡ τῶν πολλῶν καὶ ἰδιωτῶν
χρήσις τὸν χαλκὸν ἀργύριον λέγει, οἷον οὐκ ἔχει χαλκόν, καὶ
ὀφείλω χαλκὸν ἐν ἑπικάρμῳ πέρσαις χρυσοῖν καὶ χαλκὸν
ὀφείλων. fed. 65. ὁ μῆτοι ὀβολὸς ὅκτω χαλκῶς εἴχει, καὶ
οἱ μὲν δύο χαλκοὶ τεταρτημόριον. Anthol. II. 50. 4. χαλ-
κὸν ἔχων πᾶς ὅθεν εἴχεις, μάθε, πάντα δανείζεις· οὕτως οὐδὲν
ἔχεις αὐτὸς, ἢ ἄλλος ἔχει. Plautus Aul. III. 5. 52.
Cedit miles, aes petit. Ter. Phorm. III. 2. 26.

Ancillam aere emtam suo. hinc aerarium. Aes a-
lienum. Obaerati. L. L. 16. 159. D. Etiam aureos
nummos aes dicimus. inf. XII. 41. Aliter Ovidius
F. 1. 221. Aera dabant olim; melius nunc omen
in auro est. Libanius Epist. 1211. τέτρες δὲ τὸς οὐ
πολὺ τῶν χαλκῶν βελτίος. & Matth. X. 9.
9. Hesychius. σανδάλια, γυναικεῖα ὑποδήματα. Pol-
lux X. 49. ὑποδήματα καίτοι καὶ σανδάλια τις ἔποι καὶ
διάβρα — ὅτι θεόπορος ὁ κωμικός ἐν Παμφίλῃ καὶ
σανδάλια εἴρηκεν, ἀλλ' ἐπὶ γυναικί. Μένανδρος δὲ ἐν Μισο-
Dddd γυνή

τῶνας. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅπως εἰς εἰσέλθῃτε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε 10
ἐκεῖθεν. Καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκέσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, 11
ἐκτινάξατε τὸ χεῖν τὸ ὑποκάτω τῶ ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Καὶ ἐξελ- 12
θόντες ἐκήρυσσον, ἵνα μετανοήσωσι· Καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον· καὶ ἡλεῖφον ἐλαίῳ 13
πολλὰς ἄρρώγας, καὶ ἑθεράπευον. Καὶ ἦκσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, (Φανερόν γὰρ ἐγένε- 14
το τὸ ὄνομα αὐτοῦ) καὶ ἔλεγεν· Ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ ἀπὸ τῆς 15
το ἐνεργεῖσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. Ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι Ἡλίας ἐστίν· Ἄλλοι δὲ ἔλε- 16
γον· Ὅτι προφῆτης ἐστίν, — ἢ ὡς εἰς τὸ προφητῶν. Ἀκέσας δὲ ὁ Ἡρώδης, εἶπεν 17
Ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτός ἐστιν, αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν. Αὐτὸς γὰρ 17

10. ἔλεγεν] λέγει A.
εἰσέλθῃτε] εἰσέρχασθαι Bodl. unus in Edit. Ox.
μένετε] μείνατε 50.
11. ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται] ὅς ἂν τὸ πρὸς μὴ δέχεται L. 13. 28. 69. Versio Syra posterior in margine. ὅς ἂν μὴ δέχεται 1.
ἀν] ἂν ACD 72. 80. Evang. 2. 13. 14. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Theophylacti.
δέξωνται] δέχονται Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei.
ἐκήρυσσον] ἀκούσῃ τοὺς λόγους 1. ἀκούσι 13. 28. 69. εἰσακούσωσιν 68. + τοὺς λόγους 106.
Versio Syra posterior.
ἐκτινάξατε τὸ χεῖν] τὸ κοινοῖον ἐκτινάξατε 1.
χεῖν] χεῖρον Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν usque ad ἐκείνη] — CDL 28. Versio Vulg. Coft. Victor Latinus & Zacharias Chrysopolitanus.
Matthaeo tribuunt. probante J. Millio prol. 402. & T. Beza. 12. ἐξελθόντες] + οἱ μαθηταί 11. 15. 80.
ἐκήρυσσον] ἐκήρυξαν CDL. Versio Syr.
13. ἐξέβαλλον] ἐξέβαλον CD. 54. 73. 85. 106. Editio Complut. Erasmi. 2. 3. 4. 5. Stephani prima, Bogardi.
ἡλεῖφον] ἡλεῖψαντες D.
ἑθεράπευον] ἑθεραπέουσιν Evang. 14. + αὐτοὺς M. 13. 61. 69.
14. ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης] Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς DF Codices Latini. + περὶ Ἰησοῦ Versio Syra. + τῇ
ἀκόν Ἰησοῦ KM. 7. 13. Colb. 49. 69. 76. 78. 91. 106. Evang. 1. 2. 7. 12. 13. 14. 19. probante Beza.
ἔλεγεν] ἐλέγσαν D. ἔλεγον 6. Codices Latini, Augustinus de Conf. Ev. 11. 43. Beza. probante H. Grotio
& J. A. Bengelio in Gnom.
βαπτίζων] βαπτιστής D. 5. 13. 33. 56. 57. 58. 65. 69. 70. Editio Colinaei. Versio Vulg.
ἐνεργεῖσιν αἱ δυνάμεις] αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν 106.
ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη] ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν C. Versio Vulg. Syr. Coft. ἐγίνετο ἐκ νεκρῶν DL. 33. ἐκ νεκρῶν ἀνέ-
54 AK. 27. ex emendatione 42. 63. 68. 72. Theophylacti. ἐκ] + τὸ 44.
15. Ἀλλοι] + δὲ ACDEL 1. 3. 13. 14. 27. 28. 31. 36. 38. 44. 45. 50. 57. 67. 69. 72. 73. 106. Versio
Vulg. Coft. Syra posterior. Theophylacti.
Ἡλίας] + ὁ προφῆτης Versio Syra posterior in margine. δὲ] — 33. 36. 38. 52. 53. 59. 71. Evang. 2. 19.
ἔλεγον postorius] — G 1. 28. Versio Syra.
ὅτι postorius] + ὁ Eusebii: in quodam exemplari dictio propheta habet articulum. probante D. Heinsio.
προφῆτης ἐστίν, ἢ ὡς] — D. ἐστίν postorius] L 1.
η] ACEGHKLM 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 27. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 42. 44. 45. 46.
47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 61. 63. 64. 65. 66. 69. 70. 71. 73. 74. 76. 78. 80. 83.
84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 103. 104. Evang. 1. 2. 7. 12. 13. 14. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. duae

γυνή καὶ στανδαλοθήκας. Lucian. de meretricis ornatu.
de Domo 7. ὑπὸ χρυσῷ στανδάλῳ. Galenus de libris suis
ἐν γὰρ τοῖς τῷ στανδαλίῳ, καὶ ὁ δὲ πλεῖστα τῶν ἐν Ρώμῃ
βιβλιοπωλεῖν ἐσιν. Targum Cant. VII. 1. quam pulcri
sunt pedes Israëlitarum excrementum ad appare-
ndum coram Deo tribus vicibus in anno cum san-
daliis taxi! Bereschith R. LXI. 3. R. Jochanan
sandalarius. Schabbat f. 60. 1. & Koheleth R. XII.
11. Non egrediatur vir sabbato cum calceo fer-
rato. vid. Matth. X. 10. Athen. VI. p. 259. D.
ex Hippia Erythraco: ὑποδεδίχτο δὲ καὶ πολυσχιδῶ σταν-
δάλια τῷ θέρει, τῷ δὲ χειμῶνι ἐν γυναικείοις ὑποδήμασι
διετέλιν περιπατῶντες. calceamentum, quod calcem
tantum tegebat, non inclusus nec teatibus digitis pe-
dum, et si ad mediam usque tibiam interdum ad-
scenderet. Aët. XII. 8. Herodotus II. 91. Joma f.
78. 2. Vidi R. Josua f. Levi exeuntem in sanda-
lio uberis fide expiationis Judith X. 4. XVI. 16.

13. Caelius Aurelianus & Galen. de virib. Medicam.
simplic. 11. multa super aegrotorum unctione dis-
putant. Hieros. Berach. f. 3. 1. & Schabb. f. 14.
3. Dicit R. Simeon f. Eliezer: Permisit R. Meir

aegrotos ungere sabbato: At cum ipse aliquando
aegrotaret, & nos cum ungere vellemus, non per-
misit. inf. XVI. 13. Jac. V. 14. 15. Theocr. Idyll.
XI. 7. φάρμακον — ἔγχετον. Galen. de rat. victus
acutor. morb. 111. Scheviith 8. qui capite dolet,
aut quem invasit scabies, ungat se oleo. Midras
Cohel. f. 73. 1. Chanina f. fratris R. Josua pro-
fectus est Capernaum: haeretici vero fecerunt per
incantationem — venit ad ipsum confanguineus
ejus R. Josua, & unxit illum oleo, quo facto sa-
natus est.

16. Plantus Poen. III. 3. 31. hunc chlamydatum
quem vides, ei Mars iratus est. Livius IX. 2.
quem ceperant exules montem, herbidus aquosus-
que est. vid. in Matth. XXI. 42.

18. Thucyd. II. 22. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκλῳ τὴν πανδιότος
ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα. vid. in Matth. XIV. 4.

19. Hesychius. ἐνέχον. ἐχόλεον, ἀργίζοντο. ἐνέχει, μνη-
σικακεῖ, ἐγχεῖται. ἐνέχεται, ἐγκαλεῖσθαι. Vulg. insidia-
batur. Castalio: imminerebat. Boissus: infensa erat.
Luc. XI. 53. Gen. XLIX. 23. ubi Hieronymus ha-
bet: irascebantur adversus eum. Versio Vulgata: in-

ὁ Ἡρώδης, ὡςτελείας ἐκράτησε τὸ Ἰωάννην, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, 18
 18 ρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. Ἐλεγε γὰρ
 19 ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ· Ὅτι ἐκ ἔξω σοὶ ἔχειν τὴν γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ σου. Ἡ δὲ Ἡ-
 20 ρωδιάς ἐνείχεν αὐτῷ, καὶ ἠθέληεν αὐτὸν σποκτεῖναι· καὶ ἐκ ἡδύνατο· Ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφο-
 21 βεῖτο τὸ Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον· καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκέσας
 22 πρώτοις τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ εἰσελθούσης τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Ἡρωδιάδῃ, καὶ ὀρχησα-
 23 μένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ·
 23 Αἰτήσόν με· ὅ ἐάν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ· Ὅτι ὅ ἐάν με αἰτήσῃς, δώ-

σω

prioris Stephani, Bengelii Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Æthiop Arab. Origenes in Matth. XIV. 2. Victor, Theo-
 phylactus. probante H. Grotio & J. Millio. prol. 674. προφητῶν] + ἀρχαίων 61. ex emendatione. Versio Copt.
 16. ο Ἡρώδης] — C. 72. 74. 78. 80. 90. ὁ] — D. Editio Complut.
 εἶπεν] ἔλεγε CL. ὅτι] — DL. 1. 28. 33. 67. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr.
 Ἰωάννην, οὗτος ἐστὶ] οὗτος ἐστὶν Ἰωάννης 1. Ἰωάννην] — D. Versio Copt. prob. J. Millio. prol. 402.
 οὗτος ἐστὶν αὐτός] οὗτος D. a prima manu L. 69. 102. Versio Vulg. Syria posterior. αὐτός D. ex emendi-
 catione, 33. Versio Syria prior, & posterior in margine. Origenes in Jo. 1. 21. probante J. Millio prol. 411.
 ἡγήθη ἐκ νεκρῶν] ἐκ νεκρῶν ἡγήθη D. 69. ἡγήθη L. 102. Versio Copt. ἡγήθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν C. 37.
 17. αὐτὸς γὰρ ὁ] οὗτος L. Versio Copt. probante Beza. αὐτὸς δὲ ὁ A. αὐτὸς γὰρ D. 69, ὡςτελείας] — Versio Copt.
 καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ] ἐν φυλακῇ καὶ ἔδωκεν αὐτόν A. ἔδωκεν αὐτόν] ἔβαλεν 28. 69. Versio Syr.
 ἐν τῇ φυλακῇ] καὶ ἔβαλεν εἰς φυλακὴν D. 69. ἐν τῇ φυλακῇ] εἰς τὴν φυλακὴν 28. 69. Versio Syr. Cod. Lat.
 18. ὁ] — ACFG 3. 44. 72. 73. 74. 83. 84. 85. 86. 90. 92. 102. 106. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii.
 Φιλίππου] — 47. αὐτὴν ἐγάμησεν] ἐγάμησεν αὐτὴν D. Versio Vulg.
 18. ὁ] + αὐτῇ 33. ὁ] — D. ὅτι] — D. 28. Versio Vulg.
 σοὶ] σε D. — 34. Codices Latini.
 19. ἡ δὲ Ἡρώδης ἐνείχεν αὐτῷ] — 33.
 αὐτὸν ἀποκτεῖναι] ἀποκτεῖναι αὐτόν D. Versio Vulg.
 καὶ prius] — E. a prima manu.
 20. δίκαιον] προφητῶν Versio Syria posterior in margine.
 ἀκέσας] ἀκέσας 8. 28. 35. ex emendatione 37. 45. 46. 51. 56. 58. 62. 64. 66. 83. Ev. 24. Editio Colinaei, D. Heinsius
 πολλὰ] + αὐ 69. καὶ ἔδωκεν αὐτόν] ἐδωκεν αὐτόν D. a prima manu.
 ἦκε] ἦκε 69.
 ὅτι] — D.
 γενεσίῳ] γενεσίῳ D. a prima manu. & γενεσίῳ ex emendatione.
 ἐποίησεν] ἐποίησεν D. 6. 69. Editio Ald. Versio Vulg.
 αὐτοῦ] posteriorius] — D. 1. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg.
 Γαλιλαίᾳ] πόλεως Versio Syria posterior in margine.
 αὐτῆς] αὐτοῦ D. — 1. Colb. Versio Goth. Copt.
 τῇ] posteriorius] — DL. ἀρεσάσης] ἤρεσεν C. a prima manu, L. Versio Copt. εἶπεν ὁ βασιλεὺς] ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν CL.
 εἶπεν] + δὲ A. 33. Versio Copt. ὁ ἐάν θέλῃς] ἐ δώσω σοί] ἐ δώσω σοί, ὁ ἐάν θέλῃς 11. 15.
 ἐάν θέλῃς] θέλῃς D. 1. Versio Vulg. ἀ δώσω σοὶ ad δώσω σοὶ] — 1. 10. 59.
 23. ὤμοσεν] ὤμολόγησεν F. αὐτῇ] + πολλὰ D. 28. αὐτὴν 2.
 ὅτι ὁ ἐάν] εἰ τι ἐάν D. με αἰτήσῃς] αἰτήσῃς με A. Versio Goth.
 με] — L. 56. 58. 69. 106. Evang. 24. Editio Complut. Versio Vulg. αἰτήσῃς] ζητήσῃς 61.

inviderint illi. Samaritana vero imiserunt eum. Eustathius II. v.

20. τοῖς μεγιστῶσι] Phrynicus p. 84. Μεγιστῶνες. ἀντίοχος ὁ σοφιστὴς βιβλίον τὸ ἐπιγράψεν, ἀγορὰν ἐπιγραφόμενον. ἐνθα τ' ἐνόμα ἔθηκεν, ἵσως Μενάνδρῳ ἀκολουθήσας, καὶ γὰρ δὴ τινι τῶν ἀρχαίων ἡμεῖς δὲ οὐ μεγιστῶνας, ἐπόμενοι τοῖς ἀρχαίοις ἀντάσσομεν, ἀλλὰ μέγα δυναμένους λέγομεν. Thomas. μεγιστῶνες ἀδοκίμουν. σὺ ἐν μέγα δυναμένοι λέγε. Etymol. νεαῖας, παρὰ τὸ νέος γινεῖται νεός, ὡς μέγιστος μεγιστῶν. Suidas. ὡς ἄλκιμος, ἄλκιμον. μεγιστῶνες, οἱ τῷ βασιλεὺς περίβλεπτοι ὑπὲρ ὅσους. Etymol. V. ἐγκάμιον, ἤρχοντο γὰρ τῇ νυκτὶ, οἵτινες παρὰ τινος μεγιστῶνος ἐβλάβησαν. Salmasius de Hellenist. p. 110. Vox μεγιστῶνες de proceribus & magnatibus videtur sumpta a Macedonibus & in usum apud Graecos introducta. Non enim habet analogiam nec terminationem Graecam. Nec exemplum suppetit vocabuli sic Graece formati. Persico prout modo & sono terminatum est. Hesychius. μεγιστῶνες, οἱ ἐν ὑπεροχῇ ὄντες. Alexander Aphrodis. in Top. ὁ τιμῆς ὀρεγόμενος παρὰ βασιλεὺς, ἢ παρὰ μεγιστῶνα. Sueton. Calig. 5. Regum etiam regem & exercitatione venandi & con-

viu Megistanum abstinuiffe, quod apud Parthos iustitiae initar est. Senec. Epist. XXI. Omnes illos megistanas & Satrapas, & regem ipsum — obliuio alta suppressit. Tacitus A. XV. 27. Megistanas Armenios, qui primi a nobis defecerant, pellicit fedibus. Frontinus II. 9. 5. Domitius Corbulo, cum Tigranocertam obfideret, & Armenii pertinaciter viderentur toleraturi obfidionem, in quemdam ex Megistanis, quos ceperat, animadverit. Curtius V. 13. cognoscit ex megistane Babylonio. Codices scripti. oi O. passim. Apoc. VI. 15. Jos. A. XI. 3. 2. μεταπεμφθέντες τὸς μεγιστῶνας, καὶ σατράπας, καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς. XX. 2. 3. ἡ βασιλεὺς ἐλὼν μεταπέμπεται πάντας τὸς μεγιστῶνας καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τὸς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους. Vit. 23. κατὰ τέτον τον καιρόν ἀφικνεῖται πρὸς με δύο μεγιστῶνες τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῷ βασιλεὺς ἐκ τῆς τῶν τραχανιτῶν χώρας.

τοῖς πρώτοις] Plut. Sympot. II. οὐ τὸς τυχόντας ἀλλὰ τὸς πρῶτους ἀνδρας.

23. II. I. 612. ἴσον ἐμοὶ βασιλεὺς, καὶ ἡμῖν μοῖρο τιμῆς. Eustath. καὶ Ἰοβάτης ἔτω ἡμῖν πάσης βασιλείας

σω σοί, ἕως ἡμῶν τῇ βασιλείᾳ μν. Ἡ δὲ ἐξεληθῆσα, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτή- 24
σομαι; Ἡ δὲ εἶπε· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννη τῷ Βαπτιστῇ. Καὶ εἰσελθῆσα εὐθέως μὲν σπευδῆς 25
πρὸς τὴν βασιλέα, ἠτήσατο, λέγῃσα· Θέλω ἵνα μοι δῶς ἐξ αὐτῆς ἐπὶ πώνακι τὴν κε-
φαλὴν Ἰωάννη τῷ Βαπτιστῇ. Καὶ θέλουσιν γενόμεναι ὁ βασιλεὺς, ἡ δὲ τὸς ὄρκους 26
καὶ τὸς συνανακειμένους ἐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. Καὶ εὐθέως ἀπεπέμψεν ὁ βασιλεὺς 27
σπεκευλάτῳρα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀποκεφάλισεν 28
αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπὶ πώνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ

κο-

ἕως ἡμῶν] καὶ τὸ ἡμῶν D.
ἡμῶν] ἡμῶν L. ἡμῶν Colb. ἡμῶν 36. Theophylactus.. καὶ + καὶ ἡμῶν αὐτῇ 1.
Thomas. ἀμαρτάνουσιν οἱ τὰ ἡμῶν λέγοντες, ἐπὶ τὰ ἡμῶν. τὰ γὰρ τριγενῆ ὀνομάτων ἐπὶ τῷ οὐδέτερον διηρημένους
ἔχουσι τὰς τοιαύτας πτώσεις. οἷον, οἱ γλυκεῖς, αἱ γλυκαῖαι, τὰ γλυκῆα, οἱ ὀξεῖς, αἱ ὀξεῖαι, τὰ ὀξεα, οὕτως ἄρα ἐπὶ ἡμῶν
λέγον ἀμαρτάνει. Θεοκτίστης ἐν τῇ 1. τρίτον μέρος ἀντὶ ἡμῶν τῷ τροφῆς ἐδίδε. ἐπὶ δὲ τῷ αἰτιατικῷ τῷ πληθυντικῷ, ἐπὶ τοῦ
ἀρσενικοῦ ἐπὶ τοῦ θηλυκοῦ, ἐπὶ συνηρημένους ἐπὶ ἀσυναίρετως ἐκφράσσιν. ὡς ὁ αὐτὸς, τῷ πρὸς βίαν τοὺς ἡμῶν, ἐπὶ πάλιν τὰς ἡ-
μῶν τῷ νέων. καλλίον δὲ τὸ ἀσυναίρετον. Herodianus p. 198. ἀμαρτάνουσιν οἱ τὰ ἡμῶν λέγοντες, ἐπὶ τὰ ἡμῶν. τὰ
γὰρ τριγενῆ ὀνομάτων ἐπὶ τῷ οὐδέτερον διαίρεται. οἱ γλυκεῖς, αἱ γλυκαῖαι, τὰ γλυκῆα. οἱ ὀξεῖς, αἱ ὀξεῖαι, τὰ ὀξεα. οὕ-
τως ἄρα ἐπὶ ἡμῶν, αἱ ἡμῶν, αἱ ἡμῶν. Καὶ τὸ ἐνικὸν οὐ μόνως τοῦ ἡμῶν, ὡς ἐπὶ τῷ ὀξεῖ ἐπὶ γλυκεῖ, ἀλλ'
οὐ τοῦ ἡμῶν. Dionys. Halic. A. IV. p. 722. Athenaeus XII. p. 534. F. ἔχων ἐξουσίαν ἀπαντα λαβεῖν, τὰς ἡμῶν κατ-
ἔλιπεν, Tobit. VIII. 14. X. 10.
αἰτήσομαι] αἰτήσομαι ACDG.
εὐθέως] — L. Versio Copt. Armen. εὐθὺς C. ἠτάσας λέγῃσα,] εἶπεν, D. 1. Versio Syr. Lat.
Θέλω, ἵνα μοι δῶς ἐξ αὐτῆς] δῶς μοι D. Θέλω, ἵνα ἐξ αὐτῆς δῶς μοι C. Versio Syr. Vulg. Θέλω] — 60.
ἐξ αὐτῆς] — 5. Versio Goth. + τῷ ἄρας Versio Syr. prior, & posterior cum obelo, ἐξ αὐτῆς Editio
Erasmi, Colinaei, Stephani secunda, Bengelii. ἐξ αὐτῆς 66. ex emendat.
πώνακι] — 28. + ὡς D.
26. καὶ prius] — D. sed versio Lat. &c.
διὰ] + δὲ 14. Versio Syr.
συνανακειμένους] ἀνακειμένους L. 42.
αὐτὴν ἀθετῆσαι] ἀθετῆσαι αὐτὴν C. Versio Copt.
εὐθέως] — Versio Vulg. prob. 7. Millio prol. 413.
ὁ βασιλεὺς] D. 1. 28. Colb. Versio Vulg. probante Millio prol. 411.
σπεκευλάτῳρα] σπεκευλάτῳρα D. a prima manu.
74. 84. 85. 90. 91. Evang. 1. 13. 19. 20.
ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀποκεφάλισεν] ἀποκεφάλισαι Versio Copt.
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς] αὐτῆς τὴν κεφαλὴν 72.
σπεκευλάτῳρα AEFL 1. 45. 47. 48. 49. 50. 51. 57. 73.
ἐπέταξεν] ἐκέλευσεν 2. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.
αὐτῇ] Ἰωάννη Versio Syr. + ἐπὶ πώνακι C. 1. 61. Versio Vulg.
λιν. 135. πάντες ἐξ αὐτῆς ἀπὸ πλάτῃσι πάλιν. 136. ἐξ αὐ-
τῆς Γ. ἄλλες ἀπέσειλον. 138. παρελθὼν ἐξ αὐτῆς. 142. τό-
τε γ' ἐξ αὐτῆς ἄρῃσεν — ἐξ αὐτῆς παρεδόθησαν. Leg. 63.
ἐξ αὐτῆς ἀφαιρῶντες εἰς ἐκκλησίαν. XIV. 2. πρὸς μὲν τὸν
ἀσπράβαν ἐξ αὐτῆς ἐπέμπε διασφαῶν τὰ γινόμενα. 3. τινὲς
μὲν ἐβόησαν ἐξ αὐτῆς. XV. 12. τινὰ μὲν, διαταραχθέντα
τὴν θηρίαν ἐξ αὐτῆς ἄρῃσεν. 16. τὸ μὲν γὰρ τὸν ἐλεφάντα
πλήθος ἐξ αὐτῆς παρσενεώσατο, καὶ τότε προσεβάλλετο. 20.
ἐξ αὐτῆς ἀναῖδον καὶ θηριώδεις οὕτως. Leg. 42. ἐξ αὐτῆς ἐ-
πὶ τοσούτοις ἀχαριστοῦσθαι. 44. p. 1190. πᾶντα ἐπέτατ-
τον — ἐξ αὐτῆς εἰς Ρώμην. 46. p. 1197. ἐξ αὐτῆς τὸν
Δημήτριον ἀποστέλλειν πάλιν. Orpianus Plac. I. 782. ἐξ αὐ-
τῆς. Sch. παραυτίκα. Suidas. ἐξ αὐτῆς παραυτίκα, εὐ-
θέως, ἐξ αὐτῆς οἱ προαιρημένοι βιβλιοφόροι ἐπέμπον πρὸς τὸν
Περσέα διασφαῶντα τὸ γεγονός. καὶ αὐτῆς ὁ δὲ ἐξ αὐτῆς
προῆγε, βᾶδον τῇ πορείᾳ χρώμενος.
26. ἀθετῆσαι] 70f. A. XV. 2. 6. πᾶντα γραφάμενα
ἀμφοτέρων εἰκόνας ἀντιμὴ διαπέμψασθαι, θεωρημένους γὰρ
ἐκδοῦς ἀθετῆσαι, ὡς ἔστιν. Luc. X. 16. 70. XI. 48. 1. Theff.
IV. 8. Plut. Coriolan. p. 232. C. μὲν ἀθετῆν μὲν ἀ-
ναίσθηται τῶν τοιούτων δυναμένων. Polyb. XV. 1. τὰς ἐξ
ἀρχῆς γενομένας συνθήκας Ρωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀθετῆ-
σαι αὐτοὶ — ἀθετῆν δὲ τοιούτοις τοὺς ὄρκους καὶ τὰς
συνθήκας — ἠθέτησαν ταῦτα Καρχηδόνιοι παρασπονδῆσαν-
τες. III. 29. ὅτι τὰς πρὸς ἀσπράβαν γενομένας ὁμολογίας ἐκ
ἀθετῆσαν. Lucianus de V. Hist. II. 20. πᾶσι τὸν ἀθε-
τικῶν εἰς. Dionys. Hal. Dinarch. p. 5. Diodor. S.
XXI. p. 562. ἀθετῆσαι πίσιν. XXXI. p. 590. πα-
ρασπονδῆσαν καὶ τὴν δοθεῖσαν πίσιν ἀθετῆσαν.
27. Glossarium. σπεκευλάτῳρα, ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀποκεφα-
λίζων. Gloss. Vatic. ἀποκεφαλίστης. Plut. Galb. p. 1063. F.
ἐν δὲ τούτοις Ἰσθμίου καὶ Βαρβίου, ὁ μὲν ὀπτιών, ὁ δὲ τισσι-

29 κοράσιω· καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ
 30 αὐτοῦ, ἦλθον καὶ ἦσαν τὸ πᾶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν τῷ μνημείῳ. Καὶ συνά-
 γον· οἱ σπόφοι πρὸς τὸ Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν,
 31 καὶ ὅσα ἐδίδασκαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ
 ἀναπαύεσθε ὀλίγον· Ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί· καὶ οὐδὲ φαγεῖν
 32 ἠνέχοντο. Καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. Καὶ εἶδον αὐτοὺς ὁ
 33 ἀγὼντας — οἱ ὄχλοι· καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί· καὶ περὶ τοῦ πλοίου τῷ
 πλοῦ

28. ὁ δὲ] κ. CL. 1. 28. Versio Vulg.

ἀπελθόν] — Versio Vulg. probante J. Millio prol. 413.

ἔδωκεν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπὶ πινυκί] — 11.

ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κοράσιῳ] — Bodiej. unus in Ed. Ox.

αὐτὴν prius] — L. 1. Versio Syr. Theophylactus.

29. ἔ· ἀκούσαντες] ἀκούσαντες δὲ D. Versio Copt.

ἐν] + τῷ D. Editio Stephani, Genev. Plant.

αὐτῶ] — 61.

ἔ· ὅσα prius] ὅσα CDEL Colb. 1. 33. 44. 56. 58. 71. 84. 87. 102. Evang. 12. 14. 24. Versio Vulg. Copt.

31. εἶπεν] λέγει C. Versio Vulg.

ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν] ὑπάγωμεν D.

εἰς] ἐπ' L.

ἀναπαύεσθε] ἀναπαύσασθε ACM. 2. in margine. 11. 36. 40. 53. 57. 69. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.

ἠνέχοντο] ἠνέχοντο εἶχον D. Versio Vulg.

Compline. ἠνέχοντο L.

ἀπῆλθον EFGH. 3. 13. 36. 40. 44. Colb. 59. 61. 69. 73. 76. 84. 85. 87. Ed. Erasmi, Colinaei, Bogardi.

εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ] ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον 13.

εἰς ἔρημον τὸ 69.

τῷ πλοίῳ] — D. Versio Vulg. τὸ πλοῖον 2.

33. εἶδον] ἰδοῦντες 1. εἶδαν D.

οἱ ὄχλοι] — ADEGHKLM. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Colb. unus. 27. 28. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38.

39. 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 70. 71. 72. 73. 74. 78.

80. 83. 84. 85. 86. 87. 89. 90. 91. 92. 103. 104. 106. Evang. 13. 14. 18. 19. Editio Complut. Erasmi 1. Ald.

Stephani duae priores. Wechelii, Bengelii, Plant. Genev. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Armen. Aethiop. Theo-

phylactus. probante J. Millio prol. 1169.

αὐτὸν prius] — D. 1. 28. 49. 102. Versio Vulg.

38. 39. 40. utramque lectionem habet 47. 49. 53. 56. 58. 60. 62. 63. 68. 83. 85. 102. 106. Evang. 13. 14.

18. 10. Versio Copta, Syra utraque.

περὶ] περὶ L. Stephani unus teste Beza. 53.

ράριος [τῶν σπεκελατῶρων], ἔτω γὰρ καλῶνται οἱ διαγί-
 λων καὶ διοπτῶρων ὑπηρεσίας τελευτῶντες. Tacit. H. 1. 25.
 Barbium Proculum tessarium speculatorum, &
 Veturium Optionem eorundem. Caesar B. G. IV.
 26. Speculatoria navigia. Lucianus VIII. 472. Jam
 rapido speculator eques per litora cursu Hospitis
 adventu pavidam compleverat aulam. Seneca de
 Benefic. III. 25. Speculatoribus occurrit, nihil se
 deprecari, quo minus imperata peragerent, dixit,
 & deinde cervicem porrexerit. & de Ira. I. 16. Cen-
 turio supplicio praepositus condere gladium specu-
 latorem jubet. Julius Firmicus VIII. 26. Speculato-
 res faciet, qui nudato gladio hominum amputant
 cervices. Livius XXXI. 24. Ni speculator, he-
 merodromos vocant Graeci ingens cursu eme-
 tientes spatium, contemplatus regium agmen e spe-
 cula quadam, praegressus nocte media Athenas per-
 venisset. & XL. 7. Ad has excipiendas voces spe-
 culator ex convivis Persei missus. Sueton. Calig. 44.
 Caligula — magnificas Romam literas misit, mo-
 nitis speculatoribus, ut vehiculo ad torum usque
 & Curiam pertenderent. Claud. 35. Convivia nun-
 quam inire ausus est, nisi ut speculatores cum lau-
 ceis circumfarent, militesque vice ministrorum
 fungerentur. Galba 18. descendente speculator im-
 pulsus turbae lancea prope vulneravit. Tacit. H. II.
 33. Cum Othone praetoriarum cohortium & spe-
 culatorum equitumque validam manum discessisse.
 Hirtius de Bello Afric. 37. VI. Kl. febr. Circiter
 vigilia prima imperat, speculatores apparitoresque

omnes ut sibi praefecto essent. de B. Hisp. 1. 3. spe-
 culator de legione secunda. ff. de bonis damnato-
 rum l. 6. Neque speculatores ulro sibi vindicent,
 neque optiones ea desiderent, quibus spoliatur, quo
 momento aliquis punitus est. Inscriptiones. P. Ae-
 lio Muciano Spec. Leg. II. adjut. item: Schola
 speculatorum Leg. I. & II. adjutricum, piam, &
 fidelium. Gen. XXXVII. 36. Targum Jonathan &
 Hieros. praefectus speculatorum. Bammidbar R.
 XIX. f. 239. 2. Nemo hominum speculatorem
 suum laudat. & XX. f. 241. 1. Rex mundanus
 mittit speculatorem, ut aliquem occidat. Varro de
 Lat. Speculator, quem mittimus ante ut respiciat
 quae volumus. Suidas. σπεκουλάτορας, τῷ δορυφόρου.
 Echa R. praef. ut occidat speculator.

31. ἠνέχοντο] Etymol. σχολὴν ἣν οἱ πολλοὶ ἀκύροι λέγου-
 σιν ἠνέχοντο. τὸ δὲ ἠνέχοντο βάρβαρον, ἀπὸ τοῦ
 ἠγῶν λέγουσιν ἀθηναῖοι σχολάζειν. Ἡ δὲ ἠνέχοντο
 βάρβαρον μὲν ἐκ ἐστὶν ὄνομα, τάττεται δὲ ἐκ ἐπὶ σχολῆς, ἀλλ' ἐπὶ καιρῷ
 εὐφυῆς καὶ ἀρετῆς. Moeris. ἠνέχοντο εἰδὲς εἰρήνης τῶν παλαιῶν,
 ἑλλήνων δὲ. Thomas: τὸ δὲ ἠνέχοντο πάντων ἀδόκιμον. Phry-
 nichus p. 50. ἠνέχοντο ἐ λεκτέον, ἀλλ' εὖ σχολῆς ἔχον.
 Lucian. Amores 33. τῆς ἀνάγκης ἀφέντες ἠνέχοντο
 τῶν κρείττονων ἐπὶ νοῦ. Plut. Apophthegm. Lacon. p.
 223. D. διὰ τοῦτο πάντας σὺ κακῶς λέγεις, ἵνα ἀπολο-
 γώμενοι μὴ ἠνέχοντο περὶ τῆς σῆς κακίας λέγειν. Chion.
 Epist. 17. τί γὰρ κάλλιον, ἢ ἄνθρωπον ὄντα θνητῆς φύ-
 σως, καὶ εἰς κεραιμένον μίσθον, μόνοις ἠνέχοντο τοῖς ἀνα-
 γάτοις αὐτοῦ; Philo de Princ. Creatione T. 2. p. 363,
 8. τῆς διανοίας ἐνὶ ἠνέχοντο ἐκείνῳ. de Legg. Special. p.

πώλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτοὺς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐξελθὼν 34
εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολλὸν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ
ἔχοντα ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλὰ. Καὶ ἦδη ὥρας πολλῆς γενομένης, 35
προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγουσιν· Ὅτι ἐξημέρος ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἦδη
ὥρα πολλή. Ἀπόλυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγρούς καὶ κώμας, ἀ- 36
γοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· 37
Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν ἀγχοσίῳι
δηναρίων ἄρτους, καὶ δώμεν αὐτοῖς φαγεῖν; Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Πόσους ἄρτους ἔχετε; 38
ὑπά-

συνέδραμον] + ἐλθον 1.
προῆλθον] προσῆλθον 31. 71. 69. 106. προσῆλθεν 13. αὐτοὺς] αὐτῷ 69.
ἐ συνῆλθον πρὸς αὐτόν] — L. 1. 13 Versio Syra, Vulg. Corf. probante H. Grotio.
συνῆλθον] ἦλθον Editio Complut. Genev. Plant. συνέδραμον A. συνεῆλθον 69.
πρὸς αὐτόν] αὐτοῦ D. 28.
34. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶδεν A. 12. 53. 57. 61. 67. 80. 92. 106. Evang. 18. Versio Syra. εἶδεν L. 1.
33. 69. 102. Versio Corf.
εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολλὸν ὄχλον ἐ] ἐ ἰδὼν πολλὸν ὄχλον ὁ Ἰησοῦς D.
ἐσπλαγχνίσθη] ἐπλαγχνίσθη D a prima manu. Versio Lat. condoluit super eos. ἐσπλαγχνίσθη 3.
αὐτοῖς] αὐτοῦς DF. Versio Vulg.
διδάσκειν αὐτοὺς] αὐτοῦς διδάσκειν A.
αὐτῷ] — 1 36. 40. 93. Colb. duo.
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν αὐτῷ D. 11. 15. 42. 53. 67. 72. Versio Vulg. Theo-
phylactus. οἱ μαθηταὶ αὐτῷ λεγουσιν A. αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγουσιν 1. οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Colb.
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ 69. + αὐτῷ Theophylactus MS. ὥρας πολλῆς] πολλῆς ὥρας 106.
αὐτοῦ] — L.
ὁ] — D.
36. ἀπελθόντες] ἐλθόντες 44.
ἀγρούς ἐ κώμας] κώμας ἐ ἀγρούς 1.
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους] καὶ ἀλυσώσιν 1.
ἄρτους τι γὰρ φάγωσιν, οὐκ ἔχουσιν] τι φαγεῖν D.
Millio prol. 402.
ἀποκριθεὶς] — Versio Syra.
αὐτῷ] — 1.
ἀγοράσωμεν] ἀγοράσομεν 1. duo Stephani teste Beza. 47.
ἀγχοσίῳι δηναρίων] δηναρίων ἀγχοσίῳι AEF GH. 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 84. 85. 86. 89. 90. 92.
106. Editio Complut. Bengelii. Codices Latini.
φαγεῖν] Stephani tertia in ora: ἐρωτηματικῶς ἐν τισὶν ἀνταγωνίσκει, ἐν τισὶ δὲ ἀποφανικῶς. + ἵνα ἔκας.
βραχὺ τι λάβῃ 13. 69. ex Jo. VI. 7. 38. ὁ δὲ] ἐ D. Versio Vulg.

316, 40. αἱ γὰρ ὑπερέσεις τὰς μὲν ὑπαίτιους ἐνεκαίρειν
τοῖς αὐτοῖς ἀδικήμασι παρορμῶσιν. in Flaccum p. 522,
3. ὄχλῳ. πλὴθος δ' ἐστὶν ἐπιτετηδευκὸς γλωσσαλγίαν, καὶ
ἐνεκαίρειν διαβολαῖς καὶ βλασφημίαις. I. Macc. XI. 42.
Liban. Epist. 407. ὥς ἐν ὁ πολλὰς ἡμέραις πονή-
ματα νέων ἢ ὁ χορὸς, ἀριστῶν δὲ ἐκ ἧν, ἀλλ' ἔξει ποιεῖν
εἰς ἐσπέραν. ἰθαυμάζετο δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸ τῆς γα-
στρός κρατεῖν.

35. ἦδη ὥρας πολλῆς γενομένης] Cic. ad Attic. XIII.
9. Hodie mane Dolobella. Multus fermo ad mul-
tum diem. Caesar de B. G. I. 22. Primaluce Con-
fidius accurrit — multo denique die per explo-
ratores cognovit, montem a suis teneri. Tacit. H.
V. 22. multa luce reiecti hostes. Georg. IV. 180.
ac fessae multa referunt se nocte minores. Dionys.
Hal. A. II. 54. ἐμάχοντο καὶ διέμενον ἄχρι πολλῆς ὥρας
ἐσθύνοντες ἀγωνιζόμενοι, ὥς ἡ νύξ ἐπιλαβοῦσα διέκρινεν αὐτοὺς.
Plant. Pseudo I. IV. 4. 59. Nam propere vides, jam
die multum esse.

36. τοὺς κύκλῳ ἀγρούς] Xenoph. Expedit. Cyr. V.
εἰ δὲ βάλῃς τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον ἐκλεξάμε-
νοι, ὅτῃ ἂν βάλῃς, κατασχεῖν. & VII. ὡς εἶλοντο με-
πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προσάτην τῷ πολέμῳ. Frontin.
I. 5. 3. dispersique in proximos agros, ad com-
paranda ea quae manibus necessaria erant. Plut.
Numa p. 73. B. τὰς κύκλῳ πόλεις & Philopoem. p. 360.
C. Demosth. κύκλῳ πορεύομαι. Xen. paed. VII. τι-
θαμέμεθα κύκλῳ μὲν τὴν πόλιν. Plut. de Orac. Pyth. p.
404. E. οἱ δῖοι τῶν ἅμα κύκλῳ καταφερομένων σωμα-

τῶν κύκλῳ ὑπ' ἀνάγκης φερομένων. p. 401. C. ἀπαρ-
χαῖς καὶ δεκάταις κύκλῳ περιεχόμενον τὸν θεὸν ὀρῶν. Eschyl-
lus c. Ctesiph. κύκλῳ περιδιῶν ἑαυτὸν περὶ τοῦ βήματος.
Plato. ἡ κύκλῳ περιφορὰ.

39. Hefych. συμποσίον, τόπος ἐσθλῆς καὶ πόσεως.
Pollux I. 79. τὸ δὲ συμποσίον ἐκ τῆς ἔργου ἀνομασμέ-
νον καὶ συσσίτιον καλεῖται. λέγεται δὲ οἶκος τρίκλινος, πε-
τάκλινος, καὶ δεκάκλινος, καὶ ἀπλῶς, πρὸς τὸ μέτρον τοῦ
μεγέθους, ὁ τῶν κλινῶν ἀριθμὸς. VI. 7. χρὴ λέγειν τὸ μὲν
συμποτικὸν χωρίον συμποσίον καὶ ἀνδρῶν καὶ συσσίτιον,
καὶ τρίκλινον οἶκον. Cic. de Senect. 13. Bene etiam
majores accubitionem epularem amicorum, quia vi-
tae conjunctionem haberet, convivium nominarunt:
melius quam Graeci, qui hoc idem tum compo-
tationem tum concoenationem vocant, ut quod
in eo genere minimum est, id maxime probare vi-
deantur. Exod. VIII. 14. Jo. III. 14. 2. Reg. III.
16. Jud. V. 22. Versio Syra Heb. IX. 10. Act.
II. Matth. XX. 10. Gen. VII. 2. 9. XXXII. 16.
χλωρῷ addit Marcus, quia χέρτος proprie foenum seu
herbam aridam significat. Apoc. VIII. 7. Es. XV.
6. XXXVII. 23.

40. Hefychius. πρασιαί, αἱ ἐν τοῖς κήποις τετράγωνοι
λαχανιαί, οἷον περασιαί, διὰ τὸ ἐπὶ πέρασι τῶν κήπων.
Dioscor. IV. 17. lagopus herba φυεῖται ἐν πρασιαῖς.
Etymol. πρασιαὶ τετράγωνα τινα σχήματα ἐν τῇ γῇ, τὸ
γεωργικὸν σχῆμα. Galenus de Usu Part. IX. ἐκρίβει
δὲ τινες μὲν [ὀχεταί] ἐξ αὐτῆς τῆς μέσης χώρας, ἐσχυρί-
νοι τε καὶ καταστηρμένιοι τρόπον ὁμοίωται τοῖς κατὰ τὰς
πρα-

39 ὑπάγετε καὶ ἴδετε· Καὶ γινόντες, λέγεσσι Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς
 40 ἀνακλίνειν πάντας συμπόσια συμπόσια ὅππῃ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. Καὶ ἀνέπεσον πρᾶσι-
 41 αὶ πρᾶσιαι, ἀπὸ ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ὀντήκοντα. Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
 δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸ οὐρανὸν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδί-
 42 δου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρῶσιν αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. Καὶ
 43 ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν. Καὶ ἦσαν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ
 44 ὑπὸ τῶν ἰχθύων. Καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους, — ὥσπερ πνελιακίχλιοι ἄνδρες.
 45 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ πορεύειν εἰς τὸ
 πέ-

αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς D.

Ε prius] — DL. 1. 34. 39. 85. 102. Evang. 14. Versio Syr. Copt.

λέγουσιν] + αὐτῷ AD. 12. 13. 31. 38. 51. 61. 69. Evang. 13. Versio Syra. Codices Latini.

πέντε] + ἄρτους D. Versio Syr. Copt. Sax.

ἀνακλίνει] ἀνακλιδῆναι G. 1. 2. 13. 28. 31. 65. 69. 92. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Origenes in Matth.

συμπόσια] — L. 61. Editio Ald. Argentorat. Hagenaensis.

συμπόσια συμπόσια] κατὰ τὴν συνήθειαν D. Versio Vulg: secundum contubernia.

χλωρῷ] — 106.

40. ἀνέπεσον] ἀνέπεσαν E. 1. 3. 29. 73. 92. Editio Erasmi, Colinaei. + πάντες Versio Copt. + ἀπὸ 36.

πρᾶσιαι] — L. 61. Editio Ald. Argentorat. Hagena. Bogardi. Versio Copt. πρᾶσιαι Editio Erasmi, Co-

linaei. Bogardi.

41. τοὺς prius] — D.

τοῖς μαθηταῖς] τοὺς μαθητὰς 1.

παρῶσιν] παρῶσιν M. 42. 63. παρῶσιν 61.

ἐμέρισιν] ἐμέρισιν Versio Syra. ἐμέρισε 45. 47.

42. πάντες, ἐχορτάσθησαν] ἐχορτάσθησαν πάντες 1.

κλασμάτων] — 1.

πλήρεις] πληρώματα L. 1. 13. 69.

44. τοὺς ἄρτους] — D. 1. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg.

τοὺς] + πέντε M.

ὥσπερ] — ADEFGHKLM. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Colb. unus. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 38.

39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 69. 70.

71. 73. 74. 76. 78. 80. 83. 84. 85. 86. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 13. 14. 18. 19. Editio Complut. Plant.

Genev. Bengelii. Versio Vulg. Syr. utraque, Aethiop. Arab. Copt. Lutheri, Theophylacti. probante J. Millio prol. 1181.

45. εὐθέως] εὐθὺς L. + ἐγερθείς D.

εἰς] πρὸς Editio Erasmi 1. Aldi.

πορεύειν] πορεύειν D a prima manu.

Versio Vulg. Copt. Syr. Origenes. + αὐτὸν D. 1. 13. 32. 38. 40. 61. 66. 68. 69. Evang. 13. 18.

+ αὐτοὺς 51.

πρασίας. Theophrast. H. Plant. IV. 4. σπυρεται δὲ τῷ

ἡρος εἰς πρασίας ἐξαίρετον τὸ σπέρμα διειρηγμένον ἐπιμε-

λῶς. Liban. Descriptio Horti p. 717. τὸ δὲ λοιπὸν

ἅπαν διαιρεῖτο πρὸς πρασίας. Longus IV. ἦσαν καὶ ἀν-

θῶν πρασιαί, ἀνὰ τὰ μὲν ἔφρην ἢ γῆ, τὰ δὲ ἐποίει τέχνη ῥο-

δωσία, καὶ ὑακίνθος, καὶ κρίνα χεῖρος ἔργα, Ἰωνίας καὶ ἰαρί-

κισσον καὶ ἀναγαλλίδας ἔφρην ἢ γῆ. Od. ω. 244. ὁὐδέ

τι πάμπαν, οὐ φυτὸν, οὐ συκὴν, οὐκ ἄμπελος, οὐ μὲν ἐ-

λάκη, οὐκ ὄρχη, οὐ πρᾶσι, τοὶ ἄνθρωποι κομιδὴς κατὰ κῆ-

πον. Eustath. p. 1574. πρασία τὸπος λαχανιφόρος. Od.

η. 127. ἐνθάδε κοσμηταὶ πρασιαὶ παρὰ νεύτον ὄρχον παν-

τοῖαι πεφύασιν. Dch. αὐτὰ λαχανικαί, ἢ αὐτὰ τῶν φυτῶν τε-

τραγῶναι σχέσεις, ὡς τὰ πλυθία. Inde pratum Jof.

Scaligero dictum. areolatim. Plut. de fort. Alex.

p. 340. D. ἐνθάδε δὲ πρασιαὶ ὕδαρ ἐπαντλῶν. Athenae-

us III. p. 83: F. σπυρεται δὲ τοῦτο τοῦ ἡρος εἰς πρασι-

ας — τὸ σπέρμα — εἴτ' ἄρδεται — ὅταν δ' ἄρδον

ἢ, διαφυτεύεται πάλιν. Sir. XXIV. 41.

41. παρῶσιν] Od. ο. 505. ἡλθεν δὲ καὶ ἕμμιν ὁδοπῆριον

παρῶσιν. Δαῖτ' ἀγαθὴν κρεῖναι τε καὶ οἶνς ἡδυπότοις. Il.

τ. 316. αὐτοὺς δ' ἐν κλισίῃ λαρὸν παρὰ δῖπνον ἔθηκες. A-

riforh. Equit. 1202. ἐγὼ δ' ἀπτήσω γε. Δη. ἑπίθ' οὐ

γὰρ ἀλλὰ τῷ παρῶσιν ἢ χάρις. Lysias pro Callia πολ-

λῶν γὰρ καὶ ἀγαθῶν αὐτῷ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρῶσιν.

Lucian. D. D. XXIV. 1. παρῶσιν καὶ τὴν ἀμφο-

σίαν. & Merc. Cond. 26. ἀράμενος ὁ διάκονος τὰ σοὶ

παρῶσιν φέρων ἐκείνῳ παρῶσιν. Aristot. Polit. I.

καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸν Μίδαν ἐκείνῳ μυθολογῶσι δι' ἀπλησίαν τῆς

εὐχῆς ἀπολίσθαι λιμῶν, πάντων γενομένων τῶν παρῶσιν.

αὐτῷ χρυσῶν. Xenoph. δοκεῖσι ἥτις αὐτὸν δει-

πῆσαι τὸ ἡμῶν παρῶσιν δειπνόν, ἢ τὰ αὐτοῖς. Athen.

X. p. 439. C. ex Polybio. καὶ τὰς διακόνους δὲ τοὺς

τας παρῶσιν φέροντας. Od. ζ. 248. παρ' δ' ἄρ' ὁδυσ-

σῇ δέσσαν βρᾶσιν τε πόσιν τε. Eustath. ὅτι καὶ παρὰ τῷ

ποιητῇ ἐπιτραπεζίας λίξις πολλὰ καὶ τὸ παρῶσιν, οἷον κ. τ. λ.

& θ. 69. παρ' δ' ἐπὶ θει κανέον, καλὴν τε τράπεζαν. Plat.

de Rep. II. ἀλλὰ καὶ τραγῆματα πᾶς παρῶσιν. Xen.

in Hierone. ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἐδωδῆς μεινεκτεῖ ὁ

παρῶσιν πολλὰ τῶν μετρίως διατραπεζάντων. & μάλλον

ἴδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρῶσιν τριφόμενοι τῶν

τὰ εὐτελέστερα παρῶσιν. & Paed. VIII. ἀνευ πόσης

τον παρῶσιν. Thucyd. I. 130. τράπεζαν μετρίως παρ-

τίθετο. Plin. H. N. XXXVI. 2. Extant censoriae

leges, glandia in coenis gliresque apponi vetantes.

Cic. ad Attic. VI. 1. Quid te in vasis fictilibus ap-

positurum putem? Ter. Phorm. II. 2. 28. Coena

dubia apponitur. Horat. 2. S. VIII. 69. Ne male

conditum jus apponatur. inf. VIII. 6. 7. 1. Cor. X. 27.

ἐμέρισε] Thomas. ἐνιμάμην κάλλιον ἢ ἐμέρισα, ἀρι-

σείδης ἐν τῇ πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπιστολῇ πρὸς δὲ τὴν στρατι-

τας τὴν χιτῶνα ἐνιμάμην.

44 Numerus convivarum facillime iniri potuit;

dummodo ponamus ita fuisse ordinatos, ut frons

contineret quinquaginta, altitudo vero centenos:

duae autem quaevis centuriae facies sibi obverterent;

sic XII. apostoli uno per ordines istos ita & uno

reditu ministrarunt quater mille octingentis homi-

bus: & supererunt nonnisi duo ordines medi, qui-

bus forte ipse Christus ministravit. Atque hoc

medo res intra brevissimum tempus sine ulla con-

fusio-

πέραν πρὸς Βηθσαϊδαν, ἕως αὐτὸς ἀπλῶς ἢ ὄχλον. Καὶ ἀπὸ πλάζαντες αὐτοῖς, 46
 ἀπῆλθεν εἰς τὸ προσεῦξασθαι. Καὶ ὁφίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, 47
 καὶ αὐτὸς μόνος ἔπι τῆς γῆς, Καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν (ἦν 48
 γὰρ ὁ ἀνέμος ἐναντίος αὐτοῖς) καὶ ὡς εἶπεν Φυλακὴν τῇ νυκτὸς ἔρχεσθαι πρὸς αὐτὰς
 ὡς πατῶν ἔπι τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτοὺς. Οἱ δὲ, ἰδόντες αὐτὸν ὡς 49
 πατῶντα ἔπι τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν. (Πάντες γὰρ αὐ- 50
 τὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν.) Καὶ εὐθέως ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Θαρ-
 σείτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. Καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἐκόπασεν ὁ 51
 ἀνέμος· καὶ λίαν ἐκ ὥς ἐν αὐτοῖς ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον. Οὐ γὰρ συνῆκαν ἔπι 52
 τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ ἡ καρδιά αὐτῶν πεπωρωμένη. Καὶ ἀπεπείσαντες ἦλθον ἔπι τὴν 53
 γῆν

- τὸ πέραν πρὸς] — 1.
 Βηθσαϊδαν] Βηθσαϊδαν A. Βηθσαϊδαν D. Βηθσαϊδὰ & Βηθσαϊδὰ 7. 28. 34. 39. 46. 52. 54. 78.
 Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Copta. Codices Latini. Origenes in Matth.
 ἕως] + οὐ 40. 106.
 ἕως αὐτὸς ἀπλῶς] αὐτὸς δὲ ἀπλῶς D. ἕως αὐτὸς ἀπλῶς I. ἕως αὐτὸς ἀπλῶς 1.
 τῷ ὄχλῳ] τὸν ὄχλον 40. 69. Versio Syr. 46. ἀπῆλθεν] ἀνῆλθεν 1.
 47. ἦν] + πάλαι D. 1. ἐν μέσῳ] ἐν μέσῳ A.
 μέσῳ τῆς θαλάσσης] μέσῳ τῇ θαλάσῃ D. Versio Vulg. μόνος] + ἦν A. 67. Versio Copt. Syra posterior.
 ἔ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῇ γῇ] — 61. + ἦν 106. 48. εἶδεν] ἰδὼν DL. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Copt.
 ἐν τῷ ἐλαύνειν] ἐν ἐλαύνειν D. ὁ ἀνέμος ἐναντίος] ἐναντίος ὁ ἀνέμος A. 1.
 αὐτοῖς] — 1. + σφοδρὰ 13. 28. 69. ἔ secundo loco] — L. 102. Evang. 18. 19.
 πρὸς αὐτοὺς] ὁ Ἰησοῦς D. + ὁ Ἰησοῦς 61. Versio Syr. περιπατῶν ἐπὶ τῇ θαλάσῃ] ἐπὶ τῇ θαλάσῃ περιπατῶν 1.
 ἔ ἤθελε παρελθεῖν αὐτοὺς] — GH. ἤθελε] ἠθέλησεν D.
 αὐτοὺς ultimo loco] αὐτοῖς L. 49. ἔδοξαν φάντασμα] φάντασμα ἔδοξαν 1.
 φάντασμα] φαντασίαν 71. Euthym. φάσμα 86. φάντασμα εἶναι] ὅτι φάντασμα εἰσιν L.
 ἀνέκραξαν] ἔκραξαν Bodlej. unus in Ed. Ox. 50. γὰρ αὐτὸν εἶδον] — D.
 εὐθέως] — D. εὐθύς L. μετ' αὐτῶν] ἐ λέγει αὐτοῖς] πρὸς αὐτοὺς λέγων D.
 Θαρσείτε] — G. 2. 12. 51. πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον] εἰς τὸ πλοῖον πρὸς αὐτὰς D.
 εἰς τὸ πλοῖον] εἰς τὸ πλοῖον 12. Editio Erasmi 1. λίαν] — D. 1. 28.
 ἐκ περισσῶς] — L. 102. Versio Syra, Copt. περισσῶς D. ἐκ περισσῶς 1.
 ἐν αὐτοῖς] — 56. ἐξίσταντο] ἐξελήσθητο 1.
 ἔ ἐθαύμαζον] — L. 1. 102. Versio Vulg. Copt. Syra. probante T. Beza & J. Millio prol. 403.
 52. ἦν γὰρ] ἀλλ' ἦν L. 7. 33. Evang. 18. 19. Versio Copt. Syra posterior in margine.
 ἡ καρδιά αὐτῶν] αὐτῶν ἡ καρδιά AEF GH. 2. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 84. 85. 90. Editio Erasmi, Colinaei.
 53. ἀπεπείσαντες] + ἐκείνους D. 45. ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν] ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον L. Versio Copt.
 ἐπὶ] εἰς 13. 69. τὴν] — 69.
 Γεννησαρέτ] Γενήσαρ D. Versio Sax. Γενήσαρ Versio Syra, Arab. Γεννησαρέτ AGKL. 3. 4. 5. 6. 28.
 35. a prima manu. 38. 73. 74. Athanas. Synopsis. Editio Wechelii. γεννησαρέτ E. 1. 72. Editio Erasmi 1.
 Versio Copta. Γεννησαρέτ Editio Erasmi 3. 4. 5. Bogardi. Γεννησαρέτ K. 36. 40. 42. 48. 61. 63. 65.
 69. 90. Editio Erasmi 2. Aldi.

fusione peragi potuit. Conf. *Thucyd.* V. 68.

46. *Phrynichus* p. 10. ἀποτάσσομαι σοι, ἔκφυλον πάντων. χρὴ γὰρ λέγειν, ἀσπάζομαι σε· οὕτως γὰρ καὶ οἱ ἀρχαῖοι εὐρίσκονται λέγοντες, ἐπιδὼν ἀπαλλάττονται ἀλλήλων. *Callisthenes Metamorph.* II. δὺς περιπλοκάς τῷ γενήσαντι, καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ τιμοβία. *Libanius* D. XXX. p. 699. A. ἐγὼ μὲν γὰρ ἦδη καὶ τοῖς φίλοις ἀποταξάμενος, καὶ τοῖς συγγενεῖσι καὶ τοῖς προσήκουσι. *Philo* τοῖς ἐφημέροις καὶ νόθοις ἀποτάττεται. & ap. *Suid.* in *Θεραπειταῖς* ἀποταξάμενοι ταῖς τῷ βίῃ φροντίσι. *Luc.* IX. 61. *Act.* XVIII. 21. *Jes.* A. VIII. 13. 7. διηθείς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τὰς γοεῖς ἀσπάξασθαι — ἀποταξάμενος αὐτοῖς εἴπητο.

48. *Od.* o. 502. ἔως δ' ἐλαύνετε ἡμᾶς. *Aristophanes* Eq. 1179. ἵνα τὰς ναῦς ἐλαύνωμεν καλῶς. *Plut.* Lyfandr. p. 438. A. κάπην δὲ ἐλαύνουσι. *Ælian.* V. H. II. 2. ἐλαύνει κάπην. *Xenoph.* εἰ δὲ ἐλαύνειν δεῖσι, κατὰ μέρος τὰς ναῦτας ἀνέπαιον. *Thucyd.* VIII. 108. ὡς ἐπύθετο, τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτης ἐς τὸν ἐλλήσποντον πεπλοκυῖας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τὰς Ἰωνίας. III. 49. ἐγένετο σπυδιὰ τῇ πλεῇ τοιαύτη, ὥστε ἥσθιοι τε ἡμᾶς ἐλαύνοντες.

52. *Cyrril.* Lex. πεπωρωμένος, profligatus. *Galenus.* ἐν ταῖς τῶν καταγμάτων παρώσι. *Dioscorid.* I. 112. κάταγμα παρῶ. *Suidas.* παρῶ καὶ λιθοποιῶ. & ex *Piside* τὰς ἰκμάδας παρῶντα καὶ σφίγγοντα λιθῶ-

δε τρῶμα. *Athen.* XII. p. 549. B. διὰ συνέταξαν οἱ ἱατροὶ κατασκευάσαι βελόνας λεπτάς, τῷ μήκει διαφερέσας, αἷς διὰ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κοιλίας διαθεῖν, ὅταν εἰς ὕπνον τύχῃ βαδύτερον ἐμπεσεῖν· μέχρι μὲν ἔν τινος ὑπὸ τῆς πεπωρωμένης ἐκ τῆς σιάντος σαρκὸς οὐκ ἐνιποιεῖ τὴν αἰσθησιν· εἰ δὲ πρὸς καθαρὸν τόπον ἡ βελὸν διελθῇσα ἵκηται, τότε διεγείρετο. *Oribasius* p. 130. ὅσα καταγνῆτα συνέφυσε πάρος. *Lexicon* MS. πάρος, ἀναίσθησία.

53. *Liban.* O. III. p. 140. C. εἰ μὴ — κατελκύσει ναῦν, καὶ ἐμβαῖς κυλισθεῖ, καὶ τῆς Βρετανίας προσορμισθεῖ λιμένος. *progymn.* XXXIII. λοιπὸν τοῖσιν ἦν, κατελκύσαντα τὰς ναῦς ἀποπλεῦσαι, πῇ μέλλοιεν προσορμισθῆναι πρὸς τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα τῆς Σαλαμῖνος. *Arrian.* Exped. VI. 1. προσορμισάμενος δὲ, ἐπὶ τῷ τῷ, ταῖς ἐχθαῖς. 20. προσορμισθεὶς τῷ αἰγυαλῷ. *Synefius.* προσορμιστῶ. *Conon Narrat.* 8. προσορμισάμενοι τῇ γῇ.

55. *Aristoph.* Ran. 195. ἔκταν περιδρέξει δῆτα τὴν λίμνην τρέχων. *Athenaeus* V. p. 208. B. ἀτλάντες δὲ πειρέτρεχον τὴν ναῦν ἔξω ἐξαπῆχης.

56. *Herodot.* I. 197. Διούτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφί ἰσχυρὸς κατέστηκε· τὰς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέσσει· ἔ γὰρ δὴ χρεώνται ἱπποῖσι, προσιόντες ὦν τὸν κάμνοντα συμβαλέμενοι περὶ τῆς νύσας. *Strabo* III. p. 234. A. de *Iberis.* τὰς ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ αἰγυπτιῶται τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς οὐδούς, τοῖς πεπειραμένοις τῇ πάθῃ ὑποδέχης χάριν. *Act.* V. 15.

54 γῆν Γενησαρέτ' ἢ προσωρμίσθησαν. Καὶ ἐξεληθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοῖος, εὐθέως ἔπι-
 55 γνόντες αὐτὸν, Περιδραμόντες ὅλην τὴν ὠρεῖαν ἐκείνην, ἤρξαντο ἔπι τοῖς κραββά-
 56 τοις τοὺς κακῶς ἔχοντας ὠεῖν, ὅπως ἤκων ὅτι ἐκεῖ ἔστι. Καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο
 εἰς κάμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθην τοὺς ἀσθενούντας, καὶ παρε-
 κάλουν αὐτὸν ἵνα καὶ τοῦ κρασπέδου τῆ ἱματίου αὐτοῦ ἄψων· καὶ ὅσοι ἂν ἤπτοντο
 αὐτοῦ, ἐσάζοντο.

1 **Κ**Αὶ συνάγον· πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ τινες τῶν Γραμματέων, ἐλθόντες
 2 ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ. Καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσὶ (τοῦτ' ἔστιν ἂν-
 3 νίπτοις) ἐδίδοντες ἄρτους, ἐμέμεψαντο. (Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν
 μὴ πυγμῇ νίψων) τὰς χεῖρας, οὐκ ἐδίδισι, κρατοῦντες τὴν ὠρεῖαν τῶν πρεσ-
 βυ-

Ἐ προσωρμίσθησαν] — D. 1. 28. Versio Syr. Ἐ προσωρμίσθησαν Editio *Erasmi*, *Colinaei*.
 54. ἐξεληθόντων αὐτῶν] ἐξεληθόντων αὐτοῦ 50. ἐξεληθόντων ἢ Ἰησοῦ Evangelitaria. ἐλεθόντων αὐτῶν 13.
 εὐθέως] εὐθὺς L. 13. 69. 72. in margine. ἐπιγνώσεις] ἐπίγνωσαν D.
 αὐτὸν] + οἱ ἄνδρες ἢ τόπος G. 1. 13. 28. 32. 38. 40. 61. 69. 72. in margine. Versio Syr. + οἱ ἄνδρες ἢ
 τόπος ἐκεῖνος A. 33. Versio Armen.
 55. ἐκπεριδραμόντες] περιδραμοῖς L. 13. 69. — Versio Syra posterior. + δὲ D. + εἰς 13. 69.
 ἐκείνην] + Ἐ L. 13. 69. περὶ χωρον] χάραν L. Versio Vulg. Copt.
 κραββάτοις] γραβάταις D. γραβάταις A. 1. 42. 65. 67. + φέρειν πάντας Versio Armen.
 περιφέρειν] φέρειν M. 1. 32. 38. Versio Goth. Copt. περιφέρειν γὰρ αὐτοὺς D.
 ἤκων ὅτι ἐκεῖ ἔστι] ἂν ἤκων ἢ Ἰησοῦν εἶναι D. ἐκεῖ] — L. 102. Versio Copt. Latina. *Apoc.* XII. 14.
 ἐκεῖ ἔστι] ἐστὶν ἐκεῖ 1. ἐστὶ] ἢν 56. 58.
 56. ὅπου] ποῦ D. ὅπου 1. εἰσεπορεύετο] εἰσεπορευοῖτο ALM₁ 59. 73.
 πόλεις ἢ ἀγρούς] εἰς ἀγρούς ἢ εἰς τὰς πόλεις D. εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς 33. εἰς ἀγρούς ἢ πόλεις Versio Vulg.
 εἰς πόλεις ἢ ἀγρούς F. 73. πόλεις L. a prima manu. 1. Versio Syra. πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς L. ex emendatione
 ἀγοραῖς] πλατεῖαις D. Versio Vulg. Goth. ἐτίθην] ἐτίθεισαν L. *Evang.* 18. 19.
 ἀσθενούντας] ἀσθενεῖς 1. ὅσοι ἂν] ὅσοι D. 1.
 ἡπτοῖο] ἡψάτο DL. 1. 13. 28. 33. 69. αὐτοῦ] αὐτὸν D.
 ἐσάζοντο] διεσάζοντο 1. 13. 69. ἐσάθησαν 33.
 1. οἱ] — 1. ἰδόντες] ἰδόντες D. at in Versione Lat. cum vidissent.
 αὐτοῦ] + ὅτι 33. L. Versio Copt. τοῦτ' ἔστιν ἀνιπίς] — L. *Kytherus*.
 ἐσθίουσας] ἐσθίουσι L. 33. Versio Copt. + τοὺς DL. 13. 31. 67. 69.
 ἄρτους] ἄρτον 34. 39. 49. 56. 58. 72. Colb. Versio Syra. + αὐτοὺς *Theophylactus*.
 ἐμέμεψαντο] κατέγνωσαν D. — AEHL. 2. Colb. 12. 34. 39. 44. 46. 52. 73. 84. 87. 92. 102. Ver-
 fio Goth. Copt. *Aethiop.* Arab. *Erpenii*. probante *f. Millio* p. 101. 1196. & *f. A. Bengelio*. + αὐτοὺς *Theophylactus*.
 3. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι ἔτι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι] πάντες γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι, ἔτι οἱ Φαρισαῖοι Versio Syr.
 οἱ secundo loco] — 44. μὴ] — 64.
 πυγμῇ] πυγμῇ D. & in Versione Latina: primo. πυγμῇ 59.
 ἐσθίουσιν] + ἄρτοι D. 71. Versio Armen. + τὸν ἄρτον 13.
 τὴν ὠρεῖαν] — F. ὠρεῖαν] ὠρεῖαν D. ex emendatione.

56. εἰς κάμας ἢ πόλεις ἢ ἀγρούς] 1. *Chron.* XXVII 25.
 3. *Hesych.* πυγμῇ, γρόνθος. *Suidas* & *Lex. MS* πυ-
 γμῇ, γρόνθος, σύγκλεισις δακτύλων. *Pollux.* II. 147.
 αἱ δὲ συγκλείσεις τὴν χεῖρα, τὸ μὲν ἔξωθεν καλεῖται πυγ-
 μῇ, ὅθεν καὶ ὁ πύκτης καὶ τὸ πυκτεύειν, τὸ δὲ ἔνδοθεν
 δράγμα, ἄρ' ἔτι καὶ τὸ ἐσαχύναι, καὶ δρᾶξ καὶ δράττε-
 σθαι. & 158. εἰ δὲ συγκλείσεις, Πυγμῇ. paullo an-
 τε τὸ δὲ ἀπὸ καρπῆς ἕως ἄκρας δακτύλων ἢ πᾶσα χεῖρ, ἡρ-
 δοῦσιν. *Theocrit.* XIV. 34. πύξιν κόρρας ἡλάσσα. *Schol.*
 πυγμῇ τὴν συμπίπτουσαν αὐτῆς ἔπαισα. *Antisthenis* Ajax. ὅστις
 — παρήχε, — πυγμαῖς τὸ πρόσωπον. *Latinus* &
Syrus prior cum non intelligerent, quid πυγμῇ hic
 significaret, verterunt crebro & diligenter. Unde,
 inquit *Erasmus*, probabile est, in vetustioribus Co-
 dicibus scriptum fuisse, non πυγμῇ sed πυκνῶς aut
 πυκνῇ, quod sonat frequenter, aut crebro, aut su-
 binde. Alii interpretes intelligunt, non manum so-
 lum, verum etiam brachium ad cubitum usque la-
 vare Judaeos consuevisse, quod & significationi
 πυγμῆς, quae nonnisi manum contractam denotat,
 & consuetudini Judaicae, quae vel digitos solos
 vel manum solam ad carpum usque lavari jubet,
 repugnat. Alii statuunt, manum alteram in pugnum
 compositam altera cava lavandam atque fricandam

fuisse; at praeterquam quod hujus ritus nullum in
 scriptis Judaeorum reperitur vestigium, videtur
 potius Evangelista, ut hoc exprimeret, scripturus
 fuisse πυγμῇ νίψονται. Nobis ergo fit verosimilius
 intelligi πυγμῇν ὕδατος sive mensuram & pondus a-
 quae adhibendae. vid. *Ex.* XXX. 20. 21. *Lev.* XV.
 11. 12. Ex praeceptis enim Rabbiorum mini-
 mum debebat adhiberi quartarius, sive quarta pars
 logi, quae continet ovum cum dimidio, sive drach-
 mas aquae circiter viginti septem, quod multis testi-
 moniis probat *Pocokius* in notis ad Portam Mo-
 fis p. 361—365. *Berachoth* f. 252. *Cholin* f. 107. 1.
Jadaim I. 1. Quartarius aquae destinatus est mani-
 bus pro uno homine. *Sabbat* f. 82. R. Chasda:
 Lavanti mihi, quanta caperent pugillos felicitatis
 מלא מרחצתין במים צבועתהן Syra posterior
Esaj. XL. 12. *Aen.* VIII. 69. rite cavis undam
 de flumine palmis fustulit ac tales effundit ad aethera
 voces. *Erachin* V. 1. Si dixerit pondus manus me-
 ae sit super me. R. Juda dicit, implebit dolium
 aqua, manumque immittet usque ad articulum.

βαπτίζεσθαι est manus aquae immergere: νίπτει-
 σθαι manibus affundere.

βυτέρων. Καὶ ὑπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσαν), ὅτε ἐοδίεσι· καὶ ἄλλα πολλὰ ὅτι, 4
 ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξυστῶν καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν.) Ἐπ- 5
 εἶλα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς· Διατί οἱ μαθηταί σε οὐ ὤει-
 πατοῦσι καὶ τὴν ὁδοῦ πορεύεσθαι, ἀλλὰ ἀντίποις χερσὶν ἐοδίεσι τὸ ἄρτον;
 Ὁ δὲ ὑποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι καλῶς προεφίπτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῷ 6
 ὑποκριτῶν ὡς γέγραπ· Οὐτὶς ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐ-
 τῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐν- 7
 τάλματα ἀνθρώπων. Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατεῖτε τὴν ὁδοῦ πορεύεσθαι τῷ 8
 ἀν-

4. ἀπὸ ἀγορᾶς] A. 72. 102. Origenes in Matth.

βαπτίσαν)] βαπτίζον)] L. βαπτίζαν)] F. 90.

ἔστιν αὖ] — 32.

κρατεῖν] τηρεῖν D. Codex alius teste Erasmo.

χαλκίων] χαλκείων AL. 35. 50. 54. 55. 66. 74. 78. 83. 86. 89. 90. 92. 106. Evang. 10. 12. 14^a

ἐ κλινῶν] — L. 102. Versio Copt.

ἐπερωτῶσιν] ἐρωτῶσιν 28.

Φαρισαῖοι ἐ οἱ γραμματεῖς] γραμματεῖς ἐ οἱ Φαρισαῖοι Versio Syra, Aethiop. Arab. + λέγοντες D. 13. 28. 69.

ἀντίποις χερσὶν] κοιναῖς ταῖς χερσὶν D.

κοιναῖς χερσὶν 1. 33. Versio Vulg. Copt. Arab. probante H. Grotio,

f. Millio prol. 403. f. A. Bengelio.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

τ] — 15. 72.

6. ὑποκριθεὶς] — L. 33. 102. Versio Syra, Copt. Aethiop. probante f. Millio prol. 403.

ὅτι] — L. 33. 102. Versio Vulg. Syr. Copt.

Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν] περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας A. Versio Syr. Copt. Codices Latini.

ὡς γέγραπ·] ὡς εἶπεν 1.

εἶπεν D.

τιμᾷ] ἀγαπᾷ D sed in Verf. Lat. honorat.

ἀπέχει] ἀφίστηκεν D.

ἀπεσι 1.

7. δὲ] γὰρ Colb.

ab ἀνθρώπων ad ἀνθρώπων] — D. 12. 28. Sed D habet in fine commatis.

8. γὰρ] — DL. 102. Versio Goth. Copt.

ἐ ποτηρίων] — 59.

ἀγορᾶς] + ὅταν ἔλθωσιν D. Codices Latini.

βαπτίσαν)] 9. βαπτίζαν)] 40. 53. 71. 86.

παρέλαβον] + αὐτοῖς D.

καὶ penultimum] — A.

5. ἔπειτα] ἐ DL. 1. Versio Vulg. Syr. Copt. ἔπειτα 57.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν 1. 33. Versio Vulg. Copt. Arab. probante H. Grotio,

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

αὐτὸν] — 69.

+ λέγοντες D. 13. 28. 69.

κοιναῖς χερσὶν ἀντίποις 13. 69.

4. ἀπὸ ἀγορᾶς] Taboroth VI. 6. Dubium loci pri-
 vati immundum est, donec dixerit: non tetigi.
 Dubium loci publici mundum est, donec dix-
 erit: Tetigi. & 9. Forum est locus privatus ratio-
 ne Sabbati, & publicus ratione immunditiei.

Arrian. Epictet. III. 19. ἀν μὴ εὐρωμεν φαγεῖν ἐκ
 βαλανείων. scilicet, ἐλθόντες. Esaj. LXV. 5.

Cyrril. Lex. ξέσης, τὸ μέτρον. Sextarius. ξέσης, urceolus.

Galen. de Compos. Medic. per partes Corp. VI. ῥω-
 μαϊκῶν ξέσων, ἐν ῥώμῃ γὰρ ἰατροῦσας τὰ πάντα τοῖς τῆς πέλεως

ταύτης χρῆται μέτροις, & Andromacho. & de Compos.

Medic. per genera I. θανμάσκειν ἦν τις, ὅπως ἐν ῥώμῃ

διατρίβων ἀντὶ λίτρων ὀνόμασι κοτύλας. ἐπιχώρια γὰρ ταῦ-
 τα ὀνόματα τὸ τε τῆς λίτρης — ξέσθ' δὲ νομίζω μεμνη-

σθαι τὸν Ἡραν τῷ Ῥωμαϊκῷ. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις

ἔτε τὸ μέτρον ἦν, ἔτε τὸ νόμισμα τῷτο· Νῦν δὲ, ἀφ' ἧ Ῥω-
 μαῖος κρατῶσι, τὸ μὲν ὄνομα τῷ ξέσθ' παρὰ πᾶσιν ἐστὶ τοῖς

ἐλληνικῇ διαλέκτῳ χρωμένους ἔθεντο, αὐτὸ δὲ τὸ μέτρον ἐκ

ἴσον τῷ Ῥωμαϊκῷ, χροῦνται γὰρ ἄλλοι ἄλλω ξεισιαίῳ μέ-
 τρῳ. παρὰ γὰρ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὁ ξέσης ἔχει μίαν λίτραν καὶ

ἡμισίαν καὶ ἕκτον, ὡς εἶναι τὰς πᾶσας ἐγκίας κ. ἄς ὡς

τὸ πολὺ τοῖς κίρασι μετρεῖσιν, ἐπιτετρημένοις ἔξωθεν γραμ-
 μαῖς τισὶ κυκλοτερέσιν. — Democratis ὕδατος ξέσην

ἔτα. & III. ξέσης εἰς Ῥωμαϊκός. & VI. καίτοι βέλτιον ἦν

ἐν ῥώμῃ βεβιωκότα λίτρῶν μὲν καὶ ξέσων καὶ ἐγκιῶν με-

μῆσθαι, παραλείπειν δὲ τὸ τῆς κοτύλης ὄνομα ταῖς ἔξω τῆς

Ἰταλίας πόλεσιν ἐλληνικαῖς ὑπάρχον ἐν χρήσει. Etymol. ξέ-
 σης Ῥωμαϊκὸν ἐστὶν ὄνομα. τὸν γὰρ παρ' ἡμῶν ἐξ ἀριθμῶν αὐ-

τοῖ λέγεται σέξ. καὶ μέτρον τινος παρ' αὐτοῖς τὸ ἕκτον λέ-
 γουσι σέξτον. διὰ δὲ εὐφωγίαν τὸ σέξτης λέγεται ξέσης, κα-

τὰ μετᾶσθαι τὰν σοχείαν, ἔτα φιλόξενος ἐν τῷ περὶ Ῥω-
 μαίων διαλέκτῳ. ἄρος. Galen. . . . καὶ τὸ τῷ ξέσθ' καὶ

τὸ τῆς ἐγκίας ἐκ πολλῶν φαρμάκων πάλαι συγγραμ-

μένων, πρὶν εἰς τοῦτο δυνάμειος ἠυξῆσθαι τὰ τῶν Ῥωμαί-
 ῶν. Jul. African. ὁ τῷ οὐκ ἀμφορεύς, ἐν καὶ μετρητὴν

λέγεται πολλοὶ, ἡμισυφόρια μὲν ἔχει δύο, ἃ καλῶσι κάδ-

δὲς ὀνόματι κοινῇ, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἔγρας, ὅτε τὸν ἀμφορία

εἶναι ξέσων μὴ. Festus in voce quadrantal. LXXX.

pendebat aquae libras quadrantal, antiqui vocabant

amphoram, quod vas pedis quadrati XLVIII. cap-

iat sextarios. Galenus de mensuris. ὁ δὲ χοῖνιξ ξέσθ' α.

β. ὁ δὲ ξέσης ἡμίξες α. β. ἄς δὲ καὶ ἡμνας προσαγορεύουσι,

ἡ δὲ ἡμίνα ἔχει κύαθες η. Sextarius continet CXX.

drachmas aquae pluvialis, & hoc major pars Grae-

ciae utitur, i. e. XV. uncias. de Mensuris p. 324.

in liquidis — Sextarius duplices judicaverunt,

nam alii voluerunt, ut Sextarius duarum esset li-

brarum, alii vero trium: utrique tamen, ut duae

heminae Sextarium facerent, diffiniverant. Est

autem Sextarius sexta pars congi, qui in divinis

scripturis sic appellatur in liquidis. Choenix autem

V. Sextariis adimpletur, cui si sextum addideris, fit

congius. Volusius de affe: Amphora urnas duas,

modios III. congius VIII. Sextarius XLVIII. hemi-

nas XCVI. quartarios CXCVI. cyathos DLXXVI.

Galenus. ὁ ξέσης, κοχλιάρια β. ἄτινα καὶ τρυβλία λε-

γόνται — ἔχει λίτραν μίαν ἐγκίας ὀκτώ. Epiphanius.

τρυβλίον οὐξάβων ἐστὶ τὴν πλάσιν, ἥτοι παροψίς, ἡμισυ δὲ

ξέσθ' τὸ μέτρον ἔχει. μῶδιον κβ. ξέσθ' χοῖνιξ β. ξέσθ' καὶ

ποτηριοῖς. Rhennius: Sextarius unus, qui quater as-

sumtus fit Grajo nomine choenix. Congius choenes sex

continet sextarios. Galen. de Compos. Medic. per

part. Corp. VI. Horat. Sat. I. 1. 74. Panis emat-

tur, olus, vini Sextarius. Besebith R. IV. 6. R.

Simeon f. Passi dixit, Aquae superiores triginta

sextariis superant aquas inferiores. תוספת תוספת.

Arrian. Epictet. I. 9. extit. τὸ πλῆθος καὶ τὸ χάριται τῷ δεῖ-

νος, καὶ ξέσην αἱματί. τῷ γὰρ ὄντι πλῆθος ὁ τοῖς τῶς ἐστὶ

καὶ ξέσης αἱματί. II. 16. φανταζόμενος, ὅτι ὅλον με δεῖ

τὸ πλῆθος τῷτο ἐκπιῖν, ἀνναυγάσω, ἐκ ἐπέρχεταιί μοι,

ὅτι

λεσάμεν^Θ πάντα τὸ ὄχλον, ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀκούετε μου πάντες, καὶ συνίετε. Οὐ- 15
δὲν ὅστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὃ δύναι^Δ αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ
τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνά^Δ ὅσα τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον. Ἐἰ τις ἔχει ὅσα 16
ἀκούειν, ἀκουέτω. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μα- 17
θηταὶ αὐτοῦ περὶ τῆς παραβολῆς. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε· οὐ 18
νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐ δύναι^Δ αὐτὸν κοινῶσαι; Ὁ- 19
τι οὐκ εἰσπορεύει^Δ αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν καὶ εἰς τὸ ἀφεδρῶνα ἐκπο-
ρεύει^Δ, καθαρίζον πάντα τὰ βρώμαλα. Ἐλεγε δὲ, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευ- 20
όμενον,

πάντα] πάλιν DL. Versio Vulg. Corp. Sacc. Syra posterior in margine. probante J. Millio prol. 403.
ἔλεγεν] λέγει 59.

πάντες] — L. 12. Versio Corp.

15. οὐδὲν] οὐδ' D a prima manu.

ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ] ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκπορευόμενα DL.

ἀπ' αὐτοῦ] — Evang. 9. 10. 12.

ἔστι τὰ κοινῶντα] κοινοὶ Versio Syra prior & posterior in margine.

16.] — L. 28. 102. Versio Corp. probante J. Millio prol. 1475.

17. εἰσῆλθεν] εἰσῆλθεν Codex Stephani teste Beza. Versio Corp. Vulg.

οἶκον] τὴν οἰκίαν D.

περὶ τῆς παραβολῆς] τὴν παραβολὴν DL. 38. Versio Vulg.

οὐ] οὐπω L. 1. 71. Evang. 9. 10. 12. 14. 18. 19. Editio Erasmi 1. Versio Syra posterior in margine.

19. ὅτι οὐκ εἰσπορεύει^Δ αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν] οὐ γὰρ εἰσέρχεται^Δ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ D.

αὐτοῦ] — 36.

ἀφεδρῶνα ἐκπορεύει^Δ] ὁχετὸν ἐξέρχεται^Δ D.

καθαρίζον] καθαρίζει D. at in Verf. Lat. purgans.

Erasmi 2. καθαρῶν 61. a prima manu.

1. 69. 73. 74. Editio Erasmi 1.

ἔλεγε] ἔλεγον DF. 33.

ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκπορευόμενον] ἐκπορευόμενον ἐκ τῶν ἀνθρώπων 74. 90.

ἐκεῖνο] ἐκεῖνα D.

ἐκ] ἐπὶ 14.

οἱ secundo loco] — D a prima manu.

μοιχεῖαι, πορνείαι, φόνοι, κλοπαί] πορνεία, κλέμματα, μοιχεῖαι, φόνος D. at Versio Lat. adulteria, furta, for-
nicationes, homicidia. πορνείαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι L. Versio Corp. μοιχεῖαι, πορνείαι, κλοπαί, φόνοι 1.

Versio Syra. φόνοι] — 28.

ἀσέλγεια] ἀσελγείαι 5. 9. 12. 14. 34. 38. 39. 42. 59. 61. 66. 69. 85. 90. 91. Evang. 14. Editio Com-

plut. Genev. Versio Corp. Vulg. Goth. probante H. Grotio.

22. πλεονεξίαι] Xenophon.

ἐπὶ πλεονεξίαι. & Cyropaed. ἀπάται καὶ δολώσεις καὶ

πλεονεξίαι — ἐξαπατᾶν καὶ πλεονεκτεῖν. Diogenes L. 1.

105. Anacharsis. τὴν ἀγορὰν ἀρτισμένον ἔφη τόπον εἰς τὸ

ἀλλήλους ἀπατᾶν καὶ πλεονεκτεῖν. Jos. A. XII. 5. 4. ὑπὸ

πλεονεξίας, χρυσὸν γὰρ ἰάρα πολὺν ἐν τῇ ἱερῇ — ἵνα συ-

λήσῃ τῶτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνας αὐτῷ σποδὰς παρα-

βῆναι. XIII. 5. 8. πολλὰν δ' ἡμᾶς πολέμων περιεάντων,

διὰ τὴν τῶν γυναικῶν πλεονεξίαν. 7. 3. ὁ δ' ἀντίοχος ὑ-

πὸ πλεονεξίας καὶ φιλοπόνητος λήθην τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ

ὑπηρετηθέντων ποιήσας. XV. 5. 3. πλείους μὲντοι προσέ-

κρυσαν ἡμῶν πλεονεξία καὶ φθόρος. B. I. 14. 1. ἐπιγυρόμε-

νος χρήματα παρὰ τῇ βασιλείᾳ λαβεῖν, οἷς μόνους πείσειν

— τὴν τῶν βαρβάρων ἥλιπον πλεονεξίαν. Injusta rei fa-

ciendae artificia, studium habendi & circumventio.

2. Cor. XII. 16. 17. Suidas: πλεονεξία ἡ ὑπὲρ τῆς ἐπιθυ-

μίας τῇ πλείονος βλάβῃ παρὰ τῷ ἀποσώλῳ.

ἀσελγεία] protervia. petulantia. Germanice mutus

willē. Suidas. ἀσελγεία, πολυτέλεια, πορνεία, ἀκαθα-

ρία, μυαρία. παρῆνται δὲ, ὡς φασίν, ἐξ αἰτίας ταύτης.

Σέλην πόλιν ἐστὶ Πισιδίας, ὅτε κακῶς ἔζον οἱ ἄνθρωποι,

καὶ ἀλλήλοις ἐκοίνων, κατ' ἐπίτασιν δὲ τὸ ἀσελγαίνειν

καὶ ἀσελγεῖν. Etymol. ἀσελγεία ἡ ἀκολασία, ἀπὸ τῆς

Σέληνος πόλεως κικλίας, ἥστινος πολίται σάφρονες. Plut.

Alciadiad. p. 195. B. ἐνέτριψεν κόρυμβον — ἐπὶ γέλω-

τι — περιδότου δὲ τῆς ἀσελγείας ἐν τῇ πόλει γενομένης.

Aristot. de Republ. V. 6. ὅταν ἀναλώσῃ τὰ ἴδια,

ζῶντες ἀσελγῶς. Basilus Reg. brev. 67. τὴν δὲ ἀσελ-

γείαν δοκεῖ μοι ἐκφαίνειν ὁ σοφώτατος Σολομὼν ἡδὺν καὶ

ἀνάληγην ὀνομάσας, ὡς ἦναι τὴν ἀσελγείαν διάθεσιν μὴ

ἔχουσαν ἢ μὴ φέρουσαν ἄλλους ἀθλητικόν. Athenaeus VIII.

p. 343. E. Δημοσθένης δὲ ὁ ῥήτωρ φιλοκράτην, ἐπειδὴ ἐκ

τῆς προδοτικῆς χρυσίᾳ πόρας καὶ ἰχθύος ἡγοράσῃ, εἰς ἀσελ-

γείαν καὶ ἐψιφάγειαν λοιδορεῖ. & I. p. 14. E. ἀσελγεῖ

τῇ ἱερῇ. Strabo XVII. p. 1146. A. Πτολεμαῖος ὁ αὐ-

λητῆς, ὃς χαρὶς τῆς ἄλλης ἀσελγείας χοραύλῃ ἡσκησε.

Demostr. in Pantactnet. ἐξῴων αὐτὸς βασανίζει τὸν ἄν-

δραπον, καὶ ἐπιλαβόμενος εἴλακε, καὶ ἐνέλιπε δόξαν ἐλπί-

ας. & Schol. c. Midiam. ἀσελγῆς λέγεται — ὁ μὴ

μετέχων μήτε δικαιοσύνης μήτε ἀρετῆς. Σέλην γὰρ ἐστὶ μία

πόλις τῆς Παμφυλίας, ἐν ἣ πάντες δίκαιοι ὦσαν καὶ ἀρετῆς

ἀνάμειτοι ἀσελγῆς ἢ ὁ μὴ μετέχων τῆς σέληνος. Aristot.

Polit. V. αἱ μὲν ἔν δημοκρατίᾳ μάλιστα μεταβάλλουσιν

διὰ τὴν τῶν δημοκρατῶν ἀσελγείαν, τὰ μὲν ἴδια συκοφα-

τῶντες τὰς τῶν ὑσίας ἔχοντας, τὰ δὲ κοινὰ τὸ πλῆθος ἐπά-

γοντες. Isocrat. de Pace. τίς γὰρ ὑπέμεινε τὴν ἀσελγείαν

τῶν πατέρων τῶν ἡμετέρων, οἱ συνάγοντες ἀπάσης τῆς ἐλ-

λάδος τῆς ἀργοντίας καὶ πᾶσιν τῶν πονηρῶν μετέχοντας

ἀπὸ πλεονεξίας τοῖς ἔλλησι. & π. ζύγους. Λοιδορεῖ δὲ λί-

αι ἀσελγῶς καὶ θρασείας καὶ τοὺς ἄλλους βίον τῆς πατρὸς.

Eschines c. Timarch. ὀρίζομαι δ' εἶναι τὸ μὴ ἐρᾶν κα-

λῶν καὶ σωφρόνων φιλανθρώπων πάθος καὶ εὐγνώμονος ψυ-

χῆς, τὸ δὲ ἀσελγαίνειν ἀργυρίου μισθώμενον, ὕβρις καὶ ἀ-

παιδιότης ἀνδρὸς εἶναι ἡγεῖσθαι. Aristides c. Comed. p.

511. εἰ δὲ τοσαύτη μὲν λίβειας μοιχευθῆναι, τοσαύτη δὲ με-

λῶν ἀσελγεία, ἔτι δὲ σχηματῶν αἰσχρῶν. Lucian. pi-

scat. 34. ἀσελγέτεροι τῶν δυνά. & Bis. accus. 31.

αὕτη ἐγὼ καὶ ἡδύτο τοῖς δραμένοις, παρανοήσας τὰς θύ-

ρας — ἡσελγείαν καὶ μοιχευέτω πρὸς αὐτῶν. Polyb. I.

6. διὰ τὴν εἰς τὰς πρεσβυτάς τῶν Ῥωμαίων ἀσελγείαν. V.

28.

- 21 ἀμενον, ἐκείνο κοινοῖ τ' ἄνθρωπον. Ἔσθθεν γὰρ ἐκ τ' καρδίας τῷ ἄνθρωπῳ οἱ ἀγα-
 22 γισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύουσι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι, Κλοπαί, πλεονεξίαι, πονη-
 23 ρίαι, δόλῳ, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρὸς, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη.
 24 Πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσθθεν ἐκπορεύεσθαι, καὶ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐκείθεν ἀνα-
 25 τὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶν. καὶ εἰσελθὼν εἰς — τὴν οἰκίαν, οὐδέ-
 26 να ἤθελε γυνῶναι· καὶ οὕτως ἠδυνήθη λαθεῖν. Ἀκούσασα γὰρ γυνὴ τοῦ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ
 θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέειπε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.
 26 (Ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, ~ Συροφονίσσα: τῷ γένει) καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαίμόνιον

~ Συροφονίσσα

- βλασφημία] — *Evang.* 10. βλασφημίαι 2. 5. 14. 50. 52. 59. 61. 73. *Evang.* 13. 17. *Editio Eras-*
mi, *Bogardii*. *Verfio Copt.* ὑπερηφανία] ὑπερηφανίαι D. a in *Verf. Lat.* superbia.
 23. πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα 13. *Verfio Syr.* τὰ] — 90.
 24. ἐκείθεν] ἐκείθεν δὲ L. *Verfio Copt.* Syra posterior ἐκπορεύεσθαι] ἐκπορεύεσθαι GK.
 ἐκείθεν ἀναστὰς] ἀναστὰς ἐκείθεν D. + ὁ Ἰησοῦς *Verfio Syr.*
 ἀπῆλθεν] ἐξῆλθεν L. ἦλθεν M. 56. 58. *Verfio Syr.* αἰσῶς] — *Bodl.* unus in *Edit.* Ox.
 μεθόρια] ὅρια DL. 1. 13. 61. in marg. 69. *Verfio Vulg.* Copt. *Origenes* in *Matth.* Maxim. c. Pyrrh.
 ἐ Σιδῶν] — DL. 28. *Origenes.* εἰσελθὼν] ἐλθὼν 40. 53.
 τὴν] — AEGHML. 1. 2. 3. 9. 10. 11. 13. 15. Colb. 34. 35. ex emendatione. 36. 37. 38. 39. 40. 44.
 69. 72. 73. 74. 80. 83. 85. 90. 92. 102. 106. *Evang.* 14. *Editio Erasmi*, *Colinaei*, *Bengelii*, *Bogardii*. *Verfio*
Syra, *Goth.* *Theophylacti*. probante T. Beza. τὴν οἰκίαν] οἶκον 14.
 ἤθελε] ἤθελον 13. 69. ἠδυνήθη] ἠδυνήθη 72.
 25. ἀκούσασα γὰρ γυνή] γυνὴ δὲ εὐθείας ὡς ἀκούσασα D. *Verfio Vulg.* αἰκ' εὐθείας ἀκούσασα γυνὴ L. 33.
Verfio Goth. *Copt.* *Syr.* γὰρ] + ἡ 69. ἧς] ἡ 28. 69.
 αὐτῆς] — D. 1. 13. 28. 46. 50. 68. 69. *Editio Complut.* *Plant.* *Genev.* αἰκ' εὐθείας ἀκούσασα γυνὴ L. 33.
 πνεῦμα ἀκάθαρτον] ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ 13. 38. 69. ἐλθοῦσα] προσελθοῦσα 27. + καὶ D.
 προσέειπεν] προσεκύνησεν 28. πρὸς] εἰς 61. 90. 106.
 πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ] αὐτῷ 1. 13. 28. 69. πρὸς] εἰς 61. 90. 106.
 26. ἦν δὲ ἡ γυνή] ἡ γυνὴ δὲ ἦν 1. ἡ δὲ γυνὴ ἦν 82. ἡ δὲ γυνὴ D.
 Συροφονίσσα] Φοινίσσα D. at in *Verf. Latina*: Syrophenissa. Συροφονίσσα AK. 1. 3. 4. 11. 13. Colb.
 36. 40. 42. 49. 50. 53. 60. 72. 73. 86. 106. *Editio Erasmi* 1. *Verfio Syra*, *Copta*, *Victor*, *Basil.* *Eth.*
 III. *Athanas.* *Synopf.* Συροφονίσσα 59. 61. 62. 64. Συροφονίσσα FGH. 2. 21. 28. 34. 35. 37.
 38. 39. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 63. 64. 65. 66. 68. 69. 70. 71. 74. 78. 83. 85. 87. 88.
 89. 90. 91. 92. *Evang.* 4. 5. 12. 13. 14. *Editio Complut.* duae priores *Stephani*. *Theophylacti*, *Eu-*
thyimii. Συροφονίσσα *Evang.* 9. 10. Συροφονίσσα L. *Evang.* 17. σύρα Φοινίσσα E.
 Συροφονίσσα M. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 14. *Codices Latini*. Συροφονίσσα 73.

28. διὰ τὴν εἰς ἄρατον γενομένην ἐξ αὐτῶν ἀσέλγειαν. VIII.
 9. εἰς δὲ τὰς ἀναγκαιότητας τῶν φίλων τὴν μεγίστην ἀσέλ-
 γειαν ἐναπεδίχετο. de virtut. & vit. p. 1441. ἐπεφύγει δὲ
 καὶ τὴν πατρικὴν ἀσέλγειαν, τὴν τε περὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὴν
 περὶ τὰς πότας. *Pollux* VIII. 75. ἐπὶ δὲ τῷ ὑβρίσαντος ὑβρί-
 σης ὑπερήφανος, ὑπερόπτης ἀσέλγης, προπετής, 79. ὑβρίσ-
 μένος, ἡσεληγμένος, πεπαρανημένος, συγκοικημένος.

24. μεθόρια] *Pausanias* *Arcad.* 35. ὅροι πρὸς Μιδα-
 λοπολίτας Μισσηνίαν καὶ ἔτοι — ἐν μεθόρι τῆς Μισση-
 νίας καὶ ἀρκάδων. *Aristoteles* de *Mirab.* *Auscult.* ἐπὶ
 τὰ μεθόρια τῆς γῆς. *Plut.* *Symp.* IX. 5. p. 740. E.
 ἡ μὲν ἐλπίδος [ψυχῇ] οὕτω καταμεμιγμένη ταῖς ἄδου
 διὰ τὸ τελέφει τὸν νεκρὸν, ὥσπερ ἐν μεθόροις πλανᾶται.
Polyaenus p. 39. Μιλαναὶ χαρίον μεθόριον ἀστικῆς καὶ Βοι-
 ωτίας. p. 590. μεθόριον συσημαμένος τοῖς ἐμαῖον. *Herodia-*
nus V. 4. 11. Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐν μεθόροις. VII.
 12. 19. Σύσας τε ἐπὶ τῶν μεθόριων βασιλῶν. *Thucydides*
 II. 27. ἡ δὲ Συρία τῆς γῆς μεθόρια τῆς ἀργείας καὶ Λακα-
 νικῆς ἐστίν. *Schol.* μέση. 89. διὰ κερκίνης ἐρήμος ὄρεα, ὅ ἐστι
 μεθόριον. Σύνταν καὶ Παίοναν. IV. 56. ἐπὶ Συρίαν, ἡ ἐστὶ
 μὲν τῆς πικρίας γῆς καλεσμένης, μεθόρια δὲ τῆς ἀργείας καὶ
 Λακανικῆς. 128. νομίζοντες καὶ ἐν μεθόροις εἶναι αὐτοὺς ἡ-
 δὴ καὶ διαπεφύγεσθαι. 130. πορεύων ἅμα εἰς τὰ μεθόρια τῶν
 Σικανίων τὴν γῆν ἀδύ. V. 54. ἐξιστάμεσθαι. οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι — ἐς Δεῦκτρα τῆς ἐαυτῶν μεθόριος. VIII. 10. ἐς
 Πιραίων τῆς κορινθίας, ἐστὶ δὲ λιμὴν ἐρήμος καὶ ἔσχατος πρὸς
 τὰ μεθόρια τῆς ἐπιδαυρίας.

26. Συροφονίσσα] *Dionys.* *de scr.* 904. οὐχ ἅμα
 μεταστάτες ὁμόνομοι, ἀλλὰ διάμφεις οἱ μὲν ἐπ' ἡπείρ ποί-
 περ Σύριοι καλεῖνται. Οἱ δ' ἄλλος ἐγγύς ἐστις ἐπανυμῆν

φοινίκης. *Od.* o. 416. ἔσκε δὲ πατὴρ ἐμοῖο γυνὴ Φοινισσῇ
 ἐνὶ οἴκῳ. *Herodot.* VIII. 118. ἐπὶ νηὶς Φοινίσσης. *Tibull.*
 I. 8. 18. Alba Palaestina sancta columba viro. *Me-*
la I. 11. Syria late littora tenet, terrasque etiam la-
 tius introribus aliis aliisque nuncupata nominibus.
 Nam & Coele dicitur, & Mesopotamia, & Da-
 mascene, & Babylonia, & Judaea, & Sophena.
 Hinc Palaestina est, quae tangit Arabas, tum
 Phoenice, & ubi se Ciliciae committit Antiochia.
 & *Plin.* H. N. V. 13. Syria vocabatur Phoenice.
Strabo XVI. p. 1986. C. Συρίαν τελευταίαν δ' ἐν μὲν
 τῇ παραλίᾳ τὴν Φοινίκην ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν Ἰουδαίαν.
 p. 1097. B. ἡ μὲν ἀπὸ ὀρθωσίας μέχρι Πηλουσίδος παρα-
 λία Φοινίκη καλεῖται ἐν ᾗ τις καὶ ἀλιτρώς ἡ δ' ὑπὲρ ταύτης
 μεσόγαια — Ἰουδαία λέγεται. *Lucian.* *Deor. Con-*
cil. 4. Οὐδὲ ἔλλην μητρόθεν, ἀλλὰ Συροφονίς τις ἐμ-
 πόρος. *Euripid.* *argum.* Phoenissarum. ὁ χορὸς ἐκ τῶν
 φοινισσῶν παρθέτων, ὅθεν καὶ τὸ ὄραμα ἐπεκλήθη, τὸν ἐκ
 τῆς Παλαιστίνης. *Od.* o. 414. ἐκ μὲν Σιδῶνος πολυχάλκῳ
 εὐχομαι εἶναι — φοινίκης ναυσίκαυτοι ἦλυν ἄνδρες Τρώα-
 ται μόρι' ἄγοντες ἀθύρματα νηὶ μελαίνῃ. *Juvenal.* *Sat.*
 VIII. 159. Obvius affiduo Syrophenix udus a-
 momo Currit, Idumaeae Syrophenix incola por-
 tae. *Herodian.* V. 4. 11. Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐν μεθ-
 ὀροις. Vocatur Syrophenissa, ut distinguitur à
 Lybophoenissis sive Poenis, qui Romae notiores
 erant. *Diodor.* S. XIX. 103. οἱ ζωγραφηθέντες τῶν Φοινίκων.
 Ἑλληνίς] nomen religionis est, non regionis, & eo no-
 mine vocantur, quotquot idololatrae sunt --- quami-
 vis Graeci generis non sint, sed Syri puta vel Par-
 E e e 3
 thi

~ἐκβάλλῃ· ἐκ τῆ θυγατρὸς αὐτῆς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Ἄφες πρῶτον χορτασθῆ- 27
ναι τὰ τέκνα· Ὁ γὰρ καλὸν ὄσι λαβεῖν τὸ ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυνα- 28
ρίοις. Ἡ δὲ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆ 29
τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· Διὰ τοῦτο τὸν λό- 30
γον ὑπάγε· ἐξεληλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου. Καὶ ἀπελθούσα εἰς τὸν οἶ-
κον αὐτῆς, εὔρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῇ κλίνῃ. 31
Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου καὶ Σιδῶν, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆ Γα- 32
λιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογιάλον· καὶ 33
ὥρακαλοῦσιν αὐτὸν, ἵνα ὀπιθῇ αὐτῷ τῇ χειρὶ. Καὶ σπλαγχνόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 34
ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ· καὶ πύσας ἤψατο
τῇ γλώσσης αὐτοῦ. Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐξέταξε, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐφφα- 34
θά,

~ἐκβάλλῃ

ἐκβάλλῃ] ἐκβάλλῃ ADEKL. 1. 3. 10. 12. 13. 15. 35. 36. 37. 38. 44. 45. 46. 49. 51. 54. 55. 59. 61. 62. 63.
73. 83. 85. 86. 87. 89. 92. Evang. 13. 14. 17. 19. Editio Complut. probante J. Millio prol. 1100.
ἐκ] ἀπὸ DL. — 1. 13. 71. Evang. 10.
ἐκβάλλῃ ἐκ τῆ θυγατρὸς αὐτῆς] τῆ θυγατρὸς αὐτῆς ἐκβάλλῃ 13. 69.
27. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν] ἐ λέγει D. ἐ ἔλεγεν L. Versio Corp. Vulg.
αὐτῇ] — 1. 90. a prima manu. Basilinus. καλὸν ἐστὶ] ἐστὶ καλὸν 1. 12.
βαλεῖν τοῖς κυνάρις] τοῖς κυνάρις βαλεῖν 1. 28. ἡ δὲ] ἀπ' αὐτοῦ Versio Syra posterior in margine.
ἀπεκρίθη] ἀπεκρίθησα 59. 73.
ἐ λέγει αὐτῷ] αὐτῷ λέγουσα D. 28. 69. λέγουσα 1. 13. 69.
καὶ] — D. 13. 69. ἐ γὰρ] ἀλλὰ ἐ D. καὶ Evang. 9. 10. 12. Versio Syra,
ὑποκάτω τῆ τραπέζης ἐσθίει] ἐσθίει ὑποκάτω τῆ τραπέζης 73. Versio Vulg.
ἐσθίει] ἐσθίσαν DL. 1. 13. 28. 69. Evang. 18. 19. παιδίων] παιδων D. 64. 82.
29. διὰ τοῦτο τὸν λόγον ὑπάγε] ὑπάγε, διὰ τοῦτο τὸν λόγον D. 1. Versio Syr.
30. τῇ] — D. αὐτῆς] — D. 1. 28.
τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῇ κλίνῃ] τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῇ κλίνῃ, καὶ τὸ δαι-
μόνιον ἐξεληλυθὸς D. 1. 33. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Versio Vulg. Syr. Corp. Aethiop. Arab. probante J. A. Bengel. in Gnom. τὸ παιδίον βεβλημένον ὑπὸ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς L. καὶ τὸ παιδίον βεβλη-
μένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς 86.
τὴν θυγατέρα βεβλημένην] τὸ παιδίον βεβλημένον Evang. 9. 10. 12.
τῇ κλίνῃ] τὴν κλίνην D. 52. Evang. 9. 10. 12.
31. ἐξελθὼν] + ὁ Ἰησοῦς G. 10. 29. 37. 40. 46. 53. 55. 56. 58. 61. 62. 66. 69. 90. Colb. tres. Versio Syra;
καὶ Σιδῶν· ἦλθε] ἦλθε διὰ Σιδῶν DL. 33. Versio Vulg. Corp. probante J. Millio prol. 404.
πρὸς] εἰς DL. 1. 13. 69. Evang. 20. παρὰ 68.
μέσον] μέσων 3. 12. 14. τῶν ὀρίων] — 44. + τῇ D.
32. κωφὸν] + καὶ D. Versio Vulg. Armen. Athanas. Synopf. Script. probante J. Millio prol. 996.
μογιάλον] μογιάλον F ex emendatione L. 44. a prima manu. 80. 82. 83. 86. a prima manu. Editio Com-
plut. Cyrillus, Aet. Ephef. V. Athanas. Synopf. παρακαλῶν] παρικάλων 33. Versio Vulg.
αὐτῷ posterior] ἐπ' αὐτὸν 68. τὴν χειρὰ] τὴν χεῖρα D. τὰς χεῖρας 33.
33. σπλαγχνόμενος] ἐπιλαβόμενος E a prima manu. 3. 34. 39. 50. 52. 61. 67. 73. 74. 90. Colb. Evang. 12.
14. 16. 24. Editio Complut. Versio Vulg.
ἔβαλε τ. δ. α. ε. τ. α. α. καὶ πύσας] πύσας ἔβαλε τ. δ. α. ε. τ. α. α. καὶ ἤψατο D. ἔβαλε τ. δ. α. πύσας ε. τ. α. α.
καὶ ἤψατο 13. 69. αὐτοῦ prius] — L. 34. ἐξέταξε] ἀνεξέταξε D. 13. 69.
ἐφφαθά] J. Drusius adducor ut credam scriptum fuisse ἐφφαθά, & inde postea factum ἐφφαθά.
34. 35.] — 46. 35. καὶ primum] — Evang. 5.

thi vel Medi vel Arabes vel Indi vel Aethiopes. Quicunque enim Ἰσραῖτις non profitebantur, Judaeis ἄλλῃς dicebantur, & totus mundus ab his dividebatur in ἄλλῃς & Ἰσραῖτις. Idem ergo in libris Sacris ἄλλῃς & Ἰσραῖτις. Aet. XIV. 1. 5. Salmas. de Hellenist. p. 218. Ita Christus se demonstravit non Judaeorum solum sed universi generis humani servatorem, & mulierem idololatram, & mox 32. furdum & mutum h. e. atheum qui, utpote disciplinae non capax, nec Judaeis nec Gentibus annumerari poterat, fanando.

τῷ γένει] Aet. XVIII. 2. 24. Lucianus Pseudolog. 1. Πάριον τὸ γένος. natione, gente, patria.
32. In Hippiatricis de Afino. τῇ φωνῇ μὴ μολγος. Lex. Cyrilli. βραδύγλωσσος. Lex. MS. βατταρίζω, μογιλαῖν. Etymol. βατταρίζειν εἰρηται τὸ μολγος λαλεῖν, ἀπὸ τῆ βάττου ἰσχυροφώνου ὄντος. Aetius VIII. 38. de ancyloglossis. οἱ τοῖτοι δὲ μολγος διαλέγονται, διὸ καὶ μογιάλοι ὑπὸ τίνων προσωγορεύονται. Versio

Symmachi Aquilae & Theodotionis mutum interpretantur. μογιάλον Exod. IV. 11. & οἱ O. Esaj. XXXV. 6. Glossar. μογιάλος, attubus.

33. Plat. in Hipp. minore. καὶ ἀπολαμβάνων, ὃ ἂν δυσχερέσας τῷ λόγῳ τέττε ἔχη seorsum fumens. Philostrat. V. Apollon. VII. 18. σὺ δ' ἔγωγε τι μοὶ ἐπιτηδείως ἔχεις, ὡς — ἀπολαβάν με ἰδίᾳ ποδαπὸς τε εἶην λέγειν, καὶ ὅτι μοι τὸ ὄνομα, καὶ ὡς ἔχω τῷ πατρὶ. Appian. B. C. V. p. 1105. ταῦτα μὲν εἶπεν ἅπαντι, ἰδίᾳ δὲ ἕνα τῶν τριῶν ἀπολαβάν φέρει. Herodot. teste Aet. Porto. ἀπολαμβάνειν τινα μοῦνον.

34. Plut. Fab. p. 181. A. μηρόν τε πληγνόμενος, καὶ σενάξας μέγα. quia gemitus & suspiria eduntur contracto & angustato pectore & corde. Coriol. p. 232. B. καὶ μυγμῷ καὶ σεναγμῷ ψόφοι ὅμοιοι ἐκβάλλειν ἀγάλλματα.

35. Rufus. τῶν δὲ ἄτων ἀκὴ μὲν ὁ πόρος, δι' οὗ ἀκούομεν. Aristot. probl. XI. 33. νυκτὸς δὲ — ὁ τῆς ἀκῆς πόρος μᾶλλον ἀνεωγμένος καθάπερ τῆς ἡμέρας. Beresith R. V. apertus & mutus opponuntur. & Jebam.

35 θὰ, ὃ ὅτι, ἀναοίχθη. Καὶ εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί· καὶ ἐλύθη ὁ δε-
 36 μὸς τῆ γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. Καὶ διετείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἰπῶσιν·
 37 ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διετέλλετο, μᾶλλον περὶ σφόδρα ἐκήρυσσον. Καὶ ὑπερπερισσῶς
 ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφούς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ
 τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

1 **Ε**Ν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγω-
 2 σι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τῆς μαθητὰς αὐτῆς, λέγει αὐτοῖς· Σπλαγχνίζομαι
 ὑπὲρ τοῦ ὄχλου, ὅτι ἤδη ἡμέρας· τρεῖς προσμένοντές μοι, καὶ οὐκ ἔχοντες τί φάγωσι.
 3 Καὶ ἐὰν σπολύσω αὐτὰς νήσας εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐ-
 4 τῶν μακρόθεν ἦκον. Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῆς· Πόθεν τέτοιες δύνησεται

τις

~ ἡμέραι

εὐθείας] — D. 102. Versio Copt.
 αὐτοῦ αἱ ἀκοαί] αἱ ἀκοαὶ αὐτῆς D.
 καὶ ἐλάλει ὀρθῶς] — 90.
 μηδενὶ] + μηδεν D. probante J. Millio prol. 404.
 ὅσον] ὅσω 44.
 αὐτὸς] — A. 1. 28. 53. 102. Versio Copt. Vulg. Colb. probante J. Millio prol. 1342.
 διετέλλετο] διετέλλετο 61. in ora. 70 + αὐτοῖς L. 61. Versio Copt.
 μᾶλλον] comma transfert post μᾶλλον Editio Curcellaei.
 37. ὑπερπερισσῶς] ὑπερεκπερισσῶς D. 1.
 1. ἐκείναις] + δὲ D. Versio Syr.
 παμπόλλου] πάλιν πολλὰ DGLM. 1. 13. 28. 33. 59. 61. 69. 73. Versio Vulg. Copt. Goth. probante J.
 Millio prol. 1400.
 ἐχόντων] ἐχόντων 50. + αὐτῶν D.
 ὁ Ἰησοῦς] — ADLM. 1. 11. 38. 59. 61. 67. 73. 86. Colb. 102. 106. Versio Vulg. Goth. Copt. Syr. ultra-
 que. Aethiop. Arab. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1400.
 αὐτῆς] — DL. 1. 38. 39. 59. 67. 73. 106. Versio Vulg. Goth. Copt. probante J. A. Bengelio, & J. Mil-
 lio prol. 1343. 1465.
 2. τῆ ὄχλου] τῆ ὄχλου τούτου D. + τέτον 61. Versio Syra.
 ἡδη ἡμέρας] ἡμέρας ἡδη 1.
 ἡμέρας] ἡμέραι ADEFGHKL. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 28. 33. 34. 36. 37. a prima manu. 38. 39. 44. 46. 48.
 52. 53. 54. 59. 61. 63. 65. 68. 71. 72. 73. 85. 87. 90. Ev. 18. 19. probante J. Millio prol. 1343. & J. A. Bengelio.
 προσμένοντες] παραμένοντες 49.
 προσμένοντές μοι] εἰσίν, ἀπὸ τότε ὡς εἰσιν D. & Versio Lat. ex quo hic sunt. ἔχουσιν] ἔχουσιν 2.
 3.] καὶ ἀπλῶς αὐτοὺς νήσας εἰς οἶκον οὐ θίλω, μὴ ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ· ὅτι καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἦκασιν D.
 αὐτῶν] ἀπὸ DL. 1. 13. 28. 33. 49. 60. 61. 69. 92. Versio Vulg. Syr.
 οἶκον] οἶκος 6. 37. τῶ οἶκον 13. 69.
 γὰρ] — L. 1. 13. 28. Versio Copt. + ἐξ D. 39. 74. 80. 90. Colb.
 ἦκον] ἦκασιν AD. 1. Colb. Editio Complut. Stephani, Erasmi 3. 4 5. Bogardi, Plant. Genov. Versio Vulg.
 probante Grotio. εἰσιν L. Versio Copt.
 4. αὐτῆς] + ὅτι L. + κύριε Bodlej. unus in Edit. Ox. + λέγοντες 106. Versio Syra posterior.
 τοὺς] αὐτοὺς 1. 50. Versio Vulg.

ban. XIV. Lucian. Contempl. 21. ὡς μὴδ' ἂν τυ-
 πῶν ἐτι διανοιχθῆναι αὐτοῖς τὰ ὅσα τοσάτω κηρῶ ἔου-
 σαν αὐτά.

Justin. XIII. 7. 1, 6. Cui nomen Pappos prop-
 ter linguae obligationem fuit — Linguae nodis io-
 lutis loqui primum coepit. Eustath. in Od. θ. p.
 312, 1. καλῶς ἐν ἔγγραφῃ τις τὸ οἶνος πόδας δεῖ, γλῶσ-
 σαντε νόοντε δεσμοῖσιν ἀφραστοῖσιν. Schol. Pindar. Pyth.
 IV. de Batto. ὃ δὲ ἀκρίσανδρος μὴ ἐκ γενετῆς αὐτὸν φησὶν
 ἰσχυρότατον γενεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ ταυτομάτης δεῖναι τὴν
 γλῶσσαν. Nonni Dionys. XXVI. οὗς φύσις ἀφελγύων
 σομάτων σφρηγίστατο δεσμῷ, γλῶσσαν ὑποσφιγξάσα σοφῆς
 ὀχνητὴν ἰώης --- Βαίχρος ἀναξ ἐλάειρε, λιποφθόγῳ δ' ἀπὸ
 λαμῶν γλώσσης δεσμὸν ἔλυσε, καὶ ἠλάσσει ἥλικα σιγῇ
 φωνῇ δ' ὀψιτίλειον ἐπὶ ἐξύνωσεν ἐκάστῳ. Liban. D. XVI. p.
 456. D. τί σοῖα ἀνίσταται κεκλεισμένον; τί λυτέ γλῶτ-
 ταν δεδεμένην; Isocr. Panath. ἐπειδὴ περ ἐπελήλυθε μοι τὸ
 παρρησιασασθαι καὶ λέλυκα τὸ φόβον. Oribasius p. 54.
 ἀναγκαστικὰ τέμνειν τὸν δεσμὸν, ἀπελύνει τε τῆς δεσμῆς
 τὴν γλῶτταν. Georg. II. 94. & passo Pitythia-utili-
 or, renuisque Lageos Tentatura pedes olim vin-
 cluraque linguam.

37. Plut. de Def. Orac. p. 438. B. ἀλάλῃ καὶ
 κωφῇ πνεύματος πλήρης. Alexander Aphrodis.

οἱ ἐκ γενετῆς κωφοὶ καὶ ἀλαλοί.
 1. Plat. βοσκήματα παμπόλλα. & Meno. καὶ ἀλ-
 λαι παμπόλλαι ἀρεταὶ εἰσιν. Lucian. Zeux 8. πλῆθος
 παμπόλλης ὄραν. Theo progymnas. 4. προσέκει καὶ τι-
 νων προγόγων ἦν, καὶ τινος πατρός τε καὶ μητρός καὶ ἄλλα
 παμπόλλα λέγειν. Pollux. VI. 37. ἐκ τῆ πάντων — πάμ-
 πολυ. Aelian. V. H II. 41. καὶ ἀνέχαρσις δὲ πάμπο-
 λὺ φασὶν ἔπειτα περιάνθη· καὶ Λακύνδης δὲ καὶ τίμων
 οἱ φιλόσοφοι, καὶ τούτους πέντε πάμπόλῳ φασί. Dio Chry-
 IV. p. 60. B. de Alexandro αὐτὸς μὲν χρυσὸς καὶ ἄρ-
 γυρις παμπόλλης εἰδείτο, ὥς ἐπιτελείσθαι τὴν ἐξέλετο. &
 VI. p. 87. D. τὸ δὲ τῆς ὁδοῦ μήκος — παμπόλῳ γί-
 νεσθαι. X. p. 150. A. χρυσὸς — Σόλωνι συγγε-
 μένης καὶ ἄλλοις παμπόλλοις σοφισταῖς. XV. p. 235. B.
 παρεργόμενῃ τισὶ διάμφισθησεν — ἐπὶ χρόνον παμπόλῳ.
 XL. p. 490. A. οἱ δὲ ἐλεγεσποῖεν, ὅτι τοῖς Συμυραίοις
 παμπόλλας δαρεῖας δάη καὶ χρήματα ἀμύθητα πέμψει.
 LXII. p. 588. B. διαπύτης δὲ παμπόλλης.
 3. Aristophanes Equit. 618. ὡς ἐγὼ μοι δοκῶ καὶ
 μακρὰν ὁδὸν διαλθεῖν, ὥς ἀκῆσαι.

τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; Καὶ ἐπρώτα αὐτὲς· Πόσους ἔχετε ἄρτους; 5
Οἱ δὲ εἶπον· Ἐπὶ ἅ. Καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ὅτι τ' ἡγῆς· καὶ λαβὼν τὸς 6
ἐπὶ ἄρτους, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα ᾠζαθῶσι· καὶ 7
παραβέθηκαν τῷ ὄχλῳ. Καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας, εἶπε ᾠζαθῆναι καὶ αὐ- 8
τά. Ἐφαγον δὲ, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων, ἐπὶ σπυρί- 9
δας. Ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες, ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. Καὶ εὐθὺς ἐμ- 10
βὰς εἰς τὸ πλοῖον μετ' ἑαυτῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά. Καὶ ἐξ- 11
ἦλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ 12
οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. Καὶ ἀναστεινάζας τῷ πνεύματι αὐτοῦ, λέγει· Τί ἡ γε- 13
νεὰ αὕτη σημεῖον ὀπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.
Καὶ ἀφείδους αὐτοὺς, ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. Καὶ ἐπε- 13
λάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον σῶν εἶχον μετ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. 14
Καὶ διετέλλετο αὐτοῖς, λέγων· Ὁρατε, βλέπετε ἀπὸ τ' ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ 15
τῆς

τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι] ὧδε δυνήσεται τις χορτάσαι τούτους 1. Versio *Copt.*
δυνήσεται] δύνα] 28.
ἄρτων] ἄρτων H. 1. 36. 38. 40. 92.
5. ἐπρώτας] ἐπρώτως M.
εἶπον] + αὐτὰς L. Versio *Syra.*
τ' ἡγῆς] τὴν ἡγῆν 1. 33.
ἄρτους] + καὶ CD. 3. 5. 9. 10. 35. 36. 37. 40. 44. 53. 56. 57. 58. 66. 68. 71. 83. 91. Versio *Goth. Syr.*
παραδῶσιν] παρατιθέσιν CLM. 13. 33. 69. *Evang.* 18. 19. 7. εἶχον] εἶχαν D.
ὀλίγα καὶ] + ταῦτα AFK. 15. 42. 50. 54. 63. 72. 91. Versio *Vulg. Goth.* + αὐτὰ M. 1. 11. 13. 38.
61. 86. 106. Versio *Syra* utraque.
εὐλογήσας] εὐχαριστήσας D. + αὐτὰ CL. 6. 28. αὐτὰ εὐλογήσας 69.
παραβέβαιναι] παραβέβαιε 33. παρατεθέναι A. *Evang.* 18. 19. παραβέβαιε 13. 44. 46. 47. 53. Editio *E-*
rasmii, Aldi, Colinaei, duae priores *Stephani, Bogardi.*
παραβέβαιναι καὶ αὐτὰ] καὶ ταῦτα παραβέβαιε C. καὶ αὐτοὺς ἐκέλευσεν παρατιθέβαιναι D. καὶ ταῦτα παρατιθέβαιναι L.
καὶ posterius] — 80. 87. καὶ αὐτὰ] — 1. 28. 61. 67. Versio *Syra.*
ἔφαγον δὲ] καὶ ἔφαγον CDL. 1. 33. 40. Versio *Vulg. Syr. Copt.*
καὶ ἐχορτάσθησαν] — 33. + πάντες KM. 11. 15. 42. 60. 61. 63. 91. *Evang.* 13. 17.
περισσεύματα] τὰ περισσεύματα C. τὸ περισσεύμα τ' D. περισσεύματα 33.
κλασμάτων] κλάσματα 33.
ἐπὶ σπυρίδας] σφυρίδας ζ. D. ἐπὶ σφυρίδας A prima manu. + πλήρεις 13. 33. 69. 90. *E-*
vang. 18. ex *Matthaeo.*
9. οἱ φαγόντες] — L. 33. 69. *Evang.* 18. 19. Versio *Copt.*
ὡς] ὡσεὶ M. 3. 9. 14. τετρακισχίλιοι] + ἄνερες Γ.
ἀπέλυσεν] κατέλυσεν 63. 10. εὐθὺς] εὐθὺς CL. 1. 13.
εὐθὺς ἐμβὰς] ἐμβὰς εὐθὺς AM. 1. 106. Versio *Goth. Syr.* αὐτὸς ἀνέβη D. ἐμβὰς εὐθὺς 69.
τὸ] — L. 1.
μετ' ἑαυτῶν μαθητῶν αὐτῶν] Versio *Copt.* + καὶ D. Versio *Goth.*
ἦλθεν] + ὁ Ἰησοῦς L. ἦλθον Versio *Syra* posterior.
μὴν Δαλμανουθά] ὅρα μελαγδα D a prima manu; & ex emendatione Μαγδαλέ; in Versione Lat. Magidan.
μὴν Μαγδαλά 13. μὴν Μαγδαλά 1. 69. Versio *Arab.* Μαγδαλάν Versio *Goth. Copt.* teste Marichal-
lo. *Augustinus* de *Confess.* Ev. 11. 51. Dalmanutha, quod in quibusdam Codicibus legitur, non dixit Matthaeus
sed Magedan. Non autem dubitandum est, eundem esse locum sub utroque nomine. Nam plerique Codices
non habent etiam secundum Marcum nisi Magedan. & *Hieronymus* de *Locc. Hebr.* *Lightfootus* conjicit, eundem
esse locum, qui in *Cilaia* IV. 9. & alibi vocatur Zalmon.
11. ἐξῆλθον] ἐξῆλθον D. ἦλθον 40.
καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο] καὶ ἤρξαντο οἱ Φαρισαῖοι 33.
συζητεῖν] συζητεῖν ACDEL. + συν D.
συζητεῖν αὐτῶν ζητούντες] συζητοῦντες 69. συζητεῖν αὐτῶν καὶ ζητεῖν Codex teste *Erasmo.*
αὐτῶν] + τὸ D. δὲ] οὐ 69.
οὐρανοῦ] + ἰδεῖν 68. 12. ἀναστεινάζας] στενάζας M. 14. 36. 40. 53. 54.
αὐτῶν] — D. 1. Versio *Vulg.* probante J. Millio prol. 404. τί] — 71.
σημεῖον ἐπιζητεῖ] ζητεῖ σημεῖον CDL. 1. 33. Versio *Copt. Codices Latini.*
εἰ] οὐ 5. 13. 69. Versio *Syr. Origenes*, in *Ezech.* XIV. 20. εἰ δὲ θῆσιν, τὸ τ' εἰς, οὐ δὲ θῆσιν.
13. ἐμβὰς πάλιν] πάλιν ἐμβὰς CD. 69. πάλιν] — Versio *Copt. Syr. Theophylactus.*
εἰς τὸ πλοῖον] — CL. *Codices Latini.* ἀπῆλθεν] ἀπῆλθον Versio *Syra.*
τὸ] — EFG. 2. 3. 9. 10. 34. 35. 37. 39. 44. 61. 62. 64. 74. 83. 85. 86. 89. 90. Editio *Complut. Eras-*
mii, Colinaei, Bogardi, Plant. duae priores *Stephani, Bengelii.*
14. ἐπιλάθοντο] + οἱ μαθηταὶ D. 35. 37. + οἱ μαθηταὶ αὐτῶν 13. 28. 51. 56. 58. 61. 62. 67. 69. 78. 80. 90. Colb.
λαβεῖν ἄρτους] ἄρτους λαβεῖν 13. 69. Versio *Vulg.* καὶ posterius] — D. 49.
καὶ εἰ μὴ ἓνα] ἵνα μόνον 1. 13. 69. ἄρτων σῶν εἶχον] ἔχοντες ἄρτων 69.

17. ἔπα νοῦτε ὅδε συνίετε] *Cic.* de N. D. III. 24.
Quae autem in his vis Deorum insit, tum intelli-

gam cum cognoro. Ubi cognoscere significat nunc
primum discere seu mente accipere: intelligere autem

16 ἔχομεν. Καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· Ὅτι ἄρτους οὕτως
 17 ἔχομεν. Καὶ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς· Τί διελογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὕτως ἔχετε;
 18 οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ἔτι πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; Ὁφθαλμοὺς ἔ-
 19 χοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὅσα ἔχοντες οὕτως ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε; Ὅτε τοὺς πέν-
 20 τε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχίλους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρα-
 21 τε; Λέγουσιν αὐτῷ· Δάδεκα. Ὅτε δὲ τοὺς ἐπὶ αἰς τοὺς τετρακισχίλους, πόσων
 22 σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; Οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·
 23 Πῶς οὐ συνίετε; Καὶ ἔρχετο εἰς Βηθσαϊδάν· καὶ φέρεσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ ὡσαύτως
 24 αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψῃ. Καὶ ἐπιλαβόμενος τὴν χεῖρα τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν
 25 ἔξω τῆς κόρης· καὶ πύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
 αὐτὸν εἴ τι βλέπει. Καὶ ἀναβλέψας, ἔλεγε· Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα +
 25 ὡς δένδρα. Εἴτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐ-
 ποίησεν αὐτὸν ὥστε ὁρᾶν.

+ ὅτι

+ ὁρᾶν

ὅσα εἶχον] ἔχοντες 1. 13. 69. εἶχον D. ὅσα εἶχον Edit. Erasmi, Aldi, Bogardi.
 μετ' αὐτῶν] μετ' αὐτῶν D. μετ' αὐτῶν Editio Erasmi, Aldi, Bogardi.
 ἐν τῷ πλοῖῳ] εἰς τὸ πλοῖον 46. 52. 53. 60.
 15. διετέλλετο] διετέλλετο 70. διετέλλεν 92. διετέλλετο EF. 13. 61. 69.
 ὁρᾶτε] — D. 1. 2. Codices Latini. + καὶ C. 12. 13. 61. 69. Versio Vulg.
 ἐ secundo] + ἀπὸ G. 1. a τῇ ζύμης ad ζύμης] — 15.
 Ἡρώδου] Ἡρώδαν 1. 13. 28. 60. 69. Colb. Versio Armena. Codices Latini.
 16. λέγοντες] — D. 1. ὅτι] — 57. Versio Syr.
 ἔχομεν] εἶχον D. ἔχουσι 1. 28. ἐλάβομεν 14 46. 58.
 17. ὁ Ἰησοῦς] — L. Versio Corp.
 διελογίζεσθε] + ἐν ταῖς καθόαις ὑμῶν D. Versio Syra posterior cum asterisco. Aethiop. λογιζέσθε 28.
 + ἐν αὐτοῖς M. 13. 61. 69. + ἐν ταῖς καθόαις 13. 61. 69. Versio Syra posterior cum asterisco; & in margine
 notat: non inveni in duobus exemplaribus Graecis neque in priori Syra.
 οὐτε συνίετε] — 1.
 ἔτι] — CDL. 1. 28. 33. Versio Corp. ὅτι 106.
 πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν] πεπωρωμένη ἔστι ἡ καρδία ὑμῶν D a prima manu: sed Versio Lat. sic ob-
 tusa sunt corda vestra. Vulg. vero: adhuc coecatum habetis cor vestrum. Arab.
 ἔχετε] ἔχομεν 12. 54. ὑμῶν] — 56. 58.
 18. καὶ οὐ] οὐδὲ D. Versio Syr. οὐ 60. καὶ prius] — 64.
 ἐ οὐ μνημονεύετε] nota interrogandi his verbis praepositur, comma postpositur. 35. 36. 37. 39. 40. 92. Vers. Corp.
 19. ὅτε] — 28. 60. ὅτι 69. ἄρτους] + ἐ τοὺς δύο ἰχθύας Versio Saxon.
 + οὗς 13. 99. Versio Corp. πεντακισχίλους] + καὶ DM. 33. Evang. 18. 19.
 πλήρεις κλασμάτων ἤρατε] κλασμάτων ἤρατε πλήρεις D. 53. κλασμάτων πλήρεις ἤρατε C. 1. Versio Syra.
 Editio Complut. κλασμάτων ἤρατε 13. 69. + καὶ 12. 61.
 δάδεκα] δεκά 64. 20. ὅτε δὲ] + καὶ C. Versio Corp.
 δε prius] — L. Versio Corp.
 ἵπτα] + ἄρτους CM ex emendatione. 13. 45. 59. 64. 69. Versio Vulg. Armen.
 πόσων σπυρίδων πληρώματα] πόσας σφυρίδας D. 49. Versio Vulg. πόσων σπυρίδων πληρώματα 71.
 εἰ δὲ εἶπον] ἐ λέγουσιν αὐτῷ CL. Versio Corp. Vulg.
 21. ἔλεγεν] λέγει DFK. 35. 36. 40. 45. 48. 50. 51. 53. 54. 62. 69. 74. 80. 83. 86. 89. 90. εἶπεν 1.
 πῶς] — CL. 1. + οὖν 61. ex emendatione. 69.
 οὐ] ἔπω ACDLM. 1. 4. 7. 15. 27. ex emendatione 33. 35. 38. 42. 46. 48. 61. 62. 66. 69. 72. 80. Colb.
 Versio Vulg. Goth. Syr. utraque. Theophylactus editus.
 συνίετε] συννοεῖτε D a prima manu. νοεῖτε ex emendatione; atque ita Editio Erasmi 2., Aldi, Colinaei,
 Bogardi.
 22. ἔρχετο] ἔρχοντο CDL. 13. 69. 92. Versio Vulg. Goth. Corp. Armen. probante J. A. Bengelio, & J. Millio
 prol. 405. αὐτοῦ] — 106.
 Βηθσαϊδάν] Βηθσαϊδ C. 1. 28. 33. 46. 48. 52. 54. 56. 58. 69. 73. 85. 90. Editio Complut. Versio Corp.
 Codices Latini. Theophylactus, Athanasius. Synops. Βηθανίαν D. Versio Goth.
 23. ἐπιλαβόμενος τὴν χεῖρα] λαβόμενος τὴν χεῖρα D. ἐξήγαγεν] ἐξήγαγεν L.
 τὸν τυφλόν] — 69. αὐτῷ 1. αὐτοῦ] + ἐ 1. 13. 69. Editio Erasmi, Bogardi.
 αὐτῷ] αὐτοῦ AK. 3. 28. Versio Vulg. Syr. ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ] 33. — 86.
 ἐπηρώτα] ἐπερωτᾷ D, sed in Versione: interrogabat. βλέπει] βλέπεις CD. Versio Corp.
 24. λέγει] λέγει D. 67. 69. Versio Vulg. εἶπεν C. ὡς] ὡς 106.
 ὡς δένδρα] ὅτι ὡς δένδρα ὁρᾷ AC a prima manu. EFL. 2. 3. 34. 35. 36. 38. 39. 72. 73. 74. 80. 88. 89. 90. 92.
 Editio Erasmi, Colinaei, Stephani, Bezae secunda, Wechelii, Bengelii, E. Schmidii. Euthymius, Theophylactus.
 Versio Belgica, probante J. Millio. ἀειπατοῦντας] ἀειπατοῦντα J. Clericus.
 25. εἴτα] καὶ D. — Versio Syra. ἐπέθηκε] ἔθηκεν L. ἐπιθεῖς D.
 χεῖρας] + αὐτοῦ 54. Versio Syr.
 ἐποίησεν αὐτὸν ὥστε ὁρᾶν D. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 404. — CL. 1. 13. 28. Versio Corp.
 Syr. probante H. Grotio.

rem jam perspicere ac retinere, quae accepta sunt. Jo. XI. 49. 2. Tim. II. 7. Sup. VII. 18.

FFFF

-30.

ποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι· καὶ σποκατεσάθη καὶ ἐνέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας. Καὶ ἀπ- 26
 εἴειλεν αὐτὸν εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ, λέγων· Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης, μηδὲ εἴπῃς τινὶ
 ἐν τῇ κώμῃ. Καὶ ἐξηλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας· 27
 καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπερώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς· Τίνα με λέγε-
 σιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν καὶ ἄλλοι, Ἡλίαν 28
 καὶ ἄλλοι δὲ, ἓνα τῶν προφητῶν. Καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶ- 29
 ναι; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ Χριστός. Καὶ ἐπετίμησεν αὐ- 30
 τοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ 31
 ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ πάντων προσηυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ
 γραμματέων, καὶ σποκατεθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. Καὶ παρρησία τὸν λόγον 32
 ἐλάλει· Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ὀπιμᾶν αὐτῷ· Ὁ δὲ ὀπιτρα- 33
 φεῖς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων· Ὑπαγε ὀπίσω
 μου σάταν· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ προσκαλεσά- 34
 μενος

ἀναβλέψαι] ἐνέβλεψε C. διέβλεψεν L. 1. 13. 28. βλέψαι Codex unus Stephani teste Beza. Evang.
 18. 19. — Versio Syr. probante H. Grotio. + @ διέβλεψεν 69.
 ἀποκατεσάθη] ἀπεκατέστη CL. 44. ἀπεκατέστη EFKM. 2. 3. 9. 13. 60. 69. 71. Editio Erasmi 3. 4. 5.
 εἰσέβλεψε] ὡς ἀναβλέψαι D. Versio Vulg. Chrysost. Victor. probante J. Millio prol. 404.
 ἐνέβλεψε] ἐνέβλεψεν L. 13. 28. 69. ἐνέβλεψε F. 2. quinque Codices Stephani teste Beza. 36. 38. 40. 51.
 52. 53. 56. 58. 59. 61. 64. 71. 72. 78. 85. 86. 90. 106. Editio Complut. Erasmi 1. Aldi, duae priores Ste-
 phani, Bogardi, Victor, Theophylacti. διέβλεψε 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, probante T. Beza.
 AET. XXII. 11. τηλαυγῶς] δηλαυγῶς CL.
 ἅπαντας] ἅπαντα CL. 1. 13. 15. 69. πάντα D. Versio Vulg. Copt. Syra, Lutheri, Chrysost. Victor. pro-
 bante J. Millio. prol. 405. & H. Grotio. 26. τ] — ACDEFL. 3. 44. 72. 73. 74. 85. 89.
 λέγων] @ λέγει αὐτῷ D. + ὑπάγε εἰς τὸ οἶκόν σου D. 13. 61. 69. Versio Vulg. Origenes, Theophylact. Victor,
 Euthymius.
 μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης, μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ] @ μηδενὶ εἴπῃς εἰς τὴν κώμην D. @ εἰς τὴν κώμην μὴ
 εἰσέλθης, @ μηδενὶ εἴπῃς. Origenes. Victor, Theophylacti, Euthymius. @ ἐὰν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης, μηδενὶ μη-
 δὲν [μηδὲν — 69.] εἴπῃς μηδὲ ἐν τῇ κώμῃ 61. 69. @ ἐὰν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης, μηδενὶ εἴπῃς μηδὲ ἐν τῇ
 κώμῃ 13. μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης L. 1. a prima manu. Versio Copte. εἰς τὴν κώμην μὴ εἰσέλθης.
 ἀλλ' ὑπάγε εἰς τὸ οἶκόν σου @ ἐὰν εἰσέλθης εἰς τὴν κώμην, μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς 28. Versio Armena. @ ἐὰν εἰς τὴν κώμην
 εἰσέλθης, μηδενὶ εἴπῃς Versio Vulg. Syra posterior in margine, quae addit ἐν τῇ κώμῃ.
 27. τὰς κώμας καισαρείας] καισαρείαν D.
 αὐτοῦ postorius] — A. αὐτοῖς] — DL. Codices Latini. τίνα] τι K.
 οἱ ἄνθρωποι εἶναι] εἶναι οἱ ἄνθρωποι D. Versio Vulg. + τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου Evang. 18.
 ab εἶναι ad εἶναι comm. 29.] — 61.
 28. ἀπεκρίθησαν] + αὐτῷ 33. 90. + αὐτῷ λέγοντες D. 13. 69. Versio Vulg. εἶπαν Versio Syra.
 εἶπαν αὐτῷ λέγοντες C a prima manu. L. Versio Copt. Armen. + οἱ μὲν 13. 69.
 βαπτιστὴν] βαπτιστοῖα 28.
 @ ἄλλοι] ἄλλοι δὲ D. 13. 69. ἄλλοι 59. 69. 71. 106. Versio Vulg.
 ἄλλοι δὲ] @ ἄλλοι 69. + ὡς D. Versio Vulg. εἶνα] ὅτι εἰς C a prima manu. L. Versio Copte.
 29. @ αὐτὸς] αὐτὸς δὲ D. 53. αὐτὸς 28. + δὲ 72. — 1. Evang. 17.
 λέγει αὐτοῖς] ἐπερώτα αὐτοῖς CD a prima manu. L. 53. Versio Copte.
 ἀποκριθεὶς δὲ] @ ἀποκριθεὶς A. 33. 36. 40. 67. ἀποκριθεὶς L. 72. Versio Syra, Copte.
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ] οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν Evang. 18.
 λέγει] λέγει 40.
 χριστός] + ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ L. + ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος 13. 69. Versio Syra.
 30. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς M. λέγωσι] εἰπῶσιν CDG.
 αὐτοῦ] + ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ χριστός Evang. 18. 31. @ ἤρξατο] @ ἀπὸ τότε ἤρξατο 13. 69.
 διδάσκειν αὐτοὺς] λέγειν αὐτοῖς 68. αὐτοὺς] — 87. Versio Vulg.
 πολλὰ] — Bodlej. unus in Ed. Ox. ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ] + τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου 5.
 ἀπὸ] ὑπὸ CDK. 11. 60. Justinus. πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖν] ἀρχιερέων @ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖν 69.
 ἀρχιερέων] @ ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων @ τῶν D. + τῶν ἀρχιερέων @ τῶν CEHM. 2. 3. 9. 10. 11. 15. Colb. tres. 56.
 58. 63. 73. 74. 80. 83. 85. 89. 91. 106. Evang. 24. Editio Colinaei, Bengelii. + τῶν 44. 59. 61. 62.
 69. 90. τῶν ἀρχιερέων @ 44. 80.
 μετὰ τρεῖς ἡμέρας] τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 1. 69. Versio Syr. ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 13. 14. 28. Apparet, inquit Erasmus.
 data opera mutata scripturam, quod prima fronte falsum esse videatur, Christum surrexisse post tres dies
 qui tertio die resurrexit. Justin. c. Tryphon. 32. @ ad @] — 2. 73.
 @ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος] — 59. αὐτὸν] — D. αὐτοῦ 61.
 @] — Editio Erasmi 1.

30. Marcus Petri amanuensis, quae hac occa-
 sione in laudem Petri dicta, & a Matthaeo relata
 sunt, praetermittit: ea contra, quae Petro parum
 erant honorifica, plenissime narrat: quod utique
 eum decebat, qui & veritatis & modestiae studi-
 um profiteretur.

31. 1. Macc. IV. 18. μετὰ παρρησίας. Joseph. ep. ἀδίας.

34. Jo. XXI. 18. 19.

38. ἐπισχυρῶ] Ro. I. 16. 2. Tim. I. 8. 12. 16.
 Xenoph. Memorab. 1. καὶ τῶν ἄλλων δὲ μαρτῶν κατ-
 ἠγόρει, οἵτινες παρὰ τὰ τῶν Θεῶν σημαινόμενα ποιοῦσι τί,
 φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν. Jo. XII.
 42. 42.

1. ἰδῶσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] Jo. III. 3.

μεν[Ⓢ] τ' ὅχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Ὅστις θέλει ὀπίσω με ἐλθεῖν,
35 ἀπαρνησάσθω εἰαυτόν, καὶ ἀρξάτω τ' σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὅς γὰρ ἂν θέ-
λη τ' ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τ' ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν
36 ἐμοῦ καὶ τοῦ ευαγγελίου, οὗτ[Ⓢ] σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ
37 τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τ' ψυχὴν αὐτοῦ; Ἡ τί δώσει ἄνθρωπ[Ⓢ] ἀντάλλαγμα
38 τ' ψυχῆς αὐτῆς; Ὅς γὰρ ἂν ἐπαιχυνθῇ με καὶ τὰς ἐμὰς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ
τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαιχυνθήσεται αὐτὸν, ὅταν ἔλ-
θῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετ' τῆς ἀγγέλων τῆς ἀγίας.

1 **Κ**Αὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινες τ' ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ
2 μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει. Καὶ
μεθ' ἡμέρας ἕξ [Ⓢ] ὠδλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τ' Πέτρον καὶ τ' Ἰάκωβον καὶ τ' Ἰωάννην, καὶ ἀνα-
3 φέρει αὐτὰς εἰς ὄρη[Ⓢ] ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Καὶ
τὰ ἱμάτια αὐτῶ ἐγένετο σιλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τ' γῆς ἐ-
δύ-

33. ὁ δὲ] + Ἰησοῦς AEK. 27. 63. 91. 106. Versio Syra posterior.
αὐτοῦ] — 56. 58. τ[Ⓢ]] — D.
λέγων] — 60. εἰ λέγει CL. Versio Syr. Copt. ὅτι] — Editio Erasmi I.
τὰ posterior] — D. 34. αὐτοῖς] — D.
ἔστις DL. 1. 13. 28. 33. 61. 69. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Origenes Exhort. ad Martyr.
Athanaf. Synopf.
ἐλθεῖν] ἀκολουθεῖν DEFGHM. Colb. 1. 2. 9. 10. 29. 35. 37. 38. 44. 45. 46. 47. 48. 55. 56. 57. 58. 59.
60. 62. 65. 66. 67. 70. 71. 78. 83. 87. 91. 92. Evang. 3. 15. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Erasmi, Al-
di, Colinaei, Bogardi, Genev. Plantin. prima Stephani, Wechelii. Versio Vulg. Goth. Origenes, Theophylactus, Vi-
ctor. probante J. Millio prol. 675.
μοι] μου I.
Θελεῖ] θέλει 14.
ἀπολέσῃ] ἀπολέσει CD. 14.
αὐτοῦ prius] ἐαυτοῦ D. ex emendatione K. 27. 57. 59. 69.
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ posterior] αὐτῇ D. τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν EFGHKM. 2. 3. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 27. 44;
48. 49. 53. 57. 59. 63. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 85. 86. 90. Evang. 19. 24. Editio Bengelii.
ἐμοῦ καὶ] — D. 28. Versio Armena. Origenes. probante J. Millio.
οὗτ[Ⓢ]] — ADKL. 1. 27. ex emendatione. 38. 40. 42. 50. 60. 72. Versio Vulg. Goth. Copt. Syr. Origenes
& Dial. c. Marcionit. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1344.
σῶσαι] ἐύρῃσαι 33. Versio Æthiop. 36. ἀφελήσει] ἀφελῇ L. Versio Copt. ἀφελήσεται 33.
ἄνθρωπον] ἄνθρωπον EFGHLM 1. 2. 13. Colb. 33. 51. 52. 69. 88. 106. Evang. 20. 22. Editio Erasmi, Al-
di, Colinaei, Bogardi. probante D. Heinso ex Pfal. LXXXVIII. 23. τ' ἄνθρωπον ACD. 38. 72. Origenes.
ἀνθρώπων Editio Genevensis. ἐὰν κερδήσῃ] κερδήσας L. ἐὰν κερδ. σῃ 12.
κερδήσῃ τ' κόσμον ὅλον] τ' κόσμον ὅλον κερδήσῃ C. Versio Syra. Theophylactus. καὶ ζημιωθῇ] ζημιωθῇ L.
37.] — 61. ἢ τί] τί γὰρ L. 28. probante Th. Beza, ἢ τί γὰρ D. a prima manu.
αὖ] δὲ L. Versio Copta. probante T. Beza 38. γὰρ] δ' D.
αὖ] — A. Editio Complut.
μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ] ἀμαρτωλῷ καὶ μοιχαλίδι Verf. Syr. ἐταισχυθῇ με] ἐταισχυθήσεται ἐμὲ D. ἐταισχυθῇ με 9.
τ' ἀγίων] — 1. Colb. Codd. Lat. probante J. A. Bengelio in Gnom. αὐτῶ F. Codd. Lat. Clemens Strom. IV. p. 595.
1. Hoc comma praecedenti jungit H. Grotius ut apud Matthaeum. & in Versione Vulgata.
τ' ὧδε] ὧδε τ' D. a prima manu. ὧδε ἐστηκότων] ἐστηκότων ὧδε 1. Versio Copt. Origenes in Jo. VIII. 52.
+ μετ' ἐμῷ D. οἵτινες] οἱ 33.
γεύσονται] γεύσονται 9. 48. 69. Evang. 18. 20. 21. 22. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Genev. Bogardi.
αὖ] — F. 2. μεθ'] μετ' D.
παρελαμβάνει ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς ὠδλαμβάνει A. τ' secundo loco] — 3. 44. 73. 90. 106. Evang. 13. 14.
tertio loco — AEFGHM 2. 3. 9. 12. Colb. 34. 35. 37. 39. 44. 73. 74. 85. 87. 90. Ey. 12. 13. 14. Editio Complut. Bengelii.
ἀναφέρει] ἀνάγει D. κατ' ἰδίαν μόνους] μόνους κατ' ἰδίαν 3.
κατ' ἰδίαν] λίαν 52. Evang. 19. μόνους] — 44.
μετεμορφώθη] ἐταμορφώθη 13. 28. 69. Origenes in Matth. Sed αὐτὸν. + ὁ Ἰησοῦς 13. 69;
μετεμορφώθη] μεταμορφώθη D. αὐτῶ] + καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος 53.
3. ἐγένετο] ἐγένετο ADK. Colb. 28. 33. 44. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 59. 61. 62. 69. 70. 71. 86. 92. Theophylact.
ἐλβοντα] — 1. ὡς χιών] — CL 1. Versio Armena, Æthiop. Origenes.
ὡς] ὡς K. 36. 40. 46. 53. 60. 63. 71. 92. χιών] τὸ φῶς Evang. 13.
οἷα γναφεὺς ἐπὶ τ' γῆς οὐ δύναται λευκᾶναι] ὡς οὐ δύναται τις λευκᾶναι ἐπὶ τ' γῆς D. Versio Syra.
γναφεὺς] κναφεὺς 10. 36. 37. 50. 51. 56. 58. 66. 70. 72. 90. Editio Aldi, Theophylactus. Attice teste Suida.

τὴν βασιλείαν — ἐν δυνάμει] *Æl. Lamprid. Alex. Severo.* Milites quos ostensionales vocant non pre-
tiosos, sed speciosos clarisque vestibus ornabat: nec
multum in signa, aut ad apparatus regium auri
aut ferici deputabat dicens: Imperium in virtute
esse, non in decore. *Diodorus S. XXXIII. p. 523.*
Μασσάνσσης — ἐνθήκοντα μετ' ἐβίῳ ἔτη ἐν δυνάμει,
in vigore.
3. *Hesychius.* εἰλβεῖ, λάμπευ. *Il. ε.* 392. de Pa-
ride κάλλι' τε εἰλβων καὶ εἰμασιν. *Apollonius MS.*
εἰλβων Ἡλιόδαρος εἰς τὸ περιάμπων, ἔστι δὲ καὶ ἡμῶν συν-
ήθης ἢ λῆξις. *Aristoteles de Coelo II.* ὅπερ αἰτίον ἐστὶ
Ffff 2 κκ)

δύναται λευκᾶναι. Καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωσεί· καὶ ἦσαν συλλαλῶντες τῷ Ἰη- 4
σοῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος, λέγει τῷ Ἰησοῦ· Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὥδε εἶναι. 5
καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεὶ μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν. Οὐ γὰρ ἤδει τί 6
λαλήσῃ ἦσαν γὰρ ἐκφοβοί. Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ἦλθε Φωνὴ ἐκ 7
τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, αὐτὸν ἀκούετε. Καὶ ἐξάπινα 8
ὡσεὶ βλεψάμενοι, ἐκέτι ἐδέξατο εἶδόν, ἀλλὰ τὸ Ἰησοῦν μόνον μετ' αὐτῶν. Καταβαινόν- 9
των δὲ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄρας, διετείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ 10
ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Καὶ τὸ λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτούς, συ- 11
ζητῶντες τί ἐστὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. Καὶ ἐπρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Ὅτι λέγουσιν 12
οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἡλίας 12
μὲν ἐλθὼν πρῶτον, ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 13
ἵνα

δυναται] + ὡς C. 13. 33. 69. Versio Corp. Æthiop. Arab.
4. ὥφθη] ἰδοὺ ὥφθη 13. 69. ὥφθησαν EM. Versio Syra.
Μωσεί] Μωσῇ 9. Editio Colinaei, Bogardi, Erasmi. Μωσεί D. 1. 10. 11. 12. 74. 78. 80. 83. 85. 86.
Μωσῇ 89. 90. Evang. 2. 14. καὶ ἦσαν] — 13.
ἦσαν συλλαλόντες] συνελέγον D. 1. 5. ἀποκριθεὶς] — Evang. 2. Versio Syra.
λέγει] εἶπεν D. λέγειν 1. 13. 28. 69. τῷ Ἰησοῦ] αὐτῷ Versio Syra.
καὶ ποιήσωμεν] θέλει ποιήσω D. θέλει ποιήσωμεν 13. 69. εἰ θέλει, ποιήσωμεν 28. 50. καὶ ποιή-
σομεν Codex Stephani teste Beza 51. 71. 74. 82. 86. a primā manu 87. 90.
σκηνὰς τρεῖς] ἂν τρεῖς σκηνὰς C. Μωσεί] Μωσῇ D. 1. 69. 72. Μωσῇ 9. 10. Μωσῇ 11.
6. λαλήσῃ] λαλήσῃ ADFGH 3. duo Stephani, teste Beza in notis primae Editionis, nam in posterioribus
perperam expressum est λαλήσαι. Colb. 9. 10. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 48. 50. 51. 53. 54. 55.
56. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 71. 73. 74. 76. 83. 85. 86. 90. 91. 92. 106. Evang. 2. Editio Complut.
Plant. Euthymius, Theophylactus. Victor. λαλήσαι K. 69. probante J. A. Bengelio. ἀπὸ κρυφῶ C a prima
manu L. 1. Versio Coria, Origenes.
ἦσαν γὰρ ἐκφοβοί] ἐκφοβοί γὰρ ἐγένοντο CDL 33. Evang. 2. Versio Coria. Chrysost. in Matth. H. LVI.
ἐκφοβοί] ἐκφοβοί K. Editio Complut. Plant.
7. καὶ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ Evang. 2. καὶ ἰδοὺ ἐγένετο 13. 28. 50. ἰδοὺ ἐγένετο 69.
αὐτοῖς] αὐτὸς 13. 45. 61. 68. 69. 78. Luc. I. 35. ἦλθε φωνή] φωνὴ ἦλθε.
ἦλθε] ἐγένετο CL. Versio Coria. Codices Syriaci Versionis prioris, & posterior in margine.
λέγουσα] — EGHKM. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 34. 35. 36. 39. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 51. 54. 55. 56. 57.
58. 59. 60. 64. 66. 70. 72. 73. 74. 78. 83. 85. 86. 89. 90. 92. 106. Versio Goth. Corp. Syra posterior habet
cum asterisco. Arab. Erpenii. Theophylactus. probante J. A. Bengelio. & J. Millio prol. 1386.
αὐτὸν ἀκούετε] ἀκούετε αὐτὸν D. 1. Versio Vulg. Corp. 8. ἐξάπινα] ἐθίως D. 28. 66. in margine. 69.
περιβλεψάμενοι] + οἱ μαθηταὶ Versio Syra. ἐκέτι] — 59. ἐκ ἔτι 71. Editio Colinaei.
ἂν] εἰ μὴ D. 33. 51. 61. Evang. 13. Editio Complut. ἂν] ἢ 71. Editio Colinaei.
μυόν] — F. μετ' αὐτῶν] — 61.
9. καταβαινόντων δὲ] καὶ κατὰβαίνοντων CDL Versio Vulg. Corp.
ἀπὸ] ἐκ D. 33. διετείλατο] διετείλατο 70. διετέλετο. C 1.
διηγούνται ἃ εἶδον] ἃ εἶδον διηγούνται D. αὐτοὺς διηγούνται CL. 1. αὐτοὺς ἐξηγούνται 13. 69.
10. καὶ] οἱ δὲ 49. 69. οἱ δὲ καὶ 50. 64.
ἐκράτησαν] + οἱ μαθηταὶ 69. συζητῶντες] + τὸ M. τί εἰσιν] — 64.
τὸ] ἦσαν D. 1. 13. 69. Versio Syra, Vulg. probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 405.
ἀναστῆναι] ἀναστῇ D. 1. 13. 69. Versio Vulg. Syra. probante J. A. Bengelio. & J. Millio prol. 405.
11. ἐπρώτων] ἐπρώτησαν A. 1. 13. 28. 33. 69. 90. ἠρώτων 53.
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς] οἱ γραμματεῖς λέγουσιν D. λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς C. ut videtur. L. Versio Vulg.
ὅτι prius] — 27. 60. πῶς ἐν 13. 69. Versio Syra, Vulg. ὅτι secundo loco] — D. 1. 46. 52. 60. Versio Corp.
ἐλθεῖν πρῶτον] πρῶτον ἐλθεῖν D. Codices Latini. 12. ἀποκριθεὶς] — CL. Versio Syr. Corp.
εἶπεν] εἶπεν CL. αὐτοῖς] + εἰ D.
μὲν] — DL 1. 28. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 405. ἐλθὼν] + ὁ δεσβίτης 72.
πρῶτον] πρῶτον D at in Vell. Latina; primum.
ἀποκαθιστᾷ] ἀποκαταστήσει D. ἀποκαθιστᾷ AL. 1. 28. 33. ἀποκαταστήσει C Versio Vulg. πάντα] — 106.

καὶ τῷ σίλβειν φαίνεσθαι τὸς ἀστέρας τὸς ἐνδεδημένους τὸς
δὲ πλάνητας μὴ σίλβειν.

8. Suidas. ἐξάπινα, ἐξαίφνης. Etymol. ἐξαίπινα, ἐπι-
ρήμα, γίνεται δὲ παρὰ τὸ ἀφανὲς, ἀφῆναι & ἀπινα. Sym-
machus ἀφῆναι. Theodotion παράχρημα. Thomas, ἐξα-
πινάως, θεκυδίδης, φίλων; καὶ τῶς ἑλλοῖ. Οἱ δὲ ῥητο-
ρικοὶ ἐξαίφνης. Τὸ δὲ ἐξαίπινον ἐκ ἑλληνικῶν ὅλως. Il. 6. 325.
ἐλθόντ' ἐξαίφνης σημάτιος καὶ παρόντος. Xen. de Art. e-
questri τὰ ἐξαίπινά. & εἰ δὲ ἐξαίπινως ἐπαῖ. Lex.
Psalms. MS. ἐξάπινα, κύκλῳθεν πάντων.

10. Plato in Phaedone. ὁ ἐν Σωκράτῃ συχρόν χρό-
νον ἐπισχόν, καὶ πρὸς αὐτὸν τι σπεύδμενος, οὐ φαῦλον
πράγμα, ἔφη, ὃ ἀνθρώπος, ζητεῖ.

13. Scriptum est de eo in Historia Eliæ, cujus

typus erat.

17. εἰς ἐκ τῶ Ἰησοῦ Luc. IX. 38. XII. 13. XIX.
39. Phaedrus III. 19. Hic quidam e turba garru-
lus, Æsopē, medio sole quid cum lumine?

18. καταλάβη] morbus comitialis vocatur ἰτιλη-
ψία, qui eo laborant κατάληπτοι. Hippocr. de mor-
bō facto.

ῥήσσει Horapoll. II. 57. ὅταν μέλλῃ τελευτᾶν ὁ φοῖ-
νιξ, ῥήσσει αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ὅκνη ἐκ τῆς ῥήματος
λαμβάνει. Glossar. ῥήσσει allidit. Hesychius. ῥήσαι, δι-
ελεῖν, καταβαλεῖν. ῥήξει, διέρρηξε, κατέβαλεν. ῥήξιν, ῥή-
ξιν, καταβαλεῖν. ῥήξιν, ῥήξιν, καταβαλεῖν.

ἄφριζι] Etymol. ἄφριζον, ἄφριζον, ἄφριζον ἐπεμποι. Em-
ripid. Iphigen. in Tauris de Oreste. 307. πίπτει δὲ

13 ἵνα πολλὰ πάθῃ, καὶ ἐξεδενωθῇ. Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίη-
 14 σαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἐλθὼν πρὸς τῆς μαθητὰς,
 15 εἶδεν ὄχλον πολλὸν περὶ αὐτῆς, καὶ γραμματεῖς συζητῆντας αὐτοῖς. Καὶ εὐθέως πᾶς ὁ
 16 ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ὑπακούον αὐτόν. Καὶ ἐπηρώτησε
 17 τῆς γραμματεῖς. Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτῆς; Καὶ ἀποκριθεὶς εἰς ἐκ τῶ ὄχλου, εἶπε
 18 Διδάσκαλε, ἡνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα πνεῦμα ἀλαλόν. Καὶ ὅτε ἂν αὐτὸν
 19 καταλάβῃ, ῥήσται αὐτόν, καὶ ἀφρίξει, καὶ τρίξει τῆς ὀδόντας αὐτῆς, καὶ ξηραίνεται, καὶ
 20 εἰπον τοῖς μαθηταῖς σε ἵνα αὐτὸ ἐκβάλῃς, καὶ ἐκ ἰσχυσαν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ,
 λέγει Ὡ γενεὰ ἄπιστος, ἕως ποῦ πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως ποῦ ἀνέξομαι ὑμῶν;
 20 Φέρετε αὐτὸν πρὸς με. Καὶ ἡνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτόν, εὐθέως τὸ πνεῦ-
 μα

καὶ ποῖς] καθὼς AKM. 4. 11. 15. 36. 40. 42. 53. 68. 80. Versio Syra posterior in margine. probante Millio.
 καὶ καθὼς T. Beza. καὶ subaudi εἶπεν quod praecedit.

ἐξεδενωθῇ] ἐξεδενωθῇ D. ἐξεδενωθῇ 69. Eustath. in Il. φ p. 1338. 40. ἴσμεν δὲ, ὅτι μεταχωρύντων ἐνιοτε εἰς
 ἀλλήλους τῶ δ. τε καὶ τὸ ὡς ἐπὶ τοῦ ἐδενῶ καὶ ἐξεδενῶ, καὶ ἑτέρων καὶ ἑστέρον, καὶ ἐπὶ ἀλλαν. Hieronymus Nisi forte ἐξεδ-
 ενῶσαι [Pñl. LXXXVIII. 38] non putatis transferendum. desipisti, sed secundum differentissimum istius tempo-
 ris interpretem, nullificasti, seu annihilasti, vel annullasti, vel vilificasti, & si qua alia possunt inveniri apud
 imperitos portenta Verborum. 1. Macc. 1. 42. ἡ τιμὴ εἰς ἐξεδενῶσιν.

13. καὶ prius] — M: 1. 11. 15. 57. 66. 69. 71. 74. a prima manu 90. Editio Erasmi, Colinaei. Codices
 Latini. probante J. Millio. prol. 1469. Ἡλίας] + ἰδὼν. i. Colb. Versio Goth.

ἐλήλυθε] ἦλθε i. 36. 40. Bodlej. unus in Ed. Ox.
 ἵπουνσαν] + ὅν L. 6. 11. 27. 28. 42. 63. 72. Versio Syra prior, & posterior in margine.
 ἠθέλησαν] ἠθέλον DL.
 14. ἐλθὼν] ἐλθόντις L.
 εἶδει] εἶδον L.
 πρ.] πρὸς D 28.
 αὐτῆς] αὐτῆς Bodlej. unus in Ed. Ox. 86. πρὸς αὐτῆς CL 1.
 15. εὐθέως] εὐθύς CL. i. 69.
 ἰδὼν] ἰδόντες CDL 1. 13. 27. 33. 69. Evang. 18. 19. Versio Goth. Syr. prior, at posterior in margine.
 αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ D. Versio Vulg.
 ἐξθαμβήθη] ἐθαμβήσαν D. ἐξθαμβήθησαν CL 1. 13. 27. 33. 69. 70. Evang. 19. Versio Vulg. Goth. Copr.
 Syr. prior, at posterior in margine. πρὸς αὐτῆς AGM 33. 86. Evang. 18. 19. Editio Complut.

16. τῆς γραμματεῖς] αὐτῆς DL 1. 28. Versio Vulg. Copr. Aethiop. probante H. Grotio & J. Millio prol. 406. 1361.
 συζητεῖτε] ζητεῖτε 56. 58. 92.
 πρὸς αὐτῆς] ὅν ὑμῶν D. Versio Vulg. Copr. πρὸς αὐτῆς AGM 33. 86. Evang. 18. 19. Editio Complut.
 πρὸς αὐτῆς 3. 73. 74. 83. 85. 90. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Bezae 3. 4. 5. Weshelli, Bengelli.
 probante T. Beza in annotat. Editionis 1. & 2. vid. 1. 27.

17. ἀποκριθεὶς] ἀπεκρίθη αὐτῷ CDL 28. Versio Coprta.
 εἶπε] — DL. 28. Versio Coprta. + αὐτῷ 1. 13. + αὐτοῖς 69.
 ἀπαλόν] + ὡς φωνή 61. 91.
 18. ὅτε] — 1. 90.
 ῥήσται] ῥάσται D. Lat: applontat, probante J. Boisio.
 αὐτῆς] — CD 1. 33. 59. 69. 73. Versio Vulg.

αὐτὸ ἐκβάλῃς] ἐκβάλῃς αὐτὸ 44.
 ἰσχυσαν] + ἐκβάλῃς αὐτὸ D. 69.
 19. ὁ δὲ] — 1. 13. 28. 69. Versio Coprta. + Ἰησοῦς Versio Syr. Goth.
 αὐτῷ] αὐτοῖς AD 1. 11. 13. 15. Colb. 33. 42. 72. 106. Versio Syra posterior, & edita in margine. Vulg.
 Goth. Coprta. probante J. A. Bengelio & J. Millio prol. 1493. — CL 38. 39. 40. 69. + ὁ Ἰησοῦς 13. 28. 69.

λέγει] εἶπεν 73. Edit. Complut. Versio Vulg.
 εἰς ποῦ ἀνέξομαι ὑμῶν] — 61.
 20. πρὸς αὐτόν] — Versio Vulg.
 ἰδὼν] ἰδὼν 10. 51. 55. 66. 78. 86. Variæ Lectiones Bogardi. subaudi αὐτὸς, quod praecedit.
 εὐθέως τὸ πνεῦμα] τὸ πνεῦμα εὐθύς CL Versio Syr. εὐθύς] — D.

μαίνας πιτυλιν ὁ ξένος μελεις, Στάζων ἀφ' ὧν γένειον.
 τρίξει] Hesyehius τρίζει, φωνή. τρίξεσα, φωνήσα
 λειπὸν τι τρύζει, γογγύζει, ψιθυρίζει. Τρύζεται, ψιθυρί-
 ται, γογγύζεται. Galek. de Caul. Symptom. VI. ὁ
 δ' ὅσον τρισμὸς ἢ τρισμὸς, ἐκκτέρως γὰρ αὐτὸν ὀνομάζουσιν,
 οἱ μὲν ἀπὸ τῆς υ. τιν ἀρχην, οἱ δ' ἀπὸ τῆς ι. ποιησάμενοι
 τῆς πρώτης συλλαβῆς, ἐπὶ σενωχάρῳ τε ἡμᾶ τῶν ὀργάνων
 καὶ φυσάει πνεύματι μετ' ὀλίγης ὑγρότητος γίνεταί. Glor-
 sar. barrie, τρίζει, ἐλῖφας βοᾷ. Etymol. τρίζω —
 δηλοῦ δὲ ὀδυνήσαν τινος φωνῆν καὶ ἐπαλγὴν ἀφίεναι. Ὅθεν καὶ
 τετρυγῶτας. Il. β. 315. Eustath. in l. μύμησις ἐστὶ φωνή
 τῶν ποσσῶν, ἥτις ἀπαλύνεται τῷ τρύζειν ἐστὶ. ἐστὶ δὲ τρύ-
 ζειν τὸ λειπὸν ἔχειν κατὰ τὰς νυκτερινὰς, καὶ καὶ αὐταὶ
 τρίζειν λέγονται, ὡς ὁ ποιητὴς ἐν τῷ τέλει τῆς Ὀδυσσεύς
 φησὶ. & in Il. τ. p. 1258. 20. ἀχιλλεύς δὲ καναχὴν ὀ-

δυναν ἔχει πᾶν θυμώμενος, καὶ ὡς πρὶν πρὶν αὐτῆς, ἄλλος
 δ' ἂν εἶποι τις κοινότερον τρίζων, καὶ παρέρχεται ἀληθῶς καὶ
 τῷ τοῖς ἄλλαν θυμωμένοις. & in J. p. 1449. 24. τί-
 τριγε δὲ καὶ ὀδυνάς ὁ θυμωμάχων. & in Od. ω. p. 820.
 37. τρίζων δὲ κυρίως ἐπὶ νυκτερινῶν — ἴσμεν δὲ ὅτι τὸ
 μυθικῶς ταῖς ψυχαῖς ἐπελεχθή τρισμὸς, οἷα λόγος μὲν ἐνάρ-
 θην ἐξηρημέναις, ἄλλως δὲ θυμωσάταις. Schol. Aristoph.
 ad Aves 1520. ὁ τῶν ἀπονησκότων τρισμὸς τοῖς ὀδυνῶ-
 ῖσι γινώμενος. Herodot. IV. 183. οἱ τραγλοδύται — γλωσ-
 σαν ὀδυνῶν ἄλλη παρόμοιον νομίσασιν ἀλλὰ τετρυγᾶσι
 κατὰ πρὶν αὐτῆς νυκτερινῶν.

P. Aegineta III. 13. de morbo comitali: Mor-
 bus comitalis convulsio est totius corporis cum
 principalium actionum laesione — Fir haec affe-
 ctio maxime pueris — postea verò etiam adol-
 escent-

μία ἐσπάραξεν αὐτόν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῇ γῆς, ἐκυλίετο ἀφρίζων. Καὶ ἐπὶ αὐτῷ 21
 τῇ αὐτῇ· Πόσῳ χρόνῳ ἐστίν, ὡς τῆτο γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· Παιδιόθεν. Καὶ 22
 πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς ὕψος ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνα-
 σαι, βοηθήσον ἡμῖν, σπλαγχνισαίς ἐφ' ἡμᾶς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τὸ, εἰ δύνα- 23
 σαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Καὶ εὐθέως κράζας ὁ πατήρ τῷ παιδί, 24
 μὲν δακρύων ἔλεγε· Πιστεύω Κύριε· Βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπι- 25
 συντρέχει ὁ χλῆς, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα
 τὸ ἄλλαν καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω· Ἐξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐ-
 τόν. Καὶ κράζαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτόν, ἐξῆλθε καὶ ἐγενετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε 26
 πολλὰς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτόν τῇ χειρὶ, ἤγειρεν αὐτόν 27
 καὶ ἀνέστη. Καὶ εἰσελθὼν αὐτόν εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ αὐτῶν αὐτόν κατ' ἰδίαν 28
 ὅτι ἡμεῖς ἐκ ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτόν; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τῆτο τὸ γένος ἐν ἡδυνῇ 29
 δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν πρὸςουχῇ καὶ νηστείᾳ. Καὶ ἐκείθεν ἐξεληλύθει παρὰ πορεύοντο 30
 24

ἐσπάραξεν] συνεσπάραξεν CL. 33. ἐσπάραξεν D. Versio Vulg. αὐτὸν tertio loco] τὸ πικρὸν 13. 69.
 21. ἐπὶ αὐτῷ] + ὁ Ἰησοῦς 1. 28. Versio Æthiop. αὐτῷ + λέγων 13. 28. 69.
 ὡς] ἐξ οὗ C. a prima manu L. 33. 61. in margine. Versio Vulg. Syr. Copt. ἀφ' οὗ 13. 40.
 παιδιόθεν] ἐκ παιδὸς D. Victor, Chrysost. in Matth. H. 57. παιδιόθεν E. 2. ἐκ παιδὸς 1. ἐκ παι-
 δόθεν CGL 33. 86. 91. 22. καὶ πολλὰς αὐτόν] — K.
 αὐτόν ἐκ εἰς ὕψος] ἐκ εἰς ὕψος αὐτόν C. a prima manu. ἐκ secundo loco] — D. 1. 13. 57. 66. 69.
 ὕψος] τὸ ὕψος AGM. 9. 12. 78. 80. 85. 86. 89. Colb. duo 90. Evang. 11. 24. Editio Complut. Genev. Bengelii. Theophylacti:
 ἔβαλεν] ἔβαλεν 1. ἔβαλεν ἐκ εἰς ὕδατα] ἐκ εἰς ὕδατα βάλεν D.
 ὕδατα] τὰ ὕδατα 76. τὸ ὕδωρ Edit. Complut. Plant. Genev. ἀπολέσῃ αὐτόν] αὐτόν ἀπολέσῃ D. 1.
 εἴ τι] εἴ τι A. δύναται] δύνη DL 1. ἡμῖν] + κύριε D.
 23. τὸ] — DM. Colb. 11. 13. 15. 42. 44. 50. 57. 61. 69. 72. 85. ex emendatione. probante J. Clerico. D.
 Heinzius legit: τῷ. vid. supra comm. 10. Luc. IX. 4. 6. XIX. 48. XXII. 2. 4. 24 37. Act. IV. 21. Aristoteles
 Polit. IV. 13. σκεψαμένους τὸ ποῖον ἐπιβάλλει μακρότατον. Epist. 5. πρόχειρον ἔστω τὸ διότι ἔδωκε πρὸς σε. Sen-
 bus est: ἐκείνη, ὃ ἐλεγεῖς, εἴ τι δύνασαι, καὶ γὰρ σοὶ λέγω, εἰ δύνασαι πιστεῦσαι. Polygen p. 237. ἐρομένων, τί καταλαμ-
 βάσεις; ἰφικράτης ὑπολαβὼν ἔφη, τὸ, τίς ἀν' ἡλπισε τῆτο ἔσεσθαι. Si tibi opem non fero, non meae impotentiae
 sed tuae diffidentiae erit tribuendum.
 πιστεῦσαι] — C a prima manu L. 1. Versio Copta. πιστεῦσαι Knauchb. 1.
 24. καὶ] — L Versio Copt
 παιδὸς] παιδὸς 1. ἐκ εὐθέως] εὐθέως δὲ 28. ἐκ εὐθὺς L. ἐκ C. a prima manu.
 ἔλεγε] λέγει D. εἶπε 13. 69. μὲν δακρύων] — A a prima manu. L. Versio Copt. Armen. Æthiop.
 κύριε] — AC a prima manu DL. Versio Goth. Syr. utraque. probante Millio prol. 1197.
 μου τῇ ἀπιστίᾳ] τῇ ἀπιστίᾳ μου D. 25. Ἰδὼν δὲ ὁ] ἐκ ὅτε εἶδεν D.
 ἐπισυντρέχει] συντρέχει 12. 64. + ὁ A 44. 72. 83. 85. 86. 90. Ev. 24. Theophylactus. probante J. A. Bengelii.
 χλῆς] + πολὺς 1. τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ] τὸ πνεῦμα τὸ ἀκαθάρτον 59. τῷ πνεύματι 1.
 λέγων] εἰπὼν D.
 πνεῦμα τὸ ἄλλαν ἐκ κωφόν] ἄλλαν ἐκ κωφόν πνεῦμα CD. 1. τὸ ἄλλαν πνεῦμα ἐκ κωφόν 73.
 πνεῦμα τὸ] + ἀκαθάρτον ἐκ 61.
 ἐξ] ἀπ' C a prima manu. 12. 49. 92.
 καὶ πολλὰ] πολλὰ καὶ 1. 90. Versio Syr.
 αὐτόν] — CDL Versio Copt.
 ὥς] + τὰς A.
 27. αὐτόν τῇ χειρὶ] τῇ χειρὶ αὐτοῦ DL. 1. 13. 28. 53. 69. Editio Complut. Victor. + αὐτοῦ C.
 καὶ ἀνέστη] — 63. Versio Syr. αὐτόν] — 44.
 28. εἰσελθὼν αὐτόν] εἰσελθόντων αὐτοῦ CDL 1. 13. 69. ἐλθόντα αὐτοῦ 92.
 εἰς] + τὸν A. 14. 49. οἶκον] οἶκον 38. + προσήλθον αὐτῷ 13. 69.
 ἐπὶ αὐτῶν αὐτόν κατ' ἰδίαν] κατ' ἰδίαν ἡρώτων αὐτόν D. 1. 28. κατ' ἰδίαν καὶ
 ἐπὶ αὐτῶν αὐτόν λέγοντες 13. 69. κατ' ἰδίαν] — 13. + λέγοντες 13. 28. 69. 91.
 ὅτι] διὰ ACCK. 4. 11. 12. 42. 61. 67. 72. 80. 86. 88. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque Copt. Theophylactus

lescentibus & in vigore consistentibus, minime autem adultis & senibus. — Instante vero jam symptomate, collapsio ipsis derepente contingit, & convulsio, & quandoque nihil significans exclamatio. Praecipuum vero ipsorum signum est oris spuma, quum reliqua etiam aliis morbis quodammodo sint communia. 1. Sam. XXI. 13.

21. Aristaten. I. 19. καὶ εἰποὺς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς τοιαύτη γέγονεν ἐκ παιδός.

22. εἴ τι δύνασαι] Il. α. 393. ἀλλὰ σὺ, εἰ δύνασαι γέ, πρὸς σὺν παιδὸς ἔτος Ἐλθῶν· Οὐλομπόνδε Δία λίσαι, αἶ ποτε δὴ τι ἦ εἶπε ὠνήσαις κραδίην Διὸς ἡ καὶ ἔργα. Schol. ὁ ἀζῶν πρὸς βοήθησαι πρὸς δύναμιν, εἰποὺς αὐτὸν τὸ. ἀλλὰ κ. τ. λ. v. 192. καὶ γὰρ σοὶ ποταμός γε πέρα

μέγας, εἰ δύναται τι χραίσμεν. Eustath. ἑλλείψας ἔχει πάθος, ἵνα λέγῃ ὅτι διεξάτω εἰ δύναται τι, ἢ διέξω σὺ εἰ δύναται ἦτοι τοῖσιν. Sophocl. Ajac. 329. ἀλλ' ὦ φίλοι — ἀρῆξάτ' εἰσελθόντες, εἰ δύνασθε τι. Thucyd. VI. 25. ὁπλίταις δὲ τοῖς ἐμπροσθεν ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων πεντακισχιλίων μὲν ἐκ ἐλάσσουσιν, ἢ δὲ τι δύναται, καὶ πλεῖστοι. Dio Chrys. LXI. p. 581. D. οἰόμεθα τὸν χρόνον ἀκέρως τῆς θυγατρὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ἐλθὼν μετὰ λυτῶν ἅμα τὰ σέμματα κομίζων τῇ θεῇ, καὶ τὸ πᾶν ἰσχύειν καὶ τὰς βασιλείας, ἀφίναί αὐτήν. καὶ τὴν ἀντίον ἐκείνης δεομένης τῇ πατρὶς εἰ τι δύναται βοηθεῖν. Xenoph. H. Graec. VII. εἰδόντο οἱ Μαντινεῖς τῶν ἀθηναίων ἰππίων βοηθεῖν, εἰ τι δύνατο. Herodot. VIII. 57. ἀλλ' εἰ τις ἐστὶ μηχανή, ἥτις καὶ περὶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἢ πως

31 ἀλλ' ὁ Γαλιλαίος· καὶ ἐκ ἠθέληεν ἵνα τις γινῶ. Ἐδίδασκε γὰρ τὸς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ
 32 ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνθρώποις εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτε-
 33 νῆσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥήμα, καὶ
 34 ἐφοβήντο αὐτόν ἐπερωτῆσαι. Καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναεὺν· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενομένου, ἐπ-
 35 ῥώτα αὐτὸς· Τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτὸς διελογίζεσθε; Οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἄλ-
 36 λήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων. Καὶ καθίσας ἐφώνησε τὸς δώδεκα,
 37 καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτον εἶναι, ἔσται πάντων ἔχατος, καὶ πάντων ἀχ-
 38 ρον. Καὶ λαβὼν παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενός αὐτὸ,
 39 εἶπεν αὐτοῖς· Ὅς ἐὰν ἐν τῷ τοιούτῳ παιδίῳ δεῖξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται·
 καὶ ὅς ἐὰν ἐμὲ δεῖξηται, ἐκ ἐμοῦ δέχεται, ἀλλὰ ἢ ἀπεκρίναντά με. Ἀπεκρίθη δὲ αὐ-
 τῷ ὁ Ἰωάννης, λέγων· Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα — ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλουσα
 39 δαιμόνια, ὅς ἐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι ἐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν· Ὁ δὲ ἰη-
 σὺς

MS. τι ὅτι 38. 51. 90. Theophylactus Ed.

29. ὡς ἐδὲν δύναται· ἐξελεῖν] ὡς ἐκπορεύεται 33.

30. καὶ ἐκείθεν] καὶ ἐκείθεν D.

31. τις] τις ἵνα Editio Elzevir. 1633.

32. γινῶ] γινῶ D.

33. οἱ] D a prima manu.

ἀνθρώπων] ἀνθρώπων D. at in Vers. Latina: hominum.

ἀποκτενέσθιν] ἀποκτενέσθιν D.

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] μὲν τρεῖς ἡμέρας CDL. Versio Copt. Syr. posterior in margine.

32.] — 2. Editio Erasmi 1. Aldi. probante J. Millio. ἐπερωτῆσαι] ἐρωτῆσαι 1. 13. 69.

ἦλθεν] ἦλθον D. ἦλθον 1. 91. 106. Versio Vulg. Syr. probante J. Millio prol. 407.

Versio Copt. + ὁ ἰησὺς 12.

πρὸς ἑαυτὸς διελογίζεσθε] διελέχθητε πρὸς ἑαυτὸς 1.

πρὸς ἑαυτὸς] — CDL. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio. prol. 407.

διελέχθησαν] διελογίζοντο M. 40. 53. Versio Syr. posterior in margine.

ἐν τῇ ὁδῷ] — AD. probante J. Millio prol. 1344.

τίς] + εἴ 38. 50. + αὐτῶν εἴ 13. Versio Vulg. Goth. Copt. + αὐτῶν 69.

μείζων] + γρηγοῖ αὐτῶν D. + εἴ 69.

35. αἱ] εἰς 3. 5. 28. 38. 40. 48. 53. 57. Enthymins.

διάκονος] δέσποτα M. 29. 71.

αὐτὸ prius] αὐτόν D.

ἐναγκαλισάμενός] ἀνακαλιζόμενός D. a prima manu.

37. εἰ] ἂν ACD. 1. 13.

τοιούτων παιδίων] παιδίων τοιούτων Editio Copt.

τοιούτων] τέτων 64.

δεῖξηται posterior] δέχεται L.

ἀλλὰ] + εἰ 13. 28. 69.

38. ἀπεκρίθη δὲ] καὶ ἀποκρίθης 13. 69.

δὲ] — DL 51. 86. Evang. 19. Versio Vulg. Syr. utraque Copt.

ὁ] — ADEGH 1. 2. 3. 9. 11. 12. 15. 44. 69. 72. 73. 80. 85. Erasmi, Stephani priores duo, Colinaei.

λέγων] — C Versio Copt. Syr. Arab. καὶ εἶπεν D.

διδάσκαλε] — 1.

ἐν] — AEF. 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 69. 72. 73. 74. 80. 89. 90. 92. Evang. 1. Editio Com-

plut. Genev. Stephani tertia, Bezae 2. 3. 4. Bengelii, E. Schmidtii. Theophylactus.

ἐκβάλλοντα] + τὰ 86. probante J. A. Bengelio.

ὅς ἐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν] — CL Versio Syr. prior, at posterior habet cum asterisco. Copt. probante T. Beza in

annot. Ed. 3. 4. 5.

ab ἡμῖν ad ἡμῖν] — Colb.

ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν] — D 1. 14. 28. 69. 106. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 407.

39. ἰησοῦς] — 1. 13. 28. 69. ἀπεκρίθης D.

ὅτι διὰ 48. 60. 63. 64. Evang. 15.

ὡς ἐδὲν δύναται] δύναται ὡς ἐδὲν C. a prima manu.

ἐκείθεν] εὐθείας 74.

τίς] τις Editio Erasmi 1. τίς Edit. Erasmi 2. 3. 4. 5.

31. ὅτι] — Editio Colinaei.

παραδίδωται] παραδοθήσεται 13. 69.

+ ἀμαρτωλῶν 5.

ἀποκτανθεὶς] — D. Versio Copt.

ἀναστήσεται] ἐγερθήσεται 1. 69.

33. ὅς ἐλθεν] ἦλθεν δὲ 61.

εἰσῆλθεν 13. 69.

καπερναεὺν] καφαρναῦν D. Versio Vulg. Copt. Syr.

διελογίζετο πρὸς ἑαυτὸς 69.

34. γὰρ] δὲ 61.

35. αἱ] εἰς 61.

36. λαβὼν] + τὸ D.

37. εἰ] εἰς 61.

38. αἱ] εἰς 61.

39. αἱ] εἰς 61.

36. λαβὼν] + τὸ D.

αὐτὸ prius] αὐτόν D.

ἐναγκαλισάμενός] ἀνακαλιζόμενός D. a prima manu.

37. εἰ] ἂν ACD. 1. 13.

τοιούτων παιδίων] παιδίων τοιούτων Editio Copt.

τοιούτων] τέτων 64.

δεῖξηται posterior] δέχεται L.

ἀλλὰ] + εἰ 13. 28. 69.

38. ἀπεκρίθη δὲ] καὶ ἀποκρίθης 13. 69.

δὲ] — DL 51. 86. Evang. 19. Versio Vulg. Syr. utraque Copt.

ὁ] — ADEGH 1. 2. 3. 9. 11. 12. 15. 44. 69. 72. 73. 80. 85. Erasmi, Stephani priores duo, Colinaei.

λέγων] — C Versio Copt. Syr. Arab. καὶ εἶπεν D.

διδάσκαλε] — 1.

ἐν] — AEF. 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 69. 72. 73. 74. 80. 89. 90. 92. Evang. 1. Editio Com-

plut. Genev. Stephani tertia, Bezae 2. 3. 4. Bengelii, E. Schmidtii. Theophylactus.

ἐκβάλλοντα] + τὰ 86. probante J. A. Bengelio.

ὅς ἐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν] — CL Versio Syr. prior, at posterior habet cum asterisco. Copt. probante T. Beza in

annot. Ed. 3. 4. 5.

ab ἡμῖν ad ἡμῖν] — Colb.

ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν] — D 1. 14. 28. 69. 106. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 407.

39. ἰησοῦς] — 1. 13. 28. 69. ἀπεκρίθης D.

δύνη ἀναγνώσθαι ἐνυβρίσασθαι μεταβιβάζεσθαι ὅτε αὐτὸς με-
 ρεῖν. Heliodor. I. 19. ἰκέτευον, εἰ τι δύναίτο, συνεπράτ-
 τεον. X. 29. εἰ ἄρα σοι δυνατόν, ὃ μήτερος, πειρώμενος τὸν
 αἰῶνα — καὶ ἡ Περσία —, οὐ δυνατόν μόνον εἶναι τὸ πει-
 ρισαίνεσθαι.

25. Plut. de Orac. def. p. 438. B. τί ἐν συνέβη
 περὶ τὴν Πυθίαν· κατέβη μὲν εἰς τὸ μαρτυρεῖν — ἀλάλῃ
 καὶ κακῇ πνεύματος ἔσα πληρῆς, τέλος δὲ παντάπασι
 ἐκταραχθεῖσα καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρῆς φερομένη πρὸς
 τὴν ἑξοδὸν ἔριψεν αὐτήν.

ἐγὼ] Emphaticae. Ego, qui sum Dominus longe
 majori auctoritate praedictus, quam discipuli mei.

καὶ μηκέτι εἰσελθὼς εἰς αὐτὸν] Nisi hoc adjecisset,
 suspitioni locus fuisset relictus, ac si paroxysmus
 nunc quidem sponte cessasset, sed expieto mense

rediturus.

26. Historia hujus paroxysmi ideo narratur, ne
 diceretur jam ante sanatus fuisse quam ad Chri-
 stum accessisset.

36. Alciopron. II. epist. 4. ἀναψύχω, καὶ περιβάλλω-
 σα σε τὴν ἱερὰν τῶν ὁραμάτων ἐκείνην κηφάλην ἐναγκαλιζο-
 μαι. Plut. Camill. p. 131. C. τὰ τῶν ἀδελφῶν τέκνα πρὸς
 τῶν ἰδίων ἐναγκαλιζόμενοι. Heliodor. VII. p. 312. περιβαλ-
 λόμε τε καὶ ἐναγκαλιζόμενοι. Diodor. Sic. III. 58. τῶν βρεφῶν
 — ὑπὸ αὐτῆς ἐναγκαλιζόμενοι, διὰ τὴν εἰς ταῦτα σπουδὴν
 καὶ φιλοστοργίαν ὑπὸ πάντων αὐτῇ ὀρεῖαν μητέρα προσανα-
 ρευνῆσαι. Plut. de frat. am. p. 492. D. οὐ τὸς ἑαυτῶν
 παῖδας, ἀλλὰ τὸς τῶν ἀδελφῶν ἐναγκαλιζόμενοι καὶ τιμῶσιν.

39. Bava Batbra. f. 12. 2. omnes qui illi male-
 faciunt, non statim ei benefaciunt: & qui ei bene-

fa-

σὺς εἶπε· Μὴ καλύετε αὐτόν· ὁδοὶ γὰρ ἐστὶν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με. Ὃς γὰρ ἐκ ὅτι κατ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ὅστιν. Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτὴρίον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὅτι Χριστὸς ἐστὶν, ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν, ὃ μὴ σπολήσῃ τὸ μισθὸν αὐτοῦ. Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τῶν πε-
τευόντων εἰς ἐμέ, καλὸν ὅστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ πεσέται λίθος μυλιακὸς περὶ τὸ τρά-
χηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ εἰς τὴν σκανδαλίσει σε ἡ χεὶρ σου, ἀ-
πόκοψον αὐτήν· καλὸν σοι ἐστὶν κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχον-
τα, ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. Ὅπως ὁ σκώληξ αὐτῶν ὃ τε-
λευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ὃ σβέννυται. Καὶ εἰς τὸ πῶς σε σκανδαλίζει σε ἀπόκοψον αὐτόν.
καλὸν ἐστὶ σοι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν, ἢ τὰς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. Ὅπως ὁ σκώληξ αὐτῶν ὃ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ
σβέννυται. Καὶ εἰς τὸ ὁφθαλμὸς σε σκανδαλίζει σε, ἐκβαλε αὐτόν· καλὸν σοι ἐστὶν μο-
νόφ-

- αὐτόν] — D.
ταχὺ] — 1. 28. Versio Armen.
ἡμῶν] ὑμῶν bis. AD 34. 35. 37. 38. 39. 50. 51. 57. 68. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 85. 92. 103. 104. E-
vang. 1. 20. Editio Complut. Genev. Colinaei. Bengelii, Stephani, Bezae 2. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Sed
posterior habet editam in margine. Cor. Victor, Opiatus 1. 5. probante H. Grotio, J. Millio.
41. ἂν] — 72.
τῷ] — ACFG L. 1. 3. 9. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 73. 74. 83. 85. 86. 89. 90. Colb. Evang.
1. 24. Editio Erasmi. Colinaei, duae priores Stephani, Bengelii, Bogardi.
μὴ] — AC a prima manu L. 1. 42. 50. Colb. duo Versio Syr. utraque, sed posterior habet in margine.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν] — 59. + ὅτι CDL 56. 57.
σπολήσει D. 11. 15. Evang. 19. 20. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
42. ἂν] ἰαν AC 3. 44. 72. 73. 74. 80. 90. 106. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Colinaei, Bengelii. Theophylact.
σκανδαλίσει] σκανδαλίσει D. Sed in Vers. Latina: scandalizaverit.
μικρῶν] + τέτων DL. 1. 34. 39. Editio Complut.
19. Versio Vulg. Syr. Cor. Aethiop. Arab.
ἐστὶν αὐτῷ] αὐτῷ ἐστὶν A.
αὐτῷ μᾶλλον] μᾶλλον αὐτῷ 44.
λίθος μυλιακὸς] μύλος ὀνικός CDL 1. 12. Versio Vulg. Goth. Syr. Armen. Aethiop. λίθος μυλωνικός 13.
Victor, Theophylactus. μυλωνικός λίθος 69.
βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν] εἰς τὴν θάλασσαν ἐβλήθη D. Versio Vulg.
σοι ἐστὶ] ἐστὶν σε C. 13. 69.
τὰς] — D.
εἰς τὴν γέενναν] — 1.
εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον] — L. Versio Syr. probante Beza in Annot. edit. 3. 4. 5. τοῦ πυρὸς F.
44.] — CL 1. 28. Versio Cor. contra Augustinus de Civit. D. XXI. 9. non eum piguit, uno loco ea-
dem verba ter dicere.
σκανδαλίσει] σκανδαλίσει L. 90. a prima manu.
ἐστὶ σοι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν] σοὶ ἐστὶν χωλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν αἰώνιον D. Versio Armen. Vulg.
ἐστὶ σοι] σοὶ ἐστὶ 106.
σοι] — AC 3. 36. 40. σε EFGHKL. 1. 2. 4. 38. 44. 69. 72. 73. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν] εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν F.
βληθῆναι] ἀπελθεῖν 1.
εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον] — CL 1. Colb. Versio Syr. Cor. τοῦ πυρὸς F. Versio Aethiop.
46.] — CL 1. 28. Versio Cor.
47. ἰαν ὁ ὁφθαλμὸς σε σκανδαλίζει] ὁ ὁφθαλμὸς σε εἰς σκανδαλίζει D. σοὶ] 13. 69. σε L.
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. A. εἰσελθεῖν] + σε 69.

faciunt, non statim malefacient.

44. 46. 48. Verba translata sunt ex Esaj. LXVI. 24. ubi de supplicio, quo contumaces in hac vita afficiendi essent, sermo est: ad describendum more Judaeorum iudicium vitae alterius. Sirac. VII. 17. Judith. XVI. 17. Schabbath f. 13. 2. Berachoth f. 18. 2. f. 152. 1. R. Isaac dixit: Vermis mortuo tam est molestus, quam acus carni vivae. S. D. Job XIV. 22. Rosch. Hasehana f. 17. 1. Praevaricatores, tam Israëlitae quam gentiles, corpore suo descendunt in gehennam, ubi per XII. menses cruciantur, corpus consumitur, & anima igne in cineres redigitur, quos ventus flatu suo pedibus iustorum in Paradiso subjicit, S. D. Malach. III. 21. Haeretici autem, apostatae & Epicuraci, qui negarunt Legem & resurrectionem mortuorum, & qui se separarunt a viis Ecclesiae, & qui peccarunt,

multosque peccare fecerunt, ut Jeroboam filius Nebat sociique ejus fecerunt, descendunt in gehennam, & judicabuntur ibi in generationes generationum S. D. Esaj. LXVI. 24. Pefachim f. 54. 1. Traditio est. R. Jose dicit, ignis quem Deus S. B. creavit, non extinguitur in aeternum S. D. Esaj. LXVI. 24. Thanchuma p. 136. 1. de seculo futuro dicitur Job XII. 23. praecipitat eos in Abaddon, & iusti illos vident S. D. Esaj. LXVI. 24. 49. Qui jacturam membri facit, illud abscindendo & in ignem projiciendo h. e. qui ea, quibus se super alios efferre posset, pro stercore habet Phil. III. 8. potius, quam ut alios offendat & ipse a doctrina Christi recedat; ille salutem suam redimit, evadit damno manus, pedis, vel oculi; haec constans modestia ipsi vicem praestat ignis metalla purgantis, vel salis carnes a putredine & ver-

νόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῆ Θεῶ, ἡ δὲ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς
 48 τὴν γένναν τῆ πυρὸς. Ὅπως ὁ σκόληξ αὐτῶν ἐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ ἐ σβέννυται.
 49 Πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλιθίσσεται καὶ πᾶσα θυσία ἀλὶ ἀλιθίσσεται. Καλὸν τὸ ἄλας· εἰ
 50 δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας, καὶ εἰρη-
 νεύετε ἐν ἀλλήλοις.

1 **Κ**αὶ κειθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆ Ἰσθαίας καὶ τῆ Ἰερδάνη καὶ συμ-
 2 πορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν καὶ, ὡς εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. Καὶ προσ-
 3 ράζοντες αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; Οἱ δὲ
 4 εἶπον· Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίως γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
 5 Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην.
 6 Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς ὁ Θεός. Ἐνεκεν τούτου κατα-
 λεί-

βληθῆναι] ἀπέλθεις D. ἀπελθεῖν Evang. 18. 19. τὴν γένναν τοῦ πυρὸς] τὸ πῦρ τὸ σβέννυται F.
 τοῦ πυρὸς] — DL 1. 28. Versio Corp. Armen.
 48. αὐτῶν] — G 2. 12. 48. 55. 60. 65. a prima manu. 66. Editio Erasmi 1. Aldi. probante J. Millio prol. 1481.
 τελευτᾷ] τελευτήσει 1. Codices Latini. πῦρ] + αὐτῶν Versio Syra prior, & posterior cum asterisco.
 49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλιθίσσεται] — D 64. 65. a prima manu Cod. Latini.
 πᾶς γὰρ πυρὶ Scaliger legit πᾶσα πυρία, & interpretatur sacrificium. γὰρ] + c. 46. 52. Vers. Syr. + ἀρτ. 11. 80. 88.
 ἀλιθίσσεται] δοκιμασθῆσεται 46. 52. ἀλωθῆσεται vel ἀναλωθῆσεται P. Junius.
 καὶ πᾶσα θυσία ἀλὶ ἀλιθίσσεται] — L. 1. 61. 73. Versio Corp.
 καὶ πᾶσα] πᾶσα γὰρ D. Codices Latini. ἀλὶ] — 47. 59. 61. Codices Latini.
 50. καλόν] + γὰρ 13. 69. δε] γὰρ 13. 69. γένεται] γενέσεται D.
 αὐτὸ ἀρτύσετε] ἀρτυθῆσεται K. 1. Versio Syr. αὐτὸ ἀρτυθῆσεται 14. 91. αὐτὸ ἀρτυσεται D. 3. 9. 52.
 53. 55. 56. 58. 64. Editio Erasmi 1. 3. 4. 5. + ὑμῖς ἐν 13. 69. αὐτὸ] αὐτὸν Editio Colinaei.
 ἔχετε] + ὑμῖς 28. ἐν ἑαυτοῖς ἄλας] ἄλας ἐν ἑαυτοῖς 73.
 ἄλας postferius] ἄλα A. a prima manu D. 1. εἰρηνεύετε] εἰρηνεύσατε 29.
 1. κακίσθεν] καὶ ἐκείθεν D. 1. 13. 28. 69. 86. Evang. 18. Editio Complut. Bengelii.
 ἀπὸ τοῦ] — C. ex emendatione D 1. 12. 13. 28. 37. 38. 61. 66. ex emendatione 69. 91. Evang. 12. 18.
 19. Versio Vulg. Goth. Syr. ἀπὸ τὸ 47. Editio Bogardi, Erasmi 5. καὶ L Versio Corp. Aethiop.
 συμπορεύονται] συνήχθη D. συμπορεύεται 1. 13. 28. 69. 91. πάλιν] — 69.
 ὄχλοι] ὁ ὄχλος D 28. 29. 44. 71. ἔχλος 69. + πολλοὶ 38. 56. 58. Versio Syr. ἔχλος πολλοὶ 1. 91. Edit. Erasmi 1. Ald.
 καὶ ὡς εἰώθει] ὡς εἰώθει, καὶ D. Codices Latini. 2. προσελθόντες] — D probante J. Millio prol. 1279.
 + αὐτῶν 38. οἱ Φαρισαῖοι ἐπρωτήσαν αὐτόν] ἐπρωτήσαν αὐτόν οἱ Φαρισαῖοι 1. οἱ Φαρισαῖοι] — D.
 οἱ] — AFGHLM 9. 10. 11. 15. 36. 39. 44. 69. 72. 83. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, duae priores Stephani, Bengelii.
 ἐπρωτήσαν] ἐπρωτῶσαν DLM Evang. 9. 10. 18. Editio Complut. Versio Vulg. Origenes in Matth. ἐπρωτῶ C.
 3. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς] — Versio Syr. αὐτοῖς] — Versio Goth. ἡμῖν] ἡμῖν 89.
 Μωσῆς] Μωϋσῆς D. 69. 80. Versio Vulg. Corp. 4. οἱ δὲ εἶπον] — 53. 57. 61. 65. 67.
 εἶπον] εἶπαν CD. Μωσῆς ἐπέτρεψεν] ἐπέτρεψεν Μωσῆς CD.
 Μωσῆς] Μωϋσῆς DM. 11. 13. 15. ἐπέτρεψεν] ἐνετείλατο 1. Versio Corp.
 ἀποστασίως] + δοῦναι D. γράψαι] δοῦναι D.
 5. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ] ὁ δὲ CL. Versio Corp. αὐτοῖς] — D. + Μωσῆς 74. 89. 90.
 ἡμῖν] — 13. 28. 57. 69. Versio Corp. + Μωϋσῆς D.
 6. κτίσεως] — D. Versio Syra. probante J. Clerico Art. Crit. P. 111. p. 85. θῆλυ] θῆλον D. a prima manu.
 αὐτοῖς] — D. 86. a prima manu. Versio Goth. Corp. probante J. Millio prol. 407.
 ὁ θεὸς] CL. Versio Corp. Codices Latini. + καὶ εἶπεν D. 13. 28. 38. ex emendatione 61. 69. Versio
 Armen. Sax. Editio Complut. Plantini, duae priores Stephani, Wechelli, Genev.

vermibus servantis, & ad sacrificium sanctificantis
 Levit. II. 13. Avoda Sara V. 12. Si quis utensilia
 emat ab Idololatra, ea quae ablutione mundari
 possunt, abluenda sunt — quae igne purgantur,
 candentia facienda sunt, vestu & craticulum omni-
 no igne mundari necesse est. כּוּחַ כּוּחַ

50. Thomas. ἀρτύομαι, ἐκ ἀρτύου. Athenaeus II. p.
 67. F. τὸ δὲ ῥῆμα κεῖται παρὰ Σοφοκλεῖ· ἐγὼ μόνοντος
 ἀρτύω σοφῶς. κρατύος — οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐστὶν ἀρτύσαι
 καλῶς. Εὐπολῖς· ὁ γὰρ πονηρὸς πολυτελὴς ἡρτυμένω.

Aristot. probl. XXI. 5. διατὶ ἀναλοὶ ἀρτοὶ πλεονα-
 σαθμὲν ἔχουσι τῶν ἡλισμμένων; Plut. Symp. V. p. 684.
 E. τὸ τῆς Ἀνγυπτιῆς ἱερῆας ἀγνὸς ὄντας ἀπέχισθαι τὸ
 πάμπαν ἁλῶν, ὥστε καὶ τὸν ἄρτον ἀναλον προσφέρεισθαι.
 IV. p. 669. A. ἡ δὲ τῶν ἁλῶν δύναμις ὥσπερ ψυχὴ πα-
 μαγευομένη, χάριν αὐτῇ καὶ ἰδὸναι προσέτιθαι.

Matth. V. 13. Tzetzes in Lycophron. 135. ἄλα
 δὲ ἐτίθεν οἱ παλαιοὶ ἐπὶ ταῖς τῶν ξένων καταρχαῖς, συμ-
 βολικῶς ἐπευχόμενοι — παγγῆαι καὶ τέττας ἐς μίαν ὁμο-

νοῖαν καὶ φιλίαν. Plut. Sympof. V. 10. p. 685. C.
 ὥσπερ ἡ ψυχὴ τὰ ζῶα συνεχεῖ — ἕτως ἡ τῶν ἁλῶν
 φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμεμένη τὸ τῆς
 ψυχῆς ἔργον ἀντιλαμβάνεται φερομένη ἐπὶ τὴν φθορὰν, καὶ
 κρατεῖ καὶ ἰσχυρὴν, ἀρμονίαν παρέχουσα καὶ φιλίαν πρὸς ἁλ-
 ληλα τοῖς μέρεσι — διὰ τούτου δὲ ἰσως καὶ κάλλος γυ-
 ναϊκὸς, τὸ μπετ ἔργον μπετ ἀπὸ θανάτου ἀλλὰ μερικόμενον χά-
 ριτι καὶ κινήσαν, ἁλμυρὸν καὶ θημὸν καλῶς. Et VII. p.
 697. D. τὸν ἄλα θεῖον Ὀμηρος, οἱ δὲ πολλοὶ χάριτας
 καλῶσιν, ὅτι ἐπὶ τὰ πλεῖστα μιν γινόμενος ἐν ἁρμόσει τῇ γύσει
 καὶ προσφιλεῖ ποιεῖ καὶ κεχαρισμένα. Eufatib. in II. a. p.
 100, 22. ὡς γὰρ ἄλας ἐξ ὑδάτων πολλῶν ῥυτῶν παγέει ἐν
 τῇ σφαιρῇ γίνοντι σῶμα, οὕτω καὶ οἱ συνελθόντες εἰς φιλίαν ἐκ
 διεσπῶτων, εἰς ἐν τῷ τόπῳ καὶ τῇ φιλικῇ διαθέσει συνηθισαν.
 & in II. a. p. 648, 5. ἁλλας μέντοι κοινότερον θεῖον τὸν ἄλα
 φησὶν — ὅτι συναγωγὸς ἐστὶν εἰς φιλίαν, καὶ εὐνοίας συμ-
 βολον τοῖς ξένοις ἐν τῇ τραπέζῃ παρετίθετο — καὶ Πλά-
 ταρχος δὲ εἰς τοῦτο γράφει.

1. ἀναστὰς] Hebraismus 1. Reg. XXIV. 1.

Gggg

11 ἐπ'

λείψει ἄνθρωπος ὃ τὸ πατέρα αὐτῆς καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτῆς· Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὅς ἐστι ἐκεῖ ἐκείνους δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ. Ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζτω. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάντες οἱ μαθηταὶ αὐτῆς παρὶ τῆς αὐτῆς ἐπὶ ἡρώτησαν αὐτόν. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ὅς ἐάν τις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν. Καὶ ἐάν τις ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παῖδιά, ἵνα ἅψῃ αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρονσιν. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγαπάκτισε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἄφετε τὰ παῖδιά ἐρχεσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· ὅτι γὰρ

ΤΟΙΣ-

7. αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα] ὁ τὴν μητέρα ἑαυτοῦ D. ὁ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ — Versio Goth. πρὸς τὴν γυναῖκα] τῇ γυναίκα ACL 1. 67. 91. Versio Syra. Codices Latini. 7. ἐστὶ — 71. μία σὰρξ] σὰρξ μία ACF. 1. 44. 69. 72. 9. ὅ] ὅν 61. ἐν — D. Sed in Vers. Latina: ergo. 10. ἐν τῇ οἰκίᾳ] εἰς τὴν οἰκίαν DL. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. αὐτοῦ prius] — C. 28. Evang. 18. 19. Versio Corf. περὶ τοῦ αὐτοῦ] — K 67. περὶ τούτου ACL 1. 40. 53. 71. 74. ex emendatione. Evang. 9. 10. 18. 19. Versio Syra. + λόγος D. ἐπὶ ἡρώτησαν] ἐπὶ ἡρώτησαν C. ἐπὶ ἡρώτων L. Ev. 9. 10. 12. 18. 19. 11. αὐτοῖς] + ἐάν τις ἀπολύσῃ γυναῖκα τὴν ἑαυτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται & comma 12. — 1. ὅς ἐάν τις] ὅς ἐάν τις 1. ἐάν τις 13. 28. 69. ὅς ἐάν CD. 91. Evang. 18. 19. ἀπολύσῃ] ἀπολύσας 13. 28. 69. Evang. 18. 19. ἐπ' αὐτήν] — 1. 2. 28. Versio Syra. J. C. Latini dicunt: adulterium committit in illam. 12. γυναῖκα ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται & ἄλλον γαμήσῃ D. 13. 28. 69. (Sed γυναῖκα ante ἐάν & γαμήσῃ ante ἄλλον) Versio Armen. αὐτὴν ἀπολύσας τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον CL. Versio Corf. ἀπολύσῃ] ἀπολύσας Evang. 18. 19. ὅς ἐάν τις αὐτῶν] αὐτῶν ἅψῃ C. 13. ἅψῃ] ἐπὶ ἡρώτησαν CL. ἐπὶ ἡρώτων] ἐπὶ ἡρώτων CL. 14. ὁ prius] + ἐπὶ ἡρώτων 1. 13. 28. 69. Versio Syra posterior in margine. εἶπεν αὐτοῖς] αὐτοῖς εἶπεν 13. 69. ὁ posterior] — EGHK 2. 3. Colb. 42. 44. 46. 49. 51. 52. 56. 58. 59. 60. 64. 67. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 89. 92. Editio Bogardi, Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii. Versio Corf. Theophylactus. probante J. L. prol. 1461. τοῦ Θεοῦ] τὸν Θεόν 2. 5. 61. 106. εἰσελθὼν εἰς αὐτήν] εἰς αὐτήν εἰσελεύσεται D. εἰσελθὼν] εἰσελθὼν 9. 16. 16. ἐναγκαλισάμενος] προσκαλισάμενος D.

11. ἐπ' αὐτήν] Sunt qui hoc interpretantur de uxore posteriore, in quam adulterium proprie dictum committat maritus; quod non dici potest committere, si vel virginem vel viduam, sed u-nice si ab alio itidem repudiata ducat. Huic interpretationi obstat, quod hoc modo idem bis diceretur, commate hoc 11. & sequenti 12. Alii intelligunt de uxore priore, cui maritus injusto repudio causam adulterii committendi, siue ad secundas & adulterinas nuptias convolandi, praebeat. Sed hi non expediunt, quid ad rem faciant verba: *Si duxerit aliam*? Cum repudiata aequè in periculo adulterii versetur, siue maritus, qui eam repudiavit, aliam ducat siue non. Haec difficultas mihi obversabatur ad locum *Matth. XIX. 9*. Nunc vero divitibus φροντίσι existimo, verba illa non esse superflua, sed ita cum reliquis cohaerere, ut adulterio uxoris repudiatæ injustum repudium, repudio vero nuptias secundas causam praebeere significetur. Nam si quis v. c. inventa alia muliere, quae ipsi magis placebat, ut illa potiretur, priori uxori libellum repudii scripsisset, eoque potestatem cuicunque vellet nubendi concessisset; quid hoc aliud erat, quam moechis illam obicere adulterandam, & lenocinii crimen committere? L. XXIII. 2. 43. D. Lenocinium facere non minus est, quam corpore quaestum exercere. L. XLVIII. 5. 8. D. qui quaestum ex adulterio uxoris suae fecerit, cujuscunque sit conditionis, quasi adulter punitur. 14. Si vir infamandae uxoris suae causa adulterum subjecerit — *Vir mulier adulterii crimine tenentur* ex senatus consulto de ea re facto.

12. *Plut. Romul. p. 18. B.* filia Telephi ἀνείκα γαμήσεται. C. Roma Latini τῷ τηλεμάχῃ γαμήσεται. *Pollux III. 45.* καὶ γῆμαι μὲν ἐπὶ τῷ ἄνδρῳ λέγεται,

γῆμασθαι δὲ ἐπὶ τῆς γυναίκος, οὐ γαμήσθαι. *Hesych.* γαμήσθαι μὲν ἢ γυνή, γαμῆ δὲ ὁ ἄνθρωπος. *Apollodor. B. 1.* Μήδεια γαμήσεται ἄνθρωπον. *Antonin. Lib. fab. 20.* Coronis γαμήσεται ἄνθρωπον.

Non eadem divortiorum licentia data fuit Judaicis uxoribus, quae maritis. Matthaeus novies loquitur de marito repudiante uxorem: de uxore maritum repudiante ne semel quidem. *Jos. A. XV. 7. 10.* ἐπεὶ συνέβη τὴν Σαλώμην εὐσεβεῖσαι πρὸς κορύβαν, ἡμίπαι μὲν εὐθὺς αὐτῇ γραμματίσιν ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ κατὰ τὰς Ἰσραήλιν νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεσι παρ' ἡμῖν τὸτο ποιεῖν, γυναίκα δὲ οὐδὲ διαχαρισθῆσθαι καθ' ἑαυτὴν γαμήσθαι, μὴ τῷ πρότερον ἀνδρὶ ἀφέντος. οὐ μὲν ἢ Σαλώμην τὸν ἐν γένει νόμον, ἀλλὰ τὸν ἐπ' ἐξουσίας ἐλομένη τῆς συμβίβαντος ἀπηγάγετο. & XVIII. 5. 4. Ἡρώδης δὲ γήμεται Ἡρώδῃ, καὶ αὐτοῖς Σαλώμην γίνεται, μὲν ἢ τὰς γοῖας Ἡρώδης ἐπὶ συγχύσει φρονήσας τῶν πατέρων, Ἡρώδῃ γαμήσεται τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁμοπατρίῃ ἀδελφῷ, διαστῶν ζῶντος. *Jehamoth XIV. 1.* Dixit R. Jochanan f. Nuri, quamobrem uxor, quae facta fuerit furda, exit, & vir qui factus fuerit, non educet? Responderunt illi: Vir qui repudiat non est similis uxori repudiatae, quia uxor exit nolens volens, vir autem non nisi volens educit. Poterat tamen aliquando uxor lege agere, & maritum ad repudium cogere *Cetuboth VII. 9.* Si in viro natae fuerint maculae, non cogunt eum, ut dimittat uxorem. Dixit Rabbān Simeon f. Gamalielis: de quo dicta sunt haec verba? de maculis parvis; sed si maculae magnae sunt, cogunt eum, ut dimittat. 10. Hi sunt, quos cogunt ad dimittendum uxores: qui percussus est ulcere, cui fuerit polypus, stercus colligentem, conflantem aes, coriarium, siue ejusmodi fuerint antequam duxerint, siue postquam duxerint; & de his omnibus dixit R. Meir, etiam

pa-

15 τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν
 16 τῷ Θεῷ ὡς παιδίον, ὃ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Καὶ ἐνγκαλισάμενος αὐτὰ, τίθεις τὰς
 17 χεῖρας ἐπ' αὐτὰ, ὑπολόγει αὐτά. Καὶ ἐκπορευόμενος αὐτῷ εἰς ὁδόν, προσδραμὼν εἰς
 ἡ γονυπετήσας αὐτὸν, ἐπηρώτα αὐτόν· Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν αἰώ-
 18 νιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; ἑδείς ἀγαθός, εἰ
 19 μὴ εἷς, ὁ Θεός. Τὰς ἐντολάς οἶδας· Μὴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης· Μὴ κλέψῃς· Μὴ
 20 ψευδομαρτυρήσης· Μὴ ὑποστέρῃσης· Τίμα τὸ πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. Ὁ δὲ ὑποκρινθεὶς,
 εἶπεν

τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ ὑπολόγει αὐτά] κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά. C. Evang. 12. Versio Corp. Victor.
 τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά] Versio Syra posterior cum alteris habet. — 106.
 ἐπ' αὐτά] + καὶ AD 48. 52. 53. 61. 63. 67. 71. ἐπ' αὐτοῖς 11. 15. 80. Colb. unus.
 ὑπολόγει] κατευλόγει L. Evang. 9. ἐλόγησεν FG Colb. duo. Editio Erasmi, Colinaei, Theophylactus, Victor.
 εὐλογοῦν ACDE 2. 3. 48. 52. 53. 61. 63. 67. 73. 74. 90.
 17. προσδραμὼν εἰς] ἰδὲ τις προσδραμὼν AK 4. 11. 13. 15. 28. 42. 50. 66. 69. 91. Versio Armen.
 ἰδὲ τις προσδραμὼν Evang. 15. προσελθὼν εἰς πλῆθος 61. 63. προσελθὼν τις 56. 58.
 εἰς] τις 35. 56. 58. 59. 60. 62. 83. Editio Complut. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Clem. Alex.
 γονυπετήσας] γονυπετῶν D 28. 69.
 αὐτὸν prius] αὐτῷ Codex Stephani testante & probante Beza. 37. 40. 44. 53. 74. 89. 90. ἔμπροσθεν αὐ-
 τῷ 7. teste Beza.
 αὐτὸν posterius] + λέγων D 13. 69. Versio Syra, Armen Goth. Codices Latini.
 ποιήσω ἵνα] ποιήσας 5. αἰώνιον] — 28. 64. 18. εἷς ὁ] μόνος εἷς D.
 19. μὴ μοιχεύσης] μὴ φονεύσης, μὴ μοιχεύσης C. Versio Corp. Arab. μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύ-
 σης eodem ordine repetuntur Ex. XX. in versione Graeca, & apud Philonem quis haeres T. 1. p. 497, 22.
 & de Decalogo T. 2. p. 189, 7. & 201, 13. ἀπὸ μοιχείας ἀρχεται. & 202, 21. μοιχεία πρῶτον ἀδικημάτων ἀν-
 ἐγραφή· δεύτερον δὲ πρόσσχημα μὴ ἀνδροφονεῖν & 207, 35. 300, 41. & apud Clem.
 μὴ φονεύσης] — 1. μὴ πορευσης D. Sed in Verf. Latina: ne occidas.
 μὴ φονεύσης] μὴ κλέψῃς] μὴ κλέψῃς, μὴ φονεύσης Versio Syr.
 μὴ ὑποστέρῃσης] — K 1. Codex Stephani, testante & probante Beza. 28. 59. 64. 69. a prima manu. 72. a
 prima manu. Evang. 9. 10. 15. Versio Armen. Theophylact.
 58] — D. Clemens. μητέρα] + σε CF 28 63. Versio Goth. Syr. Corp.
 20. ὁ δὲ ὑποκρινθεὶς εἶπεν] καὶ ὑποκρινθεὶς ἔφη C. Codices Latini. ὁ δὲ εἶπεν Versio Corp.

factus fuerit cum ea, illa tamen poterit dicere, putabam me cum ferre posse, sed jam non possum. Verum sapientes dixerunt: illa feret nolens, excepto percussio ulcere; quia tabescit caro illius. Aliquando etiam conditio uxoris melior erat quam mariti: qui virginem stupaverat, tenebatur eam ducere, neque unquam ipsi licebat eam repudiare Dent. XXII. 29. & qui uxorem virginitatis praereptae falso accusaverat, non poterat illam dimittere ib. comm. 19. Quod jus uxoris a Josepho restringitur A. IV. 8. 23. κριθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συναικεῖται τῷ κατηγορούντι, μηδὲν αὐτῇ ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνης ἀποπειπειῖν αὐτήν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ παράσχωι. καὶ πρὸς ὅς ἐδ' ἀντειπεῖν δύνηται: a Philone vero uxori falso accusatae etiam libertas dimittendi maritum datur de Legg. Spec. T. 2. p. 313, 17. τιμώμεσαν οἱ δικασταί — τὸ πάντων ἐκείνοις ἀνδράσιν, τὴν τῶν γάμων βεβαίωσιν, ἐὰν ὁποῖον αὐτῶν αἱ γυναῖκες αὐτοῖς εἴη συναικεῖν. ταῖς μὲν γὰρ ἐφίσην ὁ νόμος δεύουσας καὶ μένειν καὶ ἀταλλάττειν, τὰς δ' ἑδ' ἑτέρως κυρίας ἀπέφηνεν, ἀνδ' ἂν ἐσυκοφάντησαν. Caeterum potiora fuisse jura mariti quam uxoris inde etiam manifestum est, quia uxor jure & consuetudine Judaeorum erat in manu ac potestate mariti. Porro uxor cum juvene rem habens, adulterii erat rea & morte punienda: non item vir rem habens cum innupta; quod etiam apud veteres Christianos obtinuit. Basilii Canon. XXI. ἐὰν ἀνὴρ γυναῖκα συναικεῖν, ἔπειτα μὴ ἀρσενεὶς τῇ γάμῳ, εἰς πορνείαν ἐμπίσῃ, πόρον ἔχοντα τὸν τοῦτον — οὐ μέντοι ἔχοντα κανόνα τῷ τῆς μοιχείας αὐτοῦ ὑπαγαγεῖν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἐλευθερίαν γάμῳ ἢ ἀμαρτίᾳ γενήται — ὁ μέντοι πορνείας καὶ ἀποκλεισθήσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτῷ συναικεῖας, ὥστε ἡ μὲν γυνὴ ἐπανοίοντα ἀπὸ πορνείας τὸν ἀνδρα αὐτῇ παραδίδεται, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν μιανθεῖσαν τῶν οἰκόν αὐτῷ ἀποτέμψῃ. Καὶ τῶν δὲ ὁ λόγος εὐφρόδιος, ἡ δὲ συνθεῖσα ὕτα κειράτης.

Ex eo autem quod Christus de viris uxores repudiantibus dixerat, Marcus infert, multo scelestius esse, si mulier virum deferat. Quod & Romanis, quibus Marcus scripsit, licitum, & tum temporis, licentia supra modum grassante, familiare erat, postquam Messallina Claudii Imperatoris uxor, Claudio vivente, Silio publice nupserat, & ipse Claudius Octaviam Caesaris filiam L. Silano a patre desponsatam Neroni collocaverat. Tacit. A. XI. 27. XII. 3. 9. Seneca de Benefic. III. 16. nunquid jam ulla repudii erubescit, postquam illustres quaedam ac nobiles feminae non consulum numero, sed maritorum, annos suos computant, & exeunt matrimonii causa, nubuat repudii? Tamdiu istuc timebatur, quamdiu rarum erat. Juvenal. VI. 223. Sed mox haec regna reliquit, Permutatque domos, & flammæ conterit. 226. Ornatas paullo ante fores, pendencia linquit Vela domos, & adhuc virides in limine ramos: Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti Quinque per autumnos. Martialis VI. 7. aut minus, aut certe non plus tricesima lux est, Et nubit decimo jam Thelcinea viro. Beroschith R. XVIII. Filiis Noachi non sunt repudia. R. Juda f. Simonis & R. Chanin nomine R. Jochanan dixit: non est illis repudium, sed repudiant se communi consensu. Dixit R. Jochanan: imo uxor expellit illum & dat illi repudium.

19. ἀποστέρῃσης] ἀποστέρῃν est sponfam alterius rapere Herodoto VI. 65. ὁ Δημόκριτος ἐπίβουλος ἀποστέρῃ Λεοτυχίδα τῇ γάμῳ. Aristoph. Nub. 1308. ἀποστέρῃσαι βέλεται τῷ χρηματι ἀ' δανείσαστο. & Plut. 372. οὐ κέκλωφας ἀλλ' ἡράκας — ἐδὲ μὲν ἀπεστέρηκας ὄδονα. Schol. ἀποστέρῃ ἐστὶν ὅταν παρακαταθήκην τινὸς λαβὼν εἰς διαβολὴν χωρήσῃ, καὶ ἐκ ἐθέλω διδοῖαι αὐτῷ, ὃ ἔλαβον. Aristot. Rhet. II. ἀποστέρῃσαι παρακαταθήκην. Iphicrat. Archidam. ὅταν ἡμᾶς τῶν ὄντων ἀποστέρωσιν. & Tra-

εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ὁ δὲ 21
 Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐν σοι ὑπέρει· ὅσα
 ἔχεις πώλησον, καὶ δός τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει
 μοι, ἄρας τὸ σαυρόν. Ὁ δὲ, συγγάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθε λυπόμενος· ἦν γὰρ 22
 ἔχων κτήματα πολλά. Καὶ περὶ ταῦτα λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· 23
 Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται· οἱ δὲ 24
 μαθηταὶ ἐθαμβήντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ· Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς·
 Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τῆς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰ-
 σελθεῖν· Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τὴν τρυμαλῖαν διελθεῖν, ἢ πλῆσιον εἰς 25
 ~ εἰσελθεῖν τὴν

αὐτῷ] K. 11. διδάσκαλε] — K. 1. 11. 68. ταῦτα πάντα] πάντα ταῦτα D. Codices Latini.
 ἐφυλαξάμην] ἐφύλαξα AD. 28. Clemens Alex. Origenes in Marth. ἐποίησα 1.
 μου] + τί τί ὑπέρω KM 4. 11. 13. 15. 28. 42. 63. 69. 72. 76. 80. Versio Armenica, Syra posterior cum asterisco.
 21. Ἰησοῦς] — AK 11. 15. 36. a prima manu. 68. 72. ab αὐτῷ ad αὐτῷ] — 11. 15.
 αὐτῷ prius] — 11. + ἐπὶ 3. 9. 37. εἶπεν] λέγει 13. 69.
 αὐτῷ postorius] + εἰ θίλεις τίλεις εἶναι KM. 11. 13. 15. 28. 29. 69. 72. Versio Copt. Syra. posterior cum
 asterisco, Æthiop. σοι] σε C.
 ὑπέρει] + εἰ θίλεις τίλεις εἶναι 4. 7. 42. 50. 54. 63. 68. Colb. Evang. 12. 18. 19. Clemens.
 δός] ἀπόδο 13. 69. Clem. Alex.
 τοῖς] — AEF GH. 2. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 83. 87. 90. 92. 106. Colb. duo. Editio Complut. Clemens,
 Theophylactus. διῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σαυρόν] [+ σαυρ.] διῦρο ἀκολούθει μοι G 1. 69. Vers. Syr. Æthiop.
 Irenaeus c. Haer. 1. 3. 5.
 ἄρας τὸν σαυρόν] — CD. Versio Vulg. Copt. Clemens Alex. Augustinus. probante Erasmo & J. Millio prol. 407.
 + σα 7. Evang. 19. 22. συγγάσας] ἐσυγγασαν D.
 ἐπὶ] + τῷ D 28. 69. Versio Goth. λόγῳ] + ε D.
 κτήματα πολλά] πολλά χρήματα D. 23. λέγει] ἔλεγεν C. εἶπε 29. 71. τὰ] — C.
 εἰσελεύσονται] + τὰχισιν κάμηλον ἀφ' ἧς τρυμαλῖαν διελθεῖν, ἢ πλῆσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
 D. 8. — comma 25. 24. μαθηταῖς] + αὐτοῖς D 1. 91. Ἰησοῦς] — A.
 πάλιν] — A 46. 59. 106. πάλιν ἀποκριθεὶς ἀποκριθεὶς πάλιν 80. λέγει] εἶπεν 71.
 τέκνα] — EGK. 2. 11. 27. ex emendatione 36. 40. 42. 57. 63. 68. 72. τέκνα A 1. 50. 91. Clemens.
 τοῖς postorius] — ACFGH 3. Colb. 34. 35. 36. 39. 40. 41. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 89. 90. 92. E-
 vang. 15. 17. Clemens Alex. Editio Complut. Bengelii
 εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν] εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ 69.
 25. εὐκοπώτερον] + δι A. + γὰρ 25. 55. 56. 58. 59. Evang. 10. Editio Complut.
 τ] — bis. ACF. 1. 13. 72. Colb. duo. 106. — postorius 80. τ τρυμαλῖας] τρυπήματι 69. τὸ τρυπήματι 13.
 ἀφ' ἧς] βελόνης 13. 69. Clem. Alex.
 διελθεῖν] εἰσελθεῖν AEF 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 90. 90. 92. Colb. duo. Evang. 9. 12. 15. 17. Editio
 Complut. Genes. Erasmi, Colinaei, Stephani, Bogardi, Plantin. Wechel. Versio Goth. Syr. prior, posterior in mar-
 gine. Theophylactus. Clemens. πλῆσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ πλῆσιον 1.
 α διελθεῖν ad εἰσελθεῖν] — duo Stephani teste Beza. 26. περισσῶς — F. τίς] + ἀρα 106. Versio Syra posterior.
 πρὸς αὐτοῦ] πρὸς αὐτὸν C. Versio Copt. Arab. πρὸς ἀλλήλους M. a prima manu.
 27. δι] — 1. αὐτοῖς] αὐτὸς 90. a prima manu. Editio Erasmi 1. Colinaei.
 λέγει] εἶπεν 71. παρὰ] + μὲν 69.
 ἀνθρώποις] + τῷ CD. a prima manu 13. 29. 69. + τῷ ἐν 28. Versio Syra, Armen.

peñit. ἀποσερῆμαι τοσούτοι χρημάτων ὑπὸ Πασίανως. 8x
 ἀποσερῆ με Πασίαν τὰ χρήματα. Panegyr. παντεκαίδε-
 κάμηνον τὴς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεσερῆσαν. Plato de
 Rep. I. ἀγανακτῶσιν ὡς μεγάλων τιμῶν ἀπεσερῆμένοι. Thy-
 cyd. I 69. ἀποσερῆντες μὴ μόνον τὴς ὑπ' ἐκείνων διδωλα-
 μένης ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τὴς ὑμετέρας ἡδὴ ξυμμάχους.
 Demosth. a Midiam. εἰδὲν τῶν πατρῶων ἀποσερῆθεις ὑπ'
 ἐδενός. 2. Nicoftr. ἀποσερῆσθαι ὑπ' αὐτῶν τὴν ἐσίαν. 2.
 Timocrat. initio. χρημάτων ἐκ ολίγων ἀποσερῆσαι βε-
 λόμενος τὴν πόλιν. Plut. Demosth. p. 847. D. ὑπὸ τῶν
 ἐπιτρόπων ἡδικήθη, τὰ μὲν νοσφισαμένους, τὰ δ' ἀμελησάν-
 των, ὥς καὶ τῶν διδωσάτων αὐτῶν τὸν μισθὸν ἀποσερῆσαι.
 Theophrast. Charact. 9. ο δ' ἀναίσχυντος τοῖστος, οἷος
 πρῶτον μὲν, δι ἀποσερῆ, πρὸς τῷτον ἀπειλῶν δαιρίζεσθαι.
 Xenoph. Cyr. Paed. ἡ δὲ δολωθῆς ἐπιχειρῶν τις φησὶν
 τὴς δισπότας ἀποσερῆν αὐτοῦ. Polyaeu. p. 661. τὸν
 μισθὸν ἀποσερῆν. Dio p. 44. πολλῶν ἀπεσερῆσαι p. 199.
 καίσαρα τῶν διδομένων ἀποσερῆσαι. Jos. A. IV. 8. 38.
 παρακαταθήκη δὲ, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ο παρα-
 λαβὼν φυλακὴς ἀξίωτος, καὶ μηδὲς ἀποσερῆσαι συνθεῖν τοῖς
 πεπιστευκότα — καὶ μισθὸν τις ἀποσερῆσῃ, τῷ ἐπὶ σώ-
 μασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων, μεμνησθῶ, ὅτι ἐκ ἀποσε-
 ρήσεως ἀπὸ τοῦ πῶτος μισθοῦ. Vulg. ne fraudem feceris.

Non solebant Judaei in vulgari fermone, aut in
 libris vulgo editis Decalogi praecepta ipsis, quibus
 concepta erant, verbis recitare, sed vel aliis ver-
 bis vel ordine mutato. Jos. A. III. 5. 4. λόγων, 8x
 Μωσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπον· 8x οὐ
 θεμιτόν ἐστιν ἡμῶν λέγειν φανερώς πρὸς λέξιν, τὰς δὲ διδά-
 μεις αὐτῶν δηλώσομεν. Rom. XIII. 9.

Praeceptum decimum ita effert Matthaeus: Dili-
 ges proximum ut te ipsum. Marcus: Ne fraudato.
 Jos. Maccab. 3. λέγει γὰρ ὁ νόμος, 8x ἐπιθυμήσεις τὴν
 γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, 8x ὅσα τὰ πλησίον σου ἐστὶ. καί-
 τοι ὅτε μὴ δι' ἐπιθυμίαν ἡμᾶς εἴρκεν ὁ νόμος, πολλῶν πλέον
 πείσειεν ἡμᾶς, ὅτι τῶν ἐπιθυμιῶν κρατῶν δύναται ἂν ὁ λο-
 γισμὸς — οἷον ἐπιθυμίαν τις οὐ δύναται ἐκκόψαι ἡμῶν,
 ἀλλὰ τὸ μὴ δολωθῆναι τῇ ἐπιθυμίᾳ δύναται ὁ λογισμὸς
 παρασχίσθαι — οὐ γὰρ ἐκρίζωται τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς
 ἐστὶν ἀλλ' ὡταγωνισθῆς. Thanchuma p. 167. 2. praecep-
 to non concupiscens reprodut Leviti. XIX. 13.
 p. 194. 1. adulter peccat contra praeceptum deci-
 mum, quia, concupiscens uxorem proximi, con-
 cupiscit omnia quae ejus sunt. Cum enim vir ejus
 exit e mundo, putans hunc esse filium suum, scri-
 bit ipsi testamento omnia bona sua, & haeredem
 fa-

26 τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ εἰσελθεῖν. Οἱ δὲ ὡς αὐτῶς ἐξεπλήσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· Καὶ
 27 τίς δύναται σωθῆναι; Ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγει· Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνα-
 28 τον, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ πάντα ἢ δυνατά ἐστὶ τῷ Θεῷ. Καὶ ἤρξατο ὁ
 29 Πέτρος λέγειν αὐτῷ· Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολυθῆσάμεν σοι. Ἀποκρι-
 θείς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐδεῖς ὅτι ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς ἢ
 30 εὐαγγελίον, ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τῷ
 εὐαγγελίῳ, ἢ εἰ μὴ λάβῃ ἑκατοντάπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀ-
 δελφούς καὶ ἀδελφάς, καὶ μητέρας καὶ τέκνα, καὶ ἀγρούς, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι
 τῷ
 + ἕνεκεν ~ διωγμὸν

ἀδελφόν] + εἰς D 2. Editio *Erasmi* 1. ἀλλ' ἐκ παρὰ τῷ Θεῷ] παρὰ δὲ τῷ Θεῷ δυνατόν. D.
 τῷ prius] — CF. 1. 3. 10. 12. 73. 74. ex emendat. 69. 83. 86. 87. 92. 106. Edit. *Complut.* *Erasmi* 1. *Beng.* *Victor.* *Theoph.*
 πάντα ἢ δυνατά ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ] — D. 1. 9. a prima manu. 44. 56. 69. 74. a prima manu. 89. Editio *Erasmi* 1.
 εἰς] — 9. 10. 12. Versio *Syr.* + τῷ πιστεύοντι 90. παρὰ posterius] — 10.
 28. καὶ ἤρξατο] τότε ἤρξατο Bodl. unus in Edit. Ox. ἤρξατο ACEFGHM 1. 2. 3. 9. 14. 34. 36. 39. 44.
 59. 69. 73. 76. Codices *Latini.* *Clemens Alex.* probante *Bengelio.* ἤρξατο δὲ K. 10. 11. 42. 51. 56. 58. 60.
 61. 62. 66. 71. 72. 74. 80. 89. 90. *Evang.* 15. 17. Editio *Complut.* *Genev.* Versio *Copt.*
 ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ] λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ C. αὐτῷ λέγειν ὁ Πέτρος 1. Versio *Copt.*
 ὁ] — D. αὐτῷ] — Versio *Syr.* ἰδὲ] κύριε *Evang.* 5.
 ἠκολυθῆσάμεν D. σοι] + τί ἀρὰ ἔσται ἡμῶν 51. *Evang.* 20.
 29. ἀποκριθεὶς δὲ] καὶ ἀποκριθεὶς CEGH 1. 11. 13. 15. 50. 54. 61. 67. 69. 70. 80. 90. 106. Editio *Complut.*
Plantin. *Genev.* Codd. *Latini.* ἀποκριθεὶς AFM 3. 14. 27. 34. 39. 49. 50. 51. 57. 59. 65. 73. 92. Versio
Vulg. *Goth.* *Syr.* probante *Bengelio.* 7. *Millio* prol. 1481. — Versio *Copt.* εἶπεν] — D.
 ὁμῶν] + ὅτι A. οἰκίας] — D. οἰκίας M. 92. Versio *Syr.* *Copt.*
 ἢ ἀδελφούς] — Versio *Goth.* πατέρα ἢ μητέρα] μητέρα ἢ πατέρα 106. Codices *Latini.*
 ἢ πατέρα] — D. ἢ γυναῖκα] D 1. 66. Versio *Vulg.* *Copt.* *Armen.* probante *Erasmo.*
 ἐ] ἢ D 1. + ἕνεκα D. + ἕνεκεν CEGHKM 1. 9. 10. 12. 13. 14. 28. 29. 42. 44. 45. 47. 54.
 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 69. 70. 72. 76. 83. 86. 87. 92. 106. *Evang.* 18. 19. Editio *Complut.*
Plantin. *Genev.* *Bengelii.* Versio *Vulg.* *Goth.* *Syr.* utraque, *Copt.* *Clemens Alex.* *Theophylactus.* probante 7. *Millio* prol. 1100.
 30. ἐν] ὅς ἐν D. ὅς 28. μὴ] οὐ 28. λάβῃ] ἀπολάβῃ 1. 91. νῦν] — D.
 νῦν οὐ τῷ καιρῷ τούτῳ] Haec verba T. Beza sequentibus jungit. & *Clemens* 25.
 τούτῳ] + ὅς δὲ ἀφῆκεν D. οἰκίας] οἰκίαν D.
 ἀδελφούς & ἀδελφάς] ἀδελφός & ἀδελφὸς D. + καὶ πατέρα K. 1. 4. 6. 7. 9. 10. 11. Colb. 35. 37. 38.
 40. 45. 53. 55. 56. 58. 60. 62. 63. 66. 68. 72. 80. 83. *Evang.* 9. 10. 12. 15. 18. Versio *Sax.* *Goth.*
 + καὶ πατέρας 51. 61. 69. Versio *Copt.* *Theophylactus* editus. probante Beza, & 7. A. *Bengelio* in Gnom.
 μητέρας] μητέρα ACCK 1. 4. 6. 7. 10. 11. Colb. 35. 37. 38. 40. 42. 45. 53. 55. 58. 60. 62. 63. 66. 68.
 72. 80. 83. 91. *Evang.* 9. 10. 12. 15. 17. 18. Versio *Sax.* *Goth.* + καὶ πατέρας 73. Versio *Copt.*
 διωγμῶν] διωγμὸς D 92. Versio *Syr.* διωγμὸν 60. 72. 86. Qui promittit bona plurima καὶ διωγμῶν
 cum imminentibus undique periculis & adversis, quid aliud facit, quam quod fecit Dionysius, qui Damoclem
 in aureo quidem lecto collocavit, mensamque exquisitissimis epulis instruxit, in medio autem hoc apparatu gla-
 dium aucipitem e seta equina aptum demitti iussit, ut impenderet illius beati cervicibus? Qui ita dat, quo dat
 plura, eo majorem metum atque sollicitudinem incutit, qui hominem tranquillum & felicem esse non patitur.
 Omnia vero plana erunt, si, quae etiam ingeniosa D. Heinsii conjectura fuit, sequamur Codices, qui habent
 καὶ διωγμὸν, atque ita promittuntur halcyonia & pacata tempora duris successura. *At.* VIII. 1. IX. 31.
 καὶ ultimum] — D. τῷ αἰῶνι] — 9. a prima manu.

facit eum, & possessorem omnium quae habet, ignorans non esse filium. Ita invenitur adulter concupiscens omnia quae sunt proximi sui. vid. in *Matth.* XIX. 19.

21. Od. ψ. 214. ἕνεκα σ' οὐ τὸ πρῶτον ἐπὶ ἰδοὶ ὧδ' ἀγάπησα. *Eustath.* ἐφιλοφρονήσῃ. in Od. γ. p. 111.
 10. καὶ τὸ χερσὶν ἡσπάζοντο ἐντὶ τῷ ἐπισπῶντο καὶ εἰλκον διὰ διεξίσεως εἰς ἑαυτούς — εἶρητο τὸ χερσὶν ἀσπάζεσθαι πρὸς διασπῶν τῶν λόγους ἀσπάζομένων. ἐπὶ γὰρ τῷ χεῖλε-
 σι φιλεῖν ἔπαυ τότε ἡ λέξις ἐλίγιστο. in Od. T. p. 705. 8. τὸ δὲ χερσὶν ἡσπάζοντο ἦτοι ἐδεξιῶντο, καὶ εἰς ἑαυτούς ἐ-
 πισπῶντο, παρεγγράμμαι καὶ ἐτέρωθι. Signum aliquod approbationis dedit.

21. ἡσπεί] 70. II. 3. aliter solet construi vulgo.
 22. *Eustathius* de Ismenia IV. p. 98. συνέχει τὴν ἐφρὺν, συγκρίσει τὸ πρόσωπον.

27. *Moeris.* χρήματα καὶ τὰ πράγματα καὶ τὰ ἀρ-
 γύρια λέγουσιν ἄλλαντες μόνως δὲ τὰ χρήματα πράγματα ἀπλῶς. *Aristot.* *Ethic.* IV. 1. χρήματα δὲ λέγουσι πάντα, ὅταν ἡ ἀξία νομισμασι μετρίται. *Demosth.* Olynth. 1. εἰ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνεν τῶν αὐτῶν εἰς γί-
 νωσθαι τῶν δούτων. . . . τὰ χρήματα τῶν πραγμάτων

νῦμα. *Thucyd.* VI. 6. περίτε τῶν χρημάτων σκεψομένους, εἰ ὑπέρχει, ὥσπερ φασι ἐν τῷ κοῦφῳ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς.

23. πῶς δυσκόλως] *Demosth.* πῶς δυσχερῶς, quam graviter. *Ephes.* V. 15.

Marcus distinctius interpretatur, quinam divites intelligantur, ii nimirum qui animos divitum gerunt, & pecuniis freti se super alios efferunt. Haec adjectio necessaria erat, ut constaret viam salutis omnibus esse apertam, etiam feminis honestioribus, etiam iis qui erant e domo Caesaris, etiam divitibus, quales plurimi erant in urbe re-
 rum domina.

26. καὶ τίς] 70. IX. 36. *Luc.* XVIII. 26. *Aeschin.* in Timarch. καὶ τίς ἡμῶν ἐκ οἶδεν; *Arrian.* *Exped.* Alex. VII. 10. καὶ τίς ἡμῶν οἶδε; & *Ephes.* IV. 4. καὶ τίς ἡμῶν οὐ χαίρει τῇ πανηγύρι ταύτῃ; *Aristoph.* Pac. 123. καὶ τίς πόρος σοι τῆς οἰκίας γενήσεται; 2. *Cor.* II. 16. *Alian.* V. H. II. 31. καὶ τίς οὐκ ἀρ-
 ἰπῆνισε τῶν βαρβάρων σοφίαν; *Herodot.* III. 140. θωυ-
 μάσας ἔλεγε πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τίς ἐστὶ ἐλλήνων ἐνεργέτης, ὃν ἐγὼ προαιδέμαι; quis igitur?

30. Consulto videtur Marcus nullam uxorum
 Gggg 3 men-

τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔρχατοί· καὶ οἱ ἔρχατοί, πρῶ- 31
τοι. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱερουσόλυμα· καὶ ἦν προάγων αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς, 32
καὶ ἑθαμβήντο, καὶ ἀκολοθῆντες ἐφοβήντο. Καὶ ὡς ἀφ' ἑαυτῶν πάλιν τὴν δόξαν, ἤρξατο
αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν· Ὅτι ἰδὼν, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα, 33
καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ὡς ἀδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρι-
νῶσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ ὡς ἀδώσειν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι· Καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μα- 34
στιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀπκλινῶσιν αὐτὸν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνα-
στήσει. Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες· 35
Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὡς ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσης ἡμῖν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέ- 36
λετε ποιῆσαί με ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δὸς ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σε καὶ εἰς ἐξ ἐναντί- 37
μων σε καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σε. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἶδάτε τί αἰτεῖσθε· 38
δύναδι πωλεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆ-
ναι; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον, ὃ ἐγὼ 39
πίνω, πείσθε· καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆσεσθε· Τὸ δὲ καθίσει 40
ἐκ

- αἰώνιον] + λήμψεται D.
31. οἱ] — ADLM 1. 11. 12. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 41. 44. 72. 73. 83. 86. 106. Colb. Evang. 9. 10.
12. 15. Editio Complut. Bengeli.
προάγων] προσάγων D. at in Verf. Latina: praecedens. αὐτῶν] αὐτῶν Edit. Complut. Plant. ἐθαμβήντο — Colb.
καὶ ἀκολοθῆντες] οἱ δὲ ἀκολοθῆντες L. 1. Verlio Copt. καὶ οἱ ἀκολοθῶντες C. + αὐτὸν 69.
καὶ ἀκολοθῶντες ἐφοβήντο] — DK 11. 28. 37. 38. 57. 61. 66. ἀκολοθῶντες T. Beza in annot. Edit. 5.
πάλιν] — 40. 91. Verlio Syr. + ὁ Ἰησοῦς H. 61. ὁ Ἰησοῦς πάλιν 2. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
αὐτῷ συμβαίνειν] συμβαίνειν αὐτῷ 90. a prima manu. 33. ἐτιδεῖ ἀναβαίνοντες] — 63. παραδόχῃ] παραδόχῃ K.
τοῖς γραμματεῦσι] γραμματεῦσιν CDFG. 44. 80. 90. + καὶ τοῖς πρεσβυτέροις Verlio Vulg.
θανάτῳ] θανάτῳ D a prima manu. καὶ ἀδώσειν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι] — Verlio Goth.
34. αὐτῷ prius] αὐτὸν 28.
καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπύσουσιν αὐτῷ] καὶ ἐμπύσουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν CL. Verlio Copt. Vulg.
καὶ ἀπκλινῶσιν αὐτὸν] — D. 47. καὶ ἐμπύσουσιν αὐτῷ] — 2. 12. 28. 40. 61. Evang. 18.
ἐμπύσουσιν] ἐμπύσουσιν D. αὐτῷ posterius] αὐτὸν 69.
ἐκ δεξιῶν σε] ἐκ δεξιῶν σε D. αὐτῷ posterius] — L. 1. Evang. 13. Verlio Copt.
ἐκ δεξιῶν σε] ἐκ δεξιῶν σε D. αὐτῷ posterius] — L. 1. Evang. 13. Verlio Copt.
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ CDL Verlio Copt. Syra posterius in margine.
35. προσπορεύονται] προσπορεύονται 50. οἱ] — A. 37. 74. 86. 89. 90. + δύο C. Verlio Copt.
λέγοντες] ἐλέγοντες αὐτῷ D. Origenes in Matth. + αὐτῷ CL. Verlio Syra, Copt.
ἵνα] — D. 15. Colb. Evang. 15. ὃ ἐὰν] ὅτι ἂν C. a prima manu. ὃ ἂν D. 63. 69.
αἰτήσωμεν] αἰτήσωμεν σε AC. Verlio Copt. σε ἐρατήσωμεν D. 1. σε αἰτήσωμεν 69. ποιήσης] ποιήσῃ D.
36. εἶπεν] λέγει D. αὐτοῖς] — 28. τί θέλετε] — D.
ποιῆσαί με] ποιήσω CD 1. 69. 91. Verlio Vulg. Syra. Copta. ποιῆσαι 13. ἵνα ποιήσω 106.
37. οἱ δὲ] ἐ D. εἶπον] εἶπαν C a prima manu DL.
ἐκ δεξιῶν σε] σου ἐκ δεξιῶν C a prima manu. ἐξ ἐναντίων σου] σου ἐξ ἐναντίων L.
σου secundo loco] — D. 1. 72. δόξῃ] βασιλείᾳ τῆς δόξης 13. 69.
38. Ἰησοῦς] — 11. 59. 74. Verlio Syr. + ἀποκριθεὶς D. 1. 13. 28. 69. 91.
ἐ] ἡ C a prima manu. DL. 1. 28. 69. Verlio Vulg. Copt. Syra posterius in margine Origenes in Matth. &
Exhort. ad Martyr. 39. εἶπον] εἶπαν DL. λέγουσιν Colb.
αὐτῷ] — D. 1. 28. 49. Evang. 11. 18. μὲν] — C. a prima manu. L.
40. ἐ] ἡ DL 3. 73. 92. Evang. 17. Verlio Vulg. Copt.
μὲν posterius] — ACDEKL 1. 27. 34. 38. 39. 44. 45. 46. 47. 48. 53. 54. 57. 61. 64. 65. 69. 70. 71.
80. 86. 106. Evang. 13. 15. 18. 24. Verlio Vulg. Copt. Goth. Syra posterius. Theophylactus, Enthymius, probante
J. Millio prol. 1078. ἀλλ' οἱς] ἀλλοῖς D. Verlio Aethiop.
ἡτοίμασαι] + ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου 1. 91. Verlio Syra posterius in margine + παρὰ τοῦ πατρὸς μου Colb.
41. καὶ prius] — D. at in Verf. Latina: &. 64. οἱ] + λοιποὶ D. ἤρξαντο ἀγαπᾶν] ἡγαπᾶν 1.

mentionem fecisse, ne calumniae occasio praebe-
retur. Theophylactus in l. ἄρα ἔν καὶ γυναικῶς ἐκατον-
τοπλασίονας λήψεται; καὶ. καὶ ὁ κατάρτος Ἰσραηλὶτὴς ἐ-
καυμώδει τῷτο.

ἐρχομένῳ] Luc. XVIII. 30. Eph. II. 7. Apoc. I. 3.
32. Demosth. συμβαίνει παρὰ θεῶν τι χρη-
στὸν. & οὐ γὰρ ἔφθην μοι συμβῆσαι ἡ ἀτυχία. Thucyd. II.
15. ξυνβεβήκει ἀθηναῖος τῷτο. Plut. Fab. p. 178. C. τότε
κακῶς ἀχθῶν καὶ καταφρονέσθαι συνέβη τὸν Φάβιον. Philo
in Vit. Mos. T. 3. p. 121, 11. ἀπὸ τῆς συμβεβηκότος.

33. Polyb. IV. 35. καὶ θανάτῳ τις ἡ κατακεκρυμμένη.
35. Polyb. X. p. 804. τέττε προσπορευομένης πρὸς τὴν
πεγοραιομένην — πλειονὴν προσπορευομένην. Suid. προσπο-
ρευομένην αὐτῷ τῶν ἡδικημένων. prensabant ambientes
supplices adibant, dicitur de Candidatis magistra-
tum petentibus.

42. Qui impotenti dominatione sibi regnare vi-
dentur, revera autem affectuum suorum servi sunt.
Herodot. I. 32. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πωλείην μέγα φαίνας,
καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων. . . . de Sene-
cute. οἷα δὲ ἐν ἀγγέλῳ βεῶν καὶ ἵππων οἱ δοκῶντες ἀρχεῖν
τῆς ἀγγέλης. Liban. Progym. p. 105. D. οἱ πρόγονοι
δὲ αὐτῆς δοκῶντες ἀρχεῖν ἐδούλευον, δεχόμενοι μὲν ἐπιταγ-
ματα παρὰ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας, φόβος δὲ φέροντες
τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει. Epictet. 51. ὅταν τινι μέλλῃς
συμβάλλειν μέλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δοκούντων. & Simpli-
cius p. 283. πάντως δὲ οἷμαι τοῖς τοῖς ἐπιδεικνύσαν οἱ πε-
ρὶ τὸν Σωκράτην καὶ Ζήναντα, πόσα μὲν ἀνείρεται ἔχουσιν
αἱ δυνάμεις καὶ ὑπεροχαὶ δοκῶσαι τῶν ἀνθρώπων. vid. Gal.
II. 9. Sappho. 16. ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἱ ἐδόκουν κυ-
βερᾶν τὸν λαόν. Antigonus. οὐκ οἶσθα τὴν βασιλείαν ἡ-
μῶν ἐνδοξον εἶναι δευλίαν. Plut. Arat. p. 1047. C. ὁρῶν
— τῶν

41 ἐκ δεξιῶν με καὶ ἐξ ἐναντιῶν με, ἐκ' ἑστίν ἐμὸν δῶναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασαι. Καὶ ἀπε-
42 σαντες οἱ δέκα, ἤρξατο ἀγανακτεῖν πρὸς Ἰακώβ καὶ Ἰωάννη. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλε-
σάμενος αὐτοὺς, λέγει αὐτοῖς· Οἶδάμεν ὅτι οἱ δοκῆτες ἄρχουσιν τῶν ἐθνῶν, καὶ κατακυριεύουσιν
43 αὐτῶν· καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν, κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ' οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν·
44 ἀλλ' ὅς ἐστιν θέλησιν γενέσθω μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑποτάκων ὑμῶν· Καὶ ὅς ἐστιν θέλησιν ὑ-
45 μῶν γενέσθω πρῶτος, ἔσται πάντων δευτέρος. Καὶ ὅς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἧλθε ἀρ-
46 κωνῆσθαι, ἀλλὰ ἀρκεσθῆναι, καὶ δῶναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Καὶ
ἔρχονται εἰς Ἱεριχὼ καὶ ἐκπορευομένης αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλος
47 ἱκανῶς, υἱὸς Τιμαίης Βαρθιμαῖος ὁ τυφλὸς ἐκάθητο πρὸς τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. Καὶ ἀ-
κούςας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν, καὶ λέγειν· Ὁ υἱὸς Δαβὶδ Ἰησοῦ,
48 ἐλέησόν με. Καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπῇ· ὁ δὲ πολλῶς μᾶλλον ἔκραζεν·
49 υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Καὶ τὰς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτὸν Φωνῆσθαι καὶ Φωνῆσαι τὸ τυ-
50 φλόν, λέγοντες αὐτῷ· Θάρσει, ἔγγρα· Φωνεῖ σε. Ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ,
ἀνα

ἡγεῖτον ἀγαπακτεῖν περὶ ἰακώβου καὶ ἰωάννου] ἡγεῖν ἀκτῆσαν περὶ τῷ δού ἀδελφῶν A. περὶ] + τοῦ D.
 42. ο δὲ Ἰησοῦς προσκκλησάμεν αὐτοὺς] καὶ προσκκλησάμεν αὐτοὺς ο Ἰησοῦς CDL. Versio Syr. Copt.
 Ἰησοῦς] κύριε 69. αὐτὰς — 1. αὐτοῖς] + ἐκ 13. 69. ἐθνῶν] + καὶ D.
 καὶ κατακυριεύουσιν D. at in Verf. Latina: dominantur. 59.
 μεγάλαι αὐτῶν] μεγάλαι 1. 67. 71. 73.
 ἔσαι] ἔσιν C. a prima manu DL. Versio Vulg.
 ἐκ] ἀπ D 13. + ὑμῶν Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. a θάλῃ ad θάλῃ — 2.
 γενέσθι μέγας] μέγας γενέσθι A 1. 69. γενέσθι μέγας ἐν ὑμῶν] μέγας ἐν ὑμῶν εἶναι D.
 ἐν ὑμῶν] — 7. Millius prol. 413. ἔσαι posterius] ἔσας C. 6. 44. 57. 69. 91. 92. Versio Syr.
 ἀφ' αὐτοῦ ὑμῶν] ὑμῶν ἀφ' αὐτοῦ A C D F G H 1. 44. 69. 72. 76. 80. 83. 86. 89. 90. 92. 106. Evang. 24.
 Editio Complut. Genev. Plant. Versio Vulg. Syr. 44. αὐ] ἐκ C 1. 80. Editio Complut. Bengelii.
 ὑμῶν γενέσθι] γενέσθι ὑμῶν 90
 ἔσαι] ἔσας 64. πάντων] ὑμῶν D. 40.
 46. καὶ ἔρχου] εἰς ἱερὺς] — 63. a ἱερὺς ad ἱερὺς] — 16.
 ἔρχου] ἔρχε] D. 61. Editio Erasmi 1. probante 7 Millio prol. 1279.
 δὸς ἱερὺς] ἐκείθεν μὲν D. Versio Goth. Origenes in Matth. ἱκανοῦ] + ο CDL. 1. 89. 90. 91. + ἰδοὺ ο 13. 69.
 βαπτίζου] βαπτισμαῖος D. βαπτισμαῖος 47. 48. 53. 54. 55. Evang. 18. Editio Colinaei, Erasmi.
 ο] — DL. Origenes. τυφλὸς] + προσαίτης L. Versio Copt.
 προσαιτῶν] — L. Versio Copt. ἑταιτῶν D.
 47. Ναζωραῖ] Ναζωρεὺς D. a prima manu. & Ναζωρεὺς ex emendatione. Ναζωρεὺς L. 1. Origenes in
 Matth. Ναζωραῖ 4. 38. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. ἔσιν] παρέρχο] 12. 61.
 ο posterius] — D. χριστὲ 28. ο υἱὸς] οὐκ CL. duo Stephani teste Beza. Evang. 9. 10. 12.
 ο υἱὸς Δαυὶδ Ἰησοῦ] Ἰησοῦ υἱὸς Δαυὶδ 69. Δαυὶδ] Δαυὶδ D.
 Ἰησοῦ] — L. 47. unus Stephani teste Beza. Evang. 9. 10. 12. 19. 20. Versio Syr. probante 7. Millio prol. 1430.
 48] — 14. Colb. αὐτῶ] αὐτὸν 52. πολλοὶ] οἱ ἔχλοι 52.
 ο δὲ ad finem commatis] — unus Stephani teste Beza.
 ἐκράξεν] ἐκράξεν 9. + λίγαν Versio Syria. + Ἰησοῦ 69.
 υἱὲ] υἱὸς D. χριστὲ υἱὸς 28. Ἰησοῦ υἱὲ 13. 69. ο υἱὸς 1.
 υἱὲ Δαυὶδ] — in duobus Codicibus Graecis, ut notatur in margine Versionis Syrae posterioris.
 49. εἰς] σαβεις 67. αἰσῆς 14. εἶπεν] ἐκέλευσε Versio Vulg. Syr. Armen.
 αὐτὸν φωνῆσαι] φωνῆσαι αὐτὸν CL. 7. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Versio Copt. Syra posterior in margine.
 αὐτὸν] αὐτῶ 14. 69. 106. φωνῆσαι] φωνῆσαι 38.
 ε φωνῆσαι. τ τυφλὸν λέγοις αὐτῶ] οἱ δὲ λέγουσι τῷ τυφλῷ D. Versio Sax.
 τ τυφλὸν] αὐτὸν 28. θάρσει] θάρσιν 1. 13. 69. θάρρῶν 28.
 ἡγεῖται] ἡγεῖται ACK 10. 12. 15. 53. 56. 58. 63. 65. 68. 71. 91. Evang. 20. ἡγεῖται 1. 13. 28. 69.
 50. δὲ] + τυφλὸς Versio Syra. δαυδαβων] δαυδαβων Versio Attkin. Samuel Barrius

τὸν καιρὸν, ᾧ δαλύεσιν οἱ δοκῶντες ἄρχειν. Talis
 Romae fuerat Claudius *Sueton.* 25. Sed & haec &
 caetera, totumque adeoque ex parte magna prin-
 cipatum, non tam suo quam uxorū libertorum-
 que arbitrio administravit, talis plerumque, qualem
 esse eum aut expediret illis aut liberet 28. Libertorū
 praecipue suspexit Pofiden spadonem -- Felicem,
 — Harpocram — Polybium — Sed ante omnes
 Narcissum & Pallantem. — His, ut dixi, uxo-
 ribusque addictus, non principem se sed ministrum
 egit. Compendio qujusque, vel etiam studio ac
 libidine, honores, exercitus, impunitates, supplicia
 largitus est : & quidem inficius plerumque & ignarus.
 μεγάλῳ αὐτῶν] i. e. τὸν ἀρχόνταν ut *Marc.* VI. 21.
 46. Nomen Timaei Graecum est ex *Platone* no-
 tum : Bartimaeus Judaeis vocabatur : uti Bariona,

ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸ Ἰησοῦν. Καὶ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί θέλεις ποιῆσω σοι; Ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· Ραββουὶ, ἵνα ἀναβλέψω. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ὑπάγε· ἡ πίστις σε σέσωκέ σε. Καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ.

ΚΑΙ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτήν, εὐρήσετε πῶλον δεδεδυμένον, ἐφ' ὃν εἴδεις ἀνθρώπων κεκάθικε· λύσαίτες αὐτὸν ἀγάγετε. Καὶ ἐάν τις ὑμῶν εἴπῃ· Τί ποιεῖ-

ἀναστὰς] ἀναπηδήσας DL Versio Vulg. Goth. Copt. Syr. posterior in margine. Origenes.
 τὸ Ἰησοῦν] αὐτὸν D. 66. Versio Vulg.
 ὁ Ἰησοῦς] — 36.
 ραββουὶ] κύριε ράββει D.
 40. 44. 45. 47. 49. 50. 51. 53. 56. 58. 59. 61. 62. 65. 71. 73. 74. 80. 87. 89. 90. 106. Evang. 18. 19. 20. Editio Plantin. Bengelii. Genes. Versio Copt.
 83. 86. 92. Evang. 9. 10. 12. 15. Editio Complut. duae priores Stephani. Theophylactus. ραββὶ 38. Versio Syr.
 52. εἶπεν] λέγει K 42. 63.
 ὑπάγε] ἀνάβλεψον 61. Codices Syr.
 ἠκολούθει] ἀκολουθεῖ 13. ἠκολούθησεν 8. 10. 35. 39. 49. 62. 64. 66. 71. Colb. Editio Complut.
 τῷ Ἰησοῦ] αὐτῷ ACDL 1. 13. 28. 38. 66. 69. 61. Evang. 20. Versio Syra posterior in margine, Aethiop. Arab. Copt. Armen. Vulg. prol. Millio pr. 1251. — Versio Syr.
 1. ἐγγίζουσιν] ἤγγιζεν D. Evang. 7. 12. 13. 14. Versio Syra, Copta. Codices Latini. ἤγγισαν 13. ἤγγισαν M. 69.
 Ἱερουσαλὴμ] Ἱεροσόλυμα D 13. 50. 61. 69. 91. Origenes. + καὶ A. 74. ex emendatione. Origenes.
 εἰς Βηθφαγὴ] — D. Versio Vulg. Origenes. in Matthaeum. probante J. Millio prol. 407.
 Βηθφαγὴ] Βηθφαγαῖν L. Βηθσαφαῖν F 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 38. 39. 47. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 61. 64. 66. 70. 71. 73. 74. 90. 92. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. Editio Complut. Wschelii.
 Versio Gothica. καὶ + εἰς AD. ἀπέστειλε] ἀπέστειλεν CF 1. 20. 46. 91.
 δύο] + καὶ 71. καὶ λέγει αὐτοῖς] λέγει 1. 13. 28. 69. 91. λέγει] εἶπεν D.
 κάμιν] πόλιν 4. 11. 15. 27. ex emendatione. 39. 49. 68. Evang. 13. 15. κατίναιτι] ἀπέναντι M. 61. 62.
 εὐθείως] εὐθύς L. Origenes in Joannem. εἰσπορευόμενοι] ἐκπορευόμενοι 50. πορευόμενοι Origenes.
 εἰς αὐτήν] — D.
 ὃν] + ἄπω 4. 15. 46. 52. 56. 58. 69. Colb. 106. Evang. 6. Versio Vulg. Goth. Syra posterior. + εἶδω 68.
 εἶδεις] + ἄπω L. Origenes in Joann. + ὥποτε A. ἀνθρώπων] + ἄπω C. 13. 69.
 κεκάθικε] κεκάθηκε D. a prima manu. 61. 80. ἐκάθισε C. Origenes in Matth. & Joann. ἐκάθησεν L. + καὶ 69.

μυροδότης ἡ χλαῖνα εἶναι περιβλημα, — ἡ δὲ τὸ εὐπερίστατον, ἵνα ἐν τῇ θείῃ ῥαῖον τρέχῃ. Longus Pastoral. IV. p. 170. ὁ ἀστυλὸς συνεί, ὅτι ἀδελφός ἐστιν, ῥήψας θοιμά-
 τιν ἔθις κατὰ τὰ παραδείσια, πρῶτος τὸν δάφνην φιλεῖναι θέλων. Matth. IV. 20. 22. XIX. 27. Jo. IV. 28.
 52. ὑπάγε] scil. εἰς εἰρήνην, quod est voto annuentis.
 1. Aristophanes Avibus 253. κάθιζε ἐπὶ τὸν σκῆμ-
 ποδα. Ranis 199. κάθιζ' ἐπὶ κώπην. Thucyd. III. 28.
 ἐπὶ τὰς βαμύας καθίζουσι.

2. Num. XVI. 15. כמור ἔνον interpretes Graeci verterunt ἐπιθύμημα, acsi legissent כמור, quod habet Codex Samaritanus. Mutatam esse lectionem de industria observant Judaei Megilla f. 9. 2. Sopherim I. 8. Mechilta I. 14. ne videlicet Gentes ex hac probrati causam cavillandi arripere, ut testatur Buxtorfius Anticrit. p. 540. Et Exod. IV. 20. pro afinis Interpretes Graeci habent τὰ ὑποζύγια, ubi Judaei notant Schemoth R. V. Hoc est unum ex octodecim verbis, quae mutarunt Sapientes Ptolemaei regis. Jos. XV. 18. ἐβόησαν ἐκ τῶ ὄν. Theodotio ἀνεβόησαν ἀπὸ τῶ ὑποζυγίου. & Jud. XIX. quater. Septuaginta vero Interpretes Jud. X. 4. pro asinellis verterunt πῶλους. & XII. 14. Flavius vero Josephus, asinae Bileami & Pseudo-prophe-
 tae Bethelis mentionem quidem facit, nullam autem afinorum, quibus vecti sunt Moysi filii, Ex. IV. 20. Mephiboseth 2 Sam. XIX. 26. Abigail, Simci 2. Reg. II. 40. Sunamitis 2. Reg. IV. 22. 24. Asinum quo vectus est Achitophel, & asinum, cui Levita imposuit uxorem mortuam, vocat κτήνος. Afinos vero quibus vecti sunt iudices convertit in equos Jud. X. 4. & XII. 14. Joseph. A. V. 7. 6. ἰππεύειν δὲ ἄρις, & 15. πᾶσιν ἰππάζειν

ἄρις τοῖς γενομένοις. XVIII. 9. 6. Μιθραδάτην δὲ ζωγρίε λαβὼν, ἦγεν ὡς αὐτὸν ἐπὶ ἑνὶ γυμνῷ ἀναβήμενος ἥπιρ ἀτιμῶν μεγίστη νομιζέται παρὰ Παρθαίοις. vid. in Matth. XXI. 5. Luc. XIV. 5. Plut. Sympos. IV. p. 670. D. de Judaeis τὸν ἔνον δὲ ἀναφώναντα πηγήν αὐτοῖς ὕδατος, τιμῶσιν. Tacitus H. V. 3. 4. Jos. c. Ap. II. 7. Marcus nulla asinae mentione facta πῶλον vocat, quae vox tam asellum quam equulum significare potest, ne Romanorum aures offenderentur.

Cui nemo infederat: quia animalia, usibus humanis nondum mancipata, sacra habebantur. Deut. XXI. 3. 1. Sam. VI. 7. Euripid. Phoeniss. 644. de victima: τετρασκελὴς μόσχος, ἀδάμαστος πῶσημα. Chaeremon de victimis in Aegypto prohibitis: τὰ δειδασμασμένα ὡς ἡδὴ καθωσιωμένα τοῖς πόνοις. Seneca Oedipo 721. Jussus erranti comes ire vaccae, quam non flexerat Vomer, aut tardi juga curva plaustris. Ovidius Met. III. 12. Bos tibi, Phoebus ait, folis occurrit in agris Nullum passia jugum, curvique immunis aratri. II. 2. 94. καὶ οἱ ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἥκιστα ἱερουσίμῳ. 275. 309. Festus. Macrobius. Georg. IV. 540. 551. & intacta totidem cervice juvenecas. Horat. Epod. IX. 22. Jo triumphes, tu moraris aureos currus & intactas boves.

3. τί ποιεῖτε] infra com. 5. Luc. VI. 2. Aeth. XXI. 13. Aristophanes Vesp. 1434. B. ἀλλ' ἀράμενος οἶσω σε. φ. τί ποιεῖς. B. ὅ, τι ποιεῖς; εἰσω φέρω σὲ ἐντεῦθεν.

4. Glossar. compitum, multae aedes, quas via publica ambit vicus & via. Epiphanius de Ar. ἀμφοδῶν ἦτοι λαυρῶν ἐπιχωρίως καλεσμένων ἐπὶ τῶν τῆν ἀλιεχνυμένων εἰκόντων πόλιν. Glossar. compitum ἀμφοδῶν. Hesychius. ἀμφοδῶν, αἱ ῥύμαι, ἀγιοαὶ, δίοδοι. Suidas. ἀμφοδῶν, ῥύμαι, δίοδοι. Χε-

ποιεῖτε τῷτο; εἶπατε· Ὅτι ὁ Κύριος αὐτῷ χρεῖαν ἔχει· καὶ εὐθέως αὐτὸν ~ ἀποστείλει
 4 ὡδε. Ἀπῆλθον δὲ καὶ εὐρον τὸ πῶλον δεδεμμένον πρὸς τὴν θύραν ἐπὶ τῷ ἀμφόδῳ, καὶ λύ-
 5 σιν αὐτόν. Καὶ τινες τῶ ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· Τί ποιεῖτε λύοντες τὸ πῶλον; Οἱ
 6 δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτὸς. Καὶ ἤγαγον τὸ πῶλον
 7 πρὸς τὸ Ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ. Πολλοί
 8 δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔτρωσαν εἰς τὴν ὁδὸν· ἄλλοι δὲ φοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶ δένδρων;

~ ἀποστέλλει

λύσαντες] λύσατε CL. Versio Copt. Vulg. Origenes in Jo. 11. 14. αὐτόν] — 2. + καὶ Da prima manu.
 ἀγάγετε] καὶ φέρετε CL Versio Copt. Vulg. Origenes. 3. ἐάν] ἂν D.
 ποιεῖτε τοῦτο;] ποιεῖτε; τῷτο L. 53. 72. Origenes in Matth. XX. 25. ποιεῖτε; τοῦτο 1. 11. 91. + καὶ
 C. ut videtur a prima manu. λυεῖτε τὸ πῶλον D. 69. Origenes.
 εὐρίας] εὐρίας DL. Origenes in Matth. + πάλιν C. a prima, ut videtur, manu.
 ἀποστείλει] ἀποστέλλει ACD. Sed in Verf. Latina: dimittet. EFKL. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 36. 37. 38.
 39. 40. 44. 45. 46. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 65. 66. 68. 69. 70. 73. 74. 77.
 83. 87. 89. 90. 92. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 18. 19. Editio Complut. Codices Latini. Origenes, Theo-
 phylactus. + πάλιν DL. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 15. Origenes in Matth. XXI. 5.
 4. ἀπῆλθον δὲ εἰ] εἰ ἀπελθόντες D. Versio Copt. Origenes. εἰ ἀπῆλθον εἰ L. Versio Syr.. ἀπῆλθον εἰ 38.
 ἀπῆλθον εἰ εἰ 1. 28. 69. 91.

τῷ — ADEFGML. 1. 2. 9. 10. 11. 15. Colb. 38. 39. 44. 61. 64. 69. 90. 92. 106 Evang. 6. Editio Erasmi,
 Colinaei, Bogardi, Bengelii. Origenes. 5. καὶ τινες] τινες δὲ 1. 13. 69. 91.
 ἐστηκότων] ἐστῶτων M. 48. 50. 55. 59. 61. 63. 106. Editio Complut. Origenes. 6. εἶπον] εἶπαν AL 72. αὐτοῖς] — D.
 ἐνετείλατο] εἰρηκεῖ D. εἶπεν CL Evang. 20. Versio Copt. Aethiop. Arab. Origenes in Joann. + αὐτοῖς
 D 1. 6. 59. 60. 61. 69. 73. Versio Vulg. Syr. Copt. Goth. Aethiop. Lutheri. Theophylactus.
 7. ἤγαγον] ἄγεσι C. 1. 28. 69. 91. φέρεσι 13. Origenes.
 ἐπέβαλον] ἐπιβάλλουσιν CDL 1. 28. 91. Origenes. ἐπέβαλον 59. 61. ἐπήγαγον 37. + ἐπ' 61.
 τῷ] — 1. αὐτῶν] — 1. ἐκάθισεν] καθίζει D. 1. 28. 91. ἐπέκαθισεν Evang. 7. 9.
 ἐπ' αὐτῷ] ἐπ' αὐτὴν Editio Erasmi 1. Aldi. ἐπ' αὐτόν DL 2. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei. ἐπ'
 αὐτῶν 1-6. Versio Copta. Theophylactus. 8. ποιοῖτε] καὶ ποιοῖτε CL Versio Copt.
 τὰ ἱμάτια] τοὺς χιτῶνας 5. 36. 40. 53.
 εἰς τὴν ὁδὸν prius] ἐν τῇ ὁδῷ AKM 11. 15. 42. 49. 63. 66. 68. 69 a prima manu 72. 91. posterius M. 15. 72. 92. Colb.
 ab ὁδὸν ad ὁδὸν] — 2. ἔτρωσαν] ἐτρώουσιν D. 1. 63. 91.
 φοιβάδας] φοιβάδας E. φοιβάδας 80. Evang. 15. φοιβάδας DKL 39. ex emendatione 50. 52. 61. 69.
 71. 72. 91. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. ἔκοπτον] ἔκαψαν L.
 δένδρων] ἀγρῶν L Versio Copt. Syra posterior in margine.

Xenoph. Exposit. Cyri IV. ἀλλὰ καταλιπόντες ἀμφο-
 δοὶ τοῖς πολέμοις, εἰ βούλοιντο φεύγειν. & ἀμφοδοὶ χα-
 λπῆ. Polux IX. 36. ἀγρία, ταῦτα δὲ καὶ ἀμφοδοὶ
 εἰσι εὐρεῖν κεκλημένα οὐ παρ' ἀριστοφάνει μόνον εἰπόντι ἐν δέ-
 μοφοριαζέσαις· Ἀμφοδοὶ ἐχρῆν αὐτῷ τελεῖσθαι τῆσιν· ἄλ-
 λὰ καὶ παρ' ὑπερίδῃ ἐν τῷ περὶ ἀντιδόσεως πρὸς Πασικλῆα,
 τὴν οἰκίαν τὴν μεγάλην τὴν χαλβίαν καλεσμένην, καὶ τὸ ἀμ-
 φοδο. Galenus de Usu Part. XVI. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸ
 ὕδωρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἴσον ὄγκῳ καὶ σαρμῇ τοῖς χαλμοῖς ἁ-
 πασι πνέμεται, βαλανεῖα μόνον δημοσίῃ καὶ τινὶ θεῶν ἄλ-
 σει πλείων ἢ μείω· ταῖς δ' ἐν τοῖς ἀμφοδοῖς κρήναις, καὶ
 τοῖς τῶν ιδιωτῶν βαλανεῖοις ἐλάττω. & in Hippocr. de
 Articulis l. 1. αἱ δὲ πόλεις, ἂν Ἱπποκράτης ἐμνημόνευσεν,
 ὡς ἐν αὐταῖς πλείον διατρίψαι, ἐνὸς ἀμφοδῶ τῶν ἐν Γάμῃ
 πλείονας ἐκ εἶχον οἰκήτορας. Versio Codicis D. in trans-
 it. Vulgata: in bivio. Aristophanes Nub. 962.
 Schol. κομήτας τὸς ἐκ τῷ αὐτοῦ ἀμφοδῶ καὶ τόπῳ ἔλε-
 γιν. Precopius de aedific. διελὼν τοῖς σιναποῖς τὰς ἀμ-
 φοδὰς ἀπάσας. p. τὰς ἀμφοδὰς ἐν κλίμακος τρόπῳ — κα-
 τατείνοντα.

7. Aristot. πλείστα τῶν ἱματίων ἐπιβαλλόμενοι.
 8. Polyb. II. 7. φοιβάδοι καὶ. Polyae. p. 128. πε-
 ριπέμπων ἐν ταῖς νυξὶ αὐτὰς τὰς φοιβάδας καὶ τὰ συσσίτια,
 τὰς ἐρριμμένους ἀσπίδας ἐκέλευσε συλλέγειν. & 240. μίαν
 φοιβάδα τὴν δύο στρατιώτας ἐκέλευσε ποιεῖσθαι, ἐπὶ ταύτης
 αὐτὰ μέρος ἀναπαύεσθαι, καὶ τὰ ὅπλα ἐπαλλάττειν.
 722. τὰς δὲ στρατηγὰς ἐπὶ φοιβάδος ἀνακειμένους ἐωρεῖτο φάσ-
 κων, πρὸθεν τὴν τῷ στρατιώματος ἀσπίδα καὶ μαλακίαν.
 Xenoph. Cyrop. IV. ἐπὶ φοιβάδος κατακλιθεὶς —
 post vocat φρόγωνα, quibus opponuntur στρατήματα καὶ
 κλίαι καὶ οἰκίαι. Aristot. H. A. X. 7. φοιβάδα ποιεῖ-
 ται, καθάπερ οἱ ἄνθρωποι, τὰ σκληρὰ πᾶντα ὑποτιθεῖσα,
 καὶ τῷ μεγέθει σύμμετρα ποιεῖσα πρὸς αὐτήν. Theocrit.

VII. 67. Schol. φοιβάς δὲ εἰσι στρατῶν ἐπὶ τῇ γῆς ἐκ φύλ-
 λων. καὶ αὐτὰς ἐσσεῖται περικασμένα ἐς' ἐπὶ πᾶσιν κνό-
 ζα τ' ἀσφοδεῖα τε, πολυγνάμπτω τε σιλίνῳ. κνύζα Schol.
 ἐν τοῖς δεσμοφορίοις ὑποστρώννυσιν τὸ φυτὸν. XIII. 34.
 λειμῶν γὰρ σφιν ἔκειτο μέγα φοιβάδισσιν ὄνειρα. Schol.
 ἦγον ταῖς κοιταῖς ἀφ' αὐτῶν, παρ' ὅσον ἐποῦν τὰς φοιβάδας
 ἐκ τῆς ἐν τῷ λειμῶν φυομένης ὕλης. φοιβάδας δὲ καλεῖται
 τὴν ἐξ ὕλης χορτῶδη κατάστρωτον. Pythagoras apud Stob.
 V. 5. & Evagrius apud Damascen. f. parallel. 375.
 Ζῶν ἄμεινον ἐπὶ φοιβάδος κατακείμενοι καὶ διατρίβειν, ἢ ταράτ-
 τεσθαι χρυσὴν ἔχοντα κλινῇ. Diodorus S. II. 49. τὰ
 παρὰ τοῖς ἄλλοις μικρὰ δέγματι ὑπάρχοντα, παρ' ἐκείνους
 φοιβάδας οἰκητικὰς ἐπὶ τῶν οἰκῶν παρέχοντα. & XVI. 58.
 πολλῆς γὰρ οὐσῆς φοιβάδος περὶ τὸν νεῖον, καὶ πυρὸς ἐν ταῖς
 σκημαῖς τῶν πεφυγόντων ἀπολελειμμένον, συνέβη τῇς φοιβάδος
 ἐκκαυθεῖσας τοσαύτην ἐξαφῆναι φλόγα. p. 80. ὑποστρώνναι
 σείλῳ κομίζονταν εἰς τὰς φοιβάδας. XVII. 85. ἡκέ τις
 πρὸς αὐτὸν πρεσβύτερος μετὰ δυοῖν υἱῶν. οὗτος δ' ὦν πένης
 πωτεῖται — κατακίει μὲν ἐν τινὶ σπηλαίῳ τρεῖς φοιβάδας
 ἔχοντι κατὰ τὴν πύρραν ἐκτεταμένους, ἐν αἷς ὁ γέρον μετὰ
 τῶν υἱῶν ἐναυλιζόμενος — Glossarium. torulus, φοιβά-
 δων. torus, φοιβάς. Philo de fomis T. i. p. 666. 23.
 πρὸς τὴν ὕπνον — ἰδοὺς αὐτὰς ἦν — εἰ δὲ μὴ, φοι-
 βάς γ' ἦν ἐκ λίθων λογάδων, ἢ ξύλων εὐτελῶν ποιομένη
 κλινῇ. Longi pastoral. II. ἐκ φυλλάδος φοιβάδας ἀνασ-
 τρώσας. & IV. ὁ δὲ Διονυσόφρων — αὐτὴ ὑπὸ τῷ ἀν-
 τρὸς φοιβάδας ὁπείσας ἐκ χαλῶρας φυλλάδος, καὶ πάντας
 τὰς κομήτας κατακλίνας εἰς τὰς πολυτελεῖς. Aristoph. Plut.
 541. ἀντὶ δὲ κλινῆς φοιβάδα σχοῖον. Pace 347. Schol.
 ἰδίως φοιβάδας τὰς χαμαινίδας ἐκάλεον, ὅπερ ἦν πάσχειν ἐπ'
 ἀναγκῆς τοῖς πολέμοισιν, ὑπαίριδος ταλαιπωρεῖν καὶ χα-
 μεικοιτεῖν. φοιβάδας ἦν, ἐπεὶ οἱ στρατιῶται χαμαικοιτεῖσι.
 Plut. Institut. Lacon. p. 237. B. ἐκάθευδον οἱ νέοι ἐ-
 Hhhh
 μῦ

καὶ ἐφράννουσιν εἰς τὴν ὁδόν. Καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· 9
 Ὡσαννὰ, εὐλογημένη ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασι- 10
 λεύα ἐν ὀνόματι Κυρίου, τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβὶδ· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. Καὶ εἰς- 11
 ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἀειβλεψάμενος πάντα, ὀφίας
 ἡδὴ οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ δώδεκα. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐ- 12
 τῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε. Καὶ ἰδὼν συκὴν μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰς αὐτήν 13
 εὐρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν, οὐδὲν εὑρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύ-
 κων. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸ αἶψα ~ οὐδεὶς καρπὸν 14

Φά-

μηδεὶς

καὶ ἐφράννουσιν εἰς τὴν ὁδόν] — L.
 9. προάγοντες] προσάγοντες D. + δε 39.
 λέγοντες] — CL. Evang. 20. Versio Goth. Origenes. in Jo. probante J. Millio prol. 1442.
 Ὡσαννὰ] — D. Ὡσαννὰ L. + ἐν ὑψίστῳ 28. 50. Versio Armen. + τῷ ὑψίστῳ 13. 69.
 κυρίῳ] + καὶ D a prima manu. AK 4. 11. 27. 42. 72. 76. Colb. Versio Syr.
 10. ἐρχομένη] — 1. 53. 71. Evang. 20. Versio Armen probante J. Millio prol. 1442.
 ἐν ὀνόματι κυρίου] — CDL 1. 13. 69. Evang. 20. Versio Vulg. Sax. Syr. Copt. Armen. Arab. Origenes in
 Matth. & Joann. probante H. Grotio. J. Millio prol. 1246. J. A. Bengelio. Fortassis, inquit Beza, ab aliquo sunt
 expuncta, qui hos titulos Davidi tribui existimavit.
 Δαβὶδ] + εἰρήνη ἐν οὐρανοῖς καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις Versio Syra posterior cum asterisco, & in margine notatur: in
 omnibus Codicibus Graecis non inveni, sed neque in exemplari D. Xenajae, in uno autem accurato, ut puta-
 bamus, inveni.
 ὑψίστοις] + εἰρήνη ἐν θρανίῳ καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις 1. 91. Versio Armen. Origenes probante J. Millio. prol. 1039.
 11. εἰσῆλθεν] εἰσελθὼν D.
 ὁ Ἰησοῦς] — DL 1. Versio Vulg. Copt. Origenes in Joann. probante J. Millio 408. & J. A. Bengelio.
 κύριον] Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Theophylactius.
 καὶ secundo loco] — LM 13. 60. 69. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Versio Vulg. Syr.
 καὶ tertio loco] — D.
 ἡδὴ] ἔτι 71.
 ὥρας] ἡμέρας 13. 28. 69. + καὶ H. + ἀναξίον εἶναι τῷ Ἰησοῦ ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις 40. 72. in ora.
 δώδεκα] + μαθητῶν D 53. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 14. + μαθητῶν αὐτοῦ Evang. 18. 19.
 12. ἐξεληθόντων] ἐξεληθόντα D. ἐξεληθόντων Versio Syr. Codices Latini.
 αὐτῶν] — D. 69. αὐτοῦ Versio Syr.
 13. συκὴν μακρόθεν] ἀπὸ μακρόθεν συκὴν D. Origenes in Matth. συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ACLM. 1. 13. 68. 69.
 91. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Theophylactius.
 φύλλα] + μόσιον. 33. συκὴν] + μίαν 11. 15. 27. 40. 42. 53. 68. ex Matthaeo.
 ἦλθεν] + εἰς αὐτήν 69. Versio Syr. + ἰδὼν D.

μετὰ ἐπὶ σιβάδων, ἃς αὐτοὶ συνεφόρον τῇ παρὰ τῷ εὐρώτῳ
 πεφυκότος καλάμῳ. τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνεν σιδήρεα κα-
 τακλάσαντες. II. γ. 445. τὸ μὲν ἄρ' ἐν πρήτοις κατεύνε-
 θον λεχέισσι. Eustath. & διατέλλει πάντως ὁ ποιητὴς τῶν
 χαμαιστροφῶν φυλλάδων, ἃς οἶδεν ὁ Σοφοκλῆς, καὶ τῶν
 λοιπῶν δὲ τοιούτων σιβάδων, αἷς ἡ ἐτυμολογία ἐκ τῆς ἐ-
 βου δεινῆς ἀρίστου. in Od. α. p. 26. 12. σιβας, ἥτις ἐστὶ
 κυρίως ἐντελής καὶ καταπεπλημένη στροφῇ. & ζ. p. 249,
 53. σιβας ἡ καταπεπλημένη στροφῇ & λ. 425. 50. ἐστὶ
 γὰρ σιβας βολή, ὃ ἐστὶ ρίψις καὶ θύσις φύλλων κεκλιμέ-
 νων χαμῶν, ταῦτα δὲ πατωχικῶς βιοτῇ εἰσι φραστικὰ. Ar-
 ripian. Hisp. p. 517. Scipio κλῖνας τε ἀπέπτεον ἔχον, καὶ
 πρῶτος ἐπὶ σιβάδων ἀνεπαύετο. Glossar. σιβας, Stramen-
 tum. Lex. MS. σιβας, ἀπὸ ῥάβδων πρῶσις. σιβάδες, ἀ-
 κούβιτα. Xenoph. H. G. VII. ἡνίκα αἱ μὲν νυκτερινὰς
 φυλακὰς ἡδὴ ἔλγυν, ἐκ δὲ τῶν σιβάδων ἀνίσταντο.

10. Massecheth Semachoth I. 14. non appellant
 patres pater noster, nisi tres patriarchas, neque
 matres mater nostra, nisi quatuor matres Aeth. II. 10.
 13. τι] non quidem ficus multas & maturas, non-
 dum enim erat tempus ficuum: sed aliquot saltem
 praecoces vel immaturas sive Grossos, quibus fa-
 mem utuncque depellere posset.

γὰρ] His verbis non redditur ratio eorum quae
 proxime praecedunt. Cum enim fico ferius folium
 nascatur quam rotum, ut cum Plinio loquar H.
 N. XVI. 49. manifestum est, arborem fici non-
 nisi folia habentem ante tempus ficuum maturarum,
 etiam ipso maturarum ficuum tempore non
 nisi folia habere posse. Sed hanc notationem tem-

poris Marcus interjecit, ut totam historiam illu-
 straret. Res ita se habet. Si Christus tempore
 ficuum maturarum ad arborem accedens nil nisi
 folia reperisset, non tamen id praebuisset cer-
 tum indicium arboris infocundae & maledictione
 dignae; potuissent enim fructus omnes ex arbore
 fertili paulo ante decerptae fuisse: at cum ante tem-
 pus maturarum ficuum folia exhiberet, & justa
 spes erat etiam ficus in ea inveniendi, & justa in-
 dignatio, cum nil nisi folia reperirentur.

καιρὸς σύκων] Tempus ficuum maturarum cer-
 tum, & proverbio etiam celebratum est. Athen.
 de ficedula II. p. 65. B. ἀλέξανδρος ὁ Μύνδιος ἱστορεῖ ὅτι
 — καλεῖται συκαλὶς, ὅταν ἀκμάζῃ τὰ σύκα — συ-
 καλλίδος. ἀλίσκομαι δ' αὐταὶ τῷ τῶν σύκων καμῶ. Ari-
 stot. H. A. V. 7. ap. Athenae. III. p. 105. C. de
 squillis ὀχέονται δὲ τῷ ἔαρος ἀρχομένῳ πρὸς τῇ γῇ. ἐνιαυτῷ
 δὲ, ὅταν τὰ σύκα ἄρξῃται πεταίνεσθαι. Cato de re ru-
 stica 56. Ubi vineam fodere coeperint, panis P.
 V. usque adeo dum ficus esse coeperint. Deinde
 ad P. III. redito. Theocrit. Id. V. 94. ὀρηκώλιδος
 Schol. τὰ ῥεῖα μῆλα, ἢ τὰ ἐν ὄρει μῆλα — ἐστὶ δὲ τὰ
 συνακμάζοντα τοῖς σύκοις μῆλα. Artemidor. I. 75. Σῦ-
 κα κατὰ μὲν τὴν ἄραν τὴν ἰδίαν ἀγαθὰ — παρὰ δὲ τὸν
 καιρὸν φαίνονται, συκοφαντίας καὶ ἐπιχειρίας προαγορεύει.
 Himerius. ἀλλ' ὅδ' ὀπαρίζειν ἔχουσιν, ὅταν ἐθέλωσιν ἀν-
 θρωποι, ἀλλὰ καὶ συκαζέειν ἐθέλῃς, ἀναμένεις τὴν ἄραν τὴν
 τοῦ πάρος ἐπάνουμον. Philostratus Nestori p. 918. ἔπαμψα
 σοὶ σύκα ἥρπαι· θανυμάζεις δ' ἂν αὐτῶν ἢ τὸ ἡδὴ ἢ τὸ ἔτι.
 Bereschith R. XII. 3. Sicut colligentes ficus, ita sin-

15 Φάγοι· καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς
εἰς τὸ ἱερόν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς πεντηκάρους κατέστρεψε. Καὶ
17 οὐκ ἦφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος τοῦ ἱεροῦ. Καὶ ἐδίδασκε, λέγων αὐτοῖς· Οὐ
γέγραπται· Ὅτι ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· πάντες οἱ ἔθνησιν· ὑμεῖς δὲ
18 ἐποίησατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν. Καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζη-
τούντων πᾶς αὐτὸν ἀπολέουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήροσεντο ἐπὶ

εἰ ἄρα εὐρίσκει τι] εὐρίσκει AC 1. Theophylactus.
εὐρίσκει] εὐρίσκει 61.
οὐδὲν] μηδὲν D. + ἐκ L.
φύλλα] + μόνα C. a prima manu 13. 28. + μόνον 61. 69. Origenes in Matth.
οὐ γὰρ ἦν καιρὸς] οὐ γὰρ καιρὸς ἔκ ἦν L. Versio Syr.
οὐ] οὐ Daniel Heinflus. οὐπω 1. 91.
ὁ Ἰησοῦς] — ACDKLM 1. 11. 13. 28. 33. 38. 49. 63. 68. 69. 72. 91. 106. Evang. 9. 10. 12. 19. Ver-
fio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Æthiop. Arab. Origenes. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1344.
ἐκ τῶν εἰς τὸ αἶμα] εἰς τὸ αἶμα ἐκ τῶν CD. 1. Versio Vulg. Syr.
οὐδὲς] μηδὲς ACDEL 1. 2. 72. 90. 92. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Stephani, Plantini, Bezae, Bengeli-
lii, Genev. Theophylactus. Origenes. οὐδὲς καρπὸν] καρπὸν μηδὲς 1. Versio Vulg.
Φάγοι] Φάγη D 1. 10. 13. 55. 60. 61. 66. 69. 83. 91. Editio Complut. ἤκον] ἤκον 12. 63.
15. ἔρχον] εἰσελθὼν, fed in Versione Latina: intraverunt. + πάλιν L. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. Versio Sax.
εἰσελθὼν] οὐκ ἦν D. ὁ Ἰησοῦς] — CDL 1. 91. Versio Vulg. Sax. Copt. Æthiop. Origenes in Jo. II. 14.
εἰς τὸ ἱερόν] ἐν τῷ ἱερῷ D. + τῷ ἱερῷ Versio Syr. ἐκβάλλειν] + ἐκβαλεῖν D. + ἐκ A.
ἀγοράζοντας] τοὺς ἀγοράζοντας ACKM 42. 46. Evang. 9. 10. 12. 19. τῷ ἱερῷ] αὐτῷ A.
κολλυβιστῶν] κολλυβιστῶν Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. + ἐξέκριν 13. 69.
κατέστρεψε] — D. at in Vers. Latina: evertit. Origenes in Jo. II. 14.
17. λέγων] καὶ λέγων L. 6. 69. Versio Copt. Origenes in Jo. II. 14.
οὐ] — D 1. 28. Versio Copt. ὅτι 69. comm. 17. 18. 19. 20. 17. 18. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5.
οὐ γέγραπται] — 38. ὅτι] — CD. Colb. 38. 69. Evang. 16.
ἐποίησάν αὐτὸν] αὐτὸν ἐποίησάν ACL 1. 72. 90. Versio Copt. ἐποίησάν] ἐποίησάν Origenes.
αὐτὸν] αὐτὸν D. a prima manu.
18. οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς] οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ACD. 1. 3. 72. 92. Versio Syr. Æthiop. Arab. Origenes.
καὶ posterior] — D.
ἀπολέουσιν] ἀπολέουσιν ADH 3. 9. 11. 42. 53. 59. 61. 65. 73. 91. Edit. Complut. Bengelii.
αὐτὸν] — AK Stephani unus, teste Beza. 11. 27. ex emendatione. 42. 53. 59. 63. 68. probante J. Millio prol. 1459.
ὅτι πᾶς] πᾶς γὰρ C. 1. 13. 69. Versio Copt. ἐξεπλήροσεν] ἐξεπλήροσεν M. 61. 91. Codices Latini.

lingula occurrunt tempore suo. Hieros. Schevith 5. f. 35. 4. Rabban Simeon f. Gamaliel dixit: a productione foliorum usque ad grossos L. dies, a grossis usque ad gemmas decedentes L. argue inde ad ficus maturas L. R. dixit: colligit quis ficus totis XL. postremis diebus & non novit quonam tempore fuerint protrusae, R. Jona dicit, numeret C. dies retro, sique intra istum numerum incidat dies XV. mensis Schebat tunc dignoscatur quando fuerint protrusae. Bereschith R. LXII. R. Afhu dixit: Ficus ista, quando decerpitur tempore suo bene illi & bene ficui: quando decerpitur non tempore suo, male illi & male ficui. Schir VI. 2. Jos. B. III. 10. 8. in descriptione Genesarietidis: οὐ μόνον τρέφει παρὰ δέξαν τὰς διαφορὰς ὁπώρας, ἀλλὰ καὶ διαφυλάττει. τὰ μένε βασιλικάτατα, φυλάττει καὶ σῶον, δέκα μηνὶ ἀδιαλείπτως χορηγεῖ, τὰς δὲ λοιπὰς διέττας ἔλα παραγινώσκοντας αὐτοῖς. Athenaeus III. p. 77. E. ὁ Διόπομπος — ἱερὸς μέσθ' ὄντος τὰς μὲν σῦκας σῦκα — ἐνεγκῶν. Bamidbar XII. multae arbores, olea, vitis, palma colliguntur simul, ficus vero paulatim. XVI. Et XXI. Dicunt non est solstitium Thamus, sine ficubus & uvis. Echa R. I. 14. Solstitium Decembris nec uvae sunt in vite nec ficus in ficu: Aequinoctio vero Junii & uvae sunt & ficus. Paralip. Jeremiae MS. ἀνάβλεψον εἰς τὸν ἄγρον, καὶ ἴδε, ὅτι οὐκ ἐφάνη ἡ αὐθροῖς τῶν γηνιμάτων, ἴδε καὶ τὰ σῦκα, ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῶν οὐκ ἐστίν. Τότε λέγει τῷ γηραιῷ ποῖος ἐστὶν ὁ μὲν ἄγρος; ὁ δὲ εἶπεν Νησσάν, ὁ ἐστὶν δωδεκάστος. Plut. Pompei. p. 620. B. Νησσάντι δὲ αὐτῷ κίχλην ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε, οἱ δὲ ζητούντες ἐκ εὐρανὸν ἦν γὰρ παρ' ἄραν. ἔφη δὲ τις, εὐρεθήσεται παρὰ Λευκὴν

εἰ τις τρεφομένης. & εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτῶν p. 776. A. ἦν δὲ δυσπάρσιον καὶ παρ' ἄραν. ficus repraesentat nationem Judaicam, quae debuisset suo tempore fructus bonos vitae emendatione proferre. infr. XII. 2. Matth. XXI. 34. 41. & cui ficus arefacta imminens exitium praefigurabat.
14. M. Antonim. VII. μηκέτι σε μηδὲς ἀκρόσῃ κατεμμεφόμενος τὸν ἐν αὐτῇ βίον.
Marcus quidem primo refert quid ficui contigerit, quam quid in templo gestum sit, Mathaeus vero hanc historiam ante illam narrat: at ex Joanne, qui accuratius tempora notavit, intelligimus, longe citius, nimirum primo praedicationis Christi anno, numularios ex templo ejectos fuisse.
16. Thomas. ἡφίη, ἐκ ἀφίη. vid. supra 1. 34. Appian. B. C. IV. p. 985. ἄντιον δὲ ἡ γυνὴ τραυματοδῆσμοις κατελήγει, καὶ ἐπιθῆκε τοῖς μισθῶ φέροντι, καὶ ἀνέκειντο ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐπὶ θάλασσαν. id. p. 992. Ρεββὴλον δὲ ναύκληρος εἰς τὴν ναὺν ὑποδεχόμενος, ὡς δεικνύει εἰς Σικελίαν ἢ τε χερσὶν.
Jerusalem f. 6. 2. Quatenam est reverentia templi? Ne quis eat in montem domus cum baculo suo, cum calceis suis, crumena sua, & pulvere in pedibus suis: ne faciat per illud viam compendiarum. Megilla f. 28. 1. Synagogam jam devastatam ne faciat quis viam compendiarum. & 27. 2. & Bemidbar R. XI. Interrogarunt Eliazarum f. Sammaei discipuli ejus: Unde adeo dies tuos produxisti? Respondit; nunquam feci synagogam viam compendiarum. Jos. c. Apion. II. 8. Denique ne vas quidem aliquod portari licet in templo.
17. πᾶσι τοῖς ἔθνεσι] haec addit Marcus, ut con-

ἐπὶ τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ ὅτε ὁφείδε γενέσθαι, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆ πόλεως. Καὶ πρῶτον 19
 ὡς ἐπορεύετο, εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ριζῶν. Καὶ ἀναμνηθεὶς ὁ Πέτρος, 20
 λέγει αὐτῷ· Ῥαββί, ἴδε, ἡ συκὴ ἣν κατηράσω, ἐξηρανῆται. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, 21
 λέγει αὐτοῖς· Ἐχετε πίστιν Θεοῦ· Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει του- 22
 τῷ· Ἀρθήτω, καὶ βλήθῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ ἀμφισβητήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, 23
 ἀλλὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὃ λέγει γίνεται· ἔσται αὐτῷ ὃ ἂν εἴπῃ. Ἀλλὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, 24
 πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε· καὶ ἔσται ὑμῖν. Καὶ 25
 ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἰς τὸ ἔχειτε κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν
 ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφ᾽ ἡμῶν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ 26
 πατήρ ὑμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ ὑμῶν παραπτώματα ὑμῶν. Καὶ ἔρχοντο πάλιν εἰς 27
 Ἱερουσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ὤρετο αὐτοῦ, ἔρχοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; 28
 καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν, ἵνα ταῦτα ποιεῖς; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, 29
 εἶπεν αὐτοῖς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ ἓνα λόγον· καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν
 ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖτε. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀ- 30

πο-

- ἐπὶ] ὡς 33.
 ὁφείδε] ὁφείδε 72. in margine.
 ἐξεπορεύετο] ἐξεπορεύετο AL 11. 27. 28. 42. 50. 63. 68. 72. Versio Syr. prior, &c posterior in margine.
 ἐξεπορεύετο ἔξω τῆ πόλεως] ἔξω τῆ πόλεως ἐξεπορεύετο 1. ἔξω] ὡς D.
 20. πρῶτον παραπορεύετο] παραπορεύετο πρῶτον C. 1. Versio Copt. παραπορεύετο πρὸ πρῶτον D.
 παραπορεύετο] πορεύετο 46. 52. 72. Evang. 19. 21. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ 91. ἴδε] ἴδου Colb.
 ἐξηρανῆται] ἐξηρανῆται DL 1. 37. Ev. 16. Orig. in Matth. ἐξηρανῆται 36. 39. 40. 69. 72. 90. Edit. Erasmi. Colinaei. Theoph.
 22. ἀποκριθεὶς] + ὁ ACDGL 1. 35. 37. 38. 39. 44. 72. 74. 90. 106. Evang. 12. Editio Complut. Erasmi,
 Colinaei, duae priores Stephani, Plantini, Bengelii, Theophylacti. probante J. Millio.
 λέγει] εἶπεν 38. Theophylacti.
 πρῶτον] + τοῦ D.
 23. γὰρ] — D 1. 51. 106. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr. prior, (at posterior habet cum
 asterisco.) probante J. Millio.
 ὅτι ὃς] ὅστις Bodlejanus unus in Ed. Ox. Theophylact.
 ἀρθήτω καὶ βλήθῃ] ἀρθήτω καὶ βληθῇ 1. 28.
 ὅτι ὃ λέγει γίνεται, ἔσται] τὸ μέλλειν, ὃ ἂν εἴπῃ, γενήσεται D.
 ὃ ἂν εἴπῃ] — CDL 1. 28. Versio Vulg. Copt.
 πάντα] — 71.
 αἰτεῖσθε] αἰτέετε 1. 9. 11. 72. 90. 92. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii. Theophylacti.
 λαμβάνετε] λήψετε D. 1. Versio Vulg. Origenes in Matth. XIX. 11. Cyprian. T. 77. ἐλάβετε CL. Versio Copt.
 25. στήκητε] στήκετε ADH 1. 53. 66. 69.
 ἔχετε] ἔχητε Evang. 20. Origenes.
 ὑμῶν prius] ὑμῶν 9. 106. ὑμῶν Evang. 9.
 ἀφ᾽] ἀφ᾽ ἡμῶν D. 66. ἡμῶν 1.
 26.] — L. 2. 27. ex emendatione 63. 64. Editio Erasmi, Aldi. Versio Copt. Lutheri. Theophylact. prob. Erasmo.
 ὃ ὡς τοῖς οὐρανοῖς] — 33. Evang. 9. 10. 18. 19.
 ἀφίετε] + ὑμῖν D. 53. 69. 74. 89. 90. Versio Vulg. Goth. Syra utraque. probante J. A. Bengelio.
 ὑμῶν posterius] + λέγω δὲ ὑμῖν αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν ζητεῖτε καὶ εὐρίσκετε, καὶ ἀνοίγησεται ὑμῖν.
 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, ὃ δὲ ζητῶν εὐρίσκει, ὃ τῷ κρείοντι ἀνοίγησεται. M. 46. 52. 54. 76. 80. 88. Evang. 24.
 27. ἔρχονται prius] ἔρχεται D. Versio Sax.
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι] — 1. 91. + τῶ λαῷ D.
 ἀ ποιεῖς ad ποιῆς] — D. Colb. Codex Stephani teste Beza. 51. 57. Evang. 18. 19.
 καὶ posterius] ἢ Codex Stephani teste Beza. Evang. 12. Versio Syra posterior.
 σοι τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ ἔδωκεν] ἔδωκεν σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην C. Versio Vulg. Syr. σοι ἔδωκεν ταύτην τὴν ἐξουσίαν
 1. σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην 80.
 ταῦτα posterius] αὐτὰ Evang. 17.
 ἀποκριθεὶς] — CL 33. Versio Syr. Copt.
 ὑμᾶς καὶ γὰρ] καὶ γὰρ ὑμᾶς A. 72. ὑμᾶς καὶ ἐγὼ 69. Editio Complut.
 ἵνα λόγος] λόγος ἓνα 1.
 καὶ ἐρῶ] καὶ ἐγὼ λέγω D. καὶ γὰρ ἐρῶ L.
 30. βάπτισμα] + τὸ ACD.
 ἐξ ἑρᾶν] ἀπ᾽ ἑρᾶν 1. Versio Vulg. ἐξ ἑρᾶν D.
 ἀποκρίθητέ μοι] — 35. 56. 58. 62. 66. Theophylacti. probante J. Millio prol. 1469.
 31. ἐλογίζοντο] διελογίζοντο CDKLM 1. 4. 10. 11. 52. 13. 27. 28. 42. 46. 51. 54. 56. 58. 61. 68. 69. 72.
 76. 80. 88. 91. 106.
 76. 80. 88. 91. 106. λέγοντες] + τί εἰπαμεν D 13. 28. τί εἰπαμεν 69.
 εἰπαμεν] + ὅτι D. εἰρεῖ] λέγει D. + ὑμῖν DM 1. 13. 69. Versio Copt. Codices Latini.
 εἰ] — ALM 3. 9. 37. 47. 51. 57. 61. 91. 92. Evang. 19. Versio Copt. Sax. Syr. Cod. Latini. prob. J. Millio prol. 1197.
 32. ἀλλὰ] — D 9. 11. 42. 59. 64. 64. 65. 71. 86. 91. Versio Vulg.

verfis ex gentibus indicet, Deum non Judaeorum solum sed &c Gentium Deum esse, quod per Christum longe plenius manifestatum est.

21. Thomas. ἀναμνηθῆσκέ μοι ἐπ' ἡμεῖς. Λιβάνιος ἐν

ἐπιστολῇ τῇ κρείσσον μου ἀναμνηθῆσκέ μοι ἐπ' ἡμεῖς. ὅπως ἡλ-
 γει προτέρων ἀναμνηθῆσκέ μοι ἐπ' ἡμεῖς. ἀριστὸς ἐν β. τῶν
 ἱερῶν. ἀναμνηθῆσκέ μοι τῆς ὁδοποιίας. καὶ ἀναμνηθῆσκέ μοι
 ἐπ' ἡμεῖς.

23. Jac.

31 ποκρίθητέ μοι. Καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ,
32 ἐρεῖ· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; Ἀλλ' — ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων· ἐφο-
33 ροῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸ Ἰωάννην, ὅτι ὄντως προφήτης ἦν. Καὶ ἀποκρι-
θέντες, λέγουσι τῷ Ἰησοῦ· Οὐκ οἶδαμεν. Καὶ ὁ Ἰησοὺς ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς· Οὐ-
δὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποίῳ.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παροιμίαις λέγειν· Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ
1 πατέθηκε φραγμὸν, καὶ ἄρυσεν ὑπολήνιον, καὶ ἀκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ-
2 γοῖς· καὶ ἀπέδειλε. Καὶ ἀπέτειλε πρὸς τοὺς γεωργούς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα πα-
3 ρεῖ τὸν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος. Οἱ δὲ, λαβόντες αὐτὸν, ἐδει-
4 ραν, καὶ ἀπέτειλαν κενόν. Καὶ πάλιν ἀπέτειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· καὶ κείνους
5 λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἀπέτειλαν ἡτιμαμένον. Καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέτειλε·
6 καὶ κείνους ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες.
7 Ἔτι οὖν ἓνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν αὐτοῦ, ἀπέτειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔχατον,
λέγων· Ὅτι ἐντραπήσου· τὸ υἱόν μου. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτούς· Ὅτι
οὐ-

ἐάν] — ACEFGHL 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 34. 35. 36. 37. a prima manu. 38. 39. 40. 44. 45. 51. 53. 55. 57. 58. 60. 61. 62. 63. 66. 67. 68. 70. 72. 80. 83. 87. 88. 89. 90. 92. Ev. 9. 10. 12. 15. 17. Editio Complut. Gen. duae priores Stephani. Plantini, Wechelii, Bengelii. Versio Goth. Copr. Syra posterior a prima manu. Euthymius. prob. f. Millio 1344. ἄν 86.

ἐφοβήτο] φοβέμεν D a prima manu. φοβέμεθα ex emendatione. 13. 28. 61. 69. 106. Versio Vulg. Syr. una- que Copr. Arab. Aethiop. Belgica. λαόν] ἔχλον 106. Versio Syra posterior in margine.

ἀτακτες] πάντες CD 1. 28. 33. 63. 91. εἶχον] ἔχον D. εἶχον 28.

ὅτι ὄντως] ὄντως ὅτι CL 69. ἔτι] — 1. 7. 28. 38. 60. 91. Colb. Evang. 9. 10. 12. 15. 17. 18. 19. ἀλθῶς D. 33. λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ] τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν C. 69. Versio Copr. λέγουσιν αὐτῷ 59. 73. Versio Goth.

καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς Ἰησοῦς D. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς A. 1. 69. 72. 92. Versio Vulg. Goth. καὶ ὁ Ἰησοῦς] — 80. Versio Syr.

ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς 61. ἀποκριθεὶς] — CL. Versio Syra, Copr. αὐτοῖς] αὐτῷ D. Sed in Verf. Latina; illis.

ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ] εἰς ποίαν ἐξουσίαν D. a prima manu. 1. αὐτοῖς] — 3. λέγειν] λαλεῖν GL. 1. 13. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Copr. Syra prior, at posterior habet in margine.

ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος] ἀνθρώπου τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα 13. 69. Versio Syr. Origenes in Matth. ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσε C. ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐποίησεν L.

πατέθηκεν] + αὐτῷ 28. Versio Syr. Origenes. φραγμὸν] ὑποφραγμὸν C. ex emendatione.

αὐτὸν] + τοῖς D. 2. τῷ καιρῷ δοῦλον] δοῦλον τῷ καιρῷ 15. 72. Versio Syr. παρὰ τὸν γεωργῶν λάβῃ] — D.

τὸν καρπὸν] τὸν καρπὸν CL. Versio Syra. ἀμπελῶνος] + δαψύσιν αὐτῷ D.

3. οἱ δὲ] καὶ 33. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. λαβόντες] — Versio Syra.

ἐδειραν] ἐδειραν 10. 47. 54. 55. 56. 58. 63. 67. 106. probante f. Millio. καὶ] + πρὸς αὐτοὺς D.

δοῦλον] — 59. 4. πρὸς αὐτοὺς ἄλλον] — 1. καὶ κείνους] ἐκεῖνον D. Editio Erasmi 1. Colinaei.

λιθοβολήσαντες] — DL. 1. 28. 33. 91. Versio Vulg. Copr. probante f. Millio prol. 408. & f. A. Bengelio. ἐκεφαλαίωσαν] κεφαλαίωσαντες 1. 28. 91. ἐκεφαλαίωσαν L. ἐκεφαλαίωσαν Erasmus in emendatis Editionis 1.

καὶ ἀπέτειλαν ἡτιμαμένον] ἐτίμησαν DL. Versio Vulg. Copr. ἀπέτειλαν ἡτιμασμένον 1. 28. 91.

ἀπέτειλαν] ἀπέκτειναν 92. 5. πάλιν] — CDL. 33. Versio Copr. ἀπέκτειναν] ἐφόνευσαν 14.

τοὺς μὲν] οὓς μὲν DL. 1. 33. 51. 91. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. δέροντες] δαίνοντες 10. 46. 47. 49. 52. 54. 55. 56. 58. 67. 69. Edit. Complut. δακόντες 76. λιθοβολήσαντες Versio Copr.

τοὺς δὲ] ἄλλους δὲ D. οὓς δὲ L. 1. 33. 51. Evang. 9. 10. 12. 18. 19. ἀποκτείνοντες] ἀποκτείνοντες ACDE. 3. 9. 34. 35. a prima manu. 36. 37. 39. 40. 44. 72. 73. 106. Evang. 15. 17.

ἀποκτείνοντες GHK. 1. 2. 10. 12. 35. ex emendatione. 47. 48. 52. 53. 54. 55. 67. 69. 70. 90. Editio Complut. Bengelii, Theophyl. ἀποκτείνοντες L. Evang. 9. 10.

6. ἔτι οὖν] ὅτε οὖν 13. 28. 69. Versio Syr. οὖν] — L. 1. Versio Copr.

υἱὸν ἔχων] ἔχων υἱὸν ACB. Versio Vulg. ἔχων L. 33.

αὐτοῦ] — CDL. Versio Syr. Vulg. ἀπέτειλε ἐ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς] καὶ κείνους ἀπέτειλεν D.

καὶ] — L. Versio Syr. ἐ αὐτοῖς] — 28. 91. πρὸς αὐτοὺς ἔχατον] ἔχατον πρὸς αὐτοὺς C. 69. Versio Copr.

ἔτι] — L. 27. 33. 46. 51. 52. 53. 74. 90. ἔχων] — L. 33. 46. 51. 52. 53. 74. 90. ἐντραπήσου] τὸ υἱὸν μου ἐντραπήσου D.

γεωργοὶ] + διασάμειοι αὐτὸν ἐρχόμενοι πρὸς αὐτοὺς 7. 11. 13. 15. 28. 68. 69. 80. Evang. 9. 10. 12. 15. 18. 19. Versio Armen. Syra posterior cum asterisco. + διασάμειοι αὐτὸν Evang. 24. + ἰδόντες αὐτὸν 12. 61.

εἶπον πρὸς ἑαυτούς] πρὸς ἑαυτοὺς εἶπον C. 1. 69. 80. ὅτι] — 1. 28. Versio Vulg. Syr.

23. Jac. II. 4.

3. Luc. I. 53. Judith I. 11. Ruth. I. 21.

4. ἐκεφαλαίωσαν] Vulg. in capite vulneraverunt.

Alibi hac significatione non reperitur Sed γαστρίζειν Aristoph. Vesp. 1519. Equit. 273. γαστρίζομαι. Schol. interpretatur : εἰς τὴν γαστέρα τύπτομαι. & 452. & Hhhh 3 Diog.

οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, σκοπεῖν αὐτὸν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8
 Καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος· Τί οὖν ποι- 9
 ἡσεν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δάσει τὸ 10
 ἀμπελῶνα ἄλλοις. Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε; Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκο- 11
 δομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Παρὰ Κυρίῃ ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστι θαυ- 12
 μασίη ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸ ὄχλον ἔγνω- 13
 σαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον. Καὶ σκο- 14
 τέλλουσι πρὸς αὐτὸν τινὰς τῆς Φαρισαίων καὶ τῆς Ἡρωδισαίων, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι 15
 λόγῳ. Οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ ἐμέ- 16
 λει σοὶ θεὸς οὐδενός· εἰ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπὶ ἀληθείας τὸ ὁδόν 17
 τῆς Θεοῦ διδάσκεις· Ἐξεστὶ κῆνσον Καίσαρι δέναι, ἢ οὐ; δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν; Ὁ δὲ, 18
 εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς· Τί με πειράζετε; Φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα 19
 ἴδω. Οἱ δὲ ἤνεγκαν. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ὅπτιγραφή; Οἱ δὲ 20
 εἶπον αὐτῷ· Καίσαρος· Καὶ αποκρίθεις ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀπόδοτε τὰ Καίσα- 21
 ρος,

8. αὐτὸν ἀπέκτειναν] ἀπέκτειναν αὐτὸν C. Versio Syr. Corp.
 ἀπέκτειναν ἐξέβαλον ἔξω ἀμπελῶνος] ἐξέβαλον ἔξω ἀμπελῶνος ἐ ἀπέκτειναν 69. ἐ ἐξέβαλον] — Evang. 12
 + αὐτὸν ACDM. 11. 42. 50. 63. 72. 106. Evang. 9. 10. 12. 18. Versio Syr. Corp.
 ἔξω] — Bodlej. unus in Ed. Ox. 9. οὖν] — L.
 γεωργούς] + ἐκείνους 1. 10. 11. 15. 68. 80. 91. Evang. 15. + τούτους 7. 33. Evang. 9. 10. 12. 18. 19.
 Versio Syr. 10. ταύτην ἀνέγνωτε] ἀνέγνωτε ταύτην 80.
 11. ἐστὶ] ἐστὶ 9. ἡμῶν] ἡμῶν 10. 56. 58. 61. 74. ex emendatione.
 12. πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν] τὴν παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς A. + ταύτην Evang. 15. 17.
 ἀπῆλθον] ἀπῆλθον D.
 13. πρὸς αὐτὸν] — D. + οἱ ἀρχιερεῖς ἐ οἱ γραμματεῖς Evang. 2.
 τινὰς] τινες Versio Goth. + ἐκ 13. 69. 71. ἢ posterior] — 90. Editio Complut.
 αὐτὸν posterior] — 39. ἀγρεύσωσι] παγιδεύσωσιν D. + ἐ 33.
 14. οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ] ἐ ἐπὶ αὐτῶν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι D. οἱ δὲ ἐλθόντες ἤρξαντο ἐρωτᾶν αὐτὸν ἐ ἐπὶ αὐ-
 λέγοντες 1. 28. 69. 91. Versio Armen. λέγουσιν αὐτῷ] ἐπὶ αὐτῶν αὐτὸν Versio Syr.
 οἱ δὲ] καὶ CL. 33. Versio Corp. ἀνθρώπων] ἀνθρώπων GK. 1. 91.
 διδάσκεις] + εἰπέ οὖν ἡμῖν, εἰ D. + εἰπέ οὖν ἡμῖν C. 7. 53. 61. Evang. 2. in margine 9. 12. 18. 19.
 + εἶπον οὖν ἡμῖν M. 28. Evang. 17. Codices Latini. Versio Syra posterior cum asterisco, & in margine notat,
 non inventiri in Graecis.
 κῆνσον καίσαρι δοῦναι] δοῦναι κῆνσον καίσαρι 80. ἡμᾶς δοῦναι ἐπικεφάλαιον καίσαρι D.
 δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν] — D. δῶμεν Versio Vulg. Goth.
 15. δὲ] + Ἰησοῦς DG. 1. 13. 28. 69. Versio Armen.
 εἶπεν] λέγει Colb. εἰδώς] ἰδὼν D. 13. 28. 69. Versio Goth.
 πειράζετε] + ὑποκρί] G. 1. 13. 28. 61. 69. Versio Syra posterior cum asterisco.
 16. καὶ λέγει αὐτοῖς] — 1. Versio Armen.
 οἱ δὲ εἶπον] λέγουσιν A. Versio Vulg. εἶπαν D. οἱ δὲ εἶπαν CD. Evang. 12.
 αὐτῷ] — 1. 28. 69. Evang. 9. 12. Versio Syr. Theophylact.
 17. καὶ ἀποκριθὲς ὁ] ἀποκριθὲς δὲ ὁ D. Versio Vulg. ὁ δὲ CL. 33. Versio Corp.
 εἶπεν] λέγει 28. αὐτοῖς] — D.
 ἀπόδοτε] + οὖν 9. 12. 51. 61. 69. 90. 106. Evang. 13. 15. 16. 18. Versio Vulg. Syra posterior.
 ἀπόδοτε τὰ καίσαρος] τὰ καίσαρος ἀπόδοτε CL. Versio Syr. Corp.
 καίσαρος] τὸ καίσαρος τῷ D.
 ἐθαύμαζον] ἐθαύμαζοντο D a prima manu. ἐθαύμαζον ex emendatione L. Versio Vulg. Syr.
 αὐτῶν] αὐτὸν D. 28. 18. Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτὸν] πρὸς αὐτὸν Σαδδουκαῖοι D. 106.
 ἀνάστασιν μὴ εἶναι] ἀνάστασις οὐκ ἐστὶ 1. 13. 28. 69. Versio Corp.
 ἐπὶ αὐτῶν] ἐπὶ αὐτῶν C. ἐπὶ αὐτῶν D. 33. Evang. 18. Versio Vulg. Syr.
 19. Ματθαῖος] Ματθαῖος DM. 11. 69. ἡμῖν] ἡμῖν 69.
 ὅτι] — D. 69. καὶ καταλίπη γυναῖκα] — 56. 58.
 καταλίπη] καταλείψει C. καταλίπη 69. Editio Erasmi, Colinaei. καὶ D. 28.
 τέκνα] τέκνον 1. Codices Latini.
 τέκνα μὴ ἀφ' ἡ] μὴ ἀφ' ἡ τέκνα C. Versio Corp. μὴ ἀφ' ἡ τέκνον L.
 ἀδελφός prius] — 1. αὐτοῦ secundo loco] — CL. 1. 61. Versio Corp.
 ἐξαναθήσει] ἐξαναθήσει A. 12. 53. a prima manu. 61. 63. 69.
 20. ἐπὶ αὐτῶν ἀδελφοὶ ἦσαν] ἦσαν ἐν παρ' ἡμῖν ζ. ἀδελφοὶ D.
 οὖν] — ACEFL. Colb. 1. 2. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 61. 72. 80. 91. 92. Evang. 12. 15. 16. 17.
 Editio Complut. Erasmi, Stephani, Plantini, Wechellii, Bogardi, Genev. Bengelii, Bezae Editio 2. 3. at in An-

Diog. L. Cleanth. VII. 172. Hefychius. γινώσκω, γινώσκω, χωλῶσω, ἐκλύσω, χωλοῦς
 ποιοῦσα, παρῶσω.

Demosth. in Mid. ἐκβάλλει καὶ ἀτιμοὶ τὸν δαιτητὴν.
 8. ἀποκτενίσαι καὶ ἀτιμώσασθαι. Euseb. in Od. π. p.
 607, 1. δῆλον δὲ, ὅτι πρωτότυπον τοῦ ἀτιμώζω τὸ ἀ-
 τιμῶν, ἐξ ἐτίμωσι καὶ τὸ ἀτιμώζω ἐκ τῆς Ἰλιάδ. Demosth. κ.

ἀφοβ. ὡς οὐ μόνον ἵσονται τῶν πατρῶων ἐξετημένους, ἀλλὰ
 καὶ προσητιμωμένους. Isocrat. de Jugo. πολὺ γὰρ ἀθλι-
 ὗτεροι, παρὰ τοῖς αὐτοῖς πολιταῖς ἡτιμωμένοι οἰκίῳ, ἢ παρ'
 ἑτέροις μετοικίῳ. Sophocles Ajac. 1148. Schol. ἀτιμώ-
 ζω τὸ καταφρονῶ ἀτιμῶν, τὸ ἀτιμοῖν ποιεῖν καὶ ἡτιμώ-
 ρος ἐπὶ τῇ αὐτῇ κατὰ τὸν παθητικὸν παρακείμενον ἐν τῇ
 τρίτῃ συζυγίᾳ. Ammonius. ἀτιμῶται καὶ ἀτιμῶζεται
 δια.

18 ρϞ, Καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. Καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ. Καὶ ἔρχονται
 Σαδδουχαῖοι πρὸς αὐτὸν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν,
 19 λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι εἰάν τινϞ ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ κα-
 ταλίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
 20 καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Ἐπὶ αὐτῷ — οὕτως ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος
 21 ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἄφηκε σπέρμα. Καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ
 22 ἀπέθανε, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἄφηκε σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως. Καὶ ἔλαβον αὐτήν οἱ
 23 ἑπτά, καὶ οὐκ ἄφηκαν σπέρμα· ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. Ἐν τῇ ἔν ἁνα-
 στάσει, ὅταν ἀναστῶσι, τίνας αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπὶ αὐτὴν γυναῖκα.
 24 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ δεῖ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς
 25 γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ; Ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν,
 26 οὔτε γαμίσκον, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι
 ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ὅτι ᾤ· βάτε, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ
 Θεός,

~ τοῦ

notationibus: particulam οὕτως, inquit, addidimus, quia in uno vetusto Codice scriptam invenimus. Versio Syr.
 Theophylacti probante H. Grotio. de 106. Evang. 14. Versio Copt.

ἐπὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ ἦσαν] ἦσαν οὖν παρ' ἡμῶν ζ. ἀδελφοὶ D.
 ἦσαν] + παρ' ἡμῶν 28. 61. 69. Versio Copt. Syra posterior in margine.
 ἀποθνήσκων] ἀπέθανεν D. 1. 28. 91. 92. — Versio Syra posterior. sed habet in margine.
 21. καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἄφηκε] μὴ καταλίπῃ CL. 33. Versio Vulg. Copt.
 αὐτῷ] + οὐ D. ὁ τρίτος] — D.
 ὡσαύτως] ἔλαβεν αὐτήν D. οὐκ ἄφηκε σπέρμα 91.
 ὡσαύτως. ἔλαβον αὐτήν] ὡσαύτως ἔλαβον αὐτήν D. ἔλαβεν αὐτήν ὡσαύτως 1. Versio Armen.
 22. καὶ primum] — 28. ἔλαβον αὐτήν] — CLM. 13. 28. 69. Versio Copt.
 αὐτήν] + ὡσαύτως A. 46. 52. Versio Vulg. Goth. Syra posterior.
 καὶ secundo] — CL. Versio Copt.
 ἐσχάτη] ἐσχάτον CGHKL. 1. 4. 6. 11. 13. 15. 33. 36. 40. 53. 60. 63. 67. 68. 69. 72. 91. Evang. 13. 15. 16.
 + de HM. 1. 28. 69. Evang. 14. Editio Erasmi, Colinaei, Aldi. Versio Copt. + ἐν 59.
 ἐσχάτη πάντων] — D. ἀπέθανε D. ἡ γυνή] καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν CD. 1. 69.
 23. ἐν τῇ ἔν ἀναστάσει] ὅταν ἀναστῶσι] ὅταν ἐν ἀναστάσει ἐν τῇ ἀναστάσει 69.
 ἐν] — EFH. 2. 9. 10. 44. 45. 48. 55. 57. 64. 65. 66. 67. 78. 83. 86. 87. 89. 92. 106. Editio Com-
 plut. Versio Copt. Syra posterior habet cum asterisco. probante J. Millio prol. 1101.
 ἐν ἀναστάσει] ἀναστάσει ἐν DG. 1. 73.
 ὅταν ἀναστῶσι] — CDL. 28. 33. Evang. 13. 18. Versio Syr. Copt. Sax. Arab. probante T. Beza.
 αὐτῶν] τὴν ἐπὶ 1. 91. ἔσαι] + ἡ AD a prima manu.
 ἀ γυνὴ ad γυνή] — 36. οἱ γὰρ ἐπὶ αὐτῷ] πάντες γὰρ 1. 91.
 γυναῖκα] — 106. 24. καὶ ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς de D. 1. 69.
 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς] Ἰησοῦς CD. 33. Versio Syr. Copt.
 οὐ] — Colb. Theophylacti. εἰδότες] γινώσκοντες D. Θεοῦ] + οἰδατε D.
 25. ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν] ἀναστῶσιν ἐκ νεκρῶν 1. ἀναστῶσιν 63.
 ἀναστῶσιν] ἀναστήσουσιν D a prima manu. οὔτε prius] οὐ D.
 οὔτε posterius] οὐδὲ D.
 γαμίσκον] γαμίσκον D. γαμίζον] CGL. 1. 52. 53. 91. Evang. 9. 12. 18. 19. Damascen. 1. a. 15.
 ἐκ γαμίσκον] AFH. 2. 51. 61. 90. Editio Complut. Plantin.

οἱ] — CDKLM. 1. 10. 11. 15. Colb. duo. 34. 35. 36. 39. 44. 59. 62. 64. 72. 74. 80. 83. 90. 106. E-
 vang. 13. 14. 16. Versio Copt. Damascenus. Θεοῦ οἱ 33. 61. 69. Evang. 2. 15. Codices Latini. Versio Sax.
 τοῖς οὐρανοῖς] οὐρανῷ 12. 61. 63. 80.
 Μωσέως] Μωϋσεως D. 1. 15. 44. 80.
 τὴν] τῶ ACEFGHLM. 1. 2. 3. 9. 10. 11. Colb. duo. 34. 35. 36. 39. 40. 44. 59. 62. 67. 69. 72. 73. 74. 80.
 83. 86. 90. 92. 106. Evang. 17. Editio Erasmi, Colinaei, duae priores Stephani, Bengelii, Bogardi. Thomas. οἱ
 κυρίως ἄτιμοι ἐπὶ ἀρετικῶν ὁ βᾶτ· λέγουσιν, οὐχ ὁ βᾶτ·. Moeris. ὁ βᾶτ·, τὸ τ' ἀκάνθης εἰδ· ἄτικῶς. ὁ βᾶτ·
 Σηλικῶς ἑλληνικῶς. Eustath. ὁ βᾶτ· ἢ ὁ βᾶτ·. in Od. ω. p. 833, 39. ἀντιφωκῶσαι δὲ ὁ βᾶτ· τῇ βᾶσει αὐτῇ
 ἄδωτ· ἔσα, κατὰ τὸ γίνομαι· ἀν τὸ πῶτ· ἄδωτ· βᾶτ· ἀσκεμμένης, ὁ κεί· Ψελικῶς παρὰ ἀγαθὴν χρίδι σκαπτοῖσι. Ga-
 len. de facult. medicam. simpl. V. τῶ βᾶτ·. & de Compos. Medic. per part. Corp. VI. ter ab initio. post. ἀ-
 κρημόνας τοῦ μαλακοῦ βᾶτ·. & de facult. Alim. II. at postea: καὶ Σάμνος τινες οἷον οἷε τ' βᾶτ· καὶ τ' κυνοσβᾶτ·.
 Dioscor. IV. 31. βᾶτ· Ἰδαία. Plut. περὶ Πολυφλ. p. 94. E. βᾶτον ἐπιλαμψανόμενῃ ὑπερβάντες. Philo de vit. Mosi
 T. 2. p. 91, 13. βᾶτ· — οὐτ· ἀνικαί· καὶ τοῖς σχεδείοις ὅλ· — ποικίλ· φλογὶ δέμαςιν σῶ· οὐ κατακαίον· —
 σύμφοροι γὰρ ὁ καίον· βᾶτ· — ὁ βᾶτ·, ὡς ἐλέχθη — ἀγμίνων ὅποι· ἦν — μηδὲν ἀποβαλῶν.
 ὡς] πῶς CL. 7. 78. Evang. 9. 12. αὐτῷ] — 1.

διαφέρει· ἀτιμοῦται μὲν γὰρ τις ὑπὸ τῶν νόμων ὁλοσχερῶς
 ἀτιμῶν· ἀτιμάζεται δὲ ὁ ὑβριζόμενος ἐν τινὶ πράγματι.

14. ἐπ' ἀληθείας] infra 32. Luc. XXII. 59. Ἀλλ'·
 IV. 27. X. 34. Demosth. de Corona. ap. Dionys.
 Hal. de Thucyd. 54. ἵνα ἐπ' ἀληθείας δεῖοι σκοπεῖσθαι,
 τὸ καταψεύδασθαι καὶ δι' ἑχέρας τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ
 μίσου. Aristid. Lectri. II. p. 428. καὶ ἐπ' ἀληθείας ἐβέλυσαι

σκοπεῖν, εἰσονται. Dan. II. 47. Philo quod omnis
 probus liber T. 2. p. 469, 41. γέγονε δ' ἔδον ἥττον,
 ἐπ' ἀληθείας. Lucianus. in Herodot. 6. πλὴν ἀλλ' ἡ γὰρ
 εἰκὼν αὐτῇ καὶ ὅλλως γαμῆλιον τι ἐπὶ τῆς ἀληθείας διεφά-
 νη ἔχουσα.

17. ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ] Luc. IV. 22. XX. 26.

18. Xep. Hell. 11. λαμβάνειν τὴν θυγατέρα. Oe-
 con.

Θεός, λέγων· Ἐγὼ ὁ Θεός Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεός Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεός Ἰακώβ; Οὐκ 27
 ἔστιν ὁ Θεός νεκρῶν, ἀλλὰ Θεός ζώντων· ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε. Καὶ προσελθὼν 28
 εἰς τὴν γραμματείαν, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρί-
 θη, ἐπηρώτησεν αὐτόν· Ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολῇ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ· 29
 Ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν· Ἀγαπήσῃς Ἰσραὴλ, Κύριον, ὁ Θεός ἡμῶν, Κύριον εἰς ἔσθ. 30
 Καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸ Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς 31
 ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου· αὕτη πρώτη ἐντολή. Καὶ δευτέρα ὁμοία, 32
 αὕτη· Ἀγαπήσεις τὸ πλησίόν σου ὡς σεαυτόν· μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστι. Καὶ 33
 εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς· Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπὶ ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἰς ἔσθ
 — Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρ- 33
 δίας,

ὁ Θεός primo loco] — Versio Copt. — 106. tertio loco.
 λέγων] — 28. Versio Syr. ἐγὼ] + εἰμι M 11. 28.
 ὁ] — D 10. ὁ Θεός ultimo loco] — Versio Goth.
 27. ὁ] — D. 36. 40. 72. Colb.
 ὁ Θεός] + Θεός M. 11. 12. 13. 33. 41. 49. 59. ex emendatione. 60. 61. 69. 73. 76. 90. Evang. 13. 14.
 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Plant. Genev. — Versio Syra posterior.
 νεκρῶν, ἀλλὰ Θεός] Θεός νεκρῶν, ἀλλὰ 69.
 Θεός posterius] — ACCKL. 1. 3. 33. 34. 36. 39. 40. 42. 48. 49. 60. 63. 67. 68. 69. 70. 72. 76. 86.
 Evang. 13. 14. 19. Editio Complut. Versio Vulg. Syr prior, & posterior a prima manu. Arab. Copt. Orige-
 nes in Jo. I. 4. 19. VIII. 44. probante J. Millio prol. 1246. J. A. Bengelio in Gnom.
 ὑμεῖς οὖν] — D. Versio Copt. οὖν] δε G 1.
 28. προσελθὼν] + τῷ Ἰησοῦ 76. Evang. 18. 19. εἰς] τις Evang. 18. 19.
 ὅτι γραμματέων] γραμματεῦς F 59. 91. ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων] — 61. Evang. 19.
 ἀκούσας] ἀκούων 1.
 αὐτῶν] αὐτῷ D. τῷ Σαδδουκαίων μετ' αὐτῶν Evang. 9. 10. 12. 19.
 εἰδὼς] ἰδὼν CL. 1. 7. 69. 91. Evang. 2. 9. 10. 12. 18. 19. καὶ ἰδὼν D. 28. Evang. 14. Versio Vulg.
 Goth. Syr. Æthiop. — 67. αὐτοῖς] — 61. 63. 72. Editio Complut.
 αὐτοῖς ἀπεκρίθη] ἀπεκρίθη αὐτοῖς C 1. 69. Versio Copt. Theophylactus.
 αὐτὸν] + λέγων διδάσκαλε D. τῇ ἐντολῇ] ἐντολή 89.
 πασῶν] — D. 1. 28. 69. πάντων ACEFGHKL. 2. 3. 11. 13. 14. 15. 29. 33. 34. 36. 37. 39. 40.
 44. 51. 52. 59. 60. 61. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 83. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 18. 19. Editio Erasmi
 1. 2. 3. Colinaei, Bogardi, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1344. sub τῷ νόμῳ. + καὶ μεγάλη 44.
 πρώτη πασῶν ἐντολή] ἐντολή πρώτη πάντων CL. ἐντολή πρώτη D.
 29. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ] ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς L. Versio Copt. ὁ δὲ (Ἰησοῦς Syr.) εἶπεν αὐτῷ 1. 19. Versio Syr.
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ D. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ 28. 69.
 ἐπὶ πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν] πάντων πρώτη D. ὅτι πρώτη ἐστὶν L. Vers. Copt. ὅτι πρώτη πάντων ἐντολὴ A. 15. 27.
 ex emendatione. 29. 33. 42. 51. 57. 60. 63. 67. 69. 72. 74. 78. Evang. 13. 15. 17. 21. ὅτι πρώτη πα-
 των ἐντολὴ ἐστὶν αὕτη C. πρώτη πάντων ἐντολή ἐστὶ 61. ὅτι πρώτη πασῶν ἐντολή J. A. Bengelius in Gnom.
 πρώτοι πάντων 1. Marcell. ap. Euseb. Eccl. Th. II. 19. ἄνευ] ἀκουσά Colb.
 πασῶν] πάντων EFGH. 2. 3. 15. 34. 37. 39. 40. Colb. tres. 44. 56. 69. 73. 80. 86. 89. 90. 92. 106.
 Evang. 2. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. probante J. Millio prol. 1344.
 ἡμῶν] ὑμῶν 10. 35. 66. Evang. 14. Editio Colin.
 Copt. probante J. Millio prol. 1197. σου 27. ex emendatione. 45. Evang. 13. Versio Vulg.
 Ἰσραὴλ] Ἰσραήλ D. κύριον posterius] — 59.
 30. κύριον] — 61. τῷ] — 73. 74. 80.
 ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου] — K. 63. 72. τ' primum] — D a prima manu.
 ψυχῆς σου ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου] διανοίας σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου A.
 ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου] — D. Versio Armen. αὕτη πρώτη ἐντολή] — EL. Versio Copt.
 πρώτη] + πάντων K 14. 33. 42. 60. 72. 76. Evang. 13. 15. 17. 21.
 ἐντολή] — 28.
 31. ἐξ δευτέρας] δευτέρα L. Versio Copt. δευτέρα δὲ D 33. Evang. 15. 17. Versio Vulg.
 ὁμοία] — L. Versio Copt.

con. γυναῖκα ἔλαβες γυναῖκα, Cyrop. VIII. ἢ τὴν
 θυγατέρα μου γυναῖκα λαμβάνης. Hist. Gr. IV. ἐκεί-
 νος ἂν λάβοι τὴν θυγατέρα φυγάδος ἀνδρὸς. Thomas in
 ἀγεται. οὐκ ἄγει ἡγου λαμβάνει. Stobaeus S. 67. 68.
 70. Philemon ap. Suid. πτέρυγα. Euripides. Me-
 nauder.

26. Cic. N. D. 23. De divis neque ut sint ne-
 que ut non sint habeo dicere.

29. Deum unum esse non poterat satis inculcari
 gentibus.

30. Æn. X. 357. Proelia seu tollunt ani-
 mis & viribus aequis. Plaut. Capt. II. 3. 27.
 id persequar corde & animo atque viribus. Me-
 tam. XIII. 363. tu vires sine mente geris. Li-
 vius XXXIV. 25. adolescens majoris animi quam

consilii.

32. πλὴν αὐτοῦ] Act. VIII. 1. XXVII. 22. Gre-
 gor. ἄλλα τε, ὅσα θαυμάζουσιν ἄνθρωποι, ὧν
 ἔθεν τὸς ἐργεραντας πλὴν δόξης ὀλίγης ἠήσε. Ælian. V.
 H. XIII. 7. ἀπέδοτο τὸς ἐλευθέρους πάντας, πλὴν ἱερέων.
 Arrian. Exped. Alex. V. 2. 40. οἱ ἱππεῖς τῶν ἰνδῶν
 πλὴν ὀλίγων κατεκόπησαν.

33. Susca f. 49. 2. Dixit R. Eleazar: Longe
 major est, qui erogat elemosynam, quam si offer-
 ret omnes oblationes. S. D. Prov. XXI. 3. Psal.
 L. . LI. . I. Sam. XV. . Hof. VI. . E-
 saj. I.

34. Plato de Legg. III. p. 810. C. εὖ καὶ ἐχόν-
 τως νῦν σύ τε πάντα εἶπες, καὶ ἐπηρέσαμεν ἡμῖς. Polyb.
 νικητῶς ἐδόκει πραγματευίσθαι πρὸς τὸς τότε καμῶς. Plut.
 de

δίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰαχύου, καὶ τὸ ἀ-
 γαπῶν τὸ πλοσίον ὡς εαυτὸν, πλείον ἐστὶ πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν.
 34 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νενεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· Ὁ μακρὰν εἰς τὸν
 35 βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
 36 Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· Πῶς λέγουν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς
 37 ἐστὶ Δαβὶδ· Ἀυτὸς γὰρ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· Ἐἶπεν ὁ Κύριος τῷ
 Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
 37 σου. Ἀυτὸς οὖν Δαβὶδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πῶθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ; Καὶ ὁ πολλὸς ὁ-
 38 χλῶς ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως· Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· Βλέπετε ἀπὸ τῆς
 γραμ-

αὐτῇ ταύτῃ D. 69. αὐτῆς A a prima manu, ut videtur. 2. Versio Goth. Victor. αὐτῇ 1. 6. 8. 34.
 37. 39. 40. 48. 59. 76. 78. 90. Evang. 11. Versio Vulg. Syra utraque, Euthymius. probante J. A. Bengelio, &
 J. Millio prol. 1078.
 σεαυτὸν] εαυτὸν H 9. 10. 51. 53. 59. 61. 66. 69. 71. 73. 74. 89. 90. 106. Evang. 18. 19. 21.
 ἄλλη ἐντολή] ἐντολή ἄλλη D. μείζων] + δι L.
 ἄλλη] — 14. ἐντολή] — 13.
 32. διδάσκαλε ἐπὶ ἀληθείας εἶπας] εἶπες διδάσκαλε ἐπὶ ἀληθείας D. εἶπεν] + ὁ D 61. 69. — 44.
 εἶπας] εἶπες DFL 34. 36. 92. Theophylactus. εἶπεν] + ὁ D 61. 69. — 44.
 33. καρδίας] + σου L. 59. Versio Copt. εἶπεν] + ὁ D 61. 69. — 44.
 34. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] — L 1. Versio Copt. Marcellus 1. c. + σου 59. + αὐτοῦ D.
 35. ἐξ ὅλης τῆς ἰαχύου] — D. ἰαχύου] συνέσεως 1. Versio Copt.
 τὸ ἀγαπῶν postorius] — 106. εαυτὸν] σεαυτὸν AD 45. 46. 56. 58.
 πλείον] πλεονότερον L 33. συνέσεως] συνάμειος D. ἰαχύου 1. Versio Copt. Armen.
 τῷ postorius] — ADFG 3. 10. 11. 15. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 92. Editio Complut. Bengelii. + σου 59. + αὐτοῦ D.
 34. ἰδὼν] εἰδὼς 36. 90. ἰαχύου] συνέσεως 1. Versio Copt.
 αὐτὸν prius] — DL 7. 28. 33. 91. Evang. 9. 10. 11. 12. 18. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg. εαυτὸν
 οὐκέτι] — D 9. 53. a prima manu. 92. Evang. 2. a prima manu. σὺν 61.
 οὐκέτι ἐτόλμα] ἐτόλμα οὐκέτι 69. ἐπερωτῆσαι] ἐπερωτᾶν 28. 69.
 35. ἔλεγε] λέγει Colb. ἔλεγεν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ εἶπεν D. ἔλεγεν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων 72.
 36. Ἰησοῦς] + ὁ 69. εἶπεν] + τοῦ 61.
 εἶπεν Δαβὶδ] Δαβὶδ εἶπεν D 1. 69. 106. 36. αὐτὸς γὰρ] εἰ οὗτῃ D.
 γὰρ] — L 13. 59. 69. Versio Copt. εἶπεν prius] λέγει 37. ex emendatione. 40. ex emendatione. Versio Vulg.
 τῷ bis] — AEFGHM 1. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 69 72.
 73. 74. 80. 83. 86. 89. 90. 92. 106. Evang. 2. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Erasmi,
 Colinaei, Bogardi, Plantin. Bengelii. εἶπεν postorius] λέγει ADEGHK. 2. 9. 10. 11. 12. 15. 29. 37. 51. 52. 54. 56. 58. 59. 60. 62. 64. 65. 66.
 71. 72. 83. 86. 87. 89. 90. 92. 106. Evang. 2. 12. 18. 19. Editio Complut. Plant. Bengelii, duae priores
 Stephani λαλεῖ 27. ex emendatione.
 αὐτὸν θῶ] θῶσω D a prima manu. θῶσω ex emendatione.
 ὑποπόδιον] ὑποκάτω D 28. Versio Copt.
 37. οὖν] — DL 28. 106. Versio Syra prior, posterior vero habet cum Asterisco. διὲ Versio Copt. γὰρ 90.
 λέγει] καλεῖ 33. 61. Versio Syra. πῶθεν] πῶς M 1. 27. 33. 69. 91. Evang. 13.
 υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶν] ἐστὶν υἱὸς αὐτοῦ D. ὁ] — D.
 ὁ χλῶς] + ὁ D a prima manu. ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως] ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν D.
 ἤκουεν] ἤκουον 106. Evang. 2. αὐτοῦ postorius] — 71. + λέγων 69.
 38. εἰ ἔλεγεν αὐτοῖς οὐ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ] ἰδοὺ διδάσκων ἡμᾶς ἔλεγεν αὐτοῖς D.
 αὐτοῖς] — L. 1. Versio Copt.

de animal. terrestr. & aquat. p. 979. E. εὐφρόνως
 πάντων καὶ νενεχῶς. *Isocrat.* Epist. 5. ἐκ ἀφρόνως ποιεῖν,
 ἀλλὰ νενεχῶς. *Polyb.* I. 54. πεσιδῆς νενεχῶς. 62.
 πάντων νενεχῶς καὶ πραγματικῶς εἰς τοὺς παρῆσιν. III.
 14. ἴδον δὲ πραγματικῶς καὶ νενεχῶς ἐξ ὑποστροφῆς ἀναχω-
 ρήσαντος ἀντιφ. VII. 7. νενεχῶς καὶ πραγματικῶς ἐπι-
 θρεῦσιν τοῖς ὅλοις. I. 83. πάντων φρονίμως καὶ νενεχῶς λο-
 γιζόμενος. V. 54. ἡμεῖς χράμενος πᾶσι καὶ νενεχῶς.

Philo de Agricult. T. 1. p. 327, 10. A. εἰσιδῶ
 οἱ πάντα κάλῳ ἐνσεβείας ἀνασείσαντες ἐνομιζέσθαι τοῖς
 λιμέσιν αὐτῆς ταχυκυτῆνες ἐσπῆδσαν, καί περ οὐ μα-
 κρὰν ἀφιστηκότων, ἀλλὰ ἢ καὶ μελλόντων προσεχέειν, ἀφινδῶν
 ἐξεναντίας καταβράβην πνεῦμα πλοσίον εὐδελόμειν τὸ σκά-
 φος ἀνέωσεν, ἕως ὑποκείραι πολλὰ τῶν πρὸς εὐπλοίαν συνε-
 γουῶνται.

37. *Diodor.* S. XIV. 57. ὁ δὲ πολλὸς ὄχλος —
 διεσπάρη. *Plut.* Romul. p. 34. F. τὸν μὲν πολλὸν ὄ-
 χλον σκεδασθέντα φυγεῖν, τὰς δὲ δυνατὰς συσραφῆναι μετ'
 ἀλλήλων. *Heliodor.* III. p. 140. καὶ σὺ γὰρ, ὡς ὁ πο-
 λὺς ὄχλος, εἶναι τινα βασιλικὴν ἐπίτευσιν. *Vulgus*, quod
 imperitius erat scribis.

38. Stola etiam virilem vestem significat, inprimis
 Orientalium. *Athen.* IV. p. 148. D. τὴν Διοιοσιακὴν
 πᾶσαν ἐνδύσαν σολὴν, p. 154. D. τὴν τε σολὴν τὴν πολε-
 μικήν. *Plut.* Alex. p. 690. E. πρῶτον ἐνδύσαστο βαρ-
 βαρικὴν σολὴν. *Athen.* XII. p. 550. E. ὅρῳ τὰς ἀσι-
 αγεαῖς σολαῖς πολυτιλῶς ἡσκημένους p. 535. E. Περσι-
 κὴν ἐνδύσαστο σολὴν. *Dionys. Hal.* A. III. 73. νεανίσ-
 κος β. — πομπικαῖς ἐνδύσαντες σολαῖς. *Eliaen.* V.
 H. 1. 22. δᾶρα τὰ ἐκ βασιλείας δίδόμενα τοῖς πρὸς αὐ-

γραμματέων, τῷ. θελόντων ἐν σολαῖς ὤριπατεῖν, καὶ ἀσπασμὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, 39
 Καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. Οἱ κατ- 40
 εὐθιόντες τὰς οἰκίας τῷ χρηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήψον· 40
 ἄξιόστερον κρίμα. Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεάρει ὡς 41
 ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλὰ. 41
 Καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα, πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. Καὶ προσκαλεσά- 42
 μεν· τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτω- 43
 χὴ πλείον πάντων βέβληκε τῷ βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Πάντες γὰρ ἐκ τοῦ 44
 ὤρι-
 πατεῖν

τῷ θελόντων] ὅ τῷ τελωνῶν D. at in Verſ. Latina: & qui volunt.

ὤριπατεῖν] + φιλούτων 11. 15. 49. 51. 53. 60. 68. 76. 90. Evang. 13. 15. 17. 19. Verſio Syr.

ἀγοραῖς] + ποιείον D.

39. πρωτοκλισίας] πρωτοκλησίας AL 73. Editio Complut.

40. κατεθιόντες τὰς] κατεθιόντες D 1. 91. Beza: in Graecis manifestum est soloecum, quum potius dicendum fuerit τῷ κατεθιόντων ἐκ προσευχόμενων, vel οἱ κατεθιόντες ἐκ προσευχόντων ut loquitur Lucas — Similia vero dicendi genera etiam apud disertiores scriptores reperiuntur.

τῷ] — D.

καὶ] — D.

μακρὰ] μακρὰν L.

41. καθίσας] ἐς 1. 13. 28. 69. 91. Verſio Syra posterior in margine. Origenes in Jo. VIII. 20.

καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τῷ γαζοφυλακίου] κατέναντι τῷ γαζοφυλακίῳ κατεζόμενος ὁ Ἰησοῦς D.

ὁ Ἰησοῦς] — L. Verſio Copt.

κατέναντι] ἀπέναντι 33. 50. 59. 60. 61. 71. 106. Evang. 2. 9. 10. 12. 15. 17. 18. 19.

κατένώπιον 13.

βάλλει] + τ 1. 69. Origenes. ἔβαλλε 69.

βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον καὶ πολλοὶ πλούσιοι] — D.

ἔβαλλον] ἔβαλον F 10. 34. 35. 36. 39. 83. 87. Evang. 17. Edit. Complut. Stephani prima, Theophylactus.

42. καὶ] — Verſio Syra posterior, cum obelo.

ἐλθοῦσα] ἐλθοῦσα δὲ D. Verſio Vulg. Copt. Origenes.

μία] — 61.

πτωχὴ] — D. Verſio Armen.

ἔβαλεν] ἔβαλλον K 61. 69.

ὅ ἐστι κοδράντης] — T. Beza annot. in Act. VII. 16. Editionis 1. 2.

43. προσκαλεσάμενος] + ὁ Ἰησοῦς 59. Verſio Syr.

λέγει] εἶπεν ADKL 27. 33. 42. 60. 63. 67. 68. 72. Evang. 2. ex emendatione. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 18. Edit. Complut. Origenes. Damascenus 1. π. 9.

αὕτη ἡ πτωχὴ] ἡ πτωχὴ αὕτη D.

ἔλεγεν 44.

πλείον] πλείω 2. 73.

βέβληκε] ἔβαλεν AD 33. 92. Evang. 2. 13. 14. 18. 19. Origenes.

τῷ βαλόντων] — 1. 13. τῷ βαλόντων ADEL 9. 44. 53. 65. 72. 83. 87. 90. Evang. 2. 13. 14. 18. 19.

Editio Erasmi 1. 2. Complut. Colinaei. Verſio Syr. Origenes in Jo. VIII. 20.

44. γὰρ] + οὗτοι D 1. 33. 67. 91.

ὤριπατεῖν] ὤριπατεῖν 7. 61. 66. 67. Evang. 2. 9. 10. 12. Damascenus. Clem. Str. IV. probante Beza.

τὸν ἦκεσι πρεσβευταῖς ταῦτ' ἦν — καὶ σολὴν ἐπ' αὐτοῖς

Μηδικὴν, ὄνομα δὲ τῇ σολῇ δωροφορικῇ. Xenoph. Exped.

1. Cyrus Sisennesi dat σρεπτόν χρυσὸν καὶ σολὴν περικνή. Aelian. V. H. IX. 3. πέρσαι φ. — πορφυρὰς

καὶ μυθίας ἡσθημένους σολάς. Xenoph. de Institut. Lac-

ced. σολὴν μὲν ἔχων φοινικίδα καὶ χαλκὴν ἀσπίδα. ταύ-

την νομίζων ἦκεσα μὲν γυμνασίου κοινῶν. Paed. VIII. 1.

σολὴν τε γούν εἶλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φερῶν. Hell. IV.

ἦκεν ἔχων σολὴν πολλὰ χρυσὴ ἄξια. inf. XVI. 5.

ἐν σολαῖς] Luc. XX. 46. XXIV. 4. Act. I. 10.

X. 30. Jac. II. 2. Arrian. Epict. III. 22. ἐν κο-

κίονας περιπατεῖν. Lucian. in Meretriciis D. 1. τὸν

ερατιώτην τὸν ἐν τῇ χλαμύδι. M. Antoninus de R. S.

I. 7. μὴ ἐν σολῇ κατ' οἶκον περιπατεῖν. Florus I. 13. in

trabeis. Matth. XI. 8.

41. γαζοφύλαξ & γαζοφυλάκιον nonnisi e LXX.

& Josepho laudantur. Lex. V. T. MS. πασοφύριον,

γαζοφυλάκιον.

42. Bava Mezia f. 44. 2. Kidduschin I. 1. quan-

tum valet Peruta? octavam partem assarii Italici.

Bava Bathra f. 10. 2. non ponat homo Prutam

in cistam elemosynae.

43. Xenoph. Exped. Cyri VII. οὐ γὰρ ὁ ἀριθμὸς

ὥριον ἐστὶ τὸ πολλὸν καὶ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις τῷ ἀπο-

διδόντος, καὶ τῷ λαμβάνοντος. Aristot. Ethic. IV. 2.

κατὰ τὴν ἐξίαν ἢ ἐλευθερίως λέγεται. οὐ γὰρ ἐν τῷ πλή-

θει τῶν διδομένων τὸ ἐλευθερίως, ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ δίδοντος ἰ-

ζει, αὕτη δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν διδωσιν. Οὐδὲν δὲ καλεῖται ἰ-

λευθεριώτερον εἶναι τὸν τὰ ἑλκτὰ δίδοντα, ἐὰν ἀπὸ ἑλαττό-

νων διδῷ. Seneca de Benefic. I. 8. Socrati cum mul-

ti multa pro suis quisque facultatibus offerrent, Aes-

chines pauper auditor nihil, inquit, dignum te,

quod dare tibi possim, invenio, & hoc uno modo

pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod

unum habeo, me ipsum. Hoc munus, rogo, qua-

lecunque est, boni confulas, cogitesque, alios,

cum multum tibi darent, plus sibi reliquisset. Cui

Socrates: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus

dederis, nisi forte parvo te aestimas. — Vicit

Aeschines hoc munere Alcibiadis parem divitiis

animum, & omnium juvenum opulentorum mu-

nificentiam. 9. vides, quomodo animus inveniat

liberalitatis materiam etiam inter angustias pauper-

tatis. Quintilian. Decl. V. Fingite quam libet di-

vitem, quam libet pauperem patrem, nemo un-

quam plus pro liberis dedit, quam qui sibi nihil

reliquit. Jos. A. VI. 7. 4. τοῖς θ' ἐν καὶ μόνον τῷ

ὅτι περ ἂν φθιγγήνται καὶ κελύσῃ ὁ θεὸς διὰ μνημῶν ἔχου-

σι, καὶ τιθῆναι μᾶλλον ἢ παραδόναι τί τούτων αἰρημέ-

ροις, ἐπιτρέπεται καὶ ἔτε δυσίαν ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν, καὶ

παρὰ θνόντων δὲ, καὶ ἡ λιτὰ, πωρίας ἡδίων τὴν τιμὴν, ἢ

παρὰ τῶν πλεονεκτημάτων διχίσταται. Vajikra R. III. f.

147. 3. Mulier quaedam pugillum farinae simlagni-

cae obtulit, quam Pontifex sprexit dicens: En

quam

ἀεδιαγούντων αὐτοῖς ἔβαλον αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑπερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβα-
λεν, ὅλον τὸ βίον αὐτῆς.

Κ Αὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Δι-
δάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν
αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφῆθῃ λίθος ὅτι λίθω, ὃς
οὐ μὴ καταλυθῇ. Καὶ καθημένους αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ,
ἐπρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀνδρέαν. Εἰπὲν ἡμῖν
ὥστε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι; Ὁ δὲ
Ἰη-

αὐτοῖς] αὐτῶν 7. 61. 67.

αὐτῆς] — 56. 58.

βίον] πλοῦτον 36. 40. a prima manu. Bodl. unus in Ed. Ox.

Additur in Evang. 17. ταῦτα λέγων ἑφάνει, ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν, ἀκούετω.

1. εἰς] + οὐ ADF 1. 28. 56. 58. 59. 61. 69. 91. 106. Editio Complut. Genev. Versio Vulg. Syr. Copt.

ποταποὶ] ποταποί D a prima manu. de qualitate personae tantum dicunt alii.

ποταπαὶ] ποταπαί D a prima manu.

οἰκοδομαί] + τοῦ ἱεροῦ D. Codices Latini. Versio Vulg.

εἰ] ἰ δὲ Versio Syr.

ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς] ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς A 1. 69. Colb. 83. 106. Editio Complut. Versio Vulg.

ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ] ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς D.

ἀποκριθεὶς] — L 33. Versio Syr. Copt.

βλέπεις] βλέπειτε D. Codex teste Erasmo. Editio Erasmi 1. Versio Sax.

ταύτας] — 92.

μεγάλας 69. + ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι D 90.

13. 69. Versio Armen. + λέγω ὑμῖν 1.

ἀφῆθῃ] + ὡς DG 1. 7. 10. 28. 33. 35. 48. 49. 56. 58. 62. 67. 83. Evang. 2. 9. 10. 12. 14. 18. 19.

Versio Syra prior, & posterior cum asterisco.

λίθω] λίθοι G 1. 13. 28. 42. 63. 67. 69. 72. Evang. 18. 19.

μὴ posterius] — 106.

καταλυθῇ] καταλυθήσεται 13. 69. 106.

3. καὶ prius] — L.

αὐτοῦ] — 61.

ἐπρώτων] ἐπερώτων AEF GH. ἐπρωτά L 13. 28. 33. 49. 69. Versio Syra posterior in margine,

ἐπρωτήσαν Colb.

Ἰάκωβον & Ἰωάννην] Ἰωάννην & Ἰάκωβον 69.

μέγῃ] μέγιστο DEM 2. 47. 54. 69. Evang. 19. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

μέγῃ πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι] ταῦτα μέγῃ συντελεῖσθαι πάντα L.

πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα AGH. 1. 44. 69. 72. 80. 86. Editio Complut. Genev. Versio Syr.

5. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς D. 28. 69. 91.

ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς] & ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς G 1.

quam vile hoc est ad edendum, quam vile ad offerendum! Verum per somnium ei revelatum est: noli illam spernere, idem enim est ac si animam suam obtulisset. Xenoph. Memorab. Socrat. I. θυσιᾶς δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν οὐδὲν κηϊτό μειῦσθαι τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θύοντων -- ἐπαινήτης δ' ἦν καὶ τοῦ ἔπους τούτου καθόδυναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.

In tractatu de Sicilis docetur, XIII. fuisse in atrio mulierum numorum receptacula, quae a formatu-bae dicebantur, unde ter in anno ante tria festa solennia in thesaurum Corbonan dictum deferre-batur pecunia; illa autem impendebatur in usus tem-plici, pro sacrificiis, oleo, vino, ture, pro vas-is templi, pro laminis aureis ad sanctum sancto-rum obducendum & lignis coemendis. & Joma f. 55. 3. & Themura f. 23. 2.

44. Thucyd. II. 65. τῷ Περικλιδί ἐπερίσσεισεν. Herodot. V. Homer. 2. κάρτα ἰὸ ἔχων τῆ βίς. & 9. ἄπορος ἦν τῆ βίς. Thucyd. I. 5. τὸν πλεῖστον τῆ βίς ἐντεύθην ἐποίητο. Antonin. Liberal. 17. τῆ βίς ἐνδύς. Aelian. V. H. III. 29. ἐφημερον βίον ἔχων. Isocrat. de pace. τὰς ἐκ τῆς ἀσίας τὸν βίον ποριζομένους. Thomas. βίον ἐκ χειρῶν ποιῶνται, ἐρεῖς, οὐ τὰ πρὸς τροφὴν, Λιβάνιος. Tzetzes Gloss. ap. Hesiod. βίος ἐξ σημαίνει, τὴν τέ-χνην, τὸν τρόπον, τὸν παρόντα κόσμον, τὸν ἐπὶ ἐκείνῃ χρό-

νον τῆς ζωῆς, περιουσίαν, καὶ τὰς πρὸς τὸ ζῆν συντελεσθῆ-αι τροφὰς. Xenoph. Hell. VII. ὁ γὰρ βίος τοῖς πλείστοις ὑ-μῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης. Hesiod. Erg. II. 307. μὴδ' ἐν νηυ-σὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τιθίσθαι. Artemidor. IV. 33. ὁ βίος διχῇ σοὶ νοήσθω, ὥστε μὲν ὡς ὑσία καὶ κτήματα, ὥστε δὲ ὡς αὐτὸ τὸ ζῆν. Hesiod. Oper. 31. ὦ τινα μὴ βίος ἵδον ἐπιτηδεύς κατακείται. & 223. τοῖσι φέρεται μὴ γὰρ πολὺν βίον. Euripid. Phoeniss. 403. πόθεν σ' ἐ-βασκον, πρὶν γάρ μοι εὐρεῖς βίον. Hecuba 12. ἴ' εἰ πότ' ἴλις τάχῃ πείσοι, τοῖς ζῶσιν εἴη πωσίον μὴ σπένος βίου. Justin. XXVII. 2. in alienis eripiendis vitam se-ctaretur. Ennius: nautisque mari quaerentibus vi-tam. Plaut. Trin. II. 4. 75. Neque illi concedam quic-quam de vita mea. Ter. Phorm. II. 3. 16. Pauper, cui opera vita erat. Donatus. vita autem ex more significat & animam & alimentum. βίος βίς δῆμι-νος οὐκ ἐστὶ βίος. Herodot. II. 121. ὡς ἐκινῶν προορέαν, ὅπως βίον ἀφθονον ἔχωσι. Aristoph. Nub. 836. ὥσπερ τεχνάτοος καταλέγει μετὰ τὸν βίον. Athen. III. 12. ἐμπε-ρυσσόμενος βίον ἐκτίσαστο. Aristophanes Plut. 534. ζη-τεῖν ὁπόθιν βίον ἔξει. Anthol. VI. 3. 5. εἰ δ' ὀλίγη δώ-ρε τελίθει δόσις, ἔ τοδὲ νόμφοι, μέμψις, ἐπεὶ κινῶρε τῷδ' ὅλος ἴσκει βίος.

3. Plato. Phaed. ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθεζόμενος εἰς τὴν κλίνην. Thuc. I. 24. ταῦτα δὲ ἰκίται καθιζόμενοι εἰς τὸ Ἡραῖον εἰδόντο.

Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ὅτι ἐγὼ εἰμι· καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. Ὅταν δὲ ἀκούσῃτε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. Ἐγερθήσεται ἡ ἐθνικὴ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν καὶ ἐσονται σεισμοὶ καὶ τόποι, καὶ ἐσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί. Ἀρχαὶ ὧδίνων ταῦτα· βλέπετε δὲ ὑμῖς αὐτὰς· ὥστε δάσασθαι ὅτι ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Καί τις πάντα τὰ ἐθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. Ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς ὥστε διδόντες, μὴ φοβεσθαι τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε· ἀλλ' ὅτι ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γὰρ ἐστὶ ὑμῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατήρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. Καὶ ἔσονται μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομένων εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τὸ ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δαυὶδ τε κηρυχθῆναι, ἕως ὅπου ἔδει, (ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω) τότε

τε

Ἰησοῦς] — L.
αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν] εἶπεν αὐτοῖς D 68. Evang. 18. 19. Versio Vulg. ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν 60. 69.
λέγειν αὐτοῖς 11. Evang. 2. 13.
6. ἐπὶ] ἐν G.
ὅτι] — D 33. Evang. 13. 15. 17. Versio Syr.
εἰμι] + ὁ χριστὸς 13. 28. 61. 69. 91. Versio Sax. Copt. Armen.
7. δε] — 59. γὰρ 53.
γὰρ] — Versio Copt. + ταῦτα 38. Versio Vulg. probante Beza.
8. ἐγερθήσεται] ἐγερθισάνται 46. 52.
καὶ bis ante] — L. Versio Copt. prius — D 28. τόπους] τόποι 29. 71. Epiphani.
ἐσονται] posterius] — D. Versio Vulg. Armen. probante J. Millio prol. 1404.
9. ταραχαί] — DL. Versio Vulg. Copt. Aethiop. probante J. Millio prol. 408.
10. ἀρχαὶ] ἀρχαὶ DKL 7. 28. 38. 42. 50. 56. 57. 58. 63. 91. 106. Evang. 9. 10. 12. 14. Versio Vulg. Syr. Copt. Aethiop. Arab. Victor. probante J. A. Bengelio.
ἀρχαὶ ὧδίνων ταῦτα] ταῦτα δὲ πάντα ἀρχαὶ ὧδίνων 69.
+ πάντα 28. 61. 91. Versio Armen.
βλέπετε δὲ ὑμῖς αὐτοὺς] παραδύσασθαι γὰρ ὑμᾶς] εἴτα ὑμᾶς αὐτοὺς παραδύσουσιν D.
βλέπετε δὲ ὑμῖς αὐτὰς] — 91. καὶ 1.
εἰς συναγωγὰς] ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν unus Stephani teste Beza. Evang. 2. 9. 10. 12. 18. 19. Vers. Syr. utraque.
εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε] εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, 9. 11. 44. 83. 103. 104. Editio Bengelii, Complut. Stephani, Versio Vulg. Syr. probante H. Grotio. recte.
ἡγεμόνων] + δὲ AK 11. 15. 28. 36. 40. 42. 53. 72. duo Stephani teste Beza.
σταθήσεσθε] ἀθήσεσθε G 1. 2. 10. 33. 35. 40. 45. 47. 48. 49. 51. 56. 58. 66. 67. 83. Evang. 14. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Theophylacti.
τα] — D a prima manu.
εὐαγγέλιον] + ἐν πάσι τοῖς ἐθνεσιν D. Codices Latini.
ἀγάγωσιν] ἄγωσιν ADGKLIM 1. 10. 11. 12. 13. 27. ex emendatione 35. 38. 42. 47. 48. 49. 50. 54. 55. 56. 58. 61. 62. 63. 66. 69. 72. 74. 78. 83. 89. 91. 106. Evang. 14. Origenes exhort. ad Martyr. Theophylacti.
προμεριμνῶντες] μεριμνῶντες M 9. 11. 14. 15. 33. 46. 47. 59. 68. 74. 78. 82. 86. 90. 106. Evang. 2. 18. 19.
προμνησθῆναι] — DL 1. 33. 69. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 1425.
μηδὲ μελετᾶτε] — DL 1. 33. 69. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 1197. 1407.
μελετᾶτε] προμελετᾶτε 38. Origenes. probante T. Beza.
αὐτὸ] αὐτὸ D.
τῷ] αὐτῷ D.
λαλήτε] λαλήσετε 1. 90. Versio Copt.
12. παραδώσει] ἐπὶ παραδύσει DL. Versio Copt.
τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δαυὶδ τε κηρυχθῆναι] — ABDL. Versio Vulg. Sax. Copt. Armen. Augustinus Ep. 8. & de C. E.
11. 77. probante Erasmo, H. Grotio, J. Millio prol. 408.
ἔσας] ἐς AEF 2. 36. 38. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 60. 70. 73. Evang. 14. 15. Editio Complut. Erasmi, Plantini, Colinaei, Stephani 2. 3.
ὅπως δὲ] ἐν τῷ ὄνοματι unus Stephani, teste Beza. 72. in ora. 63. + τότε 47. 54.
ἐπὶ τῷ ὄνοματι] ἐπὶ τῷ ὄνοματι 63. + τότε 47. 54.
ἐπὶ τῷ ὄνοματι] ἐπὶ τῷ ὄνοματι 63. + τότε 47. 54.
ἐπὶ τῷ ὄνοματι] ἐπὶ τῷ ὄνοματι 63. + τότε 47. 54.

6. 70. XIII. 19. XVIII. 5. 6. 8.

8. Herodiani. VII. 11. 7. διὰ τὴν οὖσαν εὐαγγελίαν τε καὶ ταραχὴν. IV. 4. 11. ταραχὴ κατεῖχε τὸν δῆμον.

11. Μελετᾶν saepe dicitur de oratione cum cura & studio elaborata, quae opponitur orationi extemporeanae. Glossar. declamatio, μελετᾶν ῥήτορας, declamat, μελετᾶ ῥήτωρ. Plut. Galb. p. 1059. A. λόγον τινα κομίζων ἐν βιβλίῳ γεγραμμένον ὑπὸ κινῶντος Βάρβαντος, δι' ἐκμεμελετῆται πρὸς τὰς τραγικὰς εἰπεῖν Nymphidius. Istorat. de Pace. καὶ γὰρ αὐτοὶ πεποικηκότες ῥήτορας μελιτᾶν καὶ φιλοσοφῶν — ὅπως ἀρίστοις

ὑμῶν λόγους ἐροῦσι. Lucian. de Merced. Conduct. 35. ῥήτορας μελετῆσαντα. Pseudologista. 5. ἐκ πολλοῦ ἐσκευασμένα καὶ μεμελετημένα — ἐπὶ ταῖς καλεσμέναις μελεταῖς σοφιστῶν. Dionys. Hal. ars Rhetor. 10. περὶ τῶν ἐν μελεταῖς πλημμυμένων. πῶς refertur ad Ἰσοκράτην, τί νῦν ad γράμματα. Liban. D. XXVIII. p. 632. A. οἱ μὲν γὰρ ἄμα τοῖς ἀδικήμασιν ὅτι ἐροῦσι μελετᾶσιν τὰς δὲ τὸ πιστεῖν τοῖς βεβαιωμένοις ἀπαρσκειν παραδίδωσι τοῖς μελετᾶσι λέγειν. Aristaeus. II. 3. ὅπως γὰρ [ὁ ῥήτωρ] ἐκαστὸς παρὰ τὸν καιρὸν τῆς εὐνῆς πόρῳ τῶν νυκτῶν πλάττειται περὶ πραγμάτων σκοπεῖν, καὶ ἂς ἐπιδέχῃ δι-

15 τε οἱ ἐν τῇ Ἰσθαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· Ὁ δὲ ὅτι τῷ δώματι, μὴ καταβά-
 16 τω εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθέτω ἅραι τι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ ὁ εἰς τὸ ἀγρὸν ὦν,
 17 μὴ ὀπίσσω ἅραι τὸ ἱμάτιον αὐτῆς. Ὅσαι δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχού-
 18 σαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Προσεύχεσθε δὲ, ἵνα μὴ γένῃ) ἡ
 19 φυγὴ ὑμῶν χειμῶν. Ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψεις, οἷα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ'
 20 ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἐκτίσεν ὁ Θεός, ἕως τῆς νῦν, καὶ οὐ μὴ γένῃ). Καὶ εἰ μὴ Κύριος
 21 ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, ὅτε ἀν' ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ ἀφ' οὗ τοὺς ἐκλεκτοὺς, οὓς
 22 ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός·
 23 ἢ· Ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ πιστεύσητε. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται· καὶ δώσουσι
 24 σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἁποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Ὑμεῖς δὲ βλέ-
 25 πετε· Ἰδοὺ, πορεύσονται ὑμῖν πάντα. Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μὴ τὴν θλίψιν
 26 ἐκείνην, ἣ ἡλίου σκοτιοθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. Καὶ οἱ ἀστέρες
 27 ὅσον) τὸν υἱὸν τῆς ἀνθρώπου ἐρχόμενοι ἐν νεφέλαις μὲν δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. Καὶ
 τότε

- νοεῖται] + τί ἀναγινώσκεις D.
 καταβατῶν] παραβαίνω M.
 την] — Editio Complut.
 ἅραι τι] τι ἅραι 72.
 τῆς] — Colb.
 ὦν] — D 1. 28.
 εἰς] ἐπὶ M.
 τὸ ἱμάτιον] τὰ ἱμάτια D 1.
 θηλαζούσαις] θηλαζομένης D.
 γίνονται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶν] χειμῶν γίνονται D.
 412. χειμῶν ταῦτα γίνεται ἡ σαββάτου L. + μηδὲ σαββάτω 12. γίνονται ταῦτα χειμῶν.
 13. 69. + μηδὲ σαββάτων 59. 61. 67. + ἡ ἐν σαββάτῳ 11. 15. 68. χειμῶν ταῦτα γίνεται 28. 50.
 χειμῶν] ἐν χειμῶνι D 1.
 19. θλίψεις, οἷα ἡ γένεσις τοιαύτη] θλίψεις, οἷα ὅτε ἐγένοντο τοιαύται D. Versio Vulg.
 τοιαύτη] — Codices aliquot Stephani. 11. 68. Theophylactus. λίσιως] — 28.
 ἧς] ἧς ἐκτίσεν ὁ Θεός] — D 27. Versio Armen.
 ἐ] ἐδὲ D. ἐδ' ὁ FG 1. 13. 69.
 20. κύριος] — 12. ὁ κύριος Evang. 2.
 ἡμέρας] + ἐκείνας EGM. 1. 12. 13. 27. 46. 54. 61. 69. 74. ex emendatione. 80. Versio Syr. prior, & pos-
 terior cum obelo. Corp. Armen. Codices Latini.
 ἀλλὰ διὰ] διὰ δὲ 1. 9. 13. 69. 91.
 τότε] — Versio Corp.
 ἡ] — 2. 10. 12. 35. 40. 47. 49. 50. 53. 56. 58. 61. 62. 63. 66. 69. 83. 86. Evang. 9. 10. 12. 13. 15.
 17. 18. 19. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Bengelii, Theophylactus. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1069.
 ἰδοὺ postferius] ἰδε D. bis L. postferius — C 63.
 πιστεύσητε] πιστεύετε ACDEFH 3. 14. 15. 34. 39. 44. 45. 46. 64. 69. 71. 73. Evang. 2. 18. 19. Editio E-
 rasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Theophylactus. 22. ψευδοχριστοὶ ἐ] — D.
 δώσουσι] ποιήσουσι D 13. 28. 69. 91. Versio Sax.
 ἀποπλανᾶν] πλανᾶσαι 28. ἀποπλανῆσαι Bodl. unus. πλανᾶν 34. 39. 74. 89.
 ἐ] τοὺς] τοὺς D. fed in Vers. Latina: etiam. 23. ἰδοὺ] — 28.
 πάντα] πάντα AKM 11. 15. 38. 42. 46. 49. 50. 60. 61. 63. 68. 72. Evang. 2. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 18. 19.
 24. ἐκείνη] ἡ ἡμερῶν ἐκείνων 11. 15. 27. ex emendatione 68. 69. 72. in ora.
 φέγγος] φέγγος L. φῶς 56. 58.
 25. τῶν ὁρατῶν ἔσονται ἐκπύοντες] ἔσονται ἐκ τῶν ὁρατῶν ἐκπύοντες AC 4. 7. 15. 68. 69. 72. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 πίπτοντες L 3. 11. 13. 42. 63. 78. Evang. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 18. 19. Versio Goth. Syr. prior, & posterior
 in margine. Corp. οἱ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται πίπτοντες D.
 αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] τῶν οὐρατῶν DK. Theophylactus. αἱ ἐν τῷ οὐρανῷ 38. ἀστέρες] + ἐκ 69.
 26. ἐν νεφέλαις] ἐπὶ τῇ νεφέλῃ D. ἐν νεφέλῃ 13. 69.
 πολλῆς ὁ δόξης] ἐ δόξης πολλῆς AM 4. 6. 9. 11. 12. 14. 15. Colb. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. a prima manu.
 47. 50. 51. 53. 54. 60. 61. 63. 68. 69. 70. 72. 106. Evang. 2. 13. 15. 17. Versio Syr. posterior, Aethiop. Arab.

καὶ τῆς καὶ ταῦτα προφασίζεται μελετᾶν, σχηματιζόμενος δὲ
 ὑπὸ τῶν ἡμέρων τῶν χεῖλε κινεῖ, καὶ ἅττα δήπου πρὸς ἐαυ-
 τὸν ψιθυρίζει. Aristides frequenter. μελετᾶν λέγειν. Platon-
 ic. I. 42. οὐ τὰ δοκούντα τοῖς καθημένοις ἴσασιν λέ-
 γειν μελετᾶντας τὰς ῥήτους (οὐ γὰρ αἱ οὐδὲ αὐτὰ τοῦτο
 εἶναι λέγειν μελετᾶν αὐτοῖς, εἰ τοῦτο ἔμελλον) ἀλλ' ἴσασιν
 αὐτοὺς πόρρωθεν προσέχοντας τοῖς πράγμασιν καὶ μελετᾶν-
 τας λέγειν. Sueton. Aug. 84. Neque in fenatu ne-
 que apud milites locutus est unquam nisi meditata
 & composita oratione, quamvis non deficeretur
 ad subita extemporalis facultate. Livius XL. 15.

Si pro alio dicendum esset, tempus ad meditandum
 & componendam orationem summissem — ille
 diu ante praeprata meditata in me oratione est u-
 sus. 1. Tim. IV. 15.

16. Luc. XVII. 31. Aelian. V. H. I. 6. ἐπιστρέψασαί
 ὀπίσω εἰς τὰ ἡθῆ τὰ ἐαυτῶν. Lucian. Hercules 3. ἐπιστρέψαι
 γε εἰς τὰς ἀγορεύσεις μεδιῶν. Catapulus 14. ἐπιστρέφοντα
 γοῦν εἰς τὸ ὀπίσω, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες. Respectare, se
 convertere.

19. Tempori adscribitur res, quae in tempore
 fit. Una & continua erit calamitas,

τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ὀπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς τε-
 σάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν πα- 28
 ραβολὴν ὅταν αὐτῆς ἦδῃ ὁ κλάδος ἀπαλὸς γένῃ, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκειτε
 ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρους ἐστίν. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδῃτε γινομένα, γινώσκειτε 29
 ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ὅτι θύραις. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, με- 30

ΧΡΙΣ

27. ἀποστελεῖ] ἀποστέλλει L.
 αὐτοῦ prius] — DL. Versio Copt. + μὴ σάλπαιζεν φωνῆς μεγάλης 12.
 ἐπισυνάξει] ἐπισυνάξουσιν FLM. Evang. 9. 12. 19. ἐπισυνήρευσεν 28. συνάξει Evang. 14.
 αὐτοῦ posterius] — DL 1. 91.
 ἀκρου prius] ἄκρον D 73. posterius Colb. + τὸ 1. 11. 69. 106.
 ἕως ἀκρου] + τοῦ 69. 78. ἄκρου οὐρανοῦ] ἄκρον οὐρανῶν 1.
 28. μάθετε] μάθε 59.
 αὐτῆς ἦδῃ ὁ κλάδος] ἦδῃ ὁ κλάδος αὐτῆς ACD 69. 72. Editio Complut. αὐτῆς ὁ κλάδος ἦδῃ 44:
 ἦδῃ αὐτῆς ὁ κλάδος 106. ἦδῃ] δὴ Editio Complut.
 ἐκφύῃ τὰ φύλλα] τὰ φύλλα ἐκφύῃ 1. 78. Theophylactus.
 ἐκφύῃ] ἐκφύει 56. ἐκφύῃ E 1. 2. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 72. 74. 90. Evang. 2. 17. Editio Erasmi
 Colinaei, Stephani 1. 3. Bengelii, Bogardi.
 φύλλα] + ἐν αὐτῇ D 28. 91. Versio Armen. + τότε Colb. ὅτι] + ἦδῃ D.
 ἐγγὺς] ἐγγύς C. θέρους] τέλει K.
 29. ταῦτα ἴδῃτε] ἴδῃτε ταῦτα AC 1. 69. 72. Versio Syr. Vulg. ἴδῃτε πάντα ταῦτα D. πάντα ἴδῃτε 61:
 γινομένα] — 38. 30. ἀμὴν] + ἀμὴν 47. 56. 58. + δὲ L.
 ὅτι] — 56. 58. 74.
 μέχρι] ἕως D 1. 28. 39. 40. 53. 56. 57. 58. 69. Phrygisch. p. 6. μέχρις ἔσθ' ἄχρις σὺν τῷ σ. ἀδοκίμα· μέχρι
 δὲ ἔσθ' ἄχρι λέγει. Thomas. ἄχρι ἔσθ' μέχρι θεουδίδης αἰὲς λέγει, ἔσθ' μόνον ἐπαγομένους συμφωνίας, ἀλλὰ ἔσθ' φωνηέντων· οἱ δ'
 ἄλλοι ἐπαγομένους μόνους φωνηέντων, ἔσθ' τὸ σ. καὶ χωρὶς τῷ σ. γράφουσιν· οἱ αἰσχύς οὐ ἔσθ' ἄχρι οὐ. Moeris. ἄχρι, αὐτοῦ τῷ
 σ. ἀπικῶς, ἄχρις ἐλλαντικῶς. Ammonius. ἄχρι χωρὶς τῷ σ. χρονικὸν ἐπιρρήσιμα· ἄχρις δὲ μὴ τῷ σ. αἰὲς τῷ ἀκριβῶς ὁμοῦ
 [Il. δ. 522.] ἄχρις ἀπηνόησει, οἷον ἀκριβῶς ἀπέκοψεν. Il. π. 324. ἀπὸ δ' ὅστιον ἀκριβῶς ἀπαιεῖ. Eusebius. τὸ ἄχρις αἰὲς τοῦ

32. Quidam interpretes simpliciter intelligunt, Christo diem & horam illam latuisse, quia Patri non placuerit eam ipsi revelare. Quae interpreta-
 tio nobis vera non videtur. Cum enim ex Mat-
 thaeo & Luca & ex commate 30. & 4. hujus ca-
 pituli manifestum sit, agi de excidio Hierosolymor-
 um, quis facile crederet accuratum illius cladis tem-
 pus Christum ignorasse? qui omnia scivit, quae il-
 lam cladem praecesserunt, & eo, quo singula even-
 runt, ordine, turbas, famem, pestem, bellum civile,
 exercitus Romani adventum &c. illene ignoraret id,
 quo ista omnia tendebant? Si quis tibi quaerenti,
 quot milliaribus Ultrajectum ab Amstelodamo di-
 stet, primo Ultrajectum accurate describeret, de-
 inde omnes vicos interjacentes eorumque a se in-
 vicem distantias enumeraret, anne credibile est, ubi
 ad ultimum venit, eum tibi responsurum, se ignora-
 re quanto intervallo ab urbe distet? Porro cum
 scriptura tam magnifice de Christo loquatur, tan-
 quam de eo, qui omnium arcanorum Patris sit
 conscius, quique plura sciat quam ullus unquam
 prophetarum Matth. XI. 27. Jo. I. 18. Col. II. 3.
 9. par est ut credamus, eum diem excidii Hiero-
 solymorum accuratius scivisse Daniele, qui a veri
 temporis cognitione non multum abfuit IX. 26.
 27. accuratius etiam Joanne, cui postea revelatum
 est, bellum Judaicum tres annos cum dimidio du-
 raturum, uti ad Apocalypsin videbimus.

Alii ergo statuunt, Christum hic considerari ut
 filium Dei missum in mundum: homines vero &
 Angelos intelligi non quosvis, sed Prophetas &
 Angelos qui legati missi sunt ad homines; Legati
 porro officium postulare, ut non nisi ea dicat,
 quae in mandatis habet, reliqua autem arcana ip-
 sius fidei commissa taceat tegatque, non aliter ac
 si illa omnino ignoraret. Ita Paulus I. Cor. II. 2.
 statuit se nihil scire apud Corinthios praeter Jesu-
 m; non quod non plura sciret, quae ex ore Ga-
 malielis & ex itineribus variis didicerat, sed quod

illud solum ad officium apostoli pertineret. Eo-
 dem sensu Christus, cum interrogaretur, an hoc
 tempore regnum Israel esset instauraturus? Non
 est vestrum, inquit, tempestates aut tempora no-
 visse, quae pater in sua potestate posuit. Act. I.
 7. Jo. XV. 15. Ita etiam alii scriptores loquuntur.
 Plaut. Milit. Glorios. II. 6. 88. Linguam com-
 primes post hac: etiam illud, quod scies, nesciveris.
 Ter. Heaut. IV. 4. 26. Tu nescis, id quod scis,
 Dromo, si sapias. Eunuch. IV. 4. 54. utrum tace-
 amne an praedicem? Do. tu pol, si sapias, Quod
 scis, nescis. Apulej. II. de Myster. Iliacis. Ec-
 ce tibi retuli, quae, quamvis audita, ignores ta-
 men necesse est. 4. Esrae IV. 52. Respondit ad
 me, & dixit: de signis de quibus me interrogas,
 ex parte possum tibi dicere: de vita autem tua non
 sum missus dicere tibi, sed nescio. Hom. H. in Mercur.
 92. καὶ τε ἰδὼν μὴ ἰδὼν εἶναι, καὶ κωφὸς ἀκούσας, καὶ
 σιγᾶν. Plut. Lycurg. p. 52. C. ἀρχιδάμας μισθο-
 μένων τινῶν ἐκαταῖον τὸν σοφιστὴν, ὅτι παραληφθεὶς εἰς τὸ
 συσσίτιον οὐδὲν ἔλεγε, ὁ εἰδὼς, ἔφη, λόγον, καὶ καίφον οἶ-
 δεν. Eodem modo interpretantur hoc Christi di-
 ctum scriptores Ecclesiastici. Augustin. de Genesi
 c. Manichaeos 22. Secundum ipsam locutionem
 dicit & Dominus noster, nescire se diem & ho-
 ram de fine seculi. Quid enim potest esse, quod
 ipse nesciat? Sed quia hoc utiliter occultabat di-
 scipulis, nescientem se esse dixit, quia illos nescien-
 tes occultando faciebat. Secundum hanc figuram
 etiam patrem solum dixit scire diem ipsum, quia
 eundem filium scire faceret. & de Trin. I. 11.
 Hoc enim nescit, quod nescientes facit, i. e. quod
 non ita sciebat, ut tunc discipulis indicaret —
 nam & Apostolus, Neque enim judicavi me, in-
 quit, scire. — Hoc ergo inter illos nesciebat,
 quod per illum scire non poterant: Et hoc so-
 lum se scire dicebat, quod per illum scire oportebat.
 Epist. 261. suppl. Beatus Hilarius cum ob-
 scuram locutionem obscuro hoc tropicae locutio-

31 χρισ οὐ πάντα ταῦτα γένῃ). Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μὴ οὐ μὴ
 32 παρέλθωσι. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν
 33 οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· ὅτι οἱ
 34 ἴσατε γὰρ ὅτε ὁ καιρὸς ἔστιν. Ὡς ἀνθρωπίνῃ ἀπόδῃ ἀφείλεται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δεῖ
 τοῖς

~η

δύλακ' ἢ ἑως. *Arrian. Epictet. I. 11. μέχρις οὐ προσάγγειλ' τις μοι. Xenoph. H. Graec. 1. μέχρις οὐ κύρῃ εἰς Σάρ-
 δεις ἀφικετο.*

πάντα ταῦτα] ταῦτα πάντα C 69. 106. Versio Syr. *Theophylactus.*

31. παρελεύσονται] παρελεύσονται AEFGLHM Colb. 2. 3. 9. 44. 47. 48. 49. 52. 53. 55. 56. 58. 60. 62. 64.
 66. 71. 73. 80. 82. 86. 87. 92. *Evangel. 19. Origenes. probante J. Millio prol. 1443.*

παρέλθωσι] παρελεύσονται L.

32. καὶ] ἢ ACEHKLM 4. 6. 7. 9. 11. 12. 35. 36. 37. 38. 46. 47. 48. 49. 50. 52. 55. 59. 60. 61. 62. 64.
 65. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 92. 106. *Evangel. 2. 9. 12. 15. Versio Vulg. Syra posterior. Ba-
 silius ap Corderium in Matth. Cyrillus c. Anthrop. p. 381. Euthymius. probante J. Millio prol. 1078 Bengelio.*
 ἢ posterius] — AEM 2. 3. 4. 6. 7. 10. 11. 12. Colb. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 69. 73. 74. 80. 89. 90. 92.
 106. *Evangel. 2. Editio Complut. Theophylactus. Eusebius in Titulo, Basilius Ep. 391. Pseudo-Athanasius c. Arium.*

οἱ ἐν οὐρανῷ] ἐν τῷ D 74. 80. 90. Editio Genev. ἐν 11. 44.

οἱ ἐν οὐρανῷ] ἢ ἐρανῶν 78. Colb. *Evangel. 15. Versio Syr. οἱ ἐν τῷ ἐρανῷ 89. 90. 106.*

πατήρ] + μόνῃ 13. 61. *Codices Latini, Versio Sax. Armen. Aethiop. Irenaeus.*

33. βλέπετε] — 56. 58. *Bodlej. unus. + ἐν D. + δὲ 69. 91. + καὶ 69. καὶ] — 35. 62. Evangel. 14.*
 καὶ προσεύχεσθε] — D. *Codices Latini. probante J. Millio prol. 1279.*

ἴσατε] + τότε 64. ἴσιν] — D. at in Verf. Latina: Sit.

34. ὡς] ὡςπερ 1. 13. 69. 91. + ὅς 13. 69. 91.

ἀπόδῃ] ἀποδῃμῶν D 1. probante T. Beza. καὶ secundo loco] — D.

nis aperuit, ut intelligeremus in eo se minus dixisse scientem, in quo alios fecit occultando nescientes. *Caesarius Q. 20. οὐκ ἀγνοεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἡμέραν ἢ τὴν ὥραν ἐκείνην, πάντα αὐτῆς τὰ σημεῖα καὶ φέβητα προφαίνων, καὶ οἰοῖται παρῶσαν αὐτὴν τοῖς γνωρίσμασι διαγράφων, ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο σαφηνίζειν τὴν ἐκείνην ἐρώτησιν. Photius Amphilocho. MS. Q. 136. δεύτερον δὲ καὶ εἰς ἀναβολὴν τὸν νοῦν τῶν ἐπιμένων ἐρεῖ τις ἀροῦν, καὶ τὸ μὴ βέλτεσθαι τοῖς μαθηταῖς εἰπεῖν, ὥστε αὐτοῖς οὐκ ἦν τῶς συμφέρον μαθεῖν, ἐπεὶ τοῦτο τῆς φιλαυτοῦς προνοίας ἢ μεθόδου παρατίθεται, μεθοδεύοιτο δ' ἂν ἐξ οἰκονομίας σχηματιζομένη τὴν ἄνοιαν, καὶ τὸ μᾶλλον δοῦναι μὴ εἰδέναι, ὑπὲρ τοῦ μὴ λυπεῖν τοὺς μαθητὰς τὸν γνωστόν μαθεῖν ζητούντας καὶ ἐκδιδάσκοντα. ἐπεὶ πῶς ἀλλῶς ἔχοι λόγον, τὰ μὲν πρὸ τῆς ὥρας εἰδέναι τε καὶ σὺν πολλῇ διδάσκων τῇ ἀκριβείᾳ, αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐχομένην καὶ τὸ βραχυτάτον μέρος ὅσον ἐκ ἐπιγνώσκων; — τὴν αὐτὴν λόγον ἔχει τῶν μὲν προσηκούντων αὐτὴν καὶ τῆς συνοχῆς τὴν αἰτίαν ἔχειν καὶ τὴν γνώσιν, τὸν δὲ καιρὸν μόνον κρείττω τῆς ἐκείνης καταλήψεως ὑπάρχειν; καὶ τῆς μὲν κρίσεως αὐτῇ ἀνηρῶσθαι τὸ κράτος, ὁ πατήρ γὰρ ἐξέτα κρείττω, τὴν δὲ κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, τῆς ὥρας δὲ τὴν διάγνωσιν καὶ κρίσιν τὴν αὐτοῦ σοφίαν καὶ κυριότητα διαφεύγει; *Hilarius de Trin. IX. id quod nescit non nesciendi infirmitas est, sed aut tempus est non loquendi, aut dispensatio est non agendi. — ca nescit, quae aut in tempore non sunt confitenda, aut non agnoscuntur ad meritum.**

Hujus interpretationis consequens est, ut ὑπεροχῇ Dei patris etiam hic indicari agnoscat, ea nimirum ratione, qua pater filio & mittens mittente major est. *Irenaeus II. 48. 49. Dominus ipse filius Dei ipsum iudicii Diem concessit scire solum Patrem: De die autem illa & hora nemo scit, neque filius, nisi pater solus. Si igitur scientiam diei illius filius non erubuit referre ad Patrem, sed dixit quod verum est, neque nos erubescimus, quae sunt in quaestionibus majora secundum nos reservare Deo — Etenim si quis exquirat causam, propter quam in omnibus Pater communicans filio solus scire & horam & diem Domino manifestatus est, neque aptabilem magis, neque*

decentem, nec sine periculo alteram quam hanc inveniat in praesenti, quoniam cum solus verax magister est Dominus, ut discamus per ipsum, super omnia esse patrem: Etenim pater, ait, major me est. Et secundum agnitionem itaque praepositus esse pater annunciat, ad hoc ut & nos, in quantum in figura hujus mundi sumus, perfectam scientiam & quaestiones concedamus Deo. *Basilius ad Amphilocho. Ep. 391. Τὸ ἐζητημένον ἤδη παρὰ πολλοῖς εὐαγγελικῶν ῥητῶν, περὶ τῆς ἀγνοεῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦν χριστοῦ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν — ἂν τοῖνυν ἐκ παιδὸς παρὰ τῶν πατέρων ἠκούσαμεν — ταῦτα εἰπεῖν ἔχομεν — ὡς τετηρήκαμεν ἐπὶ τῆς, ἡδὲ ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεὸς (οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ αὐτὸν ἔχω τιθεὶς τῆς ἀγαθῆς φύσεως ὁ υἱὸς ταῦτα λέγει, ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἀγαθὸς ὁ πατήρ, τῷ ἡδὲ συνηκουρούμενος τῶ πρώτῳ, τὸ δεύτερον εἰρησθαι πεισούμεν) — ἔγω καὶ τὸ ἡδὲ οἶδ', τὴν πρώτην εἰδῆσιν τῶν τε ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἐπὶ τῶν πατέρων ἀκούοντος, καὶ διὰ πάντων τὴν πρώτην αἰτίαν τοῖς ἀνθρώποις ὑποδεικνύοντος, εἰρησθαι νομίζομεν — οὐδὲ ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ — τοῦτ' ἐστίν, ἡ αἰτία τῆς εἰδέναι τὸν υἱὸν πατέρα τῶ πατρὸς — ἐκ γὰρ τῶ πατρὸς αὐτῷ ὑπῆρχε διδομένη ἡ γνώσις. Τῷτο δὲ εὐφροσύνην ἐστὶ καὶ θεοπρεπὲς περὶ τῶ υἱὸς λέγειν, ὅτι, ὅτι ἐστὶν ὁμοούσιος, ἐξ αὐτοῦ καὶ τὸ γινώσκων ἔχει. *Photius I. c. ὅτι πάντα τὰ τῶ πατρὸς ἔχων πλην τῆς ἀγεννησίας: τρίτον δ' ἂν ἴδοι τις κακῶς, πῶς τῶ πατρὶ διδῶς ὁ υἱὸς ὡς αἰτία τὰ πρὸς βίαν (πρέπει γὰρ υἱὸς φιλοπάτορι, πάσης τε φύσεως καὶ εὐταξίας δημιουργῶν καὶ νομοθέτῃ, καὶ τοῖς τῆς αἰτίας προνομίαις τιμᾶν τὸν πατέρα) καὶ τὴν τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας γνώσιν, ὡςπερ εἴη καὶ ἄλλα πολλὰ, ἐκείνῳ προσανατίθῃσιν, ἔχοντα αὐτὸν, ἅπασι, ταύτης ἀποστρέφῃ, ὅτι μὴ ἄλλως τινος τῶν τιμῶν τε καὶ καλῶν, ἀλλ' ἐκείνῳ καὶ ταύτῃ προτιμῶν — πηγὴν τὸν πατέρα, τῶ τὸν αἰτίαν εἶναι τῷ υἱῷ καὶ τῆς γνώσεως, θεολογῶν. τί γὰρ φησὶν; οὐδ' ὁ υἱὸς ἂν ἦδει, εἰ μὴ ὁ πατήρ. ταῦτα εἰς, ἐκείνῳ πηγάζεται τῷ υἱῷ ἡ γνώσις, ὅθεν αὐτῷ καὶ τῆς γενήσεως ἡ αἰτία, οὐδὲ γὰρ ἀναρχος καὶ ἀαιετός ὡςπερ ὁ πατήρ, ἀλλ' εἰς ἀρχὴν ἀναφέρεται καὶ συμφυεῖς αἰτίῳ τὸν γεννηθέντα. *Gregorius Naz. O. XXXVI. ὡςπερ τῶν ἄλλων ἔκαστος, ἔγω δὲ καὶ ἡ γνώσις τῶν μεγάλων ἐπὶ τὴν αἰτίαν ἀναφερέσθαι τιμῇ τοῦ γενήτορος.***

34. *Thomas. ἐκδημος, οὐκ ἀπόδημος. ἐκδημῶ δὲ καὶ ἀπο-*

τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἢ ἐξουσίαν, καὶ ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυραγωγῷ ἐνετείλατο
ἵνα γρηγορῇ· Γρηγορεῖτε οὖν, (οὐκ οἴδατε γὰρ ὅτι ὁ κύριος ἢ οἰκίας ἔρχεται), ὅπως, 35
ἢ μεσονυκτίαις, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ·) Μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὗρη ὑμᾶς καθεύ- 36
δοντας. Ἄ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω· Γρηγορεῖτε. 37

ΗΝ δὲ τὸ πάχα καὶ τὰ ἄζυμα μὲν δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ- 1
ματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν. Ἐλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, 2
μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ. Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος 3
τοῦ λεπροῦ, κατακειμένους αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου, γάρδου πι-
κῆς

ἐξουσίαν] ἐσίαν Codex teste Erasmi.

θυραγωγῷ] θυραγωγῷ D a prima manu.

35. οὐκ οἴδατε γὰρ] ὅτι οὐκ οἴδατε 3.

ἀλεκτοροφωνίας] ἀλεκτοροφωνίου D.

36. ἐλθὼν] ἐξελθὼν D 38. 64. ex emendatione.

37. ἢ] ὁ CKL 11. 42. 64. 68. 72. Evang. 2. 10. 12. 17. Verlio Vulg. Syr. Corp.

ἢ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν D.

ἢ λέγω ad λέγω] — E.

1. Ἐ τὰ ἄζυμα] — D. Versio Sax. probante J. Millio prol. 1279.

πᾶσι] ὅπως M.

ἐν δόλῳ] — D. Codices Latini.

κρατήσαντες] + Ἐ D a prima manu. Versio Vulg.

ἀποκτείνωσι] — 12.

2. δὲ] γὰρ DL. Versio Vulg. Corp. Syra posterior in margine.

μή] μήποτε D.

θόρυβος ἔσται] ἔσται θόρυβος CD. Versio Syr.

τοῦ λαοῦ] ἐν τῷ λαῷ Versio Vulg. Syr.

3. αὐτοῦ primo loco] τοῦ Ἰησοῦ D. Codices Latini. Versio Sax.

ἐν Βηθανίᾳ] — 61. ἐν τῇ Βηθανίᾳ 44.

Σίμωνος] — Versio Syra posterior.

κατακειμένους] ἀνακειμένους 61.

γάρδου πικῆς πολυτελεῖς] — D. at in Verf. Latina: nardi pistici pretiosi.

πικῆς] ἐπισκῆς J. Hartungius, probante A. Sculteto.

πολυτελεῖς] πολυτίμου AG 1. 13. 38. 69. 91. Evang. 17. 19.

Ἐ posterior] — L. Versio Corp.

τὸ] τὸ ACDEF 3. 39. 64. 78. Evang. 2. τὴν L.

αὐτὴ κατὰ τὴν κεφαλὴν] ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ D. Evang.

κατὰ] — L 1. 28.

καὶ postremum] expungit Beza in Versione & Notis.

γὰρ] — 59. Codices Latini.

ἐρχεται] + ἢ Versio Syra posterior in margine.

ἐξαίφνης] ἄφνω Evang. 15.

ὑμῖν λέγω] λέγω ὑμῖν 1.

ἐν] — 1. 5. 13. 28. 40. 53. 61. 69. 91. Evang. 2. 19.

κρατήσαντες] 28. κρατήσωσι 12.

ἀποκτείνωσι] 12.

μή] μήποτε D. ἵνα μή Evang. 17.

ἔσται] γίνεσθαι M 36. 40. Evang. 20.

τὸ] — 74. 80. 90. 106. Theophylact.

λεπρῷ] + Ἐ 14.

ἦλθε] προσῆλθεν αὐτῷ 13. 69.

πικῆς] πικῆς J. Hartungius, probante A. Sculteto. Πικτικῆς Possinus, πικτικῆς alii. Versio Vulg. spicati.

πολυτελεῖς] 17. 19.

Ἐ posterior] — L. Versio Corp.

τὸ] τὸ ACDEF 3. 39. 64. 78. Evang. 2. τὴν L.

αὐτὴ κατὰ τὴν κεφαλὴν] ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ D. Evang.

κατὰ] — L 1. 28.

3. Aristid. S. S. III. p. 314. κομίζει τι χηρῆμα τῆς ἐου-
δίας θουμασὸν — ἐρωτήσας δ' ὕστερον τὸν νεώκορον, ἔγνω ὅτι
εἷν καθαροῖς [1. κῶσις] τριῶν, ὅπως τε ὦ χηρὸν μὲν, καὶ μόρ-
ναρδον, καὶ ἐτέρου μύρου τῶν πολυτελεῶν, ἐστὶ δ' οἶμαι τὴν φύλιν
ἐπ' αὐτῶν. Martial. XI. 28. At mea me libram foliati
poscit amica, Aut virides gemmas, Sardonychas-
que pares. & XIV. 110. Haec licet in gibba,
quae servat nomina Cosmi, Luxuriose bibas, si
foliata sitis. Galenus. de Compos. Medicam. per
partes Corp. I. μίξαις δ' ἂν ποτε καὶ τὸ γάρδον μύ-
ρον — ἀγαθὸν δὲ φάρμακον εἰς πάντα καὶ τὸ τῶν πλου-
σίαν γυναικῶν μύρον, ὃ καλῶσιν ἐν Ρώμῃ φελιάτον, εὐχ-
ῆται δὲ τέττα χρηστὸν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὃ προσαγορεύ-
σι σπικάτον, ὅτι τούτοις μὲν καταμύνας χρῆσθαι κέλευε
τῆς πλεσίας, καὶ μετὰ γάρδου τῆς ἀρίστης — τῶν εἰρημέ-
ων πολυτελεῶν μύρον. & VIII. ἐπὶ δὲ τῶν πλεσιανγυναι-
κῶν καὶ τὸ καλῶμενον ὑπ' αὐτῶν φελιάτον καὶ σπικάτον
προσφέρεισι. & de tuend. Valetud. VI. γάρδου μύρου
— ταῖς δὲ πλεσίαις γυναῖξιν ὑπάρχει γάρδου κρείττονος χρῆμα
φελιάτον τε καὶ τὰ καλῶμενα σπικάτα. — καὶ τὸ γάρδον,
καὶ δι' οὗ, καὶ τῶν μύρων τὰ ἐν Ρώμῃ σκευαζόμενα ταῖς πλε-
σίαις γυναῖξιν, ἃ φελιάτα τε καὶ σπικάτα προσαγορεύ-
σιν. & de Compos. Med. per part. Corp. III.

ἢ ἀρίστη γάρδου, καὶ τὸ καλῶμενον φαρμακίον φελιάτον τε
καὶ σπικάτον — τὰ πολυτελεῖ μύρα τῶν πλεσιανγυναι-
κῶν, ἃ καλῶσιν αὐτὰς σπικάτα καὶ φελιάτα, ἐστὶ δὲ πα-
χύτερα, ὅτι ἐγχρῆσθαι. & de Compos. Med. per gen.
III. ἐκ — μύρον τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ὀνομαζομένων σπι-
κά-

ἀποδημῶ. Moeris. ἔκδημος. ἀπὸ δὲ ἑκδημῶ, ἑλλη-
νισκῶς.

δοῦς ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ] Xenoph. Oecon. 12. ἔργα
ταλαιάσια θραπειναιὶς διδόναι.

Lucian. de Calumn. 30. τῆς μὲν οἰκίας θυραγωγὸς καθ-
ιστάται. Suidas. θυραγωγός, ὁ φύλαξ τῆς θύρας. Glossar.
θυραγωγός ad limina.

35. Diog. L. Diogen. VI. 39. ὁ οὖν κύριος τῆς οἰ-
κίας πῶς εἰσέλθοι;

Phrynichus p. 16. Μισονύκτιον ποιητικόν, οὐ πολιτι-
κόν. Thomas. μισονύκτια — ποιητικόν. εὐριπίδης ἐν ἐκάστῃ
μισονύκτιος ἀλλύμηναι. Σὺ δὲ μισέσης νυκτὸς λέγε, καὶ μίσους
νυκτὸς, καὶ μίσου νυκτῶν. Theocrit. Id. XIII. 69. ἰσὶα δ'
ἡδίστοι μισονύκτια ἐξικάθαιρον. XXIV. 11. ἄμμος δὲ στί-
φεται μισονύκτιον ἐς δύσιν ἄρκτος. Anacreon μισονύ-
κτιος πόθ' ἄραις. Plut. Q. Rom. 284. D. τὸ μισονύκτιον
ον. E. ἐκ δὲ μισονυκτίαις. Caes. p. 728. E. περὶ τὸ μισο-
νύκτιον. Diodor. S. XX. 48. περὶ δὲ τὸ μισονύκτιον.
Lucian. Ver. Hist. II. 28. περὶ δὲ τὸ μισονύκτιον ἀνι-
γρόμενος. 40. περὶ δὲ τὸ μισονύκτιον. de Merc. cond.
26. περὶ αὐτὸ περ σχεδὸν τὸ μισονύκτιον ἦκει ἐπὶ τὸ δεῖ-
πνον. Aristot. probl. XXVI. 16. καὶ ἀκρόνυχον μὲν
γίνεται πνεῦμα πρὸ τῶν μισονυκτίαν ἐκλείψαν, μισονύκτιον
πρὸ τῶν ἰσίων. Schol. Pindar. Isthm. IV. 59. κατὰ
τὸ ὅτι τῆς νυκτὸς, οἷον τὸ μισονύκτιον.

36. Kiddushin f. 49. 2. X. Cabi fomni descen-
derunt in mundum, IX. abstulit totus mundus, &
I. reliquum servi acceperunt.

κῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάδαστρον, κατέχευεν αὐτῇ χυτὴ τῆς κεφαλῆς.
 4 Ἦσαν δὲ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ λέγοντες· Ἐἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῆ
 5 τοῦ μύρου γέγονεν; Ἦδύνατο γὰρ τῷτο πρᾶθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆ-
 6 ναι τοῖς πτωχοῖς. Καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀφετε αὐτήν· τί αὐτῇ
 7 κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔ-
 8 χετε. Ὁ ὁμοῦ ἔχεν· αὐτῇ, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸ ἑνταφιασ-
 μόν.

~ ἐν ἐμοί

~ ἔχεν

4. Ἦσαν δὲ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες] οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ διαπονεῖντο, καὶ ἔλεγον D.
 τινες] + ᾠ μαθητῶν 13. 69. Versio Syr.
 πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες] καὶ λέγοντες πρὸς ἑαυτοὺς 1.
 καὶ λέγοντες] — L. Versio Corp.
 γέγονεν] — D. 64.
 τῷτο] + τὸ μύρον ACCKL 1. 11. 13. 15. 27. 42. 59. 60. 67. 72. 91. 106. Evang. 9. 10. 12. 15. 19. Ver-
 sio Nulg. Goth. Armen. Syria posterior, Aethiop. probante J. A. Bengelio
 τοῦτο πρᾶθῆναι] πρᾶθῆναι τὸ μύρον τοῦτο D 69.
 τριακοσίων δηναρίων] δηναρίων τριακοσίων C.
 ἐνεβριμῶντο] ἐνεβριμῶντο ἐν D. ἐνεβριμῶντο Editio Genev.
 αὐτῇ] αὐτὴν 51. + πολλὰ 1. 59. Versio Armen.
 6. εἶπεν] + αὐτοῖς D. Versio Corp. Armen.
 τί αὐτῇ κόπους παρέχετε] — 4.
 καλὸν] + γὰρ G 28. 69. 91. Versio Goth. Syria posterior cum asterisco.
 εἰς ἐμὲ] ἐν ἐμοί ACDEFKLM 1. 4. 5. 6. 7. 8. 5. 10. 11. 13. 27. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44.
 46. 48. 49. 51. 52. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 68. 69. 71. 72. 76. 78. 80. 83. 86. 89.
 90. 91. 92. 106. Evang. 2. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21. Editio Complut. Plantin. Genev. Bengelii.
 Theophylactus. probante J. Millio prol. 1101.
 αὐτοῖς] αὐτοῖς CD 1. 12. 13. 38. 50. 69.
 εἰς] — E.
 8. ἔχεν] ἔχεν ACDEFGHKL 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 48. 49.
 51. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 70. 71. 72. 83. 86. 87. 88. 89. 90. 92. 106.
 Evang. 2. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. Editio Complut. Plant. Bengelii, Genev. Victor, Theophylactus.
 probante J. Millio prol. 1101.
 προέλαβε] προέλαβεν L.
 μου τὸ σῶμα] τὸ σῶμα μου D. illud venustius & ornatus. + ὡς Versio Syria utraque.
 εἰς] πρὸς 1. 59. Colb.
 ἑνταφιασμὸν] + μου 28.

κάτε καὶ φιλιὰτε. Περὶ τῶν πολυτελοῦς σκευάσεων τῶν φαρ-
 μακῶν. & de locis affectis IV. τῶν ἐν Ρώμῃ σκευαζο-
 μένων μύρων πολυτελοῦς, ἀδὲ καλοῦς φιλιὰτά τε καὶ σπι-
 κάτα, ὑπαλείφειν τινι τῶς κατὰ τὰς ρῖνας πόρας. de rat.
 medendi VIII. τὰ τῆς τρυφῆς ἕνεκα τῶν διατεθρυμμένων
 γυναικῶν σκευαζόμενα μύρα ταυτὶ τινα τὰ πολυτελῆ —
 ἅπερ ἔοικεν ὑπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ τρυφῆς εὐρέθοντα, καὶ τὰς
 προσηγορίας ἔχειν Ρωμαϊκάς. ὀνομάζεται γὰρ τοῖς σπικάτα
 τε καὶ φουλιὰτα. Plin. H. N. XII. 26. de folio
 nardi plura dici par est ut principali in unguen-
 tis. Frutex est gravi & crassa radice, sed brevi
 ac nigra fragilique quamvis pingui, situm redolente,
 ut cyperi, aspero sapore, folio parvo den-
 sifolium. Cacumina in aristis se spargunt, ideo ge-
 mina dote nardi spicas ac folia celebrant. —
 pretium spicae in libras X. denarii C. XIII. 2. ergo
 regale unguentum appellatum, quoniam Par-
 thorum regibus ita temperatur, constat — nar-
 di spica. Auctor Hippocrat. 453. σμύρνης ὄγκ. β. κρόκος
 ὄγκ. β. νάρδου σπικαίου ὄγκ. α. Marcus Romae scri-
 bens usus est verbis apud Romanos usitatissimis: spi-
 catum autem deflexit in πικτικόν, ut Sextarium in ξέ-
 σην. VII. 4. Anthol. MS. Meleagri. καὶ μὴν καὶ Συρίων
 σαχούτριχα θήκατο νάρδον. Athen. XV. p. 691. B.
 παρδίου δὲ μύρα μέμνηται Μεικάνδρος ἐν κεκυφάλῳ ἔτους.
 ἡδὺ τὸ μύρον, Παιδίων. B. ἡδὺ πῶς γὰρ οὐ; νάρδον.
 Tibull. II. 2. 7. Illius puro distillant tempora nar-
 do. & III. 6. 9. Jamdudum Syrio madefactus
 tempora nardo. Horat. Od. IV. 12. Nardo vina
 merebere, Nardi parvus onix eliciet cadum. Epod.
 5. 59. Nardo perunctum quale non perfectius me-

ae elaborarint manus. Juvenal. VI. 302. Cum per-
 fusus mero spirant unguenta Falerno. Senec. Herc.
 Fur. 469. Cujus horrentes comae maduere nardo.
 Horat. Od. II. 11. Cur non --- assyria nardo pota-
 mus uncti? Ovidius de A. A. III. 443. Coma
 — liquida nitidissima nardo. Aëtius. φιλιὰτον
 εἶδος μύρου ἐστὶν παρὰ Ῥωμαίοις καλέμενον χρῶνται δὲ τέττα
 παρ' αὐτοῖς αἱ πλούσιαι τῶν γυναικῶν. ἐστὶ καὶ ἕτερον μύρον
 παρ' αὐτοῖς, ὃ καλεῖται σπικάτον. Nic. Myrepsi de oleis
 XVI. 31. Olei nardini Cyziceni confectio. Con-
 ficitur autem in Alexandria saepius — in fine spi-
 cam nardi, folium & styracem in partes tenues
 concisa & liquefacta inficere. 33. — folii, spicae
 nardi sing. libr. unam femis.

Arrian. Epict. II. 20. Βάλε ἐλάδιον παιδάριον, εἰς
 τὸ βαλανεῖον. ἔσθλον ἂν γάρμιν, καὶ ἀπελθὼν κατὰ τῆς
 κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχευε.

7. Plat. de Rep. I. κάμνοντας φίλως εὐποισίην.
 8. προέλαβε] Theophrastus H.P. VIII. ὅπως προλάβωσι
 ταῖς εὐδαίαις τὴν αὐξήσιν. XIII. προλαβεῖν τῇ ρίζῳσι τοῦ
 χειμῶνος. Aristoteles de generat. Animal. IV. 1. ἐκ
 ἀληθῆ λέγοντες, ἀλλὰ μαγευόμενοι τὸ συμβέβηκός ἐκ
 τῶν εἰκότων, καὶ προλαμβάνοντες, ὡς ἔσως ἔχον, πρὶν γι-
 νόμενοι ἔσως ἰδεῖν. Plut. de garrulit. p. 511. A. μά-
 λιστα δὲ φυλάττωμεν ἑαυτὰς, ὅπως μὴ ἑτέρω τινος ἑρωτη-
 θέντος αὐτοὶ προλαμβάνομεν ὑποφθάνσαντες τὴν ἀπόκρισιν.
 Polyaeus p. 175. ψήφον προλαβόντες, p. 665. ὅπως ἂν
 προλάβοι ὡς πλεονῇ ὁδὸν τὴν διάκοντος. Thucydides IV.
 33. προλαμβάνοντες ῥαδίως τῆς φυγῆς. Schol. φθάνοντες,
 ὥστε μὴ καταλαμβάνεσθαι. Dio XLII. p. 120. οὐ
 προελάμβανε τῇ γνώμῃ τὴν νίκην. Horatius S. II. 2. 87.
 Kkkk
 Ac-

μόν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπως ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τῷτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ
ἐποίησεν αὐτήν, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. Καὶ ὁ Ἰσθδᾶς ὁ Ἰσκαριώτης, εἰς τὸ
δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τῆς δεξιερῆς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. Οἱ δὲ ἀκουσάντες ἐ-
χάρησαν· καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δῆναι· καὶ ἐζήτη πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παρα-
δῶ. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδόμης, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυσον, λέγουν αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ· Πῶς θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; Καὶ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν
ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαράζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ. Καὶ ὅπως ἂν εἰσέλθῃ,
εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ· Ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· Πῶς ἐστὶ τὸ κατάλυμα, ὅπως τὸ
πάσχα μὲν τῶν μαθητῶν με φάγω; Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγειν μέγα ἐστρωμένον,
ἐτοιμόν· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν,
καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα. Καὶ ὁψίας γενομένης ἔρχεται μὲν
τῶν

9. ἀμὴν] + δε DKL 3. 9. 12. 15. 40. 57. 63. 70. 71. 80. + ἡδ 91.
ἀν] ἐν AC 1. 3. 72. 73. 74. 80. Editio *Erasmi* 1. *Colinaei*, *Bengelii*, *Complut.*
τῷτο] — DL 69.
ἐ prius] — ACDL 1. 35. 69. 72. 80. 83. 86. *Coll.* *Evang.* 2. *Origenes* in Jo. XI. 49. *Euseb.* D. X. 1.
Theophylactus. 10. καὶ] + ἰδὼ 13. 63. 64. 69.
εἰς τὸ δώδεκα] — A. ὁ Ἰσκαριώτης] Ἰσκαριώθ ὁ L. Σκαριώτης D.
παραδῶ] παραδοῖ D. εἰς] + ἐν D.
αὐτοῖς] — D 28. 91. *Origenes* l. c. παραδῶ αὐτὸν] αὐτὸν παραδῶ C 69. *Euseb.* l. c.
ἀκουσάντες] — D. 11. οἱ δὲ] καὶ A.
αὐτῷ ἀργύριον δῆναι] ἀργύρια δῆναι αὐτῷ 106. ἐπηγγείλαντο] συνέβητο 1. ἀπηνεγκίαντο 59.
ἀργύριον] ἀργύρια AK 2. 12. 14. 35. 42. 44. 47. 48. 49. 54. 59. 61. 64. 71. 72. 74. 78. 83. 89. 90. E-
vangel. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 18. 19. *Euseb.* D. X. 4. αὐτῷ ἀργύριον] ἀργύριον αὐτῷ 1.
εὐκαίρως αὐτὸν] αὐτὸν εὐκαίρως AC. *Euseb.* D. X. 4. ἐζήτη] + τὸ L.
12. πρώτη] τρίτη 46. παραδῶ] παραδοῖ D.
ἔθυσον] + οἱ Ἰσθδᾶς *Verfio Syr.* ἡμεῖς] — 11.
ἐτοιμάσωμεν] ἐτοιμάσομεν 1. 3. 10. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 46. 47. 48. 49. 51. 54. 55. 56. 57. 58. 60.
65. 66. 69. 73. 74. a prima manu 92. 106. *Evang.* 18. Editio *Complut.* *Erasmi*, *Aldi*, *Stephani* 1. αὐτῶν] — 11.
D. *Verfio Vulg.* ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα] τὸ πάσχα ἵνα φάγῃς 106.
13. δύο] + ἐκ D. *Verfio Vulg. Syr.* δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ] τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο 69.
καὶ λέγει αὐτοῖς] λέγων D. πόλιν καὶ] + εἰσέλθοντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν 13. 28. 69. 91. *Verfio Armen.*
ἀπαντήσῃ] ὑπαντήσῃ 28. 91. βαράζων] + καὶ 69. 14. ἐν] ἐν AD.
ὅτι] — 11. 36. 40. 53. 56. 58. 61. 106. *Verfio Syr. prior*, ad posterior habet cum asterisco. *Theophylactus* editus.
κατάλυμα] + με CDL. 1. 7. 13. 28. 59. 69. *Evang.* 7. 12. 19 *Verfio Syra* posterior in margine.
τὸ πάσχα μὲν τῶν μαθητῶν με φάγω] μὲν τῶν μαθητῶν με φάγομαι τὸ πάσχα. D.
φάγω] φάγομαι D. 13. 69. φάγομαι 28.
ἀνάγειν] ἀνάγειον οἶκον D. ἀνάγειον 34. 36. 15. καὶ αὐτὸς] κακίῃ 1. δείξει] ὑποδείξει 68.
12. 15. Editio *Complut.* *Bengelii.* *Verfio Syra* post. in margine Graece. ἀνάγειον 53. 63. 65. 67. 71. 72. 74. 88. 106. *Evang.*
70. 83. 86. *Theophylactus.* ἀνάγειον 73. ἀνάγειον 45. ἀνάγειον ACDEGHKL 1. 13. 39. 42. 50.
69. 87. *Hesychius* *Origenes* in Jerem. XX. 2. probante *J. A. Bengelio.* ἔθυσον] ἐθρῶμενον *Verfio Syra* posterior.
μέγα ἐστρωμένον] ἐστρωμένον μέγαν D. ἐτοιμόν] — A 8. 37. 39. 51. 74. 89. 103. 106. *Verfio Vulg. Syra* posterior habet cum asterisco. *Theophylactus.*
Euthymius. probantibus *Erasmo*, *H. Grotio*, *T. Beza*, *J. Millio* prol. 1078. *J. A. Bengelio.* αὐτοῖς] κακίῃ D. καὶ ἐκεῖ CL. *Verfio Vulg. Goth. Sax. Corp.* ἡμῖν] ὑμῖν 106.
16. ἐξῆλθον] + ἐτοιμάσαι αὐτῷ 91. αὐτῶν] — 1. *Verfio Corp.* ἦλθον] εἰσῆλθον 49.
εὗρον] ἐποίησαν D. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 91.
17. καὶ ὁψίας] ὁψίας δὲ D. *Verfio Vulg.* 18. καὶ prius] — 60. καὶ ἐδιδόταν] — 53.
εἶπεν] λέγει D. + αὐτοῖς 59. *Coll.* 106. *Ev.* 14. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν C.

Accedent anni, & recreari mollius aetas Imbecilla volet, tibi quidnam accedet ad istam, Quam puer & validus praefumis mollitiem, Seu Dura valetudo incideret, seu tarda feneclus? *Jos. A. XV.* 6. 2. μὴ μέχρι παντός ἀναμύναι τὴν Ἡρώδα παρανομίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλῆς τὰς αὐτῆς ἐλπίδας. XVI. 8. 2. καὶ τὸ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν, ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδύκουν, προλαμβάνοντες μένον. XVII. 5. 5. τὴν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν. B. IV. 11. 2. αὐτοῦ δὲ ἀμύνειν προλαβόντας τὴν ἀνάγκην ποιῆσαι χάριν, καὶ μέλλοντας ἡττάσθαι τοῖς ὅλοις, ταῖς γνώμαις τὸν κίνδυνον φθάσαι.

μυρίσαι] *Aristoph.* *Plut.* 529. ἔτε μύροισι μυρίσαι φατοῖς. *Lystr.* 937. βέλει μυρίσαι. *Athen.* XV. p. 691. A. τὸ δὲ χρῆσθαι τῷ τοιούτῳ ἀλείμματι μυρίσασθαι εἶπεν ἀλκαῖος. *Eusebius* in *Il.* ξ. p. 962, 25. λέγουσι δὲ, ὅτι μυρίζω μὴν ἔκ ἐλγινος οἱ πάλαι, μύρκα δὲ

μυρίσω.

13. κεράμιον scil. ἀγγεῖον vel σκεῦος. *Dioscorides.* κεραμεία χύτρα. & V. 59. κεράμιον γλυκύς. & V. 42. εἰς ἀμφορέα ὁ εἰς κεράμιον. *Pollux.* VII. 61. κεραμεία ἡ τέχνη, κεράμιον οἶνον Ἡρόδοτος καὶ κρατῖνας. ἀριστοφάνης δὲ καὶ ὁξῆρον — ἡ τῶν κεραμείων ἀγγείων ὕλη. — 162. ἀγγεῖα κεράμια καὶ γήϊνα, καὶ τὰ εἰδη κεράμια. — πύραυς κεράμιοι. X. 30. τὸ δὲ ἀγγεῖον — ὑδριάν, ἀμφορέα, κεράμιον, τῦχος κεραμῖον. *Il.* η. 471. χίλια μέτρα. *Schol. parv.* χίλια κεράμια ἢ χίλιος χόας. *Plut. Sympos.* IV. 4. p. 668. B. κεράμιον τε γὰρ παλαιοὶ τιμῆς ὅσον ἔκ ἀνέκατομβη βέφαρες ἄλφοι κατακοπίσα. *Polys.* IV. 56. ἠτοίμασαν οἶνον κεράμια μύρικ. *Suidas.* κεράμιοι ἀγγεῖον, τὸ δὲ κύριον κεράμιον διὰ τὸ I. εἰ μὴ πρόσκειται τῷ ἀγγεῖον, καὶ κεράμια τῦχη. *Atrian. Epist.* III. 9. τοῖς εἰς σπύρονον κεράμιοι καθίστι τὸν χύμα. I. 2. καθιδύται ὡς κεράμιον. *Jos. A.* VIII. 13. 2. πρὸ γὰρ σοὶ μηδὲ ποτε ἐπιλήψιν ἀλγῶν ἐκίω τὸ ἀγ-

18 ἢ δώδεκα. Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν, καὶ ἐσθίωντων, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
 19 ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν ᾧ δώσει με, ὁ ἐδίδωκε μετ' ἐμῆ. Οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν
 20 αὐτῷ εἰς καθ' εἰς· Μὴ τι ἐγώ; καὶ ἄλλοι· Μὴ τι ἐγώ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐ-
 21 τοῖς· Εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτίζομαι μετ' ἐμῆ εἰς τὸ τρυβλίον. Ὁ μὲν υἱὸς τῆς
 22 ἀνθρώπου ᾧ δώσει· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ ἐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπου ἐκείνου. Καὶ
 23 ἐσθίωντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, εὐλογήσας ἐκλάσας· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἰ-
 24 πε· Λάβετε, φάγετε· τὸτὸ ὅτι τὸ σῶμά μου. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστή-
 25 σας ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἔπιον ἐξ αὐτῆς πάντες. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τὸτὸ ὅτι τὸ αἷμά μου
 τὸ ἐκ καινῆς διαθήκης, τὸ ᾧ πολλοὶ ἐκχυνόμενοι. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐκτίθεται
 μὴ πῶς ἐκ τῆς γεννήματος ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πῖναι και-

γὼν

ὁ Ἰησοῦς] — 12. 59. Colb. Evang. 14.

λέγειν] λέγει 59. Editio *Erasmi* 1.

εἰς prius] ὁ Theophylactus.

καθ' εἰς] ἕκαστος C.

καθεὶς 49. 83. 86. Codex *Stephani*.

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

vero existimo scribendum esse καθεὶς sicut legitur Jo. VIII. 9. vel, si distinguere libet vocabula, καθ' εἰς. Est enim
 κῆτα ex καὶ εἴτα contractum, ut εἰς καθ' εἰς ad verbum declarat unum & deinde unum: quod vernaculo sermone
 dicimus *un a un vel: l'un après l'autre*. *Thomas*. εἰ καθ' εἰς ἀλλὰ καθ' ἕκαστος [ἕκαστος] δεῖ λέγειν. *Euseb.* P. X. 1. ὁ καθ' εἰς
 αὐτῶν. & H. E. X. 4. μὴ μόνον ὁ καθ' εἰς, ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες. *Bessarion* Epist. ὁ καθ' εἰς ἕκαστος. *Glossae graeco* —
 barb. καθ' εἰς unus quisque, cialcuno. *Lucian*. Solocist. 9. εἰ ἅρα καθ' εἰς λανθάνει σι περιών. *Schol.* οὐ γὰρ
 καθ' εἰς, ἀλλὰ καθ' ἕκαστος δεῖ λέγειν. *Anthol.* II. 1. 10. ἐν καθ' ἐν ἀνθρώποις ὁσίοις, ἀντίθετος. *Rom.* XII. 5. 3. *Macc.* V.
 34. Jo. VIII. 9. *Theophanes* p. 105. καθ' εἰς τὰ σενὰ διαβάτες. *Constantin*. *Porphyrus*. *Leo Armen.* 25. ἀλλ' ὅτοι
 πολλοὶ, καὶ οὐ καθ' εἰς ἐπιδραμόντες. & in *Theophilo* III. 11. τινες μὲν καθ' εἰς, τινες δὲ συσάδην. *Concil. Florent.* καὶ
 ἄριστοι ὁ βασιλεὺς, ἵνα γράψῃ ὁ καθ' εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. vid. *At.* XXI. 19. S. A. *Victor* Epit. 41. Duo Gordiani
 pater & filius principatum arripientes unus post unum interiere. *Schol.* MS. in II. 1. 37. ἕκαστος) ὁ καθ' εἰς. *Ni-*
ceph. *Tact.* MS. οἱ μὲν ἡρώσεις τῶν ἀναλαβέτωσαν καθεὶς ἀνα σίτα μοδίου δ. *Leontis* *Tact.* VII. 83. εἰς παρ' εἰς.

ἐγὼ prius] + εἰμι Ραββί; A. + εἰμι 13. 69.

καὶ ἄλλος μὴ τι ἐγώ] — CL Codex *Stephani*. 106. Evang. 7. 9. 10. 12. 14. 17. *Theophylactus*. Versio *Vulg.*

Syr. utraque, sed posterior habet in margine, *Aethiop.* *Arab.* *Copt.* probantibus *Erasmo*, T. Beza H. *Grotio* J. *Millio* prol. 409.

30. ἀποκριθεὶς] — CDL Versio *Syr.* *Copt.* *Vulg.* probante J. *Millio* prol. 1246.

εἶπεν] λέγει D. Versio *Vulg.*

ἐμβαπτίζομαι] ἐμβαπτίζομαι D.

εἰς τὸ τρυβλίον] ἐν τῷ τρυβλίῳ 34. a prima manu. 63.

21. ὁ μὲν] ὅτι ὁ μὲν L Versio *Copt.* + ἐν 5. Evang. 18.

γέγραμμένον] ἐν γέγραμμένον D.

22. ὁ Ἰησοῦς] — D. probante J. *Millio* prol. 1279. + ἢ Colb. 69.

ἄρτον] + καὶ 10. 35. 56. 58. 60. 61. 69. 83. 91. Evang. 13. 14. 15. Editio *Complut.* *Plantin.* *Genev.* Versio

Vulg. *Syr.* *Euthymius*. εὐλογήσας] εὐλόγησεν καὶ D. 50.

ἰδοὺς] ἰδοὺς 1. 13. 69.

φάγετε] — ACDKL 1. 38. a prima manu. 42. 67. Evang. 9. 18. 19. Versio *Vulg.* *Syr.* utraque, *Aethiop.*

Arab. *Copt.* probante H. *Grotio*, J. *Millio* prol. 1197. τοῦτο] τοῦτο D.

23. τὸ] — CL. 3. 9. 11. 12. 44. 80.

τὸ secundo loco] — CD ex emendatione EL. 73. 87. Colb.

περὶ] ὑπὲρ CDL. 13. 69. Evang. 18.

ἐκχυνόμενον] ἐκχυνόμενον ACDL Editio *Erasmi* 2. 3. 4. 5. + εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν 9. 18. 69. Evang. 13. Versio *Copt.*

25. ἀμὴν] + δὲ 3. 4. 5. 6. 9. 11. 29. 34. 35. 36. 39. 44. 53. 57. 63. 64. 65. 71. 80. 91. *Theophylactus*. + ἢ 12.

οἰκέτι] ὅτι D.

γεννήματος] γενήματος ACE 1. 3. 72. 73. 90.

ἔτι] — 68.

19. εἰ δὲ] — L. Versio *Copt.* καὶ C.

αὐτῶν] — K 42. 63. 72. Versio *Sax.* *Codices Latini*.

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

καθεὶς Editio *Stephani* 1. 2. Beza: ego

γὼν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῷ Θεῷ· Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρυγ' τ' ἐλαιῶν. Καὶ λέ- 26
γει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅτι 27
γέγραπται· Πατάξω τ' ποιμένα, καὶ ἀσκορπιώσῃ τὰ πρόβατα. Ἀλλὰ μὴ τὸ 28
ἐγερθῆναι με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· αὐτῷ· Καὶ εἰ 29
πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' ἐκ ἐγώ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι, 30
ὅτι + σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με.
Ὁ δὲ ἐκ πενίας ἔλεγε· μάλλον· Ἐάν με δέη συναποθανεῖν σοι, ἢ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. 31
Ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον· Καὶ ἔρχομαι εἰς χωρίον ὃ τὸ ὄνομα Γεθσημανὴ καὶ λέγει 32
τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν· Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. Καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον 33
καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ' ἑαυτῶν καὶ ἦρχατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδιμονεῖν, Καὶ λέγει 34
αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε. Καὶ 35
προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ὅπου τ' γῆς καὶ προσήυχετο ἵνα, εἰ δυνατόν ᾖ, παρέλθῃ
ἀπ'

+ σὺ

27, καὶ prius] τότε D.
πάντες] + ὅμοι D. 13. 38. 69. Versio Syr.
ἐν ἐμοὶ — CDGHL. 2. 3. 9. 12. 29. 36. 44. 45. 53. 54. 57. 65. 70. 73. 74. 87. Colb. Ev. 6. Millius prol. 1407. 1476.
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ — C a prima manu DGHL. 2. 3. 9. 12. 28. 29. 36. 44. 70. 73. 74. 87. Evang. 6.
Millius prol. 1475. 1476.
ἀσκορπιώσῃ τὰ πρόβατα] ἀσκορπιώσῃ τὰ πρόβατα ἀσκορπιώσῃ D. + τ' ποιμένας EFKM 38. 40. 42. 63. 76. 91. Colb. duo.
ἀσκορπιώσῃ] ἀσκορπιώσῃ D. + τ' ποιμένας EFKM 38. 40. 42. 63. 76. 91. Colb. duo.
28. ἀλλὰ] καὶ C.
ἕως] ὅμοι D. εἰ καὶ GL 1. 69. Versio Syr.
σκανδαλισθήσονται] σκανδαλισθήσονται D. + ἐν σοὶ. 60. Editio Complut. Versio Vulg.
ἐγώ] + οὐ σκανδαλισθήσομαι D. Versio Aethiop.
30. σὺ] + σὺ AEGHKLM 1. 2. 9. 10. 11. 12. 13. 27. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42. 44. 45. 46. 47. 48.
50. 51. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 65. 66. 67. 69. 70. 71. 72. 78. 80. 83. 86. 89. 92. 106. Evang.
6. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 19. Editio Complut. Colinaei, Bengelii, Genev. Versio Vulg. Sax. Syr. utraque Aethiop.
Arab. Corp. Theophylactis. probante T. Beza.
τῇ νυκτὶ ταύτῃ] ταύτῃ τῇ νυκτὶ CD.
δις ἀλέκτορα φωνῆσαι] ἀλέκτορα φωνῆσαι δις C ut videtur. Versio Syr. Corp. ἀλέκτορα δις φωνῆσαι 69.
ἀπαρνήσῃ με] με ἀπαρνήσῃ D. 69.
31. ὁ δὲ] + Πέτρος ACGM 1. 13. 28. 38. 45. 57. 59. 60. 65. 69. 70. 106. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 18.
Versio Syra posterior Aethiop. Arab. ἐκ περισσῶν] ἐκ περισσῶν CD 56. 58. 61. πενίας L. 13. 69.
ἐκ πενίας ἔλεγε μάλλον] μάλλον ἐκ πενίας ἔλεγε 1. μάλλον πενίας ἔλεγε 69. μάλλον sequentibus jungunt
34. 38. 39. 72. 86. Evang. 12. 14. Editio Erasmi. ἔλεγε] ἐλάλει DL. λέγει 61.
μάλλον] — CDL. Versio Vulg. Syr. Corp. + ὅτι 69. με] — 90.
με δὲ] δὲ με AD. ex emend. L. 1. 69. 92. 106. Theophylactis. συναποθανεῖν σοι] σοὶ σοὶ ἀποθανεῖν L. 1.
ἀπαρνήσομαι] ἀπαρνήσομαι GF 49. 51. 52. 55. 57. 65. 72. 73. 74. 75. 78. 83. 86. 89. 106. Editio Complut.
Stephani 2. Bengelii. ἀρνήσομαι H. + κύριε Versio Syr. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον] — 67. 68.
δὲ postorius] — 1. καὶ] — D. 53. + οἱ 61.
32. ἔρχομαι] ἔρχεται 1. χωρίον] τόπον Versio Syra posterior in margine. εὖ τὸ ὄνομα] ὃ ὄνομα C.
Γεθσημανὴ] Γεθσημανεῖ ACFLM 44. 67. 72. 87. 92. Editio Erasmi. Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Corp. Vulg.
γῆθημανεῖ 1. γῆθημανεῖ EGH. Γησημανεῖ D. γῆθημανεῖ K. 50. 53. 65. 71. 91. Colb. duo.
τοῖς μαθηταῖς] αὐτοῖς D. αὐτῶν] — AD. αὐτῶν] αὐτῶν 1.
ἕως] + ἐν 59. 71. 106. ἀν' ἀπελθὼν M. 6. 12. 13. 28. 49. 60. 67. 69. 76. 91. Evang. 15. + ἀπελ-
θὼν. 3. 61. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei. Versio Luther.
προσεύξωμαι] προσεύξομαι D. 3. 15. 45. 46. 50. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 66. 73. 74. 80. 83. 89. 90. Ev.
6. Editio Complut. Erasmi, Stephani 1. + ἐκεῖ 28. 33. παραλαμβάνει] παραλαβὼν 11.
τ' postorius] — CDEFGH 44. 83. 86. 89. 90. 92. 106. Evang. 6. Editio Complut. Genev. Theophylactis.
καὶ tertio loco] + τ' A 11. Colb. duo 69. μετ' ἑαυτῶν] μετ' αὐτῶν D 57. 69.

σα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ' ὅποσα φρύγανα ὄρη τε καὶ
ποδιά ἀνήσι. & VIII. ὁ αὐτὸς κλίνῃ σπώνουσι, τράπι-
ζαν κοσμεῖ. Athen. XIII. p. 581. C. σπώνον ἡμῶν ἔν-
δον. Plut. Artaxerx. p. 1022. E. κλίνῃ καὶ σπώματα
καὶ τὰς σπώνωντας ἐπέμψεν, ὡς οὐ μεμαθηκότων ἐλλήνων
ὑποσπῶσαι. & Alcibiad. p. 198. E. ὅπως μαλακώτε-
ρον ἐγκαθεύδοι κειρίαις, ἀλλὰ μὴ σπῶσι τῶν σπώματων ἐπι-
βαλλομένων. Ter. Heaut. II. 73. accurrunt servi,
foccos detrahunt: video alios festinare, lectos ster-
nere, coenam apparare. Cic. pro Cluent. & in
Verrem saepe: strivere triclinia. pro Mur. 36. Tu-
bero Stoicus stravit pelliculis hoedinis lectulos.
Herodot. VI. 139. ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρωτανήῳ κλίνῃ
σπῶσιν τε, ὡς εἶχον κάλλισα, καὶ τράπιζαν ἐπιπλήν ἄγα-

θῶν πάντων παραθέτες. & IX. 81. τὰς παυσανίας ἰδόντα
κλίας τε χρυσίας καὶ ἀργυρίας εὖ ἐτραμμένας, καὶ τραπέζας
χρυσίας καὶ ἀργυρίας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ
δείπνου.

26. Thosaphoth in Pesach. per. 8. In Paschate
Ægyptiaco dicitur: Nemo vestrum limina aedium
suorum exhibit usque ad matutinum tempus Exod.
XII. 22. Sed sic non fuit in sequentibus genera-
tionibus. — Ubi comederunt Pascha in Ægyp-
to, ibi etiam pernoctare debuerunt: sed postero-
ribus temporibus comedebatur id in uno loco, &
pernoctabant in alio. Pesachim f. 95. 2. Paschate
teneatur quisque ad pernoctationem פסחא גלופא.
Paschatizans teneatur ad pernoctationem Hieroso-
lymis

36 ἀπ' αὐτῆς ἡ ἄρα. Καὶ ἔλεγεν Ἀββα ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι παρένεγκε τὸ
 37 ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τῷτο· ἀλλ' ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. Καὶ ἔρχεῖ, καὶ εὐρίσκει
 αὐτὸς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; καὶ ἰσχυσας μίαν ὥραν γρη-
 38 γοῖσαι; Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα
 39 πειρᾷ, ἡ δὲ σὰρξ ἀδυνατεῖ. Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσήγατο, καὶ αὐτὸν λόγον εἶ-
 40 πᾶν. Καὶ ὑποσρέψας εὗρεν αὐτὸς πάλιν καθεύδοντας, (ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν
 41 βαβαρημένοι) καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. Καὶ ἔρχεῖ τὸ τρίτον, καὶ λέγει
 αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει, ἦλθεν ἡ ἄρα· ἰδοὺ, ὡς ἀπο-
 42 δίδας με ἠγγικε. Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτῶν λαλόντων, ὡς ἀγίνε· Ἰσάδας, εἰς ὧν τῶν
 43 δώδεκα, καὶ μετ' αὐτῶν ὅχλῳ πολλὸν καὶ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, καὶ ἄρχιερέων καὶ
 τῶν

καταβαρυνόμενοι

ἐκβαρυνεῖσθαι] λυπεῖσθαι 1.
 34. καὶ prius] τότε D. 69. Versio Armen. + τότε 13.
 λέγει] λέγειν GH. quatuor Stephani. Colb. duo 34. 36. 37. 44. 61. 76. 92. Evang. 6. 9. 10. Editio Erasmi 1. Theoph.
 αὐτοῖς] — 44. γρηγορεῖτε] + μετ' ἐμοῦ G. 1. 28. 61. Editio Complut. Genes. Plant.
 35. προσελθὼν] προσελθὼν ACDEGHL 1. 2. 3. 9. 13. 28. 29. 34. 36. 39. 42. 44. 47. 56. 58. 59. 60. 61.
 63. 69. 72. 73. 86. 87. 90. 92. Evang. 6. 15. 17. Editio Erasmi 1. Versio Syr. utraque. μικρὸν] — 13.
 ἐπίσειν] ἐπιπτεῖν L. + ἐπὶ πρῶτον DG. 1. 7. 13. 59. 69. Evang. 7. 9. 10. 12. 17. 19. + ἐπὶ πρῶ-
 40. πον αὐτοῦ 28. Versio Armen.
 προσήγατο] προσήγατο 1.
 αὐτοῦ] ἐμοῦ Bodl. unus.
 36. πατήρ] + μου 69.
 δυνατά σοι] σοὶ δυνατά εἰν 69.
 τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τῷτο] τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ D. 1. τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ ACG. 69. Origenes
 exhort. ad Martyr. ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. 72. οὐ τί] οὐχ ὁ D. 13. 69. οὕτω ὁ 70.
 τί ἐγὼ] ἐγὼ τί 69. ἀλλὰ τί σύ] ἀλλ' ὅς σὺ θέλεις D. + εἰ C. 40. ex emendatione.
 40. ἰσχυσας] ἰσχύσας D. 1. 7. 59. 69. Evang. 9. 10. 12. 13. 17. 19. τι bis] ὡς 13. 69. Theophylactus. ὁ bis 70.
 γρηγορεῖσαι] ἀγρυπνεῖσαι 61. + μετ' ἐμοῦ F. 44. a prima manu. 64. 38. γρηγορεῖτε] + ἐν Versio Corp.
 ἐνα] — D. πνεῦμα] — E a prima manu.
 39. πάλιν ἀπελθὼν] ἀπελθὼν πάλιν 98. ἀπελθὼν] προσελθὼν 61. προσήγατο] ἰσχυάτο 13. 69.
 τὸ αὐτὸν λόγον εἶπᾶν] — D. αὐτὸν λόγον] λόγον αὐτὸν Edit. Genes.
 40. ὑποσρέψας] ἐλθὼν D. πάλιν ἐλθὼν L. Versio Corp. πάλιν] — DL 90. a prima manu. Evang. 6. Versio Corp.
 οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν] αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ C. αὐτῶν Versio Syra posterior.
 βαβαρημένοι] καταβαρυνόμενοι D. καταβαρυνόμενοι AKL 1. 4. 7. 10. 11. 13. 15. 27. ex emendatione. 35. 42. 47. 49.
 54. 55. 58. 59. 62. 69. 72. 78. 83. 106. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 14. 18. 19. βαρυνόμενοι M. 56. + ὕπνω 61.
 αὐτῶν ἀποκριθῶσι] ἀποκριθῶσι αὐτῷ ACD. 44. Versio Corp. ἀποκριθῶσι] ἀναποκριθῶσι. 11. 15.
 41. τὸ posterior] — ACDEL Colb. 9. 10. 11. 13. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 56. 58. 61. 62. 66. 83. 86. 92.
 Ev. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 17. Theophylactus Editio Erasmi 1. Aldi. ἀναπαύεσθε] 65. H. Stephanus ut Matth. XXVI.
 ἀπέχει] + τὸ τέλῳ D. 13. 47. 54. 56. 61. 69. Versio Syr. ἵπχει 106. — 50. ἀπὶ χωρ Corn. de Panw.
 ἦλθεν] καὶ D. ἰδοὺ ad ἰδοὺ] — 64. τὰς] — A. 1. 69. 72.
 42. οὐκ ἀποδίδας με ἠγγικε] ἠγγικε ὁ παραδιδῶν με D. 42. οὐκ prius] — 76.
 43. εὐθέως CL. ἐτι] — 72. + Ἰσκαριώτης KM. 11. 15. 27. 39. 42. 54. 60. 61. 76.
 106. Origenes in Jo. XI. 49. + ὁ Ἰσκαριώτης A. 4. 80. Ev. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 19. εἰς ὧν τῶν δώδεκα] — 106.
 ὧν] — ACDKL. Colb. 38. 56. 58. 61. 63. 64. 66. 72. 78. 80. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 15. 17. 19. πολὺς] — L. 69. Versio Corp. Armen.
 Versio Syr. Vulg. Corp. Origenes. Theophylactus. ξύλων] + ἀπεσταλμένοι 1. 7. 56. Colb. Evang. 15. παρὰ] ἀπὸ Colb.
 τῶν ἀρχιερέων καὶ] — Orig. in Jo. XI. 49. καὶ quarto loco] + ἀπὸ D.

lymis nocte prima. vid. in Matth. XXI. 1.

30. Heliodor. VII. & Aristenact. I. 24. εἰς ἀλεκ-
 τρυῶν αἰῶνα Longus III. περὶ αἰῶνα ἀλεκτρυόνων. Theophrast.
 XXIV. 63. Ὅρνιθες τρίτον ἄρτι τὸ ἐσχατὸν ὄρεον αἰῶνα.
 Aristoph. Eccles. 390. οὐδ' εἰ μὴ Διτὸν ἦλθες, ὅτε τὸ
 δεύτερον ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετο. Schol. ὁ γὰρ ἀλεκτρυὼν τρί-
 τον φέγγεται. Heliodor. V. 3. καὶ ἀλεκτρυόνες ἦδη τὸ δέυ-
 τερον ἦσαν. Juvenal. IX. 106. Quod tamen ad galli
 cantum facit ille secundi, Proximus ante diem caupo
 sciet. Ammian. XXII. 14. Casium montem adscen-
 dit, unde secundis galliciniis videtur primo folis exor-
 tus. i. e. quarta vigilia Plinio, Melae, & Solino.
 Lucianus D. Mer. II. ἀλλ' ἄπειμι, καὶ γὰρ ἦδη τρίτον
 τοῦτο ἦσαν ἀλεκτρυῶν. Jomaf. 21. 1. Traditio est jux-
 ta R. Silam: qui exit in viam ante galli cantum,

sanguis ejus est super caput ejus, R. Josia dixit,
 donec cecinerit cantum secundum, & sunt qui
 dicunt, donec tertium cecinerit. De quonam can-
 tu dixerunt? [in Mischna] de medio.

31. 2. Cor. VII. 3. 2. Tim. II. 11. Aelian. H.
 A. I. 18. συναποθνήσκει τῷ ἐαλωκότι. Polyæn. VIII.
 ὁ νυμφίος αὐτῇ συναπέθνησκε. vid. in Jo. XI. 16.

36. Ἀββα ὁ πατήρ] Rom. VIII. 15. Gal. IV. 6.
 ubi agitur de vocatione gentium.

παρένεγκε] Xenoph. Cyropaed. III. καὶ ὁ μὲν
 γυμνασιάρχης, ὅθεν αὐτὸν ἐτι δεῖσθαι ὅψιν οἰόμενος, ὥχεται παρα-
 φέρων, πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον.

41. τὸ τρίτον] Herodot. I. 64. περὶ σφραγίδος ἰσχυῶν τὸ
 τρίτον ἀθήνας III. 53. τὸ τρίτον κήρυκα πέμπει VI. 32.
 οὕτω δὲ τὸ τρίτον ἵππας κατεδωλόθησαν.

Kkkk 3

He-

τῷ γραμματείων καὶ τῷ πρεσβυτέρων. Δεδώκει δὲ ὁ πατριάρχης αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς, 44
λέγων· Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ὅστις κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς.
Καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν αὐτῷ, λέγει· Ῥαββί, Ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 45
Οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. Εἰς δὲ τις τῶν 46
παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ἔπαισε τὸ δέσλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφείλεν 47
αὐτῷ τὸ ὠτίον. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ὡς ὅτι ληστὴν ἐξήλθετε μὲν 48
μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; Καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, 49
καὶ οὐκ ἐκράτησατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. Καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες 50
ἐφυγον. Καὶ εἰς τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ὅτι γυμνὸς 51
καὶ κρατῶσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι. Ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἐφυγεν ἀπ' αὐ- 52
τοῦ. Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα καὶ συνέρχον αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιε- 53
ρεῖς ἠκολούθησεν

τῷ γραμματείων] + καὶ τῷ φαρισαίων Origenes l. c. γραμματείων ACM. 1. 11. 72. 80. 106.
γραμματείων καὶ τῷ πρεσβυτέρων] πρεσβυτέρων καὶ τῷ γραμματείων 72. Origenes.
τῷ postremum] — A. 1. 69. & penult. — 69. 44. δέδωκεν] ἔδωκεν D. ἰδὲ δέδωκε 51. Theophylactus.
οὐ] γὰρ 61. παραδιδούς] παραδούς C.
αὐτὸν prius] — 86. Evang. 7. 9. Versio Goth. Codices Latini.
σύσσημον] σημειῶν D 61. αὐτοῖς] — D. Evang. 13. 17.
ἀπαγάγετε DL 40. 69. ἀγάγετε F. 34. 38. 39. + αὐτὸν D 13. 17. Versio Syra prior, sed po-
terior habet cum obelo. 45. ἐλθὼν] — D. 1. 50. 59. 80. 91. 106. Colb. Versio Syr.
εὐθέως] — D. εὐθύς CL. + καὶ 60. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ 28. 56. 58. — DF.
λέγει] + αὐτῷ DEFGH. 1. 3. Colb. duo 28. 34. 35. 37. 39. 44. 56. 58. 61. 64. 73. 74. 83. 90. Evang.
6. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
Ῥαββί prius] — DLM 38. Versio Sax. Copt. Codices Latini. χαῖρε C. ex emendatione 1. 13. 59. 61.
69. Colb. Evang. 7. 10. 12. 17. 18. 19. Editio Complut. Genev. Codices Latini. Versio Syra posterior in margine.
46. ἐπ' αὐτόν] — CDL 1. 11. 13. 69. 46] — 64.
ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας αὐτῶν] τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπ' αὐτόν A. 72. Versio Copt.
αὐτῶν] L. αὐτῶν 1. 11. 13. 69. — 28. 40. 57. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque. Theophylactus.
47. εἰς δὲ] καὶ D. καὶ εἰς 1. τις] — ALM. 38. 40. 53. 91. Editio Erasmi 1. 2. Aldi.
τῷ παρισυκότων] — D. τῷ] — D. 1.
ὠτίον] ὠτίον D 1. + τὸ δεξιὸν Versio Goth. 48. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ] ὁ δὲ D. αὐτοῖς] — 63.
με] + καὶ Editio Ald. αὐτῷ] — D. ἐξήλθετε] ἐξήλθετε ACDEL. 69. Evang. 6.
49. γραφαί] + τῷ Περφωτῶν 3. 13. 69. 106. Versio Armen. Syra posterior cum Asterisco. + τὸ τοῦ γίγνεσθαι Verl. Syr.
50. ε] τότε οἱ μαθηταί 3. 69. 106. Versio Armen. Syra utraque. αὐτόν] + οἱ μαθηταί 61. 70. Versio Vulg. Syr.
πᾶντες] ἅπαντες 13. 69. — 52. Evang. 7. 9. 10. 12. 18. Versio Syr. probante J. Millio prol. 1443.
πᾶντες] φυγον] ἐφυγον πάντες C. 61. Versio Goth.
51. ε] εἰς τις νεανίσκος] νεανίσκος δὲ τις D. ε] νεανίσκος] τις CL Versio Copt. ε] εἰς νεανίσκος 72.
ἠκολούθει] συνεκολούθει CL. Versio Copt. ἠκολούθησεν AEFHGKM. 3. 9. 10. 11. 12. 15. 27. 29. 34. 35. 36.
37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 66.
69. 70. 71. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 86. 90. 92. 106. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio
Complut. duae priores Stephani, Plantin. Wachel. Bengelii. Theophylactus.
αὐτῷ] αὐτὸς D. 42. ἐπὶ γυμνῷ] — 1. γυμνὸς 13. 69. Versio Syr.
ε] κρατῶσιν αὐτόν οἱ νεανίσκοι] οἱ δὲ νεανίσκοι κρατῶσιν αὐτόν 1. οἱ δὲ νεανίσκοι ἐκράτησαν αὐτόν 13. 69.

Hesych. ἀπίχμι, ἀπόχρη, ἔφαρμι. Anacreon. 28. ἀπίχμι, βλέπω γὰρ αὐτήν. Cyrillus in Hagg. II. 9. ἐ-
μὸν φησι τὸ ἀργύριον καὶ ἔμην τὸ χρυσίον. τῷ ἐστίν, ἀπίχμι,
καὶ πληθύνωμαι, καὶ διελθῆναι τῶν τοιούτων ἔδους, sufficit.

44. σύσσημον] Phrynic. p. 185. οὐχ ὁρῶ, μὰ τὸν
Ἡρακλέα, τί πάσχεισιν οἱ τὸν Μένανδρον μέγα ἄγοντες,
καὶ αἰρόντες ὑπὲρ τὸ ἑλληνικὸν ἅπαν διατί δὲ θαυμάσας
ἔχω; ὅτι τὰ ἄκρα τῶν ἐλλήνων ὁρῶ μανικῶς περὶ τὸν κο-
μιδοποιὸν τῶν σπασάμεντων — τὸν λήγοντα — σύσ-
σημον — καὶ ὀνάνιον — καὶ ἄλλα κίβδηλα ἀταρι-
θμητὰ ἀμαθῆ. Eustath. in Il. ψ. p. 1426. ἔρα ὅτι καθ-
ηγητὴς γέγονε τοῖς μετ' αὐτὸν ὁ ποιητὴς καὶ τῷ τοιαῦ-
τα ἐἴη ποῖς παρασημαίνεσθαι, ἀ φασὶν οἱ χυδαῖζον-
τες σύσσημα. Etymol. σύσσημα, συνθήκη, σύσσημον,
λόγος ἐν πολέμῳ ἐπὶ γνωρισμῷ τῶν οἰκείων διδόμενος. He-
sych. σύσσημον, σημείον. Suidas σύνθημα, σύσσημον.
Diod. Sic. I. 70. τοῖς τῆς ἀρχῆς συσσημοῖς. & III.
XI. 22. τῶν σκοποῦν ἀράντων τὸ σύσσημον 61. ἦρε πρὸς
ταῖς ναυσὶ σύσσημον. XIII. 45. οἱ μὲν ἡγεμόνες αὐτῶν
ἦσαν τὸ σύσσημον τῆς μάχης. XX. 51. ἦρε τὸ συγκί-
μνον πρὸς μάχην σύσσημον. Aeneas poliorcet. IV. ter.
Strabo VI. p. 428. C. συνέπειτο αἶραι σύσσημον ἐν τῇ
ἀγορᾷ πῖλον Λακωνικοῦ — τὸς μέλλοντας δ' αἶρειν τὸ

σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπέναντι προσέταξαν. Sil. XV.
478. Tacitum dat tessera signum. Diod. XIII. 46.
τοῖς μὲν λακεδαemonioῖς οὐδὲν ἰφαινότο σύσσημον τοῖς δ'
ἀθηναίοις Ἀλκιβιάδης μετῴρωτο ἰποῖσιν ἐπίσημοι φοινικῶν,
ὅπερ ἦν σύσσημον αὐτοῖς διατεταγμένοι. 50. τὸ σύσσημον
ἦρεν. 77. ἦρεν ἀπὸ τῆς ἰδίας πῖος φοινικίδα, τὸτο γὰρ ἦν τὸ
σύσσημον τοῖς τριηράρχαις. Medras Samuel IX. R. Pi-
nehas nomine R. Ruben dixit, vidistine unquam
a diebus tuis, ut, uno egrediente ab aquilone, al-
tero vero ab austro, sibi occurrerent, nisi fece-
rint inter se σύσσημον;

Polyb. I. 19. ἔλαβε τὸς πολέμους ἀπαγαγὼν ἀσφα-
λῶς τὴν δύναμιν. III. 110. ἔτε μάχεσθαι κρίναν, ἔτε
μὴν ἀπάγειν ἀσφαλῶς τὴν στρατίαν ἐπὶ δυνάμει. Polyae.
II. 22. ἀσφαλῶς τὴν δύναμιν ἡγαγε. bene & accura-
te servatum. Aet. XVI. 23. 24. V. 23. 1. Maec.
VI. 40. Diod. S. XVIII. 52. τὰς πόλεις ἀσφαλισάμενος
— τὰς δὲ πόλεις φρεναῖς διαλαμβάνων. Epirhan. p. 312.
ἀσφάλειαι ἐπιτινίθαι τῷ διασωτηρίῳ.

47. Luc. VII. 19. XXII. 50. inf. c. 51. Thucyd.
VI. 61. καὶ τινα μίαν νύκτα. Aristoph. Equit. 1297.
μίαν τινα. Lucian. Herodot. 5. ἵνα τινα. Arrian. Ex-
ped. Al. IV. 29. μίαν τις τῶν νῆων. Plut. de Adulat.
&

54 ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ
 55 ἕως ἕως εἰς τὴν αὐλὴν τῆ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συγκαθήμενος μετ' ὑπηρετῶν, καὶ Θερμανό-
 56 μενος πρὸς τὸ φῶς. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτην κατὰ τὴν Ἰησοῦ μαρ-
 57 τυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐκ εὗρισκον. Πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατὰ αὐ-
 58 τὸν, λέγοντες· Ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτὸν λέγοντος· Ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὴν ναὸν τῆς
 59 τοῦ Ἰησοῦ χειροποιήτων, καὶ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιήτων οἰκοδομήσω. Καὶ ἐδὲ οὐ-
 60 τως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπρωτότησε τὸν
 61 Ἰησοῦν, λέγων· Οὐκ ἀπεκρίνη ἐδὲν· τί ἔτοίμα καταμαρτυρεῖς; Ὁ δὲ ἐσιόπα, καὶ
 ἐδὲν ἀπεκρίνατο. Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπρωτῶτα αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ

οἱ νεανίσκοι] — C. a prima manu DL. Versio Vulg. Syr. Corp. Arab. Millius prol. 409.
 52. ἀπ' αὐτῶν] — CL Versio Corp. Syr. probante J. Millio prol. 1252.
 53. ἀρχιερεῖς] + καὶ οἱ πρεσβύτεροι AKM 4. 11. 27. 42. 61. 69. 72. 76. 91. 106. Evang. 20. Versio Syr. utraque. Arab. Arinen Origenes. + καὶ τὸς πρεσβυτέρους καὶ τὸς γραμματεῖς delectis omnibus ad finem commatis Versio Corp. αὐτῶν] — DL 64. 69. Versio Vulg. Origenes αὐτῶν 1. Millius prol. 409. πρὸς αὐτὸν C.
 πάντες] — C. πάντες 59.
 οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ πρεσβύτεροι D. 72. Versio Syr. Aethiop. Arab. Origenes.
 γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι A.
 ἠκολούθησεν] ἠκολούθει G 1. 13. 69. Evang. 13. 17.
 εἰς τὴν αὐλὴν] ἡ αὐλὴ 1. Versio Syr.
 ὑπηρετῶν] + αὐτῶν 13. 69.
 πρὸς τὸ φῶς] — 1. 59. Colb.
 55. μαρτυρίαν] ψευδομαρτυρίαν A. 36. 37. 53. Versio Corp.
 καὶ οὐκ εὗρισκον] — Evang. 13. 17.
 56. ἐψευδομαρτύρουν] + ἔλεγον D.
 μαρτυρίαν] + αὐτῶν 69.
 ἐψευδομαρτύρουν] + ἔλεγον D.
 58. ab ἔτι ad ὅτι] — 61.
 τότε καὶ χειροποιήτων] τοῦ σώματος 38.
 ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιήτων] ἄλλοι ἀχειροποιήτων διὰ τριῶν ἡμερῶν 106.
 ἀχειροποιήτοι οἰκοδομήσω] ἀνατίσω ἀχειροποιήτων. D.
 59. ἐδὲ] ἐδὲ A. 72. ἴση ἦν] ἦν ἴση D. 1.
 ἴση ἦν ἡ μαρτυρία] ἴσαι ἦν αἱ μαρτυρίαι Edit. Erasmi 1. 2. ἴσαι ἦν αἱ μαρτυρίαι Edit. Erasmi 3. 4. Bogardi.
 ἴσαι ἦσαν αἱ μαρτυρίαι Erasmi Edit. 5.
 60. τὸ] — AEFH 3. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 89. 92. E.
 vang. 6. 14. 15. Editio Complut. Bengelii. Origenes in Jo. II. 19. Theophylactis.
 ἐπρωτότησε] ἐπρωτῶτα 38. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 17.
 61. οἱ δὲ] + Ἰησοῦς A. 12. 59. 61. 67. 106. Versio Syr. Aethiop. οἱ δὲ ἐσιόπα] ἐκεῖνος δὲ ἐσιόπα D.
 ἀπεκρίνατο] ἀπεκρίθη D. 69. + καὶ 1.
 πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπρωτῶτα αὐτόν] — D.
 αὐτῶν] + αὐτῶν 13. 69. Origenes in Jo. XI. 49.
 αὐτῶν] + ὁ ἀρχιερεὺς D. — 61. Versio Syr.

& Amic p. 63. E. εἰς τις — ἰσραὴλὶκῶς τὸ γενόμενον.
 Αἴθ. XVI. 27. Aristoph. Ran. 572. καὶ τὸ ξίφος
 γ' ἐσιόπατο. Stabro. IV. p. 301. B. πρὸς τὸν δὲ ὑπηρετῶν
 ἱσπασμένους τὸ ξίφος. II. τ. 387. ἐκ δ' ἄρα σύριγγας πα-
 τρώϊον ἐσιόπατο ἔγχος. Od. κ. 439. σπασάμενος τανύηντες
 ἄορ παχέος παρὰ μηρῶ. & χ. 74. φάσμα γὰρ τε σπασσα-
 σθε. Herodot. III. 29. σπασάμενος τὸ ἐγκυβερνίδιον.
 51. Jof. II. 1. VI. 21. Thucyd. II. 49. τότε ἐν τῷ
 ἔτι καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι, ὥστε μὴτε τῶν πάντων λεπτῶν ἱματίων καὶ σιν-
 δῶν τὰς ἐπιβολὰς, μὴτ' ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι. Li-
 ban. O. XI. p. 377. D. Ζέφυρος — βαδίζονταν τε
 τὰς χιτῶνας αἰσέρι — κατεδύναν τε αἱ σινδῶνες ὑπο-
 πνεύοντες περὶ τοὺς σώμασι κυρτύνται. Galen. μὴ
 γυμνὸς κομίζεσθαι, ἀλλὰ περιβεβλημένος σινδῶνα. He-
 rodot. II. 95. ἢ μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζόμενος εὐδῇ ἢ σινδῶνι.
 Veste dormitoria. Amos. II. 16.
 54. Xenoph. Cyropaed. VII. ἐπεισπίπτειν αὐτοῖς
 πῖναι πρὸς φῶς πολλὸν. Onofand. 10. καίονταν δὲ οἱ φύ-
 λακες πυρὰ πρῶτον τῆς στρατοπέδου. Οὕτω γὰρ τὰς
 μὲν ὄντας διὰ τῆ φωτὸς ἐκ πολλῶν συνόψονται, τοῖς δ' ἐκ
 τῆ φωτὸς ἐν σκοτῷ τυγχάνοντες οὐκ ἀβήρουνται. Jof. III.
 20. 21.
 57. Apulej. X. Cum jam sententiae pares,
 cunctorum stylis ad unum sermonem congruenti-
 bus, ex more perpetuo in urnam aeream deberent
 conjici. Rosch Hafschana II. 6. Si verba ipsorum

inveniuntur convenientia, testimonium
 eorum est firmum.
 58. Apulej. Met. V. Prope fontis allapsus domus
 regia est, aedificata non humanis manibus,
 sed divinis artibus. Curtius V. 1. 34. Vetustas non
 opera solum manufacta, sed etiam ipsam naturam
 paulatim exedendo perimit. Polyb. IV. 64. νομιζομένης
 ἐκ ὁμοίας εἶναι τὰς χειροποιήτους ἀσφαλείας ταῖς ἐξ αὐ-
 τῆς τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν τόπων υπαρχέσαις ὀχυρότησι. Thu-
 cyd. I. 93. χαλκῶν — λιμνῶν ἔχον τρεῖς αὐτοφύεις. Schol.
 ἦν οὐ χειροποιήτους. & II. 77. καὶ ἐγένετο φλόξ τοιαύτη,
 ὅσοι ἐδὲ πᾶσι ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποιήτων εἶδον. Schol.
 ἐστὶ γὰρ καὶ αὐτόματον. Pausan. Eliac. II. 19. οἱ δὲ ἔρ-
 μος ταῖς ναυσὶ χειροποιήτους καὶ ἀνθρώπων βασιλείας ἐστὶν ἐρ-
 γον. Demosth. Phil. II. vallum, murus, fossa. καὶ
 ταῦτα μὲν ἐστὶν ἀνθρώπων χειροποιήματα, καὶ δαπάνης πολλῆς
 προσδίδεται. ἐν δὲ αἰνῶνι καὶ φύσις πάντων εὐ φρονούντων ἐν
 ἐαυτῇ κέκταται φυλακτήριον. Cit. Polluci II. 151. Jof.
 A. XV. 9. 4. φέρονται — ἐστὶ γὰρ ἐγγὺς ἐπικειμένης κολα-
 νός, εἰς ὅψος αἰνῶν χειροποιήτων. & B. 1. 21. 10. &
 VII. 8. 3. de Malada ἔτι μὲν ἐν πρὸς τὰς τῶν πολέ-
 μων ἐφόδες φύσει τε καὶ χειροποιήτους τὸ φέρονται ὀχυρώματα.
 C. Apion. II. 22. ταῦτα ὁ θεὸς ἐποίησεν οὐ χερσὶν, οὐ
 πόνοισι, οὐ τινα συνεργασμένην ἐπιθεσίαν, ἀλλ' αὐτὸς καλῶς
 θελήσας καλῶς ἦν εὐδὺς γεγονότα.
 60. 2. Reg. XVIII. 36.

ὁ υἱὸς τῆ εὐλογητῆς· Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι, καὶ ὁ ἔχων τὴν υἱὸν τῆ ἀνθρώπου καθ- 62
ήμενον ἐκ δεξιῶν τῆ δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τῆ βραβύ. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, 63
ἀπαρρήξας τὰς χιτῶνας αὐτῆς, λέγει· Τί ἐτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; Ἠκούσατε τῆ 64
βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; Οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἐνοχον θανάτου.
Καὶ ἤρξαντο τινες ἐμπνέειν αὐτῷ, καὶ κατακαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ κολαφίζειν 65
αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ· Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπὲρ ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον. Καὶ ὁ 66
τῶν τῆ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τῆ ἀρχιερέως· Καὶ ἰδὼ- 67
σα τὴν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ, λέγει· Καὶ σὺ μετὰ τῆ Ναζαρενῆς Ἰη-
σοῦ ἦσθα. Ὁ δὲ ἠρήσατο, λέγων· Οὐκ οἶδα, εἰδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις· Καὶ ἐξῆλ- 68
θεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδὼσα αὐτὸν πάλιν, 69
ἦρ-

εὐλογητῆς] διὰ τῆ ζωῆς 38. εὐλογημένης 28. 58. διὰ τῆ εὐλογητῆς AK. 72. Ev. 9. Verf. Vulg. Hebraïsmus.
62. Ἰησοῦς] + ἀποκριθεὶς D. 1. 13. 69. Origenes in Jo. X. 49. — 13.
εἶπεν] λέγει D. Origenes. + αὐτῷ D. 1. 58. 69. Versio Corp. Vulg. Syr. + αὐτῷ συνάπας ὅτι 13. 69. Verf. Arm. Orig.
καθημενον ἐκ δεξιῶν] ἐκ δεξιῶν καθημενον DEFGHM 3. 9. 10. 11. 14. 15. 44. 56. 58. 69. 73. 74. 83. 86. 90.
Evang. 6. Editio Complut. Bengelii. Versio Goth. Codices Latini. Origenes in Matth. XX. 21. Theophylactis.
τῆ] — D a prima manu. ἐρχόμενον] — D.
μετὰ] ἐπὶ G 1. 7. 11. 33. 50. Colb. Evang. 7. 9. 10. 11. 12. 17. 18. 19. Versio Syra.
63. ἀπαρρήξας] + εὐθείας Versio Armen. Origenes. διήρρηξε 60.
αὐτῆς] — 59. + καὶ D 60. λέγει] εἶπε 60.
64. ἠκούσατε] + πάντας G. 1. 59. 61. Evang. 10. 13. 17. Versio Armen. + πάντας 7. Ev. 7. 9. 12. 19.
τῆ βλασφημίας] τὴν βλασφημίαν AG 1. 13. 38. 69. 70. Evang. 13. 17. + αὐτοῦ DG. 38. 44. Versio
Goth. + τοῦ σώματος αὐτοῦ 13. 61. 69. Versio Armen. τὰς βλασφημίας Evang. 15.
φαίνεται] δοκεῖ D 28. Evang. 13. 14. 17. οἱ δὲ πάντες] πάντες δὲ D. ἐ πάντες 1. 69. οἱ δὲ 60.
αὐτῶν] αὐτῶν D. a prima manu. εἶναι] — D. εἶναι ἐνοχον] ἐνοχον εἶναι Edit. Complut.
65. αὐτῶν prius] αὐτὸν Evang. 7. τῶν προσώπων αὐτοῦ D Versio Goth. Syr. Armen.
ἐ κατακαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ] — D. κολαφίζειν] ἐκολαφίζον D.
λέγειν] ἔλεγον D. αὐτῶν posteriori] — 1. 69. Versio Armen.
προφήτευσον] + ὡν 1. 69. Versio Corp. + ἡμῶν F. 106. Evang. 14. + ἡμῶν χριστὶς τίς ἐστιν ὁ πατέρας
σε 7. 13. 69 (line ἡμῶν) 78. Colb. Versio Syra posterior cum asterisco. Æthiop. Arab. + ἡμῶν τίς ἐστιν ὁ
πατέρας σε Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 17. + ἡμῶν χριστὶς Codices Latini.
οἱ ὑπὲρ] — D. αὐτὸν ἔβαλλον] ἐλάμβανον αὐτὸν D.
ἔβαλλον] ἔβαλον 12. 14. 15. 72. κατέβαλον 9. ἔλαβον AL 11. 36. 63. 65. 73. 87. ἐλάμβανον
1. 12. 13. Colb. 33. 50. 53. 61. 64. 69. 71. Versio Corp. 66. ἐ] — L.
κάτω] — DL 69. 78. Eusebius D. III. 5. ἔρχεται] + πρὸς αὐτὸν D. Eusebius.
67. τὴν Πέτρον] — 27. αὐτὸν 1. 69. Versio Syra. Eusebius. ἐμβλέψασα] ἐμβλέψας D.
αὐτῷ] εἰς αὐτὸν Bodlej. unus. 74. 89. 90. αὐτῶν, λέγει] λέγει αὐτῷ D. αὐτῷ λέγει jungunt Ev. 7. 12.
ἐ posteriori] — D. Ναζαρενῆς] Ναζωραῖς Versio Corp. Eusebius. Ναζωραῖς 64. Ναζωρενῶν 92.
Ναζαρενῶν Ἰησοῦ] Ἰησοῦ τοῦ Ναζωρενῶν D. Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραῖς Evang. 14. 17. Versio Goth. Syr. Eusebius.
Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρενῶν 44. a prima manu. Ἰησοῦ] — 54. 57. 61. 86. Evang. 19.
Ἰησοῦ ἦσθα] ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ L. ἦσθα] ἦς 1. 13. Eusebius.
68. ἠρήσατο] + αὐτὸν M. 15. 72. οὐκ] ἔτι DL 1. 64. Versio Corp. οἶδα] + αὐτὸν 42.
οὐδὲ] ἔτι DEFL 1. 4. 5. 51. 53. 69. 70. 73. 83. 90. 91. 106. Editio Complut. Colinaei.
ἔτι ἐπίσταμαι] — Versio Syr. τί σὺ] σὺ τὴν L. 1. Versio Corp.
σὺ] — D. 2. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg.
ἔξω εἰς τὸ προαύλιον] εἰς τὴν ἔξω αὐλήν 1. Versio Corp. εἰς τὸ προαύλιον ἔξω Eusebius. εἰς τὴν ἔξω προαύλιον

64. Aristoph. Plut. 198. εἰ τοι λέγουσι μοι γε φαί-
νεται πάντες. Plat. Epist. ἐφαίνεσθαι οὐ πάντες μοι φαίνονται
σὺν. & de Rep. II. Στρατάρχης γὰρ μοι φαίνεται
ὡς περ ὅφρι κληθεῖναι. Od. I. 318. ἦδ' ἐγὼ μοι κατὰ θυ-
μὸν ἀρίστη φαίνεται βελή. Aristoph. Ecclef. 870. ὁρθῶς
ἡμοῖν φαίνεται.

65. Pollux IX. 129. τὸ δὲ κολλαβίζειν ἐστίν, ὅταν ὁ
μὲν πλαττεῖται ταῖς χερσὶ τὰς ὀφείας ἐπιλάβῃ τὰς ἑαυτοῦ, ὁ
δὲ παίσας ἐπερωτᾷ, ποτέρᾳ τετύπτηκε. τοσαῦτα μὲν πε-
ρ παιδῶν.

68. αὐλή est atrium: προαύλιον, vestibulum. Sui-
das. προαύλιον, τὸ ἐμπροσθεν τῆς αὐλῆς.

De Jurament. VIII. 3. 6. Si quis interrogave-
rit: ubi est bos meus? Et alter responderit: igno-
ro quid tu fabularis. ܐܕ ܗܢܗ ܡܗ ܝܪܝ ܝܢܝ. Eu-
rip. Iphigen in Tauris. 491. τὰς γὰρ ἐνθάδε θυσιὰς
ἐπιστάμεσθα καὶ γνώσκομεν. Dionys. Hal. de Demosth.
58. ἦδ' ἐγὼ κακῶς τινες — ὡς ἀμαρτήματα τῶν ῥήτο-
ρος ἐσημειώσαντο, λέγουσιν δὲ τὸ πολλοῖς ὀνόμασι τὸ αὐτὸ
πρᾶγμα δηλῶσαι, ὡς ἐστὶ τανῦν — τὴν Μηδῶν τῶν

οὐκ εἰδὼς ὅτις ποτ' ἐστίν, οὐδὲ γινώσκω. — οὐ διόντως αὐτῷ
κατηγορεῖται — ὅτι καὶ τῆς σαφεινῆς δεῖ σολάζεσθαι τὸν
ῥήτορα, καὶ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς αὐξήσεως, καὶ τῆς περὶ
τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων εὐρυμίας. Plaut. Mil. Glo-
riof. II. 5. 42. a. Neque, vos qui homines sitis,
novi neque scio. Cic. pro S. Roscio 43. non enim
novi, nec scio.

72. 2. Cor. VII. 15. Heb. X. 32. Plato Rep. IX.
τὴν ὁμοιότητα ἀναμνησκόμενος τῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀν-
δρός. Herodot. I. 173. τῆς μητρος ἀναμνηστικῆς τὰς μη-
τρίας. Isocrat. ad Demonic. ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ
τῆς ἀρρώστιας ἀναμνησθῶμεν.

ἐπιβάλλον] Versio Anglicana. when he thought the-
reon. Cum animadvertisset, rem altius reputasset.
Integre dicitur ἐπιβάλλειν τὸν νοῦν, τὴν διάνοιαν. Asterius
H. 3. ἐπιβάλλει δὲ καὶ τῷ μύλλοιτι χρόνον τὸν νοῦν. Galek.
de Pulf. Causis III. καὶ ἔτος ὁ λόγος ἐν ἑαυτῷ περιέχει
ζητῆμα μύγισον, ὃ μὴδ' ἐπιβάλλειν τις δύναται τὴν διά-
νοιαν τῷ ἐισαγομένῳ. & de Optima Corp. Consti-
tut. καὶ τῶν τὴν διάνοιαν ἐπιβαλόντες. Et simpliciter

70 ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν· Ὅτι ἔτι ἐξ αὐτῶν ἔστιν. Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. Καὶ
 μὲν μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ ὁ Γαλι-
 71 λαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει. Ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν· Ὅτι οὐκ
 72 οἶδα ἢ ἄνθρωπον τῆτον, ὃν λέγετε. Καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε· καὶ ἀνεμνήσθη
 ὁ Πέτρος ~ τῷ ῥήματι· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις,
 ἀπαρνήσῃ με τρίς. Καὶ ὅπιθ' αὐτῶν, ἔκλειε.

1 **Κ** Αὶ εὐθέως ὅπῃ τὸ πρῶτ' συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ
 2 τῷ Πιλάτῳ. Καὶ ἐπρωτότησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος. Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ
 ~ τὸ ῥῆμα ὅ

13. 69. ἔβαινεν εἰς τὴν πορταυλὸν D. ἔβαν εἰς τὸ πρόπυλον 73.
 ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε] — L. Evang. 17 Versio Copt.
 69. ὃ καὶ παιδίσκη ἰδεῖσα αὐτὸν πάλιν] πάλιν δὲ ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ παιδίσκη D.
 πάλιν] — M. 50. Versio Copt. sequentibus jungunt 34. 36. 39. 40. Editio Erasmi. H. Grotius.
 πάλιν ἤρξατο] ἤρξατο πάλιν L. ὃ δὲ πάλιν ἤρξατο ὁ ἠρξάτο D. ἠρξάτο λέγειν] ἔλαγεν Versio Copt.
 τοῖς αὐτοῖς 1. παρεσηκόσιν] παρεῷσιν KL. 11. 15. 72. Eusebius.
 οὔτι + κὺ DL 59. 69. 106. Versio Syr. ἕτϣ] αὐτοῖς D. 70. ὃ δὲ πάλιν ἠρνήτο] — D.
 ἠρνήτο] ἤρξατο FGM 1. 13. 37. 39. 69. Evang. 7. 13. 17. Eusebius.
 παρὰ αὐτοῖς] παρὰ αὐτούς G. 1. ἔλογον] εἶπον L. 13. 17.
 τῷ Πέτρῳ] D. αὐτῷ Εὐ. 13. 17. αὐτῷ τῷ Πέτρῳ 106. εἰ] εἰς Colb. ὁ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ] — 73. Vers Goth.
 καὶ ἡ γαλιλαία σου ἐρυμιάζει] — CDL 1. Versio Vulg. Copt. Eusebius Augustin. de C. E. III. 6. Millius prol. 409.
 71. ἀναθεματίζειν] καταθεματίζειν 11. 45. Theophylactus.
 ὀρνυειν] λένγειν D. ὀρνύει EL. 2. 9. 12. 13. 34. 35. 36. 37. 39. 44. 49. 51. 52. 53. 55. 62. 64. 71. 73.
 74. 78. 83. 86. 87. 90. 92. 106. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. probante Bengelio & J. Millio prol. 1471.
 τοῦτον] — DK. 27. 57. 64. Versio Goth. 72. καὶ primum] + εὐθὺς DG. 69. Eusebius. + εὐθύς L.
 οὐ διουτέρως] — L. δεύτερον 61. ἀνεπίσθη] ἀναμνησθεῖς G. 1. 69. ἐμνήσθη 74. 89. 90.
 τοῦ ρήματος] ᾗ] τὸ ρῆμα αὐτοῦ DEFGHK 2. 3. 9. 10. 11. 12. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46.
 47. 49. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 66. 70. 71. 73. 74. 78. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 92. Ev.
 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Bengelii. probante J. Millio prol. 1101. τὸ ρῆμα ὡς
 AL 42. 72. 106. ῥήματος] + Ἰησοῦ 28.
 οὐ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] τῷ Ἰησοῦ εἰπόντῳ 1. Versio Sax. Syra posterior, & edita in margine.
 εἶπεν] ἐλάλησεν Evang. 15. αὐτῷ ὁ] — D.
 οὔτι περὶ ἀλεκτορα φωνῆσαι τις, ἀπαρήρηγ με τρίς] — D. καὶ postremum] — 1.
 ὁ ἐπιβαλὼν ἔκλειε] — 37. ἐπιβαλὼν ἔκλειε] ἠρξάτο κλαίειν D. Versio Vulg. Goth. Syr.
 1. εὐθείας] εὐθύς L.
 ἐπὶ τὸ] — DL. 46. Orig. in Jo. XI. 49. Versio Copt. ἐπὶ τῇ 70. Variae Lectiones Bogardi.
 ποιήσαντες] ἐποίησαν D Evang. 7. 9. 10. 14. Origenes. ὑποτάσσαντες L. λαβοῦτες Evang. 13.
 πρεσβυτέρων] + τ̅ D 1. Origenes. πρεσβυτέρων ὁ γραμματέων] γραμματέων ὁ πρεσβυτέρων C.
 ὅλον τὸ συνέδημον] ὅλε τοῦ συνεδέχαι Editio E. Schmidii. + καὶ D. Versio Syr.
 δεσποτικὴς τ̅ Ἰησοῦ] κυρία τοῦ Ἰησοῦ, καὶ δεσποτικὴ αὐτὸν Evang. 7. 9. 12. 14.
 ἀπήνεγκαν] ἀπήγαγον DG 1. Evang. 13. 17. Origenes. + αὐτὸν Syra prior, & posterior cum obelo.
 + εἰς τὴν αὐλήν D. Origenes. ὁ παραδόντων] — Evang. 7. Versio Goth. + αὐτὸν 13. 56. 58. 69.
 τῷ] — D. 1. Origenes. Πιλάτῳ] + τῷ ἡγεμόνι Codices Syr.
 2. ἐπηρώτησεν] ἠρώτησεν 60. αὐτόν] — 59.
 Πιλάτῳ] Π. λάτῳ E. 72. Editio Erasmi semper, + λέγων 69. ὁ δὲ] καὶ D. — 58. + Ἰησοῦς 67.

ἐπιβάλλειν. *Pol. yb.* I. 80. ἐὶ οἷς αὐτέρητος ὁ Γαλάτης ἐπιβαλὼν μίαν ἔφη σωτηρίαν εἶναι τοῖς αὐτῶν πρᾶγμασι. *Leg.* 37. Γενομένης δὲ παρὰ τὴν συνασίαν μνήμης τῆ βασιλείας, ἐπιβαλὼν ὁ πρεσβυτής πολλὰς τινας διέτιθετο λόγους, ἐγκαυμάζον τὸν πολέμαϊον. *Theophrastus Char.* VIII. ὁ δὲ λογοποιοὺς — ἐρωτῆσαι πῶς σὺ; καὶ τί λέγεις; καὶ ἔχεις περὶ τῶδε εἰπεῖν καινόν; καὶ ἐπιβαλὼν ἐρωτᾷν μὴ λέγεται τί καινότερον, καὶ μὴν ἀγαθὰ γε ἐστὶ τὰ λεγόμενα; *Olympiodor.* in *Ecclesiastic.* III. 14. οἱ δὲ τῇ τῶν γενομένων θεωρίᾳ ἐπιβάλλοντες. *Eustath.* in II. λ. p. 783. 33. εἰ δὲ χρὴ καὶ ἄλλως ἀκριβέστερον ἐπιβαλεῖν. & μ. p. 866. 23. πλὴν εἴ τις ἀντιβέβηως ἐπιβαλεῖ, ἔχει ἂν νοῦσαι. & ω. p. 1465. 18. ὥς δὲ ἀντιλέγεται ἡ τοιαύτη ἀβήτησις, δῆλον τοῖς εὐφωῶς ἐπιβάλλασιν. in *Od.* α. 41. 6. τὸ δὲ ἐπιβάλλειν πρᾶττον τινα δηλοῖ καὶ περιτλότητα ἐπιθυμικῆς, ἐπιβαλεῖν γέντι τὸ νοῦματι, ἡ ἔργῳ, ἤγαν ἡκριβευμένης ἡγχειρεῖ, καὶ ἐπιτυχῶς νοεῖ. θ. p. 310. 37. ἔτερος δὲ μαθηματικώτερος ἐπιβαλὼν τοῖς ῥητέσιν — ἄλλος δὲ ἀπλᾶστον ἐπιβάλλοντες. *Plut.* πῶς ᾗ ἐκαστος τῆ

ταν Ὅμηρος ἐπὶ βέλῃκει; *Diodor. S. II. 7.* Ἡ δὲ Σιμί-
 ραμις ὅσα φύσει μεγαλειπολος — πόλιν μὲν ἐπεβάλλτο
 κτίζειν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ. *Ci. de N. D. I. 20.* Si im-
 menſam & interminatam in omnes partes magni-
 tudinem regionum videretis, in quam ſe injiciens
 animus & intendens ita late longeque peregrinatur,
 ut nullam omnino oram ultimam videat, in qua
 poſſit inſiſtere. *Diog. L. Epicurus X. 31.* τὰς φαν-
 ταſτικὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας. & 35. τῆς γὰρ ἀθρόας ἐπι-
 βολῆς πυκνὸν δέομεθα 36. ταῖς ἐπιβολαῖς ὀξείας δυνασθῆναι
 χρῆσθαι 38. κατὰ τὰς παρέρσας ἐπιβολὰς — διανοίας.
Plotin. Ennead. V. 9. 7. οὐκ ἐπιβάλλων, ὥς οὐκ ἔχων ἢ
 ἐπικτάμενος — ἢ πῶς ἂν ἔλθοι ἐπὶ τὸ νοεῖν αὐτό; οὐ γὰρ
 δὴ κατὰ συντυχίαν, εἰδ' ἐπέβαλεν εἰκῇ. 5. 12. πᾶς ἐπιβα-
 λων, καὶ πρὸς τί ἀτενίσας, ἔχ' εὐρήσεις ἐκεί. *M. Antoninus*
X. 30. τῶτα γὰρ ἐπιβάλλων, ταχέως ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς.
 1. *Ath. III. 1. Theucydides II. Polybion III.*
 83. ἐπὶ τὴν εἰσὺν. *Achilles Tatius II. p. 131.* ἐπὶ τὴν Γ.
Sύρει al. ὦραν. Arrianus Exp. Al. III. 18. ἐπὶ τὴν ἑα.
 L III 7. Phry

᾿σπεκρίθεις, εἶπεν αὐτῷ· Σὺ λέγεις. Καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἄρχιερεῖς πολλὰ. 3
 Ὁ δὲ Πιλάτῳ πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτόν, λέγων· Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε πόσα 4
 σου καταμαρτυροῦσιν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ εἶπεν οὐδὲν ἀπεκρίθῃ, ὥστε θαυμάζειν τὸ Πιλά- 5
 τον. Κατὰ δὲ εορτὴν ἀπέλυνεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον, ὃν περ ᾔτουντο. Ἦν δὲ ὁ λεγόμενος 7
 Βαραββᾶς μὲν τῶν συσασιαστῶν δεδεδωμένον, οἵτινες ἐν τῇ τᾷσει φόνον ποιοῦντες. Καὶ 8
 ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ᾗ ἔκρατο αἰτεῖσθαι, καθὼς αὖ ἐποίει αὐτοῖς. Ὁ δὲ Πιλάτῳ 9
 ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· Θέλετε, ᾿σπυλῶσω ὑμῖν τὴν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας; (Ἐγίνωσκε 10
 γὰρ ὅτι αἱ φθόνον ᾗ ἔδωκεσαν αὐτόν οἱ ἄρχιερεῖς.) Οἱ δὲ ἄρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὴν 11
 ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὴν Βαραββᾶν ᾿σπυλῶσιν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Πιλάτῳ ᾿σπεκρίθεις, πάλιν 12
 εἶπεν αὐτοῖς· Τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῆς Ἰουδαίας; Οἱ δὲ πάλιν 13
 ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν. Ὁ δὲ Πιλάτῳ ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; 14
 Οἱ δὲ ὡς οὐκ ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν. Ὁ δὲ Πιλάτῳ βουλόμενος τῷ ὁ- 15
 χλῳ

ἀποκρίθεις] — 56.

εἶπεν αὐτῷ] αὐτῷ λέγει D. 1.

αὐτῷ εἶπεν C.

3. κατηγοροῦν] κατηγοροῦσιν D. at in Versf. Latina: accusabant.
 πάλιν] + αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 7. 13. 51. 53. 60. 61. 67. 69. 74. 76. 89. 90. Colb. 106. Evang. 7.
 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio Complut. Plantin. Wechel. Stephani 1. 2. Genev. Versio Armen. Syra
 posterior Aethiop. Origenes, Beza. 4. πάλιν] — 60. Colb.

πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτόν] ἐπηρώτησεν αὐτόν πάλιν. D.
 ἐπηρώτησεν] ἐπηρώτα 13. 60. 69. 76. Colb. Versio Syra posterior in margine.
 λέγων] κῆ ἔλεγεν C. — 1. σοῦ] σοὶ 13.
 καταμαρτυροῦσιν] κατηγοροῦσιν D. Versio Vulg. Copt. Lutheri. μαρτυροῦσιν 40. 5. ἐκεί] — 106.
 ἀπεκρίθη] ἀπεκρίνατο G. 1. 69. 6. δὲ] + τὴν D.
 ἀπέλυνεν] εἰσθεὶς ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν 13. 69. εἰσθεὶς ἀπολύειν Versio Vulg. Syr.
 ὃν περ ᾔτουντο] ὃν παρητούτο A. ὃν ἄν ᾔτουντο DG 69. ὃν ᾔτουντο 1. 7. δὲ] + τότε 13. 69.
 συσασιαστῶν] συσασιαστῶν CDK Colb. 1. 34. 39. 56. 58. 69. Ev. 13. φόνον ποιοῦντες] ποιοῦντες φόνον D.
 ποιοῦντες] ἐπιποιοῦντες F 61. Editio Erasmi 4. 5. Bogardi. ἐπιποιοῦντες Editio Erasmi 3. ποιοῦν-
 κατ. 71. Evang. 13. Editio Erasmi 2. Colinaei. πεποιήσαν 28. ποιοῦντες 74. Evang. 17.
 8. ἀναβοήσας] ἀναβὰς ὄχλος D Versio Goth. ἀναβὰς B. Versio Vulg. Copt. Lutheri. Aethiop. αἰτεῖσθαι] + αὐτόν D.
 9. ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων] ἀπεκρίθεις λέγει αὐτοῖς D Codices Latini. ἀπεκρίνατο 33. + τίνα Colb.
 ὑμῖν] — D. 10. ἐγίνωσκε] ἐπεγίνωσκεν AK. 47. 54. ᾗ δὲ D. 1. 69. γὰρ] + Πιλάτῳ Versio Syr.
 παραδεδώκεισαν] παραδεδώκεισαν 3. 72. 78. παραδεδώκεισαν A. 9. παραδεδώκεισαν DH. 1. 69.
 οἱ ἄρχιερεῖς] — 1. Evang. 13. Versio Copt. 11. οἱ δὲ ἄρχιερεῖς] — Evang. 17. Versio Armen.
 ἀνέσεισαν τὴν ὄχλον] ᾗ εἰσεῖσαν τῷ ὄχλῳ D. a prima manu.
 ἀνέσεισαν] ἀνέπεισαν 3. 9. 12. 57. 70. 73. Evang. 18. Versio Armen. ἀνέσεισαν 63. 64. Evang. 19.
 τὴν ὄχλον] — 61. τὴν ὄχλον] — D.
 12. ᾿σπεκρίθεις] — Versio Syr. πάλιν] — D 13. 27. 34. 39. 40. 53. 57. Versio Goth. Syr. Copt.
 θέλει] — 1. 13. 33. 40. 69. Versio Copt. + ἵνα Evang. 15. Theophylactus.
 ὃν λέγει] — AD 13. 69. Evang. 13. Versio Vulg. Armen. probante J. Millio prol. 1344.
 βασιλέα] βασιλεῖ D. prob. J. Millio. τὴν βασιλέα AC. 13. 69. Ev. 13. 13. πάλιν ἔκραξαν] ἔκραξαν πάλιν D.
 ἔκραζον G 13. 69. 73. Evang. 15. ἀνέκραζον 40. + λέγοντες ADMK. 15. Colb. 42. 72. 76. Ev.
 7. 9. 10. 12. 13. 15. 18. Codd. Latini. + ἀνασειόμενοι ὑπὸ τῶν ἄρχιερέων, ἔλεγον G. 13. 69. Versio Syra post. in margine.
 ἔκραζαν, σταύρωσον αὐτόν] σταύρωσον αὐτόν ἔκραζαν 90. a prima manu. σταύρωσον] + σταύρωσον 47. 64.
 14. ὡς οὐκ ἔκραζαν] ὡς οὐκ ἔκραζαν ACDGHKM 1. 3. 9. 11. 12. 13. 15. 33. 36. 37. 40. 42. 45. 49. 53. 60. 63. 69. 70.
 72. 106. Evang. 15. ἔκραζαν] ἔκραζον ADGK 1. 42. 68. 69. 72. Versio Vulg. + λέγοντες A.
 15. Πιλάτῳ] + ἔλεγεν αὐτοῖς 69. βεβλόμενος τὸν ὄχλον τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι] — D. βεβλόμενος ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ C.
 ὄχλῳ] λαὸς 106. Versio Syra posterior.
 ὃς παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας] τὸ δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν D. a prima manu. Versio Copt.

7. Phrynichus p. 58. ἡκκόσαν, ἡγεγράφεσαν, ἐπε-
 ποιήσαν, ἐνενοήσαν ἐρεῖς ἄλλ' οὐ σὺν τῷ ἱ. ἡκκόσαν.

Moeris. εἰσασιώτης, ἀττικῶς εἰσασιῆς, ἐλληνικῶς.

8. Isocrat. Panathen. ἐκ ἐθορύβησαι, ὃ ποιεῖν εἰώ-
 θασιν πᾶσι τοῖς χαρίεντως διελεγμένοις, ἀλλ' ἀνεβοήσαν,
 ὡς ὑπερβαλλόντως εἰρηκότος. Dinarch. in Aristogiton.
 εἰαν μὲν ἡμεῖς οἱ κατηγοροὶ δέκα ἔντες τὸ ὕδωρ ἀναλωσάμεν
 ἅπασιν, καὶ ἀναβοήσασιν, ὡς δεινὸν εἶναι ἀφείσθαι τὰς εἰλημ-
 μένας ἔχοντας ἐπ' αὐτοφάρμακον δῶρα κατὰ τῆς πατρίδος.

11. Diodorus S. Exc. Leg. 35. ἀνέσεισαν τὰ πλῆθη.

15. Polyb. Exc. Leg. p. 1325. εἰαν τὸ ἱκανὸν ποιῇ τῇ
 συγκλήτῳ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐξουσίαν. Diogenes L. Bio
 IV. 50. τὸ ἱκανὸν σοὶ παῖσι, εἰαν παρακλήτης πέμψης.
 Arrianus Punic. p. 68. εἰ τὸ ἱκανὸν ποιήσας Γαμμαίους.

17. Polyb. II. 2. ὃ πῶς ἂν ἡ τύχη βελήῃ, περιβέβαι
 τῶτον τὸν εἶφανον. Herodian. VI. 2. 19. περιβέβαιος τὸ
 διάδημα. Aristot. de Mundo. ὃ δὲ κνημίδας, ἢ κρά-
 ρες, ἢ ζωστῆρα περιτίθεται Plut. de Audit. p. 46. A.

ὡς περ ἀθλητῇ κρίων ἢ ῥόδων εἶφανον, οὐ δάφνης οὐδὲ κοτίνης
 περιτίθεντες. Philostrat. . . Μελεαγρῶ εἶφανος περιέβηκε.
 Aristoph. ap. Suidam. περιβὴς τόνδε πρότερον παρὶ λέγειν.
 Plut. de Herodot. p. 870. F. ὃν διὰ πᾶσα ἐλλὰς ἐλευ-
 θέρως ἐμυφίετο εἶφανον. Arrianus Epictet. I. 19. εἰ
 ἀπαξ ἐπιθυμεῖς εἶφον, ῥόδιον λαβὼν περιβὴς.

21. Galen. de Facult. Medic. Simpl. VI. καὶ μὲν
 δὴ καὶ ῥέφω τῷ ἐφισίῳ πολλὰ μὲν καὶ τοῖς θεραπευτικοῖς
 βιβλίοις γέγραπται φάρμακα, καὶ περὶ βοτανῶν δὲ δι' ἐξ-
 μέτρων ἐπὶ συνίσταται δ. Ejus libri extant de morbis
 veficacae, de purgantibus, & de partibus Corporis
 Humani. Jof. A. XVII. 10. 3. ῥέφος δὲ καὶ ῥάτος
 Γ. χιλίς τῶν μαχίμωνάτων τῶν Ἡρώδης στρατεύματος ἔχοντες
 — καὶ τι καὶ ἱππικὸν ἦν ὑπὸ τῶν ῥέφω τεταγμένοι. B. VII.
 2. Τερέντιος ῥέφος, ἔτος γὰρ ἄρχων τῆς στρατιᾶς κατελί-
 ληπτο. Q. Curtius Rufus historicus. Martial. I. 69.
 Quicquid agit Rufus, nihil est nisi Naevia Rufo.
 Cic. Epist. IX. 24. Rufum istum, amicum tuum,

χλὼ τὸ ἱκανὸν ποιεῖσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὴν βαρεβάν, καὶ παρέδωκε τὴν Ἰησοῦν Φραγελά-
 16 λώσας, ἵνα τσαυρωθῇ. Οἱ δὲ στρατιῶν ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι φραιτώ-
 17 ριον· καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπαῖραν. Καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ πεπιθῆσασιν
 18 αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον. Καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν· Χαίρε βασιλεῦ.
 19 τῷ Ἰουδαίῳ. Καὶ ἐτυπῶν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλὰ μῶ, καὶ ἐνέπυσεν αὐτῷ, καὶ τιθέντες
 20 τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. Καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύ-
 21 ραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια· καὶ ἐξάγουσιν αὐτόν, ἵνα τσαυράσωσιν αὐτόν.
 22 Καὶ ἀγγαρεύουσι φέροντα τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέ-
 23 ρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ φέρουσιν αὐτόν ὅτι Γολγοθᾶ
 24 τόπον· ὅ ἐστι μεθερμηνεύμενον, κρανίου τόπος. Καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἰσχυρισμένον
 25 οἶνον· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε. Καὶ τσαυράσαντες αὐτόν, διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,

βάλα·

~ ὁ βασιλεὺς ~ διμερίζον·)

παρέδωκεν· + αὐτοῖς F. 54. Versio Syr. ἔσω τῆς αὐλῆς 91. Evang. 15. εἰς τὴν αὐλὴν τῆς καὶ αὐτῶν
 16. ἔσω τῆς αὐλῆς· ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν D. 1. 59. 69. M. 1. 1. Evang. 12. 13. 14. 15. 17. εἰς τὴν αὐλὴν C. ex emendatione. Versio Vulg. Goth. Syra, C. 1. 1.
 17. ὅ ἐστι φραιτόριον· τὸ πραιτόριον Versio Vulg. Goth. 7. Millius prol. 410. συγκαλοῦσιν· καλεῖσιν D. at in Vers. Latina: convocaverunt. συνάγουσιν Evang. 13. 19.
 18. αὐτῷ — 106. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 19. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 20. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 21. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 22. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 23. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 24. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 25. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 26. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 27. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 28. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 29. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 30. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 31. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 32. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 33. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 34. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 35. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 36. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 37. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 38. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 39. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 40. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 41. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 42. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 43. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 44. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 45. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 46. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 47. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 48. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 49. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 50. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 51. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 52. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 53. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 54. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 55. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 56. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 57. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 58. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 59. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 60. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 61. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 62. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 63. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 64. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 65. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 66. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 67. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 68. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 69. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 70. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 71. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 72. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 73. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 74. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 75. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 76. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 77. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 78. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 79. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 80. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 81. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 82. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 83. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 84. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 85. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 86. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 87. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 88. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 89. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 90. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 91. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 92. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 93. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 94. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 95. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 96. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 97. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 98. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 99. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.
 100. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16. 17. καὶ prius· — C. αὐτόν· αὐτῷ 11. 15. Evang. 16.

de quo iterum jam ad me scribis. & V. 19. 20. Cicero Rufo. XIV. 14. Quintus pater & filius & Rufus vobis salutem dicunt. Tacit. A. III. 38. Trebellianus Rufus. Helvius Rufus H. 1. 8. Cluvius Rufus. A. XVI. 17. Rufus Crispinus. Rom. XVI. 13. quem locum de hoc ipso Rufo intelligendum esse puto.

23. Galen. de facult. Medic. Simplic. V. ὁ τῆς μήκανος ὀπός, καὶ ἡ σμύρνα, καὶ ὁ σύραξ, καὶ ὁ κρόκος, ταῦτα γὰρ εἰ μὴν πλείω ποτεῖται, τὰ μὲν ἐκμαίνει, τὰ δὲ θάνατον ἐπιφέρει· μετὰ συμμετρίας δὲ τινος ἐπιμειγνύμενα τοῖς ἄλλοις ἀρχαί. Theophrast. de Odor. διὸ καὶ τῶν οἶων τισι τὰ τοιαῦτα μίγνυται ὥσπερ κέντρον ἐμποιεῖσιν· ἐστὶ δὲ μὲν σμύρνα θερμὴ καὶ δριμυτή μετὰ σύραξ, ἔχει δὲ καὶ πικρίαν. Athenaeus XI. p. 464. C. σμύρνης γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τῶν τοιούτων εἰς τὸ ὕδαρ ἐμβληθέντων ἔχουσι καὶ παραχρῆστον εἰς τὸν οἶον ἥτις μεθόσκασιν. Plinius H. N. XIV. 15. lautissima apud priscos vina erant, myrrhae odore condita. Galenus de Medic. Com-

pos. per partes Corp. II. ἐνίοι σμύρναν ὅξει τρίψαντες ἢ ἄλλῃ μετὰ μουσῶν ἐπιτίθεισιν. Tanchuma p. 126. Si quis reus erat lapidationis, attulerunt ei vinum bonum & bibendum dederunt, & bibendum dederunt, ne affligeretur lapidatione — ita faciunt omnibus qui per Synedrium ad mortem damnantur. Maffecheth Semachoth II. 9. iis qui sententia judicum occiduntur, dant bibendum vinum & tus, ne affligantur. Avoda Sara II. 3. interdictum est vinum & acetum idololatrarum. Sanhedrin f. 43. 1. Dixit R. Chaja f. R. Ascher dixisse R. Chasdam: Exeunti, ut capite plectatur, dant bibendum granum turis in poculo vini, ut alienetur mens ejus S. D. Prov. XXXI. 6. Date ficeram pereunti, & vinum amarum animae. Traditio autem est: mulieres Hierosolymitanas honestiores spontaneo motu tale vinum attulisse, eique obtulisse. Si autem illae non dedissent, unde praebebatur? opinio est, sumtus esse faciendos ex bonis coetus S. D. date, scil. ex

βάλλοντες κληρον ἐπ' αὐτὰ, τίς τί ἄρη. Ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. Καὶ ἦν 25
 ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ- 26
 ΔΑΙΩΝ. Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο ληστές· ἓνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἓνα ἐξ ἐναντύμων 27
 αὐτοῦ. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· Καὶ μὲν ἀνόμων ἐλογιάθη. Καὶ οἱ ὄντα 28
 πορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ, καὶ λέγοντες· Οὐκ 29
 ὁ καταλύων τὴν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν· Σῶσον σεαυτόν, καὶ κατάβα 30
 τοῦ σταυροῦ. Ὁμοίως — δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μὲν τὴν γραμ- 31
 ματέων, ἔλεγον· Ἄλλους ἔσωσεν, εαυτόν οὐ δύναται σῶσαι. Ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τῶν 32
 Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. Καὶ οἱ συνεσταυρω-
 μένοι αὐτῷ ἀνείδιζον αὐτόν. Γενομένης δὲ ὥρας ἑκτης, σκοτὶς ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν 33
 γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. Καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἑνάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς Φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· 34
 Ἐλωὶ Ἐλωὶ, ~ λαμμά· σαβαχθανί· ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον· Ὁ Θεός μου, ὁ Θεός
 μου,

~ λιμᾶ

βάλλοντες] βαλλόντες LM 34. a prima manu. 87. Evang. 24. Versio Syr. τις τι ἄρη]. — D.
 τι] — 50. 63. Evang. 21. 25. δε] — F. καὶ] ὅτε 69.
 ὥρα τρίτη] τρίτη ὥρα AC. a prima manu. Hieronymus in Psal. LXXVII. Error scriptorum fuit, & in Marco
 hoia VI. scriptum fuit, sed multi episcopus Graecum scriptaverunt esse Γ. ὥρα ἕκτη Versio Syra posterior
 in margine, Aethiop. vid. Proleg. p. 5. ἐσταύρωσαν] ἐσταύρωσαν D.
 26. ἐ] ἦν ἡ] ἦν δὲ D. ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας] αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς 50.
 ἐπιγεγραμμένη] — 40. γιγναμένη 50. 63. + οὗτος ἐστὶν D 33. + χαρὶ 76.
 27. σὺν αὐτῷ σταυροῦσι] συσταυροῦσιν αὐτῷ 61. σταυροῦσι] σταυροῦσιν D. at in Versio Latina: crucifixerunt.
 ληστές] λησταὶ D. αὐτῷ] — D 1. 29. 67. 71. 80
 28.] — ACD. 27. 29. 34. 39. Evang. 2. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 24. ἡ λέγουσα] — Versio Copt. + τὸ 76.
 29. παραπορευόμενοι] παραγόντες D. Eusebius D. X. 8. αὐτῶν] — D 59. Versio Copt.
 καὶ λέγοντες] λέγοντες 40. εἰ] εἰς 56. 58. Editio Erasmi, Colinaei. — L. a prima manu.
 ἐν] — ACD 27. 44. 57. τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν] οἰκοδομῶν Γ. ἡμέραις D.
 30. καὶ κατάβα] καταβάς D. Versio Vulg. κατάβα L. ἐ] κατάβα 1. 90. 91. Evang. 13. 15. Eusebius.
 ab ἀπὸ ad ἀπὸ comm. 32.] — L. 31. ὁμοίως] — D.
 δε] — AC a prima manu DEKG 1. 2. 9. 10. 11. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 50. 53.
 56. 57. 58. 60. 64. 66. 69. 71. 72. 83. 86. 92. 106. Evang. 6. 13. 14. 15. 19. 24. Editio Complut. Colinaei,
 Stephani 1. 2. Plantin. Bengelii, Erasmi, Aldi, Genev. Bogardi. Versio Vulg. Copt. Eusebius, Theophylactus. pro-
 bante J. Millio prol. 1344. πρὸς ἀλλήλους] — 28. 69.
 σῶσαι] Interrogandi notam apponunt Codices Stephani omnes, 44. 51. 68. 70. 71. 72. 83. 86. Evang. 6.
 Editio Wechelii. probante J. A. Bengelio & Beza. 32. ὁ χριστὸς ὁ] εἰ ὁ χριστὸς ἐστὶ 61. τῷ prius] — D 1. 69. 72.
 πιστεύσωμεν] + αὐτῷ DEFGH 1. 7. 10. 13. Colb. tres. 35. 47. 49. 50. 51. 53. 55. 56. 58. 59. 61. 62.
 64. 66. 69. 71. 74. 83. 86. 106. Evang. 3. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 22. 24. Versio Syra. Eusebius. + ἐν
 αὐτῷ C. ex emendatione. M. 14. + ἐπ' αὐτῷ 90. + εἰς αὐτόν 52. 67. 68.
 συσταυρωμένοι] + σὺν L. αὐτῷ] — D. αὐτόν] αὐτῷ 44.
 33. γενομένης δε] καὶ γενομένης DGLM. 1. 28. 29. 44. 57. 69. Versio Copt. Syr.
 ἑκτης] Γ. D. a prima manu, at in Vers. Latina: sexta. ὅλην τὴν γῆν] ὅλης τῆς γῆς D 29.
 ἐνάτης] ἐνάτης ACDF 1. 3. 7. 2. 73. 92. Editio Complut. Erasmi 1. & commate sequente. probante J. Millio prol. 1108.
 34. ὥρα τῇ ἑνάτῃ] ἐνάτῃ ὥρᾳ DF. 1. 69. Eusebius D. X. 8. ὥρα ἐνάτη Editio Complut.
 ἐβόησεν] ἐφώνησεν D. ἀνεβόησεν M 64. ὁ Ἰησοῦς] ἐν D. λέγων] — DL 56. 58. Versio Copt.
 ἐλωὶ ἐλωὶ] ἑλωὶ ἑλωὶ D. Versio Armena. Eusebius, probante H. Grotio. ἐλωὶ ἐλωὶ 36.
 λαμμά] λαμμά D. 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Stephani 2. Bogardi. λιμᾶ CL 72. Versio Sax. Syr.
 Copt. Hebraei in Jon. II. 5. λιμᾶ AEFHGKM 2. 3. 9. 10. 11. 15. Colb. duo 34. 35. 36. 37. 38. 39.
 40. 41. 42. 44. 45. 47. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 69. 70. 71.
 73. 74. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 2. 4. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 19. 24. Editio

eo quod vestrum est. Bammidbar R. X. f. 198. 4. Omnes a Synedrio ad mortem damnati poterant vino vivo, ut abriperetur intellectus ejus S. D. Prov. XXXI. De perituro dicitur id fieri, ut obliuiscatur mortis, quae est ipsius miseria.

At hic non mulieres ex sensu misericordiae praebent vinum aromaticum generosum & pretiosum; sed milites per ludibrium porrigunt pocam accenscentem & amaram.

25. Martial. IV. 8. Exercet raucos tertia caudicicos. Horat. Sat. I. 9. 25. Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei praeterita, & casu tunc respondere vadatus Debebat. Philo in Flacc. T. 2. p. 529, 29. καὶ ἡ θεία διενέμνητο. Τὰ μὲν γὰρ πρῶτα τῶν θεαμάτων ἄχρι Γ. ὥρας καὶ δ. ἐξ ἰωάννη ταῦτα ἦν, Ἰσδαίοι μασιγούμνηοι, κρεμάμνηοι, τροχιζόμενοι, κατα-

δικαζόμενοι διὰ μίσεως τῆς ὀρχήρας ἀπαγόμενοι τὴν ἐπὶ θανάτῳ.

29. εἰ] Echa R. I. 5. Kobeleth R. VII. 13. F. Betia nepos Jochananis f. Succai dixit: cur dixisti vae? Respondit Jochanan, non dixi vae, sed va. Inter vae & va evasit. Sch. particula gaudentis. Efther R. I. 1. quando iusti accipiunt magnitudinem, gaudium & laetitia est in mundo Vah, vah: quando vero impii accipiunt magnitudinem, vae & gemitus & aestus irae est in mundo. Dio Nerva πάντας δὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτῶν τῶν βελυγμένων ὅτι μάλιστα συμβαδόντων ὀλυμποποιίκα οὐκ, πυθινοίκα οὐκ. . . Vah qualem me putas esse. Ter. Adelph. III. 2. 17. Tum autem Syrum impulforem vah, quibus illum lacerarem modis? admirantis vocula & acclamantis, Arrian, Epiet. III. 23. ἐπ- αί-

35 μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες; Καί τινες τῶ παρεστηκότων ἀκούσαντες, ἔλεγον Ἰδοὺ,
 36 Ἡλίαν φωνεῖ. Δραμὼν δὲ εἰς, καὶ γαμίσας σπόγγον ὄξους, ᾤθεις τε καλάμῳ, ἐπό-
 37 τιζεν αὐτὸν, λέγων Ἀφετέ ἰδωμεν εἰ ἔρχεῖ Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν Ὁ δὲ Ἰησοῦς
 38 ἀφείς Φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσε. Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο,
 39 ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτω
 40 κρᾶζας ἐξέπνευσεν, εἶπεν Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν Θεοῦ. Ἦσαν δὲ καὶ γυ-
 41 ναικίκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰα-
 41 κώβου τοῦ μικροῦ, καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ Σαλώμη Αἱ καὶ, ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἡ-
 42 κολουθούν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱερο-
 42 σόλυμα. Καὶ ἦδη ὁψίας γενομένης, (ἐπεὶ ἦν ὠθρασκεὺς, ὃ ὅστις προσάββατον,) Ἡλ-
 43 θεν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐαγγέλιον βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾔτήσατο τὸ σῶμα τοῦ
 Ἰη-

Complut. Stephani 1. Versio Goth. Syra postier. Victor, Athanas. c. Arian. IV. Pseudo-Athanas. de Pass. D. Theophylactus.
 σαβαρχανί] ζαφθανί D. Latini. Versio Codices Saxon. σαβαρχανί A 9. Versio Goth.
 μου prius] — AEFK 1. 34. 40. 42. 44. 46. 47. 53. 55. 57. 59. 62. 63. 69. 72. 73. 80. 83. 106. Evang.
 13. 14. 15. 17. Editio Erasmi 1. Eusebius, Theophylactus.
 με ἐγκατέλιπες] ἀνείδισας με D. fed in Verf. Latina: me dereliquisti. με ἐγκατέλιπας Edit. Erasmi 1.
 35. παρεστηκότων] παρεστώτων D 33. 68. Evang. 7. 9. 10. 12. 18. 19. ἐκεῖ ἐστηκότων A. ἀκροσώτες] — C.
 ἰδὲ] — D. Codices Latini. ἰδὲ F. 1. 13. 33. 69. 78. Evang. 7. 9. 12. 18. ὅτι C. 72. Evang. 13. 17. ὅτι ἰδὲ K 11.
 Ἡλίαν] Ἡλίαν 36. φωνεῖ] + οὕτω D.
 36. Δραμὼν δὲ] καὶ δραμὼν D. 1. 72. καὶ δραμὼντες 13. 69. εἰς] + ἐξ αὐτῶν 74. ex emendatione.
 εἰς καὶ] — 12. 61. τις L. γαμίσας] πλῆσας D. γαμίσας 13. 69. γαμίσας Editio Erasmi, Alai.
 σπόγγον] σφόνγγον D.
 ᾤθεις τε] ἐ πᾶσι 1. 27. 38. Editio Erasmi 1. Aldi. ᾤθεις L. 67. Versio Goth. ἰπιδίς D.
 ἀφείς τῷ Evang. 13. 17. καὶ περιέειπεν 13. 69.
 ἐπὶ τιζεν αὐτὸν λέγων] — D at in Verf. Latina: & potum, dabat ei dicens. ἐπὶ τιζεν αὐτὸν λέγοντες 13.
 ἐπὶ τιζον αὐτὸν λέγοντες 69. λέγων] οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον 28. ἡλίας] + σῶσαι ἐ 69.
 ἀφείτ] ἄφες D 1. 5. 36. 40. 47. 53. 56. 58. 59. 61. 69. 87. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 17. 19. 24. Versio Goth. Copt.
 38. εἰς δύο] — 40. Bodlej. unus. + μὴν D. κάτω] κάτωθεν 69.
 39. ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ] ἐκεῖ D. αὐτῷ 1. 59. Colb. Versio Syr. — 72.
 ὅτι ἔως κρᾶζας] οὕτως αὐτὸν κρᾶζοντα ἐ D. οὕτως κρᾶζας] — Versio Copt. Arab.
 ἦ] + τοῦ 69. εἶπεν] — D.
 ὁ ἀνθρώπος οὗτος υἱὸς ἦν Θεοῦ] οὗτος ὁ ἄνθρωπος Θεοῦ υἱὸς ἦν. D. 40. δὲ] + ἐκεῖ D.
 καὶ primum] — Codices Syr. Theophylactus. + αἱ A. ἦν] — L. Codices Latini.
 ἐ secundum] — D 1. 9. 10. 11. 28. Colb. 56. 58. 59. 60. 62. 69. 83. 90. Ev. 24. Editio Complut. Plan-
 tin. Erasmi Aldi, Stephani 1. 2. Colinaei, Bengelii, Genov. Versio Copt. Μαρία] Μαριάμ C. 1. Versio Syra. bis.
 καὶ prius] — D. 28. Editio Erasmi 1.
 ἡ τοῦ] — DF a prima manu L. 78. Colb. 69. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi. ἡ C. 1. 72. Colb. duo. τῷ 90.
 Ἰωσὴ] Ἰωσήφ DL 69. Versio Copt. Hieron. c. Helvid. Ἰωσήφ 1. Versio Sax. Ἰωσήφ Versio Vulg. Æthiop.
 41. καὶ prius] — ACDL 67. 92. Versio Vulg. Goth. probante J. Millio prol. 1345.
 ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ] ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἦν Evang. 6. ἠκολούθη] ἠκολούθησαν D. 59.
 ἐ διηκόνουν αὐτῷ] — CD. 2. 38. 51. Evang. 13. Editio Erasmi 1. Aldi. Theophylactus. ἀκολουθεῖν αὐτῷ 28.
 ἄλλαι] ἑτέραι A. αἱ posterius] — A. 42. ἐπεὶ] ἐπειδή A.
 προσάββατον] πρὶν σάββατον D. προσάββατον AEL 3. 9. 37. 38. 45. 46. 48. 50. 53. 61. 63. 64. 73. 74.
 89. 90. 92. Evang. 6.
 43. ἦλθεν] ἦλθον ACKL. 1. 27. 33. 35. 42. 49. 56. 58. 59. 61. 62. 69. 72. 74. 83. 89. 90. 106. Evang.
 1. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 24. Versio Copt. Goth. Theodoret. Dial. III. probante T. Beza.
 ἐ αὐτοῦ ἦν] ἦν ἐ αὐτοῦ D. Θεοῦ] + ἐ 38. ex emendatione. 51. 63. 64. Editio Complut.
 εἰσῆλθε] ἦλθεν D. σῶμα] πτώμα D.

ἀφείον με — εἰπέ μοι Οὐ καὶ θαυμαστὸς — τότε
 ἕνεκα ἀποδημήσαντι ἄνθρωποι νεώτεροι, καὶ τὰς γυνεῖς αὐ-
 τῶν ἀπολείψουσιν, καὶ τὰς φίλας, καὶ τὰς συγγενεῖς, καὶ
 τὸ κτήσαδον, ἵνα σοὶ ἐκ φασὶν ἐπιφανημάτων λέγοντι. ἐκ
 Laudantium acclamatio. Ter. Andr. III. 4. 10. vah,
 consilium callidum. Plant. Curc. III. 179. Vah.
 C. quid mirare? . . . Vah homo impudens.

34. ἐλὼν] Judic. V. 5. in Versione Graeca.

36. Polyb. I. 86. ἐκεῖνον μὲν καθεῖλον, τῶτον δ' ἀνέ-
 βεσαν ζῶντα. Antonin Lib. 13. ἀδελφὸς ὁ τῆς ἀσπαλίδος
 ὄμωσεν, ὅτι πρότερον τίσεται τὸν τύραννον, ἢ τὸ σῶμα κα-
 κήσει τὸ τῆς ἀδελφῆς. inf. com. 46.

37. Plut. de Deo Socrat. p. 597. F. τὰς ἄλλας
 ἀσπαράμενος ὥσπερ ἡλέως ἐξέπνευσε. Sophocl. Ajac. 1045.
 ὦ τάλας, ὅφ' ἔφονέας ἄρ' ἐξέπνευσας; Anthol. II. 32.
 4. Γαίως ἐκπνεύσας τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐχθρὸς ὁ λεπτός, εἰς τὴν
 ἀποκομὴν ἔδεν ἀφῆκεν ὅλας.

39. Aristot. de Mundo. ἡ μὲν ἰρις ἐξ ἐναντίας φαί-
 νεται ἡλίας τε καὶ σελήνης. Theophr. IV. 33. ἐξ ἐναντίας
 γὰρ ἔτοι καθεστήκεισαν ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κα-
 τὰ ἰώτε.

42. Glossarium. Coena pura, προσάββατον.

43. εὐσχημῶν] Cod. D. dives. Versio Vulg: no-
 billis. Etymol. εὐσχημῶν ὁ κόσμος καὶ περιέμενος τοῖς νό-
 μοις, παρὰ τὸτο ῥητίον. οὐχ ὁ πλεῖστος καὶ πολλὰ κερη-
 μένος. Phrynichus p. 146. εὐσχημῶν, τὸτο μὲν οἱ ἀ-
 μαθείς ἐπὶ τῷ πλεσί καὶ ἐν ἀξιώματι ὄντος τάττειν οἱ
 δ' ἀρχαῖοι ἐπὶ τῷ καλῷ καὶ συμμύτρων. Plut. parall.
 Gr. & Ro. 15. Ταρπεία τῶν εὐσχημῶν παρθέων τῷ
 καπεταλίῳ φύλαξ. Horat. Carm. II. 8. Nec Laco-
 nias mihi trahant honestae purpuras clientae. Pe-
 tron. 140. Matrona inter primas honesta, Philo-
 mene nomine, quae multas saepe haereditates offi-
 cio aetatis extorferat. tum anus & floris extincti
 filium

4 εαυτάς· τίς σπικεκύλσει ἡμῖν τὸ λίθον ἐκ τοῦ θύρας τῆς μνημεῖος; Καὶ ἀναβλέψασαι θεω-
 5 ροῦσιν ὅτι σπικεκύλσει ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον,
 εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν καὶ ἐξεθαμβήθησαν.
 6 Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβησθε· Ἰησοῦς ζητεῖτε τὸν Ναζαρεθὶν τὸν ἐσταυρωμένον·
 7 ἡγέρθη, ἐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν· Ἀλλ' ὑπάγετε, εἰπάτε τοῖς
 μαθηταῖς αὐτῶν, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψε-
 8 σθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. Καὶ ἐξελθῶσαι — ταχύ, ἔφυγον ἀπὸ τῆς μνημεῖος· εἶχε δὲ
 9 αὐτάς τρόμος καὶ ἐκστασις· καὶ ὁδὸν ὁδὸν εἶπον· ἐφοβήντο γάρ. Ἀναστὰς δὲ πρῶτῳ πρῶ-
 τῇ

5. εἶδον νεανίσκον] νεανίσκον εἶδον D.
 6. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς] καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἄγγελος D.
 τὸν Ναζαρεθὶν] — D. τὸν Ναζαρεθὶν 69. Ναζαρεθὶν L.
 ἴδε ὁ τόπος] ἴδετε ἐκεῖ τόπον αὐτοῦ D.
 ὅτι] + ἡγέρθη ἀπὸ τοῦ νεκρῶν ἐ 59. Colb.
 εἶπεν] εἶρηκα D. εἶπον 40. 72.
 8 ταχύ] — ACDFLM 1. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 28. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42.
 44. 45. 46. 49. 50. 51. 53. 57. 63. 64. 65. 69. 71. 72. 76. 80. 83. 86. 90. 92. 106. Evang. 1. 6. 7. 8. 9.
 11. 12. 13. 14. 15. 19. 20. 24. Editio Complut. Stephani 1. 2. Plantin. Wechelii, Bengelii. Genev. Versio Vulg.
 Goth. Corp. Armen. Syr. utraque, Aethiop. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1345.
 δε] γὰρ D. Versio Syr. Vulg. Corp.
 ἐκστασις] ἐκτασις Evang. 1.
 γὰρ] + 333333 φερε] πε καὶ ταῦτα· πάντα δὲ τὰ παραγγελμένα τοῖς περὶ τὸ Πέτρον συντόμως ἐξηγγέλιαν. καὶ δὲ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δυσσεως ἐξαπέστειλε δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἀφθάρσιον κηρυγμα τὸ αἰωνίῳ σωτηρίας
 — ἐστὶν δὲ καὶ ταῦτα φερόμενα καὶ τὸ ἐφοβήντο γὰρ. Ἀναστὰς δὲ κ. τ. λ. L. Versio Syria posterior in mar-
 gine. + ἐν τίσιν μὲν τῶν ἀντιγράφων ἕως ἀδὲ πληροῦ] ὁ εὐαγγελιστής, ἕως οὗ καὶ εὐσεβίου ὁ Περικλῆς ἐκάνοντο ἐν
 πολλαῖς δὲ καὶ ταῦτα φερε] Ἀναστὰς κ. τ. λ. 1. cinnabari scripta. + ἐν τίσιν τῶν ἀντιγράφων ἕως ἀδὲ πληροῦ] ὁ
 εὐαγγελιστής· ἐν πολλαῖς δὲ καὶ ταῦτα φερε] Cod. 22. & Regius 2868. Citante R. Simonio. Severus Antioch. in
 Cod. 34. 39. 41. ἐν μὲν τοῖς ἀκριβετέροις ἀντιγράφοις τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον, μέχρι τῆς ἐφοβήσεως γὰρ, ἔχει τίτλον,
 ἐν δὲ τίσιν πρόσκει] καὶ ταῦτα — τῶτο δὲ ἐναιτωσιν τῶν δοκίμων πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἐρημίαν· ἀλλ' — καὶ γὰρ ἡ
 εἰς αὐτὸς δὲ συνετός· Ἀναστὰς δὲ, πρῶτῳ σαββάτῳ. quae etiam reperiuntur in Oratione II. de Resurrect. Nisse-
 no adscripta. Viñor. ed. & in Cod. 34. 36. 37. 40. 41. & Regius 1880. 2282. teste R. Simonio. ἐπειδὴ δὲ ἐν
 τίσιν ἀντιγράφοις πρόσκει] τῶ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον· Ἀναστὰς δὲ τῇ μιᾷ τῆς σαββάτος πρῶτῳ ἐφάνη Μαρία, δοκίμῳ δὲ
 τῶτο ἀφ' ἧς τῇ πρῶτῳ Μαριαῖον ἐρημίαν, ἔρεμν, ὡς δυνατὸν ἦν εἰπεῖν, ὅτι νεκροῦναι τὸ πρῶτον Μάρκῳ τελευτήσαν ἐν τίσιν
 φερόμενον, πλὴν ἡ μὴ δοξάζειν ἐπὶ τὸ ἱστορικὸν πεφυνγάναι, ὥτως ἀναγινώσκοντες, ἀναστὰς δὲ, καὶ ἡ ὑποσέβας ἐπάγειν,
 πρῶτῳ τῇ μιᾷ τῆς σαββάτος ἐφάνη. Cod. 24. 36. 38. 40. 41. τῶ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον, ὡς νῦν γὰρ ἐν οἰκίᾳ αὐτῆς εἶναι· ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀκριβοῦς ἀντιγράφον, ὡς ἐν πλείστοις εὐ-
 ρόντες αὐτὰ κατὰ τὸ Παλαιστίναιον εὐαγγέλιον Μάρκῳ, ὡς ἔχει ἡ ἀλήθεια τεκνέμεν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιφορομένην διαπολίτικῃ
 ἀνάστασιν, καὶ τὸ ἐφοβήσεως γὰρ. Hieronymus Hedibae Q. IV. Duplex solutio est, aut enim non recipimus Marci tes-
 timonium, quod in raris fertur Evangelis, omnibus Graeciae libris pene hoc Capitulum in fine non habenti-
 bus. praefertim cum diversa atque contraria Evangelistis caeteris narrare videatur: aut hoc respondendum, quod
 uterque verum dixerit. — ita enim distinguendum est, & parumper spiritu coartato inferendum: prima sabbati
 — nonnulli, ut se liberent quaestione, in Marco volunt unam esse de Mariis, sed non additum cognomen Magda-
 lenae, sed ex superfluo scriptorum inolevisse vitio, quod primum Evangelista non scripserit. Euthymius. Φασι
 δὲ τινες τῶν ἐξηγητῶν, ἐν ταῦτα συμπληροῦν τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον, τὰ δὲ ἐφεξῆς προσθήκην εἶναι μεταγενέστεραν. Theo-
 phylactus. ἀναστὰς δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκτασθὼς εἶπεν· πρῶτῳ πρῶτῳ σαββάτῳ ἐφάνη Μαρία, οὗ γὰρ αἴτιον πρῶτῳ, τίς γὰρ
 οἶδε, πότε ἀνέστη; & Suidas in voce πρῶτῳ. Versio Armenica, quae sequuntur a commate nono seorsim exhibet.

ac sepulturae constitui nefas fuisse. Qua propter si mihi respondere voles haec dicito — nummum ob sepulturam datum nemini. *Lampridius* Commodo 14. Vendidit etiam suppliciorum diversitates & sepulturas.

46. *Artemid.* I. 14. ἀργὰ γὰρ τὰ βρέφη καὶ ἐνελθόντα τὰς χεῖρας τοιγάρ.

Sanhedrin f. 47. 2. A quonam tempore incipit luctus? ex quo clauditur sepulcrum imposito operculo, quod *לגלג* dicitur. *Pedo Albinou.* I. 66. Vix posito Agrippa tumuli bene janua clausa est.

1. *Demosth.* C. Mid. ἥδη καὶ χεῖρας ἐκείνη διαγενομένη ταῖς ἡμέραις. *Dionys. Hal.* A. V. 77. ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τῆς πατρὸς ἡμεῶν ἡλικίας, ἡμεῖς ὅτε διαγενομένων ἐτῶν ἀπὸ τῆς τῆς Λαρκίης Δικτατορίας. *Plato* Apol. ἄρ' οἷσθέ με τόσαδ' ἐτὴ διαγενέσθαι, εἰ ἐπ' αὐτῶν τὰ δημόσια; *Plut.* Rom. p. 32. A. σχεδὸν ἐτῶν χ. διαγενομένων. πλεονὴ καὶ χίλια ἔτη διαγέγονται. & . . . ἐτῶν σ. διαγενομένων. *Numa* 74. E. ὅτε περ διαγενομένων ἐτῶν. *Aegil.* p. 612. A. ἡμεῖς καὶ διαγενομένων. *Lyfias* pro caede *Eratoth.* μετὰ ταῦτα διαγέγοντο ἡμέραι δ. ἡ ε. *Polyaen.* VII. 31. χρόνος διαγενομένων. *Aristides* S. S. IV. p. 322. γ. ἡ δ. ἡμεῶν διαγενομένων. *Polybius* II. 19. διαγενομένων πάντων ἐτῶν. *Herodian.* I. 10. 1. χρόνος δὲ οὐ πολλὸς δια-

γενομένων. *Xenoph.* Cyropaed. V. οὐ πολλὰ δὲ χρόνια μεταξὺ διαγενομένων. *Euseb.* H. E. I. 10. ἐνιαυτὸς δὲ διαγενομένων. *Acl.* XXV. 13. XXVII. 9. Versio Vulg. cum transisset sabbatum. *Castalio*: exacto Sabbato. *Alii*: cum intercessisset Sabbatum. *Aelian.* V. H. III. 19. διαγενομένων Γ. μηνῶν.

II. ω. 582. Διμῶς ἐκκαλέσας λαῶσαι κίλειτ' ἄμφω τ' ἀλείψαι. 588. Τὸν δ' ἐπὶ οὐν δριμύτι λαῶσαν καὶ χρεῖσαν ἐλαιον. *Od.* γ. 466. αὐτὰρ ἐπεὶ λαῶσαν τε καὶ ἔχρισεν λιπ' ἐλαίῳ. *Plut.* de Consol. ad Apoll. p. 119. B. τὸ μὲν σωματικὸν κελύσαι τῆς μεταλλάσσοντος ταῖς γυναιξὶ παρὰ δούλῳ πρὸς τὴν νόμον ταφῆν.

5. *Dionys. Hal.* A. VI. 13. ἐν ταύτῃ λέγονται τῇ μάχῃ — ἡ πλείστη δύς φαίνεται κάλλι τε καὶ μεγέθει μακρῷ καὶ τῆς, ὅν ἡ καὶ ἡμεῖς φύσις ἐκφέρει, ἐναρχόμενοι γενεῶν — καὶ μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Λατίνων — ἐν τῇ Ρωμαίων ἀγορῇ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐφθῆναι δύο ἐκνίκουσι λέγονται — μήκιστοι καὶ κάλλιστοι, καὶ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχοντες — ὅς μεταχωρήσαντας ἐκ τῆς ἀγορῆς ὑπ' ἐδῶν ἐπὶ λόγῳ ἐφθῆναι. 2. *Macab.* III. 26. *Acl.* I. 10.

7. *Acl.* I. 14. *Aen.* I. 30. Troas, reliquias Danaum atque immittit Achilli.

8. II. σ. 247. ὁρῶν δ' ἐσάτων ἀγορὴ γένετ', οὐδ' οὐκ ἔστιν ἔξωθεν, πάντας γὰρ ἔχει τρόμος. & ζ. 137. κρα-

τη σαββάτῃ, ἐφάνη πρῶτον Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἐπὶ δαιμόνια. Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτῆς γενομένοις, πενθῶσι καὶ κλαίοντι. 10 Καὶ οἱ, ἀκούσαντες ὅτι ἤ, καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν 11 ἐξ αὐτῶν ὡσεὶ πατῶσιν ἐφανέρωθη ἐν ἐτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. Καὶ οἱ 12 ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· ὁ δὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. Ὑστερον, ἀνακειμένοις 13 αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανέρωθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, καὶ σκληροκαρδίαν· ὅτι 14 τοῖς

Cardinalis Cajetanus: Quicquid autem sit de veritate, suspitionum tamen istarum effectus est, quod haec scripta non sunt solidae auctoritatis ad firmandam fidem, sicut sunt reliqua Marci indubitata. *Hefysibius* Q. 52. Μάρκῳ μὲν ἐν ἐπιτόμῳ τὰ μέχρι τῆς ἐνδὸς ἀγγελίας διελθόν, τὸν λόγον κατέπαυσε. Ληκῶς δὲ — ἐν τῇ καλῇ κλεωπῶν ἱστορίᾳ τῇ εὐαγγελικῇ πραγματείᾳ συνεπέρανε. In Cod. 80. ὑποθέσις τῆς καλῆς Μάρκον ἀγῶν εὐαγγελίας ita definit: ἡγήθη. Ἐν τῷ ταῖς γυναιξὶν ὁ καλαβῶς ἀγγελῶν ἀπήγγειλεν, ὡς ὅτι αὐταὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς μαθηταῖς. Hinc etiam ipse κεφαλαίων Marci numerus in Codicibus variat, aliis nonnisi CCXXXIII. numerantibus, in Cod. Reg. 2856. 2867. aliis CCXXXIV, cum 2859, aliis CCXLI. ut Cod. 1879. *Cajetanus* D. 1. 39. δ. ἡμῶν ὑπέρχει εὐαγγελία, κεφαλαίων ἀρξῶν. *Ephraimianus* Ancorat. 50.

9. ἀναστὰς δὲ] τῇ καίρῳ ἐκείνῳ ἀναστὰς 59. + ὁ Ἰησοῦς F. 10. 12. 13. 35. 48. 49. 56. 58. 59. 60. 62. 64. 66. 67. 69. 83. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Codices Latini. Versio Armen. Lutheri. Theophylacti, probante T. Beza in annot. Editionis 5. + Ἰησοῦς 90. πρῶτῃ] πρῶτος 34. 38. πρῶτος 28. 47. 56. 58. 64. σαββάτῃ] σαββάτων K. 1. 4. 7. 11. 28. 29. 37. 40. 42. 44. 47. 63. 65. 67. 68. 74. 80. 89. 90. Variæ Lectiones *Bogardii*. Evang. 12. 18. 24. Versio *Copte*. ἐφάνη πρῶτον] ἐφανέρωσε πρῶτος D. ἰφάνη πρῶτῃ 91. Μαρίας] μαρίαν C. Versio *Syr*. τῇ] — D. ἀφ'] παρ' C. a prima manu D. ἡς] + Ἐ Editio Complut. 10. ἐκείνη] + δὲ C. a prima manu. 64.

τὴν γὰρ ἔχει τρόμος ἀνδρὸς ὁμοκλή. *Herodot.* IV. 15. ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος.

10. *Thomas*. πνεῦν ἐπὶ τῷ λυπεῖσθαι καὶ μελανιμορεῖν· θρηνην δὲ ἐπὶ τῷ κλαίειν. *Ælian.* N. A. XI. 18. ex Sophoclis Tyro. πνεῦσα καὶ κλαίσα τὴν πάρος φύσιν.

12. *Moschus* Europ. extr. Theocrito adscr. 19. ζῆος δὲ πάλιν ἐτέρην ἀνελάζετο μορφήν. *Arrian.* in *Han-* nib. p. 548. ὁ δὲ ἀνίσταται — τὴν ἐσθλότητα καὶ τὴν κόμην ἐνέλλασσε συνεχῶς ἐσκευασμέναις ἐπινοίαις, καὶ αὐτὸν οἱ κέλται περιόντα τὰ ἔτη πρεσβύτην ὀνύντες, εἴτα νέον, εἴτα μεσαιπτόλιον, καὶ συνεχῶς ἕτεροι ἐξ ἐτέρων θαυμάζοντες ἔδξαν θειοτέρως φύσεως λαχῶν.

15. *Col.* I. 23. *Rom.* VIII. 19, 22. *Heb.* IV. 13. 1. *Pet.* II. 13. *Sota* f. 36. 1. Trajecerunt Jordanem & venerunt ad Garizim & Ebal, montes ultra LX. milliaria distantes, neque ulla creatura כְּרִיָּה כְּרִיָּה coram iis consistere potuit: quisque autem consistere volens, illico diarrhoea laborare coepit. *Berachoth* f. 6. 1. Si oculo data esset facultas videndi, non posset ulla creatura כְּרִיָּה כְּרִיָּה consistere prae metu daemonum noxiorum. *Bereschith* R. XIII. 2. Omnes arbores quasi colloquuntur cum creaturis: omnes arbores sunt ad utilitatem creaturarum creatae. — Et omnis sermo creaturarum non est nisi de terra; terra fecit, non fecit. Et omnis oratio creaturarum non est nisi de terra: Domine, terra faciat, Domine prosperetur terra: at oratio Israël non est nisi de domo sanctuarii: domine aedificetur domus sanctuarii; quandonam aedificabitur domus sanctuarii? *Cheub.* f. 17. 1. Dicunt sapientes: semper sit animus hominis complacens creaturis. *Midras Till.* Psal. CXXXV. Habitare fecit spiritum sanctum super creaturas. *Chagig.* f. 122. R. Jose dicit: Vae creaturis illis, quae vident, nec sciunt, quid videant: quae stant, nec sciunt, cui rei instant. *Debarim* R. IX. f. 244. 1. Deus dixit ad Moysen: Omnium creaturarum descendendum ad sepulcrum oculi hebetes sunt, sed oculi tui hebetes facti non sunt. Omnibus creaturis, ea quae ad componendum mortuum pertinent, locus, lectus, indumenta, humana manu conficiuntur: Sed tibi ea Deus ipse confecit. Omnes creaturae quando moriuntur, cognatis & vicinis multum negotii exhibent: sed ego & familia mea te sepeliemus. R. *Salomo* verba Psalms LVIII. ult. & dixit homo, interpretatur: dicent creaturae.

Schemoth R. I. Ismaël sedebat in biviviis & latrocinabatur creaturas. II. mors quae obtenetrabit facies creaturarum. IX. Deus vult justificare creaturas suas — & non vult ream facere creaturam. *Echa* praef. fui risus gentibus & subsannatio creaturis. *Berachoth* f. 88. 1. qui videt sapientes Israël, dicat: Benedictus qui distribuit sapientiam suam timentibus ipsum: Sapientes gentium, dicat benedictus qui dedit de sapientia sua creaturis. Vident reges Israël dicat: benedictus qui distribuit de gloria sua timentibus eum: Reges gentium mundi, dicat: benedictus qui dedit creaturis de gloria sua.

18. *Esa.* XI. 8. *Exod.* IV. 3. 4. 5. *Psal.* LVIII. 5. 6. *Act.* XXVIII. 3. 6. *Deut.* VIII. 15. *Luc.* X. 19. *Virgil.* *Ecl.* IV. 24. Occidet & serpens, & fallax herba veneni occidet. *Ecl.* VIII. 71. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. *Ovid.* *Metam.* VII. 203. Vipereas rumpo verbis & carmine fauces. *Amor.* II. 1. 25. Carmine diffiliunt abruptis faucibus angues. & de Medicam. faciei, 39. Nec mediae Maris finduntur cantibus angues. *Horat.* *Epod.* XVII. 29. Caputque Maris diffilire naenia. *Nemesianus* *Ecl.* IV. Cantavit, quod Luna timet, quo rumpitur anguis. *Lucan.* VI. 488. Gelidos hic explicat orbes, Inque pruinoso coluber distenditur arvo, Viperei coeunt abrupto corpore nodi. *Lucilius*. Marfu coluber Diffentit cantu, venas cum extenderit omnes. *Plato* *Euthydem.* p. 201. E. ἡ μὲν τῶν ἐπαυδῶν τέχνη ἔχων τε καὶ φαλαγγίαν καὶ σκορπίαν καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τε καὶ ὄσων κήλησις ἐστίν. *Athenaeus* III. p. 84. E. παρὰ πολὺν ἐμὲ πινυμένουσιν τὴν τῆς ἀγνύτης ἀρχήν. ἔτος καταδικάσκει τινας γενέσθαι θηρίων βορὰν κακέργας εὐρέντας, καὶ εἶδε αὐτὰς ἀπασιν τοῖς ζώοις παραβληθῆναι, καὶ μετ' οὐ πολὺ παραβληθέντες πελαρίοις καὶ ἀγριωτάτοις ζώοις ταῖς ἀσπίσι δηχθέντες οὐδὲν ἔπαυον. *Galen.* de loc. affect. II. καὶ τὰς ἐχίδνας δ' ἐστὶν ἰδεῖν τηλικαῦτα, μηδ' εἰ ταῖς χερσὶν ἀνελόμπος βασιλέως δακνύσας. de Theriaca ad Pisonem. ὅσα γὰρ ἐστὶν ἀλλῶς πρὸς τὸ ἀναρεῖν ταῦτα τὰ θηρία καὶ πολλάκις γὰρ εἰεασάμην ἐγὼ εἰ τῇ μεγάλῃ ἀλεξανδρίᾳ τὸ τάχος τῶ ὑπ' αὐτῶν γειομένῳ θανάτῳ. Ὅταν γὰρ τινα τέτη τῷ νόμῳ τῆς κολάσεως κατακρίντα φιλανθρώπως καὶ ταχέως ἀποκτεῖναι θέλωσιν, προσβάλλοντες αὐτῶν τοῖς σπρίοις τὸ θηρίον, καὶ ποιήσαντες ὀλίγον περιπατῆσαι, ἔτω ταχέως ἀναρεῖσι τὸν ἄνθρωπον. de Antidot. I. ἀνδρομαχος ὁ Νέριος ἀρχιτρίτης. Κλῆσι πολυθρόνῳ βριαρὸν σθένος

15 τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον ἐκ ὀπίστευσαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἰς τὴν
16 κόσμον ἅπαντα, κηρύττετε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα ᾧ θεῷ
18 λαλήσονται· Ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλεῖσιν, γλώσσαις λαλήσονται καιναῖς· Ὄφεις ἄρῃσιν· καὶ θανάσιμόν τι πῶσιν, εἰ μὴ αὐτὰς βλάψαι· ὅτι ἄρρώστους χειρας ἔσται ἡ

58-

πορευθεῖσα] ἀτελοῦσα K. 42.

ἀπήγγειλεν] + αὐτοῖς D

γενομένοις] — 36. 40.

11. κακῶς] ἐκείνοι C. a prima manu L. Verlio Copt

αὐτῆς] αὐτῶν Codex resie Beza. Versio Syr.

ἠπίσταν] Ἐ οὐκ ἐπίστευσαν αὐτῷ D. a prima manu.

+ αὐτῇ D. ex emendat. Versio Sax.

12. $\mu^T]^{\sim} \hat{c} \mu^T U.$

ἐπιπαύσιν] — 1.

14. ὁσπερ] + δε AD 1. Editio Bezae 3. 4. 5. Versio Copt. Syr. prior, & posterior cum asterisco.

ἐγγυερμειον] + ἐκ νεφρῶν AC 1. 11. 13. 28. 33. 61. 69. 74. 89.

οὐκ ἐπίστευσαν] Hieronymus & Pelagianos II. 6. In quibusdam exemplaribus, & maxime in Graecis codicibus, iuxta Marcum in fine ejus Evangelii scribitur: + & illi satisfaciebant dicentes: Seculum istud iniquitatis & incredulitatis substantia est, quae non finit per immundos spiritus veram Dei apprehendi virtutem. Idcirco jam nunc revela justitiam tuam. Cui si contradicitis &c. 15. αὐτοῖς] πρὸς αὐτὴν D. ἡ γὰρ] ὁ D.

16. $\circ$ prius } $\circ\tau$ $\circ$ D.

Ⓢ] + Ⓟ Edit. Complut. Stephani 1. 2.

17. παρεκολαθήσει] ἀκολαθήσει L.

ταῦτα παρακολυθησει] παρακολυθησει ταῦτα AC. a prima manu

च० १०५६ L.

ἐκβαλοῦσι | ἐκβάλλουσιν D.

κατανοῖς] + ἔ ἐν ταῖς χερσίν C a prima manu. DL. 1. 33. Evang. 6. Versio Copt. Armen. — L. Versio Copt.

18. βλάψαι] βλάψη ACEFGHKL 1. 10. 11. 12. 13. 14. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 69. 72. 73. 74. 70.

83. 86. 90. 106. Evang. 1. 2. 8. 11. 13. 14. 24. Editio Complut. Bengelii. Bogardi.

ἀντιδοτοιο καὶσαρ ἀδιμάντης δώτορ ἐλευθερίας, κλυθὶ Νέων,
 ἰλαρὴν μιν ἐπικλυσοῖσι γαλήνην. Εὐδίων, ἡ κυάνας οὐκ ὄθεται
 λιμνῶν. Οὐδ' εἴ τις μηκανὸς ἀτεχθεῖα δραγμάτα θλίψας
 χαρὸν ὑπὲρ συγῆς χεῖλος ἄχῃ κύλικος. Οὐδ' εἴ κανεῖς πηλ-
 σαι γένων, οὐκ ἀκούϊτου Μέρμηκτο δ' οὐ ψυχρῇ χυλὸν ὑπο-
 κυάμης. Οὐ θερμὴν Σάψον τε καὶ ἀκύμορον πόμα μελίδης.
 Οὐδὲ μὲν αἰμυρῶν ἔλκασι κανθαρίδων, Οὐ ζοφερῆς ἔχιος τε,
 καὶ ἀλγύνιοι κρασῶ Τύμματα, καὶ ξηρῆς διψάδος ἐκ ἀ-
 λόγοι. Σκόρπιος ἐκ ἐπὶ τήνδε κορύσσεται, οὐδὲ μιν αὐτὴ
 ὥσπιν ἀδρήτῃαν ἰὼν ἔχρεα γοῶν. Οὐ μιν ἀτεχθόμενος καὶ
 θρύας ἀντίασει. Καὶ κατὰ φάλιον θερμὸς ἐνερθε μένει. Οὐκ
 ἀλέγοι δρύινι, ἀναίμακτον δ' ἔχει ἰὼν ἀμυρῶρες τοῖν δα-
 μιναμῖνι πόματι. Οὐ μὲν ἀτεχθέντα φαλάγγια σίνεται ἕ-
 τας ἀέρα, Φρικαλέαν δ' ἄχθος ἔθηκε πόνων. Οὐδ' ὕδρος,
 ἐδ' ἐπὶ χερσος, ὅθ' ὕδατα καρκύνος αἰθεῖ βοσκομένος θέρμης
 ἤρξατο πρῶτον ἄρας. Χερσὺδρος θανάτῳ πεπαλαγμένω χεί-
 λι σὺν ἀντόμενος γλυκερῇ τέρμα φέροι βιοτῇ. Τῇ πῶ-
 σινος λειμῶσι θέρμης ἐπιτέρπειο. Καῖσαρ, καὶ Λυβικὴν εἰ-
 χαν οὐκ ἀλέγοις ψάμαθον. Οὐδὲ μιν ἀμφοισβαῖα φέροι μο-
 ρόν, ἐδὲ τις ἦδη φῦλός ἐν ξηροῖς βοσκομένος πεδίον. *Arifol.*
Mirabil. aufcult. extr. de serpente, iacro dicto, lagae
'Thessalae carminibus exanimato. Targum Jonathan
Deut. XVIII. 11. qui conficiant & ligant serpen-
tes & icorpiiones. Jebamoth f. 121. 1. Si quis in-
ciderit in foveam plenam serpentibus & scorpionibus
tellantur eum esse mortuum: R. Juda f. Be-
thine dixit: etiam de fossa plena serpentibus &
scorpionibus non tellantur; solliciti enim sunt ne
forte sit כוכר i. e. peritus incantationum. Manilius
V. 389. Anguitenens magno circumdatus orbe
draconis — Non inimica facit serpentum membra
creatis. Accipit sinibusque suis, peploque fluenti,
Ofculaue horrendis jungent impune venenis. Hiero-
fol. Avda Zara f. 27. 2. Dixit R. Jochanan: fi-
lium filii R. Josuae f. Levi quoddam mortiferum
deglutivisse, & incantatum in nomine Jesu f. Pan-
theris sanatum fuisse. Cum autem evassisset, pater
pueri ex incantatore quaequivit, quid dixisset? No-
men Jesu Nazareni se invocasse respondit. Dixit
pater pueri: praestitisset, si fuisset mortuus, & non
audivisset verbum hoc. Et statim factum est sic.
(vid. supra in X. 8.) f. 27. 2. Opus, quod accidit
R. Eleazaro f. Dama, f. Sororis R. Ismaelis, quem
momorderat Serpens. Venit Jacobus Vir Cephara-
fama, [al. Sacania] in nomine Jesu f. Pandira,
ut illum sanaret. Dixitque ei: placetne tibi in
nomine Jesu f. Pandira? Sed non permisit R. Is-

mael dicens : Non licet tibi, f. Dama, ejusmodi rem
facere. Dixit ei filius Dama : probabo ex Lege, li-
cere. Sed non permisit ipsi probare, donec mo-
reretur. & in *Midras Kobeleth* c. 1. 8 & gavisus est
R. Ismael dixitque : Beatus es, fili Dama, quod
exivit anima tua in puritate, & non perfregisti se-
pem sapientum; quicunque enim rumpit sepem,
mordebit eum serpens, & non morsus est, nisi ut
non morderet eum serpens in seculo futuro. Et
quid erat illi? *Levit. XVIII. 5.* non moriatur in
ea. *Avoda Sara* f. 27. 2. *Berachoth* f. 33. 1. Tra-
dunt Rabbini nostri historiam de loco quodam,
in quo fuit hydra, homines mordere solita. Ve-
nerunt ergo & indicarunt R. Chaninae f. Dufae,
qui dixit illis : Ostendite mihi speluncam ejus; quam
cum ostendissent, calcaneum ad orificium illius po-
suit, quo facto hydra illum momordit, & mortua
est. R. Chanina ipsam humero imposuit, & in Scho-
lam portavit, dicens : Filii mei, videtis non hy-
dram, sed peccatum vos necare. Ex illo tempore
proverbium natum est : Vae homini cui hydra oc-
currit : sed vae hydrae, cui R. Chanina f. Dufa
occurrit ! *Julius Paul. I. 15* In circulatores, qui
serpentes circumferunt, & proponunt, si cui ob-
eorum metum damnum datum est, pro modo ad-
missi actio dabitur.

Plut. Caes. p. 724. E. ἤσπε φάρμακον — δανάσιμον πιπώστα. Dioscorid. I. τοῖς δανάσιμον πιπώστα. & 95. ποιεῖ δὲ πρὸς δανάσιμα φάρμακα. Augustin. de Moribus Manichaeor. II. 8 Quaedam facinorosa mulier Atheniensis, ut prodit historia, venenum, quod certo modulo dam-nati, ut morerentur, hauriebant, paulatim bibendo sine ullo vel levi incommodo effecit, ut biberet. Itaque cum esset aliquando damnata, legitimam illam quantitatem veneni, quam consuetudine vicerat, accepit ut caeteri, nec ut caeteri extincta est. Quod cum esset magno miraculo, missa est in exilium. Sueton. Neron. 33. Britannicum — veneno aggressus est. Quod acceptum a quadam Locusta — Locustae pro navata opera impunitatem praediaque ampla, sed & discipulos dedit — Parricidia & caedes a Claudio exorsus est: cujus necis, etsi non autor, at confcius fuit: neque dissimulanter, ut qui boleos, in quo cibi genere venenum is acceperat, quasi Deorum cibum posthac proverbio Graeco collaudare sit solitus. 34. Cum matrem veneno ter tentasset,
M m m m fen

οσι, ὃ καλῶς ἔχουσιν. Ὁ μὲν ὅν Κύριον μὲν τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸ ἔ- 19
ρανόν, ὃ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξεληθέντες ἐκήρυξαν πανταχῶ, τοῦ 20
Κυρίου συνεργῶντες, ὃ τὸ λόγον βεβαιῶντες ἀπὸ τῶν ἐπακολουθησάντων σημείων.

ΤΟ

19. οὖν] — C. a prima manu L. 90. a prima manu.
κύριον] + Ἰησοῦς CKL. 1. 4. 33. 42. 61. 63. Versio Vulg. Syr. utraque. Copt. Armen. Sax. Irenaeus III. 10.
αὐτοῖς] αὐτὸν F. ἀνελήφθη] ἀνεφέρετο 36. 40. + ε ἀνεφέρετο 68. τὸν οὐρανόν] τὰς οὐράνας 13. 69.
ἐκ δεξιῶν] ἐν δεξιᾷ C. Θεοῦ] πατὴρ 1. a prima, ut videtur, manu. Versio Copt. Armen.
20. ἐξεληθέντες] ἀκέραιες 6. ἀπὸ] — Versio Copt.
σημείων] + ἀμὲν C a prima manu EF 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 72. 76. 92.
Evang. 1. 2. 6. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. Editio Complut. Colinaei, Stephani, Plantin. Weshelii. Genov.
Versio Copt. Belg. Aethiop. Theophylacti.

εὐχ. αχ. 35. 39. 41. 105. 107. Versus MDCC. in Codice Latino Cottoniano. & Versione Aethiop. εἰχοι β.
Nicephorus. 1675. Versio Syra. εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον ἐγράφη Ῥωμαῖσι ἐν Ῥώμῃ, μὲν ἔτη 18. τ' ἀναλήψας τοῦ κυρίου,
ἔχει δὲ ῥημῶα ἄχως. εἰχος δὲ ἄχως. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον ἐτέλεισθη, ἄρχεται πράξεις ἀποστόλων D. τὸ κατὰ Μάρκον
εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μὲν χρόνος δέκα τ' τοῦ χριστοῦ ἀναλήψας 105. 107. κεφαλ. σμ. εἰχ. αφ G. 72.

sentiretque antidotis praemunitam. 35. libertos di-
vites & fenes — veneno partim cibis partim po-
tionibus indito intercepti. 47. Sumto a Locusta
veneno, & in auream pyxidem condito, transiit
in hortos Servilianos. *Plut.* Artax. p. 1027. A. ὡ-
ς φάρμακον κατασκευάσαντα τῶν θανάσιμων καὶ πόντου
τῷ ζῆν ἀπαλλαγῆναι. p. 1052. B. οὐ θανάσιμοις ἀλλὰ
μανικοῖς ἐξέστης τῷ λογισμῷ φαρμάκοις. *Athenaeus* II.
p. 61. B. γυναικὸς πινος φαγῶσης θανάσιμης μύκτηας.
III. 83. E. ἐπειδὴ καὶ τύχη τις πεπωκὺς θανάσιμον φάρ-
μακον.

19. 2. Reg. II. 1. 3. 5. 9. 10. 11. *Sir.* XLVIII.
9. XLIX. 16. 1. *Macc.* II. 58. *Hieronymus* Ezech.
XII. 6. ἀναληφθῆσθαι vertit: portaberis. *Artemidor.* IV.
74. Πλάταρχος εἰς τὸν ἕρανόν ἀναβαίνειν ὑπὸ τῷ ἑρμῇ ἀγόμενος
ἰδοὺς, καὶ τῇ ἐπίσει ἵνα ὑπεκρίνατο τις αὐτῷ τὸν ὄνειρον,
καὶ ἔφη, μακάριον ἔσθαι αὐτὸν, καὶ τῷτο εἶναι τὸ εἰς τὸν
ἕρανόν αὐτὸν ἀναβαίνειν τὴν ὑπερβάλλουσαν εὐδαμονίαν. *Pau-
sanias* Lacon. 18. Διόνυσον — ἐς ἕρανόν ἐς ἑρμῆς φέ-
ραν. ἀθῆνᾳ δὲ ἄγασα Ἡρακλῆα συνοικήσονται ἀπὸ τέττε
θεοῖς. & 19. κομίζεσθαι δ' ἐς ἕρανόν Ἰάκινθον. Ἡρακλῆς
— ἀγόμενος ἐς ἕρανόν — in ara sculptum. *Plut.*
Pelopid. p. 297. B. κάτθανε, εἶπεν, *Διωγόρα*. Οὐκ εἰς
τὸν ὕλμπον ἀναβήσθαι. *Cicero* *Tusc.* I. 46. Secundis
vero suis rebus volet etiam mori. non enim tam
cumulus bonorum jucundus esse potest, quam mo-
lesta decessio. Hanc sententiam significare videtur
Laconis illa vox, qui, cum Rhodius Diagoras
Olympionices nobilis uno die duo suos filios vi-
ctores Olympiae vidisset, accessit ad senem & gra-
tulatus, Morere, Diagora, inquit, non enim in
coelum adscensus es. & de N. D. II. 24. Susce-
pit autem vita hominum, consuetudoque commu-
nis, ut beneficiis excellentes viros in coelum fama
ac voluntate tollerent. Hinc Hercules, hinc Cas-
tor & Pollux, hinc Aesculapius, hinc Liber etiam
— hinc etiam Romulus — quorum quum re-
manerent animi atque aeternitate fruerentur, rite
Dii sunt habiti, cum & optimi essent & aeterni.
Sueton. Aug. 100. Senatorum humeris delatus in
campum crematusque. Nec defuit vir praetorius,
qui se effigiem cremati euntem in coelum vidisse
iurasset. *Dio Xiphilin.* Aug. LVI. Νυμερίῳ τῇ ἀτ-
τικῇ ἐστρατηγησάτι ε. καὶ κ. μυριάδας ἐχαρίσατο, ὅτι τὸν
αὐτῶν εἰς τὸν ἕρανόν, κατὰ τὰ περὶ τὸν Πρόκλον καὶ πε-
ρὶ τὸν Ρόμυλον λεγόμενα, ἀνέντα ἱερακίνα ἄμωσιν. *Senec.*
de morte Claudii. Quaerite ab eo, qui Drusillam
euntem in coelum vidit, — in fenatu iuravit, se
Drusillam vidisse coelum adscendentem. *Tertul-
lian.* Apolog. Circumfusa nube in coelum est e-
reptus, multo melius, quam apud vos asseverare
de Romulis Proculi solent. *Herodian.* IV. 2. ἔθος
γὰρ ἐστὶ Ῥωμαῖοις ἐκθέσθαι βασιλείαν τὰς ἐπὶ διαδόχοις
παισὶν τελευτήσαντας, τὴν τε τοιαύτην τελευτὴν ἀποτίσιν

καλῶσι. 22 — αὐτὸς ἀφίεται σὺν τῷ πατρὶ ἀνελευσόμενος
εἰς τὸν αἰθέρα. ὃς φέρειν ἀπὸ γῆς εἰς ἕρανόν τὴν τῷ βασιλείᾳ
ψυχὴν πωτίζεται ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ ἐξ ἐκείνης μετὰ τῶν λοι-
πῶν θεῶν θρησκείται. *Maimonides* More Nevoch. I.
10. Metaphorice transferuntur voces istae ad magni-
ficentiam & potentiam. Hinc quando deprimitur
vel diminuitur dignitas alicujus, dicitur 77' descen-
dit: quando vero extollitur & exaltatur, dicitur 77γ
ascendit Deut. XXVIII. 43. *Philo* de Vita Moys
T. 2. p. 179, 5. ἐπειδὴ τὴν ἐνθεὲ ἀποικίαν ἔμελλεν εἰς
οὐρανόν στέλλεσθαι, καὶ τὸν θεῶν ἀπολιπὼν βίον ἀποθανάτι-
ζεσθαι μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς — ἦδη γὰρ ἀναλαμ-
βανόμενος, καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλβίδος ἐσῶς, ἵνα τὸν εἰς ἕρανόν
δρόμον διανύη διωπάμνος. *Devarim* R. XI. extr. Dixit
S. B. animae Moys: Anima exi, ne morare, & ego
assumam te in coelos coelorum superiorum, &
collocabo te sub folio gloriae meae juxta Cheru-
binos, & seraphinos & turmas. *Jos.* A. IV. 8. 48.
νέφες αἰφνιδίον ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν αἶθρα φανίζεται κατὰ τῶν φάρ-
μακων. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις θεοειδῆτα,
δεῖσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον
αὐτὸν ἀναχωρεῖν τολμήσωσιν εἰπεῖν. *Joannes* Zonaras.
νέφες αἶφρος περιλαβόντος αὐτὸν ἐγένετο ἀφανὴς. Γεγράφας
δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις θεοειδῆτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβο-
λὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς τολμήσωσι τινες εἰπεῖν, ὡς ἀπο-
τείνωται. *Od.* a. 319. Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰπῶς ἀτίεθ γλαυ-
κόπις ἄθνη, ὅρις δ' ὡς ἀνοπαῖα διέπτατο — Ὁ δὲ φρε-
σὶν ἥσι νοήσας θάμβησεν κατὰ θυμὸν, εἶσατο γὰρ θεὸν
εἶναι. *Cic.* de N. D. III. 16. Quos ab hominibus
pervenisse dicis ad deos, tu reddes rationem, quem-
admodum idem fieri poterit, aut cur fieri desie-
rit, & ego discam libenter. quomodo nunc qui-
dem est, non video, quo pacto ille, cui in mon-
te Oetaeae illatae lampades fuerint, ut ait Accius, in
domum aeternam patris ex illo ardore pervenerit;
quem tamen Homerum conveniri apud inferos fa-
cit ab Ulyssē, sicut caeteros, qui excesserunt vita.
Manilius IV. 57. de Julio Caesare. Ille etiam coe-
lo genitus, coeloque receptus. *Lactant.* VI. 19.
ex Ennio: si fas endo plagas coelestium ascendere
cuiquam, Mi soli coeli maxima porta patet. *Plut.*
Num. p. 60. D. καὶ πρόκλες ἀνὴρ ἐπιφανὴς, διαμύσατο
τὸν Ῥάμυλον ἰδεῖν εἰς ἕρανόν σὺν τοῖς ὅπλοις ἀναφερόμενον, καὶ
φωνῆς ἀκούσαι κελύοντος αὐτὸν ἰομαζέσθαι κυρίον.

20. *Thomas.* ἐκασαχῇ καὶ ἐκασαχῶ, ἔτι δὲ καὶ ἐκασα-
χόσι, καὶ ἐκασαχόθεν, κάλλιον λέγειν ἢ πανταχῇ, παν-
ταχῶ, πανταχόσι, καὶ πανταχόθεν. Τίθεται δὲ τὸ μὲν ἐ-
κασαχόσι ἐπὶ κινήσεως, ἀρσιεῖδης ἐν τῇ Παναγυριῶ ἐν κυ-
ρικῇ περὶ τῶ ναῦ. ὃς ἀπετίλει ἐκασαχόσι τὸ δι' ἐκασαχῇ
καὶ ἐκασαχῶ ἐπὶ εἰσόδου.

Plut. a. Colot. p. 1108. D. φωνῆς τινος ἐρήμους
πραγμάτων ἀποσπῶν, καὶ μέρη λόγων, καὶ σπαράγματα
καθὰ τῷ βεβαιῶντος καὶ συνιγνίστος πρὸς νουστὴν καὶ πίσυν
ἔλκων. *Heb.* II. 4.

DE

T O K A T A Λ Ο Υ Κ Α Ν Ε Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Ο Ν.

DE Luca Evangelii & Actorum scriptores pauca in libris sacris atque Ecclesiasticis reperiuntur. Paulus quidem ejus mentionem facit *2. Tim. IV. 11. Coloss. IV. 14. Philem. 24.* & ut veteres tradunt *2. Cor. VIII. 18.* ipse vero Lucas *Act. XVI. 10. XX. XXVII. XXVIII.* indicat, se Pauli a Troade per Macedoniam, & inde iterum Hierosolyma Romam usque individuum comitem fuisse.

Exercuisse medicinam Paulus ad Colossenses testatur: *Eusebius* autem & *Hieronymus* addunt fuisse natione Syrum Antiochensem; utriusque non obscura prodit indicia in scriptis suis. Interpretes porro conjectura probabili tum ex nomine, tum ex arte quam profitebatur colligunt, fuisse servum manumissum. Observant enim primo: nomen ejus in compendium fuisse redactum, ut pro Lucillio vel Lucano vocaretur Lucas: ita autem moris fuisse, ut servorum nomina paulo longiora praeciderentur, & in *as* desinerent. Ita Alexas, Antipas Apellas, Artemas, Harpocras, Cleopas, Demas, Epaphras, Theudas, Menas, Zenas, Heras, Heraclas, Hermas, Silas, Rufas, Olympas, Nymphas, Parmenas, appellati sunt, qui integre Alexander, Antipater, Apollodorus, Artemidorus, Harpocrates, Cleopater, Demetrius, Epaphroditus, Theodorus, Menodorus, Zenodorus, Herodorus, Heracleodorus, Hermodorus, Silvanus, Rufinus, Olympiodorus, Nymphodorus, Parmenio, dicebantur. Observant secundo: Servos & praecipue Syros medicinam fecitasse. *Sueton. Calig. 8.* Mitto praeterea cum eo ex servis meis medicum. *Seneca de Benefic. III. 24.* Domitius imperavit medico, eidemque servo suo, ut sibi venenum daret. *Cic. pro Cluentio 63.* Saffia — emit de A. Rupilio, quo ususerat Oppianicus medico, Stratonem quendam. *Quintilianus VII. 2.* Servisse eum Pisauri dominis duobus, medicinam fecitasse manumissum.

Quod vero quidam existimant, eum Romae servasse, & a Domini, qui ipsum manumiserit, nomine Lucam appellatum fuisse, non satis certum videtur.

Nam praeter familiam Lucilliam, quae Romana fuit, etiam Graecis illud nomen fuit impositum, ut ex Anthologia constat.

Si Scriptoribus quibusdam Ecclesiasticis credimus, mortuus est Lucas in Bithynia, postquam LXXXIV. aut secundum alios LXXIV. annos in coelibatu expleisset, Evangelium autem edidit XV. aut secundum alios XXII. post Christi ascensionem annis. Alexandriae, ut est in Cod. 13. & Versione Syra, vel secundum *Hieronymum* in praefatione super Matthaeum: in Achajae Boeotiaeque finibus, qui tamen Thebas Aegyptias, ubi teste Oecumenio Lucas praedicavit, pro Bocotiis accepisse videtur. Lucam multa ex Matthaeo, ex Marco plura descripsisse ex collatione patet: unde jure Ecclesia tertio loco ejus Evangelium collocavit, & cum reliquis tribus recepit: haereticis aliis Lucam solum recipientibus, aliis cum repudiantibus. *Philastrius* Brixienfis. Cerinthus — Apostolum Paulum non accipit — Evangelium secundum Matthaeum solum accipit, tria Evangelia spernit, Actus Apostolorum abjicit. *Irenaeus I. 26.* Ebionaei solo eo, quod est secundum Matthaeum, Evangelio utuntur, & Apostolum Paulum recusant, Apostaram eum legis dicentes. *Epiphanius H. XXX. de Ebionaeis.* *Διχονται μὲν αὐτοὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, τὲν γὰρ αὐτοὶ, ὡς καὶ οἱ κατὰ κήρυκτον χρωμένοι μόνον.* *Tertullian. de Haeres. Cerdon* — solum Evangelium Lucae, nec tamen totum recipit. Apostoli Pauli neque omnes neque rotas Epistolas sumit. Acta Apostolorum & Apocalypsin tanquam falsa rejicit. Apelles — solo utitur Apostolo, sed Marcionis, id est, non toto. *Irenaeus I. 29.* de Marcione. Id quod est secundum Lucam Evangelium circumcidens, & omnia, quae sunt de generatione Domini conscripta, auferens, & de doctrina sermonum Domini multa auferens — similiter autem Apostoli Pauli epistolas abscidit, — solus manifeste ausus est circumcidere scripturas. *Tertullian. a. Marc. IV.* Marcion Evangelio, scilicet suo, nullum adscribit autorem — ex his commentatoribus, quos habemus, Lucam videtur Marcion

ΕΠΕΙΔΗ ΠΕΡ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι δὴν γῆσιν αὐτῶν τῶν πεπληροφορη- 1
μένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπὸν 2
γενόμενοι τῷ λόγῳ. Ἔδοξε καὶ μοι, παρηκολυθηκότι ἀνθρώπων πᾶσιν ἀκριβῶς, καθε- 3
ξῆς

1. ἐπειδήπερ] ἐπειδὴ 12. teste Budaeo.

ἐν] — F 54. 71. 74. 89.

παρέδωκαν] παρέδωσαν Editio Complut. Erasmi. Colinaei.

3. καὶ μοι] + ε τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ Versio Goth. Codices Latini. πᾶσιν] πᾶσαν Editio Erasmi 1. Aldi.

ἀνατάξασθαι] ἀναντάξασθαι L.

2. καθὼς] καθά D.

παρέδωκαν K 29. 72. 73.

πᾶσιν] πᾶσαν Editio Erasmi 1. Aldi.

elegisse, quem caederet — cottidie reformant il-
lud, prout a nobis cottidie revincuntur. *Isidor.* I.
371. εἰ προΐσχεται ὁ τῆς Μαρκίανος συνήγορος βλασφη-
μίας, τὸ παρ' ἐκείνοις ὀνομαζόμενον εὐαγγέλιον λαβὼν ἀ-
νάνθρωποι, καὶ εὐρήσεις εὐθὺς ἐν προσημοῖς τὴν ἀτοπίαν. αὐτὴν
γὰρ τὴν κατέγουσαν ἐπὶ χριστὸν ἀπὸ Δαυὶδ καὶ Ἀβραάμ
γενεαλογίαν ἀπέτεμον. Καὶ μικρὸν ὕστερον ἄλλην ὅψει κα-
κόνοισιν. ἀμείψαντες γὰρ τὴν τῷ κυρίῳ φωνὴν *Matth.* V.
17. ἐποίησαν, τί δοκεῖτε ὅτι ἤλθοι πληρῶσαι τὸν νόμον καὶ
τὰς προφῆτας; ἦλθοι καταλῦσαι, ἀλλ' οὐ πληρῶσαι. *Epi-*
phan. H. XLII. Μαρκίαν ἔχει εὐαγγέλιον μόνον τὸ κατὰ
Λευκᾶν περιεκομμένον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, — ἀλλὰ καὶ τοῦ
τέλους καὶ τῶν μέσων πολλὰ περιέκοψε — ἀλλὰ δὲ πα-
ρὰ τὰ γεννημένα προσέθηκε — *Philastrius.* Marcion
— secundum Lucam Evangelium solum accipit,
non Evangelia, nec Epistolas — quae enim de
Christo dicunt scripturae, ut de Deo vero, praeter-
terit, quae autem quasi de homine dicunt, accipit
Capitula. *Chrysostomus* in *Gal.* 1. 6. de Marcio-
ne. ἐπελάβετο τῶν ἐρημιῶν εἰπὼν ὅτι ἰδοὺ καὶ Παῦλος ἔ-
πει, οὐκ ἔστιν ἕτερον εὐαγγέλιον, οὐδὲ γὰρ παραδεδωκεν τὰς
εὐαγγελιστὰς ἀπαντας, ἀλλὰ ἓνα μόνον, καὶ αὐτὸν περικό-
ψαντες καὶ συγχίαντες, ὡς ἰβούλοντο.

1. ἐπειδήπερ] *Thucyd.* VIII. 68. πολλὸν δὲ πρὸς τὰ δει-
νὰ, ἐπειδήπερ ὑπέστη, φερεγγυάτως ἐφάρη.

ἐπεχείρησαν] D. temptaverunt. Versio Vulg. Co-
nati sunt. *Demosth.* . . . τέττων τινες ἐπὶ τὸ οἰκίδιον ἐλ-
θόντες ἐν ἀγρῷ νύκτωρ ἐπεχείρησαν διαφορῆσαι τὰ ἔνδοθεν.
Xenoph. . . . ἐπεχείρηεν διαλέγεσθαι. *Plut.* de Virtut.
Mulier p. 255. C. πρῶτον ἐπεχείρει τοὺς φίλους καὶ
οἰκείους ἀποτρέπειν ὡς ἔργον δεινὸν καὶ ἀσεβεῖς ἐγγχεῖρσι πράτ-
τειν. ὡς δὲ ἐκ ἔπειθεν. *Isocrat.* ad *Demonic.* καλὸν μὲν
ἔργον ἐπιχειρῆσιν, οὐ μὴν περὶ τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας
διατρίβειν. *Galen.* de foet. format. περὶ τῆς τῶν κυε-
μένων διαπλάσεως ἐπεχείρησαν μέντοι καὶ φιλόσοφοι γρά-
φειν — καὶ θαυμαστὸν γε ὅδ' ἐστιν, ἀμαρτεῖν τῆς ἀληθείας
κῦττες, διαφωτῆσαι τε πρὸς ἀλλήλους.

Cum per doctrinam Evangelii ingens rerum con-
versio in toto terrarum orbe fieret, mirum non est,
omnium animos erectos & in eam rem intentos
fuisse. Unde par est credi, & plurimos quaevis-
se, quo auctore & quo pacto haec doctrina primum
orta fuerit, & plures, ut ei quaestioni responde-
rent, se accinxisse. Omnes quidem prae se tuler-
unt, se ea referre, quae a testibus fide dignis au-
dierint; quidam vere, quatuor nimirum Evangelis-
tae: alii autem falso, vel credulitate nimia decep-
ti, vel fictis alios narrationibus decipientes. *Orige-
nes* & ex eo *Titus Boetrensis*. τὸ μόνον ἐπιγεγραμμέ-
νον καθ' αἰγυπτίως εὐαγγέλιον, καὶ τὸ ἐπιγεγραμμένον τῶν
Δώδεκα εὐαγγέλιον, οἱ συγγράψαντες ἐπεχείρησαν πολλὰ
δὲ καὶ ἕτερα φέρονται. *Cyrril.* Catech. 38. ἔγραψαν καὶ
Μανιχαῖοι κατὰ Θαρμᾶν εὐαγγέλιον, ὥστερ' εὐαδία τῆς εὐαγ-
γελικῆς προσωνυμίας διαφθεῖρι τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλῶν.
64. μηδεὶς ἀναγνωσκέτω τὸ κατὰ Θαρμᾶν εὐαγγέλιον οὐ
γὰρ ἐστιν ἐνὸς τῶν ἱβ. ἀποστόλων, ἀλλ' ἐνὸς τῶν κακῶν τριῶν
τῷ Μάνῃ μαθητῶν.

πληροφορηθέντων] *Hesychius.* πληροφορία, βεβαίωτης. *I-
socrat.* Trapezit. ἐμὲ πολλῶν ἀκούοντων ἔξαερνον πληρο-
φορηθεῖς γεννησθαι μηδὲν κεκτῆσθαι, cum comperisset,
& certo sciret. ἀλλὰ πρὸς τελείαν πλη-

ροφορίαν σε ἰδιοχειρῶς καθυπέργραψα. *Eustath.*
πληροφορεῖ περὶ τῆς γυναικὸς, certiore reddidit. πλήρης
φορᾶ, est plena mensura, plenum pondus. Unde
πληροφορέω, plenum pondus affero, plene solvo.
ὅτι πληροφορεῖσθαι de eo dicitur, cui plenum pon-
dus rationum adfertur, ut de rei veritate ipsi fa-
tisfactum sit, & probe persuasus plenam adhibeat
fidem. *Ctesias* Exc. 38. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὁρ-
κοῖς πληροφοροῦσαντες Μεγάβουζον. *Demosth.* c. *Aristo-*
git I. ὡς φέροντα τὴν τῆς σωτηρίας φορὰν πλήρη τῇ
πατρίδι.

2. αὐτόπται] *Plaut.* Truc. II. 6. 8. pluris est
oculus testis unus, quam auriti decem. *Plut.* de
Educ. Lib. p. 9. C. αὐτοὶ τῆς τέττων μαθησῶς ἔτι
αὐτόπται γίνονται τὸ παράπαν, ἔτι αὐτήκοοι. *Xenophon.*
Cyropaed. V. ἡ αὐτόπτης ἐφεύρα, ἡ πέμπτον φανερός ἦν
τῆς θραπέυοντος. & *Hell.* VI. τὰ περὶ τῆς Μιανσίπου
αὐτόπται μὲν μηδὲν ἠκούει, ὑπόπτει δὲ μὴ ἀπάτης ἕνεκεν
λέγοιτο. *Polyb.* III. 4. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ τῶν πλεί-
ων μὴ μόνον αὐτόπτης, ἀλλ' ὅν μὲν συνεργός, ὃν δὲ κατὰ
χειρὶς γεγονέναι. *Aët.* XXVI. 16.

3. ἔδοξε καὶ μοι] Si Lucas vel Pauli hortatu vel
peculiari spiritus sancti afflatu ad scribendum im-
pulsus fuisset, rem memoratu tam dignam & ad
auctoritatem scripto conciliandam tam idoneam si-
lentio neutiquam transiisset. Quod ergo quidam exi-
stimant, ex locis 2. *Tim.* II. 8. 1. *Tim.* V. 18. &
1. *Cor.* XV. 4. collatis cum *Luc.* X. 7. & XXIV.
34. probari, Lucae, quod dicitur, Evangelium ad
Paulum potius auctorem esse referendum, nobis
parum fit verosimile.

παρηκολυθηκότι] *Demosth.* de Corona. cit. *Her-
mogen.* Meth. 17. ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἐ μόνον εἶναι καὶ πλέ-
σιον ἄνδρα ἐκέλευ, ἀλλὰ καὶ παρηκολυθηκότα τοῖς πράγ-
μασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένοι ὁρθῶς, τῶς ἐκεῖ
ταύτ' ἐπραττεν ὁ φίλιππος. de fals. Legat. ὁ τὰ τέττε
πονηρεύματα ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ, καὶ παρηκολυθηκὼς
ἅπασιν. c. *Aristocratem.* ταύτ' εἰδὼς ἕως ἀκριβῶς ἐγὼ,
καὶ παρηκολυθηκὼς ἐνίοις τῶν ἀδικημάτων. c. *Olympio-*
dor. τοῖς εἰδόνιν ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ πράγματα, ὡς ἔχει,
καὶ παρηκολυθηκόσιν ἐξ ἀρχῆς. & *Epist.* ad Athen. ὅσα
τυγχάνω δὲ ἐμπειρίαν καὶ τὸ παρηκολυθηκέναι τοῖς πράγ-
μασιν εἰδὼς. *Aeschines.* ὑμᾶς δὲ βυλομένην ἂν ἀκῶσαι,
καὶ προσέχειν τὸν ἥν, καὶ παρακολυθεῖν ἑυμαθῶς. *Theo-*
phrast. charact. proem. τρέφουμαι δὲ ἡδὴ ἐπὶ τὸν λόγον,
σὸν δὲ παρακολυθεῖν τε καὶ εἰδῆσαι, εἰ ὁρθῶς λέγω. *Po-
lybius* I. 67. τὰς μὲν εἰδὼς — ἐκ ἐξαποστέλλεσθαι
— τὸν δὲ μηδὲν τέττων παρηκολυθηκότα, τῶτον ἐκπεπο-
φέναι. & III. 32. κησασθαι καὶ διαγνῶναι βίβλους μ.
— καὶ παρακολυθεῖν σαφῶς τοῖς μὲν κατὰ τὴν Ἰτα-
λίαν καὶ Σικελίαν καὶ Λιβύην πράξεσιν, ἀπὸ τῆς τῶν κατὰ
Πύρρον — καίρων ἐξηγήσεως εἰς κ. τ. λ. *Plut.* *Aemil.* *Paul.*
p. 272. C. ἐγὼ δὲ καταβας παρακολυθεῖν πᾶσι, καὶ
γινώ-

4 ξῆς σοι γράψαι, κράτις Θεόφιλε· ἵνα ὀπιγνῶς πρὸς ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῆς θυγατέρος Ἀαζών, καὶ τὸ ὄνο-

5. τῆς Ἰουδαίας] — 28.

Ἀβία] Ἀβίου 67.

αὐτοῦ] αὐτῷ C a prima manu. D. 1. 33. 73. Codices Latini. Epiphani. H. 51. Hieronymus c. Pelagian. I. Victor.

ὀνόματι] ἵστομα E.

ἡ] — CD. 1. 33. 73.

τὸ] — AE.

γνώσκειν τὰς κακὰς καὶ ἀκαρίας. *Artemidor* I. 2. ὅσα μὴ ἐστὶ καταφανῆ, τέτοις ἡγῶμαι μηδὲ ἐξηγημένῃ τινὶ παρακολυθεῖν δύνασθαι. & praef. 2. αἰτέμηναι δὲ παρὰ σὲ, τὴν τῶν πραγμάτων ἀκολουθίαν, καὶ τῷ ἀκριβεῖ τῶν κρίσεων παρακολυθεῖν. *Simplic.* in *Epict.* p. 88. ὅστις περιῖσται ἐν τοῖς συμβαίνουσιν αὐτῷ παρακολυθεῖν καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰς γινόμενας ψυχῆς διαθέσεις ἐπισκοπῶν. *Galen.* III. in *Hippocr.* de *Articulis*. ἰκανὸν ἦν αὐτοῖς ἐρμηνεύειν ἐνός μόνου σοφιστομένου, τῷ παρακολυθεῖν τοῖς λεγομένοις τὰς ἀκούσας. & παρακολυθεῖσθαι τινὶ διατριβῇ. *Thucyd.* V. 26. καθ' ἡσυχίαν τὶ αὐτῶν μᾶλλον αἰσθῆσθαι. *Schol.* διὰ τὸ ἡσυχάζειν καὶ μὴ πολέμειν αὐτῷ μᾶλλον παρεκκλῆθησα τοῖς γινόμενοις. *Jos.* c. Apion. I. 23. οἷς συγγινώσκουν ἄλλοις, ὅ γὰρ ἦν αὐτοῖς μετὰ πάσης ἀκριβείας τοῖς ἡμετέροις γράμμασι παρακολυθεῖν. & B. I. 1. 1. ἐπειδὴ τὸν Ἰουδαίου πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον — οἱ μὲν ἔπαυον τυχόντες τοῖς πρᾶγμασι, ἀλλ' ἀποῆ συλλέγοντες, εἰκαῖα καὶ ἀσύμφορα διηγήματα σοφιστικῶς ἀναγράφουσιν· οἱ παρ' ἡμετέροις δὲ ἡ κοινὴ τῇ πρὸς Ῥωμαίους, ἡ μίσει τῷ πρὸς Ἰουδαίους καταφύδεται τῶν πραγμάτων — πρὸς ἡμᾶς ἐν γὰρ — ἀ τοῖς ἑνὶ βαρβαρίῳ τῇ πατρὶ γλώσσῃ συντάξας ἀπέμψα πρῶτον, ἀφ' ἡγήσασθαι. & c. Apion. I. 9. δεῖ τὸν ἄλλοις παράδοτον πράξιν ἀληθινῶς ὑποσχεῖσθαι, αὐτὸν ἐπίστασθαι ταύτας πρῶτον ἀκριβῶς, ἢ παρεκκλῆσθαι τοῖς γεγονόσι, ἢ παρὰ τῶν εἰδόντων συνθέμεναι, ὅπερ ἐν γὰρ μάλιστα περὶ ἀμφοτέρων τοιμίζω ποιοικῆναι τὰς πραγματείας. τὴν μὲν γὰρ ἀρχαιολογίαν — ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων μετερμήνευκα — τῷ δὲ πολέμῳ τὴν ἰσορίαν ἔγγραφα πολλὰν μὲν αὐτογρῶς πράξιν, πλείω δ' αὐτοπτικῶς γινόμενος. *Plinius* *Epist.* VII. 16. Unum adjiciam, omnia me, quibus interfueram, quaeque statim, quum maxime vera memorantur, audieram, vere perferuntur.

ἄνωθεν] *Demosth.* c. *Midiam*. ἐν γὰρ καὶ τὸ διδάξω, ἄνωθεν δὲ. Βραχύς γὰρ ἐστὶ ὁ λόγος, ὃν λίσσω, καὶ ἄνωθεν ἀρχεῖσθαι δοκῇ. Ἐγένοντο εἰς εὐβοίαν ἐπιδόσεις παρ' ὑμῖν. *Thomas*. ἄνωθεν σε φίλος εἰμι, ἀλλ' ἐκ ἀνέκαθεν ἐρεῖς τὸ γὰρ ἀνέκαθεν ἐπὶ τόπῳ λαμβάνουσιν ἀττικῶν. *Phrynichus*. p. 116. & 196. ἀνέκαθεν, φυλακτέον ἐπὶ χρόνῳ λέγειν — λέγειν ἐν χρόνῳ ἄνωθεν σοι. φίλος εἰμί. *Suidas*. ἄνωθεν, ἐκ τόπῳ ἢ χρόνῳ. *Jos.* A. XV. 7. 8. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν. XVI. 6. 1. ἂν ὑπετάξαμεν τὰ ἐντίγραφα, μαρτυρία τῆς διαθέσεως, ἢ ἔσχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατύντες. c. Apion. I. 6. ἐκ μακροτάτων ἄνωθεν χρόνων. A. I. 18. 3. δεῖσας μὴ τῆς πρότερον αὐτῷ φιλίας μηδὲ ὄφελος γένεσθαι, φιλίαν ἄνωθεν ποιῆται πρὸς αὐτὸν. *rufus*, *de-nuo*. *Artemidor*. I. 14. ἔτω γὰρ ἄνωθεν αὐτὸς δόξει γενῆσθαι. *Jos.* III. 3. *Gal.* IV. 9. *Georg.* IV. 285. Altius omnem expediam prima repetens ab origine famam. *Jos.* c. Apion. I. 7. μόνων τῶν προφητῶν τὰ μὲν ἀνωτάτω καὶ τὰ παλαιότατα κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἀπὸ τῶν θεῶν μαθόντων, τὰ δὲ καθ' αὐτοῦ, ὡς ἐγένετο, συγγραφέων. *Philo* V. *Mos.* T. 2. p. 141. 37. ἡρχαίολογησεν ἄνωθεν ἀρχαίως ἀπὸ τῆς τῷ παντὸς γνώσεως.

κατεξῆς] *Thucyd.* II. 1. γίνεσθαι δι' ἐξῆς, ὡς ἐκαστα ἐγένετο, κατὰ μέρος καὶ χιμῶνα. *Aristides* in *Rhodium* p. 543. τίς οὗτος ἢ λόγος ἐστὶν ἰσχυρὸς ἢ σοφιστῆς

ἄκρος ἢ διαρκής, ὡς ἂν ἀξίως καταβρηνῇσιν τὰ παρόντα, μὴ πολλοσὸν μέρος, ὧν οἶται λέγειν, παραλιπὼν, ἀλλ' ἐξῆς ἅπαντα. *Tacit.* A. II. 27. Ejus negotii initium, ordinem, finem curatius differam.

κράτις] *Plut.* π. *Εὐθυμίας* p. 464. E. τῷ πλείῳ εὐδὺς εἰς Ῥώμην παρὰ Φανδανῶ τῷ κρατίτε γράμματι δεδω- μένον. *Theophrast.* *Char.* V. de blanditia. οἷος πόρρωθεν προσαγορεύσας, καὶ κράτιστον εἶδὸν καὶ θαυμάσιον ἰκα- νῶς ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ μὴ ἀφίεναι. *Longinus* 39. ἡ πέμπτη μοῖρα τῶν συντελεσθῶν εἰς τὸ ὕψος — ἐν ἡμῖν λείπεται, ὃ κράτις. *Galenus* de suis libris. κράτις Βά- σε bis. & *Mathematica*. κράτις ἀφροδίσι. *Horat.* S. I. 10. 82. Octavius optimus. *Epist.* I. 16. Optime Quincti. *Artemidor*. IV. praef. τῷ κρατίτε κα- σ- σίᾳ Μαξίμῳ. *Jos.* Vit. 76. κράτις ἀνδρῶν ἐπαφροδίτε.

Nomen *Theophili* legitur in *Historia Aristeae*. *Cic.* ep. Fam. IV. 9. 10. Theophilus Marcelli li- bertus. *Jos.* A. XX. 9. 7. Μαθῖα τοῦ Θεοφίλου. S. S. *Tacit.* A. II. 55. Theophilum quendam Areo ju- dicio falsi damnatum.

4. *Jos.* Vit. 65. ὅταν μέντοι συντύχῃς μοι, καὶ αὐ- τὸς σὶ πολλὰ κατηχῇσιν τῶν ἀγνωσμένων. *Lucian.* *Afin.* 48. ἐμὲ δὲ παρέδωκεν ἀπειλευθῆναι τινὶ τῶν αὐτῷ νεωκῶν, καὶ εἶπε κατηχῇν, ὅσα ποῖω μάλιστα ψυχὰς ἀγαθῶν αὐτὸν δυνάμην — κατηχεμένους πείθε παρ' ἐμοὶ. *Porphyr.* in fine *Q. Homerici*. ἡμῖς δὲ ἐκ τῆς παιδικῆς κατηχήσεως περνοῦμεν μᾶλλον ἐν τοῖς παιδείᾳ ἢ τοῖς μὲν. *Plut.* de *flu- min.* p. 1158. A. κατηχηθεὶς δὲ περὶ τῶν συμφερόντων. *Sext.* *Empir.* a. *Math.* I. 7. τὸ μὲν διδάσκουν ἀπὸ τινος ἐγκύκλια προσγορεύεται μαθήματα — περιττὸν ἡ- γοῦμαι, ἰκανὴν εἶναι τὴν περὶ τέτων ἔχοντα κατηχῇσιν. & 310. ὥς ἐκ τῶν ἐπικρατῶν τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἐπὶ τῶν δαιμόνων κῶρακας ἐκ πολλῆς τῆς κατηχήσεως κράζειν. a. *Astrolog.* 5. τὸν μὲν ἐν Ζωδιακῶν κύκλῳ ὡσπερ κατη- χήμεθα, διατρέχον εἰς ἐβ. ζῳδία. *Salmasius* de *Helle- nist.* p. 103. inter voces idioticas refert, κατηχη- θῆναι pro instrui, & imbui rei alicujus auditione. *Diog.* L. *Zeno*. VII. 89. διατρέφεσθαι δὲ τὸ λογικὸν ζῶον ποτὲ μὲν διὰ τὰς τῶν ἔσθων πραγματεῶν πιθανότη- τας, ποτὲ δὲ διὰ τὴν κατηχῇσιν τῶν συνόντων. *Cic.* ad *At- tic.* XV. 12. quid aetati credendum sit, quid no- mini, quid haereditati, quid κατηχῇσιν, magni con- sili est. P. *Aegineta* I. 14. viva voce aliquem docere. ἀσφάλειαν] *Herodian.* III. 9. 5. τὴν τε παιδείαν οὐ- μνησθῆναι εἰς ἀσφάλειαν πείσεως ἐξέδωκε.

5. Vox ἐφημερίας occurrit in libris *Chronicorum* & *Nehemiae*. 1. *Chron.* XXIV. 4. narratur, quo- modo David familiam Aaronis in XXIV. Classes distribuerit, inter quas domus Abiae locum octa- vum occupavit. Eundem ordinem restituit *His- kias* 2. *Chron.* XXXI. 2. & *Nehemias* XII. 9. XIII. 30. *Jos.* A. VII. 15. 7. χαρίσας ἐκ τῆς φυλῆς τοὺς ἐρεῖς εὐρε τέταν καδ. πατρίδας· καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐλευζέρης οὐ- κίας 15. ἐκ δὲ τῆς ἰθαμάρας 7. διέταξε τε μίαν πατρίαν δια- κονεῖσθαι τῷ θεῷ ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάβ- βατον· καὶ ἕως αὐτῶν πατρίαι πᾶσαι διεκλήρωσαντο — καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβῆσα πατρία ἐγγράφῃ πρώτῃ, ἡ δὲ δευτέ- ρα

ὄνομα αὐτῆς Ἑλισάβετ. Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμε- 6
νοι ἐν πόσεσιν ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαι τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοί. Καὶ ὦν ἦν αὐτοῖς 7
τέκνον, καθότι ἡ Ἑλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐ-
τῶν ἦσαν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ. ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῇ ἐφημερίᾳ αὐτοῦ ἐναντι 8
τοῦ

Ἑλισάβετ] Ἑλισαβέ D. Edit. Ald. Versio Vulg. Syra posterior. Æthiop. Arab.

Ἑλισάβετ Editio Bogardi.

Erasmi 5. & comm. 7. 24. 36. 40. 41.

6. ἐνώπιον] ἐναντίον AC. 73. Cyrillus in Esaj. p. 166. Irenaeus III. 11. Auctor Refso. ad Orthodox.

7. ἡ] — 69.

ἡ Ἑλισάβετ ἦν] ἦν ἡ Ἑλισάβετ D.

προεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν] ἦσαν προεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν D.

ταῖς] — 1.

8. ταξεί] συνάξει 53.

ἐναντί] ἐναντίον AC. Colb. 11. 15. 27. 36. 42. 46. 48. 53. 54. 55. 57. 61. 62. 68. 69. 72. 73. 80. 91. E-

ρα ἀκολούθως ἄχρι τῶν καὶ διέμενεν ἕτος ὁ μερισμὸς
ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. XII. 6. 1. Ματθαίου υἱὸς Ἰωάννου,
τῷ Συμεῶνι, τῷ Ἀσιμωναίῳ, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίᾳ Ἰωάκωβ, ἱερο-
σολυμίτης. & 1. Marc. II. 1. c. Apion. II. licet e-
nim sint tribus [XX] IV. Sacerdotum, & harum
tribuum singulae hominum plus quam V. M., fit
tamen observatio particulariter per dies certos; &
his transactis alii succedentes ad sacrificia veniunt.
de Vit. 1. ἡμεῖς δὲ ἐ μόνον ἐξ ἱερέων ἐστὶ τὸ γένος, ἀλλὰ
καὶ ἐκ τῆς πρώτης ἐφημερίδος τῶν καὶ πολλὰ δὲ καὶ τέττα
διαφορὰ. Etymol. ἐφημερία, ἡ τῆς ἡμέρας λειτουργία.

Nobilitatem generis indicabat, si quis ex sacer-
dote natus esset, & multo magis si & matrem ha-
beret sacerdotis filiam. Jos. Vit. 1. ἡμεῖς δὲ γένος ἐ-
σμὲν ἐκ ἁσσημον, ἀλλ' ἐξ ἱερέων ἀνῶθεν καταβησκότος. ὥσπερ
δὲ παρ' ἑκάστοις ἄλλη τις ἐστὶν εὐγενείας ὑπόθεσις, ὥτως παρ'
ἡμῶν ἡ τῆς ἱερωσύνης μετὰ τὴν πεμνηνέαν ἐστὶ γένος λαμπρό-
τητας. Philo de Gigant. T. 1. p. 271, 14. Θεοῦ δὲ
ἄνθρωποι ἱερεῖς καὶ προφῆται, οἳ τινες οὐκ ἠξίωσαν πολιτείας
τῆς παρὰ τῷ κόσμῳ τυχεῖν, καὶ κοσμοπολίται γενέσθαι
τὸ δὲ αἰσθητὸν πᾶν ὑπεκλύσαντες εἰς τὸν νοητὸν κόσμον μετ-
κίνησαν, κακίῃσι ᾤκησαν, ἐγγραφεύς ἀφάρτα ἁσσωμά-
των ἰδιῶν πολιτείας. de Monarch. T. 2. p. 226, 42.
ἡμέρας ὡς ἐβδὴ ἀνδρὸς οἰκίεσθαι τὴν ἱερωσύνην, θεραπείαν ἐπαγ-
γελλομένην τῷ πατρί, ὃ τὸ δαλεῖν οὐκ ἔλενθες μόνον
ἀλλὰ καὶ βασιλείας ἄμεινον. & p. 228, 8. γάμῳ αὐ-
τῷ [τῷ ἱερεῖ] παρθένου καθαράς μῆτραι, καὶ ἐκ καθαρῶν
γονίαν καὶ πατρὶν καὶ προγόνων εἰς τε καλοκαγαλίαν καὶ
εὐγενείαν ἀρίστην ἐπιχειροῦν. — & 229, 31. προσ-
τάξας τῷ μὲν ἀρχιερεῖ μῆσσαι μὴ μόνον γυναῖκα παρθένον,
ἀλλὰ καὶ ἱερεῖαν ἐξ ἱερέων — ἐπετραπὴ δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ
μὴ ἱερεῖαν γυναῖκα θυγατέρας. τῇ μὲν ὅτι μικρὰ τέττα κα-
θάρσια. Jos. c. Apion. I. 7. ὅπως τὸ γένος τῶν ἱερέων
ἡμικτον καὶ καθαροὶ διαμῖνῃ, προνοήσαν. δι' γὰρ τὸν μετ-
έχοντα τῆς ἱερωσύνης ἐξ ὁμοειδῆς γυναῖκος παιδοποιεῖσθαι
— καὶ ταῦτα πράττοντες οὐ μόνον ἐπ' αὐτῆς Ἰσραήλ,
ἀλλ' ὅπου ποτε σύστημα τοῦ γένους ἐστὶν ἡμῶν, κακίῃ τὸ ἀ-
κριβεῖς ἀποσώζεται τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τὴν γάμους — τίμω-
παισι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα συγγράψαντες παρθένον τένομα
τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἐπάνω προγόνων, καὶ τινες οἱ μαρ-
τυροῦντες. πόλεμος δ' εἰ κατάσχοι — οἱ περιλειπόμενοι
τῶν ἱερέων καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἀρχαίων γραμμῶν συνίστα-
ται, καὶ δοκιμάσσει τὰς ὑπολειφθείσας γυναῖκας.

Elisabet, quo nomine etiam appellabatur uxor
Aaronis Exod. VI. 25. Graeco interpreti.

6. Thomas. ἀμεμπτος καὶ ὁ μὴ μὲν ψιν δεχόμενος,
καὶ ὁ μὴ μεμφομένης τινι. τῷ δευτέρῳ δὲ χρᾶται κυρίως
οἱ ἄττικοι. Moeris. ἀμεμπτής οὐκ ἐκείνης τῆς μὴ ἀξίως
μειμψείας, ἀλλὰ τῆς μὴ μεμφομένης.

Ovid. Metam. I. 328. de Deucalione & Py-
rha. Innocuus, ambos, cultores numinis ambos.

Juvenal. Sat. VIII. 19. Tota licet veteres exor-
nent undique ceras Atria, nobilitas sola est atque
unica virtus.

ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ] Plut. Probl. Rom. p. 274. A.
καὶ τὸ ἐν ὑπαίθρῳ μάστις πᾶς εἶναι δοκεῖ τῷ Διὶ ἐνώπιον.
Aet. VIII. 21. X. 33. 2. Cor. VIII. 21. 2. Tim.
IV. 1. Gen. VII. 1. 2. Sam. V. 3. VI. 3. 1. Sam.
X. 19. Judic. XI. 11. Deut. XXIX. 9.

Lex. MS. Psalm. δικαιώματα, προσάγματα. Dis-
crimen inter ἐντολὴν & δικαιώμα, Hebraice דין di-
ctum, hoc observatur, quod illud notet praecep-
tum aliquod Decalogi: istud praeceptum vel cere-
moniale vel forense. Foma f. 67. 2. Statuta mea
observabitis, hoc est etiam ea, de quibus Satanas
& nationes mundi altercabuntur, qualia sunt circa
non comestionem porci, circa amictum hete-
rogeum, discalceationem Leviri, purificationem
leprosi, hircum emissarium. Si forsitan dicatur:
Vana sunt ista. Scriptura dicit: Ego sum Dominus.
Ego Dominus ea institui, nec tuum est de iis dis-
putare.

7. Cholin. f. 24. 1. Sacerdotes naevi illegitimos
reddunt non anni: contra Levitas — donec con-
fuerint. Quousque? dixit R. Elai, dixisse Chani-
nam: donec tremant.

καθότι] καὶ περὶ πάντων πρόνοιαν πεποιῆσθαι, καθότι καὶ
ἐπιπορεύεσθαι παραίνεσι.

Inf. comm. 18. II. 36. Lyfias πρὸς τὴν εἰσαγγελίαν.
οὐδὲ τὴν ἡδὴ προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ νέως.
Dionys. Hal. A. IV. 27. ἡλικίας τε προβεβηκώς ἐπὶ πολὺ.
Eustath. in Il. ψ. p. 1461, 24. κυρίως δὲ προβεβηκέναι
ἐπὶ τῶν ἐν ὁδῷ ἡ δρόμῳ προβαίνοντων ἐξ αὐτῶν καὶ ἡλικία καὶ
ἀπλῶς χρόνῳ προβεβηκέναι τις λέγεται. & Od. o. p. 585,
37. εἴτα ἰανίσκος, εἴτα ἄνθρωπος μέσος, εἴτα προβεβηκώς, ὁ καὶ
ἁμολόγηται, εἴτα ἐσχατογένης. Ταῦτα ὁ ἀλλεξίων. Schol. Od.
d. 11. προβεβηκὸς τοῖς γονεῦσι γεόμενος παῖς. Plato Epist.
ἡλικίας εἰς τὸ πρόσθεν προβαίνειν. Polyb. XV. 29. προ-
βαίνειν δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν. Lucian. Nigrin. 24. ὅταν
ἴδω τούτων τινὰ μάστις προβεβηκῶν. Plut. Camill. p.
146. E. καὶ τὴν οὐκ ἐν ἡλικίᾳ τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ἡδὴ προ-
βεβηκῶτας.

8. Synesius Epist. 57. σχολῆς δὲ τῇ μετὰ φιλοσο-
φίας ἱερατεύοντι. 67. ἡρώτα περὶ ἀλεξάνδρου — ἱερατευ-
σαμένους ἐν τινὶ πόλει τῶν Βιβυλῶν. Pausanias.
νομίζοντες ἐν τινὶ γυναικί ἀληθῆ λέγειν, τῇ δὲ εἰλοντο ἱερα-
τῖσάμεν ἂντ' ἐκείνης. Aristoteles Polit. VII. 8.
πρῶτον τὴν περὶ τὸ θεῖον ἐπιμέλειαν, ἣν καλοῦσιν ἱερα-
τείαν. Inscriptio ap. Spon. Μινανδρὸς ἱερατεύσας πεν-
ταετηρίδα.

9. Eustath. in Il. o. p. 1023, 17. Σημειῶσαι δὲ,
ὅτι τὸ μὲν αὐτὸν τινὰ λαχὼν αἰτιατικῇ συντάσσεται, ἡ-
λαχεν οὐρανόν, ἔλαχε ζῆφον. Τὸ δὲ ἄλλῳ δῶναι λάχος γι-
νικῇ, ὅποιοι καὶ τὸ πῦρ λαχόντων. Thucyd. III. 50. κλη-
ρούχους τῶν λαχόντας ἐπειψαν. Levit. XVI. 9. Jos.
XIX. 40. 1. Chron. XXV. 9.

Cum varia essent sacerdotum in templo mune-
ra, convenit inter eos, ut fors jaceretur, & quis-
que

9 τοῦ Θεοῦ, Κατὰ τὸ ἐπιτομήν τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι, εἰσελθὼν εἰς τὴν ναὸν τοῦ
10 Κυρίου. Καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιᾶ-
11 ματος. Ὁφθῆ δὲ αὐτῷ ἀγγελία Κυρίου, ὅτι ὡς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμι-
ματος.

vang. 2. 3. 16. 24. *Chrysostomus* T. V. 72. probante *J. A. Bengelio*. ἰσάριον K.
 [] — 1.
 ἰλαχε] + δε 59.
 εισελθων] εισελθειν L. καὶ εισελθων 12.
 10. [] λαβὴν] ἢ λαβὴ EFG 44. 73. 74. 86. 90. Evang. 24. Codices *Latini*. *Victor*. probante *J. A. Bengelio*.
 τῇ αἰῶ] τ' αἰας 69 κυρις] 515 C a prima manu. D. 59. Versio *Aethiop.*
 θυσιαστηρις] θυμιαστηρις 64. 11. αὐτῶ] τῷ Ζαχαρίᾳ Versio *Syr.*
τῷ θυμιαματι 6 — 59.

que eo funderetur, quod ipsi obtigisset: prima ergo sortitione designabatur, qui altare exterius purgaret, secunda, tredecim legebantur, qui agnum mactarent, sanguinem spargerent, lampadas aptarent, & partes victimae ad altare deportarent. Tertia, qui suffitum adoleret. Quarta qui per ciivum ascenderet, & membra victimae altari imponeret. Honoratissimus is fuit, qui suffitum adolebat, quo officio nonnisi semel defungi poterat. *Thaamid. V. 2.* Dicebat eis: novi accedant, & fortiantur ad suffendum. Sortiti sunt. *Joma f. 26. 1.* traditur, neminem unquam bis suffitum adolevisse. Quanam est ratio? Dixit R. Chanina: propter divitias. Dixit R. Papa, quam ratione? fortasse quia scriptum est *Deut. XXXIII. 10.* ponent suffitum in naribus tuis; & postea: benedic domine substantiae ejus. Novi igitur huic ministerio designabantur, ut omnes divites fierent, & benedicerentur. *Thamid V. 4.* Qui dignus habebatur ad suffitum, sumebat vas, simile modio aureo continenti tres cabos, in cujus medio erat patera plena & accumulata suffitu; habebat superne operculum, linteumque superimpositum erat. VI. 3. Qui designatus erat ad suffitum, sumebat pateram e medio vasis, dabatque vas amico aut proximo suo; si sparsus esset suffitus in medium vasis, pugillo ipsius imponebat. Docebant eum: cautus esto. qui adolebat, non adolebat, ante quam praefectus ipsi diceret: adole. Si autem esset sacerdos magnus, praefectus dicebat: Domine sacerdos magne, adole, discedebat populus, adolevit, & incurvans se abiit. VII. 2. Venerunt & steterunt super gradibus vestibuli, stabant priores ad austrum fratrum suorum sacerdotum, V. instrumenta in manibus habentes, unus corbem, alter poculum, tertius thuribulum, quartus pateram, quintus vas & operculum, benedicentes populo benedictione una — in sanctuario pronunciabant nomen, prout scribitur — elevabant manus supra caput.

10. *Thomas*. *ῥύμα*, οἱ δοκιμῶτατοι, οὐ *θυμῖμα*, ἀριστεροὶ ἐν Δ. τῶν ἱερῶν ἀπολαύειν εὐωδίας θυμασσεῖς θυ-
μάτων. *Λιβάνιος* λιβανωτῆς καὶ σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων
θυμμάτων.

Levit. XVI. 17. Foma f. 44. 1. Hora thymiamatis recesserunt a spatio quod erat inter אולם פְּרֹאֹן & altare : Bemidbar R. VII. Dixit R. Jose : In quinque circumstantiis spatium inter pronaon & altare est aequale ipsi templo --- Sicut se subtrahunt a templo hora thymiamatis, sic etiam se subtrahunt a spatio quod est inter pronaon & altare, thymiamatis hora. Chelin I. 9. Dixit R. Jose : in V. rebus locus inter Ulam & altare similis est templo --- arcebantur a loco inter Ulam & altare, dum suffitus incendebatur.

Berachoth f. 26. 1. Patres instituerunt orationes

tempore sacrificii jugis. Hinc suffitus significabat preces, quia, dum adoleret sacerdos in sancto, populus extra templum orabat. *Philo de Temulent.* T. 1. p. 369, 42. βαμὲς δύο, τὸν μὲν ἔξω πρὸς τὰ ἱερεῖα, τὸν δὲ πρὸς τὸ ἐπιθυμῖαν — κατὰ δὲ τὸν ἔθρον πᾶσιν ἀνάγκοις, ἀσάρκοις, ἀσωμάτοις, τοῖς ἐκ λογισμοῦ μόνον χρῆσται, ἀ λιβανωτῶ καὶ τοῖς ἐπιθυμιωμένοις ἀπαιξέσται. ὡς γὰρ ταῦτα ῥῖνας, ἐκείνα τὸν ψυχῆς ἅπαντα ἑώρον εὐωδίας ἀναπύλλῃσι. &c. de offertentibus victimas T. 2. p. 254, 8. ἡ διὰ τῶν ἐπιθυμιωμένων εὐχαριστία — τετίμηται ὁ τῶν θυσιαιμάτων βαμὲς — τῶ πρότερον καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπηρετεῖται πρὸς θεὸν εὐχαριστίας. *Apos. V. 8. VIII. 3. 4. Psal. CXLII. 2. Dan. IX. 21. Exod. XXX. 7. Philo quis haeres* T. 1. p. 501, 9. τὸν κόσμον — διὰ συμβόλῃ τοῦ θυσιαιματος οἷται δὲν εὐχαριστεῖν τῷ πεποιηκότι. *de Vit. Mosf. T. 2. p. 150, 34.* τὸ θυσιαιθῆρον γῆς καὶ ὕδατος σύμβολον εὐχαριστίας. *Sir. L. 15. 21.*

11. De altari τῶν θυμιαμάτων. Philo de Offer. Vict. p. 253, 46. ὁ δὲ χρυσοῦ μὲν κατεσκευάσται, ἴδρυται δ' ἐν ἁδύτῳ, εἰσω τοῦ προτέρου καταπετάσματος, ὃς ἔδνεν τῶν ἄλλων ἐξω ὁρατός, ὅτι μὴ τοῖς ἀγγέλουσι τῶν ἱερῶν, καὶ γένοιτο πρὸς χρεῖαν τῶν θυμιαμάτων. & de vita Moſis. T. 2. p. 150, 33. τὰ δὲ λοιπὰ τρία σκεῦη τῶν προειρημένων ἱδρυτο μέσσω μὲν τὸ θυμιατήριον — τι δὲ λυχνίαν ἐν τοῖς νοτίοις — ἡ δὲ τράπεζα τίθεται πρὸς τοῖς βερείοις. Targum Cantic. IV. 16. ad latus ſeptentrionale erat menſa & ſuper eam XII. panes facierum: & ad latus meridionale erat candelabrum lucis, & ſuper altare offerrebat ſacerdotes oblationes, & adolebant ſuper eo ſuffitum. Thanchuma p. 105, 1. More ſeculi rex carnis & ſanguinis faciens ſibi lectum & menſam, ponit candelabrum a ſiniſtra ſua, ſed S. benedictus ponit candelabrum ad dextram menſae S. D. Ex. XL. 22. 24. *Joſua*. f. 33. 2. Traditio: Menſa erat ab Aquilone, a pariete remota cubitis duobus & dimidio: Candela- brum erat ab aultro, remotum etiam a pariete cubitis duobus & dimidio. Altare poſitum erat in medio, protrac-tumque aliquantum verſus orientem. Obſervandum autem, non dici ad dextram Zachari- ae, qui templum ingrediens ad dextram habebat ſeptentrionem, & meridiem ad ſiniſtram; ſed ad dextram altaris, ad cujus dextram erat merides, ſeptentrio ad ſiniſtram. Adde quod etiam alio tem- pore Joannes *Apoc.* I. 13. filium hominis non in ſeptentrione juxta menſam, ſed in meridie in me- dio candelaborum vidiffe legitur. *Joſ. A.* XIII. 10. 3. παραδόξον δὲ τι πρὸ ἀρχιερέως Ἰſραὴλ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασι γὰρ, ὅτε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῇ κυζι- κῇ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῇ ναῷ θυμίων μόνος ἂν ὁ ἀρχιε- ρεύς ἀκούσειε Φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτῷ νενικήκασιν ἀγτίως τὸν ἀντίοχον. καὶ τοῦτο προεβλῶν ἐκ τοῦ ναοῦ παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ἕως γενέσθαι. *Hierof.*

ματ. Καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ Φίβ. ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. Εἶπε δὲ 12
 πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελ. Μὴ φοβοῦ Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσῃ ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνή 13
 σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. Καὶ ἔσαι χα- 14
 ρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ὅτι τῇ γεννήσῃ αὐτοῦ χαρήσονται. Ἔσαι γὰρ μέγας 15
 ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίνῃ· καὶ πνεύματ. ἁγίου πλησθήσῃ· ἔτι
 ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὅτι πρέφει ὅτι Κύριον τ' 16
 Θεόν

12. ἐταράχθη] ἐφοσθήθη 47. 56. 58. 61.

εἰ· αὐτόν] αὐτῶν 73.

καὶ prius] — 72.

υἱόν σοι] σοι υἱόν Versio Vulg. Theophylactus. Orus Imperf. in Matth. 1. 21.

14. χαρά σοι] σοὶ χαρὰ D.

γεννήσει] γενίσει ACDE 44. 72. 86. 87. 91. Versio Syra. Cyrill. c. Julian. p. 330. probante J. A. Bengelio.

15. ἔσαι γὰρ] καὶ γὰρ ἔσαι F.

τῇ] — ACL 1. 74. 86. 90. 106. Evang. 12. 13. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Stephani 1. 2. Ben-

gelii. Cyrillus Aët. V. Titus, Chrysost. adscr. T. V. 129.

ἐπέπεσεν] ἐνέπεσεν E. 47. ἔπεσεν Editio Erasmi. Bogardi.

13. εἶπε δὲ] εἰ ἔπειν D. Versio Syr.

ἐλισάβετ] ἐλισάβετ D.

σοι] — D. 1.

ἐπὶ] ἐν 69.

Joma f. 43. 3 de Simeone iusto. per XL. annos, quibus ministravit in Pontificatu, vidit angelum albis amictum secum ingredientem in sanctum die expiationis, atque egredientem. At ultimo anno ingredientem quidem, sed non egredientem. Unde cognovit, sibi eo anno moriendum esse. *Sofa* f. 33. 1. est traditio, Jochananem Pontificem audivisse vocem ex sancto sanctorum dicentem — & amplius tale quid etiam Simeoni iusto accidit — Dixit Gabrielem fuisse, qui Josephum docuit LXX. linguas. *Berachoth* f. 7. 1. Ismael Elisae Filius dixit: cum aliquando ad suffitum faciendum ingressus essem, vidi Deum exercituum sedentem super folio alto. *Sevachim* f. 64. 2. ascendunt via dextra descendunt eadem: via dextra est via sinistra — Dixit Rabba: quanam dextra? dextra altaris. & quanam sinistra? Sinistra viri. *Aen.* II. 693. Inconuit laevum. *Servius*. Sinistrum, prosperum, quia caeleste est: quae enim nobis laeva sunt, coelestibus dextra sunt, ut supra v. 54. diximus — quia sinistra numinum intuentibus dextra sunt. *Aët.* XXII. 17.

12. *Judic.* XIII. 22. *Dan.* X. 8. *Aët.* X. 10. XIII. 11. XIX. 17. *Judith.* XV. 1.

13. Non solum exaudita sunt preces, quas pro salute populi iudisti: Verum etiam, quod ne quidem perire ausus es, accipies.

14. *Arrian.* Alex. V. 30. ἵνα οὐ χαρήσῃ ἰδὼν.

15. *Levit.* X. 9. *Deut.* XIV. 26. *Num.* VI. 3. a vino & siccera. *Targum*: a vino novo & vetere. *Schol.* 34. σίκερα δὲ ἐστὶ πᾶν τὸ μέθυ μὲν ποιεῖν δυνάμενον, οὐκ ὃν δὲ ἐξ ἀμπέλου. *Pesachim* f. 42. 2. Siccera Medica, in quam projecerunt aquas hordei. i. e. cerevisia.

ἔτι] *Etymol.* ἔτι ἐπὶ ῥήματι ἐπιτάσεις δηλωτικὸν καὶ παρατάσεις. εἰ γὰρ εἴπομεν, τρέχοντος τινος, ἔτι δραμεῖν, τοῦτο ἐπιτάσεις· εἰ δὲ νυκτὸς ὕσης, ἔτι νῦν, παρατάσεις. Germanice. *Schon* & *noch*. II. i. 106. ἔξ ἔτι ὅτι. ex eo tempore, quando. *Philo* T. 2. p. 65, 16. σχεδὸν ἔξ ἔτι νηπίων παιδων. de V. Mos. p. 44, 37. ἔξ ἔτι σπαργάνων.

Bereshith R. XXXVII. 10. ad *Gen.* X. 25. R. Jose & R. Simeon f. Gamalielis. R. Jose dixit: priores qui noverant genus suum, nomen sumferunt ex eventu: nos vero, qui genus nostrum non novimus, sumimus juxta nomen patrum nostrorum. R. Simeon f. Gamalielis dixit: priores quia procreationi liberorum operam dederunt in Spiritu S. sumferunt nomina ab eventu: nos vero

qui non operam damus procreationi liberorum in spiritu S., sumimus a nomine patrum nostrorum. Dixit R. Jose f. R. Halaphtha: Heber fuit magnus propheta, qui sumsit nomen ex eventu. *Bammibbar* R. XIII. de Mose & LXX. senioribus. Ipse & illi omnes impleti sunt spiritu S. illi autem impleti sunt spiritu S. ex spiritu Moïsis, nec tamen Moïses defectum ullum sensit: quemadmodum si quis candelam ab altera accendit, alteri propterea nil decedit. *Jud.* XIII. 5. *Jerem.* I. 4. *Gal.* I. 15. *Sirac.* XLIX. 7. inf. 41. 44. *Targum.* *Psal.* LXVIII. Deum exaltent pueri de semine Israel in ventre matrum suarum. *Justin.* XXIV. 6. Ex quo frigidus spiritus vi quadam velut vento in sublime expulsum mentes vatum in vecordiam vertit, impletasque Deo responsa consulentibus dare coegit. XLIII. 1. Fauno fuit uxor nomine fatua, quae assidue divino spiritu impleta velut per furorem futura prae-monebat. *Anthol.* V. 25. Στησίχορον δ' ἐνόησα — λῦρος δ' ἐδίδαξεν ἀπὸ πολλῶν ἁρμονίῃ, ἔτι μητρός ἐνὶ σπλάγχκοισιν ἔοντα. *Quintilianus* Decl. IV. Homo qui, quod certum habeo, plurimis merebat experimentis, ut ad illum velut oracula Deorum, plenumque sacro spiritu, hominum sollicitudines metusque confugerent. *Julius Paullus* V. 21. Vaticinantes, qui se Deo plenos addimulant, idcirco civitate expelli placuit, ne humana credulitate, publici more, ad spem alicujus rei corrumpentur.

16. *Sirac.* XLVIII. 10. *Esr.* VI. 22.

17. 1. *Reg.* XIX. 15. 2. *Chron.* XXI. 12. *Malach.* IV. 6. *Adajoth* V. 9. Dixit R. Josua: accepi ego a R. Jochanne, qui audivit a Magistro suo, & is a magistro suo traditionem Moïsis a Sinai, Eliam non venturum ad inundam vel immundam aliquam rem pronunciandam, neque ad elongandum vel propius admittendum — R. Simeon dicit: ad componendas controversias. Sapientes dicunt: ad pacem faciendum in mundo S. D. *Malach.* III. 21.

Aristides in Eteoneum p. 76. τὸ μὲν γὰρ ἀποιήτο παιδός, ἡ δὲ ἀκμὴ νεανίης, φρόνησις δὲ πρεσβύτης. *Aristot.* *Nicomach.* VI. 5. περὶ δὲ φρονήσεως — δοκεῖ δὲ φρόνιμος εἶναι τὸ καλῶς βουλευσασθαι περὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, οὐ κατὰ μέρος, οἷος πᾶσι πρὸς ὑγιάνειν καὶ ἰσχυρὸν, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς τὸ εὖ ζῆν ὅλον. *Isidor.* III. 187. οὐ ταυτὸν φρόνημα καὶ φρόνησις· τὸ μὲν γὰρ ἐπαρμα δηλοῖ, ἡ δὲ σύνεσις· τὸ μὲν ὑπερφρασίαν, ἡ δὲ σωφροσύνην. *Plaut.* *Truculent.* I. i. 58. Phronefium suum nomen omne ex pectore emovit meo: Phronefium, nam

- 17 Θεὸν αὐτῶν. Καὶ αὐτὸς προελεύσε^ς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐ-
πιτρέψαι καρδίας πατέρων ὑπὲρ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει διχάζει, ἐτοιμάσαι Κυ-
18 ρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸ ἄγγελον· Κατὰ τί γνώσομαι
τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.
19 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος, εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ εἰμι Γαβριήλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον
τοῦ

κυρίου] θεῖ F 66. 69. 72. 73. Evang. 2. 16. Antiochus 121. Theophylactus.

ἐκ καρδίας] ἐν τῇ καρδίᾳ Colb. Versio Goth. Cyprianus.

16. ἐπὶ] πρὸς 1. 72. Colb. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Titus, Theophylactus.

17. προελεύσε^ς] προσελύσει CL 66. 73.

Ἡλίου] Ἡλιοῦ 44. Editio Stephani 1.

πατέρων] ἀνδράων 69.

ἐτοιμάσαι] + τῷ A 42. 63. 72. Titus.

18. καὶ postorius] — 1.

+ τοῦ Προφῆτου Versio Syra.

δικαίων,], δικαίων J. S. Bernardus.

κυρίῳ λαὸν] λαὸν κυρίῳ 73.

19. παρεστηκὼς] παρεῖς D.

nam φρόνησις est sapientia. Δίκαιοι autem & ἀπειθεῖς
opponuntur, ut illorum sapientia horum stultitiae.

18. Gen. XV. 8.

Cholin f. 24. 1. Aliquid, licitum sacerdotibus,
illicitum est Levitis: & aliud, licitum Levitis, il-
licitum est sacerdotibus. Tradunt Rabbini. Sacer-
dotes ob labem non sunt idonei, ob annos sunt
idonei: Levitae ob labem sunt idonei, ob annos
non sunt idonei — ex illo quod dicitur, cum L.
annos expleverint, ministrare desinent, discimus, an-
nos reddere Levitam inidoneum — Forsan & sa-
cerdotes redduntur non idonei per annos; & non-
ne hoc aequum est? si enim Levitae, quos labe-
non reddit inidoneos, redduntur inidonei per an-
nos, nonne multo magis sacerdotes, qui non ido-
nei redduntur per labem, reddentur non idonei per
annos? At scriptura dicit: Haec est lex Levitarum
Num. IV. 3. VIII. 24. non dixit: haec est lex
sacerdotum.

19. 1. Reg. X. 1. 2. XXII. 19. 2. Reg. XII.
6. Job. II. 1. Esaj. VI. 2. Dan. VII. 19. Aboth
R. Nathan. II. Si Gabriel, unus ex multis milli-
bus, qui stant coram Deo, voce sua ab uno ex-
tremo terrae ad alterum penetrare potest, quanto
magis Deus? Job I. 6. Jerem. LII. 25.

Res Hassana f. 56. 4. R. Simeon f. Lakis di-
xit: Nomina angelorum ascenderunt in manum
Israëlis ex Babylone. Nam ante dictum est: ad-
volavit ad me unus seraphinorum, Seraphim stete-
runt ante eum Es. VI. 2. 6. At post: vir Gabriel Dan.
IX. 21. Michael princeps vestis X. 21. Berachoth
I. 1. R. Eliezer f. Abena dixit: praestantius est,
quod dicitur de Michaële, eo quod dicitur de Ga-
briele, de Michaële Esaj. VI. 6. de Gabriele Dan.
IX. 21. quomodo scimus, unum illum esse Micha-
elem? ex Dan. X. 13. Michaël uno volatu: Ga-
briel duobus. Megillath Esther IV. 13. Michaël
& Gabriel angeli indicarunt Mardocheo — &
dixit Mardocheus Michaëli & Gabrieli. Targum
Psal. CXXXVII. 5. Dixit Michaël princeps Hie-
rosolymorum. 6. Dixit Gabriel princeps Sionis.
2. Chron. XXXII. 2. Misit Dominus Michaëlem
& Gabrielem Angelum, & perdidit eos [Senahe-
ribi milites] nocte paschatis. Gen. XXXVII. 13.
Invenit Josephum Gabriel in similitudine viri. Ex.
XXIV. 1. Jonathan. porro ad Mosen dixit Mi-
chaël princeps sapientiae. 10. descendit Gabriel,
& fecit laterem ex luto. Deut. XXXII. 9. Post-
quam autem cecidit populus sanctus in sortem Do-
mini totius mundi, aperuit Michaël os suum, &
dixit: portionem bonam nominis sermonis Dei
cum ipso esse. Aperuit Gabriel os suum cum lau-

ribus, & dixit: domum Jacobi esse sortem haere-
ditatis ejus. Deut. XXXIV. 6. Michaël & Ga-
briel sternebant lectum aureum, distinctum mar-
garitis, corallio & beryllo, tapetibus melorae,
sabanis purpureis & stolis albis. Job XXV. 2. Mi-
chaël a dextra ejus, cujus est ignis: & Gabriel a
sinistra ejus, qui aquae praeest. Apocryph. E-
noch. apud G. Syncellum. εἰ τίσσας μεγάλαι ἀρ-
χάγγελοι, Μιχαήλ, καὶ Οὐριήλ, καὶ Ραφαήλ, καὶ Γα-
βριήλ. Bereschith R. I. 4. & III. 11. Ne dicatur:
Michaël fuit extendens in austro expansi, & Ga-
briel in septentrione, & Deus S. B. metiens in
medio: Sed ego faciens omnia, extendens coelos
solus. VIII. 15. R. Joda f. Simon: Michaël &
Gabriel fuerunt pronubi Adami. XII. 7. Dixit
R. Simon f. Lakis: Annon potentia & timor cum
eo? Job XXV. 2. Potentia est Gabriël, & tim-
or est Michaël, XLVIII. 9. Dixit R. Chanina:
nomina mensium ascenderunt e Babele. Res La-
kis dixit: etiam nomina angelorum, Michaël,
Raphaël & Gabriel — & dixit, Domine, ma-
ximo illorum Michaëli. L. 21. Michaël annuncii-
avit bonum nuncium Abrahamo, Gabriel evertit
Sodoma, Raphaël eripuit Lotum. LI. 3. Et pluit
Dominus super Sodoma. Hic est Gabriël. XLVIII.
16. & stabat ante eos i. e. Tremor ejus illis fuit
impositus. Michaël tremebat: Gabriel tremebat.
XXI. 5. Sicut unus nostrum. Rabbini nostri di-
xerunt: sicut Gabriel S. D. Ezech. IX. 2. & vir
unus in medio ipsorum. LXIII. 19. Surgite prin-
cipes. Esaj. XXI. 5. Hi sunt Michaël & Gabri-
el. LXXXVIII. 1. in Gen. XXXII. 26. Hi sunt
Michaël & Gabriel principes superiorum, quia
omnes mutantur, ipsi autem non mutantur. San-
hedrin f. 21. 2. R. Isaac dixit: qua hora Salomo
duxit filiam Pharaonis, descendit Gabriel, & in-
fixit calamum mari, & ascendit limus, cui inae-
dificata est urbs magna Roma. & Sabbat f. 56. 2.
in Sir Hassirim R. 16. R. Levi tribuit Micha-
eli. Bava Batra f. 74. 2. 75. 1. Gabriel venat-
urus est Leviathanem, qui est Samaël S. D. Job
XL. 20. Debarim R. XI. f. 245. 4. Dixit Deus
Gabrieli: Abi & affer mihi animam Mosi. Qui
respondit: Domine mundi, egone videre possem
mortem ejus, qui aequalis est sexcentis millibus?
Postea dixit Michaëli: abi, affer mihi animam
Mosi. respondit: Domine mundi, ego sum ma-
gister ejus, ille vero est discipulus meus, non pos-
sum videre mortem ejus — descendit Deus, ut ac-
ciperet animam Mosi & cum eo tres angeli mini-
sterii, Michaël, Gabriel & Sasgagel. Michaël Mo-
si sternebat lectum, Gabriel parabat sionem capi-
piti

τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπετάλην λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαι σοι ταῦτα. Καὶ ἰδὲ, 20
 ἔση σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμεν λαλῆσαι, ἄχρι ἥς ἡμέρας γένῃ ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ
 ὤπίσθρευας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸ χεῖρὸν αὐτῶν. Καὶ ἦν ὁ λαὸς 21
 προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν καὶ θαυμάζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. Ἐξελθὼν δὲ 22
 οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ἐπέγγραφον ὅτι ὀπίσθασιν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς
 ἦν ἀφανεύων αὐτοῖς· καὶ διέμενε κωφός. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τὸ λει- 23
 τεργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν 24
 Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ διεκρύβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα· Ὅτι οὕτω 25

μοι

20. ἄχρι ἥς ἡμέρας] ἄχρις ἡμέρας ἥς D.
 πληρωθήσονται] πλησθήσονται D. Origenes in Jo. I. 23.
 ἐν prius] ἐπὶ D. Versio Syr.
 22. ἠδύνατο] ἰδύνατο 72.
 διέμενε] διέμεινε D. 5. 7. 42. 60. 86. Editio Erasmi, Ald. Colinaei, Stephani 1. 2. Bogardi, Plantin. Wechel.
 Versio Vulg. Titus. ἐπέμεινε 71. ἔμεινε Evang. 2.
 αὐτῷ prius] — 91. + τότε D.
 μὴ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας] ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις 63. 64. Evang. 1. 2. 19.
 ταύτας τὰς ἡμέρας] τὰς ἡμέρας ταύτας DE 69.
 αὐτῷ] Ζαχαρίας 64. 68. Evang. 1. 2. 19.
 25. οὕτω] — CD.
 τὸ] — D. 1.
 26. μὴν τὸ ἕκτον] ἕκτον μὴν D.
 ὑπὸ τῷ] ἀπὸ 69.
 Ναζαρετ] Ναζαρεθ C 1. 28. 69. 72. Evang. 20. 22.

λόγοις μου] ἐμοῖς λόγοις 49.

21. προσδοκῶν] προσδοχόμενος D. ἐκδεχόμενος 59.

ἐν τῷ ναῷ] — 34. 39. Bodl. unus. Colb. Theophyl.

αὐτοῖς] 69.

23. ἐπλήσθησαν] ἐπληρώθησαν F 1. 91.

24. καὶ δὲ] ἐ καὶ D.

25. οὕτω] — 91.

26. μὴν τὸ ἕκτον] ἕκτον μὴν D.

27. οὕτω] — 91.

28. οὕτω] — 91.

29. οὕτω] — 91.

30. οὕτω] — 91.

31. οὕτω] — 91.

32. οὕτω] — 91.

33. οὕτω] — 91.

34. οὕτω] — 91.

35. οὕτω] — 91.

36. οὕτω] — 91.

37. οὕτω] — 91.

38. οὕτω] — 91.

39. οὕτω] — 91.

40. οὕτω] — 91.

41. οὕτω] — 91.

42. οὕτω] — 91.

43. οὕτω] — 91.

44. οὕτω] — 91.

45. οὕτω] — 91.

46. οὕτω] — 91.

47. οὕτω] — 91.

48. οὕτω] — 91.

49. οὕτω] — 91.

50. οὕτω] — 91.

51. οὕτω] — 91.

52. οὕτω] — 91.

53. οὕτω] — 91.

54. οὕτω] — 91.

55. οὕτω] — 91.

56. οὕτω] — 91.

57. οὕτω] — 91.

58. οὕτω] — 91.

59. οὕτω] — 91.

60. οὕτω] — 91.

61. οὕτω] — 91.

62. οὕτω] — 91.

63. οὕτω] — 91.

64. οὕτω] — 91.

65. οὕτω] — 91.

66. οὕτω] — 91.

67. οὕτω] — 91.

68. οὕτω] — 91.

69. οὕτω] — 91.

70. οὕτω] — 91.

71. οὕτω] — 91.

72. οὕτω] — 91.

73. οὕτω] — 91.

74. οὕτω] — 91.

75. οὕτω] — 91.

76. οὕτω] — 91.

77. οὕτω] — 91.

78. οὕτω] — 91.

79. οὕτω] — 91.

80. οὕτω] — 91.

81. οὕτω] — 91.

82. οὕτω] — 91.

83. οὕτω] — 91.

84. οὕτω] — 91.

85. οὕτω] — 91.

86. οὕτω] — 91.

87. οὕτω] — 91.

88. οὕτω] — 91.

89. οὕτω] — 91.

90. οὕτω] — 91.

91. οὕτω] — 91.

92. οὕτω] — 91.

93. οὕτω] — 91.

94. οὕτω] — 91.

95. οὕτω] — 91.

96. οὕτω] — 91.

97. οὕτω] — 91.

98. οὕτω] — 91.

99. οὕτω] — 91.

100. οὕτω] — 91.

piti ejus, Sasgagel pedibus. Hinc stabat Michaël, inde Gabriel. *Pesachim* f. 118. 1. 2. Midrasch *Thebillim* CXVII. R. Simon Silonita pro concione dixit: qua hora Nebucadnezar impius Hananiam Misaël et Asariam in ignis fornacem conjecit — dixit Gabriel — ego, qui sum princeps ignis, descendam, & intus frigefaciam, extra vero calefaciam, & signum edam in signo. Et dixit Dominus ad eum: descende. Eadem hora Gabriel incipiens dixit: *Psal.* CXVII. 2. Veritas domini manet in aeternum. *Jalkut Simoni* f. 366. 3. Thren. I. 2. Omnes amici ejus ab ea defecerunt, & inimici facti sunt. Hi sunt Gabriel & Michaël. Dixit eis Deus S. B. quem diligitis? Responderunt: Iraëlem. Post Iraëlem quem diligitis? Responderant: templum. Dixit Deus: juro per nomen meum magnum, Vos ipsos ignem illius esse accensuros. statim acceperunt Gabriel & Michaël duas faces ignis, & ignem in templo accenderunt: templum vero sibi ipsi threnum fecit S. D. *Thren.* I. 13. *Schemoth* R. 1. venit Gabriel & percussit Moysen, cum dormiret, & plena fuit misericordia erga illum, & pepercit ei. — misit manum ut fumeret aurum, & venit Gabriel, depulitque manum ejus, & apprehendit carbones. II. R. Jochanan dixit: hic est Michaël. R. Chanina: Hic est Gabriel. IX. dixerunt Anania, Misaël & Asaria *Psal.* CXV. 1. respondit Gabriel v. 2. XVIII. *Esaï.* LXII. 6. Hi sunt Michaël & Gabriel. cum veniret Senaherib, exiit Michaël, & percussit eos, & Gabriel liberavit ex praecepto Dei S. B. Hananiam & socios ejus. *Schemoth* XIV. S. B. dixit Michaëli: benedic. & ipse dixit Gabrieli; Gabriel autem patribus mundi. *Bemidbar* R. II. Thronum circumstant IV. Angeli, Michaël, Gabriel, Uriel, Raphaël. Michaël a dextris, Uriel a sinistra, Gabriel ante, Raphaël post. XII. Dixit R. I. Scriptum est: Dominator, timor cum eo *Job* XXV. 2. Dominator hic est Michaël, angelus nivis; timor, hic est Gabriel angelus ignis. *Debarim* R. V. Dixit Resch Lakish: Michaël totus nix: Gabriel totus ignis. *Schir* R. III. 8. Reges angelorum, Michaël &

Gabriel. 11. Michaël princeps nivis, Gabriel ignis. *Echa* R. I. 2. proximi. Dixit R. Jacob de Capharhanan: Michaël & Gabriel. *Joma* f. 77. 1. Gabriel indutus talari veste *Ez.* IX. 2. *Massebeth Derech arez rabba* 4. Michaël erat in medio, Gabriel ad dextram, Raphaël ad sinistram. *Maase Thora*. 6. Sex sunt Angeli mortis, Gabriel regibus. 20. Qui auribus & lingua non recte usus fuerat, furdus & mutus redditur. 2. Reg. VII. 2. ἀνθ' ὧν] XIX. 44. *Att.* XII. 23. *Lev.* XXVI. 43. *Ez.* V. 11. 2. Reg. XII. 6. 10. *Eratosthenes* 13. ἀνθ' ὧν σωθεῖσα ἔχ' εἴλετο τῷ πατρὶ συμμύμενι. Quoniam, eo quod. *Æl.* V. H. IV. 8. ἀνθ' ὧν ἐκείνος τὸν Ἀπὶ πρὸς βίαν κατέβυσεν ὄνα. XII. 18. ἀνθ' ὧν ἡ θεὸς ἔδωκεν ἀλάβασρον αὐτῷ. XIII. 28. δίκας ἐκτίσας, ἀνθ' ὧν ἀπέδρασαν. fragm. ἀναβολὴν ἀναβολὴν θανάτου ἐψήφισαν Φαλάριδ' ἐτη β. ἀνθ' ὧν ἡμέρας χαρίτων καὶ Μελιέγγρα προσνήχη. 21. *Hierof.* *Joma* f. 43. 2. & *Babyl.* 53. 2. Summus Pontifex fudit orationem brevem in Sancto — Prolixus in oratione non fuit, neformidinem aliquam incuteret populo. Historia est de quodam, qui proluxus fuit, & parati erant post ipsum intrare. Ferunt, eum fuisse Simeonem Iustum. Dicunt ei: quare tam diu moraris? Respondit: ego supplicavi pro templo Dei vestri, ne excinderetur. Regerunt: Non convenit tamen, ut tam diu moreris. *Thamid.* VI. 3. docebant eum: cautus esto; ne incipias coram te, ne aduraris, incipiens expandebat & abibat. *Schol. Bartenorae.* Effundebat suffum ad latus occidentale ab ipso remotius, & cum eas ad latus spargeret, accumulabat — hoc enim honoris erat, ut ministerium in longius traheretur.

22. *Anthol.* II. 46. καὶ τῇ χειρὶ τὰ λοιπὰ σολοικίζει διατεύων, καὶ γὰρ δ' αὐτὸν ἰδὼν, τὸ σῶμα μὲν δέεται. 23. *Moeris.* λητεργεῖν διὰ τῆς ἡ. ἀττικῶς διὰ δὲ τῆς εἰ. διφθόγγῃς ἑλληνικῶς. λήϊτον γὰρ τὸ δημόσιον. *Thomas.* οἱ μὲν λητεργὸς διὰ τῆς ἡ. ἥτοι ὁ τὰ λήϊτα ἔργον ἔχων λήϊτα γὰρ λέγεται τὰ δημόσια. Οἱ δὲ διὰ διφθόγγῃς. *Hesychius.* λειτεργεῖν, δαλύνει. λειτεργικῶς, ἱερατικῶς. λειτεργός, ὑπηρετής. λητεργεῖν, λήϊτον γὰρ δημόσιον, λειτεργεῖν ληϊ-

ληϊ-

μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέιδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.
 26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἑκτῷ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν
 27 τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστυμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ,
 28 ἐξ οἴκου Δαβὶδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, Μαριάμ. Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς
 29 αὐτήν, εἶπε· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετ' σὲ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. Ἡ δὲ
 ἰδὼσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτῆς· καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗ-
 30 τος. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβέσθαι Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.
 Καὶ

D. VII. 1. Cyrillus Hierof. Catech. 119. Ναζαρέθ A.
 27. μεμνηστυμένην] ἐμνηστυμένην A. μεμνηστυμένην D. ἐξ] ἀπὸ L. i. Cyrillus l. c.
 οἴκῃ] + καὶ πατρίδος CFL. 1. Colb. 28. 34. a prima manu 37. 44. 49. 71. 106. Eusebius, Chrysostomus in
 Matth. I. 1. Chronicon Alexandrinum, Gregor. Thaum. S. 2. de Annunc. Μαριάμ] Μαρία Editio Ald.
 28. εἰσελθὼν] εἰσελθὼν L. ὁ ἄγγελος] — Versio Corp. L. i.
 ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτήν] πρὸς αὐτήν ὁ ἄγγελος F 69. + εὐηγγελίσαστο καὶ Versio Syra posterior.
 εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν] — L. i. Versio Corp. Armen. + καὶ εὐλογημένη ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου 47.
 Andreas Cret. ex com. 42. 29. ἰδὼσα] — DL i. Versio Corp. Armen. διεταράχθη] ἐταράχθη 44.
 διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτῆς] ἐπὶ τῷ λόγῳ ἐταράχθη D. ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτῆς] ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐ-
 τοῦ διεταράχθη. 76. ἐπὶ τὸν λόγον αὐτοῦ] — C. a prima manu.
 αὐτοῦ] — DL i. Versio Corp. Armen. Damascan. de fide 46.
 διελογίζετο] + ἐν αὐτῇ D. 28. 73. Verf. Armen. + ἐν αὐτῇ λέγουσα. F. 33. Versio Syra posterior in margine.
 ποταπὸς] ποταπὸς ἀν D. a prima manu. εἴη] — i. εἰ L. 69.
 οὕτως] + ὅτι οὕτως εὐλόγησεν αὐτήν Codex teste J. Harduino. 30. καὶ εἶπεν] εἶπεν δὲ i.
 ὁ ἄγγελος αὐτῇ] αὐτῇ ὁ ἄγγελος D. 69 74 89. 90. αὐτῇ] πρὸς αὐτήν C. 28. 46. 62. Chronicon Alex.
 Μαριάμ] Μαρία D. τῷ Θεῷ] Θεοῦ i.

λητῆργοι, ὑπερκοί. Ammonius. Λητῆργεῖν διὰ τῆς η. καὶ
 λητῆργεῖν διὰ τῆς ι. διαφέρει. Δίδυμος ἐν ὑπομνήματι Ἰλιά-
 δος B. τὸ μὲν γὰρ λητῆργεῖν, τὸ τῷ δήμῳ ὑπηρετεῖν, λήτον
 γὰρ φασὶ τὸ δημόσιον· τὸ δὲ λητῆργεῖν κακὰ λέγουσιν. Ul-
 rian. ad Leptineam Demosth. λείτον ἱκάλεον οἱ πα-
 λαιοὶ τὸ δημόσιον. ὅθεν λητῆργεῖν τὸ εἰς δημόσιον ἐργάζεσθαι
 ἔλεγον· ὅθεν καὶ λέξις λέγεται, ἡ παρὰ τῶν πολεμίων εἰς
 τὸ κοινὸν τῶν διαπραζόντων ἀφέλεια. qui suis sumtibus
 vel navem parat, vel aliud quid pro Republica
 facit, λητῆργεῖν dicitur. Arrian. p. 460. ἔντιμοι εἰ-
 σιν, λητῆργίας τε πάσης καὶ εἰσφορᾶς ἀπηλλαγμένοι.
 Plut. εἰ πρῶτον πολιτευτέον. p. 791 C. Λητῆργία
 γὰρ ἐκ τῆς η. πολιτεία, τὴν χρεῖαν ἔχουσα πέρας, ἀλλὰ βίος
 ἡμέρου ζῶς. Jof. A. XIX. 2. 4. ἐκπέμπει Λῆπον, ἕνα
 τῶν χιλιάρχων κτύνει τὴν γυναῖκα Γαίῃ — τῇ Λῆτῳ
 τὴν ἐπὶ τοιοῖς δὲ πρέσβειαν λητῆργίαν. Transfertur deinde
 ad ministerium templi, & opera religionis causfa
 suscepra. IV. 4. 4. οἱ κορυβαὶ αὐτὴς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ,
 ὅρων δὲ Θεοῦ σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλώττιαν, βελομένης
 ἀφίεσθαι τῆς λητῆργίας, καταβάλλειν ἀργύριον. XII. 2.
 7. de mensa φοβεῖσθαι δὲ, μὴ πρὸς τὰς λητῆργίας ἀχρη-
 στος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς μεγέθους γένηται. βέλυσθαι γὰρ
 οὐκ ἀνακίσθαι μόνον εἰς Θεὸν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς
 τὰς λητῆργίας εὐχρησά. B. I. 1. 10. τῷ ἱεροῦ καὶ τοῦ
 καὶ τὴν ἐλάβεον — ἐστὶ τε ἱερὰ τὰ ἅγια, καὶ τὰς ζ. ἁγ-
 νείας, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν λητῆργίας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐσθῆ-
 τας τῶν ἱερῶν. II. 17. 2. ἐλάζαρος — τὰς κατὰ τὴν
 λητῆργίαν λητῆργούντας ἀναπέθει, μηδὲν ἄλλοφύλῃ δῶρον
 ἢ θυσίαν προσδέχεσθαι.

24. Glossar. Concepit. Συνέλαθεν ἐπὶ γυναικὸς. Con-
 cepit Helychius. Συνέλαθε. κατὰ γαστρός ἔχει. Galep.
 de Semine I. καὶ μοὶ καὶ αὐτὸ τοῦτο συλλαμβάνειν τὸ
 σπέρμα, ἔτι τε πρὸς αὐτὸ τὸν ὄνομα τοῦτο ἡ σύλληψις ἐντεῦ-
 θεν ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐδόκει τεύχεσθαι.

Quintil. Decl. 272. Ultra commune flagitium
 est praegnans adultera: aliqua hoc tempore, quo
 salvo pudore a marito secubaret, cum adultero vo-
 luntata eust. Trebell. Pollio. De Zenobia. cujus ea ca-
 stitas fuisse dicitur, ut ne virum suum quidem sciret,
 nisi tentatis conceptionibus; nam cum semel concu-
 buisset, expectatis menstruis continebat se, si prae-
 gnans esset: sin minus, iterum potestatem quae-
 rendis liberis dabat. Philo de Abrahamo T. 2. p.

36, 49. ἄγεται τὴν ὑπ' αὐτῆς δοκιμασθεῖσαν, ἄχρι τοῦ
 παιδοποιήσασθαι ὡς δ' οἱ τὰ σαφέστατα διηγήμενοι φα-
 σιν, μέχρι τοῦ μόνον ἐγκύμονα γενέσθαι, γενομένης δ' ἕκ-
 εἰς μακρὰν ἀποσχίσθαι διὰ τε φυσικὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν
 τιμὴν ἣν ἀπέτειμε τῇ γαμετῇ. Jof. B. II. 8. 13. ταῖς δὲ
 ἐγκύμοσιν ἔχ' ὁμιλῶσιν, ἐνδοκίμοι, τὸ μὴ δι' ἡδονῆς ἀλ-
 λά τέκνον χρεῖαν γαμεῖν.

25 Gen. XXX. 23. Deut. VII. 13. 14.

Thomas. τὸ ἐπείδεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ συμφορᾷ τίθε-
 ται. Λιβάνιος ἐν τῇ ἔχων τις γυναῖκα, καὶ ὦν ὑπὸ πατρὶ,
 μελέτῃ· ἐπείδεν χειμαζομένην τὴν ναῦν. ἄπαξ δὲ καὶ ἐπὶ
 ἐπιθυμίας θεακροδῆς καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σφισι πατρίδα
 νικήσαντες πάλιν ἐπιδίδν.

27. Tacit. A. i. 4. 7. regnatix domus. Sueton.
 Aug. 25. domus majestas.

28. Λεζικὸν τῆς ὀκατεύχης MS. ἄσειον, καλὸν, ἐπιχαρῆ,
 κεχαριτωμένο. Hyschius. ἄσειον, καλὸν ἢ πολιτικόν, ἢ
 ἐπιχαρὶν ἢ κεχαριτωμένο. χαριέντα καλὰ, κεχαριτωμένα.
 Suidas. χαριέντος, ὁ κεχαριτωμένος ἐργαζόμενος. II. X.
 511. εἰματα χαριέντα. Metaphr. MS. ἰωάτια κεχαρι-
 τωμένα. Psal. XVIII. 26. Sirac. XVIII. 17. Clem.
 Paed. III. 11. ἀποστέφον τὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς κε-
 χαριτωμένης ex Sirac. IX. 8. ubi legitur ἐνυμφος.
 Jud. V. 24. Judith. XV. 12. II. X. 403. κέρη χα-
 ρίεν. Metaphr. MS. ἡ κεφαλὴ ἡ κεχαριτωμένη.

Ruth R. 11. 4. R. Tanchuma nomine Rabbino-
 rum dixit: tria decrevit Domus Judicii inferius, &
 consensit cum illis domus judicii superius. Salutationem
 nomine Dei S. D. Jerem. XXIII. 27. tempore
 Otholiae, & Rabbinii dixerunt: tempore Hananiae
 Misaelis & Asariae: R. Channania. R. Juda & R.
 Simonis: in diebus Mordechai & Estheris. & ste-
 tit Boas & domus Judicii ejus, & statuerunt salu-
 tationem nominis Dei Hierof. Berachoth R. Josua
 Auftralis. Jofrat. Archid. εἰκὸς γὰρ τὴν τῶν Θεῶν εὐνοίαν
 εἶσθαι μετὰ τούτων. Berachoth IX. 5. Statuerunt et-
 tiam, ut alter alterum salutaret Dei nomine S. D.
 Ruth. II. 4. Jud. VI. 12. Maccoth f. 32. 2. Dixit
 R. Josua f. Levi tria fecit domus judicii inferius,
 & consensit domus judicii superioris -- salutationem.

29. Dionys. Hal. VII. 35. ἐφ' οἷς ὁ Σικανίος ἀδελ-
 φῶν καὶ διαταραχθέντων, εὐλαβείας τε μετὰς ἦν.

30. Gen. XVI. 11. XVIII. 10. Bava Mezia f.
 Nnnn 2 861

Καὶ ἰδὲ, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἰησοῦν. Οὕτως 31
 ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸ θρόνον Δαβὶδ 32
 τῆ πατρὸς αὐτῆς· Καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸ οἶκον Ἰακώβ εἰς τὰς αἰῶνας, καὶ τὸ βασιλείας 33
 αὐτῆς οὐκ ἔσται τέλος. Εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸ ἄγγελον· Πῶς ἔσται τῆτο, ἐπεὶ 34
 ἄνδρα ἐγὼ οὐκ ᾔσχω; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσει 35
 ἐπὶ σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται
 υἱὸς Θεοῦ. Καὶ ἰδὲ, Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σε, καὶ αὐτὴ συνεληφύτα υἱὸν ἐν γήρα· 36
 αὐτῆς· καὶ οὕτως μὴν ἔκτε· ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλυμένη στείρα. Ὅτι ἐκ ἀδυνατίῃσι πα- 37
 ρὰ τῷ Θεῷ πάντα ῥήματα. Εἶπε δὲ Μαριάμ· Ἰδὲ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμα 38
 σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύ- 39
 ταις,

~ γήρει

31. καὶ ἰδοὺ ἰδοὺ Editio *Erasmi*, *Bogardi* Versio *Vulg.* 33. Ἰακώβ] Ἰούδα 2.
 τοὺς αἰῶνας] τὸ αἶμα 56. 58. 61.
 ἔσται] + μοι *FM.* 1. 3. 5. 7. 9. 28. 38. 42. 51. 52. 54. 59. 60. 64. 69. 90. 91. 106. *Ev.* 19. 24. Versio
Syra posterior, *Copt.* *Aethiop.* *Chrysostomus.* in *Gen.* H. 49. *Procopius* in *Esfaj.* VII. 14. *Basilius Selenic.* H. 39. *An-*
dreas Cret. in *annunciat.* *Greg.* *Thaumaturgus.* *Damascenus* a. Nestor. & de *Fide* 46. & 1. d. 27. *Nyffen.* in *natal.*
C. Theophylactus. *Pseudo-Athanas.* de *Deipara* & de *Incarnatione.*

35. σε] σοί 9.
 γεννώμενον] γενόμενος 73. + ἐκ σοῦ *C* 1. 33. 72. adscripto γρ. Editio *Complut.* *Erasmi* 1. *Ald.* *Genev.* *Plan-*
tin. *E. Schmidii.* *Bezae* 3. 4. 5. *Graeca Vulg.* Versio *Syr.* prior, *Vulg.* *Armen.* *Arab.* *Aethiop.* *Lutheri.* *Bezae.* *Pola-*
ni. *Piscatoris.* *Belg.* *vetus* & *Anglic.* *Ephrem.* de *margarita pretiosa* T. 2. p. 268. ἔνια τὸ ἀντιγράφων οὐ περιέχει τὸ
 ἐκ σε, ταῖς αἰρέσεσι χαρίζομενα. *Athanasius* ad *Epictetum.* οὐκ ἀπλῶς δὲ τὸ γεννώμενον φησὶν πρὸς τὴν παρθένον ὁ
 ἄγγελος, ἵνα μὴ ἔξωθεν ἐπισπαγόμενον αὐτῇ σῶμα τομιδῇ. ἀλλὰ ἐπήγαγεν τὸ ἐκ σοῦ, ἵνα ἐξ αὐτῆς φύσις τὸ γεννώμε-
 νον εἶναι πιστευθῇ. *Pseudo-Athanasius* c. omnes *Haereticos* : εἰ ἐν εἶπεν ἄλλος σοῦ, πιθανὴν εἶχον τὴν ἀνακριντίαν· ἐν δὲ τῷ
 λέγειν ἐκ σοῦ, δείκνυσιν, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐλαβεν ὁ Θεὸς λόγος τὸν ναὸν ἀνθρώπου. *Auctor Dialogi c. Marcionitis* p. 121. τί γὰρ
 πᾶσιτο ἔσται ἀληθέστερον τοῦ εὐαγγελίου, οὐ φέσαντο, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον διὰ σε, ἀλλ' ἐκ σοῦ. *Protevangelium Jacobi.*
Justinus c. *Tryphon.* & Q. 66. *Gregorius Thaumaturg.* *Anathem.* 4. & S. in *Annunciat.* *Gregor.* *Nazianz.* *Orat.*
 59. *Chrysostomus* T. V. *Amphilochius* 72. *Epiphanius* H. 30. 54. 69. 75. 77. 78. *Damascenus* de *fide* 4. *Theodo-*
retus in *Plal.* LXXXIV. 16. *Titus Boisenis.* *Irenaeus* III. 21. *Origenes* in *Ro.* VI. 6. *Tertullianus* a. *Praxam*
 & c. *Marcion.* IV. *Cyprianus* T. 38. *Ambrosius* de *Incarnat.* c. 6. *Hilarius* in *Psal.* LIX. 6. LXVII. 17. *Ful-*
gentius ad *Petrum* 3. ad *Monim.* 2. ad *Thrasym.* I. 3. *Aponius* in *Cant.* *Idacius* 1. *Gaudentius* S. 13. *Novaria-*
nus de *Trin.* *Gelasius* *Reg.* a. *Eutychem.* *Leo* *Papa* ad *Flavianum* & c. *Eutychem.* *Hefychius* de *laud.* S. *Virginis.*
Nestorius apud *Marium Mercatorem.* *Maximus Taur.* *Proclus.* T. *Beza.* in *Annot.* Edit. 1. 2. 3. 4. *Minime* igitur,
 inquit, dubitavi haec verba restituere, ex *Graecis* & *Latinis* plerisque codicibus aut temere aut malitiose
 expuncta. *H. Grotius* : Illud, inquit, ἐκ σοῦ, omnino retinendum cenfeo. *Credibile* est inductum ab *Eutychemis*
 secta, postea diu praepotente, cuius sententiae valide hic locus adversabatur. *Probante* etiam *D. Whitbyo.* *No-*
bis tamen consensus codicum potior est, quem etiam plurimi *Patres* sequuntur : altera autem lectio ex *Gal.* IV.
 4. huc translata videtur.

36. ἐλισάβετ] ἐλισάβετ Editio *Erasmi*, *Bogardi.* ἐλισαβέθ *D.* 69.

συγγενὴς] συγγενὴς *AE* 57. 69. 76.

86. 2. tres viri fuerunt Michaël, Gabriel & Raphaël; Michaël venit ad nuncium offerendum Sarae.

31. *Aristaenet.* I. 19. ἢ οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ — ἐπειδὴ ἐν γαστρὶ γυνὴ λήψεται μέλλον.

35. *Spiritus* S. est δύναμις Θεοῦ 1. *Cor.* VI. 14. *Coll. Ro.* VIII. 11. 1. *Tim.* III. 16. 1. *Pet.* III. 18. *Act.* I. 8. inf. XXIV. 49. supra comm. 17.

36. *Pollux* III. 30. ἐκ δὲ τῆς συγγενείας κοινὸν μὲν οἰκίῳ, ὁμογενὴς, συγγενὴς, καὶ θήλειά ἦν. Ἡ γὰρ συγγενὴς ἐσχάτως βάρβαρον. *Herodotus* p. 198. συγγενεῖα οὐ ῥητέον, ἕτε μὴν εὐγενεῖα· ἀλλὰ συγγενὴ καὶ εὐγενὴ τὸ θηλυκόν, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι τὸ ὄνομα. ὥσπερ γὰρ ὁ εὐτυχὴς, καὶ τὸ εὐτυχὴς, ἔτω καὶ ταῦτα. Καὶ ὥσπερ οὐκ εὐτυχὴς λέγομεν, οὕτως ἐδὲ συγγενεῖα, ἀλλὰ συγγενῆ. ὡς περ καὶ *Μενάνδρος* πρὸς βύλην τῇ μητρὶ πατρὸς καὶ γάμοις τὴν συγγενῆ.

Si *Maria* agnata fuit *Elisabetae*, hoc est, si patrem habuit sacerdotem, uti *Elisabet*, quod *Ammonius* per συγγενῆ intelligit (vid. ad *Marc.* VI. 4.) sequeretur *Mariam* non ex tribu *Juda* sed ex tribu *Levi* fuisse oriundam. Ita fensit *auctor Testamenti XII. Patriarcharum.* *Simeon.* 7. ubi de *Juda* & *Levi* loquens ἐξ αὐτῶν, inquit, ἀνατελεῖ ἡμῶν τὸ σωτήριον τῷ Θεῷ. ἀναστήσει γὰρ ὁ κύριος ἐκ τῆς *Levi*, ὡς ἀρχιερεῖς, καὶ ἐξ Ἰούδα ὡς βασιλεῖς θρόνον καὶ ἀνθρώπων. &

Lev. 2. διὰ σε καὶ Ἰούδα ὀφθήσεται κύριος ἐπὶ ἀνθρώποις. *Faustus* *Manichaeus* ap. *Augustin.* XXIII. 4. *pal-*
lam est, quia eadem patrem habuerit sacerdotem quendam, nomine *Joachim.* cui *Augustinus* c. 9. respondet : Si *Joachim* pater *Mariae* de stirpe *Levi* fuit, ut *Faustus* haereticus per quasdam scripturas apocryphas assererat. — quia *Canonicum* non est, me non constringit — Si illius *Apocryphae* Scripturae, ubi *Joachim* pater *Mariae* legitur, auctoritate detinerer. *Maimonides* *Sanhedrin* 2. *Non* constituunt in *Synedrio* nisi sacerdotes, *Levitas*, & *Israēlitas* nobilis profapiae, & dignos, qui affinitatem contrahant cum sacerdotibus. *Judaei* etiam tradunt uxorem *Calebi*, ex quo natus est *David*, fuisse *Miriam* sororem *Mosis* & *Aaronis.* Ita *Josephus* gloriatur de duplici generis sui nobilitate : *Vit.* I. ἐμοὶ δ' ἐ μόνον ἐξ ἱερῶν ἐστὶ τὸ γένος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πρώτης ἡμεμερίας τῶν καδ. — ὑπάρχει δὲ καὶ τῆ βασιλικῆς γένους ἀπὸ τῆς μητρὸς. οἱ γὰρ ἀσραμωναῖοι παῖδες, οἱ ἔκγονοι ἐκείνη, τῆ ἔθνους ἡμῶν ἐπὶ μύκιστον χρόνον ἡρχιστάτωσαν καὶ ἐβασίλευσαν.

41. *Dioscorides* V. 74. ἐς μήτραν δεκαμυριάτων βρέφος βραδὺν διαμίνει. II. ψ. 266. ἵπποι — ἐξέτε ἀδμήτην, βρέφος ἡμίονον κύειονσαν.

ἐσκήρτισε] *Plut.* *Sympof.* VII. *Sapient.* p. 161. *A.* de *delphin.* ἐξήλonto παίζοντες ὑπ' ἑδονῆς καὶ σκυ-
 τῶν

40 ταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ σπηδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον
 41 Ζαχαρίας, καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἑλισάβετ. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἑλισάβετ τὸ ἄσπα-
 σμὸν τῆς Μαρίας, ἐσχίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος
 42 ἁγίου ἡ Ἑλισάβετ. Καὶ ἀνεφώνησε Φωνὴ μεγάλη, καὶ εἶπεν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί,
 43 καὶ εὐλογημένον ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Καὶ πόθεν μοι τῆτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τῆς
 44 Κυρίου μου πρὸς με; Ἰδὲ γὰρ, ὡς ἐγένετο ἡ Φωνὴ τῆς ἀσπασμῶν σου εἰς τὰ ὦτά μου,
 45 ἐσχίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. Καὶ μακαρία ἡ πιστεύουσα· ὅτι
 46 ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ ὡς καὶ Κυρίῳ. Καὶ εἶπε Μαριάμ· Μεγαλύνει ἡ
 47 ψυχὴ μου τὸ Κύριον· Καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου· Ὅτι
 48 ἐπέβλεψεν ὅτι τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτῆς· Ἰδὲ γὰρ, ἔτι τῶν νῦν μακαρίσιν με
 49 πᾶσαι αἱ γενεαί· Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ
 τὸ

γῆρας γῆρας ACDEFGKLM. 1. 4. 9. 11. 13. 14. 15. 28. 33. 42. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55.
 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 65. 66. 68. 69. 70. 72. 74. a prima manu. 83. 86. 90. Evang. 1. 19. 20. 22. 24.
 Editio Complut. Erasmi. Aldi. Colinaei. Stephani 1. Bengelii. Plant. Bogardi. Genev. Chrysostomus in Gen. H. 49.
 & T. V. 72. Theophylactus. Gregor. Thaumaturg. S. 3. γῆρας Atticum est.
 οὐτῶν + ὁ Α. ἐσιν] — 1. 37. ὡς] — 8. 63. 71.
 παρὰ τῷ Θεῷ πάν ῥῆμα] πάν ῥῆμα παρὰ τοῦ Θεοῦ D. τῷ Θεῷ] Θεῷ 1. τοῦ Θεοῦ L.
 38. εἶπε δὲ] καὶ εἶπεν D. Μαριάμ] Μαρία CD. + πρὸς τὸ ἄγγελον Versio Cyr.
 ἀπῆλθεν] ἀπέστη D. 39. ἀναστᾶσα δὲ] καὶ ἀναστᾶσα AK. 11. 27. ex emendatione. 38. 42. 68. 72.
 Μαριάμ] Μαρία D. ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις] — 9. 38. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις 64. ἐπορεύθη] ἐπορεύετο 42.
 Ἰούδα] David Codex Stephani. Robertus Valesius inter Epist. Casauboni 46. Quid si Ἰούδα aut Ἰούδα legendum?
 ea certe civitas in montanis Judaeae, Jos. XV. 55. etiam sacerdotibus tributa. H. Relandus non sollicita, quae
 apud Lucam est, lectione eandem tamen urbem intelligit, teste Eusebio octodecim mill. ab Eleutheropoli ad
 austrum distantem, Palaestin. p. 870. addito loco Josuae XXI. 16. 11. 12. XX. 7.
 40. ἐλισάβετ] ἐλισάβετ Editio Erasmi. Bogardi. ἐλισαβέθ D.
 41. ἡ ἐλισάβετ τὴν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας] τὴν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ ἐλισάβετ D. 1. 69. 73. Origenes in Jo. I. 29.
 42. ἡ ἐλισάβετ τὴν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας] ἐλισάβετ] ἐλισάβετ Editio Erasmi. Bogardi. ἐλισαβέθ D. bis.
 43. τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς] ἐν τῇ κοιλίᾳ ἡ ἐλισαβέθ τὸ βρέφος αὐτῆς D.
 44. βρέφος] + ἐν ἀγαλλιάσει K. 50. 76. 106. Gregorius Thaumaturg.
 42. ἀνεφώνησε] ἀνεβοήσε CF. 13. 33. 46. 59. 61. in marg. 64. 69. 71. 86. Theophylactus. probante J. A. Bengelio.
 Φωνὴ] κραυγὴ L. Origenes in Jo. I. 29. εἶπεν] + τῇ Μαριάμ Versio Syr. 43. ἔλθῃ] — 61. a prima manu.
 44. ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος] τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει. AEGHM. 9. 10. 11. 12. 15. 44. 72. 76. 78. 80. 83.
 86. 89. 90. 106. Editio Complut. Plantin. Theophylactus, Chronicon Paschale. 45. πιστεύουσα] πιστεύουσα, 74.
 46. Μαριάμ] τῇ Μαριάμ Origenes H. 7. Non enim ignoramus, quod secundum alios Codices & haec verba
 Elifabet ratiocinetur.
 47. ἐπὶ] ἐν D. σωτῆρι] σωτηρίῳ L. teste Beza.
 48. ἐπέβλεψεν] + κύριον D.
 49. μεγαλεῖα] + μεγάλα L. + μεγάλα ὁ Θεός. D.
 49. μεγαλεῖα] + μεγάλα L. + μεγάλα ὁ Θεός. D.

τῶντες. Aristid. in Bacch. p. 30. ὁ δὲ σκιρτᾷ καὶ με-
 λωδεῖν ἐθέλει. Dionys. Hal. II. τὸ χορεύμα καὶ σκίρ-
 τημα. Aelian. H. A. XI. 10. παῖδες — σκιρτῶντες.
 Hesych. σκιρτᾷ, ἄλλεται, ὀρχάζεται. Gen. XXV. 22.
 Juvenal. VI. 599. Vexare uterum pueris salientibus.
 Aristoph. Plut. α. 761. σκιρτᾶν καὶ χορεύειν.
 Vesp. p. 1295. εὐδὺς γὰρ ὡς ἐπέλητο πολλῶν κἀγαθῶν
 ἀνῆλθεν, ἐσκήρτα.
 42. Dent. XXVIII. 4.
 Thomas. ἀνακραγεῖν κάλλιον καὶ ἐγκραγεῖν, ἢ ἀναφανῆ-
 σαι. Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ τῇ· Δάπιδά μεγάλην τῶν ἀιγυπτίων.
 Καὶ τέταν πόρρωθεν ἐγκραγῶν. Moeris. ἀνακεκραγέναι,
 ἀτίκως ἀναφανῆσαι, ἐλληνικῶς. Plut. Themistocl. p.
 124. F. ἀνεφώνησε μέτρον ταυτί. Galen. de Valetud.
 tuenda. καὶ τὰς καλεμμένας ὑπὸ τῶν φανασκῶν ἀναφανήσεις.
 43. Aristaeen. I. 43. ταύτην ὁ χαρίσιος ἰδὼν, χα-
 ροῖς, εἶπε, φιλότατη· Ἡ δὲ καὶ πόθεν ἂν ἐμοί, φησί, γέ-
 νοιτο χαίρειν; Virgil. Ecl. IX. 27. & quae tanta fuit
 Romam tibi causa videndi? Matth. III. 14. 2. Sam.
 XXIV. 21. Hoc a Spiritu S. ipsi revelatum erat.
 45. μακαρία] Ego infelix, cujus maritus non
 credidit, & ideo mutus est.
 46. Philo de Vit. Mos. p. 178, 15. πῶς τῶν μελ-
 λόντων ἢ τῶν προγεγονότων τελείωσις. Act. XXVII. 25.
 Ut Ex. XV. 20. 21. Diodor. S. 1. 20. μεγαλύνοντας
 τῆς θεῆς τὴν δυνάμιν. Plut. Pompej. p. 635. C. μεγαλύ-
 νει ἀλλήλων τὰ ἔργα. Cic. p. 872. D. ἐπαίνειν αἰεὶ καὶ
 μεγαλύνειν ἑαυτὸν, Thucyd. VIII. 81. υπερβάλλων ἐμὲ

γάλυνε τὴν ἑαυτοῦ δυνάμιν. Act. V. 13.
 48. Herodot. VII. 45. ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑαυτὸν ἱμακί-
 ρισε, μετὰ δὲ τῆτο ἐδάκρυσε. 46. ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ
 ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαι νῦν καὶ ὀλίγω πρότερον, μα-
 καρίσας γὰρ σεαυτὸν δακρύεις. Liban. O. 29. p. 635. C.
 πότερον ἄμεινον ἄγειν ἢ ἀγεσθαι; καὶ ἰσχύειν, ἢ μὴ δύνα-
 σθαι — καὶ καλεῖσθαι μακάριον, ἢ μακαρίζειν ἕτερον;
 Plut. π. εὐθυρίας p. 471. C. ὦ μάκαρ ἀτρεῖδι, μοιρη-
 γητὴς, ὀλβιοδαίμων. ἔχων ἔτος ὁ μακαρισμὸς ὅπλων καὶ
 ἵππων καὶ στρατιᾶς περιεχυμένης. Aristot. Rhet. I. μα-
 καρισμὸν & εὐδαιμονισμὸν appellat, ubi περὶ ἐπαίνου fer-
 mo est. Vers. Vulg. beatam medicent. Gen. XXX. 12.
 1. Sam. I. 11. Petron. 126. coepi — inter moni-
 fra numerare, quod ancilla haberet matronae su-
 perbiā, & matrona ancillae humilitatem. Gen.
 XVI. 11. Judith. VI. 19.
 49. Menander Perinth. ap. Suidam in ἀβέλτεροι.
 οὐκ οἶδ' ὅτι αὐτὸς μεγαλεῖον ἐστὶ διαπετραγμένον. Xenoph.
 ἔρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζειν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει
 κτήμα. Polyb. ap. Suid. πράξαι μὲν ὁλοσχερὲς τι καὶ
 μεγαλεῖον οὐχ οἷος τ' ἦσαν. Eustath. in II. α. p. 61.
 25. ὑποδείξασα, ὡς οὐ μόνον τυχὸν εἶδεν ἀνύσει, ἀλλὰ καὶ
 δεινὸν τι πείσεται διὰ τὸ τῆς βασιλείας μεγαλεῖον. B. p.
 215. 40. τὸ δὲ μεγαλεῖον τῆς ἡρώος δηλοῖ καὶ τὸ ἄδειν
 τελαμῶνος παρομφακῶς λεχθέν. ε. p. 448. 30. σμικρύνει
 δὲ ἄλλως καὶ ἐξευτελίζει τὸ μεγαλεῖον ἐκείνης τῆς πράξεως;
 p. 449. 27. οἱ Ἕλληνες — οἷα τι μεγαλεῖον τοῖς ἐπιγί-
 νοις τὴν τροίαν ἀφῆκάν περιάδασθαι. η. p. 529. 20. ἐνθα ὁ

τὸ ἔλεος αὐτῆς εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβημένοις αὐτόν· Ἐποίησε κράτ^ς ἐν βραχίονι 50
αὐτῆς· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους θρυνοῖα καρδίας αὐτῶν. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρό- 51
νων, καὶ ὑψώσε ταπεινούς. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πληθύνοντας ἐξαπέστειλε κε- 52
νούς· Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παῖδός αὐτῆς, μνηστῆναι ἐλέως, (Καθὼς ἐλάλησε πρὸς 53.
τὴν πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτῆς) εἰς τὸ αἶψα. Ἐμεινε δὲ 54
Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὥσπερ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸ οἶκον αὐτῆς. Τῇ δὲ Ἑλισά- 55
βετ ἐπλήσθη ὁ χρόν^{ος} τῆς τεκεῖν αὐτήν· καὶ ἐγέννησεν υἱόν. Καὶ ἤκυσαν οἱ περιόικοι καὶ 56
οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε Κύρι^{ος} τὸ ἔλε^{ος} αὐτῆς μετ' αὐτῆς· καὶ συνέχαιρον 57
αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον θεῖτεμῆν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλεν αὐτὸ, 58
ἅπ^η τῷ ὀνόματι τῆς πατρὸς αὐτῆς, Ζαχαρίαν. Καὶ σπουθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτῆς, εἶπεν· 59
60

Οὐ-

50. εἰς γενεὰς γενεῶν] ἀπὸ γενεῶς εἰς γενεάν A. in fine psalms. Versio Armen. ἀπὸ γενεῶς εἰς γενεὰς Versio
Vulg. εἰς γενεάν καὶ γενεὰς C a prima manu. bis. εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς C ex emendatione L Versio Syr.
Corp. Codices Latini. εἰς γενεάν καὶ γενεάν FM Veron. Psalter. 1. 3. 11. 13. 15. 27. 29. 34. 39. 45. 46. 47. 49.
52. 53. 54. 56. 58. 60. 64. 67. 68. 69. 70. 71. 72. in ora. 73. 78. 86. 92. 98. 104. 106. Editio Erasmi,
Aldi, Colinaei, Bogardi. Editio Psalms. A. 1559. 8c. 14. . . . Isidorus, Theophylactus, Enthymius, Horolo-
gium. Ephr. IX. 27. 51. διανοία] διανοίας EF. 3. 34. a prima manu. Ver. διανοίας 47
55. τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι] τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸ σπέρμα 58. 61.
εἰς τὸν αἶψα] εἰς αἶψα A post Psalms. CF Ver. 1. 3. 6. 10. 12. 13. 34. 35. 38. 44. 47. 54. 55. 59. 62. 64.
69. 76. 78. in marg. 82. 83. 106. Editio Psalms. A. 1559. Thaumaturg. Greg. S. 2. Horologium. probante Bengelio.
56. Μαριάμ] Μαρία D. ὥσπερ] — D. 28. 69. ὥς L 1.
57. τῇ] ἡ 11. τῇ 69. ἐπλήσθη] ἐπληρώθη 67. 58. αὐτῆς prius] — L.
59. ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ] τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ D. 28. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ CL. 69. Versio Syr. + καὶ Colb.
ἦλθον] ἦλθαν D a prima manu. + τοῦ 59. ἐκέλευν] ἐκέλευν 1. αὐτὸ] αὐτόν 13.
60. κληθεῖς] + τὸ ὄνομα αὐτοῦ CD. Versio Corp. 61. εἶπεν] εἶπαν DL. 1. Editio Erasmi 1.

πτα τὰ τῆς πολέμου καὶ ἀνεμμένα, καὶ ἔδεν τι γενναῖον ἔ-
χοντα — ἐνταῦθα δὲ πάλιν ἐπισποδίζονται οἱ ποιητικαὶ
Σοὶ δὲ τὸ ἐν τοῖς ἔργοις μεγαλῶν καὶ καινόν. p. 532. 8.
δοικέ τι μεγαλῶν ἔχειν, ἢ πολλὰ καὶ ῥηθεῖσα τῷ Διὶ ἐν
πρὸς φηγόν, ἢ καὶ ὑψηλὴν λέγει — ὡς τὰ τε ἄλλα τί-
μιον φυτὸν. i. p. 684. 31. τὸ μεγαλῶν τῶν βασιλικῶν
δύοι. κ. 746. 19. τὸ μεγαλῶν τῆς ἐνταῦθα πράξεως.
Psal. LXXI. 19.

52. καθεῖλε] Euripid. Ino. 50. ap. Stobaeum ὁρᾷς
τυράννης διὰ μακαρῶν ἡσυχμῆς, ὡς μικρὰ τὰ σφάλοντα,
καὶ μὴ ἡμέρας τὸν μὲν καθεῖλεν ὑπόθεσιν, τὸν δ' ἦρ' ἄνω. Philo-
strat. V. Apollon. V. 35. καθηρκαὶ τὸν τυράννον.
Thucyd. VI. 83. τὸν βάρβαρον μόνον καθελόντες εἰκότως
ἄρχομεν. Herodot. II. 152. καταφέρει τὴν βασιλείαν. Lu-
cian. Navig. 40. ὑψηλὴς καταπίπτει ἀνάσπατος ἐκ τῆς
βασιλείας θρόνου. Seneca praefat. I. III. Q. Natural.
Nunc cum maxime Deus alia exaltat, alia submittit:
nec molliter ponit, sed ex fastigio suo nullas
habitura reliquias jactat. Sir. XLVIII. 8. Aelian.
V. H. II. 25. ὅτι καὶ Δαρεῖον καθεῖλεν Ἀλεξάνδρος.
Thucyd. III. 13. καὶ ἀθηναῖς ῥῶον καβαρῆσεν. II.
καὶ τείχη καθεῖλεν. Lucianus Nigrin. 23. ἐχρὴν ἔν τού-
τῃ τοι καβαρῆν αὐτῶν καὶ ἀπεινανίζειν τὴν δυναστείαν. Ga-
len. καβαρῆν τὰ ὑπερμεγέλη. Antiph.

καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἐξ ἀκροπόλεως καθελόντες καὶ συγχα-
νεύσαντες. Aristoph. Nub. 748. κατέλοιμι νύκτωρ τὴν
σελήνην. Plut. Themist. p. 123. B. καβαρῆντες τὸ ἀξίω-
μα καὶ τὴν ὑπεροχὴν. καβαρῆν τὸ φρόνημα τῆς οὐδίας.

δυνάστας] Xenoph. Paed. C. VIII. τέτρες πάντας
ἐπείας οἱ δυνάσται ποιοῦνται. Demetr. Phaler. ἐπειδὴ οὐ
πρώως ἀκχεῖσιν οἱ δυνάσται, καὶ αὐτοὶ δυνάστες, τὰ αὐτῶν
ἀμαρτήματα.

Xenoph. Hell. V. ὁ θεὸς πολλὰ καὶ χαίρει, τοὺς
μὲν μικρὰς μεγάλας ποιεῖν, τὰς δὲ μεγάλας μικρὰς. He-
siod. Erg. I. 5. ῥῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥῖα δὲ βριάοντα χα-
λῖπτει, ῥῖα δ' ἀρίστην μινούει, καὶ ἀθλοῖν αἰεῖ, ῥῖα δὲ
τ' ἰδυῖν σκολιόν, καὶ ἀγῶνισμα κέρφει Ζεὺς ὑψιβρυμῆτης.

53. Herodot. III. 135. ὁλοκάδα οἱ ἔφη συμβαλλεί-
σθαι, πλήσας ἀγαθῶν παρομοίων. IX. 81. ἰδόντα παρα-
σκευὴν μεγαλοπρεπὴ τῷ δείπνῳ, ἐκπλαγύντα τὰ προκείμενα

ἀγαθὰ. Cic. Paradox. I. In quo equidem continen-
tissimorum hominum majorum nostrorum facta
requiro prudentiam, qui haec imbecilla & com-
mutabilia pecuniae membra verbo bona putaverunt
appellanda. Schol. bonorum nomen pro facultati-
bus ita usitatum est, ut in Jure civili vix quicquam
invenias tritius, id comprobant tituli de bonorum
possessione. Diog. L. Plato. III. 101. τὸ ἀγαθὸν εἰς
τέτταρα γένη διαίρεται, ὧν μὲν ἐν λέγομεν εἶναι τὸν τὴν ἀρε-
τήν ἔχοντα ἰδίᾳ ἀγαθόν· ἄλλο δὲ αὐτὸ τὴν ἀρετὴν καὶ δι-
καισύνην λέγομεν ἀγαθόν εἶναι. τρίτον δὲ οἶον σιτία, καὶ
γυμνάσια, καὶ προσφορὰ, καὶ φάρμακα. Aristot. M.
Moral. I. 2. περιβαρύνει λέγειν, τ' ἀγαθὸν ποσάκις λέ-
γεται· ἐστὶ γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὸ μὲν — δυνάμεις, οἷον ἀρ-
χή, πῶτος, ἰσχύς, κάλλος. & 3. ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ
μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί· τὰ δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον,
ὑγίεια· τὰ δ' ἐκτὸς, πῶτος, ἀρχή, τιμὴ. Herodot. VI.
139. περιζόμενοι λιμῶ — κληρὸν τρώσαντο, ὡς εἶχον κά-
λιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παραθέντες.
Symmach. Ep. III. 73. Subsidia vitae, quae bona
dici solent, ubi census uberior est. Targum Ezech.
XVI. 19. & bona mea, quae dedi tibi, similam,
& oleum, & mel, quibus cibavi te. inf. XII. 19;
i. Dam. II. 5. inf. VI. 25.

54. ἀντελάβετο] Verf. Vulg. Suscepit. D. adjuva-
vit. Plut. Pyrrho p. 399. C. τὰς μὲν εἰς τὴν Λευκα-
νίαν ἔπεμψεν ἀντιληφόμενος τῆς ἐπὶ τῶν ὑπᾶτων, ὡς μὴ
βοηθῇ· τὰς δὲ ἦγεν αὐτὸς ἐπὶ Μάνισι Κέρϊοι. Diod. S. XI.
13. ὡς δοκεῖν τὸ θεῖον ἀντιλαμβάσκειν τῶν ἐλλήνων. Cu-
ram suscipit. Aët. XX. 35. Esaj. XLI. 9. Psal.
XVII. 38.

55. Pollux III. 8. οἱ πατέρες, τὸτο γὰρ οὐ κατὰ τὴν γεν-
ήσαντος μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἄνω προγόνων ὀνομάζεσθαι.

56. Maimonides in Gerufchin 11: Femina vel vi-
dua vel repudiata non nubit nec desponsatur nisi
post moram XC. dierum. Ut nempe dignoscatur,
utrum sit gravida nec ne: utque inter sobolem
primi & secundi mariti dignoscatur. Pari modo
vir & uxor proselyti facti per XC. dies segregan-
tur, ut adjudicari possit inter prolem genitam in fan-

61 Οὐχί· ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης· Καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν· Ὅτι εἰδείς ὅτι ἐν τῇ συγγε-
 62 νείᾳ σε, ὅς καλεῖται τῷ ὀνόματι τέτω. Ἐγένευσεν δὲ τῷ πατρὶ αὐτῆς, τὸ τί ἂν ζέ-
 63 λοι καλεῖται αὐτόν. Καὶ αἰτήσας πινακίδιον, ἔγραψε, λέγων· Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα
 64 αὐτῆς. Καὶ ἐθαύμασαν πάντες. Ἀνέωχθη δὲ τὸ στόμα αὐτῆς ὡς θαυμάσιον, καὶ ἡ γλῶσσα
 65 αὐτῆς καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸ Θεόν. Καὶ ἐγένετο ὅτι πάντας φόβον τῆς ὡσεὶ οὐκ ἐκ-
 66 αὐτῆς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ καὶ Ἰουδαίας διαλαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. Καὶ ἔθεν-
 67 το πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· Τί ἄρα τὸ παιδίον τέτο
 68 ματὶ ἁγίῳ καὶ προεφῆτευσεν, λέγων· Εὐλογητός Κύριος ὁ Θεὸς τῶ Ἰσραὴλ· ὅτι ἐπ-

εσκέ-

ἐτι] — 1. 64. 67. Colb. ἐν τῇ συγγενείᾳ] ἐκ τῆ συγγενείας ACL 11. 15. 65. 72. Verf. Corp. Chronicon Alex.
 καλεῖται] + ἐπὶ 39. 59. τῷ ὀνόματι τέτω] τὸ ὄνομα τέτο D.
 62. τὸ τί] ὅτι δὲ D. αὐτόν] αὐτὸ DFG 64. 69.
 63. πινακίδιον] πινακίδα D. λέγων] — D.
 ἐστὶ] ἐστὶ C1. 10. 12. 83. Colb. Verf. Syr. post. in marg. αὐτῆς] + καὶ ὡς θαυμάσιον ἐλύθη ἡ γλῶσσα αὐτοῦ D.
 ἐθαύμασαν] ἐθαύμαζον 51. 71. 64. δὲ] + καὶ F.
 παραγράμμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ] — D. καὶ ἡ γλῶσσα] ἐλύθη ὁ δισμός τῆ γλώσσης 1. ex Marc. VII. 35.
 αὐτοῦ posterior] C. a prima manu. + διηρησθῆ Editio Complut. 65. ἐ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ AK. 72.
 ἐπὶ πάντας φόβον] φόβον ἐπὶ πάντας 73. φόβος μέγας ἐπὶ πάντας D 50. αὐτῆς] αὐτόν D. Verfio Goth.
 διαλαλεῖτο] διαλαλήθη 60. πάντα] — 60. 71. ταῦτα] αὐτοῦ 73.
 66. ἀκούσαντες] ἀκούοντες CD. 61. 74. τῇ καρδίᾳ] ταῖς καρδίαις DL 49. Verfio Armen.
 τί] τίς Variae Lectiones Bogardi. Pricatus. καὶ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ] — 36. Verfio Armen.
 χεὶρ κυρίου ἦν] ἡ χεὶρ κυρίου D. ἡ χεὶρ κυρίου 1. γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν CL. Verfio Vulg. Corp. Syra posterior
 in margine. ἦν] — 59. αὐτοῦ] αὐτῶν 13. 69.
 67. προεφῆτευσεν] ἐπροφῆτευσεν ACL 1. προεφῆτευσεν λέγων] εἶπεν D.

sanctitate & prolem genitam extra sanctitatem. Ex
 Ceterboth V. & Jebamoth f. 33. 2. 34. 2. 35. 1. &c.

57. Cic. de Or. III. 58. ego tum gravida exple-
 tis jam fere ad pariendum mensibus.

58. οἱ περίοικοι] Thucyd. I. 101. τῶν περιόικων θρυά-
 ται τε καὶ αἰθεῖς ἐς Ἰθάμην ἀπέστησαν. 8. οἱ ἐγγύτατα
 τῶν περιόικων. accolae vicini. VIII. 6. ἀνδρα περιόικον.
 22. Δεινιάδας περίοικος. Aristot. Polit. II. 8. γεωργῶσι
 τε γὰρ τοῖς μὲν [δάκασιν] ἑλωτες, τοῖς δὲ κρησὶν οἱ πε-
 ρίοικοι. Strabo VI. p. 336. A. ἰσχυρεῖ δὲ μέγιστον ἢ τῶν
 Ρηγινῶν πόλιν, καὶ περιόικας ἔσχε συχίας. Herodian. VI.
 2. 3. πάντα τὰ περιόικα βάρβαροι χειρώσασθαι.

συνέχαρυν] Aristides in Cyzic. p. 245. ἄξιον ἔν τοις
 μὲν θεοῖς χάριν εἶδεναι, τοῖς δὲ βασιλεῦσι συγκαίρειν τε
 καὶ συνεύχεσθαι· μακαρίζει δ' αὐτοὺς τῷ χρόνῳ. Serm. S.
 4. p. 334. προσρηθῆναι μὲν ἔδοξε — ὑπὸ τινος καὶ μά-
 λα συγκαίρειτος· Διόδωρε, χαίρει. Plaut. Truculent. II.
 6. 35. Tu cum recte provenisti, cumque es aucta
 liberis, Gratulor. Varro de V. Pop. Ro. quae ven-
 niebant ad foetam amicae gratulatum. Ruth. IV. 17.
 Gen. XXI. 6.

59. Od. τ. 552. οὐ μὲν γὰρ τις πάμπαν ἀνάνυμος ἐστ'
 ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τίθεται, ἐπεὶ κε τεκῶσι γονυῖες.
 Isaeus pro Pyrrhi Haered. οἱ αὐτοὶ θεοὶ ἔσται, ἐν τῇ
 δεκάτῃ τῆς θυγατρὸς ἀποφανθείσης εἶναι, ὑπὸ τῆς ἀδελφίδος
 κληθέντες μεμεαρτυρήκασιν παραγνέσθαι· — οἱ δὲ τῆς πυρ-
 ρῆς θεοὶ ἐν τῇ δεκάτῃ φάσκοντες παραγνέσθαι, τὸ τῆς τέ-
 θης ὄνομα κλειταρέτην τὸν πατέρα ἐμαρτύρησαν εἶσθαι αὐ-
 τῇ — ἐτι δὲ καὶ ἐν τῇ δεκάτῃ ταύτης κληθέντες συνευχέ-
 σθαι. Euripid. Eleatr. 933. κακείνης συγῶ τῆς παιδῆς,
 ὅτις τῆς μὲν ἄρσενος πατρὸς ἐκ ὀνόμασαι, τῆς δὲ μητρὸς ἐκ
 πέλει. Dionys. Halic. IV. de Servio Tullio, ᾧ τίθη-
 ται τραφέντι ἡ μήτηρ τὸ μὲν ἴδιον τε καὶ συγγενικὸν ὄνομα
 τύλλειν ἐπὶ τῷ πατρὶ. Aristot. H. A. VIII. extr. τὰ
 πλείστα δὲ ἀναμύεται πρὸ τῆς ἑβδομῆς, διὸ καὶ τὰ ὀνόματα
 τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες ἡδὴ μᾶλλον τῇ σωτηρίᾳ. Ro-
 lyasen, p. 546. Ἰάσων, παιδὶς γεννηθέντος αὐτοῦ, μέλλαν
 ὄνομα τίθεσθαι, τῶς ἀρίστες δεξιᾶν καλέσας παρεκάλεσε
 τὸν ἀδελφὸν προσῆναι τῆς υποδοχῆς — καὶ κύριον αὐτὸν
 εἶναι τῆς ἐπιθέσεως τῷ ὀνόματος τῷ παιδίᾳ. Macrob. Sa-
 turn. I. 16. Est autem dies lustricus, quo infantes

lustrantur, & nomen accipiunt: sed is maribus
 nonus, octavus est feminis. Aristoph. Nub. 65.

ἐγὼ δὲ πάμπαν τιθέμεν Φειδομένη. Lucian. Contempl.
 17. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων, ὅτι ἄρρενα παῖδα ἔτεκεν αὐ-
 τῷ ἡ γυνή, καὶ φίλος διὰ τὸτο ἐστὶν, καὶ τένομα τῆ πα-
 τρὸς τιθέμενος. Demosth. in Boeot. I. τῆς γονίας ἰποῖς
 κυρίας εἶσθαι τένομα. Eurip. Jon. 800. ὄνομα δὲ πῶσον
 αὐτὸν ὀνομάζει πατήρ; Lucian. Macrob. I. ὅτε ἐτίθετο
 τῷ δευτέρῳ σε παῖδι τένομα. I. Paral. XXIII. 20. 22.

62. Vid. in Marc. IX. 23. Act. XXII. 30. Ro.
 VIII. 26. Aristoph. Pac. 695. πάσχει δὲ θάυμασεν.
 E. τὸ τί; 826. κατεπε μοι. Tr. τὸ τί; Nub. 746. εἰπὲ
 δὴ νῦν μοι. Sω. τὸ τί; 773. ἄγε ταχέως τετὶ ξυνάρτα-
 σον. Sτρ. τὸ τί Ran. 1259. τὸ τί ἐγὼ πείρωμαι τῷδ'.
 Plut. 903. καὶ μὴν ἐπερωτηθεὶς ἀποκρίναι μοι. τὸ τί;
 1077. περὶ ταύτης οὐ μαχόμεναι. χρ. τὸ τί. Demosth. c.
 Aristocrat. γράψας, καὶ παραβὰς τὸ τί πρᾶττοντα εἰ-
 πῆν — γέγραπεν.

65. Glossar. denunciatio, διαλαλία, ἀπόφασις. de-
 nunciat, ἀταγγέλλει, παραγγέλλει, ἀποφαίνεται, διαλαλεῖ.

66. Jerem. XII. 11. Dan. I. 8. Malach. I. 1.
 II. 2. Catull. 65. facito, ut memori tibi condita
 mente Haec vigeant mandata. inf. XXI. 14. Act.
 V. 4. Agg. II. 15. Malach. II. 2. Judith. XI. 10.
 Virgil. Ecl. III. 54. Sensibus haec imis, res est
 non parva, reponas. Esaj. XLII. 25. XLVII. 7.
 LVII. I. 11.

67. Num. XI. 25. Act. X. 45. 47. Targum I. Sam.
 X. 5. Prophetantes verit̄ יְהוֹשֻׁעַ. I Chron. XXVI.
 1. 2. 3. I. Cor. XI. 4. 5. XII. 10. 29. XIV. 10.
 to Propheta etiam dicitur, qui peculiari divino af-
 flatu erumpit in laudes Dei. Hic tamen propriam
 significationem retinere potest, Zacharias enim ea
 praedicat, quae sibi divinitus patefacta erant. Philo
 de Vir. Mos. T. 2. p. 173, 1. Canticum maris
 rubri τῶτ' ἐστὶ τῆς κατ' ἐκθεσιασμὸν προφητείας Μωϋσέως
 ἀρχὴ καὶ προόμιον.

68. Zacharias Messiam describit, ut regem Ju-
 daeorum: nondum enim ipsi revelatum erat, be-
 neficium Messiae ad omnes nationes sese diffunde-
 re. Hinc Deum vocat Deum Israël: nulla gen-
 tium

εσχέλατο ὃ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτῷ· Καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν, ἐν 69
 τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τῷ παιδὸς αὐτοῦ· Καθὼς ἐλάλησε Δαὶδ στόματι τῷ ἁγίῳ τῷ ἀπ' αἰ- 70
 ὧν προφητῶν αὐτῷ, Σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, ὃ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισήντων 71
 ἡμᾶς· Ποιῆσαι ἔλεος μὲν τῷ πάτερῳ ἡμῶν, ὃ μνηστῆραι Δαυὶδ ἡγίας αὐτοῦ· Ὁρ- 72
 κον ὃν ὥμοσε πρὸς Ἀβραάμ τὸ πατέρα ἡμῶν, τῷ δέναι ἡμῖν, Ἀφάβως, ἐκ χειρὸς τῷ 73
 ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυθύνοντας, λατρεύειν αὐτῷ, Ἐν ὁσιότητι ὃ καὶ οὐκ ἐνώπιον αὐτοῦ, πᾶ- 74
 σας τὰς ἡμέρας τῷ ζῶντι ἡμῶν· Καὶ σὺ, παιδίον, προφήτης ὃ ψίγῃ κληθήσῃ· προπο- 75
 ρεύ-

69. τῷ] — CD 1. 69. *Eusebius* D. VII. 3. *Cyrillus* in Esaj. p. 352. τοῦ] — D.

70. τῷ ἁγίῳ τῷ ἀπ' αἰῶν] — *προφητῶν αὐτοῦ* ἁγίων προφητῶν αὐτοῦ, τῷ ἀπ' αἰῶν] — D.

τῷ postorius] — L. 69. *Euseb.* D. & in Psal. LXXXVIII. 27. 71. ἐξ] — *ἐκ* χειρὸς D.

72. ὁρκον] — 73.

73. ὁρκον] — *ὁρκον C. Vitranga* obs. S. 1. p. 207. ἐκ χειρὸς] — D. 72. τῷ] — D.

χειρὸς] — πάντων K. 74. ἀφάβως] — τῷ 49.

ἡμῶν] — 69. τῷ ἐχθρῶν] — *ἐκ* θρῶν D. 69.

τῷ ζῶντι] — 69. 75. πᾶσας τὰς ἡμέρας] — πᾶσαις ταῖς ἡμέραις L.

τῷ ζῶντι] — A & in Psalms. CDFLK. 33. 34. 39. 40. 47. 65. 72. 73. 87. *Verlio* *Vnlz.* *Goth.* *Syr.* *utraque*;

rium facta mentione, conf. Ro. III. 29. 30. Dicit Deum redemisse populum suum, & c. 54. 55. Israhælem, semen Abrahami: aliter Simeon infra II. 31. 32. & *Ath.* XIII. 47. *Calvinus*: Cur Deum Israël nominet, cujus imperio subest totus mundus, ex contextu melius patebit. nempe quia semini Abrahamæ specialiter promissus fuerat redemptor. Quia ergo Deus tantum in una gente foedus suum deposuerat, de quo verba facturum est Zacharias, merito nomen gentis illius exprimit, cui proprie vel saltem primo loco destinata erat salutis gratia. *J. Barrovius* in Luc. II. 10. Hic sermo videtur accommodatus esse opinioni, quam natio Judæorum tunc fovebat, nihil minus exspectantium, quam ut per Messiam favor Dei erga totum genus humanum manifestaretur. Conf. c. 73.

69. παῖδες] *Psalm.* XVIII. 1.

Cornu est Symbolum potentiae, & principatus. *Horat.* Carm. III. 21. Addis cornua pauperi Post te nec iratos trementi regum apices neque militum arma. Epod. 6. Cave cave, namque in malos aspersum parata tollo cornua. *Sanchuniathon* ap. *Euseb.* P. I. 10. Ἡ δὲ ἀντίρρητος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασιλείας παρὰ τὴν κεφαλὴν ταύτης. *Gittin.* f. 57. 1. Cornua belli vocantur duces belli. *Targum* 1. Sam. II. 10. & *Jerem.* XLVIII. 2. 25. *Zach.* I. 18. Pf. CXXXII. 18. Cornu vertit regnum & dominationem. *Achmet.* 83. τὰ γὰρ κέρατα τοῖς ἀξιωμασιν ἀναλογίζονται. *Ovid.* *Metam.* VIII. 882. Armenti modo dux vires in cornua fumo. *Valerius M.* V. 6. de Genucio Cippo. namque in capite ejus subito velut cornua emerferunt, responsumque est, regem eum fore, si in urbem revertisset. *Dan.* VII. 6. VIII. 8. *Ovid.* *Metam.* XV. 566. sua fluminea cum vidit Cippus in unda Cornua — Quid sibi significant, trepidantia consulit exta — Rex, ait, o salve: tibi enim tibi, Cippe, tuisque Hic locus & Latiae parebunt cornibus arces. XV. *precum* *Judaicarum* *ostodecim*: Germen Davidis servi tui germinare fac cito, & cornu ejus exalta in salute tua, quoniam salutem tuam exspectamus quotidie. Benedictus tu, o Deus, qui germinare facis cornu salutis. *Eccl.* R. II. 3. X. sunt cornua — quidam addunt etiam cornu Messiae 1. Sam. II. 10. & *Midras Tillin* LXXV. 6. ex Pf. CXXXII. 17. Dixit R. Hanin: propter accensum lumen perpetuum vos digni estis ut accipiatis lucem Regis Messiae S. D. Pf. CXXXII. 17.

70. διὰ στόματος] *Ath.* I. 16. III. 18. 21. IV. 25. *Galenus* de praenotione κεραιγῶτος δὲ πρὸς πάντας ἡ-

μᾶς τοὺς εἰσιόντας φίλους, ὡς ὁ πύθιος ἀπὸ πολλῶν διὰ τῷ Γαλιθαῖ στόματος ἐβελήθη διεσπίζειν τοῖς νοσῶσι.

ἀπ' αἰῶνος] *Ath.* III. 21. 24. *Jo.* IX. 32. *Diog. L.* *Lacydes* IV. 60. μόνος τῶν ἀπ' αἰῶνος ζῶν παρέδωκε τὴν σχολὴν τηλεκλεῖ. *Hesiod.* *Theogon.* 609. ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφίξει. *Longinus* 34. τοὺς ἀπ' αἰῶνος ῥήτορας. *Gen.* VI. 4. *Psal.* XXV. 6. *Sir.* XXXVI. 15. 16. *Xiphilinus* *Neron.* πρῶτος πάντων τῶν ἀπὸ τῷ αἰῶνος Ῥωμαίων — εἰς ἀπ' αἰῶνος. *Diodorus* S. XI. 12. μόνος γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος μνημονευόμενων. *Inscriptio.* μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἀπ' αἰῶνος πικτῶν. & μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἀπ' αἰῶνος κηρύσσας.

73. Od. τ. 386. ἄμμι δὲ πρὸς ἑμᾶντον. *Eustath.* τοῖσιν τι, ὡς εἰ τις εἴπῃ, πῇ τὴν σὴν ἑμᾶν κεφαλὴν καὶ εἶος ὁ τῆς Ἡρας πρὸς τὸν Δία ὅρκος ἐν Ἰλιάδι ἐπομνησμένης τὸ αὐτῷ κεραιῶν λέχος. *Maase Scheni* V. 14. *Israëlitae* & *Mamzeres* professione illa utuntur, neutiquam vero profelyti aut libertini, quoniam eis fors non est in terra sancta, nam dicitur: sicut jurasti patribus nostris *Deut.* XXVI. 13. *Bichurin* I. 4. Hi adducunt, & non legunt; peregrinus, quia dicere nequit: ut juravit patribus nostris. At si mater ejus ex Israël fuerit, adducit & legit. Quando autem oraverit secum solus, dicet: Deus patrum Israël. At quando in coetu fuerit, dicet: Deus patrum vestrorum. Si vero mater ejus fuerit ex Israël, dicet: Deus patrum nostrorum. ex precib. *Jud.* Recordare nobis Domine Deus noster, dilectionis majorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi, Servorum tuorum, foederis, & benignitatis & juramenti, quod jurasti Abrahamo patri nostro in monte *Moria*. & *Mechilta* in Ex. XXIII. 19. *Falkut Rubens* f. 37. 1. non permisi profelytis benedicere benedictionem cibi, quia non potest dicere: possidendam dedisti patribus nostris terram bonam; si orat apud se ipsum, dicat: Deus patrum Israël; si orat in synagoga, dicat: Deus patrum vestrorum. R. vero. I. . . bene potest dicere profelytus: patribus nostris, Deus patrum nostrorum &c. quia dicitur: patrem multitudinis gentium feci te; prius erat pater hominis, nunc & deinceps gentium. *Sir.* XLIV. 21. *Mish.* VII. 20.

Nomina hic trahuntur ad sensum mysticum; *Joannis* ad ἔλεος, *Zachariae* ad μνηστῆραι, *Elisabetae* ad ὅρκον. Sic conveniunt rebus nomina facpe suis.

75. ὁσιότητι] *Schol.* *Eurip.* *Hecub.* 788. τὸ πρὸς θεοῦ ἐξ ἀνθρώπων γινόμενον δικαίον ὅστις καλεῖται. *Philo* de Vit. Mos. 1. T. 2. p. 129, 34. ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος. *Eph.* IV. 24.

76 ρεύση γὰρ πρὸς πρὸςάπω Κυρίῳ, ἐτοιμάσαι ὁδὸς αὐτῷ, Τῷ δὲναὶ γνῶσιν σωτηρίας τῷ
77 λαῷ αὐτῷ, ἐν ἀφέσει ἀμαρτιῶν αὐτῶν, Διὰ σπλάγχχνα ἐλέως Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς
78 ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, Ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθη-
79 μένοις, τῷ κατευθῆναι τὰς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. Τὸ δὲ παιδίον ἠύξανε καὶ ἐκρα-
80 ταῖστο πνεύματι καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτῷ πρὸς τὴν Ἰσραὴλ.

1 **Ε**γένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα πρὸς Καίσαρα Αὐγύστου, ἀπο-

Æthiop. Copt. Origenes H. 10. Irenæus III. 11. IV. 37. Hieronymus in Jerem. XXX. 9. probante Bengelio.
76. οὐ] + δὲ AC DL 33. 72. in ora. Versio Copt. *προφῆτης*] *προβητης* ap. E. *Schmidium*.
77. αὐτῶν] — Editio *Erasmii* 1. *Aldi*. Codices *Lat.* ἡμῶν A in *Psalms*. C 1. 2. 28. 36. a prima manu. 64.
67. 73. probante *J. Millio* prol. 1461. 78. Διὰ σπλάγχχνα ἐλέως Θεοῦ ἡμῶν] — F.
ἀνατολὴ] *ἀνατολῇ* Editio *Bogardi*. *ἀναθεν* ex Conjectura f. *Bentleji* ap. D. *Casley*.
79. ἐπὶ φάναι] + φᾶς D. *ἐπέφανε* commate præcedenti sublatο 38.
80. ἠύξανε] ἠύξανετο D a prima manu. ταῖς] τοῖς 72. πρὸς τὴν Ἰσραὴλ] — 71.
1. δὲ] — A. 28.
αὐγούστου] *αὐγούστου* C Versio *Goth. Syr. Epist. Valentinian. & Valent. ap. Theodoret. H. E. IV. 8.* + τοῦ L. *Emfēb.*

78. Per ἀνατολὴν hic non potest sol oriens intel-
ligi, ille enim est in horizonte, & inde ascendit,
non vero vertici nostro ex ὕψους imminet; ergo si-
gnificat germen; quo nomine Messias venit in pre-
cibus Judæorum, ut ad comma 69. vidimus; ex
Zachar. III. 18. Chald. servum meum Messiam
VI. 12. *Esfaj. IV. 2.* vir Messias *Jerem. XXIII.*
5. *Heb. VII. 14. Bemidbar R. XVIII.* Vir cui no-
men germen. Hic est Messias S. D. *Zach. VI. 12.*
& *Jerem. XXIII. 5. & Echa R. I. 16. R. Jofa f.*
Levi Pi ke Eliezer 38. Tanchuma f. 64. 3. Bera-
choth Her. f. 5. 1. Odyss. ζ. 157. Τρισημάκαρες μὲν
σοίγει πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ — *Λευσιπόντων* τοῖονδε
θάλας. *Schol.* βλάστημα. — οὐ γὰρ πῶ τοῖστοι ἴδον βρο-
τῶν ὀφθαλμοῖσιν, οὐτ' ἀνδρ' ἢ τε γυναῖκα, σίβας δὲ με
εἰσροῶντα. Δῆλον δὲ ποτε τοῖον ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ φοι-
νίκος νέον ἔρπον ἀνερχόμενον ἐνόησα. *Od. ζ. 175.* τηλεμάχου
τὸν ἐπεὶ ἔρπον Θεοῦ ἐνόη' ἴσον, καὶ μὴν ἔφην ἔσσεσθαι ἐν
ἀνδράσιν οὗτοι χερσὶν πατρός ἐοῖο φίλοιο φρενὰς καὶ εἶδος ἀ-
γῆτον. *Theocrit. VII. 44.* Πᾶν ἐπ' ἀλαθείᾳ πεπλασμέν-
ον ἐκ Διὸς ἔρπος. *Schol.* φυτόν ἐπ' ἀληθείᾳ ἐκ Διὸς εἰργασ-
μένον. & XXIV. 101. Ἡρακλῆς δ' ὑπὸ μητρὶ νέον φυ-
τόν, ὡς ἐν ἀλώε' ἔτρεφετ'. *Plut.* Lacæan. *Apophth. p.*
241. A. ἔτρεφεν Λακαῖνα τὸν υἱὸν λιποτακτῆσαντα, ὡς ἀν-
άξιον τῆς πατρίδος, ἀείδειν, εἰπεῖν, οὐκ ἔχον τὸ φύτμα.
& π. 402. p. 600. E. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ἡ φησὶν ὁ πλά-
των, φύτον οὐκ ἔγγειον οὐδὲ ἀκίνητον, ἀλλ' οὐράνιον ἐστίν.
Themistius XIII. 169. βλάστη — τὸ κάλλος — ὁ
ἐγὼ οὐ φημι φῦναι ἀπὸ γῆς, οὐδ' ἀπὸ τῆ νομικῆς τοκέως,
ἀλλ' ὡσπερ ἐξ ἑρανῶν, καὶ τῆς σπορᾶς τῆς ἐκείθεν καὶ φυ-
τεργίας. Οὐ γὰρ ἔοικεν ἀνδρὶ γε Σηπτῷ πατὴρ ἔμμεναι ἀλ-
λὰ θείοιο. *Virgil. Ecl. VI. 7.* Jam nova progenies
coelo demittitur alto. *Servius.* Ut videantur homi-
nes non ex mortalibus nati, sed ex numinibus, &
quasi coelo lapsi. *Eustathius in Il. ε. p. 462. 11.*
ἀμβροσίαν οὐ φέρεσθαι φησιν, τῷτο γὰρ ταπεινὸν εἶπεν, ἀλλ'
ἀνατελλεῖν ἐκ γῆς, σημαντικῶς γὰρ καὶ θεσιώτερῃ ἡ τοιαύτη
λέξις. *Midrasch Mischle XIX. 21.* Plantavit regnum
in tribu Judæ, donec efflorescat rex Messias S. D.
Gen. XLIX Dixit R. Chona: Septem nomina di-
cta sunt Messiae, Zemach S. D. *Zachar. VI. 12.*
Schilo S. D. Gen. XLIX. Elias S. D. Malach. IV. 5.
79. ἐπιφάναι] *Græcis* dicuntur Dii, Deorumque
filii five germina. *Appian. Syr. p. 127.* ἀντίχως —
ἔτι παρὰ τῶν Συρῶν ἐπ' ἀντιμῶν ἦν ἐπιφανής, ὅτι τῆς ἀρχῆς
ἀρπαζομένης ὑπὸ ἀλλοτρίων βασιλέων οἰκίῃς ἄφθη. *Herod-*
ian. I. 7. 3. de Commodο. ὑποδεχθεὶς τε πανταχῶς
βασιλικῶς, καὶ δῆμοις ἐοράτῃσιν ἐπιφανέως, ἀσπαστός τε
καὶ ποσειδὼς πᾶσιν ἄφθη. *Lucian.* Demonax 63, ἀκλή-

τος εἰς ἣν τύχοι παρὶν οἰκίαν ἐδάπτει καὶ ἐκάθευδε, τῶν
ἐνοικόντων Θεῷ τινα ἐπιφάνειαν ἡγμένον τὸ πρᾶγμα, καὶ
τινα ἀγαθὸν δαίμωνα εἰσληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. *Po-*
lyb. III. p. 280. ποιεῖν Ἡρώας τε καὶ Θεῶς ἐπιφανομένους.
Nummi Antiochi Θεῷ ἐπιφανῶς. Curtius III. 6. Philip-
po Medico ob sanatum Alexandrum grates habe-
bant velut præfenti Deo. Unde ἐπιφάνεια etiam
θεοφάνεια dicta est. *Philo de Legat. ad Caj. T. 2.*
p. 596, 30. τὸν ἐν τῇ ἱεροπόλει νέον — *μετεσχηματί-*
ξεν εἰς οἰκίαν ἱερὴν, ἵνα Διὸς ἐπιφανοῦς νέος χρηματίξῃ Γαῖα,
quod Lucam non latuit. Quae eum in finem obser-
vo, ut pateat, quando scriptores sacri Christum
passim κύριον, σωτῆρα, Θεόν, ἐπιφανῆ appellat, non
aliter ab attento lectore tunc intelligi potuisse,
quam de Deo præfente, de filio Dei, qui non es-
set ψιλὸς ἄνθρωπος, verum originem humana multo
augustiore, naturamque divinorem haberet.

80. ἐν ταῖς ἐρήμοις] *Justin. XXIII. 1.* Ab initio
pubertatis in sylvis inter pastores habebantur sine
ministerio servili, sine veste, quam induerent, vel
cui incubarent, ut a primis annis duritiæ parci-
moniaeque assuescerent. Cibus his praeda venati-
ca, potus aut lactis aut fontium liquor erat.

ἀναδείξεως] *Plut.* Mario p. 409. F. ἔτι ιβ. λευκό-
μένων ἡμερῶν ἐπὶ τὴν τῶν ὑπάτων ἀνάδειξιν. *Strabo VIII.*
p. 585. A. ὡς κοσμήσαν τὸ ἱερὸν μέχρι ἀναδείξεως, dum
illud templum dedicasset. *Diodor. I. 66.* ἀνέδειξαν
ἐαυτὸς βασιλεῖς. *Polyb. XV. 24.* καὶ τὰ θύματα παρὰ
τοῖς πλῆθεσιν ἐτοιμαζόμενα πρὸς τὴν τῷ διαδήματος ἀνέ-
δειξιν. *Zosimus I.* Macrinum ἀναδείκνυσιν βασιλέα —
ἀνέδειξαν ἀνέδειξαν βασιλέα, & de Gordiano, Volu-
fiano & Severo. II. ἀναδείκνυσιν καίσαρα. *Polyb. XIII.*
4. ὡς προσάτην καὶ βασιλέα αὐτὸν ἀναδείξας. *Plut. Caes.*
p. 725. E. ὑπάτον ἀναδείξας ἐαυτὸν καὶ ἰσαυρικόν. *Gre-*
gor. de Julian. αὐτοκράταρ ἀναδείκνυνται. & εἰς τὴν και-
νὴν κυριακὴν. τελευταῖος ὁ ἄνθρωπος ἀνέδειχθη. 3. *Efr. I.*
34. 38. 44. II. 3. 2. *Macc. IX. 23. 25. X. 11.*
XIV. 12. 26. inf. X. 1. *Aët. I. 24.* Eodem sensu
dicitur ἀπιδείξις, tanquam in sublimē elatum de-
monstrare publice.

1. δόγμα] *Aët. XVII. 7. Dio LII. p. 320.* καὶ
δόγμασι καὶ νόμοις, ἃ προσέκει, κατακλίσαι, & p.
328. ἔπειτα δὲ ἅπαντα τὰ νομοθετήματα δι' αὐτὴν ποιῆ,
καὶ μηδὲν τοπαράπαν ἄλλο ἐπὶ πάντας ὁμοίως φέρη, πλὴν
τῶν ἐκείνης δογμάτων. *Jos. A. XII. 9. 6.* δόγμα συγ-
κλήτε — ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ εὐπαλῆμος. *Polyb. κυ-*
ρωθίτος τῷ δόγματος ὑπὸ τῷ δήμῳ. p. 410. προβέμμενοι
τὰς προειρημένους αἰτίας ἐν τῷ δόγματι. *Herodian. VII.*
10. 8. πάσαις ταῖς βασιλικαῖς τιμαῖς ἡ σύγκλητος διὰ
Οοοο
δογ-

ἀπογράφεσθαι ὡσαν τὴν οἰκωμένην. (Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντ' 2
 ὁ Συρίας Κυρηνίβ.) Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος 3
 εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

ἀπογράφεσθαι] ἀπογράφασθαι 1. 69.
 2. ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο] ἐγένετο ἀπογραφὴ πρώτη D. + Σατουρνίου, δευτέρα δὲ W. Whiston. + πρὸ ὁ Cl. Boullier.
 κυρηνίου] κυρείβ Versio Vulg. Sax. Syr. Theophylactus Romae editus, probante T. Beza. κηρυκὶς A. Ev. 19.
 κυρηνίου 52. 57. 69. Evang. 3. 21. 22. Chronicon Alexandr. κυρηνάϊον Versio Goth. Syra posterior.
 3. ἰδίαν πόλιν] ἑαυτοῦ πατρίδα D. ἑαυτοῦ πόλιν L. Eusebii. ἰδίαν χώραν C. ut videtur, a prima manu.

δόγματος αὐτὸς ἐκόσμησε. *Plut.* Cic. p. 863. C. γίνεται δόγμα τῆς βαλῆς. *Antonin.* p. 930. A. τῆς δὲ συγκλήτης δόγματι. *Theodosio* in Danielis versione laepius; inpr. II. 13. τὸ δόγμα ἐξῆλθε.

ἀπογράφεσθαι] est nomen profiteri, ut in tabulas publicas referatur. *Aristot.* Oecon. II. κύβηλος ὁ κορινθίος εὐξάμενος τὰ ὄντα κορινθίους πάντα τῷ Διὶ ἀναθήσειν, ἐκέλευεν αὐτὸς ἀπογράψασθαι ἀπογραφάμενων δὲ πάντων τὸ δέκατον μίρος παρ' ἑκάστου ἔλαβεν. *Xenoph.* Hell. VI. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφασαν ἀπογράψασθαι πλεόν ἢ 5. χιλιάς ἰλιώτας — ἀπογραφάμενοι δ' ἐν ταῖς ὁμομοιυαῖς καὶ οἱ θεβαῖοι, προσελθόντες πάλιν τῇ ὑπεραίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μεταγράφειν ἀντὶ θεβαίων Βοιωτὲς ὁμομοιόχτας — ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀπεκρίνατο, ὅτι μεταγράψει μὲν ἔδεν, ὧν τὸ πρῶτον ἄμωσαν τε καὶ ἀτεγράψαντο· εἰ μὲντοι μὴ βύλοντο ἐν ταῖς σπονδαῖς εἶναι, ἐξαλείψειν ἂν ἔρη, εἰ κελύουσιν. VII. ἐκίρυσαν οἱ κόρινθοι, εἰ τις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπογράφεσθαι. *Dionys.* Hal. X.

συνέβησαν ἐπὶ τὰς ἀποδεχέμεντας ἑκάστος τόπας, ἀπογραφάμενοί τε πρὸς τὰς ἡγεμονίας τὰ δόγματα, καὶ τὸν στρατιωτικὸν ὁμνούντες ὅρκον. & IV. *Servius* *Tullius* iussit τὰς ἑθνεὰς κληῖον ἔχοντας τῶν πολιτῶν πρὸς ἑαυτοὺς ἀπογράφεσθαι. *Plut.* Agefil. p. 601. B. ἐκήρυσαν τῶν νέων ἀπογράφεσθαι τὸν βυλόμενον τῷ βασιλεῖ βοηθεῖν. ἀπογραφάμενων δὲ πάντων προθύμως. & Q. *Rom.* p. 275. B. διὰ τί δὲ οἱ πρεσβεύται εἰς Ρώμην ὁποδύν ἐπὶ τῷ χρόνῳ τῶν βαδίζοντες ἀπογράφονται πρὸς τὰς ἐπαρχίας τῶ ταμίᾳ; — μένει δὲ ἔτι τὸ τοῖς ἐπαρχοῖς τῶ ταμίᾳ προεντυγχάνειν διὰ τῆς ἀπογραφῆς. *Arrian.* VI. κελύουσιν ἀπογράφεσθαι, ὅσα ὀφείλει ἑκάστος — καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι ἀτεγράψαν σφῶν τὰ ὀνόματα — ὡς δὲ ἐξηγγέληται, ὅτι ἐκ ἀπογραφῆς σφῶς οἱ πολλοί, ἀλλ' ἐπικρύπτουσιν. *Aristides* T. I. p. 2. in *Jovem*. δὲ δὴ, ὥσπερ τῶν ἀθλητῶν τὰς ἀπογράφοντας αὐτὸς μὴ ἀναχωρεῖν, ἀλλ' ὁμοίως εἶναι, καὶ παρῆσθαι τῷ ἀγωνίσματος. *Apulejus* *Apolog.* 1. Pater ejus natam sibi filiam more caeterorum profectus est, tabulae ejus partim tabulario publico partim domo afferantur, quae tibi ob os objiciuntur. Porrigere *Aemiliano* tabulas istas, lignum consideret, signa quae impressa sunt recognoscat, Consules legat, annos computet. Hic autem significat, aetatem, artem, patrimonium &c. profiteri, ut in tabulas censuales referatur. *Florus* I. 6. 3. de *Servio* *Tullio*. Ab hoc *populus* *R.* relatus in censum — summaque regis solertia ita est ordinata respublica, ut omnia patrimonii, dignitatis, aetatis, artium officiorumque discrimina in tabulas referrentur; ac si maxima civitas minimae domus diligentia contineretur. *Epit.* *Livii* 134. 136. 137. Ab *Augusto* census actus in *Gallia*, post a *Drufo*, inde tumultus. *Dio* LVIII. p. 451. *Caligula* κυβεύων δὲ ποτε, καὶ μάθων, ὅτι ἐκ αἱ οἱ ἀργύριον, ἤγησε τε τὰς τῶν *Γαλατῶν* ἀπογραφῆς, καὶ ἐξ αὐτῶν τὰς πλεονιστάτας θανατωθῆναι κελεύσας. XXXVIII. p. 35. τὴν χώραν τοσούτῃ, ὅσῃ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς ἐτετιμήθητο, ἀγορασθῆναι ἐκέλευε. *Inscript.* ap. *Grueter.* *Claudii* — Illi patri meo *Drufo* *Germaniam* subigenti tutam quiete sua securamque a tergo pacem praestiterunt; & quidem cum a cen-

su, novo tum opere & inadsueto *Galliis*, ad bellum advocatus esset; quod opus quam arduum sit, nobis nunc cum maxime, quamvis nihil ultra, quam ut publice notae sint facultates nostrae, exquiratur, nimis magno experimento cognoscimus.

οἰκωμένη] Vid. *Matth.* XXIV. 14. *Romani* sese orbis terrarum dominos esse jactabant: eos cum *Graeci* adulatoria levitate sequerentur, factum tandem est, ut in vulgi etiam sermone haec formula reciperetur. *Polybius* VI. 48. *Ρωμαῖοι* δὲ — ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ὡσαν ὅφ' αὐτὸς ἐποίησαντο τὴν οἰκωμένην. VIII. 4. τὰ πάντα τὰ γνωρίζμενα μέρη τῆς οἰκωμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν ἀγαγίῃν. p. 2. *Ρωμαῖοι* γε μὴν ἔτι αὖ μέρη, σχεδὸν δὲ ὡσαν πεποιημένοι τὴν οἰκωμένην ὑπ᾿ αὐτοῖς. *Plut.* *Pompej.* p. 631. F. πολλὰ χωρία τῆς ὑπὸ *Ρωμαίων* οἰκωμένης.

2. *Tacitus* A. III. 48. Sub idem tempus, ut mors *Sulpicii* *Quirinii* publicis exequiis frequentaretur, petivit a *Senatu*. Nihil ad veterem & patriciam *Sulpiciorum* familiam *Quirinius* pertinuit, ortus apud municipium *Lanuvium*: sed impiger militiae & acribus ministeriis consulatum sub *Divo* *Augusto*, mox expugnatis per *Ciliciam* *Homonaden* *fium* castellis insignia triumphii adeptus, datusque rector *C. Caesari* *Armeniam* obtinenti, *Tiberium* quoque *Rhodi* agentem coluerat — sed caeteris haud laeta memoria *Quirini* erat, ob intenta, ut memoravi, *Lepidae* pericula, sordidamque & praepotentem feneclam. *Jos.* A. XVII. 2. 4. post mortem *Aritobuli* & *Alexandri*: παντὸς γὰρ τῶ Ἰσραὴλ· καὶ βεβαιώσαντος δι' ὅρκων, ἡ μὴ εὐνοῦσαι καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλείῳς πρέγμασι, οἱ δὲ οἱ ἄνδρες ἐκ ἄμωσαν, ὅντις ὑπὲρ ἑκατισχιλίοι, καὶ αὐτὸς βασιλείῳς ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φέρειν γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει. & 12. 5. τῆς δὲ ἀρχιελᾶς χώρας ὑποτελὲς προσνηκθῆσθαι τῇ *Σύρῳ*, πέμπεται κυρηνίος ὑπὸ καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν *Συρίᾳ* καὶ τὸν ἀρχιελᾶ ἀποδωσόμενος οἶκον. XVIII. 1. 1. κυρηνίος δὲ, τῶν εἰς τὴν βυλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τάττε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελίας, καὶ διὰ πασῶν δεύσας, ὡς καὶ ὑπατος γινέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιόματι μέγας, σὺν ὀλίγοις ἐπὶ *Συρίᾳ* παρῆν, ὑπὸ καίσαρος δικαιοδότης τῷ ἔθνει ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ἐστίων γνησόμενος. *Καπώνιος* τὶ αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος ἱππέων, ἡγεσόμενος Ἰσραὴλ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ. παρῆν δὲ κυρηνίος εἰς τὴν Ἰσραὴλ, προσθήκην τῆς *Συρίας* γενομένην, ἀποτιμησόμενος τε αὐτῶν τὰς ἐστίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχιελᾶς χρήματα. εἰ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν *Δεινῷ* φίροντες τῇ ἐπὶ ταῖς ἀπογραφαῖς ἀκρόασιν, ὑποκατέβησαν τῷ πλεόν ἐναντιώσθαι, πείσαντος αὐτὸς τῶ ἀρχιελᾶ Ἰσραὴλ, βοηθὲ δὲ ἔτος υἱὸς ἦν καὶ οἱ μὲν ἡτληντες τῷ Ἰσραὴλ τῶν λόγων ἀπειθήσαντες χρήματα μὴδὲν ἐνδοιάσαντες· Ἰσραὴλ δὲ *Γαυλαντίης* ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὀνόματι *Γαυλάας*, *Σάδ*· ὄντων *Φαρισαίων* προσλαβόμενος, ἡγεῖτο ἐπὶ ἀποσάσει, τὴν τε ἀποτίμησιν ἔδεν ἄλλο ἢ ἄντικρυς θύλειαν ἐπιφέρειν λέγοντες. καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ ἐπιλήψει παρακαλῶντες τὸ ἔθνος — τῶν αὖθις κακῶν κατεληφότεων ρίζας ἐφύτυσαντο. 2. 1. κυρηνίος δὲ τὰ ἀρχιελᾶς χρήματα ἀποδόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πῆρας ἐχούσων, αἱ ἐγένοντο λζ.

- 4 λιν. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέτ, εἰς τὴν Ἰδαίαν, εἰς πόλιν Δαβίδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεὲμ, (ἄρα τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πα-

4. ἐκ πόλεως Ναζαρέτ] — Versio Goth.

Ναζαρέτ] Ναζαρέθ D. 1. 50. 73. 78. Evang. 23. Editio Erasmi. Versio Copt. Vulg. Syr. Eusebius.

ζαράθ AC Versio Syr.

τὴν Ἰουδαίαν] γῆν Ἰουδα D.

Να-

ἄρα τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου ὁ πατριᾶς Δαβὶδ] D. ponit post comm. 5.

ἔπει μετὰ τὴν Ἀντανίαν ἐν Ἀκτίῳ ἦν ταν ὑπὸ καίσαρος. XX. 5. 2. πρὸς τέτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰδα τῇ Γαλιλαίᾳ ἀνέστησαν, τῇ τὸν λιὸν ἀπὸ κυρῆς ἀποσησαντος, κυρῆς τῆς Ἰδαίας τιμητῆ ὄντος. B. II. 17. 8. καὶ τῶν Μανασίου τις, υἱὸς Ἰδα τῇ καλεμένης Γαλιλαίᾳ, ὃς ἦν σοφιστὴς δεινότητος, καὶ ἐπὶ κυρῆς ποτε Ἰδαίης οἰκίστας, ὅτι Ρωμαίοις ὑπετάσσοντο μετὰ τὸν Σέον. ἀναλαβὼν τοὺς γυναικας, ἀνεχώρησεν εἰς Μασσάδαν. 9. καὶ διεσάδσαν ὀλίγοι λάβρα διαδράντες εἰς Μασσάδαν, σὺν οἷς Ἐλεάζαρος ὁ υἱὸς ἱαίρας, προσήκων τῇ Μανασίῳ κατὰ γένος. VII. 8. 6. Πάλαι διεγνωστός ἡμᾶς, ἄνδρες ἀγαθοὶ, μήτε Ρωμαίοις, μήτ' ἄλλῃ τινι δελοῦναι ἢ Σεῷ, μόνος γὰρ ἔτος ἀλλήθης ἐστὶ καὶ δικαίος ἀνθρώπων διστότης. Αἰ. V. 37.

Postquam Anno Juliano XL Tiberius Rhodum concessisset, statim Parthus desciscens a societate Romana, adiecit Armeniae regnum, ut Vellejus testatur: quo bello etiam Cilicia vicina arsit, in quam Proconsul missus Quirinius qui Ao. XXXIV. Consulatum gesserat, Tiberio in itinere Rhodi salutato, hostem vicit. Anno XLVII. Cajo Caesari Armeniam obtinenti rector datus est: Anno demum LI. vel LII. Archelao in exilium missum censum in Judaea egit: cuius celeberrima erat memoria, neque ante illud tempus unquam Judaeam intrasse legitur.

Quid ergo dicemus? an Lucam errore duodecim annorum vel nativitatem Christi post tempora Archelai, vel adventum Quirinii ad agendum censum ante mortem Herodis magni posuisse? illud dici non potest: propter ea quae legimus Cap. III. 1. 23. quomodo enim Christus XV. Tiberii anno potuisset habere annos XXX? nec hoc, quia Epocham tam celebris non potuit ipsum latere. Hinc Interpretum alii contendunt non κυρῆς sed κυντιλῆς legendum esse, ut Varus Syriae praefes indicetur, quae fuit sententia L. Cappelli & P. D. Huettii: Alii totum comina secundum delent; quam conjecturam T. Beza in Annotatt. Edit. 1. 2. 3. & protulit & recte repudiavit his verbis: Quid si vero potius totum hoc αὐτῇ ἀπογραφῇ πρῶτῃ ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας κυρῆς, quum ab aliquo in albo libri annotatum, qui Cyrenii descriptionem cum ista confuderit, postea in contextum iniepsit? Nam certe deest particula quaeprimam: qua verticulus iste cum superiore connectatur, & simile quiddam factum videtur Marc. XII. 42. ut suo loco annotavimus, & fortassis etiam infra Αἰ. VIII. 26. Sed hoc quidem est nodum secare potius quam solvere. Absit autem, ut vel apicem unum immutem, nedum quicquam detrahant.

Plerique vero statuunt, duplicis professionis a Luca hic mentionem fieri, quarum prior facta sit vivente Herode, posterior Archelao in exilium pulso: in eo autem dissentiant, quod cum vulgo Quirinius utrumque censum egisse existimetur, secundum recentiores interpretes prior census non a Quirinio, sed vel ab Herode Magno vel a Sentio Saturnino actus sit; verba enim Lucae ita vertunt: Haec descriptio facta est priusquam Quirinius Praefes

Syriae esset; jungentes πρώτη κυρῆς, ac si scriptum fuisset προτέρα κυρῆς, ut Jo. XV. 8. I. 30 Genes. XXVI. 1. At Quirinium bis in Judaea censum egisse, nullus Historicorum scripsit, quin ea de ipso refert Tacitus, quae non videntur cum illa priori in Judaeam profectio consistere posse; ut jam non dicam, alios apud Josephum in Historia istius temporis recenseri Syriae praefides. Neque etiam Censui bis acti fit mentio; contra & verba Lucae in Actis V. 37. & verba Josephi indicant, unum fuisse celebrem censum, & cum Quirinius venisset, Judaeos rei novitate percussos tumultuari coepisse. imo ex more Romanorum census ibi ne quidem prius agi potuit, cum nonnisi regiones in formam provinciae redactae, non vero quae sub Rege vel a Romanis dato vel Romanorum socio erant, censere solerent. id nos docet Tacitus Ann. I. VI. c. XLI. ubi narrat, Clitarum nationem Archelao Cappadoci subjectam, post mortem ejus rebellasse, quod nostrum in modum, inquit, deferre census, pati tributa adigebatur: ex quo manifesto colligitur, Rege Cappadoce vivente illos censitos non fuisse. Cur ergo, inquis, Lucas scribit Josephum & Mariam Bethlehemi, quo tempore Christus natus est, fuisse censitos, si nullus tunc census fuit actus? Respondeo, licet census tunc nondum ageretur, Augustum tamen diu antea censum per totum orbem Romanum agere decrevisse, & eo ipso tempore in Judaea aliquid contigisse, quod si proprie census non erat, censitionis tamen futurae quasi quaedam prolusio & non obscurum indicium initiumque haberi poterat. Nimirum, uti ex Josepho vidimus, extremis Herodis temporibus post mortem Aristobuli & Alexandri filiorum, Judaei ab Herode per iurandum Caesari fuerunt devincti, qua ratione non minus nomen suum & subjectionem profiteri debebant quam in Censitione, idque Lucam voce ἀπογραφῆς & commode potuisse & voluisse etiam significare existimo. Sota f. 13. 2. R. Chama f. R. Chani: na: quando quis rem aliquam orditur, neque eam ad finem perducit, supervenitque alius, eam absolvens, tum scriptura de eo qui eam absolvit ita loquitur, quasi solus effecisset. Joma f. 10. 1. Dixit R. Juda, dixisse Rabum: Filius Davidis non veniet, donec Imperium Romanum se extendat in toto mundo. Confer Gen. XLIX. 10.

3. Lrvius XLII. 10. Consul edixerat pro concione, qui socium Latini nominis — redire in civitates suas debuissent, ne quis eorum Romae, sed omnes in suis civitatibus censerentur. XXXVIII. 28. Campani, ubi censerentur, senatum confu- luerunt: decretum, uti Romae censerentur. 36. Campani quum eos ex S. C. quod factum erat priore anno, censores Romae censi coegissent, nam antea incertum fuerat, ubi censerentur. Cic. de Leg. II. 2. Numquid duas habetis patrias? — ego — omnibus municipibus duas esse cen- seo patrias, unam naturae, alteram civitatis —

πατριᾶς Δαβὶδ, ἡ) Απογράφας] σὺν Μαριάμ τῇ μεμνητευμένη αὐτῷ γυναίκεϊ, οὕσῃ ἐγκύω. 5
 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸς ἐκεῖ, ἐπλήθησαν αἱ ἡμέραι τῷ τεκεῖν αὐτήν. Καὶ ἔτε- 6
 κε τὸ υἱὸν αὐτῆς τὸ πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλιεν αὐτὸν ἐν τῇ Φάτ- 7
 νῃ·

5. ἀπογράφας] ἀπογραφίδας AD 33. 59. 73. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. *Chrysost.* T. V. 72. 11. *Theophylact.*
 Μαριάμ] μαριάμ D. μεμνητευμένη] ἡμνητευμένη AD. a prima manu.
 γυναίκεϊ] — DL 1. Versio *Syr. Copt. Armen. Arab. Cyrill.* Catech. p. 119. ut videtur. *Nazianz.* ad censorem
Julian. *Chrysippus* presbyter, Hierof. de Laud. Mariae. ἐγκύω] ἐγκύω D. ἐγκύω 89. Edit. *Complut.*
 6.] ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸς ἐκεῖ, ἐπλήθησαν ὡς δὲ παρεγίνοντο, ἐτελέσθησαν. D. αὐτοὺς] αὐτὸν L.
 7. τῇ] — ADL 42. 72. 106. *Evang.* 20. διότι ἐκ ἡ αὐτοῖς τόπῳ ἐν τῇ καταλύματι] — 64.

cum ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris — & eam patriam ducimus, ubi nati, & illam, qua excepti sumus.

4. πατριᾶς] *Act.* III. 21. *Eph.* III. 15. αἰῶς δὲ Διονύσιος ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ῥητορικῷ λεξικῷ φησι φατριᾶ, ἢ Ἰῶνες πατριᾶν. Servi etiam poterant esse οἰκογενεῖς, ideo addit πατριᾶν, ut distinguitur tum a servis tum ab illis, qui maternum genus a Davide deducebant. *Exod.* VI. 14. *Num.* I. 11. *Herodot.* III. 75. ἐγγενελόγησε τὴν πατρίην τῷ κύρῳ. *Etymol.* φατριᾶ, σύνταγμα, οἶον πατριᾶ. ὅταν ἀφ' ἐνὸς καὶ εὐγενῆ ἀνδρὸς ὡς πατέρος κατὰ διαδοχὴν ἐκτασιν λάβῃ τὰ γένη, τότε ἐπὶ τινι ἀναφίρσθαι, ὡς Ἡρακλίδαι, καὶ ἀρχαμενίδαι ἀπὸ ἀρχαίμενης πατρὸς Πύρραις. *Jos.* A. VI. 4. 1. ἦσαν εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τῆς ἐλπίδος, καὶ φυλῆς μικροτέρης ἢ βασιλείας ποιεῖν, καὶ πατριᾶς ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατριῶν. VII. 14. 7. διμερίσθη δ' αὐτὰς κατὰ πατριᾶς, vid. in *Luc.* I. 5.

5. *Eustath.* in *Od.* λ. p. 430. 33. τὸ κύω — ἀντὶ τῆς συλλαμβάνειν, ὅταν καὶ τὸ ἐγκυμονεῖν, καὶ ἡ ἔγκυος, οὗ χρῆσις καὶ παρὰ τῷ ἀθναίῳ ἐν τῷ [IX. p. 387.] αἰθνήσις ἀνδρὶ ἐπὶ θύραν ἀγόμεναι, ὅπῃ τὸν ἰδῶσιν ἢ ὁσφρῶνται τῶν ἀνδρῶν κατ' ἀνέμους εἴσαν ἢ περιετομένους ἔγκυοι γίνονται.

7. *Etymol.* σπάργανον — λέγονται δὲ καὶ πρῶται φασκίαι σπαργάνωματα, ἵνα δεσμεύονται οἱ παῖδες ῥυθμίζονται ἐπὶ τὸ ὀρθότερον. *Aristot.* H. A. VII. 4. σπαργανῶσι ἐρίσις αὐτὰ. *Plut.* in probl. *Rom.* p. 265. A. παρασχύνει αὐτὸν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς τιχόμενον ταῖς γυναῖξιν ἀπολύσαι, καὶ σπαργανῶσαι, καὶ θύλην ἐπισχεῖν. & *Sympos.* II. p. 637. F. σπάργανον παρασκευάζειν αἱ γυναῖκες. *Herodian.* I. 5. 14. Commodus. μὴ περιεθέντα με ἰδιωτικῶν σπαργάνων. *Galen.* III. in *Hippocr.* de fracturis. καὶ ἄλλως κατηγύειν ταυὴν χαλαρῶς περιβάλλειν ζὼν τῷ σωλῆν, ὥσπερ τὰ παιδία ἐν τισι κοίτῃσι σπαργανῶνται. *Pbilo* de V. *Mof.* I. T. 2. p. 44, 37. E. ἐξ ἐπὶ σπαργάνων. *Themistius* I. 12. κυβερνήτην τε ἐκ σπαργάνων τοῖς πηδαλίοις ἐντετραμμένον. & II. 47. ἄρτι γὰρ αὐτὴν ἐκ τῶν ἀδόνων ἐς φῶς προελθῶσαν — καὶ διομένην σπαργάνων, οἷον ἀδελφὴν ἀπαλὴν καὶ νεαρὰν. *Hesych.* ἐσπαργάνωσε, περιετύλιξεν, ἔδωκεν. *Senec.* VII. 24. de benefic. Ne membra libertas immatura detorqueat, in rectum exitura confringunt. *Onomasticum* vetus. fasciari σπαργανῶσθαι. *Suidas.* κείρα, ἢ σπαργάνωσις. *Ezech.* XVI. 4. Sap. VII. 4. *Lexic. Jobi*, ἐσπαργάνωσα, περιέλιξα. φάτνη non tantum significat locum pabuli vel foeni, sed stabulum totum. *Pollux* I. 184. ἵππων καὶ εἰσὶς ἵππων καὶ ἵπποςαισις, καὶ σταβλὸς, φάτνη. *Æn.* I. 435. Ignavum fucos pecus a praesepibus arcent. VII. 275. Stabant tercentum nitidi in praesepibus altis. & 18. atque in praesepibus urfi faevire. *Servius.* Caveis, ubi aluntur; non enim revera praesepia habent. Si praesepia pars stabuli, & stabulum pars diverforii fuisset; sequitur ei, cui locus erat in stabulo, fuisse locum in diverforio. Cum igitur Lu-

cas dicit, non fuisse eis locum in diverforio, indicat stabulum diverforio junctum non fuisse. Quod etiam Patres magno consensu testantur dicentes, Christum extra Bethlehemum in stabulo quodam non arte sed natura facto natum fuisse. *Justin.* M. Dial. cum Tryphone ἐπειδὴ Ἰωσήφ ἐκ εἰχεν ἐν τῇ κώμῃ ἐκεῇ, πῶς καταλύσαι, ἐν σπηλαίῳ τινι συνέγγυς τῆς κώμης κατέλυσε, καὶ τότε αὐτῶν ὄντων ἐκεῖ ἐτετόκε ἡ Μαρία τὸν χριστὸν, καὶ ἐν φάτνῃ αὐτὸν ἐτεθείκε. *Origenes* c. *Cels.* I. δέκνται τὸ ἐν Βηθλεὲμ σπήλαιον, ἵνα ἐγενήθη, καὶ ἡ ἐν τῷ σπηλαίῳ φάτνη, ἐν ἣ ἐσπαργανώθη. Καὶ τὸ δεικνύμενον τῷ διαβάτον ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις καὶ παρὰ τοῖς τῆς πίστεως ἀλλοτρίοις, ὡς ἄρα ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ὅπῃ χριστῶν προσκυνημένοι καὶ θαυμάζοντες γενένηται Ἰησοῦς. *Eusebius* D. VII. 2. καὶ εἰς δεῦρο δὲ οἱ τὸν τόπον οἰκύντες, ὡς ἐκ πατέρων εἰς αὐτὰς κατελθόντες παραδόσεις τοῖς τῶν τόπων ἱστορίας χάριν εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἀφικνήμενοι μαρτυρεῖσι τῶν λόγων πιστεύοντες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τῆς τῆς αἰτρὸς διέξεως, ἐν ᾗ τεκῆσα ἢ παρθένος καταβέβαιται τὸ βρέφος. & de V. *Constantin.* III. 41. τῷ μὲν τῆς πρώτης τῆς σωτῆρος Θεοφανείας ἄνθρω, ἵνα δὲ καὶ τὰ τῆς ἐσώσεως γενέσεως ὑπέστη, τὰς καταλλήλας νύκτας τιμᾶς. *Ephraim.* H. 20. περιεμνησθῆναι ἐν τῷ σπηλαίῳ. *Hieron.* Marcell. 18. quo sermone, qua voce tibi speluncam Salvatoris exponam? — ecce in hoc parvo terrae foramine coelorum conditor natus est, hic involutus pannis — & puto sanctior locus est rupe Tarpeja. Similia habent *Athanasius*, *Greg.* *Nysenus*, *Theodoretus*, *Beda*, *Socrates* H. E. I. 17. ἐν τῷ ἄνθρω τῆς Βηθλεὲμ, ἵνα ἢ κατὰ σάρκα γέννησις τῷ χριστῷ. Quod testimonium cur temere sit rejiciendum, causam non video. Inprimis cum antrum nobis aliquid venerandum & divinum: stabulum vero humile & rusticum repraesentet. *Euripid.* *Bacch.* 509. καθεύξαι αὐτὸν ἱππικαῖς πέλαις φάτναισι, ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κείφας. *Ion.* 105. Γαστὴρ δὴνεγκ' ὄχθας, ὡς δ' ἦλθεν χρόνος, τεκῆσ' ἐν οἴκῳ παῖδ' ἀπηνέγκε βρέφος εἰς ταυτὸν ἄντρον, ἔπειρ' ἠνιάσθη θεῷ. *Porphyr.* de Antro *Nymph.* p. 262. σπήλαια τοῖον καὶ ἄντρα τῶν παλαιωτάτων, πρὶν καὶ καὶς ἐπινοῆσαι, θεοῖς ἀφοσιῶνται καὶ ἐν κρήτῃ μὲν κερήταν Διὶ, ἐν ἀρκαδίᾳ δὲ Σελήνῃ καὶ Πανὶ Λυκαίῳ, ἐν Νάξῳ Διονύσῳ, πανταχῇ δ' ὅπου τὸν Μίθραν ἐγνωσαν, διὰ σπηλαίῳ τὸν θεὸν ἱλασμένον. *Senec.* *Epist.* 41. Si quis specus faxis penitus exesis montem fuspendiderit, non manu factus, sed naturalibus causis in tantam laxitatem excavatus; animum tuum quadam religionis suspitione percutiet. *Ovid.* *Metam.* I. 12. Tum primum subiere domos, domus antra fuerunt. *Apollodor.* *Bibl.* IV. Ρέα παραγίνεται μὲν εἰς κρήτην, ὁπνῆκα τὸν Δία ἐγκυμονῶσα ἐτύγχανε γενεᾷ δ' ἐν ἄντρο τῆς Δίκτης. *Hesiod.* *Theogon* 483. κρύψε δὲ χερσὶ λαβῆσα ἄντρον ἐν ἡλιβάτῳ, λαβὴς ὑπὸ κεύθεος γαίας ἀργαῖον ἐν ὧν πεπνυκασμένον ὕλησσι. *Diodor.* S. I. 8. ἐκ τῆς πείρας διδασκόμενος εἰς τὰ σπήλαια καταφύγειν ἐν τῷ χειμῶνι. *Antonin.* *Lib.* 19. ἐν κρήτῃ λέγεται εἶναι ἱερὸν ἄντρον μυλίσσῳ, ἐν ᾗ μυθελογεῖται τεκεῖν Ρέαν τὸν Δία.

Schol.

8 ἡ· διότι ἐκ τῶν αὐτοῖς τόπων ἐν τῷ καταλύματι. Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλῶντες, καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς καὶ νυκτὸς ὅπῃ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν.
9 Καὶ ἰδὲ, ἀγγέλῳ Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου ἐπέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβή-

8. Ὁ ποιμένες] ποιμένες δὲ D. Versio Syr.

τῇ αὐτῇ] ταύτῃ D a prima manu.

τὴν ποιμνὴν] τὴν ποιμνὴν 1. τῇ ποιμνῇ Codex Bodlej.

Ὁ δόξα κυρίου ἐπέλαμψεν αὐτούς] — 64.

δόξα κυρίου] ἡ δόξα D. 67.

ἐπέλαμψεν] ἐπὶ ἐλάμψεν 70.

τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ] τῇ αὐτῇ χώρᾳ 69.

φυλάσσοντες] + τὰς D. Editio Complut. Plant. Genev.

9. ἰδὲ] — L. Versio Goth. Armen. Æthiop. Eusebians.

Schol. parv. in Il. χ. 126. οἱ γὰρ παλαιοὶ νομαδικῶς ἐχρῶντο βίῃ, οἰκίας μηδέποτε κεκτημένοι· ἀλλ' ἐν γυαίῃς τίκτασαι ἐν τοῖς ἔρσι· ὑπὸ τὰ κοιλάματα τῶν πετρῶν καὶ δρυῶν τὰ βρέφη ἀνέτρεφον, εὐρίσκοντες δὲ τινες ἐνόμιζον ἐκείθεν γεννηθῆσαι, ἡ ἱστορία παρὰ Διόδωρον. Schemotth R. V. 2. Obferva Deum praestantissimos populi sui duces & gubernatores ex pastoribus elegisse. Psal. LXXXVIII. 70. 71. de Moïse & Davide.

8. Gen. XXXV. 21. Mich. IV. 8. 1. Sam. XVI. 11. XVII. 20. 28. 34.

ποιμένες] Kidduschin IV. 14. Abba Gorion vir Sadianensis dixit nomine Abba Gorio: ne doceat quisquam filium suum aganem, camelarium, tonforem, nautam, pastorem, tabernarium, eo quod opificium ipforum est opificium latronum. — R. Jehuda dixit nomine ejus — medicorum optimus dignus est gehenna. Gem. Sanhedrin c. III. Pastores ad testimonium dicendum non admittuntur. Maimon. in הלכות, c. 4. Gentilibus — ut & pastoribus inter Israëlitas pecudum minutorum, non machinantur quidem mortem: at si de morte periclitantur, non liberant eos. e. gr. si quis horum ceciderit in mare, ne eripiat eum, nam dicitur: Non infurges in sanguinem proximi tui: at talis non est proximus tuus. Ubi intelliguntur pastores non Judaei; si tales fuerunt Bethlehemitici, indicare voluit Lucas, Messiam esse Servatorem non Judaeorum solum, sed & gentium, quod apertius significatur comm. 14. & 31. 32.

ἀγραυλῶντες] Aristot. de mirab. auscult. πολλὰς δ' ἀποπειράζοντες τῶν ἀγραυλῶντων, εἰ τὴν ἀληθῆς εἶναι. Plut. Num. p. 61. F. οἱ δὲ Νέμας ἐκλιπὼν τὰς ἐν ᾧσει διατριβὰς ἀγραυλεῖν τὰ πολλὰ καὶ πανανῶσθαι μόνος ἠθέλει. Nicand. Theriac. 403. ὅτ' ἀμφ' ἐλάταισι μακροδαῖς ἀγραυλοὶ ψύχασιν. Strabo IV. p. 301. A. αἱ δὲ οὗτοι ἀγραυλῶσι. XV. p. 1040 B. φιλοσόφους λίττας μὲν, ἐκ ἀγραυλῶν δὲ. Homero Il. 6. 162. Hesiod. Theogon. 36. Apollon. Rhod. IV. 317. ποιμένες ἀγραυλοὶ. Parthenius Eroticon 29. βεκολῶν κατὰ τὴν αἰτὴν χεῖματός τε καὶ Σέρως ἡγραυλεῖ. Hymn. in Mercur. ἀγραυλοὶ μνηλοβοτῆρες. Hesych. ἀγραυλοὶ οἱ ἐν ἀγροῖς διανυκτερεύοντες. Etymol. ἀγραυλοὶ, οἱ ἐν ἀγρῷ αὐλιζόμενοι ὑπαίθριοι ἔρημοι ἄξινοι ποιμένες.

φυλάσσοντες φυλακὰς] Livius XXXIV. 9. Sed quanta, si hostis ad portas esset, & servabant vigilias & circumibant cura. Curtius VIII. 6. Excubabant servatis noctium vicibus proximi foribus aedis, in qua rex acquiescebat. Anthol. MS. III. 104. εὐαλκὴς ὁ κῆρυς ἐπὶ νύκτι μῆλα νομίζειν. Dio Chrysost. XX. p. 262. B. εἴ τις ἄλλος — δέον — φυλακὰς τινὰς φυλάττειν ἀγρυπνῶν, μὴ βέλτοιο. Xenoph. Exped. Cyr. II. φυλακὰς φυλάσσειν. & V. φυλακὰς φυλάσσαν. Num. XVIII. 3. Il. I. 1. Sch. MS. οἱ μὲν τῶν τὰς φυλακὰς ἐφύλαττον.

9. ἐπέστη] Æn. IV. 702. Devolat, & supra caput additit. Herodot. V. 56. ἡ μὲν νύξ ὅψις τῷ Ἰππάρχῳ

ἦν ἡδὲ ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππάρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάτα μέγαν καὶ εὐεδία αἰνέσσεσθαι τὰ δὲ τὰ ἱππία. Plut. Lucull. p. 499. A. Venerem ἰφρῶσαν αὐτῶν. & de amator. Narr. p. 774. C. φασὶ δὲ Πελοπίδῃ — Σκιδάσον ἐπιστῆναι κατὰ τὰς ὑπὸντας θάρρεον κελύοντα. Achilles Tat. VII. p. 449. τῷ Σωσράτῳ νύκτωρ ἡ θεὸς ἐπιστάσα. Lucian. Philopseud. 25. ἐφίσταται μοι νεανίας ἐγγηγορὸς πάγκαλος, λευκὸν περιβεβλημένος. 31. ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων — αὐχμηρὸς καὶ κομητὴς καὶ μιλάτερος τῷ ζῳῳ — καὶ ὁ μὲν ἐπιστάς ἐπεράτο μὲν — ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος ἡ λέων. Q. Calaber. . . τῇ δ' ἄρα λυγρὸς ἔνιρος ἐφίστατο πατρὶ εἰοικώς. Hippocr. Philopomeni. ὥσπερ γὰρ θρωπὸς καὶ θρωπὸς ἐν τοῖς οἰκοῖσι θορυβῶντες καὶ τασσιάζοντες, ὁπότεν ἐξαπιναιῶς αὐτοῖς ἡ δέσποινα ἐπιστῇ, πτοηθέντες ἐφισυγχάζουσι. Artemidor. II. 74. Θεῶν — μὲν προτρεψαμένων, μάλισα δὲ νῦν ἐναργῶς ἐπιστάντι μοι — καὶ μόνον ἐχὼ κελύοντα ταῦτα συγγράψαι. Dionys. Hal. VII. 67. ἔτος εἰς τὴν βελὴν ἐνεχθεὶς ἦν δόξας κατ' ὕπνον ἐπιστάτα τὸν καπιτώλιον Δία λέγειν αὐτῷ — ἔπειτα αὐτῷ πάλιν κατὰ τὰς ὑπὸντας ἐπιφανῆναι τὸ αὐτὸ εἰδῶλον τῷ Θεῷ. III. αἰφνιδίως ἐπιστῆναι τοῖς πολέμοις. Herodian. III. 14. 7. ἀνύσας δὲ τὴν ὁδὸν, παντὸς λόγῳ καὶ ἐλπίδος θάπτεον τοῖς Βρετανοῖς ἐπέστη. inf. XXIV. 4. Aet. XXIII. 11. Demosth. de Coron. ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστη ἐγὼ. Ulpian. ὥσπερ τινος δαίμονος ἐπιστασίαν λέγειν τῷ αὐτῷ κηδεμόνους τὴν παρεσίαν. Anthol. I. 22. 9. ὑπὸνῶντι Νυκτὸς ἐπιστῆναι φασὶ Σάραπιν ὄναρ. ἄλλ' ὁ Σάραπις ἔχρησε πάλιν διὰ νυκτὸς ἐπιστάς. Pausanias Boeot. 21. ταύτη πῦνδρος ἐνύπνιοι τῇ πρὸς βύτιδι ἐπιστάς, ὕμνον ἦσαν εἰς πρὸς ἐφόνην ἡ δὲ αὐτίκα, ὡς ἀπέλιπεν αὐτὴν ὁ ὕπνος, ἔγραψε ταῦτα, ὁπότεν αὐτὸς ἐνεύρατος ἦεν ὁ δότος.

περιέλαμψεν] Eurip. Ion. 1549. τίς οἶκον θεοδότην ὑπερτελὴς ἀνθρώπων πρόσωπον ἐκφαίνει θεῶν; Plin. H. N. II. 33. Lumen de coelo noctu visum est C. Caecilio & Cn. Papyrio Coss. & saepe alias, ut diei species — noctu luceret. Xenoph. Cyr. Exped. III. εἶδον ὄναρ. ἰδοὺς αὐτῶν βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσὶν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τῆς λάμπειν πᾶσαν — καὶ τὸ ὄναρ πᾶσι μὲν ἐκρίνεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ἦν καὶ κινδύνους φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἰδοὺς. Theocrit. Id. XXIV. 22. φῶς δ' ἀνὰ οἶκον ἐτύχθη. 38. οὐ νοεῖς, ὅτι νυκτὸς ἀπὸ πᾶς οἶδ' ἐν τοῖς τοῖχοις πάντες ἀριφραδέες, καθαρῶς ἄτερ ἡρηνείας, εἰς τί μοι κατὰ δῶμα νεώτερον. Od. τ. 35. Μεγα θαῦμα τὸ δ' ὀφθαλμοῖσιν ὀρᾶμαι, ἔμπης μοι τοῖχοι μεγάρων, καλὰ τε μεσορμαί, εἰλατναί τε δοκοί, καὶ κίονες ὕψος ἔχοντες φαίνοντ' ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ πυρὸς αἰθομένοιο. Ἡ μάλα τις θεὸς ἰδὼν, οἱ ἔρανον εὖρον ἔχουσι. Diog. L. Empedocl. VIII. 68. ὡς δὲ ἡμέρας γενέσεως ἐξάνευσαν, ἐκ εὐρέθῃ μόνος. Ζητημένῃ δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀνακρινόμενῃ, καὶ φασκόντων μὴ εἰδέναι, εἰς τις ἔφη, μέσων νυκτῶν φανὴς ὑπερμεγέθους ἀκῆσαι, προσκαλεμένης Ἐμπεδοκλῆα. Ἔπειτα ἐξαναστὰς ἱεροκέναι φῶς ἔρανον, καὶ λαμπράδων φέγγος, ἄλλο δὲ μῦθον. Τῶν δὲ ἐπὶ τῷ γενομένῳ ἐκπλαγίστων καταβάς ὁ παυσανίας ἔπεμψε τινὰς ζητήσαντας, ὅσπερ δὲ ἐκωλύθη πολυπραγμοσύνη φάσκων, εὐχῆς

βήθησαν φόβον μέγαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβεῖσθε· ἰδὲ γὰρ, εὐαγ- 10
 γελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμε- 11
 ρον σωτὴρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβὶδ. Καὶ τὸτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· Εὐ- 12
 ρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ 13
 ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιάς ὑρανίης, αἰνούντων τὸ Θεόν, καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις 14
 Θεῷ, καὶ ὑπὲρ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν 15
 εἰς

10. ἔσαι] + καὶ D.

σήμερον] — 50. 55. 62.

ἐσπαργανωμένον] + καὶ 1. Colb. Versio Copt. Syr. Vulg. Goth. Armen.

τῇ] — ADEGHL 1. 2. 3. 9. 10. 11. 44. 59. 62. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 90. Evang. 1. 12. 16. 17.

24. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Stephani 1. 2. Bengelii, Bogardi, Eusebii.

13. οὐρανίης] οὐρανοῦ D. a prima manu.

αἰνούντων] αἰνούντων D a prima manu; at in Verf. Latina: laudantes.

14. ἐν posterius] — Codex teste Erasmo Epist. 802. & annot. Edit. 2. Editio Erasmi 1. 2. 3. Versio Vulg.

probatante Andrea Osiandro.

εὐδοκία] εὐδοκίας A. (Sed in Psalmis legit εὐδοκία) D. Versio Vulg. Goth. Sax. Interpres Origenes H. 13. Ire-

naeus Editus III. 11. sed frequentia indicant, eum εὐδοκία legisse: qui suo plasmati h. e. hominibus suam beni-

gnitatem salutis de coelo misit. Cyrill. editus Catech. XII. Sed MS. εὐδοκία. probante Millio prol. 675. T. Beza

A. Moro. Consensus ergo Graecorum omnium, etiam antiquissimorum Constitut. Apost. VI. 47. VIII. 13. Orige-

nis c. Cels. I. in Ps. XLV. 9. & prooem. in Jo. Eusebii D. IV. 10. VII. 2. & Versio num reliquarum por-

tionibus nobis est testimonio Latinorum. Praeterquam enim quod in subito & magno gaudio oratio solet esse ab-

rupta, non video, quomodo ἄνθρωποι εὐδοκίας intelligi possint: si enim accipias de bona voluntate Dei, cogeris

ἄξια συμβεβηκέναι καὶ δοῦναι αὐτῇ δεῖν καθάπερ ἐγεγονότι
 δεῖν. *Jos. B. VI. 5. 3.* ἀπορομένης τῆ λαῶ πρὸς τὴν τῶν
 ἁλῶν ἐορτήν, ὁδοῦ δ' ἦν Εὐθεῖα κηρὸς, κατὰ νυκτὸς ἐν-
 νάτην ὤραν, τοσούτον φῶς περιέλαμψε τὸν βασιλεὺς καὶ τὸν
 ναὸν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν εἶναι λαμπρὰν, καὶ τὸτο παρέτεινεν
 ἐφ' ἡμέρῃαν ὤραν, ὃ τοῖς μὲν ἀπείροις ἀγαθὸν ἰδοῦκε. *Sofa*
I. 48. Sapientes nostri perhibent, circa horam na-
 tivitatis Moysi totam domum repletam fuisse luce
 S. D. Exod. II. 2. & Gen. I. 4. vid. in *Matth. I.*
21. Aet. XXVI. 13. XII. 7.

Liban. progymn. p. 138. B. ἐστὶ μὲν ἔν εὐδαμονέσας-
 τοι θεὸν ἰδεῖν, καὶ θεῷ συγγενέσθαι, τέττε δὲ ἐν ἀγρῷ μᾶλ-
 λον ἂν ἢ ἐν πόλει τις τύχοι. Ἐπεὶ καὶ Ἡσίοδος ποιμαίνων
 ταῖς Μῆσας ἐνέτυχε, καὶ φιλιππίδης ὕστερον πολλοῖς χρόνοις
 παρὰ τῷ πανὶ παρὰ τὸ παρῆναι ἔτυχε — καὶ Διόνυσος
 ἐν ἀγρῷ φαίνεται τῷ Ἰκαρίῳ. *Servius* ad *Ecl. X. 26.*
Virg. Rusticus plerumque numina offerre se solebant.

11. σωτὴρ] *Cic.* in *Verrem* II. 63. Eum non
 solum patronum istius Insulae, sed etiam Sotera
 inscriptum vidi Syracusis. Hoc quantum est? ita
 magnum, ut Latino uno verbo exprimi non pos-
 sit. Is est nimirum Soter, qui salutem dedit. *Tacit.*
A. XV. 71. Milichus praemiis ditatus, Conserva-
 toris sibi nomen Graeco ejus rei vocabulo adsum-
 sit *Livius* XLV. 41. de Prusia: Deos servatores
 suos senatum appellasse. *Diogenes L. Aristot. V.*
16. Δὴ σωτῆρι, καὶ ἀθροῖ σωτήρι. *Plut.* Demetrio p.
 893. D. Athenienses Demetrium & Antigonum
 σωτῆρας ἀνέγραψαν θεῶς. & *Dio* p. 978. B. τὸν μὲν Διῶ-
 να σωτῆρα καὶ θεὸν ἀποκαλέσταν. *Lucian.* de *Scrib.*
Histor. 62. θεοὶ σωτῆρσιν. *Plato* *Symp.* σωτῆρας τῆς
 Λακεδαιμονίως. *Plut.* de *Herodot. p. 864. A.* σωτῆρας
 ἀνηγόρευκε τῆς ἑλλάδος. & de *fort. Alex. p. 338. C.*
 οἱ δὲ εὐεργέτας, οἱ δὲ καλλιπικεῖς οἱ δὲ σωτῆρας, οἱ δὲ μεγά-
 λους ἀνηγόρευσαν εἰσαυτοῖς. *Hom.* *Epigr. 32.* εἰς Διοσκύρους.
 Σωτῆρας τέκε παῖδας ἐπιχρονίαν ἀνθρώπων, ἀκυπόρουν τε νείων.
Herodian. VIII. 3. 10. σωτῆρας καὶ προμαχῶς Ἰταλίας
 πάσης ἀναγραφῆναι. *Aelian.* A. N. X. 49. αἰτε καὶ σώζειν
 θεὸν εἰδὸτα, καὶ μέντοι καὶ τὸν σωτῆρα καὶ νόσον ἀντίπαλοι
 τὸν ἀσκληπίον φύσαστα. *Demosth.* pro *Coron.* φίλον, εὐερ-
 γήτην, σωτῆρα τὸν φίλιππον ἡγάγτο. *Athenaeus* VI. p.
 255. A. οἱ Ἀθηναῖοι ἀθηναῖοι οὐ μόνον ναὺς κατεσκευάσας
 τῷ Σειλεύκῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν ἀντίοχον. καὶ τὸν ἐπιχρόμι-
 νοι κύαθος ἐν ταῖς συνουσίαις Σιλιεύκῃ σωτῆρας καλεῖσι. *Pro-*

percius IV. 6. Mox ait, o longa mundi Servator
 ab Alba, Auguste, Hecstorea cognite major avis
 Vince mari, jam terra tua est. *Dionys.* *Halic. X.*
 46. πατέρα, καὶ σωτῆρα, καὶ θεόν, καὶ πάντα τὰ τιμιώ-
 τατα ὀνομάζοντες. *Pausanias* I. 8. testatur Rhodios
 Ptolemaeum σωτῆρα nuncupasse, quod ita effert
Diodor. S. XX. 100. ἀπέπειλαν — ἐπερατίζσαντας τὸ
 παρ' Ἀμυωνι μαντεῖον, εἰ συμβαλεῖσι Ῥοδίης πτολεμαῖον
 ὡς θεὸν τιμῆσαι. XXXVII. Exc. p. 613. καὶ θεὸν καὶ
 σωτῆρα προσαγορεύοντων. de *Mithridate. Monument. A-*
dult. ap. *Cosmam* *Indicopl.* τῶν βασιλείων πτολεμαῖος
 καὶ βερνίκης θεῶν σωτῆραν ἀπόγονος. *Polyb.* Exc. 97.
 Prusias senatum ita salutatur: χαίρετε θεοὶ σωτῆρες. &
 V. 500. de *Antigono* *Tutore:* τοιγαρὲν οὐ μόνον ἐκρί-
 θη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν εὐεργέτης, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας,
 σωτῆρ. *Schol. Eurip. Hippolyt. 88.* ἀναξ κυρίας σωτῆρ,
 τὸς ἐν θεῶς ἄνακτας καὶ Σωτῆρας καλεῖται καταχρηστικῶς
 δὲ καὶ τὰς δισπότας ἄνακτας καλεῖται, ὡς δευτέρως σωτῆρας.
Herodot. VII. 192. Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐχάμενοι —
 templum ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην. *Strabo* IV. p.
 83. A. τὰς δὲ Διοσκύρους ἐπιμελητὰς τῆς θαλάσσης λε-
 χθῆναι, καὶ σωτῆρας τῶν πλεόντων. & V. p. 354. C.
 καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκύρων ἱερὸν ἱδρυσαμένους τιμῶν.
 ἔς πάντας σωτῆρας ὀνομάζουσιν. *Aristaenet.* I. 12. de
 Panacio Medico σωτῆρα τὸν ἀνδρα προσεῖπον. *Demosth.*
 Orat. funebr. καὶ μὲν καὶ τῶν Ἡρακλείδους παίδων ὡς τὰς
 ἄλλας ἔσασε, σωτῆρας ὀνομάσθησαν. *Dio O. III. p. 37.*
 C. πάντων ἑσος ἀνθρώπων γίνετα σωτῆρ καὶ φύλαξ. *De-*
mosth. de *Cor. 525, 32.* οἱ πρὸ μικρῶ μὲν τάξιν εἶχον
 ὑπὸ κράτει, δισπότῃ καὶ εὐεργέτῃ καὶ τὰ τοιαῦτα καλέοντα.
Philo in *Flacc. T. 2. p. 525, 45.* ὁ σωτῆρ καὶ εὐερ-
 γέτης σεβαστὸς. de *Cajo. p. 549, 9.* ὁ σωτῆρ καὶ εὐερ-
 γέτης εἶναι νομισθεῖς. *Jos. A. XII. 1. 1.* ὡς καὶ τὴν Συ-
 ρίαν ὥπασαν ὑπὸ πτολεμαῖς τῷ Λάγῃ, Σωτῆρας τότε χρη-
 ματίζοντος, τ' ἰκνωτῖα παθεῖν τῇ αὐτῇ ἐπικλήσει. & 5.
 5. Samaritani Antiocho, ἀξιοῦμεν ἔσε τὸν εὐεργέτην
 καὶ σωτῆρα. In *Inscription.* Aesculapius & Salus σω-
 τῆρες. & ἱερεὺς θεῶς Ράμης καὶ Σεβαστοῦ σωτῆρος. in *num-*
mis ἀπόλλων σωτῆρ. Σωτῆρ ἀσκληπιός, Διούσου Σωτῆρος,
 Ἡρακλείδους σωτῆρος. *Hadriani.* Ὀλύμπιοι σωτῆρα εὐεργέτην.
Cleopatras θεῶν σωτῆρα. κόρη Σωτῆρα Proserpina. *In-*
script. ἀφροδίτη θεῶν παναγάθη καὶ σωτῆρι. & Proser-
 pinas sanctae Servatrici. in numm. Apollinis Salu-
 taris. Unde iterum conficitur, ψιλῶ ἀνθρώπων titu-
 lum

εἰς τὸ ἔθρονον οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· Διέλθωμεν
 16 δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τῆτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. Καὶ
 ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνέυρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸ Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος καί μενον ἐν
 17 τῇ Φάτνῃ. Ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν ὡς τὸ ῥῆμα τῆ λαληθέντος αὐτοῖς ὡς τῆ
 18 παιδὸς τῆτος. Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν ὡς τὸ λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμέ-
 19 νων πρὸς αὐτούς. Ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα
 ἐν

duplex hominum genus statuere, alterum, cui favet, alterum, cui non favet; quod contradiceret iis quae praecedunt, ubi dicitur pax esse in terra, adeoque Deum toti humano generi favere: fin accipias de bona voluntate hominum, quod etiam Latinus interpres tenuisse videtur, illi jam pacem habebant. Et sane, sunt verba Vallae, quid attinebat precari pacem quasi non habentibus? Ergo precabantur angeli pacem super terram, & in omnibus hominibus bonam voluntatem, & iis praecipue, qui eam non haberent — ergo fit bona voluntas in iis, in quibus non est.

15. ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι] οἱ ἄγγελοι ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν D. ἀπ' αὐτῶν οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν οὐ. 69. εἰς τὸν οὐρανὸν] — 71. εἰς οἱ ἄνθρωποι] — L. 1. Colb. Versio Vulg. Syr. Copt. Orig. H. 13. Eusebius. εἶπον] εἶπαν L. ἀδελφῶν] ἐκτεῦς 69. εἰς] + εἰς Editio Complut. Plantin. Genev. 16. σπεύσαντες] σπεύδοντες D. 61. ἀνέυρον] εὗρον L. 17. διεγνώρισαν] ἐγνώρισαν D. τούτου] — D. 1. Versio Copt. Goth. Armen. probante J. Millio prol. 1197. 18. οἱ] — 1. ἀκούσαντες] ἀκούοντες D. 19. Μαριάμ] Μαρία D. πάντα συνετήρει] συνετήρει πάντα D. συμβάλλουσα] συμβαλοῦσα Colb.

lum σωτήρος, & σωτήρος τοῦ κόσμου, σωτήρος πάντων ἀνθρώπων vere tribui non posse.

ἐτέχθη ἡμῖν] *Lucan.* II. 383. Non sibi, sed toti genitum se credere mundo. *Plato* Epist. ad Archytam. ἑκάστος ἡμῶν ἔχ' αὐτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μὲν ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δὲ καὶ οἱ γεννησάντες, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ φίλοι. *Cic.* Offic. I. 7. Non nobis solum nati sumus, ortusque nostri partem patria vindicat, partem amici. *Plut.* Lycurg. p. 41. A. παρῆσαι οἱ ὑπάρξει τὸ παιδείαν αὐτῷ κομίζοντες. Ὁ δὲ δεξιόμοσος λέγεται καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν, βασιλεὺς ἡμῶν γέγονεν, ὡς Σπαρτιάταις — καὶ χαρίλαον ἀνέμασε, διὰ τὸ τοὺς πάντας εἶναι περιχαρεῖς. *Debarim* R. I. etiam nunc stabiliam regem Messiam S. D. de eo Es. IX. 6. quia puer natus est nobis.

13. στρατιάς] *Aristid.* in Romam I. p. 198. εἰ τις στρατιάς πλῆθος ἐξαγγεῖλαι βεβλήμενος, οἷον τῆς Ἑξέας, καὶ πάντων δὴ θαυμαζών, ἔτα λέγει μνηστὴς ἢ δυσμνηστὴς στρατιάς ἰδεῖν. *Schemoth* R. XV. & XXXV. extr. στρατὶα superna — seraphini — *Stellae*. 1. Similes sunt Israëlita exercitui coelorum. De illis dicitur *nomina* Ex. I. 1. & de stellis etiam *Pf.* CXLVII. 4. *Dio* O. V. p. 85. B. συναγαγόντα δὲ πλῆθος στρατοῦ πολλοῦ. *Midrasch Thehillin* XVIII. 1. Quamdiu David nondum poenitentiam egerat, non inscriptus erat τῇ στρατῷ supernae. vid. in *Matth.* XXIV. 29.

14. inf. XIX. 38. XV. 10. *Pf.* CXLIX. 3. i. c. Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία] Sc. εἰ. Deus favet hominibus, ὅτι εὐδοκεῖ ὁ Θεὸς ἐν ἀνθρώποις.

16. inf. 20. *Tub.* XII. 22.

19. συνετήρει] *Polybius* Leg. 104. p. 1293. ἡ δὲ φύγκλητος διακρίσασα τῶν κατηγορούντων, ἔτ' ἀτέριπτε τὰς διαβολὰς, ἔτ' ἐξέφαινε τὴν ἐαυτῆς γνώμην, ἀλλὰ συνετήρει παρ' ἐαυτῇ, διαπιστοῦσα καθόλου τοῖς περὶ τὸν εὐμένει καὶ τὸν ἀντίον. *Dan.* VII. 28. inf. 51.

συμβάλλουσα] *Herodot.* VII. 209. ἐκ εἰς συμβαλέσθαι τὸ ἐν. 239. ἐκ εἰς συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι. *Aristoph.* Vesp. 50. ἐκ εἰς ἐναργὲς τοῦτο συμβαλέω. 72. ἴσσοι, ἢ ἐδ' ἂν εἰς γνώμῃ ποτ' ἔτε συμβαλοί. *Ran.* 961. ἐκ εἰς συμβαλέω οὐ ράδιον ἦν. *Equit.* 245. εὐγε συμβαλέω αὐτ' ὅταν ᾖλον γ' ἀφ' ἧς ἐξενέγκω. *Dionys.* Hal. A. I. 24. ὡς δὲ ἀπενεχθέντα τὸν χρησμὸν ἔλαβον, οὐκ εἶχον τὰ λεγόμενα συμβαλέω, ἀμνημονοῦσι δὲ αὐτοῖς τῶν γεραίων τις συμβαλέων τὸ λόγιον λέγει. 34. ὡς δὲ ἐγὼ

συμβαλλόμενος εὐρίσκω. 73. ἀσαφὲς ἐκείνη καταλιπόντος ἐδ' ἐγὼ δύναμαι συμβαλέω. II. 71. ὡς ἐκ πολλῶν μὲν ἄλλων ἐγὼ συμβαλλομαι, μάλιστα δ' ἐκ τῶν. III. 69. ἐκ τῆς συνέταλτο οἱ μάντις. 72. ἔτε τὸν μόνον αὐτοῦ τὴν δύνατον — συμβαλέω. V. 46. καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις συμβαλέω οὐ χαλεπὸν ἦν, ὅτι ἡκίαν αὐτοῖς ταχίσαν καὶ λαμπρὰ σημαίνει τὸ διαμύνειν. VI. 14. τίως μὲν ἐθαύμαζον, καὶ τίς ἡ καταληφθεὶς τύχη ἀπέρως εἶχον συμβαλέω. VIII. 21. χαλεπὸν γὰρ ἦν ἀπὸρρήσιον αὐτῆς γενόμενον τὸ βέλευμα συμβαλέω. X. 2. τοῦτο τὸ τέρας οἱ μὲν ἐπιχαίρουσι μάντις οὐκ οἷοι τε ἦσαν συμβαλέω. XI. 57. καὶ αὐτὸ δύνασθαι συμβαλέω ἐπὶ τινι λόγῳ δικαίῳ, εὐκρίνως δὲ μίαν αἰτίαν. *de Thucyd.* ἐκ εἰς συμβαλέω, κατὰ τί τὴν Λακωνικὴν προέκρινε τῆς ἀττικῆς μάλλον. 51. ἐναρμόνιοι γὰρ τίνες εἰσιν, οἱ πάντα τὰ Θεοκρίδη συμβαλέω δυνάμενοι, καὶ ἐδ' ὅτι χωρὶς ἐξηγήσεως γραμματικῆς ἔνα. *Plato.* Cratyl. εἰ μὲν πᾶς εἰς συμβαλέω τὴν κρατύλη μαντικὴν, ἡ δὲ ἀκούσομαι. *Dio Chrys.* XIII. p. 221. C. χαλεπὸν μοι ἀνέλεον ἄτοπον τινα χρησμὸν, καὶ οὐ ράδιον συμβαλέω. XLII. p. 503. A. ὅπως μὲν ὑμεῖς διακρίσθε περὶ ἐμοῦ, καὶ τῆς ἐμῆς σοφίας ἔτε ἀμαθείας, οὐ δύναμαι συμβαλέω. LXI. p. 581. D. τί γὰρ ἐκ τῶν γινόμενων περὶ αὐτὴν, οὐκ ἂν τις συμβαλέω τὴν διάνοιαν μὴ πάντων ἀπλῶς μὴδὲ εὐθὺς σκοπῶν; *Arrian.* Alex. VII. 28. ἐκ τῶν φαινόμενων τὸ εἶδος συμβαλέω εὐτυχίστατος. *Rupis.* 71. ἡ στρατὶα δὲ τὰς σημεία ἐφέρειν ὁρᾶν, ἢ οἱ πρὸς βίβας τὸ πλῆθος ἐκ τῶν συμβαλόων. B. C. I. p. 693. τὸ δ' ἀκριβὲς ἄσθλον ἦν, καὶ οὐκ εἶχον τὴν αἰτίαν ἐγὼ συμβαλέω, δι' ἣν ἂν ἔταος ἐγένετο. *Pausan.* Messen. τότε μὲν δὴ ἀριστόδημος καὶ οἱ μάντις ἀπέρως εἶχον συμβαλέσθαι τὸ εἰρημένον. *Attic.* 31. πυνθανόμενος δὲ, σαφὲς ἐδὲν ἐς αὐτὰ ἐπισταμένους τῆς ἐξηγητῆς εὐρον, αὐτὸς δὲ συμβαλέωμαι τῇδε. *Lucianus* Longaev. I. ὄναρ — τοῦτο κλειστοῦς, προσφέρω σοι δᾶρον τὰς μακροβίας — συμβαλέωμαι δὲ οὐκ εἶχαν τίνας, ὁ Θεὸς κλειύει μοι προσφέρειν σοὶ τὰς μακροβίας. *Schol.* διακρίνω, νοῦσαι. *Plut.* de fera num. vind. p. 549. F. ὁ γὰρ ἰατροῦ μὲν ἰδιώτην ὄντα συμβαλέω λογισμῶν. *de Genio* Socr. p. 578. F. εἰς συμβαλλοὶ τῶν γεγραμμένων, ἐρμηνεύσαντα εὐθὺς ἀποσείλει. *Aret.* Cappad. Cur. I. 10. ψυχρὸν δὲ ὕδωρ, ὁπόσοι τῶν ἡνερῶν τοῖς πλεονεχέοις ἔδοσαν, ἔτε ὁκόμῃ λόγῳ συμβαλέωμαι ἔχω, οὐδὲ τῇ πειρᾷ πιστώσασθαι. *Galen.* de Dogm. Hippocr. & *Plat.* V. ἐπειδὴ τοῖνυν σὺ παρὰ δράμεις, εἰδ' ἐκὰν εἰτ' ἄκων τὸν λόγον, οὐ γὰρ εἶχαν συμβαλέω. *de loc. affect.* VI. λεγόντων μὲν οὐκ ἐπαρκέει ταῦτα πολλῶν ἡκαστα, μὴ θεα-
 σά-

ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸ Θεὸν 20
 ὅτι πάντα οἷς ἠκούσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς. Καὶ ὅτε ἐπλήρωσαν ἡ- 21
 μέραι ὅκλῳ τοῦ φιλεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν
 ὑπὸ τῆς ἀγγέλου πρὸ τῆς συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ. Καὶ ὅτε ἐπλήρωσαν αἱ 22
 ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, καὶ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυ-
 μα, ὡς προσέταται τῷ Κυρίῳ, (καθὼς γέγραπται) ἐν νόμῳ Κυρίου· Ὅτι πάντες ἀρσεν 23
 νοῦγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται. Καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, καὶ τὸ εἰρημέ- 24
 εῖν νόμῳ Κυρίου, ζευγὺς τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσὺς πετεινῶν. Καὶ ἰδοὺ, ἡν ἄνθρωπος 25

ἐν

ἡπέστρεψαν

20. ἐπέστρεψαν] ὑπέστρεψαν ADEFGHKLM 1. 3. 9. 10. 11. 13. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45.
 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 67. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 90.
 91. 106. Evang. 1. 2. 7. 11. 12. 16. 17. 19. 20. 24. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. &
 2. Wechelii, Bogardi, Bengelii. Theophylactus.

εἶδον] ἰδοὺ Colb.
 21. ἐπλήρωσαν] συνετελέσθησαν D. ἐπληρώθησαν 33.
 ἡμέραι] + αἱ D. Versio Syra posterior in margine.

τὸ παιδίον] αὐτὸν AFKL 1. 4. 5. 8. 9. 10. 12. Colb. duo. 15. 27. ex emendatione. 29. 34. 35. 36. 38.
 39. 40. 42. 49. 51. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 72. 78. 83. 89. 90. 91. Editio Complut.
 Plantin. Stephani 1. 2. Wechelii, Bengelii, Genev. Versio Goth. Copr. Armen. Syra posterior, Arab. Origenes H.
 14. Andreas Cret. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1378.

καθὼς] + καὶ G.
 22. αὐτῶν] αὐτῆς Editio Complut. Plantin. Bezae. Elzevirii, Genev. αὐτοῦ D 47. 56. 61. Versio Vulg.
 — Versio Copr. Arab. Amphilochius. Irenaeus III. 10. probante J. A. Bengelio in Gnom.

Μωσέως] Μωυσέως D 11. 12. 14. 69.
 αὐτὸν] οἱ γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν 50. 64. Gregor. Nyss. de Occursu Domini.
 τῷ] — D.
 24. εἰρημένον] γεγραμμένον 6. Codices Latini.

αἱ] — 106.

23. ἐν] + τῷ DF.

τῷ] — D.

ἐν] + τῷ D.

σάμενος δ' αὐτὰ οὐκ ἔχω συμβαλεῖν ἕτε περι τῆς γενέ-
 σεις αὐτῶν ἕτε περι τῆς οὐσίας ἀκριβῶς οὐδὲν. de rat.
 Med. I. οὐ γὰρ ἔχω συμβαλεῖν, εἴτ' ἐν τῇ τῶν ὀργάνων
 εὐσθεσίᾳ μόνον τὴν ὑγίαν, εἴτε ἐν τῇ τῆς σάρματος διαθέ-
 σει, εἴτ' ἐν ἀμφοῖν υποτίθεται. Herodot. I. 68. ὁ δὲ ἐν-
 νοῦσας τὰ λεγόμενα συνεβάλλετο τὸν ὀρίεσιν κατὰ τὸ θεο-
 πρόπιον τοῦτον εἶναι τῇδε συμβαλλόμενος — συμβα-
 λόμενος δὲ ταῦτα. II. 33. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν
 παρμερρέοντα καὶ ἑτέρωχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον ---
 ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι τοῖς ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα
 τεκμαιρόμενος. VI. 63. ἐπὶ δακτύλῳ συμβαλλεσμένους τῆς
 μῆνας. 80. συμβάλλομαι δ' ἐξέκειν μοι τὸ χρηστέρως. 107.
 συνεβάλλετο ὡς ἐκ τῆς οὐραίας — ἐκ μὲν δὲ τῆς ἕψιος συν-
 βάλλετο ταῦτα. 108. ταύτην τὴν ὕψιν συνεβάλλετο ἐξε-
 λλυθῆναι. VII. 142. οἱ μὲν δὲ κατὰ τὸν φραγμὸν συνε-
 βάλλετο τὸ τὸ ζῦλινος τεύχος. 143. ἔκ ἔφη πᾶν ὀρέως
 τῆς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι. Apollod. Bibl. II. 8.
 τὰς γὰρ χρησμοῦς οὐ συμβάλλειν — συμβαλόντες ἔν τὸν
 χρησμὸν. Athenaeus XIV. p. 614. C. τὸν τῆς θεᾶς χρη-
 σμὸν συμβάλλων. Sextus Empir. a. Physic. II. 229.
 πάρεσι μὲν ἥδη συμβαλεῖν ἐκ τῶν προσηγοριῶν, ὅτι ἐδ'
 ἐκ ταύτης οἶον τ' ἐστὶν βεβαίως τι μαθεῖν. Long. Pastoral.
 II. p. 73. συνετὰ μὲν οὖν πᾶσι ἦν τὰ γνώμης τοῖς φροῦδουσιν
 ὀρθῶς, ὅτι ἐκ Πανός ἦν τὰ φαντάσματα καὶ ἀκούσματα,
 μνησθέντος τι τοῖς ταύταις, ἔκ ἔχον δὲ τὴν αἰτίαν συμβαλεῖν.
 III. p. 109. τὸν χλόης ἔρωτα καταμαρτυρούμενος πρότερον μὲν
 ἢ ἐκ νουμάτων καὶ γίγνωτος συνεβάλετο τοῦτο. Libanius
 O. XI. p. 349. A. ἰδοὺ δὲ δὴ πᾶσι, καὶ τοῖς ἐ δὴ
 νοῖς συμβάλλειν. D. XI. p. 384. A. τί πίπτοντες ὁ ἄν-
 θρωπος, ἐσκόπῃ, καὶ συμβαλεῖν οὐκ εἶχον τὸ δεινόν. Ari-
 stid. Plat. II. p. 187. ταῦτ' εἰκότως οἱ μὲν ἄλλοι χα-
 λιπῶς εἶχον συμβαλεῖν, δημοτοκλῆς δὲ ραδίως ἐξεῦρεν. Eu-
 stath. II. α. p. 26. 30. καντεῦθεν τὸν χρησμὸν ὅψι ποτε
 συνεβαλόν. 83. 34. 25. Θεομηνίαν εἶναι τὸ πάθος συμβάλλ-
 λεται. M. p. 872. 22. ὡς δὲ τὸ συνεβάλλετο νόησιν τι-
 να σημαίνει παρά τοῖς μὲν ἑμῶν δηλοῖ τὸ συνεβάλλετο τὸν
 χρησμὸν ἦν ἐν ἰδέσθῃ. 8. p. 948. 49. παρά γε τοῖς ὑπε-
 ρον συμβάλλεσθαι εἰς τὸ νοῦσαι, οἷον συνεβάλλετο τὸν χρησ-

μὸν ἦν ἐν ἰδέσθῃ. Heliodor. I. p. 2. καὶ τὸτο παρῇ συμ-
 βάλλειν καὶ τοῖς πορρωτέν. p. 9. ἡ δὲ τῶν μὲν λεγομένων
 ἔδον συνετὰ, τὸ δὲ προσεπτόμενον συμβαλεῖσθαι. p. 48.
 ταῦτα συμβάλλειν ἕτε ἰδιώτην οὐτε ἐβελόμην. IV. p.
 186. ἐγὼ μὲν ὅτῃ τείνει τὸ ὅσον συνεβαλλόν. Ceb. Tab.
 οὐς [μύθους] οὐκ ἠδυνάμειθα συμβαλεῖν, τίνας καὶ πόθεν ἦ-
 σαν. Moschopolus. συμβάλλεται δὲ τις τὸ δὲ τι σοχα-
 ζόμενος καὶ τοῦ. Arrian. Exp. Alex. V. 1. οὐ γὰρ ἔχω
 συμβαλεῖν. & 7. οὐδὲ τοῦτο ἔχω συμβαλεῖν. VI. ἕτε ἔ-
 χω ἀτρεκῶς συμβαλεῖν, ἕτε μὲν εἰς εἰκάζειν, ἐκείνο δὲ
 καὶ αὐτὸν αἰ μὲν δοκῶ ἰσχυρίσασθαι. I. 26. καὶ τὸν ἀν-
 τὸν ταύτην συνεβάλλειν. II. 3. συμβαλόντας τὸ μαρτυροῦ.
 Jos. A. II. 5. 3. ὁ δὲ Ἰάσητος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ
 τὸ ἔναρ. de conjecturibus & interpretibus somni-
 orum oraculorumque dicitur.

22. Exod. XIII. 1.

24. Observa varietatem κατὰ τὸν νόμον. 22. καθ-
 ὡς γέγραπται ἐν νόμῳ. 23. κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ.

Herod. III. 76. ἐφάνη ἰρήκων ζ. ζεύς, δύο αἰγυπιαῖν
 ζεύς διὰκοντα. Oblatio pauperis Lev. XII. 8. Peficta
 f. 3. 4. Agrippa rex voluit offerre mille holocausta
 die uno: ait eum praevenit pauper quidam duo-
 bus turturibus. & Vajikra R. f. 168. 2. Biccurim
 VIII. 1. 2. distinguitur inter primogenitos haere-
 ditatis & primogenitos sacerdotii, isti tantum re-
 dimendi erant, in quorum scilicet corpore nullum
 erat vitium.

25. εὐλαβῆς] Plato de Legg. VI. εὐλαβεῖσθαι θεῶν.
 Demosth. c. Mid. ἕτως εὐλαβῶς, ἕτως εὐσεβῶς, ἕτω
 μετρίως διακίεσθαι. Plut. Camill. p. 139. D. τὴν τοῦ
 ἀλβίνου πρὸς τὸ θεῖον εὐλάβειαν καὶ τιμὴν. Liban. D.
 XIV. p. 420. D. τὴν τοῦ δήμου πρὸς τὸ δαίμονιον εὐλά-
 βειαν. Juvenal. XIV. 141. Quidam sortiti metuen-
 tem Iabbara patrem, Nil praeter nubes & coeli
 numen adorant, Nec distare putant humana car-
 ne suillam, Qua pater abstinit; mox & prae-
 putia ponunt. Romanas autem soliti contemnere le-
 ges, Judaicum ediscunt, & servant, ac metuunt
 jus,

ἐν Ἱερουσαλὴμ ὃ ὄνομα Συμεών· καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσ-
 26 δεχόμενος ὡς ἀκλήσιον τοῦ Ἰσραὴλ· καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἦν αὐτῷ
 κεχρηματισμένος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῇ τὸν
 27 Χριστὸν Κυρίον. Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
 28 τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς χεῖρ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου τοῦ δεῖ αὐτοῦ, καὶ
 29 αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸ Θεόν, καὶ εἶπε· Νῦν
 30 ἀπλύνεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ. Ὅτι εἶδον οἱ
 31 ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, Ὁ ἡτοίμασας χεῖρ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν·
 32 ὥς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. Καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ
 αὐ-

μοισσούς] μοισσοὺς EGH 2. a prima manu. 44. 87.

ἦν prius] — FM 1.

εὐλαβὴς] εὐσεβὴς K 11. 15. 63. 68. duo Stephani Codices. 72. Versio Syra posterior in margine.

τοῦ] τῷ L 1.

ἅγιον ἦν] ἦν ἅγιον AEGH 3. 44. 72. 73. 74. 76. 83. 89. 90. Evang. 24. Edit. Complut. Bengelii.

26. ἔ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος] κεχρηματισμένος δὲ ἦν D.

πρὶν ἢ] ἕως ἂν 33. 40. 53. 57.

ἰδῇ] ἰδεῖν K 46. 52. 69. 72. Evang. 20. Editio Erasmi 2.

27. εἰσαγαγεῖν] εἰσαγαγεῖν A 15. 53.

28. αὐτὸ] αὐτόν M 9. 13. 29. 51. 59. 60. 67. 69. 106. Evang. 19. 24.

αὐτοῦ] — L 72.

31. πάντων τῶν λαῶν] πάντες τοῦ λαοῦ 98.

32. ἀποκάλυψιν] ἀποκάλυψιν f. ἀγαλλίασιν Versio Syra posterior in margine.

δόξαν] δόξα 72. in ora.

33. Ἰωσήφ] ὁ Ἰωσήφ A 88. ὁ πατὴρ αὐτοῦ DI. 1. 33. Versio Vulg. Copt. Armen. Syra posterior in margine. Versio Lutheri, Tigurina, Belgica vetus, Polani, Castalionis, Origenes H. 16. 17. Hieronymus a. Helvid. Cyrillus Catech. 68. Augustinus de C. E. II. 1. probante f. A. Bengelio, & f. Millio prol. 414. ὁ πατὴρ Editio Erasmi.

jus, tradidit arcano quodcumque volumine Moses: Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti, Quaesitum ad fontem solos deducere verpos. Sed pater in causa, cui septima quaeque fuerit lux ignava, & partem vitae non attigit ulla. Aët. II. 5. VIII. 2. Inscriptio. Soteriaë matri pientissimae, Religionis Judaicae metuenti. Ovid. M. V. 100. Emathion aequi cultor, timidusque deorum.

παράκλησιν] Chetuboth f. 67. 1. Dixit R. Eleazar f. Zadoci: ita videam consolationem! vidi eam colligentem hordea. Chagiga f. 16. 2. & Maccoth f. 5. 2. Dixit R. Juda f. Tobiae: ita videam consolationem! si non morte multavi testem falsum. Dixit ei Simeon f. Scheta: ita ego videam consolationem! fudisti sanguinem innocentem. Schevuth f. 34. 1. Sanhedrin 4. R. Simeon f. Scheta dixit: ita videam consolationem! vidi quendam stricto gladio alium persequentem. Targum Jerem. XXXI. 6. Qui desiderant annos consolationis venturos. Esaj. XXXIII. 20. XL. 1. Targum Esaj. IV. 3. omnis qui scriptus est ad vitam aeternam, videbit consolationem Israël. Eccha R. I. 16. ita videam consolationem! si non. bis. & IV. 8.

Cum hic mentio fiat Simeonis, cujus pietas eo tempore celebrata fuit, vix alius intelligi potest quam Simeon pater Gamalielis, de quo Aët. V. 34. filius vero Hillelis, quem Josephus Pollionem appellat. Tempora convenire ipsi Judaei fatentur, Gansius in Zemach: Jesu Nazareni natiuitas contigit diebus R. Simeonis f. Hillelis. vid. f. Altung Schilo p. 299.

26. ἰδεῖν θάνατον] Ps. LXXXIX. 49. Heb. XI. 5. Jo. VIII. 51. Anthol. MS. III. 83. κύνες. εὐχόμενος, νόσων ἐκτός, ἰδεῖν αἰδαν.

29. ἀπολύεις] Themistius ap. Stob. S. CXIX. ἀπολύσθαι τὸν ἀποθνήσκοντα, καὶ τὴν τελευταίαν ἀπόλυσιν καλοῦσι. Aelian. V. H. XIII. 20. ἀπολύσθαι τὸ ζῆν. Arrian. Epictet I. 9. αἰρωτοί, ἐκδέχασθε τὸν θῆον,

15. ἰδού] — D. Versio Goth. Syr.

δίκαιος ἔ εὐλαβὴς] εὐλαβὴς ἔ δίκαιος Versio Syr.

εὐλαβὴς] εὐσεβὴς K 11. 15. 63. 68. duo Stephani Codices. 72. Versio Syra posterior in margine.

τοῦ] τῷ L 1.

ἅγιον ἦν] ἦν ἅγιον AEGH 3. 44. 72. 73. 74. 76. 83. 89. 90. Evang. 24. Edit. Complut. Bengelii.

26. ἔ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένος] κεχρηματισμένος δὲ ἦν D.

πρὶν ἢ] ἕως ἂν 33. 40. 53. 57.

ἰδῇ] ἰδεῖν K 46. 52. 69. 72. Evang. 20. Editio Erasmi 2.

27. εἰσαγαγεῖν] εἰσαγαγεῖν A 15. 53.

28. αὐτὸ] αὐτόν M 9. 13. 29. 51. 59. 60. 67. 69. 106. Evang. 19. 24.

αὐτοῦ] — L 72.

31. πάντων τῶν λαῶν] πάντες τοῦ λαοῦ 98.

32. ἀποκάλυψιν] ἀποκάλυψιν f. ἀγαλλίασιν Versio Syra posterior in margine.

δόξαν] δόξα 72. in ora.

33. Ἰωσήφ] ὁ Ἰωσήφ A 88. ὁ πατὴρ αὐτοῦ DI. 1. 33. Versio Vulg. Copt. Armen. Syra posterior in margine. Versio Lutheri, Tigurina, Belgica vetus, Polani, Castalionis, Origenes H. 16. 17. Hieronymus a. Helvid. Cyrillus Catech. 68. Augustinus de C. E. II. 1. probante f. A. Bengelio, & f. Millio prol. 414. ὁ πατὴρ Editio Erasmi.

ὅταν ἐκείνος σημήνη, καὶ ἀπολύσῃ ἡμᾶς ταύτης τῆς θανάτου, τότε ἀπολύσθαι πρὸς αὐτόν. Hierocl. in aur. Carm. περιμένειν ἕως ἂν ὁ Θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. Plut. Consolat. ad Apollon. p. 108. C. ἕως ἂν ὁ Θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. Statius Theb. VII. 366. Donec te thalamis habilem integramque resignem; Hoc satis; & fessum vita dimittite Parcae. Num. XX. 29. Tob. III. 13. XI. 8. Gen. XV. 2. 15. XLVI. 30. Schir Hashirim I. 1. Cum venisset tempus ejus, ut dimitteretur e mundo. & comm. 7. Bereschith R. LXIII. 16. Melius fuisse illi, ut dimitteretur in pace. LXXIX. 1. Non dimissus est Jacob pater noster e mundo, priusquam videret DCM ex filiis filiorum pugnam Num. XX. 29. Plinius Panegy. Trajan. 22. Alii, se satis vixisse, te vivo, te recepto: alii, nunc magis esse vivendum, praedicabant. Ter. Eunuch. III. 5. 3. Nunc est profecto, interfici quum perpeti me possum, ne hoc gaudium contaminet vita aegritudine aliqua. Aeschylus Agam. 548. χαῖρά τίθῃμαι ἢ οὐκέτ' ἀντιπρὸ Θεοῦ. Od. η. 224. ἰδόντα με καὶ λιποὶ αἰὼν κτῆσιν ἐμῇ, δμῶας τε καὶ ὑπερφερὲς μίγα δῶμα.

30. Oculi mei cum emphasi dicitur. Job XIX. 27. XLII. 5. 1. Jo. I. 1.

31. κατὰ πρόσωπον] Gal. II. 11. Aët. III. 13. XXV. 16. Polybius p. 1418. ἐκείνος μὲν ἔφη λάθρα καὶ κατ' ἰδίαν ποιῆσθαι κατ' αὐτὰ τὰς διαβολὰς· αὐτὸς δ' ἔκρυψε κοινῇ καὶ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ποιῆσθαι τὴν κατηγορίαν. p. 1103. διὰ τὸ κατὰ πρόσωπον ἡλείας μὲν ἀμφισβητεῖν τοῖς ἀχαιοῖς. p. 1179. τοῖς βυλομένοις κατὰ πρόσωπον λέγειν τὸ φαινόμενον, καὶ κατηγορεῖν τοῦ βασιλέως. p. 1318. πολλὰν λόγων γινόμεναν καὶ φιλαπεσχθῶν κατὰ πρόσωπον εἰς ἀλλήλους. p. 1418. ἐλεγχομένοι γὰρ κατὰ πρόσωπον ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρογράφων. p. 1452. ἐ-δάρρει δὲ καὶ τὰ παιδάρια — κατὰ πρόσωπον αὐτοὺς προβάτας ἀποκαλεῖν. p. 1109. οἱ μὲν γὰρ ἀντοφθαλμῶσαι κατὰ πρόσωπον, καὶ σωτῆρα προφωτῆσαι βυλόμενοι. Co-ram. in faciem. in os. Deut. VII. 24. IX. 2. Jo. I.

αὐτοῦ θαυμάζοντες ὅτι τοῖς λαλουμένοις ᾤει αὐτοῦ· Καὶ ἐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν, 33
 καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ ἡ μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ οὗτοι καὶ εἰς πᾶσιν καὶ ἀνάστασιν πολ- 34
 λῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. (Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς ἡ ψυχὴν διελού- 35
 σε) ῥομφαία·) ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν ἀβυσσογισμοί. Καὶ ἦν 36
 Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις
 πολλαῖς, ζῆσασα ἔτη μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ ἀπὸ ἡ παρθενίας αὐτῆς. Καὶ αὕτη χήρα ὡς 37
 ἑτῶν ὀγδοήκοντα τεσσαρῶν, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δαίμοσι λα-
 τρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. Καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁπίστ᾽ αὐτὴν ἀνθωμολογοῦντο τῷ Κυ- 38
 ρίῳ, καὶ ἐλάλει ᾤει αὐτῇ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ ὡς 39
 ἑτέ-

αὐτοῦ] — iidem.

34. αὐτοὺς] αὐτὸν 38. Versio Goth. Armen. Theophylactus.

αὐτοῦ] τοῦ παιδίου Versio Copt.

πολλῶν] + ἐθνῶν 46. 52.

ἀποκαλυφθῶσιν] ἀνακαλυφθῶσιν D.

ἀβυσσογισμοί] λογισμοί 70.

Ἄννα] Ἄννα L.

Ἀσὴρ] + καὶ D. Versio Syr.

ἔτη μὲν ἀνδρὸς] μὲν ἀνδρὸς ἔτη G.

37. ὡς] — D. Versio Goth.

ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ] τοῦ ναοῦ D.

38. αὕτη] — ADL 27. ex emendatione. 59. a prima manu. 61. Versio Copt. Theophylact.

κυρία] ἡ DL. Versio Copt. Syra posterior in margine. Nyssen. in Ἰσοπαι.

προσδεχομένοις] δεχομένοις F.

ἐν Ἱερουσαλὴμ] τοῦ Ἰσραὴλ B. Versio Vulg.

A. 1. 72. Codices Latini. Versio Goth. Sax. Syr. Copt.

τὰ] — D 42. 63. Colb. 69. Editio Erasmi 1. 2. Aldi.

αὐτῶν] αὐτῶν DGK 3. 9. 10. 11. 15. 29. 33. 46. 48. 49. 51. 55. 59. 61. 62. 69. 73. 74. 83. 90. 91.
 Evang. 19. Editio Complut.

ἐπὶ] + πᾶσι 1. Versio Syra posterior.

Μαριάμ] Μαρίαν D.

πᾶσιν] + εἰς D. Versio Vulg.

35. ἂν] — D 15.

ἐκ] — D. Versio Syr.

36. ἦν] — Versio Syra.

φυλῆς] — Versio Syra posterior.

αὕτη] + ἦν 106.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

μὲν ἀνδρὸς ἐπὶ] ἐπὶ μὲν ἀνδρὸς AD 72.

5. Diod. S. XIX. 46. κατὰ πρόσωπον περὶ τῶν ἀναγ-
 καίων κοινολογησάμενος. Polyb. I. p. 41. τῶν μὲν κατὰ
 πρόσωπον αὐτοῖς προσμαχομένοις τῶν δὲ κατὰ νύκτα προσ-
 πτόντων. V. p. 592. ἐπὶ παρήσαν οἱ βασιλεῖς ἀμ-
 φότεροι κατὰ πρόσωπον τὰς αὐτῶν τάξεις παρακαλῶντες.

34. Pkilo de maledictione T. 2. p. 431, 30.
 προσκρίνεται γὰρ σκοπὸς τοῖς ἐθέλουσιν ἀγῆν, φέρειν, ἀρ-
 πάζειν, ὑβρίζειν, τιτρώσκειν, εἰς βλάβας, εἰς αἰκίας, εἰς
 πανωλεθρίαν ὡς μηδὲν ἀφεῖναι τῶν βλημάτων κωφόν, ἀλλ'
 εὐσκοπὰ καὶ εὐτοχὰ πάντα. Heb. XII. 3. Lament.
 III. 12.

35. Pl. λ. 268. ἐξείασι δὲ δύναι δύνον μένος ἀτρέδαι. II.
 1. 3. πένθει δ' ἀτλήτω βεβολήκατο πάντες ἄριστοι. & 9. ἀ-
 τμήδης δ' ἄχει μεγάλῳ βεβλημένος ἦτορ. Eustath. βίβει
 τὸ πένθος οἶκεν, ὡς πλῆττον εἰς ψυχὴν. Liban. D. XXXV.
 p. 780. A. νῦν δ' ὡς οἷον τε πρὸς τὴν τῆ πάθος ἀπομά-
 χεσθαι μνήμην, αὐτῆς μὲν τῆς ψυχῆς μέσης καθικνουμένην,
 καὶ ὅλας δακρύων πηγὰς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ὀχετηγῶσαν.
 Diodor. S. XIII. 58. αἱ γυναῖκες ἀναλογιζόμεναι μὲν τὴν
 ἐν τῇ Λιβύῃ μέλλουσιν αὐταῖς ἔσθαι δουλείαν, θεωρεῖσαι
 δ' αὐτάς, ἅμα τοῖς τέκνοις, ἐν ἀτιμίᾳ καὶ προπηλακισμῷ
 δεσποτῶν ἀναγκαζόμενας ὑπακούειν, τῶν δ' ὀρώσαι ἀσύ-
 νητον μὲν τὴν φωνήν, θηριώδη δὲ τὸν τρόπον ἔχοντας, τὰ μὲν
 ζῶντα τῶν τέκνων ἐπένθει, καὶ καθ' ἕκαστον τῶν εἰς ταῦτα
 παρανομιημάτων οἰοῖται νυγμὸς εἰς τὴν ψυχὴν λαμβάνουσιν
 περιπαθεῖς ἐγένοντο, καὶ πολλὰ τὴν αὐτῶν ψυχὴν καταδύ-
 ροντο. Rutilius I. 451. Nam juveni offenso faevi
 post tela doloris Dicitur humanum displicuisse ge-
 nus. ἕψος τιτρώσκει σῶμα, τὸν δὲ νῦν ὑ-
 βρις. Aen. XII. 168. Sic exhortata reliquit Incer-
 tam, & tristi turbatam vulnere mentis. Julian.
 Panegy. 3. in Constantium. ποταπὸν δὲ χεῖμα λαιδο-
 ρία, ὡς θυμοδακίς ἀλγῶν, καὶ ἀμύττω ψυχὴν μᾶλλον
 ἢ σιδήρος χρωῖα. Jos. A. VIII. 8. 3. πληγέντες δὲ ὑπὸ
 τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρε, καὶ ἀλγίσσαντες. Jo. XIX. 25.
 Psal. CV. 18. Statius X. 619. Non secus ac tor-

ta trajectus cuspidē pectus accipit exanimis.

Teipsa superstitute & spectante cruci affigetur.

Horat. S. II. 8. 73. Ducis ingenium res Ad-
 verfae nudare solent, celare secundae.

36. Ovid. H. VII. Anna soror, soror Anna F.
 III. 523. Aen.

Ἀσὴρ] Bereschith R. LXXI. 13. R. Levi dixit:
 Filiae eorum [Aferitarum] fuerant pulchrae, & du-
 cebantur a sacerdotibus unctis oleo unctionis i. e.
 olivarum. R. Simon dixit: ducebantur a Regi-
 bus unctis oleo olivarum. XCIX. 13. Afer
 panis ejus pinguis, quia filiae ejus pulchrae S. D.
 quoniam beatam me praedicabant filiae, & Deut.
 XXXIII. 24. Sit ex acceptis fratribus suis, prop-
 ter filias suas. & ipse dedit delicias regibus, quia
 filiae ejus aptae regibus S. D. 2. Sam. I. 24. Ge-
 nef. XLIX. 20.

παρθέναι] Apollon. Rhod. II. 504. Παρθενὴ καὶ
 λίκτρον ἀκράτον. Herodian. IV. 6. 9. τὰς τεῖς τῆς ἱερίας
 ζῶντας κατορύττειν, ὡς μὴ φυλάττεσθαι τὴν παρθενίαν.

37. καὶ αὕτη χήρα] inf. VII. 12.

Quintilian. Decl. CCCVI. Mulier quae post
 amissum maritum per tot annos, qui facere pote-
 rant ab infantia virum fortem, sic complexa est
 viduitatem, tanquam genus pudicitiae. 1. Tim. V. 5.
 9. Jos. A. XVIII. 6. 6. τιμία δ' ἦν ἀντιπῶ τιβερία
 εἰς τὰ πάντα, συγγενείας τε ἀξιώματι, Δρέσκ' γὰρ ἦν ἀ-
 δελφὲς τῇ αὐτῇ γυνὴ, καὶ ἀρετῇ τῇ σώφρονος. Νέα γὰρ χη-
 ρεύειν παρέμεινε, γάμῳ τε ἀπέπειε τῷ πρὸς ἕτερον, καὶ περ
 τῷ Σεβαστῷ κλειεῖσαντός τινι γαμῆσθαι, καὶ λοιδοριῶν ἀπ-
 ηλλαγμένοις διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον.

38. ἀνθωμολογοῦντο] Deo ἀντ' εὐεργεσίας pro accep-
 tis beneficiis agebat gratias. Sir. XVII. 27. 28. 3.
 Esr. VIII. 93. Esrae III. 11. Ps. LXXXVIII. 14.
 Plut. Timol. p. 260. B. εὐαθόταν δὲ τῶν ὑπατιῶν λα-
 βόταν οἷον ἀνθωμολογεῖσθαι τινα χάριν.

ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ χτ' ἢ νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πό-
 40 λιν αὐτῶν Ναζαρέτ. Τὸ δὲ παιδίον ἠύξανε, καὶ ἐκράταιστο πνεύματι, πληρούμενον
 41 σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό. Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱε-
 42 ρουσαλὴμ τῇ εορτῇ τοῦ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς
 43 Ἱερουσόλυμα χτ' τὸ ἔθνος τῆς εορτῆς. Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέ-
 φειν αὐτοὺς, ὑπέμεινε Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ
 44 αὐτοῦ. Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἤλθον ἡμέρας ὁδόν· καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν
 45 ἐν τοῖς συγγενεῖσι καὶ ἐν τοῖς γνωτοῖς. Καὶ μὴ εὐρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσα-
 λὴμ,

Ναζαρέτ] Ναζαράτ A 1. 2. prima manu. Ναζαρέθ D 69. 73. Editio *Erasmii*, *Bogardi*. Versio *Vulg.* *Copt.*
Syr. + καὶ ὡς ἐρέθη αὐτῷ τοῦ προφῆτου, ἐπὶ Ναζαράτ καλεθήσεται D. 40. παιδίον] + Ἰησοῦς D.
 ἠύξανε & ἐκραταιότο] ἐκραταιότο & ἠύξανετο D. a prima manu.
 πνεύματι] — DL. Versio *Vulg.* *Copt.* *Armen.* *Titus*. probante *J. Millio* prol. 415.
 ἐπ' αὐτό] ἐν αὐτῷ D 64. 66. Versio *Vulg.* ἐπ' αὐτὸν M. Editio *Complut.* ἐπ' αὐτῷ 3. 47. 71. 86.
 88. *Evang.* 2. 13. 14. 16. 22. *Syncellus*. 41. καὶ ἐπορεύοντο] ἐπορεύοντο δὲ & D.
 Ἱερουσαλὴμ] + ἐν D. 42. ὅτε] ὡς 59.
 ἐτῶν] αὐτῷ ἐτῇ DL. δώδεκα] δεκάδυο 1.
 ἀναβάντων] ἀναβαινόντων AKL 33. 72. *Evang.* 20. ἀναβάντων αὐτῶν] ἀνέβησαν οἱ γονεῖς αὐτῷ ἔχοντες αὐτὸν D.
 εἰς Ἱερουσόλυμα] — DL. Versio *Syr.* *Copt.* ἐρῆς] + τὸ ἀζύμων D.
 43. τελειωσάντων] τελειωσάντων D. Ἰησοῦς] — 87.
 ὑπέμεινε] ἀπέμεινε D 1. 46. Editio *Erasmii* 1. *Aldi*, *Theophylactus*.
 Ἰησοῦς ὁ παῖς] ὁ παῖς Ἰησοῦς D.
 ἔγνω Ἰωσήφ & ἡ μήτηρ] ἔγνωσαν οἱ γονεῖς DL 1. 33. Editio *Erasmii*, *Bogardi*, Versio *Syr.* posterior in margine
Vulg. *Copt.* *Armen.* *Tigurina*, *Cassal.* *Lutheri*, *Polani*, *Hieron.* a. *Helvidium*.
 44. νομίσαντες δὲ] ἐ νομίσαντες D. ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι] εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ D 1.
 ἡμέρας ὁδόν] ὁδὸν ἡμέρας D. ἀνεζήτησαν] ἐζήτησαν M 14. 45. 49. 83.
 συγγενεῖσι] συγγενεῖσι 1. 69. *Evang.* 16. & τοῖς γνωτοῖς] — L a prima manu.
 ἐν posterior] — ACKL 42. 51. 69. 72. 74. 90. Versio *Vulg.* 45. εὐρόντες] εὐρίσκοντες D.
 αὐτὸν prius] — CDL 1. 33. Versio *Vulg.* *Armen.* prob. *J. Millio* prol. 1404. εἰς] ἐν 72.

λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ] *Derech Arez Rabba* extr. placear Deo S. B. ostendere nobis laetitiam Jerosolymorum & consolationem. Amen.

40. *Aët.* IV. 33. *Plut.* de Solert. Animal. p. 970. A. τέτων δὲ καὶ τοῖς αὐτοφύεσι καὶ τοῖς ἀδιδάκτο-
 τος γνήμασιν ὅση μῆσα καὶ χάρις ἔπειν. *Polyb.* IV. 77. καὶ γὰρ ἀγρίοια, καὶ μνήμη, καὶ χάρις ἐπὶν αὐτῷ δια-
 φέρεται· πρὸς δὲ τέτοις ἐπιφασίς βασιλικὴ καὶ δυνάμις. *E-
 ricte*. *Arrian.* III. 22. διὸ δὲ καὶ χάριν προσεῖναι πολ-
 λὴν φυσικὴν τῷ κυνικῷ. *Aët.* VII. 20. ea erat venu-
 stas, & dignitas formae in puero, ut omnes intel-
 ligerent a Deo ita ornatum esse.

41. *Exod.* XXIII. 14. 15. 17. XXXIV. 23. 1. *Sam.* I. 3. II. 19. *Tanchuma* f. 33. 4. Legis peritus quidam singulis annis Hierosolyma adscen-
 debat. *Elias Karanus* in addereth Eliahu: Domus Hillelis obligat mulieres ad Pascha — Sapientes autem nostri, super quos pax, aliter decide-
 runt dicentes, ad hoc non teneri nisi mares jam pubertatem adeptos. *Mechilta* f. 17. 2. in *Exod.* XIII. 9. Uxor Jonae adscendit ad celebranda festa solennia.

42. ἐγένετο ἐτῶν] *Thomas*. γέγονα ἔτη τσσαῦτα, κά-
 λισιν ἢ γέγονα ἐτῶν. Πλάτων ἐν τῇ τῷ Σακράτους ἀπολογίᾳ·
 ἔτη δὲ γεγονῶς πλείω ο. καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῷ γ. ταῦτα εἰ-
 πὴν αὐτὸς ἔτεια ὡς δώδεκα γεγονότα.

ἐτῶν δώδεκα] *Chetuvoth* f. 50. Leniter agat homo cum filio suo ad annum ejus duodecimum: ast exinde descendat cum eo in vitam suam. *Chagiga* A XII. anno filius censetur maturus. *fo-
 ma* f. 82. 1. Ab anno XII. initiabant pueros ad jejunandum. *Schemoth* R. V. f. 94. 4. Dixit R. Chama: Moses duodenarius avulsus est a domo patris sui; si enim adolevisset in domo patris sui, & dixisset Israelitis opera, non credidissent ei, sed dixissent: pater ejus tradidit ipsi. *Ignatius* Epist. ad Magnes. Σολομῶν δωδικοαῖτος κρίσιν ἐπὶ ταῖς γυναι-

ξὶν ἐποίησατο. *Jos.* A. V. 10. 4. Σαμέηλος δὲ πεπλη-
 ρωκὼς ἔτος ἡδὴ δώδεκατος προεφίστευε. *Berachoth* f. 24. 1. quamdiu filii ejus fuerint parvuli — donec puer sit XII. annorum & diei unius. *Berechith* R. LXIII. totos XIII. annos ibant ambo in domum scribae, & ambo redibant e domo scribae: post annum XIII. hic ibat in oratorium, ille in idoleum. R. Eleazar dixit: oportet ut homo laboret in filio suo usque ad XIII. annum. Inde & ultra oportet ut dicat: benedictus qui me liberavit ab hac poena.

44. *Nehem.* VII. 64. *Suidas*. συνοδία, τὸ μετὰ τι-
 νος περιπατεῖν. *Strabo* IV. p. 314. A. ἔτ' ἐν ταῦτα ἰσχυρὰ,
 ὅθ' αἱ κατολισθαίνουσαι πλάκας τῶν χρυσάλλων ἵναβεν ἐξ-
 αἰσιοι συνοδίαν ἔλθῃ ἀπολαμβάνειν δυνάμειναι, καὶ συνε-
 αθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπύσσας φάραγγας. *Arrian.* Epict. III. 26. p. 362. ἔτω ποιεῖσι καὶ τῶν ὁδοιπόρων οἱ ἀσφαλῆ-
 τοι, ἀκῆκεν ὅτι ληστέεται ἡ ὁδὸς, μόνος ἔ τοιμᾶ καθέιναι,
 ἀλλὰ περιέμεινε συνοδίαν ἢ πρεσβυτεῖ, ἢ ταμίᾳ, ἢ ἀνθυπάτῃ,
 καὶ προσκατατάξας ἐαυτὸν παρέχεται ἀσφαλῆς. — ποῖαν
 συνοδίαν περιουσιάζουσα φιλῶς διέλεθ. *Simplicius* in Epict. p. 122. συμποσίῳ δὲ ἀπέκασε τῇ εἰς ταυτὸ συνοδίαν τῶν ὑ-
 πὸ θεῷ συναγομένων. *Pind.* Galb. p. 1062. A. ἐν δὲ τῇ
 συνοδίᾳ καὶ ἡ συνθεῖα τὸν ὀβριόνιον ἐξεπράττειν ὀμιλίᾳ καὶ
 δάροις. *Jos.* B. II. 21. 1. ληψὶς γὰρ ἦν μονότροπος, ἔπ-
 ειτα καὶ συνοδίαν εἶρε τῆς τέλμης. A. VI. 12. 1. ὅς
 ἐπὶ τὸ μόνον ἵκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μὴτ'
 οἰκίῃ παρῆντα ἐθαύμασε — ὁ δὲ πρῶτος ἀπὸρρητον ἐ-
 πιταγῆναι πρὸς τῷ βασιλείᾳ ἔφη, εἰς ἣν συνοδίᾳ αὐτῷ βα-
 λομένῳ λαθεῖν ἔκ ἔδει. *Aët.* IX. 7. ἄνδρος ποτη-
 ρῆς φεύγει συνοδίαν ἐπὶ. *Anthol.* I. 57. 14. Ναὺν Ἱερο-
 κλέδης εἶχεν σύγγηρος ὁμόπλεον, τὴν αὐτὴν ζωὴν καὶ θανά-
 τος σύνοδον.

ἀνεζήτησαν] *Thucyd.* II. 8. εἴτε τι ἄλλο ξυνέβη γενέσθαι
 πάντα ἀνεζητεῖτο. *Isocr.* οἱ μὲν τὰ γέννη τῶν ἡμετέρων
 ἀνεζητῶντες τὸν βίον κατέτριψαν. *Nonnius* Marcell.
 Quacere & requirere hoc differunt, quoniam re-
 quirere est diu quacere. *Fraternus* Fratriis, proin
 Pppp a
 tu,

λήμ, ζητοῦντες αὐτόν. Καὶ ἐγένετο, μετ' ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζό- 46
μενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. Ἐξίς' αὐτοῦ 47
δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ὅτι τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. Καὶ ἰδόντες αὐ- 48
τὸν ἐξεπλάγησαν. Καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν ὅ-
τως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί ὅτι 49
ἐζη-

ζητοῦντες] ἀναζητῶντες CDL 1. 69. Versio Vulg.

μεθ'] μετὰ 1.

ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον] καθήμενον ἐν τῷ ἱερῷ D.

καθεζόμενον] καθήμενον 1.

καθεζόμενον Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. — G.

καὶ secundo] — D 29. 71. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1471.

47. πάντες &c.] ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ 69.

48. αὐτὸν prius] — 59. Versio Vulg. ab αὐτὸν ad αὐτὸν] — 61. a prima manu.

πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε] εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ CD 1. Versio Vulg. Goth. Syr. Cyrill. Act. V.

σθ] + & οἱ συγγενεῖς Versio Syra posterior.

ὀδυνώμενοι] + & λυπούμενοι D.

ζητοῦντες] οὐδὲ D.

50. & αὐτοὶ] αὐτοὶ δὲ D. Versio Copt. Syra.

51. & ἦλθεν] — C a prima manu. DF. Versio Copt.

Ναζαρέτ] Ναζαράτ A.

Ναζαρέτ D. ex emendatione. 1. 69. 73. Evang. 3. 21. Editio Erasmi, Aldi,

46. ἐγένετο] — F.

ἐν τῷ ἱερῷ] — 56. 58.

tu, dum quaeram, ne requiram te, vide.

46. *Thomas*. κάθησο κάλλιον, ἢ κάθου καὶ καθήμε-
νος, ἢ καθεζόμενος.

Aliud est τὰς five aedes, cujus partes erant fan-
ctum, in quod nonnisi sacerdotibus ingredi lice-
bat, & sanctum sanctorum soli Pontifici femel
quotannis patens: Aliud ἱερόν, completens atria, por-
ticus, & varia conclavia, in quibus & iudices & Do-
ctores federent. Solebant autem auditores Doctori
quaestiones proponere. *Bereſchith R.* LXXXI. 2.
R. Juda ordinavit *R. Levi f. Sufi* Doctorem *Si-
monienſem*, & fecerunt ipsi βῆμα magnum, eum-
que in eo collocarunt, & roborata sunt verba leg-
is ex ore ejus. Interrogarunt eum tres quaestio-
nes. *Hieros. Taanith f.* 67. 4. *R. Gamaliel* di-
xit: discipulo cuidam: Crastino cum ingredior
Confessum, proſta tu & de hac re interroga. *A-
both R. Nathan* 39. quatuor sunt genera eorum,
qui Synagogas frequentant. Est qui prope accedit
& affidet: ille habet partem. Est qui prope acce-
dit, & non affidet: is nullam habet utilitatem. Est
qui a longinquo stat & sedet: ei prodest. Est qui
a longinquo stat, & non sedet: ei non prodest.
Est qui interrogat, & alios ad sedendum invitat:
huic prodest. Est qui sedet, & tacet: ei nil pro-
dest. — Est qui sedet & interrogat, ut audiat &
dilatet: huic prodest. Intelligitur ergo בית רבן
בית מדרש Schola five Academia ישיבה vel
מתיבה dicta *Targum Cant.* II. 4. *Hilarius Dia-
conus* in 1. *Cor.* XIV. Haec traditio Synagogae est,
ut sedentes disputent, seniores dignitate in Cathe-
driſ, sequentes in subselliis, novissimi in pavimen-
to super mattas.

47. *Callimachus* in Jovem. 57. ἀλλ' ἔτι παιδὸς
ἐὼν ἐφράσασθαι πάντα τέλεια. *Jos. A.* II. 9. 6. de Mo-
se. σύσεις δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τῷ δὲ ταύ-
της μέτρῃ πολὺ κρίττω καὶ πρεσβυτέρῳ διδόνει ταύτης
τὴν περιουσίαν ἐν ταῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς
γενεσσομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε προτρίμενα. *Philo de*
V. Mosi T. 2. p. 83, 22. ἐπεὶ δ' ἀβρόας ἐκδόσεις
καὶ παραυξήσεις λαμβάνων, οὐ σὺν λόγῳ τῷ κατὰ χρόνον
δωρίῳ ἀπότιθος γίνεται — τελευταίον δὲ τῆς ἡλικίας
ἰδῶσα. & p. 85, 8. κατὰ τὸ ἐκὸς οὐ οἱ τε συνδιατρέ-
φοντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐτεβήπισαν, ὡς ἐπὶ καινῷ δια-
ματι κατακλητόμενοι καὶ τὶς ἄρα ὁ ἐνοικῶν αὐτῷ τῷ σώ-
ματι καὶ ἀγαλλματοφορέμενος οὐκ ἐστὶ, πότῃρον ἀνθρώπιος,
ἢ θεῖος, ἢ μικρὸς ἐξ ἀμφοῖν διερευνόμενοι. *Conop Narr.*

44. ἠύξανε δ' ὁ παῖς κατὰ λόγον, ἀλλὰ θείῳ τινι τύ-
χη, καὶ πλείον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀπῆντα τὸ εὐσύνετον. *Jos.*
Vit. 2. εἰς μεγαλήν παιδείαν πρὸς κοπτον ἐπίδοσιν, μνήμη
τε καὶ συνέσει δοκῶν διαφέρειν. ἔτι δ' ἄρα παῖς ὢν περὶ τισ-
σαρεσκαιδέκατον ἔτος, διὰ τὸ φιλογράμματος ὑπὸ πάντων
ἐπινέμεν, συνίστανται αἱ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν τῆς πόλεως
πρώτων, ὑπὲρ τῷ πατρὶ ἐμοῦ περὶ τῶν νομίμων ἀκριβεστέρον
τὴ γινώσκειν.

49. Versio Syr. Armen: in domo patris mei. II.
ω. 309. δὸς μ' ἐς ἀχιλλῆος — ἰλθεῖν. *Metaphr. MS.*
παράσχε μοι εἰς τὰ τῷ ἀχιλλῆος ἰλθεῖν. Theocrit. II. 76.
ἦδη δ' εὔσα μέσον κατ' ἀμαξίτον, καὶ τὰ Λύκανος. *Schol.*
ὅπως εἰσὶ τὰ οἰκηματα τῷ Λύκανος. *Lyfias c.* Eratosth.

14. καὶ ἐρωτῶσιν, ὅτι βαδίζομεν; ὁ δ' ἔφασκεν, εἰς τὰ
τῷ ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ. *Libanius O.* XV. p. 404. Α₁
κομισσάσθω τὸ δαμάτιον, φιλησάτω τὰς πρώτας θύρας, τῆς
δευτέρας, τῆς ἐπ' ἐκείναις ἀπολαυσάτω τῆς νυκτὸς εἰς ὕπνον,
ἐν τοῖς αὐτῷ κατακείμενος. *Antholog.* I. 64. 1. ὡς ἔδει
γλυκίον γ' ἦς πατρίδος, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, ἐν γὰρ τοῖς κίρκας
ἐκχυτον ἐκ ἔφαγεν. *Jos. c.* Apion: I. 18. ex Menan-
dro Ephesio: τὸν τε χρυσὸν κίστα τὸν ἐν τοῖς τῷ Διὸς ὠ-
νήθεν. *Photius Amphiloch.* MS. Q. 187. δηλῆντος
τοῦ περιώνυμου ναόν, ὅς τῷ πατρός νεὺς τε καὶ οἴκος ἐπνο-
μάζετο. *Theophylactus.* τὸν Ἰωσήφ πατέρα ἐπιστολῆς αὐ-
τῷ, ἐκεῖνος φήσων ἐκ αὐτοῦ εἶναι ὁ ἀληθὴς μὲ πατήρ, ἢ
γὰρ ὢν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἡμῶν, ἀλλ' ὁ θεὸς ἐστὶ μὲ πατήρ,
καὶ διὰ τὸτο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἶναι, τὸτ' εἶναι ἐν τῷ κατὰ
αὐτοῦ. *Ter. Adelph.* IV. 2. 43. ubi ad Dianae ve-
neris, ito ad dextram. *Horat.* I. S. 9. 35. Ven-
tum erat ad Vestae. *Cic.* pro Cluent. 36. in statu-
is inauratis, quas posuit ad Jurnurnae. ad famil.
Ep. XIV. 18. Haec autem regio, in qua ego sum,
nostrorum est cum oppidorum tum praediorum,
ut & multum esse mecum, & cum abieris, com-
mode & in nostris esse possitis. *Esth.* VII. 9. *Sir.*
XLII. 10. *Artemidor.* V. 82. εἰς τὰ τῶν ἀποθανόντων
εἰσίναι. *Plinius Ep.* I. 4. Si quando in nostra di-
verteris. *Jos. A.* XVI. 10. 1. ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ
ἐν τοῖς ἀντιπάρσι.

51. IV. 31. *Thomas*. κατέρχομαι, ὅταν εἰς τὴν πό-
λιν, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, ἐπανέλθω. καὶ αἰσχυλὸς ἦκα γὰρ
εἰς γῆν τὴνδε, καὶ κατέρχομαι. *Sextus Empir.* a. Phys.
II. 138. δηλοῖ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἰλθεῖν τε
καὶ ἀπελθεῖν — ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἀπελίσσεται τὸ
κινῆσθαι, καὶ προσκρῆσθαι τῷ διαίροντι κατελείσεται.

ὑποτάσσονται non tantum servi, subditi, & ii in
primis qui vi sub imperium diuionemque redacti
sunt,

τίς Πιλάτῃ τῇ Ἰουδαίας, καὶ τετραρχῶν τῇ Γαλιλαίας Ἡρώδῃ, Φιλίππῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχῶν τῇ Ἰουδαίας καὶ Τραχωνιτίδῃ χώρας, καὶ Λυσανίῃ τῇ Ἀβιλιῶν τετραρχῶν, Ἐπὶ Ἀρχιερέων· Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ 2
ὅτι Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίῃ υἱόν, ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν ᾠτίχων 3
τῇ

Ἀρχιερέως

τῇ τετραρχῶν τῇ Γαλιλαίας] — D. at in Verſ. Latina: quaterducatus Galilaeae.
τῇ Γαλιλαίας Ἡρώδῃ } Ἡρώδῃ τῇ Γαλιλαίας A.
Ἰουδαίας ἐ τετραρχῶν τῇ } Ἰουδαίας ἐ τετραρχῶν τῇ. Verſio Corſ. abſurde
Ἀβιλιῶν } Ἀβιλιῶν D. a prima manu. Ἀβιλιῶν D. ex emendatione. Ἀβιλιῶν 50. Evang. 8.
Ἀβιλιῶν C 46. 47. 52. 53. 66. 87. Evang. 18. 19. 20. Editio Complut. Verſio Corſ. Ἀβιλιῶν 45.
Ἀβιλιῶν 71. τετραρχῶν τῇ postremum] — L a prima manu.
2. ἐπὶ] ἐπὶ DE 1. 2. 83. 86. 90. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii. Theophylactus.
ἀρχιερέων] ἀρχιερέων ACDEFHKLM 1. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 16. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42.
44. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73.
74. 83. 90. 106. Evang. 1. 2. 4. 5. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut.

τῇ τοῦ καίσαρος μερίδι — ἐγγεγραμμένη. ταῦτα δὲ ἔτω κατέ-
λεξε, ὅτι οὐκ ἔστιν ἕκαστος αὐτῶν ἡγεμονεύειν· ἐπεὶ τότε
ἀρχαῖοι καὶ ἐπὶ πολὺ καὶ σύνδου καὶ σύλρια τὰ ἔθνη ἄμα
ἤρχετο. — p. 342. Proconſules forte, Legati a Cae-
ſare legebantur: τὸς τε ἑτέροις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰρεῖσθαι,
καὶ προβουλάς αὐτοῦ ἀντιπρατήρας τε ὀνομάζεσθαι, καὶ
ἐκ τῶν ὑπαυκούων ὡς, διέταξε — καὶ ἐπὶ πλείω καὶ ἐναυτῇ
χρόνῳ, ἐφ' ὅσον ἂν αὐτῷ δοξοί, ἄρχειν ἐποίησε, τὴν τετρατι-
τικὴν ἐσλὴν φρενέτας, καὶ ἕξος — ἔχοντας. — p. 343.
καὶ τὸς ἐπιτρόπους, ἔτω γὰρ τὸς τὰς τε κοινὰς προσόδους
ἐκλέγοντας, καὶ προεταγμένα σφίσι ἀναλίσκοντας ὀνο-
μάζουσαν, ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ἔθνη τὰ τε αὐτοῦ δὴ καὶ τὰ
τοῦ δήμου, τὸς μὲν ἐκ τῶν ἰππέων, τὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀπ-
ελευθέρων πέμπει. Anno Jul. 42. Sabinus poſt mor-
tem Herodis magni erat Procurator ἐπιτρόπος τῶν τοῦ
καίσαρος πραγμάτων in Syria & Judaea. Joſ. A. XVII. 9, 3. 10, 1. Anno 51. Coponius, Arche-
lao relegato, τάγματος τῶν ἰππέων, ἡγεμόνους Ἰουδαίων
τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίᾳ XVIII. 1, 1. 2, 2. καπόνιος τὴν
Ἰουδαίαν διέπονος — διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον Ἀπίος Ρά-
φος, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τελευτᾷ καίσαρ — καὶ πεμπὴς ὑπ'
αὐτοῦ [Tiberio] παρὴν Ἰουδαίῳ ἐπαρχος διάδοχος Ἀπίου
Ράφος Ὀυαλῆριος Γράτος. Ann. Jul. 60. καὶ Γράτος μὲν εἰς
Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ἰουδαίᾳ, Πόν-
τιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκει. Anno 72. & 4. 2.
καὶ Ὀυιτέλλιος Μάρκελλος τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπι-
μελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις γεννησόμενον, Πιλάτον ἐκέλευσεν ἐπὶ
Ρώμης ἀπίναί, πρὸς αὐτὸν κατηγοροῦν Ἰουδαίᾳ διδάσκοντα τὴν
αὐτοκρατορίαν. καὶ Πιλάτος δέκα ἔτη διατρίψας ἐπὶ Ἰου-
δαίας, εἰς Ρώμην ἠπέμπετο, ταῖς Ὀυιτέλλιος πειθόμενος ὑ-
πολαῖς, ἐκ δὲ ἀντιπεῦ πρὶν δὲ ἢ τῇ Ρώμῃ προσχεῖν αὐτόν,
φθάσει Τιβέριος μετασῆς. Tiberius autem obiit die
XXII. Martii An. Jul. 82.

Joſ. A. XVII. 11. 4. τὴν δὲ ἑτέραν ἡμισίαν νεώ-
μας διχῶ, δυοὶν Ἡρώδῃ παισὶν ἑτέροις παρεδόθη, Φιλίπ-
πῳ καὶ ἀντίπα, καὶ τῷ μὲν ἦτε Περαιᾷ, καὶ τὸ Γαλι-
λαῖον ὑπετέλεν, Φορὰ τε ἦν τάλαντα διακόσια Βαταναία
δὲ σὺν τραχωνιτίδῃ καὶ Ἀυρανίτις σὺν τινὶ μέρει οἴκου τοῦ
Ζηνοδόρου λεγομένης Φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε.
at B. II. 6. 5. μέρη τινα τῇ Ζηνοῦ οἴκου, τὰ περὶ Ἰα-
μμυαν. [1. Πανιάδα] Strabo XVI. p. 1095. C. Μετὰ δὲ
τὸν Μάρκον ἐστὶν ὁ Μαρσὺς ἔχων τινα καὶ ὀρεῖα, ἐν οἷς ἡ
χαλκὶς ὡς περὶ ἀκρόπολιν τῇ Μαρσὺς. ἀρχὴ δ' αὐτῇ Λαοδί-
κεια ἡ πρὸς Λιβάνῃ· τὰ μὲν ἔτι ὀρεῖα ἔχουσι πάντα Ἰου-
δαίῳ τε καὶ Ἀραβῶν κακέργοι πάντες — ἐστὶ δὲ ἡ Δαμα-
σκός πόλις ἀξιόλογος — ὑπέκρινται δ' αὐτῇ δύο λεγό-
μενοι τράχωνες, ἕτερος πρὸς τὰ ἄραβων μέρη καὶ τῶν Ἰου-
δαίων ἀναμνὴς ἦν δύσβατος — καταλυζόντων νυνὶ τῶν περὶ
Ζηνοδόρου λεγόντων. Hieron. in Thren. IV. 21. Edom
— huic fuit filius Chore Trachonitidis & Da-

maſci conditor, inter Palaestina & Coeleſyriam
tenens principatum. Joſ. A. XIV. 7. 4. Πτολεμαῖος
ὁ Μενναῖος — δυναστεύει χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει
13. 3. τελευτᾷ δὲ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Μενναῖος, καὶ τὴν ἀρ-
χὴν αὐτῇ ὁ παῖς Λυσανίας παραλαβὼν. XV. 4. 1. Cle-
opatra Λυσανίαν μὲν ἔτι τὸν Πτολεμαῖον, Πάρθος αἰτία-
σάμενη τοῖς παράνομαις ἐπάγειν, ἀποκλίνουσιν. XV. 10.
1. Auguſtus Herodi M. δίδωσι χώραν ἔτι τότε τράχων-
α καὶ Βαταναίαν καὶ αὐρανίτιν, ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην τὴν
αἰτίαν Ζηνοδόρος τις ἐμεμίσθωτο τοῖς οἴκον τῇ Λυσανίᾳ
— ληστῆρας δὲ ἔχων ἐν τῇ Τράχωνι — οἱ τὰ Δαμασκ-
οῦ ἐκλήζοντο. 2. ὁ γὰρ Ζηνοδόρος — ἔφθῃ τῆς ἐπαρχίας
μέρος τι τῇ αὐρανίτιν αὐτοῖς [Arabibus] ἀποδοῦσθαι τα-
λάων. v. 3. ὁ γὰρ Ζηνοδόρος — ἐν ἀντιοχείᾳ τῆς Συ-
ρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καίσαρ δὲ καὶ τὴν τότε μοῖραν οὐκ
ἐλίγη· ἔσαν Ἡρώδῃ δίδωσιν, ἡ μετὰ τῇ Τράχωνι καὶ
τῇ Γαλιλαίᾳ ἦν, Ὀυαλῆριος καὶ Πανιάδα καὶ τὴν περὶ
τὴν χώραν. XVIII. 6. 10. Caligula βασιλεῖα καθίστησι αὐ-
τόν τῆς Φιλίππῃ τετραρχίας, δαρσάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυ-
σανίαν τετραρχίας. XX. 7. 1. κλαύδιος — δαρείεται τὸν
ἀγρίππαν τῇ Φιλίππῃ τετραρχίᾳ καὶ Βαταναίᾳ, προσθεῖς
αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβίλᾳ, Λυσανίᾳ δὲ αὐτῇ ἐγγενέως
τετραρχία. XIX. 5. 1. Ἀβιλαν δὲ τὴν Λυσανίαν, καὶ ὁπό-
σα ἐν τῇ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τῶν αὐτῇ προσετίθει. In Itine-
rar. Antonin. Abila diſtat Damasco XVIII. M. P.
& in Tabula Peutingeri. Suidas ex Stephano. ἄβι-
λα, πόλις Φοινίκης, ἐξ ἧς ἦν Διογένης, ὁ διασημώτατος
σοφιστής. Targum Jonath. Deut. III. 14. LX. Ci-
vitates, univerſum limitem provinciae Trachoni-
tidis regni Og. 13. Regnum Og dedi dimidia tri-
bui Manaſſis, omnem limitem regionis Trachon,
omnemque Matnam. & 14. ubi in Hebraeo est
Argob. Joſ. A. I. 6. 4. τῶν δὲ ἄραβων παῖδων τισσά-
ρων ὄντων ὅσους μὲν κλίζει τὴν τραχωνίτιν καὶ Δαμασκόν,
μίσση δὲ ἐς τῆς Παλαιστίνης καὶ κοίτης Συρίας. B. III. 3.
5. ἦτε Γαμαλιτικὴ καὶ Γαυλιανίτις, Βαταναία τε καὶ τρα-
χωνίτις, αἱ καὶ τῆς ἀγρίππας βασιλείας εἰσὶ μοῖραι. ἀρχο-
μένη δὲ ἀπὸ Λιβάνος ὄρους καὶ τῶν Ἰορδάνων πηγῶν ἡ χώρα
μέχρι τῆς Τιβεριάδος λίμνης ἐκτείνεται, ἀπὸ δὲ κοίτης κα-
λυμένης ἀρφῶς μέχρις Ἰουδαίας ἐκτείνεται τὸ μήκος. οἱ
κῶσι δὲ αὐτὴν μυριάδες Ἰουδαῖοι τε καὶ Σύροι. Vit. 23. ἀρ-
κύνται πρὸς μὲν δύο μεγιστάνες τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῇ
βασιλείᾳ ἐκ τῆς τῶν τραχωνιτῶν χώρας — τῶν περὶ
μεισθῆναι τῶν Ἰουδαίων ἀναγκάζοντων. B. III. 10. 7. ἐκ
τῆς καλυμένης Φιλίππῃς, ἡ δὲ ἐστὶν ἀντιόχῃ εἰς τὴν τραχωνίτιν
ἀπὸ ἐσθίων ἡ. καίσαριος τῆς οὐδὲ κατὰ δεξιὸν μέρος ἐκ ἀ-
πῶθεν. Eusebius de L. H. καὶ αὐτὸς — γέγονε φυλῆς Μα-
νοσσῆς, κῆται δὲ καὶ εἰσὶν οὗν ἐν τῇ τραχωνιτίδι πλησίον
Βεστρῶν. ad vocem Ἰουδαίᾳ, τραχωνίτις δὲ καλεῖται ἡ
παρακειμένη χώρα τῇ ἐρήμῳ τῇ κατὰ Βεστρῶν τῆς ἀραβίας.

Am-

4 τῷ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μελanoίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Ὡς γέγραπ' ἐν βί-
 5 βλω λόγων Ἰησοῦ τῷ προφήτῃ, λέγοντι. Φωνὴ βοῶντι ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσα-
 6 τε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτῆς. Πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται,
 καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος καὶ βελὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς
 ὁδοὺς λείας· Καὶ ὅλη ὁ ὅλος σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Ἐλέγεν οὖν τοῖς ἐκπορευο-
 μέ-

Stephani 1. 2. Wechelii, Bengelii. Versio Copt. Evangel. Nazaren. Eusebii H. E. 1. 10. Dem. VIII. init. & 2. Eriphanius, Syncellus.

ἐγένετο] + τὸ D.
 τοῦ] — ACDFM 3. 9. 10. 11. 12. 15. 44. 72. 73. 74. a prima manu. 76. 83. 86. 87. 89. 90. 106. E-
 vang. 1. 11. 12. 16. 17. 24. Origenes in Jo. I. 25. Clemens Alex. probante J. A. Bengelio.

3. τὴν] — A. Origenes in Jo. I. 25.
 4. λέγοντι] — DL 1. Versio Vulg. Copt. Armen. Origenes l. c. Eusebii D. IX. 5.
 ὁδὸν] + τοῦ AC 76. Theophylactus.

καὶ τοῦ] ἡμῶν D. sed in Vers. Latina: ejus. τῷ Θεῷ ἡμῶν Versio Syra, ex Esaja.
 5. εὐθείαν] εὐθείας D sed in Vers. Latina: directum. 73. Versio Vulg. Origenes l. c. Irenaeus III. 9.
 εἰς posterius] — 73. 6. τοῦ Θεοῦ] κυρίου D.

Aurelius Victor. M. Julius Philippus Arabs Trachonites. Ptolemaeus. ἄραβες τραχωνῖται. Jos. B. I. 2.

4. φεύγει πρὸς Ζήνωναν τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, φιλαδέλφειας δὲ ἦν τύραννος. & 4. 2. ἀμαθύνος, ὃ δὲ μέγιστον μὲν ἦν ἔρμα τῶν πρὸς Ἰορδάνην, τὰ τιμιώτατα δὲ τῶν Θεοδώρου τῷ Ζήνωνος κλημάτων ἦν ἐν αὐτῷ. tempore Alexandri Regis Judaeorum. Hieros. Schevith f. 46. 3. Trachona quae extenditur ad Bozram: Vajikra R. XVII. f. 159. 1. Job I. 15. Irruerunt in eos Sabaei, & raperunt eos. R. Aben filius Cahana dixit: Prodierunt ex Caphar Karinus, & profecti sunt per totam Abilenem, & venerunt ad Migdal Zababai, atque ibi mortui sunt. Plinius H. N. V. 18. Paneas, in qua Caesarea, cum supradicto fonte, Abila, Arca. Ptolemaeus: ἡ βίβλος ἐπικληθεῖσα Λουσανίης. 1. Chron. V. 19. Ἰταραῖοι. Eriphani. H. Σαμαρῖται — ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἰταραῖα καὶ Ναβαλίτιδι. Vibius Sequester p. 155. Ithyracii, Syri, usu sagittae periti. Josepho Ituraea Auranitis vocatur. B. I. 20. 4. προσέθενται αὐτῷ τῇ βασιλείᾳ τότε τράχωνα καλεῖσθαι καὶ τὴν προσεχὴ βασιλείαν τε καὶ αὐραῖτιν χώραν. II. 17. 4. ἐπιμυθεῖ ἡ πᾶσι αὐραῖτας τε καὶ βασιλείας καὶ τραχωνίτας. Georg. II. 448. Ityraeos taxi torquentur in arcus. Apulejus Flor. 6. Judaeos superstitionis — & frugum pauperes Ituraeos.

2. ἐπὶ] Luc. IV. 27. Act. XI. 28. Thucyd. II. 15. ἐπὶ κέρπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων. & II. 12. ἐπὶ χρυσίδος ἐν ἄργει τότε ἱερμίνης καὶ Πυθοδάρου ἄρχοντος. Demosth. pro Coron. ἐπὶ ἄρχοντος Ναυτικλίου. Thucyd. I. 13. ἐπὶ κύρῃ. Apollodor. Biblioth. III. ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος καὶ αὐτοκλυμῶς. Herodot. I. 15. ἐπὶ τούτου τυραννέοντος. 56. ἐπὶ Δευκαλίωνος βασιλῆος — ἐπὶ Δάου. 6 5. ἐπὶ Λέοντος βασιλεύοντος. 130. ἐπὶ Ἀσύαγεος. Xenophon. Cyropaed. VIII. ἐπὶ κύρῃ. Lucianus Hermetim. 40. ἐπὶ Ἡρακλίου.

Marthaesus in Judaea scribens folius Cajaphae mentionem fecit, quem etiam Marcus, ut solet, secutus est: Lucas vero, ut denotaret principatum & autoritatem Pontificis penes Annam fuisse, illum Cajaphae genero praeposit, hic & Act. IV. 6. quod & Joannes indicat XVIII. 13. Annas iste ad Pontificatum adscendit anno Jul. 51. Jos. A. XVIII. 2. 1. κυρῖος — ἄνθρωπος τὸν Σὲθ ἰσὺ ἄρχιερέα. Et licet a Valerio Grato remotus fuisset, cum tamen quinque filios & generum successorem haberet, facile intelligitur honorem & autoritatem apud populum & in Synedrio retinuisse. 2. παρὴν Ἰουδαίους ἑπαρχος διάδοχος Ἀνίας Γάβριος Ὁυαλῆριος Γράτος, ὃς παύσας ἱερεῖς ἄνθρωπος, Ἰσμάηλιν ἄρχιερέα ἀποφαίνει

τὸν τῷ φαβί, καὶ τῶτον μετ' ἐ πολλὴν μελασθῆσας, ἐλίσσας-
 ρον τὸν ἄνθρωπον τῷ ἀρχιερέα ὡς ἀποδίδουσιν ἀρχιερέα. ἐν αὐ-
 τῷ δὲ διαγενομένῳ, καὶ τὸν δὲ παύσας, Σίμωνι τῷ καρι-
 δου τὴν ἀρχιερωσύνην παραδίδουσι. ὃς πλείον καὶ τῷ ἐν-
 αὐτῷ τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰωσήπος ὁ καὶ
 καϊάφας διάδοχος ἦν αὐτῷ. Huic Cajaphae Vitellius Anno Jul 81. Successorem dedit affinem Jonathanem: cui Anno sequenti sub initia Imperii Caji successit frater Theophilus, tertius filiorum Annae. Anno 87. Matthias quartus filiorum Annae a Petronio Pontifex creatus est. Anno denique 107. Agrippa rex Ananum quintum filiorum Annae ad Pontificatum exivit. Tam perturbata autem fuerunt ea tempora, ut ex viginti sex, qui per annos continuos LXX. ab Everfione Hierosolymorum retro numeratos Pontificatum gesserunt, nonnisi unicus dignitatem cum vita deposuerit, ceteris omnibus ante obitum remotis vid. Matth. II. 4.

5. βουὸς] XXIII. 30. Polybius II. p. 114 ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπὶ τὸν προσημασμένον βουόν. &c. Phrygicus p. 156. Βουὸς, ὀνεία ἢ φαῖν τῆς ἀττικῆς. καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ χρησάμενος τῷ ὀνόματι, συνὴς ξένους κεκρημένος, σημαίνεται ὡς ἀσφαῶς διαλεγόμενος, εἰπόντος γὰρ τινος βουὸν ἐπὶ ταύτῃ καταλαβὼν ἄνω τινα, ὁ προσδιαλεγόμενος, οὐ συνὴς τὸ ξένον τῷ ὀνόματι, φησι· τίς ἐστ' ὁ βουὸς; ἢ ἀσφαῶς σὺ μανθάνω; Ἐν δὲ τῇ Συρακυσίᾳ ποιεῖται καθωμίληται· ἀλλ' οὐ προσεταιρὶς ὁ ἀθηναῖος τὴν ἀλλοδαπὴν διάλεξιν. ὅπερ γὰρ ἀνεπίμικτος καὶ ἀχραντος βέλεται μὲν τῆς ἄλλης ἑλλάδος, Ἀιολίαν λέγω καὶ Δαρμῖαν καὶ Ἰώναν, τούτων μὲν καὶ συγγενῶν ὄντων σχολῇ γ' ἂν ἀδοκίμων μιζοβάρβαρον πρὸς αὐτὸν φαῖν. ὁ δ' ὅν κεκρημένος τῷ βουὸς ὀνόματι φιλήμων ἐστὶν εἰς τῶν τῆς νέας κομωδίας. Eustath. Odyss. τ. p. 680, 37. κῆται δὲ καὶ ἐν Ἡροδότῳ βάρβαρος λέξις ὁ βουὸς· λιβυκὴ γὰρ. Hesych. βουὸς, εἰβάς, κύριοι. βουνοί, βωμοί. οἱ ο. varie accipiunt.

σκολιὰ] Heliodor. I. 6. σκολίας γὰρ τινὰς ἀτραπὰς τιμώμενοι καὶ πολλοὺς ἐλνυμοὺς πεπαιδευμένους.

λείας] Od. κ. 103. λείαν ὁδὸν. Debarim R. IV. extr. quando complanabit eam Deus S. B. S. D. Esaj. XL. 8. tunc scies, quanta sit. ex Mal. IV. 5 6. Hesychius. λεία, προσήκης καὶ καλή. Suid. ex Demetr. Phaler. τραχεῖα ὁδός. Aristot. H. N. IX. 37. de Polylo. πορεύεται δὲ ἐπὶ τῷ τραχέος, τὸ δὲ λείον φεύγει.

6. Per πᾶσαν σάρκα videtur Lucas indicare, Deum benevolentia & favore totum humanum genus complecti, & servatorem orbis terrarum mittere decrevisse; qui etiam Trachonitas (conf. comm. 1. & 5. τραχεῖας) qui pessimi mortalium & vel ido-

μένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν Φυγεῖν 7
 ὑπὸ τῆ μελλούσης ὀργῆς; Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆ μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξῃτε λέ- 8
 γειν ἐν εἰδυοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν
 λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ· Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὸ ρίζαν τῶν δέν- 9
 δρον καὶ τῶν πάντων οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται; καὶ εἰς πυρὸς βάλλεται.
 Καὶ ἐπὶ πρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, λέγοντες· Τί οὖν ποιήσομεν; Ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐ- 10
 τοῖς·

7. οὖν] δὲ D 1. 27. 69.
 ὑπέδειξεν] ὑποδείξει J. Maldonatus.
 8. καρποὺς ἀξίους] καρπὸν ἀξίον D 106. Versio Syra posterior, & edita in margine. ex Matthaeo.
 ἄρξῃτε] δέξῃτε L. Theodoret. in Cant. ex Matthaeo.
 ἐν εἰδυοῖς] αὐτοῖς D a prima manu. fed in Verf. Lat. in semet ipsis. + ἔτι L. Versio Syra utraque, po-
 terior cum asterisco. — Versio Vulg. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 415.
 9. Ἦδη δὲ] ἰδοὺ δὲ C. ut videtur, Versio Armen. Syr. Arab. Origenes H. 23. ἦδη L.
 καὶ prius] — D.
 εἰς] + τὸ D. 106.
 καὶ] ἐπὶ πρώτων D.
 ποιήσομεν] ποιήσωμεν ADFHL. 3. 16. 17. 36. 38. 50. 65. 69. 71. 73. 87. 90. Evang. 7. 13. 15. 16. 17.

Idolatrae vel athei erant, ad meliorem frugem ob-
 lata spe veniae vocaturus esset.

10. *Act.* II. 37. *IX.* 6. *XVI.* 30. *Petron.* 14.
 Quid igitur facimus? aut quo jure rem nostram
 vindicamus? — ego — negavi circuitu agen-
 dum, fed plane jure civili dimicandum.

11. μεταδώτω] *Rom.* I. 11. *XII.* 8. *Ephes.* IV.
 28. 1. *Theff.* II. 8. 1. *Tim.* VI. 19. *Plut.* proverb.
 εἰς τὰς θύεις, ἐπὶ τῶν μηδὲν ῥαδίως μεταδιδόντων. δι' ἔθους
 γὰρ ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὅποτε ἔθους Ἐσῆς, μηδὲν μεταδιδόναι
 τῆς οὐσίας. [1. θουσίας] *Philo de Judice* T. 2. p. 347,
 43. μήτ' οὖν οὐ πλάσιος ἄργυρον ἢ χρυσὸν οἴκοι συναγαγῶν
 ἄφρονον θησαυροφυλακίῳ, προφίρετω δ' εἰς μίσον, ἵνα
 τὸ σκληροδαιμον τῶν ἀπαρῶν ἰλαραῖς μεταδόσσει λιπάνῃ. &
 de Septenario p. 289, 25. οἱ μὲν πλάσιος διδάσκονταί
 μεταδιδόναι καὶ κοιναίνειν ὧν ἔχουσιν. *Basilinus* in *Prov.* VI.
 4. μύρομυζ — ἀμεταδότος τὸ ζῶον, ἑαυτῷ μὲν συάγει,
 ἑτέρῳ δὲ οὐ θησαυρίζει.

13. *Demosth.* c Androtion. ὁ μὲν γὰρ τὸ προσεται-
 ρόμενος οἶμαι διέπραττε. *Thomas.* πράττει οὐ μόνον τὸ ποιεῖν
 καὶ πάσχω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπαιτῶ, ὃ καὶ εἰσπράττει λέ-
 γομεν. Συνίστος ἐν ἐπιστολῇ τῇ ἀριθμῇ καὶ Πέτρον πρῶτον
 ἀρπάσας, καὶ ὑφ' ἑαυτῆς ποιησάμενος, ἔπειτα πράττει τὴν
 δίκην — Πλάτων ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογίᾳ — καὶ
 χρήματα πράττομαι. *Lyfias* de caede adulteri *Erato-*
sthenis. ἀδικεῖν μὲν ὁμολογεῖ, ἠτιςβόλει δὲ καὶ ἰκέτευσ,
 μὴ αὐτὸν κτείνει, ἀλλ' ἀργύριον πράττειν. *Herodot.* II.
 126. ὅτε τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτῆς χρημάτων δέμενον, κατ-
 ἰστοῦσα ἐπὶ οἰκήματι προσάξει πρῶτισσιν ὁκόσον δὴ τι,
 οὐ γὰρ δὴ τῷτο γε ἔλεγον. III. 117. χρήματα μεγάλα
 προσσόμενος ἀνοίγει, πᾶρξ τῷ φόρῳ. *Thucyd.* VIII. 107.
 χρήματα ἀνέπραξαν. *Aristoph.* *Ran.* 569. καπεῖτ' ἐπειδὴ
 τ' ἀργύριον ἐπρατίσμεν, ἔβληεν εἰς ἐμὲ ὀρμὴν. *Phalarid.*
Epist. post. ὁ μὴ ἀναπρασσόμενος τὰ αὐτῆς παρὰ τῶν
 ὀφειλόντων. *Lucian.* *Vitar.* *Auct.* 18. φέρ' ἰδὼ, τί καὶ
 πράξεις με ὑπὲρ αὐτῆς σὺ. *Demosthenes* passivo utitur
 inf. XIX. 23. *Heraclides* de *Politiis*: μέτριος δὲ ἦν
 ἐν ἄλλοις, τῷ τε μηδὲν τέλος πράσσειν, ἀρκεῖσθαι τε
 τοῖς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν λιμένων. *Andocides* in *Alci-*
biad. ὅς τὴν καλλίαν γῆμας ἀδελφῇ ἐπὶ ἰ. ταλάντοις —
 ἔπειτα τοσούτα προσεπράξατο — τοὺς δὲ τύπταν, τοὺς
 δὲ ἐργάζων, τοὺς δὲ χρήματα πρατίσμενος. *Plut.* *Aristid.*
 p. 335. B. ὅτε τοὺς φόρους ἐπραττε. *Lucull.* p. 494. B.
 προσερχθὲν αὐτῷ τὰ χρήματα ταῦτα πράξει. *Appian.* B. C.
 p. 645. οἱ μὲν πράττοντες τὰ χρεῖα σὺν τόκοις. *Plut.* Q.
Graec. p. 295. D. τοὺς τόκους ἀνεπράττοντο παρὰ τῶν
 δανεισάντων, ὥς δαδωότες ἐτύχχανον. *Xenoph.* *Exp.* *Cyr.*
 VII. εἰαν πράττηται αὐτὸν τὰ χρήματα. H. *Graec.* I. ὧ-

χετο εἰς ἐλλήσποντον καὶ χερσόνησον χρήματα πράττειν. *Ro-*
lyb. IV. 47. ἐκ τῆ τέλους πράττειν τοὺς Βυζαντίους τῶν ἐξα-
 γόμενων ἐκ τῆ Πόντου. 52. Βυζαντίους μὲν μηδὲν πράττειν
 τὸ διαγῶγιον τῶν εἰς τὸν πόντον πλεόντων. *Aristophanes*
Lyfistr. 880. καὶ τόκον πράττοιτε. *Theophrastus* *Char.*
 VI. τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιαβόλια τῆς ἡμέρας πράτ-
 τειν. *Bania Kama* X. non permittunt fidos ex
 arca publicanorum. f. 113. 1. Dixit Samuel, de pu-
 blicano qui plura exigit quam praescriptum est.

14. οἱ στρατευόμενοι] *Aristoph.* *Rhet.* II. 22. νειώτατος,
 καὶ ἐκ ἑνορκῶν ὧν ἐστρατεύσει. *Oecon.* II. τῶν στρατευομέ-
 νων παρητίτο τὰς σιταρχίας. *Thucyd.* VIII. 65. ὡς ἔτε
 μισθοφορῆτον εἰς ἄλλους, ἢ τοὺς στρατευομένους. *Xenoph.*
 μισθὸν στρατευομένους μὲν, ἐν στρατοῖσι δὲ ἄλλως ἀναε-
 ρομένους. *Camill.* p. 129. D. ὑπὸ Δικτάτωρι Ποσειδῶνι
 Τεβέρτῳ στρατευόμενος. *Herodian.* VIII. 7. 20. σὺν τοῖς
 ὑπὸ Βαλβίνῳ στρατευομένοις. 2. *Tim.* II. 4. *Matc.* VI. 21.

διασεύητε] *Suidas.* σείσαι, τὸ συκοφαντῆσαι. ἀριστο-
 φάνης *Δαιταλῶσι* ἔσειον, ἦταν χρήματ', ἠπείλει, ἐσυκο-
 φάντην πάλιν. *Antiphon* O. XVI. περὶ τῆς χορευτῆς. φι-
 λοκράτης γὰρ ἔτοσι ἑτέρας τῶν ὑπευθύνων ἔσειε καὶ ἐσυκο-
 φάντη. *Polybius* *Exc. de Virtut. & Vit.* p. 1390.
 καὶ τῶν μὲν τοὺς νείεις, τῶν δὲ τοὺς ἀνδρας ἀνακαλεόμενος
 ἐπὶ προφάσειν ἀλόγοις διέσειε, καὶ πολλὴν ἀσέλγειαν ἐνα-
 πεδῆκνυτο καὶ παρανομίαν. *Leg.* 89. ἐξέβαλον τὸ διαβέ-
 λιον, διασεύαντες τοὺς ἄρχοντας, ὡς οὐκ ἔσης ἐξουσίας
 κατὰ τοὺς νόμους ἐν ἀγορᾷ βουλευσθαι. *Hesychius* σείειν,
 ἐξαπατᾶς, ἀτίκοι — σείσαι, συκοφαντῆσαι, ἀπὸ τῶν
 τὰ ἀκρόδρα σείοντων. *Job.* IV. 14. Versio. *Vulg.* ne-
 minem concutite. *Concussio* autem *Jureconsultis*
crimen est, si aliquid terrore potestatis illicite ex-
 torquetur & aufertur. D. XLVII. 13. l. 1. & 2.
de concuss. & *Cod.* IV. 7. l. 3. & 4. de conduct.
 ob turp. caus. 3. *Macc.* VII. 21. *Aristoph.* *Pac.*
 638. τῶν δὲ συμμάχων ἔσειον τοὺς παχίς καὶ πλεσίς,
 αἰτίας αὖν προσβιέντες, ὡς φροῖ τὰ Βρασιδίου. *Eq.* 836.
 πολλὰ χρήματ' ἐργάζει σείων τε καὶ ταράττων. *Schol.* δια-
 σείων καὶ ἀπαιτῶν. *Alciphron.* III. 70. σείειν κατὰ ἀγο-
 ρὰν, καὶ ἀδίκως ἐπινοεῖν πόρους. *Dicaearchus* de statu
Graciae. διατρέχουσι δὲ τινες ἐν τῇ πόλει λογιγράφοι
 σείοντες τοὺς παρεπιδημῶντας καὶ εὐπόρους τῶν ξένων. *Basilic.*
 l. LX. tit. 24. περὶ διασεύσεως. Ἐὰν πτωχάμενος τις κέ-
 λυσιν ἀρχontos διασεύῃ τινα, καὶ ἀναδίδωσιν, ὑπὲρ ἑλα-
 βῆ, καὶ σωφρονίζεται.

συκοφαντῆσθαι] *Inf.* XIX. 8. *Athenaeus* III. p.
 74. E. Ἴστρος δ' ἐν τοῖς ἀττικαῖς, οὐδ' ἐξάγεσθαι φησι τῆς
 ἀττικῆς τὰς ἀπ' αὐτῶν γινομένης ἰσχάδας, ἵνα μόνον ἀπο-
 λαύ-

11 τοῖς· Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα, ὁμοίως
12 ποιείτω. Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, τί ποιή-
13 σομεν; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μηδὲν πλεον ὧν τὸ λατρευταγμένον ὑμῖν πρᾶσσε-
14 τε. Ἐπηρώτων δὲ αὐτόν καὶ στρατεύομενοι, λέγοντες· Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν; Καὶ εἶ-
πε πρὸς αὐτούς· Μηδένα λαθροῖσθε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ δεκείθε τοῖς ὀφωνίοις
ὑμῶν.

18. 19. + ἵνα σωθῶμεν D.

λίγει] ἔλεγεν L. 1. 13. 69. Versio Vulg.
βαπτισθῆναι] + ὑπ' αὐτοῦ CDK. 4. 6. 10. 11. 12.

Evang. 18. Versio Syr posterior cum obelo.

ποιήσομεν] ποιήσωμεν ACDFHL. 16. 17. 36. 38. 69. 73. 90.

13. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς Colb. — 64.

παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πρᾶσσετε] πρᾶσσετε ὧν τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πρᾶσσει D.

14. ἐπηρώτων] ἐπηρώτησαν D.

καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν] τί ποιήσωμεν, ἵνα σωθῶμεν. D.

ἡμεῖς 1. Versio Syr. Arab. τί ποιήσομεν Evang. 7.

καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς D. καὶ εἶπεν αὐτοῖς C. a prima manu L. 1.

μηδὲ] μηδένα H. + μηδένα ἀδικήσητε 12.

λαοῖσιν οἱ κατοικοῦντες. καὶ ἐπεὶ πολλοὶ ἐνεφανίζοντο δια-
κρίπτοντες, οἱ τέτρες μνηστῆρες τοῖς δικασαῖς ἐκλήθησαν τό-
τε πρῶτον συκοφάνται. *Plut.* de Curiof. p. 523. A.
καὶ γὰρ τὸ τῶν συκοφαντῶν γένος ἐκ τῶν πολυπραγ-
μόνων φρατρίδας καὶ ἐξίας ἐστίν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφάνται ζη-
τοῦσιν, εἰ τις ἢ βεβήλυνται κακόν, ἢ πεποιήκει — καὶ
τῷ συκοφάντῃ ὄνομα γεγενησθαι κεκαλυμμένον γὰρ ἐκφέρειν
τὰ σῦκα, μνηστῆρες καὶ ἐμφανίζοντες τοὺς ἐξαγόντας ἐκλή-
θησαν συκοφάνται. *Pollux* VIII. 30. τῶν δὲ ἐκ δικαση-
ρῆς ὀνομάτων καὶ τὸ συκοφαντεῖν — ἐπηρεάζειν, κατα-
ψύδεσθαι. 47. φάσις δὲ ἦν, τὸ φαίνειν τοὺς περὶ τὰ μέ-
ταλλα ἀδικήσαντας, ἢ περὶ τὸ ἐμπόριον κακουργήσαντας, ἢ
περὶ τὰ τέλη ἢ τῶν δημοσίων τι νοσοφισμένους, ἢ συκο-
φαντῶντας, ἢ περὶ τοὺς ὀφωνίους ἐξαμαρτῆσαντας. *Heff-
ebius*. συκοφαντῆς, ψευδοκατήγορος. Συκοφαντία, κατα-
λαλιά. *Diog. L. Diogenes* VI. 51. ἐρωτηθεὶς, τί τῶν
δικῶν κάκια δάνκει; ἐφη, τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης,
τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ. *Glossae*. vitilitigatores, συκοφάν-
ται. vitilitigo, συκοφαντεῖω. *Athen.* VI. p. 228. A.
ἢ συκοφαντεῖν κατ' ἀγοράν, ἢ μαρτυρεῖν ψευδῆ. *Xenoph.*
Hell. II. ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιοῦν. ἐκείνοι μὲν
γὰρ, παρ' ὧν χρήματα λαμβάνουσιν, ζῆν εἶον. *Demosth.*
Mid. ὁ συκοφάντης ἐκείνος. *Pro Cor.* ποικρὸς ὁ συκο-
φάντης αἰεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκων, καὶ φιλαίτιος. —
τί ἔν συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάτεις; & συκο-
φαντῶντες καὶ διαβάλλοντες. *Dionys. Hal.* de Thucyd.
2. εἰ τι τῶν ὑπὸ θεοκυβέης γραφέντων συκοφαντεῖν ἐπιβα-
λείμεθα. *Plut.* Alex. p. 664. F. παρατήρησεν αὐτοὺς
ἀνωγνώσκοντας, ἔαν μὴ πάντα μὴδὲ κατ' ἕκαστον ἐξεργα-
σμένους τι τῶν περιβοίων ἀπαγγέλλωμεν, ἀλλ' ἐπιτέμνο-
ντες τὰ πλεῖστα, μὴ συκοφαντεῖν. *Heracld.* πολλὴ δὲ κατ'
ἄμην τραγῳδία σκηνοβατεῖται παρὰ τοῖς ἀγνωμόνους αὐτὸν
ἐθέλεις συκοφαντεῖν. & τὴν διηκὴν καὶ χαλεπὴν θρυλλημέ-
νην ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν κατηγορίαν. *Plautus* Afin. I. 1.
54. Nauclicio ipse ornato, per fallaciam, Quam
amabam abduxit ab lenone mulierem, Neque pu-
duit eum id aetatis Sycophantias frueri. III. 2.
2. nostris sycophantiis, dolis, astutiisque. Bacch.
IV. 4. 88. Sycophantias componit, aurum ut abs-
ted auferat. 7. 8. & te dixisti id aurum ablaturum
tamen per Sycophantias. *Dio* LVIII. τῶν γὰρ
τοι συκοφαντῶν ἐλελόντων ἔργον ἐπὶ λαιδωρίας τε τινὸς προ-
κατάρχεσθαι, καὶ ἀπορρήτῳ τι ἐκφάνειν, ἢ ἀκέστας ἑτέρος
αὐτοῦ καὶ ὁμοίον τι εἰπὼν αἰτιαθῆ. *Εὐγρόλ.* συκοφαντία
ἢ ψευδὴς κατηγορία, καὶ συκοφαντεῖν τὸ ψευδῶς κατηγο-
ρεῖν — συνέβη δὲ τοὺς ὁπάσαν κατηγορεῖν τινος φιλα-
πεχθημόνους, ἔτω προσαγορεύεσθαι — συκοφάνται οἱ ἐ-
πηρεάζοντες.

ἀρκισθεῖ] *Arrian.* *Epicl.* III. 12. οὐκ ἐστὶ τέτοις ἀρ-

11. ἀποκριθεὶς δὲ] ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 60.

12. τελῶναι] + ὁμοίως D.

42. 46. 47. 54. 56. 58. 59. 61. 62. 63. 66. 72. 83.

εἶπον] εἶπαν CD. τί] + οὖν Evang. 8.

+ ἵνα σωθῶμεν D.

μηδὲν] μηθέν A. πλεον] — 36. 40. 57. 87. *Theophylact.*

αὐτόν] — D. αὐτὸν ἐ] + οἱ 74. ex emendatione.

τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς C. 69. τί ποιήσομεν καὶ

κείσθαι τὸν ταῖς ἀληθείαις κυνικὸν 1. I. ἀρκῆ ἔν αὐτοῖς.
Plut. ἀρκισθεὶς τέτοις. *Hebr.* XIII. 5.

ὀφωνίους] *Phrynicus*. p. 184. ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῦ προθυμίας
καὶ θαύματος ἦκει Μενάνδρῳ, ὅς ἐστι καὶ Δημοσθένους ἀμείνοια
ἐγχεῖν ἀποφαίνειν τὸν λέγοντα — ὀφασιασμός καὶ ὀφω-
νιοι — καὶ ἄλλα κίβδηλα ἀναριθμητά ἀμαθῆ. *Polybius*
VI. 17. ὀφωνιοὶ δ' οἱ μὲν περὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέρας
δύο ὁβολοῦς, οἱ δὲ ταξίαρχοι διπλῶν, οἱ δ' ἱππεῖς δραχμῶν
σιτοιμετρεῖνται δ' οἱ μὲν περὶ πυρῶν, ἀπλίκῃ μεθίμνω δύο
μέρη μέλικα πῶς· οἱ δ' ἱππεῖς κριθῶν μὲν ἐπὶ τὰ μεθίμνω
εἰς τὴν μῆνα, πυρῶν δὲ δύο. Τῶν δὲ συμμαχῶν οἱ μὲν πε-
ρὶ τὸ ἴσον, οἱ δ' ἱππεῖς πυρῶν μὲν μεθίμνω ἕνα καὶ τρίτον
μέρος, κριθῶν δὲ πέντε. διδοται δὲ τοῖς μὲν συμμαχοῖς πᾶσι
ἐν δωρεᾷ, τοῖς δὲ ῥωμαίοις τέτε σίτε καὶ τῆς ἐσθῆτος, καὶ
τινος ὀπλῆς προσδεχῶσι, πάντων τῶν οἱ ταμίας τὴν τε-
ταγμένην τιμὴν ἐκ τῶν ὀφωνίων ὑπολογίζεται. & οἱ δὲ
στρατιῶται τῶν ὀφωνίων παρελκομένων καὶ καθυστερούντων, πα-
ραπλήσιον ποιοῦν ἐπὶ τῆς βοηθείας. *Dositheus* III. ἐὰν κα-
λὸς στρατιώτης ἦσιν, τρίτῳ ὀφωνίῳ δυνήσῃ εἰς τὸ πρῶτον
μεταβῆναι. *Dionys. Hal.* VIII. 68. ἐκέλευεν αὐτοῖς ἀρ-
γυρίαν τε ὁ κατ' ἄνδρα τοῖς στρατιώταις εἰς ὀφωνιασμὸν ἔθος
ἦν μὴν δέδοσθαι, καὶ διὰ μῆνος τροφῆς ἀποφέρειν. 73.
τὸ δὲ πρεῖον ἐκ τῶν μισθώσεων ἀργυρίου εἰς τὰς ὀφωνιασμούς
τῶν στρατευομένων ἀναλῆσθαι. IX. 17. σῖτόν τε ἀμολόγη-
σαν τῇ Ῥωμαίων στρατιᾷ διμνηοὶ παρέχον, καὶ χρήματα εἰς
ὀφωνιασμὸν ἐξ μὴν. 36. τῷ δὲ Μαλίῳ κελύσαντος αὐ-
τοῖς ἀργυρόντες εἰς ὀφωνιασμὸν ἐνιαυτῇ τῇ στρατιᾷ καὶ διμή-
νῃ τροφῆς ἀποφέρειν — δια ταχέαν τότε ὀφωνίον τῇ στρα-
τιᾷ, καὶ τὸ αὐτὸ τῷ σίτῃ συγκωρηθῆναι ὑπὸ τῷ Μαλίῳ κατε-
νεγκόντες ἀργυρίον. IV. 19. ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν ὀφωνιαζο-
μένους χρηματῶν. V. 28. ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ. ἐκῶ-
πτο δ' ἐπὶ τῷ βήματος διαριθμῶν τὰς στρατιώτας, καὶ δια-
γράφων αὐτοῖς τὰς ὀφωνιασμούς. *Pollux* VI. 38. εἰς ὀφω-
νιον ἦτσε τριώβολον. παμπόνηρος γὰρ Μενάνδρῳ ὁ ὀφω-
νιασμός. *Mechilta* f. 27. 2. Rex mundanus stat in
bello, sed non potest alere totum exercitum, neque
sufficienter porrigere potest opsonia. *Gloss.* ὀφωνίον
αὐτοδωροῦ. *Jos.* A. XII. 2. 3. ὑπὲρ ἑκάστων σώ-
ματος λαμβάνοντες δραχμῶν ρκ, οἱ μὲν στρατιῶται μετὰ
καὶ τῶν ὀφωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης
κομιζόμενοι τὰ λύτρα. 1. *Macc.* III. 23. XIV. 32.
3. *Esdr.* IV. 56. Ro. VI. 23. 1. *Cor.* IX. 7.
2. *Cor.* XI. 8. *Sanhedrin* II. 4. Rex aurum argen-
tumque ne congerat sibi, ultra quam ut solvat
ὀφωνία. & f. 18. 4. propter ὀφωνία. Scholias-
tes verit mercedem exercitus. *Schir* f. 5. 3. rex distribuit
ὀφωνία legionibus. *Vopiscus* Aurelian. 7. Si vis tri-
bunus esse, imo si vis vivere, manus militum con-
tine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo
Q q q q con-

ὑμῶν. Προσδοκῶντ^ς δὲ τῆ λαοῦ, καὶ ἀγαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐ- 15
τῶν ἀπὸ τῆ Ἰωάννης, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, Ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης, ἀπασι 16
λέγων Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, ὃ ἐκ ἐμοῦ ἰκα-
νὸς λῦσαι τὰ ἰμάτια τῶν υποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
καὶ πυρί. Οὗ τὸ πῦρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἀκαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ· καὶ συνά- 17
ξει τὸ σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέτῳ. Πολλὰ 18
μὲν ἔν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐγγεγελίζετο τῷ λαόν. Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγ- 19
χο-

15. τοῦ posterius] — D. 1. 69. 74. 90. μήποτε] μήτι Colb. αἶν] εἴ L a prima manu 69.
16. ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἀπασι λέγων] ἐπιγινέσκει τὰ διανοήματα αὐτῶν εἶπε D. ὁ prius] — 69.
ὁ Ἰωάννης ἀπασι] πᾶσιν ὁ Ἰωάννης E. Verf. Corf. ἀπασι] πᾶσι 57. αὐτοῖς Verfio Syr. μὲν] — D. + ἐν 69.
ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς] ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι D. 1. 69. Verfio Corf. + εἰς μετάνοιαν CD.
ἐρχεῖ] δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου] ὁ δὲ ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν D.
μὲν] — D. 1. 69. 74. 90. 106. Evang. 7. Codices Versionis Syr. Eusebii D. IX. 5.
ἰκανὸς] + κύψας M. 13. 69. τῶν υποδημάτων αὐτοῦ] τοῦ υποδήματος D.
ἁγίῳ] — 63. 64. 17. τῇ] — Editio Erasmi 2. 3. 4. 5.
ἀκαθαριεῖ] καθαριεῖ 89. συναξει τὸ σῖτον] τὸ μὲν σῖτον συναξει D.
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέτῳ D. 13. 69. Verfio Corf.
μὲν οὖν] δὲ 63. Verfio Syr.
παρακαλῶν] παραινῶν D. λέγων 40.
ἕτερα] ἄλλα 46. 69. 71. Evang. 7.
τὸ λαόν] τῷ λαῷ 2. 35. 54. 56. 58. 61. 86. Evang. 2. 13. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Theophylactus.
19. ὑπ' αὐτοῦ] ὑπὸ Ἰωάννης F. Verfio Syr. Corf.
φιλίππον] — DEFGHLM 2. 3. 5. 7. 8. 9. 13. 17. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 51. 56. 57.
58. 62. 64. 66. 69. 71. 73. 74. 78. 83. 86. 87. 89. 90. 91. Evang. 2. 14. 18. 19. Editio Erasmi, Aldi,
Colinaei, Bengelii, Bogardi. Verfio Vulg. Goth. Armen. Lucifer V. Theophylactus, Euthymius. probante J. Millio
prol. 1378. Recte; alias putaret lector, de eodem Philippo sermonem esse, cuius comm. 1. facta fuerat mentio.
ἐποίει] ἐποίη Editio Erasmi. Aldi, Colinaei.
20. καὶ κατεκλείσει] ἐκλείσει D.
21. δὲ] — 69. Editio Complut. Plant.
ὁ Ἡρώδης] — Verfio Syr.
ἐν τῇ] ἐν D. 72. Euseb. H. E. εἰς τὴν Colb.
ἐν τῇ] μὲν τὸ Evang. 18.

contingat, uvam nullus auferat, segetem nemo deterat, oleum, sal, lignum nemo exigat: annona sua contentus sit. De praeda hostis, non de lacrymis provincialium habeat. *Jos. Vit.* 47. συνεβέλυσον πρὸς μηδὲνα μῆτε πολέμῳ, μῆτε ἀρπαγῇ λαμβάνειν τὰς χώρας, ἀλλὰ σκηνὴν κατὰ τὸ πείδιον, ἀρκουμένους τοῖς ἑαυτῶν ἐφοδίοις. *Plut.* διόμενος χρημάτων εἰς ὀψήνια τοῖς αὐταῖς. *Horatius V. Carm. XVIII.* 36. quae finis? aut quod me manet stipendium?

Caeterum neque Joannes hoc loco discipulis suis militia interdixit, neque Christus usquam pro patria pugnare vetuit. Hinc legimus primi etiam & secundi saeculi Christianos Imperatori militasse. *Tertullian.* Apologet. Navigamus & nos vobiscum, militamus, & rusticamur, & mercamur. *Dionys. Alex.* de temporibus Valeriani ap. *Euseb. H. E.* VII. 11. πλὴν ἴσμεν ὅτι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ νῆοι καὶ γέροντες, καὶ κῆρας καὶ πρεσβύτεροι, καὶ στρατιῶται καὶ ἰδιῶται, καὶ πᾶν γένος καὶ πᾶσα ἡλικία — τοὺς σεφάνους ἀπειλήφασιν. & 15. ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης Μαρίνος τῶν ἐκ στρατείας ἀξιώματι τιμημένων — διὰ τὴν χριστοῦ μαρτυρίαν τὴν κεφαλὴν ἀποτίμνεται τοιαῦτα ἕνεκεν αἰτίας. τιμὴ τίς ἐστὶ παρὰ Ῥωμαίους τὸ κλῆμα, ὃ τοὺς τυχόντας φασὶν ἑκατοντάρχους γίνεσθαι τότε σχολάζοντος. ἐπὶ τοῦτο προκοπὴς τὸν Μαρίνον ἢ τοῦ βαβυλοῦ τάξις ἐκάλει.

18. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἕτερα] *Justin. I.* 2. 8. Multa & alia praecleara hujus reginae fuisse. *Herodot.* I. 184. τῆς μὲν Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς. 192. τὴν δὲ δύναμιν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοις δολῶσαν, ὅση τις ἐστίν, ἐν δὲ δὴ καὶ τότε. II. 45. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀπιστίας πτωσι εἰσέλλειν. 79. ὥς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθευόμεζιν. III. 38. πόλλοις τὸ καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πᾶσις σαθροῦσθαι. VII. 142. γνώμαι πολλὰ καὶ ἄλλα ἐγένοντο. *Dionys. Hal. A. I.* 33. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα τεμνὴ καὶ βαμῆς — καθωσώσαν. II. 44. διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα ὅτι κ. τ. λ. VI. 73. ἡμᾶς — πολλὰ μὲν

καὶ ἄλλα τὰ κωλύοντα ἐστίν — τρία δὲ τὰ μέγιστα. XI. 2. πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἕνεκα, μάλιστα διότι κ. τ. λ. 27. διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα διότι. 63. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πράγματα — πάντων δὲ ἀναγκασιότατον. de *Isocrate* 9. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς τέτοις διεξελθόν. de *Thucyd.* 16. πολλὰ καὶ ἄλλα τὰς ἐν εὐροῖ. *Arrian.* de B. C. V. p. 1082. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοῖς ἀπορρ- μῆνοις αὐτῶν ἰδωρεῖτο δαριζόμενος ἐκ τῶν ἱερῶν ὁ καῖσαρ. *Aelian.* V. H. XIV. 37. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δύναται τις καταγνῶναι, ἔχοντα ταύτην, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἐκείνο. III. 18. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα ἀλλήλοις διελέχθησαν. *Plato* Parmenid. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μέγιστον δὲ τότε. *Euthydem.* p. 210 F. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν — ἐν δὲ τοῖς καὶ τοῦτο μεγαλοπρεπεί- σερον. *Gorgia* ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μῦρια εἶναι, ἐν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιητι- κή. de Rep. IX. πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας, μάλιστα δὲ τὰς περὶ τὰς ὁδοὺς ἡδονὰς. & X. p. 748. A. καὶ μὴν πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα περὶ αὐτῶν ἐνοῶ, ἔχῃ ἡκίστα δὲ. *Hermogenes* de form. Orat. II. 11. de *Thucydide.* καὶ τότε διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν ἀντιφῶντα πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, τοῖς δὲ οἰμοῖ καὶ μᾶλλον παρελήλυθε. *Diodor. S.* . . . πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα παράνομα ἐποίησεν. *Plat.* Ennead. II. 9. 10. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ πάντα ἂν τις ἐξετάζων. *Theophrast.* H. Plant. IX. 16. χρῆσμον δὲ πρὸς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ. *Aeschines* in Timarch. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα κα- ταγελασὰ πίπρακται Τιμάρχῳ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς, ἐν δὲ — πολλὰς ἐνθυμίστην τὴν εὐτυχίαν τῆς ὑμετέρας πό- λεως κατὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, οὐχ ἡκίστα δὲ κατὰ ταῦ- τα. *Dio Chrys.* II. p. 32. D. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχοι τις ἂν εἰπὴν παρ' ὁμήρου παιδιόματα — μάλιστα δὲ. & XXII. p. 274. B. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εὐροί τις ἂν — κοινὰ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ῥήτορσιν. *Jamblich.* H. Pyth. 30. πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ὁσίας ἐχόμενα ἔργα διεπράζετο — οὐ χεῖρον δὲ ἐνὸς μνημονεύσαι. *Sextus Empir.* Hypoth. I. 14. πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εἴη

χόμεν^Θ ὑπ' αὐτῆς ὡς Ἡρακλῆα^Θ ἡ γυναῖκός — Φιλίππου^{τῆ} ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ
 20 ὡς πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, Προσέθηκε καὶ τῆτο ὅτι παῖσι, καὶ κατ-
 21 ἐκλείσει τὴν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὰ λαόν,
 22 καὶ Ἰησοῦ βαπτισθῆναι^Θ, καὶ προσερχομένους, ἀνερχθῆναι τὸ ἕρπον, Καὶ καταβῆναι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδεν, ὡς εἰς ὕδατος, ἐπ' αὐτόν καὶ φωνὴν ἐξ ἑρπον^{τῆ} γε-
 23 νῆς, λέγουσαν· Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡδόκησα. Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰη-
 σοῦς ὡς εἰς ἑτῶν τριάκοντα ἀρχόμεν^Θ, ὧν (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς Ἰωσήφ, τῆς Ἡλῆ,
 τῆς

βαπτισθῆναι] + ὑπ' αὐτοῦ 27.
 22. σωματικῶς εἶδεν] σωματικῶς ἐν εἶδει 36. 40.
 ἐπ'] εἰς D.
 ἑρπον^{τῆ}] οὐρανῶν 12. 69.
 λέγουσαν] — DL Versio Vulg. Corp.
 ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἡδόκησα] ἐγὼ σήμερον γενένηκά σε
 de C. E. 11. 14.
 23. καὶ αὐτὸς ἦν] ἦν δὲ D.
 ὁ Ἰησοῦς] — 10. 40. Editio Complut. probante J. Millio prol. 1101. ὡς] — D. Codex teste Erasmo.
 ὡς εἰς ἑτῶν λ. ἀρχόμεν^Θ] ἀρχόμεν^Θ ὡς εἰς ἑτῶν λ. L. 1. Versio Corp. Origenes in Ezech. 1. 1. ἦν ἀρχόμεν^Θ
 εἶναι ἐς ἑτῶν λ. 13. 69.
 ὧν ὡς ἐνομίζετο] ὡς ἐνομίζετο εἶναι D. Versio Syra posterior in margine.
 ὧν ὡς ἐνομίζετο υἱὸς] ὧν υἱὸς ὡς ἐνομίζετο L. 1. + τοῦ. H. 1.
 ὡς] — 38. a prima manu. 73. ὡς Pricaeus. Ἰωσήφ] + τοῦ Ἰακώβ 71. 86. Versio Armen.
 Ἡλῆ] Ἡλῆ AEM 1. 9. 10. 28. 45. 47. 49. 54. 55. 57. 61. 62. 66. 68. 69. 70. Editio Erasmi, Colinaei,
 Bengelii, Bogardi. + τοῦ Ἰακώβ E. ναί 2.

Cacterum magna hic est perturbatio in Codicibus; quidam uno versu unum nomen exhibent ut D. & Latini multi; alii duo nomina ut AEL 36. alii tria, ut 40. neque vero pater & filius, aut pater filius & nepos in eodem versu exhibentur, sed saepe in tribus versibus distinctis, quibus ad dextram quartus quintus & sextus adjunguntur. Quod Beza in errorem induxit, in Annot. Edit. 1. 2. sequente perperam Editione Wechelii, Curcellaei, Oxoniensis, & Masfrichti, licet Beza ipse errorem dudum agnovisset atque deposuisset. Codex vero D. pro ferie, quam Lucas edidit a Jesu ad Davidem, huc transtulit eam, quae apud Matthaeum reperitur, infer- tis tamen quibusdam Regibus.

καθ' ἑκάστην τῶν προειρημένων ἀντιθέσεων λαμβάνειν παρα-
 θεῖναι, ὡς ἐν συντομῇ δὲ λόγῳ ταῦτα ἀρκέσει. 2. Gram-
 mat. I. 5. 97. διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα δίκαιοι ἐσι μετὰ
 σπεύδης ἐξετάζουν τὴν γραμματικὴν τεχνολογίαν, μάλιστα δὲ
 ἁπάντων. 2. Phys. II. 238. πολλῶν καὶ ἄλλων λέγεσθαι
 δυναμένων, ἐκεῖνο πρὸς τὸ παρὸν ἀπαρκέσει. Jos. A. III.
 15. 13. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τῆς ὑπὲρ ἄν-
 θρωπον αὐτοῦ δυναμείας ἦν. Jos. XX. 30. Arrian. Ex-
 pedit. Alex. VI. 11. 5. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀναγίγνεται
 τοῖς συγγραφεῦσι ὑπὲρ τοῦ παθῆματος. Xenophon H. G.
 V. πολλὰ μὲν ἔν τινι ἔχει καὶ ἄλλα λέγειν καὶ ἐλ-
 ληκὰ καὶ βαρβαρικά — νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα.
 P. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα γενναῖα ἐποίησεν.

εὐαγγελίζετο] Thomas. εὐαγγελίζομαι οἱ πάντες δοτι-
 κῇ, ἅπασι δὲ πε καὶ αἰτιατικῇ συντασσόμενον εὐητά, ὡς
 παῖς χαριολογῶν, καὶ ἐν τῇ δέει γραφῇ· σὺ δὲ δοτικῇ αἰ
 σύντασσε. Phrynichus p. 112. εὐαγγελίζομαι σε, καὶ πε-
 ρὶ ταύτης τῆς συντάξεως διασκευτάμενος ἐπὶ συχρὸν διὰ τινὰ
 χρόνον, εἴτε αἰτιατικῇ συντακτικῇ αὐτὸ πτώσει, εἴτε δοτι-
 κῇ, εὐρίσκω κατὰ δοτικὴν ἡρμοσμένον, ἀριστοφάνης μὲν ἔτω
 λέγοντες ἐν τοῖς πεπῶσιν· εὐαγγελισσάσθαι πρῶτος ὑμῶν βού-
 λομαι. Φρυνίχου δὲ τοῦ κωμικοῦ ἐν τοῖς Σατύροις οὕτως·
 ὅτι πρὶν ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς βουλὴν, ἔδει καὶ ταῦτ' ἀπαγγεῖλαι-
 τα πάλιν πρὸς τὸν θεὸν ἦκεν. ἐγὼ δὲ ἀπὸ δόξαν ἐκεῖνον δευρι-
 νὸν δει, καὶ ἔτω λέγουσιν, εὐαγγελίζομαι, ἢ εὐαγγελῶ· ἢ
 ὁ πλάτων τὸ δεύτερον πρόσωπον λέγει εὐαγγελεῖς.

20. Lucian. de Calurni. 17. ἱεραλὴθ προσθεῖναι καὶ
 τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαληγορίᾳ. 1. Sam. XII. 19.
 κατέκλεισε] Plut. Public. p. 99. C. κατακλείσας
 εἰς τὸ οἶκον. Herodian. V. 8. 12. κατακλείσαντες τε
 αὐτοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ.

23. ὡς] Schir R. IV. 4. R. Juda nomine Hiskiae
 dixit: omnis locus, in quo dicitur quasi X, quasi XX,
 quasi XXX, quasi LX. aut deficit aut abundat. S.
 D. Jos. IV. 13. & 1. Chron. V. 18. & Ruth R. I. 4.
 ἐτῶν λ.] Aetas legitima Levitarum Num. IV.
 3. 47. 1. Chron. XXIII. 2. 3. Josephi Gen. XLI.

ἀνερχθῆναι] ἀνοίχθῆναι D.
 ὡς] ὡς DL. 33. Origenes in Jo. I. 29.
 ἐξ] ἐκ τοῦ D.
 γενέσθαι] + πρὸς αὐτόν 12. 13. 69.
 σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου] υἱὸς μου εἶ σὺ D.
 D. Laetantius IV. 15. quidam Codices teste Augustino
 ἡδόκησα] ἡδόκησα F. 1. 3. 72. 74. Ev. 2. Editio Complut.
 ἦν] ἦν 69. ὡς] — DL.
 ὡς] — D. Codex teste Erasmo.
 ἦν ἀρχόμεν^Θ ὧν] — Versio Syr. ὧν] — 69.

Ἰωσήφ] + τοῦ Ἰακώβ 71. 86. Versio Armen.

46. Davidis 2. Sam. V. 4. Xenoph. Memorab. I. 1.
 ὅς περ εἴτε χρόνος βελούειν ἐκ ἔξουσιν, ὡς ἂν φρονήμοις ἔ-
 σι, μηδὲ σὺ διαλέγεσθαι τριάκοντα ἐτῶν. Hippocr. de
 morb. Edipem. V. 9. ἀπellaῖος Λαρισσαῖος εἶχε μὲν
 ἡλικίαν, ὡς εἰς ἑτῶν τριάκοντα. Ad hanc aetatem referri
 possunt etiam qui sunt inter XXX. & XXXV.
 Jos. VI. 19. quod etiam Chronologia mortis He-
 rodus requirit. Horat. Epist. I. 20. 26. Forte meum
 si quis te percontabitur aevum, me quater undecim
 nos sciat implevisse decembres, Collegam Lepidum
 quo duxit Lollius anno. Dionys. Hal. H. IV. 6. Ἐ-
 τερὸς μὲν ἔν τις ὑπέθετο καὶ τριακοσὶν ἔχοντα τέλαττον ἔτος
 — ἀπὸ ταύτης γὰρ οἱ νόμοι καλῶσι τῆς ἡλικίας, ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ, τὰς ἄρχων τε καὶ παρτίων βουλομένους τὰ κοινὰ.

ἐνομίζετο] Plut. Demetr. p. 889. D. ἐπὶ νηπῶ γὰρ
 αὐτῷ πατὴρ πατὴρ τελευτήσαντος, εἴτα τῆς μητρός
 εὐθὺς τῷ ἀντιγόνῳ γαμήθεισας, υἱὸν ἐκείνου νομισθῆναι. Ar-
 rian. Mithridat. p. 359. καὶ τὸ ἱερὸν ἐσυλήθη τὸ Σαμό-
 θρακικὸν χιλιῶν τεσσάρων κόσμον, ὡς ἐνομίζετο. Pausanias
 Arcad. 20. Ἐτρεφεν ὁ Λεόκτιπος κόμην τῷ ἀλφειῷ —
 καὶ ἐσθῆτα ἐνδύς γυναικείαν ἀφίκοτο ὡς τὴν Δάφνην, ἐλθὼν δὲ
 οἰομάς τε ἔλεγεν εἶναι θυγατρί, καὶ ὡς συνθηρὰν ἐβόλοι τῇ
 Δάφνῃ, αἵτε εἶναι παρθένης νομιζόμενες. Dionys. Hal. A.
 I. 80. νομισθεὶς γὰρ πατήρ Faustulus Romuli. 84. ἐπὶ
 δὲ ἀφίκοτο πρὸς τὰς νομιζομένης γονεῖς. Appian. B. Pu-
 nic. p. 112. ἔσταλλον δὲ καὶ εἰς Μακεδονίαν ἄλλας πρὸς
 τὸν νομιζόμενον υἱὸν εἶναι πατρίως. Heliodor. III. 8. εἰδὲ
 γὰρ ὡς ἐν τῷ νομιζομένῳ πατρὶ. IV. 11. ὁ δὲ νομιζό-
 μενος σοὶ πατήρ — ὅτι μὴ εἴς μοι πατήρ, ἀλλὰ νομι-
 ζεται χαριολογῶν. Herodot. IV. 180. τῷ ἂν οἶκῳ τῶν ἁν-
 θρῶν τὸ παιδίον, τέττα παῖς νομιζέται.

Multi interpretes, ut Lucam & Matthaeum con-
 ciliant, existimant hic recenseri genus Mariae,
 cuius Eli pater fuerit, & articulum τῷ interpretan-
 tur vel generum, si ad Josephum referatur, vel
 nepotem, si ad Jesum. At non erat ratio, ut in
 eadem serie genealogica, ubi septuagies quinquies
 Qqqq 2 filium

Τῷ Ματθαῖ,	τῷ Λευί,	τῷ Μελχί,	τῷ Ἰανᾶ,	τῷ Ἰωσήφ,	24
Τῷ Ματθαίῳ,	τῷ Ἀμὼς,	τῷ Ναῦμ,	τῷ Ἑσλί,	τῷ Ναγγαί,	25
Τῷ Μαᾶθ,	τῷ Ματθαίῳ,	τῷ Σεμεῖ,	τῷ Ἰωσήφ,	τῷ Ἰῶδα,	26
Τῷ Ἰωανᾶ,	τῷ Ῥησά,	τῷ Ζοροβάβελ,	τῷ Σαλαθὴλ,	τῷ Νηρί,	27
Τῷ Μελχί,	τῷ Ἀδδί,	τῷ Κωσάμ,	τῷ Ἐλμωδάμ,	τῷ Ἦρ,	28
Τῷ Ἰωσή,	τῷ Ἐλιέξερ,	τῷ Ἰωρεῖμ,	τῷ Ματθαῖ,	τῷ Λευί,	29
Τῷ Συμεὼν,	τῷ Ἰῶδα,	τῷ Ἰωσήφ,	τῷ Ἰωάν,	τῷ Ἐλιακεῖμ,	30
Τῷ Μελεᾶ,	τῷ Μαῖνᾶν,	τῷ Ματθαῖ,	τῷ Ναθὰν,	τῷ Δαβίδ,	31

Tῷ

24. τοῦ Ματθαῖ — *Damasceus* l. c.
τοῦ Ματθαῖ, τοῦ Λευί — *Africanus*, *Eusebius* H. E. I. 7. citante *Barfalibi* ap. *Assmann*. *Bibl. Orient.* T. II. p. 162. *Nazianz.* de *Geneal. Irenaeus* III. 22. *Lucas* genealogiam, quae est a generatione Domini nostri usque ad Adam LXXII. generationes habere ostendit. probante *H. Grotio*, *J. Millio* prol. 817. contra *Jacobus Sarugensis* ap. *Assmann*. *ibid.* in *Codicibus Syr.* a Christo ad *Nathanem* sunt XLII.
- Ματθαῖ Matthei KLM. 1. 10. 11. 13. 15. 27. *Colb.* 35. 48. 50. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 66. 67. 69. 71. 73. 78. 80. 83. 86. 92. 93. *Evang.* 4. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 18. 19. *Versio Syra posterior.* *Basilius* c. *Eunom.* 1. *Nazianz.* *Epiphanius* H. 51. 69. *Theophylactus.* *μαθῶν* Edit. *Erasmi* 1. *Aldi.* *Μαθαῖ* Edit. *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei.* *Ματθαῖ* 14. 45. *Evang.* 7. 13. 16. *Ματθαῖ* 16.
- Ματθαῖ, τῷ Λευί, τῷ Μελχί, τῷ Ἰανᾶ] *Μελχί*, τῷ Ματθαῖ, τῷ Ἰανᾶ, τῷ Λευί 40. *Bodle.* unus.
- Λευί τῷ Μελχί] *Μελχί* τῷ Λευί *Damasceus* de F. O. IV. 14.
- Ἰανᾶ] Ἰανᾶ L. *Nazianzenus.* Ἰανᾶ 86. *Evang.* 12. Ἰωανᾶ 1. Ἰανᾶ 2. Ἰανᾶ 69.
- Ἰωανᾶ 12. 16. *Evang.* 4. 9. 10. Ἰωσήφ] Ἰωσήφ 29. + τῷ Ἰανᾶ 3 *Evang.* 14.
25. Ματθαῖ] Ματθαῖ G. 2. Ματθαῖ 34. a prima manu. 54. 71. 86. *Evang.* 7. 10. 13. 14. 15. 17.
- Theophylactus.* & comm. 26. Ματθαῖ Editio *Erasmi*, *Colinaei.* Ματθαῖ 87. Edit. *Bogardi.*
- a Ματθαῖ ad Ματθαῖ] — 57. ἀμὼς] ἀμὼς Editio *Erasmi* 1. *Aldi.*
- Ἑσλί] Ἑσλί L. 68. 71. 86. *Evang.* 4. 12. 18. 19. *Versio Copt. Goth. Nazianzenus.* Ἑσλί 69. Ἑσλί
34. 39. *Evang.* 10. *Theophylactus.* ναγγαί] ἀγγαί F. 16. 17. 45. 59. 64. 66. 70. 71. 86. *Ev.* 4. Ναγγαί A. 91.
26. Μαᾶθ] Μαᾶθ 69.
- Ματθαῖου] Ματθαῖ H. 69. Ματθαῖ 63. 67. Ματθαῖ *Evang.* 4. Ματθαῖ 64. Ματθαῖ
65. 87. Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Bogardi.* Σεμεῖ] Σεμεῖ L. *Versio Copt. Goth.*
- Ἰωσήφ] Ἰωσήφ L. 1. 5. 38. 57. 69. 86. 106. *Evang.* 2. 4. 9. 14. 18. 19. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei.*
- Bogardi.* *Versio Copt. Armen. Nazianzenus.* Ἰωσήφ 27. Ἰῶδα] Ἰῶδα L. 69. 106. *Evang.* 9. 14. Ἰῶδα 1.
27. Ἰωανᾶ] Ἰωανᾶ AEG. 2. 27. 34. 36. 37. 47. 52. 65. 66. 76. *Evang.* 2. 13. 18. Editio *Complut.*
- Ἰωανᾶν L. 1. 16. 28. 29. 35. 42. 44. 51. 54. 59. 62. 68. 69. 74. 76. 83. 87. 89. 90. 93. 106. *Evang.* 4.
12. 17. 19. *Versio Copt.* Ἰωανᾶ 3. 9. 14. 27. 38. 39. 60. 73. 80. 86. *Evang.* 17. Ἰωανᾶ 17.
- Ἰωανᾶ 40. Ἰωανᾶ 91. Edit. *Ald.* Ἰωανᾶ H.
- Ῥησά] Ῥησά Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Bogardi*, *Colinaei.* Ῥησά 69. Ῥησά 93.
- Ζοροβάβελ] Ζοροβάβελ A. 42. Νηρί] Νηρί Editio *Erasmi*, *Colinaei.* 28. ἀδδί] ἀδδί L.
- κωσάμ] κωσάμ 74. 76. Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi.* κωσάμ 90.
- Ἐλμωδάμ] Ἐλμωδάμ 72. Ἐλμωδάμ *Stephani* Codex Ἐλμωδάμ 69. *Evang.* 8. Ἐλμωδάμ 38.
- Ἐλμωδάμ 93. *Evang.* 2. *Versio Syr. Armen.* Ἐλμωδάμ 33. *Versio Copt. Edit. Erasmi*, *Colinaei.*
- Ἐλμωδάμ 39. 60. 74. 90. Ἐλμωδάμ Editio *Bogardi.* *Versio Vulg.* Ἐλμωδάμ *Versio Goth.* Ἐλμωδάμ 71.
- Ἦρ] Ἦρ *Evang.* 15. 17. Ἦρ 76.
29. Ἰωσή] Ἰωσή L. 13. 33. 69. *Versio Vulg. Copt. Armen.* Ἰωσή 1. Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei.* *Bogardi.*
- Ἰωσήφ Editio *Stephani* 1. 2. Ἐλιέξερ] Ἐλιέξερ Editio *Erasmi* 1. 2. 3. *Colinaei.* Ἐλιέξερ 69.
- Ἰωρεῖμ] Ἰωρεῖμ 1. Ἰωρεῖμ 69. Ἰωρεῖμ 27. 29. 52. *Evang.* 18. Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi.*
- Ἰωρεῖμ *Colb.* *Versio Syr. Armen.*
- Ματθαῖ] Ματθαῖ A *Evang.* 4. 19. Ματθαῖ E. Ματθαῖ 4. 5. 16. 69. 72. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi.* *Theophylactus.* Ματθαῖ L. Ματθαῖ 1. 38. 59. 63. 93. *Versio Copt. Nazianzenus.*
- Ματθαῖ 71. Ματθαῖ *Versio Goth.* a ματθαῖ ad Ματθαῖ] — 69.
30. Συμεὼν] Συμεὼν Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi.* Ἰῶδα] Ἰῶδα *Evang.* 10.
- Ἰωανᾶ] Ἰωανᾶ *Evang.* 4. 10. 12. 18. 19. *Versio Vulg.* Ἰωανᾶ 1. 10. 35. 47. 55. 56. 58. 61. 62. 66. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Bogardi*, *Colinaei.* *Versio Armen. Syr. prior*, & posterior in margine. Ἰωανᾶν A. 76. 91. Ἰωανᾶν
- K. 29. 57. 59. 63. 71. 90. *Ev.* 8. *Nazianzenus.* Ἰωανᾶ *Versio Goth.* Ἰωανᾶν 37. Ἰωανᾶν 40. 72. Ἰωανᾶν *Ev.* 14.
- Ἐλιακεῖμ] Ἐλιακεῖμ Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi.* Ἐλιακεῖμ 56. 58.
31. Μελεᾶ] Μελεᾶ 39. Μελεᾶ *Versio Copt.* Μελεᾶ 17.
- τῷ Μαῖνᾶν] — A 49. 51. τῷ Μενᾶν L. 33. 45. *Versio Vulg. Armen.* Μαῖνᾶν 46. Μενᾶν 1. 86.
- Editio *Bogardi.* Μενᾶν *Versio Copt.* Μενᾶν 47. Μενᾶν Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei.* *Versio Goth.*
- Ματθαῖ] Ματθαῖ 1. Ματθαῖ Edit. *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi.* Ματθαῖ 61. Ματθαῖ
46. 52. 57. 64. Ματθαῖ 17. Ματθαῖ *Evang.* 15. 17. Ματθαῖ *Evang.* 13. Ματθαῖ 59.

filium denotat, semel ab ista significatione vocis recederent, & vel generum vel nepotem intelligerent. Id si voluisset Lucas, scripsisset apertius ὁ υἱὸς Μαρίας τῆς Ἥλᾶ, τοῦ Ματθαῖ. uti *Stephanus*: ἀρχηγὸς υἱὸς πωσδίκης, τῆς Λεύκωνος τῆς ἀλάμαντος, τῆς Σισύφης, τῆς Ἀιάλας. Praeterea, ne jam repetam, quod ad Matthaeum observatum est, non folere Judacos in recensenda genealogia matris rationem habere, cum Josephus, qui Jesum adoptaverat, certissime ex

familia Davidis fuisset prognatus, non conveniebat, ut Lucas paterno genere, quod honorificentius erat, praeterito maternum recenseret, *Beresebith* R. XXX. Ego assurrexi ei, quia ipse de Juda, ego vero de Benjamin: & ipse ex masculis Juda, ego vero ex feminis.

38. *Herodot.* IV. 157. Θέρως ὁ ἀντιώνιος, τῷ Τιμαμίνῃ, τῷ Σερσάνδῃ, τῷ Πολυνείκει. VII. 204. Λεονίδης ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, τῷ Λέοντι, τῷ Ἑμπατιδῇ, τῷ Ἀναξάνδῃ.

32 Τῷ Ἰεσαΐ,	τῷ Ὠβὴδ,	τῷ Βοὸζ,	τῷ Σαλμών,	τῷ Ναασὼν,
33 Τῷ Ἀμιναδάβ,	τῷ Ἀράμ,	τῷ Ἑσράμ,	τῷ Φαρές,	τῷ Ἰσάα,
34 Τῷ Ἰακώβ,	τῷ Ἰσαάκ,	τῷ Ἀβραάμ,	τῷ Θάρα,	τῷ Ναχωρ,
35 Τῷ Σαρῶχ,	τῷ Ραγαῦ,	τῷ Φαλέκ,	τῷ Ἑβέρ,	τῷ Σαλά,
36 Τῷ Καϊνάν,	τῷ Ἀρφαξάδ,	τῷ Σὴμ,	τῷ Νῶε,	τῷ Λάμεχ,
37 Τῷ Μαθουσάλα,	τῷ Ἐνῶχ,	τῷ Ἰαρέδ,	τῷ Μαλελεήλ,	τῷ Καϊνάν,
38 Τῷ Ἐνὼς,	τῷ Σὴθ,	τῷ Ἀδὰμ,	τῷ Θεῷ.	

ἸΗ.

~ Σερῶχ

Ματθαίῳ 71. Δαβὶδ] Δαυιδ ADHL 1. Versio Copt. 32. Ἰεσαΐ] Ἰεσαΐ 1.
 Ὠβὴδ] Ὠβὴδ Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. Ἰωβὴδ] AFM 38. a prima manu 40. 46. 52. 67. 69. 71.
 Evang. 15. 17. Versio *Copt.* *Æthiop.* Ἰωβὴδ] M 78.
 Βοὸζ] Βοὸζ Edit. *Erasmi* 1. 2. *Aldi*. Βοὸζ Edit. *Erasmi* 3. 4. 5. *Colinaei*. Βοὸζ ADM. 40. 69. 72.
 a prima manu. Βοὸζ Versio *Copt.*
 Σαλμών] Σαλμών Editio *Erasmi* 1. Σαλὼμ 47. Σαλμάν 1. Σαλαμών 17.
 Ναασὼν] Ναασὼν 72. Ναῶζ 93. 33. τῷ Ἀμιναδάβ, τῷ Ἀράμ, τῷ Ἑσράμ, τῷ Φαρές] — Ev. 7. 13.
 Ἀμιναδάβ] + τῷ Ἀδὰμ 16. Ἀμιναδάμ M. 17. 28. 40. 45. 48. 69. 70. 76. 89. 90. Evang. 4. 15.
 Variæ Lect. *Bogardi*. Versio *Syræ* posterior. Ἀμιναδάβ 71.

Ἀράμ] Ἰωράμ 76. Evang. 12. 19. Ἀδμὴν 69. + τῷ Ἀλμεί, τῷ Ἀρνεί 1. + τῷ Ἀλμεί, τῷ Δονεί
 78. Evang. 12. + τῷ Ἀλμεί, τῷ Δονεί, τῷ Ἰωράμ Evang. 8. Ἀδμὴν, τῷ Ἀρνεί L. Ἀδμὴν, τῷ Ἀρνεί 13.
 τῷ Ἀδμεί, τῷ Ἀρνεί Versio *Copt.* *Armen.* + τῷ Ἀδμεί, τῷ Δονεί Evang. 19. + τῷ Ἰωράμ FK. 3. 9. 10.
 16. 17. 27. 28. 29. 34. 35. 37. 38. ex emend. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 54. 56. 58. 59. 60.
 61. a prima manu. 62. 66. 67. 70. 72. 73. 74. 76. 80. 83. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 2. ex emendatione
 4. 10. 18. Editio *Colinaei*, Versio *Syræ* posterior. *Æthiop.* *Chronicon.* *Alex.* *Theophylactus.* τῷ Ἰωράμ 36.
 Evang. 1. 5. 9. 15. + τῷ Ἀρνεί 69. *Nazianzenus* in *Pentecosteni*. κύριον Ἰησοῦν χριστὸν δὸς τῷ Ἀδὰμ ἐβδόμη-
 καστὸν ἐβδόμον ἀριθμῶμενοι κατὰ τὴν τοῦ Ἀβὸα γενεαλογίαν. *Basilius* in *Hexaem.* II. & *Nyssen.* O. II. in *Gen.* I. 26.
 O. καὶ ζ. γενεὴ ἀπὸ Ἀδὰμ ὁ χριστὸς ἐφάνη. *Scholion* Cod. 34. & 37. ἰστέον, ὅτι τὰ ἀκριβῆ ἔ' ἀντιγράφον οὗ. ὀνομάτων
 ἀριθμὸν περιέχουσιν ἀπὸ τοῦ κυρίου καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ Ἀδὰμ. Ταύτης ἡ τ' τοῦ Ἰησοῦ γενεαλογίας τύπος ἐστὶν ἡ ἐν ἀγγύπ-
 τῳ κἀβδόμῃ τοῦ Ἰακώβ καὶ οὐ. ψυχῶν, οἱ ᾧ δὸ ἐξαίρετοι ἀντιπέρμαλος, ὁ μὲν κύριος ἐκ τ' Θεοῦ καὶ πατρὸς, ὁ δὲ
 Ἀδὰμ ἐκ τ' πατρὸς ἐν γῆς. & *Schol.* 36. 38. 40. observat, ubi *Matthæus* XIV. generationes habet, *Lucam* re-
 centiare XV. ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως τοῦ Δαυὶδ γενεαί 18, ἐνταῦθα δὲ 11. ἐπεὶ παρελείπειται Ἰωράμ, γέγραπται δὲ ὅτι
 Ἑσράμ ἐγέννησε τ' Ἀράμ. Cum vero *Joram* iste nec in libro *Ruth.* IV. 18. nec in 1. *Chron.* II. 10. reperitur,
 male hic a quibusdam insertus est: ex perperam intellecta Patrum observatio, qui ipsum Deum in serie
 Genealogica etiam numerarunt; quod ex *Augustino* patet Q. in *Genes.* 121. Ab Abraham usque ad *Joseph* LV.
 in *Exod.* 108. LXXVII. quot generationes reperiuntur. cum *Lucas* a baptismo Domini enumerans sursum ver-
 sus ascendit, & pervenit per Adam usque ad Deum. Q. Evangel. II. 6. de *Consens.* Evang. II. 4. c. *Fausstum*
 III. 4. de *Diversis* 63. de verbis Domini 15. Q. 5. *Lucas* a Domino usque ad David XLIII. generationes enu-
 merat. Auctor *Oper. Imperf.* in *Matth.* H. I. quæ ratione apud *Lucam* LXXVII. generationes ponuntur, in pro-
 prio exponemus loco. *Asseman.* T. II. 162. Barfalibi: in *Codicibus Syriacis* *Lucæ* ad Abrahamo ad *Josephum*;
 sunt LVI. personæ. *Jacobus Sarugensis* LVII. addito Christo insuper illud sciendum, tantum LV. enumerari
 — suspicio est, amanuensis errore unum nomen prætermisissum.

Ἑσράμ] Ἑζράμ E. Ἑζράμ Versio *Goth.* Ἑσράμ Versio *Vulg.* *Syr.* Ἀσράμ D.
 τοῦ Φαρές] — D. 34. Ἰσαάκ] Ἰαοαῶν A. Ἰσαῶν D. a prima manu.
 Θάρα] Θάρρα 1. 10. 34. 35. 37. 38. 39. 46. 47. 49. 51. 52. 55. 57. 59. 62. 64. 68. 69. 74. 83. 90. Ev.
 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio *Complut.* *Colinaei*, *Erasmi*, *Bogardi*, *Nazianzenus*, *Epiphanius*. *Theophyl.*
 35. Σαρῶχ] Σερῶχ D. Σερῶχ AEFHGKLM. 1. 2. 9. 10. 12. 13. 16. 17. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 37.
 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 54. 55. 56. 58. 59. 62. 64. 65. 66. 68. 69. 70. 72. 74. 80.
 83. 86. 90. 91. Evang. 4. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Editio *Complut.* *Stephani.* J. A. *Bengelii*, *Genev.*
 Versio *Copt.* *Armen.* *Syr.* utraque. *Epiphanius* c. Haer. & *Ancorat.* *Theophyl.* *Suidas* in Ἀβραάμ *Nazianzenus*. Cod *Latini*.
 Ραγαῦ] Ραγάβ 10. 47. 48. 49. 54. 57. 61. 62. 66. 83. Evang. 14. *Nazianzenus*. *Chronicon* *Alex.* βαράμ 60.
 Φαλέκ] Φαλίγ AEFHK 1. 2. 3. 16. 17. 29. 36. 40. 42. 44. 45. 69. 70. 72. 73. 78. 91. 93. Evang. 7. 15. 17.
 Variæ Lectiones *Bogardi*. Versio *Goth.* *Vulg.* *Syr.* Φάλεκ 89. 90. Σαλά] Σαλαμ Versio *Goth.* Σάλα 89. 90.
 36. τοῦ καϊνάν] τῷ καϊνάν L. — D. probante T. *Beza*. in *Versione* & *Annot.* & H. *Grotio*, E. *Schmi-*
dio. At cum *Cainan* in *Editione* τ' O. reperitur, & jam ab *Origene*, quod *Procopius Gazæus* testatur, in
hexaplis obelo notatus fuerit, par est ut credamus, *Lucam* eos *Interpretes* etiam hic, ut alibi solet, ubi ab *He-*
braico abeunt, secutum fuisse. Conf. *Ald.* VII. 14. Ἀρφαξάδ] Ἀρφαξάτ Editio *Erasmi*. *Bogardi*.
 Λάμεχ] Λάμεκ D. 37. Μαθουσάλα] Ματουσάλα Edit. *Erasmi* 1.
 Ἰαρέδ] Ἰαρέδ AK. 27. 90. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Bogardi*. Ἰαρέδ 63.
 Μαλελεήλ] Μελελεήλ A. Μελεήλ 76. Μαλαλεήλ Versio *Vulg.* *Armen.*
 Καϊνάν] Καϊνάν L. τῷ Καϊνάν, τῷ Ἐνὼς] τῷ Ἐνὼς, τῷ Καϊνάν Evang. 7.
 38. Σὴμ] Σὴμ A. Ἀδὰμ] + τῷ ἕως 61.

Ξάδρς, τῷ Εὐρυκράτεις, τῷ Πολυδώρς, τῷ Ἀλκαμίνιος,
 τῷ Τηλέκλς, τῷ Ἀρχέλειω, τῷ Ἠγησίλειω, τῷ Δουράρς,
 τῷ Λεωβόττω, τῷ Ἐρχεράττς, τῷ Ἠγίος, τῷ Εὐρυσθένης,
 τῷ Ἀρισόδημς, τῷ Ἀριστομάχς, τῷ Κλειδαίς, τῷ Ἰλλς,
 τῷ Ἡρακλείος. VIII. 131. Λευτυχίδης ὁ Μνάρειος, τῷ Ἡ-
 ρακλείω, τῷ Ἰπποκρατίδω, τῷ Λευτυχίδω, τῷ Ἀναξίλειω,
 τῷ Ἀρχιδόμς, τῷ Ἀναξανδρίδω, τῷ Θεοπόμπς, τῷ Νι-
 κιάδρς, τῷ χαρίλς, τῷ Εὐρύμς, τῷ Πολυδέκτεις, τῷ Πρυ-
 τάνιος, τῷ Εὐρυφώντεις, τῷ Πρόκλειος, τῷ Ἀρισόδημς, τῷ

Ἀριστομάχς, τῷ Κλειδαίς, τῷ Ἰλλς, τῷ Ἡρακλείος. *Phe-*
gon *Trallian* de *Olympiis* Λυκῆργος δὲ ὁ Λακεδαιμό-
 νιος, υἱὸς ἂν τῷ Πρυτανίω, τῷ Εὐρώπς, τῷ Σός, τῷ Πρό-
 κλεις, τῷ Ἀρισόδημς, τῷ Ἀριστομάχς, τῷ Κλειδαίς, τῷ
 Ἰλλς, τῷ Ἡρακλείος καὶ Δηϊανείρας. *Schol. ad Pindar.*
Olymp. XIII. 83. ὁ γὰρ Γλαῦκος γίνεταί τῷ ἱππολόχς,
 τῷ Βιλλεροφόντς, τῷ Γλαύκς, τῷ Σισύφς, τῷ Αἰόλς,
 τῷ Ἑλλήνς, τῷ Διὸς. *Ælianus* N. A. XII. 31. ὁκίω
 γὰρ Εὐρυσθένη καὶ Πρόκλειαν τῷς Ἀριστομάχς, τῷ Κλει-
 δα,

Ἰησοῦς δὲ πνεύματι ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἦγelo ἐν τῷ 1
πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον, Ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου· καὶ 2
οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις· καὶ συνιλεοδισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασε.
Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διαβολός· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται 3
ἄρτος. Καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, λέγων· Γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄβυσσόν 4
νῶ (ῥήσιν) ὁ ἀνθρώπος, ἀλλ' ὅτι παντὶ ῥήματι Θεοῦ. Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διαβό- 5
λος εἰς ὄρεον ὑψηλόν, ἔδειξεν αὐτῷ πᾶσας τὰς βασιλείας τῆ οἰκουμένης ἐν στιγμήν 6
χρόνου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διαβολός· Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ 7
τὴν δόξαν αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ ᾠκεδεδόθη, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω, δίδωμι αὐτήν. Σὺ οὖν ἐὰν 8
προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πάντα· Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·
Ὑπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται — γάρ· Προσκυνήσεις Κύριον τὸ Θεόν σου, καὶ αὐ-
τῷ
~ πᾶσα

1. πνεύματι ἁγίῳ πλήρης] πλήρης ὡς πνεύματι ἁγίῳ F. πλήρης πνεύματι ἁγίῳ DE. 1. 83. Editio
Complut. Versio Vulg. τῷ] — 11. εἰς τὴν ἔρημον] ἐν τῇ ἐρήμῳ DL.
2. τεσσαράκοντα] τεσσαράκοντα A. τοῦ] — 73.
οὐδὲν] + οὐδὲ ἐπὶ 13. 69. Versio Armen.
ὕστερον] — DL Versio Vulg. Armen. Copt. Cyrillus. probante J. A. Bengelio, J. Millio prol. 415.
3. καὶ εἶπεν] εἶπεν δὲ DL 1. 33. 67. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Copt.
τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος] ἵνα οἱ λίθοι ἔσονται ἄρτοι γένωνται D. Codices Latini, Cyprian. ex Matthaeo.
4. ἀπεκρίθη] ἀποκριθεὶς D. 59. Codices Latini. Theophylactus. + ὁ D. 1. 106.
5. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν λέγων] Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ Ἰησοῦς 13. 69. fed ὁ Ἰησοῦς & λέγων
πρὸς αὐτὸν] — D vid. inf. VI. 3. XIV. 5. Ael. XXV. 16.
λέγων] εἶπεν D. λέγει Theophylactus. — L. 33. Versio Vulg. Copt. ὅτι] — D 27. 69. Evang. 5.
ὁ posterius] — FM 1. 3. 9. 10. 11. 44. 69. 73. 74. 76. 83. 85. 86. 89. 90. Editio Complut. Erasmi,
Colinaei, Bogardi, Stephani 1. Bengelii. ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ] — L. ἐπὶ] ἐν D.
ῥήματι] + ἐκπορευομένου διὰ στόματος 64. 71. Evang. 12. 19. Versio Copt. Theophylactus.
5. ἀναγαγὼν] ἀναγαγὼν 59.
6. ἀφ' ὧν] — DL 36. 40. Versio Copt. probante J. Millio prol. 1279.
εἰς ὄρεον ὑψηλόν] — L Versio Copt. Codices Latini. + λίαν D 13. 69. τὴν οἰκουμένην] τὴν κόσμον D. 5.
ἐν στιγμήν] ἐν στιγμήν 1. Colb. στιγμήν E. 6. αὐτῷ] πρὸς αὐτὸν D. ὁ διάβολος] — Vers. Vulg.
ἅπασαν] — 63. πᾶσαν 76. Corinthus de dial. Ionic. pro πᾶς, ἅπας; estque hoc Atticum etiam.
αὐτῶν] τέτων D at in Vers. Latina: eorum. παραδεδόθη] παραδεδόθη M. ἐὰν] ἂν D.
7. ἐὰν] + πεισῶν 1. 5. 11. 16. 34. a prima manu 44. 47. 54. 86. Evang. 13. 15. 17.
8. αὐτῷ] ἐμὲ FH. 1. 72. in ora. 73. 74. 83. 85. ex emendatione. 86. 90. Editio Complut. σου] σοι 62. 35.
πάντα] πᾶσα AD. fed in Vers. Latina: omnia. EFGHKL 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 16. Colb.
27. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62.
63. 64. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 7. 12. 13. 14.
19. Editio Complut. Stephani 1. 2. Weckelii, Bengelii. Versio Syr. utraque Copt. Aethiop. Arab. Theophylactus edi-
tus. probante Beza. ταῦτα Theophylactus MS. 8. αὐτῷ] εἶπεν αὐτῷ A. 72.
αὐτῷ] εἶπεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ 1. 69. Versio Vulg. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν D 106.
ὑπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ] — BDL 1. 8. 33. Versio Vulg. Goth. Sax. Syr. Copt. Armen. Aethiop. Origenes,
cujus haec est emendatio. probante H. Grotio J. Millio prol. 1197. Bengelio.
7] — ADEFGHKL 1. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 27. 28. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44.
45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 70. 72. 80. 83.
85. 86. 87. 88. 90. 91. 106. Evang. 7. 8. 15. 17. Editio Complut. Plant. Genev. Bengelii. Versio Vulg. Goth.

δα, τῷ Ὑλλε, τῷ Ἡρακλέους παῖδας. Libanius O. X. p. 329. B. Μηδὲ τὸ ἐν πολλῇ καὶ διὰ σιδήρεθ' ὀνείων ἡμῶν ἡγεῖσθαι. Οὕτως ἀπῆλθε Λεωνίδας, ὕτως Σαρπηδὼν, ὕτως Ἐπαμεινώνδας, ὕτως Μέρμων, οἱ τῶν Θεῶν. Sueton. Jul. 6. In amita quidem laudatione de ejus ac patris sui utraque origine sic refert: Amitae meae Juliae maternum genus ab Regibus ortum, paternum cum Dis immortalibus conjunctum est. Nam ab Anco Marcio sunt Marci reges, quo nomine fuit mater: a Venere Julii, cujus gentis familia est nostra. vid. in Matth. I. 11. Aeneid. VI. 123. Quid Thefa, magnum quid memore Alciden? & mi genus ab Jove summo. Ovid. Metam. IV. 638. Seu gloria tangit te generis magni, generis mihi Jupiter autor. Valerius Flaccus II. 560. Si vera parentem Fama Jovem, summique tibi genus esse Tonantis, Noster ades, junctosque veni, fator unus & idem stirpis honos, quanquam longis disjungimur oris. Obfervandum porro, cum Matthaeus Judaeis scribens originem Christi ad Abrahamum retulisset, Lucam ad Adamum totius humani generis au-

tozem adscendere, ut significaret, Jesum esse servatorem mundi, natum communi generis humani bono. Cumque Adamum Dei filium vocat, significasse Christum, ex virgine natum, secundum esse Adamum, ejusque ortum per spiritum sanctum non minus esse opus potentiae divinae singulare, quam Adami fuerat. Philo de Mund. Opific. T. 1. p. 33, 39. τοῦτος μὲν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος κατὰ τὴν σῶμα καὶ ψυχὴν γεγενῆσθαι μοι δοκεῖ, τὴν τε τὴν ὄντας καὶ τὴν πρὸ ἡμῶν διενεγκάν ἅπαντας. Ἡ μὲν γὰρ ἡμετέρα γένεσις ἐξ ἀνθρώπων, τὸν δὲ Θεὸς ἐδημιόργησεν. ἐφ' ὅσον δὲ κρείττων ὁ ποιῶν, ἐπὶ τοσούτο καὶ τὸ γενημένον ἄμεινον. & de Nobilitate T. 2. p. 440, 16. τῷ πρῶτῳ καὶ γηγενῶς, ὃς ἕνεκα εὐγενεῖας ἐδὲν θνητῷ σύγκριτος, χρεὶς μὲν θείαις εἰς ἀνδριάντα τὸν σωματοειδῆ τυτθῶν, ἀκρίτῃ τέχνης πλαστικῇ, ψυχῇ δὲ ἀξιωματικῇ αἰετῶς ἔτι τῶν εἰς γέννησιν ἡκόντων, ἐμπνεύσαντος Θεοῦ τῆς ἰδίας δυνάμεως, ὅσον ἡδύνατο δέξασθαι θνητὴ φύσιν. ἢ ἂν ἔχ' ὑπερβολὴ τῆς εὐγενείας μηδεμιᾶς τῶν ἄλλων, αἱ δὲ ἀνομασθήσαν, εἰς σύγκρισιν ἐλθεῖν δυνάμενης; τῶν μὲν γὰρ τὸ κλέος ἐκ προγόνων εὐγενεῖας, ἄνθρωποι δὲ οἱ ἀργεῖοι, ζῶα ἐπίκνηα καὶ φθαρτά, καὶ

9 τῷ μόνῳ λαλῶν. Καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ὅπρ' τὸ πτερό-
 10 γιον τοῦ ἱεροῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰ — ὁ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω.
 Γέγραπ' ὅτι γὰρ· Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντολίζεται· Ὁ Θεός σου, τοῦ ἀφ' οὗ λαλῶν·
 11 Καὶ ὅτι ὅπρ' χειρῶν ἀρουσὶ σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον ἢ πόδα σου. Καὶ ὅπρ'
 12 κριθεὶς, εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι εἴρη· Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον ἢ Θεόν σου· Καὶ
 13 συνέλεξας πάντα πειρασμὸν ὁ ἀβύβλος, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ. Καὶ ὑπέ-
 14 στροφεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος· καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμῃ ἐξῆλθε καθ'
 15 ὅλης τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς ἐδίδάσκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξα-
 16 ζόμενος ὑπὸ πάντων. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τετραμμένον· καὶ εἰσῆλθε κατ'
 τὸ εἰωθὸς αὐτοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. Καὶ
 17 ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου· καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε ἢ τόπον οὕ-
 τῳ

Sax. Syr. utraque Copt. Armen. Arab. Æthiop. Theophylactus. probante H. Grotio. f. Millio prol. 1101. + ὅτι Versio
 Syr. prior. & posterior cum obelo. προσκυνοῦσαι κύριον ἢ θεόν σου] κύριον ἢ θεόν σου προσκυνοῦσαι DF 1.69.

9. καὶ ἤγαγεν] ἤγαγεν δὲ L. Versio Copt. Syra posterior in margine. Origenes H. 31.
 Ἱερουσαλὴμ] ἱεροσόλυμα 57. Evang. 19. αὐτὸν posterior] — L. αὐτῷ] — L.
 ὁ] — ADEGHLM 1. 2. 3. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 48. 49. 53.
 54. 64. 67. 69. 71. 72. 73. 74. 83. 85. 86. 90. Colb duo. Evang. 7. 8. 12. 13. 14. 15. 17. Editio Complut.
 Bogardi, Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. 2. Bengelii. Eusebius D. IX. 7. Theophylactus. probante H. Grotio,
 & T. Beza. βάλε] βάλλει Editio Erasmi, Bogardi, Aldi.
 ἐντεῦθεν] — EGH. 1. 2. 34. a prima manu. 37. 40. 53. 91. Evang. 13. Origenes H.
 ἐντεῦθεν κάτω] κάτω ἐντεῦθεν 69. 10. αὐτῷ] — 69.
 σε] + ἐν ταῖς ὁδοῖς σου 60. ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου 1. Colb. 106. 11. καὶ] — 16.
 ὅτι] — DEFGH 2. 3. 16. 23. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 44. a prima manu 45. 46. 48. 49. 51.
 52. 54. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 68. 71. 73. 74. 83. 85. 86. 87. 90. 91. Evang. 7. 8. 13. 14. 15. 17. Editio Com-
 plut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii, Bogardi. Versio Syr. Origenes, Eusebius. Theophylactus.
 χειρῶν] βραχιόνων Versio Syra posterior in margine. 12. εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ D.
 Ἰησοῦς] κύριος 69. ὅτι] — D. 36. εἴρη] γέγραπ' D.
 13. πάντα] ἅπαντα 68. καί] χρόνος.
 14. ὁ Ἰησοῦς] — F 3. 74. a prima manu. ὁ κύριος 69. ὁ] — H. 44. 72. 80. 90.
 15. αὐτὸς] — A. καθ' ὅλης τῆς ἀρχαίας] εἰς ὅλην τὴν περίχρονον 44.
 ὑπὸ] παρὰ K. 11. 15. 42. 63. 68. αὐτῶν] — D. δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων] — 28.
 16. καὶ ἦλθεν] ἐλθὼν δὲ D. διῆλθε δὲ 28. + ὁ Ἰησοῦς G. 64. τὴν prius] A. Origenes in Jo. II. 12.
 Ναζαρέτ] Ναζαρέτ A 33. Ναζαρέτ D. Ναζαρέτ 1. 69. 72. in marg. 73. Editio Erasmi. Bogardi. En-
 di Versio Copt. Goth. Vulg. Syr. Eusebius. D. IX. 9. οὗ] ἔπου D. 69.
 τετραμμένον] ἀνατετραμμένον F 1. 69. Eusebius. καὶ εἰσῆλθε] εἰσῆλθε D. εἰσῆλθε δὲ 28.
 αὐτῷ] — D. Codices Latini. αὐτῷ Editio Erasmi 1. Aldi. αὐτῶν 56. 58. 61.
 καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου] καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου, καὶ
 ἀνέστη ἀναγνῶναι 1.
 17. βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου] ὁ προφήτης Ἡσαίας D. βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου 69. Codices Latini.
 ἀναπύξας] πύξας 71. ἀνείξας AL. 33. Versio Syr. Hieron. in Esaj. LXI. 3.
 τὸ βιβλίον] — D. Evang. 12. 18. probante f. Millio prol. 1427. a βιβλίον ad βιβλίον comm. 20.] — 73.
 ἢ] — L 40. τόπον] — 40. οὗ] ἔπου 69.

καὶ αἱ τέτταρ' ἀβέβαιοι καὶ ἐφήμεροι τὰ πολλὰ εὐπραγίαι,
 τῷ δὲ πατὴρ μὲν θνητὸς ἔδει, ἔδει αἴτιος, ἄλλ' ἢ θεός.
 Liber Cosmi I. 95. Unde vocatur a nobis filius Dei.
 Nachmanides ad Gen. VI. 2. Mihi videtur, Ada-
 mum & uxorem ejus vocari Filios Dei, quia im-
 mediate fuerunt opus manuum ejus, & Deum so-
 lum, non alium Patrem agnoverunt.

5. Matthaeus eo ordine tentationes recenset, quo
 in vita humana fese excipiunt, juvenes sollicitat
 voluptas, viros gloria, senes pecunia: at Lucas
 eum ordinem tenuit, ut gravior tentatio sequeretur
 leviolem; multi enim qui famem tolerant, pauper-
 tatem ferre non possunt, & qui paupertatem tolerant,
 contemptum ferre non possunt.

συγμῇ] Diog. L. Zenon VII. 135. συγμῇ δ' ἐστὶ
 γραμμῆς πῆρας, ἥτις ἐστὶ σημεῖον ἐλάττωσιν. Plut. π. ἀγ-
 γῆς p. 13. B. συγμῇ χρόνου πᾶς ἐστὶν ὁ βίος. ad Apollon.
 p. 111. G. τὸ τε πολὺ δῆπρ' ἢ μοῖραν ἔδεν διαφέρειν δο-
 κεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ὁμορῶσιν αἰῶνα. τὰ γὰρ χίλια καὶ τὰ
 μύρια κατὰ Σιμωνίδην ἐστὶ συγμῇ τίς ἐστὶν ἄριστος, μᾶλλον
 δὲ μύριον τι βραχυτάτον συγμῆς. & Confol. ad Apollon.
 p. 104. B. βελτίον δὲ εἶχεν ἢ εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ
 συγμῇ εἴπε χρόνος. Terent. Phorm. I. 4. 7. Temporis

punctum mihi ad hanc rem est. Donatus: pun-
 ctum pro momentum, ut Lucilius in XIV. Pun-
 ctum, una hora — punctum, angustissimum spa-
 tium. Caesar de B. C. II. 14. ita multorum men-
 sium labor hostium perfidia & vi tempestatis pun-
 ctum temporis interiit. & 25. Temporis puncto su-
 blatis ancoris omnes Uticam relinquunt. Horat. E-
 pist. II. 2. 172. puncto mobilis horae. Lucret. IV.
 201. Haec puncto cernuntur lapsa diei per totum
 coeli spatium diffundere fese. Cic. Acad. IV. 36.
 punctum esse, quod magnitudinem nullam habeat.
 pro Flacco 25. Univerforum Civium Romanorum
 per tot urbes uno puncto temporis miseram cru-
 delemque caedem. pro Cluent. 14. neque postea
 Latini punctum est temporis commoratus. pro do-
 mo 44. eodem puncto temporis quo meus disces-
 sus isti causam caedis eripuit. pro Sestio 24. illo,
 inquam, ipso die, die dico? imo hora atque etiam
 puncto temporis eodem.

6. Dan. IV. 14.

16. Act. XVII. 2. κατὰ τὸ εἰωθὸς Attice pro εἰθισμέ-
 νον, ut notatur in collectionibus Atticis Horti Ado-
 uidis. Aristoph. Ran. I. εἶπα τι τῶν εἰωθῶτων. Thu-
 cyd.

ἦν γεγραμμένον Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με ~ εὐαγγελίζεσθαι: 18
 πωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συνήριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώ- 19
 τοις ἄφροσι, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστείλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφίσει· κηρύξαι ἐνιαυ- 20
 τὸν Κυρίου δεχλόν. Καὶ πύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισεν· καὶ πάντων 21
 ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. Ἦρξασθαι δὲ λέγειν πρὸς αὐτούς. 22
 Ὅτι σήμερον πεπλήρω· ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὧσιν ὑμῶν. Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐ-
 τῷ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι τοῖς λόγοις τῷ χάριτι, τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόμα-
 ~εὐαγγελίσασθαι τῷ

18. ἕνεκεν] εἵκεν ADEF 3. 44. 73. 74. 80. 89. 90. Editio Complut. Bengelii. Euseb. D. III. 1. IV. 15. IX. 9.
 Cyrillus Aët. V. Eriphan. in Ancorat. 5. 6. 7. Basilii de Sp. S. 1. 2. Theophylactus. & οἱ O. Esaj. LXI. 1.
 εὐαγγελίζεσθαι] εὐαγγελίσασθαι ADEFGHKL 1. 2. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
 42. 44. 45. 46. 56. 58. 64. 66. 70. 71. 72. 78. 83. 85. 86. 89. 90. 91. 92. 106. Evang. 1. 2. 3. 7. 8. 10.
 12. 13. 14. 15. 17. 19. 24. Editio Complut. Erasmi 1. 2. 3. 4. Aldi. Colinaei, Bogardi, Plantini, Bengelii, Genev.
 Versio LXX. Origenes. Eusebius P. IV. 2. D. III. 1. IV. 15. IX. 9. Athanasius, Petrus Alex. Can. 3. Cyrillus
 Aët. V. Theodoretus in Psal. LXXXIV. & in Esaj. LXI. 1. Suidas. ut ἰάσασθαι, κηρύξαι, ἀποστέλλαι.
 ἀπέσταλκέ με] ἀπέσταλμαι D, a prima manu. Sed in Verf. Latina: misit me.
 ἰάσασθαι τοὺς συντηριμμένους τὴν καρδίαν] — DL 13. 33. 69. Versio Sax. Copt. Armen. Æthiop. Codices La-
 tini. Augustinus de C. E. II. 42. Origenes proem. in Joann. & H. 33. Euseb. l. c. & in Psal. XCV. Petrus A-
 lex. Cyrillus A. V. Hieronymus in Esaj. LXI. 1. probante H. Grotio & J. Millio prol. 415.
 τὴν καρδίαν] τῇ καρδίᾳ 56. 58. 61. Evang. 17.
 ἀποστέλλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφίσει] — Origenes probante T. Beza. + καὶ 61. 64.
 τεθραυσμένους] τεθραυματισμένους D, a prima manu. Sed in Verf. Lat. contractos.

cjd. II. 51. ἔδιν τῶν εἰσόδων. III. 38. ὑπέρκειται δὲ τῶν
 εἰσόδων. Euripid. Hecub. 358. ἐκ εἰσὸς ἦν. Plato
 de Legg. XI. τῶν περὶ ταῦτα ἐγκλημάται εἰσόδων γι-
 νέσθαι χάριν.

17. Sota VII. 7. Benedictiones Pontificis quomodo
 peractae fuerunt? Ædituus accepto libro Legis tra-
 didit eum primario coetus, iste antistiti, Antistes
 Pontifici. Caeterum Pontifex stans eum excipiebat,
 & ex eo stans praelegebat. — tum Lege convoluta,
 & in sinum suum reposita mox memoriter recitat ad-
 dens benedictiones. VIII. 8. Sectio a Rege praelegen-
 da — Agrippa rex stans librum exceptit, stansque ex
 eo praelegit: idque Sapientes collaudarunt. Soma VII.
 1. Stabat & legebat — & volvebat librum legis.
 Pirke Harosch & Rabbenu Ascher in Megill. 3.
 Non legunt in lege nisi stantes. Imo non licet le-
 genti alicui rei inniti. Unde autem tenetur legens
 stare? Dicit R. Abhu: quia dicitur: Tu autem
 mecum sta Deut. V. 31. Et non est innitendum
 alicui rei. R. Samuel f. Isaac ingressus Synagogam
 comperit quandam interpretantem, atque inniten-
 tem columnae, dixitque ei: Hoc tibi non licet;
 nam sicut data est lex cum reverentia, ita a nobis
 tractanda est cum reverentia. Megill. f. 21. 1. Le-
 gat quis librum Estheris vel stans vel sedens: At
 non sic de Lege. Pirke Harosch in Megill. 22. Le-
 gens in Propheta ne legat minus XXI. versiculis.
 Massechet Sopherim XII. Si fuerit sabbato inter-
 pres vel sermo, legunt in Propheta versiculos III.
 aut VI aut VII. & non sunt solliciti de XXI.

Soma f. 68. 2. Venit Pontifex ad legendum:
 minister accipit librum legis & dat Archisyna-
 gogo.

Bava Bathra f. 13. 2. Tradunt Rabbini: com-
 pingat quis Legem, Prophetas, & Hagiographa
 in unum volumen: verba sunt R. Meir. R. Juda
 autem dicit, Legem seorsim, Prophetas seorsim,
 & Hagiographa seorsim. Idem sapientes dixerunt.
 Megilla f. 27. 1. Involvunt Pentateuchum in linteo
 uni libro Moysi destinato: & unum librum Mo-
 sis linteo Prophetarum & Hagiographorum, at non
 Prophetas vel Hagiographa linteo unius libri Mo-
 sis: neque unum Moysi librum linteo Pentateuchi.
 Soma f. 70. 1. Non evolvunt librum Legis in syn-

agoga. Massechet Sopherim C. XI. 2. Evolvunt
 prophetam in congregatione, non vero legem. Eu-
 ripides Iphig. in Taur. 760. ἐν δέλτα πτυχῇς. Hero-
 dot. I. 48. ὁ κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύξας ἐπ' αὐτῶν τῶν συγ-
 γραμμάτων. 125. ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος
 ἔφη. Schol. Arati. τὰ ὑπ' αὐτῷ λεγόμενα εἰς ἐν συναγω-
 γόντες ἐν τινι πτυχῇ ἥτοι σχεδωρίῳ. Eustathius in Il. v.
 πτύσσεισθαι, ὃ ἐστὶ διπλῆσθαι. Herodian. I. 17. 1.
 λαβὼν γραμματεῖον, τῶν δὲ πλεονεξῶν ἐκ φιλοῦρας ἰσχυρί-
 ναι, ἐπαλλήλων δὲ ἀνακλῶσαι ἀμφοτέρωθεν ἐπ' αὐτοῖς. Be-
 rachoth f. 23. 1. Convolvit phylacteria sua sicut
 librum, & tenet in manu dextra. bis. Apoc. VI. 14.
 2. Reg. XIX. 14. Idem circa volumen Legis ho-
 dienum in synagoga obtinet.

18. Thomas. ἕνεκα καὶ εἵνεκα, Πλάτων, Δημοσθένης,
 καὶ οἱ ἄλλοι, θεκυδίδης δὲ αἰεὶ ἕνεκα. Liban. Epist. 590.
 ἄλλαν τε εἵνεκα πολλῶν. Ammonius. ἕνεκα καὶ εἵνεκα διαφέ-
 ρει· Οὐνεκα μὲν σημαίνει τὸ ὅτι, εἵνεκα δὲ χάριν· Ὁμηρος δια-
 φέλλει· Οὐνεκα τὸν χρῆσθ' ἡμέμῃς· ἀρτήρα, ἀντὶ τῷ ὅτι.
 εἵνεκα ῥιγεδαῖς Ἑλένης. Ἡμαρτεν ἔν ὃ καλλιμαχος εἶπ' ὅτι
 εἵνεκεν ἐχ' ἐν αἵσμα, ὅπερ ἀτοπον. ἔδει γὰρ εἰπεῖν· ἕνεκα, ἵνα
 γένηται, ὅτι ἐχ' ἐν αἵσμα. & τῶνεκα καὶ ἕνεκα διαφέρει.
 Τὸ μὲν γὰρ τῶνεκα ἐστὶ τὰς ἑνεκά· τὸ δὲ ἕνεκα, ἀπὸ τῷ
 ὅτι. ἀμαρτάνει ἔν ὃ καλλιμαχος ἐν ἑκάτῃ κατὰ δύο τρό-
 πους, λέγων· Τῶνεκεν αἰγυὺς ἔσχει. ὅτι τε δῖον εἰπεῖν Οὐνεκα,
 τῶνεκεν ἔπει, καὶ ὅτι, ἀπὸ τού κα, κιν εἶπεν.

συντετριμμένους] Polybius p. 1130. συντριβίς τῇ δια-
 νοίᾳ καὶ δυσελπίσις. p. 1298. τὰ μὲν πλήρη συντερίβη ταῖς
 διανοίαις· καὶ τις οἶον ἀπελπίσμενος ὑπὸ δαμνι τὸς ἀνθρώπους.
 Plut. Timol. p. 238. E. τὸ δὲ τιμολόητος πάθος ἔτω
 κατέκλασε καὶ συντερίψεν αὐτὴ τὴν διάνοιαν.

αἰχμαλώτοις] Kriegsgefangen.
 τεθραυσμένους] Etymol. Θραύσις ἐκ τῷ Θραύω. ἐστὶ δὲ
 φθορὰ, θάνατος, ἀφρώσις, συντριβὴ, πλῆγη. Θραύματα,
 νευροσπασματα. Herodian. III. 2. 4. ὡς τῶν μὲν ἀνα-
 τολικῶν εὐθὺς Θραύσαι τὴν ἐλπίδα, τῶν δὲ Ἰλλυριῶν ἐπι-
 ρῶσαι. Plut. Alcibiad. p. 203. A. Θραύσαι τὴν τῶν
 ἀθηναίων δύναμιν. & Θραύμενοι τὸν λογισμὸν. Cae-
 sar. p. 675. B. ἦ μὲν ἔν, ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἰσοδοὺν αὐτὴν
 ἐπέβραυσεν τῆς τολμῆς τοῦ ἀριούστου. Pl. CVII. 10.
 CXLVII. 3. Esaj. XLII. 7. XLIX. 9. LVIII. 6.
 Lex. MS. ἔβραυσεν, συντερίψεν Kimchi in l. Radic.
 verba prophetæ agunt de Messia: nam Messias sic
 loquitur Es. LXI. 1. Vajikra R. XXVII. R. Echa di-

23 τῷ αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Πάν-
 24 τως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτὸν ὅσα ἠκῆσαμεν γε-
 25 μῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Ἐπὶ ἀληθείας δὲ λέγω ὑ-
 26 μῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίας ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείδῃ ὁ οὐρα-
 νὸς ὅπῃ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας ὅπῃ πᾶσαν τὴν γῆν· Καὶ πρὸς
 οὐ-

19. δεκτὸν] + καὶ ἠμέραν ἀνταποδόσεως Versio Sax. Vulg. Armen. Arab. Syra, posterior, (quae addit τῷ θεῷ ἡμῶν & 106.) Petrus Alex. Beda. prob. f. A. Beng. in Gnom. 20. ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ] οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ F. ἀπειζόντες] ἐναπειζόντες 65. a prima manu. ab αὐτῷ ad αὐτῷ comm. 22.] — 64. ἐν τοῖς ὥσιν ἡμῶν] infra VII. 1. ἐπὶ] ἐν 69. Versio Syra posterior in margine. οὐχ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος L. 69.
 21. ἔτι] — D.
 22. ἐθαύμαζον] + οἱ ὄχλοι 7. 50. 64. οὐχ ἔτι ἐστὶν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;] οὐχ υἱὸς Ἰωσήφ ἐστὶν ἔτι; D.
 23. τὴν παραβολὴν ταύτην] — 73.
 24. εἰς τὴν καπερνάουμ] εἰς καπερνάουμ D 69. εἰς καπερνάουμ L. 13. probante f. A. Bengelio.
 25. τῇ prius] — A. 42. 69. 72. Eriphan. H. 51. 24. εἶπε] καὶ εἶπε Edit. Ald. λέγω ὑμῖν] ὑμῖν λέγω AE 2. 3. 74. 90. λέγω 59. γὰρ Versio Syr.
 25. δε] — DK 91. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Vulg. probante f. Millio prol. 1101. ὅτι L. 1. 9. 12. 13. 16. 33. 44. 45. 51. 65. 67. 69. Origenes H. Basilisus Eth. 11. ἐν τῷ Ἰσραὴλ] — 36. Codices Latini.
 25. ὅτι L. 1. 9. 12. 13. 16. 33. 44. 45. 51. 65. 67. 69. Origenes H. Basilisus Eth. 11. ἐν τῷ Ἰσραὴλ] — 36. Codices Latini.
 25. Ἡλίας] + τοῦ Προφῆτου Versio Syr. Arab. Ἰσραὴλ] Ἰσραὴλ D. ἐπὶ] — D 37. Versio Syr. Aet. XIX. 10. μέγας] μεγάλῃ 13. 69.

dixit nomine R. Chalaphtha: quicquid Deus S. B. facturum & renovaturum est in mundo tempore futuro, fecit per prophetas iustos in hoc seculo. Ego aperiam oculos coecorum tempore futuro, & nunc feci S. D. 2. Reg. VI.

19. δεκτὸν] Scriptoribus Graecis ignota vox.
 20. Justinus V. 4. 10. In hunc oculos civitas universa, in hunc suspensa ora convertit: hunc quasi de coelo missum, & ut ipsam victoriam contulerunt. Hesiodus Theogon. 84. cit. Themist. IX. 122. τῷ δ' ἐπὶ ἐκ σόματος ῥεῖ μείλιχα, οἱ δὲ τε λαοὶ πάντες ἐς αὐτὸν ὀρώσι. Aen. IV. 331. immota tenebat lumina. Etymol. ἀτειζῶ, τὸ πᾶν βλέπω, καὶ ἐκτείνω, καὶ λίαν ἐπισταμένως ὀρῶ. Plato Euthydem. p. 197. C. ὁ ἔν περιβύτερος αὐτῶν ὁ Διονυσίδαρος πρότερος ἦρχετο, καὶ ἡμεῖς πάντες ἐβλέπομεν πρὸς αὐτὸν, ὥς αὐτίκα μάλᾳ ἀνεσόμενοι θαυμαστίως τινας λόγους, ὅπῃ ἔν καὶ συνέβη ἡμῖν.

22. Macrobi. Saturn. I. Cum fecisset loquendi finem, omnes in eum affixis vultibus admirationem stuporemque prodebant. Cic. ad Brutum cit. Quintilian. VIII. 3. Nam eloquentiam, quae admirationem non habet, nullam judicio. de Orator. III. 4. Rustica vox & agrestis quosdam delectat — ut — L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate linguae, sonoque vocis agresti — Me autem tuus sonus & suavitas ista delectat — Sed hanc dico suavitatem, quae exit ex ore, quae quidem ut apud Graecos Atticorum, sic in Latino sermone hujus est urbis maxime propria — Eruditissimos homines Asiaticos quivis Atheniensis indoctus, non verbis sed sono vocis, non tam bene quam suaviter loquendo facile superabit. Photius de Aeschine. τὴν μὲν λόγους αὐτῷ τινες χάριτας ὠνόμασαν, διὰ τὸ χαρὶν τῷ λόγῳ. Plut. de Tranquill. p. 477. A. ἔτε οἰκία πολυτελής, ἔτε χρυσία πλοῦτος, ἔτε μέγεθος ἀρχῆς, ἔτε λόγος χάρις, ἔτε δεινότης, εὐδάν παρέχει βίῃ καὶ γαλήνῃ τοσαύτην, ὅσην ψυχὴ καθαρινοῦσα πραγμάτων καὶ βυλευμάτων ποιεῖται. Cic. p. 862. C. τῇ μὲν εὐροία τῶν λόγων αὐτῷ καὶ χάριτι κηλούμενοι. p. 867. A. δειγνύμα δὲ αὐτῷ τῆς περὶ τὸν λόγον χάριτος. p. 872. D. τὸν λόγον ἡδιστον ἔντα, καὶ χάριν ἔχοντα πλεῖστον. Skidas. χάρις τε ἢ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πρᾶσι-σόμενοις ὑπ' αὐτῷ καὶ λεγομένοις. Sir. XXI. 19.

23. Bereschith R. XXIII. 5. Tanchuma in Genes.

p. 61. Medice, sana claudicationem tuam. Vajikra R. V. Afflicta est civitas, cujus Medicus est podagricus & διοικητής sive oeconomus uno oculo. Eschylus Prometheus. 463. Καλὸς δ' ἱατρός, ὅστις ἐς νόσον πᾶσαν ἀνθυμῆς καὶ σεαυτὸν ἐκ ἔχρεις εὐρεῖν, ὁποίοις φαρμάκοις ἰάσιμος. Plut. de discrim. Adulat. & Amici p. 71. E. & Eustath. in Il. λ. p. 840. 30. ex Eurip. fr. 267. ἄλλων ἱατρός, αὐτὸς ἔλκεσι βρῶν. Dio Chrys. O. XLIX. p. 540. A. ὅστις δὲ οὐκ εἶναι τὴν αὐτῆς πόλιν ἐκῆσαν καὶ ἐπικαλεσμένην διοικῶν, ὁμοῖος ἐστὶν, ὥσπερ εἰ τις τὸ μὲν αὐτῷ σώματι θεραπεύειν μὴ θέλοι, ἀξίων ἱατρός εἶναι, ἄλλως δὲ ἀνθρώπους ἱατρῆοι, προβύτως δὲ ἀργύριον ἢ τιμὰς λαμβάνον, ὥσπερ ἐλάττω μισθὸν ἔντα ἐτέρω μισθῷ τὴν ὑγίαν — ἔτε γὰρ δικαιοτέρον, ἔτε μᾶλλον ἡδὸν τῶν ἀναγκαίων ὑπεριδόντα τοῖς μηδὲν προσήκοντα ἀφέλιπον γίνεσθαι. Galenus I. IV. in Hippocr. Epidem. VI. "Ἐτερον δ' ἱατρὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀσίας εἶδα δυσώδεις ἔχοντα τὰς μύλας, ὥς διὰ τοῦτο μὴ φέρον αὐτῷ τὴν εἰσοδὸν ἀνθρώποι νοσῆντα μηδὲν καθαρίων. Ἐχρῆν ἐν αὐτὸν αὐτῷ πρῶτον ἰᾶσθαι τὸ σύμπτωμα, καὶ ἔπειτα ἐπιχειρῆν ἐτέρω θεραπεύειν. Cic. Epist. IV. 5. Neque imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinae scientiam, ipsi se curare non possunt. Ovidius Metam. VII. 561. — inque ipsos saeva medentes Erumpit clades, obsuntque auctoribus artes, Quo proprior quisque est, servitque fidelius aegro, in partem leti citius venit. de Remed. Amor. 316. Et fateor, Medicus turpiter aeger eram. Simplicius c. 73. αἰσχύνειτο γὰρ ἂν τις δικαίως, εἰ νοσῶν, καὶ βοηθήματα τῆς νόσου εὐρίσκων γεγραμμένα, ἀναγινώσκοντες μὲν αὐτὰ σαφῶς τε καὶ διηρημένως, καὶ ἄλλοις ἐξηγοῖτο, μὴ χρῶτο δὲ τῆς αὐτῆς νόσου τοῖς βοηθήμασι. Lucian. de Merced. conduct. 7. ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπώλῃ ἔοικας, ὃς ἀποκρητίζει βελγὸς φάρμακον, καὶ αὐτίκα παύσειν τὰς πάσχοντας ὑποσχόμενος, αὐτὸς μεταξὺ σηπόμενος ὑπὸ βελγῷ ἐφαίνεται.

25. λιμὸς μέγας] Etymol. λιμὸς — ἴσθον — ἴσθον μὲν τοῖς ἀθηναίοις ἀρσενικῶς λέγεται ὁ λιμὸς, παρὰ δὲ τοῖς Δωριεῦσι θηλυκῶς ἢ λιμὸς. Thomas. ἢ λιμὸς οἱ Λυρικοὶ οὗ δὲ ὁ λιμὸς λέγε. Etymol. ἴσθον ὅτι παρὰ μὲν τοῖς ἀθηναίοις ἀρσενικῶς λέγεται ὁ λιμὸς, παρὰ δὲ τοῖς Δωριεῦσι θηλυκῶς ἢ λιμὸς. Sextus Empir. a. Grammat. I. 7. 149. καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ διαφόρως τὰ αὐτὰ ὅτι μὲν ἀρσενικῶς ἐκφέρεται, ὅτι δὲ θηλυκῶς, λέγοντες τὴν λιμὸν καὶ τὸν λιμὸν. Eustath. in Od. d. p. 179. 43. καὶ ἡ πῆλος κατὰ τὸν

οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα ἢ Σιδῶν, πρὸς γυναῖκα χή-
 ραν. Καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ὅτι Ἐλισαίῳ τῷ προφήτῃ ἐν τῷ Ἰσραὴλ· καὶ οὐδεὶς 27
 αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος. Καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμῷ ἐν τῇ συν- 28
 αγωγῇ, ἀκροήεις ταῦτα. Καὶ ἀναστάλεις ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω ἢ πόλεως· καὶ ἤγαγον 29
 αὐτὸν ἕως ἢ ὀφρύ· τῷ ὅρῳ, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο, εἰς τὸ κατακρημνί-
 σαι αὐτόν. Αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν, ἐπορεύετο. Καὶ κατήλθεν εἰς 30
 Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι. Καὶ ἔξε- 31
 πλῆσ-

26. εἰς] πρὸς 40. 53.
 Σάρεπτα] ἀρεπτα 38. 40. a prima manu. 60. 106. ἀρεπτά Evang. 12. ἀρεπτά 3. ἀρεπτά L 3.
 51. 53. 71. Evang. 7. 13. 15. 17. ἀρεπτά 64. Σάρεπτα KM 1. 15. 54. 69. 70. 74. 90. Colb. Edi-
 tio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Origenes c. Celf. Theophylactus. Σάρεπτα 7. 37. Evang. 9. 18. 19.
 probante C. Salmasio. τ] τὴν Editio Erasmi 3. 4. 5.
 Σιδῶν] Σιδωνίας D. Σιδωνίας AC 1. 69. Evang. 4. 12. 19. Versio Vulg. Syr. Copt. Aethiop. Origenes c.
 Cellum & H. 27. ἦσαν] — 71.
 ἐπὶ Ἐλισαίῳ τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ] ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου CD 1. 69. Versio Vulg. Syr.
 Copt. Aethiop. Arab. Origenes H. Ἐλισαίου] Ἐλισαίου AD 74.
 ἐν τῷ Ἰσραὴλ] — 56. 58. a prima manu. Versio Armena. Marcion ad Luc. XVII. 18. ap. Tertullianum.
 οὐδεὶς] + ἐξ Editio Complut. καθαρίσθη] ἐκαθίσθη AC 2.
 Νεεμὰν] Ναιμὰς D a prima manu. Ναιμὰν AD ex emendatione KL 1. 42. 69. 72. Evang. 17. Νεμὰν
 73. 92. Codices Latini. Versio Copt. Νεεμὰν 72. in ora. 28. καὶ] οἱ δὲ D.
 πάντες] ἅπαντες 11. 15. 28. ἐν τῇ συναγωγῇ] — Versio Copt.
 ἀκούσαντες] ἀκούσαντες D 1. Evang. 18. Versio Syra. Theophylactus.
 29. τ] secundo] F D 2 a prima manu. — ACGH 1. 3. 12. 44. 69. 72. 73. 74. 76. 89. 90. 106. Edit.
 Complut. Colinaei, Erasmi, Stephani 1. 2. Plantin, Bogardi, Bengelii, Origenes in Jo. II. 12.
 ἡ] — E. αὐτῶν ὠκοδόμητο] ὠκοδόμη] αὐτῶν D 69.
 εἰς τὸ] ὡς DL 1. 13. 33. 61. in ora. 69. Versio Copt. Origenes l. c.

γραμματικὸν Διόδωρον, καὶ τὸ ἡ λιμὸς, & I. p. 357. 48.
 ὡς παρὰ τὸν ἡ λιμὸς, & α. 53.
 ἔχει δὲ τε κίονας αὐτὸς μακρὰς, δὴλον δὲ ὅτι ἐπὶ τῇ ταῦτα
 πάντα, ἐπὶ καὶ ἐπὶ τῇ λείξει οὗ ῥηθῆς Διονύσιος ἐπιέρ-
 χεται. ἄλλας γὰρ καὶ ἡ θῆς λέγεται, καὶ ἡ λιμὸς καὶ τὸ
 σκότος. Aristoph. Acham. 743. καὶ πρῶτα πειρασθεὶς
 τὰς λιμὸς κακῶς. Callimachus Epigr. 49. τὸ δοκέει χ'
 αἱ λιμὸς ἔχου μόνον εἰς τὰς πονηρὰς τῶν γυναικῶν, ἐκκοπτεὶ τὰν φι-
 λόπαιδα νόσον. Ἐφ' ἡμῶν ἀκατὰς ἀφείδου πρὸς τὸν ἔρωτα,
 τὰτ' ἐπὶ καὶ κέρει τὰς πατρὸς παιδάριον. J. Malela p. 72.
 τῆς λιμὸς γενεμένης εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Phrynich. p. 80.
 τὴν λιμὸν Δωριεῖς· σὺ δὲ ἀρσενικὸς τὸν λιμὸν φάσι.

Numerus est mysticus, designat tempus Belli Ju-
 daici, desolationis Antiochi, & praedicationis Chri-
 sti. Jac. V. 17. Non nisi bis quotannis solebat plu-
 via cadere in Judaea, prior mense Octobri, po-
 sterior Aprili: si ergo Deus instante pluviae tem-
 pore illam cohibuit per triennium, sex menses prae-
 cedentes, quibus non pluerat, triennio sunt ad-
 dendi. 2. Chron. VI. 26. VII. 13.

26. Σάρεπτα] Achilles Tatius II. p. 103. ἡ αὐτὴ, πλῆστον τῆς τύρῃς τῆς σκάφης ὄντος, κατάφωρος γένοιτο μετὰ τὴν ἀρπαγὴν, ἐπεὶ ἐγένετο κατὰ Σαρεπτά κόμην τυ-
 ρίων ἐπὶ θαλάττῃ κειμένην, ἐνταῦθα προσπορίζεται λέμβον
 — ὁ δὲ — ταχὺ μὲν ἐξεῦρε ληστὰς ἀλλοίους ἀπὸ τῆς κά-
 μης ἐκείνης, καὶ δῆτα ἀπέπλευσεν ἐπὶ τὴν τύρον — &
 p. 105. τὸ δὲ πάλαι ἡδὴ μύσθον ἐπέρωσε τὴν θαλάσσαν. ὡς
 δὲ τῇ Σαρεπτά προσέσχεον. Alex. Trallianus I. 13. καὶ
 ἐλίγον οἶνον — καὶ μάλιστα τὸν ὑδατῶδη, οἷος ἐστὶν κύνδιος
 καὶ ὁ Σαρεπθῆνος. Corippus I. 111. Et dulcia Bacchi
 Munera, quae Sarepta ferax, quae Gaza crearat.
 Fortunatus de vita S. Martini. Falerna, Gazaque,
 Creta, Samos, Cypros, Colophona, Sarepta,
 Lucida perspicuis certantia vina lapillis, Martinus
 Dumiensis: Vina mihi non sunt Gazetica, Chia,
 Falerna, Quaeque Sareptano palmitis missa bibas.
 Hieronymus in Epitaph. Paulae: Sidone derelicta in
 Sareptae litore Eliae est ingressa turriculam, in qua
 adorato Domino Salvatore per arenas Tyri, in

quibus genera Paulus fixit, pervenit Acco. Stephanus:
 Σάρεπτα, πόλις φοινίκης. Itinerar. Antonini Martyris:
 Deinde venimus Sareptam, quae civitas modica est
 — exeuntes de Sarepta venimus in civitatem Ty-
 rum a Sarepta milliario sexto. Phocas in descript. Lo-
 cor. S. Μετὰ τὴν Σιδῶνα τὸ Σαρεπθὰ κάστρον περὶ τὸ κλύ-
 σμα τῆς θαλάσσης τιθεμυλῶνται. Geographus Arabs:
 A Tyro usque ad Zarphad sunt XX. Milliaria; &
 ab illa usque ad Sidonem X. Jos. A. VIII. 13. 2.
 Σαρεπθὰ πόλιν ἐκ ἀπαιθῆς τῆς Σιδῶνος καὶ τύρῃς, μεταξὺ
 γὰρ κεῖται. Plinius H. N. V. 19. Inde a Tyro Ide
 ac Sarepta, & Ornithon oppida, & Sidon arti-
 fex vitri.

γυναῖκα χήραν] Corn. Nepos. praefat. 4. femina vi-
 dua — Pausanias Phocic. c. ul. αἱ γυναῖκες αἱ
 χήραι. 2. Sam. XIV. 5. 1. Reg. VII. 14. Terent. Heau-
 tont. V. 1. 80. non, ita me Dii ament! auderet
 haec facere viduae mulieri. Quod Elias praestitit
 viduae Samaritanae, & Elifa Naemano, praesignifi-
 cabat vocationem gentium.

27. Dido Elifsa. Ovid. Her. VII. F. III.

28. ὀφρύς] Etymol. ὀφρὺς — δηλοῖ δὲ ἡ λέξις καὶ
 τὴν προσηλὴν ὅτις ἄνθρωπος τότε κατὰ τῶν ὀφρύων, καὶ τῶν
 ὀφρύων ἡμῶν. II. χ. 411. ἰλιος ὀφρυόεσσα. Eustath. ἡ
 ἐπὶ ὀφρυόεσσας τότε κειμένη, καὶ διὰ τὸ καὶ ἡμῶν ὄντα.
 ὀφρὺς γὰρ αἱ ὀφρυαὶ ἐξοχαί, ὡς καὶ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰρηται.
 & α. p. 29. 21. τὸ δὲ κάρηκα — ἐκ μεταφορᾶς ἐ-
 ληφται τῆς τῶν ζώων κεφαλῆς. ἔτω δὲ καὶ ἀπὸ ἄλλων με-
 ρῶν τῆς σώματος ἄλλα κατὰ μεταφορὰν μέρη τῶν ὅρων λέ-
 γεται, ὡς προϋποτι φανίσεται, οἷον ὀφρὺς ὅρους διὰ τὰς τῶν
 ζώων ὀφρὺς, καὶ πόδες διὰ τὰς πόδας, καὶ ἄλλα δι' ἄλλα,
 ὡς ἀκριβέστερον ἐν τῇ Βοιωτίᾳ φανίται. & 109. 40. ὅτι
 δὲ ὀφρὺς λέγονται τροπικῶς καὶ ποῖαι τινες ἐξοχαὶ ὀφρυαὶ,
 ἡ Βοιωτία καλῶς δηλώσει. & 233. 30. ὀφρὺς δὲ περὶ
 ἡμῶν ὀφρυαὶ τινες ἐξοχαί, ὅθεν καὶ ἡ Τενέδος λευκοφρὺς ἐ-
 κλήθη ποτε, ὡς καὶ αὐτὴ λευκὰς ὀφρυὰς ἔχουσα, ἡτοιμα-
 νασάσθαι τινὰς τραχέας περὶ τὸν αἰγιάλον. & v. 151. οἱ
 δ' ἐτέρωθεν καθίζον ἐπ' ὀφρὺς καλλικολώνης. Eustath. ὅρα
 δὲ καὶ ὅτι ὀφρὺς λέγει ἐνταῦθα τὴν τοπικὴν ἐξοχήν. μ. 54-
 κρε-

32 πλῆσοντο ὅτι τῇ διδασκῇ αὐτῇ· ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτῇ. Καὶ ἐν τῇ συνα-
 33 γωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε Φωνὴ μεγάλη, λέ-
 34 γων· Ἐὰ, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρενέ; ἡλθες ὑπολύσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἰ· ὁ ἁ-
 35 γιός τῆ Θεοῦ. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐ-
 36 τού· Καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς — τὸ μέσον, ἔξῃλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλά-
 τες· Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ὁπλήσκει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύ-
 μα-

31. κατῃλθεν] + ὁ Ἰησοῦς GH 2. 12. 60. 73. Colb. duo. ἦλθεν Evang. 19. Versio Syra posterior in marg. Origenes. καπεριαιούμ] καφαριαιούμ D. Versio Corp. Syr. Origenes in Jo. Epiphanius H. 5.
 Γαλιλαίας] + τὴν παραθαλάσσιον ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ D.
 αὐτοῦς] — 56. 58. 61. Evang. 20. probante J. Millio prol. 1442. αὐτοῦς 1. 64.
 32. ἐξεπλῆσοντο] + πάντες Marcio apud Tertullian. IV. 7. ab αὐτοῦ ad αὐτοῦ] — 64.
 33. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν] ἦν δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ D.
 πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου] πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου D. at in Vers. Latina: daemionium immundum. probante L. Bos. δαιμόνιον ἀκαθάρτον 29. Vers. Vulg. Armen. probante J. Millio prol. 422. Apoc. XVI. 14.
 Φωνὴ μεγάλη] — 33. Versio Goth. Origenes. probante J. Millio prol. 415.
 34. λέγων] — L. Versio Corp. λέα] — D 33. 56. 58. 61. Codices Latini. Tertullianus. Ναζαρενέ] — Marcion. Ναζορηνέ D a prima manu. & Ναζαρενέ ex emendatione.
 ὑπολύσαι ἡμᾶς] ἡμᾶς αὐτὸς ἀπολύσαι D 68. ὁ Θεοῦ] — Deus. Acta Archelai p. 88.
 35. ἐπετίμησεν] ἐπετίμα Theophylactus.
 36. ῥίψαν] ῥίψας D a prima manu.
 37. 38. 40. 61. 62. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 85. 89. εἰς τὸ] εἰς DEFGH 2. 3. 10. 14. 15. 16. Colb. 35. 36. 37. 38. 40. 61. 62. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 85. 89.
 90. 91. Evang. 8. 24. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Stephani 1. 2. Plantini. Bengelii, Bogardi, Origenes l.c.
 μέσον] + ἀνακραυγῶσαν τὴν D.
 ἀπ' αὐτοῦ] ἐξ 69.
 36. θάμβος] + μέγας D.
 ἐξῃλθεν] ἐξῃλθεν D. sed in Vers. Latina: exivit.
 βλάψαν] βλάψας D.
 πνεύμασι] δαίμοσι 7. 61.

κρημνὸς γὰρ ἐπηρεφές περὶ πᾶσαν ἔσασιν. Eustath. τῷτ' ἔστιν ὄφρυς τινες ἐπὶ τὰ ἴσσω κοιτανόμεναι. Od. i. 400. δι' ἄκριας. Eustath. ἄκρα ὄρων, λόφοι, ἰσχυραὶ, γαῖαι — οἱ δὲ παλαιοὶ φασὶ καὶ ἴσως, ἄκριες λόφοι ὄρων, εἰ καὶ ἄμβωνες, ὧν πολλὴ ἡ χρῆσις. φησι γὰρ Ἄϊλιος Διόνυσος ἄμβωνες, λόφοι ὄρων, καὶ ἴσως πᾶσαι, καὶ οἷον ὄφρυς καὶ ὑπεροχή — φέρεται δὲ καὶ ὅτι ἄμβων λοπὰς, καὶ ἡ τῆς λοπάδος ἐνδοτάτω ὄφρυς, καὶ τὰ χεῖλη, καὶ ὄρων λόφοι, προσαναβάσεις, ὑπεροχαί, καὶ αὐτοῖς κοιλάμασι περικί- μναι ὄφρυς. Plut. Num. p. 67. A. παρὰ τὴν κολλήνην λεγόμενὴν πύλην, ἐν ἣ ἐστις τὸς ἐντὸς τῆς πόλεως ὄφρυς γεώδης παρατείνουσα πόρην, καλεῖται δὲ χῶμα διαλέκτῳ τῇ Λα- τίνῳ. Hesychius. ὄφρυς, τὰ κρημνῶδη καὶ τραχεῖα τῶν ὄρων. Polybius VII. 6. ἐπίτευξαν ἑαυτοὺς ὑπὸ τινος προσ- πεπωκυῖαν ὄφρυν. I. τὰ δ' ἐπίτευχα τῶν λόφων τούτων ὑ- πὲρ τῆς ὄφρυς οἰκίαν ἐστὶ πύλην καὶ καὶ. Strabo XVII. p. 1172. D. περὶ τῆς τῆς ὄφρυς. Aristot. de part. animal. II. αἱ δὲ ὄφρυς βοηθεῖας χεῖρας — τῶν κατα- βαίνοντων ὑγρῶν, ὅπως ἀποστεγνῶσιν εἰν γέισσιν τῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑγρῶν. Galen. III. in Hippoc. de Articulis. διὰ τὸ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀνθρώπων σφαιροειδέως ἔσας ἐμβαίνειν κοιλότησιν ὄφρυς ἐχέσας κυκλωτερεῖς. & li. I. κατὰ τὸ πῆρας ἐπικειμένης ὄφρυς ἄμβωνι παραπλησίως — τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ ὄφρυς οἷα κατὰ τῶν λοπάδων πῆρας τὸ ἄνω γίνεσθαι πρὸς τὴν ἐντὸς ἐστραμμένην κοιλότητι. καὶ τὴν τῶν κρημνῶν ἐπίπτεον ἐπισκώπιον τινὰ δὲ τῶν λοπάδων τοῦς ἄμβωνας περιλείχων. Herodot. IV. 181. ὄφρυν ἡμῶν κατέκει παρατείνουσα ἀπὸ θήβων τῶν ἀντιπύλων ἐπὶ Ἡρα- κλείας σῆλας. ἐν δὲ τῇ ὄφρυν ταύτῃ — ἄλως ἐστὶ τρυφία κατὰ χερσὶν μεγάλως ἐν κολαῖσι, καὶ ἐν κορυφῇ ἐκάστω τῷ κολῶν. Nonni Dionys. XIII. εἰλάχον ὄφρυσεσαν Ἐρετριαν. — καὶ ὄφρυσεσαν Ἰδῶν. XXXIV. εἰς πόλιν ὄφρυσεσαν. XXXVIII. παρ' ὄφρυν Ἡριδάνοιο Ἠλιάδες — εὐνάχων. XLI. ἄρτι μὲν ὄφρυσεσαν ὑπὲρ Λιβάνοιο κρήνην. Aristides de Nilo p. 352. ἐστὶ μὲν γὰρ ὄφρυς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν πρὸς τὴν κάτω πᾶσαν χώραν. Apollon. Argonaut. I. 178. Πελλήνης ἀφίκανον ἀρχίδης, ἦν ποτε πύλλης Πατροπάταρ ἐπόλισεν ἐπ' ὄφρυν αἰγιάλοιο. Georg. I. 108. Et cum exustus ager

morientibus aestuat herbis. Ecce supercilio clivosi tramitis undam Elicit, illa cadens. Servius. Super- cilio, altitudine, summitate terrarum. Alii super- cilia loca in obliquum declinata, quae superne ha- beant alia fastigia ex accidenti dicunt hic accipe- re debemus — pro supercilio, simpliciter edito loco, ut ἴλιος ὄφρυσεσαν, nam ideo ait clivosi. He- rodot. V. 92. 2. ὄφρυσεσαν κρήνην. Strabo V. p. 366. B. κύκλῳ δ' ὄφρυς περικείται καὶ μία ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὑδαρ ἀπολαμβάνουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεί. p. 367. A. τὸ ἄλβαν ὄρος, πολὺ ὑπερκυλίων τῶν ἀρτεμισίδων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυν κατέει ὑψηλῶν ἔσων καὶ ὀρέων ἱκανῶς. & VIII. p. 586. B. χώραν δ' ἔσχον ἔκ εὐγενῶν σφόδρα ἀλλὰ σκολιὰν τε καὶ τραχεῖαν, ἀφ' ἧ πάντες ὄφρυσεσαν κρήνην εἰρήκασιν, καὶ παρομιμῶνται κρήνην ὄφρυν τε καὶ κοιαν- ται. Livius XXVII. 20. supercilium arduum pro- montorii. Hirtius B. A. 58. Supercilium quoddam excelsum nacti non longe a Caesaris castris aciem constituunt atque ibi consistunt. Ammian. Mar- cell. XIV. 32. Ventum est ad supercilia fluminis Rheni. XVII. 18. Munimenta superciliis imposita fluminis Mosae. Mela III. 3. Mare angustum & par treto, curvansque subinde se longo supercilio inflexum est. Boeth. de Geometria V. supercilia id est colles tumentes, quae ad agrum declinantes deficiunt. Julius Frontinus 122. jugis montium, superciliis. Sic. Flaccus de conditionibus agrorum. Supercilia, de quibus mentionem habui, si finem faciant, intuendum erit in quantum spatium de- vexitas superciliis extendatur, ne mons supercilium sit. Intra paucos enim pedes supercilia voca- bula accipiunt. Quae tamen usque in planiciem e superiori vergunt, ad superiores possessores perti- nent. Hyginus: Supercilia sunt loca ex plano in lo- cis clivo devexo intra pedes latitudinis XXX. ali- oqui jam collis est. Frontinus de limit. Agror. p. 40. extrema promontoria aut summa montium, aut fluminum cursus, aut locorum natura, quam supercilium appellant. Simplicius p. 7. 8. 87. Su- per-

μασι, καὶ ἐξέρχον·) Καὶ ἐξεπορεύετο ἡχ· αὐτοῦ εἰς πᾶν τόπον τὸ περιχώρου. 37
 Ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμων· — ἡ πενθερά δὲ τοῦ 38
 Σίμων· ἦν συνεχωμένη πυρετῷ μεγάλῳ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. Καὶ ὅπι- 39
 τας ἐπάνω αὐτῆς, ἐπέτιμήσε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν. Ὁ παραχρῆμα δὲ ἀνα-
 στασα διηκόνει αὐτοῖς. Δύνο· δὲ τοῦ ἡλίου; πᾶντες ὅσοι εἶχον ἀσθενούσας νόσοις ποι- 40
 κίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεῖς, ἐθερά-
 πυνεν αὐτούς. Ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα· Ὅτι σὺ 41
 εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπιτιμῶν δοκ· εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸ Χρι-
 στὸν αὐτὸν εἶναι. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι 42
 ἐζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.
 Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὅτι καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με δεῖ τὴν βα- 43

σι-

ἐπεζήτην

37. ἐξεπορεύετο] ἐπορεύετο τὸ 59. ἐξεπορεύετο ἡχ·] ἐξῆλθεν ἡ ἀκοή D.
 38. ἐκ] ἀπὸ CDL 1. 33. 69. Origenes. συναγωγῆς] + ὁ Ἰησοῦς A. 42. 54. 64. 68. Versio Syra, Vulg. εἰσῆλθεν] ἦλθεν D 42. 56. 58. 61. 63. 64. Evang. 2. 14. 19. + ὁ Ἰησοῦς Evang. 2. 14. Σίμων· prius] + ὁ ἀνδρῆς D. Πέτρον Versio Syra posterior in marg. ἡ] — ADGHLM 3. 10. 11. 13. 44. 69. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 85. 86. 90. Editio Complut. Stephani 1. 2. Bengelii. πενθερά δὲ] δὲ πενθερά C 106. συνεχωμένη] κατεχωμένη D. 39. ἐπίτας] ἐπιστάσις D. παραχρῆμα δὲ] ἐ παραχρῆμα CL. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr. Copt. δὲ ἀναστὰς διηκόνει] ὥς ἀναστὰς αὐτὴν διηκόνει D. 40. δύνου·] δύναν· D. δύν· Origenes. δύναν· 3. 9. 60. 69. 74. 86. 90. Evang. 2. πᾶντες] ἅπαντες C 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. ὅσοι] οἱ D a prima manu. ποικίλαις] + καὶ A. αὐτῶν] — D 72. Versio Vulg. ἐπιθεῖς] ἐπιτίθει D 64. 69. 91. Evang. 18. 19. 41. ἐξήρχετο] ἐξήρχοντο C 1. 3. 9. Origenes l. c. κράζοντα] κραυγάζοντα ADE 2. 3. 9. 12. 13. 16. 39. 48. 50. 59. 65. 69. 71. 73. 78. 85. 87. 91. Evang. 12. 18. Origenes. Marcion. ὁ χριστὸς] — CDFL 33. Versio Vulg. Copt. Armen. Arab. Origenes, Tertullianus. probante J. Millio prol. 416. τὸ χριστὸν αὐτόν] αὐτὸν χριστὸν D. 42. ἐπορεύθη] ἐπορεύτο K 42. 51. 64. 66. 69. 72. 74. 90. Versio Vulg. Victor. ἔρημον] ἕτερον 61. 91. ἐζήτουν] ἐπεζήτουν ACDFLM 1. 3. 9. 11. 16. Colb. 33. 34. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 49. 53. 54. 57. 60. 64. 65. 68. 69. 73. 74. 78. 80. 85. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 12. 13. 14. 18. 19. Victor, Euthymius, Theophylactus. ἐζήτουν αὐτόν] — 63. κατεῖχον] ἐπιέχον D. Ἐ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν] — 12. 43. καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαι με δεῖ] δεῖ με ἐ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις εὐαγγελίσασθαι D. ταῖς] ἐν 46. 49. 53. 60. 72. Evang. 7. ὅτι εἰς τοῦτο] εἰς τοῦτο γὰρ D.

perciliis, clivis. Tobiae XI. 5. Latin. Anthol. I. 13. 20. Εἰς βάθιν ἤλατο Νείλον ἀπ' ὀφρύος.

37. ἡχος] Thomas. ἡχὴ καὶ ἡχώ, οὐκ ἡχος. Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ. ἡ θαυμαστὴ τῶν ἱερῶν σε λόγων ἡχώ. Moeris. ἡχὴ, ἀτρίκως ἡχος ἑλληνικῶς. Hesychius. ἡχὴ, φωνή, ἡχος, βοή. Ἠχος, φωνή, κτύπος, ἐκφάνσις.

38. πυρετῷ μεγάλῳ] Galen. de Compos. Med. per gen. III. λέγεται μὲν γὰρ ὅτι πᾶν τι κυρίως τὸ πο- σὸν ἐν τῇ ποιότητι, λέγεται δ' ἐπὶ ὅμως, ὅπως καὶ πυρετὸς μέγας. de different. febr. I. σύνθεσις ἤδη τοῖς ἰατροῖς ὀνο- μάζειν — τὰς μίγαν τε καὶ μικρὰν πυρετὸν. in Hippo- crat. de prae-not. II. ἢ ὅτε πυρετὸς ἔχη, τὰτ' ἐστὶ κατε- ληφε, τὸν ἀνθρώπον — πυρετὸς ζυρεχῆς. in Hippocr. A- phorism. I. εἴποτε δὲ ὁ πρὸς τὸ πλῆθος ἀναφέρεται τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς ποιότητα μόνον, τῷ μὲν τινι πλείον εἶναι φαινοί — ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν ταῦθα μόνον αἱ τοιαῦται καταχρήσεις εἰσὶν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ κατὰ ἄλ- λα πάμπολλα τὰν κατὰ τὸν βίον, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ κατὰ τὴν ἱατρικὴν αὐτὴν. ἀπάσας ἔτι τὰς νόσους ὀνομάζουσι μι- γάλας τε καὶ μικράς, καίτοιγε οὐκ οὐσας οὐσίας, πυρε- τὸν μίγαν, ἀποπληξίαν μεγάλην. Celsus II. 7. magnae febres.

39. ἐπίτας] Libanius O. X. p. 266. A. Στῆσαι μὲν τὴν φθορὰν τῆς οἰκουμενῆς, ἐπιστῆσαι δὲ νοσῶσι τὰ ἐπιστά- μαι τὰ τοιαῦτα ἱσθῆναι.

40. ἐν ἐκάστῳ] Herodot. VIII. 138. ἐν τοῖσι [κῆποις] φρεῖται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἑκάστῳ ἔχον ξ. φύλλα. Ari- stides de Concord. Rhodior p. 566. ταῦτα εἰς ἑκά- στος, εἰ πρὸς αὐτὸν εἰπῶν ἐβλήσειεν, οὐ δόσοι χάριαν τοῖς πα- ροῦσμοις. Galen. de Theriac. τὴν θηριακὴν κατασκευά- ζοντες ἐπιμελῶς, καὶ ἐν ἑκάστῳ, ἂν μιγνύουσιν, ἀκριβῶς δε- κριμάζοντες αὐτοί.

1. ἐπικεῖσθαι αὐτῷ] Thomas. ἐπικείμεαι τινι, ἀντὶ τοῦ βαρέως πρὸς τινα διάκειμαι καὶ ἐπικείμεαι ἀντὶ τῆς πλη- σίον τινος κείμεαι. ἀριστίδης ἐν τῷ Συμμερικῷ πολιτικῷ ἐπι- κείμεα τοῖς λιμέσι τὰ νεώρια.

λίμνη] Matthaeus & Marcus θάλασσαν vocant. 2. ἐσῶτα] Aeneid. VI. 902. Anchora de prora jacitur, stant litore puppes. Odyss. p. 427. Στῆσα δ' ἐν αἰγύπτῳ ποταμῷ νῆας ἀμφιελίκευς. Caesar B. C. III. 28. nostrae naves in ancoris constiterunt. Flo- rian II. 2. 7. CLX. navium classis in anchoris ste- tit. Livius XXV. 25. Qua, propter vim tempesta- tis, stare ad anchoram in salo Romana classis non possit. XXXII. 32. in proram navis in ancoris stantis. XXXVII. 29. alterum jam diem classē stare ad insulam Macrin, & paulo ante vifas quas- dam moveri, tanquam ad profectiōnem naves. Lucretius IV. 598. Qua vehimur navi, fertur, cum stare videtur: Quae manet in statione, ea praec-

πλήθος· πολὺ· διερχόμενον δὲ τὸ δίκλιον αὐτῶν. Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν 7
 τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ, τῷ ἐλθόντας συλλαβεῖν αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρω
 τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασιν 8
 τῷ Ἰησοῦ, λέγων· Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἀμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε. Θάμβησεν γὰρ 9
 περιέλαβεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅτι τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἢ συνέλαβον.
 Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱὸς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ 10
 εἶπε πρὸς τὸ Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τῆς νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγράων. Καὶ 11
 καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ ἐ- 12
 γένητο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν
 Ἰησοῦν, πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πόρσωπον, ἐδέσθη αὐτὸν, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με
 καθαρίσαι. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτὸν, εἰπὼν· Θέλω, καθαρίσθῃτι. Καὶ 13
 εὐ-

διερχόμενον] διερχόμενον L.
 διερχόμενον δὲ τὸ δίκλιον αὐτῶν] ὡς τὰ δίκλινα ῥίσιον D. Versio Goth. Armen. + ὡς μὴ δύνασθαι ἀναγκασθῆναι
 αὐτὸ 3. 9. εβ. 45. + ὡς μὴ δύνασθαι ἀναγκασθῆναι αὐτὸ 28. 56. 58. 65. 7. κατένευσαν] κατένευον D.
 τοῖς postierus] — D.
 καὶ ἦλθον] ἐλθόντας οὖν D. Versio Syr.
 ὡς] + παρὰ τι C. ut videtur. D. Editio Bezae 3. 4. 5. Versio Vulg. Belg. Syra posterior in margine.
 αὐτά] — D. Versio Vulg. Goth. αὐτοὺς 16. 17. 8. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος] ὁ δὲ Σίμων D.
 δὲ] + ὁ 69.
 Σίμων] — Versio Sax. Syra posterior, sed exhibet in margine. ὁ 106. Πέτρος] — 69.
 τοῖς γόνασιν τοῦ Ἰησοῦ] αὐτοῦ τοῖς ποσίν D.
 τοῦ] — H 3. 44. 72. 73. 74. 83. 85. 90. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Bengelii.
 λέγων] + παρακαλῶ D. Versio Goth. Syr.
 κύριε] — 2. Evang. 13.
 ἐπὶ] ἐν K 63. 72.
 10] ἦσαν δὲ κοινωνοὶ αὐτοῦ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, δεῦτε, καὶ μὴ γίνεσθε ἀλλεῖς ἰχθύων,
 ποιῶν ὅς ἡμᾶς ἀλλεῖς ἀνθρώπων D.
 τῷ Σίμωνι] τοῦ Σίμωνος 12.
 11. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα] οἱ δὲ ἀκούσαντες πάντα κατέλειπον ἐπὶ τῇ γῆς D.
 τὴν γῆν] τῇ γῆς 40. a prima manu. τὴν αἰγιαλὸν 54. Versio Copt. 12. ἐν τῇ] — 69.
 καὶ secundo] — 63. 72. Versio Syr.
 πρὸς αὐτὸν] ἔπρην D.
 13. ἐκτείνας] ἐκτείνας δὲ D.
 εἰπὼν] λέγων CDL 33. 69. Cyrill. Act. Ephes. V.
 ἢ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ] καθαρίσθη D. καθαρίσθη λέπρα αὐτοῦ 46. 14. ἀλλὰ] ἀλλ' 1.
 ἀλλὰ ἀπῆλθεν] ἀπῆλθεν δὲ D. Versio Vulg. Goth. Sax. ἱερεῖ] ἀρχιερεῖ Colb.
 προσέειπεν] + τὸ ὄντος Codices Syr. Epirhan. H. 42. ex Matthaeo. σὺ] + δὲ 46. 52.

79. In cavea si forent conclusi, itidem uti pulli gallinacei. Ter. Hec. IV. 4. 80. Tot me nunc rebus miserum concludit pater. Cic. Verr. V. 37. urbe portus cingitur & concluditur. & de N. D. II. 7. Conclusa aqua facile corrumpitur. Caes. de B. C. II. 22. Maffilienses — gravi etiam pestilentia conflictati ex diutina conclusione. Thucyd. IV. 67. πλὴν συγκλεισθῆναι πάλιν τὰς πόλεις.

ἰχθύων πλῆθος] Herodot. I. 141. λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τὴν πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων, καὶ ἐξεύρωσαι. Jo. XXI. 11. Significabat hoc multitudinem credentium comm. 10.

7. κατένευσαν] Il. α. 514. Νημερτῆς μὲν δὴ μοι ὑπόσχεο καὶ κατένευον ἢ ἀπόειπ'. 524. εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλὴ καταπέσομαι, ὅρμη πεποθήγῃ. Liban. o. XLII. p. 897. Α. σὺ δὲ ἀνάνευε καὶ κατένευε, καὶ πολιτεὺς τοῖς νημάσι. Lucian. Asin. 48. καὶ κατανέυει καὶ ἀνανέυει πρὸς τὰς φωνάς — πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευον ἐν κωμῷ, καὶ κατένευον. Codex D. vertit: innuebant. Vulg. annuerunt. quia nimirum longius aberant.

συλλαβεῖσθαι] Philipp. IV. 3. Etymol. συλλαμβάνειν τὸ βοηθεῖν. κυρίως δὲ λέγεται ἐπὶ τῶν βασιλεύοντων βαρύνει, καὶ ὅτ' ἀλλήλων βοηθεύουσιν, καταχρηστικῶς δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων τινα βοήθειαν βοηθόντων, ἐφ' ᾧ καὶ συλλήπτωρ, βοηθός. Aristoph. Vespr. 733. συλλαμβάνει τὸ πρᾶγμα. Philostr. in Heroic. συλλαμβάνω σοι τὴν ἄσλιν. Thomas. συλλαμβάνει ὁ δὲ αὐτὸς τῷ δῶν ἡγῆν βοηθεῖ, καὶ καὶ συνεπιλαμβάνει λίγισται. Δικυδιδὴς ἐν τῇ β. [8] καὶ

λόγῳ καὶ ἔργῳ συνεπιλαμβάνει αὐτοῖς. Thucyd. I. 118. καὶ αὐτὸς ἔφη συλλήψισθαι καὶ παρακαλέμενος καὶ ἀκλήτος. & II. 54. Isocrat. c. Demonic. ὅρῳ δὲ καὶ τὴν τύχην συλλαμβάνουσιν ἡμῖν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζομένην. Aristoph. Acharn. 205. Schol. διττὴ ἔστιν ἡ χρῆσις τῆς συλλαβεῖν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις — ἓν δὲ πρὸς δοτικὴν, σημαίνει φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ὡς Ἰσοκράτης — ἓτον τῷ συναγωνιζομένην. καὶ Δημοσθένης ἐν α. φιλιππικῶν. Alciphron I. 17. Σκιρτῶν κατὰ μέρος τὴν θάλασσαν ἀνέβησεν, ὡς πλῆθος ὅλε προσίοντος θύων καὶ πηλαμιδῶν, καὶ ἡμεῖς πεισθέντες τῇ σαγήνῃ μοινοεχί τὸν κόλπον ὅλον περιελάβομεν. εἴτα ἠνώμεθα, καὶ τὸ βάρος μείζον ἦν ἢ κατὰ φερτίον ἰχθύων. ἐλπίδι δὲ καὶ τῶν πλητίων τινες ἐκαλέμεν μεριστὰς ἀποφαίνει ἐπαγγελλόμενοι, εἰ συλλαβόντο ἡμῖν καὶ συμποτίσασιν. Demosth. pro Cor. οἱ ἔτε χρήμασιν, ἔτε σώμασιν, ἐδὲ ἄλλῳ ὑδὲ τῶν πάντων συνελάμβανον ἡμῖν.

8. Viderat morbos a Christo sanari, at nunc agnoscit etiam dominium eum habere in aquas & pisces Psal. VIII. non ut illos occideret, quod Moses fecit, sed ut, quod majus est, eorum captura hominibus beneficium praestaret. Exod. VII. Achilles Tat. V. p. 319. ἐξαιφνης προσπίπτει τοῖς γόνασιν ἡμῶν γυνή — ἐλέησον με, ἔφη δίσποικα — λίγισται ἢ ἡ Μελέτη, ἀνάσθητι νῦν, ὦ γύναι. Plut. Q. Rom. p. 290. C. ὁ δὲ προσπεσὼν τοῖς γόνασιν ἀμαρτωλός] Jud. VI. 23. XIII. 22. 1. Reg. XVII. 18.

14 εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδεὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ
15 ἔταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ
16 συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκέειν, καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτῆς ἀπο τῶν ἀσθενειῶν αὐ-
17 τῶν. Αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐξήμοις καὶ προσευχόμενος. Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ
18 τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων. καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ Νομοδιδάσκαλοι, οἱ
19 ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πόλεως κάμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ δυνάμεις
20 Κυρίᾳ ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτὴν. Καὶ ἰδὼν, ἄνδρες Φερόντες ὅτι κλίνης ἀνθρώπον ὃς ἦν πα-
21 ραλελυμένος καὶ ἐζήτην αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ μὴ εὐρόντες
— ἀλλ' ὅπως εἰσενεγκώσιν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι ὄχλον, ἀναβάντες ὅτι τὸ δῶμα, ἀλλ'
22 τὴν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἐμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἰδὼν

καθὼς] ἂ 2.
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς] ἴνα εἰς μαρτύριον ἦν [εἰ ex emendatione] ἢ ὑμῖν τοῦτο D. Marcion. Epiphani. H. Tertull. IV.
probat. J. Millio prol. 290. 416. + ὁ δὲ ἐξεληθὼν ἤρξατο κηρύσσειν, καὶ ἀναφωμύλλει τὸν λόγον, ὡς ἐμνηστέι δυνά-
μει αὐτὸν φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις, εἰς συνήρχοντο πρὸς αὐτόν, εἰς ἡλθεν πάλιν εἰς καταφω-
μοῦ D. ex Marco.
μᾶλλον ὁ λόγος] ὁ λόγος μᾶλλον D.
ὑπ' αὐτῆς] — DL 1. 61. 69. 71. Colb. Versio Vulg. Corb. probante J. Millio prol. 1198. ἀπ' αὐτῆς A. 2.
16. αὐτὸς δὲ] εἰς αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς 71.
ἐν ταῖς ἐξήμοις] — 52.
17. καὶ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ 59. Codices Latini.
καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι εἰς νομοδιδάσκαλοι] αὐτοῦ διδάσκοντο συνελεσθῆναι τοὺς Φαρισαίους
εἰς μαρτύριον αὐτοῦ D.
διδάσκων] + ὁ Ἰησοῦς 2. 12. 44. 73. + ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν 69. οἱ ἦσαν] ἦσαν δὲ D.
ἐληλυθότες] συνεληλυθότες A a prima manu. D 1. 69. Versio Armen. Cyrillus in Jo. p. 254. συνελεσθῆναι 56. 58. 61.
κάμης] — Versio Corb. Armen. καὶ Ἰερουσαλὴμ, καὶ δυνάμεις κυρίᾳ ἦν εἰς τὸ] τοῦ D.
αὐτοῖς] αὐτὸν L. probante T. Bez. αὐτοῖς ἀσθενούντας Evang. 11. πόλεως K.
18. ἐπὶ] + τὸ 72. αὐτὸν εἰσενεγκεῖν] εἰσενεγκεῖν αὐτόν D. αὐτοῦ] αὐτῶν 69.
19. ἀλλ' ὅπως] ποῖας ACDEKLM 1. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 12. 16. 28. 29. 34. 36. 38. 39. 44. 45. 46. 48.
a prima manu. 52. 60. 64. 65. 68. 71. 72. 76. 80. 85. 86. 87. 91. 106. Evang. 5. 12. 18. 19. 20. Editio
Complut. Stephani 1. Genev. Plantini, Weshellii, Bengelii, Euthymii, probante J. Millio prol. 1078. πῶς 2. 11.
12. 14. 37. 40. 47. 49. 50. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 70. 83. Evang. 13. 17. Editio
Colinaei. πῶς 13. Evang. 3. 11. ἀλλ' ὅπως 42. + ὁδοῦ 27. 48. 51. 59. 68. 74. 80. 83. 89. 90. Theophylact.
ἀναβάντες] ἀνέβησαν D. ἀναβάντες 11. δῶμα] + καὶ 56. 58. 61.
διὰ τὴν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ] καὶ ἀποστρέφοντες τοὺς κεράμους, ὅπου ἦν, καθῆκαν τὴν κεράμω, σὺν
τῷ παραλυτικῷ D.
20. καὶ ἰδὼν] ἰδὼν δὲ Ἰησοῦς D. + ὁ Ἰησοῦς C 69. Versio Syr.

9. II. d. 79. δάμνος δ' ἔχον εισορῶντας, & ψ. 815.
δάμνος δ' ἔχει πάντας ἀλλοίους.
10. Polyae. 659. πολλοὶ μὲν ἀνθρώπων, οἱ δὲ ζω-
γρηθέντες ἐλάσαν. Jof. A. XIII. 6. 2. τὸν μὲν Ἰωάννην
ἐζώργησε, τὰς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινε.
11. Menander Sicyon. ὁ πλέων κατὰ χῆλ. Sextus
Empir. A. Phys. II. 68. πῶς δὲ καὶ νῆες ἀναχθεῖσαι ἐκ
λιμένων εἰς ἑτέρας κατὰγονται λιμένας. Od. a. 182. ξὺν
τῇ κατὰ λυθον. Eustathius. ὅτι κατελθεῖν ὁ μόνον τὸ ἀπλῶς
κάτω πρὶς ἰλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰς λιμένας ἰλθεῖν, ὥστερ καὶ
καταβῆναι, καὶ καταπλεῦσαι, καὶ καταχθῆναι τὸ ἐλλειψ-
νίσαι λέγεται. Τὸ μῖντοι ἀπῆραι τῶν λιμένων, ἀνελθεῖν, καὶ
ἀναβῆναι, καὶ ἀναπλεῦσαι, καὶ ἀναχθῆναι λέγεται. κατὰ-
πλες μὲν γὰρ ἡ εἰς τὸν λιμένα ἔλυσσις, ἀνάπλες δὲ τὸ ἀνά-
παι, ὡς τῷ θαλάττῳ ὕδατος ὑπερκεμμένου γῆς. διὸ καὶ ὁ
ποιητὴς μετ' ὀλίγα φησὶ πρὶν εἰς Τροίαν ἀναβῆναι, ἦγεν
διὰ θαλάσσης ἐκεῖ ἀνελθεῖν. Ὅτι δὲ καὶ τὸ τὸν φυγά-
δα εἰς τὴν πατρίδα ἰλθεῖν κατελθεῖν λέγεται, δῆλον πα-
ρὰ τοῖς μετ' ὁμηρον ἀπικρίζουσι. λέγεται δὲ καὶ αὐτὸ κα-
τὰ τὴν κυριολεξίαν, ἐκίπτερ οἷα λιμὴν ἐκείνης ἡ πατρίς ὑ-
πέκειται κερδυνύσαι φάσκειν. Et supra IV. 31. Act.
VII. 5.
15. Thucyd. VI. 46. ἐπειδὴ δὴ ληθεῖν ὁ λόγος. rumor
dimanavit. Plato. Xenoph. Exped. Cyri I.
δὴ ληθεῖν ὁ λόγος.

χάρως. Thucyd. . . οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν. De-
mosth. pro Coron. ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι — οὐκ
εἶξα, οὐδ' ὑπεχώρησα. Xenoph. Paed. III. οὐκέτι ἔτλη
εἰς χεῖρας ἰλθεῖν, ἀλλ' ὑπεχώρησεν & VI. ἡ Πάνθεια ὑποχω-
ρῆσαι κελεύσασα τὰς παρόντας πάντας. Lucian. V. Hist.
II. 32. ὑπεχώρησεν γὰρ προσίσθιν ἡμῖν καὶ ὑπέφυγε.
19. κεράμων] Thucyd. II. 4. λίθοις τε καὶ κεράμω
βαλλόντων. 48. ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τῶν οἰκήματων,
καὶ διελόντες τὴν ὄρεον, ἔβαλλον τῷ κεράμω, καὶ ἐτόξευον
κάτω. Herodian. I. 12. 16. εἰς τὰς τὰς δαμνῶν ἀναβάν-
τες λίθοις καὶ κεράμοις ἔβαλλον τὰς ἰππεῖς. VII. 12. 12.
ἀναπληθύνοντες εἰς τὰ δῶματα, τῷ τε κεράμω βάλλοντες αὐ-
τοὺς καὶ λίθων βολαῖς, τῶν τε ἄλλων ἐστράξαν.
καθῆκαν] Act. IX. 25. X. 11. XI. 5. Alexandr.
probl. I. διὰ τὸ μᾶλλον κλίμακα κατέμενεν ἢ ἀνέμενεν; He-
rodian. II. 6. 14. καθέντες δὲ κλίμακα τὸν Ἰσλαρὸν ἐπὶ
τὸ τέγος ἀνέβησαν. Xenoph. Hipparch. extr. οἱ
ἐδιδάχμενοι καὶ ἐπ' ὄχρους ἀνάλλεσθαι, καὶ ἀφ' ὑψηλῶν
ἀσφαλῶς κατεῖναι.
κλινιδίῳ] Dionysius Hal. VII. 76. ἦκε τις ἄρρωστος
ἐπὶ κλινιδίῳ κομιζόμενος — οὐσίας ἱκανῆς κύριος. & 68.
καὶ ἐπειδὴ πάντα διεξῆλθεν, ἀσπασίας ἐκ τῆς κλινίδος, καὶ τὸν
θεὸν ἀναβοήσας, ἀπῆκε τοὺς αὐτὸς πρὸς τὸν διὰ τῆς πόλεως
οἰκᾶδε ὑγιῖς. Plut. de animi tranq. p. 466. C. δυσχε-
ραίνεσσι τὸ κλινιδίον. p. 501. C. ὁ τῷ σώματι νοσῶν εὐ-
θύς καθῆς αὐτὸν εἰς τὸ κλινιδίον. . . ἰατρός εἰσελθὼν πρὸς ἀνθρώ-
πον ἐρριμμένον ἐν τῷ κλινιδίῳ. τὰς καταχρυσούντας τὰ κλι-
νιδία. Coriolan p. 225. B. καὶ τὰ σώματος ἄφρα πα-

ἡ πίστις αὐτῶν, εἶπεν αὐτῷ· Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Καὶ ἤρξαντο διαλο- 21
γίζεσθαι οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες· Τίς ὅστιν οὕτως, ὃς λαλεῖ βλασφη-
μίας; τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός; Ἐπιγινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς 22
ἁγιογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί ἁγιογίζετε ἐν ταῖς καρδίαις
ὑμῶν; Τί ὅστιν εὐκοπώτερον, εἶπεν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου· ἢ εἶπεν· Ἐγείραι 23
καὶ περπατεῖν; Ἰνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῇ γῆς ἀφίεναι 24
ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ πῶδρα λευμένῳ) Σοὶ λέγω, ἔγεραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου,
πορεύς εἰς τὸ οἶκόν σου. Καὶ πῶδρα χρήμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκει- 25
το, ἀπῆλθεν εἰς τὸ οἶκόν αὐτοῦ, δοξάζων τὸ Θεόν. Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ 26
ἐδοξάζον τὸ Θεόν· καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες· Ὅτι εἶδομεν πῶδρα δοξα σήμερον.
Καὶ μὲν ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὴν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώ- 27
νιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. Καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐ- 28
τῷ. Καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην — ὁ Λευὴς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς· καὶ ἦν ὄχλος 29
τελωνῶν πολλὸς, καὶ ἄλλων, οἵ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. Καὶ ἐγόγγυζον οἱ Γραμ- 30
μα-

εἶπεν] λέγει D.
αὐτῷ] τῷ παραλυτικῷ CDL 16. Versio Copt. Syr. Goth. Æthiop. Arab. Cyrillus l-c. — 1. 33. Vers. Vulg.
ἀνθρώπου] τῷ ἀνθρώπῳ 1.
σοῦ] — DF 40.
Φαρισαῖοι] + ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν D.
ἀφίεναι ἁμαρτίας] ἀμαρτίας ἀφίεναι D. ἁμαρτίας ἀφίεναι 1. Cyrillus.
μόνος] εἰς D 40. 67. Versio Syra posterior in margine. Cyrillus.
22. ἐπιγινούς] ἐπιγινώσκει Edit. Erasmi 2. 3. γινούς Evang. 11. ἀποκριθεὶς] — CD. Versio Syr. Æthiop.
εἶπε πρὸς αὐτούς] λέγει αὐτοῖς D. εἶπεν αὐτοῖς Colb. ὑμῶν] + πονηρὰ D. Cyprianus.
23 σοι] σου CDF.
ἐγείραι] ἔγειρε ACDFK 1. 15. 53. 59. 65. 69. 71. 72. Evang. 5. 20. 21. καὶ] — Versio Syr.
24 ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει 72.
ἐπὶ τῇ γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας] ἀφίεναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῇ γῆς Marcion, Epiphanius.
ἀφίεναι] ἀφίεναι D.
παραλελυμένῳ] παραλυτικῷ CDFL 2. 33. 47. 56. 58. 61. 69. 91. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
Cyrillus A. V. Theophylactus.
ἄρας τὸ κλινίδιον σου] ἄρας τὸ κλινίδιον σου καὶ D.
ἐφ' ᾧ κατέκειτο] τὴν κλινὴν D. Versio Vulg. Syr. utraque.
ᾧ] ὁ ACEL 3. 9. 12. 34. 36. 37. 38. 39. 40. 51. 53. 60. 72. 73. 74. 85. 90. Evang. 3. 12. 20. Editio
Erasmi, Colinaei, Bogardi. ut 2. Cor. III. 15. τὸ θεὸν ad τὸ θεὸν] — DM 12. 13. 45. 69. 70. 86. 90.
26. ἅπαντας] πάντας E 2. Editio Erasmi 1.
ἐδοξάζον τὸ θεόν, & ἐπλήσθησαν φόβου] ἐπλήσθησαν φόβου, & ἐδοξάζον τὸν θεόν A.
φόβου] θάμβου D a prima manu. θάμβου ex emendatione. ὅτι] — D.
παραδόξα] παράδοξον 61.
27. μὲν ταῦτα ἐξῆλθε & ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι] καὶ ἐλθὼν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν, τὸν ἠτακοιλοῦντα αὐτῷ
ἔχλον ἐδίδασκεν & παρέγων εἶδεν D.
ἐθεάσατο] θεάσατο, & εἶδε 68. & εἶδε AK 42. 63. 65. 72. & θεάσατο 64. + ὁ Ἰησοῦς 44.
Λευὴν] Λευὴ DK 48. 54. 91. + τὸ τοῦ Ἀλφαίου D. + καλούμενον C.
τελωνῶν] τελωνείων 54.
28. ἅπαντα] πάντα D 33. 91. ἅπαν M. εἶπεν] λέγει D 69. Versio Vulg.
29. δοχὴν μεγάλην ὁ Λευὴς αὐτῷ] Λευὴς δοχὴν αὐτῷ μεγάλην D.
ὁ] — ACDF 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 76. 83. 85. 86. 90. Evang. 24. Editio Complut. Erasmi, Colinaei,
Stephani 1. 2. Bengelii, Bogardi, Theophylactus.
Λευὴς] Λευὴς AC Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Goth. Λευὴ D 54. 91. Vers. Copt. Vulg. Copt.
αὐτῷ] — 71.
ἦν] + ὁ Editio Complut. — F.
ἄλλων] ἀμαρτωλῶν 91.

ριθέντες ἀκρατὴς γενέσθαι. ταῦτα δ' ἐν κλινίδι φερόμενον κο-
μισθεὶς εἰς τὴν σύγκλητον ἀτήγγειλεν. ἀπαγγέλλας δ' ὡς φα-
σίν, εὐθὺς ἤσθετο ραυτῶμενον αὐτῷ τὸ σῶμα, καὶ ἀναστὰς
ἀπῆκε δὲ αὐτῷ βαλάντιον. θανύσαντες ἔν οι βελιυται de
Tito Latino. ad princ. indoct. p. 781. D. Ἀριστο-
δημος ὁ ἀργεῖος εἰς ὑπερῶν οἶκον θύρας ἔχον ἐπὶ ῥακτὴν,
ἣς ἐπάνω τῆς τοῦ κλινίδιον ἐκάθευθε. Aristoph. Lyfistr.
915. φέρει νῦν, ἐνέγκω κλινίδιον νῦν. κί. μηδαμῶς ἀρκεί
χαμαὶ νῦν. Pollux X. 32. ἐν δὲ τῷ κοιτῶνι δεῖ μὲν εἶναι
καὶ κλινὴν τινα, ἢ κλινίδιον, ὡς ἐν Λυσιστράτῃ Ἀριστοφάνους,
ἢ κλινάριον, ὡς ἐν Δαιτυλεῦσι.

26. ἔκστασις ἔλαβεν] II. λ. 402. φόβος ἔλαβεν πάν-
τας. Plato. . . . λαμβάνει με δέος. Epist. ἄλλαι σε
ἀπορίαι λήγονται. Xenoph. Paed. V. ἄχος αὐτὸν ἔλα-

βεν. inf. VII. 16. 1. Cor. X. 13.

παραδόξα] Lucian. de Calumn. 21. τὰ παραδόξα
τῶν ἀκρομάτων. Augustin. Princip. Rhetor. Vulgo
etiam Olympionicas & caeteros victores certami-
num paradoxos vocant, magis consuetudine, quam
ratione ducti: nam ut opinor, παραδόξον est, quod
est παρὰ τὴν δόξαν i. e. contra opinionem bonam.
Suidas. παραδόξον, θανύσαν, ἀπροσδοκῆτον. Plin. E-
pist. IX. 26. Sunt maxime mirabilia, quae maxi-
me inexpectata, utque Graeci magis exprimunt
παραδόξα. Sapient. V. 2. XIX. 5. Sir. XLIII. 25.
Exod. XI. 7. Jos. A. IV. 2. 3. ἐκπλαγύντες ἐπὶ τῷ
παραδόξῳ τῆς θείας. V. 2. 3. παραδόξον ἦσαν θεία.

29. δοχὴν] Hefschius. δοχὴν, ἀριστον. Gen. XXI. 8.
Esth.

ματῆς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, λέγοντες· Διατί μὲν τελωνῶν
 31 καὶ ἁμαρτωλῶν ἐδίδετε καὶ πίνετε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὁ χρεί-
 32 αν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατρῆς, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δι-
 33 κτάς, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν. Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Διὰ τί οἱ μαθη-
 34 τὰι Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ, καὶ δεήσεις ποιοῦν, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ
 35 ὧς οὐ νηστεύουσιν μετ' αὐτῶν ὅτι, ποιῶσαι νηστεύειν; Ἐλεῦσον· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ
 36 ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Ἐλεγε δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς
 37 ἀπὸ τοῦ χανθοῦ. Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ
 38 νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀποδοῦναι. Ἀλλὰ οἶνον νέ-
 39 ον εἰς ἀσκὸς χανθὸς βλήσεται καὶ ἀμφοτέροι συντηρῶν. Καὶ οὐδεὶς πῶν παλαιόν, εὐθέ-
 ως θέλει νέον· λέγει γὰρ· Ὁ παλαιὸς χρηστότερός ἐστιν.

Ἐγεί-

μὲν αὐτῶν] καὶ αὐτὸν 69. μὲν αὐτοῦ 1. Versio Syra posterior in margine. καὶ αὐτῶν] ἀνακεῖμενοι 16.
 30. ἐγγύς] οἱ γραμματεῖς αὐτῶν εἰς οἱ Φαρισαῖοι] οἱ Φαρισαῖοι εἰς οἱ γραμματεῖς ἐγγύς] οἱ
 Φαρισαῖοι εἰς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν CL 1. Versio Copt. Vulg. Arab. ἐγγύς] οἱ
 ἐγγύς] δι' ἐγγύς] 36. 40. 57.
 αὐτῶν] — F 46. 52. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Sax. Syr. Copt. vid. Jo. V. 1. VII. 2.
 Matth. XI. 1. XII. 9. αὐτοῦ] αὐτῶν Evang. 18.
 μὲν] + AD 1. 10. 11. 12. 44. 69. 72. 73. 83. 90. Colb. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Colinaei,
 Bengelii. Versio Goth. 31. καὶ ἀποδοῦναι] ἀποδοῦναι δὲ D.
 ὁ Ἰησοῦς] — 44. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς L 33. 50. Versio Syr. — 72.
 ὑγιαίνοντες] ὑγιᾶντες 13. 29. 51. 69. 71. 86. Versio Copt. 31. καὶ ἀποδοῦναι] ἀποδοῦναι δὲ D.
 32. ἐλήλυθα] ἦλθον D 1. 28. 68. 106. Theophylactus. + ὁ Versio Copt.
 33. εἶπον] εἶπαν CD. πρὸς αὐτόν] αὐτῶν 69.
 Ἰωάννου] + εἰς οἱ μαθητὰς τῶν Φαρισαίων D 91. ὁμοίως] + δὲ 37. Colb.
 34. δὲ] + Ἰησοῦς CDL 1. 11. 33. 64. 69. 80. Ev. 12. Verf. Goth. Copt. Syra posterior in marg. Aethiop. Arab. σοὶ ἐσθίεισιν εἰς πένεσι] μαθητὰς αὐτοῦ ἐσθίοντες ποιοῦσιν D.
 35. δὲ] + Ἰησοῦς CDL 1. 11. 33. 64. 69. 80. Ev. 12. Verf. Goth. Copt. Syra posterior in marg. Aethiop. Arab. δύνανται τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶ πίνειν] δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐφ' ὅσον
 36. ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν D. ἐν ᾧ] ἔως 29. 71.
 37. καὶ] — CF 48. 49. 59. 62. 69. 83. Codex Stephani. Versio Vulg. Syr. νυμφίος] + εἰς M 1. 49. 59. 69.
 38. ἀπὸ τοῦ χανθοῦ] ἀπὸ τοῦ 1. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς 69.
 39. ἐπὶ βλήσεται] ἐπὶ βλήσεται DL 1. 33. 69. Versio Vulg. Syr. Copt. καὶ αὐτῶν] + καὶ DL 1. 33. Versio Copt.
 καὶ αὐτῶν] + καὶ DL 1. 33. Versio Copt. ἐπὶ βλήσεται] βλάσκει 64. 91.
 ἰματίον παλαιόν] ἰματίον παλαιῶν M. Dial. c. Marcionit. Theophylactus. ἰματίον] CDL 5. 36. 40. 60. Evang. 19. Codices Latini.
 σχίζει] σχίσκει CDL 5. 36. 40. 60. Evang. 19. Codices Latini. εἰς τὸν παλαιῶν οὐ συμφωνεῖ ἐπὶ βλήσεται] τὸ ἐπὶ βλήσεται, εἰς τὸν παλαιῶν οὐ συμφωνεῖ Editio Erasmi.
 συμφωνεῖ] συμφωνεῖ ACDL 5. 33. 36. 40. 53. 57. 60. 91. Marcion ap. Epiphan. H. 42. συμφωνεῖ] συμφωνεῖ ACDL 5. 33. 36. 40. 53. 57. 60. 91. Marcion ap. Epiphan. H. 42.
 ἐπὶ βλήσεται] τὸ ἐπὶ βλήσεται Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi. τὸ ἐπὶ βλήσεται] τὸ CL 1. 69. 106.
 τὸ AEFKM 2. 3. 9. 10. 28. 29. 34. 35. 37. 38. 39. 42. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 55. 59. 61. 62. τὸ ἐπὶ βλήσεται] τὸ CL 1. 69. 106.
 63. 64. 65. 66. 67. 70. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 90. Evang. 13. 14. 17. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Stephani 1. 2. Versio Goth. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1378.
 ἐπὶ βλήσεται] τὸ ἐπὶ βλήσεται Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi. τὸ ἐπὶ βλήσεται] τὸ CL 1. 69. 106.
 37. βλάσκει] ἐπὶ βλάσκει C.
 ὁ νέος] — 71. ἀσκούς] ἀσκούς posteriorius + τοὺς παλαιούς D. Verf. Copt. Armen.
 38. ἀμφοτέροι] ἀμφοτέροι συντηρῶν] — L 1. 33. Versio Copt. 39.] — D. Codices Latini.
 εὐθέως] — 1. Versio Copt. Armen. θέλει] ἐθέλει A.
 ὁ] + ὅτι K. χρηστότερος] χρηστός L. Versio Copt.

Esth. I. 3. Athenaeus VIII. p. 348. F. ex Machone. ψάλλας καὶ Στρατόνικον ἐστὶν ποτε — ὅστις ἐξ λαμπρῶς καὶ φιλοτιμῶς τῆς δοξῆς.

32. Thomas. ἦλθε κοινὸν ἐλήλυθε δὲ ἀτίκον.

33. πυκνὰ] II. σ. 318. πυκνὰ μάλα στενάχων. Od. p. 198. πῆρην πυκνὰ βρωγαλήν. Aristoph. Vesp. 1105. πυκνὸν νεότερος εἰς τὴν γῆν. Theophrast. de folio abiet. πυκνὸν ὥτως, ὥστε μὴδ' ἐπὶ διέναι. Aristot. Rhet. I. 2. πυκνὸν ἀναπνέει. Alex. Aphrodis. problem. οἱ πυκνὰ λαμβάνουσι. frequenter.

39. Vini veteris bonitas atque suavitas proverbio celebrari solet. Plut. Mario. p. 431. C. οἰκίτην ἐπεμψε πρὸς τινὰ τῶν ἐγγύς καπνὸν ληφόμενον οἶνον. διαγευσμένη δὲ ἐπιμυρίετο, καὶ βελτίονα μιστῆρας κελύετο

ἠρώτησεν ὁ κάπνιος, ὅτι τι παθὼν ἔχῃ τὸν νέον, ὥστε πρὸς αὐτὸν, ἀντίται, καὶ δημοτικόν, ἀλλὰ τῶν σπασαμένων καὶ πολυτελεῶς.

Lucian. de Mercede Cond. 26. τῶν ἄλλων ἡδιστὸν τε καὶ παλαιότερον οἶνον πίνοντες, μόνος σὺ ποιεῖς τινὰ καὶ πακὺν πίνεις. Pindar. Olymp. IX. 73. αἶνε δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἀνθρα δ' ὑμῶν νεότερον. Herodian. V. 5. 18. τοῖς τε βομῶν ἐπιτίθει, παρὰ τοὺς ἀράμους σωρεύον, οἷον τε τῶν παλαιότερων καὶ καλλίστων πολλὰς ἀμφορέας τῶν βομῶν καταχέων. Athenaeus I. p. 25. F. εὐβελος δὲ φησιν, ἀποπνέει τὸν μὲν οἶνον εὐδοκίμῳ καὶ παρὰ ταῖς ἐταίραις τὸν παλαιόν, ἀνδρὰ δὲ μὴ τὸν παλαιόν, ἀλλὰ τὸν νεότερον. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἄλλοις σχεδὸν ἀπαρτάλκτως, τῶν σφιδάρα μόνον κεκρίμενα ἀντὶ τῆς καὶ. ὅπως δὲ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίαν

Εγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ ἀπαγορεύεσθαι αὐτὸν ἀπὸ τῶν σπορί- 1
μων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτῷ τὰς σάχνας, καὶ ἥσθιον, ψάλλοντες ταῖς χερσὶ.
Τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς· Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασιν; 2
Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτὰς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ τὸτο ἀνέγνωτέ· ἐποίησε Δαβὶδ, ὅπό- 3
τε ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῷ ὄντες· Ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἁρ- 4
της τῶν προθεσέως ἔλαβε, καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτῶν· ὅς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν,
εἰ μὴ μόνως τὰς ἱερεῖς· Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ 5
σαββάτου. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ δι- 6
δά-

1. ἐγένετο δὲ] καὶ ἐγένετο αὐτὸν D.
δευτεροπρώτῳ] — L. 1. 33. 69. a prima manu. Codices Latini. Versio Syr. prior, posterior vero in margine
notat: Non est in omnibus exemplaribus. Copt. Aethiop. Arab. δευτέρῳ πρώτῳ Editio Aldi.
ἀπαγορεύεσθαι] πορεύεσθαι 91.
τῶν] — A 1. 72.
καὶ ἔτιλλον] ἔτιλλον δὲ 1.
τοὺς σάχνας καὶ ἥσθιον] καὶ ἥσθιον τοὺς σάχνας CL.
καὶ ἥσθιον ψάλλοντες ταῖς χερσὶ] τοὺς ψάλλοντες ταῖς χερσὶν ἥσθιον D. + αὐτῶν C. Vers. Syr. Copt.
2. εἶπον αὐτοῖς] ἔλεγεν αὐτῷ D. εἶπον C. a prima manu L. 1. Versio Copt. Codices Latini.
τί ποιεῖτε, ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασιν] ἴδε, τί ποιοῦσιν οἱ μαθηταὶ σὺ τοῖς σάββασιν, ὃ οὐκ ἔξεστι D.
ποιεῖν] — 69. Versio Vulg.
τοῖς σάββασιν] ἐν σαββάτῳ 1. 3.
πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς A. 72. Colb. Versio Syr. ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς D.
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοὺς 1. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 63. 68. Evang. 3. οὐδὲ] + ποτε DHL.
ἐπὶ] ὅτε CDL 1. 69. 91. μετ' αὐτοῦ ὄντες] σὺν αὐτῷ D. μετ' αὐτοῦ L. 1. 69. Colb. Versio Syr.
4. ὥς] — D Marcio ap. Epiph. πῶς CL 1. 3. 33. 69. Evang. 5. Versio Goth. Copt. εἰσῆλθεν] εἰσελθὼν D.
τοὺς ἁρτης] τὸ ἅρτον 69. προθεσέως] προσθέσεως D.
ἔλαβε καὶ] — DK 1. 13. 15. 16. 34. 36. 39. 42. 63. 68. 69. 72. Evang. 24. Theophylactus MS. λα-
βὼν C. a prima manu L. Versio Syr. Copt. Aethiop. Theophylactus editus.
καὶ τοῖς] τοῖς L. 1. Versio Syr. Vulg. Goth. Theophylactus ed.
οὓς οὐκ ἔξεστι] οὓς οὐκ ἔξον ἦν D. οὓς οὐκ ἔξον ἦν αὐτῷ M. οὓς οὐκ ἔστι 69.
μόνος] μόνον 3. 9. 47. 50. 53. 61. 72. μόνος D. 78. Versio Syra posterior, & edita in margine. Codd. Latini.
τοὺς ἱερεῖς] τοῖς ἱερεῦσιν D. 47. 54. 78. Codices Latini.
5.] τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δικασμένους τινὰ ἐργαζομένον τῷ σαββάτῳ εἶπε αὐτῷ ἄνθρωπε, εἰ μὴ οἶδας τί ποιεῖς, μακάριόν
ἐστ' εἰ δὲ μὴ οἶδας, ἐπιμαρτύρησον καὶ παραβῆναι εἰς τοῦ νόμου. D. & in Vers. Latina: Eodem die videns quendam o-
perantem sabbato, & dixit illi: Homo, siquidem scis, quod facis, beatus es: Si autem nescis, maledictus &
transgressor legis. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 64. ὅτι] — 1. Marcion ap. Epiph.
6.] καὶ εἰσελθὼν αὐτοῦ πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν σαββάτου, ἐν ᾗ ἦν ἄνθρωπος· ἔσχεν ἔχον τὴν χεῖρα D.
ἐν] ἐν L. 1. 33. 47. 51. 64. 69. Editio Complut. Plant. Genev. Versio Copt. Codices Latini. Cyrillus in Jo.
p. 258. probante F. Millio. prol. 1101. ἢ posterior] — 3. 36. ἐκείνῳ ἄνθρωπῳ] ἐκείνῳ 1. Cyrillus.
7. παρετήσαν] παρετήσαντο ADLM 1. 3. 9. 14. 33. 42. 63. 64. 72. 91. Cyrillus.
παρατηροῦν δὲ] ἐπ' αὐτῷ 69. δὲ] — D. Versio Copt. τὴν Evang. 17.
αὐτὸν] — AEFK 1. 4. 5. 6. 9. 10. 11. 16. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 48. 49. 50.
51. 52. 53. 54. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 67. 68. 69. 72. 83. 85. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 2. 11.
12. 13. 15. 16. 18. 19. 24. Editio Complut. Genev. Plantin. Weckel. Stephani 1. 2. Colinaei, Bengelii. Versio
Vulg. Goth. Theophylactus. probante F. Millio prol. 1345. γραμματεῖς & οἱ Φαρισαῖοι] Φαρισαῖοι & οἱ γραμματεῖς 3.
ἐν] — DK 47. 61. 62. 63. 66. 83.

προσφορώτερος. p. 36. F. Alexis. οἶνον δὲ τὸν παλαιότατον σπυδάζομεν. & XIII. p. 585. E. πέμψαντος δὲ τινος αὐτῇ τῶν γυναικῶν οἶνον χρηστὸν μὲν, ὀλίγον δὲ, καὶ λέγοντος ὅτι δικαίως ἐστὶ μικρὸν, ὥς πολλῶν ἐτῶν, ἔφη. Eustath. in Od. β. p. 340. ἐν δὲ πῶσι οἶνοιο παλαιῷ ἡδυπότιο. οἶνον δὲ παλαιὸν ὁμῆρῳ εἰπόντος, οἱ ὕστερον ἀσπί-
σως μεταλαβόντες γέροντα τὸν τοῖστον εἶπον, οἶνον γέροντά-
σιος οἶνος, ὅπερ ἡδύτερον ὁ κορυμνὸς ἀλλεῖς φράζων φησὶν
οἶνος καὶ μᾶλα πολὺς γὰρ ὀδόντας ἐκ ἔχει, ἥδη σαπρὸς γέ-
ρονται δαιμονίως. Lucian. Asin. 3. εἶνος ἡδύς καὶ παλαιὸς ἦν. Galen. de Antidot. 1. ἀκρόστες γὰρ αἰεὶ τὸν περι-
φερόμενον λόγον τῶτον, ὥς τ' ἄλλα πάντα γυνᾷ τῷ χρέ-
ει πλὴν οἶνου. L. XII. 1. 3. D. Cum quid mutuum
dederimus, eis non cavimus, ut aequae bonum nobis
redderetur, non licet debitori deteriore rem,
quae ex eodem genere sit, reddere, veluti vinum no-
vum pro vetere. Columella III. 4. fere omne vi-
num eam qualitatē fortitur, ut vetustate acqui-
rat bonitatem. Plaut. Casina prol. 5. Qui utuntur
vino vetere, sapientes puto. Stich. V. 6. 8. Red-
de cautionem veteri pro vino novam. Cic. Laelio

19. Veterrima quaeque, ut ea vina, quae vetusta-
tem ferunt, esse debent suavissima. Horat. Epist.
II. 1. 34. Si meliora dies, ut vina, poemata red-
dit. Ovidius de A. A. II. 695. Qui properant,
nova musta bibant: mihi fundat avitum consuli-
bus priscis condita testa merum. Lactantius VI.
2. Religiosos se putant, si templa ac aras hostia-
rum sanguine cruentaverint, si focos odorari ac
veteris vini profusione madefecerint. Lucan. IV.
381. Nobilis ignoto diffusus consule Bacchus. Ti-
bullus III. 2. Et primum annofo spargant collecta
Lyaeo. Statius Sylv. IV. 6. 5. Neque enim ludibria
ventis haufimus, aut epulas diverso e sole petitis, vi-
naque perpetuis aevo certantia fastis. Martial. III.
61. Centenis quod emis pueros, & saepe ducentis,
Quod sub rege Numa condita vina bibis. &
VII. 68. Potavi modo consulare vinum. Quaeris,
quam vetus atque liberale. Alimus Avitus I. 3.
Fervebat priscum crystallo argente Falernum. Ca-
tull. Epigr. XXIV. Minister vetuli puer Falerni,
Ingere mi calices amariores. Seneca Epist. 67. In
vino

7 δάσκειν· ἡ ἢν ἐκεῖ ἀνθρώπων, ἡ ἢ χεῖρ αὐτῆς ἡ δεξιὰ ἢν ξηρά. Παρετήρην δὲ — αὐτὸν·
οἱ γραμματεῖς ἡ οἱ Φαρισαῖοι ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει· ἵνα εὐρωσι κατηγορίαν αὐ-
8 τῆς. Αὐτὸς δὲ ἵδεν τὰς ἀγρολογισμὸς αὐτῶν, ἡ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὸν ἔχοντι τὴν
9 χεῖρα· Ἐγειραι, ἡ γῆθι εἰς τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη. Εἶπεν ἔν ὃ Ἰησοῦς πρὸς αὐ-
10 τῆς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τί· Ἐξεστὶ τοῖς σάββασιν· ἀγαθοποιῆσαι, ἡ κακοποιῆσαι; ψυ-
χὴν σῶσαι, ἡ ἀπλῆσαι; Καὶ ἀπεβλεψάμεν πάντας αὐτὰς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ·
Ἐκτενον τὴν χεῖρά σου. Ὁ δὲ ἐποίησεν ἕτω· ἡ ἀποκατεστάθη ἡ χεῖρ αὐτῆς ὑγιὴς ὡς ἡ
11 ἄλλη. Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας· ἡ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰη-

~υμᾶς· Τί ἔξεστι τοῖς σάββασιν;

~αὐτῷ

Therapeúsei] Therapeúei ADL 72. Therapeúō Editio *Erasmi*, *Colinaei*. + αὐτὸν M. 33. 69. *Evang.*
21. *Editio Complut.* εὐρωσι καὶ κατηγορίαν] καὶ κατηγορίαν εὐρωσι 72.
κατηγορίαν] καὶ κατηγορίαν D. καὶ κατηγορίαν 1. 65. *Verfio Syr.* utraque, sed posterior habet editam in margine.
Vulg. Goth. + κατ' FKL 4. 6. 12. 15. 33. 40. 46. 48. 49. 50. 52. 56. 57. 58. 59. 61. 63. 64. 68. 72.
80. 86. 90. 91. *Evang.* 12. 13. 14. 17. 18. *Editio Erasmi* 3. 4. 5. *Bogardi.* *Verfio Copt.* *Cyrillus.* *Theophylactus.*
8. ἵδεν] γινώσκων D. *Verfio Syra* secunda in margine. εἶπε] εἶπεν δὲ L. 1. 33. 69. 91. *Codd. Latini.* λέγει D.
τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὸν ἔχοντι τὴν χεῖρα] τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηρὸν D. ἀνθρώπῳ] ἀνδρὶ L. 1. 33. 91. *Cyrillus.*
ξηρὸν] ἐξηραμμένην KM 40. 42. 53. 63. 68. 72. τὴν ξηρὰν A.
ἐγειραι] ἐγειρά D. ἐγειρε AEFK 1. 15. 53. 63. 65. 69. 71. *Evang.* 20.
εἰς τὸ μέσον] ἐν τῷ μέσῳ D. *Codices Latini.* ὁ δὲ] εἰ DL 1. *Codices Latini.* *Cyrillus.*
ἔστη] ἐστάθ D. 9. οὖν] δὲ D. 33. 69. *Verfio Vulg.*
ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὰς] πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς 72. 74. 89. 90. ἐπερωτήσω] ἐπερωτῶ L. *Verfio Vulg. Copt.* ἐρωτήσω 1.
τι] τί DL. *Verfio Vulg. Copt. Cyrillus.* Τί sequentibus jungunt E 1. 2. 16. 34. 35. 38. 39. 40. 44. 72. 78.
90. Colb. tres *Evang.* 2. 11. 12. 13. 14. 16. 17. *Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Stephani, Plantin. Bengelii, E. Schmidii. Genév.* *Verfio Goth. Syr.* utraque, *Belg.* τοῖς σάββασιν] τῷ σαββάτῳ DL. *Codices Latini, Cyrillus.*
ἀπλῆσαι] ἀποκτείναι AEFKM. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. Colb. 29. 34. 35. 37. 38. 39. 42. 44. 45. 46.
47. 48. 49. 50. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 70. 71. 72. 76. 78. 80. 83. 85. 86. 87.
89. 90. 106. *Evang.* 2. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. 20. 24. *Editio Complut. Plantin. Genév.* *Verfio Syra* po-
sterior, & edita in margine. *Aethiop. Theophylactus.* prob. *J. Millio* prol. 1101. + οἱ δὲ ἐστάθων D. 27.
54. 64. 80. 86. 88. Colb.
10. πάλιν αὐτὰς] αὐτὰς πάλιν D. *Verf. Syr.* + ἐν ὁρῇ D. 11. *Codd. Lat.* μετ' ὁρῆς 13. 69. *Verf. Sax.* εἶπε] λέγει D.
τῷ ἀνθρώπῳ] αὐτῷ AEFKM 2. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44.
47. 48. 51. 52. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 67. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 83. 85. 86. 89.
90. *Evang.* 2. 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 20. 24. *Verfio Vulg. Goth. Syr.* utraque, sed posterior habet editam in
margine. *Copt. Editio Complut. Bengelii. Theophylactus.*
ὁ δὲ ἐποίησεν ἕτω] εἰ ἔξετενον D. *Verfio Vulg. Goth. Syr.* utraque, sed posterior habet editam in margine.
Aethiop. Arab. Copt. Armen. ὁ δὲ ἔξετενεν 1. 13. 69.
ἕτω] — AEFKM 2. 9. 11. 12. 28. 29. 33. 34. 36. 38. a prima manu 39. 44. 47. 48. 51. 56. 58. 60. 61. 67. 76. 85. 86. 87. 106.
Evang. 2. 11. 12. 18. 19. 20. 21. 24. *Editio Erasmi. Aldi, Bengelii.* *Verfio Goth. Syr.* posterior cum obelo. *Theophylactus.*
ἀποκατεστάθη] ἀποκατεστάθη ADEKL. 2. 3. 9. 10. 33. 44. 60. 64. 69. 71. 73. *Evang.* 13. 14. 17. ἀποκατέστη 1.
ὑγιὴς] — AD 1. 33. 39. 42. 46. 52. 67. 69. 72. 85. *Verfio Syr.* utraque. *Theoph.* probante *Bengelio*, & *J. Millio* prol. 1345.
ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη] — L 34. a prima manu 63. *Verfio Vulg. Copt. Armen.* probante *H. Grotio.*
ὡς ἡ] ὡς τῇ ἡ D. 1. ἀστέ 60.
ἄλλη] + ἡ ἔλεγεν αὐταῖς, ὅτι κυρίας ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἡ τοῦ σαββάτου. D. ex comm. 5.
11. ἀνοίας] ἀνίας *J. Bojjius.* διελάλουν] διελογίζετο D. συνελάλουν 33. ἐλάλουν K 60. 63. 67. 68. 72.
ἀλλήλους] + λέγοντες AM. *Verfio Syra* posterior cum obelo. τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ] πῶς ἀπολέσωσιν αὐτὸν. D.
ποιήσειαν] ποιήσειεν A. 33. 69. 91. ποιήσειεν L. 1. 69.

vino nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat. de
vita Beat. 17. quare cultius tibi rus est, quam natu-
ralis usus desiderat? cur non ad praescriptum tuum
coenas? cur tibi nitidior suppellex est? cur apud te
vinum aetate tua vetustius bibitur? Q. Nat. IV. extr.
Non contenti vina fundere veterana, & per sapes
aetatesque disponere, invenimus, quomodo stipare-
mus nivem. *Apulej.* Miles II. Commodum meridies
accefferat, & mittit mihi Byrrhena Xeniola, porcum
opimum, & quingue gallinulas, & vini cadum in
aetate pretiosius. *Juvenal.* XIII. 214. Albani veteris
pretiosa fenestrae displacet, ostendas melius. *Aboz* IV. 20.
R. Josef dicit: Qui discit a junioribus cui similis est?
Comeden- ti uvas acerbas, & bibenti vinum etorculari.
Qui autem discit a senioribus, cui similis? Comeden-
ti uvas maturas, & bibenti vinum vetus. Ribbi di-
cit: ne inspicias cantharum, sed potius quod in eo
est. Aliquando enim cantharus novus plenus est
vino veteri, interdum vero in cantharo veteri est
vinum novum. *Sirac.* IX. 13.

Phariseorum austeritas comparatur vino novo:
Christi lenitas vino veteri.

1. *Clement.* Strom. VI p. 458. ex libro, cui titulus
erat: *ἡρώματα Πέτρῳ.* de Judaeis. λατρεύοντες ἀγ-
γέλους καὶ ἀρχαγγέλους, μὴ καὶ σελήνη καὶ ἕαν ῥοή σελή-
νη φατῇ, σάββατον οὐκ ἄγασιν τὸ λεγόμενον πρῶτον, ἡ
δὲ νεομηνίαν ἄγασιν, ἕτε ἄζυμα, ἕτε ἱερτὴν, ἕτε μεγά-
λῃν ἡμέραν. Ex. IX. 32. XII. 2. 18. *Zach.* VIII. 19.
Intelligo *שבשבת ראיה*, primum sabbatum men-
sis secundi, quo legebatur Parascha XXXI. *Emor*,
ex *Levit.* XXI. 1. ad XXV. 1. in qua reperitur
lex de panibus sacris (cap. XXIV. 9.) de qua Chris-
tus hic loquitur: Vidi autem ex Calendario Judai-
co, intra annos CXXVII lectionem hujus ipsius
Paraschae sive Sectionis vicies septies in terra Is-
raëlis incidere in primum sabbatum mensis secundi
Jiar. *Ezech.* XLIV. 16.

Hesychius ψάχοντες, λεπτόντες.

3. ὁπότε] II. α. 339. ὁπότε μιν ἐνδύσῃαι Ὀλύμπιοι
ἦθελον ἄλλοι. *Xenoph.* Hell. VI. init. ὁπότε μιν ἐνδύειν εἶχ.

11. *Isocrat.* Panathen. καὶ τίς ἐκ τῶν καταγοιγῶν

Ἰησοῦ. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος ⲓ προσεύξασθαι· καὶ ἦν 12
 διαφυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τῷ Θεῷ. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τὰς μα- 13
 θητάς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ⲓ ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, ἃς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε· (Σίμων 14
 να, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, Φί-
 λιππον καὶ Βαρθολομαῖον· Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, Ἰάκωβον τὸν υἱὸν Ἀλφαίου, καὶ Σίμωνα 15
 τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν· Ἰδδαν Ἰακώβον, καὶ Ἰδδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδό- 16
 τῆς·) Καὶ καταβάς μετ' αὐτῶν, ἔστη ὅπου τόπος πεδινός· καὶ ὄχλος ⲓ μαθητῶν αὐτοῦ, 17
 καὶ πλῆθος ⲓ πολλὸν τῷ λαῷ ἀπὸ πόλεως καὶ Ἰερουσαλὴμ, καὶ τῷ ⲓ Τύρῳ
 καὶ Σιδῶνι ⲓ, οἳ ἦλθον ἀκῆσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· Καὶ οἱ ὄχλοι ⲓ 18
 ὑπὸ

12. ταύταις] ἐκείναις D. ἐξῆλθεν] ἐξελεῖν αὐτὸν ADL. 12. 33. προσεύξασθαι] καὶ προσεύχασθαι D.
 τοῦ Θεοῦ] — Marcion. & Tertullian. c. Marc. IV. ἐξ. προσεφώνησε] ἐφώνησεν D. 1. Colb.
 ἀπ'] ἐξ 28. 51. 53. 74. 89. 90. 91. ὠνόμασε] ἐκάλεσε D 36. 40. 53. 57. + πρῶτον D.
 14. Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε] — 12. 69. ὠνόμασε Πέτρον] Πέτρον ἐπωνόμασε D.
 αὐτοῦ] + ε DK. 33. 42. 49. 61. 91. 106. Versio Syr. Codices Latini.
 Ἰωάννην] + τὸ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃς ἐπωνόμασεν βοανηργὴς, ὃ ἐστὶν υἱὸς βροντῆς, ε D. + καὶ L. 33. Versio Syr.
 Βαρθολομαῖον] + ε D. 15. Ματθαῖον] Ματθαῖον D. Θωμᾶν] + τὸν ἐπικαλούμενον Διδυμον ἐ D prima manu. + ε 33
 τὸν] — L. 1. 69. Ζηλωτὴν] + ε DFL. 69. Versio Corp. Syr. Vulg.
 16. Ἰσκαριώτην] Σκαριῶθ D Versio Syr. Ἰσκαριῶθ L. 33. Marcion. Epiphanius.
 ε posterius] — L. 53. Versio Corp. Syr. Codices Latini. Marcion t. Epiphanius.
 17. ε καταβάς] καταβάς δὲ 106. + ἐκείθεν 61. ex emendatione. μεταβάς ἐκείθεν 69.
 αὐτῶν] ἐν αὐτοῖς Marcion t. Epiphanius. τόπος] τοῦ E. 3. 33. 44. 45. a prima manu 50. 73. 87.
 ὄχλος] + πολλὸς 1. αὐτοῦ prius] — 15.
 τῷ λαῷ] — i. 67. Colb. τ prius] — DF.
 Ἰερουσαλὴμ, ε τὴν παραλίαν Τύρῳ ε Σιδῶνι ⲓ, οἳ ἦλθον] ἄλλων πόλεων ἐληλυθότων D.
 παραλίου] + ε Editio Erasmi 1. Aldi. Σιδῶνι ⲓ + ε ἄλλων πόλεων Versio Goth.
 ἦλθον] ἦλθον L. 18. ὄχλοι ⲓ ἐροχλόμενοι AL. 1.
 ὑπὸ] ἀπὸ ADF 29. 51. 57. 71. 74. 83. 86. Evang. 19. 24.
 ε posterius] — ADL. 33. 85. Versio Corp. Vulg. Enthyimius. probante J. Millio prol. 1078. + ἅπαντες 69.

μὴ πολλὴν ἀνοίαν· & ad Philip. πολλὰς ἂν ἀνοίας ἂν εἴη
 μισός. & in Panath. εἰς τὴν ἡλθον οὐκ ἀνοίας, ἀλλὰ μακρίας.

12. διαφυκτερεύων] Hefychius. φυκτερεύειν, ἀγρυπνεῖν,
 ἐγρηγορεῖν. Glossar. Philoxeni pernoctat & pervigilat
 διαφυκτερεύει, παννυχίζει. Pollux I. 64. τὸ δὲ ὅλης τι
 πρᾶξι ἡμέρας ἡμερεύσαι καὶ διημερεύσαι. 71. τὸ δὲ δι'
 ὅλης νυκτὸς διαφυκτερεύσαι. Plato Phaedon. init. ἤμην
 παρὰ τὸν Σακράτη, καὶ τὰ ἄλλα διημευρούμενοι μετ' αὐτοῦ.
 Herodian. I. 16. 12. τὸν τῷ Θαλάμῳ προσεῴτα ἐκέλευεν
 αὐτῷ παρασκευασθῆναι, ὡς διαφυκτερεύσαν ἐν τῷ τῶν ἰσο-
 νομάχων καταγωγῇ. V. 5. 15. διαφυκτερεύσας ἐν τῷ ἱε-
 ρῷ τῷ στρατοπέδῳ. VIII. 1. 11. διαφυκτερεύσαντες ἂν οἱ
 μὲν ἐν τῇ πόλει ἐν ἀθύροις καὶ κοιναῖς [I. κεναῖς] πάντων
 οἰκίαις, οἱ δ' ἐν τῷ πεδίῳ. Jos. B. II. 14. 7. ἀναχωρή-
 σαντες δὲ εἰς τὰς οἰκίας μετὰ δέσας καὶ ταπεινότητος διενυκ-
 τέρευσαν. I. 29. 2. λάθρα δὲ διενυκτέρευον σὺν ἐκείοις. He-
 sychius. διαφυκτερεύοντες, ἀγρυπνῶντες πάσαι τῇ νύκτι.

τῇ προσευχῇ] Juvencal. III. 296. Ede, ubi con-
 sistas, in qua te quaero profuecha. Schol. προσεύχε-
 σθαι Graece orare dicitur. Et profuecha, locus Ju-
 daeorum, ubi orabant. Ath. XVI. 13. 16. Cleo-
 medes in 11. circularis inspectionis libro adver-
 sus Epicurum: τὰ δὲ ἀπὸ μείσης προσευχῆς καὶ τῶν ἐπ'
 αὐτῆς προσαιτῶντων Ἰουδαϊκά τινα καὶ παρακεκραγμένα.
 Artemidorus III. 53. προσευχὴ, καὶ μεταίται, καὶ πάν-
 τες ἄνθρωποι — πτωχοὶ λύπῃ προαγορεύουσι· τῷτο μὲν
 γὰρ οὐδὲν ἄπεινον εἰς προσευχὴν, μὴ οὐχὶ φροντίζον σφά-
 δρα· τῷτο δὲ κ. τ. λ. Jos. A. XIV. 10. 23. Decre-
 tum Halicarnassensium δέδοκται ἡμῶν, Ἰουδαίαν τοὺς
 βαλομένης ἀνδράστε καὶ γυναῖκας τάτε σάββατα ἀγειν, καὶ
 τὰ ἱερὰ συντελεῖν κατὰ τὰς Ἰουδαϊκὰς νόμους, καὶ τὰς προσ-
 ευχὰς ποιεῖσθαι πρὸς τῇ Θαλάσσει κατὰ τὸ πάτριον ἔθος.
 & Vit. 53. διὰ τὸ τὴν ἐπιστὰν ἡμῶν ἵνα σαββάτον.
 54. κατὰ τὴν ἐπιστὰν ἐν ἡμέρᾳ συνάγονται πάντες εἰς τὴν
 προσευχὴν, μέγιστον οἶκημα πολλὸν ὄχλον ἐπιδοξάζουσαν δυνά-
 μινον — καὶ πάντως ἂν εἰς τῶν ἐχάρησαν, εἰ μὴ τὴν
 συνῶν δέλεισθαι ἐπελθῶσα ἐκτὴ ἀρά, καθ' ἣν τοῖς σάββα-

σιν ἀριστοποιεῖσθαι νόμιμόν ἐστιν ἡμεῖν, καὶ τῇ ἐπίσει ὑπὲρ
 πόλεως ἄραν ἦσαν ἀπὸ τῶν ταριχείων, καταλαμβάνου δὲ συ-
 γόμενοι ἤδη τὸ πλῆθος εἰς τὴν προσευχὴν. 56. Ἀναίας —
 εἰσηγγέτο τοῖς πλῆθεσι πανδημῇ νηστίας εἰς τὴν ἐπίσειαν τῷ
 Θεῷ προσεῖσθαι, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἄραν ἐκέλευσεν εἰς τὸν
 αὐτὸν τόπον ἀνάπλους παρῆναι. 57. ἤδη δὲ ἡμῶν τὰ νόμιμα
 ποιεῖντων, καὶ εἰς εὐχὰς τραπομῆναι. I. Mac. III. 46.
 47. Philo legat. ad Caj. T. 2. p. 565, 2. τῶν προσ-
 ευχῶν, πολλὰ καὶ εἰς καθ' ἕκαστον τμήμα τῆς πόλεως,
 τὰς μὲν ἐνδονοτομήσαν, τὰς δὲ αὐτοῖς θιμωλίας κατέσκα-
 ψαν, εἰς ἃς δὲ καὶ πῦρ ἐμβαλλόντες ἐνέπρησαν προσευχὰς,
 ὥσας μὴ ἰδρυθῆσαν ἐμπρήσει καὶ κατασκαφῇ ἀφανίσαι,
 — εἰκότως γὰρ ἐν ἀπάσαις ἰδρυτοῖς Γαλιλαίας, ἐν δὲ τῇ μεγίστῃ
 καὶ περισμηνοτάτῃ. & p. 574. 3. D. ἐξίσαι δὲ προσελθὼν ἡ
 διᾶραι τὸ σῶμα παρὶ προσευχῶν τῷ λυμῶν τῷ πανίῳ·
 ὅλον γὰρ ὡς οὐ φρονεῖ τῶν ἀφανιστέων καὶ τιμῆς ἐλάττω-
 ρος ἡγιασμένων, ὁ τὸν περισμηνοτάτον καὶ ἐπιφανέστατον ἐὼν
 καθυβρίζων. p. 567, 27. τοῦτο ἐν ἐνεργῇ ἐν μγ. ἐναιου-
 τοῖς, ὃς ἐπεκράτησεν αἰγύπτῃ, παρεκκλύψαντο, μὴδὲν ἐν
 προσευχαῖς ὑπὲρ αὐτῶν μὴ ἀγαλλῆσαι, μὴ ζῶσαν, μὴ γραφὴν
 ἰδρυσάμενοι. & p. 568, 26. πῶς ἂν ἀπειδέχτο τὴν ἀράν
 τῷ Τιβέρεϊ ποταμῷ μεγάλῃ τῆς Ρώμης ἀποτομῇ, ἢ ἔκ
 ἡγνῶς κατεχομένη καὶ οἰκισμένη πρὸς Ἰουδαίαν. ῥωμαῖοι δὲ
 ἦσαν οἱ πλείους ἀπειλευθερωθέντες, αἰχμαλώτοι γὰρ ἀρχόντες
 εἰς Ἰταλίαν, ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἡλευθερώθησαν, ἐδὲν τῶν
 πατρῶν παραχαρᾶσαι βιασθέντες. ἥπισατο δὲ καὶ προσευχὰς
 ἔχοντας, καὶ συνάγοντας εἰς αὐτάς, καὶ μάστιγα ταῖς ἱερῇς
 ἐβδομάς, ὅτε δημοσίᾳ τὴν πάτριον παιδεύονται φιλοσο-
 φίαν. ἥπισατο καὶ χρήματα συναγωγίτας ἀπὸ τῶν ἀπαρ-
 χῶν ἱερὰ, καὶ πῖμποντας εἰς Ἱερουσόλυμα διὰ τῶν τὰς θυ-
 σίας ἀναξίντων· ἀλλ' ὅμως οὐτὲ ἐξέκτισε τῆς Ρώμης ἐκείνης,
 ὅτε τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτὴν ἀφείλετο πολιτείαν, ὅτι καὶ τῆς
 Ἰουδαϊκῆς ἐφροντίζεν, ὅτε ἐνεωτέρισεν εἰς τὰς προσευχὰς, ὅτε
 ἐκάλυψε συνάγεσθαι πρὸς τὰς τῶν νόμων ὑφ' ἡγήσεις, ὅτε ἡ-
 ναντιώθη τοῖς ἀπαρχομένοις. Epiphanius H. 80. τινες δὲ
 οἰκὸς ἐαυτοῖς κατασκευάσαντες ἡ τόπους παλαιῆς φωνῆ δι-
 κως προσευχὰς ταύτας ἐκάλεον, καὶ ἦσαν μὲν τὸ παλαιὸν
 προσ-

19 ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἡ ἑθεραπεύοντο. Καὶ ὡς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἀπελθεῖν αὐ-
 20 τῶν ὅτι δύναμις παρ' αὐτῶν ἐξήρχετο, ἡ ἰατρὴ πάντας. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τὰς ὀφ-
 21 θαλμὰς αὐτῶν εἰς τὰς μαθητὰς αὐτῶν, ἔλεγε· Μακάριοι οἱ πτωχοί· ὅτι ὑμετέρας ἐστὶν
 22 ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν· ὅτι χορτασθήσεσθε. Μακάριοι οἱ
 23 κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε. Μακάριοι ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ἡ ὅταν
 24 ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, ἡ ὀνειδίσωσιν, ἡ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκα τοῦ
 25 τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου. Χαίrete· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν
 26 πολλὸς ἐν τῷ ἑσπέρῳ· ἡ ταῦτα γὰρ ἐποίησαν τοῖς γραφείοις οἱ πατέρες αὐτῶν· Πλὴν
 27 ἐὰν

~ χάρητε

19. ἐζήτει] ἐζήτεον L.
 20. αὐτῶν ἐπάρας] ἐπὶ ἄρας D at in Verſ. Latina: elevans. εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν] — 106.
 αὐτῶν poſterius] — D 67. 91. Editio *Eraſmi* 2. 3. 4. 5. *Bogardi*. *Theophylaſtus*.
 πτωχοί] + τῶ πνεύματι 1. 13. 16. 29. 38. 64. 67. 69. 71. Ev. 19. Verſio *Sax. Armen. Arab.* Codices *Lat.* + νῦν Verſio *Goth.*
 τῶ Θεοῦ] ἡ ἑσπέρῳ 69. Evang. 11. 13. 17. 18. 19. Verſio *Goth.* 21. νῦν prius] — 61. 64. *Tertullianus*.
 μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε] — D. χορτασθήσεσθε] χορτασθήσονται 69.
 22. ὑμᾶς ad ὑμᾶς] — F. ὅταν poſterius] — 68. 106. Editio *Eraſmi*, *Colinaei*, *Bogardi* Verſio *Goth.*
 ἀφορίσωσιν] ἀφορίζωσιν Editio *Eraſmi*, *Aldi*, *Bogardi*. ὑμᾶς poſterius] — D.
 ὀνειδίσωσιν ἡ ἐκβάλωσιν] ἐκβάλωσιν & ὀνειδίσωσιν D. Codices *Latini*.
 πονηρὸν] πονηρῶν 50. ἕνεκα] ἕνεκα DF 91. Editio *Complut. Genev.*
 23. χαίrete] χάρητε ADEFKLM 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. Colb. duo. 15. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
 40. 44. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 66. 67. 69. 71. 72. 73. 74. 78.
 83. 85. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 3. 4. 11. 13. 14. 17. 18. 19. 21. 22. 24. Editio *Complut. Plutini. Sieph.*
 1. 2. *Bengelii*. *Theophylaſtus*. probante *J. Millio*. prol. 1374. χαίrete Editio *Eraſmi* 1. ὁ] — 69.
 τῶ ἑσπέρῳ] τὸς ἑσπέρους 2. 13. 69. Ev. 19. 20. Editio *Eraſmi*, *Aldi*. *Colinaei*, *Bogardi*. *Theophylaſt.* ed. καὶ αὐτῶν] & 69. 106.
 ταῦτα] τὰ αὐτὰ *Marcion*. *Epiphanius*. probante *J. Caſanbono*, hic & comm. 26. & XVII. 10. 1. *Theſſ.* II. 14.
 αὐτῶν Editio *E. Schmidii*.
 γὰρ poſterius] D. 64. *Epiphanius*. αὐτῶν] ὑμῶν 49. *Marcion*, *Epiphanius*.

προσευχῶν τόποι ἐν τε τοῖς Ἰουδαίοις ἔξω πόλεως, καὶ ἐν τοῖς
 Σαμαριταῖς — ἀλλὰ καὶ προσευχῆς τόπος ἐν Σικίμοις,
 ἐν τῇ νυνὶ καλυμνῇ Νεαπόλει, ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῇ πεδιά-
 δι, ὡς ἀπὸ σημείων β. θεατροειδῆς, οὗτος ἐν ἀέρι καὶ αἰ-
 θρίῳ τόπῳ ἐστὶ κατισκευασθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαριτῶν, πάντα
 τὰ τῶν Ἰουδαίων μιμνημένον. *Philo* de V. Mof. p. 168,
 3. καὶ εἰσέτι νῦν φιλοσοφῶσι ταῖς ἐβδομαῖς Ἰουδαῖοι τὴν πά-
 τριον φιλοσοφίαν, τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀναβάντες ἐπισήμῃ καὶ
 διαγίᾳ τῶν περὶ φύσιν. τὰ γὰρ κατὰ πόλεις προσευκτήρια
 τί' ἕτερον ἐστὶν ἢ διδασκαλεῖα φρονήσεως καὶ ἀνδρίας καὶ σω-
 φροσύνης καὶ δικαιοσύνης, εὐσεβείας τε καὶ οἰσιότητος;

16. προδότης] *Aristoph.* Pac. 362. κιλικῶν Schol.
 τὴν νῦν Μίλητον τῶτον φασὶ προδεδωκέναι τοῖς Πριηνέσι.
 — διαγίᾳ δὲ — μετοικίσαντα εἰς τὴν Σάμον κρητω-
 λῶν. ἐπιστάτος ἐν τῇ κιλικῶν ἀνήσασθαι παρ' αὐτῶν κρίας,
 δοῦναι κρατεῖν αὐτῶν, ἵνα ἀποκόψῃ τὸ περιττὸν, καὶ ἀποτι-
 νάμωσιν τὴν κοπίδα κόψαι τὴν χεῖρα αὐτῶν τῇ κιλικῶντος
 καὶ εἰπῶν, ὡς ταύτῃ τῇ χειρὶ τίνασαι & προδόμεναι πόλιν.

17. τόπος πεδινῶν] *Diodor. Sic.* II. 38. τὸν ἡγεμόνα
 τῶτον ἀπαγαγεῖν τὸ στρατόπεδον ἐκ τῶν πεδινῶν τόπων εἰς τὴν
 ὄρεσιν. 1. *Marc.* IV. 21. X. 71. *Ef.* XIII. 2. *Ense-*
biius Onom. Nazareth prope montem Tabor. &
 διαβὰρ, ἐστὶ δὲ ὄρος ἐν τῇ πεδιάδι καίμενον. & Ἰταβύριον κεί-
 ται ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ. *Hieronimus* ad Hof. V. Est
 autem Thabor mons in Galilaea, situs in campe-
 stribus, rotundus atque sublimis ex omni parte fi-
 nitur aequaliter. *Adamannus* l. 11. de locis sanctis.
 Mons Thabor in Galilaea 111. M. a lacu Cin-
 nereth distat, mira rotunditate ex omni parte col-
 lectus, a parte boreali respiciens supradictum sta-
 gnium, herbosus valde & floridus, in cujus amoe-
 na summitate ampla planities silva praegrandi cir-
 cumcincta habetur, cujus in medio campo Mona-
 chorum inest grande monasterium, & plurimae
 eorundem cellulae, nam illius montis campestris
 vertex non in angustum coartatur cacumen, sed
 in latitudinem dilatatur stadiorum XXIV. altitudo

autem ejus XXXVI. stadiis sublimatur. *Jof. B. IV.*
 1. 8. τὸ Ἰταβύριον — ὄρος ὁ ἐστὶ τῷ μεγάλῳ πεδίῳ καὶ
 Σκυθόπολεως μέσῳ· οὐ τὸ μὲν ὕψος ἐπὶ λ. σταδίων ἀνίσχει,
 — πεδίων δὲ ἐστὶν ἡ κορυφὴ σταδίων κς. — κατηγεσαν δὲ
 — ὁ τε γὰρ Πλάκιδος ὠμίλει πρῶτον σπαράζων αὐτὰς
 ἐν τῷ πεδίῳ λαβεῖν. Alii montes habebant colles vici-
 nos, interjacentibus vallibus.

τῆς παραλίας] *Suidas*. παράλιος, οἱ τὴν παράλιον τῆς ἀτ-
 τικῆς κατοικῶντες. *Hesychius*. παραλία, ἡ ἀττική· ἔθεν καὶ
 ἡ ναῦς παράλιος. Παραλία, καὶ παράλιος, καὶ παράλιος,
 παραβαλάσσιος. *Thucyd.* II. 56. ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ.
Dioscor. IV. 165. παράλιος τιθύμαλλος φύεται ἐν παρα-
 θαλασσίοις. *Aristot.* Rhet. III. σπείσασθαι δὲ πρὸς τὴν
 παραλίαν. *Plut.* de prud. Animal. p. 965. C. τὰς νη-
 σιῶτας καὶ παραλίους. *Pericli.* p. 163. D. τῆς παραλίας
 πόλεις. *Philo* de Mundo T. 2. p. 622, 17. οὐ παρά-
 λιοι μόνον ἀλλὰ καὶ μεσόγειοι μοῖραι κατεπόθησαν. *Jof.*
 c. Apion. 1. 12. ἡμεῖς τοῖνυν ἔτε χῶραν οἰκῶμεν παρά-
 λιον, ἔτ' ἐμπορίαις χαίρομεν.

18. ἐχλάμενοι] *Suidas* ὅτε ἐξετάσαι τὸν ἄνθρω-
 πον οἷον τε ἢ ἀκριβῶς, ἀσθενείᾳ σώματος ἐχλάμενον. *Gal-*
len. I. ad Glauco. ἡ ἀλλοτρίᾳ σύντονον ἐνοχλοῖ τὸν νοστῶν-
 τα. *Herodian.* III. 11. 1. Ὁ δὲ Πλαυτιανὸς ὁρῶν τὸν
 μὲν Σεβήρον πρεσβύτερον τε ἦδη, καὶ συνεχῶς ὑπὸ νόσῳ ἐνοχ-
 λῆμενον. II. 15. 6. αὐτὸν ὄντα πρεσβύτερον καὶ ὑπὸ νόσῳ ἀρ-
 θριτικῶς ἐνοχλῆμενον. *Heliodor.* IV. οὐ δὴ μαρτυρεῖται δαι-
 μονῶν τὴν κόην, ἐχλάται γὰρ ὑπὸ θανάμειον, ὡς αὐτὸς κατ-
 ἐπεμψα, καὶ τέταν ἐκ ἐλαχίστων. *Diodor. Sic.* V. 10.
 ὑπὸ νόσῳ ἰδιοτρόπῳ ἐνοχλῆμενοι.

22. Num. XXII. 19. *Deut.* XXII. 19. *Nebem.*
 VI. 13. *Judith.* VIII. 8. *Schemoth* R. III. in Ex.
 IV. 1. educis nomen malum contra filios meos.
 Eduxit nomen malum contra creatorem suum. *Tar-*
gum Thren. I. 2. reversi sunt nuntii, & eduxe-
 runt nomen pessimum de terra Israël. *Sota* IV. 5.
 תורה ערע שם זניא infamare castas. *E-*
rachim III. 1. 5.

καὶ ὑμῶν τοῖς πλῃστοῖς· ὅτι ἀπέχετε τὴν ὀφειλὴν ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῶν οἱ ἐμπεπλη- 25
σμένοι· ὅτι πεινάσετε· Οὐαὶ ὑμῶν οἱ γελώντες νῦν· ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. Οὐαὶ 26
ὑμῶν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι· πάντες οἱ ἄνθρωποι· καὶ ταῦτα γὰρ ἐποίει τοῖς ψευδο-
προφῆταις οἱ πατέρες αὐτῶν. Ἀλλ' ὑμῶν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς 27
ὑμῶν· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· εὐλογεῖτε τοὺς καταραζόμενους ὑμῶν· καὶ προσεύ- 28
χεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς. Τῷ τύπῳ σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, πᾶρεχε καὶ τὴν 29
ἄλλην· καὶ σπὸς τῆς αἵροντος σε τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸ χιτῶνα μὴ καλύψεις. Πάντι δὲ τῷ αἰ- 30
τῶντί σε, δίδε· καὶ σπὸς τῆς αἵροντός σου τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει. Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶ- 31

σιν

24.] — 11. οἱ ἐμπεπλησμένοι· οἱ πεπλησμένοι 70. + νῦν L 33. 37. 69. Versio Goth. Copr. Armen. Syra posterior cum asterisco. Theophylactus ed. τοῖς ἐμπεπλησμένοις F. ὑμῶν posterius] — K. 1. 13. 14. 67. 69. Ἐκλαύσετε] — 49.
26. ὑμῶν] — AEFHKLM. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. Colb. duo. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 44.
46. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 71. 72. 78. 80. 83. 85. 86. 90. 91.
106. Evang. 2. 11. 17. 18. 19. Editio Complut. Stephani 1. 2. Wechelii, Genuev. Plantin. Bengelii. Versio Vulg.
Goth. Marcion, Tertullian. c. Marc. 1. V. Basilii Eth. 69. Theophylact. probante J. Millio prol. 1345. ὑμῶν] — 69.
ὑμᾶς εἴπωσι] ὑμῶν εἴπωσι D. εἴπωσιν ὑμᾶς A H. 3. 73. Editio Complut. Plant. Genuev. Basilii.
πάντες] — DFL. 2. a prima manu. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 16. 28. 34. 35. a prima manu 36. 37. 38. 39. 40.
45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 56. 57. 58. 61. 72. in ora. 80. 82. 85. 86. 87. 89. 90. 91. Evang. 2. 17. Editio
Complut. Colinaei, Stephani 1. 2. Plantin. Wechel. Genuev. Versio Syr. Vulg. Aethiop. Arab. Antonius & Maxi-
mus, Macarius, Euthymius, Theophylactus. probante J. Millio prol. 820.
ταῦτα] τὰ αὐτὰ DK 42. Ev. 18. 19. Editio Colinaei. γὰρ] — D 29. Cod. Latini. Tertullianus. Marcion t. Epiph.
ψευδοπροφῆταις] προφῆταις Editio Erasmi 1. Aldi. quae Erasmus sequitur, licet ipse errorem in calce primae
Edit. emaculaverit. Codices Latini. Marcion t. Epiphano. probante J. Millio.
28. ὑμῶν] ὑμᾶς ADKM 1. 2. 10. 12. 13. 16. 28. 33. 34. a prima manu 35. 37. 38. ex emendatione 61.
62. 63. 66. 69. 72. 83. 106. Evang. 17. 18. Editio Erasmi, Colinaei, Aldi, Bogardi, Theophylact. Euseb. P. XIII. 7.
καὶ] — ADEM 1. 3. 9. 10. 11. 12. 27. 29. 34. 37. 38. 39. 40. 44. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 59. 60. 61.
62. 64. 66. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 90. 106. Evang. 2. 17. 19. Editio Complut. Plantin. Stepha-
ni 1. 2. Janson. Bengelii. Versio Goth. Sax. Copr. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1374.
ὑμῶν] — 2. 13. ὑμῶν] + Ἐκλαύσετε ὑμᾶς 69. 29. ἐπὶ] εἰς D.
σιαγόνα] + τὴν δεξιάν 106. πᾶρεχε] σρέψον 69. + αὐτῷ D. 69. Versio Syr. Cod. Latini.
χιτῶνα] + σε A. Versio Syr. Copr. 30. δέ] — K L 64. Versio Syr. prior, sed posterior habet cum asterisco.

23. Cic. Tusc. III. 11. Duae sunt [perturbationes] ex opinione boni, quarum altera voluptas ge-
stiens i. e. praeter modum elata laetitia opinione
praesentis alicujus boni.

25. πεινάσετε] Etymol. βοῆσαι — τὰ δὲ ἔχοντα ἐν
τῷ ἐνῶτι σύμφωνον, χωρὶς τῷ λ. καὶ τῷ ρ. διὰ τῷ η.
ἔχει τὸν μέλλοντα, εἶον ζῶ, ζήσω, νικῶ, νικήσω, πεινῶ,
πεινάω, διψῶ, διψήσω. Τὸ δὲ πεινάσαι καὶ διψᾶσαι
κατὰ τρωτὴν Δωρικὴν γέγονε τῷ η. εἰς α.

Dionys. Hal. Excerpt. p. 710. ὡς ἔμαθον ἐτι πλείονα
γινόμενοι ἐξ αὐτῶν γέλωτα, καὶ φωνὰς ἤκειν ἐνὶ ἐπιχαι-
ρόντων καὶ τὴν ὕβριν ἐπαινάντων· γελάει, ἔφησεν, ἕως ἔξιν
ὑμῶν, ἄνδρες ταραντῖνοι, γελάει, πολλὸν γὰρ μετὰ ταῦτα χρί-
νον κλαύσετε.

26. Plut. Apophth. p. 177. E. Σμικυῖθου δὲ Νικά-
νορα διαβέλλοντας, ὡς αἰετὶ κακῶς λέγοντα τὸν φίλιππον —
ὡς ἔνι ἔγωγε τὸν Νικάνορα ἐλιβόμινον ισχυρῶς ὑπὸ πεινίας —
προσέταξε δαριάν τινα κῦτῳ δοῦναι. Πάλιν ἐν τῷ Σμικυῖ-
θου λέγοντος, ὅτι θαυμαστὰ περὶ αὐτῶ πρὸς ἀπαντας ἐγ-
κάμια λέγων ὁ Νικάνωρ διατελεῖ. Ὁρᾶτε ἔτι, εἶπεν, ὅτι
πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἐστὶ καὶ τὸ καλῶς καὶ τὸ κακῶς ἀκρίβως.

Aelian. V. H. II. 6. παραθέτωμεν, ὅτι ἐδιδότοίς πολλοῖς
ἀρέσκων. Ἰππόμαχος, φασιν, ὁ γυμναστής, ἐπεὶ πάλαι-
σμά τι ὁ ἀθλητής, ὁ ὑπὲρ αὐτῷ γυμναζόμενος, ἐπάλασσε,
εἶτα ὁ πῶς ὄχλος ὁ περιεστὼς ἐξεβόσσει, καθήκετο αὐτῷ τῇ
ράβδῳ ὁ ἰππόμαχος, καὶ εἶπεν, ἀλλὰ σὺ γε κακῶς, καὶ ἔχ.
ὡς ἐχρῆν, ἐποίησας, ὅπερ ἐχρῆν ἔμεναι γινώσκειν· οὐ γὰρ ἐν
ἐπὶ πᾶσι τεχνικῶν σε θράσαντα τι. αἰνιτίζομαι, ὅτι τὸς
εὐ καὶ καλῶς ἐκαστα δρῶντας οὐ τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τοῖς
ἔχουσιν νῦν θεωρητικὸν τῶν δραμμένων ἀρέσκων δεῖ. Ἔοικε δὲ καὶ
Σακράτης τὴν τῶν πολλῶν ἐκφασκίζειν κρίσιν. Plut. A-
pophth. p. 187. F. Φακίανος τῷ ἀθηναίῳ. Ἐπεὶ δὲ λέγων
ποτε γινώμην πρὸς τὸν δῆμον εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμα-
λῶς εἰρά τὸν λόγον ἀπεθεχομένους, ἐπιστρέφεις πρὸς τοὺς φί-

λους εἶπεν, οὐ δῆλα κακὸν τι λέγων ἐμαυτὸν ἀλέησα; Philo-
strat. Nicetes Sophista. φοβῶμαι δῆμον ἐπαίροντα μᾶλ-
λον ἢ λοιδορούμενον. Athenaeus XIV. p. 631. F. καὶ
πάλαι μὲν τὸ παρὰ τοῖς ἔχουσιν εὐδοκίμειν σημεῖον ἦν κα-
κοτεχνίας, ὅθεν καὶ ἀσπασιόδορος ὁ φιλίσσιος, κροταλιζο-
μένους ποτὶ τιος τῶν αὐλητῶν, διατρίβων αὐτοὺς ἐτι ἐν τῷ
ὑποσκηπῷ, τί τῷ; εἶπεν· ὅλοι ὅτι μέγα κακὸς γέγονε,
ὡς ἐκ ἐν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς εὐδοκίμησαντος. οἶδα δὲ
τίνας τῶν ἰσορήσαντας, ὡς ἀντιγενεῖς εἰπόντος. Diogenes
L. VI. 8. πρὸς τὸν εἰπόντα πολλοὶ σε ἐπαινοῦσι, τί γὰρ, ἔφη,
κακὸν ἐποίησα; Seneca Epist. 29. Quis enim placere
potest populo, cui placet virtus? malis artibus po-
pularis favor quaeritur, similem te illis facias opor-
tet; non probantur, nisi agnoverint. — Conci-
liari nisi turpi ratione amor turpium non potest —
Caeterum si te video celebrem secundis vocibus
vulgi, si intrante te clamor, plausus, & pantomi-
mica ornamenta obstreperint, si tota civitate fe-
minae te puerique laudaverint, quidni ego tui mi-
ferar, cum sciam, quae via ad istum favorem
ferat? Mich. II. 11.

30. ἀπαίτει] Lucian. Hermotim. 18. δανίζοντας
καὶ ἀπαιτῶντας πιερῶς.

32. ποία χάρις] Dionys. Hal. A. VI. 86. τίς ἐστι
ἡ χάρις ὑμῶν καὶ ὠφελεία; Lycimnius ap. Sext. Em-
pir. 2. Eth. 49. τίς γὰρ πλεονεχία χάρις ἢ τοκῆς ἢ τῆς ἰσο-
δαίμονος ἀνθρώπου βασιλίδος ἀρχῆς; σίτου δὲ χάρις ἐστὶν εὐ-
δαίμων ἔφυ. 1. Pet. II. 19. 20.

34. δανίζετε] Plut. de Vit. aer. al. p. 827. F.
τοῖς γὰρ ἀπόροις οὐ δανίζουσιν. Aristid. de Societ. p. 479.
ἀποποιεῖ γὰρ, τοῖς μὲν δανίζουσιν ἐπὶ τόκῳ μὴ ὅπως χάρις
ἔχειν, ἀλλὰ μὴ προσελθεῖν ἐθέλειν πρῶτον, ἢ ἐπὶ πολλῶν
τῷ τοιοῦτοι.

ἐλπίζετε] Aeschines. ἐλπίζει τὸν δῆμον ἀμνημονεῖν.
&c

- 32 σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τὰς ἀγαπών-
 33 τας ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ ὃ οἱ ἀμαρτωλοὶ τὰς ἀγαπώνων αὐτὸς ἀγαπᾶ-
 34 σι. Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῇτε τὰς ἀγαθοποιούντων ὑμᾶς, ποῖα ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ ὃ οἱ
 35 ἀμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποῖα ὑ-
 36 μῖν χάρις ἐστὶ; καὶ ὃ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.
 37 Πλὴν ἀγαπᾶτε τὰς ἐχθρὰς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπιζόντες· καὶ
 38 ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστὸς ἐστὶν ἐπὶ τὰς
 39 ἀχαρίστους καὶ πονηρὰς. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ.
 40 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ ἐμὴ κρίθητε· μὴ καταδικάζετε, καὶ ἐμὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύε-
 41 τε,

δίδω] δὸς 33.

καὶ] — 72. a prima manu.

32. a ἐ γὰρ ad ἐ γὰρ 33.] — 1. 74. a prima manu.

33. ἐκ] εἰ D. Colb.

γὰρ] + ἐ 74.

34. ἐκ] καὶ D.

ἀπολαβεῖν] λαβεῖν L. Justinus Apol. 2.

οἱ] — ADL 1. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 87. 106. Evang. 24. Editio Complut. Erasmi, Bogardi, Stephani 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

31. ποιῶσιν] ποιῶσιν A.

ὑμῖν] ὑμῶς A.

ὁμοίως] — D.

ἀμαρτωλοὶ] + τὸ τοῦ ποιῶσιν D.

ὑμῖν χάρις] χάρις ὑμῖν D & comm. 34.

τὸ αὐτὸ] τὸ τοῦ D. τὸ αὐτὸ 38.

δανείζετε] δανείζετε ADEFF. 2. 69.

γὰρ] — L. Versio Copt.

τὰ ἴσα] — D. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1280.

ὑμῶν prius] — 49.

pro obelo.

ἐπελπιζόντες Jac. Elserus.

ἔσεσθε] + οἱ Edit. Complut. Stephani 1. 2. Plant. Genet.

ἀχαρίστους] ἀχαρίστους 1. 3. 73. 74. Versio Syr.

ἐ] — 1. Versio Copt.

Bogardi. Versio Copt. Vulg. Syr. Marcion, Tertullian. IV.

ἵνα AD. Versio Goth.

καταδικασθῆτε] + ἐ 3.

2. Bengeli.

35. ἐχθρὰς] ἐχθρὰς A.

ἀγαθοποιεῖτε] + αὐτοῖς Versio Syr. prior, & posterior cum asterisco. pro obelo.

μηδὲν] μηδὲν pro μηδὲν Knatchbull. Junius, L. de Dieu.

ἀπελπιζόντες] ἀφελπιζόντες D. ἐλπίζοντες 2. 15.

πολλὸς] + ἐν τοῖς ἑρμῶσι A. Versio Sax. Codices Lat. ἔσεσθε] + οἱ Edit. Complut. Stephani 1. 2. Plant. Genet.

τὸ] — AM. 9. 10. 11. 15. 44. 72. 83. 86. 87. 90. 106. Evang. 24. Editio Complut. Plant. Theophylactus.

ἀχαρίστους] ἀχαρίστους] πονηρὸς & ἀχαρίστους 1. 3. 73. 74. Versio Syr.

36. οὐ] — D 1. 33. Versio Goth. Copt. Codices Latini.

ὑμῖν] + ὁ οὐρανός. 13. 69. 91. ὑμῶν 68. 69. 70.

37. ἐ μὴ] μὴ D 1. 6. 8. 106. Editio Erasmi. Colin.

Theophylactus.

κρίθητε] + ἐ L. 74. a prima manu 90.

καὶ περὶ μὲν ἐν τῇ ὁλῇ κατηγορίᾳ μετρίως μοι ἐλπίζω
 προσεῖρησθαι. Theognis 105. Διὶ δ' εὖ ἔρδοντι ματαιο-
 τάτη χάρις ἐστίν, ἴσων καὶ σπείρειν πόντον ἄλος πολίης. ἔτε
 γὰρ ἂν πότον σπείρων βαθὺ λήιον ἄμωός, ἔτε κακὸς εὖ δρῶν,
 εὖ πάλιν ἀντιτάβοις.

35. ἀπελπιζόντες] D. & Codices Latini: nihil
 desperantes. Seneca Medea 163. Qui nil potest
 sperare, desperet nihil. Plinius Epist. VIII. 4.
 Pulsum regia, pulsum etiam vita regem, nihil de-
 sperantem. IV. 24. Quod potest esse documento,
 nihil desperare, nulli rei fidere, cum videamus, tot
 varietates tam volubili orbe circumagi? Horat.
 Carm. I. 7. 27. Nil desperandum Teucro duce,
 & auspice Teucro. Γνώμη. μηδέποτε σαυτὸν δυσυχὸν
 ἀπελπίσης. Polybius I. 19. ἀπελπίσας ἀνίστας τὰ γράμ-
 ματα. M. Antoninus VII. 67. καὶ μὴ, ὅτι ἀπελπίσας
 διαλεκτικὸς ἢ φυσικὸς γενέσθαι, διὰ τὸ ἀπογνώως καὶ
 ἐλεύθερος καὶ αἰδῆμων καὶ κοινωνικὸς καὶ εὐπειθὴς Δεῖ. Ga-
 lenus de Compos. Medic. per Gen. VI. δὲ αὐτῇ ἐπι-
 μένουν μὴ ἀφελπιζόντας. ad Glaucon. ἀπελπίζειν τῆς κολ-
 λήσεως. Artemidorus II. 42. τὰ ἀπλητισμένα τῶν γραμ-
 μάτων τελειοί. Heliodorus I. 15. τὸ γὰρ ἀπελπισθὲν ἀπαξ
 ἐξέρχεται τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ μηδαμῶθεν ἔτι προσδοκῶμενον
 ἀπαλγῆν παρσκαυάζει τὰς καμνοντάς. VIII. 4. ἀπελπι-
 σθεὶς γὰρ ὁ ἔρως ὁδμήσαν ἔχει φειδῶ τῇ ἐρωμένῃ. Schol. ad
 II. v. 307. Παρηγορεῖ τὴν ἡλίαν αὐτῶν, ἵνα μὴ παντελῶς
 ἀπελπίσαντες ἀποδώσι τὴν ἐλπίαν. Chrysostomus T. VIII.
 79. μὴ ἀποκαμῆς δὲ, φησὶν, μηδὲ ἀπελπίσης. Liturgia
 Marci. ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ λύων πεπτηνέμενος, — ἡ
 ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, ἡ βοήθεια τῶν ἐβοηθῶντων, ἡ ἀνά-
 στασις τῶν πεπτωκότων. Diogenes L. Solon. I. 59. ἐρωτη-
 θείς, διὰ τί κατὰ πατροκτόνιον νόμον ἐκ ἔθνης; διὰ τὸ ἀπ-
 ἐλπίσκειν. Anthol. II. 22. 3. ἄλλον ἀπελπίζων.

ἀχαρίστους] Eustath. in Od. θ. p. 304. 40. ἀσύν-
 θες δὲ τοῖς μὲν ἄνθρωποις ἀχαρίστον, ἐπὶ δὲ μὴ χαρίεντος. αὐ-

τὸν γὰρ ἀχαρίστον φησὶ, ὃ ἀπορρεῖ μὴσις εὖ πεπτηνέτος.
 Xenophon de F & D. Socratis II. τὰς γὰρ εὖ πα-
 θόντας, οὐκ ἀποδοῦναι χάριν ἀποδοῦναι, μὴ ἀποδοῦναι, ἀ-
 χαρίστους καλεῖσθαι. Herodian. VI. 9. 1. τῆς Μαξιμίνῃς
 ὡς ἀπίστῃ καὶ ἀχαρίστῃ κατηγορεῖ. Demosth. pro Coron.
 ἔτας ἀχάριστος εἶ καὶ πονηρὸς φύσει. c. Timarch. πονηρῶν
 καὶ ἀχαρίστων οἰκετῶν τὰς τρόπους ἔχων. c. Leptin. τί κω-
 λυεῖ μνηστὴρ εἶναι τὴν πόλιν, καὶ πάντας χρηστὸς, καὶ μη-
 δὲνα εἶναι τὸν πονηρὸν; Lucian. Timon. 48. πάντες ἀ-
 χαρίστοι καὶ πονηροί. Jof. A. XIV. 1. 3. φύσει χρηστὸς ἀν-
 καὶ διαβολὴν δι' ἐπικρίαν αὐτοῦ προσκείμενος ῥαδιῶς.

36. Targum Jonathanis in Levit. XXII. 28. &
 Hieros. Berachoth 5. Popule mi, filii Israëlis, quem-
 admodum pater noster misericors in coelis, sic eris
 misericors in terra. Shabbat. f. 133. 2. &
 Mechilta. in I. Abba Saul dixit ad Exod. XV. 2.
 Esto similis Deo. Gratius est & misericors: sic
 tu quoque gratiofus esto & misericors.

37. Schabbath f. 127. 1. Sex sunt res, quarum
 fructus homo comedit in hoc mundo, & cornu
 erigitur ipsi in futuro. — Si quis de unoquoque
 ex caritate judicat. 2. Tradiderunt Rabbini nostri:
 qui focium suum via aequitatis judicat, de illo etiam
 alii eodem modo judicant. Rem sequenti his-
 toria illustramus. Vir quidam e Galilaea superiore
 versus meridiem profectus est, ibique a patrefamilias
 mercede conductus servivit per triennium. Tandem
 die Expiationis dixit: Da mihi mercedem
 meam, ut uxorem liberosque meos alere possim.
 Respondit paterfamilias: non habeo pecuniam. Di-
 xit servus: da mihi fructus? R. non habeo. S. da
 mihi fundum. R. non habeo. S. da mihi arietes
 aut vestimenta. R. non habeo. Sumit ergo vestes
 in dorsum, & tristis domum abiit. Sequenti autem
 festo dominus mercedem in manus sumit, simulque
 ahi-

τε, καὶ ὑπολυθήσεαι. Δίδοις, καὶ δοθήσῃ ὑμῖν μέτρον καλὸν, πεπιεσμένον καὶ σισαλευ- 38
 μένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσωσιν εἰς τὸ κόλπον ὑμῶν τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ, ᾧ μέρεϊτε,
 ἀνιμετρήσῃ ὑμῖν. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς· Μήτις δύνανται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν, 39
 ἐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον πρᾶν; Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸ διδάσκαλον αὐτῆς· κατ- 40
 ἡρτισμένῳ δὲ πᾶς ἔστι ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτῆς. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ 41
 ὀφθαλμῷ τῆς ἀδελφῆς σου· τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ βλέπεις; Ἡ πᾶς 42
 δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· Ἀδελφε, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλ-
 μῷ σου· αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; Ὑποκριτὰ, ἐκβαλε πρῶτον
 τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ τότε βλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφον τὸ ἐν τῷ ὀφ-
 θαλμῷ τῆς ἀδελφῆς σου. Οὐ γὰρ ἔστι δένδρον καλόν, ποιεῖν καρπὸν σαπρὸν· ἐὰν δὲ δένδρον 43
 σαπρὸν, ποιεῖν καρπὸν καλόν. Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκει· καὶ γὰρ 44
 ἐξ

38. καλόν] + ε 59. Versio Vulg. Goth. πεπιεσμένον ε σισαλευμένον ε] σισαλευμένον, πεπιεσμένον D. 1. Codices Lat.
 ε secundo & tertio] — 69. Versio Copt.
 τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ] ᾧ γὰρ μέτρῳ D.
 39. εἶπε] ἐλέγεν D. 13. 69. 91.
 μήτις] μήτις 60.
 εἰς βόθυνον πρᾶνται] ἐμπιστύνται εἰς βόθυνον 69.
 40. αὐτῆς prius] — DL 1. 16. 33. 69. Editio Erasmi 1. Origenes in Jo. I. 16. Tertullianus. Marcion. + δὲ
 δὲ λδ· ὑπὲρ τὸ κύριον αὐτῆς 71. Evang. 13. κατηρτισμένος] κατηρτισμένος H. δὲ] — 3.
 πᾶς ἔστι] ἐστὶ πᾶς 106.
 41. τὸ posterius] — D. 49. 69.
 δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ] ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν 69.
 42. ἀδελφῇ] D. Codices Latini.
 τὸ secundo loco] — 69. τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ] ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ D. bis. Versio Syr. Codices Latini.
 αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων] ε ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ ὑπὸκει] D. Codices Latini.
 βλέπων] κατανοεῖς Evang. 17.
 διαβλέψεις] βλέψεις 60. ἐκβαλεῖν τὸ κάρφον] τὸ κάρφον ἐκβαλεῖν 1. ἐκβαλεῖν in finem comm. 69.
 43. οὐ γὰρ] οὐκ D Versio Syr. Codices Latini. οὐδὲ Colb. καρπὸν σαπρὸν] καρποῦ σαπρούς D. Codices Latini.
 οὐδὲ] + πάλιν L. 1. 69. Versio Copt. καρπὸν καλόν] καρποῦ καλοῦ D. Codices Latini.
 44. γὰρ prius] — D 16. 59. 71. Evang. 2. Codices Latini. ἰδοὺ] — D. 53. 87.
 καρποῦ] + αὐτοῦ D. οὐ γὰρ] μήτις Versio Syr.

afinos tres, unum cibo, alterum potu, tertium vestimentis onustum, & ad domum ejus venit. Postquam comederunt & biberunt, dedit ei mercedem dicens: Quo tempore tu mercedem postulabas, ego vero me pecuniam habere negabam, quid cogitabas? S. te forte pecuniam illam, quam mihi dare voluisti, ad merces quasdam vili pretio emendas adhibuisse. D. quid vero cogitabas, cum dicerem, jumenta mihi non esse? S. te forte aliis ea elocasse. D. quid, cum dicerem, me fundum non habere? S. te aliis illum locasse. D. quid cum dicerem, me fruges non habere? R. eas tum forte nondum esse decimatas. D. quid, cum dicerem me oves & vestes non habere? S. Te forte omnes facultates tuas Deo novisse. Respondit Dominus: ita se res habuit. Omnes enim opes meas devoveram pro filio meo Hyrcano, qui Legi operam dare nolebat. Quum autem viros doctos, qui versus meridiem habitant, convenissem, illi me a voto meo absolverunt. Nunc ergo, quia tu ex caritate de me judicasti, Deus quoque ex aequitate te judicabit. *Abboth* I. 6. *Josua* f. *Perachiae* dixit: Omnes homines judica ad lancem aequitatis. *Sirac.* VI. 2—5. XXVIII. 2. *Seneca* de *Benefic.* VII. 28. ut absolvaris, ignosce.

38. εἰς τὸν κόλπον] *Horatius* S. II. 3. 171. Talos, Aule, nucesque ferre sinu laxo. *Corippus* IV. 1. Et donis aptare sinus, quae plurima Consul in plebes missurus erat. *Apulejus* M. VIII. Stipes acreas imo & argenteas multis certatim offerentibus sinu recipere postulo. *Aristides* in *Romam* p. 214. ὡς περ δὲ οἱ ἐν τοῖς κόλποις δεχόμενοι, πάντα ἔτω κρύψασα. *Livius* XXI. 18. Tunc Romanus, sinu ex toga fa-

cto, hic, inquit, vobis pacem & bellum portamus. *Polybius* III. p. 259. ὁ δὲ πρῶτος αὐτῶν, δίδας τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ τοὺς κόλπον, ἐντεῦθεν καὶ τοὺς πόλιν αὐτοῖς, ἔφη, καὶ τὴν εἰρήνην φέρειν. *Herodot.* VI. 125. ἐνδὺς κιβῶτα μέγαν καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόντες τῷ κτιῶνος — μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενοι χρυσῷ. *Psalms.* LXXIX. 12.

Hesiod. *Εργ.* 348. αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λάϊον, ἕκει δύναι. *Cic.* *Brutus.* 4. Illud *Hesiodum* laudatur a doctis, quod eadem mensura reddere jubet, quam acceperis, aut etiam cumulatius, si possis. ad *Attic.* VI. 1. habent pleno modio verborum honorem. I. 16. pro mercedis cumulo. *Cassiodorus*: cumulus in mensura aridorum est id quod excedit legitimam mensuram, & hostiolo solet abradi. *Seneca* vocat accessionem. Non vacat de pretio quaeri, plus in accessionibus fuit. Id vocant Latini auctarium, Graeci ἐπιμετρον. Sic in emtione carniū in macello dari solet superpondium aliquod, quod veteribus Latinis mantissa dicitur. de *Divinat* II. plene cumulateque perfecta. *Livius* plena cumulateque habere. *Meibilia* p. 20. 2. Apud Deum mensura poenarum est μετρηθῆ minus plena: mensura vero praemiorum μετρηθῆ plena cumulateque. *Debarim* R. 11. In omnibus actionibus tuis est mensura pro mensura: sed hic mensura mala datur pro bona: deficiens pro μετρηθῆ cumulatā, angusta pro ampla μετρηθῆ *Escher* R. I. 4. f. 87. 4. Venerunt Rabbini quidam ad *Carbuchin* dicentes: da nobis eleemosynam. Respondit, adite uxorem meam, illa vobis dabit modium denariorum. Iverunt ad mulierem dixeruntque: Maritus tuus jubet, ut nobis eleemosynae loco des modium denario-

- 45 ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, ἐδὲ ἐκ βάτῃ τρυγῶσι σαφυλὴν. Ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπου
ἐκ τῆ ἀγαθῆς θησαυρῆς τῆ καρδίας αὐτῆς προσφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἀνθρώπου
ἐκ τῆ πονηρῆς θησαυρῆς τῆ καρδίας αὐτῆς προσφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ τῆς πεποιθέντος
46 τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτῆς. Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε· καὶ οὐκ οἰεῖτε
47 ἃ λέγω; Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με, καὶ ἀκούων μου τὰ λόγων, καὶ ποιῶν αὐτάς, ὑπο-
48 δείξω ὑμῖν τί ἐστιν ὁμοίος. Ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομῆσθαι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐ-
βάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ὅτι τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης, προσέρρηξεν ὁ
ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔκ ἵχουσε σαλεύσαι αὐτήν· τεθεμελίωτο γὰρ ὅτι τὴν πέ-
49 τραν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὁμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομῆσθαι οἰκίαν ὅτι τὴν
γῆν χωρὶς θεμελίου· ἢ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς· καὶ εὐθέως ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα
τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Ἐπεὶ

- ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι] ἐκλέγουσι] ἐξ ἀκανθῶν D. σῦκα] ῥόδα 28. βάτῃ] βάρταν Evang. 18. 19.
τρυγῶσι σαφυλὴν] σαφυλὴν τρυγῶσι D. σαφυλῆς τρυγῶσι 13. 69. σαφυλὴν] σαφυλῆς L Versio Corp.
45. τῆ καρδίας αὐτῆς] αὐτῆς τῆ καρδίας D. — 69. προσφέρει prius] προσφέρει DL. 44. a prima manu. 73.
τὸ prius] — D. ἀνθρώπου] — DL 1. Codices Latini.
θησαυρῆς τῆ καρδίας αὐτῆς] — DL. 1. 69. Versio Armen. Corp. Vulg. τὸ πονηρόν] πονηρὰ 80.
ἐκ γὰρ τῆς πεποιθέντος] τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτῆς] — Colb.
τῆς πεποιθέντος] τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτῆς] — Colb.
λαλεῖ τὸ στόμα] τὸ στόμα λαλεῖ C. 106. Clemens Alex. §. 17. Damascen. 1. α. 12. Dialog. c. Marcionit. p. 42.
αὐτῆς tertio loco] — CF 11. 12. 16. 40. 106. Colb. Ev. 2. 11. 19. Versio Syr. Vulg. Corp. probante f. Millio prol. 1407.
46. καλεῖτε] λέγετε D. κύριε] — 50. 60. 67. Editio Colinaei.
λέγω] ἰγὼ λέγω ὑμῖν 59. Versio Sax. + ἰγὼ Theophylactus.
47. τῶν λόγων] τοὺς λόγους CFM. 64. Colb. Evang. 2. 17. τῶν λόγων 106. Evang. 18.
ποιεῖν] ποιεῖ Colb. αὐτῶν] αὐτὸν 106. ὑμῖν] αὐτῶν 54. Versio Sax.
ἐστὶν ὁμοίος] ὁμοίος ἐστὶν 69. 48. ἀνθρώπῳ] ἀνδρὶ φρονίμῳ 28. ὃς] — Ev. 18. 19.
πλημμύρας] πλημυρίας 87. τεθεμελίωτο] ἐθεμελίωτο F.
τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν] Διότι τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτὴν L 33. Versio Corp. Syra posterior in margine.
49. οἰκοδομῆσαντι] οἰκοδομῆσαντι C. 13. 53. 69. τὴν γῆν] τὴν γῆν 27. 29. 71.
ἢ προσέρρηξεν] συνερρήξεν D. εὐθέως] — D Cod. Lat. εὐθὺς L. 33. 47. 60. 61. Ev. 11. 19.
ἔπεσε] συνεπέσεν DL 1. 13. 33. 60. 69. Ev. 11. 19. ῥῆγμα] ῥῆμα 1. ἐκείνης] — 59.

riorum. Respondit illa: quomodo dixit? cumulat-
tum an abrafum? Illi dixerunt: simpliciter nobis
dixit modium. Mulier ergo, Modium, inquit, cum-
ulatum dabo vobis; & si maritus meus causissim
quaeret, dicam: dedi illis paullo plus quam prae-
scriptum erat. Quaesivit ille: uxor mea num dedit
vobis modium cumulatatum an abrafum? Cum re-
sponderent, cumulatatum; certe, inquit, ex animi
mei sententia fecit. *Joma* f. 75. 2. Utra harum
mensurarum plenior est? praemiorum an poena-
rum? respondit alter: mensura bona plenior est.
Sanhedrin f. 104. 2. Dixit Rabba f. R. Johannis:
Deus Hierosolymis mensura cumulatiore mensus
est, quam Sodomis. De his dicitur *Ezech.* XVI.
49. de illis *Thren.* IV. 10. *Jehamoth* f. 107. 2.
mensura compressa & conferta mensus est, ideo
mensura conferta **תשיבב** metiuntur illi. *Seneca* de
V. beata 16. Quid ergo virtus ad vivendum beate
sufficit perfecta illa & divina? Quidni sufficiat?
imo superfluit.

40. *Polyb.* V. p. 490. τῶν Μακεδόνων ἤδη ταῖς ἐπιστάσις
κατηρτισμένον.

44. *Plut.* *Symp.* VI. 7. τρυγᾶν λέγομεν τὴν δρέπο-
μίαν τὴν ἀμπελίνην χώραν. *Hesiod.* *Clyp.* *Hercul.* 292.
οἱ δ' ἐτρυγᾶν οἶκον, δρεπάνας ἐν χειρὶν ἔχοντες. *Dioscor.*
V. 29. τρυγηθῆναι τὴν σαφυλὴν.

45. προσφέρει] *Isocrat.* ὅσπερ ἐκ ταμίης προ-
φέρειν. *Anthol.* I. 90. 2. εἰς φανερὸν προσφέρει.

48. οἰκοδομῶντι οἰκίαν] *Sextus Empir.* a. Log. II.
129. Τῶν μὲν γὰρ βίῳ συγχαρητίον καταχρηστικοὶ νόμοι
χρῆσθαι, μὲν πάντως τὸ πρὸς τὴν φύσιν ἀληθὲς ζητῶντι,
ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν δόξαν. φέρεται γὰρ ὁρῶσιν φανερὸν, καὶ
χλαμύδα ὑφαίνειν, καὶ οἰκίαν οἰκοδομεῖν, οὐ κυρίως· εἰ γὰρ

φέρεται εἶναι, ἔκ ὁρῶσται, ἀλλ' ὁράμενται καὶ εἰ χλαμύς
εἶναι, ἔκ' ὑφαίνεται, ἀλλ' ὑφανταί. ὥς ἐν μὲν τῷ βίῳ καὶ
τῇ κοινῇ συνθηκῇ τόπον εἶχεν ἡ κατάχρησις.

πλημμύρας] *Αἰητοποιίαι*. πλῆμναι, αἱ πλημμυρίδες
τῶν ποταμῶν. *Thomas*. πλῆμναι, τὰς πλημμυρίδας τῶν
ποταμῶν. Σὺ δὲ λέγε πλημυρίας, καὶ πλημυρίδας, ἀπὸ μὲν
γὰρ τῆς πλημυρίας πλημυρίδας, ἀπὸ δὲ τῆς πλημυρίας πλημυρία,
καὶ τὸ ἐναντίον ἀμπατισ. *Hesychius*. Πλημυρία, ῥεύσις ὕ-
δατος πλῆθος. Πλημυρίς, τὸ ὄρημα τῆς θαλάσσης, ἡ
ἐπὶ ῥεύσις, ἡ δὲ πλῆμνι πλημυρίς ἐκ πόντου. *Suidas* πλῆμνι,
πλημυρία τῆς θαλάσσης. *Sextus Empir.* a. Eth. 157.
ἐαυτῶν γὰρ ἰγὴν κακῶν πλημυρίαν. *Od.* I. 486. πλημυρίς
ἐκ πόντου. *Eustathius* τινες τῶν παλαιῶν — δι' ἐνὸς μ
γράφουσιν, ὡς ἀπὸ τῆς πλῆμνις, πλῆμναι δ' εἰσι πάσαι θα-
λάσσης κυρίως ἐναντία ταῖς ἀμπατίσιν, γινόμενα μάλιστα
περὶ τὸν ὠκεανόν, ἀπ' ὧν ἡ πλημυρία παραινόμεναί. —
ταυτοὶ πλημυρίδα εἰπὴν καὶ ῥόθιον, καὶ κύμα παλινῥόθιον.
Plut. de plac. *Philos.* III. 17. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν
πνευμάτων κινῶντος καὶ συμπιφύροντος [τῆς ἡλίου] ὅφ' ὧν
ἐμβαλλόμενα μὲν πρῶτα μὲν ἀνοίδειν τὴν ἀτλαντικὴν θά-
λασσαν, καὶ παρασκευάζειν τὴν πλημυρίαν καταληγόν-
των δ' ἀντιπερισπασμένης ὑποβαίνειν, ὑπὲρ ἵνας τὴν ἀμπατίαν.
Lex MS. *Joh.* πλημυρία, πλῆθος ὕδατος. *Plut.* *Rom.*
p. 19. C. τῇ δὲ ποταμῷ κατακλύζοντος, ἡ πλημυρία
τὴν σκάφην ὑπολαβύσα καὶ μετεωρίσασα πρῶτος κατήνεγκεν
εἰς χαρὶν. *Philo* de V. Mos. T. 2. p. 122, 43. πλημ-
μυρίας ποταμῶν καὶ κενώσεις.

προσέρρηξεν] *Diodor.* S. I. 19. τὸν Νίλον — ραγί-
τα κατακλύσαι πολλὴν τῆς ἀγύπτου. XX. 75. τῇ μὲν
κλύδατος ῥήνυμναι. *Philo* de Somniis T. 2. p. 665,
17. τῇ ποταμῷ ταῖς πλημυρίαις παραρρίξαντος τὸ χῶμα.
Euripides *Orest.* 993. Sch. τοῖς λευκοῖς κύμασιν. ἐπὶ
δὲ προσρηγνύμετα τῷ ἀκρωτηρίῳ ἀφρώδη γίνονται.

T t t t

2. 14-

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς 1
Καπερναοῦμ. Ἐκατοντάρχου δὲ τινὸς δούλου κακῶς ἔχων, ἡμελλε τελευτᾶν, ὅς 2
ἦν αὐτῷ ἐντιμῶς. Ἀκούσας δὲ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους 3
τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν, ὅπως ἐλθὼν λυθῶσῃ τῷ δούλῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ ὠχραγενόμε- 4
νοι πρὸς τὸ Ἰησοῦν, παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες, ὅτι ἄξιός ἐστιν ὃ παρέξει 5
τοῦτο. Ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὠκοδόμησεν ἡμῖν. Ὁ δὲ 6
Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτῷ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε 7
πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκατοντάρχης φίλους, λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκυλλοῦ οὐ γὰρ εἰμι 8
ικανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς. Διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἤξιώσα πρὸς σε ἐλθεῖν 9
ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσῃ ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν 10
ταυτοῦ-

- 1.] καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ταῦτα τὰ ῥήματα λαλῶν ἦλθεν εἰς καφερναῦμ D.
ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ A. ἐπειδὴ δὲ K 91. ἐγένετο δὲ ὅτι Versio Syra posterior in margine. Codices Latini.
εἰσῆλθαι] + ὁ Ἰησοῦς 69. αὐτοῦ] ταῦτε 27. 29. 59. 69. 71. 126. Versio Syr.
εἰσῆλθεν] + ὁ Ἰησοῦς H 2. 38. 73. Versio Syr. καπερναῦμ] καφερναῦμ C ut vid. D. 33. Vers. Vulg. Syr. Corp.
2. δούλου] τις D a prima manu, παῖς ex emendatione. δούλου] ἐπαρχῶν 59.
ἡμελλε] ἐμελλε F 3 44. 72. 74. 90. Evang. 2. Editio Complut. ἐντιμῶς] τίμῳ D.
3. ἀκούσας δὲ] ὁ ἀκούσας D Versio Syra. Codices Latini. ab Ἰησοῦ ad Ἰησοῦν] — Versio Syra posterior.
πρὸς αὐτὸν] — D. 13. 69. Codices Latini. ἐλθὼν] — 64.
4. πρὸς τὸ Ἰησοῦν] — D. Codices Latini. παρεκάλει] παρικάλεισαν A. ἡρώτων DL 1. 13. 69.
λέγοντες] + αὐτῷ AC ut videtur K. 15. 42. 50. 63. 67. 68. 72. Evang. 5. Versio Vulg. Corp.
παρέξει] παρέχῃ D. 39. 45. 70. 72. in ora. 87. Ev. 5. 20. Versio Vulg. Corp. probante J. A. Bengelio. παρέχεις 60. 71.
6. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς] ἐπορεύετο δὲ μὴ αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς D. Codices Latini.
αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος] οὐ μακρὰν ἀπέχοντος αὐτοῦ D. ἀπὸ] — 1. 69. Evang. 5.
ἔπεμψε] πέμψας 1. ἀπέστειλε 13. 69. πρὸς] ἐπ' A.
ὁ ἐκατοντάρχης φίλους] φίλος ὁ ἐκατοντάρχης C. ἐκατοντάρχης] ἐκατοντάρχης L 1.
λέγων] ἔλεγεν 1. αὐτῷ] — Versio Vulg. Goth. πρὸς αὐτὸν 69.
ὑπὸ τὴν στέγην μου] μου ὑπὸ τὴν στέγην CD 1. 69. 72. Editio Complut. Chrysostomus in Matth. H. 26. & T. VIII.]
P. 408. Theophylactus. 7. διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἤξιώσα πρὸς σε ἐλθεῖν] — D. 63. Codices Latini.
ἀλλὰ] ἀλλ' D 1. 72. + μόνον 13. 69. 90. Versio Syra posterior cum asterisco.
λόγῳ] λόγον 54. 69. Evang. 17. 21. ἰαθήσεται] ἰαθήτω L. 8. ταυτοῦμιν] — 69.
ἐμαυτοῦ] ἐμαυτοῦ F 69. + τοῦς G. πορεύηται] πορεύσῃ D.
καὶ ἄλλα ἔρχεσθαι] — 46. 59. a prima manu. 61. ἄλλα] ἄλλὰ D.
9. ταῦτα ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς ταῦτα C. Versio Syr. αὐτὸν] — D 49. 61. Colb. Versio Vulg.
αὐτῷ] — 56. 58. 61. αὐτὸν γ. τῷ ἀκολουθεῖν αὐτῷ ἵχλω εἶπεν] εἶπεν τῷ ἀκολουθεῖν ἵχλω D.
λέγων ἡμῖν] — 59. ἡμῖν λέγων ἡμῖν D. 64. 69. Evang. 11. Versio Vulg. Goth. Corp. + ὅτι A. 12.
15. 16. 34. 39. 40. 49. Evang. 17. Theophylactus. λέγων δὲ Marcion t. Epiphano.
ὅς ἐστιν EGH. 3. 12. 28. 36. 37. 38. 39. 44. 45. 46. 50. 51. 52. 59. 60. 70. 72. in ora. 73. 74. 90. 91. Ev. 11. 16. 21. 24.
Editio Complut. ὅς ἐστιν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίσιν εὐραν] ὅς ἐστιν τοσαύτην πίσιν εὐραν ἐν τῷ Ἰσραὴλ D.

2. ἐντιμῶς] Artemidor. II. 8. δῶλον μὲν τὸς μὴ ἐν
πίσει ἔντας ἐλευθεροῦ, τὸς δὲ ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς δεσπόταις,
ἢ πολλὰ κτηνὰ ἔχοντας, ἀφαιρεῖται τῆς πίσεως, καὶ
τῆς τιμῆς, καὶ τῶν κτημάτων. V. 20. ἔδοξε τις τὸν δῶ-
λον αὐτῷ, ὃν μάστιγα παρὰ τὸς ἄλλους ἐτίμα. Simplic. in
Epiet. 150. καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ πεισὶ καὶ αἰδήμονες χρη-
σιμώτεροι τῶν τεχνικῶν καὶ ἐργατικῶν εἰσι, καὶ τιμιώτεροι
τοῖς δεσπόταις.

4. σπουδαίως] Versio Vulg. follicite. D. festinanter.
ὃ παρέξει] Jof. A. I. 4. 2. Νεβράδης — ἔπειθεν αὐτὸς,
μὴ τῷ θεῷ διδοῖναι τὸ δι' ἐκείνου εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν
ἀρετὴν ταῦτα παρέχον αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. 1. Tim. VI. 17.

5. Jof. c. Apion. II. 4. de Alexandro M. ἐτίμα
γὰρ ἡμῶν τὸ ἔθνος.

6. οὐ μακρὰν ἀπέχοντος] inf. XV. 20. Dionys. Hal.
A. IV. 20. τὸτο δ' ἦν σπάνιον, καὶ οὐ μακρὰν ἀπέχον
τῷ ἀδυνάτῃ. 27. ἡλικίας τε προβεβηκώς ἐπὶ πολὺ, καὶ τῆς
κατὰ φύσιν τελευτῆς οὐ μακρὰν ἀπέχων. IX. 15. γυναι-
κός δὲ ποταμὸς κρέμμενα πλοῖσι, ὃς οὐ μακρὰν ἀπέχει τῆς
οὐκενταῶν πόλεως. de Isaac 7. οὐ μακρὸν ἀπέχει τῆς Δη-
μοσθένους κατασκευῆς.

11. Eusebius. Endor est juxta oppidum Naim,
in quo Christus filium viduae fulcitavit, estque
circa Scythopolim. — Naim in secundo miliario
a Thabor versus meridiem juxta Endor. Borchar-
dus. A Nazareth duabus leucis, a monte Thabor

plus una leuca contra Austrum est mons Hermon
minor, in cujus latere aquilonari est urbs Naim.
Beresbith R. XCVIII. 17. Issachar est alinus os-
seus Gen. XLIX. 14. Loquitur de ejus terra. Nam
sicut alinus est declivis hinc & illinc, & altus in
medio: sic in Issacharite est convallis hinc & il-
linc, & montanum isthinc cubans inter duos ter-
minos. Hi sunt duo convalles, vallis Pissan &
vallis Jezreel. Et vidit requiem esse bonam, haec
est Thinnam: & terram pulchram, haec est Naim.
Origenes in Psal. LXXXVIII. ἐρωπαιεῖν ἐς
τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ κεῖται ἡ πόλις Ναῖμ, ἐν ᾗ ἡγερε τὸν τῆς
χώρας υἱὸν ὁ χριστὸς.

12. Lucian. Contemplat. 22. τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεί-
να τὰ χάρματα ὄρας, καὶ τὰς σήλας καὶ πυρραμίδας, ἐκείνη
πάντα νεκροδοχεῖα ἢ σωματοφυλάκεια εἰσι. Polyaeus p.
229. γυναῖκός δὲ ἐκφορὰν οἰκίᾳ νεκρῷ ποιούμενης ἐν γυναι-
κῇ σολῇ, ταῖς πινθόσαις ἀσπερμιγμένους καλύπτραν ἔχον
μέλαιναν ἐξῆλθεν ἔξω τῇ ταχέως. Senec. Oedipod. 129.
Turbae tumulos petenti Non satis septem patue-
re portae. Propertius IV. 7. si piguit portas ul-
tra procedere, at illud Jussisses, lectum lentius
ire meum. Paullus I. 1. Sentent. rec. T XXI. 3.
Intra muros civitatis corpus sepulturae dari non po-
test. Lex XII. Tab. hominem mortuum in urbe
ne sepelito, Cic. de Legg. II. 23.

τασόμενοι, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύε·
 9 καὶ ἄλλῳ· Ἐρχου, καὶ ἔρχε· καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιῇ. Ἀκούσας δὲ
 ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐτόν· καὶ στραφεὶς, τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὅχλῳ εἶπε·
 10 Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες
 11 εἰς τὸ οἶκον, εὑρον τὸ ἀσθενοῦντα δούλον ὑγιαίνοντα. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἐξῆς, ἐπορεύετο εἰς
 πόλιν καλουμένην Ναὶν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί, καὶ ὅχλῳ πό-
 12 λυς. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πόλει, καὶ πόλεως, καὶ ἰδοὺ, ἐξεκομίζετο τέθνηκός, υἱὸς μονογενὲς
 13 τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη χήρα· καὶ ὅχλῳ τῇ πόλει ἱκανὸς — ἦν· σὺν αὐτῇ. Καὶ
 14 ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος, ἐσπλαγχνίδη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε· Καὶ προσ-
 ελθὼν ἤψατο τὸ σoroῦ, (οἱ δὲ βατάζοντες ἔστησαν) καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ λέγω,
 ἐγέρ-

Ambrsius: & quidem, si sic legas: in nullo (sic Codices Latini) tantam fidem inveni, simplex intellectus & fa-
 cilis est; sin autem juxta Graecos: nec in Israël tantam fidem inveni. Vid. ad Matth. VIII. 10. τοσαύτην

10 οἱ πεμφθέντες εἰς τὸ οἶκον] εἰς οἶκον οἱ πεμφθέντες D. a prima manu. εἰς τὸ οἶκον οἱ πεμφθέντες D. ex
 emendatione F. 15. 72. πεμφθέντες] ὑποπεμφθέντες 59. εἰς τὸ οἶκον] — 2.
 εὑρον τὸ ἀσθενῶντα δούλον] δούλοι εὑρον τὸ ἀσθενῶντα D. ἀσθενῶντα] — L. i. Versio Corp. 11. ἐγένετο ἐν — D.
 τῇ] τῇ AEGHL. 1. 2. 3. 9. 12. 16. 33. 34. 36. 38. 39. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 60. 65. 69. 72. in ora 73. 74. a pri-
 ma manu. 78. 87. Evang. 6. Editio Erasmi, Aldi, Bengelii, Bogardi. Theophylactus. Versio Vulg. probante J. Mil-
 lio prol. 1346. vid. IX. 37. ἵπριετο] ἵπριετο 69. πορεύεσθαι αὐτόν 28. + ὁ Ἰησοῦς 69. 73. Colb.

Ναὶν] Ναεῖν 1. Versio Sax. Vulg. Ναῖν Editio Erasmi 1. Ναεῖν 69.
 αὐτῇ] — A 38. 40. 56. 58. 60. 61. 69. 72. Evang. 5. οἱ] — 1. αὐτοῦ] — 1.
 ἱκανοί] — DFL Versio Vulg. Sax. Syr. C. pt. Armen. probante J. Millio prol. 416. & J. A. Bengelio.
 ὅχλῳ πολλός] πλῆθος πολλόν 38. + τῇ πόλει C. ut videtur K. 42. 54. 59. 63. 72. Versio Corp.
 12. ὡς δὲ] ἐγγενο δὲ ὡς D. Codices Latini. ἤγγισε] ἤγγισε D 69.
 καὶ ἰδοὺ] — D. ἰδοὺ 1. Versio Syr. Corp. Vulg. τέθνηκός] — A 54. probante J. Millio prol. 1446.
 καὶ αὕτη χήρα] χήρα 59. καὶ αὕτη χήρα 85. Edit. Stephani 1. 2. Bezae.
 αὕτη] + ἦν CL. 1. 3. 36. 38. 57. 73. 90. Editio Colinaei, Erasmi, Bogardi, Stephani 3. E. Schmidii, Versio
 Syr. utraque, Codices Latini. αὕτη 83. Evang. 24. ex emendatione Edit. Complut. Bengelii.

ὅχλῳ τῇ πόλει ἱκανὸς ἦν σὺν] πολλός ὅχλῳ τῇ πόλει συνεληλυθὲς D.
 τῇ πόλει ἱκανός] ἱκανὸς τῆς πόλεως 1. Versio Syr. ἱκανὸς 80.
 ἦν] — AEGHKM. 1. 2. 9. 15. 16. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 61. 62. 64. 72. 80. 89. 90. 91.
 Evang. 2. 6. 11. 12. 16. Editio Complut. Erasmi, Plantin. Wechelii, Bengelii, Colinaei, Bogardi, Stephani, Bezae.
 Genet. E. Schmidii. Versio Goth. Vulg. Belg. Syr. utraque. Theophylactus, probante J. Millio prol. 1475.

13. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος] ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς D. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. αὐτὴν] — 73.
 κύριος] Ἰησοῦς D. 1. Versio Corp. Syr. Saxon. Aethiop. Arab. Chrysost. T. VIII. p. 440. + Ἰησοῦς Versio Goth.
 ἐσπλαγχνίδη] ἐσπλαγχνίσθη 3.
 ἐπ' αὐτῇ] ἐπ' αὐτὴν 13. 42. 44. 61. 69. 72. Evang. 18. 20. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
 14. σoroῦ] ὄροῦ L. νεανίσκος] + νεανίσκος D. Codices Latini. λέγω] + ἀναστὰς 69.

ἐξεκομίζετο] *Plut.* de utilit. ex inimic. p. 89. A. οἷς ἔχαιεν, ἐκκομίζεν ἀποθανόντας δημοσίᾳ, καὶ ἐπὶ τῇ
 οὐ σὺ Γ. γυναικίαν ἐκκομίσας [οὐκ] ἰδάρκασας; *Timoleon*. p. 254. A. καὶ τῶν μὲν αὐτῶν κακῶν, ἀπὸ τῆς ἀρ-
 χαιᾶν ἰλλῶσα κατέσχευ, ὑπὸ τῆς τύχης προεκκομισθεὶς ἀν-
 εἰμακτος καὶ καθαρῶς. *Q. Rom.* p. 271. πόλιν —

εἰ ἂν — τὰς νεκρὰς ἐκκομίζουσιν. *Pompej.* p. 619. B. ἐκκομίζουσαν τὸ σῶμα. *Georg.* IV. 255. Et corpora
 luce carentum Exportant tectis, & tristia funera
 ducunt. *Glossar.* exequiae, ἐκφοραὶ, ἐκκομιδαί. *AE-*
schyl. Schol. ἐπὶ τῇ θήβαις 1032. ἐκφορὰς ἐκκομι-

δης, καὶ οὐκ ἐκκομίζουσιν. *Sol.* p. 32. C. οὐκ εἰσσεῖ — ἐπ' ἀλλότρια μνησμο-
 τα βαδίζον, χωρὶς ἐκκομιδῆς. *Anthol.* II. 32. 4. Γαίος
 ἐκκομίζουσας τὸ πανύστατον ἐχθρὸς ὁ λεπτός, εἰς τὴν ἐκκομιδὴν
 εἰδὼν ἀφῆκεν ὅλως — τὴν δὲ κενὴν κλίσιν οἱ φράτορες ἦσαν
 ἐπ' αὐτῶν, ἐγγράψαντες ἅπαντας. *Lucian.* Contemplat. 17. τὸν γείτονα δὲ τὸν ἐκκομίζοντα τὸ
 παιδίον ἐχθρῶν. *Artemidor.* II. 54. ἀποθανόντι δοκεῖν καὶ
 ἐκκομισθῆναι. *Antonin.* Lib. F. 33. Ἀλκμήνη κατὰ γῆ-
 ρας ἀποθνήσκει, καὶ αὐτὴν ἐξεκομίσαν Ἑρacles. *Ælian.* V. H. VIII. 4. Πολύαρχον φασὶ τὸν ἀθηναῖον εἰς τοσούτον
 πρεσβυτῶν τρυφῆς, ὥς καὶ κύνας καὶ ἀλκίτρυνας ἐκείνης,

οἷς ἔχαιεν, ἐκκομίζεν ἀποθανόντας δημοσίᾳ, καὶ ἐπὶ τῇ
 ἐκφορᾷ αὐτῶν παρεκάλει τὰς φίλας. vid. *Act.* VIII. 2.
 V. 6. 9. *Heracit.* p. 492. τὰ σώματα τῶν καμνόν-
 των, ἐπειδὴ ἀναπαύσθαι τὰ βίβ — ἐκκομίζουσιν.
 μονογενὲς] *Cic.* Epist. Fam. IX. 20. Patriam elu-
 xi jam & gravius, & diutius, quam ulla mater u-
 nigenitum filium. *Philippic.* IX. 5. Est autem ita
 affectus, ut nemo unquam unici filii mortem mag-
 is doluerit, quam ille moeret patris. *Ovid.* Fast. II. 814. Ut solet ad nati mater itura rogam, &
 Sappho Phaōni 115. Non aliter quam si nati pia
 mater ademti Portet ad extructos corpus inane ro-
 gos. de Remed. Amor. I. 29. Quis matrem nisi
 mentis inops in funere nati flere vetet? *Catullus*
 40. Seu pii ad rogam filii Lugeretur, orba quem
 flet unicum mater. Renidet ille *Jerem.* VI. 26.

Amos VIII 10. *Zach.* XII 10. *Prov.* IV. 3. *Ko-*
heleth R. IV. 8. לא ידעו להקדש את ה' *Gen.* L. 7-10. *I Sam.* XXV. 1. *Mosed Katon*
 f. 24. 1. Si defunctus notus fuerit multis, multi
 eum comitantur. *Cetuboth* f. 8. 2. olim elatio mor-
 tui gravior fuit propinquis morte ejus.

13. Ducebat funus. *Bereschith* R. XVII. 13.
 Quare mulieres funus primae sequuntur? מהלכין
 ההלכה המהלכה Quia mundo fuerunt causa mor-
 tis, propterea ducunt pompam. S. D. *Job.* XXI. 33.
 Et post se omnem hominem trahet.

14. σoroῦ] *Tacitus* H. III. 67. ferebatur lecticu-
 Titt 2 12

ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν· καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. 15
 Ἐλαβε δὲ φόβον ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸ Θεόν, λέγοντες· Ὅτι προφήτης μέγας 16
 ἐγήγερθ' ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπισκέψατο ὁ Θεὸς τὸ λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐξηλθεν ὁ λόγος οὗ- 17
 τος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περικύρῳ. Καὶ ἀπήγγειλαν 18
 Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ πάντων τούτων. Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν 19
 μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ἐπεμψε πρὸς τὸ Ἰησοῦν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχομενός, ἢ 20
 ἄλλον προσδοκῶμεν; Παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες, εἶπον· Ἰωάννης ὁ βαπτί-
 σης ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σε, λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχομενός, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21
 Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστιγῶν καὶ πνευμάτων πονηρῶν 22
 καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν. Καὶ σποκρεβίς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· 23
 Πορευθέντες ἀπαγγέilate Ἰωάννῃ ὅτι εἶδετε, καὶ ἠκούσατε· ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, 24
 χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ 25
 εὐαγγελίζονται, καὶ μακάριός ἐστιν ὁ εὖ εἰδὼς καὶ ὁ σκανδαλισθὴν ἐν ἐμοί. Ἀπελθόντων δὲ τῶν 23
 ἀγγέλων Ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους καὶ Ἰωάννου· Τί ἐξεληλύθατε εἰς 24
 τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε 25
 ἰδεῖν,

ἐγέρθητι] ἔγειρε 28. 15. ἔδωκεν] ἀπέδωκεν A. 33. 16. ἔλαβε δὲ] καὶ ἔλαβε 54. 68. Versio Syr.
 ἅπαντας] πάντας DGKM 1. 9. 10. 27. 45. 46. 49. 50. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67.
 69. 72. 83. 87. 91. Evang. 6. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Genev. Bogardi.
 ἐγήγερθ'] ἠγέρθη AL 1. 33. ἐξηλθὼν D. ἐγείρε]. Evang. 5. ὁ Θεός] κύριος 1. — 69.
 αὐτῶ] + εἰς ἀγαθὸν M. 4. 6. 13. 15. 16. 27. 42. 50. 69. 71. Colb. 106. Versio Armen. Syra posterior in mar-
 gine, Arab. Codices Latini. 17. ὁ λόγος οὗτος] οὗτος ὁ λόγος D.
 ἐν ποστερις] — 1. 18.] ἐν οἷς ἐμέχρι Ἰωάννης τοῦ βαπτιστοῦ, ὅς D.
 τούτων] τῶν ἔργων αὐτοῦ 7. 60. Evang. 2. ex emendatione 11. 13. 14. 15. 17. 18. 19.
 Ἰωάννῃ] + περὶ αὐτοῦ 1. 69. Ἰωάννης οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰωάννῃ 2. + ε 69.
 19. τινὰς] — D. ὁ Ἰωάννης ἐπεμψε πρὸς τὸν Ἰησοῦν λέγων] λέγει, πορευθέντες εἰπάτε αὐτῷ D.
 Ἰησοῦν] κύριον L 69. Codices Latini. Versio Aethiop. κύριον αὐτῷ 69.
 ἄλλον] ἕτερον L 27. 33. 64. 86. Evang. 2. 15. 17. 18. 19. 20. παραγενόμενοι δὲ] καὶ παρεγενόμενοι D.
 πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες] οἱ ἄνδρες πρὸς αὐτὸν D. πρὸς τὸν Ἰησοῦν Versio Syr.
 εἶπον] εἶπαν DL. ἀπέσταλκεν] ἀπέστειλεν 16. 37. Ev. 7. 13. 15. 17.
 πρὸς σε] — K 28. Codices Latini. ἄλλον] ἕτερον DL 1. 34. a prima manu 60. 64.
 21. αὐτῇ δὲ] ἐκείνῃ L 1. 69. Versio Copt. Cyrillus Act. Eph. V. Basilinus Seleuc. H. 33. ἄρα] ἡμέρα L 69. Cyrillus.
 ἐθεράπευσε] ἐθεράπευεν D. Cod. Lat. καὶ πνευμάτων πονηρῶν] καὶ πονηρῶν πνευμάτων D. — 28. 71. probante J. Millio.
 τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ] τυφλοῖς ἐποίησε D. a prima manu, & correctum ἰστέι.
 τὸ] — AEGHK. 14. 39. 42. 51. 69. 70. 71. 72. 73. 86. 87. 91. Colb. 106; Evang. 2. 13. 15. 17.
 22. ὁ Ἰησοῦς] — D. Versio Vulg. Copt. Theophylact. ed. Cyrillus. probante J. A. Beng. J. Millio prol. 417. Ἰησοῦς 80.
 αὐτοῖς] — 37. ἀπαγγέilate] εἶπατε D Versio Syr. Codices Latini. εἶδετε] εἶδωτε A. ἰδὲτε 34. 39.
 εἶδετε καὶ ἠκούσατε] εἶδον ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἤκουσαν ὑμῶν τὰ ὦτα D. ἀκούετε ὁ βλέπετε 69.
 ὅτι] — 1. 60. 69. Evang. 12. Codices Latini. ἀναβλέψασι] + καὶ 69. 106. Versio Syr.
 καθαρίζονται] + καὶ D 46. 54. 69. 71. Evang. 18. Versio Syr. ἐγείρονται] + καὶ F 1. 9. 13. 69. Colb. 106. Versio Syr.
 23. ἐμοί] — 46. 52. 64. probante J. Millio prol. 1425. ἐάν] ἂν D.
 ἐμοί] αὐτῷ Marcion teste Epiphano. παρακαλεόμενος] — εἶχε γὰρ ὡς πρὸς Ἰωάννην.
 24. ἀγγέλων] μαθητῶν K. 1. 4. 6. 7. 27. 40. 42. 53. 60. 65. 68. 106. Evang. 12. 18. 19. Versio Syr. utra-
 que, sed posterior habet editam in margine, Arab. Ἰωάννης] Ἰωάννης bis D. Ἰάνης 1.
 πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννης] περὶ Ἰωάννης τοῖς ὄχλοις D.
 πρὸς τοὺς ὄχλους] τοῖς ὄχλοις EFGH 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 44. 47. 48. 51. 54. 56. 57. 58. 59.
 61. 62. 64. 66. 68. 71. in ora. 83. 87. 91. Colb. Evang. 2. 13. 14. 15. 17. Editio Complut. Genev. Versio Syr. Theophylact.
 ἐξεληλύθατε] ἐξήλθατε ADL. Evang. 2.
 ἐξηλθὼν KM 1. 15. 42. 45. 46. 49. 50. 52. 63. 69. 71. 72. & comm. 25. 26. a τί ad τί 25.] — G.

la parvulus filius velut in funebrem pompam. II. ψ. 91. ὡς δὲ καὶ ὅσα νῦν ὁμοῦ σορὸς ἀμφικαλύπτοι. Plut. Num. p. 74. C. δύο δὲ ποιησάμενοι λιθίνας σορὸς — τὴν μὲν ἐτέραν ἔχουσαν τὸ σῶμα, τὴν δὲ ἐτέραν τὰς ἱερὰς βίβλους. Anthol. . . . ἐγκαλκὸς σορὸς. Moed Katon. f. 24. 7. Triginta dierum infans effertur in γλωσσόκωμῳ, R. Juda dicit, non portatur humeris sed brachiis. Puer XII. mensem effertur in lecto פלג. Ovid. Metam. XIV. 741. Frustraque levatum, Nam pater occiderat, referunt ad limina matris: accipit illa sinu complexaque frigida nati Membra sui, postquam miserarum verba parentum edidit, & matrum miserarum facta peregit, Funere ducebat mediam lacrimosa per urbem, Luridaque arfuro portabat membra feretro. Forte viae vicina domus, qua flebilis ibat Pompa, fuit, duracque fo-

nus plangoris ad aures Venit Anaxaretis — Mota tamen, videamus, ait, miserabile funus, Et patulis iniit tectum sublimis fenestris, Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin.

15. ἀνεκάθισεν] Xenophon de Lepore. διατρέχων γὰρ καὶ ἀνεκαθίζων. Plat. Phaedon. ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθίζόμενος εἰς τὴν κλίνην, συνέκαμψε τὸ σκέλος. Plut. Philopoem. p. 368. A. συναγαγὼν μόλις εἰαυτὸν ὑπὸ ἀσθενείας ἀνεκαθίζων.

Artemidor. IV. 84. Λεωνᾶς ὁ Σύρος — ἔδοξε τιθεῖναι καὶ ἐκφέρειν. Συναντήσαντα δὲ αὐτῷ τινα ἀλείπτῃ χαλεπαίνει πρὸς τὸς ἐκφέροντας, ὅτι ταχέως καὶ κεισποῦδως αὐτὸν ἐκφέρουσι, δύνασθαι γὰρ αὐτὸν ἀναβῆναι ἔπειτα ἐλαίῳ θερμῷ καὶ ἐρίοις χρυσάμενον κατὰ τὴν σῆθος, ποιῆσαι αὐτὸν ἀναβῆναι.

i. Reg. XVII. 23.

ἰδεῖν, ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον· ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυ-
 26 φῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; καὶ
 27 λέγω ὑμῖν, καὶ ἄξιότερον προφήτου. Οὗτος ἔστι ὧς εἰς οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ, ἐγὼ
 28 ἀποστέλλω τὸ ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπρο-
 29 σθεν σου. Λέγω γὰρ ὑμῖν, μέζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτί-
 30 σμῆτος σου. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βελὴν τῆς Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπ-
 31 τισθέντες ὑπὸ αὐτοῦ. — Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τὴν γενεάν
 32 ταύτην; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; Ὅμοιοι εἰσὶ παῖδις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσ-
 33 φωνῶσιν ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν· Ὑψήλυσamen ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσαο· ἐδρηνήσαμεν ὑμῖν,
 34 καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. Ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον
 35 πίνων καὶ λέγετε· Δαιμόνιον ἔχει. Ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων
 καὶ λέγετε· Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρ-
 τωλῶν. Καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία πρὸ πάντων τέκνων αὐτῆς πάντων· Ἡρώτα δὲ τις αὐ-
 τὸν

25. ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ ὁ τρυφῇ ὑπάρχωντες] ἱματία μαλακὰ ἡμφιεσμένοι: Versio Syra posterior in margine.
 τρυφῇ] τρυφῇ Versio Goth.
 ὑπάρχοντες] ἀρχαῖες DK. 4. 27. 42. 63. 68. 72. Clemens Paed. II. 10. 26. καὶ] ἐ G. Versio Goth.
 προφήτης] + ἐστὶ ἐδὲς μεῖζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννης τῷ βαπτιστῇ D. Codices Latini.
 27. οὗτος] + γὰρ 1. 7. 12. 13. 16. 33. 37. 57. 60. 67. 69. 106. Evang. 12. 18. 19. Versio Corp.
 ἐγὼ] — D 1. Versio Vulg. Marcion ap. Epiphani. σου prius] — D. Sed Vers. Latina: tuam, 57. μου 80.
 κατασκευάσει] κατασκευάσει Ev. 17. ἔμπροσθεν σου] — D. Cod. Lat. Tertullianus. prob. Millio. prol. 423. + ἔμπροσθεν σου L.
 28. γὰρ] δὲ DL 69. Versio Corp. Codices Latini. — 60. Evang. 18. 19. Versio Syr.
 μέζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδὲς εἰσιν] — D.
 29. σμῆτος] — L 1. 4. 6. 33. 37. 42. 56. 63. 68. 72. Versio Corp. Syra posterior a prima manu. Cod. Lat. Theophylact. Ed. Euthymius. probante Beza & J. Millio prol. 1070. τοῦ βαπτιστοῦ] — L 1. 72. Colb. Versio Corp.
 30. οἱ] οἱ D.
 31. οὗτος] οὗτος D.
 32. οὗτος] οὗτος D.
 33. οὗτος] οὗτος D.
 34. οὗτος] οὗτος D.
 35. οὗτος] οὗτος D.
 29. πᾶς] — 59. λαὸς] ὅλος M 71.
 ἐδικαίωσαν] ἐδικαίωσε D a prima manu. Versio Latina: justificavit.
 τὸ θεὸν βαπτισθέντες] — 57. + εἰς 1.
 30. οἱ] posterior] — D.
 31. εἶπε δὲ ὁ κύριος] — ADEFGHKLM 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 16. 27. 28. 34. 35.
 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
 66. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 76. 80. 83. 86. 88. 89. 90. 91. 106. Editio Complut. Plant. cum obelo. Stephani
 1. 2. Bengelii, Wechelii. Versio Sax. Syr. utraque, Corp. Aethiop. Arab. Codices Latini, Theophylactus, Armen. Eu-
 thymius. probante H. Grotio, & J. Millio prol. 1198.
 οὗτος] — F.
 32. εἰς] + τοῖς D a prima manu.
 ἀλλήλοις] ἀλλήλους 38.
 ὑμῖν] posterior] — DL. Versio Corp. Vulg.
 33. γὰρ] — F 60. Codices Latini.
 ἐσθίων] ἐσθίων D & comm. 34.
 34. λέγετε] λέγετε 71. + δαιμόνιον ἔχει, καὶ 69. ἰδοὺ ἄνθρωπος] ἀνθρώπος ἐστὶ 69.
 τελωνῶν φίλος] φίλος. τελωνῶν ADEG 1. 44. 69. 72. 80. 83. 86. 89. 90. 106. Editio Complut. Bengelii, Ge-
 nev. Versio Goth. Vulg. Syr. Theophylactus.
 τὸ τέκνον αὐτῆς πάντων] πάντων τὸ τέκνον αὐτῆς 69.
 πάντων] — DFL 1. 2. 13. 28. 36. 40. 57. 64. 71. 86. Evang. 13. 14. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Armen.
 36. Ἡρώτα] Ἡρώτησεν D. Codices Latini. Amphilocheus. τὸν αὐτὸν] αὐτὸν τις D 1. τις GH.

16. Exod. IV. 31. Propheta Elifaeo major.

21. πνευματώων πονηρῶν] Erubin IV. 1. quem edu-
 xerint gentes aut Spiritus malus i. e. dum amota
 est mens ejus. f. 41. 2. Tradiderunt Rabbin: tria
 traducunt hominem supra scientiam suam — Cu-
 thaei & spiritus malus — si vero redit scientia.

ἐχαρίσατο] Strabo XII. p. 836. A. Πομπήϊος πᾶν-
 τας τὰς ἐκείνῃ τι χαρίσαμένους ἐχθρὸς ὑπέλαβε.

25. ἱματισμῷ] Polybius οὔτε σῖτον ἔτε ἱματισμὸν,
 ἔτε ὀψώνια δύνανται χορηγεῖν τοῖς στρατοπέδοις. Eutirid.
 Phoeniss. 1498. σολίδα κροκόσσαν ἀνέησα τρυφᾶς. Suet-
 onius Aug. 65. Relegatae ufum vini omneque
 delicatorem vestem ademit.

ὑπάρχοντες] Etymol. ὑπάρχων, προκατάρχων, καὶ τὸ
 ὑπάρχων ἔχ' ἀπλῶς τὸ εἶναι σημαίνει, ἀλλὰ τὸ πᾶσι εἶναι
 καὶ προϋπῆναι. Artemidor. III. 60. τοῖς δὲ ἐν τρυφῇ
 διάγουσι. Thomas. ἀντὶ τῷ εἶναι. ἀρετῆς ἐν τῷ πανθηρῶν.

καὶ ὑπάρχον δὲ εἰς ἅπαντα πικάντες.

βασιλείας] Thomas. καὶ βασιλείας πόλεις, οἰκία, καὶ
 ναῦς, οὐ μὴν καὶ βασίλεια. — Βασίλεια κρείττον ἢ ἀνάκ-
 τορα, τὰ δὲ παλιάτα ἀδύκμον. Polyenus p. 355. ἐν
 τοῖς Περσῶν βασιλείοις. Xenophon. Paed. τά τε βασίλεια
 καὶ τὰ ἄλλα ἀρχαῖα. Plato Agioch. ἐν ἡ βασίλεια πλέ-
 τωτος, ἔχ' ἥτις τῆς τῆς Διὸς αὐλῆς. Athen. V. p. 189. F.
 νῦν δὲ τὰ βασίλεια λέγουν αὐλάς. Jos. A. XIII. 5. 3.
 περισσάντες τοῖς βασιλείοις αὐτῶν — ἐπὶ τὰς τέρας τῶν
 βασιλείων ἀναβάντες. 2. I. ἀποκλίσας δ' ἑαυτὸν εἰς τε-
 τραπύργιον τι βασίλειον, ὃ κατεσκευάσεν ἐκ ἀποθῆν ἀντιο-
 χείας, ἐδῆνα προσέτετο.

30. Prov. I. 25. Bemidbar R. XVI. omne bo-
 num, quod destinaveram vobis, vilipendistis & re-
 jecistis.

33. Thomas. ἔπιον οἶνον, καὶ ἔφαγον σίτε, ἀπικλοὶ ἐκ
 οἶνον, οὐδὲ σίτον, & πῖνε τις τοῦ οἶνου πῖνε δὲ τὴν κύλικα.

τὸν τῷ Φαρισαίων ἵνα Φάγη μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου, ἀνε- 36
κλίθη. Καὶ ἰδὼν, γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἣτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἔπιγυνῶσα ὅτι ἀνάκειτο ἐν τῇ 37
οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρον, καὶ ᾤσασα ὡς τὰς πόδας αὐ- 38
τοῦ ὀπίσω, κλαίονσα, ἤρξατο βρέχειν τὰς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι καὶ ταῖς θριξί-
τι κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τὰς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ.
Ἰδὼν

Φαρισαίων] + τὸ Ἰησοῦν GH. *Amphilochius*.
τὴν οἰκίαν] τὴν οἰκίαν DL 33. 69. *Marcion*. & *Ephraim*. *Amphiloch*. τὴν οἰκίαν 1.
ἀνεκλίθη] κατεκλίθη DL 1. *Marcion* & *Ephraim*.
37. ἐν τῇ πόλει, ἣτις ἦν ἁμαρτωλὸς] ἣτις ἦν ἁμαρτωλὸς ἐν τῇ πόλει 1. *Verfio Syr. Copt. Æthiop. Titus*. + καὶ
AM. Colb. 9. 10. 27. 35. 36. 38. 40. 42. 43. 44. 54. 57. 61. 62. 69. 71. 72. 73. 83. 86. 87. 106. *Evang.*
14. 24. *Antioch*. 107. *probante J. A. Bengelio*. τὴν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλὸς 69.
ἣτις ἦν] — D. τὴν ἦν 3.
ἀνάκειτο] κατέκειτο AL. *Titus*, *Antiochus*. κομίσασα] + τὸ F.
ἀνάκειτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου] ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου κατέκειτο D.
ἀλάβαστρον μύρον] μύρου ἀλάβαστρον D. + βαρυτίμω 47. 56. 58. 61. *Verfio Armen.*
38. παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω] ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ DL 1. 7. *Evang.* 12. 18. 19. *Verfio Vulg.*
Copt. Syr. Æthiop. Arab. Codices Latini. Marcion, Ephraimianus. Antiochus.
αὐτῷ primo] — 47. *Evang.* 17. Ἰησοῦ AK 12. 15. 27. 37. 42. 52. 59. 72. *Verfio Syr posterior.*
Ἰησοῦ 106. κλαίονσα] — F. *Verfio Vulg.*

37. ἁμαρτωλὸς] *Ælian*. V. H. IV. 1. τὴν δ' ἁμαρτάνουσαν
εἰς ἑτέροι, συγγνώμης τυχεῖν ἀδύνατον. *Euphrasid.* Hippol.
507. εἴποι δοκεῖ σοι, χρεὶν μὲν οὐ σ' ἁμαρτάνειν. *Horat.*
Sat. II. 7. 64. illa tamen se non habitu mutative
loco, peccatve superne. I. 2. 63. quid inter est in
matrona, ancilla, peccesse togata? I. Carm. 33.
9. quam turpi Pholoe peccat adultero! *Plut.* Cim.
p. 480. F. τὴν ἐλπίσκειν οὐ πρὸς Πολύγνωτον ἔχαμαρτεῖν.
2. *Pet.* II. 15. *Marc.* VIII. 38. *Jo.* VIII. 8. *Achilles*
Tatius VIII. p. 505. οἷός τις γὰρ αὐτὴν καὶ πρὸς ἄλλους τι-
νας ἁμαρτανέειν. *Tibullus* I. 4. 1. rumor ait crebro
nostram peccare puellam. *Propert.* II. 24. 107. face-
re, ut nostraenolint peccare puellas. *Ovidius* A. A.
558. quo magis, o juvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent, peccantes verba dedisse putes. H. XVII.
41. at peccant aliae, matronaque rara pudica est.
38. δάκρυσι] *Moeris*. δακρύοις, ἀττικῶς δάκρυον,
ἑλληνικῶς.

Euphrasid. Od. γ. p. 140. 42. ὅτι καθάπερ ἐν Ἰλιά-
δι ἢ ἢ βῆ λείπει τινα, ὅτω κατανῶσα ἢ καλὴ Πολυκάτη Νέ-
στορος ὀπλοτάτη θυγάτηρ ἔλυσεν τὸν τηλέμαχον, καὶ ἔχρι-
σεν λίπ' ἰλαίῳ — Πισίστρατον δ' ἐν τοῖς ἐξῆς καὶ αὐτὸν δὲ
τηλέμαχον αἰ δαμάει τῷ Μενέλαῳ ὁμοίως λέγουσι, καὶ ἦν
ἔργον γυναικῶν τὸ τοῖσιν, ἀντιφθόως τότε γινόμενον. Ὁ-
μήρος γὰρ ἔφη καταλίνει, οὐ μόνον ὅσα πολιτείας ἐστὶν ἐ-
στίας καὶ ἀπικριβωμένης καὶ ἡμερίδας, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐτε-
χωρίαν τῶς τότε. I. Tim. V. 10. I. Sam. XXV. 41.
Dionys. Hal. VIII. 54. ταῦτα εἰπὼσα ἤρπεν ἰαυτὴν
χαμαί, καὶ περιπλέξασα ταῖς χερσὶν ἁμφοτέραις τὰς πό-
δας τῷ Μαρτίῳ κατεφίλησεν. *Ennius*: Neque terram
injicere, neque cruento Convestire mihi corpora
licuit, Neque miserae lavere lacrymae salum san-
guinem. *Aristophanes* Vesp. 605. καὶ πρῶτα μὲν ἡ
θυγάτηρ μοι ἀποπνέει, καὶ τὸ πῶδ' ἀλείφει, καὶ προκύψα-
σα φιλήσῃ. *Schol.* ἔτι παλαιὰ ἢ διὰ τῶν γυναικῶν τημε-
λίαι, καὶ ὅπως ἐτιμῶνται τὰς πατέρας καὶ γέροντας, ὥς
μὴ τὸ νύφαι ἀλείφειν τὰς πόδας. εὐφρόνιος δὲ καὶ τὰς
παρ' ἑμὴν λιπαρὲς πόδας ὅπως ἀποδιδομένη φασὶν. *Pau-
sanias* Boeot. 10. καὶ αὐτὸν ἡ γυνὴ — τάς ἄλλας
ἐφιλοφρονεῖτο — καὶ πῶς ὑπὸ νύμφης δακρύσαι παρίστα-
ται τῇ γυναικί, ὁρῶσιν τῷ ἀνδρὶ ἐς ὅδον προχωρῶντα τὰ
πράγματα, προσέχει δὲ ἀντιφθόρον τῶν δακρύων, καὶ ἔβρε-
χε τῷ φαλάγγει τὴν κεφαλὴν. *Libani.* Vit. p. 63. B. τοῖς
γόνυσιν δὲ τὸ χεῖρ περιβέει καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν κεφαλὴν βρί-
ξασαν δομῶντιον τοῖς δακρύοις ἀπῆκε. *Nonnus* *Dionys.*
IV. Harmonia Ἠλέκτρης κύστη χεῖρα, καὶ ὄμματα,

καὶ πόδας ἄκρως.

Cic. Epist. Fam. X. 32. Cum quidem prae-
fusus nudis pedibus — inambulare. *Ter.* Heaut. I. 1.
72. Accurrunt servi, foccos detrahunt, video
alios festinare, lectos sternere, coenam apparare.
Martialis III. 50. Deposui soleas; affertur protin-
us ingens inter lactucas oxygarumque liber. *Senec.*
contr. IX. 2. praetor ad occidendum hominem so-
leas poposcit. *Aristophanes* Vesp. 103. εὐθὺς δ' ἀπὸ
δορπίστου κίκαρκεν ἐμβάδας. *Schol.* εἶδος ὑποδήματος, οὐ
καθεύδει, φησὶν, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῷ μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι, ἀλ-
λὰ εὐθὺς ἀναστὰς ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ζητήσας τὰς ἐμ-
βάδας καὶ ὑποδησάμενος ἀπέρχεται. *Equit.* 884. ὅτε πί-
νον αὐτὸν πίνοντο, ὅταν χεῖρ τῶν τοῖσι τράποις τοῖς σοῖσιν ὡς
περ βλαυστίαις χρῶμαι. *Schol.* οἱ ἀνιστάμενοι ἐκ τῶν συμ-
ποσίων πρὸς τὸ ἀποπατήσαι, πολλὰς τοῖς ἄλλοις ὑ-
ποδήμασι, ἥτοι σπεύδοντες, ἢ καὶ ἀγνοῶντες ὑπὸ μίθης ἐξ-
έρχονται. *Horatius* S. II. 8. 77. Nafidius ad haec
— & soleas poscit. Tum in lecto quoque vide-
res Stridere secreta divisos aure susurros — Nafi-
diene redis. *Seneca* de Benefic. III. 27. Ut primum
diluxit, servus, qui coenanti ad pedes steterat,
narrat, quae inter coenam ebrius dixisset. *Marti-
al.* III. 23. Omnia cum retro pueris obsonia tra-
das, cur non mensa tibi ponitur a pedibus? 82.
at ille retro flexus ad pedum turbam. *Seneca* ep.
37. coepit convivas suos inquietare. Habebat ad pe-
des hos.

Curtius VIII. 9. Demtis soleis odoribus inlinun-
tur pedes. *Plinius* H. N. XIII. 4. Vidimus etiam
vestigia pedum tingi [unguentis] quod Othonem
monstrasse Neroni principi ferebant. *Athenaeus*
XII. p. 553. A. ἔθος δ' ἦν ἀθήνησιν καὶ τὰς πόδας τῶν
τροφῶντων ἐλαίῳ μύροις, ὡς κηφισόδαρος μὲν τροφῶν
φησὶν ἔπειτ' ἀλείφειν τὸ σῶμα μοι πρὶν μύροις — καὶ
τοῖς ποσὶν χαρὶς ποιεῖ μοι βάκκαρον — εὐβυλὸς δ' — τὸν
πῶδ' ἁμαρτανέουσι μύροις τριψασι τὸν ἐμὸν — ἐν δὲ Πρά-
κριδ' — καὶ τοὺς πόδας ἀλείψατ' αὐτῷ τῷ μεγάλῳ
μύρῳ ἀντιφθόνης δὲ ἐλαίῳ τινα ποιεῖ χροῖοιμοι τὰς πόδας. ἐν
δὲ Μητραγόρῃ φησὶ τὴν τι παῖδ' ἀλείμματα παρὰ τῆς
δεῖ λαβῆσαι, ἔτα τὰς πόδας ἐκίλευσιν ἀλείφειν πρῶτον —
καὶ ἐν Θουκυρίῳ λέγεται δ' ἀληθῶς, ἀλλὰ τί; ἐν χρυσοκολλήτῃ
γι κάλπιδος μύρῳ αἰγυπλίῳ μὲν τὰς πόδας καὶ τὰς χεῖρας —
ἀναξανδρίδης — Μύρῳ δὲ παρὰ Πάριον ἐπὶ ἀπὸ τοῦ ἐχθρῶς
μελαιωτῶν πολυτελεῖς ἐν αἰγυπτίῳ συναλείφει τὰς πόδας
καλλιστράτης. & XV. 690. A. *Petron.* 27. aquam po-
po-

- 39 Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων Οὗτος, εἴ ἦν ᾠρο-
φῆτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς ἔστι ποταπὴ ἢ γυνὴ ἥτις ἄπειν) αὐτοῦ· ὅτι ἀμαρτωλὸς ἐστίν.
40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτὸν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. Ὁ δὲ Φησὶ·
41 Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέ) ἦσαν δανειτῇ τινὶ ὁ εἰς ὥφειλε δηνάρια πέν-
42 ταχόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. Μὴ ἐχόρων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις
ἐχά-

ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι· τοῖς δάκρυσι ἤβρεξε τοὺς πόδας αὐτοῦ D. Marcion. & Eriphanius.
τ' κεφαλῆς] — Versio Vulg.

κατεφίλει] κατεφίλησεν 106.

εἶπεν] ἐταράχθη 76.

λέγων] — D 38. 69. 76. 106. Versio Armen. Syra posterior, sed habet in margine.

ποταπὴ] ποταπὴ D a prima manu.

40. Φησὶ] ἔφη AD 50. 80. Editio Colinaei.

διδάσκαλε] ῥαββί Versio Syra prior, posterior habet in margine.

εἶπέ] εἶπεν ὁ δὲ εἶπεν D. Versio Syra posterior in margine.

Armen. vid. comm. 31. + λέγει αὐτῷ Versio Syra posterior cum asterisco.

41. χρεωφειλέ) χρεωφειλέ) ADF.

42. δὲ] — D 42. 63. 72. Versio Vulg.

ἤρξατο] ἤρξατο AD 106.

39. ὁ καλέσας αὐτὸν] παρ' ᾧ κατέκειτο D.

ἂν] — 69.

ἥτις ἄπειν) ἡ ἀπίσιμη D. Origenes in Jerem. XV. 10.

Φησὶ διδάσκαλε εἰπέ] διδάσκαλε ἐπὶ φησὶν L 1.

ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Versio Copt. Syr.

εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Codices Latini.

ἕτερος] + δηνάρια D 69. Versio Syr. Codices Latini.

poscit ad manus digitosque paullulum adspersos in capite pueri terstit. 57. contubernalem meam redemi, ne quis in capillis illius manus tergeret. & 70. inaudito enim more pueri capillati attulerunt unguentum in argentea pelle, pedesque recumbentium unxerunt. Seneca de Benefic. II. 12. C. Caesar dedit vitam Pompejo Penno — deinde absoluto & agenti gratias, porrexit osculandum finistrum pedem. Qui excusant & negant id insolentiae causa factum: ajunt focculum auratum, imo aureum margaritis distinctum ostendere eum voluisse. Ita prorsus: quid hic contumeliosum est, si vir consularis aurum & margaritas osculatus est? Homo natus in hoc, ut mores liberae civitatis servitute Persica mutaret, parum judicavit, si senator senex summissis honoribus, in conspectu principum supplex sibi, eo more jacuisset, quo victi hostes hostibus jacuere: invenit aliquid infra genua, quo libertatem detruderet. Non hoc est rempublicam calcare? Arrian. Epictet. III. 26. οὐδέποτε σε τὸ δαλάριον ἐκολάκυσας· οὐδέποτε αὐτῷ τὰς πόδας κατεφίλησας· καίτοι τῷ καίσαρος ἂν σέ τις ἀναγκάσῃ, ὕβριν αὐτοῦ ἡγῆν καὶ ὑπερβολὴν τυραννίδος. Euparius in Proaerelio 146. πάντες οἱ παρόντες οἱ μὲν πόδας, οἱ δὲ χεῖρας προσεκύνην, οἱ δὲ θεὸν ἔφασαν. Longus Pastoral. IV. p. 160. Parasitus domini πόδας καὶ χεῖρας κατεφίλει — οὐκ ἀντίσχευ κλαίοντι καὶ αὖθις τὰς πόδας καταφιλέντι. Aristoph. Equit. 906. ὃ δὴ μὲν ἐμὲ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἀποψῶ. Cetuoth f. 62. 2. Cumque ad maritum Akibam pervenisset, in terram vultu prono procidens pedes ejus deosculari coepit. Ipsam abigere moliebantur — nec mora, focer in genua procidens pedes ejus osculatus est. Hieros. Pea I. Mater R. Ismaëlis querebatur de filio suo, quod ipsam non honoraret. Quaesiverunt sapientes, qua in re? respondit: quando redit e Beth medrasch non vult pati, ut lavem pedes ejus. Dicebant sapientes: quoniam ipsa ita vult, seque putat hoc modo honore affici, patiaturs ab illa lavari. Menachoth f. 85. 2. Protulit ei ancilla vasculum aquae tepidae, qua lavit manus & pedes: protulit vasculum aureum oleo plenum, quo manus & pedes unxit. Polybius XV. 1. legati Carthaginienfes, πισόντες ἐπὶ τὴν γῆν ἀγνώως, τὰς πόδας κατεφίλοιν τῷ συνεδρίῳ. Xenoph. Cyropaed. VII. ἔπειτα δὲ κύρς κατεφίλην καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφρανύμενοι. Esaj. XLIX. 23. Capitulinus Maxim. Jun. 2. genua sibi osculari patiebatur, & non-

nunquam etiam pedes, quod nunquam passus est senior Maximinus, qui dicebat, Dii prohibeant, ut quisquam ingenuorum pedibus meis osculum figet. Hieros. Pea I. Sedebant R. Jonathan & R. Jannaeus, venit quidam & osculatus est pedes R. Jonathanis. Aboth Nathan 16. nonne ancilla tua sum & famula ad lavandum pedes discipulorum tuorum? Apulejus M. V. Lacrymas ejus suis crinibus detergens Cupido.

Thomas. ἐμάρξασθαι, ἐκ ἀπομάρξασθαι, ἐκ ἐμμάξασθαι.

Indicat hic Lucas, Christo majorem deberi honorem, quam regi Persarum vid. in Matth. II. 2. XXVIII. 10. adeoque ψιλὸν ἄνθρωπον non esse, qui pedes deosculandos praebuit: non enim nesciebat, Romanorum & Graecorum judicio hunc honorem aequalem esse illi, qui Deo praestatur.

39. Annon scit, quod omnibus notum est, mulierem esse non integrae existimationis? annon intelligit, eam quae non vocata domum alienam intrat, pedesque viri tam libere contrectat, pristinum vitae genus veteremque impudentiam nondum deposuisse? Ita temere & inconsiderate judicabat Phariseus.

40. Act. IV. 14 Jo. XVI. 12. Tit. II. 8. Luciani. Tim. 20. πολλὰς εἰπέιν ἔχομαι σοι. Toxar. 42. τί τοῖσιν ἡμεῖς ἔχοιτε ἂν εἰπεῖν. Hermotim. bis. Deor. Conc. 6. 13. Aristaeus. II. 1. ἂν δὲ παρανέμῃς σοι, λαλεῖα λοιπόν. Frontin. I. 4. 3. tenentibus angustias Thebanis, per quas transeundum habebat. & V. 1. cum a tergo instante hoste flumen trajicere habebat. Sueton. Aug. 58. quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ultimum vitae finem mihi perferre liceat? Gellius XIV. 1. non habeo dicere. III. 1. rogatus, ecquid haberet — dicere. Apulej. Apolog. Cum habeam dicere.

41. χρεωφειλέται] Plut. de Cupid. Divit. p. 523. F. τὴν μὲν οἰκίαν πολυτελεῖς χρεωφειλέτην ποιοῖκεν. Dionys. Hal. VII. 22. τῶν δὲ δανεισθῶν ταύτας μὲν τὰς συμφορὰς ὁμοίως ἅπασιν γενομένας λεγόντων, καὶ οὐ μόνον τοῖς χρεωφειλέταις. II. λ. 658. οἷς χρεῖος ὀφείλει ἐν Ἡλίδι δῖη. 647. πόλει μὲν γὰρ ἐπὶ οἱ χρεῖος ὀφείλει. 697. καὶ γὰρ τῷ χρεῖος μὲν ὀφείλει ἐν Ἡλίδι δῖη. Liban.

χρεῖος πατρῶος ὀφείλει τῷ δήμῳ. Schol. Aristophanis Nub. 293. ὅτι χρεῖος ἀριστοφάνης τὰς δανείας λέγει, ἢ μὲν γὰρ συνήθειαν τὰς χρεωφειλέτας χρεῖας λέγειν ἀθηναῖος δὲ τὰς μὲν δανείας χρεῖας λέγει, τὰς δὲ ὀφειλέτας χρεωφειλέτας καὶ χρεῖας, φακυλίδης δὲ μὲν τοῖς αὐτῷ ποιη-

ἐχαρίσατο· τίς ἔν αὐτῶν, εἰπέ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων, εἶπεν· 43
 Ὑπολαμβάνω ὅτι ὃ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὁρθῶς ἔκρινας. Καὶ 44
 στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη· Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου
 εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ὅτι τῆς πόδας μου ὅσον ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξε μου
 τῆς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε. Φίλημά μοι ὅσον ἔδωκας· αὐ- 45
 τη δὲ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τῆς πόδας. Ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν 46
 μου ὅσον ἠλείψας· αὕτη δὲ μύρω ἠλείψε μου τῆς πόδας. Οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφ- 47
 ἑῶν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ· ὃ δὲ ὀλίγον ἀφίε, ὀλί-
 γον

αὐτῶν posterius] αὐτὸς D 64. 69. Versio Vulg. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 417. — 69.
 ἐπὶ] — DL 1. Versio Vulg. Syr. Copt. Aethiop. Arab. (nisi si legerunt ἐπὶ, & transtulerunt ad initium com-
 matis 41.) prob. J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 417. ἐπὶ A. + μοι Versio Syra posterior cum asterisco.

πλεῖον] πλεόν D. πλείονα 56. 58.
 αὐτὸν] — D 53. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 417. & J. A. Bengelio. αὐτῶν 68.

αὐτὸν ἀγαπήσει] ἀγαπήσει αὐτὸς F.
 43. δι] — DL. ex emendatione Versio Syr. Copt. Vulg. Armen. ὁ prius] — D.
 εἶπεν prius] + αὐτῷ 74. ex emendatione. Codices Latini. ὅτι] — 51. 71.

τὸ πλεῖον] πλεόν D.
 ἔκρινας] ἀπεκρίθης 28. Amphiloichius.
 ab εἰσῆλθον ad ἔδωκας] — Versio Syra posterior.
 τοὺς πόδας μου] πόδας μοι D. Codices Latini. οὐ δὲ] + Ἰησοῦς M 71. Versio Syr.
 μου τοὺς πόδας] τοὺς πόδας μου 12. 44. τῷ Σίμωνι ἔφη] εἶπεν τῷ Σίμωνι D.
 τὴν κεφαλὴν] — ADKL 1. 16. 42. 63. 68. 72. 106. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Armen. Aethiop. probante
 αὐτῆς] — 59. οἰκίαν] + καὶ D. ἐπὶ] εἰς Pricaeus.
 ἔβρεξε] ἐβρίχεν 2.

45. εἰσῆλθον] ἔλθον L a prima manu. 7. 12. 13. 16. 69. 70. Editio Bezae 4. 5. Versio
 Vulg. Copt. Syr. utraque, sed posterior habet editam in margine. Amphiloichius editus contra scriptum Codicem.
 probante H. Grotio.

46. μου τοὺς πόδας] — D 49. 63. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1431. τοὺς πόδας μου EFGH 2,
 3. 73. Evang. 24. Versio Syr. 47. χάριν] + δι D. σοι] + ὅτι Codex Stephani. 49.
 ἀφίεν] ἀφίεν] F. ἀφίεν] 80. & comm. 48. αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς] αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι AF 72.
 αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί] αὐτῇ πολλὰ D. αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι πολλὰ 69.
 ὅτι ἠγάπησεν πολὺ, ὃ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ] — D. ὃ δὲ] + εἶπεν Editio Aldi.

μασι κατὰ τὴν συνήθειαν τὰς χρεωφειλίτας χρήσας καλῶ.

42. ἐχαρίσατο] Philo de Septenario T. 2. p. 277, 7.
 τὰ δάνεια ἰσθδὼν ἔτι τοῖς ὁμοφύλοις χαρίζομαι. Thomas.
 χαρίζομαι οὐ μόνον τὸ δανείζειν, ἀλλὰ καὶ τὸ χάριν τινι
 ποιῶν οἷον, χαρίζομαι σε ἐπὶ τῷ τῷ. Hesychius. χαρί-
 ζεσθαι, τὸ δανείζειν τὰ κεχαρισμένα. Isocrat. Aeginet. ἐκεί-
 νῳ χαρίζομαι αὐτὸς ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς περίπισον.
 Xenophon. Paed. IV. ἤλθον σοὶ χαρίζομαι μακρὰν
 ὁδόν. . . . βουλόμην αὐτῷ χαρίσασθαι. Aristot. de Par-
 tib. Animal. I. 5. ἐν τοῖς μὴ κεχαρισμένοις αὐτῶν πρὸς
 τὴν αἰσθησιν, κατὰ τὴν θεωρίαν ὅμως ἡ δημιουργήσασα φύ-
 σις ἀμειψόμενος ἡδονὰς παρέχει. Libani. Epist. 768. ὡς-
 περ ἐγὼ σοὶ κεχαρίσμαι διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἔγω καὶ σύ
 μοι χάρισις διὰ τῆς πρὸς τοὺς Διόνυστον προθυμίας. Lucian.
 Revivisc. 22. ἡ καλλιφρονία δεινὴς ἄντικυ, καὶ τὸ
 κεχαρισμένοι καὶ πειθεῖς μετὸν. Herodian. III. 17. 3. τῶν
 ἀκαταρτῶν χαρίζομαι τὰς οὐσίας. I. 17. 3. τῶν δὲ πλε-
 σίων τὰς οὐσίας χαρίσασθαι ἐβόλετο, μεῖσαι τε εἰς τὰς
 στρατιώτας. Pausanias Attic. IX. ὁ δὲ ἱεράνυμος ἕτος
 ἔχει μὲν καὶ ἄλλως δόξαν πρὸς ἀπέχθειαν γράψαι τῶν βα-
 σιλέων, πλὴν ἀντιγόνου· τῶν δὲ οὐ δικαίως χαρίζεσθαι.

43. ὑπολαμβάνω] Themistius III. de Anima. ὑπο-
 λαβῆναι δὲ καὶ κρίναι — ὑπόληψιν δὲ ὀνομάζει, πᾶσαν τὴν
 κριτικὴν ἐξ τῆς λογικῆς δυνάμεως συλλαβάν, ἧς καθάπερ
 γίνετο ὑπαρχούσης εἰδὴ ἀννοήζοιτο δόξα, καὶ ἐπιστήμη καὶ
 φρόνησις. Censor. Versio Vulg. aestimo D. suspicor.
 vid. infra X. 30. Thomas. ὑπολαμβάνω, τὸ υποπίπτω
 — θεκνυδῆς. [V. 49.] ὑπέλαμβανον, οὐ κρίων εἶναι
 αὐτὰς ὑπαγγεῖλαι. Thucyd. VI. 28. ὑπολαμβάνοντες.
 Schol. λαμβάνοντες ἐν τῷ νόμῳ καὶ προσδύχομενοι αὐτὰ ὥς
 πιστεύειν. Demosth. pro cor. καὶ γὰρ ἔγω πως ὑπέληφα,
 ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εἶναι πάντα δὲν μεμνησθαι τὸν πάντα
 χρόνον. ib. 38. ὑπολαμβάνω, τιμῶσιν ἐλάττωτος τῶν.

ὀρθῶς] Xenophon. Paed. II. νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν.

Hell. VI. ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια ἐρακότος κλειτέλης.

Seneca Epist. 73. Quemadmodum Neptuno plus
 debere se judicat, ex his qui eadem tranquillitate
 usi sunt, qui plura & pretiosiora illo mari vexit;
 & animosius a mercatore quam a vectore solvitur
 votum; & ex ipsis mercatoribus effusius gratus est,
 qui odore ac purpuras & auro pensanda portabat,
 quam qui vilissima quaeque & saburrae loco futu-
 ra congesserat: sic hujus pacis beneficium ad om-
 nes pertinentis altius ad eos pervenit, qui illa be-
 ne utuntur.

44. II. 1. 174. κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχοντες.

45. Libani. Epist. 168. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκείνος, ἀφ'
 ἑπερ ἦεν, οὐ διέλιπε βέλλων. εἰ δὲ οὐκ ἐπήγγυτο τὰ βέλη.
 Xenophon. . . . οὐ πώποτε διέλιπτο καὶ ζητῶν καὶ
 μανθάνων. Lucian. Prometh. 17. οὐ διαλέπεται κατάν-
 τος. Herodian. VII. 1. 16. ἀσκῶν τε καὶ γυμνάζων τὰς
 στρατιώτας οὐ διέλιπε.

46. Galen. de Virib. Medic. Simplic. 2. extr.
 ἵλαστο μὲν γὰρ ῥόδον ὀνομάζουσι τὸ χωρὶς ἀρωμάτων σκευ-
 ασθῆναι ὅταν δ' ἐπιμεβέβληται καὶ τι τῶν, οὐκ ἵλαστο ἔτι
 τὸ τοῖστον ἀλλὰ μύρον ἢ ἢ προσαναγορεύουσιν.

47. Demosth. Philipp. IV. τῷ χάρις δὲ ταῦτα λί-
 γω, καὶ διεξέρχομαι. Plut. Alex. p. 675. C. ἀλλὰ
 τάχα γὰρ χάριν, ὡς βασιλεῦς, δάρι. Herodian. II. 3. 4.
 εἰ γὰρ ὁ βίος αὐτῶν διὰ σωφροσύνης ἐπὶ ἡνέκτο, — ἀλλ' ὅ-
 σοι ὑγίαινας χάριν πολλὴν τῶν εὐπατριδῶν ἀπείλειτο. Em-
 stathius in II. λ. p. 777, 51. τὸ χάριν αὐτὴ τῷ ἑκείνῳ
 ὄνομα δὲ ἐπὶ ῥήματι — ὁ γὰρ εἰπὼν, ὅτι σε χάριν
 τῶν ποιῶν, ἢ ὑπομνῶ, δηλοῖ πάντως τὸ διὰ τὴν χάριν
 ἵνα σοὶ χαρίσωμαι. Διαφέρει δὲ τοῖστον αἰτιολογικὸν τοῦ
 ἑκείνου ὅτι αὐτὸ μὲν ἐπὶ μόνῳ χαρίτων τίθεται τῶν ὑπὲρ τι-
 νων, τὸ δὲ ἑκεῖν ἀπλῶς αἰτιολογικὸν πλατύτερον οἷον, ἵνα σε
 ἀγαπῶμαι, ἢ καὶ κατὰ σε, ὡς πολυμῶσαι, οὐ μὴ χάριν
 σε.

48 γον ἀγαπᾷ. Ἐἶπε δὲ αὐτῇ Ἀφένονται σε αἱ ἀμαρτίαι. Καὶ ἦρξαντο οἱ συναγαγεῖ-
 49 μνοι λέγειν ἐν αὐτοῖς· Τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἀμαρτίας ἀφήσιν; Ἐἶπε δὲ πρὸς τὴν
 50 γυναῖκα· Ἡ ὥστις σε σέσωκέ σε· πορεύεαι εἰς εἰρήνην.

Κ Αὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεζῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην, κηρύσσων καὶ
 2 εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ. Καὶ γυναῖκες τινες,
 αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν· Μαρία ἡ καλεσμένη
 3 Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπὶ αὐτὴν ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χεζαῖ ὀπιτροπού
 Ἡρώδου, καὶ Σωσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῆς ὑπαρχόν-
 των

ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ] ἀγαπᾷ, ὀλίγον ἀφίεται F. Versio Aethiop.

ἀγαπᾷ] ἀγαπᾷσι Theophylactus. ἀγαπάτε 69.

48. ἀφένονται] + σοι Versio Syra prior, & posterior cum asterisco pro obelo.

58] σοι 56. 58. 61. Editio Erasmi 3. 4. 5.

καὶ posterior] — 71.

γυναῖκα] + γυναῖκα D.

1. καθεζῆς] ἐξῆς A.

κώμην] χώραν 5.

σὺν αὐτῷ] μετ' αὐτοῦ D.

τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν] ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν τεθεραπευμέναι 1.

ἀπὸ] ὑπὸ 59. + νόσων, ἐμασίγων, ἐκ 7. 60. Evang. 12.

πνευμάτων πονηρῶν ἐκ ἀσθενειῶν] ἀσθενειῶν ἐκ πνευμάτων πονηρῶν Versio Syr Arab.

πονηρῶν] ἀκαθάρτων 68. Codices Latini.

ἀφ'] ἐξ D.

3. Ἰωάννα] Ἰωάννα D. Ἰωάννα 13.

Σωσάννα] Σωσάννα M 11. 34. 35. 37. 39. 40. 46. 47. 49. 50. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 66. 71. 83. 86. 91.

106. Evang. 2. 14. Theophylactus.

αἵτινες] + καὶ D 10. 12. 71. Marcion. & Tertullian. 2. Marc. IV.

αὐτῷ] αὐταῖς DEFGHK 2. 3. 5. 8. 9. 12. 14. 28. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 49. 51. 60. 67. 69. 72. in

ora. 73. 74. 76. 87. 90. 91. 103. 104. Colb. duo. Evang. 2. 17. Editio Erasmi 2. Colinaei. Versio Goth.

Sax. Syr. prior, & posterior in margine. Codices Latini. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1247. 1244.

ἀπὸ] ἐκ ADKL 1. 27. 42. 63. 69.

49. οὗτ' ἐστιν] ἐστιν οὗτ' D 1. 69.

50. δὲ] τε 44.

εἰς εἰρήνην] εἰς εἰρήνην D.

διώδευε] ἐδιώδευε K. διώδευσε 49. ἐπορεύετο Ev. 18.

δώδεκα] + ἀπόστολοι 6. 59.

2. καὶ prius] — 73.

αὐ] — 1.

Μαρία] Μαριόμ AL 1. Versio Syr.

ἐπὶ αὐτῇ] — F. πολλα G 47. 56. 58. 61.

Χεζαῖ] Χουζαῖ 61.

58. & O. extrem.

48. Dilectio quidem est consequens remissionis peccatorum; hoc est, ideo diligit multum, quia multa peccata illi remissa sunt. Sed est etiam indicium & signum remissionis, h. e. quia manifestum erat, Christum ab ea valde diligi, certo colligi poterat, illam remissionem peccatorum fuisse consecutam. Quod Phariseo putanti, adhuc peccatricem esse, Christus dicit.

50. Magna erat mulieris fiducia, quae aedes Pharisei intravit, non curans sinistra hominum iudicia. Nec minus seria ejus fuit poenitentia, quam & lacrimis fufis & crinibus, quos prius comere atque ornare solebat, deturpatis prodidit.

1. Aliud est κατὰ τὴν πόλιν, aliud κατὰ πόλιν. Illud de una urbe dicitur, hoc de pluribus. infra c. 4. XIII. 22. Act. XV. 21. 36. Esth. IX. 17. Tit. I. 4. Polybius Leg. 46. παρήσαν οἱ μὲν κατ' ἰδίαν, οἱ δὲ κατὰ πόλιν, οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐθνικάς συστάσεις ἐγκαλῶντες. 63. πῶς τὸ κοινὸν τῆς Βοιωτίας — κατὰ πόλεις δισκορπίσθη — τὸ δὲ κατὰ πόλιν διελὼν τοὺς Βοιωτοὺς. Aristides Panath. p. 170. Λακεδαιμονίους κατὰ πόλιν καὶ ἡσσαν καὶ πόλιν νικῶν. Leuctric. II. τρήρεις — αἵτερον ἔν καὶ ἐκάλυσαν τὴν Πελοπόννησον κατὰ πόλιν λευθῆναι. Plut. Cleom. p. 817. F. e Polybio: εἰδὼς γὰρ εἰς τὰ χειμάρδια δισκορπισμένους κατὰ πόλιν, ὡς φησιν, τοὺς Μακεδόνας. fed Polyb. p. 207. ἀντιγόνου παραχειμαζόντος ἐν τῇ τῶν ἀργείων πόλει. Diodorus S. XV. 38. μόνων δὲ Σηβαίων ἐπροσπαρμύμενων κατὰ πόλιν γίνεσθαι τὰς σπονδὰς. 50. διὰ τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν κατὰ πόλιν γίνεσθαι τοὺς ὅρκους. XVIII. 17. ἀνεκρίθησαν οἱ περὶ τὸν ἀντίπατρον, κατὰ πόλεις προσβύειν τῶν δὲ ἑλλήνων μὴ προσδεχθῆναι τὰς κατὰ πόλιν διαλύσεις. XIX. 77. δίδωκε τοὺς στρατιώτας κατὰ πόλιν εἰς τὴν χειμασίαν. Polybius exc. p. 1421. σὺν δὲ τούτοις

καὶ πλείους ἐτέρους ἐξηριθμηταὶ κατὰ πόλιν ὀνομαζῶν. Jos. B. II. 10. 3. πάντων γὰρ τῶν ὑποτεταγμένων ἐθνῶν κατὰ πόλιν συγκαθιδρυκότων τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ τὰς καίσαρος εἰκόνας. B. IV. 10. 6. τὸ πρῶτον τῶν δυνάμεων, καὶ τοὺς κατὰ πόλιν ὅρκους ἀπαγγέλλων. Apprian. Mithridat. p. 356. καὶ κύρυγμα περιήκει, τοὺς ἐν ἀξιώσει κατὰ πόλιν εἰς ἡμέρας ῥητὴν πρὸς Σύλλαν ἀπαντῶν εἰς ἔφεσον. B. C. V. p. 1077. ἐν Συρίᾳ τοὺς κατὰ πόλιν ἐξήρει τυράννης. p. 1080. Συρία κατὰ πόλεις ὑπὸ τυράννων εἶχετο. oppidatim. Dio Chrys. XXXVII. p. 461. C. παρ' ἡμῶν — καὶ κατὰ πόλιν. p. p. παρὰ πάντων.

2. δαιμόνια ἐπὶ αὐτῇ] Plant. Amphitr. II. 2. 44. Quae-fo quin tu istam jubes pro cerrita circumferri. Am. edepol quin factum est opus. Nam haec quidem aedepol larvarum plena est.

3. 2. Μαριόμ. XI. 1. Plut. Lyc. p. 40. E. τὰς τῶν ὀρφανῶν βασιλείων ἐπιτροπὰς.

XII. 15. Bava Bathra 1. משיבו פניך ראי eam ex propriis facultatibus. Tob. IV. 7. 1. Esr. VI. 8. Thucyd. VII. 76. ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδάρσυνε τε καὶ παρεμυθεῖτο. Schol. ἐκ τῶν δυνατῶν. VIII. 1. ὁμῶς δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει χρεῖαι μὴ ἐκδιδόναι. Schol. τῶν δυνατῶν. Pollux III. 67. ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων εἰσφέρειν, τὰ ὄντα καταναλίσκων εἰς τὸ δημόσιον. Lysias ap. Dionys. Hall. 27. πρόσθεν μὲν οὐδεμίαν ἀποφαίνειν, ἀπὸ δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἀναλίσκων. Aristid. Panathenaic. p. 133. τὸ μὲν ταῦν τὰ ὑπάρχοντα δευτερίας ἀρχὴν νομίζαντες εἶναι, τὴν δὲ τῶν ὄντων ἐξήρσιν ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι. Lysias in Philonem. τῷ μὲν σώματι δι' ἀσθενειῶν τινα γενομένην ἀδυνατοῦ κατέστη βοηθῆσαι — ἀπὸ δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἐπαγγελλόμενος αὐτὸς ἢ χρεῖματ' εἰσνεγκεῖν, ἢ πλῖν σαι τινες. Porphy. de Abst. II. 16. πλείον σφόδρα — δι' εὐπορίαν τῶν ὑπαρχόντων. Libanius D. XL.

των αὐταῖς. Συνιόντ[⊙] δὲ ὄχλος πολλοῦ, καὶ τῶν χεῖ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς 4
αὐτὸν, εἶπε ὁ ὄχλος πολλοῦ. Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν τὸ σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν 5
τῷ σπείρειν αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε ὡς ἐπὶ τὸ ὄδον, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ σπέρματα τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, ὡς τὸ 6
μὴ ἔχειν ἱκμάδα. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ 7
ἀπέκνηξαν αὐτό. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἐ- 8
κατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφάνει· Ὁ ἔχων ὠτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Ἐπὶ τῶν 9
τῶν δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, τίς εἴη ἡ ὡραβολὴ αὕτη. Ὁ δὲ εἶπεν· 10
Ἑμεῖς γινώσκοντες τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν ὡραβο-
λαῖς,

~εῖς

λαῖς,

αὐταῖς] αὐτῶν D 2. Editio Erasmi 1. αὐτῶ 46.
4. Συνιόντ[⊙]] συνελθόντ[⊙] D 13. 69. συνιόντ[⊙] 45. συνιόντ[⊙] 67.
πολλοῦ] παμπόλλος 14. Versio Vulg. κατὰ] + τὴν D.
ὡς ἐπὶ τὸ ὄδον] παραβολὴν τοιαύτην πρὸς αὐτοὺς D 39. Codices Latini. + ἰδὺ 74.
5. τοῦ σπείρειν] — A a prima manu. σπείρειν DK 42. 67. 72.
αὐτοῦ] αὐτοῦ A 3. 9. 11. 45. 50. 51. 57. 70. 73. 74. 89. 90. Editio Complut.
αὐτὸν] — D. πρὸς] ἐπὶ 40. 53.
τοῦ οὐρανοῦ] — D. Versio Syr. Codices Latini. 6. ἕτερον] ἄλλα D. & comm. 7.
πέτραν C] + ἐνθάδε Versio Syr. ἱκμάδα] ἁκμάδα Evang. 2. a prima manu;
7. ἐν μέσῳ] μέσον D. μέσῳ 69. αἱ] — G.
8. ἐπὶ] εἰς AFGHKM 1. 3. 9. 10. 11. 27. 28. 29. 33. 42. 44. 50. 51. 52. 54. 55. 60. 64. 66. 67. 68.
69. 70. 74. 80. 83. 86. 90. Evang. 2. 5. 16. 19. 20. 24. probante J. A. Bengelio.
ἀκανθῶν] + καὶ καλὴν D. φυὲν] + καὶ D.
ταῦτα λέγων ἐφάνει, ὃ ἔχων ὠτα ἀκούειν, ἀκουέτω] — 60. 69. Evang. 2. 5. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 20.
21. 24. translata sunt ad finem comm. 15. probante J. Millio prol. 1426.
9. λέγοντες] — DL 1. 33. Versio Vulg. Syr. Corp. probante T. Beza. J. Millio prol. 1407. + τὸ D.
εἴη] — L. Versio Syr. ἦν 74. 89. 90. ἡ ὡραβολὴ αὕτη] αὕτη ἡ ὡραβολὴ 1.

p. 858. A. εἰ μὲν γὰρ, ὃ πάτερ, ἅπαντες οἱ συγγενεῖς 4
ἀπὸ τῶν ὄντων αὐτοῖς συμφέροντες ἐποίησαν αὐτῷ τὴν οὐσίαν. Plato de Legg. VI. ὡς μὲν ἐν γένει ὅν ἐπιεικέστατα ἐκ 4
τῶν ὑπαρχόντων, ἡμῶν ταῦτον εἰρήσθω. Libanius de Anga-
riis. ἐκ τῶν ὄντων αὐτοῖς τῶν ὀλίγων ἐπαυροῦσι τὰς οἰκί-
ας. οἷς τε πάντα πολλὰ, καὶ γέλωι τὰ τῶν Γύγης. Men-
ander ap. Theon. progymn. 4. ἀνδρὶς πένθος υἱός,
ἐκτετραμμένος ἐκ ἐξ ὑπαρχόντων, ὅρῳ ἡσχύνετο τὸν πα-
τέρα μίση ἔχοντα. Porphy. de Abst. II. 7. οἱ μὲν 4
αὐτοὶ φαίνονται γενέσθαι τινας, οὐδὲμίαν ἀπαρχὴν τῶν ὑ-
παρχόντων ποιέμενοι τοῖς θεοῖς. Polybius IV. 3. δυσχε-
ρῶς ἔφερον — τὰς ἀπὸ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων δαπάνας.

4. συνιόντες] Dionys. Hal. I. 34. ποταμὸς πηλοῦς 4
ἀλφειὴ καὶ αὐτὸν ἱερὸν τῷ χρόνῳ νομίζοντες ἡλείοι θυεῖαι 4
καὶ ἄλλαι τιμαῖς συνιόντες γεραίρουσιν, ἐν ἁρισμένοις χρό-
νοις. 63. δεχόμενοι τε τὰς ἐπὶ συνιόντας ἐκ τῆς φυγῆς. II. 28. τότε δ' εἰς ὡς συνιόντας ἀγοράζειν. 42. πολλῶν ἐπ' 4
αὐτοὺς συνιόντων ἐνέκλιαν. III. 33. ὀλίγοι μὲν τὸ πρῶτον 4
καὶ ἀφαιρῶς ἐξίοντες — ἔπειτα δὲ πολλοὶ συνιόντες καὶ ἐκ 4
τῶ φανεροῦ. IV. 8. συνιόντες τε πολλάκις οἱ πλείονες αὐ- 4
τῶν δυνάμενοι διελίγοντο πρὸς ἀλλήλους. 25. εἴθα συνιόντες 4
γυναιξὶν ὁμῶ καὶ τέκνοις. 42. ἵνα μὴ συνιόντες ἐπὶ τὸ αὐ- 4
τὸ πολλοὶ βελῶς ἀπορήντες μετ' ἀλλήλων ποῶνται. 63. 4
ἅτεροι συνιόντες εἰς τὸν παρακείμενον τοῖς βασιλείοις τόπον. 4
V. 2. τὰς θυεῖαις — ὡς ἐποιοῦντο κοινῇ συνιόντες. 3. τὰς 4
συνιόντας ἐκ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν ὑποδεχόμενος. 6. συν- 4
ιόντες δὲ πολλοὶ εἰς ὁμιλίαν. 35. συνιόντων εἰς τοὺς ἀγρούς. 4
Appollodor. Bibl. III. 5. συνιόντες εἰς αὐτὸ πολλάκις. 4
Appianus Punic. p. 50. συνιόντος δὲ τῷ πλήθους ἐκ ἐκ- 4
κλησιᾶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Dionys. Hal. VI. 45. οἱ 4
πένητες οὐκέτι κρύφα ὅτε ὑπάρτῃ ὡς πρότερον, ἀλλ' ἀναφαν- 4
δῶν ἦδ' ἐπὶ συνιόντες. VII. 14. κατὰ τὴν συστροφίαν καὶ ἐται- 4
ρίαν ὀλίγοι μὲν συνιόντες τὸ πρῶτον, ἔπειτα ἄλλοι. IX. 28. 4
συνιόντες πρὸς ἀλλήλους. Herodot. I. 83. πᾶν μὲν αὐτόθεν, 4
τῶν δὲ ἀπὸ Στρώμονος ποταμὸς συνιόντων. Porphy. de Ab- 4
stin. IV. 4. τὴν τῶν συσσιτίαν κατασκευῇ, ὥς δι- 4
πνέειν μετ' ἀλλήλων συνιόντας. V. Pythag. διδασκαλείῳ 4
ἐν ᾧ Σάμιοι περὶ τῶν κοινῶν συνιόντες βελιόονται. Jam-

blich V. Pythag. 18. τοὺς δὲ ἐτέρως ἰδίως μὲν κτήσεις 4
ἔχον ἐκέλευσε, συνιόντας δὲ εἰς ταῦτο σχολάζειν ἀλλήλοις. 4
35. μετὰ δὲ ταῦτα συνιόντων [1. συνιόντων] τῶν πολλῶν. 4
Sextus Empir. a. Phys. II. 304. κατὰ τὴν τοῦ εἶδός καὶ 4
ἐνὸς συνιόντων τετρας γενέσθαι δυοῖν μὲν νοημένων τῶν συν- 4
ιόντων. D. congregato. Castilio conflente. al. co- 4
cunte, Versio Vulg. cum convenissent. Plat. Cra- 4
tylo p. 283. A. ὅταν δὲ συνίαι λίγη, ταυτὸν παντάπα- 4
σι συμβαίνει τὸν ἐπιστάσθαι λεγόμενον, συμπορεύεσθαι γὰρ 4
λέγει τὴν ψυχὴν τοῖς πράγμασι τὸ συνίαι. Longus I. 4
ἐφέρεται μὲν ἡ ναὺς καὶ τῷ κλύδωνος συνιόντος ἀπόλλυται. 4
fluctu concursante.

ἐπιπορευομένων] Dionys. Hal. X. 43. οἱ δὲ ἐξεληθότες 4
ἐκ τῶ στρατοπέδου, δι' ὅλης ἡμέρας ἐπιπορευόμεντες, ἐσπέραις 4
καταλάβσεως παρήσαν εἰς τὴν πόλιν, ἐδνὸς ἐξαγγεῖλαιτος 4
αὐτῶν τὴν ἑφοδον. Plut. Apophth. Lac. p. 235. C. 4
πολλὰς δ' ἐπιπορεύομενος τόπους. Lycurg. p. 56. F. τοῖς 4
ἀγροῖς ἐπιπορεύομενοι. p. 58. C. τὸν Ἡρακλῆα τὴν οἰκί- 4
α μὲν ἐπιπορεύεσθαι. Arat. p. 1030. B. καὶ ἔσμενος ἦν 4
τὸν ἐπιπορευόμενον. Maximus Tyr. XXXII. 1. γῆν ἁ- 4
ξον ἐπιπορευόμενος.

6. Etymol. & Lex. MS. ἱκμάς, ἡ ὑγρὰ σαγῶν ἡ 4
λιπαρότης. Hesychius. ἱκμάδα, σαγῶνα, ὑγρασίαν. ἁνικμος, 4
ξηρὰ, ἱκμάδα, ὃ ἐστὶν ὑγρασία, μὴ ἔχουσα.

7. συμφυεῖσαι] Plato Sympot. εἰ γὰρ τῶτο εἶ 4
πιθυμείτε, ἐθέλω ὑμᾶς συντῆξαι καὶ συμφυεῖσαι εἰς τὸ αὐ- 4
τὸ, ὥστε δύο ἵντας ἓνα γεγονέαι. Philo de Vit. Mos. T. 4
2. p. 174, 12. ἡ ψαμμὸς καὶ ἡ σποράς αὐτῆς ὅσῃ συμ- 4
φυεῖται ἡνῶθη. de Legg. Special. p. 319. 11. τὰ μὲν 4
ἐπὶ κατὰ γὰρ πρὸς παρεχόμενα τῇ μήτρᾳ, τῶν κυσῶν εἶναι 4
μῆρη λέγεται, παρὰ τε φυσικῶς ἀνδράσι — καὶ παρ' 4
ἐστῶν τοῖς δοκιματώτοις — τὰ δ' ἀποκνηθέντα τῆς 4
συμφυίας ἀπέζευκται, καὶ διῶφεμένα καθ' αὐτὰ ζῶα γέ- 4
γοναι. Lucian D. Mort. 16. 4. ἐκτὸς εἰ μὴ ὥσπερ ἱπ- 4
ποκένταυρος τις ἦτε, εἰς ἓν συμπεφυκότες ἄνθρωπος καὶ θε- 4
ός. Theophrast. de Caul. Plant. V. σύμφυτον γὰρ πᾶν 4
τὸ ζῶον τῷ ζῶντι, καὶ μάλιστα ὁμογενεῖς, ὅταν ἀφελκωθῇ 4
καὶ γέννηται μία φύσις. & Hist. Plant. IX. 2. ἐπὶ τὸ 4
ζῶ-

- 11 λαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνῶσιν. Ἐστὶ δὲ αὐτῇ ἡ ὠδὸς βολή·
 12 Ὁ σπέρμα, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ ὡς πάλιν ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες· εἰ-
 τα ἔρχεσθαι ὁ ἀφ' ὧν, καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσῃς
 13 σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ, οἱ ὅταν ἀκούσωσι, μὴ χαρὰς δέχοντο τὸν λόγον καὶ
 οὗτοι ῥίζαν ὅτι ἔχουσιν, οἱ πρὸς καρδὴν πιστεύουσιν, καὶ ἐν καρπῷ σπειρασμοῦ ἀφίστανται.
 14 Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πρὸς τὸν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὡς μεριμῶν καὶ πλού-
 15 τος καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγοντο, καὶ οὐ τελειοφροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ
 γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσιν, καὶ καρπο-
 φο-

10. ὁ δὲ] + Ἰησοῦς Versio Goth.

εἶπεν] ἐφ' αὐτοῖς 1.

+ αὐτοῖς 69. Versio Syr. prior, & posterior in margine. Copt.

γνώσκει τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ] τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ γινώσκει D.

παρὰ βολαίς] + καλῶ 13. + λέγεται Versio Syr. βλέπασιν] ἴδωσι DL 1.

ἀκούοντες] ἀκούσαντες A. + ἀκούωσι καὶ 13. 69. + μὴ ἀκούσωσι F. Versio Copt. Syria posterior in margine
 μηδὲ F. Versio Syria posterior in margine.

συνῶσιν] συνῶσιν G 36. 72. συνῶσιν 1. ubique.

12. ἀκούοντες] ἀκούσαντες 14. 42. probante Priscato.

+ τὸν λόγον Versio Syr. Copt. Aethiop. Arab.

+ τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν] ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν τὸν λόγον D. Codices Latini.

13. τὴν πέτρᾳ] τὴν πέτρᾳ DF. Origenes exh. ad Martyr.

οὗτοι] — D. Versio Syr.

ἀκούσαντες] ἀκούοντες K 33. 64. 72. Editio Erasmi 1. Aldi. Cod. Lat.

ἡδονῶν] ὑπὸ ἡδονῶν A.

15. ἐν τῇ καλῇ γῇ] εἰς τὴν καλὴν γῆν D. Versio Vulg. Syr. Origenes l. c.

εἰσιν] — 52.

ἀκούσαντες] ἀκούοντες 69. Codices Latini.

καρποφοροῦσιν] τελειοφροῦσιν L. καρπὸν φέρουσιν 69.

11. λόγος] + ὁ D.

ἀκολουθοῦντες D. at in Vers. Latina: qui audiunt.

εἶτα] ἂν D.

14. οἱ] + τὸν λόγον 1. Versio Syr. Armen. Cod. Lat.

καὶ πλοῦτος] πλοῦτος D 64. 69.

πορευόμενοι] — 51. Versio Syr.

οὗτοι] — 52. 59.

καλῇ] — D.

λόγον] + τὴν θεῶν D.

ἐξ ὧν ἀνδάντων συμφῶναι, καὶ ἐν γινέσθαι πάλιν. Euripid.

Andromach. 4. ἔγαν γ' ἐφ' ἧκα γλῶσσαν εἰς τὸ σύμ-

φωτον. Aristot. de Rep. II. 3. ἵσμεν λέγοντα τὸν ἀρι-

στοφῶν, ὡς τὸν ἐρώτων διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν ἐπιθυμούντων

συμφῶναι καὶ γινέσθαι ἐκ δύο ὅταν ἀμφοτέρω ἴσῃ. Ari-

stides p. 11. Gigantes terrigenae & Minerva coe-

lestis: πρὸς τὰς ἐκείνων συμφύτας ὄφεις — τὸν αὐτῆς

σύμφωτον τέκεσιν, καὶ τὸ παρ' αὐτῆς ἀντεγγίγναι πῦρ. p.

16. τοὺς συνεχεῖς καὶ συμφύτας ἐχθρῶς. — ἀφροσύνη,

ἀσέλγεια, δειλία, ἀταξία. Aen. IX. 382. densi fentes.

13. Thucyd. IV. 16. δεξαμένην δὲ τὴν στρατηγὴν τὸν

λόγον, ἐγγίγντο σπονδαὶ τοιαίδι. Herodot. VII. 102. ἐκ

ἐξ ὅπως κατεστῶτος δέχονται λόγους, θελοσύνῃ φέροντας τῇ

ἡλικίᾳ. VI. 13. οἱ Σαμίῳ ὦν — ἐδέκοντο τοὺς λόγους

— ὁ δὲ ἀνάγκη, παρ' ἧς τοὺς λόγους ἐδέκοντο.

14. Demosth. Epitaph. τῶν κατὰ βίον ἡδονῶν ἀπο-

λαύσεις.

πορευθέντες] Matth. IX. 13. XI. 4. XXV. 16.

2 Sam. III. 1. XV. 12. fenfim & paulatim processu

temporis. Jo. XV. 16. Prov. IV. 18. Esch. IX. 4.

Jon. I. 11.

τελειοφροῦσι] Eustath. in Od. ξ. p. 548, 28. δῆ-

λον δὲ, ὅτι καὶ ὁ λόγος τελειοφροῦς τροπικῶς ὁ εἰς ἔργον ἀπ-

εχβάς. Plut. de lib. educat. p. 2. E. δένδρα ὀλιγο-

ρύντα — ἄκαρπα καθίσταται, τυχόντα δὲ ἐρῆς παιδα-

γωγίας ἔγκαρπα γίνονται καὶ τελειοφροῦς. Dioscorid.

ἀτελειοφρόντα δένδρα. Strabo II. p. 126. A. ὅτε μὴδὲ

φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελειοφροῖ· ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις —

τελειοφροῖ, ἐν μικροκαρπίᾳ δὲ. Artemid. I. 17. γυναῖκες

μὴ καὶ συλλαβεῖν σημαίνει καὶ τελειοφροῦσαι, καὶ ἀποτο-

κῆν. Longin. S. 14. ὥσπερ ἀμβλῦσθαι πρὸς τὸν τῆς ὑ-

περοφρηνίας ὕλης μὴ τελειοφρομένην χρόνον. Arrian. Epi-

ctet. IV. 8. ὅτε καρπὸς γίνονται κατωργύνει δὲ, χρόνος

τὸ σπέρμα κρυφθῆναι, κατὰ μικρὸν αὐξάνειν, ἵνα τελειο-

φροῦνῃ. ἂν δὲ πρὸ τοῦ γόνου φύσῃ τὸν σάχυν ἐξείγῃ, ἀ-

τελής ἐστὶ. Sophocl. Electr. 647. ἐμὴν πέφνην ἐσθλὰ, δὸς

τελειοφροῦς. Jos. de Macc. 13. ἐν τῇ αὐτῇ χρόνῳ πλά-

σθέντες, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡλικίας αὐξάνοντες, καὶ διὰ τῆς

αὐτῆς ψυχῆς τελειοφροῦντες, καὶ διὰ τῶν ἴσων ἀποτελεῖν

τες χρόνων. Jos. A. I. 6. 3. ἦκα τὰς καρπὸς τελειοφροῦντος

καθ' ὅραν ἐτρέφῃ. III. 11. 6. ἐγκύμων τε γίνονται καὶ

τελειοφροῦνται κατὰ τὴν γαστέρα. Hesychius. τελειοφροῦς,

ὁ τελειοφροῦς καθ' ὅραν τοὺς καρποὺς, ἢ ὁ τελείους αὐτοὺς

φέρειν.

καλῇ καὶ ἀγαθῇ] Plut. de profect. Virt. p. 85. C.

καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. Aristot. M. Moral. II.

9. εἰς μὴν ἐν ἧς κακῶς λεγόμενοι τάνομα ἐπὶ τῶν τελείως

σπευδάντων ἢ καλοκαγαθῶν. — καλὰ τὰς ἀρετὰς, ἀγα-

θὰ, ἀρχὴν, πλῆτον, δόξαν, τιμὴν. — ὅ τ' ἀγαθὰ πάν-

τα ἔντα ἀγαθὰ εἰσιν, καὶ ὑπὸ τῶν μὴ διαφθείρεται, ὅσον

ὑπὸ πλῆτος καὶ ἀρχῆς, ὁ τοῖς καλὸς καὶ ἀγαθός. Dio-

genes L. Solon. I. 56. ἐξήλυν καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γινέσθαι

κατὰ πόλεμον. Socrat. II. 42. ἐπεὶ τὸ κύνειον πολλὰ κα-

λὰ καὶ ἀγαθὰ διαλεχθεῖς. Zeno VII. 101. λέγουσι δὲ μό-

νον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι. Cic. Paradox. I. quod hone-

stum fit, id solum bonum esse — si quid re-

cte fit, & honeste, & cum virtute, id bene fieri

vere dicitur — laudabile & praeclarum. Plat. Gorg.

τὸν μὴ γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀνὴρ καὶ γυναῖκα εὐδαίμων

εἶναι φῆς, τὸν δὲ ἀδίκον καὶ πονηρὸν ἄθλιον. Demosth.

Epist. ἄλλ' ὑπῆρχεν αὐτοῖς πρὸς ἅπαντας τοῖς ἄλλοις

καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς καὶ δικαιοτάτοις εἶναι.

κατέχουσι] 1. Cor. XI. 2. XV. 2. 1. Thess. V. 21.

Heb. III. 6. 14. X. 23. Dionys. Hal. IV. 29. καθ-

εἶξαι, οὗς ἂν ἀκέρως, λόγους ἢ σιωπῶν ἄμεινον ἐστὶ μοι.

— κελύσαντος δὲ Ταρκύνος λέγειν, ὡς βέλεται, καὶ περὶ

τῆς κατέχου ἐν αὐτῇ τῆς λόγους αἰεὶς ἐπιβότος δι' ὅραν.

Theophrast. Char. 26. καὶ τῶν ὁμηρικῶν ἐπὶ τὸ ἐν μό-

νον κατέχου. Athenaeus I. p. 5. E. ἐγὼ κατέχω τινα

ὀψόφωρον. & VI. ἐδὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσμάτων κατέ-

χου. Lycophr. in Menedemo. δῆπουν ἐδὲ τοῖς κατέ-

χω δεδοπνηκώς.

καρποφοροῦσιν] Anthol. I. 6. 1. κῆν με φάγῃς ἐπὶ

ρίζαν, ὅπως ἔτι καρποφορήσω, ὅσσοις ἐπισπείσῃ σοί, τρά-

γε, θυομένω. Sueton Domitian. 14. Diodor. S. III. 61.

ἀγρίας ἀμπελὺς — ὅταν καρποφορῇ καὶ τοὺς βότρυας πε-

παίνει — ἀμπελον — λαμβάνουσαν τὴν αὐξήσιν καρ-

ποφορεῖν τὸν οἶνον.

φοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ 16
 ὑποκάτω κλίνης τίθῃσιν· ἀλλ' ὅππῃ λυχνίας ὀπιτίθῃσιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέ- 17
 πωσι τὸ φῶς· Οὐ γάρ ἔστι κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται· οὐδὲ ὑποκρυφόν ὃ ἐγνω- 18
 σθήσεται, καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὅς γ' ἂν ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ 19
 καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ 20
 μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ 21. τὸ ὄχλον. Καὶ 22
 ἀπηγγέλει αὐτῷ, λεγόντων· Ἡ μήτηρ σε καὶ οἱ ἀδελφοί σε ἐσῆκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέ- 23
 λοντες. Ὁ δὲ ὑποκριθεὶς, εἶπε πρὸς αὐτούς· Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου, οὗτοί εἰσιν 24
 οἱ τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες, καὶ ποιῶντες αὐτόν. Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῇς ἡμερῶν, 25
 καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Διέλθωμεν εἰς τὸ 26
 πέραν τοῦ λίμνης. Καὶ ἀνήχθησαν. Πλέοντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε· καὶ κατέβη λαίλαψ 27
 ἀνέμῳ εἰς τὴν λίμνην· καὶ συνεπληρῆντο, καὶ ἐκινδύνεον. Προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτόν, 28
 λέ-

- ὑπομονῇ] + πολλῇ 13. 38. 69. Evang. 13. 18. 21. + ταῦτα λέγων ἰφάνει· ὁ ἔχων ὅσα ἀκούει ἀκούεται E.
 in ora. FHM 1. in ora. 2. 10. 11. 12. 13. 16. 27. 35. 36. 37. 40. 44. 47. 48. 52. 53. 55. 59. 60. 62. 64.
 76. 80. 83. & Evangelistaria ad c. 8. citata. Editio Complut. + ταῦτα λέγων ἰφῃ, ὁ ἔχων ὅσα ἀκούει
 ἀκούεται 57. 69. ὁ ἔχων ὅσα ἀκούεται 46. 50. 54. 56. 58. 61. 86. & in ora: ἰστέον ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τὸ
 ταῦτα λέγων ἰφάνει, οὐ λέγει, ἀλλ' ὑπεράγει.
 16 δὲ] — 36. 39. 40. 51. 53. 63. 66. 71. 80. Evang. 20. Versio Syr. Copt. Theophylactius
 αὐτόν] + ἐν 3. 9. ὑποκάτω] + τὸ D. 3.
 λυχνίας] τῆς λυχνίας DK 2. 42. 63. 68. 72. Evang. 20. Editio Erasmi 1. τὴν λυχνίαν 80. 90.
 ἐπιτίθῃσιν] τίθῃσιν FKL 1. 71. 99. τίθει D. ἡ] + πάντες Versio Syra. Cod. Latini. ἐν τῇ Evang. 21.
 εἰσπορευόμενοι] πορευόμενοι 71. βλέπωσι τὸ φῶς] τὸ φῶς βλέπωσι 1.
 17. φανερόν γενήσεται] φανερόν 1. 40. 72. φανερόν ἔσται C. ὁ οὐ] + μὴ L. ex emendatione.
 ὃ οὐ γνωσθήσεται] ἀλλὰ ἵνα γνωσθῇ D. Cod. Lat. γνωσθήσεται] γνωσθῇ L.
 18. βλέπετε] βλέπειτε 63. ἀκούει] + ἐπὶ προσεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν 13. 69.
 γ' ἂν] ἂν γ' L.
 ἂν] ἵνα AG 36. 59. 61. 62. 72. in ora. 80. 83. 89. 90. Editio Complut. Colinaei. posterius 59. 61.
 62. 89. Editio Sterbani 1. 2. Bengelii. ἂν ἔχη] ἔχει 44. ab ἔχη ad ἔχη — 1.
 καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ] ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν D.
 19. παρεγένοντο] παρεγένετο D 71. παρεγένοντο 38. ex emendatione. Evang. 2.
 ἡ μήτηρ & οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] — Marcion teste Epiphania.
 μήτηρ] + αὐτοῦ D 69. 80. 106. Versio Syr.
 ἠδύναντο] ἰδύναντο E 23. 72. Editio Complut. Erasmi 1. Plantini.
 συντυχεῖν] συλλαλῆσαι Versio Syr.
 ἀπηγγέλει] ἀπηγγέλη 47. 56. 58. 61. Editio Erasmi 3. 4. 5. ἀπηγγέλλη Editio Erasmi 1. 2.
 ἀπηγγέλει αὐτῷ λεγόντων] ἰστέον αὐτοῦ Versio Syr. αὐτῷ] αὐτῶν 4. 6.
 λεγόντων] ὅτι DL 1. Versio Goth. Codices Latini. — Colb. Editio Erasmi 1. Ald. Versio Vulg. Copt.
 ἐσῆκασιν ἔξω] ἔξω ἐσῆκασιν D. ἰδεῖν σε θέλοντες] ζητοῦντες σε D.
 21. ὑποκριθεὶς] — 1. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς CD. + ἡ D 45. 53. 69.
 μου prius] — 1. καὶ πρὶος] + οἱ D. 45. 53. 69. ἀκούοντες] ἀκούσαντες H.
 αὐτόν] — ADL 1. 3. 9. 33. 34. 36. 38. 39. 42. 56. 57. 58. 63. 67. 72. 87. Editio Erasmi 1. Aldi. Ver-
 sio Vulg. Armen. Syra posterior, Æthiop. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1465.
 καὶ ποιῶντες αὐτόν] — 61.
 22. καὶ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ ADK 1. 27. 29. 33. 42. 69. 72. 73. 86. 106. Versio Vulg. Copt. Goth. Syr. Chry-
 sostratus in Matth. H. 28. καὶ αὐτὸς ἐνέβη] ἀναβῆναι αὐτόν D.
 αὐτὸς] + ὁ Ἰησοῦς F. — Colb.

16. Servius ad Æneid VI. 724. de lucerna: sed si qua re tecta fuerit.

19. Hesychius. συντυχία, συνέντευξις. Versio Vulg. adire eum. D. contingere ei. Castalio: cum eo congre-
 di. Herodot. IV. 14. συντυχεῖν τε οἱ ἴοντι ἐπὶ κυζι-
 κῆ, καὶ ἐς λόγους ἀνίσταται.

20. ἰδῶν] Thucyd. IV. 125. καὶ τὸν Περδικκαῖον τὸ
 πρῶτον ἐκ ἀισθανόμενον, ὡς ἴσταν, ἠνάγκασαν πρὶν τὸν Βρα-
 σίδα ἰδεῖν, ἅπασι γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐσρατοπεδεύοντο,
 προαπειθεῖν. Schol. πρὶν διαλεχθῆναι τῷ Βρασίδῃ· ἔτω γὰρ
 εἰ ἀπαιτικοὶ λέγασιν, ὡς τὸ ἰδεῖν τι σε ἐβελόμην, ἀντὶ τοῦ
 διαλεχθῆναι σοι τι. Lucian. D. Nept. & Merc. π.
 ἔσιν, ὡ ἐμῇ, νῦν ἐντυχῶν τῷ Διῷ, ε. οὐδαμῶς, ὡ Πόσειδον.
 Π. ὡς αὖτε προσάγγελον αὐτῷ. ε. μὴ ἐνάχλει, φημι, ἕκασ-
 τὸν γὰρ, ὡς οὐκ ἂν ἰδοῖς αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι. Rom. I. 11.

22. ἀνήχθησαν] Hortus Adonidis p. m. 18. b. ἀνα-
 βαίνειν, ἔτω καὶ ἀνάγεσθαι τὸ ἐκ τῆς λιμένος ἀναπλέειν, ὃ
 τὸ ἀνάπαλιν καταπλέειν τε καὶ κατάγεσθαι· ὡς ἄνω γῆς
 κειμήλια καὶ ἔσας ἀναβασιμὸν τῷ πλεομένῃ ὕδατος, διὰ

τὸ ὑψὲ κείσθαι. vid supra V. 11. Demosth. pro Cor.
 ἡ τριήρης αὐτῇ κατελείφθη μὴ δυναμένη ἀνάγεσθαι.

Xenoph. Hell. 1. πυθόμενος ὅτι αἱ νῆες ἐξ Ἀβύδος ἀπηγ-
 μέναι εἴεν εἰς κυζικὸν — οἱ δ' ἀνήγοντο ἐπ' αὐτόν κ. ναυσὶν.
 Vide Matth. IV. 1. Eustathius II. ζ. p. 478, 5.
 ὁ γὰρ ἐκείθεν ἦκον εἰς τὸν ναυσταθμὸν καταβαίνειν, καὶ κα-
 τάγεσθαι, καὶ κατέρχεσθαι λέγεται κατὰ κυριολεξίαν ἀ-
 κολῶσαι δὲ πάλιν ὁ ἐκείθεν πλῆν — ἀναβαίνει, καὶ ἀ-
 νάγεται, ὥσπερ καὶ ἀναπλεῖ. Herodot. III. 109. ἀναχθέν-
 τες ἐκ τῆς κρατῆρας οἱ Πέρσαι. IV. 141. ἀναχθέντες ἐκ
 τῆς νῆος ἔπλεον. Lucianus Amor. 10. ἐπεὶ κακρὸς ἦν ἀ-
 γέσθαι, σύμπλως ἐβελήσαντας αὐτὸς ἐπειγόμεν. Schol.
 ἀνάγεσθαι λέγεται τῆς ναῦν, ὅτε ἀπὸ γῆς εἰς πῆλγος ἐρ-
 χεται. Lysias. τῇ δὲ προτροπῇ ἡ ἀνήγετο. Plut. Cat.
 p. 786. E. ἀνήχθη μὲν ἔχων ἀπαιτίας, ἔτλει δὲ.

23. ἐκινδύνεον] Æschin. ἐκινδυνεύσαμεν ἀπο-
 λείσθαι. Plut. Oth. p. 1069. B. ἐκινδύνευσαν μὲν (1. μί-
 κρῃ) ἰλθόντας ἀνελεῖν αὐτόν. Arrian. Epictet. III. 27.
 p. 372. Socrates σφαγῆναι μὲν ὅπου ἔδει, πρῶτος ἀτ-
 ῆς.

λέγοντες· Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, Σπολλύμεθα. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ
 25 καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Πᾶς
 26 ὅστις ἢ στίγμις ὑμῶν; Φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὕ-
 27 ῳ ἐπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῆς Γαδαρηνῶν, ἥτις ὅστις ἀντιπέραν τῆς Γαλιλαίας. Ἐξε-
 28 λθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τῇ γῇ, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμό-
 29 νια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἰμάτιον ὅδε ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ ἔκ ἐμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς
 28 μνήμασιν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀνακράζας, προσέειπεν αὐτῷ, καὶ Φωνῇ μεγάλη εἶπε·
 29 Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τῆς Θεᾶς; Δεῦμαί σε μή με βασανίσῃς. Παρήγγει-
 λε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συν-
 ηρπάκει αὐτόν· καὶ ἐδεσμεῖτο ἀλύσει καὶ πένθαις φυλασσόμενος· καὶ διαρρήσων τὰ δε-

ἐνέβη] ἀνέβη FL 2. 36. 37. 38. 48. 60. 69. 71. 74. 83. 86. 90. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. The-
 ophyllatus· + ὁ Ἰησοῦς GH 2. 12. 44. 52. 80. Versio Syr. εἰς] + τὸ M 69. 86. 87. 106.
 καὶ ἀνέστησαν] — Versio Syr. 23. ἀνέμου] + πολλὰ D.
 καὶ συνεπληρώθη καὶ ἐκινδύνουν] ἐκ τὸ πλοῖον ἡμελλε βυθίζεσθαι Versio Syr.
 συνεπληρώθη] συνεπληρώθη 28. 74. + τὸ πλοῖον 28. ἐκινδύνουν] συνεκινδύνουν 69.
 24. προσελθόντες δὲ] ἐπὶ προσελθόντες K 42. 66. 72.
 δαίμονα] δαίμονα Evang. 1. ἡγεῖραν 27. 46. 52. 66. ἐπιστάτα, ἐπιστάτα κύριε, κύριε D. Vers. Saxon.
 ἐπιστάτα] — 13. 46. 52. Evang. 2. 21. Editio *Complut.* *Plantin.* *Genov.* Versio *Copt.* *Vulg.* *Cyrillus* *Aët.*
 Eph. V. probante *J. Millio* prol. 1102. + σῶσον 73. ἐγερθεὶς] διεγερθεὶς 106.
 τοῦ ὕδατος] — D. *Marcion.* t. *Epiphania.* καὶ ἐπαύσαντο] — 44.
 ἐπαύσαντο] ἐπαύσαντο FG 1. 2. 4. 6. 40. 52. 53. 63. 67. Editio *Erasmi* 1. *Aldi.* Versio *Vulg.* *Cyrillus* l. c.
 γαλήνη] + μεγάλη 1. 4. 5. 6. 15. 27. 34. 36. 38. 42. 53. 65. 68. 72. Versio *Syriaca* posterior cum asterisco,
 in margine notat: Non in omnibus exemplaribus reperitur. *Æthiop.* *Arab.* *Codices Latini.*
 25. εἶπε δὲ] ἐκ εἶπεν L 33. 60. Evang. 18. Versio Syr. *Copt.* εἶπεν prius] — A 1. 42. 63. 72.
 φοβηθέντες δὲ] οἱ δὲ φοβηθέντες L. Versio Syr. *Codices Latini.* ἐθαύμασαν] ἐθαύμαζον 1.
 οὕτως εἰπὺν] εἰπὺν οὕτως 69. ἐπιτάσσει] + ἐκ τῷ κλύδωνι Versio Syr.
 καὶ τῷ ὕδατι] — 51.
 26. ἐκινδύνουν] κατέπλευσαν δὲ D. *Codd. Latini.* ἐκινδύνουντες 13. 69.
 Γαδαρηνῶν] Γερουσιῶν D. Versio *Vulg.* *Syriaca* posterior in margine. Γερουσιῶν L 1. 33. Versio *Copt.* *Ar-*
men. *Æthiop.* *Arab.* *Epiphania*, H. 66. probante *J. Millio* prol. 1493.
 ἀντιπέραν] πέραν M 44. 71. 86. ἀντιπέρα ADGHK 1. 3. 42. 45. 46. 51. 52. 53. 61. 69. 70. 72. 73.
 74. 89. 90. Editio *Erasmi.* *Aldi.* *Colinaei*, *Bogardi*, *Hefysibius*, *Theophylactus* Ed.
 27. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ] καὶ ἐξελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ G. ἐλθόντ' τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῆς Γα-
 28. δαρηνῶν Evang. 2. 12. 13. 17. γῆν] + καὶ D. *Colb.* ὑπήντησεν] ἀπήντησεν 9.
 αὐτῷ posterius] — 1. 33. 74. 89. 90. Versio *Armen.* τις] — D. *Codices Latini.*
 ἐκ τῆς πόλεως] — Versio *Vulg.* ἐκ posterius] ἀπὸ D.
 ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἰμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο] καὶ χρόνον ἱκανῶν [1. πολλὰ] ἰμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο L. 1. 33. Versio
 Armen. *Syriaca* posterior. *Æthiop.* ἐν οἰκίᾳ] ἐν οἰκῇ D. εἰς οἰκίαν 13. 69.
 ἔμενεν] ἔμενεν A 1. ἀπὸ] + ἢν L. Versio *Armen.*
 μνήμασιν] μνημείοις D 56. + καὶ ἐν τοῖς ὅροις ἢν κρᾶζον, καὶ κατακόπταν αὐτὸν λίθοις 64.
 28. καὶ ἀνακράζας προσέειπεν αὐτῷ] ἀνακράζεν D. καὶ prius] — 33. 61. ἀνακράζας] ἀνακράζας 69.
 μεγάλη] + καὶ D ex Emendatione. Ἰησοῦ] — D 1. 59. 67. 69. 106. Versio *Copt.*
 τοῦ Θεοῦ] — D. 1. 60. 83. 29. παρήγγειλε] παρήγγειλλεν AGK. 1. 12. 72. Edit. *Complut.* ἐλεγεν D.
 ἦ] — E a prima manu. πνεύματι] δαιμονίῳ D. ἐξελθεῖν] ἐξελθε D.
 τοῦ ἀνθρώπου] αὐτοῦ 33. καὶ ἐδεσμεῖτο] ἐδεσμεῖτο γὰρ D. *Codices Latini.* καὶ ἐδεσμεῖτο L.
 διαρρήσων] διερχομαι D. διαρρήσων 1. 2.

ἡ, καὶ ἐκινδύνουν ἀφιδέσασα. *Polyaen.* p. 649. ἄλ-
 λον διεσκέασεν τῇ αὐτῇ πανοπλίᾳ, ἄλλῃ δ' αὐτὸς ἐκινδύ-
 νουν. *Plut.* *Craff.* p. 559. F. τῶν δὲ πεμφθέντων ὑπὸ
 τῆς Πτολεμαίου πρὸς αὐτόν, ὡς ἐκινδύνουν.

24. Repetitio habet ἔμφασιν. *Ovid.* A. A. II. 91.
 Decidit atque cadens pater, o pater, auferor, inquit.

26. κατέπλευσαν] *Theophrast.* de C. Pl. IV. κα-
 ταπλέοντος Ἀθήναζε πρὸς. *Schol.* parv. in Il. ξ. 77.
 τὸ ὑγρὸν γὰρ ὑψηλότερον τῆς γῆς. διὸ ἀνάπλους μὲν ἀνα-
 γωγῇ, κατάπλους δὲ ἢ προσέρμησης. *Demosth.* . . .
 καταπλεύσας. *Herodian.* III. 9. 14. καταπλέον γὰρ ὁ
 σκάφος ναυσι πολλοῖς ἔκ εἰς ἃς ἐβάλετο *Ρωμαίων* ὄχθας
 καταπλέσθην. appello in portum, e mari in terram de-
 scendo. Oppositum ἀναπλέω. *Diodor.* S. IV. 32. Ἡ-
 ρακλῆς καταπλεύσας εἰς τὴν τραάδα. *Herodot.* I. 2. κα-
 ταπλώσαντες γὰρ μακρῇ νηὶ εἰς αἰάντες τὴν κολχίδα καὶ
 ἐπὶ φάσιν ποταμῶν. 165. καταπλεύσαντες εἰς τὴν Φαυαίην.
 166. καταπλώσαντες δ' εἰς τὴν Ἀλαλίην. *Arrian.* Exped.
 Alex. I. 18. 7. Νικάνωρ ὑποφθάνει τὰς Πέρσας Γ. ἡμέραις

πρότερος καταπλεύσας ἢ τὰς Πέρσας Μιλήτῳ προσχεῖν. III.
 2. 4. Ἡγέλοχος κατέπλευσεν εἰς Αἰγύπτου.

ἀντιπέραν] *Apollod.* Bibl. III. 11. Σαμοθράκην ἀπο-
 λιπὼν εἰς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον ἦλθε. *Conon* Narr. 14. 21.
 εἰς τὴν ἀντιπέρα γῆν. *Diodor.* S. III. 38. ἀπὸ πανόρους λι-
 μένος πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἤπειρον. *Philo* de Vit. Cont. p.
 485, 20. ὁδὸν — δι' ἧς ὁ λαὸς ἐπέβηκεν ἄχρι τῆς ἀν-
 τιπέρης ἡπείρου. *Jos.* A. II. 16. 3. ἔφθασαν ἐπὶ τὴν ἀντι-
 πέραν γῆν ἀπαθείς ἐκφυγόντες.

27. ἐκ τῆς πόλεως] Ex urbe oriundus erat, licet
 tum temporis in ea non habitaret. *Matth.* XIV. 35.
 1. *Macc.* VI. 3. *Judith* XIX. 16. *Matth.* XXVII. 57.
 χρόνον ἱκανῶν] XX. 9. XXIII. 8. *Act.* VIII. 11.
 XIV. 3. XXVII. 9. *Aristophanes* pac. 353. καὶ
 γὰρ ἱκανὸν χρόνον ἀπολλύμεθα. *Herodian.* III. 9. 1. δια-
 τριψας ἱκανὸς χρόνος ἐν τῇ *Ρώμῃ*.

29. πολλοῖς χρόνοις] *Plut.* de lib. Educ. p. 11. A.
 ἐν δεσποτηρίῳ πολλὰς κατσομένη χρόνους.

ἐδεσμεῖτο] *Moeris.* δεῖμα, ἀπληρώτως. δεσμῶν, ἐλλειπτικῶς.
 V v v v 3 δι-

δεσμά, ἡλαύνετο ὑπὸ τῆ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. Ἐπρωτίησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέ- 30
γων Τί σοί ἐστιν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε Λεγεών· ὅτι δαίμονια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.
Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ὀπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ 31
ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα ὀπιτρέψῃ αὐτοῖς 32
εἰς ἐκεῖνας εἰσελθεῖν. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαίμονια ὑπὸ τῆ ἀνθρώ- 33
που, εἰσῆλθεν εἰς τὰς χοίρας· καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη καὶ τῆ κρημνῆς εἰς τὴν λίμνην· καὶ ἀπε- 34
πνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενημένον, ἔφυγον καὶ — ἀπελθόντες· ἀπήγγει-
λαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰς ἀγρούς. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον πρὸς τὸ Ἰη- 35
σοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὰ δαίμονια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ
σφραγισμένον ὡς τὰς πόδας τῆς Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ 36
ιδόντες, ὡς ἐσάθη ὁ δαίμονισαίς. Καὶ ᾠώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος· καὶ ὡς 37
χώρῃ τῇ Γαδαρηνῶν, ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτοὺς δὲ
ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, ὑπέστρεψεν. Ἐδέετο δὲ αὐτῷ ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαι- 38
μόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὑπόστρεφε εἰς τὸ οἶκόν σου, 39
καὶ διηγεῖσά ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε, καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίη-
σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφαι τὸ Ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· 40
ἦσαν

- ἡλαύνετο] + ἦ D.
δαίμονος] δαίμονος C a prima manu D Versio Syr posterior in margine. τὰς ἐρήμους] τὴν ἐρήμον. D. 49.
30. ἐπρωτίησε] ἐπρωτίησε F. λέγων] — 1. 56. 58. Versio Goth. Syr. Codices Latini.
σοὶ ἐστὶν ὄνομα] ὄνομα σοὶ ἐστὶν C. σοὶ ὄνομα ἐστὶν D 1.
λεγεών] + ὄνομά μοι D. 74. ex emendatione. λεγιών L. Versio Syr. Copt.
ὅτι δαίμονια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν] πολλὰ ἦσαν δαίμονια D. δαίμονια πολλὰ] πολλὰ δαίμονια 69.
εἰσῆλθεν] εἰσῆλθον 44. 64. εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν] ἦσαν Codices Latini. 31. & παρεκάλει αὐτόν] παρεκάλειν δὲ D.
παρεκάλει] παρεκάλειν CFL 1. 33. 45. 53. 61. in ora 69. Evang. 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
ἀπελθεῖν] εἰσελθεῖν 7. 38. 32. ἱκανῶν] — D 49.
βοσκομένων] βοσκομένην D. fed in Vers. Latina: pascientium. K. 4. 6. 15. 42. 46. 64. 67. 69. 71. 72. 106. Ev.
3. Versio Syr. Ethiop. Codices Latini. & παρεκάλειν] παρεκάλειν δὲ D. & παρεκάλεισαν C. a prima manu. 33.
ἵνα] + μὴ A. ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκεῖνας εἰσελθεῖν] εἰς τὰς χοίρας εἰσελθασιν D. Codices Latini.
εἰσελθεῖν] ἀπελθεῖν G. 17. 59. 69. & ἐπέτρεψεν] ὁ δ' ἐπέτρεψεν D. 33. ἀπὸ τῆ ἀνθρώπου] — 28.
εἰσῆλθεν] ὤρμησεν D. εἰσῆλθον ACEGHK. 2. 12. 33. 46. 52. 66. 70. 71. 73. 74. 83. 86. 87. Evang. 5. 20. 24. pro-
bante J. A. Bengelio. & ὤρμησεν] ὤρμησεν δὲ D. + πάσα 69. Versio Syr.
ἀγέλη] + ἦ χοίρων 69. λίμνην] θάλασσαν 28. Codices Latini.
& ἀπεπνίγη] & ἀπεπνίγοντο C. ut videtur. ἀπεπνίγη 63. & ἀπεπνίγησαν 71.
34. γεγενημένον] γεγενός ACDKL. 1. 13. 15. 33. 42. 50. 63. 68. 69. 72. 106. γεγεμένον Editio Compl.
plus. Plantin. Genev. εἰφυγον] εἰφυγον D.
ἀπελθόντες] — ACDEFGHKL. 1. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 16. 27. 28. 33. 34. 35. 36. 38. a prima manu
39. 40. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 56. 57. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 69. 72. 73. 74.
76. 83. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 2. 5. 9. 11. 12. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Editio Erasmi, Aldi,
Colinaei, Bengelii, Bogardi. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque. Copt. Arab. Lutheri, Tigurina, Polani, Theophylacti.
Euthymius. probante J. Millio prol. 1247.
35. παραγενομένων δὲ ἐκ τῆ πόλεως, & θεωρησάντων καθήμενον τὸν δαίμονισαίον σφραγισμένον καὶ
μενον παρὰ τὰς πόδας τῆς Ἰησοῦ ἐφοβήθησαν D. ἀπῆγγειλαν] ἀπῆγγειλαν Colb.
ἦλθον] ἔρχονται 1. πρὸς] εἰς 47. 56. 58. 61. καθήμενον τὸν ἄνθρωπον] τὸν ἄνθρωπον καθήμενον 1.
ἐφοβήθησαν] ἐξεθαμβήθησαν 28. εἰσῆλθον δὲ] & ἐξῆλθον C. ut videtur. 1. Versio Syr.
δὲ] γὰρ D. καὶ αὐτοῖς] — 69.
&] — CDL. 33. 69. Versio Syr. Copt. Codices Latini. ἰδόντες] ἰδότες 59.
ὁ δαίμονισαίς] ὁ λίαν D. a prima manu. ληγαῖον ex emendatione. — J. Millio prol. 424.
37. & ᾠώτησαν] ᾠώτησαν δὲ D. & ᾠώτησεν AKM 44. 65. 69. 71.
αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς Γαδαρηνῶν] τὸ Ἰησοῦν πάντες, & ἡ χώρα D.
πλῆθος] + τὴ πόλιν καὶ 14. 28. τῆς Γαδαρηνῶν] — Colb. Versio Syr.
Γαδαρηνῶν] Γερασσηνῶν D. Versio Vulg. Γερασσηνῶν CL 1. 13. 33. 69. Versio Copt. Armen.
ἐπὶ φόβῳ] φόβῳ ἦ D. συνείχοντο] ἐνείχοντο 34. 39.
αὐτὸς δὲ ἐμβὰς] ἐμβὰς δὲ D. αὐτὸς ἐμβὰς A. Ev. 19. εἰς τὸ πλοῖον] — D. εἰς πόλιν CL 1.
38. ἰδέτο] ἰδέτο L. Cyrillus Act. V. ἰδέτο A. Thomas. καὶ ἰδέτο, οὐδ' ἐπλέτο, ἀλλ' ἰδέτο, & ἐπλέτο.
ἰωνικά ἦ. Phrynichus p. 160. ἰδέτο, ἐπλέτο, ἰωνικά ταῦτα. Ἡ δὲ ἀπὸ τῆς συνήθειας συναίρει, ἰδέτο, ἐπλέτο, ἐρέτο.
ἰρώτα D. δὲ] ἦ Editio Erasmi. αὐτοῦ] 5. 11. 46. 74. αὐτόν D.
ἰδέτο] — DL 1. Versio Copt. Codices Latini. Cyrillus.
ἐξεληλύθει τὰ δαίμονια] τὰ δαίμονια ἐξεληλύθει C. 1. 69. Editio Complut.

δεσμά] Andocides. δεσμά τε καὶ κακὰ, ὅσα τε καὶ
ἡ τῷ σώματι ἡσυχία. Lucian. Prometh. 1. ὡς βε-
βαίωσαν καταπαγεῖν τὸ δεσμῶν. vid. in Matth. XIII. 30.
ἡλαύνετο] Pausanias Lacon. τὸ γὰρ χρεῖον ἦν τὰς
Μεσσηνίας ἡλαύνει. Herodian. IV. 4. 5. ὑπὸ τῆς ἐπιθυ-
μίας ἐλαυνόμενος. 7. 1. τοιαῦτα δὲ πρῶτον ὑπὸ τῆς
τῶν ἔργων συνείσεως ἐλαυνόμενος. 1. συνείσεως.

31. ἄβυσσον] Aristophanes Ran. 138. ἀλλ' ὁ πλῆς

πολὺς εὐθὺς γὰρ ἐπὶ λίμνην μεγάλην ἤκει πᾶν ἄβυσσον.
Lex. MS Psal. ἄβυσσος, ὑδάτων πλῆθος ἀπέραντον.

42. ἀπῆλθεν] Jam jam moritura erat Marc. V.
23. ἐσχάτως ἔχει. Maximus Tyr. XXIV. 9. μέμφομαι
τῇ Σαυίτῃ ὁδορρομῇ, ὅτι [1. ὅτε] ἀπῆλθεν. Lucianus
Tox. 22. ἐπὶ δὲ ἀπῆλθεν, διαθήκας ἀπέλιπε. Epictetus
Arriani II. 23. τὸ γράφον ὅτι ἀπῆλθεν, ὅτι τὴν τελευ-
ταίαν ἔχοιτο μῆνα καὶ μακαρίαν ἡμέραν. Lysias de Ari-
stoph.

Φοβῆ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. ~ Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ὅτε ἀφῆκεν εἰσελθεῖν 51
 ἐδέξα, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὴν πατέρα καὶ τὴν μητέρα.
 Ἐκλαίον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε· Μὴ κλαίετε· ὅτι ἀπέθανεν, ἀλ- 52
 λά καθεύδει. Καὶ κατεγέλων αὐτῶν, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω 53
 πάντας, καὶ κρατήσας τὴν χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε, λέγων· Ἡ παῖς, ἐγείρε. Καὶ ἐπέ- 54
 στρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη ὡς θάψμα καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 55
 Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδεὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός. 56

ΣΥΓΚΑΛΕΣΑΜΕΝ δὲ τὰς δώδεκα — μαθητὰς αὐτῶν· ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ 1
 ἐξουσίαν ὅτι πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν 2
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι τὰς ἀσθενήσας. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μηδὲν αἴρετε 3
 εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδους, μήτε ῥάβδον, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον· μήτε ἀνὰ δύο 4
 χιτῶνας ἔχειν· Καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσελθῆτε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. Καὶ 5
 ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τοῦ οἴκου καὶ ἐκείνης, καὶ τὸ κοινοῦ τὸν 6
 ποδῶν ὑμῶν σποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς 6
 κώ-

~ ἐλθὼν

~ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον

51. εἰσελθὼν] ἐλθὼν ACFHKLM. 1. 2. 3. 10. 11. 12. 13. 16. 27. 28. 33. 34. 36. 37. 38. 39. 42. 45. 49. 51. 52. 59. 60.
 61. 62. 63. 64. 66. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 91. Evang. 2. 5. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Editio
 Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii. Versio Vulg. Syr. utraque Goth. Arab. Theophylactus. probante J. Millio p. 1378.
 εἰσελθεῖν] + σὺν αὐτῷ D. 38. Versio Vulg. εἰσελθεῖν ἐδέξα] τινα εἰσελθεῖν 69.
 οὐδένα] τινα D. 38. 69. + σὺν αὐτῷ L. 69. Versio Syr. utraque Goth. Aethiop. Arab.
 Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην] Ἰωάννην ἐ. Ἰάκωβον CDEFGK 1. 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48.
 50. 52. 54. 55. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 66. 69. 71. 72. 76. 83. 86. Colb. tres. 106. Evang. 2. 3. 13. 14.
 16. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Editio Complut. Erasmi 1. Aldi, Plantini, Bengelii, Genev. Versio Sax. Codices
 Latini. Syra posterior. Arab. Chrysostomus, Damascenus I. 1. Theophylactus. probante H. Grotio. infra IX. 28.
 τὴν πατέρα] τοῦ πατρὸς D. 52. ὁ δὲ] + Ἰησοῦς 33. Versio Syr. κλαίετε] καίετε D. a prima manu.
 οὐκ] οὐ καὶ CDL 1. 13. 16. 64. 69. 71. Ev. 11. 19. Versio Syr. prior, & posterior cum asterisco. Goth. Cyrillus Aet. V.
 ἀπέθανεν] + τὸ κοράσιον FLM 1. 13. 33. 64. 69. 106. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Goth. Syr. posterior, &
 in margine notat: non in omnibus exemplaribus reperitur. Cyrillus l. c. 53. αὐτῶν] αὐτὸν C. ex emend.
 54. ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ] — DL 1. Versio Aethiop. Codices Latini. probante J. Millio prol. 417. 1362.
 ἔξω] — C. a prima manu. Versio Goth. ἔξω πάντας] πάσης ἔξω A. 72. 106. Vers. Syr. Theophylactus.
 εἰσελθεῖν] + αὐτὴν Versio Syr. prior, & posterior cum obelo. λέγων] — 1.
 ἐγείρε] ἐγείρε D. 1. 33. ἐγείρεται L. 55. ἐπέστρεψε] ἐπέστρεψεν D.
 διέταξεν] ἐπέταξεν D. διέταξεν Evang. 21. αὐτῇ δοθῆναι] δοθῆναι αὐτῇ D. 1. 69. 106. Codices Latini.
 56. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν] οἱ δὲ γονεῖς αὐτῆς θεωρῶντες ἐξέστησαν, παρήγγειλεν δὲ D.
 μηδεὶ] μηδὲ D. a prima manu. Sed Verf. Latina: nemini.
 1. δὲ] ὁ Ἰησοῦς 2. + ὁ Ἰησοῦς FG Editio Erasmi 1. Versio Syr.
 μαθητὰς αὐτῶν] — ADKM. 1. 3. 9. 10. 11. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 42. 44. 46. 47. 49. 50. 51. 52.
 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 66. 68. 71. 72. 74. 80. 83. 86. 87. 90. 91. 106. Editio Erasmi,
 Aldi, Bengelii, Bogardi. Versio Syra prior, Lutheri, Tigurina. Dialogus c. Marcionit. Theophylactus, Euthymius.
 probante H. Grotio, J. Millio. prol. 1346. ἀποστόλους L. 12. 16. 33. 67. 69. Versio Vulg. Goth. Sax. Goth.
 Syra posterior. μαθητὰς 12.
 2. ἀπέστειλεν αὐτοῖς] — 50.
 ἀσθενήσας] ἀσθενεῖς ADL 1. 38.
 τὴν] — 69.
 ῥάβδους] ῥάβδον C a prima manu DE a prima manu FLM 1. 11. 13. 33. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 46. 52. 54.
 61. 64. 69. 76. 86. 106. Evang. 5. 18. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 2. Bogardi. Versio Vulg. Syr.
 Aethiop. Arab. μήτε ἄρτον] — 57. 63. Versio Goth.
 μήτε ἀργύριον] — Evang. 5. 21.
 ἔχειν] ἔχετε FL 33. Versio Vulg. Syr. Goth. Etymol. ἀπαρμεφάτω δ' εἰ συντάσσεται ἡ μὴ ἀπαγέρουσιν, εἰ θέσται
 Διότι πάντες ῥήματα ἀρχὴν τὸ ἀπαρμεφάτω κρείττον δὲ εἰς ἐπὶ, ὅτι ἡνίκα μὴ ἀπαρμεφάτω συντάσσεται, ἀντὶ προσω-
 τακτικῆς ἐγκλίσεως κεῖται, ὡς ἐν τῷ. Od. α. 39. μήτ' αὐτὸν κτείνειν [τ' ἀγαμέμνονα ὁ αἰγισθῶ] μήτε μιν αἰσθῶ ἀποι-
 τας, ἀντὶ τῆς μὴ ἴσο μνηστῆρ' ἑναιαυτῶν αὐτῶν. Καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τ. 261. Μὴ μὲν ἐγὼ κέρη Βρσηπιδὶ χεῖρας ἐνέικας συνί-
 χως ᾧ ὁ ποιητὴς τοῖς ἀπαρμεφάτοις ἀντὶ προσωτακτικῶν ἐχρήσατο. 4. ἢ] + δ' M. 1. 29.
 ἂν] — 47. 53. 55. 61. 66. a prima manu. + πόλιν ἢ 106. Versio Syra posterior.
 καὶ ἐκεῖθεν] καίκεθεν D. + μὴ 38. Versio Vulg. καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθαι] ἕως ἂν ἐξέλθῃτε Versio Sax. Goth.
 5. δέξων] δέχων AC a prima manu KM. 1. 33. 63. 71. 86. Editio Erasmi 1. Aldi. δέξων] 53. 106.

νόσον πρὸς Δαπάναισι σῶσαι. Cleander apud Plus. de
 Aud. Poet. p. 33. C. σῶμα δ' εἰς νόσους πρὸς Δαπά-
 ναισι ἐπιτίμψαι. Demosth. pro Cor. προσωαυλώσας εἰς τὰ
 ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐστίας τρία τέλαντα.

1. Plus. Syll. p. 478. A. Μισθόδατη συμμαχίαν δι-
 δόντι καὶ δυνάμιν ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν. contra.

7. Intendit significationem διὰ Aelianus V. H. IV.
 17. ἐχθρῶν τὴν διὰ τὴν διαπορθεῖν ὑπὲρ τινος αὐτῶν. Josephb.

A. prooem. ὅπως ἂν μὴ τινος τῶν ἀναγνωστομένων διαπο-
 ρῶσι. Polyb. I. 60. διηπόρει, τί δὲ χρῆσθαι τοῖς παρῶσι.

12. κλίνειν] XXIV. 29. Herodot. IV. 181. ἀτο-
 κλισμένης δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὲρται τῶν ψυχρῶν, ἐς ἃ δίδεται τὸ
 ὄψις. Apollon. . . κλινάμενος κλίνε. Livius IX.
 32. Sol meridie se inclinavit. Q. Curtius IV. 7. 22
 die inclinato in vespem. Arrian. Exped. Alex.
 III. 4. 4. ἐγκλινάμενος κλίνε εἰς ὀψέρας. Plin. Ep. VII.
 27,

7 κώμας, εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχῶς. Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης
τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν πάντα· καὶ διηπόρει, λέγων τὸ λέγειν ὑπὸ τιναν, ὅτι Ἰωάννης
8 ἐγγήγερ] ἐκ νεκρῶν. Ὑπὸ τιναν δὲ, ὅτι Ἡλίας ἐφάνη· ἄλλων δὲ, ὅτι προφήτης εἰς τ'
9 δεχαίων ἀνέστη. Καὶ εἶπεν — ὁ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ὅστις ἐστὶ
10 αὗτος, ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ ὑποτρέψαντες οἱ ἀπὸστολοι
διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὡς ἐλαβὼν αὐτὸς, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τό-
11 πον ἔρημον πόλεως καλεσμένης Βηθσαϊδά. Οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ
δεξάμενοι αὐτὸς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν χρείαν ἔχοντας
12 θεραπείας ἰατοῦ. Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα, εἶπον αὐτῷ·
Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ τὰς ἀγροὺς, καταλύ-
13 σωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὡδὲν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Δό-
τε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Οἱ δὲ εἶπον· Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰ-
14 χθύες, εἰ μὴ τι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸ λαὸν τῶτον βρώματα. Ἦ-
σαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι, εἶπε δὲ πρὸς τὴν μαθητὰς αὐτῶν· Κατακλίνετε αὐ-

Evang. 18. 19. 21. Editio *Erasmi* 2. ἀπορίως] — 56. 58. 61. ἐκ D 64. ἐ posterior] — D.
τὸ κοινοῦ δὲ τὸ ποδῶν ἡμῶν ἀποτινάξαι] ἐκτινάξαι τὸ κοινοῦ τὸ ποδῶν ἡμῶν D.
ἐπ' αὐτούς] ἐπ' αὐτοῖς 36. Evang. 11. αὐτοῖς 28. 47. 54. 69. Evang. 5. 21.
6. ἐξερχόμενοι] ἐρχόμενοι 3. δι] + οἱ ἀπὸστολοι Versio Syr.
διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας] κατὰ πόλεις καὶ ἔρχοντο D. + καὶ πόλεις Versio Syr. Armen. Aethiop. Dial. c.
Marcion. τὰς] — 40. 7. Ἦκουσε] ἀκούσας D.
γινόμενα] γινόμενα A. 1. 15. 46. 48. 69. Editio *Erasmi*, *Colinaei*.
ὑπ' αὐτῶν] — C a prima manu DL. 69. Versio Copt. Codices Latini. ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Evang. 17.
πάντα καὶ διηπόρει] ὑποείρετο D. ἐγγήγερ] ἐγγήγερ L 1. 69.
ἐγγήγερ] ἐκ νεκρῶν] ἐκ νεκρῶν ἀνέστη D. ἐκ] + τὸ 47. 71. ἀπὸ τὸ 44. 69. Editio Complut. Plantin.
8. ὑπὸ τιναν] ἄλλοι 69. ἄλλων] ἄλλοι D.
εἰς] — D. 69. Versio Syr. Copt. Codices Latini. τις CL 1. 13. 33. 60. Evang. 18. Versio Goth.
9. καὶ εἶπεν] εἶπεν δὲ DL 1. 13. 33. 69. Versio Copt.
ο] — ACD FHKM 3. 9. 10. 12. 14. 44. 50. 51. 54. 57. 59. 61. 62. 65. 66. 68. 72. 73. 74. 83. 86.
90. 106. Ev. 18. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Stephani* 1. 2. *Complut.* *Bengelii*. Codices Lat. *Theophylactus*
Ἡρώδης] + ὅτι D. περὶ δὲ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα] ἐκ οὐδὲ, πολλὰ γὰρ ἀκούω περὶ αὐτῶν 28.
ἐγὼ ἀκούω] ἀκούω ἐγὼ A. a prima manu. Versio Syr. Codices Latini. ἀκούω L. Evang. 2.
ἀκούω τοιαῦτα] ταῦτα ἀκούω DF. 59. 69. 91. ἰδεῖν αὐτόν] αὐτόν ἰδεῖν D.
10. ὑποτρέψαντες] ἀποτρέψαντες 48. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ 69. + πάντα 60. ἐποίησαν] + ὅσα ἐδίδαξαν A.
ἐπεχώρησε] ἀνέχωρησε D 51. 57. Colb. Versio Vulg. ὑπεχώρησαν 71. — 69. Versio Syr.
τόπον ἔρημον] ἔρημον τόπον A. τόπον 1.
τόπον ἔρημον πόλεως καλεσμένης] κώμην λεγομένην D. πόλιν καλεσμένην 33. Versio Copt.
πόλεως καλεσμένης] — Versio Syr. Codices Lat. prob. *Bengelii*, *J. Millio* prol. 417. πόλεως καλεσμένης Βηθσαϊδά] — 69.
Βηθσαϊδά] Βηθσαϊδαν AFL 2. 3. 9. 10. 12. 15. 36. 38. 40. 44. 45. 63. 64. 68. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 91.
Evang. 17. Versio Goth. 11. δεξάμενοι] ἀποδεξάμενοι DL 1. 11. 33. 67. 69. 106.
αὐτοῖς] + τὰ M. 12. 33. 44. 67. 69. 73. probante *J. Pricaeo*. ἐ τοὺς] τοὺς δὲ 69.
θεραπείας] + αὐτοῦ, πάντας D. αὐτοῖς] ἰατοῦ L 7. 13. 27. 28. 33. 60. 69. 71. Evang. 17.
12. καὶ] ἡδὲ 60. δώδεκα] μαθηταὶ αὐτῶν Versio Syr. + τὸ Ἰησοῦ F.
εἶπον] εἶπαν L. 8. comm. 13. τὸν ὄχλον] τὴν ἐχλῶν 27. 34. 39. 46. 48. 49. 50. 54. 80.
ἀπελθόντες] πορευθέντες ACDL. 33. 69. Evang. 18. 19. τοὺς] — 1. 69. + κύκλῳ 28.
καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν] — D. καὶ ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα Versio Goth. τόπῳ] — 64.
13. αὐτοῖς ὑμεῖς] ὑμεῖς αὐτοῖς 74. εἶπον] εἶπαν DL.
πλεῖον] πλεον D 1. πλεῖον FM 71. πλεῖον 61. Editio *Erasmi*, *Colinaei*.
δύο ἰχθύες] ἰχθύες δύο ACEFGH 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 89. 90. 106. Editio *Complut.* *Plantin*.
Bengelii. Versio Goth. Codices Latini. εἰ μὴ τι] μὴ 1. πορευθέντες ἡμεῖς] ἡμεῖς πορευθέντες D.
ἀγοράσωμεν] ἀγοράσομεν 1. 10. 45. 47. 48. 51. 52. 54. 56. 57. 58. 65. 66. 72. in ora 74. 83. 86. 106. Ev. 18. Edit. *Comp*.
εἰς πάντα τὸ λαὸν τούτων βρώματα] βρώματα εἰς πάντα τὸν ὄχλον τούτων. 1. 1. Cor. VII. 8. 2. Cor. XIII. 5.
πάντα] — Versio Copt. Armen. ἅπαντα 71. λαὸν] ὄχλον 1. Editio *Erasmi* 1.
τῶτον] — 57. 64. Versio Copt. 14. γὰρ] δὲ L. Versio Copt. Vulg.
ὡσεὶ ἄνδρες] ἄνδρες ὡσεὶ 1. *Theophylactus*. ἄνδρες ὡς D Codices Latini.
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ] αὐτοῖς Versio Syr. + ὁ Ἰησοῦς F Versio Syr.

27. inclinato die spatiabatur in porticu.
ἐπισιτισμόν] *Glossar*. Commeatus, ἐπισιτισμός. *De-*
mosth. pro *Coron.* ἔχοντες ἐπισιτισμόν ἡμεῶν μ. *Thucy-*
cid. VIII. 95. οἱ δὲ ἔτυχον ἐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστοι ἐπι-
σιτιζόμενοι, ἔδιν γὰρ ἐπὶ αὐτοῖς. *Schol.* λαμβάνοντες. *He-*
fychius. ἐπισιτισμόν, ἐροδισμὸν. *Xenophon* *Hell.* III.
ἐγένετο αὐτῇ ἡ στρατία ὡς περὶ ἐπισιτισμὸς τῇ Πελοποννήσῃ.
Herodian. VI. 7. 3. τῶν ἐπισιτισμῶν αὐτοῖς τοσούτων ὄ-
των. *Pollux* VI. 34. ἀπὸ δὲ σίτου — ἐπισιτισμός. *Dio-*
dor. Sic. IV. 48. τὰς δὲ ἀργοναύτας ἐπισιτισσάμενους ἐκ-

πλεῖ. *Thucyd.* VI. 94. ἐπισιτισσάμενοι. *Schol.* ἦσαν ἐφά-
δια λαβόντες. *Arrian.* Exped. Al. III. 20. ἐπισιτισσά-
μενος δὲ αὐτῷ, ὅτι ἔρημον τὴν πρὸς τὴν χώραν ἦκεν. *Lucian.*
Alex. 6. ἐπισιτισσάντο τε τὰ ἀρκύντα. Bis accus. 28.
εἶπε δὲ ἰκανῶς ἐπισιτισσάτο. *Gall.* 16. ἄνθρωποι ἐκακοδαμίων
ὀλίγων τῶν ψυχμάτων ἦσαν ἐστὸν βίον ἐξ ἐκείνῃ ἐπισιτισσάμενοι.

14. κατακλίνετε] *Plat.* κατακλινέντος τῷ Σακράτῃ
καὶ διεικνίσαντος. *Athenaeus* VIII. p. 363. F. ἔτε κα-
τακλίνεσθαι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθος, ἀλλὰ δαίνεσθαι ἐξήμε-
ροι. *Ælian.* VIII. 7. συμπάρελαβε δὲ εἰς τὸ συμπόσιον

αὐτὰς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα. Καὶ ἐποίησαν οὕτω καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας. Λαβὼν 15
 δὲ τὰς πέντε ἄρτους καὶ τὰς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸ ὕψος, εὐλόγησεν αὐτὰς· καὶ 16
 κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ὡς ἔατιναι τῷ ὄχλῳ. Καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτά- 17
 σθυσαν πάντες· καὶ ἦρθη τὸ ὑψίστουσαν αὐτοῖς κλασμάτων, κόφιοι δώδεκα. Καὶ ἐ- 18
 γένητο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπη-
 ρώτησεν αὐτὰς, λέγων· Τίνα με λέγεσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· 19
 Ἰωάννην τὸ βαπτιστὴν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τις τῶν δεσφαιῶν ἀνέστη.
 Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε· Τὸν 20
 Χριστὸν τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγαλε μηδενὶ εἰπεῖν τῆτο, εἰπὼν· 21
 Ὅτι δεῖ τὸ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων 22
 καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ σποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. Ἐλεγε 23
 δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸ
 σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. Ὃς γὰρ ἀνὰ θέλησιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σώ- 24
 σαι,

κλισίας] + ὡς DL. 33. Origenes in Matthaeum. ἀνά] — 73.
 15. ἔτω] + οἱ μαθηταὶ Versio Syr. — 87. καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας] — D.
 ἀνέκλιναν] κατέκλιναν L. 1. 33. 69. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. 2. ἐκλιναν 59.
 ἅπαντας] πάντας 33. πάντες Versio Vulg. ut quidem Erasmus putat, probante T. Beza. αὐτοὺς 1.
 16. ἔραν] + προσήγατο καὶ D.
 εὐλόγησεν] ὑψίστουσαν AF. + ἐπ' D. Codices Latini. Marcion. probante T. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5.
 καὶ κατέκλασε] — D. + τοὺς ἄρτους 74.
 μαθηταῖς] + αὐτοῦ L. 33. 69. Versio Vulg. Syr. prior & posterior cum asterisco.
 παρατιθέναι] παραθεῖναι 1. Evang. 12. 18. 19. παρατιθέναι 69. τῷ ὄχλῳ] τοῖς ὄχλοις D.
 17. καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες] πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν 69. Versio Syr. πάντες] ἅπαντες 69.
 ὑψίστουσαν] ὑψίστουσαν 14. 67. 73. περίσσευμα D. 5. 13. 61. in ora. 69. αὐτοῖς] τῷ D. Versio Syr.
 δώδεκα] δεκάδύο D. 18. αὐτὸν προσευχόμενον] αὐτὸς D. συῆσαν] συῆσθαι Evang. 17.
 μαθηταί] + αὐτοῦ M. 1. 11. 60. 69. 71. 106. Evang. 18. 19. Versio Goth. Syr. Codices Latini.
 λέγουσιν οἱ ὄχλοι] οἱ ὄχλοι λέγουσιν 1. ὄχλοι] ἄνθρωποι A. Versio Arab. Athanasius Synopf. Dial. c. Marcion.
 19. εἶπον] εἶπαν D. + οἱ μὲν 106. Versio Syra posterior cum asterisco. + ἔτεροι δὲ Ἰερεμίαν 69.
 ὄχλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν δεσφαιῶν ἀνέστη] ἢ ἔνα τῶν προφητῶν D. τίς] — F. ἀνέστη] — 56. 58.
 20. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος] πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς C. 1. Versio Coft.
 ὁ] — GH. 3. 9. 10. 11. 12. 44. 69. 72. in ora 73. 74. 83. 87. 90. 106. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Ste-
 phani 1. 2. Bengelii, Bogardi. χριστὸν] + υἱὸν D. Versio Goth. Sax. σὺ εἰς χριστὸν Θεὸς Versio Coft.
 21. αὐτοῖς] — 69. 72. in ora. αὐτὸς 9.
 παρήγγαλε] + αὐτοῖς K. 28. 42. 63. Versio Syr. prior, & posterior cum asterisco.
 εἶπεν] λέγειν ACDLM. 1. 15. 28. 33. 42. 60. 68. 69. 71. 72. 86. Evang. 19. Origenes in Matth. probante
 Bengelio & J. Millio prol. 1471. 22. ἐδοκιμασθῆναι] — 28.
 ἀπὸ] ὑπὸ D. 1. Colb. Theophylactus. πρεσβυτέρων] ἀρχιερέων & πρεσβυτέρων 69.
 τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] μετ' ἡμέρας τρεῖς D. Codices Latini. Marcion. in Dial. & Tertull. IV. & Eriphan.
 ἐγερθῆναι] ἀναστῆναι ADF a prima manu K. 1. 27. 37. 42. 47. 56. 58. 61. 63. 68. 69. a prima manu 72.
 23. ἐλθεῖν] ἔρχεσθαι AC a prima manu DKL. 1. 15. 27. 33. 42. 63. 69. 72. Evang. 18. 19. Origenes exh.
 ad Martyr. probante Bengelio, & J. Millio prol. 676. ἀκολουθεῖτω] Colb.
 ἀπαρνησάσθαι] ἀρνησάσθαι ADKL. 33. 42. 72. Origenes. ἐἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ] — D. Codices Latini. Origenes.
 καθ' ἡμέραν] — CDEFGH. 2. 3. 5. 8. 9. 10. 12. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 48. 49.
 51. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 67. 68. 71. 72. in ora ἐν ἄλλῳ τῷ καθ' ἡμέραν οὐκ ἔν. 73. 74. 82. 83.
 86. 87. 88. 90. 91. Colb. tres. 106. Evang. 13. 14. 17. 18. Editio Complut. Versio Syra posterior habet cum
 asterisco, & notat in margine: non in omnibus exemplaribus reperitur. Codices Latini. Euthymius, Theophylactus.

καὶ τὰς ἰδιοχένας, καὶ κατέκλιναν ἀντιπροσώπως αὐτῷ. Longus IV. τὰς κώμητας κατακλίνας εἰς τὴν πολυτελεῶς. Plut. Cato p. 787. A. ἐδιδόντι δὲ καθήμιον, ὡς τῆς ἡμέρας τὴν κατὰ φάσμαλον ἐγὼν ἦσαν, καὶ τῆτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πένθει, τὸ μὴ κατακλίνῃαι πλὴν καθεύδων. & 792. B. μετὰ πολλῶν ἐδιδόντι καθήμιον, ὡς περ εἰσὶ μετὰ τὴν μάχην· καὶ γὰρ κατεκλινῇ πλὴν καθεύδων. Appian. Parth. p. 261. τὸν μὲν Σιλάκην κατέκλιναν οἱ ὑπηρέται, βασιλέως κελύσαντος.

κλισίας] Jos. A. XII. 2. 11. διμῆρὴ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως προσέξαι τὸν βασιλέως. Τὰς μὲν γὰρ ἡμῖς ἐκείλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατεκλινῇαι, τὰς δὲ λοιπὰς μετὰ τὴν αὐτὴν κλισίαν.

18. συνῆσαν] Herodian. VI. 7. 8. τοῖς τε συνῆσι φίλοις. 25. Theon Prolog. III. οἱ τῶν μυζῶν πολλὰκις ὁμιλῶντες, καὶ ἐκὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀπολλύουσι. I-

saes de Agniae haered. ἅπαντα γὰρ καὶ τὴν τριῆρη καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἀπώλειαν.

27. Targum Efa. LIII. 11. videbunt regnum Messiae fui.

29. Libanius O. XIX. p. 491. B. C. ἐκ ἐξέτατο τῆς αὐτῆς φύσεως Ζεὺς ταῖς μεταβολαῖς, αἷς ἀκρόμοις, ἀλλὰ ἀπαπειλῶν τὰς κειρὲς πάλιν ὁ αὐτὸς ἦν. Καὶ περὶ τῆς ἀθῆνης καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, ὅσοις ἐπὶ ἄλλοις ἀλλοιωθῆναι, ταυτὸ λέγει τις ἄν — ἐ γὰρ ἐστὶ ἀίσχρως εἶδεναι τὸ πᾶ-
 σας δέχισθαι μορφὰς μετὰ τὰς διὰς.

31. ἔξοδον] Eusebius Chron. p. 66. ἀπαγόμενος πρὸς τὸ θανάτῳ λέγεται — προσιεῖν, ὡς ἐντεῖχεται αὐτῷ κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα μετὰ τὴν ἔξοδον — φανείναι Ἰάκωβος κἀνὰ τὰ περὶ διαμοῦς τῆς ψυχῆς, καὶ καθαρωτέρῳ φωτὶ μετὰ τὴν ἔξοδον δηγήσατο. Ταῦτα Πλάταρχος ὁ χαρμῶντος ἱστορεῖ. Seneca de Tranquill. 14. Observare, inquit

σαι, ὧς πολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ὧς πολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἕνεκεν ἐμοῦ, ὅτι σῶσει αὐ-
 25 τήν. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, εἰ αὐτὸν δὲ ὧς πολέσας, ἢ
 26 ζημιωθείς; Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυθῇ με καὶ τῆς ἐμῆς λόγους, τῆτον ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου
 ἐπαισχυθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς, καὶ τῆς πατρὸς, καὶ τῆς ἀγίων ἀγγέλων.
 27 Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ τινες τῶν ὧς ἐστηκότων, οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως
 28 ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐγένετο δὲ μετὰ τῆς λόγους ταύτης ὥστε ἡμέραι ὀκτὼ,
 καὶ ὧς λαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος πρὸς εὐσεβῆ.
 29 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πρὸς εὐσεβῆ αὐτὸν, τὸ εἶδεν τῆς προσώπου αὐτῆς ἑτέρον, καὶ ὁ ἱμα-
 30 τισμὸς αὐτῆς λευκὸς ὡς ἄστρα πῦρ. Καὶ ἰδὼν, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν
 31 Μωσῆς καὶ Ἠλίας. Οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς, ἣν ἐμελλε πλῆρην
 32 ἐν Ἱερουσαλὴμ. Ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνῷ. ἀφ' ἑαυτοῦ ἠρ-
 33 τες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτῆς, καὶ τῆς δύο ἀνδρῶν τῆς συνεστῶτας αὐτῷ. Καὶ ἐγένετο ἐν
 τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα,
 κα-

Origenes I. c. & H. 2. probante J. Millio prol. 676. 1363. 24. ᾧ] — Editio Erasmi 1. Aldi.
 ἂν] ἐάν CGH. 1. 90. Evang. 2. 17. Editio Complut. Bengelii, Erasmi 1. Plantin. Theophylactus.
 ψυχὴν αὐτῆς posterius] αὐτῆς ψυχὴν F. ἕνεκεν ἐμοῦ] δι' ἐμέ 69.
 ὅτι] — 56. Versio Vulg. Goth. αὐτὸς 63. ἕως 73. 25. ὠφελεῖται] ὠφελεῖ CD.
 ἄνθρωπος κερδήσας] ἄνθρωπος κερδήσας D a prima manu, ἄνθρωπος ἐκ ἐμενδicatione. ὅλον] — 59.
 ὧς πολέσας ἢ ζημιωθείς] ὧς πολέσαι ἢ ζημιωθῆναι D. 26. ἂν] ἐάν C. με] ἐμέ D. λόγους] — D.
 τούτων] τὸν τοιούτων 28. δόξῃ] βασιλείᾳ 60. αὐτοῦ] — 59.
 τοῦ πατρὸς] μετὰ τοῦ πατρὸς 64. + αὐτοῦ D 65. ἄγιον] — 59. 61.
 27. ὑμῖν] + ὅτι D. Colb. & comma ante ἀληθῶς L. 34. 35. 40. inf. XII. 44. XXI. 3.
 ἀληθῶς] + ὅτι KM. 12. 45. 71. τινες] — H. ὥς] αὐτῆς L 1.
 ἐστηκότων] ἐστῶτων AEDFGHKM. 1. 2. 9. 11. 14. 36. 40. 42. 44. 45. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56.
 57. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 69. 71. 72. 86. 90. 91. 106. Colb. Evang. 2. 12. 14. 18. 19. 20. 21. Editio
 Complut. Plantin. Bengelii, Genev. Origenes. αὐτῆς] οἵτινες Colb. 27. 42. A.
 γεύσονται] γεύσων] ACDFK. 1. 10. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 45. 48. 49. 51. 53. 54. 60. 67. 70. 72. 74. 83.
 86. 89. 90. 106. Evang. 2. 18. 21. Editio Colinaei, Bengelii, Bogardi, Theophylactus. Origenes in Matth.
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ D. Origenes in Matth. & Jo. VIII. 52.
 + ἐληλυθῆναι ἐν δυνάμει 76. a prima manu. 28. δι] — 69. τοὺς λόγους] — Versio Syra posterior.
 τούτους] — Editio Erasmi. ὥς] ὡς HL. 44. 45. 51. 69. 70. 71. 74. 90.
 καὶ prius] — H. παραλαβὼν] + ὁ Ἰησοῦς 73. 80. Versio Syr.
 τὸν] — ACDGH. 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 106. Evang. 6. Editio Complut. Theophylactus.
 Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον] Ἰάκωβον ἐκ Ἰωάννη DL 38. 64. 67. 68. 71. 74. 86. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Aethiop.
 Arab. Correctorium Bibliorum: Matthaeus & Marcus praeposunt Jacobum Joanni, contra Graeci & Antiqui. An-
 tipater Bostr. Andreas Cret. προσεῦχασθαι] — L. 29. τὸ εἶδεν] ἢ ἰδὼν D Origenes in Jo. XIII. 31.
 ἑτέρον] ἢ ἑαυτοῦ D. Versio Copt. Armen. ἑτέρα ἐκ ἡλαιοῦ Origenes. + ἐκ ἡλαιοῦ Versio Syra posterior cum aster.
 αὐτοῦ posterius] ἐγένετο Origenes. + ἑτέρος 28. Versio Armen. + ἐγένετο Versio Syra posterior cum asterisco.
 30. συνελάλουν] συλλαλῶντες 36. 53. οἵτινες ἦσαν] ἦν δὲ D. Codices Lat. οἱ ἦσαν C. a prima manu.
 Μωσῆς] Μωϋσῆς D 12. 15. 46. 50. 65. 67. 68. 69. 72. 80. Evang. 6. 19. Editio Aldi.
 31. αὐτῆς] — D. ὀφθέντες] + αὐτῶν M. 60. 71. 86. 106. Ev. 2. 13. 19. 24.
 ἐν] + τῇ A. ἐν δόξῃ ἔλεγον jungit J. Vossius i. c. ἐδόξαζον. δόξῃ] + ἐκ 54. 56. 58. 61. 71. Ev. 2. 13.
 ἔλεγον] + δὲ DC a prima manu 12. 16. 69. 106. Evang. 6. Versio Syra utraque.
 ἐξοδὸν] δόξαν 15. 27. 37. 64. 72. in ora. Euthymius.
 ἡμελλε] ἡμελλε AC. Thomas. ἡμελλε ἀπικαι, οὐκ ἡμελλε. inf. X. 1. ἡμελλε D. ἡμελλε 2.
 ἐν] εἰς D. 32. ὑπνῷ] + καὶ 1. + καὶ μόλις Versio Syr. εἶδον] ἰδὼν L.
 δύο] — 60. ἀνδρῶν] 1. + συλλαλῶντας ἐκ 28.
 33. ἀφ' ἑαυτοῦ] ἀφ' ἑαυτοῦ D. ὁ] — A 3. 44. 72. 73. 74. 90. Ev. 6. 24. probante Bengelio.

Canus, proposui illo velocissimo momento, an
 fenfurus sit animus, exire se. Cic. de Legg. I. 1.
 Non longe a tuis audibus inambulans post exces-
 sum suum Romulus Proculo Julio dixerit, se Deum
 esse. Valer. Max. III. 2. 14. Tui quoque clarissi-
 mi excessus, Cato, Utica monumentum est, in
 qua ex fortissimis vulneribus tuis plus gloriae quam
 sanguinis manavit. Plinius Ep. VI. 16. ad Tacit.
 Petis, ut tibi exitum avunculi me scribam. —
 nec tu aliud quam de exitu ejus scire voluisti. & 25.
 Nec postea aut epistolas ejus, aut aliquem de exitu
 nuntium accepi. Quintilian. in Mathemat. Com-
 mendo vobis exitum meum. Cic. Bruto. 96. Fortu-
 natus illius exitus, qui ea non vidit, cum fierent,
 quae praevidit futura — Sed illum videtur felici-
 tas ipsius, qua semper est usus, ab iis miseriis, quae

consecutae sunt, morte vindicasse. Peto Albinov.
 I. 454. Exitus hic, mater, debuit esse meus. Ju-
 ven. XIV. 4. 10. At vos, inquit, devota capita,
 respiciant Dii perjuriarum vindices, talesque vo-
 bis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedi-
 stis, Vellejus Patere. II. Moriturus vera de exitu
 ejus magna cum libertate ominatus est. Ammian.
 XXV. 3. post fratris Constantini excessum. Soli-
 nus C. 53. Bithynia, in ea Hannibalis exitus &
 sepulcrum. 2. Pet. I. 15. Aristid. S. S. III. p. 313.
 ἐπνευσεν τοῖς πλείστον ἐξοδόν. Jos. A. IV. 8. 2. ἐπ' ἐξοδόν
 τῷ ζῆν. Sap. VII. 6. III. 2. Vopiscus Tacito 1. post
 excessum Romuli. I. 3. 2. 11. D. Si quis ergo post
 hujusmodi exitum mariti nuptum se collocaverit.
 32. δόξαν αὐτῆς] Jo. I. 14. 2. Pet. I. 17. Exod.
 XXXIV. 29. apud LXX. & Chald.
 XXXX 2

καλὸν ὅτιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνας τρεῖς, μίαν σοὶ, καὶ Μωσῆι μίαν, καὶ
 μίαν Ἠλίᾳ· μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. Ταῦτα δὲ αὐτῷ λέγοντο, ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπε- 34
 σκίασεν αὐτὸς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνῳ εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. Καὶ Φωὴ ἐγένετο 35
 ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτῷ ἀκέετε. Καὶ ἐν τῷ 36
 γενεᾷ τὴν Φωὴν, εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος· καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ ἐδὲν ἀπήγγειλαν ἐν
 ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ὅθεν ὦν ἐωράκασιν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων 37
 αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄρας, συνήντησεν αὐτοῖς ὄχλος πολλός. Καὶ ἰδὼς, ἀνὴρ ἀπὸ τῆς ὄρας 38
 ἀνεβόησε, λέγων· Διδάσκαλε, θέομαί σε, ἐπίβλεψον ὅτι τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς
 ὅτι μοι. Καὶ ἰδὼς, πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτόν 39
 καὶ ἄφρῳ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συντρίβον αὐτόν. Καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν 40
 σε, ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτό, καὶ ἐκ ἡδυνήθησαν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὡς γενεὰ 41
 ἅπασα καὶ διεσπασμένη, ἕως οὔτε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν· Προσάγα- 42
 γε ὧδε τὸν υἱόν σε. Ἐτι δὲ προσερχομένη αὐτῷ, ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπά- 43
 ραξεν· ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἵάσατο τὴν παῖδα· καὶ ἀπέ-
 δωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ἐξεπλήσοντο δὲ πάντες ὅτι τῇ μεγαλειότητι τῇ 43
 Θεῷ.

ἡμᾶς] + πάλαι 71.
 ποιήσωμεν] θέλει ποιῶν ὧδε D. a prima manu. ποίησωμεν M. 60. 69. 73. Evang. 2. 13. θέλει
 ποιήσωμεν D. ex emendatione. Verlio Corf. σκηνας τρεῖς] τρεῖς σκηνας F 69. μίαν σοὶ] σοὶ μίαν 1.
 Μωσῆι μίαν] μίαν Μωσῆι D. μίαν Μωσῆι EFGH 44. 72. 80. 83. 86. 89. 90. Evang. 2. 6. 24. Theophy-
 laſtus. Editio Complut. Bengelii. μίαν Μωσῆι A. 106. μίαν Ἠλίᾳ] Ἠλίᾳ μίαν 1.
 ὁ] ὁ D. τί Evang. 19. 20. λέγει] ἐλάλει 51. 74. 89. 90.
 34. λέγοντος] καλεῖται K. 46. ἐπισκίασεν] ἐπισκίαζει L. ἐκείνῳ] αὐτοῦ L.
 35. Φωὴ ἐγένετο] ἐγένετο 1. 74. 89. 90. ἐγένετο] ἦλθεν D. λέγουσα] — 11. 59.
 ἀγαπητός] ἐκλεγετο L. ἐκλεχτός 1. Verlio Corf. Syra posterior in margine Aethiop. Codices Latini.
 + ἐν τῷ ἡδυνήθησαν C in ora DM. 7. 44. 60. 76. 106. Evang. 19. αὐτοῦ ἀκούει] ἀκούει αὐτοῦ D.
 36. ὁ] — ACD a prima manu H. 3. 9. 12. 72. 89. Colb. duo. 106. Editio Erasmi 1.
 καὶ αὐτοὶ] αὐτοὶ δὲ. οὐδὲν] — D. 47.
 ἐωράκασιν] ἐώρακασιν C. ἐώρακείσαν H. 36. ἰθείασαν D. a prima manu. ἰθείασαντο correctum.
 37. ἐν] — 1. 69. ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ] 24. 7. ἡμέρας D. Codices Latini.
 κατελθόντων αὐτῶν] κατελθόντων αὐτῶν D. κατελθόντων τοῦ Ἰησοῦ Evang. 11. 12. 16. κατελθόντων τῶν Ἰη-
 σοῦ 91. κατελθόντων αὐτῶν Evang. 5. 18. 21. κατελθόντων 69. συνήντησεν] συνελθὼν D. συνεπέσειν 56. 58. 61.
 αὐτῶν] αὐτῶν Editio Erasmi 1. ὄχλος πολλός] ὄχλος πολλὸν D.
 38. ἀπὸ] ἐκ 28. ἀνεβόησε] ἐβόησε CDL 68. 69. λέγων] — 70.
 ἐπίβλεψον] ἐπίβλεψαι ACGHK. 3. 9. 11. 27. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 54. 63. 65. 67. 70. 71. 72. 86.
 91. Evang. 3. 20. 21. 24. Theophylactus. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Bengelii. probante
 J. Millio. prol. 1424. ἐστὶ μοι] μοὶ ἐστὶ ACD. 1. 72.
 39. λαμβάνει γὰρ αὐτόν ἐξαίφνης πνεῦμα, καὶ ῥήσσει, καὶ σπαράσσει καὶ ἄφρῳ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ καὶ συντρίβει αὐτόν D.
 καὶ ἐξαίφνης] ἐξαίφνης καὶ 44. κράζει] + ἐρῶσι 1. Verlio Vulg. Sax. Corf. + ἐρῶσι τὸς ἰδὼν αὐτῶν Verlio Syr.
 σπαράσσει] σπαράσσει 1. συντρίβει] συντρίβει 9. 80. Editio Erasmi 1. Bogardi, Aldi. συντρίβει 2. prob. H. Grotio.
 40. ἐκβάλλωσιν] ἐκβάλλωσιν AC 3. 35. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 57. 61. 66. 71.
 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. Evang. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Ald. Bengelii.
 ἐκβάλλωσιν αὐτόν] ἀπαλλάξωσιν αὐτόν D. ἡδυνήθησαν] ἰδυνήθησαν 72. + ἐκβαλεῖν αὐτόν Marcion ap. Epiphan.
 41. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν] εἶπεν ὁ Ἰησοῦς C. ut videtur. + πρὸς αὐτοὺς Marcion.
 ἅπασα] ἅπασα D. ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς] πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι 69.
 καὶ] ἕως οὔτε K. 34. a prima manu 40. 42. 60. 63. 64. 69. 72. Evang. 11. 12. 19. Marcion ap. Tertull. IV.
 8. Epiph. Codices Latini. προσάγαγε] προσένεγκε D. 33. + μοι 33. L. ὧδε] — D.
 ὧδε τὸν υἱόν σε] τὸν υἱόν σε ὧδε ACEGH 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 89. 90. 106. Evang. 24. Editio Complut.
 42. δὲ prius] — 48. 73. ἔρρηξεν] ἔρριψεν Colb. 76. Verlio Vulg. Syr.
 συνεσπάραξεν] συνεσπάραξεν D. + αὐτόν K. 42. 63. 72. 106. Verlio Syr. τῷ ἀκαθάρτῳ] — D.

36. Eustathius in II. d. p. 338. 52. ἀτίκον δὲ —
 τὸ ἑώρακε, καὶ τὸ ἐσημέρεο, καὶ ἄλλα μύριε.

38. E turba eorum, qui Christum comitaban-
 tur XIII. 39.

39. μόγις] Apollonius Rhod. I. 674. Sch. μόλις, κα-
 κῶς, διὰ τῆ λ. ἔδει γὰρ διὰ τῆ γ. μόγις, παρὰ τὸν μόγον.
 Act. XXVII. 16. Lucianus Jud. Voc. 4. de γάμ-
 μω, ἐπέαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχόμενος, τὸ
 μόγις ἀφαίρεται αὐτῷ. Helladius ap. Phot. τὸ
 μόγις ἀνολογώτερον διὰ τῆ γ. γράφεται· οἱ δὲ ἰῶνες καὶ
 αἰολεῖς παραλόγως διὰ τῆ λ. μόλις λέγοντες ἐκφέρουσι καὶ
 γράφουσι. Thomas Μόγις, ἀπὸ τῆ μετὰ βίας. Corinthus
 de Dial. Attic. pro μόλις μόγις dicunt.

ἐξαίφνης] Apollon. Dyf. I. 2. συλλαβῆς [ὑπερτίθεται]
 ἡνκα τὸ ἐξαίφνης, ἐξαίφνης.

συντρίβει] Diogenes L. Diogene VI. 38. πλήκτην,

ὅς τις ἐπὶ σώμα πίπτοντας ἐπιτρέχων συντρίβει. Marc. V.
 5. Lucianus Lexiph. 5. εἴτα συντριβέντες — καὶ ἐμ-
 παίζοντες τῷ γυμνασίῳ. Apulejus Met. V. Capillo-
 que discisso & capite conquassato graviter affli-
 git.

42. ἀτίδωκε] Hesychius. ἀτίδοτο, ἐκείδωκε. Μοε-
 τισ. ἀτίδομαι, ἀτίδοτο, ἀτίδοσαν, Ἀτλικάς· Ἀτίδωκα-
 μεν, ἀτίδωκατε, ἀτίδωκαν, Ἑλληνικάς.

44. Exod. XVII. 14.

45. παρακαλυμμένοι] Plut. Pompej. p. 651. D.
 παρακαλυφάμενος πρὸς τὸ δεινόν. Sympof. VII. Sapp. p.
 161. D. ἰδὼν ἔφι γεγυμνωμένα, καὶ παρακαλυπόμενα
 ἦδη τὸν κυβερνήτην.

αἰσθάνται] Philip. I. 9. Xenophon. Paed. V. 2.
 αἰσθάνομαι. ὡς αἰσθάνομαι δὲ ταῦτα ἕως ἔχοντα.
 αἰσθάνομαι proprie de sensu corporis: non minus fre-
 quen-

Θεῶ. πάντων δὲ θαυμάζοντων ὅτι πᾶσιν οἷς ἐπαίησαι ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τῆς μαθη-
 44 τὰς αὐτῶ. Θεῶδε· ὑμεῖς εἰς τὰ ὅλα ὑμῶν τῆς λόγους τέτρε· ὁ γὰρ υἱὸς τῆ ἀνθρώπου
 45 μέλλει παρὰ πάντων εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τῆτο, καὶ ἦν παρὰ πάντων
 46 ῥήματ'· τέτρε. Εἰσηλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἀν εἴη μείζων αὐτῶν. Ὁ
 47 δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸ διαλογισμὸν τῆ καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίον, ἔφησεν αὐτὸ
 48 παρ' ἐαυτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅς ἐὰν δέξηται τῆτο τὸ παιδίον ὅτι τῶ ὀνόματί μου,
 49 σιν ὑμῖν ὑπάρχων, ἔσται μέγας. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης, εἶπεν· Ἐπιτάτα,
 50 εἶδομέν τινα ὅτι τῶ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια· καὶ ἐκαλύψαμεν αὐτόν· ὅτι
 51 καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ὅτιν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληρῶν τὰς ἡμέρας τὸ ἀναλή-
 52 ψεως αὐτῶ, καὶ αὐτὸς τὸ πρὸσωπον αὐτῶ ἐσήριξε τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ. Καὶ
 ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς πρὸσωπον αὐτῶ καὶ πορευθέντες εἰσηλθόντες εἰς κώμην Σαμαρει-
 τῶν,

- ἰασηλὸν τὸν παῖδα] ἀφῆκεν αὐτὸν D. αὐτὸν posterior] τὸν παῖδα D.
 43. ἐξεπλήροσθον δὲ πάντες] πάντες δὲ ἐξεπλήροσθον D. τοῦ θεοῦ] αὐτοῦ 38. 69. a prima manu.
 ἐπαίησαι] ἐπαίει ACDL 1. 33. 69. 106. Versio Corp. + εἶπεν ὁ Πέτρος, κύριε, ἀφῆ-
 ὁ Ἰησοῦς] — DL. 1. Editio Colinaei, Erasmi. Versio Corp. Codices Latini. ἡμῶς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτόν· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τῷτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ Versio Goth.
 & Correllor. Bibl. Codices Latini. probante J. A. Bengelio in Gnom. εἶπεν] + δὲ H.
 44. ἀνθρώπων] + ἀμαρτωλῶν 76. 106. Versio Syra posterior. 45. παρὰ πάντων ἐκβαλεῖν] ἐκκαλυμμένον D.
 ἀπ'] παρ' οἱ. in ora. 69. ἐρωτῆσαι] ἐπερωτῆσαι CDMK. 27. 29. 54. 68. 72.
 ἐρωτῆσαι αὐτόν] αὐτόν ἐρωτῆσαι 69. τὸ ῥήματ' — F.
 46. εἰσηλθε δὲ ἀλογισμὸς ἐν αὐτοῖς] — D. δὲ] — F. ὅν] — H 53. τὸ] — 1. 47. δὲ] — Colb.
 ἰδὼν] εἶδως FK. 4. 6. 15. 38. ex emendatione 42. 61. in marg. 63. 72. Evang. 13. 17. Versio Syra utraque, τὸ ἀλογισμὸν] τῶ ἀλογισμῶ 36. 40. τῶ ἀλογισμῶ 53.
 ἔκ καρδίας] — 28. τὴ καρδίᾳ αὐτῶν] αὐτῶν τὴ καρδίᾳ D.
 ἐπιλαβόμενος] προσλαβόμενος 52. παιδίον] παιδίον D. 28. 49. 59. Editio Complut.
 αὐτό] — D. ἐαυτοῦ] ἐαυτοῦ D. 48. αὐτοῖς] — D.
 τῷτο τὸ παιδίον] τὸ παιδίον τῷτο D 1. Beza: pro τῷτο τὸ παιδίον fortassis legendum est τοῦτο τὸ παιδίον. Versio Syr.
 ὅς ἐστι ἐμὲ δέξεται δέξεται] — D 71. ἐν] ἐπὶ 28. πᾶσιν] — E.
 ὑμῶν] ὑμῶν 35. ὑπάρχων] — D Versio Syr.
 ἔσται μέγας] μέγας ἔσται H. ἔστι μέγας CL. 1. Evang. 2. 19. Versio Vulg. Corp. Origenes in Matth.
 ἐστὶ μέγας, ἀνεγνωμένον δὲ ἐν ἄλλοις ἔσται μέγας. & XVIII. 7. probante Beza. 49. ὁ] — D. 50. 69.
 ἐπιτάτα] διδάσκαλε Versio Syra posterior in margine. εἶδομέν] ἰδόμεν L.
 ἐπὶ] ἐν L 33. 61. in ora. 69. Ev. 18. 19. τὰ] — DEH. 3. 69. 72. 74. 83. 86. 90. Edit. Complut. Bengelii. Theoph.
 ἐκαλύψαμεν] ἐκαλύψαμεν L. μετ' ἡμῶν] ἡμῶν F 28. 69.
 50. καὶ εἶπε] εἶπεν δὲ CDL 1. 33. Versio Corp. Syra, posterior in margine, Codices Latini.
 πρὸς αὐτόν] — D Codd. Lat. αὐτῶ 61. in ora. 69. αὐτοῖς Vers. Æthiop. Arab. Syr. prior. αὐτῶ posterior in marg.
 καλύπτει] + αὐτόν CDLM 71. Versio Æthiop. Arab. Corp. Codices Latini. + εἰ γὰρ ἐστὶ καθ' ἡμῶν L. 7.
 33. 60. Ev. 2. Versio Syra posterior cum asterisco; & in margine; non in omnibus exemplaribus reperitur.
 καθ' ἡμῶν] μετ' 56. 58. 61. 69.
 ἡμῶν] ὑμῶν bis CDKLM 10. 11. 33. 57. 71. 72. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Sax. Æthiop. Arab. Optatus,
 Synopses Scripturæ, Euthym. probante Bengelio, Millio. prol. 996. prius A. 69. Edit. Colinaei. posterior 90.
 51. συμπληρῶσαι] πληρῶσαι D. τὸ πρὸσωπον αὐτῶ ἐσήριξε] ἐσήριξε τὸ πρὸσωπον αὐτῶ 106.
 ἐσήριξε] ἐσήριξε L 33. Evang. 4. ἐσήριξε 54. εἰς] ἐν A.
 52. αὐτῶ] ἐαυτῶ AE 3. 10. 14. 45. 48. 54. 57. 61. 63. 65. 69. 71. Editio Colinaei.
 εἰσηλθόντες εἰς κώμην Σαμαρειτῶν] εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν εἰσηλθόντες 69. κώμην] πόλιν 16. 28. 37. 38. 69. Theoph. Vers. Vulg.

quenter ad animum transfertur, ut sentio Latine pro mente percipio, intelligo, animadverto, cognosco. Paed. 1. αἰσθάνομαι τὰ τῶν πολιτῶν.

X. 21. XVIII. 34. XIX. 42: ita LXX.

49. Apoc. XIV. 13. Thucydides VII. 57. Δωριεὺς — μετὰ ἀθηναίων — ἠκολούθη. Plato Menexemo p. 526. C. ἀκολούθει μετ' ἐμῶ. Isocrates Plataic. τοῖς μὲν σόμασι μετ' ἐκείνῳ ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, ταῖς δὲ εὐνοίαις μετ' ἡμῶν ἦσαν. de Pace. οἷς πόταν τινες διδῶσι πλείω μισθόν, μετ' ἐκείνῳ ἐφ' ἡμῶς ἀκολουθήσκειν. Cit. Dionys. Hal. de vi dicendi Demosthenis 17. Demosthenes in Androt. τὸς ια. γράφας ἀκολουθεῖν μετ' ἐαυτῶ. c. Timocrat. γράφας τὸς ὑπάρχτας ἀκολουθεῖν μετ' αὐτῶ. Aflstorph. Plat. 824. ἐπε μετ' ἐμῶ, παιδάριον. Schol. Πλάταν ἀκολούθει μετ' ἐμῶ. Cebes. αἱ δὲ γυναῖκες αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθεῖσαι, Lysias II. Epitaph. ὥστε καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετ' αὐτῶ ἀκολουθήσαντα πολλὰ ἔργον εἰν καταλλῆλαι. Phrynicus p. 154. Τὸν παῖδα τὸν ἀκολυ-

θῆντα μετ' αὐτῶ. Λυσίας ἐν τῷ κατ' αὐτοκράτους ἔγω τῇ συντάξει χρῆται, ἐχρῆν δὲ ὅπως εἰπεῖν τὸν ἀκολουθῆντα αὐτῷ. τί ἂν ἦν, φαίη τις ἀμαρτεῖν τὸν λυσίαν, ἢ νοθεύειν καὶ νῦ σχήματος χρῆσιν; ἀλλ' ἐπεὶ ξενικὴ σύνθεσις πάντη πάριαι τεταμένη ῥητοῖς δὲ ἀκολουθεῖν αὐτῷ. Lucian. Navig. 30. ἀκολουθεῖ μετ' ἡμῶν. Isocrat. Plataic. ὥμοσαν, ἢ μὴν ἀκολουθήσειν μετ' ἐκείνων. Diodorus S. XIII. 62. μετ' ὧν καὶ Καρυταιοὶ συνηκολούθησαν. Lysias c. Eratoth. ἐκίλευον — ἐμὲ μετ' αὐτῶν ἀκολουθεῖν εἰς Δαμνίππῳ.

51. Gal. IV. 4. Act. II. 1.

2. Reg. XII. 17. II. 9. 10. Jerem. XLII. 15. Ezech. XVII. 7. Jerem. XXI. 10. Ezech. XIV. 8. Aboth. V. 20. Bemidbar R. IV. Efto obfirmatus sicut pardus — ad faciendam voluntatem patris tui coelestis — obfirmatus vultu ad gehennam sedit. פניו פניו. Antiochus ap. Bartolocc. T. I. p. 383. פניו פניו לערות ירושלם Bemidbar R. XX. Thanebuma. p. 231. 1. פניו פניו לערות, Xxxx 3

Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐοδίοντες καὶ πόνοντες τὰ παρ' αὐτῶν. ἄξιον γὰρ ὁ ἐρ- 7
γάτης τῷ μισθῷ αὐτοῦ ὅτι. Μὴ μεταβαίνειτε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. Καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν 8
εἰσέρχησθε, καὶ δέχων ὑμᾶς, ἐοδίετε τὰ προτιθέμενα ὑμῖν. Καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν 9
αὐτῇ ἀδυνεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς. Ἠγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εἰς ἣν δ' ἂν 10
πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχων ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπα- 11
τε. Καὶ τὸ κομπορὸν τὸ κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν, σπομασόμεθα ὑμῖν πλὴν 12
τῆτο γινώσκετε, ὅτι ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Σο- 13
δόμεις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Οὐαὶ σοὶ Χοραζῖν, καὶ 14
σοὶ Βηθσαϊδᾶ· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πό- 15
λαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι μετενόησαν. Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται 16
ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν. Καὶ σὺ Καπερναὺμ ἡ ἕως τοῦ βράβη ὑψωθείσα, ἕως ἄρα καταβι- 17
βαθῇ. Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμὲ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθε- 18
τῶν, ἀθετεῖ τὸ σποστέλαντά με. Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδόμηκοντα μετ' χαρᾶς, λέγον-
τες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ἐ-
θεώ-

7. ἐοδίοντες] ἴσθο·τες D. τὰ] — 59. 69. αὐτῶν] αὐτὸν 69. εἰς] — DL.
μὴ] μὴδὲ F. ἐξ] ἀπὸ D. οἰκίαν] οἶκον 44.
8. δ'] — CDEG. 3. 48. 50. 51. 53. 57. 59. 64. 67. 69. 73. 74. 80. 89. 91. 106. Coll. duo. Evang. 19.
Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Syr. ε posteriorius] + μὴ L. absurde.
δέχωνται] δέχων] 59. δέχον] Editio Erasmi 1. Aldi. 9. τὰς] εἰς D. 2 prima manu.
ἐν αὐτῇ] — 44. a prima manu. ἀσθενεῖς] ἀσθενέοντας D. αὐτοῖς] + ὅτι 47. 56. 58. 61.
2 5. ad 9.] — Evang. 13. 17. 8. 9.] — 29. 10. ἂν] + οἰκίαν ἢ Evang. 13. 17.
εἰσέρχασθε] εἰσέλθοντες CDL. 1. 13. 69. δέχων] δέχων] D. δέχον] Editio Erasmi 1.
11. κομπορὸν] + τὸ ποδὸν ἡμῶν 28. κα] ἀπὸ Evang. 18. 19.
τὸ posteriorius] — Editio Complut. πόλεως] + εἰς τὰς πόδας 90. + ἐξ 63. 64. Coll. duo.
ὑμῶν] + εἰς τὰς πόδας ἡμῶν ACKLM 1. 4. 6. 13. 27. 33. 42. 48. 63. 64. 65. 69. 73. 86. Evang. 18. 19.
Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Armen. Sax. Arab. εἰς τὰς πόδας D. Codices Latini. probante Bengelio.
σπομασόμεθα] ἀποσπομασόμεθα 28. 57.
ἐφ' ὑμᾶς] — DL 1. 33. Versio Vulg. Goth. Copt. Armen. Marcion. Theophylact. probante Bengelio. Millio prol. 419.
12. εἰ] — ACEKL 1. 2. 3. 9. 10. 15. 16. 27. 28. 33. 34. 35. 39. 44. 47. 49. 52. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64.
66. 69. 70. 72. 74. 83. 89. 90. Ev. 13. 20. 24. Edit. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii. Versio Vulg. Syr. prob. 7. Millio prol. 1374.
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται] ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ A. 69. Versio Syr. Copt. ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ D. ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] βασιλείᾳ Codices Latini.
ἀνεκτότερον] ἀνεκτότερον Evang. 2. & comm. 14. ἔσται] εἰς 34. 39. ἡ τῇ πόλει ἐκείνῃ] — 69.
13. χοραζῖν] χοραζῖν D. Versio Vulg. χοραζῖν 69. χοραζῖν Editio Bengelii. εἰ σοὶ] — ε D. 87.
Βηθσαϊδᾶ] Βηθσαϊδᾶ D Codices Latini. Βηθσαϊδᾶν 1. 57. 63. 67. 68. 69. 71. 73. 106. Evang. 13. 17. Versio
Goth. Βηθσαϊδᾶ A. εἰ] — 1. 72. ἐγένοντο] ἐγενήσαν DL 13. 33. 69.
καὶ σποδῷ] — F. καθήμεναι] καθήμενοι AL 28. probante Bengelio. — 68. Versio Syr.
14. ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει] ἐν τῇ κρίσει ἀνεκτότερον ἔσται 1.
ἐν τῇ κρίσει] — D 63. prob. Bengelio. ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως 13. 69. Versio Goth. Syr. Æthiop.
15. σὺ] σοὶ 2. 63. 64. Καπερναὺμ] Καφερναὺμ CD. Versio Vulg. Copt. Goth. Syr.
ἢ] μὴ DL. Versio Copt. Æthiop. Codices Latini. ἡ ἕως] ἡ ἕως 1. τὰς] — C. εἰς] + τὰς L.
ὑψωθείσα] ὑψώθησιν ἢ D a prima manu 1. Codices Latini. ὑψώθησιν L Versio Æthiop.
καταβιβασθῇ] καταβῇ D. 16. ἀκούων ὑμῶν] ὑμῶν ἀκούων A. Versio Syr. ἀκούων ὑμᾶς 1.
ὁ δὲ] + ὁ L. Versio Syr. ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸ ἀποστέλλοντά με 13. Versio Armen. Syra posterior, Æthiop. ὁ δὲ ἐμὲ ἀκούων
ἀκούει τὸ ἀποστέλλοντά με Codices Latini. 17. δὲ] — Evang. 21.
ἐβδόμηκοντα] 68. D. Versio Vulg. + εἰς ἀπέστειλεν Verf. Syr. + ε δύο Verf. Syra posterior in margine, Codices Lat.
οἱ ἐβδόμηκοντα μετ' χαρᾶς] μετ' χαρᾶς οἱ ἐβδόμηκοντα A. + μεγάλης 64. Versio Syr.
ὑποτάσσεται ἡμῖν] ἡμῖν ὑποτάσσεται 1.

qui illo voto potiat.

11. Eustathius Od. τ. p. 684. 42. ἀπονεύόμενοι
τὸ ἀπλῶς ἀποσπογγίζον. Athen. IV. p. 149. C. με-
τὰ δὲ τὸ δεῖπνον σποδὸς ἐπιτίθητο, καὶ ἀπονεύόμενοι τὰς
χεῖρας, ἀλλ' ἀπομαρτυροῦντο τοῖς φόμοις. Livius III. 26.
10. absterfo pulvere & sudore.

13. Odyss. η. 145. ὁ δ' ἐλλιστάκευεν ὁδυσσεύς — ὡς
πῶς κατ' ἄρ' ἔχει ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν κοινήσιν — ἔδδ' ἔοικεν
εἶναι μὲν χαμαὶ ἥσθαι ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν κοινήσιν — ἀλλ'
ἄρα δὴ εἶναι μὲν ἐπὶ θρόνῳ ἀργυρόχρον εἶναι ἀναστῆσας. Psal.
CXIII. 7. 8.

16. Bemidbar XIV. qui audit verbum ex ore
parvuli in Israël, sit in oculis ejus, tanquam si au-
diret ex ore sapientis, imo non ex ore sapientis,
sed ex ore sapientum, imo non tanquam ex ore
sapientum, sed tanquam ex ore synedrii, imo non

tanquam ex ore synedrii, sed tanquam audiret ex o-
re Moſis, & non tanquam audiret ex ore Moſis,
sed tanquam audiret ex ore Dei S. B.

18. Esaj. XIV. 12.

19. Nocebit Apoc. II. 11. Marc. XVI. 18.

Hygin. Poët. Astron. II. 2. (Neptuno Castori
& Polluci) dedit potestatem naufragis saluti esse.

Dio Chrysost. LXXIV. p. 642. A. τῶν περιπεσόν-
των ἵκαστος, ὅφ' ἔ' ἀπὸ πόνου κακῶς, ἐκείνῳ μάλιστα ὑπορᾶ-
ται, ὁ μὲν ὑπὸ θυγίως πληγῆς ὄφιν, ὁ δὲ ὑπὸ σκορπίου σκόρ-
πιον. infra XI. 11. Porphyr. de Abstin. I. 20. ὄφιν
μὲν καὶ σκόρπιον, καὶ μὴ ἐπὶ πῶσιν ἡμῶν, κτεῖνομεν, ἵνα μὴδ'
ἄλλος πρὸς αὐτῶν τι πάθῃ. Astrampsychi Onirocrit.
ὄφεις πατεῖν τὰ κέντρα τῶν ἐχθρῶν λύει. Eustath. in Od.
λ. p. 435. 6. ὅθεν καὶ παροιμία ἐπὶ τῶν ἔτω σκώπτει
εὐφυν τὸν ἀρχιλόχον πωπᾶτηκα, ὡς εἰ τις ἐπὶ τῷ σκόρπιῳ ἢ
ὄφιν,

- 19 θιάρην τ̃ σατανᾶν, ὡς ἀτραπήν, ἐκ τῷ ἔρανῃ πωρόντα. Ἰδὲ, δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τῷ πατρὶ ἐπ' ἅντα ὅφρα καὶ σκορπίων, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν δύναμιν τῷ ἐχθρῷ καὶ ἐν ὑμῶς ἐμὴ ἀδικήσῃ. Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσονται· χαίρετε δὲ — μάλλον, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγράφη ἐν τοῖς ἔρανοις. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Ἐξομολογῆμαί σοι, πάτερ, κύριε τῷ ἔρανῃ καὶ τῇ γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπέκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· καὶ ὁ πατήρ, ὅτι ἔτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. Καὶ γραφεῖς πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶπε· Πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου· καὶ ὅτις γινώσκει τίς ὅστις ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ· καὶ τίς ὅστις ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ ἐκὼν βῆλῃ· ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. Καὶ γραφεῖς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατ' ἰδίαν εἶπε· Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἀβλέπετε. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ὡρῶν καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἀ ὑμῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκούσαι ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Καὶ ἰδὲ, νομικός τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτόν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται;

πᾶς

~ ἀδικήσῃ

19. δίδωμι] δέδωκε L. 1. Versio Vulg. Copt. Syra posterior in margine. Lutheri. Origenes exhort. ad Martyr. Cyrillus in Abac. p. 537. de Ador. p. 158. & Glaphyr. p. 391. Theodoretus in Gen. Q. 32. in Jos. Q. 12. in Pf. XXVIII. Macarius H. 25. Epiphanius, Chrysost. in Gen. H. 46.
τῷ πατρὶ — 1. Origenes exhort. ad Martyr. & C. Celf. Cyrillus. ὅφρα ἐ] τ̃ ὅφρα ἐ τ̃ D.
καὶ ἐν ὑμῶς ἐμὴ ἀδικήσῃ] — 60. ὁ μὴ] — D.
ἀδικήσῃ] ἀδικήσῃ CF. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 45. 46. 47. 48. Ev. 1. 2. 17. 18. Edit. Complut. Plant. Steph. Beng. Theoph. 20. πνεύματα] δαιμόνια D. 1. Versio Syr. Basilus de fide Afcet. Cyrillus de Ador. p. 381. Theodoret. in Pf. LXXXVI. μᾶλλον] ACDEFGHKL 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 15. 16. 27. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 57. 60. 63. 64. 65. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 1. 2. 3. 4. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Aldi, Colinaei, Bogardi, Stephani 1. 2. Wecheli, Bengelii, Plantini, Genev. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Æthiop. Arab. Constitut. 81. Justinus Q. 70. Origenes in Ro. XII. 15. Eusebius in Pf. LXXI. 14. Basilus. Chrysostomus, Athanasius, Theophylactus. probante J. Millio prol. 677.
ἐγγράφη] ἐγγράφη L. 1. Constitut. Basil. Cyrillus de Ador. p. 381. τοῖς ἔρανοις] τῷ ἔρανῳ D. Constitut.
21. αὐτῇ] ταύτῃ A. + δὲ D 53. 71. ἠγαλλιάσατο] + ἐν DFL Codices Latini.
πνεύματι] + τῷ ἀγίῳ CDK 1. 33. 63. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Armen. Æthiop. Confer Jo. XIII. 21. ὁ Ἰησοῦς] — D. πατήρ] — F Marcion ap. Epiphanius. Tertull. c. Marc. IV.
ἐ τ̃ γῆς] — Marcion. σοφῶν & συνετῶν] συνετῶν ἐ σοφῶν D. ἐγένετο εὐδοκία] εὐδοκία ἐγένετο Ca prima manu.
καὶ γραφεῖς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε] — DL 1. 33. 42. 61. 63. 69. 106. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii, Plantini, Genevensis, Elzevirii, Versio Vulg. Copt. Armen. Æthiop. probante J. Millio prol. 1198.
μαθητὰς] + αὐτῶν 16. 57. Versio Goth. & comm. 23. 22. παρεδόθη] παραδίδω] 60. Colb. tres.
παρεδόθη μοι] μοι παρεδόθη ACDEFH. 1. 44. 69. 72. 83. 86. 87. 89. 90. 106. Editio Complut. Genev. Versio Goth. Marcion. Theophylactus. ὑπὸ] ἀπὸ D. μὲ] — D. Codices Latini. Irenaeus.
γινώσκῃ] ἐπιγινώσκῃ CFH 33. 44. 51. 64. 73. 91. Evang. 2. 18. 19.
πατὴρ posteriorius] + ἑδὲ γινώσκῃ 69. prius + μὲ Irenaeus 1. 17. εἰν] ἐν D.
βῆλῃ] βῆλῃ A. 47. 69. 23. καὶ γραφεῖς] γραφεῖς δὲ D. κατ' ἰδίαν] — D.
εἶπεν] + αὐτοῖς D 1. α] + ὑμῖς Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
βλέπετε] + καὶ ἀκούετε, ἀκούετε D. Codices Latini. 24. γὰρ] δὲ 71.
καὶ βασιλεῖς] — D. Codices Latini. Tertullian. Method. conviv. X. Virgg.
ἐκ posteriorius] + εἰδὼν ἐδὲ 69. εἶδον] ἰδὼν CL. ἀκούσαι α] + ὑμῖς D. Versio Syr.
ἀκούετε] ἠκούσατε L. Theophylactus. 25. ἐ ἰδὲ νομικός τις ἀνέστη] ἀνέστη δὲ τις νομικός D.
ἐκπειράζων] πεπειράζων 28. 37. 53. 57. 63. Evang. 5. 8. 13. 14. 15. 16. 17. 21.
διδάσκαλε] — D. Marcion. + ἀγαθὲ M. 26. δὲ] + Ἰησοῦς 69.

ἴφιν, ἢ κακὴν ἀκανθάν. Palaeophatus C. 5. ὀργισθεῖσα δὲ ἡ θεὸς ἀνέδρακεν ἐκ τῆς γῆς σκορπίον, ὃς αὐτὸν πλῆξας κατὰ τὸν ἀσράγαλον ἀπέκτεινε. Medrash Exod. XIV. 30. Erant ibi serpentes & scorpiones, Deus autem ex fumo erga Israëlitas amore misit ad serpentes, ut ex se ipsis quasi pontem facerent: & Israëlitas transibant super illo ponte. Deut. VIII. 15. Gen. III. 15. Ro. XVI. 20. Schemoth R. XXIV. f. 108. 3. ibant per desertum, plenum serpentibus, scorpionibus, presteribus & fame: & deduxit eos per medium ejus in pace, neque hoc tantum, sed serpentes & scorpiones recubabant ante eos, ne Israëlitas ab illis terrentur. Medrash Thehillim. Totis XII. mentibus, quibus Noachus fuit in arca, ambulabat super serpentes, & non laedebant eum S. D. Pf. XCI. 13. Ælianus H. N. X. 23. ἀνυπόδοτοι βα-

δύσσαι καὶ μόνον ἐ πατῆσαι τὸς σκορπίους, εἴτα μέντοι ἀπαθείς διαμένονσι.

20. Philipp. I. 18. Anthol. ἐν γάλακτι χαίρων. Bereschith R. XXIV. 3. F. Cappare explicuit Pf. LXIX. 29. delectantur e libro viventium, i. e. e libro generationum Adami inferne: & cum justis non scribantur, i. e. e libro generationum supernarum. Phil. IV. 3. Apoc. XIII. 8. Heb. XII. 23. 24. Mechilta f. 27. 1. ad Exod. XV. 2. R. Eliezer dixit: Cur quæso hæc ita dicuntur? Resp. quia ancilla in mari rubro vidit, quod Ezechiel & reliqui prophetae non viderunt. f. 41. 1. Exod. XIX. 11. in oculis totius populi. Hinc constat, populum ea vidisse, quæ neque Ezechiel neque Esaias viderunt. 1. Pet. I. 10. 11. 12. 2. Pet. I. 19. 20. Sota I. 28. in hanc sententiam recitat R. Samuel

ὡς ἀναγινώσκεις· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σε ἐξ ὅλης 27
 τῆ καρδίας σε, καὶ ἐξ ὅλης τῆ ψυχῆς σε, καὶ ἐξ ὅλης τῆ ἰσχύος σε, καὶ ἐξ ὅλης τῆ διανοίας
 σε· καὶ τὴν πλησίον σε ὡς σεαυτὸν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τέτοιο πόσει, καὶ ζή- 28
 ση· Ὁ δὲ, θέλων δικαίῃν εαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; 29
 Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὰ, 30
 καὶ

27. ἐξ ὅλης τῆ καρδίας σε ἐξ ὅλης τῆ ψυχῆς σε ἐξ ὅλης τῆ ἰσχύος σε, ἐξ ὅλης τῆ διανοίας σε] ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ
 σε, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σε, ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σε D Codices Latini. ἐξ ὅλης τῆ καρδίας σε, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σε,
 ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σε, ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σε L. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σε, ἐν ὅλῃ ψυχῇ σε, ἐν ὅλῃ ἰσχύϊ σε, ἐν ὅλῃ
 διανοίᾳ σε 1. Versio Æthiop. σε primo loco] — II.

σεαυτὸν] εὐαγγ. A. 46. 51. 53. 56. 58. 60. 69. 72. 74. 86. 89. 90. 106. Evang. 5. 18. 19. 21.

28. αὐτῷ] + ὁ Ἰησοῦς FM 71. Versio Syr. Arab. Æthiop.

ἀπεκρίθης] ἔκρινας 40. εἶπες Versio Syr. Æthiop. Epiphanius, Marcion.

τέτοιο] ἔταος 80. ταῦτα 42.

29. δικαίῃν εαυτὸν] εὐαγγ. D. Isidor. IV. 123. δικαίῃν εαυτὸν C a prima manu, L.

πρὸς τὸν Ἰησοῦν] — 60. αὐτῷ Versio Syr.

30. ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν] ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη 69. με] + ὁ 89. 90. + αὐτῷ D. Versio Syr.

muel dictum R. Jonathanis : quaecunque nurus
 verecunda est in domo foci sui, digna est, ut ab
 ea descendat reges & prophetas. Heb. XI. 39.

28. Dio Chryf. X. p. 144. B. καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶπε,
 ταῦτα μὲν ὀρθῶς εἶπας, ὦ Διόγηνες.

30. ὑπολαβὼν] Thomas. ὑπολαμβάνων, τὸ ὑποδέχο-
 μαι. Ἡρόδοτος ἐν τῇ α. νῦν ὅν μου ἔ παραινεύσης ὑπέ-
 λαβε τὸν λόγον. καὶ αὐτὸς ἐν τῇ γ. Μαϊάνδριος δὲ ὑπέλα-
 βε τὸν λόγον. Herodot. VII. 101. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη.
 & 147. Eustathius in Od. a. p. 41. 14. καὶ τὸ
 ὑπολαβὼν λόγον, ἀντὶ τοῦ λαλῆσαι πρὸς τοῦ λαβεῖν τέ-
 λος τὰ προλαλουμένα, τοῦτο δὲ καὶ ὑπολαβεῖν λέγεται,
 οἷον ὑπολαβὼν δὲ ὁ δῖος εἶπεν. Plato de Rep. I. πᾶ-
 νυ μὲν ἐν ἔφῃ ὑπολαβὼν ὁ Πολέμαρχος — ταύτῃ ὑπο-
 λαμβάνεις, ἢ ἂν κακῶς ἡσυχάζεις τὸν λόγον. Plut.
 Sympos. VII. Sapp. p. 158. F. ὑπολαβὼν δὲ ἐγὼ,
 τῷ κλεισθῆναι διαλεχόμενος. 152. D. καὶ ὁ χίλων ὑπολα-
 βὼν ἔφη. de defect. Orac. p. 411. C. ὑπολαβὼν δὲ
 αὐτὸς ὁ ἀμυμώνιος εἶπε. Xenoph. de Dict. Socrat. II.
 ἢ κακίᾳ ὑπολαβῶσα εἶπε. Æneid. VI. 723. Suscipit
 Anchises, atque ordine singula pandit. Etymol. ὑ-
 πολαβὼν, ὑπονόησας, ἢ ἀποκριθεὶς, ἢ ἀντιπεῖν, ἀντικρού-
 σας. Plut. Lacon. Apophth. p. 233. B. εἶπε πρὸς
 Λάκωνα, οὐκ ἂν οἰομαι σε, ὦ Λάκων, τοσούτον χρόνον ἐ-
 πὶ τῷ ποδῶς, ὅσον ἐγὼ, εἶπας καὶ ὅς ὑπολαβὼν, ἔ γαρ,
 ἔφη. Herodot. VII. 215. ὁ μὲν ταῦτα ἡράτα, ὁ δὲ ὑ-
 πολαβὼν ἔφη. Ælian. V. H. I. 34. ὑπολαβὼν ὁ βα-
 σιλεὺς ἔφη. II. 1. φήσαντος δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ, ὑπολαβὼν
 πάλιν ὁ Σωκράτης. 34. ὑπολαβὼν ὁ ἐπίχαρμος εἶπε. Thu-
 cyd. II. 72. τοσαῦτα ἐπὶ τὸν Πλατωναίῳ ἀρχίδαμος ὑ-
 πολαβὼν εἶπεν. Galenus de Usu Part. X. ἴσως ἂν οὖν
 τις ὑπολαβὼν ἐρωτήσει. Dionys. Hal. A. III. 17. ἡ-
 ζῆον εἰπεῖν, ἢ πῶς γινώσκων αὐτὸς ἔχει. ὁ δὲ ὑπολαβὼν, ἀλλ'
 εἰς ἐβὲς μὲν ἔφη πρᾶγμα ποιεῖτε τῷ πατρὶ ζῶντες. Xenoph.
 Cyropaed. II. Ὑψίστης ὑπολαβὼν εἶπεν. Æn. IX.
 258. Excipit Afcanius. Lex. Job. ὑπολαβὼν, ἀπο-
 κρινόμενος.

περιέειπεν] Jac. I. 2. Artemidor III. 5. περιπι-
 τεσι τοῖς θεοῖς αὐτὸς βαλομένοις. 66. πλείων ἢ ὀδυνῶν
 χειμῶνι μεγαλῶ, ἢ λησταῖς περιπεσέται. Simplicius in
 Epicet. p. 258. δύο τινες εἰς Δελφὸς ἀπέντες λησταῖς
 περιπετάσασιν. & 259. πάλιν ἄλλων δύο τινων λησταῖς πε-
 ριπεσόντων. Libanius D. XXXVIII. p. 827. D. ἀπ-
 ἡγγίλας τις, ἡμᾶς, ὡς ἄλλω, τὰ πρῶτα τιθεῖται λησταῖς
 περιπετακότας. Artemidor. II. 22. ποιεῖται ἀνθρώποις
 περιπεσόν. Exc. Diodor. Sic. XXXIV. p. 602. πε-
 ριπεσὼν ληστῆρῶν δραπέτων. Diogenes L. Bion. IV. 50.
 λησταῖς περιπίπτει. Ælian. V. H. XIII. 46.

πληγὰς ἐπιβίβης] Cic. de Finib. IV. 24. Quae hic

Reipublicae vulnera imponebat. pro Sextio 19. pla-
 ga mihi sanabilis, illis mortifera, qui eam impo-
 nissent. Apoc. XXII. 18. Theodoretus H. E. III.

7. τοῖς μέλειν ἅπασι ἐπιθέντες τὰς μάστιγας. Basilus
 Athanasio. ἰκεῖναι μὲν ἐν αἷ μάστιγι μόνον παρὰ

τῷ δικαίῳ κριτῇ, τῷ ἴσῳ μέρει ἀντιμετρήθησόμεναι, ὡς
 αὐτὸς προλαβὼν ἐπέθηκε τοῖς ἀγίοις. Valerius M. IX.

10. permittit, ut — denas plagas singulis impo-
 neret. Act. XVI. 23. Latina locutio.

ἡμῶν] Τεσσαρες in Lycophron. 511. ἡμῶν λέ-
 γεται ὁ ψυχὸρραγῶν, καὶ ἡδὴ τὸ ἡμῶν θάνατον.

Schilte Haggibborim f. 93. 2. Hierosolyma dista-
 bant ab Jerichunte Parfaoth X. quae efficiunt mil-
 liaria XL. Elias in Thisbi: Iter diurnum sunt X.

parfaoth. Jos. B. IV. 8. 3. ἀπὲρ δὲ Ἱεροσολύμων μὲν
 σταδῶς ρν. — καὶ τὸ μὲν μέχρι Ἱεροσολύμων αὐτῆς ἔρη-
 μον καὶ περὶ ὧδες. A. X. 8. 3. Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς φέ-
 γει — διὰ τῆς ἐρήμης — καταλαβόντες δὲ οὐκ ἔπαυθη

Ἱερικῆτος ἐκκλῶσαν αὐτὸν. Itinerarium. Ab Hierusa-
 lem in Jericho M. XVIII. Hieronymus in Jerem.

III. 2. Potest & Arabes significare, quae gens la-
 trociniis dedita usque hodie incurfat terminos Pa-
 laestinae, & descendentes de Jerusalem in Jericho

obsidet vias. Eusebius de L. H. Adomim —
 Graece dicitur ἀνάβασιν πυρῶν, Latine autem appel-
 lari potest ascensus ruforum, sive rubentium prop-
 ter sanguinem, qui illic crebro a latronibus fun-
 ditur, est autem confinium tribus Judae & Benja-
 min descendentibus ab Ælia Jerichum, ubi & Ca-
 stellum militum situm est ob auxilium viatorum.

Hierof. Taanith f. 67. 4. Instituerunt prophetae
 priores XXIV. Ephemerias & pro unaquaque e-
 rat classis stationaria Sacerdotum, Levitarum, &
 Israëlitarum Hierosolymis: Traditio: XXIV. M. e-
 rant stationarii Hierosolymis, & XII. M. Jerichun-
 te. Poterat Jericho produxisse totam stationem,
 nisi quod vellet dignitatem concedere Hierosoly-
 mis. & Bab. f. 27. vid. Jo. 1. 19. 2. Matth. XXI.

22. Taanith. f. 27. 1. Prophetae priores consti-
 tuerunt XXIV. classes — cum appropinquaret
 tempus classis ut ascenderent, sacerdotes & Le-
 vitae ascenderant Hierosolyma. Tradunt Rabbini

— XII. classes fuisse Hierichunte.

31. Dionys. Hal. A. V. 56. τὰς διανοίας τῶν προ-
 ξάντων, καὶ τὰ παρὰ τῷ δαιμονίῳ συγκυρήσαντα. Poly-
 bios II. p. 209. σοχαζόμενος — ὁ καὶ συνεκύρησε.

Herodot. IX. 89. συνεκύρησε γενέσθαι. VIII. 87. συνεκύ-
 ρησε κατὰ τύχην παραπεσῶσα νῆς. II. ψ. 435. μήπως
 συγκυρήσει καὶ ἐνὶ μόνοντος ἵπποι. Eustath. προσκῆσας

κα-

ὃς λησταῖς παρέπεσεν· οἱ δὲ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέν-
 31 τες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ
 32 ἰδὼν αὐτόν, ἀντιπαρήλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, γενόμενος ^{ἐν} τῷ τόπῳ, ἔλθων καὶ
 33 ἰδὼν, ἀντιπαρήλθεν. Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων, ἦλθε καὶ αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἐ-
 34 σπλαγχνίσθη. Καὶ προσελθὼν κατέδρασε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἔλαιον καὶ οἶνον
 ἔθηκεν

ἐ λησταῖς] λησταῖς C a prima manu.

ἐκδύσαντες] ἐκδύσαντες 53. ἐξέδυσαν EGH 1. 2. 3. 9. 14. 45. 51. 54. 74. 80. 87. 90. Colb. Editio *Erasmi*, *Aldi*,
Colinaei, *Bogardi*. αὐτόν] — D 54. τυγχάνοντα] — DL 1. Versio *Copt.*

31. κατὰ συγκυρίαν δὲ] κατὰ τύχα D. Versio Lat. forte. Codices *Latini*: fortuito. *Sap.* XVI. 10.

κατέβαινεν] κατέβαιναν D.

32. γενόμενος] — 1. 33. Versio *Copt.*

ἐλθὼν] — D 15. 42. 63. 68. Versio *Vulg.* *Theophylactus*. probante T. Beza, & J. Millio prol. 1459.

καὶ posterius] — 15.

ab ἀντιπαρήλθεν ad ἀντιπαρήλθεν] — 59.

34. ἔλαιον & οἶνον] οἶνον & ἔλαιον Versio *Syr.* *Aethiop.*

ἐν] — 1.

τῷ τόπῳ] τὴν ὁδὸν 28.

ἰδὼν] + αὐτόν AD 42. 63. *Evang.* 21. Versio *Syr.* *Theophylactus*.

33. αὐτόν posterius] — L 1. 33.

κατὰ τὴν συγκυρίαν ἐμὲ γενόμενος ἦν ἐν ἐλόντα.

Diodorus S. XVII. 102. εἰ δ' ἂν ἀλέξανδρος τὴν μὲν στρατὸν προέταξεν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀντιπαράγειν ταῖς ναυσίν, copiis secundum classem duci iussit.

Sacerdos, qui Hierotolymis pro populi salute perces fuderat & sacrificia obtulerat, Jerichuntem, in qua domicilium habebat, redit: casu fit illi obviam miser ille vulneratus; quod si praevidisset, sine dubio deflexisset a via, aut oculos a loco, in quem projectus erat, avertisset. Nihil erat quod valde urgeret, patria erat in proximo, agebatur de vicino forte, saltem Judaeo, periclitante, nec tamen illi succurrit, nimirum ne sanguine ejus pollueretur, *Psal.* XXXVIII. 12.

32. *Ad.* XXVII. 7. *Xenoph.* *Cyropaed.* VII. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον προῖον ἐγένετο. VIII. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐγένοντο κατὰ τὴν Μηδίην. *Polyaenus* III. p. 255. γινόμενος δὲ κατὰ ἄλσος βαθεῖ.

Paulo post Levita, Hierosolyma & templum, ubi laudes Dei pro beneficiis nationi Judaicae praestitis caneret, petiturus eodem venit, in via consistit, imo propius ad locum, in quo vulneratus jacebat, accedit, & curiosis oculis spectat omnia a capite ad calcem, agnoscit Judaeum: ad exemplum tamen sacerdotis in itinere pergit, non excusatione solum sed laude etiam se dignum putans, quod prae studio ad templum festinandi omnem moram abrumperet, & alia omnia negligeret.

33. *Hesychius*. ὁδεύει, περιπατεῖ, ἀπέρχεται. *Herodotus*. VII. 3. 9. ὁχμήσασιν ἐπιτείνοντας ἄγεσθαι νύκτωρ καὶ μετ' ἡμέραν ὁδεύοντας ἐξ ἀντιολῶν εἰς Παιανίας. *Aprian.* Pun. p. 90. αἰῶς ὁδεύοντες ἀπέρχονται. *Nonnus*. *Basilus*. *Nazianzenus*. *Musaenus* 95. ἀπ' ἐφθάλμοιο βολεύων ἔλκος ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει. *Jos.* B. III. 6. 3. οὕτως ὁδεύσας οὐσπασιανὸς μετὰ τῆς δυνάμεως. & A. XIX. 4. 2. διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων ὁδεύοντι πραγμάτων. *Varinus* ὁδεύειν, ὁδεῖ παρ' ἐνὶ τῶν ἐλλογίμων εὐρίσκειται.

Samarita, homo Judaeis invifus, propter negotium urgens, vel quod a Procuratore Pilato ad causam dicendam Hierosolyma evocatus fuisset, vel quod longius adhuc iter suscepisset, e patria profectus eques eadem via fertur: tristis spectaculo commovetur, non ut Pharisaeus in itinere pergit, sed ab equo descendit, non ut Levita in vicinia consistit, sed ad ipsum vulneratum accedit, eumque curat; non metuit periculum a latronibus in loco deserto; non suspiciones Judaeorum, qui ipsum, si alter ex vulnere interim obiisset, non sine aliqua specie latrocinii accusaturi fuissent.

κατ' αὐτόν] *Epictet.* 21. περιφερόμενον γέγονέ τι κατὰ σε, ἐκτένας τὴν χεῖρα κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε' ἔπα' ἦκει; μὴ ἐπύβαλε πόρῳ τὴν ὁρίην, ἀλλὰ περιέμνε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σε. *Achilles Tatius* V. p. 297. ἐρχονται κατ' ἐμὲ.

34. Genium suum defraudat, oleumque & vinum, quod sibi comparaverat, curando vulnere impendit, ipse aut pedes per viam asperam atque molestam incedit, aut jumentum suum duplici onere premit: vestes suas lacerat, ut vulnus alterius obligaret.

Sir. XXVII. 21. *Xenoph.* *paed.* V. τραύματα ἐπιδοδεύμενος. *Tacitus* *Annal.* XV. 54. Vulneribus ligamenta quibusque sistitur sanguis parare eundem monet. *Apulejus*. Fasciolis plagas vincere.

Hieronymus in *Hof.* XII. 1. Licet quidam arbitrentur, quod nequaquam in Aegypto oleum gignitur, sed pretiosissimum missum esse ab Ephraim, cujus terra Samaria olei feracissima est.

Galenus de *Compos. Medic.* per partes *Corp.* II. de *Vulnere Capitis*. ἐλαίας φύλλα τὰ ὑπαλότατα τρίψας παραχρῆ ἐλαίου καὶ οἶνον μέλανος καὶ κατὰ μασσας. — ἐφ' ὧν δὲ τραυμάτων, ἢ διὰ μικρότητα, ἢ ἄλλως ἐκ ἐνερῶν ραφῶν χρῆσθαι, τελεμαῖοι μετ' ἐξουλαῖς ἐπιτίθει, ἢ σπόνγον κενόν [f. καὶνον] ἐν ἐξουλαῖς δένοντας ἐπίθει. *Marcellus* de *Medicam.* 1. Fractio capiti tela aranei ex olea & aceto imposita non recedit, nisi sanaverit.

Plinius H. N. XXXI. 47. In vulnere curatione & succiduae lanæ vicem implent, nunc ex vino & oleo, nunc ex eadem [posca]. XXI. 9. Succiduae plurima praestant remedia ex oleo vinoque & aceto, prout quaeque mulceri morderive opus sit. *Theophrastus* H. P. IX. 12. [πανάκη] ἀγρὸν δὲ φασιν καὶ καθ' ἐλκῶν ἐν οἶνῳ καὶ ἐλαίῳ. *Columella* VII. 5. 18. Fracta pecudum non aliter quam hominum crura sanantur, involuta lanis oleo atque vino infuccatis & mox circumdatis ferulis conligata. *Sabbat* f. 134. 1. Vetus habet traditio: non licet in hominis aegroti gratiam vinum & oleum die sabbati inter se commiscere. At R. Simeon f. Eleazaris nomine R. Meir hanc commixtionem fieri posse tuebatur *Od.* o. 135. χέρνιβα δ' ἀμφιτολὸς προχόῳ ἐπὶ χεῖνι. γ. 270. ὕδωρ ἐπὶ χεῖρας ἔχευε. *Hieros.* *Berachoth* f. 3. 1. Unguent emplastrum pro aegro in Sabbato.

Quando? quando illud commiscuerunt vino & oleo vespertiis Sabbati: Verum si non commiscuerunt vespertiis Sabbati, prohibetur. Traditio. Dicit R. Simon f. Eleazaris: Miscere vinum & oleum, atque ungere aegrum Sabbato, permixtum est a R. Meir; cum aegrotaret, quaesivimus illi ita facere, Yyyy 2 sed

ἔπειθ' ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κλῖνον, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πάνδοχέον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐξεληθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πάνδοχῃ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ, τι ἀν' ὁσροδ' ἀπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχῃ- 35
 οδαί με σποδῶσω σοι. Τίς ἔν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τῷ ἐμπε- 36
 σόντ'· εἰς τοὺς ληστὰς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ποιεῖς τὸ ἐλεῖν αὐτοῦ. Εἶπεν ἔν αὐ- 37
 τῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύε, καὶ σὺ ποιεῖς ὁμοίως. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοῦ, καὶ αὐ- 38
 τὸς

ἐπειθ' ἰδὼν αὐτὸν] ὁ ἐπειθ' ἰδὼν αὐτὸν CD 59. 61. Versio Syr.
 ἐπὶ] εἰς 51. 74. 89. αὐτὸν] — 1. 60. Editio Complut. Plant. Genev. Versio Vulg.
 35. τὴν] τῇ A 106.
 ἐξεληθὼν] — DL 1. 33. Evang. 15. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Vulg. Syr. Æthiop. Arab. probante J. Millio
 prol. 1198. + καὶ C ut videtur. 60. 91. δύο] — 13. δύο δηνάρια] δηνάρια δύο D.
 πάνδοχῃ] πάνδοκεῖ D a prima manu. καὶ εἶπεν] εἶπὼν 34. 39. 52. 80. Evang. 16. Theophylactus.
 αὐτῷ] — DL 1. 33. 80. Evang. 16. Versio Vulg. Copt. Armen. probante J. Millio prol. 1402.
 ὅτι] εἰτι 3. 56. 58. 72. εἰτι δ' 9. ὁσροδ' ἀπανήσῃς] ὁσροδ' ἀπανήσῃς D. ἐγὼ] — 1.
 ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχῃ οδαί με] ἐν τῷ ἐπανέρχῃ οδαί με ἐγὼ D. σοι] — D.
 36. τίς ἔν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι] τίνα ἐν δοκεῖς D. ἐν] — L 1. τῶν] — 16. Evang. 11.
 τέτων τῶν τριῶν] τῶν τριῶν τέτων 80. τῶν] — Editio Erasmi 1. 2. Colinaei.
 δοκεῖ σοι πλησίον] πλησίον σοι δοκεῖ ACEFL. Colb. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 90. Evang. 24. Editio
 Complut. Theophylactus. πλησίον σοι δοκεῖ GH. σοι δοκεῖ πλησίον 106. 37. ἐλεῖν] + αὐτῷ 50.
 ἐν] — 36. Versio Syr. δὲ C a prima manu. DFL 1. 16. 33. 69. Versio Copt. Syra posterior in
 margine. Codices Latini. αὐτῷ] — D.
 38. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ] ἐν δὲ τῷ L. Versio Copt. Æthiop. Arab. καὶ] — L 69. Vers. Copt. Cod. Latini.
 πορεύεσθαι] ἐκπορεύεσθαι 1. 74. ex emendatione. αὐτῷ] αὐτὸν 1.
 αὐτὸς, ὁ αὐτὸς εἰσῆλθεν] αὐτὸν εἰσῆλθεν D. + ὁ Ἰησοῦς FH. εἰσῆλθεν] ἤλθεν E.

fed non permittit nobis. Diximus: Rabbi, verba tua in vita tua facis irrita? respondit, levius facio aliis, gravia — mihi.

πάνδοχέον] Glossarium. diversorium, κατάλυμα, πάνδοχέον. Etymol. v. πάλλω — ἀφ' ὅ καὶ τὰ τῶν ξένων καταγάγια πάνδοκεῖα λέγουσιν. — πάνδοχέος ὁ πάντας δεχόμενος. Phrynichus p. 134. Πανδοχέον οἱ διὰ τῆς χ. λέγοντες, ἀμαρτάνουσιν διὰ γὰρ τῆς κ. χρὴ λέγειν πάνδοκεῖον, καὶ πάνδοκεύς, καὶ πάνδοκεύτρια. Thomas. πάνδοκεύς, πάνδοκεύτρια, διὰ τῆς κ. καὶ ἐ διὰ τῆς χ. Polux IX. 50. μέρη δὲ πόλεως καὶ πάνδοκεῖον καὶ ξενών. VII. 16. οἱ μὲν δὲ πάντα πωλῶντες καλοῦντ' ἂν πάνδοκεῖς καὶ πάνδοκεύτρια, καὶ τὸ πᾶν γινώσκον πάνδοκεύς καὶ πάνδοκεύς. οἱ δὲ εἰς τὰ πάνδοκεῖα καταγόμενοι, κατόικτοι ἂν λέγονται. Eustath. Odyss. l. p. 300, 36. κοινῶς μὲν πάνδοχέος λέγεται ἰωνικῶς δὲ πάνδοκεύς, ὅθεν καὶ ἀττικῶς πάνδοκεύτρια. Lucian. Philopat. 9. εἰς πάνδοχέον. Plut. Craffo p. 556. F. ληστὴν δολοφόνον καὶ πάνδοκεῖα ποθεύοντες. πάνδοχέος. Aristides. πάνδοκεῖον. Aristoph. Plut. 426. πάνδοκεύτρια. Galen. de different. morb. οἱ μὲν ἐν αὐταῖς ὁδοῖς ἀπέθανον, οἱ δὲ εἰς πάνδοχέον, πρὶν ἢ οἰκᾶδε παραγενέσθαι, φθάνοντες ἡμιθνήτες τε καὶ κατεψυγμένοι φαίνονται. Midras Tillin f. 6. 3. in Pl. IV. Duo homines ingressi sunt πάνδοκεῖον, justus & improbus — Dicit improbus τῷ πάνδοκεῖ, appone mihi Phasiannum — at justus dixit τῷ πάνδοκεῖ appone mihi patinam lentium — Dicit justus τῷ πάνδοκεῖ, da mihi duo pocula vini, ut benedicam. Dedit, & benedixit, & surgens dedit τῷ Πανδοκεῖ nummum, & discessit in pace. At improbo orta est lis cum τῷ Πανδοκεῖ circa solutionem, & ὁ Πανδοκεύς elisit ejus dentes. Targum Jos. II. 1. Judic. XVI. 1. Num. XXIV. 14. XXXIII. 7. Gen. IV. 26. Ex. XIV. 2.

1. Tim. III. 5. Andocides in Alcibiad. ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸν τοῦτον πονηρὸν εἶναι προσάτην, ὅστις τῷ παρόντος χρόνῳ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ μὴ καὶ τῷ μέλλοντος προνοεῖται.

35. Heb. XI. 30. Jos. A. III. 5. ἐπὶ δύο ἡμέρας εὐωχόμενοι διήγον.

Themistius XXIII. p. 289. οὐκ ἐπιπῶν λαμβάνω μισθόν, ἀλλ' ὅτι προσδ' ἀπανώμαι.

ἐπανέρχῃ οδαί] Varinus: ἐπανελθὼν, ὑποσπέρψας, διότι-

ρον ἐλθὼν. Dat duos denarios, quantum mercenarius labore suo intra biduum acquirebat: & spondet pro illo, si sumtibus in chirurgum & medicamenta faciendis haec summa non suffecerit, se in reditu omnia depensurum.

36. Arrian. Epiet. III. 13. ὅταν εἰς ληστὰς ἐμπίσωμεν.

37. Gittin f. 61. 8. Tradiderunt Rabbini nostri: alunt pauperes alienigenas cum pauperibus Israël, & visitant aegrotos alienigenas cum aegrotis Israël, & sepeliunt mortuos alienigenas cum mortuis Israël propter vias pacis.

38. Berechith R. IX. 16. Simon f. Marthae. Jebamoth VI. 4. Josua f. Gamla desponsavit Martham filiam Baithus. f. 120. 1. Abba f. Marthae. Hieros. Schabbat f. 3. 4. Isaac f. Samuelis f. Marthae. Succa f. 52. 2. Martha filia Baifuth, cujus filius robustus admodum inter sacerdotes. Plut. Mario p. 414. E. τινὰ Σύβαν γυναῖκα, Μάρθαν ὀνόματι, μαντεύσθαι λεγομένην.

Inf. XIX. 6. Act. XVII. 7. Jac. II. 25. Plut. Galb. p. 1056. B. ὑποδοχὰς δὲ ποιούμενος ἐδύκνιζε τὰς ὑπατικὰς καὶ τὰς ἡγεμονίας. Sympof. VII. Sapp. p. 146. C. παρεσκευάσκει δὲ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν ὑποδοχὴν ὁ Περιανδρος, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ Λεχάειον ἐστιατορίῳ. epulum, convivatio. & 158. C. ἐστία, κρατῆρες, ὑποδοχαί, ξενισμοί.

39. Et discipuli & Maria ad pedes Christi sedebant.

Sueton. Claud. 32. Cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra lectorum sedentes vescerentur. Valerius M. II. 1. Feminae cum viris cubantibus sedentes coenitabant. Donatus in vita Terentii. Jussus ante Caerio recitare, ad coenantem quum venisset, dictus est, initium quidem fabulae, quod erat contemtio vestitu, subfello juxta lectulum residens legisse: post paucos vero versus, invitatus ut accumberet, coenasse una. Isidorus Orig. XX. 11. Apud veteres Romanos usus non erat accumbendi, unde & confidere dicuntur. Postea, ut Varro ait de vita populi Romani, viri discumbere coeperunt, mulieres federe, quia turpis visus est in muliere accubitus. Suet.

Aug.

τὸς εἰσῆλθεν εἰς κάμην τινά· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸ οἶκον
 39 αὐτῆς. Καὶ τῇδὲ ἦν ἀδελφὴ καλεσμένη Μαρία, ἣ καὶ ᾠθακαθίσασα ᾠθεῖ τοὺς πό-
 40 δας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκαε τὸν λόγον αὐτοῦ· Ἡ δὲ Μάρθα ᾤκεισπᾶτο ὡς πολλὴν ἀγκο-
 νίαν· ὅπως αἶσα δὲ εἶπε· Κύριε, ὃ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλιπε ἀφ-
 41 κονεῖν· εἰπὲ ἔν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβῃ. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρ-
 42 θα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ ὡς πολλά· Ἐνὸς δὲ ὅτι χρεία. Μαρία δὲ τὸ ἀ-
 γα-

τινα] — 1.
 39. Μαρία] Μαρίαν CL 1. Versio Syr. & comm. 42. καὶ] — D.
 παρακαθίσασα] παρακαθισθεῖσα AC a prima manu. Versio Syra. Macarius H. 25.
 παρὰ] πρὸς C a prima manu. L 33. 44. Versio Syra. Macarius H. 25.
 Ἰησοῦ] κυρίου DL. Versio Vulg. Syra prior & posterior in margine. Æthiop. Arab. Copt.
 ἤκαε] ἤκουσεν L.
 τὸν λόγον] τὰς λόγους 34. a prima manu. 5 λόγους 63. τὸν λόγον 3. 6. 9. 10. 15. 35. 38. 40. 56. 58.
 61. 66. 71. 74. 83. 86. Editio Complut. Versio Syr. Æthiop. Theophylactus. αὐτῇ] — D.
 40. ἐπιστάσα] ἐπιστάδης D. μόνην μου] με μόνην D.
 εἶπε] εἶπεν DL 1. 33. αὐτῇ] αὐτὴν 1. μοι συναντιλάβεσθαι] με ἀντιλάβεσθαι D.
 41. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ D. Editio Complut.
 Ἰησοῦς] κύριος L. Versio Vulg. Syra posterior in margine. μεριμνᾷς ἐ] — D.
 τυρβάζῃ] θορυβάζῃ CDL 1. 33. Evagrii Monachica I. 3. περὶ πολλὰ] — D.
 42. ἐνὸς δὲ ἐστὶ χρεία] ὀλίγων δὲ ἐστὶ χρεία ἡ ἐνὸς L 1. Versio Copt. Syra posterior in margine, Æthiop. Basilii.
 Eth. 38. Reg. f. 20. & in catena Corderii. Origenes in Jo. XI. 2. ap. eundem Corderium. Augustinus de Tem-
 pore 38. Olympiodorus in Ecclef. I. 13. Jo. Geometra. Hieronymus ad Eustach. ὀλίγων δὲ ἐστὶ χρεία 38.
 ἐστὶ] + κυριεύσας 89.
 δὲ posterius] — D. Editio Erasmi. Versio Vulg. ὁ L 1. 69. Basilii prooem. Constitut. Antiochus 14. Damascenus.

Aug. 64. neque coenavit una, nisi ut in imo le-
 cto assiderent [nepotes] neque iter fecit, nisi ut ve-
 hiculo anteciret, aut circa adequitarent. *Apulejus*
 1. Miles. Cumque accubantem exiguo admodum
 grabatulo, & commodum coenare incipientem
 invenio. Assidebat pedes uxor. *Petron.* 64. Tri-
 malchio camellam grandem jussit misceri, portio-
 nes dividi omnibus fervis, qui ad pedes fedefant.
 68. Servus qui ad pedes Habinnae fedefant. *Dio*
Chrys. VII. p. 112. A. ἐνωχήμεθα — ἡμεῖς μὲν κα-
 τακλιθέντες ἐπὶ φύλλαν τε καὶ δερμάτων ἐπὶ σιβάδος ὑψη-
 λῆς· ἡ δὲ γυνὴ πλεσιόν παρὰ τὸν ἄνδρα καθημένη, θυγάτηρ δὲ
 ἀρεῖα γάμος διηκουῖτο. *Aristoph.* *Vesp.* 608. καὶ τὸ γυ-
 ναῖον φῦτον μάζαν προσενέγκῃ καίτετα καθιζομένη παρ' ἐ-
 μοῖ προσαναγκάζῃ, φάγε τοῦτ', ἐντραγε τοῦτ'.

40. περισπᾶτο] *Phrygicus* p. 182. περισπᾶσθαι λέγ-
 σι τινες ἐπὶ τῷ ἐν ἀσχολίᾳ θιθέντες, πάνν κινδύλους. τὸ
 γὰρ περισπᾶν καὶ περισπᾶσθαι ἐπὶ τῷ παραιρεῖν καὶ παρ-
 αιρεῖσθαι τάττειν οἱ ἀρχαῖοι. δεόν ἔν ἀσχολος ἦν λέγειν.
Diodor. S. I. 74. ἰδὲν ἐστὶ τὰς τεχνίτας περὶ πολλὰ τῇ
 διανοίᾳ περισπαιμένους. — περισπασμούς πολιτικούς. XII.
 38. διὰ τὴν ταρχὴν καὶ τὰς τῆς πόλεως περισπασμούς
 καὶ φόβους. XVIII. 54. βυλόμενοι τὰς περὶ πολυπέρχον-
 τα πολέμους καὶ μεγάλους περισπασμούς ἔχον. *Thomas.*
 περισπᾶσθαι τινες ἐπὶ τοῦ ἐν ἀσχολίᾳ γενομένου φασὶν
 ἀμαθῶς, δεόν ἀσχιλος γέγονε λέγειν. τὸ γὰρ περισπᾶ-
 σθαι ἐπὶ τοῦ παραιρεῖν καὶ παραιρεῖσθαι λέγουσιν ἀρχαῖοι.
 Λεκιανὸς ἐν τῷ Τοξάρεϊ ἡ φιλικῇ· ὃ εἶχε πινάρη καὶ ἐκτε-
 τριχαμένῃ ῥάκη, περισπᾶσθαι. *Aristot.* de Rep. V.
 ὡς ἀδικαίμενοι γὰρ περισπᾶσιν εἰς τὸναντίον οἱ ἀποράτεροι.
Cebes. εἰς ἕτερα περισπᾶσθαι. *Plut.* *Camill.* p. 133. E.
 πόλιτας τριβὴν ἐ περισπᾶν βυλόμενος, ὡς μὴ σχολάζουσιν οἰκοὶ
 καθημένοι δημιουργεῖσθαι καὶ σασιάειν. & *Sympof.* VII.
Sapp. p. 160. C. ἐδεὸς περισπᾶντος ἐδὲ ἀπάγοντος. *Horat.*
 S. VIII. 6. 7. Tene ut ego excipiar laute torque-
 rier omni follicitudine districtum? *Jos.* B. I. 11.
 7. κασσὶς τῷ πρὸς ἀντάνιον πολέμῳ περισπαιμένος. *Glos-*
sarium. districtus, περισπασθεὶς, ἀσχιοληθεὶς. *Plut.*
Philopem. p. 357. A. πυνθανομένη γὰρ ἔρχεσθαι πρὸς
 αὐτὸς τὸν στρατηγὸν τῶν ἀχαιῶν ἐθορυβεῖτο παρὰ σκευάζουσα
 δῆπνον, οὐ παρόντος κατὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν. ἐν τῷτ' δὲ τῷ

φιλοποίμενος εἰσελθόντος, χλαμύδιον εὐτελὲς ἔχοντος, οἰο-
 μένη τῶν τῶν ὑπηρετῶν εἶναι καὶ πρόδρομον, παρεκάλει τῆς
 διακονίας συνεφέψασθαι καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἀπορρίψας τὴν χλα-
 μύδα τῶν ἐξῶν ἔσχιζεν. de non focner. p. 831. E.
Crates. αὐτὰς τὰς οἰκονομίας καὶ φροντίδας, καὶ περισπα-
 σμὺς ἐδυσχέραιν. de exilio p. 605. C. φυγόντες αὐτοὶ
 πράγματα, καὶ περισπασμὺς καὶ ἀσχιολίας. de Audi-
 end. p. 39. E. ἐδὲ προσέχειν ἑᾶ τοῖς λεγομένοις τὸν οὐ-
 τὸν διακειμενον, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ περισπᾶ τὴν διάνοιαν.
Polybius X. 14. τῶν ἐνδον περισπαιμένων μὲν περὶ τὰς
 ἄλλας τόπους. III. 105. πάντων ταῖς τε διανοίαις καὶ τοῖς
 ἐμμοσιν περισπασμένων περὶ τὰς ἐν τῷ γεωλόφῳ κινδυνεύ-
 οντας. *Livius* XXVI. 5. Hannibalem diversum Ta-
 rentinae arcis potiundae Capuaeque retinendae tra-
 hebant curae.

41. *Etymol.* τύρβη, ἀπόλαυσις, ἡ θόρυβος, ἡ τάραιξις
 — ἀπὸ δὲ τῷ τυρῷ τυρεῖν τε τὸ ἀνακυκλᾶν τὰ πράγματα,
 καὶ τυρβάειν δὲ τὸ ὑπὲρ τέτων μεριμνᾶν. *Plut.* de
 poët. aud. p. 23. C. ex Sophocle. ἄρης σὺς προσώ-
 πῳ πάντα τυρβάει κακὰ *Aristoph.* *Equit.* 311. τὴν
 πόλιν ἅπασαν ἡμῶν ἀνατετυρβάως. *Schol.* ἀναταράζας.
 Τυρβάσαι δὲ κυρίως λέγεται τὸν πλὴν ταραῖσαι. *Vesp.* 257.
 τὸν πλὴν ὥσπερ ἀτταγάς τυρβάσεις βαδίζον. *Sch.* ἀντὶ
 τῷ ταραῖξις. *Pac.* 1006. καὶ περὶ ταύτας ἡμῶς ἀθρόως ὀ-
 ψανέντας τυρβάζεσθαι μορύχω, τελίᾳ, γλαυκίτῃ, ἄλλοις
 τέχναις πολλοῖς. *Polybius* I. p. 94. ἦν θορύβου καὶ τῆς
 λεγομένης τύρβης πλήρης τὸ στρατόπεδον.

Μάρθα Μάρθα] *Luc.* XXII. 31. *Cetuboth* f. 69. I. A-
 nan, Anan, num placet ut decima assignetur in mo-
 bilibus an in immobilibus? *Sota* ipsa hora ad-
 venit imago patris & clamavit: *Josophe, Josophe.*

42. *Aeneid.* VIII. 442. Nunc viribus ufus, nunc
 manibus rapidis. *Eurip.* χρεία τις σοι ἰμῶ. *Ari-*
stot. *Oecon.* II. ἔφησεν ἑαυτῷ χρεῖαν εἶναι καὶ τούτων.
Matth. VI. 8. 32. *Polybius* III. 111. διόπερ ἐκ ἑτε-
 λόγων ἄλλ' ἔργων εἶναι ἡ χρεῖα.

Recentiores interpretes verba: *unum est necessa-*
rium ad Mariam referunt: Graeci vero ad Mar-
 tham, quorum sententia confirmatur ex sequenti δὲ,
 quae docet, tum demum incipere sermonem de
 Maria. *Basilii* reg. f. 20. ὀλίγων μὲν δηλονότι τῶν
 ὡς

γαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρέθησεν ἀπ' αὐτῆς.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπε **1**
 τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰω-
 ἄννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· **2**
ΠΑΤΕΡ — ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ὕρανοις· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
 — γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅτι τῇ γῆς· Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸ ὅτι οὐσίον **3**
 δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· Καὶ ἄφεσις ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν **4**
 τοῖς ἁμαρτωίοις.

πατ-

ἥτις] ἡ D.
 1. καὶ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ A 90. ἐγένετο 60.
 τινὶ] ἐρημῷ Versio Corp. Arab. + καὶ 28.
 ὡς ἐπαύσατο] — 60. ὡς ἐπαύσαντο 51. 89.
 προσεύχεσθαι] προσεύχεσθαι Editio Colinaei.
 αὐτῶν posterior] + προσεύχεσθαι 76.
 αὐτοῖς] αὐτῷ 49. + ὁ Ἰησοῦς Versio Syr.
 προσεύχεσθαι] προσεύχεσθαι AC 1. 69. Evang. 18. Editio Erasmi 1. Aldi.
 δοῦναι γὰρ τινες, ὅτι ἐν τῇ πολυλογία αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. ἀλλὰ προσευχόμενοι D.
 ἡμῶν] — 1. 57. Codex Colbertinus. Versio Vulg. Armen. Origenes. Marcion. prob. f. Millio prol. 419. & f. A. Bengelio.
 ὁ ἐν τοῖς ὕρανοις] — L 1. 57. Colb. Versio Vulg. Armen. Marcion. Origenes. Schol. 36. & 38. ὁ Λατῆς ἐστι-
 ὄνομά σου] + ἐφ' ἡμῶν D. ἐλθέτω] ἐλθάτω C. ut videtur. ἡ βασιλεία σου] καὶ ἡ βασιλεία D 57.
 γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅτι τῇ γῆς] — BL 1. Colb. unus. Versio Vulg. Armen. Marcion. Augu-
 stinus Enchirid. 116. Origenes in Orat. D. Γεννηθῶν τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ὅτι τῇ γῆς, ὁ Λατῆς καὶ τὸ ἐλθέτω
 ἡ βασιλεία σου ταῦτα παρασιμίας, ἐταξεῖ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸ ἐπίσιον δίδου ἡμῖν καθ' ἡμέραν. διότι ἀρτὸς προαίματι λέγεται,
 ὡς παρὰ Μωϋσῆν καὶ Μωϋσῆν κειμένης, ἐξέτασαν μὲν ἀκολούθως τοῖς πρὸ τούτων. probante H. Grotio, f. Clerico, f. Mil-
 lio prol. 420. f. A. Bengelio.
 3. ἡμῶν] καὶ Marcion teste Origene in Catena MS. apud Huetium p. 130.
 δίδου] δίδου D 2. 27. 28. 29. 40. 71. 106.
 τὸ καθ' ἡμέραν] σημεῖον D 2. 28. 29. 40. 71. 106. Versio Vulg. Syra posterior, & edita in margine.
 4. τὰς ἀμαρτίας] τὰ ἀμαρτήματα 1. τὰ ὀφειλήματα D. Codices Latini. τὰ ὀφειλήματα 59.
 καὶ γὰρ αὐτοὶ] ὡς καὶ ἡμεῖς D. Codices Latini. probante T. Beza in annot. Ed. 5.
 γὰρ] + καὶ 14. 53. Codex Stephani. Evang. 18. 19. Versio Vulg.

ἀπ'] — CDL.

αὐτὸν prius] — 89. 90. a prima manu.

προσευχόμενον] + ἐ DM 27. 29. 71.

πρὸς αὐτόν] — 57.

καὶ posterior] — 1. 12. 69.

2. εἶπε δὲ αὐτοῖς] ὁ δὲ εἶπεν D.

ὅταν προσεύχησθε, λέγετε] — 36.

+ καὶ μὴ βυττολογεῖτε, ὡς οἱ λοιποὶ.

πρὸς παρασκευὴν ἐνὸς δὲ τῶ σκοπῷ, ὥστε τὴν χρεῖαν ἐκπλη-
 ρῶσθαι. Olympiodorus. ὁλίγων δὲ ἐστὶ χρεῖα ἢ ἐνός, λέγει δὲ
 τῶν ἐντολῶν, ἢ τῆς πασῶν συνεκτικῆς ἀνάγκης. Jo. Geo-
 metra: ad illud itaque unum est necessarium refer-
 tur: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum: ad
 illud vero, pauca necessaria sunt adjicies: non fu-
 raberis, non dices falsum testimonium, & si quod
 praeterea mandatum sit simile. Hieronymus ad Eu-
 stoch. de Virgin. pauca autem necessaria sunt, aut
 unum. Cassianus Collat. I. 8. & XXIII. 3. por-
 ro paucis opus est, aut etiam uno. Theophylactus.
 ἰναὶ γὰρ φησὶ, Μάρθα, περιμύνης καὶ τυρβάλλῃ περὶ πολ-
 λὰ, τὰτ' ἐστὶ, περισπᾶ, παρατρέψῃ ἐνός ἔχουσαν χρεῖαν, τὴν
 φαγεῖν ὅτι δήποτε, οὐχὶ ποικιλίας. Τινες δὲ τὸ ἐνός ἐστὶ
 χρεῖα, καὶ περὶ τῆς φαγεῖν ἐνόησαν, ἀλλὰ τὴν προσέχουσαν τῇ
 διδασκαλίᾳ. Schol. Cod. 92. εἰδὲ γὰρ διὰ τούτου πάρεσ-
 μιν, ἵνα περιττοῖς βρώμασι τὴν κοιλίαν θρέψωσιν καὶ δι'
 ὁλίγων γὰρ ἡ χρεῖα ἵπνεται. Neque erat omnino Chri-
 sto, omnium virtutum & doctore & exemplari,
 indignum, etiam frugalitatem verbis & factis com-
 mendare, quod & comm. 7. 8. fecerat Cic. Tuscul.
 III. 20. Epicurus — tenuem victum antetert
 copioso — omnia philosopho digna, sed cum
 voluptate pugnantia. V. 9. an malum Epicurum
 imitari? qui multa praeclare saepe dicit — Lau-
 dat tenuem victum. Philosophi id quidem, sed si
 Socrates & Antisthenes diceret. Athen. X. p. 419.
 B. τῶν δειπνῶν δὲ πολλοὶ τὰ μέτρια ἀσπάσονται, ὡς ἁ-
 λῆξις ἐν φιλοσοφίᾳ παραδιδόσκειν· ἀλλ' ἐγὼ γὰρ τὰ δέοντ' ἐ-
 χεῖν τὰ περιττὰ μισῶ, τοῖς υπερβάλλουσι γὰρ τέρψιν μὲν
 καὶ ἔστι, πολυτέλεια δὲ, ἐν δὲ ψευδομένῳ τὰ περιττὰ μισῶ,
 τοῖς υπερβάλλουσιν γὰρ Δαπάνη παρέστιν, ἡδονὴ δ' οὐ δ' ἥτις
 ἐστὶν. MS. Baroccianus. ἐκ τῶν στρατηγικῶν παλαιῶν

ἀνδρῶν κεφαλ. γ. ὅτι καὶ χρὴ ἐσθίειν τὸν στρατηγὸς ποικιλὰ
 βρώματα καὶ τροφῶν. Philo de V. Mos. T. 2. p.
 163, 12. ὅσοι τὸν ἀνθρώπον καὶ σκληροδιδότον βίον ἐγκρά-
 τειαν καὶ καρτερίαν ζηλοῖσι σὺν εὐτελείᾳ καὶ ὀλιγοδείᾳ.
 Plat. de ira coh. p. 641. C. ἐπισείει ἐν τῷ σώματι εὐ-
 τελείας πρὸς εὐκολίαν αὐταρκείας αὐτῷ γινόμενον. Justinus
 XX. 4. Pythagoras — ad usum frugalitatis re-
 vocavit, laudabat quotidie virtutem, --- velut genetri-
 cem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat. Se-
 neca Ep. 95. Multos morbos multa fercula fecerunt.
 μερίδα] Sueton. Domitian. 11. Partibus etiam de
 coena dignatus est. Gen. XLIII. 34. Polyaeus p.
 119. ex Plut. Agefilao. p. 605. C. ἔβουσαν εὐαγγέλιον,
 καὶ διέπειν τοῖς φίλοις μερίδας ἀπὸ τῶν ἱερῶν. Plut.
 Conviv. II. p. 642. E. Πότερον οἱ παλαιοὶ βέλτιον ἐ-
 ποῖον πρὸς μερίδας, ἢ οἱ νῦν ἐκ κοινοῦ δειπνῶντες; Apulej.
 Met. II. Abi, fatue, qui in domo funesta coenas
 & partes requiris, in qua tot jugis jam diebus ne
 fumus quidem visus est ullus. Diodor. S. exc. I.
 XXXIV. p. 526. καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ τραπέζης ἀξιο-
 λόγως μερίδας αἶροντες ἐδωρῶντο. Plut. Lycurgo p. 46.
 C. βυλομένη παρὰ γυναικὶ δειπνῶν, καὶ μεταπειπομένου
 τὰς μερίδας. Cato p. 765. A. ἐν δὲ τοῖς δειπνοῖς ἐκλήρω-
 το πρὸς τῶν μερίδων. Arat. p. 1033. D. Θύων θεοῖς ἐν
 κοίτῃ μερίδας εἰς Συκυῶνα τῇ ἀράτῃ διέπειν. Lucius
 de Merced. Cond. 26. ἀλλὰ τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρ-
 λόντος ἀράματος ὁ διάκονος τὰ σοὶ παρακειμένα φέρων ἐκεί-
 να παρέθηκε — τιμομένης — σοὺς ἢ ἐλάφῃ — χρῆ-
 — τινι Προμήθεως μερίδα φέρειν, ὅσῃ κεκαλυμμένα τῇ
 πημελῇ. Theocrit. Schol. IX. 25. τὸ κρέας αὐτῶν διέ-
 κοψα εἰς πέντε μερίδας. Simplic. in Epicet. p. 293. ἐν
 συμπόσιον τὴν μερίδα μερίδα ἐκλέγασθαι πρὸς μὲν τὸ σῶμα
 χρεῖα εἰς ἐστὶ καὶ ἀφελήματα. Synesius de provident. καὶ

πρὶ-

παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, — ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ
 5 τῆς πονηρίας. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἔχει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν
 6 μεσοσυκτίς, καὶ εἴπῃ αὐτῷ· Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους· Ἐπειδὴ φίλος με παρε-
 7 γένητο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· Κακῶν ἔσθωθεν ἀποκριθεὶς
 8 εἶπῃ· Μὴ μοι κόπες παράρχει· ἡδὴ ἡ θύρα κλείεται, καὶ τὰ παῖδιά με μέλει ἐμοῦ εἰς
 9 τὴν κοίτην εἰσὶν οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀ-
 10 ναστὰς, ἀλλὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον· ἀλλὰ γὰρ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ
 ὅσων·

ἀφ' ἑμῶν] ἀφ' ὁμοίων ADEK 1. 2. 72. Codex Bodlej. N. E. D. 2. 19. Editio Erasmi 1.
 παντὶ] + τῷ 90. τῷ 33. 60. παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν] τοῖς ὀφειλταῖς ἡμῶν D.

ἡμᾶς prius] — Versio Syra posterior.

ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας] — L 1. 57. Codex Colbert. Versio Vulg. Armen. Marcion. Origenes. τὸ ἀλλὰ
 ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας, παρὰ τῷ Λακᾷ σπεισάπη. Δοκεῖ δὲ μοι ὁ Λακᾶς ἀλλὰ τὴν μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, δω-
 νάμει διδιδάσκειν καὶ τὸ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας. Schol. Cod. 36. τὸ εὐχομένης ὑπορχῆς ἐχει] τὸ μὴ χρήζειν λέγειν τὸ
 ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας· ἐτὶ μὲν γὰρ [i. e. Lucas] μέχρι τούτου τὴν προσευχὴν ἐποίησεν· ὁ δὲ γὰρ Ματθαῖος εὐρίσκειται πρὸς
 ἐπινεύων· ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας. Augustinus. probante H. Grotio, & J. A. Bengelio.

5. πρὸς αὐτοὺς] — D. Marcion apud Epiphani. πορεύσεται] πορεύς K 14. 42. 51. 53. 59. 70.

μεσοσυκτίς] μεσοσυκτίου D.

εἶπῃ] εἶπῃ ADKM 4. 6. 7. 13. 15. 27. 29. 42. 60. 69. 71. 86. 106. Evang. 7. 12. 13. 15. 17. 18. 19 Ver-
 fio Vulg. Syr. Basilii prooem. Conflit. Damascenus π. 35. probante J. A. Bengelio. μοι] + καὶ 36.

6. με] — CEK 2. 3. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 47. 49. 51. 56. 58. 61. 62. 64. 66. 67.
 72. 73. 74. 83. 87. 90. Evang. 2. 7. 8. 10. 11. 13. 14. 15. 17. 24. Editio Complut. Versio Syr. Euthymius.
 Theophylactus. probante J. Millio prol. 1079. μοι DM 63. 69. 71. 106.

παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με] παρέσιν ἀπ' ἀγρῶ D.

ἐξ ὁδοῦ] — 36. 66. + μακρὰν L.

καὶ οὐκ ἔχω, ὃ παραθήσω αὐτῷ] — 80.

7. κακῶν] κείνῳ δὲ D.

εἶπῃ] εἶπῃ D. παρέρχει] παρέχετε 59.

ἡδὴ] + γὰρ 69.

ἡ θύρα κλείεται] γὰρ ἡ θύρα μὲν ἀπεκλείσθη 69.

θύρα] + με 47. 56. 58. 61. Codices Latini.

με] — 71.

εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν] ἐν τῇ κοίτῃ ἐστὶν D 57.

8. λέγω] + δὲ 11. 36. 40. 53. 64. 73. Versio Copt.

εἰ] — D.

ἀναστὰς] — Versio Syr.

αὐτῷ] αὐτὸν AD 34. 36. ex emendatione. 38. 39. 52. 59.

αὐτῷ φίλον] φίλος αὐτῷ CDL. Origenes in Matth. XIX.

11. & de o. 32. Basilii prooem. Conflit. Chrysostomi

T. VIII. 80. Macarius H. 4.

φίλον] φίλος 69.

ἐγερθεὶς] ἐξεγερθεὶς 91. ἀναστὰς Colb.

αὐτῷ posterior] — D.

περιμένειν βίον, ὥσπερ ἐν τραπέζῃ μερίδα, ἥτις περιτομή-
 νη γένοιτο καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλὰ αὐτὸν εἶναι τὸν
 προαρπάζοντα καὶ ὑφαίρμενον. Athenaeus IV. p. 143.
 D. ἀπὸ δὲ τῆς τραπέζης τὰ βέλτεστα τῶν παρακειμένων ἢ
 προσηκνύα τῆς συσσιτίας γυνὴ φανερώς ὑφαίρῃσα, παρατί-
 θησι τοῖς κατὰ τὸν πόλεμον ἢ κατὰ σύνεσιν δεδοξασμένοις.
 Plut. de fera Numid. Vind. p. 557. F. ἀναμνήσθη-
 αι τῶν ἡναγχοῦ τῶν θεογενῶν, καὶ τῆς καλῆς ἐκείνης μερί-
 δος, ἣν ὑφαίρῃσιν τὸς Πινδάρου κηρύττεισι λαμβάνειν ἀπο-
 γόνους. Athen. IV. p. 130. E. ἡμεῖς δ' ἐκ τῆς καρᾶν
 δάψνης πλεῖστον ἀντὶ μερίδων εὐαχρηθέντες.

ὑφαίρῃσιν] ὑφαίρῃσι A. Physic. I. 280.
 εἰ γὰρ ὑφαίρῃται τι ἀπὸ τίνος, ἥτοι σῶμα ἀπὸ σώματος
 ὑφαίρῃται --- ἐκ αἵματος ὑφαίρῃται τι τίνος. Aristoph. Eccle-
 siaz. 661. ἀπὸ τῆς μάζης ἥς σιτίζεται, ταύτην γὰρ ὅταν
 τις ὑφαίρῃ, ἐκ ὑβρίσται φαύλως ἔσται τῇ γαστρὶ κολασθεῖς.
 Sirac. XI. 9. 10. XLI. 21.

Christus, uti solebat a rebus obviis illustrare do-
 ctrinam coelestem, quae de ferculis epularum dici
 solebant, transfert ad doctrinam suam. Maria me
 audiendo pavit animum, non corpus: animus sine
 dubio excellentior est corpore; & fercula, quibus
 corpus pascitur, conviviae aliquando invito impu-
 denter eripiuntur, doctrina autem eripi non potest.

2. Heb. III. 13. Jac. II. 15. Quamdiu vivo, in di-
 em, de die in diem, per totum vitae tempus. Eurip.
 Hecub. 317. καὶ μὴν ἐμοὶ γὰρ ζωὴν μὲν καθ' ἡμέραν καὶ σμικρὰ
 ἔχομαι, πόντος ἂν ἀρκέτας ἔχοι. Isocrat. Panath. ἐπι-
 πόντως ἐργαζομένους μέλις ἔχειν τὸ καθ' ἡμέραν. Thuc. I. 2.
 περιουσίαν χρημάτων ἐκ ἔχοντες — τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀ-
 ναγκᾶς τροφῆς παταχῶς ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν. III. 37.
 διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀεὶ καὶ ἀνεπιβέλητον. Cic. Philipp.
 IV. 1. cum servitute premeremur & in dies malum
 cresceret. Horat. Cam. III. 20. Ille potens sui lactus-

que degat, cui licet in diem dixisse vixi.

5. Suidas. τὸ χρήσαι, ἐπὶ φίλων τὸ δὲ δανείσθαι
 πρὸς τὰς τυχεύοντας.

6. Non expectatus, improvisus adest. Martial.
 IV. 5. Sed tu caufatus amici adventum Lances pau-
 caque vasa rogas.

7. Galen. ad Thrasylbul. αὐτὸ δὲ τῆς κοίτης διαφορὰ
 — κλίη ἐλεφαντόπους — σχήματα εὐτελής. Confil.
 epileptico datum. ἔωθεν μὲν ἐκ τῆς κοίτης ἀνίσταται. de
 rat. medendi VI. ἐπειδὴν ἀλλὰ τῇ τὴν κοίτην ὁ κάμνων.
 de tuend. valetud. V. ἀνάρρητα τὰ σχηματίζον ἐν τῇ κοί-
 τη τὰ πάντα I. 4. in Hippocr. Epidem. VI. ἐν ψυχρᾷ
 κοίτῃ κοιμᾶσθαι. Ammonius. Φωλεὶς καὶ κοίτη δι-
 αφέρει· Φωλεὶς μὲν γὰρ ἐπὶ ἐρπετῶν τάσσεται· κοίτη δὲ ἐπὶ
 ἀνθρώπων.

Midras Tillin Plal. X. R. Jochanam. Tribus an-
 nis cum dimidio stetit divinitas in monte oliveti,
 & clamavit dicens: Quaeite Deum, dum inveni-
 ri potest. dixit R. Chanina: Simile hoc est co-
 mitatui viatorum, qui ambulabat per viam, cum
 autem advesperasceret, accessit ad eos hospes di-
 cens: recipite vos in hospitium propter feras & la-
 trones. At illi dixerunt ei: non est nobis con-
 suetudo, noctu in hospitio commorandi. Postquam
 autem recessisset, irruit super eos nox intempesta
 & tenebrae, & revertentes petebant aperiri sibi ab
 hospite ostium. Ille autem dixit: non consuevit
 hospes aperire ostium nocte, quoniam non admit-
 tit hominem tempore nocturno.

8. χρήζει cum Genitivo, eget: cum Accusativo,
 Vult. Aristophanes Nub. 457. δρῶντων ἀτέχνους δ', ἐκ
 χρήζουσι. Sophocl. Oedip. Tyr. 373. εἶπα δὲ ὅττι καὶ
 ἀλλ', ἢ ὀργίζῃ πλέον; T. ὅσον γὰρ χρήζει. Eurip.
 ὅσα χρήζω.

~ ὅσων· χρήζει. Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω· Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐ- 9
 ρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει· καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει· καὶ 10
 τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. Τίνα δὲ ὑμῶν τὸ πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ὅτι 11
 δώσει αὐτῷ λίθον· καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὅτιν ἐπιδώσει αὐτῷ; Ἡ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ 12
 ὄνον, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; Ἐἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες, οἴδατε ἀγαθὰ 13
 δοῦναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μάλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ ἑρᾶν, δώσει πνεῦμα
 ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ 14
 τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. Τινες δὲ ἐξ αὐ- 15
 τῶν εἶπον· Ἐν Βεελζεβούλ ἀρχοῦντι τούτῳ δαιμόνιον ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Ἄλλοι δὲ 16
 πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτην ἐξ ἑρᾶν. Ἀυτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ μηχανή- 17
 ματα, εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἐαυτὴν ἡμεριζομένη ἐρημώσεται, καὶ οἶκος ὅτι 18
 οἶκος πύρει. Ἐἰ δὲ καὶ ὁ σαλῶν ἐφ' ἐαυτὸν διεμερίσθῃ, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐ-
 τοῦ;

ὅσον

~ ἡ

ὅσων] ὅσον DEHL 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 51. 52. 53. 54. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 65. 66. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. Evang. 2. 4. 7. 8. 13. 14. 16. 17. 24. ex emendatione. Editio Complut. Colinaei, Codices Latini. Basilii Reg. b. 261. Macarius. Theophylactus.

+ ἐν L 16. 27. 53. 60. Evang. 11. 12. 14. 18. 19.

9. ἀνοιγήσεται] ἀνοιχθήσεται DEGH 2. 3. 9. 11. 15. 39. 44. 46. 52. 65. 72. 73. 74. 78. 87. Evang. 2. 17.

10. ἀνοιγήσεται] ἀνοίγεται D. ἀνοιχθήσεται AEGHK 2. 11. 27. 34. 38. 39. 44. 45. 46. 50. 51. 52. 54.

67. 70. 78. Evang. 8. 9. 12. 18. 19. probante J. A. Bengelio. εὐρίσκει] εὐρήσει 69. a prima manu.

11. τίνα] τίς DL 27. 33. 49. 64. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Origenes in Matth. XIX. 11.

τί Evang. 17. τίνα] 37. ex emendatione. Beza: sed quomocunque legas, non vitabis ἀνακάλεσθαι.

δὲ] + ἐξ ACCKM 13. 15. 27. 33. 42. 49. 51. 60. 63. 64. 69. 71. 74. 86. 90. 91. 106. Evang. 2. 7. 15.

18. 19. Versio Vulg. Armen. Syra utraque. Origenes. Marcion ap. Epiphan. & in Dialogo c. Marc. γὰρ Verf. Syr.

τῷ] — 1.

αἰτήσῃ ὁ υἱὸς] ὁ υἱὸς αἰτήσῃ D. υἱὸς αἰτήσῃ Versio Syra posterior in margine. Origenes.

ὁ] — 1. ὁ υἱὸς] — L.

υἱὸς] + αὐτοῦ 1. 60. Versio Armen. Syr. Codices Latini. Dial. c. Marc.

ἐπιδώσει prius] δώσει Editio Complut. ἐπιδώ G. ἐπιδώσει αὐτῷ] αὐτῷ ἐπιδώσει D bis.

ab αὐτῷ ad αὐτῷ] — 69.

εἰ] ἢ ACDEFG 1. 3. 9. 10. 11. 16. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 49. 54. 55. 56. 58. 59.

61. 67. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 82. 83. 86. 90. 91. 95. 106. Evang. 2. 7. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. Editio Complut. Bengelii. Versio Vulg. Copt. Syra posterior, & editam addit cum obelo. Dialog. c. Marcion. Theophylactus, Euthymius.

12. ἡ] — C. Versio Syr. ἡ ἐὰν αἰτήσῃ ὄνον] ἐὰν δὲ ἐὰν αἰτήσῃ D.

καὶ] — L 36. 38. ἐὰν] — L 1. 69. Dial. c. Marc.

αἰτήσῃ] αἰτήσῃ AD 1. 52. 72. Evang. 2. 18. 19. Editio Erasmi 1. 2. Aldi. μὴ] — L.

ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον] σκορπίον αὐτῷ ἐπιδώσει D.

13. ὑπάρχοντες] ὄντες DKM 15. 27. 36. 42. 57. 64. 68. 71. 86. 91. Marcion. Dial. c. Marc. Athanas. Dial. de Trinit. ἀγαθὰ] — 58.

ἀγαθὰ δόματα] δόματα ἀγαθὰ ACDEGH 1. 3. 10. 13. 44. 59. 61. in ora. 62. 64. 69. 72. 73. 74. 76. 83.

86. 89. 90. Colb. quatuor. Evang. 24. Editio Complut. Erasmi 1. Versio Syr. Athanas. Dial. Marcion. Dial. c. Marc. Theophylactus.

δόματα] δόματα Editio Complut.

πατήρ] + ὑμῶν CL 7. 73. Evang. 2. 11. 12. 18. Versio Vulg. Syr. + ἡμῶν 60.

ὁ ἐξ ἑρᾶν, δώσει] ἐξ ἑρᾶν δώσει Versio Copt. Syr. probante T. Beza.

ἐξ ἑρᾶν] ἐρᾶν Versio Vulg. Maximus Dial. ἱεράν] Marcion ap. Epiph.

πνεῦμα ἅγιον] ἀγαθὸν δόμα D. Codices Latini. Ambrosius de Sp. S. I. nonnulli codices habent, etiam secundum Lucam: bonum datum. Origenes de O. 32.

Fulg. Syra posterior in margine, Ethiop. Armen. πνεῦμα ἀγαθόν L 7. 60. Evang. 4. 12. 18. 19. Versio

14.] ταῦτα δὲ αἰτῶν αὐτοῦ προσφέρεται αὐτῷ δαιμονιοζόμενος κωφός, ἐκκαλόντος αὐτὸ πάλιν θαύμαζον D.

καὶ αὐτὸ ἦν] — A a prima manu, L 1. 33. Versio Copt. ἰγνέει δὲ] ἐ ἰγνέει L 69. Versio Copt.

ἐξεληθὲς] ἐκκληθὲς A 33. 69. 95. + καὶ 69. οἱ ὄχλοι] πάντες Evang. 2. 15. τοῖς δὲ] καὶ τοῖς D.

12. Etymol. δι' ἡνάσκειν, ὅτι τὸ ἦν τὸ εἰ. ἔχει. πρῶτοι μὲν ὅτι ἡρῆται τὸ εἰ. κατὰ διάτασιν παρὰ τῇ Σαπφῶ φασὶ δῆποτε ληδανὸν ὑακίνθιον πεπυκαδμῖνον ἐρεῖν ὡς δὲ. τῶν δὲ διὰ τὸν χαρακτῆρα, τὰ γὰρ διὰ τὸ αὐτοῦ μονογενῆ εἰς τὸ ζῶν προσκείται μονογενῆ διὰ τὸ οὐ σῶς ὁ ζῶς, τὸ ζῶν τὸ δὲ ὡς ὀξύνεται. Suidas. ἀντὶ πύργου σκορπίον, περιουσία ἐπὶ τῶν τὰ χεῖρα αἰρούμενων ἀντὶ τῶν βελτίωνων.

17. Ammianus Marc. XVII. 7. quoniam acclivitate collium aedes pleraque vehebantur, aliae super alias concidebant. Aristid. Rhodiac. p. 544. πύργοι δὲ πύργοις ἐπέπιπτον, καὶ νεωσοῖκοι τρυφῇσι, καὶ νῶ βαμμοῖς, καὶ ἀναθήματα ἀγάλμασι, καὶ ἄνδρες ἀνδράσι, καὶ πύργοι λιμῇσι, καὶ πάντα ἀλλήλοις.

20. Bereschith R. IV. 3. Estne possibile, ut aquae superiores verbo Dei suspensae sint, ne descendant? Ita. Dixit: affer mihi siphonem. Attulit. Imposuit ipsi laminam auri, & non substitit aqua. Imposuit laminam argenti, nec substitit aqua. Quam primum autem digitum orificio imposuit, aqua substitit. Dixit ipsi: Digitumne tuum imponis? Respondit: quid sum ego, caro & sanguis, & digitus meus sifit aquas, quanto magis hoc facit digitus Dei? Exod. VIII. 19. XXXI. 18.

21. Demosthenes pro Cor. καθάπλισαν τὰς νεανίας ἀσπίσιν οὐ. Aeschines c. Ctesiph. καθοπλίσας τῇδε τῇ πανοπλίᾳ. Seneca de Benefic. VI. 3. ista — quae ferreis claustris custoditis armati, Diodor. S. III.

19 τοῦ; ὅτι λέγει, ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. Ἐἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; ἀλλ' οὗτο κριταὶ ὑμῶν αὐ-
20 τοὶ ἔσονται. Ἐἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ
21 βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμῶν Φυλάσῃ τὴν αὐτοῦ αὐλήν, ἐν εἰ-
22 ρήνῃ ὅβρι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτὸν,
23 τίω πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει, ἐφ' ἣν ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκύλα αὐτοῦ ἀφαιδέωσιν. Ὁ μὴ
24 ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ὅβρι καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. Ὅταν τὸ ἀκάθ-
αρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυ-
25 σιν καὶ μὴ εὐρίσκον, λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸ οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. Καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει
26 σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. Τότε πορεύεται καὶ περιλαμβάνει ἐπὶ ἕτερα πνεύματα
πονηρότερα αὐτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ γίνονται τὰ ἔργα ταῦτα ἀνθρώπου ἐκεῖ-
27 νος χειρόνα τῶν πρῶτων. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνή

Φω

Βεελζεβούλ] + τῷ CKLM 27. 33. 42. 45. 63. 71. 86. 106. Evang. 18. 19. + τῶν A.
δαιμονίων] δαιμόνων 38.
δαιμόνια] + ὁ δὲ δόκρυθεις εἶπε πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν ADM 71. 73. 86. 106. Versio Syra po-
sterior. Æthiop. καὶ ἀποκριθεὶς ἔσ. K 4. 6. 8. 15. 50. 63. 74. ex emendatione. 76. Colb. καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔσ. 49.
16. παρ' αὐτῶ ἐξήκον ἐξ ἐρκινῶ] ἐξ ἐρκινῶ ἐξήκον παρ' αὐτῶ AD 13. Versio Syr. ἐξ ἐρκινῶ ἐξήκον αὐτῶ 69.
17. εἰδὼς] εἰδὼν 59. Evang. 18. Codices Latini.
αὐτῶν τὰ ἀφανήματα] τὰ ἀφανήματα αὐτῶν A. Editio Complut. Plant. Genev.
τὰ ἀφανήματα] τὰς ἐνθυμήσεις Evang. 2. αὐτοῖς] — A. Versio Sax.
ἐφ' ἐαυτὴν ἀφαιρέσει] ἀφαιρέσει ἐφ' ἐαυτὴν A. Versio Syr.
ἀφαιρέσει] αφαιρέσει CM 44. 47. 60. 61. 67. 71. 106. Evang. 18. Editio Complut.
ἐρημῶν] ἐρημώσεται 91. Versio Vulg. Syr. αἰπῶν] πεισῶν D. Versio Vulg. Syr.
18. διμερίσθη] ἐμερίσθη C 61. 80. Editio Complut. μερίσθη 47. 52. 53. 95. πῶς] ἐ D.
λέγει] + ἔτι E. ἀ Βεελζεβούλ ad Βεελζεβούλ] — Versio Syra posterior.
Βεελζεβούλ] + τῷ ἄρχοντι 73. + ἄρχοντι τῷ δαιμονίῳ 106. α δαιμονία ad δαιμόνια] — 56. 58. 61. 69.
19. οἱ] — AD.
ἐκβάλλουσιν] ἐκβάλλουσιν 1. 6. 9. 49. 52. Evang. 18. 19. ἐκβάλλουσιν 16. 40. Evang. 2. 7. 12. 13. 15. 17.
κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ] αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν AC 1. 69. Editio Erasmi 1. αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ D. αὐτοὶ] — L.
20. δὲ] + ἐν D 12. 16. 73. Versio Copt. Marcion. δὲ] + ἐν D 69. Versio posterior cum asterisco.
21. φυλάσῃ] φυλάσσει D 9 57. Evang. 19. Editio Erasmi, Colinaei, φυλάσσει Evang. 18. βλέπει 69.
τὴν αὐτοῦ αὐλήν] τὴν αὐλήν αὐτοῦ D. + φυλάσσω 69. 22. ἐπὶ] ἐπὶ D 90.
ὅ] — D. αὐτῶ primum] — D. ἐπελθὼν] προελθὼν 72. νικήσῃ αὐτὸν] — D. + καὶ 69.
αἶρει] αἶρη 33. ἐπεισῶν] ἐπεισῶν D.
σκύλα] σκυλα K 4. 15. 27. 42. 53. 63. Versio Syra posterior, & editam in margine.
ἀφαιδέωσιν] ἀφαιδέωσιν 49. 71. 86. ἀφαιδέωσιν 1. Colb. Versio Vulg. Armen.
23. ab ἐμοῦ primo ad tertium] — 69. σκορπίζει] — τῷ με L 33.
24. ὅταν] + ἐν D 1. 106. Versio Copt. Syra posterior. Codices Latini. ἀπὸ] ἐκ 50.
δὲ ἀνδρῶν] ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν D. sed Veri. Latina: per arida. ζητοῦν] ζητῶν 69.
εὐρίσκον] εὐρίσκον 42 54 69. Editio Complut. Erasmi 1. Ald. + τότε 33. Versio Copt. Syra posterior.
25. ἐλθὼν] ἐλθὼν D 3 61. 69. 72. 73. 74. Editio Erasmi 1. Complut. Aldi.
εὐρίσκει] + χολάζοντα καὶ 16. + χολάζοντα CL 1. 13. 33. 69. 106. Versio Copt. Syra posterior, cum asterisco.
καὶ posterior] — DL 76. Versio Copt. καὶ κεκοσμημένον] — Versio Sax. Codices Latini.
26. τότε] — D. περιλαμβάνει] λαμβάνει 65. + μετ' ἐαυτοῦ C 69,
ἐπὶ ἕτερα] ἄλλα ἐπὶ D. ἕτερα ζ G. ἕτερα 57.
ἐπὶ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα αὐτοῦ] ἕτερα πνεύματα πονηρότερα αὐτοῦ ἐπὶ 69. πνεύματα] — 61.
εἰσελθόντα] ἐλθόντα EGM 3. 11. 12. 44. 48. 49. 50. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 72. 73. 78. 83. Colb. proban-
te f. Millio prol. 1431. ἐλθὼν 91. ἐκεῖ] D 33. γίνονται] γίνονται 56 58. 61.
27. ἐγένετο δὲ] καὶ ἐγένετο Editio Complut. ἐγένετο 106. ἐπάρασά τις γυνή] γυνή τις ἐπάρασά D.

III. 70. τὴν δύναμιν περισφύσαντα καθωπλισμένην τοῖς ἀ-
λῶσι. Aboth Nathan 29. R. Isaac f. Pinehas dixit
— quicunque habet expositionem & non consti-
tutionem, est fortis non armatus; Constitutionem
& non expositionem, est debilis cum armis; habet
utrumque, fortis est & armatus.

22. Apoc. XVII. 13. Apollodor. Biblioth. II. 1.
ἐγχειρίδι διαδίδωσι ταῖς θυγατρῶσι. Thucyd. I 76. εἰ
ἄρχην διαδιδόμενῃ ἐδεδάμεθα. Dionys. Hal. A. VI. 14.
τὰς αἰχμαλώτους φυλάττεσθαι διαδίδας. Plato de Rep. I.
λαμπάδα ἔχοντες διαδίδωσιν ἀλλήλοις, distribuit. Xe-
noph. Cyrop. I. Lex. MS. Plalm. σκύλα, παρῖδαν
τὸ τῶν ζώων τῶν δὲ ἀποθανόντων λάφυρα.

26. Apoc. II. 19. 2. Pet. II. 20.

27. ἐπάρασά] Aët. II. 14. XIV. 11. XXII.

22. Demosth. pro Coron. ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γε-
γῆως καὶ λαμπρύνειν. de falsat. legat. ἐν ἑτῶς φυλάτ-
τη αὐτὸν, ἐχ' ἔξει τε λέγειν, ἀλλὰ τὴν ἄλλαν ἐπαύθη
ἐπαρῆ τὴν φωνήν, καὶ πεφωτισσεν ἑαυτὴν. inf. XVII.
13. Jud. IX. 7. Horat. A. P. 93. Interdum ta-
men & vocem comœdia tollit. Philostratus V.
Apollon V. 33. καὶ τὴν φωνὴν ἐπάρας, παρ' ὁ εἰσθεῖ, ἐφ.η.
Od. ζ. 154. Τρεῖς μάκαρες μὲν σείγε πατὴρ, καὶ
πότνια μήτηρ, Τρεῖς μάκαρες δὲ κασιγνήτοι. Petronius 94.
O felicem, inquit, matrem tuam, quae te ta-
lem peperit! Terentius Andr. I. 1. 68 Uno ore om-
nes omnia bona de me dicere, & laudare fortunas
meas, qui gnatum habeam tali ingenio praeditum.
Donatus. Unde ait: felix nati pietate. Et Plautus:
fortunatus, qui illum eduxit sibi. Xenophon H.

ZZZZ

Græc.

Φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαπτίσασά σε, καὶ μαστοὶ ἐς
 ἐθήλασας. Ἀυτὸς δὲ εἶπε· Μενοῦνγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυ- 28
 λάσσοντες αὐτόν. Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν· Ἡ γενεὰ αὕτη πονη- 29
 ρὰ ὅτι σημεῖον ὀπιζητεῖ, καὶ σημεῖον ἐδοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωάννου τῷ προ-
 φήτῃ. Καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωάννης σημεῖον τοῖς Νινευίταις, ἕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ 30
 πνεύματος τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Βασιλεία οὐρανόθεν ἐγενήθησεν ἐν τῇ κρίσει μὲν τῶν ἀνδρῶν τὴν γενεάν ταύ- 31
 τῆς, καὶ κατακρινεῖ αὐτὴς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀληθείας τὴν σοφίαν Σολομῶν-
 τος· καὶ ἰδὲ, πλείον Σολομῶντος ὧδε. Ἄνδρες Νινευί· ἀναστήσαντες ἐν τῇ κρίσει μὲν τῶν 32
 γενεῶν ταύτης, καὶ κατακρινεῖσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωάννου· καὶ ἰδὲ,
 πλείον Ἰωάννου ὧδε. Οὐδεὶς δὲ λύχον ἀφας, εἰς κρυπτήν τίθῃσιν, ἐδὲ ὑπὸ τὸ μύδιον, 33
 ἀλλὰ ὅτι τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσιν. Ὁ λύχνος τῷ 34
 σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ὅταν ἔν ὁ ὀφθαλμός σε ἀπλῆς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σε
 φω-

Φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου] ἐκ τοῦ ὄχλου φωνὴν 1. ab εἶπεν ad εἶπε] — 12.
 μαστοὶ] μαστοὶ D 61. 68. 71. 28. αὐτὸς] ὁ D. καὶ αὐτὸς C. μινεῖν] μινεῖν AL 42.
 φυλάσσοντες] ποιῶντες Versio Syra posterior, & editam habet in margine. Marcion.
 αὐτοὶ] — ACDL 3. 9. 33. 42. 87. Codices Latini. Versio Armen. Syra posterior, Arab. Marcion. Tertul-
 lian. probante J. A. Bengelio.
 29. αὕτη] + γενεὰ ADL 1. 7. 33. 60. 69. Evang. 24. Versio Vulg. Copt. Armen. Syra posterior cum asterisco.
 α σημεῖον ad σημεῖον] — 72. ab εἰ μὴ ad ἀδὲ com. 32.] — Marcion t. Epiph.
 ἐπ ζητεῖ] ζητεῖ AL 7. 60. 63. Colb. Evang. 2. 18. 19. Editio Erasmi, Colinaei. Codices Latini.
 Ἰωάν] Ἰωάνης 1. a prima manu, & Ἰών ex emendatione. Ἰωάν 69.
 τῷ προφῆτῃ] DI.. Versio Saxe. Copt. Armen. Codices Latini. probante Bengelio, & Millio prol. 1404.
 30. σημεῖον τοῖς Νινευίταις] τοῖς Νινευίταις σημεῖον C. Νινευίταις] Νινευίταις D. καὶ] — Editio Erasmi 1.
 ταύτη] + σημεῖον 60. Evang. 18. 19. + καὶ καθὼς Ἰωάνης ἐν τῇ κοιλίᾳ τῷ κήτει ἐγένετο τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
 ἡμέρας, ἕως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ γῇ D. 31. ἐν τῇ κρίσει] — D.
 τῶν ἀνδρῶν τὴν γενεάν ταύτην] καὶ κατακρινεῖ αὐτὴς καὶ κατακρινεῖ τὴν γενεάν ταύτην 28.
 τῶν ἀνδρῶν] — C. 52. 95. ἀνδρῶν 69. αὐτὴς] αὐτὴν 90.
 Σολομῶντος] Σολομῶντος ADEGH. 1. 2. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 44. 69. 72. 73. 74. 89. 90. 106. Editio
 Complut. Plantin. Erasmi. Colinaei. bis. Genev. α Σολομῶντος ad Σολομῶντος] — 69.
 καὶ ἰδὲ πλείον Σολομῶντος ὧδε] — 59. πλείον] πλείον D. 32.] — D. ἀνδρες] ἐ ἀνδρες 38.
 Νινευί] Νινευίταις A C L M 1. 16. 36. 37. 40. 42. 45. 47. 51. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 63. 64. 68. 69. 70.
 71. 73. 74. 89. 90. 91. Colb. 106. Evang. 17. 18. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr.
 prior, & posterior in margine. ἀναστήσαντες] στήσονται 73.
 μὲν] + τῶν ἀνδρῶν M. 67. 73. τὴν γενεάν ταύτην] τῶν ἀνδρῶν τέτων 28. εἰς] — 44.
 33. δὲ] — D. 1. 33. 53. 57. 60. 72. 73. Editio Erasmi. Versio Syr.
 λύχον] λύχον Editio Erasmi, Colinaei. ἀφας] + καλύπτει αὐτὸν σκευὴ ἡ 28.
 κρυπτήν] κρυπτόν 1. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Stephani 2. 3. Bezae. Theophylactus MS. prob. H. Grotio.
 καὶ ἰδὲ πλείον Σολομῶντος ὧδε] — 59. καὶ ἰδὲ πλείον Σολομῶντος ὧδε] — L 1. 69. Colb.
 ὑπὸ] ἐπὶ 2. τὸ φέγγος] βλέπωσιν] βλέπωσιν τὸ φέγγος 44. βλέπωσιν τὸ φῶς 69.
 φέγγος] φῶς CD 1. 13. 33. 40. 49. 51. 53. 57. 59. 74. 89. 90. Editio Erasmi, Colinaei. Theophylactus.
 34. σώματός] + σε D. Versio Vulg. Syr. ὀφθαλμός prius] + σε ACDM Versio Copt. Vulg. Syr. Cod. Lat.

Graec. IV. ὥστε μακαρίζεσθαι αὐτῶν τὴν μητέρα, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὡς ἔτεκεν ὁ μὲν κατὰ γῆν τὰ τέκνα τῶν πολιτῶν, ὁ δὲ κατὰ θάλασσαν τὰς ναῦς καὶ τὰ νῆα ἤρξατο λέγειν. Chagiga f. 14. 2. Beatus es Abraham pater noster, quod R. Eleazar f. Arach e lumbis tuis egressus est — beati vos, & beata illa, quae vos peperit! Schemoth R. XLV. Quicumque vidit Mosen, dixit: Beata, quae peperit illum! ad Exod. XXXIII. 8. II. e. 38. ὃν τινα γαστέρι μήτηρ κῆρον ἰόντα φέροι. Schol. MS. ὃν ἐν γαστρὶ ἡ μήτηρ νέον ὄντα βαπτίζου. Ausonius de matre Augusti 7. Ante omnes alias felix tamen hoc ego dicar, siue Deum peperit femina, siue virum. Ovid. Metan. IV. 320. Puer o dignissime credi esse Deus, seu tu Deus es — siue es mortalis: qui te genuere beati, Et frater felix, & fortunata profecto, si qua tibi soror est, & quae dedit ubera nutrix; Sed longe cunctis longeque potentior illis, si qua tibi sponsa est, si quam dignabere taeda. Musaeus 138. de Heroine. ὁλόβιος ὅς σε φύτευσεν, καὶ ἔλβιος, ἡ τέκε μήτηρ, Γαστήρ τ' ἡ σ' ἰλόβουσεν μακαράτη. Aeneid. I. 606. Dido Aeneae: qui tanti talem genuere parentes? Aristophanes Vesp. 1503. ὦ μακάρι τῆς ὑπαιδίας. Εὐ-

rip. Jon. 308. Σὺ δ' εἴ τις; ὡς σου τὴν τιμῆσαι ἄλβισα. Hecub. 424. ὦ εἴρα, μαρδοίτ', οἱ μὲν ἐθρέψαθ' ἡδέως. Hercub. fur. 493. ὅλλυμαι δ' ἐγὼ, ἡ πρὶν μακαρία διὰ σ' ἐκλεχθῆναι βοροῖς. Pirke Aboth II. 8. R. Jochanan narrabat laudes discipulorum suorum: R. Josua f. Hananiae, beata ejus genetrix יְהוֹנָתָן יְשֻׁעָה. Pesikta R. f. 63. 2. Israëlitae dicent: felix hora, qua creatus est! felix venter ex quo prodiit אֲבִי שְׁמוּנָה יְהוֹנָתָן.

28. Μενοῦνγε] Versio Vulg. quinimmo. Codices Latini: quippini. Codex D. etiam. Glossarium: immo. μᾶλλον, μὲν ἔν, καὶ μὴν. Etymol. μενοῦνγε ἐκ τριῶν συνδίσμῳ, καὶ σημαίνει τὸ ἀλλήλως. & ἵτοι ἀντὶ τῶ μὲν ποιητικῶς. Διαφέρει δὲ τῶ μὲν, ὅτι τὸ μὲν ἵτοι κατ' ἀρχὴν τίθεται, ὁ δὲ μὲν ἐχθρὰ ἀλλὰ παρέπιται. Prynckius p. 150. Μὲν ἔν τῷ πρῶτῳ. τίς ἀνῶσχοιτο ἕτω συντάττοντος τινος ἐν ἀρχῇ λόγου; εἰ γὰρ δοκιμοὶ τὸ μὲν ἔν ὑποτάσσονται, ἐγὼ μὲν ἔν, λίγαντις τὰ καλὰ μὲν ἔν, καὶ τὰ μὲν ἔν πράγματα. Theophylactus Simocatta II. 7. Τοιγαρὲν ἀνὰ ταύτας τὰς ὑπογίγας καταγωγὰς ἡ σωτηρία τῶς σφίσι αὐτοῖς ἀποθησαυρίζετο. Μενοῦνγε καὶ ἄρτις καὶ μάλας ἐν τοῖς κοιλώμασιν ἱταμνίσαντο. 16. Μενοῦνγε τῇ Βεφὴ προσπίπτει. III. 12. Μενοῦνγε χοσρέας ἐπὶ τὴν λι-

35 φωτεινόν ὅτι ἐπὶ τὸ σῶμά σε σκοτεινόν. Σκόπει ἂν μὴ τὸ Φῶς τὸ
36 ἐν σοί, σκότῃ ἐστίν. Εἰ ἂν τὸ σῶμά σε ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τὴν μέραν σκοτεινόν,
37 ἔσται φωτεινόν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζη σε. Ἐν δὲ τῷ
λαλῆσαι, ἡρώτα αὐτὸν Φαρισαῖός τις ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν.
39 Ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι ἐπὶ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τῆς ἀρίστης. Εἶπε δὲ ὁ
Κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τῆς ποτηρίας καὶ τῆς πίνακος κα-
40 θαρίζετε· τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. Ἀφρονες, ἐχέτε τὴν ποίησιν τὸ
41 ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποιήσε; Πλὴν τὰ ἐνόησα δότε ἐλεημοσύνην καὶ ἰδοὺ, πάντα καθα-
42 ρά ὑμῖν ὅτι. Ἀλλ' ἐὰν ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι σποδεκατῆτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ
πῆγανον καὶ τὸν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Θεᾶς. ταῦτα
43 εἰδὲ ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφίεναι. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρῶ-

το-

ἐν] — L. Versio Vulg. ἡ D. ἡ] — D. 47. 64. 66.
καὶ ὅλον] πᾶν D. καὶ 34. 39. ὅλον C. 16. 35. 44. 47. 56. 58. 61. 62. 63. 64. 69. 83. 86. Evang.
14. Editio Complut. Plantin. Genev. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1459. σφ φωτεινόν] φωτεινόν 1.
ἐστίν] ἐστὶν KLM. 1. 2. 4. 13. 28. 42. 59. 61. 63. 64. 71. 86. Evang. 17. Editio Erasmi 1. Versio Vulg. Syr.
ἐπὶ τὸν] ἐπεὶ δὲ 11. 49. 106. ὅταν D. 2. Editio Erasmi 1. καὶ τὸ] καὶ ὅλον τὸ 1. 28. καὶ 72.
σκοτεινόν] ἐστὶν σκοτεινόν ἐστὶν D. + ἐστὶν 3. 53. 73. 76. Evang. 14. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Aldi, Coli-
naci, Bogardi. ἐστὶν 2. ex emendatione. 4. 6. Colb. duo. 42. 47. 48. 49. 56. 58. 59. 62. 65. 66. 67. 68.
71. 78. 86. 95. 106. Evang. 17. Editio Erasmi 1. Versio Vulg. Syr. prior, & posterior cum alterisco, Armen.
35.] — 57. 35. 36.] εἰ ἂν τὸ Φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότῃ, τὸ σκότῃ πόσον; D.
36. μὴ ἔχον τὴν μέραν σκοτεινόν] — 73. τῇ] — C.
τὴν μέραν] μέραν τῇ A 1. 69. Versio Syr. φωτίζη E. 69. Editio Erasmi, Colnaci, Bogardi.
37. ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι, ἡρώτα αὐτόν] ἰδιότῃ δὲ αὐτῷ D. Versio Sax. φωνή E. 69. Editio Erasmi, Colnaci, Bogardi.
ἡρώτα] αὐτὸν ἡρώτα A. ἡρώτα 71. αὐτὸν ταῦτα ἡρώτα 1. 16. 37. 60. 69. Evang. 18. 19.
Φαρισαῖός τις] τις Φαρισαῖος D. τις] — L. 1. 69. Versio Corp. ὅπως] ὅπως D.
παρ' αὐτῷ] μετ' αὐτῷ D Codices Latini. + καὶ 69.
εἰσελθὼν δὲ] ἐλθὼν δὲ 66. + εἰς τὴν οἰκίαν τῷ Φαρισαίῳ 69. 74. Evang. 19.
ἐπὶ πρῶτον] ἀνέπεσεν] ἀνεκλήθη 69.
38. ἰδὼν ἐθαύμασεν, ὅτι] ἡρώτα ἀπεκρίμενος ἐν αὐτῷ λέγειν ἀπὸ D. Codices Latini. Versio Vulg. retractabat
penes se. Marcion. probante J. Millio prol. 420. 291. πρῶτον ἐβαπτίσθη] πρῶτον ἐβαπτίσθη 49. πρῶτον ἐβαπτίσθη 69.
πρὸ] — 69. 39. κύριος] Ἰησοῦς 16. 57. Evang. 2. Versio Syr. Aethiop.
Φαρισαῖοι] + ὑποκριταὶ D. καὶ prius] — 71. ἰσθῆναι] ἐντὸς 95. + τὸ ποτήριον 69.
40. ἔξωθεν] ἔσωθεν CD Versio Sax. Codices Latini. Tit. Bost. c. Manich. III. ut ex disputatione ejus col-
ligitur. ἔσωθεν] ἔξωθεν CD. Versio Sax. Codices Latini, Titus.
41. ἐνόησα] + πάντα 4. 5. 6. 27. 68. ὅτι A. πάντα καθαρά ὑμῖν ἐστὶν] ὑμῖν ἅπαντα καθαρά ἐστὶν 69.
ὑμῖν ἐστὶν] ἐστὶν ὑμῖν D. ὑμῖν ἐστὶν 1. 7. Colb. Evang. 18. Marcion. 42. ἀλλ'] ἀλλὰ D.
ὅτι] οἱ Versio Vulg. probante T. Beza. καὶ τὸ] + ἀνέχον καὶ τὸ 69. καὶ 3.
καὶ τὸν λάχανον] — 68. κρίσιν] κλήσιν Marcion ap. Epiphanius & Tertull. l. IV. c. Marc.
ταῦτα] + δὲ CKL 7. 29. 49. 57. 63. 69. 71. 86. Ev. 18. 19. Versio Vulg. Syr. prior & posterior cum alterisco, Corp.
ταῦτα εἰδὲ ποιῆσαι, κακεῖνα μὴ ἀφίεναι] — D Codices Latini.
ἀφίεναι] παραφίεναι A. ἀφίεναι 57. παρέναι L. 13. 43. τοῖς Φαρισαίοις] Φαρισαῖοι D. Codices Lat.

γομένην ἱερὰν πόλιν ἀρίτετο. V. 1. μενῶν ὁ Σολζάνης
προσέταπτε. VIII. 13. μενῶν λεγεται. Rom. IX. 20.
Aristoteles de Poet. 22. μενῶν φαίνεται. Salma-
sius de L. Hellenist. p. 108. In principio ora-
tionis positum σόλοικον esse constar, atque ita tra-
ditur a Criticis. Non minoris enim est vitii ita
scribere: μενῶν τε τοῦ πρῶτου, quam si quis Latine
diceret: Autem ego sic faciam, pro ego autem
sic faciam. Schol. Aristoph. Plut. 287. τὸ μὲν ἔν,
ἀντὶ τῷ δὲ. Ifostrates Areopag. περὶ μὲν ἔν τῶν καὶ
πρῶτον ἐνέκαμεν καὶ ἐβῆμεν. Xenoph. Paed. εἰ μὲν ἔν
αὐτὸς ἀφηγήτο. Aelian. V. H. III. 23. καλὰ μὲν ἔν
ἀλλ' ἀνδρῶν τὰ ἐπὶ Γρανίκῳ. Thucyd. IV. 76. ἡ μὲν ἔν ἐπι-
βουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο· ὁ δὲ Ἰπποκράτης. Arrianus
Epict. I. 22. ὁ μὲν λέγει· ἐκρίναι ἀποδοῦναι μετὰ τὴν χρυ-
σίδα τῷ πατρὶ, ὁ δὲ λέγει, οὐ μὲν ἔν. Libanius Epist.
989. Δέδεικται μὲν ἔν μόνος ἄνθρωπος ὁ λόγος, ποιοῦνται δὲ
πολλοί. Dionys. A. II. 32. αἱ μὲν ἔν αὐτὸ τὸ πρῶτον
δι' ὄργην ἐλάμβανον, αἱ δὲ — μετρίως αὐτὸ ἔφερον. Longus
Pastoral. IV. ἐπὶ ταῦτα ἡμεῖς συνήκαμεν ἰδίῳ παι-
δί· — ἐκ ἄλλων μὲν ἔν, ἀλλὰ ταῦτα. Non alia sane.
Schol. Cod. 46. μενῶν, ἐπὶ ῥήμα, ἀντὶ τῷ ἄλλῳ.
39. νῦν] Nunc quidem hypocrisis vobis autori-

tatem & turpe lucrum affert, postea vero male vo-
bis erit, comm. 42. & supra VI. 21.
40. 1. Cor. VI. 20. 2. Cor. VII. 1.
41. Suidas. ἐνόν, δυνατόν, ἢ ἐνυπάρχον· οἱ δὲ, οἷα δὴ-
πε θυσιῶν λειπὴν, ἐκ τῶν ἐνότων καὶ παρόντων παρασχεῖ-
σαν αὐτοῖς, ἐπαίνους. Thucyd. IV. 57. τὴν τε πόλιν
κατέκαυσαν, καὶ τὰ ἐνότα ἐξεπύρηνσαν. Dionys. Hal. I.
46. τῷ δὲ στρατιωτικῷ τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν ἐξόντων
ἵσταται, ὡς ἀσφαλὲς τε καὶ ἀταλαιπώρητος ἐκ τῶν ἐνότων
φυγὴ αὐτοῖς γίνετο. Appian. B. C. III. 944. ὁπισθα-
μένους δὲ ἐκ τῶν ἐνότων, τὰς νόμους τοῖς ἐπιῤῥασι προτείνειν. V.
1154. τὰς τραυματίας ἐθεράπευε, καὶ τὰς ἐκνεύσας ἐνέδου,
καὶ ἀπλῆξεν ἑτέροις ὅπλοις, καὶ τὸν σόλον ἅπαντα ἐκ τῶν
ἐνότων ἀνελάμβανε. Lucian. Phalaris 1. ἐμμανὲς δ' ἐκ
τῶν ἐνότων τὴν ἐς τὸ ἐπὶ ἀσφάλειαν παρασχεῖν. Dionys.
Hal. A. I. 47. δὲξάμενος δὲ ταῦτα Ἀντίοχος, καὶ νομίσας
ἐκ τῶν ἐνότων κράτις εἶναι. Plato Phaed. γέλωτα ὁ-
λήσιν — Φιδόμορος ὁδὸς ἐστὶ ἐνότος. Lysias c. Era-
toth. 30. εἰσελθὼν εἰς τὸ δαμάτιον, τὴν κιβωτὴν ἀνοί-
γνυμι. Πύσαν δὲ αἰσθημένος εἰσέρχεται, καὶ ἰδὼν τὰ ἐνότα
καλῶ τῶν ὑπηρετῶν δύο, καὶ τὰ ἐν τῇ κιβωτῇ λαβὼν ἐκέλευεν.
42. inf. XV. 29. Dionys. A. I. 58. παρελθὼν τὴν
ἅπαντων ἀνθρώπων δικαίωσιν αἰσχρίον καὶ καλλίον ἡξίωσε
ΖΖΖΖ 2
ρίαν

τοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὰς ἀσπασμὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμ- 44
ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἀδύλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ
περιπατοῦντες ἐπάνω ἐκ οἰδοῦν. Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· Διδάσκαλε, 45
ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. Ὁ δὲ εἶπε· Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς καὶ, ὅτι φορτίζε- 46
τε τὰς ἀνθρώπων φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ δακτύλῳ ὑμῶν ἐπεσφάτε-
τε τοῖς φορτίοις. Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες 47
ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. Ἄρα μαρτυρεῖτε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν 48
ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. Διὰ τοῦτο 49
καὶ ἡ σοφία τῆς Θεοῦ εἶπεν· Ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφῆτας, καὶ ὑποφύλας, καὶ ἐξ αὐτῶν
ὑποκτενεῖσιν καὶ ἐκδιώξουσιν· ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν, τὸ ἐκχυνό- 50
μεν

ἀγοραῖς] + καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δέπνοις D. 64. 66. in ora. Codices Latini. + καὶ τὰς πρωτοκλισίας ἐν
τοῖς δέπνοις C. καὶ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δέπνοις 13. 69.
44. γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί] — CL 1. 33. Versio Vulg. Copt. Armen. Marcion. probante H. Grotio.
J. Millio prol. 423. & J. A. Bengelio. ὑποκριταί] — D.
ὡς τὰ] — D. Codices Latini. Lucifer 2. τὰ posterius] — D.
οἰκοδομεῖτε] — AD 1.3.9.10.11.44.69.72.73.74.83.86.90. Edit. Complut. Erasmi. Colinaei. Bogardi. Beng. Theophyl.
περιπατοῦντες ἐπάνω] ἐπάνω περιπατοῦντες D. περιπατοῦντες ἐπ' ἄνω Editio Colinaei. περιπατοῦντες ἐπάνω & 106.
45. καὶ] — 59. 46. τοῖς νομικοῖς καὶ] καὶ τοῖς νομικοῖς D.
τὰς ἀνθρώπων] τοῖς ἀνθρώποις 56. 58. 71. 95. Colb. Editio Erasmi 3. 4. 5. in margine.
φορτία] + βαρεῖα καὶ C. 28. 40. 51. 53. 74. 76. 90. Versio Syra posterior in margine.
δυσβάστακτα] δυσβάστακτα D. a prima manu. ἐν] ἐπὶ 1. τῷ δακτύλῳ] τῷ δακτύλῳ 71.
τοῖς φορτίοις] — D. Codices Latini. 47. οἱ δὲ πατέρες] & οἱ πατέρες C. Marcion. Epiphanius.
αὐτούς] ad sequentia, commate praeposito, refert D. 48. μαρτυρεῖτε] μάρτυρες εἶτε L. Origenes c. Celsi,
καὶ] ὅτι 57. 61. 69. Versio Vulg. & συνευδοκεῖτε] μὴ συνευδοκεῖν D. Codices Latini.
ὑμῶν] + οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν 69. αὐτοὶ] ἐκεῖνοι 74. ex emendatione.
οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα] τὰς τάφους αὐτῶν οἰκοδομεῖτε 69.
αὐτῶν τὰ μνημεῖα] — DL Codices Latini. τὰς τάφους αὐτῶν 1. Lucifer. αὐτῶν τὰς τάφους 13.
49. & ἡ σοφία τῆς Θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ] ἀποστελῶ D. Cod. Latini. Lucifer 2. 49. 50. 51.] — Marcion ap. Epiph.
ἀποφύλας & ἐξ αὐτῶν] — 60. ἀποφύλας, ἐξ αὐτῶν AK. 1. 42. 63. 69.
ὑποκτενεῖσιν & ἐκδιώξουσιν] ἐκδιώξουσιν & ὑποκτενεῖσιν Versio Syr.
ἐκδιώξουσιν] διώξουσιν 1. 33. 51. 80. 90. Evang. 19. Editio Erasmi, Colinaei. Theophylactus.
50. ἐκζητηθῇ] ἐκδικηθῇ L. 47. 54. 58. 61. ἐκχυνόμενον] ἐκχυνόμενον ACD 1. Edit. Erasmi. ἐκχυνόμενον 33. 69.
ἀπὸ τῶ] ἕως τῶ D. ἀπὸ ad ἀπὸ] — 69. 51. ἀπὸ τῶ] ἀπὸ CD.
Ἄβελ] + τὸ δακτύλῳ KM 4. 5. 6. 42. 56. in ora. 58. in ora. 61. 63. 71. 106. Versio Syra posterior in asterisco. Arab.
ἕως τῶ] ἕως D. 1. 1. Ζαχαρίας] + ὁ Ζαχαρίας D. 73. Versio Copt. Arab.
τὸ ἀπολωμένον μεταξὺ] ὃν ἐφόρευσαν ἀπὸ μέσον D. Codices Latini. ἀπολωμένον] ἀπολωμένον Edit. Erasmi 1. 2.
οὐκ] ναδ D. 14. 60. Versio Vulg. Sax. Syr. ὑμῖν] + ὅτι 69. 52. ἡμεῖς] ἐκρύφατε D. Cod. Lat.

βίαν προσφέρων τὰ αὐτὰ λαμβάνειν.

44. Moeris. Ἰσασιν ἀτλικῶς οἰδοῦν κοινῶς. ACD. γινώσκων, διακρίνων Ἰππιδῆς δὲ πρὸς καὶ ἐξεδίωχον λέ-
XXVI. 4. Thomas. Ἰσασιν, ἐκ οἰδοῦν. Jo. X. 5. γινώσκων, καὶ Διανάρχος ἐξεδίωκε. Scil. τινας, ut XXI. 16.
XV. 21. XVIII. 21. Jud. 10. inf. XXIII. 34. 50. Psal. IX. 13. Ezech. XXXIII. 6.
Jof. A XVIII. 2. 3. de Tiberiade. εἰδὼς παρά- 53. δεινῶς] Aristides VII. 1. δεινότης δὲ γίνεται κα-
νομον τὸν οἰκιστῶν ἔντα, καὶ ἀπὸ τῶν Ἰσραηλίων πατέρων, διὰ τὰ γνάμην μοναχῶς· εἰ δὲ τις κατ' ἄλλο τι οἰεῖται, πλεῖ-
τὸ ἐπὶ μνήμασιν, ἃ πολλὰ τῶν ἡν, ἀνημμένους τὴν ἴδρυν-
σην τριβιζοῦν γινώσκων· μίαν δὲ ἐπὶ ζ. ἡμέρας εἶναι τὰς οἰ-
κήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. Theophrast. Cha-
ract. 16. de superstitiofo. ἔτε ἐπιβήναι μνήματι, ἔτε
ἐπὶ νεκρὸν εἰσεῖν, ἔτε ἐπὶ λείψαν. Lucanus VIII. 805.
Cinerumque tuorum, Magne, metu nullas Nili
calcemus arenas. Servius ad Aeneid. III. 64. Mor-
ris Romani fuerat, ramum cupressi ante domum
funestam poni: ne quisquam Pontifex per igno-
rantiam pollueretur ingressus. Gellius X. 5. locum;
in quo bustum est, nunquam ingreditur: mortuum
nunquam attingit. Arnobius VI. Quid quod mul-
ta ex his templa, quae tholis sunt aureis & subli-
mibus elata fastigiis, aeternum conscriptionibus com-
probantur contegere cineres atque ossa, & functo-
rum esse corporum sepulturas?

46. προσφάτετε] Varinus ἀπτεσθαι ἀόριστον εἰς τὸ
δὲ προσάπτεσθαι ἔλαττον τῷ ἀπτεσθαι. τὸ γὰρ προσάπτε-
σθαι αὐτὴ τῷ ἐσκειμένῳ πῶς καὶ ἀροβιγῶς ἀπτεσθαι,
καὶ οἰοῖναι ἄκριος δακτύλοις ἀπτεσθαι δηλοῖ. ὡς περὶ καὶ ψαύ-
ειν καὶ προσψαύειν, καὶ ἐγγιζειν καὶ προσεγγιζειν.

49. 1. Theff. II. 15. Pollux VIII. 70. φύγειν, φυ-

51 μερον ὑπὸ καταβολῆς κόσμου, ὑπὸ δὲ γενεᾶς ταύτης, Ἀπὸ τῆ αἵματ' Ἀβελ, ἕως
τῆ αἵματ' Ζαχαρίας, τῆ ὑπολομένῃ μεταξύ τῆ θυσιάστηρίῃς καὶ τῆ οἴκῃ· καὶ λέγω
52 ὑμῖν, ἐκζητήθησέ) ὑπὸ δὲ γενεᾶς ταύτης. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν
53 κλεῖδα τῆ γνώσεως· αὐτοὶ ἐκ εἰσήλθετε, καὶ τὰς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. Λέγοντ' αὐτῶ
αὐτῶ ταῦτα πρὸς αὐτὰς, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν, καὶ
54 ὑποστοματίζειν αὐτὸν πρὸς πλειόνων· Ἐνεδρεύοντες αὐτὸν, — καὶ ζητῶντες θηρεύσαι
τι ἐκ τῆ σόματ' αὐτῆς, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτῆς.

1 **Ε**Ν οἷς ἐπισυναχθεῖσάν τ' μυριάδων τῶ ὄχλῳ, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τὰς μαθητὰς αὐτῶ· Πρῶτον προσέχετε ἑαυτοῖς ὑπὸ δὲ ζύμης τ'
2 Φαρισαίων, ἥτις ἔστιν ὑπόκρισις. Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ ἐκ ἀποκαλυφθήσε-
ται·

κλεῖδα] κλεῖν D.
αὐτοῖς] + ἡ M. 29. 71.
εἰσερχομένους] εἰσπορευομένους D.
53. λέγοντ' αὐτῶ ταῦτα πρὸς αὐτὰς] καὶ κείθεν ἐξεληθόντες αὐτῶ CL 33. Versio Copt. Codices Lat. Syra posterior
in margine, & addit ἔλεγε ταῦτα πρὸς αὐτὰς. E 69.
αὐτῶς] + ἐνάποιον παντὸς τῶ λαοῦ D Codices Lat. Versio Armen. Syra posterior in margine, & addit κατηχούθησαν ἐ.
γραμματεῖς & οἱ Φαρισαῖοι] Φαρισαῖοι & οἱ νομικοὶ D.
παῖ. Versio Syra posterior in margine.
ἐνέχειν] ἐχέειν D 14.
50. 83. 88. Evang. 14. Editio Complut. συνέχειν H. 6. 11. 15. 35. 46. 47. 55. 56. 58. 61. 62. 66. 68.
ἀποστοματίζειν αὐτὸν] συμβάλλειν αὐτῶ D. 69. Codices Latini. + αὐτῶ 1. 64.
80. Editio Erasmi, Colinaei, Bogar. li. ἐπισομίζειν 67. Cod. teste Euthymio. Versio Vulg. ἐνέχειν E] — 63.
περὶ πλειόνων] sequentibus jungit 90. Versio Syr. ἀποσομίζειν αὐτὸν L. 5. 44. 46. 52. 57. 64.
54.] ζητῶντες ἀφορμὴν τινα λαβεῖν αὐτῶ, ἵνα εὕρωσιν κατηγορήσαι αὐτῶ D. αὐτὸν] αὐτῶ 56. 58. 106.
E] — ACEGHKLM. 1. 2. 3. 9. 10. 12. Colb. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 42. 44. 45. 48. 49. 51. 53.
56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 67. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Ev.
14. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. 2. Bengelii. Bogardi. Versio Syra, Copt. Codices Latini.
probante J. Millio prol. 1346. ζητῶντες] — L. 1. Versio Copt. τῶς] — 67.
ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτῶ] — L. Versio Copt. κατηγορήσωσιν] κατηγορήσων A. Evang. 19.
1. ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσάν τ' μυριάδων τῶ ὄχλῳ, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους] πολλῶν δὲ ὄχλων συνωστισμένων κύκλῳ, ὥς
ἐκείλους συνπνίγειν D. πολλῶν δὲ μυριάδων συναχθεῖσάν κύκλῳ Versio Syra posterior in margine.
ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσάν] ὡσεὶ σκεπτόμεναι 69. Versio Vulg. τ' prius] + πολλῶν 74. ex emendatione.
ἤρξατο] + δὲ 69. αὐτῶ] — D.
πρῶτον] — Versio Vulg. probante J. Millio prol. 425. antecedentibus jungunt ACDE 1. 2. 34. 35. 36. 37.
38. 39. 40. 63. 71. 72. 82. 83. 86. 90. Evang. 14. Editio Erasmi 1. Stephani, Bengelii.
ἑαυτοῖς] — J. Millius l. c. τ' Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις] ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις τ' Φαρισαίων L.
2. δὲ] ἡ D. Codices Latini. — 69. καὶ ἀποκαλυφθήσεται] & φανερωθήσεται) D.

τὸν Δία, ἐκὼν ἔτρωγε ἀπὸ σώματος, ἀλλ' ἐγραψάμην. Dio
Chrys. XXXVI. p. 439. D. τὴν Ἰλιάδα ὀλίγας πάντας ἰσά-
σιν ἀπὸ σώματος. Themistius O. II. p. 33. ἀλλὰ με ἀποσο-
ματίζοιτα τὴν Πλάτωνα ῥῶσιν. VII. p. 93. εἰ μὴ τὰ Πλά-
τωνος ἀποστοματίζεις. XX. p. 238. ὅστις τὰς μὲν λόγους
— ἀποστοματίζουσιν ἱκανῶς, τὰς ὑπὸ σοφίας παραγγελλο-
μένους, τὰν δὲ ἔργων ἀμείλιον. Eusebius II. c. p. 199.
49. Πορφύριος — ἰσορῶν καὶ ὅτι νόμους τῶς ἐξείντο, ἀπο-
στοματίζει τὰς παιδευομένους τὸν ὁμήρου κατάλογον. Stepha-
nus in Gerafa. ἐξ αὐτῆς — Πλάτων νομικὸς ῥήτωρ,
πᾶσαν παιδεύειν ὡς μίαν ἀποστοματίζων. Libanius D.
XXIX. p. 650. D. ἀλλ' ἐκ ἐγγράφῃ μὲν, ἐδ' ἀνέγνω,
εἶπε δὲ ἀπὸ σώματος. Plut. Theophr. p. 11. B. τῷτο δὲ
καὶ Σίβυλλαν ὑπερὶ ἀποστοματίζειν πρὸς τὴν πόλιν ἰσορῶσιν
ἀναφθεγγάμενην ἀσπὶς βαπτίζει, δύναι δὲ τοῖς δὲ δέμοις ἐστὶ.
Solon. p. 82. C. ἐλίγεια δὲ κρύφα συνθείς καὶ μελετή-
σας, ὥς λέγειν ἀπὸ σώματος. Themistocl. p. 114. C.
ἰκάσας τῶν πολιτῶν τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ σώματος. Symph.
VII. 8. τῶν τῶν δραματικῶν τὰς ἐλαφροτάτας ἐκδιδά-
σκονται παῖδες, ὥς ἀπὸ σώματος λέγειν. Aristoteles de
reprehens. Sophist. I. 3. τὰ γὰρ ἀποστοματίζοντα μαν-
θάνουσιν οἱ γραμματικοί. Lucian. Dial. Mort. Alex.
& Annib. XII. 3. Schol. ἐφρόνει γὰρ ἀλέξανδρος μίαν,
ἐπὶ τῷ ἀπὸ σώματος προφέρεται τὴν Ἰλιάδα. Greg. Nazian-
zenus in MS. Basilienfi τὸν περὶ υἱὸς δευτέρου ἀποστομα-
τίζει. & XXII. ἐνθα δὲ ὁ θεολόγος ἀποστοματίζει τὸν θε-
μῶς ὁ ζῆλος. & 24. ὁπνίκα ἀποστοματίζει πάλιν ἐπ' ἐμοὶ
χρῆσθαι. Aristides in Cyzicum I. p. 236. ὥς ἐκ οἴδ'

ὅτι τινὰ τρέπον, αὐτοσχεδιάζω, πλὴν ὅσον ἐκ ἀπὸ σώματος
παντελῶς, ἀλλὰ γράφω ἐν. Aithenaeus IV. p. 164. A.
ἢ ὡς μαγεμικά σκεύη καταλέγειν μαθησόμενοι, ἢ τὸν ἀθ-
ρογόνους κεφαλῶνα ἀποστοματίζεις. & VIII. p. 359. E.
ὁ Πλάταρχος ἐφη, ῥοδιακὴν εἶναι λεγομένην ἰσορίαν, ἢ ἐπὶ
τῷ παρόντος ἀποστοματίζειν ἐ δύναισθαι, τῷ πᾶντι πρὸ πολ-
λῶ ἐντυχηκέναι τῷ ταῦτα παρήχοντι βιβλίῳ. Coeperunt,
quae ab ipso de pluribus capitibus differente au-
diverant, memoriter recitare, inf. XXII. 71.

54. Aeth. XXIII. 21. Plut. Fabio p. 185. E. ἐνε-
δρεύειν αὐτὸν ὑπὸ τὴν πόλιν.

Plato Euthydem. Καὶ γὰρ ἔγνω αὐτὸν, ὅτι μοι χαλε-
παῖνοι διασείλοντες τὰ λεγόμενα, βεβλόμενος με θηρεύσαι.
& Gorgia. ἐκ αἰσχύνης τηλικῆτος ἂν ἐνόματα θηρεύων,
καὶ, ἐὰν τις ῥήματι ἀμάρτη, ἱρμαῖον τῷτο ποιήσας. de
Rep. VII. παραβάλλοντες τὰ αὐτά, οἷον ἐκ γειτόνων φω-
νὴν θηρόμενος. Lucianus de Vulcan. Martem & Ve-
nerem captante. D. D. XVII. I. ἐκ πολλῶν, οἷμαι,
ταῦτα εἰδὼς ἐθήρευεν αὐτὰς. Apuleius Met. V. ad desti-
natam fraudum pedicam sermones conferentes dis-
simulante occipiunt sciscitari.

1. μυριάδες] Aeth. XXI. 20.

Aeth. XXIV. 25. Interim, dum haec geruntur.

Plut. Arat. p. 1028. D. ἰμφορέεσσαν λέγασιν τὴν
ἐφιν — γενέσθαι ἔκτορι τὸν Λακεδαιμόνιον νεανίσκον, ὃν
ἰσορέε Μυρσίλος ὑπὸ πλῆθος τῶν θεωμένων, ὡς τῷτο ἔγνω-
σαν, καταπατεῖσθαι. Eusebius in II. x. p. 1377. 30.
ἔτω δὲ ἦν περικλυτός ὁ ἔκτωρ καὶ θεῶς ἄξιος, ὥς, καθὰ

ται· καὶ κρυπτόν, ὃ ἐ γινώσκει. Ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτί ἀκαθά- 3
στε. καὶ ὃ πρὸς τὸ ἐς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμίοις, κηρυχθήσεται ὑπὸ τῶν δαυμάτων. Λέ- 4
γω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου· Μὴ φοβηθῆτε ὑπὸ τῶν ἀποκτενόντων· τὸ σῶμα, καὶ μὴ
ταῦτα μὴ ἔχόντων ἀεισώτερόν τι ποιῆσαι. Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆγε· φοβή- 5
θητε τὸ μὴ τὸ ἀποκτεῖναι, ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γένναν· καὶ λέγω ὑμῖν,
τῆτον φοβηθῆτε. Οὐχὶ πέντε τρεθία πωλεῖται ἀσαρῖαν δύο, καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν ἓκ ἔστιν 6
ὑπελεισμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆ κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡριθμη- 7
νται, μὴ ἔν φοβεῖσθε πολλῶν τρεθίων ἀφ' ὧν ἐφέρετε. Λέγω δὲ ὑμῖν· Πᾶς ὃς ἀν' ὁμολογήσῃ 8
ἐν ἐμοὶ ἐμπροσθεν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ ἐμπροσθεν τοῦ

ἀγ-

ἀποκτενόντων

3. σκοτία] + ἀπὸ 69.
4. ἀποκτενόντων] ἀποκτενόντων DGH 1. 2. 10. 11. 12. 35. 38. 39. 60. 66. 69. 70. 72. 73. 74. 89. 90. Ev.
13. 14. 17. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bengelii: Origenes Exh. ad Martyr. Athanas. Synop. Theophylactus.
ἀποκτενόντων AEKL 3. 9. 34. 37. 40. 42. 48. 51. 57. 65. 67. Evang. 16.
σῶμα] + τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένην ἀποκτεῖναι D.
ἐ μὴ ταῦτα μὴ] μὴ δὲ D.
ἀεισώτερον τι] ἀεισώτον τι ADK 33: 46. 52. 67. 80.
ὑποδείξω] ἀποδείξω Editio Erasmi, Colinaei.
ἐξουσίαν ἔχοντα] ἐξουσία ἐξουσίαν AD 1. 69. Origenes, Marcion.
ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γένναν] εἰς γένναν βαλεῖν D. Colb.
καὶ λέγω] ἐ λέγω 9. λέγω δὲ Evang. 19. καὶ, λέγω 7. Casaubonus. 6.] — Marcion ap. Epiphan.
πωλεῖται] + ἄλλο 59. in ora. πωλεῖν 13. 69. πωλεῖτε 72. ἐ] + τὸ Editio Erasmi 3. 4. 5.
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ] ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν Evang. 18. 7. τῆ κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι] ὑμῶν πᾶσαι τῆ κεφαλῆς D.
ἡριθμη] ἡριθμημέναι εἰσὶν D. 40. φοβεῖσθε] φοβηθῆτε D. Origenes.
πολλῶν] πολλῶν Evang. 13. Editio Complut. Codices Latini. πολλῶς Editio Plantin. + ὅ D. Versio
Syr. Armen. Ethiop. Arab.
ἀφ' ὧν ἐφέρε] + ὑμῖς DGKM 5. 6. 11. 13. 14. 27. 29. 33. 34. a prima manu 40. 42. 46. 47. 52. 53. 54.
56. 58. 59. 61. 63. 69. 71. 76. 80. 86. 106. Evang. 16. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Genev. Ver-
sio Ethiop.
ἐ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσῃ] καὶ ὁ ὁμολογήσω 12. 38. 59. Codices Latini. Marcion, Theodotus 14.
ἀνθρώπου] Θεῷ 40. ἐν αὐτῷ] — 38: τῷ ἀγγέλῳ] — Marcion apud Tertull. & Epiphan. & comm. 9.
9.] — 2. 59. ἀρνησάμεν] ἀπαρησάμεν 69.

Πλάτωνα ἐν τοῖς κατὰ τὸν ἄρκετον ἱστέρι, νεανίσκος τις ἐν Λακεδαιμονίᾳ, ἐμφερέστατος ἔμπορος γενέσθαι λεγόμενος, ὑπὸ τοῦ πλάτῃος τῶν θεωρημάτων κατετατήθη, ὡς τῆτον ἔγνωσαν. Τῆτον δὲ οὐ πρὸς ἀρῆν γέγονεν, ἀλλ' ὅτι διὰ θαῦμα οἱ θεῶται εἰς πύκνωμα συνεισέγραψαν.

2. *Æschyl.* Prometh. Vincit. 513. ἄλλος λόγος μὲν ἡγεσθαι· τόνδε δ' ἰδαιμῶς καιρὸς γεγενῆναι, ἀλλὰ συγκαλυπτός.

3. 2. *Reg.* VI. 12.

4. *Galen.* de Compof. Med. per partes Corp. II. ὅθεν ὡς ἴστε, πρὸς γὰρ ὑμῶς ἐρῶ τὰς ἱταίας, οἷς μάλιστα γραφεται ταῦτα. *Athenæus* XIII. p. 608. A. καὶ ὑμῶν δὲ, ὡς ἱταίαι, λεγού.

5. *Liban.* Ep. 730. ἐγὼ δὲ ὁ παρὼν οὐδὲν πλεον ἔχον ποιῶν. *Senec.* in Sap. non habet injuriarum maximū illud, ultra quod nihil habent faevissimi Domini, quod minentur. *Dio Chrys.* O. XXXIV. p. 424. B. μὴδὲν ἔχον ποιῆσαι.

Varinus ἐμβαλεῖ τις τὸν εἰς τὸ δεισματῆριον.

6. *Eraf.* XLIX. 15.

11. *Tit.* III. 1. *Eurip.* Phoeniss. 980. λῖξες γὰρ ἀρχαῖς καὶ στρατηλάταις ταῖς. *Schol.* τοῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς στρατηγόις. *Thucyd.* I. 90. προσήκει πρὸς τὰς ἀρχαίς. V. 28. ἀνήνεγκαν τοὺς λόγους ἐς τε τὰς ἀρχαίς καὶ τὸν δῆμον. VI. 54. ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἴπαι. V. 47. ἡ βαλὴ καὶ αὐτὰς ἀρχαίς. bis. 1. καταλῦσαι τῶν ἄλλων πόλειν τότε βαλευτήρια καὶ τὰς ἀρχαίς. *Euripid.* Ion. 1097. ἀρχαί δ' αὖτ' ἐπιχρῶσαι χροῦς ζήτῃσιν αὐτῶν, ὡς δῶν πετρῶν. *Plato* Alcibiad. I. p. 450. B. ὁ αὐτὸς ἐν πόλει τε καὶ ἀπάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολιτομῶναις ἀρετῆς ἔπεται τὸ κακῶς προϊέναι. *Xenophon* Cyropaed. I. τὸ παρυγελλόμενον ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. *Lucian.* Necyom. 20. τότε ἀναγνωσθέντος τοῦ ψήφισματος ἐπελήφισαν μὲν αἱ ἀρχαί, ἐπεχειρότην δὲ τὸ πλῆθος. *Ælian.* V. H. II. 7. ἐπὶ τὰς ἀρ-

χὰς κομίζεσιν. 12. ἐπιχειρεῖ ταῖς ἀρχαῖς. 13. τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἀρχαῖς. *Plut.* praece. Polit. p. 813. C. ἀς δὲ ὀνομάζεσιν ἐξουσίαις, καὶ χειροτονεῖν ἀρχαίς μὴτέ ἄγαν δῶκεν, καὶ πολλὰς, — μὴτε ἀπαθεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ταπεινότεραι τῆς δόξης ὦσι, δεχέσθαι. *Pelopid.* p. 296. D. ἐκ δὲ τῶν πόλειν, ὡς ἀπηνέγκθη ταῦτα, παρῆσαν αἱ τε ἀρχαί. *Schol.* *Aristoph.* Plut. 918. κοινότερον δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ψιλὰς ἐπιστάσις καὶ λειτουργίας ἀρχαίς ἔλεγον, καὶ τὸ βαλεῖσθαι ἀρχαίς. *Lucianus* Lexiph. 10. Δεινὰν σφύρσιν ἀγλὴν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Glossarium dictiones, ἐξουσίαι. *Servius* *Æneid.* III. 93. Sciendum, pro qualitate hominum orantes interdum ima, interdum summa respicere. Nam potestates aliae coelestes sunt, aliae terrenae, aliae permixtae. & IX. 18. quemadmodum pro Rege vel Magistratu potestas solet dicere. *Hilarius* adv. Constant. Stemus ante iudices & potestates. *Quintilian.* D. XIX. Hoc me non potestas, non magistratus, non propinquus aliquis, non amicus, non ille semper loquax populus ac malignus interrogat — non enim potestatis alicujus more confederam, nec torquentibus aliis agebam iudicem. *Paulus* 7C. Potestatis verbo plura significantur, in persona Magistratum imperium. *Constantinus* I. III. 1. 9. Cod. de Judiciis: sive definienda causa per Iudicem, sive ad maiorem potestatem referenda sit. *Ammonius*. *Marcell.* XV. 5. Ea demum laus grata esse potestati debet excellae, cum interdum & vituperationi secus gestorum pateat locus. *Salvianus* I. 1. Divus potestas pauperem facit esse rempublicam. & VII. Potestas magna & potentissima. *Sallustius* Jugurth. 63. 5. Semperque in potestatibus eo modo agitabat, ut maiore, quam gerebat, dignus haberetur.

9 ἀγγέλων τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ ἀρνησάμενος με ἐνώπιον τῷ ἀνθρώπων, ἀπαρνήθησε) ἐνώπιον τῷ
 10 ἀγγέλων τῷ Θεῷ. Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀρεθίσει) αὐτῷ τῷ
 11 δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσῃ ἐκ ἀρεθίσει). Ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ὅτι
 τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογησθε,
 12 ἢ τί εἰπῇτε. Τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ, ἃ δεῖ εἰπεῖν. Εἶπε
 13 δὲ τις αὐτῷ ἐκ τῶ ὅχλου· Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσαις μετ' ἐμὲ τὴν
 14 κληρονομίαν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἀνθρώπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑ-
 15 μᾶς; Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Ὁρατε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τοῦ πλεονεξίας· ὅτι ἐκ ἐν τῷ
 16 πλεονεξεῖν τινὶ ἢ ζῶν αὐτῷ ὅστις ἐκ τοῦ ὑπαρχόντων αὐτῷ. Εἶπε δὲ πλεονεξία πρὸς αὐ-
 τούς,

ἀπαρνήθησεται] ἀρνήσεται D. ἐνώπιον prius] ἱμυπροθεν ADK. 42. 47. 56. 57. 58. 61. 63. 64.
 ἐνώπιον posterius] ἱμυπροθεν D. Colb. Clemens Strom. IV. 10. ὅς] + ἂν D. 76. εἰς] πρὸς D.
 τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι] εἰς δὲ τὸ πνεῦμα ἅγιον D. τῷ δὲ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 69.
 ἀρεθίσει posterius] + αὐτῷ 73. + αὐτῷ, ὅτι ἐν τῷ αἰῶνι τῷ τῷ, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι D Versio Aethiop.
 11. προσφέρωσιν] προσφέρωσιν E. φέρωσιν D Origenes Exh. ad Martyr. Clem. Strom. IV. p. 595. εἰσφέ-
 ρωσιν L. 1. 16. 33. 64. ἐπὶ] εἰς D. 1. 69. Clemens. εἰς τὰς ἀρχὰς] — 61.
 μεριμνᾶτε] μεριμνᾶτε D. μεριμνήσῃ L. 1. 13. 33. 36. 57. 64. 69. Evang. 20. Origenes. Cyrillus Catech.
 ἢ τί prius] — D Versio Syr. Clem. Alex. Origenes, Cyrillus Hier.
 ἀπολογησθε] ἀπολογησθε 51. 57. 90. 106. Editio Complut. λαλήσῃ 61. in ora. ἀπολογησθήσῃ
 Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. 12. ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ] — 33. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ 106.
 αὐτῷ] ἐκείνῃ 67. αὐ] τί Clemens. 13. εἰπέ] εἶπον D.
 14. ἀνθρώπε] — 69. δικαστὴν] κρίτην DL. 1. 33. 69.
 ἢ μεριστὴν] — D. 28. 33. probante J. Millio prol. 292. 423. ἢ δικαστὴν 69.
 15. αὐτούς] τὰς μαθητάς αὐτῶν Versio Syr. 6] — 95. φυλάσσεσθε] φυλάσσεσθαι G.
 τῷ πάσης ADKLM 1. 16. 29. 37. 42. 49. 67. 69. 71. 86. 94. 106. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Syr. utraque.
 Cori. Armen. Aethiop. Arab. Irenaeus, Clemens Str. IV. p. 578. Basilii Eth. 48. Antiochus H. 9. Titus.
 ἢ ζῶν αὐτῷ εἰσιν] εἰσιν ἢ ζῶν D. Versio Syr.
 αὐτῷ prius] αὐτῷ EGH. 1. 2. 3. 4. 5. 8. 9. 12. 34. 37. 39. 40. 51. 72. 74. 82. 87. 90. Evang. 2. 13. 17.
 Antiochus. αὐτῶν 11. 38. εἰσιν] — 29. 42. 67. 71.
 αὐτῷ posterius] αὐτῷ D. 33. 37. 49. 67. 82. 89. 91. 94. Basilii Eth. 48. Titus. Theophylactus. prob. Benze-
 lio. + ταῦτα λέγων ἰφάνει· ὁ ἔχων ὅσα ἀκούει, ἀκούει 64. 73. 74. ex emendatione.
 16. δὲ] + καὶ 1. 37. + ὁ κύριος 73. παραβολὴν πρὸς αὐτούς] πρὸς αὐτὸς πλεονεξία D.

tur. Lex. XII. Tab. Ni major potestas prohibes-
 sit. Symmachus VIII. 41. Nondum ante januas emi-
 nentium potestatum vigilem noctem saluator ex-
 pertus es. Juvenalis X. 100. Fidenarum Gabio-
 rumque esset potestas

13. Marc. VI. 41. Pollux VIII. 135. τὸ δὲ νύμιασθαι
 — καὶ τὸ μερίσασθαι εὐτελέστερον· κρεῖσσον δὲ τὸ μεριολα-
 χεῖν, καὶ νέμηςιν οὐσίας, διαιρέσεις, διμερήσεις. ὁ γὰρ δια-
 μερισμὸς ὑπὸ φραυλον. Justinus II. 10. 11. Tanto mo-
 deratius tum fratres inter se maxima regna divide-
 bant, quam nunc exigua patrimonia partiuntur.
 Quintilian. VII. 1. Pro eo, qui parte contentus
 sit, contra eum, qui fratri nihil dare ex paternis
 velit — qui dividere nolit cum fratre. Seneca Ep.
 88. Quid mihi prodest scire agellum in parte di-
 videre, si nescio cum fratre dividere? Exc. Decl. VI.
 3. Lex: major frater dividat patrimonium, minor
 eligat. Augustinus de C. D. XVI. 20. Hinc for-
 tassit (ex Gen. XIII. 9.) effecta est inter homi-
 nes pacifica consuetudo, ut, quando terrenorum
 aliquid partiendum est, major dividat, minor eligat.

14. Exod. II. 14.
 15. Coherent haec cum praecedentibus, ut do-
 ceamur, veram litis inter fratres causam fuisse u-
 triusque desiderium plura habendi. Servius ad Georg.
 II. 496. Infidos autem fratres ait, quod avaritiae
 causa diffident. Heliodor. V. p. 236. ὅρα δὲ ἔν,
 φυλάττει, καὶ λογίζει, τί ἂν ποιῇ. Xenophon. in Thest.
 Steph. φυλάσσειν ἀπὸ τέταν. & ita LXX.

Manilius IV. 89. Et neque paupertas breviores ex-
 cipit annos, Nec sunt immensis opibus venalia fata.
 Horatius Epist. I. 2. 47. Non domus, aut fun-
 dus, non aeris acervus & auri Aegroti domini
 deduxit corpore febres, non animo curas. Juve-

nal. XIV. 156. Scilicet & morbis & debilitate
 carebis, Et luctum & curam effugies, & tempo-
 ra vitae Longa tibi posthaec fato meliore dabun-
 tur; si tantum culti solus possederis agri, Quan-
 tum sub Tatio populus Romanus arabat. Menan-
 der ap. Stobaeum. Τ' ἀργύριον εἶναι, μεράκιον, σοὶ φαί-
 νεται εὐ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν μόνον τιμὴν παρασχέειν
 δυνατόν, ἄρταν, ἀλφίταν, ὄρεα, ἐλαίαι, μεζάνος δ' ἄλ-
 λος τιος. Ἀθανασίας δ' οὐκ εἰσιν, οὐδ' ἂν συναγάγῃς τὰ
 παντάλα τέλει· ἐκείνα λεγομένα. ἄλλ', ἂν ἀποθάνῃς, ταῦ-
 τα καταλείψεις τοῖς· Τί ἔν λέγω; μηδ' αὐτός, εἰ σφόδρ'
 εὐπορῇς, πιστεύς τέτω μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν ἡμῶν κα-
 ταφρανεῖ, τῷ δὲ γ' εὐτυχῶν αἰὶ πάρεχῃ σεαυτὸν τοῖς ὀρώσιν
 ἄξιον. Anthol. II. 50. 21. Lucillii. εἰ μὲν ζῆς ἐλάφῳ
 ταυρὸν χρόνον, ἢ ἐκράνης, Συγγαμῇ πλείστον πλεῖστον ἀγει-
 ρομένην· Εἰ δὲ τις ἐσθλὸν βροτῶν, ὅς αὐτίκα γῆρας ἰάπτει, Μὴ
 σε γ' ἀπειρεσίῳ οἶστρος ἔλῃ κτεάνων. Μὴ σὺ μὲν ἀτλήτοις
 ἐν ἄλλοις θυμὸν ὀλέσσης, χρήσωνται δ' ἄλλοι σοῖς ἀγα-
 τοῖς ἀνέδρῳ. & 47. 1. ἡδελον ἂν πλεῖστον, ὡς πλεῖστος ἦν
 πότε κροῖσος, καὶ βασιλεὺς εἶναι τῆς μεγάλης ἀσίας. ἄλλ'
 ὅταν ἐμβλέψῃ Νικάνορα τὸν σοροπηνόν, καὶ γνῶ πρὸς τί
 ποιεῖ ταῦτα τὰ γλασσοκρομα, ἀκτὴν παρὰ πᾶσας, καὶ
 ταῖς κοτύλαις ὑποβρέξας, τὴν ἀσίαν πάλῳ πρὸς μύρα καὶ
 σερφάνος.

16. Herodian. I. 6. 3. μήτε ὀπάρας εὐφορον. Philo
 de Vit. Mos. III. T. 2. p. 162, 21. καὶ ὑπ' εὐφο-
 ρίας καρπῶν ἐβρίθην. Pollux I. 51. εὐφορία — εὐστέρια.
 εὐθηνία, εὐκαρπία, πολυκαρπία — περὶ ἀφορίας. —
 εὐφορία γῆς γονιμότης. Hefychius. εὐφορία, εὐθηνία, καλὸς
 εὐκαρπός. Philo βαθυγείος χώρα παντοῖαν ἀνὰ πᾶν
 ἔτος καρπῶν εὐφορία ἐχρήτο. Plut. ἀγρός εὐφορος καὶ
 εὐκαρπος. Jac. V. 4. Theophrast. VII. λεπτόγειον εἶναι
 καὶ ψαφάρεν τὴν χώραν. Aët. XXVIII. 7. inf. XXI.
 21. Jo. IV. 35.

τῆς, λέγων· Ἀνθρώπων τινὸς πλῆσις εὐφόρησεν ἡ χώρα· Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, 17
 λέγων· Τί ποιήσω; ὅτι ἐκ ἔχω πῶς συνάξω τῆς καρπῆς μου. Καὶ εἶπε· Τῆτο ποιή- 18
 σω· καθελὼ μου τὰς σποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεν-
 νήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· Καὶ ἔρω τῇ ψυχῇ μου· Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ 19
 κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· 20
 Ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτῶσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται;
 Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἐαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλεονεξῶν. Εἶπε δὲ πρὸς τῆς μαθητὰς αὐ- 21
 τῆ· Διὰ τῆτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώ- 22
 μα-

λέγων] — Versio Syr.
 17. διελογίζετο] ἐλογίζετο 56. 58. 61.
 18. μείζονας οἰκοδομήσω] ποιήσω αὐτὰς μείζονας D. Versio Vulg. καὶ συνάξω ἐκεῖ] ἀκριβῶς συνάξω D.
 τὰ γεννήματα] τὰ σίτον L. 1. 13. 69. — Versio Copt. Armen. Syr.
 γεννήματα] γεννήματα ADE 3. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 72. 73. 74. 90. Editio Complut. Erasmi 1. 2. 3. 4.
 Alii, Colinaei, Basilii Eth. 48. Theophylacti.
 καὶ τὰ ἀγαθὰ μου] — D 56. Euthymius, probante J Millio prol. 1078. καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ μου 1. Versio Armen.
 19. κείμενα εἰς ἔτη πολλά, ἀναπαύου, φάγε, πίε] — D Codices Latini.
 ἀναπαύου] — 36.
 ἀφρον] ἄφρον AD. Editio Erasmi 3. 4. 5. Colinaei, Stephani. Bezae, Genev.
 τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτῶσιν] ἀπαιτῶσιν τὴν ψυχὴν σου D. ἀπαιτῶσιν ἀπὸ σοῦ τὴν ψυχὴν σου 69.
 ἀπαιτῶσιν] αἰτῶσιν L 33.
 τί] τίς D Codices Latini. Antioch. H. 9. Clemens Alex. 21.] — D Codices Latini.
 ἔσται] + ταῦτα λέγων ἐφώρει· ὁ ἔχων ὅλα ἀκρίβειν, ἀκρίβειν 88. ἐαυτῷ] ἐν αὐτῷ L.
 ἔσται] + ἐν Versio Syra posterior cum asterisco, & ἔσται in margine.
 πλεονεξῶν] + ταῦτα λέγων ἐφώρει· ὁ ἔχων ὅλα ἀκρίβειν, ἀκρίβειν E minio in ora. G 2. 4. 5. 7. 8. 13. 16. 36. 38.
 ex emendatione. 44. 46. 48. 49. 50. 52. 54. 57. 61. 64. 69. 80. 82. 86. 90. Evang. 3. 4. 5. 11. 12. 13.
 14. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Vallā: sunt tamen Graeci codices, quibus hoc abest.
 22. ὑμῖν λέγω] λέγω ὑμῖν D.
 φάγητε] + ἢ τί πίνετε 59. Versio Aethiop.

17. Inf. XVI. 3. 4. XX. 13. Aristoph. Vesp. 318.
 τὴ ποιήσω; τηρεῖν ὑπὸ τῶνδ'. Terent. Eunuch. V. 2. 9.
 Sed estne haec Tuidis, quam video? ipsa est. Hae-
 reo, quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?
 18. μου] Philo de Cherubim ad Gen. XXXI.
 43. T. 1. p. 151, 37. ἐφ' ἐκάστη γὰρ ἑξῆς τὸ ἑμὸν
 προσέειπε περὶ αὐτῶν λέγων ἡμεῖς καὶ σερμονοῦσθαι οὐ παύεται.
 de Allegor. p. 125. 126. 1. Sam. XXV. 11.

Thucyd. II. 14. τῶν οἰκῶν καθαίρωντες τὴν ζύλωσιν.

Non donabo, non vendam frumentum, non lo-
 cabo horreum. Terent. Adelph. V. 2. II. Sic agam.

19. Libanius D. XVI. p. 463. A. θαρρύνω ἑμαυ-
 τόν, καὶ πρὸς τὴν ἑμαυτῷ ψυχὴν εἶπ'· Ἀθηναῖος εἰμι, Δη-
 μουσθένης εἰμι, ἄγε.

κείμενα] Il. α. 124. Οὐδὲ τι πα ἰδμεν ξηρόν κείμενα
 πολλὰ. Eustath. ὡς εἶναι κειμήλια χρησίμα εἰς βίον. Ho-
 rat. Sat. I. 1. 30. hac mente laborem sese ferre, se-
 nes ut in otia tuta recedant, Ajunt, cum sibi sint
 congesta cibaria.

Moeris. πείρωμαι, πῖθι, ἀτρίκως· πῖθιμαι, πῖε, ἑλλη-
 νικῶς. Thoinas. πείρωμαι, καὶ πείρωμαι, καὶ πῖθι, ἢ πῖθ-
 μιαι, πῖθιμενος, καὶ πῖε.

Ælian. V. H. I. 32. καλεῖται σε βασιλεὺς ἐκ μὲν τέ-
 τε τῷ χρυσίῳ εὐφραίνειν τὴν σεαυτῷ ψυχὴν, ἐπεὶ καὶ σὺ
 τὴν ἐκείνου εὐφραίνεις. Αἰτιολογίαι εὐφραίνεισθαι καὶ ἡδισθαι
 διαφέρει. Πλάτων παραταγοῦσα· εὐφραίνεισθαι μὲν γὰρ ἐστὶ,
 μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεις μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ
 διανοίᾳ· ἡδισθαι δὲ ἐστὶν ὅτι καὶ ἄλλο ἡδὺ πάσχωσιν αὐ-
 τῷ τῷ σώματι — χαρὰ καὶ εὐφροσύνη διαφέρει. χαρὰ
 μὲν γὰρ ἐστὶ πρόσφατος ψυχῆς ἡπαστας ἢ διάχυστος· εὐφροσύνη
 δὲ πάθος χρόνιον μετὰ σφαιροσύνης γινόμενον. Euripides
 Alcest. 788. εὐφραίνει σεαυτὸν, πῖν'· τὸν καὶ ἡμέρας βίος
 λογίζεσθαι. Eccles. XI.

20. Jon. IV. 3. impersonaliter, ut inf. XIV. 35.
 Philo de Cherubim T. 1. p. 154. 5. θνητὸς ἐδίδεκεν ἐδ-
 ρὲς ἐπιδιδέικται παρὰ γὰρ βασιλείας κύριος. Cic. Cato Maj.
 19. Quis est tam stultus, quam vis sit adolescens, cui

fit exploratum, se ad vesperum esse victurum? Ma-
 se 199. & 201. Dixit Angelus mortis filio Saporis:
 sum in via, ut animam tuam auferam; venit hora,
 ut moriaris. Pindar. Olymp. X. 106. πλεῖστον ὁ λαχὼν
 ποιμένα ἐπακτὸν ἀλλότριον θάσκειν σφύγγατος. An-
 thol. II. 50. 9. ὃ τῆς ταχέως ἀρπαγῆς τῆς τῷ βίῳ,
 ἀνὴρ διανεστῆς, τῶν χρόνων γλύφαν τῶς, τέθηκται εὐδὲς ἐν
 ροτῇ κατὰ βραχεῖ, ἐν δακτύλοις τῆς τῶς σφίγγων ἔτι.
 Jac. IV. 13. 14. Eccles. V. 13. VI. 2. Hiob. XXVI.
 1. 8. Ps. XXXIX. 7. XLIX. 19. Sir. XI. 18. 19.

21. Ælian. V. H. 1. 12. δεινὸς εἰσι φιλόπονος πρὸς
 τὸ θησαυρίζαι, καὶ ἑαυτοῖς ἐπιταμιεύασθαι. Publii Sy-
 ri sentent. In nullum avarus bonus est, in se pesti-
 mus. Euripid. Orest. 394. ὁ δαίμων δ' ἐς ἐμὲ πλεῖστος
 κακῶν. Philo Byz. de VII. Mirac. ὃ καὶ τῆς ἐλλεί-
 δος, καὶ πλεονεξίας εἰς θεῶν κόσμον, ὅπως ἐδίδεκεν ὑπερ-
 ἐπλέτῃ, καὶ τεχνίτῃ ἔχων ἐμπερὶν ἀθανασίας, ὁπλι-
 καὶ ὁ μεταγενέστερος βίος οὐκ ἐνέσχετο — Σεμίφαιμις ἐς
 βασιλικὴν ἐπλέτισεν ἐπὶ νοίαν Lucian. Epist. Saturn. 24.
 εἰς τὸ κοινὸν πλετεῖν, καὶ μεταδιδόναι ἡμῖν τῶν μετρίων.
 Philostrat. V. Apollon. IV. 8. εἰς τὸ κοινὸν πλετεῖν.
 Plato Menexem. ἔτι γὰρ πλεῖστος κάλλος φέροι τῷ

κεκτημένῳ μετ' ἀνδρίας, ἀλλὰ γὰρ ὁ τοῖστος πλετεῖ,
 καὶ οὐχ' ἑαυτῷ. Anthol. II. 50. 12. Πλεῖστον μὲν πλε-
 τῆτος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένιτος, ὃ τοῖς κληρονόμοις πλεῖστος,
 σοὶ δὲ πένιτος. Cic. de Offic. II. 10. Contemnuntur ii,
 qui nec sibi nec alteri. III. 15. neque enim solum
 nobis divites esse volumus, sed liberis, propin-
 quis, amicis, maximeque Reipublicae. Simplicius
 in Epictet. p. 210. χρὴ γὰρ ἐνοεῖν, ὅτι καὶ τῷ θεῷ δα-
 τῆζει τίς τις ἀγαθὸς προαιρέσεις καὶ πράξεις, καὶ μετὰ τό-
 κων μεγάλων εὐγνωμονέστερον ἀνθρώπων αὐτὰς ἀποδίδωσι. Rom.
 X. 12. Prov. XIX. 17. Juvenal. V. 113. Esto,
 ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.

24. Aristoteles H. A. IX. 31. οἱ κόρακες — τὰς
 ἑαυτῶν νεοτῆς, ὅταν οἷος δ' ὦσι καὶ πῖναι, ἐκβάλλου-
 σιν. Ælian. N. A. 11. 49. ὑπὲρ ὅτι τροφὴς μακρῶς ἐστι,
 καὶ

- 23 **μαλι**, τί ἐνδύσῃσθε. Ἡ ψυχὴ πλεῖον ἔστι τῆ τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα, τῆ ἐνδύματι.
 24 **Καλιανόσας** τῆς κόρακας, ὅτι ἐσπείρουν, ἐδὲ θείζουσιν οἷς ὁκ' ἔστι ταμείον, ἐδὲ
 25 **Σπύθηκη**, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτὴς· πῶσθ' μᾶλλον ὑμεῖς ἀφ' ἐλπίδος τῶν πλεονέκων; Τίς δὲ
 26 ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύνανται ποιεῖν ὅτι τὴν ἡλικίαν αὐτῆς πῆλυνεν ἕνα; Εἰ ἔν τε ἐλά-
 27 **χιστον** δύνανθε, τί πλεονέκει τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; **Καλιανόσας** τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· ἐ-
 28 **ως** ἐν τέτων. Εἰ δὲ τὸ χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα, καὶ αὐριον εἰς κλίβανον βαλλό-
 29 **μενον**, ὁ Θεὸς ἔτι αὐτὸ ἀμφιένυσσι, πῶσθ' μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; Καὶ ὑμεῖς μὴ ζη-

τεί-

- σάματι.] + ὑμῶν 1. 33. 51. 64. 67. 69. 91. Evang. 18. Versio Syr. Saxon. Codices Latini. Clement
 Paed. II. 10. ἐνδύσασθε] ἐνδύσασθε 90.
 23. ἡ] ἐλπίς ἢ 6. 7. 27. 56. 58. 60. 61. Evang. 2. μὴ ἢ 37. ex emendatione. + DML 1. 12.
 13. 28. 33. 44. 45. 57. 59. 64. 69. 86. 90. Evang. 14. Versio Corp. Syr. prior, & posterior cum obelo. Cle-
 mens Paed. 10. & Strom. IV. p. 579. πλεόνων] πλεόνων 3. 48. 55. 62. 65. 74. 83. 86. πλεόνων D.
 24. τῆς κόρακας] τὰ πετεινά τῆ ἐρμῆς D. ἔ] ἔτε D. ἐδὲ] ἔτε D. bis. ἔσιν] + ἔτε D.
 ταμείον] ταμείον 1. 44. 45. 54. 51. 57. 67. 69. 71. 74. a prima manu 86. 89.
 καὶ ὁ Θεός] ὁ δὲ Θεός 69. αὐτὴς] αὐτὰ D. 40. 63. 69.
 πῶσθ' μᾶλλον] ἐλπίς D. Clements Paed. II. 10. πῶσθ' ἐν μᾶλλον] Versio Syr. τῶν πετεινῶν] αὐτῶν J. Millius prol. 425.
 25. μεριμνῶν] — D. 64. a prima manu. ἕνα] — D.
 26. εἰ ἔν τε ἐλάχιστον δύνανθε] καὶ D. Codices Latini. ἔτε] ἔτε 1.
 τῶν λοιπῶν] περὶ τῶν λοιπῶν τὸ D. 95. Codices Latini. 27. κρίνα] + τῆ ἀγρῷ 38. 40. 53. 63. 64. 76.
 αὐξάνει οὐ κοπιᾷ ἐδὲ νῆει] ἔτε νῆει ἔτε ὑφαινεῖ D. Clements. ἔτε ὑφαινεῖ ἔτε νῆει Codices Latini.
 δὲ] — 10. 62. Codices Latini.
 ὑμῖν] + ὅτι ADLM. 1. 16. 29. 33. 40. 44. 49. 53. 63. 67. 69. 71. 86. 90. 106. Evang. 13. 17. Versio
 Corp. Codices Latini. Clements. + ὡς Theophylactus. πλεονέκει] πλεονέκει Evang. 4. Editio Erasmi 1. 2. Aldi.
 τέτων] τέτων E. 28.] — Marcion ap. Epiph. χόρτον] + τὸ 34. 59. + τοῦ ἀγροῦ 69. 106.
 ἐν τῷ ἀγρῷ] τοῦ ἀγροῦ DH 16. 28. 38. 57. 60. 64. 106. Evang. 13. 17. 18. 19.
 ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον] σήμερον ἐν τῷ ἀγρῷ 1. 69. fine τῶ Versio. Syr. σήμερον ἐν ἀγρῷ A. 106. Clements.
 ἀμφιένυσσι] ἀμφιένυσι DL.

καὶ γενναίους σφῶς μὴ ἐκτρέφουσι. Servius in Georg. I. 410. Plinius in naturali historia dicit, corvos obli-
 viosos esse, & plerumque minime ad nidos suos
 reverti, sed quadam ratione naturae haec conge-
 runt ad suos nidos, quae vermes possint creare: ex
 quibus relicti eorum pulli aluntur interdum. Lu-
 cian. Timon. 8. κόρακι καὶ λύκοις χαρίζονται. Horat.
 Ep. XVI. 48. non pasces in cruce corvos. Job.
 XXXVIII. 41. Psal. CXLVII. 9.

Plut. de Am. frat. p. 484. A. ἀπόλεσε τὴν ἑσάν,
 εἰς τὸ καίσαρος ταμείον ἀποληφθεῖσαν. Q. R. p. 275. B.
 Ταμείον ἀπέδειξε τὸ κρόνιον Οὐαλέριος Ποπλικόλας. Herodotus.
 I. 6. 15. ταμεία χρημάτων βασιλικῶν. aerarium. VII.
 4. 4. οἵ τε προσῶντες τῶν ταμείων. Plut. Q. Rom. p. 275. A.
 διατὶ τῶν τῶν κρόνιον καὶ χροῦνται ταμείων τῶν δημοσίων χρη-
 μάτων; Publicola p. 103. C. ταμείον μὲν ἀπέδειξε τὸν
 τῶν κρόνιον καὶ χρημάτων συνήχη πολλὰ.

29. Thucyd. IV. 26. τῶν νῶν οὐκ ἐχούσων ὅρμον, αἱ
 μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ῥέοντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μετέωροι
 ἄρμεν. ἀθυμίας δὲ πλείονα ὁ χρόνος παρεῖχε. 25. Schol.
 μετεωρισάντων τὰς ναῦς. VII. 16. μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πε-
 λάγει. Demosth. c. Polyclen. ἀναγκαῖον ἦν ἐπ' ἀγκύρας
 ἀποσαλεύειν τὴν νύκτα μετεώρους, ἀσπίτας καὶ ἀγκύρας. Philo-
 strat. VI. 12. p. 250. μετεωρίσαι τὴν ναῦν εἰς τὸ πέλα-
 γος, ἀνέμοις ἐπιτρέψας τὰ εὐαῖα. Thucyd. II. 7. ἡ ἐλ-
 λας πῶσα μετεώρος ἦν. Schol. ταῖς ἐλπίσιν. & VI. 10.
 μετεώρῳ πόλει ἀξιώμεν κινδυνεύειν. Schol. τῆς πόλεως ἡμῶν
 οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὁρμήσει. μετῆνενται δὲ τὸ εἶσμα ἀπὸ
 τῶν πλοίων τῶν μὲν ἄρμενισμένων. Diodor. S. XIII. 92.
 μετεωρισθεὶς ταῖς ἐλπίσιν. Demosthenes de falsat. legat.
 ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων, καὶ τῶν μέλλοντος
 ἀδελφῶν, συλλογοὶ καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν
 ἐγγίνοντο τότε. Plut. Pericl. p. 154. B. ὁ δὲ πλείστα Πε-
 ρικλεῖ συγγνώμενος, καὶ μάλιστα περιβίβας ὅγκον αὐτῷ καὶ
 φρόνημα δημαγωγίας ἐμβριβέστερον, ὅλας τε μετεωρίσας καὶ
 συνῆρας τὸ ἀξίωμα τῶν ἡρώων. Cimon. p. 486. F. ἐδὲν
 πῶσθ' αἰετοὶ ἐπ' αὐτῷ — ἀλλὰ δυσπίστως ἔτι καὶ μετεώρους

ἐχόντων. Themistius II. 56. ἅπαντα ἡ ἀρχὴ ὁρῶν ἦν καὶ
 μετεώρος πρὸς τὸ μέλλον. Menander Hist. Byz. 116.
 Ἰσχυρὸς ἐπιρμήσις ἦν ταῖς ἐλπίσιν, καὶ μετεωρίζετο τῇ δια-
 νοίᾳ, τὰ κατὰ τὴν ῥᾶσαν ἐκβύσσεσθαι ὁρμήσις. Cyrill. Lex.
 μετεώρος, ὁ μὴ σταθερὸς τὸν νῦν, iactans, vacuus. μετεώ-
 ρος, ὁ κρημνόμενος, suspensus. Jof. A. VIII. 8. 2. με-
 τεωρὶς τῶν λαῶν παντὸς ὄντος, καὶ τι λέγοντος ἀκούσται τῶν βα-
 σιλείων ἐσπεδακότος. B. II. 21. 1. μετεώρους ὄντας ἐπὶ τῷ
 μέλλοντι πολέμῳ τῶν πολλῶν. Cic. de Orat. I. 56. Sus-
 pensio, inquit, animo & occupato Crassum tibi
 respondisse video. ad Attic. Ep. XV. 14. ita sum
 μετεώρος, & magnis cogitationibus impeditus. de
 fin. B. & M. I. 19. Neque pendet ex futuris, sed
 expectat illa, fruitur praesentibus. Tuscul. I. 40.
 Expectando & desiderando pendemus animis, cru-
 ciamur, angimur. IV. 16. cui miseriae proximus
 est is, qui appropinquans aliquod malum metuit,
 exanimatusque pendet animi. Livius IV. 32. Tum
 trepidam civitatem — increpuit, quod animos ex
 tam levibus fortunae momentis suspensos gereret.
 VII. 31. Sollicitis ac pendentibus animi. VIII. 13.
 inter spem metumque suspensos animi. Aeneid. VIII.
 19. magno curarum fluctuat aestu. Horat. Epist. I.
 18. 110. Neu fluitem dubiae spe pendulus horae.
 Plinius Epist. III. 17. Ipse valeo; si valere est sus-
 pensum & anxium vivere, expectantem in horas
 timentemque. Jof. B. IV. 9. 2. καὶ οἱ μὲν μετεώρους
 περὶ τῶν ὅλων ὄντες, ὡς ἀν' σαλευομένης τῆς Ρωμαίων ἡγε-
 μονίας. VII. 4. 2. ὄντες γὰρ τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν ταῖς συν-
 ἐχέσις τῶν αυτοκρατόρων ἀλλαγαῖς ἐν αὐτῇ τεταραγμένην,
 πᾶν τε μέρος τῆς ὑπ' αὐτοῖς εἰσχεμένης τυραννόμενης μετεώρους
 εἶναι καὶ κραδαίνεσθαι. Senec. Epist. V. pendente an-
 imum, futurique expectatione sollicitum. Cl. Quo-
 modo effugiemus hanc volutationem? uno, si vi-
 ta nostra non prominebit — ille enim ex futuro
 suspenditur, cui irritum est praesens. — in spem
 toti prominent, semper instabiles mobilesque, quod

38 ἀνακλιναὶ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσῃ αὐτοῖς. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ Φυλα-
 39 κῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ Φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὐρὴ ἔστω, μακάριοί εἰσιν οἱ δούλοι ἐκεῖνοι.
 40 Τὸτο δὲ γινώσκειτε, ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχετο, ἐγγρηγόρη-
 41 σεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε δωρυγῆναι τὸ οἶκον αὐτοῦ. Καὶ ὑμεῖς ἔν γινεσθε ἑτοιμοὶ ὅτι ἡ
 42 ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχετο. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, πρὸς ἡ-
 43 μᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας; Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Τίς ἄρα
 44 ὁρίσκει τοὺς οἰκονόμους καὶ φρόνιμους, ὃν κατεστήσει ὁ κύριος ὅτι τὴν διακονίαν αὐτοῦ,
 45 τὸ δίδοναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; Μακάριοι οἱ δούλοι ἐκεῖνοι, ὃν ἔλθων ὁ κύριος
 46 αὐτοῦ εὐρήσῃ ποιεῖν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅτι πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ

κα-

ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐ τρίτῃ D. τῇ ἑσπερινῇ φυλακῇ ἐ εὐρὴ οὕτως ποιούσας, μακάριοι εἰσιν, ὅτι ἀνακλιναὶ αὐτοὺς,
 ἐ διακονήσῃ αὐτοῖς, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, ἐ εὐρὴ οὕτως 1. Codices Latini. Marcion ap. E-
 riphan. Irenaeus V. 34. Methodius ap. Phot 237. Titus Bostrensis. probante J. Millio prol. 293.
 ἐν prius] — Colb. ἐν] ἐν ἐν 53. 63. 64. Colb. τῇ posterior] — 80.
 ἔλθῃ] ἐλθὼν AK 15. 27. 42. ἐ 63. Theoph. ed. εὐρὴ] εὐρήσῃ 29. 53. 54. 71. Evang. 21. εὐρήσῃ Evang. 20.
 εἰσιν] — 16. 61. 91. Versio Syr. οἱ δούλοι] — DL. 39. δὲ] — 60. ὃ 59.
 ὥρα] Φυλακῇ 68. Versio Syra utraque. ἐγγρηγόρησεν ἂν ἐ] — DK. 69.
 ἂν posterior] — 49. 67. 69. 71. Editio Complut. ἀφῆκε] εἰσσε Evang. 21.
 ἀφῆκε δωρυγῆναι τὸ οἶκον αὐτοῦ] — DK. 69. δωρυγῆναι] δωρυγῆναι L. δωρυγῆναι 2.
 τὸ οἶκον] τὴν οἰκίαν 29. 59. 64. 71. 40. οὐ] — L. Versio Corp. Vulg. Cod. Lat. prob. J. Millio prol. 425. δὲ D.
 ὥρα] + ἡ D. 40. — 1. 41. ἔπειν δὲ] ἐ εἶπεν D.
 αὐτῷ] — DL 33. Versio Sax. κύριε] — 69.
 τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις] λέγεις τὴν παραβολὴν ταύτην D. Versio Syr. ἢ ἐ πρὸς πάντας] — D.
 ἐ] — 29. 47. 52. 71. probante J. Millio prol. 1443.
 42. εἶπε δὲ] ἐ εἶπεν D. 1. 33. 69. Versio Corp. + αὐτῷ 48. 54. 60. Versio Syr.
 κύριος] Ἰησοῦς 69. Versio Syr. ἄρα] ὃ D. ἐστὶν] ἐστὶν AK. 49. Codex Stephani.
 ἐ] ὁ DEGH 3. 34. 38. 39. 44. 72. 95. φρόνιμους] + ὁ ἀγαθὸς D.
 κύριος posterior] + αὐτοῦ Versio Syra utraque.
 τὴν διακονίαν] τὴν διακονίαν D. τὴν οἰκίαν 1. Origenes in Jerem. XII. 13. τὴν οἰκίαν Nyssen. in Placill.
 τοῦ] — D. δίδοναι] + αὐτοῖς 69. Codices Lat.
 τὸ] — D. 43. εὐρήσῃ] + αὐτὸν D. 44. ἀληθῶς] ἀμὲν D. 54.
 ὅτι] — 59. αὐτοῦ] αὐτῷ 49.

σιε Εὐνοκράτης ὁ φιλόσοφος — καὶ ἀναλύνων τῷ ἑρμῇ ἐπί-
 39 θηκε — ἑσπερινὰ ἀπαλλασσόμενος ὡς αὐτὸν. 2. Macc. IX.
 1. VIII. 26. XV. 28. 3. Esr. III. 3. 3 Macc. V.
 21. 44. Arrian. de B. C. IV. p. 967. ἀναλύοντα δὲ
 αὐτὸν ἐκ μίθως στρατιώται — ἔκτειναν. Sententiae De-
 morphicis. τὸν πεπαιδευμένον ὥσπερ ἐκ συμποσίου, ἐκ τῶ βίβ
 εὐσχημονούντα δὲ ἀναλύει. Aelian. V. H. IV. 23. οἱ τρεῖς
 [ἄσπετοι] κἀνισιν τελευταῖαν πρόποσιν ἀλλήλοις προπιόντες
 ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀνέλυσαν. Plut. ad Apollon. p.
 120. B. ἐκείνος προκαταφύγει τὴν διηγήσιν βίβ, καθάπερ ἐκ
 τῶ συμποσίου. Gracch. p. 831. A. ὁ δὲ ἀναλύει μετὰ
 δειπνῶν οἰκίας. Philo in Placc. T. 2. p. 534. 6. F.
 τελευταῖαι ταύτην ἀνάλυσιν ἐκ τῶ συμποσίου ποιησάμενος.
 37. παρελθὼν] Thucyd. II. 59. καὶ παρελθὼν ἔλεγε
 τοιαῦτα. III. 36. παρελθὼν αὐτὸς ἔλεγε τοιαῦτα. Aeschin.
 in Ctes. παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Plut. Solon p.
 84. B. παρελθὼν εἰς τὸ μέσον. Herodot. VIII. 135. ἐς
 τὸτο τὸ ἱερὸν ἐπεί τε παρελθὼν τὸν καλεούμενον τῶτον Μῦν.
 inf. XVII. 7. A. XXIV. 7. Sir. XXIII. 33.
 Horat. S. II. 6. 107. veluti fuscinae curritat ho-
 spes Continuatque dapes, nec non verniliter ipsis
 fungitur officiis — Ille cubans gaudet mutata for-
 te, bonisque rebus agit laetum convivam. Maxim.
 Tyr. XXI. 3. ἀσπύμβολος δὲ, ὡς ἔπος εἰπῶν, ἐδείξεν παρ-
 ἔρχεται εἰς τὸν βίον. 4. ἐκ ἀχρείος ἡμῶν ἐδὲ κηφὸν παρέρχε-
 ται. Hesychius. παρελθόντων, εἰσελθόντων Plut. Anton.
 p. 950. E. παρελθὼν εἰς τὰ βασίλεια. Jos. A. II. 12.
 I. παρελθὼν εἰς χωρίον III. 15. I. παρελθὼν εἰς τὴν σκη-
 νήν. Aelian. V. H. I. 13. παρελθόντα εἰς τὸ θάλαττον.
 XII. 39. εἰς σπήλαιον παρελθὼν. XIII. 42. παρελθὼν εἰς
 τὸ θάλαττον. XIV. 49. παρελθὼν εἰς πανδοκίαν.
 39. τὸτο δὲ γινώσκετε] 2. Tim. III. 1.
 42. οἰκονόμος] Diodorus S. Ecl. XXXVI. p. 534.

ἐνόσει πρὸς ἀπόστασιν τὰ πλεῖστα τῶν οἰκιστῶν γίνεται δὲ τῶ-
 39 των ἀρχηγὸς ἀδελφῶν — οἰκονόμος ἂν οὖν ἀδελφῶν μεγα-
 λοπλέταν — ἔπεισε — τὸς υἱὸς αὐτοῦ τεταγμένους
 περὶ σ. ἰντας. Jos. VIII. 37. Jos. A. XII. 4. 7. 8.
 γραφίαι τῶ οἰκονόμου, ὃς ἀπαντα τὰ ἐν ἀλεξάνδρειά χρημα-
 τὰ αὐτῷ διόκει — θαυμάζειν ἔλεγε, πᾶς — ἔδειξε
 τὸν οἰκονόμον — τοῖς ἀποκριμαμένοις λέγειν — τὸν δὲ
 λον κολάσαι. Phaedrus II. 8. Frondem bubulcus af-
 fert, nec ideo videt. Eunt subinde & redeunt om-
 nes rustici, nemo animadvertit. Transsit etiam vil-
 licus. Varro vocat principem, qui agriculturæ
 praeponitur. Polyaeus p. 547. βιωσάμενος τὸς οἰκο-
 νόμους καὶ ἀργυροὺς τάλαντα λαβὼν. Plut. de Lib. Ed.
 p. 4. A. τῶν γὰρ δούλων τῶν σπευδαίων τὸς μὲν γεωργίαν
 ἀποδιδόντες, τὸς δὲ ναυκλήρας, τὸς δὲ ἐμπορεύς, τὸς δὲ
 οἰκονόμους, τὸς δὲ δυνεῖσας.

Thomas. σιτομετρεῖσθαι μὴ λέγε, ἀλλὰ διαλελυμένως
 σῖτον μετρεῖσθαι. Plut. Caes. p. 730. F. τὸς στρατιώ-
 τας τὸν κάκιστον μετρεμένους καὶ παλαιότατον σῖτον. Pol-
 lux I. 2. ἐκ δὲ μνηστῶν σιτηθήσονται ἑκαστος, καὶ μνηστῶν,
 καὶ τριακονθήμερον. VI. 36. σιτομέτρης γὰρ, καὶ σιτα-
 γωγὰ πλοῦς — καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀπὸ σιτινῶν ἀλλ' ἀ-
 πὸ σίτης ἀνομάσαι. Terent. Phorm. I. 1. 9. Quod ille
 unciatim vix de demensio suo suum defraudans
 genium comparfit. Donatu Servi quaternos modios
 accipiebant frumenti in mensum, & id demensum
 dicebatur. Plant. Stich. I. 2. 3. Vos meministis
 quot calendis petere dimensum cibum. Diodor. S.
 II. 41. σιτομετρίαν — λαμβάνουσιν. Polib. IV. 63.
 σιτομετρήσας εἰς λ. ἡμέρας τὴν δύναμιν ἐκ τῶ περικαταλε-
 φθέντος σίτης. V. 2 σιτομετρήσας καὶ μισθοδοτήσας ὁ βα-
 σιλεὺς τὴν δύναμιν ἀνέχετο. p. 599. καὶ σιτομετρίαν δ. τριῆ-
 ρω ἀρτάβας δυσμυρίας. Gen. XLVII. 12.

καταστήσει αὐτόν. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δούλῳ ἐκείνῳ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆ· Χροίζει ὁ κύριός 45
 μου ἔρχεσθαι· καὶ ἄρξῃ) τύπειν τὰς παῖδας, καὶ τὰς παιδίσκας, ἐδίδειν τε καὶ πίνειν καὶ
 μεθύσκεσθαι. Ἦξει ὁ κύριος τῷ δούλῳ ἐκείνῳ ἐν ἡμέρᾳ ἧς ἐροσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧ ἡμέρᾳ ἢ γι- 46
 νώσκει· καὶ διχολομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτῆ μὲν ᾧ ἀπίστων θήσει. Ἐκείνῳ δὲ ὁ 47
 δούλῳ ὁ γνῶς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ
 θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται) πολλάς. Ὁ δὲ μὴ γνῶς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσε- 48
 ται ὀλίγας. πάντι δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται) παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθηκε πο-
 λὺν, ὡς ἰσώτερον αἰτήσασιν αὐτόν. Πῦρ ἤλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη 49
 ἀνήφθῃ; Βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ ὡς συνέχομαι ἕως ἧς τελεσθῇ; Δοκεῖτε 50
 ὅτι εἰρήνην παρεργαζόμενοι δεῖναι ἐν τῇ γῇ; ὅχι, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ ἀφ' ἡμερισμόν. Ἔσονται 51
 γ'

45. εἴπῃ ὁ] + καὶ κός M. 13. 69. 71.
 ὁ κύριος μου] μὴ ὁ κύριος Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. ἔρχισθαι] ἰλθεῖν KM. 27. 42. 68. 69. 71.
 παῖδας ἐ τὰς παιδίσκας] συνδούλους 29. + τοῦ κυρίου κύριος Verſio *Syr*. *Æthiop*. *Arab*.
 ἐδίδειν τε ἐ πίνειν ἐ μεθύσκεσθαι] ἰσθῶν τε ἐ πίνων μεθύσκεσθαι D. τί] δὲ 36. 80. *Basilius* *Eth*. 9.
 ἐ μεθύσκεσθαι] μὲν ᾧ μεθύσκον *Evang*. 13. 46. τοῦ δούλου ἐκείνου] αὐτοῦ D.
 μὲν ᾧ ἀπίστων θήσει] θήσει μὲν ᾧ ἀπίστων D.
 ἀπίστων] ὑποκρίτων 1. 9. 16. 11. 14. 36. 40. ex emendatione. 49. 72. *Colb*. *Evang*. 13. 17. ἀπεσθῶ 52.
 47. ὁ δούλῳ] — Verſio *Syr* posterior.
 αὐτοῦ DK. 1. 10. 28. 29. 33. 49. 51. 54. 56. 58. 61. 62. 66. 67. 68. 69. 71. 74. 89. 90. 90. 91. 106.
 ab αὐτοῦ ad αὐτοῦ] + 59.
 μηδὲ ποιήσας] — L Verſio *Syr*. *Codices Latini*. πρὸς] — 37.
 48. ἐδόθη] ἔδωκεν D. ζητηθήσεται] ζητήσεται Editio *Erasmi*.
 ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ] ζητήσεται ἀπ' αὐτοῦ περιεσώτερον D. παρ'] ἀπ' 1. 64. Verſio *Syr*.
 παρέθηκε] παρακατέθηκεν *Theophylactus*. probante *Beza*. πολὺ posteriorius] ὀλίγον Verſio *Syr* posterior in margine.
 περιεσώτερον] πλεον D. ὀλίγον Verſio *Syr* posterior in margine.
 αἰτήσασιν] ἀτακίσασιν D. 15. 27. 28. 40. 49. 51. 53. 63. 64. 73. 90. *Basilius*, *Macarius* H. 29. *Constitut*. *Ap*. 11.
 49. εἰς] ἐπὶ AKLM 1. 27. 36. 38. 42. 44. 54. 57. 60. 64. 67. 69. 71. 86. 91. *Evang*. 18. Verſio *Syr*
 posterior, & edita in margine. τί θέλω] τί, θέλω 36. τί θέλω; H. *Grotius*.
 50. δὲ] — L. 36. 50. 57. 64. 74.
 οὗ] ἔτι ADKL 29. 33. 36. 40. 42. 57. 63. 69. 71. 91. *Origenes* in Jo. I. 28. 29. & *Exhort*. ad *Martyr*. — 53;
 51. δοῦναι] ποιεῖν D. βαλεῖν Verſio *Syr*.
 52. πάντες ἐν οἴκῳ ἐν] ἐν ἐν οἴκῳ πάντες D.
 ἐπὶ] ἐν bis D.
 53. ἀφ' ἡμερισθῆναι] ἀφ' ἡμερισθῆσθαι L qui praecedentibus jungit. D 59. *Evang*. 18. + γ' 74. 90.

47. 2. *Cor*. XI. 24. *Demosth*. de falsat. Legat. περιρρίξας τὸν χιτῶνίσκον ὁ οἰκίτης ξαίνει κατὰ τῆς νώτης πολλὰς. *Schol*. πληγὰς δηλοῦσι. *Xenoph*. *Exped*. Cyri V. τῶν μὴν ἀνέκραγον πάντες, ὡς ὀλίγας παῖδας. *Athenaeus* XIII. p. 585. F. Μαστιγῶν δὲ τινος μυρακινομένης πρὸς αὐτὴν [θαῖδα] καὶ φαρμέναν πολλὰς συμπεπλέχθαι, καθ' ὑποκρίσιν ἐσφυράσασιν. — Ἐπερωτήσαντος δὲ τὴν αἰτίαν, ὀργίζομαι σοι, εἶπεν ὅτι πολλὰς ἔχεις. *Libanius* *Chria* 10. D. καὶ παῖς κατὰ τῆς νώτης πολλὰς, καὶ προσέθησιν αἱ πληγαὶ τὸν λόγον. & 12. A. Πάρεσιν ἡμῶς, ξαίνει κατὰ τῆς νώτης πολλὰς. D. XXXV. p. 773. C. μιᾷ πλήξας τὰς πολλὰς κατὰ καρδίαν πληξάντας. *Plut*. *Institut*. *Lacon*. p. 237. D. παῖς δὲ ὑπὸ τινος κολασθεὶς, εἰ τῷ πατρὶ ἐγγυγίεν, αἰσχρὸν ἦν τῷ πατρὶ, μὴ προσευνῆναι ἀκέσαντα πάλιν ἑτέρας. *Plato* de *Rep*. IX. μάστιγι-θεῖς, ὅσους ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς. & p. 914. D. ἐὰν δὲ δούλος ἐλευθέρῳ ἑκάν — ἀποκτείνῃ — ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δημοῖς ἄγων πρὸς τὸ μνηστῆρα τῶ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ἴρᾳ τὸν τύμβον, μαστιγῶσας, ὅσους ἂν ὁ ἰλὸν προσάτῃ, ἵνα περ βίῳ παύομενος ὁ φονεὺς θανατωσάτω. & p. 939. D. ἐὰν ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν, ὅσας ἂν πατάξῃ, τοσαύτας δόντας τῆς θρασυεῖας παύονταν. p. 941. B. μαστιγῶσας, ὅσους ἂν ἰδέλῃ. *Artemidor*. II. 53. ἐπειδὴ δὲ οἱ παύομενοι λαμβάνουσιν τὰς πληγὰς, ἐντεῦθεν τὰς ὠφελείας συμβέβηκε γινώσκειν παρὰ τὸ λαμβάνειν. *Procopius* *Perfic*. I. 25. ξαίνοντες κατὰ τῆς νώτης πολλὰς. & *Vandal*. p. 198. *Thomas*. ἐπιτίθεται πολλὰς λίγες, μὴ πολλὰς πληγὰς δέχεται. ὠρισφάνης ἐν Νεφέλαις ἐπιτίθεται πολλὰς ὡς τὰς μύσας ἀφανίζων ἐπὶ δὲ τὰν τὰς πληγὰς ἐπιφερόντων, ξαίνει τὸν δούλον πολλὰς, κατὰ τῆς νώτης τὸν, ἢ κατ' ἄλλας τινὰς μέρες τοῦ σώματος. *Aristoph*. *Nub*. 968. ἐπιτίθεται τοῦ τρέφοντος πολλὰς. *Schol*. πληγὰς δηλοῦσι. *Ælian*. N. A. X. 21. μυτιώμενος μαστιγῶσι τοὺς πολλὰς. *Pollux* III. 89. μαστιγῶσαι, τυπτῆσαι, ξαίνει κατὰ νώτη, πολλὰς τυπτῆσαι πληγὰς, παῖσαι, ἐντεῖναι, ἐμβαλεῖν. ὑπερίδης ἐστὶν, κρεμάσας ἐκ τῆς κίονος ἐξείδμεν, ὅθεν καὶ μολώπων ἔτι εἶναι τὸ δῆμα μισθὸν ἔχει. καίτοι ἐπὶ τέτῳς ἐκ ἂν τις εἴπῃ τὸ δῆμα. *Aristoph*. *Ranis* 632. δῆμα, κρεμάσας, ὑπερίδης μαστιγῶν, δῆμα. *Equit*. 64. μαστιγῶμεθα ἡμεῖς. *Etymol*. M. δῆμα. *Camerarius*, *Beza* & *Millius* contendunt, scribendum esse δαιμα, non δῆμα.
 48. *Polybius* III. p. 239. κόριος δὲ γυμνοῖς χρημάτων πολλῶν καὶ σωμάτων — τὰ μὲν χρήματα εἰς τὰς ἰδίας ἐπιβολὰς παρέιτο — τὰ δὲ σώματα δύναιτο. *recondere*, in penu deponere. *Jof*. *Maccab*. 4. πάρεσιν εἶναι νομίσαντες, εἰ εἰ τὰς παραθήκας πιστεύσαντες τῷ ἱερῷ θλασυνῶν ἐρηθίσονται. *Hermogenes* *Partit*. 6. πρὸς βίαν τις παρέιτο τῷ στρατηγῷ τὴν θυγατέρα· ἐβιάσθη αὐτὸν ἐκείνος. *Dio Cass*. τίς ἐυβρότερον τοῖς ἐκ τῆς δαμοῖς χρῆσθαι δεδῶκεν τῇ τῇ μίγῃ παρ' αὐτῆς λεβότος;
 49. *Diodor*. XVI. 23. ἐξέλασε δὲ τοὺς ἱερὸν πόλεμον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας.
 51. *Aristoph*. *Ran*. 1161. ἀλλ' ἔδωκε πάντα τὰ πάντα γ' ἐς' ἄλλ' ἢ τρία. *Pac*. 475. οὐδὲ γ' ἔλκον ὅδιν ἀργεῖοι πάλαι, ἀλλ' ἢ κατερίλιν τῶν ταλαιπωρημένων. *Sed tantum*.
 54. *Etymol*. ὁ μῆκος, ὁ ὁμῶς ῥεῖν καὶ κατερχόμενος, ὁ βαρύνει φησὶν.

52 γὰρ ὅτι τῶν πέντε ἐν οἴκῳ ἐνὶ Διαιμερισμένοι, τρεῖς ἑπὶ δυοῖ, καὶ δύο ἑπὶ τρισί.
 53 Διαμερισθῆσεν) πατὴρ ἐφ' ὑῖω, καὶ υἱὸς ἑπὶ πατρί· μήτηρ ἑπὶ θυγατρί, καὶ θυγάτηρ
 54 ἑπὶ μητρί· πενθερά ἑπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἑπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. Ἐλεγε
 55 δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· Ὅταν ἴδῃτε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε·
 55 Ὁμβρὸς ἔρχεται· καὶ γίνεσθαι ἔτι. Καὶ ὅταν ὀρίαν πνέουσα, λέγετε· Ὅτι καύσων ἔσται
 56 καὶ γίνεσθαι. Ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆ γῆς καὶ τῆ ἐρανὸς οἶδατε δοκιμάζειν· τὸ δὲ καιρὸν
 57 τῆς πᾶς ἐδοκιμάζειτε· τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν ἐκρίνατε τὸ δίκαιον; Ὡς γὰρ ὑπάγεις
 58 μὲν τοῦ ἀνιδίκου σου ἐπὶ ἀρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ·
 59 μὴ ποιεῖς καλὰ σὺν σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε ὡς ἐξ ὁδοῦ πρὸς ἀρχόντι, καὶ ὁ πρᾶκτωρ σε
 59 βάλλει εἰς φυλακὴν. Λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ ἔλαλον λεπτὸν σποδῶς.

Πα-

ἐφ'] ἐπὶ EG. 2. 73. 74. 76. 80. 89. Editio Complut. καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατρί] — 59.
 πατρί] + αὐτοῦ Διαιμερισθῆσονται D Codices Latini. αὐτοῦ Versio Syr.
 θυγατρί] θυγατρί D. τὴν θυγατέρα 1. Euseb. D. VI. 20. μητρί] τὴν μητέρα DL 1. Euseb. D.
 τὴν prius] — 73. bis 106. αὐτῆς] — posterius DL. — prius Marcion.
 54. εἰλεγε] ἐλέγετο 70. καὶ prius] — 95.
 τὴν] — A 1. 69. ἀπὸ] ἐπὶ L. 64. εὐθέως] — 40. 63.
 λέγετε] + ὅτι AKL 12. 16. 33. 46. 50. 59. 63. 67. 68. 69. 71. 86. Basilus. Eth. 17. ἔτι] — DL.
 55. πνέουσα] πνέουσα D at in Vers. Latina: flantem 56 τὰ] + μὲν D 51. Codices Latini
 ἔσται] ἔσται D. τῆς] — DL.
 τῆ γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ] τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆ γῆς D. 9. 11. 15. 74. 80. 83. Colb. duo. Editio Complut. Versio Vulg.
 Syr. Corp. Aethiop. Arab. τοῦ οὐρανοῦ οἶδατε διακρίνειν, καὶ τῆ γῆς 49. τῆ γῆς Evang. 18.
 τὸ δὲ] πλὴν τῆ D. τὸ L.
 οὐ δοκιμάζει] οὐκ οἶδατε δοκιμάζειν L 33. Versio C pt. Syra postior in margine. Aethiop.
 57. τί δὲ] — D. πᾶς] — D.
 τῇ] τῇ D. 58. σε] — L.
 κατασύρει] κατακρίνει D. Codices Latini. Ambrosius. ἀπηλλάχθαι] ἀπαλλάχθαι A. ἀπαλλαγῆναι D.
 σὶ παραδῶσι] παραδῶσι σὶ D. σὶ παραδῶσι A 69. Marcion ap. Epiphanium. κατασύρει σὶ] + ὁ ἀνιδίκος Vers. Syra post. in margine.
 σὶ βάλλει] βάλλει σὶ D. 1. 83. Editio Complut. Plant. Bengelii. σὶ βάλλει A EGHK. 3. 10. 11. 14. 36.
 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 57. 59. 61. 62. 71. 73. 74. 86. 87. 91. 106. Editio Colinaei. Theophylact. 59. λέγω] ἀμὴν λέγω L. Versiois Syr. Codices.
 βάλλει σὶ Editio Erasmi 1. Aldi. σὶ] τῇ A. — L 1.
 σοι] + ὅτι Colb. οὐ] τῇ A. — L 1.
 καὶ τὸ ἔλαλον λεπτὸν σποδῶς] σποδῶς τὸ ἔλαλον ποδῶν D. Versio Syr.
 τὸ] τὸ AGHKL 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 36. 37. 38. 59. 67. 68. 70. 74. 86. 87. 90. 91. 95. Editio Complut. Plant.
 σποδῶς] σποδῶς 61. in ora. 69.

Apollonius I. B. 10. σκοτιῇ δ' αὐτίκα γενέθλη. & II. 1251. ὅραν ἀντίταλλον ἔρπει.

56. Thucyd. VI. 23. ἐδοκιμάζοντες τὰς μυρτιάς. Schol. ἐδοκιμάζοντες, πέτρων ψύδονται ἢ ἀληθεύουσι. Arrian. Epictet. I. 20. διὰ τῆς τοῦ ἔργου τῆς φιλοσοφίας τὸ μέγιστον καὶ πρῶτον, δοκιμάζειν τὰς φαντασίας καὶ διακρίνειν, καὶ μηδεμίαν ἀδοκίμαστον προσφέρειν. 7. δύναμις δοκιμαστικὴ τε καὶ διακριτικὴ τῶν δοκίμων τε καὶ ἀδοκίμων πραγμάτων — δοκιμαστικὴ καὶ διακριτικὴ τῶν ἀληθῶς καὶ τῶν ψευδῶς καὶ τῶν ἀδίκων. Polyaeus p. 468. δοκιμάζει, τινες αὐτῶν συνδιαπλεῖσαι δύναται. Joseph. A. III. 1. 4. τῶν δὲ — ὅν εἶδος δοκιμάζειν τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πᾶς τε καρτηρίας ἔχουσι, καὶ μὴ μὴ τῶν προσηγορευμένων. I. 14. ἀλλὰ δοκιμάσαι θάλασσαν τὴν αὐτὴν διανοίαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προτασσόμενος ὑπακοῇ. B V. 12. 3. τάς τε αἰχμὰς τῶν ξιφῶν ἐδοκίμαζον ἐν τοῖς πτόμασι, καὶ τινες τῶν ἱρριμύων ἐπὶ ζώοντας διέλαυνον ἐπὶ πείρᾳ τῶν σιδήρων. πάντας δοκιμάζον ἀρετῆς.

57. Helian. V. H. I. 34. καὶ αὐτοὶ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἐκ ἑκράν τὴν καταδικάζουσαν ἀγαγὼν ψῆφον.

58. inf. XXI. 30. Jo. IV. 19. XV. 4. ὁς ἐργασίας] Hermogenes de Invent. III. 5. εἰ γὰρ — εἰς ἑκάστον ἡμετέριον ἐργασίαν ἀνάμνησιν, καὶ καθ' ἑκάστην ἐργασίαν αὐτὴν ἐνθύμημα. & 7. ἐργασίαν τῇ ἐπιχειρήματι δίδως, exornata deductio, expolita tractatio.

ἀπηλλάχθαι] Hermog. de form. Orat. II. 1. ἐν ταῦτα γὰρ δοκεῖ μὲν πολλὰ λέγειν, καὶ τὴν Δία ταχέως ἀφ' ἑκάστης αὐτῶν ἀπαλλάττεσθαι. ab illis se expedire. Phlegon Mirabil. I. κελύει ἀπαλλάττεσθαι αὐτῆς ταχέως. Act. XIX. 12. Aristoph. Nub. 1194. ὅς ᾤ μίλα, παρ-

ὅστις οἱ φεύγοντες ἡμέρας μιᾶς πρότερον ἀπαλλάττεσθαι ἐκόντες, εἰ δὲ μὴ, ἔπειτα ὑπανίσταντο τῇ νεμῆσει. Harpocraton. ἀφίησι μὲν τις αὐτῶν μόνον ὃν ἂν ἐγκαλῇ. ἀπαλλάττει δὲ ὅταν μὴδὲ ἄλλον τοῦ λόγου ὑπολιπῇται ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἐγκαλέμενον. Demosth. c. Neeram. διὰ τὸ ἐπὶ τῷ ἀπηλλάχθαι ἀπὸ τῶν Σακράτους — ὥς ἐν κορυφῇ μὴ ἐργάζεσθαι.

Terent. Phorm. V. 7. 43. in jus ambula. L. 11. 4. 22. ff. de in jus voc. Qui in jus vocatus est, duobus casibus defendendus est: si quis ejus personam defendet, & si, dum in jus venit, de re transactum fuerit.

κατασύρει] Jac. II. 6. Act. VIII. 3. XVII. 6. Cic. pro Cluentio 64. Ut hunc Oppianicum aliud agentem, & nihil ejusmodi cogitantem, ad hanc accusationem detraheret. pro Milone 14. Cum in judicium detrahi non possit. Gregorius in Dominican. εἴτε εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ τὴν πονηρὰν σύγχυτον κατασύρειντες ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας. — τὸν πέτρον, ὡς τῇ τραγωδίᾳ δοκεῖ, αἱ μὲν ἀνωθέμενοι, αἱ δὲ κατασύρουσιν. Alciophron Epist. I. 1. μικρὸν καὶ τῶν φίλων ἐδέσσε κατασύρειν — τὸ δίκτυον ἐξογκάμενον — τὸ πρῶτον νεωλεχὴν σκαφίδιον σπερδὴ κατεσύρουσιν.

πράκτωρ] Hesychius πράκτορες, ἀταίτηται. Demosthenes. — ὃν εἰδὼς τοῖς πράκτοσι παραδίδωκε τὰ ὀνόματα. Aeschin. c. Timarch. ἑκάστον ἀνέκδοτον ἐπιγράφειν τοῖς πράκτοσι — ψευδίζονται τῶν βασιλευσάντων ἐγγράφων οἱ ἀνέκδοτοι τοῖς πράκτοσι τῶν παρανόμων. Aeschylus Agamemnon. Δίκης πράκτορι. Schol. τῇ δίκῃ ἀνισπαρτομένη. Esaj. III. 12.

Παῖσαν δὲ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ πρὸς τῶν Γαλιλαίων, ὡς
 τὸ αἷμα Πιλάτου ἔμειξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ ὡς πάντες τοὺς Γαλιλαῖους ἐγένοντο, ὅ-
 τι τοιαῦτα πεπόνθασιν; Οὐχί, λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ὁσαύ-
 τως

1. παῖσαν] ἦλθον Versio Syra prior & posterior in margine. — D. Colb. 69.
 αὐτῷ] αὐτῷ 27.
 2. ὁ Ἰησοῦς] — Versio Vulg. probante J. Millio prol. 425.
 οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ ὡς πάντες τοὺς Γαλιλαῖους ἐγένοντο] οὗτοι οἱ Γαλιλαῖοι παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαῖους
 ἐγένοντο ἀμαρτωλοὶ D. Codices Latini.
 ὅτι] + τὰ 69.
 3. μετανοήτε] μετανοήσῃτε AD 1. 4. 12. 16. 34. a prima manu. 59. 60. 69. 86. Evang. 24. Versio Vulg.
 181.
 ὁσαύτως] ὁμοίως DL 1. 13. 33. 69. Versio Syra posterior in margine.
 4. 5.] — 15.
 4. καὶ prius] DL. Versio Syr. Corp. — ἐν τῷ] τῇ D.

1. παῖσαν] *Thucyd.* VI. 62. παρὴν εἰς τὸ ἐρέτευ-
 μα. 88. παρὴσαν εἰς Λακεδαιμόνα. Venerunt. *Diodorus*
S. XVII. 8. περὶ ταῦτα δ' ἔντος αὐτῶ, παρὴσαν τῆς
 ἀπαγγέλλοντες, πολλὰς τῶν ἑλλήνων νεωτερίζειν.

Matth. XXIII. 35. *Schemm.* R. XIX. Circum-
 cisi sunt, & commixtus est sanguis paschatis cum
 sanguine circumcissionis. *Midras Tillin* VII. 4. Ex
 mente R. Samuelis David juravit Abisai f. Zeruja,
 si sanguinem illius justi [Saulis] attingeret,
 miscebo sanguinem tuum cum sanguine illius. ad
 1. Sam. XXVI. 16. *Aristides* ap. Phot. 246. τὴς
 μὲν ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατακτείνει, καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς
 βωμοῖς. *Valerius M.* IX. 2. 3. Damassippi — iussu
 principum civitatis capita hostiarum capitibus per-
 mixta sunt. *Psilo* de Legg. Specc. T. 2. p. 315, 1.
 Legislator ab ara abduci homicidas iubens, πρὸν-
 ῃσιν μὴ φόνον ἐν τῷ ἱερῷ γινέσθαι κατὰ τὰς ἐπιφοιτήσεις
 τῶν τῷ σφαγέοντος ἐπιτηδίων, ὅς σφονγὴν, πᾶντος ἀφάλλων,
 ὡς πρὸς τὴν ἐνδοξασίαν καὶ κατεχομένης προκαλίσταται μόν-
 ον ἐκ αὐτοχειρίας κτείνει τὸν ἀνδροφόνον, ὃ γονομένη συμβή-
 σεται τι τῶν ἀνοσιωμάτων, αἵματι γὰρ ἀνδροφόνου αἵματι
 θυσιῶν ἀνακραθίσταται, τὸ καθοσιωμένοι τῷ μὴ καθαυτῷ.
Livius. X. 39. nefando sacro mixta hominum pe-
 cudumque caede reperfus.

3. *Dionys.* Hal. A. III. 30. εἰ γὰρ ἂν παρακινήσειεν τι
 τολμήσῃ, πάντες ἀπολείψουσιν ὑπὸ τέτων, διέξας τὴν ἔχον-
 τας τὰ ἔξω.

4. *Nebem.* III. 15. *Jo.* IX. 7. *Hieronymus* in Esaj.
 VIII. 6. Siloam autem fontem esse ad radices mon-
 tis Sion, qui non jugibus aquis, sed incertis horis
 diebusque ebulliat, & per terrarum concava & an-
 tra faxi durissimi cum magno fonitu veniat, du-
 bitare non possumus, nos praefertim, qui in hac
 habitamus provincia, ad *Jerem.* II. 23. Convallem
 filiorum Ennon quae Siloë fontibus irrigatur. VIII.
 31. tophet, quae est in valle filiorum Ennon, il-
 lum locum significat, qui Siloë fontibus rigatur, &
 est amoenus, atque nemorosus, hodieque horto-
 rum praeberet delicias. XIII. 3. Uno quippe fonte
 Siloë, & hoc non perpetuo utitur civitas, & us-
 que in praefentem diem sterilitas pluviarum non
 solum frugum sed & bibendi inopiam facit. XIX.
 1. ad vallem filii Ennon; de qua supra diximus,
 in qua erat delubrum Baal, & nemus ac lucus, Si-
 loë fontibus irrigatus. XXXII. 35. Subiacet Siloë,
 fontibus & amoenitate sui, quia locus irriguus
 est, populum provocans ad luxuriam. *Matth.* X.
 Idolom Baal fuisse juxta Jerusalem ad radices mon-
 tis Moria, in quibus Siloë fluit, non semel legi-
 mus. Haec vallis & parvi campi planities irrigua

erat & nemorosa, plenaque deliciis, & lucus in ea
 idolo consecratus. *Jos.* B. V. 4. 2. primus Davi-
 dis murus πρὸς νότον ὑπὲρ τὴν Σιλωὰμ ἐπιστρέφον πηγὴν.
 12. 2. murus Titī ἀνακάμπων κατὰ μεσημβρίαν περι-
 λαμβάνει τὸ ὅρος ἄχρι τῆς περιεστρώσεως καλεμμένης πέτρας,
 τότε ἐξῆς λόφον, ὃς ἐπικείται τῇ κατὰ τὴν Σιλωὰμ φα-
 ραγγί, κακίειν ἐκκλίνας πρὸς δύσιν εἰς τὴν τῆς πηγῆς κα-
 τακλίει φάραγγα. 4. 1. ἡ δὲ τῶν τυροποιῶν φάραγγις, ἣν
 ἔφακιν τότε τῆς ἀνω πόλεως καὶ τὸν κάτω λόφον διασέ-
 λην, καθήκει μίχρην Σιλωὰμ, ὅταν γὰρ τὴν πηγὴν γλυκίσαν
 τι καὶ καλὴν ἔσαν ἐκαλεῖται. VI. 6. 1. κατεῖχε δ' ὁ μὲν
 Σίμων τήντι ἀνω πόλιν καὶ τὸ μέγα τεῖχος ἄχρι τῆς κειρῶ-
 νος, τότε ἀρχαῖς τέχνης, ὅσοι ἀπὸ τῆς Σιλωὰμ ἀνακάμπ-
 ον εἰς ἀνατολήν, ὁ μίχρην τῆς Μοισαῆος κατέβαιναν ἀδύ-
 — κατεῖχε δὲ καὶ τὴν πηγὴν καὶ τὴν ἄκραν. II. 16. 2.
 πᾶντας τὸν Νεαπολιτανὸν σὺν ἐνὶ θεράποντι περιελθεῖν μίχρην
 τῆς Σιλωὰμ τὴν πόλιν. VI. 7. 2. Ρωμαῖοι τρεψάμενοι τὴν
 ληΐαν ἐκ τῆς κάτω πόλεως τὰ μίχρην τῆς Σιλωὰμ πάντα
 ἐνέπρησαν. Fons Siloam vocatur etiam Gihon *Chal-
 daeo* I. Reg. I. 33. 45. 2. *Chron.* XXXIII. 14. *Pes-
 fachim* IV. 9. *Theodoretus* Q. 2. in III. Regum
 ἐπανόμασαν δὲ καὶ τὸν Σιλωὰμ Γήων ἡ ὡς ἄγαν μικρὸν ἰε-
 ρανικῶς ὅταν καλίσαντες, ἡ ἐπὶ καὶ αὐτὸς ἐξ ἀφανῶν ἐξ-
 εἰσιν ὑπαύουσαν ὡς περὶ ὁ Νεῖλος. *Succa* IV. 9. Libatio
 aquae quonam modo fuit? Phiala aurea fuit, Lo-
 ter continens, quam implevit aliquis e Siloamo.
Gemar. f. 48. 2. unde haec consuetudo? Quia di-
 citur Esaj. XII. 3. f. 55. 1. R. Levi dixit; quare
 vocatur locus haustionis? quia inde hauriunt spi-
 ritum sanctum. *Aboth Nathan* 35. Si sacerdotes
 nimium carnis sanctae comederant, bibebant aquam
 Siloë, ut cibus eo melius concoqueretur. *Echa*
 praef. R. Abin: si digni fuissetis, sedissetis Hiero-
 solymis, & bibissetis aquas Siloae, quae purae sunt
 & dulces: nunc cum non sitis digni, captivi estis
 in Babele, & bibitis aquas Euphratis, quae sunt
 turbidae & foetidae.

5. *Iosephus* quidem Galilaeorum in templo a
 Pilato caesorum non meminit: at ea habet, quae
 huic variationi fidem faciunt; dum docet, Gali-
 laeos prae caeteris homines fuisse seditiosos, & Ju-
 daeis solenne fuisse occasione Festorum tumultuari,
 idque in ipso templo. Ideo Herodes arcem Antoniam
 exiruxit, & praefidio militari munivit. A. XV. 11.
 4. ταύτην τὴν βάρην ὀχυρωτέραν καὶ ἀσχυρτέραν ἐπ' ἀσφαλὲα
 καὶ φυλακῇ τῇ ἱερῇ. 7. τὸν ἐκ τῆς δῆμης νεωτερισμὸν ἐπὶ τοῖς
 βασιλεῦσι φυλατῆμινος. XVII. 9. 3. ἐνείσθη δὲ
 ἰορτῆς, πείσθη — καλεῖται, οἱ νεωτερισταί — συστάτες ἐν
 τῷ ἱερῷ — καὶ δέισας ἀρχέλαος — πῶς περὶ σπείραν
 — ἐπὶ τῆς οἱ ἐκείνῃται — καὶ τὸ πλῆθος ἐξηγρί-
 σατο

4. τως ὑπολείψει. Ἡ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὅλῳ, ἐφ' οὓς ἔπαιον ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ, καὶ ἀπέκλεινεν αὐτοὺς, δοκεῖτε ὅτι ἔτοι οὐρανοῦ ἐγένοντο ὡς πᾶν ἄνθρωπος τὸς καλοῖς καὶ ἡσυχίας
5 ἐν Ἱερουσαλὴμ, Οὐχί, λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἐὰν μὴ μελάνοιτε, πάντες ὁμοίως ὑπολείψει. Ἐλεε
6 γε δὲ ταύτην τὴν πόλιν ὡς βολὴν. Συκοὴν εἶχε τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτῆς πεφυτευμένην καὶ ἔλθε

καρ-

εὔται] — D. Editio Erasmi 5. αὐτοὶ AKL 4. 6. 68. 69. Versio Vulg.
πάντας] + τοὺς ADLM 69. Basil. Eth. II.
τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλὴμ] — 28.
5. οὐχί] + δὲ 59.
μετανοοῦτε] μετανοήσατε ADL 1. 4. 6. 7. 12. 16. 29. 54. 60. 69. 86. 106. Evang. 4. 18. 24. Ant. l. c. E-
piphani. H. 41. probante J. A. Bengelio.
ὁμοίως] ὁμοίως Evang. 13. 17. ὡσαύτως L 1. 29. 33. 71. Basil. Eth. II.
6. δὲ] — 56.
ἐλθόντων] + αὐτοὺς Versio Copt. ἔχει τις] τις εἶχεν D.
ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτῆς πεφυτευμένην] πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ D 1. 106. Codices Latini. Petrus Alex.
Can. 3. Elias Cretenfis MS in Nazianz. O. XLV.

σαν — ὥρμησαν τε ἐπὶ τὸς στρατιώτας καὶ παρασάντες καταλύουσι τὸς πλείους αὐτῶν — καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξασιν διὰ χειρῶν αὐτῶν ἢ θυσία ἦν. ἀρχέλαος δὲ — ἐκτέμνει πᾶν τὸ στρατόπεδον — καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἰππεῖς. 6. Ideo accusatur apud Augustum: μάλιστ' αὐτὴν τὴν σφαγὴν τῶν περὶ τὸ ἱερὸν εἰδέναι τῷ λόγῳ καὶ τὴν δυσέβειαν, ὡς ἐορτῆς τε ἐνσημασίας, καὶ ἱερῶν ἐν τῷ σφαγεῖν, ἔνοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγγράμμοι, πλεονεχίᾳ δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν. 10. 2. ἐπιστάσης δὲ τῆς Πιπτηκῆς — οὗτοι κατὰ τὴν θρησκίαν μόνον παρήσαν, ἀλλ' ὀργὴν φέροντες τὴν παροῖσαν Σαβίαν μυριάδες συνήθροισαν ἀνθρώπων καὶ πᾶν πολλὰ, Γαλιλαίαν, κλ. — ἀνίσταν ἐπὶ τὰς σοὰς, αἰ-περ ἦσαν τῶ ἱερῷ τὸν ἔχοντες περιβολὸν περιέχουσαι — ἔπι-τα ῥαυμαῖοι — πῦρ ἐνίστοι ταῖς σοαῖς — καὶ τὸς ὑπὲρ τῆς σοᾶς ἱερέας ἔτος ἀποτόκους κατέλαβεν.

Ex eodem Josepho constat duplicem hanc praedictionem Christi non diu post impletam fuisse: cum enim non resipiscerent, sed spreta doctrina Christi animum feditiosum retinerent, saepius contigit, ut in ipso templo innumerabilis Iudaeorum multitudo caederetur, aut passim domuum turriumque ruina exstingeretur. XX. 5. 3. τῆς πάσης προσηγορευμένης ἐορτῆς ἐπιστάσης — διασας ὁ κεμαῖος, μὴ νωτέρον τι πα-ρά τῶν προσέπων, κελεύει τῶν στρατιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν τῶ ἱερῷ σοᾶς ἐστῶν κατεσ-λάντας τὸν νεωτερισμὸν, εἰ ἄρα τίς γένοιτο. Τῶτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτῆς τῆς Ἰσδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἱερατοῖν. — δύο γὰρ μυριάδες ἐξηρημύθησαν τῶν κατὰ τὴν γῆν ἐκείνην φθα-ρέτων, πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἐορτῆς, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἐπὶ θρήνους καὶ κλαυ-θμούς ἐτραποῦτο. Postquam vero feditio exarsisset, Tem-ple felle belli fuit. B. II. 17. 5. τὸ ἐπιστάσης ἐκρά-τει τῶ ἱερῷ — οἱ βασιλικοὶ, καὶ τάτοις μὲν ἦν ἄγων τῶ ἱερῷ κρατῆσαι μάλιστ' — ἐπὶ μὲν ἔν ἡμέραις συ-ζῆτος ἀμφοτέρων φόνος ἐγένετο. 9. οἱ περὶ τὸν ἑλεάζαρον — κατὰ τὸ ἱερὸν ἐπερχόμενοι αὐτῷ [τῷ Μανασσῇ] καὶ φόνος μὲν ἦν τῶν καταληφέντων. IV. 3. 12. ὁ δὲ βληθείς τῶν ζη-λωτῶν εἰς τὸ ἱερὸν ἀνέει καθαιμάσσων τὸ θεῖον ἱερόφωτος, καὶ μόνον ὡς τις εἶποι, τὸ ἐκείνων αἷμα μὴδαίει τὰ ἄγια. 4. 3. εἶγε ἐπὶ τοσούτων ἐξώκειλαν ἀπονομίας, ὥς μὴ μόνον ἐκ τῆς χάριτος καὶ τῶν ἐξωθεν πόλεων ἐπὶ τὸ πρῶτον καὶ τὴν κε-φαλήν ὅλα τὰ ἔθνη μετενεχθῆναι τὴν ληστὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ ἱερὸν. Ὁρμητῆρος γὰρ αὐτοῖς τῶ-το καὶ καταφυγῇ, ταμῖον τε τῶν ἐφ' ἡμᾶς παρασκευῶν γέγονεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἀκαθαρτίας προσκυνημένος χάριτος, καὶ τοῖς ἀπὸ περάτων γῆς αἱ τετμημένους ὑπὸ τῶν παραγεννη-θέντων ἐνθάδε θηρίων καταπατῆται. 5. 1. ἐπεκλύσθη δὲ τὸ ἔχοντες ἱερὸν πᾶν αἷματι, καὶ νεκρὰς ὀτακισχιλίας καὶ πε-τακοσίας ἡ ἡμέρα κατέλαβε. 4. δύο δὲ τῶν τομμηροτάτων προσπεσόντες ἐν μέσῳ τῶ ἱερῷ διαφθέρουσι τὸν Ζαχαρίαν, 6. 3. ἦν γὰρ δὴ τις παλαιὸς λόγος ἀνθρώπων, εἴθε τότε τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι, καὶ καταφλεγῆσθαι τὰ ἄγια νόμου πόλιν,

σάσις ἐκ κατασκήψης, καὶ χεῖρες οἰκῶν προμαίνουσι τὸ τῶ-δε τέμπος. 10. 12. προσέβαλλε δὲ τῷ ἱερῷ Σίμων, τῷ-δὲ δημοῦ βοκῆντος, κακῆς κατασάντες ἐπὶ τῶν σοᾶν καὶ τῶν ἐπαλῶν ἡμῶν τὰς προσβολὰς, Συκοὴ δὲ ἔπιπτον τῶν περὶ Σιλωάμ. V. 1. 3. Simon τὸς δὲ ἀναθεν ἀπὸ τῶ ἱερῷ κατακοιτίζοντας ἀνέειλε τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐξυβελίς τε γὰρ αὐ-τῷ καὶ καταπέλται παρήσαν ἔκ ὀλίγοι καὶ λιθοβολοί, δι-ὡν ἔμοιρον ἡμῶν τὸς πολυμήντας, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τῶν ἱερουργῶν ἀνέειρε — τὰ γὰρ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν βέλη, μέγχε-τ' ἐβριμῶ καὶ τῶν διὰ τὴν βίαν ὑπερφρονῶν, τοῖς τε ἱερεῦσι καὶ τοῖς ἱερουργῶν ἐπέπιπτε. καὶ πολλοὶ, σπεύσαντες ἀπὸ γῆς περὶ τῶν περὶ τὸν διονυσίον καὶ πᾶν ἀνθρώπων χῶρον ἄγιστον, πρὸ τῶν θυμάτων ἔπεισαν αὐτοὺς, καὶ τὸν ἑλπίον πᾶσι καὶ βαρβάρους σιβάσμιον βαρὺν κατέσπεισαν ἰδίῳ φόνῳ, νεκροὺς δὲ ἐπιχαίρουσι ἀλλόφυλοι, καὶ ἱερεῖς βίβηλοι συνεφύοντο, καὶ παντοδαπῶν αἵματων παταμάτων ἐν τοῖς θείοις περιβολοῖς ἐκλύετο. Τίς πληκτοῦ, ὡς ἐκλυομένη πᾶσι, πέπει-σθαι ὑπὸ ῥαυμαῖων, οἱ σὺ τὰ ἐμφύλια μύσην περιβαρύνοντες ἐσθλὸν; Οὐδὲ μὲν γὰρ ἔτι ἡς ἔτι χάριτος, ὅτε μὲν ἐν δυνά-μο, τάφος οἰκῶν γνομῆναι σωματῶν, καὶ πόλεμος τὸν καὶ ἐν ἐμφύλις πᾶσι πάσσα πολυάνδρην. 3. 1. οἱ δὲ ἀπὸ τῶ ἱερῷ πρὸς τῶ βαρὺν καταπατῆσαντες, καὶ περὶ τὸν καὶ συνελθ-όμενοι κατεπατῆσαν, ζύλοις τε ἀνέδην παύμενοι καὶ σιδήρῳ. VI. 2. 1. τῶν ὑμετέρων δὲ παταμάτων ἐκ ἡ πόλιν καὶ τὸ ἱερὸν δὲ πᾶν πεπληρωται; 3. ὡς τὸ κύμα μὲν ἱερὸν ἀπὸ-πλήνης νεκρῶν προσεικίνοι πολυάνδρην, τὸν δὲ καὶ αὐτὸν φρενῆ. τοῖς δ' ἄγιοις καὶ ἀβάτοις μετὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἰσπῆ-σαν, θηρῶν ἔτι τῶν χεῖρας ἐξ ὀφθαλμῶν ἔχοντες φόνον. 4. 6. φόνος δὲ παταχῶ καὶ τροπῇ, τὸ δὲ πλεον ἐκ τῶ ἱε-ρῷ, λαὸς ἀσθενὴς καὶ ἀνοπλος, ὅτε καταληφθῇ τις ἀπε-σφάττετο. καὶ περὶ μὲν τὸν βαρὺν πᾶντος ἐσφαιεῖτο νεκρῶν, κατὰ δὲ τῶν τῶ βαρὺν βάθρον αἵματι τε ἔρρι πολλο, καὶ τὰ τῶν ἀνὰ φονευμένων σώματα κατακλῆναι. 5. 1. τὸν μὲν γὰρ τῶ ἱερῷ λόφον ἐκ ριζῶν ἂν τις ἔδαζε βράττεσθαι, πᾶν-τοθεν τῶ πύργου κατακλῆναι; ἀσφαιεῖτο δὲ τὸ αἷμα τῶ πύργου εἶναι, καὶ τῶν φονευμένων πλείους τὸς φονευομένων, ἐ-δαμῶς γὰρ ἡ γῆ διεφάνετο ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ σαροῦς ἐπ-αιμυβαίνοντες οἱ ἐραλῶναι σωματῶν ἐπὶ τῶν διαφύγοντας ἔθεν. 8. 5. καλαλιπόντες δὲ τέτρες [τῶν πύργων] μᾶλλον δ' ὑπὸ τῶ ἱερῷ καλαβληνέτες ἀπ' αὐτῶν, παρακρήμα μὲν εἰς τὴν ὑπὸ Σιλωάμ φάραγγα καταφύγουσι — καὶ σκεδα-σθέντες ὑπ' ἀλλήλων κατέδυσαν εἰς τὰς ὑπόνομους. 9. 4. ὡς δ' ἐν τοῖς ὑπόνομους ἀνθρωπῶν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἄνθρωποι, ὅσοις μὲν ἐνέτυχον, ἔκτεινον. — καὶ ἱασην μὲν λιμῶντων με-τὰ τῶν ἀδελφῶν, ἦν πολλὰς ὑπερφάνεσε δέξιαν, παρὰ ῥα-μικῶν λαβεῖν ἰκέτευσε. VII. 5. 4. in ferculis trium- phalibus ἦν ὄρν — πῦρ τε ἐνέμενον ἱεροῖς, καὶ κατα-σκαφὰς οἶκον ἐπὶ τοῖς δεσπότηται. Apoc. VI. 15. 16. 17.

6. Jos. B. III. 10. 8. οὐ μόνον τρέφει παρὰ δόξαν τὰς διαφόρους ὁπάρας, ἀλλὰ καὶ διαφυλάσσει. τὰ μὲν γε βασι-λικώτατα σφύλλον τε καὶ σὺχον δέκα μηνὶν ἀδιαλείπτως χορηγεῖ. 8. 3. 2. πᾶν τε πᾶσα καὶ εὐβοτος, καὶ ἐνδο-

καρπὸν ζῆλῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἔχ' εὐρεν. Εἶπε δὲ πρὸς τὸ ἀμπελουργόν· Ἰδοὺ, τρία ἔτη ἔρχομαι 7
ζῆλῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἐκκοψὸν αὐτήν· ἵνατί καὶ τὸ γῆνηκατ-
αργεῖ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἄφωσ αὐτὴν καὶ τὸ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτε σκάψω 8
αὐτήν.

καρπὸν ζῆλῶν] ζῆλῶν καρπὸν ADEGH 1. 44. 69. 72. 83. 86. 89. 90. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Co-
dices Latini. Petrus Alex. Basilinus de Bapt. II. 6. Elias Cret.
καρπὸν ζῆλῶν ἐν αὐτῇ] ζῆλῶν ἐν αὐτῇ καρπὸν 80. 106.
ἐν αὐτῇ] — 42. ἀπ' αὐτῆς D. Sed in Versf. Latina: in ea. ἔχ' εὐρεν] μὴ εὐρεν D.
7. εἶπε] ἔλεγε M 71. δὲ] — D.
τρία ἔτη] ἔτη τρία D. + ἄφ' οὗ DL 69. Versio Vulg. Copt. Petrus Alex. Victor. in Marci XI. 14. pro-
bante f. Gronovio. ἔχ] σὺν D. εὐρίσκω] + φέρε τὴν ἀξίαν D.
ἐκκοψὸν] + ἐν AL 69. Versio Vulg. Copt. Syra posterior.
ἵνα τί] ἵνα μὴ 5. τὴν γῆν] τὸ τόπον 80.
καταργεῖ] καταργῇ 2. 5. 15. 16. 34. 36. 39. 40. 44. 48. 63. 65. 91. Evang. 2. 14. Editio Erasmi 1. Aldi.
Basilinus de Bapt. II. 6. Theophylactus. 8. λέγει] εἶπεν 60. Evang. 2. 4. 18. 19.
καὶ τοῦτο τὸ ἔτος] ἔτι τοῦτον τὸ ἐνιαυτὸν D. βάλω] βάλω 36.
κοπρίαν] κόφινον κοπρίαν D. in Versione Latina: squalum stercois. Codices Latini. Ambrosius. κόπριν ALM 4.
5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58.

σι παντοίοις κατάφυτος, ὡς ὑπὸ τῆς εὐκαθείας προσκαλί-
σασθαι καὶ τὸν ἡμισυ γῆς φιλόπονον. προσησκηθὴ γὰρ ὑπὸ
τῶν οἰκητῶν πᾶσα, καὶ μέρος αὐτῆς εἶδεν ἀργόν. ita de-
scribit Galilaeam, in qua Christus erat, cum hanc
parabolam diceret, infra c. 31. 33. Solebant au-
tem maritare arbores, imprimis vitem & ficum,
quae in V. T. plus quam vicies ideo junctim re-
periuntur. *M. Cato* 50. In vinea ficos subradito al-
te, ne eas vitis scandat. *Palladius* de putatione ar-
busti tit. 13. Februario. Vitis, quae in arbore
collocatur — Providendum est omnibus annis
vitem refolvi ac religari, quia refrigeratur. Ita for-
mandi sunt rami arborum vitiferarum, ne alter sub
alterius linea dirigatur, sed loco pingui ulmus a ter-
ra VIII. pedibus, gracili vero VII. sine ramo re-
linquenda est — deficientibus primis arboribus
substituendae sunt aliae. *Plinius* H. N. XVII. 35.
nobilis vina non nisi in arbutis gigni — Hac ra-
tione & arbores religantur, prima omnium ulmus.
— Non spernunt plerique & fraxinum, ficum-
que, etiam oleam, si non sit umbrosa ramis. Har-
um status cultusque abunde tractatus est. Ante
XXXVI. mensem attingi falce vetantur. 18. Fi-
corum levis [umbra] quamvis sparsa, ideoque
inter vineas feri non vetantur. *Aristoph* in pace.
596. ὥς τε σὲ τὰ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ νέα συκίδια. *Pol-
lux* I 232. τῶν ἐγκάρπων [δένδρων] μετὰ ἐλαιάς, καὶ
ἀμπέλους καὶ συκῆς. *Theophrastus* de C. P. III. 15.
χρυσότατα δὲ καὶ ἀμπέλια καὶ τοῖς ἄλλοις συκῇ καὶ
ἐλαιᾷ. τροφὴν γὰρ ἀμφοτέρω λαμβάνει, καὶ σκίαν παρέχει
πλείστην. *Eustathius* in Od. ω. p. 839, 7. ὅθεν Ἰσπύναξ
ἔφη τὴν συκὴν μέλαιναν ἀμπέλου κασιγνήτην. *Cilaim* VI.
4. Ubi docetur, quanam arbores quibus arboribus
conferendae sint. Profectus est R. Josua Cap-
harazifum ad R. Ismaelem, qui illi ostendit vi-
tem super partem ficus suspensam. *Bechoroth* f. 17.
1. Dixit R. Asi: qui appendit vitem ficui, vinum
ejus prohibitum est libationi. *Martial*. XIII. 46.
Ficedula. Cum me ficus alat, cum pascor dulci-
bas uvis, cur potius nomen non dedit uva mihi?
Columella III. 21. Quocunque domini praefentis
oculi frequenter accessere, in ea parte majorem in
modum fructus exuberat. *Anthol.* I. 20. 8. Παλ-
λάδος εἶμι φυτὸν, βορμίου τί με θλίβετε κλώνες;

7. τρία ἔτη] *Columella* de arbor. 16. Arborem,
quam deposueris, saepius circumtodito, quo cele-
rius adolefcat, & citra triennium ferro ne tetigeris.
Completo XXXVI. mēfibz ad recipiendam vi-

tem formabis, & supervacuos ramos amputabis.
Aristoph. Acharn. 993. τρία δοκῶ γ' ἂν ἔτη προσβα-
λεῖν. Πρῶτα μὲν ἂν ἀμπέλιδος ὄρχον ἐλάσας μακρὸν, εἶτα
παρὰ τὸνδε νέα μοσχίδια συκίδια. *Theophrast.* de C. P.
III. 17. de vitibus. τέμνειν δὲ τὰ μὲν ἐν τῇ χερσὶ φυ-
τευόμενα τῷ τρίτῳ ἔτει — τὰ δ' ἐν τῇ γεωργικῇ ὀψι-
αίτερον. *Lex Numae*: diis ex imputata vite neliban-
to. *Orla* I. 7. & 8. licita sunt propter praeputium
anno quarto. 5. fructus vinearum noviter planta-
tarum tribus primis annis nefas erat tangere, quia
praeputiati reputabantur. 10. arbores fructiferae tri-
bus primis anni post plantationem censentur prae-
putiatae & immundae, nec earum fructibus ve-
sci licet. *Levit.* XIX. 23. 24. *Maimonid.* More
Nevoch. III. 37. Quaedam enim arbores profe-
runt fructus intra anni unius spatium, quaedam
post biennium, quaedam post triennium, prout
tribus fere modis homines solent plantare arbores,
plantatione videlicet, propagatione vitis, & insitione.
— & summum tempus, per quod ea, quae plan-
tantur, in terra Israël fructus ferre differunt, est
triennium.

ἵνατί] *Matth.* IX. 4. *Act.* IV. 25. VII. 26. *Aristoph.*
Ecclesiast. 714. ἔπειτα τὰς πόρνας καταπαύσαι βέλους
ἀπαξυπᾶσας. Βλ. ἵνατί; Πρ. δὴλον ἔστο τι, ἵνα τῶν πᾶν ἱ-
χωσιν αὐταὶ τὰς ἀκμὰς. Pace 408. ἵνατί δὴ τὸ τοῦτο δρᾶ-
ται; ὅτι νῦν τὸν Δία, ἡμῶς μὲν ὑμῶν δούμεν. *Plato* *Apol.*
Socrat. ὁ θαυμάσιος Μέλιτε, ἵνατί ταῦτα λέγεις;
Sympot. ἵνατί δὲ βέλεται εὐδαίμων εἶναι ὁ βελόμενος;
Eustathius *Hymen.* 6. σὺ δ' ἵνατί καὶ πάλιν ἔτις ὁ-
λὴ γῆν τῷ πράγματι, καὶ ὅλην ἑαυτὴν καταθρύπτεις τοῖς
ὀδυρμοῖς; *Cic.* Ep. ad Attic VII. 7. ut quid?

Berechith R. XXXVIII. 14. Vineae, quando
non facit fructum, quid Domini ejus ipsi faciunt?
Succidit eam.

καταργεῖ] *Aristot.* *Oecon.* II. χώρας ἀργῆ γε-
νομένης. *Diodor.* S. XIX. 42. τῷ δὲ πεδίο πολλὴν εὐρυ-
χωρίαν ἔχοντος, καὶ παντὸς ὑπάρχοντος ἀργῆ διὰ τὴν αὐ-
τῷ δύνανσαν ἀλμυρίδα. *Polyaen.* p. 615. χωρίον ἀργόν
καὶ ἀκαθῶδες. *Theophrast.* de Animal. quae repente
apparent. δὲ συμβαίνει διὰ τὴν ἀργίαν τῆς χώρας. ἐν γὰρ
τῇ γεωργικῇ ἀπόλλυνται διὰ καὶ ἐκ τῆς ἐρήμια καὶ ἀρ-
γύτης καταφέρονται πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἐργάσιμοι.
Bava Bathra f. 19. 2. 25. 2. arbores rubiginosum
faciunt fundum ערקק את הקרקע terram in-
fructuosam & inutilem reddit. *Plut.* Sol. p. 91. D.
τὰς μὲν φυτεύοντας — συκὴν — 3. πόδας ἀπὲς τὸν
γῆτος κλισίας, πορρωτέρω γὰρ ἐξοικεῖται ταῦτα ταῖς ρι-
ζαῖς.

9 αὐτὴν, καὶ βάλω ~ κοπρίαν. Καὶ μὲ ποίησεν καρπὸν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψει
10 αὐτὴν. Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῇ συναγωγῇ ἐν τοῖς σάββασι Καίϊδου, γυνὴ ἦν πνεῦμα
11 ἔχουσα ἀδενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παν-
τελές.

~ κόπρια

63. 64. 65. 66. 70. 72. 78. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 94. 106. Colb. Evang. 2. 7. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 24. Editio Complut. Genev. Bengelii, Petrus Alex. Origenes in Matth. XIII. 45. Nazianz. de Bapt. & O. 45. Elias Cre-
texis, Eriphanus H. 42. Isidorus Pelus. Cyrillus in Zachar. p. 660 Theophylactus. Ephrem p. 158. probante J.
Millio prol. 1102. κόπρον 1. 13. Colb. 69. 9. καὶ] εἰ 106.

καὶ μὲ ποίησεν καρπὸν] — 1. ποίησεν] ποιήσει 9. 12.
εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον] εἰς τὸ μέλλον, εἰ δὲ μήγε L 69. Versio Copt. Arab. Cyrillus 1. c.
μήγε] μὴ ποίησεν 61. in ora. 69. ἐκκόψει] ἐκκόψει 9. 47. 70. Evang. 19. ἔκκοψον 69.

αὐτὴν] + ταῦτα λέγων ἰφάνει, ὃ ἔχον ὅσα ἀκούειν, ἀκούεται Evang. 7. 13. 17.
10. εἰ] — 63. 64. διδάσκων] + ὁ Ἰησοῦς 2. 50. 51. 60. 73. 76. Versio Syr.

ἐν τοῖς σάββασι] τοῖς σάββασι 1. 69. σαββάτω D 69. Versio Syr.
τῇ συναγωγῇ] τῇ ἡμερᾷ H. συναγωγῇ J. Millius prol. 425. 11. ἦν prius] — L.

ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀδενείας] ἐν ἀδυνείᾳ ἦν πνεύματος D.
δέκα εἰ ὀκτώ] in. D. δέκα ὀκτώ 1. 46. 52. Versio Syr. Copt.

συγκύπτουσα] συνκάπτουσα D a prima manu. συνκάμπτουσα ex emendatione, in Versio: incumbens.
ἀνακύψαι] ἀνακύψαι A. κύψαι 60. ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές] εἰς τὸ παντελές ἀνακύψαι 69.

ζαις, καὶ οὐ πᾶσι γιγνέσθαι τοῖς φυτοῖς ἀσυνῶς, ἀλλὰ καὶ
τροφῇ παραιρεῖται.

8. Inf. XIV. 33. XVI. 3. Seneca Epist. 13. Apparet, inquam, has platanos negligi. nullas habent frondes, quam nodosi sunt & retorridirami? quam trifides & squallidi trunci? Hoc non accideret, si quis has circumfoderet, si irrigaret. Palladius de ficu. Ego mense Februario ultimo vel Martio in Italia plantas grandes ficorum per pastinatum solum disposui, & eo anno poma peperere supra comprehendendi felicitatem velut tributa reddentes. — Gaudet assidua fossione. Per autumnum proderit, si sterqus admoveas, praecipue de aveariis. Theophrast. H. P. II. 8. περὶ δὲ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς θαλαπείας τὰ μὲν ἐστὶ κοινὰ — ἥτε σκαπάνη καὶ ἡ ὕδρευσις καὶ ἡ κόπρωσις. & de C. P. III. 2. ἵνα τι ἀπολαύσῃ τὴν προσαύξησιν καὶ τροφήν — διὸ γὰρ καὶ πρὸς ταῦτα φυλακῆς, λέγουσ' οἷον τομαῖς τε καὶ βλαστολογίας, καὶ κοπρίσις καὶ σκαπάνη. 14. σκαπάνη δὲ πᾶσι συμφέει, ταῦτα γὰρ ἐμποδιζόντα καὶ τὰ παραιρέμενα τὰς τροφὰς ἐξαίρει, καὶ αὐτὴν τὴν γῆν ἐνικμοτέραν ποιεῖ καὶ καφωτέραν. ἔτι δ' ὁ αὐτὸς ἐγκαταμνημόνευος — ἰκμάδα τινα δίδωσι καὶ παρέχει τροφήν. Rei rusticae auctores vocant ablaqueare pro ablacquare, hoc est lacus & fossas circa radices arborum facere. Plut. Pompej. p. 644. D. κοπρίαν κόφρον. Synops. IV. 4. p. 669. A. νέκυες γὰρ κοπρίαν ἐκβαλλότερες καθ' Ἡράκλειτον. Artemidor. III. 26. περὶ κόπρου παντοίας. κόπρος βόεια — ἡ ἰππεία, καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα πλὴν ἀνθρωπείας. ἐν κόπρῃ χίτρι. 52. κοπρίαν ἰδεῖν ἀγαθὸν τοῖς ἐξ ὅχλου περιζομένοις, καὶ τοῖς τὰς ρυπάδεις ἐργασίας ἐργαζομένοις. ἐκ πολλῶν γὰρ περισυνευμένων τὰ κόπρια γίνονται, καὶ ὑπὸ πολλῶν ρίπτεται. ἐπὶ κοπρίας καθεύδου — προσχεῖσθαι δὲ κοπρίαν. Aristot. de mirab. auscult. εἰς τὰς κόπρας κατορύττισι. Arrian. Epict. II. 4. σκευάριον ἂν ἦς ὅτι σαπρὸν, ὥστε σοὶ πρὸς μὲν δύναισθαι χρῆσθαι, ἔξω ἂν ἐπὶ τὰς κοπρίας ἐρίπτῃ, καὶ ὅτ' ἐκείθεν ἂν τις σε ἀνγρέιτο — ἡ θέλεις ἂν ριφῆναι περὶ αὐτὸς ἐπὶ κοπρίαν, ὡς σκευὸς ἄχρηστον ὡς κόπριον; κοπρία, Sterquilinum, κόπρια, Stercus. Hesychius. κοπρόσυρα, τὰ συρόμενα κόπρια. Artemidor II. 8. εἰ-
κασι γὰρ οἱ πένιτες χαρίσις λεπτοῖς καὶ ἀσῆμοις, εἰς ἃ ἡ κοπρία ρίπτεται ἢ ἄλλο τι τῶν φαύλων.

9. II. α. 135. ἀλλ' εἰ μὲν δάσκει γέρας μεγαθύμοι ἀ-
χαιοὶ· εἰ δὲ καὶ μὴ δάσκειν, ἰγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἔλοιμι. Εὐ-
στάθ. σχῆμα ἑλλησπικὸν ἐνταῦθα — χωλεῖν γὰρ ἡ σύν-
ταξις καὶ μένισμα ἐκχερμῆς ἐκ ἀπῆρτις, λήπει γὰρ τὸ ἐφ-
ησυράσω, ἢ ταῦτόν τι, ἵνα λέγῃ, ὅτι ἐὰν δάσκειν ἵσυ-

ράσω. ἑλλείπειται δὲ ἀρχαίῳ, διὰ τὸ πᾶν δῆλον καὶ αὐτὸθεν φανερόν. — εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα σχήματα ἑλ-
λείψεως παρὰ τοῖς ποιηταῖς, ὡς παρὰ τῷ κωμικῷ· ἐὰν μὲν ἀποφῇ πάντων αἰτίαν ἐμὴ· εἰ δὲ μὴ, ποιεῖτε, ὅπερ ἂν δοκῇ ὑμῶν. Καὶ Μίνανδρος ὁ κωμικός· εἰ μὲν δή τινα πόνον ἔχεις· εἰ δὲ μὴ, ἴσῃ· ἰγὼ καὶ Πλάτων ὁ κωμικός [MS. ἐν Ἑλλάδι]· εἰ μὲν σὺ τῇ θαλάσῃ ἀποδάσεις ἑκὼν· εἰ δὲ μὴ, ταῦτα πάντα σὺν τριαινὴ ἀπολέσω. καὶ Σοφοκλῆς [MS. ἐν Ἀνατολῇ]· εἰ μὲν τις ἂν ἔβρισεν· εἰ δὲ μὴ, λέγε. καί ται δὲ ἡμοῖσι σχῆ-
μα καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ραψώδης ταύτης ἐν τοῖς τῷ Ἡφαί-
στου λόγοις. II. χ. III. Aristoph. Plut. 468. καὶ μὲν ἀ-
παφῆναι, μόνον ἀγαθὸν ἀπάσῃ ὥσας αἰτίαι ἐμὴ ὑμῶν, δὲ ἐμὴ τε ζῶντας ὑμᾶς· εἰ δὲ μὴ, Ποιεῖτον ἡδὲ τῶν ὅτι γ' ἂν ὑμῶν δοκῇ. Xenophon. Cyropaed. IV. καὶ τὸν ἐμὸν κύρος βέλεται· εἰ δὲ μὴ, ὑμῶς γε τὴν ταχίστην πάρετε. VIII. ἐὰν μὲν ἂν ἰγὼ ὑμᾶς ἰκανῶς διδάσκω, οἷός τις πρὸς ἀλλή-
λους εἶναι. εἰ δὲ μὴ, καὶ παρὰ τῶν προγεννημένων μαθαί-
ντε. Exped. Cyr. VII. εἰ μὲν τι σὺ ἔχεις πρὸς ἡ-
μᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. Memorab. III. εἰ μὲν τοῦτον καὶ διαγινώσκεις σε τοὺς ἀναβάς καὶ τὰς κακὰς ἐσθλας· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος, ὦ ἡμα-
θις; Thucyd. III. 3. καὶ μὲν συμβῇ ἡ πύρα. Schol. ὑ-
πονοητίσθαι καλῶς ἂν τοῖς ἀθηναίοις εἶσαι. Plato Sympos. ἐὰν μὲν σοὶ ἰθέλῃ ἀπεισεῖν ἔχοντι πολλὸν χρόνον παύσθαι ἢ λυγρῇ. εἰ δὲ μὴ, & Protag. καὶ ἐὰν μὲν ἑκὼν πειθῇ-
ται, εἰ δὲ μὴ, de legg. IX. ἐὰν μὲν σοὶ θῶντι ταῦτα λαφῶ τὸ νοσήμα· εἰ δὲ μὴ, καλλίω θάνατον σκηψάμενος ἀπαλλάττει τῷ βίῃ. Ruth. III. 13.

11. Galen, de Usu part. XIII. καὶ ἀνακυπτόν-
των τε καὶ ὀρθομένων ἔμπαλιν ἐχρῆν κινεῖσθαι τὰς σπονδυλὰς — ἐπικαμπλόντων μὲν — ἀνακυπλόντων δ' ἔμπαλιν. in Hipp. de articulis I. 3. ὁπισθοκύφωσις ὀνομάζεται ἡ εἰς τὸ ἐπίσω διαστροφή τῆς ῥάχews, ὥσπερ ἡ μὲν εἰς τὸ πρό-
σω χόρδωσις, ἡ δὲ εἰς τὰ πλάγια σκολίωσις. Lucian. Icaromen. 4. ἀνακύπτειν τε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀναβλεπεῖν ἐπειράμην. Arrian. B. C. I. p. 707. τιτρώσκειται τὸν μηρὸν ὁ Σπάρτακος δορατῶν, καὶ συγκύφας εἰς τὸ γόνυ, καὶ προβαλὼν τὴν ἀσπίδα πρὸς τὰς ἐπὶ πόντας ἀπεμάχεται. Gre-
gor. εἰς τὰ γενέθλια. ὅτι διὰ τὴν συγκύπτουσαν χαμαὶ ψυ-
χὴν ταπεινῶται, ἵνα καὶ συναυψώσῃ τὸ κάτω νῦν διὰ τὴν ἁμαρτίαν. id. de Medico. ὁ δὲ συγκύπτει ἐπὶ τὰ πάθη. Synops. ὅταν ἀνακύψῃ τῶν βελῶν. Job IX. 27. Lu-
cian. Gymnas. I. εἴτ' ἐπικαταπεσὼν ἀνακύπτει οὐκ ἔξ σπονδῶν κάτω.

Heb. VII. 25. Elian. H. A. XVII. 27. εἰς τὸ παντελές ἀπώλοντο. Aristid. in Rom. p. 217. πα-
ράδειγμα εἰς τὸ παντελές ἐκ ἔχει. Orat. Aegyptiaca
Bbbbbb P.

τελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γούαι, ἀπολέλυσαι 12
τῆς ἀσθενείας σου. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ ὡρσάσθη ἀναρτάσθαι, καὶ 13
ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ 14
ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν, ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύ-
ταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύετε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ 15
ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν· Ὑποκριτὰ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸ βῆν αὐτοῦ, ἢ
τὸ ὄνον ἀπὸ τοῦ φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν πωλίζει; Ταύτην δὲ, θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, 16
ἦν ἔδωκεν ὁ σαλῶν ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δισμοῦ τέτταρτην
ἡμέραν τῷ σαββάτῳ; Καὶ ταῦτα λέγοντι αὐτῷ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀνικαίμε- 17
νοι αὐτοῦ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.
Ἐλεγε δὲ· Τίνι ὁμοία ὅστις ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; Ὅμοία ὅστις 18
κόκ-

12. προσεφώνησε εἰ] — D. προσεφώνει εἰ Editio Ald.
ἀπολέλυσαι] + ἀπὸ AD 34. 39. 42. 53. 72. Editio Erasmi, Colinaei, Theophylacti.
13. αὐτῇ τὰς χεῖρας] τὰς χεῖρας αὐτῇ D. ἀναρτάσθη] ἀναρτάσθη A D. ἐδόξαζε] ἐδόξαται D.
14. ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ] ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, ἔτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν Ἰησοῦς D.
Codices Latini. ταύταις] αὐταῖς AL 1. 42. 69. οὖν ἐρχόμενοι] συνερχόμενοι A.
15. ἀπεκρίθη οὖν] καὶ ἀπεκρίθη 16. ἀπεκρίθη δὲ DL 1. 69. Versio Copt. Vulg. Syr. αὐτῷ] — 69.
κύριος] Ἰησοῦς D. sed in Vers. Latina: Dominus. 1. 28. 46. 48. 52. 67. 68. 69. Evang. 2. 20. Versio Syr. Sax.
ὑποκριτὰ] ὑποκριτὰς AEKLM Colb. tres. 4. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 16. 34. 35. 36. 38 a prima manu. 39.
42. 44. 59. 62. 67. 69. 71. 72. 80. 83. 91. Evang. 2. 16. 20. 24. Editio Complut. Stephani 1. Plantin. We-
chel. Bengelii. Versio Vulg. Copt. Armen. Aethiop. Arab. Irenaeus IV. 19. Euthymius, prob. 7. Millio prol. 370. 1198.
ὑμῶν] + ἐν A. τὸ βῆν αὐτοῦ ἢ τὸ ὄνον] τὸ ὄνον αὐτοῦ ἢ τὸ βῆν 69.
ἦ] εἰ D. τὸ ὄνον] τὸν ὄνον A 86. ἀπαγαγὼν] ἀπάγων D 1. ἀπὸ τοῦ φάτνης] — 69.
16. θυγατέρα] + τοῦ D. δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη] ἔτη 14. D.
17. ταῦτα λέγοντι αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες] κατησχύνθησαν D.
ὄχλος] λαός 12. Versio Syra prior & posterior in margine. Codices Latini.
ἐπὶ] ἐν D 16. πᾶσι] — E 36.
τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ] οἷς ἰδεώρουν ἐνδόξοις ὑπ' αὐτοῦ γινομένοις D. Codices Latini.
18. δε] οὖν L 1. 13. 69. Versio Copt. Syra posterior in margine. Codices Latini. + αὐτοῖς 1. 40. 53. 63.
+ ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. τοῦ Θεοῦ] τὸν Θεοῦ 73. Versio Aethiop. καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν] — 56.
τίνι posterius] + ὁμοιώματι 13. 69. ὁμοιώσω] ὁμοιώσωμεν 60.
19. ἐσιν] + ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ 40. + ἡ βασιλεῖα αὐτῶν 63.
ἐν] δὲ Editio Elzevir. 1624. 1633. 1641. εἰς prius] + τὸ 51. 74. 89. 90.
αὐτοῦ] αὐτοῦ DK 52. 68. εἰς posterius] — D 1. 11. 48. 49. 71. αἰς 36.
μέγα] — D. Versio Copt. Armen. Codices Latini.
κατεσκήνησεν] κατεσκήνησας D. Evang. 21. κατεσκήνησεν A 13. 69. ἐν τοῖς κλέδοις] ὑπὸ τὰς κλάδας D.

p. 346. τὰ δὲ ἄνω καὶ αὐτοῖς ἔφη ἔτι γινώσκουσιν, ἕτ' ἄλ-
λων αἰθίοπων ἑδνὰ εἰς γε τὸ παντελές. Versio Vulg. om-
nino. Codex D. in totum. *Æliam*. V. H. VII. 2.
ἢ μὴ εἰς τὸ παντελές ἐν τοῖς διεγένοτο.

12. *Aristides* in Bacchum. p. 29. καὶ ἑδὲν ἄρα ἑ-
τας βίβλαιας δέδωκεται, ἢ νόσῳ, ἢ καὶ ὀργῇ, ἢ τύχῃ οὐδε-
μιᾷ, ὃ μὴ οἶον ἔσαι λύσαι τῷ Διούσῳ. *Polybius* p. 1213.
εὐμένους δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἀπολειπομένων τῆς ἀρρώστιας.

15. *Thomas*. ἡ βῆς, ἢ ὁ βῆς. ἀρσενικῶς δὲ μόνον τὸν
τῆς παροικίας ἐκφέρουσαν βῆν οἶον, τὸν βῆν ἐπὶ γλώττης
φέρει· ἀσάτωτος ἐπὶ θηλοῦ καὶ τὸ τῶν βοῶν λέγεται ἡ-
θροισμα, οἶον τὴν βῆν ἐληΐσαστο.

Schabbat V. 3. Cum quo autem non exeunt?
Non exhibit camelus cum panno caudae alligato ne-
que manu ad pedem, aut manu compeditus. Sic
reliquae bestiae omnes. Camelos alterum alteri non
alligat, & trahit: sed funes in manum fumit,
& sic trahit: dum non convolverit. *Beza* V. 7.
Non dant bibendum neque maciant bestias defer-
ti: sed aquant & maciant domesticas. Hae sunt
domesticae, quae dormiunt in civitate: deserti
sunt, quae dormiunt in pascuis: pulvinos adducunt
atque cervicalia; & substernunt, quae si ascen-
derit, bene est. *Maimonid*. *Schabb*. XXV. 26. Si
bestia in foveam incidat aut in puteum, inf. XIV.
5. *Schabb*. V. 4. Asinus cum clitellis nisi alligatae
ei fuerint, non exit — neque cum loro, quod est
in pede ejus. — Neque vitulus cum iugo exit;
neque vacca — cum loro, quod inter cornua ejus
est. Vacca R. *Eliezer* f. *Asariae* exiit cum

loro inter cornua ejus: sed invitis sapientibus. *E-
rubin* f. 20. 2. Non solum permittitur bestiame-
ducere ad aquam fabbato, sed & pro ea haurire a-
quam, ita tamen ut accedat bestia & bibat, non
vero aqua bestiae afferatur, apponaturque. *Sanhe-
drin* f. 90. 1. Dixit R. Jochanan, si dixerit tibi
propheta, transgredere verba legis, obedi illi, ex-
cepta idololatria.

22. *Hesychius*. αὐ πορείαι σκ. αὐ οδοί σκ. ex *Psal.*
LXVII. 24. *Plato* Ep. 7. τὸ μήκος τῆς πορείας, καὶ
τὸ μέγεθος τῆς πλῆ καὶ τῆς πόνος πάντα κινῶν ἐν ταῖς
πορείαις εἰς μετὰ. *Aristides* c. Comed. p. 508. τὸν
μὲν εἰς κόρινθον πλῆν — τὴν δὲ τῶν βίβλων παντὸς πορείαν —
πᾶς ἐπὶ τέτοις τοῖς οἰαζὶ καθέσθεται. *Nonnius* *Dionys.*
XLVIII. εἶπε, καὶ ἀσκήριον εἰς ποδὲς εἶχε πορείαν, "Ἡδὲ
δ' ἦνθα καὶ ἦνθα πολυπλανέουσιν πορείαις. *Diodot.* S. IV.
19. ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν ἐκ τῆς κελτικῆς πορείαν ἐπὶ τὴν
Ἰταλίαν ποιεῖμενος — ἐποιήσαστο τὴν πορείαν διὰ τῆς
Λιγυστικῆς, 23. ἐποιήτο τὴν πορείαν ἀπὸ Πιλαριάδος ἐπὶ τὸν
ἔρκα. XIV. 83. διὰ Μακεδονίας τὴν πορείαν ἐποιήτο
— ὡς δὴ ἔλεγε τὰ περὶ τὰς θερμοπύλας, σὺν τῇ πο-
ρείαν ἐποιήτο. *Xenoph.* Paed. VIII. πορείας βραχυταί-
ας ποιεῖν. *Herodian*. III. 4. 1. μετὰ σπαδῆς τὴν πορείαν
ἐποιήτο. *Jamblich.* V. Pythag. 17. προσεβάρει δὲ καὶ
τὸ εἶδος, καὶ τὴν πορείαν, καὶ τὴν ὅλην τῆς σώματος κίνη-
σιν. *Demosth.* c. Timarch. εἰς τὴν Μακεδονίαν τὴν
πορείαν ἐποιήτο. *Jac.* I. 11.

Supra VIII. 1. *Thucyd.* I. 89. ἀπέπλευσαν ἐξ ἑλλά-
πόντου ὡς ἑκατοὶ κατὰ πόλεις. II. 15. ἡ ἀττικὴ ἐς θησέα
ὡς κατὰ πόλεις ἦν. III. 1. ἀνιχώρουν καὶ διελύθη-
σαν

19 κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ἡύξησε, καὶ ἐγένετο
 20 εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πτελεῖν αὐτοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. Καὶ
 21 πάλιν εἶπε· Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Ὁμοία ἔστι ζύμῃ; ἣν λαβούσα
 22 γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρεσά τε τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. Καὶ διεπορεύετο ἡ πό-
 23 λεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πορεύαντο οὐκ ὀλίγοι εἰς Ἱερουσαλὴμ. Εἶπε δὲ τις αὐτῷ·
 24 Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σαζόμενοι; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν εἰς τὴν πό-
 25 λιν, καὶ εἰσελθεῖν, ὅτι πολλοὶ θέλω εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἔχουσιν. Ἀφ' ὧν
 26 οὐκ ἔστιν ὁ οἰκοδομητής, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ οἰκοδομητής, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ οἰκοδομητής, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ
 27 πλάσιος ἡμῶν ἐδίδαξας. Καὶ ἐρεῖ· Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πῶθεν ἐστὶ· ἀπεστει-
 τε

20.] ἡ τινὶ ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁμοιώσω αὐτὴν D. Codices Latini.
 καὶ — AEKM 2. 3. 9. 10. 11. 12. 16. 27. 28. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 46. 48. 49. 51. 52. 53.
 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 66. 68. 71. 72. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 11. 12. 13. 14.
 17. 20. 24. Editio Complut. Bengelii, Plant. cum obelo. Versio Syra prior, & posterior cum obelo. Theophyla-
 ctus. probante J. Millio prol. 1374.

21. ἐνέκρυψεν] ἐκρύψεν KL 10. 12. 46. 47. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 64. 74. 83. 87.
 89. 90. 106. Colb. duo. Evang. 18. 22. 24. ex emendatione. Editio Complut. Erasmi 1. Aldi, Plantin. Genev.
 Theophylactus.

ἀλεύρεσά τε τρία] ἀλευρον Codices Latini. Ambrosius. probante J. Millio prol. 425. J. A. Bengelio in Gnom.
 ὅλον] ὅλη 64.
 πόλεις] κώμας] κώμας] πόλεις 69. Versio Syr. Theophylactus. πόλιν] κώμας 1.
 κώμας] πόλιν 95. πόλιν] πόλιν 9. 11. εἰς] ἐν 69. Colb. Ἱερουσαλὴμ] Ἱεροσόλυμα L.
 23. ὀλίγοι] + εἰσιν D. Evang. 20. Codices Latini. ὁ δὲ] + ἀπεκρίθη D. + ἱκανοὶ Ev. 20. Vers. Syr.
 πρὸς αὐτούς] — D 69. πρὸς αὐτὸν 71. Vers. Ethiop. 24. ἀγωνίζεσθε] ἀγωνίσασθε Colb.
 πόλιν] πόλιν DL 1. Origenes in Matth. XVI. 18. ζητήσασιν] ζητήσιν 71.
 εἰσελθεῖν prius] εἰσελθεῖν 1. οὐκ ἔχουσιν] οὐκ ἔχουσιν D. οὐκ ἔχουσιν 53. 71.

25. οὗ] ὅς Versio Syra posterior, & edita in margine.
 οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδομητής] ὅς ἂν ὁ οἰκοδομητής εἰσελθῇ D. Codex Vercellensis.
 ἐγερθῇ] ἐλθῇ 13. 66. in ora. 69. εἰσελθῇ Versio Vulg. probante Castiglione.
 ἀποκρίσιν] κλεισιν 36. 46. 52. 57. τὴν πόλιν posterior] — D. Codex Vercell.
 κύριε] — L. Versio Vulg. Corp. probante J. Millio prol. 423.
 καὶ ἀπεκρίθη εἰς ὑμῖν] — 59. Evang. 21. + λέγω ὑμῖν Versio Syr.
 26. ἀρξέσθαι] ἀρξέσθαι ADL 3. 10. 44. 51. 60. 69. Evang. 19. Theophylactus. λέγειν] + κύριε D.
 27. οὐκ οἶδα ὑμᾶς] οὐκ οἶδα ὑμᾶς D. ὑμᾶς] L. Codices Latini.
 πῶθεν ἐστὶ] — D 56. 58. 61. Clementis. ἀπεστει] ἀπεστει M 71.

καὶ κατὰ πόλεις.

23. Locutus fuerat com. 3. 5. de excidio Hiero-
 solymorum. Jos. B. V. 13. 5. Θεὸς δὲ ἦν ὁ τῶ λαοῦ
 παντὸς κατακρίνας, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς σωτηρίαν ὁδὸν εἰς ἀπ-
 ὄλειαν ἀποστέφων. Matth. XXIV. 22.

24. Aristot. de Rep. VIII. 4. οὐ γὰρ λύκος, εἰδὲ
 τῶν ἄλλων θηρίων τι, ἀγωνίσαιτο ἂν θέναι καλὸν κίνδυ-
 νοι, ἀλλὰ μάλλον ἀνὴρ ἀγένης. 1. Pet. IV. 18.

25. Aristoph. Lyfistat. 488. τὴν ἀκρόπολιν ἡμῶν
 ἀπεκρίσας μοχλοῖς. Xenoph. ἀποκρίσας αὐτοῖς τὰς
 ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων.

1. Sam. XXV. 11.

κρίειν τὴν πόλιν λέγοντες] Pausanias Corinth. 28.
 κήρυκα ἀποστέλλων παρὰ τὴν ἀδελφὴν, ἐλθεῖν δὴν εἰς λόγους
 αὐτῇ βελομένους ὡς δὲ ὑπάρχει καλῶς. Aristophanes Vesp.
 274. τί πότ' ἐπὶ πόλιν φαίνεται ἄρ' ἡμῖν ὁ γέρον, εἰδὲ ὑπα-
 κῆν; 316. φίλοι, πάλιν γὰρ τὴν πόλιν διὰ τῆς ἀπὸ τῶν ὑμῶν ὑπα-
 κῆν. Acharn. 394. παῖ, παῖ. K. τίς ἔστος Δ. ἐνδὲς
 εὐριπίδης; K. οὐκ ἐνδὲς. Schol. τῶ Δικαιοπόλεως κῆρυκα
 τὴν πόλιν, κηρύττοντες ὑπακῆν. Porphyrius de Ab-
 stin. III. 4. ἡ δ' Ἰνδικὴ κῆρυκα φέγγεται ἀνθρωπικῶς, ὡς
 καὶ ἐπὶ φοιτῶν τὰς οἰκίας, καὶ καλῶν, ὃν ἰδὼ εὐχόμενον
 αὐτῇ, καὶ μιμνέται γὰρ τῶ φιλάτῃ, καὶ ὃν ἂν πάντας ὑπα-
 κῆσιν ὁ κληθεὶς τὸ φέγγμα, ὡς, καίπερ εἰδὼς, τοὺς
 ἰνδοὺς ἐκπατῆσθαι καὶ ἀναλίσκασθαι ἐξόντας, καὶ πρὸς τὸ
 φέγγμα ὑπακούοντας. 5. καὶ ἐγγίχει δὲ πολλοὶ ἰσόρῃσαν
 — ὑπακούοντας τοῖς καλῶσι. Lucianus Icaromenippo
 22. ἐκοπὴν προσελθὼν τὴν πόλιν ὑπακούοντας δὲ ὁρμῆς, καὶ

τ' ἔνομα ἐκπυθόμενος, ἀπῆκε κατὰ σκῆδὴν φράσων τῷ Διὶ.
 Plut. de genio Socrat. p. 597. D. ἐκοπὴν οἱ περὶ Περ-
 σέων τῶν λεοντῶν τὴν αὐτοῦ, ὡς καὶ προσελθόντες, καὶ
 πρὸς τὸν ὑπακούσαντα τῶν οἰκτῶν ἔφασαν, ἡκεῖν ἀθήνηθεν
 γράμματα λεοντῶν παρὰ καλλιέρας κομίζοντες ὡς δὲ
 ἀπαγγέλλας καὶ κλεισθεὶς ἀνοίξαι, τὸν μοχλὸν ἀφείλει.
 Plato Phaedone p. 376. καὶ ἡμῖν ἐλθὼν ὁ θυραγωγός, ὡς-
 περ εἰδὼς ὅτι κῆρυκα, εἶπε ἐπὶ μόνῃ, καὶ μὴ πρότερον παρ-
 ούσαι, ἕως ἂν αὐτὸς κλεισθῇ. Theophrastus Char. IV.
 κόψαντος τὴν πόλιν, ὑπακούσαι αὐτὸς. Plautus Mostell.
 II. 1. 56. Neu quisquam responset, quando hasce
 aedes pultabit fenex. Demosthenes. . . . ἐκείνου-
 σα δὲ τὴν πόλιν, τὴν ὑπακούσαντα μετελθεῖν αὐτὸν. Lu-
 cianus Asino. 2. ἐγὼ δὲ κόπτον προσελθὼν τὴν πόλιν καὶ
 πόλιν μὲν καὶ βρυδείας, ὑπάρχει δ' ἐπὶ γυνὴ εἴτα καὶ προσ-
 ἦλθεν. Arrianus Tactic. 64. τὸν κληθέντα δὲ χρὴ ὑπακούσαι
 τῷ καλῶντι μεγάλῃ τῇ βοῇ, ὅτι πάρεμμι. Aet. XIII. 13.
 Versio Cod. D. respondere. E. ad audiendum. Lucianus
 bis accus. 29. καὶ κόπτεσιν αὐτοῖς τὴν πόλιν, καὶ
 τῷνομα ἐπιβοαμένους μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὅτε ἀνοίγειν ὅτε ὑπα-
 κούειν βούλομαι. Πύρα τῶ πολέμου etiam Judic. XVIII.
 16. 17. οἱ O. Aristaenet. II. 22. ἐκοπὴν τὴν πόλιν ἀ-
 μα βῶν. Apulej. IX. suae domus januam jam pul-
 sat, jam clamat. vid. in Matth. VII. 7.

26. Inf. XXIV. 43. Dio Chrys. XX. p. 264.
 B. οἱ τῶν γραμμάτων διδάσκαλοι μετὰ τῶν παιδῶν ἐν
 ταῖς ὁδοῖς κῆρυκα, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐμποδῶν ἐστιν ἐν τοῖς
 ὁδοῖς πλῆθος τῶ διδάσκων τε καὶ μαθητῶν.

τε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργά) ἡ ἀδικίας. Ἐκεί' ἐται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁ- 28
 δόλων, ὅταν ὄψῃσθε Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ
 βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. Καὶ ἤσκησιν σπὸ ἀνάλογον καὶ δυσμῶν, 29
 καὶ — σπὸ βορρᾶ καὶ νότον· καὶ ἀνακληθῶσιν) ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἰδοὺ, εἰ- 30
 σὶν ἔρχασιν, οἱ ἔσον) πρῶτοι, καὶ εἰσὶ πρῶτοι, οἱ ἔσον) ἔρχασιν. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ 31
 προσήλθον τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ· Ἐξέλθε, καὶ πορεύου ἐνέσθαι· ὅτι Ἡρώδης θέ-
 λει σε σκοπεῖναι. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορεύθεντες εἰπάτε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ· Ἰδοὺ, ἐκ- 32
 βάλλ-

πάντες] — Versio Syr. Codices Latini. οἱ] — DGHL 49. 72. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Clementi-
 2] — DL. Clementis. ἀδικίας] ἀνομίας D. Clementis 2. ad Cor.
 28. κλαυθμὸς] κλαυθμὸς E. ut semper. ἰδοὺ Marcion ap. Epiph.
 ὄψῃσθε D 47. 57. 69. Editio Complut. πάντας τοὺς δικαίους Marcion ap. Tertull. & Epiphani. in i.
 ἀβραάμ & Ἰσαὰκ & Ἰακώβ & πάντας τοὺς προφῆτας] ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ — 69. τοῦ Θεοῦ] αὐτοῦ A. — 59.
 & XX. 37. Ἰσαὰκ] Ἰσακ D. ἐκβαλλομένους] — 69. ἐκβαλλομένους;] + κλαυθμὸς detineri Marcion l. c.
 ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω] — 13. 69. ἔξω] + καὶ ἔσονται οἱ κλαυθμὸς & ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων Marcion t. Epiph.
 29.] — 13. 69. Marcion t. Epiphani. ἤσκησιν] + πολλοὶ 1.
 σπὸ posterior] — ADEH Colb. 1. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 44. 72. 80. 83. 86. 90. 106. Evang. 24. Edi-
 tio Complut. Erasmi, Colinaei, Stephanii 1. 2. Bengelii. Plantini. Versio Vulg. Syra posterior.
 30. ad 35.] — Marcion. 30. εἰσὶν bis] — 59. οἱ ἔσον] prius] — 68.
 31. αὐτῇ] ταύτῃ DK 29. 42. 49. 63. 71. + & G.
 ἡμέρας] αἰς ADL 1. 40. 49. 53. 61. in ora. 63. 69. Versio Syra posterior in margine.
 προσήλθον] προσήλθον αὐτῷ D. Theophylactus. Φαρισαῖοι] τῶν Φαρισαίων D. Codices Latini.
 αὐτῷ] — D. Evang. 2. 19. Σέλει] Σηταί D 40. 53. 63. μέλει E.
 32. καὶ εἶπεν] ὁ δὲ εἶπεν M 29. 71. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν 40. 53. 63. αὐτοῖς] — K 42. 68.
 ἰδοὺ] + ἰδοὺ 74. 90. ἐπιτελῶ] ἀποτελούμαι D. ἀπτελῶ L.
 2b αὐτοῖς ad αὐτοῖς] — 69. 80. τῇ] + ἡμέρᾳ 56. Versio Vulg. Armen.
 33. καὶ prius] + τῇ D. αὐτοῖς] + ἐργάζεσθ Versio Syr.

32. *Plut.* Lyfandr. p. 437. A. ὅτε γὰρ ἡ λεοντῆ μὴ ἐφικνέται, προσπαθεῖν ἐκείνῃ τῇ ἀλωπεκῇ. & de animal. aquat. & terrest. p. 971. A. πανουργίας δὲ πολλὰν παραδειγμάτων ὄντων ἀφ' αὐτῆς ἀλωπεκῆς καὶ λύκων, καὶ τὰ γινόμενα σοφίσματα, καὶ κολοῖν, ἐστὶ γὰρ δῆλον — E. πολλὰ οὐδ' ἀλαπῆς, ἀλλ' ἐχθρὸς ἐν μένῃ. *Sylla* p. 469. E. κάρβασα φασὶν εἰπεῖν, ὡς ἀλώπεκι καὶ λέοντι πολέμῳ ἐν τῇ Σύλλᾳ ψυχῇ κατοικῆσιν, ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος ἀνίστατο μάλλον. p. 476. E. οἱ καὶ λέοντες, ἐν ὑπαίθρᾳ δὲ ἀλωπέ- κες. *Aristoph.* Pac. 1190. οἱ καὶ λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀ- λωπέκες. & 1067. ἀλωπεκίσσας πέπεισθε, ὡς δολικαὶ ψυ- χαί, δολικαὶ φρένες. *Pindar.* Isthm. IV. 79. Τόλμα γὰρ εἰκὼς θυμὸν ἐρεβμμεῖται τῆς λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀ- λώπεκῃ. *Aelian.* V. H. I. 5. ἡ ἀλώπεξ οὐ μόνον τὸ χειρ- σαῖον τῆς λεόντος δολερόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἡ θαλασσίᾳ πανουργός ἐστι. XIII. 9. οἱ ἐκ τῆς ἑλλάδος λέοντες, ἐν ἔρσῃ δὲ γε- γρότασι ἀλωπέκες. *Aristot.* H. A. I. 1. τὰ μὲν πανουργα καὶ κακῆργα, οἷον ἀλώπεξ. de Physiognom. 5. οἱ παρ- ὅς ἔχουσιν πανουργοὶ ἀναφερέται ἐπὶ τὰς ἀλωπεκῆς. *Theo- crit.* I. 50. Δοῦ' ἀλωπέκες — αὐτὸ ἐπὶ τῇ πύρρᾳ πόντῳ δόλον τεύχουσιν. *Schol.* πανουργοὶ γὰρ τὸ ζῶον. & *Schol.* V. 112. ἀλώπεξ τέρας ἐκασεν, ὡς πανουργὸς καὶ δολερός. *Maxi- mus Tyr.* III. 1. ἡ δὲ ἀλώπεξ, σοφὴ γὰρ τις αὐτῇ τῷ αἰσώπῳ ἐστίν. *Athenaeus* XIV. p. 658. D. εὐπολὶς σχῶπιον — διδουμένη τινα, ἀποτροπήν αὐτὸν εἰρῆς ἀ- λωπέκος, ἥτοι ὡς μικρὸν τὸ σῶμα, ἢ ὡς κακὴ καὶ παν- ὄργον. *Artemidor* II. 12. ἀλώπεξ δὲ τὰ μὲν αὐτὰ τῷ λύκῳ σημαίνει, διαφέρει δὲ ἐν τῇ τῆς ἐχθρῆς ἐκείνῃ τῇ φανερῇ ἐπισημαίνουσιν σημαίνει, ἀλλὰ λάθρα ἐπιβεβλόντας. *Arri- an.* *Epictet.* I. 3. κακοῦς ἄνθρωπος ἡ ἀλώπεξ. *Lucian.* *Revivisc.* 46. de Philosophastri fronte inurenda. ὁ δὲ τύπος τῆς καυτήρος ἔστω ἀλώπεξ. *Horatius* S. II. 3. 196. Astuta ingenuum vulpes imitata leonem. *Epi- pist.* I. 1. 73. Olim quod volpes aegrotō cauta le- oni respondit. de A. P. 437. Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes. *Persius* V. 117. Astutam vapido feras sub pectore vulpem. *Lucretius* V. 860. principio genus acre leonum saevaue secla

tutata est virtus, vulpes dolus, & fuga cervos. *Nemesianus* Cyneget. 52. Vulpem captare dolosam gaudemus. *Claudianus* in *Rufin.* II. extr. Tracu- lentos ingerit uris, praedonesque lupis, fallaces vul- pibus addit: at qui desidia semper vinoque gravi- tus Indulgens veneri voluit torpescere luxu, Hunc suis immundi pingues detrudit in artus. in *Eutrop.* I. 145. Ut primum vetulam texere palatia vulpem. *Petronius* 44. Nunc populus est domi leones, fo- ras vulpes. *Cic.* de offic. I. 13. Cum autem duobus modis, id est, aut vi aut fraude fiat injuria, fraus quasi vulpeculae, vis leonis videtur, utrum- que homini alienissimum, sed fraus odio digna ma- jore. *Schemoth* R. XXII. Dixit R. Eliezer nomine R. Simeonis: astuti fuerunt Aegyptii, ideoque com- parantur vulpibus. & *Schir* R. II. 11.

Si Pharisei credidissent, periculum Christo ab Herode imminere, non illum monuissent: simu- lant autem se Christo bene velle, & sponte venisse, ut illi fugam suaderent, dum sibi consulere, seque a molestis ipsius increpationibus liberare student. *Conf.* *Amos* VII. 10. *Nehem.* VI. 10. *Sirac.* XXXVII. 7. 8. Qui Joannem ferre non potuit, virum maximae apud omnes auctoritatis, Sacer- dotis filium, non Galilaeum sed Hierosolymitanum: illene tuam libertatem feret, hominis pauperis & Galilaei?

Herodem Christus vocavit vulpem non per con- tumeliam, neque ut de aliqua sibi ab eo illata in- juria conqueratur, sed ut indicet, se artes illius nos- se. Monarchae apud Daniele comparantur hircō, arietī, pardo, urso: Filii Jacobi catulo leonis, asino, colubro, cervo, lupo, etiam ubi pater e- os laudare in animo habet. Cum Herodes non au- deret Christum vel occidere, vel in carcerem con- jicere, vel in exilium mittere, ne sibi invidiam apud populum conflaret, ad artes confugit; Phari- saeos, a quorum secta alienus erat, ne dolus faci-

- 33 βάλλω δαιμόνια, ἡ ἰάσεις ὑπερβῶ σήμερον ἡ αὖριον, ἡ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. Πλὴν
 δεῦ με σήμερον ἡ αὖριον ἡ τῇ ἐχομένη πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι
 34 ἔξω Ἱερουσαλὴμ. Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκλείνεις τοὺς προφῆτας, ἡ λιθοβο-
 λούσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ὑπισυναῖν τὰ τέκνα σου,
 35 ὃν τρόπον ὄρνις τῇ ἐαυτῆς νοστίαν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, ἡ οὐκ ἠβελήσας; Ἰδοὺ, ἀφίε)
 ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ με ἴδῃτε, ἕως ἂν ἴξῃ ὅτε
 εἴπητε· Ἐυλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ

- ἐχομένη] ἐρχομένη D 69. προφήτην ἀπολέσθαι] ἀπολέσθαι προφήτην D. 34. ἡ] — 69.
 ἀποκλείνεις] ἀποκλείνεις 1. 10. 12. 47. 48. 51. 52. 54. 55. 57. 73. 74. Evang. 18. 19. Editio Bengelii Theo-
 phylacti. ἀποκλείνεις AK 60. 69. Evang. 3. 4. Edit. Complut. Hortus Adenidis in ἀμφιένει. ἀποκλείνεις 44.
 ἀπεσταλμένους] ἀποσταλμένους Codex Erasmi. ἐπισυναῖν] ἐπισυναγαγεῖν 71. 91. 106.
 τρόπον] + ἐπισυναγεί 58. 61.
 ὄρνις] ὄρνις D. + ἐπισυναγεί Editio Complut. Plantin. Genov. Versio Syr. Aethiop. Arab.
 τὴν ἐαυτῆς νοστίαν] τὰ ἐαυτῆς νοστία AKM. unus Stephanus 1. 15. 29. 37. 42. 68. 71. 76. 87. 91. Colb.
 τὰ νοστία αὐτῆς D. 37. ἰδοὺ] — 71. 86. ἰμὴν prius] — 46. 58. 59. 106.
 ἔρημος] — AKL 1. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 15. 27. Colb. 34. 36. 39. 42. 46. 48. 52. 57. 60. 65. 69.
 72. 80. 86. 87. 95. 103. Evang. 2. 4. 24. Versio Copt. Armen. Sax. Codices Latini. Euthymius, Epiphanius
 H. 42. Theophylactus, probante H. Grotio, J. A. Bengelio & J. Millio prol. 1079. ἀμὴν δὲ] — L 40.
 ἀμὴν δὲ λέγω] λέγω δὲ ADEGHKM 1. 2. 9. 10. 11. 13. 15. 27. Colb. 36. 37. 38. 39. 51. 52. 53. 56. 58.
 59. 60. 61. 62. 64. 67. 68. 69. 71. 72. 76. 80. 83. 86. 87. 90. 91. 106. Evang. 13. 14. 15. 17. 24. Editio
 Complut. Plantin. Wechel. Erasmi 1. Aldi, Stephanus 1. 2. Bengelii. Colnaci, Cenev. Versio Latin. Copt. Syra.
 Aethiop. Arab. Theophylactus, probante J. Millio prol. 1198. ὅτι] — DL 46. Versio Syr. Theophylactus.
 μέ ἰδοὺτε] ἰδοὺτε με A 69. 106. Epiphanius. + ἀπάρτι 63. 76.
 ἀν ἴξῃ ὅτε] — KL 79. ἴξῃ ὅτε D. ἀν M 1. Colb. 69. Versio Copt. Armen. Syr. ἀν ἴξῃ ὅτε A. 11. 12.
 45. 47. 54. 55. 57. 68. Evang. 3. ἴξῃ] + ἡ κλέμα Versio Syra cum obelo.
 εἴπητε] + μοι 69.

le sentiretur, subornando, qui per speciem amicitiae Christo consilium abundi darent. Ita accurate ingenium Herodis depingitur: Hic enim, ut plerique ejus temporis principes & praefides, mores ad exemplum Tiberii Imperatoris, qui nullam ex virtutibus suis magis quam dissimulationem diligebat, composuit; Tunc autem erat annosa vulpes, cum jam XXX. annos principatum gessisset, & diversissimas personas egisset, personam servi apud Tiberium, domini apud Galilaeos, amici Sejano, Artabano, fratribus suis Archelao, Philippo, Herodi alteri, quorum studia erant diversissima & inter se & a studiis Herodis ipsius.

Hof. VI. 2. 1. Sam. XX. 12. Arrian. Epictet. IV. 10. πότε γὰρ ἠγύσατο ἀνθρώπων τινα τῷ φίλῳ; πότε γὰρ ἔκ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτε αὐρίον ἢ εἰς τὴν τρίτην δεῖν αὐτὸν ἀποβαίνειν ἡ ἐκείνον; Theodorus Gaza Grammar. εἰρησθαι δὲ τοι καὶ αὐρίον ἔρχομαι, εἰ προθυμὸν τὸ μέλλον γίνεσθαι ἐπὶ πλείον πισύσθαι. & Varinus. αὐρίον ἐπὶ ῥήματι τῷ μέλλοντι μόνον συντάσσεται, οἷον αὐρίον ποιῶν πότε δὲ καὶ ἐνέστωι, ἡνίκα ἂν ὡς ἐν βεβαίῳ γίνεσθαι δηλοῦν βεβαίως, αὐρίον ἔρχομαι. Medrafeb Thillim XII. 2. Redierunt ad eum dixeruntque: camus. Dixit illis. Hodie & cras debeo arare, sed exspectate me, donec aravero, & tertio die יבִּימוּ ibimus una. Jac. IV. 13.

Galen. a. Julian. ἀσκληπιάδης — ὑπὸ τῆς κενώσεως αὐτῆς φησὶν ἀφελῆσθαι τὰς κάμπους, οὐκ εἰς τὸ λύειν ἀν ἐπὶ αὐτῇ ἡδὴ παθόν, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ κτεῖν αὐτῆς αὐτῇ, ἀποκτεῖν τοὺς ἰατροὺς ἐπιτελεῖσθαι τὴν ἰασιν.

Aet. XX. 24. Phil. III. 12. Heb. V. 9. VII. 28. XI. 40. Jos. Macc. 7. ὁ — βίος νομῖμα, ὃν πῶς θανάτου σφραγὶς ἐτελείωσεν. Aristides in Rhod. p. 555. τὴν ἔμπροσθεν ἀκμὴν καὶ δύναμιν καὶ λαμπρότητα ἐπισφραγίσαντο τῇ τελευτῇ. Aristot. Polit. VIII. ἀνδράσι γινόμενοι καὶ τελειωθῆναι. Plato de Rep. V. ἔξῃσι τῶν παίδων εἰς πόλιν, ὅσοι ἄνδρες, ἴσα — θεῶν τὰ ταῦτα, ἀ τελειωθέντας δέσει δημιουργεῖν. Strabo XIV. p. 991. A. Tarfenses. καὶ τελειῶνται ἐκδημῶσαντες,

καὶ τελειωθέντες ξεντεύουσιν ἡδίας.

33. Aristoteles Analyt. prior. I. 12. Τὸ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ ἀναγκὴ μὴ ὑπάρχειν ἢ τοι αὐτὰ εἶναι ἢ ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις. Diphilus apud Athenae. VI. p. 228. A. ἔκ ἐνδέχεται γὰρ ζῆν ἄνθρωπον καὶ τινος τῶτον, συνίης, ἀλλ' ἀναγκαῖος ἔχει ἢ λαποδοτεῖν κ.τ.λ. Demosthenes I. adv. Aphobum. ὅσα δὲ ἰδία ἕκαστος εἴληφε, καὶ ὅποια κοινῇ πάντες ἀποσπέρουσιν, ἔκ ἐνδέχεται πρὸς τὸ αὐτὸ ὕδαρ εἶπειν. Hesychius. οὐκ ἐνδέχεται, ἀδύνατον εἶναι. Dionys. Hal. VII. 41. εἰτε ἀναγκαῖα καὶ οὐκ ἐνδεχόμενα ἕλλως γίνεσθαι· εἰτε κατὰ λογισμὸν γέγονε ταῦτα ὀρθόν, καὶ τὸ συμφέρον σκοπεῖντα τῆς πολιτείας. Theophrast. III. initio. τῶτο δὲ ἔκ ἂν ἐκ ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως. Thucyd. I. 124. ὡς ἐκείνι ἐνδέχεται περιμένοντας τὰς μὲν ἡδὴ βλάπτειν, τὰς δὲ — μὴ πολλὸ ὑπερὸν τὸ αὐτὸ παθεῖν. Arrian. Epictet. I. 19. οὐκ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ὑπ' ἄλλου τινος ταυρίζεσθαι. Glossarium: convenit, ἀρμύζει, ἐνδέχεται. ἐνδέχεται, licet. Aeschin. de fals. legat. ἐνδέχεται τὸ λοιπὸν μέρος τῆς ἡμέρας ταῦτα πράξει. Herodian. V. 4. 1. πάντα τὰ λεγόμενα καὶ ἐνδεχόμενα καὶ ἀληθῆ πιστεύσαντες εἶναι.

Nihil poterat acrius dici in Hierosolymitanum Synedrium. Sanctum illud tribunal thronus est omnis injustitiae, venerandi illi iudices infontem damnant, non secus ac si officium facerent, atque ad id essent constituti. Haecenus propheta occiderunt, mox ipsum dominum cruci affigunt. Hoc operum ipsorum est; hoc non nisi pessimis convenit, quibus aegre esset, nisi malitia, crudelitate & contumacia omnes vincerent. 1. Theff. II. 15. Sanbedrin I. 5. Pseudo-propheta — non nisi a LXXI. judicum confessu judicatur. X. & f. 89. 1. Non morte multat eum in confessu urbis suae, nec in confessu Jafnensi, sed adducunte eum ad Synedrium magnum, quod est Hierosolymis, & servat eum usque ad festum aliquod, atque festo eum interficiunt, S. D. Deut. XVII. 13.

34. Suidas. νοστία, ἡ καλὴ τῶν πρεσβίων. Jos. Maccab. 14. μέλισσαι περὶ τῆς κρογοῖας ἀπαμύονται τοῖς

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαβ- 1
βάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ὀφθαλμοῦμενοι αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἡνύ- 2
δρωπικὸς ἐμπροσθεν αὐτοῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρι- 3
σαίους, λέγων· Ἐἴ ἐξεστὶ τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν; Ὅτι δὲ ἡσύχασαν. Καὶ ὀπιλαβό- 4
μενος ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς, εἶπε· Τίνος ὑμῶν 5
ὄντος ἡ βοῦς εἰς Φρέαρ ἐμπεσεῖ, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
σαβ-

~υῖος

1. καὶ primum] — 69. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτόν] τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς Evang. 13. 14. 15.
17. Versio Vulg. ἐλθεῖν] εἰσελθεῖν DM 13. 37. 40. 49. 53. 57. 68. 69. 71. Versio Syr. Vulg. Aethiop. Arab.
εἰς] + τὸ Α. Φαρισαίων] + ἐν 73.
παρὰ τὸν οἶκον] παρατηρούμενοι 11. παραπορεύμενοι 44. 2. τις] — D 1. τῶν] — 15. 57.
ἐμπροσθεν] ἐμπροσθεν D. ἐνώπιον 66. 3. ὁ Ἰησοῦς] — 1. εἶπε] — 47. 57.
λέγων] — D. Evang. 15. λέγει 57. εἰ] — DL 59. Evang. 15. Versio Copt. Armen.
τῷ σαββάτῳ] ἐν τοῖς σάββασι 1. τοῖς σάββασι 52. Evang. 18. Codices Latini. ἐν τῷ σαββάτῳ Editio
Erasmi, Colinaei. θεραπεύειν] θεραπεύσαι ἢ οὐ DL 1. Versio Copt. Syra posterior cum asterisco. + ἢ οὐ 69.
4. ἰάσατο αὐτόν] αὐτόν εἰς οἶκον D. αὐτοῦ ἰάσατο αὐτόν εἰ 1. Colb. αὐτοῦ ἰάσατο 69.
5. ἀποκριθεὶς] — DL 1. 4. 5. 15. 27. 42. 69. Versio Syr. Copt. Armen. Codices Latini.
πρὸς αὐτούς εἶπε] εἶπε πρὸς αὐτούς AD. τίνος] + ἐξ D. Versio Syr.
ὄντος] προσέειπεν D. υἱὸς AEGHM 2. 3. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 16. 27. Colb. 34. 35. 36. 37. 39. 44.
45. 46. 47. 48. 49. 51. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 64. 65. 66. a prima manu. 67. 70. 72. 73. 74. 78.
83. 86. 87. 90. 94. 106. Evang. 3. 4. 5. 7. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Versio Syra

προσιόντας, καὶ καθάπερ σιδήρῳ τῷ κέντρῳ πλήσσει τὴν
προσιόντας τῇ νεοσσῇ αὐτῶν καὶ παμύονται ἕως θανάτου.
αἱ O.

1. *Nehem.* VIII. 9. 10. *Exod.* XXIII. 12. *De-*
mai IV. 2. Si quis alium voto obstringat, ut se-
cum comedat — comedit cum eo primo Sabba-
to — secundo autem non comedit. 4. Si autem
sacerdos soleat cum eo cibum sumere sabbato ac-
cedentes comedunt. VII. 1. Si quis alium vocet,
ut edat cum eo, sic fatur vespera sabbati. *Schabb.*
f. 119. 1. Rabba f. R. Hona, ivit ad domum Rab-
ba f. Nachmanis. Apposuit ei tria fata laganorum
unctorum. Cui ille: unde nostis, me venturum
esse? Alter vero respondit: Numquid nobis est Sab-
bato praesentius? Rab Abba emit carnes XII.
Stratibus a XIII. laniis. R. Abhu sedit in folio e-
burneo, & tamen sufflavit ignem. *Bereschith* R.
XI. 2. Rabbenu fecit convivium Antonino die
sabbati, apposuit ei pulmenta frigida; edit ex illis
& gratum ei fuit. Die profesto fecit ei iterum con-
vivium & apposuit ei pulmenta fervida. Dixit, haec
mihi gratiora sunt illis. Dixit ei: Condimentum
unum illis deest. Dixit: an cellario regis deest quic-
quam? Dixit: Sabbatum eis deest: non habes sab-
batum. 3. R. Ismael interrogavit R. dixitque:
filii Babel cujus merito vivunt? Respondit, prop-
ter legem. Filii terrae Israël cujus merito? prop-
ter decimas. Et viri extra terram? quia honorem
habent sabbatis & festis. 4. Dixit R. Chaja f.
Abba: aliquando vir quidam Laodiceae mihi pa-
ravit convivium, & apposuit nobis discum unum
onustum cum XVI. vectibus, & in eo ex omni
creato sex diebus creationis. & parvulus unus se-
debat in medio ejus, & clamabat dicens: Terra
est domini & plenitudo ejus, orbis & habitatores
ejus. *Psal.* XXIV. 1. dixi illi: fili, unde meruisti
omnem gloriam hanc? dixit mihi: lanus fui, &
omnem bestiam pulcrum, quam vidi, omnibus die-
bus sabbati separavi pro sabbato. Et dixi illi: non
frustra meruisti. *Philo* de V. Mos. T. 2. p. 166,
35. τὴν ἱερὰν ἐξόδαμην ἐσέμνησεν ὁ προφῆτης — ἐδικαίωσε
— πανηγυρίζειν, ἐν ἱλαρίαις διαγόσας οὐθυμίας. *Esfaj.*

LVIII. 13. Solent Judaei hodiernum die sabbati
lautius convivari, & amicos vocare, vide *Buxtor-*
fium Synagog. c. XV. *Schabbat* f. 119. 1. Dixit R.
Chija f. Ada: Vice quadam diversatus sum apud
patrem familias Laodiceae & adduxerunt coram illo
mensam auream onus XVI. hominum, & XVI. ca-
tenae argenteae illi erant infixae, & pocula & scyphi,
& patinae appositae, & super illam omne genus cibo-
rum, & omne genus deliciarum, & quum para-
bant eam, dicebant: Domini est terra, & plenitudo
ejus. Quum vero removebant eam, dicebant: Coe-
li coelorum domino, terram autem dedit filiis ho-
minum. Dixi illi: filii mi, quare has opes meritus
es? Respondit mihi: Lanus fui, de omni jumen-
to, quod fuit pulcrum, dixi: hoc erit pro Sabbato.
Dixi ipsi: benedictus sit Deus, qui te dignum cen-
suit his opibus. *Beza* f. 16. Quicquid R. Samai
senior edit, edit in honorem sabbati: si invenit be-
stiam pulcrum, dixit: haec erit pro sabbato. Si po-
stera invenit pulcrum, dixit: nunc mactabo prio-
rem, & hanc fervorem pro Sabbato. — Didicimus:
domum Sammai emisit a sabbato ad sabbatum, hoc
est a die primo incepisse emere pro sabbato, & si
postea quid melius nacti essent, illud quod prius
emerant edisse, & posterius sabbato servasse. —
Ideo omnes qui optime honorant sabbatum, pisci-
bus, carne, vino optimo, ipsis reddit D. S. B.
duplum — annon doctrina est, qui mutuatur sab-
bato, sabbatum ipsi solvit? *Schabbath* f. 119. 1.
Josephus honorans sabbatum habebat vicinum, cui
multae erant divitiae. Huic dixerunt Chaldaei, om-
nes divitias suas ad Josephum sabbati cultorem
perventuras; abiit ergo, & vendidit omnes facul-
tates suas, pro quibus margaritam emit, navemque
conscendit. Sed eam ventus abstulit, & in aquas pro-
jecit, ubi a pisee deglutita est. Ceperunt autem
hunc piscem, & pridie sabbati in forum attule-
runt exclamantes: Quis est qui piscem hunc edere
cupiat? Dixerunt: abite & afferite eum Josepho
sabbati cultori, qui res caro solet emere. Hic pi-
scem ad se allatum emit, margaritam vero pisce
discisso invenit, eamque XIII. pondo denariorum
au-

6 σαββάτου; Καὶ οὐκ ἴχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα. Ἐλεγε δὲ πρὸς τὰς
7 κεκλημένους ὡς θολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐ-
8 τούς· Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν· μή-
9 ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ
10 σοι· Δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἀρξῇ μετ' αἰσχύνης τ' ἔσχατον τόπον κατέχειν. Ἄλλ'
ὅταν κληθῆς, πορευθεὶς ἀνάπτεσον· εἰς τ' ἔσχατον τόπον· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς

σε,

~ ἀνάπτεσε

utraque. *Theophylactus*, *Titus*, *Euthymius*. probante *J. Millio*. qui tamen prol. 423. contendit legendum εἰς.
ἐπὶ αὐτῷ] — 52. Versio *Arab.* ἐμπιστῆς] πιστῆται A 1. 15. 48. 53. 63. 69. πῆσται L.
καὶ οὐκ εὐθὺς ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου] τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου, εὐθὺς ἀνασπάσει αὐτὸν D.
Versio *Syr.* ἀνασπάσει] ἀνασπᾷ 50. αὐτὸν] αὐτὸ A.
ἐν] — AKL 15. 49. 51. 69. 74. 91. *Theophylactus*.
6. καὶ οὐκ ἴχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ] οἱ δὲ οὐκ ἀπεκρίθησαν D 47. ἀνταποκριθῆναι] ἀποκριθῆναι 1. 16.
αὐτῷ] — L 1. ταῦτα] αὐτὸν 1. 7. δι' + καὶ D Versio *Vulg.*
ἐπέχων] ἐπὶ τῶν Can. VII. *Concilii Quini Sexti*. λέγων πρὸς αὐτὸς] — Versio *Syr.* λέγων 1. Versio *Copt.*
8. ὑπὸ τινος] — D. Versio *Vulg.* probante *J. Millio* prol. 420. γάμους] γάμον D. *Evang.* 17.
ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ] ἢ καὶ D.
ἀρξῇ] ἐσθ' D. Sed in Vers. Latina: incipies.
10. πορευθεὶς ἀνάπτεσον εἰς τ' ἔσχατον τόπον] εἰς τ' ἔσχατον τόπον ἀνάπτε D.
ἀνάπτεσον] ἀνάπτεσαι LM 72. 74. 80. 86. 88. 90. *Antioch.* H. 3. ἀνάπτεαι AEHK 1. 3. 9. 10. 11. 12.
15. 42. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 64. 67. 69. 71. 83. 87. 95. 106. *Evang.*
3. 18. 20. 21. 22. 24. Editio *Compiut. Celinati*, *Bengelii*. *Concil. Quini sexti Can. VII.* Aoristus primus acti-
vus longe frequentius invenitur, quam aoristus secundus Medii. inf. XVII. 7. *Sir.* XXXV. 2.

aureorum vendidit. *Plut.* *Sympot.* IV. 5. p. 672. A. αὐτοὶ δὲ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σάββατον τιμῶσι, μάστιγα μὲν πίνειν καὶ οἰνῶσαι παρακαλῶντες ἀλλήλους. *Thanchuma* p. 2. 1. Debent deliciari die sabbati cibo & potu S. D. *Ef.* LVIII. 13. i. e. ne sit ci-
bus tuus sabbato, ut die profesto, sed delicatior. *Oreboth Chaim* R. *Eliezer* M. filii, monitus esto de deliciis sabbati, ut illud honores pro facultatibus tuis, ut delicatius edas & bibas, neque te pauperem fingas.

2. Hydropicus iste a Phariseis fuit subornatus. *Lucas*, qui medicus fuerat, morbos accuratius describere solet. *Horat.* *Carm.* II. 2. Crescit indulgens sibi dirus hydrops, nec sitim pellit, nisi causa morbi fugerit venis, & aquosus albo corpore languor. Hydropicum comparat Christus pecudi submergendae in puteo.

3. *Esfaj.* VII. 4. *Nehem.* V. 8. *Appian.* B. *Syr.* p. 149. Σκιπίωνα δ' ἡσυχάσαι μὲν ἐπὶ τῷ δ' ἐξανιστάμενοι ἄρα ἀλεξάνδρῳ. *Euripid.* *Medea* 80. ἀτὰρ σύγ' οὐ γὰρ καὶ οὐκ εἰδέναι τάδε δέσποισιν, ἡσυχάζει καὶ σίγα λόγους. *Plato* *Timaco*. καὶ λέγειν μιν ὑμᾶς, ἐμεῖ δὲ ἀντὶ τῶν χθεις λόγων οὐκ ἡσυχίαν ἄγοντα ἀκύνει. *Demosth.* a. Aristocrat. ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σιωπῆσαι.

5. *Antbol.* III. 9. 1. τὸν τριτὴν καίζοντα περὶ φρέαρ ἀνυόναντα εἰδωλον μορφῶς καὶ φῶς ἐπισπάσαςτο· ἐκ δ' ὕδατος τὸν παῖδα διάδροχον ἤρπασε μάτηρ Σκεπτομένη, ζαῶς εἰ τινα μοῖραν ἔχει. *Plat.* *Gorg.* p. 321. F. εἰ ἀρχέλαος τὸν αὐτὸν διασπότην καὶ δαίον ἀποκτείνων, κατεσχέτην ἀρχὴν, ἢ, τὸν ἐπὶ αὐτῇ ἐκείνην παῖδα εἰς τὸ φρέαρ ἐμβάλλων, ἔφη πρὸς κλεοπάτραν, διάκοντα τὸν χῶνα ἐμπροσθέν. *Macrobius* *Sat.* I. 16. Scaevola denique consultus respondit, quod praetermissum noceret, si bos in specum decidisset, eumque paterfamilias adhibitis operis liberafferet, non est vitus ferias polluisse. *Ex.* XXI. 33. 34. *Bava Kama* V. 6. Si in puteum incidat bos aut asinus — filius aut filia, servus aut ancilla. *Beza* III. 4. Primogenitura si ceciderit in foveam, R. *Juda* dicit, descendit sapiens & videbit, si in ea sit macula, attollet eam. *Yoma* VIII. 6. 7. Omne dubium vitae pellit sabbatum. f. 84. 2. venans pisces [die sabbati] videt

infantem cecidisse in foveam, removet arenam & educit illum. f. 88. 1. *Josua* f. *Lakifch* dixit: audiri eripere mortuum ab incendio. *Matth.* XII. 11. *Deut.* XXII. 4. Si vel filius qui carior est, faciliusque educi potest, vel etiam bos, qui vilior est & difficilior exstahitur.

ἀνασπάσει] Sursum trahet. *Act.* XI. 10. *Joseph.* A. II. 11. 2. ἐκ τῷ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ.

6. Hierant Christi sermones convivales, ad convivias, & convivatorem comm. 12.

7. *Act.* III. 5. 1. *Tim.* IV. 16. *Lucian.* *Pseudom.* 4. τοῖς μεγίστοις ἐπέχων τὸν νῦν. *Plut.* ἐπέχε τῷ πολέμῳ τὴν γνώμην. *Thomas.* ἐπέχω τὸ καλῶς, καὶ τὸ ἐπὶ τίνι ἔχω καὶ ἐφίστημι. Λακιανὸς ἐν τῷ τῷ ἀλεξάνδρῳ βίῳ· ἀλλ' αὐτὸς τοῖς μεγίστοις ἐπέχει τὸν νῦν. Καὶ ἐπίστας ὄνομα ἐπὶ τῷ αὐτῷ. *Pindar.* ἔπειχε σκοπῇ τόξον, ἐπέχων τὰς ὀφθαλμούς. *Aristoph.* *Nub.* 1385. πεινὴν ἐπέσχον. *Od.* π. 444. ἐπέσχε τε οἶνον ἐρυθρὸν. *Eustathius* in II. x. p. 1355. 46. τὸ δὲ ἐπέσχον — εἰληπται καὶ οὐκ ἀντὶ τῷ ἐπὶ σοὶ καὶ ἐμπροσθεν σε ἔσχω, ὥσπερ καὶ ὁ φοῖνιξ οἶνον περὶ τῷ ἀχιλλεῖ ἐπισχῶν ἵγαν δέναι παιδὶ ὅτι. *Hesychius.* ἐπέχοντες, κρατύντες.

8. *Valerius Max.* II. 1. Invitati ad coenam diligenter quaerebant, quoniam ei convivio essent interfuturi: ne senioris adventum discubitu praecurrerent. *Aboth Nathan* c. XXV. Filius *Ezai* dicebat: Descende e loco tuo per duos aut tres gradus, & sede: Melius est ut dicant ibi: ascende, quam ut dicant tibi: descende S. D. *Prov.* XXV. 7. *Vajikra* R. S. I. *Thanchuma* p. 132. 2. R. *Akiba* docuit nomine R. *Simeon* f. *Assai*, dicebat: Cede de loco tuo duas aut tres sedes & confide, donec dicant tibi: ascende; & non ascende, ne dicant tibi descende, praestat ut dicant tibi ascende, ascende, & non dicant tibi descende, descende. Sic dicebat *Hillel* filius: humiliatio mea est exaltatio mea, & exaltatio mea est humiliatio mea. *Schemoth* R. *Hillel* dicebat: humilitas mea est elevatio mea, & elevatio mea est humilitas mea. Melius est ut dicant homini: ascende sursum, & non dicant ipsi: descende deorsum.

9. *Plut.* C, *Gracch.* p. 840. E. δότε τῶν ἀγαθῶν

σε, εἴπῃ σοὶ φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοὶ δόξα ἐνώπιον ᾧ συνανακειμένων σοί. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. 11 Ἐλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· Ὅταν ποίῃς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φάνει τοὺς φί- 12 λους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλου- σίους· μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσασιν, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα. Ἀλλ' ὅταν 13 ποίῃς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· Καὶ μακάριόν ἐστιν ὅτι 14 ὅσα ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι ἀνταποδοθήσεται· γὰρ σοὶ ἐν τῇ ἀναστάσει ᾧ δικαίαν.

'Α-

σι] — 69.

ἀνώτερον] + καὶ D Versio Syr.

συνανακειμένων] ἀνακειμένων K. 59. 69. 71.

σοὶ postremum] — D 51. 72. 74. a prima manu. 80. Versio Vulg.

11. ταπεινωθήσεται] ταπεινῶν D. sed in Vers. Latina: humiliabitur.

καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται] — 12.

12. καὶ prius] — 73. 87. Versio Syr. utraque.

τὸς φίλους σε, μηδὲ τὸς ἀδελφούς σε, μηδὲ τὸς συγγενεῖς σε, μηδὲ τὸς ἀδελφούς σε, τὸς

φίλους σε 80. σε prius] — D.

μηδὲ secundo loco] καὶ μηδὲ 2.

γείτονας πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς D Versio Armen. Codices Latini. Cyprian. T. 6. τὸς

γείτονας σε τὸς πτωχοὺς 13. 69. Evang. 13. 15. 17. σε ἀντικαλέσασιν] ἀντικαλέσασιν σε D. 1. 69.

γίνῃ] γεινῆσθαι 44. 67. 68. 83. 91. Evang. 19. Editio Erasmi 1. Aldi. probante J. A. Bengelio.

σοὶ ἀνταπόδομα] ἀνταπόδομα σοὶ D.

εἴπῃ] εἴπῃ D. ἐπὶ L 53. 63. Editio Erasmi 1.

ἐνώπιον] + πάντων AL 1. 63. 69. Versio Syr. utraque Corp.

καὶ ὁ δὲ 69.

ὑψωθήσεται] ὑψῶται D. Sed in Vers. Latina: exaltabitur.

ποιῇς] ποιῇς Evang. 19. Editio Erasmi 1. Aldi.

μηδὲ τὸς ἀδελφούς σε] — L 1. 2. 11. 42. 53. 61. 69. Ev. 18. 19.

μηδὲ τὸς συγγενεῖς σε] — D Codices Latini.

τὸς ἀντικαλέσασιν] ἀντικαλέσασιν σε D. 1. 69.

ἀνταπόδομα] ἀνταπόδομα σοὶ D.

ἀναπήρους] — 12.

κακοὶ πολῖται. *Arrian*. Epictet. III. 26. ἔξελθε δὲς ἄλλοις τόπον. *Ovid*. de Pont. I. 1. Moneoque, locum date sacra ferenti. *Faust*. II. 668. Cuncta Jovi cessit turba, locumque dedit, & IV. 390. Cum dederit Phoebus stella fugata locum. *Terent*. Heautont. III. 3. 25. da illis locum, abi deambulatibus. *Phormio*. III. 2. 37. Da locum melioribus. *Cicero* ad Famil. Ep. XI. 1. Dandus est locus fortunae, cedendum ex Italia, migrandum Rhodum. de N. D. II. 33. dare locum, & cedere. *Senec*. Epist. LXXIV. Secedamus itaque ab istis undis, & demus raptoribus locum.

10. *Thucydides* IV. 34. καὶ ὁ κοινοῦ τῆς ὕλης ἰσχυρὸς κακοῦ μὲν ἰσχυρὸς πολλὸς ἀνὴρ. fursum.

12. *Demochares*. χαριστικός ἐχὼ βλῖπαι πρὸς τὴν ἀμοιβήν, ἀλλ' ὁ εὖ δρῶν προηρημένος. *Cic*. pro Roscio 18. Domum suam istum non fere quisquam vocabat. nec mirum, qui neque in urbe viveret, neque revocaturus esset. *Aristot*. Nicom. VIII. 15. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν, μὴ ἵνα ἀντιπᾶθῃ. IX. 1. ἐπὶ ἔντα γοῦσιν, καὶ ἀδελφοῖς, καὶ ἑταίροις, καὶ εὐεργέταις, ἐκάστοις τὰ οἰκία καὶ ἀρμότιστα ἀπονυμητίον. ἔτω δὲ καὶ ποῦ φαίνονται. εἰς γάρ μιν γὰρ καλῶσι τὸς συγγενεῖς, τέτοις γὰρ κοινὸν τὸ γένος, καὶ αἰ περὶ τὸτο πράττει. *Dio Chrys*. VII. p. 116. D. μόνος δὲ τὸς πτωχοὺς ὑποδέχεσθαι φιλοφρόνως ξενίοις καὶ δούροις, παρ' ὧν δηλοῦται καὶ αὐτοὶ προσεδόκων τῶν ἰσχυρῶν ἐντυχίῳ. ὅποια σχιδὸν καὶ τὰ τὸ νῦν ἐστὶ φιλανθρωπίας τε καὶ περὶ τῆς προαιρέσεως. αἱ γὰρ δὴ δοκεῖσαι φιλοφροσύνης καὶ χάριτες, ἵαν σκοπῇ τις ὁρῶς, ἐδὲν διαφέρουσιν ἐράναι καὶ δανείων ἐπὶ τόκῳ συγχρῶ. *Lamprius* Alex. Severo: Venationem — cum amicis dividebat, & his maxime, quos sciebat, per se non habere: nec divitibus quicquam talium rerum misit. *Diogenes* L. Socrate II. 34. καλίστας ἐπὶ δεῖπνον πτωχοὺς. *Plaut*. Captiv. III. 1. 11. Nihil morantur jam Laconas, imi subfellii viros, Plagipatidas, quibus sunt verba sine penu & pecunia; Eos requirunt, qui libenter, cum ederint, reddant domi. *Martial*. VII. 86. Ad natalicias dapes vocabar, essem cum tibi, Sexte, non amicus. Quid factum est, rogo, quid repente factum est, post tot pignora nostra, post tot annos, quod sum praeteritus verus sodalis? Sed causam scio, nulla venit a me Hispani tibi libra postulati, Nec tequis

toga, nec rudes lacernae. Non est sportula quae negociatur. Porcis munera, Sexte, non amicos. *Xenoph*. Conviv. ἔτι μὲν ὡς ἀντικληθεῖς καλεῖται με τις. *Ammianus* Marc. XIV. 6. Cum autem — convivium — coeperint apparari — anxia deliberatione tractatur, an exceptis iis, quibus vicissitudo debetur, peregrinum invitari conveniet. *Lucianus* parasit. 22. εἰδὲς ἰχθρὸν, ἢ ἀγνώστα ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐδὲ συνήθη μετρίως ἐπὶ δεῖπνον καλεῖ. ἀλλὰ δι' ὑπέρτερον, οἷμαι, τὸτο γινέσθαι φίλον, ἵνα κοινωνήσῃ σπονδῶν καὶ τῆς τραπέζης. *Odyss*. p. 382. Τίς γὰρ ἐξ ἑστῶν καλεῖ ἄλλοθεν ἄλλος ἐπιβλῶν ἄλλον γ', εἰ μὴ τῶν οἱ δημιουργοὶ ἴασιν, Μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν, ἢ τέκτονα δένων, ἢ καὶ ἑστῶν ἄοιδον, ὃ καὶ τέρπσιν ἀείδων; ἔτοι γὰρ κλητοὶ ἐβροτῶν ἐπ' ἀπείρωνα γαῖαν. Πτωχὸν δ' ἐκ ἄν τινος καλεῖται τρυφῶντα ἑαυτὸν. *Deut*. XIV. *Act*. VI. 1. 1. *Tim*. V. 16. 1. *Cor*. XI. 22. *Hiob*. XXX. *Tob*. II. 2. *Plut*. de Vitiof. pud. p. 530. D. σοφὸν τὸ τῷ ἑστίῳ τὸν φίλοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἰχθρὸν ἰᾶσαι. κληθεῖσιν γὰρ καλεῖσας, καὶ δεῖπνῶσι, ἂν δεῖπνῶσι. vid. c. 21.

Pro φώνει, quod est proprie advoca, inclama; ex usu scriptorum Graecorum dicendum erat κάλει, invita, voca, ut comm. seq. de industria autem φώνει scriptum est, quia qui vocant ut vocentur, alta voce vocare solent, ut omnibus innotescat.

13. 2. *Macc*. VIII. 24. *Diogenes* L. Diogenes VI. 33. ἀναπήρους ἔλεγε τὸς καφῆς καὶ τυφλούς, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἔχοντας πῆραν. *Pollux* II. 61. ἀνάπηρος δὲ ἐστὶν ὁ πᾶν τὸ σῶμα πεπηρωμένος, ὡς Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ ἀριστάρχων κατέλιπε ἐν τῷ χωρίῳ γέροντας καὶ ἀναπήρους. ἔφηκε δὲ Εὐνοφῶν καὶ ἐδῆτορας ἀνάπηρα. Κρατῖνος δ' ἐν πλάτῳ καὶ ἀναπήριον. *Dio Chrys*. X. p. 145. D. ὁ τοῖστος ἀνθρώπος ἀνάπηρος καλεῖται τρεῖσι τινα, ὧν ἂν ἕνα ἐκείνῳ προσφύγῃ θάκτυλος περιτῶς, καὶ μηδὲ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι δύνηται κατὰ τρόπον. *Themistius* XXI. p. 252. εἰ σὶ ἰατρῆν οὐκ ἔχεις, ἔκ ἐν δῆπρ σοὶ εἰκὴ τὰς οἰκίας ἐπετρέψαμεν — εἰ μὴ πρότερον ἐπίδειξας ἡμῖν, ὅτι πολλὰς μὲν ὕμνους ἐκ τοσούτων ἀπυργήσας, πολλὰς τε ἐξ ἀναπῆραν ἀρτίως. *Galen*. de rat. Med. VI. διακοπέντος δὲ ὕλας τῷ νύκτωρ κινδυνὸς μὴ ἐκείνῳ ἐδῆς, ἀνάπηρον δ' ἔσαι τὸ μύριον. *Plut*. Public. p. 107. F. πᾶσαι μὲν αἱ κύσσαι γυναῖκες ἐξέβαλον ἀνάπηρα, καὶ τέλος ἐδόμια γένεσις εἶχε. *Smidas*. ῥῖνα καὶ ὅσα ἀνάπηρος. *Plat*. Critone. οἱ χωλοὶ καὶ τυφλοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. *Elia*. V. H. XI. 9. δεῖξας χαλὸν

15 Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος ὅς φάγετ' ἄρτον ἐν
16 τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἀνθρωπός τις ἐποίησε δειπνον μέγα, καὶ ἐκά-
17 λισε πολλούς. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δειπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημέ-
18 νοις· Ἐρχεσθε, ὅτι ἦδη ἑτοιμά ἔστι πάντα. Καὶ ἤρξαντο ὑπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάν-
19 τες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν, καὶ ἰδεῖν αὐ-
τὸν· ἐρωτῶ σε, ἔχει με παρητημένον. Καὶ ἕτερος εἶπε· Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε,

14. 2.] — 72.

15. τῶν συνανακειμένων ταῦτα] ταῦτα τῶν συνανακειμένων D.
ab aut̃ ad aut̃ 16.] — 61 a prima manu.

ὅς] + τις L. 1. 69. 94. Versio Syra posterior in margine.

ἄρτον] ἄρισον EKM 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Colb. duo. 15. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 47.
48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. in ora. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72.
80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 94. 95. 106. Evang. 4. 14. 19. Editio Complut. Plantin. Genew. Clem. Paed. II. a.
Eusebius, Theophylactus. Basilii MS. de Bapt. 1. probante J. Millio prol. 1102.

τὸν δεῖν] τὸν ἐρχομένων 13. 69.

αὐτῷ] — D. 63. Codices Latini.

μέγα] μέγα D. 9. 10. 36. 45. 47. 58. 60. 67. 69.

17. ἑτοιμά ἐστι πάντα] πάντα ἑτοιμά ἐστιν D. Cod. Lat.

αὐτῷ] — D. 1. Versio Goth. Copt. Armen. Codices

ἔχω ἀνάγκην] ἀνάγκην ἔχω D.

a παρητημένοι ad παρητημένον] — 47. a prima manu.

ὅτι] καὶ 69.

ταῦτα] — 71. Editio Erasmi 3. 4. 5.
αὐτῷ] — Versio Copt.

φάγετ' αὐτῷ] φάγη Evang. 14.

16. ὁ δεῖν] + ἡσθῆς 71. 76. 106. Versio Syr.
ἐποίησε] ἐποίησε 1.

94. 106. Evang. 3. 18. 19. 21. Clem. Alex.

18. παραιτεῖσθαι πάντες] πάντες παραιτεῖσθαι D. 1. Cod. Lat.

Latini. Basilii de Bapt. 1.

ἐξελθεῖν καὶ] ἐξελθὼν DL.

τινα καὶ ἀνάπληρον. Hesychius. ἀναπλήρος, τυφλοῖς. Hero-
dot. V. Homeri 23. κατεγνώσκει δὲ τῷ Γλαύκῳ ὡς ἄ-
φρονις ἰόντος, καὶ τὰς ἀναπλήρας διχομήνας καὶ τρέφοντας
nim. Homerum coecum.

15. Phrynichus p. 144. φάγομαι βάρβαρον λέγει ἄν-
ἰσθαι καὶ κατέδομαι, τὸτο γὰρ ἔφικεν. Etymol. σιση-
μίζεται τὸ φάγομαι, πείσμαι, ἰσθαι. τὰ δὲ δεύτερα
φάγη, πῆν, ἰσθῆ.

18. ἀπὸ μιᾶς] II. β. 379. ἡ δὲ πῶτ' ἔσγε μίαν βα-
λυσσιν. Eustathius βελν. Philo de Legg. Spec. T.
T. 2. p. 311, 45. ἔκιν δὲ ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γνώ-
μης ἐπιβῶνται τοῖς ἀδικήμασι συμφρονήσαντες. Aros.
XVII. 13. Plut. Pompej. p. 632. B. ἐκ μιᾶς γνώ-
μης ὑπεφάνησαν πάντες. Demosth. Philipp. IV. ὁμοθυ-
μαδὸν ἐκ μιᾶς γνώμης.

παραιτεῖσθαι] Etymol. παραιτεῖσθαι ἔχει ὑφῆται ἐν
χρήσει ἐπὶ τῷ σημασιμένῳ τῷ ἀρτίσθαι, καὶ ἀποβάλλει-
σθαι, καὶ μὴ δέχεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ αἰτεῖν. ὡς παρὰ Με-
νάνδρῳ. παραιτεῖσθαι σε συγγνώμην ἔχειν. ὡς περιτὴν εἶναι
τὴν πρόβειν, ὡς ἐπὶ τῷ κατεῖναι, τὸ γὰρ εὖδω δηλοῖ Σπα-
νίως δὲ εὐρίσκειται, καὶ ἐπὶ τῷ σηματομένῳ τῷ λεγομένῳ ἐν
τῇ συνθείᾳ παραιτεῖσθαι, παρακαλεῖν, συγγνώμην αἰτεῖν.
Euripid. Medae argument. μέλλουσα δὲ ἡ Μήδεια φυ-
γαδισθαι — παραιτῶσα μὲν πρὸς μίαν ἡμέραν μῦσαι,
καὶ τυχεῖσα. Plato de Legg. V. ἰδιώτης δ' ἂν ἄρα πο-
τὶ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδρῶν, παραιτῶσάμενος μὲν τῆς
ἀρχῆς ἀποδρῶν. Athenaeus IV. p. 146. A. διὰ
τὸ παρηγεῖσθαι, ἵνα μὴ δις πορεύωται. Aristides T. II.
p. 425. ληφθέντα τινα ἄγασθαι — τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῶ-
σαι τε καὶ παραιτεῖσθαι. Jof. A. XIV. 13. 1. μέλλον-
τος δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς παρηγεῖσαντο οἱ περὶ Ἡρώδην. Ar-
temidorus II. 12. προεῖπεν αὐτῷ, ὅτι ἡ γυνὴ σε πορευ-
σει, καὶ τὸ λεγόμενον κέρατα αὐτῷ ποῖσιν — καὶ διὰ
μὲν τὴν πρόβειν τῷ ὀνόματι παραιτῶσάμενος τὸν γάμον,
καὶ μόλις ποτὶ πεισθείς ὑπὸ φίλων, μετὰ χρόνον τινα ἔγρημε.
Plut. Caes. p. 840. C. Κίνας — ἰδοὺς ὑπὸ καίσα-
ρος ἐπὶ δειπνον καλεῖσθαι, παραιτῶμενος δὲ ἄγασθαι τῆς χει-
ρὸς ὑπ' αὐτῷ μὲν βολόμενος ἀλλ' ἀντιτείνων. Brut. p. 993. D.
αἰτο καλέμενος ὑπὸ καίσαρος ἐπὶ δειπνον ἀρτίσθαι, τὸν δὲ
λατῶν καὶ βιάζεσθαι, τέλος δ' ἄγεον λαβόμενος τῆς χειρὸς.

Emi agrum, sed sub conditione, si talem repe-
rero, qualis esse dicitur.

ἔχω ἀνάγκην] Plut. Praec. Pol. p. 798. D. χρῆ-
σθαι τοῖς παρῶν ἀνάγκην ἔχοντες. Jof. A. XVI. 9. 3.
τῶν δὲ τῷτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἔχοντων. Plut. Cat.

Min. p. 770. E. ἀνάγκην ἔσχεν ἐκβαλεῖν αὐτὴν ἀσχημε-
νῶσαν. Alex. Aphrod. de fato 7. ἔχ ἔχομεν ἀνάγκην με-
μῆσθαι τῶν αὐτῶν πολλάκις. inf. XXIII. 17. 1. Cor.
VII. 37. Heb. VII. 27. Jud. 3. Galenus de The-
riac. ad Pisonem. τὰτ' ἀνάγκην ἔχοντι τῆς φύσεως ἀ-
καρτῆς τὰ ἔργα. de praenotione. ἀνάγκην ἔχον ὑπακῶν
δὲ τῆς ἡμέρας καλῶντι. de boni & mali fucci cibis.
ὅσοι δὲ βίον ὑπόχοντο εἴλοντο, μήτε πρὸς ἡμέρας ἀνάγκην ἔ-
χοντες ἐπὶ τὰς τῶν πολλὰ δυναμείων ἐπίνοιαι θύρας. I. 4. in
Hippoc. Epidem. VI. ἔτε γὰρ με πιστεύειν αὐτοῖς, ὡς
νόμοις, δίκαιον, ἔτε ἀνάγκην ἔχον ὡς τυραννικοῖς προσάγ-
μασι πειθεσθαι. de motu musculor. I. ὡς ἔν ἂν τις ἡ-
μῶν ἀνάγκην ἔχον ἐξημῶνεν τὴν τραχὺν λίθον τινα μὴ μό-
γιαν περιφέρειν, ἔρρωμένους μὲν ὡν ἀλύτως ἔφερε, ἄρρωστος δὲ
γυμνός εὐθὺς ἀν' ὡς ἄχθος ἀποθέσθαι πρεσβυεῖτο. de temp.
Medic. Simp. I. ἀνάγκην ἔχον ἐπὶ πλεονεχίᾳ τοῖς
πρώτοις δύο βιβλίοις. Thomas in ἰουχίῳ. Συνέσιος ἐν τῷ
Δίῳ ἢ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀγωγῆς ἀνάγκην ἔχον βιβλίου
ἐξουχίῳ. Sextus Empir. a Logic. I. 202. περὶ μὲν
τῶν ποικιλοτέρων καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς ἰατρικοῖς ὑπομή-
μασι διεγρήθον, ὡς μὴ ἔχον ἀνάγκην παλινωδῆν. & 175.
ὡς ἀνάγκην ἔχον, καὶ τῇ κοίτῃ τότε τῷ ἀληθῆς καὶ ψεύ-
δους φαντασίᾳ χρῆσθαι. Libanius Epist. 771. φιλεῖν μὲν
γὰρ ἀνάγκην ἔχει τὸν ἐαυτοῦ πόνο. O. XIII. p. 412. B.
τῷ θεραπεύειν γὰρ ἀθηνάϊας ἀνάγκην ἔχον τὴν ἀσθένειαν αὐ-
τῆς. Jamblichus V. Pythag. 29. ἐπιτερεῖ — διὰ τὰς
εἰλὰς προσθέσεις τε καὶ ἀφαίμαξας ἀνάγκην ἀνέχουσι [I.
ἀν' ἔχουσι vel ἔχουσι] πᾶσαν ἐπιμετρίαν, ἣν ἐνέμουντο, γῆν
αἰγυπτίων οἱ λόγιοι. Plotinus Ennead. II. 9. 9. πολι-
τεῦσθαι ἀνάγκην ἔχεις. Dio Cass. XXXVII. ἀνάγ-
κην εἶχον — συνίεναι. XLVII. πάντες οἱ τὰ ὅπλα ἔ-
χοντες ἀνάγκην ἔχον εἰς αὐτάς [τὰς ἐκκλησίας] εἰσίναι.
Dio Chrys. XXXI. p. 342. D. ἀνάγκην γὰρ ἡμεῖς ἔ-
χετε, τὰς ἡμετέρας τιμὰς ἀπαντας. p. 345. C. τὸ δὲ ὅ-
τως ἐπιστήμης ὄντας καὶ θαυμαζομένους παρὰ πᾶσιν ἀνάγ-
κην ἔχον, ὡς περὶ τοὺς ἀγνοεῖς κῆρας, σαίνειν τὸν παριόντα,
διδόν. Eustath. II. η. p. 546. 22. ὡς μὴ ἀνάγκην ἔχον-
τες συναπονοστήσειν. & 548. 2. ὁ δὲ μὴ ἔχον ἀνάγκην κῆ-
φα λαλεῖν. μ. p. 855. 40. ἀνάγκην ἔχον ὁ ποιητὴς κα-
ταλέγειν ἀνδρας πᾶσι τοὺς. Od. φ. p. 757. 15. ὅτε ἔχ-
ειν ἀνάγκην εἰπεῖν ὁ ποιητὴς. Ulpianus in Demosth. c.
Timocratem ἀνάγκην εἶχον δέναι ἐγγυητὰς — ἀνάγκην
εἶχον ἢ ὅτοι ἢ ἐκείνοι καταβαλεῖν.

Martial. II. 79. Excusatum habeo me, rogo.
19. Etymol. M. ἐξῆλκε τὸ βόας, ἡμίονος, ἰσθῆσαι ὑπὸ
C c c c c

σεὶ τ' πατέρα ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελ-
 27 φούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου μαθητὴς εἶναι.
 28 Καὶ ὅστις οὐ βασιλεύει τ' σαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται μου εἶναι
 29 μαθητής. Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει
 30 τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν; Ἵνα μήποτε, θέντων αὐτοῦ θεμέλιον,
 31 καὶ μὴ ἰσχύοντων ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρχων ἔμπαίξουν αὐτῷ, λέγον-
 32 τες· Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυεν ἐκτελέσαι. Ἡ τίς
 βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον
 βουλευέται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μὲν εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομέ-

νω

Versio Syr.

μα μαθητὴς εἶναι] εἶναι μα μαθητὴς 86.

27. ε prius] — L Versio Corp.

εἶναι] εἶναι D.

μα εἶναι] εἶναι μα H. 3. 44. 73. 83. 89. Editio Complut. Bengelii.

εἶναι μαθητὴς] μαθητὴς εἶναι D.

ὑμῶν] + ὁ EHM 10. 12. 29. 44. 47. 50. 51. 53. 56. 57. 58. 59. 61. 64. 71. 73. 74. 83. 86. 87. 90.

Editio Complut. Plantin. Sterkani 1. 2. Genes.

τὰ πρὸς] εἰς DL. τὰ εἰς AEGHM. 3. 9. 12. 16. 29. 34. 37. 39. 44. 51. 52. 54. 59. 64. 65. 67. 69.

70. 71. 72. 74. 80. 86. 91. 95. 106. Editio Colinaei. Ephrem p. 265. Theophylactus.

9. ε καὶ ἰσχύοντων ἐκτελέσαι] καὶ ἰσχύη οἰκοδομῆσαι, καὶ D.

ἰσχύοντων] ἰσχύουσιν L i. 67. Evang. 18. 19. Petrus Alex. 10. + αὐτὴ 28. 65.

ἀρχῶν] ἀρχῶν αὐτῷ λεγόντες] μέλλουσιν λέγειν D Codices Latini.

ἐμπαίξουν αὐτῷ] αὐτῷ ἐμπαίξουν A 1. 106. Basilus. Ephrem.

30. ὅτι] — D 36. 40. 57. 63. Versio Syr.

31. πορευόμενος] ἀπέρχεται Erasmus in notis.

ἐτέρῳ βασιλεῖ] — 56. 57. 58. 61.

οὐχὶ] ἐκ εὐθείας D.

βασιλεύεται] συμβαλεῖται 67.

ἑαυτῷ posterius] αὐτῷ D.

μαθητὴς εἶναι] εἶναι μαθητὴς 69. 83. Editio Complut. Plantin. Genes.

α μαθητὴς ad μαθητὴς] — Ma prima manu 29. 47. 57. 60. 69. 71.

αὐτῷ] ἑαυτῷ A 106.

28. γ] δ D.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

εἰ] — 53. 63.

ομοίως διεφθάρησαν, ὥσπερ ἂν ἐπὶ πρὸς πάντας τὰς ἀνθρώ-
 πους ἐπολέμησαν. II. γ. 70. συμβάλλει ἅμωρ ἐλένη καὶ
 κτήμασι πᾶσι μάχεσθαι. Eustathius. συμβαλεῖν δὲ μά-
 χεσθαι λέγει, τὸ συνάψαι εἰς πόλεμον, ἐξ ἧ καὶ ἡ πολε-
 μική συμβολή. & μ. 377. συνδ' ἐβάλλοντο μάχεσθαι.
 Herodot. I. 103. ὅς συμβαλὼν ἐνίκησε τὰς ἀσσυρίους 104.
 εἰ μὲν Μυδοὶ συμβαλόντες τοῖς Σκύθῃσι, καὶ ἐσσωθέντες
 τῇ μάχῃ. 128. συμβαλὼν τοῖς πέρσῃσι ἐσάθη. 190.
 συνέβαλον τε εἰ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ κα-
 τεῖλθοντες ἐς τὸ ἄστυ. II. 159. καὶ Σύροις περὶ τὸ Νεκὰς
 συμβαλὼν ἐν Μαγδάλῃ ἐνίκησε. 169. συνέβαλον καὶ ἐμά-
 χοντο — τότε συμβαλὼν ἐσάθη. 58. συμβαλόντες αὐ-
 τοῖς ἐσάθησαν. IV. 159. συνέβαλον τε τοῖς αἰγυπτίοις,
 καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. 160. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν.
 V. 77. συμβάλλουσιν δὲ τοῖς Βοιωτοῖσι οἱ ἄθηναῖοι, καὶ
 πολλὰ ἐκράτησαν — συμβάλλουσιν καὶ τοῖς χαλκιδεῦσι.
 Polybius III. 56. τοῖς πολέμοις συμβαλεῖν εἰς μάχην.
 Plut. Fab. p. 175. C. τῶν στρατιωτῶν συμβαλλόντων εἰς
 χεῖρας. Strabo VIII. p. 540. C. συμβάλλουσιν εἰς μά-
 χην. Jos. B. I. 7. συνέβαλλε τοῖς λοιποῖς Ἀιγυπτίοις εἰς
 μάχην. Polyas. p. 53. μάχῃ μὲν συμβαλεῖν οὐκ ἐνάρ-
 ρει. p. 162. συμβαλόντες ἡγωνίσαντο λαμπρῶς. Pausan.
 Att. 10. Δημητρίῳ συμβαλὼν πρὸς ἄμφιπόλει. Jos. A.
 XII. 7. 1. συμβαλὼν τρέπει τὰς Σύρας.

πόλεμον] Pro μάχῃ & apud Latinos bellum pro
 pugna. Aristoph. Equit. 349. 1. Cor. XIV. 8. A-
 roc. IX. 7. 9. Arrian. Indic. XIV. 4. ἐν πολέμῳ
 ἀποθανόντες. Diodor. S. XIII. 79. πολλὸς ἐγένετο πόλε-
 μος, ἅπαντες ἀφειδῆς τὰ σώματα τοῖς κινδύνοις παρερ-
 ριπτόντων. 1. Macc. IX. X.

καθίσας] 2. Sam. IX. 5. Aen. X. 159. Magnus
 sedet Aeneas, secumque volutat eventus belli. &
 1. 56. Cella fedet Aëolus arce. Servius. Non o-
 tiatur, sed curat: sedet enim apud antiquos confi-
 derat significabat. & ad Aen. IX. 4. Secundum Plau-
 tum federe est confilium capere, qui inducit in
 Mostellaria servum dicentem: sine juxta aram fe-

deam, & dabo meliora consilia. — Ipsa consilia
 a sedendo quasi confidia dicta sunt.

βασιλεύεται] Varinus. βασιλεύεται ὁ ποιήτης κατὰ ἐνερ-
 γητικὴν προαίτιαν φανερὴν — ὕστερον δὲ τὸ παθητικὸν ἐπεπό-
 λασεν. Herodot. IV. 119. ἐβαλύνοντο οἱ βασιλεῖς —
 καὶ σφέων ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι. Jos. A. I. 21. 1.
 ἡλίου βασιλεύειν τί ποιεῖ. Sextus Empir. a. Phys. I.
 167. εἰ δὲ βασιλεύεται, ἐστὶ τὸ ἀδύνατον αὐτῷ. εἰ γὰρ μὴδὲν
 ἐστὶν ἀδύνατον αὐτῷ, οὐ βασιλεύεται. Εἰ δὲ τὴν εὐβελίαν ἔχει,
 τῷ τὴν βελίαν ἀδύνατον τινος ἔχουσαι ζητήσιν ὅσον περὶ τῶ πῶς
 ἐν τοῖς παρῶν ὁρθῶς διεξάγουμεν. 1. Macc. III. 31. IV.
 44. V. 16. Herodot. VIII. 241. γινώσκοντες δὲ σφέων οἱ εὐβείας
 ταῦτα βασιλευμένους. Plut. Sympot. VII. 9. 10. βα-
 λυνέσθαι παρὰ πότοι — εὐ μάλα βασιλευμένην καὶ νύφ-
 σαν ἔδωκε τοῖς ἀθηναίοις ἀπόκρισιν. Aristoteles de Nidi-
 ficat. ὅτε ζητήσαντα ὅτε βασιλευσάμενα ποιεῖ. c. Nico-
 mach. III. 5. τὸ βασιλεύεται δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ,
 ἀδύνατον δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδύνατον. VI. 2.
 τὸ γὰρ βασιλεύεται καὶ λογίζεσθαι ταῦτον οὐκ εἰς δὲ βασιλεύ-
 εται περὶ τῶν μὴ ἐνδοχέμενων ἄλλως ἔχει. Jos. A. XIV.
 13. 3. βασιλευόμενος δὲ τῶν πᾶντων τίχρη ποιεῖ. Dio Chrys.
 XXVI. p. 283. D. διατρέβετε βασιλευόμενοι περὶ τινῶν
 πραγμάτων. Lucian. Nigrin. 18. ὅτα δὲ βασιλευσάμενος
 ἀπαντῆσαι] Libanius O. VIII. p. 242. D. ὅς τε
 ἦγες καὶ οἷς ἀπέντας, νόμον μὲν γὰρ μετ' ἐτέρων ἦσαν,
 φίλτρον δὲ μετὰ σοῦ. Appian. Mithridat. p. 361.
 v. τῷ Μιθριδάτῃ κόμης ἐπέτερχον, ὅς ἀπαντῶντος ἐς δὲ
 αὐτῷ τῷ βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὴν πρὸς βελίαν ἀναμένοντος. Jos.
 A. XII. 7. 1. οὐ δὲ ἰδύας ἀπαντῆσας αὐτῷ, καὶ συμ-
 βαλεῖν προαίτιον. Polybius II. 18. αὐτὸς δ' ἐξ ἐπι-
 βολῆς ἐτέρας, ἔπει 18. μετὰ μεγάλης στρατιᾶς ἐπιπορευόμε-
 νος, προαισθόμενος καὶ συναγόμενος τὰς συμμάχους,
 μετὰ πολλὰς προειρημένους ἀπέντας, σπῆδοντες συμβαλεῖν
 καὶ διακινδυνεύοντες περὶ τῶν ὧν. & p. 1036. ἀφέντα
 γὰρ τῷ κατὰ πρόσωπον ἀπαντῶν τοῖς πολέμοις, φεύγοντα
 τὰς πόλεις ἐμπιπράναι καὶ διαρπάξαι. Arrian. Exped.
 Alex. I. 1. 8. & saepe.

Ccccc 2

Phi-

νῶ ἐπ' αὐτόν; Εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος, πρεσβείαν ἀπαιτείας, ἐρωτᾷ 32
τὰ πρὸς εἰρήνην. Οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ὑπ- 33
άρχουσιν, οὐ δυναταί μου εἶναι μαθητής. Καλὸν τὸ ἄλλας· ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μαρτυρῇ, 34
ἐν τίνι ζήτησῃ; Οὔτε εἰς γῆν, οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἔστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. 35
Ὁ ἔχων ὧτά ἀκούειν, ἀκουέτω.

Ησαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀκύναν αὐτῷ. 1
Καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες. Ὅτι ἔτι ἁμαρτωλὸς 2
προσδέχεται, καὶ συναθροίζει αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων 3
Τίς ἀνθρώπων ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρὸβάτα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ κατα- 4
λεί-

αὐτόν] αὐτῷ 69.
αὐτῷ πόρρω] πόρρω αὐτῷ AEGH 44. 80. 83. 86. 89. 90. Editio Complut. Plantin. Genev. Bengelii. Basilii;
Damasceus i. μ. 10. Erasmus in notis. + ἀπ' αὐτῷ Versio Syra prior & posterior cum obelo.
πρεσβείαν ἀπαιτείας] ἀπαιτείας πρεσβείαν D.
33. πᾶς ἐξ ὑμῶν] ἐξ ὑμῶν πᾶς D.
ἐαυτῷ ὑπάρχουσιν] ἐαυτῷ ὑπάρχουσιν 3. 9. ὑπάρχουσιν αὐτῷ DKM. 15. 29. 42. 71. ὑπάρχουσιν αὐτῷ 57. 86.
34. καλὸν] + ἐν 69.
δὲ] — 64. Versio Sax. + ἐ DL. 40. 63. Versio Syr. Codices Latini. probante Bengelio.
μαρτυρῇ] μαρτυρῇ 56. 58. 69.
35. γῆν] τὴν γῆν D 69.
ἔστιν] + ἀλλ' 45. 49. Versio Vulg.
ὁ ἔχων ὧτά ἀκούειν, ἀκουέτω] — 73.
1. ἐγγίζοντες αὐτῷ] αὐτῷ ἐγγίζοντες A 1. 69. 89. Versio Goth. Basilii Eth. 52.
πάντες] — Versio Vulg. Syr.
ἀκύναν] ἀκύναντες 2. Editio Erasmi 1. Aldi.
Φαρισαῖοι ἐ οἱ γραμματεῖς] γραμματεῖς ἐ οἱ Φαρισαῖοι
λέγοντες] — 40. 63.
3. πρὸς αὐτῷ] αὐτοῖς 50.
4. ἀνθρώπων ἐξ ὑμῶν] ἐξ ὑμῶν ἀνθρώπων 106.
ἐν ἐξ αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν ἐν D. 1. 69.
καταλείπει] ἀφίσι D. καταλείπει Evang. 19.
ἐνενηκοντα] ἐνενηκοντα ADE 1. 3. 44. 72. 73. 74. 90. Editio Complut. Erasmi. Colinaei. & comm. 7. Theoph.

Philo de Abrahamo T. 2. p. 16, 40. τῆς ἀρε-
τῆς — ἡ ἐπιμελὴς φασὶν εἶναι, ἐπὶ τὴν χειρῶν ἀμύλλαν
εἶναι μέλλει, τῆς ἰδίας δυνάμεως ἀποπειρᾶσθαι πρότερον, ἢ
εἰ μὴν ἰσχύος καταγωνίζεσθαι, συνίστηται· εἰ δ' ἀσθενέστερα
χρῶτο τῇ δυνάμει, μὴδὲ συγκαταβῆναι τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν
ἀγῶνα θάρρησιν. Ammian. Marcell. XXV. 3. exa-
minatis rationibus bella inferens & repellens. Co-
rippus Africanus: Quisque suas mensuret opes,
viresque suorum, cum quis bella gerit, sub qua
spe sumferit arma. Xenophont. Paed. II. τί ἐν καὶ
τὴν δύναμιν ἔλεξας μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἡ προσέσσω;
καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως, εἰδότες ἀμφοτέρως, πρὸς
ταῦτα βελώνμεθα, ὅπως ἀν' ἡμῶν ἀγωνίζομεθα. Vego-
tius III. 26. Difficile vincitur, qui vere potest de
suis & de adversarii copiis judicare. 9. Dux vigi-
lans, sobrius, prudens, tanquam de civili causa
inter partes judicator, adhibito consilio, de suis
& adversarii copiis judicet. — praecipua res —
est, ut adhibitis ex universo exercitu scientibus
belli & sapientibus viris de suis & hostium copiis
saepius tractet — utrum maiorem numerum pu-
gnatorum ipse an hostes habeant: utrum ipsius
adversariorum homines magis armati sint & muni-
ti. Hesychius. γνωσιμαχῆσαι, τινες μὲν τὸ γνῶσις τὴν
ἐαυτῶν ἀσθένειαν, τίνες τῶν ἐναντίων ἰσχύον ἄλλοι τὸν
γνόντα, ὅτι πρὸς κρείττονα ἐαυτῷ ἔχει μάχην, ἰσχυράσαι.
Jof. B. II. 16. 4. Ποῖα στρατῶν, ποῖοις πεποιθότες ἔσονται;
— οὐ περισκέψασθε τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν; οὐ μετρή-
σιτε τὴν ἐαυτῶν ἀσθένειαν; Xenoph. Memorab. Socr.
IV. ὅρας δὲ καὶ τῶν πάλαιον, ὅτι ἔσαν ἐν ἀγνοήσασαι τὴν
ἐαυτῶν δύναμιν κρείττεσι πολέμοισιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι
γίγνεται, αἱ δ' ἐξ ἐλευθέρων δδλαι.

ἐρχομένη ἐπ' αὐτόν] Xenoph. Paed. IV, εἰ βέλαιο

32. ἐπ' αὐτῷ] — 68.

τὰ] — 44.
ὃς] ὅσις Colb. duo. πᾶσι] — D 47. 57.
ἀλλας] ἄλλα bis D.
ἀρτυθῆσθαι] ἀλισθησεται 1. Variae Lectiones Bogardi.
κοπρίαν] κόπριμ 12.
βάλλουσιν] βαλλῶσιν 73. 86.

οἱ posteriorius] — AD 12. 52. Evang. 18. Editio Genev.
2. οἱ prius] + τὶ DL. posteriorius] — 106.
A 69. Versio Syr. Aethiop. Basilii.
ὅτι] — 36. 47. Versio Syr.
λεγων] — D 69. Versio Syr. Armen.
ἔχων] ὃς ἐξεί D. ἀπολέσας] ἀπολέσῃ D.
ἐ] ἐκ D. ἔχει 1. 69.
καταλείπει 47. 58. 61. ἀπαιτείει 56.

εἶναι ἐπ' αὐτῷ. V. οὐ τέλει πολλοὶ τῶν ἐπὶ σὲ ἰσταν.
1. Macc. V. 39. 2. Macc. VIII. 18. 1. Sam. XII.
12. Ecclesiast. IX. 14. Thucyd. IV. 62. ἐξ ἰσχυρῶν
δεδιότες, προσηνέει μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα. VII.
57. ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακουσῶν ἐπὶ-
τες ἦλθον — ἐπὶ τὰς αἰὶ πολέμους σφίσι ἀποδεικνυμέ-
νες εἶναι εἰσθότες. IV. 92. ὅσις — τῷ πλεονεξίᾳ ὀρεγόμε-
νος ἐκὼν τινι ἐπέρχεται — οἱ ἰσχυροὶ πρὸς θράσει τὰς
πέλας — ἐπιόντες. De iis dicitur qui animo hosti-
li veniunt. Herodot. 1. 27. ἐλθεῖν ἐπὶ λυδῶν παῖδας
σὺν ἵπποις.

32. εἰ δὲ μήγε] Demosth. de falsat. Legat. εἰ δὲ
μὴ, θανάτου ζημιῶσθαι. Gregorius c. Eunom. πᾶσας
ἐν οὐθεντίᾳ, ἢ τινος τῶν ὁδῶν τέταν. εἰ μὴν εἶον τε, τὸν
αὐτὸν πᾶσας· εἰ δὲ μὴ, ὅτι πλείους· εἰ δὲ μὴ, τινος. Si
minus, alioqui.
πρεσβείαν] Inf. XIX. 14. Frontinus I. 2. 1. Sci-
pio Africanus capta occasione mittendae ad Sypha-
cem legationis. Aeschinus in Ctesiph. Δημοσθένους γὰρ
ἐναυτὸν βελούσας, ἐδουῖαν φανέται πρεσβείαν εἰς προσέ-
δρια καλέσας. Mittere legationem frequentissima
Graecis & Latinis μετέλπει pro mittere legatos;
ut θεραπῖα pro servis. Herodian. VI. 4. 6. ἔδοξε
αὐτῷ — πρεσβείαν πέμψαι, καὶ περὶ εἰρήνης δια-
λέγεσθαι.

τὰ πρὸς εἰρήνην] Inf. XIX. 42. Polybius p. 524.
παρακαλέσας τὰς ἀπηντηκότας σὺν συμμάχων οὐ τὰ πρὸς
τὰς διαλύσεις εἰσπράσσειν, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. p.
122. μὴ ἀφίστατο τῷ σκοπεῖν τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν. p.
488. πάντα κατέπραξε τὰ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν. supra com. 28.

33. Aen. VI. 661. Sacerdotes casti, dum vita
manebat. Servius. Hi qui sacra maxima accipie-
bant, renunciabant omnibus rebus, nec ulla in
his

λείπει τὰ ἐννενηκονταεπτά ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ὅτι τὸ ἀπολωλός, ἕως εὗρη αὐτό;
 5 Καὶ εὗρὼν ὅπιστίθισεν ὅτι τὰς ἄμους αὐτὸ χαίρων; Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ οἶκον, συγκαλεῖ
 6 τὰς φίλους καὶ τὰς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· Συγχαρήτε μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν
 7 μου τὸ ἀπολωλός. Λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἐστὶ ἐν τῷ θρανῷ ὅτι ἐνὶ ἁμαρτωλῷ
 8 μετανοῶντι, ἢ ὅτι ἐννενηκονταεπτά δικαίους, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσιν μετανοίας. Ἡ τίς
 9 γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, εἰάν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, ἐχὶ ἀπὲρ λύχνον, καὶ σαροῖ
 10 οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεσθαι ἐνώπιον τοῦ ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ ὅτι ἐνὶ ἁμαρτωλῷ με-
 11 τανοῶντι. Εἶπε δὲ ὁ ἄνθρωπος τις εἶχε δύο οὐκίας. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πα-
 τρί·

πορεύεται ἐπὶ] ἀπελθὼν D.

ἕως] + δ' A. 1. 9. 37. 40. 53. 56. 59. 60. 63. 69. 71. 86. 91. Evang. 24. Basilian. 5. ἐπιστάσαν] — 1. τιθῶν 28. αὐτοῦ] αὐτὸ DK 1. 28. 42. 46. 49. 51. 56. 61. 62. 69. 83. Evang. 24.

οἶκον] + αὐτοῦ 10. 11. 27. 58. 61. Versio Syra. Theophylactus.

συγκαλεῖ] συγκαλεῖται D. 1. 12. 16. 63. 69. 71. 72. 74. 86. Basilian. Selen. H. 25. Methodius. prob. J. Millio prol. 729: αὐτοῖς] — Veri. Corp. Basilian. Sel. 7. λέγω] + δὲ D 12. Evang. 3.

ὅτι] + χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον 106. Versio Syra posterior. ἔσαι] γίνεσθαι 28.

ἐπὶ poterius] + τοῖς 3.

ἔχουσι] ἔχουσιν 1.

δραχμὰς] δραχμὰς A. 3.

δέκα] — 1.

δραχμὴν] δραχμὴν 16. 37. 69. δραχμὴν A.

μίαν] + αὐτῶν Versio Vulg. Corp. Syr.

ab ἐπιμελῶς ad αὐτὸν comm. 20.] — E sed adscriptis alia manus ὅτε] — DL 69. οὐ 46.

εὗρη] εὗρη 69. Editi] Coptici, Erasmi, Bogardi. 9. συγκαλεῖται] συγκαλεῖ L 53. 57. 60. 63. 67. 69 91. Ev. 24:

φίλους καὶ τὰς γείτονας] γείτονας καὶ φίλους D.

συγχαρήτε] συγχαρήτε 70.

δραχμὴν] δραχμὴν A.

γίνεσθαι] ἔσαι D. 69. Versio Vulg. Syr. Armén.

τῶν ἀγγέλων] — 49. 71. Marcion.

11. εἶπεν δὲ] — E 69. + αὐτοῖς πάλιν ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. Marcion omnia ad finem capituli deleuit Epiph. teste.

ἀπολωλός] + ζητεῖ D Codices Latini.

5. ἐπιστάσαν] — 1. τιθῶν 28. αὐτοῦ] αὐτὸ DK 1. 28. 42. 46. 49. 51. 56. 61. 62. 69. 83. Evang. 24.

οἶκον] + αὐτοῦ 10. 11. 27. 58. 61. Versio Syra. Theophylactus.

συγκαλεῖ] συγκαλεῖται D. 1. 12. 16. 63. 69. 71. 72. 74. 86. Basilian. Selen. H. 25. Methodius. prob. J. Millio prol. 729: αὐτοῖς] — Veri. Corp. Basilian. Sel. 7. λέγω] + δὲ D 12. Evang. 3.

ὅτι] + χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον 106. Versio Syra posterior. ἔσαι] γίνεσθαι 28.

ἐπὶ poterius] + τοῖς 3.

ἔχουσι] ἔχουσιν 1.

δραχμὰς] δραχμὰς A. 3.

δέκα] — 1.

δραχμὴν] δραχμὴν 16. 37. 69. δραχμὴν A.

μίαν] + αὐτῶν Versio Vulg. Corp. Syr.

ab ἐπιμελῶς ad αὐτὸν comm. 20.] — E sed adscriptis alia manus ὅτε] — DL 69. οὐ 46.

εὗρη] εὗρη 69. Editi] Coptici, Erasmi, Bogardi. 9. συγκαλεῖται] συγκαλεῖ L 53. 57. 60. 63. 67. 69 91. Ev. 24:

φίλους καὶ τὰς γείτονας] γείτονας καὶ φίλους D.

συγχαρήτε] συγχαρήτε 70.

δραχμὴν] δραχμὴν A.

γίνεσθαι] ἔσαι D. 69. Versio Vulg. Syr. Armén.

τῶν ἀγγέλων] — 49. 71. Marcion.

11. εἶπεν δὲ] — E 69. + αὐτοῖς πάλιν ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. Marcion omnia ad finem capituli deleuit Epiph. teste.

his nisi numinum cura remanebat. Plinius Ep. X. 20. omnibus advocacionibus — renuntiavi, ut toto animo delegato mihi officio vacarem.

35. Atheneus VI. p. 248. B. Μένεινδρος δὲ τὸν ἄρχοντα, καὶ μὴ τὴν τρεφόμενον σιτόκερον εἶρκεν ἐν θρασυ-
 λείῳ ἔτῳ; ἀνὴρ πᾶντα μέλλων, σιτόκερος, ἄθλιος,
 ἄρχων εἰς γῆν.

κορρίαν] Arrian. Epictet. I. 19. ἐπὶ τῷ κορρίανος ἀποβληθῆναι. supra XIII. 8. Psal. LXXXIII. 1. Heb. VI. 7. 8. X. 26.

1. Cum varios haberet auditores Christus, mar-
 res, feminas, juniores, iis parabolas accommodat:
 de pastore, de muliere frugis, de filio prodigo.

2. προσδέχεται] Thucyd. IV. 106. προσεδέξαντο,
 ἐφ' οἷς ἐκίρκε. Schol. τὴν Ερασίδαν Aristoph. Equit.
 735. τὰς μὲν καλῶντες κίρκεν οὐ προσδέχει. Dicitur
 de his, qui recipiuntur ut amici. Ro. XVI. 2.
 Demosth. ἐρωτικὸς τῶν συμβουλευόντων, ὡς οὐ χρὴ τὰς τῶν
 τυχεύων ὁμιλίαις προσδέχεσθαι.

3. 1. Sam. XVII. 28.

5. Esaj. XL. 11 Calpurnii Ecl. V. Te quoque
 non pudeat, cum ferus ovilia vives, si qua jacebit
 ovis partu resoluta recenti, Hanc humeris portare
 tuis, natosque parenti Ferre sinu tremulos, &
 nondum stare paratos. Apollon. Arg. I. 738. ἐπω-
 μαδον ἔρταζεν. Schol. κατὰ τὰς ἄμους ἐβάσταζεν, ἐπὶ τῶν
 ἁμῶν ἦρκεν, ita Moses hoedum Jethronis Schemoth R.
 II. tu lassus es, fustulit eum in humerum suum, &
 ivit: dixit Deus S. B. est tibi misericordia ad du-
 cendam pecudem carnis & sanguinis, ita per vi-
 tam tuam tu pascis gregem meum, Israël. in
 Ex. III. 1. Bava Kama f. 79. 2. Thanebuma p.
 9. 1. R. Jochanan f. Saccai dixit, veni & vide,

quomodo Deus S. B. parcat honori creaturarum,
 etiam circa furem. Bos qui ambulat pedibus suis
 quintuplo compensabitur, ovis vero, quam impos-
 nit humero, quadruplo. & Mechilta in Ex. XXII. 1.

7. Mechilta in Ex. XV. 1. non erat laetitia com-
 ram eo וְנִינְיָ לְפָנָיו הָיָה לָהּ super laetitiam im-
 piorum: si super morte impiorum non est gau-
 dium in excelso, quanto minus super iustis, quo-
 ram unus universo mundo aequiparatur S. D. ju-
 stus fundabit mundum. Prov. X. 25.

8. Thomas. δραχμή, οὐ δραχμή. Eustathius ad II,
 γ. p. 319, 47. ἡ δραχμή τὴν ἑξ ὀβολοῖς, ἐξ
 ἀρχαίας χρήσεως, ὡς καὶ αὐτὸ προσηύχεται, ἔλαχε τοῖς αὐτοῖς
 κλήσεως, τοσούτων γὰρ ὀβολῶν εἶχε τότε ἡ χεὶρ ἐπιδράτ-
 τισθαι, ὡς ἴσους καὶ Πλάταρχος.

Theophrast. Char. X. τῆς γυναικὸς ἀποβαλέσης τρι-
 χαλκον, οἷος μεταφέρειν τὰ σκεύη, καὶ τὰς κλῖνας, καὶ
 τὰς κιβωτὰς, καὶ διφᾶν τὰ καλύμματα. Schir R. I.
 1. R. Pinchas f. Jair exponit, Prov. II. 4. si
 sapientiam quaesieris ut argentum i. e. si quaesi-
 veris res legis ut thesauros absconditos. Res si-
 milis est homini, qui si perdat solidum aut or-
 namentum aliquod in domo sua, accendit ali-
 quot faces, donec inveniat: quod si ita pro re-
 bus hujus mundi, quanto magis pro rebus mun-
 di futuri?

9. Aristenact. I. 5. πανηγύριος — τελεμνίης —
 χαριθίμος ἐπ' εὐαχίαν συνεκαλεῖτο τὰς φίλους. Pollux I.
 8. συναγαγεῖν συμπόσιον, συγκαλεῖσθαι. καὶ κληθῆναι ἐπὶ
 δεῖπνον. 12. οἱ δὲ συγκαληθέντες — σύγκλητοι, κλητοί,
 σύνδευτοι.

Juvenal. VIII. 29. Schol. Populus Aegypti in-
 vento Ofiride dixit: εὐρήκαμεν, συγχαίρωμεν.

τρί· Πάτερ, δὸς μοι τὸ ὑπεβάλλον μέρος τῆς ἐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸ βίον. Καὶ 12
μετ' ἐπολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερός υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χάραν 13
μακρὰν· καὶ ἐκεῖ διασκορπίσεν τὴν ἐσίαν αὐτῆς, ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντ' οὖν αὐτῆς 14
πάν-

12. πᾶσι] — 106.

οὐσίας] + με 60. + σς Versio Syn prior & posterior cum asterisco. € posterior] ὁ δὲ AL Versio Corr.

βίον] + αὐτῆς Versio Goth. Syr.

καὶ ἐκεῖ] καὶ ἐκεῖ D 69.

καὶ 12.

14. δὲ] — 71.

ισχυρὲς] ισχυρὰ

ἐπιβάλλον] + μοι D. 64. Versio Vulg. Syr.

ἐπιβάλλον] + μοι D. 64. Versio Vulg. Syr.

13. μετ' οὐ] οὐ μὲν D.

ἅπαντα] πάντα D.

τὴν οὐσίαν αὐτῆς] αὐτῆς τὴν βίον D.

ADL 1.

χάραν] πόλιν 40. 53. 63.

12. τὸ ἐπιβάλλον] *Glossar.* portio, τὸ ἐπιβάλλον μέρος. *Competens*, τὸ ἐπιβάλλον. *Dent.* XXI. 16. *Philo* de V. Mos. III. T. 2. p. 157, 35. κατὰ τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστω μέρος. *M. Antonin.* V. 15. ἔδεν τῶν ρητέων ἀνθρώπων, ὁ ἀνθρώπων, καθὼς ἀνθρώπος, ἐκ ἐπιβάλλει. VII. 7. πρόκειται γὰρ σοι ἐνεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον ὡς στρατιώτῃ ἐν τοῖς τοῖς. X. 25. νόμος νέμων, ὅσα ἐκάστω ἐπιβάλλει. *Demosth.* de Corona τὴς γὰρ ἐλλήνων, ἢ τίς βαρβαρῶν οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῇ παρόντι πεπειράται κακῶς; — τὸ προσκρῖσαι, καὶ μὴ παντ' ὡς ἡδεύμεν ἡμῖν συμβῆναι τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετελαθῆναι νομίζω τὴν πόλιν. — μέρος ἐπιβάλλει βλασφημίας ἐκάστω. *Herodot.* IV. 115. εἰ βέλτε γυναικας ἔχον ἡμᾶς — ἐλθόντες παρὰ τὰς τοκίας ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος — ἐπιέθοντο, καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεανῆσκα. ἐπεὶ τε ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον. *Aristot.* *Republ.* III. 6. καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον συνάγει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἐκάστω τῶν ζῶν καλῶς. *Aristides* de Concord. *Rhod.* p. 565. τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος. *Diodorus* S. I. 1. πρόνοια — τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστω — μερίζουσα. *Dio* LIII. p. 336. καὶ τὰς φακέλους τῶν ῥάβδων τῇ Ἀγρίππῃ — κατὰ τὸ ἐπιβάλλον παρίδων. *Lucian.* *Navig.* 16. διελόμενοι τετραχῇ τὴν ὁδὸν κατὰ τὰς ἐπιβάλλοντας ἐκάστω ἐκάστω. 46. καὶ τοῖς ἐμοὶ ἐπιβάλλουσι ε. ἐκάστω κατεχρήσατο. *Dionys.* *Hal.* IV. 19. τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστω λόγῳ ἐκέλευσε παρέχειν ἕκαστον λόγον. VIII. 76. τὸ ἐπιβάλλον ἐκάστω κατὰ τὰς ὁμολογίας ὑπάρχειν μέρος. *Dio Chrys.* XLVI. p. 519. C. οὐδέτω μὲν καὶ νῦν τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος τῶν χρεῶν διαλέλυνται. *Jamblich.* V. *Pythag.* 18. μεταδίδου τῶν ἐπιβαλλόντων λόγον ἐκάστω τὴν προσήκουσαν μοῖραν. *Philo* de M. Opificio T. 1. p. 5, 26. εἰ μὴ διεμετρήσε το σκευησάμενος εὐαριμένως τῷ ἐκάστω ἐπιβάλλον. *Eurip.* *Phoeniss.* 606. Schol. τῷ ἐπιβάλλοντος σοι μέρος κεκτημένος τὸ περισσώτερον.

ἐσίας] *Porphyr.* de Abstin. IV. 14. ἐξίστανται πάσης τῆς ἄλλης οὐσίας. *Aristoph.* *Plut.* 754. ὅσοι δ' ἐπλάτυν, οὐσίαν τ' εἶχον συκὴν, ἐκ ἐκ δικαίως τὸν βίον κεκτημένοι — ἐγὼ ἰκανὴν οὐσίαν παρὰ τῷ πατρὶος λαβὼν. *Demosth.* a. Phaen. ὡμοσε τὴν ἀπόφαρσιν δέναι μοι τῆς ἐσίας. διεῖλεν] *Thomas.* διενεμάμην, καὶ ἐνεμάμην οὐ διελόμεν. Ἀριστίδης ἐν τῇ πρὸς τὰς βασιλείας ἐπιστολῇ πρὸς δὲ τὰς στρατιώτας τὰς χιτῶνας ἐνέματο. *Hesychius.* διεῖλεν, διαμερίζων, διανέμει.

13. συναγαγὼν] *Plut.* *Caton.* minor. p. 772. C. κληρονομίαν δὲ αὐτῷ προσηγομένην ἀνεψιῷ κάτανος p. τολάντων, εἰς ἀργύριον συναγαγὼν. *Quintilian.* D. V. Cunctas facultates in pretia collegi.

μακρὰν] *Artemidor.* V. 14. ἀπεδήμησι μακρὰν ἀποδημίαν. *Plut.* *Cam.* p. 129. F. τὴν πολιορκίαν μακρὰν μὲν ὄσαν. *Luc.* p. 501. A. τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ τὰ μὲν περὶ διὰ — διδόντος τὴν δ' ὀρεῖν ὀκνῶντος προίεται, μακρὰν καὶ ὑλῶδη καὶ δύσβατον ὄσαν. *1. Reg.* VIII. 46. 2 *Chron.* VI. 36.

ἀσώτως] *Prodigum* *Jureconsulti* in l. XXVII. 10. 1. ff de curatoribus furiosis dandis definiunt eum, qui neque tempus neque finem expensarum habeat,

sed bona sua dilacerando & dissipando profundit. inf. XVI. 1. *Artemid.* II. 31. ἐπιδοῦσαι δὲ δημοσίας ἐπιδοῦσαι παρ' αὐτῶν τοῖς μὲν νοσσοῖσι θάνατον προκαλοῦν καὶ τῆς οὐσίας σκορπισμὸν καὶ διάλυσιν. *Pollux* III. 117. ἀσώτως — ρίπτων τὰ χρήματα, κατεδωκώς τὰ πατρίαν, καταναλίσκων — καταποροκοπῶν. *Plut.* περὶ ἀοργησίας. p. 461. A. τῶν ἀσώτων ταῖς οἰκίαις προσίοντες, αὐλητρίδος ἀκούοντες, καὶ σπαράγματα εὐφάνων, καὶ κραιπαλῶντας ὀρῶμεν. *Cic.* de fin. B. & M. II. 8. Nolim enim mihi fingere afotos, ut soletis, qui in mensam vomant, & qui de convivii aufertantur, crudique postridie se rursus ingurgient, qui solem, ut ajunt, nec occidentem unquam viderint nec orientem; qui consumtis patrimonii egeant, nemo nostrum istius generis afotos jucunde putat vivere: mundos, elegantes, optimis cocis, pistoriibus, piscatoribus, aucupio, venatione, his omnibus exquisitis, virantes crudritatem, quibus Vinum Defusum e pleno fid hir siphon ut ait Lucilius, cui nihil demisit Jus & facculus abstulerit, adhibentes ludos & quae sequuntur illa, quibus detractis Epicurus clamat se nescire, quid sit bonum: addunt etiam formosi pueri, qui minitrent: respondet his vestis, argentum, Corinthium, locus ipse, aedificium. Hos ego afotos bene vivere ac beate nunquam dixerim. *Athenaeus* IV. p. 165. D. ἀσώτως μὲν γὰρ οἶδα διαβόητας, ἕνα μὲν, ὃ μνημονεύει Ἀλέξιος ἐν κνιδίᾳ. Διόδωρος, ἐπιτίρπιτος ἐν ἔτεσι δύο σφαῖρας ἀπέδειξε τὴν πατρίαν ἐσίαν, ἕως ἰταμῶς ἅπαντα κατεμασῆσατο. p. 167. C. ζῆν μὴ κορμῶς, ἀλλ' ἀσώτως. p. 168. E. πάντα γὰρ ἀνήλασε τὰ πατρίαν εἰς ἀσωτίαν. XI. p. 487. A. ἀπὸ τῶν ἐς τὰς μέλας καὶ τὰς ἀσωτίας πολλὰ ἀναλίσκοντων. *Herodian.* II. 5. 1. ἐντε ἀσωτίας καὶ κραιπάλαις. *Isocrat.* de Antidosi. μῦτε παιδάσιν ἀσώτως, μὴ δ' ὀλιγώρας πρὸς χρήματα διακεκμηένες. *Aristot.* *Nicomach.* IV. 1. 2. 3. τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρουσι ἐνὸς συμπλέκοντες τοῖς ἀκολάστοις. Τὰς γὰρ ἀκράτους καὶ εἰς ἀκολασίαν παταγῆρας ἀσώτως καλεῖται. διὸ καὶ φαυλότατοι δοκῶσιν εἶναι, πολλὰς γὰρ ἄρα κακίας ἔχουσιν. Οὐ δὲ οἰκίαις προσηγορεύονται, βέλτεται γὰρ ἀσώτως εἶναι ὃ ἐν τι κακῶν ἔχων, τὸ φθεῖναι τὴν ἐσίαν — ἢ μὲν ἐν ἀσωτίᾳ τῷ διδοῦναι καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει — ταχέως γὰρ ἐπιλείπει ἢ ἐσὶ τὰς διδόντας ἰδιώτας, ὅπερ καὶ δοκῶσιν ἀσώτοι εἶναι, — ὅγε τοῖστος — εὐδαίμων — ἐστὶ καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, καὶ ὑπὸ τῆς ἀπειρίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύναται ἐλθεῖν — ἀκόλαστοι αὐτῶν εἰς πολλοὶ — διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸ καλὸν ζῆν πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. *Athenaeus* VIII. p. 359. C. ὁ δὲ παρὰ Μνησιμάρχῳ ἐν τῷ ὁμιονύμῳ δράματι δύσκολος, Φιλάργυρος ὢν σφόδρα, πρὸς τὸν ἀσωτενόμενον νεανίσκον φησὶν. *Dionys.* *Hal.* de Orator. Antiq. ταῖς τῶν ἀσώτων καὶ κακοδαίμωνων οἰκίαις, ἀσπερ γὰρ ἐν ἐκείναις ἢ μὲν ἐλευθέραι καὶ σῶφρον γαμετὴ κἀνταῖ, μνηστὴς ὄσα τῶν αὐτῆς κυρία ἰταίρα δὲ τὴς ἄφρων ἐπ' ὀλίγω τῷ βίῳ παρῶσα πάσης ἀξιοῖ τῆς ἐσίας ἀρχὴν σκυβαλίζουσα καὶ δεδιζομένη τὴν ἰτίαν. *Dio Chrys.* XX. p. 262. D. οἱ ἀσώτοι τῶν χρημάτων ἐκ αὐτῶν δύναται ἀποδοῦναι λόγον, πρὸς ὅτι ἀνηλεῶς

15 πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς χεῖρ' τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑπερεῖλαι. Καὶ
 16 τῷ βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτῷ ἀπὸ τῆς κερατίων, ὧν ἡ-
 οδία

ἔφατο] + τῇ AM 3. 9. 44. 65. 70. 72. 73. Evang. 20. Nyssenus in Ecclesiast. 1. 5. probante Bengelio.

15. τοὺς ἀγρὺς] τὸ ἄγρον 60.

16. καὶ ἐπεθύμει] καπέθυμει D. a prima manu.

γεμίσαι] χορτασθῆναι DL 1. 13. 69. 94. Versio Copt. Codices Latini. Titus Bostr. Chrysof. T. V. 112.

τὴν κοιλίαν αὐτῷ] — 69.

αὐτῷ] — D 34. Versio Syr.

ἐπεθύμει δὲ G. 16.

ἀπὸ] ἐκ DL 1. 69. 94. Versio Copt. Titus.

τὴν ἑκαστὴν αὐτῶν φαίνεται δ' ὁμοίως ἀνηλωμένα πᾶν συχρὰ
 χρήματα. Sextus Empir. Hypoth. I. 33. ὁ ἄσματος πει-
 θεται τῷ διαπαντῶς βίῃν ἀξιοῦντι. a. Logic. II. 202. ἐκ
 πλεονεξίας πάντα γινώσκει κοινὸν ἐστὶ καὶ τῷ ἡστυαῖσθαι, καὶ
 τῷ κατὰ θάλασσαν ἐπαικίαι, καὶ τῷ φίλοις μεταδιδω-
 κέναι. Suidas in ἐτελὴς ex Menandro. Ἐγὼ δ' ἀνόητος
 ἐτελὴς ὑπερβολῇ· ὁ δ' ἄσματος ἐστὶ πολυτελὴς θρασὺς εὐφώ-
 δης. Eustath. in Od. ζ. p. 250. 30. πειταικταί τινι
 πᾶσι· εἰς ἄσματος βραχυλίκα τὸ χαρίδης ὁ μικρὸς ἐν πένθ'
 ἡμέραις σφαίραν ἐποίησε τὴν πατρῶν οὐσίαν. Glossarium.
 belluo, ἄσματος, καταφαγᾶς. Diogenes L Epicuro
 X. 142. τὰ ποιητικὰ τῶν περὶ τῆς ἁσάτης ἡδονῶν. Cic.
 de Fin B. & M. II. 7. quae sunt luxuriosius effi-
 cientia voluptatem. A. Gell. VII. 11. Et nequam
 hominem nihili neque rei, neque frugis bonae,
 quod genus Graeci fere ἄσματος ἢ ἀκόλαστοι ἢ ἀχρεῖον
 ἢ κακὸν τρόπον, ἢ μιανόν dicent. Lexicon Cyrilli. ἄσ-
 ματος, ganearius, lascivus, luxuriosus, prodigus, pro-
 fusus, sumtuosus, belluo, exoletus, balatro. A.
 Gellius X. 17. Sumtum ἄσματος τε & popinationem
 adolescentis filii. Hesychius. ἄσματος, αἰσχρῶς, ἀπλή-
 σως. Pollux VI. 188. ἀκόλασταί, πορνοβοσκῶν —
 ἐταίραις συμβίει. ζῶν — ἐν ἁσμάτοις. Aelian. IV. 23.
 τὸ ἁσμάττεισθαι, καὶ ὁ πρὸς ἡδονῇ βίος εἰς ἀπορίαν περιέ-
 ρησεν. Simplicius in Epictet. 39. οἱ ἁσματος ἐνδείξει ὄν-
 τες πειστέροι τῶν προσαιτῶντων εἰσὶν. Lucian. in Abdi-
 cato 21. τί τῶν πάντων αἰτία; — τίνας πότους ἀκαί-
 ρως, τίνας κόμους ἑγκαλεῖς; τίς ἁσμάτις; τίς πορνοβόσκος
 ὕβρις; τίς ἡττάσας; εἰς εἰς. Καὶ μὴ ταῦτά ἐστιν ἐφ'
 οἷς μάλιστα ὁ νόμος ἀποκρηρῆναι ἐφήσιν. Plut. de Adul.
 & Amici discr. p. 55. C. τῷ φίλῳ τὸν υἱὸν ἁσματος
 ὄντα καὶ ἄτακτον ἀποκλείων καὶ μὴ προσαγορεύειν ἰσχυφρό-
 νισι. Lucian. pro Imag. 14. ἐκ τῷ τῶς φειδομένης ἁ-
 σματος — ἀπαπέφηναι. Diogenes L. Epicur. X. 8.
 ἀριστοτέλῃ ἁσματος, καταφρονέοντα τὴν πατρῶν οὐσίαν
 στρατεύσθαι. Diogene VI. 47. Διασάμενος ἐπὶ ἁσμάτι
 οἰκία ἐπιγεγραμμένον πᾶσμος, ἦδεν, εἶπεν, ὅτι ἔγω κραι-
 παλῶσα ῥαδίως ἐξιμίσεις τὸν κεκτημένον. Sophocl. Ajax.
 Flagellif. 190. σχ. κυρίως δὲ ἁσματος, ὁ τὸν πατρῶν
 κακῶς διαπαισῆας κληρὸν. Lucianus Vit. Auct. 12. κω-
 μᾶσαι μετ' αὐλητρίδος ἐπιτήδειος ἐρῶντι καὶ ἁσμάτι δει-
 σπότῃ. de merc. cond. 20. ἀρκεῖν ἐν νομίζῳ, εἰ μὴ πᾶ-
 ν ἁσματος εἶ.

14. διαπαντῶς] Hesychius. διαπαντῶς, πάντα
 διαπαντῶν. Suidas. διαπαντῶν, οὐ τὸ ἀπλῶς ἀναλίσκειν, ἀλ-
 λά τὸ λαμπρῶς ζῆν, καὶ σπαθᾶν, καὶ διαπαντῶν τὴν ἐστίαν.
 λιμὸς ἰσχυρὸς] Thysand. III. 85. λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο
 ἐν τῇ πόλει. Plut. Lycandr. p. 440. C. λιμὸν ἰσχυρόν.
 Aelian. A. N. III. 1. ὅταν αὐτοῖς ἀπαντήσῃ ἀθρία, καὶ
 λιμὸς αὐτῶν ἰσχυρὸς περιλάβῃ. Xiphilinus in Claudio.
 λιμὸς δὲ ἰσχυρὸς γενομένης. Herodot. I. 22. σιτοδμήν ἦναι
 ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῃ.

15. πολιτῶν] Aristoteles de Rep. III. 1. τίς μὲν
 ἦν ἐστὶν πολίτης ἐκ τῶτων φανερὸν, ὃ γὰρ ἐξ ἐστῆς κοινωνεῖν
 ἀρχῆς βουλευτικῆς ἢ κριτικῆς, πολίτην ἢ δὲ λέγοντον εἶναι ταύ-
 της τῆς πόλεως. 5. λέγεται μάλιστα πολίτης ὁ μετέχων
 τῶν τιμῶν.

ἐκολλήθη] Athen. X. p. 452. C. Ἄνδρ' αἰδοῦντο πρὸς
 χαλκὸν ἐπ' αἰρί κολλήσαντα, ἔγω συγκολλῶς, ὥς ἐν αἰνιγμα-
 ποίῳ. Aristot. Rhet. III. 2. & Demetrius Phalereus p. 80.
 gryphus de cucurbitula. Plut. quomodo quis sentiat se
 profecisse p. 84. E. συναμύττειν καὶ συγκολλᾶν πρόθυ-
 μοι ὧν ἐαυτῶν. de Amicor. mult. p. 94. D. διὰ μὴ
 ῥαδίως προσδέχεσθαι, μὴδὲ κολλᾶσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

βόσκειν χοίρους] Bereschith R. LXIII. 12. ex Thru-
 mos Hier. 8. extr. Diocletianus rex erat subulcus
 Ptolemaide, & cum ordo Rabbini descenderet,
 exhibant pueri, & percutiebant eum: postea factus
 est Rex. — Dixit eis: vos contempsistis Regem:
 Responderunt ei: Diocletianum subulcum con-
 tempsimus, verum Diocletiano regi subiecti sumus.
 Menachoth f. 64. 2. Martialis X. 11. Dispeream,
 si tu Pyladi praeberere matellam Dignus es aut por-
 cos pascere Perithoi. Sota f. 49. 2. Bava Kama f.
 82. 2. tempore Aristobuli & Hyrcani fratrum As-
 monaeorum dixerunt: Maledictus sit homo qui alit
 porcos. Hierof. Schekalim III. 3. Berachoth . . facies
 tuae similes videntur nutritibus porcos & mu-
 tuantibus ad usuram. Dixi ei: per fidem meam am-
 bo illa mihi per legem vetantur. Nedarim f. 49. 2.
 Kobel. R. VIII. 1. R. Juda f. Elai — egone
 subulcus, cum sit vetitum Israelitae alere porcos?
 Hinc tradiderunt, ne nutriet vir porcos in ullo loco.

16. κερατίων] Galenus de facult. aliment. II. τὰ
 κεράτια, διὰ τῆς γράμματος λεγομένης τε καὶ γραφομέ-
 νης τῆς τρίτης συλλαβῆς, οὐδὲν ἴσκει τοῖς διὰ τῆς σ. κερα-
 τίοις. Ἐστὶ δὲ ἰδιόσημα κακὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐξ ἀνάγκης
 δὲ καὶ δύσπεπτος — ὅς' ἄρμεινον ἦν αὐτὰ μὴδὲ κομι-
 ζέσθαι πρὸς ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀνατολικῶν χωρίων, ἐν οἷς γινώ-
 σται. Dioscorides κεράτια χλωρὰ μὲν λαμβανόμενα
 κακὸς ἐμάχα τυγχάνει. Plinius H. N. XXIII. 29. Sili-
 quae recentes stomacho inutiles. XV. 34. in fili-
 quis vero quod manditur, quid nisi lignum est?
 Hesychius κεραῖα, τὸ δένδρον, ἢ συκὴ αἰγυπτία. & συ-
 κὴ αἰγυπτία, ἢ λεγομένη κεραῖα, τὸ δένδρον. Plinius H.
 N. XV. 25. de castaneis. Caetera suum pabulo gi-
 gnuntur, scrupulosa corticis infra nucleos quoque
 ruminatione. 26. Haud procul abesse videantur &
 praedulces filiquae, nisi quod in iis cortex ipse
 manditur. Interpres Syrus vertit **carobba**, de
 quibus Autor Arabi apud S. Bochartum. fructus
 ejus ruber, mali saporis, nec comeditur nisi in
 summa penuria. Maimonid. de Jubilaeo V. 18. Si-
 liquae instar catenarum demittunt fructum VII. 16.
 folia non decidunt. & 22. si quis filiquas condie-
 rit vino. Berachoth f. 17. 2. Taanith f. 24. 2. sin-
 gulis diebus venit vox ex monte Horeb & di-
 xit: Totus mundus cibatur propter filium meum
 Chanina; filius autem meus acquiescit in mensu-
 ra una ceratii a Die veneris usque ad diem veneris
 alterum. Taanith. f. 23. 1. R. Jochanan die quo-
 dam abiit per viam, & vidit virum, qui plantabat
 filiquam, **carobba** Dixit ei: quoto anno feret fru-
 ctus? respondit: septuagesimo. Cholin f. 86. 1.

διον οἱ χοῖροι· καὶ ἐδίδε αὐτῷ. Εἰς εἰς δὲ ἐλθὼν, εἶπε· Πόσοι μίῳσι τῷ πα- 17
 τρός μου ὡσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ σπύλλυμαι; Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸ 18
 πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἡμαρion εἰς τὸ ἔρανον, καὶ ἐνώπιον σε· Καὶ ἐκέτι 19
 εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σε· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σε. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς 20
 τὸ πατέρα αὐτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτῷ μακρὰν ἀπέχοντι, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ, καὶ
 ἐσπλαγχνίσθη· καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ, ἡμαρion εἰς τὸ ἔρανον καὶ ἐνώπιον σε, καὶ ἐκέτι εἰμὶ ἄξιος 21
 κλη-

οὐδὲς] + τις 69.

17. εἶπε] ἔφη L. 69.

παραπορεύσομαι] ὡσεύουσιν A. 1. 94. Evang. 2. Titus. Theoph. Cerameus. ἔρτων] ἔρτων 38. Theoph. ἔρως 71.

ἐγὼ δὲ] + ὡς D. 1. 13. 67. 73. Versio Copt. Vulg. Syr. utraque Armen. Aethiop. Arab. Chrysost. T. VII. 419.

541. probante Bengelio.

18. αὐτῷ] — 71.

19. εἶ] — ADEHKL 3. 4. 6. 7. 34. 39. 49. 67. 87. 91. 95. Evang. 5. 7. 17. 20. Versio Vulg. Goth. Copt.

Sax. Hieronymus Damaso. probante Bengelio & Millio prol. 1198.

ἐκίτι] ἐκ 80. Evang. 13. 15. 16. Theophylactus, etiam comm. 21. υἱός σε] σε υἱός D.

20. ἦλθε] ἐπορεύθη Colb. καὶ αὐτῷ αὐτῷ DK 1. 49. 51. 53. 56. 58. 59. 61. 69. 86. 90. 106. Editio Complut. Plantin.

πατήρ αὐτοῦ] πατήρ καὶ αὐτῷ A. ἐσπλαγχνίσθη] ἐσπλαγχνίσθη 3.

ἐπέπεσεν] ἐπέπεσεν D. ἔρτων 1. 48. 51. 52. 59. 64. 67. 69. 74. 80. 86. Evang. 24. Editio Erasmi 1. 2.

Colinaei, Bogardi. Theophylactus.

21. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός] ὁ δὲ υἱός εἶπεν αὐτῷ D. εἶπε δὲ ὁ υἱός αὐτοῦ 1. πάτερ] — K. 63. 64.

2 σε ad σε] — Evang. 17. καὶ postremum] — ADL 1. 6. Versio Vulg. Goth. Copt. Hieronymus Damaso.

υἱός σε] σε υἱός D. + ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σε D. 51. 54. 73. 74. 76. 89. 90. Evang. 13. 15.

Thanchuma p. 258. 1. etiam si nihil aliud haberem quod ederem in terra Israël nisi vilissimas filiquarum, malo. *Schabbath* f. 155. non comminuunt filiquas bestiae. *Horat.* 2. Ep. I. 123. Vivit filiquis & pane secundo. *Strabo* XVII. p. 1177. B. πλιονάζει δὲ ἡ κρατία. Germani arborem vocant: *Buchshornbaum*, fructum vero *Bochshorn* aut *Johannes brot*. *Theophrast.* H. Pl. I. 18. ἡ κερωνία, ἣν τινες καλῶσι συκὴν αἰγυπτίαν. 23. ὥσπερ τῆς ἐν αἰγύπτῳ συκαμίνε, καὶ ταύτην γὰρ φασὶ ἐκ τῆς εὐλίσχης, οἱ μὲν ἐκ τῶν ἀκρεμόνων, ὥσπερ καὶ τῆς κερωνίας, αὕτη γὰρ ἐκ τῶν φέρι ἀλλ' οὐ πολὺν, καλῶσι δὲ κερωνίαν, ἀφ' ἧς τὰ συκα τὰ αἰγυπτία καλῶμενα. IV. 1. ταύτην δὲ [τῇ αἰγυπτίᾳ συκαμίνῃ] παραπλησία καὶ ἣν οἱ Ἴωνες κερωνίαν καλῶσι — ὁ δὲ καρπὸς ἑλλοβος, ὃν καλῶσι τινες αἰγυπτίαν σῦκον διημερτηκίτις, οὐ γινέται γὰρ ὅλως περὶ αἰγύπτου. ἀλλὰ περὶ Συρίαν. *Vajikra* R. XIII. f. 156. 4. Necesse est, ut Judaeus edat filiquas, sic enim ager poenitentiam. *Persius* III. 55. Siliquis & grandi pasta polenta. *Maaseroth Hier.* 3. filiquae sunt cibus bestiarum. *Juvenal.* XI. 58. Sch. nam proprie filiqua est, qua legumina continentur. *Columella* VII. 9. Graecae filiquae sunt pabulum suum. & V. 10. quam quidam κερῶτιοι vocant.

ἐπιθύμει] *Libanius* Epist. 43. ἐσφάττει μὲν ἐκείνης ἐπιθυμῶν, φεύγων δὲ ἐκείνην ἐπιθύμει σωθῆναι. *Dio* LIII. ὁ καὶ σαρ ἐπιθύμει μὲν ἐσχυρῶς βρώμικος ὀνομασθῆναι, αἰσθόμενος δὲ ὅτι ὑποπτεύεται ἐκ τῆς βασιλείας ἐπιθυμῶν.

οἱ χοῖροι] *Horat.* Epist. I. 7. 19. Haec porcis hodie comedenda relinques. Prodigus & stultus donat, quae spernit & odit. *Anthol.* II. 17. 1. καὶ τῶν πέμψαντα αὐτῷ ἰσχυράς. βρώματά μοι χοίρων συνικ-
 ρόμενα προέθηκας ἐξῆς, διψαλέων κυρτόθεν ἐρχομένων. ἀλλ' εἰμὶ συκαθίντα μαθὼν ἢ σφαζόν ἐτοίμως, ἢ σβίσσον ἐκ διψῆς νάματι τῷ κυρτῷ.

17. καὶ αὐτὸν ἐλθὼν] *Arrian.* Epictet. III. 1. ὅταν καὶ σιαυτὸν ἐλθῃς. *Horatius* Ep. II. 2. 136. Hic, ubi cognatorum opibus curisque refectus, Expulit eleboro morbum, bilemque meraco, & redit ad se se. *Lucretius* IV. 1016. Exterrentur, & ex somno quasi mentibu capti Vix ad se redeunt. 994. Donec discussis redeant erroribus ad se. *Donatus*

in Terent. Andr. III. 5. 16. Redire ad se dicitur qui animam recipit, & sedem mentis. *Seneca* de Benefic. VII. 20. qui ad se nunquam rediturus est. *Hesychius* ἐμπύσθη, ἐν καὶ τῇ ἐγένετο, ἐφρόνησεν. Latini de his dicunt, qui reputantes perperam a se facta eorum poenitentia ducuntur. *Diodorus* S. XIII. 95. τοῖς γὰρ λογισμοῖς καὶ ἐκείνους ἐρχόμενοι.

λιμῷ ἀπόλλυμαι] *Od.* μ. 342. λιμῷ δ' οἰκτιροῖτο θανάτῳ. *Lyfias* c. Andocid. ἔπος ἐν ὃ ταῦτα ποιήσας θανάτῳ τῷ ἀλγίστῳ ἀπώλετο λιμῷ. *Dionys.* Hal. VII. 44. τῷ κακοδαίμονιστάτῃ διαφθέρεισθαι τῶν μορῶν. *Aristoph.* Plut. 1175. ἀπόλλωλ' ὑπὸ λιμοῖο — καὶ ταῦτα τῷ σωτήρος ἐρεῖς ἂν Διὸς. *Pac.* 482. ὑπὸ τῆς λιμῷ ἢ Δι' ἐξολωλότες. *Ezech.* XXXIV. 29 *Dio C.* LXVIII. Thren IV. 9. *Mechilta* in Ex. XVI. 3. Dixit R. Josua f. Koshan non est mors gravior morte per famem. *Sallustius* fragm. Hist. III. fame, miserrima omnium morte, confecistis. *Ammian.* Marcell. XVII. 9. Fame ignavissimo mortis genere tabescentes. *Thucyd.* III. 59. τῷ ἀσπίστῳ ὀλίγωρ λιμῷ τελευτῆσαι. *Livius* XXVII. 44. fame ac frigore, quae miserrima mortis genera sunt.

18. *Bereſchith* R. XXVIII. Cujus merito illi perstant? merito unius gentilis, merito unius coelum timentis. Hinc coelicolae. *Vajikra* R. II. Pf. CXXXV. 20. Timentes dominum. R. Josua f. Levi dixit: hi sunt timentes coelum. R. Israel f. Nachmai dixit: hi sunt profelyti iustitiae. *Sota* IX. 8. excusserunt jugum coelorum, & sibi imposuerunt jugum carnis & sanguinis. *Kobelet* R. IX. 12. R. Asaria & R. Jonathan nomine R. Haggai, nomine R. Isaaei f. Morion nomine R. Chaninae: Est qui peccat in terram, & non peccat in coelum: in coelum, & non in terram: qui vero loquitur lingua mala, peccat in coelum & in terram. S. D. *Psal.* LXXIII. 9. 1. *Macc.* III. 18. IV. 24. *Exod.* X. 16. *Berachoth* f. 3. 2. Ex. XI. 4. dixit Deus, quasi media nocte quid? num dixit S. B. *quasi* media nocte? num est dubium coram Coelo? *Kidduſchin* f. 82. 2. ad extirpandum cultum idolorum, & restituendum cultum coeli loco suo. vid. in *Matth.* XXI. 25.

22 κληθῆναι υἱός σε. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τὰς δούλῃς αὐτῆς Ἐξενέγκατε τὴν πολλὴν τὴν
 πρῶτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς, καὶ ὑποδήματα
 23 εἰς τὰς πόδας· Καὶ ἐνέγκαντες τὸ μύσχον τὸ σιτευτὸν δύσατε· καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν·
 24 Ὅτι ἔτ' ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὗρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐ-
 25 φραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱός αὐτῆς ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ
 26 οἰκίᾳ, ἤκασε συμφωνίας καὶ χορῶν· Καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί
 εἶη

Verſio Syra poſterior, Codices Latini.

αὐτῆς prius] + ταχέας D 13.

Damaſo.

τὴν πολλὴν] πολλὴν AD.

πόδας] + αὐτῆς D. 12. 15. 16. 40. 42. 60. 69. 90. Evang.

23. ἐνέγκαντες] ἐνέγκαντες D.

ἐνέγκαντες 3. 9. 72. 87. 89. 90.

φάγοντες] φάγοντες καὶ D.

ὁ υἱός μου] μου ὁ υἱός A.

καὶ ἀπολωλὼς ἦν] ἦν ἀπολωλὼς AL Colb. Verſio Copt. Hieron. Damaſo.

ἀπολωλὼς ἦν 49. 71. 94. 95. Damascenus i. m. 3. Titus, Theophylactus. probante J. Millio p. 101. 1467.

εὗρέθη] ἄρτι εὗρέθη D. εὗρέθη AE 2. & comm. 32.

25. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε] ἐλθὼν δὲ καὶ ἐγγίσας D.

ἤγγισε] ἤγγισε A. 69.

26. παίδων] + αὐτῆς Editio Erasmi, Colinaei, Stephani 3.

22. δούλῃς] παῖδας i. Codices Latini.

ἐξενέγκατε] ἐξενέγκαντες A.

καὶ prius] — A. Verſio Syr.

5. Verſio Vulg. Geth. Copt. Armen. Syra poſterior. Colb.

58. 61. 67. Editio Erasmi.

ἐξενέγκαντες 74.

μύσχον τὸ σιτευτὸν] σιτευτὸν μύσχον, καὶ D.

24. ἔτ' ὁ υἱός μου] ὁ υἱός μου ἔτ' 69.

εἰ poſterius] — Verſio Syr.

τι] + αὐτῶν 1. 9. 50. 69. 91. τίνα L 16.

20. Festinatio patris in amplexus filii ruentis opponitur tarditati & cunctationi filii. *Heraclides*.

II. I. 498. καὶ γὰρ τε λιταὶ εἰς Διὸς κῆραι μεγάλοι χαλαραί· ῥυσαὶ τε παραβλῶπτες τ' ὀφθαλμοί, ἐν δὲ ταῖς τοῖς ἔπειτα τὸ τῶν ἱκετευόντων σχῆμα διαπέπλασαι, πᾶσα γὰρ ἐν συνείδησις ἀμαρτάνοντος ἀνθρώπου βραδεία, καὶ μόλις οἱ δάκρυοι τοῖς ἱκετευομένοις προσέρχονται, τὴν αἰδῶ κατὰ ῥῆμα [i. βῆμα] μετῴντες· ἔτε μιν ἀτρεμὲς διδόνουσι, ἀλλ' ὅπως τὰς τῶν ὁμιλούντων βολὰς ἀποστέφουσιν. Καὶ μὴν ἔννευ τοῖς πρώτοις ἔδεν γενηθὲς τῶν ἱκετευόντων ἡ διάνοια περιτίθησιν ἔριθος, ἀλλ' ὥχρεα καὶ κατηφῆς, διὰ τῆς πρώτης ὀφείας ἐγκαλεσμένη τὸν ἔλεον. *Similia Phrynæus* habet. *Eustath.* in II. i. p. 674. 34. διὰ τὸ σχολαίῳ ποδὶ καὶ, ὡς οἶον, συνεπιποδισμένους βαίνειν τοὺς λισσομένους. *Gen.* XXXVII. 18. 2. *Sap.* XIV. 33.

Od. ψ. 207. Δακρύσασα δ' ἔπειτα ἰδὺς δράμεν, ἄμφω δὲ χεῖρας Διὶ βάλλ' Ὀδυσσῆϊ, κῆρ δ' ἔκυσ', ἠδὲ προσήδα. *Eustath.* περιπλοκὴν φράζει φιλικήν, ὅταν τις ἐξ ἀποδημίας ἦκοι.

22 πολλὴν τὴν πρῶτην] *Appian.* de B. C. IV. p. 1068. Ἐρῶτον ἀντάσιος ἀνευρὼν περιέβαλε τε τῇ ἀρίστῃ φοινικίδι εὐθὺς. *Jos.* A. XII. 2. 14. δὺς ἐκάστῃ πολλὰς ἀρίστας τρεῖς, καὶ χυστὰ τέλαιντα δύο. *Athenæus* V. p. 197. B. ταύταις δ' ἀμφίταπει ἀλουργεῖς ὑπέστρωτο τῆς πρώτης ἐρέας. e lana præstantissima.

δακτύλιον] *Etymol.* δακτύλιος, ἐπὶ τῆς ἰδῆρας, ἡ δὲ τὸ δακτύλιος ἐφικτὸν εἶναι, ἡ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς προγγυλότητος τῆς σημαντικῆς τῆς σφραγίδος. Ὁ δὲ φορέμενος δακτύλιος ἀπὸ τῆς περὶ τὸν δακτύλον ἵεναι. I. *Macc.* VI. 15. *Gen.* XLI. 43. *Esth.* III. 10. IV. 4. VIII. 2.

23. *Terent.* Heaut. IV. 8. i. Multo omnium nunc me fortunatissimum factum puto esse, gnate, cum te intelligo respicere.

24. *Cic.* post Redit. in Senatu p. 9. Qui me a morte ad vitam, a desperatione ad spem, ab exitio ad salutem revocavit. *Menander* ap. *Eustath.* ἀνθρώπε, πέρυσσι πτωχὸς ἦσθα καὶ νεκρὸς, Νυνὶ δὲ πλετεῖς. I. *Tim.* V. 6.

25. χορῶν] *Dan.* III. 5. 7. *Servius* in *Æn.* I. 499. *Chori* saltantium & cantantium dicuntur. *Donatus* in *Ter.* Tragedia simplex carmen fuit, quod chorus circa aras fumantes nunc spatiat, nunc revolvens gyro cum tibicine concinebat. *Iso-*

crat. Panathen. ὥσπερ χορὸς πρὸ τῆς ἀγῶνης. *Xenophon.* Oeconom. 14. χορὸς, ὅταν μὴν ποιῶσιν ὅτι αὐτὴν τὴν ἑκάστον, παραχὴ τις φαίνεται καὶ δεῖσθαι ἀτεπῆς· ὅταν δὲ τεταγμένως ποιῶσιν, καὶ φθιγγάνται ἅμα, οἱ αὐτοὶ ἔτοι καὶ ἀξιοῦνται δοκῆσαι εἶναι καὶ ἀξιάκτους. *Aristot.* de Rep. III. 3. καὶ χορὸν ὅτε μὴν καμικόν, ὅτε δὲ τραγικόν ἕτερον εἶναι φαμὺν. & 4. ἀνάγκη μὴ ὑἷαν εἶναι τὴν πολιτῶν πάντων ἀρετήν, ὥσπερ ἔδει τῶν χερυτῶν κορυφαίς καὶ παραστάς. 13. ἔτε δὲ χοροδιδασκαλοὶ τὸν μείζον καὶ καλλίον τῶν παιστῶν χορὸν φθειγγόμενοι ἐάσει συγχερεῖν. *Aristides* de Comoed. p. 508. αὐτὸς ὁ χορὸς ἔτα ἀμύσας ἀδῶ. *Athenæus* XIV. p. 615. D. ὀρχησαὶ δύο εἰσὶν ὅντο μετὰ συμφωνίας. 617. C. ἀγανακτεῖν τινας ἐπὶ τῶν τῆς αὐλητικῆς μὴ συναυλεῖν τοῖς χοροῖς — ἀλλὰ τὰς χορὸς συναδελφεῖν τοῖς αὐληταῖς. *Diomedes.* Chorus constabat e VII. Symphoniacis; quando autem chorus canebat, choricis tibiis choraulus artifex concinebat. *Seneca* Herc. Fur. 879. permistæ maribus nurus follemnes agent choros. *Tibullus* I. 3. 43. Omnia ludus habet, cantusque chorosque licentes, — & chorus & cantus. & 37. Ille liquor docuit voces inflectere cantu, Movit & ad certos nescia membra modos. *Horat.* Carm. I. 4. Jam Cytherea chorus ducit Venus. *Æneid.* I. 499. Exercet Diana choros. *Lucian.* ῥήτ. διδ. 21. τὸν χορὸν ἔχον οἰκεῖον καὶ συναδόντα. *Dio Chrys.* O. XLVIII. p. 532. C. καλὸν γὰρ, ὥσπερ ἐν χορῷ τεταγμένως συναδελφεῖν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μέλος. *Libanius* Epist. 294. ὁ τὴν τάξιν λιπὼν, εἰ δὲ βάλει, τὸν χορὸν, ἀδὼν γὰρ μεθ' ἡμῶν καὶ ἐπ' ἄλλον ἦκε χορὸν. O. XIX. p. 501. A. τῶν γὰρ ἀσμάτων ἐπιλαμβάνεται καὶ τῶν χορῶν· τῶν μὲν ὡς ἐκ ἀπὸ σπερδαίων ἔτ' ἀνδρῶν ἔτε γυναικῶν ἠθοισμένους, τῶν δὲ ὡς μαλθακώτερον ἔχοντων, καὶ βλαπτόντων εἰς ἀνδρείαν. ὥσπερ ἐκινῶν τε καὶ ἡμῶν ἐκ αὐτῆς καλλίᾳ μὲν ἰδόντων χορὸν, βελτίᾳ δὲ δεξιαιμένον μέλη. *Sueton.* Calig. 37. Discumbens inter choros ac symphonias. *Senec.* Epist. 12. ad symphoniam canere. *Horatius* A. P. 374. Ut gratas inter mensas symphonia discors offendit. *Cic.* pro Caelio 15. Bajis acta convivia, cantus, symphonias. *Petron.* 28. symphoniacus cum tibiis. *Cic.* pro Mil. 21. Pueri symphoniaci. *Æn.* XI. 737. Aut ubi curva choros indixit tibia Bacchi. *Servius*: curva tibia symphoniacorum. *Dan.* III. 5. 10.

εἴη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. Ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἤκει· καὶ ἔβυσεν ὁ πατήρ σου τὸ μόνον τὸ σπείλον, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὁργίσθη δὲ, καὶ ἐκ ἡθέλεν εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ πατήρ αὐτῆς ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδὲ, τοσαῦτα ἔτη θυλεύω σοι, καὶ ἐδέχθη ἐνὶ οἴκῳ σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ ἐδέχθη ἐδώκας ἔριπον, ἵνα μὴ τὸ φίλῳ μου εὐφρανθῶ. Ὅτε δὲ ὁ υἱός σου ἔστῃ, ὁ καὶ ἀπαγαγὼν σου τὸ βίον μου πορνῶν, ἦλθεν, ἔβυσας αὐτῷ τὸ μόνον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πᾶν ὥλες μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πᾶν τὰ ἐμὰ, σὰ ὅσιν. Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔστῃ νεκρός ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολαλῶς ἦν, καὶ εὐρέθη.

Ελεγε δὲ καὶ πρὸς τὰς μαθητὰς αὐτῆς· Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλῆσι, ὃς εἶχεν οἶκον καὶ οὗτον διεβλήθη αὐτῷ ὡς ἀφισκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς. Καὶ φωνήσας

εἴη ταῦτα] διλείπει τῶτο εἶναι D.
 27. αὐτῷ] — D.
 28. ἡθέλεν] ἡθέλησεν AL 50. 71. 86. Hieronymus Damas. ταῦτα] — 74. a prima manu. 89. τοῦτο K.
 29. εἶπεν] εἶπε ADL. 1. Verſio Syr. Copt. Codices Latini. Hieron. Damas. μόσχον τὸν σιτευτόν] σιτευτὸν μόσχον αὐτῷ D.
 30. παρεκάλει] ἤρατο D. Sed in Verſ. Latina rogabat. Verſio Vulg. coepit rogare. probante J. Millio prol. 426. παρῆλθον] παρῆλθον 53. 89. Theophylactus.
 31. ἐνὶ οἴκῳ σου παρῆλθον] παρῆλθον σου ἐνὶ οἴκῳ σου D. εὐφρανθῶ] ἀρίστη D. Verſio Goth.
 32. ἐμοὶ ἐδέχθη ἐδώκας] ἐδέχθη ἐδώκας μοι D. ἐρίπον] — ἐξ ἀγῶν D.
 33. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου ἔστῃ, ὁ καὶ ἀπαγαγὼν σου τὸν βίον] τῷ δὲ υἱῷ σου τῷ καὶ ἀπαγαγόντι πάλιν D.
 34. σου τὸν βίον] τὸν βίον σου 1. σου τὴν οὐσίαν 47. 56. 58. 61. μὴ] — ADL.
 35. ἦλθεν] ἐλθόντι D. αὐτῷ] — D. μόσχον τὸν σιτευτόν] σιτευτὸν μόσχον DL.
 36. 31. ὁ δὲ] — πατήρ 69. αὐτῷ] — E. τέκνον] — D. Codices Latini.
 37. 32. καὶ χαρῆναι εἶναι] εἶναι καὶ χαρῆναι D. Verſio Syr. χαρῆναι] ἀγαλλιασθῆναι K 42.
 38. εἶναι] εἶναι HL. Codices Latini. ἀνέζησε] ἐζήσε L.
 39. καὶ ἀπολαλῶς ἦν] ἀπολαλῶς D 1. 95. 69. ἐλθόντι] ἐλθόντι AL 106. Evang. 19. Verſio Copt. Theophylactus. Ed.
 40. 53. 64. 69. Antioch. 118. ἀπολαλῶς ἦν] Colb. 52.
 41. 1. καὶ prius] — 64. 69. 87. εὐρέθη] κυρίως A 72. 106.
 42. αὐτοῦ prius] — DL 69. οὗτον] — αὐτὸς 44.

30. *Aristoph.* Nub. 60. ὅπως νῦν τ' ἐγένεθ' υἱὸς ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς τε καὶ τῇ γυναικὶ τ' ἀγαθῇ. *Schol.* οὐ μὴν συναπτόμενον πάντα τὸν εἶχον, ἀλλ' ἀναπαυτέον μέχρι τῆς οὐσίας, εἴτα διασπῶντα χρὴ μετ' ὑποκρίσεως ἐπαγγεῖν οὐτοσί, ὡς ἀχθόμενος αὐτῇ τῇ γυναικί.

ὁ καταφαγὼν] *Cicero* Ep. XI. 21. rem comedere, devorare. *Aeschin.* c. Timarch. εἰ ἔστος πεπόμενος τε, καὶ τὰ πατρῷα κατεδήδοκε, καὶ οὐ μόνον κατέφαγεν, ἀλλ', εἰ ὅσον τ' εἶπῃ, κατέπιε. *Pollux* VI. 20. Αἰσχίνης δὲ καὶ τὴν οὐσίαν, ἔφα, κατέπιε. 39. ὑπερίσως τὰ ὅντα καταβέβρωκε. 38. κατεδήδοκας τὰ πατρῷα. VIII. 45. τὰ πατρῷα κατεδήδοκας. *Libanius* O. XVIII. p. 467. B. καὶ μικρὴν τὴν τιμὴν ἔτασαν αὐτῆς φαγόν. *Athenaeus* IV. p. 166. C. εἰ τις πατρῶν παρολαβὼν γῆν καταφάγοι. D. καταφαγὼν τὴν πατρῶν οὐσίαν. *Od.* O. 12. μὴ τις κατὰ πάντα φάγῃσι κτήματα δασσάμενοι. *Cic.* patrimonium comedere. *Catull.* in Caes. Quid hic potest nisi uncta devorare patrimonia? *Macrobius* Sat. II. 2. Albidium quendam, qui sua bona comedisset. *Aristoph.* Plut. 1138. δοῖς καταφαγεῖν καὶ κρέας. *Anthippus.* μυριάκιον, ἐρωμένην ἔχων, τὴν πατρῶν οὐσίαν κατεσθίει. *Anthol.* III. 12. 34. πάντα φαγεῖσα βίον.

31. *Philo* de Decal. T. 2. p. 200, 40. παῖδων γὰρ ἔδεν ἴδιον ὃ μὴ γούειν ἐστὶ. *Senec.* de benefic. VII. 6. omnia patris sunt, quae in liberorum manu sunt. *Cajus Instit.* I. Tit. 2. acquiritur autem nobis non solum per nosmet ipsos, sed & per eos qui in potestate nostra sunt, sicut filii vel servi. *Euripides* Andromach. 585. Menelaus de Pyrrhi generi sui rebus, ἐκὼν ἐκείνῳ τὰ μᾶλα, τὰ κείνῳ τ' ἐμὰ, π. δ' ἄντ' ἐκ κακῶς δ' οὐ. *Jo.* XVI. 15. XVII. 10. *Act.* II. 34. *Liban.* Epist. 289. μακάριστος οὖν, ὡς ἡ σὴ δύναμις ἐμὴ τε καὶ σὴ. 246. ἀπὸ τῶν χαρίων τῶν ἐμῶν δι' γὰρ ἐκείνῳ τε

ἐμῶν καλεῖν, καὶ ταῦτα σὰ. Δοκεῖ γὰρ μοι νομίζειν ἀδικῶσιν, εἴ τινας ἀπολαύσῃ, ἢ καὶ ἐγὼ.

1. *Hactenus cum Phariseis & scribis collocutus erat XV. 3.* jam sermonem convertit ad discipulos.

διεβλήθη] *Herodot.* V. 35. Μεγακλήθῃ διαβεβλημένος, ἐδόκει τε τὴν βασιλείαν τῆς Μιλήτης ἀναρῆσθαι. *Lucian.* de Calumn. 13. τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλασιν ὡς φαρμακία, τὸν πλάστιον δὲ ὡς τύραννον. *Plato* Epist. Διόνι ἡσθοντο διαβεβλημένοι, ὡς ἐπὶ βασιλεύοντα γινέσθαι τύραννον. *Thucyd.* V. διαβῶντες αὐτὸς, ὡς ἐπὶ ὑγίης ἐν τῷ ἔχρῳσι. IV. 21. μὴ ἐς τὰς συμμάχους διαβληθῶσι. *Schol.* ψ. χθῶσι, μισθῶσι. VIII. 81. ἵνα τῷ Τισσαφέρνη διαβάλλοντο. 109. διαβεβλησθῆναι τε νομίσας αὐτοῖς σφῶδρα. infimulatus, in invidiam adductus est. Non erat dispensator iste conditione servus, ut patet ex comm. 3.

2. 1. *Sam.* II. 24. mirantis: *de te!* quem procuratorem constitui.

οἰκονομεῖν] *Codices Latini:* actum meum ministrare. *Verſio Vulg.* villicare.

3. ἀφαιρεῖται] *Aeschin.* c. Timarch. ζῶντος μὲν αὐτῆς ἀφαιρεῖται τὴν ὄνησιν τῆς παιδοποιίας. *Herodot.* III. 65. δεισας δὲ, μὴ ἀπαρῆται τὴν ἀρχὴν πρὸς τῷ ἀδελφεῷ. *Demoſth.* c. Leptin. ἀφαιρεῖται καὶ Λεονῶντα — τὴν δαρεάν. *Polyaenus* p. 653. βασιλεὺς ἀφαιρεῖται μὲν [1. μὴ] τὴν ἀρχὴν. *Es.* XXII. 19.

Euripid. Rheso 176. κακαὶ γεναργεῖν χεῖρες εὐ τεθραμμένα. *Quintilian.* D. IX. Quid vis porro faciam? a-grestia opera? delicatior, quod a fortuna non didici? *Xenophon* Oecon. 23. ἡ γῆ — εἰ τις αὐτὸν κινεῖ τῷ ζῆντι, εἰ δὲ ἄνθρωποι σκάττοντες τὴν νερὸν ποιοῦν. *Aristophanes* Avib. 1432. τί γὰρ πᾶσι, σκάττειν γὰρ ἐκ ἰπείσας. *Schol.* ἀντὶ τῶν δ' ὀνείων, εἴρηται δὲ παρὰ τῆς

σας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· Τί τῆτο ἀκῶα θεὸς σὲ; ὁ δὲ ἀποκρίθη· ὅτι λόγον ἔχει οἰκονομίας σε· ὅς
 3 ὡς δυνήσῃ ἐτι οἰκονομεῖν. Εἶπε δὲ ἐν ἐαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι-
 4 ρεῖ; ὁ οἰκονομὴν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἔχω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. Ἐγὼν τί ποιήσω, ἵνα
 5 ὅταν μετασθῶ τῇ οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν. Καὶ προσκαλεσάμενος
 6 ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τῶν κυρίων αὐτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ· Πόσον ὀφείλεις τῷ
 7 κυρίῳ μου; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν βάτεις ἐλαίης. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σε τὸ γράμ-
 8 μα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. Ἐπειτα ἑτέρῳ εἶπε· Σὺ δὲ πόσον ὀφεί-
 λεις; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν κόβας σίτης. Καὶ λέγει αὐτῷ· Δέξαι σε τὸ γράμμα, καὶ
 γράψον ὀγδοήκοντα. Καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τὴν ἀδικίαν, ὅτι φρονίμως ἐποίη-
 σεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τῶν αἰῶνων τὰς φρονιμώτερας ὑπὲρ τῶν υἱῶν τῶν φωτῶς εἰς τὴν γενεάν τὴν
 ἐαυ-

ἀσχορπίζων] ἀσχορπίζει 50. σκορπίζων 53. 63. ἀσχορπίσις Evang. 19.
 αὐτοῦ postlerius] αὐτῷ 46. 64. Theophylactius. 2. αὐτὸν] — D 69. Versio Arimen.
 σοῦ postlerius] — ADK 49. 71. 86. probante J. Millio prol. 1471. δυνήσῃ] δύνῃ D 69. Evang. 18. 19.
 3. ὅτι] — 64. τὴν οἰκονομίαν] με τῇ οἰκονομίας K 15. 27. 42. ἀπ' ἐμοῦ] με DKL.
 4. μετασθῶ] μεταστῶ 54. 91. Evang. 14. Editio Complut. αποσθῶ 69. + ἐκ D 1. 60. 69. 71.
 106. Evang. 18. 19. Versio Goth. + ἀπὸ L. 5. προσκαλεσάμενος] + ἀπαιτῶς 28.
 χρεωφειλετῶν] χρεωφειλετῶν ADK 72. τοῦ κυρίου] — 57.
 ἐαυτῷ] αὐτῷ DGM 1. 3. 48. 51. 53. 56. 57. 58. 60. 61. 69. 71. 86. 90. 106. Evang. 19. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi.
 ἔλεγε] εἶπεν K 27. 42. 49. 71. φάλλεις] + ἐν 53. 60. Evang. 19.
 6. βάτεις] κάδους D a prima manu. (κάδους ex emendatione: in Vers. Latina: Siclos) 64. Evang. 4. Versio
 Vulg. βάδους L 36. 40. ex emendatione. 44. 48. 57. 59. 91. Origenes in Matth. XVIII. 23. σ] — 59.
 καὶ εἶπεν] εἶπεν δὲ D. ὁ δὲ εἶπεν AL 38. 69. Versio Copt. Theophylactius. καθίσας] καθίσαι A.
 τὸ γράμμα] τὰ γράμματα DL. Versio Goth. Copt. etiam comm. 7. καθίσας ταχέως] καθίσαι A.
 καθίσας ταχέως] — D. καθίσαι 60. Versio Syra posterior ante ταχέως ponit alterisum.
 7. ἔπειτα] + τῷ 80. εἶτα 80.
 ab εἶπεν ad εἶπεν] — D. at in Vers. Latina: tu autem quantum debes? at ille dixit.
 ὁ δὲ εἶπεν] — 2. καὶ prius] ὁ δὲ D. — L 69. 71. Versio Copt. Syr.
 τὸ γράμμα] τὰ γράμματα D 1. ὁ postlerius] + καθίσας 1. Versio Syr.
 8. ὅτι postlerius] διὸ λεγὼ ἡμῖν D. οἱ] — 73. 80. τὴν postlerius] — 71. Evang. 18.

τῆς παροικίας· περὶ βαδίζων, νῦν γὰρ οὐκ ἐπικάνει. in
 Δαιταλίου ap. Athenae. IV. p. 184. F. ὅτις δ' αὐτὴν
 αὐτοῖς καὶ λύραις κατατίτρημαί χράμενος, εἶτα με σκά-
 πτειν κελύεις. Lucian. Timon. 7. Φεῖ τῆς ἀλλαγῆς ὁ κα-
 λὸς ἐκείνος, ὁ πλοῦσιος, περὶ ὃν οὐ σούτοι φίλοι, καὶ σκα-
 πτῶν οὖν τοιούτοις ἐστὶν, αὐχμηρὸς, ἀθῆλος, καὶ σκαπανεύς
 καὶ μισθωτὸς, ὡς ἔοικεν, οὕτως βαρεῖαν καταφέρειν τὴν δικελ-
 λαν; — 8. διὰ ταῦτα δικελλίτης καὶ διφθίρας, ὡς ὀρεῖς,
 ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄσυ μισθὸν γαργῆ. Eschil. de
 fals. legat. σκάπτειν ἐν ἀμπελουργίᾳ. Pausan. Arcad.
 47. Λακεδαιμονίαν οἱ αἰχμηράτοις τὸ πιδὼν τεταίταις
 ἵσκαπτον. Philo. quod omnis probus liber T. 2. p.
 450, 37. ὃς οὐ βιασθέντες ἐγχειρὼν καὶ τοῖς δολοπρεπι-
 σάτοις ἀναγκάζονται σκάπτοντες, γεωποῦντες.

4. μετασθῶ] Polybius p. 485. τὸν δ' ἀλέξανδρον καὶ
 ταυρίαν μετασθῶμενος ἀπὸ τῆς χρείας ἐσπεδὲ καὶ ταῦ-
 τα καὶ τ' ἄλλα πάντα δι' αὐτῆς καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων
 χειρίζων. p. 559. καὶ μάλιστα — ἐπιστρωμένον τὴν
 ἐμμεῖον μετασθῶσι. Thucyd. V. III. μετασθῶμενοι ἡ-
 μῶς. Schol. Pindar. Pyth. IV. 467. φασιδάσαντες τινες
 ἐν τῇ κυρήνῃ κατὰ τῶν ἀρκισιάνων, βελομένοι αὐτὸν μετασθῶ-
 σαι τῆς ἀρχῆς. Lucian. Ver. Hist. II. 10. ἔτω δὲ με-
 τασθῶμενος ἡμῶς ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐσκέπτετο. Schol. partu.
 in II. θ. 479. Διὸς μετασθῶσαντος τὸν πωτέραν χρόνον τῆς
 βασιλείας. Dio Chrys. II. p. 35. C. ἐκείνῳ ἐκποδὼν ἐ-
 ποιήσατο καὶ μετέστησεν, ὡς οὐκ ἄξιον ὄντα βασιλεύειν.
 Aristides pro IV. viris T. 2. p. 242. ἦν δ' ἔτος ὁ νόμος.
 ἐκίλονεν τὸς ὑπὲρχοντας μεθίσταντες ἐπὶ δέκα — πῶς οὐ
 δεινόν, εἰ, οὗς ἐδ' αὐτοὶ οἱ μεθίσταντες ἔχον αἰτίασσασθαι,
 τῆς αἰτίασμας ἡμεῖς διὰ τῶν μετασθῶσαντος; Aristoph.
 Equit. 397. ἐ μεθίστανται τῶν χρημάτων τῶν παρισκόντων.
 Lucian. Prometh. 4. μετέστησεν αὐτὰ. Piscat. 38. με-
 τάσθῃ πορρωτέρῳ ἔτι. Esaj. XXII. 19. Sir. XL. 29.
 Alf. XIII. 22. Ad artes notas revertitur.

6. βάτεις] 2. Chron. IV. 5. μετράτας Γ. χιλίους Versio

Chald. III. M. bathis aridi, II. M. liquidi. Hieronymus
 in Esaj. V. Decem jugera vinearum facient batum,
 hoc est, tres amphoras, ut capiat decimam partem
 cori batus. & in Ezech. XLV. 14. Josephus A.
 VIII. 2. 9. σίτη μὲν αὐτῶν κατ' ἔτος πεμψαί δυσμυ-
 ρίος κόβας, καὶ τσάτους ἐλαίης βάδους, ὁ δὲ βάδος δύναται
 χαρῆσαι ἑξῆς οὐδ. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οὗς παρῆχον. VIII.
 3. 5. ἐδεχτο δὲ ἡ δάλασσα βάδους Γ. χιλίους XV. 9. 2.
 ὁ δὲ κόβος δύναται μεδύμνος ἀπικῆσι. Eriphanius de pon-
 der. & Menf. βάδον γὰρ ἐρμηνεύεται ἐλαιοτριβεῖον, ἐπὶ
 δὲ ἑξῶν ν. τὸ δὲ μέτρον ἐστὶ τῆς ἐλαιοτριπτῆς ἐργασίας. Scrip-
 tor de Mensuris. in aridis batus constat modis du-
 obus totidemque sextariis. Duo bati metretam fa-
 ciunt, qui sunt sextarii C. Erubin f. 14. 2. Schabbath
 f. 35. 1. Oholoth VIII. 1. XL. fata in liquidis sunt duo
 cori in aridis. Pesachim f. 113. 3. Cabus in terra: &
 non corus in recto. Levit. XXVII. 16. Ezech. XLV.
 11. Lexicon MS. Reg. κόβος, μόδιος l. Bemidbar R.
 XI. dicunt: duo Cori liquidi sunt tres cori aridi.

Γράμμα] Versio Vulg. Cautionem. i. e. Chiro-
 graphum, Syngrapham. Donatus ad Phorm. V. 7.
 Numerationem pecuniae antecedit scriptura. Horatius
 2. Sat. III. 69. Scribe decem a Nerio. Schol.
 Scribe verbum juris est, pro mutuum fume. Aru-
 lej. Apologet. Non prius discedunt, quam aliquid
 scripserint. l. XIII. 40. ff. de rebus creditis. L.
 Titius scripsi, me accepisse a P. Maevio XV. mu-
 tua numerata mihi de domo. Philem 19. in l. XXII.
 1. 41. 5. ult. ff. de usuris: scripsi me accepisse.
 Andocides in Alcibiad. ἀγθάραρον — τὴν οἰκίαν ἀπη-
 νάγκασε γράφειν. δεομένης δὲ, καὶ προφάσεις ἀληθεῖς λέγον-
 τος, ὡς οὐκ ἔστι δύναιτο ταῦτα πράττειν ἡδὴ, διὰ τὸ συγ-
 γραφὰς ἔχειν παρ' ἑτέρων, προεῖπεν αὐτῷ δεῖσιν, εἰ μὴ πᾶ-
 ν ταχέως γράφοι.

ὁ κύριος] i. e. dominus Oeconomus in parabola, ut
 Dddd 2 comm.

εαυτῶν εἰσι. Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω· Ποιήσατε ἑαυτοῖς Φίλους ἐκ τῆ μαμωνᾶ τῆς ἀδι- 9
κίας ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξω[ι] ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. Ὁ πῖτος ἐν ἐ- 10
λαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πῖτος ὅστι καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἀδικος, καὶ ἐν πολλῷ
ἀδι-

εαυτῶν] αὐτῶν 29.

9. καὶ γὰρ] ἔτι γὰρ 1.

ὑμῖν λέγω] λέγω ὑμῖν D. Codices Latini.

μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας] ἀδικία μαμωνᾶ D. Codices Latini.

ἐκλίπητε] ἐκλίπη ADL 1. 69. Versio Copt. Syra utraque, Aethiop. Codices Latini.

ἐκλίπητε GH 10. 52.

53. 65. 66. 67. 83. 87. 91. Editio Complut.

comm. 3. Oeconomum suum laudavit. *Eustath.* in Od. π. p. 611. 10. οὐκ ἔστι δὲ ὁ φελος τῷ ἀμφοβόμῳ, εἰ μόνον φρεσὶ κέχρηται ἀγαθαῖς. καὶ κλέπται γὰρ οὐ ποτε καὶ μοιχοὶ φρεσὶ χρήσιμοι ἀγαθαῖς ὥς μὲν τοῦτο ἐπαινοῦντο ἂν, ὥς δὲ φαῦλοι κολάζονται.

Aeneid. l. 347. Scelere ante alios immanior omnes.

Filii hujus & futuri seculi opponuntur: illi non nisi hujus vitae commoda, hi vero aeternam praecipue felicitatem post hanc vitam quaerunt. inf. XX. 34. 35. *Jo.* XII. 36. *Ephef.* V. 8. 1. *Theff.* V. 5. *Matth.* XIII. 38. 2. *Tim.* V. 10. *Jakobi Rubeni* f. 89. 4. Filii mundi non intelligunt, neque student in verbis Legis. f. 111. 4. Quum nubes adscenderet in altum, omnes filii mundi viderunt & interrogaverunt: quidnam est istud, quod adscendit ex deserto? *Taanith* f. 22. 1. filii mundi futuri. *Berachoth* f. 4. 2. R. Johannes dixit: Quis est filius seculi futuri? Qui preces pro redemptione cum precibus reliquis vespertinis conjungit. *Bava Bathra* f. 10. 2. Dixit R. Afhu: Interrogarunt aliquando Salomonem, quisnam esset filius mundi futuri? respondit, omnes qui senes honorant. *Berachoth* f. 9. 2. R. Eliezer dixit: qui quotidie ter recitat Psalmum Davidis CXLV. certus est, se esse filium futuri seculi. *Midrasch Mischle* XVII. 1. Dixit R. Jochanan: Si quis quotidie ederet vel buccellam & salem, & habitaret in terra Israelis, certus est, se esse filium futuri seculi. *Cic.* paradox. VI. Sed quid ego de me loquor, qui morum ac temporum vitio aliquantum etiam ipse fortasse in hujus seculi errore verfor? *Seneca* Controv. XIII. Ut seculi mos est, in deterius luxu fluente. Ep. XCVII. Erras, mi Lucili, si existimas, nostri seculi esse vitium luxuriam, & negligentiam boni moris, & alia, quae obijcit suis quisque temporibus. *Tacitus* German. 19. Nemo illic vitia ridet, nec corrumpere & corrumpi seculum vocatur. *Pedro Albinov.* 1. 45. Quid tibi nunc mores profunt? — Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?

9. *Mich.* VI. 10. *Esfaj.* LVIII. 6. *Tob.* III. 6. IV. 8. *Menander* in Dyscolo. πολλὰ δὲ κρείττον ἐστὶν ἐμφανὴς φίλος, ἢ πλεῖστος ἀφανὴς, ὃν σὺ κατορύχας ἔχεις. *Eurip.* Phoeniss. 406. εὖ πρῶσσε τὰ φίλων δ' ἔδεν, ἢν τις δυσυχῇ.

μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας] *Esf.* LVIII. 11. *Job* XXVII. 8. *Targum*: congregat divitias mendaces. *Hof.* V. 11. 1. *Sam.* VIII. 3. *Deut.* XXV. 15. קָרַבְתָּ מְנוּחָה *Prov.* XV. 17. *Esfaj.* V. 2. 3. XXXIII. 15. *Ezech.* XXII. 27. *Philop.* *Euseb.* P. VIII. 7. μὴ ζυγὸν ἀδικον ἀνυποβάλλειν, μὴ χοῖνικα ἄμιτρον, μὴ νομισμα ἀδικον. *Euripid.* *Alexandr.* 35. ἀδικον δ' ὁ πλοῦτος, πολλὰ δ' ἐκ ὀρθῶς ποιεῖ. *Menander* Agricola. ἀγροὶ εὐσεβέσθων γεωργῶν ἄδεια εἶναι — κριτὰς δ' ἰαν σπιρρω, πᾶν δίκαιος ἀποδιδῶς, ὅσας ἂν καταβάλῃ. Divitiae injustae, quae comm. 11. veris opponuntur, sunt fallaces, & mendaces, quae posseforibus non praestant, quod pollicentur. *Silius* VII. 60. Dives ea & nunquam tellus mentita colono. *Mamilius* IV.

401. Et quantae mercedis erunt fallacia rura? *Petronius* 117. Loquatur aurum & argentum, fundosque mendaces, & perpetuum terrarum sterilitatem. *Horatius* Od. III. 1. Non verberatae grandine vineae, fundusque mendax. *Epist.* I. 7. 87. Spem mentita seges. *Cic.* ad Fam. Ep. XVI. 17. Et doctrina, & domus, & ars, & ager etiam fidelis dici potest. *Quintilian.* D. XII. perfidia terrarum. Eodem sensu Judaei dicunt jusjurandum, gaudium, testis, spiritus, propheta, somnium, mensura mendacii. Divitiae ipsum avarum decipiunt laeduntque. *Schemoth* R. XXXI. Deus S. B. dat ei mamona veritatis, & fecit eum mendacem S. D. Hof. X. 13. *Georg.* II. 460. o fortunatos nimium, sua si bona norint, Agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis Fundit humo facilem victum justissima tellus.

ἐκλίπητε] *Jo.* B. IV. 1. 9. χάρις κατακείμενος καὶ νοσηλεύόμενος ἐκλίπει, πολὺ τῷ δέσῃ συνεργήσαντος εἰς θάνατον τῇ νόσῳ. *Justim.* XII. 15. 8. Cum deficere eum amici viderent. *Dionys.* A. I. 54. τὸν μὲν ἀνθρώπων βίον ἐκλιπὼν ἡρώς ἐκοσμεῖτο. II. 3. καὶ ζῶντες καὶ τὸν βίον ἐκλιπόντι. IV. 34. εἰ δὲ κοινὸς ἀπάται τῷ νόμῳ, τὰς διαδεχομένους τήν τε φύσιν καὶ τὰ χρήματα τῶν ἐκλιπόντων βασιλείαν σὺν τέτοις καὶ τὰς βασιλείας παραλαμβάνειν. — τὴν βασιλείαν — ὅταν ἐκλίτῃσιν οἱ λαβόντες, τὰς δὲ δακτύλους ἔχουσιν. *Lucianus* *Macrob.* 12. θῆλο καὶ π. ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον. *Xenoph.* *Cyropaed* VIII. 7. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ. *Lyfias* pro milite. ζῶντος μὲν γὰρ — ἐσχόλαζον, ἐκλιπόντος δὲ τὸν βίον ἐξόλαψα ἔδεν. *Antipho* de veneficio contra novercam. τὸν βίον ἐκλιπὼν. *Plato* de Legg. ἐκλιπόντων κληροδόμος. *Tacit.* *Annal.* VI. 50. Quamvis manifestam defectionem tegebat. *Plut.* de orac. Defect. p. 419. τῶν κρείσσων τινας ἐκλείψουσιν. inf. XXII. 32.

Jo. B. Maccab. 13. θανόντας ἡρώς Ἀδραμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ὑποδέχονται εἰς τὰς κλήρας αὐτῶν. & comm. 22.

2. *Cor.* V. 1. *Seneca* *Hippol.* 1240. Ne metue, qui manes regis, casti venimus. Recipe aeterna domo non exiturum. *Cic.* *Tusc.* I. 49. in aeternam & plane in nostram domum renigremus. *Ostatio* 8. qui proximis in illam aeternam domum decesserit. *Inscript.* *Gruter.* quatuor: domum aeternam vivus sibi posuit. *Jo.* B. A. VIII. 4. 2. σὺ γὰρ, ἔπεν, οἶκος μὲν αἰώνιος ἔχεις, δέσποτα. *Diodorus* S. I. 51. τὰς μὲν τῶν ζῶντων οἰκίσεις καταλύσεις ὀνομάζουσι, ὥς ὁ λίγος χρόνος ἐν ταύταις οἰκνῶνται ἡμῶν· τὰς δὲ τῶν τετελευτηκότων τάφους ἀδιέως οἰκας προσωγεύουσι, ὥς ἐν αὐτῇ διατελούνται τὸν αἰῶνα. *Heraclitus* *Amphidamanti.* δέχονται δὲ με αἰθέριοι ὅμοιοι. *Cic.* de N. D. III. 16. Non video, quo pacto ille, cui in monte Oeteo inlatae lampades fuerint, ut ait Accius, in domum aeternam patris ex illo ardore pervenerit.

10. *Philo* de plantat. T. I. p. 344, 24. μὲν δὲ τῶν ἐν ὀλίγοις πῖτιν φύλαττε, θήρας τῆς ἐν πλείοις πῖτews δέλεαρ δὲ μηδεὶς ὀλιγοχρημάτως παρακαταθήκης ἀπόδοσιν ἐπ' ἄγρᾳ μὲζονος προσφέρει. *Schemoth* R. II. Deus S. B.

nun-

11. ἄδικός ὄν. 'Εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδικῷ μαμωνᾷ πιστοὶ ὅσκι ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς
12 ὑμῖν πιστεύσει; Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ ἔκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑ-
μῖν

10. ἐλαχίστη posterius] ἐλάχιστ D 1. 69. Versio Syr. bis. Dionys. Areop. Epist. ad Demophilum.

ἔτι posterius] γινέσθαι D.

ἐγένεσθε] ἐγένεσθε 69. & comm. 12.

ὑμέτερον] ὑμέτερον Evang. 21. Theophylactus Ed.

11. ab ἐγένεσθε ad ἐγένεσθε comm. 12.] — 56. 59. 106.

12. εἰ] — 72.

ἔμὸν Marcion ap. Tertull. IV. 33.

nunquam res magnas largitur hominibus, nisi eos prius per res parvas exploraverit; postea vero rebus magnis eos admovet. Ecce duos habemus viros magnos in hoc mundo, quos per rem parvam prius exploravit, postquam autem eos fideles invenit, rebus quoque magnis admovet. Davidem exploravit per gregem, quem ille non nisi in deserto pavit, ut eum hoc modo a rapina immunem praefaret. Sic enim ait Eliab 1. Sam. XVIII. 28. — Dixit ipsi Deus: tu fidelis inventus es circa gregem, veni & pascere gregem meum S. D. Ps. LXXXVIII. 71. Sic quoque de Moise dicitur Exod. III. 1. Deus vero sumit illum ut pasceret Israel S. D. Ps. LXXXVII. 21. 1 Tim. III. 13.

11. τὸ ἀληθινὸν] 70 I. 9. IV. 23. VI. 32. XV. 1. XVII. 3. 1. Theff. I. 9. Heb. VIII. 2. IX. 24. 1. 70 II. 8. V. 20. Verum notat eleganter quod natura & revera est id quod dicitur, opponiturque fictio, quod speciem tantum habet. Ovid. M. I. 250. Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi. 284. Si modo verus is est. IV. 772. Pars fieri potuisse negant: pars omnia veros posse Deos memorant, sed non & Bacchus in illis. 404. Falsaque saecularum simulacra ululare ferarum. V. 11. Falsum verus in aurum Jupiter. I. 74. Es tumidus genitoris imagine falsi. 764. Traderet, oravit, veri sibi signa parentis. II. 38. Pignora da, genitor, per quae tua vera propago Credat. VI. 26. Pallas anum simulat, falsosque in tempora canos addit. 104. Maeonis elusam designat imagine tauri Europen, verum taurum, freta vera putares. 125. Liber ut Erigonem falsa deceperit uva. Propertius III. 110. Induit abiegnae cornua falsa bovis. Valerius Flaccus VIII. 266. Falsi sequimur vestigia tauri. Silius II. 183. Vero ficta pro morte loquacem Affecit lero. Hyginus F. XL. Daedalus — vaccam ligneam fecit, eique verae vaccae corium induxit. Aeneid. I. 716. Et magnum falsi implevit genitoris amorem. Servius Non veri, pro eo qui falleretur, ut sit, implevit amorem ejus quem decipiebat simulando, cum esse patrem suum — Falsi Simoni ad eundem. Ter. Andr. I. 1. 20. nuptiae verae Frontinus III. 16 2. Sibi fidelissimos subornavit ad simulandum transitionem — qua solertia — praestitit, ut Romanis veri quoque transfugae forent suspecti. Stephanus Byzant. Δοδώνη ex Aristid. I. 43. 1. Μητρη, εἰ καὶ παῖδός ἀληθῆς οἶδε τοκῆα. Eustathius in II. p. 1170. Φασὶ δὲ ταῦτα τὰ ὀρέα καὶ σκιὰ ἰδέεσθαι μάχουσαι — οἱ κολοιοὶ ἐπικαθίσαντες τῷ χεῖλει [τῷ κρατῆρι] καὶ τῇ ἐνοπρίῃ φαντασίᾳ κολοιοὺς ἀληθεῖς ἐν τῷ κρατῆρι δόξαντες εἶναι. Libanius D IV. p. 272. Α. Γελῶν ἂν εἴη καὶ γέμον ἁνοίας, εἰ τὴν Μυσίαν μὲν ἰλήσῃ Τρεῖαν εἶναι δοκῶσαν, τὴν ἀληθῆ δὲ Τρεῖαν ἰσχυρῶς περιόρας. D. XXXV. p. 771. D. τὸν μοιχὸν αὐτὸς σχηματισάμενος, ἀγγελίας καὶ λόγους — ἐξέπεμψεν, οἱ ἂν καὶ μοιχὸς ἀληθῆς χρῆσταιτο. Athenaeus VIII. p. 346. Ε. καὶ διὰ τοῦ νόμιμον ἔτι διαμένει, ἔπαινον εὐξάνεται τῇ θεῷ, ἰχθύς ἀργυρῆς ἢ χρυσεῖς ἀνατίθενται τὸς δὲ ἰ-

ρεῖς πᾶσαν ἡμέραν τῇ θεῷ ἀληθινὸς ἰχθύς ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὀλοποιουμένους παρατίθενται. Sextus Empir. a Log. I. 181. Menelaus καταλιπὼν ἐν τῇ νηὶ τὸ εἰδάλον τῆς ἐλένης, ὅπερ ἀπὸ Τροίας ἐπήγετο, ὡς ἐλένην, καὶ ἐπιβάς τῆς φάρμακον, ὅρα τὴν ἀληθεῖ ἐλένην. Theocrit. XIII. 15. οὗ παῖς — ἐς ἀλαθινὸν ἀνδρ' ἀποβαίη. Aelian. V. H. II. 3. εἰσαχθέντος δὲ τῷ ἵππῳ καὶ χρεμετίζαντος πρὸς τὸν ἵππον τὸν ἐν τῇ εἰκόνι, ὡς πρὸς ἀληθινὸν καὶ ἐκείνον. Lucianus in Asino. 15. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὁσος ἤμην — τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νῦν ἄνθρωπος ἐκείνος ὁ Λέκιος δῖχα τῆς φωνῆς — ἀπῆλιν. ἐνθ' ἠπιστάμην ἐσῶτα τὸν ἐμαυτῷ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὅσον τῷ ἱππάρχῳ. 17. τὰ δὲ ῥόδα ἐκείνα ἔκ ἦν ῥόδα ἀληθινὰ. τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀργίας δάφνης φύσμενα ῥόδα ἐκείνα. Galenus de Usu partium. III. τῶτο δὲ λιθῖνον μὲν τινα καὶ ξυλῖνον ζῶον γενέσθαι δυνατὸν — ζῶον δὲ ἀληθινὸν — παντάπασιν ἄταπος ἢ τοιαύτη διάθεσις. Plut. Apophth. Lac. p. 234. Λάκων ἐπὶ τῆς ἀσπίδος μυῖαν ἔχον ἐπιστημον, καὶ ταύτην οὐ μείζω τῆς ἀληθινῆς. Diogenes L. Diogene VI. 48. μάταιος, ἔφη, τυγχάνεις, ὦ Ἠγησία, ὃς ἰσχυράς μιν γραπτὰς οὐχ αἰρῇ, ἀλλὰ τὰς ἀληθινὰς ἀσκήσας δὲ παρῶσαν τὴν ἀληθινήν, ἐπὶ τὴν γεγραμμένην ὁρμᾷς. Nemesius N. H. 7. ὅταν ἔν κήρυον μῦλον νομισάμενος ἀληθινὸν εἶναι μῦλον.

Falkut Simeoni I. f. 31. 1. Simile de rege, qui duos ἐπιτρίπτας constituit, alterum in thesauros auri & argenti, in apparatus straminis alterum. Posterior suspectum se reddidit, postea vero succensuit, quod thesauro auri & argenti non fuisset praefectus. Dixerunt autem ipsi: Stulte, si de apparatu straminis suspectum te reddidisti, quomodo tibi thesaurum auri & argenti concedent? Fidelis est oeconomus falsarum divitiarum. h. e. bene iis utitur & ad mentem Domini, si pauperum inopiam sublevarat.

12. Bona aeterna vocantur propria: bona vero hujus vitae aliena. Terent. Andr. IV. 3. Nihilne esse proprium cuiquam? Donatus. Omne, quod habemus, aut mutuum est, aut proprium. Ergo proprium, perpetuum, ut Virgilius: propria haec si dona fuissent; quod eripi potest, non est nostrum. Phaedrus I. 4. amittit merito propria, qui aliena adpetit. Peto Albinov. I. 154. Nil ego jam possum certa vocare meum Senec. Epist. 98. Quicquid est, cui dominus inscriberis, apud te est, tuum non est. Ovidius M. XIII. 140. Et genus, & proavos, & quae non fecimus ipsi, vix ea nostra puto. Philo de Josepho T. 2. p. 77, 38. τὸν γνήσιον, ὡς ἀληθῆ, πρὸ τῶ νῦν πλέτε, καὶ τὸν βλέποντα πρὸ τῶ τυφλῷ θυμῷ ἀκούσας. Publius Syrus. Nil proprium ducas, quod murarius potest. Cic. Paradox. IV. Nil neque meum est, neque cuiusquam, quod auferri, quod eripi, quod amitti potest. Epictet. 15. ἂν διδῶ [χαρίων] ὡς ἀλλοτρίᾳ αὐτῷ ἐπιμελῆ, ὡς τῷ πανδοχεῖς οἱ παρίοντες. Euripid. Phoeniss. 558. Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κεκτῆνται βροτοί, τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελεσμεθα. ὅταν δὲ χρήζωσιν αὐτὰ φαιρῆναι πάλιν, εἰ δ' ὄλβος ἢ βέλαιος, ἀλλ' ἐφήμερος. Horat. Serm. II. 11. 134. Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli Dictus erat, nulli proprius, sed cedit in usum Nunc mihi, nunc alii. Anthol. I. 80. 1. ἀγρὸς Ἀ-

μὴν δώσει; Ὁυδεὶς οἰκέτης δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν ἢ γὰρ τὸ ἓνα μισήσει, καὶ τὸ ἕτερον 13
ἀγαπήσει ἢ ἐνὸς ἀνέξεται, καὶ τὸ ἕτερον καταφρονήσει. εἰ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μα-
μαῶν. Ἦκον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι, Φιλάργυροι ὑπάρχοντες καὶ ἐξεμυκί- 14
ριζον αὐτόν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἔστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου 15
ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλόν, βδελυγμὰ ἐνώπι-
ον τοῦ Θεοῦ ἐστίν. Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐν- 16
αγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. Ἐυκοπώτερον δὲ ἐστί τὸ ἐραρὸν καὶ τιμὴ γῆν παρ- 17
ελ-

ὑμῶν δώσει] δώσει ὑμῶν D. ὑμῶν πιστεύει 80. 13. οἰκέτης] — Versio Copte. ἡ posterius] + 886.
14. πάντα] — D 60. 61. Evang. 5. probante J. Millio prol. 1426.
καὶ prius] D 60. Evang. 5. Versio Syr. probante J. Millio prol. 1426.
ὑπάρχοντες] ὄντες 64. 69. Theophylactius.
εἰ posterius] — L 2 53. 59. 67. 71. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Syr.
15. ἐνώπιον prius] ἔμπροσθεν 56. 58. 61.
ἐνώπιον 8 Θεοῦ] παρὰ Θεοῦ Theophylactius. Θεός] — 73. ὑμῶν] τὸ ἀνθρώπων 57.
ἐστίν] — ADKL 1. 3. 9. 10. 12. 14. 15. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 48. 51. 57. 58. 60. 61. 62. 63.
66. 67. 70. 74. a prima manu. 83. 94. 95. Editio Bengelii. Versio Vulg. Goth. Copt. Theophylactius, probante J.
Millio prol. 1346. ἢ Editio Complut. Plantin. Genev. 16. ἕως] μέχρι L 13. 69. μέχρι 1.
Ἰωάννου] + ἐπρόφητευσαν D. + προφῆτευσαν Evang. 13. 17. εὐαγγελίζεται] βιάζεται 88.
εἰ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται] — G 56. 64. 67. πᾶς] + τις 1. 12. 15. 69. 106. Ev. 13. εἰς] — 1. 69.
18. πᾶς posterius] — DL 67. 69. Versio Vulg. Copt. Marcion. probante J. Millio prol. 1465.
ἕτερον] ἄλλον 28.
μοιχεύει prius] μοιχεύει KM 27. 29. 49. 68. 71. 74. ex emendatione. Evang. 13. 17.
εἰ posterius] — D. Sed Versio Lat. habet: qui.

χαμενίδες γενόμενοι ποτε, νῦν δὲ Μαιτίππυ, καὶ πάλιν ἐξ ἐ-
τέρου βύσσομαι εἰς ἕτερον καὶ γὰρ ἐκείνος ἔχειν με τότε ὤπτο,
καὶ πάλιν ὅτος οἶται, εἶμι δ' ὅλας ἀδυνάτους, ἀλλὰ τύχης.
II. 50. 1. ἂν δὲ φυλάττης κληρονομοῖς, ἀπὸ νῦν γίνονται
ἀλλότρια. Clemens R. II. 5. ἡ δὲ ἐπαγγελία τῷ Χριστῷ με-
γάλη καὶ θαυμασὴ ἐστίν, καὶ ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βα-
σιλείας καὶ ζωῆς αἰώνης. Τίς ἐστὶ ποιήσας ἐπιτυχὴν αὐ-
τῶν, εἰ μὴ τὸ θεῖον καὶ δικαίως ἀναστέφισθαι, καὶ τὰ
κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγήσασθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐ-
τῶν; Corn. Nepos Thrasylb. 4. parva munera diutina:
locupletia non propria esse consueverunt. Lu-
cilius S. XXVI. Cum sciam, nihil esse in vita pro-
prium mortali datum. Nonius. proprium, perpetuum.
Aristoteles Rhet. II. 23. Tabula Cebetis. μη-
δὲ γίνεσθαι ὁμοίους τοῖς κακοῖς τραπέζιταις, καὶ γὰρ ἐκεῖ-
νοι, ὅταν μὴν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων,
χαίρουσι, καὶ ἰδὸν νομίζουσιν εἶναι. I. Tim. II. 5.

13. οἰκέτης] Αἰμιμονίους. οἰκότριψ καὶ οἰκέτης δια-
φέρει. Οἰκότριψ γὰρ ὁ ἐν τῇ οἰκίᾳ διατροφόμενος, ὃν ἡ-
μεῖς θρεπτοὶ καλεῖμεν. οἰκέτης δὲ ὁ δόλος ὁ ἀνητός. Αἰθε-
ρηναιος VI. p. 267. B. ex Chrysippo. τὰς ἀπειλευμένους
μὴν δ' ἄλλος ἐστὶ εἶναι οἰκέτας δὲ τοὺς μὴ τῆς κτήσεως ἀφει-
ρούμενους.

δυοῖ] Hortus Adon. p. 39, b. δύο φησὶ ἀκολούθως
δηλαδὴ τῇ ἀτρίδι καὶ τῇ κοινῇ ἰανὸς δὲ δοτικὴν δυοῖ, ἀφ'
ἢ τὴν δυοῖν Ἀιολεῖς ἐπιζήτησαν — τὸ δὲ δυοῖν βάρβαροι
φησὶ καὶ κατὰ χρῆσιν Ἀττικὴν καὶ κατὰ λόγον γραμμα-
τικόν. vid. in Matth. VI. 24.

14. Φιλάργυροι] Glossarium. numularia cupiditas,
ἀπλησία, φιλαργυρία. Polyaeus p. 545. ἄγαν πλε-
τέντα, φιλάργυρον, μηδὲ αὐτῷ δίδοντα. Sextus Empir.
a. Eth. 122. τὸ δὲ γὰρ πάντα ποιεῖν εἰς τὸ πλεῖον τυχεῖν,
ἐκ ἑλλο τὸ ἐστὶν ἡ φιλαργυρία. Galen. de Dogm. Plat.
& Hippocr. IV. ex Chrysippo. ἀρρώσθηματα γίνεσθαι
κατὰ τὴν ψυχὴν, ἐκ ἀπλῶς τῷ ψευδῶς ὑπεληφέναι πε-
ρὶ τινος ὡς ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀλλὰ τῷ μάλιστα νομίζειν αὐτὰ,
μηδέπω γὰρ ἀρρώσθημα τὴν περὶ τῶν χρημάτων εἶναι δοῦναι
ὡς ἀγαθόν, ἀλλ' ἐπειδὴ τις αὐτὰ μάλιστα ἀγαθὸν εἶναι νο-
μίζει, καὶ μὴδὲ ζῆν ἄξιον ὑπολαμβάνει τῷ εὐεχέει χρη-
μάτων. ἐν τούτῳ γὰρ συνέσθαι τὴν φιλοχρημασίαν καὶ
τὴν φιλαργυρίαν ἀρρώσθημα ἔσας. Joseph. de Maccab.
3. καὶ φιλάργυρος τις ἦ, βιάζεται — τοῖς διομένους δια-

νείζων χωρίς τόκων. distinguitur à φειδωλῷ. Gabrias 118.
1. Tim. VI. 10. Heb. XIII. 5. cupiditas habendi.

ἐξεμυκτίζου] Etymol. μυκτρίζου λέγεται τὸ ἐν τῷ
διαπαύσει τινος τῷ τοῦ μέρους ἐπισπᾶντα. Pollux
II. 78. μυκτρίζου δὲ Λυσίας καὶ τὸ μυσάττεισθαι, ἀ-
πὸ τῆς τῷ μυκτῆρι ἐνδίκουσθαι τὸ δυσχεραίνειν — καὶ τὰν
ἀνάνα τινος μυκτῆρα καλεῖται. Versio Vulg. deribante
Codex D. subfannabant. Lex. MS. Psalm. ἐμυκ-
τῆρι, βδελύσσεται. μυκτῆρισμός, χλευασμός. μυκτρίζει,
ἐξουθενῇ. Prosv. ἐμυκτῆρισαι, ἐβδελύξασθαι. Lexicon MS.
μυκτρίζει, χλευάζει, ἐξουθενῇ.

16. βιάζεται] Varinus παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἐπὶ ἐν-
γύας τίθεται παρὰ δὲ τοῖς κοινῶς λαβάνεται τὸ βιάζε-
σαι ἐπὶ πάθος. vid. Matth. XI. 12.

17. κεραία] Apollon. Syntax. I. 7. τῇ A τῇ
κεραίᾳ ἀπήλειψε. vid. in Matth. V. 18.

πιστεύ] Jof. XXI. 4. 5. XXIII. 14. 1. Sam. III.
19. Ro. IX. 6. 2. Reg. X. 10. Ovid. Epist. Brisei-
dos 98. At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Propertius I. 16. 34. Ut mea nocturnis verba ca-
dunt Zephyris. Aristophanes Vesp. 1007. νῦν μὲν τὰ
μέλλοντα εὖ λέγεσθαι, μὴ πείσῃ Φαύλας χαμαῖ, εὐλαβεῖ-
σθαι. Pindarus Pyth. VI. 37. χαρμαιώπιτες δ' ἄρ' ἔπες
ἐκ ἀπείρῳ αὐτῇ. Schol. εὐτελής, μάταιος. Aristides
Platon. II. p. 172. καὶ τοῖς τελευτήσαντι αὐτῶν χά-
μαζε ἔπες τὸ κέρδος. Plato Euthyphro. p. 10. E. ἰ-
πιθυμητὴς γὰρ εἰμι, ὃ φίλε, τῆς σῆς σοφίας, καὶ προσ-
έχω τὸν νῦν αὐτῇ, ὥστε ἐχάμαί πεσέται, ὃ, τι ἀνέμοις
& Phileb. . . . καὶ φανερόν γε νεώτεροι τῷ Διο-
σκῶ, καὶ ὁ λόγος ἐκπεσὼν ἡμῶν οἰχίσσεται πάλιν ἐν αὐ-
τῶν ἀνακρᾶσθαι — κατὰ τὸ ἡμῶν ἔτος ὁ λόγος ὡς τῷ
μύθος ἀπολόμενος οἰχίται. Eusebius in Il. i. p. 684. 8.
ὅτι δὲ καὶ ἠνέσθησαν αἱ τῆς μητρὸς ἄραι, ἡ παλαιὰ ἰσορία
δηλοῖ, ὡς γὰρ πρὸ ολίγου ἢ τῷ Ἀμύντορος ἀρὰ ἐπὶ τῷ Φοί-
βῳ οὐ διέτισεν.

19. Sadducaeam describi ex divitiis, victu, a-
mictu & petitione patet: Pharisei enim credebant
animos esse superfites, jejunabant crebro, mode-
stius vestiebantur, & pauperiores erant.

Basilius H. 2. de junio. φερόμεν τὸ ὑπόδειγμα τῷ
πλεονεξίᾳ. ἐκείνους παρίδωκεν τῷ πυρὶ ἢ διὰ βίβιν τρυφῇ, ἢ γὰρ
ἀδικίαν ἀλλὰ τὸ ἀβραβῆταιον ἐγκληθεὶς ἀπετυγχάνειτο ἐν τῇ
φλα-

18 ελθεῖν, ἡ τῷ νόμῳ μίαν κεραίαν προσεῖν. Πᾶς ὁ σπύλων πῶς γυναῖκα αὐτῇ, καὶ γαμῶν
 19 ἐτέραν, μοιχεύει· καὶ πᾶς ὁ σπυλελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχεύει. Ἀνθρωπίνῳ δὲ
 20 τις ἦν πλάσιον, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνοντον καθ' ἡμέραν λαμ-
 21 κωμένῳ. Καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆς πικρῆς αὐτῆς ἢ λ-
 22 πείζης τῆς πλυσίης· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτῆς. Ἐγένετο δὲ
 σπυλαίνῃ τὸ πλωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀγέλης εἰς τὸ κόλπον τῆς Ἀ-

βρα-

ἀπὸ ἀνδρὸς] — D 28. 64. Versio Goth. Sax. Syr. Copt.
 μοιχεύει posterior] μοιχεύει 29. 42. 67. 71. + εἶπεν δὲ ὁ ἐτέραν παραβολὴν D. + εἶπεν ὁ κύριος E.
 vang. 11. 12. 15. 16. 19. δι] — D. Codices Latini.
 πλουσίῳ] τὸν δὲ πλουσίον ἐν τισιν ἀντιγράφοις ἐφορμεν τούτομα Νινεύς λεγόμενον Schol. Cod. 36. 37.
 πορφύραν ὅ βύσσον] βύσσον ὅ πορφύραν Versio Syr. Arab. Ephrem p. 313. + καὶ D. Versio Goth.
 ἡμέραν] + ἐκάστην 68. 20. ἦν] — DL. Cod. Lat. Clemens p. 313. + καὶ D. Versio Goth.
 ὅς] — DL. Codices Latini. Clemens. Dial. c. Marc. ἡλκωμένῳ] ἡλκωμένῳ ADL. Evang. 18.
 21. ψυχῆς] ψυχῆς D. ψυχῆς] — L. Versio Copt. Clemens Alex. Dial. c. Marcionit.
 ψυχῆς τῆς πικρῆς] τῆς πικρῆς ψυχῆς 1. πλυσίης] + ὁ σὺν τῇ ἐλθῶ αὐτῶν 61. in ora. 69. Versio Fug.
 ἀπέλειχον] ἔλειχον D 1. Dial. c. Marcionit. Ephrem T. 2. p. 142. ἐπέλειχον] — 69.
 τὰ ἔλκη] τὰ τραύματα Codices Latini. Dial. c. Marc. 22. δι prius] — 69.
 ἀπενεχθῆναι] ἐνεχθῆναι 64. ἐπενεχθῆναι 60. αὐτὸν] — 46. 52. Versio Goth.
 ὑπὸ τῆς ἀγέλης εἰς τὸν κόλπον] ὑπὸ τῆς ἀγέλης εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ ὑπὸ τῆς ἀγέλης D.
 τοῦ] — ADGHKM 1. 3. 9. 10. 11. 12. 44. 72. 73. 74. 80. 86. 90. Evang. 2. 17. 24. Editio Erasmi,
 Stephani 1. Colinaei, Bengelii. Aferius, Dial. c. Marcion. Chrysost. T. V. 29. Ephrem p. 313. Eripham. 11. 42.

φλογὶ τῆς καμίνης. Auctor Zeror Hammor. Divitis vita tota **וְיָמֵי** est in laetitia & hilaritate cordis & perpetuo convivio, quia inter divitias & arrogantiam suam obliviscitur pauperis, nec ad ejus inopiam attendit. Ideo instituit lex annum Jubileum — ut etiam dives oculos ad coelum erigeret (conf. comm. 23.) & diceret: quid comedam, & quid bibam? atque ita recordaretur pauperis.

βύσσον] Theocrit. II. 73. βύσσοιο καλὸν σύροισα χιτῶνα. Pausanias Eliac. V. 5. θαυμάσαι δ' ἂν τις ἐν τῇ γῇ Ἠλείᾳ τίντε βύσσον, ὅτι ἐνταῦθα μόνον, ἐτέρωθεν δὲ ὀδυμῆς τῆς ἐλλάδος φύεται — ἡ δὲ βύσσος ἐν τῇ Ἠλείᾳ λιπώτερος μὲν ἔνεκα ὅτι ἀποδοτὴ τῆς ἑβραίων, ἐστὶ δὲ ἐξ ὀμυαίας ξανθῆς. & Achaic. εἰς δὲ αὐτῶν ταῖς πολλαῖς εἶναι ἀπὸ τῆς βύσσης τῆς ἐν τῇ Ἠλίδι φουμένης, κεκρυφάως τε γὰρ ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐσθῆτα ὀφάνεσι τὴν ἄλλην. Pollux VII. 57. τὰ βύσσονα καὶ ἡ βύσσος, λίαν τι εἶδος παρ' Ἰουδαίους. Plinius H. N. XIX. 4. Byssino mulierum maxime deliciis; quaternis denariis scripula ejus permixta quondam, ut auri, reperio. Philostratus V. Apollon. Thyan. II. 9. C. βύσσον δὲ τὰς φανερὰς τῆρας αὐτῶν φασὶν ἐσάλλει.

20. Δάδαρος] Jos. B. V. 13. 7. Ματθαῖος ὁ Λαζάρου. Taanith f. 68. 2. R. Lazar f. Jose. Chagiga 78. 4. & 80. 2. R. Lazarus f. Jacobi. Kiddushin f. 60. 2. R. Lazar discipulus R. Chajiae Rubbae. Juchasin f. 81. 1. In Talmude Hierosolymitano sapientissime R. Eleazar scribitur absque Aleph R. Lazar **לִיזָר**. Gen. XV. 2.

ἐβέβλητο πρὸς τὸν σπύλον] Od. p. 336. ὀδυσσεὺς πλωχὸν λευγαλέῳ ἐναλίγκιος, ἥδε γέροντι σκηπτόμενος, τὰ δὲ λυγρὰ περὶ χροὶ εἴματα ἔσο. Ἰζεί δ' ἐπὶ μελίνῃ ἐδῶ ἔτοσθε θυράων. K. 62. ἐλθόντες δ' ἐς δαίμονα παρὰ σάβμοισιν ἐπ' ἑδῶν ἕζομεθ'. Eustathius. πλωχὶν ἦν καὶ δυσωπικόν.

ἡλκωμένῳ] Pea VIII. rogabatur a mendico quodam ulcerofo. Dio Chrysost. LVII. p. 571. D. τὸ μέλι — τὰ ἡλκωμένα καὶ πεπονήτα καθαίρειν καὶ ὀφθαλμὸν πέφυκε. Thomas. ἔλκος, κυρίως χρόνιον πάθος ἐκ σιδήρεος γένεσσι. Psal. XXXVIII. 6. Varinus. ἔλκος οὐ κατὰ τὰς ὑπερὶν ἰδιαιτάς τὸ πῦρ, οὐδὲ ὁ ποιητὴς οἶδεν, ἀλλὰ τὴν κατὰ τραύμα λύσιν τῆς συνεχείας.

21. Αἰρος. XXI. 15. Od. ε. 309. — οἶοι τε τρα-

πέζης κύνες ἀνθρώπων γίγνοντ', ἀγλαίης δ' ἔνεκα κομίζεσθαι ἀνακλῆς. Tanta ejus erat miseria, ut vel canes misericordiae sensu tangerentur. Michael Apostolus Proverbium 847. ἔχουσιν κύνα τῷ πτωχῷ βοηθεῖν. Jwstin. I. 4. 11. Motus & ipse misericordia, qua motam etiam canem viderat. Dionys. A. I. 79. λύκαινα δὲ τις ἐπιφανείσα — τῇ γλώττῃ τὸν πᾶν, ὃ κατὰ πλεονάζον, ἀτελίχμα. Athen. VI. p. 250. A. ἀπολείχοντες τὸν σιάλον, εἰ δὲ τὸν ἐμπετόν αὐτῇ, μέλιτος ἔλεος εἶναι γλυκύτερον. ex Aristoph. Vesp. 27. Plut. Praec. polit. p. 807. A. de Cleone, τὰς μὲν φίλους ἀπῆλκον, ε. δὲ κύκλῳ κεφαλῆς κολλᾶσαν οἰμωζομένην ἐλκωμῶντο περὶ αὐτὸν Phaedr. 27. O canis — trivium nutritus, & educatus stercore. Aelianus N. A. VII. 10. ὡς ἐμὲ γιγ — ἀλγῶν, εἴπερ ἔν ἀνθρώπων εὐνεφέρος καὶ πιστότερος ἐλκωγεται καὶ κύων ὢν. 1. Reg. XXI. 19.

Cic. ad Attic. III. 15. Hic mihi primum meum consilium defuit, sed etiam obfuit.

22. ἀγγέλων] Targum Cant. IV. 12. Non possunt ingredi paradisum nisi justi, quorum animae eo feruntur per angelos. Idra R. 1137. 1138. Antequam egredierentur focii ex hac area, mortui sunt R. Jose, R. Chiskia & R. Iesa. Et viderunt angelos sanctos eos deportare intra velum expansum. Cetuboth f. 104. 1. Bemidbar R. XI. Dixit R. Meir: maxima est pax, quia non creavit Deus S. B. mensuram pulcriorem pace, quae datur justis. Nam qua hora exeunt e mundo, tres angelorum catervae praecedunt eos in pace. Prima dicit: veniat in pace; secunda: requiescant in cubilibus suis; tertia: ambulans coram eo. Esf. LVII. 2. & Thanauma p. 145. 1. quo tempore Israelita abijt in domum aeternam, angelus praefectus horto Edenis, qui accipit omnem filium Israelis circumcisum, introducit eum in hortum Edenis. Plato Phaedon. p. 398. ψυχὴν καθαρὰν τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθῶσαν συνεμπορᾶν καὶ ἡγεμονίαν θεῶν τυχεῖν. Horatius Od. I. 10. 17. de Mercurio: Tu pias laetis animas reponis sedibus. Sophocles. Ajax flagellif. 843. καλῶ δ' ἄμα Πομπαιὸν ἐρμῆν χέρονιν εὔ με κομίσαι σὺν ἀσφάδεσσιν καὶ ταχεῖ πηδηματι.

κόλπον] Il. i. 566. δύνοντο δὲ δάκρυσι κόλποι. Tibullus

βραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλῆσι, καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ ἄδῃ ἐπάρας τὰς ὀφθαλμούς 23
αὐτῷ, ὑπάρχων ἐν βαράνοισι, ὅρα ἡ Ἀβραάμ ἐπὶ μακρόθεν, καὶ λέγων ἐν τοῖς κόλ-
ποις αὐτῷ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ· ἐλέησόν με, καὶ συμψών 24
με, ἵνα βάλῃ τὸ ἄκρον τῆ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσαν μου·
ὅτι

23. καὶ ἐν τῷ ἄδῃ ἐπάρας] ἐν τῷ ἄδῃ· ἐπάρας οὖν Versio Vulg. Sax. Dial. c. Marcionit.

τοῖς κόλποις] τῷ κόλπῳ D. Dialog. c. Marc.

αὐτοῦ posterius] + ἀναπαύομενον D.

24. φωνήσας] ἐμφωνήσας D.

αὐτοῦ] — Dial. c. Marcionit.

ὕδατος] ὕδατι Editio Erasmi 1. Aldi.

καταψύξῃ] καταψύξει 11. 12. 52. Evang. 5. 19.

25. δὲ] + αὐτῷ Versio Syra utraque.

σὺ τὰ ἀγαθὰ σε] τὰ ἀγαθὰ σε σὺ A.

σὺ prius] — DGH L 2. 13. 46. 47. 52. 61. 69. 71. 86. 106. Evang. 21. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii, Versio Vulg. Syr. Copt. Theophylactus. Athanasius Q. 68. ad Antioch. Ephrem T. 2. p. 142. 163. 278.

lus I. 5. 54. Despuir in molles & sibi quisque finus. *Eruhim* 2. & *Chagiga* c. ult. Ignis gehennae non habet potestatem in peccatores Israelis, descendente Abrahamo illosque ex eo reducunt. *Job* I. 18. XIII. 23. *Esaia*. LXVI. 12. *Kidduschin* f. 72. 1. Ada f. Ahava hodie sedet in sinu Abrahae. hodie natus est R. Juda in Babylone. *Berechith R.* XLVIII. 7. In futuro Abrahamum sedebit ad portam gehennae, nec finet hominem circumcisum ex Isaac eo descendere. *Pedo Albinus*. III. extr. Vive diu, mi care senex, pete fidera — Te Venus in patrio collocet alma sinu. *Midrasch Tillin* I. f. 3. 1. erit arbor plantata juxta rivos aquarum. Hic est Abrahamus, quem accepit Deus & plantavit in terra Israelis, vel juxta alios: quem accepit Deus, & plantavit in Paradiso. *Echa R.* I. 16. Mater Maccabaeorum dixit: ito, o fili mi, ad Abrahamum patrem vestrum, & dic ei: sic dicit mater mea, ne glorieris, dicens te exstruxisse altare & obtulisse filium tuum Isaacum. Nam mater mea septem altaria exstruxit, & septem filios uno eodemque die obtulit. *Tertullianus* adv. Marcion IV. Unde apparet sapienti cuique, qui aliqua de Elysiis audierit, esse aliquam localem determinationem, quae finis dicta sit Abrahae — eam itaque regionem finem dico Abrahae, & non coelestem, sublimiorem tamen inferis, interim refrigerium praeter ea animabus justorum, donec consummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis expungat, tunc apparitura coelesti promissione — cur non capiat finem Abrahae dici temporale aliquod fidelium receptaculum, in quo jam delineatur futuri imago, ac candida quaedam utriusque iudicii prospiciatur?

ἐτάφη] Pompa funeris erat magnifica, & illatus est monumento majorum suorum.

ἄδῃ] Vox Graeca ἄδης, cui respondet Hebraea **קִינִן** & Latina inferorum denotat illum locum communem, in quem recipiuntur omnes hominum vita functorum animae. Nunquam vero significat aut sepulcrum aut coelum. Nam qui coelum petunt, ascendere, qui vero ad inferos abeunt, descendere dicuntur: & illi etiam apud inferos esse leguntur, qui neque sepulturae honore neque coelesti gaudio fruuntur. Dives in parabola apud inferos fuit in tormento, quod nec sepulcro nec coelo convenit. Iosephum, quem pater non sepultum sed afera bestia dilaceratum putavit, tamen dixit esse apud inferos *Gen.* XXXVII. 35. *Anthol.* I. 37. 19. πάντας ἡμῶς θνήσκουσιν εἰς αἰδῆς δέχεται. III. 6. 33. εἰς κοινὴν ἄδην πάντες ἕξασιν βροτοί. *Plautus* *Casina* prol. Qui nunc abierunt hinc in communem locum. *Silius* Ital. XIII. 525. Domus omnibus una. *Menander* *Perinthia*. εἰς πάποι· ἐξήλωσα πολυτελὴ νεκρὸν εἰς τὴν ἴσσην οἶκον τῷ σφόδρ' ἔρχεται. *Lucian*, de

Lucretio 2. ὁ μὲν δὲ πολλὸς ὁμιλος, εὐς ἰδιώτας εἰ σοφοὶ καλῶσιν, ὁμήρω τε καὶ Ἡσιόδῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποι-
οῖς περὶ τέτων πεθέμωσι — τόπον τινα ὑπὸ τῇ γῇ βα-
θύν ἄδην ὑπελήφασιν, μέγαν δὲ καὶ πολὺν τῶν τῶν ἐν αὐτῇ
καὶ ζοφρὸν, καὶ ἀνίλιον. — τὸς μὲν ἀγαθὰς τῶν ἀνδρῶν καὶ
δικαίους — ἐπειδὴ συναλισθῶσι πολλοί, καὶ ἀπὸ τοῦ
τινα πέμπουσιν εἰς τὸν Ἥλυστον πεδῖον — ἀνδρῶν τῶν πο-
νηρῶν λάβωσι, ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χωρὶν ἐκπέμποντες κατα-
σθηνόμενους. *Hippolytus* c. *Platonem*. περὶ δὲ ἄδης ἐν ᾧ
συνέχονται ψυχαὶ δικαίων τε καὶ ἀδίκων — τότε εἰς
ἐν τῇ κτίσει ἀκατασκήνυτος, χωρὶν ὑπόγειον, — ἐν ᾧ
ῥῶς κόσμος ἐκ ἐπιλάμπει — τότε τὸ χωρὶν ὡς φρεσὶν
ἀπερμήσθη ψυχῆς, ἐφ' ᾧ κατιστάθησαν ἄγγελοι φρεσὶ
— ἐν τέτῳ δὲ χωρὶν τόπος ἀφάρσις τις λίμνη πυρὸς ἀ-
σβεστοῦ, ἐν ᾧ μὲν οὐδέπω τινα κατέρριφθαι ὑπελήφωμεν,
ἐσκέυκται δὲ εἰς τὴν προαρισμένην ἡμέραν — ἕως ὅτε περὶ
ἄδης λόγος, ἐν ᾧ ψυχῆς πάντων κατέχονται ἄχρι καιρῶν, ὅν
θεὸς ἄριστον ἀνάσσει πάντων ποιησόμενος. *Theophanes* H.
VIII. ἄδης λέγεται ἢ ἐκ τῶν ὀραμένων πρὸς τὸ αἰδῆς καὶ
ἀβύσσου κατὰ σάσις τῆς ψυχῆς· ἔστι γὰρ ἄλλο παρὰ τὸ
τῶν ἔξωθεν, καὶ τῆς θείας γραφῆς σημαίνει τὸ ὄνομα τῆ-
το, ἐν ᾧ τὴν ψυχὴν γινώσκει λέγουσιν ἀπολυθεῖσαν τῷ σώ-
ματος. *Lactantius* VII. 21. Nec tamen quisquam
putet, animas post mortem protinus judicari. Omnes
in una communique custodia detinentur, donec
tempus adveniat, quo maximus iudex merito-
rum faciat examen. *Greg. Nyssenus* de Anima &
resurrect. εἰς ἄδην πάντες οἰκνται καὶ ἀπὸ δοχεῖον ἐνθάδε
τὰς ψυχὰς μετατίσασθαι. *Fulgentius* ad *Thrasymundum*.
III. Christus secundum solam animam ad infernum
descendit. *Vigilius* lib. II. Ergo dicimus, do-
minum jacuisse in sepulcro, sed in sola carne: &
Dominum descendisse in infernum, sed in sola ani-
ma. *Athanasius* τὸ μῦθος [σῶμα τῷ χριστῷ] μέχρι τῆς
φθάραι, ἢ δὲ (ψυχῇ) μέχρι ἄδης διαβῆσαι. Διαμνηστὴν δὲ
οὕτως τῶν τόπων πολλὰ τῷ μέτρῳ, καὶ τῷ μὴν τῶν σω-
ματικῶν ἐπιδοχομένων τὴν ἐπίβασιν, ἐκίστε παρὴν τὸ σῶμα·
τῷ δὲ ἄδης ἀσώματόν πως, ἐκίστε παρὴν ὁ κύριος ἀσώματος,
ὡς ἄνθρωπος ἐνομήσθη ὑπὸ τῷ θανάτῳ. *Diphilus*. καὶ γὰρ
καθ' ἄδην δύο τρίβους νομιζομένην, μίαν δικαίων, χατέραν ἀ-
σεβῶν ὁδὸν. *Aeneid*. VI. 540. Hic locus est, partes
ubi se via findit in ambas; Dexterā, quae Ditis
magni sub moenia tendit. Hac iter Elysiūm nobis:
at laeva malorum Exercet poenas, & ad im-
pia tartara mittit. *Sophocles* ap. *Plut.* de aud. Poet.
p. 21. F. ὡς πρὸς ἄλλους κείους βροτῶν, οἱ ταῦτα διε-
ρχνῆντες τέλη Μόλων· εἰς ἄδην· τοῖς δὲ γὰρ μόνους ἐκίστε Ζῶν ἐστίν,
τοῖς δ' ἄλλοις πάντ' ἐκίστε κακὰ. *Diodor*. S. I. 96. τὴν ἐν
ἄδης μυθοποιῶν — ἀσεβῶν τιμωρίας καὶ εὐσεβῶν λεηλώ-
ναι. *Plato* τὰς τὰς τελετὰς παραδεδωκότας εἰρηκέναι
φασίν, ὅτι δὲ ἀμύνητος καὶ ἀτέλειος εἰς ἄδης ἀφίκεται,
ἐν βορβάρῃ κίεσται· ὁ δὲ κεκααρμένος ἐκίστε ἀφικόμενος
μὲτα θεῶν οἰκίσει. *Jos.* B. II. 8. 14. de Sadducacis
ταῖς καθ' ἄδης τιμωρίας καὶ τιμὰς ἀναγῆσιν. de Phari-
saicis. A. XVIII. 13. ἀθάναντι τε ἰσχύει ταῖς ψυχῆς
πρὸς

ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ Φλογὶ ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες 25
 σὺ τὰ ἀγαθὰ σὺ ἐν τῇ ζῳῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ᾧδε· ᾧδε
 καλεῖ, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. Καὶ ὅτι πᾶσι τέτοις, μελαζὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα 26
 ᾧδε ἔσθῃ·

313. Chrysostomus V. 36. 37. VI. 65. probante J. Millio prol. 1380.

σε prius] — Versio Vulg. Sax. Dial. c. Marcion. καὶ] + ὁ Colb.

ὅδε] ᾧδε ADHL 2. 3. 12. 16. 34. 36. 37. 39. 40. 44. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 63. 64. 65. 69.
 70. 71. 72. 73. 74. 89. 90. 94. Evang. 2. 3. 4. 7. 11. 12. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 24. Editio Erasmi 1.
 Versio Syr. utraque. Aethiop. Copr. Arab. Chrysostomus V. 29. 32. VI. 65. Marcion ap. Epiphani. Dial. c. Marc.
 Ephrem p. 163. Athanas. in Catena in Lucam. Epiphanius. αὐτὸς Justinianus c. Origenem.
 26. ἡμῶν & ὑμῶν] ἡμῶν & ὑμῶν Colb.

πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χρεῶς δικαιοσύνης τε καὶ τιμῆς,
 εἰς ἀρετῆς καὶ κακίας ἐπιτήδευσιν ἐν τῷ βίῳ γέγονεν. Tertul-
 lian. de Anima, penes inferos — tormentum &
 refrigerium — puniri & foveri interim animam
 in inferis sub expectatione utriusque iudicii, in
 quadam usurpatione & candida ejus. Ambrosius de
 bono mortis 10. Satis fuerat dixisse illis, quod li-
 beratae animae corporibus ἄδη paterent, i. e. lo-
 cum qui non videretur, quem locum Latine infer-
 num dicimus. Denique & Scriptura habitacula illa
 animarum promptuaria nominavit. Anthol. III. 6.
 39. εἰ δὲ Μενανδρὸν διζῆσαι, δόξας ἐν Διὶ καὶ μακάραν. 7. 17.
 ἀνακτας τοῖς οὐκ αἰσῆς, Ζεὺς δ' ἐς ἔλυστον ἄγει. 22. 40.
 χθρὸν σὺ τέκνον, πόντος σὺ διάλειπες, δέκτο δὲ θάλασσα πλεῖστης.
 κείθεν δ' οὐρανὸν εἰσανέβη. Euripid. Heraclid. 910. ἐστὶν
 ἐν οὐρανῷ βεβακχὸς θεὸς γόνος, ὃ γεραίη, φέυγει λόγον, ὡς
 τὸν αἰδῶ δόμον κατέβη. II. 3. 284. εἰ κείθεν γε ἰδοίμιν
 κατελθόντ' αἰδὸς εἶναι. η. 330. ψυχὰς δ' αἰδὸς τε κατέλ-
 θον. ψ. 103. ἦρά τις ἐστὶ καὶ ἐν αἰδῶ δόμοισιν ψυχὴ καὶ
 εἰδωλόν, ἄταρ φρένας οὐκ ἐν πάμπαν. α. 3. πολλὰς ἰδέσθαι
 ψυχὰς αἰδοῖ προϊάψεν Ἡρώων, αὐτὰς δ' ἐλάρια τεύχεα κύ-
 κλωσιν, οἰωνοῖσι τε πᾶσι. Od. λ. 383. quaerit Scholia-
 stes, πῶς οἶον — τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἐν αἰδῶ καὶ ἐν οὐ-
 ρανῷ. ideo versum 601. & 602. obelo transfigit.
 Theocritus Id. IV. 26. βασεύνται — καὶ βόες εἰς αἰ-
 δῶν. de capella a lupis devorata ὅχει ἐς αἰδῶν XXVI.
 271. Leonis ψυχὴν δὲ πιλάριον ἔλλαβεν αἰδῶς. Abraha-
 mi hospitalitas opponitur divitis ἀξιοῦ. Gen. XXII.
 4 Dan. X. 5.

Apoc. XI. 12. XIV. 10. Midras Ruth f. 44. 2.
 & Midras Ecclesiast. I. 15. Sunt impii focii in
 hoc mundo; unus eorum poenitentiam agit ante
 mortem: alter non agit. Ille rapitur stans in coetu
 iustorum, hic in coetu improborum. Hic vidit il-
 lum, & dicit: vae mihi, est acceptatio persona-
 rum hac in re. & VII. 14. f. 103. 2. Rabbinii di-
 cunt paradisus & gehenna ita posita sunt, ut ex
 uno loco in alterum prospiciant.

24. βάβη τὸ ἄκρον τῷ δακτύλῳ αὐτῷ ὕδατος] Arat.
 de Cepheo fidere: τὰ μὲν εἰς κεφαλὴν μάλα πάντα
 βάπτων ὕδατος.

τὸ ἄκρον τῷ δακτύλῳ] Matth. XXIII. 4. Diony-
 sius Sophista Milesius, ὅτι χρὴ μελίτες ἄκρον δακτύ-
 λῳ, ἀλλὰ μὴ χεὶρ γίνεσθαι. Themistius VIII. p. 103.
 κροτέειτε νῦν, ὡς εἰκὴν, ἅπ' ἄκρον τῶν χειρῶν, καὶ ἐκβο-
 ατε ἅπ' ἄκρας τῆς γλώττης· ἡ δὲ ἀφανὴς ψῆφος κατακρίνει
 ἡμᾶς. Lucian. Dial. M. 17. Tantalus ὑπὸ τῷ δ' ἔψας,
 — ἦν δὲ πότε καὶ ἀρυσσάμαι καὶ προσενέγκαι τῷ εὐμω-
 ρῇ, οὐ φθάνα βρίζας ἄκρον τὸ χεῖλος, καὶ διὰ τῶν δακ-
 τύλων διακρίνει οὐκ οἷδ' ὅπως αὐτὸς ἀπολείπει ξηρὰν τὴν χεῖ-
 ρα μου. Bis accus. 8. οἱ καὶ μόνον ψεύσαντες ἔκτισον τῷ
 λίβητος ἄκρον τῷ δακτύλῳ.

ὀδυνῶμαι] Lucianus Lexiph. 13. ἵε γὰρ, ὡς ὀδυ-
 νῶμαι. Od. λ. 583. Στεῦτο δὲ διψῶν, πέειν δ' οὐκ εἴ-
 χον ἐλῆσθαι, Severi Aetna 271. Torquentur flamma
 terrae, ferroque domantur. Horatius Carm. III. 1. 21.

Quin & Ixion Tityosque vultu risit invito. Schol.
 non solum damnantur in aquae penuria, sed etiam
 infernali puniuntur igni. Plut. Sympos. III. 5.
 ὁ δὲ οἶνος ἡρέμα καταψυχῶν. Theophrast. ὑγρότης ἐπιγί-
 νεται διὰ τὴν κατάψυξιν τῷ αἵρεσι. p. 652. C. Chagiga f.
 77. 4. Bono morienti nullae celebrabantur exequi-
 ae, at malo. Postea vidit per quietem bonum in
 hortis ambulantem juxta fontes, malum vero lin-
 guam exerere ad ripam fluminis, & conariaquam
 attingere, nec tamen attingisse.

25. Horajoth X. 2. Argutum sermonem habuit
 R. Nachman f. R. Chasdae: quid est quod scri-
 bitur Ecclef. VIII. 14. est vanitas, quae fit super
 terra? O beatos justos, si pertingat ad eos secun-
 dum opus impiorum seculi futuri, in seculo prae-
 senti! O miseros impios, si obtingat iis secundum
 opus iustorum seculi futuri in seculo praesenti!
 Anthol. I. 80. 15. εἰ τί τις ἐκ πονῆς πλέτε τύχει ἢ
 καὶ ἀρχῆς, οὐκ ἔτι γινώσκει, τίς πῶλετο πρότερον. Τὴν
 πότε γὰρ φιλήν ἀπαινῶνται, ἀφροῖον δὲ τέρψιν ὀλισηθῆς
 οὐ δεδάκε τύχης. Ἦς πότε γὰρ πτωχὸς ταλαπείριος, οὐκ
 ἐθέλεις δὲ ἀντιζῶν ἀκόλως νῦν ἐτέρους παρέχειν. Πάντα, φί-
 λος, μερόπεσι παρέχεται. Εἰ δ' ἀπιδῶσαις, ἑωπαλιν ἀντι-
 ζῶν, μάρτυρα σαυτὸν ἔχοις. Plaut. Mostell. I. 1. 44.
 Tu tibi istos habebas turtures, pisces, aves. Sine:
 me alliato fungi fortunae meas. Tu fortunatus, e-
 go miser: patiunda sunt: Meum bonum me; te-
 tum maneat malum. Dio Chrys. XXXIII. p. 402.

A. ἐπεὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τῶν Περσῶν ἔλαβον, τέτοις ἐπικο-
 λῶσθαι καὶ τὰ κακά. Targum in Genes. XXXVIII.
 26. Melius est mihi, ut confundar in hoc mun-
 do, qui est transitorius, quam ut confundar coram
 facie patrum iustorum in mundo futuro. Taanith
 f. II. 1. Quemadmodum in vita aeterna piis re-
 penditur boni operis etiam levissimi, quod perpe-
 trarunt, praemium: ita impiis in hac vita praemium
 cujuscunque levissimi boni operis rependitur. Plau-
 tus Truc. II. 1. 9. Fortunae solent mutarier, varia
 vita est. Nos divitem eum meminimus, atque iste
 pauperes nos: Vorturunt sese memoriae. Apoc. XVIII.
 7. supra VI. 25. Berachoth f. 61. 2. Dixit Raba:
 non creatus est mundus nisi pro impiis perfectis
 aut pro justis perfectis. — Non creatus est mun-
 dus nisi pro Achabo filio Omri, & pro R. Cha-
 nina f. Dusi. Pro Achabo mundus praefens: pro R.
 Chanina mundus futurus. Esther R. I. 9. ad Pf. XVI.
 14. hi sunt qui non acceperunt partem sunt suam in
 terra: partem suam in vita, qui acceperunt partem
 suam, dum viverent. Vajikra R. XXVII. R. Aki-
 ba dixit: cum illis & illis disputat. Cum justis,
 ab illis exigit pauca opera mala, quae fecerunt in
 hac vita, ut illis det mercedem bonam in futuro:
 impiis profundit pacem, & retribuit illis pauca
 bona opera, quae fecerunt in hac vita, ut puniat eos
 seculo futuro.

26. ἐπὶ πᾶσι] Polybius p. 815. τῶν δὲ κατὰ τὴν πα-
 Εεεεε

ἔστηκει), ὅπως οἱ θέλοντες λαβῆναι ~ ἐντεῦθεν: πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνων), μηδὲ οἱ ἐ-
 κεῖθεν πρὸς ἡμᾶς λαβερῶσιν. Εἶπε δέ: Ἐρωτῶ ἔν σε, πάτερ, ἵνα σέμψης αὐτὸν 27
 εἰς τὸ οἶκον τῷ πατρὶ μὲν. Ἐχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως λαβερῶσιν αὐτοῖς, 28
 ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸ τόπον τῆτον τὴν βασάν. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ: Ἐχου 29
 Μωσέα καὶ τῆς προφῆτας ἀκροάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν: Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ. 30
 ἀλλ' εἰάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτὸς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ: Εἰ Μω- 31
 σέως

~ ἐνθεν

ὅπως] ἵνα 1. 47. 56. 58. 61. θέλοντες] ἐνταῦθα Dial. c. Marc. λαβῆναι ἐνταῦθα] ἔνθεν λαβῆναι 69.
 ἐκεῖθεν] — D. Dial. c. Marc. ἔνθεν AEGHLM 2. 3. 9. 10. 11. 12. 16. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
 44. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 69. 71. 72. 73. 74. 80. 83.
 86. 90. 91. 95. Evang. 2. 3. 7. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Chrysostomi, Ephrem
 T. 2. p. 142. Eusebius. probante J. Millio prol. 1467. μηδὲ] καὶ D.
 δύνων] δύναται Evang. 5. Editio Erasmi. οἱ posterius] — D 90.
 ἐκεῖθεν] + αὐτὸν D. Versio Vulg. Armen. Dial. c. Marc.
 πρὸς ἡμᾶς] — D. Versio Vulg. πρὸς ὑμᾶς E. Editio Erasmi 1. Aldi, Colinaei.
 λαβερῶσιν] διαβῶσιν L. διαπιδράσαι D. 27. εἶπε δέ] — Dial. c. Marconis.
 οὐν σε] σε αὖν AD. Theophylactus. σε 60. πάτερ] + Ἀβραάμ D.
 αὐτὸν] — L 64. Versio Corp. τὸν οἶκον] τὴν οἰκίαν Dial. c. Marconis.
 28. γὰρ] + ἐκεῖ Dial. c. Marconis. ἵνα] — D.
 τὸν τόπον τῆτον] τοῦτον τὸν τόπον D. Dial. c. Marc. τὸν τόπον 51.
 29. λέγει] εἶπεν D. + δὲ ADKL 1. 3. 9. 11. 14. 16. 27. 38. 48. 52. 67. 80. 106. Evang. 7. 17.
 Versio Vulg. Corp. Syra posterior. αὐτῷ] — L. Ἀβραάμ] — Dial. c. Marc. & comm. 30.
 ab Ἀβραάμ ad Ἀβραάμ comm. 30.] — 59. Μωσέα] Μωσεία D. & comm. 31.
 30. πατέρ] πατήρ D. ἀπὸ] ἐκ D 1. 28. 50. 60. Versio Vulg. Syr. Dial. c. Marc. Theophylactus
 νεκρῶν] + ἀνέστη καὶ 69.
 μετανοήσουσιν] μετανοήσασιν 28. 48. 51. 53. Evang. 20. 21. Dial. c. Marc. ἀκούσουσιν 56. 58.
 31. Μωσέως] Μωσείας DK. ἤκουσαν Dial. c. Marconis. ἐκ] ἀπὸ τῆ 69.
 ἀκούουσι] ἀκούουσιν 47. 61. καὶ καὶ ἀπὸ τῆ πρὸς αὐτοὺς D. Irenaeus.
 ἤκουσιν] ἀπὸ τῆ Dial. c. Marconis. + καὶ ἀπὸ τῆ πρὸς αὐτοὺς D. Irenaeus.
 πιστεύσαντα] πιστεύσαντι D. ἀκούουσιν αὐτοῦ Dial. c. Marconis.
 1. εἶπεν] ἔλεγε 106. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς] — G.

ῥάκησιν λόγων, ἅμα μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκριβοῦς μεμεγ-
 μένων, ἅμα δ' ἐπαγγελίαις χρυσῶν εὐφάνων, ἐπὶ δὲ πᾶσι
 τέτοις θεῶν προνοίᾳ, τελείως μεγάλην ὁρμὴν καὶ προθυμίαν
 παρίστασθαι συνβαίνει τοῖς νηυστάκοις. Super haec om-
 nia, praeter haec omnia, denique. VI. 21. ἐπὶ δὲ
 πᾶσι τέτοις προσποικισμῶνται πτερυνῶ εὐφάνων, καὶ πτε-
 ροῖς φοινικίοις ἢ μίλασις ἑρβοῖς τριτίν, ὡς περὶ χρυσαῖος τὸ μέ-
 γεθος, ὃν προστείνετον κατὰ κορυφὴν ἅμα τοῖς ἄλλοις ὅπλοις
 ὃ μὲν ἀνὴρ φαίνεται διπλάσιος ἑαυτῷ κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ
 δ' ὄψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἑαυτοῦ. Dionys.
 Hal. A. IV. 18. τὴν δ' ἐπὶ πᾶσις τιταχμένῃ εἰς λόχος
 ὃ τῶν ἀπέρων. Clemens Protrept. εἰς δ' οἱ πῖντι Ἀθη-
 ναῖς ὑποτίθενται τῇ μῦν — τὴν δὲ γ. — δ — ἐπὶ
 πᾶσι τῇ Πάλλαντος. Philo de O. M. p. 28, 43. ἐ-
 πὶ λαχῇ σχίζεται πρὸς ε. αἰσθήσεις καὶ τὸ φωνητήριον ὄργανον,
 καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ γόνιμον. Artemidor. I. 65. τιλιταῖον
 δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ ἄλλον. Cleomenes ap. Plut A-
 ropophth Lac. p. 223. D. ὃν εἰρήκατι, ἴφην, τὸ μὲν ἰζῆρ-
 χῆς ὃ μὲν μνημῆναι, διὰ τῆς δὲ καὶ τὰ μῖσα ὃ συνήμει,
 τὰ δ' ἐπὶ πᾶσι ὃ δοκιμάζω. Thucyd. VII. 86. ἐπὶ τοῖς
 ἄλλοις καὶ τῶν ἀντιστρατηγῶν κομίσαι Λακεδαιμονίους. Her-
 mogenes de form. Orat. I. 11. λαμπρότητα τε καὶ ἀκ-
 μὴν, καὶ τιλιταῖον ἐπὶ πᾶσι τῇ περιβολῇ. Porphyry. de
 Abstinence. II. 20. μὲν ταῦτα — ἴτα — τέλος δ'
 ἐπὶ πᾶσι. Dionysius Hal. A. V. 3. ἐπὶ δὲ τέτοις ὅ-
 πασι τὰς καταλιφύας αὐτὸν καταδύρατο τύχας. Ephr.
 VI. 16. Col. III. 14. sup. III. 20.

χάσμα] Apollodorus II. 4. 10. χάσμα leonis,
 pro rictu. Anacreon II. 4. λέγουσι χάσμι' ὀδόντων. Lu-
 cianus de Luctu 4. χάσμα cerberi canis. D. Syr.
 13. χάσμα μίγα ἰγνέτο καὶ τὸ σύμπαν ὕδωρ καταδιέξα-
 το. Maxime dicitur de spatio, quod e loco superi-
 ore ad inferiorem extenditur. Glossarium. χάσμα
 γῆς, vorago. Philo de Mosé T. 2. p. 178, 23.
 χάσμα καὶ γῆς ὅρμ' ἀπογοργήσας ἐπὶ μέλεισιν αὐτοῦ. Αἰν-

thol. II. 31. 5. Σκύλλης χάσμασιν ἀντιάσας. IV. 20.
 10. χάσμα cervi I. 33. 29. λίων χάσμα φέρων χα-
 λπὸν πινυλῆ φάρυγγος. Eurip. Phoeniss. 1599. ἄβυσ-
 σος χάσματα. Longi Pastoral. I. p. 13. ξύλα δὲ ξηρὰ
 μακρὰ τίνασταις ὑπὲρ τῆ χάσματος. L. IV. 4. 11. D.
 de minoribus: praedia quae chasmate perierunt.
 L. XVIII. 6. 10. Cum — inundatione aqua-
 rum aut chasmate aliove quo casu pars fundi in-
 terierit. L. XXX. 1. 47. D. Si fundus chasma-
 te perierit. Plinius H. N. II. 26. fit & coeli ip-
 sius hiatus, quod vocant χάσμα. Cic. de N. D. II. 5.
 hiatus terrae vocat. Lucian. Dial. Mort. XXI. 1.
 κατέκυψεν εἰς τὴν χάσματος καὶ εἶδε τὸν ζόφον. hiatus
 profundum & tenebrosum, per quem ad inferos de-
 scendebatur, χάσμα vocat. Herodot. IV. 85. de
 immensi spatio pelagi. VII. 30. λύκος ποταμοῖς χάσ-
 μα γῆς ἐσβάλλον ἀφανίζεται. Hesiod. Theogon. 740.
 χάσμα μίγα in Tartaro. Plut. de sera num. Vind.
 p. 565. E. Thespeus videt apud inferos χάσμα
 μίγα καὶ κάτω διήκον. & de genio Socrat. p. 590.
 F. χάσμα μίγα, τρογγύλον, εἰς ἐκτετμημένης σφαίρας
 φοδερὸν δὲ δεινῶς καὶ βαθύ, πολλὰ σκότος πᾶσις. Plato
 Phaed. ἐν τῇ τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλας τε μίγισον
 τυγχάνει ὃν καὶ διευκρινεῖς τιτρημένον δι' ὅλης τῆς γῆς. τῷ
 τοῦ ὅπρις ὅμοιος ἔπει λέγαν αὐτὸ τῆς μάλ' ἢ καὶ βέλτερος ὑπὸ
 χθονὸς εἰς βίβροτον. ὃ καὶ ἄλλοι καὶ ἐκείνος καὶ ἄλλοι πολ-
 λοὶ τάρταρον κυκλῆκασιν, εἰς γὰρ τῷ τὸ χάσμα συρρίν-
 σι τι πάντες οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐκ τῆς πάλιν πάντες ἐκρί-
 νουσι. & de Rep. II. γνομῶν σισμῶν γαίης τι τῆς
 γῆς, καὶ γαίης χάσμα — ἰδόντα τι καὶ θανάσιμα
 τα καταβῆναι. X. ἔφη δὲ, ἐπιπὶ δὲ ἐκβῆναι τὴν ψυχὴν, πρὸς
 ρυτίσθαι μετὰ πολλὰν, καὶ ἀφικνίσθαι σφῶς εἰς τόπον τι-
 να δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς τε γῆς δύο εἶναι χάσματα ἰχομῆναι
 ἀλλήλων, καὶ τῶ ἑκράνῃ αὐτὴν ἐν τῷ αἰῶνι ἄλλα κατατιτρυ-
 δικτικῶς δὲ μεταξὺ τῶν αὐτῶν κάθησθαι — ἔρην δὲ ταύτην

σέως ἢ τῷ προφητῶν ἐκ ἀκέσων, ὑδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται·

Εἰπε δὲ πρὸς τὰς μαθητάς· Ἀνένδεκτόν ᾧ + μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ
 2 δι' οὗ ἔρχεται. Λυσιτελεῖ αὐτῷ, εἰ μὴ οὐκ ὀνικὸς φείκει· φεί τὸ τράχηλον αὐτῷ, ἢ
 3 ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων. Προσέχετε ἑαυ-
 4 τοῖς· Ἐάν δὲ ἀμάρτη εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἔπιτίμησον αὐτῷ· ἢ ἐάν μετανοήσῃ, ἄφες
 αὐτόν. Καὶ ἐάν ἐπὶ αἰκίς τῆς ἡμέρας ἀμάρτη εἰς σὲ, ἢ ἐπὶ αἰκίς τῆς ἡμέρας ἔπιτρέψῃ
 + τῷ — ἔπι

δι] + κ 106. Evang. 13. 14. 17. + ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. ταῦς] — Editio Complut. Genev.
 μαθητῶν] + αὐτοῦ ADLM 13. 29. 57. 59. 60. 67. 69. 71. 73. 86. Evang. 12. 13. 14. 17. Versio Vulg.
 Copt. Armen. Syra prior, & posterior cum asterisco.
 ἐστὶ] + τοῦ ADEL 1. 2. 35. 37. 38. 39. 45. 46. 47. 48. 64. 69. 90. Evang. 13. 14. 17. Editio Complut.
 Erasmi 3. 4. 5. Stephani, Schmidii, Bengelii, Plantini, Bezae, Genev. Origenes in Matth. Chrysostomus in Matth.
 H. LIX. Damascenus 6. 10. Deest articulus in uno Stephani exemplari, teste Beza. + τοῦτο 16.
 ἐλθεῖν] εἰσελθεῖν 36. διελθεῖν 69.
 οὐαὶ δὲ] πλὴν οὐαὶ D 1. 69. Versio Armen. Copt. Syra posterior in margine. ἔρχεται] ἔρχονται 2.
 2. λυσιτελεῖ] συμφέρει δὲ D.
 ἢ λυσιτελεῖ ad θάλασσαν] συμφέρει αὐτῷ, εἰ μὴ ἐγενήθη, ἢ γεννηθέντα μὴ οὐκ ὀνικὸς προσεθῆναι. & καταποντισθῆναι ἐν
 τῇ βάθει τῆς θαλάσσης Codices Latini. Dial. c. Marcion. expedisse ei, si natus non fuisset, aut si molino saxo
 &c. Marcion.
 μὴ οὐκ ὀνικὸς] λίθον μυλικὸς DL 1. 7. 60. 66. in ora. 69. Colb. Evang. 12. 18. 19. Versio Copt. Vulg. Ar-
 men. Arab. Tertullian. c. Marc. IV. 35. Marcion. λίθον μυλωνικὸς 13.
 περιτελεῖται] φείκειτο DL in ora. περιτελεῖται 71. Evang. in bibliotheca regia, teste Cotelerio.
 ἔρριπται] ἔρριπται D a prima manu.
 3. προσέχετε] + δὲ 11. 53. 63.
 ἀμάρτη] ἀμαρτήσῃ D 61. in ora. 69. 90.
 εἰς σὲ] — AL 1. 42. Versio Goth. Copt. Syr. Sax. Codices Latini. Clemens paed. III. 12. Basilius Eth. 62. An-
 tonius & Maximus 74. Damascenus I. & 11. probante J. Millio prol. 1346.
 ἢ ἐάν] + ἢ A 67. Evang. 12. + μὴ 1.
 ἀμάρτη] ἀμαρτήσῃ ADKL 16. 61. in ora. 80. 90. Evang. 17. 21. 22.
 εἰς σὲ] — 28. 47. 56. 58. Codices Latini. τὸ ἀδελφός σου 38.
 ἢ postorius] + ἐάν AK. + τὸ D. τῇ ἡμέρας postorius] — DL. Versio Armen. Copt. Codices Latini.

μὴν καθ' ἑκάτερον τὸ χάσμα τῷ οὐρανῷ καὶ τῆς γῆς ἀπὸ-
 στας τὰς ψυχὰς, ἐπειδὴ αὐτὸς δικασθεῖν — ἐκείνοι τε κατ-
 ἰδομεν ἐξαίφνης καὶ ἄλλας, σχεδὸν τι αὐτῶν τὰς πλείους
 τυράνους, ἦσαν δὲ καὶ ἰδιῶται τοῖς τῶν μεγάλων ἡμαρτηκό-
 των, οὓς οἰομένους ἦδη ἀναθήσεσθαι, ἐκ ἰδέχοντο τὸ εὖ οἰον,
 ἀλλὰ ἐμυκάτο, ὅποτε τις τῶν ἔως ἀνάτως ἐχόντων εἰς πο-
 νηρίαν ἢ μὴ ἱκανῶς δεδοκῶς οἴκει ἐπιχειροῦ ἀνέμει. Hes-
 chius. χάσμα, σχίσμα γῆς. I. Sam. XVIII. 17.
 ἔνθεν] Lucian. D. Mort. 17. ἐκ ὁρῶ γὰρ ἄλλον
 μετὰ τέτοι ἄδην, ἢ θάνατον ἐντεῦθεν εἰς ἔτερον τόπον. Her-
 mogenes de form. Orat. I. 10. μηδὲν μᾶλλον ἐντεῦθεν
 ἐκίστε, ἢ ἐκίθεν ἐνθάδε μετνηνέχθαι. Plinius H. N. II.
 67. Maria circumfusa undique dividuo globo par-
 tem nobis auferunt orbis, nec inde huc, nec hinc
 illo pervio tractu. Galenus III. in Hippocr. de fra-
 cturis. πάλιν ἐνταῦθα τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐκατὰ τὸ πλά-
 τος εἶπεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ μήκος τῷ κώλῳ. & ante σπα-
 ρίας τόνον τὸ ἀνοθεῖν καὶ κάτωθεν ὀνομάζεται πρὸς τῶν πα-
 λαιῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὡς τὰ πολλὰ γὰρ ἐδώκον ἐπὶ τῶν
 κατὰ πλάγια μερῶν τοιαύτῃ χρῆσθαι λέξει· νῦν μέντοι τῷ
 παλαιῷ τρόπῳ τῆς ἐρμηνείας ὁ Ἰπποκράτης ἐχρήσατο. Matth.
 IX. 1. Aroc. XXII. 2.

διαπερῶσιν] Aristoph. Avib. 1265. αὐτὴν κεκλήκαμεν
 διανοεῖς θείας μυκίτι γε τὴν ἐμὴν διαπερῶν πόλιν. Polybius
 p. 262. εἰδυμένη διαπερῶσας τὰς πρὸ τῆς δυσχαρίας, εἰς
 τὰς προειρημένους ἀφικέσθαι τόπους. Matth. IX. 1.

27. Plato de Rep. X. Erus Armenius post mor-
 tem ad iudices accedens, αὐτῷ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν
 ὅτι δέοι αὐτὸν ἀγγελοῖς ἀνθρώποις γινέσθαι τῶν ἐκεί. καὶ διε-
 κλεινέοντο οἱ ἄκνεν τε καὶ θιάσθαι πάντα τὰ ἐν τῇ τέτρῳ.

28. διαμαρτύρηται] Demosthenes. . . . βῶν καὶ
 διαμαρτύρεσθαι — καὶ διαμαρτύρεται βῶν καὶ κεκραγώς.
 Polybius I. p. 43. τῷ Ἐανθίππῳ διαμαρτυρομένῳ, μὴ
 παρίενται τὸν καιρὸν, obtestante.

29. Hagiographa non legebantur publice in Sy-
 nagogis.

30. Cic. in Verrem. I. 32. Quid exspectas? an-
 dum ab inferis ille Malleolus existat, atque abs te
 officia tutelae, fodalitatis, familiaritatisque flagi-
 tet? Ipsum putato adesse. Senec. Epist. 30. Plus,
 ut puto, fidei haberet apud te, plus ponderis, si
 quis revixisset, & in morte nihil mali esse narra-
 ret expertus. Lucianus de Demonacte 43. ἐρομένους
 τινος, ὅποια νομίζεις τὰ ἐν ᾧ; περιμένον, ἔφη, κακῶς οἱ
 ἀποτελεῖται. Schol. Sophocles Electra 62. de Pythagora
 καθιέρους αὐτὸν ἐν ὑπογείῳ, λογοποιῶν ἐκέλευσε τὴν μητί-
 ρα, ὡς τιθηνῶς εἶναι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιφανέως περὶ τῶν
 καθ' ἑαυτὸν τινὰ ἐπετρατεύτο, δηγόμενος πρὸς τὰς ζῶντας
 περὶ τῶν οἰκίων, εἰς ἐν ᾧ συντετυχηκέναι ἔλεγε. & Di-
 ogenes L. VIII. 41. Seneca de Tranquillo. 14. de Ju-
 lio Cano: observare proposui illo velocissimo mo-
 mento, an sensurus sit animus exire se. promisit-
 que, si quid explorasset, circumiturum amicos,
 & indicaturum, quis esset animarum status. Ar-
 temidorus II. 74. ἔτι τῶν ἀξιοπιστῶν εἰσὶ καὶ οἱ νεκροί, ἐ-
 πὶ πάντας ἀληθεύουσιν· διὰ γὰρ δύο ταῦτα οἱ ψευδέμους
 ἀπατάωσιν, ἢ διὰ τὸ ἐλπίζειν τί, ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι· οἱ δὲ
 μήτε ἐλπίζοντες τι μήτε φοβέμενοι, εὐκότως ἀληθῆ λέγου-
 σιν, μαλίστα δὲ οἱ νεκροί εἰς τοῖστοι.

31. Alciphron Epist. II. 4. ἐδ' εἰ βῆς μοι (τὸ λε-
 γόμενον) φέγγεαιτο, πισθεῖν ἂν. Lactantius V. 15. de
 Lucilio: apud quem differens Neptunus de re dif-
 ficillima, ostendit, non posse id explorari, ne si
 Carneadem ipsum orcus remittat. Exod. VI. 9.

2. λυσιτελεῖ] Etymol. λυσιτελεῖ, συμφέρει ἐστὶ. πα-
 ρα τὸ λύειν τὰ τέλη, λύειν γὰρ τὰ τέλη συμφέρει ταῖς πό-
 λεσι.

Dionys. Hal. A. IV. 62. μνησθέντα ὑφ' ἐνὸς τῶν δη-
 μοσίων ὡς πατροκτόνον, εἰς ἄσκον ἱρράφας βέειον, ἔρριπται
 εἰς τὸ πέλαιος.

4. ἐπὶ αἰκίς] Ps. CXIX. 164. שׁוּב Symmachus
 convertit πλεισάκας. & Jerem. XV. 9. πλείους pro
 Eeeee 2

— ὅτι σε, λέγων Μετανοῶ ἀφ' ἡσέως αὐτῶ. Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ 5
Πρόδες ἡμῖν πρίν. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Ἐἰ εἴχετε πρίν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέ- 6
γεθε ἀντὶ τῆ συκαμίνῳ ταύτῃ· Ἐκρίζωθι, καὶ φυτεύθι ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ὑψηλῶς
ἀν

ἐπὶ σε] — EHKM 2. 3. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47.
48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76.
83. 86. 87. 90. 91. 95. 106. Evang. 2. 13. 14. 16. 17. 20. 21. 24. Editio Complut. Versio Goth. Origin. de
Orat. 17. *Damascenus*. probante J. Millio prol. 1102. πρὸς σε ADL. Evang. 12. 19. Versio Syra, Coptica
Alex. εἰς σε 60. Evang. 12. μετανοῶ] μετανοήσω D a prima manu, at in Vers. Latina: poenitentor.
ἀφ' ἡσέως] ἀφ' ἡσέως DH. Versio Vulg. Syr. 5. εἶπον οἱ] εἶπαν D.
6. εἶπε δὲ ὁ κύριος] ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς D. Versio Syr. Codices Latini. εἰ] ἐάν M.
εἴχετε] εἴχετε AKM 1. 3. 45. 47. 51. 53. 54. 66. 69. 72. 73. 91. 106. Evang. 2. 22. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
ὡς] ὡς 64. ἀν] + τῷ ὅρι τούτῳ μεταδόντες ὡς τὴν ἐκεί, ὅ μετέδωκεν, καὶ D.
ταύτῃ] — DL. Versio Corp. ἐκρίζωθι καὶ φυτεύθι ἐν τῇ θαλάσσῃ] μεταφυτεύθι ἐν τῇ θαλάσσῃ D.
ἀν posterior] — A. ὑμῖν] ὑμῶν 11.

ἐπὶ τῇ Hieronymo. Apollinar. & Euthym. in
Psalm. τὸ ἐπὶ τῇ ἀντὶ τῇ πολλὰκις παρ' Ἑβραίων σύν-
θεις λέγεσθαι.

Bava Kama VIII. 7. Quamvis quis damnum
datum refarcit, non tamen illi remittitur peccatum,
donec id ab altero petat S. D. Gen. XX. 7.
Caeterum unde constat, eum, qui laesus est, non au-
sterum sed placabilem se praebere debere? quia di-
citur: Et oravit Abraham Deum. Gemara. Etiam-
si offerat omnes arietes Nabarhae, qui in mundo
reperiuntur, non remittetur ei, donec ab eo veni-
am petat. *Maimonides*. Quandoquidem petit ab
ipso laedens, & deprecatur semel atque iterum,
adeo ut agnoscat eum, a quo laesus fuit, a peccato
suo se convertisse, & pravitate suae poenitentiam
agere, ignoscat ipsi: & quicumque ad ignoscen-
dum festinat, laudatur, & sapientum animus ab
ipso refocillatur. *Bemidbar R. XIX*. Si peccaverit
homo in socium suum, & dixerit ei: peccavi; vo-
cabitur peccator, si non illi condonat, S. D. 1.
Sam. XII. 23. 19. & Num. XXI. 7.

5. *Plut. Gracch. p. 839. B.* οἷς ἀναποδείκτως καὶ
ἀνελέγκτως λεγομένοις αὐτοῖς προσετίθει πρίν ὁ φέλιος
οὐχ ὑγιανόντος οὐδὲ ἱερηνικῆς ἀν' ἀποκρίσεως. Multa ha-
ctenus de caritate & benevolentia erga alios homi-
nes praefatunda docuisti, doce nos etiam de fide in
Deum, cuius te legatum credimus. Quae nobis
aperuisti, credimus; cupimus autem plura nobis
committi, de tempore & modo, quo instauraturus
es regnum Israelis. *Aeschines* de male ob. Leg.
καὶ εἰ τὰς ὑπερήτας ἐπεμψεν ἡ πόλις περιθεῖσα πρίν αὐτοῖς.
Polyb. V. 60. τὰς δημοκρίτους τὰς πόλεις ὑπὲρ τῆς τῶν ἐν
τῇ πόλει πάντων ἀσφαλείας πρὸς τὸν ἀντίοχον. *Plut.*
Galb. p. 1054. C. ἐκείνῳ δὲ καὶ φύσει δοκῶντι πρᾶν γε-
γονέναι, προσετίθει πρίν εὐλαβείας τὸ γῆρας. *Artemidor.*
II. 8. ὅλῳ μὲν τὸς μὴ ἐν πίστει ὄντας ἐλευθεροῦν τὰς δὲ ἐν
τιμῇ παρὰ τοῖς δεσποταῖς ἢ πολλὰ κτήματα ἔχοντας ἀφ-
κρίσαι τῆς πίστεως.

6. *Athenaeus III. p. 115. F.* Ἀνδρέας δὲ ὁ ἱατρὸς
ἄρτος τινὰς φησὶν ἐν Συρίᾳ γίνεσθαι ἐκ συκαμίνων. *Diodor.*
S. I. 34. τῶν δὲ συκαμίνων αἱ μὲν τὸν τῶν μόρων καρπὸν
φέρουσιν αἱ δὲ τὸν τοῖς σκύοις ἐμφερῆ, καὶ παρ' ὅλον σχε-
δὸν ἵκαναυτὸν αὐτῶ φασκόμεν. Citat. *Eustath. in Il. λ. p.*
819. 50. Athenaeus II. p. 51. B. συκαμίνῳ ὅτι πάν-
των ἀπλῶς ἔτω καλάναντα αὐτὰ, ἀλλεξανδρεῖς μόνον μόρον
δομᾶσθαι. συκαμίνῳ δὲ οὐ τὰ ἀπὸ τῆς αἰγυπτίας συκῆς,
ἀλλ' ὅτι τινος συκόμερα λέγουσιν. ἄλλοι οἱ ἐπικυρία ἐπὶ βραχὺ κί-
σαντες σιδηρῶν ἰῶσιν ἐπὶ τοῖς φυτοῖς, καὶ ὑπὸ τῷ ἀέρι κί-
νῳμενα ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν ἔτω πείποντα καὶ εὐαδὴ γίνονται
— καὶ ἐκ δόλῳ παρηγορεῖσθαι τὰς νοσούντας — φέρεται δὲ
τὸν καρπὸν τῶν αἰγυπτίων συκαμίνων ἀπὸ τῶ ξύλου, καὶ
οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπικυρίων. μόρον δὲ τὰ συκαμίνῳ καὶ παρ'

ἀσυχύλῳ — Νίκανδρος — μωρὸν τε καλὸν τὸ δένδρον
αἰ, ὡς καὶ οἱ ἀλλεξανδρεῖς καὶ μωρὸς, ἡ πᾶσι πᾶσι μὴ
λίγῳ νέοντι Πρώτον ἀναγγέλλουσα βροτοῖς ἡδὺν ἰσχυρὰν.
— Φανίας τὸν τῆς ἀγρίας συκαμίνος καρπὸν καλεῖ, ὅτι
καὶ αὐτὸν γλυκύτατον. *Solinus 35.* De arboribus, quas
sola fert Aegyptus, praecipua est ficus Aegyptia,
foliis moro comparanda, poma non ramis tantum
gestans sed & caudice, usque adeo foecunditate
suae angusta est, ut uno anno septies fructum suf-
ficiat. *Plinius H. N. XIII. 14.* In Aegypto mul-
ta arborum genera, quae non alibi: ante omnia
ficus ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro si-
milis folio, magnitudine, aspectu. Pomum fert
non ramis sed caudice ipso. Idque ipsum ficus est
praedulcis sine granis interioribus, perquam foe-
cundo proventus. *Dioscorid. I. 182.* τοῖς δ' αἰγυπ-
τιακοῖς καὶ ταῦτα προσθετέον ὅσα ἰδιόζοντα — καὶ ἡ
συκαμίνος ἡ ἐκφέρουσα τὸν λεγόμενον καρπὸν συκάμορον, συ-
κα γὰρ ὅμοιος, ἄτιμος δ' ἐστὶ κατὰ τὴν γένεσιν. 184. συκά-
μορον, ἔνιοι δὲ καὶ τὸ συκαμίνον λέγουσι, καλεῖται δὲ
καὶ ὁ ἀπ' αὐτῆς καρπὸς συκάμορος — δένδρον δὲ ἐστὶ μέγα
ἡμοῖον συκῇ, τοῖς φύλλοις ὅμοιος μωρῷ. φέρεται δὲ καρπὸν
τρεῖς καὶ τετράκις τὸ ἔτος. *Theophrastus de H. P. 1. 1.*
καὶ αὐτὴ τὸ δένδρον τὰ μὲν ἐξ ἄκρης [τὰς καρπὸς ἔχει] τὰ
δὲ ἐκ τῶν πλάγιων, ἔνα δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν μέσῳ, οἷον ἡ αἰ-
γυπτία συκαμίνος. IV. 1. ἐστὶ — τῆς αἰγυπτίας συκα-
μίνος in aliis regionibus fructum non fert. 2. ἐστὶ δὲ
ἡ μὲν συκαμίνος παραπλησίᾳ πᾶσι τῇ ἐνταῦθα συκαμίνῳ
καὶ γὰρ τὰ φύλλα ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ὅλην
πρόσφωιν, τὸν δὲ καρπὸν ἰδίως φέρεται παρὰ τὰ ἄλλα, κα-
θάπερ ἐλέγχῃ καὶ ἐν τοῖς ἐξαρχαῖς. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν βλαστῶν
οὐδ' ἀπὸ τῶν ἀκρεμίων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐν μέσῳ μέγεθος μὲν
ἡλικίον σῶκον, καὶ τῇ ὅσῃ δὲ παραπλησίον, τῷ κυλῶ δὲ
καὶ τῇ γλυκύτητι τοῖς ὁλότοις, πλεον γλυκύτερον πολὺ,
καὶ κεκραμίδας ὅλως οὐκ ἔχοντα, πλεον δὲ πολλὰ καὶ
πλείον οὐ δύναται, ἀν μὴ ἐπικυρίσθῃ, ἀ δ' ἀν ἐπικυρίσθῃ,
τεταρταῖα πλείοντα, τέσσαρ' δ' ἀφαιρέθωντα πλεον ἄλλα
φύται, καὶ ἐκ τῶ αὐτῷ τόπῳ μηδὲν παραλλάττουσιν, καὶ
τῶ οἱ μὲν τρεῖς, οἱ δὲ πλεονάκις φασὶ γίνεσθαι — τὸ
ξύλον αὐτῆς εἰς πολλὰ χρήσιμον. de Caul. Plant. I. 21.
ἡ δὲ Συκαμίνος [Aegyptia] οὐδ' ὅστις δύναται μὴ ἐπικυ-
ρίσθωντα καὶ ἐπικυρίσθωντα ἐλαίῳ τῶν καρπῶν. II. 10.
ἐπικυρίσθοντα δὲ καὶ ἐπικυρίσθοντα, καθάπερ καὶ πρότερον
ἐλέγχῃ, διὰ τὴν εὐτροφίαν, ὥσπερ τὰ ἐν αἰγυπτῷ συκαμίνῳ
πλείοντα. V. 2. τῇ ἐν αἰγυπτῷ συκαμίνῳ. φέρεται δὲ γὰρ
καὶ τὸν καρπὸν ἐκ τῶ ἐν μέσῳ, οὐκ ἐκ τῶ ἀκρεμίων
— οὐ πλείοντα δὲ καλῶς μὴ ἐπικυρίσθωντα καὶ ἐπικυρί-
σθωντα ἐλαίῳ, καθάπερ ἐλέγχῃ. *Eustath. in Il. λ. p. 769.*
4. τὰ δὲ συκαμίνῳ, ἀ καὶ μόρον λέγεται, καὶ τὸ μόρον τὸ
βατῶδες. *Galenus de Compos. Medic. per partes*
Corp. V. συκαμίνος τῶ ἐστὶ μαρῶς γάλα. de facult.
Aliment. II. περὶ συκαμίνων, ἀ καὶ μόρον καλεῖται —

- 7 ἀν ὕμῳ. Τίς δὲ ἐξ ὕμῶν δῶλον ἔχων ἀγοτριῶντα, ἢ ποιμαίνοντα, ὅς εἰσελθόντι ἐκ τῆς
8 ἀγρῆς ἐρεῖ εὐθέως· Παρελθὼν ἀνάπαισαι; Ἀλλ' ἐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· Ἐτοίμασον τί δειπνήσω,
καὶ ὡσεὶ ζώσά μεν· Ὁ ἀφικόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω· καὶ μὲν ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;
Μὴ

7. ἐξ ὕμῶν δῶλον ἔχων] ἔχων ὕμῶν δῶλον D.
ποιμαίνοντα] + πρόβατα Versio Syra prior. Codices Latini. + ποίμινον Versio Syra posterior cum obelo.
εἰσελθόντι] ἐλθόντι 5. 36. 37. 60. Versio Vulg. Syr. + αὐτῷ 47. 56. 58. Editio Erasmi. ἀγρῆ] + μὴ D.
ἐρεῖ] + αὐτῷ DL 1. 69. 76. Colb. 106. Versio Syr. prior & posterior cum asterisco. Copt. Codices Latini.
ab ἐρεῖ ad ἐρεῖ comm. 8.] — 13. 61. a prima manu.
εὐθέως] comma praecedat. 72. Editio Colinaei, Erasmi 2. 3. 4. 5. Bengelii Antiochus. 82.
ἀνάπαισαι] ἀνάπαισον 61. ex emendatione. ἀνάπαισε, DK 9. 10. 12. 42. 46. 47. 54. 55. 57. 62. 64. 70.
78. 80. 83. 87. 91. 106. Evang. 18. 22. Editio Complut. Aldi, Colinaei, Bengelii. vid. supra XIV. 10.
8. ἐχὶ] — D. ἐκ 1. Theophylacti. + μὲν Versio Syra posterior cum asterisco.
αὐτῷ] — 64. ἐτοίμασον] + μοι Versio Syra prior, & posterior cum asterisco.
ὡσεὶ ζώσά μεν·] ὡσεὶ ζώσά μεν· Evang. 2. ἕως] + ἀν AKLM 9. 27. 29. 42. 49. 54. 71. 86. 91. Ev. 17. 21.
φάγω καὶ πίω] φάγῃς & πίῃς 61. in ora. + & 1. Versio Syr. & πίεσαι σύ] σύ & πίεσαι D.

τὸ μὲν ἔν τῶν μόνων ἵκοντα γινώσκοντες πᾶσι τοῖς πολλοῖς,
οὗ τοῖς ἀφικόνει ἐν τῇ φωνῇ προσημειοῦσι γράφεται ταῦτα.
— ἐν ἀλεξανδρινῇ τὸ τῆς μόρας φυτὸν εἶδον ἄμικτον τῷ καρπῷ
παρὰ πλεονασμῷ συνῶν μικρῷ λευκῷ δριμύτητά δὲ οὐδὲ μίαν οὐ
καρπὸς ἕτος ἔχει βραχυτάτης μετέχον γλυκύτητος, ὑγρότερος
πᾶσι καὶ ψυκτικώτερος ὢν κατὰ τὴν δύναμιν, ὥσπερ τὰ μό-
ρα μᾶλλον δὲ ἐν τῷ μεταξὺ μόνων καὶ σὺκων αὐτὸν εἰκότως
ἐν τῇ θείῃ, καὶ μοι δοκεῖ τὸ ἵκοντα ἐντεῦθεν αὐτῷ κείσθαι
— Ἡ γένεσις δ' αὐτῆς διαφορωτέρα πᾶσι ἐστὶ παρὰ τὰς ἄλ-
λας καρπῶν τῶν δένδρων, οὐδὲ γὰρ ἐκ τῶν ἀκρυσσάντων καὶ
βλαστημάτων, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν κλάδων καὶ ἀκρυσσάντων
ἐκφύεται. Ulpianus L. XLVII. 11. 10. ff. de Ex-
traord. Criminibus. Si quis arborem — Sycaminon
exciderit, quae aggeres Niloticos radicibus suis col-
ligebat, ut pertinacius cohaerent. Pollux l. 233.
ἐστὶ δὲ ἐν τῇ μέσῃ κατωδίᾳ ὁ μὲν καρπὸς συκάμινον οὐδε-
τέρως, τὸ δένδρον δὲ ἀρσενικῶς οὐ συκάμινον. Bereschith R.
XIII. 19. Radices filiquae & 𐤍𐤒𐤕 Sycamini,
quarum radices sunt usque ad abyssum. Celsus III.
18. Sycamini lacrimam — Hoc nomen apud
Medicos reperio. Sed cur Graeci morum συκά-
μινον appellant, cum mori nulla lacryma sit? Sic
vero significatur lachryma arboris in Aegypto na-
scentis, quam ibi συκόμορον appellant. Hieronymus in
Amos VII. 14. quidam ita edidissent, ut sycamina
velint appellari genus arborum, quae Palaestinae nas-
cuntur in campestribus, & agrestes afferunt ficus,
quae si non vellicentur, amarissimas cariculas faciunt,
& a culicibus corrumpuntur. Nobis autem, quia
solitudo, in qua morabatur Amos, nullam hujus-
modi gignit arborem, magis videtur rubos dice-
re. Psal. LXXVIII. 47. Esaj. IX. 10. Amos. VII.
14. Lucas distinguit κερατῶν, συκάμινον, & συ-
κομορίαν. 1. Chron. XXVII. 28. 2. Chron. I. 15.
IX. 27.

Baba Bathra : regnum non solet poenitentia
duci; quia dixit Samuel : si dixerit regnum, era-
dicabo montem, eradicabit, & non poenitebit Me-
zia f. 59. 2. Traditur die quodam R. Eliezerem
respondisse ad omnes quaestiones, quae sunt in mun-
do, & tamen eas non receptas fuisse. Tum dixit :
si sententia juris est secundum meam sententiam,
arbor ista filiqua arguat. Quo dicto arbor filiqua
𐤍𐤒𐤕 eradicata est 𐤍𐤒𐤕 de loco suo translata per
C. cubitos. Dixerunt : non valere probationem
a ceratina allatam. — iterum dixit : si juris sen-
tentia est secundum me, parietes Scholae argu-
ant. Quo dicto parietes Scholae se inclinarunt
ruinam minitantes. Ecceba R. II. 2. Secebanatur
Cosibam CC. M. truncatorum diglto. Miserunt fa-
pientes; regerunt; neminem in numerum militum

tuorum referto, nisi qui cedrum e Libano everte-
re 𐤍𐤒𐤕 valeat; & horum reperti sunt CC. M.
Targum Jonathan in Exod. XX. 17. Et statim era-
dicavit Dominus Mundi montem [Sinai] & sustu-
lit ipsum in aërem, & lucebat tanquam ippiculum.
& steterunt sub monte. Sota I. 21. Autor est R.
Asa, Zoram & Eschaolem duos montes praegran-
des fuisse, atque hos radicibus evulsisse Simphonem,
& mutuo attrivisse. Berachoth f. 64. 1. R. Joseph
Sina & Rabba evellens montes. f. 54. 2. Og di-
xit — ibo & eradicabo montem III. parafarum,
& fundam super Israël. Erubin f. 29. 1. de f.
Asai : non fuit in diebus ejus transferens montes
sicut ipse. 1. Cor. XIII. 2. Aeneid. IV. 490. Mu-
gire videbis sub pedibus terram, & descendere
montibus ornos. Servius. Haec non sic affirmat,
quasi ad amorem extinguendum opus sit, sed diffi-
ciliora assignat, ut facilius de opprimendo amore
credat. Lucian. Contempl. 3. ὁ μὲν οὖν ὁ ποιητὴς φησὶ
τὰς ἀλυσίας υἱίας — ἐθελῆσαι πότε τὴν ἵσσαν ἐν βάθρῳ
ἀνισπᾶσαντες ἐπιθῆναι τῷ ὀλύμπῳ. Strabo XV. p. 1031.
C. παρὰ τὸν σιν εἰς τὴν ἀλυσίαν, καὶ δένδρα ἀνισπᾶν
πρόρριζα. Aelian. N. A. V. 55. Ἐν τοῖς Ἰνδοῖς οἱ ἐλέ-
φαντες, ὅταν τι τῶν δένδρων ἀντὶ τῆς ἀναγκᾶς αὐτῶν
οἱ Ἰνδοὶ ἐκσπᾶσαι. Oppian. de Venat. II. 533. de ele-
phante καὶ φηγὺς κοτῖνις τε καὶ ὑψικάρῃνα γένεθλα φοι-
νίκων πρόρριζα κατὰ χθονὸς ἐξετάσσουσιν. Virgilius Ecl. VI.
71. Cantando rigidas deducere montibus ornos.
Philostratus de Orpheo νεανεύεται δὲ τι καὶ μῦθον,
δένδρα γὰρ ἀνισπᾶσας ἐκρίζων, ἀκρατάς ἀγει ταῦτα.
Petronius 134. His ego callens artibus Idaeo fruti-
ces in gurgite sistam. Michael Apostol. XIX. 28.
τὸ πέλαιος πρότερον οἷον ἡμπελον. ἐπὶ τῶν ἀνδράων. Mi-
drasch Thebillim CXXXVI. 20. Og eradicabat
montem & spargebat in Israëlitas. Justinus XII. 5.
9. Populos, qui in radice Caucaii montis mora-
bantur. Sanhedrin f. 24. 1. qui videt Res Lakisch
in auditorio, ut eradicantem montem & commo-
lentem alterum per alterum. Dixit Rabbina : &
annon quicumque videt R. Meir in auditorio, vi-
det ut eradicantem montes montium, & commo-
lentem alterum per alterum?

Quid petitis augmentum fidei & cognitionis, dum
ea, quam vos habere jactatis, non utimini? ostendi-
te mihi prius fidem vestram ex operibus. Quod si
non facitis, frustra vos habere fidem dicitis, &
frustra alia vobis committerentur.

7. Thomas. ἀρὲν ἀφικόνει· οὐκ ἀγοτριῶν. Moeris. ἀρὲν
ἐφικόνει· ἀγοτριῶν ἐλληνικῶς.

8. Phrynichus p. 12. πῶμαι σὺν τῷ υ. λέγων οὐκ
ἐφικόνει· πῶμαι γὰρ ἐστὶ τὸ ἀρκαῖον, καὶ πῶμαι οὐκ
Εεεε 3

Μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ ὅτι ἐποίησε τὰ ἀγαθὰ χθόντα — αὐτῷ; ἔδοκῶ. Οὕτω 9
 καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ ἀγαθὰ χθόντα ὑμῖν, λέγετε· Ὅτι δούλοι ἀχρεῖοί 10
 ἐσμεν ὅτι ὁ ἀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς 11
 Ἰε-

9. χάριν ἔχει] ἔχει χάριν D. χάριν ἔχετε 47. χάριν ἔχεις 56. 58.
 ἐκείνῳ] — ADL Versio Copt. Codices Latini. ἐποίησε] + πάντα 69. Evang. 17. Versio Armen.
 αὐτῷ] — AGHKLM 1. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 16. 27. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46.
 47. 48. 49. 50. 51. 52. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 70. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 86. 87.
 90. 91. 95. 106. Evang. 2. 3. 16. 17. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Bengelii. Versio Armen. Syra posterior.
 Codices Latini. Antiochus 82. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1102.
 ἔδοκῶ] — L 1. 28. Versio Copt. Armen. Codices Latini Cyprian. Tr. 79.
 10.] — Marcion, teste Epiphania. πάντα] + ταῦτα A. 28.
 πάντα τὰ ἀγαθὰ χθόντα ὑμῖν] ἴσα λέγω D. ἀγαθὰ χθόντα] ἀγαπητὰ γινώσκοντες 36. Basilii reg. brev. 121.
 ὅτι prius] — A 1. 42. 67. Versio Vulg. Syr. Basilii. δούλοι ἀχρεῖοι] ἀχρεῖοι δούλοι 44. 69.

τῷ υ. Διάν δὲ ὁ φιλόσοφος σὺν τῷ υ. λέγων ἀμαρτάνει.
Pal. XLIX. 13. *Levit.* XI. *Eustath.* II. x. in prin-
 cipio p. 1348. ἔτι ἰστέον καὶ ὅτι ἔ μόνον πῶς καὶ πῶ-
 μαι, ἀλλὰ καὶ πῶμαι. ἐριστοφάνης πικρότατον οἶνον τήμε-
 ρον πῶς. *Thomas.* πῶμαι, καὶ πῶμενος καὶ πῶσι· οὐ πῶ-
 μαι, καὶ πῶμενος, καὶ πῶσι. *Moeris.* πῶμαι, πῶσι, ἀτ-
 τικῶς πῶμαι, πῶσι, ἑλληνικῶς. *Etymol.* πῶς ἐξ ἑ καὶ
 πῶ, ὁ δὲ ὑπερθεῖς ἐπὶ πῶ — ἐριστοφάνης ἐν Ἑρωσι-
 πῶς πῶμαι, ἐστὶν ἰστέον. 2. *Indicat. Med.* ut supra XIV.
 15. *Aristoph.* *Equit.* 1286. ἔτι πῶς ἐκ ταυτῶ μὲν ἡ-
 μῶν πιστὰ ποτὶς. 1398. καὶ τῶν βαλάντιον αὐτὸ τὸ λῶ-
 τρον πῶται.

9. *Moeris.* χάριν σοι ἔχω, ἀντί οἷδα σοί. Πλάτων ἐν
Πρωταγόρᾳ. *Thomas.* χάριν οἶδα σοί, καὶ χάριν ἔχω σοί,
 καὶ χάριν ἀμολογῶ. εὐχάριστῶ δὲ οὐδεὶς τῶν δοκίμων εἰρήκεν.
Xenoph. *Paed.* IV. καὶ χάριν οἰομαι σοί πλέως ἔχειν. V.
 χάριν τέττοι ἐγὼ ὑμῖν μὲν ἔχω — ἀποδιδόναι δὲ ἔπα-
 ξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ. *Isocrat.* . . . χάριν ἂν τῷ
 θεῷ σχοίην. & de Pace. χάριν τοσαύτην ἔχετε, ὅσην οὐ-
 δὲ τοῖς εὖ ποιεῖσιν.

Multi interpretes existimant, sermonem hic esse
 de omnibus omnino hominibus, ne optimis qui-
 dem exceptis: aliud autem suadent & usus scripturae,
 & connexio cum iis quae praecedunt & quae
 sequuntur, veterum denique interpretum auctoritas.
 Primo scriptura aperte duas facit servorum
 classes, utrumque atque inutrum. *Matth.* XXV. 30.
Ro. III. 12. 2. *Tim.* II. 21. *Philem.* 11. His do-
 minus nec honorem nec gratiam habet, quin contra
 eos vituperat, & tandem gravissime punit: illos
 vero laude & honore & gratia complectitur.
 1. *Pet.* II. 19. 20. *Apoc.* XIX. 9. supra XII. 37.
 inf. XXII. 30. *Jo.* XIII. 14. Sunt nimirum servi
 qui servantur serviliter, hoc est, qui nil nisi iussi
 faciunt: alii servantur liberaliter, ut filii, qui non
 expectato mandato ex generosa & nobili indole
 sponte & iniussi ea faciunt, quae utilia & domino
 placitura credunt. Illos Christus hic perstringit &
 vituperat, eo fine ut discipulos ad altiore gradum
 perducatur, ut nimirum fiducia in Deum toto animo
 ipsi servantur. Hinc in sequentibus laudat fidem
 Samaritani, qui non iussus sed sua sponte reversus
 est, ut Christo publice, alta voce, ageret gratias, quod
 factum omnem laudem amisisset, si fuisset impe-
 ratum. *Seneca* de Benefic. III. 21. Servus materiam
 beneficii habet. Quamdiu praestatur, quod a servis
 exigi solet, ministerium est: ubi plus, quam quod
 servo necesse est, beneficium. — Quicquid est,
 quod servilis officii formulam excedit, quod non
 imperio sed ex voluntate praestatur, beneficium
 est. 22. An aequum tibi videtur, quibus, si mi-
 nus debito faciant, irascimur, non haberi gratiam,
 si plus debito solitoque fecerint? 28. Post tot

exempla num est dubium, quin beneficium ali-
 quando a servo dominus accipiat? *Hiermae* Simil.
 III. 5. 2. Audi similitudinem, quam dicturus sum
 tibi — Quidam cum haberet fundum servosque
 multos, in quadam parte fundi sui posuit vineam
 successforibus: deinde peregre profectus elegit ser-
 vum, quem habebat fidelissimum, ac sibi proba-
 tum, eique assignavit vineam, praecipiens ut viti-
 bus jungeret palos; quod si fecisset, & mandatum
 suum consummasset, libertatem eidem se daturum
 promisit. Nec praeterea quidquam aliud praecepit
 illi, quod in ea faceret: atque ita peregre profectus
 est. Postquam autem servus ille curam apprehendit,
 fecit quaecumque praeceperat dominus. Cumque
 depalasset vineam illam, & animadverberasset eam
 herbis repletam, coepit secum ita cogitare: Pere-
 gi, quod mihi praeceperat dominus; fodiam nunc
 vineam hanc, & erit formosior, cum fuerit fossa:
 & extractis herbis majorem dabit fructum, & non
 suffocabitur ab herbis. Adgressus deinde fodit, &
 omnes herbas, quae in ea erant, extraxit, atque
 ita evasit vinea speciosissima ac laeta, non suffocata
 ab herbis. Post aliquantum vero temporis venit
 dominus ejus, & ingressus est vineam: quam cum
 depalatum vidisset decenter, ac circumfossam, &
 extractas herbas ab ea, & laetas esse vites, ex fa-
 cto hoc servi sui gaudium cepit. Adhibito itaque
 filio, quem carum & haeredem habebat, & ami-
 cis, quos in consilio advocabat, indicat ea quae
 servo suo facienda mandasset, quae praeterea ille
 fecisset. At illi protinus gratulati sunt servo illi,
 quod tam plenum testimonium domini sui assen-
 sus fuisset. Ait deinde illis: ego quidem huic servo
 libertatem promisi, si custodisset mandatum meum,
 quod dederam; & custodivit illud, & praeterea
 opus bonum adjecit in vineam, quod mihi quam-
 plurimum placuit. Pro hoc igitur opere, quod fecit,
 volo eum filio meo facere cohaeredem; quoniam
 cum sensit, quid esset bonum, non omisit, sed fecit illud. Hoc consilium domini & filius
 & amici ejus comprobarunt, ut fieret scilicet hic
 servus cohaeres filio. Post dies deinde non multos
 convocatis amicis paterfamilias misit de coena sua
 servo illi cibos complures. Quos cum accepisset
 ille, sustulit ex eis, quod sufficiebat sibi, reliquum
 autem conservis suis distribuit. Quibus acceptis il-
 li laetati sunt, & coeperunt illi optare, ut ma-
 jorem gratiam apud dominum inveniret, ob ea quae
 fecerat ipsis. Haec omnia cum audisset dominus
 ejus, percepit iterum maximum gaudium, & con-
 vocatis rursus amicis & filio, exponit factum ser-
 vi sui de cibis suis, quos ei miserat. Illi itaque tan-
 to magis assenserunt paterfamilias, ipsum servum
 co-

- 12 Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. Καὶ εἰσερχομένους
 13 αὐτῷ εἰς τινὰ κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν. Καὶ
 14 αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν, λέγοντες· Ἰησοῦ ὁπίσῃτά, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς·

Πο-

ἀχρεῖς] — Verf. Æthiop. probante J. Millio prol. 1213. ἀχρεῖς] ἐσμὲν ἀχρεῖς D.
 ἢ postorius] — ADL 1. 49. Origenes in Matth. XIX. 17. Cyrilianus Tr. 79. Basilinus, Antiochus 82. Theophyl.
 ἢ 9. ὠφελομέν] ὠφελομέν Editio Complut. Erasmi, Aldi, Bogardii.
 11. αὐτὸν] — L. αἱ] ἐν 11. 46. 48. 50. 52. 54.
 διήρχετο] ἢ διερχόμενος M. 29. 71. + τὴν Ἱερουσάλ. ἐν 28.
 διὰ μέσου] μεσὸν D. ἀνὰ μεσὸν 1. 61. in ora. 69. διὰ 2. 38. Verfio Syr. 12. αὐτῷ] — 72.
 ἀπήντησαν] ὑπήντησαν L. 1. 29. 54. 64. 69. 71. 74. ex emendatione. Basilinus Eth. 55. Damascenus i. e. 21.
 ἀπήντησαν αὐτῷ] ὅπως ἦσαν D. αὐτῷ] — L. λεπροὶ ἄνδρες, οἱ] ἄνδρες λεπροὶ, ἐ D.
 13. αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες] ἔκραζαν φωνῇ μεγάλῃ D. λέγοντες] — 60.
 ἐλθόντων ἡμᾶς] βοηθόντων ἡμῶν 47. 56. 58. 61. 14. ἰδὼν] + αὐτῷ D. 61. in ora. 69. Verfio Syr. Cod. Lat.
 αὐτοῖς] + τεβερὰπευσθε D. a prima manu. & τεβερὰπευσθε ex emendatione. Latine: curati estis.

cohaerem filio debere fieri. Origenes in Rom. III. 12. Donec enim quis hoc facit tantum, quod debet, i. e. ea quae praecepta sunt, inutilis est servus: si autem addas aliquid praeceptis, tunc non jam inutilis servus eris, sed dicitur ad te: Euge serve bone & fidelis. Quid autem est, quod addatur praeceptis, & supra debitum fiat? Paulus apostolus dicit: De virginibus autem praeceptum Domini non habeo, consilium autem do tanquam misericordiam consecutus a Deo. Hoc opus super praeceptum est: qui ergo completis praeceptis addiderit etiam hoc, ut virginitatem custodiat, non jam inutilis servus, sed servus bonus & fidelis vocabitur. Et iterum praeceptum est, ut, qui evangelium annunciant, de evangelio vivant: Paulus tamen dicit, quod nullo horum usus sum; & ideo non inutilis erat servus, sed fidelis & prudens. & in Psal. CXIX. 6. ἐκύσια δὲ τὰ περὶ ὧν οὐ προσετάχθημεν ποιεῖν, ἀλλὰ ποιοῦμεν τῇ προαιρέσει· οἷον παρθεῖν εἰάν ἐσκήσω, ἢν οὐ προσετάχθη οὐδὲ ἐκελεύθη, ἀλλ' ἐκείνης τῷ ποῦσαι κρῖσσις αἰρεῖσθαι, τῷ ἔν εὐδοκῶσι κύριε. Καὶ ἐπὶ ἄλλων δὲ ὁμοίως τῶν κατὰ τὸν βίον ἡμῶν τὰυτὰ εὐρίσκει, ὧν τινὰ μὲν ποιοῦμεν ὡς προσεταγμένοι δόξαι, τινὰ δὲ πράσσομεν ἐκείνης. G. Nyssenus in Placillam οὐ μὲχρι τέτων ἐσιν ἐκείνης ὁ ἵππαιος, παρέρχεται γὰρ καὶ τὰ προσεταγμένα τοῖς κατορθώμασι. Chrysostomus T. VIII. p. 36. Paulum docet maiorem esse angelis qui verbum Dei faciunt Psal. CII. 20. εἰ γὰρ δὴ τὸν λόγον αὐτῷ ἐποίησας νότον, ἀλλὰ καὶ τὰ προστάγματα, καὶ ὑπὲρ τὰ προστάγματα, καὶ τῷ δὴ τῶν ἡλεῖν 1. Cor IX. 18. Ambrosius de Viduis. Hoc virgo non dicit; hoc non dicit ille, qui bona sua vendidit, sed quasi reposita expectat praemia, sicut S. Apostolus ait: ecce nos reliquimus omnia &c. non enim quasi inutilis servus, quod debuit facere, fecisse se dicit, sed quasi utilis domino, qui commissi sibi talenta quaesitis multiplicavit usuris, mercedem fidei atque virtutis bene sibi conscius meritumque securus expectat. Augustinus de S. Virginitate 14. Quoniam devitatis remissive peccatis adeunda est vita aeterna, in qua est quaedam egregia gloria, non omnibus in aeternum victuris, sed quibusdam ibi tribuenda, cui consequendae parum est liberatum esse a peccatis, nisi aliquid ipsi liberatori voveatur, quod non sit criminis non vovisse, sed vovisse ac reddidisse si laudis Consilium, inquit, do 1. Cor. VII. Pautus Stichos I. 2. 1. Qui manet, ut moneatur semper servos homo officium suum, non voluntate id facere meminit, servos is habitu haud probu est. Xenoph. Cyropaed VIII. χρυσάντας ἐποσι πῶτον μὲν οὐ κλῆσιν ἀνέμεινεν, ἀλλὰ πρὶν καλίσσθαι περὶ, τῶν ἡμετέρων ἑκά. ἔπειτα δὲ οὐ τὸ κτενὸν.

μενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ, τι αὐτὸς γνοίῃ ἀμεινόν εἶναι πεπραγμένον ἡμῶν, τῷτο ἔπραττεν. Chrysostomus in Rom. VIII. οἱ δὲ πνευματικοὶ ἐπιθυμῶσι καὶ πόδα καὶ τῷτο δηλῶσι τῷ καὶ ὑπερβαίνειν τὰ ἐπιτάγματα. & in 1. Cor. IX. τὸ μὲν ἐσιν ἐπιτάγμα, τὸ δὲ τῆς ἐμῆς προαιρέσεως κατορθώμα· ἃ μὲν γὰρ ὑπὲρ τὴν ἐντολὴν γίνεται, πολλὸν ἔχει τὸν μισθὸν κατὰ τῷτο. Seneca Controv. II. 13. Non est beneficium, sed officium, facere quod debeas. Ter. Adelph. IV. 3. 2. Ego in hac re nihil reperio, quamobrem lauder tantopere, Hegio, meum officium facio.

11. Non via recta & brevissima a septentrione versus meridiem per Samariticam regionem iter fecit, sed, cum ad confinia Samariae & Galilaeae venisset, ab itinere deflexit versus orientem, ita ut Samariam ad dextram, Galilaeam ad sinistram haberet; & Jordanem Scythopoli, ubi pons erat, videtur transisse, & juxta ripam Jordanis in Peraea descendisse, donec e regione Jerichuntis iterum trajiceret. Hoc factum est, tum ut ne occasio praeberetur Samaritanis iterum in ipsum delinquendi, tum ut eo plures Judaeorum beneficii sui participes redderet. Samuel R. I. 1. Elkana cum adduceret Israëlitas Siluntem, non ivit eadem via anno sequente, qua iverat hoc anno, sed quotannis alia; ut audiret Israël, & ascenderet Siluntem. inf. XVIII. 35. Jo. X. 40.

12. Negaim XIII. 12. Ingreditur leprosus in synagoga: faciunt ei cancellos altos decem palmos, & latos IV. cubitos. Ingreditur primus, atque egreditur ultimus. Peshitin f. 67. 1. Leprosus qui transgreditur cancellos, vapulat plagis XL. Vajikra R. XVI. R. Jochanan & R. Simeon f. Lakisch disceptabant secum invicem. Prior dixit, non licere ad leprosum appropinquare IV. cubitos, si Euris ab ipso flet: Posterior vero dixit, Euro ab ipso flante non licere ne quidem ad centesimum cubitum appropinquare — R. Meir non comedit ova ex platea, in qua leprosus erat. R. Ame & R. Ase nunquam iverunt in viciniam leprosi. Risch Lakisch quum videret leprosum in vicinia, lapidibus illum petiit dicens: abi in locum tuum, ne alios polluas. — R. Eleazar f. Simonis quum videret leprosum, abdidit se, quia scriptum est Levit. XIV. 1. Haec erit lex leprosi. מצורע idem est ac שרשון qui famam malam conciliat.

14. Non opus erat, ut unus leprosus se multis sacerdotibus ostenderet Matth. VIII. 4. Sed Christus jubet, ut Judaei Hierosolyma peterent, Samaritanus vero montem Garizim. Licet enim non probaret cultum Samaritanorum Jo IV. 22. non potuit tamen, quin circa quaestionem non de cultu Dei, sed

Πορευθέντες ὀπιδείξατε ἑαυτὰς τοῖς ἱερέσιν. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτὰς, ἐκαθα-
ρίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε, μὲν Φωνῆς μεγάλης δοξάζων 15
τὸ Θεόν. Καὶ ἔπεισεν ὅτι πώσωπον πρὸς τὰς πόδας αὐτῆς, εὐχαριστῶν αὐτῇ· καὶ αὐ- 16
τὸς ἦν Σαμαρείτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ 17
δὲ ἐννέα πῶς; Οὐχὶ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δῶναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς 18
ἔστι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σε σέσωκέ σε. Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ 19
τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔρχεται 20
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μὲν πρὸς ἡμᾶς· Οὐδὲ ἔρξιν· Ἰδὲ ὧδε, ἢ, ἰδὲ ἐκεῖ· ἰδὲ γὰρ, ἢ 21
βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. Εἶπε δὲ πρὸς τὰς μαθητάς· Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε 22
ὀπθυμύσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τῆς οὐσίας τῆς ἀνθρώπων ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὀφείδετε. Καὶ ἔρξιν ὑμῖν 23
Ἰδὲ ὧδε, ἢ, ἰδὲ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθῃτε, μηδὲ διάζετε. Ὡς περὶ γὰρ ἡ ἀσραπή ἢ ἀσράπη 24

σα

τοῖς ἱερέσιν] τῷ ἱερεῖ Versio Copt. Æthiop. τοῖς ἀρχιερέσιν 36. 40. 53. 57. 63.
καὶ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ D. ἐν τῷ] — 1. ἐκαθαρίσθησαν] ἐκαθερίσθησαν AL 2.
15. ἰάθη] ἐκαθαρίσθη D 64. Versio Vulg. Goth. Syr. Φωνῆς μεγάλης] μεγάλης φωνῆς D.
16. ἐπὶ πόσωπον] — 44. a prima manu. 69. πρὸς D. εὐχαριστῶν αὐτῇ] — D.
καὶ αὐτὸς ἦν] ἦν δὲ D. 17. δὲ prius] — A. εἶπεν] + αὐτοῖς D.
ἐχὶ οἱ] ἐτοί D Codices Latini. δέκα] + οὗτοι A 27. 42.
ἐκαθαρίσθησαν] ἐκαθερίσθησαν A, 2. 94. δὲ posterius] — A Versio Syr. Copt. Cod. Lat. ἐννέα] ἐνέα 72.
18. ἐκ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δῶναι] ἐξ αὐτῶν ἑδὲς εὐρέθη ὑποστρέψαν, ὡς δῶσαι. D. Versio Vulg. 20. ἐπερωτηθεὶς] ἐρωτηθεὶς 47. ὑπὸ] ὑπὸ 106.
19. πορεύου] + ὅτι D. ἀπεκρίθη αὐτοῖς] — 40. 53. 63.
20. θεῶν ad θεῶν] — 59. 21. ἰδὲ ὧδε ἢ ἰδὲ] ὧδε ἢ Versio Copt. ἰδὲ ὧδε ἢ L. Evang. 14.
τῶν θεῶν posterius] — L. 22. δὲ] — 57.
ἐκεῖ] + μὴ πιστεύετε D. 23. δὲ] ἐν D. + καὶ Editio Complut. Plantin. Genav.
ἔστιν] — 59. ὅτε] + καὶ A 29. 45. 71. 86. 91. 106. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt.
μαθητὰς] + αὐτῶν A 29. 45. 71. 86. 91. 106. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt.
ὅτε] ὅταν L. Evang. 13. 17. Marcion. ap. Epiphan. ὅτε ἐπιθυμύσετε] τῶν ἐπιθυμῶν αὐτῶν D. 13. 69.
ἐπιθυμύσετε] ἐπιθυμύσητε Versio Vulg. ἡμερῶν] + τέτων D. ἰδεῖν] — D. Marcion. ap. Epiphan.
23. καὶ] + καὶ 12. 16. Versio Syr. prior, & posterius cum obelo. ὧδε] ἐκεῖ L. Versio Copt.
ἢ] — DKL 36. 38. 40. 42. 53. 59. 67. 69. 71. 91. Evang. 18. 19. Editio Complut. Erasmi, Colinaei.
Codices Latini. Theophyl. probante J. Millio prol. 1374. καὶ M. 106. ἰδὲ posterius] — Ev. 17. Versio Copt. Arm.
ἐκεῖ] ὧδε L. Versio Copt. + ὁ χριστός KM. 1. 12. 16. 29. 95. duo Stephani. Evang. 13. 17. Versio Syr.
τῆς posterius cum asterisco. + ὁ Ἰησοῦς 42.
ἀπέλθῃτε μηδὲ] — 1. 13. 69. Versio Armen.
μηδὲ διάζετε] — Versio Syr.
24. ἢ ἀσραπή] — 11.
ἐκ τῶν ὑπὸ ἑρανῶν εἰς τὴν ὑπὸ ἑρανῶν] ὑπὸ τῶν ἑρανῶν 69.

fed ad medicinam & Politiam pertinentem singu-
los ad suos judices remitteret. Kidduschin f. 75. 2.
R. Akiba judicavit sacerdotes Cuthaeorum — es-
se legitimos.

17. Plato Timaeo p. 1040. A. εἰς, δύο, τρεῖς, ὁ
δὲ δὴ τέταρτος ἡμῶν, ὃ φίλε τίμαιε, πῶς;

18. εὐρέθησαν] Cic. Philipp. II. 9. Quod ergo,
cum res agebatur, nemo in me dixit, id tot annis
post tu inventus es, qui diceres. Justinus X. 1. 6.
Ostenti prorsus genus, ubi in tanto populo non
solum sociari, verum etiam filieri parricidium po-
tuit, ut ex L. liberis nemo inventus sit, quem aut
paterna majestas, aut veneratio senis, aut indul-
gentia patris a tanta immanitate revocaret. XIV.
1. 10. Eumenes vocatis ad concionem militibus
gratias agit, quod nemo inventus esset, qui spem
cruenti praemii fidei sacramenti anteponeret. Sene-
ca de Consolat. ad Helviam 13. Ducebatur Athe-
nis ad supplicium Aristides, cui quisquis occurre-
ret, deiciebat oculos, & ingemiscebat — Inven-
tus est tamen, qui in faciem ejus exspueret. Jos.
VII. 19. 1. Reg. VI. 5. inf. XXIII. 2. Act. XXIV.
5. Ro. VII. 10. Phil. II. 8. Apoc. XIX. 7.

Vid. ad Matth. X. 5. Hier. Schekalim f. 46. 4. Rab-
bi dixit: Samaritanus est sicut Ethnicus. R. Simeon
Gamalielis f. dixit: Cuthaeus est sicut Israëlita ad
omnia. R. Lazar, traditio est de Ethnicis, non de
Cuthaeis, — At traditio contradicit R. Lazaro.

Demai III. 4. Si quis molitori Cuthaeo vel moli-
tori plebejo triticum mittat, in statu suo manet
respectu decimarum & frugum anni septimi: sin
autem mittat molitori alienigenae יַכְכֵּן, res dubia
fit. Si quis fruges deponat penes Cuthaeum vel ple-
bejum, in statu suo manent respectu decimarum
& frugum anni septimi: penes alienigenam, ha-
bentur ut ejus fruges. R. Simcon vult, rem du-
biam fieri. Schol. Bartenorae & Maimonidis: hoc
intelligitur de prioribus temporibus, at ab eo tem-
pore, quo in monte Garizim inventum est caput
columbae adorari a Cuthaeis, habitati sunt gentiles.
Ad mentem ergo Judaeorum severiorum hic lo-
quitur Christus: aliter commate sequenti. Zach.
IX. 6. Ez. XLIV. 7. Es. LVI. 3.

20. Per regnum Dei hic sensu Judaico intelli-
gitur apparitio & manifestatio regis Messiae, quam
illi cum magna pompa & insignibus victoriis ex-
spectabant.

21. Supra I. 1. VII. 16. Jo. I. 14. 26. XI. 54.

22. Matth. IX. 15. inf. XXI. 6. II. d. 164. ἐσ-
ταται ἡμεῖς, ὅταν. Dionysius Hal. VI. 71. εἰ δὲ παρή-
σετε τὸν καιρὸν τῶτον, εὐχαισθε ὡς πολλὰκις ὁμοίον εὐρεῖν
ἔτερον. VII. 24. εἰ δὲ ἀφῆσθε καὶ τῶτον ἐκ τῶν χειρῶν
τὸν καιρὸν, πολλὰκις εὐχαισθε τοῖς τετυχεῖν ἔτερον. Jap-
hleticus V. Pythag. 35. Τυραννίδος ὀρέγεσθαι παρακαλεῖ-
ται κρείττον ἐῖναι φάσκων μίαν ἡμέραν ταῦτον, ἢ πάντα τὸν
ἄϊωνα βῶν. Aristides de Pace. II. ἢ μὲν ἐκ πολλῶν πάν-

σα ἐκ τῆς ὑπ' ἑρανὸν, εἰς τὴν ὑπ' ἑρανὸν λάμπει ἕως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἐν τῇ
 25 ἡμέρᾳ αὐτῇ. Πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τοῦ γενεᾶς
 26 ταύτης. Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις — τῇ Νῶε, ἕως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέ-
 27 ραις τῆς υἱῆς τῆς ἀνθρώπου. Ἡδοῖον, ἐπινον, ἐγάμην, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἥς ἡμέρας
 28 εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. Ὁμοίως
 καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λὼτ· ἡδοῖον, ἐπινον, ἠγόραζον, ἐπώλυν, ἐφύτευον, ἀκο-
 29 δόμην· Ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἐβρεξε πῦρ καὶ θείον ἀπ' ἑρανοῦ, καὶ
 30 ἀπώλεσεν ἅπαντας. Κατὰ ταῦτα ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἀποκαλύπτει·
 31 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅς ἔσται ὅτι τῆς δόματός, καὶ τὰ σκεύη αὐτῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ
 καταβάτω ἄραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ὀπισφράττω εἰς τὰ ὀπίσω.
 32 Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λὼτ. Ὅς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·

ὕπ' prius] ὑπὸ τῆς DK. posterius A. 73. εἰς τὴν ὑπ' ἑρανὸν] — D. 3. 52. 71. λάμπει] ἀσπάζεται D. — 45.
 καὶ] — AEGHKLM. 1. 9. 10. 15. Colb. duo. 48. 51. 53. 57. 59. 64. 67. 69. 80. 83. 91. 95. 106. Ev.
 18. 19. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Aldi. Plant. Colinaei, Bogardi, Genes. Versio Vulg. Syr. utraque, probante
 J. Millio prol. 1199. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτῇ] — D. 25. δε] μὲν 63.
 αὐτὸν πολλὰ παθεῖν] πολλὰ παθεῖν αὐτὸν A. πολλὰ] — 69.
 26. καὶ prius] — 42. posterius — 11. 69. Editio Ald. Versio Syr.
 τῇ prius] — AD 3. 44. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 106. Edit. Complut. Plantin. Bengelii Damascentius 1. a. 15. Theophyl.
 ταῖς ἡμέραις posterius] τῇ ἡμέρᾳ 45. 49. 69. τῇ παρυσίᾳ Versio Syra posterior in margine.
 27. ἐπινον] ἐπινον 61. ἐγάμην] + καὶ 91. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Goth. Vulg. Theophylactius.
 ἐξεγαμίζοντο] ἐγαμίζοντο DL 2. 12. 36. 44. 46. 50. 52. 59. 69. a prima manu 106. Editio Erasmi 1.
 ἦλθεν ὁ] ἐγένετο D. ὁ] — 69. κατακλυσμὸς] + τῆς ὕδατος 57.
 ἀπώλεσεν] ἦρεν 29. 71. ἅπαντας] πάντας D. & comm. 29.
 28. καὶ ὡς] καθὼς L 69. Versio Vulg. καὶ 53. Evang. 17. ἡδοῖον] + καὶ 45. 49. Versio Goth. Vulg. Syr.
 ἠγόραζον] + καὶ 45. 49. Versio Goth. Vulg. Syr. ἐφύτευον] + καὶ 45. 49. Versio Goth. Vulg. Syr.
 29. δε] — D. Irenaeus. πῦρ ἐ θείον] θείον ἐ πῦρ AD 15. Colb. 69. 106. Versio Goth. Syra posterior. ἀπ'] ἐξ 9. 69.
 ἅπαντας] πάντας D. ἅπαντα Editio Ald. secuta errorem typographi editionis Erasmi 1. quae habet: ἀπ' αἰα. σ καὶ.
 30. ταῦτα] τὰ αὐτὰ DK. 72. Evang. 18. 19. probante J. Causabono.
 ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ἀποκαλύπτει] ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς υἱῆς τῆς ἀνθρώπου, ἡ ἀποκαλύπτει D. ἡ παρυσία τῆς
 υἱῆς τῆς ἀνθρώπου 28.
 ἡμέρα] ἄρα Versio Vulg.
 ἐπὶ] ἀπὸ 69.
 ὁμοίως] — 72. Versio Syr. comma postponunt 34. 74. comma praepositum — 90. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii.
 ἐπισφράττω] ἐπισφράττω D. ὀπίσω] + ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτῇ 76. 32. μνημονεύετε] + δε Edit. Erasmi. 3. 4. 5.
 33. ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς σῶσαι] ἐὰν εἰλη ζωοποιήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς D. Versio Syr.
 ζητήσῃ] ζητῇ Evang. 13. 17. σῶσαι] ἀποποιήσασθαι L.

αἱς ἡμέραις ἰδεῖν ἐπιθυμῶμεν, ὥς ἐστιν. Cic. Tuscul. V. 19. Responderet alius fortasse, se non modo quatuor consulatus anteponere, sed unum diem Cinnae multorum & clarorum virorum totis aetatibus. Statius Silv. II. 7. Unum quaeſo diem Deos silentium exortes, solet hoc patere limen ad nuptas redeuntibus maritis. Propertius IV. 7. 26. Unum impetrassem te revocante diem.

24. ὑπ' ἑρανὸν] Libanius O. XI. 370. D. τῶν γὰρ ἔργων αὐτοῦ ἐν τῷ καλλίστῳ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἰσηκότων. Eustath. II. d. p. 337. 39. τὸ δὲ ὑπὸ ἡλίου, ὅφ' ἡλίου ὡς ἐπὶ πολὺ γράφουσιν οἱ μετ' Ὀμηρον, ἕται καὶ τὸ ὑπ' ἑρανοῦ, ὑπ' ἑρανὸν. ἀπ' αὐτῆς δὲ ἡ ῥηθεῖσα Ὀμηρικὴ φράσις, ὁμοίᾳ τῷ ὑπὸ διδασκάλῳ εἶναι, καὶ ὅφ' ἡγεμόνι τάττεσθαι. Lucretius V. 1015. coeli sub tegmine 1. 987. 11. 661. Plato Ep. 7. cit. Athenaeo XII. p. 527. D. ἐκ δὲ τόπων τῶν ἐκείνων ἐν φρόνιμος ἀδελφὸς πολεγεῖσθαι τῶν ὑπὸ τὸν ἑρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέε ἐπιτηδεύων δύναται. Exod. XVII. 14. Deut. XXV. 19. XXIX. 20. Prov. VIII. 28. Eccl. II. 3. Job. II. 2. IX. 6. XVIII. 4. XXXIV. 13. XXXVII. 3. XXXVIII. 18. XLII. 14. Act. II. 5. IV. 12. Thren. III. 66. Jerem. XXV. 33. Baruch. V. 3. 2. Macc. II. 18. Esch. XIII. 10. Col. I. 23.

ἀσπάζει] Dionys. Hal. A. II. 5. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν ἀσπάζει δὴλδιν ἐκ τῶν ἀριστῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ.

27. ἐξεγαμίζοντο] Varius. γαμίζουσι διὰ τῆς η. εἰς γάμον ἐλθεῖν, ἥτοι γυναῖκα λαβεῖν· γαμίζουσι δὲ διὰ τῆς ε. τὸ γυναῖκα δοῦναι ὡς δηλοῖ τὸ Πηλοδύχμοι· ἔπειτα γυναικὸς

γαμίζουσαι. Il. i. 394. τῶτο δὲ ἐγαμίζουσι οἱ ὕστερον λέγουσι, ὡς ἐν τῇ αἰτῇ ἐμπροκίλει.

28. Solent Judaei jungere exemplum Noë & Loti Beresith R. XXVII. 3. 2 Pet. II. 5. 6. R. David in Psal. XCIV. 10. Castigat gentes. Nonne audivistis, Deum adduxisse diluvium in mundum, & ignem in Sodoma, quomodo ergo cogitatis, eum opera vestra ignorare? Aben Esra. tempore diluvii & Sodomorum: nonne puniet vos etiam, licet multi sitis? 2. Macc. II. 4. 5.

32. Deut. XXIV. 9. Lycophron 826. Καὶ πέμπωλον γραῦν μαρμαρμένην δέμας. J. Tzetzes. Καὶ τὴν πάγληραν γραῦν τὴν ἀπολιθωθεῖσαν. Φιρέται γὰρ ἰστορία — ὅτι ἀφροδίτη — ὑπεχώρησε περὶ κύπρον — οἱ δὲ θεοὶ ἐρευνῶντες αὐτὴν, ἐκείσε εὐραν αὐτὴν, γὰρ ὁ υποδείξας τὸν τόπον, εἶνα ἡν κεκρυμμένη, ἐρωτηθείσης παρὰ τὸν θεόν, εἰ οἶδε, πῶς ἐστὶν ἀφροδίτη, ἢν ἀφροδίτη ὀργισθεῖσα ἐμαρμαρῶσαι, καὶ μέχρι τῆς νῦν ἰσάται ἡ στήλη αὐτῆς ἐκείσε. Callimachus H. in Apollin. 24. πέτρος. Ὅς ἐνὶ φρυγίᾳ διερὸς λίθος ἐστὶν ἰσάται. Μάρμαρον αὐτῇ γυναικὸς. Propertius III. 8. 8. Et Niobae lacrymas supprimat ipse lapis. Philo de Profug. T. i. p. 564. 11. Οὕτω φησὶ τὴν γυναῖκα Λὼτ σφραῖσιν εἰς τοῦτοῦτο γένεσθαι στήλην, οὐ μυθοπλασῶν, ἀλλὰ πράγματος ἰδιότης τα μυστῶν· ὅς γὰρ ἐν ὀλιγαριθμῶς τὸ διδάσκοντος ὑπὸ ῥαθυμίας ἐμφύτε τε ὁμῶς καὶ συνήθως, τὰ μὲν πρόσω καταλίπη, δὲ ὡς ὅρην καὶ ἀκείν, καὶ ταῖς ἄλλαις δυνάμεισιν εἰς χρῆσθαι πρὸς τὴν τῶν φύσεως πραγμάτων ἐπίκρισιν, ἐκτραχηλίσας δ' αὐτὸν εἰς τῶν πρὸς περιαγῶν, τὰ τυφλὰ τῶν.

Fffff

ἔσ

ἡ δὲ εἰς ἀπολέσει αὐτήν, ζωογονήσει αὐτήν. Λέγω ὑμῖν, ταύτη τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μίας ὁ εἰς ὡραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφελθήσεται. Δύο ἔσονται ἀληθεύσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία ὡραληφθήσεται, καὶ ἡ ἕτερα ἀφελθήσεται. — Δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ — ὁ εἰς ὡραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφελθήσεται. Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Πῆ, Κύριε; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅπως τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. 33 34 35 36 37

Εἰσαγγε δὲ καὶ ὡραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκα- 1

κεῖν.

ἡ δὲ εἰς ἀν] ὡς δ' ἐν L 47. 56. 58. 61. 69. ἰαν posterius] ἀν D 2.
ἀπολέσει] ἀπολείπει A. Evang. 19. αὐτὴν secundo loco] D. 1. τὴν ψυχὴν αὐτῆς 28. 69. + ἐκεῖθεν ἐμὲ Verf. Goth.
ζωογονήσει] σώσει 1. 69. ζωοποιήσει 36. 38. 40. 50. 63. 87.
34. λέγω] + δὲ 51. 61. ex emendatione 71. 73. 90. ὑμῖν] + ἐν 2. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi-
ταύτη] αὐτή 1. ἔσονται δύο] δύο ἔσονται A. 69. Verlio Syr. Goth. Basilii Eth. 16.
δύο ἐπὶ κλίνης μίας] ἐπὶ κλίνης μίας δύο D 80.
ὁ prius] — ADEGHM 3. 9. 10. 11. 12. 44. 72. 74. 80. 83. 86. 87. 89. Colb. tres. bis & 106. Editio
Complut. Bengelii, Basilii, Theophylacti. παραληφθήσεται] παραλαμβάνει DK 15. 42. 68. παρακληθήσεται] 13.
ἀφελθήσεται] ἀφίεται DK.
ἀληθεύσαι] — 72.
ἐπὶ τὸ αὐτό] ἐπιτοαυτο Edit. Plantin. Wechelii.
ὁ prius] — AL. Colb. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 106. Evang. 17.
Editio Complut. Plantin. Stephani, Genev. Wechelii, Bengelii, Theophylacti. posterius, si recte a Millio observatum
est — KM 9. 10. 11. 12. 106. Theophylact.
καὶ ἡ] καὶ δὲ L 69.
36.] — AEGHKL 1. 2. 27. 28. 29. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 46. 49. 50. 63. 67. 71. 72. 74.
ex emendatione. 80. 83. 86. 87. 88. 89. 90. Evang. 14. Editio Erasmi, Colinaei, Stephani, Bogardi, Verlio
Coria, Lutheri, Aethiop. Codices Latini. Basilii Eth. 16. Autor Operis Imperf. Theophylacti ed. Euthymius in
Matthaeum. Maximus Taurinensis, Schol. Cod. 37. ubicomm. 34. intelligit corpus, comm. 35. animam. pro-
bantibus H. Grotio, J. Millio, & J. A. Bengelio. Matthaei est: quid enim nocte, de qua Lucas loquitur comm.
34. in agro facerent?
ἔσονται] — D. 16. 106.
ὁ prius] — D. 16. bis 106. 37. λέγουσιν] εἶπον 71. αὐτῷ] — D. αὐτοῖς] — 1.

ἐν τῷ βίῳ πραγμάτων μᾶλλον ἢ τῶν τῶ σώματος μερῶν ἐξηλασμένος, ἐμφύχων καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐκκαταλείπεται.

33. ζωογονήσει] Aet. VII. 19. Aristot. περὶ θαν. ἀκασμ. ἰχθύος — ζωογονήσας τῆς γῆς. Diodorus S. V. 56. τοὶ ἥλιον ἀναξήρανόντι τὴν πολλὴν ὑγρότητα, ζωογονήσαι τὴν γῆν. I. 7. μηκέτι δύνασθαι μηδὲν τῶν μυζίων ζωογονεῖν. 10. ῥαδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονήντα. — Τῆς δ' ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῖς ζωογονίας 7. ζωογονομένων δὲ τῶν ὑγρῶν διὰ τῆς θερμότητος. 10. ἐν μόνῃ ταύτῃ θεωρεῖσθαι τὴν τῶν ἐμφύχων παραδίδως ζωογονούμενα. — ἐκκαταλείπει τὸν αἶρα πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν πάντων ζωογονίαν. . . . ἐκ τῆς γῆς συνίσταται ζωογονεῖσθαι παντοίας φύσεις ἐμφύχων. Etymol. in χρόνος — τῆς τῶ οὐρανῷ καὶ γῆς μίξεως γενομένης ἐξωογονεῖτο πολλὰ ἔτα τῶ χρόνῳ ἵτοι τῶ χρόνῳ ἐκαστα διακρίνεται, καὶ τῶν γεννηθέντων ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ζωογονούνται. Augustin. super Levit. 38. Quae Graeci habent ζωογονεῖν, nostri quidem vivificantia interpretari maluerunt, quia utique hoc verbum noster usus recipit, quam facere novum insolitum, si dici possit, vivificantia. Non enim quae vivificant i. e. vivere faciunt, sed quae vivos foetus gignunt i. e. non ova, sed pullos, dicuntur ζωογονεῖν. Verum apud LXX. Interpretes significat in vita servare Exod. I. 17. 18. 22. Jud. VIII. 19. 1. Reg. II. 6. XXVII. 9. 11. 3. Reg. XX. 31. IV. Reg. VII. 4.

I. ἐκκακῶν] Polyb. IV. 19. Λακιδαιμόνιοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον τὰς βοηθείας κατὰ τὴν διάταξιν ἐκκακῶσαν. segnes fuerunt. Glossar. ἐκκακῶ, deficio. Hefychius ἡδημόνησαν, ἐξηκάνησαν. Suidas. ἐξηκάνησα, ἀπηγόρευσα. Gal. VI. 9. Aet. X. 2. Ro. XII. 12. Col. IV. 2.

2. Od. x. 39. Οὐτε θεὸς δέισαντες, οἱ οὐρανὸν ἐνὶ ἥχῳσιν, ἔτι τιν' ἀνθρώπων ἡμέσιν κατόπισθεν ἔθισσε. Aeneid. I. 542. Si genus humanum & mortalia teminitis arma, At sperate Deos memores fandī atque nefandi. Euripid. Cyclope 601. ἐπ' αἰδῶς, ὃ θεῶν εἶδον ἢ βροτῶν μέλει. Dionys. Hal. X. 11. ταῦτά ἐστιν ὃ βεβύλευται ὑπὸ ὄγκῳ, καὶ ὃ μίλλασιν ὄρν, ὃ βεβύλη, διὸ καὶ ἀνίσταται ἔργα, ἔτι θεῶν φεβηθέντες χολῶν, ἔτ

ἀνθρωπίνῃ ἐκτραπέντες ἡμέσιν. Lysias c. Diogiton. ap. Dionys. Hal. 25. Καὶ εἰ μὴδὲν ἀνθρώπων ἡσχύνει, τοὺς θεὸς ἐχρῶν σέ, φησὶ, δεδέναι — καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἔργοις ἔτε τὸς θεὸς φοβῆ, ἔτε ἐμὲ τὴν σὴν θυγατέρα αἰσχύνει. Plato de Legg. XI. πῶς γὰρ τῶν κατ' ἀγορῶν ὁ κισθηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ, καὶ τὸς θεὸς παρακαλῶν, ἐπομύσιν, ἐν τοῖς τῶν ἀγοραῶν νόμοις τε καὶ φυλακτοῖς, ἔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος, ἔτε θεὸς σεβόμενος. Euthyphro. p. 11. D. ἀλλὰ καὶ τὸς θεὸς ἀνθρώπους — καὶ τὸς ἀνθρώπους ἡσχύνει. Lesbonactis Protrept. ἀλλὰ γὰρ ἔτε θεὸς ἔτε ἀνθρώπους αἰδένται, οὐ γὰρ ἀν τὰδε ποιεῖν. Libanius Progymn. p. 186. D. δοκεῖ γὰρ ὁ παῖδας τρέφειν καὶ τὸς θεὸς φοβεῖσθαι, καὶ ἀνθρώπους αἰσχύνεισθαι. idem οὐ θεὸς δέισαντες, ἔτ' ἀνθρώπους αἰσχυνόντες. Theognis. 747. ἄδικος, καὶ ἀτάσθαλος, ἔτε τι ἀνδρῶν, ἔτε τι ἀθανάτων μὴν ἄλγόμενος. Maecenas ap. Dionys.

θεὸς καταφρονήσας οὐδ' ἄλλας ἄν τινος προτιμήσιν. de Vitellio. ἔτε τῶν ἀνθρώπων ἔτε τῶν θεῶν ἰφρόντιζεν. Philostratus de Centauro. Οὐτε θεῶν τρομέων ὅπιν, ἔτ' ἀνθρώπων. Justinus III. 7. 2. Rupto foedere cum contentu deorum hominumque. Macrobius de Merzentio. Sine respectu Deorum in homines impius. Sallust. Hist. I. Orat. Philippi. 15. Hostis omnium bonorum, ut te neque hominum neque deorum pudet. Catilin. LII. 33. Si dis aut hominibus unquam ullis pepercit. Jugurth 24. 2. quem tanta libido exstinguendi mei invasit, ut neque vos neque deos immortales in animo habeat. Cic. in Verr. IV. 32. Ita se in ea provincia — gessit, ut non solum hominibus, verum diis immortalibus bellum indictum putaretur. pro Cluent. 6. O audaciam singularem! non timuisse, si minus vim deorum, hominumque famam, at . . . Livius XXXIX. 11. Illius excetrae delinimentis imbutam, nec parentis, nec vitrici, nec deorum verecundiam habere. Philo de Legg. Spec. T. 2. p. 333, 51. D. ὅτι μὴ τῶν ἀνθρώπων μὴ τῶν θεῶν αἰδώς τις ἔρχεται. Jos. A. I. 3. I. μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον — μὴ τὸς νεονομισμῶνας τιμῶς ἔτι τῶ θεῷ παρέχοντες, μὴ τὸς πρὸς

2 καὶν. λέγων· Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸ Θεὸν μὴ φοβέμεν, καὶ ἀνθρώπον μὴ ἐντρέ-
 3 πόμεν. Χίρα δὲ — τίς ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ· καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα· Ἐκ-
 4 δίκησόν με ἀπὸ τῆς ἀντιδικίας μου. Καὶ ἐκ ὑβλήσεν ἐπὶ χροῖον· καὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν
 5 ἑαυτῷ· Εἰ καὶ τὸ Θεὸν ἐφοβέμαι, καὶ ἀνθρώπον ἐκ ἐντρέπομαι· Διὰ γε τὸ παρέχειν
 μοι κόπον τὴν χίραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν· ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐσχομένη ὑπωπιάζῃ με.
 Εἶπε

σῶμα] πῶμα EGH 2. 16. Codex Stephani 50. 59. in ora. 60. 61. 64. 69. 71. Colb. Versio Syr. post. in marg. Theoph.
 συναρχθῆσονται] ἐπισυναρχθῆσονται Evang. 19. + καὶ L. 2. 12. 35. 40. 48. 56. 58. 61. 62. 66. 68. 69.
 73. 83. 86. 95. Evang. 13. 14. 17. Editio Complut. Erasmi, Plantin. Colinaei, Genes. Bogardi. Versio Vulg.
 Copt. Basilii. Theophylactis. συναρχθῆσονται οἱ ἄστοι] οἱ ἄστοι συναρχθῆσονται 69. οἱ ἄστοι] — 36.
 1. δὲ] — 29. 71.
 προσερχεσθαι] + αὐτὸς AKM 9. 12. 42. 44. 45. 49. 53. 57. 60. 63. 69. 74. ex emendatione 82. 87. 90. 91. 95.
 Origenes in Matth. XIX. 11. ἐκκαεῖν] ἐγκαιεῖν A 61. in ora, ἐκκαεῖν D. 69.
 2. λέγων] — D 1. 61. Versio Syr. Origenes de Orat. 32. Basilii Eth. 46.
 3. τις] — ADELM 2. 9. 10. 11. 14. 15. 34. 35. 37. 38. 39. 53. 56. 58. 61. 62. 66. 69. 72. 80. 83. 86.
 87. 90. Ev. 2. 11. 13. 14. 16. 17. 20. 24. Editio Complut. Stephani, Plantin. Bengelii. Genes. Versio Goth. Sy-
 ra posterior, Basilii, Chrysostomus T. VI. 76. Damascenus i. e. 29. π. 36. Theophylactis.
 4. ἤλκεν] ἤλεον ADL e. 10. 35. 53. 56. 58. 61. 62. 66. 69. 83. Colb. Evang. 10. Versio Vulg. Hippol.
 de Antichristo 56. Damascenus e. 29. Π. 36. Chrysostomus l. c.
 χροῖον] + τινα D. + πολλὸν Versio Syra utraque. δὲ] — L.
 εἶπεν ἐν ἑαυτῷ] ἤλκεν εἰς ἑαυτὸν ὁ λέγει D. εἰς] εἰ D Versio Syr. Codices Latini.
 καὶ ἀνθρώπον ἐκ] καὶ ἐν ἀνθρώπῳ L. Codices Latini. 5. γὰρ] δὲ D. τὸ] + μὴ Evang. 18. 19.
 12. πόρος 67. 69. 95. τὴν χίραν ταύτην] τῇ χειρὶ ταύτῃ 60. + ἀπελθὼν D.
 ὑπωπιάζῃ] ὑποπιάζῃ E 2. 3. 16. 34. 36. 37. 38. 39. 45. 51. 53. 66. 72. 73. 74. 87. 88. Evang. 2. 4. 5.
 11. 13. 14. 17. 18. 19. 20. 21. 22. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Basilii. Nazianz. apol.
 ὑποπιάζῃ 46. 48. 49. 50. 51. 52. 54. 65. 76. 89. 90. Evang. 16. Theophylactis. Clemens Alex. Strom. III.

ἀνθρώπου δικαίᾳ ποιούμενοι λόγον. X. 5. ἄδικος καὶ κα-
 ἔργος καὶ μήτε πρὸς Θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπου ἐπισ-
 κης. Antiochus Liberal. F. 71. ἔτοι ἐτίμων ἕτε Θεὸν ἕ-
 τε ἀνθρώπον. Herodotus II. 133. τῶν Θεῶν οὐ μνησθέν-
 νοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνθρώπων φερόντες. Livius III. 57.
 Deorum hominumque contemptor.

3. ἐκδίκησοι] Gabrias. ὅπερ γὰρ ἐκδίκησις, ἐβλάβη
 μόνος. Aët. VII. 24.

Terent. Heaut. V. 1. 80. Non, ita me dii ament,
 auderet facere haec viduae mulieri, Quae in me fecit.

4. ἐπὶ χρόνον] II. β. 299. τλήτε φίλοι, καὶ μείνατ'
 ἐπὶ χρόνον. Od. ε. 192. εἴη μὲν νῦν τῶν ἐπὶ χρόνον ἢ μὲν
 ἐδωδῇ. Aeschylus ἐπὶ πολλὸν ἤδη χρόνον.

5. Plut. Apophth. p. 179. C. Περσέβυτος δὲ πίν-
 χρας ἀξίους ἐπ' αὐτῆς κριθῆναι, καὶ πολλάκις ἐροχλάσας,
 ἔφη μὴ σχολάζειν. Ἡ δὲ Περσέβυτος ἐγκραγεῖσα, καὶ μὴ
 βασιλεύει, εἶπεν· Ὁ δὲ θαυμάσας τὸ ῥῆθιν οὐ μόνον ἐκείνης
 ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐνὺς δίκησεν.

εἰς τέλος] Dionys. Hal. VII. 16. παραχωρήσατε αὐ-
 τοῖς τῆς ἀγορᾶς ἐν τῷ παρόντι, οὐ γὰρ εἰς τέλος παραχωρή-
 σετε. VIII. 19. οὐ μὲν εἰς τέλος γε ἀντίχον. X. 54. ἡ
 δὲ νόσος εἰς τέλος ἐλώφησε. Appian. Mithridat. p. 136.
 ἡμῶν ἀμυνάμενων ἢ κατ' ἐκείνους, καὶ ἀμυνόμενων εἰς τέλος.
 B. C. IV. p. 1012. οἱ δ' ἐν μὲν ἀρχῇ πολλοὶ συνέκρυψαν,
 οὐκ εἰς τέλος ἐλπίζοντες ἀφίξεσθαι τὴν Ἀσίαν. p. 1040. οὐ
 μὲν ἐλαβὼν γε τὰς πολέμους εἰς τέλος. V. 1177. εἰς τέλος
 τῶν ἐμφυλίων ἀγρημένων. Artemidor. II. 42. πῶντων
 τῶν δεινῶν εἰς τέλος ἀζήμιος ἀπαλλάττεσιν. Psal. CIII.
 9. 2. Macc. VIII. 29. Judith. VII. 30. 770 A-
 quila vertit aë. Symmachus εἰς τὸν αἰῶνα. Theodotion
 εἰς τέλος.

ὑπωπιάζῃ] Glossar. fuggillatus, ὑπωπιασθεῖς. Ety-
 mol. ὑπόπια τὰ ὑπὸ τὰς ὀφθαλμοὺς περὶ ὡμάτα. Glossar.
 luridus, ὑπόπιος. Pollux II. 52. ὑπόπια τὰ ὑπὸ τοὺς
 ὡπας τῶν πτηνῶν ἔχον. Herodianus Gramm. p. 207.
 ἔπας τὰς ὀφθαλμοὺς ἐ λέγονται, ὑπόπια δὲ. Aristot. Rhet.
 III. II. εἰς ὑπωπιασμένον, ὁρῶντι γὰρ αὐτὸν εἶναι συκα-
 μίναν τάλαρον, ἐρῶντι γὰρ δὴ τὸ ὑπόπιον, ἀλλὰ τὸ πολὺ
 σφόδρα. Aristophanes Pace 540. γελῶντι ἄμυνται καὶ
 ταῦτα δαιμονίως ὑπωπιασμένοι. Schol. σφοδρῶς πτηνῶν
 παρὰ τὰ ὑπόπια, ἃ εἰσὶν ἐκκαύματα ὄψων, καὶ

κρέσματα, ἅπερ κορδολὰς φησὶν. 541. καὶ κυάβοις. Schol.
 τοῖς γὰρ χαλκοῖς ὀξυβάφοις τὸ ὑπόπια ἀνατρίβοντες ἀφαν-
 ποῖσι. τοιαῦτοι γὰρ τὸς ἐκ τῶν πτηνῶν ἐθάρπυνον μάλω-
 πας. Vespiis 1377. εἴτα τῇ πυρμυθί θέναν ὁ πρὸς βύτερος
 κατέβαλε τὸν νεώτερον, πρὸς ταῦτα τῆς, μὴ λάβης ὑπόπια.
 Schol. τὰ εἰς ὄψιν πτηνῶν. Diogenes L. Menedemo.
 II. 136. ἐν δὲ ταῖς ζητήσεσι ἕτοιμάς μόνος ἦν, ὁσθ' ὑπό-
 πια φέρον ἀπ' αἰ. Crater. VI. 89. Νικόδορμον ἐξερέσας
 τὸν καθαρόν ὑπωπιάσθη, προσθεῖς ὅτι ἀντίχον τῷ μετώ-
 πῳ, ἐπὶ γὰρ Νικόδορμος ἐποίησε. Plut. de facie in luna. p.
 931. E. ἔλεγει ὑπωπιάζειν αὐτὸς τὴν σελήνην, σπλάν καὶ
 μιλασμῶν ἀναπληρώσας. Athenaeus II. p. 44. D.
 ἀντιφάνης δὲ, οἷον τὸν οἶον ἐξελαύνειν — ὑπαπίεις δὲ πύ-
 λην. III. p. 97. F. ἄλλοτε τε — προσέπειτασι λίθῳ,
 καὶ τὴν κήμην ἔλυσεν. Θεραπευθεῖς ὅτι πρὸς αἰ, καὶ πρὸς τοὺς
 πονηρομένους, τί τῆτο, οὐλπίαν; ὑπόπιον, ἔλεγε. καὶ γὰρ,
 ζυγὴν γὰρ αὐτῷ, τότε τὸν γέλωτα φέρον οὐ δυνάμενος, πα-
 ρά τινι τῶν φίλων ἰατρῷ ὑπαλειψάμενος τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλ-
 μούς παχεῖ φαρμάκῳ, πρὸς τοὺς πονηρομένους, τί δὲ σὺ;
 πρόσκοιμος ἔφασκον. Eustath. in II. μ. p. 878. 27. οἱ
 δὲ ὑπερὶ ὑπόπια φασὶ τὰς περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πτηνῶν,
 ἐξ ὧν ὡς ἐκ μέρους καιριωτάτης καὶ τὸ ὑπωπιάζειν, καὶ σώ-
 ματος ὑπωπιασμός μεταφορικῶς ὁ κατὰ σύντηξιν. Ὅτι δὲ
 ὑπόπια αἱ περὶ ὀφθαλμοὺς πτηνῶν μετ' ὁμῆρον, ὅλκον καὶ
 ἀπὸ σκαμνίου παλαιοῦ παθόντος γὰρ τινὸς πρόσκοιμος,
 καὶ ἐρωτηθεὶς, τί τῆτο; καὶ ἀμαρῶδες εἰπόντος, ὡς ὑπόπιον
 πάθοι, ἀκρίτως τῶν τις καὶ ἀσείων καὶ ἔσω λόγῳ, καὶ τὴν
 κεφαλὴν εἰς νέματα ταπεινὰ διαλαβάν, ὁ ἐστὶ φασκίαις, καὶ
 ἐρωτηθεὶς, τί πάθοι; πρόσκοιμος ἔφη, καὶ ὥτως τοῖς ἀκρα-
 ταῖς ἐκώσθη γέλωτα, ὡς ἐπίσης γελοῖον ὄν, ὑπόπια φάσκει
 παθεῖν περὶ πόδας, καὶ πρόσκοιμος περὶ πρόσωπον ὡς ἐπὶ
 ποδῶν μὲν κυριολεκτεῖται τὸ πρόσκοιμος, ἐπὶ προσώπῳ δὲ
 τὸ ὑπόπιον, ὃ παρῆκεται καθ' ὁμοιότητα τῆς ἐνώπιον, μετώ-
 πιον. Dio Xiphilin. in Heliogab. p. 351. πολλάκις
 ἐπ' αὐτοφάρμῳ ἡλίσκτο, καὶ διὰ τῆτο καὶ ἐλοιδορεῖτο πρὸς
 τὴν ἀνδρῶν, καὶ, ὡς ἐπὶ ὑπόπια σχῆν, πτηνῶν ἐλέμβανε. Theo-
 phrastus H. P. IX. 22. δύναται δὲ καὶ τὰ περὶ ὡμάτα
 ἐξαφάνειν ὑπόπια δὲ ποιεῖ, ἀλλὰ ἔκλυον. Galenus de Com-
 pos. Medicam. per Partes Corp. V. περὶ ὑπόπια. τὰ
 ὑπόπια ὅτι μὲν ὑπὸ τοὺς ὡπας γίνονται, καὶ τῆνομα αὐτὸ
 δηλοῖ, καθάπερ εἰ τις ὑποφθάλμιον ἀνίστασιν αὐτὸ, τῇ γέ-
 Fffff 2

Εἰπέ δὲ ὁ Κύριος Ἀκούσατέ τί ὁ κριτὴς τῆ ἀδικίας λέγει· Ὁ δὲ Θεὸς ἐ μὴ ποιήσει 6
 ἡ ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν 7
 ἐπὶ αὐτοῖς· Λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τῶν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει· πολλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- 8
 θρώπου ἔλθων ἄρα εὐρήσει τὴν πόλιν τὴν γῆς· Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τῶν ἀποκρισάντων 9
 ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξθενέοντας τὰς λοιπὰς, τὴν ὁμοβολὴν ταύτην· Ἀν- 10
 θρώπου

[6. εἰπὼν δὲ] καὶ λέγων 1.

[7. δι.] — Evang. 17.

[ποιήσει] ποιήσει D. 42. 51. 54. 66. 69. 71. 73. 74. 83. 86. Evang. 3. 16. 24. Editio Complut. Bengelii.

[τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ] — 34. a prima manu. 78.

[τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς] βοώντων αὐτῶν νυκτὸς ἐ ἡμέρας D.

[πρὸς αὐτὸν] αὐτῶν L.

[μακροθυμῶν] μακροθυμῶν AD. (sed in Verf. Latina patiens) 1. Versio Vulg. Chrysostomus de Orat. T. VI. 76; Antiochus 27. 85. probante H. Grotio, Bengelio in Gnom. μακροθυμῶν f. Elphens.

[ἐπὶ αὐτοῖς] — 64. ἐπὶ αὐτὰς Colb. 69. ἐπὶ αὐτοῖς D.

[8. λέγω ὑμῖν] — 13. 69. καὶ λέγω ὑμῖν GM 9. 28. 29. 38. ex emendatione. 59. 71. 86. 106. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Goth. Copst. Armen. Macarius de Elevat. XI.

[ἐπὶ αὐτοῖς] — DG 13. 36. 69. Codices Latini. Macarius. l. c.

[ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα] ἄρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων D. τὴν posterius] — D.

[9. καὶ prius] — EGK Colb. duo. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 42. 44. 45. 49. 51.

ως δὲ ἐστὶν τῶν ἐγκυμάτων, ἀνομάζουσιν δ' ἕως Ἱπποκράτους 1
 τε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἱατρῶν τὸ κατὰ τὸ δέριμα πάθος, 2
 ὅταν, τῶν ἐν αὐτῷ λεπτῶν φλεβῶν ἐνταθεισῶν, αἷμα διὰ 3
 τῶν θλασμάτων ἐκχυθῇ, μὴ καθ' ἕνα τόπον ἀδρόως θρομ- 4
 βήσουσιν αὐτίκα τὸ ἕως ἐκκρίθην, ἀλλ' ἐπειδὴν, ὡς αὐτοὶ 5
 καλεῖσιν, κατὰ διαπήδησιν ἢ ἐκχυσεὶ γίγεται. Lucian. 6
 Gymnast. 13. αἰσχρονοῦσι τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῆ 7
 ψάμμου καὶ τοῖς ὑπατίοις, ὡς μύλα καὶ κοτύβιν ἐγκρατεῖς 8
 γίνονται πνέσαντες. Cic. in Attic. I. 10. Auli filius 9
 vero ita se gerit, ut ejus consularatus non consularatus 10
 fit, sed Magni nostri ipsius. Auctor ad Herennium 11
 IV. 14. Si meministis, obtundam: si obliti estis 12
 — & 42. eandem rem dicemus non eodem 13
 modo, nam id quidem obtundere auditorem est. 14
 Terent. Andr. II. 2. 11. Obtundis, tamen intelligo. 15
 Heautont. V. 1. 6. Ohe jam define deos uxor gra- 16
 tulando obtundere. Adelph. I. 2. 33. Aufculta, ne 17
 me obtundas de hac re saepius. Livius II. 15. 18
 Quando id certum atque obstinatum est, inquit, 19
 neque ego obtundam, saepius eadem nequidquam 20
 agendo. XXVI. 38. Nec Blattius ante absticit tam- 21
 en tam audaci incepto, quam idem obtundendo 22
 pervicit. Prov. XX. XX. 30. 1. Cor. IX. 27.

7. καὶ] Pro καίπερ. Sophocl. Ajax 1046. εἶδεν ὡς χρέ- 1
 ον ἔμμελλεν σ' ἔκταρ, καὶ θάνατον, ἀποφθεῖναι. Anthol. I. 2
 38. 9. καὶρῳ θάλλουσιν, καὶ θεὸς ἂν, ἔμαθον. II. 22. 2. 3
 καὶ λίθος ἂν, καὶ Ζεὺς, σήμερον ἐκφύεται. 16. ἐκείτ' ἀν- 4
 γίσθη, καὶ περιάμμου φέρον. IV. 9. 15. μαίην, καὶ λί- 5
 θος οὔσα. 12. 15. πῶς φλέξει καὶ θεὸς οὔσα λίθος; 95. 6
 μογέει καὶ λίθος ἂν. Thucyd. VI. 16. ἐξ ὧν, καὶ περιγενέ- 7
 μαινοι τῇ μάχῃ, οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως θάρσονται. Aristae- 8
 netus I. 3. τῆς Λειμώνης, ἥτις, καὶ ὑπερφυῶς εὐπρόσω- 9
 πος οὔσα, ὅμως, ὅταν ἀπεκδύχεται, δι' ὑπερβολὴν τῶν ἔνδον 10
 ἀπρόσωπος εἶναι δοκεῖ. 2. Macc. VI. 14. 15. Sir. XXXV. 11
 22. XXXII. 18. Ro. IX. 22. etiam si differat, & 12
 ipsis tardare videatur.

8. ἐν τάχει] Sophocles Electr. 16. Πολυδάμ. τι καὶ 1
 δρῶν, ἐν τάχει βυλιεύεται. 389. ἀλλ' ἐξέκοιτο τῷδε γ' οὐ- 2
 κὴ ἐν τάχει. Ajac. 815. ἐν τάχει μολεῖν. Schol. ἀντὶ τῆ 3
 ταχέως. Aeschyl. Prometh. 746. ἐν τάχει. Thucyd. VI. 4
 92. γίνεσθαι δὲ τί αὐτῶν καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμότερον, 5
 ἐν ὑμῶν ἐστὶν, ὧ Λακεδαιμόνιοι. Dionysius Hal. V. 24. 6
 ἀποκόπτειν τὴν γέφυραν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν τάχει. 59. ἀρι- 7
 ξομένης σφισιν ἐπιχειρίας ἐν τάχει. VI. 69. κατὰ γινεῖν τοὺς 8
 φεύγοντας ἐπὶ τὰ σφέτερα ἐν τάχει. VII. 64. δίκην λήψε- 9
 σθαι παρ' αὐτῶν ἐν τάχει. IX. 15. γενομένην ἐν τάχει 10
 τῶν καταλόγων. 29. ἢ ἐλπίδι ἥσται τῇ κατακλινῇ ὑμῶν

τὴν ἀρχὴν ἐν τάχει. 44. ὅπως ἂν ἐν τάχει καὶ σὺν τῷ ἄ- 1
 σφαλεῖ τὸ παρακινῆν καὶ τὸ τασιάζον ἐξαίρεθῃ. XI. 23. 2
 καταγράφαντες ἐν τάχει τὰς δυνάμεις. Galenus in Simpl. 3
 X. c. de sudore, ἐν τάχει παύσμενον ἰευσάμενον τὸν εἶ- 4
 κον. de Complex. II. ἐν τάχει μὲν ἰκανῶς ἔσται διατὸς ὁ 5
 θερμὸς καὶ ἕρως. III. ἀπὸλλυται γὰρ ἐν τάχει τῶν κατὰ 6
 συμβεβηκὸς θερμῶν ἢ ἐπὶ κτητος διάθεσις. Anat III. ἐν 7
 τάχει διαγινώσκοντο. Athenaeus XV. p. 685. E. 8
 ex Eubulo. οὐδὲς ἀνεκλήτεο, παρὴν δ' οὐ σέφανος ἐν τά- 9
 χει, ἤρετο τράπεζα. Lucian. Timon. 52. δώσεις ἐν τά- 10
 χει τὴν δίκην. in primo adventu Christus raros repe- 11
 rit, qui fidem ipsi habebant sup. XVII. 18. 19. in 12
 secundo rariores, comm. 27. 29. cum Christiani 13
 divinitus moniti Judaea excessissent.

9. Ezech. XXXIII. 13. Supr. XI. 22 2 Cor. I. 19. 1
 Plat. οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυγόμενος ἄγων φανήσεται 2
 διὰ τὸ ἑαυτῷ πεποιθέναι. Cic. Tusc. V. 12. quod sem- 3
 per in se ipso omnem spem reponet sui. Dixerat 4
 Christus de constantia in precibus necessaria; jam 5
 de modestia.

10. Sebachim f. 54. 2. Deut. XVII. 8. ut do- 1
 ceat, domum sanctuarii fuisse altiore terra Israë- 2
 lis, terram autem Israël omnibus terris; non nove- 3
 rant locum ejus, donec librum Josuae afferrent; 4
 in quo toto scriptum est: & descendit & ascendit 5
 terminus; de tribu Benjamin scripsit: & ascendit; 6
 non scripsit: & descendit Jos. XVIII.

11. σαθεῖς] Consistens. Ter. Adelph. II. 1. 2. nunc 1
 illico hic consiste. Donatus. fiduciam denotat. Aes- 2
 chyl. in Choephoris. 18. σαθῶμεν ἐκ ποδῶν. Pin- 3
 dar. Isthm. VII. 10. Ὁ πόντος ἀμφοτέρωθεν ἐν Συρίοις 4
 σαθεῖς. R. Beccai: a temporibus Moysi usque ad 5
 viros synagogae magna certa forma precan- 6
 di fuit, sed unus quisque sibi ipsimet peculiariter 7
 conficiebat orationem pro sua scientia, sapientia & 8
 eloquentia. כל אהר ואהר עושה מליצה ומחפלל לעצמו כפי ידיעתו והכמתו וצחות לשונו.

πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσσηχετο] Aristae. II. 13. ἐγὼ 1
 δ' ἀρυπνηθῆσα πρὸς ἑμαυτὴν ἔβλεπον τῶτο. I. 6. διλογιζό- 2
 μην δὲ πρὸς ἑμαυτὴν. Achilles Tatius I. p. 21. ταῦτα 3
 πρὸς ἑμαυτὸν ἔλεγον. VIII. p. 517. ταῦτα μὲν πρὸς ἑμαυ- 4
 τὸν λαλῶντος. Secum tacitus. Labra mover metuens 5
 audiri; quia reliqui, qui putabant cum pro salute 6
 populi orare, aegre tulissent, si comperissent, illum 7
 caeteris omnibus maledicere. Contra publicanus 8
 clare dicit, & pectus percutit, & oculos demittit: 9
 inf. XXIV. 12. Berachoth Hier. 4. Dixit R. Than- 10
 chui

11 θρωποι· δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι· ὁ εἰς Φαρισαῖον, καὶ ὁ ἕτερος τελώ-
 11 ης· Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς αὐτὸν ταῦτα προσήχητο· Ὁ Θεὸς, εὐχαριστῶ σοι,
 12 ὅτι ὅτι ἐκ ἐμὲ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶ ἀνθρώπων, ἀσπαγες, ἀδικοὶ, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς ἕτε-
 12 ὁ τελώης. Νηστεύω δις τῆ σαββάτῃ, ἀπδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώ-
 13 ης μακρόθεν ἔσως οὐκ ᾔδειεν ὅδε τὰς ὀφθαλμούς εἰς τὸ ἕραν ἑπάραι· ἀλλ' ἐτυπῆν εἰς

53. 54. 56. 57. 58. 61. 62. 63. 64. 69. 72. 80. 83. 87. Evang. 24. Editio Complut. Stephani 1. 2. Plantin.
 Geny. Wschelii. Versio Goth. Syr. Corp. Basilius Eth. 57. Theophylactus. probante J. Millio prol. 1199.

125. πεποιθὲς] ἢ πεποιθὲς 69. postorius] — 71. ἄλλος Versio Syra postorius in margine. + εἰπεῖν

10. ἀνθρώποι δύο· δύο ἀνθρώποι D. τῇ παραβολῇ ταύτῃ] ἀνθρώπους D. ἀνέβησαν] ἀνέβαινον 67. ο] — D.

11. Φαρισαῖον] + δὲ Evang. 14. πρὸς] καθ' D. 10. I. 24. Cyprian. Tr. 141.

πρὸς αὐτὸν ταῦτα] ταῦτα πρὸς αὐτὸν I. Origenes in Jo. I. 24. Cyprian. Tr. 141. ἔλεγεν Evang. 20. ὥσπερ] ὡς DL Origenes c. Celf.

12. νηστεύω] νηστεύω 59. οὗτος ὁ τελώης] ὁ τελώης οὗτος A. 13. καὶ ο] δὲ GL. 69. Versio Syr. Corp. Cyprian. Tr. 141.

15. 27. 42. 49. Versio Vulg. εἰς τὸ ἕραν] — 40. εἰς postorius] — DKL 1. 4. 15. Colb. Versio Vulg. Antiochus 46,

chuma f. Chaninae, necesse est ut homo sibi su-
 mat locum proprium ad orandum in synagoga S.
 D. 2. Sam. XV. 32.

ἄρπαξ est, qui alteri per vim facit injuriam: ὁ
 δικος vero specie juris & fraude.

12. δις τῆ σαββάτῃ] Bava Bathra f. 88. 1. mercator
 pondera sua abstergat bis in sabbato כַּשְׁבָּת בַּשַּׁבָּת.
 Taanith II. 9. Non indicunt jejunia Ecclesiae, ita
 ut primum illorum incidat in diem V. hebdoma-
 dis, ne pretium annonae augeatur: sed tria prima
 indicunt in diem II. & V. rursus II. Tria autem
 sequentia in diem V. II. & V. f. 54. 2. Amplius
 decreverunt Magistri nostri, ut jejunaretur diebus
 II. & V. propter tres res, videlicet propter de-
 structionem templi, propter legem conflagram, &
 propter quibulum divini nominis. f. 12. 1. Homo
 singularis, qui suscipit in se jejunium die II. V. &
 II. per totum annum. Epiphanius 2. Haereticus. 16.
 εἰσέτιον δὲ δις τῆ σαββάτῃ, δευτέραν καὶ πέμπτην. Cetu-
 both I. 1. bis in septimana iudices sedent in urbi-
 bus die II. & V. Megilla I. 1. dies II. & V. sunt
 dies, quibus ad urbem commeant. In vicis Megil-
 lath Esther non nisi die II. & V. legitur, in urbi-
 bus vero quolibet hebdomadis die, excepto sabbato.
 Hierof. f. 75. 1. Esra ordinavit Israëlitis, ut le-
 gent in lege die II. & V. hebdomadis. & Bava
 Kama f. 82. 1. vid. Buxtorf. Synag. Judaic. C.
 XIV. Thanchuma p. 83. 1. Schabbath I. 24: dies
 II. & V. & II. jejuniorum.

13. ἐτυπῆν εἰς τὸ ἕραν αὐτῶν] Jos. A. XVII. 6. 8.
 καὶ Σαλώμη στεροτυπταμένη. II. T. 284. λίγ' ἐκώκυε, χερ-
 σὶ δ' ἄμυσσε Στήθεα τ' ἡδ' ἀπαλὴν δερὴν, ἰδὲ καλὰ πρόσω-
 πα. An. XI. 37. Ingentem gemitum tunis ad sidera
 tollunt pectoribus. inf. XXIII. 48. Prov XXVI.
 22. Xenoph. τύπτω σε εἰς τὸν ἄμυν. II. σ. 30. χερσὶ
 δὲ πῶτα εἶθευ πεπλήγοντο. & 50. αἱ δ' ἄμα πῶσα
 εἶθευ πεπλήγοντο. Eustathius. ὁ δὲ γυναικῶν μόνων παρ'
 ἐμῇ ἔργον, ὅτε παθαίνονται. Lucian. de Luctu. 12.
 Ὁμοιωγὰ δὲ ἐπὶ τέτοις, καὶ κακὸς γυναικῶν, καὶ παρὰ
 πάντων δακρυα, καὶ σέρνα τυπόμενα, καὶ σπαρταριμένη
 κόρη, καὶ φοισσόμενα παρὶναι, καὶ πᾶς καὶ εὐθὺς κα-
 ταρήνεται, καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πᾶσσεται. Quinti-
 lian. II. 3. Quin compresae etiam manum in
 signum poenitentiae vel irae pectori admovemus.
 Ovid. M. I. 178. Viso sua pectora Nymphae
 percussere viro, subitisque ulularibus omne imple-
 vere nemus. IV. 138. Percutit indignos claro plan-
 gore lacertos, & laniata comas. — II. 584. Plan-

gere nuda meis conabar pectora palmis. Athenaeus
 VI. p. 259. E. ἡγάκαζον θρῆνην τοὺς ἀποθανόντας, καὶ
 στεροτυπῆσαι μὲτα βίας, καὶ βοᾶν ὅζον καὶ μέγα. Juve-
 nalis XIII. 127. Nec pugnis caedere pectus te
 veto, nec plana faciem contundere palma — Et
 majore domus gemitu majore tumultu Plangun-
 tur numi quam funera. Petronius 21. Ibi triduo in-
 clusus, redeunte in animum solitudine atque con-
 temtu, verberabam aegrum planctibus pectus, &
 inter tot altissimos gemitus frequenter etiam pro-
 clamabam. 111. Haec cum virum extulisset, non
 contenta vulgari more — nudatum pectus in con-
 spectu frequentiae plangere. 115. Non tenui diu-
 tius lacrymas, imo percussi semel iterumque pectus.
 2. Sulpitius: Moeret, & ad cineres plangit sua pec-
 tora palmis. Apulej. Miles. IV. Quid pectora
 tunditis? Aeneid. I. 481. Tristes, & tunfae pec-
 tora palmis. Propert. II. 19. Plangas pectora nuda.
 Ovid. Fastor. IV. 454. Et feriunt moestae pectora
 nuda manus. Firmicus. Qui dolore percussit caput
 plangent ac pectora pugnis obrundant. Lucian. Dial.
 Meretr. 9. ἐσπάρατε τὰς κόμας, καὶ τὰ σέρνα ἐτύπτετε
 καὶ ἐπένθει. Dionys. Hal. A. III. 21. τότε χιτῶνα κατέ-
 ρήξατο, καὶ ταῖς χερσὶν ἐμφοτέραις παῖσατο τὸ σῆθος ἐρήνει.
 Pirke Aboth II. 13. quando oras, noli in preci-
 bus bona tua enumerare, sed fac preces misericor-
 diarum & pro gratia impetranda coram Deo. Ju-
 daei in synagogis, dum precantur, faciem operiunt.
 Buxtorf. Synag. c. XIII. p. 270.

Articulus τῷ habet ἐμφασιν. τῷ καθ' ὑπερβολὴν ἀμαρ-
 τολῶ. Psal. LI. Esrae IX. 6.

ἢ] Galenus I. III. in Hippocr. de Chirurgia. δυνα-
 τὸν καὶ ἀκῶσαι τὴν φωνὴν ὡς διαζευκτικὴν εἰρῆσθαι σύνδεσ-
 μον, ἀλλ' ἐκείνον ἐνόησαμεν ἀντὶ ἀποφάσεως αὐτὸν τετράχ-
 θαι — καθάπερ ὁμοῖος [II. a. 117.] βέλομ' ἐγὼ λαὸν
 σὸον ἐμμεναι, ἢ ἐπολέμεν, ἀντὶ τῷ οὐκ ἀπολέσθαι. Ὁ
 Θεοκυδίδης δὲ [III. 23.] κρύαλλος τε γὰρ ἐπιτήγει ὁ βί-
 βαιος ἐν αὐτῇ, ὡς ἐπελθεῖν, ἀλλ' ὅς ἑ ἀπληρώς ἢ βορέας
 ἰδυαδὸς μᾶλλον. Schol. ὁ ἢ σύνδεσμος ἀντὶ τῷ ἦπερ καί-
 ται, βορέας γὰρ βέβαιον ποιεῖ κρύαλλον, ἀπληρώς δὲ
 ἰδυαδὸς. Sallust. Catilin. IX. 5. Beneficii quam
 metu imperium agitantur. XX. Nisi vos servire
 quam imperare parati estis. Tacitus de German. 6.
 Cedere loco, dummodo rursus infles, consilii
 quam formidinis arbitrantur. A. I. 58. pacem
 quam bellum probabam. H. IV. 83. Ptolemaeus
 — voluptatum quam religionum appetens. Cor-
 nelius Nepos Datame 8. Statuit congregi, quam
 Fffff 3 cum

τὸ ἡθὺς αὐτῷ, λέγων· Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη 14
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸ οἶκον αὐτῷ, ἢ ἐκεῖνον· ὅτι ὡς ὁ ὑψίστος αὐτὸν ταπεινώ-
 θησεν· ὁ δὲ ταπεινῶν αὐτὸν, ὑψώθησεν· Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐ- 15
 τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἰδοῖντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπέβησαν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος 16
 αὐτὰ, εἶπεν· Ἀφίετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τὸ γὰρ τοιού-
 των ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται 17
 Θεὸς ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων, λέγων· 18
 Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 19
 Τί με λέγεις ἀγαθόν; ὁδεῖς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. Τὰς ἐντολάς οἶδας· Μὴ μοι- 20
 χεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Τίμα τὸ πατέρα σου καὶ τὴν 21
 μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε· Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ἀκούσας δὲ ταύ- 22
 τα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Ἐτι ἓν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ ἄρξου 23
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, 24
 ὀρίλυτο· ἐγένετο ἡν γὰρ πλῆθος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὀρίλυτον γενό-
 μενον, εἶπε· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ 25
 Θεοῦ. Εὐκοπώτερον γὰρ ἔστι κάμηλον ἄρουρον ἢ ἀνθρώπου εἰσελθεῖν, ἢ πτωχοῦ 26
 εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ὁ 27
 δὲ εἶπε· Τὰ ἀδύνατα πάντα ἂνθρώποις, δύναται ἔστι πρὸς τὸν Θεόν. Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος·
 + γὰρ Ἰδὲ,

αὐτῷ] — 1. 14. λέγω] + γὰρ 11. 27. Evang. 2. + δὲ Evang. 21.
 ὑμῖν] + ὅτι K. 27. 42. 63. 67. 68. Codices Latini. Antiochus, Theophylactus. εἰς τὸ οἶκον αὐτῷ] — D.
 ἢ ἐκεῖνον] μᾶλλον παρ' ἐκεῖνον τὸν Φαρισαῖον D. Codices Latini. Cyprian. Tr. 141. παρ' ἐκεῖνον L. 1. 94. Colb.
 Versio Corp. Origenes in Jo. I. 14. & c. Celf. Nazianzenus. probante H. Grotio. ἢ γὰρ ἐκεῖνον AEGHKMO.
 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 28. 29. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 44. 45. 46.
 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 70. 71. 72. 78. 80. 83. 86.
 87. 89. 90. 91. 95. 103. 104. 106. Evang. 2. 3. 5. 11. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio
 Complut. Plantin. Wechelii, Stephani 1. 2. Genue. Versio Syra posterior. Basilii Eth. 67. MS. probante J. Millio
 prol. 1346. 1363. Beza: Sed quod plerique Codices scriptum habent ἢ γὰρ ἐκεῖνον, sane non intelligi, nisi
 dicamus γὰρ redundare: & hunc locum suspicor varie fuisse depravatum, quod insignem doctrinam contineat
 adversus operum fiduciam. ὑπὲρ ἐκεῖνον Dorotheus 6. ὑπὲρ ἐκεῖνον Basilii Eth. 67. probante J. A. Bengelio.
 ὁ δὲ] καὶ ὁ A. 1. Versio Syr. Origenes c. Celf. Antiochus. 15. καὶ] — 60. 64. Colb. Versio Syr.
 καὶ τὰ βρέφη] παιδία D. τὰ] — 69. ἰδόντες δὲ] καὶ ἰδόντες 60. Evang. 18.
 παθηταὶ] + αὐτῷ 15. 27. 29. 71. Versio Syra. ἐπιβήσαντες] ἐπιβήσαντες DGL. 1. 69.
 16. προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν] προσκαλεσάμενος αὐτὰ λέγων DG. 1. προσκαλεσάμενος αὐτὰ λέγων L. Vers. Corp.
 εἶπεν] ἐλέγεν 69. + αὐτοῖς Versio Syra prior, & posterior cum asterisco. παιδία] παιδάρια 60.
 καλοῦντες] καλοῦντες D. τῷ θεῷ] ἢ ἑμῶν Colb. Versio Syr. Codices Latini.
 17. ἀμὴν] — γὰρ D. + δὲ L. εἰς] ἀν D. ὡς] + τὸ 12. 61. Editio Erasmi 3. 4. 5. Bogardi.
 18. τις αὐτὸν] αὐτὸν τις G. 1. 69. τις 57. αὐτὸν ἄρχων] ἄρχων αὐτὸν 2. Editio Erasmi, Colinaei.
 λέγων] — D. Versio Sax. Codices Latini. ποιήσας] ποιῶν 1. 19. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ DG.
 τί με λέγεις ἀγαθόν; ὁδεῖς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός] μὴ με λέγετε ἀγαθόν, εἰς ἐστὶν ἀγαθός, προσέθηκε τὸ πατήρ
 Marcion ap. Epiphani. & Dial. c. Marcionit. + ὁ πατήρ Origenes Exhort. ad Martyr & c. Celf. V. etiam
 Conversio Latina in Codice D. addit: Pater. Valentiniani ap. Irenae. c. H. I. 20. 2. εἷς] — 63.
 20. τὰς ἐντολάς οἶδας] ὁ δὲ φησὶ τὰς ἐντολάς οἶδα. Dial. c. Marcionit. Epiphani. + ὁ δὲ εἶπεν ποῖας; εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὸ D.
 μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς] οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις D.
 μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς] μὴ φονεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς. Versio Syr. Aethiop. Codices Latini Dial. c. Marcionit.
 μὴ κλέψῃς] — 44.
 σε postorius] — ADKL 1. 29. 42. 49. 67. 71. 86. Evang. 22. Versio Goth. Vulg. Corp. Armen. Syra posterior
 probante J. Millio prol. 1408. 21. ταῦτα πάντα] πάντα ταῦτα A. ταῦτα 73.
 ἐφυλαξάμην] ἐφυλάξα AL 1. Dial. c. Marcion.
 μου] — D. Marcion ap. Tertullian. & Dial. c. Marcionit. 22. ταῦτα] — DL. 1. 69. Versio Syr. Corp. Theophyl.
 εἶτι] ὅτι H. 36. Colb. λείπει] + ὑπαγε 4. 15. 27. 68. Versio Syr.
 ἄρξου] δὲ ADLM 1. 29. 36. 40. 47. 53. 56. 57. 58. 60. 61. 63. 71. 86. Ev. 18. Basilii. Theophyl. Dial. c. Marcionit.
 + τοῖς D. ἑρᾶν] τοῖς ἑρᾶν D. 36. a prima manu 40. ἑρᾶν] AL 53. 63. Versio Corp. Codices Lat.
 23. ἐγένετο] ἐγένετο L. 24. ὁ Ἰησοῦς περιλύπον γενόμενον εἶπεν] περιλύπον γενόμενον εἶπεν ὁ Ἰησοῦς D.
 περιλύπον γενόμενον] — 1. Versio Corp.
 εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται D. εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσ-
 πορεύσονται L. τῷ θεῷ] ἑρᾶν K. τὸν ἑρᾶν M 27. 29. 42. 49. 68. 71.
 25. εὐκοπώτερον] εὐκολώτερον 12. Editio Erasmi 1. γὰρ] — 46. 52. 69. Versio Syr.
 τρυμαλιᾶς] τρυματῶ DL 49. βασιλείαν] βασιλείαν DL 1. 13. 69.
 εἰσελθεῖν prius] εἰσελθεῖν ADM. 1. 49. 89. 106. Versio Vulg. Goth. Syra posterior, & edita in margine, Aethiop.
 Theophylactus. probante Bengelio. εἰσελθεῖν postorius] — Versio Syr. Codices Latini.
 26. εἰσελθεῖν ad εἰσελθεῖν] — 59. εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν] εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ D.
 26. ἀκούσαντες] ἀκούοντες DL 1. 27. ἐς παρὰ τῷ θεῷ] παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς D. παρὰ τῷ θεῷ εἰς 1.
 28. ὁ] — AHM 3. 9. 10. 11. 61. 62. 64. 72. 74. 80. 83. 86. 90. 91. 72. 106. Editio Bengelii. Theophyl.
 ἀφῆκαμιν πάντα καὶ] τὰ ἴδια ἀφέντες DL Versio Corp. Syra posterior in margine, Codices Latini. πάντα

cum tantis copiis refugere. Attic. 13. Diligentia tio fuit precibus quam jurgio similis. Aurelius Vi-
 quam pretio parare, Livius III. 40. Claudii ora- tor 33. Optimi mortalium vitæ decore, quam
 quae.

28 Ἰδὲ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν σοι. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω
 29 ὑμῖν, ὅτι ὅστις ἔστιν ὅς ἀφήκεν οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφούς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα,
 30 ἕνεκεν τῆ βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὅς ἐμὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ,
 31 καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. Παραλαβὼν δὲ τὰς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐ-
 32 τούς· Ἰδὲ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ τελεωθήσε[ι] πάντα τὰ γεγραμμένα Δα-
 33 νῑ ποροφητῶν, τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. Παραδοθήσε[ι] γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσε[ι], καὶ
 34 ὑβρισθήσε[ι], καὶ ἐμπυσθήσε[ι]. Καὶ μαστιγώσαντες ἀποκλένθουσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
 35 αὐτῶν, καὶ ὁ κύριος ἐγνώσκων τὰ λεγόμενα. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτόν εἰς Ἱερικὴν,
 36 τυφλὸς τις ἐκάθητο ὁδῷ τῇ ὁδὸν προσαιῶν. Ἀκούσας δὲ ὄχλου ἀπεπορευομένων, ἐπυν-
 37 θάνετο τί εἴη τούτο. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχε[ι]. Καὶ
 38 ἐβόησε, λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα
 39 σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῶ μαλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. Σταθεῖς δὲ ὁ Ἰη-
 40 σὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπὶ ῥάτῃ αὐτόν,
 41 λέγων· Τί σοι θέλεις ποιῆσαι; Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 42 αὐτῷ· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σε σέσωκέ σε. Καὶ ὁ τυφλὸς ἄρξα ἄρξα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει
 43 αὐτῷ δοξάζων τὸ Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

Καὶ

τὰ ἴδια ἀφέντες 1. ἀφήκαμεν πάντα τὰ ἴδια, ε 13. 69. sed ἀφέντες. 29. δὲ] + Ἰησοῦς Colb. Versio Syr.
 ἀμὴν] + ἀμὴν 46. Evang. 18. 19. ὅτι] — D Versio Vulg.
 οἰκίαν] οἰκίας DH 64. 69. 86. ex emendatione. Versio Syr.
 γονεῖς ἢ ἀδελφούς ἢ γυναῖκα] γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς L. Versio Copt.
 ἀδελφούς] + ἢ ἀδελφούς D. 14. Evang. 18. 19. τέκνα] + ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ D.
 30. ὅς] ἐάν D. ε 16. 59. Evang. 5. Versio Vulg. Syr. Cyprianus Tr. 69. ε] — D. ἐχί L. 1.
 ἀπολάβῃ] λάβῃ DM 2. 51. 56. 58. 61. Colb. 106. ἀπολαύει 69. ἀπολαύει Theophylactus.
 πολλαπλασίονα] ἐκταπλασίονα D. & in Vers. Latina; septies tantum. Cod. Lat. Irenaeus V. 33. Cyprianus T. 69. 183.
 E. 121. Tychonius Reg. 5. Ambrosius de Virgin. I. p. 97. Quaestiones ex utroque mixtim 105. Augustini Ex-
 posit. ep. ad Galatas II. 9. de fide c. Manichaeos 37. Hieronymus p. 83. Jovinianus in alio Evangelio centies, in
 alio septies Dominus reprobitt — p. 88. Sciat, in Matthaeo & Marco Apostolis, qui universa dimittant,
 centuplum reprobittum: In Evangelio autem Lucae multo plura πολλαπλασίονα; & penitus in nullo Evangelio
 pro centum scriptum esse septem, seque aut falsarii aut imperitiae reum teneri. Beda in Apoc. XIII. 1. ex Si-
 riac. XXXII. 11. ἐκταπλασίονα Evang. 17. 31. δὲ] + ὁ Ἰησοῦς Versio Vulg. Syr.
 δώδεκα] + μυριάδας E a prima manu, Codices Latini. δεκάδω Origenes in Matth.
 πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς D. Ἱερουσόλυμα] Ἱερουσαλήμ D.
 τελεωθήσεται] τελειωθήσεται 60. Evang. 2. 18. 19. Δα] ὑπὸ & edita in margine 69.
 τῷ υἱῷ] περὶ τοῦ υἱοῦ D. 13. 61. in ora. 69. Editio Bezae 3. 4. 5. Versio Syra utraque. Epiphanius H. 42.
 32. παραδοθήσεται γὰρ] ὅτι παραδοθήσεται D. γὰρ] — Colb.
 ε ὑβρισθήσεται] — DL 12. 16. 59. 91. Versio Syr. prior, sed posterior habet cum asterisco.
 ε ἐμπυσθήσεται] — 12. 59. 80. 91. 33. μαστιγώσαντες] + ε ὑβρίζοντες Versio Syr.
 ἀποκλένθουσιν] ἀποκλείουσιν D. at in Vers. Latina: occident.
 ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ] τρίτῃ ἡμέρᾳ 1. 13. 69. 72. 74. 89. 90. 106. Editio Complut. Plantin. Genesi.
 ἀνασθήσεται] ἐγερθήσεται L 36. 40. 50. 53. 57. 63. 31. 32. 33.] — Marcion teste Epiphanio.
 34. ε αὐτοῖς] αὐτοὶ δὲ D. 67. Versio Syr. ὁδὸν τούτων] τούτων ὁδὸν D.
 ε ἢ] ἢ D. 1. Colb. Codices Latini. τοῦτο] — D 1. Codices Latini.
 κεκρυμμένον] κεκαλυμμένον G. Evang. 2. 35. αὐτὸν] τὸ Ἰησοῦν 56. 58. 61.
 εἰς] ἐν τῇ 69. Ἱερικῇ] + ε Colb. τις] — 59.
 ἐκάθητο πρὸς τὴν ὁδὸν προσαιῶν] ἐπαιτῶν ἐκάθητο πρὸς τὴν ὁδὸν D Dial. c. Marcionit.
 προσαιῶν] ἐπαιτῶν DL Origenes in Matth. 36. ἀπεπορευομένων] παραπορευομένων D Codices Latini.
 τί] + ἂν DKLM. 1. 12. 42. 49. 68. 69. 86. Origenes in Matthaeum. Dial. c. Marcionit.
 εἰ] ἢ L. 37. ἀπήγγειλαν] ἀπηγγέλλει Dial. c. Marcionit.
 Ναζωραῖος] Ναζαρεθὸς D. 1. Colb. Codices Latini. Origenes in Matth. Ναζαρεθὸς M Editio Aldi.
 38. ε] — 12. ὁ δὲ D. Ἰησοῦ] — AE 42. 68. 74. Colb. Evang. 5. 22. 24.
 39.] — 57. ε οἱ] οἱ δὲ D. προάγοντες] παρῶντες AK. 42. Codices Latini.
 ἐπετίμων] ἐπετίμων A 69. σιωπήσῃ] σιγήσῃ D. ποῦ] — D.
 ἔκραζεν] + λέγων EGHM 2. 29. 37. 45. 64. 71. Evang. 20. Editio Colinaei. + Ἰησοῦ 1. 34. 38. 61.
 in ora. 69. 78. ὡς] υἱὸς D 47. 56. 58. 61.
 40. δὲ prius] — 40. ὁ] — D. ὁ Ἰησοῦς] — A 63. Dial. c. Marcionit.
 ἐκέλευσεν] ἐκέλευεν 12. πρὸς αὐτόν] — D. 1. 63. Colb. Codices Lat. Dial. c. Marcionit.
 ἐγγίσαντος] προσεγγίσαντος 63. ἐγγίζοντος 69.
 ἐπῆρτάσιν αὐτόν] εἶπεν αὐτῷ 57. + ὁ Ἰησοῦς 60. 69. Evang. 18. 19.
 41. λέγων] — DL 57. Versio Copt. Dial. c. Marcionit. σοι] — 59.
 εἶπεν] + αὐτῷ Versio Syra posterior in margine. 42. ὁ Ἰησοῦς] ὁ κύριος 1. ἀπεκρίθης D.
 43. ἀνέβλεψε] ἐβλεψε 61. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ] — 46. 71.
 λαὸς] ὄχλος 7. 16. 60. 69. Evang. 19. 20. Theophyl. ἰδὼν] — K. 42. 44. 49. αἶνον] δοξάζει D.

quaesitis nominibus coelum adeunt. Menaechn. V. 1. 26. Quin vidua. vivam, quam tuos mores perferam. Arrian. Epictet. III. 1. δοκίς δὲ μοι πάντα.

θέλει ἀκούσαι, ἢ τούτοις vid. in Matth. XVIII. 9. 34. Ter idem dicit Lucas, ut vel stupidissimi intelligent, quantus fuerit stupor Discipulorum, qui

ΚΑὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὸ Ἱεριχά. Καὶ ἰδὼν, ἀνὴρ ὀνόματι καλόμενος Ζακχαῖον καὶ αὐτὸς ἦν δερχίτελῶνης, καὶ ἔτῳ ἦν πλῆσιον. Καὶ ἐζήτησε ἰδεῖν τὸ Ἰησοῦν τίς ἐστὶ καὶ ὅτε ἰδὼν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ὅπῃ συκομορέαν, ἵνα ἰδῇ αὐτόν· ὅτι — δι' ἐκείνης ἡμέλλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ὅπῃ τὸ τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας καλὰ βηθί· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπέδεξαστο αὐτόν χαίρων. Καὶ ἰδοὺς πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες· Ὅτι ὡς ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσηλθε καταλῦσαι. Σταθεῖς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸ Κύριον· Ἰδὼν, τὰ ἡμῖν σημεῖα τὰ ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς καὶ εἰ τινὸς τι ἐσυκοφάντησα, ἑπαι-
δί-

1. εἰσελθὼν] ἐλθὼν 66. + ὁ Ἰησοῦς M. 29. 60. 71. 91. 95. Versio Syr.
διήρχετο] + ὁ Ἰησοῦς 73. 2. ἀνὴρ] + ἦν 56. 58.
καλόμενος] D. 53. — Evang. 17. 22. Versio Vulg. Syr. probante J. Millio prol. 1199. 1447. & J. Pricaco.
Ζακχαῖον] Ζαχαῖον Editio Erasmi 3. 4. 5. Colimati & com. 5. 8. Bogardi.
καὶ αὐτὸς] ἐτῳ D. καὶ L. 1. καὶ ἐτῳ 69. ἦν prius] — 1. Colb.
δερχίτελῶνης ἐτῳ ἦν πλῆσιον] πλῆσιον ἐτῳ ἦν δερχίτελῶνης Versio Syr.
ἐ tertio loco] — Versio Syr. prior, posterior habet in margine.
ἐτῳ ἦν] — D Versio Syr. καὶ αὐτὸς K 42. 69. Versio Vulg.
4. προδραμὼν] προλαβὼν D & in Versio Latina: antecedens. ἀποδραμὼν 42. δραμὼν 11. 16. 34. 38.
46. 49. 54. 69. Evang. 2. 16. 17. προσδραμὼν EGH L 2. 60. 64. 106. Evang. 3. Editio Complut. Na-
zianz. de Dogm. ἐν Const. Episc. MS. probante T. Beza & J. Millio prol. 1461.
συκομορέαν] συκομαρίαν D 1. 46. 90. 94. Evang. 3. 22. 24. Edit. Complut. συκομαρτίαν 34. a prima
manu 40. 86. Evang. 11. 15. Editio Stephani 3. Genev. Plant. συκομορτίαν E 2. 3. 10. 14. 15. 16. 35.
37. 38. 44. 47. 51. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 66. 72. 83. 86. Evang. 20. 21. Editio Erasmi, Aldi, Coli-
maei, Stephani 1. 2. Bogardi.
δι'] — ADEGHKL Colb. 12. 34. 35. 36. 39. 44. 48. 52. 56. 58. 59. 61. 62. 72. 82. 83. 86. 87. 90.
91. 95. Evang. 2. 3. 11. 16. 20. 34. Editio Complut. Plantin. Bengeli. Genev. probante J. Millio prol. 1102.
ἐκείνης] ἐκείνη D. ἡμέλλε] ἡμέλλει 1. 3. 74. 90. Edit. Complut. ἡμέλλει 69. διέρχεσθαι] παρέχεσθαι 1.
5. ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸ τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν] ἐγένετο ἐν τῷ διέρχεσθαι, αὐτὸν εἶδεν D. Codices Latini;
sed τὸ Ἰησοῦν. εἶδεν αὐτόν ἐ] L. 1. Versio Syr.
πρὸς αὐτόν] αὐτῷ D. Theophylactus ed. σπεύσας] σπεύσων D. σήμερον γὰρ] ὅτι σήμερον D. Versio Vulg.
γὰρ] — AH Evang. 16. Versio Goth. Irenaeus 1. 1. probante J. A. Bengelio.

qui toties repetita non affectui erant. Jo. I. 20. Aet. XIV. 8. Sup. IX. 45. Ennius IX. qui tum vivebant homines, atque aevum agitabant. Aeneid. l. 546. Quem si fata virum servant, si vescitur aura aetherea, neque adhuc crudelibus accubat umbris. Servius: unum sensum intra partes divisit; & potuit reprehendi idem dixisse, nisi ostenderet, eum libenter voto suo immorari.

41. Anacreon. XII. 1. τί σοι θέλεις ποιῶσω, τί σοι, λάλη χελιδάν;

2. ὀνόματι καλόμενος] Matth. I. 21. Lucian. O-cyp. 13. ὀνομάσας με τούνομα. Euripides Ion. 74. Ἰω-να δ' αὐτὸν, κτίσος ἀσιάδος χθονός· ὄνομα κελεύσθαι θέσι-ται καὶ ἐλλάδα, 80. ὄνομα δ' ἔμμελλει τυχεῖν Ἰων ἐγὼ μὲν πρῶτος ὀνομάζω θῶν. Sophoc. Philoct. 605. Μάν-τις ἦν τις ἐν γένει, πριάμευ μὲν υἱός, ὄνομα δ' ὀνομάζετο ἔλνος. Ennius in Med. Quae nunc nominatur no-
mine Argo.

Ζακχαῖος] Jos. Vit. 46. Ζακχαῖς τῶν σὺν αὐτοῖς τι-
νος αὐτομολήσαντος πρὸς με, καὶ τὴν ἐπιχείρησιν αὐτῶν ἀπαγγέλλαντος. Esrae II. 9. Megilla f. 27. 2. In-
terrogarunt R. Zaccai Ἰσὶ discipuli ejus: quomo-
do ad tantam feneclutem pervenisset.

δερχίτελῶνης] Jos. B. II. 14. 9. ὁ γὰρ μηδὲς πρότε-
ρον, τότε φλῶρος ἐτόλμησεν, ἄνδρας ἱππικῆς τάγματος
μαστιγιῶσαι πρὸ τοῦ βήματος, καὶ σαυρὰ προσηλῶσαι, ὡς
εἰ καὶ τὸ γένος Ἰσραήλιν, ἀλλὰ τὸ γούν' ἀξίωμα Ρωμαίων
ἦν. Ἀρχιτελῶναι a societatibus publicanorum consti-
tuebantur ex suo corpore, ut curam haberent om-
nium rerum & rationum ad societatem pertinen-
tium; & quasi praefecti societatis erant.

4. προδραμὼν ἔμπροσθεν] Thucyd. I. 23. πρὸς ἑαυτὸν
πρῶτον. 29. πρῶτον πόλεμον προσέειπε. ὁ δὲ πρὸς ἑαυ-
τοῦ πρῶτον, ὁ δὲ πρῶτον πόλεμον προσέειπε.

ἐκείνης ἡμέλλε διέρχεσθαι] i. e. δι' ἐκείνης τῆς ὁδὸς ἡμέλλ-
ει διέρχεσθαι. Hesiod. Op. II. 131. ἀλλὰ τοῦ καὶ τῶν ψυ-
χρὸς εἶναι δάησι — καὶ τε δι' αἶγλα ἴησι. Il. β. 785.
μάλα δ' ἄκα διέπρυσον πεδίον. Vid. etiam supra cap.
V. 19. & Il. β. 801. ἔρχονται πεδίον. Schol. διὰ τὸ πεδίον.

Augustinus de Verbis Apostoli 8. Sycomorum in
regionibus nostris aut omnino nusquam aut raro
forte alicubi nascitur: in illis autem partibus mul-
tum est hujus generis ligni, & poma Sycomora
dicuntur. Poma quidem fici similia; sed tamen di-
stant aliquid; quod possunt nosse, qui viderunt vel
gustaverunt. Quantum tamen indicant interpreta-
tione nominis, Sycomori fici fatuae Latine inter-
pretantur. Versio Latina Codicis D. morum ha-
bet. Celsus III. 18. Arboris in Aegypto nascentis,
quam ibi morosycon appellant.

7. καταλῦσαι] Lucian. Afino 4. τί ἔστιν ἐχ' παρ'
ἐμοὶ καταλύεις; Diodor. S. IV. 33. καταλύσας παρὰ
Ἀλέω τῷ βασιλεῖ. 62. ὕστερον παρὰ τῷ πριτνῇ καταλύσας.

8. Plut. X. Orat. p. 842. C. εἰ τις γε ἐπαγγέλλοι-
το, τὸς υἱὸς ἀμύνης αὐτῷ ποιήσειν, ἢ χιλίας, ἀλλὰ τὰ
ἡμῖν τῆς ἐσίας προῖσθαι.

Δίδωμι] i. e. dabo Christi consilii & praeceptis
permotus; nam lege Moysis debebat duplum aut
quadruplum restituere, qui coram iudice furti con-
victus atque damnatus fuisset: qui vero ipse ultro
peccatum suum agnovisset, simplum solvebat,
quod abstulerat. Ex. XXII. 1. 9.

τετραπλῶν] Senec. Exc. Controv. V. 5. Lex: Qui
sciens damnum dederit, reddat quadruplum; qui
insciens simplum. L. XXXIX. 4. 1. ff. de Pu-
blicanis. Praetor ait: quod publicanus vi ademerit
— si id restitutum non erit, in duplum, aut, si post
annum agatur, in simplum iudicium dabo. 3. Quod
qui-

9 δίδωμι τετραπλῆν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησὺς· Ὅτι σήμερον σατήρηά τῷ οἴκῳ τῆς
10 τῷ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστίν· ἤλθε γὰρ ὁ υἱὸς τῆς ἀνθρώπου ζητῆσαι
11 καὶ σῶσαι τὸ σπυλωδός. Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσεῖς εἶπε πᾶσι τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι
12 τῷ Θεῷ ἀναφαίνεσθαι. Εἶπεν ἔν· Ἀνθρώπος τις ἐγγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν,
13 λαβεῖν ἐαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέφει. Καλέσας δὲ δέκα δούλους ἐαυτοῦ, ἔδωκεν αὐ-
14 τοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. Οἱ δὲ πολλοὶ
αὐτῷ ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ, λέγοντες· Οὐ θέλομεν τῷ

τον

6. αὐτὸν] + εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ Evang. 5.
ἀπαντες] — 72. πάντες ADGH 3. 9. 10. 11. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59.
60. 61. 62. 65. 73. 74. 80. 83. 89. 90. 106. Evang. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Bengelii. Theophyl-
lactus. οἱ Φαρισαῖοι 13. 69.
λέγοντες] — D Codices Latini.
κύριον] Ἰησοῦν K M 12. 42. 47. 49. 57. 60. 69. 86. Evang. 20. Versio Syr. prior, & posterior in margine.
Codices Latini. probante Bengelio, J. Millio prol. 1471.
τὰ ἡμέσῃ] τὸ ἡμέσῃ A. 69. 71. Evang. 19. τὰ ἡμέσῃ D a prima manu. τὰ ἡμέσῃ L.
τῷ ὑπαρχόντων μὲν] μὲν τῷ ὑπαρχόντων 1.
μὲν] μοι D a prima manu 9. 29. 50. 54. 86. 89. 90. Evang. 2. 22. 24. — I.
κύριε] — Evang. 2. δίδωμι τοῖς πτωχοῖς] τοῖς πτωχοῖς δίδωμι D. 1. 9. δὲ] — Versio Vulg. Syr.
πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησὺς] ὁ Ἰησὺς πρὸς αὐτὸν D. ὁ κύριος πρὸς αὐτὸς Versio Syr. posterior in margine. Cod. Lat.
Ἰησὺς] κύριος 53. 63.
σατήρηά] + ἐν AD.
ταῦτα] — 71. + καὶ 53.
ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι] εἶναι αὐτὸν ἐγγὺς D. αὐτὸν ἐγγὺς εἶναι 1. + εἰς 53. 74. ex emendatione 106. + ἐν 60.
αὐτὸν] — 50. αὐτοῦ] — D.
12. ἐν] δὲ DL.
13. καλέσας δὲ] καὶ καλέσας 67. Versio Syr.
αὐτοῖς] τέτοις Editio Erasmi 4. 5.
ἕως] + ἅν 14. ἐν ᾧ ADL 1. Colb. Origenes in Matth. XVIII. 23. Lucifer. 14. αὐτῷ prius] — D.
ἀπέστειλαν] ἐπέμψαν D a prima manu, ἐπέμψαν ex emendatione, Procop. in Esaj. XIII. 8.

quidem edictum in aliqua parte mitius est: quippe cum in duplum datur, cum vi bonorum raptorum in quadruplum fit, & furti manifesti aequè in quadruplum. 4. unde quaeritur, si quis velit cum publicano non ex hoc Edicto sed ex generali vi bonorum raptorum, damni, injuriae vel furti agere, an possit? & placet, posse. idque Pomponius quoque scribit: est enim absurdum meliorem esse publicanorum causam, quam caeterorum, effectam opinari.

11. προσεῖς] inf. XX. 11. 12. AD. XII. 3.
Targum Esaj. XL. 9. Dicite civitatibus Juda: regnum Dei vestri revelatur & LII. 7. Schir R. J. 13. Appropinquat tempus, ut regnum coelorum reveletur. S. D. Zach. XIV. 9. Massebeth Sopherim XIV. 12. manifestetur & conspiciatur regnum ejus super nos cito, & tempore proximo.

12. εὐγενὴς] Theopempti γνώμη· εὐγενὴς εἶναι νόμιζε μή τὸν ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν γεγεννημένος, ἀλλὰ τὸν καλὰ καὶ ἀγαθὰ ποιουμένους.

Solebant Romani rerum domini populis reges dare; unde factum, ut, cum de regno contentio esset, competitors senatum adirent. Id fecerat Herodes M. Jos. A. XIV. 14. 3. 4. 5. XV. 6. 7. Antipater XVII. 3. 2. & 5. I. Archelaus 9. 3. Herodes Antipas 4. Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐπαρχίαν παραλαβὼν — εἰς Ἰουδαίαν ἀρκεῖται. Cic. Epist. IX. 15. Nam mihi scito jam a Regibus ultimis allatas esse literas, quibus mihi gratias agant, quod se mea sententia reges appellaverim.

13. πραγματεύσασθε] Negotia obire. Negotiis gerendis occupari. Aristoph. Plut. 521. ἔμπορος. Schol. ἔμπορος ὁ πραγματευτὴς ἄνθρωπος. Eustath. Odyss. β. p. 98. 50. ἔμπορος — τῷ μεταβολῆς καὶ ὡς ἐπεί

πραγματευτῇ, καὶ μάλιστα τῷ διὰ θαλάσσης περῶντος. Plut. de non foener. p. 827. F. τί θεραπεύεις τὸν τραπεζίτην, ἢ πραγματευτὴν, ἀπὸ τῆς ἰδίας δανείσας τραπεζῆς; de divitiar. Cupid. p. 525. A. καὶ ἀπαριθμήσας τοικεῖα καὶ πραγματευτῆς ἄλλα συνάγα καὶ δίδωκε. Suidas: πραγματευτὴς ἄνθρωπος λέγεται ὁ ἔμπορος καὶ ἐμπολεῖας ὁμοίως. Schemoth R. XIX. Audivit negotiator πραγματευτῆς ille. Targum Eccles. V. 9. dominus πραγματεύας non faturatur accipere argentum. Gen. XLII. 34. Ps. CXXI. 8. Deut. XXVIII. 19. Gen. XXIII. 16. XXXIII. 28. Schabat f. 6. 1. non prodest quicquam ad πραγματεύειν ejus. f. 127. 2. forte πραγματεῖα vilis precii tibi obtigit. Bereschith R. LXXVI. 7. quodnam est opificium vestrum? Sumus πραγματευταί. Quorsum abitis? ad emendum triticum. LXXII. 5. & XCIX. 11. Zebulon occupatus fuit in πραγματεῖα. LXXIV. 13. non transibis nisi propter πραγματεῖαν. LXXVII. 2. acceperunt & dederunt in πραγματεῖαν. Berachoth f. 34. 2. qui in usum discipulorum sapientum πραγματεύειν exercent. Ros Haschana f. 31. 1. R. Jochanan f. Saccai XL. annis πραγματεύειν excercuit. Bammidbar R. XIX. f. 238. 3. Homo quidam cum altero πραγματεύειν excercuit. XXI. f. 245. 2. qui πραγματεύειν excercit & inde divitias acquirit. XXIII. f. 247. 1. Quid est Canaan? Terra πραγματεύας, in qua mercimonium floret. Anthol. II. 36. 1. Φαῖδρος πραγματεύας, καὶ ζωγράφος ἦρσε ἔθνος, τίς θεῶσσι γράφει, καὶ τίς ὁμοίωτρον, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ἔθνος τρίβειν τὰ χρώματ' ἔμελλε, Φαῖδρος ἐγράψεν λαβὼν εἰκονικὴν ἀποχρῆν.

14. πολῖται] Libanius Epist. 572. μὴ ἔν' ἄρχας οἰσθάν οἱ πολῖται Σεύρης Σευήρον.

Bereschith R. XI. 5. בתריה של misit post ip-

G8888

fuit

τον βασιλευσαι ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, 15
 καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τῆς δόξης τῆς τῆς, οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον ἵνα γινῶ τίς τί διε-
 πραγματεύσατο. Παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων· Κύριε, ἡ μὲν σε προσεργάσατο 16
 δέκα μνᾶς. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εὖ ἀγαθὲ δέλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένεθ, ἰδοὺ ἐξ- 17
 σίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πώλεων. Καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων· Κύριε, ἡ μὲν σε ἐποίη- 18
 σε πέντε μνᾶς. Εἶπε δὲ καὶ τῷ τρίτῳ· Καὶ σὺ γίνε ἐπάνω πέντε πώλεων. Καὶ ἕτερος 19
 ἦλθε, λέγων· Κύριε, ἰδοὺ, ἡ μὲν σε, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σφαδαίῳ. Ἐφοβέμην γάρ 20
 σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ· αἵρεις ὁ σὸν ἔθικας, καὶ διερίζεις ὁ σὸν ἔσπειρας. Λέγει 21
 δὲ αὐτῷ· Ἐκ τῆς σόματος σε κρινῶ σε, πονηρὲ δέλε· ἡδεῖς ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς 22
 εἰμι, αἵρων ὁ σὸν ἔθικας, καὶ διερίζων ὁ σὸν ἔσπειρα. Καὶ ἀγαθὶ σὸν ἔδωκας τὸ ἀρ- 23
 γύριόν μου ὅτι τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἀνέπραξα αὐτό; Καὶ τοῖς παρ- 24
 εῳσιν εἶπεν· Ἄρατε ἀπ' αὐτῆς τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. Καὶ εἰ- 25

ΠΟΥ

15. ἐν τῷ] — D. Versio Vulg. ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα] λαβὼν M. 29. 71.
 καὶ posterior] — Colb. 11. 34. 35. 39. 46. 48. 49. 51. 52. 56. 57. 58. 60. 74. 80. 81. 89. 90. 91. Ev.
 2. 12. 13. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Syra, Codices Latini. Theophylactus.
 αὐτῷ] αὐτῷ D. Codices Latini: Graecis & Latinis abundat. Dic mihi.
 τῆς τῆς] — D. 1. 11. Codices Latini. Origenes. Lucifer. ἔδωκε] ἔδωκε D 1. Colb. δέδωκεν 71.
 γινῶ] ἐπινῶ 60. Evang. 18. 19.
 γινῶ τίς τί διεπραγματεύσατο] γινῶ, τί διεπραγματεύσατο DL Versio Copt. Origenes l. c.
 16. κύριε] — K. probante J. Millio prol. 1500.
 μνᾶ] μνᾶς Evang. 2. μνᾶς 1. 73. 74. 89. 90. Editio Erasmi & comm. 18. 20.
 προσεργάσατο] προσεργάσατο A 47. 106. ἐποίησε 29. 71.
 προσεργάσατο δέκα μνᾶς] δέκα μνᾶς προσεργάσατο. D. Versio Syr. δέκα προσεργάσατο μνᾶς 1. Lucifer.
 17. καὶ] ὁ δὲ D. εὖ] + γὰρ D 56. 58. 61. Versio Vulg. Origenes. Lucifer.
 ἀγαθὲ δέλε] δέλε ἀγαθὲ 1. 69. 72. Lucifer. ὅτι] — 69.
 18. ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων] ὁ ἕτερος ἐλθὼν εἶπεν D. Codices Latini. ἐποίησε πέντε] πέντε ἐποίησεν D.
 19. εἶπε δὲ καὶ τῷ τρίτῳ] — 70. ἐ σὺ γίνε] γίνε ἐ σὺ D. 20. ε] + ὁ DL. 69.
 ἰδοὺ] — 44. a prima manu. Versio Syra cum asterisco. 21. ἐφοβέμην γάρ] ὅτι ἐφοβήθη D.
 σε] — 80. ὅτι ἄνθρωπος] ἄνθρωπος γάρ D. ὅτι 11. αὐστηρὸς εἶ] εἰ αὐστηρὸς D.
 ἔθικας] ἔδωκας 71. ἐ διερίζεις, ὁ ἐ σπείρας] — 12.
 ἔσπειρας] + ἐ συνάγεις, ὅθεν ἐ διεσκόρπισας 7. 12. 60. 61. in ora. 69. Evang. 2. 18. 19. Versio Aethiop.
 + ἐ φοβήθεις ἀπέκρυψα τὸ ἀργύριόν σου ἐν τῇ γῇ, ἵδε ἔχεις τὸ σὸν 90. 22. λέγει δὲ] ὁ δὲ εἶπεν D.
 δὲ] — LM. 1. 16. 28. 36. 47. 48. 57. 60. 63. 67. 69. 71. 72. 86. 106. Evang. 2. 13. 17. 18. 19. Editio
 Erasmi, Aldi, Bengelii, Bogardi. Versio Vulg. Syr. Copt. Theophylactus.
 αὐτῷ] + ὁ κύριος αὐτῷ 61. ex emendatione. 69. κρινῶ] κρινῶ 36. 73. Versio Vulg. Origenes l. c. Lucifer.
 αἵρων] αἵρων D. δέλε] + εἰ 67. διερίζων] διερίζω D.
 ἔσπειρα] + καὶ συνάγας, ὅθεν ἐ διεσκόρπισα 7. 60. 61. in ora. 69. Evang. 2. 18. 19.
 23. καὶ prius] — D. 52. 69. Editio Colinaei. Versio Syr. διατί] + οὖν D.
 τὸ ἀργύριον μου] μου τὸ ἀργύριον A. ἐπὶ τὴν τράπεζαν] τὰς τραπέζαις Editio Complut. Plantin. Genev.
 τῇ] — ADM. 1. 3. 10. 11. 15. 44. 69. 73. 74. 80. 86. 87. 90. Colb. 106. Editio Erasmi 1. 2. Colinaei, Beng.
 ἐγὼ ἐλθὼν] ἐλθὼν ἐγὼ 69. Editio Complut. Genev.
 σὺν τόκῳ ἀνέπραξα αὐτό] ἐκομισάμεν αὐτὸ τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ G. ἔπραξα αὐτό] αὐτὸ ἀνέπραξα A. prob. H. Grotio.
 24. ἐ τοῖς παρεῴσιν εἶπεν] εἶπεν δὲ τοῖς παρεῴσιν D. ἀπ' αὐτῆς] αὐτὸν 56. 58.
 τὴν μνᾶν] — D. δότε] ἀπενέγκαστε D. τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι] ἔχοντι τὰς δέκα μνᾶς 1. 69.

sum, & venit. XCI. 3. mitte post ipsum.

17. ἐπάνω] Graecis est adverbium loci. Jo. III. 31.
 20. Jo. XI. 44. XX. 7. Act. XIX. 12. Ma-
 crobius Sat. I. 23. Consuluit, an Romam perpe-
 trato bello rediturus esset. Vitem centuriam Deus
 ex muneribus in aede dedicatis deferri iussit, divi-
 samque in partes fudario condi, ac proinde feri-
 ri. Exitus rei obitu Trajani apparuit, ossibus Ro-
 mam relatis. Gloss. MS. σφαδαίον τὰ ἐκ κεφαλῶν σφαι-
 κίνθια τὰ ἐγκρίρια. Martialis XI. 40. Jam mihi ni-
 grescunt posita fudaria barba. Valerius Max. IX.
 12. Sudario, quod forte in manu habebat, ore &
 faucibus coartatis incluso spiritu, poenam morte
 praecurrit. Sueton. Nero. 48. ademptoque capite,
 & ante faciem obtento sudario, equum inscendit.
 25. ut conservandae vocis gratia neque milites un-
 quam nisi absens, aut alio verbo pronunciante,
 appellaret; neque quicquam serio jocove egerit ni-
 si adstante phonnasco, qui moneret, parceret arte-
 riis, ac sudarium ad os applicaret. 51. ligato circa

collum fudario prodierit in publicum. Xiphilin. σα-
 δάριον περὶ τὸν ἀσκήνα ἔχων. Catullus XII. in joco at-
 que vino Tollis linteum negligentiorum — mihi
 linteum remitte: Quod me non movet aestima-
 tione, verum est μνησθῆσθαι mei fodalis. Nam fuda-
 ria Setaba ex Iberis Miserunt mihi muneri Fabul-
 us & Veranius. Quintilianus II. 3. Quo magis
 miror hanc quoque succurrisse Plinio curam, ut
 ita fudario frontem siccari juberet, ne comae tur-
 barentur. Petronius 67. tunc fudario manustergens,
 quod in collo habebat — faciem fudario abscon-
 dit. Apulejus Apolog. quaedam fudariolo involuta.
 Glossar. Graec. Cangeii. σφαδαίον, κεφαλοδέσμιον. Moeris
 σφαδαίον Ἑρμιππος τὸ ὑφ' ἡμῶν σφαδαίον. Aristoph. Plut.
 729. Schol. Ἡμιτύβιον ἀντὶ τοῦ σφαδαίου, ῥάκος ἡμιτυ-
 βὲς λεῖν τι, οὗον ἐκμαχέειον. Pollux VII. 71. τὸ δὲ ἡμι-
 τύβιον ἴσθι μὲν καὶ τῆτο ἀνιούπιαν, εἰς δὲ κατὰ τὸ ἐν τῇ
 μέσῃ κατωρδία καθιδάτιον καλέμεται, ὃ γὰρ σφαδαίον ὀνο-
 μάζεται. Catullus XXV. 7. Remitte pallium mihi
 meum, quod involasti, Sudariumque Setabum.

τὰ

τες ἐαυτῶν τὰ ἱμάτια ὅτι τὸ πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸ Ἰησοῦν. Πορευομένης δὲ αὐτῆς, 35
 ὑπεστρώσαντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. Ἐγγίζοντες δὲ αὐτῇ ἤδη πρὸς τῇ κατὰ 36
 βάσει τῶ ὄρους τῶ ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶ μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸ 37
 Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ καὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, λέγοντες· Εὐλογημένη ὁ ἐρχόμενος 38
 βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν ἔρανῳ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. Καί τινες τῶ φα- 39
 ρι-

πῶλον] + ε 1.

αὐτῶν] ἰαντῶν AK 1. 42. Evang. 19.

ἐν τῇ ὁδῷ] — D.

ἤδη] — D. 29. 71. Evang. 19.

τῇ κατὰ βάσει] τὴν κατὰ βασιον D. ita Graeci dicunt cum Accusativo ἐγγίζειν. at Prov. V. 8. omnia autem plana sunt, si ponatur comma post ἤδη, & suppletur τῇ πάλιν ut comm. 41.

ἤρξαντο] ἤρξατο D. 57. 61. 69. 73. Evang. 19. Versio Syr. Codices Latini, Origenes.

ἅπαν] πάν D. 57.

πασῶν] πάντων D.

38. ἐρχόμενος] — H. 69. Origenes.

Κυρίου] + εὐλογημένης ὁ βασιλεὺς D. Versio Syr. posterior cum asterisco, additque τῷ Ἰσραὴλ & in margine

notat: non in omnibus exemplaribus reperitur. Versio

Ἰσραήλ. 39. Καί τινες] τινες δὲ D. Versio Syr.

δόξα ἐν ὑψίστοις] ἐν ὑψίστοις δόξα 80.

ctu — interficiuntur. 109. quos ille, cum in conspectum ejus venissent — corripere ac interficere iussit. *Vopiscus* Aurelian. 49. Servos & ministros peccantes coram se caedi jubebat, ut plerique dicunt, causa tenenda se veritatis, ut alii, studio crudelitatis.

37. 70. XVIII. 16. XX. 12. *Thucydides* IV. 67. πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἡδὴ ἡ ἀμαρτία.

40. *Aristophanes* Equit. 285. κερράζομαι. 287. κατακερράζομαι. 485. κερράζεται. Ran. 259. κερράζομαι. 266. κερράζομαι. *Sextus Empir.* a. Eth. 55. πάντως εἰ πανέλληνες — κερράζονται, δὲ τὴν ἰδὸν σιφανῶν. Significatione activa. *Psal.* LXV. 13.

Taanith f. 11. 1. Chagiga f. 16. 1. ne dicas, quis testabitur contra me? Lapidibus domus ejus & trabes domus hominis illius testabuntur contra eum S. D. Habac. II. 11. *Philo* quod omnis probus liber T. 2. p. 460, 23. κάλαρος ἀλεξάνδρου — ψυχὰς ἐκ ἀναγκάσεως ποιεῖν ἃ μὴ βέλονται, μάλλον ἢ πλύνθαι καὶ ζῶλα φωνῇ ἀφείναι. *Plato* Hippias Maj. p. 1253. A. ἐγὼ — ἐρώτω — καὶ οὐδὲν σοι μάλλον γιγνώσκω δύναμαι, ἢ εἰ μοι παρεκάθητο λίθος, καὶ ἔτος μυλίας, μήτε ὅτε μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. Convivio p. 1191. B. ἐφοβήμην μή μοι τελευτῶν ὁ Ἀγάθων Γοργίας κεφαλὴν, δεῦν λέγειν ἐν τῷ λόγῳ, ἐπὶ τοῖς ἐμὸν λόγον πέμψας αὐτόν με λίθον τῇ ἀφονίᾳ ποιήσεις. *Libanius* D. VI. p. 303. A. πρότερον γὰρ ἐγκαλέσεις τοῖς λίθοις λαλῶν τῇ κόρῃ. & IV. p. 891. D. καὶ νῦν ἴσῃκει ἴσα τοῖς λίθοις ἀφονίᾳ. *Longinus* ex *Xenophonte* de Lacedaemoniis. ἐκείνῳ γὰρ ἔτιον μὲν ἂν φωνῇ ἀκρόσεως, ἢ τῶν λίθων. Proverbium λίθῳ διαλέγῃ. *Ovidius* Met. II. 696. Tutus eas; lapis iste prius tua furta loquetur. Et lapidem offendit. XIII. 540. Durōque simillima saxo torpet. *Cicero* Tuscul. III. 26. & *Nioba* fingitur lapidea propter aeternum, credo, in luctu silentium. *Plautus* in Truculento IV. 3. 15. Ego ero paries, loquere tu. *Ennius*. Sed quasi ferrum, aut lapis dura rarer gemitus conatur trahere. *Propertius* I. 18. Haec certe deserta loca & taciurna querenti — Hic licet occultos proferre impune dolores, si modo sola queant saxa tenere fidem. *Libanii* Progymn. p. 69. D. καὶ τὸ θαῦμα ἐπὶ τῆς καρτερίας αὐτῆς, πράγματα γὰρ ὁρῶν ἐπὶ τῆς οἰκίας, ἃ καὶ λίθον ἐξεβίασαντο πρὸς φωνήν — σιγῇ πάντα φέρειν ἡδύ. *Cicero* pro Marcello 3. Parietes medius fidius, C. Caesar, ut mihi videtur, hujus curiae tibi gratias agere gestiunt. *Juvenal.* Sat. IX. 102. O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum Esse putas? Servi ut taceant,

36. ὑπεστρώσαντο] ἐστρώσαντο 80.

+ ἔμπροσθεν αὐτῇ Versio Syr. posterior cum asterisco.

37. ἐγγίζοντες] δι' αὐτῆς] ἐγγιζόντων δὲ αὐτῶν D.

πρὸς] — 80.

38. ἐρχόμενος] γινόμενος D.

ἐίδον] + γνωρίσαντο 13. 69.

ἐίδον] + γνωρίσαντο 13. 69. δυνάμεων] γινόμενων D.

βασιλεὺς] — D Colb. 15. 16. 59. Evang. 18.

ἐρχόμενος] ἐρχομαι A.

39. Καί τινες] τινες δὲ D. Versio Syr.

jumenta loquentur, & canis, & postes, & marmora. *Eutripides* Hippol. 417. ἐδὲ σκότοι φρίσσονσι τὸν χειρ-
 γάτην, τέρεμνα τ' οἶκον, μὴ ποτε φθογῇ ἀφῇ. *Callistratus* ἐκφρασίς εἰς τὸ Μένανδρον ἀγαλλμα. εἰκὼν ἦν αἰθιοπίς ἐκ λίθου ποτισμένη. Οὐ μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις ὅροις ἔμενε λίθος ὧν, ἐδὲ τὸ τῆς φύσεως σιγῇ ἐνέχετο, ἀλλὰ καὶ λίθος ὧν ἔχεν ἐξουσίαν φωνῆς. *Hieronymus* in Habac. II. 11. Haec expressior & verior est intelligentia: etiam si homines taceant, & signorum meorum multitudinem lingua invidens non loquatur, tamen lapides ipsi & fundamenta murorum, & parietum aedificatio, meam poterunt magnitudinem personare. Quod ut significantius fiat, ponamus, literaturae quoque secularis exempla. *Crispus* loquitur in historia: Sargentini, fide atque aerumnis incliti, per mortali studium majores quam opibus: quippe quis etiam cum semirura moenia, domus intectae, parietesque templorum ambusti manus Punicas ostentabant. Simile quid & *Tullius* ad Caesarem pro Marcello: Parietes, mediusfidius, C. Caesar, ut mihi videtur, hujus Curiae tibi gratias agere gestiunt. *Suidas* voce ἀπορρήξαι. ἔς εἰ σιωπήσονται, οἱ λίθοι τάχα φωνὰς ἀπορρήξουσιν τὸν πετραγμένον. *Cicero* de Orat. I. 57. lapides mehercule omnes flere ac lamentari coëgisses. Ep. Fam. VI. 3. In ea es urbe, in qua haec, vel plura & ornatiores, parietes ipsi loqui posse videantur. *Virgil.* Ecl. V. 28. Montesque feri sylvaeque loquentur. *Servius*: hyperbolice dictum, cum res ejusmodi est, ut nulla ratione celari, aut occulta manere possit. *Jos.* XXIV. 27.

41. Ut David 2. Sam. XV. 30. *Josephus* A. VII. 9. 2. γινόμενος δὲ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶ ὄρους [τῶ ἐλαι-
 ὶωνος] ἀπεσκόπευε τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν θαυμάσιον, ὡς
 ἂν βασιλείας ἐκπέσον, ἤρχετο τῷ θεῷ. & *Elisa* 2. Reg. VIII. 11. 12.

42. *Martial.* X. 58. Hic mihi, quando dies meus est, jaetamur in alto urbis, & in sterili vita labore perit. *Polybius* XVII. 18. βασιλεῦ, φύγεσθαι εἰ πολέμιοι μὴ παρῆς τὸν καιρὸν οὐ μόνον ἡμῶς οἱ βάρβαροι· σὴ νῦν ἐστὶν ἡμέρα, σὸς δὲ καιρὸς. C. *Severus* ap. *Seneca* Suasor. II. Fusique per herbam, Hic meus est, dixere, dies. *Tacitus* de Orator 14. nec plus habeam quod possum, cui velim, relinquere, quandoque fatalis & meus dies veniet. *Seneca* Medea 1017. Meus dies est: tempore accepto utimur. *Statius* Sylv. II. 7. 20. Vestra est ista dies, fave-te Musae.

Uti-

μισαίων ἀπὸ τῆ ὄχλῃ εἶπον πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλέ, ὅπτι μῆσον τοῖς μαθηταῖς σε.
 40 Καὶ ἀπεκρίθεις εἶπεν αὐτοῖς· Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν ἔτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξον·
 41 Καὶ ὡς ἠγγίσεν, ἰδὼν τὸ πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ· Λέγων· Ὅτι εἰ ἔγνων καὶ σὺ, καὶ
 42 γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σε ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σε· νῦν (δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σε·
 43 Ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ὅπτι σε, καὶ περιβαλῶσιν οἱ ἐχθροί σε· χάρακά σοι, καὶ περικυλώ-
 σασί

ἀπὸ τῆ ὄχλῃ εἶπον πρὸς αὐτόν] εἶπον αὐτῷ ἀπὸ τῆ ὄχλῃ 69. εἶπον] εἶπαν ADL. Origenes in Jo.
 πρὸς αὐτόν] αὐτῷ 28. 69. 40. ἐ ἀποκριθεὶς εἶπεν] ἀπεκρίθεις δὲ λέγει D.
 αὐτοῖς] — L. Versio Corp. + αὐτῶν G. 41. ἐ ἀποκριθεὶς εἶπεν] ἀπεκρίθεις δὲ λέγει D.
 σιωπήσωσιν] σιωπήσουσι A. 90. σιωπήσουσιν D. 42. καὶ σὺ] καί γε σὺ A. Origenes. καί γε] — DL.
 κεκράξονται] κρᾶξονται D. κεκράξουσιν. Evang. 13. κεκράξονται 36. 69. 74. ex emendatione. κρᾶξουσι L.
 41. ἐκλαυσεν] ἐκλαυεν & Edita in margine 69.
 αὐτῇ] αὐτῇ AHL 1. 42. 49. 56. 58. 60. 66. 67. 69. 61. 73. 106. Evang. 6. Origenes in Jo. II. 14. Euseb.
 Ius Eth. 52. Irenaeus. Theophylactus. 42. καὶ σὺ] καί γε σὺ A. — Pricaeus.
 καὶ σὺ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σε ταύτῃ] καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ & σὺ L. Origenes. καί γε] — DL.
 σπριμum] — ADL 1. 59. 61. 80. Versio Corp. Syr. Origenes l. c. & in Luc. II. 38. Euseb. H. E. Basilius.
 σε secundo loco] — L. Origenes, Irenaeus. σοι D 61. in ora. 69. 106. 43. ἐπὶ σὶ & περιβαλῶσιν] ἐ περιβαλῶσιν ἐπὶ σὶ D.
 περιβαλῶσιν] περιβαλῶσιν CL. ἐπὶ βαλῶσιν 59. καὶ περιβαλῶσιν] — Versio Syr.
 χάρακά σοι] — Versio Syr. σοι] — D.

Utinam, quae diceris *Jerusalem*, re ipsa esses
Jerusalem, ac videres ea, quae pacem tibi prae-
 stare possent; *Vel tu*, quae tot jam prophetas oc-
 cidisti, & in me tam graviter peccasti; *Vel hodie*,
 quod tot annos neglexisti, emendares. Singulae voces
 habent peculiarem ἔμφασιν. *Bereschith* R. LVI.
 in Gen. XXII. 14. Sem vocavit eam pacem S. D. &
 Melchisedec rex pacis. Dixit Deus S. B. Si voco eam
 videbit, ut Abraham eam vocavit, Sem vir justus
 murmurabit: Si voco eam pacem, Abrahamus vir
 justus murmurabit, sed ecce voco eam *Jerusalem*,
 quo nomine vocarunt eam ambo, *videbit pacem*.

43. περιβαλῶσι] *Aristoteles*. . . . περιβάλλειν
 τείχος τῇ πόλει. *Antipho*. . . . εἰς τειρηπάρχηκε
 λαμπρῶς, καὶ τὰ τεῖχη τῇ πατρίδι περιέβαλε. *Xenophon*
 περιβάλλεσθαι τάφρον τῇ πόλει. *Dionysius*
Hal. A. I. 45. περιβάλλοντες τεῖχος τὸ Παλλάστιον.
 II. 2. ἄλλοι οὐ συνεικίζουσιν, ἔμφω τὰ χάρακα ταῦτα τεί-
 χυ περιβαλόντες καὶ τάφρον. III. 42. τῶτον δὲ τὸ λόφον
 — τεῖχῳ καὶ τάφρῳ περιέβαλε.

χάρακά] *Glossarium*. χάραξ, Sudis, ridica. Ver-
 gio *Vulg.* Vallum. *Cod.* D. saepem. *Etymol.* χάρα-
 κας καλλόμεν τὸς ἀνεμυμένους καλλάμους ἢ τὰ ξύλα. χάραξ,
 διαφέρει δὲ ὁ χάραξ καὶ ἡ χάραξ. τὸ μὲν γὰρ ἀρσενικῶς
 σημαίνει τὸ στρατόπεδον ἢ τεῖχος μὲν τινα καὶ περιφραγμὴν,
 καὶ χαράκα μὲν θηλυκῶς δὲ τὸ τῆς ἀμύνης. *Ammonius*.
 χάραξ — ἀρσενικῶς ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις περιτηρυ-
 μίτων, ἃφ' ὧν λέγονται χαμακῶσαντες ἀντὶ τῶ περιφράξεω-
 τος, καὶ χαμακώματα τὰ περιφράγματα. *Snidas*. οἱ ἑλ-
 ληες τῶτον ἠγῶνται χάρακα ἄριστοι, ὅτις ἂν ἔχοι πολλὰς
 ἐκφύσεις καὶ μεγάλας πείριξ τῶ πρίμου παρὰ δὲ Ῥωμαίοις
 δύο κεφαλαῖα ἢ τρεῖς ἔχουσιν οἱ χάρακες, palus, stipes. *Ar-
 rian*. Punic. p. 99. ἐπετίθεισαν τῇ κατὰ σφῶς τάφρῳ τοῦ
Μανιλίου, καὶ τὸ χαράκα μὲν διέσπαι — ὁ δὲ *Μανίλιος*
 τὸ μὲν στρατόπεδον ἐπὶ μάλλον ἀχύρῳ, τεῖχος ἀντὶ χάρα-
 κος αὐτῷ περιτίθει. *Dionysius Hal.* H. A. V. 41. καὶ πα-
 ρασκευασάμενος τάφρῳ τε χάρακι, καὶ χάρακος ἐπιβασίᾳ,
 ἢ πρόσφορα εἶναι ἐμελλεν, ἀνεκρινόμενος, τί παρὰ σκευάζε-
 ται πρῶτον σφῶν αὐτῶν ὁ στρατηγός; λέγουσιν ὅτι κλί-
 μακας τεκταίνονται καὶ διαδόχους. & 42. περιεκάθητο δὲ
 μεταξὺ τῶν τάφρων καὶ περισφραγμάτων οἱ Ῥωμαῖοι. VI.
 29. καὶ τὸν χάρακα πυρὶ δῶς. IX. 23. ὑψηλῇ χάρακι καὶ
 βαθείᾳ τάφρῳ τὴν παρεμβολὴν ἀχυρώσαντο. . . . Φαυ-
 λότερα ἦν — στρατηγὸς μοχθηρῶς, τεῖχος κατὰ τέλμακος ἢ
 χάρακα πηγυμένῳ. *Galenus* de usu partium 12. ext. χά-
 ρακα appellat spinam dorsii καίτοι διεσέκασιν ἀπ' ἀλ-
 λήλων οὐκ ὀλίγον. 10. τὸς μὲν βλεφαρίδας εἶον χάρακά τι-

κα τῶν μικρῶν ἑκα πρὸς τὰς σαυμάτων [ὁ δημιουργὸς] 11.
 εἰ δ' αὖ μέγας ἢ πυκνότερας [ἐργασίας τὰς κατὰ τὰς ἐ-
 φθαλμῶν τείχους] οὐ χάραξ δὲ τείχος ἐπὶ σοὶ τῶν ἐφθαλ-
 μῶν, ἀλλ' εἰρηκτῇ τῇ παραπλήσιον ἑσασίευσμα. *Caesar*
 de B. G. VII. 73. *Truncis arborum aut admodum*
firmitis ramis abscisis, atque horum dolabratis atque
praeacutis cacuminibus perpetuae fossae quinos pedes
altae ducebantur. Huc illi stipites demissi, & ab
infimo revincti, ne revelli possent, ab ramis emine-
bant. Primo fodiebant fossam, tum e terra ege-
 sta & cespitem aggerem struebant, χῶμα dictum, deni-
 quitate aggeris partibus imis prope fossam infigeban-
 tur pali lignei (χάρακες) ne diffunderet terra aggesta,
 nec non medio aggeri ad eum continendum. Haec
 tota munitio e vallis ligneis & aggerē terreno vo-
 cabatur agger. *Deut.* XX. 19. 20. *Ezech.* IV. 2.
Esa. XXIX. 3. *Eccles.* IX. 14. *Aeneid.* XI. 915.
 Confidunt Castris ante urbem, & moenia vallante.
Pollux I. χαράκα μὲν ἐπὶ οἰσάντο — χάρακα ἰσάλλον,
 περιχαράκωσαν. *Arrian*. *Epictet.* III. 24. p. 333.
 ἂν σε πάντες μιμήσονται, οὐ τάφρον σκάψει τις, ἢ χά-
 ρακα περιβαλεῖ, ἢ ἀχυρήσει, ἢ κινδυνεύσει. *Exped.* A-
 lex. IV. 29. παραγγέλλει στρατιότη ἐκείῳ κάππει χά-
 ρακας p. κατ' ἄνδρα, καὶ ἔτοι περικυμμένοι ἦσαν. καὶ αὐ-
 τὸς ἐχώνον. *Livius* XXXIII. 5. *Quinctius* milites
 per agros dimissos vallum caedere & parare jubet
 — Romanus leves & bifurcos plerosque & tri-
 um aut cum plurimum quatuor ramorum vallos
 caedit — & ita denfos affigunt implicantque ra-
 mos, ut neque, quae cujusque stipitis palma sit,
 pervideri possit; & adeo acuti, aliusque per ali-
 um immissi radii locum ad inferendam manum
 non relinquunt. *Polyb.* VIII. 28. προσέτι δὲ καὶ χά-
 ράκος ἐπ' αὐτῆς [τῆς τάφρου] τιθέντος. *Arrian*. *Exp.* I.
 6. 19. ἔτε χάρακα ἢ τάφρον προβεβλημένους. *Zosimus* III.
 τὰ δὲ πρὸς ἑὸν τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάρακι διὰ σαυμάτων
 ἐκ ξύλων ὀχυρῶν ἐναπέλιπτο. *Ammian*, *Marcell.* XXIV.
 5. ext. Vallum tamen fribus densis & fossarum
 altitudine cautius deinde struebatur. *Polybius* p. 355.
 χάρακα περιβαλόντες. *Arrian*. *Exp.* Al. IV. 2. 3. στρα-
 τοπεδεύσαι πλησίον τῆς πόλεως, καὶ τάφρον τε κύκλῳ αὐ-
 τῆς ὀρύξαι, καὶ χάρακα περιβάλλεσθαι. V. 5. ἀλέξανδρος
 ταύτῃ μὲν τὴν ἡμέραν περιεστρατοπεδεύειν τοῖς περὶ τὴν
 πόλιν, ὅσα γε ἡδυνήθη αὐτῷ περιβαλεῖν ἢ φάλαγγ' ἐπὶ το-
 λῷ γὰρ ἐπείχον τὸ τεῖχος τῷ στρατοπέδῳ κυκλωσθαι οὐ
 δυνατὸς ἐγένετο. *Plut.* *Publ.* p. 107. D. κλειύσας —
 ἐκλιπὴν τὸν χάρακα σίτῃ τε πολλῇ καὶ χρημάτων γέμοντι

σοί σε, ἡ συνέξῃσι· σε πάντοθεν· Καὶ ἑδαφισί σε, ἡ τὰ τέκνα σε ἐν σοί· ἡ σὺ 44
ἀφῆκυσιν ἐν σοί λίθον· ὅτι λίθω· ἀνθ' ὧν σὺ ἐγνωσ· τὸ καιρὸν τὸ ὅπισκοπῆς σε. Καὶ εἰς- 45
ελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τὰς πωλῆντας ἐν αὐτῷ ἡ ἀγοράζοντας,
λέγων αὐτοῖς· Γέγραπ·]· Ὁ οἰκὸς μου, οἷκ· προσευχῆς ὅτι· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή- 46
σατε σπήλαιον ληστῶν. Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ δεξιερεῖς ἡ 47
οἱ γραμματεῖς ἐζήτην αὐτὸν ἀπλῆσαι, ἡ οἱ πρῶτοι τῷ λαῷ· Καὶ ἐχ· εὗρισκον τὸ τί 48
ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτὸν ἀκούων.

ΚΑὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῇ ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντ· αὐτὸν τὸ λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, 1
ἡ εὐαγγελιζομένῃ, ἐπέστησαν οἱ δεξιερεῖς ἡ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις.
Καὶ

συνέξῃσι] συνάξῃσι K. 13. 61. in ora. 69. σέ posterius] — 60.
44. ἐν σοί prius] — D. Origenes in Jo. II. 14. Eusebiius. λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί Versio Copt. Origenes.
ἐν σοί λίθον ἐπὶ λίθον] λίθον ἐπὶ λίθον ἐν ὅλῃ σοί D 1. τὸ καιρὸν τὸ εἰς καιρὸν D.
λίθω] λιθὸν 42. Editio Erasmus 1. ἡ εἰσελθὼν] ἐλθὼν δὲ D. ἡ ἐλθὼν 64. + ὁ ἱσθς DE 106. Versio Syra posterior.
45. ἡ εἰσελθὼν] ἐλθὼν δὲ D. ἡ ἐλθὼν 64. ἐν αὐτῷ] — L 1. 36. 64. 69. Versio Goth. Copt. Armen. Origenes l. c.
ἐν αὐτῷ ἡ ἀγοράζοντας] ἡ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ 28. ἡ ἀγοράζονται] — L 1. Colb. Versio Copt. Origenes l. c. & H. 38. + ἡ τὰς τρυπίδας τὸ κολλοῦσαι
ἐξέρχεται, ἡ τὰς κατὰ τὸν τὸ παλουόντων τὰς πειρασίας D. Codices Latini. + ἡ τὰς τρυπίδας τὸ κολλοῦσαι
46. γέγραπ·] + ὅτι ACDKM 27. 29. 33. 37. 42. 49. 60. 67. 71. 86. 106. Evang. 10. 18. 19. Editio E-
rasmi 1. Aldi. Versio Syr. ὁ οἰκὸς μου, οἷκ· προσευχῆς ἐστίν] ἡ ἐστὶν ὁ οἰκὸς μου οἷκ· προσευχῆς L 1. 69. Versio Copt. Armen. Origenes.
ἐστίν] κληροῦσε] 12. 28. 59. Epiphanius. H. 42. ἡ ἐστὶν 16. ἐποιήσατε] ποιήσιν L. Epiphanius H. 42.
47. τὸ] — 69. 71. 106. οἱ γραμματεῖς] γραμματεῖς A 11. 48. 52. Theophylact.
ἐζήτην αὐτὸν ἀπλῆσαι, ἡ οἱ πρῶτοι τῷ λαῷ] ἡ οἱ πρῶτοι [πρεσβύτεροι Versio Syra utraque, posterius habet edi-
ditam in margine, Origenes in Matth.] τοῦ λαοῦ ἐζήτην αὐτὸν ἀπλῆσαι D. Versio Vulg. Aethiop.
αὐτὸν] — 46. Evang. 18. 48. εὗρισκον] ἡ εὗρισκον D. τὸ] — D 1. 69. 72. Origenes in Matth.
ποιήσωσιν] ποιήσασιν 10. 35. 74. 78. 83. 86. Editio Complut. Origenes l. c. + αὐτῷ D. Versio Vulg.
Syra prior, & posterior cum asterisco. λαὸς γὰρ] γὰρ λαὸς D 69. ἐξεκρέματο] ἐκρέματο D 47.
αὐτοῦ ἀκούων] ἀκούειν αὐτὸν D. Versio Syr. ἀκούων] ἀκούειν M 29. 69. 71.
1. ἡ ἐγένετο] ἐγένετο δὲ D. ἐγένετο 74. a prima manu.
ἐκείνων] — DL 1. 5. 36. 56. 57. 58. Versio Vulg. Copt. Syr. Marcion. Epiphanius: probante J. Millio prol. 1199.
τὸ λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ] ἐν τῷ ἱερῷ τὸ λαὸν D. Versio Syr. τὸ λαὸν K 29. 38. 42. 49. 71. probante J. Millio
prol. 1476. ἐπέστησαν] ἐπετίμησαν 15.
ἀρχιερεῖς] ἱερεῖς AEGK 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Colb. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 49. 51. 52.
53. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 64. 66. 68. 72. 73. 83. 87. 90. 91. 95. Evang. 2. 13. 14. 15. 17. 19. Editio
Stephani 1. 2. Wechelli. Versio Goth. Theophylactus. ἀρχιερεῖς ἡ οἱ γραμματεῖς] γραμματεῖς ἡ οἱ ἀρχιερεῖς 69.

παντοδατῶν. castra. Appianus Punic. p. 122. ἐσαύρω-
σε πάντα ξύλοις ὀξείσι, καὶ ἐπὶ τοῖς σωρούς τας μὲν ἄλ-
λας τάφους ἐχαράκασε. Manifesto autem hic praedi-
citur obsidum Hierosolymorum per Romanos, qui
prius aggere structo, deinde muro aedificato, urbem
cinxerunt. Jof. B. V. 6. 2. συμφέροντας ἐκίλευσε τὴν
ὕλην ἐγείρειν χῶματα — κοπιόμενοι δὲ τῶν δένδρων τὰ
πρώτεια μὲν ἐν τάχει γινώμινατο, συμφερόμενοι δὲ ἐπὶ τὰ
χῶματα τῶν ξύλων, καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης ἐπὶ τὸ ἔργον
ἀρριμνίης. 3. τοῖς δ' ἐρξαζομένοις ἦν ἀπὸ μὲν τῶν βελῶν ἡ
σκέπη γέφυρα χαρακμάτων ὑπερεταμένα. 9. 2. Τίτος ἡ-
ρχετο χῶμάτων κατὰ τὴν ἀντανίαν καὶ τὸ Ἰωάννη μνη-
μεῖον — πρὸς ἑκατέρω δὲ μέρει δύο ἡγείοντο χῶματα.
II. 1. Τίτῳ δὲ τὰ μὲν χῶματα πρὸσκοπία. 4. τοῖς δὲ Ρω-
μαίοις ἀρξαμένοις διδιδάτω μνησὶ ἀρτιμισίς, συνετελέσθη
τὰ χῶματα μόλις ἐνάτῃ καὶ ἐκάδῃ. Ταῖς δέκα ἐπὶ τῇ συνε-
χῶς παρεμένον ἡμέραις, μέγιστος γὰρ ἐχάσθη τὰ τέσσαρα.
Unde urbs oppugnari poterat: Judaei autem per
cuniculos ignem immittunt, & aggeres comburant,
τῆς θλιβέντης ὕλης διαφθορασκομένης — τῶν χῶμάτων
κατὰφωθέντων. 5. δίδαναι δ' ἀπὸ τέτων ἐπὶ τὰ χῶματα
τὸ πῦρ — διεφθαμένον δὲ τῶν χῶμάτων Ρωμαῖοι μὲν ἦ-
σαν ἐν ἀθυμίαις. Hoc Christus dicit: περιπαλῶσι χά-
ρακά σοι. Cum hac via non successisset, muro to-
tam urbem cingere coeperunt, quod hic dicitur πε-
ρικυκλώσασθαι σε. 12. 1. βάλλασθαι δὲ χῶματα δύσπεργον
ἀτίφανιν ὕλης ἀτορία, καὶ τὸ παραφυλάττειν τὰς ἐξόδους
δυσπεργότερον κυκλώσασθαι τε γὰρ τῇ στρατιᾷ πόλιν, διὰ

τὸ μέγεθος καὶ δυσχωρίαν οὐκ ἐνυμάρει εἶναι, καὶ σφαλὲρον
ἄλλας πρὸς τὰς ἐπιθέσεις. — δεῖν μέγεθος — περιτεχί-
ζειν ὅλην τὴν πόλιν, μόνως γὰρ ἔτιως ἀνὴρ πᾶσας ἀποφράζειν
τὰς ἐξόδους. — εἰ δὲ τῷ μέγεθος δοκεῖ καὶ δυσήνους ἔργον,
χρῆται σκοπεῖν, ὥς ἔτε Ρωμαῖοίς τι μικρὸν ἐνεργεῖν πρέπει,
καὶ δίχα πῶς κατὰ τὴν τι τῶν μεγάλων, ὅπου ῥάδιον ἄλλ·
ἢ θεῶ μότῳ. 2. τέτοις πῶσας τὰς ἡγεμονίας, διαμένοντες ἐκ-
λυσαι τὰς δυνάμεις ἐπὶ τὸ ἔργον. ὁρμὴ δὲ τις ἐμπέπει δαι-
μόνιος τοῖς στρατιώταις, καὶ μερισμαμένον τὸν περὶ ὅλον, ἡ
μόνον πρὸς τὰ χῶματα ἦν ἱεῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τά-
ξιαν πρὸς ἀλλήλους καὶ στρατιᾶς μὲν δεκαδάρχη, δεκα-
δάρχης δὲ ἑκατόνταρχον, ἑτος δὲ ἑσπύδαζεν ἀρίστασθαι χι-
λάρχον, τῶν δὲ χιλάρχων ἐπὶ τὰς ἡγεμονίας ἔτεινεν ἡ φι-
λοτιμία, καὶ τῶν ἡγεμόνων τὴν ἡμιλλαν ἐπαύειν καίσασθαι
— τὸ μὲν ἐν τάχος ἐπὶ δέσποτος μ. σαδίων ἦν — τρισὶ
δ' ὠκοδομήθη τὸ πᾶν ἡμέραις, ὥς τὸ μὲν ἔργον μνηστὴν εἶναι
ἄξιον, τὸ δὲ τάχος κτήσθαι αἰτίας, περικλίστας δὲ τῷ τέ-
χει τὴν πόλιν. 4. πάλιν ἡρχετο χῶμάτων, χαλιπῶς αὐτῷ
τῆς ὕλης πορίζομένης. ἡ μὲν γὰρ περὶ τὴν πόλιν πᾶσα τοῖς
προτέροις ἔργοις ἐκκοπῶς συνεφόρεν δ' ἄλλην ἀπὸ G. σα-
δίων οἱ στρατιῶται. VI. 1. 1. Ρωμαῖοι δὲ, καίτοι πολλὰ
περὶ τὴν τῆς ὕλης συγκομιδὴν ταλαιπωρήμενοι, τὰ χῶμα-
τα διήγειραν μιᾷ καὶ εἰκοσιν ἡμέραις, κίρατες ὥς προείρη-
ται τὴν περὶ τὸ ἄστυ χῶραν ἐπ' G. σαδίων ἐν κύκλῳ πᾶσαν.
44. ἑδαφισί] Codices Lat. Pavimentabunt. Cod.
D. ad nihilum deducunt. Esaj. XV. 7. Jer. VIII.
12. X. 15. L. 31. Mich. VII. 4. Thucyd. III.
68. ὕψον δὲ κατελόντες αὐτὴν εἰς ἑδαφὸς πᾶσαν ἐκ τῶν τε-
με-

2 Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, λέγοντες· Ἐπεὶ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς
 3 ὅστις ὁ δὲς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς
 4 καὶ γὰρ ἓνα λόγον· καὶ εἰπάτε μοι· Τὸ βάπτισμα Ἰωάννης ἐξ οὐρανοῦ ἢ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;
 5 Ὅτι δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες· Ὅτι ἐὰν εἰπώμεν· Ἐξ οὐρανοῦ· ἐρεῖ· Διὰ
 6 τί ἔτι οὕτως ὁπτιτεύατε αὐτῷ; Ἐὰν δὲ εἰπώμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλι-
 7 θάσει ἡμᾶς· πεπεισμένον γάρ ὅτι Ἰωάννης προφήτην εἶναι. Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέ-
 8 ναι πῶθεν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
 9 ποιῶ. Ἡρξάτο δὲ πρὸς τὴν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρώπος — τις ἐ-
 10 φύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδωκε αὐτὸν γεωργοῖς· καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἰκανοὺς. Καὶ ἐν
 χειρὶ ἀπέστειλε πρὸς τῶν γεωργῶν δούλον, ἵνα ἀπὸ τῆς καρπῆς τῆς ἀμπελῶνος δῶσιν
 αὐ-

οὐ posterior] — A 3. 9. 11. 72. 87. Editio *Erasmii*, Aldi, Colinaei.

2. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν λέγοντες] λέγοντες πρὸς αὐτόν 1.

εἶπον] εἶπαν L 69.

λέγοντες] — CDL 63. 64. Versio Syr. *Copt. Armen.*

εἶπε] εἶπεν I. 33.

εἰπὲ ἡμῖν] — CL.

ἢ] ἐ D. Versio Syr.

τὴν ἐξουσίαν ταύτην] ταύτην τὴν ἐξουσίαν D.

δὲ] + Ἰησοῦς Versio *Vulg.* Syr.

πρὸς αὐτοὺς] — 69.

ὑμᾶς καὶ γὰρ] καὶ γὰρ ὑμᾶς 69.

ἓνα λόγον] λόγον ἓνα A 44.

λόγον L 1. 33. 69.

Codices *Latini*.

καὶ] ὁ D.

εἰπάτε] ἀπεκρίθητε 59.

4. βάπτισμα] + τὸ DL.

εἰπάτε] ἀπεκρίθητε 59.

5. συνελογίσαντο] συνελογίζοντο Cut videtur D.

εἶρε] + ἡμῖν C. Versio Syr. *Copt.* Codices *Latini*.

οὐν] — EL 16. 27. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 48. 51. 59. 62. 63. 64. 69. 70. 71. 72. 83. 87. 91.

Evang. 14. Editio *Complut.* Genue. Versio Syr. *Copt.* Theophylactius. Euthymius. probante J. Millio prol. 1102.

6. ἐὰν δὲ] ἐ ἐὰν D. ἐ ἐν Evang. 14.

πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς] λιθάσει ἡμᾶς ὁ λαὸς ὅπως D. Versio Syr.

πεπεισμένον γὰρ ἐστίν] πεπεισμένοι γὰρ ἐστίν D.

7. εἰδέναι] + αὐτοὺς CD.

8. Ἰησοῦς] — Colb.

ἤρξατο δὲ πρὸς τὴν λαὸν λέγειν] ἔλεγεν δὲ D.

τις] — CDEKLM 1. 2. 9. 10. 11. 12. 16. 27. 29. 33. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 47. 48. 49. 51.

56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 66. 67. 68. 83. 86. 90. 91. 95. Editio *Complut.* *Bengelii*, Genue. Versio *Goth.*

Vulg. Syria posterior habet cum asterisco, Origenes in Matth. probante J. Millio prol. 1103.

ἀνθρώπος τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα] ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἀνθρώπος CD. Versio *Vulg.* *Ambrosius*.

ἐφύτευσεν] εἶχεν 80.

10. καὶ ἐν καιρῷ] καιρῷ δὲ D.

δῶσιν] δάσσειν ALM 33. 57. Evang. 2. 18. 19.

καὶ ἐν τῷ καιρῷ C.

ἐπιδῶσιν Theophylactius Ed.

μελίαν. *Plut.* ? ? ? ἀνδροποδιάμενος τὴν πόλιν εἰς

ἑδαφος κατέβαλε. *Pausanias* Arcad. 16. ἑθραῖοις δὲ ἐλέ-

νης τάφος ἐστὶν ἐν πόλει Σολύμων, ἣν ἐς ἑδαφος κατέβαλεν ὁ

Ρωμαίων βασιλεὺς. *Polybius* p. 256. τὸν περὶ τὴν σκηνὴν

τόπον ἠδάφισαν.

τὰ τέκνα] II. χ. 64. καὶ ἡπία τέκνα Βαλλόμενα πρό-

τι γὰρ ἐν αὐτῇ διήκοντι. *Dio Chrysost.* XI. p. 159.

B. τὰ ἡπία τέκνα πρὸς τῇ γῇ παιόμενα ἀνθρώπων. *Psal.*

CXXXVII. *Lexicon Psalt.* MS. ἑδαφος τῇ γῇ.

Ælianus V. H. XIII. 28. ἀνθ' ὧν ἀπέδρασαν. IV.

8. ἀνθ' ὧν ἐκείνος τὸν ἄνθρωπον κατέδυσεν.

Diog. L. Chilon. I. 79. ἀποφθεγνύμενα αὐτῷ καιρὸν γινώθι.

48. *Eunapius* de Juliano p. 90. συνελκὼν δὲ ἐκεῖ Μαξιμῶ

ἐκέρματο τε τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἀπρὶξ τῆς ὅλης σοφίας εἶχε-

το. *Themistius* II. 58. ὦν γὰρ οἱ ἄλλοι ἐκέρμανται δι'

ἐνδοξίας, ἐδὲν ἡμῖν περισπασμὸς ἐδὲ τιμίον. *Eustathius* II. β.

p. 166, 48. ἡ φρόνησις δ' ἦν σιωπῶσιν οἱ ἀρχαῖοι ἐκέρμα-

μενοι τῆς ἐκείνης γλώσσης, καὶ τοιοῦτος ἀκούει ἐπιέμνοι ρή-

τορος. *Constantin. Porphyrog.* de Leone Armen. I.

15. ὡς σκία τῷ ἀνδριαντῇ εἶπετο ἀληθῶς, καὶ ὁλαὶς ἡρτῆτο,

καὶ ἐκέρματο ἐξ ὧν, ὥσπερ τι κεραμῶν ἀγείρει τοῖς λό-

γοῖς τῷ μοναχῷ. *Æneid.* IV. 79. Pendetque iterum

narrantis ab ore. *Horat.* Epist. I. 105. De te pen-

dentis, te suspicientis amici *Manilius* V 655. Po-

pulum fuspendat ab ipso. *Euripid.* Her. fur. 520.

δευρ' ὃ τέκν', ἐκέρμηνασθε πατρῶων πέπλων. *Plinius* E-

pist. I. 10. Vitae sanctitas summa, comitas par;

infectatur vitia, non homines: nec castigat erran-

tes, sed emendat. Sequaris monentem attentus &

pendens: ut persuaderi tibi, etiam quum persuade-

rit, cupias. *Frontinus* III. 16. 2. Qua benignitate

non illius tantum fidem, sed etiam popularium,

qui ex illo pendebant, sibi obligavit. *Silius* VI.

565. Remeantumque ordine longo servat turba

gradus: Pendens ex ore loquentum. *Eunapius* in

Ædelfio. ὡς δὲ εἶδε τὸν ἄνδρα, καὶ ἡκιστα λέγοντος, ἐξε-

κέρματο τῶν λόγων, καὶ τῆς ἀκρόσεως οὐκ ἐνεπίμπατο

— ὥστε οἱ τῆς φωνῆς ἀκούσαντες, καὶ τῶν λόγων, παρα-

δόντες αὐτῶν, ὥσπερ οἱ τῷ λατῷ γενομένοι, τῆς φωνῆς ἐξ-

εκέρμαντο, καὶ τῶν λόγων. *Lucianus* Icaro Menippo.

4. μετέωρος ὑπὸ τῶν λόγων, καὶ — ἐκ τῶν ὧν ἀπηρ-

τημένος. *Themistius* IV. καὶ τριβωνίος παραφανέντος εὐθὺς

ἐξεκέρματο, ὥσπερ τῆς λίθας τὰ σιδήρια. *Ovidius* Epist.

I. 30. Narrantis conjux pendet ob ore viri. *Seneca*

Controv. IX. 1. ex vultu dicentis pendens om-

nium vultus. *Quintilian.* II. de vultu: hoc pen-

dent homines, hunc intuentur: huc spectant etiam

anquam dicamus. *Propertius* III. 4. 8. Incipe fus-

spensis auribus ista bibam. *Ælianus* V. H. XII. 58.

Συγγέρει τοῖνυν τὰ πλήθη, καὶ ἄλλος ἀλλαχόθεν ἐκέρμαν-

όμενος ἐθεώτο αὐτόν. *Plut.* π. Πολυπράγμ. p. 522. Α.

ἡμῖν δὲ τοῖς φορέοις τῶν γυναικῶν υποβάλλοντες τὰ ὀμμά-

τα, καὶ τῶν θυρῶν ἐκέρμαννύμενοι.

1. ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων] Hebraïsmus.

5. Demosth. pro Coron. ἄνδρα — παρακολυθηκό-

τω ἐξ ἀρχῆς τοῖς πράγμασι καὶ συλλελογισμένον ὁρῶν,

τίτος

αὐτῶ· οἱ δὲ γεωργοὶ δείξαντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν. Καὶ προσέθετο πᾶν· 11
 τερὸν δῶλον· οἱ δὲ κἀκείνους δείξαντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. Καὶ προσέθε- 12
 το πᾶν· τρίτον· οἱ δὲ καὶ τῆτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. Ἐῖπε δὲ ὁ κύριος τοῦ 13
 ἀμπελῶνος· Τί ποιήσω; πᾶν· τὸν υἱόν μου καὶ τὸν ἀγαπητόν· ἵσως τοῦτον ἰδόντες ἐντρα-
 πήσονται. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες· Οὗτός 14
 ὅστις ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. Καὶ 15
 ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τῷ ἀμπελῶνι, ἀπέκτειναν. Τί ἔτι ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τῷ
 ἀμπελῶνι; Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τὰς γεωργούς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. 16
 Ἀκούσαντες δὲ εἶπον· Μὴ γένοιτο. Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε· Τί οὖν ὅτι 17
 τὸ γεγραμμένον τῆτον· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομῶντες, ὅτι ἐγενήθη εἰς κε-
 φαλήν γωνίας; Πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, 18
 λικμήσει αὐτόν. Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ὅπως ἀποκτείνωσιν αὐτόν τὰς 19
 χεῖ-

οἱ δὲ γεωργοὶ δείξαντες] δείξαντες δὲ D. Versio Vulg.
 δείξαντες] δείξαντες M 35. 49. 51. 53. 56. 58. 66. 80. 88. 90. & comm. 11.
 ἐξαπέστειλαν] ἀπέστειλαν K 49. + αὐτὸν Versio Syra prior, & posterior cum obelo.
 11. προσέθετο] + ἔτι 2. Editio Erasmi, Colinaei. + αὐτοῖς Evang. 19. Versio Syra posterior.
 προσέθετο πᾶν·] ἐπεμψεν D. πᾶν·] ἔπειτα πᾶν· AL. ἔπειτα πᾶν· L.
 δείξαντες] τῷ ἀμπελῶνι 12. 16. 59. 12. καὶ προσέθετο πᾶν·] τρίτον ἐπεμψεν D.
 πᾶν·] + & 44. οἱ δὲ] — D.
 καὶ τοῦτον] κἀκείνους AK 42. 49. 60. Versio Syra posterior, & edita in margine.
 ἐξέβαλον] ἐξαπέστειλαν κενόν D. ἐξέπεμψαν 69.
 13. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος] ὁ δὲ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος εἶπε D. δὲ] — K. Versio Syra
 ἵσως] τυχόν D. ἰδόντες] CDL 1. 33. Versio Corp. Armen. Codices Latini.
 14. οἱ γεωργοὶ] — D. διελογίζοντο] διελογίζοντο AK 42. 49.
 εἰσὶν] ἀκλήτως DL 1. 33. Versio Syra posterior in margine. οὗτος] ἐστὶν ὁ κληρονόμος] — 80.
 δεῦτε] — AK 1. 29. 42. 80. Versio Vulg. Goth. Armen. Syra posterior habet cum asterisco. probante J. Mil-
 lio. prol. 1400. ἵνα] & 1. Versio Syra. γέννηται] ἐστὶν C 1. Versio Corp.
 15. ἐκβαλόντες αὐτόν] λαβόντες αὐτόν ἐξέβαλον C. λαβόντες αὐτόν L.
 αὐτόν] — 35. 36. 56. 57. 58. 61. 62. 66. Evang. 14. ἀμπελῶνι prius] + & C.
 αὐτοῖς] — D 2. 29. 71. Evang. 18. Editio Erasmi 1. Aldi. Codices Latini.
 16. τοὺς γεωργούς] — 71. τούτους] — D. ἐκείνους 1. 28. 69. 91.
 ἀκούσαντες δὲ] οἱ δὲ ἀκούσαντες AD. δὲ] — Versio Syra posterior. εἶπον] εἶπαν DL.
 17. αὐτοῖς] + αὐτοῖς 1. 18. ἐπ' ἐκεῖνον] ἐπὶ τοῦτον Versio Syra prior, & posterior in margine.
 πέσῃ] πέσῃ 69.
 19. ἐζήτησαν] ἐζήτησαν CD 4. 5. 36. Evang. 2. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Versio Vulg. Syr.
 ἀρχιερεῖς & οἱ γραμματεῖς] γραμματεῖς & οἱ ἀρχιερεῖς AL 86. Versio Ethiop. Syra posterior, Goth. Corp. pro-
 bante Bengel. οἱ γραμματεῖς & οἱ φαρισαῖοι C. οἱ γραμματεῖς & οἱ ἱερεῖς 13. ἀρχιερεῖς & οἱ προσέ-
 τειροι, & οἱ γραμματεῖς 69. γραμματεῖς & οἱ φαρισαῖοι σὺν τοῖς ἀρχιερεῖσιν 106.
 τὰς χεῖρας] τὴν χεῖρα K 42. οὐ] — D. Versio Vulg. Syra. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ] — 47.
 καὶ ἐφοβήθησαν] ἐφοβήθησαν δὲ D. ἐφοβήθησαν 59.

τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπαυρῆται ὁ φίλιππος. Plut. Pomp. p. 651. C. αὐτὸς ἄρα πρὸς αὐτὸν συλλογισμένος τὸ μέγεθος τῆς τολμῆς.

13. ἵσως] Aristoteles Rhet. II. 13. περὶ παθῶν καὶ ἔχον τῶν προσδοκῶν. Καὶ ἀμφισβητῶντες προσβλέψαντες αὐτὸν τὸ ἴσως καὶ τάχα. Xenophon Paed. IV. ἵσως μὲν εὖν ἔτι· τάχα δὲ ἀμείνων εἰσπίπτει. Plat. Minoc. καὶ ἵσως καλῶς λέγεις, τάχα δὲ ἀμείνων εἰσπίπτει.

16. μὴ γένοιτο] Rom. III. 4. 6. 31. VI. 2. VII. 7. IX. 14. XI. 1. 11. 1. Cor. VI. 15. Gal. II. 17. III. 21. VI. 14. Herodot. V. 111. ἢ σε ἐκεῖνος [κατέλγει] τὸ μὴ γένοιτο. Arrian Epictet. I. 1. τί ἔστι; μὴ τι μικρὰ σοὶ φαίνεται ταῦτα; μὴ γένοιτο. 2. τί ἔστι; ἐπειδὴ ἀφῆκεν εἰς, ἀποσῶ τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνεκα; μὴ γένοιτο. 8. τί ἔστι; ἀπαιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο. II. 8. τίς ἔστι; δῖα θεῶν; ἀσέβης; μὴ γένοιτο. ἀγρός; μὴ γένοιτο. φῆμις; μὴ γένοιτο. & sapientissime. Simplicius in Epictet. p. 186. ἔχ. ὡς αὐτὸς ἐνεργῶν τὴν παρατροπὴν, μὴ γένοιτο. Achilles Tatius V. p. 323. διὰ τί — ἐμαςιγώθη, ἵνα οὐ, ὁ γεγῶτας, ἀλλὰ γυναικί, καὶ ἐγὼ τῶν ἑτέρων ἀνδρῶν γένωμαι; μὴ γένοιτο.

20. ἐγκαθίσταται] Plut. Pyrrh. p. 389. B. ἦσαν δὲ τινες, οὗς αὐτὸς ὁ Πύρρος ἐγκαθίστατο, προσποιούμενος εἶναι Μακεδόνας. Phrynichus p. 146. ἐγκαθίστατο, ὥτως ὑπερήδης. ἀπερριμμένως, δὲν δοκιμώτερον χρῆσθαι τῷ θεῷ.

ἢ ἐπισκοπῆς, ἢ ὑπόθεσης. Hesychius. ἐγκαθίσταται, ἐνδρῶν. Suidas. ἐγκαθίστατο, δόλιος κατάσκοπος. Dionys. Hal. A. V. 42. τὸς ἰππεὺς προαποστείλας διερευνησάμενος, μή τις ἐγκαθίσταται πολέμῳ λόχος. IX. 20. ἐγκαθίσταται λόχος ἐν τοῖς ἰππικοῖς τῶν χωρίων νύκταρ. Jos. B. VI. 5. 2. πολλοὶ δ' ἦσαν ἐγκαθίσταται πᾶσι τῶν τυράννων, τότε πρὸς τὸν δῆμον προφίται. A. VI. 11. 2. ἡμῶς εὐπράγην μεγίστην ἐνεργήσαντα τὴν σὴν σατυρίαν, ὅτε σοὶ τῷ ποιητοῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθίσταται, τὰ μὲν ἐξεβαλεν. Procopius Goth. p. 4-6. οἱ περὶ ἐπιδόξου εἰς φλαγγίαν ἦλθον, ἐγκαθίσταται ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. p. 526. ἀγχοῖς τῷ περὶ ὅλης ἐπικρατοῦσαντο, καὶ ἐγκαθίσταται ἐς πολιορκίαν καθίστατο. & 533. 550. Glossae. ἐγκαθίσταται στρατιάς, subdolu. Jos. XIX. 12. XXXI. 9. Psal. IX. 30. ἐγκαθίσταται ἐν ἐνέδρῳ. Sirac. VIII. 14. Ezech. XXXV. 5. Latini etiam insidias & insidiatores ab insidendo dicunt. ἐγκαθίσταται qui subdit in loco occulto, in quem se dimiserunt ad insidias aliis fruendas. Homines subdoli, & clam adrepentes ad nocendum. Versio Vulg. Insidiatores. Codex D. obsiduanos.

ἐπιλαμβάνεται] Galenus de different. puls. II. προσκαλεῖται τὰς γυναῖκες τούτους σοφιστάς. Ὁ δ' ἢ ἐκ ταύτης [τῆς ζητήσεως] διαλύσεις ποιεῖται, λέγοντος ἂν μὴ μεταξὺ κατὰ τὸν λόγον ἐνοματίας τινος ἐπιλαμβάνεται. Libanius D.

χαίρας ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸ λαόν· ἐγνώσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς ἦ ὥρᾳ·
 20 βολὴν ταύτην εἶπε· Καὶ ὡς ἐβλήθησαν ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυ-
 τούς δικαίους εἶναι· ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτῷ λόγῳ, εἰς τὸ ὡς ἐβλῆναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ
 21 τῇ ἐξουσίᾳ τῇ ἡγεμονίᾳ. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅ-
 τι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρὸς ὥπον, ἀλλ' ἐπὶ ἀληθείας τὸ ὁδὸν τῆς
 22 Θεοῦ διδάσκεις· Ἐξεστὶν ἡμῖν· Καίσαρι φόρον δῆναι, ἢ οὐ; Κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν
 23 πανουργίαν· εἶπε πρὸς αὐτοὺς· Τί με πειράζετε; Ἐπιδίδεστέ μοι δηνάριον τίνος
 24 ἔχει εἰκόνα καὶ ὀπίγραφον; Ἀποκριθέντες δὲ εἶπον· Καίσαρος. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·
 25 Ἀπόδοτε τοῖνυν τὰ Καίσαρος· Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Καὶ ὅτε ἔχου-
 26 σαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ὅτι τῇ ὑποκρι-
 27 σει αὐτοῦ, εἰσέγησαν. Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, (οἱ ἀντιλέγοντες ἀνά-

τα-

τὸ λαόν] — G 3. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 35. 36. 38. 39. 44. 46. 47. 50. 51. 52. 53. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 73. 74. 80. 83. 87. 89. 90. 91. Editio Complut. Plantin. Marcion. probante J. Millio prol. 294. τὸ ἔχον Colb. ἐγνώσαν] ἐπέγνωσαν 40. 63.

τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε] εἶπε τὴν ὡς ἐβλήθη ταύτην G 69. τὰς παραβολὰς ἐλεγεν Evang. 2. 14. 18. 19. εἰρηκεν τὴν παραβολὴν ταύτην D.

20. πανουργήσαντες] — Versio Syr. ὑποκρινόμενοι D. Codices Latini. + παρὰ Versio Syra poste-
 rior cum asterisco. εἶναι] — D. αὐτοῦ] αὐτοῦς L.

λόγῳ] λόγους L. λόγον CK 2. 12. 16. 39. 63. 66. 91. Evang. 19. Editio Erasmi 1. Aldi. Theophylactius. λόγῳ 49. 64. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei. Bogardi. τὸν λόγον D 86. Versio Goth. λόγους Co-
 dex Stephani. εἰς τὸ] ὥς D. τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμονίου] τῷ ἡγεμονίῳ D.

21. ὀρθῶς λέγεις] λέγεις ὀρθῶς D. ἐκ διδάσκεις] — K. οὐ] οὐδένος D 60.

22. ἡμῖν] ἡμῶς AL 33. 69. καίσαρι φόρον δῆναι] φόρον δίδοι καίσαρι D.

23. πανουργίαν] πανουργίαν C a prima, ut videtur, manu. D 60. Versio Goth. πειράζετε] — L i. Versio Corp. Armen. + ὑποκρίσιν C 59.

24. ἐπιδίδεστέ] δίδεστέ ADLM 13. 29. 36. 45. 69. 86. 106. Evang. 12. 18. 19. Euthymius. probante J. Mil-
 lio prol. 1476. δηνάριον] τὸ νόμισμα D. Origenes H. 39. + οἱ δὲ ἔδιδον. ἐεπε CL 1. 4. 5. 6. 27. 33. 36. 37. 47. 54.
 56. 57. 58. in oia. 59. 61. 68. 69. 71. 86. 106. Versio Corp. Armen. Syra posterior. ἐ] + τὴν D.

δοκιμώσας δὲ] ἐκ δοκιμώσας G. οἱ δὲ 33. Versio Syra prior, & posterior in margine, Corp.
 δὲ] — D i. Editio Erasmi, Aldi, Bogardi. Codices Latini. εἶπον] εἶπαν CL.

25. ὁ δὲ εἶπεν] εἶπεν δὲ D Versio Syr. + ὁ Ἰησοῦς Versio Syr. αὐτοῖς] πρὸς αὐτοὺς L 1. 69.
 ἀπόδοτε τοῖνυν] τοῖνυν ἀπόδοτε 69. τοῖνυν] — D. οὖν 64. 68. 106.

καίσαρος] τοῦ καίσαρος D. + τῷ DL 72. Justinus Apol. 11. αὐτοῦ ῥήματος ἐπιλαβέσθαι D. + εἰς 38.
 26. ὅτε ἔχουσιν] ὅτε ἔχουσιν δὲ D. ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος] αὐτοῦ ῥήμα ἐπιλαβέσθαι D. + εἰς 38.
 αὐτοῦ] τοῦ L. τῇ δοκιμῇ] τὴν δοκιμὴν 56. 58.

27. ἀντιλέγοντες] λέγοντες CDL 1. 33. 60. 67. Evang. 2. 7. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. Versio Vulg. Goth. Syr. Corp.

D. XXIV. p. 563. C. καὶ πάλιν ὁ κύριος — ἐπι-
 λαβόμενος δὲ τῆς τῆς κύριος φωνῆς, ἰσθῶν. Plut. de Gar-
 rulit. p. 509. F. ἀκούσαντες δὲ οἱ καθέξομενοι πλησίον
 — ἐπιλάβοιτο τῆς φωνῆς καὶ προσήγγειλαν τοῖς ἄρχουσιν.
 Philostratus V. Apollon. IV. τοῖς δ' ἀπολλώνιοι ἀν-
 χρευσιν, ὅποτε καὶ αὐτὸς ἐπιλήψιμόν τι καὶ παραεὖδολημένον
 εἶποι. Xenophon Memorab. I. ἐπηρώτων ἐκείνων, καὶ
 εἰ ἔχουν, ὅτι ἐπιλάβοιτο. Plato Gorgia. ὦ μακάριε, ἐ-
 μὲν δὲ λέγοντος τῶν λόγων ἐπιλαβέ. — ἀλλ' ὅτι ἐμὲ γὰρ
 ἀκούει ἐπιλαμβάνει, εἰ τι σοὶ δοκᾷ μὴ καλῶς λέγειν. Xe-
 nophon H. Graec. II. μόνος ἐπιλάβετο τῆς ψηφισμαλίας
 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. reprehendere, corripere.

21. ὀρθῶς λέγεις] Polybius p. 1117. τῷ δὲ Μανλίῳ
 φησάντος αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν. 1034. ἐκ τῶσιν αὐτὸν ὀρ-
 θῶς λέγειν. supra VII. 43. X. 28. 2. Tim. II. 15.
 Quae in sacerdotibus & scribis modo dixisti, vera
 & certa sunt, recte iudicasti, in tuam concedi-
 mus sententiam. Herodot. I. 71. ἐπιγέγραπται λακε-
 δαιμονίων φαιμένων εἶναι ἀνάθημα, ἐκ ὀρθῶς λέγοντες, ἐπε-
 γράφει καὶ τῷτο κροῖον. III. 45. λέγοντες, ἐμὲ δὲ δοκεῖν, ἐκ
 ὀρθῶς. II. 134. ἐκ ὀρθῶς λέγοντες.

23. πανουργίαν] 1. Cor. III. 19. 2. Cor. XII. 3.
 XII. 15. Eph. IV. 14. & apud LXX. Xenoph. Cyr. Exp. VII. ὁ δὲ γνῶς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανου-
 ργίαν, ὅτι βύλοιτο αὐτὸν διαβάλλει πρὸς τὴν ἄλλαν στρα-
 τηγάν. Aristoph. Ran. 35. πατάσκει, παύρει. Schol.

τὸ δὲ πανουργεῖν ἡμῶς μετριώτερον φαμέν· ἀττικὸι δὲ ἐπὶ
 σφοδρᾷ ἀτιμίας. Suidas. πανουργος, ὁ πάντα ἐν πανουργίᾳ
 ἐργαζόμενος. λέγεται δὲ καὶ ὁ πάνν φρόνιμος, καὶ ὁ πάντα
 ἐπιστάμενος, τὸ δὲ πανουργεῖν ἡμῶς μὲν μετριώτερον φαμέν·
 ἀττικὸι δὲ ἐπὶ σφοδρᾷ βλασφημίας. Etymol. πανουργος
 παρὰ τὸ εἰς πᾶν ἐνεργεῖν. Σημαίνει καὶ τὸν φρόνιμον καὶ το-
 ῖον ἐπὶ καλοῖς, σημαίνει καὶ τὸν κακοποιεῖν δυνάμενος
 διὰ τῆς αὐτῆς σοφιστικῆς κακίας. Hesychius. πανουργος,
 πάντα μανθάνων, ὁλόιος, πάντα ἐν πανουργίᾳ ἐργαζόμενος.
 Thomas. πανουργος κυρίως μὲν ὁ πᾶσιν ἔργοις ἐπιεικταλό-
 μινος, ὅταν δραστήριος καὶ ἐνεργὴς κατεχρήσαντο δὲ τῇ λέ-
 ξει ἐπὶ τῷ ἐν κακοῖς νοήμασιν εὐεπιστάλῃ, ὡς περ καὶ πανου-
 ργὸς ὁ πάντα ἐργαζόμενος καὶ διεξάγων. Σοφοκλῆς δὲ ἐπὶ
 τῷ μηχανικῷ χρίται λέγων ἐν αἰάντι· ἀνδρὶ πανουργῷ φρένας.
 Interdum in bonam partem accipitur pro solertia,
 plerumque autem in malam.

25. τοῖνυν] Plato Cratylus. ἐν μὲν τοῖνυν τῷτο ἄρτι πρὸς
 ἐποιστάμεθα. Isocrates ad Philippum. περὶ τοῖνυν Ἡρακλεί-
 ος. Synesius ἄκαρ τοῖνυν, ὡς ἔχει τὰ μῦθα. Hesychius.
 τοῖνυν. διὰ τῷτο. 1. Cor. IX. 26. Heb. XIII. 13.
 Jac. II. 24.

27. Thucyd. III. 41. ἀντέλεγε μὴ ἀποκτεῖναι, nei-
 gavit occidendos esse. VIII. 24. ἐδ' αὐτὸς ἀντιλέ-
 γοντας ἔτι, ὡς ὁ πᾶν πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγ-
 ματα εἶναι. Isocrates Panathen. ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἡμαρ-
 τήμινος τέτων. Xenophon VI. καὶ ὁ αὐτῶν δὲ, ὅτι δέοι-
 H h h h h

37 γελοι γάρ εἰσι· καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ, ὃ ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. Ὅτι δὲ ἐγγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῷ βάτῃ, ὡς λέγει Κύριον, τὸν Θεὸν Ἀβραάμ,
 38 καὶ τὸν Θεὸν Ἰσαὰκ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰακώβ. Θεὸς δὲ οὗκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζών-
 49 των· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. Ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπον· Δι-
 40 δασκαλε, καλῶς εἶπας. Οὐκ ἔτι δὲ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. Εἶπε δὲ πρὸς
 41 αὐτούς· Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι; Καὶ αὐτὸς Δαβὶδ λέγει ἐν βί-
 42 βλῳ ψαλμῶν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθῃ ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἃν θῶ τοὺς
 43 ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; Δαβὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς
 44.45 αὐτοῦ ἔστιν; Ἀκούοντες δὲ πάντος τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Προσέχε-
 46 τε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελοντῶν περπατεῖν ἐν σχολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπα-
 σμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν
 τοῖς

36. 37. 38. 40. 42. 44. 46. 47. 48. 49. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 65. 66. 67. 68. 70. 72. 73. 74. 83.
 87. Colb. Evang. 7. 12. 18. 19. Editio Complut. ἐγκαίνισονται Editio Plant Genew.

f. Pricaeus: illud tυχὴν expungendum videtur. Aliud suadet usus Graecorum. Antiphon. ἀρ' ἔστι ἐχάτης τι-
 μαρίας οὐτ' ἀξίον τυχάνειν; Hermogenes de form. Orat. 14. ex Demosthene τρίτον δὲ, ὡς ἀνάξιός ἐστι χαρίδμου τοῦ-
 τούτος τυχὴν. Demosth. de Coron. ἀξίος ἐμὶ ἐπαίνει τυχὴν. Lysias c. Philon. συγγνώμης τοῦ ἀξίου εἰσι τυχὴν. Dic-
 nysius Hal. VI. 76. πάντων μάλιστα ἀνθρώπων ἀξίον ὄντα τὴν τιμὴν ταύτης τυχάνει. Dio Chrysost. I. p. 8. C. βασιλεῖς, ἐκ ἀνά-
 ξιου τυχάνειν ταύτης τὴν προσφορίαν. Dio Cass. LIX. τιμῶν παρὰ τὴν βελτίαν τυχὴν ἀξιῶσαι. Simplicius in Epictet. p.
 284. λεγόμεν, μὴ εἶναι ἀξίον τυχάνειν τὴν τιμὴν τῶν συμφορῶν. Lysias in Epicratem. οὐ χάριτος ἀξίον τυχάνειν, ἀλλὰ τιμαρίας.
 Phalarid. Epist. 31. Στρηφύλλου δὲ οὐ μόνον ταύτης τὴν χαρίδμου ἀξίος ἐστι τυχάνειν. Philo de Gigant. T. I. p. 271. 14.
 Θεὸς δὲ ἀνθρώποι, ἱερεῖς ἐκ προφηταί, οἵτινες οὐκ ἠξίωσαν πολιτείας τὴν παρὰ τῷ κόσμῳ τυχάνειν. Polybius II. p. 200. μεί-
 ζοντες τυχάνειν ἥσαν ἀξίον τιμαρίας. Diodor. 3. exc. XXI. 15. τοσούτων μείζονος τιμαρίας ἀξίον τυχάνειν παρὰ τοῖς.
 de confus. ling. p. 432, 45. οἱ μὲν γὰρ ἀσέβεις, τοσαύτης ἐπαξίον δίκης τυχάνειν. de migrat. Abr. p. 445, 3. τίς δὲ
 οἱ τούτων ἐπαξίον τυχάνειν εἰσὶν. 36. οὐτ' οὐδὲ A 106. ἔτι] — 1. Versio Copt.

δυναται] μέλλουσιν D. Versio Syra posterior in margine. Codices Latini. Marcion.
 ἀσπασίνοι] ὡς ἀγγελοὶ 48. γὰρ] — H. Colb.
 καὶ] οἱ A 2. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. ἐκ εἰς εἰς δὲ τοῦ] τῷ θεῷ D.
 καὶ] — A. Basilianus. Nyssenus. εἰσι posterior] — 1. ὅτις] γενομένους 57.

37. δὲ] — L. καὶ primum] — D.
 Μωσῆς] Μωσῆς DK 10. 12. 14. 45. 48. 53. 57. 67. 71. 73. Evang. 18. 19. Editio Complut.
 ἐμήνυσεν] ἐδήλωσεν D. καὶ τὴν] καὶ bis D. Ἰσαὰκ] Ἰσαὰκ D.
 37. 38.] Marcion teste Epiphano. 38. Θεὸς δὲ] ὁ δὲ Θεὸς 60.
 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν] Θεὸς νεκρῶν οὐκ ἔστιν D. 39. εἶπον] εἶπαν DL. εἶπας] λέγει 1.
 40. εἶ] δὲ L 36. 57. Colb. ἐτόλμων] ἐτόλμων 69. ἐπερωτᾶν] ἐπερωτῆσαι 1. 60.
 οὐδέν] οὐδὲν 1. 41. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς 80.

λογεσι] λέγουσι Evang 15. + τινες AKM 14. 15. 27. 42. 50. 71. duo Stephani 76. 86. 91. in ora. Ver-
 fio Syra posterior cum asterico.

τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι] οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαβὶδ εἶναι 13. 69. Versio Syr.
 υἱὸν Δαβὶδ εἶναι] εἶναι υἱὸν Δαβὶδ G. εἶναι] — D.
 42. καὶ αὐτὸς] αὐτοῦ γὰρ L 1. 33. Versio Copt. μὴ αὐτὸς 69.
 βέλῳ] + D 64. 106. Evang. 18. 19. εἶπεν ὁ] λέγει D. 43. ἐν θῷ] τιθῷ D.
 ὑποπόδιον] ὑποκάτω D. Versio Syr. Copt. 44. Δαβὶδ οὖν] εἰ οὖν Δαβὶδ Versio Syr.
 οὖν] — D. κύριον αὐτὸν] αὐτὸν κύριον A. Cyrillus Act. Eph. V. καλεῖ] λέγει D 52.
 €] — D. Versio Syr. πῶς] + οὖν Versio Syra posterior. υἱὸς αὐτῆς] αὐτῆς υἱὸς A 1.
 45. ἀκούοντες] ἀκούσαντες 73. λαοῦ] ὅχλου 67. αὐτῆς] — D. αὐτῶν 61. a prima manu.
 46. περπατεῖν ἐν σχολαῖς] ἐν σχολαῖς περπατεῖν AG 1. 69. πρωτοκλισίας] πρωτοκλησίας 39.

ἰσοδύναμοι καὶ ἰσαγγέλους καὶ τοῖς ἀγαθοῖς Ἡρωσιν ὁμοί-
 ας. Jamblicus de Myster. II. 6. animas ἐν ἀγγέλων
 τάξει ἰδρυμένας. & 2. ἐπὶ μείζονά τε τάξει τῇ ἀγγελικῇ
 ἀνάγεται· ὅτε δὲ οὐκίτι τοῖς τῆς ψυχῆς ὅροι ἀναμένει, τὸ
 δ' ὅλον σῶμα εἰς ἀγγελικὴν ψυχὴν καὶ ἀχραντὸν τελειῖται
 ζωῇ. Philo de Abel. & Cain. T. I. p. 164, 27. καὶ
 γὰρ Ἀβραάμ, ἐλπίτων τὰ θνητὰ, προσίθεται τῷ θεῷ λαῶ
 καρπύμενος ἀφ' ὧν ἐλπίσεν, ἵσος ἀγγέλοις γνόμενος. ἀγγελοὶ
 γὰρ στρατοὶ εἰσι θεῶν, ἀσώματος καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς.
 Becha in legem f. 14. 3. הַחַיִּים הַמְּתוּתִים
 Filii resurrectionis mortuorum quando resurgent, e-
 rit corpus eorum mundum & innocens, obediens
 instinctui animae, non erit adversarius, neque pla-
 ga mala.

37. ἐμήνυσεν] Schol. Theocrit. Id. VI. 31. μνησύνει εἰς τὸ
 κλέπτουσα τινα δεικνύειν ἢ φεύγοντα ἢ τοῖς τοῖς ποιεῖν, καὶ
 μνησύνει ἐπὶ τέτων μνησύνει καὶ τὸ σημαίνειν ἀπλῶς καὶ δη-
 λῶν. οἷον ὁ τῆς καρῆς κραγμὸς χερμαῖνα μνησύνει. Nicandr.
 Theriac. Schol. Προμνησύνει τὸ πῦρ κλέψαντα καὶ τοῖς ἀν-
 δρώπινος θυμῶν ἀμνησύνει οἱ λαβόντες ἐμήνυσαν. Horapoll. I.
 61. τὸν βασιλέα κοσμοκράτορα νομίζοντες καὶ μνησύνοντες αὐ-
 τὸν μὲν ὅφιν ζωγραφῶσιν. Dionys. Hal. VII. 11. ὡς ἐ-
 μνησύνει ἐξελθούσαν ἐκ τῆς πόλεως τὴν τῆ τυράννης στρατὸν
 συνθημασὶ μνησύνεισαν ὑπὸ τῶν σκοπῶν. Plut. Symp. VII.
 Sapp. p. 161. B. ὡς — καὶ παρὰ τῇ κυβερνήτῃ πύ-
 θοιο λάβρα μνησύναντος. Thucyd. V. 57. ἰππίας — ἐ-
 νόμισαν μνησύνεισαι. Philo. . . . μνησύνοντες διὰ συμμέ-
 λων τοῦ θεοῦ.
 38. αὐτῷ ζῶσιν] T. Beza: i. e. quod adipsum at-
 tine, cui omnia futura sunt praesentia. Origenes
 in Psal. CXIX. 50. ὁ κύριος τὰς πενήτωντας θεῷ ζῶν εἶ-
 πεν, ὡς ἔπω τὸ ζῶν ἔχοντας, πλὴν ὅσον ἐν δυνάμει θεῷ τῇ
 ζωοποιήσαντος, καὶ ἀπολωλὸς φησὶν αὐτὰς, εἰ μὴ τῆς
 ἀναστάσεως τύχῃ. Jos. Maccab. 16. ext. καὶ ταῦτα
 εἰδότες, ὅτι οἱ διὰ τὸν θεὸν ἀποθήσκοντες ζῶσι τῷ θεῷ,
 ὥσπερ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ πάντες οἱ πα-
 τριάρχαι. Cic. Laelius 27. Mihi tamen Scipio, quan-
 quam est subito ereptus, vivit tamen, semperque
 vivet, virtutem enim amavi illius viri, quae ex-
 tincta non est; nec mihi foli verifatur ante oculos
 H h h h h 2 — sed

τοῖς δειπνοῖς. Ὅτι κατεδίδοι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ ποροφάσει μακρὰ προσεύχον- 47
ται· οὗτοι λήψονται] ὡς ἰσχυρότερον κρίμα.

Αναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλε- 1
σίης· Εἶδε δὲ καὶ τινὰ χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά. Καὶ εἶπεν· Ἀλη- 2
θῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν· Ἀπαντὲς γὰρ οὗ- 3
τοι ἐκ τοῦ ὡς προσεύχονται αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ· αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὡς 4
ρή-

47. κατεδίδοι·] κατέδιδοντες D.
μακρὰ] μακρὰν A a prima manu. L.
Stephani. Theophylactius.

λήψονται] λήμψονται ACD.

1. εἶδε] εἰς Versio Syr. Origenes in Jo. VIII. 20. ter.

τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον] εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν D 1. 69. Origenes bis. + τοὺς D.

γαζοφυλάκιον] γαζοφυλακίον E 72.

καὶ τινὰ] τινὰ ἔ AGH 1. 3. 56. 58. 59. 61. 62. 69. 73. 74. 83. 86. 90. Editio Complut. Erasmi, Colinaei,
Stephani 1. 2. Plantin. Bengelii. τινὰ KLM 11. 33. 44. 45. 46. 47. 49. 51. 52. 53. 57. 67. Evang. 18.

19. 24. Versio Syra posterior habet cum asterisco. Origenes. Basilii Eth. 67.

βάλλουσαν] βαλοῦσαν 1. 38. Versio Syra utraque, & edita in margine posterioris. ἐβάλλουσαν 66.

ἐκεῖ] — D 44. Versio Vulg. Syr. Origenes. probante J. Millio prol. 420.

λεπτά] + ὅ ἐστιν κοδράντης D

πλεῖον] πλείον D 51. 106.

ἔβαλεν] ἔβαλεν 72.

ὡς προσεύχονται] ὡς προσεύχεται L 1. 33. 40. 69. 71. 73. ex emendatione, Clem. Constitut. III. 7. probante T. Beza.

αὐτοῖς] αὐτῶν L 33. 69. 71. Constitut. I. c. probante T. Beza. ἔβαλον] ἔβαλον 72.

εἰς] — L. τὸ εἶδ' — L 1. Versio Copt.

πάντα] πάντα D 33. 69. 91. Origenes.

— sed etiam posteris erit clara & insignis. nemo unquam animo aut spe majora suscipiet, qui sibi non illius memoriam atque imaginem proponendam putet. Philo de Josepho T. 2. p. 78, 25. τίθηκε δ' οὐδεὶς παρ' ἑμοὶ κριτὴ τῶν ἀνδρῶν· ἀλλὰ καὶ ζή-
σεται τὸν ἀπὸ χρόνου ἀνθρώπου, ἀθανάτου φύσει ψυχῆς μακρί-
τι ταῖς σφύμας ἀνθρώπων ἐνδεσμένῃ. Rom. IV. 17.

2. πενιχρὰν] Etymol. πένις σημαίνει τὸν ἐκ πόνου καὶ
ἐνεργείας τὸ ζῆν ἔχοντα, παρὰ τὸ πένω τὸ ἐνεργῶ καὶ πρᾶτ-
τῶ· ἐκ τούτου πενιχρὸς, ὡς μελιχρὸς. Aristophanes Plut.
977. ἦν μοί τι μενιχρὸν φίλον; Πενιχρὸν μὲν, ἄλλως δ'
εὐπρόσωπον, καὶ καλὸν, καὶ χρηστὸν. Anthol. in Thef.
Steph. πενιχρὸν σιτῶν. II. 18. 1. ἦν δὲ παλαιῆς ὁ τλή-
μων, ἦσαν πάντες πενιχρότεροι. Aristid. . . . πενιχρὰ.
Anthol. I. 80. 8. ἐκ βίῳ τοῖς πενιχρῶ Δέξατο παντοῖας
ἐχγον ἀγνοίας. 72. 5. & VI. 8. 9. Μίσθω μὴ σπαθί-
οις πενιχροῖς πηλίσματα κρούει. 46. 3. πενιχρὰν ἐργάτιν
ἐκ μόχθου ῥύμμενος βίωται. 23. 3. ἡδύμει πολλὸν ὄλβον
ἀμείβεθ' ὁ πενιχρὸς VI. 3. 13. πενιχρὸν θυσιῶν. 14. 3.
ἀλκιμῆς ὁ πενιχρὸς. VII. 175. νῦν πενιχρὴ ψαφάρη τε.
Lucianus Gall. 9. πενιχρὰ τῷ τριβωνί.

4. ὑπερήματος] Non nisi e LXX. laudatur: est
tamen secundum analogiam factum.

5. ἀναθήματα] Donaria, quae in templis suspen-
duntur, aut excelfo & conspicuo loco ponuntur,
ut templis ornamento sint, ἀναθήματα vocantur: He-
sycheius. ἀνάθημα, κόσμημα. Pollux. ἀναθήματα ποιή-
σασθαι, ἀναθεῖναι εἰς τὸν ναὸν. τὰ δὲ ἀναθήματα, ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ, σέφανοι, φιάλαι, ἐκπύματα, θυμιατήρια, χρυ-
σίδες, ἀργυρίδες, οὐροχάι, ἀμφορίσκοι. Plato Alcibiad.
II. οἱ πλείους μὲν θυσιάς καὶ καλλείας τῶν ἑλλήνων ἀγο-
ρῶν, ἀναθήμασι τε κοσμηθήσονται τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδέ-
νεις ἄλλοι. Strabo V. p. 316. A. ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. Plato Polit. II. ἀναθηματὰ
τοῖς θεοῖς ἀνατίθεσθαι. Herodot. I. 183. τὸ μὲν δὲ ἱερὸν
τῆτο ὅτω κοσμήσονται, ἔτι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλὰ.
VII. 33. ἔθθα ἦν ἱερὸν ἀπόλλωνος πλάσιον, Ἱησαυροῖσι τε
καὶ ἀναθημασὶ πολλοῖσι κατασκευασμένον. I. 92. & fac-
pissime. Dio Chrys. XXXI. p. 328. A. τὰ γὰρ ἐν
τοῖς ἱεροῖς ἀναθήματα, ἃ κατασκευάσασα ἡ πόλις καὶ ἐκ
τῶν ἰδίων ἀνατίθεικεν — κακῶς δίδοται τοῖς θεοῖς. ΡΑΝ-

san. Attic. V. ὅποσα δὲ θεῶν ἱερὰ, τὰ μὲν ὡκοδόμη-
σιν ἐξ ἀρχῆς, τὰ δὲ καὶ ἐκόσμησιν ἀναθημασὶ καὶ κατα-
σκευαῖς. Herodian. I. 14. 4. πᾶν τὸ τῆς εἰρήνης τέμενος
κατεφλέχθη, μέγιστον καὶ κάλλιστον γενόμενον τῶν ἐν τῇ πό-
λει ἔργων· πλεονεξίατος δὲ ἦν πάντων ἱερῶν δὲ ἀσφαλείαν
ἀναθήμασι κοσμηθέντων χρυσὸν τε καὶ ἀργυρὸν ἔκαστος δὲ
ἃ ἔχον ἐκείσε ἱησαυρίζετο. Thucyd. IV. 68. κλίνας κα-
τασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἠρᾷ. Lucian. Timon. 42.
ligonem & vestem rusticam Pani ἀναθεῖναι. Arrian.
Exp. Al. p. 42. τὴν πανοπλίαν τὴν αὐτῷ ἀναθεῖναι εἰς τὸν
ναὸν, καὶ καθελὼν ἀντὶ ταύτης τῶν ἱερῶν τινα ἄπλων, ἔτι πε-
τὴ τρωϊκῆς ἔργα σωζόμενα. & p. 48. ἀποπέμπει δὲ καὶ
εἰς ἀθήνας τ. πανοπλίας Περσικῆς, ἀνάθημα εἶναι τῇ ἀθηναίᾳ
ἐν τῇ πόλει. Dionys. Hal. A. I. 51. τὸν θεὸν ἀναθήμασι
δορυσσάμενοι τρωϊκοῖς ἄλλοις τε, καὶ κρατήρεσι χαλκοῖς,
ὧν τινες ἔτι περισσὸν ἐπιγραφαῖς πᾶσι ἀρχαίαις δηλῶντες τὴν
ἀναθήνας. Antholog. I. 3. 1. ἀναθήματα — λάφυρα Νηὸς
κοσμοῖ. VI. 1. 2. 3. Suidas u. Σοφοκλῆς ex Aeliano.
ἀναθήμασι σοβαροῖς τὸν ναὸν ἐκόσμησε.

Jos. A. VI. 9. 5. τὸ Γολιάθ Δαυίδος — τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκε τῷ θεῷ. VII. 5. 3. τὰς τε χρυσᾶς φερέ-
τρας, καὶ τὰς πανοπλίας, ἃς οἱ τὸ ἀδάμαστωματοφύλα-
κες ἐφόρεον, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. XII. 2. 7.
βέλισθαι γὰρ ἐκ ἀνακείσθαι μόνον εἰς θεῶν τὰ ἀναθήματα,
ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὐχρησά. 5. 4. χρυσὸν γὰρ
ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κό-
σμοι πολυτελέστατον. XV. 11. 3. τὸ δ' ἱερὸν παντὸς ἦν ἐν
κύκλῳ πέτρῃ σκύλα βαρβαρικά, καὶ ταῦτα πάντα βα-
σιλεὺς Ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεῖς ὅσα καὶ τῶν ἀράδων ἔλα-
βεν. XVII. 10. 2. καὶ οἱ Γερμαῖοι — ἐκράτην τὴν θή-
σαυρὸν καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρέματα, καὶ δεικνύσθαι μὲν πολλὰ
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, Σαβῆος δὲ περιπέσσειν εἰς τὸ φανερὸν
u. τάλαντα. 3. Ἰσθαίης δὲ ἐλύπει — καὶ τῶν ἀναθημά-
των ἡ ἀφαιρέσις. XIX. 6. 1. τὴν τε χρυσὴν ἀλύσει τῇ
δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαίης ἰσθασθῆναι τῇ σιδηρᾷ, ἢ τὰς ἡγε-
μονίας χεῖρας εἰδὼν, τῆς συγῆς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ
τῆς ἐπὶ τῷ κρείττω μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀ-
νεκρέμασι περιόλων ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον — πᾶσι γὰρ
τῆτο ἐνεφάνειν ἢ τῆς ἀλύσεως ἀνάθεσις. Philo legat. ad
Cajum T. 2. p. 591, 25. M. Agrippa ἀναθή-
μασι κοσμήσας, ὅσοις ἐξῆν, τὸ ἱερὸν. p. 591, 44. Pilatus

5 ῥήματ' αὐτῆς ἅπαντα τ' βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε. Καί τινων λεγόντων ᾤει τῷ ἱερῷ,
6 ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε· Ταῦτα ἂν θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι
7 ἐν αἷς οὐκ ἀφελήσεται λίθ' ὅτι λίθω, ὃς οὐ καταλύθησεται. Ἐπηρεώτησαν δὲ αὐτὸν
λέγοντες· Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα
8 γίνεσθαι; Ὁ δὲ εἶπε· Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὅτι τῷ ὀνόματί
9 μου, λέγοντες· Ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ ὁ χυρὸς ἤγικε· μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. Ὅ-
ταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πλῆθησιν δὲ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
πρῶ-

ἔκλει·] κατέβαλε 50. 63. 64. 87.

+ ταῦτα λέγαν ἰφώνει ὃ ἔχων ὅτα ἀκούει ἀκρίτω E ex emendatione.

GH Colb. 12. 14. 38. 44. 45. 49. 69. 70. 74. ex emendatione. Evang. 2. 3. 5. 13. 14. 17. 18. 19. 20. 21.
22. 24. Editio Colinaei.

5. καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται] κεκόσμηται καὶ ἀναθήμασι D.

ἀναθήμασι] ἀναθήμασι AD 1. Versio Syra posterior.

ἀνθήμασιν 2.

εἶπεν] + αὐτοῖς 76. Versio Syr.

θεωρεῖτε] θεωρεῖτε ap. Wechel.

λίθω] λίθον L 1. 10. 12. 33. 44. 48. 60. 62. 66. 69. 70. 74. ex emendatione. Editio Complut. Plantin. Genew.

+ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὡς D. Codices Latini.

+ ὡς 69.

7. αὐτοῖς] + οἱ μαθηταὶ D.

ὅταν μέλλῃ] ὅτε μέλλει 1.

ὅταν μέλλῃ 69. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι] τ' σὺς ἐλεύσεται D.

8. πλανηθῆτε] + προσέχετε δὲ ἀπὸ τ' ἀνθρώπων 11. 46. 52. 54. 80. Evang. 13. 14. quibus verbis statim subjiciunt,

ἐγχεῖσθαι, & quae sequuntur comm. 10.

ἐπὶ] ἐν KM 15. 49.

εἰμι] + ὁ χριστὸς Versio Syr. Marcion.

πορευθῆτε] πλανηθῆτε Evang. 5. 19.

πλῆθησιν] φοβηθῆτε D.

ταῦτα] πάντα 48. Evang. 5.

9. πολέμους] + καὶ ἀκαταστασίας Versio Syra posterior in margine.

7. — f. Millius prol. 420. 426.

ταῦτα γινέσθαι] γινέσθαι ταῦτα AD.

ἀνατίθησιν ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἱερὸν βασιλείᾳ ἐπί-
χρυσας ἀσπίδας — ἐπιγραφῆς — ἡ δὲ αὐτὰ ἐμνήνι
τοῖς ἀντίθετοις καὶ ὑπὲρ ἡ ἀνάθεσις. p. 590, 44. μετακο-
μισθῆναι εἰς τὴν — καίσαρειαν — ἡ ἀνατίθησιν ἐν τῇ
Σιδασί, καὶ ἀντίθεσιν. p. 502, 40. καὶ ἡ προμάρτυρις
Ἰερὴ Σιδασὶ κατεκόσμησεν τὸν νῆον χρυσαῖς φιάλαις, καὶ
ἄλλων ἀναθημάτων πολυτελεστάτων πλῆθει. p. 569, 6. Au-
gustus ἔταξεν ὡς ὅτι περὶ τὰ ἡμέτερα, ὥς μοι οὐκ ἐπι-
κρίσις ἀναθημάτων πολυτελείας τὸ ἱερὸν ἡμῶν ἐκόσμησεν. Lu-
ciani. D. Mort. 24. μνηῖα παμμεγέθη ἔχον ἐπικείμενα
— ἐς κάλλος ἐξοικημένον, ἵππων καὶ ἀνδρῶν εἰς τὸ ἀκρι-
βεστατον ἐκασμῶν λίθων τῷ κάλλει, οἷον ἐν νῶν εὐρη-
τις ἂν ῥαδίως. 2. Maccab. II. 13. IX. 16. Judith.
XVI. 19.

6. In verbis Matthaei & Marci, de hac re a-
gentium, omnia plana sunt: Lucae contra, qui post
eos scripsit, oratio videtur esse ἀνακόλουθος & impedi-
ta. Id autem non casu sed consilio factum est. Mar-
cus enim & Matthaeus, qui narrant, discipulis ex
monte Oliveti templum prospectasse, ejusque lapi-
des fuisse miratos, de iisdem lapidibus loqui per-
gunt; Lucas vero, qui scenam rei gestae in ipso
templo ponit, non tam de lapidibus quam de do-
nariis in templo suspensis loquitur: Haec, quae
videtis, haec donaria a regibus vestris, ab Impera-
tore Romano, aliisque suspensa non, ut vos pu-
tatis, permanebunt, sed detrahentur, καθαιρεθήσονται,
imo etiam ipsi parietes diruentur, & totum tem-
plum evertetur, καταλύσεται. Solent autem autores
verba inominata reticere, &, ut dolorem tristiti-
aeque inde conceptam expriment, medium orati-
onem abruptum. Servius ad Aeneid. IX. 427. Est
interrupta locutio dolore turbati. Eusebius ad
Andriae Ter. I. I. 122. Elleipsis solet fieri aut ni-
mia laetitia aut nimia tristitia. Donatus in Ter. Eu-
nuch. V. 9. 20. Nimius affectus in utramque par-
tem defectus orationis amat. Solent idem & alia
occasione facere. Il. x. 224. Σύν τε δὲ ἐρχομένη, καί
τε πρὸ δ' τῷ ἐνόητεν ὅπως κέρδος ἔχ. Eusebius. σολοι-
κοφαιῶς ἔχει — ἐπεὶ γὰρ οἱ δύο ἐρχόμενοι ἔχ' ἓν τὸ δρῶ-
ν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ὃ μὴ προνοεῖ, ἐξυττον,

ὡς εἰκὸς, διατεθῆς, ὃ δὲ ὑπερὸν ἐπινοεῖ, ἤρξατο μὲν πάντα αὐτὰ
ἀπὸ εὐθείας σχιδασικῶς, ὡς εἰ μὲλλαν εἶτε ἔργον εἶπεν
ἀμφοτέρωθεν. Γινῆς δὲ, ὡς ἔστι δυνατόν, ἀφίσιν ἀναγκαιῶς καὶ
νῦν τὸ ὄρθον τῆς συντάξεως, καὶ πλῆθυσιν καὶ κακοπραγείων
— ἀλλ' ὃ μὲν Σκιδῆς, ὃ τῷ ἔπτε χρημετισμὸν ἀρίστης
Μακεδονικῆς ὑπερτιθέμενος, δίδωσι τῆς βασιλεῖας γνῶμης δικῆς
τοῖς παλαίοις, ὃ δὲ ἔτα συμβαδισαίαν ἐλόμενος τῷ ποιη-
τῇ, μᾶλλον ἢ πρὸς ἐνδοξοῦ ἀφελῶς, εἴη ἂν ῥητόραν ὁ ἀρι-
στος. Od. μ. 73. οἱ δὲ δύο σκοπεῖται, ὃ μὲν ἐναντὶ ἐνδο-
κίαν.

Il. d. 164. ἔσσειται ἡμαρ, ὅταν ποτ' ὀλέσῃ ἱλίου ἱρῆ.
Eusebius. ἰστέον δὲ, ὅτι ἐπὶ παρέρωτος ἀλλὰ λίαν περὶ
γῶς εἶπεν ὁ ποιητὴς τὸ ἔσσει καὶ αἰὶς, ὅτε ὀλεῖται ἡ τριῶν.
Κατὰ γὰρ τὸν γόγγραφον καὶ ἑτέρας ἐνδοξοῖς ἐστὶ τῆς ἀρ-
χαίας πόλεως — ταύτης ἐκ βάθρων ἀνατραπέσσης, οἱ λί-
θοι πάντες εἰς τὴν ἐκείνην ἀνάκτησιν μετεκινήθησαν.

9. Matth. XII. 13. Galen. in Hipp. de rat. med.
morb. acut. III. ἀκαταστάτης πυρετός ἐξηκέν, ἰφ' ὅν μνη-
δὲν εἰς καθεστῆς, ὅτι σημανῆς καὶ πρότερον ὑπάρχουσας
Polit. II. 12. εἰκοί μὲν ὁ Σόλων — ἐκείνη μὲν — οὐ
καταλύσαι, τὴν δὲ δημοκρατίαν καταστῆσαι, τὰ δικαστήρια
ποιήσας ἐκ πάντων. — Hinc κατὰστασις πόλεως, &
triumviri Reipublicae constituendae. Cui op-
ponitur ἀκαταστασία, perturbatio, tumultus, con-
fusio 1. Cor. XIV. 33. 2. Cor. VI. 3. XII. 20. Jac.
I. 8. III. 16. Demosthenes de legat. falsat. ὁ μὲν δῆ-
μος ἐστὶν ὁχλὸς ἀσαθηνότατος πρῶτον τῶν ἀπάντων, καὶ
ἀσυνετώτατος, ὥς περ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς
ἂν τύχοι, κινέμενον. citatus Aristidi T. II. p. 444.
Polybius Exc. p. 1465. τὰ δὲ κατὰ τὴν ἑπείροιν ἐστὶ ἐν
ἀκαταστασίαις ἦν καὶ παραχρῆς. Dionysius Hal. VI. 31.
ἐν τοιαύταις ἀκαταστασίαις τῆς πόλεως ἔσσης. Polyb. XIV.
9. ἐν δὲ τῇ καρχηδὸν, μιν ἄλλης καὶ πρότερον ὑπάρχουσας
ἀκαταστασίας, ἐστὶ μίαν τότε συνίσταται γενέσθαι τὴν τα-
ραχὴν, ὡς ἂν ἐκ δευτέρῃς τῆς αὐτῆς πλεονεξίας ἦν καὶ
καὶ ἀπειπόντων τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας. Appianus de B.
C. I. p. 687. ὅτι αὐτὸν αἰφρόντο Δικτάταρα ἐπὶ δίσκῳ νό-
μον, ὡν αὐτὸς ἐφ' αὐτῷ δοκιμάσει, καὶ κατὰστασις τῆς
πολιτείας. Sir. XXVI. 9.

πλοῦσιν] Hesychius. πλοῖσις, θείλῃ. Pollux.

πλοῖσις, συστολὴ, θόρυβος, παραχρῆ. ἐπλοῖστος, τιθοῦσθαι.

Hhhhh 3

μέ-

πρώτον· ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἐγερθήσε[ι] 10
 ν[ο]ν, καὶ βασιλεία ὅπ[ω]ι βασιλείαν· Σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ τόπες, καὶ λιμοὶ, καὶ λοιμοὶ 11
 ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσονται. Πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων 12
 ὅπ[ω]ι βαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, ὡς θυροκρούοντες εἰς συναγωγὰς καὶ
 φυλακὰς, ἀγορεύουσιν ὅπ[ω]ι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. Ἀποβήσε[ι] 13
 δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. Θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν σπολογηθῆ- 14
 ναι. Ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν τῶμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσου[ν] ἀντιπεῖν, οὐδὲ ἀντισηῖναι πάν- 15
 τες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. Παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγ- 16
 γενῶν, καὶ φίλων καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· Καὶ ἔσεσθε μισοῦμενοι ὑπὸ πάν- 17
 των

πρώτον] — 68. Versio Corp.

10. τότε ἔλεγεν αὐτοῖς] — D. Versio Syr. Codices Latini. τότε (ἔλεγεν αὐτοῖς) T. Beza & f. Casaubonus.

ἐγερθήσεται] + ἡ D 74. Evang. 7. 13. 14. 18. 19. Versio Syr. Codices Latini.

11. τε prius] — AL 72. κατὰ τόπες] — 60.

κατὰ τόπες & λοιμοὶ & λοιμοὶ] καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ κατὰ τόπες L. Versio Corp. Armea.

καὶ λιμοὶ] — 69. καὶ σημεῖα] — 54.

καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ] ἀπ' οὐρανοῦ καὶ σημεῖα D. Versio Vulg. Sax.

ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα] μεγάλα ἀπ' οὐρανοῦ 69. ab ἔσονται ad ἔσονται] — 15.

ἔσονται] ἔσονται 13. 59. 60. 69. + καὶ χειρῶν Versio Syra posterior in margine.

12. πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ἐπιβαλοῦσι] εἰπὲν ὁ κύριος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς· προσεχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐπιβαλοῦσι

γὰρ Evang. 12.

ἀπάντων] πάντων AGM 1. 3. 9. 11. 14. 33. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 57. 59. 60. 67. 69. 71. 72. 73.

74. 86. 90. 95. 106. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii.

εἰς] + τὰς D. ἀγορεύουσιν] ἀπαγορεύουσιν D 1. ἕνεκεν] ἕνεκα D 71. 13. δὲ] — D.

14. θέσθε] θέτε ADL.

εἰς τὰς καρδίας] ἐν ταῖς καρδαῖς ADL 1. 33. Cyrillus c. Nestor. 103. probante f. A. Bengelio.

ὑμῶν] — 56. προμελετᾶν] προμελετῶντες D. μελετᾶν Origenes Exhort. ad martyr.

15. δώσω ὑμῖν] ὑμῖν δώσω D. οὐ] + καὶ 64. ἀντιπεῖν οὐδὲ] — D. Versio Syr.

ἀντιπεῖν οὐδὲ ἀντισηῖναι] ἀντισηῖναι οὐδὲ ἀντιπεῖν 69.

οὐδὲ] ἢ AKLM Colb. 1. 10. 35. 42. 47. 58. 62. 68. 83. Origenes l. c. Cyrilus l. c. Didymus.

ἀντισηῖναι] ἔσονται 36. 16. δὲ καὶ] δὲ 49. 69.

ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων] συγγενῶν, καὶ φίλων, καὶ ἀδελφῶν E 3. Colb. tres. 12. 44. 73. 74. 80. 83. 86.

87. 89. 90. 106. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Origenes.

μῆκος, ἔξισκῶς, ἐκπλαγῆς, συνεσπλημένος, ἐκπεπλημέ-
 νος. Georop. XVI. 1. de equo ἔσθ' ἢ μὴ ἐπλομένος, μνη-
 δεῖ ὑπὸ τῶν αἰφνιδίως φαινομένων ἐκταρασσόμενος. Plut.
 Alcibiad. p. 195. E. πλοθέντος καὶ διαφυγότος [τοῦ
 ὀρνυτος.] Publicola p. 104. A. ἵπποι πλοθέντες ἀπ' ἐ-
 δμῆος ἐμφανῆς προφάσεως.

11. φόβητρά] Plat. Axioch. καὶ νηπίον ὡς
 ἀληθῶς φόβητρά. Gloss. terriculamenta. φόβητρά. Eu-
 ripides Phoeniss. 1266. Schol. μίσσητρον τὸ ἐμποῖν μῆ-
 σος, καὶ φόβητρον τὸ φόβος ποιητικόν. Anthol. II. 24. 4.
 Τισιφόντης τὰ φόβητρά.

13. ἀποβήσεται] Artemidor. III. 67. χρῆσαι φανῆ-
 σαι ἐλπίδες εἰς κακὸν ἀπέβησαν. Philip. I. 19. eveniet,
 continget. Plut. Solon. p. 81. B. ταῦτα μὲν ὡς ἀνά-
 χαρσις εἰκάζει, ἀπέβη μᾶλλον ἢ κατ' ἐλπίδα τῷ Σόλωνος.
 Ter. Andr. III. 5. 61. profecto evadet in aliquod
 magnum malum. Galenus in Lex. Hippocr. ex
 Aristoph. Δαιταλεῦσι. Εἴτα αὖθις ἐκείνους φάντος, ἀποβή-
 σεται σοι ταῦτα τὰ ῥήματα, πάλιν ὁ πρεσβύτερος καὶ τῷ
 το σκάπει, παρ' ἀλκιβιάδου τῷτο ἀποβήσεται. Plato.
 καὶ τελευτῶν δὴ οἶμαι φανῆναι ἂν εἰς ἐν τι τέλειον καὶ νεανί-
 κων ἀποβαίνειν αὐτὸ ἢ ὡγαθόν, ἢ καὶ τ' οὐκ αἰσίων. Theo-
 crit. in Hyla XIII. 15. εἰς ἀλαβινὸν ἀνδρ' ἀποβαίνει. I-
 socrates de Pace. ἂν μὲν γὰρ ἡλπίζομεν, οὐδὲν ἀποβέ-
 βηκεν. Plut. in problem. Graec. p. 299. F. ἀπέβη
 δὲ εἰς οὐδὲν χρῆσθ' αὐτοῖς. Philo de vit. Moysi p. 680.
 A. ἐκαραδοκίει τὸ ἀποβησόμενον. Arrian. Epictet. IV.
 10. ἔσται σοι τὸ ἀποβῆναι εὐτύχημα. Hesychius. ἀποβή-
 σεται, γίνεται. Thucyd. IV. 104. ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν
 ἔσθ' ὡς προσεδέχτο, ἀπέβαιναν. III. 93. παρὰ δόξαν
 αὐτοῖς ἀπέβη. IV. 39. καὶ τῷ κλέωνος καίτερ μανιάδης
 ἔσθ' ἢ ὑπόσχεσις ἀπέβη.

14. προμελετᾶν] Argum. in Ecclesiast. Aristophan-

nis. Ἡ Πραξαγόρα τῶν ἄλλων γυναικῶν — περὶ τὸ λέ-
 γειν δεινότερον, μακρὰν δημογορίαν ἢ δὲ προμελετημένην,
 καὶ ταῖς γυναιξὶ προδεδηλωμένην πρὸς τὸν δῆμον ποιεῖται.
 & 116. οὐκ ἔστιν ἐπιτάχης ἐντελέγῃς ἐνθάδε, ὅπως προμελε-
 τήσωμεν, ἀ' καὶ δεῖ λέγειν.

15. Corn. Nepos Alcibiad. I. tanta erat commen-
 datio oris atque orationis, ut nemo ei dicendo pos-
 set resistere.

19. Pollux III. 108. καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ νόσων διανοη-
 μένων ἀνεκτίσασθαι τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνεξάσσειν. Polybius III.
 60. πολλὴν ἔν ποιούμενος πρόνοιαν ἀντιβας τῆς ἐπιμελείας
 αὐτῶν, ἀνεκτᾶτο καὶ τὰς ψυχὰς ἅμα καὶ τὰ σώματα τῶν
 ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ τὰ τῶν ἵππων. Dionys. Hal. A. II.
 42. ταῖς δ' ἐξῆς ἡμέραις ταφῶς ποιησάμενος τῶν νεκρῶν,
 καὶ τὰς κεκμηκότας ὑπὸ τραυμάτων ἀνεκτασάμενος. Ari-
 staenet. II. 5. τὴν ἰμὸν ἴσως ἐκ τῆς περιωδυνίας ἀνεκτά-
 μας ψυχῶν. Eufrathius in II. x. p. 751. 30. ἴσθ' ὅτι δὲ,
 ὅτι κυρίως ἀναψυχῶν, ὡς καὶ ὑπελαλήθη, τὸ ἀνεκτᾶσθαι
 ψυχὴν ἢ δὲ κινδυνεύσαν οἰχισθαι· ἢ ἀνάπαλιν ἀποψύχειν τὸ
 ἀπὸ ψυχῆς γίνεσθαι λειποθυμῶντα ἢ καὶ θνήσκοντα. Sui-
 das. ἀνεκτᾶσθαι — τίθεται δὲ ἡ λέξις καὶ ἐπὶ τῷ
 ἀπολαλῶς αὖθις κτήσασθαι καὶ ἀπολαβεῖν. Polyb. III. 87.
 ἀνεκτᾶσθαι δὲ τὰ τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν.
 Galenus Therap. X. τήντι δυνάμιν τῷ σώματος ἀνεκτά-
 μως. Arrian. Epictet. ἀναλαβεῖν καὶ ἀνεκτᾶ-
 σθαι ἑαυτὸν. Colligite vos ipsos. Plin. Paneg. 47.
 sub te spiritum & sanguinem & patriam receperunt studia.

20. Euseb. in II. π. p. 1059. 2. στρατὸν δὲ τὸ
 ἑλληνικὸν φασὶ στρατόπεδοι. ἄσπερ αὖ πάλιν καὶ στρατόπεδοι
 ἔτιροι φασὶν τὸν στρατὸν, ἐκαλλατοῦνται ἀλλήλους τῶν ὁρ-
 μάτων. Thucyd. IV. 94. οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὅκτ' ἑκά-
 τ' ἐκατόπεδοι ἰτάξαντο. 96. τοιαῦτα τῷ ἱπποκράτους πα-
 ρα-

18 τῶν ἀφ' τοῦ ὀνόματός μου· Καὶ θρήξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπολήται. Ἐν τῇ
 19 ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλοφύμνην ὑπὸ
 20 στρατοπέδῳ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. Τότε οἱ ἐν
 21 τῇ Ἰουδαίᾳ, Φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς
 22 χώραις, μὴ εἰσέρχονται εἰς αὐτήν. Ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταῖς εἰσὶν τοῦ πληρώ-
 23 θηαι πάντα τὰ γεγραμμένα. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχέουσιν, καὶ ταῖς διψαῖς
 24 τῶν. Καὶ πεισθῶν τὸ στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ
 25 Ἱερουσαλὴμ ἔσται πατεμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. Καὶ ἔσται ση-
 μεία ἐν ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, καὶ ἀστροῖς· καὶ ὅτι τῆ γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν σπύριον, ἡ χάρις θα-
 λασ-

- καὶ συγγενῶν] — 63. Evang. 20. συγγενῶν] συγγένειαν A.
 17. ὑπὸ πάντων ἀφ' τοῦ ὀνόματός μου] διὰ τὸ ὄνομά μου ὑπὸ πάντων 3. ὑπὲρ πάντων 11.
 18.] — Martion ap. Epiph. ἐκ] ἀπὸ 69.
 ἀπολήται] ἀπολήται 69. Editio Erasmi 1. 2. Aldi. ἀπολήται Editio Erasmi 3. 4. 5. + εἰς τὸ αἶμα G.
 19. κτήσασθε] κτήσεσθε A 13. Evang. 3. 24. Versio Vulg. Syr. Origenes. Macarius. prob. Bengelio & Millio prol. 677.
 20. ὑπὸ] + τῇ 74. 90.
 ὑπὸ στρατοπέδῳ τῇ Ἱερουσαλὴμ] Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ στρατοπέδῳ D. τῇ Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ στρατοπέδῳ 106.
 γινώτε] γινώσεσθε D 106. γινώσκετε 1. ἤγγικεν] ἤγγισεν A 1. 38. αὐτῆς] αὐτοῖς 60.
 21. 22.] — Martion ap. Epiphanius. εἰς τὰ] ἐπὶ τὰ H. ἐν μέσῳ] ἐν μέσῳ C.
 αὐτῆς] + μὴ D Versio Sax. εἰς αὐτήν] ἐν αὐτῇ 49.
 22. πληροῦσαι] πληρῶσαι ADEGHKLM 2. 34. 36. 39. 44. a prima manu 45. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 63.
 64. 67. 68. 70. 72. 73. 74. 87. 89. 90. 95. Editio Erasmi 1. 2. Aldi, Colinaei. Theophylactus.
 23. δὲ] — D Theophylactus Ed. διψαῖς] διψαῖς D. ἐθλαζέσας L.
 ὅτι] + τότε 1. Colb. δὲ Versio Syra posterior in margine.
 ἀνάγκη] συνοχὴ nonnulli Codices, teste Erasmo. Versio Syra posterior in margine.
 ἐν ultimo loco] — ACDKLM 1. 3. 29. 33. 47. 49. 56. 58. 63. 69. 71. 86. Evang. 4. 7. 12. 13. 15.
 38. Versio Vulg. Armen. Corp. Eusebius H. E. probante Bengelio. ἐπὶ Evang. 48. Versio Syr.
 24. πεισθῶν] + ἐν D. 44. 61. 62. 67. Versio Vulg. Eusebius. μαχαίρας] ῥομφαίας D.
 πατεμένη] καταπαύμενη 106. ὑπὸ] + τῇ D.
 ἀφ' ἐθνῶν ad ἐθνῶν] — 44. a prima manu. 59. ἐθνῶν prius] ἐχθρῶν Evang. 18.
 ἀχρι] ἀχρις 8 CDL 27. 33. 37. 47. 54. 56. 58. 61. 69. 71. Evang. 14. Eusebius.
 καιροὶ ἐθνῶν] — D prob. Millio. prol. 1280. καιροὶ, ἔσονται καιροὶ ἐθνῶν L. Versio Corp. 25. ἔσας] ἔσονται D.
 ἐν σπύριον] καὶ σπύριον D. Sequentibus jungit 1. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 72. Evang. 13. 14. Euseb-
 ius. probante Bengelio. Editio Erasmi 1. ἡ χάρις] ἡ χάρις ABM 1. 33. 42. 69. Ev. 13. Versio Vulg. Syr. prob. Bengelio.

ῥακτελούμενος, καὶ μέχρι μὲν μέσῃ τῇ στρατοπέδῳ ἐπελθόν-
 τος. VI. 69. ἀσθεὶς στρατοπέδῳ. Στρατοπέδῳ ex Etymo
 castra significat; sed etiam pro exercitu accipitur.
 Polyb. I. 16. III. 24. δ. στρατοπέδα Ῥωμαῖκα. p. 357.
 στρατοπέδοις ὅκτω. p. 269. τὸ δ. στρατοπέδον. p. 649. δ.
 στρατοπέδα — τὸ πρῶτον στρατοπέδον. legiones.

21. Plut. Apophth. Lac. p. 235. C. τῇ τότε ἐκ-
 χωρήντες. Sophocles Ajac. Flag. 681. χερμαῖνες ἐκχω-
 ρῶσιν εὐκάρην θέρει. Cedunt.

23. Diodor. Sic. Ex. p. 557. σπύριον ἀπολυθῆναι
 ποτὲ τῆς ἀνάγκης. Euripid. . . τῆς ἐκ θεῶν ἀνάγκης
 θνητὸν δὲ φέρειν. Senec. Ep. 12. malum est, in ne-
 cessitate vivere. Suet. Caes. 48. famem & ceteras
 necessitates toleraverat.

24. πεισθῶν] Aen. X. 830. Aeneae magni dextra
 cadis. Od. χ. 254. τῶν δ' ἄλλων οὐ κῦδος, ἐπὶ αὐτῆς
 γε πείσῃσι. Eustathius. καὶ ὅρα τὸ πῆμα κοινῶς καὶ ἀπλο-
 κῶς λεχθῆναι αὐτὴν τῇ ἀποσύνῃ. Eupar. de Leg. p. 212.
 ἀδύνατον δὲ αὐτοῖς εἶναι, καὶ τὰς πεισθῶντας ἀναστῆσαι, καὶ
 ὁμήρῳ δένααι τὰς τετελευτηκότας. Etymol. πεισθῶν —
 πεισθῶντας — αὐτὴν τῇ ἀναστῆναι.

στόματι] Aciem gladii Hebraei vocant צֶהַר פִּי &
 LXX. στόμα μαχαίρας. Heb. IV. 12. Apoc. I. 16.
 Eustathius in Il. x. p. 699. 3. στόμα δὲ εἶπεν ἐπὶ πολέ-
 μῳ, διὰ τὸ ἐκίνα βορρὴν, ἐντέθειν καὶ ἐξέφωκε στόματα λέγον-
 ται, καὶ ἐκτελεσθῆναι δὲ φαιμεν σίδηρον. & v. p. 931. 6.
 καὶ ἐξέφωκε στόμα λέγονται. & ο. p. 1027. 3. στόμα γὰρ εἶπεν
 καὶ στόμα, εἰς ταυτὸν ποτε ἄγεται παρὰ τοῖς μετ' Ὀμη-
 ρον ῥήτοσι. Sophocles Ajac. 660. βαρὴ σίδηρος ὡς, ἐθελόν-
 τῃν στόμα. Schol. ἀντὶ τῆς τῆς σφάδρας ὁμήρῳ ἀπὸ μεταφορᾶς
 τῆς στόματος τῆς μαχαίρας. Schol. Pindar. Nem. VI. 50.

Σοφοκλῆς ἐν ἀχιλλεύῳ ἐραταῖς· ἡ δὲ δὸς διχόμοι πλάκτρον.
 Dionys. Hal. VI. 14. & IX. 21. ὅλα [τὰ ἐξέφω] τὰ
 μὲν ἀποσομαμένα τὰς ἀκμῆς, τὰ δὲ κατεργάστα. Lucian.
 Tim. 10. κατεργάσθαι γὰρ καὶ ἀποσομαίνειν εἰς δύο ἀκ-
 τῆς. retusi de fulmine. Tragopod. 114. ἀπὸ στόματος
 σιδάρε. Plut. στόμα σιδάρε ἀποκόπτειν. Graec-
 i dicunt ξίφος δίμοιον, ἀμφίμοιον, ὁμοῖον. Item
 σομῆν, ferrum temperare chalybe, ut acutum red-
 datur, στόμα, temperaturam ferri & chalybis,
 ἀποσομῆν hebetare aciem.

Phrynichus p. 192. αἰχμαλωτισθῆναι, τῷ ὅπως
 [f. ἔτας] ἀδόκιμοι, ὡς καὶ μὴ Μένανδρον αὐτῷ χρῆσα-
 σθαι διαλύον ἐν λέγει, αἰχμαλωτῶν γενέσθαι. Thomas.
 αἰχμαλωτῶν ποιῶ, καὶ αἰχμαλωτῶν γίνεσθαι ἀπὸ λέγει-
 σιν, αἰχμαλωτίζω δὲ καὶ αἰχμαλωτίζομαι, καὶ πάντες
 οἱ ἀπὸ τούτων χρόνοι, ἀδόκιμοι παρ' αὐτοῖς. Ab αἰχμῇ
 Cuspis & ἀλίσσω capio i. e. bello capio. Jof. B.
 VI. 9. 2. τῷ δὲ λοιπῷ πλήθει τῶν ὑπὲρ ἱ. ἐπὶ θύρας
 ἔπειθεν εἰς τὰ κατ' αἰγυπτοὶ ἔργα, πλεῖστες δ' εἰς τὰς ἐπ-
 αρχίας διδωρήσαστο τίτος φθαρσομένους ἐν τοῖς θεάτροις σι-
 δῆρον καὶ θήριον, οἱ δὲ ἐντὸς ἱ. ἐτῶν ἐπράθησαν. 3. τῶν
 ἐν αἰχμαλωτῶν πάντων, ὅσα κατὰ ἔθνη ἐλήφθη τὸν πόλε-
 μόν, ἀριθμὸς θ. μυριάδες καὶ ἑπτακισχίλιαι συνήχθη.

Cic. ad Attic. VIII. 11. Conculcari miseram Ita-
 liam videbis proxima aestate, & quati utriusque
 vi, mancipiis ex omnigenere. Apoc. XI. 2. 1. Macc.
 III. 45. Tob. XIV. 4. 5. Ezech. XXX. 3.

Ulrian. in Demosth. in Androtim. ὁμοῖος δὲ ἑκά-
 στος τῶν ἄλλων ἀπὸ κλήρε ἦρχε τὴν ἐαυτοῦ ἡμέραν, ἄχρις
 ἢ πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ ἡμέραι. Rom. XI. 25.

25. συνοχὴ] Artemidor. II. 3. τοῖς πόνεσι, καὶ δέ-
 λουσι,

λάσσης καὶ σάλῃ· Ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ὑπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῆ ἐπερχομένης 26
τῇ οἰκυμένη· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν θρανῶν σαλευθήσονται. Καὶ τότε ὅσον τὸ υἱὸν τῶ ἀνθρώ- 27
που ἐρχόμενον ἐν νεφελῇ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, 28
ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ σπολύτρωσις ὑμῶν. Καὶ 29
εἶπε πρὸς τοὺς ἀποστόλους· Ἰδετε τὴν σικκὴν καὶ πάντα τὰ δένδρα· Ὅταν προβάλῃσιν ἡδη, 30
βλέ-

26. ἀποψυχόντων] ἀποψυχόντων Ev. 5. καὶ προσδοκίας] — Versio Syr. ἐπερχομένης] + ἐν Edit. Compl. Plant.
τῶν θρανῶν] ἡ ἐν τῷ θρανῷ D. a prima manu. αἱ δὲ τῶ θρανῷ ex emendatione. Codices Latini. αἱ τῶ θρανῷ L.
27. νεφέλῃ] νεφέλαις C 3. 106. Versio Syr. prior, & posterior in margine.
μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς] καὶ δυνάμει πολλῇ καὶ δόξῃ D. καὶ δόξης πολλῆς] πολλῆς & δόξης 74. 90. Versio Vulg.
28. ἀρχομένων] ἐρχομένων D. Sed in Vers. Latina: incipientium. ἀνακύψατε] ἀνακαλύψατε 1.
ὑμῶν prius] — D. Tertullian. c. Marc. IV. 39. ἐγγίζει] ἤγγικεν 1. Codices Latini.
29. ἰδετε] ἰδε 11. 42. 73. Tertullianus.
30. προβάλῃσιν] προβάλλουσιν 35. 47. 50. 52. 53. 56. 58. 69. προβάλλουσιν 11. προσβάλλουσιν 39. Ev. 12.
ἡδη βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε] τὴν καρτὴν αὐτῶν, γινώσκετε ἡδη D. Versio Syr. posterior in margine.
βλέποντες] — Versio Vulg. Syr.
εἶτι] διότι A.
ἐγγύς τὸ εἶρῃ] τὸ εἶρῃ ἐγγύς 69.
γινόμενα] — D.

λοις, καὶ δεδμενίοις, καὶ κατακρήϊοις, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν συν-
οχῇ ὄντι. *Hesychius*. ταραχῇ, ἀδημονία, συνοχή. II. ψ.
330. ἐν συνοχῇσιν ὁδῷ. *Eustathius* ἡ συνότης, καὶ ἀπὸ ἐν-
ρυχαίας εἰς συνὸν σύμπτωσις τε καὶ σύγκλησις· ὅθεν καὶ
τὸ ἐπὶ στήθεσι συνοχωκότε ἐν τῇ β. βαψαδία εἰρηται. *Versio*
Vulg. pressura. *Cod. D.* conflictio.

ἀπορία] *Herodian*. IV. 14. 1. ἐν ἀφασίᾳ τε ἢ —
καὶ ἀπορίᾳ τῶ πρακτικῷ. II. 12. 5. πολλὴ καταλαμβα-
νόμενος ἀφασίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ, ὅπως χητῆται τοῖς πρᾶ-
γμασι ὅς ἐστις. *Thucyd.* VI. 68. τὴν παρῆσαι ἀνάγκην
καὶ ἀπορίαν. VII. 44. ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγί-
γνοντο. *Themistius* O. IV. p. 56. συνέχουσιν ἀπορία
conjunctum cum ἀδημονίᾳ. *Isocrates* Helen. encom.
μεγάλῃ φόβῳ καὶ μεγάλῃ ἀπορίᾳ πάντας — ἀπῆλλα-
ξε. *Aristoph.* Ran. 1513. πόροι δὲ τὰς ναῦς, ἀπορία
δὲ τοῖς πόροι. *Schol.* τὸν κατὰ γῆν πόρον ἀπορία ἡγεῖσθαι
τὸν δὲ διὰ θαλάσσης, τῷ τὸν ἡγεῖσθαι πόρον. *Lucian.* Di-
pseud. 2. ἡ ψαμρὸς, δυσβατος καὶ ἀπορος γένεται. Pro-
prie impervius. Hinc omne quod ita difficile est,
ut plane non vel vix explicari possit, ἀπορον dicitur.
Hesychius ἀπορία, ἀγνωσία. *Dio Cass.* LXVIII. ἐν ἀπό-
ρει καὶ ἀμνηστία ἦσαν οἱ ἄνθρωποι. *Himerius* τὸς ἐν ἀ-
πορίᾳ καθεστκότας καὶ φόβοις.

ἡχώσης θαλάσσης καὶ σάλῃ] *Pf.* LXV. 8. *Plut.*
Sympot. VIII. p. 722. B. νυκτὸς δὲ παύσασθαι τὸν σά-
λον αὐτῶν καὶ τὸν ἥχον. II. α. 157. θαλάσσεια τε ἡχώσης
Schol. ἡχητικὴ ἀπὸ τῆς τῶν κυμάτων κινήσεως. *Caesar*
de B. G. III. 28. Tirones enim, multitudo na-
vium perterriti, & falo nauseaque confecti. *Plut.*
de Garrulit. p. 503. A. πρὸ χειμῶτος, ὡς ἀνὰ πον-
τίαν ἄκραν βορῆς πνέοντες ὑφοράμενοι σάλον καὶ ναυτίαν, ἐξα-
νέστησαν. de fortun. Rom. p. 321. F. πρὸς σάλον καὶ
κλύδωνα τοσούτων. p. 317. A. ὑποφερόμενοι τοῖς πράγμασι
ἀγκυρηβόλιον σάλου καὶ πλάτης, ὡς φησι Δημόκριτος. *Sor-
phocl.* Philoctet. 270. τίτ' ἄσμενοι ὡς μὲν εἶδον ἐκ πολ-
λῷ σάλῳ ἔδοντ' ἐπ' ἀκτῆς. *Schol.* κινήματος, πόντος. *Eu-
ripid.* Hecub. 28. κίμαι δ' ἐν ἀκταῖς, ἄλλοτ' ἐν πόντῳ
σάλῳ πολλοῖς διαυλοῖς κυμάτων φορβόμενοι. *Schol.* πολλοῖς
διαυλοῖς κυμάτων ὡς περ ἐρμηνεία ἐστὶ, πρὸς τὸ πόντος σάλας
οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἢ τῆς θαλάσσης ταραχῇ, ἀλλ' ἡ συνι-
χθεὶς κυμάτων σφοδρὰ. *Hesychius*. σάλος, ταραχῇ, κλύ-
δων, καὶ ἡ θαλάσσης κλύδωνος κίνησις. *Lucian.* Hermo-
tim. 28. ἀλλὰ ἀνάγκη ἐν τῷ πηλάγῳ διαφέρεισθαι ναυ-
τιῶντα, ὡς τὸ πολὺ, καὶ διδόντα καὶ καρβαρῆντα ὑπὸ τῷ
σάλῳ. *Plut.* Pompej. p. 647. D. οὐδὺς γὰρ ἐκύμαινεν
ἡ πόλις, καὶ πάντα τὰ πράγματα σάλον εἶχε, καὶ λό-
γους διασπαιόμενος. *Lex.* MS. *Pfalm.* σάλον, μετακίνησιν,

ταραχῇ, Prophet. κλύδωνα.

Commate 24. praedicitur bellum Judaicum;
comm. 25. vero bellum civile, quo per rebellio-
nem trium principum totus orbis Romanus artit.

26. ἀποψυχόντων] *Versio Vulg.* arescentibus. *Cod.*
D. deficientium, *Castalio*: ut exanimantur. A ψυ-
χος frigus; homines enim ex magno metu dirigere
ac frigere solent. *Aeneid.* I. 92. extemplo Aeneae
solvuntur frigore membra. III. 29. Mihi frigidus
horror membra quatit, gelidusque coit formidine
languis. *Ter.* Phorm. V. 8. 5. Abi, tange: Si
non totus frigit, me eneca. *Andria* I. 5. 17. O-
ratio haec me miseram exanimavit metu. *Dio Chrys.*
VII. p. 110. C. τέλος δὲ ὕδαρ κατέχεον θάμβος, ἕως ἀνέ-
λαβον ἀπεψυγμένους. *Sophocl.* Ajac. frag. 1656. ἀποψύ-
χειν βίον. *Od.* ω. 347. τὸν δὲ προτὶ οἱ εἶλον ἀποψυχόντῃ
πολυτλῆς δῖος Ὀδυσσεύς. in II. χ. p. 1348. 50. ἀπο-
ψυθεὶς ἀντὶ τῷ ἀναψύξας. τὸ μῆνιτος ἀποψύχειν ἐνρη-
τικῶς λιποψυχίαν ἢ θάνατον δηλοῖ παρά τοῖς μὲν Ὀ-
μηροῖς. *Thucyd.* I. 134. προσκαθεζόμενοι δὲ ἐξετολίω-
κσαν λιμῶν, καὶ μέλλοντος αὐτῷ ἀποψύχειν, ὡς περ εἶχον
ἐν τῷ οἰκῷ αὐτῶν ἀσθόμενοι ἐξάγουσιν ἐκ τῷ ἐφ' ἑτὶ ἐμπνέον-
τι, καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρήμα. *Hesychius*. ἀπο-
ψύχειν. ἀποπνευματίζεσθαι. ἐναπέψυχε, τέθνηκε. *Dio Cass.*
XLIII. p. 143. τὰς βαφὰς αὐτῷ διαρρήξας ἀπέψυχε.
Artian. Epict. III. 26. ὑμεῖς οἱ τὸν κύριον τὸν μέγαν
ἔχοντες — καὶ τὴν ὑμῶν ἰδὴ μόνον συνεσφραμμένῳ βλήμ-
ματι, ἀποψυχόμενοι. *Appian.* B. C. IV. p. 973. κτι-
νόμενοι τε εἶδε τὸν διστότην καὶ ἀποψυχόντος ἡδὴ. *Antioch.* I.
16. 6. χιμῆριον καίθησαν ἐφ' ἐσθῇ ἄνθρακα γοργῶ τὴν γρῦν
βροντῆς ἐξεπάταξε φόβος. Πνεύμονα δὲ ψυχθεῖσα κατήμυσεν.

φόβος καὶ προσδοκίας] *Aristides* Plat. T. II. 157.
ᾧ, ἕως ἐσθῇ κίμων, τέθνηται περιῇ τοῖς βαρβάρους φόβῳ
τῶν ἑλλήνων. *Galenus* in Hippocr. de medici vulne-
rarii munere, εἰσι γὰρ τινες ἔστω δειλοὶ πρὸς τὰς χειρῶν
γύας, ὡς λιποψυχεῖ, πρὶν τμηθῆναι διὰ τῆς τῆς εὐδύης
προσδοκίας. *Demosthenes*. . . προσδοκῶ κακὸν ἂν τι γε-
νησθαι. *Thucyd.* II. 93. ὅτι προσδοκία ὕμνῳ, μὴ ᾧ
πᾶσι οἱ πολέμιοι ἐξαιπναίως ὕπνῳ ἐπιπλύνουσιν. *Aristot.*
Eth. III. 9. τὸν φόβον ὀρίζονται προσδοκίαν κακῇ, opi-
nionem imminentis mali, *Cicero.* *Herodian.* II. 1.
14. διὸν προσδοκώμενα ἑαυτῷ ἐκαστοῖ συμβέσθαι φάσ-
καν. *Libanius* O. XII. p. 402. D. τὸ γὰρ χρόνον το-
σοῦτον τοσούτῃ συνεχέει φόβος, πόσῃ ἔχει τὴν δεικνῇ· ἰλ-
πίς γὰρ θανάτου, καὶ τῷ μὴ γεννησόμενος, τῆς ἂν προσδο-
κίας πληγῆς ἀλγενοτέρου. *Plut.* Antonio p. 951. A.
ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ λέγεται μεσέσης σχεδὸν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ

31 βλέποντες ἄφ' ἐαυτῶν γινώσκετε, ὅτι ἤδη ἐγγύς τὸ θέρ^{ον} ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν
 32 ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε, ὅτι ἐγγύς ἐστίν ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ. Ἀμὴν λέγω
 33 ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένῃ. Ὁ ἔρως καὶ ἡ γῆ παρ-
 34 ελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου ἐὰν μὴ παρέλθωσι. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν·
 ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραυγῇ, καὶ μέθῃ, καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνιδί^{ως} ἐφ' ὑμᾶς ἐπι-
 57

~ βαρυνθῶσιν

32. ἀμὴν] + ἀμὴν 13. 46. 69. Versio Armen.
 ἂν] ταῦτα D. probante T Beza in Verf. & Annot.
 πάντα] + ταῦτα 50. 69 90. Versio Syr.
 παρλεύσονται] παρλεύσονται CK. 1. 35. 42. 47. 48. 50. 53. 56. 58. 62. 66. 82. 83. Theophylactius. σκαλευθῶσιν] 40. 63.
 παρλεύσονται] παρλεύσονται DL. 33.
 βαρυνθῶσιν] βαρυνθῶσιν ACGKL 1. 3. 10. Colb. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46. 49. 50. 51.
 56. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 94. 106. Evang. 17. 20. 24. Editio Complut. Ben-
 gellii. Apophth. Antonii 22. Euthymius. Schol. Cod. 34. probante J. Millio prol. 1103. βαρυνθῶσιν 66. 72.
 ὑμῶν αἱ καρδίαι] αἱ καρδίαι ὑμῶν A. 69.
 αἰφνιδί^{ως}] αἰφνιδίως 1. 4. 6. 7. 14. 47. 42. 60. 69. 73. 86. 90. 91. Colb. Irenaeus IV. 36. Basiliius Eth. 56.
 88. 69. Antonius 68. Damascenus I. α. 15. γ. 13.
 αἰφνιδίως ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ] ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἐπιφθῶ D. ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ] ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς A. Versio Syr. Vulg. Iren.

κατηφεία τῆς πώλεως διὰ φόβου καὶ προσδοκίαν τῇ μέλλον-
 τος ἔσσης. Antholog. I. 39. 8. Τὸς καταλείψαντας γλυ-
 κερὸν φῶς ἐκείτι θρηῶν, τὸς δ' ἐπὶ προσδοκίῃ ζῶντας αἰ-
 θανάτου. Aristides de Concord. I. p. 527. εἶπαι δὲ τὴν
 προσδοκίαν τῶν κακῶν ἐν κέρδους μέρει, τῷ μὴ αὐτὰ γε πω
 παρῆναι. Thucyd. VI. 63. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶ-
 τον φόβου καὶ τὴν προσδοκίαν οἱ ἀθληταὶ ἐκ οὐδὲς ἐπέκειντο,
 κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προείδον ἀνέθαρσεν μᾶλλον. A-
 ristot. M. Moral. I. 21. ἵνοι γὰρ θάρρῃσι διὰ τὸ μα-
 κρὸν ἀπείχων [τὸν κίνδυνον] ἂν δὲ πλησίον γένωνται, ἀπο-
 θνήσκουσιν τῷ δέει.

ἐπερχομένη] Pausanias. ἐπερχομένη νυκτι. Od.
 ξ. 457. 475. νύξ δ' ἄρ' ἐπ' ἤλθε infra comm. 35. Ho-
 rat. 1. Epist. IV. 14. Grata superveniet, quae non
 sperabitur, hora.

28. ἀνακύψατε] Erigi animis, erigi ad spem. Xe-
 noph. Oecon. ἔτω δὲ γὰρ ἀνέκυψα ἀκῶσας, ὅτι ἐστὶν ἄρα
 δεμνιτὸν καὶ πένητι ἀγαθὸν γινέσθαι. Appian. B. C. V.
 p. 1081. τῇ μὲν δ' αὖθις ἀνακύψαι τὴν δημοκρατίαν. He-
 rodot. V. 91. δημοὶ ἀχαρίσται παρδῶκαμεν τὴν πόλιν, ὅς
 ἐπείτε δὲ ἡμῶς ἐλευθερίας ἀνέκυψε, ἡμῶς μὲν καὶ τὸν
 βασιλέα ἡμῶν περιβρίσας ἐξίβαλε. Polyb. I. p. 78. τὰ
 μὲν τῶν καρχνονίων αὖθις ἀνέκυψε, καὶ πάλιν ἐπὶ ῥητείας
 εἶχε τὰς ἐλπίδας. Dio Chrys. XIII. p. 229. A. καὶ ἡ
 ξύμπασσα πόλις, ὥσπερ καὶ ἐπισφειδῶ ἀνακύψαι τι καὶ
 πολὺ ἔσται ἐλαφρότερα καὶ ἀσφαλιτέρα. XX. p. 265. D.
 τὰς δὲ ἡμετέρας τι καὶ ἀπαίδευστος κύνας — εἰ δὲ ποτὶ ἄλ-
 λαχόβην προσπίπτει θρῆς εἴτι ἱλακή κινῶν εἴτε ἀνθρώπων
 φθνηζαμένων ὀδυρόμεν ἡ νομίων, εὐθὺς ἀνακυπτεύσας ἐκ τῆ
 ἰχθὺς, κακῆς φερομένης. Plato Phaed. εἰ τις ἐπ' ἄκρα
 ἔλθῃ ἡ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτειτο κατιδιὼν ἀνακύψαντα,
 ὥσπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύος ἀνακυπτοντες ὁρῶσι
 τὰ ἐνθάδε. de Rep. VII. εἰ τις ἐν ὁροφῇ ποικίλματα θῶ-
 μενος ἀνακύπτων καταμαινέται τι. supra XIII 11.

31. προβάλλων] Dioscorid. I. Cap. post. ἄνθος
 προβάλλον emittere florem.

34. βαρυνθῶσιν] Matth. XXVI. 43. Plato Sym-
 pos. p. 1194. C. μεθύσθεις τῷ νέκταρος βεβαρημένοις εὐ-
 δον. Aristides S. S. 4. p. 329. οἱ δ' ἦσαν οἶνον βεβαρη-
 τες ex Od. γ. 129 II α. 225. οἶνοβαρῆς, κύως ἔρματ'
 ἔχων. Od. κ. & I. 374. οἶνοβαρεῖαν. Plut. Sympos. V.
 p. 678. B. πρῶτον αὐτὸν οἶνοβαρῆ προσείρηκεν, ὡς μάλι-
 στα τῶν νοσημάτων τὴν οἶνοφλυγίαν προβαλλόμενος. Solin.
 25. denique nunquam invadunt nisi potu gravatos.
 Od. τ. 122. φῆ δὲ διακρυπλῆεν βεβαρητότα με φρένας οἶνον.
 Sallustius Jugurth. 76. 6. ibi vino & epulis onerati.
 Ovid. Epist. XIV. 33. Jamque cibo vinoque

graves somnoque jacebant: Curtius VI. 11. Vino
 gravatus. Livius IV. 37. Festo die graves somno
 epulisque incolas veteres novi coloni nocturna cae-
 de adorti. I. 7. Quum eum cibo vinoque gravatum
 sopor oppressisset. Curtius V. 7. 11. Ut primum gra-
 vatam ebrietate mentem quies reddidit. Lycophron.
 384. ὅταν καρβαρῆντας ἐκ μέθης ἄγων. Ovidius M.
 III. 607. Ille mero somnoque gravis titubare vi-
 detur. Curtius VI. 11. 28. Ut experiretur, utrum
 vino gravatus effudisset illa, an altiore accepta con-
 filio. VIII. 3. 8. Vinoque & epulis gravis. Justini-
 us I. 8. 6. infuetos barbaros vino se onerare pa-
 titur. Anthol. IV. 27. 18. ὄμμα δὲ μὲν βορμῇ βα-
 ρημένον.

κραυγῇ] Ammonius. κραυγῇ καὶ μέθῃ διαφέρει.
 Κραυγῇ μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ χρεσινὴ μίθῃ μίθῃ δὲ ἡ τῆς αὐ-
 τῆς ἡμέρας γινόμενη οἶνος. Hesychius. ἡ ἀπὸ τῆς χρεσινὴς
 μέθης κεφαλαλγία. Μίθῃ, κραυγῇ, σκότῳ οἶνον. Theo-
 mas. κραυγῇ, ἡ ἐκ τῆς χρεσινὴς γινόμενη οἶνοποιίας κάρ-
 σις· μίθῃ δὲ ἡ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Schol. Aristoph.
 Acharnens. 276. ἡ ἐξ ἐσθινὸς μίθῃ κραυγῇ καλεῖται,
 ἡ ἀπὸ χρεσινὴς οἶνοποιίας. Etymol. κραυγῇ — σημαίνει
 τὴν μίθῃν. τὸτο παρὰ τὸ κάρα καὶ τὸ πᾶλλον. Livius
 XXXIII. 48. ceteri sopiti quum postero die tan-
 dem ex fomno pleni crapulae surrexissent. Crapu-
 la, proprie est noxa & affectio capitis e vino pri-
 dianio; μίθῃ ex hodierno. Athen. II. p. 40. C. διὰ
 καὶ θείας καὶ θαλάσσης καὶ μέθης νόσος. X. p. 438. E.
 αἱς κύμασι καὶ μέθας τραπύνει. 440. A. VI. p. 260. D.
 τὰς ἀποβάλλοντας τὰς εἰσὶν εἰς μέθας καὶ κύβας καὶ τὴν
 τοιαύτην ἀκολασίαν. X. p. 429. E. Alexis. εἰ τῷ με-
 θύσκεσθαι πρότερον τὸ κραυγαῶν παρεγίνετο ἡμῶν, ὅδ' ἂν εἰς
 οἶνον ποτε προσέτετο πλεῖον τῷ μετρίῳ. Galenus in Hippocr.
 Aphorism. 5. κραυγῇ δ' ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες νόσος
 ζῶσι τὰς ἐξ οἶνου βλάβας τῆς κεφαλῆς. εὐδην ὅπως γιν-
 ῖνοι καὶ τὴν ἐτυμολογίαν ἐποιήσαντο τῆς προσηγορίας, ἀπὸ
 τῆς κάρηνος πᾶλλεσθαι γεγενῆσιν φάσκοντες. Τὴν δ' ὅραν, ἐν
 ἡ αὐτῇ κραυγῇ λύνεται, κέκληκεν ὁ Ἰπποκράτης ἀπὸ τῆς
 καρῆς. Ἐστὶ δ' ὅτος ὅς ἀποτιμημένος ἔτε περιγεγραμ-
 μένος ἄσπιν ἐπὶ μέτρῳ τίνος μὲν γὰρ κατὰ τὴν ὑπεραίαν
 ἡμέραν ἐπαύσαντο τῆς κραυγῆς, τίνος δὲ καὶ ἐν τῇ τρίτῃ πάντως
 ἡμέρᾳ. Plut. de lib. Educat. p. 13. E. δὲ λῶν πολλὰ
 κινεῖ κραυγαλόντων μίθῃν ἢ ἐξηλογάζων.

μίθῃ] Demosthenes in Mid. ὁ τὸν θισμοθέτην πα-
 τάσας τρεῖς ἔχον προφάσεις, μίθῃν, ἔρματα, ἄγνοιαν. Plat.
 in Minoe. ἐν κρήτῃ δ' ὡς ὅτος ἐστὶ τῶν ἄλλων νόμων, ὅς
 Iiiii

ἀμύνει

τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὧς παγίς γ' ἐπελεύσει) ἐπὶ πάντας τὰς καθημένους ἐπὶ 35
 πρόσωπον πάσης τ' γῆς. Ἀγρυπνεῖτε ἐν, ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιώθητε 36
 ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
 θρώπου. Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἡκολύετο 37
 εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἄρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀ- 38
 κέειν αὐτῷ.

Ἡ γὰρ γινέσκετο δὲ ἡ εὐροτή τ' ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάχα. Καὶ ἐζήτην οἱ δεξιερεῖς καὶ οἱ 1
 γραμματεῖς, τὸ, πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν; ἐφοβήντο γὰρ τὸ λαόν. Εἰσῆλθε δὲ ὁ σαταναῖς 2
 εἰς Ἰβδαν τὸ ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τῶν δεξιμῶν τ' δώδεκα. Καὶ ἀπελθὼν 3
 συνελάλησε τοῖς δεξιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τὸ, πῶς αὐτόν ὥρῳ αὐτοῖς. Καὶ 4
 ἔχρα-

35. ἡ ἐπελεύσει] ἐπιστελεύσεται γὰρ D & in Verf. Latina: introibit autem.
 ἐπιδύσεται] ἐλεύσεται 67. 69.
 πάντας] — D.
 πάσης] — 1. Irenaeus.
 36. ἐν] δὲ D Codices Latini.
 καταξιώθητε] κατισχύσητε L 1. Codex Stephani 33. 36. 57. Versio Corp. ἐκφυγεῖν] φυγεῖν 38.
 ταῦτα] — EHK. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Colb. duo. 35. 37. 44. 45. 46. 47. 49. 50. 51. 53.
 54. 55. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 68. 71. 73. 74. 80. 83. 86. 90. 95. 106. Editio Complut. Plantini
 Theophylactus. probante J. Millio prol. 1103.
 πάντα] — Versio Syr.
 σταθῆναι] ἡσέσθαι D. Codices Latini.
 37. ἦν δὲ] + ὁ Ἰησοῦς 11. 27.
 διδάσκων] — G.
 ἡκολύετο] δηλίζετο A.
 εἰς τὸ ὄρος] πρὸς τὸ ἱερὸν Evang. 18. 19.
 ἐλαιῶν] ἐλαιῶν Marcion.
 ἐν τῷ ἱερῷ ἀκέειν αὐτῷ] ἀκέειν αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ D.
 ἱερῷ] ὄρει Evang. 18. 19.
 ἡ γὰρ] ἡ γινέσκετο DL.
 1. prius] — Editio Genev.
 2. καὶ ἐζήτην οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, τὸ,] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ἐζήτην D.
 γραμματεῖς] + καὶ οἱ στρατηγοὶ τῷ ἱερῷ Versio Syra posterior, per errorem ex comm. 4. sed minio deletiv.
 ἀνέλωσιν] ἀπολέωσιν D.
 ἐφοβήντο γὰρ τὸ λαόν] — G.
 3. ὅ] — ACDKM. 1. 3. 9. 11. 13. 15. 44. 64. Colb. 69. 86. 87. 106. Editio Complut. Erasmi, Plantini.
 Colinaei, Bengelii. Origenes in Jo. II. 49.
 ἐπικαλούμενον] καλούμενον DL 57. 66. 69.
 Ἰσκαριώτην] Ἰσκαριώθ Origenes in Jo.
 τὸ ἀριθμῶν] — Versio Vulg. Ἰσκαριώθ D sed in Verf. Latina: Iscarioth. + τ' 46. 52.
 ἀρχιερεῦσι] + καὶ τοῖς γραμματεῦσι C. + καὶ γραμματεῦσι 48. 60. 106. Evang. 6. 12. 15. 18. 19. 24.
 δεξι] — K.
 δεξι] — K.
 1. 2. Aldi, Colinaei.
 2. καὶ ἐζήτην οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, τὸ,] οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ἐζήτην D.
 γραμματεῖς] + καὶ οἱ στρατηγοὶ τῷ ἱερῷ Versio Syra posterior, per errorem ex comm. 4. sed minio deletiv.
 ἀνέλωσιν] ἀπολέωσιν D.
 ἐφοβήντο γὰρ τὸ λαόν] — G.
 3. ὅ] — ACDKM. 1. 3. 9. 11. 13. 15. 44. 64. Colb. 69. 86. 87. 106. Editio Complut. Erasmi, Plantini.
 Colinaei, Bengelii. Origenes in Jo. II. 49.
 ἐπικαλούμενον] καλούμενον DL 57. 66. 69.
 Ἰσκαριώτην] Ἰσκαριώθ Origenes in Jo.
 τὸ ἀριθμῶν] — Versio Vulg. Ἰσκαριώθ D sed in Verf. Latina: Iscarioth. + τ' 46. 52.
 ἀρχιερεῦσι] + καὶ τοῖς γραμματεῦσι C. + καὶ γραμματεῦσι 48. 60. 106. Evang. 6. 12. 15. 18. 19. 24.

Μίνως ἔθηκε, μὴ συμπύην ἀλλήλοις εἰς μέσην. Aristoteles Polit. II. ἔτι δ' ὁ περὶ τὴν μέσην νόμος τὸ τὰς ἡφαι-
 τας συμπόσιαρχεῖν. Athenaeus X. p. 434. B. ἔπειτα δὲ
 Ἀλέξανδρος πλείστον, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς μέσης συνεχῶς κοιμᾶ-
 σθαι δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας.

βιωτικαῖς] Philo de V. Mosi T. 2. p. 159, 13.
 ἤρμοσσε γὰρ ταῖς θυσίαις ἀφθαρτικώτεροι ἐσὶν ἀπονεμη-
 σθαι πυρὸς, τῆς πρὸς τὰς βιωτικὰς χρεῖας ὑπερτέσης. ignis
 culinaris. 1. Cor. VI. 3. 4. sup. VIII. 14. 2. Tim.
 II. 4. Sextus Empir. c. Logic. I. 30. κατὰ ἀνάγκην
 γὰρ ἴδρι τὸν ἀπορητικὸν φιλοσοφῶντα, μὴ εἰς τὸ παντελὲς
 ἀνενέργητον ὄντα, καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν ἄπρα-
 κτον, ἔχειν τι κριτήριον αἰρέσεως ἁμάρτια καὶ φυγῆς. Ar-
 temidor. III. 15. ἐν ταῖς κοινωνίαις, καὶ φιλίαις, καὶ γά-
 μοις, καὶ τοῖς βιωτικαῖς συμβολαίοις πᾶσι. Dionysius
 Hal. de Compof. Verb. 3. πράγματα λιτὰ καὶ βιω-
 τικά ἡρμηνευμένα ὑπὲρ de jentaculo subulci. de Thu-
 cyd. 49. ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ὁμιλίαις, ἐν αἷς περὶ τῶν βιωτι-
 κῶν διαλεγόμεθα πολιτικῶν, ἢ φίλοις, ἢ συγγενέσιν. 50.
 εἰς τὰς ὁμιλίας τὰς βιωτικὰς. Phrynicus p. 154. βιω-
 τικόν, αἰσθητὸν ἢ λήξιν, λέγει ἐν χρῆσιν ἐν τῷ βίῳ. Philo
 quod omnis probus liber p. 453, 4. καθάπερ ἐν ὁ
 μυστικὸς λόγος ἀπασὶ τοῖς ἐπιτελεθῆναι μυστικῇ ἰσχυο-
 ρίᾳ τῆς ἐν τέχνῃ μεταδίδωσι, καὶ ὁ γραμματικὸς ἢ γλω-
 σσηρικὸς γραμματικοῖς ἢ γλωσσίοις ὅτι καὶ ὁ ἐν τῷ βίῳ

νόμος τοῖς ἑμπείροις τῶν βιωτικῶν. οἱ δὲ σπουδαῖοι ἀπαιτεῖ
 ἑμπειρίαν τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων εἰς — ἔδ' ὁ
 βιωτικὸς νόμος ἰσχυρῶς μεταδίδωσι τοῖς κατὰ τὸν βίον
 ἀπείροις πρὸς ἑμπείρας — τῶν βιωτικῶν ἀπείροι μὲν οἱ
 φαῦλοι, ἑμπειρότατοι δ' οἱ σοφοί. Galen. de tuend. va-
 letud. V. ξηρότης δὲ τῆς ἐξως ἰνδίου σώματος ἡ τροφῆς ἢ
 ἀγρυπνία, ἢ μέριμνα βιωτικῇ, ἢ πολλὴν τρέψιν ἢ γυμνά-
 σιον ἀμετρον ἐπιδίδωκεται. Polyb. I. p. 468. τῶν πρὸς βιω-
 τικὰς χρεῖας. 1401. Diodor. S. II. 29. τῆς φιλοσοφίας
 ἀπτεται, καὶ μέχρι τινος φιλοπονήσεως ἀπῆλθε, περισπα-
 σθεὶς ὑπὸ βιωτικῆς χρεῖας. Hierocles A. C. ἡ δὲ βιωτικὴ
 εὐορκία ταῖς πολιτικαῖς ἀρεταῖς διασώζεται. Diodorus S.
 XXXVI. exc. p. 611. εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν βιωτικῶν καὶ
 δημοσίων ἀδικημάτων.

αἰφνίδιος] 1. Theff. V. 3. Hesychius αἰφνίδιος, ἔξ-
 ἀπναι. Thucyd. II. 61. τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον.
 VIII. 28. προσβαλόντες τῇ ἰάτρῳ αἰφνίδιοι. Artemidor.
 V. 65. πυκνὸν πᾶν τριχῶν αἰφνίδιος φρεσίν.

35. Ex. XXXIV. 15. Lev. XVIII. 25. Ap. III. 15.
 παγίς] Etymol. παγίς — λέγεται καὶ πάγη. δίκ-
 τυος, ἢ θηρατικὸν ὄργανον τετραγώνον. Lex. Cyrilli. πα-
 γίς ἢ τοῖς βρόχος laqueum. παγίς ἐπὶ ἀγρίῳ ζῴῳ indag.
 παγίς ἐπὶ ζῴῳ, pedula. παγίς ἐπὶ μύων, Muscipula.
 Horapoll. II. 26. παγίς ἔρατα — σημαίνει. Hesychius.
 πάγη, παγίς, ποδάγρα, βρόχος. Aelian. V. H. I. 2.
 tela

5 ἐχάρησαν· καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δῆναι· Καὶ ἐξωμολόγησε· καὶ ἐζητεῖ εὐκαιρίαν τῇ
6 ὡς δάδναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου. Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα ᾧ ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι
7 τὸ πάσχα· Καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην, εἰπὼν· Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ
8.9 πάσχα, ἵνα φάγωμεν. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Πῶς θέλεις ἐτοιμάσωμεν; Ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
10 τοῖς· Ἰδοὺ, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσει ὑμῖν ἀνθρώπου κεράμιον ὕδατος
11 βατάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν ἣ εἰσπορεύεται. Καὶ εῖρετε τῷ οἰκοδεσπότῃ
τὴν οἰκίαν· Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· Πῶς ἔστι τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μὲν τῷ μα-
12 θητῶν με φάγω; Κακεῖν ὑμῖν δείξει ἀνάγειον μέγα ἐσρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε
13 Ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἶρηκεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο
14 ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δάδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἐπιθυμία
15 ἐπεθύμησα τῷτο τὸ πάσχα φαγεῖν μετ' ὑμῶν πρὸ τῆς μεσυχῆς· Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι

8κ-

Verſio Syr. Armen. Æthiop. Arab. Eusebius D. X. 1. 4.

καὶ τοῖς στρατηγοῖς] — D. Codices Latini. καὶ στρατηγοῖς AGH. 3. 37. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 89.
90. 106. Evang. 6. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. + τῶν ἐκ C. 37. 106. Verſio Syr. utraque. Eu-
sebius D. X. 1. 8. 4.

αὐτὸν παραδοῦν αὐτοῖς] παραδοῦν αὐτὸν D. αὐτοῖς παραδοῦν αὐτὸν C. ὅπως 13. 69.
5. ἀργύριον] ἀργύρια ACK 4. 7. 10. 12. 13. 14. 15. 27. 35. 37. 42. 47. 49. 56. 58. 61. 69. 71. 83. 86.
89. 90. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 21. 24. Verſio Syr. Eusebius D. X. 4. Theophylactus.

6. ἐξωμολόγησε] — C Codices Latini. Eusebius D. X. 1. ἐξωμολόγησε D. ἐξωμολόγησε 57.
αὐτοῖς] — D. 7. 17. Verſio Vulg. probante J. Millio prol. 421. αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου] ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς AC.
ἄτερ ὄχλου] — 13. 29. 69. 71.

7. ἀζύμων] τῷ πάσχα D Codices Latini.
8. ἀπέστειλε] + ε G. Colb.
9. εἶπον] εἶπαν CD.

ἐτοιμάσωμεν] ἐτοιμάσομεν 1. 3. 15. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 45. 46. 47. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 57.
58. 65. 66. 72. 74. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 18. Editio Complut. + σοι D.

10. αὐτοῖς] — D.
εἰς τὴν πόλιν] ἐκ τῆς πόλεως 80. Evang. 13. Theophyl.
κεράμιον ὕδατος] βατάζων κεράμιον ὕδατος D.

11. εἰς τὴν οἰκίαν] εἰς τὴν οἰκίαν 15. 48. 49. 67. Evang. 13. 15. 11. οἰκοδεσπότη] οἰκοδεσπότη C.
12. κακεῖν] — D. 68. Evang. 15. Verſio Syr.
ἀνάγειον] ἀνάγειον ADEHKL 34. 39. 58. 62. 63. 66. 67. 83. 87. Origenes. in Jo. 11. 56. ἀνάγειον 2.

51. 52. 69. 86. Editio Bogardi, Colinaei. ἀνάγειον C. ἀνάγειον 3. 52. 16. 47. 48. 56. 57. 59. 72. 74.
80. 90. 106. Evang. 19. 21. Editio Complut. Stephani 2. Bengelii. μέγα] οἶκον D.

ἐσρωμένον] + ἐτοιμοὶ 69.
13. ἀπελθόντες] ἀπελθόντων 9. 49. 68.
αὐτοῖς] αὐτὸς D. a prima manu; sed in Verſio Latina: illis.

14. καὶ ὅτε] ὅτε δὲ Evang. 21.
δάδναι] — D. Codices Latini.
ἐπὶ τῇ μεσυχῇ] ἐπὶ τῇ μεσυχῇ DL 69. εἶπεν 71.
ἡτοίμασαν] + αὐτῷ 69.
ἡ ὥρα] καὶ τὸ Verſio Syria utraque.
ἀπόστολοι] — L. 15. πρὸς αὐτούς] αὐτοῖς L.

tela araneorum τότε αἶρα πᾶν καὶ οἰοῖ κέρτος ἐπὶ τοῖς
ἀμπίπτουσι. Aristophanes Avib. 194. μὰ γῆν, μὰ πα-
γίδας, μὰ νεφέας, μὰ δίκτυα. 527. πᾶς τις ἐφ' ἡμῶν
ὀρευνεῖται ἵσται βρήκας, παγίδας, ῥάβδους, ἔρη, νεφέας,
δίκτυα, πηκτάς. Thomas. Σφαττον ὁ παγίς. Anthol.
I. 70. 7. αἰδέει δ' ἐπὶ καὶ θάνατον, πρὶν τεύξαι θάνατον
παγίδα. 33. 3. εἴτα με πλεκταὶ ἔλξαν ἐπ' αἰγυαλὺς δι-
κυβάλων παγίδες.

38. ὀρενέει] Moeris. ὀρενέει ἀπὸ τῆς ὀρενέει, ἑλληνι-
κῶς. Thomas. ὀρενέει, οὐκ ὀρενέει. Theocritus Id. x. 58.
Μυθίσδην τῇ μητρὶ κατ' εὐνὴν ὀρενέει. Schol. ὀρενέει
ὀρεν. mane fugebat, ut veniret.

4. στρατηγοῖς] Jof. A. XVIII. 4. 3. Vitellius post
Pilati discessum τὴν πόλιν τῷ ἀρχιερεὶ καὶ τὴν πάντα
αὐτῷ κόσμῳ συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερῶ-
σιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν — τότε δὲ ἦν ἐν τῇ ἀντανία —
Ρωμαῖοι περὶ τοῦ ἀρχιερέως τὴν ἀρχὴν [Archelai] ἐκράτην τῆς
πόλεως τῷ ἀρχιερεὶ — τῷ φρεαρχῇ τὸ ἐφ' ἡμέραν ἐκαστὴν
λύχρον ἀπαιτοῦσι. ἐπὶ τῇ δὲ ἡμέρᾳ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἀπὸ τοῦ
αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρεαρχῇ. B. II. 17. 2. καὶ κατὰ τὸ ἱε-
ρον ἱλιάζαρος υἱὸς ἀνανία τῷ ἀρχιερεὶ, νεανίας θρασυτάτος
στρατηγῶν τότε. Dux vocabatur כִּית הַר שִׁשִּׁי Mid-
doth I. 1. sub eo erant tres ordines sacerdotum,
8. 21. Levitarum. Jof. B. VI. 5. 3. ἡνίκα πρὸ τῆς

ἀποστάσεως — ἀπορριζωμένη τῇ λαῷ πρὸς τὴν τῶν ἀζύμων
ἑορτήν — ἡ ἀνατολικὴ πύλη τῇ ἐνδοτέρᾳ χαλκῇ ἔσα —
αὐτομάτως ἡνοιγμένη. Διαμένοντες δ' οἱ τῷ ἐφ' ἡμέραν ἡγ-
γεῖλαν τῷ στρατηγῷ, κακεῖνος ἀναβὰς μόλις αὐτὴν ἰσχυρῶς
κλείσκει. inf. comm. 52. Ath. IV. 1. V. 24. 26.

5. συνέθεντο] Thomas. συντίθενται δὲ τὸ ὁμολογῶν. Λι-
βάνιος ἐν τῷ περὶ τῆς ἐαυτοῦ τύχης Συνθέμενος ἤξεν εἰς τὴν
ὑπερλίαν. Antirrhon. εἶποι ἐξ ἐπιβελῆς συνεθεσαν ταῦτα,
καὶ ἐμνηστῆσαντο κατ' ἑμαυτῶν. Thucyd. VIII. 37. ἐν-
έθεντο βασιλεῖ. Xenophon. Hell. VI. ἐν ταῦθα κατέστησε
τῆς σκοπῆς, κακεῖνος μὲν συνέθετο προσπλέοντων καὶ ὁρ-
μῶν τῶν πολέμων, ὡς δόμοι, σημαῖν. Herodot. VI.
88. συντίθεται ἀθηναίοις προσδοκῶν αἰγυαλίας. Xiphilinus
p. 295. ἀν' αὐτὴν εἰς τὴν ἀσίαν ἔλθεις, τότε συνθεσόμεθα συμ-
βαλεῖν ἀλλήλοις.

6. ἐξωμολόγησε] Lysias c. Eratosth. ἐγὼ δὲ Πείσω-
να μὲν ἡρώτων, εἰ βέλαιοι με σώσαι χρήματα λαβάν; ὁ
δ' ἔφασκεν — εἰ πολλὰ εἴη. ἔπον' ἔτι τάλατον ἀργυ-
ρίῳ ἐτοιμοὺς εἶναι δῆναι. Ὁ δ' ὁμολόγησε ταῦτα ποιῆσαι
— ἐπιδὼν δὲ ὤμοσεν, ἐξῴλιον ἐαυτῷ καὶ τοῖς παισὶν
ὑπερῶμενος, λαβάν τὸ τάλατον με σώσειν.

ἄτερ] II. δ. 370. ἄτερ πολέμων. Od. η. 325. ἄτερ
καμᾶτοιο. inf. comm. 35. Varinus χωρὶς, ἀνὴρ, καὶ
δῆκα, κοινὰ τὸ δὲ ἄτερ, ποιητικόν. scil. συστροφῆς vel συ-

ἐκέτι ἔμὴ φάγω ἐξ αὐτῆς, ἕως ὅτε πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆ Θεοῦ. Καὶ δεξάμε- 16
 ν⁹ ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε· Λάβετε τῆτο, καὶ ἀφ' ἡμετέρου αὐτοῖς· Λέγω γὰρ 17
 ὑμῖν, ὅτι ἔμὴ πῶς ἀπὸ τῆ γεννήματός τ' ἀμπέλει, ἕως ὅτε ἡ βασιλεία τῆ Θεοῦ 18
 ἔλθῃ. Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἐκλάσας, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· Τῆτο ὅτι τὸ 19
 σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τῆτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ 20
 τὸ ποτήριον, ᾧ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τῆτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ ἀφ' ἡμέτης ἐν τῷ
 αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Πλὴν ἰδὼς, ἡ χεὶρ τῆς φραδιδόντος με 21
 μετ' ἐμῆς ὅτι τ' τραπέζης. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς τῆς ἀνθρώπου πορεύετο πρὸς τὸ ὀρισμένον· πλὴν 22
 καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' ἑαυτοῦ φραδίδο. Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ, 23
 τίς ἄρα εἷη ἐξ αὐτῶν ὁ τῆτο μέλλων πράσσειν. Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, 24
 τὸ,

τῆτο] — 71. ἐκέτι ἔμὴ φάγω ἐξ αὐτῆς] ἔμὴ φάγω ἐκέτι ἐξ αὐτῆς C. 16] — Marcion t. Epiph. ὅτι] — CD.
 L 1. Versio Corp. Epiphani. H. 42. ἔμὴ φάγω A. ἐκέτι μὴ φάγομαι ἀπ' αὐτῆς D. ἔμὴ φάγω αὐτῆς
 ἔμὴ] ἔ C. ut videtur L. 1. 52. Epiphani. H. 42. ἐξ] ἀπ' 13. 69. ἐξ αὐτῆς] αὐτὸ Colb.
 comma 17. & 18. ponit T. Beza polt 19. & 20. διξάμενος] καὶ πλὴν βρωθῇ D.
 ποτήριον] + καὶ 11. 15. Evang. 13. τῆτο] — Evang. 13. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 426.
 ἔ postorius] — D. αὐτοῖς] εἰς αὐτοὺς CM 1. 13. 42. 69. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.
 18. ὅτι] ἀπὸ τῆς ῥῆς DG 1. Versio Corp. Armen. — CL 1. 29. 42.
 πῶς] + ἀπὸ τῆς ῥῆς KM. 29. 42. 50. 71. Evang. 22. Versio Syra posterior in margine. & addit καὶ πρὸς
 te J. A. Bengelio. ἀπὸ] ἐκ Colb.
 γεννήματος] γεννήματος ACD 1. 3. 36. 72. 73. 106. Evang. 6. Theophylactus. Editio Complut. Erasmi.
 ἡ βασιλεία τῆς Θεοῦ ἐλθῇ] ἐλθῇ ἡ βασιλεία τῆς Θεοῦ D. τῆς Θεοῦ] — 72. a prima manu.
 19. εὐχαριστήσας] — Evang. 13. λέγων] + λάβετε A. 2 ὑπὲρ ὑμῶν ad comm. 21] — D. Codices Lat.
 20. ἡ καινὴ ἀφ' ἡμέτης] τ' καινῆς ἀφ' ἡμέτης Versio Syr. Codices Lat. ex Mattheo. + ἐμῆς 51. 64. 90. Ev. 22.
 αἵματι] ὀνόματι 47. 51. 56. αἵματι μου] ἐμὸν αἷματι 13. 69.
 ἐκχυνόμενον] ἐκχυνόμενον A. Editio Complut. Colinaei. + εἰς ἄφρονι ἀμαρτιῶν Evang. 22.
 21. ἰδὼς] — 12. 53. 69. 71. μετ' ἐμῆς] — D 57. Versio Syr.
 22. ὁ μὲν υἱὸς] ὅτι μὲν ὁ υἱὸς D. ὅτι ὁ υἱὸς μὲν L. Versio Corp.
 πορεύεται κατὰ τὸ ὀρισμένον] κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται DG 69. τῷ ἀνθρώπῳ] — D.
 23. ἔ αὐτοῖς] αὐτοὶ δὲ D. τὸ] — D.
 εἷη] ἐμῆς 1. εἰ Evang. 2. ἦν 74. 89. 90. ἐξ αὐτῶν] — D. Codices Latini.
 τῆτο μέλλων] μέλλων τῆτο D. μέλλων πράσσειν] πράσσειν μέλλων 69.
 24. αὐτῶν δοκεῖ εἶναι] ἀν' εἷη D. Versio Syr. Aethiop. Arab. Codices Latini.

αχθόντος, convolante, tumultuante: & eo loco, VIII. 76. ἐς φιλονεικίαν καθέσσαν. V. 32. ἀνέσται τῆς φι-
 ubi non poterat clamore auxilium petere.

19. 1. Cor. XIII. 3. Libanius O. XXXV. p. 705. A. ταχὺ γ' ἂν ἔτος τὸν κυναίγειος ἢ τὸν κόρον ἐμνήματο, καὶ τὸ σῶμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδωκεν. Thucyd. II. 43. καὶ κοινῇ τὰ σώματα διδόντες, ἰδίᾳ τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτοὺς ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημύοντες. Dionys. Hal. A. III. 16. ἐπιδόναι τὰ σώματα τῇ πατρίδι. — μαθὼν δὲ αὐτὸς ἀναδελφικῶς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων μετὰ πολλῆς προθυμίας. Libanius D. XXIV. p. 566. D. ἀναμνησθῆναι τῶν ἐν Πύλαις ὑπ' [1. ὑπὲρ] ἐλευθερίας Ἑλλήνων δε-
 δακτότας τὰ σώματα.

Justinus VI. 7. Tantum animorum viriumque patriae & penatium conspectus subministrat, tantoque praefentia quam recordatione sui majores spiritus largiuntur. Rom. I. 9. 10. 11. 1. Theff. III. 6. 2. Tim. I. 3. 4. 20. Aristophanis Schol. ad Vesp. 103. & 1211. μετὰ τὸ δειπνῆσαι.

Etiā apud alios frequens est enallage casuum, inprimis participii. Thucyd. III. 26. ἔδοξεν αὐτοῖς πάντας ἀποκτεῖναι, ἐπικαλόντες. VI. 24. ἔως ἐνέπισσε πᾶσι, εὐέλπιδες ὄντες. VII. 42. τοῖς Συρακούσις κατὰ πλῆ-
 ξις ἐνέπισσε, ὁρῶντες.

22. Inf. comm. 33. Graeci dicunt ἀπέρχεσθαι, οἰχίσθαι. Latini abire pro mori. Dio Chrys. XXX. p. 307. A. ὅταν αὐτὸς ἀπέρχεται δὴ, πορεύεσθαι μνηδὲς μετασχόντας, ἀλλὰ πᾶσι ἰνδίδει, καὶ καταλείπει δὲ ταῦτα ἑαυτοῖς.

Aristot. H. A. X. 8. ὡς τῆς ὀχέας εἰσὶν ὀρισμέ-
 ναι ἐκάστοις τῶν ζώων. Aff. II. 23.

24. φιλονεικίᾳ] 1. Cor. XI. 26. Thucyd. VII. 28. &

VIII. 76. ἐς φιλονεικίαν καθέσσαν. V. 32. ἀνέσται τῆς φι-
 λονεικίας. Schol. ἀπέστησαν τῆς μάχης. Theocrit. IV. in-
 scribitur φιλονεικία. Xenoph. Paed. VIII. ἔριδος καὶ φι-
 λονεικίας. Demosth. Philipp. III. ἐκλύσαι τὴν πρὸς ἀλλήλους
 ἔριν ὑμῶν καὶ φιλονεικίαν. Diodorus S. III. 33. ἐν δὲ ταῖς
 φιλονεικίαις τὸ μὲν πρῶτον ἀλλήλους τοῖς λόγοις βάλλουσιν.
 Jof. A. XV. 6. 2. ὁ μὲν γὰρ ὑρκάνος ἐπιεικίᾳ τρόπῳ
 — ἐκ ἡξίς πολυπραγμοσύνης, ἐδὲ πωτέρων ἀπειθεῖν —
 φιλονεικῶς δ' ἦν ἀλιεῖνδρα. & 7. 6. de Mariamme τὸ
 δ' ἐπιεικῆς ἔλεπεν αὐτῇ, καὶ πλείον ἦν ἐν τῇ φύσει τὸ φι-
 λόνεικον.

25. ἐξουσιάζοντες] 1. Cor. VI. 12. VII. 14. Dio-
 nyfius H. IX. 44. οὐ γὰρ ὡς ἐλευθεροῖς τι καὶ πολίταις
 ὁ ἀνὴρ διαλεγόμενος, οἱ τῆς Θεοῦ τὸν νόμον ἢ λύσαι κύριος
 ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἐν ἀτόμοις ἢ ξένοις, ἢ μὴ βεβαίως ἔχουσι τὴν
 ἐλευθερίαν, ἐξουσιάζων, πικρίας καὶ ἀνυπομονήτους ἐποίησαν
 κατηγορίας. de Thucyd. 8. τῆς ἀληθείας πλείστην ἐποίησαν
 το πρῶτοιαν, ἔτι προσετίθει τοῖς πρῶτοιμασι ἐδὲ, ὁ μὴ δι-
 καιον, ἐδὲ ἀφαιρῶν, ἐδὲ ἐνέχουσι τῇ γραφῇ. 24. ἐν
 τοῖς διαβρῶσι τὰς τῶν ὀνομαστῶν δυνάμεις ποιητῆς τρόπος
 ἐνέχουσι.

εὐεργετῇ] Dionysius Hal. A. IV. 32. περιῆν γὰρ σοὶ
 πράξαντι — εὐεργετῇ τι, καὶ πατέρα, καὶ σωτήρα, καὶ
 πάντα, ὅσα τιμιάταται ὀνόματα ὑπ' ἀνθρώπων ἐπὶ καλοῖς
 κίττοις πράγμασι, ἀκούει. Plut. Cat. min. p. 794. A.
 ὁ δῆμος ἤρριον τῶν Ἰτυκαίων, μὴ φωνῇ τῶν εὐεργετῶν καὶ
 σωτήρα καὶ μόνον ἐλευθερον καὶ μόνον ἀντίλητον καλῶντων.
 Demest. p. 892. D. τὸν Δημήτριον σωτήρα καὶ εὐεργε-
 τὴν ἀναγορεύοντες. de sui Laude p. 543. D. τῶν βασι-
 λέων τὸς μὴ θεῶς, μνηδὲ παῖδας θεῶν ἀναγορεύεσθαι θέλο-
 ντας, ἀλλὰ φιλαδελφους, καὶ φιλομήτορας, καὶ εὐεργετας,
 καὶ θεοφιλεῖς, οὐκ ἤχοντο ταῖς καλαῖς μὲν, ἀνθρωπικαῖς δὲ
 ταῖς

25 τὸ, τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν
 26 αὐτῶν· καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν, εὐεργετοῦν καλεῖν. Ὑμεῖς δὲ οὐχ ὕψους ἀλλ' ὁ μεί-
 27 ζων ἐν ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος· καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ ὑποτασσόμενος. Τίς γὰρ μείζων,
 28 ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ ὑποτασσόμενος; ἐγὼ δὲ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ
 29 ὑποτασσόμενος. Ὑμεῖς δὲ ἐστέ οἱ ὑποτασσόμενοι μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς ποταμοῖς μου. Καὶ γὰρ
 30 ὅτι τὸ πρᾶξιμαίον μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσταται· ἐπὶ θρόνον, κρίνοντες τὰς δώ-
 31 δεκα φυλάς τῆς Ἰσραὴλ. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ σατανᾶς ἐξητή-
 32 σατο ὑμᾶς, τὴν συνάσσειν ὡς τὸ σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδέσθην τὸν σῖτον, καὶ ἐκλείπειν τὴν σῖ-
 ~καθίσταται

515

25. δι.] + Ἰησὺς 60. Evang. 19. Versio Syr.
 αὐτῶν postorius] — 61.
 ὁ νεώτερος] μικρότερος D. Versio Syr.
 27.] μᾶλλον ἢ ὁ ἀνακείμενος· ἐγὼ γὰρ ἐν μέσῳ ὑμῶν ἦλθον,
 τῇ ὑποτασσόμενος, ὡς ὁ ὑποτασσόμενος D.
 28. ὑποτασσόμενος ad ὑποτασσόμενος] — 11. 57.
 28. ὑμῖς δὲ ἐστέ] — D.
 29. διατίθεμαι] διατίθημι A 1. 12. 16. 38.
 ὁ] — Editio Erasmi 3. 4. 5.
 βασιλείαν] ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑθνῶν Evang. 21.
 ἐξουσιάζει] ἐξουσιάζει D. a prima manu.
 ἐν τῇ βασιλείᾳ μου] — EGH Colb. tres. 3. 5. 8. 9. 11. 12. 34. 36. 37. 38. 39. 44. 46. 50. 51. 52. 53. 54.
 57. 64. 73. 74. 87. 89. 90. Evang. 7. 9. 13. 17. Euthymius, Theophylactus. probante F. Millio prol. 1070.
 μου postorius] — D. Codices Latini.
 καθίσταται] καθίσταται D. καθίσταται AEL 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 16. 34. 35. 36. 37.
 39. 40. 47. 48. 49. 51. 52. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 69. 71. 83. 86. 87. 90. Evang. 3. 6. 7. 9. 10. 12. 14.
 15. 17. 21. 24. Editio Complut. Stephani, Plant. Bengellii, Genuev.
 ἐπὶ] + δώδεκα D. 12. 29. 50. 59. 66. in ora. 71. 73. Versio Armen. Syra posterior cum asterisco.
 θρόνον] θρόνος D 13. 69.
 31. εἶπεν δὲ ὁ Κύριος] — L Versio Corp.
 Σίμων prius] Σίμων Versio Syr.
 32.] — 29. 45. 49. 71. 86.
 ἐκλείπει] ἐκλείπει DK. 1. 45. 47. 49. 50. 55. 57. 64. 65. 70. 80. 83. 86. 89. 90. Ev-19. 21. 24. Versio Syr.

κυριεύουσιν] κατακυριεύουσιν 69.

26. γενέσθω] γένεσθω D. 1.

28. ὑποτασσόμενος] ὑποτασσόμενος D. Versio Syr.

ἐγὼ ὡς ὁ ἀνακείμενος· ἀλλ' ὡς ὁ ὑποτασσόμενος· ὑμεῖς ὑποτασσόμενοι

μείζων] + ἐν Versio Syra posterior in marginē.

ἐγὼ] ἐγὼ 1. Basilini. Eth. 70.

οἱ] — 90. μου] — 29. 71.

ἐμῶν] + διαθήκη A 12. 16. Versio Syra posterior.

πατὴρ] πατήρ 69. μου] — D. 29. 71.

30.] — Marcion ap. Epiphaniū.

πίνετε] + μετ' ἐμοῦ 13. 69.

ἐκείναις προσηγορίαις τιμῶνται. Demosth. 2. Aeschin. pro
 coronā. φίλος, εὐεργέτης, σωτήρ, τὸν φίλιππον ἠγόρεον.
 Xenophon Cyrop. III. ὁ δὲ ἑρμῆς συμπρέπμι, καὶ
 οἱ ἄλλοι πάντες ἀνθρώποι ἀνακαλόντες τὸν εὐεργέτην. Plut.
 Osirip. 355. E. μέγας βασιλεὺς εὐεργέτης ὄσιρις. Athe-
 naeus XII. p. 549. E. τοῖσδε ἡγεμόνι καὶ πολιμαίῳ
 ὁ Ἰβόμοις αἰγύπτου βασιλεύσας, ὁ αὐτὸς μὲν εὐεργέτην ἀ-
 νακηρῶν, ἰσὶ δὲ ἀλεξανδρίῳ κακὴν γένεσιν ὀνομαζόμενος.
 Ptolomaeus III. Aegypti rex Evergetes vocatur.
 Strab. II. p. 155. C. XVII. p. 1146. A. Appian.
 Mithridat. p. 303. B. C. 11. p. 344. I. Caesar.
 in numis vero Alexander I. Antiochus VII. &
 Demetrius III. Syriae reges. Item βασιλεὺς βασι-
 λῆων, ἐπιφανὴς, φιλέλληνας, δικαίος, εὐεργέτης, ἀρράκων.
 Plut. de fort. Alex. p. 338. C. οἱ δὲ εὐεργέτας, οἱ
 δὲ καλλώκεας, οἱ δὲ σωτῆρας, οἱ δὲ μεγάλας ἀνηγόρευσαν
 ἑαυτοῖς. Coriol. p. 218. D. Ἕλληνες ἐτίθεντο πράξεως μὴ
 ἐπὶ νόμῳ τὸν σωτήρα — ἀρετῆς δὲ τὸν εὐεργέτην. Polybius
 IX. 30. εὐεργέτην ἑαυτῶν καὶ σωτήρα τὸν ἀντίγονον ἀνεκη-
 ρύττει. Herodot. VIII. 85. φύλακος δὲ εὐεργέτης βα-
 σιλεὺς ἀνεγράφει.

29. διατίθεμαι] Thucyd. I. 126. ἐπιτρέποντες —
 τὸ πᾶν ἀποκράτορι διατίθειν, ἢ ἀν' ἄρῃα διαγιγνώσκουσι.
 Schol. οἰκονομῆναι. VI. 15. κράτις διατίθειν τὰ τῷ
 πολέμῳ. Thomas. διατίθειν, καθίστα, οἰκονομῶν, διοικῶν.
 in Antiphonte διοικῶν.

31. ἐξητήσατο] Livius Misit ad de-
 poscendos autores defectionis. Demosth. ἐξαι-
 τίσθαι ὑπὸ φιλήππε καὶ ὑπ' ἀλεξάνδρον. Isocrat. Trape-
 zit. ἐπιστέλλει δὲ τὰ χρήματα παρ' ἐμῶν παραλαβεῖν —
 ἵνα δὲ μὴδὲν τέτρωται ποιῶ, παρ' ὑμῶν ἐξαιτέω. Plut. Nar-
 rat Amat. p. 775. A. ἵνα πέμπωσι θηβαῖοι ἐξαιτέω-
 τας τὰς φάκας φονίας. de Orac. defect. p. 417. D. ἵ-

τας ἰσχυροὶ καὶ βίαιοι δαίμονες ἐξαιτέμενοι ψυχὴν ἀνθρώπου
 ἐν περιχομένῃ σάρματι. Isocrat. Panathen. αὐτοῖς
 ἐκείτης γνώμης τότε, ἃν ἐξαιτήσαν ἦλεν. quos sibi de-
 dendos postularat. Suidas. ὅτι ξένος τινας αἰχμαλώ-
 τες — ἐξητήσατο παρὰ φιλήππε. Diodor. S. IV. 55.
 ὑπ' ἰσότητος τῷ κρείντος ἐξαιτεμένη κρίσις τυχὴν καὶ τῶν
 ἐγκλημάτων ἀπολυθῆναι. 79. ἐξήτει τὸν Δαίδαλον εἰς τιμώ-
 ριαν. Apulej. VI. Venus — te ad extremum sup-
 plicium expetit. Job. II. 6. Plut. Pericle p. 169. E.
 ἀσπασίας μὲν ἂν ἐξητήσατο, πολλὰ πάντοτε ἀφίης ὑπὲρ αὐτῆς
 δάκρυα, καὶ διηθείς τῶν δικασῶν. Pyrrho p. 384. C. ἐξαι-
 τεμίνων τῶν πολεμίων — οὐκ ἐξέδωκεν, Xenophon Cyr.
 Exped. I. συλλαμβάνει κύρον, ὡς ἀποκτενῶν, ἢ δὲ μή-
 τηρ ἐξαιτησάμεν αὐτὸν ἀποπέμψει. Euripid. Med. 971.
 ἐκίττει ἐξαιτῆσαι. Aristides in Smyr. p. 267. τὰς τι-
 μωρὰς δέχασθαι, καὶ τοῖς ἐξαιτέσιν ἀντιστῆναι. Dio-
 nys. Hal. VII. 2. τὸ μὲν πρῶτον ἐξαιτῆσθαι παρὰ τῷ
 τυράννῳ τὰς ἀφίης ἐπεχειρήσαν ἐπὶ θανάτῳ, ἀποτυχόντες δὲ
 τούτου. Jos. A. XV. 3. 8. τῆς κλειπάτρας, ἢ πόθῳ τῆς
 χάρας ἐξαιτεμένη τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ προσγενέσθαι. He-
 rodot. IX. 85. ἐξαιτεῖν αὐτῶν τὰς Μηδίσσας. Arrian.
 Exp. Al. I. 10. 7. Alexander Demosthenem ἐξήτει
 — 9. ἀφίης τὴν ὀργὴν τοῖς ἐξαιτῆσιν. Pausan. VII.
 4. ἐξαιτῆστος Μῖνον μὴ πρόϊτο αὐτὸν ὁ κόκαλος.

31. συνάσαι] Cyrill. Lex. συνάσαι, ἢ ὑπαρῖα τῷ
 σίτῳ, retribuentum. συνάσαι, cerna. Hesychius συνά-
 σαι, σείσαι, κοσκινῶσαι, καὶ τὸ κοσκινῶσαι δὲ συνάσαι
 Συνατήριον, κοσκινῶν. Σύνος, κοσκινῶν. Versio Vulg. cri-
 braret. Cod. D. cerneret. Alibi nusquam lectum
 est. Amos. IX. 9. Lex. MS. συνάσαι, σείσαι, κο-
 σκινῶσαι.

32. Satanas expetit omnes Apostolos, inprimis
 vero te. Simplicius autem est ἐπιτρέψας active in-
 liliiii 3 tel-

ἤσθ'· καὶ σὺ ποτὲ ὄψις ἤρξας, ἤρριζον τὰς ἀδελφάς σου. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, 33
 καὶ σὺ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς Φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. Ὁ δὲ εἶπε· Λέγω σοι, 34
 Πέτρε, ὃ μὴ Φωνήσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρεῖς ἀπαρνήσῃ μὴ εἶδέναι με. Καὶ εἶ- 35
 πεν αὐτοῖς· Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου, καὶ πώρας, καὶ ὑποδημάτων, μὴ
 τινὲς ὑπερέχετε· Οἱ δὲ εἶπον· Οὐδενός. Εἶπεν ἔν αὐτοῖς· Ἀλλὰ νῦν, ὃ ἔχων βαλάν- 36
 τιον, ἀράτω, ὁμοίως καὶ πώραν· καὶ ὃ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγο-
 ρασάτω μάχαιραν. Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐτι τῷτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεῶσθαι ἐν ἐμοί, 37
 τό·

καὶ σὺ ποτὲ] σὺ δὲ D.
 ἤρριζον] ἤρριζον AKL. 1.
 αὐτῷ — 59. κύριε — 47. 56. 58. 61. probante J. Millio prol. 1421. 34. εἶπεν] + αὐτῷ 29. 71. Verf. Syr.
 μὴ] — bis L. — posterius M. 1. Herodot. III. 66. ἔχαρτο ἢ μὴ μὴν ἀποκτεῖναι Σωκράτην. Demosth.
 τοιαύτας τιθεῖς νόμους, ὅς πάλιν αὐτὸς ἔχαρτο ἢ μὴ τιθεῖναι. Aeschin. Timarch. ἔτ' αὐτὸς ἔχαρτο μὴ ἔγεγονε
 ἔρωτικός. Xiphilin. ἀπαρνήσθαι μὴ λαλῆναι. Herodot. III. 99. ὃ δὲ ἀπαρνήσθαι ἔτι μὴ νοσήν. Demosthenes Philip.
 ΠΙ. ἔκ' ἂν ἀρνήσειεν ἐνίοι, ὡς ἔκ' εἰς τοιαυτοὺς καὶ ὑπὲρ ὧν ἤρηντο μὴ λαβεῖν. Lucianus XIV. 1. D. Mort. ἔκ' ἂν ἔχαρτο γένεοι,
 μὴ ἔκ' ἐμὸς υἱὸς εἶναι. Xenophon Cyrop. II. ἔχαρτο ἢ, μὴ τιθεῖναι νόμους. Aristophanes Plut. 241. ἔχαρτο ἐστὶ, μὴ
 ἰδίῳ μὴ πάσι. Sophocles Ajax. 97. καὶ ἔκ' ἔχαρτο μὴ. Heb. XII. 19. 1. Jo. II. 27. Athenaeus XIV. p. 626. C.
 τῶν μὴ ἄλλων μαθημάτων ἀρνήσθαι τι μὴ εἶδέναι, οὐδὲν αὐτοῖς ἀσχερὲς ἐστὶ. Euripides Hippolyt. 1266. ἢ τὰ μὴ ἀπαρνή-
 σθαι μὴ χρεῖναι λέγει. vid. supra XX. 27.
 φωνήσῃ] φωνήσῃ 10. 34. 35. 39. 40. 45. 48. 49. 50. 51. 52. 71. 73. 74. 83. 86. 90. 106. Editio Complut. Bengelii.
 πρὶν ἢ] ἕως οὗ D. ἕως L. 69. ἕως οὗ KM. 4. 5. 9. 27. 42. 80. Evang. 22. Versio Vulg. Syr. Copt.
 τρεῖς] + με D. 13. Evang. 22.
 35 — 38.] — Marcion ap. Epiphanius. βαλαντίου] βαλαντίου AD 1. 73. Editio Complut. & comm. 36.
 καὶ ὑποδημάτων] — 29. 68. 71. 80. 88. Euthymius. probante J. Millio prol. 1079.
 ὑπερέχετε] ὑπερέβη 1. ὑπερέβητε Colb. Evang. 18. εἶπον] εἶπαν DL.
 οὐδενός] ἔχενός AEK. 3. 9. 73. 74. 86. 87. 89. 90. Evang. 6. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii.
 36. εἶπεν ἔν αὐτοῖς] ὃ δὲ εἶπεν D. ἔν] δὲ L. 13. 69. — Versio Syr. αὐτοῖς] — 1.
 ἀράτω] ἀράτῃ D. Basilii Reg. b. 251. ἀράτω ἦτοι ἀράτῃ, ἔτω γὰρ ἐν τῷ πολλῷ ἔ' ἀντιγράφῳ ἔχει — ὡς μὴ εἶναι προ-
 σαγμα, ἀλλὰ προφητεία.
 πωλησάτω] πωλήσῃ D & in Verf. Latina: vendat. πωλήσῃ EGH. 2. 3. 5. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 16. 34.
 35. 37. 38. 39. 40. 44. a prima manu 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 55. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.
 67. 69. 70. 71. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 95. 106. Colb. quatuor. Evang. 3. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15.
 17. 18. 19. 24. Editio Complut. Plantin. Genev. Chrysostomus T. V. 48. Theophylactus. Eusebius Sebastenus.
 ἀγορασάτω] ἀγοράσῃ Codices ad vocem praecedentem citati. prob. Bengelio in Gnom.
 37. ὑμῖν] — D. ἐτι] — ADHL 1. 12. 59. Versio Syr. Copt.
 τὸ prius] — A. τέλοςθῃ] πωληθῇ 56. τὸ posterius] ἐτι A. Codices Latini.
 γὰρ τὰ] τὸ D. γὰρ τὰ L. 1. Versio Copt. Syra posterior & edita in margine.
 ἔχει] ἔχουσιν Versio Syra posterior in margine. 38. εἶπον] εἶπαν D.
 μάχαιρας ὅδε δύο] δύο μάχαιρας ὅδε D. αὐτοῖς] — 1. ἱκανόν ἐστι] ἀρκεῖ D.
 39. ἐπερὶ τὴν] ἐπερὶ τὴν D. Evang. 18. 19. καὶ posterius] — 50. 64. 69.

telligere, convertens fratres tuos, non vero conver-
 sus. Praeterquam enim, quod nondum locus erat
 eum monendi, ut a peccato ad virtutem rediret,
 qui nondum peccaverat, & modo de periculo cer-
 tier factus erat, non ut in illo caderet, sed ut con-
 stantia evitaret, cujus denique lapsus postea demum
 praedicitur: usus etiam loquendi & Grammatico-
 rum praecepta idem requirunt. Thomas. ἐπιστρέφωμαι
 ἐγὼ — καὶ ἐπιστρέφω ἑτέρον, τὸ τὰς ἀπάντων ὄψεις εἰς
 αὐτὸν ἐπιστρέφω. 2. Sam. XV. 20. Jac. V. 20. 19.
 sup. I. 16. 17. Apoc. III. 2.

35. Aristoph. Aves 157. ἄνευ βαλαντίου. Schol. ἂν
 τὴν τὴν ἀνευ ἀργυρίου καὶ διαπάνου.

36. Haec verba nihil aliud continent quam prae-
 dictionem instantium periculorum, quae oppo-
 nuntur securitati prioris temporis. Solent autem
 prophetae tempora periculosa metaphorice signifi-
 care, repraesentando ea, quae homines vulgo, ut
 periculum caveant, tunc faciunt.

37. τέλος ἔχει] Aeschylus Prom. vincit. 12. κράτος
 βία τε, σφῶν μὲν ἐντολὴ Διὸς ἔχει τέλος δι, καὶ ἔδεν ἐμπο-
 δῶν ἐτι. Schol. ἢ μὲν παρὰ τὴν Διὸς ἐντολὴν δι ὑμῶν ἀγγελ-
 θῆσά μοι — ἔχει ἢ δὲ τέλος, ἔδεν ἐμποδῶν ἐστὶ τὴν γνέ-
 σθαι καὶ πωληθῆναι αὐτὴν. Dionys. Hal. IX. 12. Καὶ
 τέλος ἔχει τοῖς τυράννοις τὰ μαντεύματα. & l. 1. de o-
 raculis impletis saepe. Machon ap. Athen. VIII. p.
 341. C. εἴτ' ἰατρὸς τινος πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντος, ὡς φαύ-
 λως πάντα ὄραν αὐτὸν φερόμενον, εἶπεν, εἰ τί σοι ἀναισθη-

μητον ἐστὶ, διάβη ταχὺ, φηλόξην, ἀποθανῇ γὰρ ἄρας ἐβδό-
 μης. κακέως εἶπε, τέλος ἔχει τὰ πάντα μοι, ἰατρὲ, φύσει,
 καὶ διδωθήσεται πάλαι. Pausan. Arcad. 7. φίλιππος μὲν
 οὐ πρὸς βίωσας με. ἐτῶν τὸ μάντιμα ἐξέτελλε, τὸ ἐν
 Δελφοῖς, ὃ δὲ χρημῆναι οἱ περὶ τῶ πέρσε γινώσκει λέγουσιν
 ἔστιται μὲν ὁ ταυρὸς, ἔχει τέλος, ἐστὶν ὁ θύσαν. Marc.
 III. 26.

38. Simplicius in Epict. p. 142. εἰ δὲ καὶ δοκίμῳ
 [ἀγαθῷ] δόλῳ, σαυτῷ φαίνῃ, καὶ ἱκανόν ἐστι.

41. ἀποσπάσθῃ] Aelian. N. A. X. 48. ὃ δὲ με-
 ταδιώκων ἵτα μέντοι τὸν ἵππον ἀνὰ κράτος ἤλαυνεν, καὶ
 τῶν μὲν ἐν θηρατῶν ἀποσπᾶ πολλὰ. Thucyd. VII. 80.
 τὸ δὲ Δημοσθένης τὸ ἡμισυ μάλιστα καὶ τὸ πλεον ἀποσπά-
 σθῃ τε καὶ ἀτακτότερον ἐχάρη. Dionys. Hal. A. IV. 54.
 τά τε ληστῆρες, καὶ εἴ τι ἀποσπασθῇ ἴδωιν μέρος ὀλίγον ἀπο-
 πολλῆ στρατῷ. Lucian. Nekom. 21. ὃ δὲ δὴ με ἀπο-
 σπασθῇ, καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων ἀποσπάσας, ἡμέρα προσ-
 κύψας πρὸς τὸ ἔς φθιν. Aristides S. S. V. p. 353.
 Καὶ πάλιν πολλὰ δὴ τῶν ἄλλων ἀποσπάσας ἦγον εἰς τὸ ἱερὸν.
 2. Macc. XII. 10. Act. XX. 30. XXI. 1. Sophocles
 Ajax. 1039. πῶς σ' ἀποσπᾶσθαι πικρὸν τῷ ἀνδρὶ
 κινδόντος; Plut. Themist. p. 121. E. πραγματευό-
 μνοι τὰς πολέτας ἀποσπάσαι τῆς θαλάσσης. Xenophon
 Hell. I. ἀποσπασθῇ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τῆς Βυζαν-
 τίνος. Exped. Cyr. II. πορευτέον δ' ἡμῖν τὰς πρώτας
 θαλάμους, ὡς ἂν δυνῶμεν μακροτάτους, ὅα ὡς πλείους ἀπο-
 σπασθῶμεν τῷ βασιλικῷ στρατεύματι. Polybius p. 334.
 πολλὰς τῶν πολεμίων ἀποσπᾶμεν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς

38 τὸ Καὶ μὲν ἀνόμων ἐλογίζθη. Καὶ γὰρ τὰ πρὶν ἐμὲ τέλος ἔχει. Οἱ δὲ εἶπον· Κύριε,
 39 ἰδὲ μάχαιραι ὡδὲ δύο. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἰκανόν ᾖ. Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη καὶ τὸ
 40 ὅριον τῶν Ἑλαιῶν ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Γενόμενος δὲ ὅπου τῶν
 41 πε, εἶπεν αὐτοῖς· Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. Καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη
 42 ἀπ' αὐτῶν ὡς λίθος βολὴν, καὶ θίξας τὰ γόνατα προσεκύχεν. Λέγων Πάτερ, εἰ βέλει
 43 παρηνεγκεῖν τὸ πονηρὸν τῷτο ἀπ' ἐμῶν· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέ-
 44 θω. Ὡς φησὶ δὲ αὐτῷ ἀγγελοῦ ἀπ' ἑρανῶ ἐνισχύων αὐτόν. Καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ,
 45 ἔκ-

αὐτῷ] — ADL 1. 13. 67. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*. Versio vulg. Syra posterior.
 40. εἰσελθεῖν] ἐπιστήθη D. ἐμπέσθη 13. 69. ἐπιστήθη Evang. 17. 41. καὶ αὐτὸς] αὐτὸς δὲ D. 42. 16.
 ἀπεσπάσθη] ἀπεσπάθη D & in Veri. Latina: receffit. ἀποσπάσθη 64. ἀπέσθη G. ἀποσπάσας Evang. 15.
 ἀπ'] ἐξ 80. αὐτοῖς] ὡς εἰς 71. προσεκύχεν] προσεύχεν D. προσκύχεν 72.
 42.] λέγων, πάτερ, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω, εἰ βέλει, παρηνεγκεῖ τῷτο τὸ πονηρὸν ἀπ' ἐμῶν D.
 Codices Latini. εἰ βέλει] — 1. εἰ βέλη Evang. 7.
 παρηνεγκεῖ] παρηνεγκει DKLM. 1. 6. 13. 15. 47. 49. 56. 69. 80. 86. 88. Evang. 14. *Origenes* ad Martij.
 Damascenus 1. 1. ε. 7. παρηνεγκει 51. 74. 90. *Cyprianus*. Clem. V. 14. παρηνεγκει 14. 42.
 γενέσθω] γενέσθω AGH 1. 13. 73. 87. 91. Evang. 5. 7. 9. 13. Editio *Erasmi* 1. 2. 3. *Aldi*, *Colinaei*. proban-
 te *Bengelio*. + Ε πάλιν ἀπελθὼν προσεκύχεν 12. 16. 51.
 43. 44.] *afteris* notantur E 36. — A 13. 69. (sed habet Matth. XXVI. 39.) Evang. 7. 9. 10. 12. 13.
 14. 15. 17. 18. 19. *Ephraim* Ancorat. 31. καὶ ταῖς τῶν κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίων ἐν τοῖς ἀποστόλοις ἀντιγράφοις, Ε κέρρη] τῇ
 μαρτυρίᾳ ὁ ἀγ. πρὸς τοὺς ἀδελφούς, πρὸς τοὺς δόκτορας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅτι ἐκείνη τῇ
 φρονήσει, καὶ μὴ νοσήσει αὐτὴ τὸ τέλος καὶ τὸ ἐκέρρη. Schol. Codicis 34. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ἐπὶ τὰς προνοίας. p. 811. ἐὰν βραχύ σι ὁ βασιλεὺς τῆς οὐ-
 κείας ἀποσπασθῇ. p. 913. διὰ τὸ μακρὰν ἀποσπᾶσθαι τὰ
 κτήνη τῶν περιεργουμένων. *Herodotus* III. 83. μνησόμενος
 — ὅτι μιν — ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε καὶ τέκνων ἐκ-
 δοτὸν ἐποίησεν εἰς Πέρσας. *Famblichus* V. Pythag. 19.
 ἰδέτω καὶ αὐτὸς ἀποσπάσας τοὺς ἄβανιν τότε μνηστὸν τὸν ἐαυ-
 τὸν ἐπιδίωκε χρύσειον. *Libanius* D. X. p. 369. B. ἀπο-
 σπᾶν ὡς περ ἀπὸ τῆς σάρκατος τὸ μέλος. *Lucianus* D.
 Mar. XII. ἐκίλευσε δὲ ὁ πατήρ, τὰς καύτας ἀναλαβόν-
 τας τὸ κιβώτιον, ἐκείδων πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσων,
 ἀφῆκεν εἰς τὴν θάλασσαν. de domo 12. καὶ περιπλε-
 σαι, καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι. *Icaromen* II.
 πᾶμπολυ τῶν νεφῶν ἀποσπάσαι. *Deor. Judic.* 5. ἡδὴ
 πολὺ προϊόντες ἀποσπάσαμεν τῶν ἀστέρων.

λίθος βολή] *Herodian* II. 6. 69. μή τις καὶ λίθος
 τις βολὴ ἀπὸ τῶν δωματίων ἐπὶ τῇ πομπῇ γένοιτο. VII.
 12. 12. ἀπαρτῶντες εἰς τὰ δώματα, βάλλοντες αὐτὰς
 καὶ λίθων βολαῖς τῶν τε ἄλλων ὀφθαλμοὺς ἐλυμάνοντο. II. γ.
 12. τόσσοι τίς τ' ἐπὶ λίθους, ὅσον τ' ἐπὶ λίαν ἰσχυρῶν. *Eu-
 statius*. Λέγων, τοσῶτον διεικνέσθαι τὴν ὄψιν διὰ τῶν πᾶ-
 ν ὀφθαλμῶν αἵματος, εἰς ὅσον ἂν ἀφίκαιτο λίθος βολή —
 ἦσαν ἐφ' ὅταν διάστημα λίθων ἀφίκοιτο. *Thucyd.* V. 65. μέ-
 χρι λίθων καὶ ἀκοντίων βολῆς ἐχώρησαν. *Gen.* XXI. 16.
 42. εἰ βέλει] *Arrian*. Exped. Al. V. 2 5. ἀλλὰ
 εὖ εἰ σοὶ μέλει τῶν Νουσαίων, τὰς ἵππους μὲν ἀγεσθαι
 τὸς τ. καὶ εἰ βέλει ἔτι τῶν πλεονεξούντων.

παρηνεγκεῖν] *Eustath.* in II. α. 582. καὶ ὅρα ὅτι τὸ
 καθάπερ καὶ ἐπὶ τῷ προσηγορικῷ τῷ κατὰ πρῶτον εἶπεν,

ὡς περ εἰς σχῆμα ἑλλειπτικῶν ἰανικῶν ἢ καὶ ἀττικῶν, ὡς
 προσηγορεύεται. & in x. 789.

43. A. Gellius XII. 5.
 ἐπισχύων] *Saepē dicunt LXX*, ex aliis non laudatur.
 Corpus debile curis & vigiliis confectum refe-
 cit angelus *Tob.* VI. 6-10. *Jo.* V. 4.

44. ἀγωνία] *Dionys. Hal.* de Hom. poëf. 16.
 ὁρῶντες ὅτι τὸ ἀγαθὸν τὸ λίαν φοβεῖσθαι ὑπελάν τὸ μέτρον
 κατέλιπον — οἱ μὲν ἄλλοι καὶ ὁρῶντες ἔτρεμον, ὁ δὲ ἐν
 τῷ κινδύνῳ καθεύδων ἀνδρείως ἂν μόνον ἠγωνία. τὸ
 μὲν κινδυνεύοντος ἡ καρδία πᾶσα μόνον, ὡς περ παλαιὴν ἡ
 σαρδιοδρομῶν μέλλοντος. *Etymol.* ἀγωνία, ἐπὶ τῷ εἰς ἀγω-
 νίαν μέλλοντος κατεῖνα καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ἀπλῶς
 φόβῳ. ὅπως ὁρίων. *Polybius* I. 44. ἠγωνία τὸ συμβη-
 σόμενον. *Plut.* Mario p. 431. A. ὡς καὶ τῶν φίλων
 ἑκάστοι ἀγωνίας μισοὶν εἶναι καὶ φρίκης. *Demosthenes* pro
 Corona. ὅτω δ' ἡν ὁ Φίλιππος ἐν φόβῳ καὶ πολλῇ ἀγῶ-
 νίᾳ. *Dionys. Hal.* VII. 72. πρὸ τέτων δὲ αἰσχύνης εἶ-
 χον ἅπαντες ἄλλῃ οὐκ ἔχοντα φαίνετο ἐν ταῖς ἀγωνίαις τὰ
 σώματα. *Diodor.* S. XX. 86. ὅπως εἰς ἀγωνίαν καὶ
 φόβον ἀγάγη τὰς Ροδίους I. 36. τῆς μὲν ἀγωνίας ἀπολύεται
 πᾶς ὁ λαὸς — διὰ δὲ τὴν ἀγωνίαν τὴν ἐκ τῆς ἀναβάσεως
 τῆς ποταμῶν γινομένην. *Aeneid.* XII. 737. trepidat. Ser-
 vius. Dum turbatur, festinat, quod Graecis ἐν
 ἀγωνίᾳ εἶναι. Scilicet, quando rupto foedere subita
 ἵρε furibundus ardet. *Jos.* A. VI. 13 9. τοσῶτον ἐν
 φόβῳ ἤσαν καὶ ταῖς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίαις ἐκείνησθε
 ζῆσαι. X. 1. 5. *Senaheribus*, ὑπὸ ταύτης τῆς συμφο-
 ρῆς

ἐκλενέσθαι ποροσηύχαιο. Ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτῷ ὥσει θρόμβοι αἵματι καθαβαίνοντες 44
 ὅτι τὸ γῆν. Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆ ποροσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τὰς μαθητὰς αὐτῷ, εὗρεν αὐ- 45
 τὰς κοιμωμένους ἀπὸ τῆ λύπης. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί καθεύδετε; ἀναστάντες ποροσεύ- 46
 χεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. Ἔτι δὲ αὐτῷ λαλῶντι, ἰδὲ ὄχλῳ, καὶ ὁ 47
 λεγόμενος Ἰάδας, εἰς τὸ δώδεκα, προήρχετο αὐτῶν, καὶ ἠγγίσει τῷ Ἰησοῦ φιλησά-
 αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἰάδα, Φιλήματι τὸ υἱὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὡς ἀδίδως; 48
 Ἰδόντες δὲ οἱ ὅσοι αὐτόν τὸ ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ· Κύριε, εἰ παλάξομεν ἐν μαχαίρᾳ; 49
 Καὶ ἐπάταξεν εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν τὸ δόλον τῷ ἀρχιερεῶς, καὶ ἀφείλεν αὐτῷ τὸ ὅς τὸ δε- 50
 ξίον. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἐὰν τὸ τῆς. Καὶ ἀψάμεν τῷ ὅτις αὐ- 51
 τῷ,

~ αὐτῷ

44. ἐγένετο δὲ] καὶ ἐγένετο 1. Versio Copt. Codices Latini. ὥσει] ὡς D.
 ἐπὶ] εἰς Theophylactus ed. τὴν γῆν] τὴν γῆς. 45. πρὸς] — ἐπὶ D. 58. 61.
 αὐτῷ] — ADEL 2. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 72. 76. 83. 86. 89. 90. 91. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13.
 14. 17. Editio Complut. Plantin. Stephani. Bezae. Bengelii. Genev. Theophylactus.
 αὐτῷς κοιμωμένοις] κοιμωμένους αὐτῷς D. 69. 46. εἶπεν] λέγει 71. 106. τί] — D.
 εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν] εἰς πειρασμόν εἰσέλθῃτε D.
 47. δὲ] — AGKM 1. 49. 68. 69. 80. Evang. 6. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 1467.
 ὄχλῳ] + πολλὸς D 50. λεγόμενος] καλέμενος D 1. Codices Latini. Versio Syr.
 Ἰάδας] + Ἰσκαριὼθ D. εἰς] + ὡς 60. δώδεκα] + καὶ A.
 προήρχετο] προήγεν D. 1. 27. 47. 54. 56. 60. 69. 80. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19.
 αὐτῶν] αὐτῶς ADEGHKLM 1. 9. 10. 11. 13. 27. 29. 35. 36. 40. 44. 45. 47. 48. 49. 50. 51. 54. 56.
 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 67. 69. 71. 72. 74. 76. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 6. 7. 9. 10.
 12. 13. 14. 17. 18. 19. probante J. Millio prol. 1424. Editio Complut. Bengelii. Genev. αὐτοῖς 34. 39.
 ἠγγίσει τῷ Ἰησοῦ φιλησά αὐτόν] ἠγγίσας ἐφίλησε τὸ Ἰησοῦν D. — 71. + τῷ τῷ σημείον διδόναι [δέ-
 δωκεν 69. Evang. 6.] αὐτοῖς [hucusque 35.] ὃν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ἐστὶν DEH. 2. 10. 12. 13. 45. 47. 48. 56. 58.
 59. 60. 61. 62. 66. 69. 73. 74. ex emendatione. 83. Colb. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 17. 18. 19. Editio
 Complut. Plantin. Versio Armen. Syra utraque. Aethiop. 48. Ἰησοῦς] Versio Syra posterior praefigit asteriscum.
 αὐτῷ Ἰάδα] τῷ Ἰάδα D. Codices Latini. Φιλήματι] Φιλήμασι 61.
 49. τὸ ἐσόμενον] — 71. τὸ γενόμενον D. 106. εἶπον] εἶπεν D.
 αὐτῷ κύριε] τῷ κυρίῳ D. κύριε L. 71. Versio Copt. πατάξομεν] πατάξομεν GH. 71. 90. Evang. 6. 19.
 μαχαίρᾳ] μαχαίρῃ DL. 49. 50. 51.] — Marcion ap. Epiphaniū.
 50. τις] — 29. 49. 54. 69. 71. 106. Versio Vulg. Syra. τὸ δόλον τῷ ἀρχιερεῶς] τῷ ἀρχιερεῶς τὸ δόλον 69,
 ἀφείλεν] ἀφείλατο D. + ἀπ' 29. 71. αὐτῷ τὸ ὅς] τὸ ὅς αὐτῷ 69.
 ὅς] ὅτις D. 51. δὲ] — A. Codices Syr.
 ἔατε] ; apponit H. Stephanus. ἔωσατε 13. 57. 69.

ρᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν κατακτάς, καὶ δύσας περὶ
 τῶν πραγμάτων πάντῃ φεύγει. II. 2. Baltasar ὑπ' ἀγωνίας ὁ
 βασιλεὺς καὶ πολλῆς τῆς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ λύπης. B. IV.
 2. I. τὸ γὰρ μὴ φύσει ὀχυρὸν αὐτῆς καὶ διὰ κατασκευῆς
 τειχῶν ἀγωνίαν οὐ τὴν τυχεύσαν ἐνέποιον. Menander ap.
 Stob. 66. in vita humana multas esse agónias. He-
 fychius ἐν ἀγωνίᾳ, ἐν μερίμνῃ.

ἰδρῶς] Theophrastus de Iudoribus. οἱ ἀγωνιῶντες τὰς
 πόδας ἰδρῶσιν, τὸ δὲ πρόσωπον οὐ, — τὸ δὲ αἷτιον, ὅτι
 ἡ ἀγωνία ἐστὶν ἡ μετέσσωσις θυμότητος, ὅσπερ ἐν τοῖς φό-
 βοις, ἀλλὰ μᾶλλον αὐθῆσι, καθάπερ ἐν τῷ θυμῷ — καὶ
 ἀγωνιῶντες οὐ διὰ φόβον τῷ πάσχειν, ἀλλὰ διὰ τὸ
 μᾶλλον ἐκθερμαίνεσθαι. Aristoteles Probl. II. 31. διατί
 οἱ ἀγωνιῶντες ἰδρῶσι τὰς πόδας, τὸ δὲ πρόσωπον οὐ —
 διὸ καὶ ὀχυρῶσι τὰ πρόσωπα οἱ ἀγωνιῶντες, κινῶνται δὲ
 καὶ σκαρβεῖσι τοῖς ποσὶ ποιεῖσι γὰρ τῷ τῷ οἱ ἀγωνιῶντες,
 καὶ καθάπερ γυμνάζονται διὸ εὐκότως ἰδρῶσι ταῦτα, οἷς
 ποιεῖσι, καὶ τριβῶσι δὲ τὰς χεῖρας, καὶ συγκαθίσαι, καὶ
 ἐπιτείνονται, καὶ ἐξάλλονται, καὶ ἑδῶποι ἡμεῖσι. Philo
 ad Caj. T. 2. p. 582, 7. ταῦτα δὲ διεξήσαν ὑπ' ἀ-
 γωνίας καὶ περιπαθήσεως ἁσθητικῶς πολλῶν, κκοιμῶν τῷ
 πνεύματι, ῥόμνοι γὰρ κατὰ τῶν μελῶν ἀπάντων ἰδρῶσι
 μετὰ φορᾶς ἀπαύσαι θάνατον. Artemid. I. 66. οἱ περὶ
 μεγάλων ἀγωνιῶντες ἰδρῶσι.

θρόμβοι] Versio Vulg. guttae. Codex D. buccel-
 lae. Hefychius θρόμβος, αἷμα παχὺ, πεπηγὸς ὡς βουβό.
 Dioscorides III. 463. βοηθεὶ καὶ τραγγηρῶσι, καὶ λιθιῶ-
 σι, καὶ αἵματος θρόμβος ἔρσιν. & 44. θρόμβος αἵμα-
 τος διαλύει, & V. 21. Ea quae instar globulorum

concresecunt, spissantur & coagulantur e liquidis
 θρόμβοι vocantur. Herodot. I. 179. θρόμβος ἀσφάλ-
 τος. Aeschyl. Choëphoris 525. ὡς ἐν γάλακτι θρόμβος
 αἵματος σπάσας. 538. θρόμβος δ' ἔμειξεν αἵματος φίλου
 γάλα — διττύνει θανάτου βιαιῶς. Plato Critia. ὅτ' ἐκκατὰ
 τὰς αὐτῶν ἰσχυρὰ καθαρίζου πάντα τὰ ταῦν τὰ μέλη,
 κρατῆρ κινῶσιντες ὑπὲρ ἑκάστου θρόμβου ἐμβάλλον αἵματος,
 τὰ δ' ἄλλ' εἰς τὸ πῦρ ἵκοντο. Theophr. de Sudoribus.
 καὶ λεπτότης τις καὶ παχύτης ἐστὶν ἐν τοῖς ἰδρῶσιν· ὁ μὲν
 γὰρ ἐπιπόλαιος καὶ πρῶτος ὑδατῶδης τις καὶ λεπτός· ὁ δ'
 ἐκ βάθους μᾶλλον βαρύτερος, ὥσπερ συνηκκομένης τῆς σαρ-
 κὸς, ἡ δὲ δὲ τινες φασὶ καὶ αἵματος εἰκάσαι, καθάπερ Μοῖας
 ἔλγειν ὁ ἱατρός. Eustathius in II. λ. p. 805, 13. ραθά-
 μινγγες δὲ ποιητικῶς λεπταὶ σαγόνες, μικροὶ αἵματι θρόμβοι.
 Galenus de semine. I. συμβαίνει γὰρ ἔσως ἐν μὲν
 τοῖς ἀγγείαις χρονίζον τὸ αἷμα πέπτεσθαι τε καὶ θρομβῶσθαι.
 & de facult. Medic. simpl. VI. ἀμάραντοι — θρόμ-
 βος αἵματος τῆκεν πιπίσεται, οὐ τὰς ἐν γαστρὶ μένει, ἀλ-
 λὰ καὶ τὰς ἐν κύσει. de tumorib. praeter naturam.
 θρόμβος μὲν ἀθρόα τῷ αἵματος ἐστὶ πῆξις αἰσθητή. de atra-
 bile. θρόμβος, ἔτα γὰρ ἔθος ὀνομάζειν τοῖς ἄλλοις τὸ πεπη-
 γὸς αἷμα. de Semine I. ἐκτίει ἔδὲ αἷμα τῷ τῷ ἐστὶν, ἀλλὰ
 θρόμβος. ὅτι γὰρ ἐκπίσει τὸν ἀγγεῖον αἷμα καθ' ὅτις
 ὄργανοι κοῖλοι ἐν τῷ σώματι, παραχρῆμα θρόμβος γίνεσθαι, ὥς
 οὐκ ἐξ αἵματος ἀλλ' ἐκ θρόμβου τὸ ζῶον τῷ λύκῳ δημιουρ-
 γήσονται. Anatom. 9. τίμει — ταύτας τὰς φλέβας
 — τίμει δὲ πρῶτον μὲν ἐκκίνωσαι, εἴ τις θρόμβος ἐν
 αὐταῖς ἐστὶ. de utili perspir. Caelius Aurelianus. de
 Morb. Chron. II. I. sanguinis gelati corpusculis,

52 τῆ, ἰάσατο αὐτόν. Εἶπε, δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὰς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν δεξιερῆς, ἢ
 53 στρατηγὸς τῆ ἱερῆ, ἢ πρεσβυτέρους· Ὡς ὅππῃ ληστὴν ἐξεληλύθατε μὲν μαχαίρων ἢ ξύ-
 54 ἄλλ' αὐτῇ ὑμῶν ὅστις ἡ ὥρα, ἢ ἡ ἐξουσία τῆ σκοτίας. Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον,
 55 ἢ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ οἶκον τῆ δεξιερῆς. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. Ἀψάν-
 56 των δὲ ὦρ ἐν μέσῳ τῆ αὐλῆς, ἢ συγκαθισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ
 57 αὐτῶν. Ἰδύσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ Φῶς, ἢ ἀτενίσασα αὐτῷ,
 58 εἶπε· Καὶ ἔτ' σὺν αὐτῷ ἦν. Ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν, λέγων· Γύναι, ἐκ οἶδα αὐτόν·
 58 Καὶ μὲν βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτόν, ἔφη· Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν·
 Ἄνθρωπε,

ἀψάμενος τῷ ὅτι αὐτὴ ἰάσατο αὐτόν] ἐκτείνει τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτὴν, ἢ ἀπεκατέσθη τὸ ἐς αὐτὴν D. Versio Arm.
 αὐτῆ] — 1. 52. ὁ] — A. ὁ Ἰησοῦς] — D. 1. Codices Latini. παραγενομένους] ἐλθοντας 59.
 ἐπ' αὐτὴν] πρὸς GH 10. 11. 14. 28. 29. 39. 46. 47. 51. 56. 58. 61. 62. 71. 74. 83. 86. 89. 90. 106. Edit. Complut. Genев. Plant.
 στρατηγὸς τῆ ἱερῆ ἢ πρεσβυτέρους] πρεσβυτέρους ἢ στρατηγὸς τῆ ἱερῆ Versio Syr.
 ἱερῆ] λαβὼν D fed in Vers. Latina: templi.
 ἐξεληλύθατε] ἐξήλθατε DL 13. 65. 69. ἐκάθητε KM. 1. 11. 12. 15. 29. 38. 42. 44. 46. 56. 57. 59. 71. 80.
 90. 106. Evang. 15. 17. Origenes in Jo. II. 49. Basilus Selen. a. Judacos, Eusebius D. X. 3.
 ξύλων] + τὸ D. + συλλαβεῖν με 38. 59. 67. Versio Syra posterior cum asterisco. Basilus.
 53. μὲν ὑμῶν ἐν τῇ ἱερῇ] ἐν τῇ ἱερῇ μὲν ὑμῶν D. μὲν ὑμῶν 57. ἐν τῇ ἱερῇ 59. Evang. 18. 19.
 τῆς] — 1. ὑμῶν ἐστὶν] ἐστὶν ὑμῶν DG. ἢ posterior] — D. τοῦ σκοτίας] τὸ σκοτὶ D.
 54. ἢ εἰσήγαγον] — D 1. 71. Evang. 13. 18. Versio Vulg. Syr. Eusebius.
 αὐτὸν posterior] — ADKL 1. 10. 47. 49. 56. 57. 58. 59. 61. 83. Editio Complut. Plantin. Genев. Versio
 Vulg. Syra posterior habet cum obelo. Origenes in Jo. II. 49. Eusebius, Theophylactus. prob. f. Millio prol. 1357.
 τὸ οἶκον] τὴν οἰκίαν KLM 1. 42. 49. Theophylactus. Ed. Origenes in Jo. II. 49. Eusebius D. VI. 18.
 ἠκολούθει] + αὐτῷ ἀπὸ D 13. 63. 69. 71. 106. Evang. 17. Versio Vulg. Syr. + ἀπὸ 40. ἠκολούθη-
 σεν 12. 63. 71. + αὐτῷ Evang. 6.
 55. δὲ] + αὐτῶν 29. 71. Evang. 14.
 συγκαθισάντων] συγκαθιστάτων DG 1. 53. Versio Vulg. Syr.
 ἐκάθητο] + ἐ D 38. Versio Syr. Codices Latini.
 αὐτῶν] + περιεμμένον D.
 ἢ prius] — 74.
 57. αὐτὸν prius] — D ex emendatione: at in Vers. Latina eum. KL 1. 12. 27. 28. 37. 44. 45. 49. 57.
 60. 68. 71. 80. 86. Evang. 7. 12. 17. 18. Versio Syr. Codices Latini. probante f. Millio prol. 1199.
 γύναι] — D. 58. ἔφη· ἐκ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ] εἶπεν τὸ αὐτὸ D. Πέτρος] — D.
 εἶπεν] ἔφη KLM 13. 15. 42. 49. 68. 69. 80. Colb. duo. ἄνθρωπε] — Versio Syr. Codices Latini.

lis, quae Graeci θρόμβους appellant. IV. 3. ge-
 latus sanguis, quod Graeci θρόμβωσιν vocant. 6.
 cum gelati sanguinis corpusculis, quae θρόμβους
 appellant. 3. [lac] globosum h. e. truftis coa-
 gulatis variatum, quod Graeci θρομβώδες appel-
 lant. Aristoteles de partibus Animal. III. 5. ἡδὴ
 δὲ τισιν ἰδρῶσαι συνέβη αἱματὰδε περιτρίμματα διὰ κα-
 χήλιαν.

45. Curtius IV. 13. 17. Tandem gravatum ani-
 mi anxietate corpus altior somnus oppressit. Lon-
 gus Pastoral. II. p. 67. ταῦτα λέγοντα αὐτὸν ἐκ τῶν
 θαυράων καὶ τῆς λύπης ὕπνος βαθεὺς καταλαμβάνει. Helio-
 dor II. 15. καὶ πρὸς ἡδὺ κῶμα διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς λύ-
 πης ὠλισθήσαν. & V. p. 203. καὶ ἡ τῶν συμφορῶν ὑπό-
 μνησις παραλύσασα τὴν διάνοιαν, εἰς ὕπνον καταφέρει. Pro-
 pert. I. 3. 45. Dum me jucundis lapsam sopor
 impulit alis: Illa fuit lacrymis ultima cura meis.
 Od. μ. 310. κλαίοντες δὲ τοῖσιν ἐπλήθυε ἡδυμνος ὕπνος.
 Arulej. II. Adfructis miseris lamentationibus mar-
 centem animam sopor circumfusus oppressit. Plut.
 de fort. Rom. p. 323. C. αὐτὸν δ' εἰς ὕπνον ἐκ δυσθυ-
 μίας καὶ λύπης ἀποκλίθηναι.

49. Anthol. I. 37. 14. πλῆγεις — ἐν βέλαι. Ar-
 rian Alex. III. 30. ἐν κλοιῷ δῆσαι. Lucian. Syngtr.
 4. ἐν ἀκροτῇ φονεύοντα. I. Theff. IV. 18. Xiphilinus.
 p. 350. ἐν ξυρῷ παρέτεμνε τῶν μὲν ῥῖα τῶν δὲ ὤς. I. Cor.
 IV. 21.

51. Satis est vos hucusque progressos. Desilite
 nunc a pugna & eam omittite. Sinite temerita-
 tem vestram hucusque, non ulterius, progredi.

53. ὥρα] Silius XII. 193. Perge, age; fer gres-
 sus: dexter Deus, horaque nostra est. Cic. in Verr.
 I. 19. horis tuis. Supra XIX. 42.

ἐξουσία τῆ σκοτίας] Col. I. 13.

58. ἕτερος] Unus quilibet sive sit hominum seu
 deorum, seu quicumque sit, sive mas, sive femina,
 quoties ad sententiam nihil interest, quo quis sexu
 sit, proprie effertur genere masculino. Scilicet non
 ad sexum, sed, ut recte alicubi Dionys. Halicar-
 nassaeus, πρὸς τὸ πρῶτον ἀποτίνεται ὁ λόγος. Exem-
 pla apud optimos auctores occurrunt innumera. II.
 n. 455. παρῆντε κερκυρῇ Juno & Minerva. Pausa-
 nias II. 21. τάςδε δὲ φάσιν, de duabus feminis. So-
 phocles Electr. 980. τάδε τῷ κασιγνήτῳ. Eurip. He-
 len. 652. de viro & uxore δυεῖν γὰρ ἔντοι, οὐχ ὁ
 μὲν τλήμων, ὁ δ' οὐ. Hecuba 511. de se ipsa & filia
 οὐκ ἔρ' ὥς θανεμένους μετήλθεν ἡμᾶς. Ion. 955. ἡμεῖς ἐν
 ὀρφνῇ σπαργανώσαντες πέπλοις Creusa de se. & 1361.
 ἡδὲ δὲ θνητῶν ἅτις ἀνθρώπων τάδε ἔχοντας ἡμᾶς Pythia
 de se.

σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ] 1. Jo. II. 19. 2. Tim. III. 6.

ἄνθρωπε] Terent. Heautont. V. 3. 1. tu homo.
 Schol. cum contemptu & stomacho pronuncian-
 dum est. Adelph. 1. 2. 31. Pro Jupiter, tu me
 homo adigis ad infaniam. 63. ita est homo. Dona-
 tus: Moraliter homo dixit. Sic enim de iis dici-
 mus, quos parce reprehendimus. Cic. ad fam. IV.
 5. ei moriendum fuit, quoniam homo nata fue-
 rat. Plaut. Amphit. II. 2. 136. quid hoc sit ho-
 minis?

Ἀνθρωπε, ὅτι εἰμί. Καὶ Δι' αὐτῆς ὡσεὶ ὄρας μιᾶς, ἅλλ' οὐ τις διίσχυρίζετο, λέ- 59
γων Ἐπ' ἀληθείας καὶ ἔτι μὲν αὐτῇ ἦν καὶ ἡ Γαλιλαϊὸς ὅτι. Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος 60
Ἀνθρωπε, ὅτι οἶδα ὃ λέγεις. Καὶ ὡς ἀποκρίθη, ἔτι λαλοῦντι αὐτοῦ, ἐφάνησεν ὁ
ἀλέκτωρ. Καὶ τραφεὶς ὁ Κύριος ἐπέβλεψε τῷ Πέτρῳ καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ 61
λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς. Καὶ 62
ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος ἔκλαυσε πικρῶς. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸ Ἰησοῦν, ἐνέπαι- 63
ζον αὐτῷ, δέροντες. Καὶ ὡς ἀποκρίθη αὐτὸν, ἔτυπον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ ἐπη- 64
ρώτων αὐτὸν, λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐσὶν ὁ παίσις σε. Καί ἕτερα πολλὰ βλασ- 65
φημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν. Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, 66
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτόν εἰς τὸ συνέδριον ἑαυτῶν, Λέγοντες Ἐι 67
σὺ εἶ ὁ Χριστός; εἶπε ἡμῖν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, ὑμεῖς μὴ σιωπήσητε Ἐὰν 68
δὲ καὶ ἐρῶ, ὑμεῖς μὴ ἀποκριθῆτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε. Ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- 69
θρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ θυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Εἶπον δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ 70
υἱὸς

59. Δι' αὐτῆς D. διίσχυρίζετο] ισχυρίζετο 69.
λέγων ἐπ' ἀληθείας] ἐπ' ἀληθείας λέγων D.
60. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος] ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν 106. οὐτ' αὐτὸς εὐαγγ. 6.
λαλοῦντι αὐτοῦ] αὐτὸς λαλοῦντι 1. λαλοῦντι τὸ Πέτρος 15. 29. 42. 49. 71. 80. Versio Syra posterior
cum asterisco. ἐφάνησεν] ἐλάλησεν 38.
ὁ posterior] — ADGLM 1. 3. 9. 10. 13. 15. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 90. 106. Editio Com-
plut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. 2. Plantin. Bengelii, Bogardi.
61. καὶ τραφεὶς D. ὁ κύριος] — Colb. duo.
κύριος] Ἰησοῦς D 47. 56. 58. 61. 106. Evang. 6. Versio Copt. Syra utraque, posterior vero habet editam in margine;
ἐπέβλεψε] ἀνέβλεψε 61. ἐπιβλεψε 69. ὑπεμνήσθη] ἐμνήσθη 36. 40. 63.
ὁ Πέτρος] D. λόγου] ῥήματος L. ἄς] ἐς Evang. 18. 19.
αὐτῷ] — J. Millius prol. 426. ὅτι] — D.
φωνῆσαι] + σήμερον KLM 5. 6. 13. 29. 42. 49. 68. 69. (ante φωνῆσαι) 71. 72. 80. 86. Versio Sax. Copt.
Syra posterior cum asterisco. ἀπαρνήσῃ] ἀρνήσῃ 34. 39.
ἀπαρνήσῃ με τρίς] τρίς ἀπαρνήσῃ με D. + μὴ εἰδέναι με D in Graeco. 71. Codices Latini.
62. ὁ Πέτρος] — DKLM 1. 9. 10. 27. 29. 35. 42. 46. 49. 50. 56. 58. 59. 61. 62. 66. 71. 83. 86. E-
vang. 15. Versio Copt. Armen. probante J. Millio prol. 1381. 1404. 63. καὶ οἱ] οἱ δὲ D.
τὸ Ἰησοῦν] αὐτόν DLM 34. 39. 42. Versio Vulg. Copt. Syra posterior in margine.
δέροντες] — D 69. Versio Syr. δειρόντες 80. δαίοντες 10. 47. 49. 51. 54. 55. 61. 62. 66. 67.
89. 90. δι' αὐτῆς Camerarius.
64. αὐτὸν ἔτυπον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον] αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἔτυπον αὐτόν D. αὐτοῦ τὸ πρόσωπον 1. 4. 15. 80.
Colb. αὐτὸν L. Versio Copt. ἐπηρώτων] ἠρώτων 69. ἐπηρώτων αὐτόν λέγοντες] ἔλεγον D. Versio Syr.
αὐτόν posterior] — KL 42. 49. Evang. 18. προφήτευσον] — Colb. + ἡμῖν 106. Cod. Latini.
παίσις] παίσιας L. 65. ἕτερα] ἄλλα D.
εἰς αὐτόν] κατ' αὐτόν Versio Syra prior, & posterior in margine.
αὐτόν] αὐτούς D. Sed in Versio Latina: cum.
66. ἐγένετο ἡμέρα] ἡμέρα ἐγένετο 1. Origenes in Jo. II. 49. ἐγένετο πρὸς 69.
τοῦ λαοῦ] — Versio Syr. ἀρχιερεῖς τε] ἀρχιερεῖς D. — GH 64. 87. Evang. 7.
τε] — 1. 3. 9. 11. 44. 57. 59. 60. 71. 72. 73. 74. 86. 90. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
ἀνήγαγον] ἀνήγαγον DK 56. 58. 61. 62. 69. 83. Colb. Editio Complut.
ἑαυτῶν] αὐτῶν DKM 9. 11. 14. 44. 80. 89. 90. Evang. 6. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii, Bogardi.
67. εἰ] — DL 80. Χριστός;] Χριστός, 4. 7. 72. 83. εἶπε ἡμῖν] — D 61.
εἶπε δὲ] ὁ δὲ εἶπεν D. εἶπε δὲ αὐτοῖς] εἶπεν 64. Evang. 7.
παρεῖσθε] παρεῖσε Editio Erasmi 1. Aldi. 68. ἔαν] εἰ 59. δὲ] — D. Codices Latini.
καὶ] DL 11. 53. 71. Versio Syra. Codices Latini. Cyrillus Act. V.

59. διίσχυρίζετο] Act. XII. 15. Plat. Phaedone.
τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάντο διίσχυριζαίμην. Epist. περὶ σοῦ
διίσχυριζομένη. Demosthenes. ἐγὼ μὲν οὐ πάντο διίσχυ-
ρίζομαι. Lysias. ἀκούα δ' αὐτὸν διίσχυρίζεσθαι. Lu-
ciani. Hermot. 31. ἐν τινι συλλόγῳ τῶν κειμένων διίσχυ-
ρίζοιτο καὶ λέγοι, μηδαμῶς τῆς γῆς ἀνθρώπων εἶναι λευκοῦς.
Aristid. S. S. IV. p. 327. ἐτόλμην εἰπεῖν πρὸς με καὶ
διίσχυρίζεσθαι. Jof. A. II. 6. 4. ἐπεὶ διίσχυρίζεσθε.

61. Plut. de discrim. adulat. & Amici p. 71. E.
καὶ Πολέμωνε Εὐνοκράτης, ὁφθαλμοῦ μόνον ἐν τῇ διατριβῇ καὶ
ἀποβλέπων πρὸς αὐτόν, ἐτρέψατο καὶ μετέθηκεν.

66. τὸ πρεσβυτέριον] Susap. 50. Act. XXII. 5. 1.
Tim. IV. 13.

ὡς ἐγένετο ἡμέρα] Act. XXVII. 29.

67. Jerem. XXXVIII. 15.

2. ἤρξαντο δὲ. 3. ὁ δὲ. 4. ὁ δὲ. 5. οἱ δὲ. 6. Πιλάτος
δὲ. 8. ὁ δὲ. 9. ἐπηρώτα δὲ. 10. ἐπικύβηται δὲ. 11. ἐξ-
ὑ-

δυναμὸς δὲ. 13. ἐγένοντο δὲ. 13. Πιλάτος δὲ. & 21. οἱ
δὲ. 22. ὁ δὲ. 23. οἱ δὲ. 24. ὁ δὲ. 25. ἀπέλυσε δὲ —
τὸν δὲ. 38. ἦν δὲ. 39. εἰς δὲ. 40. ἀποκριθεὶς δὲ.] Herod-
ot. II. 158. εὐρος δὲ ἀρχή, ὥστε τριπλάσιος δύο πλεονέ-
μῳ ἐλαττωμένης ἦκεται δὲ ἀπὸ τῆς Νείλου τὸ ὕδωρ εἰς αὐ-
τήν. ἦκεται δὲ καλύπτει ὀλίγον Βεβάσιος πόλις παρὰ Πά-
ντων τὴν ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν ἐρυθρὴν θάλασσαν.
ἄρκεται δὲ πρῶτον. Dionys. Hal. Epist. ad Pom-
pejan. §. 5. ἡ δὲ φιλικὴ φράσις ὁμοειδὴς πᾶσι δεινῶς
καὶ ἀσχηματιστός ἐστι, καὶ πολλὰς εὐροί τις ἂν περιόδους
ἁμοίως ἐφείξῃ ὑπ' αὐτῆς σχηματιζομένης, οἷον ἐν ἀρχῇ τῆς
β. τῶν περὶ Σικελίας Συρακούσας δὲ παραλαβόντες Μεγα-
ρεῖς καὶ ἰνναίως, καμαρηνοὶ δὲ Σικελὸς καὶ τὰς ἄλλας συμ-
μάχους, Τελῶοι δὲ Συρακουσῶν ἐκ ἐφασαν πολεμήσειν Συ-
ρακούσας δὲ συνθαλάμοιοι καμαρηναίους τὸν ἡμίονον διαβάνας.
Ταῦτα δὲ ἀπὸ πάντων ἔγνα μοι φαίνεται.

Procuratorum Caesaris id munus potissimum fuit,
ut

71 υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· Ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ὁι δὲ εἶπον· Τί
 ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματός σου.

ΚΑὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγεν· αὐτὸν ὅππῃ τὸν Πιλάτον·
 Ἡρῶδης δὲ κατήγορεύει αὐτοῦ, λέγοντες· Τοῦτον εὕρομεν ἀνατρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ
 λυσιθήκα Καίσαρι φόβος διδόναι, λέγοντα ἐαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. Ὁ δὲ Πιλάτος
 ἐπερώτησεν αὐτὸν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ
 ἔφη· Σὺ λέγεις. Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· Οὐδὲν εὗ-
 ρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. Ὁι δὲ ὀπίσχυον, λέγοντες· Ὅτι ἀνασείει τὴν λα-
 ον, διδάσκων κατ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. Πιλά-
 τος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπερώτησεν, εἰ ὁ ἀνθρώπος Γαλιλαῖός ἐστι. Καὶ ὀπι-
 γνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδης ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὅτι καὶ αὐτὸν
 ἐν Ἱερουσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. Ὁ δὲ Ἡρώδης, ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, ἐχάρη λίαν.

ἤγαγον

ἐρωτήσας] ἐπερωτήσας 11. 13. 69.

+ ὁμοῦς 13. 69. Versio Syr.

ἀπεκρίθη] ἀπεκρίθητε Evang. 17.

ἢ ἀπὸλύσῃς] — L. Versio Copt. Cyrillus.

69. ἢν] + δὲ ADL. Versio Vulg. Copt. Syra post. ior cum asterisco. Cyrillus A. V.

τοῦ Θεοῦ] — 64.

ἀ τοῦ Θεοῦ ad τοῦ Θεοῦ comm. 70.] — 106.

70. εἶπον] εἶπαν L.

οὐ] — DK 49. 69. Codices Latini.

πρὸς αὐτοὺς ἔφη] εἶπεν αὐτοῖς D. Codices Latini.

μαρτυρίας] μαρτυρῶν D 28. 60. 69. 90. Evang. 7. 13. Versio Syr. Theophylactus.

αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν] ἠκούσαμεν γὰρ D. Codices Latini.

ἠκούσαμεν] ἠκούσατε K 56.

1. ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν] ἀναστάντες D 67. 76. 91.

εἶπαν] ὅλον L.

ἤγαγον] ἤγαγον ADEGHKLM 1. 3. 10. 11. 12. 13. 16.

72. 73. 74. 76. 78. 83. 86. 89. 90. 91. Evang. 13. 14. 15. 19. Editio Complut. Erasmi 1. Bengelii. Versio Vulg.

Syra utraque, Copt. probante J. Millio prol. 1347.

αὐτὸν] — 44.

2. Ἡρῶδης δὲ] καὶ ἤρξαντο Evang. 13. 14. 15. 17. 19. Versio Syr.

εὕρομεν] εὕρον D a prima manu. fed in Verf. Latina: invenimus.

τοῦ Θεοῦ] καὶ καλῶντα] — 1.

65. 66. 67. 69. 76. 80. 90. 106. Evang. 13. 15. Versio Vulg. Syra utraque, Copt. Armen. Euthymius.

κατὰ κύματα] τὸ ἵκμεν ἐ τοὺς Προφῆτας Codices Latini. Marcio.

καίσαρι φόβος διδόναι] φόβος διδόναι καίσαρι D.

φόβος] φόρον AK 15. 106. Versio Copt. Theodoret in Psal. II.

διδόναι] δίδου 47. 71.

λέγοντα] + δὲ D.

3. ἀπεκρίβη αὐτῷ ἔφη] ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων D. Versio Copt.

αὐτῷ] — 40. 60. 63. Evang. 13. Versio Vulg.

5. ἐπὶ χυον] ἐπὶ χυον DH 69.

διδάσκων] — 64.

ἀρξάμενος] ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας] — 69.

Γαλιλαίαν] — L. Versio Copt.

ὁ ἀνθρώπος] Γαλιλαῖος] ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὁ ἀνθρώπος D.

πρὸς Ἡρώδη] ὄντα ἐ αὐτὸν] τῷ Ἡρώδῃ, ὅππῃ αὐτῷ D.

ταύταις ταῖς ἡμέραις] ταῖς ἡμέραις ταύταις 1.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

ut tributa in provinciis colligerent: fortassis in mi-
 noribus provinciis, quae non tanti erant, ut in
 eas mitterentur praefides, procurator fisci etiam
 munere praefidis functus fuit.

4. αἴτιον] Mattb. XII. 5. inf. 14. II. α. 153.

αὐτοὶ μὲν αἴτιοι εἰσιν. Eustathius. αἴτιος παρ' ὁμήρου λή-
 γεται ὁ αἰτιατός, καὶ ὑπὸ μέρμερι καὶ αἰτίᾳ λήγεται ὁ αἰτιατός, καὶ ἀπολύτως λαμβάνεται. εἰς τοῦ νομοῦ αἴτιοι εἰσιν· εἰ
 δὲ μὲν ὁμήρου ἕλλως λήγεται τῇ λέξει. Plato de Rep. I. p. 329. ὅτι τὸ αἴτιον αἰτιασθαι· εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸ αἴ-
 τιον. Cic. de Senect. III. vertit: qui mihi non videntur accusare, quod esset accusandum, nam si
 id culpa senectutis accideret &c.

5. ἀνασείει] Glossarium. concitat. συνσειεῖ — ἀ-
 κασείει. Hesychius. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. ἀνωκυῖ. Versio Vulg.

commovet. Codex D. Seducit. Dionys. Hal. VIII.

81. τοῖς ἀνασείεισι τὰ πλῆθος. Diodorus Sic. XIV. 10.

τὰς τε Συρακουσας ἀνασείει. XIII. 91. ἀνίσσει τὰ πλῆ-
 θη. XVII. 62. Μέρμερι — ἀνίσσει μὲν τὰς βασιλείας.

XVIII. 10. τὰν μὲν κτηματικῶν συμβαλεῖν τὴν ἡσο-
 χίαν ἄγειν, τῶν δὲ δημοκράτων ἀνασείειν τὰ πλῆθη. καὶ πα-
 ρακαλεῖν ἱπποκράτους ἔχειν τὰ πόλεις. Marc. XV. 11.

7. Dan VI. 27. ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου.

Supra XX. 20.

Poterat remitti causa, idque fecit Pilatus, ut
 odiosam hanc causam a se amoliretur. Dionysius

Hal. A. III. 22. Tullius rex ἀποράμηνος δὲ, τί χρή-
 σεται τοῖς πράγμασι, τελευτῶν κράτιστον εἶναι διόγω, τῷ
 δήμῳ τὴν διαγωγὴν ἐπιτρέπων. Aet. XXVI. 3.

8. 2. Par. IX. 23. Aet. XXV. 22.

K k k k k 2

811

ἦν ὃς θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν, ἀφ' τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἠλπιζέ τι
σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. Ἐπηρεῶτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ ἔδεν 9
ἀπεκρίνατο αὐτῷ. Ἐισήκεισαν δὲ οἱ δεσχερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόμως κατηγοροῦντες αὐ- 10
τοῦ. Ἐξεθνήσκει δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, πε- 11
ριβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι 12
οἱ,

Θέλων] — L.

ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν] ἰδεῖν αὐτὸν ἐξ ἱκανῶν χρόνων D.

ἐξ ἱκανῶ χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν 69.

ἱκανῶ] + χρόνον HLM 1. 11. 12. 13. 15. 29. 40. ex emendatione. 42. 46. 54. 56. 59. 61. 65. 66. in ora.
67. 68. 69. 71. 80. Evang. 14. Versio Syr. Corp. Armen. Vulg.

πολλὰ περὶ αὐτοῦ] — DKLM 1. 12. 16. 42. 59. Evang. 7. 9. 10. 12. 13. 17. Versio Corp. probante J. Millio prol. 1199.

πολλὰ περὶ αὐτοῦ] περὶ αὐτοῦ πολλὰ 69.

ὑπ' αὐτοῦ] παρ' L.

τι] ἐτι Editio Complut.

γινόμενον] — G 16. 59. Versio Syr, γινόμενον 80.

9. ἐπηρεῶτα] ἐπηρεῶτασι G. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.

ἔδεν ἀπεκρίνατο αὐτῷ] ὅτι ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἔδεν D.

10. δὲ] — G.

οἱ posterius] — A 72.

εὐτόμως] εὐτόμως J. Camerarius, E. Schmidius.

11. αὐτὸν primum] — 89. Colb. 106. a prima manu.

+ καὶ L. 13. 69. Versio Corp.

σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, ἐμπαίξας] ἐμπαίξας σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ 64.

ἀνέπεμψεν] ἀπέπεμψεν L.

αὐτὸν secundo loco] αὐτῷ 44. 69. 106.

τῷ] — A.

τῷ Πιλάτῳ] πρὸς Πιλάτον 29. 71.

12. ὅτι] ἐν τῇ ἀρχῇ οἱ Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης, ἐγένοντο φίλοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ D.

Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης] Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος L. Evang. 7. 9. 12. 17.

γινόμενον] Plato de Legg. X. πάντα ἐστὶ τὰ πράγμα-
τα γινόμενα, καὶ γινόμενα, καὶ γενεόμενα.

10. εὐτόμως] Lucian. Nigrin. 36. οἱ μὲν αὐτῶν σφό-
δρα τὰς νεύρας ἐπιστάντες, εὐτονώτερον τῷ δένοντος ἀφίαισι.

D. Mort. I. 3. ἡ νεύρα εὐτονω, ἡ ὁμοί κακτεροί. Plut.

Themist. p. 114. A. εὐτονον χρηματισίν. Galen. π. τῆς

μήτρας. διὰ τινων εὐτόνων δίσμων. de Dogm. Hippocr.

& Plat. τοῖς γυναικαπαρμένοις εὐτονώτερον. de Compos.

Med. per gen. VII. τῶν δ' ἐν αὐτῷ μυγμάτων ἀνάτριβε

τῇ δαΐδου καὶ τ' εὐτόνας. de Theriaca. τὸ μὲν εὐτονον

τῆς δυνάμειος — τὸ δ' ἄτονον τῆς ἰσχύος. Dionys Hal.

de Vetr. Script. 3. τὸ λεκτικὸν αὐτῷ Ἰσοκρατικῷ πα-

ραπλήσιον, πλὴν ὅσον πικρὸν ἐστὶ καὶ σφόδρα εὐτονον. 5. ὁ

δὲ Δημοσθενέας εὐτονος τῇ φράσει. de Dinarcho. 1. ἡ δὲ

λέξις ἐστὶ τῇ Δεινάρχῃ κυρίως ἠδικη πάθος κινῶσα, σχεδὸν τῇ

πικρίᾳ μόνον καὶ τῷ τόνῳ τῷ Δημοσθενεῖ χαρὰ λυσιτερομένη.

8. τὸ μὲν εὐτονον καὶ σφρόν καὶ δεινόν, καὶ τὰ τῷ τοῖς ὅμοια.

Epist. ad Pompej. ἀλλά τῃ δὲ τῆς Ἰσοκρατεῖς κατὰ

τὴν πικρότητα καὶ τὸν τόνον. de Thucyd. 53. τὰς τόνους,

καὶ τὸ πικρὸν, καὶ τὸ σφρόν, καὶ τὴν ἐξεγέρσαν τὰ πά-

θη δεινότητα. Sextus Empir. hyp. III. 32. τοῖς μὲν

ἐμβρίεσιν, καὶ εὐτόνως ἀνασκεινέζω δυνάμειος τὸ τῆς οἴ-

σσεως τῶν Δογματικῶν πάθος. Aristoph. Plut. 1096.

εὐτόνως προσίσχεται. Schol. ad Achamens. 627. ἀθλητῶν

οἱ ἀποδύονται τὴν ἔξωθεν σολὴν, ἵνα εὐτόνως χορεύωσι. He-

rychius. εὐτόνως, ἰσχυρῶς. Themistius XVIII. 217. εὐ-

τόνως τε ἄρα καὶ ἐπισκόπως πέμπειν τὸς οὐδὲς. ὁ δὲ

αἰσχίνης ἀτονώτερος μὲν τῷ Δημοσθένει. Cod. D. fortiter.

acriter, vehementer, pertinaciter, intente. Act.

XVIII. 28. Hermogenes de Form. Orat. I. 11.

μεγάλως δὲ εὐτονώας καὶ δυνάμειος ἐν τοῖς τοῖς τοῖς ἐστὶ τὸ

σαφῶς καὶ μὴ συγχυμένως εἰπεῖν. Aristophanes in A-

cham. 674. μέλος εὐτονον ἀγροικότονον. Schol. πρότε-

ρον γὰρ οἱ ἀγροικοὶ εἰς πᾶσαν πρᾶξιν καὶ εὐτονοί. Arrian.

Syr. p. 167. τῆς πληγῆς εὐτόνως γινόμενης. Parth. p. 239.

εὐτόνως δὲ τὰς πληγὰς καὶ βιαιῶς διδόντες ἀπὸ τόξων κρα-

ταίων καὶ μεγάλων. B. C. IV. p. 1010. καὶ δὲ ἐμβολαὶ

ἐς βαρυτέρας τὰς Ρωμαίων καὶ ἀσθενεῖς ἐγένοντο, Ρωμαῖοις

δ' ἦσαν εἰς κοφωτέρας εὐτονοί.

11. ἐσθῆτα λαμπρὰν] Phaedrus V. 7. Princepslig-

gato crure nivea fascia, niveisque tunicis, niveis

etiam calceis superbienis honore divinae domus Ad

universis capite est protrusus foras. Thomas. λαμ-

πρὰ ἐσθῆς κάλλιον λέγειν ἢ λευκῇ. Plut. Praecept. con-

pub. p. 144. D. οἱ προσιόντες ἐλεφάσιν ἐσθῆτα λαμ-

πρὸν οὐ λαμβάνουσιν, οὐδὲ φοινικίδας οἱ ταύροις. Tacitus
H. II. 89. Ante aquilam praefecti castrorum tri-
bunique, & primi centurionum candida veste:
caeteri juxta suam quisque centuriam armis donis-
que fulgentes. Diodor. S. I. 91. ἐσθῆτας λαμπράς πε-
ριβάλλονται.

12. Demosthenes in Midiam. οὐ γὰρ ἐχθρὸς γε ὑπὲρ
ἡρχεν αὐτῷ.

13. ἄρχοντας] Philo in Flacc. T. 2. p. 528, 21.
αὐτῷ μεταπεμφθῆναι τὰς ἡμετέρας ἄρχοντας, ὅσα τῷ δοκεῖν

ἐπὶ καταλλαγαίς. — τῶν ἰδιωτῶν ἀλεξανδρῶν ἰσθμίων ταῖς

— μάστιγι τετυπημένων — τὰς ἄρχοντας, τὴν γερουσί-

αν, οἱ καὶ γέρας καὶ τιμὴς εἰσιν ἐπάνυμοι — ἔλαττοι

τῶν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἄρχοντας. p. 534, 17. τῶν μὲν ἄρχοντων

ἐστὶ καθεργμένοι μὲν τὰς ἀνέκτους καὶ ἀφορῆτας αἰετίας

καὶ ὕβρεις. τῶν δὲ ἰδιωτῶν τὰς τε ἐκείνων συμφορὰς ἀπαν-

τος τῷ ἔθνει κοινὰς νομιζόντων. Inscrip. Berenicensis.

ἐπὶ συλλόγῃ τῆς σκηνοπηγίας, ἐπὶ ἄρχοντων κλεισθῆς τοῦ

Στρατοῦ, εὐφρόνους τῷ ἀρίστου, Σωσιγένης τῷ Σωσιπῆ, ἀνδρομάχῃ

τῷ ἀνδρομάχῃ, Μάρκῃ Λαίλιᾳ, ἀνασίνῃ τῷ ἀπολ-

λανίᾳ, Φιλωνίδῃ τῷ ἀγχιμοῦ, Ἀυτοκλέει τῷ Ζήτανος, Σωκίᾳ

τῷ Οἰσοδῷ, Ἰωσήφῃ τῷ Στράτωνος, (decem numerantur,

si recte calculum ineo) — ἔδοξε τοῖς ἄρχεσιν καὶ τῷ

πολιτεύματι τῶν ἐν Βερεικῇ Ἰουδαίων. Jos. Vir. 12. πέμ-

ψας ἐν τῷ τῶν πρὸς τὴν Τιβερίαν βαλὴν καὶ τὰς πρώτους

τῷ δήμῳ παρεκάλεον ἀφίκεσθαι πρὸς με. 13. μεταπεμφθῆ-

μενος ἔν τῶν τῆς βαλῆς πρώτους δέκα. 57. τὰς μὲν ἐν σὺν

ἐμοὶ πάντας ἐκκλησίας προσέταξεν Ἰησοῦς ὁ ἄρχων — καὶ

γὰρ πάντα κάπελλον ἔχειν ἔφην καὶ τὰς δέκα πρώτους Τιβε-

ρίαν. 53. καὶ Ἰησοῦς ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἰουδαίων ἄρ-

χων. 33. εἰ πέμψειαν ἡ τῷ πλῆθει προεστῶτας. B. II. 21.

3. Ἰησοῦς τις υἱὸς Σαπφίᾳ τότε ἄρχων τῆς Τιβερίδος. 9.

κατέβησαν δὲ εὐθείας δέκα τῶν Τιβερίαν οἱ δυνατώτατοι.

— πεπονηκότες δ' ἐτέρως τῆς βαλῆς τὰς μάχας γυμνάζον-

κελεύει προσελθεῖν — μέχρις πᾶσαν τὴν βαλὴν ἔσαν εἰς ἐ-

ξακσίους — συλλαβὰν ἀνήγαγε. VII. 3. 3. εἰς εἰς αὐ-

τῶν τὰ μάχας διὰ τὸν πατέρα τιμώμενος, ἦν γὰρ ἄρχων

τῶν ἐπ' ἀποτοχίας Ἰουδαίων. 10. I. ὁρῶντες δ' αὐτῶν τὴν

ἀπόνοιαν οἱ πρωτεύοντες τῆς γερουσίας — πάντας ἀβροῖσας

εἰς ἐκκλησίαν τὰς Ἰουδαίας. Inscrip. Gud. CCLXIII.

Alfius Juda Arcon, Archosynagogs. ἐνθάδε κῆτος

Ἰουδαίων ἱερῶν ἄρχων, καὶ καρπίων υἱὸς Ἰουδαίων ἀρχισυνα-

γῶγος. & Ἀμείλιος ἄρχων καὶ Μαρία γονεὺς τέκνον ἀνδρῶν

καὶ ὁσίᾳ ἐποίησαν. Theodosius I. 23. de Judaeis &

coelicolis — Judaeorum primates. 17. quosdam

πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ, ἔδεν ἄξιον θανάτου ὅτι πεπραγμένον αὐτῷ. Παιδεύσας οὖν αὐ- 16
τὸν ὑπολύσω. Ἀνάγκη δὲ εἶχεν ὑπολύειν αὐτοῖς καὶ ἑορτὴν ἕνα. Ἀνέκραξαν δὲ 17
παμπληθεῖ, λέγοντες· Αἶρε τοῦτον, ὑπολύσον δὲ ἡμῖν τὴν Βαραββᾶν. Ὅστις ἦν ἄλλος 18
τάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει, καὶ Φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακὴν. Πάλιν οὖν ὁ Πι- 19
λάτος προσεφώνησε, θέλων ὑπολύσαι τὴν Ἰησοῦν. Ὅι δὲ ἐπεφώνον, λέγοντες· Σταύ- 20
ρωσον, σταύρωσον αὐτὸν. Ὁ δὲ τρίτος εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; 21
ἔδεν αἰτίον θανάτου εὖρον ἐν αὐτῷ; παιδεύσας οὖν αὐτὸν ὑπολύσω. Ὅι δὲ ἐπέκειντο Φω- 22
ναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι καὶ καλίσχουν αἱ Φωναὶ αὐτῶν καὶ τῷ 23
χρῆ-

- ιδὲ] — D.
ἐστὶ πεπραγμένον] πεπραγμένον ἐστὶν D. + ἐν D 12. 13. 34. 39. 40. 45. 63. 67. 68. 69. 91. Evang. 6. 7.
15. 17. 19. probante J. Millio prol. 1428. 16. οὐ] — D. at in Verf. Latina: ergo.
17.] — ADKL. Codices Latini. δε] γὰρ Evang. 17. Versio Syr.
ὑπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτήν] κατὰ ἑορτὴν ἀπολύει αὐτοῖς D. αὐτοῖς ἀπολύειν κατὰ ἑορτήν 69.
αὐτοῖς] — 90. + τῷ Evang. 7. κατὰ ἑορτήν] — 50.
ἕνα] + δέσμιον 29. 51. 71. 106. Evang. 14. Versio Syra posterior habet cum obelo. Arab. τούτων] + αἶρε τούτων D.
18. ἀνέκραξαν] ἀνέκραγον L. δε] — 69. 19. ἀνέκραξαν] ἀνέκραγον L. 20. ἀνέκραξαν] ἀνέκραγον L.
τῷ] — AGH 3. 44 72. 73. 74. 83. 86. 90. Evang. 6. Editio Erasmi, Bengelii, Bogardi, Theophylacti. 19.] + comma 17. D.
Βαραββᾶν] βααραβᾶν 80. & comm. 25. φόνον] φόβον 1. & comm. 25.
ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον] — 28.
20. οὐ] δε ADL. Versio Copt. Syr. Vulg. 20. οὐ] δε ADL. Versio Copt. Syr. Vulg.
προσεφώνησεν] + αὐτούς DL 13. Versio Copt. Vulg. Syr. Lutheri. + πρὸς αὐτούς 69.
τὴν Ἰησοῦν] αὐτὸν 1. — H.
21. ἐπεφώνον] ἐκράσαν D. ἐφώνον 2. 29. 50. 71. Editio Erasmi, Colinaei. λέγοντες] — D.
σταύρωσον] σταυρὸν bis D. Origenes saepissime. Cyrillus in Sophon p. 619.
22. πρὸς αὐτὸν] αὐτοῖς 57. κακὸν ἐποίησε] ἐποίησε κακὸν 80.
ἔδεν] + γὰρ 1. 13. 69. ἔδεν αἰτίον θανάτου εὖρον] ἔδεν αἰτίον αἰτίαν θανάτου εὖρον D.
αὐτὸν ὑπολύσω] ὑπολύσω αὐτὸν D. ὑπολύσω 64. Evang. 7. 23. αὐτὸν σταυρωθῆναι] σταυρωθῆναι αὐτὸν D.
κατίχου] κατίχου 1.
καὶ τῷ ἀρχιερεῖ] — L. Colb. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 1408.
24. ὁ δὲ] ἐ L. Versio Copt. ὁ δὲ Πιλάτος ἐπέκρινε] ἐπέκρινε δὲ ὁ Πιλάτος D.

καταγελάσας πεπραγμένα. . . . λήθην ἐμπούσας τῶν
ἐκείνους πεπραγμένων. *Isochr.* ad Demon. ἐπεὶ αὐτῷ ἔ-
δεν ἐπράττειτο. & *Panegy.* περὶ τῶν πρὸς τὴν βασιλείαν τῇ
πόλει πεπραγμένων. & *Philipp.* 2. ἄξια καὶ σεαυτῶν καὶ
τῶν ἐκείνους πεπραγμένων ποιηκῶς. *Dionys.* Hal. A. XI.
11. τάχα γὰρ τε καὶ τοιοῦτον ἡμῶν πέπρακται. de De-
mosth. 14. ex Orat. de Immunit. καταμυμφαμέ-
νης ἡ τὸν ἄνδρα, ἡ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ. *Aeschin.* c. Ti-
march. ἔγω γὰρ αἰσχρῶς τυγχάνει βιβλικῶς, ὥς τὸν τὰ
τέτρω πεπραγμένα διεξιότα ἀδύνατον εἶναι εἰπεῖν ὡς αὐτὸς
βέλτεται. *Polybius.* p. 394. ὅμα τῷ προελθόντα τὸν ἀρα-
τὸν ἀναμνηταί μιν τῶν προπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων
πρότερον αὐτῷ. p. 476. καλὸν γὰρ δὴ τῷτο Λατριάταις ἔργον
πέπρακται. p. 498. τῶν ἐν Διῶ καὶ Δαδάνῃ πεπραγμένων τοῖς
αἰταλοῖς. p. 501. παρὰ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐπειραθὴ λαβεῖν δέ-
κην ἄξιαν τῶν σφισι πεπραγμένων. p. 508. τῷ δ' ἀράτα κα-
τηγορησαντος ἀνέκαθεν τὰ πεπραγμένα τοῖς περὶ τὸν λείοντιον.
p. 559. μηδεμίαν ὑποσχὼν τιμωρίαν ἄξιαν τῶν αὐτῷ πεπραγ-
μένων. p. 592. τῆς δὲ τῶν προγόνων δόξης, καὶ τῶν ἐκείνους
πεπραγμένων ἀναμνησκόντες. p. 790. τῶν δὲ φιλιππῶν πε-
πραγμένων εἰς ἀσέβειαν ἀνέβρισαν τὴν τῷ κατὰ καταφθοράν.
p. 950. εἰ καὶ πολλῶν καὶ καλῶν διεργασμένων Σικιῶνι,
κἀλλιστον εἶναι μοι δοκεῖ τῷτο τέργον, καὶ παραβολότατον
τῷ ἐκείνῳ πεπραγμένῳ. *Jos. Vit.* 76. ταῦτα μὲν τὰ πε-
πραγμένα μοι διὰ παντὸς τὸ βίβιν ἐστίν.

16. παιδεύσας] inf. comm. 22. *Thomas* ἐν πολλὰ-
κας. Οὐδεὶς τῶν ῥητόρων — τὸ παιδεύειν ἀντὶ τῶν κολάζειν
εἶπεν, ἀλλὰ παρὰ μόνῃ τῇ θεῷ γραφῇ ἔγω εὐρίσκειται. I.
XLVIII. 6. & 7. ff. de poenis. Castigatio est coercitio
corporis per flagella. I. XXXVII. 14. i. ff. de jure
patronatus. tantum modo castigari eum sub com-
minatione aliqua severitatis non defuturæ, si rur-
sum causam querelæ tribuerit, & dimitti oportet.
7. fustibus caeditur & ita absolvitur, XLVII.

11. 7. D. aut fustibus castigantur & dimittuntur;
aut ad tempus relegantur. *Gellius* XVII. 18. Sal-
lustium loris bene caesum &, cum dedisset pecu-
niam, dimissum. *Att.* V. 40.

18. *Philo* in *Flaccum* T. 2. p. 538, 20. ἀνελών
οἱ μὲν ἀτιμῶν, οἱ δὲ φυγαδένων, οἱ δ' αἶρεν, πλείους δ' ἤ-
σαν ἔτοι, πρὸς ὧς οἱ ἄλλοι μετεβάλλοντο, ὡς ἅπαντας ὁ-
μοθυμαδὸν μιᾷ φωνῇ κεκραγῆναι, κτείνει τὸν κοινὸν λυ-
μεῖνα.

21. ἐπεφώνον] *Att.* XII. 22. XXII. 24. *Plur.*
de *Herodot.* malignit. p. 867. C. ὁ μὲν Πίνδαρος —
τῷ ἀρτεμισίᾳ μνησθεὶς ἐπιτεφώνηκεν. *Lucull.* p. 518. E.
εἰς ὃ καὶ φλάκκος ὁ ποιητὴς ἐπιτεφώνηκεν. *Galenus* in 3.
Hippocr. Epidem. ἐγὼ ποτε ἐν ἀλεξανδρείᾳ καὶ τοιαύ-
της ἐξηγήσεως ἤκουσα περὶ τινος ἐν τῷ α. τῶν ἐπιδημίων ἀρ-
ρώσας γεγραμμένα κατὰ τὴν ῥῆσιν, ἧς ἡ ἀρχὴ Σειληνὸς ἔ-
κει — ἐν γὰρ τῷ διηγεσθαι τὰ συμβάντα τέτρω καὶ τοι-
αύτην τινα ῥῆσιν ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης· νυκτὸς οὐδὲν ἐκοι-
μήθη, λόγοι πολλοί. Τέτοις ἔτι ἐπεφώνησεν ὁ ἐξηγῆσθαι τὰ
σύγγραμμα· Σειληνὸς γὰρ ἦν οἱ μεβαταὶ δ' ἀπακηδῆσαι-
τες ἐκικράγεσθαι ὑπερβαυμάζοντες. & I. IV. in VI. *Epi-*
dem. Νοσῆντος γὰρ τινὸς, εἴτ' εἰπόντος τῷ καλλιόκῳ τε-
λιθίσθαι, φασὶν αὐτὸν ἐπιφώνησαι τοδε τὸ ἔπος — κατὰ θε-
ναι καὶ Πάτροκλος, ἔπερ σὺ πᾶλλον ἀμείνων. & VI. τῷτο τοῖς
γεγραμμένοις ἐπιφώνησεν. *Hesychius.* ἐπιφώνει, βοᾷ, κρά-
ζει. proprie, postquam aliquis dixit, vocem tollere.

23. *Aristophanes* *Plut.* 252. ἀλλὰ παῖς, καὶ δῖος
καὶ τῶρα τῆς, καὶ κύκα, καὶ βδελύτης — καὶ τικίμενος
βόα. *Thucyd.* VII. 71. καὶ ἐπικίμεινοι λαμπρῶς, πολλῇ
κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χράμενοι, κατεδύκον εἰς τὴν γῆν.
Herodot. V. 104. πᾶν γὰρ ἐπικίμεινος ἐνήγε· ὡς δὲ οὐκ
ἔπειθε τὸν Γόργον. *Philostatus* V. Apollon. ἐπικίμει-
νος, καὶ ἐκ ἀνέντος. vid. in *Luc.* V. 1.

24. ἐπέκρινε] *Judicio* suo approbavit. *Varinus.* ἐ-

24 χιερέων. Ὁ δὲ Πιλάτῳ ἐπέκρινε γενέας τὸ αἷτημα αὐτῶν. Ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸ
 25 ἀφ' ὧν τῶν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ἡτοῦντο· τὸ δὲ Ἰησοῦν παρεδωκεν τῷ
 26 θελήματι αὐτῶν. Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ὅπλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου
 27 τοῦ ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸ σταυρὸν, φέρειν ὅπισθεν τῷ Ἰησοῦ. Ἦκο-
 λούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν· αἱ καὶ ἐκόπνον αὐτὸν καὶ ἐβόων αὐτὸν.
 28 Στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· Οὐγαίρες Ἰερουσαλὴμ, μὴ κλαίεις ἐπ' ἐμὲ,
 29 πλὴν ἐφ' αὐτιάς κλαίεις, καὶ ὅτι τὰ τέκνα ὑμῶν ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐ-
 γούσι· Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἱ ὅσες ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ ὅσες ἐθήλασαν.

Τό-

ἐπέκρινε] ἔκρινε 64. 67. ἐπέκρινε 11. 56. 58. 61.

25 αὐτοῖς] — ADEL 2. 3. 5. 7. 9. 10. 12. 16. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 50. 51.
 53. 57. 58. 59. 61. 62. 63. 64. 73. 74. 83. 89. 90. Evang. 6. 7. 13. 14. 20. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Al-
 di, Colinaei, Bengelii. Versio Copt. Syria posterior, habet cum obelo. Codices Latini. + τὸ βαρεῖον 1. 13.
 14. 15. 47. 54. 56. 58. 60. 61. 69. 71. 80. 86. Colb. duo. Evang. 7. 9. 10. 12. 14. 15. 18. 19. Versio Armen.
 probante J. Millio prol. 1347. διὰ τῶν ἐφ' ὧν] ἑκα φόνου D.

τὸν] — DK 69. Ἰησοῦν] + φραγελλάσας 69. 26. καὶ ὡς] ὡς δὲ D.
 ἀπήγαγον] ἡγαγον 80. αὐτὸν] + οἱ στρατιῶν] 12. 16. 59.
 Σίμωνός τινος κυρηναίου τῷ ἐρχομῷ ἀπ' — τινὰ Σίμωνα κυρηναῖον ἐρχομῷ ἀπὸ CD 33. Evang. 7. Σίμωνα
 κυρηναῖον ἐρχομῷ ἀπ' L. Σίμωνα τινὰ κυρηναῖον ἐρχομῷ ἀπ' 69.

τῷ] — AGH 1. 33. 34. 36. 37. 39. 40. 44. 72. 80. 83. 86. 87. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Genev.
 Erasmi, Colinaei, Stephanii 1. 2. Bengelii. Theophylactus. ἐπίσθεν] ἐπίσθεν 34. 39. 60. Evang. 18. 19. ἐμπροσθεν 72.
 τῷ Ἰησοῦ] αὐτῷ 1. 27. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ 29. 67. 71. — 106.

αὐτῷ πολὺ πλῆθος] τὸ πλῆθος αὐτῷ D. αὐτῷ πλῆθος πολὺ 69.
 πολὺ] — Versio Syr. Theophylactus. γυναικῶν] γυναῖκες D.
 αἱ ἐ] — L. καὶ 69. αἱ ACD 33. 48. 67. Versio Vulg. Syr. Copt. Theophylactus. prob. J. Millio prol. 1070.
 ἐκόπνον] συνεκόπνον 91.
 28. πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπε] ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὰς εἶπεν C. ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτὰς D.
 ἐπ' ἐμὲ πλὴν ἐφ' — με, μὴδὲ πενθεῖτε, ἀλλ' D. ἐμὲ] ἐμοὶ 29. 71. probante J. Pricato.
 ἐπὶ] — D 69. Codices Latini. 29. ἰδοὺ ἔρχονται] ἔλθουσιν] D 69. Codices Latini.
 ἔρχονται ἡμέραι] ἡμέραι ἔρχονται C 72. κοιλίαι] αἱ κοιλίαι C 1. 69.
 καὶ μαστοὶ, οἱ ὅσες ἐθήλασαν] — 2. μαστοὶ] μαστοὶ D a prima manu. μαστοὶ C.
 ἐθήλασαν] ἐξέθρεψαν D 1. Codices Latini. ἐθρεψαν L.

πικρίαν, τὸ κρίνει βεβαιῶν. Plut. Lycurg. p. 43. C. τῷ δὲ πλῆθος ἀφροσθέντος εἶπεν μὲν εἰδὲν γινώσκον τῶν ἀλ-
 λων ὑφ' αὐτοῦ, τὴν δ' ὑπὸ τῶν γρόντων καὶ βασιλείων προτεθεῖ-
 σταν ἐπικρίναι κύριος ἦν ὁ δῆμος. Cic. p. 864. B. ἐπαγαγὼν τὰς
 μαρτυρίας καὶ ἐπικρίνας ἐκέλευσε φέρειν τὴν ψήφον τὰς δικα-
 γὰς. de Conviv. VII. Sap. p. 154. E. τελευταῖος δὲ
 πάλιν ὁ Περικλῆς ἐπικρίναν ἔφη. Aeschin. Dial. III. 22.
 σὺ δ' ἂν ἐπικρίνεις. Herodian. VI. 104. εἰδὲ τι ἐλέγι-
 στο ἢ ἐπράττετο, εἰ μὴ κακίῃ αὐτὸ ἐπικρίναντες σύμψηφοι
 γίνοντο.

25. Act. III. 14.

27. Lucian. Peregrin. 34. οὐκ εἰδὼς ὁ ἄθλιος, ὅτι
 καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένοις — πολλῶν πλείους
 ἔπνουν. Heliodor. VIII. 9. τῷ τίχῃς ἐκτός ἦγετο —
 πολλῶν καὶ ἄλλων πλῆθος ἐκ τῆς πόλεως ἐπακολοθεῖσάντας.
 Quintil. D. 274. quoties noxios cruci figimus, ce-
 leberimae eliguntur viae, ubi plurimi intueri, plu-
 rimi commoveri hoc metu possint.

28. Graeci dicunt κλαίειν ἐπὶ τινι & κλαίειν τινα.
 At LXX. etiam κλαίειν ἐπὶ τινα. Num. XI. 13. Jud.
 XI. 37. 38. XIV. 17. Jos. VII. 87. σφῆς μὲν αὐ-
 τὰς διακρύβων, ἐκείνης δὲ μακαρίζων, ἥδη τὴν ἀθάνατον
 τάξιν ἀπολαμβάνοντας. Sophocles Philoct. 338. οἴμαι
 μὲν ἀρκεῖν σέ γε καὶ τὰ σ', ὦ τάλας, ἀλγυμὰς, ὥστε μὴ
 τὰ τῶν πέλας γένειν. Ovid. Metam. XIII. 464. Non
 mea mors illi, verum sua vita gemenda est. Cice-
 ro Catilin. IV. 1. Est mihi jucunda in malis & gra-
 ta in dolore vestra voluntas. Sed eam per Deos
 immortales quaeso deponite, atque oblitī salutis
 meae de vobis & de liberis vestris cogitate. mihi
 quidem si haec conditio consulatus data est, ut
 omnes acerbitates, dolores, cruciatusque perferrem,
 feram non solum fortiter, sed etiam libenter, dum-
 modo meis laboribus vobis populoque Romano

dignitas salusque pariat. J. Capitolinus in An-
 tonin. philos. Ridens res humanas, mortem au-
 tem contemnens, ad amicos dixit: Quid me fletis,
 & non magis de pestilentia & communi morte co-
 gitatis? Diodorus S. XIII. 58. τὰ μὲν ζῶντα τῶν τέκ-
 νων ἐπέπνυν. Senec. Agamemn. 659. Cohibete lacry-
 mas, omne quas tempus petit, Troades, & ipsae
 vestra lamentabili Lugete gemitu funera: aerum-
 nae meae focum reculant. Anthol. III. 6. 24. καὶ
 τὸδε φαίης, ὡς οὐ τὸν δόλιον κλαίειμεν ἄνθρωποι, μόνον —
 ἀλλὰ τὸ κείνῳ γῆρας.

29. Silius IV. 357. Tergemini — quos Ledaes
 Sidonia Barce Xanthippo, felix uteri, inter bella
 crearat. Apulej. Apol. O infelix uterum —
 o sterilis liberis potior! Tacitus A. II. 75. In-
 felici foecunditate fortunae toties obnoxia. Cic. E-
 pist. Fam. V. 16. Neque hae neque caeterae con-
 solationes — tantum videntur proficere debere,
 quantum status ipse nostrae civitatis, & haec pro-
 latio temporum perditorum: cum beatissimi sint,
 qui liberos non susceperunt; minus autem mise-
 ri, qui his temporibus amiserunt, quam si eos-
 dem bona aut denique aliqua republica perdidis-
 sent. Aphthon. τῶν οὐ τεκυσῶν αἱ στερηθεῖσαι εἰσιν
 ἀτυχέστεραι. Senec. contron. II. 5. Cestii pii: Subi-
 to infelices nuptias oppressit tyrannus. Trahebantur
 matronae, rapiebantur virgines, nihil turum
 erat. Nulli feliciores tunc videbantur, quam qui
 liberos non habebant — Quod ad hanc per-
 tinet, agit suae fortunae gratias, quod illo tem-
 pore non peperit. Euripid. Andromach. 395. οἱ-
 μοι κακῶν τῶν δ', ὦ τάλας, ἐμὴ πατρίς, ὡς δένει πά-
 σχω, τί δὲ μοὶ καὶ τεκνὴν ἐχρῆν; ἄχθος δ' ἐπ' ἄχθει τῷδ'
 προσθέσθαι διπλῶν.

Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς· Καλύψατε ἡμᾶς. 30
 "Ὅτι εἰ ἐν τῷ ὕδαϊ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; "Ηγοῖτο δὲ καὶ 31
 ἕτεροι δύο κακούργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ὅππῃ τὸ τόπον τὸ καλούμε- 32
 νον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους· ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστε- 33
 ρῶν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· ἃ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι. Διαμεριζόμε- 34
 νοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλον κλῆρον. Καὶ εἰσῆκει ὁ λαὸς θραυσῶν. Ἐξεμυκλῆριζον 35
 δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες· Ἄλλως ἔσωσε, σωσάτω ἐαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν

30. πέσεται] πείσατε L.

γένηται] γνήσεται DK 45. 46. 52. 54. 60. 64. 65. a prima manu. 71. 106. Cod. Lat.

32.] — 57. Evang. 18. 19.

κακούργοι], κακούργοι, H. Stephanus.

33. ἀπῆλθον] ἤλθαν D. ἤλθον CL 33. 69. Versio Vulg. Syra prior, & posterior in margine. Corp.

καλέσθων] λεγόμενον CG 40. a prima manu. 47. 56. 57. 58. 63. Evang. 15. Marcion. Epiphanius. Theophylact.

κρανίον] κρανίον 54. 56. 58. Editio Erasmi 3. 4. 5. in ora, Versio Vulg. κρανίον H. Grotius.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] αὐτὸν ἐσταύρωσαν 69.

ἀριστερῶν] ὑπὸνυμνον C a prima manu. L 33. 48. 69.

34. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, ἃ γὰρ οἶδασιν, τί ποιοῦσι.] — D a prima manu. 38. Cod. Lat. Marcion.

Ἰησοῦς] κύριος Versio Syra posterior in margine.

πάτερ] — A. αὐτοῖς] αὐτὸς 9.

Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον] — Marcion teste Tertulliano IV. 22. Epiphanius tamen ex

Marcione citat διμερίζοντο δὲ.

κλῆρον] κλῆρος A 1. Colb. Evang. 14. Versio Vulg. Syra posterior in margine.

35. θραυσῶν] ὄραν D.

δὲ] + αὐτὸν D 1. 11. 13. 14. 15. 27. 48. 59. 68. 69. 80. 106. Evang. 14. 17. Versio Vulg. Syr. Armen:

Eusebius D. X. + αὐτῷ Evang. 6.

οἱ ἄρχοντες] — D. ἄρχιερεῖς Evang. 13.

σὺν αὐτοῖς] — CDL 33. 47. 69. Versio Corp. Syr.

λέγοντες] ἔλεγον αὐτῷ D.

31. τῷ prius] — C.

γίνονται E 3. 9. 12. 59. Ev. 6.

δὲ] + σὺν τῷ Ἰησοῦ E ex emendatione. 69.

σὺν αὐτῷ] — 69. praecedentibus jungit H. Stephanus in Praefat.

κακούργους] + ὁμοῦ D.

+ ἐσταύρωσαν Versio Syra posterior.

ἔλεγε] εἶπεν AKM 27. 42. 67. 68. Evang. 10.

Διαμεριζόμενοι] Διμερίζοντο D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

ἐσταύρωσαν αὐτὸν] ἐσταύρωσαν D.

30. Esaj. II. 19. Ose. X. 8. Apoc. VI. 16. IX. 6. Silius IV. 331. Vertere terga pudor, nec leti cura decori, sed fugere infixum est, terraeque optantur hiantes. Aeneid. XI. 675. Quid ago? aut quae jam fatis ima dehiscat terra mihi? XII. 883. O quae fatis alta dehiscat terra mihi, manesque Deam demittat ad imas! Ovidius Heroid. VI. 144. Hiscere nempe tibi terra roganda foret. Fast. III. 609. Quo fugiat? quos terrae quaerat hiatus? Ante oculos miserae fata fororis erant. Petronius 81. Ergo me non ruina terrae potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Aen. XII. 892. Operta ardua pennis alitra sequi, clausumque cava te condere terra. Senec. Her. Fur. 1322. Ubi me recondam? quave tellure obruam? Il. δ. 182. τότε μοι χάνοι εὐρέα χθών. Eustathius. ἐξ ἧ λαβὼν τις ἔφη τὸ ἐξέλκν δῶναι κατὰ γῆς πολλὰς ὀργάνας· σχετλιασμός ἐστιν ἐπὶ λόγῳ φορτικῷ. Aen. IV. 24. Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat. Il. ρ. 416. ἀλλ' αὐτὴ γαῖα μέλαινα Πᾶσι χάνοι. τό κεν ἡμῖν ἄφαρ πολὺ κέρδιον εἴη. ἢ κ. τ. λ. Valerius Flacc. VII. 298. Nec quo ferre fugam, nec quo se vertere posset, pressa videt: rupta condi tellure premique jam dudum cupit, ac diras evadere voces.

31. Versio Vulg. in viridi. Codex D. in humido. Theophrast. H. P. V. 10. λέγω δὲ ὕδαϊ τὰ ἔλαια. Galenus de Virib. Medicam. Simplic. III. παραπλήσιον τι συμβαίνει — τῷ πολλῶν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν καὶ χαλρῶν ξύλων γιγνομένων. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα πολλὰ μὲν ἀθρόως ἐπιθέντα τῷ πυρὶ κατασβένουσιν ἐν τάχει περιτεθέντα δὲ ἐν κύκλῳ πάντα, καὶ προξηρανθέντα, καὶ προθερμανθέντα, κάπναια τίθενται — κατ' ὀλίγον, οὐ μόνον οὐ κατασβέννυσιν, ἀλλὰ καὶ τροφὴ γίνεται τῷ πυρὶ. Horatius Carm. I. 25. 17. Laeta quod pubes hedera virenti Gaudeat pulla magis atque myrto, Aridas frondes hiemis sodali dedicet euro. Curtius X. 5. 10. Nec moestorum solum, verum etiam indignantium vo-

ces exaudiebantur, tam viridem & in flore aetatis fortunaeque, invidia Deum ereptum esse rebus humanis. Sanbedrin f. 93. 1. Dicitur Josua summus sacerdos una cum Zedekia & Echabo a Nebucadnezar conjectus in fornacem ignitam, duobus illis combustis, nihil aliud passus esse, quam quod vestes ejus adurerentur S. D. Zachar. III. 1. Quarebat ex eo Nebucadnezar: Novi, te justum esse, cur ergo damnum aliquod tibi attulit ignis; cum tamen ne tantillum quidem nocuerit Haniae, Misaëli & Azariae, quorum ne vestes quidem adustae sunt? Respondit: quia illi tres erant, ego autem solus. Regerebat Nebucadnezar: Abraham unicus erat, & tamen illaesus evasit ignem. Ad quod Josua respondit: Ibi cum Abrahamo non erant duo impii, at mecum erant duo impii, quare igni data est potestas urendi. Hoc est quod vulgo dicitur: Si fuerint duo ligna arida & unum viride, arida comburant viride illud. Lignum viride & humidum sunt viri boni, digni vita longiore: lignum aridum peccatores poena digni. Ezech. XX. 47. XXI. 3. Jerem. XXV. 29. 1. Pet. IV. 17.

32. ἡγοῖτο] Plut. ὀργισθεὶς ὠλεῖν προσέταξε, ἐπεὶ δ' ἀγόμενος ἄνθρωπος ἔλεγε. Seneca de Ira III. 40. Tantum tibi placebis, ut ibi aliquem duci jubeas, ubi Caesar est? Pausanias Attic. σύλλας δὲ τὸς ἐναντιωθέντας ἀθηναίων καθεῖρας εἰς τὸ κεραμεικόν, τὸν λαχόντα σφῶν ἐκ δεκάδος ἐκάστης ἐκέλευον ἄγεσθαι τὴν ἐπὶ θανάτου. Florus III. 21. 28. ut modo morte damnati duci jubentur.

κακούργοι] Plut. Thes. p. 3. C. E. ληστῶν καὶ κακῶν. Rom. p. 38. D. ληστές δὲ καὶ κακῶν. Galenus de Antidot. 1. πειράζων τὴν αὐτῶν δύναμιν ἐπὶ πονηρῶν ἀνθρώπων, ὧν θανάτος κατέγνωτο. Hermogenes de Method. I. κακῶν πᾶς ὁ κακὸν τι ἐργαζόμενος, ἰδίως δὲ ὁ κλέπτης. Theophrastus in κέλης. ἐκαστροκλέης δὲ, κακῶν

36 ὁ Χριστὸς ὁ τῷ Θεῷ ἐκλεκτός. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ τράλιῳ], προσερχόμενοι, καὶ
 37 ὅς] προσφέροντες αὐτῷ, Καὶ λέγοντες· Ἐἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον
 38 σεαυτὸν. Ἦν δὲ καὶ ὅτι γραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαί-
 39 κοῖς καὶ Ἑβραίοις· ΟΥΤΟΣ ἔστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
 40 δαίων. Ἐἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐλασφῆμει αὐτὸν, λέγων· Ἐἰ σὺ
 41 εἶ ὁ Χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπέλιμα αὐτῷ, λέγων·
 41 Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸ Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως ἄξια ἔ-
 ὦν

ἴσως, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἴσως, σεαυτὸν σῶσον· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰ Χριστὸς εἶ ὁ Δ.
 ἴσως] τίσκειν KM 42. Evang. 6.
 ὁ τῷ Θεῷ ἐκλεκτός] τῷ Θεῷ ὁ ἐκλεκτός L. Versio Corp. Euseb. D. X. ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ C. ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός 69.
 36. ἐνέπαιζον] ἐπαιζάν L. καὶ posterius] AL. Versio Corp.
 καὶ ὅς] προσφέροντες αὐτῷ] ἐξ] τε προσέφεραν D. 37. καὶ] — D.
 εἰ] — A 1. 68. 80. Codices Latini. εἰ σὺ εἶ] χαίρει D. εἰ] + ὁ Χριστὸς 69.
 σῶσον σεαυτὸν] ὡς ἐπιθυμῶντες αὐτῷ καὶ ἀκαταβόλοις εἶπαν D.
 38. δὲ] δὲ 1. + ἡ DG 47. 50. 51. 57. 67. 72. 90. Evang. 19. 20. Editio Complut. Plantin.
 γεγραμμένη] — L. Versio Corp. ἐπιγεγραμμένη AD.
 γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ] ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένη C a prima manu. 69.
 γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαίοις καὶ Ἑβραίοις] — C a prima manu. L. Versio Corp. Codices Latini.
 καὶ Ῥωμαίοις] Ῥωμαίοις D. Ῥωμαίοις καὶ H. καὶ Ἑβραίοις] — 69.
 οὗτός ἐστιν] — CL. + Ἰησοῦς 1. Colb.
 οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων] ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτός ἐστιν D. 39. κρεμασθέντων] — D.
 ἐλασφῆμει] ἐλασφῆμει 106. αὐτὸν] αὐτῷ K 50. 69. Evang. 6.
 λέγων· εἰ] ἐχ] L. Versio Corp. λέγων· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς] — D.
 40. ἐπιτίμα] ἐπιτίμησιν E a prima manu. ἐπιτιμῶν C a prima manu. L. Versio Corp.
 αὐτῷ] αὐτὸν 60. 69. λέγων] ἔφη C a prima manu. L. Versio Corp.
 εἰ] εἰ D. εἰ G. εἰ δὲ 51. 69.
 εἰ. 41. καὶ] ἐσμὲν C a prima manu. Versio Corp. Chrysost. in Matth. H. 32. T. V. 83. 112. in Tit. H. 5. in
 Philipp. H. 7. + ἡμεῖς ἐσμὲν, C D. 41. καὶ] — Colb. Editio Erasmi 1. Aldi.

γον καὶ ληστῶν πλεόν. Demosthenes. τὸς κλέ-
 πτας καὶ τὰς ἄλλας κακὰς τὰς ἐπὶ θανάτῳ εἰσάγουσι.
 Philipp. I. κακὰς μὲν ἐστὶ κριθέντα ἀποθανεῖν. Lyfias
 in Agoratum. καὶ τὰς ἄλλας ἀπέσφατον, εἴ τινα ληστὴν
 ἢ κακούργον συλλάβοιεν. Libanius. ο. XXX. p. 639.
 C. D. εἰ κακὰς ἐπιτιμῶντες ἡμῖν — τὰ τῶν ληστῶν ἀ-
 ριών πεποιηκότων. Dionysius Hal. A. I. 39. ληστὴς τις
 ἐπιχάρως, ὁμοῖα κάκως — εἰς τὸ ἄντρον, ἐν ᾧ πολλοὶ
 ὄντι ἐνύχτανε τὴν διαίταν ποιούμενος — ἐπειδὴ κακὰς
 ἀποδοχὰς εὐθετοῖ ἰάρα τὸ χαρίον, ἐπικατασκάπτει τῇ κα-
 λαρότητι τὸ σπῆλαιον. Aelianus V. H. III. 44. νεανί-
 σκoi τρεῖς εἰς Δελφὸς ἀφικόμενοι — κακὰς συμπεριτυγ-
 χάνουσιν. ὁ ἓν εἰς ἀπέδρα τὸς ληστὰς, ὁ δὲ ἕτερος αὐτῶν συν-
 πλάκη τῷ λοιπῷ τῶν κακὰς — καὶ τὸ μὲν ληστὴς ἡμαρ-
 τὰ. Thucyd. I. 4. τὸ ληστῶν — 8. ἔπειτα τὸς κακὰς
 γὰς ἐμβάλλειν εὐθετοῖ. III. I. κακὰς. Schol. λη-
 στεῖν. Herodian. I. 10. 2. χεῖρα πολλὴν κακὰς ἀνθρώ-
 σιας τὰ μὲν πρῶτα κάμωμαι τε καὶ ἀγροῖς ἐπιτρέχων ἐλχέουσι.
 — μῆζον τὸ πᾶν ἡρώσει κακὰς — ὡς μικρὴ λη-
 στὴν ἄλλα καὶ πολέμιον ἔχειν ἀξίωμα. Thucyd. IV. 53.
 καὶ ληστὰς ἄμα τὴν λακωνικὴν ἥσσαν ἐλύπεν ἐκ τῆς θαλάσ-
 σης, ἥπει μόνον οἷον τ' ἦν κακούργεσθαι. Schol. ἤγουσιν λη-
 στεῖσθαι.

34. Ovidius Her. XX. 187. Veniam dabit igno-
 rantia culpa. Aet. III. 17. 1. Tim. I. 13. 1. Cor.
 II. 8. Heb. X. 26. Thucydides III. 40. οὐκ ἔστι δὲ προσ-
 θεῖναι ἐλπίδα — ὡς συγγνώμην ἀμαρτῶν ἀνθρώπων λή-
 ψονται. ἀκοντες γὰρ ἐκ ἐλαφάν, εἰδότες δὲ ἐπεδύσαν, ἐ-
 λυγισμένοι δ' ἐστὶ τὸ ἀκόντιον. Philo c Flaccum p. 518,
 27. τῶν ἀγροῖς τῶν κρίτλων διαμαρτάνοντι συγγνώμην δίδο-
 ται. Donatus ad Hecyrae IV. 1. imprudentia in
 delicto veniam frequenter extorsit. 2. Infscienter
 laedere quem ad veniam pertinet. Xenophon Cyro-
 paed. III. ἔτα καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦν ἐκείνος, ὡς καὶ ὅτε
 ἀποθνήσκων ἐμίλλε, προσκαλέσας με εἶπε· μήτις σὺ, ὦ Τι-
 γράνη, ἔφη, ὅτι ἀποκτενίς με, χαλεπήνης τῷ πατρὶ. ὁ γὰρ κα-
 κοῖα τὴν τέτο ποιεῖ ἄλλ' ἀγροῖα. ὅποσα δὲ ἀγροῖα ἀνθρω-

ποι ἐξαμαρτάνουσιν, πάντα ἀκόντια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω.
 Seneca de beneficiis VI. 9. Quare fers aegri ra-
 biem? puerorum protervas manus? nempe, quia
 nescire videntur, quae faciunt. Arrian. Epictet. II.
 25. τῶ ἀνομοῖς ἀνεκτικός, πρὸς πρὸς αὐτὸν — συγγνώ-
 μονικός ὡς πρὸς ἀγνοῦντα.

36. προσφέροντες] Plut. καὶ τὸ φάρμακον τῷ
 χρεῖναι τῷ πρῶτῳ τῶν ἰατρῶν ἀνασχέσθαι προσφέροντος.
 38. Herodotus IV. 87. de Dario. θνητῶν τῶν
 βούλων γράμματα, ἐς μὲν τὴν ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν ἑλληνικήν.
 Jof. A. XIV. 10. 3. ἀνατιθέναι δὲ καὶ χαλκῶν δέλτων
 ταῦτα περιέχουσιν, ἔντε τῷ καπετωλῷ, καὶ ἐν ἀσκάλῳ
 καὶ ἐν τοῖς τοῖς, ἐγκεχαραγμένην ἡ γράμματα Ῥωμαί-
 κοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. 2. Γάριος Ἰάβριος καὶ Σιδω-
 νίαν ἄρχοντι — βόλομαι δὲ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ Ῥωμαῖστὶ ἐν
 δέλτῳ χαλκῷ τῷ ἀνατιθέναι. 12. 5. Μάρκος Ἀντώνιος αὐτο-
 κράτωρ Τυρίαν ἄρχοντι — βόλομαι — ἐν αὐτοῖς τῶν δημοσίων
 ἐντάλῃ δέλτος, γράμματα Ῥωμαίκοις καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ
 ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ ἔχοντι αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πᾶν-
 τῶν ἀναγνωσέσθαι δύνηται. B. VI. 2. 4. ἀρ' ἐχ' ὑμεῖς,
 ὃ μισαρώτατοι, τὸν δρυφάκον τῶν πρῶτων τῶν ἀγ-
 ρων; ἐχ' ὑμεῖς δὲ τὰς ἐν αὐτῷ γῆρας διέστησθε, γράμματα
 ἑλληνικοῖς καὶ ὑμέτεροις κεχαρμένους, ὃ μὴδὲν τὸ δημο-
 σιον ὑπερβαίνει παραγίλλει; Midras Tillin XXXI. 20.
 R. Jochanan dixit: tres sunt linguae, Romana
 ad praelium, Graeca ad orationem, Assyria ad
 preces.

40. Achilles Tatius VI. p. 407. εἰδὲ τὴν ἄρτεμιν,
 εἰπὶ μοι, τὴν σὴν φοβῆ, ἀλλὰ βιάζῃ παρθένοι ἐν πόλει παρ-
 θένου;

41. Sallustius Catilin. 51. 8. Si digna poena pro fa-
 ctis eorum reperitur. Galen. de Dogm. Hippocr.
 & Plat. V. ex Platone. δυοῖν ἀνθρώποις ἀμφοῖν μὲν ταῦ-
 τὰ πασχόντων ὑπὸ τινος ἄρχοντος τε καὶ κρατύντος — ἄλ-
 λα τῶ μὲν ἐτέρου δικαίως πεπεισμένοι πάσχειν αὐτὰ, τῷ δὲ
 ἐτέρῳ ἀδίκως. ἔτα φήσιν, ὡς ὁ μὲν ἕτερος, εἰς οἷα δι-

ὃν ἐπράξαμεν ὑπολαμβάνομεν οὗτο δὲ ἔδεν ἄτοπον ἐπράξε. Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ. 42
Μνήσθῃ μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἀμήν. 43
λέ-

οὗτο δὲ ἔδεν ἄτοπον ἐπράξε] — 59.

42. ἔλεγε] λίγην Evang. 13.

τῷ] — L.

ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ] ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐλεύσεως D.

43.] — Marcion ap. Epiphanius & Origenem in Jo. p. 421. οὕτω δὲ ἐτάραξεν τινὰς ὡς ἀσύμφωνον τὸ εἰρημνόν. ὡς τομῆσαι αὐτὸς ὑπονοῆσαι, προσέθηκε τῷ Ἐυαγγελίῳ ἀπὸ τῶν ραδιουργῶν τὸ σήμερον μὲν ἡμεῖς ἐσθ' ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ θεῷ. Chrysostomus T. V. 7. οἱ Μανιχαῖοι ἐπιλασσοῦντο τὴν τὴν τῶν φασίν, εἶπεν ὁ κύριος, ἀμήν κ. τ. λ. καὶ ἂν τίδος ἢ ὅτι γέγονε ἡ ἀνάστασις, καὶ ἀπειρήν ἡ ἀνάστασις — εἰ ἢ ἡν ἡ σωματικὴ ἀνάστασις, ὅση ἂν εἶπεν σήμερον κ. τ. λ. ἀλλ' ἐν τῷ καιρῷ τῇ συντελείᾳ, ὅταν σωματικὴ ἀνάστασις.

καίως πάσχειν ταῦτα, διὰ τὸ πρότερον αὐτὸς ἀδικεῖν τε, φέρεται πράσας αὐτὰ, καὶ ἐκ οργίζεται τῷ δικαίως κολάζοντι, καὶ τοσῶτα γὰρ μᾶλλον, φησὶν, ὅσα περ' ἂν γενναίωτερος. εἴρηκε δὲ τὸτο περὶ αὐτῶν τῶν κολαζομένων, ὅπως γὰρ ὅσα περ' ἂν εὐγενέστερος ὑπάρχοι φύσει, τοσῶτα μᾶλλον υπομένει γενναίως τὰς κολάσεις. ὁ δὲ ἑτέρος, ὅστις ἂν ἀδικεῖσθαι νομίζῃ, θυμύεται, καὶ χαλκαίνει, καὶ συμμαχεῖ τῷ δοκῶντι δικαίᾳ. Ταῦτ' ὁ σήμερον γρηγορεῖ καὶ τῶν οἰκτῶν ἐξ ἐκείνων ὅσοι μὲν γὰρ ἂν αὐτῶν ἡ κλέπτοντες, ἢ τι τοῖσιν ἑτέρον δρῶντες ἄλλωτι, καὶ μασηγύμνοι καὶ λιμαρχοῦντες, καὶ ἀτιμαζόμενοι πρὸς τῶν δεσποτῶν ἐκ οργίζονται ὅσοι δ' ἂν ὁλῶσιν ἀδικῶς τί τέτων ἢ πάσχειν ἢ πεποιθέναι, αἱ τῶν ἐνδον ὁ θυμὸς ἀγριέμενός ἐστιν καὶ ποδῶν ἀντιτιμαζέσθαι τὸν ἀδικῶντα. Cato. Quod merito pateris, patienter perfer id ipsum. Ovidius Amor. II. 7. 12. Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.

2. Macc. VII. 32. 1. Esr. VIII. 86. Gen. XLII.

21. Sap. XIX. 13. Matth. XXVI. 52. Ro. XIII. 2.

ἄτοπον] Act. XXVIII. 6. 2. Theff. III. 2. Ju-

ditb. XI. 11. Anthol. I. 38. 1. ἀνθρώπος μὲν ἴσας

λήσεις ἄτοπον τι ποιήσας, ἢ λήσεις δὲ θεός, μηδελογιζόμε-

νος. Jof. A. VI. 5. 6. ἐπεὶ δὲ ἀνὰ μοι, φησὶν, τὸ μνη-

δεν ἄτοπον ἔδ' ὑμᾶς περὶ ἐμῷ θνήσκειν λίγην. Dio Chrys.

XI. p. 169. B. οἱ τῶν — ἡπίεστο ἀδικῶντας τὰς ἀ-

χαίρας, καὶ τὸν ἐλέγχοντον ἐδὲν ἄτοπον πράξαντα. Sextus

Empir. Hypoth. III. 24. τό τε λησιώτης παρ' ἡμῶν μὲν

παράνομον καὶ ἀδίκον ἐστίν, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν βαρβάρων

ἐκ ἄτοπον. Hefychius. ἄτοπα, πονηρία, αἰσχροί. Ro-

lyb. V. 11. τοῖς γὰρ αἰτωλῶν ἀπειθήμασι συνεξαμαρτάνων

διὰ τὸν θυμὸν καὶ κακῇ κακὸν ἰώμενος, ἐδὲν ἦτο ποιεῖν ἄ-

τοπον. Dingenes L. Aristipp. II. 93. ὁ μίντοισιν ἀδικῶν

ἐδὲν ἄτοπον πράξει. Plat. III. 93. ὅταν ἄτοφαίνῃ αὐτὸν

μνηθὲν ἀδικῶντα, μήτε ἄλλο ἄτοπον μνηθὲν πράττοντα, τὸ

δὲ τοιοῦτον ἀτολογία καλεῖται. Plut. de aud. poet. p.

27. F. ἦτο φαῦλοις, καὶ ἄτοποις πράγμασι.

42. Diador. S. XXXIV. p. 526. μετὰ δας — ἰδου-

ροῦτο ἐπιλέγοντες ὅπως, ὅταν γένῃται βασιλεὺς, τῆς χαίρας

τοσῶτα μνημονεύει. Gen. XL. 40. 1. Sam. XXV. 31.

Modestior petitio quam farris Jacobi & Joannis

Matth. XX. 22.

43. μετ' ἐμοῦ ἔσθ' Sup. XIX. 5. 1. Sam. XXVIII.

19. Judic. XIV. 11. Pirke Eliezer 33. dixit R.

Jochanan: mecum i. e. in tabulato meo. Diogenes

L. Aristippo II. 76. θύνασαι καὶ σὺ μὲν ἡμῶν σήμε-

ρον γενέσθαι. Terent. Heautont. I. 1. 110. Hodie apud

me sis, volo. ib. 2. 11. Quam vellem Men-

demum invitatum, ut nobiscum effer hodie! Plaut.

Trucul. II. 4. 11. Nempe tu hodie mecum eris,

mea Phronefium. Stichus II. 6. 11. Cras apud me

eritis, & tu & ille, cum vestris uxori-

bus. Pollux IX. 13. οἱ δὲ παράδεισοι, βαρ-

βαρικόν εἶναι δοκοῦν τῆνομα, ἥκει καὶ κατὰ συνήθειαν εἰς

χρησὶν ἑλληνικὴν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν Περσικῶν. Xe-

rophon Cyropaed. τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ θηρία δι-

δωκεν σοί. Oeconom. 3. ὅπως κῆποι γέγονται, εἰ Πά-

ἄτοπον] πονηρὸν D.

ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ] γραφεὶς πρὸς τὸ κύριον, ἔλεγε αὐτῷ D.

κύριε] — DLM 15. 42. Versio Copt. Codices Latini.

ἐν τῇ βασιλείᾳ] εἰς τὴν βασιλείαν L. Versio Vulg. Copt.

p. 421. οὕτω δὲ ἐτάραξεν τινὰς ὡς ἀσύμφωνον τὸ εἰρημνόν.

ὡς τομῆσαι αὐτὸς ὑπονοῆσαι, προσέθηκε τῷ Ἐυαγγελίῳ ἀπὸ τῶν ραδιουργῶν τὸ σήμερον μὲν ἡμεῖς ἐσθ' ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ θεῷ.

Chrysostomus T. V. 7. οἱ Μανιχαῖοι ἐπιλασσοῦντο τὴν τὴν τῶν φασίν, εἶπεν ὁ κύριος, ἀμήν κ. τ. λ. καὶ ἂν τίδος ἢ ὅτι γέγονε ἡ ἀνάστασις, καὶ ἀπειρήν ἡ ἀνάστασις — εἰ ἢ ἡν ἡ σωματικὴ ἀνάστασις, ὅση ἂν εἶπεν σήμερον κ. τ. λ. ἀλλ' ἐν τῷ καιρῷ τῇ συντελείᾳ, ὅταν σωματικὴ ἀνάστασις.

καίως πάσχειν ταῦτα, διὰ τὸ πρότερον αὐτὸς ἀδικεῖν τε, φέρεται πράσας αὐτὰ, καὶ ἐκ οργίζεται τῷ δικαίως κολάζοντι, καὶ τοσῶτα γὰρ μᾶλλον, φησὶν, ὅσα περ' ἂν γενναίωτερος. εἴρηκε δὲ τὸτο περὶ αὐτῶν τῶν κολαζομένων, ὅπως γὰρ ὅσα περ' ἂν εὐγενέστερος ὑπάρχοι φύσει, τοσῶτα μᾶλλον υπομένει γενναίως τὰς κολάσεις. ὁ δὲ ἑτέρος, ὅστις ἂν ἀδικεῖσθαι νομίζῃ, θυμύεται, καὶ χαλκαίνει, καὶ συμμαχεῖ τῷ δοκῶντι δικαίᾳ. Ταῦτ' ὁ σήμερον γρηγορεῖ καὶ τῶν οἰκτῶν ἐξ ἐκείνων ὅσοι μὲν γὰρ ἂν αὐτῶν ἡ κλέπτοντες, ἢ τι τοῖσιν ἑτέρον δρῶντες ἄλλωτι, καὶ μασηγύμνοι καὶ λιμαρχοῦντες, καὶ ἀτιμαζόμενοι πρὸς τῶν δεσποτῶν ἐκ οργίζονται ὅσοι δ' ἂν ὁλῶσιν ἀδικῶς τί τέτων ἢ πάσχειν ἢ πεποιθέναι, αἱ τῶν ἐνδον ὁ θυμὸς ἀγριέμενός ἐστιν καὶ ποδῶν ἀντιτιμαζέσθαι τὸν ἀδικῶντα. Cato. Quod merito pateris, patienter perfer id ipsum. Ovidius Amor. II. 7. 12. Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.

2. Macc. VII. 32. 1. Esr. VIII. 86. Gen. XLII.

21. Sap. XIX. 13. Matth. XXVI. 52. Ro. XIII. 2.

ἄτοπον] Act. XXVIII. 6. 2. Theff. III. 2. Ju-

ditb. XI. 11. Anthol. I. 38. 1. ἀνθρώπος μὲν ἴσας

λήσεις ἄτοπον τι ποιήσας, ἢ λήσεις δὲ θεός, μηδελογιζόμε-

νος. Jof. A. VI. 5. 6. ἐπεὶ δὲ ἀνὰ μοι, φησὶν, τὸ μνη-

δεν ἄτοπον ἔδ' ὑμᾶς περὶ ἐμῷ θνήσκειν λίγην. Dio Chrys.

XI. p. 169. B. οἱ τῶν — ἡπίεστο ἀδικῶντας τὰς ἀ-

χαίρας, καὶ τὸν ἐλέγχοντον ἐδὲν ἄτοπον πράξαντα. Sextus

Empir. Hypoth. III. 24. τό τε λησιώτης παρ' ἡμῶν μὲν

παράνομον καὶ ἀδίκον ἐστίν, παρὰ δὲ πολλοῖς τῶν βαρβάρων

ἐκ ἄτοπον. Hefychius. ἄτοπα, πονηρία, αἰσχροί. Ro-

lyb. V. 11. τοῖς γὰρ αἰτωλῶν ἀπειθήμασι συνεξαμαρτάνων

διὰ τὸν θυμὸν καὶ κακῇ κακὸν ἰώμενος, ἐδὲν ἦτο ποιεῖν ἄ-

τοπον. Dingenes L. Aristipp. II. 93. ὁ μίντοισιν ἀδικῶν

ἐδὲν ἄτοπον πράξει. Plat. III. 93. ὅταν ἄτοφαίνῃ αὐτὸν

μνηθὲν ἀδικῶντα, μήτε ἄλλο ἄτοπον μνηθὲν πράττοντα, τὸ

δὲ τοιοῦτον ἀτολογία καλεῖται. Plut. de aud. poet. p.

27. F. ἦτο φαῦλοις, καὶ ἄτοποις πράγμασι.

42. Diador. S. XXXIV. p. 526. μετὰ δας — ἰδου-

ροῦτο ἐπιλέγοντες ὅπως, ὅταν γένῃται βασιλεὺς, τῆς χαίρας

τοσῶτα μνημονεύει. Gen. XL. 40. 1. Sam. XXV. 31.

Modestior petitio quam farris Jacobi & Joannis

Matth. XX. 22.

43. μετ' ἐμοῦ ἔσθ' Sup. XIX. 5. 1. Sam. XXVIII.

19. Judic. XIV. 11. Pirke Eliezer 33. dixit R.

Jochanan: mecum i. e. in tabulato meo. Diogenes

L. Aristippo II. 76. θύνασαι καὶ σὺ μὲν ἡμῶν σήμε-

ρον γενέσθαι. Terent. Heautont. I. 1. 110. Hodie apud

me sis, volo. ib. 2. 11. Quam vellem Men-

demum invitatum, ut nobiscum effer hodie! Plaut.

Trucul. II. 4. 11. Nempe tu hodie mecum eris,

mea Phronefium. Stichus II. 6. 11. Cras apud me

eritis, & tu & ille, cum vestris uxori-

bus. Pollux IX. 13. οἱ δὲ παράδεισοι, βαρ-

βαρικόν εἶναι δοκοῦν τῆνομα, ἥκει καὶ κατὰ συνήθειαν εἰς

χρησὶν ἑλληνικὴν, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν Περσικῶν. Xe-

rophon Cyropaed. τὰ ἐν τῷ Παραδείσῳ θηρία δι-

δωκεν σοί. Oeconom. 3. ὅπως κῆποι γέγονται, εἰ Πά-

ραδείσοι καλέμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μετοί, ὅ-

πόσα ἡ γῆ φύειν ἰδέσθαι, καὶ ἐν τέτοις αὐτοῖς τὰ πλεῖστα διατρέ-

βει, ὅταν μὴ ἴρα τοῦ ἔτους ἐξέρχῃ — τοῖ ἐν Σάρδεσι πα-

ράδεισον ἐπιδεικνύσας αὐτὸν ἔφα, ἐμὲ δὲ ἰθαυμάζει αὐτὸν ὁ

δύσανδρος, ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη, δι' ἵνα δὲ τὰ πεφυ-

τευμένα, ὀρθοὶ δὲ οἱ εἰς τοὺς δένδρα, εὐγνώμια δὲ τὰ πάντα

καλῶς εἴη, ὅσμαι δὲ πολλὰ καὶ ἰδίαι συμπαρομαρτοῖς

αὐτοῖς περιπατοῦσι. Exped. Cyr. II. εἰς τὸν παραδεί-

σον καλοῦ τε καὶ μεγάλου, καὶ δασείων πατοῖων δένδρων. Ar-

rianus Exped. Alex. p. 250. ἐνέειρα τὸ πολὺ τῆς κρατίας

διαφθαρέναι — τῶν Σάρδων ἐν παραδείσῳ κρυφθέντων —

ἐν χωρίῳ ὁμαλῷ. & p. 435. ἐν τῷ παραδείσῳ τῷ βασιλι-

κῇ κύριε τάφος, καὶ περὶ αὐτοῦ ἄλλος ἱμπερυτεύσθαι δέν-

δρων πατοῖαν, καὶ ὕδατι εἶναι κατάρρυτον, καὶ ποτὶν βαρ-

δεῖαν πεφυκεῖν ἐν τῷ λιμῶνι. Hefychius. παράδεισος τί-

θεται ἐπὶ τῷ ἀναίσθητον, οἷος ἐστὶν ἐν περὶ πάτοις. ἡ τοποῖα

υφὸς ἦτοι ἐνδρος, ἐν ᾧ περιπατοῖται, καὶ ἡ βασιλείως κατά-

λυσσις. Glossarium. pomarium. παράδεισος. ita etiam

habet Versio Vulg. in historia Susannae. Jof. A. VII. 14. 4. τοῦ δὲ ἀδωρία παρὰσκουαμένον δεικνύει ἔξω

τῆς πόλεως παρὰ τὴν πηγήν, τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ.

Lucian. Ver. Hist. II. 5. 6. 13. ubi describit bea-

torum insulam. Aristaeus. I. 3. τῇ λιμῶνι χαρίε-

τος ἐν ἐρωτικῇ συνείδησιν παραδείσῳ — ἴθα πλάτωνος

μὲν ἀμφιλαφὲς τε καὶ πόα μαλακῇ — δένδρα εὐανθῆ μὲν

τὰς ὀρθήκας, κάμφορα δὲ τὸν καρπὸν — ἡ δὲ πηγή χαριε-

στάτη. Nebem. II. 8. Eccles. II. 5. & Cant. IV. 13.

ipsa vox 𐤓𐤒𐤓 reperitur. Hoc nomine etiam apud LXX. Interpretes designatur hortus Edenis.

Paradisus postea apud Judaeos vocatur locus amoenus, qui recipit animas piorum mortuorum, ibi manuras, donec iterum corporibus jungantur: qui locus Graecis camporum Elysiorum nomine venit. Jof. B. III. 8. 4. καθαρεῖ δὲ καὶ ἐτήκοα

μύνησιν αἱ ψυχὰς χῶρον ἐξαίσιου λαχοῦσαι τὸν ἀγιώτατον. ἔθεν ἐκ περὶ τροπῆς αἰῶνος ἀγνοίας πάλιν ἀνποικίζονται σῶ-

μασαν, ὅσοι δὲ καὶ ἐαυτῶν ἐμάνησαν αἱ χεῖρες, τῶν μὲν ἄδης δέχεται τὰς ψυχὰς σκοτιώτερος. quae fuit Josephi & Phariseorum sententia. Esseni autem resurrectione corporum negata animas piorum aeternum in Paradiso victuras putabant. B. II. 11. 1. παιδὶν δὲ ἀνεῖσθαι τῶν κατὰ σάρκα δεσμῶν, οἷα δὲ μακρὰς

δουλείας ἀπαλλαγμένους τότε χαίρειν καὶ μετῴρους φέρεσθαι,

καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς, ὁμοδοξῶντες πασι τὴν ἑλλήνων ἀποφαι-

νονται τὴν ὑπὲρ ὠκεῖαν δίαίται ἀποκείσθαι, καὶ χῶρον ἔτε

ὁμοῖος, ἔτε περὶ τοῖς ἔτε καυμάτι βαρυνόμενοι, ἀλλ' ὅτι ἐξ

ὠκεανὸς πρᾶς αἱ ζέφυρος ἐπιπλέον ἀναψύχει ταῖς δὲ φά-

λαις ζοφώδῃ καὶ χειμῶνι ἀφορίζονται μυχῶν, γίμνοντα

τιμωρίαν ἀδικησάντων. Targum Psa. XC. Sit jucunditas

horti Edenis a Domino super nos. LVII. 3. ambulabo coram Deo in horto Edenis, ut calefiam in luce justorum. Ecclesiast. I. 15. Vir qui defecit a lege & statutis in vita, non potest post mortem annumerari iustis in horto Edenis. IX. 7. bibe vinum, quod absconsium est tibi in horto Edenis.

Can-

44 λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμῆ ἔσθ' ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἡ δὲ ὥσεί ὥρα ἔκλῃ, καὶ σκότος ἐφ'.

καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ἄμην λέγω σοι] ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τῷ ἐπλήροσι [a prima manu. ἐπλήροσι ex emendatione.] ὁ Ἰησοῦς. Versio Latina: Respondens autem Jesus dixit, qui objurgabat eum: Animaequior esto. D. ὁ Ἰησοῦς] — L. Versio Corp.

σήμερον] Hanc vocem praecedentibus jungendam esse statuit cum aliis *Hesychius* Q. 49 qui citantur Schol. Codicis 34 *Theophylactus*. ἄλλοι δὲ ὁμοιάζουσιν τὸ ῥῆμα, εἰζότες εἰς τὸ σήμερον, ὅσα ἢ τὸ λεγόμενον ταῦτον ἄμην λέγω σοι σήμερον· εἴτα τὸ μετ' ἐμῆ ἔσθ' ἐν τῷ παραδείσῳ συντιθέμενοι. *Sever.* Apologet. 22.

44. ἢ δὲ] καὶ ἢ D. καὶ ἢ ὅση C a prima manu. L. Versio Corp. *Origenes* in Cant. I. 7. + ὅση Versio Syra posterior.

Cantic. IV. 12. Sicut hortus Edenis, in quem non licet viro ingredi, nisi iustis, quorum animae intromissae sunt per Angelos. *Chagiga* f. 14. 2. Quatuor ingressi sunt paradisum per manus Dei. Schol. non quod ascenderint revera, sed videbatur ipsis acti ascendissent. *Eruvin* f. 54. 2. Utrum mavis, an vivere annis CCCC., aut cum tua progenie intrare in hortum Edenis? Respondit, malle se intrare in hortum Edenis. Tunc dixit Deus S. B. date iusto huic utrumque, paradisum & praeterea CCCC. annos. *Targum Psal.* XXIV. 9. Portae horti Edenis elevate capita vestra — & introibit rex gloriae. L. 10. Praeparavi iustis in hortu Edenis animalia pura & bovem electum, qui paciscitur quotidie in montibus mille. *Cant.* VIII. 2. Bibemus vinum vetus, reconditum in uvis suis, a diebus quibus creatus est mundus; & ex malogranatis fructibus, qui praeparati sunt iustis in hortu Edenis. *Midras Tillin* CXLIX. 5. laetabuntur in cubilibus suis. In hortu Edenis, quoties in scriptura reperitur: terra viventium, antiqui sapientes exponunt de hortu Edenis. *Aborb.* Discipulis Abrahami obgitit paradisus, discipulis autem Bileami gehenna. Servantibus legem paratus est paradisus: praevaricatoribus vero gehenna.

Moses Magister noster, cum per hortum Edenis proficisceretur, dixit Josuae: propone nunc omnia dubia, quaecunque habes. *Sanhedrin* f. 102. 1. dixit Deus Jeroboamo: — ego & tu & filius Isai proficiscemur in hortum Edenis. *Themura* f. 16. 1. dixit Raf: qua hora Moses magister noster discessit in hortum Edenis. *Berachoth* f. 16. 2. R. Eleazar oravit — pone partem nostram in Paradiso. *Berefchith* R. XXI. 7. & ejecit eum Deus ex hortu Edenis. R. Juda & R. Nehemia R. Juda dixit: ejecit eum ex hortu Edenis in hoc mundo, & ejecit eum ex hortu Edenis in mundo futuro. R. Nehemia dixit: ejecit quidem eum ex hortu Edenis in hoc mundo; at non in mundo futuro. *Bamidbar* R. XIII. Tempore futuro Deus S. B. convivium faciet in hortu Edenis, ubi non opus erit balsamo aut aliis odoramentis, verum Boreas & Auster valde stabunt, & arbores odoriferae stillabunt, & odores spirabunt. vid. in *Matth.* V. 22. *Aborb* *Eliezer* III. Septem res creatae sunt ante creationem mundi, lex, gehenna, Eden, Thronus gloriae, templum, poenitentia, & nomen Messiae. Paradisus S. D. *Gen.* II. 8. *Derech Erez Sutra* 2. 3. Novem viventes intrarunt Paradisum; Enoch, Elias, Messias, Eliezer, Hiram, Aethiops, *Jer* XXXVIII. 7. Jabez, Filia Pharaonis, & Sera, sunt qui dicunt etiam Josuam f. Levi. *Masse Thora* 9. Angelus mortis non dominatur in omnes; sunt enim qui dicunt, quosdam viventes intrasse in Paradisum. — Dic mihi, cur evaserunt angelum mortis? Respondit: dicam tibi. Enoch, quia fuit iustus in generatione sua, & non erat ip-

si similis; ideo vivit in horto Edenis. Eliezer, servus Abrahami, filius Chami filii Noachi: cum audiret maledictionem Patris sui, dedit se Abrahamo, & fuit iustus, & ideo est in horto Edenis. Sera filia Aferis, quia dixit Jacobo, Josephum vivere. Dixit Jacobus: Os istud, quod mihi bonum nuntium attulit de Josepho vivente, non gustabit gustum mortis. Hiram Regem Tyri Deus admisit in Paradisum, quia templum aedificaverat, & initio pius fuerat, vivebatque in Paradiso M. annos; cum autem postea superbiret, seque Deum faceret, ex paradiso expulsus descendit in Gehennam. *Berefchith* R. LXV. 18. qua hora intravit pater noster Jacobus ad patrem suum, cum ipso intravit hortus Edenis S. D. *Gen.* XXVII. 27. Cumque intraret Esau ad patrem suum, intravit cum ipso gehenna S. D. *Prov.* XI. 2. *Taanith* f. 10. 1. R. nostri docent, Aegyptum esse CCCC. miliarium in longum & latum: Aethiopiam sexagies Aegypto majorem; orbem terrarum sexagies majorem Aethiopia; Hortum sexagies majorem Orbe terrarum; Edenem sexagies majorem horto, gehennam vero sexagies majorem Edene. *Cetuboth* f. 103. Quo die Rabbi moriturus erat, venit vox de coelo dixitque: qui praesens aderit morienti Rabbi, ille intrabit in Paradisum. — obdormivit Jose f. Joazaris viditque lectum suum volentem in aere, dixitque: brevi praevienies me hic in Paradisum. *Chagiga* f. 14. 2. Schir R. I. 4. IV. ingressi sunt Paradisum f. Usai, f. Sumae, Eliza f. Aboja, & R. Akiba f. Usai. *Midras Tillin* XI. 7. Iusti videbunt faciem ejus. Septem sunt catervae, quae stabunt futuro tempore coram Deo vivo, constante, sancto, benedicto. Ex singulae habent habitationem singularem in hortu Edenis. *Chagiga* f. 15. 1. Eccles. VII. 15. Deus creavit iustos & impios. singuli habent duas partes, unam in hortu Edenis, in gehenna alteram. Iustus innocens aufert partem suam & partem impii in hortu Edenis: Impius reus accipit & suam & socii sui partem in gehenna. *Tamid* f. 66. 2. Cum Alexander M. veniret ad scaturiginem, lavaretque pisces salfos in ea, bonum odorem illis conciliavit, unde conclusit, hunc fontem scaturire ex hortu Edenis. — alii dicunt juxta aquam eum tamdiu progressum fuisse, donec venisset ad portas horti Edenis. *Maimonides* in *Sanhedrin* XI. 1. Hortus Edenis est locus, qui terra gaudet omnium fertilissima, in qua plurimi sunt rivi arboresque frugiferae, quem Deus in futurum manifestabit hominibus, ut illic delectentur: Gehenna vero est locus tormenti & poenarum pro impiis & *Porta Mosis* p. 134. Quidam existimant beatitudinem esse hortum Edenis; eum autem locum esse, in quo sine ulla corporis molestia aut labore edatur & bibatur, & in quo domus sint ex lapidibus pretiosis, & lecti holoserici: fluvii vino & unguentis odoratis fluentes, cum multis ejusmo-

ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. Καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐχρίθη τὸ καλαπέτα- 45
μα τῶν αὐτῶν μέσων. Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· Πάτερ, εἰς χεῖράς σου ὧ- 46
θήσομαι τὸ πνεῦμά μου. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ 47
γενόμενον, ἐδόξασε τὸ Θεόν, λέγων· Ὁνίας ὁ ἄνθρωπος οὗτος δικαίος ἦν. Καὶ παν- 48
τες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ὅτι τὴν θρασύτητα ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τυ-
ποῦντες αὐτῶν τὰ ἑτήνη ὑπέστρεφον. Εἰσήκεισαν δὲ πᾶντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ 49
γυναῖκες αἱ συνακολυθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα. Καὶ ἰδοὺ, ἀ- 50
νήρ

ἐνάτης] ἐνάτης ACDK 1. 3. 72. 74. Editio Complut. Erasmi 1.
45. καὶ ἐσκοτίσθη] ἐσκοτίσθη δὲ D. Versio Copt.
καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος] — C a prima manu. Marcion ap. Epiphanium. τὰ ἑλίου ἐκλείπτει L. Evang. 7.
9. 10. 12. 13. 15. 17. Versio Syra posterior in margine. Origenes in Matth. H. 30. & 35.
καὶ ἐχρίθη] ἐχρίθη δὲ CL 1. 33. καὶ ἐχρίθη τὸ καταπίτασμα τῶν αὐτῶν μέσων] — D.
ταῦτα] + εἰς 106. 46. φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ C. ὁ Ἰησοῦς μεγάλῃ φωνῇ D.
πάτερ] — 28. 49.
παραθίσταμαι] παρατίθωμι D 1. 3. 7. 27. 29. 38. 60. 71. 80. 86. 88. 106. Evang. 7. 10. 12. 13. 14. 15.
17. Codices Latini. Basilii. Eth. 65. Epiphani. H. 69. Cyrillus Act. IV. 4. Theophylactus Ed. in l. & in Jon. II.
8. Greg. Nyssenus a. Apollinar. 17. c. Eunom. de resurrect. X. Constitut. V. 6. 14. Theodoretus, Eusebius Emisenus.
Athanasius de hum. nat. παρατίθωμι ABCKM 4. 6. 33. 42. 67. 68. 78. Evang. 18. 19. Versio Vulg. Syr.
Lutheri. Justinus c. Tryphon. Origenes in Matt. XX. 28. Theodotus, Eusebius D. III. 4. IV. 12. Cyrillus Catech.
καὶ ταῦτα] τοῦτο δὲ D 71. καὶ τοῦτο KM 42. Evang. 16. Basilii, Theodoret. Dial. τοῦτο C a prima ma-
nu. L. Evang. 22. Versio Syr.
καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν] — 29. 64. probante J. Millio prol. 1446. 1461. + καὶ τὸ καταπίτασμα τοῦ
αὐτοῦ ἐσκοτίσθη D. 47. ἰδοὺ δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον] καὶ ὁ ἐκατόνταρχος φωνήσας D.
ἐκατόνταρχος] ἐκατοντάρχης 1. γενόμενον] γεγενὸς C. γενημένοι 7. 15. 17.
ὁ ἄνθρωπος] ὅτι δίκαιος ἦν] δίκαιος ἦν ὁ ἄνθρωπος ὅτι D. ὅτι] — 67. 68. + ὁ J. Waff.
48. καὶ πάντες] πάντες δὲ 33. συμπαραγενόμενοι] συμπαραπορευόμενοι 71.
ὄχλοι ἐπὶ τὴν θρασύτητα] ἐπὶ θρασύτητος D. ἐπὶ] θρασύτης 69.
θεωροῦντες] θεωροῦντες CDL 33. θεωροῦντες τὰ γενόμενα] — A.
γενόμενα] γενόμενα 69. Evang. 15. αὐτῶν 69. Evang. 6. Versio Armen. probante J. Millio prol. 1445
ἐκείνων] — ACDL 1. 53. 57. 67. ταῦτα] τὰς κεφαλὰς Evang. 7. + καὶ τὰ μέτωπα D.
49. αὐτῶν] αὐτῶν AL 33. 64. + ἀπὸ DL 1. 33. Evang. 15. 17. Versio Vulg.
συνακολυθήσασαι] συνακολυθῶσαι C. 50. ὀνόματι] ὀνόματι 1. Colb.
ἐπὶ ὄψεσιν] jungit sequentibus Editio Erasmi, Colinaei. + καὶ C. + καὶ L.
ἀνὴρ posterius] — D. Codices Latini.

di alijs. Preces Judaeorum pro defunctis: Recor-
detur Deus in bonum animae R. N. [aut dominae
N.] qui [vel quae] vivit ad vitam aeternam cum
anima Abrahami, Isaac & Jacobi [vel Sarae, Re-
becca & Leae] qui vivunt in horto Edenis. Con-
fessio Judaei aegroti: Confiteor tibi, Domine Deus
mei & Deus patrum meorum, & sanationem
& mortem meam in manu tua esse. Placeat tibi
me integrae sanitati restituere. Sin vero mihi mo-
riendum erit, sit mors mea expiatio omnium pec-
catorum, iniquitatum & praevaricationum, qui-
bus peccavi, inique egi, & praevaricatus sum cor-
ram te: & da portionem meam in horto Edenis,
& memento mei in seculo futuro, quod abscondi-
tum est iustis. *Ruth* R. I. 1. Illi descendunt in Pa-
radisum, hi vero descendunt in gehennam. *Midras*
Mischle XXXI. 14. Haec est filia filiae Pharao-
nis, fuerat gentilis & facta est Judaea, & memo-
ratur nomen ejus inter rectas — ideo digna fuit
ut intraret in Paradisum vivens.

Quaeritur jam: quid Christus latronem intelli-
gere voluerit per Paradisum promissum? Certo hac
voce nec Judaeorum fabulas, nec sententiam Esse-
norum de solius animae aeterna felicitate, nec Pha-
risaeorum aut Mohammedanorum de deliciis, ap-
probavit, sed illud unum voluit, ut latro optima
quaevis, & majora quidem quam a Doctoribus au-
dierat, vel ipse prius animo conceperat, speraret,
Locum tutum & securum tempore inter mortem
& resurrectionem medio: & aeternum in coelis
gaudium post resurrectionem.

Illud porro hic monendum est, licet interpre-
tes, qui nunc vivunt, plerique omnes eundem
locum Paradisum & coelum vocent, veteribus
tamen Christianis discriminatas coeli & Paradi-
si regiones fuisse. *Tertullian.* Apolog. Si Paradi-
sum nominemus, locum divinae amoenitatis re-
cipiendis sanctorum spiritibus, non coelum in-
telligimus. *Methodius* ap. Epiphanium H. 64. &
δὲ ὁ ἀπόστολος ὑποτίθεται τὸν παράδεισον εἶναι ἐν τρίτῳ οὐ-
ρανῷ, τοῖς λεπτῶν ἀπορᾶσαι λόγων ἐπισταμένοις — Δὲ
ἀποκαλύψεις μεγάλας ἐκφαίνει μνησθεῖς, δις ἀναληφθεὶς ἐν-
αργῶς, ἀπαξ μὲν εἰς τρίτην θρανίον, ἀπαξ δὲ εἰς τὸν Παρά-
δεισον· τὸ γὰρ οἶδα 2. *Cot.* XII. 2. ἰδίως ἀποκαλύψει αὐ-
τῷ κατὰ τὸν τρίτον ἀναληφθεὶς πεφνησας συνίστησι τὸ δὲ κατὰ
οἶδα πάλιν ἐπιφερομένων τὸν τοιοῦτον κ. τ. λ. 3. 4. ἐτέρω
αὐτῷ πεφνησῶσαι κατὰ τὸν Παράδεισον ἀποκαλύψει
δακνυσι. *Origenes* de Principiis l. II. XI. 6. putō
enim, quod sancti quique discedentes de hac vita
permanebunt in loco aliquo in terra posito, quem
Paradisum dicit scriptura divina, velut in quodam
eruditionis loco. *Crisostomus* T. V. 7. tradit, Ma-
nichaeos per Paradisum intelligere coelum, non vero
Orthodoxos. ex eo *Moses bar Cepha* I. 7. ut & ex
Ephrem, Philoxeno, Severo *Caesariis* Q. 141.
142. 143. *Paulinus* in martyrio Felicis: Qua regi-
one venis, coelo datus, an Paradiso?

Augustinus de Tempore 120. Ille — beatus la-
tro — nec salutis tempora sciens distulit, nec re-
media status sui in momenta ultima infelici fraude
posuit, nec redemptionis suae spem in desperationis
novissimum reservavit. Nec religionem ante nec
Christi

51 ἦν ὀνόματι Ἰωσήφ, βασιλεῖς ὑπάρχον, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν
συγκατατίθειμνος τῇ βαλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν.) ἀπὸ Ἀρμαθαίας πόλεως τῆς Ἰερ-
52 σαλῆς ὅς καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τῆς Θεᾶς. Οὗτος παρασθὼν τῷ Πι-
53 λάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τῆς Ἰησοῦ. Καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνέβλυξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἐβη-
54 κεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξεύτῳ, οὗ οὐκ ἦν ἐδέπω ἐδείς κείμενος. Καὶ ἡμέρα ἦν ὠρε-
55 σκευὴ, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε. Κατακολληθῆσαι δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυ-
θῆσαι

51. συγκατατίθειμνος] συγκατατίθειμνος CD 1. 48. 59. 61. in ora. 80. 88. κατατίθειμνος Editio Erasmi.
ἀρμαθαίας] ἀρμαθαίας D.
καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς] προσεδέχετο CD 69. Codices Latini. καὶ αὐτὸς προσεδέχετο 40. 80. προσεδέχετο
καὶ αὐτὸς KL 1. 10. 15. 27. 33. 44. 48. 49. 51. 62. 83. 89. 90. 91. 106. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio
Vulg. probante J. Millio prol. 1430. καὶ προσεδέχετο C 13. 47. 54. Versio Syr. Corp.
προσεδέχετο] προσεδέχετο 61. in ora.
52. οὗτος] — D a prima manu. καὶ ex emendatione. & in Versione Lat. &. ὅς 34. 39. αὐτὸς 69. + ἐν 47.
53. αὐτὸ prius] — CDL 69. Evang. 17. 18. 19.
αὐτὸ secundo] τὸ σῶμα τῆς Ἰησοῦ ἐν D. — H. 1. Evang. 7. 9. 12. 13. 14. αὐτὸν 59. Evang. 17. Co-
dices Latini. τῇ Colb. σινδόνι] + καθαρά 13. 61. in ora 69.
αὐτὸ tertio] αὐτὸν D Codices Latini. — 33. 56. 58. 61. 69. ἐβηκεν] ἐβηκε 56. 61.
κείμενος] μνημείῳ D. 29. 71. 106. Evang. 7. 9. 10. 13. Epiphanius.
λαξεύτῳ] λελατομημένῳ D. καὶ αὐτὸ Dial. c. Marcion. ἐ] ἐν αὐτῷ 106.
ἐδέπω ἐδείς] ἔπω ἐδείς DL. ἐδείς ἔπω A 1. Versio Syr. Origenes c. Celf. ἐδείς 47. 54. probante J.
Millio prol. 1446. ἐδείς ἐδέπω C 69. ἐδέπω ἐδείς 66.
κείμενος] + καὶ τὸν αὐτὸ ἐπὶ τῇ μνημείῳ λίθῳ, ἐν μόνῳ εἰκοσι ἐκὼν D. + καὶ προσεκύλισε λίθον
μνημείῳ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς μνημείῳ 12. 13. 16. 38. in ora. 48. 51. 59. 67. 73. Versio Corp. + καὶ προσεκύλισε
λίθον ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς μνημείῳ Evang. 14. 54.] ἦν δὲ ἡμέρα πρὸ σαββάτου D.
καὶ prius] + ἡ A 69. παρασκευῇ] παρασκευῆς L. probante T. Beza.
καὶ postorius] — A C ex emendatione G H K M. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 36. 40. 44. 46. 47. 48. 49.
50. 51. 53. 54. 55. 56. 58. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 70. 71. 72. 73. 74. 76. 78. 80. 83. 86. 87. 90. 91.
94. Ev. 6. 12. 14. 15. 18. Editio Complut. Bengelii. Versio Syra posterior habet cum obelo. Eusebii Theophyl.
ἐπέφωσκε] ἀπέφωσκε K 42. 55. κατακολληθῆσαι] κατακολληθῆσαν D.
καὶ prius] — ACEK 2. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 44. 49. 50. 51. 53. 58. 61. 62. 64. 66. 67. 71. 72. 83.
86. 87. 91. 94. 98. 106. Colb. Evang. 6. 10. 14. 15. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Colinaei, Plantin. Genev.
Versio Syra utraque. Eusebii in Esaj. XXVII. 10. Theophylactis. probante J. Millio prol. 1378. καὶ L. 1.
12. 16. 40. 69. Evang. 7. 12. καὶ D Codices Latini. + καὶ 29. 33.
συνεληλυθῆσαι] συναβασσαι Versio Syra posterior in margine.

Christum scivit — Ergo etiam ex hoc in extre-
mo placuit Deo, quia ad consequendam fidem non
fuit extrema hora illa, sed prima.

46. Psal. XXXI. 6. Sap. III. 1.

48. Θεωρίαν] Thomas. Θεωρία — ἡ πράγματός τινος
κατανόησις, ὡς ὁ Θεολόγος Θεωρία γὰρ ἡ τὸ φῶς, ὡς ἡ
ἐμὴ Θεωρία Θεωρία δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ Θεῷ τῇ δία.

49. Psal. XXXVIII. 11.

50. ἀνὴρ ἀγαθὸς] Act. XI. 24. Cic. de Offic. III.
19. Ne — statuisse videretur virum bonum ali-
quem esse, cum ea res innumerabilibus officiis &
laudibus contineretur. Laelio 5. Qui ita se gerunt,
ita vivunt, ut eorum probetur fides, integritas, ae-
qualitas, liberalitas, nec sit in illis ulla cupiditas vel
libido, vel audacia, sineque magna constantia —
hos viros bonos appellandos putemus. Horatius Epist.
I. 16. 57. Vir bonus, omne forum quem spectat
& omne tribunal, quodcumque Deos vel porco
vel bove placat, Jane pater, clare cum dixit,
Apollo; Labra movet metuens audiri: pulchra
Laverna, Da mihi fallere, da iusto sanctoque videri.
40. Vir bonus est quis? Qui consulta patrum, qui
leges, juraque servat, quo multae magnaeque fecan-
tur iudice lites, quo res sponsore, & quo causae
teste tenentur. Sed videt hunc omnis domus & vi-
ginia tota Introrsum turpem, speciosum pelle de-
cora. Aristoteles de Rep. III. 4. τὸν δ' ἀγαθὸν ἄνδρα
φάρων εἶναι κατ' ἀρετὴν τελείαν.

συνκατατίθειμνος] Pollux VI. 117. συνομολογῶ δὲ
καὶ συναπὼ εἰποῖς ἀν' συγκατατίθειμναι, συμπαρτεῖν, ὁμο-
δοξῶ, σύμφημι, σύμφηρος εἰμι. Plato Gorgia. σὺ δὲ
πότερον συγκατατίθειμναι ἡμῶν περὶ τῶν τῇ αὐτῇ δόξαν,

ἢ ἀντιφῆς; Dionys. Hal. VI. 83. ὅς δὲ ἐπαύσαντο, πάντες
οἱ παρόντες ἐπεβοῦνθησαν, ὡς τὰ θεία λελογισμένον συγκα-
τατίθειμνοι. Pindar. Nem. VII. 58. Schol. ἐκ τοῦ
δὲ συγκατατίθειμναι ὁ Πίνδαρος ταῦταις ταῖς αἰτίαις. Plut.
de primo frig. p. 955. C. τὸ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ἀθλοῖς τῶ
συγκατατίθειμναι φιλοσοφώτερον ἡ γυμνασίων. Galen. de
Dogm. Hippocr. & Plat. II. ἐν ταῖς συγκατατί-
θειμναι ἐπινεύοντες τὴν κεφαλὴν — ἵνα μὴ τὸν ἐκείνῳ μνημῶ-
ν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ταῖς κεφαλαῖς ἀνακύνουσιν, ἐπὶ τῶν
συγκατατίθειμναι. Seneca Empir. de Arcefila. λέγει δὲ,
καὶ ἀγαθὰ μὲν εἶναι τὰς κατὰ μέρος ἐποχὰς, κακὰ δὲ τὰς
κατὰ μέρος συγκατατίθειμναι. Cic. Q. Acad. IV. 12.
Nunc de assensione atque approbatione, quam
Graeci συγκατάθεσιν vocant, pauca dicemus. Gellius
XIX. 1. Mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοι-
αύτας φαντασίας vifa isthaec animi fui terrifica non
approbat h. e. ἐ συγκατατίθειμναι — sed abjicit, re-
sponditque. Polybius p. 1112. τοῦ δὲ βασιλέως συγκα-
τατίθειμναι τοῖς ὑποδουκνύουσιν. Arrian. Epictet. I. 28. ὅ-
ταν ἐν τις συγκατατίθειμναι τῷ ψεύδει, ἰσθὶ ὅτι ἐκ ἡδονῆς
ψεύδει συγκατατίθειμναι. Epictet. 67. ἄλλοις συγκατατί-
θειμναι. Hesychius. συγκατάθεσις, συμφωνία. 2. Corp.
VI. 16.

53. λαξεύτῳ] Thuc. IV. 4. σιδήρεά μιν λιβεργὰ ἐκείχον-
τες. Sch. λαξευτήρια. Lexicon Psalms. λαξευτήριον, λιθοτόμος.
ἐδέπω ἐδείς] 2. Cor. VI. 3.

Antbol. III. 6. 4. & Antbol. MS. IV. 19. εἰς
τάφος ἀνδρῶν καὶ τῆς αὐτῆς γυναικός. Αὐτῶ καὶ τικίε-
σι, γυναῖκες τι τύμβοι ἔδεμον ἀνδρῶν ἔπω δ' ἐδένος ἐμὴ
τάφος. Οὕτω καὶ μνῆμας πολλὴν χρόνον εἰ δ' ἄρα καὶ δεῖ
Δεξάην ἐν ἐμοὶ τὰς προτέρους προτέρους [ἢ, προτέρων.]

54. Vespere sabbati incipientis candelas accen-
dunt

θυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆ Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ὑποτρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσυχάσαντες τὰ πρὸς ἐντολήν.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθροι βαθεῖον ἦλθον ἐπὶ τὸ μῆμα, φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα· καὶ τινες σὺν αὐταῖς. Εὗρον δὲ τὸ λίθον σποκεκυλισμένον ὑπὸ τῆς μνημείας. Καὶ εἰσελθούσαις εἶχεν εὗρον τὸ σῶμα τῆς Κυρίης Ἰησοῦ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπαγορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐδθήσεσιν ἀσραπτύσαις. Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινυσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐ-

τάς

αὐτῶν] — DL. Codices Latini.

Γαλιλαίας] + καὶ D.

καὶ ὡς ἐτίθη τὸ σῶμα] — D.

56. ὑποτρέψασαι δὲ] καὶ ὑποτρέψασαι 60. Versio Syr.

κατὰ τὴν ἐντολήν] — D.

1. τῇ δὲ μιᾷ] μιᾷ δὲ D.

βαθείας] βαθείας CD 3. 50. 53. 72. 73. Evang. 6. Editio Complut. Eusebii D. X. 8.

ἦλθον] ἤρχοντο D.

+ γυναῖκες 44. 60. Evang. 6.

μνημα] μνημεῖον C 12. 15. 42. 47. 54. 94. Ev. 7. Dionysius Alex. Eusebii. ἀρώματα] — D. Cod. Lat.

καὶ τινες σὺν αὐταῖς] — CL 33. Versio Corp. Vulg. Aethiop. D'onyf. Alex. Eusebii in Pf. XXI. 1. probante J.

Millio prol. 421. 736. & Bengelio. + ἰστορίζοντο δὲ ἐν αὐταῖς, τίς ἄρα ἀπεκύλισεν τὸν λίθον D.

2. εὗρον δὲ] ἐλθούσαις δὲ εὗρον D 33. ἀπὸ] ἐκ H.

3. καὶ εἰσελθούσαις] εἰσελθούσαις δὲ C. a prima manu. DL 1. Versio Corp. Codices Latini. Eusebii.

πρὸς τὴν C. τῇ κυρίῃ] — D 42. Versio Syr. Codices Latini. Ἰησοῦ] — D. Cod. Lat.

4. ἐγένετο] ἐγένετο δὲ C. ἀπαγορεῖσθαι] ἀπαγορεῖσθαι CDL. ἀπαγορεῖν 1. Colb. τούτου] αὐτῷ D.

5. δύο ἄνδρες] ἄνδρες δύο ACEGH 89. 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 89. 90. 106. Evang. 6. 24. Editio Complut. Plantin. Bengelii, Eusebii, Theophylactus.

ἐπέστησαν] παρειστήκεισαν C.

ἰστορίσιν ἀσραπτύσαις] ἰσθῆτι ἀσραπτύσει D. Origenes c. Celf. Eusebii in Plat. ἰσθῆτι λαμπρᾷ Codices Lat.

ini. fulgentibus. Marcion ap. Epiphan.

5. ἐμφόβων] ἐν φόβῳ 56. 58. ἐμφόβων Editio Erasmi, Colinaei.

dunt Judaei.

56. σάββατον] *Sabbat*. . . Dixit R. Simeon: propter puerum unius diei vivum solvunt sabbatum: propter David vero regem mortuum non solvunt sabbatum. *Tob. II. 4. 2. Macc. VIII. 26.* ἡσυχάσαν] *Thucyd. VII. 83.* τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἐμελλόν πορεύεσθαι.

1. ὄρθροι βαθείας] *Plato Crito p. 32. A.* ἢ ἐπὶ πρῶτῃ ἡμέρᾳ; πάντων μὲν ἐν — ὄρθροι βαθείας. *Cit. Thoma in Protogor. p. 217. A.* τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταύτης ἡ βαθείας ὄρθροι, πρῶτῃ γὰρ ἡμέρᾳ — διατρέψωμεν, ὥς ἂν φῶς γένεται. *Galenus de praenot. ἱπποκράτους ὄρθροι βαθείας ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἔξω. & de rat. medendi IX. ὄρθροι δὲ βαθείας ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐλθόντες. Aristides S. S. V. p. 356.* τῆς ἡμέρας ἀδοκίμων ἐξ ὄρθροι βαθείας. *Phlegon Mirabil. ὄρθροι δὲ βαθείας πᾶντος ἡν τὸ Σάββατον. Thucyd. III. 112.* ἡμέρα ὄρθροι, νυκτὸς ἔτι ὥσπερ. *IV. 110.* ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι, καὶ περὶ ὄρθροι. *II. 3.* φυλάξαντες ἔτι νύκτα, καὶ τὸ περὶ ὄρθροι. *Plut. parall. p. 313. E.* νυκτὸς βαθείας. *Jo. XX. 1.* tempus quod praecedit auroram, quo quis adhuc lucerna uti potest. *Phrygichus p. 120.* ὄρθροι οὐν ἀπὸ τῶν πολλῶν τιθέντων ἐπὶ τῇ πρὸ ἡλίου ἀνίσχοντος χρόνῳ, οἱ δὲ ἀρχαῖοι ὄρθροι καὶ ὄρθρουεσθαι τὸ πρὸ ἀρχομένης ἡμέρας. ἐν ᾧ ἔτι λύχνος δέεται τις χρῆσθαι· οἱ ταῦτοι οἱ πολλοὶ ἀμαρτάνοντες λήγουσιν ὄρθροι, τῷ οἱ ἀρχαῖοι ἔω λήγουσιν. *Thomas.* ἐπὶ δὲ ὄρθροι τὸ πρὸ τῷ λύχνῳ καὶ ἐν ᾧ ἔτι λύχνος δύναται τις χρῆσθαι. *Θουκυδίδης ἐν τῇ β.* τερψάντες ἔτι νύκτα, καὶ αὐτὸ τὸ περὶ ὄρθροι. *Xiphilinus in Vita Severi.* ἔπρασσε τι πάντως νυκτὸς ὑπὸ τῶν ὄρθροι. *Aristoph. Vesp. 216.* ὡλλὰ νῦν ὄρθροι βαθείας. *B.* ἐν τῷ Δί, ὅπως γὰρ ἀνίσχουσιν, ὥς ἀπὸ μύσαν νύκτων προκαλύντες μὲν αἱ. *Theocrit. VIII. 65.* βαθείας ὄρθροι. *XVIII. 404.* παύσθαι εἰς βαθείας ὄρθροι. *Polyaenus II. p. 195.* Μάγας — σπινθήρας τοῖς φρυκταροῖς πυρρὸν φίλινον αἶρην ἱσπύρας, καὶ πάλιν βαθείας ὄρθροι τὸν αὐτὸν *IV. p. 405.* ὄρθροι ἢ βαθείας. *Heracleides Pont.*

Allegor. Homer. πρὸς γὰρ μὴν βαθείας τὸν ὄρθρον ἀναχθῆναι. *Philo de offerent. Vict. T. 2. p. 254, 14.* πρὸ βαθείας ὄρθροι. *1. Macc. IV. 6.* ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ *Josephus* ἐστὶ περὶ τὸν ὄρθρον.

4. ἰσθῆτι] *Egyptol.* ἰσθῆς τὸ ἰμάτιον — τὸ ἰσθῆς ἰσθῆσις, ὃ σημαίνει τὴν ἰσθῆτα, γίνεταί ὥστε π. τ. λ. *Thomas* ἰσθῆς ἔρηται παρὰ λογογράφους, καὶ ἰσθῆμα ἰσθῆσις δὲ παρὰ ποιηταῖς, καὶ τισὶ τῶν ῥητόρων. *Sophocles Electr. 271. Schol.* ἰσθῆματα μὲν καὶ ἰσθῆσις ἐν περὶ λόγῳ ἄχρηστα ἰσθῆς δὲ ἐν χρήσει. *Schol. al.* τερ. ἐ μόνον ἰσθῆς ἰσθῆσις ἔρηται τὸ ἰσθῆμα, ὡλλὰ καὶ ἰσθῆμα ἰσθῆματος, ὡς καταυῖα, καὶ ἰσθῆσις ἰσθῆσις τὰ ὑπερὰ ποιητῶν τὸ δὲ ἰσθῆς καὶ λογογράφους. *Philonicus ap. Dionys. Hal. de Isocrate 13.* ἰσθῆμα δὲ αὐτὸν ζωγράφῳ ταῖς αὐταῖς ἰσθῆσις καὶ τοῖς αὐτοῖς σχήμασι πᾶσας ἐπικοσμεῖται τὰς γραφάς. *Philo de fortit. T. 2. p. 378. 45.* ἐν ἰσθῆσις.

5. *Curtius VI. 9. 1.* Rex vultu praeferens dolorem, diu demisso in terram vultu attonito stupentique similis stetit. *Seneca Epist. XI.* Artifices scenici, qui imitantur affectus, qui metum & trepidationem exprimunt, qui tristitiam repraesentant, hoc indicio imitantur verecundiam: dejiciunt vultum, verba submitunt, figunt in terram oculos, & depriment. *Aristaenet. I. 15.* καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ αἰδῶς ἀποκλίνασα — ταῦτα δὲ τὰ τῶν αἰδούμενων ἐν διαπορήσει κινήματα, *Apollonius IV. 1315.* αὐτὰρ δὲ γὰρ εἰς ἰτέρωσι παλαμπητῆς οἰμῶματ' ἔνικε δαίμονας αἰδῶσθαι. *Ovidius F. 1. 148.* Verbaque sum spectans pauca locutus humum. *III. 371.* A media coelum regione dehiscere coepit; summisere oculos cum duce turba suos. *Dap. X. 9.*

Plautus Menaechn. II. 1. 15. hominem inter vivos quaeritamus mortuum. Nam invenissemus jamdiu, si viveret. *Shemath R. V.* Parabola. Sacerdos, cui erat stolidus servus, profectus est aliquo

ὁθόνια κείμενα μόνα· ἡ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός. Καὶ ἰδὼν, δύο 13
 ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σαδίας ἐξήκοντα
 ὑπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ὄνομα Ἑμμαῦς. Καὶ αὐτοὶ ὁμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων 14
 τῶν συμβεβηκότων τούτων. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτὸς ἡ συζητεῖν, ἡ αὐτὸς ὁ Ἰη- 15
 σὺς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατύντο τῷ μὴ ὀπιγνῶναι 16
 αὐτόν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸς· Τίνες οἱ λόγοι ἔστωι, ἃς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους πε- 17
 ριπατύντες, καὶ ἔστε σκυθρωποί; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς, ὃ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς 18
 αὐ-

πρὸς ἑαυτὸν] jungit praecedentibus Versio Cops. Severus interpretatur: ἀνεχάρων οἰκᾶδε. Erasmus in annotatio-
 nibus & Hammondus. ut Jo. XX. 10. Plautius Menaechn. V. 21. i. filia expetit ad sele a me ut irem. *Ἀλιππὺς*
 V. H. II. 19. ὁρῶν δὲ αὐτὸν — ἢ πρὸς πλάτωνα ἀναχωρῶντα, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπιοῖτα εἰς τὴν πόλιν.

13. Ἐἰδὼν δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι] Ἦσαν δὲ δύο πορευόμενοι ἐξ αὐτῶν D.
 αὐτῇ] ἐκείνῃ Colb. ἡμέρας] ὥρα A.

σαδίας] + ἑκατὸν KN a prima manu. Codex 34. in οἱ αἱ κατὸν ἐξήκοντα λεκτίον, ἔτω ἢ τὰ ἀκριβῆ περιέχει. Ἐ
 ἢ τ' ἀληθείας βεβαίως. ἡ ὄνομα Ἑμμαῦς] ὀνόματι Ὑουλαμμῶς D ex Gen.

14. Ἐ αὐτοὶ ὁμίλουν πρὸς ἀλλήλους] ὁμίλουν δὲ πρὸς ἑαυτὸς D. 15. αὐτὸς] — Evang. 6.
 αὐτὸς] — D. ὁ] — A. 17. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸς] ὁ δὲ εἶπε D.

δε] — GH. ἀντιβάλλετε] ἀμφιβάλλετε 33. 69.

ἀλλήλους] ἑαυτὸς D. Ἐ ἰς] — D. Ἐ ἑσσαν L. Versio Cops. probante Beza;

18. ὁ] — 69. εἷς] + ἐξ αὐτῶν 33. 69. Cod. Lat. Κλεόπας] κλεῶπας 47. 54. 71. Evang. 19. 20.

ἢ prius] — ADEGHKLM 1. 2. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47.

λιτὶ κάλυψαν ἐκ ποδὸς εἰς κεφαλὴν, καθύπερθε δὲ φάρύ-
 λινκῶ. Schol. ὁθόνισιν, ὑφάσμασι λινοῖς. Theophrastus
 H. P. VII. 3. ἔτω γὰρ τὸ τῆ πράσιν καὶ τῆ σιλίνης τι-
 θέασιν ἀποδύσαντες εἰς ὁθόνιν. Plinius H. N. XIX. 7.
 in laciniis colligatum. Arrian. Mithridat. p. 380.
 ἀνδρίας τε σιβάσμιος τοῖς Σιναπείσιν ἔχρα, ὃν οἱ μὲν Σινα-
 πείς ὡς φθάσαντες εἰς φυγὴν ἐπαγαγόντες, ὁθόνιας καὶ κα-
 λωδοῖς περιδύσαν — καὶ τῆς ἐπίδουσης τὸν ἀνδριάντα τι-
 τῶν περιβεβλημένων παραφέροντων ἐκλύσαντες καλυψάσας. Medi-
 cis ὁθόνιος est fascia linea ad obliganda vulnēra. Pol-
 lux IV. 181. ὁθόνιον, τὸ ἐπίδουσι. Lucianus de luctu.
 19. διεκάλυψεν δὲ ἡ ὁθὼν καὶ τὰ ἔρια, οἷς μὲν τὰς σιαγόν-
 τας ἀπὸ σφίγγεσσι. Lucian. Timon. 21. καὶ ὁ μὲν νεκρὸς
 ἐν σκοτεινῇ περὶ τῆς οἰκίας πρόκειται, ὑπὲρ τὰ γόστια παλαιᾶ
 τῇ ὁθόνι σκεπόμενος. Aët. X. 11.

13. σαδίας] Aelius Dionys. ap. Eustath. in Od. α.
 σάδια καὶ σάδιοι. Jos. B. VII. 6. 6. ὦ. δὲ μόνους ἀπὸ
 τῆς στρατιᾶς διαφειμένοις, χωρὶς ἰδῶκεν εἰς κατοικήσιν, ὃ
 καλεῖται μὲν ἁμμαῦς, ἀπέχον δὲ τῶν Ἱερουσαλὴμ σαδίας
 ξ. Alia erat Emmaus, quae minimum CLX. sta-
 diis aberat ab Hierosolyma, cujus in Libro Macca-
 baeorum, apud Thalmudicos & Josephum frequens
 mentio. Arrian. H. Ind. 26. κώμῃ πασίᾳ, ἀπέχου-
 σα ἀπὸ Θαλάσσης ξ. σαδίας — ἡσος ὡς ρ. σαδίας ἀπὸ
 τῷ αἰγινῶ ἀπέχουσα 38. κώμῃ τε ἰπὴν ἀπέχουσα ἀπὸ Θα-
 λάσσης σαδίας ξ. Matth. XV. 8. Lex. MS. τὸ σάδιον
 πᾶσις υ. πῆδος ω. ὀργυίας μλγ.

17. Dio Chrys. p. 143. A. ἀπὸν πότε Διογένης ἐκ
 κορίθου ἀθήναζε συνίβαλε κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῶν γνωρίμων,
 καὶ ἤρετο, ποῦ ἔπεισιν; ἔχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τὰ τριαυτὰ
 ἐπρωτῶσιν ἐπιδικνύμενοι, ὅτι ἐκ ἀνωλὸς εἰδέναι αὐτοῖς περὶ
 τῶν φίλων, ἔπειτα ἀκύναντες μόνον ἀπῆλλάγησαν ἀλλ
 ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀνακρίνουσι τὸς ἀσθενέτας, ὅτι μίλλουσι ποιεῖν,
 ἢ καὶ τὸ συμβεβηλῆσιν. καὶ τὰ μὲν κελεύουσιν, τὰ δὲ ἀπαγο-
 ρεύουσιν· ἔτας ἀνέκρινεν ὁ Διογένης τὸν ἄνθρωπον, ὅτι πρᾶττοις.
 ἀντιβάλλετι] 2. Macc. XI. 3. Suidas in ἵπτος. ἀν-
 τιβάλλειν καὶ φιλονεικεῖν.

18. παροικίς] Versio Vulg. peregrinus es. Codex
 D. advena es. Dio O. III. p. 42. C. σὺ ἄρα, εἶπε,
 μόνος ἀνήκοος εἶ. τούτων, ἃ πάντες ἴσασιν; Cyrillus in
 Zach. p. 780. παροικί — ὁ μὴ λίαν ἀσφαλὴς, σι-
 σαλευμένος δὲ κατοικεῖ — ὁ βεβηκὼς καὶ ἱρρητισμένος.
 Livius. IV. 3. ne ea quidem scimus, quae omnes
 peregrini etiam sciunt. Dio Chrys. XLVI. p. 521.
 D. πολὺ γὰρ πρέπειεν φυγαδία εἶναι, καὶ παροικίῃ ἐπὶ ἐξ-

νης, ἢ τοιαῦτα παθεῖν. Aët. XIII. 17. 1. Pet. I. 17.
 Heb. XI. 9. Aët. VII. 6. 29. Eph. II. 19. 1. Pet.
 II. 11. Cic. pro Milone 12. An vos, judices, vero
 foli ignoratis, vos hospites in hac urbe versami-
 ni? vestrae peregrinantur aures, neque in hoc per-
 vagato civitatis sermone versantur? Aristides Rhet.
 II. 3. 5. ex Xenophont. Memorab. ὅποιον καὶ χα-
 ρεφάντα λέγει διαλεγόμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· εἰπέ μοι,
 ἦφ, σὺ μόνος εἰ γνώσκεις, ὅτι ἔτω χεῖρ τοῖς ἀδελφοῖς
 προσφίεσθαι; Cic. Acad. 1. 3. nos in nostra urbe
 peregrinantes, errantesque, tanquam hospites, tui
 libri quasi domum deduxerunt. Pomponius de ver-
 bor. significat. L. L. 15. 239. D. Incola est, qui a-
 liqua regione domicilium suum contulit, quem
 Graeci πάροιον appellant. Cicero de O. i. 58. Cur
 ergo non iidem in jure civili — satis instructi es-
 se possumus, ad hoc duntaxat, ne in nostra patria
 peregrini atque advenae esse videamur? Jos. A.
 VII. 14. 1. ἐκείνου ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τὸς πα-
 οίκας. apud LXX. προσπλῆτες. B. I. 31. 4. μόνος
 ἡγνέει τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀντιπάρτος. M. Antonin. III. ἐ-
 γνός κόσμος ὁ μὴ γνωρίζων τὰ ἐν κόσμῳ ὄντα. Arulejus
 Met. IV. tune solus ignoras? Cic. pro Rabir. 28.
 adeone hospes hujusce urbis, adeone ignarus es dis-
 ciplinae, consuetudinisque nostrae, ut haec nescias?

19. τὰ περὶ Ἰησοῦ] Xenophon H. G. 1. ἔφρασε τὰς
 περὶ τῷ ἱστοίους.

Aristides Panathen. T. 1. p. 139. πᾶσα δ' ἡ περὶ
 τὰς λόγους δυνάμεις. & T. II. p. 73. εἰ γὰρ διὲ συνέλον-
 τα εἶπεν, ὅδιν ἴσιν ἄλλο ρητορικὴ, ἢ φρονήσις, λόγων δύν-
 αμιν προσειληφύτα. Arrianus Parth. de Antonii clo-
 quentia, p. 282. λόγος δυνάμεις. Theon Progymn. 1.
 ἢ διὰ τῆς χρίας γυμνασία εἰ μόνον δυνάμιν λόγων ἰργάζε-
 ται. Lucian. ad Nigrin. Epist. δυνάμεις λόγων. de Con-
 scrib. Hist. 19. αἰδιμὸς ἐπὶ λόγων δυνάμει — 57. ὡς
 μὴ δυνάμιν λόγων ἀπεροκάλως παρεπιδικνύσθαι δοκοῖς.
 Philo pejorem insidiari meliori T. 1. p. 215, 15.
 οἱ δ' ὅσα μὴ προσήκει διεξόντες, εἰ δυνάμιν λόγων, ἀλλ'
 ἡσυχίαν ἀσθητὴ ἐπιδικνύνται. Sextus Empir. a. Rhet. 50.
 ἢ ρητορικὴ κατὰ φίλον τὸ ἐκπεποιητικὴν τὴν ἐν τῷ λόγῳ δύν-
 αμιν. 62. ἀθηναῖος δὲ λόγων δυνάμιν προσαγορεύει τὴν ρη-
 τορικὴν. Jos. c. Appion 1. 5. λόγων τε δυνάμιν ἐπι-
 δικνύντο. Arrian. Epictet. II. 23. ἢ δι' φραστικὴ αὐτῇ
 καὶ καλλωπιστικῇ τῶν ὁρημάτων, εἰς ἃ ἰδίᾳ δυνάμεις, τὴν
 ἄλλο ποιεῖ εἰ, ὅταν ἐμπόσῃ λόγος περὶ τούτου, καλλωπίζε-
 ται

αὐτόν· Σὺ μόνον παροικεῖς — ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν
 19 ταῖς ἡμέραις ταύταις· Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ποῖα; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Τὰ περὶ Ἰησοῦ
 τῷ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τῷ Θεῷ
 20 καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ὅπως τε παρέδωκεν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς
 21 κρίμα θανάτου, καὶ ἐταύρωσαν αὐτόν. Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ὅστις ὁ μέλλων
 λυτρωθῆναι τὴν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε σὺν πᾶσι τέτοις, τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμε-
 ρον,

48. 49. 50. 51. 52. 54. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 72. 78. 80. 83. 87. 88. 89. 90. 95. Evang.
 2. 3. 4. 5. 6. 11. 12. 14. 15. 17. 19. 20. 24. Editio Complut. Erasmi 1. 2. Alsi, Plantin. Wecheli, Colinaei;
 Stephanii 1. 2. Bengelii, Genew. Versio Syra utraque. Theophylactus. 12. 15. 16. probante J. Millio prol 1374.
 εἰ — D. Codices Latini. 19. εἶπεν αὐτοῖς πῶς; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ πῶς; D.
 αὐτοῖς] πρὸς αὐτὰς 51. 74. 89. + ὁ Ἰησοῦς 12. αὐτῷ — 1. Codices Latini.
 Ναζωραίου] Ναζαρενῶ L. Origenes in proem. Joann. Ναζωραίου Evang. 5.
 ὅς] ὡς 10. 51. 54. 57. 66. 74. 83. 90. Evang. 19. ἔργῳ εἰ λόγῳ] λόγῳ εἰ ἔργῳ D. ἔργῳ εἰ ἐν λόγῳ A.
 ἐναντίον] ἐναντίον D. λαὸν + τὴν Ἰσραὴλ 28. λαὸν + τὴν Ἰσραὴλ 28.
 20. ὅπως τε] ὡς D. ὅπως Versio Syra posterior. Codices Latini.
 παρέδωκεν αὐτόν] αὐτὸν παρέδωκεν A 1. τέτον παρέδωκεν D. ἄρχοντες ἡμῶν] πρεσβύτεροι Versio Syr.
 ἡμῶν] — Versio Corp. ἡμῶν 65. 21. αὐτὸς] οὗτος Evang. 20. εἰς] ἦν D.
 γε] + εἰ D 33. σὺν πᾶσι] συμπασι 1. Evang. 2. ἐν γὰρ] ἐν γὰρ D.
 ταύτην] — D 42. 71. Colb. ἐγένετο] γέγονεν D. ἐγένετο 2. Editio Erasmi 1. 2.
 σήμερον] — 1. Versio Syr. Corp. Æthiop. Arab.

τὰ νομοκράτα, καὶ συντήρησιν, ὥσπερ οἱ κορυμῶνται τὴν κό-
 μην. Libanius Progymn. τῇ δυνάμει τῶν λόγων τ' ἀλ-
 θέας διαστρέφειν. Alexis de Demetrio ap. Athen. XIII.
 p. 610. E. τὰς τὰς τῶν λόγων, ὡς φάσι, δυνάμεις παρα-
 δίδοντας τοῖς νόμοις ἐς κορυμῶνται φασὶν ἐκ τῆς ἀλθι-
 Euripid. Bacch. 270. θρασυὶς τε, δυνατὸς, καὶ λέγειν
 ὅσοι ἀνὴρ κακὸς πολίτης γίγνεται ὅταν ἐκ ἔχων. Pollux
 VII. 146. εἰ λέγειν δυνατὸς ἀλλὰ σιωπᾶν ἀδυνατὸς. Dio-
 dorus S. de Historia I. 2. συμβάλλεται δ' αὐτῇ καὶ
 πρὸς λόγῳ δυνάμει, καὶ κάλλιον ἔτερον ἐκ αὐτῆς ῥαδίας εὐρεῖ.
 τῶν γὰρ οἱ μὲν Ἕλληνες τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ περὶ αὐτοὺς
 μένοι τῶν ἀπαιδευτῶν πρὸς ἔχουσι. 76. θρασυὶς τε καὶ
 ἀγαθὸς ἐν τῷ κρίνειν πολλὰ καὶ ἡ δὲ ἀτάκτῃ, ἡ δὲ ψυ-
 χαγωγίᾳ, ἡ δὲ τὸ πρὸς τὸν ἑλκεν πάθος συνεφερομένης τῇ
 δυνάμει τῶν λεγόντων. Antiphon Apol. Caed. involunt.
 ἡ μὲν γὰρ δόξα τῶν πραχθέντων πρὸς τῶν δυνάμεων λέγειν
 εἶναι. Demarchus in Demosth. ὃς μέγα φρονεῖ ἐπὶ τῷ δύ-
 νασθαι λέγειν. Libanius Ep. 114. σε πάντα ἄγειν ἔχον-
 τα τῇ δυνάμει τῶν λόγων, ἐν μὲν τῷ δικασθῆναι μὴδὲν συ-
 κοφαντῶν ἔνεκα χρυσίς. 218. ἡ τῇ λέγειν δυνάμει. Æschi-
 nes c. Ctesiph. εὐνοῦμαι, καὶ δυνατὸς εἶπεν. J. Capri-
 tolinus in Maximino Messallam oratorem potentis-
 simum. Polybius XII. 15. τῶν δὲ δυνατῶτατον ἐν λόγῳ.
 Aristoph. Ran. 872. Schol. τῶν δυνατῶν τὰ ποιημα-
 τα. Inscriptio. Oratori potentissimo.

Thucyd. I. 139. Περικλῆς ὁ Ξανθίππης, ἀνὴρ κατ'
 ἐκείνους τὸν χρόνον πρῶτος ἀθηναῖος, λέγειν τε καὶ πρᾶσ-
 σιν δυνατῶτατος. II. 1. 443. μὴδὲν τε ῥήτηρ ἔμμεναι,
 πρὸς τὴν τε ἔργων. Aristophanes Equit. 614. ὦ κα-
 λὰ λέγων, πολὺ δ' ἔμμεναι ἐπὶ τῶν λόγων εὐρασμένῃ.
 Aristot. de Rep. IX. ὅτι γε δι' ἀνδρᾶ τέλειος Ὀμηρος
 δι' ὅλης τῆς Ἰλιάδας ὄντων ἀπεργάζεσθαι περιάμενος, καὶ ἐνί
 τινι ἐπεί τις τῶν ἀρετῶν περιλαβὼν ἔφη κ. τ. λ. Cic. de
 Orat. III. 15 ut ille apud Homerum Phoenix,
 qui se a Peleo patre Achilli juveni comitem esse
 datum dicit ad bellum, ut illum efficeret ora-
 torem verborum, actoremque rerum. Quinti-
 lian. II. 3. Sit ergo tam eloquentia quam moribus
 praestantissimus, qui ad Phoenicis Homericis exem-
 plum dicere ac facere doceat. Demosthenes c. Ti-
 mocrat. Καλλίστρατος καὶ Ἰφικράτης τῷ τε πρᾶττειν καὶ
 τῷ εἰπεῖν δυνάμενοι. Aristides O. Platon. I. 97. ὅστις
 γε, ὃ προσήκει λέγειν, οἶδεν, οἶδεν, ὃ πρᾶττειν προσήκει. ὃ
 δὲ οἶδεν, ὅστις, ὃ προσήκει εἰπεῖν οἶδεν, ὃ προσήκει πρᾶτ-
 τειν, ὃ οἶδεν. ὃ οἶδεν ὃ οἶδεν, ὃ προσήκει πρᾶττειν, εἰπεῖν

ἔχει. καὶ μὴ ὅτι οἶδεν, ἔτερον τί πρᾶττειν, οἶδεν, καὶ τί εἰ-
 πῶν δὲ πρᾶττειν. Ὅσοι γὰρ καὶ ὅστις διψῶντα ἔτερον παῖν ἐαυτοῦ ἐκ
 ἀγνοεῖ — ταῦτ' ἄρα καὶ οἱ παλαιὶ συνήπτον τὰς δυνάμεις
 καὶ ἐπὶ δύναντο. ἀλλ' ὁμοίως μὲν ἔφη, τὸν φοῖνικα ὑπὸ τῷ
 πῆλως πεμφθῆναι τῷ ἀχιλλεῖ μύθῳ τε ῥήτῃ ἔμμεναι, πρᾶ-
 κτῆρα τε ἔργων, ὡς τὸν αὐτὸν οἶδεν, ὃ δὲ λέγειν, καὶ ὃ
 πρᾶττειν ἄμενον. Dioscorides in principio. παρακαλεῖται
 δὲ σε. — μὴ τὴν ἐν λόγοις δυνάμει ἡμῶν σποσπεῖν, ἀλλὰ
 τὴν ἐν τοῖς πράγμασι μετ' ἐμπειρίας ἐπιμέλειαν. Diodorus
 S. XIII. 30. Alcibiades ἦν γὰρ καὶ λόγῳ δυνατῶτατος,
 καὶ τόλμῃ πολὺ προέχων τῶν πολιτῶν. XV. 36. περὶ
 θῶν μὲν διὰ τῆς τῆς λόγῳ δυνάμεως, νικᾶν δὲ δι' ἀνδρείαν.
 Athenaeus XIII. p. 610. F. ἀνὰ τὸν ποταμὸν οἱ κορυμῶνται
 ἐν κεκρυμμένῳ λόγῳ ἔως οἴκοι φιλοσοφεῖς, ἀλλὰ τὰς
 φιλοσοφίας ἐν τοῖς λόγοις φρονήτας εὐρίσκει μόνον, ἐν τοῖσι
 δ' ἔργοις ὄντας ἀνοήτους ὄρα. Philemon ap. Stob. δὲ τῶν
 πολιτῶν προσατεῖν αἰρέμενον τὴν τῆς λόγῳ μὲν δυνάμει ἐκ
 ἐπιφθορῶν, ἥθει δὲ χρηστῇ συγκεκραμένη ἔχειν. Suidas de
 Molpagoro. λέγειν καὶ πρᾶττειν δυνατὸς. Polybius p. 538.
 καὶ λέγειν καὶ πρᾶττειν δυνατὸς. 1404. ἀνὴρ καὶ λέγειν καὶ
 πρᾶττειν ἰκανός. Cebes. ἀνὴρ ἔμμεναι, καὶ δυνατὸς πρὸς σοφίαν.
 λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. Aët. VII. 22.

21. τρίτη ταύτην ἡμέραν ἄγει] Cic. de Divinat. 35.
 itaque tribus his horis concisus exercitus. Sallustius
 Jugurth. 31. Piget dicere, his annis XV. quam
 ludibrio fueritis. Phaedrus I. 1. ante hos sex men-
 ses male, ait, dixisti mihi. Aët. V. 36. VI. 1.
 Aristophanes Plur. 621. Schol. ὡς παρὰ Σουίαν ἡ-
 μέρα μὲν ἐν ἡν, ἡντινα ἄγεσι Ἰσραὴλ παρασκευῶν. Nub.
 626. κατὰ σελήνην ὡς ἄγειν δὲ τῷ βίῳ τὰς ἡμέρας. Avib.
 1593. ἀλλουσιδᾶς τ' ἂν ἡγεσθ' ἡμέρας αἰ. Achilles Tatius
 VII. p. 442. ὁ γὰρ Σασθένης ἔτος, ὃν αἰτῶς παρ' ἐμῷ,
 τρίτην ταύτην ἡμέραν γέγονεν ἀφ' ἧς. Menander in Piscat-
 ορα ap. Eustath. παρ' ὃ τὸ φέρων τρίτην ταύτην
 ἐπὶ αἰνῶν ἡμέραν. Dionysius Hal. A. I. 63. ὡς ἀφ' αἰνῶν
 τὰς χρόνους ἄγεσι. Lucianus D. Mort. 13. ἐπὶ ἐν Βά-
 βυλῶνι κέρμας τρίτην ταύτην ἡμέραν. Eustathius Hm. IV.
 p. 101. τρεῖς ταύτας ἡμέρας ἄγειν σημεῖον — τῇ δ' ὕπε-
 ραῖα. Dio Chrys. XXVIII p. 289. C. τέλειται —
 οὐ πρὸ πολλῶν, εἶπεν, ἀλλὰ τρίτη πᾶς ἡμέρα ἐστὶν ἀπὸ τῆς
 ταφῆς. Statius Theb. III. 440. Septima jam niti-
 dum terris aurora deisque Purpureum vehit ore
 diem. Diogenes L. Epicur. X. 23. τελευτῆσαι πᾶ-
 τα κοσὸν τρίτον ἔτος ἄγοντα. 85 22. τὴν μακαρίαν ἄγοντις
 καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τῷ βίῳ. Alciphron. III. 21.
 M m m m m

ρον, ἀφ' ἧ ταῦτα ἐγένετο. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γειόμε- 22
 ναι ὄρθριαι ὅτι τὸ μνημεῖον· Καὶ μὴ εὐρεῖσαι τὸ σῶμα αὐτῆς, ἦλθον, λέγεσαι καὶ ὅπτα- 23
 σίαν ἀγγέλων ἐωρακέναι, οἱ λέγεσιν αὐτὸν ζῆν. Καὶ ἀπῆλθόν τινες τῆ σὺν ἡμῖν ὅτι 24
 τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον ἔτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. Καὶ αὐτὸς 25
 εἶπε πρὸς αὐτὰς· Ὡς ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τῇ πιστεύειν ὅτι πάντα οἷς ἐλάλη-
 σαν οἱ προφῆται. Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸ δόξαν αὐτῆς; 26
 Καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πά- 27
 σαις ταῖς γραφαῖς τὰ ῥηθῆναι αὐτῆς. Καὶ ἡγγισαν εἰς τὸ κῆρυον ὃ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς 28
 προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. Καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες· Μείνον μεθ' ἡμῶν, 29
 ὅτι

22. ἐξ ἡμῶν] — D.
 γεόμενοι] ἀπειλῶσαι Versio Syra posterior in margine.
 23. & posterius] — D.
 24. τινες] + οἱ D.
 καθὼς & αἱ γυναῖκες εἶπον] ὡς εἶπον αἱ γυναῖκες D.
 25. & αὐτὸς] ὁ δὲ D.
 οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται] οἷς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς Dial.
 ap. Epiphani.
 27. & prius] + ἢ D Codices Latini.
 διηρμήνευσεν] ἐρμήνευσεν D. διηρμήνευσεν LM.
 αὐτοῖς] + τί ἢν L 1. 33. Versio Copte.
 τὰ] — L.
 28. προσεποιεῖτο] προσεποιήσατο ADL 1.
 29. ὅτι] + ἡδὲ Versio Syra prior, & posterior cum obelo.
 κέλευεν] + ἡδὲ L 1. 33. Versio Copte Vulg.
 ἐξέστησαν] ἐθέσαν 40.
 ὄρθριαι] ὀρθριναὶ ADL 1.
 ἐωρακέναι] + ἐκεῖ Versio Syra prior, & posterior cum asterisco.
 ἡμῖν] ἐμοὶ 72.
 εἶδον] εἶδον D.
 τῇ πιστεύειν] — D. ἐπὶ πᾶσιν] — 80.
 c. Marcion. Marcion.
 26. ἐχὶ] ἐπὶ D. Dialogus c. Marcionit.
 ἀπὸ posterius] — D. Codices Latini.
 διηρμήνευσεν] 1. A.
 πάσαις] — D. Versio Copte.
 2. 80. Evang. 5. 11. Editio Bengelii, Colinaei, Stephanii.
 πορρωτέρω] πορρωτέρων A. Codices Latini.
 εἶναι] — D. Codices Latini.
 & εἰσῆλθε τῷ μείναι σὺν αὐτοῖς] — 47. 56. 58. 61.

ὁ μὲν ἄνθρωπος ἀπόδημος ἐστὶ μοι, τρίτην ταύτην ἡμέραν ἔχων ἐν
 ἡμέρᾳ. Galenus de Compof. Medic. per. gen. III.
 μέμνημαι δὲ τῶν ἑτῶν τετραμύσιων, ἐπειδὴ τετάρτην
 ἡμέραν ἄγων ἀνώδυνος τελείως ἦν. in I. ad Glaucom. σκο-
 πῶν δὲ, ποσὴν ἄγει τῇ ἰουστῇ ἡμέρᾳ ὁ ἄνθρωπος. . . .
 ἐν παιδίῳ τέσσαρες καὶ δέκατον ἔτος ἄγοντι. id. ἐβδόμη
 ἄγων ἐκίνησεν τὴν νύκτα. Plut. de genio Socratis p. 586.
 E. διατί γὰρ Θεοπίστους μὲν παρήγγελλται τρίτην ἡμέραν
 ταύτην ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι; Jos. A. XIV. 10. 21.
 Πόπλιος Σεργίλιος — ἀνθύτατος — πρυτανὴς ἐμὴ ὑδὸς
 πάλτης ἡμέτερος, προσεβλάν μοι ἐν πρᾶλλεσιν ἄγοντι τὸν
 ἀγρίον. Aeth. XIX. 38. Jo. XI. 17. Lucian. Dial. Mer.
 12. ἔκταν σχεδὸν ταύτην ἡμέραν. vid. in Matth. XIV. 6.
 22. ὄρθριαι] Thomas. ὄρθριος ἔκ ὀρθρινός. Aristoph.
 Aves 489. de gallo ὁπόταν μόνον ὄρθριοι ἄσῃ. Appianus
 B. C. IV. p. 1045. Antonius ἐσέπικυψε λόχους ὄρθριος
 νυκτὸς. Aristoph. Ecclesiaz. 522. πῶς ἔν ὄρθριον ἄρχῃ.
 Lyfistrat. 60. ἐκίπαι γ' οἶδ' ὅτι ἐπὶ τῶν κελεύων διαβε-
 βηκας' ὄρθριοι. Nonnus Dionys. III. 13. Ὀρβριον ὕπνον
 ἄμμερσι λάλος τρύζεσα χυλιδῶν. Ὀρβριον ἐψιθύριζε. Ὀρβριον
 ἐρρίπιζε. Themistius XXIII. p. 292. πάντες ὅσοι κα-
 λαμνηφόρῃσιν ὄρθριον ἐπὶ τὰς ἐρκάνας. Menander in Ira
 ap. Athen. VI. p. 243. A. ὄρθριος — ἔτρεχε. Aeneid.
 VIII. 465. Aeneas ie matutinus agebat Anthol.
 III. 24. 11. εἰς ἀλέκτορα. οὐκίτι μ' ὡς τὸ πάρος —
 Ὀρσεις ἐξ αὐτῆς ὄρθριος ἐγγραμμενος. VII. 16. κηρύσσω τὸν
 ἔρωτα τὸν ἄγριον, ἄρτι γὰρ, ὥρτι ὄρβρινός ἐκ καίτας ὥχρετ'
 ἀπεπταμμενος. Plato Protagora. p. 219. A. ὄρθριος
 ἦσαν.

25. βραδεῖς] Aristophanes Nub. 129. πῶς ἔν ἡμέραν
 ὦν καπνιλήσμων καὶ βραδὺς λόγων ἀκριβῶν σκευδαλμῶς μα-
 θέσομαι; Schol. τὸ δὲ βραδὺς ἔκ ἐπὶ τῆς τῷ σώματος
 κινήσεως παρείληφεν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀγχίνους εἶναι, ἀναθεῖν δὲ
 τὰ τῆς διανοίας δηλὸν θίλει. Dionys. Hal. de Lyfia 7.
 Ὁ δὲ προσέχειν τὴν διάνοιαν τοῖς λογισμῶν, ἔχ ἔως
 ἔσαι σκαιός, ἢ βραδὺς τὸν νοῦν, ὃς οὐχ ὑπολήφεται τὰ δη-
 λόμενα ὡς γνώμωνα ὄραν. Sextus Empir. a. Logic. I.
 325. τὸς γὰρ ῥήτορας — δυνατὸς τε καὶ νοῦρος εἶναι φα-
 μῖν, τὸς δὲ μὴ τοιούτους, ἀνάπαλιν βραδεῖς καὶ ἀσυνεῖτες.
 Galenus de potent. I. ἔως γ' εἰσιν ἀσύνετοί τε καὶ
 βραδεῖς τῇ διανοίᾳ, ὥς κ. τ. λ. de Usu partium II. ἐδῆς

γε ἔως ἀναισθητός ἐστι, ὡς — ἀλλ' εἰ καὶ βραδὺς εἴη
 καὶ τελείως ἀμβλὺς τὴν διάνοιαν. Donatus in Eunuch.
 V. 9. 40. Intellectu tardos vocamus, qui stulti
 sunt. Glossarium. Bardus, ἀναισθητός, βραδὺς, ἄφρων.
 Plut. de prudent. Animal. p. 975. B. ἰχθύς δὲ τὸς
 ἀμαθεῖς καὶ ἀνοήτους λοιδορῶντες ἢ σκώπτοντες ὀνομάζονται.
 Xenophon. βραδὺς ὁ μὴ ἀγχίνους — τὸ μὴ ἀγχίνους καὶ
 νοῦς τῆς διανοίας θίλει δηλὸν — ταῖς ψυχαῖς ἀνοήτοι.
 Suidas. Psal. IV. 3. Hefychius ἰωθακάρδος, βραδὺς κατὰ
 λογισμὸν. Horatius Sat. I. 3. 38. Probus quis no-
 bificum vivit, multum demissus homo: illi tardo
 ac cognomen pingui damus. Cic. de Leg. agrar.
 3. 2. ingenium tardum. de Nat. D. 1. 5. quidam
 nimium indociles tardique sunt. Orat. 68. tarditas
 ingenii & stupor.

28. προσεποιεῖτο] Cod. Lat. affectabat. Plato de
 Rep. I. προσποιεῖτο φιλονεικεῖν. Xenophon προσ-
 ποιῆσαι εἶναι φίλος. Isocrates εἶναι, μὴ δόμενος, τὸ δεῖ-
 σθαι προσποιεῖν. Herodian. II. 9. 18. ἱκανώτατος ἦν πάν-
 των ἀνθρώπων μάλιστα προσποιήσασθαι καὶ πισώσασθαι εὖ-
 νοιαν. Lysias in Agoratum εἰ μὲν ἔν μὴ ἀποκτείνεις
 προσποιεῖται. Dionys. Hal. A. III. 73. εἰμῆσαι μὲν ἔτη
 πρῶτ' ἐν τῇ προσποιήσει τῆς φιλίας. Hefychius. προσποιεῖ-
 ται, σχηματίζειται. Σχηματίζομενοι, προσποιούμενοι,
 σχῆμα ἐπιδεικνύοντες. Lex. MS Job. προσποιήσω, ἐ-
 σχηματίσω.

29. πρὸς ἑσπέραν] πρὸς cum nominibus temporis
 notat tempus propinquum. Thucydides IV. 135. V.
 56. πρὸς ἑσπ. ἡδ. VII. 79. τῷ ἔτι πρὸς μετόπισθε ἡδὲ
 ὄντος. Lysias pro caede Eratosthenis ἦν πρὸς ἡμέραν.
 Achilles Tat. V. p. 343. ἦν δὲ πρὸς ἑσπέραν. Curtius
 VI. 11. 9. Quamquam in vespem inclinabat dies,
 tamen amicos convocari jubet. Caesar. die inclina-
 to in vespem. supra IX. 12. Servius. Inclinato in
 noctem coelo. Judic. XIX. 9. Vespera est: dies
 inclinavit. Duo loquuntur, & idem dicunt.

31. ἄφρων] 2. Macc. III. 34. Eustathius in Od. τ.
 p. 708, 3. τὸ δὲ θῖς ἐμβαλε θυμῷ. θῖς τι δηλοῖ τὸν τῷ
 ὀδυσεύς ἀναγνωρισμὸν. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἢ γραῦς ἀνι-
 γνω τὸν ἡλλοιωμένον ὑπὲρ τῆς ἀθηνᾶς. Euripides Orest.
 1495. Πάλιν δὲ τῶν Διὸς κόραι ἐπὶ σφαγῶν ἔτενον ἃ δ' ἐκ
 θά-

30 ὅτι πρὸς ἐσπέραν ὄψι, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. Καὶ εἰσῆλθε τῷ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τ' ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας
 31 ἐπέδιδε αὐτοῖς. Αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς
 32 ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. Καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιο-
 33 μένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διηνοίγει ἡμῖν τὰς γραφάς; Καὶ ἀνα-
 34 γάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τὸς ἑνδεκά
 35 καὶ τοὺς ἐξηγῶντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τῶ ἄρτου. Ταῦτα δὲ
 36 αὐτῶν λαλόντων, αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν.

Πτοη-

τῷ μεῖναι σὺν αὐτοῖς] μεῖναι μετ' αὐτῶν D.

30. μετ' αὐτῶν] — D. τ] — D.

εὐλόγησεν] ὑψόγησεν AD.

31. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ] λαβόντων δὲ αὐτῶν τ' ἄρτον ἀπ' αὐτοῦ, ὑψόγησαν οἱ ὀφθαλμοί αὐτῶν D.

32. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους] οἱ δὲ εἶπον πρὸς ἑαυτούς D.

ἐλάλει] ἐλάλησεν A.

διηνοίγει] ἠνύγειν D.

συνηθροισμένους] ἡθροισμένους D.

ἡγέρθη ὁ κύριος ὄντως] ὄντως ἡγέρθη ὁ κύριος BD. 1. Versio Syr.

35. ὡς] ὅτι D. πῶς E a prima manu.

36. αὐτῶν λαλόντων] αὐτῶν λεγόντων 69. αὐτοῦ λαλοῦντος 71. + καὶ 10. 34. 35. 38. 39. 42. 51. 56.

58. 61. 62. 74. 78. 83. 89. 90. Editio Complut. Genev. Plant. Theophylactus.

ὁ Ἰησοῦς] — BDL 47. 56. 58. 61. Codices Latini Cyrillus in Jo. p. 1108. probante F. Millio prol. 1421. ὁ κύριος H.

ἔστη] ἐστάθη D.

καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνῃ ὑμῖν] — D Codices Latini.

que Copt. Armen. probante H. Grotio, F. A. Bengelio in Gnom.

36. αὐτῶν posterius] τῷ μαθητῶν 28.

+ ἐγὼ εἶμι, μη φοβείσθε G 88. Versio Vulg. Syr. utra-

λέγει] εἶπεν 28.

θαλάμῳ ἐγένετο διὰ προδόμαν ἄφαντος, ὃς ζῶ, καὶ γὰρ, καὶ φῶς, καὶ νῦξ, ἥτοι φαρμακίῳ, καὶ μάγῳ τέχνῃς, καὶ θεῶν κλοπαῖς. Florus I. 1. Repente quum concionem haberet ante urbem apud Capreae paludem, e conspectu ablatus est. Nonnus Dionys. XLV. ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἄφαντος ἐξ περὶ τοῦ πεδίου. Macrobius Saturn. I. 7. Cum inter haec subito Saturnus non comparuisset, excogitavit Janus honorum ejus augmentum — aram deinde cum sacris tanquam Deo condidit. Euripid. Helena 588. εἰδῶλον ἦν. M. καὶ τίς βλέποντα σώματ' ἐξεργάζεται. ε. αἰθερ, ὅθεν οὐ θεοτόμητ' ἔχεις λέχη. 611. Βέβηκεν ἄλοχος σὴ πρὸς αἰθέρος πτυχῆς ἀρβύτῃ ἄφαντος, ἐρανὴ δὲ κρύπτεται. 618. ἐγὼ δ' ἐπεὶ δὴ χρόνον ἔμειν', ὅσον μὴ ἐχρῆν, τὸ μύσσημι σάσασα, πάτερ, ἐς ἑρᾶνον ἀπειμι. Pindarus Olymp. I. 73. de Peiope a Neptuno rapto. ὡς ἐν ἄφαντος ἔπιλες. Dionys. Hal. A. I. 77. Mars compressa Ilia. ταῦτα δὲ εἰπόντα ἐφέει περικαλυφθῆναι, καὶ ἀπὸ γῆς ἀρβύτα φέρεσθαι δι' αἰέρος ἀνω. Dio Chrys. LII. p. 551. C. φησὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἀθηνᾶς ἡλλοιωσθαι, ὥς ἐντυγχάνοντα τῇ φιλοκτήτῃ μὴ γνωσθῆναι ὡς αὐτῇ, μισησάμενος κατὰ τὸτο Ὀμηρον, καὶ γὰρ ἐκείνους τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ εὐμαίᾳ καὶ τῇ περικλήτῃ πεποίηκεν ἐντυγχάνοντα τὸν Ὀδυσσεῖα, ἡλλοιωμένον ὑπὸ τῆς ἀθηνᾶς. II. α. 194. ἦλθε δ' ἀθήνη ἐρανόθεν — οἷα φαινόμενη, τῶν δ' ἄλλων ὅτις ὄρατο. θάμβησεν δ' Ἀχιλλεύς. Arnobius I. VII. Nusquam continuo apparuit: qua ex re numen fuisse monstratur. Augustinus de C. E. I. 24. Ipse illi majorem gentium dii qui habentur, hinc a nobis profecti in coelum reperientur. — Hic certe istorum deos homines fuisse satis confitetur, in coelum autem pervenisse benevole suspicatur: quanquam & hunc honorem opinionis ab hominibus eis esse delatum non dubitavit publice dicere, cum de Romulo loqueretur. Qui hanc urbem, inquit, condidit, Romulum ad deos immortales benevolentia fama que sustulimus. Quid igitur mirum est, si hoc fecerunt antiquiores homines de Jove & Saturno & caeteris, quod Romani de Romulo, quod denique jam recentioribus temporibus etiam de Caesare facere voluerunt? Quibus & Virgilius adulationem carminis addidit dicens: Ecce Dionaei processit

Caesaris astrum. Apollonius III. 275. τόφρα δ' ἔρω πολλοῖο δι' ἡέρος ἔξεν ἄφαντος. & IV. 1330. ὡς ἀρ' ἔφαν, καὶ ἄφαντοι ἵ' ἔσθην ἐνθ' ἄρα ταίγε φθογγῇ ὁμῶς ἐγένοντο παρασχεδόν. Aratus 899. Ἦτε καὶ ἑξαπλῆς πάντῃ Διὸς εὐδίατος γίγεται ἄφαντος ὅλη. Theocrit. Id. IV. 5. αὐτὸς δ' ἐς τὴν ἄφαντος ὁ βακόλος ἄχετο χάριν. Aeneid. IX. 658. Mortales medio aspectus sermone relinquit, Et procul in tenuem ex oculis evanuit auram. Agnovere Deum. Servius. abscessit. & more suo abeunte Deos inducit agnosci. Diodorus S. III. 60. de Hespero. ὑπὸ πνευμάτων συναρπαγέντα μεγάλων ἄφαντον γενέσθαι. IV. 65. de Amphiarao. χαίσσης τῆς γῆς, ἐμπεσὼν εἰς τὸ χάσμα μετὰ τῷ ἀριματος, ἄφαντος ἐγένετο. 82. de Aristaero. περὶ δὲ τὸ ἔρος τὸ καλῶμεν αἶμα — ἄφαντον γενέσθαι, καὶ τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν. V. 51. καὶ ἐν ὥρῃ μὲν ἡφανίσθη ὁ θεός, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἡ ἀριάδην ἄφαντος ἐγένετο. Plut. de Orac. def. p. 409. F. Epimenidis: εἰ δὲ τις ἐστὶ, θεοῖς δῆλος, θετοῖσι δ' ἄφαντος.

32. κλειόμεν] Cic. de fin. B. & M. IV. 3. Incendit igitur eos qui audiunt — Quid ille incendat? restinguat citius, si ardentem acceperit. V. 19. quem enim ardorem studii censetis fuisse in Archimede? Brutus 80. Itaque tantum absuit, ut inflammare nostros animos, somnum isto loco vix tenebamus — quis enim non fateatur, cum ex omnibus oratoris laudibus longe ista sit maxima, inflammare animos audientium, & quocunque res postulare modo flectere, qui hac virtute caruerit, id ei quod maximum fuerit defuisse? de Orat. 162. Nec unquam is, qui audiret, incenderetur, nisi ardens ad eum perveniret Oratio. II. 45. Quae mehercule ego, Crasse, quum a te tractantur in causis, horrere soleo, tanta vis animi, tantus impetus, tantus dolor, oculis, vultu, gestu, digito denique isto tuo significari solet. Tantum est flumen gravissimorum optimorumque verborum, tam ut mihi non solum tu incendere judicem, sed ipse ardere videaris. Testament. XII. Patriarch. Nephtholim 7. ἐκαίοντο τοῖς σπλάγχνοις ἀπαγγέλλαι, ὅτι πειράται, ἀλλ' ἐφοβήθη τὸς ἀδελφούς μου. Psal. XXXIX. 4. Jerem. XX. 9.

36. Pocok Porta Mos. p. 214. R. Aaron Levi-

M m m m m 2

ta

Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γεόμενοι ἐδόκην πνεῦμα θεωρεῖν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί τετα- 37
ραγμένοι ἐστέ, καὶ ἀγρίοι ἀλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; Ἴδετε τὰς 38
χεῖρας μὴ καὶ τὰς πόδας μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι· φηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦ- 39
μα σάρκα καὶ ὅσῃα ἐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. Καὶ τὸτο εἰπὼν ἐπέδειξεν 40
αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὰς πόδας. Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ θαυ- 41
μα-

37. πτοηθέντες δὲ] θροῖνθέντες δὲ B. αὐτοὶ δὲ πτοηθέντες D. ἔμφοβοι] ἑκτρομοὶ I. Colb.
γεόμενοι] + οἱ μωθηταὶ 69. πνεῦμα] φάντασμα D. Marcion.
38. καὶ εἶπεν] οὐ δὲ εἶπεν D. Codices Latini. αὐτοῖς] + οὐ κόνις 28.
καὶ posterius] + ἵνα τί D. Codices Latini. Dial. c. Marcion. ἀγρίοι] — 7. Millius prol. 426.
ἐν ταῖς καρδίαις] ἐν τῇ καρδίᾳ BD Codices Lat. I. IIS τὴν καρδίαν Dial. c. Marcion. 39. ἴδετε] ἐδάτε I. ἐδάτε A. 58.
καὶ posterius] — L. 1. 33. 53. Versio Vulg. Syra posterior. Marcion ap. Tertull. & Epiphanius. Athanasius ad
Epictetum, in editis. Theodoretus Dial. II. αὐτὸς ἐγὼ] ἐγὼ αὐτὸς D. αὐτὸς ἐγὼ εἰμι] ἐγὼ εἰμι αὐτὸς B,
με] — D Versio Syra posterior habet cum obelo. Codices Latini. ὅτι posterius] τὸ D.
σάρκα καὶ ὅσῃα οὐκ ἔχει] ὅσῃα οὐκ ἔχει καὶ σάρκα D. ὅτι posterius] τὸ D.
θεωρεῖτε] βλέπετε D. ὁρᾶτε Dial. c. Marcion. 40.] — D. Codices Latini.
ἐπέδειξεν] ἐδείξεν GHL 1. 16. 33. 34. 39. 45. 46. 47. 51. 56. 57. 58. 64. 71. 74. 86. 90. Editio Erasmi,

τα, referente Juda Zabara, corporis in mundum futurum admitti quatuor statuit excellentiae gradus 1. ut oculi visum fugiat, quodcumque latere cupiat. 2. quemlibet locum etiam occlusum ingrediatur non secus ac spiritus. 3. brevi temporis spatio a loco suo ad locum longe remotum transferatur. 4. vel forma humana, corpore proprio appareat, vel alia indutum forma הנהגה, quodcumque personam mutare libuerit.

37. Act. XII. 9. Quintilian. D. IX. Inopinata subito amici mei species effulsit: obstupui, totumque corpus perfudit frigidus pavor: neque aliter, quam si vana objiceretur oculis imago, mente caput steti. Petronius 111. Visaque — muliere quasi quodam monstro infernisque imaginibus turbatus substitit. Eunapius Legat. ἐκπλήξει καὶ θάμβει συνδιδόντες εἰς τὸ ἀκίνητον ἐπάγησαν, ὥσπερ Ἰβλιανὸν δεῖξαντος αὐτοῖς ὃν νεανίσκον ἄλλ' εἰδωλον.

38. 1. Cor. II. 9. Jerem. III. 16. VII. 31. XXXII. 35. XLIV. 21. Ezech. XI. 5. & Targum. Act. VII. 23. Dam. II. 29. 2. Reg. XII. 4. Esaj. LXV. 16. Bereschith R. XXIV. 4. R. Tanchum. f. Haja & dicunt ei nomine Magistrorum nostrorum: in aeternum non venit rex Messias, nisi creatae fuerint omnes animae, quae ascenderunt in cogitationem ut crearentur. & in Midras Kobeleth. En. I. 582. nate dea quae nunc animo sententia surgit? Eustathius in Il. i. p. 669. 11. ὑπονοίας ἀνασομένης εἰς τὸν.

39. φηλαφήσατε] Glossae. φηλαφῶ, contrecto, palpo. Plato Phaedo. p. 74. A. ὃ δὲ μοι φαίνονται φηλαφῶντες οἱ πολλοί, ὥσπερ ἐν σκοτεινῇ ἀλλοτρίᾳ ὄμματι προσχράμενοι. Aristophanes Ecclesiast. 315. τὰς ἐμβάδας ζητῶν λαβεῖν ἐν τῷ σκοτῷ καὶ θοιμάτιον, ὅτι δὲ ἡδ' ἐκεῖνο φηλαφῶν ἐκ ἐδυνάμειν ἱερεῖν. Galenus in Hippocr. prorrh. II. ὁμοίως τοῖς διὰ φηλαφίας ἡρεμασίας ἀψασθαι τινος ἢ ἱερεῖν τι βαλομένοις. Aristophanes in Pace 690. πρὸ τῆς μὲν ἐν φηλαφῶν ἐν σκοτῷ τὰ πράγματα· Νυνὶ δ' ἀπαντα πρὸς λύχον βαλίσσομεν. Schol. οἱ γὰρ ἐν σκοτεινῇ ζητῶντες, τῷ ζητῶντι τὴν ἀκριβῆ ὅψιν οὐ ὁρῶντες, φηλαφῶντες ἐκ ἐδυνάμειν αὐτοῦ. Plut. de genio Socrat. p. 589. B. τῷ γὰρ ὅτι τὰς μὲν ἀλλήλων τοήσεις οἷον ὑπὸ σκοτῷ διαφανῶς διὰ φωτὸς φηλαφῶντες γνωρίζομεν. Artemidorus I 28. τυφλὸς ἔσται — ἵνα ταῖς χερσὶ καὶ ποσὶ φηλαφῶν ὥσπερ βλέπῃ. Achmet. 159. ἵαν τις ἰδῇ, ὅτι φηλαφῶν ἐν σκοτεινῇ ἀνάγει λάμπαδα πρὸς τὸ βλέψαι.

Antibol. II. 32. 17. εἰς λαπτῆς. ἐγὼ γὰρ εἰ βλέπομαι ἤτημαι, πνεῦμα γὰρ εἰμι μένον. 19. ὃ οὐ μέρον τροπέεις, τότε γὰρ πάλιν ἔδῃ ἀμύψας ἴσσαις ἀσθεντὸς φάσμα, τό περ

τιλέβεις. Od. I. 293. ἔγκρατα τε σάρκαος τε καὶ ὅσῃα μυελόντα. λ. 217. ἀλλ' αὕτη δίκη ἐστὶ βροτῶν, ὅτε κέντε θάνασιν, οὐ γὰρ ἐστὶ σάρκαος τε καὶ ὅσῃα ἄνθρωπος ἔχῃσιν. Ovidius M. IV. 443. Errant exsangues sine corpore & ossibus umbrae. Cicero Tusc. I. 11. Si Cor, aut sanguis, aut cerebrum est animus, certe, quoniam est corpus, interibit cum reliquo corpore; si anima est, forte dissipabitur; si ignis, extinguetur. Philostratus de Apollonio IX. 12. λαβῶ μοι, καὶ μὴ διαφύγῃς, εἰδωλον εἰμι — εἰ δὲ ὑπομένειν ἀπτόμενος, πᾶντε καὶ — ζῆν με, καὶ μὴ ἀποβληθῆναι τὸ σῶμα. Quintilianus D. X. Non inani persuasione, nec cogitationibus lugentis ficta umbra veniebat, sed filius erat, qualis aliquando, & juvenis & pulcher habitu: nec aspici tantum viderique contentus amplexus — dabat. Lucianus Hist. Ver. II. 12. εἰ μὴ ἀψαίτο τις, ἐκ ἀνελίγξει, μὴ σῶμα εἶναι τὸ ὁρώμενον de animabus in civitate fortunat. Insul. oberrantibus. Aeneid. VI. 700. Ter conatus ibi collo dare brachia circum, Ter frustra comprehensa manus effugit imago, Par levisbus ventis, volucrique simillima somno. Maximus Tyrius XV. 1. οὐ γὰρ σάρκαος ἀλλ' δαιμόνιον φύσις, ἣ δὲ ὅσῃα ἔδῃ αἷμα. Achilles Tatius VIII. Ζῶσαν βλέπεις — οὐ γὰρ δὴ τὸ τοῦ τῆς κόρης ἐστὶν εἰδωλον. Jebamoth f. 122. 1. Dixit Jonathan: Spiritus habet umbram, sed non umbram umbrae. Gittin f. 66 1. Ruth R. III. 9. incepit Boas contrectare crines ejus, dixitque: spiritus non habent crinem. Quaesivit: quis es? Spiritus an mulier? Cum respondisset, mulier: Dixit vidua, an maritata? vidua. immunda an munda? munda. Bereschith R. VII. f. R. Dixit: Hi sunt daemones, quorum Deus S. creavit animam, & creaturus erat corpus. Sed sanctificavit sabbatum, nec creavit.

40. Plautus Mostellar. II. 2. 12. Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excucurrerit. Sed ea lege, ut affigantur bis pedes, bis brachia. . . Non fuit hic mos in Israël, ut clavos figerent in pedibus aut manibus hominum, qui lapidati aut suspensi fuissent.

41. Dio XLVIII. p. 254. οἱ ἀπολωνίαι τέ σφῶς πρότερον νομίζοντες, καὶ τότε παρὰ δόξαν θεωρῶντες, ἀποροῦν τε ἐπὶ πολλῷ ἐγίνοντο, καὶ ἀρρασίᾳ συνείχοντο, ἀτίθεντες τε αἷμα τῇ ὅψει. Livius XXXIX. 49. Vix sibimet ipsi prae nec opinato gaudio credentes. Libanius O. XXI. p. 528. C. καὶ οὐ μὲν οἷς ἡκαστος πιστεύων, μετ' ἡδονῆς ἐπὶ ἐδίδασκεν· ὁ δὲ ὑπὸ τῆς μεγέθους τῶν ἀγαθῶν ἀτίσων. Aristoteles, II. 14. ὑπὲρ τῆς σφοδρᾶς ἐπιθυμίας ἐλάττω

42 μαζόνων, εἶπεν αὐτοῖς· Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος
 43 ὀπίς μέρους, καὶ ὑπὸ μελισίβη κηρίσ. Καὶ λαβὼν, ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. Εἶπε δὲ αὐ-
 44 τοῖς· Οὗτοι οἱ λόγοι, ὅς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ἂν σὺν ὑμῖν, ὅτι δὲ πληρωθῆναι
 πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, καὶ προφῆταις, καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ.

Τό-

3. 4. 5. Cyrillus. Damascenus de F. O. 100. Theophylactus.

41. αὐτῶν] αὐτῶν A.

ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων] ἐθαυμάζοντων ἀπὸ τῆς χαρᾶς A Versio Vulg. Sax. Cyrillus in l. Cyrillus Hierof. Catech. 146.

αὐτοῖς] — D Versio Vulg.

42. οἱ δὲ] ἐ D.

καὶ ἀπὸ μελισίβη κηρίσ] — ADL Versio Syra posterior habet cum asterisco.

μελισίβη] μελισίβη Ed. Complut.

43. λαβὼν] — Versio Syra posterior.

αὐτῶν] πάντων A.

ἔφαγεν] + καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς K 13. 42. Versio Vulg. Corp. Athanasius c. Ariam. V. in MS. Basilien. probante H. Grotio. J. A. Bengelio in Gnom.

ἔφαγεν] + καὶ λαβὼν τὰ περὶ αὐτῶν ἔδωκεν αὐτοῖς 88. Versio

Æthiop. Arab. + λαβὼν δὲ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς Versio Syra posterior cum asterisco. Codices Latini.

44. εἶπε δὲ] ἐ εἶπεν D. Versio Syr. Codices Latini.

λόγοι] + καὶ ADKL 33. Evang. 5. Versio Corp.

πληρωθῆναι] πληρωθῆναι D a prima manu.

προφῆταις] ἐν τοῖς προφῆταις L.

αὐτοῖς] πρὸς αὐτοῖς 33. Evang. 18.

ἔτι ἂν] ἐν ᾧ ἡμῖν D.

Μωσέως] — 56.

Μωϋσέως BDK 44.

ἐ ψαλμοῖς] — 1. Colb.

βυαι μετὰ τις ἀκρίβεια.

ἐνθάδε] Ammonius p. 51. ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ τὴν ἐν τό-
 πῳ σημασίαν ἔχει· ἐνταυθα δὲ καὶ τὴν ἐν τόπῳ καὶ τὴν εἰς
 τόπον, ὁμοίως καὶ τὸ ἐνθάδε. — ἐπὶ τῷ ἐνθάδε φησὶν ἡ
 καλὴ ψαλμ. [Od. ε. 208.] ἐνθάδε αὖθις μένων σὺν ἐμοὶ τόδε
 δῶμα φυλάτσοις. καὶ ἔκταρ φησὶ [II. π. 836.] σὲ δὲ
 τὸ ἐνθάδε γῆρας ἔδονται, ταῦτα γὰρ τὴν ἐν τόπῳ σημασίαν
 ἔχει. Τὰ δ' εἰς τόπον ἔχουσιν [Od. ξ. 161.] τῷ δ' αὐτῷ
 λυκάβαντος ἐλευσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς. citat. Eustath.
 in Od. σ. p. 659. 38.

42. κηρίσ] Plut. Q. N. p. 928. C. τὰ κηρία τὴν
 μέλισσαν τῆς ὁσμῆς — κηρί. Longus Pastoral. III. p.
 109. καὶ σύριγγα ἔαρον ἔδωκε, καὶ μέλι ἐκ κηρίσ, καὶ
 πύραυρον ἐλάβε. Porphyry. V. Pythag. 34. τῆς δὲ διαίτης
 τὸ μὲν ἄριστον ἢ κηρίον ἢ μέλι· δῆλον δ' ἄριστον ἐκ κέγχρων.
 & de Antro Nymphar. ὅταν τροφῆς ὄντος τῷ μέλιτος.
 Helychius. μελισσοί, τὸ σμήνος. i. e. examen apum.
 Versio Vulg. favum mellis. Beza: ex favo apiario;
 prior interpretatio μελισίβη habet pro substantivo
 diminutivo a μέλι, posterior pro adjectivo a μέ-
 λισσα. Sirac. XXIV. 20. Prov. XVI. 24. Vallā
 ex melleo favo. Psal. CXVII. 12. apud LXX.
 Aristot. τὰ δὲ κηρία κηρίσια ἐλάττω εἰς τὴν μελιτίαν.

44. Tob. XII. 19. 2. Theff. II. 5. Act. IX. 39. Jof.
 Macc. 18. ὁ πατήρ — ἐδίδασκεν ἡμᾶς ἔτι ἂν σὺν ἡμῖν.

Vetus Testamentum secundum Judaeos tribus
 voluminibus constat, Lege, Prophetis & Hagiographis: *Bava Bathra* f. 14. 2. Compingit ali-
 quis Legem, Prophetas & Hagiographa in unum
 librum — attulerunt nobis Legem, Prophetas &
 Hagiographa, compacta in unum — Fuerunt ipsi
 octo Prophetæ colligati una. Lex sunt V. Libri
 Moysi. Prophetæ sunt VIII. nimirum priores 1.
 Josuæ. 2. Judicum 3. Samuelis 4. Regum. & po-
 sterioribus 1. Jeremias 2. Ezechiel 3. Ezechiel. 4. duo-
 decim minores. Hagiographa sunt XI. 1. Ruth. 2.
 Psalms. 3. Job. 4. Proverbia. 5. Ecclesiastes. 6. Can-
 ticum. 7. Threni. 8. Daniel. 9. Esther. 10. Esra.
 & Nehemia 11. Chronica. *Sanhedrin* f. 105. 1.
 non hoc tantum præstat arundo cedro, quod me-
 ritur, ut ex ea accipiat calamus, quo conscri-
 batur Liber Legis, Prophetarum & Hagiogra-
 phorum. f. 90. 2. vld. supra p. 476. *Targum*
Cantic. V. 10. occupatus est in XXIV. Libris,
 qui sunt Lex, & verba Prophetiarum, & Hagiogra-
 pha. *Berechish* R. XLVIII. 11. In Lege, &
 Prophetis & Hagiographis unum frustum susten-
 tare cor reperimus. Lf. 3. in Lege; Prophetis
 & Hagiographis illiteratum nomen suum bis pone-
 re in uno versu reperimus. LVIII. 9. & Sche-

moth R. XXXI. Dixit R. Chanina: omnis *לך*
 in Lege est Siclus, in Prophetis libra, in Hagiog-
 phis centussis (idem in *Bechoroth* f. 50. 1. *Ruth*
 R. IV. 7.) LXVIII. 3. Reperimus in Lege, Prop-
 hetis & Hagiographis, non esse conjugium nisi a
 Deo. LXXIV. 12. Ne sit lingua Syriaca vilis in
 oculis tuis, quia reperimus Deum O. M. ipsi in Le-
 ge, in Prophetis & Hagiographis honorem tribue-
 re. LXXVI. 4. In Lege, Prophetis, & Hagiog-
 graphis invenimus Israëlitas non transisse Jorda-
 nem, nisi ob meritum Jacobi. *Berachoth* f. 22.
 1. Leprosis permittum est legere in lege, & Pro-
 phetis & Psalmis. *Taanith* f. 16. qui peritus est le-
 gendi in Lege, Prophetis & Hagiographis. *Midras*
Tillin II. 7. LIX. 1. in Lege, Prophetis & Ha-
 giographis. *Maimonides* Megill. 2. 18. Omnes li-
 bri Prophetarum & Hagiographa omnia abrogan-
 tur in diebus Messiae præter volumen Esther;
 quod permanet instar Pentateuchi Legis. Probat
 ex Talmude Hierof. collatis locis Deut. V. 22. &
 Esth. IX. 28. *Sirac.* in Principio. *פולאן* καὶ με-
 γάλον ἡμῖν διὰ τῷ νόμῳ καὶ τῶν Προφητῶν, καὶ τῶν ἄλλων,
 τῶν κατ' αὐτὸς ἡκολυθικῶν, δεδομένων — ὁ πάππος
 μου Ἰησὺς ἐπὶ πλείονος ἑαυτὸν ὁδὸς εἰς τὴν τῷ νόμῳ καὶ τῶν
 Προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων πατέρων βιβλίαν ἀνάγνωσεν. —
 καὶ αὐτὸς ὁ νόμος, καὶ αἱ προφητεῖαι, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν
 βιβλίων ἃ μυκρὸν ἔχει τὴν διαφορὰν ἐν ἑαυτοῖς *לגיונות*.
Schemoth R. XXV. Dixit R. Eleazar f. Achina:
 Deprehendimus in lege, in prophetis & Hagiogra-
 phis. *Fajikra* R. III. extr. legit homo legem, Prop-
 hetas & Hagiographa. XVI. R. Ufa dixit: jun-
 gunt verba legis prophetis, & Prophetas Hagiogra-
 phis. *Ruth* R. II. 4. invenerunt scriptum in Lege,
 Prophetis & Hagiographis. *Bemidbar* R. II. Propter
 Legem, prophetas & Hagiographa. *Schir* R. 1. 6.
 in verbis legis, a verbis legis in prophetis, & a
 prophetis in hagiographis. X. R. Aba f. Mimi f.
 Ufa a lege ad prophetas, a prophetis ad hagiogra-
 pha. 10. 11. R. Juda nomine R. Levi dixit: Lex,
 prophetæ & hagiographa. IV. 5. R. Joda & R. Jo-
 hanan: in tribus locis invenimus, in Lege, Prophe-
 tis & Hagiographis. *Megilla* f. 27. 1. involvunt li-
 brum legis linteis Pentateuchi, & Pentateuchum
 linteis Prophetarum & Hagiographorum: at non
 Prophetas & Hagiographa linteis Pentateuchi; &
 non Pentateuchum linteis libri legis. — impo-
 nunt librum legis super Pentateuchum, & Penta-
 teuchum super Prophetas & Hagiographa: sed non
 prophetas & Hagiographa super Pentateuchum, nec
 Pentateuchum supra librum Legis. *Josephus* c. A-
 pion,

Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸ βιβλ., τῷ συνιέναι τὰς γραφάς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ἔγω γέ- 45
 γραπται, καὶ ἔτιως ἔδει παθεῖν τὸ Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, Καὶ 46
 κηρυχθῆναι ὅτι τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μέλλοιαν καὶ ἄφεισιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, 47
 δεξιζόμενον ὑπὸ Ἱερουσαλὴμ. Ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες τούτων. Καὶ ἰδὼς, ἐγὼ ἀποπέμψω 48
 τὴν ἐπαγγελίαν τῷ πατρὶός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως 49
 ὅτι ἐνδύσῃτε δύναμιν ἐξ ὕψους. Ἐξήγαγε δὲ αὐτὸς ἕως εἰς Βηθανίαν καὶ ἐπάρας τὰς 50
 χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν αὐτούς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' 51
 αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἕρπον. Καὶ αὐτοὶ προσκυνοῦσάντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱε- 52
 ρουσαλὴμ μετὰ χαρὰς μεγάλης. Καὶ ἦσαν ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνῶντες καὶ εὐλογῶντες 53
 τὸ Θεόν. Ἀμήν.

45. συνιέναι] συνιέναι B.
 καὶ ἔτιως ἔδει] — BDL Versio Copt. Codices Latini. Irenaeus. probante J. Millio prol. 422.
 παθεῖν τὸ χριστόν] τὸ χριστὸν παθεῖν D.
 47. ἐ postterius] εἰς B.
 ἀποπέμψω] ἀρξάμενον C ut videtur. D probante Erasmo, Millio prol. 422. Prisca. ἀρξάμενοι BL 33. Versio Copt.
 δὲ] — BL Versio Copt.
 49. ἰδὼς] — DL. 33. Versio Vulg. Syr. Copt.
 ἀποπέμψω] ἐξαποπέμψω L. ἐξαποπέμψω 33.
 τοῦ πατρὸς] — D.
 Ἱερουσαλὴμ] — BDL Versio Copt. Cod. Latini. probante J. Millio prol. 424.
 ἐνδύσῃτε] ἐνδύσεσθε Editio Erasmi 1. Aldi.
 δύναμιν ἐξ ὕψους] ἐξ ὕψους δύναμιν B.
 ἕως] — C a prima manu 1. 33. Versio Copt. Syr. Codices Latini.
 εἰς] εἰς D 33. εἰς Evang. 15. εἰς πρὸς L 1.
 εὐλόγησεν] εὐλόγησεν D.
 καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἕρπον] — D. Codices Latini.
 52. προσκυνοῦσάντες αὐτόν] — D. Cod. Lat. probante J. Millio prol. 424. Augustinus de Unit. Eccles. 10.
 53. ἀδιαλείπτως] alii divisim scribunt ἀδιαλείπτως.
 αἰνῶντες] — L Versio Copt.
 ἀμήν] — CDL 1. 33. Versio Copt. Armen. Aethiop. Arab. Codices Latini. probante H. Grotio. & J. A. Bengelio.
 εἰς. βα. K. 34. 39. 49. 50. 55. 65. 105. 107. Versio Aethiop. Bz Nicerphorus. BXoz 48. ἐκ τοῦ κατὰ Λευκῶν
 Εὐαγγελίου ἐγράφη ἑλληνιστὶ μετὰ τῆς ἑλληνικῆς, εἰς ἀλλήλους τὸ κυρίως, εἰς ἀλλήλους τὴν μετὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἔχει δὲ ῥήματα Γαλ [al. Γαλ]
 στίχους δὲ βιβλ. Γαλ. Versio Syr. τὸ κατὰ Λευκῶν Εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μετὰ χρόνου πέντε ἐκατὸς τῶν χρόνων ἀναλήψεως 105. 107.

pion. p. 441. tripartitam etiam divisionem instituit, sed ita ut ad primam quidem Classsem referat Pentateuchum, ad tertiam Psalmos & tres Salomonis libros, ad secundam vero reliquos omnes. Koheleth R. VII. 9. incipiens a Lege ad Prophetas, a prophetis ad Hagiographa. & Ruth. III. 13. Thanchuma f. 86. 2. dixit R. Josua R. Nehemiae — Lex est triplex, Lex, Prophetas, hagiographa. Berachoth Hieros. I. in lege, in prophetis & Hagiographis. Moed katon f. 15. 1. 18. 2. 21. 1. Megilla f. 21. 2. 24. 1. 31. 1. Avoda Sara f. 19. 2. Hieros. Schekalim III. 4. Rosch Hasebana f. 32. 1. Taanith f. 8. 1. 16. 1. 20. 1. 30. 1. Bava Kama f. 92. 2. Haec res scripta est in lege, repetita in prophetis, & tertio in Hagiographis.

45. Herod. V. 4. ἀνοίγοντες τὰς ἀνθρώπων πάντα. Plut. de Aud. Poet. p. 36. D. Lectio Poetarum προσανοίγει καὶ προσκλίνει τὴν τῷ εἰς ψυχὴν τοῖς φιλοσοφίας λόγοις. Aet. XVI. 15. Preces Judaeorum: Aperit cor meum in lege tua. Ipse aperit cor nostrum in lege sua Esaj. L. 5.

47. ἀρξάμενον] Participia impersonalia scribuntur pro genitivis absolutis Aet. II. 29. Xenoph. Exped. Cyr. IV. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκέρχον ἕως ποιεῖσθαι. Etymol. ἱταγγελία — ἰδὼς λέγεται ἐπὶ πεπορευμένων καὶ δημηγορούντων, καὶ ἐξόν. Herodot. III. 91. ἀπὸ Ποσειδωνίου πόλεως, τὴν ἀμφίλοχος οἰκισε ἐπ' ἔρεσι τοῖσι κελί- κων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενος ἀπὸ ταύτης μέχρι αἰγυπτῶν, καὶ τ. τέλει τὰ φέρος ἦν. ἀρξάμενος scilicet τὸ κηρυχθῆναι i. e. ἀρξάμενος τὸ κηρύγματός.

49. Esaj. XXXII. 15. supra I. 35. Psal. XXXV. 26. CXXXII. 9. 17. 19. Exeish.

XXVI. 26. 1. Cor. XV. 53. Gal. III. 27. Col. III. 9. 10. Rom. XIII. 14. Job XXIX. 14. Silius I. 38. Jamque Deae cunctas sibi belliger induit iras. XV. 738. Cunctisque pavorem Gallorum induerat pavor. Statius VIII. 392. Irasque sedentum induerint. Seneca Ep. XLVII. Regum nobis induimus animos. Petronius 4. eloquentiam pueris induunt, adhuc nascentibus. Leg. XI. §. 4. ff. de muner. & honor. qui primis literis pueros induunt. Lutatius ad Statii Theb. VI. 728. Pollux hoc exercitio, dum inter mortales esset, delectabatur, & hunc Alcida induit. Claudianus de II. Cos. Stiliconis 121. tenerosque his moribus induit annos. Aelianus V. H. V. 9. εἴτα ἐξ ἑνὸς περιεβάλετο, ἢ μετὰ ταῦτα ἐκτίσαστο.

50. II. a. 301. ἤρσατο χεῖρας ὀρεγνύς. Schol. ἐκτείνας. 450. χρυσῆς μεγάλ' εὐχετο χεῖρας ἀνασχῶν. Schol. in II. I. 564. εὐχονται δὲ οἱ Ἕλληνες τοῖς μὲν ἑρμῶσι θεοῖς ἕως τὰς χεῖρας ἀνίσχοντες — τοῖς δὲ θαλασσίοις πολλὰ δὲ μνηστὶ φίλῃ ἤρσατο χεῖρας ὀρεγνύς, εἰς θαλάσσαν δηλοῦσι. τοῖς καταχθονίοις δὲ κοπτοντες τὴν γῆν. Apulejus de Mundo. Habitus orantium sic est, ut manibus extensis in coelum precemur. 1. Tim. II. 8.

εἰς] Polybius εἰς τὸν χάρακα. Aelian. V. H. XII. 22. εἰς τὰ γόνατα.

Philo quis haeres p. 484. in Gen. XV. 5. ἐ- ἤγαγεν δὲ αὐτόν ἕως, ὅτι τινες ὑπὸ ἀμυσίας ἤθους εἰδῶσι γι- λῶν φάσκοντες· εἰς γὰρ τις ἐξάγεται· ἢ ἑμπαλιν εἰσέρχεται ἕως; Levit. IX. 22.

52. Absentem & inconspicuum adorant, quod cultum religiosum significat, nunc primum Christo a discipulis exhibitum,

T O K A T A I Ω A N N H N E Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Ο Ν.

IOANNES, qui Evangelium conscrip-
sit, filius fuit Zebedaei piscatoris & Sa-
lomes *Matth.* XXVII 56. *Marc.* XV.
40. frater Jacobi, quem Agrippa gla-
dio sustulit *Act.* XII. 2. piscator, na-
tione Galilaeus. Non absurde conjicitur ex *Cap.*
I. 36. 37. 41. prius fuisse discipulus Joannis Bap-
tistae, antequam a Domino vocaretur; inter omnes
Apostolos dicitur fuisse natu minimus: Praecipue
cum Petro amicitiam consuetudinemque junxerat,
Jo. XIII. 23. 24. XX. 2. XXI. 30. 21. *Act.* III.
1. VIII. 14. *Gal.* II. 9. Quin etiam ipse Domi-
nus illum peculiari favore atque benevolentia est
complexus, ita ut haberet in numero amicorum
intimae admissionis; erat discipulus, quem Jesus
diligebat *Jo.* XIII. 23. XIX. 26. XXI. 7. 20.
Comes Domini in transfiguratione *Matth.* XVII.
1. & in horto Gethsemani XXVI. 37. qui in si-
nu domini, loco honoratissimo, recubabat *Jo.* XIII.
23. cui etiam Dominus moriens matrem commen-
davit *Jo.* XIX. 26. 27. cui denique arcana Ec-
clesiae & orbis fata clarissime patefecit. Historia
Ecclesiastica testatur, Joannem, quoad Maria ma-
ter Domini vixit, hoc est XV. post mortem filii
annis, curam illius gessisse; postea ex Palaestina in
Asiam minorem concessisse, & septem urbium Ec-
clesiae, praecipue vero Ephesinam rexisse. Inde in
Patmum relegatus est *Apoc.* I. 9. ubi Apocalypsin
scripsit; postea vero dicitur rediisse Ephesum, &
valde senex Evangelium atque Epistolas edidisse,
vitam egisse coelibem, tandem centenarij proximus
diem obiisse, imperante Trajano.

Si ad characterem morum ejus respiciamus, depre-
hendimus, illum primo paullo iracundiorem atque
honoris cupidiorē fuisse, cum in disciplinam Chri-
sti se traderet, *Luc.* IX. 49 54. *Marci* X. 35.---
45. Tantum autem apud ipsum valuerunt coelestia
magistri optimi praecepta, ut vitia haec plane e-
mendaret, & per totam reliquam vitam doctrina &
exemplo suo nonnisi caritatem atque benevolentiam
erga omnes cum singulari modestia atque pa-
tientia conjunctam spiraret. vide *Eusebii* H. E. III.
23. ex Clementis Alexandrini tractatu: quis dives
salvetur. *Hieronymus* in Galat. VI. Joannes Aposto-
lus a fratribus admonitus, cur semper inculcaret
dicens: Filioli, diligite alterutrum? respondit: quia
praeceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit.

De Apocalypsi & Epistolis ab eo scriptis suo

loco videbimus. Stylus Joannis, uti interpretes ob-
servant, est valde simplex. Paulus ad pedes Gama-
lielis, & Lucas medicus scribunt, ut litterati so-
lent: Joannes autem simplicitatem piscatoris retinu-
it. Quae tamen simplicitas humilitasque verbo-
rum, per rerum Majestatem atque sublimitatem ab-
unde compensatur; 1 *Cor.* II. 1. 5. vid ad 1. *Pe-
tri* I. 4. & oblerva, etiam *Ausonius* Rhetorem af-
fectasse, ut idem monosyllabum, quod esset finis extremi
versus, principium fieret insequentis.

Joannis Evangelium, post Matthaeum, Marcum
& Lucam, editum fuisse, consentiente veterum
testimonio comprobatur. Nec alia ratio afferri
potest, cur ultimum locum occupet, & cur tot
sermōnes aut a reliquis annotatos praetermittat, aut
praetermissos exhibeat. De tempore & loco tamen
dissentiant, alijs *Ephesi*, ut cum *Irenaeo* III. 11.
Versio *Syr. Copt.* alijs in *Patmo* cod. 34. 35. 37.
53. 54. 56. 58. 60. 61. 66. Codex Regius 2871.
Athanasii Synopsis, *Hippolytus*, *Theophylactus*, *Eu-
tychius*. sub Domitiano Cod. 57. 60. Codex Re-
gius 2871. Stichometria. vel Trajano 34. 35.
53. 54. 56. 58. 61. Versio *Copt.* anno post Chri-
sti ascensionem XXX. Cod. Regius. vel XXXII.
Co. 10. 34. 35. 46. 50. 51. 53. 55. 60. 62. *Theo-
phylactus*, cum Joannes esset C. annorum, *Suidas*, Co-
dex 37. Regius, & Versio *Copt.* scriptum affir-
mantibus. *Eusebii* H. E. VI. 14. ex Clementis
Alex. Hypotyposeon libris περί τῆς τάξεως τῶν εὐαγ-
γελίων Παράδοσιν τῶν ἀνέκαθεν πρεσβυτέρων τέθειται —
τὸν μέντοι Ἰωάννην ἔσχατον συνιδόντα, ὅτι τὰ σαματικά
ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δεδοῦλται, προτραπὼντα ὑπὸ τῶν γνωρί-
μων, πνεύματι θεοφορηθέντα, πνευματικὸν ποιῆσαι τὸ εὐ-
αγγέλιον. III. 24. τῶν προαναγραφέντων τριῶν εἰς πάντας
ἡδὴ καὶ εἰς αὐτὸν διαδομένων, ἀποδείξασθαι μὲν κρίνει,
ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα — παρακληθέντα δὲ
ἐν — τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην, τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγ-
γελιστῶν παραστειληνόντα χρόνον καὶ τὰ κατὰ τέτοιο πεπραγ-
μένα τῷ Σωτῆρι — τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίῳ παραδοῦ-
ναι. *Theodorus Mopsuestenus*. ἐπὶ τέτοις παρὰ κλησιαστῶν
ἀδελφῶν ἐγένετο, ταῦτα, ἃ μάλιστα ἀναγκαῖα μὲν κρίνει,
παραλελειμμένα δὲ ὅσα παρὰ τοῖς λοιποῖς, γράψαι μετὰ
σπουδῆς, ὃ δὲ καὶ πεποίηκε. *Epirhanius*. Τίτατος κατὰ
διαδοχὴν ἔλθων ὁ μακάριος, πρῶτος μὲν ἂν, ὕπερος δὲ τοῖς
ἔτεσιν εὐαγγελισάμενος. de Martyrio Timothei apud
Photium Cod. 254. καὶ τὰς Τόμους, οἱ ἀνέγραφον δια-
φόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ δεσπότος πάθῃ τε καὶ
δαύματα καὶ διδάγματα, τότε παρὰ τῶν κομιζόντων

δεξιμένους, διέταξε τε καὶ διήρπασε, καὶ ἐν ἐκάστῳ τῶν τριῶν τὸ ὄνομα ἐνερμύσατο. praefatio S. Hieronymi in Codd. antiquis: Hoc autem Evangelium scripsit in Asia, posteaquam in Patmos intula Apocalypsin scripserat — post omnes evangelium scripsit.

Satis porro manifestum est, Joannem non eo unice consilio scripsisse Evangelium, ut, quae ab aliis in vita Christi enarranda praeterita fuerant, adderet, sed imprimis etiam, ut erroribus tunc exortis obviam iret. Eo enim tempore Cerinthus caput extulerat, καὶ κήρυκτος, ut ex Cajo refert Eusebius H. E. III. 28. ὁ δὲ ἀποκαλύψων ὡς ὑπὸ ἀποστόλου μεγάλου γυμνασμένην τερατολογίαν κήρυξ ὡς δι' ἄγγελον αὐτῷ διδασκόμενος ψευδόμενος ἐπιστάγει. & si Eriphanio H. 28. credimus, Apostolis se Hierosolymis opposuerat, & reffe Hieronymo c. Luciferum, Joannis coaetaneus fuerat; quod etiam ex Eusebii H. I. c. confirmatur. ὁ δὲ εἰρηναῖος ἀπορήτορας δὲ τινὰς τοῦ αὐτοῦ ψευδοδοξίας ἐν πρώτῳ συγγράμματι τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις προσθεῖς, ἐν τῷ τρίτῳ καὶ ἰσορῶν ἐκ ἀξίαν λήθης τῇ γραφῇ παρεδωκεν, ὡς ἐκ παραδόσεως Πολυκάρπου φασὶν Ἰωάννην τὸν ἀπόστολον εἰσελθεῖν ποτε ἐν βαλανεῖῳ, ὥς λῆσαι θάλασσαν γινῶντα δεῖνδρον ὄντα τὸν κήρυκτον ἀποτηλῆσαι τε τῆ τοῦ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ παρεμένουσιν φήσαντα: φύγωμεν, μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπίσῃ ἐνδὸν ὄντος κηρύκτος τοῦ τῆς ἀληθείας ἐκτροῦ. Irenaeus I. 26. Cerinthus, quidam in Asia non a primo Deo factum esse mundum docuit; sed a virtute quadam valde separata & distante ab ea principa-

litate, quae est super universa, & ignorante eum qui est super omnia Deum, Jesum autem subiecit non ex virgine natum (impossibile enim hoc ei visum est) fuisse autem Iosephi & Mariae filium, similiter ut reliqui omnes homines, & plus potuisse iustitia & prudentia & sapientia ab hominibus; & post Baptismum descendisse in eum ab ea principalitate, quae est super omnia, Christum figura columbae, & tunc annunciasse incognitum Patrem, & virtutes perfecisse, in fine autem revolasse iterum Christum de Jesu, & Jesum passum & resurrexisse: Christum autem impassibilem perseverasse existentem spiritalem, & 11. Joannes — volens per Evangelii annunciationem auferre eum qui a Cerintho — errorem — ut suaderet eos — quoniam — non, quemadmodum illi dicunt, — alium quidem fabricatoris filium, alterum vero de superioribus Christum, quem & impassibilem perseverasse, descendentem in Jesum filium fabricatoris, & iterum revolasse in suum pleroma.

Quae si comparentur cum iis, quae Carpocrates, Menander, Cerdo, Saturninus, Basilides, Valentinus & Marcion, de Angelis & Aeonibus, inter quos erant Charis, Alethea, Monogenes, Logos, Zoë, item de Christo non vere sed δοκῶσει passio; tradiderunt: satis manifestum erit, Joannem suam doctrinam illis ita opponere, ut loquendi tormulis apud illos receptis utatur.

Dum haec ad praelum parantur, rumor ad me defertur, extare duas Evangelii Joannis Graeci editiones ab Aldo curatas, sed diligentissimo Bibliothecae Sacrae conditori J. le Long inauditas. Utramque commodum nactus hic describam. Prior continet nonnisi quatuordecim commata ab initio Evangelii Joannis, titulum vero habet: *in hoc libro haec continentur, Constantini Lascaris Erotemata cum interpretatione Latina. De literis Graecis ac diphthongis & quemadmodum ad nos veniant. Abbreviationes quibus frequentissime Graeci utuntur. Oratio Dominica & duplex salutatio Beatae Virginis. Symbolum Apostolorum. Evangelium Divi Joannis Evangelistae. Carmina aurea Pythagorae. Phocilidis viri sapientissimi moralia. Omnia supra scripta habent e regione interpretationem Latinam de verbo ad verbum.* — Venetiis M. CCCC. LXXXV. Ὀκτωβ. Martii. Posterior continet itidem initium Evangelii Joannis usque ad vocem καταβὰς Cap. VI. comm. 58. cum opposita e regione Vulgata Latina versione. Titulus quidem libri nihil aliud indicat quam *Gregorii episcopi Nazianzeni carmina*, quae Aldus primum in gratiam Graecorum Graece ediderat, postea vero in gratiam Latinorum φιλελλήνων adjecit & Latinam Versionem, a bibliopecto ita compingendam, ut singulis paginis Graecis singulae Latinae responderent; sed cum hoc pacto in medio uniuscujusque quaternionis duae paginae vacuae relinquerentur, illas complevit ex evangelio Joannis, cum hac nota paginis istis apposita: *ζῆται τὸ λοιπὸν ἐν τῷ μέτῳ τοῦ ἐφεξῆς τετραδίου. Quaere reliquum in medio sequentis quaternionis.* In fine haec habet: *Venetiis ex Aldi Academia mense Junio M. DIII. — Omnia habent e regione latinam translationem: quae & addi & amoveri potest pro legentis arbitrio. In medio quaternionum translationis totius operis habetur historia Evangelii secundum Joannem Graece & Latine. Reliquum ejusdem historiae quod deest, prosecuturi sumus in Nonni poetae Panopolitani Latina translatione, qui historiam Evangelii secundum Joannem carmine heroico perexcellenti παραφραστικῶς scripsit.* Nonni quidem paraphrasis sine notatione anni ab Aldo edita custoditur in Bibliotheca Academiae Lugduno-Batavae, carminibus Graecis Gregorii Nazianzeni juncta: at versio Latina Nonni cum reliquo, quod deerat Evangelio Joannis, aut Aldus nunquam edidit, aut nondum reperiri potuit. Istam Gregorii Carminum editionem Graeco -- Latinam vidit descripsitque tum Conradus Gessnerus in Bibliotheca universali, tum multo accuratius vir Cl. atque humanissimus Jacobus Guilielmus Feverlinus Professor Gortingensis epistola ad Em. Cardinalem Bibliothecarium A. M. Quirinum exarata Anno 1748. Nos vero istorum fragmentorum Evangelii Joannis ab Aldo editorum Variantes Lectiones nostrae huic Editioni subjecimus, haud parum mirati, Afulanum Aldi scelerum, cum integrum N. T. Ao. 1518. Graece ederet, nulla vel Codicis sui vel editionum suarum priorum ratione habita, Erasmicam primam ejusque vitia etiam typographica κατὰ ποδα expressisse. vid. supra p. 120.

1. ΕΝ ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸ Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος.
Οὐ-

1. **Ο** λόγος posterius] sequentibus jungit Photinus. Ambrosius in Lucam: Scindit vestimentum Fotinus, cum legit: In principio erat verbum & verbum erat apud Deum, & Deus erat. Integrum enim vestimentum est, si legas: & Deus erat verbum. Augustinus de D. C. III. 3. Illa haeretica distinctio: in principio &c. ut alius sensus sit. Verbum hoc in principio erat apud Deum, non vult verbum Deum confiteri. Q. in. V. & N. T. 91. Quam illud tuum stultum est, Photine, quod sic distinguis in Capite Evangelii Joannis!

Θεόν] S. Crellius in Initio Evangelii S. Joannis restituto & illustrato p. 206. „Memini, inquit, me Cantabrigiae in MS. illo celebri, quod Beza illius loci Academiae donavit, olim observasse vocem unicam in hoc primo commate Evangelii Joannis plane oblitteratam, & ejus loco aliam ex nostris vulgatis editionibus, recentiore, forte ipsius Bezae, manu & calamo, quo Codicem hunc isti Academiae dedicabat, vitandae quorundam offensionis superscriptam. Id sane Millius & ante eum alii variantium lectionum collectores observare & annotare omnino debuerunt. Quod tamen non fecerunt. Quemadmodum autem in isto Codice Cantabr. loco vocis Θεόν (ubi in omnibus editionibus legimus, & ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸ Θεόν) alia vox extabat (fortasse πρὸς τὸ πᾶν aut πα per abbreviationem, id est, πατέρα ex 1. Jo. I. 2.) nunc vero ea erasa alia vox nempe Θεὸν prostat superscripta: sic idem accidere potuit, ut qui lectionem istam, & Θεὸς ἦν ὁ λόγος veriolem esse putabant, voce Θεὸν oblitterata hanc superinducerent. Ista vero suspicio mihi non satis firma videtur. Cum enim omnes Codices & omnes haeretici ita legisse deprehendantur, nulla idonea causa afferri potest cur illam rejiceremus: idem affirmo de altera voce Θεόν, cui ex Codice Cantabrigiensis lis movetur; aut enim vehementer fallor, aut iste codex a prima manu hanc ipsam lectionem exhibuerat. Res ita se habet. Librarius qui hunc codicem exaravit, primos τριῶν sive versus initiales libri minio scripserat, quod etiam in aliis multis Codicibus conspicitur: Versio Latina, quae in pagina opposita extabat, foliis aliquot deperditis hic desit. Vox θν i. e. Θεόν nunc quidem atramento superscripta est, nec tamen prioris scripturae vestigia ita plane evanuerunt atque oblitterata sunt, ut nihil omnino supersit. Fateor plures ductus extare, quam ad scribendam vocem θν requiruntur. Hinc vir doctus conjicit, scriptum prius fuisse πᾶν i. e. πατέρα. Mihi secus videtur; neque enim dubito, eandem causam, quae minium abstulit, vestigia, quae nunc conspiciuntur, membranae impressisse: minio enim, quod humorem facile imbibit, madefacto, accidit, ut cum liber clauderetur, ex literis Latinis paginae oppositae his, de quibus agimus, Graecis quaedam maculae vel ductus literarum adhaerent, & inde ista perturbatio, quae emendationis speciem praebet, oriretur, quod non consilio corrumpendi sed casu factum est.

Θεός] ὁ Θεός L. Gregorius Nyssenus a. Apollinar. 28. ubi tamen articulus a correctore additus videtur.

1. ἐν ἀρχῇ] Cum primum rerum universitas coe-
pit creari, jam erat sermo. Istud ἐν ἀρχῇ ex initio
Geneseos desumptum est. Sicut autem Targum Hie-
rosolymitanum pro שְׁמַיָּהוּ habet שְׁמַיָּהוּ in sa-
pientia: ita Valentiniani, teste Irenaeo I. 18. per
ἀρχὴν intellexerunt ipsum filium Dei unigenitum, a
quo λόγον distinxerunt, ἐκ τῆ πατρὸς ἢ ἀρχῆς — καὶ
ἐκ τῆς ἀρχῆς ὁ λόγος.

ὁ λόγος] Apoc. XIX. 13. Philo de Migrat. A-
brah. T. 1. p. 463, 10. χρήται τοῖς ἀκολλητοῖς αὐτῆ
λόγοις, ὡς ὀνομάζειν ἑὸς ἀγγέλου. de Somniis p. 643.
18. ἄγγελοι λόγοι Θεοῦ. Athanas. c. Gentes λόγος
— τῷ αὐτῷ πατρὶ ἐμνησμένος καὶ ἄγγελος. Epiphanius
H. LXXIII. 12. λόγος ὀνομάζεται, ἐπειδὴ ἐμνησμένος ἐστὶ
τῶν τῷ Θεῷ βεβλημάτων. Augustinus de Fid. & Symb.
c. XI. Verbum autem patris ideo dictum est,
quod per ipsum innotescat Pater. Sicut ergo ver-
bis nostris id agimus, quum verum loquimur, ut
animus noster innotescat audienti, & quicquid fec-
retum in corde gerimus, per signa ejusmodi ad
alterius cognitionem perferatur: sic illa Sapientia,
quam Pater genuit, quoniam per ipsam innotescit
animus secretissimus Patris, verbum ejus conve-
nientissime nominatur.

Ista vero nondum totam vocis significationem
repraesentare videntur. Sciendum enim, Pythago-
reos, Platonicos & Philonem Deo patri secun-
dum Deum, quem λόγον vocant, & tertium
etiam jungere: & de illis per prosopopoeam tan-
quam de tribus personis quidem loqui, revera au-
tem attributa, vel consilia & Decreta unius pri-
mi intelligere. Plotinus Enn. V. 1. περὶ τριῶν ἀρ-
χιῶν ὑποστάσεων. Καὶ εἶναι τὰς λόγους τέσσερις μὴ καινὰς, μη-
δὲ νῦν, ἀλλὰ πάλαι μὲν εἶρῃσθαι μὴ ἀναπεπταμένους: τὰς
δὲ νῦν λόγους ἐξηγητὰς ἐκείνων γενονίαι, μαρτυροῖς πτωσα-
μύνοις τὰς δόξας ταύτας παλαιὰς εἶναι τοῖς αὐτῷ τῷ πλά-

τανος γράμμασιν ἤπειτο μὲν ἐν καὶ παρισυνδύας πρότερον
τῆς τοιαύτης δόξης — Simplicius in Aristotel. Phy-
sic. f. 50. de Moderato ἕτος γὰρ κατὰ τὴν πᾶσαν ἀποφαίνε-
ται. Τὸ δὲ δεύτερον ἐν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὄντως ὄν καὶ νοητὸν, τὰ
εἶδη φησὶν εἶναι: τὸ δὲ τρίτον, ὅπερ ἐστὶ ψυχικόν, μετέχει
τῷ ἐνὸς καὶ τῶν εἰδῶν. Proclus in Timaeum Platonis
II. p. 93. de Numenio. πατέρα μὲν καλεῖ τὸν πρῶτον,
ποιητὴν δὲ τὸν δεύτερον — ὥς ἐκ κατ' αὐτὸν δημιουργὸς διτ-
τὸς, ὁ τε πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος Θεός. Eusebius P. VII. 13.
ex Philonis quaestionum & solutionum I. 1. διατί
ὡς περὶ ἐτέρου Θεοῦ φησὶ τὸ ἐν εἰκόνι Θεῷ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον
ἀλλ' ἐχὶ τῇ αὐτῇ; παγκάλως καὶ σοφῶς ταῦτ' ἐκχερησμά-
δεται, διητὸν γὰρ ἂν ἀπεικονισθῆναι πρὸς τὸν ἀνατάται καὶ
πατέρα τῶν ὅλων ἐδύνατο, ἀλλὰ πρὸς τὸν δεύτερον Θεόν, ὃς ἐ-
στιν ἐκείνου λόγος. Philo de Somniis T. 1. p. 655, 13. μὴ
παρέλθης δὲ τὸ ἐμνησμένον, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξέτασον, εἰ τῷ ὄν-
τι δύο εἰσι Θεοί. λέγεται γὰρ, ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς ὁ ὀφθαλμὸς σοι
ἐκ ἐν τῷ πᾶσι τῷ ἐμῷ, ἀλλ' ἐν τῷ πᾶσι Θεῷ, ὡς ἂν ἐτέρω. Τί ἂν
χρὴ λέγειν; ὁ μὲν ἀληθεῖς Θεὸς εἰς ἐστὶν οἱ δ' ἐν καταχρήσει
γενόμενοι πλείους. Διὸ καὶ ὁ ἱερὸς λόγος ἐν τῷ παρόντι τὸν
μὲν ἀληθεῖς διὰ τῷ ἄρῃ μεμνήσκον, εἰπὼν ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεός
τὸν δὲ ἐν καταχρήσει χωρὶς ἄρῃ, φάσκον ὁ ὀφθαλμὸς σοι ἐν τῷ
πᾶσι τῷ Θεῷ, ἀλλ' αὐτὸ μόνον Θεῷ. Καλεῖ δὲ Θεόν τὸν προ-
σβύτατον αὐτῷ νῦν λόγον, ὃς διδασκαλιστὴν περὶ τὴν θέσιν τῶν
ὀνομάτων. p. 656, 36. ἕτως καὶ τὴν τῷ Θεῷ εἰκὼνα τὸν ἄγ-
γελον αὐτῷ λόγον ὡς αὐτὸν κατανοῶσιν. de Profugis p.
561, 8. αἱ δ' εἰσὶν ἐξ πόλεως, ὃς καλεῖ φυγαδεντρία. ὡν
αἱ μὲν πέντε ἀπεικονίσθησαν, καὶ εἰσὶν αὐτῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις τὰ
μνημόματα, προτάξας μὲν καὶ ἀπαγορεύσας οἱ ἐν τῇ κίβωτι,
τῶν νόμοι, τῆς δ' ἑλίου δυνάμεως τὸ ἐπίθεμα τῆς κίβωτος,
καλεῖ δ' αὐτὸ ἰλαστήριον, ποιητικὴς δὲ καὶ βασιλικῆς τὰ
ὑπότερα καὶ ἰφιδρυμένα Χερσβίμ, ὁ δ' ὑπεράνω τέτων λόγος
Θεὸς εἰς ὁρατὴν ἐκ ἡλθεν ἰδέαν — ἀλλ' αὐτὸς εἰκὼν ὑπάρ-
χων Θεῷ, τῶν νοητῶν ἀπαξάπειται ὁ προσβύτατος, ὁ ἐγ-
γυτάτω, μηδένος ὄντος μεθ' οὐδὲ διασέματος τῷ μόνῳ ὃ ἐστιν
Νοῦς

ἐψευ-

ἀψυδῶς ἀρρυθμένους. de Somniis p. 656, 43. ἐγὼ εἰ-
μι κύριος ὁ θεός — ἐγὼ — τὴν πάντων φύσιν ἰδρυσά-
μεν, τὴν ἀταξίαν καὶ ἁκαταστασίαν εἰς τάξιν καὶ κόσμον ἁ-
γαλῶν, καὶ τὸ πᾶν ὑπερίστας, ἵνα ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τῷ
κραταύῳ καὶ ὑπάρχῃ μὴ λόγῳ. de mundi Opific. p.
5, 27. εἰ δὲ τις θελήσῃ τῳ γυνυσταίῳ χρῆσασθαι τοῖς
ὀνόμασιν, ἔσδεν ἂν ἕτερον εἶποι τὸν νοητὸν εἶναι κόσμον ἢ θεῶ
λόγον ἢ δὴ κοσμοποιῶντος. ἔδεν γὰρ ἡ νοητὴ πόλις ἕτερον τι
εἶναι ἢ ὁ τῷ ἀρχιτέκτονος λογισμὸς ἢ δὴ τὴν αἰσθητὴν πόλιν
κτίξιν διανομῆν. Μωσῆς γὰρ εἰς τὸ δόγμα τῆτο, ὅτι ἐ-
μὸν — δὴλον δὲ ὅτι καὶ ὁ ἀρχέτυπος σφραγὶς, ὃν φάμεν
εἶναι κόσμον νοητὸν, αὐτὸς ἂν εἴη τὸ ἀρχέτυπον παράδειγ-
μα, ἰδέα τῶν ἰδεῶν, ὁ θεῶ λόγος. p. 6, 42. τὸν δὲ ἀί-
ρατον καὶ νοητὸν θεῶν λόγον, εἰκόνα λέγει θεῶ. de Agri-
cultura p. 308, 21. καθάπερ γὰρ τινα ποίμνην, γῆν καὶ
ὕδωρ καὶ αἶρα καὶ πῦρ, καὶ ὅσα ἐν τέτοις φυτὰ τε αὐ καὶ
ζῶα, τὰ μὴ διηγεῖται τὰ δὲ θεῶ, ἐπὶ δὲ ἐρανὸς φύσιν, καὶ
ἡλίας καὶ σελήνης περιόδους, καὶ τῶν ἄλλων ἀσέων τροπὰς
τε αὐ καὶ χορείας ἵναρμονίας, ὡς ποιμὴν καὶ βασιλεὺς ὁ
θεὸς ἄγει κατὰ δικὴν καὶ νόμον, προσησάμενος τὸν ὄρθον
αὐτῷ λόγον, πρωτόγονον υἱόν, ὃς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐσθῆς
ταύτης ἀγγέλλει, οἷα τις μεγάλῃ βασιλείᾳ ὑπάρχῃ διαδύ-
ξεται. καὶ γὰρ εἰρηταί πᾶς ἰδὲ ἐγὼ εἰμι ἀποσταλὴ ἀγγελλῶν
μὴ εἰς πρόσωπον σε τῷ φυλάξαι σὺ ἐν τῇ δόξῃ. Exod.
XXIII. 20. quis rerum divinarum haeres p. 501,
19. θαυμάζω δὲ τὸν μετὰ σπαθῆς ἀπνευστὴ δραμόντα συν-
τόνως ἱερὸν λόγον, ἵνα σὴ μύσος τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζών-
των — τῷ δὲ ἀρχαγγέλῳ καὶ πρεσβυτέρῳ λόγῳ δωρεάν
ἐξαίρετον ἔδωκεν ὁ τὰ ὅλα γενήσας πατήρ, ἵνα μεθόριον εἶας
τὸ γενομένων διακρίνῃ τῷ πεποιηκότος, ὃ δ' αὐτὸς ἐκείτης μὲν
εἰσι τῷ θνητῷ κηραίνοντος αἰετὸς πρὸς τὸ ἀφθαρτον, πρεσβυτέρῳ
δὲ τῷ ἡγεμόνι πρὸς τὸ ὑπὸ κκοον. ἀγγέλλεται δὲ ἐπὶ τῇ δω-
ρεᾷ, καὶ σεμνυνομένης αὐτῇ ἐκδηγέται φάσκων κῶγῳ
εἰσηκεῖν ἀνὰ μύσῃον κυρίῳ καὶ ἡμῶν, ὅτε ἀγγέλος ὡς ὁ θεός
ἂν, ὅτε γενητὸς ὡς ἡμῶν, ἀλλὰ μύσος τῶν ἁέκρων, ἀμφο-
τέρους ὁμνησάν. p. 505, 23. τὰ δὲ ὄρεα ἐ δειλῆν. "Ὅρεα
καλὸν τὸς — δύο λόγους, ἕνα μὲν ἀρχέτυπον ὑπὲρ ἡμῶν,
ἕτερον δὲ μίμνημα τὸν καθ' ἡμῶν ὑπάρχοντα. καλεῖ δὲ Μω-
σῆς τὸν μὲν ὑπὲρ ἡμῶν, εἰκόνα θεῶ, τὸν δὲ καθ' ἡμῶν τῆς
εἰκόνης ἐκμαγεῖον. Ἐποίησε γὰρ φησὶν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐκ
εἰκόνας, ἀλλὰ κατ' εἰκόνα, κ. τ. λ. Videntur tamen
existisse, qui de veris personis intelligerent, quae
per Protopopocem dicta erant: unde Gnostici suas
triginta Syzygias formaverunt, in quibus ἀλήθεια,
μονογενὴς, λόγος, ζωὴ reperiuntur. Vix autem fieri
potuit, ut Joannes mysticis istis Platoniorum
nominibus uteretur, nisi prius, sive a Gnosticis,
in Ecclesiis Asiaticis exortis, sive a Judaeis Ale-
xandrinis Philonis discipulis Ephesumque appellen-
tibus, ut Apollon *Act.* XVIII. 24. audivisset.
At licet iisdem, quibus illi, vocibus fuerit u-
sus sensu tamen diverso illas accepisse manifestum
est, tum quod in unum Jesum omnes titulos cu-
mulate congeffit, quos Gnostici multis distinctis-
que aeonibus tribuerant, tum quod per λόγον non
attributum aliquod Dei, ut scientiam aut volunta-
tem, neque formam mundi in mente creatoris,
neque aliquod Dei patris consilium & decretum,
sed proprie personam a Deo patre distinctam de-
signavit. Saltem non est vero simile, occasionem
voce τῷ λόγῳ utendi vel primum in Ecclesia natam
vel ex synagoga allatam fuisse. Nusquam legitur,
vel Christum femer ipsum hoc nomine appellasse,
vel ab Apostolorum aliquo, si Joannem excepti-
ris, ita appellatum fuisse: Judaeis vero Messiam
verbum appellare inusitatum est. *Origenes* c. *Celf.*
II. p. 79. ἐγὼ δὲ καὶ πολλοὺς Ἰουδαίους, καὶ σοφοὺς γε
ἡπαγαλλουμένους εἶναι συμβαλὼν, ἔδδως ἀκήκοα ἐπαινεῖν
τὸ λόγον εἶναι τὸν υἱὸν τῷ θεῷ.

ἢ πρὸς τὸν θεόν] & comm. 2. inf. III. 13. XIII.
3. XVI. 23. 1. *Jo.* I. 2. *Apoc.* XII. 5. esse apud
Deum opponitur τῷ esse in Mundo & hominibus
manifestari.

θεὸς ἦν] *Valentiniani* apud *Irenaeum* I. 1. 18. καὶ
θεὸς ἦν ὁ λόγος, ἀκολούθως, τὸ γὰρ ἐν θεῷ γενηθῆναι, θεὸς
εἶναι. *Justinus* XI. 11. Olympias confessa viro suo
Philippo fuerat, Alexandrum non ex se sed ex fer-
pente ingentis magnitudinis concepisse; qua ex
caussa Olympiadem velut stupri compertam repud-
dio dimiserat — Antistites ut Hammonis filium
salutant — ut Alexandrum pro Deo non pro re-
ge colerent. *Livius* I. 40. Romulus Deo pro-
gnatus, Deus ipse. 16. Deum Deo natum. VI. 24.
Deo Romulo, Dei filio. *Cicero* de Nat. D. III.
18. Quid Aristaeus — Apollinis filius, Thefeus
Neptuni, reliqui, quorum patres Dii, non erunt
in Deorum numero? *Euripid.* Bacch. 84. παῖδα
θεὸν θεῷ Διόνυσσον *Inscript.* αὐτοκράτωρ καίσαρ, θεῷ
ἀδριανῷ υἱός, θεῷ Τραϊανῷ Παρθικῷ υἱανός, θεῷ Νερῶα ἑκ-
γονος. alia: αὐτοκράτορος καίσαρος, θεῷ Τραϊανῷ Παρθικῷ
υἱός, θεῷ Νερῶα υἱανός, Τραϊανὸς ἀδριανός, σεβαστός, ἀρχι-
ρεὺς μέγιστος. II. d. 96. ἀλεξάνδρου βασιλεῖ. *Justinus* V.
2. 1. Cyri quondam regis i. e. regis filii. XLII.
4. Ventidius universam Parthorum manum cum re-
ge ipso Pacoro interfecit. *Virgilius* Ecl. III. 106.
nomina regum. *Servius*: non quoniam ipsi reges
fuerunt, sed quia Regum filii ut *Aen.* VI. 28.
cum de Ariadne diceret Pasiphaea reginae filia.
Bava Bathra f. 75. 2. Dixit R. Jochanan: iusti
vocabuntur nomine Dei S. B. S. D. Ec. XLIII.
& dixit R. Samuel f. Nachmanis, dixisse R. Jo-
chananem: tres vocantur nomine dei S. B. Iusti,
Messias & Jerofolyma, iusti ut diximus, Messias
S. D. Jer. XXIII. 6. Jerusalem S. D. Ez. XLVIII. 35.
Aeneid. IX. 223. Statione relicta ipte comes Ni-
fi graditur, regemque requirit. *Servius* Regis fi-
lium. Ut: VI. 28. Magnum reginae sed enim mi-
seratus Amorem. I. 273. donec regina sacerdos.
Servius. Regina regis filia, abusive aut more poë-
tico, ut alibi: VI. 28. magnum reginae miseratus
amorem i. e. regis filiae Pasiphaeae. *Claudianus*.
Laud Serenae reginae uxoris Stiliconis. *Seneca* Troad.
138. Post elatos Hecubae partus regumque gre-
gem postrema pater funera cludis. *Marius Merca-*
tor. Pius est Imperator. Reginae Deum amant.
Gemadius. Faustinus scripsit ad personam Flaccil-
lae reginae. Atticus — ad reginas Arcadii impe-
ratoris filias. *Codinus* Cod. III. 25. τὸν μύσος δε-
σπότην ἐμπροσθεν τῷ βασιλείᾳ καλῶσιν ὅπως ἀπλῶς Δεσπο-
τὰ μὴ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῷ. Τὸν δὲ βασιλεῖα ἀνέ-
σποτὰ μὴ Σεβαστοκράτορ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῷ τὸν καίσα-
ρα καὶ τῶτον Δεσποτὰ μὴ καίσαρ καὶ ἡ βασιλεία αὐτῷ.
26. εἰδέναι δὲ δεῖ, ὅτι, εἰ δέσπῃ ἀνέεγκαι τινα τῶν ἀρχόν-
των τῷ βασιλεῖ, ὡς καὶ τῷ ὀνόματος τῷ δεσπότης μνησθῆ-
ναι ὁ αὐθεντόπλος μὴ λέγει, ὁ υἱὸς σε, ὁ δεσπότης. εἰ
δὲ πρὸς ἀλλήλους ἀρχόντες ὀμιλῶσιν, μνησθῆναι τῶν
ὁ αὐθεντόπλος μὴ λέγειν ὁ Δεσπότης. εἰ δὲ καὶ ὁ αὐθεν-
τὸς εἴποι, ὁ δεσπότης, διὰ πλείονα τιμὴν, ἐ καλεῖται.
Ἄν δὲ πάλιν ἄνθρωπον τῷ δεσπότης δέσπῃ ἀνέεγκαι τῷ βα-
σιλεῖ, ὡς καὶ τῷ ὀνόματος τῷ αὐθεντῇ αὐτῷ μνησθῆναι,
ἐχ ὁ αὐθεντόπλος μὴ λέγει ἢ ὁ αὐθεντὴς μὴ, ὁ υἱὸς σε
ἀλλ' ὁ κύριος μὴ, ὁ υἱὸς σε, ὁ δεσπότης. *Cyillus* lex.
υἱὸς βασιλέως, regulus. *Caspar* B. C. III. 107. In-
terim controversias Regum ad P. R. & ad se, quod
esset Consul, pertinere existimans. 109. Cum ma-
xime vellet pro communi amico atque arbitro
controversias regum componere, de liberis Ptole-
maei regis Aegypti. *Cic.* Verr. IV. 27. Reges Sy-
riae,

2 ΟΥΤΟΝ ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸ θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ

2. εἰς τὸ ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸ θεόν] — 47. 64.

3. δι'] ἀφ' D. ex emendatione.

riae, regis Antiochi filios pueros. *Philo* de V. Mos. T. 2. p. 86, 1. ὁ νέος βασιλεὺς προσαγορευόμενος. *Nonnus* Dionys. XXXVIII. ἡλῖος δὲ υἱεὶ δῶκεν ἔχειν ἐὼν ἔνομα μάρτυρι μορφῇ ἄρμενον, ἡδὲ γὰρ ἐπ' ἀσράπτοντι προσώπῳ Ἡλῖος γενετήριος ἐπείτερχε σύγγονος αἰγλή. *Xenophon* de Venat. ἀσκληπιδίος δὲ μιζόντων ἔτυχε ἀνιῆσθαι μὲν τεινέστας, νοσούντας δὲ ἰᾶσθαι. διὰ δὲ ταῦτα θεὸς ὢν παρ' ἀνθρώποις ἀειμνήσων κλέος ἔχει. *Basilius* de Sp. S. 18. πᾶς ἔν, εἴτερ εἰς καὶ εἰς, ἕχι δύο θεοί; ὅτι βασιλεὺς λέγεται καὶ ἡ τῷ βασιλεῖ εἰκὼν, καὶ ὁ δύο βασιλεῖς. ὁ γὰρ τὸ κράτος σχίζεται, ὅτε ἡ δόξα διαμερίζεται. *Novatianus* cap. 13. Quis igitur dubitet — Christum — & quia caro factus est, esse hominem, & quia verbum Dei, Deum incunctanter edicere esse? *Tertullianus* a. Praxeam 26. *Basilius*, tanquam substantiva res, non erit ipse Deus, sed habitenus Deus, quia ex ipsius Dei substantia, quae & substantiva res est, & portio aliqua totius. & 13. Deos omnino non dicam, nec Dominos: Sed Apostolum sequar, ut, si pariter nominandi fuerint Pater & filius, Deum patrem appellem, & Jesum Christum Dominum nomen; solum autem Christum potero Deum dicere, sicut idem Apostolus Rom. IX. Nam & radium solis seorsum solem vocabo, Solem autem nominans, cuius est radius, non statim & radium solem appellabo.

Observant Interpretes in toto N. T. si istum Joannis & alios duos vel tres locos excipias, Patrem constanter Deum vocari: unde quaerunt, quo sensu Christo hic titulus tribuatur? Sane si vocem Dei κατ' ἐξοχὴν sumas, ita ut in ejus notione ipsa paternitas includatur, manifestum est, hoc sensu patrem solum esse Deum, quod & scriptura diferte testatur *Jo.* XVII. 3. V. 44. *Ro.* XVI. 27. 1. *Tim.* I. 17. *Jud.* 4. 25. & Theologi qui post Origenem asseruerunt, Patrem solum esse αὐτῶν, farentur. Cum hac vero doctrina nullo modo pugnat, si statuimus, Christum Deum esse, quia omnia divina habet praeter paternitatem. Ita docet *Gregorius Nyssenus* c. Eunom. 11. p. 19. B. φανερόν γὰρ καὶ ἡμεῖς, ὅτι ὁ πᾶντα τὰ τῷ πατρὶ ἔχων ὅλον ἐκείνο ἐστὶ, πᾶν τὸ πατέρα εἶναι. *Cyrillus* p. 692. πάντα ὑπάρχον ὅσα καὶ ὁ πατήρ, διότι μόνον τῷ εἶναι πατὴρ. *Lactantius* IV. 29. Propior utar exemplo: cum quis habet filium, quem unice diligit, qui tamen sit in domo & manu patris, licet ei nomen Domini & potestatem concedat, civili tamen jure & domus una & unus dominus nominatur: sic hic mundus una Dei domus est, & filius & pater, qui unanimes incolunt mundum, Deus unus, quia & unus est tanquam duo, & duo tanquam unus. Neque id mirum, cum & filius sit in patre, quia Pater diligit filium: & pater in filio, quia voluntati Patris fideliter paret, nec unquam faciat aut fecerit, nisi quod Pater aut voluit, aut iussit. *Pedro Abinovan.* III. 32. de Augusto: Deus in terris, Divis insignis avitis. *Pollux* III. 73. ὁ νεώτερος διαπότης, δεσπότης καὶ πρόφρων — νέος δεσπότης ὑποκείμενος. *Longi* IV. p. 151. ἀπήγγελλεν, ἥτι ὁ μὲν προσβύτερος διαπότης μετ' ἡμέρας ἀφίχεται τρεῖς, ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ τῆς ἐπιστολῆς ἀρτίσιν — ὁ δὲ — παρρησιὰ τὸ συμβῆναι ὁμολογῆσαι πρότερον τῷ νέῳ δεσπότη. *Plaut.* Aīnar. II. 2. 62. Ubinam est herus? Le. major apud forum est: minor hic est intus, vid. in *Matth.* VII.

24. *Augustinus* de ordine 1. Trigetius addubitans: nefcio, inquit, quomodo istud accipiam. Deum enim quando nominamus, non quasi mentibus ipse Christus occurrit, sed Pater: ille autem tunc occurrit, quando Dei filium nominamus. Bellam rem facis, inquit Licentius, negabimus ergo Dei filium Deum esse? Hic ille, cum ei respondere periculosum videretur, tamen se coëgit, atque ait: Et hic quidem Deus est, sed tamen proprie patrem Deum dicimus. *Irenaeus* apud Eusebium H. E. IV. 18. καλῶς ἱερεῖς ἐν τῷ πρὸς Μαρκίωνα συντάγματι φησὶν ὅτι αὐτῷ τῷ κυρίῳ ἐκ τῆς ἐπίστασης, ἄλλον θεὸν καταγγέλλοντι παρὰ τὸν Δημιουργόν. *Schemoth* R. VIII. rex carnis & sanguinis non patitur, ut quis appelletur ejus nomine Caesar, Augustus, & si quis hoc nomen usurpat, occidunt eum: at Deus S. B. vocat Moſen nomine suo Ex. VII. 1. *Thanchuma* p. 167, 2. & Israël vocatur nomine ejus, S. D. Pf. LXXXII. 6. *Midras Tillin* XXI. 1. Regis terreſtris ſubditi non induunt coronam & purpuram, non equitant super equum ejus, non ſedent ſuper ſolum, non utuntur ſceptro ejus: ſed Moſes uſus eſt virga Dei, & Elias equitavit in coelum in turbine, & Meſſias habet coronam ejus, & Salomo ſεδebat ſuper thronum Domini. Secundus a rege terreſtri non habet nomen Regis, ſed Moſes vocatur Deus Pharaonis, & Meſſias vocatur Dominus Jerem. XXIII. 6. *Echa* R. I. 16. quodnam eſt nomen Regis Meſſiae? R. Aba f. Cohen dixit: Dominus nomen eſt ejus S. D. Jer. XXIII. quod dixit R. Levi: Bonum eſt civitati, ſi nomen habet quod rex, & regi, ſi nomen habet quod Deus ejus S. D. Ezech. XLVIII. 35. *Arnobius* 1. Concedamus, unum Chriſtum fuiſſe de nobis — nonne dignus a nobis eſt, tantorum ob munera gratiam, Deus dici, Deuſque ſentiri?

Hoc quoque diſcrimen interpretes exiſtimant indicari eo, quod Deus pater vocatur ὁ θεός cum articulo, filius autem Dei θεός ſine articulo. *Augustinus* Q. ſuper Geneſin XXXIII. 10. Sine articulo in Graeco dictum eſt, quo articulo evidentiſſime ſolet Dei veri unius fieri ſignificatio. Non enim dixit πρόσωπον τῷ θεῷ, ſed dixit πρόσωπον θεῷ. Facile autem hoc intelligunt, qua diſtancia dicatur, qui Graecum eloquium audire atque intelligere ſolent. *Epiphani.* p. 27. εἰάν εἴπωμεν θεός ἀνευ τῷ ἄρθρου, τὸν τυχόντι εἴπωμεν θεόν τῶν ἐθνῶν, ἢ θεὸν τὸν [adde μὴ] εἶναι? εἰάν δὲ εἴπωμεν ὁ θεός, δῆλον ὡς ἀπὸ τῷ ὁ ἄρθρου τὸν ὄντα ſημαίνομεν, ἀλλήθῃ τε καὶ γινωſκόμενοι. *Theophylactus* in Jo. I. 29. ἐκ εἴπεν ἀμὸς ἀλλ' ὁ ἀμὸς. *Plotinus* Ennead. VI. 7. 1. εἰς γενεσὶν πέντε μὲν ὁ θεός, ἢ θεός τις τῶς ψυχῶν. *Theodorus Abucara* Tr. 42. de diſcrimine τῷ θεῷ & ὁ θεός, hoc patri tanquam αὐτῷ ἐξαίρετον eſſe docet. *Hieronymus* in Gal. V. 16. Notandum, quod hic ſpiritus non cum ἄρθρου & cum additamento aliquo, ſicut in caeteris legitimis ſpiritum manſuetudinis & ſpiritum fidei, ſed ſimpliciter ſpiritus appellatur: quae quidem minutiae magis in Graeca, quam in noſtra lingua obſervandae, qui ἄρθρα penitus non habemus, videntur aliquid habere momenti. *Clemens Strom.* III. p. 548, ad Gen. IV. 25. οὐ γὰρ θεὸν ἀπλῶς προſεῖπεν ὁ τῇ τῷ ἄρθρου προτάξει τὸν παντοκράτορα δηλώſας. *Damiſcenus* a. Neſtor. 14. ad 1. Jo. IV. 15. ἐκ εἴπεν υἱὸς τῷ

ἐδὲ ἐν ὃ γέγονεν. Ἐἰ αὐτῷ ζῶν ἦν, καὶ ἡ ζῶν ἦν τὸ φῶς τῶ ἀνθρώπων· καὶ τὸ φῶς ἐν 3.4
τῇ

ἐδὲ ἐν] ἐδὲ D 1. 17. *Fragm. Ald.* utrumque.

ὃ γέγονεν] ad sequentia referunt C a prima manu DL 4. Codices Latini: quod autem factum est. *Ephrem Syr.* in Gen. I. 26. *Clemens Alex.* Paed. I. 6, 11. II. 9. III. 5. *Strom.* I. p. 343. VI. 769. 787. 803. 812. 815. 820. VII. 838. & in 1. Jo. I. 2. *Origenes* c. *Celf.* p. 278 & in *Matthaeum*, in Jo. I. 1. *Rom.* III. 30. *Theophylactus* Antiochenus, Latin. & ad Autolyc. II. *Alexander Alex.* Episcopus apud Theodorit. H. E. I. 4. in MS & V. 28. *Athanasius* c. Gentes in MS. Batiliensi, de incarnatione 39. *Disp.* I. c. Arian. bis. & II. 3 bis. *Irenaeus* I. 19. II. 2. III. 11. IV. 52. ap. Epiphan. H. Valentin. 27. *Eusebius* D. IV. 5. XI. 19. & passim. E. Theol. II. 14. H. E. I. 2. in Ps. XXXV. 9. LVI. 15. *Hippolytus* c. Noët. 1. 2. *Theodoret.* Dial. II. & in Ps. II. *Cyrillus* c. Julian. p. 216. 261. 262. *Glaphyr.* 4. & in l. *Cyrillus Hierof.* Catech. p. 50. 102. *Epiphanius* H. 74. 69. *Epistola Synodi Ancyranæ* apud Epiphan. H. 73. *Gregorius Nazianzenus* & *Nysseus* c. Eunomium I. *Cyrillus* in Catena Corderii: οὐ μόνον φησὶ δὲ αὐτὸς τὰ πάντα ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ, εἰ τι γέγονεν, ἦν ἐν αὐτῷ ἡ ζῶν. *Procopius* in Esaj. XLIV. 24. *Tertullianus* a. Hermogenem, 20. a. Praxeam, de Resurr. Carnis. *Hieronymus* Q. in Genes. in principio. in *Matth.* XXIV. 36. *Ephes.* I. 1. *Victorinus* de fabrica Mundi. *Laſtantiſ* IV. 8. *Hilarius* in Philipp. I. 21. in Psal. CXLVIII. 5. de Trin. 11. *Ambrosius* in Psal. CXVIII. XXXVI. Alexandrini quidem & Egyptii legunt: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Et interposita distinctione subiiciunt: In ipso vita erat. Salva sit fidelibus illa distinctio. Ego non vereor legere: quod factum est in ipso vita est; & nihil habet, quod teneat Arianus, quia non illius venena confidero, sed lectionis sacrae conſuetudinem recognosco. & l. III. 3. de fide. *Philastrius* H. XCVII. *Honorius Augustodun.* l. 1. de imagine mundi. *Augustinus* de Trin. IV. 1. de Genesi ad lit. V. 14. Q. ex utroque Test. 122. de natura boni 25. in *Supplem.* T. 1. Serm. 8. *Victorinus* c. Arium 1. *Phrebadius.* *Fulgentius* ad Donat. *Idacius* 1. *Petilianus* in *Collat. Carthag.* 111. 274. *Leo Papa* ad Leonem Imperat. & c. *Eutych.* *Amelius Platonius*, *Ptolemaeus Valentinianus* ap. *Irenae.* I. 8. *Theodotus* 6. 19. 45. *Heracleon* apud *Origenem.* *Manichaeus Candidus Arianus* ad *Victorinum* in *Analectis Mabillonii.* T. IV. *Eunomius* *Apol.* 26. *Marcellus* ap. *Eusebium* *Ecl.* Th. II. 7. *Obſectio Arrianor.* 6. ap. *Fulgentium*, & praecipue Macedoniani, quibus ut facilius responderent Orthodoxi, distinctionem mutaverunt. *Chrysostomus* Cod. 34. οὐ γὰρ δὴ τὴν τελείαν συγκοινωνίαν εἰς τὸν ἐδὲν ἐπιθεσάμεν κατὰ τὰς αἰρετικές. ἐκεῖνοι γὰρ ἔστω φῶς οὐ γέγονεν ἐν

θεῷ, ἀλλ' ὁ υἱὸς τῷ θεῷ, ὁ μόνος, ὁ εἷς. *Philo* de profug. T. I. p. 556, 40. ὁ μὲν κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος σὺν τῷ ἄρρῳ μεμνηνύται, λέγεται γὰρ Gen. I. 27. τὸν ἀνδρῆ καὶ ἄρρατον ἐκεῖνον λογισμὸν· ὁ δ' ἄνθρωπος ἄνευ τῆς τῷ προσθήκης τὸ γὰρ Gen. I. 26. ἐμφανίζει τὸν ἐξ ἀλόγου καὶ λογικῆς συνφανέντα φύσει.

3. *Eustathius* in Il. β. p. 137, 44. τὸ δὲ σχῆμα τῷ ρηθέντος χωρὶς κλίμακα καὶ κλιμακῶν λέγεσθαι οἱ παλαιοί, ἑτέροι δὲ ἰσοικοδομοῦσιν. Γίνεται δὲ τὸ σχῆμα κλιμακῶν, ὅταν τὸ λῆγον τῆς φθασάσης ἐνοίας ἀρχὴ γένεται τῆς ἐφεξῆς· οἷον ὡς εἴ τις εἴπῃ· ὁ βασιλεὺς ἀγαθός, ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὸς ποιεῖ, ὁ ἀγαθὸς ποῶν ἐυεργετῇ, ὁ ἐυεργετῶν θεὸν μιμνῆται — καλλὰ δὲ σχῆμα κατὰ τὰς παλαιὰς τὸ κλιμακῶν, εἰκὼν δὲ πανηγυρικῆς ἐνοίας.

δι' αὐτῶν] *Heb.* I. 2. 3. *Philo* de Monarch. T. 2. p. 823, 26. λόγος ἐστὶν εἶδὸς θεῷ, δι' ὃ σύμπας ὁ κόσμος ἐδημιουργεῖτο. de Cherubin. T. 1. p. 161, 46. πρὸς γὰρ τὴν τῶς γένεσιν πολλὰ δὲ συνελεῖν, τὸ ὅφ' ὃ, τὸ ἐξ ὃ, τὸ δι' ὃ, καὶ ἐστὶ μὲν ὅφ' ὃ τὸ αἶτιον — δι' ὃ δὲ τὸ ἐργαλεῖον — ἴδε — τὸνδὲ τὸν κόσμον ἐν ῥήσις γὰρ αἰτίον μὲν αὐτῷ τὸν θεόν, ὅφ' ὃ γέγονεν — ἔργον δὲ λόγον θεῷ, δι' ὃ κατεσκευάσθη. *Alleg.* T. 1. p. 51, 32. τὸ δὲ ἀλογον ὑπὸ θεῷ μὲν γέγονεν, οὐ διὰ θεῷ δὲ, ἀλλὰ διὰ τῷ λογικῷ τῷ ἀρχόντος καὶ βασιλεύοντος ἐν ψυχῇ. p. 106, 28. σκία θεῷ δὲ ὁ λόγος αὐτῷ ἐστὶν, ὃ καθάπερ ὀργάνῳ προσχρησάμενος ἐκστυπᾷ, αὐτὴ δὲ ἡ σκία καὶ ὥσπερ ἀπεικόνισμα ἑτέρου ἐστὶν ἀρχέτυπον.

ἐδὲ ἐν] *Corinthus* de *Dialect.* ἐδὲν dividere *Atticorum* est, ut *Thucyd.* II. 51. ἐδὲ ἐν κατέστη ἱαμα, ὡς εἰπὺν. Saepissime autem in fine periodi ponunt. *Epictet.* III. ἄνω πρῶτος ἐδὲ ἐν. *Ennar* in *Aed.* καὶ διαφέρει τῶν πολλῶν ὡμῶν ἐδὲ ἐν. *Act.* XXVI. 26. *Ro.* III. 10. *Demosth.* Philip. 5. ἀντέλεγον δὲ τοῖς οἰρημένοις ἐδὲ εἰς.

Bereſcith R. XLIX. 5. Genes. XVIII. 17. Regi fuerunt tres amici, nec fecit quicquam nisi illis consensu.

4. Quod factum est in ipso, vita erat. Per istum, Sernem pater Mundum univrsam, res animatas atque inanimatas creavit: neque tamen intra huius mundi limites ipsius potentia atque bonitas

subsistit; illum etiam Servatorem generis humani destinavit, ut in illo salutem & vitam aeternam haberent. Christus passim dicitur habere vitam in semet ipso inf. V. 26. vitam dare VI. 33. XVII. 2. Vocatur etiam vita XI. 25. XIV. 6. IV. 10. VI. 51. 2. *Cor.* IV. 10 11. *Col.* III. 4. 1. *Jo.* I. 2. Et, quod praecipue notandum, dicitur vita nobis obtingere in Christo 1. *Jo.* V. 11. *Ro.* VI. 23. *Conf.* 2. *Cor.* I. 19. καὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν, & 1. *Cor.* I. 30. *Act.* IV. 12. Cum autem Creatio prima δι' αὐτῶν, conversio autem secunda ἐν αὐτῷ facta dicitur; posterior phrasis aliquid majus exprimere videtur. *Apulejus* *Asclepio.* A Deo omnia, & sine hoc nec fuit aliquid, nec est, nec erit: omnia enim ab eo, & in ipso, & per ipsum. *M. Antonin.* IV. 23. ὃ φύσις, ἐκ σὲ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα. *Xiphilin.* in *Nerone* p. 153. μήτερ, ἔργωσσε μοὶ καὶ ὕγιανε. Ἐν σοὶ γὰρ καὶ ἐγὼ ζῶ, καὶ διὰ σὲ βασιλεύω.

Sive enim respicias ad effectum, longe majus est dare beatam immortalitatem, quam creare mundum: Sive ad opus, creatio erat temporaria, salus autem aeterna; is per quem aliquid fit, censetur esse minister alterius; per prophetas Deus praedixit futura, & per Apostolos fecit miracula. Nec tamen in prophetis erat scientia eorum quae dicebant, nec in Apostolis erat potentia illa opera patrandi. Sed in Christo fuit: qui enim proprie filius Dei est, in eo omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi sunt, polletque vi propria & naturali non adventitia, acquisita & delegata. vid. *Act.* XVII. 28. τὸ φῶς] vid. in *Matth.* IV. 16. Etiam discipuli Christi comparantur foli: sed Christus hic eximio quodam modo lux dicitur, & lux vera comm. 9. lux quae simul est λόγος, ζῶν, μοιρομένης.

Solent autem lux & vita aut jungi, aut unum poni pro altero inf. VIII. 12. 2. *Tim.* I. 10. *Prov.* VI. 23. *Psal.* XXXVI. 10. *Apoc.* XXI. 4. 23. *Philip.* II. 15. 16. Hinc apud Latinos, luce frui, lucis usura frui, luce gaudere, significat vivere: contra mori est luce privari, linquere lucem, deſerere lumen vitale, luce orbari, extingui, lumi-

5 τῇ σκοτίᾳ φαίνει, ἣ ἡ σκοτία αὐτὸ ἐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμέ-

16

πρὸς τὴν ζωὴν, βυλόμενοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα λέγει. Scholion Cod. 36. τίνες δὲ καὶ ἔσας αἰετήσαντες καὶ χάρις αὐτῷ ἐγένετο ἔδδ' ἐν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ. τ. ε. ἔδδ' ἐν τῷ αὐτῷ γεγονότων χάρις αὐτῷ γέγονεν. Τινες δὲ καὶ ἑτέρως ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ζῆν ἢν τὸ τοῦ ψεύδους, οὐ γὰρ εἴ τι γέγονεν ἐν αὐτῷ ζῆν, πολλὰ γὰρ ἀμύτοχα ζωὴς ἐστὶ, ὡς γὰρ καὶ ἑρ καὶ ἄλλα μύρια. Ἡ καὶ ἔσας ἀνέγνωσαν, ἐπειδὴ οὐ μύριοι τῇ κτίσει τὸ εἶναι κεκλήσθαι, χαρίζεται ἄλλα καὶ συνέχει. Harmonius de Scetis. Οἱ περὶ τὸ Μακεδόσιον — ἔδδ' ἐν, ἐνταῦθα εἰζόντες ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς λέγουσι, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζῆν ἢν, περὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι τὸ τοῦ νοῦτος. Theophylactus. οἱ μὲν πνευματομάχοι ἔσας ἀναγνώσκουσι τὸ παρὸν χάρις, καὶ χάρις αὐτῷ ἐγένετο ἔδδ' ἐν, ἐνταῦθα εἰζόντες ἀναγνώσκουσι ὡς ἀπ' ἑτέρας ἀρχῆς ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζῆν ἢν, καὶ ἐρμηνεύουσι κατὰ τὸ οἰκεῖον ἢν τὸ χάρις λέγοντες, ὅτι ἐνταῦθα περὶ τῷ πνεύματι ἀναλαμβάνει ὁ εὐαγγελιστής, λέγων, ὅτι ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ τῷ γέγονε, ἀπ' ἀρχῆς ἑτέρας ἀναγνώσκουσι τὸ ἐν αὐτῷ ζῆν ἢν. — οὐδὲν δὲ οὐδὲν τινὶ ἀγίῳ (Nyssenum intelligit) ἔσας ἀναγνώσκουσι τὸ χάρις τὸ τοῦ, καὶ χάρις αὐτῷ ἐγένετο ἔδδ' ἐν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ἔσας ἐνταῦθα εἰζόντες ἤρξατο τῷ ἐφ' ἑξῆς ζῆν ἢν, καὶ οἰμαὶ ὅτι ἔδδ' αὐτῇ ἀνέγνωσις Ἰσααίου. Eriphanius H. 69. παρατηροῦμεν τὴν ἀναγνώσκειν μύχρην ὃ γέγονεν — ἔσας πάλιν ἐν αὐτῷ ζῆν ἢν — πάντα δὲ αὐτοῦ ἐγένετο τα γενόμενα. & Ancorat. 75. Νομίζουσι δὲ παραγινώσκοντες, ὅτι μὴ νοῦντες διασέλλειν τὴν ἀνέγνωσιν τινες ἐν τῷ εἰπῶν. Ὁ χάρις αὐτοῦ ἐγένετο ἔδδ' ἐν, ἔσας ἔδδ' ἀποτιθέμενοι τὸ ρητὸν, ὑπονοῶν βλαττημένους εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λαβόντες σφάλονται τὴν ἀνέγνωσιν — ἡ δὲ ἀνάγνωσις ἔσας ἔχει — ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ τοῦτ' ἐστίν, εἰτι γέγονεν, δι' αὐτοῦ ἐγένετο. Erasmus: Mihi videtur vera lectio, quam hodie vulgo sequitur Latinarum usus: Quod factum est, in ipso vita erat. Congruit enim hujus Evangelistae peculiari sermoni, fere membrum sequens ex praecedentis membri fine inchoare. Factum est nihil, finis est superioris coli. Quod factum est, initium est alterius. Cujus formae sunt & illa: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Dictio finiens primam particulam inchoat sequentem. In quarta-repetit initium primae: Hoc erat in principio: & ita absolvit periodum. Rursum in hoc quod sequitur: Quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat lux hominum; & lux in tenebris lucet; & tenebrae eam non comprehenderunt. Semper ex proximo membro sumitur gradus sequentis.

4 ἢν prius] ἐστὶν D. Codices Latini. Origenes. τὴν μέντοι τὴν ἀντιγράφου ἔχει, & τάχα ἐκ ἀπιθίας, — ἐστὶν. Cyprianus T. 32. Augustinus de Genes. ad lit. V. 14. & in l. vita est — nec praetermittendum est, quod emendatiores Codices habent: Quod factum est, in illo vita erat.

ἢ prius] — Fragm. Ald.

τὴν ἀνθρώπων] — B.

5. αὐτῷ] αὐτὸν 13. 47. 56. 58.

ne cassus, corpora luce carentia. Od. d. 833. εἰ περ ἐστὶ ζωὴ καὶ ὁρὰ φάος ἡλίου. Anthol. I. 39. 1. Ἰπποκράτους φάος ἢν μερότων, καὶ σώετο λαὸν ἔθνη. Livius IX. 6. Velut ab inferis extracti, tum primum lucem aspicere visi sunt. VII. 30. alterum responsum salutem, victoriam, lucem & libertatem. IX. 10. Hoc facto Senatus Consulto lux quaedam affulsisse civitati visa est Silius Ital. XIII. 407. de Scipione: Lux Italum, cujus spectavi Martia facta Multum uno majora Viro. VI. 130. de Regulo: Donec Dis Italiae visum est extinguere lumen gentis, in egregio cujus sibi pectore sedem ceperat alma fides. XVI. 74. Captivus lucem inter vincla petebat. Alexis ap. Athen. XI. p. 463. D. ἔγνωκα γὰρ — ἀποδομίας — τυγχάνειν ἡμῶς αὐτὸ τῶν ζῶντας, ὡς παρ' εἰς πανήγυριν τινὰ ἀφίγμενοι, ἐκ τῶν θανάτων καὶ τῶν σκότους εἰς τὴν διατριβὴν, εἰς τὸ φῶς τε τῶν δὲ ὁρῶμεν. Lucian in Pseudomante 18. εἰμι Γλύκων, τρίτον αἶμα Διὸς, φάος ἀνθρώπων. Aristides in Serapin p. 56. κοινὸν ἅπασιν ἀνθρώποις φῶς. Cic. ad Famil. Ep. XII. 5. Opto, ut ab istis Orientis partibus virtutis tuae lumen luceat. in Verrem III. 11. Apronium, delicias & vitam tuam. Plinius Panegy. Traj. 35. Tu simul omnia perfudisti: ut sol & dies, non parte aliqua, sed statim totus, nec uni aut alteri, sed omnibus in commune profertur. Ovidius M. VI. 350. Nec solem proprium natura nec aëra fecit Nec tenues undas; ad publica munera veni. Augustinus de C. D. VIII. 7. de Platonicis: Lumen mentium esse dixerunt ad discenda omnia eundem ipsum Deum, a quo facta sunt omnia. Clemens in Protept. Λόγος, ὁ καὶ τὸ ζῆν ἐν ἀρχῇ μετὰ τῷ πλάσει παρσάχων, ὡς δημιουργός, τὸ εὖ ζῆν ἐδίδαξεν ἐπιφανείς, ὡς διδάσκαλος ἵνα τὸ αἰεὶ ζῆν ὑπὲρ ὡς θεὸς χορηγῇ. Juvenal. VI. 194. Ζῶν καὶ ψυχῇ. Propertius I. 2. 1. 8, 22. 19. 9. II. 2, 33. 4, 18. 7, 93. 15, 27. 16, 11. 19, 13. 20, 1, 57. 22, 82. III. 5, 37. 9, 48. Sallustius c. 16. ἐπὶ τοῖνυν ζωὴ μὲν πρώτη ἢ τῷ θεῷ ἐστὶ, ζωὴ δὲ τις καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, βέλεται δὲ αὐτὴ συναφθῆναι ἐκείνῃ, μισότητος δέεται.

Οὐδὲν γὰρ τῶν πλείστον διεσώτων ἀμέσως συναπτται. Ἡ δὲ μισότης ὁμοία τις εἶναι τοῖς συναπτομένοις ὀφθαλμοῖς, ζωὴς δὲ μισότης ζωὴν ἔχουσαν εἶναι, καὶ διὰ τὸ ζῶα συνίσιν ἀνθρώποι. Libanius D. XXXIX. p. 839. B. ἀπὸ γὰρ τῶν ἡ σωτηρία μᾶλλον δὲ τῶν μοι ζωὴ, τῶν φῶς. Thanchuma f. 61. 3. ad Num. VI. 25. nulla enim lux est nisi vita S. D. Prov. XVI. 15.

ἢ κατέλαβεν] Arrian. Exp. Alex. I. 5. 17. εἰ νῦν καταλήψεται αὐτὸς. Polybius p. 774. τῆς ἡμέρας καταλαμβάνουσης. Herodot. IX. 55. ἀνακρινόμενος πρὸς αὐτὸς ἡὲς κατελέμβαν. Plut. Alex. p. 678. E. ἐσπέρως ἡδὴ καταλαμβάνουσης. Aeneid. IV. 461. Nox quum terras obscura teneret. Galenus de Causis Symptom. V. βαθύτατος σκότος καταλαβόντος τὸν ἀεὶ ζῶντα. Aelian. V. H. III. 18. κατελήφθη δὲ ἔτε ὑπὸ σκότους, ὅτι ὑπὸ φωτός. Herodianus VII. 2. 18. χειμῶν ἡδὴ καταλαμβάνοντος. II. 9. 6. ἐσπέρως καταλαβέσης. Arrianus Parthic. p. 247. νῦν δὲ χαλεπὴ τῶν Ῥωμαίων κατελέμβαν. Plut. Craff. p. 562. C. τὸν δὲ κράσσει ἡμέρα κατελέμβαν ἔτι ἀγόμενοι — περὶ τὰς δυσωδίας. Athenaeus X. p. 459, B. ἐπειδὴ καὶ ἡμῶς ἐσπέρα καταλαμβάνει. XV. p. 699. D. ἐπεὶ ποτε ἐσπέρα κατελέμβαν ἡμῶς. Cicero Vatinio apud Macrob. Sat. II. 3. Volui in Consulatu tuo venire, sed nox me comprehendit. Philo de Joseph. p. 547. B. ταῦτα μὲν βαθὺ σκότος κατέλαβεν, ἐκείνα δὲ ἐμφέρεται τηλαυγέστατα φωτὶ, μᾶλλον δ' αὐτὰ φῶς ἐστὶν ἐλεπρινέστατον καὶ καθαρότατον. εἰ γὰρ βελανθὴν διακρύπτειν εἰς τὴν τῶν παραμύθων, εὐρήσει τὸν ἑρῶν ἡμέραν αἰώνιον, νυκτὸς καὶ πάσης σκιάς ἀμύτοχον. Nilus de VIII. Vitiis ἡλὲς μὲν ἀπὸ τῆς ὁμολογίας σκοτίζει. Orisius in inonumentis Corelerii. Ἀρχὸς σκευασθὲς καὶ φαίνων, ἐὰν ἀμύληθ' λαβεῖν ἑλαιοῖς, κατ' ὀλίγον σβέννεται, καὶ λοιπὸν ἐνδυναμῆται τὸ σκότος κατ' αὐτὸ. Jo. XII. 35. 1. Thess. V. 4. Psal. XVIII. 37. Jerem. LI. 34. Heliodor. II. 4. καὶ τὸ κραντικὸν ἐκείνου καὶ θνήγοντος σομὰ σὺν κατέχει, καὶ ζῶος τὴν πύρφρον κατέλαβεν. Diodorus S. XIX. 13. XX. 86. νυκτὸς δὲ ἡδὴ καταλαμβάνουσης. Lucianus de Merc. Cond. 26. ἐπιδαῖ δὲ ἀσπίτον τὴν καὶ ἄποτον ἢ νῦν καταλάβει. Diodorus S. XIX. 43.

ἡ δὲ φῶς, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ 6
 περὶ τῆς φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτῆς. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα 7
 μαρτυρήσῃ περὶ τῆς φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχό- 8
 μενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτῆς ἐγένετο· καὶ ὁ κόσμος αὐ- 9.10
 τὸν οὐκ ἔγνω. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐ- 11
 τὸν,

6 θεῶ] κυρίως D. a prima manu.

+ ἦν AD. Irenaeus III. 11.

7. ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ] — Fragm. Ald prius πιστεύωσι] πιστεύωσι D.

9. ἦν] D. Heiniius iungit praecedentibus. ἔν apud Curcellaeum.

12. δὲ] — D.

13. οἱ] — D a prima manu.

δὲ Valentinianī ap. Tertull. de Carne Christi 19.

ἐδὲ οὐκ ἐγνώσθη] — E a prima manu 42. 96. a prima manu.

αἶμα δὲ καὶ νυκτὸς καταλαμβάνουσιν. XVII. 35. νυκτὸς
 δ' ἐπιλαμβάνουσιν. *Aristides* T. 1. p. 437. ὡς περὶ ὁμίχλης
 ἢ ζέφου πάντα κατελκυσθέντες ἐπ' ἡμᾶς αὐτὰς ἐπ' ἐκείνῳ γινώ-
 ναι δυνάμεθα. *Hierocles* A.C. οἷον φῶς τῇ ἐστὶ τῆς φω-
 τίνης σώματος σύνδρομον, φῶς δὲ ὑπαίθριον καὶ καθαρὸν μὲν
 ὃ ἐπινοεῖται τὸ ἐν σκιά φῶς καὶ τῷ ὑποσυμμιγεῖ σκοτῷ
 γινόμενον. *Plut.* *Aristid.* p. 329. A. ἐν τῇ δὲ κατε-
 λάμβανεν ἡμέρα. *Pyrh.* p. 392. A. τὰς δὲ — νύξ
 κατελάμβανεν. *Jof.* A. H. 16. 3. νύξ αὐτὰς ζοφώδης καὶ
 σκοτεινὴ κατέλαβεν. *Diodorus* S. XV. 83. τῆς νυκτὸς
 καταλάβουσιν. *Lucian.* *Toxar.* 31. ἐπεὶ δὲ νύξ κατα-
 λάβοι. 52. ἐπεὶ δὲ νύξ κατέλαβεν. *Aen.* III. 587. &
 lunam in nimbo nox intempesta tenebat. *Servius.*
 quali cursum ejus densitate sui nimbi inhiheret.
Midras Samuel XXIX. ad 2. Sam. XXIII. 4. *Hic*
est Messias. Christus quidem sol est, sed sole isto,
 quem videmus, multo praestantior; sol nobis oritur
 & occidit, patitur eclipsin, regitur nebulis & ca-
 ligine, accedit & recedit per conversiones suas:
 nihil tale in Christo, uti nec in Deo patre *Jac.* I.
 17. 1. *Jof.* I. 5. Christus semper purus & sanctus,
 semper bonus est & salutaris. *Heb.* XIII. 8. *Col.*
 I. 13. Doctrina ipsius tota clara est & lucida; &
 talis ab omnibus, qui non oculos sponte claudunt,
 agnoscitur.

9. *Plotin.* VI. 9. 4. διζήμενος δὲ φῶς ἀληθινόν, καὶ
 πᾶσαν τὴν ψυχὴν περιφωτίσας διὰ τὸ ἐγγυτέρω γενομένου.
Pindar. Ol. II. 101. ὁ μὲν πλεῖστος ἀρεταῖς Δεδαιδαλ-
 μένος — ὡς περὶ ἀνθρώπου, ἀλαθινὸν ἀνδρὶ φέγγος. *Senec.*
Ep. 93. Vidit veram lucem. Non fuit unuse mul-
 tis. 1. *Jof.* II. 8. Joannes erat lucerna V. 35. Chris-
 tus Sol: Joannes Judaeos tantum docuit, Christus
 totum genus humanum: Joannes erat minister,
 per quem ad Christum adducendi erant comm. 7.
Coll. 1. *Cor.* III. 5.

Vajikra R. XXXI. tu illuminas omnes venientes
 in mundum. bis.

Lux, quae apud Patrem erat, venit in mundum,
 infra III. 19. VI. 14. VII. 42. IX. 39. XII. 46.
 XI. 27. XVI. 28. XVIII. 37. 1. *Tim.* I. 15. *Matth.*
 XI. 3. Sol quem videmus, inde a Creatione con-
 spectus est: At Christus lux mentium diu latuit.

10. infra IX. 5. XVII. 11. 12. 13. XIII. 1.
Act. XIII. 27. 1. *Cor.* II. 8.

11. *ἡν* *Esther.* VI. 12. αἶμα δὲ ὑπέσπερυν
 εἰς τὰ ἴδια. V. 10. εἰσελθὼν εἰς τὰ ἴδια 1. *Esr.* V. 47.
 ὅταν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκείσιν ἐν τοῖς ἰδίοις. *Jamblich.* V.
Pythag. 19. ἀπὸ τῆς ἑλλείδος ὑποσέφωσαν εἰς τὰ ἴδια. *Ap-
 rian.* *Hisp.* p. 448. ἀπέλυε τὰς αἰχμαλώτους εἰς τὰ ἴδια.
Dittys *Cret.* in praefat. Tunc Eupraxidem munc-
 ribus & civitate Romana donatam ad propria re-
 misit. *Schol.* ad *Pacem Aristoph.* 506. ἀποχωρεῖτε ἐν
 φρεσὶ καὶ ἀποστέλλετε εἰς τὰ ἴδια. *Eusebius* *Chron.* I. καὶ
 ἔτα παραδόξως οἱ Ἰουδαῖοι περισσώδεις ἀπελθόντες εἰς τὰ

ἴδια — οἱ δὲ Σκύθαι μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς τὰ ἴδια
 ἦλθον. 2. *Macc.* VII. 8. προσετέταχεν ἐκάστῳ πάντας
 εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν. 20. ἀνασωζόμενοι — ἕκαστος εἰς
 τὴν ἰδίαν. *Aelian.* N. H. X. 23. ὅταν ὑποσέφωσαν εἰς
 τὰ ἴδια. *Act.* XXI. 6. inf. XVI. 32. XIX. 27. Ju-
 daei erant populus Dei peculiaris, & templum Hie-
 rosolymitanum templum Dei: adeoque etiam haere-
 ditas filii Dei *Mal.* III. 1. Praeterea Christus Ju-
 daeis per prophetas praedictus, avide expectatus,
 & per Joannem monstratus fuerat; nec tamen ip-
 sum acceperunt, licet in Judaea natum, in templo
 frequentem, per totam regionem docentem: imo
 ne cognati quidem ejus ipsi fidem habuerunt, inf.
 VII. 5.

12. Quo nihil majus cogitari potest *Ro.* VIII.
 17. 2. *Cor.* VI. 18. 1. *Jof.* III. 1. 2.

13. Filius fit triplici modo vel per generationem
 natura, vel per matrimonium privignus & gener, vel
 per adoptionem. *Aen.* VI. 836. Sanguis meus, *Phi-
 lo* de Monarch. T. 2. p. 230. 1. γαμβροὶ γὰρ ἡνὶ
 υἱῶν πενθεροῖς, καὶ ἀντὶ πατέρων γαμβροῖς πενθεροί. *Livius*
 XXXVIII. 58. Non sanguine humano sed stirpe
 divina fatum. *Od.* π. 300. εἰ ἐτιόν γ' ἱμὸς ἔσσι καὶ αἵ-
 ματος ἡμετέρου. *Aristot.* *Polit.* II. 3 ὁ μὲν γὰρ υἱὸν
 αὐτῆς, ὁ δὲ ἀδελφὸν αὐτῆς προσαγορεύει τὸν αὐτὸν, ἢ κατ'
 ἄλλην τινα συγγένειαν, ἢ πρὸς αἵματος, ἢ κατ' οἰκειότη-
 τας καὶ κηδείαν. *Philo* de offerent. *Victim.* T. 2. 259;
 43. καὶ δὲ ἐκ προγόνων ἀφ' αἵματος αὐταὶ λεγόμεναι συγ-
 γένειαι, καὶ αἱ κατ' ἐπιγαμίας ἢ τινος ἄλλης ὁμοιοτρό-
 πους αἰτίας οἰκειότητες ἀπορίπτισθαι. *Herodot.* V.
Hom. 35. Τοίαν γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγενέσθαι.
Il. v. 241. Ταύτης τοι γενεῆς καὶ αἵματος εὐχομαι εἶ-
 ναι. *Eustath.* ἐστὶ πανταῦθα αἶμα ἢ προρρήσεια γυνέκλη-
 ὡς δὲ καὶ ἀντὶ σπέρματος αὐτὸ καλεῖται, προδεδήλαται. *Eu-
 ripid.* *Orest.* 351. τῶν πανταλιδῶν ἐξ αἵματος ἄν. *An-
 thol.* III. 5. 39. εἰ δὲ τίς αὐχρὶ μείζον ἱμῶς, καὶ τῷ
 αἵματος ἡμετέρου. IV. 12. 110. καὶ γὰρ Κύπριδος αἶμα.
Tibullus I. 7. Te semper natamque tuam te propter
 amabo; Quicquid agit, sanguis est tamen illa tuus.
M. Antoninus II. 1. τειρωρῆκατος — τὴν αὐτῆς —
 φύσιν, ὅτι μοι συγγενὴς, ἐκ αἵματος ἢ σπέρματος τῆς
 αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχος. II. ζ. 211.
 ταύτης τοι γενεῆς καὶ αἵματος εὐχομαι εἶναι. *Eustathius*
 ἀντὶ τῷ σπέρματος, φησὶν οἱ σοφοί, ὡς τῷ σπέρματος ὕ-
 λην τὸ αἶμα ἔχοντος. II. τ. 105. αἵματος ἐξ ἡμεῶς εἶναι.
Schol. ἀντὶ τῷ σπέρματος, γένος. *Od.* δ. 611. θ. 583.
Cic. pro Roscio 22. Profecto res tam scelestae,
 tam atrox, tam nefaria, credi non potest: Magna
 est enim vis humanitatis, multum valet commu-
 nio sanguinis, reclamitat ejusmodi suspicionibus
 ipsa natura. *Act.* XVII. 26. *Sir.* XIV. 18. γενεῆς
 σαρκὸς καὶ αἵματος.

Judaei putabant, se forte nascendi & propter ma-
 jorum virtutem esse filios Dei dilectos. Haec va-
 na

- 12 τὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξβοίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
 13 Οἱ ἕκ ἐξ αἱμάτων, ἔδὲ ἐκ θελήματ^{ος} σαρκὸς, ἔδὲ ἐκ θελήματ^{ος} ἀνδρὸς, ἀλλ'
 14 ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ λόγ^{ος} σὰρξ ἐγένετο· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα
 τὸ δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς πατρὸς,) πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.
 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, λέγων· Οὗτ^{ος} ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου

ἐκ secundo loco] — D. a prima manu.

ἐγεννήθησαν] ἐγεν ἢ Valentiniani. I. c. Codex Veronenfis Latinius.

πλήρης χάριτος & ἀληθείας] sequentibus jungi & de Joanne intelligi posse conjecit Erasmius.

15. λέγων] — D Codices Latini.

ὅν] ὁ C a prima manu.

εἶπον] + ἡμῖν D. ex emendatione.

6.] — Editio Erasmi I.

ἐκ postremum] + τοῦ E.

14. πλήρης] πλήρη D. 5. Versio Vulg. S. r.

na opinio, qua putabant se in gratia apud Deum jam esse, effecit ut ipsi non solum Christum rejicerent, sed etiam omni modo impedirent, ne quis Christum acciperet. Qui Christum accipiebant, excedebant omni jure, quod natura illis dederat. Occidebantur in exilium pellebantur, bonis spoliabantur, parentum, cognatorum & civium odiis exponebantur, & ea ipsis intentabantur mala, quae constantiam humanam superant. Ut ergo nihilominus reperirentur, qui Christo crederent, non humanum sed divinum opus fuit: Deus, magnitudine promissorum in altera vita absconditorum & multitudine miraculorum patratorem, quorundam animos praeter omnem expectationem, non humano auxilio, sed vi divina, flexit, & Christo tradidit. *Philip. III. 3. 8. Matth. XXI. 42. 1. Jo. III. 9. IV. 7. V. 1. 4. 18. 1. Pet. I. 23. Jac. I. 18.*

Plato Hippia Maj. τῷ ἀχιλεῖ καὶ τῷ πάππῳ αὐτῶν αἰακῶ, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι ἐκ θεῶν γεγενῆσιν, καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς.

14. σὰρξ] 1. *Jo. IV. 2. 3. 1. Tim. III. 16. Phil. II. 7. Heb. V. 7.* Conspicuitur est humilis, esuriens, sitiens, dormiens, lacrymans, contemptus, flagellatus, ignominiosa morte occisus, sepultus.

ἐσκήνωσεν] Qui in coelo habitaverat, descendit ut inter homines habitaret, iisque salutem afferret. *Apo. XII. 12. XXI. 3. Gen. XIII. 12.* Non subito apparuit, & mox disparuit, ut Angeli; sed inter homines natus, per XXX amplius annos continuos vixit. *Thomas: σκηνῶ, σκηνῶ, μόνον παρ' ἐκλήν [τῇ θεῇ γραφῇ] παρὰ δὲ τέτοις [τοῖς ῥήτοσι] σκηνῶ, σκηνῶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν ἄπαξ δὲ καὶ σκηνῶ. ἀρεσιδης ἐν διμιοσκληῖ παρ' αὐτὸν τὸν θάνατον ἐσκήνωσεν καὶ πάλιν ὁμῶς τοῖς ναύταις ἐσκηνωμένος. Eustathius in II. a. p. 53. 15. καὶ τὸ σκηνῶ δὲ σκηνῶσω, ἐξ ἧ καὶ σκηνώμα, καὶ τὸ σκηνῶ, σκηνῶσω, ἀφ' ἧ ὁ σκηνῶται, διαφορὰν ἔχουσι φαιεῖται. Ὁμοίως καὶ τὸ ζήλῶ, ζήλῶσω, τὸ πρῶτον ποῖν τῷ ζήλωτῃ, καὶ τὸ ζήλῶ, ζήλῶσω, τὸ τῷ ζήλωμονος, δ' ἐν ὀδυσειᾷ κεῖται. Pollux I. 160. σκηνῶς ἐσχέσαντο καὶ ἐπέσαντο, ἐσκήνωσαν σκηνῶς. ἐσχέσαν, ἐσκήνωσαν, κατεσκήνωσαν. & 73. οἰκῆσαι, ἐνοικῆσαι, — καταλύσαι — σκηνῶσαι, κατασκηνῶσαι. Xenoph. Cyropaed. VIII. καὶ ἐσκήνωσαν, οἷς μὲν ἰδὸθσαν οἰκίας κατ' οἰκίας. Exped. IV. ἐσκήνωσαν αὐτῶ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις. Aët. I. 21. 22. X. 37-41.*

δόξαν ὡς μονογενοῦς] Cum Moses legem a Deo acciperet, accepit etiam gloriam, ut facies ejus lucret. *Exod. XXXIV. 29. 30. 35.* At multo major fuit gloria Christi in transfiguratione. *2. Pet. I. 16-19. 2. Cor. III. 7-11. Heb. III. 1-6.* Eam ego cum Petro vidi. Is tum fuit splendor, ea majestas, quae nullis verbis enarrari potest, & qua major concipi non potest, tanta, quanta Deus O. M. eum, quem sibi carissimum & unice dilectum vult demonstrare, afficere potest. Cogitate Patrem, qui

cupit omnibus manifestare, quanti faciat filium unicum; cogitate Pharaonem & Ahasverum, qui cum consiliariis deliberant, quanto maximo honore afficiendi sint Joseph & Mardochaeus! affectus patris nihil est, si comparetur cum amore, quo pater coelestis filium complectitur; & divitiae regales nihil sunt, si conferantur cum Dei filium suum honorare volentis potentia. *II. i. 478. καὶ με φιλῶ, ὅτεί τε πατὴρ ὁν παῖδα φιλήσῃ μένον, τηλούμενον. Plut. de Amicor. multitud. p. 93. E. τὸ σφόδρα φιλῶν καὶ φιλεῖσθαι πρὸς πολλὰς ἔκ ἐστ' ἀλλ' ὡς περ οἱ ποταμοὶ, πολλὰς σχίσσεις καὶ κατατομὰς λαμβάνοντες, ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὶ ῥέουσι, ὅτω τὸ φιλεῖν σφοδρὸν ἐν ψυχῇ πεφυκὸς, εἰς πολλὰς μερίζουσιν ἐξαρμαζέται· διὸ καὶ τῶν ζώων τὸ φιλότεκνον τοῖς μονοτόκοις ἰσχυρότερον ἐμφύεται. Καὶ ὁμηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει μῆνον τηλούμενον τῶν ἐπ' αὐτῷ, μὴ ἔχουσαν ἑτέραν γυνεῖς, μήτε ἔχουσαν γεγενημένην.*

χάριτος καὶ ἀληθείας] ΠΝΗΧΙ ΤΩΗ solent jungi *Gen. XXIV. 27. 49. XXXII. 10. XLVII. 29. Exod. XXXIV. 6. Jos. II. 14. 2. Sam. II. 6. XV. 21. Ps. XXV. 10. XL. 11. 12. LXI. 8. LXXXV. 15. LVII. 4. LXXXV. 11. LXXXIX. 15. CVIII. 5. CXV. 1. CXVII. 2. CXXXVIII. 2. Prov. XIV. 22. XX. 28. Hof. IV. 1. Prov. III. 3. XVI. 6. XX. 25. Deus quidem in V. T. multa gratiae & fidei documenta dederat: sed in filio suo omnes gratiae & fidei suae thesauros recondidit in salutem generis humani. Quod repetitur atque explicatur comm. 17. *Dionys. Hal. A. I. 38. τὴν δὲ χάριν ταύτην ὁρῶντας ἐκπλεωπάσης εὐπορίας καὶ χάριτος, ἧς τὸν δυνάτον ἐφίεται γένος.**

15. *Gen. XLVIII. 20. Aët. XIII. 25. Matth. III. 11. inf. III. 28. II. β. p. 711. ὁπλοτερος γενεῇ ὁ δ' ἄρα πρότερος καὶ ἀρεῖων. Plut. Pericl. 158. A. οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ μέγιστον μὲν ἦδ' ὅλον τὸν περικλῆα καὶ πρὸς θεὸν ὁρῶντες γινώσκοντες τῶν πολιτῶν, βεβλῆμενοι δ' ὁμῶς εἶναι τινα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιτασσόμενον ἐν τῇ πόλει καὶ τὴν δύναμιν ἀνυβλύοντα, ὥστε μὴ κομιδῇ μοναρχίαν εἶναι. Plinius XXXIV. 1. pretium aeri ante argentum, ac pene etiam ante aurum. 18. ante omnes in admiratione erat solis colossus Rhodi. Cic. ad Attic. VIII. 15. eum quem ante me diligō. Augustinus, Quid est: ante me factus est? praecessit me. Non, factus est, antequam factus essem ego; sed antepositus est mihi, h. e. ante me factus est. & locut. in Jud. III. 10. ex qua locutione & in Evangelio dicitur: ante me factus est i. e. factum est, ut esset ante me; quod alio modo diceretur: praelatus est mihi. T. Beza. Edit. 1. 2. Is qui pone me venit, praelatus [antepositus Ed. 4. 5.] est mihi, quia praestantior me est. & in annotationibus Ed. 1. 2. is, ante quem sum missus, viam scilicet ei paraturus. Quamobrem qui ad Christi nativitatem hoc referunt — ii, etsi nihil falsum aut impium tradunt, tamen non satis apte hunc locum explicant. Quorsum enim hoc ad ampli-*

ἐρχόμενον, ἔμπροσθεν μὲ γέγονεν ὅτι πρῶτός μὲ ἦν. Καὶ ἐκ τῶ πληρώματος αὐτῆ 16
 ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. Ὅτι ὁ νόμος 219. Μωσέως ἐδόθη 17
 ἡ

ἔμπροσθεν] ἔμπροσθεν *Fragm. Ald. & comm. 27.*
 16. ἔ prius] ὅτι C a prima manu. DL. 33. Versio *Copt. Armen. Æthiop. Codices Latini. Origenes in comm.*
 19. & ante. & c. Celsi. p. 104. *Cyrillus in l. & p. 954. Julianus p. 333. Eusebius E. Th. I. probante Millio prol. 908.*
 17. Μωσέως] Μαυσέως CK. 95. Versio *Copt.* ἡ posterior] — 63.
 χάρις] + δε Versio *Syra* prior, & posterior cum asterisco. 18. ὁ prius] — L.
 οὗτος] Deos L. 33. Versio *Syra* prior, & posterior in margine, *Æthiop. Copt. Theodosius §. 6. Valentiniani apud Irenaeum l. in MS. Irenaeus IV. 20. Lucianus martyr in Confess. ap. Socrat. H. E. II. 10. Clemens Strom. V. p. 695. & quis dives salvetur §. 37. Origenes, teste Whitbyo semper. c. Celsi. p. 164. 361. 389. in Psalm 1. ap. Epiphanium, in Job. l. 2. in Matth. H. 35. in Joann. 1. 6. & 19. Pamphilus ex Origenis T. 2. in Joannem, Homilia in diversos Origeni adscripta in Matth. I. Marcelli confessio ap. Eusebium I. 4. E. Th. l. 9. III. 5. D. IV. 2. adversus Sabellium l. 2. Latin. & de resurrectione. 2. sub finem, Synodus Alexandrina in Actis Synodi Ephesi. XIV. Epistola Synodi Ancyranæ ap. Epiphan. H. 73. Pseudo-Ignatius ad Philadel. 6. Clementis Constitut. III. 17. VII. 38. 43. VIII. 7. 38. Arius ap. Epiphan. H. 69. & apud Athanasium de Synod Asterius Arius apud Athanas. ibid. & c. Arian. 3. MS. Gregorius Nyssenus de Homine 16. & H. in 1. Cor. XV. 28. ter, adversus Apollinar.*

plificandam Johannis auctoritatem, quod aliquot mensibus major natus esset quam Christus (at in Ed. 3. 4. 5. aliter: is qui me sequitur, qui ad me etiam venit, quasi unus ex baptizandis auditoribus) — *Praeclatus est mihi.* Sic Augustinus rectissime omnium explicat haec verba, Chrysostomus quoque ac Cyrillus in eandem sententiam differunt — Nam ἔμπροσθεν proprie ordinis est seu loci, non temporis, quo modo etiam hic accipitur. — Ego istos libenter rogem, ut vel unum ex Novi Testamenti libris exemplum proferant, in quo ἔμπροσθεν tempus declarat. (in Edit. 3. 4. 5. Hoc nonnulli referunt ad Christi Deitatem, quae aeterna est, ut & illud quod sequitur: Prior me erat, nempe in principio. Et fateor τὸ ἔμπροσθεν etiam dici de tempore, sed nusquam in his libris positum aliter quam de situ loci invenio) *Quia praestantior me est* — illis non assentior, qui πρῶτος id est πρότερον putant Christum vocari temporis ordine, quia scilicet aeternus erat Dei filius — Existimo potius causam afferri, cur, quum posterior venerit, sit priori praecellens. Quia, inquit Johannes, agnosco hoc mereri ipsius praestantiam, ut mihi anteposatur — πρῶτος non ad tempus sed ad dignitatem ac praestantiam personae refero. Sed in Edit. 4. 5. Caeterum hoc loco diligentius expenso quam antea, ἀντανάκλασιν esse puto in nomine πρῶτος, quod & loco & tempore & dignitate priorem declarat, locum autem hic significare non potest, quoniam idem per idem probaret, quod ineptissimum est. Declarat igitur praestantiam, sed Christo peculiarem & propriam ipsi uni, nempe quasi diceret Joannes, qui me sequitur quasi magistrum praecedentem discipulus quispiam, mihi antepositus est idque optimo jure, quia infinitis modis est praestantior: quamvis ante docere coeperim quam ille se mundo patefecerit. Erat enim jam tum quum ego inciperem existere, Deus videlicet aeternus. Profecto si alia conditione famam orthodoxiae tueri non possumus, quam ut, quoties Beza sententia mutata lectionem aliquam aut interpretationem unice veram & orthodoxam judicat, quam prius haereticam & falsam pronunciaverat, (vide in Act. IV. 25.) toties & nos cum illo sententiam mutemus, aut semper in eam, quam postremo proposuit, pedibus concedamus: iniquissima erit nostra conditio, a quibus ingenium requiritur mimicum & multo flexibilis, quam aut naturae humanae aut amoris veri convenire possit. *Qui me sequitur, me praecit:* est species aenigmatis; cujus solutio exhibetur in sequentibus: *quia me prior est.* Qui nomen suum

proficitur in numero discipulorum meorum, quem ego baptizavi, quem vidistis ad me audiendum venisse: ille multis partibus me superat, etiam antequam ad me accederet, me multo erat praestantior; Venit quidem ad me, sed mihi, ut ab ipso baptizetur, opus est; is dum baptizaretur, voce coelesti declaratus est filius Dei. Hoc sensu venit ἔρχεσθαι ὁπίσω τινος *Matth. IV. 19. X. 38. XVI. 24. Luc. XXI. 8. Jo. XII. 19. Act. V. 37. XX. 30. 1. Tim. V. 15. 2. Pet. II. 10. Jud. 7.*

16. *Eph. I. 23. III. 19. Col. I. 19. II. 9. 10.* Quicumque Christum acceperunt comm. 12. & ei crediderunt, illi omnes, ex quacunque gente fuerint orti, etiam acceperunt gratiae & veritatis divinae, qua Christus plenus erat, comm. 14. in ipsos effusae uberrimos fructus. Manifeste opponitur oeconomia nova veteri; veteris mediator erat Moyses servus Dei, novae Christus Dei filius, Deus plenus, plenus gratia & veritate Dei: vetus spectabat ad Judaeos solos, nova ad omnes populos & gentes: Moyses postquam hanc gratiam diu & enixe petiisset, ut ad conspectum Dei admitteretur, atque ita & ipse & populus confirmator redderetur, populum Israeliticum esse Dei populum, vix tandem impetravit, ut posteriora Dei in transitu videret *Exod. XXXIII. 12-23.* (ubi nomen χάριτος quater occurrit comm. 12. 13. 16. 17.) at Christus unigenitus Dei filius fuit in sinu patris, omnium arcanorum patris est conficius, comm. 18. cujus in mundum adventus amoris erga nos divini certissimum pignus est. Pro illa gratia, in qua Judaei se apud Deum esse crediderunt, postquam Moyses Deum vidisset, nobis longe major gratia concessa est, cum ad nos mitteretur ipse filius Dei, qui patrem etiam ante mundum conditum viderat. πλήρωμα Valentinianis significat spatium ab Aëonibus inhabitatum. Verba sunt Joannis Evangelistae. *Philo* de poster. Cain. T. 1. p. 354, 1. Διὸ τὰς πρῶτας αἰεὶ χάριτας, πρὶν κορεσθῆναι ἐξυβρίσαι τὴν λαχόντας, ἐπιστῶν καὶ ταμεινεσάμενος, εἰσαυθὶς ἑτέρως ἀντὶ ἑαυτοῦ, καὶ τρίτως ἀντὶ τῶν δευτέρων, καὶ αἰεὶ τῆς αἰετῆς παλαιότερον — ἐπιδίδωσι.

17. *Rom. VI. 15. Col. I. 6. 1. Pet. V. 12.* Ἡ χάρις & ἡ ἀλήθεια cum articulo. Hac re ubique gloriantur Apostoli. In V. T. beneficia guttatum, multa severitate & molestorum rituum gravi onere permixta, conferebantur Judaeis solis: nunc pleno alveo toti humano generi, per ipsum Dei filium, qui onus levissimum imposuit, & auxilium Divini spiritus in hac vita, in altera vero gloriosam immortalitatem promisit, nunc demum quae olim pro-

18 ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογε-
19 νὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸ κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνός ἐξηγήσατο· Καὶ αὕτη ἔστιν ἡ μαρτυ-
ρία

5. 17. bis. 32. 36. bis. 40. 42. bis. 44. 52. 53. quater c. Eunom. 2. de spiritu S. 11. 2. Eusebiani in Synodo Hierosolymitana apud Athanas. de Synod. Athanasius c. Gentes 35. Julianus p. 333. Gregorius Nazianzenus ad Nectarium, Eunomius in Confessione, & Apologia Confessionis 15. Basilus c. Eunomium II. in principio, Epist. 43. & de Spiritu S. 8. & 17. Epiphanius duodecies. Titus Boetensis c. Manichaeos III. Basilus Seleuciensis H. I. Isidorus III. 95. Cyrillus in I & p. 954. c. Nestorium p. 72. 129. in Sophoniam p. 642. Asterius Amasenus H. 4. in Psal. V. Symeon Stylites Syn. Nicen. 2. Act. V. Sermo Arianorum apud Augustinum, Maximus Arian. Episcopus I. & III. 14. Julius Episc. Rom. ap. Photium Bibl. 230. & in Actis Syn. Ephes. XXXII. Hilarius in Psal. LI. & de Trinit. passim, citatus etiam a Leone Papa, Fulgentius plusquam vicies, Gaudenius S. 19. Ferrandus ad Anatol. bis, Prudentius in Apothecosi, Auditor operis imperfecti in Matth. I. 20. V. 9. XIX. 17. XXIV. 41. Joannes Maxentius in confessione, Claudianus Mamert. de statu animae I. 2. Vigilius de Trinit. in principio, Ausonius de Trinit. I. 14. Agatho Papa ad Constantin. Imper. in Synod. in Trullo. Ansonius Ephem. 7. κόλπον] τὸς κόλπος 67. τοῦ πατρὸς] — 69.
ἐκεῖνός] — 2. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5. nonnulli legunt ἐκεῖνον.

promiserat, filium mittendo implevit Ro. XV. 8.

18. Exod. XXXIII. 20. inf. VI. 46. 1. Tim. VI. 16. Dan. II. 34. Sir. XLIII. 35.

II. 2. 400. παῖδ' ἐπὶ κόλπον ἔχων — ἀγαπᾶν. Schol. μονογενῆ. 2. Sam. XII. 3. inf. XIII. 23. Ter. Adelph. IV. 5. 75. Hic non amandus? hincine non gestandus in sinu est? & III. 2. 35. qui se in sui gremio positurum puerum dicebat patris. Cic. ad Famil. Ep. XIV. 4. Cicero meus quid ager? iste vero sit in sinu semper & complexu meo. Tacit. H. III. 74. Domitianus — imperium adeptus Jovi Custodi templum ingens, seque in sinu Dei sacrauit. Plut. Demosth. p. 860. E. ἐγκατέφαζεν αὐτὴν τῷ κόλπῳ τὸν υἱόν. Cato Min. p. 743. E. Γαβίνιον Παῦλον, ἐκ τῶν Πομπηίης κόλπων ἄνθρωπον, ὡς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτὴν καὶ τὸν βίον εἰδότες. Cic. Div. II. 41. Puer lactens in gremio matris sedens. Pro Coelo 24. abstrahi e sinu gremioque patriae. Aen. I. 692. Venus amorem filium: Fotum gremio dea tollit in altis Idaliae lucos. 718. Reginam petit, haec oculis, haec pectore toto Haeret, & interdum gremio fovet infans Dido, Insidet quantus miserae Deus. Rub. IV. 16. 1. Reg. XVII. 19. Luc. XVI. 23. 1. Reg. III. 20. Num. XI. 12. Aen. IV. 84. gremio Aescanum — detinet. Longus pass. IV. Dionysophanes Chloë filiam ἐν τοῖς κόλποις ἔχει. Horat. Od. II. 18. 26. Pellitur paternos in sinu furens Deos & uxor & vir, Sordidosque natos. Aen. II. 544. Metabus filiam Camillam: Ipse sinu prae se portans juga longa petebat. Plut. Pericli. p. 152. C. ξένος τύχας ἐν Ρώμῃ πλεούσας κυῶν τέκνα καὶ πνέκων ἐν τοῖς κόλποις περιφέροντας καὶ ἀγαπῶντας ἰδὼν ὁ καὶσαρ, ὡς εἰπεν, ἠρώτησεν, εἰ παιδία παρ' αὐτοῖς οὐ τίκτεσιν αἱ γυναῖκες; Jebamoth f. 77. 1. Concionabatur Rabba: cur scriptum est Ps. XL. 6. super nos? Non super me dictum est, sed super nos, ut discamus, Rehabeamum sedisse in sinu Davidis, dixitque illi: de me & de te scripta sunt haec duo loca. Seneca Troad. 12. fovens nepotem blando sinu.

Ἐξηγηταί proprie vocantur ceremoniarum, portentorum, & prodigiorum interpretes. Cic. Interpretes religionum. fragm. Hortens. Veretes illi sive vates, sive in sacris initiisque tradendis divinae mentis interpretes. pro Domo 41. equidem sic accepi, pontifices, in religionibus fuscipiendis caput esse interpretari, quae voluntas deorum immortalium esse videatur. Sophocl. Ajac. 319. Schol. ἐξηγηταί ἐπὶ θεῶν, ἐρμηνεῖα ἐπὶ τῶν τυχόντων. Pollux VIII. 124. ἐξηγηταί δὲ ἐκαλεῖντο, οἱ τὰ περὶ τῶν διοσημείων καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν διδάσκοντες. Hesychius ἐξηγητής, ὁ περὶ ἱερῶν καὶ διοσημείων ἐξηγούμενος. Harpocration.

ἐξηγητής. Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τῶ σκίρκωνος κλήρῳ, ὁ ἐξηγούμενος τὰ ἱερά. ὅτι καὶ ἂν πρὸς τὰς κατοικομένης ὀνομαζόμενα ἐξηγῶντο τοῖς θεομένοις, καὶ δημοσθένης ἐν τῷ κατ' ἐνέργει καὶ Μνησιβόλῃ δηλοῖ, πληθυντικῶς τὰς ἐξηγητάς πολλὰς ὀνομαζόμεναι. Plato Legg. XII. περὶ τελευτήσαντας δὲ, εἴτε τις ἄρρην, εἴτε τις θῆλυς ἦ, τὰ μὲν περὶ τῶ θεῶ νόμιμα τῶν ἐν ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα προσέκειν τελεῖσθαι, τὰς ἐξηγητάς γίγνεσθαι κυρίας φράζοντας. Theophrast. Char. 16. καὶ ἐὰν μὲν θύλακον ἀλφίτων διαφάγη, πρὸς τὸν ἐξηγητὴν ἐλθὼν ἐρωτᾷ, τί χρὴ ποιεῖν. Arrian. Epist. II. 7. ἐκ ἔχων τὸν μόνον ἑαυτοῦ — τὸν ἐξηγούμενον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων. Arisphor. Nub. 331. Schol. μάντις, ὃν ἐξηγητὴν ἐκάλεον. Euripid. Phoeniss. 1018. ἐπὶ ὁ μάντις ἐξηγήσατο. Thucyd. VII. 50. καὶ ὁ Νικίας, ἦν γὰρ τι καὶ ἀγαθὸν θειασμῶν τε καὶ τῶ τοιούτῳ προσκείμενος, ἐδ' ἂν διαβελούσασθαι ἔτι ἔφη, πρὶν, ὅς οἱ μάντις ἐξηγῶντο, τρεῖς ἡμέρας μῆναι. Plut. Camill. p. 139. E. ἐξηγούμενος φασὶν τὸ ἀρχιερέως. p. 144. D. θύσας ταῖς θεαῖς, καὶ καθάρας τὴν πόλιν, ἐξηγούμενον τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν. Lucian. Pseudomant. 49. καὶ ἦσαν τινες ἐξηγηταί ἐπὶ τούτῳ καθημένοι, καὶ μισθὸς ἐκ ὀλίγης ἐκλέγοντες παρὰ τῶν τὰς τοιούτας χρηματικὰς ἀπολαμβανόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ διαλύσει αὐτῶν. Lysias c. Andocid. τὰς ἀγραφεινόμενας, καθ' ὅς οἱ εὐροπιδαι ἐξηγῶνται. Xenoph. Paed. VII. 8. ἐπὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ κύριος, πρῶτον μὲν ἐς τὰ ἔθνη, ἔπειτα δὲ βασιλεῖ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ θεῶ μῶγοι ἐξηγῶντο. Dionys. Hal. A. 32. ἱερά ἰδρύονται πρῶτον μὲν Λυκαίῳ Παυῖ, τὸς θεμίδος ἐξηγούμενης. II. 22. ὑπὸ τῶν ἐξηγούμενων τὰ θεῖα διὰ μαντικῆς. 23. Νομῆας Πομπηίους — τὰ θεῖα ἐξηγήσασθαι σοφὸς ἐν λόγοις. 73. τοῖς τε ἰδιώταις, ὅποσοι μὴ ἴσασιν τὰς περὶ τὰ θεῖα ἡ δαιμονία σεβασμὰς, ἐξηγηταί γίνονται καὶ προφῆται. Achilles Tat. II. 9. 95. χρησμὸν ἐξηγῶν. Arrian. Exped. Alex. 3. εἶναι γὰρ τὰς τελεμισίας σοφὸς τὰ θεῖα ἐξηγῆσθαι — τὴν θυσιαν ἐξηγήσασθαι. 18. de fomnio Alex. καὶ τούτῳ ἐξηγῶντο ἀρίσανδρος. IV. 15. ὅσα οἱ μάντις ἐξηγῶντο. Sophocl. Electr. 426. ἐξηγούμενος. Schol. ἀπὸ τῶ διηγημένου. Ἐρμηνεία, συνθήκη λόγῳ δηλῶσα τι, καὶ ἡ τῶν τυχόντων διασάφισις· Ἐξηγητής δὲ διασάφισις θεῶν, διηγητής δὲ ἡ ἀπλῶς ἀφήγησις. Gen. XLI. 8. 21. Levit. XIV. 57.

Plato Tim. πείθειν τοῖς ἐρηκόσι ἐμπροσθεν, ἐκγόνους μὲν θεῶν ἔσιν, ὡς φασιν, σαφῶς δὲ πρὸς τὰς αὐτῶν προγόνους εἰδόν· ἀδύνατον ἔν θεῶν πείσιν ἀπεινῆν, καὶ περ' αὐτοῖς τε εἰκόταν καὶ ἀναγκαῖον ἀποδείξαι λέγεσθαι, ἀλλ' ὡς οἰκεία φάσκουσιν ἀπαγγέλλειν ἐπιμένοντες τῷ νόμῳ πισυέντων.

Augustinus de C. D. X. 29. Quod initium Sancti Evangelii, cui nomen est secundum Joannem, quidam Platonice, sicut a sancto sene Simpliciano, qui postea Mediolanensi Ecclesiae praefedit Episcopus, solebamus audire, aureis literis conscribendum, & per omnes Ecclesias in locis emi-

ρία τῷ Ἰωάννῃ, ὅτε ἀπέστειλάν οἱ Ἰεδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἵνα ἐρω-
τήσωσιν αὐτόν. Σὺ τίς εἶ; Καὶ ὁμολόγησε, καὶ οὐκ ἠνέσχετο· καὶ ὁμολόγησεν· Ὅτι ἐγώ 20
εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστὸς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί ἔν; Ἠλίας εἶ σύ; Καὶ λέγει· Οὐκ εἰμί. 21
Ὁ προφήτης εἶ σύ; Καὶ ἀπεκρίθη· Οὐ. Εἶπον ἔν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀπέκρισιν δώ- 22
μεν τοῖς ἐπιψάσιν ἡμᾶς· τί λέγεις πρὸς σεαυτὸν; Ἐφῇ· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ 23
ἐρήμῳ· Εὐθύνατε τὸ ὄδον Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. Καὶ οἱ ἀπεσταλμέ- 24
νοι ἦσαν ἐκ τῆ Φαρισαίων· Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί ἔν βαπτίζεις, εἰ σὺ 25
ἐκ εἰ ὁ Χριστὸς, ἔτε Ἠλίας, ἔτε ὁ προφήτης; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων· 26
Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσθῃ δὲ ὑμῶν ἔστηκεν ὁν ὑμεῖς ἐκ οἷδατε· Αὐτὸς ἔστιν ὁ ὀπί- 27
σω

19. τοῦ] — 1. ἀπέστειλάν] + πρὸς αὐτὸν C. Versio Syr. prior Copt. Armen. Æthiop. Arab. Codices Lat. leuitas] + πρὸς αὐτόν A. 13. 27. 33. 42. 50. 67. 68. 69. 80. 106. Fragm. Ald. Versio Vulg. Syr. posterior Sax. Chrysostomus, Nonnus prob. Bengelii. ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν] — 50.
20. ch. primum] — 33. ab ὁμολόγησεν ad ὁμολόγησεν] — 63. Evang. 8.
καὶ tertio loco] — L 1. Codices Latini.
οὐκ εἰμὶ ἐγὼ] ἐγὼ οὐκ εἰμὶ AC a prima manu. Versio Copt. Codices Latini. Origenes, Cyrillus.
21. ἠρώτησαν] εἶπον πρὸς Evang. 20. αὐτόν] + πάλιν Versio Syr.
τί ἔν] — Versio Copt. Ἠλίας εἶ σύ] σὺ Ἠλίας εἶ C. Versio Copt. Origenes.
λέγει] ἀπεκρίθη 59. 64. 69. οὐκ εἰμὶ] σὺ 14. 59. 64. 69. Evang. 19. Codices Lat.
ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὐ] — 64. σὺ] — L Codices Lat. Cyrillus.
καὶ tertio loco] — 1. Versio Copt. ὁ] — 69.
ἀπεκρίθη] λέγει 69. 106. Versio Syr. οὐ] οὐκ εἰμὶ 60. 69.
22. εἶπον οὖν αὐτῷ] — 59. εἶπε οὖν ἡμῶν Versio Armen. Hieronymus in Esaj. XL. 3. εἶπον οὖν 1.
εἶπαν οὖν αὐτῷ C. a prima manu. καὶ εἶπον αὐτῷ· εἶπε οὖν Codices Lat.
τί λέγεις πρὸς σεαυτοῦ] — 69. + ὁ δὲ 13. 69. ἐγὼ] — 69. 23. ἐν τῇ] — 2.
24. οἱ] — C a prima manu. Versio Copt. Nonnus. 25. ἠρώτησαν] ἠρώτησαν Evang. 2. 8.
αὐτῶν] — 57. εἶπον] εἶπαν C. a prima manu. Origenes.
οὐτε] οὐδὲ bis ACL. 1. Origenes in l. & in comm. 19. ὁ posterius] — Editio Erasmi 1. 2. Colinaei. prob. Millio.
26. ἀπεκρίθη] ἀπεκρίνατο 33. 67. λέγων] — 1. Versio Copt. ἐγὼ] + μὲν 44. 60. 69. a prima manu.
βαπτίζω] + ὑμᾶς 69. Versio Copt. Armen. Syra posterior cum asterisco. Codices Latini.
δὲ] — C a prima manu. L. ἔστηκεν] σῆκει L 1. Codices Lat. Origenes c. Cels. p. 63. 239. 27. αὐτὸς] ἐστὶ G;
αὐτὸς ἐστίν] — C a prima manu L. 1. Versio Copt. Cod. Latini. Origenes in l. in comm. 7. c. Cels. II. ccl.
Cyrillus in l. & de Ador. p. 436.
δὲ ἐμπροσθέν μου γέγονεν] — C a prima manu L. 1. 33. Evang. 20. Versio Copt. Æthiop. Origenes. Nonnus;
Cyrillus II. cc. probante Millio prol. 909. + ὅτι πρῶτος μου ἦν 28.
ἐγὼ] — CL. 33. 36. 40. 49. 59. 63. 68. Versio Copt. Chrysostomus.
ἐγὼ οὐκ εἰμὶ] οὐκ εἰμὶ ἐγὼ 69; Origenes in l. & comm. 7. & 19. ἄξιον] ἱκανὸς 57. 73.
ὑποδματῶ] + κείνῳ ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι· ἀγία καὶ πύρι EG 2. 6. 29. 71. Evang. 2.
28.] — 96. ταῦτα] + μὲν 76. Colb. unus. Fragm. Ald.
Βηθσαβρά] Βηθανίας AC ex emendatione BEGHLM. 2. a prima manu 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. 15.
16. Colb. duo. & unus in ora 28. 29. 34. 36. 37. 38. 39. 40. 42. ex emendatione 44. 45. 46. 47. 48. 49.
50. 51. 52. 54. 57. 59. 60. 61. 63. 64. 66. in ora 68. 70. 78. in ora. 87. 88. 89. 91. Evang. 1. 3. 4. 7.
8. 9. 11. 13. 15. 17. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Stephani 1. 2. Plantin. Wechelii, Genev. Fragm. Ald. Ver-
sio Vulg. Syr. utraque, & edita in margine, Æthiop. Arab. Hieracleon, Cyrillus, Epiphanius c. Agnoētas & H. 51.

nentissimis proponendum esse dicebat. Euseb. P. XI. 18. 19. Cyrillus C. Julian. VIII. p. 282. Theodorit. de curandis Gentium morbis II. p. 500. Ὁ ἀμιελὶς τῆς πορφύρας πρωτεύσας διατριβῆς ἐπεράγεται — τὸ τῆς Ἰωάννης θεολογίας προσέμειναι, ἑτασὶ λέγον· Καὶ ἔτος ἄρα ἦν ὁ λόγος, καθ' ὃν αἱ ὄντα τὰ γινόμενα ἐγί-
νετο, ὡς ἂν καὶ ὁ Ἡράκλειτος ἀξιώσειεν, καὶ νη Δία καὶ ὁ
βάμβακος ἀξιοί, ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς τάξει τε καὶ ἀξίᾳ καθισκώ-
τα πρὸς τὸν θεὸν εἶναι, καὶ θεὸν εἶναι, δι' ἧς πάντα ἀπλῶς γε-
νησθαι, ἐν ᾧ τὸ γενομένον ζῶν καὶ ζῶντα εἶναι, καὶ ὃ πε-
φρονέαι, εἰς τε σάρκα πίπτοναι, καὶ σάρκα ἐνδυσάμενον
φαντάζεσθαι ἄνθρωπον, μετὰ καὶ τῇ τῆς αὐτοῦ δεικνύειν τῆς
φύσεως τὸ μεγαλεῖον, ἀμελεῖ καὶ ἀνελευθέτα πάλιν ἀπο-
κρίσθαι, καὶ θεὸν εἶναι, οἷος ἦν πρὸ τῆς εἰς τὸ σῶμα καὶ
τὴν σάρκα καὶ τὸν ἄνθρωπον κατασχῆναι. Schol. in ora
Cod. 34. ψέλλας. Λογίῳ μὲν ἔν ὁ κριτικὸς τὸν τῆς πλά-
τanos ἐξηγούμενος τίμαιον, καὶ βελόμενος μὲν τῶν φητο-
ρῶν χαρίτων ἄριστον αὐτὸν ἀποδείξει, σοφιστικῶς τὴν τῆς
προομιλίας διηρημένην περίοδον, ἐν ᾗ τρία ταύτης κόμματα εἰσιν.....

19. Plato Gorgia. Σὺ δὲ τίς ἂν ταῦτα λέγεις; εἴτοι
ἂν ἴσως. ὅτι ἰατρός — σὺ δὲ τίς εἶ, ἄνθρωπε, καὶ τί τὸ
σὸν ἔργον; παιδοτρίβης, φαίη ἂν, τοδοῖ ἔργον μὲς ἐστίν —
σὺ τῷ τῷ δημικρῶς, φαίη ἂν, τίς ἂν; χρηματιστής. Ar-
tiani. Epistles. III. 1. Ἀδ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνθ-

ίσταται [τῷ λέοντι] λέγει αὐτῷ, ἂν σοι δόξῃ, σὺ δὲ τίς
εἶ; καὶ τί σοι μέλει, ἄνθρωπε; ἐν παντὶ γένει φύεται το
ἐξαίρετον — μὴ δὲ λέγει τῷ ἐξαίρετῳ — σὺ ἔν τις εἶ;
εἰ δὲ μὴ, ἱερεῖ σοι φωνὴ πῶθεν λαβόν· ἐγὼ εἰμι τοῦτον,
οἷον ἐν ἱματίον πορφύρα μὴ μ' ἀξίῳ ὅμοιον εἶναι τοῖς ἀλ-
λοῖς inf. VIII. 25.

20. Euripid. Electr. 1057. Μέμνησο, μάτερ, ἐξέλεξας
ὕστατος λόγους — K. καὶ νῦν γε φημί, καὶ ἐκ ἀταρξάμαι,
τίκνον. Sophocl. Antigone. 448. Φας, ἡ καταρτὴ μὴ δι-
δρακέναι τάδε; A. καὶ φημί δρᾶσαι, καὶ ἐκ ἀπαρτῶμαι
τὸ μὴ. Ælian. N. A. II. 43. καὶ ἐκ ἀρνήνται μαθητὰ
ἀκούοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ὁμολογοῦσι.

23. Varinus εὐθύνα τὸ κατ' εὐθέειν ἄγω καὶ κυβερεῖν.
— ἀτευθύνω.

29. Etymol. ἀγνός ὁ ἀταλὸς καὶ τυφλός — ἀμ-
νός, τὰ πρὸς τὰ μέλη.

Joannes per tres dies continuos Christum prae-
dicat comm. 29. 35. Phil. III. 1.

Christus comparatur agno Aet. VIII. 32. ex
Esaj. LIII. 1 Pet. I. 19. & quidem paschali
1 Cor. V. 7. hic vero agno sacrificii jugis, & in
Apocalypsi undecies. Cum enim agnus Paschalis
a folis Judeis comederetur: agnus sacrificii jugis
totus comburebatur offerrebatque pro salute non
Ju-

σω μὲ ἐρχόμενον, ὃς ἐμπροσθέν μου γέγονεν· ἐγὼ ἔκ ἐμοὶ ἄξιον ἵνα λύσω αὐτῷ τὰ
 28 ἱμάτια τῷ ὑποδήματι. Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τῆ Ἰορδάνου, ὅπου
 29 ἦν Ἰωάννης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸ Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν,
 30 καὶ λέγει· Ἰδε ὁ ἄμνος τῆ Θεῆς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Οὗτός ἐστι ὃν εἶπα
 31 εἶπον· Ὁπίσω μου ἔρχεται ἄνθρωπος, ὃς ἐμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ γὰρ
 32 ἔκ ἡδὲν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι τὸ πνεῦμα καταβαίνειν
 33 ὡσεὶ ὡσεὶ ἑρᾶν ἐξ οὐρανόθεν, καὶ ἐμείνεν ἐπ' αὐτόν. Καὶ γὰρ ἔκ ἡδὲν αὐτόν· ἀλλ' ὁ σέμψας
 με

~ Βηθανία

ἐν Βηθαβαρᾷ, ἐν ἄλλοις δὲ ἀντιγράφοις Βηθανία. & Notus, probante J. Casaubono & H. Hammond. Hanc lectionem primus sollicitavit Origenes, suamque conjecturam substituit his verbis: ὅτι μὲν σχεδὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἀντιγράφοις κεῖται ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο, οὐκ ἀγνοούμεν, καὶ εἰκοι τοῦτο ἐστὶ πρότερον γενομένου καὶ ὡς Ἡρακλίῳ γούν Βηθανίαν ἀνεγνωμὴν ἐπέσθην δὲ μὴ δὲ Βηθανίαν ἀνεγνωσκῆναι ἀλλὰ Βηθαβαρᾷ, γενομένοι ἐν τοῖς τόποις ἐπὶ Ἰορδάνῃ τῇ ἔχοντι Ἰησοῦ, ἐπὶ μαθητῶν αὐτοῦ, ἐπὶ προφῆτῶν, Βηθανία ἦν, ὡς αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς φησὶν, ἡ πατρίς Λαζάρου, ἐπὶ Μαρίας ἐπὶ Μαρίας, ἀπέχει τῆ Ἱεροσολύμων σαδ' ἑξ, ἢς πόρῳ Ἰορδάνης ποταμὸς, ὡς δὲ ποταμὸς πλατεῖ λόγῳ ρτ, ἀλλ' οὐδὲ ἀμόνηται τῇ Βηθανίᾳ τόπος ἐστὶ περὶ τὴν Ἰορδάνην δεικνύσας δὲ λέγουσιν παρὰ τῇ ὁρῇ τοῦ Ἰορδάνου τὰ Βηθαβαρᾷ, ἔνθα ἱεροῦσι τὸ Ἰωάννην βαπτίζοντα πικνίαι. Origenis conjecturam recepit Chrysostomus, & ex eo Theophylactus: καὶ δὲ γνωσκῆναι, ὅτι τὰ ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων ἐν Βηθαβαρᾷ περὶ τῆς, ἢ τῇ Βηθανίᾳ οὐκ ἔστι πέραν τοῦ Ἰορδάνου, οὐδὲ ἐπὶ τῇ ἑρμῇ, ἀλλ' ἐγγύς παρὰ τῇ Ἱεροσολύμων ἐστὶ. & Euthymius. οὐκ ἐν Βηθανίᾳ, ἀλλ' ἐν Βηθαβαρᾷ, ὡς τὰ ἀκριβῆ περιέχει τῶν ἀντιγράφων. Suidas. ἐπὶ Φαλμίνης γέγραπται· Βηθανία· γραπτὸν οὖν ὁρθῶς, ὅτι ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο, ἀλλ' οὐκ ἐν Βηθανίᾳ. & Hieronymus de L. H. Similia ausus est Origenes in Matth. VIII. 28. inf. X. 40. Ex hoc etiam loco imprudentiae arguuntur, qui tam vehementer pro lectione, quam receptam vocant, digladiantur. Si enim non sciunt, Bethabaram ex conjectura & emendatione Origenis profluxisse, ab ignorantiae culpa non sunt immunes: sin autem sciunt, parum sibi constant, qui omnes in universum conjecturas & emendationes se rejicere profitentur. Facile autem caremus istiusmodi nominum propriorum emendationibus, tum quod eadem vox Hebraica, si Graece scribenda sit, diversimode scribi possit & soleat, tum quod eadem urbs diversis nominibus potuerit appellari, tum denique quod nulla ratio afferri possit, cur non duo in diversis regionibus fuerint loca eodem nomine appellata, Bethania v. gr. prope Hierosolyma, & Bethania trans Jordanem, qua appellatione ab Evangelista nostro Bethania Joannis Baptista & Bethania Lazari satis manifesto distingui videtur. Mentio fit aquarum Bethabarae Jud. VII. 24. & Bethennabris vici V. milliaribus a Liviae versus boream, distantis Jerem. XLVIII. 34. neque tamen putem, haec loca indicari ab Evangelista, cum Joannem non in Urbibus populosis sed in deserto & vicis ignobilioribus vixisse constet.

29. τῇ] + δὲ 106. Versio Syra posterior, καὶ τῇ prior.
 ὁ Ἰωάννης] — AC a prima manu. KL. 3. 9. 11. 12. 33. 34. 36. 39. 40. 44. 46. 49. 50. 51. 52. 54. 57. 59. 63. 67. 68. 72. 74. 76. 87. 91. 96. 97. Fragma. Ald. Versio Copt. Armen. Syra posterior. Codices Lat. Aethiop. Arab. Origenes, Cyrillus in l. & c. Nestor. p. 76. Theophylactus. probante J. Millio prol. 815. & J. A. Bengelio. λέγει ἰδε] λόγοντα M.
 30. περὶ] ὑπὲρ C a prima manu. Origenes in Jo. I. 1. & 7. εἶπον] + οὖν 13. 69.
 31. οὐκ] — 76. ἦλθον ἐγὼ] ἐγὼ ἦλθον C. ἦλθον 56. 58. 61. ἦλθον καὶ γὰρ Evang. 20.
 τῷ] — CGL 1. 69. Origenes in comm. 7. Cyrillus, Chrysostomus.
 32. ἐμαρτύρησεν] + ὁ 74. 90. ὅτι] — 36. 63.
 ὡσεὶ] ὡς ACEGHL. 2. 33. 44. 46. 64. 65. 66. 73. 83. 96. 97. Evang. 18. 19. 24. Fragma. Ald. Origenes in comm. 7. & c. Celf. p. 37. probante Bengelio.

Judaeorum solum verum totius humani generis. I. Mat. XII. 11. 12. Jof. B. II. 10. 4. καὶ Ἰσραὴλοις περὶ μὲν καίσαρος καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ρωμαίων δις τῆς ἡμέρας ζυεὶν ἔφασαν. A. III. 10. 1. ἐκ δὲ τῆς δημοσίας ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρα καὶ ἐκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτοῦ τῶν ἀρχομένων τε ἡμέρας καὶ ληΐσης. Philo Leg. ad Caj. T. 2. p. 569, 8. Augustus προσέειπεν καὶ δὲ αἰῶνας ἀνάγεσθαι ζυσίας ἐνδελεχεῖς ὁλοκαύτους καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων, αἱ καὶ μέχρι τῆς νῦν ἐπιτελῶνται, καὶ εἰς ἅπαν ἐπιτελεσθήσονται. & p. 592, 27. διατάχεται γὰρ ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων ἀνάγεσθαι ζυσίας ἐντελεῖς ὁλοκαύτους τῷ ὑψίστῳ θεῷ καὶ ἐκάστην ἡμέραν, αἱ καὶ μέχρι τῆς νῦν ἐπιτελῶνται. ἄλλες εἰσι δύο καὶ ταῦρος τὰ ἱερῆα. de Vict. p. 238, 44. τῶν ζυσίων αἱ μὲν εἰσι ὑπὲρ ἁπαντος τοῦ ἔθνους, εἰ δὲ διὰ τὴν ἀλλοτρίαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἁπαντος ἀνθρώπων γένους — καὶ ἐκάστην μὲν ἡμέραν δύο ἀνάγειν διερίσσει, τὸν μὲν ἅμα τῇ ψαῖ, τὸν δὲ διείλιν ἱσπείρας, ὑπὲρ εὐχαιρίας ἐκάτερον, τὸν μὲν ὑπὲρ τῶν μισθῶν ἡμέραν, τὸν δ' ὑπὲρ τῶν νύκτων εὐεργεσιῶν, ὡς ἀπαύσις καὶ ἀδωσις τῶν γένει τῶν ἀνθρώπων ὁ θεὸς χορηγεῖ. Jof. c. Apion. II. 5. Legislator — honoribus post Deum colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos & Imperatores & pop. Rom. ampliamus. Facimus autem pro eis continua sacrificia; & non solum quotidianis diebus & impensa

communi omnium Judaeorum talia celebramus: verum cum nullas alias hostias ex communi neque pro filiis peragamus, solis Imperatoribus hunc honorem praecipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli persolvimus. B. II. 17. 2. Ἐλέαζαρος — τὸς κατὰ λατρίαν λειτουργήσας ἀναπέθει, μηδὲν ἀλλοφύλου δῶρον ἢ ζυσίαν προσδέχεσθαι τὸτο δὲ ἦν τῷ πρὸς Ρωμαίους πολέμῳ καταβολὴ τῆς γὰρ ὑπὲρ τῶν ζυσίων καίσαρος ἀπερίσφα. καὶ πολλὰ τῶν τε ἀρχιερέων καὶ τῶν γνωρίμων παρακαλῶντων, μὴ παραλιπεῖν τὸ ὑπὲρ τῶν ἡγεμόνων ἔθος, ἐκ ἐνέδοσαν. Agnus ille debebat esse sine macula & vitio: ita & Christus Heb. IX. 14. ille publicis impensis comparabatur: hunc Deus ipse dedit gratuitum munus, dedit proprium filium. Sacrificia significabant peccata remissa esse, & Deum in gratiam redisse, si nimirum accessisset vera ejus, pro quo offerebatur, poenitentia atque emendatio: haec spes omnibus facta est per sanguinem Christi, qui mundat a peccatis, 1. Sam. XV. 25. Levit. XVII. 11. XVI. 22. Jof. VII. 21. Christus uno sacrificio totum opus perfecit Heb. X. 11. 12. XII. 24. Jof. Ruben f. 30. 4. Messias portavit peccata Israelitarum, כִּסְבָּה.

31. 1. Reg. XVII. 24.

Ooooo 2

40.

με βαπτίζεν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μέ-
νον ἐπ' αὐτόν, ἔσθ' ὅστις ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Καὶ γὰρ εἶρακα, καὶ μεμαρτύ- 34
ρηκα, ὅτι ἔσθ' ὅστις ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰσῆκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶ 35
μαθητῶν αὐτοῦ δύο. Καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατῶντι, λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ 36
Θεοῦ. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλῶντες, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. Στρα- 37
φείς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεωρῶν αὐτοὺς ἀκολουθῶντας, λέγει αὐτοῖς· Τί ζητεῖτε; Οἱ 38
δὲ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββὶ (ὃ λέγει) ἐρμηνευόμενον, διδάσκαλε· πῶς μένεις; Λέγει αὐτοῖς· 39
Ἐρχεσθε καὶ ἴδετε. Ἦλθον καὶ εἶδον πῶς μένει καὶ παρ' αὐτῷ μένουν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὡ- 40
ρα — δὲ· ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, εἰς ἐκ τῶν δύο τῶ 41
ἀκουσάντων τῷ Ἰωάννῃ, καὶ ἀκολουθῶντων αὐτῷ. Εὐρίσκει ἔτι πρῶτον τὸν ἀδελ- 42
φὸν τὸν ἰδίον Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ· Εὐρήκαμεν τὴν Μεσσίαν·, ὃ ὅστις μεθερμηνεύμενον,
— ὁ:

~ Μεσίαν

33. βαπτίζειν ἐν] + τῷ 1.
αὐτῷ] αὐτὸς A. ἐκεῖνός Evangel. 20. Chrysostomus. πνεύματι] τῷ πνεύματι τῷ L.
ἀγίῳ] + καὶ παρὶ C. Origenes in Jo. I. 3, 7. Nonnus. 34. εἶρακα] + αὐτόν G.
καὶ μεμαρτύρηκα] — 73. 35. πάλιν] — 11. a prima manu. 64. Ev. 7. 9. 13. 14. Versio Syr. Armen.
36. ἴδε] + ὁ χριστὸς G. 36. εἶπον] — 11. a prima manu. 64. Ev. 7. 9. 13. 14. Versio Syr. Armen.
37. C prius] — 1. Codices Latini. αὐτοῦ] — L. 59.
αὐτοῦ οἱ δύο] οἱ δύο αὐτοῦ C a prima manu. Versio Syr. Copt.
38. δὲ] — HE 2. 3. 44. 46. 60. 65. 72. 97. Colb. unus. Evangel. 5.
ἀκολουθῶντας] — 90. + αὐτῷ C. ut videtur. Versio Copt. Syr. 39. εἶπον] εἶπαν C. αὐτῷ] — 63.
λέγεται ἐρμηνευόμενον] ἐρμηνεύεται 1. εἰς ἐρμηνευόμενον Versio Syra posterior in margine.
ἐρμηνευόμενον] μεθερμηνεύμενον AL. Origenes in comm. 7. 40. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 36.
ἴδετε] ὁ ψεσθε CL 1. Colb. 1. a prima manu. Origenes in comm. 7.
ἦλθον] + οὖν ACL 3. 9. 16. 33. 67. Evangel. 19. Versio Copt. Syra posterior in margine. Codices Lat. Cy-
rillus, Theophylactus. + δὲ Fragm. Ald. Versio Syra prior. Codices Lat. ἦλθον C.
εἶδον] εἶδαν C. τὴν ἡμέραν ἐκείνην] ἐκείνη τὴν ἡμέραν 69.
δὲ] — ACEGHL 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17. Colb. duo 27. 28. 29. 33. 34. 35.
36. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 63. 64. 65. 66. 67. 70. 72.
83. 86. 87. 90. 91. 95. 97. Evangel. 1. 2. 4. 5. 8. 9. 11. 15. 17. 18. 24. Editio Complut. Stephani 1. 2. Genes.
Plantini, Bengelii, Fragm. Ald. Cyrillus, Epiphanius H. 51. probante Millio prol. 1374.
ὡς] — G.
41. ἦν] + δὲ A 27. 28. 33. 48. 49. Evangel. 15. Versio Vulg. Syr. utraque, sed posterior eum asterisco. Copt.
Cod. Lat. Theophylactus. — 59. Σίμωνος] — 11.
πέτρου] — 27. Versio Syr. prior. + καὶ L. 59. τῶν δύο] — 61. Versio Syr.
παρὰ Ἰωάννη, ὁ ἀκολουθῶντων] — 64.
αὐτῷ] αὐτόν Evangel. 5. τῷ Ἰησοῦ G. Versio Syr.
42. εὐρίσκει] + οὖν 71. 106. εἶδον Versio Syr.
πρῶτον] πρῶτον A 1. 4. 12. 16. 17. 42. 46. 49. 69. Colb. unus. Versio Vulg. Syr. Origenes in comm. 7. The-
ophylactus Editus.
Μεσίαν] Μεσίαν 3. 16. 17. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 97. 98. 106.
Codices fere omnes teste Millio. Evangel. 1. 5. 9. 11. 13. 15. 17. 24. Editio Complut. Erasmi 1. Fragm. Ald.
Versio Copt. Syra utraque. Cyrillus, Epiphanius H. 51. Origenes, Theophylactus. inf. IV. 25.

40. Inf. comm. 47. ἔρχομαι καὶ ἴδε. XI. 34. Apoc.
VI. 2. Psal. XLVII. 9. וְהָיָה לְךָ לְחֵן לְךָ
הַיָּמִים Gemara Sota Wagensfeili 1. 9. 11. 47. &
VII. 18. Joma f. 75. 1. Megilla f. 29. 1. Bera-
choth f. 35. 2. 5. 1. 10. 1. Taanith f. 24. Sabbath
Berechith R. LXXII. 4. LXXV. 10. XCV. 1.
XCVIII. 27.

Horatius I. Sat. 5. 37. In Mamurrarum lassī dein
urbe manemus. Aët. XVIII. 3.

Aristophanes Ecclesiast. 648. Σοὶ δὲ μελίσσει, ὅταν ἡ
δεκάτη τὸ σοιχεῖον, λιπαρῶς χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον. Schol. ἡ τῇ
ἡλίας σκία ὅταν ἡ δέκα ποδῶν δῖλει ἔν αὐτῇ ὅταν γῆνται
ὀψι. Menander Chaereph. parasit. εἰς ἐστίασιν δωδεκά-
ποδος ὁβριος πρὸς τὴν σελήνην ἔτρεχε τὴν σκίαν ὡς ὑπερίζων,
καὶ παρῆν αὐτῷ ἡμέρα. Nicolaus Damasc. p. 486. de
Augusto. εἰδὲ μόντοι δεῖπνόν πορὶ δεκάτης ὥρας. Sueton.
Nero 21. In horam fere decimam perseveravit. Li-
vius IX. 37. Decima erat fere diei hora, quum
cibum capere consul milites jubet, praecipit ut in
armis sint, quacunque diei noctisve hora signum
dederit — Curati cibo corpora quieti dant. Ho-
ratius I. Epist. 7. 69. Si coenas hodie mecum.

Ut libet. Ergo post nonam venies. Martialis IV.
8. Imperat exstructos frangere nona toros. 3. Mac-
cab. V. 14. 15. Caes. B. A. 10. Caesar duabus de
causis eo die dimicare volebat, quod & nullos mi-
lites in navibus habebat, & post horam X. diei
res agebatur. Martialis VII. 1. Hunc licet a de-
cima, neque enim satis ante vacabis, Sollicitus
capit coenula parva duos. Anthol MS. Philode-
mus αὐτοῖς εἰς λιτὴν σε καλιάδα, φίλτατε πῆσαν, εἰς ἐ-
νάτης ἔλκει μουσικήν ἑταρος ἐκάδα διειπνίζων ἐν αὐτοῖς.
Juvenal I. 49. exul ab octava Marius bibit. Schol.
qui judicio vacabant, decima hora coenabant.
Cic. Ep. IX. 26. Accubueram hora nona. (ae-
state.)

46. Inf. XXI. 2.

48. Rom. IX. 6. Gen. XXV. 27.

Ἰσραηλῆτης] Targum Hier. in Deut. XXVII. 14.
& Aaron, Sacerdotes, & Levitae erunt in medio,
& omnis Israël hinc & inde. Esther. IX. 28. genus
Sacerdotum & Levitarum, & genus omne domus Is-
raël. Berechith R. XIII. 4. Clangite Deo. Sacerdotes,
Levitae, Israëlites, non scriptum est, sed clangite
Deo

43 — ὁ Χριστός· Καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸ Ἰησοῦν. Ἐμβλέψας — δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
 44 εἶπε· Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάν· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἐρμηνεύει Πέτρος. Τῇ ἐπαύ-
 ριον ἠθέλησεν — ὁ Ἰησοῦς· ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὐρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει
 45 αὐτῷ· Ἀκολουθεῖ μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου
 46 καὶ Πέτρου. Εὐρίσκει Φίλιππον τὸν Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὁν ἔγραφε Μωσῆς ἐν
 47 τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται, εὐρίκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρεθ. Καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· Ἐκ Ναζαρεθ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ Φίλιπ-
 48 πος· Ἐρχεσθὺ καὶ ἵδε. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει πρὸς
 49 αὐτὸν· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτις, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· Πόθεν
 με γινώσκεις; Ἀπεκρίθη — ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πρὸ τῆς σε Φίλιππον Φωνῆσαι,
 50 ὅτι αὐτὸν ᾤδω συκῆν, εἰδὼν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ραββί, σὺ εἶ ὁ
 υἱὸς

δ] ὁς Evang. 5.

δ] — AEGHLM 1. 2. 3. 9. 10. 11. 12. 15. Colb. unus. 28. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 46. 52.
 53. 54. 55. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 69. 72. 73. 74. 76. 80. 83. 87. 89. 90. 91. 95. 97. 98. 106. Evang. 1.
 2. 3. 4. 5. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 17. 20. 22. 24. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bengelii, Bogardi, Fragma.
 Ald. Origenes in l. & c. 7. Chrysostomus. Theophylactus. 43. καὶ] — L. Evang. 15. Versio Copt. οὗτος G 1.
 ἤγαγεν] ἤγαγον K. + οὗν Evang. 15.

ἐμβλέψας δὲ] ἐ ἐμβλέψας 46. Evang. 15. Versio Syra prior. Codices Latini. Chrysostomus.

δ] — AEGHKL 1. 3. 36. 37. 40. 44. 45. 46. 54. 55. 59. 62. 63. 71. 72. 83. 86. 87. 97. 98. 106. E-
 vang. 3. 4. 5. 24. Editio Erasmi, Bengelii, Colinaei, Bogardi, Fragma. Ald. Versio Copt. Syra habet cum altē-
 risco. probante J. Millio prol. 1458.

δ] — 1. ὁ Ἰησοῦς] — 56. 58.
 Ἰωάν] Ἰωάνης L 33. Versio Copt. Armen. Æthiop. Codices Latini. Nonnus. Hieronymus, Augustinus, Fulgentius.

δ] ὁς A.

44. ὁ Ἰησοῦς] — AEGKLM 1. 9. 10. 11. 14. 16. Colb. tres. 33. 34. 35. 36. 39. 40. 42. 46. 47. 49. 51.
 52. 54. 56. 57. 58. 61. 62. 63. 64. 72. 74. 83. 87. 89. 90. 91. 95. 98. Evang. 2. 8. 11. 20. Editio Com-
 plut. Plantin. Genov. Fragma. Ald. Versio Vulg. Copt. Syra posterior. Æthiop. Arab. Origenes in Jo. IV. 54. Chry-
 sostomus, Cyrillus in l. & in Efsaj. p. 150. Epiphanius H. 51. ter. Theophylactus. probante Bengelio. J. Millio prol.
 1103. Schol. Cod. 36. τοῦτο ἀμφισβόλας κείρων δηλοῖ, ὅτι μὴ τὸ ἀνδρῖαν εἶναι τὸ ἐξεληλυθότα, ὅτι δὲ τὸν Χριστόν. Δο-
 κεῖ δὲ πολλοὶ περὶ τῶ ἀνδρῖαν εἶναι τὸ λεγόμενον ἐξεληλυθότα εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐς εὐρόντος Φίλιππου, ταῦτα τοῖνυν τῷ εὐ-
 ρεῖντι πρὸ ἀνδρῖαν Φίλιππου εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ἀκολουθεῖ μοι.

αὐτῷ] + ὁ Ἰησοῦς AEGK 1. 9. 12. 15. 27. 29. 36. 39. 40. 42. 44. 45. 47. 49. 50. 51. 54. 57. 63. 64.
 72. 87. 89. 90. 97. 98. Evang. 3. 20. 24. Editio Complut. Plant. Genov. Fragma. Ald. Versio Vulg. Copt. Ar-
 men. Syra posterior. Æthiop. Arab. Chrysostomus, Cyrillus, Epiphanius, Theophylactus. probante J. Millio.

45. δ] — 69.

Μωσῆς] Μωϋσῆς K 9. 49. 50. 57. 69. 95. Fragma. Ald. Chrysostomus. εὐρίκαμεν] + τὸ Fragma. Ald.

τοῦ] — A 80. 83. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Cyrillus. Theophylactus.

Ναζαρεθ] Ναζαρεθ L 31. 34. 37. 38. 39. 40. 44. 96. Evang. 2. 8. 13. 14. 15. Editio Complut. Plantin. Co-
 linaei, Stephani, Bengelii, Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus. & 47. comm.

47. καὶ prius] — 71. Versio Syr. Cod. Lat. inf. VII. 52. ἰδε] + ἔ Versio Syra prior, & posterior cum obelo.

48. δ] — H.

49. δ] — AEHL 2. 3. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 90. 97. 98. Evang.

2. 5. 8. 11. 13. 14. 15. 24. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Fragma. Ald. Cyrillus.

50. καὶ λέγει] — L. Codices Latini. καὶ εἶπεν 28. Evang. 19. Codices Latini.

Deo omnis terra. XXI. 10. filia sacerdotis oppo-
 nitur filiae Israël. LXX. 8. ad Gen. XXIX. 2.
 Ecce tibi tres greges ovium; Sacerdotes, Levitae,
 & Israëlitae. Sota IV. 7. Filia Israël, quam Sa-
 cerdos duxerat — Filia sacerdotis, quae Israëlita
 nupserat i. e. laico. VII. 5. Sacerdotes cingebant
 arcam, Levitae cingebant sacerdotes, & omnis Israël
 hinc & hinc erat. Taanith IV. 2. Unicuique au-
 tem custodiæ adjuncta erat Hierosolymis statio;
 constans ex sacerdotibus, Levitis & Israëlitis. Era-
 chim I. 1. Omnes aestimant & aestimantur, vovent &
 voventur, sacerdotes, Levitae, Israëlitae, mulieres
 & servi. Pesachim V. 1. Maçtat Israël, sed sacer-
 dos sanguinem excipit. VIII. 9. Mensura ista prae-
 scribitur Sacerdotibus, Levitis & Israëlitis. Hora-
 joth III. 8. Sacerdos Levitae est praeferendus, Le-
 vita Israëlitae, Israëlita profano (qui patre incerto na-
 tus reperiretur) Mamzer Nethinaco, Nethinaeus pro-
 felyto, profelytus libertino. Avoda Sara f. 3. 1. Prae-
 cepta mea, quae faciet homo. Non dicit: Sacer-
 dos, aut Levita, aut Israëlita; sed, quae faciet
 homo. Buxtorf. Synag. p. 407. Paschatis nocte tres
 placenta apponuntur: supremam summum sacerdo-

tem designat; media Levitas, tertia & infima Is-
 raëlitas. p. 289. Primo omnium ad legendum voca-
 tur sacerdos, deinde duo alii, quorum unus debet
 esse Levita, alter simpliciter Israëlita. p. 328.
 Hinc est quod in majoribus Bibliis & Pentateuchis
 ad singulas sectiones majores in margine legitur
 Sacerdos, Levita, Israëlita. Primo enim legit Cohen
 Sacerdos; deinde Levi, Levita; tertio Israël. De-
 barim R. V. Rosch Hachana f. 291. Gittin V. 8.
 Efr. X. 5. 25. 1. Chron. IX. 2. XXIII. 2. 2. Chron.
 XXX. 25. Ps. CXV. 9. 10. CXVIII. 2. 3. Op-
 ponitur Nathanaël Sacerdotibus & Levitis comm. 19.
 Bemidbar R. VI. Sacerdos praecedit Levitam, Le-
 vita Israëlitam, Israëlita spurium, spurius Nethi-
 naeum, Nethinaeus profelytum. XIII. juvenis pro
 Sacerdotibus, Hircus pro Levitis, Agnus pro Is-
 raëlitis. Pesachim f. 104. 1. qui distinctionem facit inter
 Sacerdotes, Levitas & Israëlitas S. D. Deut. X. 8.
 1. Chron. XXIII. 13.

49. Bereschith R. LXII. 5. R. Haja & disci-
 puli ejus, alii dicunt R. Akiba, alii R. Jose f. Ha-
 laphtha solebant summo mane surgere, & sedere
 & studere sub ficu. Mich. IV. 4. Zach. III. 10.

υἱὸς τῆ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆ Ἰσραήλ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ. Ὅτι εἶ- 51
πὸν σοι. Εἰδὼν σε ὑποκάτω τῆ συκῆς, πιστεύεις μείζω τούτων ὅφει. Καὶ λέγει αὐ- 52
τῷ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν. Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸ οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ τοὺς ἀγγέλους
τοῦ Θεοῦ ἀγαθαίοντας καὶ καθαίοντας ὅτι τὸ υἱὸν τῆ ἀνθρώπου.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμῳ ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆ Γαλιλαίας καὶ ἦν ἡ μήτηρ 1
τῆ Ἰησοῦ ἐκεῖ. Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ γάμον. Καὶ ὑπερή- 2. 3
σαντο οἶνος, λέγει ἡ μήτηρ τῆ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν. Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. Λέγει αὐτῇ ὁ 4
Ἰησοῦς. Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς 5
κῶ-

αἱ ὁ βασιλεὺς] βασιλεὺς εἶ Α. ὁ βασιλεὺς Fragm. Ald.
ὁ] — Α 1. Eriphanius H. 51.
σοι] + ὅτι AG 74. 90. Codices Latini. Cyrillus.
πιστεύεις.] πιστεύεις; Editio Stephani; Bezae, Bengelli, Elzevirii 1624. 1633. Beza: in plerisque invenimus ad-
ditam interrogationis notam, quam etiam approbat Chrysostomus. conf. XX. 29.
μείζω] μείζον 13. Evang. 5. 18. 19. 21. 22. probante J. Millio prol. 1447.
ὄφει] ὄφῃ AEGHKLM 16. 34. 38. Evang. 20. Editio Erasmi. 52. καὶ λέγει αὐτῷ] — 56. 58. 61.
ἀμὴν] — 69.
ἀπ' ἄρτι] — L. Versio Vulg. Copt. Armen. Cyrillus, Eriphan. H. 51: Origenes, Nonnus. probante J. A. Ben-
gelio, & J. Millio prol. 429.
1. τῇ ἡμέρᾳ] — M.
γαλιλαίας] + καὶ οἶνον οὐκ εἶχον ὑπερήσαντος οἶνον τοῦ γάμου Versio Syra posterior in margine, & Aethiop. post
γάμον. Codices Latini.
2. καὶ prius] — 12. 61.
3. καὶ ὑπερήσαντο] ὑπερήσαντο δὲ 106.
ἔχουσιν.] + καὶ AGKL 33. 42. 50. 59. 69. Evang. 19. Fragm. Ald. Versio Vulg. Copt. Cyrillus, Nonnus.
4. σοι] σὺ 11. 48. 57. 63. 66. 67. 69. 91. Evang. 4. 19. 22.
μου] Notam interrogandi apponit G. Nyssenus in 1. Cor. XV. 28. καὶ ὥρα μου, καὶ τὸ αὐτοκράτης παρεχομένη τῇ ἡμέ-
ρᾳ]

52. Gen. XXVIII. 12.
ἀνεωγμένα] D. Mort. IV. 1. ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ
σκαφίδος τὰ ἀνεωγμένα. Soloec. 8. καὶ γὰρ Σύρα σχεδὸν ἀνέ-
ωγε σοι. Schol. βέλονται εἰ λαμβάνεσθαι ἐπὶ παθητικῆς
διαθέσεως. Phrynichus p. 60. ἀνέωγεν ἡ θύρα σολοικισ-
μὸς] καὶ γὰρ λέγουσιν ἀνεώκεται. Lucian. Vol. 4. καὶ πᾶς
ἀνεωγνῶν τὴν πόλιν αὐτῶν ἐπὶ καταλάβωμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς.
Thomas Luc. Micyll. 6. ἐνδιατρίβει ἀνεωγμένοι τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς. Matth. III. 16. 1. Cor. XVI. 9.

1. Tertius dies fuit, ex quo Christus a Bethania
Peraeae in Galilaeam iter suscepit. Vix aderat,
& statim ad nuptias vocatur. Iosephus tum jam vi-
deretur fuisse mortuus.

Inf. 11. IV. 46. XXI. 2. Vicina fuit Cana Cap-
ernaum, ita tamen ut a lacu Tiberiadis, ad quem
Capernaum erat, remotior esset. Jof. Vit. 16. Διέ-
τριβον δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν κώμῃ τῆς Γαλιλαίας,
ἢ παραγορεύεται Κανὰ — ἦκεν ἄγγελος μοι — τὴν τῶν
Τιβεριέων γνώμην ἀπαγγέλλων, καὶ μετὰ σπουδῆν παρακαλῶν
— καὶ διακοσίους ἀναλαβὼν ἀνδράς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς τὴν
πορείαν ἐποιέμην, ἀποπέμψας ἄγγελον, τὸν τὴν ἡμέραν παρ-
εσιάν τοῖς ἐν τῇ Τιβεριάδι σημανῆντα. πρῶτ' δὲ πλυσίαζον-
τος μου τῇ πόλει. Hieronymus: Cana usque ad Sido-
nem — Fuit autem Cana in tribu Afer. Relan-
dus: Phocas Canan collocat inter Sipporin & Na-
zaret. Monstratur nunc in loco VI. miliaribus Ro-
manis remoto a Sippori versus occidentem; parum
tamen etiam versus aquilonem.

Vid Matth. XXII. 2. Plat. Rep. VI. τὸν τῶν πε-
νήτων — γάμον. Pausan. Cor. II. πρὸ γάμου.

3. Plut. Sympos. V. 5. p. 678. E. ἔτε ἄρτος ἔτε
οἶνος ἐκλείπων τοῖς κεκλημένοις ἔτω δοκεῖ τὸν κεκληκότεν ποι-
εῖν γελῶν ὡς χάρις καὶ τόπος — ἔτι δὲ ἄρτος καὶ οἶνος ἐκ-
λείπονται, ἐπὶ καὶ τὰς οἰκίας ὡς κλέπτης αἰτιῶσθαι.

4. Megilla f. 7. 2. R. Sira dixit: Non quavis
hora fit miraculum.

γύναι] Od. τ. 221. τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πο-
λύμητις Ὀδυσσεύς ὦ γύναι. 555. 583. Dio LI. p. 305.

Augustus ad Cleopatram: θάρσει, ὦ γύναι, καὶ θυ-
μὸν ἔχει ἀγαθόν. inf. XIX. 26.

Non poterat dicere: quid mihi tecum est, mater?

6. τῶν Ἰουδαίων] Inf. comm. 13. III. 1. V. 1. VI.

4. VII. 2. XI. 55. Nimirum Joannes postremus
scripsit, cum discipuli Christi in coetus segreges
coissent.

μετρητῆς] Thomas. ἀμφορεύς λέγε, μὴ σάμιος, μηδὲ
μετρητῆς, εἰ καὶ τινες. Juvenal III. 246. metretam;
Schol. vas quod amphoram capit. Demosthenes c.
Phaedippum. σὺ δ' ἐκ τῆς ἐσχρατῆς τῶν πωλῶν τὰς κρι-
δάς ὀκτακαίδεκάδραχμους, καὶ τὸν οἶνον δωδεκάδραχμοι,
πλυτῆς εἰκότας, ἐπειδὴν ποιῆς σίτη μὴν μεδόμενος πλείον' ἢ
χιλίους, οἷον δὲ μετρητῆς ὑπὲρ ὀκτακοσίων. Pollux IV.
167. μετρητῆς οἷον Δημοσθένους. X. 70. ἀλλὰ μὴν καὶ
μετρητῆς τὸν ἀμφορέα κεκλησθαι φησὶν ἐν τῇ δωδεκάτῃ Φι-
λλύλλιος σοι μὲν ἐν τῇ δ' ἀμφορέᾳ δίδωμι τιμὴν πρῶτα
μὲν τὴν αὐτὴν ἔχον ὄνομα μετρητῆς μετρητότητος ἕνεκα. Dio-
scorides. ὁ οἰνάνθος σκευάζεται ἔτω. Λαβὼν τῆς ἀγρίας
ἀμπέλου τὸ ἄνθος βρυόσης ἤρπον, μνάς β. εἰς μετρητὴν
γλεύκεας. & V. ἐστὶ δὲ ὁ μετρητῆς χόος δέκα. Aristot. H.
A. VIII. 9. καὶ δὲ τις ἔπειν ἐλέφας μετρητῆς ὕδατος Μα-
κεδονικῆς εἰσάπαξ ἰδ. καὶ πάλιν τῆς δελφῆς ἄλλης η.
Plaut. Mercator prol. 75. Navim metretas quae
trecentas tolleret. Agricola. pondus C. librarum
est. Athenaeus V. p. 198. D. κρατὴρ Λακωνικὸς χρυ-
σοῦς μετρητῶν η. ἀσπὸς Γ. χιλίους ἔχων μετρητῆς ἐκ παρθένων
δεμνῶν ἐρραμμένους. citatus etiam Eustathio in Od. α.
p. 379, 44. ἐχομένως ἦγετο κρατὴρ ἀργυρεὺς χ. χωρὶς
μετρητῆς, ἐπὶ τετρακύνκῳ ἐκτόμῳ ὑπὸ ἀνδρῶν χ. Dio-
scorid. descript. vini scillitici. καὶ εἰς γλεύκεας καλοῦ
μετρητῆς ἰταλικῶν. Apollonius. ἀμφοφορέας. Schol. τὰς
ἐπ' ἑῶν μετρητῆς. Athen. V. p. 207. F. λυτῆρα ε.
μετρητῆς δεχόμενοι. X. p. 436. F. ξέναρχος δ' ὁ ῥόδιος
διὰ τὴν πολυποσίαν μετρητῆς ἐπεκαλεῖτο. 2. Chron. IV. 5.
μετρητῆς Γ. χιλίους. Chald. ter mille batis aridi, bis mil-
le liquidi. vid. in Luc. XVI. 6. Marc. VII. 4. Fan-
nius: Attica praeterea dicenda est amphora nobis,
Seu

6 κόνις· Ὁ, τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαὶ λίθιναι ἕξ, κείμεναι χτῖ
 7 ἡ καθαρισμὸν τῷ Ἰουδαίων, χωρεῖσαι ἀνὰ μέριμνός δύο ἢ τρεῖς. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Γεμίσατε
 8 τὰς ὑδρίας ὕδατι. Καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἁνω. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀντλήσατε
 9 νῦν, καὶ φέρετε τὰς ἀρχιτρικλίνας. Καὶ ἤνεγκαν. Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνῃ τὸ
 10 ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, (καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἔστιν· οἱ δὲ ἀρχαῖοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες
 11 τὸ ὕδωρ)· Φανεῖ τὸ νυμφεῖον ὁ ἀρχιτρικλίνῃ, καὶ λέγει αὐτῷ· Πᾶς ἄνθρωπος· ὡρῶ-
 12 τον τὸ καλὸν οἶνον τίθῃσι· καὶ ὅταν μεθύσῃσι, τότε τὸ ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸ κα-
 13 λὸν οἶνον ἕως ἄρτι. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῆς σημεῖων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γα-
 14 λιλαιᾶς, καὶ ἐφάνερωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Με-

κία & αὐτεξουσίου; inf. IV. 23. VII. 6. 8.

5. λέγει] + οὖν 28.

6. τι ἂν] εἰ τι 53.

α 33.

λέγει] λέγει HK 45. 46. 89. 90. Evang. 5. 19. 20. 22. Editio Complut. Erasmi, Colinaei.

ὑμῖν] + ποιῶν 28.

6. οὐκ] — 57.

λίθιναι] — 71.

ἐξ κείμαι] κείμαι ἐξ 69.

κείμαι] — 13. Cod. Lat.

7. αὐτοῖς] αὐτῇ 54. a prima manu.

ἐγέμισαν] ἐγέμισαν Editio Erasmi.

8. καὶ prius] — 33. 40. Versio Syr. Corp. Cod. Lat.

ἐδὲ K 42.

αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς Evang. 15. Versio Vulg.

καὶ tertio loco] οἱ δὲ L 1. 15. 27. 33. 56. 68. Fragm. Ald. Versio Corp. Syra posterior in margine. Codices Latini.

9. ἠντληκότες] ἠντληκότες 46. 52.

ὕδωρ postorius] + καὶ ἰδοὺς τὸ γεγῆσθαι ἐθαύμασαν Versio Syra posterior cum asterisco. Cod. Lat.

10. πρῶτον] — 9. 47.

μεθύσῃσι] μεθύσῃσι 3. 9.

ἐλάσσω] ἐλάσσω G. Evang. 15.

11. τὴν prius] — A 1. 69. Versio Vulg. Syra prior, & posterior cum asterisco. Corp.

εἰς αὐτὸν] οὕτως Versio Syra posterior in margine.

αὐτοῦ] + καὶ 51.

Seu cadus, hanc facies, nostrae si adjeceris unam. Est mensura liquidorum apud Athenienses maxima, capiens choas XII. sive libras mensurales CVIII. Athenaeus VIII. p. 331. B. τὴν δὲ οὖν δραχμῆς ὁ μετρητής — μίσχος δραχμῶν ε.

Athenaeus XIII. p. 589. B. τάφον ἔχοντα ὑδρία λίθιν. XI. p. 474. D. τὴν οἰοχόνην καὶ τὸ κύπελλον λίθιν. Glossarium. Cretarra, manifestum ὑδρία. Plauto Hippias major. τῶν καλῶν χυτῶν εἰς τινες δῶτοι, τῶν ἐξ χοῦς χωρεῶν πάγκαλαι. Celim X. 1. Vasa lapidea, terrea, testacea — & vasa lignea. Beza f. 17. 2. praebent aquas in vasis lapideis.

8. Anthol. I. 30. 4. φαῦλος ἀνὴρ πῖθος εἰς τετηνμένος, εἰς δὲ ἅπασας ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχευας.

Convivator Horatius 2. Sat. 8. Cic Cat. Maj. 14.

Me vero & magisteria delectant. Schol. In omni convivio legebatur plerumque forte magister convivii, qui convivis caeteris leges ferebat bibendi. Varroni Modimperator, Horatio arbiter, Plauto dictator, Graecis συμποσιαρχαί, βασιλεῖς vel στρατηγοί, qua postrema voce etiam usus est Plautus in Stichos V. 4. 21. Strategum te facio huic convivio. Vulgarius magister. Lampridius in Elagabalo: praefectum urbicum saepe post coenam ad potandum vocabat, adhibitis & praefectis praetorio, ita ut, si recusarent, magistrum eos cogerent. Inscript. Gruteri M. Ulpio Aug. Lib. Divi Trajani Aug. a potione, item a lagena, & tricliniarum. Terent. Eunuch. III. 4. Heri aliquot adolescentes coimus in Peiraeo, In hunc diem ut de Symbolis effemus: Chaeream ei rei praefecimus. Donatus i. e. συμποσιαρχοὺς fecimus. Petronius 27. Jam & tricliniarum experrectus lucernis occidentibus oleum infuderat. Glossae. praefectus cui instruendus orandique triclinii cura incumbit. Polux VI. 11. καὶ ἄλλως δὲ καλεῖται συμποσιαρχος, ὁ ἐν ἰστοτεῖ τινι κοινῇ κατὰ κλῆρον ἢ κατὰ δόγμα προαιρεθείς τῶ συμποσίῳ ἐπιμελητής. Plut. Sympof. I. 4. ποῖον δὲ τὸν συμποσιαρχὸν εἶναι; p. 620. A. — λόγον ἐποι-

ήσαντο περὶ τῆς συμποσιαρχίας, οἰομένοι με δὶν σεφανηφορέντα μὴ περιιδεῖν ἔθος ἐκλειφθῆν παντάπασιν, ἀλλ' ἀπακαλεῖν καὶ καταστῆσαι πάλιν τῆς ἀρχῆς τὴν νομισμένην ἐπιστάσιον περὶ τὰ συμποσία καὶ διακότυμιν — ἐμαυτὸν αἰεῖμαι συμποσιαρχὸν ὑμῶν — δεῖ τὸν μὲν φυλάκων ἀρχὸν φυλακτικώτατον, ὡς φησὶν ὁ Πλάτων, εἶναι τὸν δὲ συμποτῶν, συμποτικώτατον ἐπὶ δὲ τοῖς τοῖς, ἂν μὴτε τῷ μεθεῖν εὐάλοτος ἢ μὴτε πρὸς τὸ πίνειν ἀτρόβυμος. ὁ τε γὰρ παρῶν ὑδρῆς καὶ ἀτρήμων, ὅτε αὐτὸν παντάπασιν νήφων, ἀθῆς, καὶ παιδαγωγῶν μᾶλλον ἢ συμποσιαρχῶν ἐπιτήδειος — D. ὁ δὲ συμποσιαρχος ἦν ἐκεῖνα λεγόμενος πρὸς αὐτὸν φίλων ἀρχαί, ἵνα μὴτε ἀσχημοσύνην ἐπιτρέπῃ, μὴτε τὰς ὑδοῖας ἀφαιρῇ. δεῖ δὲ καὶ σπεδῆς τὸν ἀρχὸν πινόντων οἰκίαν εἶναι, καὶ παιδείας μὴ ἀλλότριον, ἀλλ' εὖ πως συγκεραμμένον πρὸς ἀμφοτέρω. E. ἐπὶ τοῖς αὐτῶν δεῖ προσεῖναι τὸ μάλιστ' αὐτὸν ἐκάστῳ τῶν συμποτῶν ἐμπειρῶς ἔχειν, τὴν λαμβάνει μεταβολὴν ἐν οἶνῳ, καὶ πρὸς τί πάθος ἀρροσφαλῆς εἴη, καὶ πῶς φέρεται τὸν ἄκρατον — ἢ ὡς πρὸς ἀρροσφαιρῶν τὸν μὲν ἐπιτίμειν τῇ πόσει, τὸν δὲ αἰεὶ καὶ ὑποφειδόμενος, εἰς ὁμιλιότητα καὶ συμφωνίαν ἐκ διαφορῶς καταστήσῃ τῶς φίλων, p. 621. C. καὶ λόγοις — καὶ παιδείας δώσει τόπον, ἐκείνοις μόνον, ὅσα πρὸς τὸ συμποτικὸν τέλος ἐκκινεῖται· τὸτο δὲ ἦν φιλικὴ ἐπιταγή ἢ γένεσις δὲ ἡδονῆς ἐνεργάσασθαι τοῖς παρῶσι. διαγωγὴ γὰρ ἐστὶν ἐν οἶνῳ τὸ συμποσία, εἰς φίλων ὑπὸ χάριτος τελευτῶσα.

9. ἐγεύσατο] Heb. VI. 5.

10. Martialis I. 26. A caupone tibi fex Lale-tana petatur, si plus quam decies, Sextiliane, bibis. Plinius H. N. XIV. 14. convivis alia, quam sibi met ipsis ministrant, aut procedente mensa subji-ciunt. Cassius Jatrofophista. Διατί οἱ μύθοι φαῦλον οἶνον ἰδῶς πίνεσι; ὅτι οἱ πολυπότοι ἀδρόποροι εἰσιν. Διὰ μεγάλων ἐν πόρῳ ὁ λεπὸς κάλλιστος οἶνος χωρὶς ἀντιλήψεως ἀνατρέχει· ὁ δὲ φαῦλος παχυρὸς ὡς ἴσται, καὶ μῆνι, καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἡδονὴν τότε δοκεῖ παρέχειν.

11. Philostrat. VI. 10. Ρᾶδιον ἦν αὐτῷ τὴν κασαλίαν οἰοχόσαι, μεταβαλόντι τὰς πηγὰς. Ovid. M. VIII, 679. Haustum cratera repleti sponte sua, per se-

que

Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, 12
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. Καὶ ἐξῆς ἦν τὸ πᾶχος τῶν 13
Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. Καὶ εὗγεν ἐν ταῖς ἱερῶν τοῦς πωλοῦντας βό- 14
ας καὶ πρόβατα καὶ ᾠεῖς, καὶ τὰς κερματιστὰς καθημένους. Καὶ ποιήσας Φραγέλλι- 15
ον ἐκ χοινίων, πάντα ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ τῶν 16
πολλυβιτῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε· Καὶ τοῖς τὰς ᾠεῖς 16
πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸ οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμ-
πορίᾳ. Ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· Ὁ ζῆλος τοῦ οἴ- 17
κου σου κατέφαγέ με. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί σημεῖον δει- 18
κνύ-

καταφάγει)

12. τοῦτο] ταῦτα M. Codices Latini.
κατέβη] ἦλθεν Evang. 2. 4. 15. μετέβη 78. + ὁ Ἰησοῦς 1. Evang. 2. 15. Versio Armen.
καπερναοὺμ] καφαρναούμ Versio Vulg. Copt. Syr. Origenes, Ephraïm; H. 51.
ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] ἀδελφοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ L. Origenes in l. & in IV. 35. μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ 13. 15. 80. ἀδελφοὶ αὐτοῦ 74. a prima manu. 89. Versio Armen. Codices Latini.
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] — 14. οἱ αὐτοὶ — 66
ἔμειναν] ἔμειναν A. 1. 56. 58. 61. 67. Versio Copt. Armen. Codices Latini. Origenes, Nonnus, Chrysostomus ut
videtur. probante J. Millio prol. 911. 13. ἦν τὸ πᾶχος τῶν Ἰουδαίων] τὸ πᾶχος τῶν Ἰουδαίων ἦν Evang. 6.
πᾶχος] + ἡ ἰορτα Versio Copt. καὶ posterius] — 96. 97.
εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα AG. Versio Vulg. ὁ] — A. Origenes.
ὁ Ἰησοῦς] — 69. 14. α βους ad βίας comm. 15.] — 59.
15. ποιήσας] + ὡς L. 1. 33. Collb. unus. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Origenes, Cyrillus in l. & in
Abac. p. 551. in Zachar. p. 677.
Φραγέλλιον] Φραγέλλιον 16. 73. Evang. 1. 6. Aristenus. Φραγέλλιον 90. a prima manu. Editio Erasmi 1.
2. Fragm. Aldi.
χοινίων] χοινίων 53. 71. 86. Editio Complut. Chrysostomus T. VI. H. 122. Aristenus in Can. Apost. 27.
ἐξέχεε τὸ κέρμα] τὸ κέρμα ἐξέχεε G. 1.
τὸ κέρμα] τὰ κέρματα L. 33. Versio Copt. Codices Latini. Origenes in l. & in comm. 25. & IV. 45.
ἀνέστρεψε] κατέστρεψε 16. 69 in ora. ἀνέστρεψε 44. 61. 74. 90. Versio Syr. Theophylactus. L. Bos.
16. τοῖς] τῶν K. Nonnus. probante J. Millio prol. 911.
πωλοῦσι] πωλοῦντι K. Nonnus. probante J. Millio prol. 911.
ἐντεῦθεν] + καὶ A. 1. 34. 39. 57. 67. 69. 78. 106. Evang. 15. 24. Editio Erasmi, Colinaei. Versio Vulg. Syr.
Arab. Theophylactus. ποιεῖτε] ποιεῖτε Evang. 1. 13. 16.
17. ἐμνήσθησαν δὲ] τότε ἐμνήσθησαν Codices Latini. Origenes. δὲ] — L. Versio Copt.
κατέφαγε] καταφάγει AEGHKLM 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 33. 35. 36. 37. 40. Collb. tres.

que vident succrescere vina. Nonnus Dionys. XIV. extr. ἀντιβίς δ' ἄκτειρε θεὸς φιλοπαίγμονι θυμῷ, καὶ προ-
χόας κατέχευε μένης γέρας. de Baccho apud Indos. Photius Bibl. CCXX. Bacchus fontis aquam con-
vertit in vinum. Aristot. Mirab. Auscultat p. 884. Pausan. Eliac. II. 26. λέοντας δὲ ἀριθμὸν Γ. ἐς οἶκημα
εἰσκαρμίσσαντες οἱ ἱερεῖς κατατίθενται κύνες, παρόντων καὶ
πολιτῶν καὶ ξένων, εἰ τυχόν ἐπιδημῶντες, ἐς δὲ τὴν ἐπι-
σαν — εὐρίσκουσιν οἶκον πεπληρωμένον λέοντος — Λέ-
γεται δὲ καὶ Ἀνδρῶν παρὰ ἔτος σφισιν ἐς τὴν Διονύσου τὴν
ἰορτὴν ρεῖν οἶνον αὐτόματον ἐκ τῆς ἰσοῦ. Horatius II. Od.
19. 9. Fas perversa est mihi Thyadas, vinique fon-
tem, lactis & uberes cantare rivos. Euripid. Bacch.
705. ἄλλα δὲ νάρθηκ' εἰς πίδακα καθέκει γῆς, καὶ τῆς κρήνης
ἐξάνηκ' οἶκος θεός. Athenaeus I. p. 34. A. θεοπομπὸς ὁ
χῆρος ἰσορεῖ — ὅτι τῆς Ἡλείας πότος ἐστὶν ἀπὸ τῶν οὐ-
ρανίων, ἐν ᾧ οἱ ἐγχόρδοι κατακλείωντες τοῖς Διονυσίοις χαλ-
κίς λέοντας τρεῖς κύνες, παρόντων τῶν ἐπιδημούντων ἀπο-
σφραγίζονται καὶ ὑπερὶ ἀνοίγοντες εὐρίσκουσιν οἶκον πεπλη-
ρωμένον. Hesychius. οὐότροποι, αἱ ἀνέκ' θυγατέρες. Ser-
vius in Aen. III. 80. Anius autem rex Deli, Ap-
pollinis sacerdos, cum trium filiarum esset pa-
rens, ne unius tantum Dei esset tutus auxilio, fi-
lias numini Liberi patris devovit, qui parem ei
gratiam reddens effecit, ut quicquid una attigis-
set, verteretur in fruges, altera in vinum, ter-
tia in oleum. Id cum comperisset Agamemnon
dux Argivorum, cum mille ratibus oppugnatus
iret Trojam, misit qui eas arcelleret, ut
posset alere Graeciae exercitum. Apollonius. Li-

beral. 10. ἐκ τῶν κελόντων ἐξῆν ἕκταρ αὐτῶν καὶ γά-
λα. πρὸς δὲ τὰ σημεῖα τὰς κόρας ἔλασε δέμα. Aelian.
V. H. III. 42. ἐκ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἔσχατον οἶκον καὶ γάλακ-
τος τρυφόντος· τὰς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἀνέπειθεν ἀλλ' ἐν τῇ λα-
τρίᾳ τῶν δαίμονων. Ovid. M. IV. 396. Primum mi-
raculum, quo Aegyptii per Moysen damno affecti
sunt, fuit conversio aquarum in sanguinem. Exod.
VII. 19—25. Alia patravit miracula in gratiam
Judaeorum, cum aquas amaras redderet dulces XV.
25. & cum ex rupe aquam eliceret XVII. 1—7.
At multo majus & liberalius est, quod Christus fe-
cit. Et ita quidem fecit, ut nullus suspicioni re-
linqueretur locus; cum & ministros & magistrum
& ipsos & convivas omnes testes haberet: quod
Joannes cum omnibus circumstantiis accurate de-
scripsit, ut omnes crederent. inf. XX. 30. 31.

Inf. XI. 4. 40.

14. Thomas. βῆς λίγεται ἐπ' οὐβίς τῶν πληθυντικῶν
βόες, εἰ καὶ ἀριστοφάνης ἀπαξ βῆς ἔπεν· ἐπὶ δὲ τῆς αἰτια-
τικῆς βούς.

15. Aristophanes Plut. 379. τὸ εἶδος ἐπιβύσας κέρ-
μασιν τῶν ῥητόρων. Av. 1108. ἀλλ' ἐνέκυσσεν ἰδοὺ,
ἔντε τοῖς βαλάντιοις ἐνοπίουσιν, καὶ κλέψουσιν μικρὰ κέρ-
ματα. in Daetal. ap. Polluc. οὐδὲ ἀργύριον ἐστὶν κατα-
κεκρματισμένον. Athenaeus XII. p. 531. B. περιέγε-
το μὲν κελύκος δύο ἢ τρεῖς ἔχοντες κέρματα· τῶτοις δὲ δι-
δοῖαι προσέταξε, ὅποτε τις προσέλθοι αὐτῷ δέοντος. XIII.
p. 568. F. ἔχεις σοὶ μικρὰ πρίασθαι κέρματος τὴν ἡδο-
νῇ. Pollux IX. 87. κέρματα, ἀλλ' οὐ κέρμα λέγεται ἀτ-
τικόν, παρὰ μάλιστα τοῖς Λακωνικοῖς καὶ τὸ κέρμα ἐστὶν εἰρη-
μῆς

19 κύνεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Λύσατε τὸ ναὸν
20 τούτου, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. Ἐἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Τεσσαράκοντα καὶ ἕξ
21 ἔτεσιν ἀποδομήθη, ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν; Ἐκείνους δὲ ἐ-
22 λεγε· οὗτος τοῦ ναοῦ (τοῦ σώματος) αὐτοῦ. Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἔλεγεν — αὐτοῖς· καὶ ὅτι πίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ
23 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ὅτις πε-
24 σαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα, ἀ' ἐποίει. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς
25 οὐκ ἐπίστευεν ἐαυτὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ αὐτὸν γινώσκων πάντας· Καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶ-
χεν, ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἦν

42. 44. 45. 46. 47. 48. 50. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 66. 70. 71. 72. 73. 74. 78.
80. 86. 87. 88. 90. 91. 95. 96. 97. 106. Evang. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 20. 21. Editio Com-
plut. Wechelii, Plantin. Stephani 1. 2. Bengelii, Genev. Origenes, Greg. Nazianz. de pauperum amore. Cyrillus in l.
in Amos p. 269, in Abac. p. 551. Nonnus, Catena Corderii, Heracleon. Edita est ex Psalms LXVIII.

18. οὖν] — 3. 33. 69. Evang. 4. Versio Copt. Armen. de Versio Syr.
δαικύνεις] δαικύνεις A. επιδικύνεις 68.

19. ὁ] — AM 3. 9. 10. 11. Colb. unus. 59. 61. 62. 72. 83. 87. 90. 97. 106. Evang. 6. 24. Editio Com-
plut. Plantin. Bengelii, Origenes, Cyrillus. 20. οὖν] — Versio Syr. Copt. + αὐτῷ M 12. Versio Syr.

τεσσαράκοντα] τεσσαράκοντα A.
αὐτοῦ] — 47. 63.
αὐτοῦ] — AERLM 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 16. 17. Colb. quatuor. 28. 29. 33. 34. 35. 36.

37. 38. 39. 40. 44. 49. 50. 51. 53. 57. 59. 61. 62. 63. 64. 67. 69. 71. 72. 73. 74. 78. 83. 86. 87. 90. 91.
95. 97. Evang. 2. 5. 6. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 20. 24. Editio Erasmi 1. 2. Aldi, Colinaei, Wechelii, Bengelii,
Stephani 1. 2. Versio Vulg. Syra utraque, Copt. Armen. Lutheri, Tigurina & Belgica vetus. Origenes, Cyrillus,
Chrysostomus. Nonnus, Theophylactus. Theodoretus in 2. Reg. Q. 21. & Malach. 37. Dial. III. probante J. Mil-
lio prol. 1199. ὁ] — L. Origenes.

23. ἦν ἐν] + τοῖς AEGHL 1. Colb. quatuor. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 69. 83. 86. 87. 89. 90. 97. 10.
Evang. 6. Editio Complut. Plantin. Bengelii, Genev. Fragm. Ald. Origenes in l. & in IV. 45. Cyrillus c. Julian.
p. 332. & in l. c. Nestor. p. 41. Chrysostomus. ἐν τῷ πάσχα] τὸ πάσχα 69.

τὸ ὄνομα αὐτοῦ] αὐτὸν Versio Syr.
αὐτοῦ posterius] — 1. 47. 51. 74. Colb. unus. Versio Syr. Copt.

αὐτοῦ τὰ σημεῖα] τὰ σημεῖα αὐτοῦ Fragm. Ald. 24. ἐπίστευεν] ἐπίστευσεν Fragm. Ald. Codices Latini.

πάντας] πάντα EGH 2. 9. 10. 11. 12. 13. 29. 37. 38. 47. 51. 53. 54. 69. 71. 74. 86. 89. 90. Colb. u-
nus. Fragm. Ald. Cyrillus Act. Ephes. V. Chrysostomus, Nonnus, Enthymius.

25. καὶ ὅτι] — 38. a prima manu. ὅτι] — A. τις] — 96.

μῖνον· εἶποι δ' ἂν τις αὐτὸ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικαῖς· ὥσπερ
καὶ ἐν τῷ Ἀμφιδος ἀμπεληργῷ· Μικρὸν τι κέρμα, καὶ παρ'
ἀντιφάνει ἐν τῷ κύκλωσι· κέρμα γάρ τι τυγχάνει, ἐν μὲν
τοῖς Φιλίππου Φιλερσιτίδῃ· ἔστος οἶται περιστάσειν κερ-
ματίον αὐτῷ· καὶ κατακερματίζεσθαι ἐπὶ λόγῳ Πλάτων,
ἐπὶ δὲ ἀργυρίῳ ἀριστοφάνει ἐν Δαιταλῆσιν — καὶ ἐν τοῖς
Σοφῆσι· δραχμὴν μετ' ἐμῷ πρῶτον λαβὼν ἐλθὼν διεκερματί-
ζε μὲν ἐν τοῖς ἰχθύσιν. ἐν μὲν τοῖς τῷ Ἀιολοσίκανι· τὸ μὴ
ἔχειν κέρματα ἀκερματίαν ἀνέκρασιν. ὥς δ' ἐπὶ τῶν κερμά-
των Ἀττικοὶ ἦκιστα τῷ ἐνικῷ ἐρχῶτο. Glossae Noticiae.
κολλεκτᾶριος, ὁ ἀργυρομειδῆς, ἦτοι ὁ κέρμα ἀντὶ ἀργυρίῳ
ἀλλασσόμενος· τραπεζίτης, ὁ ἀργυροεπάτης. Suidas.
καὶ μέγα κεφάλαιον ἠρρίσθη τῶν λεπτῶν κερματίων. Pollux
VII. 170. καὶ τὸ καταλλάττει νόμισμα καὶ κερματί-
ζει — κέρματα δὲ πολλῶν πληθυντικῶς ἐνεκρίτων, κέρ-
μα ἐνικῶς ἀμφισεῖρκεν. Lexicon MS. μονητᾶριος, ὁ τὸ
κέρμα ἐργαζόμενος.

ἀνέστρεψε] Apollod. Biblioth. III. 8. Ζεὺς δὲ μυστα-
χθεὶς τὴν μὲν τράπεζαν ἀνέστρεψεν. Aelian. fragm. πε-
ρίεσπασαν, τὸν βασιλὸν ἀνέστρεψαν. Hesychius. ἀναστρέφειν,
ἀναικτρεῖν. ἀνατρέπειν, ἀναστρέφειν.

18. Thomas in diebion. Ἰσῖον, ὅτι ἡ τετάρτη συζυ-
γία τῶν εἰς μί, προτιμολογεῖται τοῖς Ἀττικαῖς τῆς βαρυτόνης·
ἀνικνυμι γὰρ καὶ ζευγνυμι λέγουσιν· οὐ δεικνύω οὐδὲ ζευγνύω.

19. Bemidb. R. XIV. Schemoth R. LII. in Ex.
XL. 17. Ne dicas: Moses fixit illud: sed tentori-
um. Facta sunt in illo miracula, & fixit se ipsum,
S. D. & fixit se tentorium. Si hoc miraris, ecce
Salomo, cum aedificaret templum, aedificatum
est a semet ipso 1. Reg. VI. 7.

ἐγὼ] Herodian. III. 15. 6. ἤγειρε τρόπον. VIII. 2.

12. πύργος τε καὶ ἐπάλξεις ἐγείρει. 5. 10. τειχιῶν τε ἐ-
γέρσετο. Lucian. Pseudomant 19. ἦδη γὰρ ὁ νεὸς ἐν
γῆγερτο. Libanius Or. in Julian. ἐγείρειν οἶκος θεοῦ.
Anthol. I. 12. 10. δώματα πολλὰ ἀνεγείρειν. Aelian.
H. A. XI. 10. οἰκίαν ἐγείρειν.

20. Lexicon MS. τέσσαρα δεῖλγευθὲν διὰ τῆς α. οὐ διὰ τῆς ε.
Jam XLVI. elapsi sunt anni, ex quo Herodes
M. regis impensis templum restauravit; & ne nunc
quidem perfecta sunt omnia, quae ad ejus orna-
tum faciunt. Jos. A. XV. 11. 1. τότε γὰρ ὀκτωκαί-
δεκάτε τῆς ἑξῆς βασιλείας γενεότος ἐναυτῷ — ἔργον
οὐ τὸ τυχερὸν ἐπεβέβητο, τὸν νεὸν τῷ θεῷ δι' αὐτῷ κατασκευ-
άσασθαι 5. τὰ περὶ τὰς σοῦς καὶ τὰς ἑξῶς περιβόλους ἐπαρμα-
τεύσατο, καὶ ταῦτα ἠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ, τῷ δὲ ναῷ
διὰ τῶν ἱερῶν οἰκοδομηθέντος ἐναυτῷ καὶ μηνσὶν ἕξ. XX.
9. 5. ὡς δὲ ἦκεσιν ἀλδῖνος διάδοχον αὐτῷ Γέσσιον φλῶ-
ρον ἀφικνεῖσθαι — 7. ἦδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν ἐπετέλε-
σε. βλέπων ἔτι ὁ δῆμος ἀργήσαντας τὰς τεχνίτας ὑπὲρ μυ-
ρίας καὶ ὀκτακισχιλίας ὄντας. B. I. 21. 1. πεντεκαίδε-
κάτῳ [lege ἰθ. pro ιε.] γὰρ ἔτι τῆς βασιλείας, αὐτόντε
τὸν ναὸν ἐπεσκέυασε. Coepit ergo Herodes aedificare
anno Jul. 27.

22. λόγῳ ᾧ] Marc. XIV. 72. Eustath in Od. ψ.
p. 812. 41. τοιοῦτον καὶ τὸ καίρω τῷ λόγῳ, ᾧ εἶπας,
καὶ ὃν εἶπας, καὶ ἄλλα δὲ μύρια.

23. ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τῷ πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ] No-
ta simplicitatem dictationis.

24. Eustathius in Od. ν. p. 514. 30. ὅτε τις ἐντυ-
χῶν τινι παρ' ἐλπίδα, ἐκινῶν τε καὶ τὰ περὶ αὐτὸν πιστεύ-
σαι ἐκείνῳ.

25. Hieronymus Damasco Ep. 125. Q. 3. in Gen.
PPPPP XXVII;

ΗΝ δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῆς Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων ἦν Ἰουδαίων. Οὗτος ἦλθε πρὸς τὸ Ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλόν· ὅτις γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ

Ni-

1. δὲ] — 86.
 Νικόδημος] Νικόδης 69.
 2. ἦλθε] εἰσῆλθε 64.
 ἦ Ἰησοῦν] αὐτὸν AK 1. 9. 11. 12. 15. Colb. duo. 27. 33. 42. 44. 45. 46. 48. 49. 50. 51. 52. 57. 59. 62. 63. 64. 80. 87. 89. 90. 91. 95. 96. 97. 106. *Fragm. Ald. Versio Armen. Sax. Æthiop. Codices Latini. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Augustinus de peccator. meritis.* I. 30. prob. *Bengelio & J. Millio* prol. 875.
 3. εἶπεν] + εἰσῆλθε 28.
 ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται] δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα A. *Versio Syr. Corp. Codices Latini.* δύναται τὰ σημεῖα
 ταῦτα Origenes in Jo. IV. 45.
 ποιεῖν] ποιεῖσαι 2. αὐτοῦ] — 1. 72.
 3. ὁ] — EGH 1. 44. 72. 106. *Cyrillus.* facpe. ὁ Ἰησοῦς] — 56. 58.
 καὶ εἶπεν αὐτῷ] — A. αὐτῷ] + ἦτι 57. 63. 91.
 ἀμὴν] — Colb. unus. γεννηθῇ] γεννηθῇ A. & comm. 5. 6. 7. *Evang. 4.*
 ἰδεῖν] εἰσελθεῖν 15. 68. ἐλθεῖν εἰς 80. εἰσελθεῖν εἰς *Fragm. Ald.*
 4. πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος] Νικόδημος πρὸς αὐτὸν 89. ὁ] — 74. ἄνθρωπος] — 52. 66.
 ἄνθρωπος γεννηθῇ] γεννηθῇ αὐτῷ 80. + ἄνωθεν H 28. *Versio Syr. Corp. Codices Latini.*
 5. ἦ] — AGH 1. 3. Colb. ties. 44. 72. 73. 83. 86. 97. 106. *Evang. 24. Editio Complut. Bengelii, Plantini.* *Fragm. Ald. Theophylactus. Cyrillus.*

XXVII. Quaeris, quare vir justus aliquid ignoraverit — Ad quod districta responsio est: nulum hominem, excepto eo, qui ob nostram salutem carnem est dignatus induere, plenam habuisse scientiam & certissimam veritatem. Denique Paulus ex parte cognoscit 1. Cor. XIII. 9. 10. 12. & secundum quod oportet nos orare, nescire nos dicit. Ro. VIII. 26. Samuel propheta connumeratus Moyse in sacerdotio Dei Psal. XCVIII. ad ungendum regem missus, cum maximum filiorum Jesse vidit, dixit 1. Sam. XVI. 6. 7. & per singulos filios septem ignorans usque ad David nescisse describitur: Helisæus quoque, qui duplici gloria glorificatus est spiritu, cujus ossa vitam exanimato cadaveri reddiderunt, cum Sunamitis ad eum venisset in montem, & ad pedes ejus flebiliter corruisset, Giezi prohibere ne faceret, ait 2. Reg. IV. 27. Plura sunt quam ut exemplis debeamus docere, sanctos viros & Deo caros ea tantum modo scisse, quae eis a Domino revelata sunt; ignorasse vero, quae eis revelata non fuerint, & ad singulas visiones Zachariam atque Danielem interrogare angelum, & suppliciter deprecari, ut exponat sibi, quae sint illa, quae viderit. inf. XV. 30. Luc. VII. 39.

1. Polybius Leg. 41. οἱ περὶ Νικόδημον τὸν Ἡλείον. *Diodorus* XIV. 81. Ἰερώνυμον, καὶ Νικόδημον ἀθηναῖος οὔτως. *Demosth.* p. 852. A. Νικόδημος ὁ Μεσσηνίος. *Plut.* Pelop. p. 279. C. Νικόδημος τῶν τῶν, δειξάς τινα χωλὸν καὶ τυφλόν. *Demosthenes* c. Steph. II. ἐπὶ Νικόδημος ἄρχοντας. *Galenus* de difficult. puls. II. ex Hippocr. Epidem. III. ὁ ἐν ἀσθμοῖς Νικόδημος. *Isæus* de Haereditate Pyrrhi. Νικόδημος. *Dinarchus* a. Demosthenem. *Berechiah* R. XLII. 1. Magni urbis sedebant ante ipsum (Eleazarum Hyrcani filium, discipulum Joannis f. Saccai. *Aborh* R. Nathan 7.) filius Zizith Haceroth, & Nicodemus Gorionis, & filius Calba Sebuæ. & *Taanith* f. 19. 2. *Koheloth* R. VII. 13. tres βελευταί fuerunt Hierosolymis, f. Zizith Haceroth, Nicodemus f. Gorionis & f. Calba Sehevua, & quisque illorum poterat sup-

peditare & alere urbem decem annos. Pirke Eliezer 2. omnes magni urbis prandebant apud Jochanan f. Zacai — Nicodemus Gorionis — qui habebat cibum trium satorum farinae pro singulis, qui erat Hierosolymis. Quodam tempore ascendit totus Israël Hierosolyma ad festum, & non suppetiit iis aqua. Adit Nicodemus Gorionis magnatem quendam, eique dixit: Mutuo da mihi XII. puteos aquae, pro ascendentibus ad festum, & ego reddam tibi, aut solvam XII. talenta argenti; & constituerunt diem. Qui cum adventaret, & necdum pluisset — adiit Nicodemus sanctuarium & oravit, & extemplo coactae sunt nubes, & descendit pluvia affluentissima. *Taanith* f. 20. 1. Nomen ejus proprium non erat Nicodemus sed Bonai. *Gittin* f. 56. 1. R. Meir: Vespasianus venit obsidens Hierosolymam, in qua tres ditissimi erant, Nicodemus Gorionis filius, Calba Sabua & filius Zizith Haceroth. *Eccha* R. I. 5. erant tum Hierosolymis IV. βελευταί, f. Zizith, f. Gorionis, f. Nicodemi, & f. Calba Sebuæ. R. *Aborh Nathan* 7. filiae Nicodemi filii Gorionis lectus erat stratus XII. M. denariis. *Chetuboth* f. 66. 2. Vidit eam R. Jochanan f. Zaccai, colligentem hordea ex stercore jumentorum Arabum: dixit ei: Filia, quatenam tu es? & illa, ego sum filia Nicodemi Gorionis filii. Et quid factum est, inquit ille, divitiis patris tui? *Sanhedrin* f. 43. 1. Bonai numeratur inter discipulos Jesu. *Jos.* B. II. 17. 10. ἀντιμετωπία πρὸς αὐτὸς Γαλιλαῖα τε Νικομήδης υἱὸν, καὶ ἐνὶ τῇ Σαδδουκὶ καὶ Ἰσδαὶ Ἰωάννου. *Avoda Sara* f. 25. 1. Traditio. sicut sol constituit Josuae, sic quoque constituit sol Mofi & Nicodemo filio Gorionis. *J. Altingius* Schilo I. IV. 23. 24. pluribus contendit, Nicodemum Talmudicorum esse eum ipsum, de quo Joannes in Evangelio scribit.

2. οἶδαμεν i. e. οἶδα] comm. II. XXI. 24.

Christus Nicodemo vitio vertit, quod noctu & clam venisset: cum debuisset interdium & palam suscepto Baptismo se discipulum Christi profiteri. comm. 3. 19. 20. 21. *Megilla* II. 4. neque circum-

Νικόδημο· Πῶς δύναϊ ἄνθρωπον γεννηθῆναι γέρον ὄν; μὴ δύναϊ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναϊ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ὅστις καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, τὸ, πνεῦμά ὅστις. Μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι· Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. Τὸ

Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν αὐτῷ K 13. 15. 27. 42. Evang. 26. Fragm. Ald. Versio Sax. Syra prior, & posterior in margine, Aethiop. Copt. Armen. probante Bengelio. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι] — 58. 61. + ὅτι 57. ἀμὴν] — A 59. εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν] ἰδοὺ τὴν βασιλείαν M.

6. γεγεννημένον posterior] + καὶ τὸ ὕδατος & Versio Syra posterior. πνεῦμα ἐστίν] + quia Deus spiritus est. Codex Vercellensis. Hilarius de Trin. VII. Ambrosius de Spiritu S. quoniam Deus Spiritus est. Quem locum ita expresse Ariani testificamini esse de Spiritu, ut eum de vestris Codicibus auferatis. Atque utinam de vestris, & non etiam de Ecclesiae codicibus tolleretur! Eo enim tempore, quo impiae infidelitatis Auxentius Mediolanensem Ecclesiam armis exercituque occupaverat, vel a Valente atque Ursacio nutantibus sacerdotibus suis incurfabatur Ecclesia Sirmiensis, falsum hoc & sacrilegum simulacrum tamen in Ecclesiasticis Codicibus deprehensum est. Et fortasse hoc etiam in Oriente fecistis. Fulbertus Carnotensis Ep. 1. Arianos auditores, quoniam Spiritum Sanctum Deum esse negabant, de Evangelio eraserunt illud, quod Salvator ait: Spiritus est Deus. Optatus l. II. Cyprianus, Fulgentius, Augustinus, Hincmarus, Vigilius Thapsensis. Tertullianus de carne Christi 18. Eusebius. Haec demonstrant, quam infeliciter artem Criticam exercent, qui studio partium ducuntur; quid enim levius ista suspitione, haereticos veram lectionem de Ecclesiae codicibus tollere, & Codices Orientis & Occidentis, omnesque Versiones corrumpere potuissent? & eadem tamen verba, quibus, ut Ambrosio placent, illorum dogma evertitur, infra cap. IV. 24. intacta & inemendata reliquissent? + καὶ 69.

7. θαυμάσης] θαυμάσητε Nonnus. probante J. Millio prol. 911. σοι] + ὅτι 2. Editio Erasmi, Colinaei. ὑμῶν Nonnus. probante J. Millio prol. 911. ὑμᾶς] ὑμᾶς Codices Stephani quatuor 53. 69. Evang. 4. Fragm. Aldi. absurde.

cumcidunt neque baptizant, donec scintillaverit Sol. f. 20. 1. S. D. Num. XIX. 19. Maimon. Isfure Bia c. 13. Non solent baptizare nocte. Si quis clam baptizatus fuerit, pro profelyto non censetur. Quod praeter spem Nicodemi accidit: is enim, cum & Judaeus, & Pharisaeus, & Doctor & dives esset, fiduciam habebat, quam primum Christum magistrum agnovisset, se statim in numerum discipulorum & quidem honoratiore loco quam piscatores & idiotae, adscitum iri. Pesachim f. 90. 2. Traditio. Quicunque opus habent Baptismis, Baptismus eorum est die.

3. Joannes XXIV. vicibus repetit ἀμὴν ἀμὴν; ut innuat de re magna & gravi agi. Sota II. 5. quare illa ait: Amen amen? Schervuoth III. 11. Quisquis ad prolationem juramenti respondet Amen, is suo ore jus jurandum proferre videtur. Gemara S. D. Num. V. 22. & IV. 3. V. 2. f. 36. 1. Autor est R. Jose f. R. Chaninae: amen modo habere vim juris jurandi S. D. Num. V. 22. modo vim annuendi comprobantive Deur. XXVII. 26. modo adhiberi pro re confirmanda Jerem. XXVIII. 6.

Artemidorus l. 14. ἔγω γὰρ ἄνωθεν αὐτὸς δοῦναι γενέσθαι. Vulg. in MS. nisi quis natus fuerit denuo. Castalio: qui denuo non natus fuerit. Versio Copt. nisi homo genitus sit altera vice. Syr. מִן רִיבִּי. vid in Luc. I. 3. Jeremoth f. 62. 1. & 92. 1. 97. 1. 2. 22. 1. 48. 2. Bechorot f. 47. 1. Falkut Rubenis f. 70. 4. R. Jose dixit: Profelytus quis factus est sicut parvulus modo natus. Non solum Judaeis, sed gentibus etiam solenne fuit, sacrorum initiationem regenerationis vocabulo significare. Apulejus Met. XI. Nam & inferum claustra & salutis tutela in Deae manu posita, ipsaque traditio ad instar voluntariae mortis & precariae salutis celebratur. Quippe cum transactis vitae temporibus jam in ipso finitae lucis limine constitutos, quistamen tuto possint magna religionis committi silentia, numen Deae solet eligere, & sua Providentia renatos ad novae reponere rursus salutis curricula. — p. p. Apulejus diem initiationis natalem sa-

crum vocat, & Sacerdotem, a quo fuerat initiatus, appellat patrem suum — p. p. Stipatum me religiosa cohorte ducit ad proximas balneas, & prius sueto lavacro traditum praefatus Deum veniam — purissime circumrorans abluit. Justinianus Novell. LXXVIII. Si quis manumittens servum aut ancillam suam cives denunciaverit Romanos; sciat ex hac lege, quod qui libertatem acceperit ἐξαιπαρξόμενος εὐθὺς καὶ τὸ τῶν χρυσῶν δακτυλίων καὶ τὸ τῆς παλιν/εστίας δικαίον. Servus manumissus natalibus restituitur, in quibus initio omnes homines fuerunt, non in quibus ipse nascitur, cum servus natus esset. Ergo ex jure Romano voces regenerationis & adoptionis interpretandae sunt.

4. Cum spe sua excidisset Nicodemus, ad artes litigatorum se recipit: Eane tu ab homine Judaeo nato, a Doctore, qui legem & novit, & servavit, & alios tamdiu docuit, a sene integrae existimationis exigis, quae nos ab idolorum cultoribus, e tenebris & sordibus ad nos transeuntibus, requirimus? Si ego nondum sum idoneus disciplinae tuae, quis tandem erit? & quod tempus, ut scholae tuae me praeparem, promittis? Targum Hierosol. in Gen. XVIII. 12. Et peccavit Sara in corde suo dicendo: postquam vetula sum, fierine potest, ut revertar ad adolescentiam, ut sit mihi conceptus?

Theophrastus de Sudoribus. α. οἱ περὶ ἡβην. β. προῖστος δὲ τῆς ἡλικίας — τῶν προσεχέων. γ. τῶν ὁδηγούντων.

5. Homil. Clement. ἐὰν μὴ ἀναγεννηθῇς ὕδατι ζῶντι εἰς ὄνομα πατρὸς, υἱῶ, καὶ ἁγίου πνεύματος. Nisi quis baptizetur, & non ore solum publice profiteatur, se doctrinam meam amplexi, verum etiam ex animo credat. Ira Nicodemus non potuit non intelligere: de Baptismo etiam in sequentibus sermo est, tum obscurius comm. 12. tum clarius comm. 22. 25. IV. 1. eodem modo scriptores sacri de Baptismo loqui solent. Eph. V. 26. Heb. X. 22. 23. Tit. III. 5. Matth. III. 11. XXVIII. 19. Marc. XVI. 16.

6. Solent scriptores S. Spiritum carni, & ho-

Τὸ πνεῦμα ὅπως θέλει πνεῖ· καὶ τὸ φωνῇ αὐτὸ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, 8
καὶ πῶς ὑπάγει· ὅτως ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. Ἀπεκρίθη Νικόδη- 9
μος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐ- 10
τῷ· Σὺ εἰς τὸ διδάσκαλος τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γνώσκεις; Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, 11
ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλεῖμεν, καὶ ὁ εἰσάκαμον μαρτυροῦμεν· καὶ τὸ μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνει-
τε.

8. καὶ posterior] ἡ A. Versio Vulg. Armen. Syra posterior in margine. Arab.

ἐκ τοῦ πνεύματος] ἀναθεῖ 106.

10. ὁ prius] — AGH 1. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 97. 106. Editio Complut. Erasmi, Plantini, Colinaei, Stephani 1. 2. Bengelii, Bogardi. Fragm. Aldi. Cyrillus, Theophylactus.

11. ἀμὴν] — L a prima manu.

ὁ prius] ἡ Versio Syra posterior in margine.

ἐπιστεύετε] καὶ ἐπιστεύετε Editio Erasmi 2. 3. 4. 5.

ὑμῶν posterior] — EH 29. 53. 71. 86. Evang. 8. Colb. unus. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Codices Latini. ἐπεράνια] ἐράνια Fragm. Aldi.

9. ταῦτα] + οὕτω 47. 56. 58. 61.

καλοῦμεν] — 12.

12. καὶ] — 69.

καὶ ἐπιστεύετε EH 2. 71. 86. 90. Ev. 24. Editio Erasmi 1.

mines spirituales carnalibus opponere. Rom. II. 28. 29. VIII. 1—16. Gal. V. 16. — VI. 15. Nicodemus ex carne natus erat i. e. Judaeus erat, ex posteris Abrahami, foederatus Dei, circumcisus: ideo caro erat, sese super alios efferebat, putans se Deo placere, quia Judaeus esset, licet, si ex alia gente ipsi natum esse contigisset, ut majores, idola coluisset. Discipuli vero Christi nascuntur ex spiritu sancto sup. I. 13. qui corda illustrat & animum expurgat; qui non divitias, honores, nobilitatem, voluptates hujus vitae, promittit, sed ea quae non videntur. Et qui ita nascuntur, spiritus sunt; signum & notam, non in corpore, ut Judaei, gerunt, sed in animo, qui coelestia quaerit, & unice curat, ut Deo cor scrutanti placeat, parum sollicitus de hominum judicio, quique mavult bonus esse quam videri, imo regium esse existimat bene facere & male audire.

7. Quid stupes? nec intelligens quanta conversio, nec qua vi quibusve mediis sit futura.

8. Jamblisch de myster. III. 2. καὶ ποτε μὲν ἀφανὲς καὶ ἀσάματον πνεῦμα περιέχει κύκλω τῆς κατακειμένης, ὡς ὄραον μὲν αὐτὸ μὴ παρῆναι, τὴν δὲ ἄλλην συνείσθησιν καὶ παρακολυθῆσιν ὑπάρχειν, ροιζοῦμένους τε ἐν τῷ εἰσέναι, καὶ περιεχυμένους πανταχόθεν ἀνευ τινος ἐπαφῆς. Xenophon Mem. Socrat. IV. καὶ ἄνεμοι αὐτοὶ μὲν ἐκ ἐρῶνται, ἀ δὲ ποιεῖσαν, φανερά ἡμῶν ἐστίν, καὶ προσόντων αἰσθανόμεθα· ἀ καὶ καταρρέοντα μὴ καταφρονεῖν τῶν ἀοράτων, ἀλλ' ἐκ τῶν γνωσμένων τὴν δύναμιν αὐτῶν καταμνησάμεντα τιμᾶν τὸ δαιμόνιον. Lucretius III. 270. Sic calor, atque aer, & venti caeca potestas Mista creant unam naturam.

πᾶ] Inf. VII. 35. Phrynichus p. 14. ποῖ ἄπει, συντάσσεται ἕτοιμα διὰ τῆς ι. πᾶ δὲ ἄπει διὰ τῆς υ. ἀμαρτήματα· εἰ δὲ ἐν τῇ υ. πᾶ διατρέβεις. Ammonius p. 112. πᾶ καὶ ποῖ καὶ πᾶ διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ πᾶ καὶ ποῖ εἰς τόπον — τὸ δὲ πᾶ ἐν τόπῳ, οἷον πᾶ νῦν δεῦρο κίαν λίπες ἔκτορα; [II. κ. 406.] ὡς θ' ἀμαρτάνουσιν οἱ λήγοντες, πᾶ ἀπέρχῃ; θεοὶ εἰπεῖν πᾶ ἀπέρχῃ; & 121. Thomas. πᾶ καὶ τοπικὸν καὶ ἐρωτηματικὸν ἐστίν. καὶ ἀντὶ τῆς ἰσως, καὶ ἀργόν. Ety-mol. πᾶ, διαφέρει, ἐκ τῆς πᾶ. ὅτι τὸ μὲν πᾶ τὴν εἰς τόπον σχῆσιν σημαίνει, ὡς ὁμηγερέας φησιν· πᾶ ἔβη ἀνδρομάχη; τὸ δὲ πᾶ τὴν ἐν τόπῳ· πᾶ δὲῦρο κίαν λίπες ἔκτορα; ὅθεν οὐ δεῖ λέγεσθαι πᾶ ἀπέρχῃ, ἀλλὰ πᾶ.

Psal. CXXXV. 5—7. Eccles. XI. 5. Marc. IV. 27. Solet divina providentia per occultas vias, & machinas inconspicuas res maximas efficere: Dan. II. 34. 35. Humilitas mea & discipulorum meorum vos offendit; quaeritis: quis & unde sum? Inf. VIII. 14. IX. 29. XIX. 9. tanquam de homine obscuro & ignobili; nihil magni a me meisque effe-

ctum iri confiditis: at aliter longe eveniet, quam vos putatis 1. Cor. I. 26—29. Everteretur idololatria & templum Hierosolymitanum: ingens & incredibilis erit rerum conversio: non eloquentia doctorum, non pecunia divitum, non armis & auctoritate principum; sed invitis & reluctantibus istis omnibus propagabitur Evangelium: multique illud toto corde atque animo accipient, non spe divitiarum, honorum, voluptatum alleceti, sed promissione bonorum vitae alterius in coelo degendae.

10. Midrasch Mischle IX. 2. Dixit Akiba: Tune es Pappus, quem dicunt esse sapientem magnum, tu non es nisi stultus — Dicunt pisces vulpi: tune es quam dicunt astutissimam esse omnium animalium? non es nisi stulta. Nedarim f. 49. 2. Dixit matrona quaedam R. Judae: tune Magister es & ebrius? Pirke Eliezer 50. dixit ei Esther: tu es caput Synedrii, & tu dicis hoc verbum? Eccha R. I. f. 66. 2. R. Josuae quaerenti: quae-nam via esset brevissima ad urbem? respondit puer: Haec est brevissima, at longissima: ista vero longissima, sed brevissima, incessit R. Josua per eam, quae brevissima sed longissima erat Cum enim appropinquaret urbi, comperit hortis & paradisis septam. Rediit ergo ad puerum dixitque: O fili mi, num haec est via ad urbem brevissima? Cui puer: Tune sapiens ille Israëlis? Nonne sic dixi tibi: Hanc brevissimam sed longissimam esse?

11. Inf. 22. sup. I. 18.

12. 1. Cor. XV. 40. 2. Cor. V. 1. Phil. II. 10. III. 19. Jac. III. 15. Lucian. Icar. 2. καὶ πῶς ἐ-
γωγε γεννητὸς αὐτὸς καὶ ἐπίγειος ὢν, ἀπὸ τῶν ἐν δυνάμει ὑπερ-
νεφάων ἀνδρῶν; Theophrast. H. P. IX. ἐπίγειος καυλὸς
δαίμωνος. Philo. ἐπίγειον φυτὸν. Athenaeus I. p.
61. E. θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ φυτῶν ἰσορίας γράφει· ὑ-
πίγεια δὲ τὰ τοιαῦτα ἐστὶ καὶ ἐπίγεια, καθάπερ οὗς καλεῖ-
σι τινὲς πείζιας ἄνιμα τοῖς μύκησι γινόμενης. Humi re-
pens, terrae insidens. Ammonius. ἐπίγειον καλεῖ τὸ
βάπτισμα. Heb. VI. 1. 2. Quid baptismus Prose-
lytorum significet, nosti: non etiam nescis, me a
discipulis meis requirere, ut in nomen meum bapti-
zentur: haec est initiatio, haec sunt prima elemen-
ta; quae cum discere nolis, quatenam spes relin-
quitur? quid facies, ubi audieris mysteria? ubi au-
dieris, eum, quem Regem Messiam esse existimas,
in crucem sublatum iri? Matth. XVI. 17. 23.

13. Senec. Epist. 89. Vere mihi persuades, ani-
mam in coelum, e quo erat, rediisse. Libanius Ep.
364. ὁ ζῆλος δὲ ἐκείνος, ὁ σοὶ προσώτης, καὶ παρ' οὐ κατέ-
βη, καὶ πρὶς ὃν ἄπει. Manilius IV. 57. de I. Caesare,

12 τε. Εἰ τὰ ὀπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ ὁ πιστεύει πᾶς, ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπερᾶνια, πί-
 13 στεύετε; Καὶ ἡδὲ ἀναβέβηκεν εἰς τὸ ἔρανον, εἰ μὴ ὁ ἐκ τῶ ἔρανος καταβάς, ὁ υἱὸς τῆς
 14 ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ ἔρανω. Καὶ καθὰς Μωσῆς ὑψώσε τὸ ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἕτως ὑ-
 15 ψαθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τῆς ἀνθρώπου. ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπολῇ, ἀλλ'
 16 ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ
 ἔδωκεν

πιστεύετε] πιστεύετε 90.

πιστεύετε GH 1. 3. 16. 46. 53. 66. 69. 74. ex emendatione. 96. 97. Evang.

4. 5. 15. 19. 20. Editio *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*, *Bogardi*, *Theophylacti* ed.

13. κα] — 40. Codices *Latini*.

ὁ υἱὸς τοῦ ἔρανος] — L 33. *Gregorius Nazianzenus*. ἐν τῷ ἔρανω] ἐν τῷ ἔρανω 80. 88.

14. Μωσῆς] Μωϋσῆς K 45. 50. 96. *Chrysostomus*, *Theodoretus*.

15. εἰς αὐτὸν] ἐπ' αὐτὸν A. ἐπ' αὐτῷ L. *Theodoretus* Dial. III.

16. ὥστε] ὥς Editio *Erasmi* 1.

re. Ille etiam coelo genitus, coeloque receptus. *Anthol.* IV. 6. 3. ἢ δὲς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ ἔρανος, ἐκόντα διδόν, φειδία, ἢ σὺ γ' ἔσῃς τὸν δῶν ἐνέμενος. *Targum Hierof.* in Deut. XXX. 12. Non in coelo est, ut dicas: Urinam nobis esset unus, sicut Moyses Propheta Domini, qui ascenderet in coelum, & nobis illam deportaret! *Bammidbar R.* XIX. f. 238. 1. Eo tempore, quo Moyses ascendit in coelum, audivit vocem Dei S. B. qui sedit & legit Sectionem de vacca rufa. *Prov.* XXX. 4. *Aët.* XIV. 11. 1. *Cor.* XV. 47. inf. comm. 31. & VI. 32. — 58. *Lactantius* I. 11. *Minucius Felix* sic argumentatus est; Saturnum, cum fugatus esset a filio, in Italiamque venisset, Caeli filium dictum, quod soleamus eos, quorum virtutem miramur, de coelo decidisse dicere: terrae autem, quod ignotis parentibus natos terrae filios nominemus. *Plinius* H. N. XXVI. 7. faventibus cunctis, ut essent vera quae facillima erant, universum prope humanum genus circumegit in se, non alio modo quam si coelo emissus advenisset. *Nummi* in Syria cusi exstant Διὸς καταβάτης. *Livius* VI. 18. Dii prohibebunt hoc: sed nunquam propter me de coelo descendent. VIII. 9. Conspectus ab utraque acie aliquanto augustior humano visu, sicut coelo missus piaculum omni Deorum irae. *Virgilius* Ecl. IV. 7. Jam nova progenies coelo demittitur alto. *Servius*. Ut videantur homines non ex mortalibus nati, sed ex numinibus, & quasi coelo lapsi. *Calpurnius* Ecl. IV. Di, precor, hunc juvenem, quem vos, nisi fallor, ab ipso Æthere misistis, post longa reducite secla. *Iustinus* V. 4. de Alcibiade. In hunc oculos civitas universa, in hunc suspenso ora convertit: hunc quasi de coelo missum, & ut ipsam Victoriam contuentur. *Ammianus Marcellinus* XXII. 2. Quo apud Constantinopolin mox comperto effundebatur aeris omnis & sexus, tanquam demissum aliquem visura de coelo. *Cic.* ad Q. frat. I. 1. 2. Graeci sic te ita viventem intuebuntur, ut de coelo divinum hominem esse in provinciam delapsum putent. *Minucius Felix* Octav. in hodiernum inopinato visos coelo lapsos nominamus. *Tibullus* III. 90. Tunc veniam subito, nec quisquam nunciet ante, sed videar coelo missus adesse tibi. *Juvenal* II. 40. Tertius e coelo cecidit Cato. *Ovidius* M. I. 213. Summo delabor olympo, & Deus humana lustris sub imagine terras. *Æneid.* VIII. 20. Attulit & nobis aliquando optantibus actas Auxilium adventumque Dei. *Ovidius* T. I. 3. 37. Coelestique viro. *Anthol.* I. 69. 1. ἐλέως — ἄντομη διφραλκὶ καίσαρος ἐρανος. *Quintilian*. X. 2. de Cicerone: Coelestis hujus in dicendo viri. *Mani-*

lius I. 796. Venerisque ab origine proles Julia descendit coelo, coelumque replevit. *Jamblichus* V. Pythag. 6. τῶν ὀλυμπίων θεῶν ἐφῆμιζον εἰς ἀφελίαν καὶ ἐπ' ἀνθρώπων τῶ ἀνητοῦ βίης λέγοντες ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ φανῆναι τοῖς τότε. *Julianus* ap. *Cyrril.* IV. ὁ γὰρ ζεὺς ἐν μὲν τοῖς νοητοῖς ἐξ αὐτοῦ τὸν ἀσκητικὸν ἐγέννησε, εἰς δὲ τὴν γῆν διὰ τῆς ἡλίας γόνιμος ζωῆς ἐξέφηνεν ἕως ἐπὶ γῆς ἐξ ἔρανος ποιησάμενος πρόσον, ἐνεσιδῶς μὲν ἐν ἀνθρώπῳ μορφῇ περὶ ἐπίδαυρον ἐφάνη, πληθυρόμενος δὲ ἐντέυθεν ταῖς προσδοῖς ἐπὶ πᾶσι ἀρέξε τὴν γῆν τὴν σωτήριον αὐτοῦ δεῖξαν. *Apulej.* IX. Unus ex his de coelo missus mihi sospitator. *Cic.* pro L. Manilia. 14. Itaque omnes quidem nunc in his locis in Pompejum sicut aliquem non ex hac urbe missum, sed de coelo delapsum intuentur.

14. Exspectabat Nicodemus, brevi fore, ut Rex Messias in folio alto & regali sublimis sederet, gentibus jus diceret, hostes vero debellaret, & quae seditiosorum poena erat, in crucem tolleretur: nunc vero audit, Messiam non gloriam ab hominibus, consecuturum & hostes occisurum esse, sed contumelia atrocissima affectum & occisum iri, idque non ab idololatriis, non a latronibus in deserto, sed in ipsa urbe sancta, expetentibus Pontifice & Synedrio, in Mosis sedentibus sede.

Artemidorus I. 78. εἰ δὲ τις ὑψηλὸς ἐπὶ τινος ἀρχαῖο, εἰς φόβον καὶ δέος πεσέται, κακῆργος δὲ ἂν σαυρωθήσεται. διὰ τὸ ὑψος καὶ τὴν τῶν χειρῶν ἔκτασιν. *Herodot.* III. 124. ἰδύσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνία τείνηδε ἰδόντες οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ἔοντα λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. — 125. ἀποκτείναντες δὲ μιν οὐκ ἔξωθεν ἀπηγήσεως ὁράτης ἀνεπαύρασε. — Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος ἐπέτελλε πᾶσαν τὴν ὅψιν τῆς θυγατρὸς. inf. XII. 32 — 34.

15. Haec autem ipsa Messiae mors, quod minime rebatur Nicodemus, tantum aberat, ut regno eum privaret, doctrinam exstingueret, & discipulos ad desperationem adduceret, ut potius via ipsi esset ad Regnum, qua etiam discipulis salus & peccatorum venia impetraretur, & secuta resurrectione plurimi ad fidem ipsi habendam permoverentur. *Luc.* XXIV. 46. 47. Etiam hac in re similis fuit serpenti erecto in solitudine. *Nachmanides*. Amovebis nocumentum per illud, quod nocuit: & sanabis aegritudinem per illud, quod fecit aegros. Miraculum fuit in miraculo. 1. *Cor.* I. 23. 24. *Erasmus*: verba Evangelistae prosequentis & explanantis sermonem, quem coeperat Jesus cum Nicodemo. conf. supra 16. & infra comm. 31.

16. Tanto amore Deus O. M. genus humanum complexus est, ut maluerit filium unigenitum mittere, & in certam mortem tradere, potius quam

ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλη, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀ- 17
πέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσ-
μος δι' αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔκρινε. ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἡδὴ κέκριται, ὅτι 18
μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὕτη δὲ ἔστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ 19
φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἡγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ
φῶς ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς καὶ 20
οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ὁ δὲ ποιωὶν τὴν ἀλήθει- 21
αν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἔστιν εἰργασμένα.
Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰερουσαλὴν καὶ ἐκεῖ διέτριβε 22
μήν.

ἔδωκεν] + εἰς τὸν κόσμον 33. + pro mundo. Codices Latini.

ἀπόληται] ἀπολήνεται A a prima manu.

αὐτοῦ] — 1.

εἰς τὸ ὄνομα] in nomine D. Codices Latini.

τὸ σκότος] τὸν κόσμον Fragg. Ald.

πονηρὰ αὐτῶν] αὐτῶν πονηρὰ ADG 1. 69. Versio Vulg. Origenes, Athanasius c. Arian. V. Chrysostomus. Cyrillus
in Jo. 68. Catena Corderii. forte ut vitarent concursum duplicis α, Euphoniae gratia.

20. γὰρ] — E. Lucifer II.

ἀ φῶς ad φῶς] — 48. 49.

τὰ ἔργα αὐτοῦ] αὐτοῦ τὰ ἔργα A 1. 72. 74. 90. Editio Erasmi, Colinaei, Chrysostomus.

+ πονηρὰ εἰσιν L. + ὅτι πονηρὰ εἰσιν 16. 33. 67. 72. Evang. 15. Codex Stephani. Versio Cors. + ὅτι πονηρὰ ἦν 75.

21. αὐτὸς τὰ ἔργα] τὰ ἔργα αὐτοῦ D 69. 72.

ἐν] + τῷ 69. 73. 74. 90.

22. ὁ] — A 3.

23. Ἰωάννης] + ὁ N 1.

Σαλῆμ] Σαλήμ N 1. Colb unus. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 42. 48. 49. 52. 60. 63. 64. 66. 67. 69. 71. 80.

83. 86. Evang. 1. 2. 3. 4. 8. 9. 11. 12. 14. 16. 17. 19. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Fragg. Ald. Ver-

17. δι' αὐτοῦ] + propter hoc D. Codices Latini.

18. κρίνεται] judicabitur. D. Codices Latini.

19. οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον] μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι 1.

πρὸς τὸ φῶς] — 27.

+ de Luce D.

εἰργασμένα] εἰργασάμενα L.

γῆν] — 12.

ἦλθεν] exivit D. Codices Latini.

ut homines errantes & perituros destitueret. Rom. VIII. 32. Gen. XXII. 12. τὸν κόσμον cum articulo scribit Joannes, & ut intelligeremus cum emphasi hoc dici, comm. sequenti tercio repetit, & comm. 19. Christum Soli comparat. Quia nimirum Nicodemus falso sibi persuaserat, beneficium Messiae ad solos Judaeos, & praecipue ad eorum Sacerdotes, Levitas & Scribas pertinere. Eadem de causa vox fidei saepius iteratur comm. 12. 15. 16. 18. ut intelligeretur, beneficia Christi non conferri propter genus & proavos, sed omnibus, iisque folis, qui animum honestum, veri amantem & docilem haberent.

17. Inf. V. 24. VIII. 15. 50. XII. 47. 1. Jo. IV. 14. Luc. IX. 56.

18. Inf. V. 25. Discipuli Christi coram tribunalibus humanis tanquam facinorosi condemnabuntur, idque illorum hostes impune facient: at in altera vita illi absolventur, hi vero condemnabuntur; imo jam nunc se ipsos condemnant, dum oculos claudunt, & sibi viam salutis, quam ipsis monstratum venerant, praecludunt.

19. Sol est commune generi humano bonum: omnibus lucet, nemini invidet, omnes ad laborem honestum invitat. Si quis tamen malit interdum dormire, & de nocte surgere, ut latrocinetur & homines jugulet, sua culpa & suo periculo id facit, neque excusationem habet. Dictum vetus: ille nocens se damnat, quo peccat die.

Philo de Monarch. T. 2. p. 220, 6. σκότος αἰρούμενοι πρὸ αὐτοειδισάτω φωτός, καὶ τυφλὴν ἀπεργαζόμενοι διάνοιαν.

20. Heb. XI. 1.

Inf. V. 29. Jac. III. 16. Demosthenes.

φαῦλα καὶ μικρὰ πράττοντες.

21. Targum. Hof. IV. 1. Non sunt facientes veritatem. Gen. XLVII. 29. Jos. II. 14. 2. Sam. II. 6. XV. 21. Nehem. IX. 33. Prov. XII. 12. Tob.

IV. 9. 1. Jo. I. 6. Apoc. XXI. 27.

Sophocles Electr. 1524. τί δ' ἐς δόμους ἄγεις με; πᾶς τόδ' ἐἰ καλὸν τ' ἔργον σκότος δέ; Euripides Iphigen in Tauris 1026. κλειπτῶν γὰρ ἡ νύξ, τῆς ἀληθείας τὸ φῶς. Xenophon. Orat. de Agesilao. Νομίζω αἰσχυροῦς μὲν τὸ ἀφανίζεσθαι πρῆναι, τῷ δὲ εἰς κάλλος βίῃ τὸ φῶς μᾶλλον κόσμον παρέχειν. Plut. ap. Stobae. VI. οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυρόμενος· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἤλιον γινέσθαι, πρὸς ἃ κατωρθοῦ, βέλονται ἄν. Cic. Tusc. II. 26. citante Augustino de C. D. XIV. 18. Omnia bene facta in luce se collocari volunt. & de officiis III. 9. ex Platone. Gygis annulus — quo usus reginae stuprum intulit, regem dominum interemit, sustulit, quos obistere arbitrabatur. — Honefta enim bonis viris, non occulta quaeruntur. Tacite autem perstringitur Nicodemus, qui non aperte egerat, sed noctu comm. 2. clam atque furtim venerat. Eph. V. 8 — 14. Senec. Ep. 122. gravis malae conscientiae lux est. Xenoph. Cyri Instit. II. οἱ δὲ ἀγνοούμενα ῥαδιουργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. Philo de Cajo. T. 2. p. 560, 31. ἐκείνῃ δὲ ἡλίου ἡ φῶς συνάλας ἀσπασόν ἐστι, ἀλλ' οὐχὶ νύξ, καὶ εἰτε σκότους ἀρεγνέστερον, εἰς τὴν τῶν ἐκόντων ἔργων διάθεσιν. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν καλὰ περιουσίας μεσημεριῆς δαίται πρὸς ἐπιδείξειν· τὰ αἰσχυρὰ φῶσιν ἐσχατίας ταρτέρου. de offerent. Victim. T. 2. p. 260, 18. τί γὰρ, εἰ καλὰ ταῦτ' ἐστίν, ὦ μῦσαι, καὶ συμφέροντα, συγκλίσσόμενοι ἑαυτοὺς ἐν σκότει βαθεῖ τρεῖς ἢ τέτταρας μούους ὠφελεῖτε, παρὸν ἅπαντας ἀνθρώπους ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τὰ τῆς ὠφελείας προθέοντας, ἵνα πᾶσιν ἀδιῶς ἐξῇ βελτίονος καὶ εὐτυχιστέρας κοιναῖναι βίῃ; φθόβος γὰρ ἀρετῆς διώκειται. οἱ μὲν γὰρ τὰ βλαβερά πρᾶττοντες αἰσχυρίσθωσαν, καὶ καταδουσίαι ἐπιζητοῦντες καὶ γῆς μυχοὺς. καὶ βαθὺ σκότος ἐπικρυπτεσθώσαν· τὴν πολλὴν ἀνομίαν αὐτῶν ἐπισκιάζοντες, ὥς μηδὲν ἰδοὶ τοὺς δε κοιναφελῆ δράσιν ἔξω παρήσσια, καὶ μὴ ἡμέραν διὰ μέσης ἵτωσαν ἀγορᾶς, ἐντυζόμενοι πολυανθρώποις ἐμάλοις, ἡλίῳ καθαροῦ τῶν

23 μέλ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. Ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν, ἐγγὺς τῇ Σαλαίμ, ὅτι
 24 ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβάπτιζοντο. Οὐπὼ γὰρ ἦν βεβλημένον εἰς τὴν
 25 λακὴν ὁ Ἰωάννης. Ἐγένετο ἔν τῃ ζητήσει ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μὲν Ἰουδαίων· οὗτοι κα-
 26 θαρσισμῷ. Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββί, ὃς ἦν μὲν σὺ πρὸς αὐ-
 27 τὸν. Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· Οὐ δύναμις ἀνθρώπου λαμβάνειν ἥδεν, ἐὰν μὴ ἡ δε-
 28 δομένον αὐτῷ ἐκ τῆς οὐρανῶς. Αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· Ὁὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χρι-
 29 στός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. Ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίον
 ἔστιν ὁ δὲ φίλος τῆς νυμφεύς ὁ ἑστηκὼς, καὶ ἀκὼν αὐτῆς, χαρὰ χαίρει ἅλ' ἢ Φωνήν τῆς
 νυμ-

~ Ἰουδαίω

fio Copt. Origenes MS. in Jo. II. 12. Eusebius H. E. Cyrillus, Theophylactus. Σαλαίμ A.

ἐκεῖ] — 74. a prima manu.

παρεγίνοντο] παρεγίνοντο 69. 74. 90.

25. ἔν] — 97. δι 47. Versio Vulg. Syr. Copt.

Ἰουδαίων] Ἰουδαίω AEL 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 16. Colb. unus. 17. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42. 44. 45. 46.
 47. 48. 49. 50. 51. 53. 54. 56. 57. 58. 60. 62. 64. 65. 66. 72. 73. 74. 80. 83. 88. 89. 90. 91. 95. 96. 97. 106.
 Evang. 1. 2. 3. 5. 8. 9. 11. 13. 16. 17. 19. 20. 24. Editio Stephani. Fragn. Aldi, Versio Syra utraque ad-
 dit ἐνός, & quidem posterior cum asterisco pro obelo. Eusebius, Chrysostomus in l. & Epist. ad Olympiad. &
 in Matth. H. 29. Cyrillus p. 175. Theophylactus, Euthymius, Nonnus. Schol. 34. Ζήτησις πρὸς τινὰ Ἰουδαίων, proban-
 te H. Grotio, J. Coccejo. H. Hammond. & J. Millio prol. 1070. Ἰησοῦ R. Benslejus.

26. τ] — 1. 106.

ἦλθον] ἦλθεν 44.

ἐδε] ἰδοὺ D 1.

27. ἀπεκρίθη] + ἐν ὁ 75. ex emendatione.

λαμβάνειν] λαβεῖν 12.

αὐτῷ] — 16. + ἄνω 13. 69. Versio Armen.

27. ἀπεκρίθη] + ἐν ὁ 75. ex emendatione.
 τῆς οὐρανῶς] τῆς οὐρανῶν 47. 56. 58. 61.

28. μοι] — EM 2. 3. 9. 46. 49. 60. 63. 64. 68. 71. 73. 86. 87. 91. Evang. 1. 2. 9. 11. 13. 15. 17. Fragn. Aldi.

ἐγὼ] — D. ἐμοὶ Codices Latini.

Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

29. ἑστηκὼς] ἐστὼς D.

ἰδοὺ βίον ἀνταυγάζοντες, καὶ διὰ τῶν κυριατάτων ἀισθί-
 σαι τὰς συλλόγας οἰήσαντες, ὁρῶντας μὲν, ὧν ἡδίστον εἶς
 καὶ καταπληκτικώτατος ὄψις, ἀκρόντας δὲ καὶ ἐσιωμένους
 λόγων ποτίμων, οἱ καὶ τὰς διανοίας τῶν μὴ σφόδρα ἀμέ-
 σων εἰσάσαν εὐφραίνειν.

22. Jos. VIII. 1. Aet. I. 8. X. 39. opponitur
 Regio urbi.

Infra XI. 54. & in Aetis octies. Plato de
 Rep. II. μέρος τι χρόνος ἐπὶ τῇ τῆς οἰκίας παρασκευῇ δια-
 τριβῆς. & Epist. μεθ' ἡμῶν συχρὸν διατρίβει τοῦ βίου.
 Iocrates ad Philip. χρόνον μὲν τινα περὶ τὴν τῶν ἰδίων
 ἐπιμέλειαν διέτριβεν. & ἥδη ἐξ ἑτῆ διέτριψε.
 Xenophon Hell. VI. ἀφικόμενος εἰς κόρινθον διέτριβε τι-
 νὰς ἡμέρας. & ἐν ταῖς ὁδοῖς πολλὸν χρόνον
 διατρίβων. Herodian. III. 10. 3. ἐπ' οὐκ ὀλίγον ἐν τῇ
 Ρώμῃ διέτριβεν. 13. 2. τὰ πλεῖστα τοῦ βίος διέτριβεν ἐν
 τοῖς βασιλικαῖς προαεῖσις καὶ τοῖς παραλίοις τῆς καμπανίας
 χορείας, διδάσκων τε καὶ τὰ πολιτικά διοικῶν. 14. 9. δια-
 τριβὰς χρόνος ζητῶν. V. 5. 2. οὐ πολλοῦ χρόνος διατρίψας.
 & alibi. Polyaeus II. 144. διέτριβεν ἐν ταῦθα. Aet.
 XX. 16.

23. Eusebius. αἰὼν — Δείκνται εἰς ἑτὶ νῦν ὁ τόπος
 ἀπὸ H. σημείων Σκυθοπόλεως πρὸς νότον πλησίον Σαλαίμ
 καὶ τοῦ Ἰορδάν. Hieronymus Onomast. Salem —
 in octavo quoque lapide a Scythopoli in campo
 vicus Salumias appellatur. & Epist. ad Evangelium.
 Salem oppidum est juxta Scythopolin, quod
 usque hodie appellatur Salem. Judith IV. 4.

25. Herodot. V. 21. Ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων με-
 γάλῃ ἐκ τῶν Περσῶν ἐγένετο. II. 54. Ζήτησις μεγάλῃ ἀ-
 πὸ σφείων γενέσθαι. Plebi Judaicae doctrina Christi
 magis placebat quam doctrina Joannis; quia &
 miracula Messiae fidem faciebant, & singularis
 ejus humanitas populum alliciebat. inf. comm.
 sequenti 26. IV. 1. VII. 31. 40. 46. 49. XI. 47.
 48. XII. 1.

26. Contemtm de Christo loquuntur, ὅς, ἑτος.

27. Heb. V. 4. 1. Cor. IV. 7. Jo. V. 30. Aet. V.

36—39. Non possum mihi arrogare & rapere,
 quae Deus non dedit.

28. Od. p. 81. αὐτὸν ἔχοντα σε βέλοισι ἐπαυμένον,
 ἢ τινα τῶνδε. Xenoph. Paed. III. αὐτὸς ὑμᾶς. Rom.
 VIII. 23. Aet. XX. 30.

29. Pollux III. 41. καλεῖται δὲ τις τῶν τοῦ νυμφί-
 φίλων καὶ θυραγῶς, ὁ ταῖς θυραῖς ἐφειρηκὼς, καὶ ἔργων
 τὰς γυναικῶν βοηθεῖν τῇ νύμφῃ βοῶσθ. Jud. XIV. 20.
 1. Mac. IX. 39. Multa de paronymis, quos
 וְנִשְׁמָו vocant, in libris Judaeorum veterum
 reperiuntur. Thanchuma f. 78. 1. Paranympus re-
 spondit: nonne vidi illam, & dixi ad regem, nul-
 lam hac pulchriorem esse? f. 79. 4. Simile de rege
 qui uxorem duxit, eique dixit: paullo post mit-
 tam tibi tabulas per manum paranympsi. Cetnooth
 f. 12. 1. Olim in Judaea duos paranympbos con-
 stituebant, unum sponso, alterum sponsae, ut illis
 ministrarent, quando in chuppam ingrediantur:
 sed in Galilaea tale quid observatum non est. To-
 sephoth ad Bava Bathra f. 144. 2. Si pater filio
 nuptias celebraret, paranympsi dona contulerunt
 ad honorem nuptiarum, & filio ipsius dederunt:
 Patris vero officium est, omnia ista retribuere.
 Bava Bathra IX. 4. Si aliqui fratres sibi invicem
 officium paranympsi praestiterint vivente patre,
 sumtus ex bonis paternis fiunt. f. 145. 2. Spon-
 sus jure suo postulare potest: date mihi paranymp-
 phum, ut cum ipso laetus sim per dies Septem
 convivii nuptialis. Bammidbar R. XXI. Simile de
 rege qui uxorem duxerat, cui etiam paranympsus
 erat. Quotiescunque rex conjugi irascebatur, pa-
 ranymphus ipsum placavit & conjugem reconcili-
 avit. Quum vero morti esset proximus, a rege
 petiit, ut placabilis & bonus esset. Respondit rex:
 si hoc mihi de uxore dicis, ipsi quoque uxori dic,
 ut debitum mihi exhibeat honorem. Devarim R.
 I. Simile de rege, qui conjugi iratus eam e domo
 ejecit, Quod cum audissent paranympsi, acceperunt
 ad

νυμφίον. Αὕτη ἔν' ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρω]. Ἐκείνον δὲ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλατῶσαι. 30
 Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆ γῆς, ἐκ τῆ γῆς ὄντι, ἢ ἐκ τῆ γῆς 31
 λαλεῖ· ὁ ἐκ τῆ οὐρανῶν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν. Καὶ ὁ ἐώρακε καὶ ἠκουσε, τῶ 32
 το μαρτυρεῖ καὶ τῆ μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. Ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυ- 33
 ρίαν, ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ὄντι. Ὁ γ' ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ 34
 Θεοῦ λαλεῖ· οὗ γ' ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα. Ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, 35
 καὶ

30. ἐκεῖνον] + δὲ G.

δε] — H. Codices Latini.

ὁ secundo] + δὲ D. Versio Syr.

ἐπάνω πάντων ἐστίν postterius] — D 1. Colb. unus. Versio Armen. Codices Latini.

32. καὶ prius] — DL 1. 33. Versio Copt.

τοῦτο] — D 1. 28. Versio Syr. Copt. Æthiop. Arab. Codices Latini. Eusebius E. Th. I. 20. ἐκεῖνο 69.

33. λαβὼν] λαμβάνων. 12. 59.

μέτρε] μέρες 12. 40. 63. Fragm. Ald.

ἐ. Θεὸς postterius] — C a prima manu. L 1. 33. Cyrillus.

αὐτῷ] + ἵνα D.

36. ἐχει] ἔχει D.

ἐψεται] + τὴν EL 69. 76. Cyrillus.

31. ἀ πάντων ἐστίν ad πάντων ἐστίν] — 14.

ὢν ἐκ] ὢν ἀπὸ D 69.

34. ἐ γ' ἐκ μέτρε δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα] — Colb. unus.

35. δίδωκεν] ἐδωκεν D.

ἀπειθῶν] ἀπίστῳ 13. 69. 95.

ad regem dixeruntque: Domine, an cum conjuge
 sic agere convenit? quid illa peccavit? illam vero
 adierunt dicentes: quamdiu regi provocabis ad
 iram? *Aboth Nathan* IV. Postquam Deus S. B.
 fuit paranympus Adami, homo quoque sibi pa-
 ranymphum eligere potest. XII. Angeli autem tym-
 pana pulsarunt, & choreas duxerunt ad tibias, juxta
 illud *Ezech.* XXVIII. 13. Scilicet die quo creatus fuit
 Adamus primus; hinc dicitur: die quo conditus
 es, praeeparata sunt. Fuerunt autem angeli ministe-
 rii velut paranympsi custodientes thalamum. *Bere-
 schith* R. VIII. 15. R. Juda f. Simonis dixit,
 Michaëlem & Gabrielem fuisse paranympbos Ada-
 mi primi. *Succa* f. 25. 2. Sponsus & paranympsi
 & omnes filii Chuppae immunes sunt a precibus
 & a Tephillin. *Sanhedrin* III. 5. Amicus i. e. pa-
 ranymphus ejus. *Bava Batbra* f. 145. 1. Date mi-
 hi paranympnum meum, & laetabor cum eo. 2.
Cor. XI. 2. *Eph.* V. 25. *Apos.* XIX. 7. XXI. 9.
 XXII. 17.

Inf. XV. 11. XVI. 24. *Ast.* XIII. 52. *Philip.*
 II. 2. 2. *Tim.* I. 4. 1. *Jo.* I. 4. 2. *Jo.* 13. *Berechith*
 R. XLII. 4. *שמחה שכל* gaudium perfectum,
 omnibus numeris absolutum, cui nil deest.

30. *Thucyd.* III. 42. μὴ προσθῆναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ'
 ἐλατῶσαι τῆς ὑπαρχούσης. *Plut.* Pompej. p. 625. E. ὁ
 δὲ Πομπηῖος — ἐνοεῖν ἐκέλευσε τὸν Σύλλαν, ὅτι τὸν ἡλι-
 ον ἀνατέλλοντα πλεονέξας ἢ δυνάμειον προσκυνούσιν, ὥς αὐτῷ
 μὲν αὐξανομένης, μειωμένης δὲ καὶ μαραινομένης ἐκείνου τῆς
 δυνάμειος. *Isocrates.* ἐλατῶν τὴν πόλιν. *Philo* de
 Mundo. ἐκ τῆ κατ' ὀλίγον ἐλαττωμένης.

31. Supra comm. 13. *Macrobius* in *Somn.* Scip.
 I. 9. Quod vero ait: harum rectores & servato-
 res hinc profecti huc revertuntur, hoc modo acci-
 piendum est: Animarum originem manare de
 coelo, inter recte philosophantes indubitatae con-
 stat esse sententiae — nec deseruisse unquam coe-
 lum videtur, quod respectu & cogitationibus pos-
 sidebat. . . . R. R. Simai dixit: Omnium crea-
 turarum, quae de coelo creatae sunt, anima &
 corpus ad coelum pertinet: creaturarum vero, quae
 de terra creatae sunt, anima & corpus ad terram
 attinet. Si itaque observat homo legem & voluntatem
 Patris sui, qui in coelis est, efficitur absque dubio de
 numero creaturarum supernarum S. D. ego dixi,
 Dii estis: si vero non observat legem ac volunta-
 tem Patris sui, qui in coelis est, efficitur de nu-

mero creaturarum inferiorum S. D. profecto sicut
 Adam moriemini. *Jo.* VIII. 23. 1. *Cor.* XV. 47.
Col. III. 2. *Jac.* III. 15. *Persius* II. 61. Ocurvae
 in terras animae, & coelestium inanes! *Horatius*
 2. S. II. 79. atque affligit humo divinae particu-
 lam aurae. R. *Isaac.* *munimentum fidei* II. p. 44.
Si verbis descendit ex coelo ad animae descensum re-
 spexit, cujusque hominis anima inde delabitur. Vi-
 dentur autem haec a comm. 31. ad finem capitis
 verba esse Joannis non Baptistae sed Evangelistae
 conf. 1. *Jo.* V. 10. & supra I. 15. 16. *Florus* II,
 2. Ille rudis, ille pastorius, vereque terrester. *Ma-
 crobius* in *somn.* Scip. II. 10. Cumque rudes pri-
 mum homines & incuria silvestri non multum a
 ferarum asperitate dissimiles meminerit vel fabule-
 tur antiquitas. *Athenaeus* X. p. 443. E. ἀλγεις
 ἐν κέρδι περὶ τινος πλείον πόντος διαλεγόμενος φησὶν· ὁ μὲν
 ἐν ἐμὸς υἱός, οἷον ὑμῖς ἀρτίως εἰδότε, τοῖς τοῖς γέγονος οἰοπέ-
 ων τις — τί ἀν τύχοιμι ὀνομάσας, Βῆλος, ἄροτρον, γη-
 γένος ἄνθρωπος. *Callimachus* in *Jovem.* 3. *ποηλογων.*
 Schol. γιγάντων περὶ τὸ ἐκ πηλῆς γενέσθαι, τοῦτ' ἐστίν,
 τῆς γῆς. *Hesiod.* oper. & Dies 60. ἠφικισαν δ' ἐκ-
 λυνεσ περικλυτὸν ὅττι τάχιστα Γαῖαν ὑδαὶ φύσει, ἐν δ' ἄν-
 θρώπῳ θέμεν ἐνδόν. *Sir.* XVII. 1. κύριος ἐκτίσεν ἐκ γῆς
 ἄνθρωπον. *Sap.* VII. 1. ἐμὶ μὲν κατὰ Οἰητὸς ἀνθρώπος,
 ἴσος ἀπασί, καὶ γηγενὲς ἀπόγονος πρωτοπλάστῃ. *Targum*
Psal. XLIX. 3. filii Adami prioris. O. οἱ γηγενεῖς.
Philo de opific. *Mund.* T. I. p. 32, 40. ὁ πρῶτος
 ἄνθρωπος ὁ γηγενής. & l. 1. Allegor. leg. p. 49, 32.
 Διττὰ ἀνθρώπων γένη· ὁ μὲν γὰρ ἐστὶν οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ
 δὲ γήϊος. ὁ μὲν ἐν οὐράνιος, ἅτε κατ' εἰκόνα θεῶν γεγενῆς,
 φθαρτῆς καὶ συνόλης γένεθρος οὐσίας ἀμέτοχος· ὁ δὲ γήϊος
 ἐκ σποράδος ὕλης, ἣν ἤν κέκληκεν, ἐπάγει· διὸ τὸν μὲν οὐ-
 ρανίον φησὶν οὐ πεπλάσθαι, κατ' εἰκόνα δὲ τετυπῶσθαι·
 τὸν δὲ γήϊον πλάσμα ἀλλ' οὐ γένημα εἶναι τῆ τεχέτου.
Berechith R. VIII. 11. R. Jose f. Nehemiae no-
 mine Chaninae f. Isaaci, & Rabbini nostri nomi-
 ne R. Eliezeris dixit: Creavit in eo quatuor crea-
 turas de superioribus & quatuor de inferioribus,
 Edit & bibit, multiplicat & fructificat, excremen-
 ta ejicit, & moritur ut bestiae: de superioribus,
 stat, loquitur, habet scientiam & videt ut Angeli
 ministerii — R. Thephrai nomine R. Acha: Su-
 periora creata sunt in imagine & similitudine, &
 non fructificant neque multiplicant; inferiora ve-
 ro fructificant & multiplicant, & non creata sunt
 in imagine & similitudine. Dixit S. B. Ecce creo
 ip:

36 καὶ πάντα δίδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱόν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, ὅσον ὅψεσθαι ζῶν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

1 ΩΣ οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς
2 ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, (καὶ τοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς ὅσον ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθη-
3 ται αὐτῶν) Ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε — πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἐδιδόκει αὐτὸν
διέρ-

μένει] *μενεῖ* 37. 39. 40. 47. 48. 49. 56. 57. 58. 60. 65. 66. 70. 74. 89. 90. Editio Complut. Versio Syr. Cyrillus, Theophylactus. probante Bengelio.

αὐτόν] + μετὰ ταῦτα παρεδόθη ὁ Ἰωάννης Versio Syra posterior in margine.
1. ὁ κύριος] ὁ Ἰησοῦς D 1. 35. 47. 56. 58. 61. 62. 66. Colb. duo. Editio Complut. Plantin. Versio Vulg. Syra utraque, sed posterior in margine habet editam, *Copt. Armen. Arab. Chrysostomus.* — 72.
ἔτι] + ὁ 69.

2. καὶ βαπτίζει] — 63. 71.
3. καὶ τοιγε] + ὁ 69. 80. καὶ τει C. Versio Copt.
Ἰησοῦς αὐτὸς] αὐτὸς Ἰησοῦς AD 80. Cyrillus, Chrysostomus. Ἰησοῦς L. 3. ἀφῆκε] + δὲ 1.
Ἰουδαίαν] + γὰρ D 1. 11. 34. 36. 37. 39. 47. 64. 68. 69. 74. 89. 90. 106. Chrysostomus, Theophylactus.
πάλιν] — AEGHK. 2. 3. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 17. Colb. unus 34. 35. 37. 39. 40. 42. 44. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 71. 72. 80. 83. 86. 89. 90. 91. 95. 96. 106. Editio Complut. Versio Syra posterior. Codices Lat. probante Millio prol. 1371. 1347.

ipsum in imagine & similitudine ex superioribus: fructificat & multiplicat ex inferioribus. R. Thephrai nomine R. Acha: dixit S. B. Si ego creo illum ex superioribus, vivet & non morietur: si ex inferioribus, morietur & non vivet; sed ecce ego creo eos ex superioribus & inferioribus; si peccaverit morietur; si non peccaverit, vivet.

Qui nihil aliud habet, nisi quod accepit a parentibus, talem animi affectionem habebit, qualem habent illi, inter quos nasci ipsi contigit, & hunc affectum verbis & factis suis proderit. Si ex Idololatris natus est, colet idola: si inter Judaeos, expectabit Messiam cum pompa regia advenientem, & Judaeos ad felicitatem, divitias & honores in hac vita perducentem. Praejudicatae istae, quibus a teneris imbutus est, opinionones impediunt, quo minus partium studio depositio veritatem cernere possit. Spernet Messiam humilem & pauperem, nec agnoscit, illum coelestem & spiritualem esse Dominum.

33. Metaphora a tabulis, quae signis consignabantur, ut fidem facerent: & imperfectae dubiaeque fidei erant, nisi obsignarentur. *Jos. Maccab. 7. ὁ μακάριος ἡρώδης, καὶ σεννύς πολὺς, καὶ βίς νομῆς, ὃν πᾶσι θανάτου σφραγίστηκεν ὡσπερ. Aristides in Rhodum p. 555. τὴν ἐμπροσθεν ἀκρὴν καὶ δύναμιν καὶ λαμπρότητα ἐπισφραγίστατο τῇ τελευτῇ. & Panathen. p. 177. ὁ δ' ὡσπερ κεφάλαιον τῶν χρόνων ἐκείνων ἐστὶ, καὶ ὁ πάσας τῇ πόλει καὶ τὰς αἰῶνας καὶ τὰς τότε πράξεις ἐπισφραγίστατο. Platonic. I. p. 18. αἰσχίνης ὁ τῷ Πλάτωνα συνοφοιτητῆς μαρτυρεῖ Πλάτωνι — καὶ τὴν τῷδε μαρτυρίαν ὡσπερ ἐπισφραγίζεται. 23. πάλιν δ' ὡσπερ ἐπισφραγίζομενος τὴν μαρτυρίαν. Galenus de Curat. ad Glaucon. I. ἡ τοῦ κάμνοντος εὐφορία μέγιστον τι καὶ αὐτὴ σημεῖον ἔσται, καθάπερ τις σφραγὶς ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐνδείκνυται σοὶ τὴν ἐπιείκειαν τῷ πυρετῷ. Glossae. contestatur, συμμαρτυρεῖ, ἐπισφραγίζεται, διαμαρτυρεῖται. Nonnius Dionys. XXXVII. ὡς φάμενος ἑυπαυτὸς ἐπισφραγίσσεσιν. 1. Cor. IX. 2. 2. Tim. II. 19. Rom. XV. 28. 1. Reg. XXI. 8. Nehem. IX. 38. X. 1. Esth. VIII. 8. 10. Jerem. XXXII. 10. Dan. VI. 17. agnoscit Deum veracem esse, & quae per Prophetas promiserat, praestitisse.*

34. *Symmachus* Ep. I. 1. Parentibus non ad lancem neque ad dimensum verba tribuenda sunt. *Sueton. Caesar. 26.* Frumentum, quoties copia esset,

etiam sine modo mensuraque dedit. *Quintilian. D. XII.* Pecuniam sine numero infudimus, frumentum sine modo mandavimus, quantum potuisset, afferret, festinaret modo. *Xenophon in Conviv. Σωκράτης τὸ γὰρ ἔτος, παρ' ἑγὼ τῷτο ἐκτελέσας, ἔπ' ἀριθμῷ ἔτε σαρμῷ ἐτήρκει μοι, ἀλλ' ὅποσον ἐδύναμην φέρεσθαι, τοσούτον μοι παρεδόξας. Autbol. II. 46. 4. ἐπιπαισολοκισμὸς Φλάκκῳ τῷ ῥήτορι δάρον πέντε, ἀντέλαβον πέντε διακοσίους. καὶ νῦν μὲν, φησὶν, τέτταρες ἀριθμῷ σοὶ ἔπεισεν, τοῦ λοιποῦ δὲ μέτρον πρὸς κύπριν ἐχόμενος. Jos. B. III. 7. 12. Βυλόμενος τε Ρωμαίοις παρ' ἐλπίδα ἐκτείνει τὴν πολιόρκιαν, μέτρον τὸ ποτὸν αὐτοῖς διένειμεν. οἱ δὲ τὸ ταμιεύεσθαι χαλεπώτερον ἐνδίας υπελάμβανον. Beroseth R. XI. 8. Abrahamus haereditate accepit mundum in mensura S. D. Gen. XIII. 14. 5. at Jacobo sine mensura S. D. Gen. XXVIII. 14. *Vajikra R. XV. R. Achan* dixit: etiam spiritus S. non habitavit super Prophetas, nisi mensura quadam: quidam enim librum unum, quidam duos vaticiniorum ediderunt. Dixit R. Judan f. R. Samuelis: etiam lex, quae coelitus promulgata est, nemini datur nisi ad mensuram. Sunt enim qui digni habentur, ut intelligant Scripturam S. sunt qui Mischnam, sunt qui Gemaram: dantur quoque, quibus omnia simul a Deo conceduntur. 2. *Pet. I. 20. 21. 1. Cor. XII. 27. XIII. 9. Rom. XII. 3. Eph. IV. 7. 16. Heb. I. 1. Col. II. 3. Psal. XLV. 8. Aboth VI.* aquam in mensura bibas i. e. parce, sobrie. *Apulejus IV. Met. anus* illa recens ordeum affatim & sine ulla mensura largita est. *Esther R. III. 1.* Homo habuit pullum asini, & asinum & porcum: huic dedit sine mensura, illis cum mensura: Dixit pullus asino: quid hic stultus facit? nobis, qui facimus opus domini, dat cum mensura, porco autem otioso sine mensura?*

Act. X. 38. inf. VIII. 29. 36. 40.

1. *Beroseth R. LXVII. 3.* Si tibi fuerunt discipuli in juventute tua, fac tibi discipulos in senectute tua.

2. καὶ τοιγε] *Vulg.* quanquam. *Cod. D. & tamen Galenus.* καὶ τοιγε οὐδὲ τῷτο πάντες ἴσασιν. *Libanius D. I. p. 194. D. ὁρᾷς, ὡς οὐδὲ τοῖς ἱεροσολοῖς ἀκινδυνον τὸ τὰ τῶν θεῶν εἰληφέναι, καὶ τοιγε, εἰ τὸ ἔργον ἰσχυρὸν ἦν, ἐχρῆν, ὁμολογῆντας ἔχειν, ἀπὸ πλάγχθαι παρεγμῶτων. Gregor. Naz. καὶ τοιγε θερμότερος τῶν ἄλλων εἰς*

διέρχονται ἀπὸ τῆ Σαμαρείας. Ἐρχεῖ ἔν εἰς πόλιν τῆ Σαμαρείας λεγομένην Συχαρ, 4
 πλησίον τῆ χωρὶς, ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τῆ Ἰα- 5
 κώβ. Ὁ ἔν Ἰησοῦς κεκοπιανκὸς ἐκ τῆ ὁδοποιρίας, ἐκαθέζετο ἔτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. Ὥρα 6
 ἦν ὥσει ἔκ τε. Ἐρχεῖ γυνὴ ἐκ τῆ Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δὲς 7
 μοι πιεῖν. (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.) 8
 ~ Συχαρ Δέ-

5. ἐν] + ὁ Ἰησοῦς 48. 53. 63. 71. 74. 89. 90. 96.
 Συχαρ] Συχαρ ACDL 1. 16. 17. Colb. unus 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 72. 80. 90. Codices omnes fere,
 teste Millio. Evang. 1. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 15. 17. Fiagm. Aldi. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bezae 2.
 Plantini, Stephani, Bogardi, Bengelii. Genev. E Schmidii. Versio Copt. Arab. Vulg. MS. Syra posterior, Cyrillus,
 Chrysostomus in l. & T. VII. 442. Theophylactus. ἐν Συχαρ 28. Συχαρ Juvenius. Hieron. in Genes.
 XLVIII. 22. Sichem dicitur, ut Joannes quoque Evangelista testatur: licet vitiose, ut Sichar legeatur, error
 inolevit, & est nunc Neapolis urbs Samaritanorum. & in Epitaph. Paulae: Sichem, non, ut plerique errantes
 legunt, Sichar, de nom. Hebr. Corrupte autem pro Sichem — ut Sichar legeretur, usus obtinuit.
 δ] C. a prima manu D. 1. 33. 52. 53. 56. 58. 61. 62. 66. 68. 83. Editio Complut. probante J. Millio prol. 1103.
 6. ἐν] — 69. δι 87. Versio Syr. ἐν] ἀπὸ 28. 69.
 ἐκαθέζετο] ἐκαθίζετο Editio Erasmi, Colinaei, Bogard. Elzevirii A. 1678. G. de Mastricht A 1711. vitio operarum.
 ἔτως] — 1. 69. Versio Syr. Codices Latini. πηγῇ] γῇ D. at in Vers. Latina. fontem.

ἐπίγνωσιν χριστοῦ ὁ Πέτρος. & τότε τοῖνον οὐ φαῦλος ἐγὼ
 τοῦ ἀνδρὸς εἰκασις οἶδα γενόμενος, καὶ τοιγε οὐ τῶν εὐ πε
 φυκότων πρὸς ταῦτα εἰς ἂν.

Baptismum administrare minus est, quam doce-
 re, & Ecclesiam regere. 1. Cor. I. 17. Act. VIII.
 12. 14. 15.

4. Jof. A. XX. 6. 1. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν
 ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὴν πόλιν παραγνομεῖνοις ὀδεῖν διὰ τῆς
 Σαμαρείαν χώρας. Vit. 52. πάντας εἶδει τὰς ταχὺ βυλο-
 μένες ἀπελθεῖν δι' ἐκείνης πορεύεσθαι. Γ. γὰρ ἡμέραις ἀπὸ
 Γαλιλαίας ἔκτεν ἔως εἰς Ἱερουσόλυμα καταλύσαι.

5. Variis nominibus ista urbs appellata fuit. In
 V. T. est Sichem, in portione tribus Ephraim
 Jof. XX. 7. ad montem Garizin Jud. IX. 7. Jof. A.
 V. 7. 2. τὸ ὄρος τὸ Γαριζὶν, ὑπέρκειται δὲ τῆς Σικίμων πόλεως.
 IV. 8. 45. οὐ πῶρὶ τῆς Σικίμων πόλεως, μεταξὺ δυοῖν
 ὁρῶν, Γαριζαῖς μὲν τῇ ἐκ δεξιῶν κειμένη, τῇ δ' ἐκ λαίῶν
 Γιβθάς προσωγορευμένη. XI. 8. 6. Σαμαρεῖται μητρό-
 πολιν τότε τὴν Σικίμων ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῇ Γαριζὶν
 ὁρε, καὶ κατακλιμένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶν Ἰσδαίων ἔδ-
 νες — τῶν δ' ἐπὶ οὐρανῶν, ἐβραῖοι μὲν εἶναι, χρηματίζον δ'
 οἱ ἐν Σικίμοις Σιδῶνιοι. Postea vocata est Salem, Mo-
 re, Mabortha, & Neapolis, Jof. B. IV. 8. 1.
 διὰ τῆς Σαμαρεῖτιδος καὶ παρὰ τὴν Νεάπολιν, Μελβόρλ δὲ
 ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων. in numis: φλακία νέα μητρόπολις
 Μορβία. Targum 1. Sam. IX. 4. pro סיכμ, quod
 Judaei hodie legunt, Salim, מלכמ. Eusebius.
 Συχαρ καὶ ἡ Σικίμων, ἡ καὶ Σαλημ, πόλις Ἰακώβ νῦν ἔρη-
 μος, δέονται δὲ νῦν τόπος ἐν προσηγορίᾳ Νέας πόλεως.
 Gen. XXXIII. 18. κατὰ τὰς Ο. εἰς Σαλημ πόλιν Σι-
 κίμων. Epiphanius a. Haeref. II. Σαλημ ἐν τῇ πε-
 δῶν Σικίμων, κατ' ἀντικρὺς τῆς νυνὶ καλεμένης Νεαπόλεως.
 & III. ἐν σικίμοις, τῶν ἔν ἐν τῇ νυνὶ Νεαπόλει ib. ἐν
 σικίμοις τῇ νυνὶ καλεμένη Νεαπόλει. Eusebius Onomast.
 περὶ βυθος — ἐν σικίμοις, πλησίον Νέας πόλεως. Δὲξα
 — παρακειμένη Συχαρ ἀπὸ Γ. σημαῖς Νέας πόλεως.
 Plinius H. N. V. 13. Intus autem Samariae oppi-
 da Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur.
 Hieronymus Q. in Genes. Sicima juxta Graecam
 & Latinam consuetudinem declinata est, & est
 nunc Neapolis urbs Samaritanorum. Bemidbar R.
 S. ult. Sichem in monte Ephraim, quae est Nea-
 polis Devarim R. III. f. 238. 2. R. Jonathan
 proficiscebatur per Neapolin Cuthaeorum. Avoda
 Sara. R. Imacl f. Juda transibat Neapolin; venie-
 bant Cuthaei ad ipsum. Dixit eis: monstrabo vo-
 bis, nequaquam vos adorare istum montem, sed
 simulacra abscondita sub eo S. D. Gen. XXXV.

4. in numis. φλ. Νέας πόλεως Συρ. Παλ. et. πη. item
 φλ. νέας πόλεως Συρίας Παλεστ. et. πη. & φλακ. Νεα-
 πολι. Σαμαρει. & COL. NEAPOLI. Suidas. Σι-
 ρικίος, Νεαπολίτης ἐκ Παλαιστίνης, σοφιστής, μαθητής ἀν-
 δρομάχου, σοφιστεύσας χρίων τινα κατὰ τὰς ἀθήνας. Ju-
 stin. M. Apol. 11 ἀπο φλακίας Νέας πόλεως τῆς Συ-
 ρίας. Hieron. in Hof. VI. 10. Quando per Sichem,
 quae nunc Neapolis dicitur, eundum erat Hieroso-
 lymam. Spartianus in Severo: Neapolitanis etiam
 Palaestinenis jus civitatis tulit, quod pro Nigro
 diu in armis fuerant. Samaritanorum codex Deut.
 XI. 30. habet: juxta Elon More prope Sichem.
 Sota f. 21. 3. R. Eliezer f. Jose fatetur: Elon
 More esse Sichem. Hinc Samaritani, qui More in-
 colebant, vocabantur per contemptum ὁ λαὸς ὁ μαῶς
 ὁ κατοικῶν ἐν Σικίμοις; porro cum Hab. II. 18. ido-
 lum vocetur שִׁכְרָה מוֹרָה, occasionem inde arri-
 puerunt inflectendi vocem Sichem in Sychar; vel
 ex Esaj. XXVIII. 1. 7. שִׁכְרֵי אֶפְרַיִם conf. in
 Matth. X. 25. Testam. XII. Patriarchar. ἔσαι γὰρ
 ἀπὸ σήμερον Σικιμη λεγομένη πόλις ἀσυνέτων, ὅτι ὡς εἰ τις
 χλευάσῃ μουρὸν, ἔσται ἐχλευάσμενος αὐτὸς. Gen. XLVIII.
 22. Jof. XXIV. 32.

Cic. de Legg. II. 2 movemur — nescio quo
 pacto locis ipsis, in quibus eorum, quos diuigenus
 aut admiramus, adiunt vestigia. me quidem ipsae
 illae nostrae Athenae non tam operibus magnificis
 exquisitisque antiquorum artibus delectant, quam
 recordatione summorum virorum, ubi qui-que habi-
 tare, ubi sedere, ubi disputare sit solitus: studiose-
 que eorum etiam sepulcra contemplor.

6. in Hippiatr. οὐ γὰρ ἐξ ὁδοποιρίας τὰς φλέβας κο-
 πιᾷ, ἀλλὰ τὰ νεύρα. ex lassitudine dolorem sentit.
 Herodianus II 15. 11. τῆς ὁδοποιρίας τὰς σαβμάς. III.
 6. 21. ὑπὸ νικηταῖς καὶ χρίσιν ἀκαλύπτῃ τῇ κεφαλῇ ὡ-
 δοποιρεῖ. VIII. 6. 10. ὁδοποιρῶντες μετὰ πάσης ἐπι-
 ζῆως. Act. IX. 9. ὁδοποιρῶς Homero & Vert. est co-
 mes itineris, postea dicta est vox de illo ipso, qui
 in itinere erat. ὡστα additur ut in ὁδοιδοκίᾳ, ὁδοιδοκίᾳ.

ἔτως] Horatius 2. Od. XI. 13. Cur non sub
 alta platano, vel hac pinu jacentes sic temere —
 potamus uncti? Sophocl. Ajac. 1198. Schol. ἀπὸ
 τῆς ἔως γίνεσθαι ἔτως, ἐπὶ ῥήμα, παρὰ τοῖς κοινοῖς. Καὶ
 δηλοῖ δύο λαμβάνεται γὰρ — καὶ ἀντὶ τῆς ὡς ἔτυχῃ.
 Act. XXVII. 17.

Herodian. I. 11. 7. ἀργύριον ἐπὶ τῇ ποταμῷ Γάλλ-
 λῳ παραρρέοντι. Jof. A. II. 11. 1. καθισθὲς ἐπὶ τινος
 φρέατος ἐκ τῆς κόπης καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἡρέμει μιση-
 βρίας,

9 Λέγει ἔν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σὺ Ἰουδαίῳ ὢν παρ' ἐμὲ πωλεῖν αἰτεῖς, ἡ-
 10 σης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος; ὃ γὰρ συγχρῶν] Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. Ἀπεκρίθη Ἰη-
 σὺς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ἦδεις ὅτι δωρεὰν τῷ Θεῷ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι· Δός μοι πωλεῖν·
 11 σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, ἔτε ἀν-
 τλημα

ἄρα] + δὲ Vulg. Bezae. Cyrillus, Chrysostomus, Theophylactus. probante T. Beza. Ἐ ἄρα Versio Syra utra-
 que, sed posterior cum obelo. ὥσει] ὡς ACDL. 33. — Versio Syr. ὡς ἡ 69. Evang. 1.
 7. ἔρχεται] καὶ ἔρχεται 64. Versio Syr. Codices Latini. + ἔν Versio Copt. + δὲ 14.
 8. ἀπὸ 28. ὕδωρ] + ἔ 11. Versio Syr. πωλεῖν] + ὕδωρ 53. Versio Syr. Aethiop.
 9. ἀπεληλύθεισαν] ἀπελύθεισαν 1. ἀπεληλύθεισαν 56. 69. Evang. 19. ἀπὸ 18. L Chrysostomus.
 10. ἐν] — 1. 34. 36. 37. 39. 47. 56. 58. 61. Evang. 9. Versio Copt, Syr. Cyrillus.
 πῶς σὺ Ἰουδαίῳ ὢν] σὺ Ἰουδαίῳ ὢν πῶς D. Codices Latini.
 αἰτεῖς] ζητεῖς 52. ἔσης] — D.
 9. ἡ γυνὴ Σαμαρεῖτις] γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος ἔσης AC a prima manu. Cyrillus in l. 8. p. 192.
 10. ἀπεκρίθη] — Fragm. Ald. ὃ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις] — D. Codices Latini.
 10. ἀπεκρίθη] — ὁ D. 69. 80. μοι] + ὕδωρ 53. 74. ex emendatione.
 ἂν postorius] — L 69. Origenes in comm. 16. & VIII. 53. Cyrillus. 11. αὐτῷ] πρὸς αὐτόν Ev. 20. ἔτε] ἔδδ D.

βρίας, οὐ πόρρω τῆς πόλεως. Thucyd. III. ἐπὶ ποταμῷ.

ἐπὶ θαλάσῃ. IV. 54. τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα.

II. 10. ἐπὶ τῷ ποταμῷ ταῖς ὄχθαις — ἔτας ἔμενεν.

IV. 102. ἐμπόριον ἐπὶ τῷ ἑσχατι τῷ ποταμῷ. Arrian.

Exp. Alex V. 29. θύει ἐπὶ τῷ ἀκισίνῳ ποταμῷ. Aelian.

V. H. III. 23. ἐπὶ Γρανίκῳ — ἐπὶ Ἰσθμῷ. Callimach.

in Delum. 185. ἐπὶ Νείλῳ. Pausan. Arcad. 47. ἐ-

πὶ ταύτῃ βιασθῆναι τῇ κρήνῃ φασὶν αὐτὴν ὑπὸ Ἑρακλέους.

Attic. 3. νέμονται τῆς εὐράνης τὰ ἔσχατα ἐπὶ θαλάσῃ.

Enripides Iphigen. in Aulide 141. μήτ' ἀλσώδεας ἔξω

κρήνας. Anthol. I. 65. ἡ καλὸν αἰ δάφναι, καλὸν δ' ὑπὸ

πυθμίσιν ὕδωρ πιδύει, πυκινὸν δ' ἄλσος ὑποσκιάει τηλέων,

ζεφύροις ἐπιδρομοῖ, ἄλκαρ ὀδύταις Δίφνης, καὶ καμμάς,

καὶ φλογὸς ἡελίος. IV. 26. 3. ἀέναν καθαρὴν τε παρρη-

χομένοισιν ὀδύταις πηγῇ ἀμβλύζει γυτοίεσσα νάπη πᾶν-

τη δ' αὖ πλατάνοισι καὶ ἡμεροβαλίσσι δάφναις ἔξεμμαι,

σκιστῇ ψυχρῶν κλισίῃ, τῆνεκα μὴ με δέρεος παραμείβω,

δίφαν ἀλαλκῶν ἀμπαυσον παρ' ἐμοῖ καὶ πόνον ἡσυχίῃ.

Gen. XXV. 13. 14. XXIV. 20. Ex. II. 15. 16.

7. Gen. XXIV. 11. 1. Sam. IX. 11. Od. η. 20.

Παρθενικὴ εἰκόνα νέινδι κάλλιπιν ἔχουσα. & κ. 105. κῆρυ δὲ

ξύμβλητο πρὸ ἄστεος ὕδρευσθῃ. Athenaeus XIII. p. 588.

C. ἀπελλῆς ὁ ζωνάφος τὴν Λαίδα — διασάμενος ἀπὸ

τῆς Πειρήνης ὑδροφορεῖσαν. Antonin. Lib. XI. Chelidonis

ἔχουσα κάλλιπιν παρὰ τὴν κρηίδα. Ovidius F. III. 10.

Sacra lavaturus mane petebat aquas. 14. ponitur e

fumma fictilis urna coma. Cicero Tusc. V. 36. De-

mosthenem aquam ferentis mulierculae susurro mi-

re delectatum. Pollux III. 55. σκαφηφόρος, ἔτω δὲ

τὰς μετοίκας ἀνόμεζον καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ὑδριαφό-

ρες, ἀπὸ τῶ ἔργου ἐκατέρους. I. Reg. XVII. 10. 11. ut

Elis mulierem Sidoniam.

vid. in Matth. XIII. 11. Aristophanes Pace 49.

ἀλλ' εἰσὶν τῷ κανάρῳ δώσω πωλεῖν. Terentius Andr. III.

2. Post deinde, quod iussi ei dare bibere, &

quantum imperavi, date. Donatus. Consuetudine

magis quam ratione dixit, pro date ei potionem.

Lucilius in sexto, Date bibere summo. Nam duo

verba activa nullam habent significationem sine no-

mine aut pronomine, ut si dicas: Dic facere. Ho-

rat. 1. Epist. XVI. 60. pulchra Laverna, da mi-

hi fallere, da iusto sanctoque videri. Herodot. IV.

172. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πωλεῖν.

9. Cic. pro Cluentio 6. Statuit tamen, nihil fi-

bi in tantis injuriis ac tanto scelere matris gravius

faciendum, quam ut illa matre ne uteretur, ne,

quam videre sine summo animi dolore non pote-

rat, ea si matre uteretur, non solum videre, sed

etiam probare suo iudicio putaretur. Demosthenes c.

Calliclem, τῆς γὰρ μητρὸς τῆς ἐμῆς χωρμένης τῇ τάττω

μητρί, πρὶν τέττες ἐπιχειρήσαι μὴ συκοφαντεῖν, καὶ πρὸς

ἀλλήλους ἀφικνεύμενος, οἷον εἰκός, ἅμα μὲν οἰκιστῶν ἀμφο-

τέρων ἐν ἀγρῷ καὶ γειτνιωσῶν, ἅμα δὲ τῶν ἀνδρῶν χρωμέ-

ναι ἀλλήλοις, ἕως ἔξω. Polybius I. p. 29. παρὰ ταρα-

τῶν καὶ λοκρῶν συγχρητάμενοι πενηκοντόρες καὶ τριήρεις.

commodato acceperunt. Falkut Rubeni f. 42. 2.

Caveat homo, ne amicitiam colat cum Cuthaeo,

neque foedus cum eo percutiat. Vajikra R. V. Di-

xit R. Jodan: Cuthaei sapientes sunt ad mendican-

dum. Unus ex illis adiit mulierem, dixit illi: ha-

bes ne cepam unam? da mihi. Cum dedisset, dixit:

non datur cepa sine frusto panis. Cum dedisset, dixit:

non datur cibis sine potu: ita & edit & bibit.

Thanchuma f. 43. 1. Hinc dicunt: qui edit fru-

stum Samaritani, est ut edens carnem porci: &

non profelytus fit Samaritanus in Israël, nec est

ipsis pars in resurrectione mortuorum.

10. inf. VII. 38. Apoc. VII. 17. XXI. 6. XXII. 1:

17. Prov. X. 11. XVI. 27. Jer. II. 13. Gen. XXVI.

1. 19. Levit. XIV. 5. 6. XV. 13. Zach. XIV. 8.

Varro de Re Rust. I. 11. Si omnino aqua non est

viva, cisternae faciendae sub tectis. Solinus 25.

non amplius ad gregarium numerum reverfuri, si

vivis aquis abluuntur. Propert. I. 18. 27. vivi fon-

tes & frigida rupes. Statius Theb. IX. 574. Pur-

gatura malum fluvio vivente foporem. Valerius Fl.

III. 422. Hic sale purpureo vivaque nitentia lym-

pha Membra novat. Virgil. Aen. II. 729. Donec

me flumine vivo abluero. Ovidius F. IV. 778. Vi-

vo perlue rore manus. M. III. 27. Et petere e

vivis libandas fontibus undas. Livius I. 45. Quid

jam tu hospes paras incesse Dianae facere? quin

tu ante vivo perfunderis flumine? Martialis II. 90.

fons vivus. Sophocles Oedip. Colono. 460. πρῶτον

μὲν ἱεράς ἐξ ἀειρέντης χάρας κρήνης ἐνέγκω δι' οἷων χειρῶν

θίγων. Valerius M. VII. 3. Antistes templi — re-

ligionem hospiti intulit, ne prius victimam caederet,

quam proximi amnis aqua se abluisset. Jof. A.

III. 11. 1. Μαύσῃς δὲ τὴν Λευτὴν φυλὴν — ἡ γινέσθαι

γαλοῖς ὕδασι καὶ ἀννάοις. 8. 6. τὴν τε πολλὴν τῶ ἀννάοις

καὶ αὐτὴν σὺν τοῖς παῖσιν ἔρρανεν ἀφανίσας πηγαίους τε

ὕδασι καὶ μύρῳ, ἵνα τῷ Θεῷ γίγνωτο. Targum in Can-

tic. IV. 15. Occupantur in verbis legis, quae

comparantur puteo aquae viventis. Sota f. 15.

2. aquae vivae sunt, in quibus non est factum

opus.

Propertius II. 2. Haec tibi contulerunt coelestia

munera Divi, Haec tibi; ne matrem forte dedis-

se putes. Non. Non humani sunt partus talia do-

na. Jac. I. 17. Eph. II, 8. Philo Allegor. T. 1.

τλημα ἔχεις, καὶ τὸ Φρέαρ ὅτι βαθύ· πόθεν ἔν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ σὺ μείζων εἶ 12
 τῷ πατρὶς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ Φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτῆς ἐπιέ, καὶ οἱ υἱοὶ
 αὐτῆς, καὶ τὰ Θρέμματα αὐτῆς; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πῖνων ἐκ 13
 τῆς ὕδατος τῆς, διψήσει πάλιν· Ὁς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τῆς ὕδατος, ἧ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, 14
 ἡ μὴ διψήσῃ εἰς τὸ αἶψα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδα-
 τος ἀλλομένως εἰς ζῶν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τῆτο τὸ 15
 ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχομαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπάγε, 16
 Φώ-

ἐν] — D Codices Latini Versio Syr.

τὸ ὕδωρ τὸ] ὕδωρ D. 49. 91. Versio Syr.

Φρέαρ] + τῆτο 69. Versio Syr. Copt. Codices Lat. Chrysostomus.

οἱ] — 44. 73.

13. ὁ prius] — ACDH 1. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 97. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii. Fragn. Aldi. Cyrillus, Chrysostomus, Theophylactus.

14. ὃς δ' ἂν πῖνῃ] ὁ δὲ πῖνῃ D.

ὃς δὲ ἂν πῖνῃ Editio Erasmi, Colinaei.

ὃς δ' ἂν πῖνῃ Fragn. Aldi.

a δῶσα αὐτῷ ad δῶσα αὐτῷ] — C a prima manu. 51. 59. 68. Versio Sax. Origenes.

μὴ διψήσῃ] διψήσει D. μὴ διψήσῃ A. 1. 9. 11. 45. Ev. 19. Editio Complut. Erasmi 1. Aldi. & Fragn. Ald.

δ] + ἐγὼ DM 33. 44. Colb. unus 69. 106. Versio Vulg. Codices Latini.

ἐν] — 4. 38. 44. Evang. 19. Photius Q. 74. MS.

αὐτῷ secundo loco] αὐτῷ 96.

15. κύριε] — 40. 63.

ἔρχομαι] δέχομαι Origenes. Heracleon.

plut. Theophylactus ed.

διψῶ] διψῶ D. a prima manu.

ἔρχομαι 47. 52. 53. 54. 71. Evang. 18. 19. 20. Editio Com-

16. δ] — A. 1. τὸ ἄνδρα σε] σε τὸ ἄνδρα 69. 74.

p. 89, 38. Μουσῆς — ἐκάθισεν ἐπὶ τῷ Φρέατος· ἐκδε-
 χόμενος, τί ὁ Θεὸς ἀνομιβρῆσει πότιμον τῇ διψήσει καὶ πο-
 θέσει ψυχῇ τὸ ἀγαθόν — ὑπερῶν, ὡς ἔφην, εἰ ἀναδύσει
 ὁ Θεὸς τῷ βαθύ καὶ μὴ κέφω λογισμῷ πηγὴν ἱκανὴν ἐπικλυ-
 σαι τὴν φόρον τῆς αἰγυπτίαν βασιλείας τῶν παθῶν αὐτῆς, ὡ-
 ξίζεται μύθοι τῆς χάριτος. Athenaeus XV. p. 603. D.
 τὸν ἱερατὸν οὖν τὸν ἐπὶ τῷ δέπνῳ — λέγουσιν ἀγαθὸς δαί-
 μονος εἶναι πρόποτον, ὥσπερ ἀναμνηστικόν τὴν τῆς Θεῶν δω-
 ρέων. p. 675. B. ἦν δὲ ἔτος ὁ Διόνυσος.

11. Glossae. hauritorium, ἀντλημα. & Codex D.

12. Porphy. de Abstin. III. 19. τὰ γάλακτι μὲν
 πρέφοντα, καρῆ δὲ κοσμεῖντα Θρέμματα. Diodorus S.
 XXXVI. p. 608. τὰς μὲν ἀγέλας τῶν θρεμμάτων
 ἀπὸ τῶν Libanius D. XXXI. p. 704. C. πολλὰς
 δὲ πολιὰς εἰσέρχοντες, ὑποζυγίαν τε καὶ θρεμμάτων ἐφε-
 πομένους. Aelianus A. N. XI. 31. εἰς τὸν Σαράτιδον
 ἔρχεται, θρέμμα ἀνάγων, καὶ μάλ' ἀληθές, ὥσπερ ἐν ἱε-
 ρείῳ, τὸν ἵππον. Jamblichus V. Pythag. 31. τὸν αὐ-
 τὸν δὲ λόγον εἶναι καὶ περὶ σκευῶν τε καὶ ποτηρίων καὶ δια-
 κόων καὶ θρεμμάτων τῶν εἰς τροφὴν ἀνηκόντων. Athenaeus
 IX. p. 375. B. ἦν δὲ καὶ παλαιὸς νόμος, τῆς ἐπιγονῆς
 ἕνεκα τῶν θρεμμάτων μὴ σφάττειν πρόβατον ἀπεκτονὴ ἢ
 ἄτοκον. Plut. Apophth. p. 176. E. τῇ νύκτι προσβα-
 λόντες τῶν θρεμμάτων τινα ἀπέσπασαν. de ovibus Ni-
 cander Theriac. Sch. τῶν ἄλλων ζῶων ἀργότερα εἰς τὰ θρέμ-
 ματα καὶ ναθερότερα, μᾶλλον δὲ τὰ πρόβατα, οὗ γὰρ να-
 τοφόρα εἰσι κατὰ τὰς οὐκ ἐν ἡμίονους ἢ βόας. Etymol. θρέμ-
 ματα, τὰ βοσκήματα. Jos. A. IX. 13. 3. βῆς μὲν χ.
 τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα γ χίλια — ταύρας μὲν β. χίλιες,
 θρέμματα δὲ ζ χίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο, τὸ δ' αὐτὸ
 καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χίλιες μὲν γὰρ ταύρας ἔδωκαν αὐ-
 τοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ μ. XI. 1. 2. θρέμματα πρὸς
 τὰς θυσιαι. IX. 10. 3. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυγίαν καὶ τῶν
 ἄλλων θρεμμάτων ἀπὸ τῶν πολλῶν, εὐφύης γὰρ ἦν ἡ χώρα
 πρὸς νομῶς. Aelianus A. N. IV. 46. πρέφοντι δὲ καὶ αἶγας
 καὶ οἷς. καὶ σῖτον μὲν ποιεῖνται τὰ ἄγρια· πίσις δὲ τὸ ἐκ
 τῶν θρεμμάτων γάλα, ἂν πρέφοντι. IX. 53. ὥσπερ ἔν
 ἀγέλας θρεμμάτων. Plut. Sympot. III. p. 646. E. οἱ
 βάρβαροι τῶν θρεμμάτων τοὺς δέρματα ἐντὶ τῶν ἱερῶν ἀμυ-
 φέουσιν. Bammidbar R. XIV. f. 223. 1. tempo-
 re Messiae legimus Jef. XXX. 25.

14. Suet. Aug. 82. in peristyllo saliente aqua
 cubabat Virgilius Ecl. V. 47. Dulcis aquae salien-
 te sitim restinguere rivo. Eustathius in Il. p. 212.

12. ἔδωκεν] δέδωκεν C. 69. Origenes in comm. 21.

αὐτῆς posterius] — D.

+ ε 5.

13. ὁ prius] — ACDH 1. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 89. 90. 97. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii.

14. ὃς δ' ἂν πῖνῃ] ὁ δὲ πῖνῃ D.

ὃς δὲ ἂν πῖνῃ Editio Erasmi, Colinaei.

ὃς δ' ἂν πῖνῃ Fragn. Aldi.

a δῶσα αὐτῷ ad δῶσα αὐτῷ] — C a prima manu. 51. 59. 68. Versio Sax. Origenes.

μὴ διψήσῃ] διψήσει D. μὴ διψήσῃ A. 1. 9. 11. 45. Ev. 19. Editio Complut. Erasmi 1. Aldi. & Fragn. Ald.

δ] + ἐγὼ DM 33. 44. Colb. unus 69. 106. Versio Vulg. Codices Latini.

ἐν] — 4. 38. 44. Evang. 19. Photius Q. 74. MS.

αὐτῷ secundo loco] αὐτῷ 96.

διψῶ] διψῶ D. a prima manu.

ἔρχομαι 47. 52. 53. 54. 71. Evang. 18. 19. 20. Editio Com-

16. δ] — A. 1. τὸ ἄνδρα σε] σε τὸ ἄνδρα 69. 74.

32. ex Stephano Byz. in Διον. Διόν — ἡ κατὰ κοιλίαν
 Συρίαν ἀλεξάνδρος κτίσμα [ἢ καὶ πέλλα,] ἥς τὸ ὕδωρ ποσι-
 ρον. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιγράμμα· Νάμα τὸ Διόν, γλυκερὸν
 πότον, ἦν δὲ γε πίνης, Πάυση μὲν δίψης, εὐθὺ δὲ καὶ βίω-
 τῆ. inf. c. 28. 29. & VII. 38. VI. 35.

16. 1. Cor. XIV. 35.

17. Lucian. Demon. 15. ὁ δὲ σὺν γέλωτι ἠρώτησε
 καὶ γὰρ ἄνδρα ἔχεις;

18. Plato Protagora p. 249. C. Καὶ τῆτο, ἔφην.
 ἐγὼ, ἀληθές λέγεις. de Legg. 1. p. 779. E. παντά-
 πασι τῆτο γε ἀληθές εἴρηκας. 2. Reg. V. 26. VI. 12.

Homilia Chrysostomo adscripta T. VII. p. 445.

Τί δὲ εἰσι τῆτο, ἀναγκαῖον εἶπεν. Ἡ γυνὴ ἔσχε πέντε ἄνδρας,
 καὶ ἐτελεύτησαν. μετ' ἐκείνας δὲ ἐπόρευσε· οὐδὲς γὰρ αὐ-
 τῇ λοιπὸν, ὡς γυναικὶ νομίμη, προσεγγίζει ἡ βέλτε. ἐκείνη
 δὲ, μὴ φέρεσα χαλινῶσαι τῆς ἡδονῆς τὰ κύματα, λαβραῖός
 λοιπὸν εἶχε τὸν πορευόμενον μετ' αὐτῆς, καὶ ἐκ ἧς ἔτε πόρ-
 νη φανεῶς ἔτε νομίμη. Deut. XXVIII. 30. Matth.
 XIV. 4. Jephthah X. 3. Qui desponsatur mulie-
 ri, cujus maritus peregre abiens falso dicitur esse
 mortuus, non est vir ejus.

19. Heb. VII. 4. Aristot. Polit. Θεωρῶ περὶ τῆς.
 Demosth. Olynth. 1. ἀραγε λογίζεται τις περὶ τῶν,
 καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον.

20. vid. in Matth. X. 5. Jos. A. XIII. 2. 3.
 βέλτε καὶ τῷ ἀρχιερεὶ ἐπιμελεῖς εἶναι, ἵνα μὴ εἰς Ἰε-
 ρουσαλὴμ ἕλθῃ ἕκαστος ἐπὶ προσκυνοῦν ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις.
 3. 4. τὰς δ' ἐν ἀλεξάνδρῃ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείας, οἱ τὸ
 ἐν Γαριζὶν ὅρει προσκυνοῦντες ἐπὶ οἰκοδομηθὲν κατὰ τὰς ἀλε-
 ξάνδρος χρόνος, συνέβη σasakiάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ
 τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτῆς Πτολεμαίους διεκρίνοντο· τῶν μὲν Ἰουδαίων
 λεγόντων, κατὰ τὰς Μουσεῶσιν νόμους ὠκεδομηθῆναι τὸ ἐν Ἱερο-
 σολύμοις, τῶν δὲ Σαμαρειῶν τὸ ἐν Γαριζίν. Παρεκάλεισαν
 ἔν σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα τὰς περὶ τῶν
 ἀκῶσαι λόγους, καὶ τὰς ἡγήμεντας θανάτῳ ζημιῶσαι. Τὸν
 μὲν ἔν ὑπὲρ τῶν Σαμαρειῶν λόγον σαββαίος ἐποίησατο καὶ
 Θεοδόσιος· τὸν δ' ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ Ἰουδαίων ἀν-
 δρόνικος ὁ Μεσσαλάμης. ὥμοσαν δὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασι-
 λέα, ἡ μὴ ποιησασθαι τὰς ἀποδείξεις κατὰ τὸν νόμον· παρ-
 εκάλεισαν τε τὸν πτολεμαῖον, ὅπως, ὃν ἂν λάθῃ παραβείηται
 τὰς ὁρμὰς, ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν ἔν βασιλεὺς πολλὰς τῶν
 φίλων εἰς συμβολίαν παραλαβὼν, ἐκάθισεν ἀκυστόμενος τῶν
 λεγόντων. Οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξάνδρῃ συγχρόνως Ἰουδαίους φέ-
 ρει ἡ γυνὴν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οἷς ἀναγκαῖον ὑπὲρ τῶν ἐν Ἱε-

17 Φάνησον ἡ ἄνδρα σε, καὶ ἔλθε ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα·
 18 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας· Ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω. Πέντε γὰρ ἄνδρας ἔχεις
 19 καὶ νῦν οὐ ἔχεις, οὐκ ἔστι σε ἀνὴρ· τὴν ἀληθῆς εἰρηκας. Λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ· Κύριε,
 20 θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει προσεκύνησαν, καὶ ὑ-
 21 μεις λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
 σοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε ἔτε ἐν τῷ ὄρει τῶν ἄν-
 ~ τῶ ὄρει τῶν μοις

17. εἶπεν] + αὐτῇ CEGH. 2. Colb. unus 28. 33. 38. 40. 49. 51. 59. 63. 71. 86. 106. Evang. 8. 9. 15.
 19. 20. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Syri* *Aethiop. Arab.* Codices *Latini*.
 οὐκ ἔχω ἄνδρα] ἄνδρα οὐκ ἔχω C a prima manu. D. *Cyrillus*, *Chrysostomus*. T. VII. p. 445.
 καλῶς] ἀληθῶς Evang. 18.
 ὅτι] — 38. 18. πέντε] ἐξ *Heracleon*; teste *Origene*.
 19.] — E a prima manu.
 20. σὺ] — D Codices *Latini*.
 τῶν ὄρει] τῶ ὄρει τῶν ACDH 1. 44. 72. 83. 86. 89. 90. 97. 106. Evang. 1. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 17.
 24. Editio *Complut.* *Erasmi*, *Colinaei*, *Stephani* 1. 2. *Plantini*. *Bengelii*, *Genev.* *Bogardi*. *Fragm. Ald.* *Heracleon*.
Origenes, *Cyrillus*, in l. & p. 192. *Chrysostomus*. & T. VII. p. 446. *Photius* MS. Q. 74. *Theophyl.* καὶ] + πῶς 96.
 δεῖ προσκυνεῖν] προσκυνεῖν δι' AC a prima manu. D. Versio *Copt.* *Vulg.* *Origenes*. *Cyrillus* in l. & p. 192.
 21. λέγει] + ἐν 11. 46. 47. 51. 52. 54. 64. 65. Colb. unus.
 γύναι πίστευσόν μοι] πίστευε μοι γύναι C. a prima manu. *Heracleon*, *Origenes*, *Athanasius* ad *Serap.* de Sp. S.
Cyrillus in l. & de *Adorat.* p. 2. *Chrysostomus*.
 μοι] + λέγοντι 69. ὅτε] ὅτι A. 44. Ev. 1. 7. 9.
 πίστευσον] πίστευε DL. 1. 69. *Chrysostomus* T. VII. p. 446.
 μοι] + πρὶος] ἔτας 76. τῷ ὄρει τῶν] τῶν τῷ ὄρει D.

ροσολύμοις ναὶ συνέβαινε, χαλεπῶς γὰρ ἔφερον, εἰ τὸ τοι-
 νες καταλύσκειν, ὥτως ἀρχαῖον καὶ διασημότεον τῶν κατὰ
 τὴν οἰκουμενὴν ὑπάρχον. τὰ δὲ σαββαίς καὶ θεωδοσίς συγ-
 χωρησάντων τῷ ἀνδρὶ καὶ πρῶτον ποιήσανθαι τὰς λόγους, ἡρ-
 ξατο τῶν ἀποδιδέον ἐκ τῶ νόμου καὶ τῶν διαδοχῶν τῶν ἀρ-
 χιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρός τὴν τιμὴν ἐκδεχάμενος ἦρχε
 τὰ ναὶ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτί-
 μωσαν ἀναθήματα καὶ λαμπροτάταις δωρεαῖς· τὸ δ' ἐν Γα-
 रिζίν, ὡς εἰδὲ ἄντος, εἰδὲς λόγον ἐπ' ἐπιστροφὴν ἐποίησατο.
 Ταῦτα λέγειν ἀνδρὶ καὶ πολλὰ τέτοις ὅμοια, πείθει τὸν
 βασιλεῖα, κρίνει μὲν, κατὰ τὰς Μαυρίας νόμους οἰκοδομηθῆ-
 ναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτείναν δὲ σαββαίον καὶ θεω-
 δοσίον. *Deut.* XXVII. 4. ubi in Codicibus He-
 braicis legitur: erigitis lapides istos, quos ego prae-
 cipio vobis hodie in monte Ebal; Samaritani ha-
 bent pro Ebal, Garizim. *Bereſchith* R. XXXII.
 16. & *Devarim* R. III. & *Schir* R. IV. 4. R.
 Jochanan proficiens Hierosolyma, ut oraret,
 transiit juxta illam platanum. Videns eum Samar-
 itanus quidam dixit ei: Quo tendis? & ille: eo
 precatum Hierosolymis. Cui alter: nonne praeſta-
 ret tibi orare in hoc monte benedicto, quam in
 domo illa maledicta? Unde autem hic mons be-
 nedictus, ait ille? Cui Samarita: quia non inundat-
 us fuit aquis diluvii. LXXXI. 3. R. Ismael f. R.
 Joseph proficiens Hierosolyma ut oraret, transi-
 vit per istam platanum. Videns eum Samaritanus
 quis dixit ei: Quonam tu? Et ille: eo precatum
 Hierosolymis. Cui alter: nonne praeſtaret orare in
 monte hoc benedicto, quam in illa aede ſtercor-
 is? At ille: ego dicam qui rei ſimiles ſitis: cani
 ſcilicet cupido cadaveris; vos pariter, cum ſcia-
 tis, idola eſſe hoc monte occultata S. D. Gen.
 XXXV. 4. omni aviditate poſt ea ferimini. Di-
 xerunt inter ſe: iſte, cum jam noverit idola eſſe in
 monte hoc occultata, nocte veniet & ſuffurabi-
 tur. Conſilium ergo inierunt de eo occidendo. Aſt
 ille nocte ſurgens effugit. *Falkut Rubeni* f. 29. 2.
Schol. Cod. 36. cui paria habet *Procopius* in *Deu-*
teron, citatus A. *Relando* *Palaestinae* p. 503. οὐδὲ
 γὰρ ταῖς γραφαῖς πάσαις ἐκέρχοντο, ἀλλὰ τὰ Μαυρίας μό-
 να δεχόμενοι, τὰ τῶν προφητῶν οὐ πολὺν ἐποιεῖντο λόγον —
 τὸ δὲ ὅρος τὸ Γαριζὶν — οἱ Σαμαρεῖται νομίζουσι —
 παρακῆσθαι Σικίμοις, πόλει τῇ Συχημ, ἢ ἐστὶ τῆς ἱερῆς
 βοριωτέρης καὶ δυτικωτέρης, σημειῖται ἀπέχουσα ΝΒ. ἐνθα πη-

ρὰ τῷ φρέατι διηλέχθη ὁ Κύριος τῇ Σαμαρεῖτιδι, ἡ νῦν κα-
 λεῖται Νεάπολις — οἱ ἱερεῖς τῶν ἐθνῶν γνόντες, ὡς ἐνεδημη-
 σαν ἱσθρας βδελυγίματος τὰ εἰδῶλα, ἐπῆραν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν
 οἰκῶν τὰ εἰδῶλα, καὶ ἐν μυχαῖ τινι τῇ Γαριζίν κατέκρυψαν
 ὄρας, ὡς ἡ παράδοσις ἔχει, καὶ κειμένων κατὰ τῶν εἰδῶλων
 οἱ Σαμαρεῖται τέτοις προσεύχοντο. καὶ γινώσκουσι τέτο-
 ὅτι ἐπὶ τῷ ὄρει τῇ Γαριζίν ναὶ κατασκευάσαντες ἤρχοντο,
 χιλιεῖς καὶ πεντακοσίους βαθυῖναι τὸ ὄρος ἀνερχόμενοι. *Chron.*
Samarit. c. 23. Et conſtruit Joſua princeps ar-
 cem ſuper montem Samariae, qui eſt ad finiſtrum
 latus montis benedicti. c. 42. de valis S. abſcon-
 ditis in ſpelunca Montis Garizin.

21. Ἐρχεται ὥρα] *Silvius* IX. 549. Nec longe cla-
 dis metae. Venit hora diesque, qua nullas unquam
 tranſiſſe optaveris Alpes.

Hieronymus in *Sophon.* I. 15. Uſque ad prae-
 ſentem diem perſidi coloni, poſt interfectionem
 fervorum & ad extremum filii Dei, excepto plan-
 ctu prohibentur ingredi Hieruſalem, & ut ru-
 nam ſuae eis flere liceat civitatis, pretio redimunt,
 ut qui quondam emerunt ſanguinem Chriſti, e-
 mant lacrymas ſuas, & ne fletus quidem eis gra-
 tuitus ſit. Videas in die, quo capta eſt a Romanis
 & diruta Hieruſalem, venire populum lugubrem,
 confluere decrepitas mulierculas & ſenes pannis
 annisque obſitos, in corporibus & in habitu ſuo
 iram Dei demonſtrantes. Congregatur turba miſe-
 rorum, & patibulo domini coruſcante ac radiante
 Anaſtaſi ejus, de Oliveti monte quoque crucis ful-
 gente vexillo, plangere ruinas templi ſui populum
 miſerum, & tamen non eſſe miſerabilem; adhuc
 fletus in genis, & livida brachia, & ſparſi crines,
 & miles mercedem poſtulat, ut illis flere plus li-
 ceat. Et dubitat aliquis, cum haec videat, de die
 tribulationis & anguſtiae? *Eusebius* H. E. IV. 6.
 τὸ πᾶν ἔθνος ἐξ ἐκείνης καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα γῆς πάμ-
 παν ἐπιβαίνειν ἐίργεται, νόμος δόγματι καὶ διατάξει
 ἀδριανῆ, ὡς ἂν μὴδ' ἐξ ἀπόπτε θεωροῖεν τὸ πᾶν τῶν Ἰδαφός,
 ἐγκλεισθεῖς, ἀρίων ὁ πελλαῖος ἱσρεῖ. *Tertullianus* c.
Judaeos 15. Et exinde quod interdictum eſt, ne
 in confinio ipsius regionis demoretur quisquam Ju-
 daeorum — quod vobis pro meritis veſtris poſt
 expugnationem Hieruſalem prohibitis ingredi in
 terram veſtram, de longinquo eam tantum oculis
 veſtris videre permiſſum eſt. *Gregorius Naz.* O.

μοῖς προσκυνήσετε τῷ πατρί. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ ὅκ οἶδατε ἡμεῖς προσκυνῶμεν 22
 ὃ οἶδμεν ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐστίν. Ἀλλ' ἔρχε[ι] ἄρα, καὶ νῦν ὅστις, ὅτι οἱ 23
 ἀληθινοὶ προσκυνῆται προσκυνήσουσι τῷ πατρί ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ ὃ ὁ πατήρ
 τοῖς τοῖς ζητεῖ τὴν προσκυνῆντας αὐτόν. Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τὴν προσκυνῆντας αὐτόν 24
 ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχε- 25
 ται, ὃ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνον, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ 26
 ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι, ὃ λαλῶν σοι. Καὶ ὅπῃ τέτρω ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύ- 27
 μα-

προσκυνήσετε] προσκυνήσητε 1. προσκυνήσουσι 69.

Ἰουδαίων] + ἐγένετο 69.

προσκυνήσουσι] προσκυνήσουσιν D.

καὶ τῷ 1.

καὶ ὃ ὁ πατήρ τοῖς τοῖς ζητεῖ τὴν προσκυνῆντας αὐτόν] — 1. Colb. unus. ab αὐτόν ad αὐτόν] — 64. a prima manu. 69.

24. αὐτόν] — D a prima manu.

25. οἶδα] οἶδμεν GL. 5. 33. 69. 91. Versio Copt. Armen. Syra posterior in margine. Cyrillus, Nonnus.

Μεσσίας] Μεσίας 3. 12. 69. 72. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 106. Evang. 8. 24. Codices plurimi, teste Millio. Editio Complut. Erasmi 1. Fragm. Ald. Versio Copt. Origenes, Cyrillus, Theophylactus.

ἀναγγελεῖ] ἀναγγελεῖ D. at in Versio Latina: adnuntiabit.

πάντα] πάντα C. 1. Editio Erasmi, Aldi. Colinaei. Origenes in l. & in prooem. Jo.

τὰ πάντα 69.

26. ὁ] — A.

27. ἐπὶ] ἐν D.

τέτρω] τέτο 69. Evang. 1. 8. 15. 17. Editio Erasmi 1. Aldi Origenes.

ἐθαύμασαν] ἐθαύμαζον ACDGLM 1. 4. 33. 42. 50. Versio Vulg. Syr. Origenes, Chrysostomus, Cyrillus.

XII. ἡ λατρεία πεταυμένη, καὶ αὐτῆς τῆς ἱερραλῆμ τὸ
 ἱεραφός μόνος γνωσκόμενος, ἧς τοσούτον ἐπιβατόν αὐτοῖς ἐστίν
 μόνος, καὶ τοσούτον ἀπολαύσει τῆς ποτε αὐτῶν δόξης, ὅσον
 ἐν ἡμέρᾳ φανεῖται θρηνησάμενος τὴν ἱερραλῆμ. Hilarius in Psal.

LVIII. 7. Quin etiam nunc ingressu civitatis ejus-
 dem edicto Romani regis inhibentur. Et cum de-
 ferta sanctorum sancta — recordantur, conver-
 si nunc — ad solatium praefentium miseriarum
 circumire sunt soliti civitatem.

Samaritanietiam saepius in isto monte adorare pro-
 hibiti sunt: 2. Macc. VI. 2. Chron. Sam. 48. Babarra-
 bas f. Nathanaël filius Aëbonis Pontificis maximi con-
 fregit avem aeneam, quae monti erat imposta a Ro-
 manis, ut arcerentur Samaritani ab ejus adscensu. 49.
 per τέλεισμα quod in vertice confecerant, arcebant nos
 ab adscensu montis. 50. prohibuerunt Samaritanos ab
 adscensu montis, ita ut, qui adscendere auderet,
 certo certius occidendus esset; feceruntque Roma-
 mani in vertice montis τέλεισμα sive avem aeneam,
 quae juxta cursum solis se converteret. Si quis au-
 tem Samaritanus adscenderet, clamabat: Hebraeus;
 unde Romani certiores facti, Samaritanum in monte
 esse, accurrentes eum interficiebant. Nec potuerunt
 ex hac calamitate emergere, nisi quum ortus
 est Babarraba. Procopius I. V. 7. de aedificiis Justi-
 niani. Zeno Samaritanos monte Garizim expulit,
 & in culmine ejus Ecclesiam S. Mariae condidit a
 Christianis adeundam. Postea Samaritani, impe-
 rante Anastasio, montem vi occuparunt — Hoc
 facinore perpetrato provinciae Praefes fontes com-
 prehensos morte multavit, & Justinianus Imp.
 muro Ecclesiae Garizimitanae alterum addidit pla-
 ne inexpugnabilem. Pilatus etiam, paulo postquam
 haec a Christo praedicta sunt, Samaritanos vi & ar-
 mata manu ab ascensu montis arcuit. Jos. A.

XVIII. 1. παρελάμβανον τὴν ἐπισυλλεγομένην, ὡς με-
 γάλω πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει
 δὲ Πιλάτος τὴν ἀνοδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἵππεων τε
 πομπῇ καὶ ὀπλιτῶν, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κόμῃ προ-
 σσηροῖσι μόνους, παρατάξιν γενομένης, τὴν μὲν ἔκτειναν,
 τὴν δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ζωγράφου δὲ πολλὰς ἡγόν, ὧν τὴν
 κορυφασιότατες, καὶ τὴν ἐν τοῖς φυγῶσι δυνατωτάτας ἔκτεινε
 Πιλάτος. Hodieram in illo monte Samaritani ad-
 orant, quod testantur literis exeunte seculo XVI,

ad Scaligerum scriptis: Nos credimus Domino;
 Mos, & monti Garizim, & in eo adoramus Do-
 minum — celebratur quotannis Pascha in mon-
 te Garizim per manus sacerdotis magni Eleazari.
 Petrus a Valle J. Morino Ep. XIV. Samaritani
 quidem hodie perpauca sunt, ex his aliquot reperi
 in Aegypto, Cairi & Gazae, quosdam alios in Pa-
 laestina, in civitate Sichem, a Turcis Naplus nun-
 cupata, quae nunc Samariae regionis metropolis
 est — atque etiam Hierosolymis; alios denique
 Damasci in Syria. Cairi erant circiter septem fami-
 liae eorum, inter quos unus erat, quem vidi, An-
 tistes sacrorum de progenie Levi. — Gazae, Hie-
 rosolymis, ac in urbe Sichem similiter pauci erant,
 ut Cairi. Damasci profecto aliquantulo plures, at non
 multo. Ex comm. 23. colligi potest, praedicti con-
 versionem & Judaeorum & Samaritanorum ad do-
 ctrinam Christi; quae praedictio in Samaritanis
 impleta legitur Act. VIII. 12. 14. 25.

22. Plut. Themistocli. p. 113. F. ἡ τότε σωτηρία
 τοῖς ἔλλησιν ἐκ τῆς θαλάσσης ὑπῆρξε. & p. 119. A. εἰον
 εἰσθῆν ἐν μεγάλῳ ἀγῶνι καὶ πρῶτῳ χαλεποῖς, μὲλλεν
 ἐκ τῶν παραλόγων ἢ τῶν εὐλόγων τὴν σωτηρίαν ἐλπίζοντες οἱ
 πολλοί. Aeneid. VI. 96. Via prima salutis, quod
 minime reris, Graja pandetur ab urbe. ἡ σωτηρία ἰ.
 e. ὁ σωτήρ, Messias Act. IV. 12.

24. Spiritus est, qui nullo templo continetur
 1. Reg. VIII. Act. VII. 47. Jos. A. VIII. 4. 3.
 ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τῆς πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ὁ-
 ροῖσαι, ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡμῶν εἶναι δοκῇ. σοὶ μὲν γὰρ
 μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἐρανῇ καὶ τῶν κατὰ τέτοιν ἔν-
 των κύτος, οὐχ ὅτι γε οὗτος ὁ τοῦ ναοῦ ναός.

Inf. XIV. 17. XV. 26. XVI. 13. 1. Jo. V.
 6. non externis ritibus sed ex animo. Catonis
 Distich. Si Deus est animus, nobis ut carmina
 dicunt; hic tibi praecipue sit pura mente colen-
 dus. Plinius Panegy. Trajan. 3. Animadverto
 enim, etiam Deos ipsos non tam accuratis adoran-
 tium precibus, quam innocentia & sanctitate lae-
 tari; gratioremque existimari, qui delubris eorum
 puram castamque mentem, quam qui meditarum
 carmen intulerit. Cicero de N. D. II. 28. Cultus au-
 tem Deorum est optimus, idemque castissimus,
 atque sanctissimus, plenissimusque pietatis, ut eos
 sem-

μασαν ὅτι μὲν γυναικὸς ἐλάλει· ἐδὲς μέντοι εἶπε· τί ζητεῖς; ἢ, τί λαλεῖς μετ' αὐ-
 28 τῆς; Ἀφῆκεν ἔν τ' ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τ' πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώ-
 29 ποῖς· Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι ἔτός ἐστιν ὁ Χρι-
 30 στός; Ἐξῆλθον — ἔν· ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἦρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ ἡρώ-
 31 των αὐτὸν οἱ μαθηταί, λέγοντες· Ῥαββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρώσιν
 32 ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον ἔν οἱ μαθηταί πρὸς ἀλλήλους· Μήτις ἡνεγ-
 33 κεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρώμα ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα
 τῆς

εἶπεν] + αὐτῷ D Codices Lat.
 εἰς] πρὸς 80.
 29. ὅσα] à C. a prima manu. Codices Lat. Origenes
 30. ἐξῆλθον ἔν] καὶ ἐξῆλθον CD. Versio Syr. Codices Latini.
 ἔν] — AEGHKLM 2. 3. 9. 10. 28. 33. 34. 36. 38. 44. 45. 49. 56. 57. 58. 59. 61. 62. 72. 73. 83.
 87. 91. 95. 96. 97. Evang. 1. 3. 5. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 18. 20. 24. Codices Latini. Versio Syra posterior.
 Origenes, Augustinus. probante J. A. Bengelio. & J. Wasse ad Thucyd. I. 70. J. Millio prol. 1199.
 ἦρχοντο] ἔρχοντο L. 38. 31. Δε] — C a prima manu DL. Cod. Lat. Origenes. κρώταν] κρώταν C. 69.
 μαθηταί] + αὐτῷ 33. 35. 38. 44. 47. 56. 58. 60. 61. 62. 74. ex emendatione. 83. 106. Evang. 24. Edi-
 tio Complut. Genev. Versio Syr. Corp. Æthiop. Arab. Cyrillus, Chrysostomus. ραββί] + ἔγερμαι Versio Corp.
 33. οὗ οἱ μαθηταί πρὸς ἀλλήλους] δὲ ἐν αὐτοῖς οἱ μαθηταί D. οὐν πρὸς ἀλλήλους οἱ μαθηταί 69.
 μαθηταί] + αὐτῷ 67. Editio Complut. Codices Latini.
 ποιῶ] ποιῶ DKL 1. 15. 33. 42. 67. Origenes in l. & in Matth. XX. 22. Heracleon. Clemens paed. I. 6. Cy-
 rillus in l. & p. 885. Chrysostomus. Theophylactus.

28. τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἡ γυνή] ἡ γυνή τὴν ὑδρίαν αὐτῆς D.
 ἀνθρώποις] πολίταις 57.
 ἔν] ἐκεῖν D. τοῖσιν 16.

ἐξῆλθον δὲ Versio Corp.

semper pura, integra, incorrupta & mente & vo-
 ce veneremur. pro Cluentio 68. Deorum mentes
 non contaminata superstitione, neque ad scelus
 perficiendum caecis hostiis posse placari. *Mendander.*
 πάντ' ἐστὶ τῷ καλῷ λόγῳ ἱερὸν, ὁ νῦν γὰρ ἐστὶν ὁ καλῶσαν
 θεῶν. *Porphyrus* de Abstinēt. II. 60. ἀνθρώποις δὲ οἱ
 τὴν πολυτέλειαν εἰσαγαγόντες εἰς τὰς θυσίας, ὅπως ἄμα
 ταύτῃ ἱερὸν κακῶν ἐσθῆναι, δεσποιοῦσαν, τρυφῇ, ὑ-
 πόληψιν τῷ δεκάξειν δύνασθαι τὸν θεόν, καὶ θυσίας ἀεὶ-
 σθαι τὴν ἀδικίαν. — πεισθεὶς δὲ ὅτι τέτοιαν χρῆσαν οὐκ
 ἔχουσιν οἱ θεοί, ἀλλ' εἰς τὸ ἥθος ἀποβλέψαντες τὴν προσείον-
 των, μετρίῃ θυσίαν λαμβάνοντες τὴν ὀρθὴν περὶ αὐτῶν τε
 καὶ τῶν πραγμάτων διάληψιν, πῶς οὐ σώφρων, καὶ ὅσιος,
 καὶ δίκαιος ἔσται; 61. θεοὶ δὲ ἀρίστη μὲν καταρχή, νῦν
 καθαρὸς καὶ ψυχὴ ἀταθής. *Hierocles* τιμῆσεις τὸν θεόν
 ἄριστα, ἔκ τῃ θεῷ τὴν διάνοιαν ὁμοιάσης — τὸ δὲ ἔθεον
 φρόνημα δικαίως ἡδισταμένον συνάπτει θεῷ· χαρεῖν γὰρ ἀνάγκη
 τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ ὅμοιον· ὅθεν καὶ μόνος ἱερεὺς ὁ σοφὸς λέ-
 γεται, μόνος θεοφιλής, μόνος εἰδὼς εὐχέσθαι· μόνος γὰρ οἶδε
 τιμᾶν ὅ τιν' ἀξίαν μὴ συγχέαν τῶν τιμημένων, καὶ ὁ προση-
 γμένως ἱερεὺς αὐτὸν προσάγων, καὶ ἀγαλλῶν θεῖον τεκταί-
 ραν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ νῶν εἰ, ὑποδοχὴν τῷ θεῷ φωτὸς
 τὸν αὐτὸς παρυσκευάζων νῦν· τί γὰρ τοιοῦτον προσάξεις ἀπὸ
 τῷ ἐν μέσῳ κεκλιμένῳ ὡς, ὃ τὸ θεῷ προσφύει ἀγαλλῶν ἐργά-
 σασθαι, ἢ δῶρον αὐτῷ ἐνδοῦσαι δυνάμενον, ἀ δὲ ἐπὶ τῆς λογί-
 κης ἑστίας καθαρθεύσης συμβαίνει ἀνάγκη; ὡς γὰρ οἱ αὐτοὶ
 ἄνθρωποι φασί, ψυχῆς καθαρὸς τόπον οἰκώτερον ἐπὶ γῆς θεὸς
 ἔκ' ἔχει. *Persius* Sat. II. extr. Dicite pontifices, in
 sacro quid facit aurum? Nempe hoc quod Veneri
 dicatae a virgine puppae. Quin damus id superis,
 de magna quod dare lance Non possit magni Mes-
 saliae lippa propago, Composuim jus fasque ani-
 mi, sanctosque recessus Mentis, & incoctum ge-
 nerofo pectus honesto. Hoc cedo, ut admoveam
 templis, & farre libabo. *Philo.* pejores insidiari
 melioribus T. I. p. 195, 24. μηδ' εἰ τις περιβραυ-
 χεῖται ἢ καθαρῶς χράμενος δύνανται μὲν ῥυπαίνει τὴν αὐτοῦ,
 τὸ δὲ σώμα φαιδρύνει· μηδ' εἰ πάλιν ὑπὸ περιστάσεως νῶν ἱ-
 ἐρνεύται, λαμπροτάταις χορηγίαις καὶ διαπναις χράμενος,
 ἢ ἐπατόμενος ἀνάγει, καὶ βελυτὰν οὐ παύεται, ἢ πολυ-
 τελέσιν ἀναθήμασι κοσμεῖ τὸ ἱερὸν, ἀφθόνως μὲν ὕλας, τί-
 χους δὲ παντός ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τιμιωτέρας εἰσάγων, μετ'
 εὐσεβῶν ἀνιγεργαφῶν πεπλάνηται γὰρ καὶ ἔτος τῆς πρὸς
 ἐσθῆσεως οὐδ', θρησκείαν ἀντὶ οὐσιότητος ἡγάμενος, καὶ

δοῦναι τῷ ἀδικῶν διδῶν, ἐδέτοτε λαμβάνειν τὰ τοιαῦτα,
 καὶ κολλακεῖν τὸν ἀκολάκευτον, ὃς γνησίως μὲν θεραπεύει
 ἀσπάζεται. γῆσιοι δ' εἰσὶν αἱ ψυχῆς ψιλὴν καὶ μόνην θυ-
 σίαν φερύσσης ἀλῆθειαν, τὰς δὲ νόθας ἀποσφύεται. νόθοι δ'
 ὅσοι διὰ τῶν ἐκτὸς ἀφθονῶν ἐπιδείξει. quod Deus sic im-
 mut. T. I. p. 273, 47. εὐχῆς εἰς μὲν τὰ ἱερά μὴ ἐξέ-
 ναι βαδίζειν, ὃς ἂν μὴ πρότερον λυσάμενος φαιδρύνεται τὸ
 σῶμα, εὐχέσθαι δὲ καὶ θεῷ ἐπιχειρεῖν ἐπὶ κεκληιδωμένη καὶ
 πεφυρμένη διανοίᾳ. *Rom.* I. 9. II. 20. I. *Tim.* II. 8.
 I. *Cor.* I. 2. vid. in *Matth.* XXIII. 26.
 25. Maimonides tr. de Regibus. Tunc [cum
 Messias venerit] res occultae & profundae apertae
 erunt omnibus.
 26. ἐγὼ εἰμι inf. VIII. 58. XIII. 19. XVIII. 5. 6. 8.
 27. *Erubim* f. 53. 2. ex *Pirke* I. 5. R. Jose f.
 Hannae dixit — Nonne sic docuerunt sapientes:
 Ne multiplices colloquium cum femina? cum sua
 uxore dixerunt, quanto minus cum uxore alterius?
Kiddushin f. 70. 1. Samuel dicit: non salutant
 feminam omnino. *Bemidbar* R. IX. f. 197. 2. Ma-
 trona quaedam interrogavit R. Eleazarum: Qua-
 re, cum peccatum per vitulum fuerit unum, pu-
 nitum est triplici mortis genere? Respondit il-
 le: non sapit mulier nisi circa colum suum. S. D.
 Ex. XXXV. 25. Dicit ei Hircanus: quoniam non
 respondisti illi verbum unum de Lege, detinebit
 a nobis CCC. coros decimarum annuatim. At il-
 le: comburantur verba legis potius quam tradan-
 tur feminis. *Joma* f. 240. 2. Ne colloquatur quis
 cum femina in platea, imo nec cum propria uxore.
Berachoth f. 43. 2. Tradiderunt Rabbini, sex
 res esse dedecori studioso sapientiae — Ne con-
 fabuletur cum muliere in foro — Dixit R. Chas-
 da: Ne tunc quidem, si ea sit uxor ipsius. Tra-
 ditio etiam talis est: ne tunc quidem, cum ea est
 uxor ipsius, & ne tunc quidem, cum ea est filia
 aut soror ejus & *Bemidbar* X. f. 200. 2.
 28. *Judic.* VIII. 8.
 29. *Sanhedrin* f. 93. 2. Scriptum est *Esaj.* IX. 3.
 Rabba dixit: odorabitur & judicabit, D. S. Non
 judicabit intuitu oculorum suorum. — Ben Co-
 ziba regnavit duobus annis & dimidio, & dixit
 Rabbini: ego sum Messias. Dixerunt ei: de Mes-
 sia scriptum est: odorabitur & judicabit. Videamus

τῆς ἐμφαντός με, καὶ τελειώσω αὐτὴ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐστὶν τετράμηνον: 34
 ὅτι, καὶ ὁ θέρισμός ἐρχεῖ; Ἰδὲ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τὰς ὀφθαλμούς ὑμῶν, καὶ θεά- 35
 σαθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θέρισμόν ἤδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβά- 36
 νει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμῶς χαίρῃ, καὶ ὁ θερίζων.
 Ἐν γὰρ τέτρω ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θε- 37

81-

τετράμηνον

με] + πατρός Ev. 5. τελειώσω] τελείω 47. 58. 61.
 35. λέγετε] + ὅτι δώδεκα ἡμέραι εἰσι τὴν ἡμέραν 28. ex 70 XI. 9. ὅτι] — 61.
 37. — DEL 1. 5. 6. 16. 28. 35. 38. 42. 46. 49. 51. 56. 58. 60. 63. 64. 69. 80. 83. 86. 88. 99. Ev.
 5. 8. 15. 19. 24. Editio Complut. Origenes & in Philocal. Cyrillus in l. & de Adorat. p. 98. 611. & in Ose. p.
 57. Chrysostomus. Theophylactus. probante D. Heinso.
 τετράμηνον] τετράμηνον ACDEGKLM. 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 17. Colb. duo. 33.
 35. 37. 38. 40. ex emendatione. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 59. 60. 61. 62.
 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 78. 80. 88. 89. 90. 91. 95. 96. 99. 103. 106. Evang. 1. 3. 7. 8.
 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 22. 24. Editio Complut. Aldi, Plantini, Stephani 1. 2. Bengelii, Genev.
 Fragm. Aldi. Origenes, Cyrillus in l. & de Ador. p. 98. 611. & in Ose. Theophylactus. Procopius in Esaj. init.
 τρίμηνον 14. ἰδὲ λέγω ὑμῖν] — 1. Colb. unus.
 χώρας] + ὑμῶν 58. ἡδὴ] sequentibus jungit D. Codices Latini.
 36. καὶ primo loco] — C. a prima manu. DL. 33. Origenes in l. & de Orat. Irenaeus IV. 40. Cyrillus in l.
 & de Adorat. p. 98. ἵνα εἴ] @ 47. Versio Syr. ἵνα CL 1. 33. 67. Versio Copt. Heracleon, Origenes.

mus te odorantem & judicantem. Quod cum non faceret, interfecerunt eum.

32. *Thomas*. βράμματα, πληθυντικῶς. οὐ βράμματα, ὡς βράμεις. inf. comm. 34.

34. Inf. XVII. 4. *Psal* XIX. 8. 11. 12. *Marc* III. 20. VI. 31. *Cic*. *Tusc*. V. 23. Mens [Archimedis] rationibus agitandis exquirendisque aiebatur, cum oblectatione solertiae, qui unus suavissimus pascus animorum. *Plaut*. *Cistellar*. IV. 2. 54. Illic mihi cibus est, quod fabulare. *Lucanus* II. 380. Hi mores, haec duri immota Catonis lecta fuit, servare modum, finemque tenere, Naturamque sequi, patriaeque impendere vitam; nec sibi sed toto genitum se credere mundo. Huic epulae, vicisse famem. *Salustius* in Orat. Marii. Sudorem, pulverem & alia talia relinquunt nobis, quibus illa epulis jucundiora sunt. *Achilles Tatius* V. p. 307. λέγω δὲ πρὸς αὐτὴν· ἀλλὰ σὺ ἐδὲνός μετέχεις τῶν αὐτῆς — Ἡ δὲ, ποῖον γὰρ ὄψον, ἔφη, μοι πολυτελέστερον, ἢ ποῖος οἶνος τιμιώτερος τῆς σῆς ὄψεως; καὶ ἄμα λέγουσα κατεφίλει με — εἴτα διασχῆσα εἶπεν αὐτῇ μοι τροφή. *Thucyd*. I. 70. μήτε ἰορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰς δέοντα πράττειν.

35. *Ovidius* Helena Paridi Heroid. XVII. 263. Sed numium properas, & adhuc tua messis in herba est: haec mora fit voto forsitan amica tuo.

Ita loquimur, ubi spem immaturam indicamus, & longius adhuc abesse, ut consequaris. Sumta metaphorā a fegetibus teneris adhuc ac herbescentibus, de quibus nihil certi agricola sibi possit polliceri, propterea quod plurimi casus solent incidere, qui non sinant cultorem optato potiri. *Persius* VI. 26. Messē tenuis propria vive; & granaria, tas est, Emole: quid metuis? occa, & seges altera in herba est. *Aristid*. *Platonic*. II. p. 163. citat. Photio cod. 247. ὡς περ εἰ γεωργοὶ πολλοὶ μὴν τῶν σπερμάτων τὴν ἐπικαρπία κομίζονται, καὶ ἐκ ἄμα τῶν σπόρων [vel καταβαλεῖν] ὅταν κ. τ. λ. Tempus inter sementem & messem proverbio Judaico dicitur quatuor mensium; cum tamen VI. mensium sit intervallum. *Hesiod*. Op. II. 1. Πληθύναν ἀνταγενέαν ἐπιτελλομέναν ἀρχισθ' ἀμνητ'· ἀρότοιο δὲ δυσσομένων — ἔτος τοι πιδόν πέλεται νόμος, οἳ τε θαλάσσης ἐγγυθὲ γαιετάσθ', οἳ τ' ἄγκυα βησσέσθαι πόντος κυμαίνοντος ἀπό-

προβήσιονα χρόνον Ναιίσων. *Plinius* H. N. XVIII. 47. inarari certum est abjecta prius femina in limo digressi amnis, hoc est Novembri mense incipiente — Peragitur autem messis Majō. 57. legentes meminerint — cum Aegyptus nominata fuerit, simul intelligere Phoenicem. *Plut*. de Amore prolis p. 496. E. πρὸν ὥσπερ δυσμένης αλειάδος, εἴτα ἀνατελλέτης θέρει. *Avienus*: Nam si se gurgite tollunt Vergiliae, curvas in flava novalia falces Exerere dies: si condunt aequore flammās, Tellurem presso proscindere tempus aratro. *Hyginus* Poët. *Astron*. II. 21. Et stellas vergilias nostri appellarunt, quod post ver exoriuntur: & hae quidem ampliorem caeteris habent honorem, quod in earum signo exoriente sole aestas significatur, occidente autem hiems ostenditur. *Calendarium* 11 Id. Maji Plejades oriuntur heliace. *Ovidius* Fast V. 599. Plejadas adspicies omnes, totumque fororum Agmen, ubi ante Idus nox erit una super. Tum mihi non dubiis auctoribus incipit aestas, & tepidi finem tempora veris habent. *Theophrastus* H. P. VIII 3. μετὰ τὴν ἀπάρνησιν ἀδριούνται πυρεὶς καὶ κριθή μ. μέλιτα — διαφέρει δὲ καὶ πρὸς τὴν τελειωσιν χώρα τε χώρας, καὶ αἶρ αἶρος. ἐν ἐλάττωσι γὰρ εἶναι δοκεῖσι ἐκφέρειν ὥσπερ ἄλλαι τε καὶ μέλιτα ἐπιδύλαι αἰγυπτος· ἐκεῖ γὰρ κριθαὶ ἐν ἑξαμήνῃ, πυρεὶ δὲ ἐν τῇ ἑβδομῇ περὶ τὴν ἐλλάδα, παρα δὲ τοῖς πλείοσι ἐν ὀγδῶν. & 4. καὶ τὸ τῶν τριμήνων καὶ τῶν διμήνων, καὶ εἰ τι γένος ἐν ἐλάττωσιν ἡμῖναις τελειύται, καθάτερ φασὶν εἶναι περὶ τὴν εὐβοίαν, μ. ἡμέραις ἀπὸ σπορᾶς ἀδριούνται καὶ τέλος ἔχουσιν.

Notandum autem, nec sementem nec messem uno momento aut die perfici, sed habere spacium duorum mensium, quo pacto a fine sementis ad initium messis numerabuntur menses IV. *Bava Mezia* f. 106. 2. R. Simeon f. Gamalielis nomine R. Meir dixit, & ita dicebat R. Simeon f. Manassiae: Dimidium Tisri, totus Marhesuan, & dimidium Cisleu, sementum est. Dimidium Cisleu, totus Tebet & dimidium Shebat, hyemis. Dimidium Schebat, totus Adar & dimidium Nisan bruma. Dimidium Nisan, totus Ijar, & dimidium Sivan messis. Dimidium Sivan totus Tammuz & dimidium Ab, aestas. Dimidium Ab, totus Elul, & dimidium Tisri, aestus. *Bereschith* R. XXXIV. 14. R. Simeon

38 εἶζαν. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς διερίζειν ὃ ἐχ' ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι,
 39 καὶ ὑμεῖς εἰς τὸ κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆ πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ὀπίστευ-
 σαν εἰς αὐτὸν τῷ Σαμαρείτῳ, λέγοντες τὸν λόγον τῆς γυναίκος, μαρτυρήσαντες· Ὅτι εἰπέ μοι
 40 πάντα ὅσα ἐποίησα. Ὡς ὅν ἤλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μέναι
 41 παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ πολλὰ πλείους ὀπίστευσαν λέγοντες τὸν λόγον αὐ-

ὁ posterior] — Editio *Erasmi* 1.

καὶ ἡ] *χαρῇ* *Fragm. Ald.*

37. ὁ λόγος ἐστίν] *ἐστὶν ὁ λόγος* D.

ὁ ἀληθινός] ἀληθὴς 1. *Chrysostomus.*

ἀληθινός C. a prima manu L. 16. Colb. unus. 44. Editio *Bezae*. & in

notis: Vulgo legitur ὁ ἀληθινός. Sed in *Theophylactis* Romano nullus est additus articulus, & quisquis Graece vel me-

diocriter novit, facile judicare potest, nullum esse hic locum articulo. *Origenes*, *Heracleon*, *Cyrillus*.

38. ἀπέστειλα] ἀπέσταλκα D.

ὁ] — D a prima manu.

ἄλλοι] + ἡ Versio *Syra* utraque, sed posterior cum asterisco, pro obelo.

κεκοπιάκατε] ἐκοπίασθε D.

39. εἰς αὐτὸν τῷ Σαμαρείτῳ] τῷ Σαμαρείτῳ εἰς αὐτὸν 1. Cod. *Lat.* + ε 63.

κεκοπιάκασι] ἐκοπίασαν D.

τὸν λόγον] τὸν λόγον 69.

ἐστίν] — Editio *Erasmi* 1.

40. παρ' αὐτοῖς] πρὸς αὐτὸς C. παρ' αὐτὸς D.

41. ἐπίστανται] + εἰς αὐτὸν 12. 13. 69. Editio *Complut.* *Plantin.* *Genev.* Versio *Vulg.* *Syra* utraque, sed poste-

rior cum obelo. *Aethiop.* *Arab.*

ὁμοῦ καὶ ἡ] ὁ διερίζων] ὁ διερίζων ὁμοῦ καὶ ἡ D.

a διερίζων posteriori ad διερίζων comm. 37.] — 90.

meon f. Gamalielis dixit nomine R. Meir, & ita Chaja f. Dosae dixit in verbis suis: Dimidium Tisri, Marhesuan, & dimidium Cisleu semen. Dimidium Cisleu, Teveth & dimidium Schebat hiems. Dimidium Schebat, & Adar, & dimidium Nisan, bruma. Dimidium Nisan, Ijar, & dimidium Sivan messis. Dimidium Sivan, Thamuz & dimidium Ab aestas. Dimidium Ab, & Elul, & dimidium Tisri aestus. R. Mone numerat a Marhesuan, R. Simeon incipit a Thisri. *Targum Ecclasiast.* XI. 2. Da portionem bonam feminis agro tuo in Tisri: & ne cohibearis a feminando etiam in Cisleu. *Ruth* R. II. 23. R. Samuel f. Nachmani dixit: ab initio messis hordeaceae ad finem triticeae sunt tres menses. *Menachoth* VIII. 2. Conferit agrum LXX. ante Pascha diebus, & tum multam feret simillam. f. 85. 2. dixit R. Jochanan: non afferunt manipulum nisi ex agris meridionalibus terrae Israelis, quia in illis fol oritur & occidit. Adde his dies L. ad Pentecosten, quo duo panes ex nova simila offerebantur *Lev.* XXIII. 16. 17. habebis dies CXX. i. e. IV. menses. *Varro* R. I. 28. 29. 32. tempus sementis ante aequinoctium vernum, messis vero post solstitium ponit; interjacent dies XCII.

λευκαὶ] *Ovidius* *Fast.* V. 357. An quia maturis albescit messis aristas? *Virgil.* *Ecl.* IV. 28. Molli paullatim flavescet campus arista. *Servius*: albescet. *Oppianus* *ἀλιευτ.* δ. 500. περιπλήθεσσα δὲ πάντη πυροδόκος σεφάνη λευκαίνεται ἔνδον ἀλωῆς. *Eustathius* in II. ε. p. 437. 48. τὸ δὲ ὑπολευκαίνονται ἀσφαλῶς εἰρηται εἰς ἐμφασιν τῆς ξανθῆς Δημήτηρ' ὑπόλευκον γὰρ πῶς καὶ ξανθόν. ὅθεν καὶ κρὶ λέγεται λευκόν, καίτοις ἐ πάντῃ λευκὸν ὄν.

Praedicatio Evangelii comparatur jactui fementis: conversio vero hominum messis *Matth.* IX. 37. XIII. 3. &c. Opponitur autem hic judicium Christi iudicio Apostolorum, qui putabant, Samaritanos aut nunquam aut fero ad Christum accessuros: Tu quidem illis praedicasti, multa vero sunt, quae impediunt, quo minus fructum ab illis feras, odium quo Judaeos prosequuntur, praejudicatae eorum opiniones, & obstinatio; quid ergo spe certa rem incertam & dubiam praecipis? Christus eos testimonio oculorum refellit, jubetque ut prospiciant turbam Samaritanorum adventantem & mox cre-

dituram comm. 30. 39. 41. inf. VI. 5.

37. *Plato* *Sympos.* ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος ἐνέχει, ὅς ὁμοιοὶ ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. *Philo.* πῶς γὰρ, ὅς ὁ παλαιὸς λόγος, τῶν ἀδελφῶν τὰ ἐμφανῆ. *Anthol.* III. 6. 23. ἔτος ἰμὸς λόγος ὑμῖν ἀληθινός. *Ter.* *Eun.* IV. 5. 6. Verbum hercle hoc verum est: sine Cerere & Libero friget Venus. *Andr.* II. 5. 15. verbum illud verum est, vulgo quod dici solet: Omnes sibi malle melius esse, quam alteri. *Apulejus* *Florid.* 18. Sed verum verbum est profecto, quod ajunt: Nihil quicquam homini tam prosperum divinitus datum, quin ei tamen admixtum sit aliquod difficultatis.

38. *Virgilius* *Ecl.* I. 71. Impius haec tam culta novalia miles habebit, Barbarus has segetes? en, quibus consecimus agros. *Hesiod.* *Theogon.* 599. δε φυλίσ. ἀλλότριοι κάματοι σφίτερον εἰς γαστὴρ ἀμύνονται. *Aristophanes* *Equit.* 391. τ' ἀλλότριοι ἀμῶν θέρος. *Schol.* τῶν ἐστὶν τὸς ἀλλοτρίους καμάρτας καὶ πόρους ἔτος γεωργῶν καὶ καρπύμενος — ὡς εἰ τις ἀγνώμων ἀνὴρ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀμηντῶν τῆς ἄλλω ἐκβαλὼν τὸν σπείραντα γεωργόν καὶ προπιπνοκότα, τὸς καρπὸς ἀξιοῖ περιζῆσθαι. *Diogenian.* *Cent. Greg.* *Cyp.* II. 62. *Apostol.* *Cent.* II. 55. ἄλλοι μὲν σπείρουσι, ἄλλοι δ' αὖ ἀμύσσονται. *Suidas* *Georg.* *Cyprius* ἄλλοι καμῶν, ἄλλοι ὠνάντο. *Callimach.* H. in Cererem 139. φέρει σαχύν, οἷσε θερισμὸν, φέρβει καὶ εἰράναν, ἦ', ὅς ἄρ' οἶσε, κείνος ἀμύσση.

Tempore messis fruges domino agri colliguntur, messores autem mercenarii mercedem accipiunt, utrique gaudent *Psal.* CXXVI. 6. *Esa.* IX. 3. Nec tamen gaudium est plenum, cum & messorum labor sit valde molestus, & proventus saepe non respondeat expectationi domini, *Jerem.* XII. 13. *Agg.* I. 6. Solet etiam non raro accidere, ut, qui seminavit, non metat *Job.* XXXI. 8. *Mich.* VI. 15. *Deut.* VI. 11. Ego seminavi, primus docui, nullum laborem subterfugi, vos jam operarios ad metendum conduxī, ut mecum gaudeatis. Nullum majus & justius est gaudium, quam quod oritur ex beneficiis in alios collatis, *Act.* XX. 35. *Philip.* IV. 1. *1. Thess.* II. 19. 20. 3. *Jo.* 4.

39. Samaritae credunt mulieri peccatrici: Judaei Joanni Baptistae viro sancto fidem non habent. Illi recte, cum enim ea diceret, quae sibi parum erant honorifica, & quae etiam loquacissimae mulieres filere, imo negare solent, fidē erat digna. *Prov.*

αὐτῷ. Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι ἐκέτι 24. ἢ τὴν λαλίαν πωτεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκη- 42
κόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἑστὸς ὅστις ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τῷ κόσμῳ, ὁ Χριστός. Μετὰ δὲ τὰς 43
δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρη- 44
σεν, ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν ἔκ· ἔχει. Ὅτε ἔν· ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 45
ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ·
καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. Ἦλθεν ἔν· ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, 46
ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς, ὃς ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσάκ ἐν Καπερναεὺμ.
Οὗτος ἀκέσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, 47
καὶ ἠρώτα αὐτὸν, ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃ αὐτὸν καὶ τὸν υἱόν· ἡμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν. Εἶπεν ἔν· 48
ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. Λέγει πρὸς 49
αὐ-

42. τε.] δὲ D. 71. Versio Syra posterior, Codices Latini. Origenes.
ἔτι prius] — 80. ὡς 60. λαλίαν] μαρτυρίαν D. Codices Latini.
αὐτοὶ] αὐτῷ D. Codices Latini. ἀκηκόαμεν] + παρ' αὐτῶν 1. 69. Versio Armen.
οἶδαμεν] ἐγνώκαμεν K. ἰγνώκαμεν 53. ἀληθῶς] — 42. 71. Colb. unus. Versio Syr.
ὁ χριστός] — C. a prima manu 69. 71. Evang. 5. 19. Versio Vulg. Copt. Armen. Æthiop. Irenaeus
IV. 5. Origenes in l. & in comm. 29. probante J. Millio prol. 1199. 43. τὰς] — 106.
καὶ ἀπῆλθεν] — CD. 69. Vers. Copt. Cod. Lat. Origenes, Cyrillus. καὶ ἦλθεν L 106. Vers. Syr. posterior, & edita in marg.
44. ὁ] — ACDGH 1. 3. 73. Editio Erasmi, Colinaei, Fragma. Ald. Origenes, Cyrillus, Theophylactus.
45. ὅτε] ὡς D. ἐδέξαντο] ἐξεδέξαντο D. ἑωρακότες] + τὰ σημεῖα Versio Syr.
46. ὅσα ACI. 1. 50. 66. 67. 69. Versio Syra posterior in margine. Origenes in l. & comm. 35. Cyrillus, Chrysost.
ἐποίησεν] + σημεῖα 69. Ἱεροσολύμοις] Ἱερουσαλὴμ D.
ἐν posterior] — D. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν] — G.
46. ὁ Ἰησοῦς] — CDL 33. 34. 39. 59. Versio Vulg. Copt. Armen. Cyrillus, Theophyl. prob. Bengelio. J. Millio prol. 1200.
ὁ Ἰησοῦς πάλιν] πάλιν ὁ Ἰησοῦς AEGH 1. 3. 44. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 90. 97. 106. Editio Complut. Plantin.
Fragm. Ald. Versio Syr. καὶ ἦν] ἦν δὲ DL 33. Versio Copt. Codices Lat. Cyrilus, Chrysostomus.
τις] + ἐκεῖ Versio Syra posterior. βασιλικός] βασιλικός D. & comm. 49. Cod. Lat. probante Erasmo.
ὁ posterior] — 3. ἐν] — 96.
Καπερναεὺμ] Καφαρναεὺμ CD. Versio Vulg. Copt. Syr. Origenes, Cyrillus.
47. ἐκ] 33. 69. ἀπῆλθε] ἦλθεν C 1. 13. 69. Codices Latini.
αὐτὸν posterior] — CDGL 69. Versio Armen. Codices Latini.
καταβῇ καὶ ἰάσῃ αὐτὸν] καταβὰς ἰάσῃ αὐτὸν C. ut videtur a prima manu. Versio Copt.
αὐτῷ] αὐτὸν Editio Complut. Plant. Genev. ἡμελλε] ἡμέλλε 3. 74. 90.

XXX. 20. Jerem. III. 3.

42. Credunt Samaritani, nullis miraculis editis, Judaei ne miraculis quidem.

1. Reg. X. 6. 7. Ovidius H. XVI. 139. Magna quidem de te rumor praeconia fecit — Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero. XVIII. 70. Neve meis credas vocibus; ipsa vides. Bamidbar R. X. ad Jud. XIII. 12. Dixit ei Manoach: haecenus ex uxore audiui, & mulieres non sunt filiae doctrinae, neque possumus niti illarum verbis, sed tu, veniat verbum tuum ex ore tuo, ego volo audire, quia non ego credo verbis ejus, ne quid mutarit aut demendo aut addendo. Alciopron. II. 4. Καὶ οὐδεὶς λεγόντις πιστεύει, ἀλλ' ἰδεῖν ὡς φασί.

44. τιμὴν ἐκ ἔχει] Heb. III. 3. Etymol. τιμὴν — ὁ δὲ Ἡρωδιανὸς καὶ τὴν βασιλείαν ἔπας φησὶν εἰρῆσθαι [Od. λ. 494.] ἢ ἔτ' ἔχει τιμὴν πόλεσιν μετὰ Μυρμιδόνισσιν, ἢ μὴν ἀτιμάζουσι. Hesiod. Theogon. 393. Μὴ τιν' ἀποθνήσκουσι γεράων, τιμὴν δὲ ἱκασὸν ἐξέμεν, ἢν τὸ πάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Herodot. II. 46. καὶ τῶν οἱ αἰπτοὶ τιμῶς μέζονας ἔχουσι.

46. βασιλικός] Eusebius in Il. α. p. 84. 23. οἱ κήρυκες — θωπεύει μὴν γὰρ ἐκ εἰχόν τὸν ἀχιλλεῖα βασιλικὸς ὅστις δολοπρεπὲς γὰρ τῷ τόγῳ παροξύνει δὲ ἐκ ἐπὶ λωμῶν· ἔτ. p. 300. 25. ἡγήτορες δὲ τῶν οἱ δημογέροντες, ἀντὶ γὰρ τὴν ἡγεμονικὴν καὶ βασιλικὴν, οὐ μὴν βασιλεῖς. Plautus Rudent. II. 4. 18. Ego basilicus sum, quem nisi oras. Apulejus M. IV. Non rex, non regius, nec de plebe saltem. Hieronymus in Esaj. LXV. 1. Regulus, qui graece dicitur βασιλικός, quem nos de aula regia rectius interpretari possumus palatinum. Polybius IV. 76. πᾶν ἱππικὸν τὸ πρὸς αὐτοῖς τοῖς

βασιλικοῖς, quicquid aulae proceres imperarent. p. 850. βασιλικὸς μὴν ἔφη βέλτεσθαι καὶ λέγεσθαι παρὰ πάντας, καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχειν, βασιλεὺς γὰρ μὴν ἔτι ἐβέλτεον εἶναι ἔτι λέγεσθαι παρ' οὐδενί. Lucian. de Saltat. D. D. XX. 1. Ὁ δὲ νεανίας ὅτος ὁ φρυγῆς — βασιλικὸς ἐστὶ. Eusebius V. Constantini I. 16. τοῖς ὑπ' αὐτῶν βασιλικοῖς ἄτασι μέχρι καὶ τῶν ἐπ' ἐξουσίας ἀρχόντων. Palatinis, qui in ipsius aula militabant. Jos. A. X. 7. 5. τῶν δ' οἰκετῶν τις τῷ βασιλεῖ, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθροῖ τὸ γένος — ὁ βασιλεὺς — ἐκέλευσε τὸν αἰθροῖα λ. τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα — ἀνελεῖν αὐτὸν ἐν ἱερουσαλὴμ. XVII. 10. 7. Γράτε σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, σκέπης αὐτοῖς γενόμενης. 6. ὁ μὴν Γράτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ῥωμαίοις προσθεῖναι, μὴ ἢ εἶχε δυνάμειν ὑπαντιάζει τὸν Σίμωνα. 7. Φόνη τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ῥωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν. B. II. 3. 4. Ῥῶφος τε καὶ Γράτος — ὁ μὴν τῶν πεισῶν τῶν βασιλικῶν ἔχων ὅφ' αὐτὸν, Ῥῶφος δὲ τῶν ἱππέων. 4. 1. διμαρτύροντο τοῖς βασιλικοῖς. 8. 2. Σίμων τις τῶν βασιλικῶν δούλων — Γράτος ὁ τῶν βασιλικῶν πεισὼν ἡγεμὼν. 3. καὶ τὸ κτείνειν αὐτοῖς προηγούμενος μὴν ἦν Ῥωμαῖος τε καὶ τῶν βασιλικῶν, διέφηνε δ' ἔτι Ἰουδαίων ἐἶς τις εἰς χεῖρας ἔλθοι φέρων κέρδος. 21. 3. νεανίσκοι τινὲς — ἐνδεδυμένοις Πτολεμαίων τὸν Ἀγρίππα καὶ Βερενίκης ἐπίτροπον ἀφείλαντο πᾶσαν ὅσην ἦγεν ἀποσκευὴν — πάντα πρὸς Ἰωσήπον — ἐκόμισαν ὁ δὲ μεμφάμενος αὐτῶν τὸ πρὸς τῶν βασιλικῶν βίαιον. . . περιεστάντων αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἦγοντο. Syrus. Servus quidam regis. Idem Herodiani vocantur. 3. Esr. VIII. 67. τοῖς βασιλικοῖς οἰκονόμοις.

47. Conf. Matth. VIII. 5-13. Luc. VII. 1-10. ubi, si Canonibus Eusebii credimus, eadem narra-

- 50 αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἄποθανεῖν τὸ παιδίον μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰη-
 51 σὺς· Πορεύε· ὁ υἱός σου ζῇ. Καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ, ὃν εἶπεν αὐ-
 52 τῷ + Ἰησὺς· καὶ ἐπαγεύετο· Ἦδη δὲ αὐτὸς καταβαίνοντος, οἱ δέλοι αὐτὸς ἀπῆντησαν
 53 αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες· Ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ. Ἐπύθετο· ἐν παρ' αὐτῶν ἦ
 54 ὦραν ἐν ἣ κομψότερον ἔχει· καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὅτι χθὲς ὦραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ
 53 πυρετός. Ἐγὼν ἐν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ἣ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησὺς, ὅτι ὁ υἱός
 54 σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτὸς ὅλη. Τῷτο πάλιν δευτέρου σημείου ἐποίησεν
 ὁ Ἰησὺς, ἐλθὼν ἐκ τῆ Ἰουδαίας εἰς τὴ Γαλιλαίαν.

Μετὰ

+ ὁ

48. πιστεύετε] πιστεύετε Editio *Erasmi* 1. *Aldi*. Versio *Vulg.* 49. πρὶν] + ἢ 49. 50. 67. *Chrysostomus*.
 ἀποθανεῖν] ἀποθανεῖν 88. τὸ παιδίον] τὸν υἱόν A. 13. 57. 69.
 μὲ] — D 1. Versio *Syr.* Codices *Lat.* 50. καὶ prius] — D Versio *Vulg.* *Cyrillus*. prob. *f. Millio* prol 920.
 αὐτῷ] — 44. καὶ ἐπίστευσεν] ἐπίστευσεν δὲ L. ὃ] ὃν ACL.
 αὐτῷ posterior] + ὁ ACD 1. 10. 11. Colb. unus. 44. 59. 61. 62. 72. 80. 83. 86. 90. 91. 97. 106. Ev
 24. Editio *Complut.* *Erasmi*, *Colinaei*, *Stephani* 1. 2. *Plantini*, *Bengelii*, *Genev.*
 51. οἱ δέλοι αὐτὸς ἀπῆντησαν] ἀπῆντησαν οἱ δέλοι D. αὐτὸς posterior] — 1. Versio *Vulg.*
 ἀπῆντησαν] ἀπῆντησαν KL. 1. 53. 54. 56. 57. 69. 91. *Evang.* 15. 24. *Fragm.* *Ald.*
 αὐτῷ] αὐτὸν A. 11. 68. *Evang.* 19. καὶ ἀπήγγειλαν] — L.
 ἀπήγγειλαν] ἀπήγγειλαν D. ἀπήγγειλαν 1. 42. *Fragm.* *Ald.* + αὐτῷ D. *Evang.* 20. Versio *Syr.* Cod. *Lat.*
 λέγοντες] — D. Codices *Latini*.
 παῖς] υἱός DKL 12. 13. 15. 33. 34. 39. 42. 57. 67. 68. 69. 96. 97. 106. *Fragm.* *Ald.* Versio *Copt.* *Syr.*
 prior, & posterior in margine. Codices *Latini*. *Origenes* in l. & comm. 35. 47. *Cyrillus*, *Theophylactus*.
 σὺ] — *Evang.* 1. αὐτὸς AC. 13. Versio *Vulg.* *Armen.* 52. ἐπύθετο] ἐπυθάνετο 69. *Evang.* 17.
 οὐ] δὲ 13. 59. 69. Versio *Copt.* πρὶν αὐτῶν τὴν ὥραν] τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ACD 1. 69. 106.
 εἰ] εἶπεν D. εἶπον οὐν C. 1. 33. 50. Versio *Armen.* χθὲς] — 69. ἐχθὲς ACCKL.
 53. πατὴρ] + αὐτὸς C. 45. 51. 67. 69. 74. ex emendatione. Versio *Syr.* *Copt.* *Armen.* *Aethiop.* *Arab.*
 ὅτι prius] — *Fragm.* *Ald.* ὃν prius] — C. 1. ἐκείνῃ] — 58.
 ὥρᾳ] + ἰσθῆ 47. 56. ὃν ἢ] — 69. ὁ Ἰησὺς] — *Fragm.* *Ald.*
 ὅτι posterior] — ACL 1. 56. 58. *Fragm.* *Ald.* Versio *Vulg.* *Cyrillus* Act. V. ὅλη] — 29. 40. 63. 71.
 54. τῷτο] + δὲ C. a prima manu. 71. Versio *Copt.* ἐποίησεν] + αὐτὸς 96.
 Ἰησὺς] + ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ 12. ἐκ τῆ Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν] ἐκ τῆ Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν 60.

ratur historia.

- Xenophon* Paed. III. ὅτι ἀπονήσκειν ἔμελλε.
 51. *Artemidor*. IV. 5. νοσῶντα τις ἔχων υἱόν, ἔδοξε
 — ἔχον ὁ παῖς. 1. *Reg.* XVII. 23. 2. *Reg.* I. 2.
Jos. V. 8. *Esfaj.* XXXVIII. 1.
 52. *Diodorus* S. XIII. 94. τὴν ὥραν τῆς ἀπαλλαγ-
 ῆς τῶν ἐκ τῆ Σεάτρης παρὴν εἰς τὴν πόλιν.
 κομψότερον] *Hesychius* κομψότερον, βελτιώτερον, ἐ-
 λαφρότερον. *Etymol.* κομψός, εἰρηται μὲν ἡ λέξις καὶ ἐπὶ
 τῷ πανεύχῳ, καὶ ἐπὶ τῷ μετρίῳ καὶ ἐπιεικῶς — ἐπὶ δὲ
 ἐπιεικῶς παρὰ τὸ εὐκαρπῆ αὐτὸν εἶναι, οἷον εὐπειθὴ καὶ προσ-
 ῆν, ὥστε εἰρηταῖος ὁ ἀτίκιστος ἐν τῷ κ. σοιχαίω. *Arrian*.
Epictet. III. 10. ὅταν ὁ ἰατρός εἰσέρχεται, μὴ φοβέσθαι·
 τί εἶπῃ. μὴδ' ἂν εἶπῃ κομψῶς ἔχεις, ὑπερχαίρειν, τί γὰρ
 σοὶ ἀγαθὸν εἶπεν; ὅταν γὰρ ὑγιαίνεις, τί σοὶ ἢ ἀγαθόν; μὴδ'
 ἂν εἶπῃ κακῶς ἔχεις, ἀθυμεῖν — τί ἂν κομψῶς τὸν ἰα-
 τρὸν; τί λέγεις; ἐὰν δέλης, κύριε, καλῶς ἔχω;
 χθὲς] *Corinthus* Dial. Ionic. pro ἐχθὲς χθὲς. *Moeris*.
 χθὲς καὶ χθίζον ἀττικῶς· ἐχθὲς καὶ ἐχθεσιόν, ἑλληνικόν. *Tho-*
mas. χθίζος οὐ χθεσιόνος. *Etymol.* ἐχθὲς καὶ χθὲς. Οἱ ἀτ-
 τικοί χθὲς, οἱ δὲ κοινοὶ ἐχθὲς· πρῶτον γὰρ τὸ ἐχθὲς τῷ χθὲς.
 καὶ ὅλην α. μὲν ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας, ὅτι ἐχθὲς εἰρηται
 παρὰ τὸ ἐκτός γενεῖσθαι τῆς σήμερον. β — γ. — & in
 χθίζω — ἀναλογώτερον δὲ εἰς καὶ κυριώτερον καὶ πρῶ-
 τον τὸ ἐχθὲς τῷ χθὲς. Ὑρὺνque reperitur apud τὸς O.
 53. *Aët.* XI. 2. X. 14. XVI. 15. 31. XVIII.
 8. 1. *Cor.* I. 16. 1. *Tim.* V. 4. 2. *Tim.* I. 16. IV.
 19. *Demosthenes* τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην, καὶ
 τὴν οἰκίαν ἐρέψαν.
Beracoth V. 5. Referunt de R. Chanina f.
 Dofa, cum precaretur pro aegrotis, dicere fuisse
 solitum: Hic vivet, ille morietur. Rogatus, un-
 denam hoc cognosceret? respondit: si precatio mea
 mihi expedita est in ore, cognosco eum acceptum

iri: si minus, ereptum. f. 34. 2. Cum aliquan-
 do aegrotaret filius R. Gamalielis, statim studiosos
 binos misit ad Chanina f. Dofa, ut pro se apud
 Deum intercederet. Postquam ergo illos vidit,
 adscendit in coenaculum, & pro eo oravit. Cum
 autem descenderet, dixit ipsis: Ite, nam febris ip-
 sius recessit. Responderunt ipsi: num propheta tu
 es? Regessit ipsis: neque propheta sum, neque fi-
 lius Prophetarum; sed tamen si preces meas ore prom-
 to recitare possum, tunc scio me exaudiri: quod si
 vero id non fit, scio esse irritas. Illi vero scripse-
 runt & notarunt sibi horam; cumque ad R. Ga-
 malielem venirent, dixit ipsis: Vos in ministerio
 vestro nihil neque excedens neque deficiens egistis.
 Sic enim cum filio meo res acta est: illa ipsa hora
 reliquit eum febris; & aquam ad bibendum pos-
 tulavit. R. Chanina f. Dofa frequentavit R. Jo-
 chanan f. Saccai, ut legem ab eo disceret. Cum
 ergo filius ipsius aegrotaret, dixit ad ipsum: Cha-
 nina, intercede pro filio meo apud Deum, ut
 vivat. *Hieros.* 5. dixit: confido ego, convaliturum
 filium R. Gamalielis a morbo suo. Et notarunt.
 eadem hora petiit ab illis cibum. *Joma* f. 49. 1.
 Dixit R. Chanina: nunquam accerlitus sum ad ali-
 quem a mula alba percussus, qui vixit. *Nedarim*
 f. 40. 1. Accidit ut unus discipulorum R. Akiba
 aegrotaret, nemo autem ipsum ex sapientibus prae-
 ter R. Akibam invisit. Quia vero hoc honore af-
 fectus est, ut ante ipsum Rabbini in terra fede-
 ret, in conspectu ipsius vixit i. e. convaluit. Dixit
 ergo ad ipsum: tu vivere fecisti me. R. Dimi di-
 xit: quicumque aegrotum invisit, in causa est;
 ut vivat.

54. *Inf.* XXI. 14. 2. *Cor.* XIII. 1. *Luc.* XXIV.
 Rrrrr 2 21.

Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῷ Ἰσδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὅπτι τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ, ἡ ὀπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδα, ὡνέντε τοὺς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶ ἀσθενούντων, τυφλῶν, χα-

1. κτ] + δὲ 38. 51. 73. 74. 90. 91. Colb. unus. Versio Copt.
 ἦν] + ἡ CEL. 1. 36. 37. 39. 40. 42. 51. 63. 64. 66. 72. 74. 83. 90. Editio Complut. Fragm. Ald. Versio
 Copt. Cyrillus, Theophylactus. ἑορτῇ] ἐν τῇ ἑορτῇ 16. καὶ] — 16.
 ὁ] — ADHK 95. 106. ὁ Ἰησοῦς] — 42. 47. probante J. Millio.
 2. ἔστι] ἦν Versio Syr. Cyrillus, Chrysostomus, Theophylactus, Nonnus. probante Beza. ἔση Editio Complut.
 aberrante, ut existimo, Typotheta; non vero ex codice Vaticano & deliberato consilio, ut putat Millius prol. 1093.
 ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις] — 69. ἐπὶ] ἐν AD. contra B. legit ut Ed. teste Maldonato.
 ἐπὶ τῇ προβατικῇ] — Versio Syr. Sax. προβατικὴ 61. in ora. Versio Vulg. probante T. Beza in annot. Ed.
 1. 2. in inferiorem partem, Codices Lat.
 κολυμβήθρᾳ] κολυμβήθρα 72. Editio Erasmi, Colinaei, Stephani, Bezae. Bogardi, Elzevirii 1624, Bengelii. Ver-
 sio Vulg. Belg. At editio Elzevirii A. 1633. κολυμβήθρᾳ. Casu tertio.
 ὀπιλεγομένη] λεγομένη D. 1. Evang. 19. Editio Erasmi 1. Codices Lat.
 Βηθεσδα] Βελζεθα D. Βηζαθα L. Βηζεθαβ 33. Βίθεσδα 71. Evang. 1. 2. 15. Belzatha vel
 Bethetha Codices Latini MS. Βηθσαιδα B. Versio Vulg. Copt. Syria posterior, & edita in margine. Theophy-
 lactus. Ed. Erasmi 1. 2. 3. ταύταις] ταύτη 46. 61. + οὖν D.

21. Herodot. V. 76. τίταρτον δὴ τῶτο ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς. Lucian. Dial. Mer. II. καὶ γὰρ ἡ δὴ τρίτος τῶτο ἦσιν ἀλεκτρύν. Curtius IV. 11. MS. Darium, ut pacem jam hoc tertio peteret, nulla vis subegit.

2. ἔστι δὲ] II. λ. 710. ἐστὶ δὲ τις θρῶνισσα πόλις. 721. ἐστὶ δὲ τις ποταμὸς Μινύσιος. Eusebius, καὶ φασιν, ὅτι αἱ πυκναὶ τῶν διηγήματων περιγραφαὶ προσοχὴν ἐμποιοῦσι, καὶ τὴν ὑπτιότητα τῶ λόγῳ ἐξαίρουν, καὶ ὅλως ἐν ταῖς διηγήσεσι τὸ πολὺ μὲν κινεῖ τε τὴν ἀκοήν, καὶ τὸ ὁμοιοῦδες ἀνακόπτει, καὶ σαφηνεῖαν προσβάλλει, καὶ ἀκοὴν ἀναπαύει, καὶ προσοχὴν ἐμποιοῖ. v. 663. ἦν δὲ τις εὐχένωρ, Πολυίδου μάντιος υἱός. Eusebius. ὅρα δὲ, ὅτι γὰρ καὶ εἰς τὸ παρὸν διήγημα συνήθως εἰσβάλλει ὁ ποιητής, ἀπὸ ῥήματος ἀρχαίως ὑπαρκτικῶς ἦν δὲ τις εὐχένωρ. Od. γ. 293. Ἔστι δὲ τις λίθος αἰτίει τὴν εἰς ἄλλα πέτρα. Eusebius. καὶ ἐνταῦθα, καὶ καὶ πολλὰ καὶ τῆς Ἰλιάδος, σχήματα ἀφηγηματικῶς χρῆται, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εἰς ῥήματος. δ. 844. ἐστὶ δὲ τις νῆσος μύσση ἀλλὴ πετρίσση. Eusebius. ὅτι διηγᾶται καὶ ταῦτα συνήθως ὁ ποιητής, ἀρχόμενος ἕτως ἐστὶς νῆσος, καὶ τὰ ἐξῆς. v. 96. φορτύνος δὲ τις εἰς λίμνην ἁλίοιο γέροντος ἐν δήμῳ Ἰθάκης. Eusebius. ἄρχεται ἀπὸ συνήθως ὑπαρκτικῶς ῥήματος. v. 287. ἦν δὲ τις ἐν μύσσηρσιν ἄνθρωπος. Eusebius. ἔτα ἄρχεται ὁ μῦθος διηγήματος ἀπὸ ὑπαρκτικῶς συνήθως ῥήματος. Od. τ. 172. Κρήτη τις γὰρ ἐστὶ μέση ἐν εὐνοίᾳ πόντου. Eusebius. ὅρα δὲ, ὡς καὶ τὸ ῥῆθιν πλοηματοκὸν διήγημα συνήθως Ὁμήρῳ κατὰ ὁρὴν πᾶσιν μετὰ ῥήματος ὑπαρκτικῶς προβέβληται. II. κ. 314. ἦν δὲ τις ἐν τρώεσσι Δόλων ἐυμνήδης υἱός. Eusebius. καὶ ἐνταῦθα συνήθως χρῆται σχήματι διηγήματος ὁ ποιητής, ἀρχόμενος ἀπὸ ῥήματος ὑπαρκτικῶς, ὡς καὶ ἐν τῇ ἦν δὲ τις ἐν τρώεσσι Δάρης ἀφειδὸς ἀμύμων.

προβατικῇ] Ammonius. προβατικὴ ἐκαλεῖτο, ὅτι ἐκεῖ συνήγγοτο τὰ μέλλοντα σφάζεσθαι εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ τὰ ἔγκυα αὐτῶν ἐπλύνοντο ἐκεῖ. Theodorus Mopsuestenus. Μετὰ τὰς ἐν κύλῳ πάντες τοὺς μύθους ἦν ἡ προβατικὴ κολυμβήθρα, ἕτως καλεῖται ἀπὸ τῆς τὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἀγόμενα πρόβατα ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐκεῖσε συνατρίζεσθαι [ἀν συναθροίζεσθαι] καὶ ἐκεῖ τὰ τέτανα ἔγκυα ἀποπλύνεσθαι. Eusebius in Onomast. Βηζαθα, κολυμβήθρα ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν ἡ προβατικὴ, τὸ παλαιὸν πάντες τοὺς ἔχουσα καὶ τὸν δαίνυνται ἐν ταῖς αὐτῶν λίμναις διδύμοις, αἱ ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν κατ' ἑτοῦς νετῶν πληρῆται, θάτερα δὲ παραδίδως φερονιγμένην δαίνυνται τὸ ὕδωρ, ἔχοντες, ὡς φασιν, φέρουσα τὰν πάλαι καθαυρομένην ἐν αὐτῇ ἱερίαν, παρ' ὃ καὶ προβατικὴ καλεῖται διὰ τὰ θύματα. Alii per προβατικὴν intelligunt portam ita appellatam Nehem. III. 1. XII. 39. piscinae hujc, ut putant, vicinam, in

parte urbis Bethetha dicta, quae erat ad septentrionem templi, ad occidentem vero oliveti. In scriptis Judaeorum veterum frequenter reperiuntur balnea δημόσια, & balnea, quae varie scribunt, בֵּיתִי בֵּיתִי בֵּיתִי Cant. VII. 4. Eccles. II. 6. thermas & loca balnearum, siphones effundentes aquas tepidas & siphones effundentes aquas calidas. Targum Jonath. Gen. XIV. 3. Num. XXI. 4. Midrasch Cant. III. 8. delicias filiorum hominum i. e. בֵּיתִי בֵּיתִי Berekthith R. I. 16. R. Juda nomine R. Aquilae dixit — Rex carnis & sanguinis — antequam aedificat δημόσια, & antequam aedificat privata. VIII. 7. Simile Regi, qui ambulabat in porta palatii sui, & vidit beryllium projectum, dixit quid faciamus? Quidam dixit: δημόσια. quidam dixit: privata. Rex dixit: ego faciam ἀνδριάντα LXIII. 11. Sicut privatus iste, qui inundavit balneum, & postea balneare fecit filium regis.

κολυμβήθρᾳ] Athenaeus XII. p. 529. F. ἀκραγυτίνες φησι κατασκευάσαι Γέλωνι κολυμβήθραν πολυτελῆ, τὸ περίμετρον ἔχουσαν σαδίων ζ. βάθος δὲ πηχῶν κ. εἰς ἡν ἐπαγομένην ποταμῶν καὶ κρητῶν ὑδάτων ἰχθυοτροφεῖον εἶναι, καὶ πολλὰς παρέχεσθαι ἰχθύς. Augustinus de Doctr. Christ. III. 29. Quis non dicit piscinam etiam quae non habet pisces, nec facta est propter pisces? ac tamen a piscibus nomen accepit; qui tropus catachresis dicitur. & princ. Dialecticae. Cum piscina dicitur in balneis, in qua piscium nihil sit, cum nihil piscibus simile habeat, videtur tamen a piscibus dicta proprie propter aquam, ubi piscibus vita est. Ita vocabulum non translatus similitudine, sed quadam vicinitate usurpatum est. Pollux VII. 138. κολυμβᾶν ἀφ' ἧς καὶ κολυμβήθραν ὁ πλάταν. Plato de Rep. V. ἀλλὰ δὴ ᾧδ' ἔχει. ἂν τί τις εἰς κολυμβήθραν μικρὰν ἐμπύσῃ, ἂν τε εἰς τὸ μέγιστον πλάγος μέσον, ὅπως γινεῖ ἐδὲν ἥτον. Plures Hierosolymis fuerunt piscinae Jos. B. V. 3. 2. θραυμαλὸν ἰοῖον παντα τῶν χῶρων ἀπὸ τῆς σκοπῆς μέχρι τῶν Ἡρώδου μνημείων, ἃ προσεῖχε τῇ τῶν ὄρειαν ἐκικαλεμένη κολυμβήθρᾳ. Rufinus vertit: Stagnum quod olim Bethara vocabatur. ad Septentrionem. 4. 2. ἐκκλῖνον πρὸς ἀνατολὴν ἐπὶ τὴν Σολομῶντος κολυμβήθραν, καὶ δύνει μίχρη χωρὶς τῶς, ὃν καλῶσιν ὀφλάν, τῇ πρὸς ἀνατολὴν σοῦ εἰς ἐρῶ συνήτται. II. 4. θάτερον μὲν χῶμα] τὸ ἐπὶ τὴν ἀντανίαν — ἐβλήθη κατὰ μέσον τῆς Στρεβίς καλεμένης κολυμβήθρας. — τῇ I. δὲ ταγματί, δέχοντι πολὺ τέτανα κατὰ βόρειον κλίμα τὸ ἔργον ἦν καὶ κολυμβήθραν ἀμύγδαλον προσαγορευομένην. Denique piscina Siloam extra urbem Jo. IX. 7.

4 χωλῶν, ξηρῶν, ἐδεχομένων τ̃ τῷ ὕδατι κίνησιν. Ἀγγελος γ' αὖ καίρον κατέβαινε ἐν τῇ κολυμβήθρα, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ δ' ἐν πρῶτῳ εἰς βάθος μὲν τὰ παραχρῆν
Τῷ

κατέκειτο] κατέκειντο D. Codices Lat. πολὺ] — CD³ 33. 68. Colb. unus. Versio Copt. Cod. Lat.
 ξηρῶν] ξηρῶν παραλυτικῶν D. Codices Latini. ἐκδοχομένην] ἀπεδοχομένην 57. 91. Evang. 8.
 ἐκδοχομένην τὴν 18 ὕδατος κίνησιν] — A a prima manu C. a prima manu L. 18. Codices Copt. MSS. Codex
 Regius 2441. probante J. Jac. Cramero & Millio prol. 433.
 4.] — C a prima manu D. 33. Cod. Reg. 2441. asteriscis notatur 21. 36. Cod. Reg. 3423. obelo 2242.
 & 44. Codices Armen. MS. & Copt. MS. Codex Latin. in Colleg. Ludovici Parisiis. Codex Regius. a prima
 manu. Brixianus. Versio Syra posterior partim asteriscum, partim obelum adponit. Augustinus.
 ἀγγελᾶν ἢ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήτρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ] — 14.
 ἦ] + καὶ AKL. 4. Colb. unus 38. 42. 47. 51. 64. 65. 69. Evang. 20. Fragm. Ald. Versio Vulg. Armen.
 Cyrillus. δὲ L. κατὰ καιρὸν] — Versio Copt. Codices Latini.
 κατέβαινεν] καταβαίνειν 38. ἐλέετο A. probante H. Grotio. ἔλεε ὁ K.
 ἐτάρασσε] ἐταράσσεται CG. 2. in ora 5. 7. 9. 34. 35. in ora 36. 39. 40. 63. 65. 73. 91. Evang. 1. 2. 3.
 5. 11. 12. 16. 17. 24. Editio Erasmi 1. Complut. Bengelii. Versio Vulg. Theophylacti.
 οὐδὲν ad νοήματα] — Versio Æthiop. πρῶτον] πρῶτως 46. ἢ τὴν] μετ' αὐτὴν 96.

Nebem. III. 15.

Βηθεσδα] *Ἰωφ.* B. V. 4. 2. τὸ το τείχος τῇ προσ-
κτισθείᾳ πόλει περιέθηκεν ἀγρίππας, ἥπερ ἦν πᾶσα γυνὴ.
πλήθει γὰρ ὑπερχεομένη, κατὰ μικρὸν ἐξείρτε τὴν περιβό-
λαν, καὶ τῷ ἐφθ τὰ προσώκτια πρὸς τῷ λόφῳ συμπολί-
ζοντες ἐπ' ἕκ ὀλίγον προήλθον καὶ τέταρτον περιεικθῆναι λό-
φον, ὃς καλεῖται Βεζεθὰ, κείμενος μὲν ἀντικρὺ τῆς ἀντανίας,
ἐπιχωρίως δὲ ἐκκληθ' Βεζεθὰ το νεόκτιστον μέρος, ὃ μεμενη-
νεύομενον ἐλλὰδὶ γλώσσῃ κοινῇ λέγεται ἂν πόλιν, δεομένην
ἐν τῶν ταύτῃ σκεπρῇ, ὁ πατήρ τῶν νῦν βασιλείας, καὶ οὐνό-
νομος ἀγρίππας ἄρχεται μὲν ὃ προέκοιμεν τείχος, δίδας
δὲ κλαυδίῳ κισσαρά. — παύεται θεμελίως μόνον βαλλό-
μενος. II. 5. 15. διὰ τῆς Βεζεθὰ καλυμμένης ἀνάσθον το
πλήθος, διαζόμενον παρελθὲν καὶ κρατήσας τὰτε ἐφθ καὶ
τῆς Ἀντανίας. 19. 4. κείσιν δὲ — στρατοπεδουζόμενος
ἐπὶ τῷ καλυμένῳ Σκοπῷ — παρελθὼν ὑπερίπυμνησ' τὴν
τε Βεζεθὰν προαγορευομένην καὶ τὴν [Reland. τὴν καὶ]
καίπολιν. V. 8. 1. παρέχεται — ἔνδον — καθὰ καὶ
τῆς καὶνῆς πόλεως ἐριοπάλια τε ἦν καὶ χηλκεία, καὶ ἱμα-
τῶν ἀγορά. 5. 8. ἡ Βηζεθὰ δὲ λόφος διηρητο μὲν, ὡς ἔ-
φην, ἀπὸ τῆς ἀντανίας, πάνταν δὲ ὑψηλοτάτος ἂν μίρει
τῆς καὶνῆς πόλεως προσώκιο, καὶ μόνος τῷ ἐφθ κατ' ἄκρον
ἐπισκοπεῖ. 12. 2. ἀρχάμενος δ' ἀπὸ τῆς ἀσσυρίαν παρμη-
βολῆς, καθ' ἣν αὐτὸς ἐστρατοπεδεύετο ἐπὶ τὴν κατωτέρω και-
νόπολιν ἦγε τὸ τείχος, ἔθεν δὲ τῷ κερδῶνος ἐπὶ τὸ ἐλαϊῶν
ὄρος. **בִּית הַדְּשָׁן.** Hodienum offenditur piscina.
Bethesda ad Septentrionem templi, contigua areae
templi & portae Stephani, teste *Maundrell* p. 106.

4. κατὰ καιρὸν] *Rom. V. 6. opponitur παρὰ καιρὸν Heb. XI. 11. Euseb. in II. a. p. 74. 49. διδάσκει τοιοῦτης καὶ ἐνταῦθα, ὡς ψεύσεται ὅτε κατὰ καιρὸν το σπευδαῖος, καθάπερ οὐ Νέστωρ ἐνταῦθα. & in γ. p. 301. 8. σοφὸς γινέ τις οὐ πάνν παλαιός, διὰ μόνον αὐτὸ ἔτος οὐ νέμειται, πολλὸν πλῆστον βασιλικὸν περίεθετο, κατὰ καιρὸν θαλήσας αὐτὸ εἰς ἐπείνον βασιλίδος, ἐχέσης μὲν τί μέμψως, καλῆς δ' ὁμοίως. *Athenaeus III. p. 110. A. ἀρχεστρας, & κατὰ καιρὸν τὸ μαρτύριον παραθήσομαι. IV. p. 153. C. δευτρίζοντας τῇ κατὰ καιρὸν θριαμβεύοντας. Lucian. Hermotim. 10. ἀποδοῶσαν αὐτῷ κατὰ καιρὸν τῆς τόκας. Clemens R. 24. ἰδωμεν, ἀγαπητοί, τὴν κατὰ καιρὸν ἵννομένην ἀνάστασιν. *Plut. de Solert. animal. p. 984. D. Ἡσίδδ' δὲ κατὰ καιρὸν αὐτὸς ἡμῶς, ὡ φίλε, ἀνέμνησας. Aeschylus Prometh. 812. Schol. ἐν αἰγυπτοῖ οὐ Νείδος ἐξερχόμενος κατὰ καιρὸν, τὰ τῆς αἰγυπτοῦ πάντα πεδία καταρδύνει. *Aristides T. II. p. 525. αὐτὸς δὲ προσῆλθε, καὶ εἶπεν ὅτι κατὰ καιρὸν αὐτοῖς ἐντετυχηκώς εἶπ. *Galenus de Caul. puls. III. ἐν τοῖς βαλαβείοις, ὅταν γε κατὰ καιρὸν παραλαμβάνωται, πάντως τις ἀφέλεια γίνεται τῷ σῶματι. de Usu Part. IX. extr. καὶ τάχ' ἂν εἴη κατὰ καιρὸν ἡδὲ περὶ τῶν υπολοίπων αὐτῆς δισμων εἶπεν. in Epidem. II. τὸ μὲν ἐν οὐ κατὰ καιρὸν*****

τῷ προφθάσαι μόνον δηλωτικὸν ὑπάρχει — πρὸ τῷ δεῖν.
τας. in tempore, oportune.

ταραχῆν] *Lucianus* in *Lexiph.* 4. δόμα ἀσκληπιά-
δα τῶς ὀφθαλμοσόφῃ, ἃς παραύξας, καὶ ἐγχείας μοι τὸ
φάρμακον. *Athenaeus* VII. p. 298. C. ἐν τοῖς χειμῶ-
σι ὑπὸ τῶν πνευμάτων παρατρίβειν τῷ ὕδατι.

ὡς δὴ ποτε] *Gal. II. 6. V. 10. Phrynicus* p. 162.
ὁ δὴ ποτε μὴ λέγει, ἀλλὰ δοκίμως ὄντων. *Dioscorides* V.
20. ἀμέτοχοι βίας δὴ ποτε ποιότητος. *Xenophon* Paed.
III. δάτω, ὅσοι τις καὶ ἄλλος πλείον δὴ ποτε ἔδωκεν.
Sextus Empir. a. Grammat. I. 6. 134. καὶ ἐν ὁδὸ-
ποτε αὐτῷ μέρος ἀνέλαιμιν — μηδεὶς εἰς ἄνδρα. *a.*
Log II. 74. οὐ κοινὸν ὅποσον δὴ ποτε, ἀλλ' ἀξίωμα. 351.
ἢ τὴν ἐξ ἀπασῶν ἀρεσκόμεν αὐτῷ, ἢ ὅποιον ποτε —
εἰ δὲ τὴν ὅποιον. *a. Eth. 42.* πάντες ἄνθρωποι — ἀ-
γαθὸν ἐκόμενοι τὸ αἰροῦν αὐτὰς, ὅποσον ἂν ποτ' ᾗ.

Hippocrat. Epidem. V. de morbo sacro & de morbis mulierum κατέχεσθαι νόσῳ. Caelius Aurelianus morbo obsideri.

Joma f. 77. 2. Dixit R. Pinehas nomine Hanae Zipporensis: rivulus, qui emanavit e sancto sanctorum, principio tenuissimus erat, ut cornua cicadarum; attingendo ostium porticus referebat filum flaminis; cum pervenisset ad ostium templi referebat filum subtegmis; denique circa portam atrii excreverat in oris urceoli magnitudinem; deinceps valde augebatur & invalefcebat, ad portam usque arcis Davidicae; atque porro fluminis instar exundabat, inque eo qui passi fuerant gonorrhoeam, menstruatae ac puerperae lavabantur. *Pesachim* f. 8. 2. R. Dositheus f. Jannaei dixit, quare aquae calidae Tiberiadis non sunt Hierofolymis? Ne adscendentes ad festa dicerent: si non adscendissemus nisi ad lavandum in thermis Tiberiadis, suffecisset nobis. *Kobelet*h R. V. 9. *Bemidbar* XIX. ad Num. XXI. 20. hic est puteus, qui venit cum illis, donec intraret in mare Tiberiadis; & qui stabat supra Jerusalem, vidit in medio maris ut plenum fumo. (Confundere videtur Callirrhoen cum Thermis Tiberiensibus) & *Vajikra* 22. *Bemidbar* R. XVIII. Historia est de ulcerofo quodam, qui descendit in mare Tiberiadis ut lavaretur; & occurrit tempus, cum flueret fons Miriamae, atque ille ibi natavit, & sanatus est. *Vajikra* R. XXIV. Historia in civitate nostra de Abba Jose, inquit R. Berachia nomine R. Simonis. Cum sederet ad introitum fontis, apparuit illi Spiritus, qui ibi habitabat, dixitque: Nostis, quot annos hic habitaverim, & quomodo uxores vestrae huc venerint abierintque sine noxa? Jam vero sciatis, spiritum malignum, qui hominibus damnum inferet, hic habitare co-

Rrrr 3 nari

τῷ ὕδατι ὕγις ἐγένετο, ᾧ δὴποτε κατείχετο νοσήματι. Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ 5
 τριάκοντα ὅκτω ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τῶτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνὼς 6
 ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ. Θέλεις ὑγιῖς γενέσθαι; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 7
 ἀδινῶν. Κύριε, ἄνθρωπον ὅκτ' ἔχω, ἵνα, ὅταν παραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὸ 8
 κολυμβήσαν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἀλλ' ὡς πορὸ ἐμεῖς καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰη- 9
 σοῦς· Ἐγείραι, ἄρσον τὸ κράββατόν σου, καὶ ὤσειπάται. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῖς ὁ ἄν-
 θρωπος καὶ ἦρε τὸ κράββατον αὐτοῦ, καὶ ὤσειπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ-
 ρᾳ. Ἐλεγον ἔν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, ἔκ ἐξέστ' σοι ἄραι τὸ 10
 κράβ-

~βάλη

ἐγένετο] ἐγένετο 69. ᾧ δὴποτε] οἷον διποτέν A. ᾧ δ' ἂν K. 42. οἷον δὴποτε L.
 5. τις] — D Codices Latini.
 τριάκοντα] + καὶ ACDEGHL 1. 27. 28. 33. 34. 38. 45. 51. 53. 57. 59. 64. 67. 69. 72. 74. 86. 90.
 Evang. 2. 15. 20. Versio Vulg. Syr. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Eusebii in titulis, Cyrillus, Chrysost. T.
 V. 4. Theophylactus. ἀσθενείᾳ] + αὐτῷ CDL. 1. 5. 33. Versio Vulg. Cyrillus, Chrysostomus & T. VII. 46.
 6. ἡδη χρόνον] χρόνον ἡδη 1. χρόνον 47. 54.
 7. ἀπεκρίθη] λέγει A. ex emendatione. D.
 8. ἀδινῶν] + καὶ C a prima manu. DGH 2. 29. 46. 52. 65. a prima manu 106. Evang. 20. Versio Syr.
 utraque. Arab. Chrysostomus in l. & T. V. 40.
 ἀνθρώπον] + δὲ 106. Versio Syr. utraque.
 βάλλῃ] βάλλῃ ACDEGHKL 1. 3. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 46. 47. 48.
 54. 57. 61. 62. 64. 65. 69. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 96. 97. 106. Evang. 1. 2. 5. 8. 9. 11.
 12. 13. 16. 17. 19. 24. Editio Complut. Bengelii. Fragm. Ald. Chrysostomus T. V. probante J. Millio prol. 1103.
 ἐμβάλλῃ C. a prima manu, ut videtur. Versio Syr. Cyrillus. ἐγὼ] — 69. 91.
 καταβαίνει] + ἐγὼ δὲ ἀσθενῶν περιεύμαι 69. + καὶ λαμβάνει ἱσσίον 64.
 8. ἐγείραι] ἐγείρει ACDEGHK. 1. 44. 56. 58. 59. 61. 69. 71. 72. 73. 75. 90. Evang. 1. 2. 7. 9. 15. 17.
 19. 20. 22. Fragm. Ald. + καὶ AD.
 κράββατον] κράβατον ACDEK 1. 2. 59. 65. 69. 72. Colb. duo. Evang. 2. 5. 8. 11. 12. 15. 16. & alibi.
 probante Bengelio. κράβατον Evang. 1. 7. γράβατον Editio Erasmi 1.
 ὤσειπάται] ὤσειπαι εἰς τὸ εἶον σου 68. α ὤσειπάται ad ὤσειπάται] — 2.
 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῖς ὁ ἄνθρωπος] — 28. 96. probante J. Millio prol. 1422. εὐθείας] — D. Versio Armen.
 ἐγένετο ὑγιῖς] ὑγιῖς ἐγένετο D. 1. ἐγένετο ὑγιῖς Editio Erasmi, All.

nari. Quid ergo inquit, nobis faciendum? Ito, respondit ille, & dic oppidanis: quicumque habet malleum paxillum ferreum, accedat huc crastino mane, & habeat oculos intentos in aquam; quamprimum viderint turbationem aquae, contundant ferro, & dicant: Victoria est nostra, nec inde recedant, donec viderint grumos sanguinis super aquam. Colbo de puteo Mariae: ejus aquae in fine sabbati communicantur cum caeterorum fontium & puteorum aquis: omnis autem infirmus, qui ex eis bibit, quamvis totum corpus ipsius ulceribus laesum sit, sanatur. In Codice MS. N. T. Syriaci Altorsino in ora adscriptum est: quia corpus Esajae Prophetae absconditum erat in Siloam, propterea descendebat angelus, & movebat aquas.

Miraculum, quod hic narratur, non ex eorum numero fuit, quae Joannes suis oculis viderat 1. Jo. I. 1. Sed ita a Judaeis relatum acceperat; manifeste enim sapit ingenium Judaicum, qui ad potestates inconspicuas i. e. ad Angelos omnia referre solebant, etiam quae ex causis naturalibus oriuntur. Quomodo aquae istae potuerint habere vim medendi naturaliter Theophylactus, & ex eo Hammondus explicant. Beza: non est autem probabile, Angelum confuevisse visibili specie descendere. Vajikra R. VI. in Ex. XXIV. 6. & unde cognovit Moses dimidium sanguinis? Resp. R. Juda f. Elai: Sanguis sponte sua divisus est. R. Nathan: mutatus est color sanguinis, dimidium factum est nigrum, dimidium rubrum. F. Caparae: Descendit angelus specie Mosis, & divisit eum. Schekalim Hier. V. 5. sunt qui dicunt, angelum descendisse specie R. Pinchas f. Jairi, eamque liberasse.

6. Ἰσοκράτης. πολὺν ἡδη χρόνον κατεφροῦμαι.

7. 2. Reg. VII. 2. Misera fuit ejus conditio, ut Tantali.

ἐν ᾧ] Herodotus I. 164. ἐν ᾧ δὲ βυλευνται αὐτοὶ — ἐν ᾧ ὡν ὁ ἄρπαγος ἀπὸ τῆς τείχεως ἀπήγαγε τὴν στρατὴν. III. 119. ἐν ᾧ δὲ τέττες μετήσαν, ἐν τῷ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν καρχιδόνα πλεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. VI. 88. ἐν ᾧ ὡν κορυθίαν ἐδεόντο χρυσῶναι σφί νεας, ἐν τῷ διεφάρη τὰ πρήγματα. Plato in Convivio. ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω. Sextus Empir. a. Astrolog. 70. ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ ὅτος ἀναβλέπει — φθάνει ἀλλοῖον γενέσθαι τὸ περὶ τῆς ἀέρας διάθεμα. interea dum.

10. Sanhedrin f. 90. 1. Dixit R. Abhu, dixisse Joannem: Omnino si dixerit tibi propheta, transgredere verba legis, audi illum, excepta idololatria, etiam si susterit tibi solem in medio coelo, non audi — Dixit R. Akiba: absit, ut Deus S. B. sistat solem transgredientibus voluntatem suam.

11. Inf. comm. 15. VII. 23. Tit. II. 8. Moeris. ὑγιᾶ, ἀτλικῶς ὑγιᾶ, ἑλλησπικῶς. Hefychius ὑγιᾶ, σῶον. Thomas. ὑγιᾶ, κρείττον ἢ ὑγιᾶ διὰ τὸ τῆς ἀτλικῆς αἰεὶ ποιεῖν τὴν τῶν τοῖστων συναίρεσιν, ἕσης καθαρῆς τῆς εὐθείας, τῆς δὲ καὶ εἰς η.

13. ἐξέυσσε] Anthol. III. 33. 4. τρηχὺν ὁ δ' ἐκνεύσας ταχυῶς πάγοι ἐς βαθὺ πόντον ἤλατ' ἀλυσκάζων. Glossarium. devertit, ἐκνεύει, ἐκτρέπεται. ἀποκάμπτει, ἀποκλίνει. deverticulum, ἐκτροπή, ἐκνεύσις, καταγώγιον. devitat, ἐκκλίνει, περικάμπτει, ἐκνεύει. Plut. de Genio Socratis p. 577. B. ἐκνεύσας τῆς ἐδῶ μικρόν. Plato de Legg. VII. p. 897. B. τᾶς τε πύλας βίας πᾶσιν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπὲρ πᾶσιν, καὶ ἐκνηθίσσιν ἐν ὕψει καὶ ἐν ταπεινώσει μιμνημένην. Curtius IX. 7. 22. quam [lanceam] cum exigua corporis declinatione vitasset. Hegesias ap. Dionysium Hal. de compof. Verb. 18. μικρὸν ἐκνεύει τὸ ξίφος ἐνέγκαντος ὑπὸ τὰ πτερύγια τῆς

11 κράβατον. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας με ὑγίῃ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν ἄρον τὸ κράβ-
 12 βατόν σε, καὶ ὤσειπάται. Ἠρώτησαν ἔν αὐτόν· Τίς ἔστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι ἄρον
 13 τὸ κράβατόν σε, καὶ ὤσειπάται; Ὁ δὲ ἰαθεὶς ἐκ ἡδὲ τίς ἔστιν ὁ ᾧ Ἰησοῦς ἐξένευσεν
 14 ὄχλος ὄντων ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὕρισκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν
 15 αὐτῷ· Ἰδε, ὑγιὲς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τι σοὶ γένη. Ἀπῆλθεν
 16 ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἔστιν ὁ ποιήσας αὐτόν ὑγίῃ. Καὶ
 17 ἔτι τῷτο ἐδίδακον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτην αὐτόν ἀποκτείνειν, ὅτι ταῦτα ἐποίει
 ἐν σαββάτῳ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ
 γὰρ

ἔργου] ἐργασίας ἔργον D 1. 69. Versio Syra prior, & posterior cum asterisco. Codices Latini.

αὐτῷ] αὐτῷ C. a prima manu.

ὤσειπάται] περιπατεῖ A. 63.

10. οἱ] — Editio Erasmi 1. 2. Colinaei.

ἐστίν] + καὶ ACDGL 1. 5. 16. 33. 36. 38. 47. 51. 54. 56. 69. 73. 74. 87. 90. 91. Evang. 15. 20. Versio

Copt. Codices Lat. Cyrillus, Chrysostomus T. V.

σε] — Fragm. Ald.

κράβατον] + σε CDL 15. 64. 91. Versio Vulg. Syr. prior & posterior cum asterisco. Copt. Cyrillus, Chry-
 sostrum in l. & T. V. + δὲ GKL. 16. 42. 47. 54. 56. Versio Syr. utraque. Copt. Cyrillus. ὁ δὲ A.

11. ἀπεκρίθη] ἔπεν Versio Syra posterior.

α ὤσειπάται ad ὤσειπάται] — 54. a prima manu 57. 64. 68. Cod. Lat.

12. εὖν] — D. Evang. 7. Codices Latini.

13. δὲ] — D a prima manu.

ἰαθεὶς] ἀσθενῶν D. Codices Latini.

ἐστίν] ἢ D. Versio Syr.

ἐξένευσεν] ἐνεύσεν D. a prima manu.

τῷ] — Editio Colinaei.

14. εἶπεν] λέγει 47. 56. 58. 61.

1. Versio Syr. Latin. Nazianzenus de Baptismo, Cyrillus. forte, ut in lectione Ecclesiastica tolleretur ambigui-
 tas, ne audiens intelligeret τισι pro τισὶ.

γένεται] + καὶ A. Versio Syr. Codices Latini.

15. ἀπῆλθεν] + εὖν D 12. 16. 44. 54. Versio Copt.

ἀνήγγειλε] ἀπήγγειλεν DK 49. 59. 69. Evang. 7. 9. 15.

εἶπεν CL 48. Versio Syr. Copt. Cod. Lat. Cyrillus.

αὐτόν] με D 1. 40. Versio Copt. Codices Latini.

16. τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι] οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν CD. 69. Versio Syr. Vulg.

καὶ ἐζήτην αὐτόν ἀποκτείνειν] — CDL. 1. 33. 69. Colb. unus. Versio Vulg. Copt. Armen. Chrysostomus T. V.

40. Cyrillus, Nonnus. probante J. Millio prol. 429. & J. A. Bengelio.

ἐν] — D.

σαββάτῳ] + τὰ ἱμάτια EH 2. a prima manu. 29. 40. a prima manu. 53. 63. 71.

17. ἀπεκρίνατο] ἀπεκρίθη D.

Φύλακος. Philo de vita Mosis T. 2. p. 173, 39. ποί-
 τις τράπηται; καὶ τίς ἐκένυσεν; Justinus Dial. cum
 Tryphone. ἡμεῖς δὲ υποχωρήσαντες ποί καὶ ἀναπαυσάμε-
 νοι περιαινόμεν τὸν λόγον, ἔδοξε δὲ καὶ τῷ τριφῶνι ἕως ἡ-
 μῶς ποιῆσαι, καὶ δὴ ἐκένυσαντες — εἰς τὸ μέσον τῶ ἕξ-
 σε γάδιον ἤειμεν. Suidas e Polybio. ἐβέλετο, τὸ λεγόν-
 μενον, ἐκένυσας τὴν ἀνδραγαθίαν εἰς τὴν γυναικαῖαν καμμάσαι,
 proprie enatare. Euripid. Hippolyt. 470. εἰς δὲ τὴν
 τύχην πεσόν, ὅσῃ σὺ, ὡς ἂν ἐκένυσαι δοκοῖς; Schol. εἰς
 πένελος ἐκκοιμήσθαι. 823. κακῶς δ' οὐτάλας πένελος
 εἰσεῶν τοῦτον, ὥς μὴ ποτ' ἐκένυσαι πάλιν. Lucianus
 D. Mar. VII. 2. ἐξένυσεν εἰς τὴν γῆν. Strabo II. p. 144.
 C. de Euphrate. ἡ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς ἐπιστροφή καὶ ἐπὶ
 τὴν βασιλῶνα ἐκένυσεν. Hesychius. ἐκένυσας, ἐκκοιμήσθαι.
 Jud. IV. 18. XVIII. 26. 2. Sam. II. 24. XXIII. 16.
 Aelianus H. A. II. 2. ὅταν ἔξω τῷ πυρὸς τῷ συντρόφῳ ἐκ-
 ένωσι. Pindar. Olymp. 13. 163. κέφοισιν ἐκένυσας
 ποσὶν. Terentius Andr. IV. 3. 31. Dehinc facile
 ex illis se emersurum malis. Petronius 57. Habe-
 bam in domo, qui mihi pedem opponerent, hac
 illac tamen, genio illius gratias, enatavi. Thucydides
 II. 90. ἀνδρας τε τῶν ἀθηναίων ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξέ-
 νυσαν αὐτῶν. Schol. ἐξεκοιμήθησαν, ἐξεκλιναν τῆς προ-
 κειμένης ὁδοῦ. Diodorus S. XV. 87. πολλῶν δὲ καὶ πυ-
 κνῶν φερόμενων βελῶν τὰ μὲν ἐξένυσεν, τὰ δὲ διεκρέτο.

14. Deut. XXVIII. 15. 21. 22. 27. 28. 29.

1. Cor. XI. 30. 31. 32. Psal. CIII. 1-4. CVII.

17-22. Esaj. XXXVIII. 20.

Inf. VIII. 11. Aristophanes Lysistrat. 1280. ἀνὴρ

δὲ παρὰ γυναῖκα, καὶ γυνὴ σῆτω παρ' ἄνδρα, κατ' ἐπ' ἀ-
 γαθαῖς συμφοραῖς ὀρησάμενοι θεοῖσιν εὐλαβώμεθα, τὸ λοι-
 πὸν αὐδὺς μὴ ἑαμαρτάνειν ἔτι. Aristaeus. 1. 6. πλὴν ἐπεὶ
 τὸ πραχθὲν ἐκ ἂν ἄλλως ἔχει, τὰ δεύτερα παραινῶ, πέπαι-
 σσο τέτων, καὶ μηδὲ παραιτέρω ἑαμαρτάνειν.

17. Cic. de Offic. III. 28. Hoc quidem commune est

omnium philosophorum, non eorum modo, qui
 Deum nihil habere negotii dicunt, & nihil exhibere
 alteri: sed eorum etiam, qui Deum semper agere
 aliquid & moliri volunt. Beresith R. XI. 11. Pi-
 nehas nomine R. Hosia dixit: Praeter ea quae di-
 xisti in locum: quoniam requievit in eo ab omni
 opere suo; ab opere mundi fui requievit, at non
 requievit ab opere impiorum, neque ab opere ju-
 storum, sed operatur cum his & illis; ostendens &
 his fontem doctus suus fui, & illis fontem doctus
 suus fui. Ubinam vindicta impiorum vocatur op-
 pus? Jerem. L. 25. & ubinam merces justorum
 vocatur opus? Psal. XXXI. 20. Schemoth R. XXX.
 Fuit ibi haereticus aliquis, dixit illis: verba vestra
 non sunt nisi mendacium, nonne dixit: Deus di-
 cit & facit. Cur ego non servat sabbatum? Re-
 sponderunt illi: Nequissime, nonne licet homini
 vagari per atrium suum sabbato? Affirmavit. Di-
 xerunt ei: superiora & inferiora sunt atrium Dei S.
 D. Esaj. VI. 3.

Moses quidem praecepit requiem die sabbati,
 ad exemplum Dei, qui die septimo requievit
 ab omni opere suo: sicut autem non ita requies
 Dei intelligenda est, ut negetur Deum, providentia
 sua omnia regere & in omnibus operari; ita nec
 quietem sabbati, quae hominibus praecepta est,
 tam stricte interpretari convenit, ut omnia omni-
 no opera veteri censeantur. Circumcisio & sacri-
 ficia sabbato peraguntur: & quaecunque propheta
 die sabbati faciendi jubet, sine dubio permitta sunt;
 quanto magis si ipse filius Dei jubeat? Philo Alleg.
 T. I. p. 44, 29. παύεται γὰρ ὁδὲποτε ποιῶν ὁ θεός,
 ἀλλ' ὥσπερ ἴδων τὸ καίεν πυρὸς, καὶ χίονος τὸ ψύχειν ἔτω
 καὶ θεῶ τὸ ποιεῖν καὶ πολὺ γε μᾶλλον. de Cherubinis
 p. 155, 1. ἀντίπαυαν δὲ οὐ τὴν ἀπραξίαν καλῶ, ἐπειδὴ
 φέ-

γὰ ἐργάζομαι. Διὰ τῆτο ἐν μᾶλλον ἐζήτην αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι ἐ μό- 18
νον ἔλκε το σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἰδίον ἔλεγε τὸ Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιεῖν τῷ
Θεῷ. Ἀπεκρίνατο ἔν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐ δύνα) οὐ υἱὸς 19
ποιεῖν ἀφ' ἑαυτῆς ἔδεν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸ πατέρα ποιεῖντα· ἀ γὰρ ἂν ἐκεῖν ποιῇ,
ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. Ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸ υἱόν, καὶ πάντα δέκνυσιν αὐτῷ ἀ 20
αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. Ὡς περ γὰρ 21
ὁ πατὴρ ἐγείρει τὰς νεκρὰς καὶ ζῶσποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὗς θέλει ζῶσποιεῖ. Οὐδὲ γὰρ 22
ὁ

18. 24.] καὶ 24. 59. Versio Syr.

οὐν] D. Versio Syr. Codices Latini.

αὐτὸν] — 33.

19. ἀπεκρίνατο] ἀπεκρίθη D 33. 53. 68.

οὐν] — 30. 80. Codices Latini.

εἶπεν] λέγει 1. 61. ἔλεγεν L.

υἱὸς prius] + τοῦ ἀνθρώπου D 69. Versio Armen.

ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν] τι ἀφ' ἑαυτοῦ D.

τὸ πατέρα ποιοῦντα] ποιοῦντα τὸ πατέρα D.

ἐκεῖν] ὁ πατὴρ Versio Corp. Syr.

ποιῇ] ποιήσῃ D a prima manu.

ἐζήτην αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι] οἱ Ἰουδαῖοι ἐζήτην αὐτὸν D.

ἀποκτεῖναι] — 70.

καὶ ἀποκτεῖναι 80.

δὲ Versio Corp. Syr.

καὶ prius] — 80.

αὐτοῖς] — Versio Syra posterior, sed habet in marg.
ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ] ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν 69.

οὐδὲν] οὐδὲ ἐν 1.

ἐκεῖν] — AD 47. 61. 86. Evang. 13.

ποιεῖ A 47. 48. 72. 86. 90. Evang. 6. Fragn. Ald. Editio Erasmi, Co-

φύσει δραστήριον τὸ τῶν ὄλων αἴτιον, ἐδέποτε ἴσχον τῶ πνεύ-
τι καλλίστα. Alleg. 1. p. 46, 49. ἰδωσάμεν δὲ, ὅτι
ποιεῖν ὁ Θεὸς οὐ παύεται, ἀλλ' ἐτέρων γενέσεως ἀρχεται,
αἷτε οὐ τεχνίτης μόνον ἀλλὰ καὶ πατὴρ ἐν τῶν γιγνομένων.

18. Ter. Adelph. IV. 1. 19. Laudarier te au-
dit liberet, facio te apud illum Deum, virtutes
narro. Petronius 117. Facite ergo me dominum,
si negotiatio placet. Severianus in Act. VII. 40.
διατὶ ποιήσῃ; πῶς θεοὶ τὰ γινόμενα; *Ælian.* V. H.
II. 19. ἐπίσταται τοῖς ἔλλοις, θεὸν ἑαυτὸν ψηφίσασθαι.
Lacedaemonii decreverunt: ἐπιθεὶ ἀλιζανδρὸς βέλτεται
θεὸς εἶναι, ἔως θεός. IX. 37. Ἀνάχαρχος — κατεγίλα
ἀλιζανδρὸν ἑαυτὸν ἐκθύντος. XIII. 30. Olympias: ὃ τέκ-
νον, ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρα καὶ μετασχεῖν βυλόμενος, καὶ τῆτο
σπεύδων, νῦν ἐδὲ τῶν κοινῶν δήμα καὶ ἴσων πᾶσιν ἀνθρώποις
μετασχεῖν ἔχεις, γῆς τε ἅμα καὶ ταφῆς. *Sueton.* Vespas.
23. prima morbi accessione, ut, inquit, puto,
Deus fio. *Juvenal.* S. X. extr. Sed Te Nos facim-
us, fortuna, Deam, coeloque locamus. *Curcius*
VIII. 5. Scilicet ego & tu, Cleo, deos facimus?
a nobis divinitatis suae auctoritatem accepturus est
rex? potentiam tuam experiri libet. Fac aliquem
regem, si Deum potes facere; facilius est impe-
rium dare quam coelum. *Tacitus* de Mor. Ger-
man. 8. Vidimus sub divo Vespasiano Velledam
dix apud plerosque numinis loco habitam. Sed &
olim Auriniam & complures alias venerati sunt,
non adulatione, sed tanquam facerent Deas. *Maa-
se* CXLI. ex . . . Alexander Macedo erat rex
potens, qui totum orbem devicit, iussit itaque, ut
subditi ipsum tanquam Deum adorarent. Dixerunt
sapientes ejus, cum nondum Hierosolyma & do-
mum sanctuarii expugnassent. Expugnavit igitur Hie-
rosolyma. Erant autem ibi tres sapientes; unus di-
cebat: exi prius e domo domini tui, & tunc te
habebo pro Deo; domus autem ejus est coelum &
terra. Secundus dicebat: tu non es Deus, Deus
enim creavit coelum & terram, tu vero non crea-
sti. Tertius dicebat: habeo navem in mari pericli-
tantem. Respondit rex: mitte naves meas, quae
illi succurrant. Dixit sapiens: mitte potius ventum,
ut cito appellat. Si in ventum potestatem non ha-
bes, Deus non es. Rex confusus domum abiit ad
uxorem, quam rogavit, ut pro Deo haberetur.
Respondit illa: redde prius depositum unum, nimirum
animam tuam, quam a Deo accepisti. *Demosthenes* in Mid. κλεινὴ καὶ ὡς ἐλευθέρα ἐαυτὴν

ποιῶν. Liber Schevet ap. *Buxf.* in Thesaur. p. 662.
A. 485. Magna calamitas contigit Israël, per vi-
rum malum, qui se ipsum Messiam fecerat. *Jos.*
A. XIX. 1. 1. de Cajo. ἐξεβίβαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς
τιμὰς ἐκίπτε ἀνθρώποις ἵνα γίνεσθαι περὶ τῶν υπηκόων
αὐτοῦ, εἰς τε τὸ διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὁ Καπιτώλιον μὲν
καλῆσαι, τιμιώτατον δ' ἄρ' αὐτοῖς ἐστὶν ἱερῶν, ἀδελφοὶ ἰ-
τόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία, καὶ τ' ἄλλα ἔπρασσε μα-
νίας ἐδὲν ἀπολειμμένος. *Philo* de legat. ad Caj. T.
2. p. 562, 28. μικρὸν δὲ ἐκ ἧς τὸ κινέμενοι, ἀλλὰ τὸ
μειγνόν τῶν ὄντων ἀνθρώπων γυνήτι καὶ φθαρτῇ φύσει
ἀγνήτων καὶ ἀφθαρτων, ὅσα τῶ δοκίμῃ, διοκλητῇσαι, ἄτερ
ἀσεβημάτων ἔκρινεν εἶναι χαλεπώτατον θάνατον γὰρ ἂν εἰς
ἀνθρώπων θεὸν, ἢ εἰς θεὸν ἀνθρώπων μεταβαλεῖν. *Libanius*
Progymn. p. 187. C. ὅλος δὲ, εἰ τις, ἀνθρώπος ὢν,
ζητεῖ τινα πράξιν καθάραν δυσκολίας, ἐκ οἷδε ζητῶν, ἀ θειῶν
ἐστὶ μόνων. inf. X. 33. *Plin.* H. N. VII. 5. Tu,
qui te Deum credis aliquo successu elatus, quan-
tulo serpentis dente perire potes? XIX. 7. 12.

Dionys. Hal. art. Rhetor. VIII. 7. ὅτι πολλοὶ καὶ
ισόθιοι ἐνομήθησαν, οἱ δὲ καὶ ὡς θεοὶ τιμῶνται. *Libani-*
us E. 727. Μάρκος ἐκίπτος κρημνίματος, καὶ μασιγέμε-
νος, καὶ τῷ πόνωνος αὐτῷ τιλλόμενος, πάντα ἐνὶ χεῖρῶν ἀν-
δρείας, τῶν ἰσόθεος ἐστὶ ταῖς τιμαῖς. *Sappho.* φέκνεται μοι
κύριος ἴσος θεοῖσιν ἔμμεν ἄνηρ. *Euripid.* Hecub. 354.
Δίσποινα δ' ἡ δύσπνοος ἰθαίαισιν ἦν γυναιξὶν παρθένοισι τ' ἁ-
πλόλιπτος μετὰ ἴσῃ θεῶσι, πλεῖν τὸ καθαίνῃ μόνον. *Ισο-
κρατ.* ad Philipp. ἰσόθιοι καὶ πᾶσιν ἐνομασθῇ τὴν
αὐτῶν δόξαν κατέλιπον. & ad Nicocl. ἰσόθεος ἀπαντας
νομιέσσει τὰς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας. *Philo* Byz. de
Colosso. τῷ θεῷ τὸν θεὸν ἴσον ἐποίησιν, μέγα τῇ τόλμῃ
βασύσας ἔργον, ἥλιον γὰρ δι' ἑτέρου ἀνέθηκε τῷ κόσμῳ. *Ju-
venal* IV. 70. de Domitiano. Nihil est quod cre-
dere de se non possit, cum laudatur, Dis aequa
potestas. V. 132. Quadringenta tibi si quis Deus aut
similis dis — donaret. *Philostatus* p. 206. προϊ-
όντα γὰρ τοι ἀπὸ τῆς πῆς ἐς τὸ ἄστυ θεῶ ἴσα ἀντίβλεπον, καὶ
διχόωρον τῶν συνωπῶν, ὥσπερ γὰρ εἰσὶν αἱ τείρεα. V. *Apol-
lon.* p. 395. τί θαυμάζον, εἰ μὲν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
ισόθεον ἡγεμῶν, τῶν δὲ καὶ θεῶν, μόνῃ μίχρη τῶν ἡ πα-
τρίσιν ἀγνοῖ; *Ovidius* M. XIV. 124. Seu Dea tu prae-
sens, seu Dis gratissima, dixit, numinis instar eris
semper mihi. *Euripid.* Electr. 67. ἐγὼ σ' ἴσον θε-
οῖσιν ἡγήμαί φίλον. *Odys.* λ. 303. τιμὴν δὲ λαλόχαρσι
ἴσα θεοῖσιν. β. 575. ἰσόθεος φῶς. *Od.* α. 324. *Dioge-
nes Laërt.* Epicuro X. 5. προσδοκῶν τὴν ἡμετέραν καὶ
ισόθεος σε εἰσοδόν. II. γ. 230. ἰδομένους δ' ἐτίρωλον ἐπὶ

- 23 ὁ πατήρ κρίνει ἑδῆνα, ἀλλὰ τὸ κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ· ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸ πατέρα· ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱόν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸ λόγον μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μελαβέδθηκεν ἐκ τῆς θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἔστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τῆς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. Ὡς περ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. Καὶ ἑξῆς ἰανὼν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιῆν, ὅτι

ἵπναει, Bogardi, Chrysostomus.

20. φιλεῖ] ἀγαπᾷ D. Origenes in Jo. IV. 34.

αὐτῷ] αὐτὸν 2.

δείξει] δείκνυσιν D 28.

πιστεύων] πιστεύσας 73.

ἀκούσονται] ἀκούσων L 1. 33. 69. Colb. unus. Cyrillus, Chrysostomus.

τοῦ υἱοῦ] — 56. a prima manu. 61.

θεοῦ] ἀνθρώπου K 15. 28. 42. 44. 68. 91. Versio Syra posterior in margine.

ζήσονται] ζήσων D 33.

πατήρ] + ὁ ζῶν D.

27. καὶ postorius] — AL 33. Versio Vulg. Copt. Origenes in Jo. VIII. 50. prob. f. Millio prol. 1200.

ὁμοίως ποιεῖ] ποιεῖ ὁμοίως D.

δείκνυσιν] δείκνυει D.

δείκνυσιν A.

αὐτὸς ποιεῖ] αὐτὸς ποιεῖ D 16.

24. ὅτι] — D. Editio Erasmi.

25. ἔστιν] ἔστι 69.

κρίσει τοὺς ὡς ἔστι. Pericitione apud Stobaeum LXXXIII. Μετὰ δὲ τούτοις μυθολογίαι τὴν θεῶν γυναικῶν τιμῶν καὶ σέβων· ἔτοι γὰρ ἴσα θεοῖσι πάντα πέλασι. II. ε. 440. μηδὲ θεοῖσιν ἴσ' ἔθελε φρονεῖν. i. 599. ἴσον γάρ σ' εἶπ' ἴσους ἀχαιοὶ. Od. η. 11. θεῶν δ' ὡς δῆμος ἄκων. Chrysostomus in Roman. H. 2. οἱ ῥωμαῖοι — τὴν αὐτῶν βασιλεῖς — ἰσοθέους — ἡγνέτο — ἔτω γὰρ αὐτὴν καὶ ἰσάλην. Synesius Ep. 105. τὸν δὲ ἱερεῖα ἄνδρα δεῖ διαπιστοῖν ἵνα, ὃν γὰρ πρὸς μὴν παιδὶν ἀπάσαν ἴσα καὶ θεῷ ἀμείλικτον εἶναι χρῆ. Aristides T. II. p. 244. Pericles ἐξ ἴσων τοῖς θεοῖς ἰθαυμάζετο. Philo Allegor. Leg. T. I. p. 53, 3. φίλαυτος δὲ καὶ ἄθεος ὁ ἴσος οἰόμενος ἴσος εἶναι θεῷ. Euphrasid. Orest. 8. θεοῖς ἄνθρωπος ὡς κοινοῦς τραπέζης ἄξιον· ἔχων ἴσον. Silius II. 497. Elataque turba favore Certatim ingenti celebrant nova gaudia plausu, Aequatur rector divis. Phil. II. 6.

19. Num. XVI. 28. inf. comm. 30. VII. 17.

18. 28. VIII. 42. XII. 49.

Philo de verbo Dei apud Eusebium p. 11. 15. καὶ ὁ γεννηθεὶς μόντοι, μιμνήσκων τὰς τῷ πατρὶ οὐδὲς, πρὸς παραδείγματα ἀρχέτυπα τὰ ἐκείνους βλέπων. Augustinus in I. Tanquam diceret: Quid scandalizati estis, quia parrem meum dixi Deum, quia aequalem me facio Deo? Ita sum aequalis, ut ille me genuerit, ita sum aequalis, ut non ille a me, sed ego ab illo sum. — hoc est: non potest filius a se quicquam facere; quod esset, si diceret: Non est filius a se. Etenim si filius est, natus est; si natus, ab illo est, de quo natus est. Bereschith R. LXXI. 1. Quicquid Deus S. B. facturus est tempore futuro, ante fecit per justos in hoc seculo. S. B. vivificat mortuos: Elias vivificavit mortuos. S. B. cohibet pluvias: Elias cohibuit pluvias. S. B. benedicit parvo: Elias benedixit parvo. S. B. vivificat mortuos: Elisa vivificavit mortuos. S. B. visitat steriles: Elisa visitavit steriles. S. B. Benedicet modico: Elisa benedixit modico. S. B. amarum dulce reddet: Elisa amarum dulce reddidit. S. B. amarum dulce reddit per amarum: Elisa amarum dulce reddidit per amarum. de S. B. scriptum est: Esaj. II. 11. exaltabitur Dominus solus: etiam Jacobus, S. D. & relictus est Jacobus solus Gen. XXXII. 24.

21. Frustra ei intentatis mortem, qui mortuos resuscitare potest.

23. 1. Chron. XXIX. 20. 1. 70. II. 23. Tit.

II. 10. Mal. I. 6. Xenoph. ἀπέμνημ. IV. 3. πᾶς ἔστι τις κάλλιον καὶ εὐσεβέστερον τιμῶν θεῶν, ἢ, ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, ἔτω ποιῶν;

24. εἰς κρίσιν ἔκ ἔρχεται] Epistola Philippi apud Demosthenem. ἔκ ἰθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλὰ μὲν ἐμὲ δεσπέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων — καὶ διατιττέμενος προκαλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν, ὑπὲρ ὧν αἰτιώμεθα ἀλλήλους. Antholog. II. 22. 17. Βέλτερον ἡγιμώτος ληστοκτόνης εἰς κρίσιν ἐλθεῖν, ἢ τῷ χειρουργῇ Γενάδου παλαίμας· ὅς μὲν γὰρ φονίας ὁσίας συγίαν κατατρέπει, ὅς δὲ λατῶν μισθὸς εἰς αἰδῶν κατὰγει. Ulpianus D. II. 12. Leg. 1. de feriis. Ne quis messe vindemiarumque tempore adversarium cogat ad iudicium venire, oratione Divi Marci exprimitur. Cicero de Oratore I. 27. Quo etiam gravius iudicium, in dicendo subimus. Quoties enim dicimus, toties de nobis iudicatur.

25. Bereschith R. LXXIV. 1. Tu es portio mea in terra viventium Psal. CXLII. 6. i. e. terra ubi mortui vivent primum in diebus Messiae. Pirke Eliezer XXXII. de Messia dicitur Pf. LXXII. 17. cur vocatur jinnon? quia eos, qui in terra dormiunt, excitabit. Idem Judaei etiam recentiores Messiae tribuunt. Hoc praestitit Christus excitando filium Jairi, viduae Naimitanæ filium, & Lazarum.

27. κρίσιν ποιῶν] Aristophanes Ran. 791. μὴ δὲ, ἀλλ' ὁ δῆμος ἀνέδοα κρίσιν ποιῶν. 797. ἀγῶνα ποιῶν αὐτὴν μάλα καὶ κρίσιν, κάλινχον. Antipho. Apol. homicidii involunt. δέξῃ καὶ μὴ ἀληθείᾳ τὴν κρίσιν ποιῶσθαι. Sallustius in Cicer. 2. cum Legis Plautiae iudicia domi faciebatis: ex conjuratis alios morte, alios pecunia condemnabas. Sermo Arianorum apud Augustinum. Justus iudex est filius; iudicantis vero honor & auctoritas, patris imperiales leges; sicut & Spiritus S. officiosa advocatio & consolatio unigeniti Dei iusta est dignitas. Judae 15. Xenophon H. Graec. IV. ἀντιπάλους μὲν ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐποίησε, & V. Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῶσαι. Herodot. VII. 26. ὅς μὲν νυνὶ τῶν ὑπάρχοντων στρατὸν κάλλιπα ἐσαλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλείας Ἰλαθε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τάδε περὶ ἐλθόντας εἶδα. Polybius p. 522. μὴ χωρὶς αὐτῶν ποιῶσθαι τὴν ὑπὲρ τῶν ἐγκάλεσθαι κρίσιν. Demosthenes. κρίσιν ποιῶν ῥητόρων. Lysias c. Agorat. εὐθείας κρίσιν τοῖς ἀνδράσι ταῦτο τοῖς ποίον ἐν τῇ βέλῃ. Confer querelam Jobi IX. Dat Deus iudicem ex hominibus, qui sensum huma-

ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. Μὴ θαυμάζετε τὸ ὅτι ἔρχεται ὧρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνη- 28
μείοις ἀκούσονται τῆ φωνῆς αὐτῆς. Καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστα- 29
σιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ Φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιῆν 30
ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν. καθὼς ἀκούω, κρινῶ· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δίκαια ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τὸ ἐμφανὲς με πατρός. Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ πε- 31
ρὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστίν ἀληθής. Ἀλλ' ἐστίν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἱ- 32
δα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία, ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. Ὑμεῖς ἀπέσταλκατε πρὸς Ἰω- 33
άννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. Ἐγὼ δὲ οὐ παύσομαι ἀνθρώπων τὴν μαρτυρίαν λαμβάνων· 34
ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. Ἐκκεῖν ἦν ὁ λυχνὸς ὁ χυμόμηνος καὶ φαίνων 35
ὑμεῖς δὲ ἠθέλησατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὅραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς. Ἐγὼ δὲ ἔχω τι 36
μαρτυρίαν μείζω τῆ Ἰωάννης· τὰ ἔργα ἃ ἔδωκε μοι ὁ πατήρ, ἵνα τελειώσω αὐτὰ,
αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε. Καὶ 37
ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτῆς ἀκηκόατε πώ-

πο-

ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν] Sequentibus jungunt 1. 83. 88. 90. Evang. 6. 24. Fragm. Ald. Versio Syra utraque δὲ
post ὅτι addito. Chrysostomus, Cyrillus, Damascenus a. Nestor. 41. Theophylactus: χρὴ δὲ γινώσκων, ὅτι Παῦλος
ὁ Σκηνοποιεὺς, ψιλὸν ἄνθρωπον δογματίζων τὸ κύριον, οὕτω ἀνιγίνωσκε τοῦτο τὸ χωρίον· ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ἰνταῦθα
εἶπον ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀνιγίνωσκε· μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ἀνοήτων δὲ λίαν ἐστὶ τοῦ οὕτως ἀναγινώσκων. Similia habet Com-
stantinus Harmenop. 6.

28. θαυμάζετε] θαυμάζετε Fragm. Ald. μνημείοις] μνημείων 67.
ἀκούσονται] ἀκούσασιν L. ut comm. 25. αὐτοῦ] τοῦ υἱοῦ τῷ θεῷ 33. Versio Vulg.
29. καὶ ἐκπορεύονται] addit hypodistolen Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. ἐκπορεύονται] ἐξελεύσονται D.
πράξαντες] πράσσοντες D. 30. οὐδὲν] οὐδὲ ἐν G. τὸ posterius] — Evang. 6.
πατρός] — ADKL 1. 33. 42. 67. 96. 97. Versio Vulg. Syr. Copt. Ethiop. Arab. Origenes in Jo. VIII. 50.
35. Eusebius T. E. II. 7. Chrysostomus. probante Bengelio.

31. ἐὰν] καὶ 106. Evang. 4. Origenes. + ἡ 28. 51. 53. 71. ἐγὼ] ἡ 40.
32. περὶ ἐμοῦ] με 64.
οἶδα] οἶδατε D. Versio Armen. Codices Latini. οἶδαμεν 56. 58. 61. ἀληθής] ἀληθινὴ 33.
μαρτυρία] + με D a prima manu. αὐτοῦ ex emendatione. Versio Syr. Copt. Codices Latini.
μαρτυρεῖ] μεμαρτύρηκε 69. 33. ὑμεῖς] — 2.
μεμαρτύρηκεν] + ἐν 73. 34. ἀνθρώπων] ἀνθρώπων D 3. 9.
35. ἀγαλλιασθῆναι] ἀγαλλιασθῆναι ADK 44. 83. 86. 97. Evang. 24. Fragm. Ald. Editio Complut. Plantin. Bengelii.
ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὅραν] πρὸς ὅραν ἀγαλλιασθῆναι A. Editio Complut. Plantin. Versio Vulg. Chrysostomus. pro-
bante Bengelio. 36. δὲ] — 63. ἡ 56.
μείζω] μείζονα D. μείζων A 10. 11. 13. 33.
ἔδωκε] ἔδωκε 13. Evang. 20.
ἐγὼ ποιῶ] — 38. Codices Latini.
ἐγὼ posterius] — ADL 1. 33. Colb. unus. Versio Copt. Codices Latini. Cyrillus. ἡμοῦ] + καὶ 69.
ἀπέσταλκε] ἀπέστειλεν D 29. 56. 58. 61. 63. 71. Evang. 13. 19. 20. Chrysostomus.

nitatis, habet, & ipse in omnibus tentatus est. Heb.
IV. 15. 16. Dan. VII. 13. 14. 26. Aristoteles.
κρίσιν τῶν ἀξίων ποιῆσθαι. Aristides Panath.
p. 107. καὶ ὧν ἦσαν πρὸς ἀλλήλους, ἐν τῇδε τῇ πόλει
ταῖς κρίσεσι ἐποιήσαντο.

28. Non nuper demum sed ante secula mortuo-
ros omnes.

31. Euripides Jon. 532. μαρτυρεῖς σεαυτοῦ. Demo-
sthenes c. Stephan. 2. μαρτυρεῖν γὰρ οἱ νόμοι ἐκ εἴων
αὐτὸν ἰαυτοῦ. Cic. pro Roscio 36. Itaque more ma-
jorum comparatum est, ut in minimis rebus ho-
mines amplissimi testimonium de sua re non dicerent.
Africanus, qui suo cognomine declarat,
tertiam partem orbis terrarum se subegisse, si sua
res ageretur, testimonium non diceret, nam illud
in talem virum non audeo dicere, si diceret, non cre-
deretur. Pomponius ff. de Testibus l. XXII. 5. 10.
Nullus idoneus testis in re sua intelligitur. Xeno-
phon. Paed. VIII. αὐτὴ ἰαυτοῦ μαρτυρεῖ. inf. VIII. 13.
Cetuboth f. 23. 2. testibus de se ipsis non credunt.
& II. 9. Homo non est fide dignus de se ipso.

32. Deus. inf. VIII. 17. 18. 1. Jo. V. 8.

34. 1. Cor. IV. 10.
35. λόγος καὶ ὁμιλία] Galenus de Usu Part. X.
λόγος καὶ ὁμιλία, ἡ τινὰ ἐπέχει φλόγα καταθεῖς ἐν ἡλῷ
λαμπρῷ, μακρομύην αὐτίκα διάση. Sir. XLVIII. 1.

Matth. V. 15. 2. Pet. I. 19.

πρὸς ὅραν] 2. Cor. VII. 8. Gal. II. 5. 1. Thess. II.
17. Philem. 15. Beresbith R. LXX. וְעוֹלָם &
נַעֲשֶׂה opponuntur. Lea major, sacerdotium in se-
culum, regnum in seculum: Rahel minor, Jo-
seph ad horam, Saul ad horam, Silo ad horam.

36. τὰ ἔργα μαρτυρεῖ] Xenophon Paed. VIII.
εἰ δὲ τις τῶν ἀντὶ ἐμοῦ γινώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκο-
πῶν εὐρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις. Appianus
Punic. p. 106. Ὅτι Μανίλιος, καὶ τὸ συνέδριον, καὶ οἱ
λοιποὶ τῶν χιλιάρχων — ἐμαρτύρουν τῷ Σκιπίωνι, καὶ ὁ
στρατὶς ἅπας, καὶ τὰ ἔργα ἐπ' ἐκείνοις.

37. 1. Jo. III. 6. IV. 12. Quantumcunque ja-
ctatis, vos credere Deo, quem Patres vestri in
monte Sina loquentem audierunt, cum tamen non
credatis filio Dei, cujus doctrinam ipsi auditis, &
miraculis comprobata videtis, ostenditis nec Deo
vos credere comm. 46.

38. 1. Jo. I. 10. II. 14. 24. Deut. XVIII. 15.
Ex. XX. 19.

39. Rom. II. 17. 2. Tim. III. 15. Jos. B. II.
12. 2. σκεπτικῶν τις, εὐρὴν ἐν τινὶ κόμῃ τὸν ἱερὸν νόμον,
διέβηκε τὸ βιβλίον, καὶ εἰς πῦρ κατέβαλεν. Ἰσραῖοι δὲ,
ὡς ὅλης αὐτοῖς τῆς χώρας καταφλογίσθη, συνεχύθησαν,
καὶ καθάτις ὀργάνῳ τινὶ τῇ δαιδαμονίᾳ συνελέμενοι εἰς
ἐν κύρυγμα πάντες εἰς καισάρεα ἐπὶ καμμένων συνέδραμον,
καὶ

38 ποτε, οὔτε εἰδ^Θ αὐτῆ ἐωράκατε. Καὶ τὸ λόγον αὐτῆ οὐκ ἔχετε μόνοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι
 39 ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖν^Θ, τῷ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. Ἐρευνάτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δο-
 40 καίτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυρεῖσαι ^ᾧ ἐμῷ. Καὶ οὐ θέ-
 41 λετε ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα ζωὴν ἔχητε. Δόξαν ^ᾧ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· Ἀλλ'
 42 ἐγὼ οὐκ ἔχω, ὅτι τὸ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ
 43 ὀνόματι τῷ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλ^Θ ἐλθῇ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἱ-
 44 δῶ, ἐκείνον λήψετε. Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν ^ᾧ ἀλλήλων λαμβά-
 45 νοντες, καὶ τὸ δόξαν τὸ ^ᾧ τῷ μόνῳ Θεῷ οὐ ζητεῖτε; Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατήγορήσω
 46 ὑμῶν πρὸς τὸ πατέρα· ἔστιν ὁ κατήγορὸν ὑμῶν, Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. Ἐἰ γὰρ
 47 ἐπιστεύετε Μωσῇ, ὅπως ἐστεύετε ἀν' ἐμοί· ^ᾧ ἐμῷ ἐκεῖν^Θ ἔγραψεν. Ἐἰ δὲ τοῖς ἐκεί-
 νῃ γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύετε;

Ι Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆ θαλάσσης τῆ Γαλιλαίας τῆ Τιβεριά-
 δ^Θ.

37. πετήρ] + ἐκεῖν^Θ D. αὐτὸς] ἐκεῖν^Θ L. Codices Latini.
 μαρτυρεῖ] μαρτυρεῖ D. Versio Syr. Codices Latini.
 ἀκηκόατε πάποτε] πάποτε ἀκηκόατε AD 69. 80. Versio Syr. Cyrillus.
 38. μόνοντα ἐν ὑμῖν] ἐν ὑμῖν μένοντα 1. Cyrillus. ἀπέστειλεν] ἀπέστειλεν D 56. 58. 61. 72. Ev. 5. Cyrillus.
 39. ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν] ἔχειν ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον D. αὐταῖς] ἑαυτοῖς 64.
 αἰώνιον — 40. 63. 64. 71. Evang. 20. Codices Latini. αἰ] — 44.
 αἱ μαρτυροῦσαι] ἀμαρτάνουσαι D a prima manu.
 40. ζῶν] + αἰώνιον D 40. 67. 69. 74. Versio Syr. probante J. Millio prol. 1500.
 41. ἀνθρώπων] ἀνθρώπων AK 4. 5. 6. 7. 15. 34. 80. 96. 97. Versio Arab. Cyrillus.
 42. ἀλλ'] ἀλλὰ D. ὅτι] + τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ 6. 74. ex emendatione.
 τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε] οὐκ ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ D. ἑαυτοῖς] αὐτοῖς 64.
 44. πιστεύετε] πιστεύετε A 1. 33. Colb. a prima manu. Cyrillus, Chrysostomus.
 παρὰ] παρὰ D. τὴν posterius] — 69.
 ἀλλήλων] ἀνθρώπων 5. 6. 35. 48. 49. 57. a prima manu. 62. Origenes de Orat. 14. Eusebius P. XIII. 6. E-
 phrem. T. 2. p. 92. ζητεῖτε] ζητοῦντες 47. 48. 54. 78. 90. Colb. unus. Chrysostomus. Ephrem.
 45. ἐγὼ] — G. ὑμῶν] ὑμῶς D a prima manu.
 46. ἐπιστεύετε prius] ἐπιστεύετε 69. bis Colb. unus. κατηγόρων] κατήγορον M. κατηγόρων Colb. unus.
 Μωσῇ] Μωσῇ DL. Evang. 5. Versio Copt. Chrysostomus.
 47. ἐπιστεύετε prius] ἐπιστεύετε 69. bis Colb. unus.
 56. 57. 58. 62. 63. 66. 69. 70. 73. 90. 96. Evang. 4. 5. 13. 14. 19. Fragm. Aldi. Editio Complut. Bengelii.
 47. ἐπιστεύετε] ἐπιστεύετε D 1. 63. 69. 86. Evang. 4. 15. 20. 24. Cod. Lat. Origenes c. Celf. p. 59. in MS.
 1. 17] + δὲ 69. Ἰησοῦς] + εἰς ἔρημον τόπον 28. Cyrillus. ex Luc. IX. 10.
 τῇ Γαλιλαίας] — Codex Stephani. 48. + εἰς τὰ μέρη D. Codices Latini. Chrysostomus.

ἰκετεύοντες τὸν ἕως εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν νόμον αὐτῶ ἐξυφίστατα
 μη περιδιδῶν ἀτιμώρητοι. ὁ δὲ, ὅς γὰρ ἠρμήσειν τὸ πλῆθος, εἰ
 μὴ τύχοι παραμυθίας, συνιδὼν, ἡξίς προσάγειν τε τὸν στρα-
 τιστὴν, καὶ διὰ μέσων τῶν αἰτιωμένων ἀπαχθῆναι ἐπὶ θα-
 λάτῃ κελεύει. VII. 5. 5. ὅτε νόμος ὁ τῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τέ-
 τοις ἐφέρετο τῶν λαφύρων τελευταῖος. 7. τὸν δὲ νόμον αὐ-
 τῶν καὶ τὰ πορφυρὰ τῆ σηκῆ καταπετάσματα προσέταξεν
 ἐν τοῖς βασιλείοις ἀποθεμένους φυλάσσειν.

Origenes de Princip. IV. 1. τὸ τῷ Σατῆρος πρόσταγμα
 τὸ λέγων· ἐρευνάτε τὰς γραφάς. Alii post Cyrillum
 putant, non hic imperare Christum, quid Judaeos
 facere oporteret, sed indicare, quid facerent. Huic
 sententiae obstat, quod videatur tunc potius dictu-
 rus fuisse: ὑμεῖς ἐρευνάτε τὰς γραφάς ὅτι δοκεῖτε, vel ἐ-
 ρευνάτε τὰς γραφάς, ὅτι δοκεῖτε, quam ἐρευνάτε τὰς γρα-
 φάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε. Dein propria vis verbi ἐρευν-
 αῖν denotat accurate, diligenter & considerate in-
 quirere: non autem dici poterat, hoc Judaeos fecisse;
 alias Christum utique invenissent. Deut. XXXII. 47.

41. Plato in Phaedro. τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δό-
 ξης παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἰρεῖσθαι. Diogenes L. IX. 37.
 Democrit. οὐκ ἐκ τότε δόξαν λαβεῖν βαλόμενος, ἀλλὰ
 τόπω δόξαν περιβῆναι προσελομένου. inf. XII. 43. 1. Theff.
 II. 6.

43. Jorem. XXIII. 21. XXIX. 23.

44. Targum Jonathan in Esaj. I. 23. Dicentes
 vir sociis suis: fac mihi bene in judicio meo, &
 retribuam tibi in judicio tuo. Ausonius. Mutuo
 muli scabunt. Cic. pro Flacco 4. Hoc dico de to-
 to genere Graecorum — testimoniorum religio-
 nem & fidem nunquam ista natio coluit — Un-
 de illud est: da mihi mutuum testimonium? num
 Gallorum, num Hispanorum putatur? totum istud
 Graecorum est. Horatius Epist. II. 2. 87. Frater
 erat Romae consulti rhetor, ut alter Alterius ser-
 mone meros audiret honores. Grachus ut hic illi
 foret: huic ut Mucius ille. Rom. II. 29.

Macrobii de Somnio Scip. II. 9. 10. Ideo au-
 tem terrae brevitatem tam diligenter asseritur, ut par-
 vi pendendum ambitum famae vir fortis intelligat,
 quae in tam parvo magna esse non poterit, ut
 contentus potius conscientiae praemio gloriam non
 requirit.

47. Mosis praecepta literis consignata habetis,
 ut ea decies legatis, & consideretis; si tam incon-
 siderati estis in scripto expendendo, mirum non
 est, si verba mea aures vestras praetervolant. Si
 Mosis, cujus auctoritas apud vos summa est, & jam
 a multis saeculis auctoritas, non creditis, multo minus
 credetis Doctori novo.

1. Erachin f. 32. 1. Tiberiadi mare murus est.

Sssss 2

9. πᾶν

88. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολλὸς, ὅτι ἐώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τοῖς ἀσθενούντων. Ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πᾶχος, ἡ ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων. Ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ θεωρᾶμεν ὅτι πολλὸς ὄχλος ἔρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; (Τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἐμελλε ποιεῖν.) Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· Διακοσίων δηνάρων ἄρτοι οὐκ ἀρκούσιν αὐτοῖς, ἵνα ἐκάστω αὐτῶν βραχὺ τι λάβῃ. Λέγει αὐτῷ

εἰς

2. καὶ ἠκολούθει] ἠκολούθει δὲ D 1. 33. 69. Versio Copt. Codices Latini. Cyrillus. καὶ ἠκολούθησεν 14. Evang. 15. Theophylactus. καὶ ἠκολούθησαν 14. ἐώραν] ἐθεώραν A. ἐθεώραν DL 65. 69. Cyrillus. ἐώρακεν 11. αὐτῷ] — ADKL 1. 15. Colb. unus. 27. 42. 66. 69. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Cyrillus. probante Bengel, & J. Millio prol. 876. 3. ἀνῆλθε] ἀπῆλθεν D 69. Versio Copt. Codices Latini. δὲ] — D. ἐκεῖ] — 63. 71. ἐκεῖ ἐκάθητο] ἐκάθητο ἐκεῖ 89. 90. ἐκαθήζετο ἐκεῖ D. ἐκάθητο] ἐκαθήζετο 69. 4. ἦν δὲ ἐγγὺς] ἐγγὺς δὲ ἦν D. ἡ ἐορτὴ] — 28. τὴ ἐορτῇ 96. τὸ πᾶχος ἡ — G. J. Vossius. 5. οὖν] — 48. 64. ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς] τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς AD 1. 69. 106. Versio Vulg. Goth. Copt. Cyrillus. + αὐτοῦ 3. 28. 56. 58. 61. Versio Syr. Copt. πολλὸς ὄχλος] ὄχλος πολλὸς D. Versio Vulg. αὐτόν] + καὶ D. τῷ] — D. ἀγοράσομεν] ἀγοράσωμεν ADEHL 1. 2. 10. 36. 38. 39. 40. 46. 52. 57. 69. 71. 73. 74. 90. Evang. 4. 5. 7. 9. 12. 19. 20. Editio Erasmi, Colinaei. φάγωσιν οὗτοι] οὗτοι φάγωσιν G. 6. ἐμελλε] ἤμελλεν DE 1. 2. 10. 72. 73. Editio Complut. Erasmi 1. Flamin. Fragm. Aldi. Theophylactus. μέλλει 67. 7. ἀπεκρίθη] ἀποκρίναι D. αὐτῷ] + ὁ 74. 2. διακοσίων] τριακοσίων 48. ἄρτοι οὐκ ἀρκούσιν αὐτοῖς] οὐκ ἀρκούσιν αὐτοῖς ἄρτοι D. ἀρκούσιν] ἀρκέουσιν 66. αὐτῶν] — AL 16. 69. Versio Goth. Sax. Copt. Cyrillus, Chrysostomus. probante J. Millio prol. 920.

9. παιδάριον] Galenus de Compof. Medicam. per genera V. ἄλλος μοι δειχθέντος παιδάριον τὴν ἡλικίαν ἄγοντες τὴν αὐτὴν τῷ πρόσθεν. Loquitur de puero XV. annorum. Moeris & Thomas. παιδάριον καὶ τὸ θυγάτριον, ἀττικῶς μόνον τὸ ἄριον ἑλληνικῶς. ἄρτους κριθῖνος. 2. Reg. IV. 42. Seneca Epist. XVIII. Non enim jucunda res est aqua, & polenta, & frustum hordeacei panis. Calpurnius Ecl. III. 85. Vilia quum subigit manualibus hordea faxis. Frontinus IV. 1. 25. In Sicilia velut relegatis per VII. annos ordeum ex S. C. datum est. Sueton. Aug. 24. Cohortes, si quae cessissent, decimatas hordeo pavit. Vegetius I. 13. Milites, qui parum in illa praelusione profecerant, pro frumento hordeum cogerentur accipere. Frontinus IV. 1. 37. Legatum cum ignominia dimisit, reliquis ex legione ordeum dare iussit. Phaedrus II. 7. diripiunt numos, negligunt vile hordeum. Plinius H. N. XVIII. 14. panem ex hordeo antiquis usitatum vita damnavit, quadrupedumque fere cibis est. — Antiquissimum in cibis hordeum. sicut Atheniensium ritu Menandro auctore apparet, & Gladiatorium cognomine qui hordearii vocabantur. Sueton. de Clar. Rhetor. 3. ordearium eum rhetorem appellat, deridens ut inflatum, ac levem, & fordium. Galenus de facultat. aliment. I. οἱ παλαιοὶ καὶ τοῖς στρατευομένοις ἄλφιτα παρεσκευάζον· ἀλλ' ἔτι γε νῦν τὸ Ρωμαίων στρατιωτικὸν ἄλφειτοι χρῆται, κατεγνωκὸς αὐτῶν ἀσθενεῖαν, ὁλίγη γὰρ τροφήν δίδασκε τῷ σώματι. Plut. Nicias p. 542. B. τῶν δ' ἀθηναίων οἱ μὲν πλείστοι διεφθάρησαν ἐν ταῖς λατομίαις ὑπὸ νόσας καὶ διάττης πονηρίας, εἰς ἡμέραν ἐκάστην κοτύλας δύο κριθῶν λαμβάνοντες, καὶ μίαν ὕδατος. Anton. p. 937. B. λέγεται δὲ χοῖνις ἀττικὴ πυρῶν ν. δρακμῶν ὅσιος γασθῆσαι· τὰς δὲ κριθῖνας ἄρτους πρὸς ἀργύριον ἰσάντες ἀπέδιδοντο. Pesachim. f. 3. 2. Jochanan — dixit: hordeum factum est pulcrum. Dixerunt ei: nuncia equis & asinis S. D. I. Reg. IV. 28. Plut. Apophthegm. Artaxerx. Mnem. p. 174. A. ἐν φυγῇ τινι τῆς ἀποσκευῆς αὐτῆς διαρπαγῆσης, ξηρὰ σῶμα καταφαγὼν καὶ κριθῶν ἄρτον· οἷας, εἶπεν, ἡδονῆς ἀπειρώς εἰμι. Artemidor. I. 71. ἄρτοι κριθῖνος πᾶσιν ἀγα-

θοὶ, πρώτη γὰρ τροφήν ταύτην ἂν ἀνθρώποις δεδούσθαι παρὰ θεῶν λόγος ἔχει. Dionysius Hal. A. II. 25. ἑλλήνες τὸν κριθῖνον καρπὸν ἀρχαιότατον ὑπολαμβάνοντες, ἐπὶ τῶν θυσιῶν κριθῖνος καταρχομένη, οὐλλὰς αὐτὰς καλοῦντες. Aristoph. Vesp. 718. σίτον — ἐλαδὶς κατὰ χοῖνικα κριθῶν. Schol. καὶ τέρας οὐδὲ ὅφ' ἐν συντομίᾳ, ἀλλὰ κατὰ μέρος, κατὰ χοῖνικα ἕνα· οὐδὲν διαφέροντος τῆς σίτης κριθῶν, ὡς κακοῦ σίτης διανεμηθέντος. Pac. 448. ληθῆς ὑπὸ λησῶν ἐσθίει κριθῖνας μόνας. Schol. ἀντὶ τοῦ μὴ ἄλφιτα, ἀλλὰ μόνας, κριθῖνας. Arrianus Parth. p. 276. ὀργισθεὶς ὁ ἀντάνιος ἐχρίσατο τῇ λεγομένῃ δεκατεῖᾳ — τοῖς δὲ ἄλλοις ἀντὶ πυρῶν ἐκέλευσε κριθῖνας μετρίσθαι. Libanius de Vita sua p. 4. A. ὥσπερ οἱ τοῖς ἐκ κριθῖνος ἄρτοις ἀτορία γε τῆς βέλτερος [χρῶμας]. Polyaeus VIII. 24. Σεβαστὸς τοῖς διὰ δειλίαν ἀπολειπομένοις κριθῖνας ἀντὶ πυρῶν ἐκέλευσε μετρίσθαι. Livius XXVII. 13. Cohortibus, quae signa amiserant, hordeum dari iussit. Eustathius in Il. α. p. 100, 5. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ κριθῖνας προσέδωκεντο σπέρμα ἡμέρον, ὡς πρώτας κρατεῖ λόγος εἰς χρῆσιν ἐλθεῖν τοῖς πάλαι ποτε ἀπαλλαγῆσι τοῦ βαλάνθου. διὸ καὶ κριθῖναι, φασίν, ἐκλήθησαν, διότι αὐτῶν εὐρεσιῶν διεκρίθησαν τῶν ἀλόγων ζῶων οἱ ἄνθρωποι. Philo de septenario & festis T. 2. p. 294, 20. κριθῖναι δὲ τὸ τῆς ἀπαρχῆς δράγμα πρὸς τὴν τῶν ὑποβεβηκότων ἀνταπείναι χρῆσιν, ἐπειδὴ γὰρ ἐκ ἐναγῆς ἦν ἐκ πάντων ἀπάρχεσθαι, τῶν πλείων πρὸς ἡδονὴν μᾶλλον ἢ τῶν ἀναγκαῖαν χρῆσιν γεγονότων — τὸ δευτερίου τροφῆς τετιμημένον εἶδος κριθῖναι ἀπάρχεσθαι προσέταξεν ὁ νόμος. de offerentibus victimas p. 253, 27. κριθῖνας καὶ τὰ εὐτελέστατα, ὡς τιμιώτατα, πρὸ τῶν πολυτελεστάτων ἄσμενος δέχεται. de Legg. Special. p. 309, 21. κριθῖνον δ' ἐστὶ τὸ ἄλειρον, ἰσως ἐπειδὴ ὑπαμφιβολὸς ἐστὶν ἡ ἀπὸ κριθῶν τροφή, καὶ ἀλόγως ζῴας καὶ ἀσυχῆς ἀνθρώποις ἐφαρμίζεσθαι. Jos. A. V. 6. 4. τὸν ἕτερον ὅσαρ διηγόμενοι τῇ συσκευῇ, ὥστε ἀκρεῖς τοὶ Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοῖσιν ἦν· μάζαν ἐδόκει κριθῖνην, ὑπ' εὐτελείας ἀνθρώποις ἄσμενον, διὰ τοῦ στρατοῦ κυλιομένην τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντας. Ὅ δὲ σημαίνειν ὁλερὸν τοῦ στρατοῦ τὴν ὅλην ἐκρίνε λέγων, ἔθεν τὰς αὐτῶν συνιδεῖν ἐπῆλθε· πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλῶμενον κριθῖνον εὐτελέστατον ὁμολογῆσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ' ἄσμενον πάντος τὸ Ἰσραηλιτῶν εἶναι ἰδὼν νῦν ἀτιμότερον

9 εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμων[Ⓢ] Πέτρου· Ἔστι παῖδάριον ἐν
 ὧδε, ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνες, καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ὄψιν εἰς τοσούτους;
 10 Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. Ἦν δὲ χόρτος[Ⓢ] πολλὸς ἐν τῷ
 11 τόπῳ. Ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. Ἐλαβε δὲ τοὺς ἄρτους
 ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις· δι-
 12 μοῖως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἠθελον. Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 13 τοῦ· Συναγάγετε τὰ ὑπερισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι σπύληται. Συναγαγόν οὖν,

τι] — D.

9. ἐν] — D 1. 15. 42. 67. 69. 72. Colb. unus. Codices Lat. Origenes in Matthaeum. Chrysostomus, Cyrillus.

ὁ] ὡς AD a prima manu, G 67. 72. 73. Evang. 18. 19.

10. δὲ prius] — L. Versio Syr. Codices Latini.

ἀνθρώπους] ἄλλως Versio Syra posterior in margine.

ἀνέπεσον] ἀνέπεσαν ADL 1. 3. 9. 38. 49. 69. 72. Evang. 3. 20.

οὖν] — EGH 2. 3. 9. 36. 38. 44. 45. 57. 71. 72. Evang. 20.

ἄνδρες] ἀνδρωποὶ ἄνδρες A 80.

ὡσεὶ] ὡς D. — L. Versio Syr. Copt.

δὲ prius] οὖν ADL. Versio Vulg. Copt. Cyrillus.

εὐχαριστήσας] εὐχαρίστησεν E D. Codices Latini.

διέδωκε] ἔδωκεν D 40. 69. Versio Syra posterior. Origenes in Matth. XV. 35.

τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ] — AL 1. Versio Vulg. Goth. Syra utraque, Copt. Armen. Ethiop. Arab. Nona-
 mus, Origenes l. c. probante H. Grotio, J. Millio prol. 909.

οὖν] ἀπὸ M.

12. ἐνεπλήσθησαν] ἐπλήρωσαν E 1.

κλάσματα] ἔκ κλασμάτων 29. 35. 40. 47. 48. 53. 55. 56. 58. 61. 62. 63. 66. 71.

σπύληται] + ἐξ αὐτῶν D. Codices Latini.

ἠθελον] ἠθέλην Editio Erasmus 1. 2. Versio Lutheri. Cyrillus.

ὑπερισσεύσαντα] ὑπερσεύοντα 40. 63. 64. 71.

13. οὖν] δὲ D. Codices Latini.

γεννημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένει. Targum Jo-
 nathan Num. V. 15. Ruth R. II. 9. farinae hor-
 deaceae, quae cibus est bestiarum. Sota II. 1. &
 Bemidbar R. IX. Omnes oblationes confectae e-
 rant e tritico, verum ista conficiebatur ex hordeo
 — R. Gamaliel ait: quemadmodum facta ejus
 belluina fuerunt, ita & sacrificium ejus est esca
 belluarum. Sanhedrin IX. 5. Si quis loris caesus
 iterum deliquerit, iussu iudicium carceri inclusus
 hordeo alitur, donec venter ejus rumpatur. Jud.
 VII. 14. 2. Sam. XVII. 28. 2. Reg. VII. 1. 16.
 18. 2. Par. II. 20. XXVII. 5. Jerem. XLI. 8.
 Ezech. IV. 12. Apoc. VI. 6. Cosri IV. 22. glo-
 riantur non regibus, qui vel propter amplas divi-
 tias vel propter magnam potentiam & magnificen-
 tiam magni fiunt — sed quod veteramentis in-
 duti fuerint, & hordeaceum panem, neque tamen
 hunc ad satietatem comederint. Origenes in Gene-
 sin H. 12. Hordeum jumentorum maxime cibus
 est, aut fervorum rusticorum. Augustinus Q. su-
 per Judic. V. 8. Cum panis hordeaceus, quam-
 vis sit in comparatione triticii panis abjiciendus,
 tamen etiam ipse pascit, & vitale alimentum sit.
 & in VII. 13. per contemptibilia mundi, quae
 significat mensa panis hordeacei, salvator superbos
 fuerat confusus. Phaedrus V. 4. asello iussit re-
 liquias poni hordei. Juvenalis VIII. 154. Infundet
 jumentis hordea lassis. Plaut. Asin. III. 3. 116.
 Demam hercle jam tibi hordeo. Athenaeus VII.
 p. 304. C. ex Lyfania. καὶ κριθίνων κόλλικα δουλίων χόρτον.
 ὀψάρια] Num. XI. 22. Etymol M. ὀψον, σημαί-
 νει τὸ προσφάγιον — καὶ ὀψάριον, παρὰ τὸ ὀψον αἰρε-
 σθαι ἐκ τῆς θαλάσσης. Plut. Sympos. IV. 4. p. 667.
 F. πολλῶν ὄντων ὀψων ἐκτενέχης ὁ ἰχθύς μόνον, ἢ μάλι-
 στά γε, ὀψων καλεῖσθαι, διὰ τὸ πολὺ πάντων ἀρετῇ κρη-
 τὴν καὶ γὰρ ὀψοφάγος καὶ φιλόψυχος λέγεται, οὐχὶ τοὺς
 βοταῖς χαίροντας ὡς περ Ἡρακλῆς — οὐδὲ τὸν φιλόσοφον
 — ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν ἰχθυοπαλίαν ἀναδιδόντας ἐκάστοτε.
 Aristophanes Equit. 1103. καὶ τῶν ὀπτόν. Schol.
 καὶ τὸ ὀψον, ἐκάλεον δὲ τὸ ἰχθύδιον. Glossarium. ὀψάριος
 pisciculus. Suidas. ὀψάριον τὸ ἰχθύδιον. Eustathius in
 Il. λ. p. 814. ὀψον ἀπλῶς φάσιν οἱ πωλαῖοι πᾶν τὸ

σύστημα σιτίοις ἐσθιόμενον — ἴσμεν δὲ καὶ ὡς οἱ ὑπερὶ ἐπὶ
 μόνον ἰχθύος τὴν λέξιν ὥρισαν, ὡς καὶ ὁ ἀθηναῖος παραση-
 μαίνειται· ὅθεν καὶ τὸ ὀψάριον. ὀψαρία δὲ πολλὰ

χρήσεις ἐπὶ ἰχθύος· παρὰ τοῖς παλαιαῖς — ταυτὸν δὲ εἰ-
 πεῖν κοινὰς προσφάγιον — ὅτι δὲ τοῦ ἰχθύος ἐκτενέχης
 ὄψον λέγεσθαι διὰ τὴν ἐπιμανὴς ἐσθιότητος περὶ τοιαύτην ἰ-
 δωδὴν, ὀψοφάγοι ἐλέγοντο οἱ περὶ τὴν ἰχθυοπαλίαν ἀνασφρε-
 ριμένοι. & u. p. 1274, 33. ἀρχισπος — ἦν γὰρ ὁ

ἀρχὴ ὀψοφάγος, κατὰ ἰχθυοφάγιον δηλαδὴ. ἐκράττει γὰρ
 παρὰ τοῖς ὑπερὶ ὄψων κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ ἰχθύων λέγεσθαι, ὡς

δηλοῖ καὶ τὸ κοινολεκτέμενον ὀψάριον. Od. γ. p. 141, 41.
 ὅτι δὲ κατὰ τινὰ ἐξοχὴν ἡ λέξις κληρωθεῖσα τοῖς ἰχθύσι παρ-
 ἤγαγε τὸ ὀψάριον ὁ ἀθηναῖος δηλοῖ. Athenaeus VII. 2.

p. 236. E. πάντων τῶν προσοφημάτων ὄψων καλεμέ-
 νων, ἐξεκίχησαν ὁ ἰχθύς διὰ τὴν ἐξαιρετὴν ἰδωδὴν μόνος ἔτας
 καλεῖσθαι, διὰ τὴν ἐπιμανὴς ἐσθιότητος πρὸς ταύτην τὴν

ἰδωδὴν. λέγεται ἔν ὀψοφάγος — τὴν περὶ τὴν ἰχθυοπα-
 λίαν ἀνασφρεριμένους. 277. C. ὅσις ἀγοράζων ὄψων, ἐξὲν
 ἀπολαύειν ἰχθύων ἀληθινῶν, ραφανιδίους ἐπιθυμῶν πρίασθαι,

φασὶν ἄμφω. & IX. p. 385. B. παρατεθείκας δὲ ποτε
 καὶ ἰχθύος μεγάλου — καὶ εἰπώτος τῆς ἡδίστης εἶναι ὀ-
 ψάριον — συναγαγόν τας ὀφρὺς ὁ τὰς ἀκίδας ἀγείρων

ὀψιανὸς — ὀψάριον γὰρ παρ' ὀφρὶ τῶν ζώων λεγόμε-
 νον οἶδα. — ὀψάριον δὲ τῶν μὲν ζώων ἡμεῖς λέγομεν,
 ἄλλοι καὶ πλάτων ἐπὶ τῷ ἰχθύος ἐν Πεισάνδρῳ ἤδη φησὶν

τι πάποτε οἶα γίνεται ὀψάριον ἔκαστον καὶ πάρεστι τὸτό σος
 — φερεκράτης αὐτομόλοισ· τὸ ὀψάριον τῷ παρὶθῆκε τις
 ἡμῶν. Φιλήμων Θεσσαυρῶ· οὐκ ἐστ' ἀλλήθης παραλογίσασθ' ἐδ'

ἔχεν ὀψάριον χρῆσις. Μεινάνδρος κερκηδενίῳ ἐπιθυμῶσας τῷ
 Βορέᾳ ἰδεῖν ὀψάριον ἐδὲ ἐν ἑλαβον. καὶ ἐν ἐρεσίῳ ἐπ' ἀρίστῳ

λαβὼν ὀψάριον, εἴτ' ἐπιφέρει τῶν ἰχθυοπαλῶν τις, δ' ὀραχ-
 μῶν ἐπ' αὐλὴν καθίς, ἀναξίλως βακίβῳ ποροβοσκῶν ἰγῶ δ'

ἐν ὀψάριον ὑμῖν ἀγοράσω, καὶ μετ' ὀλίγα· σκευάζει παῖ
 τ' ὀψάριον ἡμῶν. εἰ μὴ παραμύθημι ὀψαρίοις ἐκάστοτε, ἀντὶ
 τῶ προσοφημασίων ἀνέομεν. . . . τὴν ἰχθυοπαλίαν εἰ-

δος τιμῶν πλεονεχέει ὀψοφάγος. Philo. τρόποι αὐ-
 τῶν ὀψοφάγων. Arrianus Ind. VI. 29. ὀλίγοι δὲ αὐ-
 τῶν σπιρῆσαι ὥσιν τῆς χάρις, καὶ τέττα καθάπερ ὄψων
 χρῶνται πρὸς τὴν ἰχθύος· ὁ γὰρ σῖτος ἰχθύος. Terent.
 Andr. II. 2. paululum obsoni — pisciculos mi-
 nutos. Inf. XXI. 9. 10. 13.

10. Tempore veris comm. 4.

Sssss 3

15. Τα-

καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῆς πέντε ἄρτων τῆς κριθῶν, ἃ ἐπερίσ-
 σευσε τοῖς βιβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον· Ὁ- 14
 τι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸ κόσμον. Ἰησοῦς οὖν γινούς ὅτι 15
 μέλλουσιν ἔρχεσθαι, καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσασιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν 16
 εἰς τὸ ὄρεον αὐτὸς μόνος. Ὡς δὲ ὁφία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν 17
 θάλασσαν. Καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερ- 18
 ναοῦμ, καὶ σκοτία ἤδη ἐγενόνη, καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. Ἡ τε θάλασ- 19
 σα, ἀνέμῳ μεγάλῳ πνέοντι, διηγείρετο. Ἑλληκαότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε 20
 ἢ τριάκοντα, θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τῆς πλοίου 21
 γινόμενον καὶ ἐφοβήθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. Ἦθελον οὖν 22
 λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον. 23
 Τῇ

- ἐγέμισαν] ἐγέμισαν Editio *Erasmi*.
 ἐπερίσευσε] ἐπερίσευσαν D 67.
 ἰδόντες] ἰδόντες Codex *Bodlej.* οἱ εἰδότες L.
 ὁ Ἰησοῦς] — D. Versio *Sax. Armen. Codices Latini. Augustinus.* probante *Bengelio*, & *J. Millio* prol. 434.
 ἀληθῶς] — D. probante *J. Millio* prol. 1280. ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον] εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος D.
 15. Ἰησοῦς οὖν] ὁ οὖν Ἰησοῦς G 15. αὐτὸν postierius] — AL 1. 33. *Origenes* in Jo. XI. 54. *Cyrillus.*
 ἀνεχώρησεν πάλιν] πάλιν ἀνεχώρησεν Editio *Complut. Plant. Genes.*
 πάλιν] — EM 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 17. 34. 36. 37. 38. 39. 45. 46. 49. 51. 53. 54. 60. 63. 64.
 65. 69. 71. 74. 86. 87. 90. 91. 95. 96. 97. *Evang.* 1. 2. 5. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 24. *Fragm.*
Aldi. Editio *Erasmi* 1. *Aldi.* Versio *Syr. Copt. Æthiop. Origenes* 1. c. *Chrysostomus, Nonnus, Theophylactus.* pro-
 bante *J. Millio* prol. 1200. αὐτὸς μόνος] — *Millius* prol. 876. + καὶ πρὸς αὐτοὺς D. ex *Matth.* XIV. 23.
 16. ἐπὶ] εἰς 33. 69. *Evang.* 20. *Fragm. Aldi. Chrysostomus.*
 17. ἐμβάντες] ἐμβάντες D. ἀναβάντες AK. Versio *Vulg. Armen. Copt.*
 ἤρχοντο] + εἰς τὸ D 68. 69. καπερναοῦμ] καφαρναοῦμ D. Versio *Syr. Cyrillus.*
 καὶ σκοτία ἤδη ἐγενόνη] κατέλαβεν δὲ αὐτοὺς ἡ σκοτία D 69. Versio *Goth.*
 οὐκ] οὕτως DL 33. 69. Versio *Goth. Copt. Cyrillus, Nonnus.*
 πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς] Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς 80. ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς D. *Codices Latini.*
 Ἰησοῦς] + εἰς τὸ πλοῖον K 4. 16. 42. 76. 80.
 18. ἡ τε] ἡ δὲ D at in *Verf. Latina:* quoque, Versio *Syr. Codices Latini.* καὶ ἡ *Fragm. Aldi.* μεγάλου] — 69;
 19. ὡς σταδίων] σταδίων ὡς D. ὡς σταδίων A 2. 3. Colb. unus. ὡς σταδίων 106.
 γινόμενον] γενόμενον G. *Evang.* 2. 15. καὶ postierius] — 9. 59. 69. Versio *Syr.*
 20. δὲ] + Ἰησοῦς 59. Versio *Syr.* φοβεῖσθε] φοβέσθε L 51.
 21. λαβεῖν αὐτὸν] αὐτὸν λαβεῖν D 44. 69. εἰς τὸ πλοῖον] — *Evang.* 2.
 τὸ πλοῖον ἐγένετο] ἐγένετο τὸ πλοῖον A 1. 69. *Cyrillus.* ἐγένετο] ἐγενήθη D.
 τῇ γῆς] τὴν γῆν 11. 28. 38. 69.
 22. ἰδὼν] ἰδὼν D 42. Versio *Vulg. Nonnus.* ἰδὼν AL. Versio *Syr. Copt. Chrysostomus.* ἰδόντες 67.
 εἰδὼς Versio *Syr* posterior in margine. πλοῖον ἄλλο] ἄλλο πλοῖον 69. ἐκεῖ] — 64.
 ἐν] comma apponunt 35. 37. 39. *Evang.* 12. ἐκεῖ] — D. *Fragm. Aldi. Codices Latini. Chrysostomus.*
 ἐκεῖ] εἰς ὃ ἐβόησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] — AL 1. 42. Colb. unus. Versio *Vulg. Goth. Copt. Æthiop. Arab. Non-*
mus. probante *J. A. Bengelio*, & *J. Millio* prol. 909. ἐβόησαν] ἐβόησαν 70. 91. *Evang.* 15. *Cyrillus.*
 αὐτοῦ prius] + Ἰησοῦ D a prima manu. εἰς Ἰησοῦ D ex emendatione. 69. — Versio *Syr.*
 καὶ prius] — *Fragm. Aldi.*

15. *Tacitus* H. 1. 26. Adeoque parata — seditionem fuit, ut postero Iduum die redeuntem a coena Othonem rapturi fuerint. 27. ibi XXIII. speculatores consalutatum imperatorem — & fellae festinanter impositum strictis mucronibus rapiunt.

17. *Act.* XXVIII. 14.

18. *Jon.* I. 13. *Od.* ξ. 458. ἡ ξέφυρος μέγας. H. in *Apoll.* 433. ἢ δὲ ἡμέρας ξέφυρος μέγας.

21. *Ælianus.* V. H. II. 26. ἀριστοτέλης λέγει — ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ποτε, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, καὶ ἐν Μεταποντίῳ ὦρθε ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐν κράτει. IV. 17. ἰδί-
 δασκει Πυθαγόρας τὴν ἀνθρώπου, ὅτι κριττόνων γενεῖται σπερμάτων, ἢ κατὰ τὴν φύσιν τῆς γῆς. Τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας ὦρθε καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἐν Μεταποντίῳ, Φη-
 σίν, καὶ ἐν κράτει. *Jamblichus* de V. *Pythag.* 28. ἔτι μιά καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν τῇ Μεταποντίῳ τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν Ταυρομενίᾳ τῆς Σικελίας συγγενεῖναι, καὶ διελέχ-
 θαι κοινῇ τοῖς ἑκατέρωθεν ἰταίοις αὐτῶν, διαδοξαίνεσθαι σχεδὸν ἅπαντες, σταδίων ἐν μισθῶν παμπόλλων καὶ κα-
 τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὑπαρχόντων, ὥδ' ἡμέρας ἀνυ-
 σίμων πᾶν πολλὰς.

27. *Nemesius* de Nat. *Hom.* 23. τὸ γὰρ σῶμα πρῶτον προωρασκενὶ τῇ γαστρί τὴν τροφήν, εἰς λεπτὰ κα-

τατέμναι αὐτὴν διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῆς γλώττης — ἔτω δὲ κατεργασθεῖσα ἡ τροφή παραπέμπεται τῇ κοιλίᾳ διὰ τῆς σφαγῆς. *Plut.* de *Esu anim.* p. 995. A. εἰς τραχύτης ὀδόντων προσέειν, εἰς κοιλίας εὐτοῖα, οὐ πνεύματος θερμότης, τρέψαι καὶ κατεργάζεσθαι δυνατὴ τὸ βαρὺ καὶ κρεῖττον. *Agatharchides* p. 38. πάντα δὲ κλάδον τοῖς ὀδόντων ἔγχυλον κατεργάζονται καὶ ταῖς κοιλίαις εὐτόμως πέπτως. & 30. κατεργάζονται διὰ τῶν ὀδόντων. *Aristoteles* de H. A. II. 5. ὁ δ' ἐλέφας ὀδόντας μὴν ἔχει δ. ἐφ' ἐκά-
 τερα, οἷς κατεργάζεται τὴν τροφήν, λεαίνι δ' ὥσπερ κρί-
 νη. de *Partib. Anim.* II. 3. αἱ ἐργασίαι τῆς τροφῆς πλείονας εἰσὶ μοῖραι, ἢ μὴν γὰρ πρώτη φαίνεται τοῖς ζώοις λειτεργία διὰ τῆς σφαγῆς — ἢ γὰρ εἰς μικρὰ διαίσεις τῆς τροφῆς ῥεῖα ποιεῖ τῇ θερμότητι τὴν ἐργασίαν — ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα τῆς ἀκατεργάστου τροφῆς πόρος εἴη — τὰ μὴν γὰρ φυτὰ λαμβάνει τροφήν κατεργασμένην ἐκ τῆς γῆς ταῖς βί-
 ζαις — ἢ μὴν γὰρ τῆς σφαγῆς ἐργασία παραδίδωσι τῇ κοιλίᾳ. 9. ἡ τῶν ὀδόντων εἰς φύσιν τοῖς μὴν ὑπάρχουσιν πρὸς τὸ ἔργον, τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν. III. I. ἡ τῶν ὀδόντων φύσις κοινὴ μὴν ἐπὶ τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν ὑπάρχει. 14. τὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν γένος ἔστιν, διὰ τὸ ἰδιωτέρως ἔχειν πρὸς τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν, ἀλλ' ἅπαντα διαχωρεῖν — πάντα γὰρ μὴν γὰρ τὰ τῶν κερατοφόρων διὰ τὴν κατεργα-
 σίαν

- 22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐσηκὼς πέραν τῆ θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοίαριον ἄλλο. οὐκ ἦν ἐκεῖ, εἰ μὴ ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοίαριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον·
- 23 Ἄλλα δὲ ἦλθε πλοίαρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τῆ τόπῃ ὅπῃ ἔφαγον τὸ ἄρτον, εὐχα-
 24 ριστήσαντες τῷ Κυρίῳ. Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν — καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοὺμ, ζητῶν-
 25 τες τὸν Ἰησοῦν. Καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆ θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ· Ραββί, πότε ὧδε
 26 γέγονας; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ
 27 ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τοῦ ἄρτου, καὶ ἐχορτάσθητε. Ἔργάζεσθε μὴ τὸ
 28 ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει τῷτον γὰρ ὁ πατήρ ἐσφραγισεν, ὁ Θεός. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν·

Τί

συνεισῆλθε] συνῆλθε 3. 9. 15. 44. 46. 64. 78. 91. Colb. unus. + ὁ Ἰησοῦς A.

ὁ Ἰησοῦς] — 16. Evang. 2. 15.

πλοίαριον posterius] πλοῖον ADKL 1. 15. 16. 28. 33. 42. 47. 67. 68. 69. Colb. unus. 89. Versio Vulg. Syr. Cyrillus, Chrysostomus.

ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον] — Versio Syr.

μόνοι] μόνον D.

αὐτοῦ tertio loco] τοῦ Ἰησοῦ 38.

ἀπῆλθον] — 56. 58. 61.

23. ἄλλα δὲ ἦλθε πλοίαρια] ἄλλαν πλοιαρίων ἐλθόντων D.

δὲ] — L. Versio Copt.

ἦλθε πλοίαρια] πλοίαρια ἦλθον 106.

πλοίαρια ἦλθεν Fragm. Aldi.

πλοίαρια ἐκ Τιβεριάδος] ἐκ Τιβεριάδος πλοίαρια L.

ἦλθε] ἦλθον M 1. 45. 59. 71. Evang. 5. 19.

ἐκ] + τῆ 73.

εὐχαριστήσαντες τοῦ κυρίου] — D 69. Versio Armen. probante J. Millio prol. 1280. Ἐ κυρίῳ εὐχαριστήσαντες 1.

κυρίου] Ἰησοῦ 15. 27. 42. 68. Versio Syra prior, & posterior in margine.

24. Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν Ἰησοῦς 3.

οὐκ ἔστιν H. οὐδὲ οἱ] οἱ δὲ 71. Evang. 19.

ἐνέβησαν] ἀνέβησαν L 1. Evang. 16. Theophylactus.

ἐνέβησαν ὧ αὐτοὶ εἰς τὰ] ἤλασεν ἑαυτοῖς D. Codices Latini.

ἤλασεν αὐτοὶ τὰ 13. 69.

καὶ prius] — AEGHL 4. 5. 6. 7. 8. 9. 12. Colb. unus. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 61. 63. 64. 72.

83. 86. 87. 89. 90. 97. 106. Evang. 1. 2. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 24. Codices plurimi teste Millio. Fragm. Aldi. Editio Complut. Plantin. Stephani 1. 2. Genev. Wechelii. Bengelii. Versio Vulg. Goth. Syra. utraque, Copt. Cyrillus, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1380.

αὐτοῖς] — 38. Versio Vulg. Goth. Syr.

πλοῖα] πλοίαρια DL 33. 69. Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Cyrillus, Theophylactus.

τὸν Ἰησοῦν] αὐτόν K 42. 47. 56. 58.

καπερναοὺμ] καφαρναοὺμ D. Versio Vulg. Copt. Syr. Cyrillus.

γένονας] ἐλήλυθας D.

ἦλθες 28. παραγένονας 48.

26. ἀπεκρίθη] + δὲ Versio Syra posterior in margine.

αὐτοῖς] αὐτῷ 59.

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν] — 14.

σημεῖα] + καὶ τέρατα D. Versio Goth. Cod. Lat.

27. τὴν βρῶσιν posterius] — EG 28. 69. 71. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg.

ὑμῖν δώσει] δίδωσιν ὑμῖν D.

δώσει ὑμῖν 69.

28. οὖν] — A. Versio Syr.

εἰδότε] ἰδάτε D.

ἐκ τῶν ἄρτων, ὧ ἐχορτάσθητε] ὧ ἐχορτάσθητε ἐκ τῶν ἄρτων 9.

τούτων γὰρ ὧ πατήρ ἐσφραγισεν ὁ Θεός] — 15.

σίαν τὴν τῆς τροφῆς — ὅσα μὲν ἔν εἶναι δεῖ σωφροτέτερα πρὸς τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν. Galenus de Opt. Secta. οἱ νοσούντες διότι τῶν μὴ πολλῆς κατεργασίας διεκμένον τροφῶν de diffic. Spirat. I. τῶν σιτίων αἱ κατεργασίαι καὶ αἱ πείψεις, de potent. III. ex Aristot. H. A. εἶναι δὲ μισσαίμεναι ἐπὶ καὶ μὴ πῶς καλῶς ἐν τῇ σιτίᾳ τὰ σιτία κατεργασμέναι. Anst. VI. sapient. de Ufu puli. κατὰ τὴν γαστέρα κατεργαζομένη τὰ σιτία. Schol. Aristoph. Equit. 714. [αἱ τροφαὶ] διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πάσας τὰς τροφὰς δι' ὁλοκλήρως τὰ παιδία ἐσθῆναι, λαμβάνουσι, καὶ διαμασώμεναι ἔτω μετὰ τὸ κατεργάσασθαι τὰ ἐδεσμάτα ἐκίρυσσαι τῇ ἰδίᾳ σιμάτῃ, ἐντίθειαι τοῖς τῶν παιδίων. Maximus Tyrius XXVII. 5. σιμάτα πε τραφῆναι ἀδύνατον, εἰ μὴ σιτίων προσφορὰ, καὶ ἐργασίᾳ ὀδόντων, καὶ σπλάγχχναν ὑποδοχῇ. Cic. de N. D. II. 54. Dentibus manditur, extenuatur & molitur cibus. Eorum adversi acuti morsu dividunt escas: intimi autem conficiunt, qui genuini vocantur: quae confectio etiam a lingua adjuvari videtur. Celsus IV. Intestinatorum laevis, quae continere nihil possunt, & quicquid adsumtum inconfectum protinus rediunt. Philo de Victim. T. 2. p. 244, 25. σιμάχος μὲν γὰρ — τὴν ὑπὸ τῶν ὀδόντων σιμηθεῖσαν καὶ λεανθεῖσαν τροφὴν ὑποδέχεται καὶ προκατεργάζεται — κοιλία

δὲ. Galenus de Rat. Med. VII. ὁσφραίνονται τὰς κόπρας τῶν ἵππων, ἵνα καὶ τῶν γυναι, πῶς κατεργάζονται τὰς τροφὰς, de facult. Cibor. τὸ δὲ ἐλάττω τῆ συμμίτρε πῦρ ὧ κατεργάζεται: καλῶς τὸν ἄρτον, ἀλλ' ὁμώτερον ἀπολείπει. de atra bile ex Erasistrato. ἐν τῇ περὶ κοιλίας κατεργασίᾳ τῆς τροφῆς. Pollux II. 89. ἡ δ' ὑποκειμένη [σιμίων] προσάγεται πρὸς κατεργασίαν τῆς τροφῆς. Placophantus. π. ἀτίων, de Scylla. ἐργάσατο βράμια. Plut. Eumen. p. 590. C. τὰς δὲ κριθὰς ἐπέβαλλον αὐτοῖς ἐπισπόμεναι ἵνα κατεργάζονται ἔσπτον, καὶ πιττωσι βελτίον. S. A. Victor Epit. 36. Sept. Severus: Cibus gravis ac plurimae carnis avidius invasit, quem cum conficere non posset, cruditate pressus excitavit. Non coquorum hoc est, sed convivarum. Ita loquitur Christus ex occasione panis hordeacei, qui difficilis concoctionis & digestionis est. τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην] I. Cor. VI. 13. Plur. non posse suaviter vivi sec. Epicur. p. 1095. A. ἴδαι τὰς ἀπολαυστικὰς — ταύτας μάλιστα συνάγει ὑδρῶνα, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν, ἀσπῆται σιτία καὶ ἀφάρτα παρατιθεμένους.

28. τὶ ἔργον ἄξιον τῆ κινδύου εἰς τὸν πόλεμον κατεργάζονται. Nih. VIII. II. I. Cor. IX. 13.

Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τῆ Θεῆ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς 29
 Τὸ ὅτι τὸ ἔργον τῆ Θεῆ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνον. Εἶπον οὖν αὐτῶ 30
 Τί οὖν ποιῶμεν σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; Οἱ πατέρες ἡμῶν 31
 τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ὅτι γεγραμμένον ἔστι Ἀβρὰμ ἐν τῇ οὐρανῇ ἔδωκεν αὐ-
 τοῖς φαγεῖν. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν. Οὐ Μωσῆς δέδωκεν 32
 ὑμῖν τὸ ἄρτον ἐκ τῆ οὐρανοῦ ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸ ἄρτον ἐκ τῆ οὐρανοῦ τὸ ἀ-
 ληθινόν. Ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ὅστις καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζῶν διδούς τῷ 33
 κόσμῳ. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸ ἄρτον τοῦτον. Εἶπε δὲ αὐ- 34
 τοῖς

ποιῶμεν] ποιήσωμεν 69. οὖν ποιήσωμεν G. ποιῶμεν 37. 74. 86. 90. Editio *Erasmii*, *Colinaei*, *Plan-*
tini; *Wechelii*, *Stephani*, *Genev.* *Theophylacti*. ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα] ἐργασώμεθα ἵνα ποιήσωμεν D.
 29. ο] — GH 33. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 97. *Evang.* 24. Editio *Complut.* *Planr.* *Bengelii*. *Fragm.* *Aldi*.
 πιστεύητε] πιστεύετε A 1. 40. 71. 106. Editio *Erasmii* 1. 2. *Colinaei*. *Origenes* de Orat. 16. *Basilii* a *Eunomium* V.
 ἀπέστειλε] ἀπέσταλκεν 61. ἵνα] + ἅπαντες 69.
 30. οὖν posterior] — 29. 53. 71. Versio *Syr. Goth.* probante *J. Millio* prol. 1200.
 οὖ] — 69. 74. 86. 90. & alii multi, teste *Millio*.
 31. τὸ μάννα ἔφαγον] ἔφαγον τὸ μάννα 69. ἐρήμῳ] + ἀπέθανον 80. ex comm. 49.
 ἐστὶ γεγραμμένον] γεγραπ] 1. + ἐστὶ Versio *Syr* utraque, posterior cum obelo.
 ἔδωκεν] δέδωκεν 69. ἔδωκεν] δέδωκεν 69. 32. οὖν] — G. Versio *Syr.* *Codices Latini*.
 ἀμὴν] — 69. ἀμὴν] δέδωκεν D. *Clemens Alex.* *Paed.* 1. p. 125. Μωσῆς] Μωϋσῆς DK 15. *Origenes*, *Chrysostomus*.
 2b οὐρανοῦ ad οὐρανοῦ] — 13. 69. ἀλλ'] ἀλλὰ D. ὑμῖν τὸ ἄρτον prius] αὐτὸν 63. τὸ ἄρτον Colb. unus.
 33. ἄρτος] + ὁ D. ζῶν διδούς] διδὸς ζῶν A Versio *Vulg.*
 διδὸς] διδὸς D. 56. 58. 34. ὅν] — Versio *Syr. Copt.*
 35. δὲ] ὅν D 33. 48. 69. 106. probante *J. Millio* prol. 1430. — Versio *Syr. Codices Latini*.
 πεινάσῃ] πεινάσει D 1. 11. 14. *Evang.* 5. 20. 22. Editio *Erasmii* 1. *Fragm.* *Aldi*. *Theophyl.* + πώποτε D.
 διψήσῃ] διψήσει A. 1. 9. 11. 14. *Evang.* 22. Editio *Erasmii* 1. *Fragm.* *Aldi*. *Theophylacti*. δρψήσει D.
 πώποτε] ποτε E. εἰς τὴν αἰῶνα 33. 36. καὶ prius] — K 59. 67. 71. Versio *Syr.*
 με, καὶ εἰ πιστεύετε] καὶ εἰ πιστεύετε μοι A. probante *J. Clerico*. 37. ἡμῖν] με 1. 44. 74. ex emendatione.
 ἐκβάλλω] ἐκβάλλω G. 36. 51. 69. Editio *Complut.* *Erasmii*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. *Theophylacti*.

32. *Apoc.* II. 17. *Philo* de Opif. *Mundi* p. 38,
 23. σιτίται δὲ ἐκ ἐράνιον τροφῆν, ἣν ὀρίγει τοῖς φιλοθεά-
 μοσι διὰ λόγον καὶ δογματῶν σοφία· τὴν δ' ἀναδιδόμεν
 ἐκ γῆς κατὰ τὰς ἐτησίους ἡμέρας. de Sacrif. Ab. & Cain
 p. 180, 23. οἱ προφητεῖα τὴν ψυχὴν τραφέντες τῷ
 λεγομένῳ μάννα. ὅτοι γὰρ ἦλκεν καὶ ἔτριβεν αὐτὸ ποιῶντες
 ἐγκρυφίας, τὸν ἐράνιον ἀρετῆς λόγον ἀνατρίβειν καὶ ἐπι-
 λαίνειν ἕνεκα τῆ τυτώσεως βιβαιοτέρων διανοίαν ἐγνωκά-
 τες. de Profugis p. 566, 9. ῥῆμα θεῶ καὶ λόγος θεῶν
 — ἡ δ' ἐστὶν ἡ ἐράνιος τροφή. *Alleg.* p. 120, 34. ὅρας
 τῆς ψυχῆς τροφῆν, λόγος θεῶ συνεχρῆς. pejorem insidiari
 mel. 213, 46. καλεῖ μάννα τὸν προσβύτατον τῶν ὄν-
 των λόγον θεῶν. de congressu *Erudit.* *Gratia* p. 544,
 21. ἐψάμισε σε τὸ μάννα· ἔραγε τὴν ἄπονον καὶ ἀταλαί-
 παρον τροφὴν δίχα σπευδῆς τῶν ἀνθρώπων, οὐκ ἐκ γῆς ὡς ἔθος
 ἀναδοθεῖσιν, ἀπ' ἐρανῶν δὲ, τέρσιον ἔργον ἐπ' ὑβρίσεσιν τῶν
 χερσαίωνων παρασχόμενον ἄξιον λήγειν λιμεῖ — ἡ τέ-
 ναντίον — εὐνομίας αἰτίαι; ἀλλ' οἱ πολλοὶ καὶ ἀγλαῖοι
 νομίζουσι τῆς θεοῦς λόγοις τρεφόμενους ἀλλήως καὶ ταλαι-
 πύρους ζῆν, ἀγνευσι γὰρ εἰς τὴν παντρώφην γέμιματος σοφίας.
 de Profugis 566, 13. τῷ γὰρ ὄντι τὴν αἰθέριον σοφίαν ὁ θεὸς
 ταῖς εὐφροῖσι καὶ φιλοθεάμοσιν ἄνωθεν ἐπιψεκάζει διανοαῖς
 — τίς ἐν ὁ ἄρτος, εἰπὶ; τῷτο φυσικὸν τὸ ῥῆμα, ὃ συντάζει
 κύριος, ἡ θεῖα σύνταξις αὐτῇ. *Bereschith* R. LXXXII.
 9. *Prov.* XII. 11. i. e. colens Deum usque ad
 diem mortis suae saturabitur pane seculi futuri.
Schemoth R. XXV. & V. Descendere pro iis fecit
 mannam, in quo erant omnimodi saporis, &
 gustavit in eo unus quisque Israëlita, quodcunque
 voluit. Si desideravit in eo pinguedinem, habuit.
Juvenes comedebant velut panem S. D. Ex. XVI.
 4. Senes velut crustulam mellitam S. D. comm.
 31. lactentes velut lac ex uberibus matris S. D.
 Num XI. 8. infirmi velut similitam effusam melle
 S. D. *Ezech.* XV. 19. gentibus autem illius sa-
 por erat amarus velut absinthii. Num. XI. 7. Sic

tempore futuro facturus est Israëlita pacem, atque
 illi accubabant, & comedent in horro Edenis, &
 nationes mundi intuebuntur eorum statum S. D.
Efai. LXV. 13. *Bemidbar* R. VII. Dixit R. Si-
 mon f. Jochai: Cur desiderarunt carnem, annon
 in manna omnes deliciae saporum erant? qui de-
 siderabat carnem, erat sapor ejus, qui piscem,
 qui gallum aut phasianum, qui pavonem similiter,
 & quicquid desiderabat. *Schir* R. f. 16. 4. Re-
 demtor posterior revelabitur iis. — Et quoniam
 illos ducet? Sunt qui dicunt in desertum Judae, sunt
 qui dicunt in desertum Sichonis & Ogi, & descende-
 re faciet pro iis manna. *Cohelerth* R. I. 9. Dixit R.
 Berachia nomine R. Isaaci; qualis fuit redemptor pri-
 mus [Moses] talis erit redemptor ultimus [Messias]
 Qualis autem fuit redemptor primus? S. D. *Exod.*
 IV. 20. sic facturus est redemptor ultimus Zach.
 IX. 9. Sicut redemptor primus fecit descendere
 manna S. D. Ex. XVI. ita redemptor posterior
 faciet descendere manna S. D. *Psal.* LXXXII. 16.
Siphre in *Psal.* XLIX. 8. *Deut.* XXXII. 39. Sic
 dicit Deus rex Israëlitis & redemptor ejus, Deus
 exercituum nomen ejus: Ego primus & ego novis-
 simus sum, ego occidam, & ego vivere faciam.
 Hoc quidem, postquam data est eis manna, pro
 vivificatione mortuorum. *Isaicus Arama* in *Ako-*
das Jizhac: Procul dubio sectio haec de manna
 est una ex praestantissimis sectionibus legis, quae
 non solum res gestas historice narrant, sed & ty-
 pum continent Vitae ac felicitatis hominis ulti-
 mae & aeternae. *R. Moses f. Nachman*: Scito ma-
 gnum mysterium in manna latere, quod indigita-
 runt Rabbini nostri in *Massecheth*. *Jonna* VIII. f.
 75. 2. *Psal.* LXXXVIII. 25. panem robustorum
 comedit quisque. i. e. panem, quem comedunt
 angeli; ut exposuit R. Akiva — Quod ita intel-

35 τοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ πεινάσῃ· καὶ ὁ
 36 πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. Ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με, καὶ οὐ
 37 πιστεύετε. Πᾶν ὃ δίδωσι μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἔχει· καὶ τὸ ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ
 38 ἐκβάλω ἔξω. Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν,
 39 ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. Τοῦτο δὲ ὅτι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με
 40 ἐσχάτη ἡμέρα. Τοῦτο δὲ ὅτι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεῶν τὸ
 υἱόν, καὶ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέ-

881

ἔξω] — D.

38. c.] ἀπὸ A 69.

ποιῶ] ποιῶ D Eusebius E. Th. II. 7. ter. Athanasius c. Arian. III. & IV.

απέμψαντός με] — C 36. 63. 64. 73. Ev. 16. 17. Cod. Syri. Athanasius MS. Tertullian. de Res. Carni. me] — 59. + πατὴρ D 5. 36. 38. 48. 51. 64. 71. 73. 78. Evang. 15. a prima manu. 16. 17. Ter-

tullianus, Photius de voluntatibus gnomis, Theophylactus.

39. δέ.] 33. Codices Latini. — Versio Syra posterior a prima manu.

πατὴρ] — ADL 1. 48. 78. Versio Copt. Arab. Codices Latini. Cyrillus in l. & de Ador. p. 308. c. Nestor. p. 131. Chrysostomus. Athanasius. probante J. Millio prol. 746.

ἐξ αὐτοῦ] μηδὲ D. Codices Latini.

ἀλλὰ] ἀλλ' ὡς D.

αὐτὸν] αὐτὸν GH 3. Colb. unus. 36. 37. 38. 40. 48. 59. 60. 64. 67. 72. 73. 87. 97. Evang. 2. 3. 4. 15. 20. 24.

c.] — CEGHL 1. 2. 3. 9. 11. 36. 37. 38. 40. 48. 49. 51. 52. 53. 57. 63. 64. 65. 70. 71. 73. 74. 86.

87. 90. 91. 96. 97. 106. Colb. tres. Evang. 4. 15. 22. 24. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Codices Latini. Cyrillus, Athanasius MS.

40. δέ.] 33. ACCKL 1. 4. 5. 15. 42. 48. 57. 67. 69. 78. 86. 91. 106. Versio Syr. Copt. Codices Latini. Cyrillus, Nonnus, Athanasius c. Arian. Basilus 1. Eunom. IV. Augustinus. probante Bengelio.

πέμψαντός με] πατὴρ μὲν CDL 1. 16. 68. Versio Æthiop. Arab. Syr. utraque, Copt. Armen. Codices Lat. Clemens paed. 1. 6. Athanasius MS. Tertullianus. probante Bengelio. τὸ πατὴρ τὸ πέμψαντός με J. A. Ben-

gelio in Gnom. + πατὴρ 33. 51. 53. 69. 106. Evang. 20. Fragm. Ald. Versio Vulg.

ἐγὼ] — AD 1. 40. 72. Codices Latini. Versio Copt. Tertullianus, Clemens, Athanasius MS. Chrysostomus.

+ ἐν ADKL 11. 16. 37. 47. 51. 53. 54. 56. 58. 65. 68. 69. 74. 90. 91. Versio Vulg. Goth. Copt. Syr. Clemens, Theophylactus ed. probante J. Millio prol. 1400.

lexit: angelos sustentari per splendorem gloriæ & maiestatis divinæ — Manna autem generatum est ex luce illa superna, quæ ex voluntate Dei creatoris sui corporea facta est. — Et hac de causa invenerunt Israëlites in manna, quicquid voluerunt. Anima enim, cogitatione sua hærens in supernis, invenit requiem & vitam, & educit benevolentiam a Deo. Mechilta in Ex. XVI. 23. R. Josua dixit: qui volebat coctum, erat ipsi coctum, qui volebat elixum, elixum. R. Eleazar Modien- sis dixit: qui volebat coctum quid, habebat saporem omnium coctorum quæ sunt in mundo, similiter qui elixum quid. & in XVIII. 9. R. Josua dixit: in manna hoc gustamus saporem panis, carnis, piscium, avium, saporem omnium saporum in mundo. & Midrasch Thebillim XXIII. 1. Exod. XV. 25. R. Eliezer f. Chafma dixit: hodie i. e. in hoc mundo non invenietis illud, sed invenietis in seculo futuro. Sap. XVI. 20. 21. 1. Cor. X. 3. Aboth Nathan extr. Haec facta sunt & abscondita sunt: Tabernaculum conventus & ejus vasa, arca, fragmentum tabularum, Urna Mannæ, Virga Aaronis ejusque flores & amygdala, vestes sacerdotii, & vestes sacerdotis uncti. Tanchuma. Haec est una ex tribus rebus, quas Elias Israëlitis est restitutus, nempe urnam mannæ, Vasculum olei unctionis, & vasculum aquæ. & Mechilta in Ex. XVI. 33. Massechet Sotâ XI. toto eo tempore, quo in vivis fuit Moses, descendit manna Israëlitis: Sed postquam mortuus est, quid dicitur? Et cessavit manna posttridie. Taanith f. 9. 1. Tres pastores boni erant Israël, Moses, Aaron & Mirjam, & tria bona dona exhibitæ sunt per manus eorum, fons, nubes & manna. Fons propter meritum Miriam, columna nubis propter Aaronem, manna propter Mosen. Schekalim f. 9. 1. A quo tempore abscondita est arca, etiam urna

mannæ abscondita est cum ea, & vas olei unctio- nis, & virga Aaronis ejusque flores & amygdala, & arca quam Philistæi miserant sacrificium Deo Israël. Quis occultavit? Josias. R. Bechai in Pentateuch. f. 83. 1. Scito, sicut manna fuit cibus solidus corporeus a summo lumine ortus, iisque qui legem acceperunt datus, ut intellectus illustraretur, & meditatio eorum ad cognitionem Dei S. B. tolleretur: ita reperimus, etiam cibos solidos corporeos, nimirum animalia, seculo futuro præparata esse. Joma f. 75. 1. R. Immi dixit: gustum omnium generum gustarunt in manna? dixit R. Jose f. R. Chanina, adolescentibus erat panis, senibus oleum, infantibus mel. Psal. LXXVIII. 24. CV. 40. Targum Jonathan Deut. XXXIV. 6. Deus fecit descendere filiis Israël panem de coelo — Dorotheus Doctrina 7. ἐν μὲν εἶδος ἦν τὸ μάννα, ἐκάστω δὲ ἐγένετο καθὼς ἔχρηζε· τῷ χρίζοντι ἄλμυρὸς ἄλμυρὸν ἐγένετο, τῷ χρίζοντι γλυκύς ἐγένετο γλυκύ, καὶ ἐκάστω ἀπλῶς ὅπως ἐγένετο ἀρμόδιον πρὸς τὴν κρῆσιν αὐτοῦ. Dent. V. 3. sup. V. 37. inf. VII. 19. 22.

37. Licet Judæi ipsum ejiciant inf. IX. 34. 35. XIII. 2. XVII. 12.

39. Midrasch Thebillim CXIX. 33. Tres filii hominum petierunt sapientiam a Deo S. B. — Rex Messias S. D. Psal. LXXII. 1. Midrasch Mischle. VIII. 9. Sex res factæ sunt ante creationem mundi — Rex Messias S. D. Psal. LXXII. 17. & cur dicitur jinnon? quia excitabit dormientes in pulvere

Valer. Fl. I. 542. Accelerat sed summa dies. Velleus Patere. 27. Diçitans adesse Romanis ultimum diem, vociferabatur eruendam delendamque urbem. Cic. in Verr. I. 1. Summo reipublicæ tempore. Asconius. Summo, nunc periculoso, ut venit summa dies & ineluctabile tempus. (Æn. II. 324. Servius: ultima, aut suprema.) Philipp. V.

T t t t t

171

ρα. Ἐγὼ γινώσκον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς 41
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν 42
 τὸ πατέρα καὶ τὸ μητέρα; Πῶς οὖν λέγει οὗτος· Ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;
 Ἀπεκριθὴ οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. Οὐδεὶς δύναται ἐλ- 43
 θεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτὸν, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν 44
 τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· Καὶ ἔσονται πάντες δίδασκοι 45
 τοῦ Θεοῦ. Πᾶς οὖν ὁ ἀκούσας ὡς αὐτοῦ τοῦ πατρὸς, καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρὸς με. Οὐχ 46
 ὅτι τὸ πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ ὁ ὢν ὡς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· οὗτος ἐώρακε τὸ πατέρα.
 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος 47
 τῆς ζωῆς. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀπέθανον. Οὗτός 48.49
 ἐστίν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ σπυθάνῃ. 50
 Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ 51
 ἄρ-

41. εἰν] δὲ D (sed in Vers. Latina: ergo.) Versio Syr.
 παρὶ αὐτῷ] — 69.
 καταβάς ἐκ τῆς ἐρανῆς] ἐκ τῆς ἐρανῆς καταβάς 69.
 Ἰησοῦς] — 3. 5. 51. 56. 90. 106. Versio Vulg.
 οὗτος] — C. 1. 33. 69. 96. Cyrillus in l. & p. 388.
 ὅτι ἐκ τῆς ἐρανῆς καταβέβηκα] αὐτὸν δὲ τῆς ἐρανῆς καταβεβηκέναι D.
 43. εἰν] — CK 28. 42. 54. 69. Versio Copt. Syr. Codices Latini. Cyrillus. οἱ] — 1.
 ἡμέρα] ἡμέρᾳ 69.
 με] ἐμὲ 86. 87. 97.
 αὐτὸν postorius] + ἐν ACDEGHL. 1. 2. 3. 16. 34. 35. 36. 37. 39. 44. 73. 74. 76. 83. 86. 87. 89. 96.
 97. 106. Codices plurimi, teste Millio. Ev. 2. 16. 17. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii. Cod. Lat. Cyrillus, Theoph.
 ἡμέρα] + ὁ 86. 88.
 τῆς prius] — ACDEG 1. 2. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 97. 106. Edit. Complut. Plantin. Cyrillus, Chrys. Theoph.
 εἰν] — CDL 37. 69. Versio Copt. Vulg. Origenes in Jo. VIII. 38.
 ἀκούσας] ἀκούων DEH 2. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 28. 38. 39. 44. 46. 51. 56. 58. 59. 60. 62. 63. 64. 67. 71.
 83. 86. 87. 89. 90. 91. 95. 96. 97. Colb. unus. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Syra posterior in mar-
 gine. Codices Latini. Cyrillus. probante J. Millio prol. 1103.
 μαθὼν] + τὴν ἀλήθειαν A.
 τις ἐώρακεν] ἐώρακεν τις CD. Origenes l. c. Cyrillus.
 οὗτος] αὐτοῦ 63. 71.
 47. ὑμῖν] + ὅτι 49.
 τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ] ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα C. Codices Latini. Eusebius in Pf. LXXVII. 24. Chrysostomus.
 τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα D. Codices Lat.
 ἵνα] + ἐν D. ex emendatione.
 εἰν] + ἐν D.
 ζῶν] ζῶντι D. Origenes de Orat.
 δῶσω bis] + ὑμῖν 96. postorius + αὐτῷ Evang. 4.
 ἢ ἐγὼ δῶσω] — CDL Versio Vulg. Aethiop. Origenes in Jo. II. 13. VIII. 52. Cyprian. T. 147. Athanasius
 de Incarnat. Cyrillus Aët. IV. probante J. Millio. prol. 429. 641.
 πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι] Ἰουδαῖοι πρὸς ἀλλήλους C.
 οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἀλλήλους D. 1. 69. 86. 97. Editio Com-
 plut. Bengelii. Versio Vulg. Syr.
 οὗτος] ἡμῖν οὗτος C. 1. Origenes in Jo. VIII. 52.
 δέναι τὴν σάρκα] τὴν σάρκα δέναι ἡμῖν 69.
 + αὐτῷ 61. in ora. Versio Vulg. Syr. Copt. Chrysostomus.

17. Quod C. Caesar — propraetore, summo reip.
 tempore, milites veteranos ad libertatem populi
 R. cohortatus sit, eosque conscripserit.

41. Exod. XVI. 2. 7. 8. 9. 1. Cor. X. 10.

44. Chrysostomus: πέτοις ἐπιτηδῶσι Μανιχαῖοι λέγον-
 τες, ὅτι ἐδὲν ἐφ' ἡμῶν κείται. Virgil. Ecl. II. 65. cita-
 tus Augustino in h. l. trahit sua quemque volup-
 tas. Herodot. V. Hom. 12. γὰρ δὲ, ὅτι ἀποδέκονται
 αὐτῷ τὴν ποίησιν οἱ κυμαῖοι, καὶ εἰς συνθήκειαν ἔλκων τὰς
 ἀκούοντας. Cant. I. 4. Hof. XI. 4. Jas. I. 14. Je-
 rem. XXXI. 3.

ὁ πατὴρ] Pater coelestis; non is, de quo com. 42.

45. Polybius p. 259. διαφέρει τὸ μαθεῖν τῷ μόνον ἀκούσαι.
 Bereschith R. XCV. 2. Dixit S. B. Abrahamo,
 tu in hoc seculo filios tuos legem doces: in seculo
 autem futuro ego in gloria mea docebo eos legem
 S. D. Ef. LIV. 13. Midras Tillin XX. 2. Dixit
 R. Chanina: Rex Messias non est venturus nisi
 ad dandum sex praecepta gentibus — Israēli-
 tae autem discent legem a Deo S. B. S. D. Ef.

LIV. 13. Et quare? idcirco, quia dictum est Esaj.
 XI. 10. Berachoth f. 67. 1. Discipuli sapientum
 multiplicant pacem in mundo S. D. Ef. LIV. 13.
 Ne legas Baneca, sed boneca: aedificatores tui. Sim-
 plicius in Epictet. I. ἀς οἱ δίδασκοι ὁρίζεσθαι τὸ κοινὸν
 πῶς λέγασθαι, τί λέγασθαι μὴ εἰδότες. Od. x. 347. αὐτοδύ-
 νακτος δ' εἰμι, θεὸς δὲ μοι ἐν φρεσὶν οἶκτος παντοίας ἐνέφου-
 σεν. 1. Theff. IV. 9. 1. Cor. II. 13. Shemoth. R. XXI.
 audit eam in hoc seculo & in futuro S. D. Esaj.
 LIV. 13. Debarim R. VI. extr. tempore futuro
 omnes erunt idonei legi S. D. Ef. LIV. 13. Thap-
 chuma f. 17. Jalkut Simonii 78. 3. 1.

51. Cobelet II. 24. III. 12. V. 17. VIII. 15.
 Omnis comestio & bibitio, cujus est mentio in
 Ecclesiaste, dicitur de lege & bonis operibus. Ha-
 giga f. 14. 1. Esaj. III. 1. Hi sunt magistri do-
 ctrinae S. D. Prov. IX. 5. Sanhedrin f. 98. 2.
 Dixit Rav: comesturi sunt Israēlites annos Messia-
 ae. Dicit Raf Joseph: vere quidem; at quoniam
 de eo comedet? an Chillek & Billek? Ad exci-
 pien-

ἄρτου, ζήσῃ) εἰς τὸ αἶῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἔστιν, ἣν ἐγὼ
 52 δώσω ὑπὲρ τοῦ κόσμου ζωῆς. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες·
 53 Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίνητε αὐτοῦ
 54 τὸ αἶμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἶ-
 55 μα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Ἡ γὰρ σὰρξ μου
 56 ἀληθῶς ἔστι βρώσις, καὶ τὸ αἶμά μου ἀληθῶς ἔστι πόσις. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ
 57 πίνων μου τὸ αἶμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ,
 58 καὶ ἐγὼ ζῶ ὡς ὁ πατήρ· καὶ ὁ τρώγων με, καὶ πίνων τὸ αἶμα, ζήσῃ) δι' ἐμέ. Οὗτός ἐστιν ὁ
 59 ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ
 60 διδάσκων ἐν Καπερναούμ. Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπον· Σκλη-
 ρός

53. Ἰησοῦς] + πάλιν 28. ἀμὴν] — 59. 63.
 φάγητε] λάβετε D. Codices Lat. Vistorinus IV. πίνετε αὐτὸ τὸ αἶμα] τὸ αἶμα αὐτὸ πίνετε D.
 ζῶν ἐν ἑαυτοῖς] ἐν ἑαυτοῖς τῆς ζωῆς D. 54. καὶ bis] αὐτὸ D. Vistorinus. τὴν σάρκα] τὸ σῶμα F.v. 15.
 καὶ ἐγὼ] καὶ γὰρ CDG. 1. Evang. 2. 15. 16. 17. Origenes in Jo. II. 13. Cyrillus in l. & c. Nestor. p. 113.
 αὐτοῖς] + ἐν CM. 9. 10. 12. 44. 56. 58. 60. 69. 73. 86. 87. 91. 106. Evang. 4. Versio Vulg. Syr. Origenes
 1. c. Cyrillus in Psal. LXXIII. 22. CXIX. 171. in l. & c. Nestor. Chrysostomus. Eusebius E. Th. III. 12.
 55. ἀληθῶς bis] ἀληθῶς LKL. 1. 4. 6. 42. 53. 69. 71. 86. ex emendatione. Colb. unus. Codices Latini. Versio
 Copt. Syra posterior. Origenes in Jerem. XIII. 17. in Jo. II. 13. de orat. bis. Cyrillus II. cc. Leontius. Procopius
 in Esaj. III. 1. Chrysostomus. Clemens paed. 1. 6. Damascenus de Fid. Orth. 86. Eusebius E. Th. III. 12. Apollinarius.
 apud Corderium & in υποβίσει τὴν κατὰ Ἰωάννην Ἐναγγελίαν Cod. 80.
 καὶ τὸ αἶμα μου ἀληθῶς ἐστὶ πόσις] — D.
 56. αὐτῷ] + καθὼς ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ λάβετε τὸ σῶμα τῶν υἱῶν
 τῶν ἀνθρώπων, ὡς τὸ ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτῷ D. Similia habet Codex Vercellensis & Vistorinus. pro-
 bante J. Millio prol. 779. Beza: haec ego sicut temere non expunxerim, ac praesertim priorem partem, quae
 totidem Bezae alibi reperitur, ita non facile admiserim, quum in uno illo exemplari sint a nobis reperta: Cer-
 te alteram partem suppositam esse suspicor, quia simile nihil alibi invenio. Neque enim usquam fit mentio fu-
 mendi corporis praeterito sanguine; & exemplar illud, unde hoc desumpsimus, fuerat in Italia collatum, ubi fa-
 cile fuit aliquid subijcere in Bohemorum id est evangelii—odium. Quae verba eum in finem assero, ut tes-
 timonio Bezae ipsius pateat, Codicem Cantabrigiensem & Stephani secundum in Italia collatum non duos di-
 versos Codices sed unum eundemque esse.
 57. ἀπέστειλε] ἀπέσταλκεν D 12. 36. 37. 45. 69. 91. Evang. 17. 19. τρώγων] λαμβάνων D.
 ζήσῃ) C] ζῇ D. sed in Vers. Latina: vivet. ζήσει C a prima manu. KL 42. 69. 80. Eusebius E. Th. I.
 20. bis. Cyrillus Act. IV. Origenes de Orat. 58. ἐκ τῶ] ἐξ C. ὑμῶν] — C Versio Copt. Origenes de O. 16.
 τὸ μάννα] — CD. 33. Versio Copt. Origenes l. c. probante J. Millio prol. 1493.
 τρώγων] + καὶ 8. 34. 35. 38. 40. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 66. 71. Editio Complut.
 ζήσῃ) C] ζήσει CEL 1. 2. 3. 33. 36. 45. 46. 51. 53. 54. 57. 59. 64. 65. 70. 72. a prima manu. 86. 87.
 97. 106. Evang. 2. 16. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Stephani 1. 2. Origenes de O. Cyrillus, Chrysostomus.
 τὸν postlerius] — 73.
 Καπερναούμ] Καφαρναούμ CD. Versio Vulg. Goth. Copt. Syr. Cyrillus. + σαββάτω D. Augustinus.
 60. ἐν] διὰ Chrysostomus, Nonnus. ἀκούσαντες] ἀκούοντες Editio Erasmi 1. Aldi.
 ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον] ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἀκούσαντες εἶπὼν D.
 τῶν μαθητῶν αὐτῶν] τῶν Ἰουδαίων Evang. 7. τῶν μαθητῶν 106. αὐτῶν postlerius] τότε 106.

piendum illud R. Hillelis: Non erit Messias Israëli, nam eum antehac comederunt in diebus Hiskiae.

53. Ubi sanguinis a carne separati fit mentio, violenta morte mortuus intelligitur. Mors mea tam utilis & necessaria est, ut consequamini vitam aeternam, quam cibis & potus ad hanc vitam sustentandam.

57. Xiphilinus in Caracalla p. 328. Δι' ὑμᾶς μέγας ζῶν ἐβίλω, ἵνα ὑμῶν πολλὰ χαρίζωμαι. II. ε. 875. Σοὶ πάντες μαχαίμεσθα. Eustathius ἦγεν διὰ σέ, ὅμοιον τῷ σοὶ ζῶ, ἥτοι διὰ σέ. Valerius Fl. VII. 351. Hunc solum propter seu vivere gaudens; siue mori, quodcunque velit. Arrian. Epictet. III. 26. ἐγὼ πρὶν εἶδέν τιν' ἡθέλον, εἰ διὰ φιληκίαν εἶδεν ζῆται, τῆς οὐρῆος αὐτῶν καὶ τῶν δελτικῶν φρονήματος ἀνασχόμενον. Cic. pro Milon. 22. Servis, propter quos vivit. pro Roscio 22. ut, propter quos hanc suavißsimam lucem asperxerit, eos indignissime luce privarit. Aristoph. Plut. 470. μόνον ἀγαθὸν ἀπάνταν ἔσαν αἰτίαν ἐμοὶ ὑμῶν, δι' ἐμὲ τε ζῶντας ὑμᾶς. Hesiod. Oper. 3. ἂν τι διὰ βροτοὶ ἀνδρες

ὁμοῦς ἄφατοι τε φατοὶ τε. Longinus de Sublim. 4. ex Timaeo. ἔδωκαν δίκην — δι' οὗ ἀνδρα. Per. Deut. V. 26.

60. Euripidis fragm. 75. πότῃρα θέλεις σοὶ μαλθακά ψυδῇ λέγω, ἢ σκληρῇ ἀληθείᾳ; Jud. 15. Cic. Orator. 16. ecce aliqui duritatem & severitatem quandam verbis, & orationis quasi moestitiam sequuntur. pro Murena 29. Accessit his tota doctrina non moderata, nec mitis, sed, ut mihi videtur, paullo asperior & durior, quam veritas & natura patitur, de Catone. Targum Jonathan in Exod. X. 28. ne addas ad loquendum coram me unum ex fermontibus duris, quales hi sunt. Hermogenes F. 2. 5. εἶδος δριμύτητος γίνεται ὅταν τροπὴ τινὶ χρῆσάμενοι μὴ σφόδρα αὐστηρὰ μηδὲ σκληρὰ, κατ' ἀκολουθίαν ἐκείνης ἐτέραι ἐπιεικῶς τροπῇ σκληροτέραν. Cic. Philipp. VIII. 5. In corpore, ut totum saluum sit, quicquid est pestiferum, amputetur. Dura vox. Multo illa durior: Salvi sunt improbi, scelerati, impii: delcantur innocentes, honesti, boni, tota respublica.

τίς δύναται αὐτῶν ἀκύνειν;] inf. VIII. 43.

T t t t t 2

62. Dif.

ρός ὅτι οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύ- 61
 ζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; Ἐάν 62
 οὖν θεωρῇτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; Τὸ πνεῦμα ἐστὶ 63
 τὸ ζωοποιούν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα, ἀ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι
 καὶ ζωὴ ἐστιν. Ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν. Ἰδοὺ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, 64
 τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ πειράσας αὐτόν. Καὶ ἔλεγε· Διὰ τοῦτο 65
 εἰρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με, εἰ μὴ ἡ δεδομένη αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς
 μου. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῷ μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐ- 66
 τοῦ παρέστανον. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; 67
 Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς 68
 αἰωνίου ἔχεις· Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγάγαμεν, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ 69
 Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξά- 70
 μην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς ἀποβόλος ὅστις; Ἐλεγε δὲ τῷ Ἰούδαν Σίμων· Ἰσκαριώτην· οὗ- 71
 τος γὰρ ἡμελλεν αὐτόν πειραδόναι, εἰς ὧν ἐκ τῶν δώδεκα.

Καὶ

οὗτος ὁ λόγος·] ὁ λόγος οὗτος D 1. *Cyrrillus, Chrysostomus, Theophylactus.*
 αὐτὸς ἀκούειν] ἀκούειν αὐτὸς 69. 61. εἰδὼς δὲ] ὡς ἐν ἑργῳ D. ἔργῳ ἐν 13. 61. in ora 69.
 ἐν ἑαυτῷ, ὅτι γογγύζουσιν] ἵτι ἐν ἑαυτοῖς γογγύζουσιν D. αὐτὸς] + καὶ 13. 69.
 62. θεωρῇτε] θεωρεῖτε 9. ἴδητε 28. ὅπου] οὐ D. 63. εἰδὲν] — 96. εἰδὲν 13. 69.
 λαλῶ] λελάληκα CDKL. 1. 4. 5. 27. 33. 42. 68. 69. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Eusebius E. Th. III. 10.
 12. bis. *Athanasius* de pecc. in Sp. S. bis. *Basilius* a. *Eunomium* IV. *Cyrrillus, Chrysostomus.* probante *Bengelio.*
 ἔστι postorius] — *Athanasius, Chrysostomus, Greg. Nyssen. c. Eunom. XVII.* καὶ] — D. *Tertullianus.*
 64. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν] ἀλλὰ ἐξ ὑμῶν εἰσὶν D. ἐξ ὑμῶν τινες] τινες ἐξ ὑμῶν 44.
 μὴ] — G. unus *Stephani* i. e. 12. 40. a prima manu 63. 86. Versio Sax. *Codices Latini.* *Cyrrillus, Chrysosto-*
mus, Augustinus, Hieronymus, Confessio ad Hunericum. probante *J. Millio* prol. 920.
 πειράσας] παραδίδας D fed in Vers. Latina: qui eum traderet. 47. 56.
 65. ὅτι] — K 42. *Chrysostomus.* με] ἐμὲ C. αὐτῷ] — 73.
 ἐκ] παρὰ 28. με] — CKL. 28. Versio Copt. *Codices Latini.*
 66. τέτα] + οὖν D. 13. 69. 106. πολλοὶ] + ἐκ 1. 73. 76. Ev. 2. *Basilius* de Baptismo 1.
 ἀπῆλθον τῷ μαθητῶν αὐτῷ] τῷ μαθητῶν αὐτῷ ἀπῆλθον CD. 1. 69. Versio Vulg. Syr. Copt. *Cyrrillus, Chrysostomus.*
 ἐκ τῷ μαθητῶν αὐτῷ ἀπῆλθον 106. μετ' ἡμῶν D. 67. οὖν] δὲ D. δὲ οὖν 1. a prima manu. — G 34. Ev. 12.
 δώδεκα] + μαθηταῖς 69. 68. ἀπεκρίθη οὖν] εἶπον δὲ D. *Codices Latini.*
 οὖν] — CKL. 1. 16. 33. 69. 74. Evang. 2. Versio Syr. Copt. *Cyrrillus, Basilius* l. c.
 αὐτῷ] — 47. 51. 54. 90. Versio Syr. *Codices Latini.* 69. καὶ ἐγάγαμεν] — G. + σι D.
 χριστὸς ὁ υἱὸς] ἁγίος CDL Versio Copt. *Aethiop. Nonnus, Cosmas* l. III.
 τῷ ζῶντι] — CDL 1. 33. Versio Copt. Vulg. Armen. *Cyrrillus, Nonnus, Cosmas.* probante *Bengelio, Millio* 429
 70. ἀπεκρίθη] + οὖν 12.
 αὐτοῖς] — D. Versio Copt. αὐτῷ 16. 69. Versio Sax. *Codices Latini. Nonnus.*
 ὁ Ἰησοῦς] — EGH 2. 3. 27. 28. 34. 35. 40. 44. 46. 47. 48. 49. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 62. 63. 64.
 66. 68. 72. 74. 80. 83. 86. 96. 97. 106. Colb. unus. Editio Complut. probante *J. Millio* prol. 1103. + λέ-
 γων D. Versio Copt. τὰς δώδεκα] — 28.
 ἐξ ὑμῶν εἷς] εἷς ἐξ ὑμῶν D. 71. τ] — D.
 Ἰσκαριώτην] Σκαριώθ D *Codices Latini.* Ἰσκαριώτης CGL. 33. Versio Goth. Syria posterior in marg. pro-
 bante *Bengelio.* ἀπὸ Σκαριώτης 13. ἀπὸ καρυάτης 69.
 ἡμελλεν] ἡμελλεν C. 1. 3. 10. 74. 89. 90. Editio Complut. Plantin. *Cyrrillus, Theophylactus.*
 αὐτὸν παραδόναι] παραδόναι αὐτόν CD. 69. αὐ] — C a prima manu DL. Versio Syr. ἐκ] — 28. 44. 64.
 1. καὶ] — C ex emendatione. D. Versio Syr. *Codices Latini.*
 ἀπειπάται ὁ Ἰησοῦς καὶ ταῦτα] καὶ ταῦτα ἀπειπάται ὁ Ἰησοῦς CDG. 1. Colb. unus. 69. Versio Syr. Copt. *Cyrrillus*
 in l. & p. 270. *Chrysostomus.*

62. Difficilior est adscensus descensu: si ergo videritis me adscendere in coelum, credatis par est, me a Deo recipi, & ab eo prius missum venisse. supra I. 1. 2.

63. *Apoc.* XI. 1. *Gen.* II. 7. *Horatius* Carm. IV. 8. Non incisa notis marmora publicis, per quae spiritus & vita redit bonis post mortem du- cibus *Galenus* de Differ. pulsuum II. Ἐρασιμῶν καὶ τοῖς οἰκείοις ὄργανα τῶ ζωτικῷ πνεύματος ὑπάρχουσιν αὐ- τὰς. *Gen.* II. 7. *1. Cor.* XV. 45. *Esaï.* XXXI. 3. *XL.* 6. 7. *8. Anthol.* VII. 151. καὶ φῦγον ζωῆς πνεύ- μα σύ μοι χάρισται.

65. *Xenoph.* de Exped. Cyr. I. πῶς ἐκ βασι- λείας δεδομένοι.

Matth. XVI. 17.

66. *Inf.* XIX. 12.

67. *Justinus* XIV. 1. 4. Eumenes — constanter praefatus est, si cui haec terrori essent, habere eum discendendi potestatem. Qua voce adeo cunctos in studium suarum partium induxit, ut ultro bellum omnes hortarentur.

68. *Thomas* ἅπισιν ἀπλικοῖ, ἐκ ἀπελευσεται. *Κωνὸν γὰρ.* *Galenus* de differ. pulsuum II. εἰ γὰρ ἀρχιγυῖας τοιαῦτα ἀμαρτάνει, πρὸς τίνα πορευθῶμεν;

70. Putatis post secessionem multitudinis non nisi veros discipulos mansisse; at fallimini.

2. *Levit.* XXIII. 34-43. *Heb.* XI. 9. *Nebem.* VIII. 14-18. *Jos.* A. VIII. 4. I. συνέδραμε δὲ εἰς τοὺς αὐτὸν χρόνους καὶ ὁ τῆς Σκηνοπηγίας καιρὸς ἑορτῆς σφό- δρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἀγιοτάτης καὶ μεγίστης. XIII. 13. 5. τῆς ἑορτῆς ἀγομένης — κιστρίους αὐτὸν ἔβαλον, νόμος ὅντος παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἑκάστον ὄρυ-

σῆς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκε. Καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Πᾶς ὅτι γράμ- 15
 ματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἡ ἐμὴ διδασχὴ ἕκ ἐστιν 16
 ἐμὴ, ἀλλὰ τῆ σέμψαντός με. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτῆ ποιεῖν, γνώσε' ὅτι 17
 τὴ διδασχῆς, πότερον ἐκ τῆ Θεοῦ ὄντι, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτῆ λαλῶ. Ὁ ἀπ' ἐαυτῆ λα- 18
 λῶν, τὴ δόξαν τὴ ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴ δόξαν τῆ σέμψαντος αὐτὸν, ὅτι ἀλη-
 θῆς ἐστὶ, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ ἔκ ἐστιν. Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸ νόμον, καὶ ἐδαίς ἐξ ὑμῶν 19
 ποιεῖ τὸ νόμον; τί με ζητεῖτε σκοπεῖναι; Ἀπεκρίθη ὁ ὅχλος καὶ εἶπε· Δαιμονίον ἔχεις· 20
 τίς σε ζητεῖ σκοπεῖναι; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ 21
 πάντες θαυμάζετε. Διὰ τῆτο Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴ σέμψαντον, (ἐκ ὅτι ἐκ τῆ Μω- 22
 σέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῆ παλέρων) καὶ ἐν σαββάτῳ σέμψαντε ἀνθρώπον. Εἰ σέμψαντον 23
 λαμβάνει ἀνθρώπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε, ὅτι
 ὅλον

15. καὶ ἰθαύμαζον] ἰθαύμαζον ἐν DL 1. 42. Ev. 17. Versio Copt. Syra posterior in margine. Cod. Lat. Cyrillus.
 'Ιεδαίοι] ὄχλοι Versio Goth.
 16. ἀπεκρίθη] + ἐν EHKM 2. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 27. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42. 44. 45. 46. 47.
 48. 49. 51. 53. 55. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 68. 69. 70. 72. 83. 87. 90. 91. 96. 97. Collb. duo 106.
 Evang. 2. 4. 7. 9. 11. 12. 15. 18. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Syra posterior. Theophylactus.
 probante J. A. Bengelio. αὐτοῖς] — 42. 96. 97. Versio Goth. Syr. Codices Lat. Cyrillus.
 με] + πατὴρ 33. Evang. 19. 17. αὐτῶ] τὸ πᾶν πάντες με 96. Versio Copt.
 τῶ] — D. 18. οὐ] — 51. 19. Μωσῆς] Μωϋσῆς D. Versio Vulg. Copt.
 δέδωκεν] ἔδωκεν D. ἔξ ὑμῶν] — G. 20. ἀπεκρίθη] + αὐτῶ 1.
 ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος, καὶ εἶπεν] ἀπεκρίθησαν οἱ 'Ιεδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῶ K. 27. 42. 68. Versio Syra posterior in marg.
 εἶπεν] + αὐτῶ 106. Versio Syra posterior.
 21. οὐ] — GH. 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 87. 97. 106. Evang. 24. Editio Complut. Bengelii. Theophylact.
 αὐτοῖς] — D. πάντες] ὑμεῖς D.
 θαυμάζει. Διὰ τῶτο] θαυμάζει διὰ τῶτο. Editio E. Schmidii. Theophylactus. probante T. Beza & J. Casan-
 bono. J. Boisso. J. Millio prol. 1070. ut Marci VI. 6. Apoc. XVII. 7.
 22. Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν] ἔδωκεν ὑμῖν Μωϋσῆς D. δέδωκεν] ἔδωκεν 91. Evang. 22.
 ἀειτομὴν] ἐπιτολὴν 68. τῶ] — D.
 Μωσῆς] Μωϋσῆς D 69. Versio Vulg. Copt. ἀλλ'] ἀλλὰ D.
 ἀειτέμιντε ἄνθρωπον] ἀειτέμιντε ἄνθρωπον G 16. 28. 29. 40. 63. 71. Evang. 22.
 23. εἰ] + ἐν D 29. Μωσῆς] Μωϋσῆς D. 69. 80. + πᾶς D. Versio Copt.
 ὅλον] χαλόν S. Battierius. ὅλον autem legit Constantinus apud Gelasium II. & Greg. Nysseus c. Eunom. 11.
 ὑγιήσκεισθα] ἐποίησα ὑγιή 69. 24. κρίνετε] κρίνατε 69. κρίνατε] κρίνετε DL Cyrillus.
 26. καὶ] — L 29. 53. 69. 71. 86. Evang. 22. Cyrillus in l. & p. 462. probante J. Millio prol. 1447.

mum & ultimum festi dies. Hebraeis חול.

15. *Lucianus* Afino 11. ἐνὰ δὲ — τέτων μὲν ὀ-
δα εἶδεν — εἶδε γὰρ γράμματα ἔμαθον. *Dio Chrysost.*
X. p. 150. B. γράμματα δὲ εἰδὼς γράφεις καὶ ἀναγνώ-
σῃ. *Senarius*. γράμματα μαθεῖν δεῖ, καὶ μαθόντα νῦν ἔ-
χειν. *item*. διπλὸν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα. *Arte-
midorus* I. 55. γράμματα μαθάνειν μὴ εἰδὼτα, ἀγαθόν.
Porphyrus de Abstemius. II. 41. εἰδὲ πᾶς τὰ γεγραμ-
μένα δύναται ἀναγνῶσκειν, ἀλλ' οὐ μαθὼν γράμματα. *Gal-
enus* de Curat. II. καὶ αὐτοὶ θράσους καὶ τέλειος εἰς
τοσούτον ἤκασον, ὥς μήτε καταγελάσμενοι ὑπὸ τῶν τὰ γράμ-
ματα μεμαθηκότων αἰδεῖσθαι. *Eustathius* in Od. α. p.
833. 2. τὸ γράμμα καὶ σοιχεῖον σημαίνει συνήθως, ἔτι δὲ
καὶ σύγραμμα, ἐξ ὧ καὶ πολλὰ γράμματα εἰδέναι φα-
μέν, καὶ γραμματικὸν εἶναι τὸν πολλῶν συγγραμμάτων
ἔμπειρον. Κεῖται δ' αὐτὸ καὶ παρὰ καλλιμάχῳ ἐν τῷ γράμ-
ματα δ' ἔχ' εἰλίσσεν ἀτόκυφα, ἀλλὰ Πλάτωνος ἐν τῷ περὶ
ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος, καὶ τότε μὲν ἔσας. *Ely-
poulos*. γράμματα ἰκάνον οἱ παλαιοὶ τὰ συγγράμματα. ὡς
καλλιμάχος· Γράμματα δ' ἔχ' εἰλίσσεν ἀτόκυφα. Καὶ
ὁμήρειον δὲ καλῆμαι γράμματα. ἔθεν καὶ γράμματικὴ παρὰ
πολλοῖς γεγραμμένῳ αὐτὴν προσεσχηκεῖναι βίβλον. *Αιμ-
πιονίους*. γράμμα σοιχεῖος διαφέρει. Σοιχεῖος μὲν γὰρ ἰσὺν
ἡ ἐκφάνσις καὶ ὁ φθόγγος· ἔ το γράμμα ἐστὶ σημείον, ἡ
τόπος, ἡ σχῆμα, ὡς ἐν τῷ Δ. Ο. τρίγωνον μὲν γὰρ ἰσὺ τὸ
Δ. ερογγύλον δὲ τὸ Ο. τὸ δὲ σοιχεῖον, τὸ ὁλοκληρον, εἶον,
ἄλλα, βῆτα, καὶ τὰ λοιπὰ. τὰ δὲ σοιχεῖα καταχρηστικῶς
γράμματα· Καὶ τὰ συγγράμματα ἰκάνον οἱ παλαιοὶ
γράμματα. Καλλιμάχος περ φσι· Γράμματα δ' ἔχ' εἰ-
λίσσεν ἀτόκυφα, τὲτ' ἐστὶ τὰ συγγράμματα. καὶ πάλιν
Πλάτωνος ἐν τῷ περὶ ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος. Καὶ ἐν

τῇ συνθεσὶ πολλὰ φασὶν εἶδέναι γράμματα τόνους, οὐ γὰρ
τὰ καθ' αἷμα, ἀλλὰ τὸν πολλὸν ἔμπειρον γραμμάτων. *Sueton.*
Caes. 77. Syllam nefcisse literas, qui Dictaturam
deposuerit. *Plut.* *Caes.* p. 736. Α. ἐκ γραμμάτων
Σιβυλλείων. *Galenus.* ἰσδομον γράμματα. *Xenophon.*
Hell. VII. ὁ φέρων τὰ γράμματα. *Isocrat.* ἀγράμμα-
τος. *Thucyd.* VIII. 50. πῖμυτι — γράμματα. *Plat.*
Apolog. ἡ γραμμάτων ἀπειροί. & de Legg. III. p. 812.
Β. ἂν καὶ τὸ λεγούμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶ-
ται. *Sir.* XXXVIII. 24-34. *Aët.* IV. 13.
17. *Antonin.* Lib. 23. ἔγνω περὶ τῶν βοῶν, ὅτι κλο-
πησίαν ἔστιν. *Num.* XVI. 28. *Sir.* XX XV. 14. 15. 16.
18. Tales erant Judaeorum doctores, quibus se
opponit.
19. *Gal.* VI. 13. *Ro.* II. 17-24. *Aët.* VII. 53.
Me inauditum & indemnatum: quod Moses prae-
cepto VI. Decalogi vetuit.
23. *Appianus* de B. C. i. p. 1616. ὁ Σκιπίων —
νεκρὸς εὐρήθη, εἰτε Κορινθίᾳς αὐτῷ τῆς Γράκχης μητρὸς ἐπι-
θιμένης, ἵνα μὴ ὁ Γράκχης νόμος λυθῇ — λῦσαι τὸν
Γράκχης νόμον ὅλος διηγουκώς. vid. in *Matth.* V. 17.
χολᾷτε] *Aristoph.* *Plut.* 12. σχολ. χολᾷν παρὰ τοῖς
ἁττικαῖς τὸ μαίνεσθαι. παρὰ δὲ τοῖς κοινοῖς τὸ θυμῶσθαι.
Verfio Fulg. indignamini. *Codex D.* irascimini. *Ca-*
salio: succensetis.
ὅλον ἄνθρωπον] *Hippocrates* Demageto. ὅλος ἄνθρω-
πος ἐκ γυναικὸς ἡσῶς ἐστὶ. *Aretaeus* Cappadox de Cura
Morb. Chronic. II. 13. οὐ γὰρ μίσει) σπλάγχχνον ἐνί,
ἢ ἵνδοι ἐσθλότητι μῦθον, ἢ ἔξω τὸ κακὸν ἔρπει, ἀλλὰ ἐνδοθί
τε ἅλ' τῶ ἀνθρώπῳ ἐνοικεῖ, καὶ ὅλον ἔξωθεν ἐκπύχει.
ἐν σαββάτῳ] *Sabbath* f. 130. i. Circumcisio
pellis

24 ὁλὸν ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαρκάτω; Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρί-
 25 σιν κρίνατε. Ἐλεγον ἔν τινες ἐκ τῆ Ἱεροσολυμιτῶν. Οὐχ ἔτός ἐστιν, ὃν ζητῶσιν σπικλί-
 26 ναι; Καὶ ἰδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ ἐδὲν αὐτῷ λέγουσι μὴ ποιεῖ ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρ-
 27 χοντες ὅτι ἔτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Χριστός; Ἀλλὰ τῶτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χρι-
 28 στός ὅταν ἔρχῃ, ἐδεῖς γινώσκει πόθεν ἐστίν. Ἐκραζεν ἔν ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν ὁ Ἰη-
 29 σῆς, καὶ λέγων· Καὶ με οἶδατε, καὶ οἶδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐκ ἐλήλυθα, ἀλλ'
 30 ἐστίν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς ἐκ οἶδατε. Ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτὸν, ὅτι παρ' αὐτοῦ
 31 εἰμι, καὶ κενὸς με ἀπέστειλεν. Ἐξήταν ἔν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐδεῖς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν
 τὴν χεῖρα, ὅτι ἔπω ἐλήλυθει ἡ ἄρα αὐτοῦ. Πολλοὶ δὲ ἐκ τῶ ὄχλου ἐπίτευσαν εἰς αὐτὸν,
 καὶ ἔλεγον· Ὅτι ὁ Χριστός ὅταν ἔλθῃ, μήτι πλείονα σημεῖα τέτων ποιήσει, ὥν ἔτι
 ἐποίη-

μήποτε] μήτι D. 49.

ἐγνωσαν οἱ ἄρχοντες] οἱ ἄρχοντες ἔγνωσαν D.

ἀληθῶς posterius] — DKL 1. 4. 13. 14. 15. 28. 37. 40. Colb. unus. 47. 60. 63. 69. Editio Complut. Plantin.

Genev. Versio Vulg. Goth. Armen. Arab. Origenes in Jo. VIII. 19. bis. Cyrillus in l. & p. 627. Chrysostomus, Is-

idorus II. 270. Eriphanius. Nonnus. probante H. Grotio, J. A. Bengelio, J. Millio prol. 677. 1103.

27. ἔρχῃ] ἔλθῃ G. 71.

ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν ὁ Ἰησῆς] ὁ Ἰησῆς ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν. 1. 69. Editio Erasmi 1. Versio Vulg.

διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ D. Cyrillus.

ὁ Ἰησῆς] — 61. a prima manu.

δε] — EGHLM 10. 12. 14. 44. 45. 46. 48. 49. 52. 53. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 69. 70. 82.

83. 86. 90. 91. 96. 106. Evang. 1. 4. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 19. Editio Complut. Plantin. Erasmi 1. Aldi, Bengelii,

Genev. Versio Vulg. Syra posterior habet cum asterisco. Origenes in Jo. VIII. 19. probante J. Millio prol. 1104.

εἰμι] εἰμι Editio E. Schmidii, H. Stephanus, J. Casaubonus, T. Faber. & comm. 34. 36.

ἀπέστειλεν] ἀπέστειλεν D.

τὴν χεῖρα] τὰς χεῖρας G. 1. 14. 44. 53. Colb. unus. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg. Syr. Goth.

ὅτι ἔπω] ἔπω ἡ 69.

31. πολλοὶ δὲ ἐκ τῶ ὄχλου ἐπίτευσαν] ἐκ τῶ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίτευσαν 1. Versio Vulg. Cyrillus. ἐκ τῶ ὄχλου

ἐν πολλοὶ ἐπίτευσαν 27. 28. 42. πολλοὶ δὲ ἐπίτευσαν ἐκ τῶ ὄχλου D. ἐκ τῶ ὄχλου πολλοὶ ἐπίτευσαν 69.

δε] — 69. ἐν 1. 80. Colb. unus. Cyrillus. ἔλεγον] ἔλεγον D.

οἱ] — DL 1. 33. 56. 58. 61. 69. Versio Vulg. Goth. Syr. Goth. Cyrillus. Nonnus. probante J. Millio prol. 909.

μήτι] μή DE 1. 15. 16. 33. 42. 51. 64. 68. 72. Cyrillus. πλείονα] πλείονα D.

τέτων] — DL 1. 4. 10. 15. 33. 35. 58. 61. 62. 66. 69. 80. 83. Colb. unus. Editio Complut. Plantin.

Genev. Versio Vulg. Goth. Cyrillus, Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1104. ποιήσει] ποιεῖ G.

pellit sabbatum 132. 1. Ratio R. Eliezeris est, quia dicitur Levit. XII. 3. Ergo etiam Sabbato — De communi omnium sententia statuitur, circumcissione sabbatum pelli. Unde nobis probatur? Dixit Vlt: esse traditionem patrum. Et sic dixit R. Isaac. — R. Eliezer f. Asariae dixit: Si circumcissio, quae fit in uno membrorum 248. hominis, pellit sabbatum, quanto magis verum est, conseruationem vitae sabbatum pellere? R. Ismael dixit: res magni aestimanda est circumcissio, quia pellit sabbatum, quod est praeceptum grave. Circumcisioni etiam adscribitur virtus medica. Philo de Circumcis. p. 610. C. πολλὰ δὲ εἶναι τὰ προτρέποντα τὴν εἰσαγωγὴν τῶν παλαιῶν διατηρεῖν καὶ ἐπιτελεῖν — ἐν μὲν χαλεπῆς νόσου καὶ δυσίατης πάθους ἀταλλαγὴν, ὃν ἐνθρακε καλῶσιν ἀπὸ τῆ καίης ἐντυφόμενον, ὡς οἴμαι, ταύτης τῆς προσ- ηγορίας τυχόντος, ἥτις εὐκολώτερον τοῖς τὰς ἀκροποσθίας ἔχουσιν ἐγγίνεται. Targum Cant. III. 9. Super unoquoque eorum signata est circumcissio in carne ipso- rum, sicut signata fuit in carne Abrahæ: & praevalent & confortantur in ea, sicut fortis accinctus gladio super femur suum: & ideo non ti- ment a spiritibus nocivis, & daemonibus, qui ambulant in nocte. Bammidbar R. XII. f. 203. 2. Praeputium est vitium in corpore. Pesachim f. 92. 1. Qui se separat a praeputio, idem facit se separanti a sepulcro. Tanchuma f. 5. 1. Periculum vitae pel- lit sabbatum; item circumcissio, ejusque sanctio. Bereschitb R. VII. 3. Non profanant Sabbatum nisi ob filium Israëlitiæ solum. & Bemidbar R. XIX. Thanchuma p. 244. 1. Circumcissio, quae est unius ex 248. membris hominis, pellit Sabba-

tum, quanto magis totum corpus hominis? Jomaf. 85. R. Eleazar f. Asariae. Mechilta in Ex. XXXI. 13.

24. Lysias Apol. in Senatu. ὥς ἐκ ἄξιον ἀπ' ὀψείας, ὡ βελή, ἔτε φιλεῖν ἔτε μισεῖν ἄδυνα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν. Deut. I. 16. 17. Esaj. XI. 3.

25. Hermogenes de Invent. IV. 4. Σχήματα δὲ πνευ- μάτων — ἐστὶ γὰρ αὐτῶν τὸ μὲν ἀποφαντικόν — ἐστὶ δὲ καὶ κατ' ἐρώτησιν — ἐστὶ δὲ καὶ ἐλεγκτικόν, εἰδὼν λέγεις· ἔχ' ἔτος ἐστὶν ὁ τὴν εὐβουίαν σφετεριζόμενος; ἔχ' ἔτος ἐστὶν ὁ κατασκευάζων ἐπιτύχησιν ἐπὶ τῇ ἀπικλήν;

27. 1. Sam. XXX. 13. 2. Sam. I. 13. Jon. I. 8. R. Bechai f. 68. 2. Redemptor se manifestabit, & postea occultabit. Ita factum in redemptione ex Ægypto; Moses se illis manifestavit, & iterum se occultavit. Hoc est quod Rabbini dixerunt ad Exod. V. 20. Ita redemptio futura in multis redemtionibus ex Ægypto similis erit. Schir R. Cant. II. 9. Caprea apparet & occultatur, apparet & occultatur: Sic redemptor primus apparuit, & oc- cultatus fuit, & iterum apparuit. Sic redemptor po- sterior revelabitur iis, atque iterum ab eis abscon- detur — & in fine XLV. dierum revelabitur ite- rum, & descendere faciet manna.

28. Vos dicitis, & me & patrem meum vobis notum esse: utrumque falso; pater meus non est faber, ut vos putatis, sed Deus: cujus ego filius, le- gatus & interpres sum. Philo de V. Mos. T. 2. p. 114. 36. εἰ δὲ τις τάτοις ἀπαιεῖ, θεὸν ἔτ' οἶδεν, ἔτ' ἐζητήσῃ πώποτε.

30. πιάσαι] Etymol. πιάζω — πιάζω. τὴ γὰρ πιά- ζω τὸ πιάζω ἀναλογώτερόν ἐστι. πρία γὰρ μόνον εἶναι εἰς ζω- δισύλλαβον τῷ ε. παραληγόμενα, πρίαζω, ἔζω; χρίαζω. εἰδὲν δὲ ὅτι

ἐποίησεν· Ἦκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τῆ ὄχλος γογγυζόντων· ὡς αὐτῷ ταῦτα· καὶ ἀπέστει- 32
λαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδουκαῖοι ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. Εἶπεν ὅν — αὐτοῖς· ὁ 33
Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸ πέμψαί με. Ζητήσέ 34
με, καὶ ἔχ' εὐρήσει· καὶ ὅπως εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς ἐδύνασθε εἰλθεῖν. Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς 35
εἰς αὐτούς· Πῶς οὕτως μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς ἐχ' εὐρήσομεν αὐτόν; καὶ εἰς τὸ ἀνα- 36
γοῦν ὃν εἶπε· Ζητήσέ με, καὶ ἔχ' εὐρήσει· καὶ ὅπως εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς ἐδύνασθε εἰλθεῖν;
Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῇ ἑορτῇ εἰσήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραζε, λέγων· Ἐ- 37
άν

ἐποίησεν] ποιῆ D 69. Versio Syr. Vulg. + καὶ 69. Versio Syra utraque, sed posterior cum obelo.
32. ἤκουσαν] + δὲ DM 12. + ὅν 1. 16. 38. 44. 51. 71. 90. Colb. unus. Codices Latini.
ταῦτα] — DL a prima manu 1. 80. Codices Latini.
οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπηρέτας] ὑπηρέτας οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι DE G. 3. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87.
90. 97. 106. Theophylactus. ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς 44. Editio Complut. Bengelii.
Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς] ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι D. 1. 69. Cyrillus in l. & p. 1026. ἀρχιερεῖς & Φαρισαῖοι L
40. Versio Corp. Codices Latini. ἀρχιερεῖς] ἱερεῖς 57. ἀρχόντες 56. 91. Versio Vulg.
33. αὐτοῖς] — DEGHLM 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 27. 28. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.
44. 47. 49. 51. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 66. 68. 69. 71. 72. 78. 83. 86. 87. 90. 91. 96.
106. Editio Complut. Plantin. Wechel. Stephani 1. 2. Bengelii, Genes. Versio Goth. Sax. Syr. Corp. Codices Latini.
Augustinus, Euthymius, Theophylactus, probante H. Hammond & Millio. μικρὸν χρόνον] χρόνον μικρὸν 69.
34. εἰμι] εἰμι Codex D. vado. Editio E. Schmidii. Nonnus, Theophylactus, Bengelius in Gnom. & comm. 36.
vid. ad comm. 29. ex Jo. XIII. 33. εἰμι ἐγὼ] ἐγὼ εἰμι 69. & comm. 36. 35. οὖν] — Versio Syr,
οὕτως μέλλει] μέλλει οὕτως D. πορεύεσθαι] ἀναπορεύεσθαι 59.
ὅτι ἡμεῖς οὐχ' εὐρήσομεν αὐτόν] — 61. Chrysostomus, Nonnus, probante J. Millio prol. 876.
ἡμεῖς] — D. Versio Vulg. εὐρήσομεν] εὐρήσωμεν Editio Erasmi.
μὴ] μὴτι D. καὶ] — H. 36. οὕτως] — 56. 57. 58. 61. 91]
οὕτως ὁ λόγος] ὁ λόγος οὕτως D. 1. 44. 69. ζητήσετε] ζητεῖτε 64. 69.
εὐρήσετε] + με Versio Syra prior, & posterior cum obelo. ὑμεῖς] — 69.
37. οὗ δὲ] — 63. 64. Evang. 1. 2. 7. 8. 9. 13. 14. 15. 16. 17.
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ] ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῇ ἐσχάτῃ D. Versio Syr.
τῇ μεγάλῃ τῇ] τῇ μεγάλῃ Versio Corp. τῇ 12. ἔκραζε] ἔκραξε D. 1. 69. Versio Vulg. Chrysostomus.
πρὸς με] — D. Codices Latini.
38. πινέτω ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή.] πινέτω ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή. D. W. Trillerus.
39. οὗ] ὁ E 3. 60. 72. 73. Colb. unus. Evang. 4. Theophylactus.
ἐμελλον] ἐμελλον E 72. 73. 106. Editio Erasmi 1. πιστεύοντες] πιστεύσαντες L. Evang. 18. Versio Syr.

ἐπὶ δὲ συλλαβὴν τῶν ε. παραλήγεται, κατὰ τροπὴν ὅν γίνεσθαι
πιάζω. ἴσθες μὲν ὅν καὶ ἀντικαὶ πιάζω λέγεσθαι· οἱ δὲ Δω-
ρεῖς πιάζω.

33. Marc. XIV. 70. inf. XII. 35. XIII. 33.
XIV. 19. XVI. 16. 17. 18. 19. Heb. X. 37.
Apor. VI. 11. XX. 3. Demosthenes Phil. II. μι-
κρὸν χρόνον.

Ascendendo in coelum inf. XIII. 1. 3. 33. XVI. 16.

34. Antholog. III. 1. 19. τὸ τὶ ἡμετέρας μονῆς ὅν,
ἐσθλὴ Σαββὴ, ἡ λίθος ἀ μινῆ τῆς μεγάλης Φιλίης. ἀνιζη-
τήσω σε σὺ, δ' εἰ θέμις, ἐν φθιμένοισι τῇ λήθῃ ἐπ' ἐμοὶ
μὴ τι πῶς νόματος.

35. Gen. X. 18. 32. XI. 4. 9. Esaj. XXXIII.
3. Paralipom. Jeremiae MS. γράψον ὅν ἐν τῇ ἐπιστολῇ
[πρὸς Ἱερουσαλὴμ] ὅτι εἶπατε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ — ὁ δὲ Βα-
ρὰχ ἀπέστειλεν εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἐθνῶν. in Ægyptum,
Asiam minorem & Graeciam, ubi Judaei dispersi
habitant 1. Per. I. 1.

37. Ros Hassana I. 2. in festo tabernaculorum
judicantur de aquis. de Siclis VI. 2. Porta a-
quae. Quare vocatur porta aquae? quia per eam
afferunt phialam aquae libationis in festo taberna-
culorum. Taanith. I. 1. A quo tempore incipiunt
recitare formulam, qua celebratur potentia pluvii-
arum? R. Josua ait: die ultimo festi Tabernacu-
lorum, & 2. R. Juda ait: pluviae in precibus fit
mentio die ultimo festi Tabernaculorum; qui in-
ter praecentores postremus est, recitat formulam
de pluvia, prior autem secus, (Nimirum per to-
tam aestatem orabant pro rore, per hiemen autem
pro pluvia.) Succa V. 1. Dixerunt: quicumque non
vidit laetitiam domus hauftionis, non vidit laetitiam

in diebus suis. f. IV. 9. Effusio aquae quomodo se ha-
bebat? Amphoram auream, quae tres logos con-
tinebat, implebant e Siloa, dum perveniebant ad
portam aquae, buccinabant & clangebant; ascen-
debant gradus & vertebant se ad sinistram; duae pel-
ves agentae ibi erant — occidentalis aqua, ori-
entalis vino plena. Maimonides Effusio aquae est
traditio Moysi de Sinai, & habet significationem
mysticam; qui vero non credunt traditioni, non
credunt libamen aquae. Succa f. 53. 1. ad gau-
dium domus hauriendi aquam. V. 8. Hymnus &
laetitia octo dies, quomodo? docet, quemvis tene-
re ad hymnum & honorem diei ultimi festi, quem-
admodum ad caeteros dies festi. Festum Taber-
naculi septem, quomodo? quando comectioni fi-
nem impofuerit, non destruet Tabernaculum suum,
sed vasa educet, a tempore sacrificii Minchae &
deinceps propter honorem ultimi diei festi. Dixit
R. Josua f. Levi: quare vocatur locus hauftionis?
quia inde hauriunt spiritum S. & Ruth R. II.
9. Bereschith R. VI. 8. ad Esaj. XLIII. 16. Rab-
bini dixerunt: qui dat in mari viam i. e. a Pen-
tecoste ad festum Tabernaculorum: & in aquis
vehementibus semitam scil. a festo Tabernaculo-
rum ad Encaenia. LXXX. 8. Gen. XXIX. 2. de
puteo illo potum dabant, quia inde hauriebant spi-
ritum Sanctum. & lapis magnus: haec est laetitia
domus hauftionis. Dixit R. Hofea: quare voca-
runt illam domum hauftionis? quia inde hauriebant
spiritum sanctum — &olvebant lapidem, quia
inde hauriebant spiritum sanctum. Targum Jona-
than Levit. XXIII. 36. Festum Tabernaculorum
— con-

38 ἂν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω. Ὁ πεινέων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή,
 39 πείναμοι ἐκ τῆς κοιλίας αὐτῆς ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. (Τῆτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος,
 40 πῶς ἐδοξάσθη) Πολλοὶ ἔν ἐκ τῶ ὅχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἄλη-
 41 θῶς ὁ προφήτης. Ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι — δὲ· ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ
 42 τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἐρχεῖ; Οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ,
 43 καὶ ἐκ τῆς Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστός ἐρχεῖ; Σχίσμα ἔν ἐν τῷ ὅχλῳ
 44 ἐγένετο δι' αὐτόν. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' ἐδίδετο ἐπέβαλεν ἐπ' αὐ-
 τόν

οὐδέπω] οὐπω D 64. 66. 71. οὐδέπώποτε L.

πνεῦμα ἅγιον] τὸ πνεῦμα ἅγιον D a prima manu. τοῖς D a prima manu. ἐπ' αὐτούς ex emendatione.

ἅγιον] — K 42. 91. Versio Vulg. Syr. Copr. Armen. Origenes in l. apud Corderium, in Matth. XVII. 4. in Jo. XI. 49. XIII. 13. 43. Cyrillus in l. de Ador. p. 404. Glaphyr. 145. Hesychius Q. 13. Nomus. probante J. A. Bengelio, H. Grotio, D. Whitby, & J. Millio prol. 677. + διδόμενον B. Versio Vulg. Syra utraque, posterior cum asterisco. Victorinus c. Arrian. 1.

ὁ] — D 1. 3. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 97. Editio Complut. Bezae. Origenes in Jo. XI. 49.

40. ποιοὶ ἐν τῷ ὅχλῳ] ἐκ τοῦ ὅχλου ἐν D 1. Versio Vulg. Copr. Cyrillus. Origenes in Jo. VIII. 22.

ἀκούσαντες] + αὐτοῦ D. Versio Vulg.

τὸν λόγον] τὸν λόγον τούτων DL 1. 4. 42. Colb. unus. Versio Vulg. Goth. Copr. Syra posterior in margine, A. rab. Origenes l. c. τούτων τὸν λόγον G. + τούτων 51. 53. 63. 64. 74. 89. 90. + αὐτοῦ 16. 42.

73. 91. 95. τὸν λόγον E 3. 33. 34. 36. 37. 39. 40. 57. 63. 72. 73. 96. 97. Evang. 1. 2. 4. 5. S. 11. 12. 13. 20. Versio Syra utraque. — 106. ἔλεγον] + ὅτι DL.

ὁ] — Editio Erasmi, Colinaei. 41. ἄλλοι] + δὲ 1. 69. Origenes l. c.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69. ab ἔλεγον ad ἔλεγον] — M 2. 9. 13. 47. 59.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

ἔλεγον] + ὅτι Versio Syra posterior cum obelo 69.

— congregabimini ad orandum coram Domino pro pluvia. Num. XXIX. 31. Die sexto festi Tabernaculorum — phialam auream libabant in memoriam bonam imbris pluviae. Haggada Paschatis ita incipit: Hic est panis afflictionis, quem comederunt patres nostri in terra Aegypti: quicunque esurit, veniat & edat. Succa IV. 1. Lulaf atque salix modo sex, modo septem dies. Hallel & laetitia festi per totum octiduum. Tabernaculum & libatio aquae septiduum durat. Joma f. 26. 2. Aquas festo Tabernaculorum non libant, nisi ad sacrificium jube maturinum. R. Schebitz f. 33. 2. R. Ba f. Zebedaei nomine R. Chunia declarat: effusionem aquae — esse constitutionem Prophetarum priorum. Megilla f. 31. 1. Primo die festi Tabernaculorum ferunt Zachar. XIV. 18. Hier. Servitb I. R. Ba R. Chaja nomine R. Jochanan: libatio aquae est traditio Mosi in Sina. R. Akiba est res legis Num. XXIX. 19. 31. 33. Vid. R. Salomo in h. l. Thanchuma f. 241. cur permiscere sapientes die bono ultimo [i. e. octavo] discedere Tabernaculo? omnibus VII. diebus orant pro rore, at octavo petunt pluvias, atque ideo Tabernaculum relinquunt, ut ex animo orare queant. Bere-schitb R. XXV. 2. Chron. VIII. 9. Illo septiduo Israëlites edebant, bibebant, laetabantur, & accendebant lucernas. Schir R. VII. 1. Dixit Deus S. B. Israeli, vos clauditis coram me festo Tabernaculorum: & ego aperio vobis Paschate, vos clauditis coram me festo Tabernaculorum: & ego aperio, & reduco ventos, & tollo nubes, & demitto pluvias,

& oriri facio solem, ut crescant germina. Kobleth R. X. 2. R. Levi VII. hi sunt VII. dies festi Tabernaculorum. & etiam VIII. die octavo Azereth VII. 14. dixit Deus S. B. non creavi pluvias advocatum meliorem die octavo Azereth S. D. Deut. XXIX. 35. inf. XIX. 31. Esaj. I. 13. in festo, ut benedicantur vobis pluviae anni. Succa f. 16. 1. Quare dixit lex: fundite aquas in festo? Dixit Deus: fundite coram me aquas in festo, ut benedicantur vobis pluviae anni. Bemidbar R. XIV. R. Jochanan benedixit diei primo festi Tabernaculorum: Benedixit tu Domine Deus rex seculorum, qui nos sanctificavit praeceptis suis, & signavit juxta praecepta fasciculi; at reliquis omnibus diebus juxta praecepta seniorum. R. Josua benedixit diebus omnibus: juxta gestationem fasciculi. Et non docuit R. Josua R. Jochannem, diem festum primum esse rem legis S. D. Lev. XXIII. 40. reliquos dies omnes ex verbis sapientum. Hieronymus in Es. XLIX. 14. Hierusalem in Palaestinae regione — quae totius provinciae deterrima est, & saxosis montibus asperatur, & penuriam patitur sitis, ita ut coelestibus uratur pluvii, & raritatem fontium cisternarum exstruktionem soletur.

ὁ πεινέων εἰς ἐμὲ] est ἀνακόλουθον ut VII. 38. Act. VII. 40. Apoc. VI. 8. Elian. H. A. IV. 36. ἡ τῶν Ἰνδῶν γῆ φασὶν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς πολυφάρμακον εἶναι.

38. Ex corde. Job XV. 35. Ps. XL. 8. XLV. 2. Thanchuma f. 17. 1. Unde Abrahamus didicit legem? R. Simeon f. Jochai dixit: bini renes ejus ranae
 VVVVV
 quam

τὸν τὰς χεῖρας. Ἦλθον ἔν οἱ ὑπηρέξῃ) πρὸς τὰς δεξιὰς καὶ Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς 45
ἐκεῖνοι· Διὰ τί οὕκ ἠγάγετε αὐτὸν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέξῃ)· Οὐδέποτε ἔτως ἐλάλη- 46
σεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. Ἀπεκρίθησαν ἔν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑ- 47
μεῖς πεπλάνησατε; Μὴ τις ἐκ τῶν δεχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν Φαρι- 48
σαίων; Ἀλλ' ὁ ὅχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸ νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσι. Λέγει 49
Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νό- 50
μος μὲν

45. ἔν] — Editio *Erasmi* 1. 2. *Aldi*. probante *J. Millio*.

καὶ Φαρισαίους] — *Nonnus*. probante *J. Millio* prol. 912.

ἠγάγετε] ἠγάγατε *D*.

ὑπάρταται] + πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς & Φαρισαίους 69.

ἔτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος] ἔτως ἄνθρωπος ἐλάλησεν *D*.

p. 1026. *Chrysostomus*.

ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος] — *L. Versio Copt.* *Origenes* l. c. *Cyrillus* in l. & *p.* 1026. 1027.

dices Latini. + καλεῖ *D* 3. 9. *Versio Syr.*

47. οὗν] — *D* 1. *Evang.* 2. *Versio Syr.* *Codices Latini.*

αὐτοῖς] οἱ ἀρχιερεῖς καὶ 28.

ἐπίστευσεν] πιστεύει *D*.

ἐπικατάρατοι] ἐπάρτοι 1. *Origenes*, *Cyrillus* in *Schol.* & *p.* 1027. *Chrysostomus*.

50. ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον *D*.

νυκτὸς] + τὸ πρῶτον *L* 1. *Versio Syra* posterior cum asterisco, *Aethiop.* *Cyrillus*.

πρὸς αὐτὸν] + τὸ πρῶτον 69.

ὡν] — *L. Versio Syr.* *Codices Latini*.

κρίνει] κρίνει 49. 52. *Evang.* 20. 22. *Basilius*.

παρ' αὐτῶν πρῶτον] πρῶτον παρ' αὐτῶν 3.

Origenes. παρ' αὐτῶν πρῶτον 106.

ποιεῖ] ποιεῖ 71.

εἶπον] εἶπαν *D*.

ἐγγιγνεται] ἐγγιγνεται *D* 1. 33. 34. ex emendatione, 36. 39. 42. *Colb.* *Evang.* 5. 20. *Versio Vulg.* *Goth.* *Syr.*

utraque, & posterior habet editam in margine. *Origenes*. probante *J. A. Bengelio*.

53. ἐπορεύθη] ἐπορεύθησαν *D* 1. 28. 57. 86.

ἀπῆλθον 53. 73. 78. 87. probante *J. A. Bengelio*.

ἐν 10. 11. 34. 38. 46. 47. 48. 53. 56. 58. 61. 66. 69. 80. 83. 90. 91. *Colb.*

τὸν οἶκον] τὰ ἰδίᾳ 69.

τὸν τόπον 1.

ἀ 53. — VIII. 11.] — *A.* ut ex numero *σεχων*, qui continebantur in duobus foliis deperditis, instituta cum

caeteris foliis collatione aperte colligitur. *B.* Maldonato teste; *C.* duo enim folia deperdita hanc pericopam non

exhibuisse, ex collatione similiter constat. *L.* Sed spatio relicto vacuo, 1. rejectit in finem *Evangelii* *Joannis* hoc

prae ficio Scholio: Τὸ περὶ τῶν μοιχαλίδων κεφάλαιον ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην *Εὐαγγελίῳ*, ὡς ἐν τοῖς πλείστοις ἀντιγράφοις

μὴ κεῖσθαι, μηδὲ παρὰ τῶν ἱερέων πατέρων ἔρμηνευσάντων μνημονεύειν, φησὶ δὲ Ἰωάννης τῶν χρυσοφόρων, καὶ κυρίλλος ἀλε-

ξανδρείας, οὐδὲ μὴν ὑπὸ Θεοδώρου Μοψουστίας καὶ τῶν λοιπῶν, παρέλιψα κατὰ τὸν τόπον, καίτοι δὲ ἔτως, μὴ ὀλίγα τὰ ἀρ-

χτὴς τῶν π. κεφαλαιῶν, ἐξῆς τῶν ἐρμηνεύσαντων καὶ ἰδὲ ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἐκεῖ ἐγγιγνεται. 3. 36. & in Scholio: ἐκ δι-

πλῆς σιωπήσαντες τῷ Νικόδημῳ, & τῷ Φαρισαίῳ ἐκ τῆς Γαλιλαίας περιωρῶν ἐξυτιλίσει τὸ κυρίου, αὐτὸς φησιν ἐαυτὸν

φῶς. 37. cum hac annotatione. & 102. ζῆται τὸ τῶν μοιχαλίδων εἰς τέλος τῶν βιβλίων. & in fine. τὸ περὶ τῶν μοιχαλίδων

κεφάλαιον, ὃν ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις μὴ κεῖσθαι, γράφωμεν ὡς ἐν οἱ γραμματαίς κ. τ. λ. 21. 33. 105. 106. 13.

sed rejectit ad finem *Lucæ* XXI. ut & 69. 9. a prima manu. 18. *Cod. Reg.* 2224. 2858. 2868. a prima manu.

20. ad calcem rejectit cum hoc Scholio: τὰ ὁμοεισώμενα ἐν τισιν ἀντιγράφοις οὐ κεῖνται, οὐδὲ ἀπολειφθῆναι ἐν δε τοῖς

ἀρχαίοις ὅλα κεῖνται. *Μνημονεύει* τὸ ὁμοεισώμενον καὶ οἱ ἀποστολὴ πάντες, ἐν αἷς ἐνέβητο ἀφ' ὧν τῶν *Cod. Reg.* 1869.

idem reperitur in *Cod. Reg.* 2375. *Codex PP.* *Oratorii Parisiis*, *Nicetas*: Ἐνθαυτῇ δὲ & ἕτερα ἐν ἀρχαίοις

ἀντιγράφοις, ὡς ἐν συνήθειᾳ γράφαι πρὸς τῷ τέλει τῶν αὐτῶν *Εὐαγγελίων*. ἀ εἰς τὰδε καὶ ἀπῆλθεν ἵκανος εἰς τὸν οἶκον. 34.

44. 49. 72. 95. 96. 97. *Evang.* 1. 2. 4. 5. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 22. 24. *Codex* 18. 35. & *Reg.* 2224.

2867. 3424. singulos hujus pericopae versus obelo praenotat. *Codex vero* E & 24. asterisco. de quo *Scholion* *Cod.*

34. ita habet: ἵστον, ὅτι ἀφ' οὗ τῶν ἀσέρισκων ἐτέθησαν τὰ περὶ τῶν μοιχαλίδων, ἐπεὶ δὲ εἰς τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων αὐτὴ

ἐγκαταλείπεται, πλὴν εἰς τὰ ἀρχαιότερα ἠόρηται. *Versio Syra* utraque, & *Copt.* *MS.*, *Goth.* *Codices Latini*, *Brixianus* & *Ver-*

cellensis. *Origenes* in *Jo.* VIII. 22. *Basilius* in *Moral.* R. 51. *Cyrillus*, *Chrysostomus*, *Apollinarius*, *Theodorus Mopsue-*

stenus, *Cosmas* l. 5. p. 298. & prol. in *Jo.* *MS.* *Nonnus*, *Theophylactus*, *Euthymius*, qui haec habet: καὶ γινώσκεις, ὅτι τὰ

ἐνταῦθα, ἀρχὴ τῶν πάλιν ἐν ἐλάλησεν κ. τ. λ. παρὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις ἀντιγράφοις ἢ οὐκ εὑρίσκειται, ἢ ἀσέρισται, διὸ φησὶν

ταῖς παρὲν γραφήναι, & προδήλως, & τοῦτε τεκμήριον, τὸ μηδὲ τῶν χρυσοφόρων μνημονεύσαι αὐτῶν. *Catena a Corderio* edi-

tata, & *MS.* in *Codd.* 34. 36. 37. 39. 40. *Cyprianus*, *Julianus*, *Ambrosius* in *Apologia Davidis* de hac historia a-

gens: profecto, inquit, si quis ea auribus accipiat otiosus, incentivum erroris incurrit. *Augustinus* c. *Faustum*

XXII. 25. nonnulli etiam sacrilegi paganorum reprehendunt, tanquam — puerilis cujusdam fatuitatis affe-

ctum, quod inclinato capite digito scribebat in terram, & cum hominibus interrogantibus respondisset, rursus

hoc facere coepit. *Eusebius* XXXIII. In injustitia namque & in adulterio deprehensam mulierem quandam Ju-

quam binae lagenae aquarum factae sunt, ex quibus

lex promanavit *S. D.* *Psal.* XVI. 4. *Bemidbar* R.

Succa f. 47. 1. R. *Juda* dixit: Sextario libabant to-

tum octiduum. 48. 2. sed non Rabbini.

46. *Ephraim*. 35. *Θεοφάνης* τινες φιλόσοφοι, καὶ

ἀκούσαντες ἔτω τινος λεγόντος, ὡς καλῶς εὐφράτης, εὐσω-

κράτης λέγει, καὶ τοι τὴν ἔτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκείνους;

Θέλει καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. *Αἰγρίαν*. *Ephraim*. III. 15.

ἔτω τινος ἰδόντος φιλόσοφοι, καὶ ἀκούσαντες τινος ἔτω λί-

ἐκεῖνοι] — *Colb.* unus.

46. ἀπεκρίθησαν] + δὲ *D*.

+ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 44.

+ λέγοντες *Versio Copt.*

ἐλάλησεν ἔτως ἄνθρωπος] *L* 3. *Origenes*. *Cyrillus* in l. &

p. 1026. 1027.

ὡς οὗτος *D.* *Co-*

dices Latini.

47. οὗν] — 69.

αὐτοῖς] οἱ ἀρχιερεῖς καὶ 28.

ἐπίστευσεν] πιστεύει *D*.

ἐπικατάρατοι] ἐπάρτοι 1. *Origenes*, *Cyrillus* in *Schol.* & *p.* 1027. *Chrysostomus*.

50. ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον *D*.

νυκτὸς] + τὸ πρῶτον *L* 1. *Versio Syra* posterior cum asterisco, *Aethiop.* *Cyrillus*.

πρὸς αὐτὸν] + τὸ πρῶτον 69.

ὡν] — *L. Versio Syr.* *Codices Latini*.

κρίνει] κρίνει 49. 52. *Evang.* 20. 22. *Basilius*.

παρ' αὐτῶν πρῶτον] πρῶτον παρ' αὐτῶν 3.

Origenes. παρ' αὐτῶν πρῶτον 106.

ποιεῖ] ποιεῖ 71.

εἶπον] εἶπαν *D*.

ἐγγιγνεται] ἐγγιγνεται *D* 1. 33. 34. ex emendatione, 36. 39. 42. *Colb.* *Evang.* 5. 20. *Versio Vulg.* *Goth.* *Syr.*

utraque, & posterior habet editam in margine. *Origenes*. probante *J. A. Bengelio*.

53. ἐπορεύθη] ἐπορεύθησαν *D* 1. 28. 57. 86.

ἀπῆλθον 53. 73. 78. 87. probante *J. A. Bengelio*.

ἐν 10. 11. 34. 38. 46. 47. 48. 53. 56. 58. 61. 66. 69. 80. 83. 90. 91. *Colb.*

τὸν οἶκον] τὰ ἰδίᾳ 69.

τὸν τόπον 1.

ἀ 53. — VIII. 11.] — *A.* ut ex numero *σεχων*, qui continebantur in duobus foliis deperditis, instituta cum

caeteris foliis collatione aperte colligitur. *B.* Maldonato teste; *C.* duo enim folia deperdita hanc pericopam non

exhibuisse, ex collatione similiter constat. *L.* Sed spatio relicto vacuo, 1. rejectit in finem *Evangelii* *Joannis* hoc

prae ficio Scholio: Τὸ περὶ τῶν μοιχαλίδων κεφάλαιον ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην *Εὐαγγελίῳ*, ὡς ἐν τοῖς πλείστοις ἀντιγράφοις

μὴ κεῖσθαι, μηδὲ παρὰ τῶν ἱερέων πατέρων ἔρμηνευσάντων μνημονεύειν, φησὶ δὲ Ἰωάννης τῶν χρυσοφόρων, καὶ κυρίλλος ἀλε-

ξανδρείας, οὐδὲ μὴν ὑπὸ Θεοδώρου Μοψουστίας καὶ τῶν λοιπῶν, παρέλιψα κατὰ τὸν τόπον, καίτοι δὲ ἔτως, μὴ ὀλίγα τὰ ἀρ-

χτὴς τῶν π. κεφαλαιῶν, ἐξῆς τῶν ἐρμηνεύσαντων καὶ ἰδὲ ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἐκεῖ ἐγγιγνεται. 3. 36. & in Scholio: ἐκ δι-

πλῆς σιωπήσαντες τῷ Νικόδημῳ, & τῷ Φαρισαίῳ ἐκ τῆς Γαλιλαίας περιωρῶν ἐξυτιλίσει τὸ κυρίου, αὐτὸς φησιν ἐαυτὸν

φῶς. 37. cum hac annotatione. & 102. ζῆται τὸ τῶν μοιχαλίδων εἰς τέλος τῶν βιβλίων. & in fine. τὸ περὶ τῶν μοιχαλίδων

κεφάλαιον, ὃν ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις μὴ κεῖσθαι, γράφωμεν ὡς ἐν οἱ γραμματαίς κ. τ. λ. 21. 33. 105. 106. 13.

sed rejectit ad finem *Lucæ* XXI. ut & 69. 9. a prima manu. 18. *Cod. Reg.* 2224. 2858. 2868. a prima manu.

20. ad calcem rejectit cum hoc Scholio: τὰ ὁμοεισώμενα ἐν τισιν ἀντιγράφοις οὐ κεῖνται, οὐδὲ ἀπολειφθῆναι ἐν δε τοῖς

ἀρχαίοις ὅλα κεῖνται. *Μνημονεύει* τὸ ὁμοεισώμενον καὶ οἱ ἀποστολὴ πάντες, ἐν αἷς ἐνέβητο ἀφ' ὧν τῶν *Cod. Reg.* 1869.

idem reperitur in *Cod. Reg.* 2375. *Codex PP.* *Oratorii Parisiis*, *Nicetas*: Ἐνθαυτῇ δὲ & ἕτερα ἐν ἀρχαίοις

ἀντιγράφοις, ὡς ἐν συνήθειᾳ γράφαι πρὸς τῷ τέλει τῶν αὐτῶν *Εὐαγγελίων*. ἀ εἰς τὰδε καὶ ἀπῆλθεν ἵκανος εἰς τὸν οἶκον. 34.

44. 49. 72. 95. 96. 97. *Evang.* 1. 2. 4. 5. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 22. 24. *Codex* 18. 35. & *Reg.* 2224.

2867. 3424. singulos hujus pericopae versus obelo praenotat. *Codex vero* E & 24. asterisco. de quo *Scholion* *Cod.*

34. ita habet: ἵστον, ὅτι ἀφ' οὗ τῶν ἀσέρισκων ἐτέθησαν τὰ περὶ τῶν μοιχαλίδων, ἐπεὶ δὲ εἰς τὰ πλείω τῶν ἀντιγράφων αὐτὴ

ἐγκαταλείπεται, πλὴν εἰς τὰ ἀρχαιότερα ἠόρηται. *Versio Syra* utraque, & *Copt.* *MS.*, *Goth.* *Codices Latini*, *Brixianus* & *Ver-*

cellensis. *Origenes* in *Jo.* VIII. 22. *Basilius* in *Moral.* R. 51. *Cyrillus*, *Chrysostomus*, *Apollinarius*, *Theodorus Mopsue-*

stenus, *Cosmas* l. 5. p. 298. & prol. in *Jo.* *MS.* *Nonnus*, *Theophylactus*, *Euthymius*, qui haec habet: καὶ γινώσκεις, ὅτι τὰ

ἐνταῦθα, ἀρχὴ τῶν πάλιν ἐν ἐλάλησεν κ. τ. λ. παρὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις ἀντιγράφοις ἢ οὐκ εὑρίσκειται, ἢ ἀσέρισται, διὸ φησὶν

ταῖς παρὲν γραφήναι, & προδήλως, & τοῦτε τεκμήριον, τὸ μηδὲ τῶν χρυσοφόρων μνημονεύσαι αὐτῶν. *Catena a Corderio* edi-

tata, & *MS.* in *Codd.* 34. 36. 37. 39. 40. *Cyprianus*, *Julianus*, *Ambrosius* in *Apologia Davidis* de hac historia a-

gens: profecto, inquit, si quis ea auribus accipiat otiosus, incentivum erroris incurrit. *Augustinus* c. *Faustum*

XXII. 25. nonnulli etiam sacrilegi paganorum reprehendunt, tanquam — puerilis cujusdam fatuitatis affe-

ctum, quod inclinato capite digito scribebat in terram, & cum hominibus interrogantibus respondisset, rursus

hoc facere coepit. *Eusebius* XXXIII. In injustitia namque & in adulterio deprehensam mulierem quandam Ju-

quam binae lagenae aquarum factae sunt, ex quibus

lex promanavit *S. D.* *Psal.* XVI. 4. *Bemidbar* R.

Succa f. 47. 1. R. *Juda* dixit: Sextario libabant to-

tum octiduum. 48. 2. sed non Rabbini.

46. *Ephraim*. 35. *Θεοφάνης* τινες φιλόσοφοι, καὶ

ἀκούσαντες ἔτω τινος λεγόντος, ὡς καλῶς εὐφράτης, εὐσω-

κράτης λέγει, καὶ τοι τὴν ἔτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκείνους;

Θέλει καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. *Αἰγρίαν*. *Ephraim*. III. 15.

ἔτω τινος ἰδόντος φιλόσοφοι, καὶ ἀκούσαντες τινος ἔτω λί-

γοςτος ὡς εὐφράτης λέγει, καὶ τοι τὴν ἔτω δύναται εἰπεῖν

ὡς ἐκείνους; Θέλει καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

49. *Pesachim* f. 49. 2. Non accipiet filiam po-

puli terrae,

51 μὲν ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γὰρ τί ποιεῖ;
 52 Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι πο-
 53 ρήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγγίγερ'. — Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸ οἶκόν αὐτοῦ.

1 — **Ι**ησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρεον τῶν Ἐλαιῶν. Ὁρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο
 2 — εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
 'Α-

daeis accusantibus absolvit, ipse praecipiens ei, ut jam peccare desineret. *Augustin.* de Adulter. Conjug. II. 6. 7. Postquam Christus ait adulterae: nec ego te condemnabo; quis non intelligat, debere ignoscere maritum, quod videt ignorasse Dominum amborum, nec jam se debere adulteram dicere, 'cujus poenitentis crimen divina credit miseratione deletum? Sed hoc videlicet infidelium sensus exhorret, ita ut nonnulli modicae, vel potius inimici verae fidei, credo metuentes peccati impunitatem dari mulieribus suis, illud quod de adulterae indulgentia dominus fecit, auferrent de Codicibus suis. *Hieronymus* cum omnia conquireret adversus Pelagianos l. 11. etiam haec scripsit: In Evangelio secundum Joannem in multis & Graecis & Latinis Codicibus invenitur de adultera muliere, quae accusata est apud Dominum. *Nicon* c. Armenios: ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τὴν διδάσκουσαν ὁμῶς, ὡς προσ-
 ηύχθη τῷ Ἰησοῦ γυνὴ ἡ μοιχευθεῖσα, τὰδε εἰπόντων, ὅτι οὐκ ἡμαρτε, βαλὼν λίθον ἐπ' αὐτήν, ἀνιχνύουσαν ἅπαντας, καὶ οὐδὲ παρὰ τῷ χριστῷ κατακρίνεται, ἐκβάλλουσι, βλαβερὰν ἵνα λήγοντες τοῖς πολλοῖς τὴν τοιαύτην ἀκράσιν. Joannes quoque *Gregorius* in praefatione ad observationes sacras narrat, se a quodam Armenorum sacerdote accepisse, nec ipsos Pericopae de adultera in Evangelio locum concedere, sed ad calcem rejicere consueisse, tanquam suspensam. *Athanasius* in Synopsi hanc pericopen memorat, sed fatente Seldeno de uxore Hebr. III. 11. ita ut manifestam interm dubitandi notam relinquat, ἐν ταῦτα τὰ περὶ τῆς κατηγορηθείσης ἐπὶ μοιχείᾳ. *Eusebius* H. E. III. 39. de Papiā ἐκτίθεται δὲ καὶ ἄλλην ἱστορίαν περὶ γυναικὸς ἐπὶ πολλὰς ἀμαρτίας ἀπεβλήθεισης ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἣν τὸ καθ' ἑσχατοῦς *Εὐαγγέλιον* ἀδείκνυι, quae de historia adulterae intelligunt *Rufinus*, *Erasmus*, *Camerarius*, *Beza*, *Druſius*, *Janſenius*, *Simonius*, *Pearſonius*, *Fabricius*, atque inde inferunt, *Eusebium*, quod in Evangelio ad Hebraeos extare monet, in Evangelio Joannis non legisse. Denique suspecta etiam haec historia fuit *Erasmo*, *Pellicano*, *Olivetano*, *Cajetano*, *Bucero*, *Calvino*, *Bezae*, *Janſenio Gandavensi*, *H. Grotio*, *H. Hammond*, *J. Clerico*. *Bezae* verba haec sunt: Ad me quidem quod attinet, non dissimulo, mihi merito concedere, quod veteres illi tanto consensu vel rejecerunt, vel ignorarunt. Deinde quod narrat Jesum solum fuisse relictum cum muliere in templo, nescio quam sit probabile, nec satis cohaeret cum eo quod mox id est y. 12. dicitur eos rursus allocutus: & quod scribit Jesum digito scripsisse in terram, novum mihi & insolens videtur; nec possum conjicere, quomodo possit satis commodum explicari. Tanta denique lectionis varietas facit, ut de totius istius narrationis fide dubitem. *Maldonatus*: Consului veteres Graecorum Codices multos, nullus ex MSS. habebat praeter unum, in quo Leontii sunt commentarii, & ille ipse ita habebat, ut tota historia veru transmissa esset, & Leontius ne mentionem quidem de ipsa ullam faceret, sed ea praeterita reliqua explicaret. Non habebat antiquissimus ille Vaticanus codex, quem saepe nominavimus, non Graeca Catena, in qua cum tres & viginti auctores sint, nemo ejus meminit.

Quid quod ipse stylus a Joanne dissentit? Joannes enim raro conjunctiones, rarius ille habet; quod hic comm. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 9. 10. 11. bis occurrit. Joannis stylus valde est simplex, hic vero ornatior comm. 9. 10. Non pauca etiam hic narrantur, quae difficulter cum veritate conciliari possunt: lege Moſis adulteras fuisse lapidandas; Jesum pinxisse in terra, quod haerentis est, & ad aliquid excogitandum tempus sibi fumentis; judicem, qui ejusdem delicti commissi sibi ipse fit conficius, non debere animadvertere in delinquentem; Jesum tempore festi hora matutina solum cum muliere in templo fuisse; & non damuandam judicasse, quam lex Moſis damnaverat. Porro hac historia e Textu sublata, connectetur comma 12. & seqq. Capitis VIII. cum VII. 52. ut intelligantur omnia dicta fuisse eodem tempore, scilicet die festi ultimo, quae etiam est Graecorum Patrum sententia: eadem vero inserta necessario consequeretur, rem gestam esse die sequenti ultimum diem festi vid. cap. VII. 37. VIII. 2. & quae a commate 12. dicuntur usque ad finem capitis, dicta fuisse post festum. Jam si quis perpenderit, Judaeos toto illius festi tempore se jactasse de effusione aquarum, de lucernis accensis & luce legis, de libertate & de peccatorum venia die jejunii proximo impetrata, facile intelliget, non solum quae de aqua spirituali dicuntur VII. 37. sed etiam quae habentur de tenebris in quibus Judaei versarentur VIII. 12. de peccatis Judaeorum nondum condonatis comm. 21. & de servitute Judaeorum comm. 32. multo aptiori tempore & convenientius dici, dum agebantur dies festi, quam postea. Deinde tamen apud Graecos publice lecta est, vel εἰς μετανοήντα inscripta Cod. 1. & 35. vel ἐπὶ γυναικῶν Evang. 14. Vel Octobris VIII. festo τῆς ἁγίας Πιλαγίως 11. 12. 13. 16. 17. 18. 19. 20. vel τῷ σαββάτῳ γ. κυριακῆς ἐν τῇ τρισεκακοστῇ 17. vel primo Aprilis, festo Mariae Aegyptiacae. Syriace etiam vertit Maras Amidae Episcopus, quod testatur D. *Barſalibaeus*.

1. Ἰησοῦς δὲ] καὶ ὁ Ἰησοῦς Colb. duo 40. 64. 73. 74. 76. 80. 87. 89. 90. 91. καὶ Ἰησοῦς 11. 12. 69.
 ἐπορεύθη] ἐπορεύετο 57. 64. εἰς] πρὸς 16.
 2. πάλιν] + βαθείας 5. 11. 38. 40. 47. 48. 51. 52. 53. 64. 65. 73. 74. 76. 78. 87. 90. 91. *Euthymius*.
 παρεγένετο] παρεγένετο D. ἦλθεν 11. 38. 47. 51. 52. 53. 65. 66. in ora. 73. 74. 76. 78. 90. 91. Colb. duo.
 + ὁ Ἰησοῦς 11. 40. 73. 74. 78. Colb. duo. παρήλθεν 64. 69. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν] — 69.
 λαὸς] ὄχλος 17. 45. 47. 52. 53. 57. 73. unus Stephani i. e. 12. ὄχλος pro ὁ λαός.
 πρὸς αὐτόν] — EGH 2. 42. 56. 58. 60. 61. 63. Colb.
 καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς] — D 69. probante *J. Millio* prol. 1280.

bam: quis det mihi discipulum sapientis? morderem eum ut asinus. Non quod odisset sapientes, sed quia putabat, eos superbire & inolescere contra populos terrae, & quia discipuli sapientum oderant eos; tum etiam quia non permittebant se rangi ab iis. *Aboth* II. 5. Populus terrae non est pius *ῥῥῥῥ*. *Thargum* Hof. IV. 14. & cum generatione, quae nihil novit in lege. *Sabbath* f. 13. 1. non erat seminiſſus Pharisaicus cum seminiſſuo

populo terrae.

51. *Euripid.* Heraclid. 180. τίς ἂν δίκην κρίσειν, καὶ γυνὴ λόγον, πρὶν ἂν παρ' ἀμφοῖν μύθον ἐκμαθῇ σαφῶς; *Aristophanes* in Vesp. 724. ἦπερ σοφὸς ἦν, ὅστις ἔφασαι, πρὶν ἂν ἀμφοῖν ἀκούσῃς, ἔκ ἂν δικάσαις. *Appian.* B. C. III. p. 911. ὁ μὲν νόμος, ὃ βουλὴ, δικαιοὶ τὸν εὐθυ-
 ἱέμενον αὐτὸν ἀκούσαι τε τῆς κατηγορίας, καὶ ἀπολογησά-
 μινον ὑπὲρ ἑαυτῶ κρίνεσθαι. *Jos.* A. XIV. 9. 3. καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς αὐτῷ Ἐξικίαι ἀπέκτινε καὶ τὴν σὺν αὐ-

— Ἄγχοι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατελιμ- 3
 — μύην· καὶ τήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ, Λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατ- 4
 — ειλήθη ἐπαυτοφάρῳ μοιχευομένη· Ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς 5
 — τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ ἔν τῷ λέγεις; Τῷτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα 6
 — ἔχῃσι κατηγορεῖν αὐτῆ· Ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν 7
 γῆν.

3. ἄγχοι δὲ] φέρεσι δὲ 2. 9. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. καὶ προσήνεγκαν αὐτῇ 69.
 29. 37. 71. 73. *Evang.* 12. 13. 14. 16.
 οἱ γραμματεῖς 6] — 48. 71. οἱ ἀρχιερεῖς 6 1. *Colb.* unus.
 οἱ γραμματεῖς 6 οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν] πρὸς αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι 80. τῷ Ἰησοῦ οἱ γραμμα-
 τεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι 1. in ora. *Evang.* 12. 13. 16.
 πρὸς αὐτὸν] — DK 1. 5. 38. 40. 51. 56. 57. 58. 64. 69. 71. 73. 74. 90. *Evang.* 11. 12. 13. 16. *Verfio*
Vulg. Syr. Armen. Euthymius. probante *J. A. Bengelio*, & *J. Millio* prol. 1079. πρὸς τὸ Ἰησοῦ 14. *Colb.* duo.
 γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατελιμμένην] ἐπὶ αμαρτίᾳ γυναῖκα εἰλημμένην D.
 ἐν prius] ἐπὶ 1. 10. 11. 12. 28. 35. 45. 46. 52. 53. 55. 56. 58. 60. 64. 65. 66. 69. 76. 78. 80. 83. 87. 89.
 90. *Colb.* duo. *Evang.* 11. 12. 13. 16. 19. 20. Editio *Complut. Plantin. Bengelii, Genev.*
 κατελιμμένην] καταλειμμένην *Evang.* 16. καταλιφθεῖσαν EGHK 2. 9. 12. 15. 27. *Colb.* unus. 29.
 42. 59. 68. 71. 86. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Aldi*.
 ἐν posterius] + τῷ 11. 14. 73. 74. ex emendatione. 78. 80. ἐπὶ 76.
 4. λέγουσιν] εἶπον 11. 16. 38. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 64. 65. 69. 73. 74. 76. 78. 80. 87. 89,
 90. 91. *Colb.* duo. *Verfio* *Vulg. Euthymius.*
 αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ *Evang.* 16. in ora. + πειράζοντες EGHK 2. 6. 29. 37. 38. ex emendatione. 42. 59. 71.
 76. 86. *Colb.* *Euthymius.* + ἐκπειράζοντες αὐτὸν οἱ ἱερεῖς, ἵνα ἔχῃσι κατηγορίαν αὐτῷ D.
 αὕτη ἡ γυνὴ κατελιμμένη ἐπ' αὐτοφάρῳ μοιχευομένη] ταύτην εὐρομεν ἐπ' αὐτοφάρῳ μοιχευομένην 5. 8. 10. 11. 12. 17.
 35. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 58. 61. 62. 64. 65. 66. 70. 76. 78. 83. 87. 89. 91. 92. *Colb.*
 duo. *Evang.* 14. Editio *Complut. Plantin. Genev. Verfio* *Copt.* ταύτην εὐρομεν ἐπ' αὐτοφάρῳ κατελιμμένην 38.
 κατελιμμένην] κατελιφθη EGH 2. 86. Editio *Millii*, & *Bengelii*, probante *J. Boisio*. κατελιμμένην D 1. 14.
 28. 37. 60. *Evang.* 11. 12. 13. 16. 18. 19. εἰληπταί M 16. 57. 69. 80. 88. *Evang.* 20.
 5. ἐν δὲ] καὶ ἐν Codices duo Stephani, 60. *Evang.* 13.
 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο] Μωσῆς δὲ ἐν τῷ νόμῳ ἐκέλευσε D.
 Μωσῆς ἡμῖν] ἡμῶν Μωσῆς H. 7. 8. 10. 12. 14. 16. 17. 28. 34. 38. 45. 47. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58.
 60. 61. 64. 65. 66. 70. 74. 76. 78. 80. 83. 87. 89. 90. *Colb.* duo. *Evang.* 11. 12. 13. 14. 16. 18. 19. 20.
 Editio *Complut. Plant. Genev. Verfio* *Aethiop.* ἡμῖν Μωσῆς 1. 69. ἡμῖν ἐνετείλατο] ἐνετείλατο ἡμῖν 73.
 λιθοβολεῖσθαι] λιθάξιν DM. 1. 5. 7. 8. 12. 14. 16. 17. 28. 38. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 53. 54. 60. 64. 65.
 69. 70. 73. 74. 80. 87. 89. 90. 91. *Colb.* tres. *Evang.* 11. 12. 16. *Verfio* *Syr.* λιθάξιν quinque Codic-
 ces Stephani, teste Beza, quod tamen verum non puto. *Evang.* 20. ἐν] δὲ ἴν D.
 λέγει] + περὶ αὐτῆς M. 5. 12. 16. 17. 28. 38. 40. 45. 47. 48. 51. 52. 54. 57. 60. 64. 69. 70. 73. 74.
 76. 80. 89. 90. 91. *Evang.* 14. 20. *Verfio* *Armen. Aethiop. Euthymius.*
 6. τῷτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχῃσι κατηγορεῖν αὐτῷ] — DM vid. ad comm. 4.
 ἔλεγον] εἶπον 14. 28. 57. 80. *Ev.* 11. 12. 16. 18. 19. 20. πειράζοντες] ἐκπειράζοντες 57. 68. 80. *Ev.* 18. 19. 20.
 πειράζοντες αὐτὸν] — *Evang.* 11. αὐτὸν] — *Colb.*
 ἔχῃσι] ᾗσιν 57. *Evang.* 11. 12. 18. 19. 20. εὐρωσε 1. 37. *Colb.* *Verfio* *Aethiop. Arab.*
 κατηγορεῖν] κατηγοροῖαν κατ' 5. 8. 10. 11. 12. 14. 16. 17. 27. 28. 38. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55.
 56. 57. 58. 61. 64. 65. 66. 69. 70. 76. 78. 80. 83. 87. 89. 90. 91. *Colb.* duo. *Evang.* 14. 18. 19. 20. E-
 ditio *Complut. Plantin. Genev. Verfio* *Syr. MS.* κάτω κύψας] κατακύψας 9. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*.

αὐτῷ, παραθεῖς τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκάλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθεῖ τῷτο παθεῖν ὑπὸ τῷ συνεδρίῳ. B. I. 10. 6. Φαρισαῖοι δ' εἶναι δεσπότας — ὡς τοσούτους παρὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον ἀγῆρικαν Ἡρώδης· ὃν — δεῖν ἐπὶ δίκῃν ἔχειν, ἀπαδόνοντα λόγον αὐτῷ τε καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις, οἱ κτείνειν ἀκρίτως ἀκ ἀφίαισι. *Seneca* de morte *Claudii*: Desfete virum, quo non alius Potuit citius dicere caussas, una tantum parte audita, saepe & neutra. *Democritus*. Μῆτε δίκην δικασθῆς, πρὶν ἀμφοτέρων ἀκῆσαι vel ἀμφοῖν μῦθοι ἀκῆσθαι. ap. *Aristot.* 1189. & *Dio O.* LXI. p. 583.

4. *Aristophanes* *Plut.* 455. ἐπ' αὐτοφάρῳ δεῖνα δρᾶν πειλημμένην. *Enrip.* Jo. 1214. ἐπ' αὐτοφάρῳ πρέσβυν ὡς ἔχοντ' ἰλῷ. *Senatus Empir.* a. *Rhet.* 65. ὥτως εἰς πρὸς τὸ συγκατατίθεσθαι τῷ ἀνδρόφονον εἶναι τὸν ἐπ' αὐτοφάρῳ ληφθέντα ἀνδρόφονον, χρεῖα ῥητορικῆς. *Plut.* *Eumene* p. 583. F. λαθεῖν ἐπ' αὐτοφάρῳ ψευδομένην. & de fluviis. φασίς — τὴν μητέρα μοιχευομένην ἐπ' αὐτοφάρῳ καταλαβών. *Lyfias*. x. ἀγοράται ἐνδεξίως. οἶμαι μὲν καὶ αὐτὸν ὁμολογήσειν εἰ δὲ μὴ, ἐπ' αὐτοφάρῳ ἐγὼ ἐ- λινγῶ. *Arphthon*. *prognym.* 28. κατηγοροῖα νόμος τοῦ κελεύοντος ἐπ' αὐτοφάρῳ τὸν μοιχὸν κτείνεσθαι. *Achilles* *Tat.* V. πᾶν δὲ ἡρώδιον, ἐφ' οἷς μοι τὸν νόμον ἀνέδι- ξεν, ὥσπερ ἐπ' αὐτοφάρῳ μοιχὸς κατελιμμένος. & VI.

ἵνα τὴν δέσποιναν ἐπ' αὐτοφάρῳ καταλάβοις. *Heliodor.* I. ἐπ' αὐτοφάρῳ παραδῶσω τὸν μοιχόν. *Demosthenes* c. *Neaeram*. μὴδὲ τῇ γυναικὶ ἔστιν εἰσιναίαι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δη- μοτελῆ, ἐφ' ἣ ἂν μοιχὸς ἀλῶ. de fals. *Leg.* ὃν ἐλήφα- τι ἐπ' αὐτοφάρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τῷτο ἀφῆναι. 2. *Steph.* I. a. *Boeot.* I. ἐπ' αὐτοφάρ- ρῳ σὺν τῷ 1. — ἐπαυτοφάρῳ δὲ σημαίνει τὸν ἐν αὐτῇ τῇ κλοπῇ ληφθέντα. *Antiphon.* *Orat.* I. & 14. *El- lian.* H. A. XIV. 3. μοιχευομένην γυναῖκα ἐπ' αὐτο- φάρῳ λαβών. *Philo* de *Legg.* *Spec.* T. 2. p. 308, 30. μοιχείας — αὐτοφάρῳ. *Jos.* A. XV. 3. 2. ἐπ' αὐτοφάρῳ τῷ δρασμῷ συνέλαβε. 8. 4. αὐτοφάρῳ λαμβάνων — ἀνέδειξαν ἡδὴ κρατέμενοι τὰ ξίφη. XVI. 7. 5. φάρῳ δὲ ἐπ' αὐτοφάρῳ τῇ μοιχευομένῃ ἀλῶ. *Vox* est forensis. *Herodot.* VI. 72. ἐδωροδόκησε ἀργυρίου πολὺν ἐπ' αὐτοφάρῳ δὲ ἀλῶ. VII. 6. ἐπ' αὐτοφάρῳ ἀλῶ. VI. 137. τέλος καὶ ἐπιδελύοντας ἐπιχειρήσειν ἐπ' αὐτοφάρῳ φανῆναι.

5. *Lege* *Mosis* adulteris poena mortis indicitur *Levit.* XX. 10. *Deut.* XXIII. 22. quod Hebraeorum magistri de strangulatione interpretantur. *Sap- hedrin* f. 52. 2. R. Jonathan dixit, omnis mors dicta in *Lege* simpliciter non est nisi strangulatio. Ex hoc loco Mahommed, quod Interpretes Alcorani

- 7 — γῆν. Ὡς δὲ ἐπέμλυνον ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὁ ἀνα-
 8 — μάρτητ' ὑμῶν, πρῶτ' ἢ λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. Καὶ πάλιν κάτω κύ-
 9 — ψας, ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, καὶ ὑποδ' συνειδήσεως ἐλεγχόμε-
 — νοι, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς, ἀρξάμενοι ὑπὸ τῆς πρεσβυτέρων ἕως τῆς ἐσχάτων
 10 — κατελείφθη μόν' ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἐστῶσα. Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς,
 — καὶ

τῷ δακτύλῳ. — Versio Syr.
 ἔγραψεν] κατέγραψεν DEGHM. Colb. 2. 9. 28. 29. 59. 71. 86. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*.
 ἔγραψεν 69. καταγράψεν 57.
 γῆν] + προσποιέμεν 37. + καὶ προσποιέμεν 47. 56. 58. 61. + μὴ προσποιέμεν EK 2. Colb.
 duo. 4. 5. 6. 10. 12. 15. 27. 29. 35. 38. ex emendatione. 46. 52. 54. 55. 59. 62. 66. 68. 71. 74. 76. 80.
 83. 86. 88. 90. 91. Evang. 14. Editio *Complut.* *Plant.* *Wechellii*, *Stephani* 1. 2. *Genev.* probante *H. Grotio*.
 7. ἐρωτῶντες] ἐπερωτῶντες M 1. 11. Colb. duo. 28. 37. 46. 51. 52. 53. 64. 65. 68. 73. 74. 76. 78. 80. 87. 90. 91. Ev. 20.
 αὐτὸν] — D 29. 71. + καὶ 2. 9. Evang. 18. 19. 20. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*.
 ἀνακύψας] ἀναβλέψας 11. 38. 40. 46. 48. 51. 53. 54. 64. 65. 69. 73. 74. 76. 78. 87. 90. Evang. 19. *Eu-*
thyminus. ἀνέκυψε καὶ DM. 1. 14. 16. 28. 57. 80. Colb. Evang. 11. 12. 16. εἶπεν] λέγει Evang. 11.
 πρὸς αὐτούς] — M 13. αὐτοῖς D 1. 11. 16. 28. 38. 40. 46. 48. 51. 53. 54. 64. 65. 69. 73. 74. 76. 78.
 90. Colb. Evang. 11. 12. 16. 19. πρῶτ' — πρῶτος 29. 52. πρῶτον GE 2. 59. duo *Stephani*. 86.
 τ' — 69. 73. 74. 76. 90.
 τ' λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω] βαλέτω ἐπ' αὐτῇ τ' λίθον G. ἐπ' αὐτῇ βαλέτω λίθον D. ἐπ' αὐτὴν τ' λίθον βα-
 λέτω. 80. probante *Bengelio*. βαλέτω λίθον ἐπ' αὐτῇ 1. Colb. duo. Evang. 11. 12. 16.
 ἐπ' αὐτῇ βαλέτω] βαλέτω ἐπ' αὐτῇ 69. 73. 74. 89.
 αὐτῇ] αὐτῇ K. 1. 9. 10. 14. 15. 38. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 61. 64. 65. 69. 71. 76.
 87. 89. 91. Evang. 15. 18. 19. 20. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Stephani* 1. 2. *Bogardi*, *Bengelii*.
 βαλέτω] βαλέτω KM 11. 42. 64. 78. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*.
 8. κάτω κύψας,] κατακύψας D. 1. 28. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*. + τῷ δακτύλῳ D. 28. 74.
 ἔγραψεν] κατέγραψεν D. 28.
 γῆν] + ἐνός ἐκείας αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας Colb. 40. 48. 64. 73. 100. *Hieronymus*. c. *Pelag.* II. 6. *Bar Hebraeus*
 ex Codice quodam Alexandrino apud *Assmann*. B. O. T. II. 170.
 9. οἱ δὲ ἀκούσαντες] ἰκας 69. ἰκας 69. οἱ δὲ ἀκούσαντες Edit. *Erasmi*, *Colinaei*.
 καὶ ὑποδ' συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι] — DM. 1. 9. 11. 16. 28. 38. a prima manu 40. 42. 48. 51. 53. 54. 57.
 64. 65. 69. 73. 74. a prima manu 76. 78. 87. Colb. Evang. 12. 16. 18. 20. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*,
Bengelii, *Bogardi*. Versio *Vulg. Syr.* *Aethiop.* *Euthyminis*. probante *J. Millio* prol. 1200.
 τ'] + ἰδὲς Evang. 11. ἐξήρχοντο] καὶ ἐξῆλθον 69.
 ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς] ἐξήρχοντο D. εἰς καθ' εἰς ἀνεχώρησαν M.
 καθ' εἰς] ἰκας αὐτῶν 1. Colb. καθεῖς 83. 88. Editio *Erasmi*, *Colinaei*. probante *Bengelio*.
 ἕως τ' ἐσχάτων] — EH KM. 1. 2. 4. 6. 9. 15. 29. 42. 54. 59. 68. 71. 86. Colb. duo. Evang. 18. Editio
Erasmi, *Aldi*, *Colinaei*. Versio *Vulg. Syr.* prob. *Millio* prol. 1247. ὥς τε πάντας ἐξελεῖν D.
 μόν' — 16. 69. Evang. 11. 12.
 ὁ Ἰησοῦς] — D. 1. Colb. Evang. 16. a prim2 manu. Versio *Sax.* *Codices Latini*. Ἰησοῦς 73.
 μόν' ὁ Ἰησοῦς καὶ] μόν' ὁ Ἰησοῦς 74. 89. 90. μόν' ὁ Ἰησοῦς καὶ] μόν' Versio *Syr.*
 ἐστῶσα] ἐστα DEGH 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 27. 28. 35. 37. 38. 40. 42. 45. 46.
 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 68. 69. 70. 71. 76. 78. 80. 83. 86.
 87. 88. 89. 90. 91. Colb. duo. Evang. 11. 12. 14. 16. 18. 19. 20. Versio *Syr.* Editio *Complut.* *Stephani* 1. 2.
Plantin. *Wechellii*. probante *J. Millio* prol. 1378. 10. ἀνακύψας] ἀναβλέψας 69. δε] ἐν 28.

testantur, probavit adulteras esse lapidandas: judaeis in Lege hanc poenam scriptam esse negantibus.

6. Si puniendam negasset, dixissent Legem Mo-
 sis ab eo tolli, & impunitatem peccatis dari: sin
 affirmasset, accusasset apud praesidem, qui judi-
 cia Zelotarum tanquam ad seditionem spectantia,
 sustulerat. inf. XVIII. 31.

Athenaeus II. p. 59. E. καὶ κύψαντες χρόνον ἐκ ὁ-
 λίγον δισφρόντιζον καὶ ἐξαιφνης, ἔτι κυπτάντων καὶ ζητούντων
 μισρακίων. *Aristophanes* *Acharn.* 31. ἐγὼ δ' αἰεὶ πρῶτος
 εἰς ἐκκλησίαν Νεσῶν κάθημαι, κατ' ἐπειδὴν ὦ μόνος —
 ἀπορῶ, γράφω — λογιζομαι. *Schol.* καταγράφω, ἢ
 ζωγράφω, ἀπὸ τῆς γῆς ἐξῶν τῷ δακτύλῳ — ταῦτα δὲ
 πάντα ποιεῖσιν οἱ προσδεχόμενοι μὴ τι, τὸν δὲ χρόνον διαπα-
 νῶντες εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν, μὴ τυγχάνοντες τῶ προσ-
 δοκαμένῳ λογισμῷ, ὅτε γὰρ αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν τίθηται ἀλό-
 ογος, καὶ ἐπὶ γῆς διαγράφουσι. *Euripides* *Orest.* 631.
 Μοῖλαι ποῖ σοι ποδ' ἐπὶ συνοίᾳ κυκλῆς. Sch. ὡς τῷ πο-
 δὲ τὸ ἔδαφος περιγράφοντες αὐτῇ καὶ δικαστικῶς ἔχοντος,
 καὶ ἀναλογιζομένης, εἰ δέοι ταῦτα ποιεῖν, ὅπῃ ποιεῖσιν οἱ
 ἀμηχανοῦντες ἐν πρῶγμασι.

7. *Galenus* de *Compof. Medic. per part. Corp.*
 X. δεῖ δὲ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐπιμένειν τῷ φαρμάκῳ. *Act.*
 XII. 16. Col. I. 23.

Artemidorus IV. 43. ἐκ ἀναμάρτητον γὰρ φησὶ εἶναι

τὸν ἰδόντα. *Isocrates* ad *Phil.* εἰ τῶν μὲν ἄλλων μηδὲ
 τὴν θεῶν ἀναμάρτητος εἶναι νομιζοῦνται, αὐτὸς τολμῶν λί-
 γειν, ὡς εἶδεν πῶποτε πεπλημμελῆκαμιν. *Plato* de *Rep.*
 I. ὅτι τὴν ἀρχοντας ὁμολογῆς ἐκ ἀναμάρτητος εἶναι, ἀλ-
 λά τι καὶ ἐξαμαρτάνειν. & ante. πότερον δὲ ἀναμάρτητος
 εἰσιν οἱ ἀρχοντες, ἢ οἱ τοὶ καὶ ἀμαρτάνειν. *Xenophon* *Hell.*
 VI. ὁρῶ γὰρ ἀνθρώπων ἐδεῖα ἀναμάρτητον διατελεῖντα.
Galen. ad *Glauc.* I. μόνος ἂν ὅτος εἰς ἀνθρωπίνην δύνα-
 μιν ἀναμάρτητος εἴη περὶ τὰς ἰασεις. *Herodot.* V. 39.
 ἐκείνης τε οὐ καλῶς συμβαλεῖν, παραινέοντας τὴν ἔχει γυ-
 ναῖκα, ἰῶσαν ἀναμάρτητον ἑαυτῇ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἰσα-
 γαγίσθαι. *Plut.* *Def. Orat.* p. 419. A. τίς γὰρ τῶν θεῶν
 διαφέρειν, εἰ κατ' ἀρετὴν τὸ ὑπαθεῖς καὶ ἀναμάρτητος ἔχου-
 σι; Haec responsio non convenit, nisi quaestio dic-
 tatur fuisse proposita a Zelotis, qui quales fue-
 rint vide ad *Matth.* X. 4. nam legitimi judices,
 qualiscunque sit ipsorum vita privata, utique sem-
 per jus dicere, & secundum leges sententiam ferre
 debent.

9. *Philo* de *Josepho* T. 2. p. 49, 13. Καὶ μνη-
 δὲς ἕτερος αἰσθῆται, ἢ συναισθόμενος μὴ κατέπη, μνη-
 της εἶδεν ἥτιον αὐτὸς γνήσομαι κατ' ἑμαυτῆ, τῷ χρώματι,
 τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ — ὑπὸ τῷ συνειδότης ἐλεγχό-
 μους. de *Legg.* *Special.* p. 309, 2. καὶ μὲν καθα-
 ρεύη, θάρρῃς ἀπολογίσθαι εἰ δ' ὑπὸ τῷ συνειδότης ἐλεγ-
 χοί-

— καὶ μηδὲνα θεασάμεν^Θ πλὴν τῆς γυναίκος, εἶπεν αὐτῇ· Ἡ γυνή, πῶς εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ
 — κατηγοροὶ σε; ἑδείς σε κατέκρινεν; Ἡ δὲ εἶπεν· Οὐδεὶς, Κύριε. Εἶπε δὲ αὐτῇ 11
 — ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου, καὶ μηκέτι ἁμάρτανε· Πάλιν ἔν ὁ 12
 Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγὼ εἰμι τὸ Φῶς τῆς κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ ἔ
 σκεπατήσεται ἐν τῇ σκότειά, ἀλλ' ἐξεῖ τὸ Φῶς τῆς ζωῆς. Εἶπον ἔν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι 13
 Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς ἢ μαρτυρία σε ἔκ ἔστιν ἀληθῆς. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 14
 αὐτοῖς· Καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθῆς ὅτιν ἢ μαρτυρία μου ὅτι οἶδα πόθεν
 ἦλθον, καὶ πῶς ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ ἔκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ πῶς ὑπάγω. Ὑμεῖς χτ' 15
 τὸ σάρκα κρίνετε, ἐγὼ ἔκ κρίνω ἑδέναι. Καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἢ κρίσις ἢ ἐμὴ ἀληθῆς 16
 ἔστιν

καὶ μηδὲνα θεασάμεν^Θ πλὴν τῆς γυναίκος] — D. 1. 28. 57. 91. Colb. Evang. 12. 16. 18. 19. 20. Versio Syr.
 Eng. Copt. Armen. prob. Bengel. in Gnom. quia praepositio πλὴν nusquam a Joanne adhibetur. εἶδεν αὐτὴν
 καὶ 11. 38. 40. 48. 51. 64. 65. 69. 73. 74. 76. 78. 87. 90. Colb. duo. Codex Stephani. Ev. 11. Vers. Aethiop. Arab. Euth.
 μηδέναι] μη 37. αὐτῇ] — 11. 69. 78. τῇ γυναικὶ D.
 ἢ γυνή] — DEGHK 2. duo Stephani. 10. 12. 15. 27. 29. 42. 56. 58. 59. 61. 83. 86. Editio Complut.
 Plantin. Genev. γυναι 1. 5. 8. 12. 16. 17. 28. 37. 45. 47. 51. 57. 60. 64. 65. 69. 70. 76. 80. 87. 88.
 91. Colb. tres. Ev. 12. 16. 18. 19. 20. Editio Aldi, Wehelii, Stephani 2. ita solet Joannes II. 4. XIX. 26. XX. 13. 15.
 ἐκεῖνοι] — H. duo Stephani (i. e. 12.) 16. 17. 28. 38. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 57. 64. 66. 73.
 74. 78. 80. 90. Evang. 11. 18. 19. 20. probante J. A. Bengelio.
 ἐκεῖνοι οἱ κατηγοροὶ σε] — D. 1. 14. Colb. tres. Evang. 12. 16. Versio Syr. Armen. prob. J. Millio prol. 1424.
 11. ἢ δὲ εἶπεν] καὶ αὐτῇ εἶπεν αὐτῷ D. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς] ὁ δὲ εἶπεν D. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ 69.
 αὐτῇ] — EKM 1. 2. 9. 12. 28. 37. 57. 59. 68. 80. Colb. duo Evang. 11. 12. 16. 18. 20. Versio Sax.
 Syr. Armen. Editio Erasmi, Colinaei, Aldi. Ἰησοῦς] κύρι^Θ Versio Syra MS.
 κατακρίνω] κατακρίνω GH. 6. Versio Vulg. κρίνω K. 15. 29. 71. κρίνω E.
 πορεύου καὶ] ὑπάγε D. πορεύς M. 59. 69. + τὸ λοιπὸν 27. + ἀπὸ τῶ ἰν DM. 1. 5. 8. 9. 10. 11.
 12. 14. 16. 17. 35. 38. 40. 45. 46. 47. 48. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 60. 61. 64. 65. 66. 70. 76. 78.
 83. 87. 89. 90. 91. Colb. tres. Evang. 11. 12. 14. 16. 18. 19. 20. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Syr.
 Copt. Armen. Vulg. Hieronymus c. Pelag. 17.
 12. ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε] αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε EH 44. 72. 83. 86. 97. 106. Evang. 24. Editio Complut.
 Bengelii. Theophylactis, Euthymius. ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς D. 3. 69. ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς 74. 89. 90.
 ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε K. 45. 46. 47. 49. 52. 54. 59. Evang. 18. 19. probante J. Millio prol. 1424.
 σκεπατήσεται] σκεπατήσῃ GK 10. 46. 48. 49. 51. 52. 53. 54. 71. 83. 86. Evang. 2. 15. 24. Editio Complut.
 Erasmi, Stephani 1. 2. Bengelii. Origenes in comm. 22. ἀλλ'] ἀλλὰ D.
 13. εἶπον ἔν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι] οἱ ἔν Φαρισαῖοι εἶπον αὐτῷ 1. ἐν] — 91. Versio Syr.

χοιτο, καταδύσθαι. de Victimis p. 237, 42. αὐτὸς
 αὐτῷ γίνεται κατηγορός, ἵδον ὑπὸ τῷ συνειδότης ἐλεγ-
 χθεῖς. de Legg. Specc. T. 2. p. 336, 27. ἔοικε δὲ
 πῶς καὶ αὐτὸς αὐτοῦ κατηγορεῖ, ὑπὸ τῷ συνειδότης ἐλεγ-
 χόμενος. p. 342. ὁ δὲ κλέπτης ὑπὸ τῷ συνειδότης ἐλεγ-
 χόμενος κρινέται καὶ ψεύδεται.

12. *Succa* V. 2. In exitu diei primi festi ta-
 bernaculorum descendebant ad atrium mulierum,
 & praeparabant illic magnam praeparationem, e-
 rantque ibidem candelabra aurea, cum quatuor pel-
 vibus aureis in capitibus suis, & quatuor scalae,
 & quatuor sacerdotes juniores, in manibus habentes
 cantharos olei CXX Logorum, quos infun-
 debant in unamquamque pelvim. 3. Ex detritis sa-
 cerdotum braccis atque cingulis conficiebant fila
 convoluta pro ellychniis, quae accendebantur: Caeterum
 non erat atrium Hierosolymis, quod non lueret
 luce domus hauriendi. 4. Pii homines & ope-
 rum bonorum studiosi saltabant coram iis, cum
 facibus ardentibus in manibus, & dicebant coram
 iis verba canticorum & laudis. *Jelammedenu* f. 64.
 2. Deus S. B. Israëlitis dixit: in hoc seculo iussi
 vos tabernacula facere S. D. Levit. XXIII. 42.
 43. Verum in seculo futuro ego illucebo in regno
 meo, atque tegam vos tanquam tabernaculum S.
 D. Esaj. IV. 5. *Succa* f. 53. 1. de Rabbian Simeone
 f. Gamalielis perhibent, cum gaudium in festi-
 vitate domus haustionis prodere vellet, accepisse
 VIII. faces ardentes, quarum dum unam in aerem
 spargebat, alteram delabentem recipiebat, ita ut
 una alteram non tangeret. (Jom Tof CXX. logi
 in memoriale annorum Moſis, quod lux legis ejus

super nos resplenduit, & adhuc splendet.) — R.
 Josua f. Chanina dixit: per omnes quos gaudium
 domus haustionis duravit dies, somnum nunquam
 cepimus. Primo namque conferebamus nos ad of-
 ferendum sacrificium jube matutinum, hinc ad ob-
 lationem sacrificiorum additionum, hinc ad of-
 ferenda sacrificia votiva atque spontanea, hinc ad
 esum & potum, hinc ad studium legis, hinc ad
 oblationem sacrificii jugis vespertini, hinc denique
 ad gaudia domus haustionis. *Megillat*. 3. i. die primo
 festi Tabernaculorum legunt Zach. XIV. 1.
 nota comm. sequens 7.

16. *Sanhedrin* f. 7. 1. Dixit R. Samuel f. Nach-
 manis, dixisse R. Jonathanem: omnis judex, qui
 judicat judicium veritatis secundum veritatem suam,
 facit ut majestas divina habitet in Israële: contra
 omnis judex, qui non judicat judicium veritatis,
 facit ut majestas divina ab Israële recedat.
Isocrates Panathenaica. ἡγῶντο γὰρ, ἑδμήσαν ἂν γνέσθαι
 κρίσιν ἀληθεστέραν ἢ δὲ δικαιοτέραν. *Joseph*. A. VI. 3. 2.
 κατὰ φύσιν τὸ δίκαιον καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν,
 ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιεῖται — ὑπαντία ταῦτα ἔπρα-
 σον τῷ θεῷ. VII. 5. 4. ἢ δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ
 τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορᾶν ἰποῖτο. *Thucyd*. III.
 56. τῷ μὲν ὀρθῶς φανίσθαι ἐκ ἀληθείας κρίταις ὄντες, τὸ δὲ
 συμφέρειν μᾶλλον στρατεύοντες.

21. ἢ ἁμαρτία inf. XVI. 9. quae alia multa post
 se traxit peccata comm. 24.

Ezech. XVIII. 24. 26. III. 19.

21. Supra VII. 37. *Succa* f. 53. 1. Tradunt
 Rabbini: quidam eorum dum saltarent, dixerunt:
 Benedicta sit juvenus nostra, quae non pudescit se-

17 ὅτι μόνον ἐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ σέμψας με πατήρ. Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ
 18 ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστίν. Ἐγὼ εἰμὶ ὁ μαρτυ-
 19 ρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ σέμψας με πατήρ. Ἐλεγον ἐν αὐτῷ· Πῶς
 20 ἡδεῖτε, καὶ τὸ πατέρα μου ἡδεῖτε ἀν. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ γαζο-
 φυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ καὶ οὐδεὶς ὅπισθεν αὐτὸν, ὅτι ἔπῳ ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐ-
 21 τῆς. Εἶπεν ἐν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετε με, καὶ ἐν τῇ ἀμαρ-
 22 τίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπως ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰλθεῖν. Ἐλεγον ἐν οἱ Ἰου-
 δαῖοι·

14. ἀπεκρίθη] + ὁ D 76. 106. Origenes in comm. 19. καὶ] ἐκ 63.
 ἀληθὲς ἐστίν ἡ μαρτυρία μου] ἀληθινή μου ἐστίν ἡ μαρτυρία D. ἡλθεν] ἔρχομαι 66.
 ab ὑπάγω ad ὑπάγω] — M 3. 9. 57. 59. 64. 69. 72. 80. 86. 97. Evang. 24.
 ab ὑμεῖς ad ὑμεῖς] — 12. δε] — H. 87. ἔρχομαι] ἡλθεν Versio Syra prior, posterior in marg.
 καὶ posterior] ἡ DK 1. 4. 5. 10. 11. 16. Colb. 42. 48. 52. 54. 55. 58. 60. 61. 62. 65. 66. 73. 74. 76. 83.
 90. 106. Editio Complut. Bengelii. Versio Goth. Vulg. Arab. 15.] — 57. 59. 64.
 οὐ] — 61. 16. καὶ prius] — 29. 71. κρίνω δε ἐγὼ] δε ἐγὼ κρίνω 69. δε] — G 59.
 ἀληθὲς] ἀληθινή DL. 33. Origenes in comm. 19. δικαία Versio Syra posterior in margine.
 ab ἐστίν ad ἐστίν c. 17.] — 69. μόνον] + ἐγὼ D. ἀλλ' ἄλλῃ D.
 πατήρ] — D. 17. δε] — 63. 71. 19. ἔλεγον] + δε Editio Erasmi 1. Aldi.
 ὁ posterior] — D 1. 3. 72. 73. 74. a prima manu 83. 86. 90. 97. 106. Evang. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii.
 Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν αὐτοῖς D 28. Versio Syr. Armen. Codices Latini. + καὶ εἶπεν 78.
 ἡδεῖτε] οἶδατε bis 56. 58. 61. a prima manu. 69.
 ἡδεῖτε ἀν] ἀν ἡδεῖτε 1. Origenes in l. & in comm. 22. Cyrillus in l. & c. Julian. p. 265. ἡδεῖτε D.
 20. τὰ ῥήματα] — Versio Syra posterior.
 ὁ Ἰησοῦς] — DKL. 38. Versio Goth. Syr. utraque, Copt. Armen. Sax. Codices Latini. Origenes, Cyrillus. pro-
 bante Bengelio, J. Millio prol. 429. 1200. γαζοφυλακίῳ] λαβ' Evang. 5.
 ἐπίασεν αὐτὸν] ἐπεβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας 28. ἐληλύθει] ἡλθεν L. ἐλήλυθεν 47. 56. 58. 61. 70. Edit. Ald.
 21. αὐτοῖς] — 28. ὁ Ἰησοῦς] — D Cod. Lat. Origenes, Cyrillus. probante J. Millio.
 ζητήσετε] ζητετε D. a prima manu, at in Vers. Latina: quaeietis. ζητεῖτε 69.
 μου] + καὶ ἐκ' εὐρίσετε 57. + καὶ ἐκ' εὐρίσετε με 1. 48. 53. 73. 91. Versio Copt. Syra posterior cum asterisco. Arab.
 — 73.
 ἀποθανεῖσθε] + καὶ 1. 73. Versio Syr. Copt. Cyrillus.
 ab εἰλθεῖν ad εἰλθεῖν] — 28. Colb. 22. ἔλεγον] ἔλεγον D. a prima manu. καὶ ἔλεγον 69.

senectutem nostram. Hi fuerunt religiosi, & viri bonorum operum. Quidam dixerunt: Benedicta sit senectus nostra, quae expiavit juventutem nostram. Hi erant, qui poenitentiam egerunt. Et hi & illi dixerunt: Benedictus & qui non peccavit, & cui peccanti remissa sunt peccata. Judaei in festo Tabernaculorum palmas gestabant manibus, ut significarent, se die Expiationis, qui festum praecesserat, in Iudicio a Deo habito victores fuisse, & peccatorum veniam obtinuisset. *Jelammedenu* f. 64. 2. Levit. XXIII. 40. hoc est quod dicitur Psal. XCVI. 12. Tum cantabunt arbores sylvae. Nimirum hic sermo est de Israël & gentibus mundi, quas Deus S. B. die Expiationum iudicat. Utraeque iudici se sistunt, neque nobis constat, quae pars vicerit. Cui res haec similis est? Duobus hominibus, qui ad iudicium a rege habendum veniunt, nec ullus novit, quid inter illos litis sit, praeter solum regem. Hic ergo causam cognoscit atque decedit, nemine prius sciente, quis litigatorum esset causa superior, quam rex ediceret, eum qui egrediens germina manu tenuisset. Post vero, quis victor fuerit, constituit. Eo modo Israelitae ac caeterae nationes die Expiationis, ut iudicentur, se sistunt, nemine hominum noscente, quis sit victoriam reportaturus. Sed Deus Israelitis dicit: Tollite Lulafa vestra manibus vestris, ut omnibus manifestum fiat, vos superiores fuisse. Atque ideo David dixit: tum arbores sylvae canent coram domino. quando? cum terram iudicabit die expiationis. Quid tum Israelitae faciunt? Quinque dies expectant, ut omnes comperiant, Israelitas vicisse S. D. & capietis vobis die primo palmas. Similia in *Medrasch Thehillim* XVI. 1. inf. 24. 51. 52.

Buxtorf. Synagog. CXXI. Dies septimus iterum facer est, & appellatur ab illis Hofanna Rabba. — Hoc die dicunt Deum obsignare iudicium, quod de singulis hominibus tulit diebus novi anni, & die Expiationum, qui hoc festum praecedunt. Hinc scribunt Rabbani, Rekanat, Bechai, & complures alii Rabbini in Num. XIV. Deum hac septima nocte per Lunam totius anni eventa iudicare. Nempe noctu ad Lunae radios pergunt quidam, aperto tertium capite, quidam cum solo indusio, vel etiam nudi, lecticaria sindone involuti, quam cadere sinunt, brachiaque & manus expandunt: cui in umbra desit caput, in capitis venit discrimen, qui hoc experitur, & signum est, hoc ipso anno illi moriendum esse; si defuerit digitus, amici mors portenditur; si manus dextra, filius; si sinistra, filia cum morte vitam commutabit; si nullam omnino umbram viderit, nulum Charontis praepararet, nulla enim omnimodo mortis vitandae spes est, & si iter facere constituerit, signum est, nunquam domum reversurum &c. Hoc Rabbini ex hisce Numerorum XIV. 9. verbis demonstrant: Recessit ab eis umbra eorum. Scribunt vero, non intelligi de umbra simplici, eo quod fieri non possit, ut quis ad splendorem Lunae suam umbram non videat, sed de umbra umbrae: si enim recte attendatur, duplicem observari umbram, quarum altera sit a reflexione umbrae prioris, Rabbini vocant Umbram umbrae; sub finem tamen huius historiae in Gemara *Kerithoth* f. 6. 1. legitur: illum etiam, qui se hac nocte ad radios Lunae non contemplatus fuerit, nihilominus Judaeum esse.

22. Pharisei putabant, animas eorum, qui sibi ipsi manus violentas intulissent, non communi mor-

δαῖοι· Μήτις ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει· "Ὅπως ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλ-
θεῖν; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐκ τῆ κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῆ ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τῆ κό- 23
σμου τέτε ἐστὲ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τῆ κόσμου τέτε. Εἶπον ἔν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν 24
ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσῃτε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρ-
τίαις ὑμῶν. Ἐλεγον ἔν αὐτῷ· Σὺ τίς εἶ; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Τὴν ἀρ- 25
χὴν ὃ, τὴ καὶ λαλῶ ὑμῖν· Πολλὰ ἔχω πρὸς ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πῶς 26
με ἀληθὴς ἐστὶ· καὶ γὰρ ἂ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον. Οὐκ ἔγνω- 27
σαν

ἀποκτενεῖ] ἀπὸ ξενῶν T. Faber.

λέγει] + ὅτι Editio Erasmi, Aldi, Colinaei.

23. εἶπεν] ἔλεγον DL. 69. Versio Vulg. Syra posterior in margine. Origenes, Cyrillus.

αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 28. Versio Goth. Cod. Lat.

τέτε prius] — 73.

24.] — 47.

ab ἁμαρτίαις ὑμῶν ad ἁμαρτίαις ὑμῶν] — 33. 47. 57. a prima manu, 66. 71. Colb. Evang. 19.

πρὸς] — 34. 57. ex emendatione. 64.

ὅτι] ὁ, τι P. Colomesius, J. Clericus, & comm. 28.

εἶπεν] εἶπεν οὖν D.

εἶπεν L. 1. 33. 44. 69. Versio Syr. Copt. Cyrillus. αὐτοῖς] — 1. Evang. 7.

ὁ, τι] ἐπὶ 1. Codices Latini. Editio Plantin. Wechel. Colinaei, Stephani, Genev. Erasmi, Bengelii. Augustinus.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

vid. supra II. 5.
26. πολλὰ ἔχω πρὸς ὑμῶν λαλεῖν & κρίνειν] jungunt praecedentibus verbis 86. Evang. 24. Editio Bengelii. Chryso-
stomus, Nonnus, Scaliger, Camerarius. Corn. a Lapide & Raphaelius. Qua distinctione admittitur, sensus erit: pri-
mo multas habeo de vobis conquerendi, Vosque condemnandi causas, quia non tantum fama de me au-
divistis, sed & locutus sum vobis & adhuc loquor; & tamen non vultis me agnoscere, mihi quae credere: vos
non diligitis veritatem, at Deus, qui me misit, & ego, quem ille misit, nihilominus verax sum. Licet autem

mortuorum loco receptum iri. Jos. B. III. 8. 5.
ἄρα ἐκ ἡς, ἥτις τῶν μὲν ἐξόντων τῆ βίης κατὰ τὸν τῆς φύ-
σεως νόμος, καὶ τὸ ληθὲν παρὰ τῆ θεῆς χρεὶς ἰκτυνῶντων,
ἔταν ὁ δὲς κομισσασθαι θάλη, κλῆος μὲν αἰώνιον — καὶ ἀνα-
ραι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς μὲν σιν αἱ ψυχαί, χῶρον ἑαυτῶν λαχέ-
σαι τὸν ἀγιάτοτον — ὅσοις δὲ καθ' ἑαυτῶν ἐμάνησαν αἱ
χεῖρες, τέταν μὲν ἄδης δέχεται τὰς ψυχὰς σκοτιώτερος —
τὴς γὰρ ἀνελόντας ἑαυτὰς, παρὰ μὲν ἡμῶν μέχρις ἡλίας δύ-
σεως ἀτάφως ἐκρίπτεται ἔκριναν, καίτοι καὶ πολέμιος θά-
πτειν θημιτὸν ἡγάμενα. Porphyrius de Abstinencia II.
47. ψυχὴ φαύλη καὶ ἄλογος, ἡ τὸ σῶμα ἀτέλιπε βίᾳ
συλληφθεῖσα, προσμένει τέτρω, ὅτε γε καὶ ἀνθρώπων αἱ τῶν
βίᾳ ἀποθανόντων, καὶ κατέχονται πρὸς τῷ σώματι. ὁ δὲ
τῆ μὴ βίᾳ ἑαυτὸν ἐξάγειν ἢ καλυπτικόν. Idem de infepul-
tis credebant: Beresith R. XXII. 22. Vox fan-
guinum fratris tui clamantium ad me & terra. Sur-
sum ascendere non poterat, quia nondum eo ad-
scenderat anima: & infra non poterat stare, quia
nondum ibi sepultus fuerat homo; & fuit sanguis
ejus projectus super ligna & lapides. Aeneid. VI.
327. Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluen-
ta Transportare, prius quam sedibus ossa quierunt.
II. ψ. 70. Θάπτε με, ἐπὶ τάχιστα πύλας αἰδοῦσθαι
τῆς με ἐν γυναι ψυχῇ, εἰδὼς καμνόντων, ἐδὲ μὲ πῶς μίσ-
γεσθαι ὑπὲρ ποταμοῦ εἰδῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἀλλάγηται ὡς
οὐρυπυλὲς αἰδὸς δῶ. Midraschim de animabus Abelis,
Nadabi & Abihu, & Nabothi. Servius in Aen.
IV. 380. Dicunt Physici Biothanatorum animas
non recipi in originem suam, nisi vagantes legiti-
mum tempus fati impleverint. Tertullian. de A-
nima 67. aut optimum est hic retineri — secun-
dum βιαιθανάτους.

25. Σὺ τὴς εἶ] Supra I. 19. Philemon σὺ γὰρ τίς ἔσσης;
εἰπέ μοι παρρησίᾳ, Σὺ καλεῖς ἐν ἀνθρώποις; ἐκ ἀνθρώπου ὦν,
τὸ δ' ὅλον περιπατεῖς, ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα ἑτέροις συνέλκεις,
εἰπέ μοι τοῦτο. Aristophanes Avib. 961. Σὺ δ'
εἴ τις; χρ. ὅστις χρησμολογός. Πεί, οἰμῶζε νῦν. 998. πρὸς
τῶν θεῶν, σὺ δ' εἴ τις ἀνθρώπων; Γε. ὅστις γ' εἰμ' ἐγὼ; Μέ-
των, ὃν οἶδεν ἑλλὰς. Libanius D. XXXVI. p. 798.
C. τίς γὰρ εἴ σὺ, τῶν τοῦ παλαιούμου; πῶς γινώσκεις αὐτόν;

ἑαυτὸν] αὐτὸν D. a prima manu 64. 69.

ἐγὼ prius] + δὲ D.

τῆ κόσμου τέτε posterius] τέτε τῆ κόσμου 69.

ταῖς ἁμαρτίαις prius] τῇ ἁμαρτίᾳ Colb.

πιστεύσῃτε] + μοι D 69.

25. οὖν] — 44.

αὐτοῖς] — 1. Evang. 7.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

αὐτοῖς] — 1. Evang. 7.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

λαλῶ] λέγω 63. 64.

- 28 σαν ὅτι τ' πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. Εἶπεν ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅταν ὑψώσῃτε τ' υἱὸν τῷ
 29 ἀνθρώπῳ, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἅπ' ἐμαυτῷ ποιῶ ἑδὲν, ἀλλὰ καθὼς ἐδί-
 30 κέ με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ὅσα αὐτῷ ποιῶ πάντα τοῦτε. Ταῦτα αὐτῷ λα-
 31 λήντ' πολλοὶ ἔπιστευσαν εἰς αὐτόν. Ἐλεγεν ἔν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὰς πεπιστευκότας
 32 αὐτῷ Ἰουδαίους· Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ με ἐστέ.
 32 Καὶ γνώσεσθε τ' ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ·
 Σπέρ-

jure vos negligere & punire possem, tamen alio adhuc documento quis sim probabo, resurrectione nimirum a mortuis. inf. 43. XV. 22. ὑμῶν] + 59. 61. ἐ κρίεν] — 96.

- λέγω] λαλῶ DK 10. 13. 15. 33. 42. 51. 53. 68. 69. 70. 73. 80. 89. 90. Evang. 19.
 εἰς] + τῷτον D ex emendatione εἰς τ' κόσμῳ] ἐν τῷ κόσμῳ Ev. 19. + ἐ 53. Versio Vulg. Syr.
 27. ἔγνωσαν] + οὖν 7. 69. + δὲ 61. αὐτοῖς] αὐτῷ D. 33. 53. 71. 72. 82. Ev. 9 ex emendatione. Theoph.
 ἔλεγεν] λέγει D. + τ' 92. D. 38. in ora. Versio Vulg.
 28. αὐτοῖς] + πάλιν D. 28. 106. Versio Syra utraque. — 1. Codices Latini.
 με] — DL. 69. Evang. 19. Versio Vulg. Eusebius E. Th. 1. 20. Cyrillus.
 λαλῶ] λέγω 40. 63. 71. ποιῶ a prima manu. 69. 29. με prius] + πατήρ L.
 ἐν] + ἐ L. 1. Versio Vulg. Syr. prior, & posterior cum obelo, Copr. Chrysostomus, Cyrillus.
 ὁ πατήρ] — DL. 1. 69. Colb. Versio Vulg. Copr. Armen. Aethiop. Eusebius, Cyrillus, prob. f. Millio prol. 429.
 31. μένητε] μέντε Evang. 9. λόγῳ τῷ ἐμῷ] ἐμῷ λόγῳ D. ἐστέ] ἐσέσθε Versio Vulg.
 33. ἀπεκρίθησαν] ἐ ἀπεκρίθησαν 91. + οἱ Ἰουδαῖοι 16. + ἐ εἶπον 10. 35. 56. 58. 60. 61. 66. 83. 90.
 Colb. Evang. 11. 24. Codices Latini.
 αὐτῷ] πρὸς αὐτόν DL 33. Versio Armen. + ἐ εἶπαν D. + ἐ εἶπον 1. + οἱ Ἰουδαῖοι 13. 33. 69.
 106. Versio Syra posterior, Codices Latini. + ἡμεῖς 90. in ora,

γεγράφθαι τὸν νόμον τὴν ἀρχὴν. Josephus B. IV. 10. 7. συνόν δὲ τῷ πατρὶ τίτος, δίκαιος, ὃ πάτερ, ἔφη, τῷ ἰω-
 σήτῃ καὶ τὸ οἶκος ἀφαιρέσθαι σὺν τῷ σιδῶνι, γενήσεται
 γὰρ ὁμοῖος τῷ μὴ δίδόντι τὴν ἀρχὴν, ἀν αὐτῷ μὴ λύσασιν,
 ἀλλὰ καὶ κόψωμεν τὰ δεσμὰ. Arrianus Progymn.
 IV. τὸ ῥόδον τὴν ἀρχὴν λευκὸν γενοῦς, εἰς δ' οὖν ὁράται μετ-
 ἥλθε. τὴν ἀρχὴν est adverbium, tempus praeteritum
 designans, & respiciens futurum, comm. 28. ὅταν.
 Plaut. Captiv. III. 4. 91. Eho dic mihi, quis igitur
 ille est? Quem dudum dixi a principio tibi.
 Afranius apud Sospitrum. Principium hoc oro,
 in animo ut sic statuas tuo. Gen. XLVII. 18. 20.
 Dan. VIII. 1. IX. 37. X. 25.

Jo. VI. 36. XII. 48. XV. 22.

29. ἀρεσά] Euphrates apud Stobaeum S. XLVI.
 ὃ γὰρ ἄλλα μὲν ἀρετὰ ποιεῖ τὰ ἀρεσά τῷ θεῷ, μιμείται
 αὐτὸν εἶτα. Plut. de def. Orac. p. 413. E. ὁ μὲν
 3. Πλανητιάδης λόγος ἐκ ἀρετῶς ἐμοῦ. ὅπως αἰεὶ ἀρετῶς ἢ τῇ
 πόλει. . . τοῖς δὲ χρῆσιν ἐκ ἡ ἀρετῶς. Fab. p. 182. C.
 ἀρετὸν τῷ δέμῳ. Justinus Q. ad Orthodox. . .
 τὴν ἀρχαίαν μὲν λατρίαν ἀνέλεν ὁ θεός, ὡς αὐτῇ μὴ ἀρ-
 σκόμενος, τὴν δὲ τῶν χριστιανῶν, ὡς ἀρετῇ αὐτῷ, ἀντιστή-
 γαν. Philo de offerent. Victim. T. 2. p. 260, 2.
 οἱ τὸ ἀρετὸν τῇ φύσει δρῶντες αἰετὸ καλὸν, οὐαῖ εἰσι τῷ θεῷ.
 Porphyrius de Abstin. I. 25. εἴτε ἀρετὴ τοῖς φαίνεται
 τὸ δύνει. Aët. VI. 2. XII. 3.

31. 2 Tim. III. 14. Deut. XVIII. 19. XXVII.
 26. 1. Jo. II. 10. 2. Jo. 9.

32. Terent. Andr. I. 10. Scis, feci ex servo ut
 esses liberus mihi, — Quod habui summum
 pretium, persolvi tibi. Dio Chrys. XIV. XV. do-
 cet ex philosophorum sententia: solum sapientem
 esse liberum. Seneca Epist. 37. Hos iam graves
 dominos, interdum alternis vicibus imperantes, in-
 terdum pariter, dimittit a te sapientia, quae sola
 libertas est. 8. philosophiae servas oportet, ut ti-
 bi contingat vera libertas. Cic. Paradox. V.

ἔτι μῖνος ὁ σοφὸς ἐλεύθερος, καὶ πᾶς ἄφρων δούλος, solum
 sapientem esse liberum & omnem stultum servum.
 Arrian. Epictet. III. 24. de Diogene ἔλεγε, ἐξ οὗ
 ἀντιστήσιν μὴ ἡλευθέρωσεν, ἐκείνι ἐδούλευσα. Ἄκουε, τί λέ-
 γει, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ οὐκ ἐμὸν. 26. τῷτο γὰρ ἐστὶν ἡ
 ταῖς ἀληθείαις ἐλευθερία, ταύτην ἡλευθέρωθη Διογένης ὅτ'

ἀντιστήσας, καὶ ἐκείνι ἔδη καταδουλωθῆναι ὑπ' ἐδούλου. IV. 1.
 πᾶς γὰρ, φησιν, ἐγὼ δούλος εἰμι; ὁ πατήρ ἐλεύθερος, ἡ
 μήτηρ ἐλεύθερα, ἔσονται ἐδούλοι, ἀλλὰ καὶ συγκαλητὸς
 εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ δούλος πολλῶν ἔχω. Cic.
 de Fin. bonor. & malor. III. 22. Recte solus li-
 ber, nec dominationi cujusquam parens, neque
 obediens cupiditati. Galenus de tuend. Valetud. II.
 δουλείας ἦτοι πατρίων εἰς αὐτὰς καθήκοντος, ἡ αἰχμαλώτοις
 ληφθεῖσιν, ἡ ἀρπαχθεῖσιν, ὥστε καὶ μόνος δουλείας ὀνομά-
 ζουσιν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ δὲ δοκῶσιν ὅσοι διὰ φιλο-
 τριάς ἢ δι' ἐπιθυμίας ἡντιμῶν εἰλοντο βίον ἐν περιστάσεσι
 πραγμάτων, ὥς ὀλιγὰς δύνασθαι σχολάζειν τῇ τῷ σώματός
 ἐπιμελείᾳ, καὶ ἔτοι δουλεύειν ἑκάστος οὐκ ἀγαθῆς διαποί-
 ναις — ὅστις δὲ ἀκριβῶς ἐλεύθερος ὑπάρχει καὶ τύχη καὶ
 προαιρέσει. Plut. Cato. Min. p. 792. C. περιήλθεν ἡ
 ζητήσις εἰς ταῦτα δὴ τὰ παραδόξα καλέμενα τῶν Στωϊ-
 κῶν, τὸ μόνον εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἐλεύθερον, δούλου δὲ τὸς φαύ-
 λους ἅπαντας. Philo T. 2. p. 44. πάντα σπασάμενοι εἶναι
 ἐλεύθερον. Ὁ μὲν πρότερος λόγος ἦν κρυφίος, ὡς θεοδοτε, περὶ
 τῶν πάντων δούλων εἶναι φαῦλον, ὡς καὶ διὰ πολλῶν καὶ εἰκό-
 των καὶ ἀληθινῶν ἐπισωσάμεθα ἔσσι δὲ ἐκείνους συγγενούς,
 ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος ἀδελφός, καὶ τρόπον τινα διδύ-
 μος, καὶ ὃν ἐπιδοσόμενοι ὅτι πᾶς ὁ ἀπείρος ἐλεύθερος. Dioge-
 nes L. Zeno. VII. 32. δούλος — εἶναι πάντας τὸς
 μὴ σπασάμενους. Hierocles. ἐν γὰρ τῇ ἀγνείᾳ τῶν κρείττωνων
 ἀνάγκη δουλεύειν τοῖς χείροσι, ὡς ἐλευθέρωσαι ἄλλως οὐχ ὄον
 τε ἢ τῇ δι' ἀναμνήσεως εἰς νῦν καὶ θεὸν ἐπιστροφῇ. Sutta II.
 8. Mulieres, servi ac infantes a tabernaculo liberi
 sunt. Aked Isaac porta LVII. f. 198. 3. Constat
 contra naturam esse fervorum, tabernaculo uti,
 quoniam sub servitutem venditi sunt, tabernacu-
 lum autem argumentum nobis est redemptionis &
 manumissionis, hocque indicatur eo, quod servi
 a tabernaculo eximuntur, homines enim destituti
 scientia atque intelligentia, ut & qui sub potesta-
 tem mundanam vel etiam sub potestatem concu-
 piscientiae suae venditi sunt, tabernaculo non utun-
 tur, propter considerationem illam mysticam.

Non poterat non valde ingrata Judaeis esse haec
 promissio, cum putarent, se veritatem & libertatem
 jam habere, & festo tabernaculo suam sibi felicita-
 tem gratularentur, Hallel i.e. Psalmum CXIII usque
 ad CXVIII. recitando. Pesackim f. 117. Quis Hallel!

Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ ἐδὲν δεδουλευκαμεν πώποτε· πῶς οὐ λέγει· Ὅτι ἐλεύ- 33
θεροι γενήσεσθε; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιοῦν 34
τὴν ἁμαρτίαν, δὲλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. Ὁ δὲ δὺλός οὐ μὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸ αἶωμα· 35
ὁ υἱὸς μὴν εἰς τὸ αἶωμα. Ἐὰν ἔν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. Οἱ 36
δὲ οἱ σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτε με σκοπεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ 37
χωρεῖ ἐν ὑμῖν. Ἐγὼ δὲ ἐώρακα τὸ πᾶν πατρὶ μου, λαλῶ, καὶ ὑμεῖς ἐν ὁ ἐώρακατε πα- 38
ρα τῷ πατρὶ ὑμῶν, ποιεῖτε. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ 39
ἐστίν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τέκνα τῶν Ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τῶν Ἀβραάμ ἐποι- 40
εῖτε ἂν. Νῦν δὲ ζητεῖτε με σκοπεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὸ ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν
ἡκού-

ἐδὲν δεδουλευκαμεν] οὐ δεδουλευκαμεν ἐδὲν D. πώποτε] + καὶ 51. 69. 95. 106. Evang. 20.
ἐστίν] — 1. 56. 58. 69. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1381. 34. ἀμὴν] — 44.
τὴν ἁμαρτίαν] — D. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1280.
35. οὐ τῇ οἰκίᾳ] εἰς τὴν οἰκίαν D. 2. ab εἰς τὸ αἶωμα ad εἰς τὸ αἶωμα] — 3 a prima manu. 73.
36. οὐ] — 13. 69. Cod. Lat. posteriorius] + δὲ D. Versio Syr. prior, & posterior cum obelo, Vulg. Copt. 36. οὐ] — 13. 69. Cod. Lat.
ὑμᾶς] — 11. ἐλευθερώσῃ] ἐλευθερώσει D. 12. Evang. 5. 19. 22. ἔσεσθε] ἐστὶν Editio Erasmi.
38. ἐγὼ δὲ] ὁ ἐγὼ 1. Origenes, Chrysostomus. ἐγὼ οὖν δὲ Versio Copt. ἀ ἐγὼ Colb. ἐγὼ δὲ ἀ 69.
ὁ prius] ἀ DL 69. Evang. 18. Versio Copt. Origenes, Cyrillus, Chrysostomus.
μὴ] — CL. Origenes, Cyrillus. + ταῦτα D. 33. Chrysostomus.
οὖν] — 96. 97. Evang. 19. Versio Copt. Vulg. Chrysostomus. οὖν 71.
ὁ posteriorius] ἀ CKL 1. 4. 5. 13. 15. 33. 42. 68. 69. 91. probante Bengelio in margine.
ἐώρακατε] ἡκούσατε CKL 1. 4. 5. 13. 15. 33. 42. 68. 69. 91. Versio Ethiop. Copt. Goth. Syr. posterior in mar-
gine. Origenes, Cyrillus, probante Bengelio.
τὸ πᾶν] τῷ πατρὶ CLK. 1. 4. 5. 15. 33. 42. 68. 69. 91. Versio Copt. Goth. Origenes, Cyrillus, probante Bengelio.
ὑμῶν] — L. Origenes. + ταῦτα D. Colb.
καὶ εἶπον αὐτῷ] αὐτῷ εἶπον 69.
λέγει αὐτοῖς] εἶπεν οὖν D.
τὰ ἔργα τῶν Ἀβραάμ ἐποιεῖτε ἂν] — 69.
ἂν] — DEGH. 2. 9. 10. 14. 34. 35. 38. 44. 60. 72. 80. 82. 83. 87. 91. 97. 106. Evang. 1. 4. 7. 8. 9.
11. 12. 13. 15. 24. Codices plurimi, teste Millio. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi, Genov. Stephani
1. 2. Bengelii. Versio Vulg. Origenes in l. in 1. 19. VIII. 37. 38. 41. ad Martyr. Epiphanius. Eusebius in Elaj. XLI.
8. LVII. 4. Cyrillus Catech. 70. Basilii Reg. brev. 268. Epiphanius H. 66. Theophylactus. Procopius in Elaj.
XXXIX. 22. XLI. 8. (contra ut Ed. XLVIII. 2. LVI. 2.) probante J. Millio prol. 677.
40. ὑμῶν λελάληκα] λελάληκα ὑμῶν D. 69. Cod. Lat. ἡκούσα] ἡκούσεν D. a prima manu. ἡκούσατε Evang. 15.
ἐστίν] πατὴρ 13. Origenes in comm. 21. πατὴρ μὴ 69. Versio Armen. Origenes c. Celf. p. 76.

hoc composuit? Prophetæ, qui inter Israëlitas docuere, illud instituerunt, certis temporibus, post omnem angustiam (quam Deus arceat) cum ex ea liberantur, recitandum pro liberatione. f. 118. 1. Quandoquidem Hallel magnum habemus, hoc potius diebus festis & post liberationem recitandum esse videtur. Verum nostrum præstantius est, quia in eo mentio est V. rerum maximarum, exitus ex Ægypto Pf. CXIV. 1. Scissionis maris rubri 3. lationis legis 6. resurrectionis mortuorum CXVI. 9. doloris Messiae CXV. 1. Chagiga f. 4. 1. unde est quod servi accentur a festo? Dixit R. Chana: Scriptura dixit Ex. XXIII. 17. ante faciem domini Dei. Qui non habet nisi dominum unum; excipitur, qui habet dominum alium.

33. Philo omnem probum esse liberum p. 448, 17. τῷ γὰρ ὄντι μόνος ἐλεύθερος, ὁ μόνος δὲ χρῶμενος ἡγεμόνι. Jos. B. VII. 8. 6. πάλαι διεγνωκότες ἡμᾶς, ἄνδρες ἀγαθοί, μὴτε Ρωμαίοις, μὴτε ἄλλῃ τινι δουλεύειν ἢ θεῷ, μόνος γὰρ ἔσας ἀληθῆς ἐστὶ καὶ δίκαιος ἀνθρώπων δεσπότης. vid. in Matth. XXII. 22. Jerem. II. 14.

34. Rom. VI. 12-23. VII. 14. 25. Matth. VI. 24. Pythagoras ap. Stobæum. ἐλευθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάσι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατάμενον. Xenophon. Memorab. Socrat. IV. ὅστις εἴ τι ἀρχεται ὑπὸ τὰν δὲ τῶ σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζει τῶτοι ἐλευθερον εἶναι; ἦναι, ἔφη. Ἰσως γὰρ ἐλεύθερος φαίνεται σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα. εἴτω τὸ ἔχειν τὰς καλῶντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, αὐτελεύθερον νομίζει; παντάπαστι γε, ἔφη. 2. Pet. II. 19.

35. Gal. IV. 30. Servus est in potestate Domini, qui ipsum, quandocunque lubuerit, alteri

vendere, aut domo sua expellere potest: ita & vos quantumcunque profiteamini, vos unum Deum agnoscere atque colere, quia id serviliter facitis observatione inprimis ceremoniarum, neque filio Dei credere vultis, ejiciemini Gal. IV. 30.

36. Ter. Adelph. V. 9. 12. Judico Syrum fieri esse aequom liberum — Denique hic vult fieri. Eugraphius. ne videretur haeredi invidere, quod manumittat servum. Denique vult filius fieri liberum servum. Qua re confirmata liber conficitur. L. XL. de manumiss. 22. D. filius voluntate patris potest manumittere, sed manumissus patris liberatus est. Filii plerumque soli malunt haeredes esse, at tantus est amor meus erga vos, ut vos pari jure mecum frui velim. Nobilissima libertate donabimini, & a jugo concupiscentiae, & quod nondum intelligitis, a jugo ceremoniarum. Ro. VIII. 2. 15. 17. 21. Gal. IV. 5. 6. 7. 22 — V. 1. Cic. in Pisonem 16. Lege Caesaris justissima atque optima populi liberi plane ac vere erant liberi. Cum vero Judaei alia via, vi & armis & rebellione libertatem tueri atque asserere vellent, pessime ipsis cessit.

37. Plato Epist. 7. καὶ γὰρ δὴ λόγος ἐχάριεν πολὺς ἐν Σικελίᾳ — πολλὰ ἔχοντες ἐχάρην οἱ τοῖστοι λόγοι. Matth. XIX. 5. Plut. Pompej. p. 648. A. καὶ λόγος εὐθὺς ἐχάριεν πολὺς ὑπὲρ Δικτατόρος. Caes. p. 712. B. ἐχάρει διὰ τῆς πόλεως ὁ λόγος. Aristid. p. 328. B. καὶ λόγος ἐχάρει δι' αὐτῶν πολὺς.

Ut Ismael, Gen. XVI. 12. Esavus XXVII. 41. fratres Josephi XXXVII. 26. & qui prophetas occiderant.

39. Schemoth R. XLVI. Si faciunt voluntatem meam,

- 41 ἤκουσα τῶν Θεῶν τῆτο Ἀβραάμ ὅδε ἐποίησεν. Ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τῆ πα-
 τρός ὑμῶν. Εἶπον ἔν αὐτῷ· Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγενήμεθα· ἔτα πατέρα ἔχομεν,
 42 τὸ Θεόν. Εἶπεν ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπάτε ἀν ἐμέ· ἐγὼ
 γὰρ ἐκ τῆ Θεῆ ἐξήλθον καὶ ἡκῶ· ἐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτῆ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστει-
 43 λε. Διατί τὴ λαλίαν τὴ ἐμὴν οὐ γινώσκει; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκθεῖν τὸ λόγον τὸ ἐμὸν.
 44 Ὑμεῖς ἐκ πατρός τῆ ἀβρόλε ἐστὲ, καὶ τὰς ὀπιθυμίας τῆ πατρός ὑμῶν θέλετε
 ποιεῖν. Ἐκεῖν ὁ ἀνθρωποκτόν ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἔχ' ἔστηκεν· ὅτι ἐκ
 45 ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶ ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ, καὶ
 ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ὅτι τὴ ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει

με

41. ὑμεῖς] + δὲ D. 1. 37. 74. ex emendatione. Versio Syr. Codices Latini.
 εἶπον] εἶπαν D. ἔν] — L. 1. Versio Syr. prior, at posterior cum asterisco, Vulg.
 ὁ γεγενήμεθα] ἐκ γεγενήμεν C. a prima manu. D. a prima manu.
 42. ἔν] — CHK. 1. 2. 4. 9. 33. 34. 39. 40. 63. 71. 72. 76. 96. 97. Evang. 1. 19. 24. Editio Erasmi,
 Colinaei, Aldi, Stephani 1. 2. Plantini, Wehelii. Versio Goth. Syr. utraque, Copt. Codices Lat. prob. J. Millio
 prol. 1422. ἐλήλυθα] ἐλήλυθον D a prima manu. ἐξήλθον ὁ ἡκῶ Versio Syra posterior. ἀλλ'] ἀλλὰ D.
 43. λαλίαν] ἀλήθειαν D. a prima manu. Sed in Vers. Latina: loquellam.
 τὸ λόγον τὸ ἐμὸν] τὸ λόγον τὸ ἐμὸν 78. Evang. 20. τὸ ἐμὸν λόγον 69.
 44. ἐκ prius] + τὸ CDHL. 1. 15. 69. 72. 83. 86. 87. 90. 97. 106. Colb. duo. Evang. 24. Editio Com-
 plet. Plant. Genes. Erasmi 1. Heracleon, Origenes in l. & in comm. 41. in Exod. XX. 5. Psal. X. 14. LXI. 10.
 in Jerem. IX. Clemens Strom. 1. p. 368. Cyrillus in l. & de Ador. p. 184. Chrysostomus in l. & T. VII. p. 213.
 214. 215. Dionysius Alex. c. Manichaeos, Basilus Reg. br. 268. 283. in Esaj. I. 13. XV. 9. Epiphanius H. 38.
 66. Asterius Apameae Episc. in Zachaeum apud Photium Cod. 271. Nyssenus c. Eunom. 11. Maximus Aiscet.
 383. Suidas in ψυχικός. Norinus, Theophylactus. Photius, Amphiloch. MS. Q. 88. Procopius in Esaj. I. 2. XII. 14. XV. 9.
 πατρός prius] + ὑμῶν 3. 9. 16. 40. 51. 53. 63. Versio Copt. Clemens, Didymus, Chrysostomus. — Colb. 44.
 α πατρός ad πατρός] — K. 64. ἔν] ἐστὶν 60. ἀπ'] ἐξ L.
 ἔστηκεν] ἐστὶν D a prima manu: sed in Vers. Latina: stat. ἔχει Versio Syra prior, & posterior in margine.
 ἐκ ἐστὶν ἀλήθεια] ἀλήθεια ἐκ ἐστὶν D. τὸ ψεῦδος] sequentibus jungit J. A. Bengelius.
 ὁ πατὴρ] Beza in annot. Edit. 1. 2. Suspicor ab aliquibus haereticis addito articulo scriptum esse ὁ πατὴρ. Nam
 certe planior erit sensus, si πατὴρ legamus sine articulo. Ut autem intelligatur, quam iniqua haec sit suspicio,
 notandum, quos Beza haereticos pronunciaverat, omnes ex ipsius sententia igne vivos cremandos esse; dein nihil
 plane ab ipso aut allatum fuisse aut afferri potuisse, ut probaret, articulum additum haeresi alicui favere; denique
 Bezam ipsum suspensionem, quam temere acceperat, in editione 3. 4. & 5. deposuisse. Quam misera est eo-
 rum conditio, quorum vita non dico a iudicio verum a suspensione hominis temerarii pendet!

45. δὲ] — D. 14. Codices Latini.
 λέγω] λαλῶ D. + ὑμῶν C a prima manu, ut videtur. Versio Copt. Cyrillus. + ἀπ' ἐξ] Versio Syra posterior.

meam, sunt filii mei, si non faciunt, non sunt fi-
 lio mei S. D. Hof. II. 5. Kidduschin f. 36. 1. in
 Deut. XIV. 2. quamdiu vos geritis ut filios, vo-
 cabimini filii, quando autem vos non geritis ut fi-
 lios, non vocamini filii. Senec. Epist. XLIV. Omnes
 hi majores tui sunt, si te illis dignum gesseris.
 Od. ω. 507. Μὴ τι κατασχύνῃ πατέρα γένος, οἱ τὸ πά-
 ρος περ ἄλκῃ τ' ἠνέρεϊ τε κεκασμένα πᾶσαι ἐπ' αἶαν. Ari-
 stides II. p. 160. de Cimone. Ἔσως ἔν καὶ καλῶς ἐκείνους
 ἐμμεύσατο, καὶ ὥσπερ ἰχθῶν εἶχετο τῶ πατρός, ὥς, εἰ
 μηδὲς τῶν συγγραφῶν ἐτύγχανε εἰρηκῶς, ὅτε παῖς ἦν, ἀπ'
 αὐτῶν εἶναι τῶν ἔργων εἰκαστὰ τὸν πατέρα αὐτῆ, καὶ ὅτε
 προσήκειν. Libanius D. X. p. 367. B. εἰς ταῦτα τοῖ-
 ον βλέπων — πειρῶ μάλιστα παῖς ἐμὸς εἶναι· τῆτο δὲ
 ἐν τῷ κατὰ τὴν γράμμη εἰκέναι ποιήσεις, ἐγὼ δὲ ἐκ ἡμνη-
 μόνων τῶν λόγων, ἀλλ' ἦν κληρονόμος ἀκριβῶς τῆς ἐκείνου
 προαιρέσεως. vid. in Matth. III. 9. Ezech. XVI. 3.
 Susann. 56.

40. Abraham officium erga Deum & erga ho-
 mines fecit. Credidit Deo, cujus iussu non pa-
 triam solum reliquit, verum etiam filium mactare
 voluit; Melchisedeco sacerdoti Dei honorem ha-
 buit; gaudio exultavit cum spes ipsi facta esset Mes-
 siae nascituri; hospitalitatem exercuit; captivos li-
 beravit; ut pacem servaret, de jure suo cessit, nepo-
 ti patruus; pro impiis Sodomorum incolis Deum
 oravit. Vos autem mihi non creditis, cujus miracu-
 la conspiciatis; eum odio habetis, qui non solum
 nulla vos injuria affecit, verum multa & magna
 beneficia in vos contulit; Doctorem coelestem
 accipere non vultis, ut soli, quae vestra superbia

est, Doctores habeamini. Adeo degenerastis a vir-
 tute parentis Esaj. I. 4.

41. Nos genuini sumus Abrahami posteri, non
 per Ismaëlem & Esavum, sed per Isaacum, Jaco-
 bum, & XII. Patriarchas; nos sumus populus
 Dei foederatus; nec sumus Idololatrae, sed unum
 Deum colimus Esaj. LXIII. 16. Hof. II. 4. Phi-
 lo de Confus. ling. p. 426, 21. οἱ πολλὰς ἐπιγραφί-
 μους τῶν ὄντων ὡσεὶ πατέρας, καὶ τὸ πολυθεῖον εἰσηγέμε-
 νοι εἴσφο. — τῶν ἐκ πόρνης ἀποκνηθέντων ἐδὲν ὡς γ' οἶμαι
 διαφέροντες. de migrat. Abr. p. 447, 3. ἀτελεύτακε
 — τὴν πολυθεῖον [δὲ] τῶ τὸν ἐκ πόρνης — καλῶ-
 σαι ἀκθεῖν καὶ λέγειν — πολυθεὸς δὲ ὁ ἐκ πόρνης. Deut.
 XXIII. 2.

43. Genes. XXXVII. 4. Si Deum nostis, cur
 meam vocem non agnoscitis? inf. X. 3. 4. 5.
 Beza: Est autem illud quoque observandum —
 τὸ οὐ δύνασθε hoc loco non proprie huc pertinere,
 sed declarare potius summam Judaeorum pervica-
 ciam, adeo ut ne aures quidem Christo audiendo
 vellent accommodare.

44. θέλετε] Vultis toto animo, cupitis facere,
 & cum voluptate & gaudio facitis. 1. Reg. XXII.
 19-23. Act. XIII. 10. 2. Theff. II. 9. 10. 11. 12.
 1. 70. III. 8. 10. 2. Cor. XI. 3. 13. 14.

II. ω. 260. τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λείπεται ψεύσαι τ'
 ὀρχησάς τε. Demosth. de falsat. Legat. ταῖς ἀραῖς ἔνο-
 χος, ψεύστης, τῶν φίλων προδοτής. 1. Macc. VII. 18.
 Euripid. ἀνθρωποκτόνος. Porphy. de Abst. II.

42. τὸ γὰρ ψεῦδος τέτοις οἰκείον.

45. Herodot. II. 120. ἐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀλη-
 XXXXX 2

θῆσι

με περὶ ἀμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, ἀγαπᾶτε ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; Ὁ ὢν ἐκ τῆ 46
 Θεῶ, τὰ ῥήματα τῆ Θεῶ ἀκούει. ἀλλ' τὸτο ὑμῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τῆ Θεῶ ἐκ 47
 ἐστὶ. Ἀπεκρίθησαν ἔν οι' Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ· Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι Σα- 48
 μαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον ἐκ ἔχω, ἀλλὰ 49
 τιμῶ τὸ πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. Ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὸ δόξαν μου· ἔστω ὁ 50
 ζητῶν καὶ κρίνων. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸ λόγον τὸ ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ 51
 μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸ αἰῶνα. Εἶπον ἔν οι' Ἰουδαῖοι· Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον 52
 ἔχεις· Ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· Ἐάν τις τὸ λόγον μου τηρήσῃ,
 οὐ μὴ γεύσῃ θάνατον εἰς τὸ αἰῶνα. Μὴ σὺ μείζων εἶ τῷ πατρὶς ἡμῶν Ἀβραὰμ, ὅστις 53
 ἀπέ-

- 46.] — D.
 δε.] — C 1. 33. 71. 86. Evang. 22. Versio Vulg. Syr. utraque, Copt. Origenes, Cyrillus in l. & Glaphyr. p. 401.
 τὸν 69. ἀγαπᾶτε ὑμεῖς εἰ] — 87.
 ὑμεῖς] — 71. Versio Goth. Codices Latini. probante Bengelii. 47. ῥήματα] ἔργα 42.
 τὸτο] τί 63. 71. ὅτι ἐκ τῆ Θεῶ ἐκ ἐστὶ] — DG.
 48. εἶν] — CDL 1. 33. 69. 73. Evang. 18. 20. Versio Syr. Copt. Codices Latini. Origenes, Cyrillus.
 εἶπον] εἶπαν CD. Origenes.
 λέγομεν] ἐλέγομεν 10. 59. 63. 71. αὐτῷ] — 47. 96.
 σὺ] — 1. Versio Syra posterior, sed habet in margine. καὶ posterior] + ὅτι 69.
 49. Ἀπεκρίθη] + ὁ D. 69. Ἰησοῦς] — 96. + εἶπεν G. 1. 69. Colb. Versio Sax. Copt.
 τὸ πατέρα μου] μου τὸ πατέρα D. μου] τὴν ἐμὴν 1.
 ἀτιμάζετε] ἡττάσατε L. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. 50. δε.] — 69.
 51. ἐάν τις] ὅς ἐάν D. λόγον τὸ ἐμὸν] ἐμὸν λόγον CD. Origenes, Cyrillus in l. & p. 581.
 τηρήσῃ] τηρήσει 11. τηρῇ 64. θεωρήσῃ] θεωρήσει 1. 9. Editio Erasmi 1.
 τὸ tertio loco] — Editio Erasmi 1. Aldi. 52. εἶπον] εἶπαν D.
 εἶν] — C. 106. Versio Syr. Copt. Cod. Lat. Origenes. τις τὸ λόγον μου] μου τις τὸ λόγον D. τηρήσῃ] τηρήσει D.
 γινώσκται] γεύσεται ACD. 1. 3. 10. 12. 34. 35. 36. 38. 39. 40. 51. 53. 69. 70. 72. 73. 74. 78. 83. 86.
 90. 91. 96. 106. Evang. 4. 5. 24. Editio Complut. Erasmi 2. Colinaei, Bengelii. Origenes, Cyrillus.
 εἰς τὸ αἰῶνα] — D. probante J. Millio prol. 912. πατρός 16. + τῷ 69.
 53. πατρός ἡμῶν] — D Codices Lat. probante Millio prol. 1280. ὅστις] ὅτι D. Codices Lat.
 54. εἰς] — D. Codices Lat. καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον] — 29. 40. 63. 71. probante J. Millio prol. 1476.
 προφῆται] + ὅτι Versio Syra prior, & posterior cum obelo. Codices Latini.
 ἀπέθανον] ἀπέθαναν D. ποιεῖς] + μέγαν Versio Syra posterior.

θῆν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες.

46. ἐλέγχει] Xenophon. ὑπὲρ ὧν ἡμαρτάνοντο, ἐλεγχόμενοι ἤχοντο. Aristophanes Plut. 574. καὶ σὺ γ' ἐλέγχεις μὲν ἔγω δύναιμι περὶ τέττα.

48. Sola f. 22. 1. Traditur: Qui Scripturam & Mischnam tantum didicit, nec magistris servit, R. Eleazar dicit: eum esse Plebejum; R. Samuël f. Nachmani, esse rusticum; R. Jannai, esse Samaritanum; R. Acha f. Jacobi esse Magum.

50. Deut. XVIII. 19.

52. Aeth. XII. 11. Psal. XX. 6.

53. Il. φ. 107. ἀπὸ θανάτου καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σὺ πολλὸν ἀμείνων. Lucretius III. 1055. Ipse Epicurus obit decurso limine vitae; Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes Praeftrinxit stellas, exortus ut aethereus sol: Tu vero dubitabis, & indigne obire?

Qui mandata Dei ipsius servarunt, a morte non fuerunt immunes.

54. δεῖξάτω ἑαυτὸν] Thucydides III. 45. καὶ μετὰ πάντων ἑκάστος ἀλογίστως ἐπὶ πλείον τι ἑαυτὸν ἐδόξασεν temere de se plus aequo sentiunt.

55. Thomas. ὁμοῖον τῷ θεῷ καὶ ὁμοῖον τῷ δαίμονι. Ἡρδοτός ἐν τῇ γ. ἐστὶ δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τῷ Ἡφαίστῳ. ὁσαύτως καὶ ἴσον τῷ θεῷ, καὶ ἴσον τῷ δαίμονι.

56. Aristides I. p. 399. ἢ μὲν ἐκ πολλῶν πάντες ἡμέραν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦμεν; ἢ δὲ ἐστὶν. Thren. II. 16. Polyb. p. 1457. εἰ γὰρ ἐγὼ ταύτην, φησιν, ἰδοίμι τὴν ἡμέραν. Aristophanes Pace 345. εἰ γὰρ μοι γίνοιτ' ἰδεῖν ταύτην τὴν ἡμέραν ποτε. Libanius Epist. 593. ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἰδοίμι τὴν ἡμέραν. Polybius X. 4. de P. Scipione. ἔφη πρὸς αὐτὴν, ὄνειρον θεωρηκίνας δις ἡδὴ τὸν αὐ-

τὸν. δοκεῖν γὰρ ἄμα τ' ἀδελφῷ κατεστῆμενος ἀγορανόμος — τῆς δὲ παύσεως τὸ γυναικίον πάθος, καὶ τι προσεπι- φθερχαμένης, εἰ γὰρ ἐμοὶ ταύτην ἰδεῖν γένοιτο τὴν ἡμέραν. Ter. Hecyr. IV. 4. 29. Hunc videre saepe optabam diem, Cum ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem. Cic. ad Attic. III. 1. Utinam illum diem videam, cum tibi agam gratias, quod me vivere coegisti! ad Fam. XIV. 1. quem ego diem si videro — satis magnum mihi fructum videbor percipisse & vestrae pietatis & meae. Ter. Adelphi III. 3. 30. Vae misero mihi! videre videor jam diem illum, quum hinc egens profugiet aliquo militatum.

ἰδεῖ] Plinius Panegy. Trajan. 21. Itaque soli omnium contigit tibi, ut Pater Patriae esses, antequam fieres. Eras enim in animis, in judiciis nostris. Ovidius M. XV. 62. Isque licet coeli regione remotos Mente Deos adiit, & quae natura negabat Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Cic. pro Milone 29. Cogitationes nostrae, quae volunt, sic intuentur, ut ea cernimus, quae videmus. Ep. fam. VI. 3. quem ego tam video animo, quam ea, quae oculis cernimus, in Catilin. IV. 6. Videor enim mihi hanc urbem videre, lucem orbis terrarum, atque arcem omnium gentium, subito uno incendio concidentem: cerno animo sepulta in patria miseros atque insepultos a cervos civium: versatur mihi ante oculos adpectus Cethegi, & furor in vestra caede bacchantis. Prudentius ἀποθώσσει. Sed nos qui dominum libris & corpore jam bis Vidimus, ante fide, nunc carne & sanguine coram. Eusebius Q. in l. Prophetiae

54 ἀπέθανε, καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐὰν
 55 ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτὸν, ἡ δόξα μὲ ἐδὲν ὅτι· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς
 56 λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ὅστις. Καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· καὶ ἐὰν εἶπω
 57 ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸ λόγον αὐτοῦ
 58 τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλίασατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν· καὶ εἶδε, καὶ
 59 ἐχάρη. Εἶπον ἔν οι Ἰσραῖλοι πρὸς αὐτόν· Πεντήκοντα ἔτη ἔγωγε ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώ-
 58 ρακας; Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ
 59 εἰμι. Ἦσαν ἔν λίθους ἵνα βάλῃσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἱερᾶς,
 διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν καὶ παρῆγεν ἔτως.

Καὶ

σὺ posterior] — ACDGL 1. 3. 4. 5. 9. 36. 38. 73. 74. 80. 86. 90. 97. 106. Codices plurimi, teste Millio.
 Versio Vulg. Copt. Origenes, Cyrillus in l. & p. 929. & in Esaj. p. 417. Chrysostomus, Theophylactus. probante
 Bengelio, Millio prol. 920.

Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν Evang. 15. 54. ἀπεκρίθη] + ὁ D. 69.
 μου posterior] Versio Syra posterior praefigit asteriscum. ὅτι] + ὁ L. 3.
 ὑμῶν] ὑμῶν ACGKLM 1. 3. 9. Colb. 33. 34. 35. 36. 37. 39. 40. 44. 48. 53. 55. 63. 64. 66. 69. 71. 72.
 73. 83. 86. 89. 91. 106. Evang. 3. 7. 8. 15. 16. 17. 24. Versio Goth. Syr. utraque. Aethiop. Arab. Codices
 Latini, Augustinus, Theophylactus. probante Bengelio & f. Millio prol. 1400.

55 ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν] — 68. 71. ab οἶδα αὐτόν ad οἶδα αὐτόν] — G.
 καὶ ἐμὴν] καὶ D. + ἐγὼ 56. 58. 61. ἔσομαι ὅμοιος] ὅμοιος ἔσομαι D.
 ὑμῶν] ὑμῶν AD 1. 52. Versio Vulg. Theophylactus. ἀλλ'] ἀλλὰ D.
 56. ἡμεραν] δόξαν 106. a prima manu. τὴν posterior] — 28. ἐχάρη] ἐχάρην 1.
 57. εἶπον] εἶπαν D. εἶπω] εἶπω D.

58. εἶπεν] + ἐν DGK 1. 16. 36. 38. 48. 53. 57. 59. 60. 68. 69. 74. 86. 90. Evang. 4. 5. 7. 8. + δὲ 71.
 καὶ εἶπεν L. 9. 106. γενέσθαι] — D. Codices Lat. Epiphanius, Novatianus.
 59. ἦσαν] τότε ἦσαν D. Ἰησοῦς] ὁ 56. 58. 61.

ἐκ τῆς ἱερᾶς διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν] ἀπ' αὐτῶν διὰ μέσων ἐκ τῆς ἱερᾶς 69.
 ἱερᾶς] + καὶ CL. 9. Versio Syr. Copt. Athanasius Apol. de Fuga & ap. Sacrat. H. E. III. 8.
 διελθὼν διὰ μέσων αὐτῶν] — D Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Aldi. Versio Vulg. Armen. Lutheri. probante
 T. Beza, H. Grotio, Bengelio, Millio prol. 752. + ἐπορεύετο CL. Versio Syr. prior, & posterior cum asterisco.
 Copt. Cyrillus in Jo. p. 1051. in Esaj. p. 443. Athanasius I. c. Epistola ad Theophyl. Imp. pro Imagin. 24.
 καὶ παρῆγεν ἔτως] — D. Editio Colinaei, Erasmi 2. 3. 4. 5. Versio Syr. Vulg. Lutheri, Castalionis. probante T.
 Beza, H. Grotio, Millio, Bengelio in Apparatu, sed non in Gnomo.

videntes appellabantur, ideo quod Spiritus S. munere ea, quae caeteris erant clausa, quasi consocii futurorum videbant. inter quos & Abraham Christum vidit in Spiritu. *Sanhedrin* III. Ostendit Deus S. B. Adamo omnes generationes sapientum. Quando vidit generationem & legem. R. Akibae, laetatus est: quando autem vidit mortem ipsius, contristatus est. T. Beza. Dies ergo Domini nihil aliud significat quam adventum ejus in carne. Vidit enim eum eminus Abraham, fidei nimirum oculis, ut declaratur *Heb.* XI. 13. *Luc.* XVII. 22.

57. *Num.* IV. 3. 22. 30. 35. 43. 47.
 Non dixerat Christus, Abrahamum a se visum, sed se ab Abrahamo visum esse.

58. πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι] *Plato* in *Phaedone* p. 59. D. πρὶν γενέσθαι ἡμῶς, ἢ ἡμῶν ἡ ψυχῇ. *Euthydem.* p. 206. B. καὶ ὅτ' ἐγένετο, καὶ ὅτ' ἔφυε, καὶ πρὶν αὐτὸς γενέσθαι, καὶ πρὶν πρῶτον καὶ γὰρ γενέσθαι. *Phaedo.* 58. B. ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, πρὶν καὶ ἡμῶς γεγενῆσθαι. — εἶναι τὴν τε ψυχὴν ἡμῶν πρὶν γενέσθαι ἡμῶς, p. 55. B. ἢ πρὶν ἡμῶν ἡ ψυχῇ, πρὶν ἐν ταῖς τῶ ἀνθρωπίνῳ εἶδει γενέσθαι. *Demosthenes* c. *Calliclem.* τὸ γὰρ χωρίον τῆτο περιωκδομήσει ὁ πατήρ μου, μικρὸ δὲ, πρὶν ἐμὲ γενέσθαι. *Arrian.* *Epi.* II. 17. πρὶν Ἰπποκράτη γενέσθαι. *Herodot.* II. 11. πρῶτον ἢ ἐμὲ γενέσθαι. *Euripides* *Phoeniss.* 1589. Sch. πρὶν γενέσθαι, δυσυχὴς ὑπάρχον.

ἐγὼ εἰμι] Desidero locum Scripturae, ubi ἐγὼ εἰμι significat: ego eram; vel ego sum simpliciter. *Marc.* XIV. 62. ἐγὼ εἰμι manifeste significat: ego sum Messias. *Luc.* XXII. 70. inf. XIII. 19. XVIII. 5. 6. 8. IV. 26. supra comm. 24. 28. Confer

IX. 9. *Matth.* XIV. 27. *Luc.* XXIV. 39. Si ergo eodem modo hic interpretemur, sensus erit: ego sum Messias, Adamo, Enocho, Nocho, & Patriarchis promissus, atque expectatus, diu antequam Abrahamus natus esset. Sin autem metaphysicam notionem verborum *ego sum* retinere velimus; dicendum erit, Christum ibi fuisse, ubi conspectus est, h. e. menti fidelium fuisse praesentem. 1. *Pet.* I. 20. Ita Beza Collog. Montisbel. p. 63. Et nolim sane ego dicere: Corpus Christi tempore Abrahae non extitisse. Fuit enim, sed non actu. Ex quo sequitur, quod ad veram praesentiam non semper illa realis existetia requiratur. & in l. Non existimem Christum simpliciter agere de se; quatenus Deus est, sed quatenus est oculis fidei visus ab Abrahamo, Dei videlicet & hominum mediator, Deus in carne manifestatus; nam alioqui non videretur Christus apposite differere.

59. λίθους] *Jos.* A. XVII. 9. 3. ἐν τῷ καιρῷ τῷ τῶνδε τῶν καιρῶν ἐοικῶς — Πάσχα δὲ — καλεῖται — οἱ γεωτερισαὶ — συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ — καὶ διέσας ἱερὸν χεῖλος — πέμπει σπέρμα τε ὅτι λίαν χιλιάρχον τε — ἐπὶ τέτρες οἱ τασώται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος ἐξηγητῶν, βοῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι ἀρμήσαν τε ἐπὶ τὰς σφατιάδας, καὶ παρεισφύσαντες καταλύουσι τὰς πλείους αὐτῶν ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ὁ χιλιάρχος τραυματίαις διάφορον. Καὶ τοῖς μὲν ταῦτα πράξασιν διὰ χειρῶν αὐτοῦ ἡ. *Εὐφρία* ἦν.

Luc. IV. 30. *Aeneid.* I. 439. Infert se septus nebula mirabile dictu Per medios, miscetque viris, neque cernitur ulli. *Psal.* CXI. 1. 2. *Sam.* XVI. 6. 2. *Reg.* VI. 18. 19. inf. X. 31. *Jer.* XXXVI. 26. *Psal.* XXXI. 21. 22. 2. *Chron.* XXIV. 21.

ΚΑΙ ὁραγών εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθη- 1
ταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτο· ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς 2
γεννηθῇ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε ἐγώ· ἡμαρτεν, ὅτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανε- 3
ρωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δὲ ἔργαζομαι τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου ἕως ἡ- 4
μέρας· ὅτι· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἔργαζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾖ, φῶς εἰ- 5
μι τῷ κόσμῳ. Ταῦτα εἰπὼν, ἐπίσυνε χαμαί, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πύσματος, καὶ 6
ἐπέ-

1. παράγων] + ὁ Ἰησοῦς GH. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. + Ἰησοῦς 2. 29. 40. 57. 63. 71. Colb. duo. Editio *Vulg.* *Chrysostomus*.

γενετῆς] γεννητῆς E 1. 38. 42. 48. 63. 72. a prima manu. 96. Evang. 1. 7. 8. 9. 12. 16. 17. 18. 19. 20. γεννητῆς 2. + καθήμερον D. ex comm. 8.

2. καὶ ἠρώτησαν] ἠρώτησαν δὲ Versio Syra posterior in margine. αὐτοῦ prius] — D.

λέγοντες] — D.

τέ] τέ 69. Versio Sax.

3. ὁ] — AC 1. 44. 69. 72. 80. 89. 90. 106. Editio *Complut.* *Plantin.* *Bengelii*.

Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν αὐτοῖς 1. Colb. Codices *Latini*.

4. ἐμὲ δὲ] Δεῖ ἡμᾶς DL. Versio *Copt.* *Cyrillus*, *Nonnus*.

με] ἡμᾶς L. Versio *Copt.* *Cyrillus*, *Nonnus*.

ἕως] + ἔτι Versio Syra posterior in margine.

5. ἐν τῷ κόσμῳ ᾖ] ᾧ ἐν τῷ κόσμῳ D 1. Versio *Vulg.* *Cyrillus*, *Chrysostomus*.

6. πύσματι] πύσματι D.

ἐπέχρισεν] + αὐτῷ D.

+ αὐτοῦ ACL 1. 33. *Cyrillus*. ut comm. 18.

7. πηλὸν ἐπὶ] — 1. 106. Versio *Copt.* *Syr.* Codices *Latini*.

ἐπὶ 69.

ἐπὶ] εἰς 38.

τοῦ τυφλοῦ] — L 1.

αὐτοῦ D. Versio *Vulg.* *Aethiop.*

7. αὐτῷ] — D.

ὑπάγει] + καὶ A.

νύξ] εἰς τὴν κολυμβήθραν F Σιλωάμ] εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ E νύξ] A ex emendatione.

τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ] τοῦ Σιλωάμ τὴν κολυμβήθραν 69.

ἑρμηνεύεται] μεθερμηνεύεται D. εἰς 106. οὐν] — 68. Versio *Goth.* Codices *Latini*.

1. ἐκ γενετῆς] *Hesiodus*. Theogon 271. ἐκ γενετῆς πολυῖας, ἃς δὴ Γραιῖας καλέουσι. II. ω. 235. Πηλὸν δὲ τοῖς δόκας ἀγλαὰ δῶρα ἐκ γενετῆς. Od. σ. 6. ἀναῖος δ' ὄναρ ἔσθ' τὸ γὰρ δέτο ποτίνια μήτηρ ἐκ γενετῆς. *Aristoteles* Eth. VI. ταῦτα δὲ ἔχοντες ἐκ γενετῆς. Problem V. 10. διατὶ ἄνθρωπος γίνεσθαι ἐκ γενετῆς χαλὸς μάστις τῶν ἄλλων ζώων; *Galenus de Caus. Symptom.* III. ἡ μὲν αὐτοῦσις αἰὲ βλάπτει τὴν ὄψιν, ἃν τε ἐκ γενετῆς ἢ, ἃν τε ὕστερον συμβαίῃ. ἡ δὲ μείωσις ἐκ γενετῆς μὲν ὁράσεως οὐκ ἔστι. *Lucian*. Halcyon. 5. πρὸς τὰ νήπια πωποτελῶς βρέφη τὰ πεμπυλῶν ἐκ γενετῆς. *Oppianus* ἀλ. α. 321. 645. παῖδες ἐκ γενετῆς ἀνέχουσιν εὐκρίτους οἷσι τοκεῦσι. *Seneca* Empir. a. Phys. I. 163. ὁ μὲν περιπεπυλῶς λευκῷ χρώματι καὶ μέλανι, διὰ τὸ ἐκ γενετῆς εἶναι πῆρος. II. 175. οἱ ἐκ γενετῆς πῆροι. 2. Eth. 238. ὁ μὲν γὰρ ὑπερχεῖς εὐκρίτος τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ ἢ κατῷ. καὶ ὅν τρόπον ὅτε ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς εἰς ἔνοιαν ἔρχεται χρωμάτων, ὅτε ὁ ἐκ γενετῆς κατῷ εἰς ἔνοιαν ἔρχεται φανῶν. 247. ὁ ἐκ γενετῆς πῆρος. Hypotyp. I. 14. ἐνοήσωμέν τινα ἐκ γενετῆς ἀφ' ὧν μὲν ἔχοντα, καὶ ὁσφρησιν, καὶ γῆυσιν, μήτε δὲ ἀκρόντα, μήτε ὀρώντα. 8c III. 29. ὁ ἐκ γενετῆς πῆρος — ὁ ἐκ γενετῆς κατῷ. *Heraclides de Politis*, ἐγένετο Λοκρὸς ἐνόκριτος τυφλὸς ἐκ γενετῆς ποιητῆς. *Herodot.* IV. 23. ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ ἐκ γενετῆς γενόμενοι. *Diodor.* S. V. 32. τὰ δὲ παιδία παρ' αὐτοῖς ἐκ γενετῆς ὁπάρχει πολλὰ. XVII. 105. τὸς οὐκ ἔχοντες — ἐκ γενετῆς αὐξέουσι. *Diogenes L.* *Xenophane* IX. 19. ἐκ γενετῆς. *Lucianus* Hermot. 49. ἐκ γενετῆς.

2. An visu ipsum privavit Deus propter peccata in utero matris commissis? *Bereschith* R. XXXIV. 12. Antoninus rogavit R. Judam: a quo tempore malus affectus in homine praevalere incipit, an postquam exivit ex utero matris, an dum adhuc in eo est? Dicit ei R. dum adhuc est in utero. Tum, inquit Antoninus, calcitrabit in utero matris & erumpet. Dixit R. hoc didici ab Antonino, & consentit scriptura S. D. Gen. IV. 7.

5. *Ammonius*. φῶς δὲ αὐτὸν εἶπεν — ὅτι ἐμελλεν ἀνελθεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. Supra VIII. 12.

Bereschith R. II. 6. Dies pauci & filius Sumae in mundo est. *Gittin* f. 73. 2. dixit R. dicendo, a tempore, quo ego sum in mundo.

6. χαμαί] *Thomas*. χαμαί, ἀντὶ τῆ ἐν τῇ γῇ, ἃς τὸ χαμαὶ καθεῖται. χαμαί δὲ ἀντὶ τῆ εἰς τὴν γῆν ἀρσιδὸς ἐν Μιλτιάδῃ· ἡ χαμαί ἐπισσε τὸ κέρδος. *Longus pastoral.* III. τῆτο τὸ μῆλον — ἐκ ἐμελλον αὐτὸ καταλιπεῖν ὀφθαλμοὺς ἔχων, ἵνα πείσῃ χαμαί, καὶ ἡ πόλιν αὐτὸ πατήσῃ γερόμενοι — ἡ χρόνος δαπανήσῃ κείμενον. Inf. XVIII. 6.

πύσματος] *Horatius* I. S. 3. 25. Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis. *Xiphilinus* p. 205. de Vespasiano. εἰσπασίαν δὲ αὐτὸς τυφλὸν τινά — τῷ δὲ τῷ ὀφθαλμοῦ προσπτύσαι ὑγίης ἀπέφηνε. Vid. in *Matth.* XXIV. 24. *Serenus Samonicus* XIII. 225. Si tumor insolitus typho se tollat inani Turgentes oculos vili circumline coeno. *Marcellus* de Medicina. Varulis remedium tale facies: annulos digitis eximes, & digitis tribus oculum circumtenebis; & ter despues. *Schab.* f. 10. 2. *Thanchuma*. f. 10, 2. Dixit Samuel; Etiam sputum jejunum ponere vetitum est super palpebras Sabbato. Dixit R. Chaja f. Abba nomine R. Levi, vetitum est ponere sputum super palpebras Sabbato, quia est sicut medicina Sabbato. — dixit Mar Okalu, dixisse Samuelem, macerat quis collyria Vespere Sabbati, & imponit palpebris Sabbato, neque est follicitus. *Sanhedrin* XI. R. Akiba dixit: qui incantat vulnus, non est ei pars in seculo futuro f. 101. 1. dixit R. Jochanan: autor sentit de inspuente in illud, quia non mentionem faciunt nominis Dei super sputo. *Schevoth* f. 19. 2. *Augustinus* Op. Perfect. c. Julian. III. 164. Erat apud nos Acacius quidam, honesto apud suos ortus loco. Clausis oculis natum se esse dicebat, sed quia intus sani, palpebris cohaerentibus, non patebant; medicum eos ferro aperire voluisse, neque hoc permisisse religiosam matrem suam, sed id effecisse ex eucharistia cataplasmate, cum jam puer quinque fere aut amplius esset annorum, unde hoc se satis me-

7 ἐπέχρισε τὸ πηλὸν ἐπὶ τὰς ὀφθαλμούς τῃ τυφλῷ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὑπαγε, νίψαι
 εἰς τὴν κολυμβήθραν τῇ Σιλωὰμ, (ὃ ἐρμηνεύει,) ἀπεσαλμύσῃ. Ἀπῆλθεν οὖν καὶ
 8 ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυ-
 9 φλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ ὁὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιῶν; Ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι ὁ-
 10 τὸς ἐστὶν ἄλλοι δέ· Ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστὶν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν· Ὅτι ἐγώ εἰμι. Ἐλεγον
 11 οὖν αὐτῷ· Πῶς ἀνέωχθήσάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Ἄνθρω-
 πος

~ 58

8. θεωροῦντες] θεωρηκότες 69. Versio Vulg.
 τυφλὸς] προσαιῶν AC a prima manu. DLK 1. 33. 62. Colb. Versio Vulg. Goth. Syra utraque, Æthiop. Arab.
 Copt. Armen. Lutheri, Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, probante H. Grotio, & J. Millio prol. 756.
 πῶς] + εἰς προσαιῶν 69. Codices Latini.
 9. ἄλλοι primum] + de Versio Syra posterior in margine.
 ὅτι prius] οὐχὶ ἄλλοι CGL 1. Versio Syra prior, & posterior in margine, Copt. Armen. Vulg. Æthiop. Arab. Cyrillus.
 ὅτι οὗτός ἐστιν, ἄλλοι δέ] — L. Versio Goth. Cyrillus. ab ἐστὶν ad ἐστὶν] — E a prima manu.
 δέ, ὅτι] ἔλεγον CL 40. 71. Versio Syr. Copt. Armen. Vulg. ἔλεγον ὅτι 80.
 ἄλλοι posterius] ἔτερον D.
 δέ] + ἔλεγον Versio Syra prior, & posterior in margine. Codices Latini.
 ἐκεῖνος] + de AK 5. 16. 42. 48. 57. 69. 72. Versio Syra prior, & posterior cum asterisco, Bezae, Lutheri,
 ri, Vulg. Goth. Theophylactus. 10. ἔλεγεν] εἶπεν D.
 πῶς] + οὖν CD. Versio Syra posterior cum asterisco. Codices Latini.
 ἀνέωχθήσαν] ἠνεώχθησαν CDM 72. 73. Evang. 2. 17. Editio 1. 2. Aldi, Colinaei.
 σοι] 58 ACDEL 12. 89. 90. Evang. 1. 2. 9. 11. 12. 13. 14. Editio Complut. Erasmi, Plantini, Colinaei,
 Stephani, Bengeli. Versio Syra utraque, Copt. Sax. Codices Latini. Cyrillus, Chrysostomus, Theophylactus.
 11. καὶ εἶπεν prius] — CDL 33. + ὁ L 1.
 ἄνθρωπος] + ὁ CL 1. Versio Syra posterior cum asterisco.

meminisse narrabat. Bemidbar R. IX. mulier incantans oculos inspuat septies, ut dolorem tolleretur. Aristoteles H. A. IX. 7. γενομένην τῶν νεοτῶν φρονιζέει τῆς ἀρμοτιότητος τροφῆς, ἥς διαμασσησάμενος ἐμπύπτει τοῖς νεοτῶν, διογνύς τὸ σῶμα. Athenaeus IX. p. 394. F. ὁ δ' ἀριστοτέλης φησὶν, ὡς αἱ περιτραὶ γιννομένην τῶν νεοτῶν τῆς ἀλμυρίζουσης γῆς διαμασσησάμεναι ἐμπύπτουσιν αὐτοῖς διογνύσαι τὸ σῶμα, διὰ τέττα παρασκευάζουσαι αὐτὰς πρὸς τὴν τροφήν. Plinius N. H. X. 52. Pullis primo falioerem terram colligat gutture in ora inspuunt praeparantes tempestivitate cibo. XXVIII. 7. credamus ergo (falivae) jejuna illitu assidue — arceri — lippitudines, matutina quotidie velut in — unctione. Petronius 131. — mox turbatum spuito pulverem medio fustulit digito, frontemque repugnantis signavit hoc peractio carmine. Persius II. 27. Infami digito & lustralibus ante salivis expiat, urentes oculos inhibere perita. Propertius IV. 7. 45. aut Nomas arcanas tollat versuta salivas. Theocritus VI. 39. ὡς μὴ βασκανῶν, τρίς εἰς ἔμρον ἔπλυσσεν κλάπον ταῦτα γὰρ ἡ γραῖα με κοτύτλαις ἐξεδίδαξεν. Schol. ποῖσαι δὲ καὶ μίχρι τῷ νῦν μάλα ταῦτα αἰγυναῖκες, τὸ νεμεσητὸν ἐκτρέφονται. καλλιμαχος. Δαίμωνται κόλποισιν ἐπιπύπτουσι γυναικίαις. Elian. V. H. I. 15. τὰς περὶ τὰς — τῶν νεοτῶν γιννομένων, ὁ ἄρην ἐμπύπτει αὐτοῖς, ἀτελαῦναι αὐτὰν τὸν φθόνον, ἵνα μὴ βασκανῶσιν. Chrysostomus in I. Cor. H. XII. βέρδερον αἱ γυναῖκες ἐν τῷ βαλανίῳ λαμβάνουσαι τροφὴν καὶ θεραπευτὴν, καὶ τὰ δακτύλῳ χρίσασθαι κατὰ τὴν μετὰ τὴν τυπῶσιν αἱ παιδίσκας καὶ ἔρται τις· τί βέλτεται ὁ βέρδερος ὀφθαλμὸν ποιητὴν ἀποτρέφει, φησὶν, καὶ βασκανίαν, καὶ φθόνον. vid. in Matth. XXIV. 24. Sextus Empir. 2. Grammat. I. 262. φύλαρχος δὲ ἐν τῇ θ. διὰ τὸ τὴν φίνεως ὕδρος τυφλὰ δέντας ἀποκαταστήσαι χαριζόμενον αὐτῶν τῇ μητρὶ κλεοπάτρα τῇ ἐξεχθίας. de Æsculapio. Livius IX. 29. Censorem etiam Appium, memori Deorum ira post aliquot annos luminibus captum. Diogenes L. Dēmestrio V. 70. λέγεται δὲ ἀποβαλόντα αὐτὸν τὰς ὀφθαλμοὺς ἐν ἁλὶ ξανθῷ κομίσασθαι αὐτοῖς παρὰ τῷ Σαραπίδος. Aristides S. I. p. 307. ἣν ἰσημερίαν ἡ μετὰ χειμῶνα ὅτι πηλῶνται

τῷ θεῷ — προσέταξε χρῆσασθαι τῷ πηλῷ πρὸς τῷ φρεάτι τῷ ἱερῷ καὶ λῆσασθαι αὐτόν — τοσαύτη δ' ἦν τῇ πηλῷ καὶ τῷ ἁέρος ἡ ψυχρότης — τῇ δ' ἐπίσσην καὶ προσέταξε τῷ πηλῷ πάλιν κατὰ τὰ αὐτὰ χρῆσασθαι, καὶ δραμὴν κύκλῳ περὶ τὰς νεὼς εἰς τρίς — περιέθειον παρέχον τῷ βορέε ζαίνειν εὖ καὶ καλῶς, καὶ τελευτῶν προσελθὼν πρὸς τὸ φρεάτι ἀπελασάμενον. — αὐτοῖς δὲ χειμῶνος ἄρος καὶ πάγος καὶ ἀνέμματος οἷς ψυχρότατα κελεύει, λαβόντα τῷ πηλῷ καὶ περιχέμενον καθέζεσθαι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γυμνασίου τῷ ἱερῷ, καλῶντα διὰ τοῦ ὑπατον καὶ ἄριστον. Conf. inf. X. 21. 22. Talia multa ab Æsculapio Pergami narrabantur patrata, in cujus loci vicinia Joannes evangelium conscripsit, Ephesi nimirum habitans. Sota f. 16. 4. & Vajikra R. f. 175. 2. Dicit iis R. Meir: Estne inter vos femina perita miffutare incantationes super oculum (simulabatur enim aegritudinem oculorum.) Dicit illa: Rabbi, ego non sum. Et ille: utcunque, tamen sputa septies in oculum meum & sanabor. Quod & illa fecit. ἐπέχρισε] Lucianus de Scrib. Histor. 62. ἐπιχρίσας τιτῶν [τὸ ὄνομα.] Glauc. Galeni. τὰ ἐπιχρίσασθαι φάρμακα.

7. Supra VII. 29. VIII. 42. Christus est ὁ ἀπεσαλμύμενος. Debarim R. VI. Deut. XXII. 7. si servas hoc praeceptum, acceleras adventum Messiae, qui dicitur missus Es. XXXII. 20. Hierof. de veste Sacerdotali: si quis in manu sua vermem continuerit, etiam si se aquis Siloam abluerit, vel universis etiam, quas Deus creavit, munditium tamen integram haud est affecuturus. Targum. 1. Chron. XI. 22. Benajas — ipse fuit justus magnus, qualis ullus erat in sanctuario secundo. Die quodam impexit pes ejus in testudinem mortuam, descendit itaque in Siloam, & confractis frustis glaciei abluit se, postea cum ascendisset, legit librum domus Raf, is erat liber legis Sacerdotum, die brevi [vel die jejunii si נסיון legatur pro נסיון] hie-mali, decima scilicet mensis Tebet.

9. Tob. IX. 2.

11. ἄνθρωπος] Targ. Andr. IV. 4. 5. reliquit me ho-

π[⊙] λεγόμεν[⊙] Ἰησῆς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τὰς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι
 "Ἵπαγε εἰς τὴν κολουμβήθραν τῆ Σιλωάμ, καὶ νίψαι. Ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμεν[⊙], ἀ-
 νέβλεφα. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Πῶς ἔστιν ἐκεῖν[⊙]; Λέγει· Οὐκ οἶδα. Ἀγασθὲν αὐτὸν πρὸς 12
 τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν· Ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸ πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησῆς, καὶ 13
 ἀνέβλεψεν αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλε- 14
 ψεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκεν ἡμῖν τὰς ὀφθαλμούς μου· καὶ ἐνιψάμην, καὶ 15
 βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινες· Οὐτ[⊙] ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι ὡς τῷ 16
 Θεῷ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς
 τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ χρίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· Σὺ τί 17
 λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡνοίξε σε τὰς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι προφῆτης ἔστιν.
 Οὐκ ἔπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν, καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτε ἐ- 18
 φώ-

~ μου ἔπι τὰς ὀφθαλμούς

ἐπέχρισε] ἔχρισε 47. 56. 58.
 Ἵπαγε] + νίψαι 13. 28. 76. 80. Versio Syra posterior in margine.
 τὴν κολουμβήθραν τοῦ] τὸ DL 1. Versio Syr. Copt. Armen. Arab. Codices Latini. Cyrillus.
 καὶ νίψαι] — 80. νίψαι 69. 76. & ponitur ante εἰς. ἀπελθὼν] ἀπῆλθεν D.
 δὲ] οὖν DL 1. Versio Copt. Syra posterior in margine. Cyrillus.
 νιψάμεν[⊙] ἀνέβλεψα] & ἐνιψάμην, καὶ ἦλθον βλέπων D. 12. εἶπον] εἶπαν D. καὶ εἶπον 1. Cyrillus.
 οὖν] — A 1. 33. Versio Sax. Syr. Copt. Codices Latini, Cyrillus, Augustinus.
 λέγει] + αὐτοῖς D 69. Versio Syr. Codices Latini. οἶδα] + καὶ D. Versio Syr.
 14. ἔτε] ἐν τῇ ἡμέρᾳ L 33. Versio Syra posterior in margine. Codices Latini. Cyrillus.
 ἀνέβλεψεν] ἠνέψεν D.
 15. ἠρώτων] ἐπρώτων D. ἠρώτησαν 27. 29. 38. 60. 63. 71. 72. Evang. 9. 11. 19. Codices Latini.
 καὶ οἱ] οἱ 44. 60. 66. 69. 71. 87. Versio Vulg. Syr. probante Bengelio
 εἶπεν] + καὶ A. Versio Syra posterior. πηλὸν] + ἐποίησε & G 1.
 ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου] καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς A. ἐπέθηκεν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς CEGM 1.
 2. 3. 9. 10. 12. 15. 36. 44. 69. 72. 73. 74. 78. 83. 85. 86. 89. 90. 97. 106. Evang. 2. 11. 12. 13. 14. 15.
 16. 17. 24. Stephani 1. 2. Cyrillus. Vid. Matth. VIII. 8. Luc. VII. 44. ἐπέθηκεν μοι ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς
 H. Editio Erasmi, Aldi, Plantini, Colinaei, Genev. Bogardi. Versio Vulg. Goth. Syra posterior cum asterisco.
 ἐπὶ] — 52. 57. 66.
 μου] — 80. Evang. 1. 7. 8. 9.
 16. οὐτ[⊙] ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι] οὐκ ἔστιν ἔτ[⊙] D. βλέπω] ἔβλεψα 46. 52.
 τοῦ] — AD 1. 69. 106. Cyrillus, Theophylactus. ἔτ[⊙] οὐκ ἔστι 56. 58. 61.
 ἄλλοι] + δὲ D 1. Colb. 69. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr. Copt. Cyrillus.
 ἔλεγον] ἔλεγον D.
 17. λέγουσι] ἔλεγον D. Codices Latini. + οὖν ADL 1. 35. 61. 62. 69. 83. Editio Complut. Plantini.
 Versio Vulg. Syra posterior cum asterisco. Cyrillus. + αὐτοῦ 56. 58.
 πάλιν] — D. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1280.
 αὐτοῦ] αὐτοῦ D. at in Vers. Latina: eo. σιαυτοῦ 53.
 ἡνοίξε] ἀνέβλεψεν 1. & comm. 26. & 32. ἡνώξε 90. Varinus. ἀνέωγεν, οὐχὶ ἡνοίξε.
 18. οὖν] — D 69. 72. Codices Latini. δὲ Versio Syr. περὶ αὐτοῦ] — 56. Codices Latini.
 ὅτι τυφλὸς ἦν, & ἀνέβλεψεν] — D. ὅτε] & D. Chrysostomus.
 αὐτοῦ postorius] — D. τοῦ ἀναβλέψαν[⊙]] — 1. 53. Colb. duo. Versio Copt. Codices Lat.
 19. ἠρώτησαν] ἐπρώτησαν D. ἔτός ἐστιν] εἰ ἐστιν ἔτ[⊙] D. Versio Syr.
 λέγετε] ἐλέγετε GM 64. Evang. 2. 15. οὖν] — 85. Evang. 5. Versio Syr. Copt. Goth.

homo. *Donatus*. Mire hominem non Davum dixit, ut etiam si audiat Chremes, incertam pertonam hominis audiat, non Davum.

16. *Aboda Sara* f. 28. 2. Dixit R. Sutra f. Tobiae, dixisse Rabum: Licet Sabbato inungere oculum inflammatum stibio.

21. *Aristophanes* Avib. 1176. τίς τῶν θεῶν; ἀγ. ἐκ ἱσμεν ὅτι δ' εἶχε πλεῖρα, τῶν ἱσμεν.

22. *Ἀποστολὰ γωγος* Ef. X. 8. Luc. VI. 22. inf. XVI. 2. *Caesar* de B. G. VI. 13. Si quis privatus aut publicus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicitur. Haec poena apud eos est gravissima; quibus ita est interdictum, in numero impiorum ac sceleratorum habentur, iis omnes decedunt, aditum eorum sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: neque iis penitentibus jus redditur, neque honos ullus communicatur. *Pirke Eliezer* 38. Quid tum fecerunt Esra, Zorobabel & Josua? congregarunt universum populum in templum Dei & adduxerunt — CCC. Sacerdotes & CCC. pueros & CCC. buccinas &

clanxerunt buccinis — & excommunicarunt Samaritanos per mysterium nominis tetragrammati, & per scripturam descriptam in Tabulis Decalogi, & per anathema fori superioris & inferioris, ita ut nemo Israëlitarum unquam in posterum comederet buccellam aliquam Cuthaeorum. *Moed Katon* III. 1. Et illi se tondent diebus festi intermediis, qui venerunt e provincia maritima, & e captivitate, & excommunicatus (i.e. qui voto Nasiraeatus se obstrinxit.) f. 16. Non censabant eum inter Decuriones, ubicunque numerus ejusmodi necessarius erat — unde est quod excommunicamus? ex eo quod scribitur: Maledicite Meroz Jud. V. 23. Undenam in Cheream ponimus? Q. D. maledicendo maledicite; nec cum ejusmodi homine cibis aut potus fumendus. Unde quatuor cubitorum distantia? Q. D. confessores ejus. *Midrash* II. 2. Omnes accedentes, qui secundum templi consuetudinem intrant, ingrediuntur via dextra & egrediuntur sinistra: excepto eo cui aliquid accidit, circumit a sinistra: si interrogatur, cur

19 φώνησαν τῆς γυναιὸς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντι. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὲς, λέγοντες· Οὗτός
 20 ὅστις ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; Ἀπε-
 21 κριθήσαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· Οἶδμεν ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. Πῶς δὲ νῦν βλέ-
 22 πει, οὐκ οἶδμεν, ἢ τίς ἠνοιξεν αὐτῷ τὰς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδμεν· αὐτὸς ἡλι-
 23 κίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς πᾶσι αὐτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτῷ,
 24 ὅτι ἐφοβοῦντο τῆς Ἰουδαίας· ἥδη γὰρ συνέβηεντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ
 25 Χριστὸν, ὅπως ἀνάγῃ γένῃ. Διὰ τῆτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον· Ὅτι ἡλικίαν ἔχει,
 26 αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου ἄνθρωπον, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ·
 27 Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. Ἀπεκρί-
 28 θη οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὦν,
 29 ἄρτι βλέπω. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἠνοιξέ σε τοὺς ὀφθαλμούς;
 30 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἥδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ
 31 καὶ

ἄρτι βλέπει] βλέπει ἄρτι D.
 20. ἀπεκρίθησαν] + δὲ AM 9. 12. 14. 16. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44. 60. 72. 83. 85. 86. 87. 89. 90. 91.
 97. 106. Evang. 2. 8. 24. Codices plurimi, teste Millio. Editio Complut. Plantin. Genew. Bengelii. Versio Syra
 utraque. + οὖν Evang. 15. Versio Goth.
 αὐτοῖς] — L 33. 37. 40. 69. Versio Copt. Syr. Codices Lat. Cyrillus. αὐτῷ 27. 45.
 αὐτοῦ] + τοῦ ἀναβλέψαντος G. 21. δὲ] — Evang. 15.
 ἐκ οἶδμεν prius] — 56. 58. Versio Syr. ab οἶδμεν ad οἶδμεν] — 64.
 ἠνοιξεν] ἀνέωξε Evang. 1. Cyrillus, Chrysostomus. ἠνέωξε A 1. 53.
 ἠνοιξεν αὐτοῦ] αὐτοῦ ἠνοιξεν D. ἡμεῖς] — 44. 80. Codices Latini.
 αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε] αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει D. Codices Latini. αὐτὸν ἐρωτήσατε,
 ἡλικίαν ἔχει L 1. Versio Copt. Vulg. Æthiop. Cyrillus. αὐτὸς] + τὰ 14. 44. 51. 106. Evang. 11.
 αὐτοῦ] ἐαυτοῦ A 1. 10. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 44. 72. 80. 83. 86. ex emendatione. 90. 97. Evang. 1. 2.
 8. 11. 12. 13. 14. Codices plurimi, teste Millio. Editio Complut. Bengelii. Versio Syr. Theophylactus.
 λαλήσει] λαλήσαι L. Versio Copt.
 22. συνέβηεντο] συνετίθεντο Evang. 2. συνετίθεντο G 76. συνετίθεντο Editio Erasmi, Colinaei. Ver-
 sio Syra posterior Graece in margine. συνετίθεντο 47. 54. Theophylactus.
 αὐτὸν ὁμολογήσῃ] ὁμολογήσῃ αὐτὸν D. χριστὸν] + εἶναι D. Versio Vulg. Cyrillus.
 23. οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον] εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ 69. εἶπον] εἶπαν D.
 24. εἶτι] — DL. Codices Latini. αὐτὸς Evang. 9. ἔχει] + καὶ A.
 ἐρωτήσατε] ἐρωτᾶτε D. 24. ἐκ δευτέρου ἄνθρωπον] αὐτὸν ἐκ δευτέρου D.
 εἶπον] εἶπαν D.
 25. οὖν] — AK 1. 28. 37. 38. 40. 42. 44. 48. 60. 63. 64. 68. 80. 91. Evang. 2. 9. 12. 15. 20. 24. Ver-
 sio Syr. Copt. Codices Latini. Chrysostomus. ἐκεῖνος] — Colb. duo.
 καὶ εἶπεν] — ADL 1. 15. 33. 42. 106. Versio Vulg. Goth. Cyrillus. probante J. Millio prol. 1400.
 26. δὲ] ἐν DKL 1. 13. 61. 69. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Syr. Copt. Cod. Lat. Cyrillus.
 αὐτῷ] — Evang. 9.
 πάλιν] — D. Versio Vulg. Copt. probante J. Millio prol. 430.
 σοί] + καὶ D. + ἢ 47. Codices Latini.
 ἠνοιξε] ἀνέωξε 10. 35. 61. 62. 91. Evang. 12. Editio Complut. 27. ἀπεκρίθη αὐτοῖς] ἐ δὲ εἶπεν D.
 οὐκ] — Versio Vulg. probante Beza in annot. Ed. 2. 3. 4. 5. πάλιν θέλετε] θέλετε πάλιν D.
 ἠκούσατε] πείθετε 28. Colb. πείθεσθε 48. 69.
 ἀκούειν] ἀκούσας D.

ad finistram circumeat? responder: quia lugeo. di-
 cunt ei: qui hanc aedem inhabitat, soletur te. Si
 dicat: quia excommunicatus sum. Respondent: qui
 aedem hanc inhabitat, indat cordi tuo, ut te reci-
 piam, ut tradit R. Meir. Cui R. Jose, an ergo
 statuis, injuste cum illo actum esse? Sed dicunt:
 Qui hanc aedem inhabitat, indat cordi tuo, ut au-
 scultes verbis sapientum, ut recipiant te. Pirke E-
 liezer 17. Rex Salomo cum aedificaret templum,
 fecit duas portas, unam pro sponfis, pro lugen-
 tibus & excommunicatis alteram. &c. Inf. XX. 19.
 Eth. VIII. 17.

23 ἡλικίαν ἔχει] Plus. de sui laude p. 547. A. τέ-
 τοις μὲν ἐν, ἀν μὴ μόνον ἔχωσιν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ δό-
 ξαν καὶ ἀρετὴν, δοτέον. Aristophanes Ecclesiast. 1030.
 ὃ γὰρ ἡλικίαν ἔχει παρὰ σοι καθεύδειν τηλικῶτος ἄν, ἐπεὶ
 μήτηρ ἐν αὐτῷ μάλλον εἴης ἢ γυνή. Plato Cratyl.
 εἴτι γὰρ νέος εἶ, καὶ ἡλικίαν ἔχεις. Lyfide. ὃ γὰρ πῶ, ἔφη,
 ἡλικίαν ἔχει.

24. ἡμεῖς οἶδμεν] Hic & 29. gloriose dicitur. vid.
 comm. 34. 1. Cor. VIII. 1.

25. ἐν οἶδα] Si nihil aliud, at hoc certissime scio.
 Terent. Andr. I. 5. 46. Unum hoc scio, hoc me-
 ritam esse, ut memor esset sui. Donatus: quasi
 hoc dicat, quid tu facturus sis, nescio, sed unum
 scio. Phormio I. 2. 81. O Geta, quid te futurum
 est? Nescio hercle; unum scio: quod fors feret,
 feremus aequo animo. Demosthenes c. Midiam.
 ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τῷτο εἶ οἶδα, καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρῆ. An-
 tiphon de Veneficio. καὶ ἐ τῷτο γ' ἐρεῖ, ὡς ἐν οἶδεν.
 ὅτι ἐκ ἀπέκτεινεν ἢ μήτηρ αὐτῷ τὸν πατέρα τὸν ἡμέτερον —
 σαφῶς εἰδέναι — εἶ εἰδώς. Achilles Tatius VII. p.
 433. αὐτὴ γέγονεν ἐξαίφνης ἀφανής, ἐκ οἶδα πως, ἔτ' εἴ-
 τις ἀπέκτεινεν αὐτήν, ἔτ' εἰ καὶ ζῇ κλαπῖστα· πῶς ἐν τῷ-
 οἶδα μόνον, τὸν Σωσθένην αὐτῆς ἐρωτᾶ. Zenodot. πολλ'
 οἶδ' ἀλώπηξ, ὃ δ' ἐχέως ἐν μέγα.

27. Galenus de Usu part. VI. γέγραπται κατὰ τὸν
 ἔμπροσθεν λόγον ἰκανῶς ὑπὲρ τῆς τῶν νεφρῶν εἰς ἅπαντα τὰ
 ὕγγυγ, σπλάγν.

ὃς ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; Ἐλοιδόρησαν — οὐκ αὐτὸν, ὃς εἶπον· Σὺ εἶ 28
 μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσῆς λελά- 29
 ληκεν ὁ Θεός· τούτου δὲ οὐκ οἶδαμεν πῶθεν ἔστιν. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, ὃς εἶπεν αὐ- 30
 τοῖς· Ἐν ᾧ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἰδάτε πῶθεν ἐστὶ, ὃς ἀνέωξέ μιν τὰς
 ὀφθαλμούς. Οἶδαμεν δὲ ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ Θεός ὁρᾷ· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, 31
 ὃς τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἐκ τῆς αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις 32
 ὀφθαλμούς τυφλῷ γεγεννημένῳ. Ἐἰ μὴ ἦν οὗτος ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν ἕδεν. 33
 Ἀπεκρίθησαν ὃς εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, ὃς σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; 34
 Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω· ὃς εὐρὼν αὐτὸν, εἶ- 35
 πεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκείνῳ ὃς εἶπε· + Τίς ἐστὶ; 36

Κύ-

+ ὃς

αὐτοῦ μαθηταί] μαθηταὶ αὐτοῦ D 44. μαθηταὶ 69.
 28. ἐλοιδόρησαν οὐκ] οἱ δὲ ἐλοιδόρησαν DL 1. 33. Versio Syria prior, & posterior cum asterisco, Corp.
 οὐκ] — AEGHL 1. 2. 3. 9. 10. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 63. 64. 72. 73. 74. 78. 80. 83. 85. 86.
 97. 106. Evang. 1. 2. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Codices plurimi teste Millio Editio Complut.
 Bengelii. Versio Corp. Codices Latini, Augustinus. Cyrillus, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1104.
 εἶπον] εἶπαι D.
 εἰς μαθητὴς ἐκείνου] μαθητὴς εἰς ἐκείνου A 1. μαθητὴς ἐκείνου εἰς D. μαθητὴς ἐκείνου L. Versio Corp.
 δὲ] — D. ᾧ Versio Syria.
 29. Μωσῆς] Μωσῆς D. Μωσῆς AE 1. 69. 72. 73. 74. 89. 90. Editio Complut. Ald. Cyrillus, Chrysostomus,
 Theophylactus. λελάληκεν] ἐλάλησεν A. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Cyrillus.
 Θεός] — D 12. 59. Codices Latini.
 εὐρὼν] ἐν ᾧ τούτῳ 47. 85. Evang. 3. 4. 5. 19. 20. 22. probante Vossio. Aristoteles ap. Aelian. N.A. II. 4. ἐν
 δὲ δὴ τούτῳ μίγναι κρίναι ἐν ἡμετέροις. Athenaeus VI. ex Chamel. p. 273. C. ἐ τούτῳ ἢ αὐτῷ μίγναι ἐ θαυμαστὸν πρὸς
 πειθαρχίαν. Aristides Leucetric. IV. p. 465. ἐμοὶ δὲ ἐ τούτῳ θαυμαστὸν φαίνεται. Artemidorus II 12. οὐδὲν δὲ θαυ-
 μαστόν, εἰ ἐ συναγὼς γυναῖκα σημαίνει. II. 74. οὐδὲν ἐν θαυμαστῶν — ἀπολλοῦ ταῦτα με προτρέψατος. IV. 67. οὐδὲν
 θαυμαστόν, εἰ κ. τ. κ. 2. Corp. XI. 14. 2. Pet. III. 8. 2. Thess. I. 10. + τὸ L 1. Editio Erasmi, Colinaei,
 Cyrillus, Chrysostomus in l. & T. VII. 118. ἐν τούτῳ ἐν D.
 ὑμεῖς οὐκ οἰδάτε] ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν 3. 74. ἀνέωξε] ἤνοιξε D.
 31. δὲ] — DGL 1. 33. 60. 96. 97. Evang. 22. Versio Corp. Cod. Lat. Cyrillus. probante J. Millio prol. 920. ᾧ 69,
 ἀμαρτωλῶν] ἀμαρτωλὸν 53. 58. 63. 64. 70. 71. 85. 87. 96. 97. Evang. 22.
 ἀμαρτωλῶν ὁ Θεός] Θεὸς ἀμαρτωλῶν D.
 τούτου ἀκούει] — 96. 97. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 1422. ἀκούει bis] ἐπακούει 76.
 33. ἦν οὗτος παρὰ Θεῶν] ἔστι παρὰ Θεῶν ἢ D. παρὰ + τῶ 73.

σπλάγχνα διανομῆς, ὥς· εἶπεν ἐκείνοις προσέσχες τὸν ροῦν,
 ὃς ἂν ἔτι δέη τῶν ἀκρίων. & XI. καὶ χρηρὴ μῆτι τῶν ἡδὴ
 πειρημένων αὐτοῖς ἐβλεψεν ἀκρίων.

28. *forma* f. 14. 1. Tradiderunt Pontifici duos
 discipulos sapientum de discipulis Moysi.

ἐλοιδόρησαν] *Suidas*. λοιδορῶ δοτικῇ, τὰ δὲ παθητικὰ
 αἰτιατικῇ. *Aristophanes* Plut. 456. Σὺ δ' ὦ κάκισ' ἀ-
 πολεμένη, τί λοιδορεῖς ἡμῖν προσελθὼς; *Schol.* τὸ λοιδορῶ-
 μαι παθητικῶς δοτικῇ συντάσσεται ἐνεργητικῶς δὲ αἰτια-
 τικῇ· εἰ καὶ τινες ἀνοήτως λοιδορεῖς ἐνταῦθα γράφουσιν, τὸ
 ἡμῶν πρὸς τὸ προσελθὼς συνάπτοντες. *Thomas*. λοιδο-
 ροῦμαι σοί. *Dio O.* XV. p. 235. ἡλιθίως δὲ ἐν
 τοῖς λόγοις ἕτερος καὶ διαπορῶν εἰς λοιδορίαν ἐτραπῆ, ὥσ-
 περ εἴπω τὸτο συμβαίνει πολλάκις. p. 237. C. τὸν Ζῆ-
 τον καὶ τὸν ἐμφοῖον ἐλοιδόρει. *Demosthenes* de Co-
 rona. ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας ὅτω διαφέρειν ἡγῶμαι,
 τῷ τιν μὲν κατηγορίαν ἀδικημάτων ἔχειν, ὃν ἐν τοῖς νό-
 μοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας, ἣς
 κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς πρὸς ἀλλήλους συμβαίνει
 λέγειν.

31. *Job*. VIII. 5. 6. XXVII. 9. 2. *Par.* VII.
 14. *Psal.* XXXIV. 18. LXVI. 18.

II. α. 218. ὅσαι θεοὶ ἐπιτίθενται, μάλα τ' ἔκλυον αὐ-
 τῷ. *Plato* de Legg. IV. ἀκάθαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὄγε
 κακὸς, καθαρὸς δὲ ὁ γ' ἱκαντός. παρὰ δὲ μυῖαν δῶρα ἔτ'
 ἄδρα ἀγαθὰ ἔτι θεῶν εἰς ποτὶ τὸ γὰς ὁρᾶν διχισθαι. μά-
 τιν ἐν περὶ θεῶν ὁ πολλὸς ἐστὶ πόνος τοῖς ἀνθρώποις· τοῖς δ' ὁ-
 σίοις ἐγκαιρότατος ἄπασιν. *Plant.* Rudent. prol. 24.
Facilius, si quis pius est, a Dis supplicans, quam
 qui scelestus est, inveniet veniam sibi. *Berastoth*

f. 6. 2. *Dixit R. Chelbo* ex ore R. Chunnā: qui-
 cunque verum habet timorem Dei, illius preces ex-
 audiuntur.

32. ἐκ τῆς αἰῶνος] *Linc.* I. 70. *Dionysius* Hal. A.
 I. 3. πρώτη καὶ μόνη τῶν ἐξ ἅπαντος αἰῶνος μυημενοῦσι
 ἡν. *Libanius* D. XLII. p. 892. A. ἐ γέγονε ἐλευ-
 νότερον πάθος ἐκ τῆς παντὸς αἰῶνος. *Galenus* de Eleme-
 ntis I. 1. διὰ μὲν δὴ τῆς πείρας ἕδεν εὐρηταί ποτε τοῦτων
 ἐκ σύμπαντος αἰῶνος. *Antholog.* IV. 27. 9. εἰς αἰῶνας,
 ὅμην, καὶ ἐξ αἰῶνος ἀείδῃ. *Aristides* in Smyrnam p.
 260. τῶντε ὑπὲρ γῆς ἔτι, καὶ τῶν ἐκ τῆς παντὸς αἰῶνος γε-
 νομένων. *Polybius* ap. *Suidam*. ἀνέσειον τὰ πλήθη, πα-
 ρακαλοῦντες τὴν ἐξ αἰῶνος παραδεδομένην ἐλευθερίαν φυλάσ-
 σεν. *Sextus Empir.* a. *Physic.* I. 76. ἢ γὰρ ἐξ αἰῶ-
 νος κινήσεται· ἢ ἀπὸ τίνος χρόνου. *Aelianus* V. H. XII.
 27. πρῶτον ἐξ αἰῶνος. 64. τῶν πάντων τῶν ἐξ αἰῶνος βα-
 σιλείων εὐδαιμονέσαστο ἀλέξανδρον γενοῖναι. *Antholog.* II.
 40. 4. ὥς· ἐξ αἰῶνος κακὰ τέσσαρα ταῦτ' ἐγενήθη, Δευ-
 καλίαν, φαῖβαν, Ἑρμογένους, Ποταμῶν. *Dio Chrys.* XV.
 p. 238. A. ὡς φασὶν, ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος εἶναι τὴν γένεσιν
 ἀνθρώπων. *Sextus Empir.* a. *Physic.* I. 62. ἢ δὲ γε
 τῶν θεῶν ἵπποια καὶ ἐξ αἰῶνος ἦν, καὶ εἰς αἰῶνα διαμεί-
 νει. *Diodor.* S. IV. 83. μόνος δὲ τῷτο τῶν [I. τῶν] ἐξ
 αἰῶνος, ἀρχὴν λαβὼν ἕδποτε διέλιπε τιμώμενον. *Esfaj.*
 LXIV. 4.

34. ἐγεννήθης] *Quintilianus* de Oratorib. 29. Jam
 vero propria & peculiaria hujus urbis vitia poene
 in utero matris concipi mihi videntur, histriona-
 lis favor, & gladiatorum equorumque studia. *Lu-
 cianus* D. Apol. & Vulc. de Mercurio VII. 2. ὥ-

37 Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν
 38 μὲν σὺ, ἐκείνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. Καὶ εἶπεν ὁ
 39 Ἰησοῦς· Ἐἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸ κόσμον τῶτον ἦλθον· ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ
 40 βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. Καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ,
 41 καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ ᾔτε, οὐκ
 ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε· Ὅτι βλέπομεν· ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

1 **Α** Μὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τὴν θύραν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς προ-
 2 βάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνον κλέψει ἐστὶ καὶ ληστής. Ὁ δὲ εἰσερχό-
 3 μενος διὰ τὴν θύραν, ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων. Τοῦτο ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ
 πρὸς

34. καὶ εἶπον αὐτῷ] αὐτῷ, εἰπὼν D. Codices Latini.
 ὁλος] ἔλας 1. 53. 55. 58. 59. 61. 62. 83. Evang. 4. 18. 19. 20. καλλὸς vel κολοῦς Cl. J. S. Bernard.
 ab ἔξω ad ἔξω] — 3. 12. 51. 59. 64. 72. a prima manu. Millius prol. 1213. + καὶ D. Versio Syr.
 35. ἤκουσεν] ἤκουεν αὐτὸν 69. + δὲ 13. Versio Copt. ἔξω] — D.
 εἰσαν αὐτόν] εἰρεν αὐτόν ε D. Codices Latini. + ὁ Ἰησοῦς 3. αὐτῷ] — D. Codices Latini.
 36. καὶ εἶπεν] — A 68. Versio Copt. Codices Latini. + καὶ DEGKM 1. 2. 9. 10. 12. 16. 28. 33. 34. 35. 36.
 37. 38. 39. 40. 44. 51. 60. 63. 64. 69. 72. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 90. 91. 97. 106. Evang. 1. 2. 7. 8. 9.
 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Plantin. Genev. Bogardi. Versio Syra
 posterior, Arab. Cyrillus, Chrysostomus in l. & T. VII. 118. Theophylactus.
 37. εἶπε] ἀπεκρίθη D. Versio Syra posterior in margine.
 38. αὐτῷ] αὐτόν D 96. Evang. 5. 19. 22.
 39. εἰς κρίμα ἐγὼ] ἐγὼ εἰς κρίμα D.
 40. καὶ ἤκουσαν] ἤκουσαν L. Versio Copt. Cyrillus.
 ταῦτα] — D 63. Versio Vulg. probante J. Millio prol. 1460.
 41. εἶπεν] + αὐτὸν D 48. 51. 53. 59. 68. Evang. 15. 17.
 καὶ εἶπεν 36. 38. 69. αὐτῷ] — D 69. Colb.
 ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει] αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν μένουσιν D.
 1. ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν] ἀλλαχόθεν ἀναβαίνων D.
 ποιμὴν ἐστὶ] αὐτός ἐστιν ὁ ποιμὴν D.

τως ὁ ζῶν ἐστι. καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλε-
 πικίαν. 2. Pet. II 12. Psal. LI. 7. LVIII. 4. E-
 saj. XLVIII. 8. Job XXXI. 18. Schir R. I. 6.
 Dum adhuc estis in utero matris vestrae, commit-
 titis idololatriam, quia mulier gravida intrat in ido-
 leum, & incurvat prosternitque idololatrice ipsa
 & filius ejus. Philo in Flacc. p. 969. C. διὰ τὴν
 πάλαιαν καὶ τρόπον τινα γεσηνημένην πρὸς Ἰουδαίους ἀπ-
 ἔχουσαν.

36. καὶ τις] Theognis 741. καὶ τῶν ἀθανάτων βα-
 σιλεῦ πῶς ἐστὶ δίκαιος; Xenophon Cyropaed. I. καὶ τί-
 να δὴ ἔφη, ὁ πάτερ, ἵαν τῶτο πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι;
 Themistius Ph. II. πότερον ἐν ἐν τοῖς ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης;
 καὶ τίς ἂν εἴπῃ; Marc. X. 26. 2. Cor. II. 2.

38. Ruth. II. 10. 1. Sam. XX. 41.

39. Esaj. XLIII. 8. Coecus a Pharisaeis dam-
 natus erat: ipsis vicissim a Christo damnandis.

40. Inf. XII. 17.

41. Elegans est translatio, a caecitate oculorum,
 ad caecitatem mentis. Theodorus Mopsuest. in Cate-
 nis Cod. 34. ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῖς ἐ-
 πιτείας, ἐφ' ᾧ περ ἐκείνους καυχῶσθαι ἰδοὺν· τί γὰρ, φησι,
 φάτε ὅτι βλέπομεν; κρεῖττον ἢ ὁρᾶς περὶ εἶναι τὰς ὕψους,
 ἐγένετο γὰρ ἂν τις ὑμῖν ἐντέθειν συγγνώμην ἀπισθεῖν· νυνὶ δὲ
 ἐπειδὴ περ ὁρᾶν δοκίετε, καὶ αὐταῖς ὕψους τὸν ποτε τυφλὸν
 νῦν βλέποντα διασάμνει ἀπιστεῖτε τοῖς γένεσιν, ὁμολογη-
 μένην δεχσθε τῆς ἀπιστίας τὴν κατάκρισιν. Psal. CXIV.
 8. Ecclef. II. 14. 2. Cor. IV. 4. Inf. XV. 24. 27.
 1. Jo. I. 8.

1. αὐλὴν] Pollux I. 247. οὗ μὲν οἱ βόες ἵστανται βόε-

σάθμα βεσάσεις· ὅ δὲ αἱ οἷς καὶ αἴγες, αὐλὴ καὶ σῆκος. II.
 433. ὡς δ' οἷς πολυπάρμοτος ἀνὴρ ἐν αὐλῇ Μυρίας
 ἐσάκασιν. Servius ad Aen. IX. Graeci aulas vocant
 animalium receptacula. ovile, pro avibus cortis,
 pro porcis hara.

ἀλλαχόθεν] Thomas. ἄλλοθεν, ἄλλοθεν, ἄλλοτε, δοκι-
 μώτερα ἢ ἀλλαχόθεν, ἀλλαχόθεν, ἀλλαχόσε. Menes. ἄλ-
 λοθεν, ἄλλοθεν, ἄλλοτε, ἀττικῶς, ἀλλαχόθεν, ἀλλαχόσε,
 καυώτερον ἀττικῶς καὶ ἑλληνικῶς. Hesychius. ἄλλοθεν, ἄλ-
 λαχόθεν. Galenus de Ufu Partium XI. οὐκ ἂν ἀλλα-
 χόθεν τοιαύτη φύσις ἐγένετο δέρματος. Simplicius in Epi-
 clet. p. 255. τὸ ἀπειθεῖν ποτε τοῖς μαντεύμασιν, οὐκ ἀλ-
 λαχόθεν γίνεται, ἢ ἐκ τῆς ὀρέξεως οἰκίας καὶ ἐκκλησίας πα-
 ραβάλλεσθαι. Appianus Pun. p. 129. καὶ ἔθεν οὐτ'
 ἐν Λιβύῃς — ἔτ' ἀλλαχόθεν αὐτοῖς καταπλῆν ἐδύνατο.
 Eustathius in Il. κ. p. 719, 31. ὅτι δὲ τοῖστος ὁ ὀ-
 δυσεύς, ἀλλαχόθεν τε δῆλόν, καὶ ἐκ τῆς κ. τ. λ. Plut.
 Fab. p. 178. A. ἀλλαχόθεν ἄλλως ἐπιφύεσθαι τῶν πο-
 λεμίων σφίσι, καὶ κυκλῶσθαι πανταχόθεν ἡγεμένων.

κλέπτης] Il. γ. 10. ὁμῖχλην Ποιμῆσι ἔτι φίλην, κλέ-
 πτη δὲ τε νυκτὸς ἀμείβω. Occasione longarum & ob-
 scurarum noctium comm. 22. quae furibus gra-
 tae erant. Joël. II. 9. Ter. Eunuch. III. 41. ve-
 nisse clanculum per impluvium. Donatus. Quod
 non solum Jovi, sed ne homini quidem furi ap-
 tum erat. Gen. XXXI. 39. 1. Theff. V. 2. Μακ.
 Tyr. ὁ μὲν ποιμὴν, ὁ δὲ κλέπτης ὅμοιος.

2. Arrian. Epictet. II. 11. ὡς δὲ καὶ κατὰ τὴν
 θύραν φιλοσοφίας ἀπικεθαί.

3. ἀνοίγει] Thomas. ἀνοίγει μετὰ τὴν ἡμέραν.

XXXX 2

πρόβατα τῷ Φωνῇ αὐτῷ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά. Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἐμπροσθεν αὐτῶν πορεύε[ται]. καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδαςί τιν' αὐτῷ. Ἀλλοτρίων δὲ ἐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξον[ται] ἀπ' αὐτῶν ὅτι οὐκ οἶδαςί τιν' ἄλλοτρίων τιν' αὐτῷ. Ταύτην τιν' παρομοίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκείνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. Πάντες ὅσοι πρὸ ἐμῆ ἦλθον, κλέπ[τε] εἰσὶ καὶ λησά[ν]τες· ἀλλ' οὐκ ἠκυσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμῆ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται· καὶ εἰσελεύσεται· καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὖρήσει. Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται· εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ σπλέσῃ, ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ αἰώνιον ἔχωσιν. Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλός τιν' ψυχὴν αὐτῷ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Ὁ μισθωτὸς δὲ, καὶ οὐκ ἂν ποιμὴν, εἰ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸ λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα·

3. ἴδια πρόβατα] πρόβατα τὰ ἴδια D. καλεῖ] φωνῇ ADL 1. Cyrillus.
αὐτά] + καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα C ἐξάγει αὐτά 80.
4. καὶ ὅταν] ὅταν L 1. ἔταν δὲ K 15. 27. 33. 42. 68. Versio Copt. Cyrillus.
πρόβατα prius] πάντα DL 1. 33. Versio Copt. Codices Latini, Cyrillus, Lucifer.
ἐκβάλῃ] ἐκβάλλῃ 51. 53. 73. 74. a prima manu. 90. Editio Erasmi 1. 2. Ald. Colinaei. ἐκβάλλει 14. 69.
οἶδαςί] οἶδε 71.
5. ἀκολουθήσωσιν] ἀκολουθήσων ADE 2. 15. 65. 97. Evang. 3. 24. Editio Erasmi 1. Cyrillus. Chrysostomus.
ἀλλὰ φεύξον] ἀπ' αὐτῶν — E a prima manu. τῷ — G.
τῷ ἄλλοτρίων τιν' αὐτῷ] τιν' αὐτῷ τῷ ἄλλοτρίων 44.
τίνα ἦν] — teste Erasmo. Codices Latini. τίνα ἢ teste eodem. 69. αὐτοῖς] + ὁ Ἰησοῦς 69.
7. πάλιν αὐτοῖς] αὐτοῖς 1. 63. 69. Cyrillus. αὐτοῖς πάλιν A. Versio Syr. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν 106.
εἶπεν] — GKL 1. 12. 33. 36. 40. 53. 56. 57. 58. 61. 63. 68. 69. 71. 86. 90. Colb. Evang. 24 Codices Latini. probante 7. Millio prol. 1467.
πρὸ ἐμῆ ἦλθον] ἦλθον EGM 2. 5. 6. 7. 8. 9. 12. 14. Colb. duo. 34. 36. 37. 38. 39. 44. 46. 49. 52. 53. 57. 60. 64. 65. 68. 70. 72. 74. 80. 85. 87. 88. 89. 90. 96. 97. 106. Evang. 3. 4. 5. 15. 17. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Plant. Genev. Bengelii. Versio Vulg. Goth. Syra prior, sed posterior habet cum asterisco. Basilii, Chrysostomus, Cyrillus, Euthymius, Theophylactus. Augustinus a. Let. II. 4. ante me — non autem ita scriptum est. probante H. Grotio, Verum habet Versio Copt. Origenes c. Cels. VII. Clemens Alex. Strom. I. Isidorus III. 119. Hesychius Q. 23. Nonnus, Manichaei teste Theophylacto, Faustus apud Augustin. XVI. 2. Augustinus c. adversar. Legis & Prophet. II. 4. Hieronymus in Ose VII. ἦλθον πρὸ ἐμῆ AD 69. 73. 83. 86. Versio Copt.
Origenes, Lucifer, Isidorus.
ἀλλ' ἄλλως D. 9. εἰσέλθῃ] εἰσέλθοι 69.
ab ἔχουσιν ad ἔχουσιν] — D.
11. τίθησιν] δίδωσιν D. Versio Vulg.
δὲ] — GL 1. Codices Latini.
εἰσὶ] εἰσιν AL 1. 42. 69. Eusebius P. XII. 44. Cyrillus.
αὐτά] — D. Versio Syr.

καλεῖ] Esaj. XL. 26. Esth. III. 14. Aristoteles H. A. VI. 19. ἐν ἐκείνῃ γὰρ ποιμὴν κατασκευάζουσιν ἡγεμόνα τῶν ἀρρίνων, ὃς ὅταν ὀνόματι κληθῇ ὑπὸ τοῦ ποιμένος, προηγείται. Xenoph. de ovibus. καί-
ρασι τὴν φωνὴν τῷ δεσπότῃ γνωρίζουσι, Cotirpus. & in unum congregat agnos, nomina nota vocans. Longus IV. τὰς αἰγὰς προσεῖπε, καὶ τὰς τράγους ἐκάλεσεν ὀνομασί — ὁ δὲ Δάφνης ἐκάλεσε τινὰς αὐτῶν ὀνομασί.
ἐξάγει] Pollux I. 250. ποιμαίνειν — ἐπὶ νομαῖς ἐξάγειν.

4. Corippus. audita voce sequuntur.
7. θύρα] Ignatius ad Philadelph. αὐτὸς ὢν θύρα τῷ πατρί, δι' ἧς εἰσέρχονται Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Eusebius H. E. II. 23. τινες ἔν — ἐπυθάνοντο αὐτῷ, τίς καὶ θύρα τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἔλεγε τῶτον εἶναι τὸν Σωτῆρα. Hermas III. 9. Sicut in urbem non potest intrari, quam per portam ejus, ita nec in regnum Dei, nisi per nomen filii ejus — Porta filius Dei est, qui solus est ad patrem accessus. Eph. II. 18.
8. πάντες ὅσοι] Aristoteles Metaphys. II. οἱ μὲν ἔν περὶ Ἡσιόδου, καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι. Demosthenes. πάντα μὲν ὅσα ἐστὶ τὰ ὀνόματα, φευκτέον. Odyss. α. II. ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰὶν' ὀλέκρον. Eustathius. ὅρα δὲ τὸ πάντες ὅσοι φύγον, ὥσπερ ὁμοιοι παρὰ Διόφρονι τὸ λέγειν τὰ πάντα νητρεκῶς, ὥσπερ θυμῷ ἔχον.

Act. V. 37.
9. Deut. XXVIII. 6. 1. Sam. XXIX. 6. 2. Sam. III. 25. 2. Par. I. 10. Psal. CXXI. 8.
νομήν] Ezymol. νόμος — νομὸς δὲ πρὸς διάφορον σημαίνοντο ἡ νομὴ τῆς βασκῆς. Xenophont. ἐξάγειν πρὸς νομας. Plut. ἀποφυγὴ δ' ἐκ εἰς ἐπὶ τὰς νομας ἐκείνας, καὶ τὰς λευμῶνας. Rom. p. 20. D. περὶ νομας καὶ κυνηγίας. Homer. βάτραχοι. 59. αὐφίβιον γὰρ ἔδωκε νομὴν βατράχοις κροῖαν. Polybius I. 48. τῆς τοῦ πνεύματος βίας φυσώσης, τὴν νομὴν τῷ πυρὸς ἐνεργὸν συνέβαινε γίνεσθαι καὶ πρακτικῇ. Glossar. νομὴ θριμμμάτων.
pabulum. Versio Vulg. pascua.
10. Ex. XXII. 1.
11. 1. Sam. XVII. 35. Esaj. XXXI. 4. Amos III. 12. Columella VII. 6. Magister autem pecoris acer, durus, strenuus, laboris patientissimus, alacer atque audax esse debet; & qui per rupes, per solitudines atque vepres facile vadat: & non, ut alterius generis pastores, sequatur, sed plerumque ut antecedit gregem. comm. 4.
Valerius Max. VII. 8. 8. ponere spiritum. Propertius II. 13. 3. Non potuit faxo vitam posuisse Cerauno? 20. 57. Quod mihi si ponenda — sit — vita. Corn. Nepos Pausania ext. MS. eodem loco sepultus, quo vitam posuerat. Ovidius F. I.

13 βατα, ἢ φεύγει· ἢ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ, ἢ σκορπίζει τὰ πρόβατα. Ὁ δὲ μισθωτός
 14 φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι, ἢ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τὰ πρόβατα. Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ
 15 καλός, ἢ γινώσκω τὰ ἐμὰ, ἢ γινώσκονται ὑπὸ τῶν ἐμῶν. Καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ,
 16 καὶ ἐγὼ γινώσκω τὸ πατέρα· ἢ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. Καὶ ἄλλα
 17 πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· καλεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν· ἢ τὸ φωνῆς
 18 μου ἀκούσονται· ἢ γενήσεται μία ποιμήν, εἰς ποιμήν. Διὰ τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ,
 19 ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. Οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ·
 20 ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ· ἐξουσίαν ἔχω θῆναι αὐτήν, ἢ ἐξουσίαν ἔχω πά-
 21 λιν λαβεῖν ὡς τὸ πατὴρ μου. Σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις. Ἄρ-
 22 τούς λόγους τούτους. Ἐλέγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· Δαιμόνιον ἔχει, ἢ μαίνει· τί αὐτῷ
 21 ἀκούετε; Ἄλλοι ἔλεγον· Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐκ ἔστι δαιμονιοζόμενος· μή δαιμόνιον δύνα-
 22 τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν; Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίρια ἐν — τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἢ χει-
 μῶν

τὰ πρόβατα postremo] — DL 1. 33. 37. 42. Colb. Versio Copt. Armen. Æthiop.

13. ὁ δὲ μισθωτός φεύγει] — A a prima manu. DL 1. Versio Copt. Armen. Æthiop.

14. ποιμὴν ὁ καλός] καλὸς ποιμὴν D.

γινώσκονται ὑπὸ τῶν ἐμῶν] γινώσκονται ἐμὲ τὰ ἐμὰ D a prima manu. γινώσκουσιν ἐμὲ τὰ ἐμὰ ex emendatione.

γινώσκει με τὰ ἐμὰ L. Versio Vulg. Goth. Copt. Æthiop. Cyrillus, Epiphanius, Nonnus. probante Millio prol.

430. Bengelio. Sequentia his jungunt Casaubonus, Grotius, Hammondus. Editio Bengelii, Bezae 3. 4. 5. Nonnus:

15. μὲς] — D 58. 71. Codices Latini. τίθημι] δίδωμι D.

16. ἄλλα] + δὲ D Versio Syra utraque. με δεῖ] δεῖ με D 1. 69.

ἀκούσονται] ἀκούσονται A 42. 51. 61. 69. 85. 86. 87. Evang. 20. 21. Editio Erasmi 1. Theophylactus ed. probante Bengelio.

γενήσεται] γενήσονται D 1. 33. Versio Syra posterior in margine.

ποιμήν] + ἢ Versio Syra prior, & posterior cum asterisco.

17. ὁ πατήρ με] με ὁ πατήρ D.

18. ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ] — D 64. Versio Goth. τίθημι τὴν ψυχὴν μου] τὴν ψυχὴν μου τίθημι 80.

ἐξουσίαν ἔχω posterior] — 16. ab αὐτῇ secundo ad αὐτήν] — 90.

πάλιν] — 80. ἔχω πάλιν] — 64.

με] — D 36. Codices Latini, Chrysostomus. ὡς] ἀπὸ Colb.

πάλιν] — D 64. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 877. 19. ἐν] — L. Codices Latini.

20. οὖν] οὖν D 1. 86. — Versio Goth. πάλιν ἐγένετο] ἐγένετο πάλιν 1.

αὐτῶν] + ὅτι D. 21. ἄλλοι] + δὲ 69. Versio Syr.

ἔλεγον] + ὅτι 69. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐκ ἔστι] ἐκ ἔστι τὰ ῥήματα ταῦτα D.

δαιμονιοζόμενος] δαιμονιοζόμενος 106.

δαιμόνιον] + ἔχω 38. Codex Stephani, probante Th. Beza in annot. Ed. 2. 3. 4. 5.

τυφλῶν ὀφθαλμοὺς] ὀφθαλμοὺς τυφλῶν D. ἀνοίγειν] ἀνοίγει 1. 13. 33. 69. Chrysostomus.

22. ἐγένετο] ἐγένετο D. δὲ] — 1. Codices Latini. τότε L 33. + τότε Versio Copt.

τὰ] ἢ 56. 58.

τοῖς] — DM 1. 9. 10. 44. 69. 80. 83. 85. 86. 87. 90. 97. 106. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi; Stephanii 1. 2. Plantini, Bengelii, Genev. Chrysostomus, Theophylactus. ἢ] — DL 1. 33. 42. Versio Copt.

383. Quid tuti superest, animam cum ponat in aris lanigerumque pecus, ruricolaeque boves? 1. Pet. IV. 19.

12. μισθωτός] Aristides Platon. I. p. 108. ἐγὼ ταύτην τὴν δύναμιν ἐξ ἀρχῆς ἐτίμησα — ἐχ' ἵνα τὸν δῆμον κολακῶ, εἰδὲ ἵνα τῶν πολλῶν σοχαζώμαι, εἰδὲ ἀργυρίῃ χάριν, ἀλλὰ καὶ ὅς τις πρὸς τὸτο ὄρῳ, καὶ τῶν διδόντων ἐστὶ, μισθωτὸν καλῶ τῆτος, ἢ ῥήτορα. Themistius I. p. 10. ποιμὴν ἐκεῖνος εὐκόλον τοῖς λύκοις, ὅτῳ ὁ ποιμὴν ἀπαιχθάνεται — κακὸς βουκόλος — αὐτὸς δὲ ἔσται μισθωτός ὡτὶ βεκόλου — ὁ δὲ ἀγαθὸς νομὸς πολλὰ μὲν ὀνύσσεται ἐκ τῆς ἔργης, πλείω δὲ ἔχει ἀνταφελῆν, θηρία δὲ ἀπειρῶν, καὶ πᾶσι θυμῶν προοράμενος, καὶ μὲν δὴ ἀντιφιλῶσι μάλιστα βόες μὲν ἀγαπῶντα βεκόλου. Livius XXIV. 28. Manavit & privatorum benignitas ex urbe etiam in castra, ut non eques, non centurio stipendium acciperent, mercenariumque increpantes vocarent, qui accepisset. vid. in Marc. I. 20.

16. Mich. II. 12.

17. Si scholasticis credimus, Christus, cum moreretur, patrem iratum habuit: quod verbis Christi manifesto contrariatur. conf. infr. XIV. 31.

18. Qui vitam accipit, accipit a dante, h. e. ut scriptura loquitur: Deus pater filium e mortuis excitavit. Ea conditione mortem subeo, ut ius ac-

quiram ad vitam alteram & ad resurrectionem paucis post mortem diebus futuram. 2. Macc. VII. 9. Seneca Phoeniss. 103. Jus vitae ac necis meae penes me est. Arrianus Epict. IV. 12. οὐδεὶς κύριος ἑτ' ἀγαθόν μοι περιποιῆσαι, ἔτι κακῶ περιβαλεῖν. ἐγὼ αὐτὸς ἐμαυτοῦ κατὰ πάντα μόνος ἐξουσίαν ἔχω. Jo. I. 12. Xiphilinus in Vespasiano. Μικιανός — μέγα γὰρ τι ὡς καὶ αὐτὸς τὴν ἡγεμονίαν τῷ οὐσεπασιανῶ δεικνύων ἡγεμονεῖτο, διὰ τε τ' ἄλλα, καὶ ὅτι ἀδελφὸς ὑπ' αὐτῷ ἀνομιάζετο, καὶ ὅτι ἐξουσίαν ἔχει πᾶσι ὅσα ἐβέλετο καὶ ἀνευ τῆς αὐτῷ προσώξεως διοικεῖν, καὶ γράφειν, τὸ ὄνομα αὐτῷ μόνον ἐπιγραφόμενος, καὶ διὰ τὸτό γι καὶ δακτύλιον πεμφθέντα ἐφόρει, ἵνα τὸ αυτοκρατορικὸν σφράγισμα τὰ σημανόμενα λαμβάνῃ.

20. Non intelligimus, quid sibi velit, sup. comm. 6. 1. Cor. XIV. 23.

22. 1. Macc. IV. 50-59. Jos. A. XII. 7. 6. καὶ τῷ χασιλῷ μνηδὸς, ὃν οἱ Μακεδόνας ἀπελλαῖον καλεῖσι, ἦσαν τε φῶτα ἐπὶ τῆς λυχνίας — 7. — Τοσαύτη δ' ἐχρησαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδογῇ μετὰ χρόνον πολλὴν ἀπροσδοκῆτως ἐν ἐξουσίᾳ γινόμενος τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θῆναι τοῖς μετ' αὐτοῦς, ἐορτάζειν τὴν ἀνάκτισιν τῶν περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας η. καὶ ἐξ ἐκείνης, μέχρι δέυρο, τὴν ἐορτὴν ἀγομὴν καλῶντες αὐτὴν φῶτα ἐκ τῆς πᾶσι ἐλπίδος οἰμαι ταύτην ἡμῶν φαίνῃ τὴν ἐξουσίαν, τὴν προσηγορίαν θείαν.

Υ γ γ γ γ 3

μει-

μὸν ἦν. Καὶ ὡς ἐπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ σοᾷ ~ τῇ Σολομῶντ. Ἐκύκλω- 23
σαν ἐν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἔως ὅτε τῇ ψυχῇ ἡμῶν αἰεῖς; εἰ σὺ εἶ 24
ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παρήγορα. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰπὼν ὑμῖν καὶ ἐπιστεύετε. 25
τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τῆ πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ ὡς ἐμῆ. Ἄλλ' 26
ὑμεῖς ἐπιστεύετε· ἐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν πρῶτων τῶν ἱερῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. Τὰ πρῶτα 27

τα

Σολομῶντ

23. περιπάτει] περιπάτει AL.
τῇ] — DG 44. 69. 83. 85. 86. 87. 97. 106. Evang. 1. 24. Editio Complut. Bengelli, Colinaei, Stephani
1. 2. Bogardi, Erasmi, Genes.
Σολομῶντ] Σολομῶντ DG. 10. 12. 13. 44. 69. 72. 76. 90. 106. Editio Erasmi 1, Colinaei, Bogardi, Benges.
lii. Complut.
εἰπὲ] εἶπον 1.
εἶπον] λαλῶ D. Versio Vulg. + εἶ 42.
ἐπιστεύετε] ἐκ ἐπιστεύσατε 52. 63. 71. + μοι D. 53. 63. 69. 71. Chrysostomus.
μὲν] — Colb. ταῦτα] αὐτὰ DL Codices Latini.
26. εἶ] ὅτι ἐκ DL 1. 28. 33. 57. 69. 91. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Syr.
prior, & posterior in margine. Chrysostomus, Cyrillus in l. & Glaphyr. p. 381. τῶν ἱερῶν] — 61. ἱερῶν 90.
καθὼς εἶπον ὑμῖν] — KLM. a prima manu 33. 42. Versio Vulg. Corp. Armen. Notinus. probante J. Casaubo-

μοι τῇ ἱερῇ. c. Apion. II. 9. οἱ ποσάτας καὶ τολι-
κάτας λυχνοκτίας ἐπιτελούντες. Schabb. f. 21. 2. Tra-
dunt Rabbini: A die XXV. mensis Cisleu sunt
VIII. dies encaeniorum, in quibus nec lugendum
est nec jejunandum. Nam cum Graeci invasissent
templum, polluerunt universon, quod in templo
erat, oleum. At cum praevallisset rex Asmonaeo-
rum, atque eos devicisset, quaeviserunt, sed non
invenerunt nisi unam olei phialam, quae erat re-
posita sub sigillo Pontificis, nec in ea erat satis ni-
si in accensionem pro die una. Factum est mira-
culum. Nam accenderunt de ea in dies octo. An-
no ergo sequente instituerunt & fecerunt dies fe-
stos. Ecce R. f. 16. Uxor Torchini, cuius ossa
confringantur, peperit filium nocte diei noni men-
sis Ab; tum vero totus Israël erat in luctu. Pue-
rulus obiit **בְּחֵן** festo Dedicationis; tum dixe-
runt: Accendemus lucernas, annon? Dixeruntque:
accendemus, quomodocunque res cadat. Accende-
runt ergo. Abierunt autem quidam, atque eos accu-
sant coram uxore Torchini dicentes: Judaei isti,
cum pareres filium, luxerunt: at cum obiret, ac-
cendunt lucernas. Ros Haschana f. 18. 2. indixe-
runt aliquando jejunium Lyddae ipso Encaeniorum
festi. Maimonid. Chanucha 4. Quotnam lucernas
accendunt? Praeceptum est, ut unaquaeque domus
accendat lucernam unam: si plures eam inhabi-
tent, sive unus. Qui vero magis honorat praecep-
tum, accendit lucernas secundum numerum eorum
qui in domo sunt. Qui hunc superare studet, ac-
cendit nocte prima lucernas singulas pro singulis in
domo, nocte vero secunda duplicat numerum. e.
gr. si decem sint in domo, accenduntur nocte pri-
ma lucernae 10., secunda 20, tertia 30. ita ut no-
cte octava sint lucernae 80 — Si quis non ha-
beat quod comedat, nisi ex eleemosyna, mendi-
cet, aut vendat vestimenta sua, ut acquirat oleum
& lucernas pro hac accensione. Et si sit ei tantum
quadrans unus, & cogitet, utrum debeat illum im-
pendere accensionem lucernarum, an sacrationi diei,
emat potius oleum ad lucernam accendendam, quam
vinum ad festum celebrandum. Levuschn. n. 684.
Legunt hoc die ex Lege caput Septimum Nume-
rorum, in quo agitur de dedicatione Tabernacu-
li. Bamidbar R. XIII. f. 208. 2. Opus taberna-
culi absolutum est d. XXV. mensis Cisleu Buxtorf.
Synagog. XXVIII. p. 551. Quando primam can-

delam accendunt, dicunt: Benedictus Deus —
qui nos sanctificavit praeceptis suis, iussitque nos ac-
cendere candelas Encaeniorum. Benedictus — qui
fecit miracula patribus nostris in diebus illis, hoc
ipso tempore. Benedictus — qui nos sanos, in-
columnes & vivos conservavit, & nos pervenire
fecit ad hoc tempus.

23. Ovidius H. XXI. 97. Et modo porticibus
spatior: modo munera regum Miror, & in cu-
ctis stantia signa locis. Miror & innumeris structam
de cornibus aram. Cebes init. ἐτυγχάνομεν περιπα-
τῆντες ἐν τῷ τῇ κρήνῃ ἱερῷ. Jos. A. VIII. 3. 9. τότε
[τῇ θύρῃ] ἔθεν ἱερὸν ἀποδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήμα-
τι, σοᾶς ἐγγύρας μεγάλας καὶ πλατείας, καὶ πύλαις ὑψη-
λαῖς ἀνεγμῆνας, ὧν ἐκάστη πρὸς ἑκάστην τῶν ἀνέμων τέτραπ-
το χρυσείας κλειομένη θύραις. εἰς τὸ τῷ λαῷ πάντες, οἱ
διαφέροντες ἀγγείας καὶ παρατηρήσει τῶν νομίμων, εἰσέησαν
— ὑπαίθρου δὲ τὸ ἔθεν ἱερὸν ἴσαν ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμ-
βάνει δ' αὐτὸ καὶ σοαῖς διπλαῖς μὲν τὴν κατασκευὴν, λίθας
δ' αὐτοφύως τὸ ὕψος κίον ἐπερήμεναι: ὁραφαὶ δ' αὐταῖς
ἦσαν ἐκ κίονος φαντάσασιν ἐξισμῆναι: τὰς δὲ θύρας τῷ ἱερῷ
τέτρα πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. IX. 11. 2. ἰσθμὸς
ὅσα ἐπισκευῆς εἰδέτο καὶ κόσμος, ταῦτα φιλοτίμως ἐξερ-
γάσατο. σοᾶς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἰδρύσας καὶ προπύλαιας
Chronic. Alex. ἰσθμὸν τὰς ἐν τῷ ναῷ σοᾶς ἰδρύσας, ἡ ἀνα-
τολικὴ γὰρ μὲν σοᾶ ὑπὸ Σολομῶντος ἰδρύθη. Jos. A. XX. 8.
7. ἥδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν ἐτετέλεστο — ἐπειθὸν τὸν βα-
σιλέα τὴν ἀνατολικὴν σοᾶν ἀνεγείρει. ἦν δὲ ἡ σοᾶ τῷ μὲν ἔ-
θεν ἱερῷ, κεκμηῆν δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ υ. πηχῶν τὰς τοί-
χας ἔχουσα. ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατασκευάσας καὶ λευ-
κῶν πάντων τὸ μὲν μήκος ἐκάστη λίθος πῆχους κ. τὸ δὲ ὕψος
5. ἔργον Σολομῶνος τῷ βασιλείῳ πρῶτον διηρημένον τὸ
σύμπαν ἱερὸν. ὁ βασιλεὺς δὲ — ἤρξατο μὲν περὶ τέττε
δεομένους. B. V. 5. 1. τῷ δὲ βασιλείῳ Σολομῶνος, ὃς
δὴ καὶ τὸν ναὸν ἔκτισε, τὸ κατ' ἀνατολὰς μέρος ἐπετεί-
σαντος, εἴτ' ἐτίθη μίαν σοᾶ τῷ χώματι, καὶ κατὰ γὰρ τὰ
λοιπὰ μέρη γυμνὸς ὁ ναὸς ἦν. τοῖς δ' ἐξῆς αἰῶσι κ. τ. λ.
VI. 5. 2. ἦσαν δὲ ἐπὶ τὴν λοιπὴν σοᾶν τῷ ἔθεν ἱερῷ. κα-
ταφύγει δ' ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ
συμμελικῶν ὅχλων πλείους εἰς ἐξακχιλίους. πρὶν δὲ καίσαρα κρῖ-
ναι τι περὶ αὐτῶν, ἡ κλεῦσαι τῆς ἡγεμονίας, φησὶν οἱ τοῖς δυ-
μοῖς οἱ στρατιῶται τὴν σοᾶν ὑφάπτειν. καὶ συνέβη τὰς μὲν ριπ-
τῆτας αὐτὰς ἐκ τῆς φλογὸς διαφθερῆναι, τὰς δ' ἐν αὐτῇ
περισσώθη δ' ἐκ τῶν ὁδῶν. τῷ τοῖς αἰτίαις τῆς ἀταλίας ψευδο-
προφήτης τὴν κατέστη, κατ' ἐκείνην κηρύττει τὴν ἡμέραν τοῖς ἐπὶ
τῆς πόλεως, ὡς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀναβῆναι κελύει, δεξο-
μένους τὰ σημεῖα τῆς σωτηρίας, πολλοὶ δ' ἦσαν ἰγκάθετοι
παρε

28 τα τὰ ἐμὰ τῷ Φανῆς με ἀκεί, καὶ γὰρ γνώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθεῖ μοι. Καὶ γὰρ ζῶν
αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ ἐ μὴ σπόλαν] εἰς τὸ αἶῶνα, καὶ ἐχ' ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῷ
29 χειρός μου. Ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι, μέζων πάντων ἐστὶ καὶ εὐδεις δύνα] ἀρπά-
30 ζειν ἐκ τῷ χειρὸς τοῦ πατρὸς μου. Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμεν. Ἐβάψασαν ἔν πάλιν
λί-

nō & f. Millio prol. 909. Sequentibus jungunt 4. 5. 36. 37. *Enthymius*. 27. a με ad μοι] — 64.
ἀκεί] ἀκέσιν L. 69. *Cyrillus de Ador.* p. 188. & in *Esaj.* p. 567. *Basilius* c. *Eunom.* III. + ὅτι ἐκ
ἐστὶ ἐκ τῷ προβάτων τῷ ἐμῶν 61.
28. ἐχ' ἀρπάσει] ἐ μὴ ἀρπάσῃ DL. 71. 96. Ev. 20. *Basilius* c. *Eunom.* 1. *Cyrillus* in *Esaj.* p. 567. *Theophyl.*
χειρός] + τῷ πατρὶ 89.
29. ὃς δέδωκε] ὁ δέδωκός D. ὁ δέδωκε L. *Evang.* 15. Versio *Kulg.* *Copt.* *Cyrillus*, *Tertullianus* a. *Praxeam*,
Hilarius, *Augustinus*. μοι] + αὐτὰ 13. 61. in ora. 69. Versio *Armen.*
μέζων] μέζων A. Versio *Vulg.* *Copt.* *Cyrillus*, *Hilarius*, *Augustinus*, *Ambrosius* de fide V. 6.
μέζων πάντων] πάντων μεζών D. ἀρπάζειν] ἀρπάσαι 13. 69. + αὐτὰ 69.
με posterior] — L. Colb. 30. πατέρα] + με 71. Versio *Syr.* *Copt.*
31. ἐν] — L. 33. Versio *Goth.* *Augustinus*. πάλιν] — D 28. 64. 69. Versio *Vulg.* *Copt.* *Armen.* *Augustinus*, probante f. Millio prol. 1404.

παρὰ τῶν τυράννων τότε πρὸς τὸν δῆμον προφῆται, προσ-
μένειν τὴν αὐτὴν τῷ θεῷ βοήθειαν καταγγέλλοντες, ὡς ἤπτεν
αὐτομολοῖν, καὶ τὰς ἐπάνω δέας καὶ φυλακῆς γινόμενας ἐλ-
πίς παρακρατῶν] πείθεται δὲ ταχέως ἄνθρωπος ἐν συμφο-
ραῖς] ὅταν δὲ δὴ καὶ τῶν κατεχόντων δεινῶν ἀταλλαγῇ ὁ
ἐξαπατῶν υπογράψῃ, τὸν ὁ πάσχων ὅλος γίνεται τῆς ἐλπί-
δος. Τὸν γὰρ ἄθλιον δῆμον οἱ μὲν ἀπατεῶνες καταψευδόμενοι
τῷ θεῷ, τηλικαῦτα παρέπειθον] τοῖς δὲ ἐναργεῖσι καὶ προση-
μαίνεσι τὴν μέλλουσαν ἐρημίαν τέρασιν ἐπεπροείχον, ἐπὶ
ἐπίσταν, ἀλλ' ὡς ἐμβεβροτημένοι, καὶ μήτε ὄμματά μήτε
ψυχὴν ἔχοντες, τῶν τῷ θεῷ κηρυγμάτων παρήκσαν.

Non sub dio mansit in atrio, sed in porticum
fese ut alii subduxit propter tempestatem. 1. Reg.
VI. 3. *Act.* III. 11.

24. *Plut.* Fabio p. 179. B ὅτε δῆμος ἦρτο, καὶ
μετὰ χαρᾶς εἰς ἀγορὰν συνέτρεχε. *Themistius* IX. p. 126.
εἰσι γὰρ καὶ ἐν τοῖς λόγοις οἱ μὲν βασιλικοὶ — οἱ δ' ὕπη-
κόοις πρέποντες καὶ ἰδιώταις. ὅσοι μὲν πρὸς μέγεθος αἵρεσι
τὴν ψυχὴν, καὶ σεμνότητος ἐμπιπλάσι, καὶ βασιλεία ποιεῖ-
σιν ἐαυτοὺς πρώτους, τὸν μέλλοντα ἔσσεσθαι καὶ τῶν ἄλλων,
ἐπεὶ βασιλεῖς πρέποντα ἀκέσματα καὶ διδάγματα. *Liba-
nius* O. X. 265. A. τί τε ἡ ψυχὴ, καὶ πόθεν ἦκει, καὶ
ποῦ πορεύεται, καὶ τίσι βαπτίζεται, καὶ τίσιν αἵρεται,
καὶ τίσιν καθίσταται καὶ τίσι μετρίεσσεται. *Jos.* A. III.
2. 3. οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡμέτεροι, καὶ
πρὸς τὸ δεῖν ἐτοιμῶς ἔχοντες, ἡλπιζον ἀπαλλαγῆσθαι
ποτε τῶν κακῶν. 5. 1. ἡμέτεροι τῶς διανοαῖς ὡς μετὰ τῆς
ἐπαγγελίας τῶν ἀγαθῶν, ἢν πρῆταυν αὐτοῖς, ἐπαγγελίαν
Μωϋσέως παρὰ τῷ θεῷ, ἐορτάζοντες δὲ τὸν κρατηγὸν περιέ-
μενον. *Livius* XXVIII. 36. Magoni desperatis in
Hispania rebus, in quarum spem feditio primum
militaris, deinde defectio Indibilis animos ejus su-
stulerat. *Aen.* IX. 127. Ultro animos tollit dictis
Servius, corum animos tollit qui erant territi. vide
indic. Flori. Animus erectus, cui opponitur de-
missus. *Deut.* XXIV. 15. *Pf.* XXV. 1. LXXXVI.
4. CXLIII. 8. *Prov.* XIX. 18. *Fer.* XXII. 27.
Hof. IV. 8.

25. τὰ ἔργα — μαρτυρεῖ] vid. supra in V. 36.
Heraclides de Deo. Ἔργα διὰ μαρτυρεῖν, ὅσα ἥλις, ὡς
αὐτὰ καὶ ἡμέτερα μαρτυροῦσιν, αἷμα αὐτῷ μαρτυρεῖ, γὰρ ὅλη
καρποφοῦσα μάρτυς — ἐρανὸς μαρτυρία. *Salust.* H.
III. 6. Quid praelia enumerem — quando res
plus valet quam verba? *Cic.* Brut. 96. Quod ea
geffissem, quae de me, etiam me iacente, ipsa
loquerentur.

26. *Ammonius* in Catena ap. Corderium. ἐγὼ μὲν
γὰρ τὰ παρ' ἐμῷ πάντα ἐλήρωσα, ἀ τὸν ποιμένα ποίσειαι
ἐχρῆν] εἰ δὲ μὴ ἀκολουθεῖτε μοι, ἐκ ἐπειδὴ ἐκ ἐμῶν ποιμένων,

ἀλλ' ἐπειδὴ ὑμεῖς ἐκ ἐπὶ πρόβατα.

28. Non tantum ipsi non estis ex ovibus meis,
verum etiam oves meas mihi abducere tentatis.

Plut. Agefilao p. 615. D. τῶν χειρῶν τῶν ἐπαμεινω-
δε τὴν πόλιν ἐξαρπάσας, καὶ εἰσας τρόπαιον. *Libanius*
D. XVII. p. 456. B. ὅρα — τὴν Βυζαντινὴν πόλιν
ἐκ τῶν χειρῶν ἡρασιμένην τῷ Μακεδόνα. XXXI. p. 718.
A. ἀρτι μὲν γὰρ ἡγανάκτεες, ὅτι σε τῶν χειρῶν τὰς ἐναν-
τίας ἐξήρασα.

29. *Marc.* IV. 32. *Varinus*. Μείζονα πάντων. οἱ
ἐτῶς λίγοντες ἀμαρτάνουσι, μέγιστον γὰρ χρὴ λέγειν πάντων.

30. *Inf.* 38. XVII. 11. 22. 1. *Jo.* V. 8. 1. *Cor.*
III. 8. XI. 5. *Andronicus Rhod.* VIII. 16. οἱ ἐκ
γονέων, οἷον ἄλλοι αὐτοῖ, τῷ χωρὶς εἶναι μόνον διαφέροντες.
Sabellius & *Praxeas* putabant, patris & filii nomi-
na esse unius ejusdemque binominis Dei. *Plut.*
de discr. adul & amici p. 51. C. οὐ παῖς ἀχιλλεύς,
ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ. L. ult. Cod. de *Impub.* VI. 26.
11. cum & natura pater & filius eadem esse per-
sona pene intelligantur. *Euripides* *Orest.* 1191. ἢ
τι Μενέλαος σε δῶ ἢ τόνδε καί με; πᾶν γὰρ ἐν φίλον τόδε.
Schol. ὡς εἰ ἔλεγεν, ἐν σῶμα καὶ μία ψυχὴ ἐσμέν πᾶν
γὰρ τὸ καὶ ἡμᾶς ἐν, φησι, καὶ ταῦτόν ἐστι. *Macrobius*
I. 18. *Aristoteles*, qui theologumena scripsit, A-
pollinem & Liberum Patrem unum eundemque
Deum esse multis argumentis asserit — *Euripi-
des* in *Licymnio* Apollinem Liberumque unum
eundemque Deum esse significans scribit: Δέσποτα
φιλόδαφε, Βάκχε, Παῖαν, Ἀπόλλαν, Ἐυλύρε i. e. unam
personam. Aliter *Origenes* c. *Celf.* VIII. εἰ δὲ τις
ἐκ τῶν περὶ σπασθῆσεται, μὴ πῃ αὐτομολῶμεν πρὸς τὰς
ἀναιρέοντας δύο εἶναι ὑποστάσεις πατέρα καὶ υἱόν, ἐπισηπάτω
τὸ ἦν δὲ πάντων τῶν πιστευσάντων ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά
μία, ἥα θεωρήσῃ τὸ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν. Ἐνα ἔν
θεόν, ὡς ἀποδεχάμεν, τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν θεωρούμεν
— θεωρούμεν ἔν τὸν πατέρα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸν
υἱὸν τῆς ἀλήθειαν, ὅντα δύο τῇ ὑπόστασι πράγματα, ἐν δὲ
τῇ ὁμοιοῖα καὶ τῇ συμφωνίᾳ καὶ τῇ ταυτότητι τῷ βελλή-
ματος. *Tertullianus* a. *Praxeam* 22. Ego & pater
unum sumus. — Unum sumus, non unus su-
mus — Unum dicit neutrali verbo, quod non
pertinet ad singularitatem, sed ad unitatem, ad si-
militudinem, ad conjunctionem, ad dilectionem
patris, qui filium diligit, & ad obsequium filii,
qui voluntati patris obsequitur. Unum sumus, di-
cens, ego & pater; ostendit duos esse, quos ae-
quat & jungit. Adeo addit etiam, multa se opera
a patre ostendisse, quorum nihil lapidari merere-
tur. Et ne putarent, ideo se illum lapidare debere,
quasi

λίθος οἱ Ἰσδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πολλὰ καλὰ ἔργα 31
 ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τῆ πατρός μου· καὶ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετε με; Ἀπεκρίθησαν αὐ- 32
 τοῖς οἱ Ἰσδαῖοι, λέγοντες· Περὶ καλῶς ἔργου εἰς λιθάζομέν σε, ἀλλὰ οὐ βλασφημίας, 33
 καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος εἶ, ποιοῖς σεαυτὸν Θεόν. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἔστι γε- 34
 γραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· Ἐγὼ εἶπα, Θεοὶ ἐστε; Εἰ ἐκείνους εἶπε Θεός, πρὸς ἑς ὁ 35
 λόγος τῆ Θεῶς ἐγένετο, καὶ εἰς δύναμις λυθῆναι ἡ γραφή· Ὁν ὁ πατὴρ ἡγάσασκε καὶ ἀπέ- 36
 τειλεν εἰς τὸ κόσμον, ὑμεῖς λέγετε· Ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, υἱὸς Θεῶς εἰμι;
 Εἰ

λίθος οἱ Ἰσδαῖοι·] οἱ Ἰσδαῖοι λίθος 69.
 καλὰ ἔργα] ἔργα καλὰ A 1. 106. Versio Syr. Athanas. c. Arian. V.
 ποῖον αὐτῶν ἔργον] ποῖον ἔργων 69.
 33. αὐτῶν] ἐν 56. 58. 61. Codices Latini.
 λέγοντες] — AKL 1. 33. 42. 68. 69. 106. Evang. 15. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Armen. proban-
 te Bengelio & Millio prol. 1400.
 σὺ] — DK 42. Evang. 15. Versio Syr. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 877.
 34. Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν αὐτοῖς 33. Versio Copt. Aethiop. Arab.
 ὑμῶν] — D. Evang. 19. Codices Latini. Eusebius E. T. I. 20. Tertullianus, Cyprianus Tr. 36. + ὅτι
 DL 12. 33. 38. Versio Vulg. Syr. Eusebius, Cyprianus, Athanas. c. Arian. MS.
 εἶπα] εἶπον ADM 3. 9. 12. 13. 16. 33. 38. 44. 69. 70. 72. 73. 85. Ev. 1. 3. 17. 19. 24. Theodoret. D. II.
 35. u] — Evang. 15. + ἐν 57.
 36. ἡγάσασκε] ἡγάπησεν 47.
 τῆ] — DE 69. Colb. Cyrillus de Ador. p. 388. Damascenus c. Nestor. 41. 37. εἰ] μὴ 13. 69.
 πεισύνετε] πεισύνετε 46. 96.
 πεισύνετε] θέλετε πεισύνειν D. Versio Vulg. Cyprian. l. c.
 ἔργοις] + μὴ HK 51. 73.
 πεισύνετε A 1. a prima manu. Edit. Erasmi I. Aldi.
 πεισύνετε] πεισύνετε DKL. 1.

quasi se Deum ipsum, id est patrem, voluisset intel-
 ligi, quia dixerat: ego & pater unum sumus; qua
 filium Dei Deum ostendens, non qua ipsum Deum.
 Si in lege, inquit &c. 34-38. Per opera ergo erat
 pater in filio, & filius in patre; & ita per opera
 intelligimus, unum esse patrem & filium. Adeo
 totum hoc perseverabat inducere, ut duo tamen
 crederentur in una virtute; quia aliter filius credi
 non posset, nisi duo crederentur. Novatianus 22.
 Si erat, ut haeretici putant, pater Christus, oportu-
 it dicere: Ego & pater unus sum — Unum
 neutraliter positum societatis concordiam, non unita-
 tem personae sonat — ut merito unum sint pa-
 ter & filius, per concordiam & per amorem —
 Novit hanc concordiae unitatem & Apostolus Pau-
 lus, cum personarum tamen distinctione — qui
 plantat, & qui rigat unum sunt. Quis autem non
 intelligat, alterum esse Apollo, alterum Paulum,
 non eundem atque ipsum Apollo pariter & Pau-
 lum? Alexander Alex. Episc. ap. Theodoret. H.
 E. 1. 4. τὸ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμῇ, ὅπερ φησιν ὁ κύ-
 ριος, οὐ πατέρα ἐαυτὸν ἀναγορεύειν, ἐδὲ τὰς τῇ ὑποστάσει δύο
 φύσεις μίαν εἶναι σαφηνίζων· ἀλλὰ ὅτι τὴν πατρικὴν ἐμφέ-
 ρειαν ἀκριβῶς πέφυκε σάξεν ὁ υἱὸς τῆ πατρὸς, τὴν κατὰ πάν-
 τα ὁμοιότητα αὐτῆς ἐκ φύσεως ἀπομαζόμενος, καὶ ἀπαράλ-
 λακτος εἰκὼν τῆ πατρὸς τυγχάνων, καὶ τῆ πρωτοτύπης ἐκ-
 τυπος χαρακτήρ. Augustinus. eadem sunt opera
 patris & filii: non quod filius sit idem ipse qui Pa-
 ter est.

31. II. φ. 405. μέγα τόξον ἐβάσασε. λ. 593. λαῶν
 βασάζοντα πελάγειον ἀμφοτέρωσιν.

32. Plat. Hipparch. p. 512. C. ὅς ἄλλα τε πολλὰ
 καὶ καλὰ ἔργα σοφίας ἀπεδείξατο, καὶ τὰ Ὀμήρῳ πρῶτος
 ἐκόμισε εἰς τὴν γῆν ταύτην. Appian. Iber. p. 487. ἔργα
 μέγιστα ἐπέδειξατο. Plut. Bruto πολλὰ ἄξια μνήμης ἔργα
 ἐπέδειξατο. Herodian. II. 4. 10. ἐπέδειξαμένους — πολ-
 λὰ σώφρονα καὶ χρηστὰ ἔργα. Themistius O. XIII. ἔρ-
 γων καλῶν ἐπιδείκνυσθαι. 2. Tim. IV. 14. Demosth. Olynth.
 II. ἔργον τί δυνούεις. Suidas. Michael Apostolius.
 321. Ἄντ' ἐνεργεσίης ἀγαπήμενονα τίσαν [δῶσαν] ἀχαιοί.
 Ovidius de Nuce 121. Omnia cum faciam, cum

praestem sedula cunctis officium, saxis officiosa pe-
 tor. Ter. Andr. I. 1. 115. Si illum objurges, vi-
 tae qui auxilium tulit, Quid facias illi, qui dede-
 rit damnum aut malum? Dionys. Hal. VIII. 29.
 Marcus Coriolanus. οἷ μὲ ἀντὶ πολλῶν καὶ καλῶν ἔρ-
 γων, ἐφ' οἷς τιμῶσθαι προσήκειν, ὡς τὰ μέγιστα ἐξημαρτη-
 κότε περὶ τὸ κοινόν, αἰσχυρῶς ἐξήλασαν ἐκ τῆς πατρίδος.
 2. Cor. XI. 7. XII. 13. Mich. VI. 3. 4. 5.

33. Plin. Paneg. 78. ut caeterorum hominum, ita
 principum illorum omnium, qui Dii sibi viden-
 tur, aevum omne & breve & fragile est.

Philemon τὰ προσπίοντα προσδοκᾶν ἀπαντα δεῖ ἀνθρώ-
 πον ὄντα. — ἄνθρωπος ὡς μηδέποτε τὴν ἀλυσίαν αὐτῆς πα-
 ρεῖ θεῶ ἀλλὰ μακροθυμίαν — ἐκ ἂν δύναμις μὴ γνέσθαι,
 δεσποτα, ἄνθρωπος ὡς ἄνθρωπος. Heraclitus ad Hermo-
 dorum. Ἀσεβείας μέ γέγραπται — ὡς ὅτι ἐπὶ γράψαι
 τῷ βαμῶν, εἰ ἐπέσῃα τὸ ἐμὸν ὄνομα, θεοποιῶν ἄνθρωπον ὄν-
 τα ἐμαυτὸν.

Schemoth R. VIII. Pharaon fuit unus ex IV. ho-
 minibus qui fecerunt se ipsos divinitatem: hi sunt
 Hiram, Nebucadnezar, Pharaon & Joas.

34. Herodotus I. 65. Δίξω, ἡ σὲ θεὸν μαντεύσομαι
 ἢ ἄνθρωπον· ἀλλ' εἴτι καὶ μάλλον θεὸν ἔλπομαι, ὃ Λυκόεργε.
 Plut. Lyc. p. 42. B. Θεοφιλῆ μὲν αὐτὸν ἢ πυλῖα προσ-
 εῖπε, καὶ θεὸν μάλλον ἢ ἄνθρωπον. Cam. p. 134. C.
 τὸν δὲ κάμιλλον σωτήρα καὶ θεὸν καὶ πατέρα ἀνακαλέντες.
 Dio p. 978. B. τὸν μὲν Δίονα σωτήρα καὶ θεὸν ἀνακα-
 λέντων. Philostratus p. 109. πάλιν ἐν ἡμέτῳ, τὴν αὐ-
 τὴν ἡγοῦντο, ὁ δὲ θεὸς εἶπεν, ἐπερομένης δὲ αὐτῆς· διατί; ὅτι,
 ἐφη, ἀγαθοὶ ἴσμεν ἄνθρωποι. Τέτο τῇ ἀπολλωνίᾳ τοσαύτης
 ἔδοκεν ἐπαίδευσίαις εἶναι μισθόν, ὡς εἰπὼν αὐτὸ καὶ πρὸς Δο-
 μετιανὸν ὑπερον ἐν τοῖς ὑπὲρ ἐαυτῆς λόγοις. Virgil. Ecl. 1.
 6. Deus nobis haec otia fecit; Namque erit ille
 mihi semper Deus. Cic. de Orat. I. 23. equidem
 te in dicendo semper putavi Deum. II. 42. vide
 quam sim in isto genere, Catulle, Deus. de N.
 D. II. 12. Audiamus Platonem quasi quendam
 Deum philosophorum. pro Cluent. 69. deos im-
 mortales &c. — Vos judices, quos huic A. Cluen-
 tio quosdam alios Deos ad omne vitae tempus for-
 tuna esse voluit, ad Att. VIII. 16. municipia vero
 Deum,

37 Εἰ δὲ ποῖω τὰ ἔργα τῷ πατρός μου, μὴ πιστεύετε μοι. Εἰ δὲ ποῖω, καὶ ἐμοὶ μὴ πι-
 38 τεύητέ, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, καὶ γὰρ
 39 ἐν αὐτῷ. Ἐξήτεν ἔν παλιν αὐτὸν πιάσαι καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆ χειρὸς αὐτῶν. Καὶ ἀπῆλθε
 40 πάλιν πέραν τῷ Ἰορδάνει εἰς τὸ τόπον, ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων καὶ ἐμει-
 41 νεν ἐκεῖ. Καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· Ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν
 42 ἑδὲν πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης αὐτῷ τέτε, ἀληθὴ ἦν. Καὶ ὁπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ
 εἰς αὐτὸν.

HN

πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε, καὶ πιστεύσητε] — E a prima manu.
 καὶ πιστεύσητε] — Codices Lat. Cyprian. Tertull. a. Prax. καὶ γνώσκητε L 1. 32. Versio Copt. Armen. Atha-
 nasius c. Arian. V.
 αὐτῷ] τῷ πατρί DL. 33. Versio Vulg. Syr. prior, & posterior in margine. Ethiop. Arab. Copt. Armen. Atha-
 nasius l. c. Damascenus a. Nestor. 41. probante J. Millio prol. 434.
 39. ἐξήτεν οὖν καὶ ἐξήτεν D. ἐξήτεν EH. 3. 9. 12. 34. 36. 38. 39. 44. 49. 57. 70. 72. 85. 91. 95. 95.
 Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. Versio Copt.
 πάλιν] — D 38. 46. 54. a prima manu. 64. 68. 69. 80. Versio Vulg. Chrysostomus. prob. J. Millio prol. 877.
 πάλιν αὐτὸν] αὐτὸν πάλιν A. 1. + οἱ Ἰουδαῖοι 69. τῇ χειρὶ] τῇ χειρὶ 1. 53. Colb. duo. Versio Vulg. Copt.
 40. καὶ ἀπῆλθεν] ἀπῆλθεν οὖν A.
 πάλιν] — 46. 54. 64. 68. Versio Syr. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 877.
 πάλιν πέραν] πέραν πάλιν 44.
 41. καὶ ἔλεγον] λέγοντες 59.
 σημεῖον] — E a prima manu.
 ἑδὲν] ἑδὲν 1. 69. εἶπεν Ἰωάννης] Ἰωάννης εἶπεν D. εἶπεν 56. Codex Stephani. Versio Copt.
 ἀληθῆ] ἀληθῶς 58. 61.
 ἐκεῖ εἰς αὐτὸν] εἰς αὐτὸν ἐκεῖ AD. 1. 69. Versio Copt.
 42. ἐπίστευσαν πολλοὶ] πολλοὶ ἐπίστευσαν D. 1. Versio Syr.
 εἰς αὐτὸν 16. Versio Vulg. Syr.

Deum, ne simulant, ut cum de illo aegroto ver-
 ba faciebant. post Red. 4. P. Lentulus Cos. pa-
 rens, Deus, salus nostrae vitae, fortunae, me-
 moriae, nominis. Pro Sext. 69. video P. Lentu-
 lum, cujus ego patrem & Deum & parentem sta-
 tuo fortunae ac nominis mei. pro Flacco 25. Mithri-
 datem Deum, illum patrem, illum conservatorem
 Asiae, illum Evium, Nysium, Bacchum, Libe-
 rum nominabant. de Or. III. quem Deum, ut ita
 dicam, inter homines putant. pro Planc. 12. Ut
 vivat cum suis, primum cum parente — quem
 veretur ut Deum, neque enim multo secus parens
 liberis. pro Mil. 29. Graeci homines Deorum ho-
 nores tribuunt iis viris, qui tyrannos necaverunt.
 Quae ego vidi Athenis? quae aliis in Urbibus Grae-
 ciae? quas res divinas talibus institutas? quos can-
 tus? quae carmina? prope ad immortalitatis &
 religionem & memoriam consecrantur. Curtius III.
 6. de Philippo, grates habebant veluti praesenti
 Deo. Stobaeus S. V. ἔτε γὰρ Ἀριστείδης ἔτε Ἐπαμι-
 νανδίας, ἔτε Λύκεργος πλεῖντες καὶ θαυμάσιοι ὁ μὲν δι-
 καῖος, ὁ δὲ θεός, ὁ δὲ σωτὴρ προσηγορεύθησαν. ἀλλ' ὅτι
 πένοντο τὴν ἐλλὰδα θαλείας ἀπέλυσον. Plautus Afinar.
 III. 3. 122. Siquidem mihi statuam & aram sta-
 tuis, atque ut Deo mihi hic immolans bovem: nam
 ego tibi salus sum. Secundinus Manichaeus Augusti-
 no. Summum inveni ubique oratorem, & Deum
 pene totius eloquentiae. Tacitus H. II. 61. Assertor
 Galliarum & Deus, nomen id sibi indiderat. Xe-
 norophon de Venat. Ἀσκληπιδίος δὲ μερίζων ἔτυχεν, ἀνίστα-
 ναι μὲν τεθνήκτας, νοσήντας δὲ ἰᾶσθαι, διὰ δὲ ταῦτα θεός
 ὢν παρ' ἀνθρώποις αἰώνιον κλέος ἔχει. Aristoteles Nic-
 com. VII. 1. Ὅμοιος περὶ ἑκτορος ποιεῖν λέγοντα τὸν
 παρίκμον, ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός. — ἑδὲ ἰάκει ἀνδρὸς γε-
 σθητὸς πᾶσι μὲναι, ἀλλὰ θεοῦ. II. 259. α. ὥσει καθάπερ
 φασιν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται θεοὶ δι' ἀρετῆς ὑπερβολῆν. Στο-
 baes XCVI. φίλιππον ἐν ταῖς τῆς θυγατρὸς κλειοπάτραις
 γάμοις πομπεύοντα, καὶ 15. θεὸν ἐπικληθέντα, τῇ ἐξῆς
 ἐπισφαινέντα. Diodorus S. I. 4. Γαίος Ἰούλιος Καῖσαρ ὁ
 διὰ τὰς πράξεις προσαγορευθεὶς θεός. IV. 19. ὑπὸ Γαίῳ
 τῷ καίσαρος τῷ διὰ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων θεὸς προσαγο-
 ρευέντος. V. 21. καθ' ἡμᾶς δὲ Γαίος Καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς

πράξεις ἐπονομασθεὶς θεός. p. 304. καὶσαρ ὁ κληθεὶς θεός.
 Dithyros III. p. 244. B. ὑπὸ καίσαρος τῷ θεῷ. IV. p.
 267. C. ἔτω καὶ ὁ θεός Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰ-
 ρηκεν. & saepissime.

34. ἐν τῷ νόμῳ] i. e. Psal. LXXXII. 6. Sanhe-
 drin f. 91. 2. Dixit R. Josua L. Levi: Quomodo
 probatur resurrectio mortuorum ex lege? quia di-
 citur Psal. LXXXIV. 5. non dicitur, laudave-
 runt, sed, laudabunt te. Ergo hinc probatur resur-
 rectionis mortuorum ex Lege. — Dixit R. Chaja
 f. Abbae dixisse R. Johannem: Quomodo proba-
 tur resurrectio mortuorum ex Lege? quia dicitur
 Eccl. II. 8. inf. XV. 25. 1. Cor. XIV. 21. inf. XII. 34.

35. θεός] Philo pejorem insid. meliori. T. I. p.
 222, 10. ταῖς ἐπιταῖς καὶ τῷ Μωϋσῇ, ὅποτε χειροτο-
 νεῖται θεός τῷ Φαραὼ, μὴ πρὸς ἀλήθειαν γεγενῆσθαι, ὅτι
 δὲ μόνον ὑπολαμβάνεσθαι. Θεὸν γὰρ διδόντα μὲν οἶδα καὶ
 χαρίζομενος, δίδωμι δὲ ἐξ ὀνόματος ποιεῖν. Λέγεται δὲ ἐν
 ἱεραῖς βίβλοις δίδωμι σε θεὸν Φαραὼ, τῷ διδομένῳ πάσχον-
 τος οὐ δρῶντος, δραστήριον δὲ τὸ ὄντως ὄν, οὐ πάσχον ἀναγ-
 καίως εἶναι.

λυθῆναι] Dion Chrysost. p. 326. B. D. σκοπεῖτε
 δὲ ὅτι πάντες ἡγῶνται κυριώτερα ταῦτα εἶναι, ὅσα ἀνθυ-
 μοσία συμβάλλουσιν διὰ τὴν τῆς πόλεως γρημμύειαν, καὶ
 ἐκ ἐνὶ λυθῆναι τὴν ἐν τῷ διακνημένῳ οὐδέν.

36. Num. VII. 1. VIII. 17. Ego non ab ho-
 minibus sed a Deo electus, non uni regioni sed to-
 ti mundo missus, non ut eos in hac vita tuerar,
 sed ut ad aeternam vitam eos perducam.

38. Aristides de Societ. p. 478. τῆς λόγος τῆς παρ'
 ἀμφοτέρων ἀνελόντες, τοῖς ἔργοις τοῖς ἐκείνῳ πιστεύσατε. Cōs
 Salust. 14. ubi rerum testimonium adiungit, quid opus
 est verbis?

Jamblichus V. Pythag. p. 1. 93. πολλοὶ δὲ τῶν θαυμα-
 στώτερον ἐν ταῖς περὶ τῆς κοινότητος τῶν θεῶν ἀγαθῶν, καὶ τὰ
 περὶ τῆς τῆς ὁμοιοῦς, καὶ τὰ περὶ τῆς θείας ψυχῆς παρ'
 αὐτοῖς ἀφορισθέντα, παρῇ γὰρ ἡμεῖς ἀλλήλοις, μὴ
 διασπᾶν τὸν ἐν ἐαυτοῖς θεόν. ἐκείνῳ εἰς διακρίσιν τινα καὶ
 τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἔωσιν καὶ τὴν τῆς ὁμοιοῦς, καὶ τὴν
 τῆς θείας ψυχῆς ἀπεβλέπειν αὐτοῖς ἢ πᾶσα τῆς φιλίας σπᾶ-
 ρῇ δι' ἔργων τε καὶ λόγων. Ovidius F. VI. 5. Est Deus
 in nobis, agitante calefcimus illo.

Z z z z z

42. Cum

ΗΝ δὲ τις ἀδενῶν Λάζαροῦ ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κόμης Μαρίας, καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. (Ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸ Κύριον μύρω, καὶ ἐκμάζασα τὰς πόδας αὐτῆς ταῖς θριξίν αὐτῆς· ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἡδυνεῖται.) Ἀπέστειλαν ἔναι αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν, λέγουσαι· Κύριε, ἴδε, ὃν φιλεῖς, ἀδενεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Αὕτη ἡ ἀδενεῖα οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς θανάτου, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. Ὡς ἔναι ἡκούσεν ὅτι ἀδενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας. Ἐπειτα μὲν τὸτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· Ἀγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Ῥαββί, νῦν ἐξήτην σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις ὤρεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐ

προσ-

1. ἀπὸ Βηθανίας] — 56. κόμης] + ἀδελφὸς Versio Syra. probante T. Beza in annot. Ed. 3. 4. 5.
 Μαρίας] τῆς Μαρίας εἰς τῆς Δ. αὐτῆς] αὐτῆς Α.
 2. μύρω] μύρων Ε 2. αὐτῆς] — D 70.
 αὐτῆς] ἐαυτῆς 44. 53. 71. 83. 96. 97. Evang. 5. Theophylactus. τῆς κεφαλῆς 57. 76. τῆς κεφαλῆς αὐτῆς
 78. 106. Versio Syra posterior. ἧς] + εἰς D.
 3. ἀδελφαὶ] + αὐτῆς D 1. 40. 44. 45. 63. 74. 90. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi. Versio Vulg. Goth. Syr. Corp. Armen. πρὸς αὐτὸν] — 40. a prima manu. 63. πρὸς τὸν Ἰησοῦν D. Versio Syr. Cod. Lat.
 ἴδε] — 71. φιλεῖς] ἐφιλείς L.
 αὐτῇ] — 69. 4. ὁ] — D. ὁ Ἰησοῦς] — Versio Goth.
 5. ἡγάπα] ἐφιλεί D. ἀδενεῖα] + αὐτῆς D 69. αὐτῆς] αὐτῶν 69.
 τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς] Μαρίας Versio Syr. Μάρθας] Μαρίας 1. 69. Colb. Versio Armen. + Μαρίας Versio Vulg.
 6. μὲν] — G. Versio Syra prior, sed posterior habet cum asterisco. + Μάρθαν 1. 69. Colb. Versio Armen. + Μαρίας Versio Vulg.
 ἔμεινεν] + ὁ Ἰησοῦς D. Codices Latini. ἐν ᾧ ἦν τόπῳ] ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ἦν 49. ἐν ᾧ ἦν] ἐπὶ τῷ D.
 μαθηταῖς] + αὐτῆς ADK. 16. 28. 63. 69. 106. Editio Complut. Versio Vulg. Syr. utraque, Corp. 7. ἔπειτα] εἴτα D. Chrysostomus.
 εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν] πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν 1. 13. 69. Versio Syr. πάλιν] πάλιν Α. sequentibus hanc vocem jungit D.
 8. μαθηταὶ] + αὐτῆς D. 68. Evang. 7. 9. 15. 16. 17. Versio Syr. utraque, Codices Lat. Nonnus. ἐκεῖνοι 54.
 λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι] οἱ Ἰουδαῖοι λιθάσαι 1. Versio Syr. Vulg. Chrysostomus.
 9. ὁ] — ACDG. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 80. 90. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Theophylactus.

42. Cum Hierosolymitani doctores Christum non acciperent, mirabili divina sapientia factum est, ut apud plebem & in pagis fidem inveniret; utque in deserto tutus esset, quem in templo lapidibus perierant.

2. 2. Reg. IV.

4. 2. Reg. XX. 1. 1. 70. V. 16. 17. Non, ut illae metuunt, frater letaliter decumbens, ipsis morte eripietur in perpetuum.

1. Cor. XV. 43. 2. Cor. XII. 9. 1. Pet. III. 7. Noricus V. 3. ex Cic. ad Brutum VIII. Sic igitur facies, & me aut amabis, aut, quo contentus sum, diliges. Plato Lydis. ὁ δὲ μὴ ἀγαπᾷ, οὐδ' ἀν' φιλοῖ. Cic. ad Brutum Ep. 1. L. Clodius — valde me diligit, vel ut ἐμφοτικώτερον dicam, valde me amat. Ep. ad Fam. IX. 14. Quis erat, qui putaret, ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisset. Dio XLIV. p. 175. ἐφιλήσατο αὐτὸν ὡς πατέρα, καὶ ἡγάπησατο ὡς εὐεργέτην. inf. XXI. 15. Plinius Ep. III. 9. quam ego cum olim mutuo diligere, ex hac officii societate amare ardentius coepi.

7. Ter. Andr. III. 2. 3. Nunc primum fac, isthaec ut laver; post deinde, quod iussi ei dare bibere — date. D. de Origine Juris I. 2. 13. Post hoc dein de auctorum successione dicemus. Justinus XXXVII. 1. 9. denique ad postremum — decessit. Cic. pro Milone. 24. deinde postea se gladio percussus esse. Plautus Menaechn. Post deinde. Catinæ prol. post id rursum denuo. Livius XLI. 24. Legati deinde postea missi a Rege. Valerius M. IX. 1. exter. S. postea deinde, filia c-

jus &c. A Gellius XV. 12. & XVII. extr. VII. 3. Menander apud Stobaeum. εἴτα μετὰ ταῦτα εὐθὺς εὐρήθη θανόν. Lucianus Lexiphane 21. εἴτα μετὰ τὸτο. Abdicat 9. εἴτα μετὰ ταῦτα ἀπαλάβη. Hermetim. 66. εἴτα μετὰ τὸτο. . . . καὶ Μίλιτος Ἰσως πρῶτον μὲν ἡρώας ἐκκαθαίρει τὰς τῶν νέων τὰς βλασφάμας διαφθείροντας, ὡς φησὶν, ἔπειτα μετὰ τὸτο τῶν πρεσβυτέρων ἐπιμειλιθεῖς. Sextus Empir. 2. Astrol. 97. εἴτα μετὰ τὸτο. Fasti Siculi. εἴτα μετὰ ταῦτα πολυμήσας Φακί, υἱὸς Ρομιλίε — κατὰ τῆς Ἱερουσαλῆμ. Aristophanes Ran. 1058. εἴτα διδάξας τὰς Πέρσας μετὰ τῶν ἐπιθυμῶν ἐδίδαξε Νικῶν αἰετὸς ἀντιπάλας. Avib. 810. πρῶτον ὄνομα τῇ πόλει θίσθαι τι μέγα καὶ κλεινόν. εἴτα τοῖς θεοῖς θύσαι μετὰ τὸτο. Theophrastus H. P. III. 13. αὐξανόμενῃ μέχρι τῆς φυλλορροίας εἰς μῆκος, εἴτα μετὰ ταῦτα εἰς πᾶχος. IV. 3. εἴτα μετὰ τινα χρόνον ἀναβιώσκεισθαι πάλιν, καὶ θάλλειν, Origenes c. Cels. VIII. p. 402. εἴτα μετὰ ταῦτα — φησὶν. Galenus de Antidot. II. εἴτα μετὰ ταύτας. de Theriaca ad Pisonem. εἴτα μετὰ τὸτο. in Hippocrat. de praedict. II. εἴτα μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ. in Hippocr. de Chirurgia munere. III. εἴθ' ἐξῆς — καὶ μετ' αὐτὸν — εἴτα μετὰ τὸτον ἐπὶ μὲν καταγμάτων ὁ τῆς διαπλάσεως [χρόνος] — ὕστατος δὲ πάντων ὁ τῆς ἀναλήψεως. Aristoteles Metaphys. XI. 1. εἴτα μετὰ τὸτο. Plato de Legg. II. p. 793. E. εἴτα μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἀν' φαῖν. Demosthenes c. Leocharetem. πρῶτον μὲν ἀναγνώσκειται ὑμῶν τὰς μαρτυρίας, ἔπειτα μετὰ ταῦτα τὸν νόμον αὐτὸν. Plut. de ei p. 390. D. εἴτα μετὰ τῆς — εἴτα ἐπὶ τῆς. Aethenaeus V. p. 143. D. εἴτα μετὰ ταῦτα μέμνηται τῶν κατὰ πόλεμον πράξεων.

8. Tobiae II. 8.

10. Matth. VII. 23.

10 προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τῆ κόσμος τῆτε βλέπει· Ἐὰν δέ τις ἀειπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ,
 11 προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς ἐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. Ταῦτα εἶπε· καὶ μετὰ τῆτο λέγει αὐτοῖς· Ἀ-
 12 ζαρ[Ⓢ] ὁ φίλ[Ⓢ] ἡμῶν κεκοίμη[Ⓢ]· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. Εἶπον ἔν οι
 13 μαθηταὶ αὐτῷ· Κύριε, εἰ κεκοίμη[Ⓢ], σαθήσῃ. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀεὶ τῷ θανάτῳ
 14 αὐτῷ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι ἀεὶ τὴ καμῆσεως τῷ ὕπνῳ λέγει. Τότε ἔν εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 15 Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Ἀζαρ[Ⓢ] ἀπέθανε· Καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς (ἵνα πιστεύσητε) ὅτι ἐκ
 16 ἡμῶν ἐκεῖ. ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν· Εἶπεν ἔν Θωμᾶς, ὁ λεγόμεν[Ⓢ] Δίδυμ[Ⓢ] τοῖς
 17 συμμαθηταῖς· Ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτῷ. Ἐλθὼν ἔν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν
 18 αὐτόν τέσσαρας ἡμέρας ἡδὴ ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. (Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῷ Ἱερο-
 19 σολύμων, ὡς ἀπὸ σαδίων δεκαπέντε.) Καὶ πολλοὶ ἐκ τῷ Ἰουδαίων ἐληλυθεῖσαν πρὸς
 τὰς

εἰσιν ἄραι·] ἄραι εἰσιν AC 1. 44. 69. 72. 83. 86. 106. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Versio Syr. Co-
 dices Latini, Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus. εἰσιν ἄραι τὴ ἡμέρας·] ἄρας ἔχει ἡ ἡμέρα D.
 περιπατῇ·] περιπατεῖ 9. 69. Editio Erasmi, Colinaei. 11. ταῦτα·] τῆτο 42.
 αὐτοῖς·] τοῖς μαθηταῖς Evang. 18. κεκοίμηται·] κοιμάται D. & comm. 12. Codices Lat.
 ἵνα ἐξυπνίσω·] τῷ ἐξυπνίσω D. ἵνα ἐξυπνίσω Editio Erasmi, Colinaei. 12. ἐν·] Evang. 7. Versio Syr. Copt.
 οἱ μαθηταὶ αὐτῷ·] αὐτῷ οἱ μαθηταὶ A a prima manu 42. DK. Versio Syr. prior, sed posterior in margine. Copt.
 Codices Lat. Theophylactus MS. αὐτῷ A. 44. σαθήσεται·] — 1. a prima manu.
 14. οὐ·] — A. Versio Syr. Copt. Codices Lat. Nomus. αὐτοῖς·] — 57. 64.
 ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ·] παρρησίᾳ ὁ Ἰησοῦς 1. Ἀζαρ[Ⓢ]·] + ὁ φίλ[Ⓢ] ἡμῶν D.
 16. τοῖς συμμαθηταῖς·] σὺν τοῖς μαθηταῖς 69. τοῖς συμμαθηταῖς DL. Evang. 1. τοῖς μαθηταῖς 58. Edi-
 tio Erasmi, Colinaei, Bogardi. + αὐτῷ D. Evang. 17. Versio Goth. Syr. Copt. Codices Latini.
 ἀποθάνωμεν·] συναποθάνωμεν G. 13. μετ' αὐτῷ·] σὺν αὐτῷ K 27. 42. 68.
 17. ἐλθὼν·] ἦλθεν C a prima manu. D. Codices Lat. ἐν·] — 59.
 ὁ Ἰησοῦς·] — A a prima manu. 61. + εἰς Βηθανίαν A. ex emendatione D 16. 17. 32. Versio Syr.
 εὗρεν·] εἰ εὗρεν C a prima manu, ut videtur. D. 16. 17. Codices Latini.
 ἡμέρας ἡδὴ·] ἡδὴ ἡμέρας C. a prima manu. Evang. 1. ἔχοντα·] — D. Versio Copt. Syr.
 ἐχοντα ἐν τῷ μνημείῳ·] ἐν τῷ μνημείῳ ἔχοντα D. 18. ἐγγὺς·] ἐγγὺς D.
 ὡς·] — D. Cyrillus. δόξα·] — Wall in notis Criticis p. 120. ex Act. I. 12.
 19. καὶ πολλοὶ·] πολλοὶ δὲ CDL. 33. Versio Vulg. Copt. πολλοὶ ἐν 1.
 ἐκ·] — 16. Ἰουδαίων·] Ἱεροσολύμων D.

11. σ. 442. ζῶει, καὶ ὁρᾷ φῶς ἡλιόιο.
 11. Moeris. ἀφυνήσαι [1. ἀφυνήσαι] ἀφινῶς, ἐξυ-
 νῆσαι [1. ἐξυπνίσαι] ἐλληνικῶς. Phrynichus p. 96. ἐξυ-
 πνίσθηναι οὐ χρεὶ λέγειν, ἀλλὰ ἀφυνήσθηναι. Thomas. ἀφυν-
 ήσω καὶ διυπνίσω, οὐκ ἐξυπνίσω. Job. XIV. 12.
 3. Reg. III. 15. Eustathius Hysmenia 29. ἐξυπνίζει
 με λέγων· οὐ χρεὶ πανύχριν εὖδειν. & VI. καί μοι Διάντεια
 μήτηρ παρὰ τὴν κλίνην γασμένη ἐξυπνίζει με.
 12. Menander. ὕπνος δὲ πάσης ἐστὶν ὑγίεια ἴσος. Dio
 O. XXXII. p. 370. B. καὶ γὰρ τοῖς νοσήσι μεγάλη
 ῥοπή πρὸς σατηρίαν σμικρὸν ἡσυχάσαναι. Secundi philos.
 sentent. Τι ἐστὶν ὕπνος· καμᾶται ἀπάπαντις, ἱατρῶν κα-
 τέρωμα — νοσῶντων εὐχῇ. Seneca Herc. Oetaeo:
 1429. Longus dolorem forsitan vincet sopor. Herc.
 Fur. 1051. Detur quieti tempus, ut somno gravi
 Vis victa morbi pectus oppressum lever. Achilles
 Tatiu IV. p. 243. ὕπνον αὐτῇ παρασκευάσαντες, ὅπως τὸ
 ἄγχιον τῆς ἀκμῆς ἡμερώσωμεν, ὕπνος γὰρ πάντων νοσημά-
 των φάρμακον. Cuius IX. 5. non prius recesserunt,
 quam compertum est, somno paullisper requiesce-
 re. Hinc certiorē spem salutis ejus in castra re-
 tulerunt. Plut. de Superstit. p. 165. E. φλεγμοναὶ
 περὶ τραύματα, καὶ νομαὶ σαρκὸς θηριώδεις, καὶ περιου-
 νίαι κοιμωμένων ἀφίστανται. ὁ φίλον ὕπνος δέληγτρον, ἐπί-
 κερρον ἴσος, ὡς ἡδὺ μοι προσήλθες ἐν δέοντι γε. ex Sopho-
 cle & Eurip. Orest. 211. Sch. τοῖς γὰρ νοσῶσιν οὐ-
 δὲν ἄλλο πλὴν ὕπνος ἐστὶ τῆς ἴσος φάρμακον. Sir. XXXIV.
 2. Berechith R. XX. 25. Dixit R. Afhu: hoc
 est unum ex quinque rebus, quae sunt signum boni
 um aegrotanti, fudor, somnus, infomnium —
 somnus, unde probas? quia dictum est: Job. III.
 12. & Berechoth f. 57. 2. Maase Thora 6.
 16. Pollux VI. 159. Πλάτων δὲ συμμαθητὰς εἶπε.
 Plat. in Euthydem. ὅ· ἄλλος πέντεκα συμμαθητὰς μοι
 φοιτῶν· πρὸς βύτας.

μετ' αὐτῷ·] Cum Jesu, non cum Lazaro, qui
 jam mortuus erat. Oppianus ἀλιούτ ε. 518. de Del-
 phino. τὸν μὲν πε παιδὸς πόδος οἰχομένοιο ἵσπεσι, σὺν
 δὲ θανάτῳ θανάτῳ ἵσπεσι πεταίρ. Simplicius in Epictet.
 p. 259. Καὶ δὴλον μὲν ὅτι καὶ βεβλήμενος οὐ πάντως ἐν
 ἑρρύματο τῷ θανάτῳ τὸν φίλον, ἀλλ' ὅμως ἐδιδυγχευμένους
 καὶ συναποθάνειν, εἰ καὶ τῆτο ἦν ἀνάγκη βοηθῆναι παθεῖν.
 Galenus de Theriac. ad Pisonem. ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸν
 Αὔγουστον πᾶν καταπλαγῆναι λέγουσι, τῶν μὲν μέχρι τῆ
 συναποθανεῖν αὐτῇ τοσαύτῃ φιλοσοφίᾳ. Plut. Apophth.
 p. 189. A. τῶν δὲ μελλόντων συναποθνήσκουσιν ἐνὸς ὁδου-
 ρόνος καὶ ἀγανακτῆτος, ἐκ ἀγαπᾶς, εἴπω, ὃ εὐίππε, μετὰ
 Φωκίανος ἀποθανέντος; & de sui laude p. 541. C.
 Marc. XIV. 31. 2. Cor. VII. 3. A. Gellius III. 7.
 Tribunus & CCCC. illi ad moriendum proficis-
 cuntur. Orat. O. II. 17. 10. ibimus, ibimus, ut cun-
 que praecedes, supremum carpere iter comites pa-
 rati. Jud. XVI. 30.
 17. Arrian. Epictet. II. 15. ἡδὴ τρίτην ἡμέραν ἔ-
 χοντες αὐτῷ τῆς ἀποχῆς. de exped. Alex. VI. 17. 9. ἡδὴ δὲ
 τρίτην ἡμέραν αὐτῷ τῷ πᾶσι ἔχοντι ἐξαγγέλλεται. Aelian-
 us N. A. VII. 10. εὐτυχὲ δὲ ἄρα τρίτην ἔχων ὁ κύων
 ἀπόσιτος τὴν ἡμέραν ἐπὶ τῇ φρεσὶ.
 19. Aristoph. Vesp. 1293. οἱ περὶ φρόνιμον· Plut.
 Apophth. Imperat. p. 178. B. τῶν περὶ Λασθένη τὸν
 δόλιον ἐγκαλέσαντων. Marcell. p. 316. B. οἱ περὶ Κορ-
 νήλιον Νέπατα καὶ Ὁαλίριον Μάξιμον. Longinus S. XII.
 οἱ περὶ ἀμμόνιον. Aelian. V. H. I. 16. ἔφη πρὸς
 τὰς ἀμφοὶ τὸν Κριτίαν καὶ Σιμμίον. Philo de Vit. Con-
 templ. T. 2. p. 473, 39. τῆτο οἱ περὶ Δημόκριτον
 τοῖς ἀφ' αἵματος ἐργάσαντο. Dionysius H. VI. 89.
 ἀρχοντας ἐνιαυσίως ἀποδικνύουσι τὰς περὶ Λεύκιον Ἰώνιον
 Βρῆτον καὶ Γαῖον Σικίνιον. Jamblichus V. Pythag. 33.
 συναχθῆναι ἐπὶ τὰς περὶ Φωτίαν. Lucian. V. H. II.
 18. οἱ μόντοι ἀμφ' ἀρίστην τε καὶ ἐπίκερον. Aristot. de
 Zzzzz 2
 Part.

τὰς πρὸς Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παρὰμυθήσων αὐτὰς πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. Ἡ 20
 ἔν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι — οἱ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ
 ἐκαθέζετο. Εἶπεν ἔν — ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου 21
 ἐκ ἀνέτεθνῆκε· Ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἀναιτήσῃ τὸ Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός. 22
 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἀναστήσει ὁ ἀδελφός σου. Λέγει αὐτῷ Μάρθα· Οἶδα ὅτι ἀνα- 23
 στήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνά- 24
 στασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καὶ ἂν ἀποθάνῃ, ζήσει. Καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων 25
 εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸ αἶμα. Πιστεύεις τῷτο; Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· ἐγὼ 26
 πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. Καὶ ταῦ- 27
 τα εἰπὼσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάβρα, εἰπῶσα· Ὁ δι- 28
 δάσκαλός παρέστι, καὶ Φωνεῖ σε. Ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς 29
 αὐτόν. (Οὕτω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην· ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν 30
 αὐ-

τὰς πρὸς] — Ca prima manu DL 32. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Armen. + τὴν CL 38. Editio Complut. Plans.
 καὶ Μαρίαν] — 28. καὶ Μαρίαν DK ut infra. παρὰμυθήσων] παρὰμυθήσων Editio Erasmi 1. Aldi.
 αὐτῶν] — DL.
 20. ὅ] — ACDH. 1. 3. 44. 69. 72. 73. 74. 90. 106. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Cyrillus, Theophyl.
 ὑπήντησεν] ἀπῆντησεν 69. a prima manu. Evang. 1. & comm. 30. & XII. 13. 18.
 Μαρία] Μαρίαν L & comm. 28. 31. 45.
 21. ἡ] — AH Colb. 3. 44. 72. 73. 74. 80. 90. Editio Complut. Plantin. Bengelii. Theophylactius.
 ὁ ἀδελφός μου ὅτι ἀνέτεθνῆκε] σὺ ἀνέτεθνῆκε ὁ ἀδελφός μου ἀπέθανεν D. ἐκ ἀνέτεθνῆκε ὁ ἀδελφός μου C. a prima
 manu. KL. 33. 42. Versio Syr. Cyrillus, Chrysostomus. Basilii Seleuc. H. 40. Amphilechius Andreas Cret. ἐκ
 ἀνέτεθνῆκεν μου ὁ ἀδελφός 1. Chrysostomus V. 4. VII. p. 526. 9. ἐκ ἀνέτεθνῆκεν μου ἐτεθῆκεν A.
 22. ἀλλὰ] — Ca prima manu 1. 33. 53. Chrysostomus V. 41. καὶ] — 44.
 ὁ θεός] — Versio Syr. εὐθὺς Cl. J. S. Bernard. 23. ὅ] — A. ὁ ἀδελφός σου] σὺ ὁ ἀδελφός D.
 24. αὐτῷ] + ἡ CD 59. 74. ex emendatione. Editio Complut. Plantin. Genev. ἐν τῇ ἀναστάσει] — 13. 57. Chrysost.
 25. εἰπὼν] λόγῳ 16. 69. Codices Latini. + ἐν 7. 38. 40. 48. 51. 57. 63. 90. Colb. ties. Evang. 18.
 19. Versio Goth. + δὲ 1. Evang. 15. Codices Latini.
 ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ad ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ comm. 26.] — 40. 63. 26. ζῶν καὶ] — 64.
 27. αὐτῷ] — D 57. Nonnus. probante J. Millio prol. 909. πιστεύουσα] ἐπίστευσα E a prima manu.
 ὁ Χριστός] — 60. 96. 97. Ev. 20. probante J. Millio prol. 1422. 28.] + τὴν ζῶντα 53 71. Versio Vulg.
 28. ταῦτα] τῷτο C. 59. Versio Vulg. ab εἰπῶσα ad εἰπῶσα] — 59.
 καὶ ἐφώνησε] ἐφώνησε δὲ καὶ 69. Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς] τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Μαρίαν D.
 λάβρα] σιωπῇ D. Codices Latini. sequenti voci jungunt 34. 36.
 εἰπῶσα] + ὅτι D. 29. ἐκείνη] + δὲ L 69. Versio Syra posterior cum asterisco:
 ἐγείρεται] ἡγέρθη C a prima manu. DL. Versio Syr. prior, & posterior in margine Copt. Cod. Lat. Andreas Cret.
 ἔρχεται] ἔρχετο L Versio Syr. Copt. Cod. Lat. Andreas. 30. ὅταν δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς] εἰ ὅς Ἰησοῦς ἐληλύθει D.
 δὲ] ὅς Versio Copt. Vulg. Codices Latini. — Codd. Latini probante J. A. Bengelio in Gnom.
 εἰς] πρὸς 69. αἰώ] ἀπὸ D. ἦν] + ἔτι C. Versio Copt. Cod. Lat.

Part. An. IV. 4. οἱ περὶ Ἀναξαγόρας. Plut. Demetrio
 p. 900. B. οἱ περὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον. II. γ. 146.
 οἱ δ' ἀμφὶ Πριαμὸς καὶ κατὰ δὸν, ἡδὲ θυμώδην. Schol. ῥη-
 τῶρα ἴδιον τὸ ἀντι τῷ εἰπεῖν Ἀλέξανδρον ἢ Μελεάον ἢ Ἀγα-
 μέμνονα, λέγειν οἱ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον, καὶ οἱ ἀμφὶ Μελεάον,
 καὶ οἱ ἀμφ' Ἀγαμέμνονα, καὶ τὰ ἴμοια. II. I. 82. ἢ
 δ' ἀμφ' Ἀσκάλαφον, καὶ Ἰάλμυρον, υἱὸς Ἄρτος. Aristote-
 les Rhet. III. οἱ περὶ Διόδωρον. Xenophon H. G. II.
 οἱ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην, καὶ Μελέανθον, καὶ Ἀρίσταρχον στρατη-
 γῆτες. & . . . οἱ περὶ κύρον. Diador. Si. XVI.
 85. στρατηγὸς κατέστησε τὸς περὶ χαρίτα καὶ Λυσικλέα.

Artemidorus III. 39. ἡ δὲ παρὰμυθία τὸς μὲν εὐδαι-
 μονῶντας ἀδικεῖ, τὸς δὲ ἐν περιστάσει ὄντας ὠφελεῖ· τὸς
 μὲν γὰρ εἰς τῷτο κατὰ γιν, ὡς δὲ αὐτοῖς παρὰμυθίας, διὰ
 τὸ ἀδμοῦν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν κακοῖς· τοῖς δὲ χρησταῖς ὑπο-
 τίθεται τὰς ἐλπίδας, Thucyd. II. 44. τὸς τῷδε νῦν το-
 κίας, ὅσοι πάρεστε, ἐκ ὀλοφύρομαι· πᾶλλοι ἢ παρὰμυθη-
 σονται. Aeschines in Ctesiph. γυναῖκα μὲν ἀλλοτρίαν
 πυνθέσαν δύνασαι παρὰμυθεῖσθαι. Plut. in Consolat. p.
 113. A. γυναῖκες ἀνδρῶν φιλοπενηθῆσαι εἰσιν. Varro V.
 de L. L. Allocutum mulieres ire ajunt, cum eunt
 ad aliquem locutum consolandi causa. Seneca Ep.
 LXIII. Dolor recens consolatorem invenit. An-
 dronicus Rhodius IX. 12. 6. Γυναῖκα, καὶ τῶν ἀνδρῶν
 οἱ γυναικῶδες τοῖς ἐνάχουσιν χαίρουν, καὶ φιλεῖν ὡς φί-
 λους καὶ συναλγύντας. Job. II. 11. 2. Sam. X. 2.

21. Seneca de Benefic. VI. 32. Horum mihi ni-

hil accidisset, si aut Agrippa aut Mecaenas vixis-
 set. Donatus in Ter. Herc. III. 5. ut cum Medi-
 cus dicit de jam mortuo: Ego, si illum curarem,
 viveret.

22. Tannith f. 24. 2. dixit Hormis mater Sa-
 poris Regis filio suo: noli negotium facessere Judaeis
 istis, quia quicquid petunt a Domino suo, dat eis.

25. Nonnus Dionys. XII. Ἀμπελος οὐ τέθηκε,
 καὶ εἰ θάνατον — Ζώεις μοι δ' εἶτε κῆρες, καὶ εἰ θάνατος. Theo-
 dorus Morpheus. οὐ χρὴ φρίττειν τῷτον τὸν θάνατον, ὃ δὲ
 λέγει, τοῦτον ἐστίν· ὅτι ἔτε ἔτος τέθηκε, ἔτε ὑμεῖς τεθνήξε-
 σθε, τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἔχουσαι. Ὁ γὰρ ζῶν μετὰ
 τῆς εἰς ἐμὲ πίστεως, ἐδεσπότει ἀποθανόντι, ἐπιυῖτε, καὶ
 ἀποθνήσκων δόξῃ, οὐ νεκρὸς ἐστίν, ἀλλὰ ζῶν διὰ τὴν ὑπόσχου-
 σιν, μετ' ἧς δέχεται τῶν φύσεως ὅρος τὴν τελευταίαν.

28. Theodorus Morpheus. διὰ τὸ βέλτερον κεκρύφθαι
 τὴν παρὰμυθίαν ἀπὸ τῶν παρόντων Ἰουδαίων, ὡς ἀνέχοντο χρι-
 στὴν καὶ διωκόντων.

31. Nonnus Dionys. XLVII. καὶ πλοκάμους τίλ-
 λουσα φίλῳ παρεκάθητο τιμῶν Παρθένος ἀκρήδηντος, ἀσάμ-
 βαλος, αὐτοχρυτοῖς δὲ θακρύσει ἀσάμεισι λελαμένον εἰς χι-
 τῶνα. Demosthenes c. Macartatum. Νόμος, ἐκφέρειν τὸν
 ἀποθανόντα τῇ ὑπέραιμ, ἢ ἂν προῖνται πρὶν ἡλίου ἐξέλχειν.
 Βαδίζει δὲ τὸς ἀνδρας πρόσθεν, τὰς δὲ γυναῖκας ὀπίσθεν.
 Γυναῖκα δὲ μὴ ἐξῆναι εἰσέναι εἰς τὰ τῷ ἀποθανόντος, μηδ'
 ἀκολουθεῖν ἀποθανόντι, ὅταν εἰς τὰ σήματα ἀγῇται, ἐντὸς
 ζ. ἐτῶν γυνουσίαν, πλὴν ὅσοι ἐντὸς ἀντιπλάτων εἰσι. Antio-

31 αὐτῷ ἡ Μάρθα.) Οἱ ἔν Ἰσθαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ παραμυθόμενοι αὐ-
τὴν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες·
32 "Ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. Ἡ ἔν Μαρία ὡς ἦλθεν ὅπερ ἦν ὁ Ἰησοῦς,
ἰδὼσα αὐτὸν, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, λέγουσα αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς ὦδε, ἔκ
33 ἂν ἀπέθανέ μὲ ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς ἔν, ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίεισαν, καὶ τοὺς συνελθόντας
αὐτῇ Ἰσθαῖς κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν· Καὶ εἶπε·
34 Πῶς τεθείκατε αὐτόν; Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχε καὶ ἴδε. Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· Ἐλε-
35 γον ἔν οἱ Ἰσθαῖοι· Ἰδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Οὐκ ἠδύνατο ἔ-
36 γον ἔν οἱ Ἰσθαῖοι· Ἰδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Οὐκ ἠδύνατο ἔ-
37 γον, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ τυφλῷ, ποιῆσαι ἵνα καὶ ἔτ' οὐ μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς
38 ἔν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχετο εἰς τὸ μνημεῖον. Ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
39 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. Λέγει ὁ Ἰησοῦς· Ἀρατε τὸν λίθον. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τῆς τεθνη-
40 κότες, Μάρθα· Κύριε, ἡδὴ ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ

εἶ-

~ αὐτῇ εἰς τοὺς πόδας

ἐν τῷ τόπῳ] ἐπὶ τῷ τόπῳ 69. ἡ] — D. 31. καὶ prius] — D.
Μαρίαν] Μαρίαν C. a prima manu, etiam antea. D. ταχέως] ταχὺ C. a prima manu.
λέγοντες] διέκρινε A a prima manu DL 1. 33. 78. Colb. Verſio Copt. Syr. prior & posterior in margine. AE.
iſiōp. Arab. Armen. Andreas Cret. 32. Μαρία] Μαριάμ C. ὁ] — AD.
Ἰησοῦς] Χριστὸς 64. αὐτόν] — D. εἰς] πρὸς D 33.
εἰς τοὺς πόδας αὐτῇ] αὐτῇ εἰς τοὺς πόδας AEGH. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 69. 72. 80. 90. Evang.
1. 7. 11. 12. 13. Editio Complut. Plantin. Erasmi. Bengelii, Stephani 1. 2. Genes. Theophylactus. αὐτῇ πρὸς
τοὺς πόδας C a prima manu L 1. Editio Colinaei, Bogardi. Andreas.
αὐτῷ] — D 28. 46. 56. 58. 61. Editio Erasmi, Aldi. Verſio Copt. Cod. Lat. ἡς ὦδε] ὦδε ἡς D.
ἀπέθανεν μὲ ὁ ἀδελφός] μὲ ὁ ἀδελφός ἀπέθανεν D. μὲ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός C. ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μὲ 69.
33. κλαίεισαν] — 61. 74. 89. συνελθόντας] συνελθόντας 12. 56. 58. 59. 61. Andreas.
συνελθόντας αὐτῇ Ἰσθαῖς κλαίοντας] ἰδὼς κλαίοντας τοὺς συνελθόντας μετ' αὐτῆς D a prima manu, at in Verſ.
Latina: Judaeos plorantes, qui simul venerant cum ea. ἐνεβριμήσατο] ἐταράχθη D. 1. ἐμβριμώσατο A.
καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν] ὡς ἐμβριμώμενος D. ὡς ἐμβριμώμενος 1. 34. Κύριε] — 59. Evang. 13.
ἴδε] + E D. 61. ex emendatione 69. Verſio Vulg. Goth. Copt. Syr. Apollinar. ap. Corderium.
36. εἶπ' αὐτῇ 69. 37. ἐξ αὐτῶν εἶπον] εἶπον ἐξ ὧν D. a prima manu. εἶπον ἐξ αὐτῶν ex emendatione.
εἶπον] ἔλεγον AK. 27. 42. 68. ἠδύνατο] ἠδύνατο CD.
τυφλῷ] + γενηθήτω Verſio Vulg. Copt. E οὐτ' οὐ μὴ] μὴ οὐτ' 106.
38. ἔν] — E a prima manu, 34. 69. δὲ 16. Codices Latini. πάλιν] — Verſio Copt. Syr.
ἐμβριμώμενος] ἐμβριμώμενος A 69. Evang. 21. ἐμβριμώμενος C. a prima manu. Colb. Andreas Cret.
εἰς] ἐπὶ D. λίθος] + μέγας Verſio Copt. ἐπέκειτο] ἐκείτω L. 39. ὁ] — AD.
ἀδελφὴ τῆς τεθνηκότες Μάρθα] Μάρθα ἡ ἀδελφὴ τῆς τετελευτηκότες D. Verſio Syr.
τεθνηκότες] τετελευτηκότες AC a prima manu KL. 27. 33. Verſio Syr. posterior in margine. Andreas. Orige-
nes in comm. 41. 1er. ἡδὴ] ἴδε 69.
ῥ] — D. Verſio Sax. probante J. A. Bengelio. 40. ὁ] — A. 1.

pinus Lib. II. περὶ τὸ σῆμα ἐθρήνην ἀδελφάπτως. In-
scriptio. σκύλος μὲν γυνήτερος, ἐπεὶ γέρας ἐστὶ θανάσι τι-
μῶντες κλαίεισκον ἀναισθητοὶ περὶ τύμβον. Sap. XIX. 3.
& matrona Ephesina apud Petronium.

32. Cic. in Verrem V. 39. Mihi obviam venit,
& ita me suam salutem appellans — filii nomen
implorans, mihi ad pedes misera jacuit, quasi ego
excitare filium ejus ab inferis possem.

33. Inf. XII. 27. XIII. 21. XIV. 1. 27. Gen.
XLIII. 30.

35. Eriçtetus 23. ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινα ἐν πένθει,
ἢ ἀποσημνίως τέκνη, ἢ ἀπολαλκίως τὰ αὐτῶν, πρόσχε μὴ
καὶ σὲ ἡ φαιτασίᾳ συναρπάσῃ ὡς ἐν κακοῖς ἔντος αὐτῶν τοῖς
ἐκτός — Μέχρι μὲντοι λόγῳ μὴ ὀκνεῖ συμπεριφέρειν
αὐτῷ, καὶ ἔτω τύχῃ, καὶ ἐπιστάζει. Πρόσχε μὲντοι μὴ
καὶ ἴσθαι σφάλλῃ. Simplicius p. 125. τί ἔν; ἀσυντα-
κῶς ἔχειν δὲ πρὸς τοὺς θλιβομένους τὸν ἐπιεικῆ, καὶ τῷ δόγ-
ματος αὐτῶν καταγινώσκοντα περιῶν αὐτῶν; Οὐδαμῶς,
ἀλλὰ συμπεριφέρειν μὲν, καὶ μέχρι τίνος συγκυρῶναι-
ναι, καὶ λόγον συμπαθῆ λέγοντα, καὶ δέοι συνεπιστάζε-
ναι, οὐ προσποιεῖται, οὐ γὰρ προσήκει τῷ ἐπιεικῇ ἢ προ-
ποιήσῃ, ἀλλ' αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ σφάλλοντα τοῖα
πράγματα σφαιρῶς ἄξια νομίζειν — ὅτε γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ
τις τελείως μὲν ἀναπαύσει τὸν κατασφύρομενον ὑπὸ ρέμα-
τος, ὅτε ὅλως ἐκείνους συγκυρῶναισθεῖς. Ro. XII. 15. 16.

37. Anſoniſ, Sarpedon Lycius, Genitus Jove,

numine patris Sperabam coelum; sed tegor hoc
tumulo. Sanguineis fletus lacrymis, proh ferrea
fata! Et patitur luctum, qui prohibere potest?

38. Gen. XXIII. 9.

39. ὅζῃ Demetrius Phaler. οὐ τῶνδε Ἀλέξανδρος.
ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥς γὰρ ἂν ἡ οἰκαμένη τῶν νεκρῶν. Lucan.
VII. 821. Tu cui dant poenas inhumatae funere gen-
tes, Quid fugis hanc cladem? quid olentes deferis
agros? Lucretius VI. 1153. Rancida quo perolent
projecta cadavera ritu.

τεταρταῖος] Herodot. II. 89. ἐπὶ τριταῖα ἢ τεταρ-
ταῖα γίνονται. VI. 106. δευτεραίος ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄστρος
ἦν ἐν Σπάρτῃ. VI. 120. ὥς τριταῖος ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο
ἐν τῇ Ἀφίκῃ. VII. 196. ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος
ἐς Μηλίας. Isaeus pro Success. Philoctemenis. εἰσελ-
θεῖν δὲ κατέλαβον ἐκείνον μὲν ἔδον κέρμενον δευτεραίον —
αἱ μὲν οὖν γυναῖκες, ὡς αἰὼς, περὶ τὸν τετελευτηκῶτα ἦσαν.
Theophrastus H. Pl. VII. 1. διαφύεται δὲ ἐκ ἐν ἴσοις
πάντα χροτοῖς, ἀλλὰ τὰ μὲν θάττω, τὰ δὲ βραδύτερον —
τάχιστα μὲν ἐν ὥκμῳ, καὶ εὐζωμῳ, καὶ τῶν χειμεριῶν
ῥαφῇ, τριταῖα γὰρ, ὥς εἶπεν, θριδακίαι δὲ τεταρταῖαι,
καὶ πεμπταῖαι — ἀνθον δὲ τεταρταῖον, καρδαμῶν
δὲ καὶ νάτῳ πεμπταῖα, τεύτλιον δὲ Σείρης μὲν ἐκταῖον,
χειμῶνος δὲ δεκαταῖον, ἀνδραφάξος δὲ οὐδοαῖα, ῥάφα-
νος δὲ δεκαταῖα, πρᾶσσινον δὲ καὶ γήθιον ἐκ ἐν ἴσοις,
ἀλλὰ τὸ μὲν ἐννεακαὶδεκαταῖον, ἐναχῆ δὲ εἰκοταῖον, γήθιον
δὲ

εἰπὼν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν δόξαν τῆς Θεᾶς; Ἡραν ἔν τ' λίθον, ἧ ἦν ὁ τεθη- 41
κὼς κείμενος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρε τὰς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι,
ὅτι ἤκουσάς μου. Ἐγὼ δὲ ἤδην ὅτι πάντοτε με ἀκούεις· ἀλλὰ ὡς τὸ ὅχλον τὸ περὶ 42
σῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, Φωνῇ μεγά- 43
λῇ ἐκραύγασε· Δάσαρε, δέυρο ἔξω. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθηκὼς, δεδεμένος τῆς πόδας 44
καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σιδηρῶ περιεβέβητο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Λύ-
σατε αὐτόν, καὶ ἀφετε ὑπάγειν. Πολλοὶ ἔν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὸν Μαρ- 45
κὸν Θεοδώρητον αὐτοῖς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐκτίσεν αὐτόν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον 46
πρὸς

ἔτι] — 69.
δόξαν] δύναμιν 53.
οὐ ἦν ὁ τεθηκὼς κείμενος] — C a prima manu DL. 5. Versio Vulg. Sax. Armen. Æthiop. Arab. Codices Lat.
Copt. Syr. prior, Origenes. probante J. Millio. prol. 1200. Bengelio. 56. 58. 61. 5 A. 1.
Versio Goth. Syra posterior. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.
ὁφθαλμούς] + αὐτῶν D 3. 28. 33. 65. a prima manu. 69. Colb. duo. + αὐτῶν 36. Evang. 1. 15. Ver-
sio Syr. utraque. Copt. Codices Lat. + εἰς τὸν ἔραν K 11. 12. 15. 27. 42. 46. 57. 68. 87. 91. Versio Syra
posterior in margine. 69. 42. ἐγὼ δὲ] καὶ γὰρ 69. Versio Syr.
δὲ] — D.
43. ἐκραύγασε] ἐκραύεν C. Chrysostomus.
44. καὶ primum] — CL. Ev. 5. Versio Copt. Origenes.
τῆς πόδας καὶ τὰς χεῖρας] τὰς χεῖρας C τῆς πόδας A 69. 76. Versio Goth. Sax. Syr. utraque. Belg. Æthiop. Arab. Andreas.
κειρίαις] κηρίαις A 1. 38. 39. Ev. 7. 13. 15. 21. Hesychius.
ἀφετε] + αὐτόν C. a prima manu. L. Versio Copt. Origenes, Chrysostomus, Basilus Seleuc. H. 43.
45. ἔκ] — D 1.
Μαρίας] Μαρίας D.

δὲ δεκαταῖον, ἢ δωδεκαταῖον — δυσφύεσθαι δὲ πάντων
τὸ σέλιον, τισσαρακοσαῖον γὰρ φαίνεται — οἱ δὲ πεντηκο-
σαῖον, &c de C. P. IV. 3. τῶν σιτηρῶν μὲν γὰρ τριταῖα
διαβλάσαντι — τὰ δὲ πεμπτὰ ἢ ἑκαταῖα, τὰ δὲ πεντε-
καδικοταῖα — τὸ δὲ σέλιον τισσαρακοσαῖον, ἐνισχῶ
δὲ πεντηκοσαῖον. Hippocrates ap. Galen. de foet. for-
mat. ἐκταῖον. Galen. de Confit. Medic. ἐνισχῶ
— ἐβδομαῖον. Xenophon Exped. Cyri VI. ἡδὲ ἦσαν
πεμπτὰ. Philostratus in Heroicis de Achilles ca-
davere. τριταῖς ἡδὲ κειμέναι τῷ νεκρῷ. Plut. de sera Num.
vindicta. p. 563. D. ἐξέθανε, καὶ τριταῖς ἡδὲ περὶ τὰς
ταφὰς αὐτὰς ἀνήνεγκε. ταχὺ δὲ ῥωσθεῖς, καὶ παρ' αὐτῷ γε-
νόμος. Strabo XIII. p. 887. C. ἐνδεκαταῖς αἰρεῖ. Eu-
ripides Hecub. 32. τριταῖον ἡδὲ φέγγος. Schol. πρὸς
τὸ ποταμὸν αὐτῶν φαίνεται, ἀπαντήσιν μοι τριταῖος τυ-
χὼν ἢ τετραταῖος, ἦσαν τρίτην ἡμέραν ἔχον ἀφ' ἧς πάρεμι, ἢ
τετάρτην. Diodorus S. XIV. 103. πεμπτὰς δὲ κατα-
νύσας εἰς τὴν Μεσσηνίαν. XVII. 65. προῆγε, καὶ κατήνη-
σε ἑκαταῖος εἰς τὴν Σιτυακίην ἐπαρχίαν. 67. τετραταῖος ἐπὶ
τὸν Τύγγριν ποταμὸν ἀφίκετο. 68. πεμπτὰς ἦκε ἐπὶ τὰς
Συσιάδας καλεμένας πέτρας. 75. τριταῖος κατεστρατοπέ-
δευσε πλησίον πόλεως. XIX. 19. διεσώθη μόγις ἐνναταῖος
εἰς τὴν οἰκισμένην τῆς Μηδίας. Xenophon Paed. V. δευτε-
ραῖοι δὲ ἀμφὶ δαίλην γίνονται πρὸς τῷ Γαβρὺς χωρίῳ. Ar-
rianus Exp. IV. 24. δευτεραῖος ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν.
V. 22. δευτεραῖος — πρὸς πόλιν ἦκεν. Polybius III. 53.
ἐνναταῖος διανύσας. Philostratus V. Apollon. VII. 10.
πεμπτὰς ἀφίκετο. Thucydides II. 97. ὅδ' δὲ τὰ ξυ-
πομάτατα ἐξ Ἀβδήρων εἰς Ἱστρον ἀπὸ εὐζωνος ἐνδεκαταῖος τε-
ταῖς. Theocritus Id. II. 4. Ὅς μοι δωδεκαταῖος, ἀφ' ἧς
τάλας ἐδέετο ἦκοι.

Masseketh Semachoth VIII. Prodeunt ad sepul-
cra atque invadunt mortuos tribus diebus. Nec
solliciti sunt, ne incurrant infamiam superstitionis
Amorraeorum. Historia. Inviserunt quendam, at-
que ille revixit, vixitque XXV. annos, & postea
mortuus est. Et alterum, qui etiam revixit, &
genuit quinque filios, & postea obiit. Jebamoth
f. 120. 1. Non testantur de mortuo nisi intra tri-
dium post mortem ejus. Post triduum autem non
testantur de eo, quia aspectus vultus ejus mutatur.

Berefskith R. C. 7. Traditio f. Caphrae: Sum-
mus vigor luctus non est nisi die tertio. Triduum
enim anima vagatur circa sepulcrum, expectans
ut redeat in corpus. Cum vero videt aspectum
faciei immutari, recedit, corpusque relinquit S.
D. Job. XIV. 22. & Vajikra R. XVIII. R. Aba
f. R. Papae & R. Josua de Sacenu nomine R. Le-
vi: toto triduo anima volat super corpus, exspe-
ctans ut redeat &c. Kobleth R. XII. 5. f. Capa-
ra dixit: Triduo vehementia luctus est, quia hu-
cusque forma faciei agnoscitur. Tanchuma f. 47.
1. Cur post triduum licet pauperi deponere lu-
ctum? Dixit R. Johana, post triduum caro foet-
et, & vultus ejus mutantur prob. Job. XIV.
22.

43. Ter. Phorm. V. 8. verba fiunt mortuo.

44. κειρίαις] Glossar. instituta, κειρίαι. Etymol. κει-
ρία σημαίνει τὰ σχοινία τὰ ἐντάφια. ἢ κειρία σημαίνει τὸ
σχοινίον τὸ διαμυῖον τὴν κλίνην λέγεται δὲ καὶ θηλυκῶς.
Aristophanes Avib. 817. Σπάρτην γὰρ ἀν' αἰμῶν ἐγὼ
— κειρίαν ἔχων. Schol. ἢ δὲ κειρία εἶδος ζώνης ἐκ σχοι-
νίου, παρεοικὺς ἵματι, ἢ διαμυῖον τὰς κλινάς. Hesychius
κειρίαις ἐπιθάνοντι ἐντετυλιγμένα. Artemidorus I. 14.
Βρέφη ἀνελεμένα τὰς χεῖρας — τῷ νοσήντι θάνατον προα-
γορεύει τὸ ὄναρ, ἐπεὶ καὶ οἱ ἀποθνήσκοντες ἐσχισμένοις ἐν-
εῖνται ῥάκσιν, ὡς καὶ τὰ βρέφη. Quintilianus II. 3.
Palliolum, sicut fascias, quibus crura vestiuntur,
& focalia, & aurium ligamenta, sola excusare
potest valetudo. Valerius Max. VI. 2. Pompejum
fascia candida crus obligatum habuisse. Cato apud
Nonnium. Mihi puero modicum fuit una tunica,
fine fasciis calceamenta. Lampridius Alex. Severo.
Fasciis semper usus est. Apulejus X. Ecce pater
suis ipse manibus cooperulo lapidi remoto, com-
modum discussu mortifero sopore, surgentem post-
liminio mortis deprehendit filium: cumque com-
plexus arctissime verbis impar praesenti gaudio pro-
ducit ad populum, atque, ut erat adhuc feralibus
amiculis infestus atque obditus, deportatur ad
judicium puer. Midras Tillin XVI. 2. Dixit R.
Phineas: Si quaesissent patres mundi, ut fuisset
eo-

47 πρὸς τὰς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ὃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ ῥεχχερείς
καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ση-
48 μεῖα ποιεῖ. Ἐὰν ἀφ᾿ ἡμῶν οὕτω, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ
49 Ρωμαῖοι, καὶ ῥοῦσιν ἡμῶν καὶ τὸ τόπον καὶ τὸ ἔθνος. Εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ῥε-
50 χχερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν· Οὐδὲ ἀλλο-
γίζετε ὅτι συμφέρεי ἡμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπον ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ
51 ἔθνος ἀπολήνῃ. Τοῦτο δὲ ἀφ' ἐαυτοῦ οὐκ εἶπεν ἀλλὰ ῥεχχερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου,
προεφῆτευσεν

ⲁ] ⲟ ACD 1. Versio Syr. ὅσα 11. Editio Complut. Genew.
ⲟ Ἰησοῦς] — AC a prima manu, ut videtur, L. 1. Versio Goth. Copt. Armen. Sax. Codices Latini. Origenes.
probante J. Millio prol. 1347.
τὰς] + ἀρχιερεῖς εἰ 13. 69.
ⲁ] ⲟ CDM 69. Versio Copt. ὅσα A 12. 13. Colb. 40. 42. 58. 61. 62. 63. 83. Editio Complut. pro-
bante Bengelio. ⲟ] — CD. 47. ⲉν] δὲ 69.
Φαρισαῖοι] πρεσβύτεροι 69.
εἰ ἔλεγον] λήγοντες 13. 69.
σημεῖα ποιεῖ] ποιεῖ σημεῖα A.
48. πιστεύουσιν] πιστεύωσιν GH. 83. 97.
εἰ] + τ 64. 87. Versio Vulg.
49. τίς] — Colb.
Καϊάφας] Καΐφας D. Versio Vulg.
50. ἀλλογίζετε] λογίζετε ADL 1. 69. Colb. Origenes, Cyrillus in Esaj. p. 205.
ἡμῖν] ἡμῖν DL. 16. 34. 39. 57. 60. 72. Evang. 22. Versio Vulg. Chrysostomus, probante J. Millio prol. 1447.
51. ἐκεῖνος] — D. προεφῆτευσεν] ἐπροφῆτευσεν DL.

eorum habitatio fursum, obtinuissent. Non tamen propterea vocati sunt sancti, donec terrae essent conditi, sudario velatis ipsorum facieb. Lex. MS. κειράι, ἐπιτάφιοι διαμοῖ.

47. Aeth. IV. 16.
48. Hesychius. ἄρχη, ἀρχὴ πολέμου.
Si Christi doctrinam acceperant, starent Hierosolyma in hunc diem: quia vero illam rejecerunt, a Romanis everfa sunt.

49. Antisthenes Ajas. ὁμῆς δὲ οἱ ἑδὲν εἰδότες δικάζετε. — οἱ τε ἑδὲν εἰδότες δικάζουσιν ὑποσχέσθε, περὶ αὐτοῦ ἴτε. 1. Tim. III. 2. 3. Psal. LXXXII. 5.

50. Xiphilinus in Othone p. 193. πολὺ γὰρ πᾶσι καὶ χρεῖστον καὶ δικαιότερον ἔστιν, ἕνα ὑπὲρ πάντων, ἢ πολλὰς ὑπὲρ ἑνὸς ἀπολέσθαι. Sueton. Othone 9. Statim moriendi impetum cepit, ut multi, nec frustra opinantur, magis pudore, ne tanto rerum hominumque periculo dominationem sibi asserere perseveraret, quam desperatione ulla aut diffidentia copiarum. Tacitus H. II. 47. Hunc, inquit, animum, hanc virtutem vestram ultra periculis objicere, nimis grande vitæ meae pretium puto. — An ego tantum Romanae pubis, tot egregios exercitus, sterni rursus, & Republicae eripi patiar? — este superstites. Beresith R. XCIV. 8. ad 2. Sam. XX. 20. 21. Kobleth IX. 18. Samuel R. XXXII. non auditis, dixit mulier. An ignoratis verba Davidis, quanta natio & quantum regnum stet in illis? Dixerunt: quid ipse petit? Respondit, mille viros: annon melius est, mille viros, quam urbem vestram vastari? Dixerunt ipsi unus quisque: se daturum, quicquid haberet, ad eum placandum. Dixit iplis: forte pro facilitate sua remittet paululum. Simulavit ergo se abire ad eum placandum; reduxit autem M. ad C, D ad C, C ad XX, XX. ad unum, & hic erat peregrynus — Seba f. Bichri. Dixerunt illi: etiamsi esset optimus in urbe, dabimus eum ipsi. Traditio ex Thrumos Hierof. 8. de coetu filiorum hominis quibus dixerunt gentes: date nobis unum ex vobis, quem occidamus: fin autem, occidemus vos omnes; etsi occidant omnes, non tamen tradent animam unam ex Israël. Et si con-

fentiunt illis, dabunt ut Sebam f. Bichri, & non occidentur omnes — si ita est, ut & ipse alias occideretur & ipsi, dabunt eum illis, ut non occidant omnes S. D — R. Josua f. Levi dixit: Sarius est ut occidatur hic vir, & non congregatio propter eum damnum patiatur — Traditio. & Vajikra R. XIX. 7. Qua hora adscendit Nebucadnezar ad subjugandum Jojachimum, fedit ad Daphnem Antiochiae, descendit Syneidrium magnum in occursum ei, dicentes: appropinquavit tempus, ut vastetur domus haec. Respondit iis: non, sed Jojachimus rex Israël rebellavit a me, date eum mihi, & abibo. Abierunt, & dixerunt Jojacimo: Nebucadnezar petit te. Dixit illis, itane faciunt expellentes animam pro anima? nonne scriptum est Deut. XXIII. 15. Dixerunt: Nonne sic fecit avus tuus Sebae f. Bichri: ecce caput ejus projectum ad te per murum. Cum non audiret eos, steterunt, & tulerunt eum, & catenis vinxerunt eum cum familia sua. Jos. B. VI. 2. 1. ἀλλὰ τοι, Ἰωάννη — καλὸν ὑποδειγμα βασιλεὺς σάξεν τὴν πατρίδα σοι πρόκειται βασιλεὺς Ἰσραὴλ Ἰεχοῖας, ὃς ποτε στρατεύσαντι τῷ Βαβυλωνίῳ δι' αὐτόν, ἐκὼν ἐξῆλθῃ, πρὶν ἀλλοτρίαις τῆς πόλεως, καὶ μετὰ γενεὰς ἀρχιμαλοσίαν ὑπέμεινεν ἰσχυροῖς, ὑπὲρ τῆς μὴ παραδόναι ταῦτα πολέμοις τὰ ὅπλα, καὶ τὸν οἶκον τῷ θεῷ περιδόναι φιλεργῶν, διὰ τῆς λόγος τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀπάντας Ἰσραὴλιν ἱερός ἀνηνέ, καὶ μνημὸν βέβαιον δι' αἰῶνος αἰνέει τοῖς ἐπιγινόμενοις παραδόντων ἀνάστατον, καλὸν, ὡ Ἰωάννη, ὑποδειγμα, καὶ προτὴν κίνδυνος. Plut. Alcib. p. 202. B. καὶ τῷ κοινῇ σκοπέῳ συμφέρον ὑπάρχον ἀλίγους καὶ ἀμφιβόλους πρόμενοι, πολλὰς καὶ ἀγαθὰς ἐξελῆσθαι τῆς ἐργῆς.

51. Plut. de fato p. 572. C. ἐν γὰρ τότε τοῖς συκοφῶν ἐκ ἀπὸ τῆς γένουσι ἀκρίβειαν, ἀλλὰ πολλὰ μάλιστα ἐκ συνδρομῆς τινος αἰτιῶν ἀπέειν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο γεγονόςτος ὁ μὲν γὰρ ἱερὸς ἔφερε τὸ πλεῖστον ἄλλα χάριν, ἀλλ' ὡ Ἰσραὴλ τες· οἱ δὲ δι' ἐτέρῃ κατεψήφισαντο αὐτὸν· αὐτὸ δὲ τὰ ἀποβῆν πορῶλον καὶ ταῦτο ἀπέειν, ὅσον καὶ ἐκ προνοίας ἐγένετο ἥτοι ἀνθρώπος τινος ἢ τῶν ἑτῶν. κριτίων. Beresith R. XCI. ad Gen. XLII. 43. nos omnes sumus filii viri unius. Splenduit in illis Spiritus S. dixeruntque: nos & tu filii viri unius sumus. 2. Pet. I.

πρωεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς σποθῆσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· Καὶ οὐχ ὑπὲρ 52
τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ δισκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν.
Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα σπικτείνωσιν αὐτόν. Ἰησοῦς οὖν οὐκ ἔτι 53
παρρησία παρῆπαται ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῇ 54
ἐρήμῳ, εἰς ἡραφίμ· λεγομένην πόλιν καὶ καὶ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ἦν 55
δὲ ἐγγὺς τὸ πᾶχος τῆς Ἰουδαίας· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ
τῆς πόλεως, ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτούς. Ἐζήτην οὖν τὸ Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν 56
τῷ ἱερῷ ἐσηκότες· Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; Δεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ 57
Φαρισαῖοι ἐντολὴν, ἵνα εἰάν τις γινῶ πού ἔστι, μηνύσῃ, ὅπως παύσῃ αὐτόν.

Ο

ἡραφίμ

ἔμελλεν] ἔμελλεν A.
ὁ] — A 3. 44. 72. 73. 74. 90.
52. ἀλλ' ἀλλὰ D.
τὰ δισκορπισμένα] τὰ δισκορπισμένα D. — 69.
53. ἡραφίμ] ἡρας Versio Syra posterior in margine.
σπικτείνωσιν] σπικτείνωσιν 1.
54. Ἰησοῦς οὖν] ὁ οὖν Ἰησοῦς LM 1. Origenes.
ἐκεῖθεν] — D 64. 87. Evang. 3. Versio Vulg. Nonnus. Theophylactus. probante J. Millio prol. 910.
τὴν] — 1. 69.
ἡραφίμ] ἡραφίμ vel ἡραφίμ DEL 1. 2. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 72. 90. Evang. 2. 8. 15. Editio
Complut. Erasmi 1. E. Schmidii, Genev. Versio Copt. Vulg. Syr. Lutheri, Irenaeus, Nonnus, Theophylactus.
καὶ καὶ] καὶ καὶ 87. καὶ καὶ 69.
διέτριβε] ἔμεινεν L. Versio Copt. Origenes.
55. Ἦν δὲ ἐγγὺς] ἐγγὺς δὲ ἦν D.
καὶ ἀνέβησαν] ἀνέβησαν οὖν D. Codices Latini.
χώρας] αἶρας D. fed Verf. Lat. regione.
πρὸ τοῦ πᾶχος] πρὸ τοῦ πᾶχος D. πρὸ τῆς ἑορτῆς 37. 57. 80. Versio Syr. — 33. 69.
πρὸ τοῦ πᾶχος, ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτούς] ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτούς, πρὸ τοῦ πᾶχος G.
56. οὖν] + καὶ D.
ἐν τῷ ἱερῷ ἐσηκότες] ἐσηκότες ἐν τῷ ἱερῷ 69.
δοκεῖ ὑμῖν] ὑμῖν δοκεῖ Origenes, Cyrillus. δοκεῖτε D.
ἔλθῃ] εἰσέλθῃ 78.
57. δεδώκεισαν] δεδώκεισαν Editio Erasmi, Colinaei, E. Schmidii.
καὶ prius] — AL 1. 4. 5. 7. 11. 42. 51. 69. 74. 90. 91. 95. 97. Versio Vulg, Syra utraque, Origenes. pro-
bante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1201.

I. 20. 21. Schemoth R. 1. Dixit R. Chema f. R. Chaninae: vaticinata est filia Pharaonis, & nesciebat quid vaticinaretur.

52. συναγάγῃ εἰς ἓν] Plato Phileb. p. 378. C. ἐκ-
κάτερον ἐσχισμένον καὶ δισκορπισμένον ἰδόντες, εἰς ἓν πάλιν
ἐκάτερον συναγωγόντες. p. 379. D. τὴν τῶ ἀπείρεν [γίν-
ναν] συνηγόρῳμιν εἰς ἓν. Aristophanes Lyfistr. 585.
καὶ ἀπὸ τῶν πάντων τὸ κάταμμα λαβόντας διῦρο ξυνά-
γην, καὶ συναθροίσαντες εἰς ἓν. Dionysius Hal. A. II. 45.
ἐπιτροπὴν ἀξίως λαβεῖν πρὸς τῆς συγγενεῖς ἐξέδω, πολ-
λάς καὶ ἀγαθὰς ἐπιτάγας ἔχον λίγισται περὶ τῆς συνάξεως
ἐν τῇ ἑθνῇ, καὶ ποιήσιν φιλιάν. Plotinus Enn. IV. 3.
32: ἐπὶ καὶ φεύγει ἐκ τῶν πολλῶν, καὶ τὰ πολλὰ εἰς ἓν
συνάγει. Sallustius Jug. XVII. 2. in unum omnes
conveniunt. 11. reguli in unum convenerant. 98.
milites in unum contrahit. Corippus. & in unum
congregat agnos. Virgilius Ed. VII. 2. Compe-
lantque greges Corydon & Thyrsis in unum.

54. ἡραφίμ] 2. Paral. XIII. 19. Eusebius. ἐστὶν ἡ
κώμη ἡραφίμ μετὰ τὴν πόλιν αἰλίας, ὡς ἀπὸ σημεί-
ων η. Hieronymus. & est villa praegrandis Ephraea
nomine contra septentrionem in vicesimo ab Aelia
milliario. Menachoth IX. 1. Michmas & Mezo-
necha primas obtinent in simila: secundas autem
ab iis Ephrem in valle. & f. 85. 1. Dixerunt Jan-
nes & Mames Mosi: tune stramen affers in E-
phrem? Jos. B. IV. 9. 9. ἀναβὰς δὲ εἰς τὴν ὀρεινὴν, αἰ-
ρεῖ δύο τοπαρχίας, τὴν τι Γοφνιτικὴν καὶ τὴν ἀκραβατη-
τικὴν καλεμένην, μετὰ ἃς Βηθλὰε καὶ ἡραφίμ πολέχια,
ὡς φησὶ ἐγκαταστήσας μέχρις Ἱεροσολύμων ἐπαύετο.

55. Plut. Romulo p. 32. F. καθαρμοῖς ἡγιστάς
πόλεις. 2. Par. XXX. 17. Rosch Haschana f. 16.
2. Dixit R. Isaac: Tenetur unus quisque ad puri-
ficandum se 7777 ad festum. Aa. XXI. 24.
26. Jos. B. V. 5. 2. προῖονται δὲ ἐπὶ τὸ δεύτερον ἱερὸν
δρῦς ἀκλὸς περιβέβητο λίθους, τρίπηχους μὲν ὕψος, πάντων δὲ
χαρίωντος διευγρασμένους ἐν αὐτῷ δ' εἰσῆκισαν ἐξ ἰσοῦ δια-
σῆματος σῆλαι, τοῖς τῆς ἀγνείας προσημερεύοντες νόμοι, αἱ
μὲν ἑλληνικοῖς, αἱ δὲ Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν, μὴ δὲ ἀλλό-
φυλοι ἐντὸς τῆς ἀγνείας παρίναι, τὸ γὰρ δεύτερον ἱερὸν ἀγνόν
ἐκαλεῖτο. A. VIII. 3. 9. τότε δ' ἔθετο ἱερὸν ἀκοδόμη-
σεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι, τοὺς ἐγγείας μεγάλας καὶ πλα-
τείας — εἰς τὸ τοῦ τῆς λαῶν πάντων οἱ διαφέροντες ἀγνείας
καὶ παρατηρήσει τῶν νομίμων εἰσέσσει. IV. 3. 12. ἀθί-
μιτοι δ' ἡγείτο — μὴ προηγουμένως εἰσάγειν τὸ πλῆθος.
Unum diem impendebant.

57. δεδώκεισαν ἐντολὴν] Demosthenes pro Cor. ἐδο-
ξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἐλθεῖν πρὸς Φίλιππον περὶ τῆς τῶν πολλῶν
ἀνακομιδῆς· καὶ ἐντολὰς δῆναι καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας
ψηφίσματα.

1. Sex diebus ante Pascha. ante diem tertium Nonas
i. e. tertio die ante Nonas. Solinus i. ante diem XII.
Kal. Januar. Appianus Hannib. p. 567. τὸ τοῦ τῆς
τῆς ἐπὶ καναῖς ἀνέθετε τε καὶ Ῥωμαίων μάχης, ἀρξαμένης μὲν
ἐπὶ ἄρα τοῦ δεύτερου, ληξάνσης δὲ πρὸ δύο τῆς νυκτὸς ὁρών. de
B. C. II. p. 810. ἐξῆναι δ' αὐτὸν μέλλοντα πρὸ τετάρ-
της ἡμέρας οἱ ἔχθροι κατέκαιον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. p. 500.
ὁ δὲ καίσαρ πρὸ μιᾶς τῆς τῆς βουλευτικῆς χωρῆς ἐπὶ δέκτον
ἐς Λέπιδον τὸν ἱππαρχον — ὁ μὲν ὁδὸς πρὸς μακρινὰ περὶ
τῶν εἰς τὴν αἰρίαν ἰσομένων. IV. p. 647. μέχρι πρὸ μιᾶς
τῆς

1 **Ο** ἐν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ
 2 τεθνηκώς, ὃν ἠγείρειν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν ἐν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει.
 3 ὁ δὲ Λάζαρος εἰς τὴν τῆς συνανακειμένην αὐτῷ. Ἡ ἐν Μαρίας, λαβοῦσα λίτραν μύ-
 4 ρου νάρδος πιστικῆς πολυτίμης, ἠλείψε τὰς πόδας τῆς Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν
 5 αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τῆς μύρου. Λέγει ἐν εἰς ἐκ
 6 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμων Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν πωλεῖν.
 7 Διὰ τοῦτο τὸ μύρον ὃ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; Εἶπε δὲ
 8 τοῦτο, οὐχ ὅτι ἀδελφὸς τῆς πωλῶν ἐμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσ-
 9 σό-
 10 ἀνακειμένων σὺν

ἐντολῶν] ἐντολὰς M 1. Versio Syra posterior in margine. Origenes. ἐν] ἐν D.
 1. ὁ prius] + μ 76.
 ἦλθεν] + Ἰησοῦς 69.
 νεκρῶν] + ὁ Ἰησοῦς ADEGL 2. 34. 39. 42. 72. 96. 97. Evang. 6. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Vulg. Goth.
 Syra utraque, Aethiop. Arab. Copt. Lutheri, Theophylactus. 2. ἐποίησαν οὐ] ἐποίησαν D. Versio Syr.
 οὐ] — Versio Copt. Codices Latini. δὲ Versio Vulg. δεῖπνον ἐκεῖ] ἐκεῖ δεῖπνον 69.
 ἡ Μάρθα διηκόνει] διηκόνει Μάρθα D. Μάρθα] Μαρίας 63.
 συνανακειμένων] ἀνακειμένων σὺν ADEGHKLM 1. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 16. Colb. tres. 34. 35. 36. ex emen-
 datione. 38. 39. 42. 44. 45. 46. 47. 48. 51. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 64. 65. 66. 69. 70. 72. 80.
 83. 85. 86. 87. 90. 91. 95. 96. 97. 106. Evang. 1. 6. 7. 11. 12. 13. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 24. Editio
 Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi, Plantini, Bengelii, Genev. Origenes in XIII, 2. ἀνακειμένων Ev. 15.
 3. Μαρίας] Μαρίας 1.
 μύρου νάρδος πιστικῆς] πιστικῆς μύρου D. Codices Latini. πολυτίμης] + καὶ D.
 ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τὰς πόδας αὐτοῦ] ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξε 1. Colb. 69. Versio Syr. Copt.
 ἡ δὲ] ἐ καὶ D. Versio Syr. Codices Latini. οἰκία] + ἐν 1. 13. 69. Bodlej. unus. Origenes. in Cant. I. 12.
 4. οὐ] — 33.
 οὐ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰούδας Σίμων Ἰσκαριώτης] Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ L.
 εἰς] — Colb. μαθητῶν αὐτοῦ] δώδεκα 64.
 Σίμων] — D. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio Vulg. Syr. Copt. Armen. probante J. A. Bengelio, & J. Mil-
 lio prol. 430. Σίμων G 9. 70. + ὁ G 1. 9. 70. Versio Goth.
 Ἰσκαριώτης] ὁπλ. καρυάτης D. ὁ μέλλων αὐτὸν πωλεῖν] ὁς ἤμελλεν πωλεῖν αὐτὸν D.
 5. τριακοσίων] ἀλκοσίων 69. ἐδόθη] + τοῖς D.
 6. εἶπε δὲ τοῦτο] τὸτο δὲ εἶπε D.

τῆς μάχης ἡμέρας ἀπέπλησαν. Justinus XVIII. 3. 5. Na-
 vibus appulsi Tyron urbem ante annum Trojanæ
 cladis condiderunt. Galenus de rat. medendi VII.
 ἱερεῖς νέε, καὶ, εἰ χειμῶν ἦ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐσθλαμέναι
 — δέρας δ' ἀρκεῖ τεύσθαι μὲν ἔωθεν τὸ ἱερὸν, ἐσθλασθαι δὲ
 περὶ δυσμῶν ἡλίου. & de tuend. Valetud. VI. κάλλι-
 σος δὲ καιρὸς ὁ πρὸ δυσῶν ἢ τριῶν ὥρων τῆς τροφῆς. Periplus
 Scripser. νῦν δὲ ἐπὶ πολλὰ τῶν ἡμετέρων χρόαν καὶ σαρ-
 αὐτὴν κατεστέφοντο. Plut. Num. p. 61. D. πρὸ κα. κα-
 λανδῶν Μαΐων. Jos. A. XIV. 10. 13. πρὸ δὲ κα. δύο καλαν-
 δῶν ὀκτωβρίων 10. πρὸ Γ. καλανδῶν ὀκτωβρίων. 10. τῇ πρὸ
 τριῶν εἰδῶν ἀπριλλίων. Corn. Nepos XIV. 11. 2. Huc
 Mithridates ante aliquot dies venit. Caesar B. C.
 I. 11. Neque ante quem diem iturus sit, definiebat.
 Cic. Fam. XVI. 3. ante d. VIII. Id. Novemb.
 has literas dedimus. Plinius H. N. XV. 18. Cum
 inter omnes recentem constaret, atqui tertium,
 inquit, ante diem scitote decerptum Carthagine.
 Seneca ad Helviam. 15. Quod te ante tertium de-
 mum diem, quam percussus sum, securam nec
 quicquam tale timentem regredi voluit. Amos I.
 1. 2. Cor. XII. 2. Plut. Lucull. p. 510. C. ἦν δὲ
 πρὸ μιᾶς Νόων ὀκτωβρίων. Jos. A. XIV. 12. 4. πρὸ
 μιᾶς ἡμέρας ἢ Γαζίων κάσιον — ἐπιστῆναι τῆς ἐπαρχίας
 ἡμῶν. XV. 11. 4. πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς. XVIII.
 4. 3. μετὰ μίαν τῆς ἐορτῆς ἡμέραν. B. I. 7. 6. μετὰ
 μίαν τῆς ἀλώσεως ἡμέραν. Plut. Symp. VIII. p. 715.
 2. Πομπήιον δὲ Μάγον — πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῶν γενεθλί-
 ων ἀποθανεῖν. Plut. Probl. p. 101. E. πρὸ μιᾶς καλαν-
 δῶν Μαρτίου. Rom. p. 23. F. ὅτι μὲν ἐν ἡ κατ' ἐξ ἡμέρας
 γίγνεται τῇ πρὸ ἑνδεκά καλανδῶν Μαΐων, ὁμολογεῖται. Phi-

lo de V. Mos. T. 2. p. 113, 36. ἡ ἰσὺς ἐδωμάς
 — ἐπειδὴ γὰρ ἐδὲν ἐφείται δρῶν ἐν αὐτῇ — πρὸ μιᾶς ὁ
 θεὸς οὐ διπλᾶ. Diogenes L. X. 23. Epicur. φασὶ δὲ
 καὶ πρὸ ἐπὶ αὐτῶν αὐτῇ τελευτῆσαι. Lucian. Macrob.
 12. πρὸ δυσῶν ἐτοῖν τῆς τελευτῆς. de mort. Peregr. 1.
 ἢ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τῆς τολμῆματος. 44. μικρὸν πρὸ τῆς
 τελευτῆς, πρὸ ἐνία σκεδὸν πη ἡμερῶν.
 2. Sabbatum erat.
 3. λίτραν] XIX. 39. Eustathius in Il. x. p. 1389,
 12. ἢ μὲν δὴ κοτύλη φησὶν ἑλληνικὴν, ἢ δὲ ἡμῖνα ἐδαμῆ,
 ἵτι δ' ἐν παρ' ἐπιγράμω, ὅς καὶ ὀγγίαν λέγει καὶ λίτραν.
 Salmasius: Siculi obolum λίτραν vocabant, et Roman-
 ni — dixerunt libram; & quia eorum oboli seu
 asses primo fuerunt librales, hinc postea de illo pon-
 dere eam vocem usurparunt. A quibus acceperunt
 Graeci omnes, qui λίτραν eo sensu posuerunt, quæ
 Graecis antiquioribus inaudita est. Sanhedrin t. 102.
 2. Non est ulla poena, quæ venit in mundum,
 in qua non sit vicesima quarta pars [i. e. drach-
 ma] in depressione librae de vitulo primo. Thru-
 motis. . . . Quantum facit satum? XXIV.
 logos. Logus? II. libras. Libra? C. Zinim seu
 denarios.

ὁσμῆς] Plut. Alex. p. 676. A. ἀδῶδαι δὲ θεοπίσι-
 ον, οἷον ἀπὸ ἀρωματῶν καὶ μύρων, ὁ οἶκος. Thomas. ὁσμὴ
 ἀττικὸν ὄσμη δὲ ἰωνικόν καὶ ξενοφῶν τόνον ἰωνικῶς ἔχει δὲ
 μὴν λέγει. Midras Coheloth VII. 2. Unguentum bo-
 num transit et cubili in triclinium: at nomen bo-
 num ab uno fine mundi ad alterum. Matth. XXVI.
 13. Cant. I. 12.

6. γλωσσόκομον] XIII. 29. Bava Mezia I. 8.
 Aaaaaa
 Si

σόκομον εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Εἶπεν ἔν ὁ Ἰησοῦς· Ἀφες αὐτὴν· εἰς τὴν 7
μέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μὴ τετῆρηκεν αὐτό. Τοὺς πῶχους γὰρ πάντοτε ἔχετε μετ' αὐ- 8
τῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἐγὼν ἔν ὁ χλ^σ πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι· ἐκεῖ ἔστ^η 9
καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸ Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἠγείρεν ἐκ νεκρῶν.
Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸ Λάζαρον ἀποκλείωσιν· Ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπ- 10
ἤγον τῷ Ἰουδαίῳ, καὶ ὁπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. Τῇ ἐπαύριον ὁ χλ^σ πολὺς ὁ ἐλθὼν 11
εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχετο ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα, Ἐλαβὼν τὰ βαΐα τῷ 12
Φοινίκῳ, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· Ὡσαννά, εὐλογημέν^{ος} ὁ ἐρ- 13
χόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, — ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐυδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνείριον, 14
ἐκά-

εἶχε ἐ] ἔχων DL 1. 33. Versio Copt. Vulg. Origenes, in Matth. XV. 6.

7. οὐν] + αὐτὸς 69.

αὐτὴν] + ἵνα BDL 33. 42. Versio Vulg. Copt. Syrā posterior in margine, Aethiop. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 431.

τετῆρηκεν] τηρήσῃ BDL 33. 42. Colb. Versio Vulg. Syrā posterior in margine, Copt. Aethiop. probante J. A. Bengelio, & J. Millio.

8.] — D.

9. Ἐγὼν οὐν ὁ χλ^σ πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων] ὁ χλ^σ δὲ πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἤκουσαν D. Versio Syr. Codices Latini.

οὐν] + ὅτι 69.

μόνον] — D. Codices Latini.

ἠγείρεν] + ὁ Ἰησοῦς D 33.

ἐκ] + τὸ D.

νεκρῶν] + ὁ Ἰησοῦς A.

11. δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῷ Ἰουδαίῳ] τῷ Ἰουδαίῳ δι' αὐτὸν ὑπῆγον D. Versio Syr.

ὑπῆγον] ὑπῆγοντο 56. 58. 60.

7. Ἰησοῦν] αὐτὸν 40. ex emendatione. 57.

8.] — DGH 1. 44. 72. 73. 74. 90. 106. Evang. 6.

13. ὑπάντησιν] συνάντησιν DGL 69. 91. Evang. 24.

56. 58. 59. 61. 62. 63. 66. 71. 83. 106. Evang. 1. 14. 17. 22. Origenes in Jo. II. 14.

αὐτῷ] αὐτοῦ D 71.

ἔκραζον] ἐκραύαζον DL 44. + λέγοντες AD 1. 13. 42. 51. 53. Colb. Versio Copt. Syr. + ἐ] λέγον 57. 91.

Ὡσαννά] Ὡσαννά D a prima manu.

ὡς ἀντὶ E 1. 71. Editio Erasmi, Colinaei, Theophylacti. ὡς ἀντὶ L 69.

εὐλογημέν^{ος}] εὐλογητὰς D.

κυρίου] + τῷ L. Versio Copt.

8. posteriorius] — AGH 3. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 63. 64. 69. 72. 73. 74. 83. 86. 87. 90. 97. 106.

Si quis invenerit literas — restituet. Sive invenerit in facculo, sive in γλωσσόκομῳ fasciculos literarum, restituet. f. 20. 2. Quid est γλωσσόκομον Rabba f. Samuelis dicit: θύλακος fenum. Tusevotib Schevotib X. γλωσσόκομα plena literis debitorum tradidit tibi. Glossar. cistellam γλωσσόκομον. Hesychius. λακκηθὺν ὃν οἱ ἀττικοὶ γλωσσόκομον καλοῦσι. γλωσσόκομον, θήκη, σαροῦ ξυλὴν τῶν λευφάνων. Γλωττοκομον, ἢ ὡς οἱ αὐληταὶ ἐπιτίθενται τὰς γλωσσίδας. Rhygnichus p. 34. γλωσσόκομον τὸν μὲν τόπον καὶ τὴν θέσιν ὑπ' ἀρχαίων ἔχει, διεφθαρμένος δὲ λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν· ἔχρη γὰρ γλωττοκομεῖον λέγουν, ὥσπερ ἀμείλει καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Pollux II. 108. Γλωττοκομεῖον, τὸ τὰς γλωττάς ὑποδεχόμενον ἀγγεῖον. VII. 153. τὸ μὲν ἀγγεῖον τὸ τὰς γλωττάς ἔχον γλωττοκομεῖον. X. 154. τὸ μέντοι γλωττοκομεῖον εἴρηκε Λύσιππος ἐν Βάκχαις αὐτοῖσιν αὐλοῖς ὀρμαῖ καὶ γλωττοκομεῖα, ὀνόμασας γὰρ ἀπὸ τῶν γλωττῶν· ἐ μὴν ἄλλα καὶ ἐπὶ τῷ ἀγγεῖῳ γλωττοκομεῖον παρὰ τοῖς νεωτέροις ἴσιν εὐρεῖν, ὡς ἐν τῷ Τιμοκλείῳ βαλανεῖρι· καὶ τὸ γλωττοκομεῖον βαλανεῖται, καὶ ἐν ἀπολλοδόρῳ τῷ καρυσίῳ Διαβόλῳ Μέγα, ὃ φορμῖον, γλωττοκομος, ἐκ ὀφθαλμῶ. Galepus I. 11. in Hippocr. de fracturis. εἴρηται μὲν ἔν παρὰ τοῖς ἀττικοῖς γλωσσόκομον τὸ σκεῦος τῆτο, ἴσως ἔν εἰς πολλὰ μὲν τῶν χρησίμων τῶν γραμμῶν ἐμβαίνεισιν οἱ ἀνθρώποι, πολλὰ δὲ τῶν ἀποθέτων γραμμῶν, ἵναι δ' ἐν ὁδοιπορίᾳ αὐτῷ χρῶνται. Διοῖσι δ' ἔδεν, εἴτε γλωσσόκομον εἴτε γλωσσόκομον τις ὀνομάζει αὐτὸ, καθάπερ ἔδεν ἐκ τοῦ δυεῖν γλ. ἢ τῶν δύο σ. Τὸ δ' ὑποτεθέμενον τῷ σκέλει γλωσσόκομον, εὐδελον ὅτι προμηκέστερον τε καὶ συνώτερον εἶναι δεῖ τῶν συνήθων· δεῖ γὰρ αὐτὸ μὴ πολλὰ πλάτυντον εἶναι τῷ κατὰ τὸ σκέλος εὐρὺς καὶ πᾶχος — ὃ γὰρ μὴν σωλὴν τὰ μὲν ἄλλα ἔχει τ' αὐτὰ τῷ γλωσσόκομῳ, ἀλλ' αὐτῷ δὲ τῷ σχήματι διαφέρει, περιφέρει γὰρ ὡς ἔξωθεν,

ἔνδοθεν ἐς κοῖλος, ὁμοίως ταῖς ἐπὶ τῶν κεράμων σωλῆσι — περιλαμβάνει τὸ σκέλος ὅλον ἐν κύκλῳ μῦλλον τῷ γλωσσόκομῳ. de Antidot. I. κομισθέντος ποτε ἐκ τῆς βαρβάρου γλωττοκόμου μικρῆς πήχων δ. καὶ ἡμίσιας, ἐν ᾧ διέδρο ὅλον ἦν κινεμάμε. de praenot. ὅταν εἰς τὸ βαλανεῖον ἢ μῆτηρ αὐτῷ περινομήν κλείσῃ τὸν οἶκον, εἴτα ὑπὲρ ἀσφαλίας εἰς γλωττοκόμον ἐμβάλλασα τὴν κλεῖν κατασημήνεται. Plut. Galb. p. 1060. A. ἐκέλευεν αὐτῷ κομισθῆναι τὸ γλωσσόκομον, καὶ λαβὼν χρυσὸς τίνας ἐπέδωκεν αὐτῷ ἀνθρώπων. 2. Paral. XXIV. 8. 10. 11. Jos. A. VI. I. 2. ε. μὲν ἀνδριάντας — χρυσῆς ἀναθεῖται τῷ θεῷ — τοσούτης δὲ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσῆς — ἵππειτα βαλόντες εἰς γλωσσόκομον αὐτῆς. 3. τὸ ἄγριος, ὃ τὸς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τὸς μύας. Cod. D. loculum. Suidas. γλωσσόκομον, θήκη λευφάνων ξυλὴν. Aquila, Symmachus & Theodotio. Targ. Jonath. Gen. L. 26. Ex. XXV. 10. XXXVII. 1. 1. Sam. V. 1. 1. Reg. VI. 19. Vajikra R. XXX. Incepit aperire γλωσσόκομον, ut venderet merces. Schemoth R. XXX. extr. incepit aperire glossocomum, & sedit ad vendendum.

10. Ideo historia Lazari refuscitavi a tribus Evangelistis non scripta fuit, ne ipsi superstitioni periculum crearetur, quod observavit Eriphanius.

13. βᾶϊα] Glossarium: palma βαΐς καὶ φοινῆξ. Etymol. βαΐον — σημαίνει τὸν κλάδον τῷ φοίνικος. Hesychius. βαΐς, ῥάδος φοινίκος, καὶ βαΐον. Porphyrius de Abstin. IV. 7. κοίτη δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν σπαδικῶν τοῦ φοίνικος, ὡς καλῶσι βαΐς, ἐπέτελετο. Gen. XL. 16. ex versione Symmachi. τρία κατὰ βᾶϊα. & Lev. XXIII. 40. pro κάλλυντρά φοινίκων, habet βᾶϊα φοινίκων. 1. Macc. XIII. 51. μετὰ αἰτίσεων καὶ βαΐων. Palladius H. Lausiac. 20. θαλασμάμενος ποτε βᾶϊα ἐκλεκτὰ αὐτῷ ἐργαζόμενος, ἤτησε παρ' αὐτῷ μίαν δεσμὸν τῶν βαΐων. In hi-

15 ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ, καθὼς ὅτι γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασι-
 16 λεύς σε ἔρχε[σθαι], καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄν[τα]. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμήθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ
 17 γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει ἔν ὁ ὅχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτι·
 18 ὁ Λάζαρος ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὴν-
 19 τησεν αὐτῷ ὁ ὅχλος· ὅτι ἤκουσε τῆτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. Οἱ ἔν Φαρισαῖοι
 20 ἦλθεν. Ἦσαν δὲ τινες Ἕλληνες ἐκ τῆς ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ.
 Οὕ-

~ ὅτε

Evang. 1. 7. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 24 Editio Complut. Plantin. Bengelii. Versio Goth. Theophylactis.
 Ἰσραὴλ] Ἰσραὴλ D. Codices Latini.
 14. αὐτὸ] αὐτῷ 10. 42. 47. 66. 83. Evang. 22. 24. Editio Complut. Origenes.
 15. θυγάτηρ] θυγάτηρ AD 47. 61. Evang. 1. 13.
 16. δε] — A.
 17. δε] — L. Versio Vulg.
 18. δε] — A 44. 72. 73. Editio Erasmi, Bogardi, Colinaei.
 ἐπ' αὐτῷ] περὶ αὐτοῦ D.
 ἐμήθησαν] + οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Evang. 6. Versio Syr.
 17. ὅτι] ὅτε AE ex emendatione. 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 57. 63. 64. 72. 80. 90. Evang. 1. 2.
 6. 7. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Editio Complut. Erasmi, Colinaei, Bogardi, Stephani, Plansini, Wechellii, Bengelii, Genen. Versio Ethiop. Syr. Vulg. Beig. in ora. Apollinarius apud Corder. probante H. Grotio. + καὶ 57.
 18. καὶ] — EH 49. 57. 86. 96. 97. Versio Syr. probante J. Millio prol. 1422.
 19. ὑπὴντησεν αὐτῷ ὁ ὅχλος] ὑπὴντησεν αὐτῷ ὅχλοι D. δε] — 69.
 20. ἦλθεν] ἦκουσαν ADLM 1. 13. 42. 47. 53. 56. 57. 58. 59. 63. 69. 71. 87. Evang. 12. 13. 14. 18. 20. Editio Erasmi, Bogardi. Versio Vulg. Syr. Goth. Copt.
 τῆτο] postorius &c.] αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον τῆτο 69.
 19. οὕ] δε 29. 40. a prima manu. 63. 71. 90. Colb. Versio Syr.
 20. ἀφελίτε] ἀφελίτε 38. Versio Vulg. Nomus. ἀφελούμεν J. A. Bengelius in Gnom.
 21. κόσμος] + ὅλος DL 7. 13. 33. Evang. 6. 22. Versio Vulg. Syra prior, & posterior cum asterisco, Copt.
 Armen. Luthiri, Ethiop. Arab. Cyrillus, Nomus, Andreas Cret.
 22. ἐπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν] ἀπῆλθεν ὅλος ἐπίσω αὐτοῦ 69.
 23. τινες Ἕλληνες] Ἕλληνες τινες D 1. Versio Syr. Codices Latini.
 24. δε] — 34. 38. 39. 64. 69. Evang. 2. Theophylactis.
 25. προσκυνήσωσιν] προσκυνήσουσιν D.
 26. δε] + καὶ D. Versio Syr.
 27. δε] — 69.
 28. ἀναβαινόντων] + εἰς Ἱεροσόλυμα 13. 106.

historia Barlaami de Theuda: καὶ εἰσῆλθε ῥάβδον μὴ ἔχον βαλάν, μηλατὴν δὲ περιεζωμένος. Cedrenus de Justin. ἄχρις ἀπολύσεως τῶ πρώτου βαλάν. Jo. Malela 32. Διαρεῖ τὸ ἱππικόν, καὶ προσῆλθεν αὐτῷ ἡ γυνὴ τῷ πέμπτῳ βαλάν πρώτῳ. p. 215. ἕως τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ βαλάν. p. 180. καὶ τὸ πρῶτον βαλάν ἐνίκησε Νικίας τισιν ἐνός. Vajikra R. XXX. 1. Simile de duobus, qui ad iudicium venerunt, horum nemo novit quis vicerit, sed qui βαλάν in manus fuit, ille est victor.

14. ὀνόματι] Suidas. ὀνόματι, ὀνόματι. Athenaeus XIII. p. 582. C. τὰ γυναικα ταυτὶ κατασάλλω σὺν τοῖς ὀνόματι.
 16. En. I. 750. Multa super Priamo rogatus, super Hectore multa.

19. Joma f. 71. 2. Tradunt Rabbini historiam de pontifice maximo quodam, qui cum exiret e domo sanctuarii, totus mundus ibat post eum: cum autem vidissent Semajam & Abtalionem, illo relicto ipsos secuti sunt. Bava Mezia f. 85. 1. Jonathan f. Saulis vidit, mundum trahi post Davidem. Sanhedrin f. 101. 2. Hiskias rex Judae totum mundum universum docuit. Avoda Sara f. 19. Statim totus mundus ad ipsum venit. 2. Sam. XV. 13.

20. 1. Reg. VIII. 41. 2. Macc. III. 2. 35. Esf. VI. 9. 10. Menachoth f. 51. 2. Si Gentilis mittat holocaustum suum ex regione Ethnica, & simul mittat cum eo libamina, offeruntur ista libamina: si vero non mittat libamina, offeruntur libamina sumtu congregationis. Animus enim istius Gentilis est erga coelum. Jof. B. II. 17. 3. τὸς μὲν προ- γόνους αὐτῶν κεκοσμηκέναι τὸν παῖδ' ἐκ τῶν ἀναβαίνοντων τῶν

ἀλλοφύλων τὸ πλεόν, αἱ ἐπὶ προσδεχομένους τὰς ἀπὸ τῶν ἔξωθεν εἰδὼν δωρεάς — αὐτὸς δὲ νῦν — καινοτομεῖν θρησκείαν ξένην, καὶ μετὰ τῷ κινδύνῳ κατανηφίσασθαι τῆς πόλεως εὐσεβείαν, εἰ παρὰ μόναις Ἰουδαίοις ἔτε θύσει τις ἀλλότριος, ἔτε προσκυνήσει, καὶ μὴ ἐπὶ ἰδιώτῃς ἐνός τῶτος εἰσφέρει τὸν νόμον, ἀγανακτῆν ὡς ὀριζομένης ἀπανθρωπίας. 4. παρῆγον τὰς ἐμπειρίας τῶν πατρίων ἱερῶν, ἀφηνεγμένους ἅπας πάντες οἱ πρόγονοι τὰς ἀπὸ τῶν ἀλλογενῶν θυσίας ἀποδέχοντο. Philo Legat ad Caj. T. 2. p. 591, 19. M. Agrippa Herode regnante Hierosolymam venit vilendi templi gratia. ὅσας γὰρ ἡμέρας διέτριψεν ἐν τῇ πόλει — ἐφοίτησεν εἰς τὸ τέμενος τερόμενος τῇ θείᾳ καὶ τῆς κατασκευῆς καὶ τῶν θυσιῶν, καὶ τῆς περὶ τὰ ἱερὰ γάρμενα λειτεργίας καὶ τάξεως, καὶ τῆς περὶ τὸν ἀρχιερέα σεμνότητος, ὅποτε ἀσκήσει τῇ ἱερᾷ σοφίᾳ, καὶ κατὰρχος τῶν ἱερῶν — ἐκ ὑπὸ μιᾶς πόλεως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χάριτος ἀπάσης φυλλοβόλῳ τε καὶ θαυμαζόμενος ἐπ' εὐσεβείᾳ. vid. sup. in I. 29. A. VII. 27. XVII. 4. XXIV. 11. Jof. A. XVIII. 5. 3. Vitellius αὐτὸς τε μετὰ Ἡρώδῃ τῷ τετράρχῃ καὶ τῶν φίλων εἰς Ἱεροσόλυμα ἀίγει, θύσαν τῷ θεῷ, ἐορτῆς πατρίδος τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεσηκίνας, εἰς ἡν ἀπαντήσας, καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων πλῆθος εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτην διατριβὴν ποιεῖται. Sueton. Aug. 93. Sed & Cajum nepotem, quod Judaeam praetervehens apud Hierosolymam non supplicasset, collaudavit. Jof. A. XI. 8. 5. Alexander M. εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ἱερὸν θύει μὲν τῷ θεῷ κατὰ τὴν τῷ ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν τε τὸν ἀρχιερέα καὶ τὰς ἱερῶν ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. Schekalim I. 5. Si Idololatra aut Samaritanus siculum pendere vellet, non acciperet: Neque etiam ab illis accipi-

Οὗτοι οὖν προσήλθον Φίλιππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῇ Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν, λέ- 21
γοντες· Κύριε, θέλομεν τὸ Ἰησοῦν ἰδεῖν. Ἐρχεῖ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ καὶ 22
πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέ- 23
γων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν 24
μὴ ὁ κόκκος τῆ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μὴ εἶναι· ἐὰν δὲ ἀπο-
θάνῃ, πολλὸν καρπὸν φέρει. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτῆς, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισθὸς 25
τῆ ψυχῆς αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ τέτρω, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. Ἐὰν ἐμοὶ ἀφ- 26
κοῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθήτω· καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἀφ' ἑμοῦ ἔσται· καὶ ἐὰν
τις ἐμοὶ ἀφ' ἑμοῦ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάραι· καὶ τί εἴπω; 27

Πά-

21. οὖν] — L. 69. Versio Goth. Syr. Codices Latini.
προσῆλθον] προσῆλθον τῷ D. προσεῖχον 69. τῷ] — 44.
τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῇ Γαλιλαίας] — 28. 61. a prima manu. probante J. Millio prol. 912.
ἡρώτων] ἡρώτησαν M 1. 28. Evang. 20. ἡρώτων αὐτὸν] εἶπον αὐτῷ 69.
κύριε] — 28.
22. καὶ πάλιν] πάλιν ὁ D. ἔρχεῖ AL. Codices Latini. καὶ ἔρχεῖ 54. + καὶ H. καὶ Versio Syr.
Φίλιππος] + καὶ AL. Codices Latini. 23. ἀπεκρίνατο] ἀπεκρίνε L. ἀπεκρίθη 69.
αὐτοῖς λέγων] λέγων αὐτοῖς 69. 24. ἀμὴν] — 74. μόνος] — 64.
φέρει] ἐκφέρει 47. 56. 58. 61. 25. μισθὸς] ἀπολοῖσας 60. 80.
26. ἐμοὶ ἀφ' ἑμοῦ τις] εἰς ἐγὼ εἰμι D. ἐμοὶ τις ἀφ' ἑμοῦ A. Chrysostomus. τις ἐμοὶ ἀφ' ἑμοῦ 69.
εἰμι ἐγὼ ἐκεῖ] ἐγὼ 11. 46. 52. 96. 97. Evang. 21. Cyrillus in l. & de Adorat. p. 57.
ἐάν] ἐάν D 1. 33. 60. 65. 69. Versio Syr. Vulg. probante J. A. Bengelio, & J. Millio prol. 1493.
αὐτὸν] + ἐ 61. πατήρ] + μου 28. 69. Versio Vulg. + μου ὁ κύριος ἐρεῖς 13.
27. νῦν] ὅτι Evang. 13. πᾶτερ] — 36. + μου 28.
τῇ] — H. ταύτης] H. Grotius, H. Hammondus.
28. πᾶτερ] + ἀγίω L. 7. 42. 63. 68. 71. Colb. σὺ] μου 5.
τὸ ὄνομα] τὸ ὄνομα L 1. 12. 33. Versio Copt. Syra posterior in margine, Æthiop. Arab. Athanasius c. Arrian. IV.
Cyrillus: εἰς δόξαν σου τὸν υἱόν ἐχει ἡ γραφή, εἰς δόξαν σου τὸ ὄνομα, ταυτὸν ἐστὶ τὸ ἵδιον θεοῦ. Non-
nus. + αὐτῇ δόξῃ, ἡ εἶχον παρὰ σοὶ, πρὶν τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι D. ἦλθεν οὖν] ἐ ἐγένετο D.

unt — sacrificia pro peccato: Accipiunt tamen votiva & voluntaria munera ab ipsis. In summa ab omni qui vovet & sponte offert, accipiunt: ab illo vero qui non vovet nec sponte offert, non accipiunt. Hoc explicavit Esra S. D. IV. 3.

24. Prædicat Christus, & se rediturum in vitam, & magnam gentium conversionem secuturam. I. Cor. XV. 36. 37. *Sanhedrin* f. 91. I. Quæsitit Cleopatra Regina ex R. Meir — resurgente mortui nudi an vestiti? cui ille respondit argumento a minori ad majus: licet illud colligere ex tritico. Nam si triticum, quod nudum sepelitur, prodit tot vestibus vestitum, quanto magis iusti, qui sepeliuntur vestibus suis induti?

25. *Herodot.* VI. 29. φιλοψυχὴν τοῖσι δὲ τινα ἐναί-
ρίεται. *Polybius* p. 1447. παρὰ τὸ καθῆκει φιλοζωεῖν.
Diodorus S. III. 33. μέγιστος γὰρ τῶν κακῶν ἡγνῆται
τὸ φιλοψυχεῖν τὸν μηδὲν ἄξιον τῆ ζῆν πράττειν δυνάμενον.
Arrian. *Epictet.* III. 20. μικρὰ σοὶ δοκεῖ ὁ Μενόικεος
ὠφελῆσθαι, ὅτ' ἀπέθνησκε — ἐπιζήσας δὲ ἐκ ἀπώλλυε
πάντα· καὶ περιποιεῖτο τὰ ἐναντία, τοὺς δειλοὺς ἐκ ἀνελ-
λάμβανει· τὸν ἀγενῆ· τὸν μισόπατριν· τὸν φιλόψυχον·
Ætippides *Hecuba* 315. πόττερον μαχόμεν' ἢ φιλοψυχή-
σομεν; Schol. φιλοζωήσομεν καὶ δειλιάσομεν. *Heraclid.*
456. ἐ φιλεῖ δὲ τῇ ἐμῇ ψυχῇ. 518. τί δὲ ἄφικεσθ'
ἰκαίνοισι σὺν κλάσει αὐτοῖς φιλοψυχῆτες; ἔξτε χυθὸς,
κακὸς γὰρ ἡμῖς ἐ προσοφειλόμενος. 534. εὐρημα γὰρ τοι
μὴ φιλοψυχῶς· ἐγὼ κάλλιστον εὐρημ' εὐκλείας λιπέην βίαν.
Lesbonax. εἰ οὐ τις ὑμῶν παρσκαύεσσαι, φιλοψυχῶν ἀ-
παρῆναι ἢ φεύγειν, ἵνα σωθῇ, ἐκ ὁρῶς γινώσκει, τί ἐστὶ φι-
λοψυχῆν. *Antiphon.* τίς παρὰ τὸ συμφέρον τῆς πό-
λεως φιλοψυχῆσει, εἰδὼς ὑποκειμένην αὐτῷ τιμαρίαν θανα-
τάου; *Aristides* in *Eteoneum* p. 79. ἐ δὲ δὴ φιλοψυ-
χεῖν, εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τέτο μοιρῇ — εἰ τις τῆ μου

χοῦ γῆρας ἀπέλαυσεν — ἀλλ' ἡγεῖσθαι τέτῳ κάλλισ-
τον, ὅστις τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ τῆ βίης μοῖραν ἐν τοῖς καλλί-
στοις ἐξέπλησε, καὶ ὅστις ὡς ποιεῖται ποθόντας ἀκούει· ἴτε
καὶ ὁρᾶν κατέλυσε τὸ δῶμα. *Dio.* . . *Julia.* ἐκεί-
τη φιλοψύχησεν, ἀλλὰ διέφθειρεν αὐτήν. *Juvenal.* VI. 629.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ. *Phu.*
Æmil. p. 269. B. τότε μάλιστα ποιήσας φανερόν, ὅτι
τῆς φιλαργυρίας ἦν ἐν αὐτῷ τι κακὸν ἀγενέστερον ἢ φιλοψυ-
χίαν. *Mar.* p. 433. C. πολλὰ φιλοψυχίας μάτη. *Ly-*
sias II. ἀνδρες τ' ἀγαθοὶ γρόμιοι, καὶ τῶν μὲν σαρμάτων
ἀφειδύσαντες, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς ἐ φιλοψυχῆσαντες. *Tyt-*
taeus. μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαριάμενοι.

28. *Inf.* XVII. 4. 5.
Herodotus III. 86. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τῷτο ποιήσαντι
ἀσραπὴ ἐξ αἰθέρος καὶ βροντὴ ἐγένετο. *Plautus* *Amphitr.*
V. 1. Ubi parturit, Deos sibi invocat: Strepitus,
crepitus, sonitus, tonitrus, ut subito, ut propere,
ut valide tonuit. Ubi quisque insisterat, concidit
crepitu, ibi nescio quis maxima voce exclamat sic:
Alcumena, adest auxilium, ne time; & tibi &
tuis propitius coeli cultor advenit. Exurgite, in-
quit, qui terrore meo occidistis prae metu. Ut
quivi, exurgo, ardere census aedes, ita tum con-
fulgebant. *Higinus* in *Poët.* *Astron.* V. de Minoë:
Se enim ex Jove procreatum facile posse declarare.
Itaque comprecatus patrem petiit aliquid si-
gni, ut satisfaceret, se ex eo natum: Stratimque to-
nitru & fulgore coeli indicium significationis fe-
cisse. *Æneid.* II. 580. At pater Anchises oculos
ad sidera laetus Extulit, & coelo palmas cum vo-
ce tetendit: Jupiter omnipotens, precibus si flecte-
ris ullis, Adspice nos; hoc tantum; & si pietate
meremur, Da deinde auxilium, pater, atque haec
omina firma. Vix ea fatus erat senior, subitoque fra-

Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆ ὥρας ταύτης· ἀλλὰ ὡς τὸ ἦλθεν εἰς τὴν ὥραν ταύτην.
 28 Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν
 29 δόξασα. Ὁ οὖν ὁχλὸς ὁ ἑστὸς καὶ ἀκρόατος, ἔλεγε βροντὴν γεγενῆσθαι. Ἄλλοι ἔλεγον
 30 ἄγγελον· Ἀγγέλῳ αὐτῷ λελάληκεν. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Οὐδὲ ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ
 31 γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου
 32 τούτου ἐκκληθήσεται· ἔξω. Καὶ γὰρ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆ γῆς, πάντας ἐκλύσω πρὸς ἑμαυτόν.
 33 (Τοῦτο δὲ ἔλεγε, σημαίνων πρὸς τὸν θάνατον ἡμελλεν ἀποθνήσκειν.) Ἀπεκρίθη αὐτῷ
 34 τῷ ὁχλῳ· Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις,
 ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;
 Εἰ-

τοῦ οὐρανοῦ] ὁ οὐρανὸν 29. 40. 63. 71. Codices Latini. Chrysostomus. + λέγμεθα D. Versio Corp. Syra posterior in margine. Codices Latini.

6] — D 1. 69. Versio Corp.

ἔλεγε] ἔλεγον L 29. 71. Codices Latini.

ἄλλοι] + δὲ 56. 58. 61. Versio Syr. Corp.

30. 6] — D 69. 74. 80. 83. 86. 90. Evang. 24. Editio Complut. Plantin. Bengelii.

αὕτη ἡ φωνὴ] ἡ φωνὴ αὕτη AD 1. 90. Versio Syr. Chrysostomus, Cyrillus.

γένονεν] ἦλθεν D. Versio Vulg. γέγονεν Evang. 13.

31. τοῦτο prius] DL 6. 71. Editio Complut. Versio Vulg. probante Bengelio, & Millio prol. 1104.

a τοῦτο ad τοῦτο] — 69. ἐκκληθήσεται] βληθήσεται D.

ἐκκληθήσεται ἔξω] κάτω βληθήσεται Evang. 22. Codices Latini, Chrysostomus.

32. καὶ γὰρ] ὅτι D 69. ἐκ] ἀπὸ D 73.

πάντας] πάντα D. 56. Versio Vulg. Goth. Sax. Irenaeus IV. 5. Hieronymus, Ambrosius, Rufinus, Augustinus: non autem dixit omnes, sed omnia. probante J. Millio prol. 370.

πάντας ἐκλύσω] ἐκλύσω πάντα D.

34. ἀπεκρίθη] + οὖν D. Versio Syra posterior in margine. 33. ἡμελλεν] ἔμελλεν 1. 3. 74. 90. Evang. 2.

ὅτι posterius] — EGH 9. 10. 11. Colb. duo. 44. 45. 49. 51. 56. 57. 58. 60. 64. 66. 72. 74. 83. 86. 87.

90. 95. 96. 97. 106. Evang. 1. 3. 5. 6. 18. Editio Complut. Erasmi, Aldi, Colinaei, Bengelii, Stephanii 1. 2. Genes. Bogardi. probante J. Millio prol. 1374.

ab ἀνθρώπῳ ad ἀνθρώπῳ] — G 2. 13. 33. 60. 69. 70. 71. Evang. 1.

ἔστι] + οὖν D. οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] ὁ λόγος οὗτος L.

fragore Intonuit coelum. Od. v. 99. Ζεῦ πάτερ, εἰ μὲν ἐβίοντες ἐπὶ τραφεύρῃ καὶ ὑγρῇ Ἥγῃ ἐμὴν ἐς γαῖαν — ἔκτοσθεν δὲ Διὸς γέρας ἄλλο φανίτω, ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τῷ δ' ἔκλυε μητίετα Ζεὺς, αὐτίκα δ' ἐβρόντησεν ἀπ' αἰγλήεντος Ὀλύμπου, ὑψόθεν ἐκ νεφέων, γήθησε δὲ Διὸς Ὀδυσσεύς. 112. Ζεῦ πάτερ, ὅτε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι ἀνάσσεις ἡ μεγάλη ἐβρόντησας ἀπ' ἑρανοῦ ἀσπίρτος οὐδέποθι φόρος ἐστὶ, τίρας πρὸς τῇ τοῦδε φαίνεις. Pindarus Pyth. IV. 350. post preces Jafonis: ἐκ νεφέων δὲ οἱ ἀνθρώποις βρονταῖς αἴσιον θείγμα. Nonnus Dionys. XXXIX. ἣν δὲ θελήσῃς βρονταῖς πατάγεισιν ἱμῶν μαντεύειν ἥκη. Aristides Platonic. T. II. p. 11. τὸς νόμους τίθεται πρὸς τὴν ἐλθεῖσαν παρὰ τῆς Πυθίας φωνή. Sextus Empir. 2. Mus. 20. ὁ τῆς βροντῆς κτύπος, καθὰ φασὶν ἐπικερμέναι παιδὲς, ὃ θεὸς τινος ἐπιφάνειαν σημαίνει, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις καὶ διωδαιμόσι τοῦτο εἶναι δοξάζεται. Phaedr. V. 7. Aulao missō, devolutis tonitribus, Dii sunt locuti more tralaticio. Sup. III. 18. 19. inf. 48. Tonitru etiam judicia Dei in impios exercita significat.

29. Graeci linguae Chaldaicae imperiti putabant tonuisse: Judaei vero, qui vocem coelestem audierant, Angelo eam tribuunt: in eo utrique conveniunt, boni ominis esse, & imperium & felicitatem Christo portendere.

Act. VII. 38. XXIII. 9. 1. Sam. VII. 9. 10.

31. Cholin f. 60. 1. Princeps mundi aperuit os suum, dixitque Psal. CIV. 31. Jalkut Simoni. Adjuravit principem mundi per nomen, & exaltavit Hierosolymam, eamque in aëre suspendit. Sanhedrin f. 94. 1. Cum Deus Ezechiam facturū esset Messiam, dixit princeps mundi: O domine aeternae, praesta desiderium hujus justī. Bemidbar R. XVI. f. 220. 3. Cum lex daretur, acersivit Deus angelum mortis, eique dixit: totus

mundus est in potestate tua, excepta gente hac, quam mihi elegi. Dicit R. Eliezer f. R. Jose Galilaei: dixit Angelus mortis coram Deo S. B. Ego frustra in mundo creatus sum. Respondit ei Deus: Ego te creavi, ut advertas super nationes mundi, excepta tantum hac natione, in quam nulla tibi potestas datur. Bereschith R. LXXVII. 3. Si venerint nationes mundi conjuratae contra Israël, dicit iis Deus S. B. Principes vestri non potuit stare coram Jacobo, & Vos quaeritis decipere filios ejus. Schemoth R. XVII. Job XXXI. 14. quis dixit hunc versum? princeps mundi. Vajikra R. XVIII. f. 160. 1. R. Eleasar f. R. Jose dixit: cum starent Israëlites juxta montem Sionis, & dicerent Ex. XXIV. 7. vocavit Deus S. B. angelum mortis dixitque ei: Quamvis te constituerim cosmocryptora super creaturas. Lightfoot: Cum vulgo ergo loquitur salvator. inf. XIV. 30. XVI. 11. Eph. II. 2. VI. 12. 2. Cor. IV. 4. Jebamoth f. 16. 2. Psal. XXXVII. 25. Dixit R. Jonathan: Hic est versus, de quo princeps mundi dixit: Ille David non adeo senuit.

32. Judaeos & Gentes Col. I. 20. 28.

ὑψωθῶ] Silius II. 344. Vidi cum robore pendens Hispaniam cruce sublimis spectaret ab alta. Artemidorus IV. 51. σημαίνει — τὸ δοκεῖν ἐξαυτῷ εἶναι καὶ εὐπορίαν, δ. μὲν διὰ τὸ ὑψηλότερον εἶναι τὸν ἐξαυραμένον. Vid. in Jo. III. 14.

ἐκλύσω] XXI. 6. Moeris. ἔλγω, Ἀτικῶς ἐκλύσω, ἐλληκῶς. Thomas. ἔλχει, κάλλιος ἢ ἐκλύσαι· καὶ ἔλγω, ἢ ἐκλύσω. Δημοσθένης· ἐ κατέλχεται τὰς ταῦς.

33. σημαίνων] XXI. 19. Act. XI. 28. Cic. de Divinat. II. 25. Quae est enim ista a diis profecta significatio, & quasi denunciatio calamitatum? Quid autem voluit Dii immortales primum ea si-

44 ἡ δόξαν τῆ Θεῶ. Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ,
 45 ἀλλ' εἰς τὸ πέμψαντά με. Καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸ πέμψαντά με. Εγὼ φῶς
 46 εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. Καὶ ἐάν
 47 τις με ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ ἐκρίνω αὐτόν. Οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα
 48 κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήμα-
 49 τὰ μου, ἔχει τὸ κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνός κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐ-
 50 χάτῃ ἡμέρας· Ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐ-
 50 τός μοι ἐντολὴν ἔδωκε τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. Καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰωνίος
 ἔστιν· ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ, καθὼς εἶρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

ΠΡὸ δὲ τῆ ἑορτῆς τῆ πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτῇ ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῇ
 ἐκ τῆ κόσμου τῆς πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τὴν ἰδίαν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέ-
 λος

γίνονται· γίνονται Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*.
 ἡπερ ὅπερ 1. 69.
 ἔκραξε] ἔκραξεν AD 69. Codices *Latini*.
 ἀλλ' ἀλλὰ D.
 α πέμψαντά με ad πέμψαντά μου] — 64.
 πέμψαντά] ἀπεστείλαντά 69.
 47. ἐάν] ἂν D.
 τῶν ῥημάτων] τῶν φωνῶν 69. + μου Versio *Vulg.* *Syr.* *Copt.* μὴ] — D 63. 86. *Evang.* 24. *Cod. Lat.*
 φυλάξῃ ADL 13. 27. 33. 42. 65. in ora 69 *Coll.* duo. *Evang.* 22. Editio *Erasmi* 1. 2. Versio *Vulg.*
Syr. utraque, & edita in margine, *Copt.* *Armen.* *Æthiop.* *Arab.* *Athanasius* c. *Arrian.* V. *Nonnus.* probante *H.*
Grotio. μὴ πιστεύῃ 90.
 ἀλλ' ἵνα] ἀλλὰ a prima manu. D. Sed in Vers. *Latina*: Sed ut. 48. ab αὐτῶν ad αὐτόν] — 59.
 κρινεῖ] κρινεῖ 97.
 ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ] ἐξ ἐμαυτοῦ ἐγὼ D.
 ἐλάλησα] ἐλάληθα 49. 97. *Evang.* 21.
 ἔδωκε] δίδωκεν AM 1. 44. 54. 57. 61. 69. *Evang.* 12. 13. 17. 21. *Cyrillus* in l. & de *Ador.* p. 74.
 50. ζωὴ αἰωνίος ἐστὶν] αἰωνίος ἐστὶν ζωὴ D. ζωὴ ἐστὶν αἰωνίος 69. οὖν] οὖν 58. 63. 64.
 λαλῶ ἐγὼ] ἐγὼ λαλῶ A 1. 69. *Evang.* 13. Versio *Copt.* *Basilii* *Ascet.* de *Fide.* λαλῶ D 44. Codices
Latini, *Chrysostomus*.
 πατήρ] + μου 11.
 1. εἰδὼς] ἰδὼν Versio *Copt.* *Æthiop.* & comm. 3.
 ἐλήλυθεν] ἦλθεν AKLM 1. 15. 38. 42. 68. 69. 106. *Evang.* 14. 15. *Origenes* de orat. 12. *Cyrillus*, *Petrus*, *Ant.*
tioch. *Epist.* ad dominicum *Grad.* πατὴρ D. αὐτοῦ] — 59.

διὰ τῆτο καὶ σε βλέπων ἐν ἐκείνῳ ὅτεποτε δίδωλον, καὶ κεί-
 ρον ἐν σοὶ πάλιν ὁρᾶν. & O. IV. pictura Regis. ἐγὼ
 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ἐσμιν. ἐγὼ γὰρ ἐν ἐκείνῳ εἰμι, καὶ κείνός
 ἐν ἐμοί· καὶ ὁ ὁρᾶς ἐν ἐμοί, τῆτο ἐν ἐκείνῳ βλέπεις· καὶ ὁ
 ἰδὼν καὶ ἐν ἐκείνῳ, τῆτο βλέπεις ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ προσκυνῶν
 τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. *Bereſchith* R.
 XCVII. 4. Ego sum princeps exercitus Domini.
Jof. V. 14. Ego princeps exercitus superioris, &
 in omni loco, quo ego videor, Deus S. B. vide-
 tur. *Faustinus* c. *Arianos* I. Qui me videt, videt
 Patrem. Non hoc, ut *Sabellius*, dico, quasi se
 ipsum Patrem dicat esse, qui sit & filius. Confi-
 teor enim, patrem esse qui genuit, filium vero
 esse qui natus est. *Tertullianus* a. *Praxeas* 24. Vi-
 carium se patris ostendit, per quem pater & vi-
 detur in factis, & audiretur in verbis, & cognos-
 ceretur in filio, facta & verba patris administran-
 te. Quia invisibilis Pater, quod & *Philippus* di-
 dicerat in Lege, & meminisse debuerat: Deum
 nemo videbit, & vivet. Et ideo fugiatur, Pa-
 trem videre desiderans, quasi visibilem; & instru-
 itur, visibilem eum in filio fieri ex virtutibus, non
 ex personae repræsentatione. *Augustinus* in *Jo.* XIV.
 9. Non quod ipse sit pater & filius, quod in *Sa-
 bellianis*, qui vocantur etiam *Patristiani*, catho-
 lica fides damnat; sed quod tam similes sint pater
 & filius, ut qui unum noverit, ambos noverit.
 Solemus enim de simillimis duobus ita loqui eis,
 qui unum illorum vident, &, qualis fraternalis, vo-

lunt nosse: Vidistis istum, illum vidistis.

49. *Æneid.* III. 251. Quæ Phœbo pater om-
 nipotens, mihi Phœbus Apollo Prædixit. *Servi-*
 15. Notandum Apollinem, quæ dicit, ab Jove
 cognoscere. *Æschylus* *Eumen.* 19. Διὸς προφῆτης δ'
 ἐστὶ Λόγιος πατήρ. & Στέλλειν ὅπως τάχιστα ταῦτα γὰρ
 πατήρ ζεὺς ἐγκαταβεί Λόγια θεοπίσματά. *Tibullus* III. 4.
 47. At mihi factorum leges ævique futuri *Even-*
 tura pater posse videre dedit.

1. *Targum* *Cant.* I. 7. Cum venisset hora, ut
 dimitteretur Moyses propheta e mundo. *Bava Ba-*
thra f. 90. 1. quo die dimissus est Abraham pa-
 ter noster e mundo. *Targ.* *Jerus.* *Genes.* XV. 2.
 Ego abeo ex mundo. *Targum* *Jonathan*: ego tran-
 seco ex mundo. & in *Deut.* XXX. 19. *Jonathan*:
 testes qui transiunt ex mundo. *Targ.* *Hieros.* *Deut.*
 XXXII. 1. ut transferretur ex mundo. *Bereſchith*
 R. XCVI. 9. Cum R. Johannes transferendus es-
 set ex mundo. — R. Asia cum dimittendus esset
 ex mundo. C. 1. *Jacobus*: ego transferor ex mun-
 do ad patrem meum. *Medraſch* *Thebillim* V. 12.
 R. *Zebedæus* f. *Levi* & R. *Joie* f. *Pinechasi*,
 & R. *Jofua* f. *Levi* legerunt tres istos versus,
 hora transitus eorum ex mundo. Tunc multus
 erat sermo de transitu *Israëliitarum* ex *Ægypto*.
Jof. A. II. 15. 1. πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστεύ-
 νων. *Philo* pascha vocat διαβάτηρια. *Schemoth* R.
 XXXIII. dixit R. *Tobiomi*: qua hora appropin-
 quavit tempus *Jacobi* patris nostri, ut discedere

λ^α ἡγάπησεν αὐτὸς. Καὶ δείπνευ γενομένῃς, (τῷ Ἀββὼλ ἤδη βεβληκότ^α εἰς τ^η 2
καρδίαν Ἰούδα Σίμων^α Ἰσκαριώτ^η, ἵνα αὐτὸν πωρῶ^ι) Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα 3
δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι πρὸς Θεὸν ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸ Θεὸν ὑπά-
γει Ἐγείρε^ι ἐκ τῆς δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια· καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτὸν. 4
Εἴτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὴν πύλην, καὶ ἤρατο νίπλιν τὰς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκ- 5
μάσκειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμέν^α. Ἐρχε^ι ἔν τῳ πρὸς Σίμωνα Πέτρον· καὶ λέγει αὐ- 6
τῷ ἐκεῖν^α· Κύριε, σύ με νίπλεις τὰς πόδας; Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ 7
ἐγώ

2. γενομένης] γενομένης L. probante J. Piscatore.

ἡδ^η] — Versio Syr.

Ἰούδα Σίμων^α Ἰσκαριώτ^η, ἵνα αὐτὸν παραδῶ^ι] ἵνα παραδῶ^ι αὐτὸν Ἰούδας Σίμων^α Ἰσκαριώτ^η LM. Versio Vulg.

Copt. Origenes. Ἰσκαριώτ^η] ἀπὸ καρῶτ^η D.

3. εἰδὼς] ἰδὼν 33. Versio Copt. Aethiop. καὶ εἰδὼς 71.

posterior cum asterisco.

δέδωκεν] ἔδωκεν K 1. 57. Origenes in l. & de Orat.

4. ἐκ] — Colb.

5. εἴτα] + λαβὼν D. 13. 69. Versio Armen.

βάλλει ὕδωρ] ὕδωρ βάλλει D 69.

μαθητῶν] + αὐτῷ D 59. a prima manu. Versio Syr.

6. Σίμωνα Πέτρον] τὸ Πέτρον Σίμωνα D. Codices Latini.

καὶ] — DL Versio Copt. Syr. Origenes.

7. ἀπεκρίθη] + ὁ M.

πρω^τῳ] + σοὶ Versio Syr posterior in margine.

8. αὐτῷ] + Σίμων 106. Versio Syr posterior.

νίπλεις] νίψεις D. 1. 9. 11. 12. 15.

τὰς πόδας μου] μου τὰς πόδας C. Versio Syr. Origenes, Chrysostomus.

8] + τ^η A:

Ἰούδα] — 13. 47. 56. 58. 59. 61. 69.

αὐτὸν παραδῶ^ι] αὐτὸν παραδῶ^ι αὐτὸν D a prima manu.

αὐτὸν παραδῶ^ι] παραδῶ^ι αὐτὸν D a prima manu.

+ δὲ 13. 44. 59. 69. Versio Syr prior, &

ὁ Ἰησοῦς] — D. Versio Vulg. Origenes.

ἀπὸ] + τῷ 1. 97. καὶ posterior] + ὅτι D.

ἱμάτια] + αὐτῷ D. Versio Vulg. Syr. Basilii Eth. 75.

βάλλει] βαλεῖν 40. a prima manu. Versio Armen. Cod. Lat.

τ^η] — Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi.

ἐκμάσκειν] ἐκμάσκει 63. 69.

τὸ Σίμωνα Πέτρον 69.

ἐκεῖν^α] Πέτρ^ω Versio Copt. Codices Latini.

καὶ εἶπεν αὐτῷ] — 33.

σύ] — 64.

Πέτρ^ω] + κύριε D. 76. ὁ Πέτρ^ω 69. 74.

νίψεις τὰς πόδας μου] μου νίψεις τὰς πόδας D. 1. 69.

μου] — 69.

e mundo. Seneca Epist. LXV. Mors aut finis est aut tranfitus: at non illud; hoc ergo.

Prov. XVII. 17. Aristoteles Rhet. II. 22. & Ethic. Eudem. VII. 7. ex Euripidis Troad. 1051. εὐδαιμόνων, ὅστις οὐκ αἰεὶ φίλος. Plut. X. Orat. p. 848. E. φίλος δὲ ἀνθρώποις παρὶ Δημοσθένη — ἐκ ἐνέμουι μέχρι τέλους. Antholog. I. 85. 5. Γνήσιος ἔμμι φίλος, καὶ τὸν φίλον, ὡς φίλος, οἶδα, τὰς δὲ κακὰς διόλκας πάντας ἀποσπέρφομαι. οὐδένα θωπεύω πρὸς ὑπόκρισιν, ἐς δ' ἄρα τιμῷ, τέτρεξ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀγαπῶ. & III. 25. 59. Μῆσαι γὰρ ὅσας ἴδον ὀμματα παιδάς, ἄχρι βίην πολλὴν οὐκ ἀπένετο φίλος.

Aliter Judaei, qui Ofanna Christo acclamant, sed eum mox ad crucem poscunt.

2. Plut. de fort. Alex. p. 377. D. ἐπαρρησιάζειν — τὴν πάντων ἀνθρώπων ἀρχὴν εἰς τὴν ἐμβολίσθαι. Targum Jonathan Exod. XXXII. 1. Et iovit Satanas, & errare fecit eos, convertit cor eorum, ut superbi essent. Homerus saepissime. ἐκεῖτοι ἐγὼ γάρ, σὺ δ' ἔτι φρεσὶ βάλλεις σῆσι. II. 1. 434. εἰ μὲν δὲ ἴσον γε μετὰ φρεσὶ παίδων ἀχιλλεύ, βάλλεται. Φ. 547. ἐν μὲν οἱ κραδίη θάρρος βάλλει. Apollo. Od. α. 201. ὡς ἐν θυμῷ ἀθανάτοι βάλλουσι. Hesiod. oper. 1295. ὅς δὲ κε μὴ αὐτῷ νοεῖ, μὴτ' ἄλλω ἀκῶν ἐν θυμῷ βάλλεται. Plut. Timoleon. p. 237. A. θεῶν τινος, ὡς οἶκον, εἰς τοῦ ἐρισεαλόντος τῷ ἀνθρώπῳ. Demosthenes pro Corona. ὥς τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῶσαι, καὶ τῶν εἰς τὴν ἐμβολίσθαι. Syneus Euoptio. ἡμεῖς δὲ τὴν μὲν ἔσαν αἰτρίαν ἐκ εὐθὺς, εἰς τὴν ἐσαλῶμεθα. Plut. Theseo p. 10. E. μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔργον εἰς τὴν βαλλόμενος. Caes. p. 709. B. οὐ μοι δοκεῖ — ὅτος ἀνθρώπος εἰς τὴν αἰ ἐμβολίσθαι τηλικῶτο καλόν.

3. Thucyd. IV. δῶναι αὐτὸν εἰς χεῖρας.

Capitol. Antonin. philos. 18. Tantusque illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit, certis omnibus, quod a Diis commodatus ad Deos redisset. Ita de femideis & Heroibus loquuntur. Iocrates Pang. μεταστάντος δὲ Ἡρακλῆος εἰς θεῶς. Apollod. II. τὸν Ἡρακλῆα — ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεῶς μεταστάσθαι. Gen. XL. 14. 23. Ar-

rianus de Exp. Alex. VII. 27. ὅτι ἐκ θεῶν τε αὐτῷ ἡ γένεσις ἐνεβή, καὶ παρὰ θεῶς ἡ ἀποχώρησις. Libanius Ep. 371. Ὁ Ζεὺς δὲ ἐκεῖνος, ὁ σὺν προστάτῃ, καὶ παρ' ἐκατίβης, καὶ πρὸς ὃν ἄπει. inf. XVI. 28.

4. λέντιον] Galenus de Compos. Medic. per partes Corp. IX. πρῶτον λεντίον, εἴτα τοῖς λοιποῖς περιβολαίοις συσκαπτάς κομίζε. Arrianus periplo maris Erythr. ἀρρωστικαὶ σοχαὶ — καὶ λέντια, καὶ δικρόσσια. inf. XIX. 23.

διέζωσεν] Lucianus Quom. Conscr. Hist. 33. διαζωσάμενος τὸ τριβάνιον — Somnio. 6. διεζωσμένην τὴν ἰσθμίδα. inf. XXI. 7.

5. λαβὼν — βάλλει] Eustathius in II. λ. p. 768. 34. ἐν δὲ τῇ χαρίῳ τῶν κένται καὶ καλλῆτια τινα, τὸ ἐπὶ οἰκίσιν λαβὼν, καὶ ὑπὲρ μάζοιο βάλλει, καὶ ἐκ δ' ἑβαλ' ἵππων, παρηγῆσι γὰρ πως αἱ τοιαῦται λίξεις, καὶ γίνεται ἔτω κοινῶς κάλλος φρασίας, ἰδὼς ἐν τῷ λαβεῖν καὶ βάλλει, ἀναγαραμματισθὲν γὰρ τὸ λαβεῖν ποιεῖ τὸ βαλεῖν.

νιπτήρα] Pollux X. 78. ποδονιπτήρ, λείβης. Suidas δεξιῶν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερῶν εἰς ποδονιπτήρα.

νίπτειν τὰς πόδας] Herodot. VI. 19. Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίφονται κομήταις — τότε δὲ ταῦτα τὰς Μιλησίων κατελάμβανον, ὅποτε — γυναῖκες καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγω ἔγινοντο. Mufonius apud Stobaeum LXXVII. & Hierocles. Φέρι δὲ ἐπὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῖς, καὶ τὸ τῶν οἰκετικωτέρων ἵνα δοκῶνται ὑπερηφάνως ἀπτεσθῆναι ποτε τὰς παῖδας, ὥς καὶ πόδας ὑποπτεῖν, καὶ κλῆνιν φορέσαι, καὶ παραστῆναι διακοινημένους. de officio liberorum erga parentes. Plut. Pompejo p. 658.

D. ἰδὼν ὁ φάωνος οἰκετῶν ἀτορία τὸν πομπῆιον ἀρχόμενον αὐτὸν ἀπολέων, προσδράμει, καὶ ὑπέλασεν, καὶ συνήλειψε, καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ τέτρε περιπῶν, καὶ θεραπεύων, ὅσα διαπότας δόλος μέχρι νύκτας ποδὸν καὶ δειπνὴν παρασκευὴν διέτασεν, ὥς τὴν ἐλπιούρητον τῆς υπεργίας ἐκείνης διασάμενον τινα καὶ τὸ ἀφελὲς καὶ τὸ ἀπλῆστον εἰπὼν φεῖ τοῖσι γυναῖκοις ὡς ἅπαν καλόν. Fabius Piclor 16. Aquam manibus pedibusque dato, Plaut. Persa V. 2. 14. Locus hic tuus est, huc accumbe. Ferre aquam pedibus, praeben' tu, puer? Esopus. Asthenaeus XII.

8 ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μὲν ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· Οὐ μὴ
 9 νήψης τὰς πόδας μου εἰς τὸ αἶμα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν μὴ νήψω σε, ὅτε
 10 ἔχῃς μέρῳ μετ' ἐμῶ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τὰς πόδας μου μό-
 11 νον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὁ λελελυμένος ἐχρεῖαν
 12 οὐχὶ πάντες. Ἦδει γὰρ τὸ πρὸς αὐτόν· ἀλλ' οὕτως εἶπεν· Οὐχὶ πάντες καθα-
 ροὶ ἔστε. Ὅτε οὖν ἐνίψεν τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν
 πάλιν,

αὐτῷ] — D 80. Ev. 18. Versio Copt. Cod. Lat.

ὁ] — D. 44. 80.

τὰς πόδας μου μόνον] μόνον τὰς πόδας D. Codices Latini.

μου] — EGH. 2. 40. 46. 61. 69. 71. Evang. 14.

χεῖρας] + μου 73.

10. ὁ] — Origenes.

ἐχρεῖαν ἔχει] ἐν ἔχει χρεῖαν AC. Origenes.

ἢ] εἰ μὴ C a prima manu. DKL 13. 42. 61. 69. Versio Vulg. Origenes, Chrysostomus, Dionysius Areop.

πόδας] + μόνον D. Versio Syr. Chrysostomus.

ἀλλ' ἔστι] ἐστὶ γὰρ D. Versio Syr. Cyrillus de Ador. p. 312.

ὑμεῖς] + δὲ Versio Syra posterior cum asterisco.

ὅτι τὸτο εἶπεν· ἔχῃ πάντες καθαροὶ ἔστε] — D.

ἐχ' ἔχ' οἱ 69.

αὐτῶν] τὴν μαθητῶν 11. 12. 46. 51. 64. 74. 80. 89. 90. Cyrillus.

nis Ecclesiasticae.

αὐτῶ] — D Codices Latini.

Chrysostomus. Dionysius Alex.

+ καὶ AC a prima manu. L. Versio Syr. Copt. Codices Latini.

πάλιν] — Versio Syr.

αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] Ἰησοῦς αὐτῷ AC Origenes. Ammonius.

9. Σίμων] — D. κύριε] — 63.

16. Euthymius, probante J. Millio prol. 1079.

καὶ] — 44.

λελελυμένος] λελελυμένος E 2. 69.

+ τὴν κεφαλὴν νήψασθαι D.

νήψασθαι] — D.

ἐστὶ 69.

11. γὰρ] + Ἰησοῦς D Versio Syr.

εἶπεν] + ὅτι L Codices Latini. Cyrillus.

12. τὰς πόδας αὐτῶν] αὐτῶν τὰς πόδας 69.

μαθητῶν αὐτῶν 78. est initium Lectio-

nis] — AL Versio Syr. Copt. Codices Latini.

+ καὶ AC a prima manu. L. Versio Syr. Copt. Codices Latini. Origenes;

Sequentibus jungit Editio Erasmi 2. 3. 4. 5. Colinaei.

XII. p. 550. B. εἰς δὲ τὰς ἐν τοῖς συμπόσις ὀρχήσεις
 ἀπὸ μετεώρων κλινῶν καθυλλόμενος ἀνυπόδητος. vid. in Luc.
 VII. 38 Schemoth R. XX. f. 11. 9. Qualis est consue-
 tudo omnis terrae? quisquis emit servos, id facit,
 ut ipsum lavent, ungant, vestiant — lucem prae-
 ferant: Sed Deus S. B. non sic egit cum Israēli-
 tis, verum eos contra consuetudinem omnium ho-
 minum ducit. Lavit eos S. D. Ezech. XVI. 9.
 & XXV. f. 123. 4. Cur dicitur Psal. LXXXVI.
 8. nemo est sicut Dominus? Quia nemo talia, qua-
 lia ipse, facit. — Apud homines servus lavat
 Dominum: Deus vero non sic, Ezech. XVI. 9.
 Sueton. Calig. 26. Nihilo reverentior leniorve erga
 senatum: quosdam summis honoribus functos
 — ad pedes stare succinctos linteo passus est. Phae-
 drus II. 5. ex alte cinctis unus atriensibus, Cui
 tunica ab humeris linteo Pelusio Erat destituta.
 Midras in Jalkut Simeoni I. f. 27. 2. Abraham
 dimisit Hagarem, & sumpsit velum, & circa lum-
 bos ejus ligavit, ut sciret se esse ancillam. Schab-
 bath XXII. 5. qui laverit in thermis Tiberiadis &
 abstergit se X. licet linteis — X hominum abstergi
 linteo uno facies, manus pedesque. Seneca: ad
 hoc praesto aderit ministrorum ornatissimorum tur-
 ba linteis succincta.

6. ἐκμαρσσειν] Athenaeus IX. p. 410. B. χειρόμακ-
 τρον δὲ καλεῖται, ὃ τὰς χεῖρας ἀπεμαρτίνοντο ἀμολύνει. En-
 stathius in Od. τ. p. 684. 43. ἐκμαρσσειν δὲ καὶ ἐκ-
 μαρσσειναι καὶ τὸ ἀποσπογγίζειν, μάλιστα δὲ τὸ ἐκ τινος
 τύπον ἄρειν τινα, ὅθεν καὶ ἐκμαρτίνον κατὰ τὰς παλαιὰς
 ἀποσπώμενα, σφραγίς, εἰκὼν — καὶ ἀπομαρτίνω, ψω-
 μὸς, εἰς ὃν ἐκμαρτίνοντο τὰς χεῖρας μετὰ δάκτυλον ἐρίπτειν κυσὶ.

8. Deut. XIV. 27. VIII. 1. 2. Sam. XX. 1.
 Matth. XXIV. 51. Act. VIII. 21. 2. Cor. VI. 15.

9. Schabbath f. 39. 2. Traditio. aquis calidis,
 quas calefecerunt pridie Sabbati, crastino lavant faci-
 em, manus & pedes, non vero totum corpus, sed
 faciem manus & pedes, & f. 40. 1. Moed Katon
 f. 15. 2. Taanith f. 13. 2.

Non pedes solum, quos soli ministri vident;

sed manus & caput, quod convivae adspiciunt.

10. Ad convivium vocati solebant prius in bal-
 neo lavari: in domo vero convinatoris nonnisi pe-
 des, quibus in via pulvis aut fordes adhaeserant,
 a servis abluebantur, ne lecti, super quibus accum-
 bebant, macularentur. vid. Matth. VI. 16. Lu-
 cian. Gallo 7. λουσάμενον ἦκεν ἐκέλευεν τὴν ὄραν ἐπὶ τὸ
 δαῖπνον. 9. καὶ τὸ ἄρτι λατρεῖ αἰῶνα μνήσιν ἐπιθέμεν, συν-
 ἐχὺς ἐπισκοπῶν, ὅπου πάντες τὸ φοιτῶν, καὶ πηλίκαι ἡδὴ λε-
 λῶσθαι δοιοι. 10. ἐφίσταται δὲ μετὰ μικρὸν ὁ Εὐκράτης λε-
 λυμένος. Timon. 54. ἐπειδὴ λουσάμενος ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ
 δαῖπνον. Plato. Conviv. p. 315. Socrates ad Aga-
 thonem coenatum abijt λελυμένος. Herodot. I. 126.
 Cyrus προεῖπε ἐς τὴν ὑπεραίην παρῆναι λελυμένος — ἀπι-
 κορμένους δὲ τῇ ὑπεραίῃ τὰς πέσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα
 εὐάχρει. Ter. Phormio. II. 1. 25. Tene asymbol-
 lum venire, unctum atque lautum a balneis? Plut.
 Caton. minor p. 792. C. λουσάμενος — εἰδέναι. Pom-
 pej. p. 649. B. παραφυλάξας τὸν Πομπηίου ἐπὶ δαῖπνον
 ἀπίνοντα λελυμένον. Deinde pedes convivarum a ser-
 vis abluebantur vid. in Luc. VII. 38. Plato Conviv.
 p. 316. Σύ δ', ἦδ' ὅς, Ἀριστόδημι, παρ' Ἐρυξίμαχον κα-
 τακλίνε, καὶ ἐμὲ ἔφη ἀπονίζειν τὸν παῖδα. Plut. Sym-
 pos. I. p. 616. D. τὸν τύπον — πολλοὺς μὲν οἶμαι
 προσήκει τῆς ψυχῆς, ἢ τὸν πηλὸν ἀπομαρτίνοντας τῶν πο-
 δῶν, ἐλαφρῶς καὶ ἀφελῶς παρὰ πότον ἀλλήλοις συμφέρει-
 σθαι. ante appellaverat κενὴν δέξαν, post vero φιλοτιμίαν.

Sensus mysticus est: ita & vos per baptismum
 abluti estis a peccatis 1. Cor. VI. 11. excepto
 Juda, cujus poenitentia & confessio non fuit ve-
 ra & seria; adhaeret tamen adhuc unum vitium,
 gloriae nimirum cupiditas & contentio hono-
 rum. Id animo agitis, utrius dignitas in regno
 meo sit futura major; & ideo alter alterum despi-
 citis. Deest vobis modestia; sollicite curatis, ne
 quid, quod infra dignitatem vestram esse creditis,
 committatis. Demittite vos ipsos, lavate ipsi &
 vestros & condiscipulorum pedes: neque haec mi-
 nisteria servis mandate. 1. Sam. XXV. 41. Judaei
 festo Paschatis inprimis se suamque nobilitatem ja-
 B b b b b b
 ctare

πάλην, εἶπεν αὐτοῖς· Γινώσκετε τί πεποιήκα ὑμῖν; Ὑμεῖς Φωνεῖτε με· Ὁ διδάσκα- 13
 λος καὶ ὁ κύριος καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ· Εἰ οὖν ἐγὼ ἐν ἡμῶν τοὺς πόδας, ὁ 14
 κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων ἵπτεν τοὺς πόδας. Ὑπόδειγμα 15
 ᾧ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιήτε. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 16
 ὅσα ἐστὶ δοῦλός μου μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντός 17
 αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐάν ποιήτε αὐτά. Οὐ γὰρ πάντων ὑμῶν 18
 λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ 19
 καὶ ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ καὶ πτέρναν αὐτοῦ. Ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, 20
 ἵνα ὅταν γένῃ, πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ὁ λαμβάνων, ἐάν 21
 τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει καὶ πέμψαντά με.
 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν· Ἀμὴν 21
 ἀμὴν

13. με] — 69. διδάσκαλος & ὁ κύριος] κύριος & ὁ διδάσκαλος EGHM 9. 10. 11. 12. 69. 106.
 & posterior] — Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi. 14. ὑμῶν τὰς πόδας] τὰς πόδας ὑμῶν D.
 διδάσκαλος] — πόσας μάλλων D. Versio Syr. Codices Latini.
 15. ἔδωκα] ἔδωκα AKM. 1. 10. 13. 16. 35. 37. 42. 51. 56. 58. 69. 83. Ev. 2. 14. 20. Editio Complut. Plant.
 ἐγὼ] — 35. 47. 61. 62. Basilii Ethic. 75. ἐποίησα] πεποίηκα 13. 69.
 ποιήτε] ποιήτε D 1. 52. 71. 90. 95. Editio Erasmi, Aldi. 17. αὐτὰ] ταῦτα 29. 59. 61.
 18. πάντων] + δὲ 12. 57. 59. ὑμῶν] — 57.
 ἐγὼ] + γὰρ AK 4. 5. 28. 42. 51. 57. 68. 69. 72. 74. 90. Versio Syr. Corp. Cyrillus. + δὲ 54.
 ἐγὼ] τίνος L. 33. Origenes, Cyrillus. ἡ γραφὴ πληρωθῇ] πληρωθῇ ἡ γραφὴ D.
 μετ' ἐμοῦ] μετ' ἐμοῦ CL. Codices Latini. Origenes, Cyrillus. καὶ ἄρτον] — 1. ἐπῆρεν] ἐπῆρεν A. 1.
 τὴν πτέρναν] πτέρναν 71. πτέρναν 69. 19. πρὸ τοῦ γενέσθαι] — 29. 63. 71. probante J. Millio prol. 1460;
 πιστεύσητε] πιστεύσητε C Origenes. 20. ἐμὴν] — H Colb. λέγω ὑμῖν] — 56.
 ἐάν τινα] αὐτὴν A. ἂν τινα L. Origenes, Cyrillus. ὁ δὲ] καὶ ὁ D 33. Versio Syr. Chrysostomus.
 πέμψαντά] ἀποστείλαντά 1. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei, Bogardi.
 21. ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι] ἐταράχθη τῷ πνεύματι Ἰησοῦς 87.
 εἶπεν] + αὐτοῖς Evang. 14. ἀμὴν] — 56. 58.
 22. ἐν] δὲ 35. 47. 56. 58. 61. 62. 64. Versio Syr. Codices Latini. — C. 16. Origenes.
 εἰς] πρὸς 10. 35. 47. 56. 58. 61. 62. μαθηταῖς] + αὐτῶν 69. Codices Latini.
 ἀπαρτίνοι] ἀπαρτίνοις D 69. 23. δὲ] — 3. 80. Versio Syra posterior habet cum asterisco. Origenes.
 εἰς] + & AC a prima manu D K L M. 27. 33. 42. 68. 69. 101. Versio Vulg. Syr. Corp. Origenes, Cyrillus.
 prob. Bengelio, J. Millio prol. 920. 1467. ἐν] + & D. Codices Lat. ὁ Ἰησοῦς] — 69.
 24. ἐν] — 69. τῷ] τῶν Colb. αὐτῶν] Versio Syra posterior, & edita in margine;
 πρὸς τοὺς, τίς ἂν εἴη] καὶ λέγει αὐτῶν εἰπὲς τίς ἐστι CL. 33. Codices Latini. Origenes. probante J. Millio prol. 432.
 καὶ λέγει αὐτῶν τίς ἐστι Versio Vulg. + & τῶν D. πρὸς λέγει] — 91. Codices Latini.

etare solent, Buxtorffii Synag. XVIII. Luc. XXII. 24. 31. 2. Sam. VI. 22. 1. Tim. V. 10.

13. Bava Kama f. 73. 2. R. Jose. Discipulus doctorem salutatur: Pax super te, Doctor mi & Domine mi Sanhedrin f. 98. 1.

15. ὑπόδειγμα] Phrynicus p. 6. ὑπόδειγμα, ἢ δὲ τῷ ὁρθῶς λέγεται παράδειγμα λέγει. Thomas. παράδειγμα λέγει, μὴ ὑπόδειγμα, παράδειγμα ἐπὶ ἐμφύχῃ. παραβολὴ ἐπὶ ἀνύχῃ. Xenophon de Art. Equestr. ταῦτα γὰρ ὑποδείγματα ἔσται τῷ πολιτοδωμῷ, ὃν δεῖ ἐπιμελεῖσθαι. Polybius III. p. 239. de Annibale. ὑπόδειγμα τῷ πλῆθει ποιῶν αὐτόν, καὶ γινόμενος αὐτοκράτορ τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ταλαιπωρίας. Diogenes L. III. 71. Plato. ὅτι καὶ τὸ ὑπόδειγμα ἐν ἡν, ἀφ' ἧς αὐτὸν ἐδημιουργήσει. Sextus Empir. a. Rhet. 44. τίνος δὲ καὶ ὑποδείγμασι χρῶνται· ὡς γὰρ ὁ τὸν πατέρα τύπτων παγκρατίας. 46. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ῥητόν, ὅτι ἀνόμεον ἐστὶ τὸ παρὰ τὸν νόμον ἐν χειρὶ ζητημένοι. a. Geometr. 57. ἴσησι δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τίνος ἐναρξέμενος ὑποδείγματα καὶ σαφῆς. a. Logic. 44. ὃν τρόπον Γραμματικὸς, σολοικισμὸς τιθεὶς ὑπόδειγμα, σολοικισμὸν προφέρειται, ὃ σολοικίζει δὲ, ὃ γὰρ παρὰ ἀπειρίαν τῷ ὁρθῶς λόγῳ τῷ πᾶσι. 45. κριτεῖον ἐστὶν ἐκ τῶν τεθησομένων ὑποδείγματων. a. Physic. I. 431. ἔσται γὰρ σαφὲς τὸ λεγόμενον ἀπὸ ὑποδείγματος. Apollonius L. II. τὰ προκείμενα ὑποδείγματα. & c. 13. Herodianus VIII. 8. 4. τὸ τε Σεβήριον ὑπόδειγμα — εἰσὶν αὐτὸς. Plut. Apophth. p. 183. B. τὴν ἐλέπολιν ἀπέλιπε παρ' αὐτοῖς, ὑπόδειγμα τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος — ἐσομένην.

Liuius VII. 32. Facta mea non dicta vos milites,

inquit, sequi volo: nec disciplinam modo, sed exemplum etiam, a me petere. 2. Pet. III. 6. Jud. VII. 17. Frontinus IV. 5. 3. Postumius consularis cohortatus suos cum interrogatus esset a militibus, quid imperaret? dixit: ut se imitarentur. Et arripito signo hostes primus invalit, quem secuti victoriam adepti sunt. Claudianus de III. Conf. Honorii. In commune jubes si quid, censesque tenendum, Primus jussa subit, tunc observantior aequi Fit populus, nec ferre negat, cum viderit ipsum Auctorem parere sibi. componitur orbis Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent, ut vita regentis.

16. Bereschith R. LXXVIII. 2. R. Simeon dixit: uter major, mittens an missus? Scriptum est Gen. XXXII. 26. ecce mittens major est missus.

17. Hesiod. Dies. 62. ευδαίμων τε καὶ ὀλβιος, ὃς τάδε πάντα εἰδὼς ἐργάζεται.

18. Plut. Theb. p. 4. E. ὕβρις καὶ τρυφὴ προτείνοντα τὰ πᾶσι τοῖς ξένοις, καὶ κτείνοντα νίπτειν, εἴτα λακτίζοντα καὶ ἀπωθόντα ἵπτοντας εἰς τὴν θάλασσαν. Cic. in Verrem III. 23. Cum iste etiam cubaret, in cubiculum introductus est — ubi, cum pugnis & calcibus conficissus esset. Suetonius Neron. 35. Poppaeam dilexit unice. Et tamen ipsam quoque ictu calcis occidit; quod se ex aurigatione ferro reuersum grvida & aegra convitiis inceserat.

Cui ego non coenam solum praebui, verum etiam ministravi: pro isto honore & beneficio calce me

122 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν πειράσεται με. Ἐβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μα-
 23 θηταί, ὡπορούμενοι ὡς τίνος λέγει. Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἰς τὴν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ
 24 κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. Νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πωθεῖσθαι
 25 τίς ἂν εἴη ὡς οὗ λέγει. Ἐπιπεσὼν δὲ ἐκείνῳ ὅππῃ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐ-
 26 τῷ Κύριε, τίς ἐστίν; Ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· Ἐκεῖνός ἐστιν ὃς ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον
 27 ἐπιδόσω. Καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνι Ἰσκαριώτῃ. Καὶ μετὰ
 28 τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὁ πωοῖς,
 29 πωήσῃς τὰ χεῖρα σου. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τὴν ἀνακείμενον πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. Τινὲς γὰρ ἐδό-
 30 κουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀγόρασον ὧν
 30 χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τὶ δῶ. Λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκείνῳ,
 εὐ-

25. ἐπιπεσὼν] ἀναπεσὼν C a prima manu KLM 27. 33. 38. 40. a prima manu 42. 63. 68. Origenes.
 δε] ἐν DLM. 1. 13. 33. 69. Versio Copt. Vulg. Syra posterior in margine.
 ἐκεῖν] ἐτ C. a prima manu, ut videtur. + ἐτ 63. 90. + ἔτας EGHLM 2. 3. 9. 11. 12.
 14. 28. 33. 34. 36. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 49. 51. 52. 53. 57. 64. 65. 71. 72. 74. 80. 86. 87. 89. 95. 96.
 97. Evang. 6. Versio Goth. Euthymius. probante Bengelio in Appar. sed non in Gnom. τὸ] τῇ 1.
 Ἰησοῦ] κυρίε 42. ἐσιν] + ὁ παραδίδως σε 28.
 26. ἀποκρίνεται] + αὐτῷ D 69. + ἐν C a prima manu. L Versio Syra posterior in margine. Origenes.
 Ἰησοῦ] + καὶ λέγει D. Versio Copt. Syr. καὶ λέγει αὐτῷ 69.
 ἐκεῖν] + ἐτ 57. ἔτας Euthymius. ὃ] + ἂν D. 1.
 βάψας] βάψω C a prima manu L. Origenes. ἐμβάψας ADK 1. 42. 68. 69. Versio Goth.
 α ψωμίον ad ψωμίον] — 13. 59.
 ἐπιδόσω] καὶ δώσω αὐτῷ C a prima manu. LM. Origenes. + αὐτῷ 33. Versio Syr.
 καὶ ἐμβάψας] καὶ βάψας D. 33. 69. βάψας ἐν C a prima manu L. Cyrillus, Origenes..
 ψωμίον] + λαμβάνει C CLM. 33. Versio Syra posterior in margine. Origenes in l. & comm. 18.
 Σίμων] — Versio Armen. Σίμωνι 13. 101. τῷ 69.
 Ἰσκαριώτῃ] Ἰσκαριώτῃ CLM. 33. 66. 72. Origenes. ἀπὸ καρπὸς D. τῷ Ἰσκαριώτῃ 69.
 27. μετὰ τὸ ψωμίον] — D. τότε] — DL Versio Copt.
 τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον] εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον τότε 72. ἐκεῖνον] αὐτὸν 3. ὁ prius] — D.
 λέγει οὖν] καὶ λέγει D Versio Vulg. Syr. λέγει 59. 86. probante Bengelio.
 πωήσῃς] πωήσ D. a prima manu. 28. δι] γὰρ 63.
 ἀνακείμενον] συνανακείμενον 90. μαθητῶν 72. 29. γὰρ] — Versio Goth. δι 63. Cyrillus.
 ἐπεὶ] ὅτι D. Versio Vulg. ὁ prius] — A. 1. 3. 69. Origenes.
 ὁ Ἰησοῦς] — 1. Versio Syr. + ὅτι 63. δῶ] δὲ D.
 30. οὖν] δι 80. Versio Syr. ἐκεῖν] — 69.

me petit. *Sanhedrin* f. 106. 2. dixit R. Jochanan: initio David Achitophelem appellavit doctorem suum, dein socium, denique discipulum. Pf. XLI. 10. edens panem meum. Schol. discens legem meam.

22. ἀπορέμενοι] *Luc.* XXI. 28. *Thucyd.* II. 102. ὁ δ' ἀπορῶν μόλις κατενόησε τὴν πρὸς χάσιν ταύτην, *Demosthenes* Olynth. III. ἀλλ' ἐκείνο ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπῆν. *Xenophon* Cyropaed. I. ἀπορῶ, ὁ, τι χρὴ ποιῆν.

23. *Eusebius* in II. ζ. p. 498. 27. ἐν συμποσίοις ἄκροι κάθηται οἱ ἄριστοι. *Plinius* Epist. IV. 22. Coenabat Nerva cum paucis, Veiento proximus, atque etiam in sinu recumbat. *Agellius* VII. 12. qui in convivii adolescentulus cum amatore — inferior accubuerit. *Suetonius* Calig. 24. plenoque convivio singulas infra se vicissim collocabat. *Cicero* Ep. IX. 26. Accubueram hora nona — Dices, ubi? Apud Volumnium Eurapelum, & quidem supra me Atticus, infra Verrius, familiares tui, — Audi reliqua. Infra Eurapelum Cytheris accubuit. *Plut.* Sympot. I. 3. p. 602. D. ὁ μὲν γὰρ ὑπ' αὐτὸν [τὸν ἐσιώγοντα τόπος] ἢ γυναικὸς ἢ παιδὸν ἐστίν· ὁ δὲ ὑπὲρ αὐτὸν, εἰκότως τῷ μάλιστα τιμωμένῳ τῶν κεκλημένων ἀπεδόθη, ἵνα ἐγγύς ἢ τῷ ἐσιώγοντι. *Juvénalis* *Catullus*.

25. *Petronius* 36. Non erubui eum, qui supra me accumbat, hoc ipsum interrogare. *Od.* δ. 69.

26. ψωμίον] *Pollux* VI. 33. τῶν δὲ ἄρτων οἱ ψωμοὶ καλεῖνται ἐνθεσις· καὶ τὸ ψωμίζιν δὲ ἀπὸ τῶν ψωμῶν, ὡς Ἀριστοφάνης φησιν· ἢ δὲ παῖδα κατέκλινεν, ἢ δὲ ἔλεσεν, ἢ δὲ ἐψώμισεν. *Lyfistrat.* 19. *Eusebius* in *Od.* ι. p.

363. 50. ψωμοὶ δὲ τὰ λεπτὰ κόμματα τῶν ἀνδρομέων κρέωνι, ὅθεν καὶ ψωμός ἄρτος — ὡς γὰρ ἐσθνησις τὸ οἶνο-χοεῖν ἐπὶ νέκταρος, ἔτα καὶ ἐπὶ κρέατον ὁ ψωμός. & in *Od.* π. p. 589. 42. ἄριστον τὸ ἀκράτισμα, ἥτοι τὸ πρῶτον ἔμβρομα — διὰ τὸ ἐν ἀκράτῳ βρέχειν καὶ προσέσθαι ψωμούς, ex *Athenaeo*. I. p. 11. C. *Etymol.* ψεδός — ψωμός, μέρος τι τῶ ἄρτος, ὁ γὰρ ἄρτος ὁλόκληρός ἐστι — ὁ ψωμός, τὸ διατεῖον παρὰ τὸν ἄρτον παρ' Ὁμήρῳ. *Diogenes* L. *Diogenes*. VI. 37. ἐξέβαλε τὸν τρυβλίον, παιδίον θεασάμενος τῷ κοίλῳ ἄρτι τῷ ψωμῷ [f. ἄρτος ψωμῷ] τὴν φακὴν ὑποδεχόμενον *Xenophon* in *Apomnem.* III. extr. ἄλλον δὲ ποτε τῶν συνθεῖσθαι ἰδὼν ἐπὶ τῷ ἐν ψωμῷ πλείοναν ὄψαν γενόμενον. *Aristoteles* H. A. VIII. 3. τῶν δὲ ὀρίων ὅσοι μὲν γαμψώτοχοι, σαρκόφαγοι πάντες εἰσὶ, σίτον δ', ἐδ' ἐάν τις ψωμίζῃ, δύναται κατεπιῆν. *Hesychius* ψωμοί, μέρη. *Plut.* Q. Rom. p. 264. F. τοῖς περὶ Ρώμυλον καὶ Ρῶμον ἐκτεθεῖσιν — δημοκόλαπτης τις ἐπιφοιτῶν ἐψώμιζεν. *Ruth.* II. 14.

27. Conf. comm. 2. *Matth.* XII. 44. 45 ὁ ποιεῖς ποιῶσιν] *Cic.* in *Verr.* V. 63. Glabrio-nem, id quod — fecit, facere laetatus sum. *Plautus* *Perf.* I. 3. 66. Hoc fi facturus, face. *Seneca* de *Benefic.* II. 5. Fac, si quid facis. *Martial.* I. 46. Fac, si facis. *Matth.* XXIII. 32 *Euripides* *Iphigen.* in *Aulide.* 817. ὅρα γ' εἴτι δρώσεις. *Arrian.* *Epict.* IV. 9. ποιεῖ, ἀ ποιεῖς· ἐδὲ θεῶν δὲ τις σώσται δύναται. III. 23. ποιεῖ ἀ ποιεῖς.

τάχιον] *Seneca* *Agamemnon.* 965. Citius interea mihi editlere ubi sit gnatus? pro quam citissime, statim. *Moeris.* τάχιον οὐ λέγεται παρ' Ἀττικοῖς· ἀλλὰ θάχιον. *Phrynichus* p. 26. τάχιον οἱ Ἕλληνες ἐ λέ-

εὐθὺς ἐξῆλθεν· ἦν δὲ ~ νύξ. Ὅτε ἔτι ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰησοῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ 31
 ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. Εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς δοξά- 32
 σαι αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. Τεκνία, ἐτι· μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητή- 33
 σετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις· Ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλ-
 θεῖν· καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς 34
 ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· Ἐν τούτῳ γινώσκοντες πάντες ὅτι 35
 ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύ- 36
 ριε, ποῦ ὑπάγεις; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασθαί μοι νῦν
 ἀκολουθεῖσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, ὡς οὐ δύ- 37
 ναμαί σοι ἀκολουθεῖσαι ἄρτι; Ἦ ψυχὴν μου ὑπὲρ σου θήσω. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 38
 Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσει ἕως
 ὅς ἀπαρήσῃ με τρίς.

ΜΗ' ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸ Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. Ἐν 1
 τῇ οἰκίᾳ τῆ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν· πορεύομαι ἐτοι- 2
 μά-

~ νύξ, ὅτε ἐξῆλθε.

εὐθὺς ἐξῆλθεν] ἐξῆλθεν εὐθὺς CDL Versio Copt. Origenes, Cyrillus. ἐξῆλθεν εὐθὺς 69.
 ab ἐξῆλθεν ad ἐξῆλθεν] — G 59. 71. 73.
 31. 87] — AE 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 68. Colb. duo. 72. 73. 74. 80.
 83. 86. 87. 89. 90. 97. 103. 104. Evang. 6. Editio Complut. Genev. Bengelii, Stephani, Plantini. Versio Goth.
 Sxx. Syr. utraque. Chrysostomus, Theophylactus. probante H. Grotio. λέγει] + δὲ Versio Goth.
 λέγει ὁ Ἰησοῦς] εἶπεν ὁ κύριος 47. εἶπεν ὁ κύριος τοῖς αὐτοῖς μαθηταῖς 56. 58. 61. Evang. 9. 10. 12.
 ὅ] — 3. 44. ab ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ ad ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ] — D. 1. 2. 29. a prima manu. 59. 66.
 32. εἰ] + δὲ T. Bezae. J. Casaubonus. καὶ εἰ Colb. a δοξάσει ad δοξάσει] — 73.
 33. τεκνία] τέκνα 61. μικρὸν] + χρόνον L 13. 106. Cyrillus.
 εἰμι] + καὶ ὑπάγω πρὸς τὸ πνεῦμα τῷ 33. ex VII. 33. ζητήσετε] ζητεῖτε 69.
 ὅτι] — D 59. Evang. 13. Versio Vulg. Lat. Cyrillus.
 ὑπάγω ἐγώ] ἐγὼ ὑπάγω ACD 1. 69. 73. 90. Evang. 6. Versio Copt. Syr. Chrysostomus, Theophylactus, Cy-
 rillus, Origenes. ἄρτι] + ζητήσετέ με, ἔχ' ἐχ' ἐρήσεις 48. 78. a prima manu. + πλην 1. Colb.
 34. καὶ νῦν 73. ab ἀλλήλους ad ἀλλήλους] — 12. 13. 51. 59. 64. 69.
 καθὼς] + καὶ γὰρ D. + ἐγὼ 57. Versio Syr. Codices Latini. Cyrillus.
 καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα] ἵνα, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς 4. 15. 35. τούτῳ] + γὰρ D.
 ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις] ἀγαπᾶτε ἀλλήλους 69. Versio Syra posterior in margine, Aethiop.
 ἔχητε] ἔχετε 52. 54. 57. 71. 87. 97. 36. ἀπεκρίθη] λέγει D.
 αὐτῷ postorius] — CL Versio Vulg. Goth. Copt. ὅ] — AC.
 πρὸς] + ἐγὼ D 10. 12. 16. 33. 35. 46. 51. 53. 56. 58. 59. 60. 61. 62. 69. 74. 80. 83. 89. 90. 91. Evang.
 6. 10. 12. 14. 17. 20. Editio Erasmi 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi, Complut. Plantin. Genev. Versio Vulg. Copt.
 Origenes in Jo. XIII. 3. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus.
 δύνασθαί] δύνασθε 96. μοι prius] μοι Editio Complut.
 νῦν ἀκολουθεῖσαι] ἀκολουθεῖσαι νῦν 73. σὺ ἀκολουθεῖσαι ἄρτι D. a prima manu. νῦν ἀκολουθεῖ 96.
 ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις] ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον L 1. Origenes in Jo. VIII. 21. XIII. 3. Chrysostomus, Cyrillus.
 ἀκολουθήσεις μοι] μοι ἀκολουθήσεις D. ἀποκολουθήσεις A.
 μοι postorius] — AL 1. 33. 42. Versio Vulg. Goth. Syr. Copt. Origenes, Cyrillus. Nonnus. probante J. Mil-
 lio prol. 910. 37. λέγει] + οὖν Versio Goth.
 ὅ] — ACGH. 3. 44. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 87. 90. 97. 106. Evang. 24. Editio Complut. Plantin.
 ὁ Πέτρος] — D Colb. κύριε] — 33. 46. Versio Copt. Vulg. probante J. Millio prol. 1493.
 δύναμαί σοι] δύνασθαί μοι A. + νῦν CD. Evang. 2. Cyrillus, Chrysostomus.
 ἄρτι] — C. 47. 56. 58. 61. Evang. 2. Cyrillus, Chrysostomus. 38. ἀπεκρίθη] ἀποκρίνεται AL 1. 69.
 αὐτῷ] — ADKL 42. 57. 69. Versio Goth. Syra posterior. Codices Latini. probante J. Millio prol. 1400.
 ὅ] — ADL. Ἰησοῦς] + καὶ εἶπεν αὐτῷ D.
 ἀμὴν] — 42. σοι] + ὅτι D.
 φωνήσει] φωνήσῃ AK 10. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 47. 49. 52. 54. 71. 83. 86. 91. 106. Evang. 2. 9. 10. 14.
 15. 16. 24. Editio Complut. Bengelii. φωνήσῃ ἀλέκτωρ] ἀλέκτωρ φωνήσῃ D.
 οὗ] — Evang. 6. ἀπαρήσῃ] ἀρήσῃ D. 1. ἀπαρήσῃ με τρίς] τρίς ἀπαρήσῃ με 69.

γασιν, θάττον δὲ. Μᾶλλον μὲν ἔν ἑλληνισ τὰ τάχιστα, θάτ-
 τον δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ.

32. Jud. IX. 9. Esaj. XLIII. 13. Sir. XLVIII.
 4. Gal. I. 24.

Nonnus Dionys. XXXIX. ὡς ἐνὶ γαίῃ Ζεὺς ἐὼν οὐα
 γέραρει, καὶ ἐν πελάγῃσι γέραρει. Ad honorem Dei
 pertinebat, ut Christus pateretur ignominiosam
 crucem. Heb. XII. 2. inf. XXI. 19. 1. Pet. IV.
 16. 1. Cor. VI. 20. ad honorem autem Christi
 pertinebat, ut a mortuis resurgeret, in coelum ad-

scenderet, & ad dextram Dei patris collocaretur;
 ut adeo ipsum illud corpus, in quo supplicium per-
 tulit, in gloria esset.

33. 1. Jo. II. 1. &c. Gal. IV. 19.
 Inf. XIV. 19. Hof. I. 4. Hag. II. 7. Heb. X. 37.
 34. 1. Jo. II. 7. Tertullianus Apolog. 39. Vi-
 de, inquit, quam invicem se diligant.

Jerem. XXXI. 31. Novum erat praeceptum de
 diligendis etiam gentibus, eosque fratrum loco
 habendis, etiam si ceremonias Moisaicas non obser-

3. μάσαι τόπον ὑμῶν. Καὶ ἐὰν πορευθῶ — καὶ ἐτοιμάσω ὑμῶν τόπον, πάλιν ἔρχομαι,
 4. καὶ παρήγομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτὸν ἵνα ὅπως εἰμι ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε. Καὶ ὅπως ἐγὼ
 5. υπάγω οἴδατε, καὶ τὸ ὁδὸν οἴδατε. Λέγει αὐτῷ Θεωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἶδαμεν πῶς υπά-
 6. γαις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὸ ὁδὸν εἰδέναι; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ
 7. ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ. ἡδεῖς ἔρχεσθαι πρὸς τὸ πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. Εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ
 8. τὸ πατέρα μου ἐγνώκατε ἅν, καὶ ἐώρακατέ αὐτόν. Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖ-
 9. ξον ἡμῖν τὸ πατέρα, καὶ δεῖξαι ἡμῖν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσῶτον χρόνον μεθ' ὑμῶν
 10. εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνώκας με; Φίλιππε, ὁ ἐώρακώς ἐμέ, ἐώρακε τὸ πατέρα· καὶ πῶς σὺ
 11. λέγεις· Δεῖξον ἡμῖν τὸ πατέρα; Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν
 12. ἐμοὶ ὅτι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἑμαυτοῦ ἐκ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν
 11. ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. Πιστεύτέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν
 12. ἐμοὶ ὅτι· εἰ δὲ μὴ, ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πι-
 12. στεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ κείνῳ ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει·
 ὅτι

τρὶς] — 69. + καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ D. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Sax. Codices Lat.
 εἶπεν ὁ κύριος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς Evang. 2. 15. 24.
 1. καρδία] + μηδὲ διαισάτω 73. Evang. 18. 2. μὴ] μήγε 1.
 ab ὑμῶν ad ὑμῶν] — 1. + ὅτι ADKL 12. 27. 42. 61. 66. 69. Versio Vulg. Armen. Cyrillus. Theodoret.
 in Ezech. LXIII. 7. Nonnus.
 πορεύομαι] πορεύομαι 27. 33. 37. 46. 54. Evang. 6. 16.
 3. καὶ ἐὰν] καὶ D. καὶ ἐὰν πορευθῶ] — 69.
 καὶ ἐτοιμάσω] ἐτοιμάσω AEGHK 9. 36. 38. 39. 46. 49. 52. 53. 59. 60. 65. 72. 97. Evang. 3. 6. 24. E-
 ditio Erasmi 1. Aldi. Versio Goth. Syr. Copt. Origenes, Cyrillus Glaphyr. p. 325. Photius Ep. 177.
 ἐτοιμάσαι DM 3. 11. 37. 40. 45. 51. 63. 64. 71. 86. Evang. 4. 5. 9. 10. 13. 15. 17. 18. 19. Editio Erasmi
 2. 3. 4. 5. Colinaei, Bogardi, Theophylactis. καὶ ἐτοιμάσω ὑμῶν τόπον] — 56. 58. 69.
 ὑμῶν τόπον] τόπον ὑμῶν D. 1. Cyrillus. πάλιν ἔρχομαι] ἔρχομαι πάλιν D.
 παρήγομαι] παρήγομαι D. πρὸς ἑμαυτὸν] — 47. 56. 58. 61. a prima manu, Theophylactis.
 ἐγὼ] + ἐκεῖ 42. Chrysostomus. ἦτε] ἔσθαι D. Versio Lat. eritis.
 4. ἐγὼ] — DL 1. 2. 29. 69. 71. Editio Erasmi 1. 2. Aldi. Codices Lat. Chrysostomus.
 καὶ posterius] — L. Versio Copt. οἴδατε posterius] — L. 33. Versio Goth.
 5. Θεωμᾶς] + ὁ λεγόμενος Διδύμος D 76. Nonnus.
 διαισάτω τὴν ὁδὸν εἰδέναι] τὴν ὁδὸν οἶδαμεν D. Codices Lat. Cyrillus. 7. ἐγνώκατε] ἐγνώκατε D.
 ab ἐγνώκατε ad ἐγνώκατε] — 47. 56. 58. 59. 61. a prima manu. 73. με] — A. 59.
 καὶ τὸ] τὸ 1. με] — 96. Codices Latini.
 ἐγνώκατε ἅν] γνώσεσθε D. ex emendatione. Vers. Latina: scietis. ἢ ὁδὸν L 1. 33. Colb. Cyrillus in l.
 & p. 771. 772. ἐώρακατε] ἐώρακατε I.
 9. λέγει] ἀπεκρίθη I. ὁ] — A.
 τοσῶτον χρόνον] τοσῶτον χρόνον DL Cyrillus. ἐγνώκας] ἐγνώκατε Versio Vulg. Irenaeus, Hilarius, Augustinus.
 με; Φίλιππε] με Φίλιππε; Editio Stephani, Bengelii. Tertullianus a. Praxeas, probante J. Casaubono.
 με Φίλιππε. Editio Colinaei, Basilii a. Eunom. 1. Theophylactis. Nonnus.
 ἐώρακε] + καὶ Versio Vulg. de V. Macresibus Augustino adscript. numquid, dixit: qui videt me videt patrem
 — sed dixit: qui videt me, videt & patrem. Interpositio unius syllabae, quae dicitur &, & par em discernit & filium.
 a πατέρα ad πατέρα] — G. καὶ posterius] — Versio Vulg. probante J. A. Bengelio in Gnom.
 πατέρα posterius] + καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν 74. ex emendatione. 10. πατρί] + με Evang. 5. Versio Syr. Copt.
 ἐν] — 9. 11. 15. 59. 106. λαλῶ] λαλάηκα D. λέγω I. L. Versio Copt. Syra posterius in marg.
 ὑμῶν] — 59. 69. Versio Syr. δε] — 87. Codices Latini.
 αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα] ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ D. Versio Copt. + καὶ G. Nonnus. + εἰ Editio Erasmi 1. Aldi. Vers. Vulg.
 11. μοι prius] — Versio Vulg. Syr. Cyrillus. probante Bengelio.
 ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, & ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ] ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ, καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ D.
 πατρί] + με Evang. 5. Versio Syr. καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ] — A.
 ἐν] — ADEL 2. 3. 69. 72. 73. 74. 80. 88. 89. 90. Evang. 6. Editio Stephani, Bezae, Bengelii. Versio
 Syr. utraque, Copt. Cyrillus, Chrysostomus. μή] μήγε D. 69.
 μοι posterius] — DL 33. Versio Vulg. Syr. probante J. Millio pro. 434.
 12. a ποιήσει ad ποιήσει] — 49. 59. 60. 68. 73.

fervarent.

1. Exod. XIV. 31. 2. Chron. XX. 20. Versio Vulg. Creditis in Deum; & in me credite. & Beza. Castalio: Fidem habetis Deo, & mihi fidem habete.

2. Similitudo a regia. τὸν ἐρανὸν ἐνρὸν opponit la-
 tebris hominum ejectorum. Luc. II. 7. XIV. 22.
 70. XVI. 2. Ro. XV. 23.

4. Quae & vobis calcanda est, via aspera.
 8. ἀρκεῖ] Plato Theoge. εἰ γὰρ σὺ μοι ἐβίλεις
 συνεῖναι, ἐξαρκεῖ, καὶ ἐβίλεις ἄλλον ζητῶ.

9. Heb. V. 12:

Hippolytus c. Noet. 7. τῷ ἐν, ὁ ἐμὲ ἐώρακώς,
 δι' ἐμοῦ τὸν πατέρα γινώσκω δύνῃ, διὰ γὰρ τῆς ἐκείνου ὁμοίας
 συγκατάθεσης ἐν γινώσκῳ ὁ πατὴρ γινέται. Saubedyn t. 107.
 2. Quicunque videbat Abrahamum dicebat: Hic
 est Isaacus. Quicunque videbat Isaacum, dicebat:
 hic est Abrahamus. vid. supr. XII. 45.

12. Abeo non vos relicurus, sed causam vestram
 fortius apud patrem acturus. Si vos potui defendere
 hic in statu humili, multo magis faciam in so-
 lium evectus Rom. VIII. 34.

Bbbbbb 3

15. Osten-

ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸ πατέρα με πορεύομαι. Καὶ ὁ, τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, 13
 τῷτο ποιήσω· ἵνα δοξαζῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ υἱῷ. Ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, 14
 ἐγὼ ποιήσω. Ἐάν ἀγαπάτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε. Καὶ ἐγὼ ἐρωτή- 15
 σω τὸ πατέρα, καὶ ἄλλον πᾶράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μετ' ὑμῶν εἰς τὸ αἶδιον· 16
 τὸ πνεῦμα τὸ ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, ὃδὲ γι- 17
 νώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. Οὐκ ἀφή- 18
 σω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Ἐτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με ἐκ ἔτι θεωρεῖ· 19
 ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς 20
 ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. Ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου, 21
 καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ 22
 πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. Λέγει αὐτῷ Ἰσθὰς

(ἐχ

μου] — ADL. 1. 33. 42. 69. Versio Vulg. Goth. Sax. Copt. Cyrillus, Chrysostomus, Nonnus. probante J. Millio prol. 877.
 13. ὁ, τι ἂν] ὁ ἰαν 1. Editio Erasmi 1. Aldi.
 αἰτήσητε] + με 5. 12. Editio Erasmi 1. + τὸ πατέρα 33. Versio Vulg. 2 ποιήσω ad ποιήσω] — 90.
 14] — 1. Colb. probante T. Beza. ἰαν] ἂν D. Ἐἰαν 12. 16. 59. 87. 91. 95. ὁ ἰαν 39. Theophylact.
 15. + 34. 40. 63. Versio Syr. Theophylact. οὐν Evang. 13.
 αἰτήσητε] + με 3. 11. 34. ex emendatione 36. 44. 45. 46. 52. 64. 91. 97. Editio Erasmi 1. Aldi. Versio
 Vulg. Goth. Sax. Syr. ἰγὼ] τῷτο AL Evang. 16. Codices teste Erasmo. Versio Vulg. Copt. Cyrillus.
 ποιήσω] ποιῶ 64. Evang. 16. Versio Goth. Sax. 15. τὰς ἐμὰς] μου 38. 40. 49. 57. 63. 73. Ev. 20. Cyrillus.
 τηρήσατε] τηρήσετε L. 54. 73. Eusebius E. Th. III. 5. Cyrillus. 16. ἐγὼ] καὶ γὰρ D. 1. Cyrillus.
 πατέρα] + μου 86. Versio Syr.
 παράκλητον] Mohammedani contendunt, hic & alibi scriptum fuisse non παράκλητον sed πατεκλον; quae vox
 respondet nomini Mohammedis. Theodorus Abucara ὁ χριστὸς ἐν τῷ ἱναγγελίῳ ἔγραψε λίγων· ἀποτίλλω ὑμῶν πορφανήν
 Μαωμυμὴν λεγόμενον — τὸ μνημόσυον αὐτῶ τὸ εὐαγγέλιον ἐκ ἔχει — εἶχεν· ἀλλ' ὑμεῖς ἐξελίψατε αὐτό.
 μετ' ὑμῶν εἰς τὸ αἶδιον] εἰς τὸ αἶδιον μετ' ὑμῶν D.
 17. αὐτὸς ter] αὐτὸν DL.
 ἔσται] ἐστὶ D 69. Versio Syr. Codices Latini. Lucifer. 19. ἐ prius] — 59.
 20. ὑμεῖς] — A. Versio Syr. Cyrillus, Chrysostomus.
 καὶ γὰρ] ἐ καὶ G. 3. 80. 97. Evang. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii.
 21. ab ἀγαπῶν με ad ἀγαπῶν με] — 59. ἐ καὶ γὰρ D. 1. Cyrillus.
 ἐ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν] — 59. ἐμφανίσω] ἐμφανίσω D. a prima manu. Sed in Verf. Latina: ostendam.
 αὐτῷ ἐμαυτόν] αὐτὸν ἐμαυτῷ M.
 22. Ἰσκαριώτης] ἀπὸ καρυῖτης D.
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46.
 51. 58. 60. 61. 63. 64. 65. 66. 68. 69. 72. 73. 74. 80. 83. 86. 90. 91. 95. 96. 97. 106. Evang. 2. 6. 12.
 13. 15. 16. 17. 18. 19. Editio Complut. Plantin. Versio Syra posterior. Chrysostomus, Theophylactus. probante L.
 Brugensis & J. Millio prol. 1104. vid. supra IX. 36.
 ἡμῖν μέλλεις] μέλλεις ἡμῖν D.
 γίνουσι] ἐστὶν D.
 σεαυτὸν] ἑαυτὸν D. 69.

15. Ostendite amorem verum non lacrymis aliis-
 que lignis fallacibus, sed obedientia. 1. Jo. II. 5. V. 3.

16. παράκλητον] Lucifer II. advocatum. Tertul-
 lian. a. Praxeam 5. Novatianus de Trin. 28. 29.
 Hilarion de Trin. de VIII. Augustinus c. Faustum
 XIII. 17. & in Jo. Tr. 94. Glossarium, advoca-
 tus, παράκλητος. Asconius in Cic. in Q. Caecil.
 Qui defendit alterum in judicio, aut patronus di-
 citur, si orator est: aut advocatus, si aut jus fug-
 gerit, aut praesentiam suam commodat amico.
 Demosthenes de falsat Legat. αἱ δὲ τῶν παρακλή-
 των αὐταὶ δέσεις καὶ σπυδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα
 γίνονται. Ulpianus. ἦτοι τῶν ἐκ παρακλήσεως ἡκότων
 συνηγορίαι. Barnabas 20. πλῆσιον παράκλητοι, πε-
 νήται ἄνομοι κριταί. & Constitut. Clem. VII. 18.
 Diogenes L. Bio. IV. 50. Πρὸς τὸν ἀδελφίστην λιπα-
 ρῆντα συλλαβίσθαι αὐτῷ, τὸ ἱκανόν σοι ποιήσω, ἔφη, ἰὼν
 παρακλήτης πέμψης, καὶ αὐτὸς μὴ ἔλθης. Heraclides p.
 484. τοσῶτον ἰσχυρεῖ ὁ τῶν παθῶν ἱερμυεύς λόγος, ὃν ἀπί-
 στειν Ὅμηρος αὐτῷ τῆς ἰκασίας παράκλητον. Targum Job.
 XVI. 20. Παράκλητοι mei sunt focii mei. XXXIII.
 23. Angelus unus παράκλητος. Pirke Aboth IV. 11.
 R. Eliezer f. Jacob dicit: Quicumque facit prae-
 ceptum unum, comparat sibi παράκλητον unum,
 qui autem transgreditur transgressionem unam, com-
 parat sibi κατήγορον unum. poenitentia & opera bona
 sunt tanquam clypeus contra ultionem. Schabbath
 f. 32. 1. Si habuerit παρακλήτης magnos, eripitur

a morte. Bava Bathra f. 10. 1. Omnes justitiae;
 quas Israēlitae faciunt in hoc mundo, sunt pax
 magna, & παράκλητοι maximi inter ipsos & patrem
 suum in coelis. Schemoth R. XVIII. Filia Pharaonis
 invenit sibi paracletum bonum, hic est Moses.
 Kidduschin f. 5. 1. συνήγορος fit κατήγορος. & κατή-
 γορος fit συνήγορος. 1. Jo. II. 1. Eusebius H. E. V.
 1. Epist. Lugdunem. Οὐσίππος ἡξίς καὶ αὐτὸς ἀκωσθή-
 ναι ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν παράκλητος χριστιανῶν
 χρηματίσας, ἔχων δὲ τὸν παράκλητον ἐν αὐτῷ τὸ πνεῦμα.
 Dionys. Hal. XI. 37. ὅσοι μὲν ἦσαν ἀκέραιοι τε καὶ τῶν
 τὰ δίκαια λεγόντων παράκλητοι. Philo de V. Mof. T.
 2. p. 154, 25. ἀναγκαῖον γὰρ ἦν τὸν ἐρωμένον τῷ τῷ κό-
 σμῳ πατρὶ παρακλήτῳ χρῆσθαι τελειωτάτῃ τῇ ἀρετῇ υἱῷ.
 in Flacc. p. 519, 2. παρακλήτῳ Μάκρῳ. p. 520,
 25. διὸ δὴ παράκλητον ἡμῶς εὐρεῖν δυνατότατος, ὃ ἔστι Γαῖος
 ἐξημνοισθήσεται. ὁ δὲ παράκλητος ἡ πόλις Ἀλεξάνδρῃς
 ἐστὶν — παρακλητιῶσι δὲ τυχῶσά τινος παρὰ σὺ δαρείας.

Exod. XXI. 6. Deut. XV. 17. Psal. LII. 9. LXI.
 4. CXIX. 11. Philem. 15. quamdiu vivitis.

18. ὀρφανός] Bammidbar R. XIV. f. 22. 4. Di-
 xit R. Josua: Generatio, in qua R. Eliezer f. A-
 fariae vivit, non est orphana. Aboth R. Nathan
 24. R. Akiba occurrit R. Eleasari (post mortem
 vivo) in via crines evellens & vestes scindens in
 terram cecidit, & clamavit: Vae mihi tua causa,
 magister & domine mi, quia totam hanc genera-
 tionem reliquisti orphanam. 2. Reg. II. 12.

(ἐχ' ὁ Ἰσακάρωτης) Κύριε, + τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ ἐχ' ἡμῖν
 23 τῷ κόσμῳ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, ἢ λόγον μου τη-
 24 ρήσει καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ
 25 ποιήσομεν. Ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τὰς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε, ἐκ
 26 ἐστὶν ἐμὸς, ἀλλὰ τὸ πέμψαντός με πατρός. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων·
 27 ὁ δὲ ὡς ἐκλήθητο, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου,
 28 ἐκεῖνον ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. Εἰρήνην ἀφήμι
 29 ὑμῖν, εἰρήνην ἣ ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ
 30 ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δειλιάτω. Ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Ὑπάγω
 31 καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Εἰ ἠγαπάτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸ πα-
 32 τέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μέζων μου ἐστίν. Καὶ νῦν εἰρήκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι· ἵνα ὅταν γέ-
 33 νῃ,

+ καὶ

23. ὁ] — ADG 1. 44. 72. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Plantin. Bengelii, Genev. Cyrillus, Theophylactus.
 αὐτῷ prius] αὐτῷ 44. ex emendatione 45. Origenes. τὸν λόγον] τὰς ἐντολάς 38.
 τηρήσει] τηρήσῃ 51. 52. 53. Evang. 18. 20. ὁ posterius] — Editio Erasmi 1.
 ἐλευσόμεθα] ἐλεύσομαι D. πορεύσόμεθα 69. μονὴν παρ' αὐτῷ] πρὸς αὐτὸν μονὴν D.
 αὐτῷ posterius] αὐτῷ Evang. 17.
 ποιήσομαι] ποιήσομαι D. ποιήσομεν 16. Evang. 6. 15. 17. Editio Aldi. ποιήσόμεθα L 1. 13. 33. 69.
 Origenes c. Celsi & de Orat. 9. 12. 14. Eusebius in Psal. IX. 9. Cyrillus in l. & Act. Ephes. 1. Nyssenus de V.
 Modis p. 214. Nazianzenus, Epiphanius, Theodoretus, Antiochus, Athanasius MS. probante J. Millio prol. 678.
 24. ὁ prius] + ὁ Versio Syra prior, & posterius cum asterisco. τὰς λόγους] τὸν λόγον 56. 58. 106. Ev. 14.
 τηρεῖ] τηρήσει D. λόγος] + ὁ ἐμὸς D. Versio Armen. Codices Lat.
 πατρός] — 69. 73. 25. λελάληκα] ἐλάλησα 12.
 ὑμῖν posterius] ὑμῶν 2. 26. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον] — Chrysostomus.
 ὃ] ὃν L Chrysostomus. πέμψει] + ὑμῖν 106. πατήρ] + με D. Versio Syr. Copt.
 ὃ] ὅσα 1. 27. 28. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi, Eusebius T. E. III. 5. bis. + ἂν D. + ἐγὼ 33.
 πάντα] ταῦτα 7. εἶπον] εἶπα D. Cod. Lat. λέγω Versio Syra utraque, sed posterius in marg. editam habet.
 ὑμῖν] + ἐγὼ L. 27. εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν] — 59.
 αὐτῷ ad αὐτῷ] — 2. 29. 46. 71. 106. δίδωσιν] — 57. ἐγὼ] καὶ ἐγὼ 53. Origenes.
 28. ἐ] + ἐγὼ 69. ἠγαπάτε] ἀγαπάτε DL 69.
 εἶπον posterius] — ADL. 1. 33. 42. 69. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Armen. Æthiop. Arab. Origenes de
 Orat. 12. Cyrillus, Chrysostomus, Nonnus, probante Bengelio, Millio prol. 678. + ὑμῖν 82. + ἐγὼ 69.
 πατέρα] + με 69.
 με prius] — AD a prima manu L. 1. 33. 64. Editio Erasmi, Colinaei, Stephani 1. 2. Genev. Versio Vulg.
 Origenes c. Celsum, Cyrillus, Chrysostomus, probante J. Millio prol. 1347.
 μέζων] μέζων 16. 39. 44. 29. πρὶν] πρὸ τῶ 69. ὅταν] ἐκ L.

19. inf. XVI. 17. 22.

22. Act. X. 40, 41.

Seneca Controvers. I. 8. extr. Æschines non ille orator — sed hic ex declamatoribus novis dixit. Quintilianus IX. 2. Rutilius Gorgiam secutus, non illum Leontinum, sed alium fui temporis. Symmachus 3. Scis Terentium, non Comicum, sed Reatinum.

23. ἐλευσόμεθα] Jos. A. III. 13. ἀπιστῶντων δ' ἐπὶ τῷ, καὶ τινος ἐρομένου· πῶς ἂν τοσαύταις ἐυπορήσειε μυριάσιν τῶν προειρημένων; ὁ Θεὸς, εἶπεν, καὶ γὰρ, καὶ τοὶ κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, καὶ ἂν ἀποσταίημεν ἀμνηστές ὑπὲρ ὑμῶν. & XVI. 6. 6. Γ. Νορθῶνος φλάκκος ἀνθύπατος — ἔγραψα ἔν ὑμῖν, ἵνα εἰδῇτε, ὅτι Καῖσαρ καὶ γὰρ ἔταξεν εἰλομεναι γίνεσθαι. Levit. XXVII. 11. 12. Zach. II. 10. 11. 2. Cor. VI. 16.

Onofander 8. ἐπὶ τῷ φεῖρειν τὴν χάριν ποιέμενος τὴν μονήν.

24. Aristides T. II. p. 446. ex Demosthene c. Midiam. καὶ τὸ ὑπέρχεσθαι δὲ αἰετὶ τὰ ἐνδοξα πρόσωπα — ἀπαγορεύει ἀφ' ἑαυτῆς, σφαιδὸν πάντων, ὅσον οὐ λόγους ἱκανοὺς λέγειν, ἀλλὰ γράμματα τῶν ἡμετέρων προγόνων. Horatius 2. S. II. 2. Non meus hic fermo est, sed quem praecepit Ofellus.

25. 2. Theff. II. 5.

26. διδάξει πάντα] Nonnus Dionys. XV. βάκχε, σὺ μὲν καλὸς μῦθος, ἐγὼ δὲ σὲ πάντα διδάσκω. Luc. XXIV. 6, 8. Jo. II. 17. 22. Act. XX. 35.

27. Seneca de Clem. I. 1. Hinc tot millia gla-

diorum, quae pax mea comprimit.

Justin. V. 8. Quibus malis Athenienses fracti — pacem petivere: quae an dari deberet — diu deliberatum est. Polybius p. 1099. διδόναι τὴν εἰρήνην αὐτῷ. Philo de V. Mos. T. 2. p. 129, 6. φθάνει δὲ χρησμοῖς δωρησάμενος ὁ Θεὸς φινεῖ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ὃ μνηδεὶς ἱκανὸς ἀνθρώπων παρασχέει. Philip. IV. 7. Gittin f. 62. 1. non duplicant pacem gentili. Traditio, non intret homo domum gentilis die festi sui, & det ipsi pacem: si autem invenit in platea, det ipsi pacem — R. Chona & R. Chasda sedebant, transiit & venit fur — dixit illis: pax vobis, reges mei, pax vobis, reges mei. Levit. XXVI. 6. Num. VI. 26. 1. Paral. XXIII. 9. Esaj. XXVI. 12. Hag. II. 10. 1. Macc. VII. 10. inf. XVI. 33.

δειλιάτω] Thomas. ἀποδειλιῶ, δοκιμώτερον ἢ δειλιάω.
 28. Faustinus c. Arrian. 4. Dicamus & nos patrem majorem de solo sacramento generationis: & hunc enim pium sensum nonnulli Catholici profecti sunt — quia filius minor dicitur patri i. e. quia filius de patre fit. H. Zanchius Epist. ad J. W. Stuckium: ita neque impius fuerit, si quis dicat, Deum, qui est de Deo, inferiorem illo esse, qui Deus non est de Deo. Majus enim quiddam est, Deitatem habere a se ipso, quam eandem habere ab alio sibi communicatam. Responso Stuckii 1587. 2. Mart. Doctis, acutis religiosisque illis tuis respon- sionibus ad quae stitunculas quasdam meas plurimum equi-

νη), πιστεύετε. Οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχε[σθαι] γὰρ ὁ τῷ κόσμῳ — τῷ 30
 τῷ ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ ἔκ[ει] ἔχει ἐδέν. Ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸ πατέ- 31
 ρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, ἔγω ποιῶ· ἐγγίραδε, ἀγωμεν ἐντεῦθεν.

ΕΓΩ εἰμι ἡ ἀμπελ[ὴ] ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ 1
 μὴ φέρον καρπὸν· αἶρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα 2
 καρπὸν φέρῃ· Ἦδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸ λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. Μείνατε ἐν 3
 ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρεν ἂν ἐαυτῷ, εἰ μὴ 4
 μένῃ ἐν τῇ ἀμπελῷ· ἔτι καὶ ὑμεῖς, εἰ μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελ[ὴ], 5
 ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, ἔτι φέρεται καρπὸν πολὺν· ὅτι 6
 χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν ἐδέν. Ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆ- 7
 μα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συναγάσιν αὐτὰ, καὶ εἰς πυρὸς βάλλουσιν, καὶ καίει. Ἐὰν μένητε ἐν 8
 ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὅταν θέλητε αἰτήσεσθε, καὶ γενήσε[σθαι] ὑμῖν. Ἐν 9
 τῷ ἐδοξάσθην ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε· καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί.
 Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μένατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10
 Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς 10
 τῷ

πιστεύετε] + μοι D. + ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν 33. 30. γ] — 69.
 τῷ κόσμῳ τῷ ἄρχων] ἄρχων τῷ κόσμῳ τῷ 1. Procopius in Esaj. L. 8. Theophylact. ἄρχων τῷ κόσμῳ 69.
 τῷ — ADEGHKLM. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 27. 33. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45.
 46. 49. 52. 53. 59. 61. 62. 63. 64. 69. 71. 72. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 91. 96. 97. 106. Evang. 2. 3. 5. 6. 9. 10.
 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Wechelii, Bengelii. Versio Syr. utraque, Cyrillus,
 Theodoret. de Prov. Theophyl. Nonnus. Millius pr. 1347. 1378.
 καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν] K. 4. 5. 12. 27. 42. Cod. Lat. Maximus ad Georgium. Concil. Lateran. sess. 4. Macaris H. II. Basilus
 in Esaj. III. 2. Athanasius S. II. c. Apollinar. cit. Syn. in Trullo A. 8. Procopius. prob. Bengelio εὐρίσκει Versio Goth.
 Syra posterior in margine. Æthiop. Cod. Lat. Origenes in Psal. CXIX. 161. in Jud. H. 7. π. ἀρχὸν II. 6. Athana-
 sius c. Arian 3. de Incarnat. c. Apollinar. (in MS. Basilien[si] εὐρίσκει) Nyssenus in Eccl. VII. 5. Photius Ep. 176.
 Fulgentius ad Petrum 13. Sedulius in Ro. VIII. 33. XIII. 7. Manichaei ap. Epiphani. H. 66. Orosius de Arbitr. lib.
 probante J. Millio prol. 746. T. Beza. εὐρίσκει] + εὐρίσκει D Codices Latini.
 31. ε] — A a prima manu. ἐνετείλατο] ἐντολὴν δέδωκεν 33. ἐντολὴν ἐδωκεν L. Codices Latini.
 ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ] ἐδωκεν μοι ὁ πατήρ ἐντολὴν 1. ἐντολὴν μοι δέδωκεν ὁ πατήρ Cyrillus. ὁ πατήρ] — D.
 1. ἀληθινή] + ὑμεῖς τὰ κλήματα L. 5. (si numeri a R. Stephano recte positi sunt).
 ὁ posterior] — D. 2. αὐτὸ prius] — 1. Versio Syr. Corp.
 καρπὸν φέροι] καρποφόρον D. καρποφορεῖ Clemens paed. I. 8. καθαίρει] καθαριεῖ D Versio Vulg. αἶρει G.
 ab αὐτὸ ad αὐτό] — 69. 3. καὶ] καὶ ἡ δὴ L.
 4. ἀπὸ usque ad ἀμπελῶν comm. 4.] — D. a prima manu. ἀπὸ ὑμῶν ad ὑμῶν comm. 4.] — 2. 59.
 4. μέννατε] + ἐν 71. καθὼς] + γὰρ 13. 69. ἀπὸ ἐαυτῷ] ἐν ἐαυτῷ 69.
 μένη] μένη D. μένητε] μένητε AL. 5. ἐγὼ] + γὰρ D. Cod. Lat.
 ὑμεῖς] + δὲ Versio Syra posterior. ὑμεῖς τὰ κλήματα] — 28.
 ἐν prius] — D a prima manu. Sed Versio Latina: in. ἔτι] ἔτι 80.
 ἐδέν] — D. a prima manu. 6. μένη] μένη AD.
 ὡς τὸ κλῆμα] — 61. a prima manu. ἐξηράνθη] ἐξηράνθη L.
 αὐτὰ] αὐτὸ DL 1. 13. 14. 16. 42. 69. 71. 101. Codex Stephani. Evang. 15. Versio Vulg. Armen. Syr.
 εἰς] + τὸ AGM 1. 9. 10. 11. 12. 15. 44. 82. 83. 87. 97. 106. Evang. 24. Codices plurimi, teste Millio:
 Editio Complut. Bengelii. Genev. Colinaei. Corysioptus. 7. ἐκ] + δὲ D. 69. Versio Goth. Syr. Corp.
 μένητε ἐν ἐμοί, & τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένη] μὴ μένητε ἐν ἐμοί, & τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν ἐκ] δὲ
 μένητε ἐν ἐμοί, μένη. 69. μένη] μένη L. 3. θέλητε] θέλητε A.
 αἰτήσεσθε] αἰτήσασθε AD L. 1. 6. 9. 16. 34. 39. 51. 86. 90. 106. Evang. 3. 6. 9. 10. 15. 16. 17. 20. 24.

equidem sum delectatus, iisque tanquam S. Scrip-
 turae & orthodoxae fidei consentaneis facile &
 quidem optimo jure acquiesco.

28. Luc. XXIV. 52. 53. Heb. VI. 23.

30.] Inf. XIX. 4. 11.

1. Cum Christo in more esset, ut ex rebus con-
 spectis similitudines acciperet, quibus doctrinam
 suam illustraret, verosimile est, juxta vineam tunc
 cum discipulis transiisse. Adamnanus de locis fan-
 ctis 1. Aliarum arborum genera, exceptis vitibus
 & olivis, in monte Oliveti, ut refert Arculfus,
 raro reperiri possunt. 2. Reg. XVIII. 31. Porphy-
 rius de Abstinens. III. 10. οὐδὲ γεωργὸς ἀμπελον φυ-
 τεύσαι, μὴ πρὸς τῷ τὸν νῦν ἔχων. Berachoth f. 89. cit.
 Galatino. Qui videt per somnium palmitem vitis,
 videbit Messiam S. D. Psal. LXXX,

2. Jerem. II. 21.

2. Cicero Cat. maj. 15. Vitis — quam, serpentem
 multiplici lapsu & erratico, ferro amputans coër-
 cet ars agrorum, ne silvescat farmentis, & in
 omnes partes nimia fundatur. Horat. Epist. II. 1.
 216. Ut vineta egomet caedam mea. Epodon II.
 9. Ergo aut adulta vitium propagine altas maritat
 populos, Inutilesque falce ramos amputans Felicio-
 res inferit. Columella IV. 24. Sarmenta lata, vete-
 ra, male nata, contorta, deorsum spectantia re-
 cidito: novella & fructuaria recta summittito,
 brachia tenera & viridia servato; arida & vetera
 falce amputato. Æschines in Ctesiph. ἀμπελεργῶσι
 τινες τὴν πόλιν, ἀνατετμήκασιν τινες τὰ κλήματα τῷ δήμῳ.
 Pollux I. 237. Ἰδαίως μέντοι ὁ τῆς ἐλαίας κλάδος θαλ-
 λος καλεῖται, ὡς περὶ τῆς ἀμπέλης κλῆμα, τὸ δὲ τῆς συ-
 κῆς φύλλον, ὡς περὶ τὸ τῆς ἀμπέλης οἶνον. Theophrastus
 de C. P. III. 19. αἱ γὰρ διὰ τῷ ζῆτει ἐκ τῆς τομῆς,
 ἔπειτα

11 τῷ πατρί μὲν τετήρηκα, καὶ μόνῳ αὐτῷ ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα
 12 ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Αὕτη ἔστιν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ,
 13 ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπῃς ἔχεις,
 14 ἵνα τίς τὴν ψυχὴν αὐτῷ θῇ ὑπὲρ τῆς φιλίας αὐτῆς. Ὑμεῖς φίλοι μὲ ἐστὲ, ἐὰν ποιῇτε ὅσα
 15 ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκ ἐστὶ ὑμᾶς λέγω δέλωτος, ὅτι ὁ δὲ ἄλλος οἶδε τί ποιεῖ αὐ-
 16 τῷ κύριῳ. ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἠκουσα πατρὸς μου, ἐ-
 17 γνώρισα ὑμῖν. Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθελον ὑμᾶς,
 18 ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε, καὶ καρπὸν φέριτε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μόνος ἵνα ὁ, τι ἀναιτήση-
 19 τε τὸ πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε
 20 ἀλλήλους. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. Εἰ
 21 ἐκ τῶν κόσμων ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τῶν κόσμων οὐκ ἐστὲ, ἀλλ'
 22 ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τῶν κόσμων, διὰ τὸ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Μνημονεύετε
 τῶν λόγων οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἐστὶ δὲ ἄλλος μείζων τῆς κυρίου αὐτῆς. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν,
 καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸ ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα
 πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὴν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἤλ-
 θον,

Versio Corp. αἰτήσασθαι Versio Syr. Codices Lat.

γενήσεται] δαδύσεται 38. ὑμῖν] — D a prima manu. 8. καρπὸν πολλόν] πολλὸν καρπὸν D.
 γενήσθε] γένεσθε DL 1. 4. 36. 64. 91. 106. Versio Vulg. Corp. Chrysostomus, Amphilocheus, Theophylactus.
 γενήσασθε 65. Evang. 24. ἡμῶν] μὲν D. a prima manu.
 9. ἠγάπησα ὑμᾶς] ὑμᾶς ἠγάπησα D. 1. μείναι] μείναι 69. 10. μὲν prius] τὰς ἐμοὺς A.
 τηρήτε] τηρήτε 44. ἐγὼ] καὶ D. Versio Vulg. Cyrillus.
 μόνῳ] μόνῳ E 2. 46. 72. 74. 44. 89. 90. Ev. 3. 13. 15. 11. ταῦτα] + δὲ D Versio Syra posterior.
 ὑμῖν prius] + ἐν ὑμῖν μόνῳ Codex Bodlejanus. ab ἡμῶν ad ἡμᾶς] — Editio Colinaei.
 μείνῃ] μείνῃ 44. Theophylactus ed. ἡ AD 38. 106. Versio Vulg. Syra utraque. probante Millio prol. 1201.
 12. αὐτῷ] + δὲ 69. 13. τίς] — D. a prima manu. Codices Lat.
 τὴν ψυχὴν αὐτῷ θῇ] θῇ τὴν ψυχὴν αὐτῷ 74. θῇ] θῇς Evang. 22.
 14. ὑμεῖς] + γὰρ D. ποιεῖτε] ποιήσῃτε D. Versio Vulg. Syr.
 ὅσα] αὐτῶν DL 1. 69. Ev. 13. 15. Versio Goth. Vulg. Corp. Syra posterior in margine. ἐγὼ] — 73
 15. ὑμᾶς λέγω] λέγω ὑμᾶς A. Evang. 1. Versio Syr. Vulg. Corp. Cyrillus in l. & de Ador. 385.
 ὅτι ὁ] ὁ γὰρ 106. αὐτῷ] — 56. 58.
 αὐτῷ κύριῳ] ὁ κύριος αὐτῷ 69. δι] — 64. 69.
 16. ὑμᾶς prius] + ἐκ τῶν κόσμων 28. μὲν] — 1.
 ἵνα prius] + καὶ Versio Syr. Chrysostomus. ἐθέλω ὑμᾶς] — 13. Versio Goth.
 ὑμεῖς posterior] — 56. 57. 58. Versio Vulg. Cyrillus. probante J. Millio prol. 1383.
 ὑπάγητε] + πολλὸν A. 13. μείνῃ] μείνῃ K. 74. 89. 90. μόνῳ 9. 33. 51. 91. Ev. 18.
 ἵνα posterior] + 69. τὸν κύριον] — 69.
 δῶ] δῶσαι 27. 80. Evang. 1. 6. 9. 10. 13. 14. 15. 18. δῶσαι 60. 63. 76. 70. Cyrillus, Act. Eph. V.
 δῶ ὑμῖν] τὸ ποιεῖν, ἵνα δεξασθῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου 69. 17. ὑμῖν] — Evang. 6. ἵνα] ἵνα D.
 18. ὑμῶν] — D. Codices Latini. 19. δι] — D 59. 66.
 καὶ ἐστὶ] ἡτε D. a prima manu. 20. τὸν λόγον] τὸν λόγον ἐξ D.
 λόγῳ] + μὲν E 65. 91. Versio Vulg. Syra posterior. ἐστὶν] + μὲν D. a prima manu. a Vers. Latina abest.
 ἐτήρησαν] ἐτήρησαν 1. 21. πάντα] — D 29. 53. 71. Versio Armen. probante J. Millio prol. 1476.
 ὑμῖν] εἰς ὑμᾶς D. a prima manu L. 1. 33. 71. Versio Syr. prior & posterior in margine. Armen. Cod. Lat. ὑμᾶς E 2.

ὅπως ἦτε ἀμπελος ἰσχυρὴ, καὶ ὁ καρπὸς ἔσται πολὺς.

Est paronomasia. αἶρει pampinatione: καθαίρει deputatione. pampinatione teneri palmite levi tactu digiti decutuntur, duriores falce deputantur.

6. Matth. V. 13. VIII. 12. XXII. 12. XXV. 30.

7. Supra XI. 22.

15. Cic. Fam. XVI. 16. De Tirone — mihi gratissimum fecisti, cum eum indignum illa fortuna nobis amicis quam servum esse maluisti.

Æschylus Prometh. Vinct. 610. λέγω τοῦτο σοι πάντες, ὅτι χρῆμας μωροῦ, ἐκ ἐμπλέκων αἰνίγματ', ἀλλ' ἀπλῶ λόγῳ ὥσπερ δικαίον τῶν φίλων οἶον εἶναι. Jof. A. XV.

9. 3. γράφει πρὸς τὸν Ἡρώδη τὴν ἑτέρα χαλεπῶς, καὶ τὸτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ κεφάλαιον· ὅτι πάντα χράματος αὐτῷ φίλων, οὐν ὑπὸ κράτῳ χηρταί. Philom. 16.

Theodorus Morf. πῶς λέγει· πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν· τί ἔν ἐς πᾶτος· ἔδεν ἄλλο διὰ τῶν πάντων καὶ τῶ ἀκῶσαι κατασκευάζει, ἢ ὅτι ἔδεν ἄλλοι-

τριον φέγγεται, ἀλλ' ἢ τὸ τῷ πατρί.

16. Athenaeus VIII. p. 331. A. τὴν κατὰ Λυσιστράτην

— διηγήματος ἐνδοκίμου Πλούτῳ — ἐν τῇ λδ. τῶν ἰσο-

ριῶν φησὶν ὡς — καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ καρποὶ ἐδίδοτε φέρονται.

ἔθελον] I. Cor. XII. 28. II. ζ. 300 τὴν γὰρ τῶν

ἔθελον Ἀθηναίων ἱερῶν, Theodorus Morf. το δὲ ἔθελον

ἐντὶ τῷ ἐφύτευσα ὑμᾶς ἐστὶν, λέγει δὲ ταῦτα τῇ μεταφο-

ρᾷ κεχρημένος ἐστὶ τῆς ἀντιλήψης ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε. οὐ γὰρ

ἐφύτευσα ὑμᾶς μόνον φησὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ἐνεργήθη-

σα, πανταχῶς τῆς οἰκονομίας ἐκτελεῖται ὑμῶν τὰ κληματα.

Luc. X. 3. VIII. 14.

17. Propter hoc ipsum, quia mundus vos odio

habet, maxime necessaria est vestra concordia;

ut solatia & auxilia, quae ab aliis sperare non po-

testis, a vobis mutuo percipiat.

18. I. Pet. IV. 12. 13.

19. Jac. IV. 4.

21. I. Pet. IV. 14. 15. 16. Matth. V. 10. 11. 12.

Ccccc

22. πρὸς

θον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι. 23
 ἁμαρτίας αὐτῶν. Ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸ πατέρα μου μισεῖ. Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν 24
 αὐτοῖς, ἀ εἰδὲς ἄλλῳ πεποίηκεν, ἁμαρτίαν ἐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασι, καὶ μεμισή- 25
 κασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸ πατέρα μου. Ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νό- 26
 μῳ αὐτῶν· Ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παῖς ἀληθινός, ὃν ἐγὼ πέμψω 26
 ὑμῖν, ὃς πατὴρ ἐστίν, (τὸ πνεῦμα τὸ ἀληθείας, ὃ ὡς πατὴρ ἐκπορεύεται) 27
 ἐκεῖνος μαρτυρήσει ὅτι ἐμὲ. Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμὲ ἔστε. 27

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῇτε. Ἀποσυναγώγους ποιήσασιν ὑ- 1
 μᾶς· ἀλλ' ἔρχεσθαι ὧρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκρίνας ὑμᾶς, δόξῃ λαλῆσαι προσφέρειν τῷ Θεῷ. 2
 Καὶ ταῦτα ποιήσασιν — ὑμῖν· ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸ πάρεργον, οὐδὲ ἐμὲ. Ἀλλὰ ταῦ- 3
 τα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὧρα, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. 4
 ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μετ' ὑμῶν ἦμην. Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸ πέμ- 5
 ψαν·

22. εἶχον] εἶχαν D. a prima manu. εἶχουσαν I. 1. 33. Cyrillus in I. & in Jo. p. 352. 373. Origenes in Jo. I. 1. & 3.
 περι] διὰ 56. 58.
 εἶχον] εἶχαν D. a prima manu. 24. πεποίηκεν] ἐποίησαν ADL 1. 33. 38. 42. 69.
 καὶ ἐμὲ] με D. a prima manu. Codices Latini. ἐωράκασι] + με 69. Versio Goth.
 λόγῳ] νόμος 47. 56. 58. γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν] ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένον DG. 1. Cyrillus:
 26. πέμψω] πέμψω D. ὑμῖν] — Evang. 6.
 πατὴρ] + με D. bis. 42. Versio Syr. Codices Latini, prius. 33. posterius.
 παρὰ] πατὴρ posterius] — G. 27. δὲ] — D. Evang. 15. Versio Syra utraque, Copt. Vulg.
 ἀπ'] ἐξ 1.
 2. ἀποσυναγώγους] + ὃς Versio Syra posterior in margine. δέξῃ] δέξου 47. 51. Codices Latini. Eusebius:
 2. ἐμὲ] κυρίῳ A.
 3. ὑμῖν] AEGKM 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. ex emendatione. 42.
 44. 45. 46. 47. 49. 51. 56. 57. 58. 64. 68. 72. 74. 80. 83. 90. 96. 97. Evang. 2. 3. 6. 13. 15. 16. 17. 18.
 19. 20. 24. Editio Complut. Bengelii. Versio Goth. Sax. Syra prior, posterior vero habet cum asterisco. Arab.
 Codices Latini. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Cyprianus T. 69. 177. E. 121. Lucifer de Athanas. 1. pro-
 bante f. Millio prol. 1104. ὑμῶς 73. 86. εἰς ὑμᾶς 33. 53. 56. 58. 63. 71.
 4. ἀλλά] — AD a prima manu. Versio Syr. ὅταν] ἐάν L.
 μνημονεύετε] μνημονεύετε D a prima manu. (μνημονεύετε ex emendatione.) μνημονεύετε 53. 96.
 μνημονεύετε αὐτῶν] αὐτῶν μνημονεύετε AL 42. 69. 106. Evang. 6. Versio Vulg. Goth. Syr. probante H. Grotius:
 αὐτῶν] — D 68. Versio Armen.
 ὑμῖν] — 63. 69. ταῦτα] + πάντα Evang. 17. 20.
 5. πρὸς] + τὸ πατέρα 69. ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς] ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν D.
 6. ἀλλ'] — A. μι] — 69.
 ab ὑμῖν ad ὑμῖν prius comm. 7.] — 59. ταῦτα] — 29. 71.
 7. ὑμῖν] — Evang. 3. + ὅτι Versio Syra prior, & posterior cum obelo. πειπλῶκε] πειπλῶκε Versio Goth.

22. πρόφασιν οὐκ ἔχουσι] Aristoteles Rhet. I. πρὸς
 οὐς ἔχουσι πρόφασιν. Plut. Galb. p. 1058. A. τὰ μὲν
 πρῶτα προφάσεις ἔχει τὰ Νέωνος ἐγκλήματα. Xenophon.
 paed. III. ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ὑμέτερον ἀδικήματα, ὡ-
 ς ἀπίστῳ ὑμῖν. Polyseu. II. p. 200. πρόφασιν οὐκ
 ἔχων.

24. Diogenes L. Zenon. VII. 38. εἰ μὲν ἦν αὐτῷ
 — βιβλία πολλὰ, ἐν οἷς ἐλάλησεν, ὡς οὐδεὶς τῶν Στωϊ-
 κῶν. Demosthenes Olynth. II. τῷ διαπραξέσθαι, ἀ μνη-
 δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις Μακεδόνων βασιλεῦσι apud. Hermog.
 de Form. Orat. I. 12. Isocrates Panathen. γρά-
 φειν ἐπιχειρῶν, περὶ ὧν μνηδὲς ἄν ἄλλος ἐτόλμησεν. Anti-
 storbanes Plut. 420. τόλμημα γὰρ τολμῶτον ἐκ ἀνα-
 σχήτων, ἀλλ' οἷον εἰς ἄλλος ἐδύνατο. Dio Xiph. A-
 vito. αὐρήλιος ἐλθεῖ ὁ ἀβελήτης — πᾶσι τοῖς ὁμοῦ καὶ παγ-
 χράτειον — ἐκίχησεν ἐν τῇ Γαλλίᾳ, ὃ μνηδὲς ἄλλος ἐπεποίηκε.
 Plut. Gracch. p. 836. B. εὐθύς ἢ ἀπὸ τῶν πρῶτος,
 ἰσχύοντι τῷ λόγῳ, ὡς ἄλλος εἰδὲς. de Fort. Alex. p.
 731. E. τὸτο δὲ ἀλλεῖονδρα προσῆν, ὡς εἰδὲν τῶν βασιλέ-
 ων. p. 333. A. ὅτι πᾶσι ἐν Ἰωνίᾳ γίγοντι, οἷος ἐκ ἄλ-
 λος ὄραν καὶ εἶδος. Alcib. p. 196. B. ζ. γὰρ ἄλλος
 εἰδὲς καθῆκεν οὐλυμπιάσιν ἰδιότης. & ex Pindaro. κάλλι-
 πον, ὃ μνηδὲς ἄλλος ἱλλάνων ἀρματι πρῶτα δραμεῖν.

25. foma f. 9. 2. In secunda domo sancta no-
 vimus omnes fuisse laborantes in lege, & praecep-

tis ac benignitate; cur ergo vastata est? quod e-
 rant odientes alii alios odio gratis. Psal. XXXV,
 19. LXIX. 5.

27. Act. V. 32.

2. ἀλλ'] Immo. 2. Cor. VIII. 11.

Bammidbar R. XXI. ad Num. XXV. 13. Than-
 chuma. Omnis effundens sanguinem improborum
 aequalis est illi, qui sacrificium offert. קרני קרני
 Cic. pro domo sua 42. Quo magis est furor i-
 stius ab auribus vestris repellendus, qui, quae ma-
 jores nostri religionibus tuta nobis & sancta esse
 voluerunt, ea iste non solum contra religionem
 labefactavit, sed etiam ipsius religionis nomine e-
 vertit. Rom. XII. 1. Plinius H. N. XXX. 4. Nec
 satis aestimari potest, quantum Romanis debeat,
 qui sustulerunt monstra, in quibus hominem oc-
 cidere religiosissimum erat.

4. ἡμεῖς] 1. Cor. XIII. 11. Gal. I. 10. Act. X.
 30. Moeris. ἦν αὐτῷ ἡμεῖς ἀπικῶς ἡμεῖς, ἑλληνικῶς. Phry-
 nichus p. 60. ἡμεῖς, εἰ καὶ ἐπὶ σκεπταί παρὰ τοῖς ἀρχαί-
 οῖς, ἐκ ἐρεῖς· ἀλλ' ἦν ἐγὼ.

6. Magna erat illorum tristitia, cum audirent
 Dominum de habitu suo loquentem: at longe ma-
 jor, postquam abiisset com. 20. Marc. XVI. 10.
 Luc. XXIV. 17,

6 φησὶ με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· Πῶς ὑπάγεις; Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα
 7 ὑμῖν, ἡ λύπη συνεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμ-
 8 φέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐάν γ' + μὴ ἀπέλθω, ὁ παῖς ὁ ἀληθὴς οὐκ ἐλεύσει ὑμᾶς.
 9 ὁ κόσμος παρὶ ἀμαρτίας καὶ παρὶ δικαιοσύνης καὶ παρὶ κρίσεως. Περὶ ἀμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ
 10 πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· Περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὴν παλίστα μὲν ὑπάγω, καὶ οὐκ ἔτι
 11 θεωρεῖτέ με· Περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι πολλὰ ἔ-
 12 χω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύναμαι βασάζειν ἄρτι. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα
 13 τὸ ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἐαυτοῦ, ἀλλ' ὅ-
 14 σα ἃν ἀκούσῃ, λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι
 15 ἐκ τῆς ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμένα ἔσται. **Αἴτιον**

+ ἐγὼ

το

7.] — 86. 97. + ἐγὼ AEHK 9. 10. 12. 14. 16. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 44. 45. 46.
 47. 49. 51. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 69. 71. 72. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 95. 96. 97. 106. Evang. 2.
 3. 6. 9. 10. 12. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Goth. Syra utraque. Codices
 Latini Chrysostomus, Basilinus Eth. 5. Gregorius M. Dialog. II. 38. Photius Epist. Cyrillus Cat. 197. Theophylactus.
 ἐλεύσεταί] ἐλθὼν 33. Chrysostomus. εἰσελεύσεταί 15. 68. δὲ] — 69.
 ab ὑμᾶς ad ὑμᾶς] — 11. 59. 64. Evang. 16. Cyrillus. 8. καὶ ἐλθὼν] ἐλθὼν δὲ Colb.
 ἐλθὼν] — K.
 περὶ ult.] — 69. 9. καὶ πιστεύουσιν] ἐκ πιστεύουσιν Codex Stephani. 64. Versio Vulg. probante Beza.
 10. δικαιοσύνης δὲ] διὰ δικαιοσύνης 69. δὲ] — 56. 58. 59. 61.
 μὲν] — D 1. 33. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Vulg. Syr. Copr. Chrysostomus, Cyrillus.
 11. δὲ] — 47. Evang. 19. τούτου] — 1. 68.
 12. λέγειν] λαλεῖν 56. 96. δύνασθαι] + αὐτὰ D. Codices Latini.
 13. δὲ] — D. Evang. 19. ἐκεῖνος] + ὁ παρὰ κλήτος Evang. 3. Versio Syra posterior in margine.
 ἀληθείας] + ἐκεῖνος D. Versio Syr. ὁδηγήσει ὑμᾶς] ὑμᾶς ὁδηγήσει D.
 εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν] ὡς τῇ ἀληθείᾳ πᾶσιν DL 1. 33. Codices Latini. Cyrillus in Jo. p. 347. Augustinus in l. &
 de Trin. 99. vel sicut alii codices habent: deducet vos in omni veritate. εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν A. Orige-
 nes c. Cels. p. 57. 58. Eusebius E. Th. III. 5. Cyrillus p. 925. 986. Cyrillus Hierosol. Catech. 197.
 ἀλλ'] ἀλλὰ D. ὅσα ἃν] ὅ ἐστιν 2.
 ἃν] — D a prima manu. L 1. 33. 56. 58. 61. Origenes c. Cels. Marcellus ap. Euseb. E. Th. III. 4. Cyrillus
 Cat. Athanasius Dial. de Trin. I. Epiphanius. ἐάν AL 42. 59.
 ἀκούσῃ] ἀκούσει D 1. 33. Editio Erasmi 1. Versio Vulg. Origenes, Marcellus l. c. Cyrillus Catech.
 λαλήσει] λαλήσῃ 96.
 ab ἀναγγελεῖ ὑμῖν ad ἀναγγελεῖ ὑμῖν] — 42. 59. 61. Codices Latini.
 14. ὅτι ἐμὸν] ἐξ ἐμοῦ 64. ἐτι] ἐ 69.
 15. πάντα] + γὰρ 51. 74. 90.

7. Eph IV. 8.

Menander. τῶτος ἐντυχέσεται λέγω, ὅστις θεωρή-
 σαις ἀλύτως, Παρμέναν, τὰ σεμνὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν, ἔθεν ἡλ-
 θεν. **Festus.** abitionem anriqu dicebant mortem.
 Hic autem intelligitur adscensio in coelum 1. Pet.
 III. 22.

8. Spiritus S., advocatus a Christo missus, discipulos docebit, postquam Jesus majorem judicem appellasset 1. Pet. II. 23. causam ejus denovo ab ipso Deo fuisse cognitam, qui & accusatores & reum & judicem judicaverit. Accusatores reos peraget, quod Doctorem coelestem ejusque doctrinam non acceperissent supra VIII. 21. Id spiritus S. demonstravit, tum resuscitatione Christi Rom. I. 4. Act. XVII. 31. tum dono linguarum die Pentecostes dato Act. II. 37. 38. Reum, h. e. Christum innocentem justumque fuisse, demonstrabit, quod coelo receptus est, ut ibi ad dextram patris sederet, & aeternum regnaret, Genes. V. 24. Act. II. 23. 24. 33. Judicem etiam injustum judicabit. Pilatus conscientia criminis admissi torquetur, atque ab officio removebitur: Diabolus vero, a quo omne peccatum ortum est, regno exuetur, tenebris ignorantiae & idololatriae per lucem Evangelii ubique terrarum dispulsis. 1. Jo. V. 4. 5. Apoc. XI. 15. XII. 10. 11. 12. XX. 2. sup. XII. 31. Haec paullo ob-

fcurius praedixit Christus, tum quod nondum poterant ferre, lucem evangelii per totum orbem terrarum spargendam esse, tum quod eventus clarissimam interpretationem paullo post esset allaturus.

12. Heb. V. 11. 1. Cor. III. 11. 2. Jo. 12. 3. Jo. 1. 3. Luc. VII. 40. **Aeschines** in Ctesiph. ἀφθονα δῆπου καὶ πολλὰ ἔχων λέγειν. **Demosth.** Olynth II. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ ἂν ἔχων εἰπεῖν. **Polybius** p. 790. περὶ μὲν τῶν γενεοτέρων ἔχων πολλὰ λέγειν, ἀρκεῖν ἡγῆμαι. Epistola Philippi ap. **Demosth.** περὶ μὲν ἐν τέττονι πολλὰ λεγὼν ἔχων. **Cic.** ad Attic. II. 22. De Republica nil habeo ad te scribere.

βασάζειν] **Epictetus** 36. ἀνθρώπε, πρῶτον ἐπισκεψαι, ὁποῖον εἴς τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν σαυτῆ φύσιν κατὰμαθεῖ, εἰ δύνασαι βασάσαι. **Suidas.** πᾶσας δ' ἰδίας ἐξήτασε, πάντα δ' ἐβάσασε φρενί, πυκνῶς τε καὶ ποικίλως τὰς λόγους ἀνέειρεν. 1. Cor. III. 2. **Horatius** A. P. 39. Verfate diu; quid ferre recusant, quid valcant humeri. **Vajikra** R. II. f. 146. 1. Dixit R. Juda f. Simonis: Etiam qua hora cum ipso loquor, non potest portare. **Mechilta** f. 22. 1. ad Exod. XIV. 13. Dixerunt Israëlites: quando illud fiet? Respondit Moyses: cras. Regefferunt Israëlites: Moyses magister noster, non possumus illud portare.

13. Act. XIII. 2. XV. 28.

14. Luc. XV. 31.

16. Intra paucos dies moriar: post redibo in vitam,

Cccccc 2

το εἶπον ὅτι ἐκ τῆ ἐμῆ λήψεως, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ 16
 πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθε με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸ πατέρα. Εἶπον οὖν ἐκ τῆς 17
 μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· Τί ὅτι τῆτο ὁ λέγει ὑμῖν· Μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με·
 καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθε με· καὶ ὅτι· Ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸ πατέρα; Ἐλεγον οὖν 18
 τῆτο τί ὅτι ὁ λέγει, τὸ μικρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. Ἐγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθε- 19
 λον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον· Μι-
 κρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθε με; Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 20
 κλαύσειτε καὶ θρηνησέτε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ
 λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. Ἡ γυνὴ ὅταν τίκη, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐ- 21
 τῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆ θλίψεως, ἀλλ' ἡ τῶν χαρὰν,
 ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην ἔχετε, ὅτι ὄψεσθε πάλιν δὲ ὄψο- 22
 μαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀπὸ ὑμῶν. Καὶ 23
 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμεῖς οὐκ ἐρωτήσετέ οὐδέν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι ὅσα ἀναιτήση-
 τε τὸ πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. Ἔως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόμα- 24
 τί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψετε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἡ πεπληρωμένη. Ταῦτα ἐν παροιμί- 25
 αἰς λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκ ἔτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ
 παρ-

~λαμβάνει

εἶπον] + ὑμῖν 47. 56. 58. 61. Colb. Versio Syra utraque. Codices Latini.
 λήψεται] λαμβάνει DEGHLM 1. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Colb. 28. 29. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44.
 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 69. 70. 71. 72. 74. 78. 80. 83. 86.
 87. 88. 90. 91. 96. 97. 106. Evang. 2. 3. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 22. 24. Editio Complut.
 Stephani 1. 2. Plantini, Genev. Versio Syra posterior. Codices Latini. Cyrillus Alex. & Hierof. Epiphanius H. 56.
 69. Petrus Antioch. ad Mich. CP. Nonnus. Photius Ep. probante H. Hammond, J. Millio prol. 762.
 16. οὐ] οὐκέτι DL 1. 33. 95. Versio Vulg. Goth. Syra posterior. Cyrillus, Nonnus.
 ὅτι] καὶ ὅτι 69.
 ἐγὼ] — AEGHK 1. 9. 11. 44. 57. 62. 64. 69. 72. 78. 83. 86. 87. 89. 90. 97. Evang. 2. 6. 24. Deest in Co-
 dicibus fere omnibus, teste Millio. Editio Complut. Plantin. Erasmi 1. 2. Aldi, Genev. Bengelii. Colinaei. Ver-
 sio Syr. Chrysostomus, Theophylactus. Cyrillus. probante J. Millio prol. 1500. 17.] — 69.
 εἶπον] ἔλεγον 69. καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους] — 69. αὐτῶν] — 68. Versio Goth.
 ab ὁ λέγει ὑμῖν ad finem commatis] — 69. καὶ postremum] — 106. Versio Syra posterior.
 οὐ] οὐκέτι D. θεωρεῖτε] ὄψεσθε D.
 ἐγὼ] — ALM 72. Codices Latini, Theophylactus. ὑπάγω] — D. Sed Versio Lat. vado.
 18. ἔλεγον οὖν] — D a prima manu. 29. 71.
 τούτο τί ἐστίν] τί ἐστὶ τούτο D a prima manu. 1. 69. Cyrillus, Theophylactus.
 ὁ λέγει] — D a prima manu. 1. 3. 69. 71. 95. Versio Armen. Codices Latini. τὸ λέγει A.
 ὁ λέγει, τὸ μικρὸν] τὸ μικρὸν, ὁ λέγει 44. τὸ] — L. τί λαλεῖ] ὁ λέγει D.
 19. οὖν] — DL 1. 33. 42. Colb. Versio Copt. Codices Latini. probante Bengelio. δὲ 38. Versio Syr. Vulg.
 ἤθελον] ἡμεῖς 69.
 ἐρωτᾶν] ἐπερωτᾶσαι περὶ τούτου D. ἐρωτᾶσαι 2. Editio Erasmi. Colinaei,
 αὐτοῖς] — A 96. probante J. Millio prol. 1422. ἀ μικρὸν ad μικρὸν] — 64.
 20. ἀμὴν] — 69. ὅτι] — 47. 56. 58. 61. Versio Syr.
 δὲ posterior] — D 1. Versio Goth. Copt. Codices Latini. Cyprianus T. 177.
 γενήσεται] γένηται K. 21. τίκτη] τίκται 9. 71. Evang. 22. Editio Erasmi 1. 2.
 ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς] — 36. ὥρα] ἡμέρα D. Versio Syr. Codices Latini.
 γενήσεται] γενήσεται 47. 68. Evang. 19. 20. 22. θλίψεως] λύπης D.
 ἐγενήθη] ἐγενήθη C. + ὁ Editio Erasmi, Colinaei. 22. οὖν] μὲν 69.
 λύπην μὲν νῦν] οὖν μὲν λύπην C a prima manu. D 1. Versio Vulg. Syr. Copt. Chrysostomus.
 μὲν] — 58. 61. Evang. 13. νῦν] — Evang. 13.
 ἔχετε] ἔχετε ADL 42. Evang. 15. Codices Latini. Antiochus 25.
 πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς & χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά] — Versio Syra posterior. δὲ] γδ C.
 αἶρει] αἶρει D a prima manu. Versio Vulg.
 23. ὅτι ὅσα ἀναιτή] ἵαν τι D a prima manu. ἵαν τι CL. Versio Copt. Vulg. Origenes de Or. 50. Cyrillus in l.
 εἰς A& Eph. V. ἵαν τι A. ὅσα ἐάν K. Chrysostomus.
 ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν] δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου CL. Origenes, Cyrillus A& Eph. V.
 δώσει] δώη 33. 24. ἠτήσατε] ἠτήσατε A. Cyrillus, Theophylactus.
 25. λελάληκα] ἐλάλησα 12.

tam, & me vobis aliquandiu conspiciendum prae-
 bebo, dein adscendam in coelum.

21. II. λ. 269. ὡς δ' ὅταν ὠδύσων ἔχη βέλος ἐξ ὧν γυ-
 ναῖκα Δριμύ. Plut. de amore erga liberos. p. 496.
 D. ἔτι θρηνη, καὶ διαλγῆς, καὶ κραδαιομένη τοῖς πόνοις,
 ὡς ὑπερέβη τὸ ἥπιον, ἐδὲ ἔφυγεν, ἀλλ' ἐπεσέφθη, καὶ προσ-
 εμυδιάσων, καὶ ἀνέλειτο, καὶ ἠσπάσατο. Pinxit haec
 vividis coloribus P. P. Rubens, cum in porticu

Luceburgico Parisiis Mariam Medicaeam puerpe-
 ram repraesentaret.

22. Appianus Parth. p. 246. ἀφίλεσθε τὴν χαρὰν
 αὐτῶν, τιμωρήσασθε τὴν ὁμότητα. Inf. XX. 20.

23. 2. Theff. I. 11. 12. 1. Jo. III. 21. 22. 27.
 V. 14. 15.

24. Plut. Themist. p. 124. A. ὑπὶ τῶν ἐαυτὸν ἐ-
 κίτης τῶν ἀδμήτων κατὰ τὰς ἰδίους τῶν καὶ παρηλλαγμένους
 τρέ-

26 παρρησία ~~ὡς~~ τῆ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰ-
 27 τήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωήσω ὑμῶν· Αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ
 Φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ ~~ὡς~~ τῆ Θεοῦ ἐξῆλ-
 28 θον. Ἐξῆλθον ~~ὡς~~ τῆ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον,
 29 καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτῷ· Ἴδε, νῦν παρρησία λα-
 30 λείς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. Νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις
 31 ἵνα τίς σε ἐρωήσῃ. ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ~~ἀπὸ~~ Θεοῦ ἐξῆλθες. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
 32 Ἀρὶ πιστεύετε; Ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῇτε ἐκαστὸς εἰς τὰ
 33 ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἔστι. Ταῦτα λε-
 λάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. Ἐν τῷ κόσμῳ θλίβουσιν ὑμᾶς, ἀλλὰ θαρ-
 σεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Τ Αὐτὰ ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν ἔρανον, καὶ εἶπε·
 2 Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱὸς σου δοξάσῃ σε· Καθὼς ἔδω-
 κας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

Αὐ-

~ ἔχετε

ἀλλ'] — Ca prima manu. D 1. 33. 69. Editio *Erasmi*, *Aldi*, *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Vulg. Syr. Copt. O-*
rigenes c. Celf. p. 221. probante *J. A. Bengelio*, & *J. Millio* prol. 434. ὅτι] — 1.
 ἀλλὰ] + ἐν D. & comm. 29. παροιμίαις] παροιμίαι 63. bis.
 ἀναγγεῖν] ἀπαγγεῖν ADKM 33. 38. 42.
 26. ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε] αἰτήσασθε ἐν τῷ ὀνόματί μου 1. Versio *Copt.*
 οὐ] — L a prima manu. ἐγὼ] — 71. Codices *Latini*.
 πατέρα] + μου D. περὶ ὑμῶν] — 36. περὶ ἐμοῦ Editio *Erasmi* 1.
 27. ὁ πατὴρ] — Versio *Syr* posterior. καὶ πιστεύκατε] — L 59.
 ἐγὼ] — Codices *Latini*. probante *Bengelio*. τῆ] — A.
 τῆ Θεοῦ ἐξῆλθον] — D. Θεοῦ] πατὴρ C a prima manu. L. Versio *Syr. Codices Copt. Cyrillus Act. V.*
 ἐξῆλθον] + καὶ ἡμεῖς 69. + καὶ 73. 28. ἐξῆλθον παρὰ τῆ πατρὸς] — 63. Codices *Latini*.
 ἐξῆλθον παρὰ τῆ πατρὸς Θεοῦ ἐλήλυθα] παρὰ τῆ πατρὸς ἐξῆλθον, Θεοῦ ἐλήλυθα D.
 πατέρα] ἐκ L 33. *Victorinus Afer*. ἀ κόσμον ad κόσμον] — 59. πατέρα] + μου H.
 29. αὐτῷ] — 1. Versio *Goth. Syr* posterior, sed habet in margine. 20. οἶδαμεν] ἠγνώκαμεν 69.
 αὐτῷ] — 63. 73. 106. Versio *Armen. Codices Lat.* 21. οἶδαμεν] ἠγνώκαμεν 71.
 οἶδας πάντα] πάντα οἶδας 73. Versio *Syr*. 22. ὅτι] παρὰ D.
 πιστεύομεν] ἠγνώκαμεν 33. 31. ὁ] — C. ὁ Ἰησοῦς] — 47. 56. 58.
 ἐξῆλθες] ἐλήλυθας 69. *Evang.* 3. Codices *Latini*. 32. ὡς] — C. ὡς] — 47. 56. 58.
 πιστεύετε] πιστεύετε Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Nonnius*, *Cyrillus*, probante *H. Grotio*.
 32. νῦν] — AD a prima manu. L 33. Versio *Copt.* probante *J. Millio* prol. 1347. ἡδη 101.
 καὶ ἐμὲ] καὶ μετ' ἐμοῦ C a prima manu. 1. ἀφήτε] ἀφίημι L.
 πατέρα] + μου 60. 61. 69. 87. *Evang.* 6. Versio *Copt.*
 33. ἔχετε] ἔχετε ACEL 1. 2. 16. 34. 35. 36. 37. 39. 40. a prima manu. 72. 80. 82. 89. *Evang.* 2. 6. 9.
 10. 12. 13. 16. Editio *Complut.* *Plantin.* *Colinaei*, *Stephani*, *Bogardi*, *Erasmi*, *Bengelii*. Versio *Copt. Syr* utraque.
 Codices *Latini. Eusebii* D. III. 5. *Constitut.* V. 3. *Origenes* c. Celf. p. 316. 387. *Cyrillus*, *Theodoreus* in *Ezech.*
 XXXIV. 27. *Basilius* in Pf. XXXIII. *Procopius* in *Elaj.* XLIII. 2. prob. *Millio*, ἔχετε 38. *Evang.* 17.
 34. ἔχετε] + ὅτι 36.
 1. ἐπ' ἐμοῦ] ἐπ' ἐμοῦ C a prima manu. DL 1. 16. 33. 69. *Evang.* 1. 7. 9. 11. 13. 14. 15. Versio *Vulg. Copt. Cyrillus. Ori-*
genes de *Orat.* 39. καὶ ἐπεὶ] εἶπε iidem.
 πατέρα] + μου Versio *Syr* utraque; posterior notat in margine: Graecum exemplar non nisi πᾶτερ habere; &
 comm. 5. ἐλήλυθεν ἡ ὥρα] — *Evang.* 18. probante *J. Millio* prol. 912. 1427.
 ἡμεῖς] ἡμεῖς AD 1. 96. 97. Versio *Vulg. Copt. Goth. Syr. Nonnius. Origenes* in Jo. I. 1. prob. *J. Millio* prol. 910.
 36.] — C a prima manu. 47. 64. *Origenes* in Jo. I. 1.
 2. ἵνα] — C a prima manu. δέδωκας] ἔδωκας G 3. 9. 44. 72. Editio *Erasmi*, *Colinaei*.
 αὐτῷ prius] — 69.
 δώσει] δώσει 10. 11. 15. 42. 45. 48. 53. 54. 55. 60. 63. 65. 66. 69. 71. 72. 83. 86. 97. 106. *Evang.* 3. 24. Editio *Com-*
plut. Erasmi 1. *Aldi*. δώσει αὐτοῖς] ἔχη D.
 αὐτοῖς] αὐτῷ 1. 38. Versio *Syr. Copt. Hilarius* de *Trinit.* IX. 3. δε] — L.

τρόπον. ἔχον γὰρ αὐτῷ τὸν υἱὸν ὅτα παῖδα πρὸς τὴν ἐξίαν
 προσέπεισε, ταύτην μεγίστην καὶ μόνην σχεδὸν ἀνατιβήσασθαι
 ἡγεμονίαν ἰκισίαν τῶν Μελοσσῶν· ἵκισι μὲν ἐν φθίαν τὴν γυ-
 ναῖκα τῆ βασιλείας λέγουσι ὑποθέσθαι τῷ Σεμιστοκλῆϊ τὸ
 ἰκίτευμα τοῦτο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τὴν ἐξίαν καθίσαι μετ'
 αὐτῷ, τινὲς δ' αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν ὡς ἀφροσύσκοντο πρὸς τοὺς
 διάκοντας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν ἐκ ἐκδιδῶσιν τὸν ἄνδρα, δια-
 δεῖναι, καὶ συντραγωδεῖσθαι τὴν ἰκισίαν. *Cornel. Nepos.*
Themistocle. 8. 3. quo majore religione se recep-
 tum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, &
 cum ea se in sacrum, quod summa colebatur ce-

remonia conjecit. Inde non prius egressus est,
 quam rex eum data dextra in fidem recepit. *Act.*
 IV. 29.—31.

27. Amicus filii etiam patris amicus est. Ego
 quidem solus sum Pontifex M. cui concessum est
 intrare in S. Sanctorum, & preces pro vobis of-
 ferre: sed & vos sacerdotes constitutum. *Apoc.* I. 6.
 30. 2. *Sam.* XIV. 20. *Jo.* IV. 25. 1. *Jo.* II. 20. 27.
 Supra comm. 19. 5.

1. *Inf.* XXI. 19. 1. *Cor.* I. 24. 1. *Pet.* IV. 15. 16.
 2. δώσει] *Apoc.* XIII. 16. *Theocritus* XVII. 21.
 Ccccc 3

δι-

Αὕτη δὲ ἔστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέσει- 3
λας

γινώσκωσι] γινώσκουσιν AD.
μόνον ἀληθινόν] ἀληθινὸν μόνον 69.
4. γῆς] + καὶ D.

μόνον] + καὶ Codices Latini. Cyprianus quater.
χριστον] + εἰς τὸτον τὸν κόσμον D.

δειμαίνω, μὴ δὲ σε κακώτερον ἀνέρι δώσῃ.

3. Cum quidam observarent, Deum patrem, etiam ubi a filio distinguitur, vocari solum potentem, solum verum, solum sapientem Deum, & hic & Rom. XV. 27. 1. Theff. I. 9. 10. 1. Tim. VI. 14. 15. inde Christum nec Deum esse nec vere Deum dici posse collegerunt. Quae interpretatio & ipsius Joannis disertis verbis Jo. I. 1. initio Evangelii positus contradicit, & usui loquendi. Nam nec verum semper opponitur falso, vid. Jo. I. 9. VI. 32. XV. 1. Heb. VIII. 2. 1. Jo. II. 8. cum & lux solis, & manna, & vitis, & tabernaculum vera utique omnia fuerint: nec solus, unicus, singularis, simpliciter & ex omni parte pluribus opponitur, sed pro eximio, egregio & excellenti dicitur. Ter. Phormio V. 6. O omnium quantum est qui vivunt homo hominum ornatissime, Nam sine controversia a diis solus diligere. Silius VIII. 3. de Fabio. Romana parentem solum castra vocant, solum vocat Hannibal hostem. Tacitus H. III. 3. Vulgus & caeteri unum virum ducemque, spera aliorum segnitia, laudibus ferunt. Suetonius Othon. 12. Multi praefertim militum — fortissimum virum, unicum Imperatorem praedicantes. de Illustr. Grammat. II. Mirati sumus unicum magistrum, summum Grammaticum, optimum Poëtam, Omnes solvere posse quaestiones. Catullus 30. 12. Eonenomine, Imperator unice, Fuisti in ultima occidentis infula — 24. Eone nomine, Imperator unice. LV. Irascere iterum meis iambis Immerentibus, unice Imperator. Propertius I. 2. 29. Unica nec desit jucundis gratia verbis. Unica gratia pro summa. Tibullus I. 2. 51. Sola tenere malas Medae dicitur herbas, sola feros Hecatae perdomuisse canes. Trebellius Claud. 7. Claudium unicum in terris principem. Xenophon Ref. Graec. VII. ὑπερφίλον τὸν λυκομήδην, καὶ μόνος ἀνδρὰ ἡγόουντο. Lucianus Peregrino 15. ἀνέκραγον εὐθύς, ἵνα φιλόσοφον, ἵνα φιλόπατριμ, ἵνα Διογένης καὶ κράττηος ζηλωτήν. Georg. I. 30. An Deus immensi venias maris, ac tua nautae Numina sola colant. Servius. sola, magna, praecipua, id est supra alios deos marinos, quasi melior sis futurus & Neptuno & coeteris Diis marinis. Macrobius Sat. I. 24. Laudare hic memoriam, ille doctrinam, cuncti religionem, affirmantes hunc esse unum arcanae deorum naturae conscium, qui solus divina & assequi animo & eloqui possit ingenio. Plautus Afsin. IV. 1. 3. Nam tu poëta es prorsus ad eam rem unicus. Afranius ap. Festum in sagaces? Quis tam sagaci corde ac ingenio unico? Livius XXIV. 34. Archimedes is erat unicus spectator coeli & siderum. Ovidius M. III. 454. Quid me, puer unice, fallis? i. e. carissime. Sueton. Tib. 2. Assertores unici dignitatis. Tito. 8. Sed & parentis affectum unicum praestitit. Lucan. IV. 509. quo plus habeat mors unica famae i. e. egregia. Cic. Fam. V. 8. Ego vero tibi profiteor atque polliceor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem & gloriam tuam spectet, in quo etiam multi mecum contentent, ta-

men cum reliquis omnibus, tum Crassus tuis iudicibus, omnes facile superabo: quos quidem ego ambo unice diligo. Caillin. III. 5. Avus tuus patriam unice amavit. pro l. Manilia 1. Singularis & eximia virtus Pompeji. Verr. II. 47. Quem ego in praetura mea singulariter dilexi. Plinius Epist. IV. 15. Rufum singulariter amo. Euripides ap. Stob. LXI. ἔρωτα δ' ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν, καὶ τῶν ἀπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον, οὐκ εἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν. Cic. Tusc. IV. 32. Deum qui non summum putet. Aeschylus ap. Athen. XIII. p. 600. D. ὅστις ἔρωτα μὴ μόνον κρίνει θεόν, ἢ σκαίος ἐστιν, ἢ καλῶν ἀπείρος ὢν ἐκ οἷδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν. VI. p. 253. C. ex Demochare. τὸν Δημήτριον οἱ ἀθηναῖοι εἰδόντο — ἦδον ὀρχήμενοι καὶ ἐπαδόντες, ὡς εἴη μόνος θεὸς ἀληθινός, οἱ δ' ἄλλοι καθευδόντες, ἢ ἀποδύμενοι, ἢ ἐκείνῳ γενομένῳ εἴη ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Ἀφροδίτης. vid. in Matth. I. 25. & p. 261. B. ex Phylarcho. ὥσπερ εἴωρα Δημήτριος τὸς κολακεύοντας αὐτὸν ἐν τοῖς συμποσίοις, καὶ ἐπιχειρομένης, Δημήτριος μὲν μόνος βασιλεύς, Πτολεμαῖος δὲ μόνος ναύαρχος, Λυσιστράτης δὲ γαζοφύλακος, Σελεύκος δ' ἐλεφαντάρχος, καὶ ταῦτα ἕως οὗ τὸ τυχερὸν συτήνῃ μῆτος. Diodorus S. XVI. 21. οἱ δὲ Συρακούσιοι πανδήμοις ἐπαίνοισιν καὶ ἀποδοχαῖς μεγάλας ἐτίμων τὸν εὐεργέτην, ὡς μόνον σωτῆρα γεγονότα τῆς πατρίδος. Libanius D. XXXI. p. 724. D. ἔχαίρειν, ἐπήναι, ἐξήλαι, τὸν μόνον δημαγωγόν, τὸν μόνον εὐεργέτην ἀποκαλῶντες. & p. 731. A. διὰ ταῦτα μόνον εὐναι, μόνον φιλόπολι, μόνον ἐκάλει δημοσίον. Dionysius Hal. IX. 22. τῷ δὲ μηκέτι τῶν ἄλλων ἐπιφανῇ τινα καὶ λαμπρὸν ἔξω τῆς ἐνὸς τῶδε ἀνδρωθέντος γενέσθαι, ταύτην παρὰ τῶν τοῖς πολλοῖς τὴν δόξαν, ὅτι μόνος ἐκείνος ἐκ τῆς φαίδας γένος ἐστὶ λοιπός, ἔχων μὴ μὲν ἄλλου ὄντος, ἀλλ' ὡς μὴ μὲν ἐκείνοισι ὁμοίος, ἀρετῇ τεκμαίρομένοις τὸ συγγενὲς, οὐ φύσει. Jos. B. VII. 4. 1. Vespasiano acclamantes Romani παντοίας ἠφίσαν φωνάς, τὸν εὐεργέτην, καὶ σωτῆρα, καὶ μόνον ἕξιν ἡγεμόνα τῆς Ρώμης ἀποκαλῶντες. & 5. 3. ὁμοίως μὲν ἡ Ρώμη περὶ τὴν ὑποδοχὴν εἶχε καὶ τὰς ὑπαντήσεις, ὥσπερ ἐπὶ τῇ πατρὶς λαμπρότατον δ' ἦν τίτρη καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ὑπαντῶν καὶ δεχόμενος. τῷ δὲ πλῆθει τῶν πολιτῶν δαιμόνιον τινα τὴν χάριν παρήεν, τὸ βλέπειν αὐτὸς ἦδη τὰς τρεῖς ἐν ταυτῷ γεγονότας, οὐ πολλῶν δ' ἡμερῶν διελθόντων ἕνα καὶ κοινὸν ἔγνωσαν τὸν ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις ποιήσασθαι θράμβον. A. XI. 6. 10. Rex ad Hamanem. φίλον, εἶπα, εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον εὐναι, συμβαλεῖσθαι μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν τιμῶμαιμὶ τινα σεργόμενοι ὑς ἐμῶ σφύδρα. Plut. de vitioso pud. p. 536. A. ὑπὸ τῶν ἐπανήντων, ὡς μόνος ἀνδρῶν, καὶ μόνος ἀκολακεύτης — προσαγορευόντων. Lyc. p. 46. μόνος ἐκείνος ἡμέρος καὶ πρῶτος ἐπὶ τοῖς ἄλλοις. Coriol. p. 227. C. ἐφέροντο — πρὸς τὸν Μάρκιον, ἕνα στρατηγὸν καὶ μόνον ἄρχοντα ἐαυτῶν γινώσκειν ἐκείνον λέγοντες. Cet. p. 734. A. μιᾶ φωνῇ τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ μόνον ἐλευθέρου καὶ μόνον ἀήττητον καλόντων. Cleon. p. 810. D. μόνον ἀφ' Ἡρακλείδους ἐκείνου ἐφασαν γεγονέναι.

Jos. A. X. 11. 7. ὁ βασιλεὺς Δαρείος κατ' ὅλην ἐπέμψε τὴν χάριν, ἐπαίνων τὸν θεόν, ὃν Δανιήλος προσεκύνη, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. VIII. 13. 6. οἱ δὲ Ἰσραηλιταὶ τὸτο ἰδοῦντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνην ἕνα θεόν, καὶ μέγιστον, καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλῶντες τὸς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φωνῆς.

4 λας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγὼ σε ἐδίδασσα ὅτι ὁ γῆς τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι
ἴνα

ἐτελείωσα] τελειώσας ACL 1. 23. 42. Versio Corp. Syra posterior habet editam cum asterisco, *Ἄεθιόρ. Co-*
dices Latini, Cyrillus in Jo. p. 879. & in l. & c. Nestor. V. 24. Hilarius de Trin. III. τελειώσκα βο.
δεδώκας] ἐδωκας D. Colb.

φαύλα καὶ ἀνόητος δόξης πεποιημένα. *Ignatius ad Magn-*
fios Ep. interpolat. 11. τοῖς ἐξοκλήσασιν εἰς πελιδνῶσαν τὸν
ἐκ καὶ μόνον ἀληθινὸν θεὸν καταγγέλλαντι, τὸν αὐτοῦ πα-
τέρα. & 8. ὅτι εἰς θεὸς ἐστὶν ὁ φανερώσας αὐτὸν διὰ
Ἰησοῦ χριστοῦ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ὃς ἐστὶν αὐτοῦ λόγος αἰδίου. *Cle-*
mens Rom. I. Corinth. ἔχι ἕνα θεὸν ἔχουμεν, καὶ ἕνα
χριστὸν, καὶ ἓν πνεῦμα; Polycarpus ap. Euseb. H. E.
IV. 15. ὁ τῷ ἀγαπητῷ καὶ εὐλογητῷ παιδὶς σε Ἰησοῦ
χριστοῦ πατὴρ, δι' ὃ τὴν περὶ ὃ ἐπίγνωσιν εὐλόφησεν, ὁ θεὸς
τῷ ἑαυτοῦ καὶ διδόντων, καὶ πάσης κτίσεως — ὁ ἀψευ-
δὴς καὶ ἀληθινὸς θεὸς, διὰ τῆτο καὶ περὶ πάντων σε αἰ-
νῶ, σε δοξάζω, διὰ τῷ αἰωνίῳ ἀρχιερέως Ἰησοῦ χριστοῦ, τῷ
ἀγαπητῷ σε παιδὶς. *Justin. a. Tryph. 1.* ἐννοή-
κατε τὴν εἰρημένην ὑπὸ τῶν Προφητῶν, οὐκ ἂν ἐξηγείσθε αὐ-
τὸν εἶναι θεόν, τῷ μόνον καὶ ἀγενήτῃ καὶ ἀρρήτῃ θεῷ υἱόν.
Irenaeus V. 18. Sic igitur manifeste ostendente
Domino, quoniam Dominus verus & unus Deus,
qui a lege declaratus fuerat. Quem enim lex prae-
coniauerat Deum, hunc ostendit Patrem. *Orige-*
nes c. Cels. VIII. τὸν ἕνα θεόν, καὶ τὸν ἕνα υἱὸν αὐ-
τοῦ καὶ λόγον — σέβουμεν. in Jo. καὶ τὸ πολλὰς
φιλοθέας εἶναι εὐχομένους ταράσσειν, εὐλαβεμένους δὲ ἀνα-
γορεύσαι θεός, καὶ παρὰ τῷτο περιπίπτοντα ψυδῆσι καὶ
ἀσεβείαι διγμῶσιν (ἦτοι ἀρνημένους ιδιότητα υἱῷ ἑτέραν πα-
τέρα τὴν τῷ πατρί, ὁμολογῶντας θεὸν εἶναι τὸν μέχρι νό-
ματος παρ' αὐτοῖς θεὸν προσαγορευόμενον, ἢ ἀρνημένους τὴν
θεότητα τῷ υἱῷ, τιθέντας δὲ αὐτῷ τὴν ιδιότητα καὶ τὴν ἐ-
σίαν κατὰ περιγραφὴν τυγχάνουσαν ἑτέραν τῷ πατρί) ἐν-
τεῦθεν λύσθαι δύναται. Λεκτίον γὰρ αὐτοῖς, ὅτι τότε μὲν
αὐτότερος ὁ θεὸς ἐστὶ, διότερ καὶ ὁ σωτὴρ φησιν ἐν τῇ πρὸς
τὸν πατέρα εὐχῇ ἵνα γινώσκασί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν·
πάν δὲ τὸ παρὰ τὸ αὐτότερος μετοχῇ τῆς ἐκείνου θεότητος δι-
σποιοῦμενον οὐχ ὁ θεός, ἀλλὰ θεὸς κυριώτερον λήγοιτο. &
in Psal. XVII. 31. κατὰ τῷτο τὸ σηματούμενος μόνος
θεὸς ἐστὶν ἀληθὴς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ· εἰ μὴ ἄρα τὸ τίς, ἐπὶ
τῇ σπουδῇ πολλάνκις κείμενον ἐπὶ τὸν μονογενῆ ἀνοίστομεν.
Novatianus de Trin. 9. Christum Jesum domi-
num, Deum nostrum, sed Dei filium, hujus Dei,
qui & unus & solus est, conditor scilicet rerum
omnium. 31. Est ergo Deus pater — solus origi-
nem nesciens — unus Deus — Deus utique
& filius est, procedens ex Deo, secundam per-
sonam efficiens; sed non cripens illud Patri,
quod unus est Deus — qui ex illo, qui est u-
nus Deus, originem nascendo contraxit. — Nam
cum id sit principium caeteris, quod innatum
est, quod Deus solus pater est, qui extra origi-
nem est — etiam si Deus est, qui natus est, unum
tamen Deum ostendit, quem hic, qui natus est, si-
ne origine comprobavit — Dum filius — to-
tam divinitatis auctoritatem rursus patri remittit, u-
nus Deus ostenditur verus & aeternus pater, a quo
solo haec vis divinitatis emissit. — Deus quidem
ostenditur filius, cui divinitas tradita & porrecta
conspicitur; & tamen nihilominus unus Deus pa-
ter probatur, — qui dederat eam. *Eusebius de*
E. Th. I. 11. τῷ υἱῷ πρὸς ἡμῶν ὁμολογούμενος θεῷ, εἰς
ὃν γίνετο μόνος θεὸς ἐκείνος ὁ μόνος ἀναρχὸς καὶ ἀγενήτος,
ὁ τὴν θεότητα οἰκείαν κεκτημένος, αὐτῷ τε τῷ υἱῷ καὶ τῷ
ἐκείνῳ καὶ τῷ τοῦ δὲ εἶναι γεννητὸς αἰτίας — ὅτος εἰς θεός,
ὁ τῷ μονογενεῖ πατρί — ἔχι ὡς ἐκείνός μόνος, ὁ μηδὲνα

ἀνώτερον, μηδὲ αὐτοῦ αἰτίον ἕτερον ἐπιγραφόμενος, οἰκείαν
δὲ καὶ ἀναρχὸν καὶ ἀγενήτορ τῆς μοναρχικῆς ἐξουσίας τὴν
θεότητα κεκτημένος, καὶ τῷ υἱῷ τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ
ζωῆς μεταδίδως — ὃν καὶ μόνον ἀληθινὸν θεόν ἔγνωσται ἡ-
μᾶς διδάσκει. *Athanasius c. Gentes.* τῆς πρὸς τὸν ἕνα
καὶ μόνον ἀληθινὸν θεὸν γνώσεως, λέγω δὲ τὸν τῷ χριστῷ πα-
τέρα. *Augustinus de Trin. VI. 9.* Sed quid agimus
de illo testimonio domini? Patri enim dicebat, &
patrem nominaverat, ad quem loquebatur, cum ait:
haec est vita aeterna, ut cognoscant te unum ve-
rum Deum. *H. Zanchius de tribus Elohim P. I.*
l. 1. c. 3. Sic ad argumenta Arrii, solum patrem
esse verum Deum, hac eadem distinctione respon-
demus. Damus juxta tertiam significationem, hoc
est principaliter & κατ' ἐξοχήν quandam, quod di-
cit. Pater enim solus est principaliter Deus, quia
fons est totius Deitatis, & rerum omnium. At-
que hinc patet responsio ad quaestionem, cur Chri-
stus omnia referre ad patrem, & hunc solum sem-
per appellare soleret Deum? Quia hunc noverat
esse solum Deum principaliter, hoc est fontem &
originem omnium, totiusque Deitatis. *M. F. Wen-*
delinus Theologiae p. 224. saepe in scriptura no-
men Dei κατ' ἐξοχήν tribuitur Patri Jo. III. 16. &
XVII. 3. Rom. I. 7. 8. 1. Cor. VIII. 9. *J. Cal-*
vinus Institut. I. 13. 23. Non observant, quam-
vis Dei nomen filio quoque sit commune, tamen
κατ' ἐξοχήν Patri interdum adscribi, quia fons est
ac principium deitatis. adv. Valentin. Gentilem.
Quamvis Dei nomen etiam filio commune sit, ab-
surdum tamen negamus, κατ' ἐξοχήν Patri inter-
dum adscribi, quia, ut alibi dictum est, fons est
ac principium divinitatis. In hac doctrina nihil so-
phisticum, sed mera scripturae simplicitas, —
ingenue tradimus, καὶ ὑπεροχὴν Dei nomen patri
proprie adscribi. *G. Bull. defensio fidei Nicaen.*
proem. 4. Cum dicit, veteres omnes usque ad
concilium Nicaenum credidisse, Patrem solum Je-
su Christi esse unum illum verum Deum; si de Pa-
tris praerogativa, qua ipse solus a se ipso Deus ve-
rus est, intelligatur, verissimum esse illud fateamur.
Sed hoc pro Socino nihil facit: & certum est, hu-
jus dogmatis cognitionem non modo usque ad tem-
pora concilii Nicaeni, aut aliquanto post, sed sem-
per in Ecclesia Christi perseverasse.

Apuleji Aclepius. Gratias tibi agimus, summe
& exuperantissime. Tua enim gratia tantum su-
mus cognitionis lumen consecuti. Nomen san-
ctum & honorandum, nomen unum, quo solus
Deus est benedicendus religione paterna, quoniam
omnibus paternam pietatem & religionem & amo-
rem, & quaecumque est dulcior efficacia, praebe-
re dignaris, & donas nos sensu, ratione & intel-
ligentia. Sensu, ut te cognoscamus. Ratione, ut te
suspicionibus indagemus. Intelligentia, ut te co-
gnitione cognoscentes gaudeamus, & numine sal-
vati tuo gaudeamus, quod nobis te ostenderis to-
tum gaudeamus, quod nos in corporibus sitos &
aeternitate fueris consecrare dignatus. Haec est e-
nim sola humana gratulatio cognitio majestatis tuae.
Cognovimus te, & lumen maximum solo intel-
lectu

ἵνα ποιήσω. Καὶ νῦν δόξασόν με σὺ, πάτερ, ὡς σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ἣ εἶχον, πρὸ τῆς 5
κόσμου εἶναι, ὡς σοί. Ἐφάνευσά σε τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ 6
τῆς κόσμου σοί ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸ λόγον σε τετήρηκας. Νῦν ἔγνω- 7
καν ὅτι πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, ὡς σὺ ὅτιν' Ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, 8
δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι ὡς σὺ ἐξῆλθον, καὶ ὁπίστει- 9
σαν ὅτι σὺ με ἀπέστειλās. Ἐγὼ δὲ αὐτῶν ἐρωτῶ οὐ ὡς τῆς κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλ' 10
ὡς αὐτῶν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ὅτι, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ 11
καὶ διδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, 12
καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον ἐν τῷ ὀνόματί σε, ὡς οὓς δέδωκάς μοι, 13
ἵνα ὦσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς. Ὅτε ἡμῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρησεν αὐτοὺς ἐν τῷ 14
ὀνόματί σε· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ οὗτος τὸ ἀπω-
λείας· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, 15
ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σε, 16
καὶ

~ ὡ

- ποιήσω] + αὐτὸ 91.
πρὸ 5 τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί] παρὰ σοί πρὸ τοῦ γινέσθαι τὸν κόσμον D.
6. σου τὸ ἵδιον] τὸ ἵδιον σου D.
ἐξ δέδωκάς μοι ὅσα τῆς κόσμου] Sequentibus jungit 1. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. Theophylactus.
δέδωκας prius] ἰδὼκας AD. posterius ADL 1.
σοί] — 73.
σε posterius] με 53. 69.
7. ἔγνωσαν] ἔγνωκα A 7. Versio Goth. Syra prior, & posterior in margine. Codices Latini. Viſtorinus 1. Theo-
phylactus: τινες χωρὶς τῆς ν. ἀναγινώσκουσι· νῦν ἔγνωκα. καὶ φασιν, ὅτι ὁ κύριος λέγει· νῦν ἔγνωκα ἐγὼ· ἀλλ' οὐκ ἔχει τὸ
λόγον· μετ' ἧς τῆς ν. δεῖ ἀναγινώσκου· νῦν ἔγνωκαν οἱ μαθηταί με. ἐγινώκασιν 44. ἔγνωσαν 51. 53. 69. 71.
73. 74. Editio Genev. Chrysostomus.
ἀ δέδωκάς μοι ἀ δέδωκάς μοι comm. 8.] — 3. 11. Codices Latini.
σὺ] σοί 69. ἔστιν L. 8. ῥήματα] + σε D.
ἐ] ὅσα 42.
καὶ ἔγνωσαν] — AD. Versio Goth. Cod. Lat.
δέδωκας] ἰδὼκας D.
10. καὶ τὰ prius] κατὰ L.
διδοῦσάς μοι] ἰδοῦσάς μοι D.
εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ] ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὶ A.
καὶ ἐγὼ] καίγω D 1. Origenes in Matth. XVIII. 7. Cyrillus.
ἔρχομαι] + οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, & ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὶ D. Codices Latini. Sed εἰσι pro εἰμι.
ab ὀνόματί σε ad ὀνόματί σε 12.] — 89.
σε] + καὶ ὅτι ἡμῖν μετ' αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρησεν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σε D a prima manu.
οὓς] ὅ D a prima manu. 57. Evang. 5. 19. 20. 22. 24. probante J. A. Bengelio. in Gnom. ὡ ACEHLM
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 51. 52. 54. 55. 56.
58. 60. 63. 64. 65. 66. 69. 70. 71. 72. 78. 80. 83. 86. 87. 91. 96. Colb. Evang. 1. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 12.
13. 14. 15. 16. 17. 18. Editio Complut. Versio Syra utraque, Arab. Athanasius c. Arian. IV. MS. Cyrillus in
1. & p. 1080. & Act. Ephes. IV. Theophylactus. Euthymius. Scholium Cod. 36. διδὼς δὲ αὐτῷ, φησι, τὸ ὄνομα,
ὅτι γίνονται ἄνθρωποι· καίτοι κατὰ φύσιν υπάρχοντες θεοί, δοτὲς εἶναι λέγων τὸ φύσιν προσὸν αὐτῷ, τὸ ἐστὶν, τὸ ὄνομα τὸ
ὑπὲρ πάντων ὀνομα. Probante J. Millio prol. 746.
καθῶς] + καὶ M 36. 45. 51. 69. 91. Versio Vulg. Syra posterior.
ἡμεῖς] ὑμεῖς 63. 64. Editio Erasmi 1. 2. 3. Aldi, Colinaei. + ἐν ἡμῖν 16. 33. 59. 106. Versio Syra posterior.
12. μετ' αὐτῶν] μετ' αὐτοὺς 80.
ἐν τῷ κόσμῳ] — C a prima manu. DL 1. Evang. 13. Versio Vulg. Copt. Cyrillus in 1. & Act. Eph. IV.
Hieronymus in Mich. V. 4. probante J. Millio prol. 434.
οὓς] ὅ C a prima manu. ὡ L 33. 64. Cyrillus in 1. p. 1080. & Act. Ephes. IV.

lectu sensibili. Intelleximus te, o vitae vera vita, o naturarum omnium foecunda generatio. Cognovimus te, totius naturae tuo conceptu plenissime, cognovimus te aeterna perseveratio. In omni enim ista oratione adorantes bonum bonitatis tuae hoc tantum deprecamur, ut nos velis servare perseverantes in amore cognitionis tuae, & nunquam ab hoc genere vitae separari. Sap. XV. 3. Esaj. XXXVII. LXV. 16. 2. Chron. XV. 3. 2. Macc. I. 24. 25. 1. Jo. V. 20. Psal. LXXXIII. 19.
ἡ αἰώνιος ζωὴ] Philo de profug. T. 1. p. 557, 36. ἀλλ' ὅτι ζωὴ μετ' εἰς αἰώνιος ἡ πρὸς τὸ ὄν καταφυγὴ, θάνατος δ' ὁ ἀπὸ τούτου θάνατος;
5. εἶχον] Destinatione tua, inf. 24. Eph. I. 4.
1. Pet. I. 20. Apoc. XIII. 8. Bereschith R. I. 5;

Nomen Messiae — ante creationem mundi ascendit in cogitationem, ut crearetur S. D. Ps. LXXII. 17. Targum in 1. Psalms: antequam esset sol, preparatum est nomen ejus [regis Messiae] Heb. V. 5. X. 34.
9. Ego filius tuus, cujus preces semper exaudis. Oravit etiam pro mundo comm. 21. Luc. XXIII. 34. & exauditus est: jure ergo sperare poterat, preces pro discipulis auditum iri. Luc. VII. 4. 5. Hic vero rei natura non patiebatur, ut pro mundi, qui malus erat, concordia & constantia precaretur. 1. Jo. V. 16.
10. 1. Theff. II. 20.
11. In nomine tuo i. e. quia tui erant discipuli; & ideo mihi eos in doctrinam tradidisti. Marc. IX.

καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τῆ κόσμος, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τῆ
 15 κόσμος. Οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τῆ κόσμος, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τῆ
 16. 17 πονηρῆς. Ἐκ τῆ κόσμος οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τῆ κόσμος οὐκ εἰμὶ. Ἀγιάσον αὐ-
 18 τοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σε· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ὅτι. Καθὼς ἐμέ ἀπέσειλας εἰς τὸ κόσ-
 19 μον, καὶ γὰρ ἀπέσειλα αὐτοὺς εἰς τὸ κόσμον. Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτὸν,
 20 ἵνα καὶ αὐτοὶ ὥσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. Οὐ γὰρ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
 21 γὰρ τῶν πιστευόντων· Ἰδοὺ τῆ λόγος αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ,
 22 πᾶτερ, ἐν ἐμοὶ, καὶ γὰρ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅ-
 23 τι σὺ με ἀπέσειλας. Καὶ ἐγὼ τὸ δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· ἵνα ὥσιν ἐν,
 24 καθὼς ἡμεῖς ἐν ἐσμεν. Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ, ἵνα ὥσι τετελειωμένοι εἰς ἐν, καὶ
 ἵνα γνωσκή ὁ κόσμος ὅτι σὺ με ἀπέσειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς, καθὼς ἐμέ ἡγά-
 πησας. Πάτερ, οὗς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπως εἰμὶ ἐγὼ, καὶ κεῖνοι ᾧσι μέν ἐμοῦ
 ἵνα θεωρῶσι τὸ δόξαν τὸ ἐμὸν ἣν ἐδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμος.

Πά-

~ πιστεύοντων

- μοι] + καὶ C a prima manu L 33. 64. Cyrillus Aët. Eph. IV. 13. ἐν prius] + τούτων D.
 αὐτοῖς] ταῖς καρδίαις αὐτῶν C a prima manu.
 14. δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σε] δέδωκα τὸν λόγον σε ἐν αὐτοῖς D. ἐμίσησεν] μισοῖ D 40. 63. 73. Cod. Lat.
 ἐκ] + τούτων D. Codices Latini. a κόσμος ad κόσμος] — D 69. Evang. 19.
 ἐγὼ postorius] — 47. 61. 96. καὶ γὰρ Versio Vulg. Syr. 15. 16.] — 33.
 ἐρωτῶ] + δὲ 106. 16. ἐκ prius] + τούτων D.
 ἐγὼ] καὶ γὰρ D 69. 97. Versio Vulg.
 ἐκ τῆ κόσμος οὐκ εἰμὶ] οὐκ εἰμὶ ἐκ τῆ κόσμος ACD 74. Editio Colinaei. Versio Syr. Copt. Vulg. Cyrillus, Chrysost.
 17. σε] — AC a prima manu. DL 1. Versio Vulg. Goth. Cyrillus. probante Bengelio, & Millio prol. 1348.
 18. καθὼς] + σὺ πᾶτερ 106. εἰς] + τούτων bis. D. Codices Latini.
 19. ἐγὼ] — A 71.
 καὶ αὐτοὶ ὥσιν] ὥσιν καὶ αὐτοὶ AC a prima manu. D 1. 69. Versio Goth. Vulg. Syr. Copt. Cyrillus.
 20. μόνον] μόνον Versio Syra posterior in margine. καὶ] — 44.
 πρὶ postorius] + πάντων 1. 15. 27. 42. 78. Versio Syra posterior in codice Barfalibae.
 πιστευόντων] πιστευόντων ACDEHKLM 1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 14. 15. 16. 33. 34. 35. 36. 37. 38.
 39. 40. 42. 45. 46. 49. 51. 52. 60. 64. 68. 69. 70. 71. 72. 74. 83. 86. 90. 91. 95. 96. 97. 106. Evang. 2.
 3. 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 24. Editio Complut. Plantin. Genev. Versio Goth. Copt. Syra
 utraque, Cyrillus, Chrysostomus, Basilii Ascet. prooem. & 70. bis Eth. 60. MS. Athanasius c. Arium IV, Episto-
 la ad Theophilum Imp. de Imagin. I. Alexii. Comneni Novella 7. apud Cotelarium, Theophylactus, Nonnus. pro-
 bante H. Grotio, & J. Millio prol. 747. πιστευόντων 47. 56. 58. 59. 62.
 τοῦ λόγου] τὸν λόγον 64. 21. πάντες] καὶ αὐτοὶ Evang. 2. πᾶτερ] πατήρ D.
 ἐν postorius] — C a prima manu. D. Versio Armen. Cod. Lat. Athanasius c. Arian. IV. MS. Basilienfis.
 22. καὶ ἐγὼ] καὶ γὰρ D.
 δέδωκάς] ἰδωκάς AD 106. Cyrillus Aët. Eph. V. Hippolytus c. Noët. 7. Clemens paed. I. 8. probante Bengelio.
 δέδωκα] ἰδωκάς A. probante Bengelio. ὥσιν] + τὸ D.
 ἐσμεν] — DL 1. Clemens l. c. Cyrillus A. E. V. & c. Nestorium 123. 124. Hippolytus.
 23. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, & σὺ ἐν ἐμοὶ] σὺ ἐν ἐμοὶ, καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς D 59. εἰς] + τὸ D.
 καὶ ἵνα DL 33. 69. Versio Copt. Codices Latini. Cyrillus in l.
 ἡγάπησας prius] ἡγάπησα D 42. 96. Evang. 6. 22. Versio Syra prior, & posterior in margine, Copt. Codi-
 ces Latini. Chrysostomus, ἐμέ] σὺ μὲ D. 24. οὗς] ὁ D. Versio Goth.
 δέδωκάς] ἰδωκάς A. ἵνα prius] — Evang. 2. καὶ κεῖνοι] ἐκείνοι A.
 θεωρῶσι] θεωρῶσι G. τὴν ἐμὴν] — D.
 ἰδωκάς] δέδωκάς ADLM 1. 11. 37. 44. 56. 58. 59. 60. 62. 64. 69. 73. 74. 89. 90. 106. Evang. 2. 6. Edi-
 tio Complut. Plantin. Eusebius Th. E. III. 18. Hippolytus, Epistola ad Theophilum.
 25. δέδωκάς] ὡς 2.

IX. 41. 1. Sam. I. 11.

πᾶτερ ἄγιε] Ovidius F. II. 127. Sancte pater patriae. de Ponto IV. 32. Sancte pater patriae. Propertius IV. 9. 71. Sancte pater salve, cui jam fa-
 vet aspera Juno, Sancte, velis libro dexter ades-
 se meo. Valerius Flacc. I. 11. Eripe me populis
 & habenti nubila terrae, Sancte pater. Livius II.
 10. Tiberine pater te sancte precor, haec arma
 & hunc militem propitio flumine accipias. Plini-
 us Panegy. II. 1. Chron. XXX. 18. Judae 21.
 12. Esaj. LVII. 4. 2. Theff. II. 3. 2. Pet. II.
 14. Sir. XVI 10.

17. Sanctificare est aliquid eligere ad certum munus obendum, eumque praeferre atque idoneum reddere. In precibus Judaicis: Sanctifica nos in praeceptis tuis.

19. Heb. IX. 14. X. 1. 2. 14. Eph. V. 25. 26. Tit. II. 14. Exod. XIII. 2. Levit. XXII. 2. Jos. Maccab. 17. καὶ ἔτοι ἔν ἁγιασθέντες διὰ θεοῦ τε-
 τίστηται.

21. 1. Cor. III. 11. XI. 3. Eph. I. 10. 11. IV. 15. 16. 2. Chron. V. 12. 13. Ezech. XXXVII. 19. 21. Aët. II. 44—47. IV. 32. 33. 34. V. 12. 13. 14.

22. δέξαν ἢ δέδωκάς] Tacitus H. II. 77. Me Vitellio antepono, te mihi — Si vincimus, honorem, quem dederis, habebō, discrimen ac pericula ex aequo partiemur. Heb. III. 1.

24. Vid. comm. 5. Beza in annotatt. Edit. 3. 4. 5. πρὸ καταβολῆς. Hanc particulam, inquit, alii cum verbo ἡγάπησας conjungunt, alii cum verbo ἰδωκάς dedisti, id est, dare decrevisisti.

D d d d d

Marc,

Πάτερ Δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ 25
 με ἀπέστειλας. Καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἡ- 26
 γάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ἦ, καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτῷ πέραν τῆ χειμάρρου τῆ πέ- 1
 δρων, ὅπερ ἦν κηπὸς, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῷ. Ἰδιεὶ δὲ καὶ Ἰουδας, 2
 ὁ παρεδιδότος αὐτόν, τὸ τόπον ὅτι πολλὰκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν
 αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰούδας λαβὼν τὸ σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἐρ- 3
 χεῖτο

καὶ prius] — D. Versio Vulg. Copt. Armen. Habet autem ἔμφασιν, si conferatur cum E quod sequitur.
 κόσμος] + τοῦτ' D. inepte. σε posterius] — A.
 ἔγνω] ἔγνωκα D. καὶ οὗτοι ἔγνωσαν] — 69.
 οὗτοι] αὐτοὶ 96. Versio Syra posterior & edita in margine.
 ἔγνωσαν] + ἐπίστυσται ἀληθῶς 74. 89. 26. ἡ] καὶ 96.
 ἦν] ἡ D. Augustinus: non est unitata locutio: dilectio quam dilexisti me — unitate quippe diceretur: dilectio,
 qua dilexisti me. De Graeco quidem ita translata est.
 1. καὶ κηπὸν] τοῦ κηπὸν D. Versio Copt. Codices Latini. τοῦ κηπὸν A. Versio Vulg. Hieronymus. probante
 T. Beza, & J. Casaubono, Camerario, S. Castalione, J. Drusio, J. Boisso. καὶ κηπὸν 9. καὶ κηπὸν 48.
 56. 58. 67. Evang. 22. κηπὸν J. A. Bengelio in Gnom. εἰσῆλθεν] εἰσῆλθον E.
 2. δὲ] — G. παραδιδόντες] παραδιδόν D.
 συνήχθη] + καὶ E 2. 11. 12. 14. 16. 28. 34. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 46. 49. 52. 53. 57. 60. 63. 64. 71.
 72. 74. 80. 86. 87. 96. 97. Evang. 2. 9. 10. 12. 13. 16. εἰ] — 34. 39.
 ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ] ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς D. Versio Syr.
 3. λαβὼν] + ὅλην 13. 69. παραλαβὼν 1. Cyrillus, Chrysostomus. ἐκ] — 71.
 ἀρχιερίων καὶ] + ἐκ τῶν DL. Codices Latini. Cyrillus c. Nestor. p. 133.

Marc. VI. 25. X. 35. Matth. XII. 38.

24—26. de Apostolis fermo est.

1. χειμάρρην] Eustathius in II. d. p. 379, 12. διὰ
 τῆτο ἔδ' ἐάναισι παρίληπε ποταμὸν, ἀλλὰ χυμάρρην,
 διὰ τὸ τραχύτερον τῆς βοῆς — δῆλον δὲ, ὅτι χειμάρρην
 ποτε καὶ ὁ τόπος λέγεται, καὶ ἐπὶ τῆς ἡ, ὁ σχῶν ποτε τρι-
 ῖτον ποταμὸν. Hesychius. χυμάρρην — οἱ ποταμοὶ καὶ
 ῥύακες. Lex. MS. Psalm. χυμάρρην, χυμάρρην ποτα-
 μὸς. Suidas. χειμάρρην, ὁ ἐν τῷ χυμάρρην ῥέον ποταμὸς.
 κηπὸν] οἱ O. κηπὸν quinquies sine articulo ponunt:
 bis cum articulo pluralis numeri, 2. Sam. XV. 23.
 in Codice A. 1. Reg. XV. 13. 2. Reg. XXIII. 4.
 juxta Symmachum, Theodotionem & Vulgatam men-
 tio fit τῷ φάραγγος, convallis Cedron. Josepho etiam
 & torrens & vallis Cedronis memoratur A. VII. 1. 2.
 Σεμίει δ' ὅδε προσέταξεν οἰκίαν οἰκοδομήσαντα μένειν ἐν
 Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαδαινῆν τὸν χυ-
 μάρρην κηρῶν ἔχειν ἔχουσαν. IX. 7. 3. ἰδούος δὲ κα-
 λίστας τῆς ἐκατοντάρχους ἐκίλειν αὐτὰς ἀγαγόντας τὴν
 Γοβολίαν εἰς τὴν φάραγγα τῷ κηρῶν ἀνελθὼν ἐκί. B. V.
 2. 3. προσετίτακτο δὲ αὐτοῖς, ἔξ ἀπέχοντος τὸν Ἱεροσο-
 λύμων σιδήρεως στρατοπεδεύσασθαι κατὰ τὸ ἐλαιῶν καλῶμε-
 νον ὄρος, ὃ τῇ πόλει πρὸς ἀνατολὴν ἀντίκειται, μίσση φά-
 ραγγι βαθείᾳ διευρυμένον, ἡ κηρῶν ἀνομασία. 4. 2. εἰς
 τὴν κηρῶν καλῶμεν φάραγγα. 6. 1. κατεῖχε δ' ὁ μὲν
 Σίμων τὴν τι ἂν πόλιν, καὶ τὸ μίγα τεῖχος ἄχρι τῆς κε-
 ρῶν — ὁ δὲ Ἰωάννης τὸ τε ἱερὸν καὶ τὰ περὶ ἐπ' οὐκ
 ἐλίγος, τὸν τε ὄφλιν καὶ τὴν κηρῶν καλῶμεν φάραγγα.
 12. 2. ἀρξάμενος δ' ἀπὸ τῆς ἀσσυρίαν καλῶμεν παρμυ-
 βολῆς — ἐπὶ τὴν κατωτέρω καινὴν πόλιν ἦγε τὸ τεῖχος,
 εἶπεν δὲ τὸν κηρῶν ἐπὶ τὸ ἐλαιῶν ὄρος. Joma f. 58. 2.
 Sanguis redundans post asperionem altaris interio-
 ris effunditur ad fundamentum occidentale altaris
 exterioris. Et sanguis redundans ab altari exteriori
 effunditur ab basin ejus Australem: & sanguis iste
 & ille concurrentes descendebant per meatum sub-
 terraneum in torrentem Cedron. Et venditi sunt
 hortulanis ad stercoreandum hortos, atque illi dunt
 pretio iis utuntur. Nomen videtur habuisse a τε-

nebris & obscuritate vallis inter duos montes al-
 tissimos mediae. Aestivo tempore flumen esse de-
 finit, & sicco transitur pede, recte Maundrello p.
 100. Targum Sophon. I. 11. Violate omnes habi-
 tantes torrentem Cidron.

κηπὸς] Od. d. 737. καὶ μοι κηπὸς ἔχει πολυδένδριον
 Athenaeus XII. p. 536. A. παρορμητὶς πῶσα κηπὸς,
 διὰ τὸ πᾶσα εἶναι πλήρη δένδρων ἡμίραν. Hesychius. κη-
 πος, παρὰ δένδρος.

3. μετὰ — ὅπλων] Thucyd. μετ' ὅπλων, in ar-
 mis. Aeschines c. Ctesiph. ἡκοντες πρὸς ἡμᾶς μετ' ὅπλων
 πανδημεί.

φανὼν] φανὸς antiquis facem, recentioribus lateri-
 nam significat: quae differunt, ut candela & cande-
 labrum. Glossarium. lanterna φανὸς. Candela φανὸς.
 Ammonius p. 90. Λυχνῶν καὶ λαμπτήρα φασὶ τὸν νῦν
 φανὸν. φανὸν δὲ τὴν λαμπάδα, καὶ οἱ μὲν καιμικοὶ διὰ τῆς
 φ. οἱ δὲ τραγικοὶ διὰ τῆς π. Πανόν. Prynichus p. 18.
 φανὸς ἐπὶ τῆς λαμπάδος, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ τῆς κεριάτιν λέγε-
 τῆτο δὲ λυχνῶν. Pollux VI. 102. λόχος καὶ λυχνία,
 ὅτε δὲ ἐκαλῶντο αἱ λυχνίαι. καὶ λυχνῶν ὁ νῦν φανὸς. φαν-
 ῶν δὲ λαμπῶν, καὶ λαμπτήρ, καὶ δᾶδες. & X. 116.
 ὁ δὲ νῦν φανὸς καὶ λυχνῶν — λαμπτήρας ἀντιπεφραγ-
 μένης ὑποδηλοῖ δὲ τὸν ἐκ κέρας φανόν. Πανὸς μέντοι καὶ
 φανὸς ἢ λαμπῶν, ὡς ὅταν φῆ ἐν τῇ Ἀλκαμένη Ἑυριπίδης
 πόθεν δὲ πικρὴς πανὸν ἐξέφυρε λαβὼν; Thomas. φανὸς ἐπὶ
 λαμπάδος, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ κεριάτιν λέγε. τῆτο δὲ λυχνῶν.
 &: λυχνῶν καὶ λαμπτήρα φασὶν φανόν δὲ τὴν λαμπά-
 δα. καὶ οἱ μὲν καιμικοὶ διὰ τῆς φ. οἱ δὲ τραγικοὶ διὰ τῆς
 π. πανόν λυχνῶν δὲ τὴν λυχνία. Hesychius. φανόν —
 Ἀττικοὶ δὲ λυχνῶν ἐκαλῶν, ὁ ἡμῖς νῦν φανόν. & Δέλε-
 τρον, φανόν, ὃν οἱ νεκτεριόντες φαίνουσι. Galeus Glos-
 sar. Hippocr. λαμπτήρ, ὃν οἶσι [I. οἱ] πολλοὶ φανόν ὀνο-
 μάζουσι, ἐν τῷ 6. περὶ νῆσον τῷ μίξον παρὰ μέντοι τοῖς
 ἄλλοις, καὶ μέλιστα τοῖς Ἀττικοῖς, ἐν τῷ ξύλῳ τε κατε-
 καίοντο παρῆστοι φῶς. ἀλλὰ καὶ ὁ δᾶδες καὶ ὁ λυχνῶν ἐστὶν
 ὅτε λαμπτήρ ὀνομάζεται. Aristophanes V. 20. ἔδοξε τις
 τὸν δᾶλον αὐτῷ φανόν γενομένην, τῆτ' ἐστὶν ὅντιν λαμπτήρα
 καλεῖσιν. Aristophanes Pace 841. Ἰωνες Schol. ὡς νῦν
 ἡμῖς

4. χε) ἐκεῖ μὲν Φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. Ἰησὺς ἔν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ'
5 αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα ζητεῖτε; Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸ Ναζωραῖον.
Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησὺς· Ἐγὼ εἰμι. Εἰσὶν δὲ καὶ Ἰδδας ὁ ᾠδιδίδης αὐτὸν μετ' αὐτῶν.
6 Ὡς ἔν εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί. Πάλιν
7 ἔν αὐτὸς ἐπηρώτησε· Τίνα ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸ Ναζωραῖον. Ἀπεκρίθη ὁ
8 Ἰησὺς· Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ ἔν ἐμὲ ζητεῖτε, ἀφετε τὰς τρεῖς ὑπάγειν. Ἴνα πλη-
9 ρωθῇ ὁ λόγος, ὃν εἶπεν· Ὅτι ἐς δέδωκάς μοι, ὅσα ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν ἐδέξα.

Σί-

4. Ἰησὺς ἔν] ὁ δὲ Ἰησὺς 69. Ἰησὺς δὲ DL 1. Versio Copt. Syr. Codices Latini. Cyrillus c. Nestor.
εἰδὼς] ἰδὼν D. 69. 90. ἐρχόμενα] ἐπερχόμενα 34. 36. 39. 40. 51. Theophylactus. αὐτὸν] αὐτῷ Ev. 6.
ἐξελθὼν εἶπεν] ἐξῆλθε ὁ λέγει CD 1. Versio Vulg. Origenes in Jo. XI. 54. c. Celf. p. 64. Cyrillus, Chrysostomus. Augustinus.
5. αὐτῷ] + ὁ εἶπον Versio Goth. Copt.
ὁ Ἰησὺς] — D 44. 56. 58. Codices Latini.
6. ἔν] — A.
ὅτι] — ADL. 1. 33. 42. 106. Versio Vulg. Copt. Origenes c. Celf. p. 64. probante J. Millio prol. 1201.
ἀπῆλθον] ἀπῆλθον D. ἔπεσον] ἔπεσαν DL 1. 7. ἔν] — 59. 73. Cod. Lat.
αὐτὸς ἐπηρώτησε] ἐπηρώτησεν αὐτὸς AC. 69. 106. Versio Syr. Origenes in Jo. XI. 54. Cyrillus. + λέγων D.
εἶπον] εἶπαν πάλιν D. + αὐτῷ 47. 56. 58. 61. Origenes c. Celf. p. 64.
8. ἀπεκρίθη] + αὐτοῖς D. 1. 16. 47. 56. 58. 61. 69. Versio Syr. Armen. Origenes l. c.
ὁ] — AC 44. 72. 74. 80. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Bengelii. Theophylactus.
ὁ Ἰησὺς] — 56. 58. 61. Colb. duo.
9. δέδωκάς] ἔδωκάς D 42.
ἐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν ἐδέξα] ἐξ αὐτῶν ἐδέξα ἀπώλεσα D.
αὐτῶν] αὐτῶ A.

ἡμεῖς λαμπτήρας ἢ φανὸς καλέμεν. Τὰς δὲ νῦν φανὸς καλε-
μένες λύχνους τινὰς φασὶ λέγειν τῶν παλαιῶν· τὰς δὲ λαμ-
πάδας τὰς τραγικὰς φανὸς ἢ παρὰς διὰ τῆς π. Acharn.
936. λυχνῆχος Schol. λυχνῆχος, ὃν λέγομεν φανὸν ἢ λαμ-
πήρα. Athenaeus XV. p. 699. D. ἐπεὶ ποτε ἐσπέρα
καταλαμβάνειν ἡμῶς, ὁ μὲν τις ἔλεγε· πᾶσι, λυχνεῖον, οἱ δὲ
λυχνῆα, ὁ δὲ λοφίον· ἔτω καλεῖσθαι φάσκον τὴν ἐκ φοιτῆ
λαμπάδα, ὁ δὲ παρὸν, ἄλλος δὲ φανὸν· ὁ δὲ λυχνῆχος, ὁ
δὲ λύχνος — Σίληνός μιν γὰρ τὴν γλωσσογράφον ἔφα-
σκεν Ἀθηναῖος λέγειν τὰς λαμπάδας φανὸς. Τιμαχίδας δὲ
ὁ Ρόδιος δέλετρον τὸν φανὸν καλεῖσθαι, οἷον φησὶν οἱ νυκτε-
ρεύμενοι τῶν νέων ἔχουσιν, ἐς ὅτοι ἐλάσας καλέσσι· Ἀμερίας
δὲ γράβιον τὸν φανὸν. Σίληνκος δὲ ὕπας ἐξηγῆται ταύτην
τὴν λέξιν, γράβιον ἐστὶ πρίνον ἢ δρύϊνον ξύλον, ὅτε ἔθλασμέ-
νον καὶ κατισχυσμένον ἐξάπτειν καὶ φαίνειν τοῖς ὁδοιποροῦ-
σι — Ἀλέξιος — ποῖος γὰρ ἐστὶ φανὸς, ὃ πρὸς τῶν
θεῶν· τοῖσδε οἷος ὁ γλυκύτατος ἥλιος. Αναξανδρίδης λαβὼν
τὸν φανὸν ἄφους μοι λύχνος. Ἄλλοι δ' ἔφασκον φανὸν λέ-
γεσθαι τὴν λαμπάδα, οἱ δὲ τὴν ἐκ τινος ξύλου τετυμμημέ-
νην· δέσμη. Μένανδρος ἀνελπίσις· ὁ φανὸς ἐστὶ μιστὸς ὕδατος
ἄτοσι, δεῖτ' ἐχρὶ σείειν, ἀλλὰ σποδεῖν αὐτὸν — Φιλιπ-
πίδης Συμπλεκτικός· ὁ φανὸς ἡμῖν ἐκ ἔφαιεν ἐδὲ ἐν ἔπειτα
φουάδου τυχεῖς ἐκ ἡδύνας· — πανὸς δ' ὀνομαζέται τὸ διακεκομ-
μένον ξύλον καὶ συνδεμένον. τάτω δ' ἐχρῶντο λαμπάδι —
Δίφιλος Στρατιώτης· ἄλλ' ὁ πανὸς ὕδατος ἐστὶ μιστὸς. πρότε-
ρος δὲ τῶν Αἰσχυλὸς ἐν Ἀγαμέμνονι μένεται τῶ παρῶν,
ἐχρῶντο δ' αὐτῶ ὡς λαμπάδι. Anthol. VII. 192. ἔσπευ-
δον τὸν ἔρωτα φυγεῖν, ὁ δὲ βαῖον ἀνάψας φάνιος ἐκ τέφρης.
Berschth R. LXVIII. 12. extinguite lucernas,
extinguite τὰς φανὸς, quia cum amico meo secreto
loqui volo. Celim. II. 4. ὁ φανὸς, qui receptaculum
olei habet, immundus est: qui non habet, mun-
dus. Eufathius in II. τ. p. 1258. 40. ἰεῖον δὲ, ὅτι
τὸ παρ' ὀνύρω σέλας πυρὸς, ἦτοι πυρσὸν, φανὸν οἱ νεώτεροι
εἶπον Ἀττικῶι, ὁ δ' αὐτὸς καὶ πανὸς ἀπὸ τῶ φαίνειν σχη-
ματισθείς — Ἦν δὲ φανὸς δέσμην κληματῖδων ὁ πανὸς
καὶ Ἀττικῶς φανὸς ὃν δ' ἡμεῖς φανὸν, λαμπτήρα οἱ πα-
λαιοὶ ἔλεγον. & in Od. α. p. 70. οἱ δὲ παλαιοὶ φασὶν
καὶ ὅτι δας ἢ ἐκ δέδωδ λαμπας· φανὸς δὲ ἢ ἐκ κληματί-
δων, ἢ καὶ πανὸς ἐλέγετο, καθὰ ἐν ἄλλοις δεδῶται. in
Od. η. p. 272. 43. Ἀθηναῖον κατὰ τὸν γλωσσογράφον
Σίληνον φανὸς ὀνομαζέσθαι τὰς λαμπάδας, ἐστὶ συναγαγεῖν
ταῦτα τινὰ πολυφυμίαν λόγῳ εἶναι δάδας, φανὸς, λαμ-
πάδας. Τιμαχίδας δὲ, φησὶ, δέλετρον κλητὶ τὸν φανὸν, ὃν

οἱ νυκτερεύμενοι τῶν νέων ἔχουσιν — εἴρηται δὲ καὶ λυχνῆ-
χος καλέμενος ὁ φανὸς. Ἀλέξιος γὰρ φησὶ· ὁ πρῶτος εὐρὼν
μετὰ λυχνῆχος περιπατεῖν τῆς νυκτὸς, ἦν τις κηδεμὼν τῶν
δακτύλων. Ὁ δ' αὐτὸς ἐν ἄλλοις ἔφη· ποῖος ἐστὶ φανὸς τοῖς-
τος, οἷος ὁ γλυκύτατος ἥλιος. Ἐστὶ δὲ, φασὶ, φανὸς ἢ ἐκ ξύ-
λου τετυμμημένην δέσμη, καὶ δηλοῖ αὐτὸ Φιλιππίδης ἐν τῷ
οὐ φανὸς ἡμῖν ἐκ ἔφαιεν ἐδὲν, πρὸς ὁ λέγει ὁ ἀκρίσας· ἐπι-
τα φυσεῖν δυστυχῆς ἐκ ἡδύνας; — παρῶν δὲ φησὶ χρῆσις
παρὰ Δίφιλον, οἷον ἄλλ' ὁ πανὸς ὕδατος ἐστὶ μιστὸς, ἦτοι ὁ
φανὸς ξύλου ἔχει χαλάρωτα καὶ διὰ τῆς τῆς ὕδατος. Dio-
νυσ. H. IX. ἐξέτρεχον ἅπαντες ἐκ τῶν σκηνῶν ἄνθρωποι, φα-
νὸς ἔχοντες καὶ λαμπάδας.

4. Supra XIII. 1. Herodotus VII. 228. Μάντιος,
ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς, ἐκ ἔτλη Σπάρτης
ἡγεμόνας προλιπεῖν. Jos. A. VI. 14. 4. εὐψυχος δὲ, καὶ
μεγαλότολμος, καὶ τῶν θεῶν καταφρονεῖται μόνος δικαίως
ἂν λέγοιτο πάντες οἱ Σάβλων μιμησάμενοι. τὸ μιν γὰρ μὴ
εἰδὼτας, τί μέλλοι συμβῆσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς,
μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδῆλοι τῶ μέλλοντι πα-
ραδόντας αὐτὰς ἐπ' αὐτῶ σαλεύειν, ἐδ' ὕπας γενναῖον, καὶ
ἔργα πολλὰ διαπραξάμενοι τύχοιεν· τὸ δὲ μὴ ἐν τῇ δια-
νοίᾳ χρῆσθαι προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδόντας, ὡς δεῖ θανεῖν,
καὶ τῆς παθεῖν μαχομένους, εἴτα μὴδὲ φοβηθῆναι, μὴδὲ
καταπλαγῆναι, τῆς ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὰ κρίνειν.
IX. 4. 3. Ἑλλισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν πολε-
μίων ὀφείας ἀμαυράσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς
ἐπιβαλόντα, ἀφ' ἧς ἀγνοοῖεν αὐτὸν ἕωκλον. γενομένης δὲ
τῆς, καὶ παρελθὼν εἰς μίσσας τὰς ἐχθρας ἐπηρώτησε, τίνα
ἐπιστηνῆτες ἦλθον; τῶν δὲ τὸν Προφῆτην Ἑλλισσαῖον εἰπόντων,
παραδῶσιν ὑπέσχετο. Act. XX. 22. 23. 24. XXI.
11. 12. 13.

6. ἔπεσον χαμαί] Proni. II. 583. χαμαί πέσον ἐν κοινήσι.
Hesiod. Scut. 365. πρηνὴς δ' ἐν κοινήσι χαμαί πέτον ἔγ-
χεος ὀρμη. Libanius D. XXXIV. p. 764. A. χα-
μαί καθεύδων. XXXVI. p. 798. B. ἐπεὶ δὲ ἐκείνην χα-
μαί, βορβόρος δὲ ἀνὰ πλάγας ἦν, καὶ κακῶς εἶχον ὑπὸ τῶ πτώ-
ματος. Job. I. 20. Gen. XLIX. 17. Es. XXVIII.
13. Arrian. Exp. Alex. V. 314. de Nysiaeis θαμ-
βῆσαι ἰδόντας τὴν ὄψιν, καὶ πιστότας ἐς γῆν ἐπὶ πολὺ σιγῇ
ἔχον. Thanchuma f. 16. 1. Dixit Simeon — vi-
debo, quis me in carcerem ducere queat. Misit Jo-
sephus ad Pharaonem, ut fubi LXX. viros fortes
mitteret, ad confringendum latronem — Dixit-
que ad illos: mittite hunc in carcerem, & catenis
Dddd dd 2 con-

Σίμων ὃν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἰλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὴν δεξιερῶς δόλον, 10
καὶ ἀπέκοψεν αὐτῇ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δόλῳ Μάλλχος. Εἶπεν ὃν ὁ ἰη- 11
σοῦς τῷ Πέτρῳ· Βάλε τὴν μάχαιράν — σὺ εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ 12
πατήρ, ἐγὼ μὴ πῖω αὐτό· Ἡ ὃν σπεῖρα, καὶ ὁ χιλιάρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων 13
συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδωκαν αὐτόν. Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ 14
παινέρος τῷ Καϊάφᾳ, ὃς ἦν δεξιερῶς τῶν ἐνιαυτῶν ἐκεῖνος. Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβε- 15
λεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τῶν λαῶν. Ἠκολού-
θει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνω- 16
στὸς τῷ δεξιερῇ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλήν τῶν ἀρχιερέων. Ὁ δὲ Πέτρος εἰ-
στήκει πρὸς τὴν θύραν ἔξω· ἐξῆλθεν ὃν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, 17
καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. Λέγει ὃν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ· 18
Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τῶν ἀνθρώπων τούτων; Λέγει ἐκεῖνος· Οὐκ εἰμί. Εἰστήκεισαν 19
δὲ οἱ δύο, καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακίαν πεποιηκότες, ὅτι ψυχρὴ ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν 20
δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἐσθῆς καὶ θερμαινόμενος. Ὁ ὃν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν
ὡς τῶν μαθητῶν αὐτῶν, καὶ ὡς τῆς διδαχῆς αὐτῶν. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ
παρήρησα ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ,
ὅπως

10. Σίμων ὃν] τότε Σίμων D.
ὠτίον] ὠτίον L. Versio Syra posterior in marg.
τῷ δόλῳ] τῷ δόλῳ ἐκεῖνος D. 29. Evang. 17. Codices Latini. + ἐκεῖνος 13.
11. σὺ — ACDEKLM. 2. 3. 10. 11. 16. 33. 35. 37. 38. 44. 45. 47. 49. 55. 56. 58. 61. 62. 66. 70.
72. 73. 80. 83. 91. 96. 97. 106. Evang. 9. 12. Editio Complut. Bengelii. Versio Goth. Syr. utraque, Codices
Lat. Copt. Armen. Nonnus. probante f. Millio prol. 910.
θήκην] + αὐτῶν 69. Versio Copt. Armen. Syra utraque. δέδωκε] ἔδωκεν D. 57. Chrysostomus.
πατήρ] + μου 69. Versio Syr. 13. ἀπήγαγον] ἤγαγον D. 69. 96.
αὐτὸν] — CD. 91. Cyrillus, Chrysostomus, Theophylactus. Ἀνναν] + τὸν ἀρχιερέα 29.
γὰρ] δὲ Versio Syra posterior. Καϊάφᾳ] Καϊάφ D. Versio Vulg.
ἐκεῖνος] + ὃς ἀπέστειλεν αὐτὸν δεδωμένον πρὸς Καϊάφᾳ τὸν ἀρχιερέα vid. Annot. Erasmi cit. Bogardo. Beza in Ver-
sione & Annot. ex comm. 24. + ἀπέστειλεν ὃν αὐτὸν δεδωμένον πρὸς καϊάφᾳ τὸν ἀρχιερέα Verf. Syra posterior in marg.
14.] ab hoc commate, veteribus foliis deperditis, Codex D. ab alia manu imperite exaratus est usque ad XX.
13. & ita quidem ut Graecis e regione non Versio Italica sed Vulgata Latina respondeat. δὲ] + ὃς 56. 58.
ἀπολέσθαι] ἀποθανεῖν DL 33. 38. 66. in ora Colb. 69. 91. Versio Vulg. Copt. Armen. Syr. prior, & posterior
in margine. Cyrillus. Nonnus, Chrysostomus. λαῶν] + ὃς μὴ ὅλον τὸ ἐθνὸν ἀπολέσθαι 53. Colb. duo.
15. ὁ prius] — AD 106. Versio Vulg. Goth. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii. δὲ prius] — 69.
2. μαθητῆς ad μαθητῆς] — 2.
τῷ Ἰησοῦ post.] — 96. 69. prius.
τῷ ἀρχιερεῖ] — Versio Goth. Syr. probante f. Millio prol. 913. 16. εἰστήκει] ἐστήκει Editio Erasmi 1. 2. 3. 4.
τῇ θύρᾳ] τὴν θύραν 16. 56. 58. 61. 68. 69. 95. 96. 106. Evang. 9. 12. 13. 15. ἔξω] — 63.
ἐξῆλθεν] εἰσῆλθεν 69. ὁ ἄλλος] ἐκεῖνος 47. 56. 58. 61. 69. 71. Evang. 6. 15. Versio Copt.
τῷ ἀρχιερεῖ] τῷ ἀρχιερεῖ L. Versio Copt. τῇ] τῷ D. Versio Syra posterior, & edita in margine.
17. οὐκ] — Evang. 6. Versio Copt.
ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ] τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς C. a prima manu. Versio Vulg. Cyrillus.
18. δὲ] — L. ὃς ἐθερμαίνοντο] — 1. Codices Lat. δὲ post.] γὰρ 69.
μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος] ὃς ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν CL 1. 33. 69. Versio Syr. prior & posterior habet ὃς cum asterisco
Vulg. Cyrillus. μετ' αὐτῶν ὃς ὁ Πέτρος 69. 19. ab αὐτῷ ad αὐτῶν] — 73.
περὶ post.] — 69. 20. ἀπεκρίθη] + δὲ 1. ἀπεκρίνατο 11.
αὐτῷ] — C. 73. Codices Latini. ὃ] — D.
ἐλάλησα] λελάληκα AC. a prima manu L. 1. 33. 91. Cyrillus. + ἐν 39.
τῇ] — ADGHM. 3. 9. 10. 11. 44. 69. 73. 74. 83. 86. 90. 97. 106. Codices plurimi, teste Millio. Evang.
6. 24. probante Bengelio.
πάντες] πάντες ACL 1. 13. 42. 59. 66. in ora 69. Versio Vulg. Syr. prior Copt. Armen. Aethiop. Editio
Erasmi, Colinaei, Bogardi, Bengelii, Basilii Eth. 70. probante f. Millio prol. 916. πάντοτε DE. 2. 12.
16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 72. 80. 90. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Editio Complut.

constringite. Cum accederent ad eum, clamare coepit: audito vero clamore prociderunt in faciem, ita ut dentes illis frangerentur. S. D. Job. IV. 10. 6. Beresith LXVI.

10. Μάλλχος] Nebem. X. 4. 27. Porphyrius Philosophus vocatur Μάλλχος. Μάλλχος alius vitam Pythagorae scripsit. Suidas. Μάλλχος βυζάντιος σοφιστής, ἔγραψεν ἱστορίαν ἀπὸ τῆς βασιλείας κανσαντίνου, καὶ ἕως Ἀναστασίου. Periplus Auctor. δι' ἧς εἰς Πέτρον πρὸς Μάλλχος βασιλεῖα Ναβαταίων. Hieronimus de B. Alex. initio. Rex Nabataeorum Malchus. Jos. A. XIII. 5. 1. τρύφων — παραγίνεται — πρὸς Μάλλχον τὸν Ἀραβίαν.

XIV. 14. 1. Μάλλχον τὸν Ἀράβαν βασιλεῖα. & 2. Hieronymus. Erat illic quidam senex nomine Malchus, quem nos Latine regem possumus dicere, Syrus natione & lingua.

11. Inde ἀπολόγηται dicitur.

14. Varianus. τὸ συμβουλευεῖν κατὰ φωνὴν ἐνεργητικὴν οἱ παλαιοὶ τῶν ῥητόρων προέγουσιν ὕστερον δὲ τὸ παθητικὸν ἐπεπόλασε.

15. Inf. 16. XX. 2. 4. 8. XXI. 23. i. e. Joannes.

16. Act. XII. 13. Plautus Curcul. I. 1. 76. Anus hic solet cubitare custos, janitrix. Petronius 95. anus instigat canem in Eumolpum. 2. Sam. IV. 6.

18. ἀνθρακίαν] Infra XXI. 9. Il. I. 213. ἀνθρακίαν

1 **Τ**ότε ἐν ἔλαβεν ὁ Πιλάτῳ τὸ Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε. Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαν-
 2 τες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτῷ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἰμάτιον πορφυρεῖν περιέβαλον
 3 αὐτόν. Καὶ ἔλεγον· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐδίδεν αὐτῷ ῥαπίσματα. Ἐξήλ-
 4 θεν ἐν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτῳ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε
 5 ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω. Ἐξήλθεν ἐν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸ ἀκάνθινον στέ-
 6 φανον, καὶ τὸ πορφυρεῖν ἰμάτιον. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. Ὅτε ἐν εἶδον αὐ-
 τὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν, λέγοντες· Σταύρωσον, σταύρω-
 7 σον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτῳ· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐκ
 8 εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ
 9 τὸν νόμον ἡμῶν οὐκ ἐπιτρέψεται ἀποθανεῖν, ὅτι ἐαυτὸν υἱὸν — τῷ· Θεῷ ἐποίησεν. Ὅτε ἐν ἤκουσεν
 10 ὁ Πιλάτος τῆτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ
 λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἰ σὺ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίσιν ἐκ ἑδωκεν αὐτῷ. Λέγει ἐν αὐτῷ
 ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; ἐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
 ἀπολύσαι

+ αὐτόν

3. εἶδεν] εἶδεν K. 56. 58. εἶδον L. 1. Cyrillus. Eusebius in Od. 5. p. 543. 43. ὁ δὲ καὶ οἱ τῇ Ἀσιανῇ
 χρωμένοι φωνῇ ποιῶσι, τὸ ἔφυγον καὶ ἤλθον παρεῖναι τῷ αν συλλαβῆς ἐφύγασαν λέγοντες, καὶ ἤλθον, ἔτα δὲ καὶ τὰ ὅμοια.
 & p. 546. 6. ex Aristophane Grammatico. παραδίδωσι τε ὅτι τὸ ἐσχαρῶσαι παρὰ λυκόφρον, ὅ παρ' ἄλλοις τὸ ἐλί-
 γοσαν, καὶ τὸ οἶδε πλησίον γενομένην φύγασαν, φωνῇ χαλκιδῶν ἰδία εἰσιν. Exod. XIX. 1. Psal. LXXIX. 1. Chae-
 robus. εἶδον. ἰστέον, ὅτι ὁ Ἡρωδιανὸς τὸ εἶδον λέγει· ἡ δὲ παράδοσις διὰ τῶ ε. διφθόγγῃ εἶδεν ἀπὸ τῶ διδῶ, διδῶς
 ὡς χρυσῶ, χρυσοῖς, ἐχρυσεν. Rom. III. 13.
 4. ἐξήλθεν ἐν] καὶ ἐξήλθεν AKL 15. 27. 33. 42. Versio Syr. Cyrillus. ἐξήλθεν D 1. 59. 106. Evang. 15. Ver-
 sio Copt. probante Bengelio. πάλιν] — Versio Goth. Codices Lat. Theophylactus.
 ἔξω ὁ Πιλάτῳ] — ἔξω ὁ Πιλάτῳ] — ἔξω 44. 69.
 ἐν αὐτῷ ἐδεμίαν] ἐδεμίαν ἐν αὐτῷ A.
 αὐτῷ ἐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω] αἰτίαν ἐν αὐτῷ ἐκ εὐρίσκω 78. ἐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ 1. 73. Chryso-
 stomus, Cyrillus. ἐδεμίαν αἰτίαν ἐν αὐτῷ εὐρίσκω 44. Sup. XVIII. 29.
 ἐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω] ἐκ εὐρίσκω αἰτίαν 69.
 5. ἐν] — Evang. 7. & alii.
 ὁ Ἰησοῦς ἔξω] ἔξω ὁ Ἰησοῦς 1. 73. 106. Versio Goth. Copt. ὁ Ἰησοῦς Versio Vulg.
 φορῶν] ἔχων 1. Colb.
 αὐτοῖς] τοῖς Ἰουδαίοις Evang. 7.
 6. ὅτι] ὅταν 1.
 καὶ οἱ ὑπηρέται] — 71. + τῶ Ἰουδαίων 69.
 σταύρωσον postorius] + αὐτὸν ADEKM 2. 4. 5. 6. 9. 10. 11. 12. 16. 29. 33. 34. 35. 37. 38. 39. 40. 44.
 45. 46. 47. 48. 49. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 68. 69. 71. 72. 76. 78. 80.
 83. 86. 90. 91. 95. 96. 97. 106. Evang. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 18. 19. 20. 24. Editio Complut. Plan-
 tin. Bengelii. Genev. Versio Vulg. Goth. Syr. utraque, Copt. Armen. Chrysostomus, Theophylactus.
 αὐτὸν ὑμεῖς] ὑμεῖς αὐτὸν D.
 αὐτῷ] — 1. Codices Latini.
 ἡμῶν] — DL Versio Vulg. Origenes in Jo. XI. 55. probante J. Millio prol. 434.
 αὐτὸν] + τῶ Editio Erasmi, Colinaei.
 αὐτὸν υἱὸν τῷ Θεῷ] υἱὸν Θεῷ αὐτὸν M. 1. 69. Editio Complut. Versio Vulg. Cyrillus, Origenes l. c. αὐτὸν
 Θεῷ υἱὸν 3. 12. 44. 72. 74. 78. 86. 88. 97. Colb. duo Ev. 6. 24. Versio Goth. Theophyl. prob. Bengelio, Camerario.
 τῷ] — ADM 1. 3. 72. 74. 78. 83. 85. 86. 88. 90. 97. 106. Evang. 6. 24. Editio Erasmi. Complut.
 Colinaei, Bogardi, Stephani, Plantini, Theophylactus. Cyrillus, Chrysostomus. 8. ὅτι] ὡς 69.
 ὁ Πιλάτῳ τῆτον τὸν λόγον] τῆτον τὸν λόγον ὁ Πιλάτῳ 69. τῆτον τὸν λόγον H.
 μᾶλλον] + δι 69.
 10. ἐν] — A. 51. 60. 69. 71. 87. Evang. 13. 15. 19. 20. 24. Versio Syr. Copt. Cyrillus. probante Bengelio.
 J. Millio prol. 1428.
 ἐμοὶ οὐ λαλεῖς] transfert in finem commatis 69, praefixo καὶ. ab ἐξουσίαν ad ἐξουσίαν] — 96.
 σταυρῶσαί σε ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι] ἀπολύσαι σε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαι A. Versio Syr.

virtutem? Prorsus nego.

εἰς τῆτο γενέσθαι] Gal. IV. 24. 2. Pet. II. 12.
 Terentius Adelph. IV. 2. 5. Quid hoc, malum,
 infelicitatis nequeo satis discernere, Nisi me credo
 huic natum esse rei, ferendis miseriis. Donatus:
 huic rei pro ad hanc rem. Curtius X. 7. In eadem
 domo familiaque imperii vires remanfurus esse gau-
 debant; haereditarium imperium, stirpem regiam
 vindicaturam, aduersus se nomen ipsum colere ve-
 neratique, nec quenquam id capere, nisi genitum
 ut regnaret. Seneca Epist. XC. Nemo nascitur ar-
 tificex. Non dat natura virtutem. Ars est bonum
 fieri. — Virtus non contingit animo nisi instituto &
 edocto, & ad summum adidua exercitatione per-

ducto. Ad hoc quidem, sed sine hoc nascitur.
 Euripides Hippolyt. 1298. ἀλλ' εἰς τὸδ' ἤλθον παιδὸς
 ἐκδοῖται φρενῶ.

ὁ ὧν ἐκ τῆς ἀληθείας] Rom. II. 8.

2. Thomas. ἀλλοτριῶν, ὅ πορφυρεῖν. Λιβάνιος ἐν τῷ ὑπα-
 τικῷ ἐν θρώνοις βασιλικαῖς, ἢ τοῖς ἀλλοτριῶν ἐσθῆμασι.

5. Varinus. φέρον, ὅ ποιητικῶς λέγεται φέρον. vid.
 Matth. XI. 8.

Act. XXV. 24.

10. Ulpianus in L. nemo 37. D. L. 17. de regu-
 lis juris: Nemo, qui condemnare potest, absol-
 vere non potest. J. Paullus in L. XLII. 1. 3. D.
 de re judicat. Qui damnare potest, is absolvendi
 quoque potestatem habet. Galen, de Theriaca. τῶν
 ἀρ-

Σπολύσαι σε; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν ἐδεμίαν κατ' ἐμῶ, εἰ μὴ ἦν σοι 11
 δεδομένος ἄνωθεν. Ἀλλὰ τὸτο ὁ παῖς τοῦ ἀνθρώπου με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. Ἐκ τούτου ἐξή- 12
 τει ὁ Πιλάτος Σπολύσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες· Ἐάν τούτον Σπολύ-
 σης, ἐκ εἰ φίλος τῷ Καίσαρι· ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ποιεῖν, ἀντιλέγει τῷ Καί-
 σαρι.

11. ἀπεκρίθη] + αὐτῷ DL 1. 33. Versio Syr. Codices Latini. Cyrillus.
 prius] D. 44. 72. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Bengelii. Genes. Ἰησοῦς] + εἶπεν αὐτῷ 69.
 εἶχες] εἶχες ADL 87. ἐδεμίαν] — 80.
 ἐδεμίαν κατ' ἐμῶ] κατ' ἐμῶ ἐδεμίαν D. 1. σοὶ δεδομένος] δεδομένος σοὶ D. μείζονα] μείζον 71.
 12. ἐκ τούτου] ἐκ τούτου Versio Vulg. Syr. + ἐν 1. 69. Colb. Evang. 14. 15. Versio Corp.
 ἐξήτει ὁ Πιλάτος Σπολύσαι] ὁ Πιλάτος Σπολύσαι ἐξήτει 69.
 αὐτόν] τῷ Ἰησοῦ 69. 71. Evang. 14. 15. 20. δε] ἐν Evang. 13.
 ἔκραζον] ἐκραύγασαν D. 15. 16. 33. 69. Evang. 20. ἐκραύγασαν AM 1. 38. 42. 57. 69. 78. 106. Ev.
 7. & alii. Codices Latini. Origenes in Jo. XI. 55. ἐκραύγασαν L. etiam ante.
 λεγοντες] — 71. Evang. 18. Versio Syr. τῷ] — D.
 τῷ Καίσαρι] τῷ Καίσαρι 96. πᾶς] + ὃ D. 106. Versio Vulg. Syr. Corp.
 αὐτόν] αὐτόν ADEGM. 1. 2. 9. 69. 72. 78. 80. 83. 85. 86. 97. Evang. 2. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16.
 17. 24. Editio Complut. Plantin. Genes. Bengelii. Cyrillus, Theophylactus. τῷ] — 1.
 13. ὁ οὖν] τότε ὁ 78.
 τούτον π' λόγον] τούτον π' λόγον DEL 1. 2. 4. 6. 9. 34. 36. 37. 38. 39. 72. 74. 85. 90. 96. 97. Evang. 2.
 16. 24. Versio Vulg. Corp. Justinus Q. 65. π' λόγον τούτον AM 15. 78. τ' λόγον τούτον Cyrillus.
 ἐκάθισεν] ἐκάθισεν Evang. 6. τοῦ] — AD 1. 74. Cyrillus.
 λεγόμενον] ὃς λέγει 1. δε] — D.
 Γαββαθῶν] Γαββαθῶν HL 2. 16. 35. 36. 37. 38. 40. 44. 72. 74. a prima manu. 76. 80. 83. 86. 89. 90. Co-
 dices plurimi, teste Millio. Evang. 9. 13. 14. 15. 17. Editio Complut. Bengelii. Versio Syria posterior.
 καφαθῶν 1. Colb.
 14. δε posterius] — 52. 56. 58. 68. 70. Evang. 16. Versio Vulg. Cyrillus, Theophylactus. probante J. Mil-
 lio prol. 1443. + ἦν Colb. ἦν AL 1. 29. 33. 35. 40. 42. 47. 48. 53. 59. 61. in ora. 62. 64. 69.
 83. 91. Evang. 2. 9. 12. 14. 17. 19. 21. Versio Syr. Petrus Alex. Cyrillus. prob. J. A. Bengelio, J. Millio 1428.
 ὡσεὶ] ὡς AEK 44. 46. 47. 52. 57. 61. 65. 72. 80. 85. 88. 96. 97. 106. Evang. 21. probante J. Millio prol. 1443.
 ἔκτα] τρίτη DL 72. 88. Petrus Alex. (in Chronico Alex. p. 5. & 219. cujus tamen fragmenti Petrus, qui sub
 Diocletiano passus est, autorem non esse docet Petavius in praef. Uranolog. & de D. T. p. 2. l. 20. c. 29.) ὥρα
 ἦν ὡσεὶ τρίτη· καθὼς τὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα περιέχου, αὐτὸ τε τὸ ἰδιόχειρον & εὐαγγελιστοῦ, ὅπου μέχρι τοῦ νῦν περιφύλακται

ἀρχόντων τῶν, ἐξουσίαν θανάτου καὶ ζωῆς ἔχοντες. Sirac.
 IX. 13. Jac. IV. 12.

11. δεδομένος ἄνωθεν] *Eliahu* N. A. IX. 30. καὶ
 ταῦτα μὲν λέοντων ἐστὶν ἰδικὰ δῶρα φύσεως, ἄνωθεν αὐτοῖς δο-
 θέντα. . . Non constituitur homo gubernator hic
 inferius, nisi proclamaverint de eo superius. Ro.
 XIII. 1.

μείζονα ἁμαρτίαν] Vulgo putant, hic comparari
 peccatum Judaeorum peccato Pilati: at nec Pila-
 tus videtur ita intellexisse, neque Christus alias quic-
 quam dixit, quod Pilatus hominem irasci facilem iri-
 rare atque offendere posset; nedum ut illum pec-
 cati nondum perpetrati accusaret. Comparatur er-
 go, nisi fallor, peccatum Judaeorum cum suis
 circumstantiis, cum eodem peccato sine istis cir-
 cumstantiis; hoc Judaeos aggravat, eosque atro-
 cioris delicti reos agit, quod non per tumultum sed
 per Praesidem, idque specie juris, me quaerunt de
 medio tollere. *Vita Ignatii* in VIII. Synodo CP.
 αἱ γὰρ φθόνον φθόνῳ καὶ κακίαν ἐπισυνάπτου τῇ κακίᾳ,
 ἡγανίζετο σπυδῇ πάσῃ καὶ μηχανῇ, οὐ θανατῶσαι μόνον,
 ἀλλὰ τὸ τότε χεῖρος καὶ ὡς θανάτου ἄξιον αὐτὸν ἀνελεῖν.
Matth. XXIII. 14.

12. φίλος τῷ καίσαρι] 1. *Macc.* X. 65. XI. 26. 27.
 2. *Macc.* VIII. 9. Legati, Praefides, praefecti, con-
 siliarii, amici Caesaris dicebantur. *Plinius* Ep. X.
 22. Trajanus — ad Pompejum Plantam, Prae-
 fectum Aegypti, amicum meum. *Arrian.* Epictet.
 III. 4. τῷ δ' ἐπιτρόπῳ τῆς Ἠπείρου — σε, ἔφη, βλέπον-
 τες τὸν αὐτῶν ἄρχοντα, καὶ καίσαρος φίλον, καὶ ἐπίτροπον.
 26. τί ἔν τὸ κακὸν ἐστὶ τούτο καὶ βλαβερόν καὶ φευκτόν,
 λέγων, τὸ καίσαρος μὴ εἶναι φίλον; ὅταν ἂν γένηται Καίσα-
 ρος φίλος. vid. in *Matth.* XXII. 22. *Seneca* de Be-
 nefic. VI. 33. Consuetudo ista vetus est regibus,
 regesque simulantibus, populum amicorum descri-

bere. *Justinus* I. 4. 6. Natus infans datur occi-
 dendus Harpago, regis amico, & arcanorum par-
 ticipi. 7. 18. quo facto & amicum in adulterium
 uxoris sollicitatam hostem sibi fecit. 9. 7. ad hoc
 tam crudele ministerium magum quandam ex ami-
 cis delegit. XII. 15. 8. Cum deficere eum amici
 viderent. XXXIV. 3. 3. Cum cunctari eum vi-
 deret, consultationemque ad amicos referre. *Cic.*
 Ep. F. XV. 2. Monui regem, ut omnem dili-
 gentiam ad se conservandum adhiberet: amicosque
 in patris ejus atque avi judicio probatos hortatus
 sum, regis sui vitam — omni cura custodiaque
 defenderent. *Cornelius Nep.* Miltiad. III. 2. Darius
 — amicis suis oppida tuenda tradidisset. *Spartia-
 nus* Hadr. 18. Cum judicaret, in consilio habuit
 non amicos suos aut comites solum, sed jurecon-
 sultos. *Inscriptio*, C. Sentio Severo Quadrato C. V.
 Conf. Amico & comiti Aug. *Curtius* IV. 1. 19.
 singulis amicorum Alexandri adulantes. *Sueton.* Ti-
 ber. 55. Super Veteres amicos ac familiares XX.
 sibi e numero principum civitatis depoposcerat,
 velut consiliarios in negotiis publicis. *Esth.* I. 3. 13.
 II. 18. VI. 9. L. ult. de offic. praefecti Vigili D. 1.
 15. 4. ad Fabium Cilonem, praefectum urbi, a-
 micum nostrum. l. 1. §. si quis de Appellat. D. XLIX.
 1. 1. 4. ad Junium Rusticum amicum nostrum,
 praefectum urbi. l. 1. c. si mancipium ita venierit
 C. IV. 56. 1. Praefectus urbi amicus noster. l. 1. 18.
 4. C. de jur. & fact. ignor. Diocletianus — osten-
 de hoc apud Correctorem V. C. amicum nostrum.
Cod. VIII. 38. 4. Domitii Ulpiani praefecti annonae
 Jurisconsulti amici mei. *Plut.* de tranquillit. animi
 p. 471. E. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖς μόνον ὁμῶ καὶ λόγοι καὶ
 ἰσχυροὶ καὶ συμποτικοὶ καὶ ἡδεῖς εἶναι, καὶ φίλοι βασι-
 λῆων, καὶ πόλιν ἄρχοντες ἀξίους.

13 σαρὶ. Ὁ θὺν Πιλάτος ἀκέσας τῆτον τὸν λόγον, ἤγαγεν ἕξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ
14 τῆ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. Ἦν δὲ πα-
ρασκευὴ τῆ πάσχα, ὥρα δὲ ὥσπερ ἔκτῃ καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις. Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

Οἱ

χαρίτι θεοῦ ἐν τῇ ἐφιστάσει ἀγιασάτης ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς πειστικῆς ἐκείνης προσκυνεῖται. Nonnus. Συνὴρ ἀντιοχείως ἐκ τῆς πρὸς
δαυὶδ ἐπίσκοποι Γερμανικίας ἐπιστολῆς. εὐσεβίου καίσαρὸς ὁ Παμφίλος προσαγορεύοντι ἐν ταῖς πρὸς Μαρῖνον ἐπὶ ταῖς
περὶ τοῦ θεῆς πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως ζητήσεσι καὶ ἐπιλύσεσι (hic nomen Eusebii perperam appositum est; ad Mari-
num enim scriptum non Eusebium sed Severum, uti patet ex Catalogo Bibliothecae Coislinianae p. 44. 55. 56.) καὶ τῆς
προσθήκης εἰς ἐξέτασιν. (Vid. Prolegom. p. 5.) τὸν τριανταεταίον τῆς τε Ματθαίου καὶ Μάρκου καὶ Λουκᾶ συμφώνως λεγόντων,
ὡς δὲ οὗτος ἄρας σκότης ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ἄρας αὐτῆς, πρὸ δὲ οὗτος ἄρας αὐτῆς, πρὸ τῆς γε-
νέσεως τοῦ σκότης, ἐσαύρωτο, δηλαδὴ κατὰ τὴν τρίτην ἄραν, ὡς ὁ Μάρκος ἰσχυρίζεται. καὶ τοῦ Ἰωάννης τὸ ἑμῶν τρόπον τρίτην
εἶναι τὴν ἄραν ἐπιστημονικῶς, καὶ τὴν ἀπὸ γραφικῶν τὸ γάμμα μετατιθέντων εἰς τὸ ἐπίσημον. πολ. Cod. 34. 39. & in
Catena a Corderio edita. Ammonius. ὁ δὲ καλλιγραφικὸν ἀντὶ τοῦ γάμμα στοιχείου, ὅπερ σημαίνει τὴν τρίτην, ἔγραψεν τὸ
ἐπίσημον, ὁ καλοῦσιν οἱ ἀλεξανδρίαις Γαμμέλ, ὁ δὲ οὗτοι τὴν ἑκτὴν, πολλὰν ἔχοντα πρὸς αὐτὰ τὴν ομοιότητα, καὶ διὰ τὴν γρα-
φικὴν σφάλματ' ἔγενον ἐν Ἀλεξανδρίᾳ. ἀντὶ τῆς Γ. ἄρας σ. ἔγραψεν. Schol. Codicis 36. ὁ μὲν οὖν Μάρκος λέγει, ὅτι
τρίτη ἄρα ἦν, ὅτε αὐτὸν ἐσαύρωσαν οὗτοι δὲ, ὡς καὶ μάλλον πιστέον, ὡς παρόντι καὶ ἀκριβέστερον εἶδοι, ἔκτῃ. καὶ τινες φα-
σιν, ὅτι καλλιγραφικὸν ἔγενον σφάλμα, ἀντὶ τῆς Γ. στοιχείου, ὅπερ σημαίνει τὸ τρίτον, ἔγραψεν τὸ ἐπίσημον ἐξ, ὅπερ
καλοῦσιν οἱ ἀλεξανδρίαις γαμμέλ — ἐν δὲ τοῖς καπνοῖς τῆς ἀπὸ τῶν καπνῶν, ὅτι τρίτη ἄρα ἐξηκέστη κατὰ χριστοῦ λόγους, ὡς
καὶ ἐκτὴ ἰσαυρά. Theophylactus. πῶς δὲ τοῦ Μάρκου λέγοντος τρίτη ἄρα εἶναι, ὅτι χριστὸς ἐσαυρώθη, ὁ Ἰωάννης ἐκτὴν
φασί; λύσειν οὖν τοῦτο τινες φησὶν, ὅτι γραφικὸν τὸ γάμμα τὸ μὲν τὸ γάμμα τὴν τρίτην ἄραν σημαίνει, καὶ ἐστὶν ὁ χαρακ-
τὴρ αὐτοῦ τοῦτοῦ Γ. τὸ δὲ καλοῦσιν ἐπίσημον τὴν ἑκτὴν, καὶ ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦτοῦ δ. εἰδὸς οὖν τὸ γάμμα στοιχείον δὲ
τὸ ἀπὸ τῆς Γ. μεταγραφικόν, κυρωθέν τῆς ἀπὸ τῶν καπνῶν εὐθείας εἰς μὴν, εἰς τὸ ἐπίσημον μεταγραφικὸν χαρα-
κτῆρα, καὶ οὕτως τὴν πάλιν αὐτὴν γενέσθαι. T. Beza qui in annotationibus Edit. 1. 2. 3. 4. judicaverat solutionem ti-
lentiorum esse, si a librariis corruptus locus dicatur, in Marc. XV. 25. & in l. non desse alias rationes, quibus concili-
ari possit Johanne cum Marco; Editione 5. contendit tertiam veram esse lectionem — praeterquam enim quod et vetus
D. Camerarii Codex et meum vetustissimum exemplar hoc confirmant, ipsa historiae series hoc postulat. Bonum ta-
men factum, quod addidit: Sed liberum hic cuiusvis iudicium esto. Codex Camerarii solet multa ex conjecturis im-
mutare: idem de Codice Bezae demonstratum est; ne dicam, parum ingenue a Beza factum esse, quod ad ve-
tustissimum suum Codicem provocavit, cum non posset nescire, illud folium, quod lectionem, de qua quaeri-
tur, repraesentat, non a prima illa et veteri manu, sed diu postea, nimirum vix ante seculum decimum, exara-
tum fuisse, in Versione vero Latina hujus Codices legi Sexta. Bezae tamen iudicium posterius secuti sunt
plurimi, J. Casaubonus, J. Boissius, J. Cocceus, J. Usserius, A. Bynaeus, D. Whitby, H. Relandus, & no-
vissime J. A. Bengelius, vid. Marc. XV. 25. Valentini legerunt, ut receptum est, teste Irenaeo c. H. I. 14. 6.

13. λιθόστρωτον] Epigr. Vet. imum crusta tegit quod
pretiosa locum. Simplicius in Epictet. p. 270. ἡμῶν
δὲ ἔστω οἶκος, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρῆαν ἀρκῶν καὶ τῷ μεγέθει
καὶ τῷ καλλοπισμῷ — οὐ μόνον τριακοντάκλινον οἶκον
πάντας καὶ τοίχους καὶ ἐδάφει λιθόστρωτον ἀπὸ ποικίλων
κατασκευάσαν. Appianus de B. C. III. p. 882. Smyr-
nae Trebonii τῆς κεφαλῆς, οἶκα σφαίραν, καὶ λιθόστρωτον
πόδες διαβάλλοντες εἰς ἀλλήλους ἐπὶ γέφυρᾳ συνέχοντες καὶ
συνέτριψαν. Libanius O. XI. p. 371. C. δίδυμοι σοῶν
ἕλκος — δῶκεν δὲ αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων ὁδὸς ὑπαίθερος ἐσρω-
μένους λίθῳ. Eusebius in Od. x. p. 786, 38. λιθό-
στρωτον — περὶ τῆς σφαίρας φράσις τὸ αὐτὰ δὲ πάντα δά-
πιδον ἔχον ἐν ἀβασιτοῖς συγκείμενον ἐκ παντοίων λίθων.
Lucianus Amorib. 12. τὸ γὰρ αἶθρον ἐκ εἰς ἑαυτοῦ ἀ-
γῶν ῥοαίσι, λίθων πλάξαι λίθαις ἐσρωμένον, ἀλλ', ὡς ἐν
ἀφροδίτης, ὅταν ἦν γόνιμον ἡμέραν καρπῶν. Diogenes L.
Aristippo. II. 75. Σίμω ποτε τῷ Διονυσίῳ ταμίῳ πολυ-
τελεῖς αἶκας αὐτῷ καὶ λιθόστρωτος δεικνύντες, ἦν δὲ φρενὴ καὶ
ἄλγος, ἀναχρημύζαμενος προσέειπε τῇ ὄψει. Τῇ δ' ἀγα-
νακτῆσαντος, ἐκ εἶχον, εἶπε, τόπον ἐπιτηδείωτον. Arrian.
Epictet. IV. 7. σοὶ μέλει, πῶς ἂν ἐν λιθόστρωτοις οἰκῶ-
νται, πῶς παῖδες σοὶ καὶ πελάται διακονῶσι, πῶς ἐσθῆτα
περιβλεπόντες φορῶν. Eusebius in II. α. p. 1510, 2. τὸ
δὲ εὐρίσκειν καθά καὶ τὸ εἶδέναι καὶ ἐπὶ λίθῳ λέγεται. ὡς
ἐπὶ τῷ ἐσρωσέναι λίθους τὴν ὁδὸν, καὶ τὸ λίθους καταστρέφειν
μεγάλους τὸ τῷ ἐκτορος σημῶν. 798. Nonnus Dio-
nyf. XVIII. κάλλιπα τεχνήντα λιθόστρωτοι μελάθρῳ. Plin-
ius H. N. XXXVI. 60. Pavimenta originem apud
Graecos habent, elaborata arte, donec li-
thostrota expulere eam — 64. Lithostrota acce-
prare jam sub Sylla, parvulis certe crustis extat
hodieque, quod in fortunae delubro Praeneste fe-
cit; pulsa deinde ex humo pavimenta in cameras
transiere et vitro. Glossar. delapidata λιθόστρωτα. Ari-
staeus de templo Hierof. p. 112. ὁ δὲ οἶκος βλέπει πρὸς

ἑα, τὰ δὲ ὀπίσθια αὐτῆς πρὸς ἐσπέρην τὸ δὲ πᾶν ἑδαφὸς λι-
θόστρωτον κατέβηκε. Jos. B. VI. 1. 8. Ἰουλιανὸς δὲ τις
ἐκατόνταρχος — τρίπεται μόνος μέχρι τῆς τῆς ἐδοτέως
ἐπὶ γωνίας, τὰ ὑποδήματα πεπαρμένα πυκνοῖς καὶ ὀξέσιν ἡ-
λοις ἔχων, ὥσπερ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἕκαστος, καὶ κατὰ
λιθόστρωτον τρέχων ὑπολισθάνει. Strabo V. p. 333. A.
ἔτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν αἰμυλίαν ὁδὸν ἐσρώνας —
ὁ μὲν τὴν φλαμινίαν ἐσρώσει. Xiphilinus in Domitiano.
Via a Sinuessā ad Puteolos λίθους ἐσώρισθη. Capitol-
inus Gord. 3. 37. Medium vero lithostrotum, bre-
vibus columnis altrinfecus positus. Varro de R. R.
III. 1. Quum enim villam haberes opere tectorio
& intestino, ac pavimentis nobilibus lithostrotis
spectandum, parum putasses esse, ni tuis quoque
litteris exornatis parietes essent. 2. nunc ubi hic vi-
des citrum aut aurum? num quod emblema aut li-
thostrotum? Opus tessellatum, ex parvulis colo-
ris varii lapillis quadratis confabatur, quibus solum
pavimenti in crustabatur. Galeus Exhort ad Art.
4. τὸ δ' ἑδαφὸς ἐκ ἡλίθων πολυτελῶν συγκείμενον, θεῶν
εἰκόνας ἔχον ἐξ αὐτῶν διατετυπωμένον.

14. ἑκτῇ] Solent ut noctem ita & diem divi-
dere in quatuor partes majores sive vigilias, quarum
secunda incipiebat ab hora tertia, tertia a sex-
ta, quarta ab nona audita: tempus ergo inter ter-
tiam & sextam medium, quo Christus cruci af-
fixus est, poterat vel ad tertiam vel ad sextam re-
ferri. Sanhedrin V. 3. Si unus dixerit hora secun-
da, alter tertia, recipitur testimonium. Verum si
dicat quarta, alter quinta, testimonium rejicitur:
at R. Juda recipiendum censet. Pesachim f. 11. 2.
additur: Si vero unus dicat hora quinta, alter ho-
ra septima, testimonium eorum est inane, quia
hora V. Sol est in parte coeli orientali, septima in
occidentali. Hinc etiam Sanhedrin f. 105. 2. Ser-

Οἱ δὲ ἐκραύγασαν ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τὸν βα- 15
σιλέα ὑμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ ῥεχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσα-
ρα. Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. παρέλαβον δὲ τὸ Ἰησοῦν καὶ ἀπ- 16
ήγαγον. Καὶ βασιλεύων τὸ σταυρὸν αὐτοῦ ἐξήλθεν εἰς τὸ λεγόμενον Κρανίστόπον, ὅς λε- 17
γεῖ· Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ· Ὅπερ αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν 18
καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸ Ἰησοῦν. Ἐγραφε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ὅππῃ τοῦ 19
σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον· ἸΗΣΟΥΣ Ὁ ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ὁ ΒΑΣΙ-
ΛΕΥΣ ΤΩΝ ἸΟΥΔΑΙΩΝ. Τούτων οὖν τὸ τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν 20
Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ πόλεως ὁ τόπος ὅπερ ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμέ-
νον Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστὶ. Ἐλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ῥεχιερεῖς τῶν Ἰουδαί- 21
ων· Μὴ γράφῃ· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε· Βασιλεὺς εἰμι τῷ
Ἰσ-

~ήγαγον

15. οἱ δὲ ἐκραύγασαν] ἐκραύγαζον οὖν ἐκεῖνοι L 33. *Cyrrillus*. οἱ δὲ ἐκραύγαζον D 12. 106. οἱ δὲ ἐκραύζον
AK 42. *Evang.* 1. 15. 21. *Verfio Vulg. Syr.* + λεγοντες 13. 69. 74. ex emendatione. 78. 91. 96. *Ev.* 1. 11. 16. 19.
σταύρωσον] σταύρωσιν *Cyrrillus* in Zachar. p. 760. 74. ἀπεκρίθησαν] + οὖν 69.
16. παρέλαβον δὲ τὸ Ἰησοῦν] — 42. 61. a prima manu. 69. οἱ δὲ παραλαβόντες αὐτὸν M 1. 13. 61. in ora.
69. 78. *Evang.* 1. 7. 14. 15. 17. παραλαβόντες δὲ τὸ Ἰησοῦν 91.
τῶν] οὖν DL 33 *Codices Latini. Cyrrillus*. καὶ] — LM 1. 13. 61. 69. 78. 91. *Verfio Copt. Cod. Lat. Cyrrillus*.
ἀπήγαγον] — L 61. 69. *Verfio Copt. Codices Latini. Cyrrillus*. ἀγαγον DEH 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11.
12. 13. 16. 28. Colb. duo. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 45. 46. 47. 49. 51. 53. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63.
64. 66. 68. 70. 72. 73. 74. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 90. 96. 97. 106. *Evang.* 1. 6. 7. 15. 17. 19. 24. *Editio Com-*
plut. Bengelii, Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, probante *J. Millio* prol. 1105. + εἰς τὸ πραιτώριον
M 40. 49. 53. 78. unus *Stephani* 85. 86. 91. *Evang.* 1. 2. 7. 11. 12. 13. 15. 17. 19. 24. *Euthymius*. + εἰς
τὸ σταυρώσαι 28. 63. 66. *Theophylactus Editus*. + καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ σταυρὸν 13. + ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ
σταυρὸν 61. in ora. + ἐπέθηκεν τὸ σταυρὸν 69.
17. τὸ σταυρὸν αὐτοῦ] αὐτὸν 13. 69. αὐτοῦ τὸ σταυρὸν D. αὐτῷ τὸ σταυρὸν L. *Cyrrillus*.
αὐτοῦ] αὐτοῦ A 15. 42. 91. *Evang.* 1. 11. 12. 13. 15. 17. 19. *Chrysostomus*. αὐτῷ 1. *Verfio Vulg.*
τὸ] τόπον E 2. 3. 11. 14. 16. 28. 34. 36. 37. 39. 44. 35. 46. 49. 51. 60. 64. 65. 71. 73. 74. 90. 106. E
vang. 6. 13. *Verfio Syra posterior cum asterisco. Theophylactus*. λεγόμενον] — 40. 63. 69.
τόπον] — 40. 63.
εἰς λεγεῖ] — L. *Verfio Vulg. Copt. Chrysostomus*. εἰραῖς] + δὲ L. *Verfio Vulg. Copt. Chrysostomus*.
18. αὐτὸν ἐσταύρωσαν] ἐσταύρωσαν αὐτὸν 1.
ἄλλους δύο] δύο ἄλλους D. + ἕνα *Verfio Syra posterior in margine*.
καὶ posterius] + ἕνα *Verfio Syra posterior in margine*. 19. δὲ prius] — 73.
ἔθηκεν] ἐπέθηκεν AK 11. 42. 68. 73. 80. ἦν δὲ γεγραμμένον] + εἰραῖς, Ῥωμαῖς, ἑλληνιστὶ 13. 69
δὲ posterius] — 33. + τὸ D. Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος] — 69.
a Ἰουδαίων ad Ἰουδαίων] — 69. 20. ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων] τῶν Ἰουδαίων ἀνέγνωσαν D.
τὸ πόλεως ὁ τόπος] τὸ πόλεως ADEHK 42. 44. 45. 46. 47. 49. 51. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60.
61. 62. 71. 72. 78. 80. 85. 86. 89. 90. 96. 97. 106. *Evang.* 6. 19. 20. 21. 24. *Editio Complut. Plantin. Bengelii,*
Genev. Cyrrillus, Theophylactus, probante *J. Millio* prol. 1104.
καὶ ἦν γεγραμμένον εἰραῖς, ἑλληνιστὶ, Ῥωμαῖς] — 13. εἰραῖς, ἑλληνιστὶ, Ῥωμαῖς sed ante ὅτι 69.
ἑλληνιστὶ, Ῥωμαῖς] Ῥωμαῖς, ἑλληνιστὶ L 74. 89. 90. *Verfio Copt. Cyrrillus*.
21. οἱ] — D. τῶν Ἰουδαίων prius] — 73. *Verfio Syr. Sax.* probante *J. A. Bengelii* in *Gnom.*
22. ὅ] — *Evang.* 6. 23. ὅτε] — 73.
τὸ Ἰησοῦν] αὐτὸν *Verfio Vulg.* probante *J. Millio* prol. 435.

mo est de tribus primis diei horis. *Varro* L. L. IV. 9. *Cosconius* in actionibus scribit, praetorem accensum folitum tum esse jubere, ubi ei videbatur horam esse tertiam, inclamare horam esse tertiam, itemque meridiem: & horam nonam.

19. *Titulus* est inscriptio qualiscunque, qua res, cui affixa fuerit, melius innoscat. *J. Capitolinus* 24. Gordiano milites sepulcrum apud Coceum castrum fecerunt in finibus Perfidis, titulum hujusmodi addentes & Latinis & Persicis & Judaicis & Aegyptiacis literis, ut ab omnibus legeretur: Divo Gordiano victori Persarum, victori Gothorum, victori Sarmatarum, depulsori Romanarum seditionum, victori Germanorum, sed non victori Philipporum. *Hefychius*. τίτλος, ἀρχαῖον ἐπιγράμμα ἐχόν. *Livius* IV. 10. 52. Supra valvas templi titulus cum tabula fixa est. *Suetonius* Calig. 32. Servum ob detractam lectis argenteam laminam carnifici confestim tradidit, ut manibus abscissis atque ante pectus collo pendentibus, praecedente

titulo, qui causam poenae indicaret, per coetus epulantium circumduceretur. *Ovidius* T. IV. 2. 19. Ergo omnis poterit populus spectare triumphos, cumque ducum titulis oppida capta leger.

22. *Gen.* XLIII. 14.

23. *Herodotus* II. 35. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνω τὴν πρόκην δέοντες, αἰγυπτιοὶ δὲ κάτω. *Hefychius*. σύμπερπον, τὸν μὴ ῥαφαῖς συνειλημμένον κατὰ τὰς ἄμικας χιτῶνας. & ῥαφαῖς — περὶ ἡν. *Lucianus* amor. 44. ἔρριος ἀναστὰς τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἱστομίαις περὶ ἡναις συρράφας — ἐξέρχεται. *Sebachim* f. 85. 1. Traditio. Non faciunt vestes pontificales opus acus, sed opus textoris. S. D. Ex. XXVIII. 32. Od. v. 217. Ἡρὶ θμει καὶ χρυσὸν, ὑφαντὰ τε εἴματα καλά. v. 136. π. 231. ἐσθῆτα τ' ὑφαντῶν. *Eustathius* in Il. ω. p. 1479. 14. πέπλοι δὲ γυναικῶν φορημα κατὰ τὰς παλαιὰς, αἱ ἐπερὶ ὤντο αἱ γυναικες, οἱ καὶ ἄνθρωποι ἐπάλυντο. ὁ δὲ ὅτε καὶ ἐπὶ ἀρραφῆς ὑφάσματος ἡ λέξις ἐλαμδαιετό ποτε, ἐτυμολογικῶς παρα τὸ διαπελάσθαι. *Pollux* VII. 13. ὁ δὲ σχιτὴς χιτῶν περὶ ἡναις κατὰ τὰς ἄμικας δέοντο. *Liba-*

22 Ἰουδαίων. Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτῳ· Ὁ γέγραφα, γέγραφα. Οἱ οὖν στρατιῶν], ὅτε ἐ-
 23 σταύρωσαν τὸ Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, (ὃ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ
 24 στρατιώτῃ μέρος) καὶ τὸ χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῆς ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅ-
 25 λου. Εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους· Μὴ κρίνωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχωμεν αὐτὸν ἐξ αὐτοῦ, τί-
 26 νος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγῃ· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐαυτοῖς, καὶ
 27 ὅτι τὸ ἱματισμὸν μου ἔβαλον κληῖρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶν] ταῦτα ἐποίησαν. Εἰσῆκει-
 28 σαν δὲ αὐτῷ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μα-
 29 ρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὴν μαθη-
 τὴν παρῃ, ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου. Εἶτα λέ-
 γει τῷ μαθητῇ· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς
 τὰ ἴδια. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ,
 λέγει· Διψῶ. Σκεῦος οὖν ἐκεῖ ὅστις μετόν· οἱ δὲ, πλησάντες σπόγγον ὅστις, καὶ ὑσώ-

πῶ

ἐποίησαν] ποίησαντες DL. Versio Copt.
 καὶ τὸ χιτῶνα] — Versio Syr. Codices Latini. τὸν δὲ χιτῶνα 69. δὲ ὁ χιτὼν] — 69.
 ἄρραφῳ] ἄραφῳ ADEK 1. 69. 72. 78. 85. 86. 87. 97. Evang. 2. 6. 24. Editio Erasmi, Colinaei, Stepha-
 ni 1. 2. Bengelii, Bogardi.
 24. οὖν prius] δὲ D. Versio Syra posterior in margine. — 69.
 ἔσται] ἐστὶν D. Codices Latini. ἔβαλον] ἔβαλλον Editio Erasmi 1.
 κληῖρον] κλήρος 76. μὲν] — Editio Erasmi 1. Aldi.
 25. αὐτοῦ prius] — 1. Μαρία] Μαρία 1. bis. + ἡ 44. 106.
 κλωπᾶ] κλωπᾶ 48. 57. Cyrillus, Theophylactus. κλωπᾶ Editio Colinaei.
 26. ἰδὼν] ἰδὼς 2. 56. Editio Erasmi 1. ἃς εἶδεν 1. ὃν ἠγάπα] — La prima manu.
 αὐτοῦ] — Colb.
 ἰδοὺ] ἰδε DM 9. 10. 28. 33. 42. 47. 48. 51. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 71. 83. 86. 90. 91. 106.
 Evang. 19. 21. 24. Editio Complut. Bengelii, Chrysostomus.
 27. ἰδοὺ] ἰδε LM 3. 9. 10. 73. 74. Chrysostomus, Cyrillus. καὶ ἀπ' ἐκείνης] ἀπ' ἐκείνης οὖν 1.
 ὥρας] ἡμέρας AD 14. 33. 42. 60. 68. 69. 71. 87. 99. Evang. 1. 7. 12. 13. 15. 16.
 αὐτὴν ὁ μαθητὴς] ὁ μαθητὴς αὐτὴν EGH 3. 44. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 97. 106. Evang. 6. 24. Editio Eras-
 mi, Bengelii, Colinaei, Bogardi, Cyrillus, Theophylactus, Horologium. + ἐκεῖ 7. 12. 16. 37. 38. 45. 51.
 59. 64. 80. 91. Evang. 1. 2. 7. 11. 12. 13. 15. 17. 19. 24. Editio Complut. Plantin. Stephani 1. 2. Wechelii.
 Genes. Cod. Lat. + αὐτὸς 69.
 28. τοῦτο] ταῦτα 60. 76. 80. Evang. 1. 7. 8. 11. 12. 13. 15. 17. Versio Vulg. Copt. Syr. Eusebius in Psal.
 LXVIII. Chrysostomus, Theophylactus, Horologium.
 εἰδὼς] ἰδὼν EK 2. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 28. 34. 36. 37. 39. 40. 44. 45. 46. 53. 60. 64. 69. 71. 72. 73. 76. 86.
 91. 97. Evang. 1. 2. 6. 11. 12. 13. 16. 17. 18. 19. 24. Editio Erasmi 1. 2. Aldi, Colinaei. Versio Copt. Æ-
 thiop. Arab. Codices Latini. Cyrillus, Theophylactus. probante J. Millio prol. 1471.
 πάντα ἤδη] ἡδὴ πάντα A 83. πάντα 1. 51. 86. Evang. 1. 2. 11. 12. 13. 15. 16. 19. 20. 24. Versio Vulg.
 Syr. Theophylactus. Chrysostomus. probante J. Millio prol. 877. ἡδὴ 36.
 τετέλεσται] τετελειώται D 64. + περὶ αὐτοῦ 7. 11. 72. 73. 76. 80. 91. Evang. 1. 2. 7. 11. 12. 13. 15. 20.
 Horologium. + τὰ περὶ αὐτοῦ Evang. 14.
 τετελειώθ] πληρωθῇ D 1. 11. 13. 38. 53. 60. 69. 73. 80. Evang. 13. Theophylactus.
 τετελειώθ ἡ γραφὴ] ἡ γραφὴ πληρωθῇ 1. 73. πληρωθῇ ἡ γραφὴ 69. + ἡ λέγῃ καὶ ἔδωκεν εἰς πότον μου
 ὅστις] καὶ χολὴν Versio Syra posterior cum asterisco. 29. οὖν] — A. Codices Latini.
 οἱ δὲ πλησαντες σπόγγον ἕξας] — 47. 56. 58. 61. Codices Lat. + μετ' ὅλης 13. 16. 61. in ora. 69. Ver-
 sio Armena. Syra posterior cum asterisco. σπόγγον οὖν μετὰ τοῦ ἕξας L 1. Versio Copt. Cyrillus.
 καὶ] — L 1. Versio Copt. Cyrillus. Codices Latini.

pilus O. XI. p. 354. D. ὡς περὶ ὑψηλὴν σάματι μεί-
 ζω χιτῶνα ὑφανόμενος. Themistius XXI. p. 250. καὶ
 τὸν χιτῶνα ἐκεῖνον πράγματα παρέξειν ταῖς ἀκυσταῖς, ὃν
 γυνὴ ἔξυφάνετο μὴ ἔμπειρος καὶ ἀμαθὴς ἰσχυρίας. Schol.
 Cod. 36. ἐν Παλαισίνῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐκ δύο φάρσιων
 ποίονταν τὰς χιτῶνας, καὶ τοῖς χειρὶδιόις ζευγνύονταν τὰ
 φάρσια, ὃ τῷ χριστῷ ἄνωθεν ἦν ὑφαντὸς δι' ὅλας συνημμένους.
 ἄραφον γὰρ ἐκ τῶν ἄνωθεν δι' ὅλας ὑφαντὸν καλεῖ τὸν μὴ ῥα-
 φῇ τοι συναρμωσθέντα χιτῶνα, ὡς περὶ ἐκ τῶν καλαμῶν
 διφάρσιον, ῥάφην γάρ τινες ποίοντες ὅμοια τοῖς νυκτὶ φαρσί-
 οις, ὑπερὶ αὐτὰ συνῆρπτιον κατὰ τῶν ὥμων, ὃ καὶ ὑνῆγι-
 νεται ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν. Jos. A. III. 7. 4. ἐκ δ' ὁ
 χιτὼν οὗτος ἐκ ἐκ δύοιν περιτμημάτων, ὥστε ῥάφιος ἐπὶ τῶν
 ὥμων εἶναι καὶ τῶν παρὰ πλευρᾶν φάρσιος δ' ἐν ὕψιστον
 σχιστὸν ἔχει βρογχωτήρα. Ut texta tibialia, quae si
 feces, perdis.

27. Lucianus Toxari. 22. εὐδαμίδης κορίθιος —
 φίλιος ἐκέρχρητο εὐπόροις ἔσσι, πενέστατος αὐτὸς ἂν. ἐπεὶ δὲ
 ἀπέπνευσκε, διαθηκὰς ἀπέλιπε, τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γιλοῖς,
 σοὶ δὲ ἐκ οἷα ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίῳ τιμῶντι — Ἐγέ-

γραφιο γὰρ ἐν αὐταῖς ἀπολείπει ἀρεταῖα μὲν τὴν μητέρα
 μου τρέφειν καὶ γνηκομεῖν — οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦ-
 τα κατελείπει ὡς — ἦκαν, ἦκον εὐθὺς διαιτῶντες τὰ
 ἐκ τῶν διαθηκῶν, Proverb. Plut. adscript. Zenob. 564.
 Μένονται ταύτης ἄβρις, λέγει δὲ ὅτι Πολυκράτης μητέρα
 νέμει. Πολυκράτης ὁ Σάμιος τῶν ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθανόν-
 των τὰς μητέρας συναγαγὼν, δίδωκε τοῖς πλεονέκτοις τῶν πο-
 λιτῶν τρέφειν, πρὸς ἑκάστου λέγων· ὅτι μητέρα σοι ταύτην
 δίδωμι.

28. διψῶ] Aristoteles probl. XXVII. 2. διατὶ οἱ
 φοβέμενοι — καὶ διψῶν ἐνιοί, καθάπερ οἱ μέλλοντες
 κολάζεσθαι. Plut. Antonio. p. 952. A. ἀνάνιος ἤτη-
 σεν οἶνον πικρὸν, εἴτε διψῶν, εἴτε συντομώτερον ἐλπίξας ἀπο-
 λυθῆσθαι.

29. ὑσσώπῳ] Caulem hyssopi Matthaeus & Mar-
 cus vocant καλάμους. Virga brevis hyssopi opponi-
 tur cedro procerae 1. Reg. IV. 33. fasciculus hys-
 sopi Exod. XII. 22. Lignum cedrinum & hyssop-
 us Levit. XIV. 52. Num. XIX. 6. & 18. Tar-
 gum Jonathan. Accipiet hyssopum, tres caules in
 Eeeeeee 2 faf-

πῶ θεοβέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. Ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄζος ὁ Ἰησοῦς, 30
εἶπε· Τετέλεσται· καὶ κλίνας πλὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Οἱ ἔν Ἰερουσαλὴμ, ἵνα 31
μὴ μείνῃ ὑπὲρ τῆς σαρρῆς τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, (ἣν γὰρ
μεγάλῃ ἡ ἡμέρα ~ ἐκείνῃ τῷ σαββάτῳ) ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν
τὰ σκέλη, καὶ θρῆναι. Ἦλθον ἔν οἱ στρατιῶν, καὶ τῷ μὲν πρῶτῳ κατέαξαν τὰ σκέλη, 32
καὶ τῷ ἄλλῳ τῷ συστραυρωθέντι αὐτῷ. Ἐπὶ δὲ τῷ Ἰησοῦ ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη 33
τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτῷ τὰ σκέλη· Ἀλλ' εἰς τὸν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτῷ τὴν πλευρὰν 34

ένυ-

~ ἐκείνης

ἰσοσῶμα] ἰσοσῶμα 16. ἰσοσῶμα S. Bochartus, & J. Vlietius. ἰσοσῶμα vel ἰσοσῶμα D. Heinsius. ἰσοσῶ-
μα ap. E. Schmidium. ἰσοσῶμα περιβέντες J. Camerarius, probantibus F. Sylburgio & J. Boisio.
30. οὖν] — 33. Codices Latini. δε 27. 29. 42. 68. Versio Syr.
τὸ ὄζος ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς τὸ ὄζος E 69. Versio Vulg.
τετέλεσται] τετέλειται D.
πνεῦμα] + ὡς δὲ ἐκτενέωθη, ἐξῆλθε τὸ καταπίεσμα τοῦ καὶ μίσον ἀπὸ ἁνθρώπων ἕως κάτω 37. 96. Versio Syra po-
sterior cum asterisco. Cyrillus.
ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τῆς σαρρῆς τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ
σαυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ 1. 69. Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Syr. Corp. Cod. Lat. Cyrillus,
Chrysostomus, Nonnus. ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν] — L 13. ἦν prius] — D.
ἣν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα] — M. ἡ] — AE 3. 44. 83. 90. Evang. 24. Editio Erasmi.
ἐκείνῃ] — 64. Evang. 7. ἐκείνης AE 1. 2. 3. 34. 35. 36. 37. 38. 40. 72. 76. 80. 88. 90. Evang. 2.
6. 8. 13. 14. 15. 16. 17. Editio Stephani, Bengelii, Bezae. Versio Corp. Syr. Aethiop. Cod. Lat. Hesychius Q. 44.
ἐκείνῃ τοῦ σαββάτου] τοῦ σαββάτου ἐκείνης DL 73. τοῦ σαββάτου ἐκείνῃ 69. αὐτῶν] αὐτῶ L.
33. αὐτῷ] τῷ Ἰησοῦ Evang. 6. — Colb. τὰ] — Editio Erasmi, Colinaei.
34. ἀλλ' ἀλλὰ D. στρατιωτῶν] + ἐξελθὼν 69.
λόγχῃ] λόγχῃ Editio Erasmi 1. 2. 3. 4. Aldi, Colinaei. αὐτῷ τὴν πλευρὰν] τὴν πλευρὰν αὐτῷ 69.
ἐνύξῃ] ἐνύξῃ 56. 58. ἐνύξῃ 68. Versio Vulg. Syra posterior.
ἐνύξῃ] ἐνύξῃ D. 44. 49. 69. 80. 83. 86. 87. 89. 90. 97. Ev. 6. Codices plurimi, teste Millio. Edit. Complut. Plantin. Bengelii.

fasciculum unum. Para XI 8. Hyssopus, qua conspersum est, legitima est ad leprosum purificandum, si collegerit eam in ligna: si collegerit eam in cibos, reproba est. 9. Praeceptum de hyssopo est de tribus caulibus, in quibus tres sunt culmi XII. 1. Hyssopus brevis compensatur ope filii. Succa f. 13. 1. ubi cannae calami & furculi, quibustentoria obtegebantur, recensentur, fit etiam mentio hyssopi. Isaacus f. Omram apud Bochartum: Hyssopus herba est, in montibus Hierosolymitanis proveniens, cujus rami super faciem terrae extenduntur ad cubiti longitudinem, aut aliquanto minus. Folis enim & ramis luxuriat. Et folii mensura eadem, quae folii fampfuchi: suavis odor, sapor amarus, verum tempore colligitur.

30. Ab Ethnicis militibus oblatum bibere noluit: a Judaeo oblatum sitiens bibit.

31. κατεαγῶσιν] Ἰθomas. καταγῆσαι καὶ κατὰσαι, ὁ καταγῆσαι, ὁ κατὰσαι. Βάρβαροι γὰρ ἀμφοτέρω. ἀποβάλλειν γὰρ ὀφείλει τὸ ἀπαρέμφατον, ἐπὶ τὸ κατὰσαι αὐξήσις ὅσα πρῶτον, κατῆξαι γὰρ ἦν, κατὰ ἀπλὴν διάλυσιν κατῆξαι γέγονεν. Ἰσμεν δὲ ὡς αἱ μετοχαί, καὶ τὰ ἀπαρέμφατα, καὶ τὰ ὑποτακτικά τῶ ἀορίσῃ, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀποβάλλουσιν τὰς αὐξήσεις. ἔτυπα γὰρ τύψας, καὶ ἔτυπον τυτῶν λέγομεν. Μόνος δὲ τῷ παρακειμένῳ καὶ τῷ παθητικῷ, καὶ τῷ μέσῳ αἱ αὐξήσεις καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς χρόνοις τηρῶνται κατέαγα γὰρ καὶ κατεαγας, καὶ ἄλλα, ὥστε καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ κατεαγῶσι δεῖ λέγειν, ὡς τετύφωσιν, ὁ κατεαγῶσι. τὸτο γὰρ, ὡς ἐδύλαμεν, βάρβαροι. ὡς οἰοῦνται τινες, κανονίζεται τοῦτο ἀπὸ τῆς κατεαγῆς παθητικοῦ ἀορίσῃ, ἐκείνος γὰρ ἀποβάλλει τὴν αὐξήσιν ἐν τοῖς ὑποτακτικοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐφίμην.

τὰ σκέλη] Cic. Philipp. XIII. 12. Illud tamen verum, quod in hoc plano proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi ei crura fracta essent. Fracta sunt, & vivit. Seneca de Ira III. 32. Magnam rem sine dubio fecerimus, si servulum

infelicem in ergastulum miserimus, quid prope-
mus verberare statim, crura potius frangere. Suc-
ton. Aug. 67. Thallo a manu, quod pro epistola
prodita denarios D. accepisset, crura effregit. Tib.
44. utrique mox — crura fregisse. Eusebius H.
E. V. 21. ὁ μὲν δὴλαιοὺς παρὰ καιρὸν τὴν δίκην εἰσελθὼν,
ὅτι μὴ ζῆν. ἐξῆν ἦν κατὰ βασιλικὸν ὄρον τὴν τῶν τοιῶνδ'
μηνυτῶν, αὐτίκα καταγίνεται τὰ σκέλη, Περσὶς δικαστοῦ
τοιαύτην κατ' αὐτοῦ ψήφον ἀπενέγκαντος. Agathias IV.
πολλαχῶς κατὰ τὰς πόλεις ἀγύρτας τινος τυχόν ἢ καὶ
λωποδύτας, ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν ἀνοσίαν πεπλημμελιηκότας
ὁρῶντες, νῦν μὲν τῆς κεφαλῆς ἀφαίρεμένους, νῦν δὲ τῷ πόδι
διατεμνομένους. Plaut. Poen. IV. 2. 64. Si herus me-
us me esse locutum cuiquam mortali sciat, Con-
tinuo is me ex Syncerafro crurifragum fecerit. Am-
mianus Marcellinus XIV. 9. post multorum cla-
des Apollinares ambo, pater & filius, in exilium
acti, cum ad locum Crateras nomine pervenissent,
villam scilicet suam, ut mandatum est, fractis cru-
ribus occidunt. Philostorgius III. 27. ὥστε ἐκείνῳ
[τὸν Γάλλον] κελεύσαι τὸν ἀέτιον ἀναζητηθῆναι, καὶ ἀνι-
φοῖν τοῖν σκελοῖν κατεαγῆσαι. Polybius p. 113. κολοῶ-
σαντες δὲ, καὶ συντρίψαντες τὰ σκέλη, ἐτιζῶντας ἐβρίβαν
εἰς τινὰ τάφρον. Galenus de Dogm. Hippocr. & Pla-
ton. IV. ἔτῳ γὰρ εἰώθασιν καὶ νῦν ποιεῖν οἱ τὰς ἀμαρτάν-
οντας οἰκτίας καταδικάζοντες, τῶν μὲν ἀποδιδρασκόντων
τὰ σκέλη καίοντες, καὶ κατασχάζοντες, καὶ παίοντες,
τῶν δὲ κλεπτόντων τὰς χεῖρας, ὥσπερ καὶ τῶν φλυαρίων
τὴν γλῶτταν ἀπλῶς δ' εἰπεῖν ἐκείνα κολάζοντες τὰ μύρια,
δὲ ἂν ἐνεργῶσι τὰς μοχθηρίας ἐνεργίως.

34. ἐνύξῃ] Il. ε. 46. τὸν μὲν ἄρ' Ἰδομενεὺς δεριχλυτὸς
ἔγχεϊ μακρῷ Νύξ'. Eustathius. τὸ κατῆσαι ἵτοι τρῶσαι,
νύξαι λέγει. 579. ἐσαότ' ἔγχεϊ νύξ'. Anthol. II. 22. 19.
Νυσσόμενος τε τὸ πλεῖρον, ἔτε ξιφίσσιν ἀμυχεῖν. Ga-
lenus de Constitut. Medicinæ. νύξασθαι — καὶ
τέμνεσθαι — εἰ δ' ὅξυ καὶ λεπτὸν εἴη τὸ τιτρώσκον, ὁ-
νομάζεται νύγμα καὶ νύσις, εἰ δὲ βαρὺ, θλάσμα καὶ θλάσις.
Ga-

35 ἐνυξε, καὶ εὐθὺς ἐξηλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ. Καὶ ὁ ἑωρακὼς μέμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτῷ
 36 ὅτι ἡ μαρτυρία· ἀρκεῖν εἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ὑμεῖς πιστεύσητε. Ἐγένετο γὰρ
 37 ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὅσων οὐ συντριβήσῃ αὐτῷ. Καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ
 38 λέγει· Ὁ ψόν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸ Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ
 39 ἄρρητὸ σῶμα τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν ἔν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τῷ Ἰη-
 40 σῷ. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος (ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸ Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον) φέρων μύγμα
 αὐτοῦ

35. αὐτῷ ἐστὶν ἡ μαρτυρία] ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτῷ H. 72. 73. 74. 80. 83. 87. 106. Evang. 1. 2. 6. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 24. Editio Complut. Plantin. Genew. Chrysostomus. Andreas in Apoc. XXII. 8. ἐστὶν αὐτῷ ἡ μαρτυρία EG. 3. 86. 90. 97. Editio Bengelii. κακεῖν καὶ ἐκεῖν 1. Origenes in Jo. II. 13. ἵνα] + καὶ ADK L. 1. 33. 42. 61. interlineas. 69. 76. Evang. 22. Editio Erasmi, Colinaei, Bengelii. Versio Vulg. Syr. utraque. Origenes in Jo. II. 13. Cyrillus. 36. ᾧ] δὲ K. 51. 74. 90. 91. Versio Syr. συντριβήσῃ] + ἀπ' 5. 12. 29. 33. 40. 44. 45. 47. 49. 53. 56. 58. 59. 61. 63. 65. a prima manu. 66. 68. 69. 70. 71. 74. 76. 83. 89. 90. 96. 97. 106. Evang. 6. 21. Editio Erasmi 3. 4. 5. Colinaei. Versio Vulg. Syr. Copt. Theophylactus, Nonnus. Cyrillus. συντριβήσεται 60. Editio Erasmi, Colinaei. 37. λέγει] — 1. Colb. Cod. Lat. 38. δὲ prius] — EGKM. 2. 9. 10. 11. 14. 27. 32. 33. 42. 44. 45. 49. 56. 58. 59. 61. 62. 64. 68. 71. 80. 83. 87. 95. 97. Colb. Editio Complut. Plantin. Genew. Versio Syr. ὁ Ἰωσήφ ὁ] Ἰωσήφ D. 90. ὁ Ἰωσήφ A. Ἰωσήφ ὁ 1. 73. 74. 89. 106. Editio Complut. ὁ Ἰωσήφ ὁ L. ab Ἰησοῦ ad Ἰησοῦ — A 1. 2. 69. δὲ posterius] — 66. καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος] — 51. ab ἦλθεν ad ἦλθε] — Editio Erasmi, Aldi, Colinaei. Versio Lutheri. τῷ Ἰησοῦ posterius] αὐτῷ Evang. 18. 20. αὐτῷ Evang. 6. 39. δὲ] — D. πρὸς τὸ Ἰησοῦ] — 36. πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς] νυκτὸς πρὸς τὸν Ἰησοῦν 69. τὸν Ἰησοῦν] αὐτὸν AL Cyrillus. τὸ] — 13. 36. 69. πρῶτον] πρῶτερον 69. μύγμα] μύγματα 29. — καὶ 59. μύρης] μύρης D. μύρης Editio Erasmi, Colinaei. ὡσεὶ] ὡς DEGHKLM 9. 10. 11. 35. 44. 72. 74. ex emendatione. 83. 86. 97. Evang. 1. 6. 16. 24. Editio Complut. Plantin. Genew. Bengelii. 40. Ἰησοῦ] θεῷ A.

Galenus de Optima Secta. ἐντυχὼν τις πλεῖστοι καρδιοτρόποις ἀποθνήσκουσιν ἐξήγησε τῷ θανάτῳ τὴν αἰτίαν, λογιζόμενος ὅτι εὗρεκε — πεποιήκε τὸ τοῦ θανάτου, εἰς τὴν καρδιότροπος, ἐκεῖνος ἀποθνήσκει. & in Hippocr. Aphorism. VI. ὅτι μὲν ἐν ἡ τῆς καρδίας τρώσις ἐπιφέρει θάνατον ἐξ ἀνάγκης, ἐν τῇ τῶν ὁμολογούμενων ἐστὶ. Sexus Empir. a. Astrolog. 104. ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐτήρησαν, ὅτι ἡ τῆς καρδίας τρώσις αἰτίον ἐστὶ θάνατον, οὗ τὸν θάνατον μόνον τελευτῇ αὐτῇ συμπαρατηρήσαντες, ἀλλὰ καὶ θάνατον, καὶ σωμάτων, καὶ ἄλλων πολλῶν. a. Logic. II. 153. καρδίας δὲ τρώσις θάνατος, μέλλοντα θάνατον προσηγορεύσαντες. 157. καὶ αὐτοὶ ἐγγράμμοι, ἐκ μὲν καρτῆρος — ἐκ δὲ προσηγομένων καρδίας τρώσεως θάνατον — λαμβάνοντες. Aqua est liquor pericardii. Sanantur nulla vulnera cordis ope. Celsus V. 26. 2. quae vulnera insanabilia sint. Servari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui spinæ medulla percussa est.

Philo de Creat. princ. T. 2. p. 369, 26. ἔτοιμοι δοκεῖν μὴ εἶναι τετελευτηκότων ἀποσχέσθαι δι' ὑπερβολὴν ἀμότητος· ἀλλὰ, τὸ λεγόμενον δὲ τὸ πᾶν πολλοῖς, μὴ εἶναι ὀκνεῖν νεκρῶς ἐπισφάττειν.

35. Ut credatis, verum fuisse hominem 1. 70. V. 6. 36. Moeris. ἐστὶν, Ἀφρικῶς ὁσεῖν, Ἑλληνικῶς.

Galenus de Dogmar. Hippocratis & Platonis III. κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἡ συντριβὴ τὰ σκέλη. Conterantur ossa ejus, erat formula inprecandi. Megilla Nebucadnezar, cujus ossa conterantur. Medras Esther I. 4. & II. 6. Bereschith R. XLIX. 1. LXXVIII. 1. Adrianus, cujus ossa conterantur. Eccha R. c. I. 16. III. 22. Vajikra R. XVIII. XXV. Psal. XXXIV. 20.

37. Succa f. 52. 1. Hic planctus, cur fiet? Dixerunt Rabbini: In hoc loco dissentient R. Doffa & magistri. Unus enim dixit, propter Messiam filium Josephi interfectum — pax sit illi, qui dixit: super Messiam filium Josephi occidendum, planctum illum futurum. S. D. Zach. XII. 10.

Apoc. I. 7. 2. Macc. XII. 6.

Sevachim f. 108. 1. Alia scriptura dicit:

39. Mafsebeth Semackoth VIII. Cum mortuus esset R. Gamaliel senior, combussit super eum Onkelos profelytus ultra LXXX. libras opobalsami. Gittin VI. 4. Sponsus recipit in se, dare illi decem denarios pro capsa aromatum pro qualibet libra. μύγμα] Callimachus H. in lavacrum Palladis. οὗ γὰρ Ἀθηναία χρῆσθαι μύγμα φιλέ. Plinius H. N. XIII. 1. juvitque luxuria omnia ea miscere, & e cunctis unum odorem facere; ita reperta sunt unguenta. Galenus de Compos. Medic. per gen. VII. οἱ τὰ μύγματα πωλόντες ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἀνέμιοι — τῶν καὶ τὰ μύγματα τὰ ξηρὰ τρίψας — ἐτήρας μύρα κηρὸν τε χαλβάνη τε καὶ τεμνυθῆν, ὅπως πώπεος τ' ἄλλα τ' ὑγρὰ μύγματα — ἀμφίφωλος ὁ μύγμα πώλης. Philo de Confus. ling. p. 433. ἡ μὲν μύξις ἐν ξηραῖς, ἡ δὲ κρύσις ἐν ὑγραῖς ἐστὶς δοκιμάζεται.

σμύρης] Αἰτίας XVI. extr. νεκρῶ σμύρησις. Ἀλός, σμύρης, κόμμεως αἰὰ λίτραν α. σαρκόβλητος λίτρας β. ἀκακίας, ὀποβαλσάμους. Herodot. II. 86. αὐτὴς διηρέσει θυμιάματος τετρίμμενοις ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρης ἀκακίας τετρίμμενης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυμιάτων πλὴν λιβανωτῶ πλῆσαντες συρράπτουσιν ὀπίσω. Ovidius Trist. III. 3. 69. Ossā — atque ea cum foliis & amomi pulvere misce. Psal. XLV. 9. Prov. VII. 17. Cant. VII. 13. 14. vid. in Matth. II. 11.

ἀλός] Galenus de facult. Medic. simplic. VI. ἀλός, αὐτὴ μὲν ἡ πᾶσα παρ' ὑμῶν οὐ πᾶν τι φέται· καὶ ἡ φυσικὴ δὲ κατὰ τὴν Συρίαν τὴν μεγάλην ὕδατος ἐστὶν τε καὶ ἀσθενέστερα τὴν δύναμιν ἐστὶ — κατὰ δὲ τὰς θερμότερας χώρας, ὧν ἐστὶν ἡ κοίλη Συρία καὶ Ἀραβία, πολὺ βελτιαν ἐστὶ, ἀρίστη δὲ ἡ κατὰ τὴν Ἰνδίαν, ἥς ὅπως ἐστὶν τὸ κομίζομενον ἐν ταῦτα τῶτο φάρμακον, ἡ ἀλός προσγορευμένη. praeter herbam autem aloe, ex qua succus amarissimus eliciebatur, erat arbor aromatica aloe etiam vocata, & ad thymiamata usurpata, de quo Joannes loquitur, judicante Salmasio Exerc. Plin. p. 742.

αὐτὸ + ὁθονίοις $\mu\tilde{\epsilon}$ τ σ ρωμάτων, καθὼς ἔθ Θ ἐς τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. Ἦν δὲ ἐν 41
τῷ τόπῳ, ὅπερ ἐταυρώθη, κήπ Θ , καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ εἰδέπω εἰδείς
ἐτέθη. Ἐκεῖ ἐν $\alpha\lambda\epsilon\tilde{\iota}$ τ ω σ ρακευὴν τ Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγυὲς ἦν τὸ μνημεῖον, ἐθήκαν τ Ἰησοῦν. 42

Τῇ δὲ μιᾷ τ σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχε $\tilde{\iota}$ σ ρωαί, σκοτίας ἐτι ἔσσης, εἰς 1
τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τ λίθον ἡρμῶνον ἐκ τῆς μνημεῖς. Τρέχει ἐν καὶ ἔρχε $\tilde{\iota}$ πρὸς Σί- 2
μωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τ ἄλλον μαθητὴν, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγει αὐτοῖς. Ἦσαν
 τ Κύριον ἐκ τῆς μνημεῖς, καὶ οὐκ οἶδμεν πῶς ἐθήκαν αὐτόν. Ἐξῆλθεν ἐν ὁ Πέτρ Θ καὶ 3
ὁ ἄλλ Θ μαθητὴς, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. Ἐτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμῶς, καὶ ὁ ἄλλος 4
μαθητὴς προέδραμε τάχιον τῆς Πέτρος, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. Καὶ ω σ ρακύ- 5
φας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. Ἐρχε $\tilde{\iota}$ ἐν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν 6
αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, Καὶ τὸ σκεδάριον, ὃ 7
ἦν ὅπ τ τ κεφαλῆς αὐτῆς, οὐ $\mu\tilde{\epsilon}$ τ ὀθονίαν κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐκτεταγμένον εἰς ἓνα
+ ἐν τό-

αὐτὸ + ὁ ADEGHM. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 16. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 44. 45. 46. 47.
49. 51. 52. 53. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 66. 70. 71. 72. 83. 86. 87. 90. 95. 96. 97. 105. Ev.
2. 6. 16. 17. 19. 20. 22. Editio Complut. Plantin. Genev. Bengeli. Nyssenus in Resurr. Christi 2. Theophylactus,
Horologium. probante J. Milio prol. 1105. τ — 69. τοῖς — D.

41. τῷ — D 69. ἔπερ ἐταυρώθη, κήπ Θ , & ἐν τῷ κήπῳ — 11. κήπος, ἐν τῷ κήπῳ 106.
κήπ Θ τόπ ω 1. 71. καινόν] κενόν 15. 42. 69. Evang. 19. 42. τ Ἰησοῦν] αὐτόν 71.
1. Μαρία] Μαρίαμ A. σκοτίας ἐτι ἔσσης εἰς τὸ μνημεῖον] εἰς τὸ μνημεῖον σκοτίας ἐτι ἔσσης 69.
ἐτι — 3. $\sigma\kappa$] $\lambda\pi$ 37. 69. Dionysius. $\lambda\pi$ τῆς θυρας 1. Colb. Versio Copt. Armen. Codex D. in versione Lat.
2. αὐτοῖς + ὅτι 57. οἶδμεν] οἶδα μὲν P. Lysenus.
3. ἐξῆλθεν] ἐξῆλθον Editio Erasmi 1. ὁ postterius] — D. Horologium.
4. μαθητὴς ad μαθητῆς — 73. 4. ἐτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμῶς — Colb. 44.
καὶ :] ὁ δὲ A. 64. Versio Syr. προέδραμε] ἐδραμε 47. 56. 58. Codices Latini.
εἰς] πρὸς 68. 5. μνημεῖον ad μνημεῖον] — 69.
5. κείμενα τὰ ὀθόνια] τὰ ὀθόνια κείμενα A. Versio Syr. Nyssenus in Resurr. 2. μέντοι] μέντοιγες 1. 29.
6. $\epsilon\tau$ — 46. Cod. Lat. καὶ 33. + κ 56. 58. Cod. Lat. δ Versio Syr. 8. καὶ ὁ D sed in Versione Latina: &
ἄλλος] — Versio Vulg. Syr. probante Bengelio. εἶδε & ἐπίστευσεν] εἶδον & ἐπίστευσαν 61. in ora 69.
ἐπίστευσεν] ἐκ ἐπίστευσεν D. Sed Versio Latina negationem non habet. 9. τ δὲ 58. 61.

40. ἐνταφιάζειν] Tacitus. H. Y. 3. de Judaeis. Corpora condere, quam cremare; more Aegyptio. Plautus Poenul. prol. Est emortuus. Propterea apud vos dico confidentius, Quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.

41. Jof. A. IX. 10. 4. Rex Usias ἐκπευθεῖ δὲ νόμος ἐν τοῖς ἑαυτῆς κήποις. X. 3. 2. Manasses καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτῆς παραδείσοις.

4. ἔτρεχον ὁμῶς] Il. ψ. 422. Μενέλαος ἀματροχίας ἀλείων. Eustathius ἀματροχίαι δ' ἐν αἰ ὁμοδρομίαι, ἢ μάλλον αἰ ὁμῶς συμβολαὶ τῶν τροχῶν. εἰπεῖν δὲ καὶ κατὰ τῆς παλαιᾶς αἰ εἰς ταυτὸ σύνδοι τῶν τροχῶν. & in Od. o. p. 585. 3. τὸ δὲ ἀματροχῶντα ἀντὶ τῆς ἀκολέθητον, δυνάμειον ἅμα τινι τρέχειν. Γράφεται δὲ φησι καὶ ὁμοτροχῶντα, τῷ ἐσιν ἐν τῷ συμπορεύεσθαι καὶ τρέχοντα ποτε. Porphyrius Q. Hom. ἐστὶ δὲ ἀματροχία τὸ ἅμα τρέχειν, καὶ μὴ ἀπολείπεσθαι, εἰς ὁμοδρομίαις τις ἔσσι. & Etymol.

5. οὐ μέντοι εἰσῆλθεν] Ne pollueretur. Num. XIX. 16. Mechilta in Ex. XII. 1. inir. Simile fervi sacerdotis, qui fugit a domino dicens: ibo in domum sepulcri, locum, quo dominus me non potest sequi. Midrasch Mischle IX. 2. Elias personam sacerdotis induens R. Akibam mortuum humeris suis gestabat. Hoc cum vidisset Josua Gerasenus, dixit Eliae: Rabbi, Nonne dixisti mihi, te esse sacerdotem? annon sacerdoti vetitum est pollui super mortuo? Dixit ei: per vitam tuam — non est immunditia in justis, imo ne quidem in discipulis eorum. Berachoth f. 18. 1, 2. Docui in quadam Barjetha: neminem debere ire in sepulcrum, & Tephillin habere in capite suo, aut librum legis in brachio suo, qui secus facit, transgreditur praeceptum Prov. XVII. 5. intra IV. ulnas non est permixtum, sed extra; dicit enim Dominus: mortuus habet quatuor ulnas. — R. Chaja & R. Jona-

than ferebant & ibant ad sepulcrum; tum villi R. Jonathanis pendebant in sepulcrum. Dixit R. Chaja: tolle, ne mortui nobis dicant, cras ad nos venientes jam nobis illudunt. Bava. Kama f. 16. 2. 17. 2. De Hiskia dicitur: Honore ipsum affecerunt. Innuunt coetum Scholasticum congregasse ad sepulcrum ejus — Non autem super ipsum sepulcrum confidebant sed intervallo IV. ulnarum inde remoti. Oboloth II. 4. Lapis sepulcralis $\gamma\gamma\gamma\gamma$ & latius sepulcri polluitur tactu. — quid est latius? cui lapis sepulcralis innititur. Massefeth M. Machobth IV. 22. Pontifex M. qui polluitur, aut intrat sepulcra, vapulat XL.

7. χωρὶς] Plut. de Sanit. tuenda p. 122. C. χωρὶς, ἔφη, τὰ φιλοσόφων καὶ ἱατρῶν, ὥσπερ τινων Μουσῶν καὶ φρυγῶν ὀρίσματα. Aeschines in Ctesiph. τὸν βεβλόμενον χωρὶς καὶ ἐν μέρει περὶ κάσσι γνάμνον ἀποφαίνεσθαι. Pansapias χαρὶς δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων αἱ κεφαλαὶ χωρὶς δὲ ἐν λέγῃ τὰ σώματα. Xenophon Oecon. χωρὶς δὲ καὶ τὰ κατὰ μῆνα ὀφειλόμενα ἀφείλομεν, δίχα δὲ καὶ τὰ εἰς ἑαυτὸν ἀπολογισμένα κατέβημεν.

10. Jof. A. VIII. 4. 6. πρὸς αὐτὸς ἑκαστοί, τῆ βασιλείας ἀπολούσαντος, ἀτήσαν. Phaedrus IV. 21. 22. Sermonem ab ipso cogniturum cupidissime ad se recepit. Catullus Epithal. in Pelei nuptias. 277. Ad se quisque vago passim pede discedebant. Polybius V. 93. διέλυσε τὰς Μεγαλοπολίτας πρὸς αὐτὰς.

12. ἐν λευκοῖς] Ovid. Metam. XI. 669. Surge, age, da lacrymas lugubriae indue. Trist. IV. 2. 73. Illa dies venier, mea qua lugubria ponam. Propert. IV. 12. 96. Et bene habet, nunquam, mater, lugubria summi. Seneca Consol. ad Helviam. Nosti quasdam, quae amissis filiis lugubria nunquam deposuerant. Aristoph. Plut. 1200. ἔχουσα δ' ἦλθες αὐτῇ ποικίλα. Schol. λέπει τὰ ἱμάτια. Artemidor. II. 3. διδ

8 τόπον. Τότε ἔν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ
 9 ὅπισθεν. Οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν ἢ γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. Ἀπῆλθον
 10 ἔν πάλιν πρὸς ἑαυτὰς οἱ μαθηταί. Μαρία δὲ εἰσῆκε πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίσα
 11 ἔξω ὡς ἔν ἐκλαίει, παρέρυψεν εἰς τὸ μνημεῖον. Καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς
 12 καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπως ἔκειτο τὸ σῶμα τῷ
 13 Ἰησοῦ. Καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· Γύναι, τί κλαίεις; Λέγει αὐτοῖς· Ὅτι ἦσαν ἢ Κυ-
 14 εῖόν μου, καὶ οὐκ οἶδα πῶς ἔθηκαν αὐτόν. Καὶ ταῦτα εἰπῶσα, ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω,
 15 καὶ θεωρεῖ ἢ Ἰησοῦν ἑστῶτα· καὶ ἐκ ᾗδεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὅτι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι,
 16 τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; Ἐκείνη, δοκῶσα ὅτι ὁ κηρυχὸς ὅτι, λέγει αὐτῷ· Κύριε, εἰ
 17 σὺ ἐβάπτισας αὐτόν, εἰπέ μοι πῶς αὐτόν ἔθηκαν· καὶ γὰρ αὐτόν ἀρῶ. Λέγει αὐτῇ ὁ
 Ἰησοῦς· Μαρία. Στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ· Ῥαββανί, ὃ λέγει, διδάσκαλε.
 17 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μὴ μου ἀπὸς· ἔγω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὴν πατέρα μου· πορεύου
 δε

11. Μαρία] Μαριάμ 1.

δε] — 69.

τὸ μνημεῖον prius] τῷ μνημείῳ ADELM. 1. 3. 4. 7. 8. 9. 10. 35. 36. 37. 38. 45. 46. 57. 62. 65. 66. 78.
 80. 97. Evang. 1. 8. 12. 13. 14. 24. Nyssenus de Resurr. 2. Severus. probante Bengelio. & J. Millio prol. 1481.
 κλαίσα ἔξω] ἔξω κλαίσα 1. Codicis D. Versio Latina. Nyssenus, Cyrillus. κλαίσα A. Versio Syr.

12. ἐν λευκοῖς καθεζομένους] — D. habet autem Versio Latina.

ἔκειτο] ἔθηκαν 2. Editio Erasmi, Colinaei, Colinaei. Horologium. Ἰησοῦ] κυρίε G.

13. κλαίεις] + τίνα ζητεῖς D. 69. Evang. 20. ἔθηκαν] τέθεικαν D.

14. καὶ ταῦτα] ταῦτα AD 1. 33. 44. 91. Versio Vulg. Syr. Copt. Cyrillus. probante J. Millio prol. 921.

δε] — AD. 3. 44. 72. 73. 74. 69. 90. 106. Evang. 6. Editio Complut. Bengelii.

15. λέγει] + ἔν 63. 73. ὁ Ἰησοῦς] ἐκεῖνος 28. ἐβάπτισας] ἤρας D.

αὐτὸν ἔθηκαν] τέθεικας αὐτόν D. ἔθηκαν αὐτόν AG. 1. 44. 72. 80. 83. 86. 90. 97. 106. Evang. 6. 24. E-
 ditio Complut. Bengelii. Genev. Cyrillus, Severus, Theophylactus. Hieronymus Hedibiae Q. V.

16. δε] — D.

στραφεῖσα] + δε D.

αὐτῷ] + ἐβραϊστὶ DL. 33. 42. 71. Versio Syr. Copt. Armen.

Ῥαββανί] Ῥαββανί D. Cod. Lat. Ῥαββανί 3. 28. 40. 51. 54. 55. 69. 70. 83. 90. 106. Ev. 13. 14. Editio Complut. Stephani 1. 2.

λέγει] + κύριε D Cod. Lat. διδάσκαλε] + καὶ προσέειπεν ἵνα σῶσαι αὐτὴν 13. Versio Syra posterior.

17. δε] — D. prius. Codices Latini.

διὰ τὸ τὰς ἀποθανόντας ἐν λευκοῖς ἐκφέρεισθαι. *Arrianus*
Epicl. III. 12. ἐν κοκκίνοις περιπατεῖν. IV. 11. οὐ
 δεῖ φορεῖν κάκκω. *Lucian.* Nigrin. 11. χρυσίδας ἡμ-
 φισμῖνοι. *Tim.* 27. καὶ ποικίλα ἐνδύς. *Athen.* VII. p.
 281. D. ex Philarcho & *Suidas* ἀνθινα φορεῖν. ἀνθινα μετ-
 ημφιάσατο. & XII. p. 521. B. *Martial.* II. 39. Coc-
 cina formosae donas, & ianthina moechae. *Dio-*
genes L. Socrat. II. 28. λαμπρὰ ἡμπόσχετο *Plat.* III.
 46. ἀνδρεία ἡμπόσχετο. *Exod.* XXXIII. 4. *Matth.*
 XI. 8. *Act.* I. 10. *Fac.* II. 20.

Qui biduo ante inter duos facinorosos in cruce
 pependerat, ejus cadaver, vel sepulcrum potius, in
 quo jacuerat, ab angelis custodiebatur; reprae-
 sentabatur id, quod in Sancto templi erat fan-
 ctissimum, nimirum arcam vel operculum propi-
 tiatorium *Ex.* XXV. 17-22. *Ro.* III. 25. *Heb.* IV.
 16. *Aristophanes* Thesmophor. 893. τὸ δ' ἐστὶν αὐτῷ
 σῆμα ἢ φ' ᾧ καθήμεθα. Γυ. κακῶς ἀν' ἐξόλοις, καὶ ὁλοῦ γ' ἐ
 τοῖς γ' ἐ πολυμῶς σῆμα τὸν βαρὺν καλεῖν.

14. *Apoc.* I. 10. 12.

15. κύριε] *Seneca* Ep. III. Obvios, si nomen non
 succurrit, dominos salutamus.

εἰπέ μοι] *Curiosius* interrogantis vox. *Act.* V. 8.
Sulpiciae Sat. Dic mihi, Calliope, quidnam pater
 ille deorum cogitat? *Claudianus* Laud. Serenae. Dic
 mihi, Calliope, cur tanto tempore differs? *Propert.*
 II. 23. 111. Dic mihi, quis potuit lectum servare
 pudicum? *Ovid.* H. II. 27. Dic mihi, quid feci?

ἐβάπτισας] *Euripides* Alcest. 724. ἐκ ἐγγελας γέ-
 ροντα βαπτίζων νεκρὸν. *Sophocles* Ajac. 838. πέμψον
 τὴν ἡμῶν ἄγγελον, κακὴν φάτιν τέκνον φέροντα, πρῶτος ὡς
 με βαπτίσω πεπνῶτα. 932. τίς σε βαπτίσει φίλον; *Eu-*
ripid. Electr. 1223. εἰπερ γ' Ὀρίεας σῶμα βαπτίζω τό-
 δε. *Arrianus* de B. C. I. p. 647. ὁ Σύλλας ἐπελθὼν
 ἐβάπτισε τὴν ἀργίαν ferias sustulit — ἀναρεῖσθαις τῆς

ἀργίας. *Polybius* p. 1468. τὸ τῷ Ἀσκληπιῷ ἀγαλμα
 βαπτίσας ἀπὸ ἡνίκον ὡς αὐτόν. *Athenaeus* II. p. 46. F.
 μετὰ τὰς ἡμέρας, βασιλεύοντος τῷ μέλιτος ἀποθανῶν. *Lon-*
gus I. p. 4. τὸ μὲν ἐν πρῶτον ἐβαπτίσατο μόνον τὰ γνη-
 σίματα βαπτίσας ἀμειλῶσαι τῷ βρέφει.

17. *Matth.* XXVIII. 9. *Libanius* D. XL. 861.

B. ἀψας τῶν γονάτων τὸν πατέρα, ἀκρυστον, ἐκέντησαν.
 2. Reg. IV. 27. 37.

μὴ μου ἀπτε] Qui autem se attrectari vetat, alte-
 ri immunditiem exprobat. *Horat.* S. II. 3. 110.

Metuensque velut contingere sacrum. *Curtius* X.
 10. 13. Aegyptii Chaldaei que jussi corpus suo mo-
 re curare, primo non sunt ausi admovere velut spi-
 rant manus: deinde precati, ut jus fasque esset at-
 trectare eum. *Euripid.* Phoeniss. 1619. σοὶ τ' εὖ
 λέλεκται, γόνυτα μὴ χρώξω ἐμέ. Schol. μιαινέιν. *Dio-*
dorus S. III. 57. de Basilea — ἀξιώσκει — τῷ

αὐτῷ σώματος μηκέτι μηδὲνα δίδειν — καὶ τιναν ἀτε-
 χομένων τῷ σώματος, ἐπιγυεῖσθαι πολλὸς ὄμβρος καὶ συνε-
 χεῖς κεραυνῶν πτώσεις. ἐνταῦθα δὲ τὴν μὲν Βασιλείαν ἀφανῆ
 γυεῖσθαι, τὰς δὲ ὄχλους — θεόν τε νομίσαι, καὶ βαρύνει
 ἰδρύσασθαι — δυσίας τε ἄλλας καὶ τιμὰς ἀπονεύειναι.

Sir. XXXIV. 27. *Luc.* VII. 39. *Col.* II. 21. *Esa.*
 LXV. 5. & in lege passim. *Epirhanus* . . .

μιασμὸν ἡγνέται τὸ πῶς ἀψασθαι ἢ τῷ δίδειν ἄλλο τι πῶς
 ἀνθρώπῳ ἀπ' ἄλλου δόγματος. de Dositheis. τὸ μὴ διγ-
 γάνειν τινος, διὰ τὸ βδελύττεσθαι πάντα ἄνθρωπον, ὁμοίως
 ἔχουσι. Mos est Samaritanorum, cum occurrunt
 Judaeo, aut Christiano, aut Mahumedano, ut di-
 cant: ne tangas me, vel ne attingito me. Siqui-
 dem eos omnes, qui diversam religionem profi-
 tentur, pro pollutis habent. *Dio* XLVI. p. 403.

τῷ Τιβερίῳ ἀδελφὸς ἐδόθη, ὅτι τῷ νεκρῷ, ἐκ ἔξω δὲ, ἦψατο.

ἔγω γὰρ ἀναβέβηκα] Tantum abest, ut Christus
 post resurrectionem pedes suos tangi vetuerit, ut

etiam

δὲ πρὸς τὰς ἀδελφάς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· Ἀναβαίνω πρὸς τὴν πατέρα μου καὶ πατέρα
 ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. Ἐρχεῖτο Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἀπαγγέλλουσα τοῖς 18
 μαθηταῖς, ὅτι ἑώρακε τὸ Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. Οὐσης ἔν ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ 19
 ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῷ θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπως ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμέ-
 νοι ἀπὸ τῆς φόβου τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς 20
 Εἰρήνη ὑμῖν. Καὶ τῷτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν. Ἐχά-
 ρισαν ἔν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸ Κύριον. Εἶπεν ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν· καθ- 21
 ὡς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καὶ τῷτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε, καὶ 22
 λέγει αὐτοῖς· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίεντο αὐτοῖς· 23
 ἂν

δὲ] ἔν D. — AL.
 α & θεὸν ad & θεὸν] — G. θεός] κύριον D. in versione Latina, bis 18. Μαρία] Μαριάμ L 1.
 ἀπαγγέλλουσα] ἀγγέλλουσα A. ἀναγγέλλουσα EG 2. Editio Erasmi, Colinaei, Bogardi.
 αὐτῇ] αὐτοῖς 69. Evang. 8. + ἐμήρυσεν αὐτοῖς D.
 19. ἔν] — G. 28. 42. 63. 64. 69. 73. 91. Evang. 24. δὲ 47. 56. 58. Versio Syr. Codices Latini.
 τῷ prius] — A. μαθηταῖς] + αὐτῶν L 33. Cyrillus in l. c. Julian p. 332. Act. Eph. V.
 συνηγμένοι] — AD 44. a prima manu. 95. Versio Syr. prior, at posterior habet cum asterisco. probante J.
 Millio prol. 1467. οὐ] — D. 1.
 20. αὐτοῖς] — D. 61. Versio Vulg. καὶ A. αὐτῶν] αὐτοῖς AD. Versio Vulg.
 ἔν] δὲ 1. μαθηταῖς] + αὐτῶν D. 71.
 21. εἶπεν ἔν] καὶ εἶπεν L. Versio Copt. Cyrillus. οὐ Ἰησοῦς] — DL. 68. Versio Vulg. Copt. Cyrillus.
 ὁ Ἰησοῦς πάλιν] πάλιν ὁ Ἰησοῦς 1. πέμπω] ἀπεστάλτω D. a prima manu L. 33. 42. Cyrillus.
 22. καὶ prius] — D. Versio Vulg. ἐνεφύσησεν] + αὐτοῖς D. Versio Syr. Copt.
 23. ἂν] ἔάν AD. bis posterior 1. ἀφῆτε] ἀφίετε 39.
 ἀφίεντο] ἀφίεντο ADL 1. Chrysostomus, Cyrillus in Schol. p. 1101, & Act. Eph. V.
 κρατῆτε] κρατήσητε D. κρατεῖτε 53. 68. κρατῆτην] κράτην L. 24. δὲ] ἔν 1. ;] — D bis.

etiam manus & latus ipsum contrectari iusserit
 comm. 27. est ergo hic argumentum ad hominem,
 quo Mariae varium & mutabile ingenium objicitur.
 Quāenam ista est levitas? modo non ausa eras in
 sepulcrum descendere, ne contactu mortui pollue-
 reris comm. 11. & 5. & jam me adoras, tan-
 quam sanctum Dei? Si credis, me esse verum Pon-
 tificem, si recordaris eorum quae dixi, me brevi
 abiturum, ut ingrediar non sanctissimum templi lo-
 cum, sed locum multo sanctiorem, nimirum coe-
 lum, qua audacia audes me tangere? an nescis,
 quam sollicito Pontifex Judaeorum curet, ne in-
 stante die expiationis contactu ullius rei immundae
 polluat? quae modo metuebas, ne contactu cor-
 poris mei polluereris, cur nunc non metuis, ne
 contactu tuo me polluas? Heb. VII. 26.

θεὸν μου] Apoc. III. 12.
 19. Act. XII. 6. 13. 10. V. 19. XVI. 26. Pe-
 tronium 92. Et jam plena nox erat, cum Eumol-
 pus ostium pulsaret. Interrogo ego, quot estis? Plau-
 tus Mostell. II. 2. 14. Sed quid hoc? occlusa ja-
 nuā est interdiu?

Minucius Felix de Magis. Quis nescit, hos aut
 imminuentia studia praenoscere, quae necessario, vel-
 lunt, nolint, suis ordinationibus veniunt, aut morti-
 feram immittere, quibus libuerit, tabem, aut sine
 clavibus referare, quae clausa sunt?

21. Gittin f. 62. 1. Non bis salutant alienige-
 nam — Fur dixit illis: pax vobis reges, pax vo-
 bis reges. Dixerunt, unde tibi, Rabbini vocari
 Reges? Respondit Prov. VIII. 15. at unde tibi, bis
 salutandos esse reges? dixit illis: quia dixit R. Juda,
 Dixisse Rabum: unde bis salutant regem? S. D.
 1. Chron. XII. 18.

22. ἐνεφύσησε] Il. τ. 159. ἐν δὲ θεὸς πνεῦσιν μένος
 ἀμφοτέροισιν. Cyrillus in Naum. II. 1. ὡς περ ἐν ἔθους
 ἦν περιβρῆναι τισι τὴν ἐσθῆτα, δεινὸς φημι καὶ τίνος, ὅ-
 τω καὶ τὸ ἐμφυσῆν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἡρώων καὶ ὁ

ὀντινὴν τρέπον. ἔθραν δὲ τῷτο μάλιστα καὶ ἄγαν ἐκτόπως οἱ
 ἐφερείζον ἐισθῶτες, καὶ περιέργοντο ἐπαυλῶν πενιμμάτων τε καὶ
 ἀλγημάτων τὰς κάμνοντας ἀπὸ ἀλλήλων προσποιέμενοι. Aen.
 VI. 50. Afflata est numine quando jam profire
 Dei. Cic. pro Arch. 8. quasi divino quodam spi-
 ritu afflari. de N. D. II. 66. Nemo vir ma-
 gnus sine aliquo afflatu Deorum unquam fuit. de
 Divin. I. 18. Oracula instinctu divino afflatuque
 funduntur. & 6. instinctu inflatuque divino futura
 praenunciare. Sap. XV. 11. Gen. II. 7. Ezech.
 XXXVII. 5. 10.

25. Schemoth R. XLVI. Non credidit, peccasse
 Israël dixitque: nisi ipse videro, non credam S.
 D. Ex. XXXII. 19.

τύπον] Athen. XIII. p. 585. C. τὰς τύπας τῶν πλη-
 γῶν ἰδῶσα. Herodianus V. 5. 12. παραστήσας ἐν τῇ γα-
 φῇ τὸν τύπον τῷ ἐπιχαρῆς 58. Theophrastus de C. P. I.
 19. 8d' ἐν τοῖς ζώοις ἴσα πλάττεται, καὶ καταναγκάζεται
 πρὸς μικρότητα, καὶ μέγεθος, καὶ ὅλον τύπον τῆς μορφῆς.
 Plut. Sympos. VIII. 7. p. 728. B. τῆς μὲν γὰρ χύτρας
 τὸν τύπον, ἐφ' ὅτι φιλῶς, ἀφανίζει αὐτὰς, διδάσκοντας ὅτι
 δεῖ μηδὲν ὀργῆς ἐνδλον ἀπολιπεῖν ἔχον — ἡ δὲ τῶν τρα-
 γῶν συντάραξις — φαίεσθαι, τὸ μὴ πρέπον ἀνδρὶ
 συγκεκριμένης γαμετῆς χάραν ὁρᾶσθαι καὶ τύπον, ὡς περ
 ἐκμαγεῖον, ἀπολιπόμενον. de genio Socratis p. 977. E.
 πάντα χαλκῶς ἔχον γράμματα — ἀλλ' ἰδίως οὗτος ὁ τύπος
 καὶ βαρβαρικός τῶν χαρακτήρων, ἐμφυέτατος αἰγυπτίους.
 de Solert. Animal. p. 982. B. οἱ δὲ τὴν θήλειαν λέγουσιν
 ὑπὸ τῷ ἄρρενος τρεφόμενῃ τύπῳ ἰδίως καὶ σφραγίδας κα-
 ταλειπν. Philo de Vit. Mos. T. 2. 108, 15. εὐ-
 δαίμονες δ' ὅσοι τὸν τύπον ταῖς ἐαυτῶν ψυχαῖς ἐναυμά-
 ζοντα, ἡ ἐσπῆδασαν ἐναπομάσθασθαι. p. 146, 46. τὸ δὲ
 ἀποτελεσμα πρὸς τὸν τύπον ἐδημιουργεῖτο. p. 99. 28. τὰς
 τύπας τῶν κερανίων τραυματῶν εἰς νεκρίαν τῶν ὀφθαλμῶν.
 Dio Chrys. LX. p. 580. C. τῶν κοροπλάων, καὶ γὰρ
 ἐκεῖνοι τυποῖν τινα παρέχοντες, ὅποιοι ἂν πηλὸν εἰς τὰς ἐμ-
 βάλλωσιν, ὅμοιοι τῷ τύπῳ τὸ εἶδος ἀποτελεῖσι. Plinius H.
 N. XXXV. 43. impressa argilla typum fecit.

Justi-

24. ἂν τινῶν κρατῆτε, κεκράτην. Θωμᾶς δὲ, εἰς ἐκ τῶν δάδκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος,
 25. ἐκ τῶν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλεγον ἔν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· Ἐωράκαμεν τὸ
 Κύριον· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὸ
 δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, οὐ μὴ
 26. πιστεύσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὁκτώ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν
 ἔρχετο· ὁ Ἰησοῦς τὸν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν.
 27. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε τὸ δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν
 28. χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνῃ ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπε-
 29. κρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
 Ὅτι

ἦ·] + ἐκεί L. Versio Syr. prior, at posterior habet cum asterisco. Arab. Copt.
 25. ἄλλοι] — Versio Syr. μαθηταὶ] + ὅτι D. 59. εἶπεν] λέγει Evang. 2.
 αὐτοῖς] πρὸς αὐτοὺς Evang. 2. ἐν ταῖς χερσὶν] εἰς τὰς χεῖρας D.
 τοῦ τύπου prius] τῶν τύπων Colb. τύπον prius] τόπον Versio Syr. utraque. Armen.
 τὸν δάκτυλον μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν, & βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ] μου τὰς χεῖρας εἰς τὴν πλευράν
 αὐτοῦ, & βάλω μου τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλῶν D.
 τύπον posterius] τόπον A 47. 56. 58. 97. ex emendatione. Versio Vulg. Syr. probante T. Beza, H. Grotio, J. Boisso.
 ab ἡλῶν ad ἡλῶν] — 69. ἡλῶν posterius] ποδῶν Colb.
 μου posterius] — 1. Cod. Lat. 26. αὐτοῦ] — 1. 56. 58. 69. Codices Lat. Versio Syr.
 ἔρχετο] + εὖν D. 1. 27. σὺ prius] — 96.
 βάλω] βάλε Editio Erasmi 1. 3. 4. 5. Colinaei. γίνῃ] ἴσθι D.
 28. καὶ] — C a prima manu DGL. 1. 68. 69. Evang. 15. ex emendatione. Editio Erasmi, Colinaei. Versio
 Vulg. Copt. Cyrillus, Cyprianus T. 35. οὐδ' αὐτῷ] — Versio Copt. Codices Lat. ni.
 gelii, Genes Cyrillus. αὐτῷ] — Versio Copt. Codices Lat. ni.
 μου & ὁ] & ὁ D a prima manu. μου & ex Emendatione. Sed in Vers. Latina: Dominus meus &.
 29. λέγει] εἶπε δὲ 69.

Justinus IX. 7. 11. In cruce pendentis Paulinae capiti — coronam auream inposuit — paucos deinde post dies refixum corpus interfectoris — cremavit. Galenus de Usu Part. XII. ὅτι μὲν
 ἂν ἐν ὅσῳ εἶπερ ἐγένετο τὸ τῆς ὅλης ῥάχιδος, ἀκίνητον ἂν
 ἦν κατὰ ταῦτα τὰ μέρη τὸ ζῶον, ὥσπερ ὀβελίσκου τινι δια-
 πεταμένον, ἢ σαυρῶν προσπλωμένον.

26. ἔσω] Eustathius in Od. σ. p. 659. 40. οἱ δ'
 αὐτοὶ [οἱ παλαιοὶ] καὶ τὸ μὲν ἔδον κυρίως τὸ ἐν τόπῳ φα-
 σὶ δηλόν, τὸ δὲ ἔσω τὸ εἰς τόπον — τὰν Ἀττικῶν δὲ ταῦτα.
 Antiphanis, ἔδον καὶ ἔσω διαφέρει. Ἐδον μὲν γὰρ τὸ ἐν
 τόπῳ σημαίνει — ἔσω δὲ τὸ εἰς τόπον, ἔδον γὰρ ἔσω ὁ
 παῖς ἔσω δὲ εἰσέρχεται. ἀμικτάνει ἐν ὁ λίσσων ἔδον εἰσ-
 ἔρχεται, ἢ ἔσω ἔσω ὁ παῖς. Σοφοκλῆς τὴν διαφορὰν συγ-
 χεῖ· φησὶ γὰρ ἐν τραχύναις [204.] Γυναικίς αἵ τε ἔσω
 εἰσέρχεται, αἵ τε ἐκτός. διὸ εἰπεῖν, γυναικίς αἵ τε ἔδον, καὶ
 Εὐριπίδης ἐν Ἑρακλείδῃ [584.] καὶ τὸν γέροντα, τὴν τ'
 ἔσω γράειν ὁρῶν. ἀντὶ τῶν ἔδον. Εὐβελος ὁ τῆς μέσης κω-
 μωδίας ποιητὴς ἐν καλαθοφόροις· Ὅπως τὸ σπύριον ὅτι τις
 γέροντι δέον εἰπεῖν ἔδον. Phrygichus p. 50. Ἐδον εἰσέρ-
 χεται βάρβαροι. ἔδον γὰρ εἰσι, καὶ ἔδον εἰμὶ δόκιμοι. Διὶ
 ἔν εἰσω παρέρχομαι λέγειν· εἰσω δὲ διατρέβω ἐκ ἐρεῖς, ἀλλ'
 ἔδον διατρέβω Thomas. εἰσω καὶ ἐπὶ κινήσεως καὶ ἐπὶ εἰ-
 σίας — Λιβάνιος — ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ ἐπὶ εἰσίας·
 πᾶσα δὲ εἰσω Γαδύρειν τε καὶ ἔξω Γαδύρειν θάλασσαν· καὶ
 Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ Στεφάνου· εἰδὲς ἂν ἔτι τὸν ἔξω πυ-
 λῶν ἑλλήνων, ἔτι τὸν εἰσω. Λιβάνιος ἐν ἐπιστολῇ τῇ· οἷα
 τετόλμηται· καὶ ἦν εἰσω θυρῶν. ὥς οὐ καλῶς λέγει φρύ-
 νιχος, ἀπαγορεύων τῷτὸ μὴ εἶναι ἐπὶ εἰσίας παρὰ τοῖς πα-
 λαιοῖς.

In Galilaea Matth. XXVIII. 16. Marc. XVI. 14.

28. Justiniani Imp. ἐκδοσις. Θεοδώρ τῷ Μοψουεσίᾳ
 — ἔτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ, ἣν ἐπὶ τῷ ψηλα-
 φῆσαι τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τῷ κυρίῳ μετὰ τὴν ἀνά-
 στασιν τὸ ὁ κύριός μου καὶ Θεός μου, εἶπεν, μὴ εἰρῆσαι πε-
 ρὶ τῷ χριστῷ παρα Θωμᾶ, οὐ γὰρ εἶναι λέγει τὸν χριστὸν Θεόν,
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγίζοντα τὸν Θω-
 μᾶν ὁμῆσαι τὸν Θεὸν ἐνὶ ἑνάρτηα τὸν χριστὸν — ὡς δὲ ἡμῶς

ἔσω. Synod. V. Collat. 4. Thomas quidem cum
 sic credidisset, Dominus meus & Deus meus di-
 xit, non ipsum dominum & Deum dicens, non
 enim resurrectionis scientia docebat & Deum esse
 eum, qui resurrexit, sed quasi pro miraculofo
 facto Deum collaudat. & Nestorius S. VII. Quod
 vero Theodorus putat ex resurrectione Christi Tho-
 mam divinitatem ejus colligere non potuisse, in
 eo contradicit & verbis Pauli Rom. I. 4. & fa-
 cto discipulorum Matth. XXVIII. 6. coll. Luc.
 XXIV. 52.

Articulus ὁ non est primi casus, sed ex stylo
 LXX. interpretum quinti. Marc. XV. 44. XIV.
 36. Psal. LXII. 1. XLII. 5. XLIX. 3. LXX.
 13. XXXV. 23. LXXXIV. 3. &c. Graeci so-
 lent quidem nominativum nominis pro vocativo
 adhibere, sed articulos non confundunt. Od. γ. 375.
 ὦ φίλος Sophocl. Ajac. 992. ὦ φίλατ' Αἴας, Theocris.
 I. 149. Θᾶσσι, φίλας, Joann. Grammat. Attic. dial.
 nominativis pro vocativis saepe utitur, ut ὦ φίλος,
 pro ὦ φίλε. Conf. comm. 17. Arrian. Epist. II.
 16. εἶτα λέγομεν, κύριε ὁ Θεὸς πῶς μὴ ἀγαναῶ; — εὐχαι τῶν
 καθημένων. Dio 63. Tiridates ad Neronem ἐγὼ πρὸς
 σε ἦλθον τὸν ἐμὸν Θεόν, προσκυνῶν σε ὡς καὶ τὸν Μίθραν.
 Servetus de err. Trin. V. p. 98. quis Hebraice
 vel Chaldaice mediocriter doctus ignorabit, Tho-
 mam non nominasse Jehovah, quando dixit Domi-
 nus meus & Deus meus? Vidistine unquam illud af-
 fixum meus additum nomini Jehova? — Christus
 nunquam jungitur nomini Jehova, sed nomini E-
 lohim.

29. Bava Bathra f. 75. 1. Praeceptor — ita,
 ut dixisti, vidi. Ad quem ille [R. Johannes] נקני
 & נבולו nebulo, nisi vidisses, non credidisses. San-
 hedrin f. 100. 1. Midras Tillin in LXXXVII. Fal-
 kut Simoni in Esajam f. 54. 1. v. 139. Tanchuma
 f. 8. 1. Dicit R. Simeon f. Lakish: Profelytus
 Deo S. B. carior est turba, quae stetit ante montem
 Ffffff
 Sinai,

Ὅτι ἑώρακάς με, — Θωμᾶ, πεπίστευκας μακάριοι, οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαν-
τες. Πολλὰ μὲν ἦν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀ ἔκ 30
ἔτι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ 31
Ἰησοῦς ὅστις ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἐφάνησεν αὐτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῇ θάλασσῃ τῇ 1
Τιβεριάδῃ· ἐφάνησεν δὲ ἕτως. Ἦσαν ὁμῶς Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος 2
Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τῶν Ζεβεδαίων, καὶ ἄλλοι ἐκ 3
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. Λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· Ὑπάγω ἀλιεῦν· λέγουσιν αὐτῷ 4
Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοι. Ἐξῆλθον, καὶ ἀνέβησαν· εἰς τὸ πλοῖον εὐθὺς, καὶ ἐν 5
ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ὄψιασαν ὑδὲν. Πρωίας δὲ ἡδὴ γενομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν αἰγια- 6
λὸν· καὶ ῥύτοι ἤδισαν οἱ μαθηταί, ὅτι Ἰησοῦς ὅστις. Λέγει ἔν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Παιδιά, 7
μή τι προσφάγιον ἔχετε; Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Οὐ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Βάλετε εἰς τὰ 8
δεξιὰ μέρη τῶν πλοίων τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. Ἐβαλον ἔν, καὶ ὄνκ' ἐστὶ αὐτὸ ἐλκύσαι 9
ἰχθυῶν ἀπὸ τῶν πλοίων τῶν ἰχθύων. Λέγει ἔν ὁ μαθητὴς ἐκείνῳ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, 10
τῷ Πέτρῳ· Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων ἔν Πέτρος, ἀκέσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστι, τὸ ἐπενδύ- 11
την 12

ἐνέβησαν

Θωμᾶ] — ACDEGHKLM. 1. 2. 9. 10. 11. 12. 16. 29. Colb. duo. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 44. 45. 46. 47.
48. 49. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 69. 71. 72. 78. 80. 83. 85. 86. 89. 90. 91.
95. 96. 97. 106. Evang. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 22. 24. Editio Complut. Plantin. Ben-
gelii, Genev. Versio Syra utraque, Copt. Ethiop. Arab. Codices Latini. Chrysostomus. Cyrillus, Nonnus, Damascenus
d. 26. Theodorus Studita, Antioch. II. 46. III. 15. Theophylactus, Theophanes, Euthymius, Horologium. Au-
gustinus in I. & Tr. 79. Cyprianus, Ephraim in SS. Apostolos. probante Millio prol. 1050.
πεπίστευκας] πεπίστευκας; 7. 9. 12. 38. 83. a prima manu. ἰδόντες] + με Colb.
30. 0] — D. ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ] — 63.
αὐτοῦ] — AK. 42. 45. 71. Versio Syra posterior habet cum asterisco.
βιβλίῳ] βιβλῶ D. 31.] — G. a prima manu.
ἰησοῦς] ἰησοῦς AD. 1. 3. 44. 69. 72. 74. 80. 83. 85. 86. 87. 89. 90. 97. 106. Editio Complut. Bengelii, Cyrillus.
ἰησοῦς ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ] χριστὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ D.
ζωὴν] + ζωὴν C. a prima manu, ut videtur. D 13. 69. 91. Versio Copt. Syr. prior, & posterior cum aster-
isco. Ethiop. Arab. Sax. Codices Lat. Irenaeus III. 16. Nonnus. Cyrillus, Chrysostomus. Faustinus, Gaudentius.
1. μὲν] + δὲ 51. 74. 89. 90. μὲν ταῦτα] — 64. Evang. 12. 13. 14.
ἐφάνησεν αὐτὸν πάλιν] πάλιν ἐφάνησεν αὐτὸν D.
πάλιν] — G 35. 42. 47. 51. 56. 58. 61. 62. 66. 83. 86. 106. Evang. 12. 13. 14. 24. Chrysostomus.
πάλιν ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς πάλιν 69. ὁ Ἰησοῦς] — D 51. Chrysostomus.
τοῖς μαθηταῖς] + αὐτοῖς DG 3. 9. 11. 29. 59. 60. 64. 68. 86. 89. 90. Versio Armen. Syr. Codices Latini.
+ αὐτοῖς ἰησοῦς ἐκ νεκρῶν 2. 10. 47. 56. 58. 61. 62. 66. 69. 83. 106. Evang. 24. — Editio Erasmi, Co-
linaei, Bogardi. Versio Vulg. Sax. probante Millio & Bengelio. 2. ὁ posterior] ὁ ἦν D.
πῶς Ζεβεδαίος] υἱοὶ Ζεβεδαίων DE 57. 85. 90. ex emendatione. 96. 97. + υἱοὶ C. Versio Copt.
αὐτοῖς] — 42. Versio Syr.
αὐτοῖς] τοῖς D.
σοὶ] + καὶ A. Versio Vulg. Copt. Syr. prior & posterior cum asterisco. probante H. Grotio.
ἐξῆλθον] ἐξῆλθον D. + οὖν GL 16. 36. 53. 59. 63. 64. 68. 73. 106. Evang. 2. 20.
ἀνέβησαν] συνέβησαν D. ἐνέβησαν ACEGHKL. 1. 2. 3. 10. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 42. 44. 46. 49.
51. 53. 57. 59. 62. 65. 68. 69. 71. 72. 73. 74. 83. 86. 90. 91. 96. 97. 106. Evang. 2. 8. 12. 13. 14. 19.
24. Editio Complut. Plantin. Bengelii. probante J. Millio prol. 1378:
εὐθὺς] — CDL 1. 33. 69. Versio Vulg. Syr. Copt. Armen. probante J. Millio prol. 432.
4. δὲ] — G. ἡδὴ] — 59. 69. Evang. 1. Codices Latini.
γενομένης] γενομένης ACL. 86. 91. Editio Erasmi 1. 2. Aldi. ὁ] — ACD. 3. 44.

Sinai. Nam illi, nisi vidissent tonitrua, & flammam
& fulgura, montesque tremantes & vocem tuba-
rum, non accepissent legem: profelytus vero, qui
horum nihil vidit, venit, & se ipsum consecrat Deo
S. B. regnumque celorum suscipit.

1. ἐφάνησεν] 1. Tim. III. 16. Supr. XX. 28.
inf. 14. ut Deus.

5. μή τι — ἔχετε] Aristophanes Nub. 731. ἔχεις
τί; Schol. χαρίτωτος τὸ ἔχεις τί τῇ τῶν ἀγρευτῶν λέξει
χρώμενος. τοῖς γὰρ ἀλιεῦσιν ἢ ὀρνιθαγρευταῖς ἔτω φασί·
ἔχεις τί;

προσφάγιον] Glossae. pulmentarium προσφάγιον. Co-
dex D: aliquid manducare. Hesychius ὄψιον, προσ-
φάγιον. Thomas. ὄψιον, ἢ προσφάγιον. Moeris. ὄψιον,
Ἀφρικῶς προσφάγιον, Ἑλληνικῶς, Eustathius in Il. λ.

p. 814, 15. ἐπὶ τῷ ἀπλῶς προσφάγιον, ταυτὸ δ' ἐπὶ
ταῖς κοινῶς προσφάγιον, τὸ ὀψάριον λέγεται.

7. ἐπενδύτην] Pollux VII. 45. ἐπειδὴ καὶ ὁ ἐπενδύτης
ἐστὶν ἐν τῇ πολλῶν χρήσει, ὅς τις βάλοιτο αἶν καὶ τέτρω τῷ
ὀνόματι βοηθεῖ φαύλῳ ὄντι, ληπτέον αὐτὸ ἐκ τῶν σοφοκλέων
Σκυρίαν Πέτλων κτείνσαι καὶ λινοπλυνεῖς ἐπενδύτας, καὶ
ἴσπετις — ἔργῳ νόμιζε νευρίδας ἔχειν ἐπενδύτην. ἀντικρὺ δὲ
δοκίμ' τὸ ἐν τῷ Νικοχάρους Ἡρακλεῖ χορηγῶ· φέρε γὰρ ταχέως
χιτῶνα τ' ἐπενδύτην, τῇ γὰρ χρεῖα βοηθεῖ. Eustathius ex
Aelio Dionysio in Il. σ. p. 1226, 44. χιτῶν ὁ ζωὸς
καὶ γυναικίος· ὁ δὲ ἀνδρῆος χιτανίσκος, ὁ τινος ἐπενδύτην.
Cyrillus Lex. ἐπενδύτης, infesta, superaria. Sui-
das ἐπενδύτης, [1. ὑποδύτης] τὸ ἐσώτατον ἱμάτιον, ὃ καὶ
ὑποκάμισον λέγεται ἐπενδύτης, τὸ ἐπάνω. Moeris χιτω-
νίσκος καὶ χιτῶν Ἀφρικῶς ὑποδύτης· καὶ ἐπενδύτης, ἑλλη-
νικῶς.

8 την διεζώσατο, (ἦν γὰρ γυμνὸς) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ ἄλλοι μα-
 9 θηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, (εἰ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν δι-
 10 κοσίων) σύροντες τὸ δίκτυον τῷ ἰχθύϊ. Ὡς ἔτι ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέψουσιν ἀνθρακίαν
 11 ὀφάριον ὃν ἔπιασθε νῦν. Ἀνέβη Σίμων Πέτρος, καὶ εἰλκυσε τὸ δίκτυον ὅππῃ τῆς γῆς,
 12 μετὸν ἰχθύϊν μεγάλων ἑκατὸν πεντηκονταίριων καὶ τοσούτων ὄντων ὅσα ἐσχίσθη τὸ δί-
 13 κτυον. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε, ἀρτίσθητε· Οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῷ μαθητῶν ἐξελί-
 14 σαι αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. Ἐρχεῖται ὁ Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸ
 15 ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀφάριον ὁμοίως. Τοῦτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς
 16 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. Ὅτε ἔτι ἠρίσθησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ
 17 ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεονόν τῶν; Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ οἶ-
 18 das ὅτι Φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ· Βόσκει τὰ ἀρνία μου. Λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σί-
 19 μων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι Φιλῶ σε. Λέγει αὐ-
 20 τῷ· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. Λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ, Φιλεῖς με; Ἐλυ-
 21 πήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, σὺ πάν-
 22 τα

εἰς] ἐπὶ ACLM. 29. 33. 60. 91. Evang. 20. 24. Cyrillus.

ἤθεισαν] ἔγνωσαν L 33. Cyrillus.

μαθηταὶ] + αὐτοὶ 69.

5. οὖν] — 12. 29. 68. 85. 106. Evang. 24. Editio *Erasmi*, *Colinaei*, *Bogardi*. Versio *Copt.* Codices *Latini*.

αὐτοῖς] — 12.

6. Βάλετε] βάλετε Editio *Erasmi* 2. 3. 4. 5. *Colinaei*.

ἔβαλον οὖν] οἱ δὲ ἔβαλον D.

αὐτὸ ἐλκύσαι] ἐλκύσαι αὐτὸ 1.

ἰσχυσαί] ἰσχυσαί 63. ἰσχυον DL. 1. 4. 15. 29.

ἰσιν prius] + ἡμῶν D Versio *Syr.*

θάλασσαν] + ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Versio *Syr.* ex Matth. XIV. 29.

πηχῶν] πηχῶν A.

συροντες] συραντες 1.

10. ἀπὸ] ἐκ DL.

ἐπὶ τῇ γῇ] ἐπὶ τῇ γῇ 1. 33. 69. Evang. 20.

ἐπὶ τῇ γῇ μετὸν] μετὸν ἐπὶ τῇ γῇ D.

12. ὁ Ἰησοῦς] — 96.

τῷ μαθητῶν] + αὐτοῦ 29. 42.

13. εἰς Editio *Erasmi*.

ὁ] — D.

14. τοῦτο] + δὲ 33. 36. Versio *Copt.*

αὐτοῦ] — ACL. 1. 33. 53. Versio *Copt.* Cod. *Lat.*

τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς] ὁ Ἰησοῦς τῷ Σίμωνι Πέτρῳ D. Codices *Lat.*

Ἰωνᾶ] Ἰωνᾶ C. a prima manu, (Ἰωνᾶ ex emendatione.) DL. & in Vers. Latina: Johannis. Versio *Vulg.* *Copt.*

Nonnus, Hieronymus in Matth. XVI. 17.

πλεονόν τούτων] — Colb. Cod. *Lat.*

ἀρνία] πρόβατα D. Codices *Latini*.

πάλιν] — D. + τὸ 1.

αὐτῷ posteriori ad λέγει αὐτῷ comm. 17.] 1.

αὐτῷ tertium] + εἰ με ἀγαπᾷς & φιλεῖς Versio *Syr.* posterior.

τὰ πρόβατά μου] μετὰ τα πρόβατα D. + καὶ 33.

17. τὸ prius] — C.

εἶπεν posterior] λέγει AD 78. Codices *Latini*.

ὁ Ἰησοῦς] — D 1. 33. Versio *Vulg.* *Copt.*

Ἰησοῦς C. πρόβατα] προβατῖα AC.

15. βόσκε] *Philo* deter. infid. pot. T. 1. p. 197,

18. ad Gen. XXXVII. 16.

8. πηχῶν] *Aroc*, XXI. 17. *Moeris* πηχῶν, Ἀτ-
 23 τικῶς πηχῶν, ἑλληνικῶς. *Thomas*. πηχῶν λέγει, εἰ πηχῶν.

Phrynicus p. 104. πηχῶν, πηχῶς, δεινῶς ἑκάτεροι ἀν-
 24 ατίκων διὸν πηχῶν καὶ πηχῶς.

1. 1. Reg. XIX. 6.

9. 1. *reg.* XIX. 6.

11. 1. *reg.* XIX. 6.

12. 1. *reg.* XIX. 6.

13. 1. *reg.* XIX. 6.

14. 1. *reg.* XIX. 6.

15. 1. *reg.* XIX. 6.

16. 1. *reg.* XIX. 6.

17. 1. *reg.* XIX. 6.

18. 1. *reg.* XIX. 6.

19. 1. *reg.* XIX. 6.

20. 1. *reg.* XIX. 6.

21. 1. *reg.* XIX. 6.

22. 1. *reg.* XIX. 6.

23. 1. *reg.* XIX. 6.

24. 1. *reg.* XIX. 6.

25. 1. *reg.* XIX. 6.

26. 1. *reg.* XIX. 6.

27. 1. *reg.* XIX. 6.

28. 1. *reg.* XIX. 6.

29. 1. *reg.* XIX. 6.

30. 1. *reg.* XIX. 6.

31. 1. *reg.* XIX. 6.

32. 1. *reg.* XIX. 6.

33. 1. *reg.* XIX. 6.

34. 1. *reg.* XIX. 6.

35. 1. *reg.* XIX. 6.

36. 1. *reg.* XIX. 6.

37. 1. *reg.* XIX. 6.

38. 1. *reg.* XIX. 6.

39. 1. *reg.* XIX. 6.

40. 1. *reg.* XIX. 6.

41. 1. *reg.* XIX. 6.

42. 1. *reg.* XIX. 6.

43. 1. *reg.* XIX. 6.

44. 1. *reg.* XIX. 6.

45. 1. *reg.* XIX. 6.

46. 1. *reg.* XIX. 6.

47. 1. *reg.* XIX. 6.

48. 1. *reg.* XIX. 6.

49. 1. *reg.* XIX. 6.

50. 1. *reg.* XIX. 6.

51. 1. *reg.* XIX. 6.

52. 1. *reg.* XIX. 6.

53. 1. *reg.* XIX. 6.

54. 1. *reg.* XIX. 6.

55. 1. *reg.* XIX. 6.

56. 1. *reg.* XIX. 6.

57. 1. *reg.* XIX. 6.

58. 1. *reg.* XIX. 6.

59. 1. *reg.* XIX. 6.

60. 1. *reg.* XIX. 6.

61. 1. *reg.* XIX. 6.

62. 1. *reg.* XIX. 6.

63. 1. *reg.* XIX. 6.

64. 1. *reg.* XIX. 6.

65. 1. *reg.* XIX. 6.

66. 1. *reg.* XIX. 6.

67. 1. *reg.* XIX. 6.

68. 1. *reg.* XIX. 6.

69. 1. *reg.* XIX. 6.

70. 1. *reg.* XIX. 6.

71. 1. *reg.* XIX. 6.

72. 1. *reg.* XIX. 6.

73. 1. *reg.* XIX. 6.

74. 1. *reg.* XIX. 6.

75. 1. *reg.* XIX. 6.

76. 1. *reg.* XIX. 6.

77. 1. *reg.* XIX. 6.

78. 1. *reg.* XIX. 6.

79. 1. *reg.* XIX. 6.

80. 1. *reg.* XIX. 6.

81. 1. *reg.* XIX. 6.

82. 1. *reg.* XIX. 6.

83. 1. *reg.* XIX. 6.

84. 1. *reg.* XIX. 6.

85. 1. *reg.* XIX. 6.

86. 1. *reg.* XIX. 6.

87. 1. *reg.* XIX. 6.

88. 1. *reg.* XIX. 6.

89. 1. *reg.* XIX. 6.

90. 1. *reg.* XIX. 6.

91. 1. *reg.* XIX. 6.

92. 1. *reg.* XIX. 6.

93. 1. *reg.* XIX. 6.

94. 1. *reg.* XIX. 6.

95. 1. *reg.* XIX. 6.

96. 1. *reg.* XIX. 6.

97. 1. *reg.* XIX. 6.

98. 1. *reg.* XIX. 6.

99. 1. *reg.* XIX. 6.

100. 1. *reg.* XIX. 6.

101. 1. *reg.* XIX. 6.

102. 1. *reg.* XIX. 6.

103. 1. *reg.* XIX. 6.

104. 1. *reg.* XIX. 6.

105. 1. *reg.* XIX. 6.

106. 1. *reg.* XIX. 6.

107. 1. *reg.* XIX. 6.

108. 1. *reg.* XIX. 6.

109. 1. *reg.* XIX. 6.

110. 1. *reg.* XIX. 6.

111. 1. *reg.* XIX. 6.

112. 1. *reg.* XIX. 6.

113. 1. *reg.* XIX. 6.

114. 1. *reg.* XIX. 6.

115. 1. *reg.* XIX. 6.

116. 1. *reg.* XIX. 6.

117. 1. *reg.* XIX. 6.

118. 1. *reg.* XIX. 6.

119. 1. *reg.* XIX. 6.

120. 1. *reg.* XIX. 6.

121. 1. *reg.* XIX. 6.

122. 1. *reg.* XIX. 6.

123. 1. *reg.* XIX. 6.

124. 1. *reg.* XIX. 6.

125. 1. *reg.* XIX. 6.

126. 1. *reg.* XIX. 6.

127. 1. *reg.* XIX. 6.

128. 1. *reg.* XIX. 6.

129. 1. *reg.* XIX. 6.

130. 1. *reg.* XIX. 6.

131. 1. *reg.* XIX. 6.

132. 1. *reg.* XIX. 6.

133. 1. *reg.* XIX. 6.

134. 1. *reg.* XIX. 6.

135. 1. *reg.* XIX. 6.

136. 1. *reg.* XIX. 6.

137. 1. *reg.* XIX. 6.

138. 1. *reg.* XIX. 6.

139. 1. *reg.* XIX. 6.

140. 1. *reg.* XIX. 6.

141. 1. *reg.* XIX. 6.

142. 1. *reg.* XIX. 6.

143. 1. *reg.* XIX. 6.

144. 1. *reg.* XIX. 6.

145. 1. *reg.* XIX. 6.

146. 1. *reg.* XIX. 6.

147. 1. *reg.* XIX. 6.

148. 1. *reg.* XIX. 6.

149. 1. *reg.* XIX. 6.

150. 1. *reg.* XIX. 6.

151. 1. *reg.* XIX. 6.

152. 1. *reg.* XIX. 6.

153. 1. *reg.* XIX. 6.

154. 1. *reg.* XIX. 6.

155. 1. *reg.* XIX. 6.

156. 1. *reg.* XIX. 6.

157. 1. *reg.* XIX. 6.

158. 1. *reg.* XIX. 6.

159. 1. *reg.* XIX. 6.

160. 1. *reg.* XIX. 6.

161. 1. *reg.* XIX. 6.

162. 1. *reg.* XIX. 6.

163. 1. *reg.* XIX. 6.

164. 1. *reg.* XIX. 6.

165. 1. *reg.* XIX. 6.

166. 1. *reg.* XIX. 6.

τα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Βόσκει τὰ πρόβατά μου. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἥς νεώτερός, ἐζῶντες σεαυτὸν, καὶ διεπάρτεις ὅπως ἠθέλεις· 18 ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐλθενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσῃ, καὶ οἷσι ὅπως ἐθέλεις. Τῆτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸ Θεόν. Καὶ τῆτο εἰπὼν, λέγει αὐ- 19 τῷ· Ἀκολουθεῖ μοι. Ἐπιγραφεῖς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὴν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰη- 20 σοῦς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ, ὅς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ὅπῃ τὸ στήθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Κύριε,

τίς

18. ὅτε] ὅτι C.
 ἀλλο] ἄλλοι D 1. Versio Syra posterior in margine. Cyrillus in Jo. p. 757. 1120. Chrysostomus.
 ζώσῃ] ζώσῃσιν D 1. Versio Syra posterior in margine. Cyrillus l. c. Chrysostomus.
 οἷσι] ἀπάγουσιν σι D. in Vers. Lat. ducent. ἀποίσχουσιν σι 1. οἰσῃσιν σι A. Versio Syra utraque. Cy-
 rillus l. c. Chrysostomus. ὅπως] + σὺ D. 19. τοῦτο prius] ταῦτα D.
 εἶπεν] ἔλεγεν 1. Chrysostomus. τοῦτο posterius] τοῦτο 14.
 20. δὲ] — AC ut videtur. 69. Versio Vulg. οὖν 33. Chrysostomus.
 ὁ Πέτρος] Πέτρος 1. ὁ Ἰησοῦς] Ἰησοῦς D.
 ἀκολουθεῖν αὐτῷ] + αὐτῷ Versio Syra prior, & posterior cum obelo. εἶπεν] + αὐτῷ D 33.
 κύριε] καὶ G. παραδίδους] παραδίδων D. σι] — Editio Erasmi 1. 2. Aldi.
 21. τοῦτον] + οὖν D 33. Versio Vulg. Copt. Syra posterior cum asterisco. Cyrillus, Origenes in Jo. XIII. 23.
 22. μένιν] + οὕτως D. Versio Vulg. contra B. teste Maldonato, & Codex Brixianus apud Blanchinum.
 ἔρχομαι] ἔρχομαι 51. 52. 96. & comm. 23.
 23. ὁ λόγος οὗτος] μοι ἀκολουθεῖ AD 1. Origenes in Jo. XIII. 33. Cyrillus.
 ἀδελφούς] + καὶ ἰδοὺ D. ὁ λόγος] 3. Cyrillus, Origenes.
 ὅτι posterius] — D. αὐτῷ] αὐτὸ D. — 69.
 ἀλλο] ἄλλοι D. ἀποθήσκει] ἀποθήσκει D.
 τί] — D. at in Vers. Latina: quid. ἔαν] οὕτως Versio Vulg.
 τούτων] τούτω 63. 73. + ὁ 4. 33. 69. τί πρὸς σι] — 1. Versio Armen. 24. ὅ] — 106.
 καὶ prius] + ὁ D. Versio Syra posterior cum asterisco. Codices Latini.
 οἶδα μὲν] οἶδα μὲν P. Lyserus. ἡ μαρτύρια αὐτοῦ] αὐτοῦ ἡ μαρτύρια D.
 25.] — 63. Schol. Cod. 36. ἄλλος δὲ φησὶν, προσθήκην εἶναι τοῦτο, τιθεῖν αὐτὸ τινος τῶν φιλοπόνων ἔξω-

trum omnino me diligas. An re bene considerata & ex animo loqueris? recordare, quam temere olim promiseris, & quam temere promissum fefelleris. Tertio: quid ais? non me diligis solum, verum amas etiam? nosti, amicum vita debere esse cariorem? mene amas nulla utilitate quaesita? eane tibi mens est, ut velis constanter manere in mea amicitia, & quaevis potius subire pericula, quam me iterum deferere? vid. in Jo. XI. 5. Ter Petrum interrogavit, ut illi occasionem praeberet triplicis abnegationis maculam triplici professione eluendi: & ut eo fortius ad constantiam adhortaretur. Intellexit Petrus, tacite sibi exprobari veterem levitatem, ejusque poenitentia ductus serio doluit: si cum alio mihi res esset, vix sperarem, me ab ipso in gratiam receptum iri. Viro honesto simplici & semel affirmanti merito habetur fides Matth. V. 37. at qui fidem fefellit, dignus est, cui in posterum fides non habeatur, etiam si centies, & solenni jurejurando interposito, promitteret. Ego te negavi, culpam agnosco: Sed novi benignitatem tuam; novi tibi intimos mentis meae recessus esse perspectos; haec res mihi fiduciam addit; scio animum, quem nunc gero, tibi displicere non posse. Amori in te meo magnum incrementum accessit, tum quod pro me mortem oppetiisti, tum quod mihi tam benevole curam ovium tuarum modo commisisti. Oves istae, quo tempore Petro mittebantur erant adhuc teneri agni, novitii discipuli a Petro ex Judaeis & gentibus adducendi Matth. XVI. 18. Act. II. 37. 38. X. 34. 35. 47. Quando vero etiam oves committit, significat eum ad senectutem victurum, & Ecclesiam constitutam & ordinatam visurum esse. Abobh Nathan 17. Illa hora dixit Moses Josuae: populus iste, quem tibi trado, non trado tibi hircos, sed hoedos; neque

oves tibi trado sed agnos, quia nondum studuerunt in praeceptis, & nondum pervenerunt ad hircos S. D. Cant. I. 8.

πρόβατα] Sup. I. 29. Pollux VII. 184. αἱ πρόβατα ἡλικίαι, τὸν μὲν ἀπὸ γυναικῶν ἀν μωσχίων τὸν δὲ ἔτειον ἄρνα εἰποῖς ἀν ἀμνὸν ἢ ἀρνίον εἶτα εἰποῖς ἄρνον. Eustathius in Od. i. p. 352, 11. τέλειος οὖν ὁ ἀρνίος, καὶ ἐκ ἀτελὲς κατὰ ἄρνα καὶ ἀρνίον τρίτη δὲ ἡλικία δοκεῖ ὁ ἀρνίος, τέταρτος δὲ μετ' αὐτὸν ὁ λειπογνώμων οἷς φασὶ γυναικῶν οἱ παλαιοί, ὅτι ἔ μόνον τρεῖς ἡλικίαι, ἄρνη, ἀμνός, ἀρνίος, καὶ ὅτι τὸ ἀμνὸς καὶ θηλικὸν ἢ ἀμνὴ. πρόβατον αὐτὸ τὸ μέσον τῇ ἡλικίᾳ. καὶ ὅτι ἀμνὴ ἐνιαύσιον ἄρνα δημοῖ — ἀλλὰ καὶ ὅτι ἱσθὸς ἐν ἀττικαῖς λέξεσιν ἄρνα φησιν, ἀρνίον, εἶτα ἀρνίον, εἶτα λειπογνώμονα. Αἰμμόπιος. ἄρνης καὶ ἄρνης διὰ φέρων. ἄρνης μὲν γὰρ λέγονται οἱ νεογνοὶ [Il. π. 352.] ὡς δὲ λύκοι ἄρνεσιν ἐπὶ χραρᾷ ἄρνεοι δὲ οἱ πρόχοιτες τῇ ἡλικίᾳ [Il. Γ. 197. 198.] ἀρνεῶ μιν ἔγωγε εἰσκα πη- γισμᾶλλον, ὅστ' οἶον μύγα πᾶσι διέρχεται ἀρνεοῖαν. Thomas. ἄρνης, οἱ νεογνοὶ ἄρνεοι, οἱ πρόχοιτες. Apollonius Biblioth. I. 9. διὰ φαρμάκων αὐτὸν ἐπαγγελλομένη ποιήσιν νέον, καὶ τῷ πιστεύσαι χάριν, κρὶν μείλισσασα καὶ καθεψήσασα ἐποίησεν ἄρνα. Psal. CXIII. 4. 6. ἀρνία πρόβατων Hebr. filii ovium. Jerem. L. 45. τὰ ἀρνία τῶν προβάτων Hebr. parvae ovium. Procopius in Esaj. XL. 11. ἄρνας, τῷ λόγῳ δηλῆντες τὰς ἀρτιγενεῖς ἐν χριστῷ, διότι ἀκύλας ἀρνία φησὶν.

18. γηράσῃς] Thomas. γηράν καὶ καταγῆρᾶναι, ἀρχαιότερον οἱ δὲ ὑπερὸν γηράσαι καὶ καταγῆρᾶσαι.

ἐκτενὲς τὰς χεῖρας] Arrianus Epict. III. 26. ὅ ἐν τῷ βαλανείῳ ἐκδύσκειν, καὶ ἐκτενῆς σιαντὸν, ὡς οἱ ἐσσυρμένοι, τρεῖς ἔτη καὶ ἔτη. Artemidorus I. 78. εἰ δὲ τις ὑψηλὸς ἐπὶ τινος ὀρχεῖτο, εἰς φόβον καὶ θεὸς πιστεύεται, κακῆργος δὲ ἂν, σαυροθήσεται διὰ τὸ ὑψηλὸς καὶ τῶν χειρῶν ἐκτασιν. Prius autem quam cruci affigerentur, collo furcae inserto, & manibus dispensis & ad furcae cornua deligatis per urbem Roman-

cir-

21 τίς ἔστιν ὁ ἀποδοῦνός σε; Τῆτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, οὗτος δὲ
 22 τίς; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μόνον ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε; σὺ ἀ-
 23 κολουῖ μοι. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ἐκ
 24 μόνον ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε; Οὗτός· ἔστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ
 25 γράψας ταῦτα καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἔστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολ-
 λά,

ὅτι εἰς παράστασιν τῆς πλείονος τῆς γεγραμμένης εἶναι τὰ γεγενημένα παρὰ τὸν κύριον θαύματα, κατὰ μέρος δὲ ὅφ' ἐτέρω ἀ-
 γνοίᾳ τῶν πρώτων τυχόντων ἔσονται, ὥς μὲν τὸ τῆς Ἐυαγγελίας γραφῆς γινώσκον, εἴτα τὸ χρόνος ἐστὶ συνήθως ἀπὸ πάντων αὐτῶν
 τῆς Ἐυαγγελίας φέρεται παρασκευάσαντων, οὕτως βεβαίαν ἐχρησάμενος τὴν δόξαν παρὰ πᾶσι τοῖς πιστοῖς, ὡς ἀληθῶς μέρ-
 ος, ἐπὶ τὸν παρὰ τῆς Ἐυαγγελίας γραφείων ποιήσαντος, ἵνα μὴ δῶκεται τοῖς θεοπνεύστοις τῆς Ἐυαγγελίας ἀφαιρῆναι ἢ
 καὶ παραχαράσσειν λόγους, διὰ τοῦτο τοῦ νομασίου ὁ θεὸς βασιλεὺς κινηθεὶς ἐν τῇ ἐκτενέειρα θαυμάζον τὴν κτίσιν τοῦ θεοῦ
 οὕτω φησὶν ὥς ἐστιν ἐν τῇ ἐκτενέειρα τοῦ ἐλαχίστου φανῆναι τοῦ ἐλαχίστου ἐν τῷ κόσμῳ, πρὸς τὸ κατ' ἀξίαν αὐτῷ ἐπέξε-
 λαι, ἢ τὸ ὀφειλόμενον ἔπαινον ἀποπληρῶσαι τῷ κτίσαντι.

Hugo Grotius in c. XX. 30. & XXI. 24. 25. quem secutus est Jo. Clericus, totum hoc caput Joanni Evan-
 gelistae abjudicat, suspicaturque, a Joanne Episcopo Ephesino pro Ecclesia ejusque consensu haec scribente, ad-
 jecta fuisse: cujus tamen rationes nobis minime probantur. Quod enim primo ait: sicut caput ultimum Penta-
 teuchi & caput ultimum Josuae post Moysen & Josuae mortem additum est a Synedrio Hebraeorum, ita & hoc
 caput post mortem Joannis fuisse additum ab Ecclesia Ephesina, hoc maxime fine, ut ostenderetur impletum, quod
 de longevitate ac non violenta morte Joannis Dominus praedixerat; ea componit, quae minime sunt paria. In
 Deuteronomio enim & libro Josuae & mors & aetas & sepultura Moysi atque Josuae narratur: in Evangelio
 autem Joannis nec mortis ejus fit mentio, nec quicquam legitur, quod non ab ipso, cum Evangelium scriberet,
 longaevo scribi potuerit. Quod porro addit: argumento est, quod in fine capituli [XXI. 25.] clausula huic
 [XX. 30.] similis repetitur: nostra interpretatione posita facile refellitur, secundum nos enim cap. XX. de mira-
 culis, cap. vero XXI. de regno Christi post ascensionem loquitur, quod posterius longe majus & epologo, & iis,
 quae in principio scripserat, est convenientius. Quod denique causae suae praesidium quaerit in numero plurali
 οἶδαμεν, alioqui si Joannes hoc scripserat, dicturus fuisset ut supra κακεῖνος οἶδεν, ὅτι ἀληθὴς λέγει. XIX. 35. no-
 bis parum videtur firmum. Nihil enim & Joanni & aliis scriptoribus usitatus, quam numerum pluralem adhi-
 bere pro singulari; idem qui scripserat commate 24. οἶδαμεν, scribit commate sequenti οἶμαι. vid. 1. Jo. I. 1.

circumferebantur. *Licinius Macer* in historiis. Deligati ad patibulos circumferuntur, & cruci defi-
 guntur. *Plautus Carbonaria*. Patibulum feram
 per urbem, deinde affigat cruci. Milite glor. II.
 4. 6. Credo ego istoc exemplo tibi esse eundem
 actutum extra portam, dispeffis manibus patibu-
 lum cum habebis. Persa V. 2. 72. Manus vobis
 do To. & post dabis, sub furcis. *Sextus Empir.*
 2. Phys. II. 138. παρὰ τὴν ἐνέργειαν — τὸ ἐν τῷ αὐ-
 τῷ χρόνῳ λέγειν καὶ ἐκτείνεσθαι τὴν χεῖρα καὶ συστέλλεσθαι
 καὶ ἐν ἑν ἄλλῳ μὲν ἐκτείνεσθαι, ἐν ἄλλῳ δὲ συστέλλεσθαι.

ζῶσει] *Tertullianus* Scorpiaco. Tum Petrus ab
 altero cingitur, cum cruci adstringitur.

οἶσαι] *Hesychius*. οἶσαι, ἐνέγκει, προσφέρει, κομίζει.
 οἶσμεν, κομίσμεν. οἶσαν, κομίσαν. *Moeris*. οἶσαι, ἀπὸ
 πῶς φέρε, ἐλληνικῶς καὶ κοινῶν. *Etymol.* οἶσαι ῥῆμα προ-
 σακτικὸν ἐνεσῶτος καὶ παρυσιατικῶν. ἐστὶ γὰρ οἶσω μέλλων
 — ἰστέον ὅτι τῷ φέρω μέλλων ἐκ ἐστὶ τῷ δὲ οἶσω ἐνεσῶς
 οὐκ ἐστὶ. *Apollon Syntax*. ποιητικώτερον μὲν τὸ οἶσαι,
 κατ' ἐναλλαγήν εἰρηται τῆς φωνῆς τῆς φέρε.

ὅπως ὁ δίδεις] *Euripid.* Bacch. 963. ἔπεθ δὲ, πομπ-
 πὸς δ' εἰμ' ἐγὼ σωτήριος, κείθεν δ' ἀπάξει σ' ἄλλος. II. i.
 590. τέκνα δὲ ἄλλοι ἀγασσι, βαθυζώνες τε γυναῖκες. φ.
 48. ὅς μοι ἔμελλε Πέμψειν εἰς αἶδαν, καὶ ἐκ ἐθέλοντα νέ-
 εσθαι. *Eustathius*. ἀφελῶς καὶ ἀσεβῶς εἰρηται πρὸς τινα
 ὁμοιότητα τῷ ἡγε λαβὼν ἐκ ἐθέλοντα. II. φ. 36.

19. *Pascere oves meas*, non ut dominus, sed ut ser-
 vus, non ut tuam utilitatem quaeras, sed salutem
 gregis, etiam cum periculo vitae tuae 1. Jo. III.
 16. Jo. X. II. 1. Pet. V. 2. 3. Modo fuisti le-
 vis, superbus, fervidus, ut solent adolescentes qui sese
 super alios efferunt, se comunt ornantes, & di-
 sciplinae impatientes, quod lubet, faciunt: tu et-
 iam collegas contemisti, primum locum in regno
 meo affectasti, gladio te accinxisti, & temere in
 aulam pontificis venisti. Modo, etiam juvenili

impetu tunica succincta in lacum te jecisti, exten-
 sisque ad nandum manibus ducentos cubitos in a-
 quis emensus fuisti. Plura & majora a te requiro,
 postquam ad maturam aetatem & senectutem per-
 veneris, extends manus non ad nandum, sed ut
 cruci a militibus deligentur, tuque abducaris ad sup-
 plicium Act. XXI. 11. 13. *Psal.* LXXXVI. 10.
 idem quo ego affectus sum. 1. Pet. IV. 15. 16.

20. ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς] Joannes eo nomine se ip-
 sum designat, quod fuerit discipulus, quem Jesus di-
 ligeat; nihil majus dici posse judicans *Apoc.* I. 5.
Gal. II. 20. 2. *Cor.* V. 14. 15.

Cum Christus Petro diceret: *sequere me*; simul
 jussit, ut vestigia ejus premeret, & post tergum ejus
 incederet, & significavit, qua morte esset moritu-
 rus. Post Petrum sequebatur Joannes, ut omnia,
 quae dicerentur, audiret. *Luciae* IX. 62. supra
 XIII. 36.

21. ἔτος δὲ τί] Iste vero amicus meus, an, ut me
 nunc sequitur, ita etiam mecum pro te morietur?
 quam hoc mihi gratum foret! 2. *Sam.* I. 23. Si
 ne mors quidem nos separaret.

22. 1. *Cor.* XV. 6. *Phil.* I. 24.
 ἔρχομαι] Adventus Christi hic & *Matth.* XVI.
 28. XXIV. 3. 34. significat eversionem Hieroso-
 lymorum, cui Joannes fuit superstes.

τί πρὸς σε] *Glycas Annal.* IV. p. 255. ἔτος ὁ βα-
 σιλεὺς γυναικὸς αὐτῷ προσελθούσης ποτι, καὶ τῷ ὁμοζύγῳ
 καταβοάσης, ὅτι πληγὰς ἐπάγει καὶ βασιδισμὸς αὐτῇ· ἔ-
 δον, ὁ γυναι, ταῦτα πρὸς μὲν εἴφθησεν ἄλλα καὶ τὸν ὁμό-
 ζυγον αὐτῆς βυλεύσθαι κατ' αὐτὴν προσειπύσης τῷ Γρατια-
 νῷ, πάλιν ἀπεκρίνατο· τί σοι πρὸς τῷτο, γύναι; *Anthol.*
MSS. I. 1. τῷτο τί πρὸς Μύσας τὰς ἐλικανιάδας; *Ar-
 rian.* *Epist.* μὴ προσέλθης· ἔδον ἐστὶ πρὸς σε p. p. τί
 πρὸς ἐμὲ;

23. Fratres vocat eōs, qui verba Christi aliter
 Ffffff 3 &

λά, ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφῃ καθ' ἐν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸ κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμὴν.

3. 4. II. 1. 1. Tim. I. 8. 9. Hinc etiam intelligitur quid de sententia H. Hammond, qui duo postrema Joannis Evangelii commata Ecclesiae Ephesinae tribuit, sit statuendum.

ῥα] α 33. Chrysostomus, Cyrillus.

ὁ] + χριστὸς D.

Ἰησοῦς] + ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 76.

οὐδὲ] οὐδ' D 1.

ἀμὴν] — ACD 1. 33. 90. a prima manu. Editio *Erasmii*, *Bengelii*, *Bogardi*. Versio *Vulg. Syr. Coft. Armen.* Arab. + εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην ἐτιλέθη, ἀρχὴ εὐαγγέλιον κατὰ Λυκάου D. + εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην C 72. + τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μὲν χρόνος λβ. τ' χριστοῦ ἀναλήψεως 105. 107. In Editione *Complut.* sequuntur Epistolae Pauli. Item in *εὐχρηστικῇ* Codicis *Claromontani*, & in *Can. Apost.* 85. + εὐχ. βτ. 34. 35. 44. 46. 55. 66. 105. 107. + ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. ἐγράφη ἑλληνιστὶ εἰς ἑφῆσον μὲν ἔτη λ. τ' ἀναλήψεως τοῦ κυρίου. ἔχει δὲ ῥήματα ἀληθῆ. εὐχ. βτδ. ἐπὶ *Δομετιανῷ βασιλεῖ*. *Nicephorus*. ap. *Salmaf.* praef. in *Solinum* + Versus 2600. Versio *Aethiop.* + ἔχει δὲ ῥήματα ἀληθῆ i. e. 1938. *Nicephorus* l. c. Versio *Syr.*

& male interpretabantur.

25. οἶμαι] *Moeris*. οἶμαι, οἶμαι, ἀπτικῶς νομίζω, ἑλληνικῶς. *Hefychius*. οἶοιτο, νομίζοι. οἶμαι, νομίζω, ὑπολαμβάνω. οἶόμενοι, νομίζοντα. *Aristot.* *Rhet.* II. 13. de senibus. καὶ οἶονται, ἴσασι δ' ἐδὲν καὶ ἀμφισβητῶντες προστίθασιν αἰετὸν ἴσας, καὶ τάχα καὶ πάντα λέγουν ἕτω παλιν εἰς ἐδὲν.

Isaens. καθ' ἐν τι. *lingula*. *Antibol.* καθ' ἐν ἀδρήσας.

II. v. 247. ἐστὶ γὰρ ἀμφοτέροισιν ἐνείδεα μυθίσκασθαι, Πολλὰ μάλ', ἐδ' ἀν' ἡνὺς ἐκατόνζυγος ἄχθος ἄρειτο. *Emstatius*. ἐὰν γραφῶν δηλαδὴ, καὶ βιβλίοις ἐνθεῖν. *Libanius* O. XI. p. 346. B. πόλιν ἄρμυρην οἰκίζεν, ὡς ἀν' ἐντυχῶν τόπων, δυναμὶν χωρῆσαι τὴν αὐτὴν μεγαλοπρέπειαν. *Philo* de temulent. T. I. p. 362, 10. ἐδ' ἐγὰρ τῶν δωρεῶν ἐκείνης ἐδείξαι χωρῆσαι τὸ ἀφθονοῦ πλῆθος, ἴσας δ' οὐδ' ὁ κόσμος ἀλλ' οἷα βραχεῖα δεξαμένη μεγάλης ἐπιπρέσεως τῶν τῷ Θεῷ χαρίτων πηγῆς τάχιστα ἀποπληρωθήσεται, ὡς ἀναβλύξιν τε καὶ ὑπερεκχέειναι. *Cic.* *Philipp.* 2. 44. Praeferim cum illi eam gloriam consecuti sint, quae vix coelo capi posse videatur. *Q. Curtius* VII. 8. 12. Si dii habitum corporis tui aviditati animi parem esse voluissent, orbis te non caperet. *Vellejus* Pat. 126. Horum XVI. annorum opera quis, cum inserta sint oculis animisque omnium, in partibus eloquatur? *Livius* VII. 25. Hae vires populi Romani, quas vix terrarum capit orbis. *Philo* de posterit. *Caini* T. I. p. 253. οὐδὲ γὰρ, εἰ πλεον ἐπιδύκνυσθαι βυλὴν τὸν ἑαυτῶν, χωρῆσαι ἀν' ἡπειρωθείσης καὶ θαλάσσης ἡ σύμπασα γῆ. *Quintilian.* I. VI. prooem. ex matre optima atque laudem omnem supergressae. *Nonnius Marcellus*. Accius Bacchis. Neque sat fingi neque dici potest pro magnitate. *Schab. f.* 11.

I. Si fuerint omnia maria atramentum, & omnes

junci calami, & totum coelum pergamenum, non sufficerent ad describendum profunditatem cordis principum. *Abobh Nathan* 25. *Massebeth Sopherim* XVI. 8. *Schir R. L.* 3. R. Josua, si omnia maria essent atramentum, & omnes junci calami, & coelum & terra essent volumen, & omnes filii hominum librarii &c. *Falkut* f. 1. 1. R. *Jochanan* f. *Zaccai* dixit: Si omnes coeli essent membranae, omnesque filii hominis librarii, omnesque arbores sylvae calami, non possent scribere sapientiam meam, quam didici a doctore meo; & non seposui a sapientia sapientum, nisi pro ratione muscae hujus, quae mergitur mari magno — ea quae didici a praeceptoribus meis, quibus non sum inferior, nisi quantum canis lambit e mari. I. *Macc.* IX. 22. *Schemoth* R. XXXI. tempore futuro cum videbunt donum mercedis praecepti, stupebunt, quia mundus totus non poterit capere mercedem illam S. D. Ef. LXIV. 4.

Si haec verba cum vulgo interpretum intelligas de miraculis, quae Christus, dum in terris versaretur, discipulis suis conspicienda exhibuit, cogeris agnoscere hyperbolen, cui similis in libris sacris non reperitur: Sin autem ea compares cum loco *Philonis* citato, ubi sapientiam Dei, de qua *Prov.* VIII. 22. sermo est, dicit praestare vicem τῆς μητρὸς καὶ πατρὸς, Deum autem πατὸς, Deumque cum sapientia sua τῶν γονέων, magis fit verosimile, a *Joanne* significari opus secundae creationis, & gubernationis Ecclesiae, adeoque omnia, quae per Apostolos patrata sunt, ut ita coronis Evangelio imposita responderet τῷ προσώπῳ τηλαυγί in principio I. 1. 2. 3. *Ro.* XV. 18. *Jo.* XIV. 12. *Marc.* XVI. 20.

E R R A T A

Pag. 32 l. 17	consensum	l. consensus	Pag. 268 l. 3	c. 2 ventilaret	l. ventilaret
71	6 Anomaeorum	Anomaeorum	269	5 c. 2 a fin. comm. 12.	comm. 10.
83	11 Marci IX. 10.	Marci IX. 20.		3 a fin. Jo. XII. 32.	Jo. XII. 31.
118	10 Apoc. VII.	Apoc. VIII.	270	22 c. 2 follicant	follicitant
124	6 Luc. XI. 35.	Luc. XI. 53.	271	18 c. 1 XVII. 53.	XXVII. 53.
143	ult. T. 1.	adde: p. 806. F.	272	13 V. L. 15.	deleatur
	memini, quum Exemplaria Vetera		273	23 c. 1 miraculum	miraculum
	(quibus pater meus in editione Novi		277	29 c. 2 ipse	ipse
	Testamenti utebatur) inter se con-		277	4 a fin. c. 1 Deo	Deo
	ferrem, reperisse triplicem scriptu-		280	1 VI.	IV.
	ram, ἀνάγειν cum o in fine, & ἀ-			55 c. 1 opinione	opinione
	νάγειν cum ω in fine, item ἀνάγειν		285	30 c. 2 arbitranur	arbitrantur
	Luc. XXII. 20. Luc. XI. 53.		291	37 c. 1 ferunt	fecerunt
177	34 Georgio	Gerardo	292	2 V. L. ἔργα	ἔργα
206	4 a fine p. 149.	p. 249.	294	26 c. 1 νόμον	νόμον
213	7 a fine alius	alios		25 δυνάμεις	δυνάμεις
220	4 col. 2 37.	adde: — 21. 38.		antepon. Luc. XXIV.	Luc. XXIV. 27.
	antepon. —	55.	296	36 c. 2 τῆ	τοῦ
221	19 c. 2 1124.	1824.	328	1 V. L. ἐράνιος	ἐράνιος
227	18 c. 1 Meritricis	Meretricis		16 c. 1 physiogomm.	physiognom.
228	2 c. 1 Exod. VII.	Ex. VI.	330	36 c. 2 Topic. I. 14.	Topic. I. 7. 2.
231	10 c. 1 Herodotus I. 36.	Herodotus I. 173.	338	1 V. L. ἐκβαλλῶ	ἐκβαλλῶ
	9 c. 2 posterioribus	posterioribus	340	8 V. L. αὐτῆς]	αὐτῆς] —
232	20 c. 1 Herod. II. 74.	Herod. II. 142.	342	15 c. 2 נלך	נלך
	17 c. 2 VII. 3.	VII. 1.	349	15 c. 1 εἰ	εἰ
	18 XV. 6.	XV. 16.		16 εἰ	εἰ
	21 1. 7.	1. 7.		17 erant	erat
	penult. VI. 14.	IV. 14.	352	9 c. 1 Αἰ. XIV.	Αἰ. XIII.
	3 Jo. I. 4.	Jo. I. 14.	355	14 a fin. c. 1 Anacreon 2.	Anacreon 17.
233	9 V. L. —	adde: 54. 56.	359	19 V. L. πολλα]	πολλα] —
235	21 c. 1. ἀεθλωσάσης	Herodot. I. 108.	360	Herodot. II. 69.	Herodot. II. 121.
	5 a fine c. 2 Herodot.	c. 112.	369	1 c. 1 Σωσιγένης	Σωσιγένης
	l. 29		372	6 c. 1 πεπειρήμεις	πεπειρήμεις
238	4 a fine c. 30.	c. 112.	375	5 c. 2 parti	pati
	15 a fine c. 2 reprehens-	reprehensiones		25 c. 2 terrenus	terrenus
	lines		382	3 c. 1 Morb. Diut.	Morb. Diut.
239	3 V. L. III.	adde: 12.	392	12 a fin. c. 1 ἐπ'	ἐπ'
	11 a fin. c. 1 τ'	6'	394	27 c. 2 facinatione	facinatione
240	2 c. 2 Magnae	Magicae	398	40 c. 2 τ'	τῇ
241	12 c. 2. Exod. XXI. 11.	Exod. XXI. 21.	401	29 c. 2 Αἰ. VII. 23.	Αἰ. VII. 53.
	12.	22.	402	9 V. L. ὑμῶς	ὕμῶς
	19 que	quae	412	36 c. 1 Lascivae,	Lascivae
	30 conflagare	conflagrare	413	ult. c. 1 hominem	hominum
	34 prodigum	prodigium	422	4 V. L. Oigenes	Origenes
242	15. c. 2 Pf. LXXXVII.	Pf. LXXXII.	423	16 c. 1 Logie.	Logic.
	45 comm. 2.	comm. 11.	428	5 V. L. πύρραξι]	πύρραξι] —
243	32 c. 2 invassisset	invassisset		15 V. L. μαθηται	μαθηται αὐτῆς
244	17 c. 1 Αἰ. IV. 4.	Αἰ. IV. 6.	430	29 c. 2 Gal. I. 6.	Gal. I. 16.
247	10 a fine c. 1 Herodian.	Herodian. I. 11.	432	6 V. L. Edit. Bengel.	dele
	l. 2.			7 Millio	adde: Bengelio
	12 a fine c. 2 Aeneid. I.	Aeneid. I. 382.	438	16 c. 1 τῆτο	21. τῆτο
	367.		441	14 c. 2 a fin. paedogo-	paedagogum.
248	13 c. 1 Sciliam	Siciliam		gum	
	13 c. 2 Hefych.	Hefych.	448	ult. c. 2	adde: vid. in
	29 Pf. LXX.	Pf. LXXII.			Marc. X. 11. p. 602.
250	3 c. 1 1. Tim. IV.	1. Tim. IV. 15.	449	4 a fin. c. 2 τήρησεν	17. τήρησεν
	9 V. L. τρεῖς	τρεις	453	1 V. L. vitetur	videtur
	29 Hof. XI. 2.	Hof. XI. 1.	456	fin. Πη-	Πη-
252	12 a fin. c. 1 1. Sam.	Jud. XIX. 13.	457	4 T. διδάσκειν	adde: με
	XIX. 13. XXII. 9.	1. Sam. XIX. 23.	462	8 c. 2 rationum	rationem
		XXII. 6.		9 pertinent	pertinet
254	15 a fine c. 2 Heb. VII.	Heb. VII. 26.	469	16 c. 1 in prandio haec	In coena haec
	19.			parabola dicta est	dicta sunt, no-
255	4 V. L. XVII. 3.	XVII. 13.		die Sabbati Luc XV.	cte, quae diem
259	4 c. 2 con.	cor —		1. 15.	Sabbati praece-
	5 ablutione	ablutione			dit, ejusque
261	2 c. 2 fratribus	fratribus			pars est Luc.
264	1 II.	III.			XIV. 1.
	ult. c. 1 IV. 11.	IV. 1. 1.			
265	22 c. 1 Luc. XXI.	Luc. XIX.	475	35 c. 2 νομικός	35. νομικός
	24 c. 2 Gal. IV. 2.	Gal. IV. 22.	478	1 V. L. τῇ primum]	τῇ primum] —
	35 Math.	Math.		2 Hiob. XI. 23.	dele
266	6 a fin. c. 2 XVIII. 3.	XVIII. 4.	479	17 c. 1 Scivent	Scirent
	ult. 13.	12.	483	penult. c. 2 ὑπακός	ὑπακός
267	1 c. 1 Marc. VII. 24.	VII. 20.	485	36 c. 2 φιλανθρωπίας	φιλανθρωπίας

Pag. 491 l. 1 V. L. κ' secundo lo- l. κ' secundo lo-
co] —
493 11 c. 2 τῆς τὰς
498 penult. c. 1 pertinent pertineat
499 17 c. 2 a fin. τὰ τὸ
507 10 V. L. occurebat occurrebat
510 16 V. L. A prima A a prima
513 34 c. 1 1. Tim. V. 11. 1. Tim. V. 11.
515 5 c. 1 ἐγχείται ἐγχείται
516 6 c. 1 24. 26. 37. dele
ult. Luc. X. 20. XXII. Luc. XI. 20.
XXII. 49.
526 11 a fin. c. 2 παιδίσκη 69. παιδίσκη
529 8 V. L. αὐτῆς αὐτῆς
531 antepen. c. 1 Gen. Gen. XXVII.
XXVI.
544 2 c. 1 Necyomanria Necyomantia
547 13 c. 2 1. Tim. 2. Tim.
9 c. 1 VII. 13. VII. . . .
551 antep. 1 c. 1 II. 14. II. 15.
552 Supplem. dele
556 4 V. L. πυτῆρες πυτῆρες
557 1 c. 1 II. 16. X. 16.
559 25 c. 2 σπῖμπόδα σκῖμπόδα
560 26 V. L. I. 26. dele
26 κ' οἱ adde Φαρισαῖοι] ?
562 ult. c. 1. traditis traditi
564 c. 1. l. p. 340. πολλὰ ἐντεταλατο, μη τοιαύ-
την ποιῶνται σπυδῆν
570 ~ κόκκος ~ κόκκον
4 V. L. ὁμοιούματι ὁμοιούματι
18 c. 1 Jo. XVI. 11. Jo. XVI. 12.
575 4 c. 2 fin. ἄδρες ἄδρες
576 25 V. L. οἱ δὲ C. οἱ δὲ D.
577 9 T. ἀρρώστος ἀρρώστοις
32 V. L. ἀνὰ adde: β.
578 30 V. L. ἐστὶν posterius] l. ἐστὶν posterius]
L. — L.
31 ἦ] ἦ] —
584 12 V. L. περιπατῶν περιπατῶν
585 9 V. L. φέρειν πάντας Adde: D.
589 19 c. 1. 89. 98.
3 c. 2 Palaeestina Palaeestino
viro
591 25 V. L. αὐτῶν] +
594 2 c. 1 laudum laudem
589 2 c. 1 τρίζει] adde; Thomas:
βρύχει τὸς ὀδόν-
τας, ὃ τρίζει
601 28 V. L. γράψαι] δεῖναι dele
D.
penult. V. L. ὁ θεός] ὁ θεός] —
603 6 c. 1 stupaverat stupraverat
604 2 V. L. Marth. Matth.
605 17 c. 1 27. 23.
5 c. 2 Marcus 24. Marcus
606 10 c. 1 T. 3. T. 2.
610 19 c. 1 Aθ. II. 10. Aθ. II. 29.
611 12 c. 1 decerpitur decerpitur
615 ult. c. 2 18. 19.
627 19 V. L. 30. 20.
24 V. L. ἐνὶ τοῦ ἀν-
θρώπου
633 24 V. L. κλαίει κλαίει
634 4 T. 7. 6, 7.

Pag. 640 l. 2 c. 2 obtenebrabit l. obtenebrabit
644 9 a fine c. 1 Origenes. adde: in Cod. 36.
39. 40. φέρε] γὰρ κ' τὸ κατὰ Θωμάς
ἐναγγέλιον — πολλοὶ μὲν ἐν ἐπεχείρη-
σαι, ἐτὶ κατὰ Ματθαῖον ἐᾶλλα πλεί-
ονα.
667 18 V. L. γινωσκῶς γινωσκῶς
672 5 T. οὐδὲν οὐδὲν
673 33 c. 1 διηκῶ διηκῶ
679 23 V. L. Emā. Aldi.
686 6 T. υἱὸς υἱὸς
689 8 V. L. Goth. adde κ' ἀμωρτω-
λῶν — D
694 3 ~
700 7 c. 1 γλωσσόκομος γλωσσόκομος
9 c. 1 2. Petr. II. 15. 2. Pet. II. 14.
Jo. VIII. 8. Jo. VIII. 11.
9 c. 1 a fin. ἐμῶν ὁμῶν
18 c. 1 Tit. 1. 4. Tit. 1. 5.
28 c. 1 τελοσφορεῖ τελοσφορεῖ
711 3 V. L. οἱ
713 5 a fin. V. L. 1. Cor. 1. Cor. VII. 5.
VII. 8. 2 Cor. XIII. 2. Cor. XIII. 5. est
5. nota ad εἰ μὴ τι
718 1 c. 1 2. Sam. XXVII. 2. Sam. XVII.
25 c. 1 2. 3.
727 10 V. L. παροφῆτε] παροφῆτε] —
732 13 c. 2 54. 53.
733 23 c. 2 XXIV. 25. XXIV. 18.
734 13 V. L. ὑμῶν prius ὑμῶν
736 4 V. L. a fin. Jo. VIII. pone post Jerem.
37. XII. 13.
739 5 a fin. c. 1 V. H. 1. V. H. 11.
antepen. διατροὶ δικαστέρις
742 1 XII. XIII.
757 7 c. 2 a fin. Aristenact. Aristenact.
763 ult. c. 2 ὁ κύριος 8. ὁ κύριος
768 37 c. 1 ἀδὴ 23. ἀδὴ
769 27 c. 1 ἡλλαβειν ἡλλαβειν
10 a fine c. 2 sunt suam suam
773 18 c. 1 filiquae filiquae
777 7 V. L. Causabono Causabono
781 32 c. 2 ἦ 14. ἦ
787 6 a fine c. 2 28. 27.
791 10 11 c. 1 Elianum ad κατέ-
lus dele
795 21 V. L. 37. 38.] 37. 38.] —
803 7 a fine c. 2 Apoc. III. Apoc. III. 10.
15.
804 11 c. 1 VII. 14. VII. 4.
827 28 c. 1 majorem majorum
834 23 c. 2 Justin. V. 2. 1. Justin. VI. 1. 3.
850 25 c. 1 Inf. XV. 30. Inf. XVI. 30.
852 30 c. 2 Inf. 22. Inf. 32.
859 19 c. 1 Gen. XXV. 13. Gen. XXIV. 13.
14. XXIX. 20. 14. XXIX. 10.
863 24 c. 1. ἐργάσθη ἐργάσθη
870 penult. V. L. κ' εὐθὺς 8. κ' εὐθὺς
884 5 c. 1 Apoc. XI. 1. Apoc. XI. 11.
888 6 c. 2. agenteae argenteae
895 1 c. 2 CXXI. c. XXI.
903 penult. c. 2 Tob. IX. 2. Tob. XI. 2.
914 ult. c. 2. Matth. VII. Matth. VI.
919 6 c. 1 Hefychius Hefychius
938 15 c. 2 debeat debeat
953 antepen. V. L. Codices Codicis